9
2 F
27

Ex Bibliotheca
PP. Coll. Rom.
Societ. Jesu

9-9-d-12

15-E-5
9-16.b.27

Digitized by Google

2. C.

Digitized by Google

Digitized by Google

EPITOME
ANNALIVM
CARDINALIS
BARONII
A SPONDANO
In duas Partes diuiſa.

Digitized by Google

Digitized by Google

HENRICI
SPONDANI
MAVLEOSOLENSIS

APAMIARVM IN GALLIA NARB. EPISCOPI
& Regi Chriſtianiſſimo à ſanctioribus Conſiliis,

EPITOME
ANNALIVM ECCLESIASTICORVM
CÆSARIS BARONII

S. R. E. PRESBYTERI CARDINALIS
Bibliothecary Apoſtolici.

EDITIO POSTREMA MENDIS INNVMERIS
quæ in ſuperiores irrepſerant expurgata.

LVGDVNI,
Sumptib. IOANNIS ANTONII HVGVETAN,
& MARCI ANTONII RAVAVD,

M. DC. LX.
Cum permiſſu Superiorum.

Digitized by Google

#15.

Digitized by Google

SANCTISSIMÆ,

ET CHRISTIANISSIMÆ

ECCLESIÆ GALLICANÆ,

Eiuſque Eminentiſſimis & Reuerendiſſimis Antiſtitibus, cete-
riſque Venerandis ſacri Cleri Ordinibus,

HENR. SPONDANVS APPAMIARVM
Galliæ Narbonenſis Epiſcopus, Pacem temporis,
& æternitatis.

SÆPIVS ad Te, diuerſiſque titulis, acceſſi hâc eâdem de causâ, ô ſauctiſſima Domina, & venerendiſſima Mater: nunc, vt ſpero, poſtremùm. Cùm enim primùm ante viginti quinque annos, hoc editum fuiſſet opus Annalium Eminentiſſimi Cardinalis BARONII; in Epitomen à me redactorum, Tibíque oblatum: quoties poſteà prælo reponi contigit (contigit autem non ſemel, nec vno loco, nec abſque nouis ſemper acceſſionibus) toties inclyti & immortalis Tui Nominis excellenti præſtantiâ & illuſtri præconio prodiit. Nec planè ſecùs fieri debuit, decuítque. Quamuis enim cogitâſſem primò Romano offerre Pontifici, tum quòd illud Romæ elaborâſſem, tum etiam quòd Romanus ego fide & ordinatione, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis ſcripta tractarem: Re tamen poſtmodùm accuratiùs conſideratâ, vt quæ illi elaborata eſſent, Tibi potiùs, CHRISTIANISSIMA ECCLESIA, perſoluerentur, ratio viſa fuit poſtulare; non tantùm quòd apud Te ederentur, & quòd Gallus ego origine & ortu, ſinceriſſimi Gallicanæ pietatis æſtimatoris volumina euoluerem; ſed præſertim quòd integrum Opus iam Summo Pontifici ab auctore primario dicatum fuiſſet; nec vlla ſit Eccleſia, poſt omnium matricem Romanam, quæ proximiùs vniuerſarum Capiti ab ipſo initio inhæſerit Fide, Vnitate, Dignitate. Tu enim aut prima, aut inter primas nulli ſecunda; Euangelium ab eo ſuſcepiſti. Et cùm reliquæ ferè omnes deformiſſima pepererint, fouerintve portenta hæreſum, quorum ſeruili iugo ceruices ſubmiſerunt; Tu *a ſola* eiuſmodi *monſtra non habuiſti; ſed viris ſemper fortiſſimis & eloquentiſſimis abundâſti.* Tu *b firma fidelis petra fundamine domus, cùm nuſquam gentium non blaſphemiæ in Deum certamina mouerentur, incontaminata & illæſa ab omni contagio deteſtandæ hæreſeos perſtitiſti: fidei integritatem glorioſa conſcientia inconcuſſam ſtabilitatem, intemeratæ voluntatis illæſam imperturbatámque conſtantiam: innocentem inuiolatámque religionem ſeruâſti, & ſancta ac indemutabilis perſeuerantia glorioſo triumpho* præfulſiſti. Tu illa, de quâ ſanctiſſimus Petri Apoſtoli ſucceſſor, Christi Domini Vicarius, non minùs verè quàm magnificè teſtatus, c eſt, *Sicut magna lampadis ſplendor in tetra noctis obſcuritate luminis ſui claritate fulgeſcit; ita Fidei Tuæ claritatem inter aliarum gentium obſcuram perfidiam rutilare ac coruſcare.* Aliúſque d; Te, *poſt Apoſtolicam Sedem eſſe quoddam totius Chriſtianitatis ſpeculum, & immotum Fidei firmamentum; vtpotè quæ in feruore fidei Chriſtianæ, ac deuotione Apoſtolicæ Sedis, non ſequaris alias, ſed antecedas.* Tu ceteris *e regionibus proclinibus ad ſchiſmata, haud aliquando tali factione fœdata es; nec malignorum acquieuiſti erroribus; nec fabricata es in Eccleſiâ idolum, nec veneratâ in Petri*

a Hieron. ad verſ. Vigil.
b Hilar. de Synod.in pr.
c Greg. Mag. 5. ep 6. ad Child. Reg.
d Greg. IX ep. ad Archiep. Rem.
e Bern. Bonaual. in Vit. S. Bern. l.2. c.1.

Cathedra monſtrum: ſed ſemper f *Te Deus & agnitione veritatis illuſtrauit, & pedes*
Tuos à iuſtitia tramite nullatenùs aberrare permiſit: ac ſicut omnes, quos ad oppreſſio-
nem Romanæ Eccleſiæ rabida tyrannici furoris prouexit inuidia, virtus Altiſſimi mani-
feſtà deiecit; ſic omnibus quos deuotio GALLICANA *ſuſcepit, victoriam ſemper contulit*
& triumphum. Tu denique, ipſis etiam Eccleſiæ Romanæ, Tuíſque hoſtibus, vi veri-
tatis, & multiplici rerum experimento fateri compulſis, *Inter* g *reliquas Chriſtianita-*
tis Eccleſias, nullis vnquam ceſſiſti erroribus, nullâ prorsùs potuiſti ſchiſmatica pra-
uitatis infamiâ maculari: ſemper in plenâ Dei conſtantia perſeuerans Romana Eccle-
ſia pacem vnitatémque tenere. In tantum vt Imperator ille, qui ſolo verbo pacem
gentibus ad arbitrium indicebat & bella, & tam vicinos quàm remotiſſimos ſolo
nutu terrebat; dolenter conqueri conſueſceret h; *Ex quo Regem Francorum, &*
GALLICANAM *Eccleſiam ſeparare* conatus *eſſet à fide, & in ſuam hæreſim peruer-*
tere, vt adorarent idolum i *ſuum; ſucceſſus ſuos relapſos eſſe: & quæ ipſum extule-*
rat, in depreſſionem ſuam cæpiſſe fortunam fluctuare. Dum igitur hæc Tibi dedica-
ta ſunt, vtrique ſimul factum eſt abunde ſatis; ac meum votum duplici emolu-
mento compenſatum, quòd quaſi vna facta ſis Tu cum Romanâ Eccleſiâ, cui adeò
inconcuſſâ fide & communione adhæſiſti; communique Patri, tempeſtatibus hære-
ticorum vel ſchiſmaticorum agitato, tutiſſimus ſemper portus extitiſti; ac diù Se-
dem cum ea participaſti. Denique non ea minima ſupperebat facti mei ratio, quòd
nulla ſit penitùs Eccleſia, poſt illam omnium Primam, cuius præclaris geſtis, pug-
niſque cum inimicis Chriſti, victoriis, atque trophæis, magis illuſtrentur ANNALES
quàm Tuis, nec in quâ ita viguerit, floruerítve, diuinorum dogmatum puritas, diſ-
ciplinæ obſeruantia, morum cenſura, cuſtodia canonum, nitor ſacrorum rituum,
peritia ſanctarum artium & ſcientiarum. Hæc enim continent, conſeruántque Vo-
lumina iſta, inſtar vberrimi promptuarij, in quo quid ceteræ in Te mirentur, imi-
tentúrque, copioſiſſimè intuicantur. Nec Te fœtidæ harpyæ nuper obortæ, quibus
haud triſtius vnquam monſtrum, aut ſæuior peſtis, ab vſque Orbe condito ſeſe
Stygiis extulit impuriſſimis vndis, obſcurare, vel inquinare poterunt: quin ſemper
appareas candidior k nive, nitidior lacte, rubicundior ebore antiquo, ſapphiro
pulchrior, ſpecioſior formâ præ cunctis gentibus, & multò florentior in Liliis Tuis l,
quàm Salomon in omni gloriâ ſuâ: quamdiù quo hactenùs proceſſiſti pede perrexe-
ris, firmiter innixa ſolidæ Petræ Petri; ciúſque doctrinâ fulſeris, vt Sole Luna. Hæc
igitur ad Te olim ſæpenumerò prolocutus, nunc in procinctu meæ abitionis vlti-
mùm inculcare viſum; tum quò penitiùs cordi & memoriæ inhæreant, tum in cer-
tiſſimum pignus ac fidiſſimum teſtimonium meæ in Te obſeruantiæ. Lutetiæ Pari-
ſiorum VIII. Id. Ianuar. anni Domini 1639. ætatis meæ ſeptuageſimo ſecundo
ineunte.

f *Arnulph. Lexouienſ. ad Epiſc. Angl.*

g *Anaclet. qui ſedit in ſchiſm. cont. Innoc. II. ap. ad Eccleſ. Gal. I. ap. Baron. ann. 1130.*

h *Fridericum Ænobardum. Sunt autem hæc verba Ioan. Sareſb. ep. 259.*

i *Nempè Antipapam, etc. dum aduerſus Alexandrum Tertiũ, qui ad tutiſſimum Gallicanam portum confugerat à turbine tyranni.*

k *Lament. Ierem. 4. Matt. 6.*

AD

AD LECTOREM, DE ANNALIVM BARONII PRÆSENTI EPITOME.

Peræpretivm fortè videri poſſet, vt qui Epitomen edimus, rem multis ingratam, à multis iniurioſam æſtimatam, aliqua ſaltem de eiuſmodi ſcriptionis genere prolocuremur. Sed quamuis haud adeò difficile eſſet eâ de re diſſerere; non tamen eſt animus, vel illos recenſere etiam nominatiſſimos viros tam veteres quàm recentiores, & tam ſacros quàm profanos, qui ſimilibus ſtudiis operam ſuam honeſtiſſimè locauerunt; (adeò vt etiam Spiritui Sancto viſum fuerit, Eccleſiam Machabæorum Hiſtoriam habere ab Epitomiſtâ potiùs quam à prolixiori illius ſcriptore:) vel fructus multiplices, qui magnâ copiâ inde exorti ſunt, dinumerare: cum hæc magis relinquenda forent illis, qui rem quampiam ſuâpte ſponte abſque vllâ auctoritate proferre præſumerent: aut eam obtruderent, cuius adhuc eſſet dubia vtilitas. At noſtro his defectibus immuni Opere, vt quid verba terenda in re non neceſſariâ, cùm ſit instituti etiam in neceſſariis breuitatem colere?

Nam quod imprimis ad auctoritatem attinet, en in ipſo limine, ipſiſſimi illius cuius maximè interfuit, Epiſtola Eminentiſſimi Cardinalis Baronii, poſt noſtrum ab Vrbe receſſum, his verbis ad nos in Galliam non ſolido ante obitum anno conſcripta: *Cæsar Tituli SS. Martyrum Nerei & Achillei Presbyter Cardinalis Baronius, Henrico Spondano. Quod de Annalium noſtrorum Epitome, operâ & ſtudio tuo elaboratâ ſignificaſti, non gratum mihi acceptúmque eſſe non potuit. Etſi enim reuerâ totum hoc breuiandi genus probare vix ſolemus, rarumque ſit vt ex animi ſententiâ lectoribus procedat; ea tamen de prudentiâ, fide, ac diligentiâ tuâ, noſtra eſt fiducia, vt quod abs te profectum ſit, id omnibus placere poſſe arbitremur. Quare quod ad Epitomes tuæ editionem ſpectat, ne mora ſit Sedis Apoſtolicæ decretum, quo cautum eſt, ne quid eiuſmodi niſi permiſſu noſtro exeat in lucem, plenam tibi liberámque poteſtatem damus; eiuſque indices, ac teſtes, has literas eſſe volumus. Vale Romæ prid. Cal. Sept.* 1606. Subſcriptio ſic habet: *Vti frater amantiſſimus. Cæſ. Card. Baronius.* Superſcriptio verò: *Admodum Reuerendo Domino D. Henrico Spondano.* Cui etiam cùm aliquando coràm cum illo agentes de multiplicibus aliorum circa hæc laboribus (quibus ſingulis propriam ſuam laudem relinquimus) obieciſſemus, forè tandem vt ſi quod ederetur Compendium guſtui Lectorum gratum, Annalium Tomi faſtidirentur; reſpondit optimus Cardinalis, ſe non propriam gloriam quærere, ſed commodum publicum ſibi curæ eſſe: nec tamen ipſis Annalium Tomis adeò timendum, quòd in Bibliothecis conſeruandi forent, quamuis non facilè omnium manibus tererentur. O virum bono publico natum! ô ineffabilem ſanctiſſimi viri candorem!

De vtilitate porrò noſtræ Epitomes non alij nobis impræſentiarum teſtes euocandi videntur, quàm frequentes eius à primâ editione, in Galliâ, Germaniâque excuſiones; & per hunc noſtrum, nouúmque illum Chriſtianum Orbem ſecundis admurmurationibus diſtractiones; atque etiam in varias linguas traductiones. Siue id accidetit, quòd legere amplos illos Duodecim Tomos Annalium, vel eoſdem ſolertiùs

perſcru

perſcrutari, opus nimis arduum hominibus occupatioribus videretur:ſiue Deus Opt. Max. benedictionem ſuam impertire labori noſtro dignatus fuerit, quem ſciret non-niſi ad maiorem ipſius gloriam, ad publicum Eccleſiæ commodum, & ex præſcripto ſolummodò Auctoris Annalium; nullo noſtro priuatim quæſito nomine, immò & libentiſſimè, ſi per alios licuiſſet, tacito, promulgatum fuiſſe.

Cúmque Tomis illis Baronius, ab ipſo CHRISTI Redemptoris noſtri aduentu ſumpto narrationis exordio, res geſtas cuiuſque anni (hoc enim *Annales* ſonant) exactâ in omnibus habitâ, quantùm fieri potuit, temporis ratione, retulerit: Vnà cum naſcentis Eccleſiæ primordiis, ipſa Chriſtianæ Religionis fundamenta primitùs iacta, diuinas Leges, pias functiones, ſacra Concilia, editos Canones (vt inſtituti ratio poſtulauit) ſigillatim recenſuerit: Catholicæ Eccleſiæ viſibilem Monarchiam à CHRISTO Domino inſtitutam, ſuper PETRVM fundatam, ac per eius legitimos ſucceſſores, Romanos Pontifices, inuiolatè conſeruatam, religiosè cuſtoditam, numquam interruptam, per ſingula tempora demonſtrauerit: Quibus incrementis Chriſtiana Religio per totum ſe terrarum Orbem diffuderit, ac ſucceſſione temporum longè latéque in vnius viſibilis Capitis Romani Pontificis coniunctione coagmentata, atque in vno Spiritu fuerit propagata, aperuerit: Bella ſiue externa, ſiue ciuilia, quæ à tyrannis, aliiſque hoſtibus, quæve ab hæreticis, vel ſchiſmaticis, aduerſus Catholicam Eccleſiam ſunt conflata, eadémque Chriſti veritate quomodò profligata & extincta fuerint, adiecerit. Res geſtas Imperatorum, ac cæterorum Principum, quæ ad Eccleſiæ ſtatum ſpectare viſæ ſunt, annis ſingulis intexuerit: Qui cunctis ſæculis viri ſanctitate conſpicui, atque eruditione celebres claruerint, quandóve ex hâc vitâ deceſſerint, ſubinde annotauerit: Obſcuras Eccleſiaſticas voces, & gloſſemata, ac loca perplexa, quæ in antiquorum Auctorum ſcriptis inter legendum occurrerunt, elucidauerit: Hæc, inquam, omnia cùm Duodecim illis Tomis diffuſiſſimè ſimul & accuratiſſimè tractata contineantur; quæ maior vtilitas hoc in genere excogitari poteſt, quàm ſi vno aut altero volumine eadem ipſa ita contracta habeas, (id enim omni ſtudio conati, diuino beneficio, vt omnium audio eſſe ſententiam, conſecuti ſumus) vt ad abſolutam rerum cognitionem non iam Tibi ſint Tomi illi conſulendi; niſi cùm te fortitan per ſpatioſos illos ſcriptorum campos ex quibus illa collecta ſunt, otiosè expatiari delectabit?

Id verò quomodò præſtiterimus vt ſcias; in ipſâ narrationis ſerie Baronium loqui intelligas, at ſtylum non vnius Baronij eſſe, ſed plerumque eorum auctorum ex quibus rei geſtæ narratio deſumitur. Id enim attendimus, quantùm licuit, vt quemque ſuis verbis loquentem induceremus; quia latentem habent energiam ad concipienda eorum ſenſa, quæ vix alienis verbis exprimantur. Ac proptereà non eſt vt quis ſtyli diſſimilitudinem arguat, vel etiam inelegantiam; maximè cùm à priſcis illis ſæculis receditur, aut cùm verba Græca Latinè redduntur.

Quod Baronius de aliquo dogmate, aut controuerſiâ, aliâve quâcumque re agens, variis ſparſim locis & annis pro diſputationum occaſione tractauit; nos quantùm fas fuit, in vnum tantùm vel alterum collegiſſe. Ne verò hoc cui fraudi eſſet, notâſſe in margine locos Annalium quibus ea tractantur: ac ſiquæ prætereà Annalium ſede mouimus, de rebus quidem alicuius momenti rationem illicò ſubieciſſe, leuioris oſtenſuro copioſiſſimo Indice commodioribus locis collocatas: ita vt nihil omninò vel Baronij ordini ac ſententiæ, vel rerum geſtarum narrationi ac tempori deperiiſſe dici poſſit. Si tamen animaduerteris, Baronium poſterioribus Annalium Tomis appendices apponere conſueuiſſe, quibus multa in prioribus aliter diſponenda, vel emendenda, ſiue etiam augenda vel minuenda iuberet: quæ nos religiosè obſeruauimus: ſicuti & ferè obſeruatum vidimus in nouiſſimis Annalium editionibus Moguntinâ & Antuerpienſi; ad quarum marginales numeros reſpeximus, quandocumque aliquos indicauimus in Notis ad Epitomen. Ac denique quotieſcumque Baronius Lectorem remiſit ad Notationes ſuas in Rom. Martyrologium; inde nos quæ ad rem facerent, in Epitomen tranſtuliſſe. Atque etiam nonnumquam aliqua alia interſeruiſſe, vel ſubdidiſſe, quæ ſpontè occurrerunt, ſiue ex iiſdem ipſis auctoribus, vnde reliqua narratio deſumitur, ſiue aliunde ad dilucidiorem narrationis explicationem, vel vtile ſupplementum. Præter pluſculas emendatiunculas: quas ſiquis inter legendum animaduerterit, eas me tuo periculo defenſurum ſciat.

Iam verò quod nonnulli tam Catholici, quàm præcipuè hæretici, Annales Baronij multiplicibus criminationibus inceſſentes, ſententiarum ſuarum aculeos quo iure

quâque iniuriâ in eum coniecerint ; & ex aduerſo non pauci docti atque ſinceri viri pro doctiſſimo ac ſinceriſſimo ſcriptore fortes apologias conſcripſerint : viſum eſt faciendum, vt notas quaſdam minutiori charactere apponeremus, quibus non quidem omnes Baronio factas obiectiones, ſed ſparſim præcipuas iiſdem ipſis locis & indicaremus, & vel aliquando proprio ingenio dilueremus, vel ſæpiùs eorum qui pro illo ſcripſerunt rationibus & argumentis (ſeruatâ vnicuique honoris & nominis ſui prærogatiuâ) refelleremus. Cùm tamen non ij ſimus, vt contendere velimus Baronium in omnibus rem acu tetigiſſe ; ac propterea minimè hæſitauerimus aliqua eius menda agnoſcere : qui ſatis exploratum habeamus, nihil ei in vita gratius accidere potuiſſe, quàm cùm beneuolè de iis moneretur. Sed moroſos illos cenſores quis ferat, quibus id tantummodò ſapit quod ipſi condiunt ? quorum & plerique cùm pleraque ſua ex ipſis Annalibus Baronij hauſerint, turpi tamen ingrati animi vitio eidem inſultare non ceſſant ? Cùm & præterea fuerint etiam è Catholicis, qui incautè nimis reprehendiſſe poſt obitum Baronij reperiuntur, quæ ipſemet poſterioribus Annalium Tomis emendanda iuſſerit : aliíque improuidè querantur aliqua momenti ab eo in Annalibus prætermiſſa, quæ ipſe licèt non iis locis quibus iſti ea dicta vellent, aliis tamen opportunioribus expreſſit.

Sanè temporum hiſtoria nihil impeditius eſt ; ita plerique omnes adeò diuerſi abeunt, vt inter omnes conuenire impoſſibile ſit. Si quid verò certi & indubitati in tanta caligine videri potuit, omninò Baronius id vidit. Qui & in iis quæ errauit, haud improbabiliter errauit : dum nihil aſſerit, quod vel ratione, vel grauium Scriptorum auctoritate non probet. At eſto, non omnia peruiderit Baronius ; an tamen ei continuò inequitandum ? Quis demùm iſte modus vel legendi, vel ſcribendi ? Vel quotuſquiſque ex iiſdem ipſis eiuſmodi criticis, qui trium foliorum libellulum conſcripſerit, & vnicam tantummodò quantumlibet vulgatiſſimam quæſtiunculam, aut materiolam tractandam ſuſceperit, audeat profiteri ſe ſcopum attigiſſe, & punctum tuliſſe ? immò non illicò alias ſubeat rigidiores cenſuras ? Quid verò ſi Duodecim prægrandes Annalium Tomos confecerit ; Sanctorum ferè omnium Vitas, & alia non pauca tractauerit de cunctis quæ vnquam vel vſquam in Eccleſia occurrerunt quæſtionibus ; & in rebus ex profundiſſimis antiquitatis abyſſis & abſtruſiſſimis receſſibus eruendis, ac per infinita multiplicium & inuolutiſſimarum difficultatum ſpineta deducendis laborauerit ? Et quantula ſunt, ac quàm leuia ea quæ in Baronij ſcriptis reprehendi poſſint, præ illa immenſa rerum grauiſſimarum numeroſitate, quæ inoffenſo decurrantur pede ? Nec Plancus *a* illepidè, cùm diceretur Aſinius Pollio orationes in eum parare, quæ ab ipſo aut liberis poſt mortem Planci ederentur, ne reſpondere poſſet : *Cum mortuis non niſi laruas luctari.* Quo dicto ſic repercuſſit illas, vt apud eruditos nihil impudentius iudicaretur.

a *Ap. Plin in præfat. ad ſ.*

Et quoniam in hæc ſemel incidit ſermo, vix queo mihi temperare, quin hîc obiter auctorem *b* illum tangam, qui Chronographum ſe Regis Catholici indigitans, & ex illorum Hiſpanorum turma vnus, qui irritatioribus animis in Eminentiſſimi Cardinalis manes iratum ſuarum ſpicula coniecerunt : in Opere quod Hiſpanicè edidit *de Conuenientiâ duarum Monarchiarum Catholicarum, nempe Eccleſia Rom. & Imperij Hiſpanici* ; præter iniquiſſimas reprehenſiones quibus ſæpè Baronium imperit : egregius ſcilicèt Hiſtoriæ tractator, nihil aliud tota illa ſuauiſſimarum ſuarum coaceruationum mole contendit, quàm Pontificem Rom. quicquid habet imperij ſpiritualis in Orbe, quicquid etiam dominij temporalis in Vrbe, vel mero Regum Hiſpaniæ beneficio, vel certè præcipuâ ipſorum operâ habere & poſſidere : Regéſque Hiſpaniæ, ob antiquiorem fidem, & ſanctitatem, potentiámque Regni ſui, anteire debere Francorum Regibus. Quid ais, mi homo ? Hæccine te loqui docuit ſanctiſſimi tui Ordinis inſtitutor ? qui profectò nouerat optimè, Hiſpanus ipſe in Galliâ diutiùs commoratus, quantum diſtaret Hiſpanicum Regnum à Gallico. Hanccine audiſti vnquam Romani Pontificis ? legiſti vſquam profeſſionem Romanæ Eccleſiæ ? An verò à te diſcere habuerunt, vnde illis ſua auctoritas, ſua dominatio ? & qui Reges anteire, qui ſubſequi debeant ? Sed ſanè docebo te, quod videris neſcire ; haud delectari quemquam cui cor ſapit oſtentationibus vaniloquentiſſimis ; nec, ſi ſeriò res agenda ſit, vllum etiam Hiſpanum, ſi animum ad ſeipſum aduocare voluerit, repertum iri tam rerum omnium Eccleſiaſticarum ac ſæcularium expertem, quem non huiuſmodi paradoxorum pudeat. Hæc nimirùm eſſet fides & ſanctitas gratiſſimi Regni : quod abſque Regum Francorum pietate ac fortitudine fuiſſet, forſan adhuc fœdè deſideret in

b *Auctor libri de conuen. duar. Monarch. Cath. edito Madriti, an. 1612.*

ſpurcitiis Arianiſmi Gothici, aut ignauè gemeret ſub turpi iugo infidelium Saracenorum? Scimus quidem Lethæum, ſiue *c* Obliuionis fluuium eſſe in Hiſpania:& quæ ſit [c *Strab. l. 3. & 14.*] ventorum in eâ fœcunditas, nemo ignorat. Sed quis ſanus, & obliuiſci poſſit quod habet continuò præ oculis? quis prouidus, & non aliquem obicem ponat ventorum rapiditati? Longè tamen ſcriptor iſte illo alio *d* modeſtior, cuius idem ipſe meminit, [d *Valdeſ lib. de dignit. Reg Hiſp. cap 2.*] eiuſdem gentis homine:qui etiam hoc publicis ſcriptis effutire non eſt veritus, Oſium Epiſcopum Cordubenſem præfuiſſe Nicæno Oecumenico Concilio tamquam Hiſpanum. Parùm abfuit, quin dixerit credendam eſſe vnam Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam Hiſpanicam. Sanè ſi hoc modo agerem; Sed quoniam inſipientia eorum nota facta eſt omnibus, verbum vltrà non addo; cùm rem propalâſſe, confutâſſe ſit. Monebo tantùm amicè atque beneuolè, vt qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat, & multò cautiùs qui aliàs cecidit, in timore ac tremore ſalutem ſuam operetur; ne moueatur candelabrum de loco illo, & vinea locetur aliis agricolis.

Hæreticos quod attinet Baronij criminatores; haud eorum mirandum eſt os impurum, quo in eum debacchati ſunt. Hæretici enim ſunt: qui ſicut nonnullis canibus innatum eſt, vt per conſuetudinem latrent, ita ipſi cùm maledicunt, agunt quod didicerunt; aliter enim neſciunt loqui. Et ſicut non *e* poteſt Æthiops mutare pellem [e *Ierem. 13.*] ſuam, & pardus varietates ſuas; ſic nec ipſi poſſunt benefacere, cùm didicerint malum. At verò nullam habet auctoritatem ſententia, vbi qui damnatus eſt damnat. Et ſapientis vnius laudationi plus tribuendum eſt, quàm ſexcentorum hominum ludibriis. Egregiè Seneca *f*: *Si de me vir bonus ſentit, eodem loco ſum, quo ſi omnes boni idem ſentirent. Omnes enim, ſi me cognouerint, idem ſentient. Par illis idémque iudicium eſt; æquè verò ſentitur ab his qui diſſidere non poſſunt. Apud malos diſſimilium iudicia ſunt, diſſimiles affectus. Apud eos falſa ſunt, quibus aſſentiuntur. Numquam autem falſis conſtantia eſt: variantur, & diſſident.* [f *Senec. ep. 102.*] Ita prorsùs accidit iſtis Baronij obtrectatoribus: qui cùm etiam in ipſis ſuis reprehenſionibus adeò ſibi inuicem aduerſentur, vt quod vnus aſtruit, alius deſtruat; quis ædificatores iſtos Babylonicos audiat? Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres. Nec quidem mirum: quandoquidem plerique eorum, telo Baronium petere ſimulantes, Eccleſiam ipſam Catholicam, eiúſque ſacra dogmata & compoſitiſſimam œconomiam à Baronio deſcriptam impetant. Quà etiam ex parte felicem te, BARONI, ad quem non poſſit accedi, niſi per medios Eccleſiæ cuneos, immò cuius transuerberandum priùs ſit pectus, quàm ad Eccleſiam penetrari poſſit. Sed confide: ſagittæ *g* paruulorum factæ ſunt plagæ eorum [g *Pſal. 63.*] & infirmatæ ſunt contra eos linguæ eorum. Sicut enim qui contra hunc inexpugnabilem murum præſumpſerunt aliquando arietare, confracti ſunt; ita & qui in te collimabunt, iacula in ſeipſos retorta ſentient. Incident *h* in foueas quas faciunt: conuertentur dolores eorum in capita eorum. [h *Pſal. 7.*] Ringantur illi, ridebit eos Eccleſia: & ſtabit inconcuſſa, terrâ cœlóque firmior, Petra illa firmiſſima, ſecura diuino promiſſo, vt numquam *i* aduerſus eam præualituræ ſint portæ inferi. [i *Matth 16.*] Petra, inquam, illa Romana, ſuper quam ædificata eſt vniuerſa Eccleſia Catholica: cui numquam benè alicui ceſſit fuiſſe obluctatum. Obniſi ſunt in eam ab vſque eius fundatione, non ſolùm Hæreſes, & Schiſmata, Sectæque innumeræ admodùm in ſe diſſectæ; ſed etiam Imperatores, Reges, Reſpublicæ; Patriarchæ, Primates, Epiſcopi; Synodi aſſertæ Oecumenicæ, Generales, Prouinciales; ſed contra iſtam Petram colliſæ, nihil niſi ſpumam eliſerunt. Nec potuit certiùs eius veritas probari, quàm cùm in ſignum poſitam vidimus, cui vndique contradictum ſit, & in quam ingruerint procellæ, altiſſimíque fluctus motu prauorum ſpirituum excitati. Quamuis enim obruenda aliquando viſa ſit eorum impetu, vicit tamen planè ea tandem; & velut Arca *k* illa Noë, quò magis [*Gen 7.*] creuerunt aquæ, eò magis eleuata eſt in ſublime: dum in tempore adueniens vltio diuina, impiorum & æmulorum molimina ad nihilum redegit, ipſóſque perpetuâ reſperſit confuſione & ignominiâ.

Ex illis porrò hæreticis, qui famoſiori nomine, poſt Baronij obitum, deditâ operâ in eum ſcribere geſtierunt, vnus fuit *Melchior Goldaſtus* Heluetius, alter *Iſaacus Caſaubonus* Delphinas, vterque Caluiſtina: vix enim alios quàm iſtius ſectæ homines reperias, qui tam audaci fiduciâ res ſibi ignotas tractare præſumant. Quorum primus, obſcurus tenebrio, famam ſibi ex celeberrimi viri gloriâ adipiſci aſturè cogitans, Operi quod edidit *Conſtitutionum Imperialium* commentarium adiecit ſpecioſo titulo *Rationalis*: quo inter irrationabilia fumoſi cerebri inſomnia, ſpecie tuendi iura Imperij aduerſus Baronium, & Rom. Pontifices, tartarea conuicia, & horrificas crimi-

nationes

nationes in Eminentiſſimum Cardinalem ex imâ impuriſſimi pectoris ſpurcitiâ euomuit. Sed vt ab eius maledictis, & pſeudologiis refutandis ceteri omnes deſiſterent, fecit nobiliſſima illa *Apologia* fortiſſimi & huiuſmodi certaminibus exercitatiſſimi athletæ *Iacobi Gretſeri*, profeſſoris Societatis IESV, cuius laus ingens in Eccleſiâ Dei: eiuſdémque contra Goldaſti Replicationem *Defenſio*: quibus illum, magnâ eius inſcitiæ & intemperantiæ infamiâ, validiſſimè confutauit.

Alter cùm videret ceterorum in Baronium conatus penitùs retuſos, grammaticali ſupercilio valentior ſibi viſus; vt certamen redintegraret, *Exercitationes* publicauit, quibus Baronium proſterneret. At quàm infeliciter res ei ceſſerit, iam nemini litteratorum non notum: quòd leuiſſimi ingenij homuncio, idem eſſe putans Theologum, aut Hiſtoricum Eccleſiaſticum eſſe, ac Criticum agere; prætextu reprehenſionis Baronij (quem viuentem mirè colere, etiam ſcriptis litteris ſimulauerat) omnem exuens modeſtiæ pudorem, & Archipædagogiæ arrogantiam induens, ſe vnum conſtituit ſupremum quotquot omnium fuerunt tam Eccleſiaſticorum quam profanorum auctorum Iudicem; & in eos qui præter ipſum ſentiunt, maledicentiſſimi detractoris verba vſurpauit: idque tantâ plerumque inſcitiâ, vt qui hactenùs non parùm ſibi nominis in litteris humanioribus & hiſtoriâ profânâ feciſſet, totum illud in his Exercitationibus amiſerit; dum neque doctrinæ in iis ipſis facultatibus quas profitebatur, neque iudicij in vllâ parte eruditionis, laudem quam ambiebat, tulit. Quod ne quis gratis dictum putet; quem delectabit ſcire quàm ſacras literas peruersè, Patres irreuerenter, hiſtoriam inſcitè, grammaticam & Philoſophiam fraudulenter tractauerit; quámque vbique ſuum quà fas quà nefas carpendi Baronij pruritum expreſſerit, eique detrahendi nullam vel minimam occaſionem prætermiſerit; & nuſquam non ſe perfectum exemplar inaniſſimæ vanitatis, & impudentiſſimæ calumniæ præbuerit; vel ipſum eius librum, ſi facultas adſit, legat, & cum Baronio aliiſque quos citat auctoribus conferat; vel aliquas eius conſulat confutationes, quæ mox vbi prodiit liber, multiplices è Gallia, Italia, Anglia, Germania Superiori & Inferiori eruperunt. Vt vix vllum vnquam ſcriptum promiſſum fuerit, quod maiori opinione ab hæreticis expectaretur; minori applauſu ab iiſdem ipſis exceptum, & à Catholicis faciliori fuerit conatu confutatum. Et ipſummet Caſaubonum, poſtquàm ab illâ quâ præceps ferebatur amentia ad ſe paulíſper rediit, adeò eiuſdem ſuæ ſcriptionis puduerit, vt non valens ſuſtinere opprobrium quod inde regerebatur, mori elegerit quàm tantæ exiſtimationis ſuæ cladi ſupereſſe. Vnde & alij diſcant, non altum ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem: ſi fortè hoc intelligere detur vnquam hominibus illis, qui ſummum bonum in aliorum ſcriptis limis oculis & obliqua mente examinandis conſtituunt. Quos apprimè rectiſſimè deſcribens Ioſephus Scaliger in ſuis ad Canones Iſagogicos Prolegomenis; *Quinam* (inquit) *ſe hodie ad ſcribendum conferunt, qui non putent ſibi in litteris omnem maledicendi licentiam patere, qua nemini parcat, nullum genus hominum patiatur expers eſſe virulentiæ & importunitatis ſuæ? Ventoſiſſima & futiliſſima omnium qui litteras tractant, graculorum Criticorum natio, non ſolùm liberalium artium, ſed & omnis ciuilitatis & humanitatis expers, nullum librum inſtituere poteſt, niſi eum à contumeliâ incipiat, & in contumeliâ terminet. Peccauit aliquis in verbulo, in ſyllabâ, aut aliud humanitùs pro vero ſubſtituit? hoc ſatis eſt nouo libro conſcribendo, tantâ inſolentiâ, ac contumeliarum ſtrepitu, vt neque perſonarum, neque loci, neque ordinis ratio habeatur.* Diceres ſe ipſum viuis coloribus vbique in ſuis ſcriptis, & Caſaubonum, Goldaſtum, alióſque Baronij criminatores (inter quos & ipſe Scaliger non poſtremus) depinxiſſe.

Ceterùm Baronij diligentiam, fidem, eruditionem, ac iudicium, non Catholicis tantùm, ſed etiam plurimis hæreticis, quibus cor magis ſapit, placuiſſe, publica ipſorum teſtimonia prædicant; atq; etiamnum placere ſcimus; æternùm autẽ placitura piis omnibus, nulla eſt dubitatio. Cuius nobiliſſimos illos Duodecim Annalium Tomos, tot dixeris Lapides *l* de abyſsis antiquitatis extractos, poſt tranſmiſſos magno miraculo *l Ioſue 4.*
cum ſacra ſarcina ſicco veſtigio turgentes eius vortices; eoſdémque ad memoriam ſempiternæ eius gloriæ in caſtris Eccleſiæ ſublimes collocatos. Nihílque vnquam tam in Baronij Opere à cordatis viris deſiderabitur, quàm quòd præmaturo Auctoris tranſitu relictum fuerit imperfectum, quod adeò felici progreſſu ad conceptum terminum perductum fermè erat. Quare effundant licèt inuidi & maledici virus ſuum in eum, certè numquam efficient vt eius memoria bonis & litteratis excidat deſinátque aliquando in benedictione & ſanctificatione perſeuerare in Eccleſia Dei.

Iu m *memoriâ æternâ erit Iuſtus, ab auditione malâ non timebit. Collaudabunt* n *multi*
n Pſal. 111. *ſapientiam eius, & vſque in ſæculum non delebitur. Non recedet memoria eius, & no-*
n Eccleſ. 39. *men eius requiretur à generatione in generationem. Sapientiam eius enarrabunt gentes, & laudem eius annunciabit Eccleſia.* Nec magis gloriam eius denigrabunt atræ liuido-
Pſal. 67. rum nubes, quàm fumus Solem. Sicut enim deficit o fumus à facie Solis, ſic illi de-
℣ 1. ficient; & ſicut fluit cera à facie ignis, ita peribunt: & tamquam puluis quem proii-cit ventus à facie terræ, ita diſparebunt. Etenim.

p Horat. 3. odar. 30. *Exegit* p *monumentum ære perennius,*
Regalique ſitu pyramidum altius:
Quod non imber edax, non Aquilo impotens,
Poſſit diruere, aut innumerabilis
Annorum ſeries, & fuga temporum.

Contrà verò ſingulis aduerſariorum libris titulus iſte appoſitè affigetur.

—— aut q *tineas paſces taciturnus inertes,*
q Id. 1. ep. 10. *Aut fugies Vticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.*

Vel ille alius:

Deferar r *in vnicum vendentem thus, & odores,*
r Id. 2. ep. 1. *Et piper, & quicquid chartis amicitur ineptis.*

Quod verò noſtrâ priuatim intereſt; cùm excuſatiores nos in Epitome eſſe debuerimus, qui non præiuimus, ſed alienis inſtitimus veſtigiis; ſanè parùm æquè ac decenter egiſſe noſcuntur, qui nos etiam eâ ex parte in crimen vocàrunt. Sed hoc fuit, quod in prioris editionis præfatione optaueramus: nimirùm vt qui Baronium aduerſarentur, etiam nobis aduerſarentur. Quocircà ne iniquè ipſimet conqueri videamur, ſatius ducimus & reprehenſores & reprehenſiones ſilentio præterire: quandoquidem eis iampridem noxam remiſerimus, & de nonnullis acturi ſimus neceſſariò ſuis locis in Notis hâc editione adiunctis; reliqua dimiſſuri rapidis ludibria ventis.

Siqui verò ex noſtro qualicumque epitomandi labore aliquid adiumenti percepiſſe fatebuntur: primùm quidem Deo Opt. Max. gratias agant, qui quod dedit velle, dedit & perficere: deinde ipſi μακαρίτῃ Baronio, qui iniunxit: ac denique aliis quamplurimis tum Antiſtitibus, tum ceterorum Ordinum Eccleſiaſticis viris, qui impulerunt. De omnibus autem, & in omnibus, & in omne æuum ſit ſacroſanctæ & indiuiduæ Trinitati perfecta laus, virtus, & gloria: Deique Genitrici, atque omnibus Sanctis honor ſempiternus: pax quoque in terra hominibus bonæ voluntatis: & obſtinatis in hæreſi, ſchiſmate, infidelitate, & peccato, perpetua cum diabolo, & angelis eius confuſio. Amen.

DE

DE EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO

CARDINALE BARONIO,

ANNALIVM ECCLESIASTICORVM CONDITORE.

I.

CVM Imaginem Eminentiſſimi ac celeberrimi Cardinalis CÆSARIS BARONII, quam è regione conſpicis, ad viuam eius ſimilitudinem effigiari curauerim, quò in ipſo præſentis ædificij veſtibulo primarius eius architectus dignoſcatur: fuit etiam animus, aliquod Vitæ elogium addere, quò ex ſanctis eius moribus, & Deus glorificetur, qui talem eum fecit: & Eccleſia honoretur, quæ genuit: & boni lætentur, qui labores eius admirantes fidem atque eruditionem ſuſpiciunt: ac denique mali, vel conuertantur eùm illius virtutis inclytum decus & Chriſtianæ probitatis formam agnouerint; vel quandocumque ei detraxerint, maledicentiæ id ipſimet atque inuidiæ potiùs quàm veritati ac zelo tribuere, ſaltem intra ſe compellantur. Prædicâſſe quidem ſatis videri poſſem, ſolo prolato nomine BARONII, Sicut enim de Demoſthene locuturus aliquando Valerius *a*, & quantus vir fuiſſet breuiter demonſtraturus, *Cuius*, inquir, *commemorato nomine, maxima eloquentiæ conſummatio audientis animo oboritur:* ita audito BARONII nomine, HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ PATREM, conſummatiſſimum ANNALIVM SACRORVM CONDITOREM mox ſibi quiſque repræſentauerit. Quis enim hæc vocabula nôrit, & Baronium non nôrit? Quis ipſo dilucidiùs Apoſtolicas Traditiones, & Ritus Chriſtianos explicauit? ſacras Synodos egregiùs illuſtrauit? impias Hæreſes fortiùs confutauit? Catholica dogmata firmiùs ſtabiliuit? Eccleſiæ maieſtatem ſolidiùs conſtituit? SS. Martyrum, Confeſſorum, Pontificum, Doctorum, aliorúmque toto Orbe Chriſtianis ſæculis illuſtrium virorum Res geſtas aptiùs diſpoſuit, temporum difficultates feliciùs enodauit? plura optimæ notæ abdita venerandæ antiquitatis monumenta publicauit? Quis non eius in his exequendis extulerit peritiam diuinæ & humanæ ſcientiæ, grauitatem dictionis, fidem narrationis, iudicium ſelectionis?

a Valer. Maxim. lib. 8. cap. 7.

II.

Quod ſi hæc externa cunctis patentia ſuffecerint ad immortalem viri laudem; quid ſi virtutes addantur internæ, quæ ipſum immarceſſibilis gloriæ feliciſſimum poſſeſſorem reddiderint? Prolixa laudatio eſt, quæ non quæritur, ſed tenetur. Sanè dicere fas ſit de illo, quod olim de Magno Athanaſio Gregorius *b* Nazianzenus; *Athanaſium laudans, virtutem laudabo. Idem enim eſt Illum dicere, quod Virtutem laudibus efferre; quoniam virtutes omnes in vnum collectas tenebat.* Etenim quot ho-

b Greg. Nazianz. orat. de laudib. Athan. in pr.

mines BARONIVM nouerunt, tot fuerint præcones eius immenſæ pietatis in Deum, piæ venerationis in Sanctos, ardentis charitatis in proximos, humilis reuerentiæ in ſuperiores, ſinceræ amicitiæ in æquales, beneuolæ humanitatis in inferiores: perfecti contemptûs mundi, diuitiarum, honorum, dignitatum, ſuimet ipſius: Præter iugem rerum æternarum meditationem, ac continua ad eas vel violenter rapiendas certamina vigiliarum, orationum, ieiuniorum, eleemoſynarum, ciliciorum, flagellorum, aliarúmque aſperitatum, eò quidem difficiliora, quo ſecretiora.

Nouerint hæc quidem ij præcipuè qui familiariùs cum eo verſati ſunt. Sed quia non ſolùm iis hæc perſtrictim recolenda ſuggerere, verùm omnibus per Orbem latiùs explicare ſuſcepi; id ſic acturus venio, vt ſuperuacaneam rerum verborúmque coaceruationem prætermittens, ea ſimpliciter proferam, quæ non tam admirationem facere poſſint, quàm animum ad ſequenda honeſtiſſimarum virtutum exempla quaſi quibuſdam ſtimulis excitare. Excerpta illa vel ex publicis ipſiuſmet Baronij de ſe, aliorúmve c priuatis de eo ſcriptis; vel ex iis quæ ſpeciatim aut vidi egomet ipſe olim, dum frequens cum eo Romæ eſſem, aut certâ relatione à viris omni fide dignis accepi.

c [R. P. Ant. Michael Buccius Rom. Congreg. Orat. presbyter, præter orationem funebrem iampridem editam, prolixiorem tractationem compoſuit Rerum à Baronio geſtarum, quinque libris diſtinctam: quam nondum typis datam, de illius ceterorúmque Patrum conſenſu (quæ eſt omnium benignitas, & publicæ magis vtilitatis quàm priuatæ laudis ſtudium) communicauit mihi *D. Fabius Iuſtinianus*, doctrinâ & pietate nulli eorum ſecundus, mihique piâ familiaritate coniunctus; tunc quidem locupletiſſimæ Vallicellanæ eiuſdem Oratorij Bibliothecæ Præfectus, poſtea verò meritiſſimus primaræ in Corſica ciuitatis Adiacenſis Epiſcopus: ex qua pene ad verbum plurima, vt omni teſtimoniorum genere fideliſſimè teſtata, exſcripſi.]

IV. BARONII PATRIA ET PARENTES.

Vt autem à patriâ & familia initium ducam; eſt SORA Campaniæ ciuitas, Epiſcopatûs honore & Ducatûs titulo decora; haud procul ab Arpino, Ciceronis & C. Marij ſepties Conſulis ortu claro; quæ antiquitate Romam exæquans, nobiliſque demùm colonia d facta, quibuſlibet temporibus illuſtris extitit viris inſignibus. Inter quos Bareas ille Aſiæ Proconſul, eximiæ ſuâ tempeſtate virtutis, vt dum illum crudelis Nero, vnà cum Thraſeâ Pæto, neci tradere ſtatuit, *virtutem* e *ipſam excindere concupiſſe* putatus fuerit. In eâ à multis ſæculis coaleſcens famili *Baroniana*, (quam olim *de Barono* dictam, nouiſſimè noſter Cæſar f Romano more in cognomentum *Baronij* deriuauit;) non paucos protulit continuâ ſerie viros egregios, qui Eccleſiaſticis ac ciuilibus muneribus patriæ ſuæ ſplendori fuerunt; nonnulli etiam pietatem domeſticam g in locupletandis ſacris monaſteriis, poſteris teſtatam reliquerunt. Ex hac igitur familia originem duxit *Camillus Baronius*, primariis ſuæ ciuitatis officiis perfunctus, & paternis opibus quamquam non multùm affluens, quòd ad reliquos ſeptem fratres & ſorores plurima pars hæreditatis perueniſſet, tamen ita præditus vt honeſtum ciuem decebat. Ex quo & vxore eius *Portiâ Phæbontâ*, religioſiſſima femina, natus eſt CÆSAR noſter BARONIVS; qui non modò parentes, familiam, patriam, ſed & vniuerſam CHRISTI Eccleſiam, non tam dignitate & eruditione, quàm Chriſtianarum virtutem luce decoraret.

d Liu. lib. 7. 10 &c.
e Tacit. An. 16.
f Baron. Annal. Tom XI. an. 1030.
g Baron. ibid.

V. FVTVRAE VIRTVTIS PRAESAGIA.

Qui quidem in ipſo matris ſuæ vtero, futuræ pietatis indicium inter cetera ſatis admirabile præbuiſſe fertur; vt vbi mater ad Beatiſſimæ Virginis MARIÆ templum appropinquabat, ipſe pariter quaſi ſemet vltrò Virgini offerre vellet, inuſitato quodam motu intra materna viſcera commoueri, ac veluti præ gaudio proſilire ſentiretur. Vnde & permota mater, ſimul ac filium in lucem edidit, (nempè anno Domini M. D. XXXVIII. pridie Calend. Nouembr.) eumdem Beatiſſimæ Virginis patrocinio obtulit, & commendauit; Meruitque, vt cum exacto biennio infantulus grauiſſimo morbo correptus de vita periclitaretur; ipſa eidem filio ſuo, ad Eccleſiam Beatiſſimæ Virginis ad Vallis radicem mille paſſibus Sora diſtantem deducto, poſt triduanas preces penè mortuo in cunabulis iacenti ſanitatem derepentè impetrauerit; voce ad eam ex improuiſo delapſa, *Bono animo, lætóque ſis; filius tuus nequaquàm morietur.* Fuiſſe porrò ad præclara virtutum facinora reſeruatum, cæleſti etiam non multò pòſt oraculo prænunciatum exiſtimatur; dum peregrinus quidam ad paternam Baronij domum accedens, eumdémque ſanctiſsimo Crucis ſigno muniens, *Incumbite*, inquit, *diligenter ad optimam huius pueri educationem; futurum eſt enim vt in Eccleſiâ Dei vir maximus exiſtat.* Quibus dictis, cùm ei mater eleemoſynam

quæreret, (erat enim ſubleuandis pauperibus ſummoperè dedita, tam grato cæleſti numini obſequio, vt non ſemel in annonæ caritate multiplicationem panis & vini ad hoc ſanctum opus diuinitùs experta fuerit :) confeſtim ex adſtanrium oculis ſic euanuit, vt eum non hominem, ſed Angelum Dei fuiſſe, non temerè crediderint.

VI. *Studia.* Grandior factus, primùm quidem Grammaticæ præceptis, ac literis humanioribus imbuendus præceptori traditus eſt in ciuitate Verulanâ : poſteà ad capeſſendas ſacrarum ac ciuilium legum conſtitutiones Neapolim miſſus, cùm noui quidem in eâ ciuitate bellorum tumultus excitarentur, inde à patre eductus, Romam contendit anno Domini M. D. LVII. ætatis ſuæ vndeuigeſimo : vbi præceptorem habuit in Iure publicè interpretando *Cæſarem Coſtam*, qui poſteà Eccleſiæ Capuanæ Archiepiſcopus creatus eſt.

VII. *Dat ſe S. Philippo Nerio.* Cùm autem eo ipſo tempore S. Philippvs Nerivs Congregationis Oratorij Inſtitutor, inſigni ſanctitatis opinione in Vrbe florens, in templo S. Hieronymi multos ſibi in Christo filios comparaſſet ; ad eum quoque ductus ab vno ex illis, Sorano ciue, Baronius ; adeò Philippi hilari vultu, affabilitatéque ſermonis quaſi quibuſdam charitatis vinculis obſtrictus remanſit ; vt ſe illius amori & obſequio tradens, inuiſere cœperit eum frequentiùs, audire attentiùs, obſeruare in eo diligentiùs quicquid decerpere poſſet ad exornandum quaſi virtutum floribus animum ſuum. Nec ſanè irrita eius ſtudia fuêre. Vix enim in illius conſuetudinem ſe dare cœpit, cùm tantam à Deo cæleſtis ſpiritûs vbertatem, & humanarum rerum deſpicientiam eſt conſecutus, vt continuò mundi procellis ſe eximere,& ad tutiſſimum ſacræ Religionis portum confugere cogitauerit ; exercens ſe aſſiduè in reſecandis inſurgentibus in animo prauis cupiditatibus, & in Sacramentorum frequentatione ; atque etiam xenodochiorum *Exercitia adoleſcentiæ.* manè ac veſperè viſitatione : quam per nouem deinceps annos admirabili charitate, ſtudio, & diligentiâ, adeò ſine vllâ intermiſſione ſeruauit, vt ne febre quidem laborans ab eâ vnquam deſtiterit ; donec poſteà in laborioſo Confeſſarij munere occupato, illius exercendæ facultas adempta eſt. Eóque in Chriſtianæ pietatis officio non rarò diuinitùs ei contigit, vt cùm ad ægros inuiſendos ipſe febre laborans pergeret, inde benè valens domum reuerteretur.

VIII. Qui & inter alia quamplurima, quæ his primordiis nouus Christi diſcipulus edidit, optimarum argumenta virtutum, hæc non parùm commendabilia præſtitit, quod integrum Carminum volumen à ſe Italico idiomate conſcriptum, ſibíque inter cetera chariſſimum, animi repugnantiam (quam maximam fuiſſe fatebatur) acriori ſpiritûs contentione deuincens, flammis concremandum dedit : quódque vt cuiuſdam familiæ egeſtati ſubueniret, quam audierat à quodam concionatore populo commendari, cùm nihil aliud tunc præter tria ſolùm haberet induſia, ea confeſtim in eleemoſynam tribuenda concionatori attulit ; & quòd acerrimis carnis ſtimulis aliquando vexatus, cimicem fœtidiſſimum vermiculum, qui tunc ei fortè ad manus venit, ori ſuo iniicere, ac præmanſum deglutire non dubitauerit, quò grauiſsimum illius odorem, ſtomachante ſenſu, ſimul etiam immundiſsimum dæmonem animus procul exſufflaret.

IX. Peruenerat ad annum ætatis vigeſimum, cùm illum Philippus Chriſtianis virtutibus probè inſtructum cernens, ad Sermones in Eccleſia S. Hieronymi ad populum habendos applicauit. Cuius grauiſsima & animi & vocis intentione, diuina iuuante gratia, cùm aliàs commoti plurimi à vitiis reſipuerunt : tum verò præcipuè quodam die quatuor è nobilibus viris, inter quos vnus erat inſignis Rom. Curiæ Præſul, repentè relictis omnibus Christvm ſecuti, in ſacram Religionem ſe receperunt. Cùm autem in eiuſmodi rerum tractatione ad integrum annum verſatus eſſet ; mox, vt Philippo obtemperaret, ad Eccleſiaſticas Hiſtorias enarrandas animum tranſtulit. Et cùm interim Religioſæ vitæ deſiderio ſollicitaretur, nihilominùs Philippus præferuidum *Eligit vitæ inſtitutum.* iuuenem, precibus & lacrymis iam triennio inſiſtentem, Deíque voluntatem à ſe explorantem, ad Eccleſiaſticæ vitæ rationem in ſæculo amplectendam diuinitùs illuſtratus traduxit. Quâ firmiter ſuſcepta, ac ſtabilita deliberatione, ne animus vllo vnquam propriæ voluntatis vento ad extranea quæcumque circumferri valeret, ſtatuit & ex animo Deo promiſit perpetuam eidem S. Philippo obedientiam in omnibus præſtare : & quod promiſit, adeò obſeruauit, vt grauiſſimum veluti piaculum pertimeſceret, quicquid illo non ſolùm renuente, ſed vel neſciente perfeciſſet.

X. *Fit Presbyter.* Poſt quæ Philippus Ecceleſiam ſub inuocatione S. Ioannis Baptiſtæ Deo dedicatam, Florentinis ciuibus efflagitantibus, regendam ſuſcepturus ; primùm quidem

Baronium, cùm ad legitimam peruenit ætatem, Sacerdotio initiandum curauit; tum deinde ad Congregationis conuictum in eâ Eccleſiâ inchoandum cum ſociis miſit anno Domini M. D. LXIV. Vbi *Baronius* ſacris Confeſſionibus excipiendis præfectus, eo in munere, nec non in publicis è ſuggeſtu concionibus Dominicis diebus habendis (cùm & præterea diebus ferialibus ter in hebdomadâ, quatérve, in Eccleſia S. Hieronymi ſermocinaretur;) ita ſibi cùm ceterorum omnium, tum præcipuè Florentinorum in Vrbe degentium beneuolentiam conciliauit, vt à S. Carolo Borromæo ad Eccleſiæ Mediolanenſis culturam inſtanter vocatum, nunquam à ſe diuelli permiſerit.

XI. VOVET VITAM PRIVATAM. *h Ita ipſe ad Clem. PP. VIII. in ep. dedic. Tom. VIII. Ann.*

Paupertatis verè eximio bono adeò libenter eius animus perfruebatur, vt rebus dumtaxat neceſſariis & ſimplicibus contentus, pretioſa non appeteret, opes ſibi oblatas repudiaret, proprias indigentibus diſtribueret. Quámque impensè humilitatis ſtudium coleret, tum declararunt vota nuncupata, iteratáque, quibus ſæpè firmauit *h* in priuato illo ſimplicíque vitæ genere benè præcinctum mundi contemptu & expeditum vſque ad obitum permanere: (vnde & oblatum ſibi primò Soranæ, inde Senenſis, ac deinceps Senogallienſis Eccleſiæ Epiſcopatum accipere recuſauit;) tum quòd alios quoſvis ſpecioſos gloriæ titulos aſpernatus, ea quæ ſe hominibus contemptibilem facerent, auidè ſimul hilaritérque ſuſciperet. Hinc enim ſui priuilegij Doctoratûs (quo ſe inſigniri, vt patri ſuo morem gereret, non recuſauerat) in fruſta conciſio: hinc in templo ſcopis emundando humile pietatis & religionis obſequium; hinc in cibis ſociorum vſui emendis, coquendis, miniſtrandis, vaſiſque tergendis, exercitatio, ceteris quidem communis omnibus, at ipſi ardentiori deſiderio concupita: hinc denique in ludibriis & obiurgationibus libenter perferendis, quibus humilitatis exercendæ cauſa etiam à ſociis, Philippo iubente, impetebatur, adeò ſingularis animi virtus, vt ab omnibus pro nihilo duci acceptiſſimum haberet.

XII. DIVINUM IN ÆGRITUDINIBUS AUXILIUM.

Sub quæ tempora ex multiplicibus pro ſalute proximorum exantlatis laboribus, varias corporis ægritudines paſſus, illud ſanè eſt aſſecutus, vt & non ſemel in extremis poſitus diuinis viſionibus recreatus fuerit, & aliàs ſimul in animo virtutum incrementa ſuſceperit, ſimul erga ſe peculiare diuini patrocinij munus agnouerit. Inter quæ illud præclarum, quòd cùm maxima & diuturna ſtomachi inualetudine, cibique vel tenuiſſimi ſumendi faſtidio, & capitis dolore diſcruciaretur, quem nec intermiſſa orandi ſtudendique exercitatio mitigaret; die quodam, à prandio, cùm pro ſua ſtomachi imbecillitate iam cibum ſumpſiſſet, vt iubenti S. Philippo pareret, prægrandem panem, atque integrum malum Maſſilicum, quod vulgò limonem dicunt, quódque tunc ſibi penè mortiferum videri poterat, ſigno Crucis, & obedientiæ virtute munitus, totum id quantum erat, comedere non recuſauit: Vnde & diuinitùs accidit, vt non modò nullum inde damnum contraxerit, verùm etiam paulò pòſt ex omni penitùs infirmitate conualuerit.

XIII. PATER IN CONGR. ORAT. EXERCITIA.

Ad ædes poſthæc S. MARIÆ in Vallicellâ, anno M. D. LXXVI. à Philippo translatus; (vbi Patres propriam à Gregorio XIII. Pont. Max. ſedem ac domicilium adepti, Congregationis inſtituta, S. Sedis Apoſtolicæ auctoritate condita & confirmata, ad ſuos deinde ſucceſſores, & eiuſdem ſpiritûs ac vitæ rationes heredes tranſmiſerunt:) eùm ſe Dei-Genitricis obſequiis, & illius Eccleſiæ cultui conſecratum cerneret; ardentiori animi ſtudio maiora virtutum ædificia, tam in ſe ipſo, quàm in proximorum animis moliri incipiens: quod ad ſe quidem attinet, præter cilicia & flagella quibus ſe aſſiduè macerabat, vſque adeò ſomni parcus erat, vt vel grauiſſimis defeſſus laboribus eum nunquam ad ſatietatem, vix ad neceſſitatem caperet, quatuor aut ad ſummum quinque contentus horis. In menſa verò tantam abſtinentiam adhibebat; vt Philippus eum & iam cœnatum ad cibum reſumendum frequenter impelleret, ne ob inediam graue aliquod valetudinis incommodum pateretur. Et cùm orationis ſtudio mirificè deditus eſſet, ei tam crebras adiungebat lacrymas, vt per ſingulas fermè horas aut plangentem cernere potuiſſes, aut audire ſuſpirantem. In ſacroſancto Miſſæ ſacrificio quotidie celebrando eximiam mentis puritatem, demiſſionem, charitatémque adhibebat. In baſilicâ verò Principis Apoſtolorum quotidie inuiſenda adeò inuictam per multorum annorum ſpatia perſeuerantiam tenuit, vt ab eo pietatis officio neque itineris longitudine, neque æſtatis ardoribus, neque hiemis frigoribus, neque ventorum aſperitate, neque pluuiarum exundantia retraheretur: vbi ad ipſas BB. Apoſtolorum ſacras Reliquias

prouo

prouolutus, intimos cordis ſuis gemitus pro ſuâ ac totius Eccleſiæ ſalute expromebat.

Quod verò ad proximos attinet; quamuis ipſe à fluentibus ſæcularium negotiorum tumultibus, & ſuperuacaneis aliorum curis libentiſſimè ſegregaret ſeſe; tamen vbi proximorum neceſſitatibus, ſiue quæ ad animi, ſiue quæ ad corporis ſalutem ſpectarent, foret occurrendum; illis præſtò eſſe numquam prætermittebat, confeſſiones peccatorum excipiens, inuiſens ægrotos, ſolans afflictos, pacem inter diſſidentes concilians, pupillorum ac viduarum defenſionem ſuſcipiens, ac denique peccatores ad emendationem reuocare contendens. Inter quos, *Bartholomaum* quemdam *Catenam* latronem famoſiſſimum, loca Sotæ proxima rapinis ac cædibus ditè, deuaſtantem, quem coërcere Principum vires nequibant; primùm quidem multis adhibitis pietatis operibus, datíſque ad eum paræneticis literis, mitiorem fecit: deinde verò à Rom. Curiæ apparitoribus inopinatè comprehenſum, vſque adeò ſpiritualibus exercitationibus in Chriſtianâ virtute confirmauit, vt temporalis necis ſupplicio addictus, optima ſalutis æternæ indicia præſeruleri. Cúmque alio tempore animaduertiſſet, primarium quemdam aulicum honeſtati nobilis ac piæ feminæ etiam in templo inſidias nectere; eum in ſpiritu lenitatis priùs admonitum, nedum temperatiorem factum, ſed licentioſiorem, graui verborum increpatione reprehendens è templo iuſſit excedere: quem adhuc importunè ferocientem, auſúque temerario minas intentantem, iuſtitiæ vindex Deus, quem *Baronius* in ſuî patrocinium prædixit fore venturum, breui interiectâ motâ ex equo quem conſcenderat impetu violento excuſſum, alterâ fractâ tibiâ ſemiuiuum reliquit. Vnde perpetrati criminis pœnam ſentiens, non ſolùm ab accerſito *Baronio* veniam petiit, ſed multis eum lacrymis totius anteactæ vitæ ſcelera confeſſus, ſe totum eius conſiliis regendum commiſit. Nihilque hoc minùs admirabile, quod aliquando *Baronius* ſermonem ad populum habens, tres ignotos ſibi viros, qui iam ex Vrbe egredi, atque in aliorum vitas & facultates crudelitatem ſuam exercere coniurauerant, aures illi obiter adhibentes, quaſi prophetico lumine quid cogitarent inſpiciens, & orationis curſum ad eos aptè inflectens; tantâ verborum grauitate ac ſpiritûs ardore à concepto ſcelere deterruit, vt cùm patefactam occultam animorum ſuorum deliberationem attoniti mirarentu, tunc quidem continuerint ſeſe; ac poſtero die, num diuino fortaſsè conſilio ipſi ſigillatim à *Baronio* fuiſſent admoniti, certiores fieri cupientes, iterùm vt pridie ab eo inter ſermocinandum minis exterriti, ſtatim ad pœnitentiam omninò reſipuerint.

XIV. SVBVENIT SPIRITVALIBVS PROXIMORVM NECESSITATIBVS.

Iis enim quæ ad corporis neceſſitates proximorum ſpectarent inuigilans, piâ ac liberali manu ſubſidia pro viribus ſubminiſtrare ſategit; tam ſanè effuſâ animi miſericordiâ, vt cùm aliquando grauis annonæ difficultas Vrbem inuaſiſſet, thecam Reliquiarum pretioſam & elegantem, ſibique imprimis chariſſimam, vltrò vendiderit; eiuſque pretio, aliiſque pecuniis mutuis acceptis, non modico coëmpto frumento, confectos ex eo panes ſacco includens ac per Vrbem ipſe circumferens, ægrotis & pauperibus per domos & plateas diſpertiuerit: Aliaſque ſæpè virginibus, inopiâ & honeſtatis periculo laborantibus, pecunias, propria indumenta, lectuli ſtramina, candida lintea, in eleemoſynam erogauerit: doteſque iis quæ ſuaſionibus ſuis monaſticam vitam amplecterentur, necnon aliis quas honeſto matrimonio collocandas curaret, conquiſierit: cælitùs etiam ad hæc pietatis opera miſsis non ſemel eleemoſynis adiutus. Qui & per eadem tempora, cùm quâdam die Romæ in Eccleſiâ confitentibus operam de more daret, matris animam tunc Sotæ ex hac vita emigrantem diuinitùs vidit: id quod paulò pòſt ex literis inde acceptis clariùs intellexit. Cuius ſanctiſsimum obitum, nec multò pòſt & patris, dignis exequiis, vt par erat, cohoneſtauit.

XV. ET TEMPORALIBVS.

Anno verò M. D. XCIII. S. Philippus, biennio antè quàm ex hac vita decederet, partim humilitatis ſtudio, partim ſibi meliùs vacandi deſiderio permotus, cùm ſe Præpoſiti munere ſpontè abdicare conſtituiſſet, *Baronium*, repugnantem licèt, à Patribus ſibi ſubrogandum, Clemente VIII. Pontifice approbante, tandem obtinuit. Quod munus dum *Baronius* eximia animi demiſsione, charitate, diligentia, & legum Congregationis obſeruantia exequeretur; delectus interim ab eodem Pontifice, cui ſecreta conſcientiæ ſuæ ſacramentali confeſsione aperiret, ſicque pater ipſe Patris Patrum conſtitutus; inter cetera quæ conſilio, precibus, opera præſtitit Eccleſiæ Catholicæ beneficia, illud ſingulariter memorandum, quòd auctor imprimis Pontifici

XVI. CREATVR INVITVS PRÆPOSITVS CONGREG.

Digitized by Google

fuit, vt ter illum Maximum HENRICVM BORBONIVM Francorum & Nauarræ Regem, ſui ſæculi Principum decus, & hoſtium terrorem, ad Eccleſiæ gremium redeuntem, clementi benignitate, nihil non maleuolis & æmulis ex adue. ſo molientibus, ſuſciperet.

XVII. PROTONOTARIVS.

Sub quæ ipſa tempora (anno nimirùm Domini M. XCV. XI. Kal. Decemb. paulò poſt obitum S. Philippi) ad Protonotarij Sedis Apoſtolicæ dignitatem, ex eorum ordine qui Numerarij dicuntur, ab eodem Pontifice vocatus, & nihil non agens vt eam à ſe repelleret; (adeò vt cum ſinceræ humilitatis lacrymis ingenuè affirmaret, malle ſe pro CHRISTI nomine in Indias, aut Angliam tranſmitti, quàm à priuatæ vitæ propoſito recedere, aut Præſulem domum redire:) cùm nihilominùs ſanctæ obedientiæ *i* præcepto Apoſtolicâ auctoritate intonanti cedere compulſus eſt; ne tamen eâ dignitate exornatus appareret, precibus à Pontifice impetrauit vt pro conſuetis veſtibus violaceis atras indueret: Donec eum Pontifex aliorum Protonotariorum querimoniis adductus; vt ipſorum more veſtitus incederet adhortatus eſt; indulgens tamen vt conſuetum à Congregatione Oratorij vitæ ſuæ genus & inſtitutum prorsùs vt anteà exerceret.

i *In ſi. Tom. VII. Ann. vbi agit de Ruthenis ad Clem. PP.*

XVIII. CARDINALIS.

Quæ cùm ageret, & delatum intereà honorem aſſiduè deploraret; nouus derepente rumor de Cardinalibus creandis excitatus, in quorum numero & ipſe adſcribendus haud dubiè ferebatur, illius animum ab eo ſplendore longiſſimè abhorrentem, ingenti & timore turbauit, & dolore percuſſit. Quare ſe totum ad Deum per ſacrificia, preces, vota, conuertens; demùm cùm nocte præcedente diem creationis Cardinalium, à Pontifice miſſus nuncius ſignificaſſet, eum poſterâ die in Palatium deducendum, & purpurâ decorandum; fugiſſet illicò extra Vrbem, niſi eum congregatorum Patrum conſilia retardaſſent, arduum effugium fore affirmantium, neque adeò tutum; ſatiuſque videri, ſi primo mane Pontificem deprecaturus adiret. Obtemperauit hiſce monitis *Baronius*, & ad Pontificem, aditum ſibi licèt auréſque denegantem, tandem penetrans, poſitis humi genibus, illius animum à ſuſceptâ voluntate deducere, rationibus quibus maximis potuit, precibus, obteſtationibus, lacrymis, conatus eſt: vſquedum Pontifex in ſtabilito multarum conſiderationum maturitate conſilio inexorabilis permanens, diram anathematis protulit ex ore ſententiam, ſi ampliùs reſiſteret, & niſi penitùs acquieſceret. Itaque tanto territus erumpente è cælo tonitru *Cæſar*, non potuit non manus dare; qui ſi licuiſſet, retraxiſſet eas, ſicuti Zara *k* olim dum è materno vtero progreſſurus, vbi ſe alterâ manu vinctum coccino ſenſit, eam retrahens vterum repetiit, malle ſe non naſci ſignificans, quàm vinctum purpurâ progredi. Hæſitque tam altè infixus is Baronij animo dolor, vt & publicis poſteà querelis apud eundem Pontificem expoſtulauerit *l*, quòd cùm à præcedentibus Pontificibus, qui ſe à priuatæ vitæ tutiſſimo portu abſtrahere non ſemel voluiſſent, quam deprecatus eſſet, obtinuiſſet honorum immunitatem; iam ipſum Clementem, quò amantiorem, eò violentiorem expertus eſſet: ac crebris poſteà ab eodem precibus flagitare non ceſſauerit, vt ſibi liceret ad priſtinum ſtatum regredi. Creatus eſt autem Cardinalis anno ætatis ſuæ LVIII. Chriſti M, D. XCVI. Nonis Iunij.

k *Gen 38.*

l *Ep. dedic. Tom. VII. Annal. ad Clem. VIII.*

XIX. VOTO SE MVNIT CONTRA PONTIFICATVM.

Huius porrò dignitatis faſtidio, nihilo minor extitit Pontificatûs fuga; à cuius vel minimo deſiderio adeò exhorruit, vt etſi in honoribus iam ipſi collatis nihil penitùs agnoſceret quod humana ſibi vendicare poſſet induſtria, ſed totum tribuendum eſſet diuinæ prouidentiæ; tamen cùm ex præteritis futura conſiderans, ſibi timere inciperet, ne & aliquando ad ſummum culminis Pontificij gradum, cui iam ſe vno proximum cerneret, inuitiſſimus licèt raperetur; plurimis cernens exemplis, iſtiuſmodi faſce omnes ſanctiſſimos viros nimiùm prægrauatos & curuatos eſſe pondere *m* quo portant Orbem; Vt ſaltem quantum in ſe eſſet, huic ſatis probabiliter imminenti periculo occurreret, totúmque quod fortè contingere poſſet, eidem diuinæ relinqueret prouidentiæ, cui ſe in omnibus concrediderat; ſubitò Cardinalis factus, voto ſe Deo obſtrinxit, lethali culpandum crimine, & diris horrendis exagitandum, ſi quippiam vnquam ageret, quo viam ſibi ad illud culmen patefaceret. Illúdque vſque adeò ſeruare ſollicitus fuit, vt non ſolùm à captandâ Regum ac Principum gratiâ, aliíſque humanis artibus & præſidiis abſtineret; ſed ea facere non dubitaret, quæ manifeſtum ſibi impedimentum ad Pontificatum allatura ſentiret; ac præcipuè dum in Eccleſiæ Romanæ diuina atque legitimâ auctoritate, iuribúſque, aduerſus quoſcumque quorumcumque conatus defendendis, ac in

m *Iob. 9.*

priſtinam libertatem & immunitatem vindicandis, nihil vnquam tacuit, aut diſſimulauit, quin & verbis ſemper & ſcriptis inuictum ſe inani timori, ac vanæ ſpei exhiberet.

XX. ARTIS AD ILLUM EVITANDUM.

Et ſciunt qui vel rebus geſtis interfuerunt, vel auditu perceperunt, (vt non iam aliud apertiùs dicam) quantum hic eius veritatis amor obfuerit eiuſmodi ipſius promotioni: cùm poſt Clementis ad Deum tranſitum (qui contigit V. Non. Mart. anno Domini M. DC. V.) congregatis in vnum ex more ſacri Collegij Patribus, vt digniſſimo Pontifici dignum ſucceſſorem ſubſtituerent, omniumque fermè in vnum BARONIVM votis intentis, paratiſque; impedita eſt quorundam ſubreptitiis & indecoris conatibus, quæ tam glorioſa electoribus, tam grata vniuerſo Orbi fuiſſet tanti viri delectio. Cùm & alioqui per viginti continuos dies, maximâ parte in eiuſdem nominatione, inuſitatâ prorsùs (dixerim) animi obſtinatione, immobiliter perſtante, nullis vnquam ipſe quantumuis inſtantiſſimis vrgentium amicorum ſeu publicis ſeu priuatis rationibus aut ſuaſionibus, induci potuerit vt aſſentiretur huic illorum de ſe iudicio. Quinimò quid non ipſe ſecretò egit, vt eum conſenſum diſſolueret? quid non demùm, vt eam dignitatem in Alexandrum Cardinalem Florentiæ Archiepiſcopum (qui deinde Clementi ſubrogatus, dictus eſt Leo I X.) deuoluendam curaret? Quod autem eius gaudium, quando ſe ab eo periculo, quod omnium maximè formidabat, diuino auxilio liberatum vidit? Quæ ipſius iubilatio, & cum amicis congratulatio, poſtquàm ab eo ergaſtulo erutus, aperta luce potuit cum iis confabulari?

XXI. ÆRVMNAS EADEM DE CAVSA.

At nondum elapſo menſe, interueniente Leonis obitu, decidens hic noſter in Scyllam, qui adeò lætabatur de vitata Charybdi; quas tunc paſſus fuerit ærumnas, cùm rursùm in Conclaui in magna Patrum diſciſſione, à multis ſe Pontificem palam proclamari animaduerteret, ſéque ad locum adorationis conſuetum violentis manibus raptari ſentiret; non aliis quàm ſuis ipſiuſmet verbis referenda putamus: quæ cùm publicè, & ad ipſiſſimos illos, inter quos & à quibus res geſta eſt, in ipſo vitæ ſuæ limine conteſtatus ſit; non ſolùm nulli poſſunt mendacij ſuſpicioni ſubiacere, ſed & longè ampliora de viro candidiſſimo ac modeſtiſſimo ſentiendi anſam præbere. Sic enim loquitur n: *Abſolutus eſt præſens Tomus*, (nempè Duodecimus) *cùm Pontifex Romanus creatus eſt* PAVLVS; *cui ipſe dedicandus, pro tanto munere Deo immortali perennes gratiarum contineat actiones; quæ acceſſionem accipiant, tanquam ex inundante torrente maiorem, quòd in his ingentia ſim valdè beneficia conſecutus, ereptus è ſummis periculis imminentibus. Nam è profundâ maris abyſſo horribili tempeſtate iactati, cùm iam incidiſſemus in* o *dithalaſſum, ipſâ adhuc naufragâ ſpe; Dei ope ad optatum litus, vnà cum Paulo in ſalutem Vrbis & orbis euecto, ſalui tandem emerſimus. Quamobrem partus hic ipſe noſter, præſens Annalium Tomus, qui ob multiplices parientis ærumnas penè interitu pereuntis, Benoni* p, *filius doloris mei, fuerat nuncupandus; ſubitâ rerum mutatione in contrarium factâ, mutato quoque nomine, ſicut & rebus erit Beniamin, dexteræ filius nominandus, Paulo noſtro iam in dexterâ collocato. Quis loquetur* q *potentias Domini? auditas faciet omnes laudes eius? Mirabiles* r *vidimus elationes maris; mirabilis & apparuit in altis Dominus. Qualis tunc rerum facies? quàm tetra, horrida, & formidabilis? Qui tunc æſtus mei, cùm adeò violentis, licèt amicis flatibus abreptus, ferrer in Syrtes, è quibus haud facilis eſſet emergendi facultas? Laboraui* s *clamans, raucæ re ipſâ tunc factæ ſunt fauces meæ; exclamans ad Omnipotentem* t *Dauidicum illud, Mitte manum tuam de alto, libera me de aquis multis. Cunctiſque euadendi remediis deſtitutus, tædio vitæ grauatus ſupra modum vltra vires, in illa ærumnoſa cum Ieremiâ* u *erupi ſæpè lamenta; Væ mihi mater mea, quare me genuiſti virum rixæ, virum diſcordiæ in vniuerſâ terrâ? Cùm verò his tenerer vallatus anguſtiis, & à Deo tantùm, qui eſt ſolus omnipotens, præſtolarer auxilium; ecce ſtatim ex inſperatâ cataſtrophe, facta eſt rerum repentina, ſicuti & admiranda, mutatio. Excitatus namque tanquam dormiens Dominus clamore ſuorum, qui laborantes erant in remigando, feſtinus exurgens, imperauit* x *vento & mari, & facta eſt tranquillitas magna: atque dicto citiùs, miro conſenſu omnium, ecce prouehitur* PAVLVS, *tanquam è maris ereptus tempeſtate ſaluus, in Cathedram* PETRI. Hæc, & alia de ea conflictatione Baronius; ex quibus abundè datur intelligi, & quàm ipſe horreret, tantum thronum, Angelis ipſis reuerendum, conſcendere; & quàm ardenti cuperet deſiderio, vt digniſſimus in eo ſederet loco Petri. Quod ſanè tunc nemini conuenientius potuit accidere, quàm Paulo eius nominis Quinto; cuius memoria ſit ſemper in benedictione.

n Ann. Tom XII. in fine.
o Act. 27.
p Gen. 35.
q Pſal. 105.
r Pſal. 92.
s Pſal. 68.
t Pſal. 143.
u Ierem. 15.
x Matth. 8.

Digitized by Google

XXII. DIGNITATVM AVERSIO EX HVMILITATE.

Hæc porrò tanta *Baronij* à dignitatibus alienatio, non aliunde magis quàm ex veræ humilitatis fonte manauit; qua mens illius vſque adeò prædita fuit, vt qui honoribus fieret excelſior, eò ſeipſum abiectiorem ac viliorem duceret. Neque enim illum ſublimis Cardinalatûs dignitas aut immemorem ſui fecit, aut ſuperbientem, qui ſaccum coopertum purpurâ ſe eſſe dicebat. Nec incongruenter olim B. Philippus, duobus in cubiculo depictis mortuorum capitibus, quæ vndique Cardinalatûs ornabant inſignia: duos è ſuis in CHRISTO filiis, *Baronium* ſcilicèt & *Franc. Mariam Tauruſium* (qui & ipſe eâdem quâ Baronius die ad eamdem dignitatem ex Archiepiſcopo Auenionenſi aſſumptus eſt) poſt obitum ſuum Cardinalatûs honore decorandos, ſe præſignificâſſe teſtatus eſt: Cùm planè perinde fuerit eos Cardinalatûs inſignibus exornare, atque duo mortuorum capita purpureis inuoluere integumentis; vſque adeò ſopita in eis honorum cupiditas, & penè extincta videbatur! Et *Baronium* quidem, vt Deo viuentem, ita mundo mortuum, aſſidua quoque meditatio mortis exhibebat: cuius imaginem & olim in ſigillo quo litteras obſignabat impreſſam & poſteà animo firmiùs infixam etiam in ſuo corpore non leuiter adumbrabat exangui & pallido; vt ferè mirandum non ſit, tantum in eo terræ dignitatis & ſuî ipſius deſpicientem extitiſſe; qui nullum ſinebat abire diem, quin animam ſuam precibus in Eccleſiâ pro moriente conſtitutis Deo commendaret, & ſibi quaſi iam vitâ functo exequias funeris faceret.

XXIII. ABIECTIO SVI.

Licèt illi Pontifex ædes in Vaticano aſſignaſſet, ſupellectili quæ Cardinalem decebat inſtructas, ipſe tamen adhuc priſtinæ vitæ memor, exiguam in iis cellam componi voluit, rudibus compactam lignis, quæ lectulum ſuum quo in Congregatione vtebatur incluſum contineret, ferreis ſuffultum pedibus, & duabus tabulis atque vnica ſubſtratum culcitra lanea, atque adeò anguſtum vt quieſcentem ægrè caperet, & obfixam eius vertici ferream Crucem, feretri potiùs imaginem quàm lectuli repræſentaret. Quin & frequenter in ædibus Patrum Congregationis, in antiqua ſua cellula ſolus ſine famulis, vt anteà, priuatim morabatur, & in menſa nihil præ ceteris ſingulare niſi loci dignitatem admittebat; etiam nonnumquam tamquam vnus è miniſtris, recumbentibus aliis, dapes in tabella deferens, atque inſeruiens. Nec ſolùm Congregationis Præpoſito, in locum ſuum ſubſtituto, deiectis in terram genibus, obedientiam ſe illi tamquam Presbyterum Congregationis exhibere velle profeſſus eſt; verùm etiam ceteris Patribus, Fratribuſque adeò ſe humilem præſtitit, vt etiam flexis genibus modò correctionem, modò erratorum veniam vel ab infimis poſtularet. Ab aliis quoque ſanctioribus Dei ſeruis in terram proſtratus benedictionem expoſcebat, aliquando & pedes deoſculabatur, præſentiſſimum in eis diuinæ maieſtatis numen agnoſcens. Eóque demùm deſcendit illius ſubmiſſio, vt etiam à proprio famulo, antequàm ſomnum caperet, frontem ſibi aqua benedicta reſpergi & Cruce ſignari, flagitaret: Et cùm à nemine ſe veſtiri, aut expoliari vmquam permitteret, ipſe tamen vni è ſuis famulis calceamenta propriis extrahere manibus non erubeſceret. Qui & per annos vndecim quibus Cardinalatum geſſit, veſtes Cardinalitias quas à Clemente initio acceperat, eaſdem longo licèt vſu attritas, ac penè ſqualidas, obfirmato retinuit animo: neque vmquam adduci potuit vt nouas indueret, quòd diceret eas ad obitum duraturas. Quo extremo appropinquante tempore, & precibus amicorum, & ipſa magis cogente neceſſitate, ægrè tandem nouas violaceas fieri permiſit, vetulis ad lectuli tentorium conſarcinandum adhibitis. Induſia verò, ac lecti lintreamina rudiora & aſperiora quàm anteà vſurpauit: thoracéque ac tibialibus coriaceis, etiam vetuſtis & obſoletis, & quibus crebra fruſtula eſſent aſſuta, vſque ad obitum tegi voluit. Ac denique, vt omnia ad id pertinentia paucis complectar, ſic erat animo conſtitutus, vt verbis, factis, habituque corporis, ſinceram mentis demiſſionem in omnibus præ ſe ferret; nariua interim cultûs maieſtate, magis autem interna animi virtute, ſplendorem ſuis actibus vel humilibus impertiente.

XXIV. VITA LABORIOSA.

His accedebant ſomnus perbreuis, rigidiſſima cilicia, flagella ad ſanguinem vſque aſpera: ſtudia nihil ab antiquo remiſſa: ac noui labores immenſi, cùm à Pontifice in omnium ferè præcipuarum rerum conſilium ac participationem vocaretur; & in diuerſas Eminentiſſimorum Cardinalium ſacras Congregationes cooptatus eſſet; ac præcipuè *Rituum Eccleſiaſticorum*, quorum ſcientiſſimus erat; & *Typographiæ Vaticanæ*, edendis SS. Patrum ſcriptis erectæ, cuius ad ipſum potiſſimè cura ſpectabat, ob nobiliſſimum BIBLIOTHECARII Apoſtolici munus à Clemente ei concreditum; quod nonniſi Cardinali erudiriſſimo & ſapientiſſimo tribui conſueuit. Quibus omnibus

præ

prægrauatus, cùm ſemper anteà parabili ac tenui cibo vti ſolitus fuiſſet, adeò abſti-
nentior eſt factus vt in maximam ſtomachi ægritudinem paulatim inciderit: ad quam
leuandam frequentibus medicorum ſuaſionibus paulò meliorem adhibere cibum
compulſus eſt, quamquam & languenti ſtomacho valdè modicum, & inuito animo
maximè iniucundum.

Annuis redditibus à Clemente honeſtè auctus, exiguo ipſe ad prædicta contentus, XXV.
cetera libentiſſimè in commune omnium commodum contulit. In affines tamen & QVALIS IN
propinquos, ſi pro Chriſtianâ charitate beneuolum ſe geſſit, at certè minùs liberalem, PROXIMOS,
quòd timeret ne ſubdola conſanguinitatis affectio ſe vel minimùm irretiret. Nepti- ET DOMES-
bus autem quas plurimas habuit, vt ſacrarum Virginum monaſteriis mancipatentur, TICOS.
eò libentiùs dotem eſt dilargitus, quò eas loco ſanctiori vidit conſecratas. Erga dome-
ſticos paternam charitatem exercens, vnoquoque menſe ſacratiſſimam Euchariſtiam
ſuis manibus eis miniſtrauit; & ſingulis diebus ſabbati ſermonem de diuinis rebus vel
habuit ipſe, vel ab aliquo Congregationis ſacerdote, ſe audiente, faciendum curauit:
ſingulis verò diebus veſperè ad Litanias, aliáſque preces in domeſtico ſacello ſecum
recitandas eos conuocabat: ac familiariter cum illis in communi triclinio Religioſo-
rum more reficiebatur, Lectorem adhibens, qui ſacros libros, ſanctorumque Patrum
monumenta recitaret.

Probis quibuſque viris illius amicitia patebat: quibus autem cum honeſtis moribus XXVI.
eſſet quoque doctrina coniuncta, illos omnibus amoris officiis proſequi gratiſſimum ET IN EX-
ſibi ducebat. atque horum plurimos pro multâ qua pollebat apud Clementem gra- TEROS.
tia, Eccleſiaſticis dignitatibus afficiendos curauit; imprimiſque adiutor nonnullis
fuit vt in numerũ S.R.E. Cardinaliũ adſciſcerentur. Hæreticos ad Eccleſiæ gremium
redeuntes multis beneficentiæ ac beneuolentiæ officiis proſecutus eſt. Vt omittam
alios, quos partim verbis & epiſtolis in fide confirmare, partim operibus & beneficiis
adiuuare, cùm opus eſſet, non omittebat. Chriſtianamque beneuolentiam ſuæ ſuo-
rumque exiſtimationi præferendam cenſens, affinem quemdam ſuum, à Sorano ciue
alapa publicè indignéque percuſſum, & vindictam efflagitantem, ſtatim à ſe longiùs
repulit; nec in ſuum voluit redire conſpectum, niſi priùs Soram reuerſus pacem cum
aduerſario redintegraſſet. Et quamuis ipſe publicas interdum aduerſantiũ ſibi voces
& ſcripta conuiciis indignè reſperſa, SS. Patrum inſiſtens exemplis, acriter apologetico
dicendi genere confutare non omiſerit; ſalua tamen & incolumi charitate cum errore
decertans, haud proptereà cùm neceſſe fuit aduerſantibus prodeſſe deſtitit: quorum
præ ceteris vnum inſtantiſſimis precibus Deo quotidie commendandum, alterum
domi ſuæ liberaliter alendum, & annuis redditibus ſubleuandum ſuſcepit.

Religioſorum cœnobiis ſæpè quæ ad victum erant neceſſaria, ſuppeditabat: & aliis
pauperum familiis, ſingulis quibuſque menſibus certum pecuniarum numerum di- XXVII.
largiebatur. Viduarum & pupillorum patrocinium libenter ſuſcipiens, inter ceteras LIBERALI-
inopem viduam, cuius præter mares, ſex filiæ nubiles, ob ſummam paupertatem, ac TAS IN EGE-
perditorum hominum inſidias, de honeſtate atque animarum ſalute periclitabantur; NOS.
non ſolùm frumento & pecuniis ſubleuauit, ſed etiam vt eius filiæ, certis aſſignatis
dotibus, honeſtis viris in matrimonium darentur, effecit. Virginibus Deo dicandis
dotes impertiuit. Adoleſcentibus ſtipendia & alimenta, vt honeſtis litterarum ſtudiis
inſtruerentur, præſtitit. Ægrotantes egenos pecuniis iuuit, & ſuâ præſentiâ verbiſ-
que ſolatus eſt. Et aliquando vt moribundæ mulieri, ſibi olim in Chriſto filiæ, atro-
ciſſimis dæmonis tentationibus diuexatæ afferret opem; cæcâ & intempeſtâ nocte;
cùm venti, imbres, ac fulmina erumperent; vnico comitatus ſocio, ad eam ſe pedes
conferre piiſſimus Cardinalis minimè dubitauit. Pauperum illorum puerorum mul-
titudinem, quos omni patrocinio deſtituros, ac per Vrbem vagantes, vir famâ pie-
tatis inſignis, *Literatus* vulgò dictus, ſimul congregandos, & conquiſitis eleemoſynis
alendos ſuſceperat; necnon illarum Puellarum cœtum, quæ *Diſperſæ* nuncupantur;
ipſe *Baronius* auctoritate, conſilio, ope, egregiè quoad vixit fouit. Denique ſingula-
rem eius liberalitatem illud valdè commendat, quòd cum in omnes vbique ſuæ lar-
gitatis munera diſpergeret; nihil tamen inde ſe diceret promereri, quód id naturali
magis propenſione, (quam & penè infans matris exemplis & monitis imbiberat)
quàm animi virtute præſtaret.

Nec minor eius in ſacrarum ædium cultu pietas & munificentia: quâ videlicèt Ec- XXVIII.
cleſiam SS. Martyrum *Nerei* & *Achillei*, temporis vetuſtate iam dirutam ac penè ET IN EC-
deletam, quam in Titulum Cardinalatûs ſibi concedi poſtulauerat; in priſtinã formã CLESIAS.

 reſtituit,

reſtituit & ſacrorum ornamentorum varietate, Sanctorumque imaginibus illuſtrauit; & in eam corpora eorumdem Martyrum, ſimulque *Flauiæ Domitillæ*, honorificentiſſimè reducenda curauit. Ex quo tempore iacet eiſdem SS. dies quotannis ſolemniter celebrari rursùs cœptus eſt: & à *Baronio* Homiliæ ad populum habitæ in eâdem ipſâ

y *Greg. h. m. 28. in Euāg.* ſede marmoreâ, in quâ olim Gregorius *y* Magnus de iiſdem Martyribus homiliam fecit. Sacris item eiuſdem S. Gregorij Abbatiæ locis, quam à Clemente acceperat, reparandis, exornandiſque, multus fuit: eiuſdem ſtatuam marmoream erexit ad triclinium, quo idem ſanctus Pontifex inter alios peregrinos, quos ad menſam quotidie adhibebat, aliquando Angelum, ac Dominum Angelorum, peregrini facie accepiſſe

z *Vit S. Greg. lib. 2. c. 22. & 23.* legitur, *z*: atque in eius rei memoriam, & exemplum, ipſe quoque *Baronius* ſacro illius anniuerſario die tot pauperibus ibidem menſam apponebat quot triclinium capere poſſet, ceteris vero eleemoſynam diſtribuebat. Ac prætereà S. Siluiæ, eiuſdem S. Gregorij matris Eccleſiam erexit; ſacramque ædem, quæ Oratorium S. Andreæ nuncupatur, aris, columnis, & Imaginibus decorauit. Sororæ quoque Franciſcanis Capucinis monaſterium à fundamentis extruxit: iiſque, præter multam ſacrarum Imaginum & Librorum copiam, crucem etiam pretioſiſſimam, Paſſionis Domini noſtri Iesv Christi myſterüs elegantiſſimè ornatam largitus eſt, quam ei Rodulphus II. Rom. Imperator, cùm ab eo decimum Annalium Tomum ſuo nomini dicatum accepiſſet, in gratiarum actionem dono miſerat. Oblataque ſibi pariter ab Henrico Magno Chriſtianiſſimo Rege, ob Noni Tomi nuncupationem, ingentis pretij ſacra argentea vaſa inaurata, ſingulari artificio cælata, cùm pro ſuo more ſæpius recuſaſſet, ac tandem nonniſi iubente Summo Pontifice accepiſſet, protinùs ad Eccleſiæ Oratorij S. Mariæ in Vallicellâ ſacrarium deportari præcepit; quibus deinceps in ſolemnioribus feſtis diebus ad maiorem ſacrorum ſplendorem vti Patres conſueuerunt. Demùm eius tanta in hâc parte laus extitit, vt magno ſolatio ſibi duceret, eas quas habebat pecunias & facultates (neceſſariis dumtaxat ſibi, ſuæque modicæ ac modeſtiſſimæ familiæ excerptis) in Eccleſiarum cultum, & pauperum opitulationem, alioſve pios vſus effundere: quarum ſummam breui temporis ſpatio ad ſexaginta aureorum millia perueniſſe ſubductis calculis compertum fuit; munificentiæ magnitudinem pietate magis animi & liberalitate, quàm opibus, quas modicas habebat, ac viribus metiens.

XXIX. PIETAS IN SANCTOS. Sanctos in cælis conſtitutos, & eorum in terris ſacras Reliquias, ac nomina, ſummâ animi religione proſequebatur. Imprimiſque Beatiſſimam Dei-Genitricem Virginem Mariam obſeruantia colens planè ſingulari, eius ſe obſequiis totum deditum ac conſecrarum fuiſſe, & in ipſis Annalibus frequentiſſimè oſtendit, & in ſchedulis, libris, tabulis, Imaginibus, huiuſmodi arbitraria nota, quam hîc in margine expreſſam vides,

CS M / M̄ S̄C ſexcenties deſignauit; cuius inſcriptæ literæ hunc ſenſum reddunt, *Cæſar Seruus Mariæ*; eiuſdemque depictam Imaginem aſſiduè gerebat in pectore. Principes Apoſtolorum *Petrum* & *Paulum*, *SS. Gregorios* Magnum & Thaumaturgum, *Nereum* & *Achilleum*, *Flauiam Domitillam* & *Theclam*, vt præcipuos habebat patronos, & ad eorum ſacras Reliquias preces effundere, atque humiliter oſcula terræ defigere conſueuerat. Ac pariter erga Beatos, in catalogum Sanctorum Summi Pontificis auctoritate nondum relatos, ſummoperè pius exiſtens; ardentiori pietatis affectu proſecutus eſt admirabile illud Eccleſiæ lumen atque columen, *Carolum Borromæum*, quem alterum Ambroſium nuncupare conſueuerat: ad cuius tumulū preces donaque offerri poſſe, à Clemente VIII. declarari poſtulauit, & obtinuit; vtque in Sanctorum catalogum adſciſceretur, à Leone XI. inſtantiſſimè flagitauit: quod demùm à Paulo V. ſumma totius Vrbis & Orbis celebritate feliciter completum vidimus. *Ignatium Loiolam* Societatis Iesv inſtitutorem, non modò coluit ipſe, ſed qua valebat in ſacris Ritibus auctoritate, depictam eius Imaginem in Eccleſia nominis Iesv publica religione colendam primus omnium ſuis manibus parieti affixit, atque propoſuit; Ac *B. Aloyſium Gonzagam*, eiuſdem Societatis Iesv alumnum, adeò ueritus eſt, vt ad eius ſepulchrum veneratione, ſacras eius Reliquias multa corporis & animi demiſſione oſculari, capitique ſuo imponere conſueſceret. *Philippum verò Nerium*, Congregationis Oratorij fundatorem, (quem & poſteà, vnà cum prædicto Ignatio, aliiſque tribus, Gregorius XV. ingenti omnium applauſu Sanctorum numero adſcripſit) tanquam ſuum optimum in Christo parentem, ac præceptorem, non immeritò præcipuo quodam amore & honore coluit: cuius ſepulchrum frequenter inuiſens, fixis in terram genibus, vel toto prouolutus corpore, multo cum gemitu & lacrymis in illa prodigi,

ſed

ſed pœnitentis filij *a* verba prorumpere ſolebat, *Pater, peccaui in cælum, & coram te iam non ſum dignus vocari filius tuus.* Cuius in ſe obſeruantiam acceptiſſimam habuiſſe S. Patrem, duobus imprimis teſtatus eſt probatiſſimis indicijs: altero, cùm illi anno M. D. XCVIII. Ferrariæ exiſtenti, cæleſti ſplendore collucens ſemel iterumque per viſum apparuit, & Auguſtini Cardinalis Cuſani, qui Mediolani ægrotabat, obitum declarauit: altero, cùm anno M. DC. Romæ eidem vigilanti apparens, eum paterno amore ſtrictè amplexatus eſt, eique iucundiſſimè abblanditus. a Luc. 15.

XXX. Zelus fidei.

Tanto verò Sanctorum cultui, par in eo emicuit tuendæ Fidei Catholicæ zelus: cuius veritatem non modò publicis in Eccleſia ſermonibus, verùm etiam Ecclesiasticis conſcriptis Annalibus manifeſtiſſimè declarauit; qui etiam multò meliùs, ſi licuiſſet, (vt ipſe alicubi *b* paratiſſimum animi ſui propoſitum expreſſit) teſtatus fuiſſet ſanguine quàm ſcriptis Catholicam veritatem. b In perorat. IX. Ann. To.

XXXI. Annalium Scriptio.

Annalium autem ſcriptionis occaſionem (vt iam in illis paululum ſubſidamus, quandoquidem eorum editio præclariſſimam ipſi apud omnes gentes famam gloriamque comparauit) impiæ hæreticorum *Magdeburgenſium* præbuere *c* Centuriæ: qui antiquorum res geſtas ſe collecturos profeſſi, perinde ac ſi aduerſus veritatem bellum iuraſſent, falſiſsima quæque cumulantes, omniaque penitus inuertentes; nouam conati ſunt exædificare confuſionis turrim, è quâ in cœlis Deum ipſum ac Sanctos eius blaſphemiis ſuis oppugnarent, & in terris pulcherrimam Eccleſiæ faciem, non habentem maculam neque rugam, lœdoriis virulentis deturparent. Vnde S. Philippus zelo exæſtuans fidei & veritatis, ex aduerſo conſurgens pro domo Iſraël præliaturus prælia Domini, non maiori vel pari ſaltem numero militum decertandum putauit; ſed diuino afflatus Spiritu, ipſum elegit Baronium adhuc adoleſcentem vnius dumtaxat & viginti annorum, quem vnum tot obijceret hoſtibus. Qui licèt initio rei magnitudine & difficultate perterritus, proprijsque diffiſus viribus, opus detrectaret; demùm tamen cedens iteratis ſæpè Philippi iuſſionibus, ſuſcepit illud tanquam à diuino imperio: quod & ipſi aliquando in ſomnis mirabiliter confirmatum eſt. Quare cùm ex conſuetudine illius Congregationis, ſingulis diebus, pomeridianis horis, ſermones quidam haberi ſoleant; quibus non illo ſublimi dicendi genere quod in ſacris concionibus adhiberi conſueuit, ſed aliquantò ſubmiſſiore, ac magis ad permouendos audientium animos accommodato, res cominùs quaſi ex æquo loco cum vnoquoque agi videatur: Illud Philippus ſymbolum à *Baronio* exegit, vt Res geſtas Eccleſiæ in medium afferret; adeóque adſtitit operi, vt ſit præſentiâ, inſtitit verbis, & durus quaſi diurni penſi extitit exactor; vt quamuis *Baronio* adhuc alij ad ſuſceptum munus negotiorum faſces imponerentur; (cura videlicèt animarum, publicum de ſuggeſtu miniſterium Verbi Dei, præfectura domeſtica, præter alia quamplurima, quæ inopinatè & importunè moleſtiores quotidie ingererent interuentores:) tamen ſex luſtris ipſa integra Eccleſiaſtica Hiſtoria fuerit ab eo ſepties ordine temporum in Oratorio repetita. Eique ſanè operi Deus, cuius nutu illud agebatur, ſummoperè fauit; dum præter illa præſidia quæ ad animum ſpectant, qualia ſunt ingenij celeritas, memoriæ vis, & iudicium ſupra ætatem maturitatis laude perfectum; firmam quoque toto fermè eo tempore valetudinem corporis impertiuit, vberrimamque Bibliothecarum, & maximè Vaticanæ copiam, eruditorum hominum probata conſilia, aliaque id genus adminicula, quæ fruſtrà alibi quæſieris quàm in illo rerum antiquarum theatro. Quibus omnibus adiutus, poſt decurſa immenſo labore illorum ſex luſtrorum ſpatia; præmiſſis primo, auſpicij vice, in honorem Sanctorum, Notationibus ad Rom. Martyrologium; mox aduerſus eorum, Deique, & Eccleſiæ hoſtes, ſubſequi iuſſit inſtructiſſimam Annalium aciem, qua faciliùs eos, quàm aranearum telas diſiecit, ac diſſipauit, maximo eorum dedecore, diuini nominis gloriâ, Eccleſiæ ornamento, Fidelium vtilitate, & incredibili ſui nominis celebritate: Haud ſecùs ac olim Ægyptiorum *d* magorum virgas præſtigiis inuolutas, & in ſerpentes conuerſas virga Aaronis deuorauit; & grandem illam Nabuchodonozori ſtatuam *e* lapillus diuinitùs immiſſus contriuit.

c Teſtatur hæc ipſe Bar. Tom. 1. præfat. ad Lect. & epiſt. nuncupat. ad Sixt. V & To. VIII. in præf. ſeu Grat. act. ad B. Philip.

d Exod. 7.
e Dan. 2.

XXXII. Sinceritas in ſcriptione.

Neque enim aniles fabulas, vulgique rumores quibus Centuriatores ſua ſcripta refarſerunt, intexuit: ſed grauiſſimis vſus auctoritatibus, poſt accuratam rerum omnium examinationem, ea tandem ſelegit quæ veritati maximè conſentanea viderentur. Eiuſque propoſiti adeò ſe religioſum obſeruatorem præſtitit *f*, vt non quæ perperam geſta eſſent, priuato affectu excuſare aut probare vellet, ſed quæ ſola veritas doceret ſuis ſcriptis tantummodò complecteretur; atque in rebus ignotis præſtare

f Tom. III. an. 313. n. XVI.

g *An.* 116. *n.* LX. h *An.* 112. *n.* XCIII.

g exiſtimaret ignorantiam ingenuè fateri, quàm ex mendaciis emendicatam ſcientiam affectare: & ſi quando ex iteratis cogitationibus à priori ſententiâ, quam firmiter ſtabiliſſe videbatur, recedendum eſſet, volens *h* libenſque in eam potiùs veniret quam re accuratiùs perfectâ veritas perſuaderet: Ac denique ita animo comparatus eſſet, vt aliorum monita non modò accepta haberet, verùm etiam ſponte flagitaret, monitoreſque ſuos tanquam inſignes benefactores coleret: illud ſemper Auguſtini in ore habens, *Verum & ſeuerum diligo correctorem meum.* Et quod ad ipſam pertinet formam ſcriptionis; non exiguam in eo laudem doctorum hominum iudicio eſt conſecutus; dum ita facilis eius fluere videtur oratio, vt tamen grauis incedat: ſtylo etſi fortaſsè vſus minùs elaborato, puro tamen illo, & natiuâ ac conſtanti virtute perfecto.

XXXIII. NVMERVS VOLVMINVM. i *Ioan* 6. k *Matth.* 5. l *Ioſue* 4.

Qui quamuis totidem mente concepiſſet Annalium Tomos, quot à Centuriatoribus ſcripti fuiſſent contrarij, nempè Tredecim: ſæpè tamen videtur diuinâ reuelatione prænouiſſe, nonniſi Duodecim (quot omninò edidit) ſe perfecturum: cùm & in fine Quinti, Duodecim *i* fragmentorum cophinis; & in principio Vndecimi, Duobus *K* ſupra Mille paſſibus; ac rurſum initio Duodecimi, Duodecim *l* Lapidibus è medio Iordanis erutis, & in titulum ſempiternum diuinæ gloriæ erectis, comparauit. Quòd enim vltra Duodecimum Tomum nonnulla etiam ad exordium ſequentis præfatus eſt, id quidem non tam ſua (qui iam in Epiſtolâ nuncupatoriâ Duodecimi ad Paulum PP. V. omni aſſertione prædixerat, eum vltimum ſuum fœtum futurum, & numero atque ordine Beniamin, effœto patri in ſenectute genitum:) quàm Patrum Congregationis induſtria inchoauit, eundémque ipſum defectu vitæ vel virium minimè ſe abſoluturum præmonuit.

XXXIV. ACCEPTI ANNALIVM

Poſtquam verò ANNALES in lucem prodire cœperunt, tanta mox cupiditate, imò & ambitione, à cunctis vbique excepti fuerunt, vt non ſolùm variis ſæpè locis atque prouinciis cudendi ac recudendi fuerint; verùm etiam eorum Epitomæ diuerſis linguis, quinimò & tranſlationes à magnis dignitate, eloquentiâ, pietate viris conficiendæ; cùm cuperent omnes nationes vel integris voluminibus, vel ſaltem eorum compendiis, ſuo quæque idiomate vti frui: ídque non ſolùm poſt Auctoris obitum, ſed ſuperſtite adhuc ipſo; tantâ eius laude & gloria, vt vix ſciam alicui id vnquam ſcriptori contigiſſe. Adeò vt etiam nonnulli, eius duntaxat videndi deſiderio, de remotiſſimis Orbis Chriſtiani finibus in Vrbem aduentaſſe dicantur: quemadmodum olim de Titio Liuio *m* accidiſſe legimus, vt quos ad contemplationem ſui Roma non traxerat, vnius hominis fama perduceret. Nec pauci ſint, qui eius ſcriptis perlegendis oblatum diuinæ gratiæ lumen recipientes, ab hæreſibus quas ſectabantur, ad Romanæ Catholicæ Eccleſiæ fidem ſponte redierint. E quibus memorare cum honore liceat doctiſſimos *Gaſparum Scioppium* Francum, & *Iuſtum Caluinum* Veteracaſtrenſem; qui id ingenuè publicis ſcriptis *n* profiteri, æternæ ſibi gloriæ duxerunt. Vt alios taceam, qui ex variis regionibus ad Vrbem accedentes, id ipſum coràm profeſſi ſunt. Et quicumque Catholici, imò & ex ipſis hæreticis plurimi, quacumque occaſione de rebus Eccleſiaſticis ſcribant, paſſim omnes atque certatim vbiuis terrarum eundem ſummis laudum præconiis commendare non ceſſent; omneſque fœcundiſſimis ipſius ANNALIBVS locupletati, res ſuas mirificè illuſtrent, necnon & multi integros libros ex iis compleant: Præter innumera illa elogia, quæ à magnis item doctrinâ, pietate, & auctoritate viris, necnon à ſummis Principibus, ſuis ad eum publicis priuatiſque epiſtolis, ex vniuerſis totius Orbis Chriſtiani partibus conſcriptis continentur. Ex quibus omnibus non modò præſens ætas, futuraque poſteritas, qualis quantuſque fuerit *Baronius* intelligat: verùm etiam nonnullorum retundetur ſciolorum audax præſumptio, & inuidorum liuor maleuolus; qui ſi pauca quædam Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ monumenta ſummis, vt dicitur, labiis recens deguſtarint, eademque facili negotio ex ipſiſmet *Barony Annalibus* didicerint; continuò ſe perfectos hiſtoricos oſtentare geſtientes, ei inuerecundè obluctari non dubitauerint: quibuſcum eſt nobis aliàs *o* opportunior colluctatio.

m *Hieron. ep.* 103. *ad Paulin.*

n *Gaſpar Sciop. lib. de ſua ad Orthod. migrat. Iuſt. Caluin. vol. Ep. Cath. ep.* 5. *& epiſt. ſacrar. lib.* 2 *ep.* 16.

o *In Præfat. ad Lect. huius Epitomes.*

XXXV. PRÆPARATIO AD MORTEM.

Cùm autem tot tantiſque pro CHRISTO & ECCLESIA perfunctus laboribus, iam ſenio confectus vicinam ſibi mortem præſentiret; quò ſaluti ſuæ attentiùs vacare poſſet, è Palatio ad Congregationis Oratorij ædes, veluti (vt ipſe dicebat) columba Noë ad Arcam redire, & in priſtina ſua cellula tanquam in nidulo ſuo mori, ſtatuit; ea ſimul deliberatione, vt quoad ſibi vita ſuppeteret, veteris inſtituti onera, quantum eius dignitatis conditio ferret, quaſi vnus ex eis pro viribus exerceret.

Digitized by Google

Eóque demum reuerſus, non multò poſt, quaſi morti tempus præfiniiſſet, ac locum, in lethalem morbum incidit: Cúmque iam multis ante menſibus graue ciborum omnium faſtidium hauſiſſet, nunc eò proceſſit nihil vt ſumere poſſet, niſi modicum quid liquatum, & id ipſum admodùm renuente ſtomacho. Quippe in eius orificio tria quæ contraxerat vlcera (vt poſt mortem à medicis inſpectum eſt) cùm in eum cibus traiiciendus eſſet, acutiſſimum illi dolorem infligebant; & ſtomachus ipſe tenuis ac ſolutus nihil ferè alimenti retinebat. Quocircà medicorum ſuaſione Tuſculanum petens, ibi ſalutis animi quàm corporis amantior, frequentiſſimos de diuinis rebus miſcere ſermones, peccatorumque veniam ingentibus ſuſpiriis implorare non deſiſtebat. Aduenisſe namque iam vltimum vitæ ſuæ tempus viſio ſibi diuinitùs ante annos XIII. oſtenſa perſuadebat: quando periculoſâ febre laborans, nocte quâdam in ſomniis vidit in aduerſo cellæ pariete numerum iſtum LXIX. nigris characteribus expreſſum: cúmque excitatus à ſomno, illicò ſibi in mentem veniſſet, numerum annorum ſuorum iis literis deſignatum eſſe; ſomnum reſumens, rurſùm eodem loco conſpexit eundem numerum literis quidem ipſis grandioribus, at candidis, & veluti ex gypſo confectis: & expergefactus, in eandem firmiorem adductus eſt ſententiam, vt crederet nihil aliud eâ viſione niſi definitum vitæ ſuæ terminum præmonſtrari. Eíque reuelationi adeò confidebat, vt non ſolùm eum numerum in multis ſuis libris, aliiſque ſchedulis frequenter notare conſueſceret; verùm etiam in principio ac fine Tomi XII. Annalium, qui necdum cùm ipſe obiit, plenè impreſſus erat, diſertiſſimis verbis exitùs ſui imminere diem publicè prædixerit: ac demùm vt ad mortem (quam & aliàs nunquam meditari deſinebat) nonniſi paratiſſimus accederet, poſtquàm ingreſſus eſt annum ætatis LXIX. ſingulis diebus ſacroſancto Miſſæ ſacrificio ſanctiſſimam Euchariſtiam tanquam pro viatico ſuſcipere cœpit, timens ne ſubito fortè caſu præriperetur. Visio de annis vitæ.

Cæterùm cùm illum Tuſculi grauiſſima febris, nuncia vicinæ mortis, inuaſiſſet, Romam XIII. Kal. Iulij ægrè reductus, & in priſtinam ſuam cellulam in quâ vitæ terminum præuiderat, comportatus; animi ſalutem vehementiùs cogitans, Apoſtolicam à Summo Pontifice benedictionem ſedulus depopoſcit, & lætus accepit. Accedentibus quibuſcumque humiliter commendabat ſeſe; & à Sacerdotibus vt ſibi manus imponerent, æternamque ſalutem deprecarentur, à Laicis ipſius frontem aquâ ſalutari reſpergerent, crucéque ſignarent, enixè flagitabat: per hoſque dies variis & aſſiduis Chriſtianæ pietatis affectibus animum ſuum exercens, domeſticos quoque & affines ſuos ad mundi deſpicientiam, & ad diuini numinis famulatum excitauit: diuina myſteria coram ſe quotidie peragi curauit, aliquotque vicibus communicauit: & à Patribus Quadragenarum Horarum ſupplicatio in Eccleſia indicta eſt, magno populi concurſu, longiorem illi vitam à Domino ſollicitè deprecantis. Quinto autem Kal. Iulij circa auroram ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum de manu Præpoſiti Congregationis pro extremo viatico ſumpſit. Nec multo poſt ſacro Oleo, miro cum ſenſu pietatis, animíque lætitiâ, inunctus eſt. Cúmque ante lectulum, hinc Domini Saluatoris noſtri Iesv Christi, inde SS. Apoſtolorum Petri & Pauli Imagines collocari iuſſiſſet; crebros in eas defigens obtutus, magnos in ſe diuinæ fiduciæ & amoris effectus excitabat. Atque vbi Præpoſitus illius animam precibus ab Eccleſia præſtitutis Deo Sanctiſque commendandam ſuſcepiſſet; eo cognito *Baronius*, nondum extinctis corporis ſenſibus, *Eia* (inquit) *ecce nunc tempus exultationis & lætitiæ, moriamur.* Tunc protenſis iunctiſque in vnum pedibus, & compoſitis ſupra pectus manibus, Sacerdotis precibus, licèt intermortuis vocibus reſpondere, vel annuere, & oblatam ſibi Beatæ Mariæ Virginis Imaginem, ac thecam Reliquiarum, multâ cum animi pietate oſculari nitebatur. Tandem verò cùm iam bonum certamen certaſſet, curſum conſummaſſet, fidem ſeruaſſet; repoſitam ſibi iuſtitiæ coronam à Deo accepturus, claros intendens in cœlum oculos, vbi iam mentem penitùs infixam habebat, plenus dierum & bonorum operum, inter adſtantium preces & lacrymas placidiſſimè efflauit animam, anno ætatis ſuæ LXIX. per octo menſes inchoato, poſt Christvm natum M. DC. VII. prid. Kal. Iulij; quæ dies feſtum SS. Apoſtolorum Petri & Pauli proximè inſecuta, memoriæ eiuſdem Pauli & B. Mariæ in ſabbato ſacra extitit; quorum ſe patrociniis iam totum antea, vt vidimus, deuouerat. XXXVI. Ægritudo mortis. Pius tranſitus. 2. Tim. 4.

Poſt aliquot horas, eius corpus, partim inſpiciendi, partim exenterandi causâ, (quamquam ille morti proximus, honeſtate ac verecundiâ motus, ne fieret poſtulauerat) diſſectum eſt: mox ſacris indutum veſtibus ad ſequentis diei funus ſeruatum. XXXVII.

Manſit

Manſit vultus eius ſerenus ac lætus ; manus, ceteræque corporis partes, candidæ, mol-
les, ac tractabiles ; ipſa corporis ſpecies venerabilis & maieſtare plena : vt ſpirare vi-
deretur ſanctitatem antiquorum Patrum. Erat corpore quidem nec obeſo, nec gra-
cili, ſed quadrato, & temperato ; iridem proceto & robuſto, ſed iam diuturnis labo-
ribus extenuato. Caput eius capillis plenum, oaturâ quidem nigris, ſed ob ſenectu-
tem & curas candidis. Frons ampla, & rugis exarata : oculi glauci, denſa ſupercilia,
naſus ad aquilinum vergens : barba plenior, & incultior : color faciei candidus, & illa
honeſta ac liberalis.

STATVRA CORPORIS.

XXXVIII. HONORES POST OBITVM.

Vulgatâ eius morte, ingens confeſtim populi concurſus ad eum videndum excita-
tus eſt : ſummi, medij, infimi, ſæculares, religioſi eum & inuiſebant & veoerabantur ;
eiuſque eruditionis, zeli, pietatis, probitaris, miſericordiæ, liberalitatis, aliarúmque
virtutum gratiſſima recordatione adeò renebantur, vt ab illius intuitu diuelli vix
poſſent ; procumbentes io genua, piáque corpori repetentes oſcula, ac lacrymas pro-
fundentes. Die Dominica à prandio, corpore in Eccleſiam deportato, Cardinales ad
iuſta ei de more perſoluenda conuenientes, ſublatum ſacri ipſorum Collegij inclytum
decus vniuerſi lamentari cœperunt, oonoulli lacrymas addere dolori. Abſolutis verò
conſuetis pro defunctis precibus, quamplurimi è populo corpori ſacras coronas & to-
ſaria certatim admouere cœperunt ; multíque & graues viri cùm ſæculares tum reli-
gioſi, quibus oota & probata ſatis erat eius ſanctitas, aliquas inteſtinorum, capillorum,
aut veſtium particulas, aut aliud huiuſmodi impensè flagitarunt ; quidam etiam docti
pariter ac pij aliquam è penois quibus ſcribere ſolitus erat, magni muneris loco acce-
ptam, ioter pretioſiora ſua cimelia repoſuerunt. Eius autem tranſitu audito ab Hen-
rico Magno Chriſtianiſſ. Rege, ob ſuum io illum amorem, & reuerentiam, dignas illius
meritis & regia ſua munificentia exequias Pariſiis in maximo templo celebrari voluit.
Ac denique voiuerſa Eccleſia Catholica ; quæ tanti viri præſidio lætabatur, ſe illius
aſpectu priuatam ſentiens, ſuam vbique mœruit calamitatem.

XXXIX. SEPVLTVRA.

Quartâ poſt obitum die, corpus in arcâ cypreſſinâ, quam plumbea, hâncque com-
munis lignea tegebat, incluſum, ad ſiniſtrum latus aræ maximæ ſepultum eſt. Quam-
uis enim primò à Congregationis Patribus, vt eum in Titulo ſuo & Eccleſia SS.
Martyrum Nerei & Achillei, in qua iuxta eorum ſepulchrum ipſe ſibi anteà puram ac
ſimplicem ſepulturam parauerat, tanquam pauperculum quempiam ſepelirent po-
ſtulaſſet ; deiode tamen iutelligens id ab eis difficilè impetratum iri, qui ſe illius cor-
poris pignore priuari plurimùm dolerent ; acquieuit eorum voluntati vt in eadem
ipſorum Eccleſia Vallicellana tumularetur, in qua & dulciſſimi ipſius in Chriſto pa-
rentis S. Philippi ſacræ Reliquiæ quieſcerent. Cùm autem ſepulchro eius epita-
phium deſideraretur ; ſuperueniente obitu *Franciſci-Mariæ* Cardinalis *Taurufij*, eiuſ-
dem olim Congregationis Presbyteri, de quo facta eſt ſuperiùs mentio : vt quorum
animi adeò in vita coniuncti fuiſſent, vt ipſum *Baronius* in Gratiarum q actione de
vtriſque eadem die Cardinalitia creatione ad Clementem Papam, *alterum ſe, ſuum-
que vnanimem* vocauerit ; (quem & de virtutibus Apoſtulicis, formáque antiquæ
probitatis laudat.) æquè poſt obitum idem tumulus vtriuſque corpus contineret :
Patres Congregationis commune eis ſicut monumentum, ita & epitaphium, licèt
vtrumque amplius vtrique mereoti, poſuerunt his verbis in marmore inſculptis:
D. O. M. FRANCISCO MARIÆ TAVRVSIO POLITIANO, ET CÆSARI BARONIO
SORANO, EX CONGREGATIONE ORATORII S. R. E. PRESBYTERIS CARDINA-
LIBVS ; NE CORPORA DISIVNGERENTVR IN MORTE, QVORVM ANIMI DIVINIS
VIRTVTIBVS INSIGNES, IN VITA CONIVNCTISSIMI FVERANT ; EADEM CON-
GREGATIO VNVM VTRIQVE MONVMENTVM POSVIT. TAVRVSIVS VIXIT ANNOS
LXXXII. MENSES IX. DIES XIV. OBIIT III. In. IVNII, M. DC. VIII.
BARONIVS VIXIT ANNOS LXVIII. MENSES VIII. OBIIT PRID. KAL. IVLII
M. DC. VII.

q *Epiſt. nuncupat. Tom. VII. Ann.*

XL. FRVCTVS EX LECTIONE HISTORIAE.

Atque hæc de CÆSARIS BARONII vita, & obitu, quæ ad Chriſtianæ pietatis
exemplum maximè pertioent, pro inſtituto noſtro quam breuiſſimè dixiſſe ſufficiat.
Plura namque de rebus ab eo geſtis, eáque ſpeciatim quæ diuinitùs per eum facta
traduntur, & admirationem magis commouent quàm imitationem, longiori ſermo-
ne tractanda iis relinquimus, qui Vitam eius accuratiſſimè omnibus numeris abſolu-
tam promulgare proponuor. Itaque finem huic ſcriptioni apponimus, poſtquàm ex-
trema iungendo primis dixerimus ; *Baronium* prudentiſſimum Hiſtoriæ tractato-
rem, eam omnium maximam inde vtilitatem conſecutum eſſe, quam Iornandes

Digitized by Google

Gothorum Epiſcopus, & Rerum geſtarum ſcriptor non ignobilis, in præfatione commentarij de Regnorum ac temporum ſucceſſione perbollè admonet ex Hiſtoriarum lectione percipi debere: nimirùm vt mundi huius prauitates & ærumnæ, quibus indeſinenter voluitur, eum nos contemnete penitùs debere & odio proſequi perſuadeant: tantúmque ex iis ipſum profeciſſe, (quod maximè in optatis r habebat) vt contemptu terræ lucratus ſit cælum: ideóque omni omnium laudatione ſuperiorem eſſe, cùm iam depoſitis Fide ae Spe, videat & fruatur iis ſ quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cot hominis aſcenderunt: ſolâ ardens Charitate, quæ non ſolùm nunquam exeidit, ſed etiam viſione ac fruitione immenſùm augetur. Vnde & firma nobis fiducia accedat, quòd cùm alios omnes vniuerſamque Eccleſiam, tum peculiari fauore eos qui ſibi familiariter in hâc vitâ noti fuerunt, (inter quos & me indigniſſimum extitiſſe, æternùm gloriabor) apud Deum precibus protegat atque defendat, ac tandem ab hoc miſerrimo exilio ad feliciſſimam patriam pertrahat. Amen.

r *Ita Baron. Ann. Tom. VII. an. 550.*

ſ *1. Cor. 8. & 13.*

LANFRANCI,
EX ABBATE CADOMENSI,
ARCHIEPISCOPI CANTVARIENSIS,

Celeberrimi Scriptoris, Sententia de HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ efficacitate.

Ex Comment. de Euchariſtia, contra Berengarium.

ECcleſiaſticæ Hiſtoriæ, & Sanctorum Patrum Geſta, tametſi illam excellentiſſimam auctoritatis arcem non obtinent, quâ donatæ ſunt Scripturæ, quas Propheticas, ſeu Apoſtolicas nuncupamus: hoc tamen probâre ſufficiunt, quòd hanc fidem, quam nunc habemus, omnes Fideles, qui nos præceſſerunt, à priſcis temporibus habuerunt.

APPARATVS AD ANNALES ECCLESIASTICOS.

DE ADVENTV FILII DEI.

I.
ECCLESIAE ANTIQVITAS.
a Ioan. 1.
b Gal. 4.
c Leo ep. 10.
d Apoc. 13.
e Apoc. 22.
f Sap. 8.
g Iob. 38. Iſa. 28. Epheſ. 2. 1. Pet. 2.
h Hebr. 13.
i Iuſt. orat. ad Anton. Orig. to. 2. cōment. in Ioan. & l. 2. cont. Cel. Euſeb. de præp. Euang. & 1. hiſt. 3. Greg. Naz. orat. de Machab. Aug. 10. Conf. 43. & ad Deogr. ep. 49. q. 2. in fin. & ep. 89. cont. Pelag. & ad Opt. de Orig. anim. ep. 157. de catech. rud. c. 19. de patiene. c. 21. de ciuit. Dei l. 10. c. 25. & l. 18. c. 42. & l. 3. cont. ep. Pelag. c. 4.
k Iuſt. ibid.
l Aug. d. ep. 89.

ECCLESIAM, cuius geſta narraturi ſumus, eſſe omniũ planè antiquiſſimã, adeò verum eſt, vt ſine fidei iactura in dubium reuocari non liceat. Eius namq; fundamẽtum, primarium, cui cetera omnia cohæreant & innitantur, non eſt aliud, niſi CHRISTVS IESVS Dei filius, non in tempore creatus, ſed à Patre ante omnia tẽpora genitus, eiuſdem cum Patre ſubſtantiæ, ſine quo *a* nihil factum eſt, & per quem omnia facta ſunt. Cùm autem venit *b* plenitudo temporis, miſit Deus ipſum filium ſuum, factum ex muliere; qui diuinæ naturæ aſſociauit humanã, tantóque fœdere vtramque naturam hypoſtatica vnione coniunxit, vt nec *c* inferiorem conſumeret glorificatio, nec ſuperiorem minueret aſſumptio. Quocircà hic eſt Agnus *d* ab origine mũdi occiſus; qui ſui ſanguinis effuſione, & qui antè fuerant homines, & qui pòſt futuri erant, ablueret, ſecúmque perduceret in gloriam cæleſtem: Principium *e* & Finis: Æterna *f* Sapientia, quæ attingit à fine, vſque ad finẽ fortiter, & diſponit omnia ſuauiter: Lapis *g* angularis, qui cæleſtia pariter atque terrena, præterita, præſentia, & futura, vna eadémque ſuimet ipſius compagine conglutinata ſolidaret: vt meritò Apoſtolus *h* dicat, *Chriſtus heri & hodie, ipſe & in ſæcula:* & in cõfeſſo ſit apud omnes Patres *i*, quotquot vnquam fuerint ab exordio mundi homines, nõ niſi à CHRISTO, & per CHRISTVM, ſalutem eſſe cõſecutos: quos & ideò CHRISTIANOS nominari poſſe tradunt [k], licèt aduentum CHRISTI præceſſerint; quoniam non niſi per eamdem fidem liberati *l* ſunt, per quam liberamur & nos; fidẽ ſcilicèt Incarnationis Chriſti, quæ illis prænuntiabatur ſicut à nobis facta annuntiatur. Nos autem, quamuis vna ſit ab initio mũdi CHRISTI ECCLESIA, tamẽ ſuperiora illa, & antiquiſſima relinquẽtes, ſcriptis noſtris ea tantummodò cõplectemur, quæ contigerunt ex quo Chriſtus è cælo in terras eſt dilapſus, & poſt hæc viſus eſt, & cum hominibus *m* conuerſatus.

m Baruch. 3.

II.
n Geneſ. 49. verſ. 10. de huius verò oraculi Iacobæi interpretatione vid. in noſtris Annal. ſuo an. 4052.
o Ap. Cyril. Alex. cont. Iulian. l. 8.
p Ioſ. 11. Ant. c. 9. 5.
HEBRAEI QVANDO VOCATI IVDAEI.
q Hier. in Sophon. c. 1. & in Ezech. c. 21.
r 1. Paral. 3. & l. 3. Eſdr. c. 5. Matt. 1. Luc. 3.
ſ 1. Mach. 2. Ioſ. 12. Ant. 8.
u 1. Par. 24.
x Phil. de Monarch.
TRANSLATVM IVDAE REGNVM AD ASSAMONAEOS.

Opportunum ſanè tempus. Defecerat enim (quod erat in ſacris *n* oraculis) de tribu Iuda & Domo Dauid regium ſceptrum, atque ducatus; nõ in Sædechia, (quod Iulianus *o* dicebat) ſed in Aſſamonæis, iiſdémque Machabæis dictis, poſtquàm rerum ſumma apud Hebræos redacta eſt ad Herodem. Tribus enim Iuda in Babylonem, quod ſciũt omnes, in ſeruitutem cum ſanguine regio adducta, poſt annos ſeptuaginta, in Palæſtinã poſtliminiò eſt reſtituta: quo tempore primùm, Ioſepho *p* teſte eadem prouincia dici IVDAEA cœpit, & IVDAEI appellari, qui prius HEBRAEI, vel ISRAELITAE nominabãtur. Zorobabel enim, & qui poſt eum Iudæos gubernarũt vſque ad Herodẽ Idumæum, omnes ex tribu Iudæ, & ſtirpe Dauid extitiſſe, aſſerit aduerſus eũdem Iulianum Cyrillus; teſtaturq; iterùm Hieronymus *q*, licèt aliter aliquãdo dixerit. Et quidẽ Zorobabel, ac cõplures ſucceſſores eius, ex ſtirpe Dauid fuiſſe progenitos, docet ſæpè Scriptura *r* ſacra: Aſſamonæos verò conſtat fuiſſe ex genere Sacerdotali, tribu Leuitica, ex filiis (vt habet liber primus *ſ* Machabæorum) Ioiarib: ſic enim legendum eſt, loco Ioarim; nam Ioſephus *t* Aſſamonæum dicit ſacerdotem fuiſſe ex vice Ioiarib, quæ inter viginti quatuor vices ſacerdotales principẽ locum *u* tenuit. Quòd autẽ iidem Aſſamonæi, qui erant ex tribu Leuitica, fœdere nuptiarum (id namq; licitũ fuiſſe, teſtatur *x* Philo) tribui Iuda, ipſique familiæ Dauid cõiuncti eſſent; inde factum eſt, vt horum cõiunctione Sacerdotium ſimul & Regnũ pariter iungerentur; perſeuerauitque ſceptrũ Iuda in Aſſamonæis in linea feminina vſque ad Herodẽ. Aſſamonæos enim ex materno genere fuiſſe ex tribu Iuda, etiã Rabbini atteſtantur: neq; vllo alio iure tribui Leuiticæ licitũ fuiſſet vnà cum ſacerdotio, abſque tyrannidis labe, adſciſcere ſibi regnum.

III.
DE HERODIS REGNO.
y Ioſ. 17. Ant. 1. & 1. de Bel. 18.
z Id. 14. Ant. 7. & ſeqq.

Sed ceſſaſſe viſum eſt penitùs ſceptrum Iuda, cùm Herodes Idumæus, Gentilis homo, poſteà proſelytus Iudæorum regnum capeſſiuit, quod trãſmiſit ad Archelaum & Herodem Antipam, qui ex alienigena femina *y* Malthace Samaritide geniti ſunt. Conſtat *z* enim poſt Iudæam à Pom-

peio Magno debellatam,& ex parte in formam prouinciæ redactam, ac per Scaurum primùm, deinde Gabinium Syriæ præſides adminiſtratam, poſt etiam expilatum templum à Craſſo, cladémque maximam à Caſſio inuectam, & à C.Cæſare rurſùs imperatum tributum, atque aliam à Caſſio depopulationem miſerrimè factam,, poſt denique M. Antonij adminiſtrationem digladiantibus inter ſe odio pertinaciſſimo Aſſamonæis;ad extremum Olympiade centeſimâ octogeſimâ quartâ, Domitio Caluino iterùm & Aſinio Pollione Coſſ. eumdem Herodem Antipatri filium Idumæum proſelytum, Romæ ex SC*to* regnum Iudæorum accepiſſe. Quando poſt hæc Antonius in Antigonū Aſſamonæum bello victum, qui fauore Parthorum eiecto Hyrcano, vltimus Rex Iudæorum Principatum inuaſerat;) vt ſcribit Ioſephus *a*, ſecuri animaduerti iuſſit, & (vt auctor eſt Dio *b*) eidem cruci alligato, ac fuſtibus cæſo, caput truncari mandauit: in quo & deſiit Iudæorum Principatus. Nā licèt adhuc, qui fuerat pulſus in viuis eſſet Hyrcanus; tamē & ipſe Herodis dolo ſublatus eſt. Quocircà cùm fuiſſet penitùs ereptū tribui Iuda regiū ſceptrū, nihil ſupererat niſi vt is mitteretur, ex antiquorum prædictionibus, qui cælitùs dilapſus in Iſraël regnaret, Gentes regeret, regnúmque Iudaicum, quod acto in crucem Antigono fuerat extinctum, per crucem reſtitueret, & amplioribus ſpatiis propagaret.

a *Id* 15. *Ant.* 1.
b *Dio Hiſt. Rom.li.* 49.
[Vbi tamen *cum eo palam* potiùs ſignificare monuit Lipſius: vt Antigonus alligatus fuerit palo, ſolemni Romanis more, & tum ſecuri percuſſus, quamquam & alibi *σταυρὸς* crucem ſignificat.]

IV.
HERODES EXISTIMATVR CHRISTVS.
c *Epiph. hær.* 20. *Tert. de præſcr. c.* 45. *Hier. cont. Lucif. Ioan. Damaſc. de hær. Theoph. in Mar.* 8. & *aly.*
ET COLITVR A SVIS.

Cùm hæc autem apud Iudæos omnes æquè eſſent in confeſſo, defeciſſe nimirùm ſceptrum de tribu Iuda, quo ſublato Chriſtus venturus eſſet; complures adulandi ſtudio, ipſum Herodem Chriſtum eſſe dixêre; (quod teſtantur antiqui *c* auctores) conflatúmque mox eſt nomen ex ſectâ, vt iidem *Herodiani* dicerentur. Vnde quoque accidit, vt poſteri Iudæorum, quòd poſt Herodem Idumæum, Archelaum, Herodem Antipam, nullâ ex patre tribu Iuda inhærentes, regnâſſe viderent Agrippam Ariſtobuli filium, qui ab Herode genitus erat ex Mariamne Hyrcani Aſſamonæi Pontificis nepte, ex eâdémque ſtirpe Reges ad Veſpaſianum Imperatorem vſque perſeuerâſſe: quaſi ad illud etiam tempus permanſiſſet ſceptrum Iuda occaſione ſobolis Mariamnes, ipſi eidem Veſpaſiano (vt ſuo loco dicetur) quæ de Chriſto prænuntiata fuerant, tribuerent, cùm & alij quoque Pſeudoprophetæ ſe Chriſtum eſſe dicerent.

[Sicut illi Herodiani in gratiam ipſius Herodis viui ea iactârunt, ſic & illorum poſteros eiuſdem mortui memoriam adhuc ſub Nerone coluiſſe, & quotannis eius natalem ſolemniter celebraſſe, putauit vetus Perſij Scholiaſtes, dum exponens illud huius poëtæ Sat. 5.

——— *At cùm*
Herodis venêre dies, vnctâque feneſtrâ
Diſpoſita pinguem nebulam vomuêre lucernæ,
Portantes violas ———

ait hoc intelligi de Herode qui apud Iudæos regnauit tempore Auguſti, eiuſque diem natalem Herodianos obſeruâſſe, vt Sabbata. Ea tamen Baronius 31. num. II. putauit intelligi de Herode Agrippâ vltimo Iudæorum Rege ſicuti & olim exiſtimauit Philaſtrius lib. de hæreſ. cap. 28. Verùm ſi ad Herodianorum ſolemnia debent referri Perſij verba, vt interpretatus eſt Scholiaſtes: etiamſi videantur de Herode Magno accipi, ſub quo natus eſt Chriſtus. (quemadmodum & alij acceperunt) tu tamen vide, ſi cupis, quæ de toto hoc loco aduerſus Caſauboni in Baronium argutationes diſputauit Andr. Eudæmon Defenſ. Baron. lib. 2. cap. 10.]

V.
PONTIFICATVS DEMVM LEVI SVBLATVS.

Cæterùm non modò Regnum, ſed & legitima Summi Sacerdotij inſtitutio per hæc tēpora defecerat, dum illud è familia Aſſamonæorū Herodes Idumæus ad alios tranſtulit pro libito dimouens *d*, atque promouens, qui plus minúſve pecuniâ vel gratiâ apud ipsū pollerent. Et vt inſuper ſibi ius omne & ornamentum Sūmi Sacerdotij, prorsùs arrogaret, inſigne *e* Pontificiū nobiliſſimū, *Stolam* ſcilicet ſacerdotalē, in turri munitiſſimâ cuſtodiri iuſſit (quod *f* & poſteà Romani, Iudæâ in prouinciam redactâ factitârūt, eam ſtatutis dumtaxat ieiuniorum diebus exhibentes Pontificibus; quibus & ipſi Sūmi Sacerdotij dignitatem pro arbitrio ferre & auferre conſueuerunt.) Regno itaque & Sacerdotio Iudæorum collapſo, & funditùs euerſo: quid aliud reſtabat niſi vt Sanctus *ff* Sanctorū vngerētur?

d *Vid. Ioſ.* 15. *Ant.* 3. & 9. & *lib.* 20. *c.* 8. *Euſeb.* 1. *Hiſt.* 6. *Hieron. in Dan.* 9.
e *Ioſ.* 18. *Ant.* 6.
f *Baron. an* 17.
ff *Dan.* 9.

VI.
g *Ioſ.* 18. *Ant.* 2. & 2. *de Bel.* 7.
DE SECTIS IVDÆORVM.
h *Hier. in Iſa.* 8.
DE PHARISÆIS.

Poſtremò ipſa rectorū dogmatū ſincera doctrina plurimis erroribus ferè penitùs erat obſcurata; vigentibus apud Hebræos, (vt auctor eſt *g* Ioſephus) tribus præcipuis ſectis, maximè inter ſe diſſidentibus, *Phariſæorum, Sadducæorū*, & *Eſſenorū* quibus & duæ aliæ acceſſerunt, *Galilæorum*, atque *Herodianorum*. Et quidem PHARISÆOS Hieronym. *h* ex Nazaræorum opinione tradit, non multò ante aduentum Chriſti exortos in Iudæâ, auctoribus *Sāmai* & *Hillel*; ex quibus *Scribæ* & *Phariſæi*. Nam qui Legi interpretandæ nauabant operam, peculiari nomine SCRIBÆ dicebātur. Eos verò omnes vitioſâ interpretatione Legem corrupiſſe, Chriſtus Dominus ſæpè arguit. Erant autem Phariſæorum hæc dogmata; vt Fato cuncta tribuerent, animarum iudicia ſub terra fieri affirmarēt, tranſanimationem Pythagoream hoc temperamento aſtruerent, vt ſolas bonorum animas tranſire in alia corpora, malorum autem interminato ſupplicio cruciandas aſſererent: denique in aſtronomiæ cultu Græcorum vanitates ſectarentur. Ceterùm nundinariâ quâdam ſanctitate, atque rigida virginitatis ad præſcriptum tempus obſeruatione, victúſque aſperitate, ſic animos omnium ſibi conciliabant, vt (quod ait Ioſephus *k*, & ipſe gentilis eorū, atque Phariſæus ſecta) etiā ſi regibus aduerſarentur, aut Pontificibus, fidem tamen vulgus eis haberet. Dicti *Phariſæi l*, eò quòd ſeparati eſſent ab aliis, propter ſpontaneā ſuperfluam religionem ab ipſis receptam. Phares enim Hebræa lingua dicitur ſeparatus.

i *Ioſ.* 18. *Ant.* 2. & 2. *de Bel.* 7. *Epiph. in Panar. lib.* 1. *cap.* 16.
k *Ioſ.* 13. & *lib.* 17. *cap.* 3.
l *Epiph. ibid.*

[De Sectis Iudæorum, (de quibus artic. præced. & ſeqq.) poſt hæc à Baronio ſcripta, diffuſè egerunt proprijs, iiſdémque aduerſis tractatibus, *Nicol. Serrarius Soc.* IESV *Io. Drugius, Io. Scaliger* hæretici; ex quibus pleraque ſua compilauit Caſaubonus Exercit. 1. c. 9 Sed eius in Baronium criminationes diluit Iul. Cæ. Bulengerus in ſuis aduerſus eum Diatribis.]

VII.
DE SADDVCÆIS.
m *Act.* 23.

SADDVCÆI longè deteriora dogmata ſectâtes, dicebant *m* non eſſe reſurrectionem mortuorum, neque Angelum, neque Spiritum; cùm alioqui Phariſæi hæc faterentur. Sed & animas vnà cum corporibus ſimul & eodem tēpore extingui putabāt: In reliquis verò cum Samaritis ſentiebant, niſi quòd Hieroſolymis agentes vnà cum Iudæis ſacrificarent: à *Sadoc* ſacerdote appellationem mutuati, quamuis ab eius diſciplina defecerint. Ad hæc inter ſe feris moribus diſſcrepantes, erga exteros quoque illiberales & inhumani fuêre; ideóque & minùs populo grati, & numero pauci, ſed ferè dignitate præcipui. Iſta de iis Ioſephus *n*, atque Epiphanius *o*. Eos verò æquè ac Phariſæos, ſanctiſſimus Ioannes *p* Baptiſta *Progenies viperarum* appellauit; & ab eorum fermento cauere, ipſe Dominus *q* diſcipulos ſuos monuit.

n *Ioſ.* 18. *Ant.* 2. & 2. *de Bel.* 7.
o *Epiph.* 1. *Panar.* 14.
p *Matth.* 3.
q *Matth.* 16.

Digitized by Google

VIII.
De Essenis.
r Ioſ. vbi ſupra.
ſ Epiph. l. Panar. 10.
Samaritanorum sectae diversae.

Esseni à teliquis omnibus ſchiſmate diuiſi, non ſacrificabant [r] in templo, quòd (vt dicebant) ſanctioribus vterentur cæremoniis. Ceterùm vitæ moribus fuiſſe conſpicuos, & perpetuâ cõtinentiam obſeruâſſe, omnes vno ore fatentur: quod verò ad dogmata, Epiphanius [ſ] eos inter Samaritas dinumerat. Porrò quinam eſſet Samaritæ, Scriptura docet: nempè qui diuiſi à Iudæis non templum, non ſacrificia, vel cæremonias communes cum illis habebant, & quinque tantùm Moſis libros accipientes, Prophetas ac cætera diuinæ ſcripturæ volumina reiiciebant: non credentes reſurrectionem mortuorum negantes & Spiritum ſanctum. Hæc & alia de iis Epiphanius [t]. Præterea eorum (quòd in quatuor ſectas eſſent diſtincti) alios tradit fuiſſe Essenos, quos diximus; alios Sebueos [u], qui hoc vno ab illis diſſentiebant, quòd tranſpoſuiſſent tempora ſolemnium feſtiuitatum. Quibus aduerſantes Gortheni, diuersámque ab illis dierum feſtorum rationem habentes, Eſſenis potiùs in hoc adhæſerunt. Quartum genus erat Dositheorum [x]: qui rursùm à dictis omnibus differentes, reſurrectionem mortuorum profitebantur: ſuperſtitioſa tamen nonnulla ad nouum vitæ genus inſtituendum accommodantes, ab animatis abſtinebant; & quod ſcribit [y] Origenes) adeò ſuperſtitioſè colebant Sabbatum, vt quo quiſque eorum habitu, loco, ſitu, die ſabati inventus fuiſſet, ſiue ſtans, ſedénſue, intus vel foris, eo loco eâdémque poſitione, eâ die vſque ad veſperam permaneret: quos & pręceteris repudiâſſe Prophetas, Tertulianus [z] refert: monogamóſque fuiſſe ac nonnullos ex eis virginitate ſeruâſſe Epiphanius tradit.

t Epiph. l. Panar. 9.
u cap. 11.
x cap. 13.
Dosithei superstitiosissimi.
y Orig. Peri ar. lib. 4.
z Tert. de præſcript. & Hier. cont. Lucif.

IX.
De Hemerobaptistis.

Nec prætereundum genus hominum illud, qui ſimul cum Phariſæis cetera ſentientes, cum Sadducæis mortuorum reſurrectionem negabant, illúdque præcipuum habebant, vt vere, autumno, hieme, & æſtate, ſingulis diebus in aquâ mergerentur, atque eiuſmodi ablutione ſanctificarentur; rati non poſſe aliter homines viuere: quos eam ob cauſã Hemerobaptistas eſſe appellatos Epiphanius [a] docet. De quorum hæreſi fit etiam mentio apud Marcum [b] Euangeliſtam. His addit Epiphanius Nazaræos, qui nec ſacrificia, nec libros Moſis cum ceteris haberent communia, abſtinerentque ab animatis velut immundis. Hiſque proximos dicit [c] eſſe Ossenos: ac nouiſſimo loco ponit Herodianos, qui (vt diximus) Herodem dicebant eſſe Chriſtum: quorum gregales fuerunt, qui vnà cum Phariſæis [d] conſpirarunt contra Chriſtum, & cauillosam de tributo perſoluendo Cæſari [e], propoſuerunt quæſtionem. De ſectâ verò Galilæorum, quæ tempore cenſûs exorta eſt, opportuniùs ſuo loco dicendum.

a Epiph. l. Panar. 17. 18.
b Mar. 7.
c Epiph. l. c. 19. 20.
De Herodianis.
d Mar. 3.
e Matt. 22. Mar. 12.

X.
De statu Gentilium.

Sic igitur è loco motis, atque collapſis firmiſſimis columnis, diuinâ operatione in populo Iudaico ſtatutis, Regno, Sacerdotio, atque Lege: ſtatus Iudeorum illis ſubnixus, ingenti eſt fragore proſtratus. Remanentibus tantummodò, velut poſt excuſſam oleam in ſummitate rami oliuis, paucis quibuſdam iuſtis, qui redẽptionem Iſrael expectantes, in veritate perſtarent; & auidiùs illum cuperẽt, qui collapſum Regnum, Sacerdotium, atque Legem, ipſe Rex, & Sacerdos atque Legifer Emmanuel reſtitueret. Quòd ſi ipſa Iudæa, in quâ notus erat Deus, tantâ erat obuoluta caligine; quid putandum de Gentibus, quæ Deum ignorantes in idolis prauos colebant dæmones? Iam & collapſæ erant, quæ apud eos fuerant optimis legibus inſtitutæ Reſpublicæ: & ipſa Romanorũ, quæ egregiis animi virtutibus ſibi ſubegerat Orbem, relictâ illâ antiquâ rectè viuendi conſuetudine, plus ceteris [f] omnium vitiorum genera ſectabatur. Quid verò memorem ceteras nationes? multipliciúmque Deorum in vnaquaque prouinciâ ſuperſtitioſiſſimum cultum, ferales Gentium ritus, portentoſas populorum inolitas vbique conſuetudines, turpiſſimos hominum mores ipſa etiam naturæ iura violantes? Vt nemo non videat, peropportuno tempore à Deo conſultum eſſe, vnigenitum Filium, per quem cuncta creauerat, in mundum mittere, vt omnia reſtauraret; ipséque Via, Veritas, & Vita, à recto tramite deuios, fidei religione, ac morum compoſitione reuocaret ad viam, cunctóſque per veritatẽ errores auferens iter aperiret ad vitam.

f Aug. de ciuit. 15.

XI.
Filii Dei adventus sic præ nunciatus.
g Hier. con. Iouin. l. 1.
Ambros. ad Amed. l. 1.
i Ap. Clem. Alex. Strom. lib. 1.
De Sibyllis.

Quòd verò vtriuſque populi, Iudæi atque Gentilis, reciperetur conſenſu, conſilium Dei fuit vt legè anteà rei tantæ ſacramentum Iudæis innoteſceret per figuram adumbrationes, & Prophetarum prædictiones; Gentilibus autem per ſuos ipſorum vates, quales fuêre *Mercurius Triſmegiſtus*, *Hydaſpes* ac præcipuè Sibyllæ, ſic dictæ à Dei cõſiliis denũtiandis; quibus ob virginitatis inſigne meritum, diuinationem eſſe conceſſam Hyeronimus [g] exiſtimauit; eámque ob cauſam eas appellare Patres [h] cõſueuerunt *Prophetiſſas Gentilium*; immò & tantum eis tribuit Heraclitus [i], vt non humanitùs, ſed diuinitùs apparuiſſe putârit. Earum verò oraculis adeò crebrò vſi ſunt Patres ad conuincendos errores Gentilium, vt eam ob rem Gentiles ipſi (quod teſtatur [k] Origines) Chriſtianos vocarent *Sybilliſtas*: queratúrque Iuſtinus [l] Martyr, malorum dæmonum arte factum fuiſſe, vt pœnâ mortis eorum lectio prohiberetur, quòd metuerent ne qui ea legerent, notitiam inde veræ pietatis perciperent. Memoriâque ſanè dignum, quòd Paulum Apoſtolum Clemens, [m] Alexandrinus, ipſa propria eius verba recitans, (fortè ex aliquâ illius concione ad populum habitâ quæ per traditionem in poſteros fluxerit) inducit Sibyllarum oracula, Hydaſpiſque vaticinia commendantem, ad probandam veritatem de Chriſto Dei Filio.

k Orig. cont. Celſ. lib. 5.
l Iuſt. orat. de Anton. Pium.
m Clem. Alex. Strom. lib. 6.

XII.
n Cic. lib. 1 de diuin.
Vaticinia de Christo ventvro tribvta imperatoribvs.
o Vid. Suet. in Iul. c. 69
p Luc. Flor. l. 4. c. 1.
q Cic. Philip. 2.
r Virg. eclo. 4.
ſ Ioſ. 7. de Bel. 12. Tac. Hiſt. l. 5. Suet. in Veſpaſ. c. 4.

Et quod ad ipſum Domini Aduentum attinet; meminit etiam Cicero [n] cuiuſdam de Rege venturo Sibyllini vaticinij; eiuſdémque ſubiicit interpretationẽ, quòd aliter homines ſalui eſſe non poſſent niſi eumdem Regem exciperent. At licèt ipſe Reipublicæ ſtudioſiſſimus, illud vt humanum inuentum ad inuadendam per Iulium [o] Cæſarem Rempublicam deteſtetur: tamen ipſa adeſſe tempora, ex iiſdem carminibus ore multorum iactari ſolitum, manifeſtum facit. Siquidem Lentulus [p] ex iiſdem Sibyllinis carminibus regnum ſibi adſciſcere conatus, Catilinæ ſe iunxit: eodémque pretextu [q] M. Antonius in Lupercalibus Cæſari coronam Regis impoſuit. Et æquè myſteriorum neſcius Maro [r], quæ de Chriſto ex Virgine naſcituro iiſdẽ carminibus prædicta erant tribuit magnâ adulatione Salonino filio Pollionis. Et quod de Chriſto antiquitùs prænuntiatum fuerat, ex Iudæâ venturum Regẽ qui vniuerſo dominaretur Orbi; rerum ignari ſcriptores [ſ] Veſpaſiano Auguſto tribuerunt,

quòd Iudæos docuiſſet, & ex Iudæâ in Vrbem triumphans vnà cum Tito veniſſet.

XIII.

[...]ct in [...]auia. c. 94.

Ad quæ etiam de Rege naſcituro ſpectant ea quæ recitat Suetonius ſ; videlicèt ante paucos menſes quàm naſceretur Octauianus Auguſtus, prodigium Romæ factum publicè, qoo denuntiabatur Regem populo Romano Naturâ parturire; Senatùmque exterritū cenſuiſſe, ne quis illo anno genitus educaretur. Quodnam verò fuerit illud prodigium, ſeu prodigia, Dio t narrat anno ab vrbe Conditâ ſexcenteſimo nonageſimo, nimirùm in Capitolio multas ſtatuas de Cælo tactas liquefactáſque fluxiſſe; deiectáque tum alia ſimulachra, tum Iouis; atque imaginem Lupæ cum Remo & Romulo conſecratam cecidiſſe literáſque in columnis, in quibus leges ſcribebantur, confuſas atque obliteratas fuiſſe. Porrò hæc, & alia eiuſmodi, Gentiles, quòd neſcirent diuinæ diſpēſationis myſterium, CHRISTVM Regem venturum, qui idololatriam peſſundaret, ac nouas leges præſcriberet; in alium quemvis ſenſum trahentes interpretabantur. Quamvis & ipſi Auguſto dæmon ille, qui apud Delphos oracula reddere conſueuerat, iam ferè mutus redditus, fateri (vt u aiunt) coactus fuerit ſibi impoſitum eſſe ſilentium à puero Hebræo, qui Deus exiſtens cuncta pro arbitrio diſponeret; his nempe verbis.

t Dio. l. 37.

u Suid. v. verb. Auguſtus, Cedren. in [...]mp. Nic. [...]. c. 17.

Me puer Hebræus, diuos Deus ipſe gubernans,
Cedere ſede iubet, triſtémque redire ſub Orcum.
Aris ergo dehinc tacitus abſcedito noſtris.

Addúntq; Auguſtum Romam reuerſum, aram in Capitulo erexiſſe hac inſcriptione ARA PRIMOGENITI DEI: qui putatur eſſe locus in Capitolio, vbi nobiliſſimum templum antiquitùs erat Iouis Capitolini; eo verò proſtrato, ſucceſſit baſilica Dei-genitricis MARIÆ, dicta eâ de causâ ARA-CÆLI; vel quod alij aiunt, Dei-Genitricem MARIAM infantem in vlnis habentem, ſublimem in aëre, ab eodem Auguſto illic eſſe conſpectam.

IXV. SIGNA VISA DE CHRISTI ADVENTV

x Oroſ. 6. hiſt. 18. & ſeqq.

Sunt & alia complura, quæ Auguſti temporibus cùm accidiſſet, eiuſdem Imperatoris cauſâ eſſe facta, Romanarum rerum ſcriptores exiſtimârunt; quæ tamem rerum noſtrarum nobilis hiſtoricus Paulus Oroſius x, fuiſſe aduentûs Chriſti præſagia, ac futurorum bonorum prænuntia atteſtatur: Putà, cùm eodem Auguſto poſt necem C. Cæſaris auunculi ſui vrbem primùm ingrediente, ſub Conſulatu Antonij, anno ab vrbe Conditâ ſeptingenteſimo decimo, horâ circiter tertiâ, repentè liquido ac puro ſereno, circulus y ad ſpeciem cæleſtis arcûs orbem Solis ambiit. Itemq; cùm ſequenti anno z, Hircio & Panſâ Coſſ. viſus eſt Sol intra tres circulos effulgere, quorum vnum corona ſpicarum ignita circundaret. Deinde cùm ipſo primo anno Triumuiratùs, Lepido & Planco Coſſ. tres a Soles viſi ſunt: vel cùm anno tertio Romæ è Tabernâ meritoriâ trans Tiberim b oleum è terrâ erupit, fluxitque toto die ſine intermiſſione. Addit Oroſius & alia, quæ ab Auguſto facta ad ea quæ per Chriſtum eſſent facienda deducit: vt de tabulis c debitorum ærarij exuſtis, de Iano d clauſo, déque *Auguſti* nomine eidem ipſi indito octauo Idus Iannarias, quo die Chriſtus à Magis cultus eſt Rex Iudæorum, vel à Patre & Spiritu ſancto accepit in Iordane de diuinitate teſtimonium. Sed in his non immoramur. Ex iis tamen quæ de certo tempore quo ſingulæ eiuſmodi res contigerunt, indicauimus, corrigendi ſunt illi qui inconſultè nimis eas accidiſſe putârunt ipſo Chriſti Domini natali die.

y Suet. in Octauia. c. 95. Senec. 1. Natur. l. quæſt. 2. Plin. 2. hiſt. 28. Dio l. 45.
z Dio ibid.
a Dio l. 47. Plin. l. 2. c. 31.
b Euſeb. in Chron. Oroſ. l. 6. c. 20.
c Suet. in Octa c. 31.
d Ibid. c. 22.

XV. DE CHRISTI GENEALOGIA

Venturus itaque in mundum Dei Filius; Verbum Patris, cuius generatio e inenarrabilis; ex genere Abrahæ ex tribu Iuda, & ſtirpe Dauid, (vt ex diſpoſitione diuini conſilij fuerat ordinatum, & ſæpiùs promiſſum) delegit humanam carnem aſſumere. Cuius genealogiam ſummatim f potiùs quàm gradatim per continuatam ſucceſſionum ſeriem deſcripſerunt Euangeliſtæ Matthæus g & Lucas h; ſed diuerſo ordine, quoniam i vterque ſub diuerſa Chriſti perſona diuerſam texuit genealogiam: Matthæus quidem ex Regibus Iudæorum, quòd regiam in Chriſto perſonam inſtitueret inſinuare: Lucas verò ex adoptionibus, quòd ſacerdotalem in Chriſto perſonam oſtendere, vellet. Ideóque Matthæus per Salomonem, Lucas per Nathan, genealogiam deſcripſit; quò vtriuſque vnctionis myſterium, Regni, ſcilicèt ac Sacerdotij, in vnâ eâdémque perſonâ Chriſti, qui regnum acciperet & ſacerdotium, ac regale ſacerdotium institueret, ſimul iungeretur.

e Iſa. 53
f Epiph. in compend.
g Matth. 1.
h Luc. 3.
i Aug. de conſenſ. Euang. l. 2. c 4. & 4. Hilar. can. 1. in Matth. Iulian. Tolet. cont. Iuda. lib. 3.
Ad e Torn. Annal. Sac. ann 4037. & 4051.

XVI.

Quod autem pertinet ad Dauidicam ſtirpem: ex eâ progenitam eſſe ſanctiſſimam Dei-Genitricem MARIAM apud omnes Catholicos in confeſſo eſt; id Prophetis k, Angelis l, Euangeliſtis m teſtantibus, dum Chriſtum ſecundùm carnem eſſe filium Dauid, ipſúmque ex beatiſſimâ Virgine humanam carnem ſumpſiſſe tradunt. Quod ipſum iidem Euangeliſtæ hâc etiam ratione ſtabiliunt, dum Ioſeph virum Mariæ è regia Dauidis ſtirpe originem ducere demonſtrant: cùm certum exploratúmque habeatur n, nec feminæ alterius tribûs virum, nec viro alterius tribûs feminam ſibi matrimonio iungere licuiſſe, nec fortè commiſcerentur poſſeſſiones de tribu in tribum. Sed cur non potiùs Mariæ quàm Ioſeph genealogias deſcripſerint, ea ſuppetit ab omnibus aſſerta certa ratio, quòd cùm genealogiæ deſcriberentur in publicis chartis, virorum & non mulierum ſeries texerentur.

k Iſa. 9. Hierem. 33. Pſa. 56. 131.
l Matt. 1. Luc. 1.
m Matth. 1. & 22. Mar. 12. Luc. 1. & 3.
n Num. vlt

XVII.

Eamdem verò ſanctiſſimam Dei-genitricem ſacerdotali quoque genere natam eſſe, communis eſt ſanctorum Patrum conſenſus, quam & cognatione tunc temporis iunctam fuiſſe generi ſacerdotali, Lucæ o teſtificatione liquet, dum Elizabeth cognatam Mariæ, dicit fuiſſe de filiabus Aaron: quam verè fuiſſe ex tribu Leuiticâ teſtatur ſæpè, & aduerſus hæreticos validiùs inculcat Auguſtinus p; aſſerúntque reliqui omnes Latini, pariter ac Græci Doctores, vno excepto Ambroſio q. Nec eſt quòd quis obijciat de tribubus non miſcendis diuinæ legis præceptum. Nam peculiariter ſacerdotali tribui eſſe conceſſum, vt cum regiâ ſtirpe poſſet inire nuptias, conſentiunt r Patres omnes qui de his agunt; in exemplum adducentes Aaronem ſ, qui Elizabeth filiam Aminadab de tribu Iuda ex progenitoribus Regis Dauid, & Ioiadam t Pontificem qui filiam Ioram Regis Iudæ duxit in vxorem. Quin & Philo u Iudæus, qui Chriſti ſæculo vixit, & res Iudaicas præ ceteris calluit, de eâ quæ poſterioribus temporibus viguit, agens conſuetudine, aſſerit ſacerdotali tribui (excepto ſummo Pontifice, cui ineundum eſſet coniugium cum ſtirpe ſua) licuiſſe vxorem ducere ex ceteris tribubus; ſiue (vt ait) quod leue eſſet hoc piaculum, ſiue quòd non expediret

o Luc. 1.
p Aug. in Iudic. quæſt. 77. l. 1. de conſ. Euan. c. 3. & lib. 83. quæſt. q. 61.
q Ambroſ. in Luc. 1.
r Epiph. hær. 78. & alij cum ſecul.
ſ Exod. 6.
t 2. Paral. 22.
u Phil. lib. 2. de Monarch.

plebem

plebem in totum ſubmoueri à ſacerdotum affinitatibus.

SENSVS LEGIS DE TRIBVS NON MISCENDIS.

[His adde, quòd cum ratio legis de tribubus per matrimonia non commiſcendis, hæc eſſet, vt hæreditates permanerent in familiis, hoc eſt, in tribubus, & non confunderetur ſortium diſtributio; (Nam vls.) inde infertur, ipſam non comprehendiſſe Leuitas, qui cum nullas haberent poſſeſſiones, & nullius eſſent capaces hæreditatis rerum immobilium, poterant pro libito dare filias ſuas viris, & accipere ſibi vxores de quâlibet aliâ tribu. Ceteræ autem tribus id facere prohibebantur, quia tametſi femina habuiſſet fratres aut filios, quibus debebatur ſucceſſio; tamen ſi nuberet viro alterius tribûs, potuiſſet iis defunctis repetere hæreditatem, eamque transferre in tribum viri ſui. Quod autem audiſti, nefas fuiſſe Summis Pontificibus vxorem ducere ex alienâ tribu, & tamen vxores non ſemel ab iis de ſtirpe regia ductas, apertum eſt indicium, communia earum ſtirpium iura fuiſſe, vt non cenſeretur Pontifex communicaſſe genus ſuum vulgo gentis ſuæ, ſi è Iuda atque e ex ea familia vxorem duceret, quam Dominus: qui vtramque ſanctificat, ſibi ipſe aliquando iuncturus eſſet.]

XVIII.
DE NOMINE HELI DVBITATIO.

Sed quòd in Chriſti genealogia per Euangeliſtas conſignata, quem Matthæus nominat *Iacob* parentem Ioſeph, Lucas eumdem appellat *Heli*; vetus eſt iſta dubitatio: quam Africanus Theologorum antiquiſſimus ita definiuit *x*, vt aſſeruerit Heli & Iacob vterinos fratres extitiſſe, illum natum ex Melchi de genere Natham, Iacob verò genitum ex Mathan de ſtirpe Salomonis; Helique abſque prole decedente, Iacob illi ſemen ſuſcitaſſe & genuiſſe Ioſeph, qui natura filius eius erat, lege verò Heli. Cui ſententiæ Hieronymus *y*, ac ceteri antiquorum Patrum mira conſenſione adſtipulati ſunt: quibus & nos magis tribuimus quàm recentioribus *z* quibuſdam, qui Heli eumdem putant eſſe qui & Ioachim pater Virginis Mariæ, ſocérque Ioſeph, & pater eius dictus, quod generi (vt auctor quoque eſt *a* Philo) loco filiorum haberentur. Porrò ex his dictis refelluntur quæ impius Iulianus *b* Apoſtata in Chriſtum effutiit, ipſum nõ eſſe ex tribu Iuda progenitum; & quæ eiuſdem impietatis farinæ Fauſtus Manichæus *c* delirans dixit, Dei Genitricem MARIAM ex tribu Leui originem duxiſſe. Sed & Iudæos, rebus Chriſtianorum infenſiſſimos, de Chriſti genealogia multa ſolitos eſſe garrire, conſtat ex Hieronymo *d*: quæ tamen parua erunt, ſi cum ceteris conferantur, quæ Theodoſius Iudæorum princeps temporibus Iuſtiniani Imperatoris de ſacerdotum genealogia, & Chriſti ſacerdotio, deque obſtetrice Deiparæ virginitatis exploratrice, affinxit, & nimis temerè Suidas *e* comprobauit.

x Apud Euſ. l. hiſt. 9.
y Hieron. in Matt. 1. & alij.
z Lucid. de emend. tem. & alij poſt eum.
a Phil. lib. 2. de Monarch.
b Ap. Cyril. lib. 1. cont. Iul.

MENDACIA DE CHRISTI GENEALOGIA.

c Ap. Aug. 23. cont. Fauſt. 9.
d Hieron. in epiſt. ad Tit. l. 1. c. 3.
e Suid. verb. IESVS.

XIX.
DE S. MARIÆ PARENTIBVS.

Quod autem ad B. Virginis parentes attinet, reiectis imprimis Gnoſticorum ea de re figmentis impiis, quorũ meminit Epiphanius *f*; itemque Seleuci Manichæi deliramentis, quæ ab incerto auctore apud Hieronymum *g* perſtringũtur; nec nõ quæ ab aliis *h* ex Rabbino Haccados proferũtur, vel quæ ex pſeudoeuangelio Iacobi leguntur: his, inquam, aliiſque eiuſmodi procul eiectis, certiora putamus quæ de Sancta ANNA Dei Genitricis matre, eiuſque ſororibus, & illarum ſobole, ex Hippolyto martyre ſcribit Nicephorus *i*; nempe tres fuiſſe ſorores Bethleemiticas, filias Natham ſacerdotis & Mariæ coniugis eius, quarum primæ Mariæ, ſecundæ Sobæ, tertiæ Annæ nomen eſſet; nupſiſſeque primam in Bethleem, & peperiſſe Salomon; ſecundam quoque ibidem nuptam genuiſſe Elizabeth: ex Annâ verò nuptâ in Galilæâ natam eſſe MARIAM Dei Genitricem. Nec audienda illorum ſententia, qui dixerunt Annam tertiò nuptam, & ſingulas ex ſingulis viris genuiſſe filias; vel eorum qui conati ſunt aſſerere, ex viro Ioachim tres peperiſſe filias, nullâ aliâ adducti ratione, quàm quòd in Euangelio mentio habeatur de eiuſdem Dei Genitricis ſorore Mariâ Cleophæ: cum fratrum & ſororum nomine in diuinis Scripturis cognatos etiam ac propinquos intelligi, nemo ſit tam ignarus qui neſciat.

f Epiph. hær. 26.
g Lib. de Natiuit. S. Mar. ap. Hier. to. 9.
h Galat. de arcan.
i Niceph. l. 2. c. 3.

XX.
DE S. ANNA.

Vniuiram verò fuiſſe Annã, nec poſt obduratam ſterilitatem, ex voto conceptam, repromiſſione obtentam, ſuſceptamque in ſenectute filiam, alios nouiſſe partus, tam veteres, quàm recentiores Orthodoxi Patres *k* ſunt profeſſi: & inter alios Epiphanius Iudaicarum rerum antiquarum accuratiſſimus inueſtigator, probatuſque aſſertor, tum aduerſus Collirydianos hæreticos, qui Dei Genitricem MARIAM veluti Deam colebant, tum in luculentâ oratione illâ, quam habuit de laudibus eiuſdem Mariæ Virginis. De Annæ verò ſtirpe, Germanus *m* Epiſcopus Conſtantinopolitanus ſummatim collegit, eam natam eſſe ex genere ſacerdotali, tribu Aaronicâ, radice propheticâ & regiâ Dauid & Salomonis, & eorum qui deinceps fuêre. De ipſius autem marito Ioachim, Ioãnes *n* Damaſcenus ait, ex ſtirpe Dauid Leui genuiſſe Melchi & Pantheren; Pantheren autem genuiſſe Barpantheren; hunc verò genuiſſe prædictum IOACHIM parentem ſanctiſſimæ Dei Genitricis. At Epiphanius *o* Iacob cognominatum fuiſſe Pantheren, genitum patre Panthere, & ex prædicto Iacob velut Ioſeph eſſe genitum. Sed de genere Ioſeph ſatis dictum ſuperiùs.

k Epiph. hær. 79. Greg. Nyſ. orat. in Nat. Domini. Io. Damaſc. 4. de fid. Orth. 15. And. Cr. ſerm. de S. Deip. Germ. Epiſc. Conſt. ſerm. de præſent. & alij.
l Extat in Bibl. Patr.
m Germ. ſer. de præſent.
n Dam. 4. de fid. Orth. 15.
o Epiph. hær. 78. aduerſ. Antidicomar.

XXI.
QVANDO NATA MARIA VIRGO.

Quo verò potiſſimùm S. Dei Genitrix nata ſit anno, ſi fidem adhibẽdam eſſe putamus Nicephoro *p*, dum ex quâdam Euodij Epiſcopi Antiocheni Apoſtolorum ſucceſſoris epiſtolá fragmentum recitat, quo aſſeritur eam annodecimoquinto ſuæ ætatis Chriſtum Dominũ peperiſſe; dicendum erit eiuſdem natalem Diem incidiſſe ſub Conſulatu Furij Nepotis & Iunij Silani, anno ab Vrbe Condita ſeptingenteſimo *q* trigeſimo ſeptimo, Auguſti Imperatoris à Triumuiratu vigeſimo ſexto, Olymp. *r* centeſimæ nonageſimæ anno tertio. Nam Chriſtum natum eſſe ſub Conſulatu Lentuli & Meſſalini, demonſtrabitur inferiùs. Ac ſubinde refelluntur *ſ*, qui poſt ſequentem annum ſub Conſulatu Liuij & Piſonis eam ortam eſſe tradũt. Vt enim à Nicephori ſententia non recedamus, tũ aliorum auctoritas, tum ea ratio perſuadet, quòd neminem adhuc veterum inuenimus, qui aliam de ætate Virginis, cùm peperit Chriſtum, ſententiam ſit affirmare conatus. Conſtatque viguiſſe tunc eam apud Iudæos conſuetudinem, cùm filiæ ipſorum adultæ eſſent, eas nuptui tradere, verſumque ignominiæ (quod & Apoſtolus *t* indicat) ſi qui expectarent vt eſſent ſuperadultæ. Natam autem ferunt in ciuitate Nazareth regionis Galilææ. Eamdemque trimulam (quod parentes vouerant) in templum allatam, ac Deo oblatam, vndecim illic egiſſe annos, teſtantur Euodius *u*, Gregorius Nyſſenus, Ioannes Damaſcenus, Germanus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, Andreas Cretenſis, Georgius *x* Epiſcopus Nicomediæ, & alij *y*, à quibus nullum Orthodoxorum diſſenſiſſe hactenus, ſed Nouatoribus tantùm noſtri temporis, vetera quæque faſtidientibus, diſplicuiſſe cognouimus.

p Niceph. 2. hiſt. 3.
q Secund. ſuppu. Dion.
r Secun. ſupput. Euſeb. ſed aliter Ioſephus.
ſ Marian. Scot. in Chr. & alij eum ſecuti.
t 1. Cor. 7.

IN TEMPLO PRÆSENTATA

u Ap. Niceph. & alij vbi ſuprà.
x Serm. de præſent.
y Cedren. in Comp. & alij recentior. hiſtorici.

Digitized by Google

z Leuit. 27. REDEMPTIO LIBERA. *a Exod. 38. 1. lib. 2. Macha. c. 3 v. 19. Luc. 2. v. 37. Vide Caniſ. l. 5. de Maria Deip. c. 12. Tor. in Ann. Sacr. an. 4032.*

mus. Scimus quidem lege z diuinâ, tam de maſculis quàm feminis Deo dicatis, votóque promiſſis ſtatutam eſſe redemptionem. Verùm eam fuiſſe liberam, & ex arbitrio vouentis, ſi vellet potiùs in templo ſeruire Deo, ſatis Samuelis exemplum demonſtrat, qui à tenerrimâ ætate miniſtrauit in templo, nullo à parentibus perſoluto pretio redemptionis. Et fuiſſe in templo locum vbi feminæ quæ ſe Deo vouerant, ſeorsùm à viris, abſque aliquâ notâ ſuſcipionis ſimul agerent; indicant non pauca Scripturæ a ſacræ teſtimonia.

XXII.

b Rem geſtā narrat Gor. Nyſ. & alij auctores ſupra citati. c 1. Reg. 1. DESPONSATA.

Cùm autem MARIA attigiſſet annum ætatis decimumquintum, de maritando b eam interſacerdotes initur conſilium, quotum eſſet officiū de his quæ ſemel Deo eſſent oblata diſponere. Nam & illos qui Deo deuoti erāt homines, nupſiſſe ſtatuto tempore, probat eiuſdem Samuelis exemplum, quem certum eſt c vxorem ac liberos habuiſſe. Deligitur verò in maritū Virginis vir iuſtus IOSEPH eius contribulis, ex ſtirpe Dauid oriundus, ſed opificio faber: Neque enim ad pecuniam, vel ad honores inſpicere, ſed ad genus per antiquam lineam ductum atque probatum, in contrahendis nuptiis penes Iudæos fuiſſe cōſuetudinem, teſtatur Ioſephus d. Sic verò deſponſata Virgo parentibus reddita eſt, qui eam domum reducerent, & quæ ad futuras nuptias eſſent neceſſaria præpararent. Fuiſſe porrò eiuſmodi ſponſalia apud Hebræos non minoris momenti, quàm ipſas nuptias, auctor eſt Philo e. Siquidem in ſolemni amicorum conuentu, mariti vxoriſque nomina ſcribebantur in tabulis: & ſi quid ſponſa in domo paternâ manens deliquiſſet, æquè plectebatur ac nupta, vt lapidibus obrueretur, ſi adulterij rea inuenta eſſet.

d l. 1. cont. Apion. lib. 1

e Phil. lib. de ſpecial. leg.

XXIII.

ANNVNTIATIO S. MARIÆ. *f Luc. 1.* DE EIVS VOTO VIRGINITATIS.

Dum verò derò deſponſata maneret in domo paternâ in Nazareth, facta eſt ei ab Angelo Gabriele ANNVNTIATIO de Conceptione & Natiuitate CHRISTI Domini, quā deſcribit Lucas f Euangeliſta. Sed quod illa excepit de ſui corporis integritate, dicēs: *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* eam de perpetuâ virginitate ſeruandâ votum antè nuncupâſſe, fateri omninò neceſſe eſt: alioquin quæ fuiſſet admirandi vel ſciſcitandi de futurâ prole leuis ſaltem occaſio? Denique in hanc ſententiam illud ipſius reſponſum, omnes qui da eâ re egerunt, tam Latini, quàm Græci Patres g acceperunt, à quibus ſcimus neminem diſſentire, niſi hæreticorum factionem, qui ad impugnanda ſacræ vota virginitatis & continentiæ egregiam diabolo nauant operam. Quonam verò potiſſimum tempore eiuſmodi votum emiſerit, ex iis quæ de voto puellæ, antequàm fuerit deſponſata, vel poſteà, lex h diuina ſanciuerat, aſſeri poſſe videtur, id eâ viuis adhuc parentibus iiſdémque ſcientibus nec diſſentientibus præſtitiſſe, antequàm eſſet deſponſata Ioſeph. Eóque reſpexerunt Gregorius i Nyſſen9, atque Epiphanius k, dū ſcribunt, ex Sacerdotum conſilio, diuino confirmante aſſenſu, datum Ioſeph ſponſum Virgini, non ad opus coniugij, ſed potiſſimùm ob virginitatis cuſtodiam. Et vt ait S. Auguſtinus l, deſponſata eſt viro iuſto, non violenter ablaturo, ſed potiùs contra violentos cuſtodituro quod illa iam vouerat. Fuit tamen alia de Virginis voto aliorum m ſententia; nempè eam poſtquàm eſt deſponſata, votum virginitatis quod animo diù conceperat, ſponſo aſſentiente, verbis expreſſiſſe. Per-

g Vid. Aug. de S. Virg. c. 4. Gr. Nyſſ orat. de Chr. Nat. & alios in comm. in hunc locum.

h Num. 30.

i G. Nyſ. or. de Ch. Nat. k Epiph. har. 78. & in Ancor. l Aug. de S. Virg. cap. 4.

m S. Tho. 3. p. q. 28. art. 4. & alij cum ſtentia.

facile verò fuit id ſuaderi homini iuſto, ab illâ præſertim quæ & Deum ipſum (ſi ita licet dicere) in ſuum traxit obſequium. Et quidni præſtaret hoc vir ille iuſtus, quod Phariſæos ad præſcriptum tempus, & Eſſenos in perpetuum illâ ætate obſeruâſſe vidimus.

XXIV.

DE S. IOSEPH STATV. *n Orig. in Matth. 13. o Hier. in Matt. 12. n ß. p [Probat hoc fusè Bar. in App. Et adde Com. ann. 4037. & 4081. poſt edit. licet in aliquibus diſcrepantem in deducenda eorum Genealogia.] q Hier. cont Helnid. r Aug. ſerm. 14. in Nat. Domini. ſ Bed. Albi. Bern. Anſel. Rupert. Th. Gerſ. & cæteri omnes recentior. & Lipom. vberiùs in Schol. t Pet. Dam. ep. 11. c. 4. ad Nic. PP. His ſimilia Gerſ. ſerm de Na. Mar.*

Quod autem ad ipſum S. IOSEPH attinet; antiqua eſt quæſtio, quæ & vtriuſq; partis grauiſſimos habuit aſſertores, *Viduúſne fuerit*, an cælibem vitam vſque ad Virginis deſponſationem duxerit, ſicque ſemper virgo permanſerit? Et quidem illos, quos Euangeliſtæ *Fratres Domini* vocant, ex Ioſeph & prima eius vxore ſuſceptos eſſe, fuit plurimorum Græcorum, & aliquorum etiam Latinorum opinio. Sed quòd eam ex cœnoſo fonte pſeudoëuangeliorum, quæ Petri atque Iacobi nomine circumferebantur, aliorumque eiuſmodi apocryphorum, hauſtam primò fuiſſe ex ipſo Origene n qui eidem fauit, atq; ex Hieronymo o exploratum reddatur, conſtétque ſexcentis Scripturæ exemplis, conſobrinos dici etiam fratres; denique illos qui dicuntur in Euangelio Fratres Domini p, alterius filios fuiſſe, ex eodem ipſo Euangelio liquidò probetur: fuit aliorum magis probabilis ac recepta ſententia, Ioſeph nullum ante ſanctiſſimam Virginē iniiſſe coniugium; puta Hieronymi q, Auguſtini, r & cæterorum omnium ſ qui poſteà vixerunt Latini Orthodoxi Scriptores; adeò vt Petrus Damiani, ſuorum temporum ſcriptor nobiliſſimus, dicat magnâ fiduciâ, Eccleſiæ fidem in eo eſſe, vt non modò Deiparâ, verùm etiam putatiuus pater atque nutritius virgo habeatur. Et certè quomodo non homini virgini Deus virginem, ex quâ carnem ſuſcepturus erat, tradidiſſet, ſi factus homo, ex hoc mundo migraturus ad Patrem, eamdem iam ſeneſcentem non niſi virgini commendauit?

XXV.

IOANNIS BAPTISTÆ CONCEPTIONIS TEMPVS.

Sed vt redeamus ad ſalutationem Angelicam; quòd Gabriel vt aſſenſum Virginis eliceret, recens de Eliſabeth eius cognata exemplum, ad confirmandam tanti ſacramenti veritatem adducens, ait ipſam concepiſſe filium, & hunc iā menſem eſſe ſextum illi: ex iis, ſecundùm initam à nobis inferiùs de ortu Chriſti rationem, exploratum redditur IOANNEM BAPTISTAM eſſe in vtero materno conceptum anno ab Vrbe Condita ſeptingēteſimo quinquageſimo, Coſſ. Sapino & Rufo, Olympiadis centeſimæ nonageſimæ quartæ anno primo, Aug. Imperatoris à Triumuiratu anno trigeſimo nono, octauo Calendas Octobris, poſt æquinoctium, ſolemnis u ieiunij tempore, cùm eius pater Zacharias in templo adoleus incenſum, de ea rediuiuum accepit ab Angelo oraculum. Qui quidem *Zacharias* non ſummus fuit ſacerdos, (quod à pluribus ſummæ auctoritatis Doctoribus x affirmatum miramur) ſed vt diſertis verbis ipſe Lucas Euangeliſta ſcribit, *Sacerdos de vice Abiâ, cui in ordine vicis ſuæ ſorte tunc contigerat vt incenſum adoleret in templo:* quæ nequaquàm conueniunt Summo Pontifici, qui nec ſorte eligebatur, neque eius functio, cùm eſſet vnicus, ſorti erat ſubiecta: quem & alioqui idem Lucas non ſacerdotem ſimpliciter, ſed *Principem Sacerdotum* nominare y conſueuit. Adde quod nec idem Zacharias adſcriptus reperiatur inter Summos Pōtifices, quorum Catalogus integer, & nulla ex parte corruptus, hactenùs extat apud Ioſephum z, collegitque Nicephorus a1 habitâque cuiuſque

u Chryſ. in Luc. 1.

x Aug. in Io. tr. 49. Amb. Bed. Euthy. in Luc. 1. DE SACERDOTIO ZACHARIÆ.

y Luc. 22. Act. 24. z Ioſ. 20. Ant. 8. & de Bel. lib. 1. & ſeq. ſparſim. a1 Niceph. l. 2.

ſucceſſionis

Digitized by Google

ſucceſſionis ratione, anno quo hæc contigerunt Zachariæ, Matthias, Theophili Pontificatum geſſiſſe reperitur, qui Simoni ſucceſſerat.

c.4. & aliter Niceph. in Chron.

XXVI.
DE VERBI INCARNATIONE.

Porrò cùm Angelus Gabriel omnia non humanitùs, ſed diuinitùs eſſe perficienda, ſanctiſſimam Virginem monuiſſet, illaque haud cunctata mirâ animi ſubmiſſione aſſenſum præbuiſſet; eodem momento ſic delapſum eſt Verbum in vterum Virginis, vt ex eius puriſſimo & virginali ſanguine carnem aſſumens, quod ſemper fuiſſet, eſſe non deſineret; vnitâque ſibi indiuisè & inconfusè humanæ naturæ ſubſtantiâ, in vnâ eâdemque perſonâ ex duabus naturis vnus CHRISTVS, idemque perfectus Deus atque perfectus homo in vtero virgineo formaretur. Contigerunt autem iſta Coſſ. Cornelio Lentulo & Valerio Meſſalino, Auguſti Imperatoris anno ab inito Triumuiratu quadrageſimo, & quarto fermè menſe, octauo Cal. Aprilis, eâdem die quâ primus homo formatus eſt Adam. Ceterùm Domus illa in quâ de Verbi Incarnatione ſanctiſſima Virgo cæleſte accepit nuntium, adduc magno miraculô non tantùm integra perſeuerat; ſed Angelorum miniſterio ab infidelium manibus vindicata, in Dalmatiâ primùm, inde in Italiam tranſlata eſt in agrum Lauretanum Piceni Prouinciæ: quod perinſigne ac nobiliſſimum vetuſtatis monumentum totus Chriſtianus Catholicus Orbis veneratur ac colit.

LAVRETANA DOMVS.
[De qua Ba ann. 9. fuſiùs Petr. Caniſius, de S. Mar. lib. 5. c. 25. fuſiſſimè Horat. Turſel. lib. quinque ea de re conſcriptis.]

XXVII.
DE CIVITATE IVDA IN MONTANIS
b *Luc. 1.*
Ioſue 21.

Poſt receſſum Angeli, ſanctiſſima Virgo abiit in ciuitatem Iuda in qua morabatur Zacharias, vt viſitaret Elizabeth cognatam ſuam: tuncque ibi geſta ſunt inter eas illa quæ S. Lucas *b* deſcribit. Ciuitas autem illa Zachariæ, fuit Hebron, ſiue Chebron, aliter dicta Catiatharbe, ciuitas ſacerdotalis *c* in monte ſita, diſtans ab Hieroſolymis viginti duobus milliaribus; eademque nobiliſſima, tum ob ſui antiquitatem, tum ob egregia rerum ibi geſtarum monumẽta; quandoquidem ibi habitauit Abraham, vnctus eſt Dauid, & celeberrima erant ſepulchra Patriarcharum: de quâ paſſim in Scripturâ, & deſcribitur à Ioſepho *d*, Hieronymo *e*, & aliis *f*. Sed & quòd iuxta eam fuiſſet Quercus Mãbre, vbi tres Angeli viſi ſunt Abrahæ, qui vnũ adorauit; ſummâ veneratione à Chriſtianis, Iudæis, pariterque Gentilibus habitam eſſe, ſcribit Sozomenus *g*. Certum eſt autem errare illos, qui per ciuitatem Iuda in montanis poſitam, putant Hieroſolymam eſſe intelligendam; quæ nec eſt adnumerata inter ciuitates ſacerdotales apud Ioſue; & potiùs regia erat ciuitas, quò ſacerdotes tempore vicis ſuæ accedere conſueuerant. Manſit autem Maria cum Elizabethâ tres circiter menſes: ac poſtmodùm reuerſa in Nazareth, cùm ducenda eſſet à Ioſeph, deprehenſa eſt grauida: cumque eius rei cauſam, vel myſterium ignorãs Ioſeph, vellet eam dimittere, ab Angelo in ſomnis rem edoctus, duxit illam: quemadmodùm hæc pluribus Matthæus *h* deſcripſit.

d *Ioſ. 5. Ant. 1. & 7.*
e *Hier. ep. 27. & de loc. Hebr.*
f *Ap. Bed. de loc. Sanct. c. 9.*
g *Sozom. 2. hiſt. 3.*
h *Matth. 1.*

XXVIII.
DESCRIPTIO QVIRINI.

Subdit verò Lucas, *Exiiſſe in diebus illis edictum à Cæſare Auguſto, vt deſcriberetur vniuerſus Orbis, eamque deſcriptionẽ primam factam eſſe à Præſide Syriæ Cyrino: & cùm irent omnes vt profiterentur ſinguli in ſuam ciuitatem, aſcendiſſe pariter & Ioſeph à Galilæâ de ciuitate Nazareth in Iudæam, in ciuitatem Dauid quæ erat Bethleem, eò quòd eſſet de domo & familiâ Dauid, vt profiteretur cum Mariâ deſponſata ſibi vxore prægnante.* Hæc Lucas. Qui quod hanc deſcriptionem primam factam dicit, nemo prudens intelliget tunc primùm cenſos fuiſſe Iudæos, factoſque populo Romano vectigales. (Neque enim aliud erat ipſa profeſſio, quàm censûs ſolutio, vt docet *i* Iuriſconſultus.) Siquidem longè anteà ſub Conſulatu Ciceronis & Antonij, Pompeius iis domitis tributum *k* imperauit: idque ipſum poſteà non ſolùm *l* Gabinius, ſed & Caſſius, & ceteri factitarũt, qui pòſt ſucceſſerunt Præſides Syriæ: ac viginti nouem annis Iudæos Romanis tributa pependiſſe antequàm Antipater Herodis pater Iudææ Procurator à Romanis inſtitueretur, nec poſteà vnquã ceſsâſſe, teſtatur Epiphanius *m*. Licèt enim ea prouincia à Romanis Herodi, ac ceteris Regibus conceſſa fuerit; ſemper tamen Imperatori Romano cenſum perſoluiſſe, Euangelij auctoritate compertum eſt: ſed & perſeueraſſe vſque ad Veſpaſiani tempora, omnes *o* æquè affirmãt. Hanc igitur deſcriptionem à Quirino, eodemque dicto Cyrino, factam *primam* Euangeliſta dixerit, reſpectu ſecundæ ſub eodem præſide factæ, more Romano quolibet luſtro cenſendo populum. Ita tamen vt hoc anno Auguſti edicto auctus fuerit cenſus, magnumque acceperit incrementum. Sæpè namque cenſus deſcriptionis mutatam eſſe formam, qui Liuium & Dionyſiũ legerit, facilè intelliget. Huius autem Caſſiodorus *p* eam affert cauſam, quòd cùm ob bella ciuilia immenſis cladibus vniuerſus Orbis afflictatus eſſet, ipſaque rerum dominia haberentur incerta atque confuſa, his proſpicere curãs Auguſtus, Romanum Orbem agris diuiſit, cenſumque deſcribi voluit, vt poſſeſſio ſua nulli haberetur incerta, quam pro tributorum ſuſceperat quantitate ſoluendâ. Suidas *q* verò ait, Auguſtũ viros viginti probatiſſimæ vitæ delectos in omnes prouincias miſiſſe, per quos & homines & opes deſcripſit, vt iuſtam inde in ærarium partẽ inferrent, cùm qui eum anteceſſiſſent, prouincialium bona expilare conſueuiſſent. Idemque alibi *r* dicit, repertos eſſe quadragies & ſemel centena millia, mille & ſeptemdecim Romani Imperij incolas; ſicuti habetur in Græco ipſius textu. Sed alia quoque redditur *ſ* huius censûs ratio; nimirum Auguſtum, cùm vectigalia omnia prouinciarum ſuſtuliſſet, tributa ordinaria inſtituiſſe, alia in agros, alia in capita; itaque cenſum indixiſſe, vt capitum fortunarumque ſummam quæ in Imperio eſſet, cognoſceret. Verùm præter luſtralem Cenſum, ob exhauſtum nimis ciuilibus bellis ærarium, alias ſæpiùs idẽ Auguſtus tributa, & quidem grauia imperauit; vt ex Dione *t*, aliiſque patet. Nec præterimus aliam ab his diuerſam Orbis deſcriptionẽ Geometricam, ad Romani Imperij cenſendas prouincias, loca, & perſonas; quæ ſub Iulio Cæſare ex Senatuconſulto inchoata, ſub Auguſto ita eſt abſoluta, vt vniuerſus Romanus Orbis intra annos triginta duos à dimenſoribus peragratus fuerit: quod pluribus deſcripſit Æthicus. Cur autem nobiliſſimi iſtius Censûs Quirini, nullus Ethnicorum qui res Romanas ſunt proſecuti, meminerit, non eſt vt quis miretur, qui præſtãtiſſimorum eius ſæculi auctorum monumenta conſiderauerit: nimirum Liuij Hiſtoriã in morte Druſi priuigni Auguſti deſinere, quæ anno Vrbis 744. vel ſequẽti eodem ipſo Druſo Conſ. contigit in Germaniâ: In Dione decem ferè annos, in quorum medium natiuitas Chriſti incurrit,

i *l. 1. & ſeqq D. de cenſ.*
k *Cic. in pr. Fla. Ioſ. 14. Ant. 8. Ammian. l. 14.*
l *Aug. 18. de ciuit. 45. Hieron. in Dan. 9.*
Dio l. 39.
m *Epiph. in Panar. 51*
n *Matth. 22. Luc. 20.*
o *Epiph. ib. Ioſ. Ant. & de Bel. & aliy.*

QVALIS CENSVS, QVO CHRISTVS DESCRIPTVS.

p *Caſſiod. 3. Var. 52.*
q *Suid. verb ἀπογραφή.*
r *Suid. verb Auguſtus.*
ſ *Sigon. de Iur. Ital. 1. c. 21.*

PLVRES CENSVS EXACTI AB AVGVSTO.

t *Dio l. 48. 6. 53. 54. 55. 56. Tac. Annal. 1. Pl. in Paneg. & aliy.*

currit, deſiderari: Tacitum Annales ſuos inchoâſſe tantummodò ab Imperio Tiberij: Suetonium Vitas deſcribentem multa quæ ad hiſtoriam pertinerent prætermittere: Velleium, Florū, Eutropium, ceteroſque obiter & carptim res huius temporis attingere. Ceterùm verè relatas eſſe huius Censûs tabulas in Archiua Romana, certam fidem faciunt Iuſtinus Martyr oratione ad Antoninum Pium, & Tertullianus *u* contra Marcionem, vterque aduerſus ipſos Chriſtianorum hoſtes diſputans.

u Tertul. 4. cont. Marcio. 7. 19 & 36.

[Cùm ex verbis Euangeliſtæ ſuperiùs deſcriptis intelligi poſſe videatur, prædictum Quirini (ſiue, vt ferè ab omnibus appellatur Quirinij) cenſum non fuiſſe ex ſolemnibus illis Romanis luſtralibus, ſingulis quinquennijs fieri ſolitis, ſed ipſum ab Auguſto extraordinariè indictum, ad capitum potiùs quàm opum deſcriptionem: ſiue Auguſtus ſcire voluerit, quot & quantos delectus ad bellum in toto Orbe Rom. tam ex prouinciis Imperij, quàm ex ſociis, regibus & ciuitatibus, facere poſſet, quemadmodùm ex Suetonio & Dione colligitur, ſiue aliâ quâcumque de cauſâ hunc vniuerſalem cenſum indixerit: (ſanè conſtat fuiſſe hoc totum diuinâ prouidentiâ diſpoſitum, quò prophetia de naſcituro in Bethlem Chriſto faciliùs adimpleretur iuxta Chryſoſt. ſentent. homil. 8. in Matth. dicentis, Auguſtum edicto de cenſu promulgato, partui inſeruiſſe edendo in Bethleem. Hanc autem Deſcriptionem, *primam* ſub Quirino Euangeliſtam dixiſſe, quidam recentiores interpretantur, vt rationem habuerit illius ſecundæ, quæ iiſdem iam contigerat, quando ipſe Lucas hæc ſcribebat, quâ ſcilicèt poſt relegatum Archelaum Herodis Magni filium, idem Quirinus miſſus eſt ad bona eius in fiſcum redigenda, & Iudæam prouinciæ Syriæ attribuendam, cenſumque fortunarum habendum, quæ deſcribitur à Ioſepho lib. 18 Antique meminitque idem S. Lucas Act. 5. verſ. 17. Quòd verò hunc eumdem Cenſum quo deſcriptus eſt Chriſtus, Tertull. lib. 4. cont Marc. cap. 19. per Sentium Saturninum actum ſcribit, (quâ etiam de re Baronius hic diſputat, nec tamen omnibus perſuadet:) hunc quidem nodum ita nonnulli diſſoluunt, vt miſſus in Syriam ab Auguſto Quirinius ad cenſus agendos, antequàm illos expleſſet, coactus fuerit bellum gerere cum Homonadenſibus: (propter quod & teſtatur Tacitus Annal. 3. ipſum inſignia tandem meruiſſe triumphi:) eâque de cauſâ ſubrogatus in locum eius Saturninus, deſcriptionem à Quirinio inchoatam perfecerit. Alij verò, vt Saturninus fuerit eodem tempore Præſes Syriæ ordinarius, (ſicuti ex ſucceſſione Præſidum Syriæ, ex Ioſepho aliiſque auctoribus colligunt) Quirinius verò extra ordinem miſſus cum imperio ad cenſus agendos: hocque propriè reſpexiſſe Lucam, ſed Tertullianum potiùs Magiſtratum ordinarium nominâſſe quàm ordinarium. Denique ſunt & alij qui verba Lucæ ſic vertentes. *Hæc deſcriptio priùs facta eſt, quàm præſideret Syriæ Quirinius*; volunt Lucam ſignificare hanc non fuiſſe Deſcriptionem illam, quam Quirinius Syriæ Præſes fecit poſt relegationem Archelai, quæque Iudæis notiſſima & oneroſiſſima eſſet, quòd eâ inductus fuiſſet cenſus in prædia, domos, & capita; de quo & quæſierunt Iudæi à Chriſto, licetne dare cenſum Cæſari: ſed fuiſſe illam deſcriptionem, quæ longè ante Quirini Magiſtratum fuiſſet ſub Saturnino. Seligat ſibi Lector ex his ſententiis quam maluerit, vel aliam commodiorem perquirat. Quod verò attinet ad numerum cenſorum, quem non retulimus ex Græco textu Suidæ; putarunt ipſe in eo erraſſe quòd exiſtimauit eo comprehendi omnia capita totius Imperij Rom. cùm potiùs de cenſu Vrbis Romæ duntaxat accipi debere videatur. Fit enim in Euſebij Chronico mentio Cenſûs Romæ ſub Auguſto facti, quo inuenta ſunt ciuium Romanor. quadragies & ſemel centena & ſexaginta quatuor millia, ſiue (vt ex codd. miſſ. legit Pontacus) quadragies centena & ſexaginta tria millia: qui numeri paſſim abſunt ab illo Suidæ. Sed notauit poſtea Io. Matth. Cariophilus apud Andr. Eudæm. l. 2. Defenſ. Bar. c. 3. ſcriptum fortè à Suida fuiſſe, non quadragies, ſed quadringenties centena millia, (hoc eſt, quod nunc vulgò dicitur, quadraginta milliones) vt ſolent numeri faciliimè immutari: & videri Suidam numerum tantùm virorum, non etiam feminarum collegiſſe, cùm ἀνδρας nominet. Verùm nec ſic mihi facilè perſuadeat, fuiſſe in toto latiſſimo Romano Orbe hunc tantummodò virorum numerum: niſi viros accipias, virilis ætatis, aptæ bello rebuſque gerendis. Sanè Lipſius lib. 2. de Magnit. Rom. c. 3. hunc locum Suidæ tractans, ait, emendare illum non niſi eius eſſe, qui diuinandi artem rectè teneat: cùm ipſe ſubducat, non infra trecentos milliones hominum ſub Auguſto fuiſſe in Orbe Romano. At de his iam plus ſatis.]

XXIX. DE ANNO QVO NATVS EST CHRISTVS.

Quòd verò pendente adhuc censûs deſcriptione ſub Quirinio IESVM CHRISTVM Dominum noſtrum eſſe natum, circumciſum, atque deſcriptum, Patres omnes pari conſenſione confirmare videantur; quo id potiſſimùm tempore contigerit, ſtudioſè inueſtigandum eſt. Hæcque baſis quædam ac fundamentum Annaliū eſto. Perſpecto etenim vero, quo CHRISTVS natus eſt, ANNO, ceteri qui ab eo dinumerantur, veri certique ſupputabuntur: ſi quis autem in eo errauerit, in ſingulis errare cogeretur.

XXX. QVIBVS COSS. NATVS CHRISTVS.

Vt autem à CONSVLIBVS Romanorum incipiamus; tres, eædemque diuerſæ reperiuntur fuiſſe antiquorum ſententiæ, quarum primæ auctor eſt Epiphanius *x*, aſſerẽs natum eſſe Dominum Auguſto decimumtertium & Siluano Coſſ. Secundæ Caſſiodorus, qui præcedenti anno ponit in ſuo Chronico, nempè ſub Cornelij Lentuli & Valerij Meſſalæ ſeu Meſſalini Conſulatu: Tertiæ Seuerus *y*, qui alium annum anticipans, natum Chriſtum dicit Sabino & Ruffino Coſſ. Scimus in his deſudaſſe diſertorum virorum ingenia: nos autem harum extremis reiectis, quaſi regiam viam gradientes, mediam ſequimur Caſſiodori ſententiam: à quâ nec reverâ diſſenſiſſe videtur Epiphanius, niſi quòd, dum ipſe de die natalis Chriſti eſt ſecutus Ægyptios, qui ſextâ Ianuarij Chriſtum natum eſſe dicebant *z*, non oportuit ſub Lentulo & Meſſalino, ſed ſub ſequentis anni Coſſ. Auguſto & Siluano natalem Domini conſtituere. Illud inſuper vt Caſſiodorum ſequamur maximè perſuadet, quòd homo Romanus, literarum omni genere excultiſſimus, & in his apprimè verſatus, (vt qui non tantùm Conſulares Faſtos, ſed & de computo Paſchali librum conſcripſit) magnâ adhibitâ conſideratione, nec aliter quàm Romana profiteretur Eccleſia, ſub dictis Coſſ. Chriſti natalem poſuiſſe videatur. Secutus eſt Caſſiodori ſententiam Marianus Scotus, qui ante quingentos annos claruit Chronographus nobiliſſimus; & nouiſſimè Cuſpinianus in ſuis ad Caſſiodorum commentariis.

x Epiph. hær. 51.
y Seuer. hiſt. l. 2.
z Vide Chryſ. hom. in Luc. c. 2. in Nat. Domini, & Caſſian. Collat. 10. c. 1.

XXXI. QVA OLYMPIADE.

Porrò eam veram certamque eſſe, ex ipſâ etiam ſupputatione Olympiadum certiùs demonſtratur. Natum enim eſſe Dominum OLYMPIADIS centeſimæ nonageſimæ quartæ anno ſecundo, ſentit Euſebius, dum in Chronico deſcriptionem factam à Quirino ſub eo anno ponit; licèt errore factum ſit librariorum, vt natalis Domini ſequenti anno poſitus habeatur; cùm toto cælo appareat, tam deſcriptionem à Quirino factam, quàm natalèm Domini vno eodemque anno recenſenda fuiſſe. Hancque extitiſſe eius ſententiam, ſatis ipſe demonſtrat, dum alibi *a* ſcribit annum decimumquintum Tiberij Imperatoris incidiſſe in annum quartum Olympiadis ducenteſimæ primæ, eumque annum fuiſſe *b* ætatis Chriſti trigeſimum: à quo tempore ſuperiores Olympiadas numerans, proculdubiò inuenies natum Dominum dictâ Olympiade centeſima nonageſima quarta anno ſecundo; quo Conſules à Caſſiodoro poſiti Conſulatum iniiſſe reperiuntur.

a Euſ. 10. de præpar. 3. & in Chron.
b Id. in Chr. & l. 1. c. 10.

[Euſebium quoque ad vnum eumdemque annum, tam deſcriptionem Quirinij, quàm natalem Domini collocaſſe, notat ex codd. miſſ. Pontacus in ſuis accuratiſſimis Notis ad eius Chronicon, idque ad annum Auguſti Imper. quadrageſimum

quadrageſimum ſecundum & Olympiad. 194 tertium, non ſecundum: & hanc ipſius Euſebij fuiſſe omninò mentem contendit. Conſtat verò hanc diſcrepantiam inde pendere, quòd initi ſoleret Conſulatus Cal Ianuarij, annus autem Olympicus à ſolſtitio æſtiuali inchoaretur.]

XXXII. QVOTO ANNO AVGVSTI IMP.

Quo inſuper anno Imperij AVGVSTI id cõtigerit, cùm alij ab aliis diuerſam inirent rationem in annis eius ſupputandis, diuerſarũ etiam ſententiarum auctores fuêre; dum id alij anno quadrageſimo ſecundo tribuêre, alij quadrageſimo primo, rurſumque alij vigeſimo octauo. Porrò qui natum dixêre Chriſtum anno Auguſti quadrageſimo ſecundo, eos conſtat cœpiſſe numerare à nece C. Iulij Cæſaris; (quod etiam antiquiores c Ethnicos, alioſque ceteris auctoritate præſtantes Scriptores feciſſe, reperire eſt:) à quo tempore deducendo annos quadraginta duos, natalis Chriſti in Olympiadem centeſimam nonageſimam quartam, & annum ipſius ſecundum (vt diximus) incidiſſe dicendus eſt: qui eſt pariter annus Lẽtulo & Meſſalino Coſſ. in Faſtis adſcriptus. Itaque ex noſtris ſenſerunt Euſebius d, Epiphanius e, Chryſoſtomus f, Oroſius g, Beda h, & alij i: idque ipſum Sancta Romana Eccleſia in ſuo Martyrologio k, profitetur. Quâ de re illud in Euſebij Chronico aduertendum, errore librariorum factum eſſe, vt licèt eodem anno quo occiſus eſt Cæſar, Auguſti ponatur ingreſſus, idque anno primo Olympiadis centeſimæ octogeſimæ quartæ; tamen primus annus Auguſti poſitus habeatur anno ſecundo dictæ Olympiadis.

c Horat. l. 4. oda 14. Tac. dial. de Or. Ioſ. 15. ant. 3.
d Euſeb. 1. hiſt. 5.
e Epiph. har. 51.
f Chryſ. hom. de indict.
g Oroſ. l. 1. c. 1. & 7.
h Bed. de ſex. atat.
i Alb. Flac. de diuin. offic.
k Martyrol. Ro. 25. Dec.

XXXIII.

Rurſus verò qui numerant Auguſti tempus ab anno ſequenti, à nece Cæſaris, quo Hircio & Panſâ Coſſ. in bello deſideratis, ipſe Cõſulatum inuaſit decimoquarto Calendas Septembris; & ante quintum Calendas Decẽbris cum Lepido & Antonio l Triumuiratum inſtituit; hi natum dixerunt Chriſtum anno quadrageſimo primo eiuſdem Imperatoris; putà Irenæus m, Tertullianus n, (licèt hic memoriâ lapſus, à morte Cleopatræ annos Auguſti deducat) Hieronymus o, & alij recentiores; qui & ipſi ſecundùm aſſertam nuper rationem, Chriſtum natum eſſe ſub præfatis Coſſ. Lentulo & Meſſalino nobiſcum æquè conſentiunt. Qui verò dixerunt natum Dominum anno vigeſimo octauo Imperij Auguſti, nempè Clemens p Alexandrinus, & Euſebius q; putarunt tot intercedere annos ab Actiacâ pugnâ vſque ad natalem Domini: nam Euſebius in Chronico debellatos ab Auguſto Antonium & Cleopatram ponit Olympiade centeſimâ octogeſimâ ſeptimâ, anno tertio; à quo numerare incipiens dictus annos viginti octo, æquè confirmat natum Dominum Olympiade centeſimâ nonageſimâ quartâ anno ſecundo, dictis Coſſ. Lentulo & Meſſalino: Cùm tamen auctore Dione, & aliis reperiatur contigiſſe ea victoria anno ab vrbe Conditâ ſeptingenſimo vigeſimo tertio, quarto Non. Sept. Auguſto tertium & Meſſala Coſſ. dictæ Olympiadis anno ſecundo.

l Vid. Panu. l. 2. Faſt.
m Iren. l. 3. c. 25.
n Tert. contr. Iudaos.
o Hier. in Iſa. c. 2. in Dan. c. 9.
p Cle. Alex. Strom. l. 1.
q Euſ. 1. hiſt. 5.

XXXIV. NATALIS CHRISTI DEDVCTVS A TEMPORE BAPTISMI.

r Luc. 3.

Sic igitur Caſſiodori ſententia omnium auctorum atteſtatione firmata atque ſtabilita habeatur: quæ potiſſimùm Lucæ r Euangeliſtæ teſtimonio ſolidatur, dum baptiſmum Chriſti, (quem inferiùs eodem auctore videbimus contigiſſe anno Domini trigeſimo expleto) factum aſſerit anno decimoquinto Tiberij Imperatoris; à quo tẽpore ſi ceteros Chriſti annos ad ſuum principium reducas, planè inuenies ipſum natum eſſe ſub ſæpè dictis Coſſ. Lentulo & Meſſalino. Quibus etiam incidit vndecimum BISSEXTVM ex emendatione temporis facta à Iulio Cæſare, & ad noſtram ætatem obſeruata: licèt re vera intercalatum eo anno non fuerit, quòd is quintus eſſet ex duodecim illis quos Auguſtus ad corrigendum ſacerdotum quẽdam errorem in Iulianam emendationem inductum, ſine intercalatione tranſigi iuſſerat; vt Solinus ſ, Macrobius t, & ceteri u teſtantur. Fuit autem is annus VRBIS CONDITÆ ſeptingenteſimus quinquageſimus primus, ſecundum Varronianam ab antiquis magis probatam atque receptam ſupputationem; cùm alij aliter numerent.

ſ Sol. Poly. hiſt. c. 3.
t Macr. Satur. l. 1. c. 14.
u Plin. l. 18. c. 25. Suet. in Octau. c. 31. Vide etiam Gordo. Chr. p. 1. Quaſt. c. 9.

XXXV. AB ANNO REGNI HERODIS.

Quo verò potiſſimùm HERODIS anno id contigerit, perquirendum eſt etiam ex conſuetudine ſanctorum Prophetarum, qui ex Chronologia Regũ Iuda ſoliti ſunt tempora ſignare. Collatum Herodi regnum Romę ex Senatuſconſulto Domitio Caluino & Aſinio Pollione Coſſ. Olympiade centeſima octogeſima quarta, Ioſephus ſcribit x conſentitque Dio y. Verùm Antigono regnum inuadente, Herodes non eſt eo potitus niſi illo debellato, captiſque Hieroſolymis Soſij Syriæ Præſidis ope, M. Agrippa & Caninio Gallo Coſſ. Olympiade cẽteſima octogeſima quinta, vt idem Ioſephus affirmat z qui colligens Herodis regni annos numerat ab inſtitutione facta ex Senatuſcõſulto vſque ad eius obitum annos triginta ſeptem, ab aditione verò triginta quatuor. Quòd ſi dictos annos triginta ſeptem numeres per Conſules & Olympiadas ſubſequentes, proculdubio Herodem ante Redemptoris noſtri natalem viuere deſiiſſe certiſſimum erit. Verùm cùm idem auctor a dicat Herodem eodem tempore quo Iulius Cæſar cõfecto bello Alexandrino tradidit Antipatro ipſius patri Iudææ adminiſtrationem, natũ fuiſſe annos quindecim b, rurſuſque affirmet c ipſum vixiſſe vſque ad annum ætatis fermè ſeptuageſimum: hac ratione numerando ceteros Herodis annos à Conſulatu Caleni & Vatinij, quo à Cæſare tributa eſt Iudæa Antipatro, omninò dicendum eſt, ipſum vixiſſe vſque ad annum nonum ætatis Chriſti. Ceterum hoc ipſe errore lapſus eſt, quod cùm in confeſſo eſſet apud omnes, Herodis regni annos triginta ſeptem eſſe adnumeratos; rurſumque certum eſſet, ipſum ex Senatuſconſulto regnum accepiſſe: ipſe Ioſephus ad primam inſtitutionẽ Romæ ſub Conſulatu Domitij & Pollionis factam verterit oculos: cùm tamen anni regni Herodis longo pòſt tempore publicis cœperint monumentis adſcribi. Siquidem cùm ipſe in bello ciuili contra Auguſtum Antonio fauiſſet, idemque Auguſtus ex Senatuſconſulto reſcidiſſet quæcumque ab Antonio geſta eſſent, Herodes ſupplex ad veniam impetrandam Rhodum ad Auguſtũ victorem ſe contulit, depoſitóque diademate precibus ab eodem regnum promeruit; quod & decreto Senatùs fuit eidem ſtabilitum. Narrat hæc omnia pluribus ipſe Ioſephus d: quæ quidem facta ſunt eo ipſo anno quo Auguſtus nauali bello Antoniũ debellauit, eodem Auguſto tertium & Meſſala Coſſ. Olympiade cẽteſima octogeſima ſeptima, anno ſecundo. His verò ſic exiſtentibus, duplici ratione dicimus ab hoc tempore numerandos eſſe triginta ſeptem illos Herodis annos; tum vt dictum ſeptuaginta annorum illius ætatis tempus impleatur, tum etiam ob nouam regni eius

x Ioſ. 14. antiq. 26.
y Dio. l. 49.
z Ioſ. 14. antiq. 28.
a Id. 14. antiq. 27.
b Vide Epit. Torn. an. 4051.
c Id. 7. ant. 8. & 1. de bel. 21.
d Id. 15. antiq. 10.

ab

ab Auguſto ex Senatuſconſulto reſtitutionem tam inſigniter factam. Eáque ratione aſſerimus Chriſtum natum eſſe anno regni Herodis vigeſimo nono inchoato. Quam autem Euſebius *e* in numerando Herodis annos ab Olympiade centeſimâ octogeſima ſextâ, anno tertio, vel Cyrillus *f* Hierſolymitanus anno quarto einſdem, itemque Epiphanius *ff* in affirmando Chriſtum natum eſſe aono trigeſimo tertio Herodis, inierint rationem, & quos ſectati ſint auctores, nos certè præterit.

e Euſeb. in Chron.
f Cyr. catech. 12.
ff Epiph. hær. 51 & 58.

XXXVI. AB ORIGINE MVNDI.

Reliquum iam illud tantùm eſſet, vt dictum tempus Natiuitatis Chriſti, more maiorũ, HEBRAICIS Chronologiis etiam conſignaremus. Sed quoniam ſcimus tam antiquorum quàm recentiorum ingenia in veterrimâ hâc quæſtione deſudâſſe, & quot ſunt capita, totidem reperiri ſententias; cuius ſint potiora iura diſquirere, non eſt præſentis otij, nec noſtratum virium tantum opus. Nouiſſimè verò eruditus Peterius *g* adnotauit, Chriſtum natum eſſe anno quater milleſimo vigeſimo ſecundo ab origine mundi. Illud autem non prætermittendum, cunctos fermè antiquos Patres conſueuiſſe ſupputare annos Mundi non ſecundùm Hebraicam editionem, ſed ſecundùm Septuaginta Interpretes; quamuis ob diuerſitatem Græcorum exemplarium, & interpretationem, aliáſque innumeras difficultates, non æquè de numero inter ſe conſenſerint: putá Theophilum Antiochenum, Hippolytum *h*, Iulium *i* Africanum, Clementem *k* Alexandrinum, Origenem *l*, Cyprianum *m*, Euſebium *n*, Lactantium *o*, Epiphanium *p*, Hieronymum *q*, Philaſtrium *r*, Oroſium *ſ*, Auguſtinum *t*, Iulianum *u* Toletanum, duos Anaſtaſios Sinaitam *x* & Nicænum *y*, Suidam *z*, Nicephorum *a*, & alios recentiores complures; nec non ipſa Synodica Acta, quemadmodum in Concilio Sexto Oecumenico, à mundi origine vſque ad illud tempus anni numerantur ſex mille centum nonaginta nouem. Denique ipſam Sanctam Dei Eccleſiam antiquitùs conſueuiſſe ſecundùm eoſdem Septuaginta computare, teſtatur Auguſtinus *b*: & de Romanâ nominatim Eccleſiâ refert idem Anaſtaſius Sinaita, & eadem ipſa profitetur in ſuo Martyrologio.

g Per. comm. in Dan. l. 11 q. 5.
h Philip. in can. tem.
i Afric. ad Ariſt.
k Clement. Strom. l. 1.
l Orig. in Mat. tr. 19
m Cypr. præf. l. de exhort. mart.
n Euſeb. in Chron. & in fragm. ad Marin.
o Lact. l. 7. c. 15.
p Epiph. hær. 66.
q Hier. in ep. ad Tit. c. 1.
r Phil. de hæreſ. c. 112.
ſ Orſ. l. c. 1.
t Aug. 12. de ciuit. 12.
u Iul. cont. Iuda. l. 3.
x Anaſt. Sin. in Hex. l. 7.
y Anaſt. Nic. q. 92.
z Suid. verb. Adam
a Niceph. in Chron.
b Aug. 15. de ciuit. 11.

VARIÆ SENTENTIAE DE ANNO MVNDI.

[Quod dictum eſt de Anno Mundi, quo natus eſt Chriſtus; poſt Peterium quem refert Baronius, poſtque ipſius Baronij obitum, Torniellus in ſuis Annalibus Sacris computauit fuiſſe quater milleſimum quinquageſimum primum; Gordonus in ſuâ Chronologiâ quater milleſimum primum. Heruarus in ſuâ ter millieſimum nongenteſimum quinquageſimum ſextum; Cornel. à Lapide comment. in Pentateuch. ter milleſimum nongenteſimum quinquageſimum primum; & alij longè alios. Denique adeò hæc ſupputatio controuerſa fuit, eſtque, vt quot fuerint capita quæ iſtum inierint, tot inde ſenſus prodierint, & (vt puto) proditi ſint. Accuratè quoque de iis Iac. Capellus (ſlicèt extra caſtra Eccleſiæ Catholicæ militans) in ſuâ Hiſtoriâ; vbi multorum expenſis opinionibus, firmat ipſe ſuam annorum plus minus quatuor millium: Salianus verò in ſuis nuperis Annalibus ao. 4052.

XXXVII. QVO MENSE, DIE, HORA, CHRISTVS NATVS.

Porrò his quæ ad annum Natalis Domini pertinent, ſtabilitis; vt MENSEM pariter, ac DIEM ſtatuamus, primò reiiicimus quorumdam veterum hæreticorum *c* errores, qui eum vigeſimâ vel vigeſimâ primâ menſis Aprilis, aut etiã decimâquintâ Maij natum dicerent; nec non Ægyptiorum, eorumdémque Orthodoxorum (quibus conſtanter adhæſit Epiphanius *d*) opinionem iam olim ab Hieronymo *e* confutatam, quâ id ſextâ die Ianuarij, quâ Epiphaniam Domini Eccleſia celebrare conſueuit, contigiſſe exiſtimarunt *f*. Tam autem Latinorum, quàm Græcorum Eccleſiæ pari conſeoſione in eam conueniunt ſententiam, vt Redemptor noſter ſit natus vigeſima quinta menſis Decembris. Nam præter ea quæ habentur apud Clementem *g* Romanum, Auguſtinus *h* ex traditione Eccleſiæ id ipſum affirmat, ac ceteri Latinorum: nec aliter Græcos ſentire, Anaſtaſius *i* Nicænus Epiſcopus, Græcorumque Menologium, & alia antiqua ipſorum monumenta fidem faciunt. Porrò de Hebdomadis DIE, atque HORA, fuit nonnullorum ſententia, vt eadem die, ipſáque hora qua primus homo creatus eſt, eadem omnino & ſecundus homo (ſic enim Chriſtum appellat Apoſtolus *k*) fuerit natus. Hincque ait Heſychius *l*, natum eſſe die ſexta, hora tertia diei; Anaſtaſius *m* verò Sinaita eadem die, ſed ad veſperam, Anaſtaſius item Nicænus eadem, ſed hora diei ſeptima. Verùm quod ad diem ſpectat; die quæ dicitur Dominica natum eſſe Dominũ, Græci canone octauo nomine Sextæ Synodi promulgato profitentur. Nocte autem id accidiſſe, ſatis indicat Lucas *o* Euangeliſta; idque ipſum profitentur Interpretes; vetúſque traditio Eccleſiaſtica perſuadet, atque illius ſacræ noctis anniuerſariis functionibus *p* docet. Rursúmque id de ea parte noctis, quæ de media nocte dicta ad ſequentem pertinet diem, multi interpretati ſunt ſecundùm quod propheticè dictum *q* fuerat; *Dum quietum ſilentium tenerent omnia, & nox in ſuo curſu medium iter haberet, omnipotens ſermo tuus exiliens è cælo, è regalibus venit.*

c Ap. Clem. Alex. Strom. l. 1.
d Epiph. hær. 51.
e Hier. in Ezech. c. 1.
f Caſſian. Collat. 10. c. 2. ex præf. ep. Paſch. Theop. Epiſc. Alex.
g Clem. 5. Conſt. 13.
h Aug. tr. in Pſ. 132. prope fin. & 4. de Trin. 4. Oroſ. l. 5. c. 2.
i Quæſt. 72.
k 1. Cor. 15.
l Serm. de Nat. Dom.
m Hexam. l. 7.
n Quæſt. 92.
o Luc. 2. v. 8. 9.
p Alb. Flac. de diuin. Offic. c. 1. & c. 9.
q Sap. 18.

XXXVIII.

Sed his omiſſis, vt quæ dicta ſunt contrahamus in vnum, dicimus Redemptorem noſtrum natum eſſe vigeſima quinta Decembris, C. Cornelio Lentulo & M. Val. Meſſaliano Coſſ. anno Biſſextilli, ab V. C. ſeptingenteſimo quinquageſimo primo, Auguſti Imperatoris ab inito Triumuiratu, quadrageſimo primo, à nece Cæſaris, quadrageſimo ſecundo, Herodis Regis vigeſimo nono inchoato, Olympiadis centeſimæ nonageſimæ quartæ anno ſecundo. Cui Chronographiæ documenta publica adſtipulari omnia, nimirùm Acta Conciliorum, Decretales Epiſtolas Romanorum Pontificum, Conſtitutiones Principum, & vt (vno verbo dicam) quæque vetera ſiue recentia, publica vel priuata, inſcripta chartis, aut inciſa lapidibus monumenta, in quibus inſit aliqua temporis nota, eamdem recipere, comprobare, atque confirmare, inferiùs demonſtrare continget. Quæ autem in Natali Domini contigerint, iam aggredimur enarrare: quibus ad immenſum Annalium pelagus ſuperandum pandentibus vela, Sancta Dei Genitrix, cuius diuinum puerperium ipſo ingreſſu enarrandum occurrit, diuini numinis conciliatrix ſemper aſſiſtat.

DE INITIO ÆRÆ CHRISTIANÆ.

[Plerique recentiores Chronographi hic Baronium arguunt, quòd ex eodem principio & verum Natiuitatis Chriſti annum ducat, & initium Æræ vulgaris, quam Dionyſianam vocant: quæ licèt vſu hodiéque recepta ſit à cunctis Chriſtianis, & apud Aſtronomos etiam obtineat, tamen contendunt eam iuſto minorem eſſe, quidam vnõ, alij duobus, nonnulli quatuor, aut quinque, vel etiam pluribus annis, vt quiſque plus aliis ſapere geſtit. Conſentiunt plures Chriſtum quidem natum eſſe, ſicut ait Baronius, Lentulo & Meſſalino Coſſ. Olympiadis centeſimæ nonageſimæ quartæ anno ſecundo, Vrbis Conditæ ſeptingenteſimo quinquageſimo primo; ſed hanc epocham duobus annis præcedere Dionyſianam, quam Baronius ſequi profeſſus eſt: ex cuius computo dicendus eſſet Chriſtus natus Cornelio Lentulo & Calpurnio Piſone Coſſ. Olymp. 194. ann. 4. Vrbis 753. qui verò hodie numeratur vulgò annus Domini mil-

leſimus ſexcenteſimus vigeſimus primus, et à vero Natiuitatis eius anno milleſimus ſexcenteſimus vigeſimus tertius. Atque hinc queruntur Baronium vtramque hancce epocham miſcentem, in multis hiſtoriam tam Eccleſiaſticam quàm profanam turbaſſe: vſque dum perueniens ad Diocletianum Aug. recta inde chronologia progreſſus eſt. Sunt tamen alij, qui etiam ab ipſo initio eius computandi rationem comprobent. Adeò nihil in temporum hiſtoria vſquequaque certum, & ita plerique omnes diuerſi abeunt, dum ſinguli antiquos Scriptores in ſuas opiniones detorquent, & Faſtos Conſulares ad libitum inuertunt, annóſque Imperatorum contrahunt, protrahúntve, vt computis ſuis æquent; ac denique ſuas temporum epochas, per incertos cæleſtes characteres priſcorumque ſæculorum neomenias, emboliſmos, eclipſes, ac varios diuerſarum nationum menſes firmare gaudent; anxio ſeſe nimis, & ſi non prorsùs inutili, certè ad rerum per Orbem geſtarum veram aſſerendam chronologiam admodùm incerto labore, miſere torquentes. Sed ſinamus eos otioſe in iis induſtriam ſuam exercere, ac pertinaciſſimis inter ſe diſſenſionibus digladiari. Sanè enim (vt apprimè aduerſus iſthæc diſputatos Gordonus in præfat. Tom. 11. ſuæ Chron. adnotauit:) in iſtiuſmodi opinionibus euenire poteſt alterum, vt earum nulla, alterum nullo modo, vt plus vna vera ſit: & vt ridiculum eſſet omnium ſententiis velle adhærere, ita rectè ſentientem à pleriſque diſſentire neceſſe eſt. Quare illis iterùm dimiſſis, nos hiſtoriam rerum geſtarum, quam ex veterum auctorum fide, indefeſſo labore, ſummáque ſinceritate collegit BARONIVS, Deo propitio, & B. Virgine benè adiuuante, proſequamur; non vt ipſi volunt illum emendantes, ſed vt ſeſe ipſe reliquit exhibentes; aliquas nihilominùs adnotatiunculas præcipuis locis addituri, quibus aliorum ab eo diſcrepantia nota fiat: qui ſi viueret vtique calculum ſuum opinor, in rebus dubiis probaret, ſicuti quod veri certique in tanta caligine videri potuit, omninò id vidit.]

ANNALES

ANNALES ECCLESIASTICI.

I.
a *Luc.* 2.
NASCITVR CHRISTVS IN SPELVNCA.
b *Orig. cont. Celſ. l.* 1.
c *Iuſt. dial. cum Tryph.*
d *Euſ. 7 demonſt.* 5
e *Epi. h.* 1.1. *10 t. in fin*
f *Athan ſer. de nat. Chr. ap. Lipo.* 10.8
Damaſc. car de Nat. Chr
g *Hier. ep.* 18 *ad Marcellā*
h *Burg. in deſcri. Ter. Sp.* 1. *c.* 7. *n.* 59.
i *Habac. c.* 3 *ſecundùm* 70. *Interp.*
k *Naz. orat. de Chr. nat.*
l *Nyſſen. de Chr. genera.*
m *Cyril. catech.* 12.
n *Hier. ep.* 27 *ad Euſt.*
o *Paul. ep.* 12. *ad Seuer.*
p *Prud. in cath. die* 8. *Cal. Ian.*
q *Io. Dam. carm. de nat. Chr.*
r *Bed. de loc. S. c* 8.
CASAVBONI LEVITAS.

CVM igitur edicto cogente, è Nazareth Galilææ in Bethleem Iuda, S. Ioſeph ac beatiſſima Virgo MARIA, vt profiterentur aſcendiſſent; *Impleti ſunt dies* (inquit Lucas *a*) *vt pareret, & peperit Filium ſuum Primogenitum, & pannis eum inuoluit, & reclinauit eum in præſepio, quia non erat ei locus in diuerſorio.* Quod autem imprimis attinet ad locum, vbi CHRISTVS eſt natus; *ſpeluncam* fuiſſe, Origenes *b*, Iuſtinus *c*, Euſebius *d*, Epiphanius *e*, aliíque auctores Græci, & omnibus locupletiùs inter Latinos Hieronymus, qui ætatem illic tranſegit, teſtatur. Erat namque Bethleem ſita ſupra collem in longum porrectum; in cuius extremitate Orientem versùs ſub rupe quadam, exiſtente tunc temporis iuxta muros ciuitatis, erat *h* ſtabulum ac præſepe Domini exciſum in rupe, vbi natus eſt Chriſtus. Sed qui loca illa ignorarunt, nihil de ſpeluncâ dixerunt, quòd putarint in alicuius ruſticæ domûculæ ſtabulo Chriſtum natum. Nec verò dũtaxat fuiſſe illic Præſepe, ſed & Bouem & Aſinum ad illud alligatos (quod olim Propheta *i* cecinerat) teſtantur Gregorij Nazianzenus k atque Nyſſenus *l*, Cyrillus *m*, Hieronymus *n*, Paulinus *o*, Prudentius *p*, & alij *q*, ferturque *r* tunc in eodem puerperio accidiſſe miraculum, vt in eâdem ſpeluncâ, ad ea quæ vſus quotidianus expoſcebat, è petrâ fluxerit aqua, quæ nunquam potuit exhauriri, ſed manſit diutiùs diuinæ virtutis egregium monumentum.

[Vehementer ſe Caſaubonus Exercitatione ſua 11. agitauit, vt Baronij ſententiam de Natiuitate Chriſti in ſuburbiis Bethleemicitis, oſtenderet contrariam eſſe ſacræ Scripturæ, quæ Chriſtum in Bethleem natum aſſerit. Scimus quidem nonnullos Interpretes, & ex iis Maldonatum antequàm hæc Baronius ſcriberet, & poſt Baronij obitum Lucam Burgenſem, (vt non inaniter ſe more ſuo venditet Caſaubonus primum huius ſententiæ auctorem) interpretatos eſſe Scripturam, vt Chriſtus ſit natus intra ipſam ciuitatem in publici diuerſorij ſtabulo beſtiis excipiendis inſeruiente, ad formam ſpeluncæ in rupe excauato. Verùm cùm non hoc Scriptura exprimat, ac propterea totum ferè coniecturæ ſit; non ita ad libitum Caſauboni dicenda erit ſententia Baronij (quæ etiam fuit Iuſtini Martyris) Scripturæ aduerſari; cùm quæ in ſuburbiis, vel iuxta muros ciuitatis geſta ſunt, rectè poſſint dici, & communi loquendi vſu dicantur in ciuitate geſta. Sicuti & Iuriſconſulti reſponderunt, eos qui in continentibus vrbis nati ſunt, Romæ natos intelligi: Romam enim eſſe etiam quæ incontinenti ædificia eſſent: nec Romam muro tenus exiſtimari, ex conſuetudine quotidiana poſſe intelligi, cùm diceremus Romam nos ire, etiamſi extra vrbem habitaremus (*l.* 2. 87. & 147. *D. de verb. ſig.*) Quare & ipſemet Caſaubonus, poſtquam ſe vana exercitatione diutiùs fatigauit, tandem fateri compulſus fuit, non ideò minùs fidem Scripturæ conſtare, etiam ſi certum eſſet ad Bethleem, non in Bethleem natum eſſe Dominum: vt tam ex iſta, quam aliis innumeris cauillationibus ipſius, intelligere poſſis quo demum ipſe animo in certamen aduerſus Baronium deſcenderit.

II.
MARIAE VIRGINITATIS INTEGRITAS.
(*Vide Epiph. hære.* 78.
t *Ap. Cyp. de oper. Card. in nat. & Chron.*
u *Atha. ſer. de nat Chr. ap Lip.* 10.8.
x *Zeno ſer.* 6. *de Nat.*

Ceterùm cùm Naturæ Dominus gigneretur naturæ legibus non tenebatur; atque ideò MARIA quæ conceperat ſine viro, peperit ſine dolore; & quæ virgo ſemper fuerat ante partum, æquè permanſit in partu, ac proinde eadem perſeuerauit poſt partum. Adeò vt quantumuis Dei Mater eſſet, quo excellentior nullus eſt titulus; tamen in Eccleſiâ Dei à perpetuâ virginitate conſecuta eſt cognomentum, vt nunquam à maioribus nominari conſueuerit (ſine ſuperaddito cognomine VIRGINIS. Quapropter & quæ Virgo ſemper extitit, æquè ſine vllâ moleſtiâ parturiit, nec aliquo indiguit obſtetricantis obſequio; ſed ipſa genitrix *t*, & obſtetrix, non *u* permiſit quemquam impuris manibus attrectare partum ab omni labe purum. Quod enim S. Zeno *x* Epiſcopus Veronenſis de obſtetricis obſequio habet, deque pœnâ eiuſdem incredulitatis; & ſoſpitate eidem reſtitutâ; haud dubium ex apocryphis eſt mutuatus.

III.
CVLTVS BETHLEEM.
y *Orig. cont. Celſ. l.* 1.
z *Chryſt. in Luc.* 2.
a *Dionyſ. Halic. l.* 1.
SACRAE FASCIAE.
b *Germ. & Euth. or. de faſc. Domi. ap. Lip.* 10.6. *die* 31. *Au.*

Quod autem pertinet ad *Speluncam* illam, in quâ Chriſtus natus eſt; vix credi poteſt, in quantâ veneratione & cultu ea ſemper fuerit habita; vt quantumlibet Hadrianus Imperator ad abolendam tãtæ rei memoriam, Veneris & Adonidis templum deſuper erexiſſet, nihilominùs percelebris etiam apud Gentiles *y* eſſet loci illius memoria: qui redditâ pace Eccleſiæ, mirifico eſt opere exornatus, ipſúmque *Præſepe* ſummæ venerationi *z* habitũ. Quod Chriſti natalis nobiliſſimum monumentum, ex ligno confectum poſt multa tempora inde tranſlatum Roma poſſidet; eóque multò feliciùs illuſtratur, quàm tugurio Romuli, quod intextum eſt ſtipulâ, eorum *a* maiores ad multa ſecula de induſtria conſeruarunt. Et in honorem ſacratiſſimorum Pannorum, ſeu *Faſciarum*, quibus dicit Euangeliſta Chriſtum à matre fuiſſe inuolutum, quæ & futuris temporibus ſeruatę ſunt, nobiliſſima erecta eſt baſilica, & anniuerſaria feſta dies à Chriſtiano populo celebrata; prout ſignificant Patrum *b* encomia ea die in Eccleſia dici ſolita.

IV.
QVAE TRIBVANTVR NASCENTI CHRISTO.
c *Nu. XIV.*
d *Oroſ. l.* 6. *c.* 22.

De Prodigiis verò, quæ eadem die qua natus eſt Dominus, accidiſſe complures ex Oroſio, qui ea recẽſet, ſcripſerunt; certè nec ipſe Oroſius ea illo tempore contigiſſe dicit, & nos multò priùs accidiſſe ſatis ſuperiùs demonſtrauimus in Apparatu *c*. Sed & quod apud eumdem *d* auctorem legitur de templo Iani ab Auguſto ter clauſo ob pacem vniuerſo Orbi Romano partam; quàm

&

& iſtud longè anteà acciderit, ex Dione, qui res Romanorum per ſingulos annos & Conſulatus deſcripſit, facilè intelligitur: cuius auctoritate conſtat *e*, primò ante annos viginti ſeptem, ac iterùm ante annos viginti tres quàm Dominus naſceretur, Iani fores occluſas eſſe; demùm ante annos decem de iiſdem claudendis fuiſſe decretum. Ad hæc quod idem Oroſius Auguſti Imperatoris modeſtiam commendat, quâ ne *Dominus* diceretur edicto vetuit; id verò accidiſſe ſub Conſulatu Ælij Cati & Sentij Saturnini, anno ſexto à Chriſto nato, ex eodem Dione *f* colligi poteſt. Ceterùm hæc & alia eiuſmodi, diuinâ quâdam diſpenſatione eſſe facta, omniáque cæleſtis Regis aduentui inſeruiſſe, nemo ſapiens vnquam negare poterit.

e Dio l. 51. 53. 54.
f Id. l. 55.

V.
DE PACIS TEMPLO.

At ſicut veris innitimur, & veriſimilibus non contradicimus; ita quæ ſunt à veritate prorsùs aliena, procul abiicimus: cuiuſmodi ſunt ea, quæ *de templo Pacis*, eodémq; dicto *Æterno*, quòd prædictum fuiſſet duraturum donec Virgo pareret, Romæ collapſo eâ nocte quâ natus eſt Chriſtus, à multis vt vera certáque ſcribuntur: quæ inuenimus primũ narrata in homiliâ quâdam incerti auctoris, titulo tamen Petri *g* Damiani prænotatâ: ſed cùm ille diem obierit annis circiter quinquaginta, antequàm S. Bernardus, quem is auctor citat, ea conſcriberet, facilè tantus Pater falſi tituli calũniâ liberatur. Quomodò verò iſta à recentioribus auctoribus inuenta non facillimè erroris arguantur, cùm certò conſtet templum Pacis nondum Chriſti tempore Romæ eſſe erectum; quod omnes antiqui hiſtorici *h* tradunt, domitis Iudæis per Titum, à Veſpaſiano Imper. fuiſſe conſtructum? nec fuiſſe Romæ ante Veſpaſiani tempora aliquod tantæ molis templum Pacis, vllus vnquam rerum Romanorum tractator antiquus meminerit? Templum autem Pacis à Veſpaſiano erectum, ſub Commodo Imp. incendio conflagrâſſe, Herodianus eſt auctor, quod tamen non penitùs fuiſſe abſumptum credimus, cùm narret Ammianus *i* Conſtantium Imp. Romam venientem, inter cetera Vrbis ædificia templum Pacis in admiratione habuiſſe: cuius & hactenùs ruinæ ſpectantur. Eâdem porrò ratione habenda putamus alia nonnulla id genus, quæ nullo vel incerto auctore feruntur. Quare iam quæ certa ſunt hiſtoriæ Euangelicæ proſequamur.

g Ap. Lipom. tom. 8. & Sur. tom. 6.
h Ioſeph. 7. de bell. 24. Suet. in Veſp. 9. Idem. l. 6 c. 25. & alij plures.
i Am. l. 16.

VI.
PASTORES AD PRÆSEPE.

Addit igitur poſt prædicta Lucas *k de Paſtoribus*, qui ab Angelo moniti de Chriſti natiuitate, venerunt ad præſepe vt eum adorarẽt. Erat locus ipſe, vbi paſtores greges ſuos cuſtodiebãt, Turris *l* Ader, id eſt gregis, iuxta quam Iacob pauit greges ſuos, mille paſſus à ciuitate Bethleem ſegregata; vbi poſteà erecta eſt Eccleſia, trium Paſtorum diuinæ natiuitatis conſciorum monumenta cõtinens, vt eſt apud Bedam *m*, qui tres tantùm paſtores præſepe Domini adiiſſe ſignificat. Præterea ſicut Chriſti natali lætati ſũt Angeli, & ſacrum hymnum, quem recitat Euangeliſta, cecinerunt: ita & mali dæmones perterriti, de nato puero Hebræo, qui ſuas ipſorum vires contereret, licèt inuiti reſpõſa dedêre: quæ cùm innotuiſſẽt Auguſtu, qui ex Sibyllinis verſibus de eodem complura perceperat, ea quæ in Apparatu *n* diximus, debitæ religionis perſoluit obſequia. Adeò vt qui tam Iudæorum cultui aliquando infenſus fuit, vt Caium *o* nepotem laudaret quòd Iudæam prætereuehens, apud Hieroſolymam non ſupplicâſſet, poſtmodùm Iudæorum religionem in pretio habuerit *p*; Iudæiſq; cùm Romæ, tum vbique terrarum fauerit, atque etiam donariis frequentauerit: Sed his de Natali Domini pertractatis, ad eius modò Infantiam tranſeuntes, primum ipſius annum (cùm huius quo natus eſt, nonniſi ſex ſuperſint dies) ab ipſis Calendis Ianuariis numerare more maiorum, feliciter auſpicemur.

k Luc. 2.
l Hier. ep. 27.
m Bed. de loc. 58 cap. 8.
AVGVSTVS FAVIT IVDÆIS.
n Nu. XIII.
o Suet. in Octau. c. 93.
p Philo de legat. ad Caium.

IESV CHRISTI
ANNVS. I.
AVGVSTI IMP.
ANNVS 42.

I.
CIRCVMCISIO CHRISTI.

REDEMPTOR humani generis CHRISTVS Dominus, poſtquàm in Bethleem natus eſt (quoniam, vt ait Apoſtolus *a*, miſſus eſt à Patre in ſimilitudinem carnis peccati) octauo die, ipſis Calendis Ianuariis, Auguſto decimumtertiùm & Plautio Siluano Coſſ. circumciſus, nomen accepit IESVS, quod ab Angelo fuerat præmonſtratum, vt Euangeliſta *b* teſtatur. Et qui in hunc mũdum *c* ad hoc venerat vt diſſolueret opera diaboli, ipſas *Calendas Ianuarias*, præ ceteris anni diebus Gẽtilium ſuperſtitionibus pollutas, fuſo ſanguine conſecrauit. Vnde & illam diem poſtea Chriſtiani ſummâ ſanctitate ac puritate, additis ieiuniis *d* & litaniis, tranſigere ſtuduerunt; vt (quemadmodum ait Auguſtinus *e*) quando Gentiles lætabantur in ſuis fœditatibus & impietatibus, Chriſtiani pro ipſis gemerent. Vixque credi poteſt, quantùm laboris inſumpſerint ſancti Patres, tam pro concione *f*, quàm in ſacris Conciliis *ff*, vt eiuſmodi Gẽtilitatis feſtiuitates à cordibus Chriſtianorum radicitùs euellerent. Donec ſuperſtitione demùm abolitâ, de eâ veluti triumphans Sancta Dei Eccleſia coronam *g* pro cinere, oleum gaudij productu, & pallium laudis pro ſpiritu mœroris accepit.

a Rom. 8.
b Luc. 2.
c Ioan. 3.
CALENDAS IANVARIAS EXPIATAS.
d Ambroſ. ſerm. 18 de Cal. Ianu. Aug. in pſal. 98. Syn. Turon. can. 18.
e Aug. in pſal. 98.
f Ambr. eod. ſer. 11. Max. Taurin. Pet. Chryſol. ſer. 55. Chryſo. hom. in Cal.
ff Syn. Turo. II. c. 23. Antiſſio l. c. 1. Mart. Bracc. collect. 75.
g Iſa. 61.

II.
CHRISTVS SCRIPTVS SVB QVIRINO.

Porrò in eâdem ipsâ ſpeluncâ, quâ natus eſt, circumciſum eſſe Dominum, Epiphanius *h* teſtatur: neque enim aliquâ aſtringebantur lege Iudæi vt circumcidendum infantem deferrent in templum. Cúmque in circumciſione nomen accepiſſet, cenſu Cæſaris ſub Quirino (de quo ſuprà in Apparatu) deſcriptus eſt; id teſtantibus Iuſtino *i* Martyre, Oroſio *k*, atque ipſo Iuliano *l* Apoſtatâ apud Cyrillum, aliíſque omnibus. Conſtat enim, iure antiquo Romanorum *ll* omnes cuiuſque ætatis & ſexûs, quantumlibèt infantes, cenſeri ſolitos. Sed quòd in tabulis cenſûs, cuiuſque profitentis nomen ſcribi deberet; impoſſibile erat id fieri apud Iudæos ante octauum diem, quo nomen indebatur infanti; quemadmodùm nec apud Gentiles, qui feminæ die octauo, maſculo die nono (qui dicebantur luſtrici *m* dies, quòd iis infantes luſtrarentur, hoc eſt, expiarentur) nomen imponere conſueuerant. Sed ad hiſtoriam Euangelicam redeamus.

h Panar. l. 1.
i Iuſt. orat. ad Anton. Pium.
k Oroſ. l. 5. c. 5.
l Ap. Cyrill. lib. 6.
ll Dom. Hal. l. 4. l. ætatem D. de cenſ.
m Feſt. verb. Luſtrici.

III.
MAGORVM ADVENTVS.

In quâ primò ſeſe offert MAGORVM ab Oriente, præeunte Stellâ ad Chriſtum adorandum aduentus, & facta cum Herode Ieroſolymis collocutio; quæ Matthæus Euangeliſta exactè deſcribit. Quinam verò hi MAGI fuerint, diuerſæ reperiuntur ſcriptæ ſententiæ; dicentibus aliis, eos malis artibus, magiciſque excanta-

tionibus atque præſtigiis, ſibi dæmones conciliate ſolitos, cognita pet ſtellæ apparitionem Chriſti natiuitate, ab illis ad rerum Dominum venientes defeciſſe. Fuitque iſta ſententia Ignatij *n*, atque Iuſtini *o* Martyris, necnon Origenis *p*, qui & ampliùs habet, eoſdem Magos edoctos per prophetias Balaam, à quo Magorum genus & inſtitutio in partibus Orientis vigeret, per ortum inuſitatæ ſtellæ agnouiſſe aduentum Chriſti. His quoque de excantationibus dæmonum ab iiſdem Magis fieri ſolitis, aſſentiuntur Baſilius *q*, Hieronymus *r*, & alij; qui eos fuiſſe Chaldæos, atque ab Erythræâ Sibyllâ de Chriſto venturo edoctos teſtantur. Alij verò exiſtimârunt, eoſdem Magos fuiſſe Sapientes Perſarum, quorum ſententiâ eius gentis Principes cuncta facere conſueuiſſent: hócque ſenſerunt Clemens *ſ* Alexandrinus, Ioannes Chryſoſtomus, Cyrillus Alexandrinus, Theodoretus, Leo Papa, & alij: inter quos tamen, qui dixerunt hos Magos fuiſſe Reges Perſarum, erráſſe certum eſt; quamdoquidem longè ante Chriſti aduentum Magos regnâſſe in Perſide, ex Herodoto *t*, aliiſque conſtat.

n Ign. ep. ad Epheſ.
o Iuſt. dial. cum Tryph.
p Orig. cont. Celſ. l. 1. & hom. 13. in Num.
q Baſ. orat. de hum. Ch. gener.
r Hier. in Iſ. 19. & 47.
ſ Cle. Strom. lib. 1. Chryſ. hom. 6. in Matth. Cyr. in Iſ. 49. or. 4. l. 4. Theod. 5. hiſt. 39. Leo ſerm. 1. in Epiph.
t Herod. lib. 3. Euſeb. in Chron.

§ V. MAGI ARABES.

Ceterùm non è terrâ Chaldæorum, nec è Perſide, ſed ex Arabiâ Magos veniſſe, alij complures affirmant; vt Iuſtinus *u* Martyr, Tertullianus *x*, Auctor *y* qui ſcripſit de Operibus Cardinalibus, Epiphanius *z*, & alij: ſecundùm id quod ſcriptum eſt, *Reges Arabum & Saba dona adducẽt*: quæ de Meſſiâ eſſe intelligenda, tã noſtri Interpretes, quàm etiam Rabbini complures æquè aſſentiuntur: ſicut & illa *b*, *Dromedarij Madian & Epha: omnes de Saba venient aurum & thus deferentes*, &c. Cui vltimæ ſententiæ & nos libentiùs adhæremus. Cõſtat enim ex diuinâ Scripturâ *c*, Abraham ex Cecurâ coniuge multos genuiſſe filios, & inter alios, Iexan & Madiã: ex Iexan verò ortum eſſe Saba, & ex Madian Epha; qui omnes Arabiam incoluerunt, atque ex ipſorum nominibus loca ipſa ſortita sũt nomina, ac populi denominati Sabæi & Madianitæ. Rurſus etiam Balaam *d*, qui de ſtellâ prædixerat vaticinium, licèt ipſe Meſopotamenus eſſet, Harã incolens; tamen in Arabiâ conſtat ea eſſe vaticinatum. Nam Moab, cuius rex erat Balac qui eum mercede conduxit, erat (vt tradit Hieronymus *e*) ciuitas atque prouincia eius nominis in Arabiâ. Sicque ſiue ſcripturam, ſiue traditionem de ſtellâ & Rege futuro, penes Arabes (quibus prænũciata fuerat) perpetuâ memoriâ viguiſſe, par eſt credere: quibus admoniti illi Magi, & nouæ ſtellæ viſu excitati, ſimúlq; directi quærere Regem Iudæorum in Iudæam venerunt. Quod inſuper obſeruatione dignum eſt; Abraham cùm ex Ceturâ & Agar filios genuiſſet, nequaquàm illos cum Iſaac heredes inſtituit; ſed dimittẽs illos in plagam Orientalem; largitus eſt munera, vt teſtatur Scriptura *f*. Sed quæ fuerint illa munera, Epiphanius *g* ex Hebraicis traditionum fontibus declarat fuiſſe aurum, argentum ac veſtitus, & inſuper in myſterio concluſiſſe in peris eorum thus, & myrrham, & aurum Regum Sodomorum & Gomorrhæ, quæ idem Abraham *h* ceperat in debellatione Regis Chodorlahomor & ſociorũ eius, qui prædictos Reges prælio vicerant, ac deprædati fuerant: quæ eadem poſteà Magi, qui ex ſucceſſione filiorum illorũ Abrahæ deſcenderant, Chriſto obtulerunt. Eadẽ planè ratione, quâ olim Regina *i* Saba, ex iiſdem & ipſa Ceturæ filiis originem ducens, cùm venit Regem Iſraël Salomonem explorare, eadẽ quæ Magi munera detulit, nempe aurũ & aromata. Denique qui Iudææ ſitum deſcripsêre *k*, eam ex Orientali parte ſpectare dixerunt Arabiam: quod eò veriùs eſt, ſi hiemalis ſolſtitij ratio habeatur, ſecundùm quod creditur locutus Euangeliſta, cùm Chriſtus ſit natus mediâ hieme.

u Iuſt. dial. cum Tryp.
x Tert. ad verſ. Iudæ. & li. 3. cont. Marcion. cap. 13.
y Ap. Cyp.
z Epiph. in compend.
a Pſal. 71.
b Iſa. 60.
c Gen. 25.
EX FILIIS ABRAHÆ EX CETVRA.
d Num. 24.
e Hier. de loc. Hebr. & in Iſa. 15.
f Gen. 25.
g In comp. doctr.
[Sed repugnat Scriptura Gen. 14. in fin. vt hæc fuerint ex bonis Regum Sodom. & Gomor. potuerũt verò eſſe ex prædâ hoſtium, quos Abraham proſtrauit]
h Gen. 24.
i 3. Reg. 10.
k Tacit. hiſt. lib. 5. & alij.

§ V. REGES.

Quòd autem iidem Magi fuerint Reges, Tertullianus *l* aſſentiri videtur, aſſeritque Theophylactus *m*, & alij recentiores, ac pia Fidelium traditio tenet: ſicut eoſdem tres numero fuiſſe, ſecundùm tria munerum genera, quod & S. Leo *n* ſæpè teſtatur. Reges autem fuiſſe dixerimus vſitato more diuinæ Scripturæ, quæ & cuiuſque oppidi dominum, Regem appellare conſueuit. Quòd verò eoſdem Matthæus *Magos* appellet; cũ penes antiquos triplicis generis Magos fuiſſe tradat Euſebius *o*: quorum alij eſſent doctiſſimi atque abſtinentiſſimi, alij ſacerdotes, alij denique innocationibus malorum dæmonum ſtudentes; nos in eam ſententiam procliuiores ſumus, vt exiſtimemus hos illius Magiæ fuiſſe ſtudioſos quæ ex rerũ naturaliũ cognitione percipitur, quod & ſenſiſſe videtur Chalcidius Platonicus ſuis in Timæum commentariis, dum hãc eamdem hiſtoriã nouæ Stellæ eis apparentis, & ipſorum acceſsûs ad Chriſtum Deum ſimul & hominem, per eam demonſtratum adorandum recenſet, ratus tamen eos fuiſſe Chaldæos. Cùm autem *p* Epiphanius ſcribat, dictos Ceturæ filios Magorum progenitores, habitâſſe in partibus Arabicis Magodiæ regionis; haud ineptè quis dixerit, Magos non à magicâ facultate, ſed ab eâdem Magodiâ regione eſſe denominatos.

l Tert. aduerſ. Iudæ. Cypr. ſerm. de bapt. Hilar. l. 4. de Trin. Hier. in Dan. 2. Chryſ. ſer. de nat. Io. Bapt. m Theoph. in Matth. 2.
n Leo ſerm. de Epiph. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. Max. Taur. hom. 3. de Epiph. Hila. Arel. hom. 1. de Epiph. Bed. in Matth. 2.
o Ap. Hier. tom. 9. de reg. monach.
p Epiph. in comp. doctr.

VI. QVANDO VENERINT.

De tempore verò quò Bethleem venerint, æquè inter ſe diſſentiũt antiqui Scriptores; putãtibus aliis *q* id poſt bienniũ à Chriſto nato cõtigiſſe, eâ nimirùm ratione adductis, quòd Herodes (vt teſtatur Euangeliſta *r*) omnes pueros occidi iuſſit *à bimatu, & infrà, ſecundùm tempus quod exquiſierat à Magis*: aliis *ſ* verò eâdem ratione exiſtimantibus, Magos quidem decimotertio à Natiuitate Domini die aduenisse, verùm biennio ante Chriſtum natum illis ſtellam apparuiſſe. Sed vt ab iis omnibus diſſentiamus, multa perſuadent. A prioribus quidem, quia nulla excogitari poteſt cauſa, cur Magi tamdiù iter ſuum diſtulerint; niſi velimus eos ignauiæ & oſcitantiæ accuſare: Immò eos ſtatim vt ſtellam conſpexerunt, eſſe profectos, Euangeliſta non obſcurè inſinuat: porrò non dico ſi è Perſide, vel Chaldæa, ſed & ſi ab extremis Indiis Orientalibus profecti fuiſſent, etiam ſex menſibus totum illud itineris ſpatium conficere potuiſſent. Inſuper ſi poſt biennium aduenerunt, quomodò (quod refert Matthæus) Chriſtum in Bethleem adhuc inuenerunt; quem teſtatur Lucas poſt quadraginta dies delatum eſſe Hieruſalem vt ſiſteretur Domino, hiſque impletis officiis Ioſeph & Mariam vnà cum infantulo reuerſos eſſe in Galilæam, atque Nazareth habitaſſe? Quod autem ad illos pertinet, qui ſtellam ante biennium apparuiſſe putarunt; etſi ſatis eſſe poſſent, quæ de tam longo temporis ſpatio in itinere inſumpto dicta ſunt; tamen quia & iidem ea nituntur ratione, quòd dicat Euangeliſta Herodem iuſſiſſe occidi infantes *à bimatu, & infra, ſecundùm tempus quod exquiſierat à Magis*: ad hæc primùm inferimus id

q Euſeb. in Chron. Epiph. in Pana. l. 1. t. 2. in fi. & tom. 2. hær. 30. & alij hos ſecuti.
r Matth. 2.
ſ Aug. ſer. 7. de Epiph. & ſerm. 33. de temp. & alij.

quod

Digitized by Google

c Chryſ. hom. 7. in Matth.

quod Ioannes c Chryſoſtomus iiſdem reſpondens ait, Herodem pro abundantiâ cautionis maius tempus incluſiſſe, ne quis vel proximæ ætatis effugeret: Veritum videlicèt ne fortaſſis anteà natus eſſet Chriſtus, quàm Magi ſtellam vidiſſent: ſicut cùm nulla ſubeſſet ratio, vt qui extra Bethleem nati eſſent, occiderentur, eò quòd Herodes ex diuinâ ſcripturâ per Principes ſacerdotum & Scribas certior factus eſſet quòd Chriſtus in Bethleem naſceretur; tamen omnes qui in omnibus finibus eſſent necari præcepit.

VII.

Portò quod ait Euangeliſta, *A bimatu, & infrà, ſecundùm tempus quod exquiſierat à Magis*; exiſtimamus illud *ſecundùm tempus*, non eſſe referendum ad id quod dixerat, *à bimatu*; ſed ad illud potiùs, & *infrà*: ſicq; Euangeliſtam ſignificare voluiſſe, eo cædis edicto non incluſos eos qui geniti eſſent poſt Chriſtum natum, & ſtellã viſam à Magis; quorũ nulla poſſet eſſe ſuſpicio; ſed cædendorum puerorum terminum fuiſſe à biennio ante aduentum Magorum (quò ſcilicet homo formidoloſus cautiùs ſibi ſuiſque conſuleret) vſque ad tempus, quo de Chriſto nato didicerat à Magis: ſicut etiã interpretatus eſt Euthymius. Quapropter ea potiùs nobis probatur ſententia, quæ Catholicæ Eccleſiæ cõſuetudine magis recepta eſſe videtur; nempè Magos tunc cùm natus eſt Chriſtus, ſtatim vidiſſe ſtellam; eoſdémque mox Iudæam versùs iter ſuſcepiſſe, atq; intra tredecim dierum terminum Bethleem perueniſſe, eodémque die quo ſancta Dei Eccleſia tantam ſolẽnitatem anniuerſariâ memoriâ celebrare conſueuit. Quod quidem haud mirum videri debet; ſi ex Arabiâ Iudææ adiacente eoſdem adueniſſe dixerimus, & (vt prædixerat Propheta *x*) ad celeritatem itineris dromedariis vſos fuiſſe, quos velociores eſſe equis Niſęis Ariſtoteles *x* tradit. Conſtans inſuper eſt ſanctorum Patrum *y* ſententia, Magos Bethleem aduenientes, in pręſepi, vbi natus eſt, Chriſtum Dominũ reperiſſe. Vnde ſummo iure redarguuntur, qui aliter ſenſerunt, eâ leui ratione permoti, quod Matthæus nullâ de præſepi mentione habitâ, dixerit eos intrâſſe domum: quaſi verò non ſit diuinæ Scripturæ ſatis frequens phraſis, locum quemlibet, ad habitandum accommodatum, quantumlibet exiguum, *domum* appellare; cùm & nidos ipſos auium *domos* quoque nominet *z*.

a Iſa 60.
x Ariſt. hiſt. animal. lib. 9 cap. vlt.
y Chryſ. in Matth. 2. hom. 6. & 7. Aug. ſerm. 2. de Epiph. Hiero. ep. 14 17. 18. 27. Fulg ſer. de Epiph. & aly recent.
z Pſal. 83. & 103.

VIII.
DE STELLA.

a Orig lib. 2. cont. Celſ. Baſil. de hum. Chr. generat. Chry. hom. 6. in Matt. 2. & aly.
b Chryſ. ibid. Leo ſerm. 4. in Epiph. Fulg. ſer. de Epiph & aly.
c Ign ep. ad Epheſ.
d Nyſſ. dial. de anim.
e Ap. Epiph. hær. 26. 39.

Quod verò pertinet ad STELLAM quæ iiſdẽ Magis apparuit, iam penes omnes antiquos Patres *a* in confeſſo eſt, nequaquam ex illis fuiſſe, quibus cælos videmus ornatos, nec etiam ex illis quæ vaporibus coagmentatis accenſæ in aëre, cometæ ſunt dictæ. Cùm igitur diuino miraculo cælitùs apparuerit, naturæ ſuperans facultatem; cuius ſubſtantiæ fuerit, non eſt facile definire: vnde in eo conſentiunt omnes *b*, diuinam quãdam fuiſſe virtutem, quæ non aſpicientium tantùm oculos ſui fulgoris radiis illuſtraret, ſed quæ & mentes diuinâ luce perfunderet, atque ad Chriſtum perquirendum excitaret. Porrò eius ſplendorem Solem ipſum exuperâſſe, Ignatius *c* ſcripſit, cecinítque Prudentius: Gregorius verò Nyſſenus *d* exiſtimauit eſſe Angelum, qui eâ figura apparuerit. Alia verò multa, quæ ex quibuſdam apocryphis Seth nomine ſcriptis libris, de Magis feruntur *e* déque ſtella, quòd formam pueri Crucem geſtantis exprimeret; ea vt inania prætermittimus. Magorũ autem ad Chriſtum aduentus, quod ex eo vocatio Gẽtium expreſſa fuerit, adeò ſolemni anniuerſario cultu conſueuit deinceps in Eccleſia celebrari; vt de Iuliano Apoſtata Ammianus *f* ſcribat, licèt clàm dæmonibus immolaret, tamen ne talis detegeretur, voluiſſe ſuam præſentiã exhibere iis feriis, *quas* (inquit) *Chriſtiani celebrantes menſe Ianuario, Epiphania dictitant*. Eadem de Valente Imper. Ariano teſtatur Gregorius *g* Naziãzenus. Et Theodoſius *h* Imp. ſic huius diei celebritatem coli iuſſit, vt ſeptem diebus qui præcedunt, ac totidem qui ſubſequuntur, iudicialem ſtrepitum conticeſcere voluerit. At iam de his ſatis.

FESTVM EPIPHANIORVM.
f Am. lib. 21.
g Greg. Naz. orat. in gener. Baſil.
h l. 2. C. de fer.

CASAVBONI CALVMNIA

[Ne tamen putes, primitùs introductum fuiſſe in Eccleſiam nomen, feſtúmve *Epiphaniorum*, in commemorationem dumtaxat manifeſtationis Chriſti factæ Magis; quod etiam conſtat ex antiquis Patribus, commune fuiſſe & natiuitati Chriſti, quoniam tunc in carne apparuit, & Baptiſmo, quia in eo à Patre manifeſtatus fuit, quinimmò & inſigni illi miraculo mutationis aquæ in vinum, quo primùm ipſe Diſcipulis ſuis aliiſque multis diuinam ſuam poteſtatem prodidit. Græci tamen olim vnâ eadémque die iam Natiuitatem quàm Baptiſmum celebrantes, ſicut nomen, ita & feſtum confundebant: donec à Latinis edocti, & feſta in diuerſos dies diuiſerunt, & Epiphaniorum nomen diei Baptiſmi, qui idem fuerat & aduentus Magorum, reliquerunt: quemadmodum de his conſtat ex Caſſiano collat 10 cap. 2. Chryſoſtomus homil. de die Nat. Iſidoro lib. 1. de offic Eccl cap. 26. Quæ cùm iam in Notis ad Martyrologium die 6. Ianuar. Baronius explicaſſet, non putauerat ea iterùm in Annalibus tractanda. Sed inuentus eſt Momus Caſaubonus, qui nullam non quærens Baronium carpendi occaſionem, & falsò ei horum ignorantiam obiecit, & ignorantes ipſe vel peruerſè Patres in iis inter ſe diſcordes finxit. Exercit. 2. cap. 11. vt etiam accuratè demonſtrauit aduerſus illum Iac. Dartis in ſuis Animaduerſionibus, & accuratiùs And. Eudæmon. in D. fenſ. Baron. lib. 2. cap. 13. quos conſulat qui hæc cupit.]

IX.
i Luc. 2.
IESVS OFFERTVR IN TEMPLO.
k Epiph. de vit. Proph. c. 24.
l Ext. in præf. verſ. dial. Iaſ cum Papiſco in ſi. oper. Cyp. edit. Pamel.

Sequitur poſt hæc apud Euangeliſtam *i* narratio de *Præſentatione* Chriſti Hieroſolymis in templo, & facta de eo publica annuntiatione à Simeone iuſto & Auna profetiſſa. Porrò & ipſe Simeon annumeratur inter Prophetas: quem Epiphanius *k* aſſerit, poſt mortem à ſacerdotibus eſſe priuatum ſepulturâ. Cur autem id acciderit, nullam affert cauſam: ſed ea putatur, quòd palàm Chriſti aduentum annuntians, ceterorum in ſe ſacerdotum inuidiam & odium concitarit. At commentum illud *l* quòd cæcus fuerit, ſed cùm IESVM accepit in vlnas viſum receperit; procul reiicimus, tum quòd nullus antiquorum Patrum eius rei meminerit, tum maximè quòd diuinæ Scripturæ aduerſetur, qua cæcus prohibebatur *m* fungi in templo munere ſacerdotis: functionem autẽ illam ſacerdotalem fuiſſe, & Lucas inſinuat, & Patres fermè omnes agnoſcunt, ipſáq; Eccleſia in ſacris Imaginibus quibus eam repræſentare conſueuit, profitetur. Quomodò verò PRÆSENTATIONIS Chriſti ſolemnitas (quam & *Purificationem* ſiue *Occurſum* maiores nuncupauère) ad abolenda Lupercalia, Romæ cœpta ſit celebrari, ſuo loco dicturi ſumus inferiùs.

m Leuit. 21.

X.

Cùm autem iſta publicè in templo per acta, iam ſpargerentur in vulgus, & in Herodis aures illaberentur: qui nuper de nato Rege Iudæorum ex relatione Magorum magnum timorem conceperat, his denuò in furorem actus, vt ſe eo metu liberat, necem meditatur Infantis, quando per Angelum monitus Ioſeph (quod Matthæus *n* ſcribit) cum IESV & MARIA fugit in Ægyptum. Narrat verò Sozomenus *o*, in aduentu Chriſti Hermopolim, quod eſt oppidũ Thebaidos, maximã, quæ illic erat, arborem Perſeam

n Matth 2.
o Soz. 5. hiſt. 21. Niceph. lib. 10. cap. 31.

DVCITVR IN ÆGYPTVM.

dictam, quam inco'æ venerabantur, ſuá ſponte ad ſolum vſque ſe inflexiſſe, CHRISTVM adoráſſe; eiúſque poſteà fiuctus, & folia, aut etiam particulas corticis ægris admotas, morbos pellere conſueuiſſe. Porrò Iſidi conſecratam fuiſſe Perſeam arborem Plutarchus *p* ait, eâ de cauſâ, quòd eius fructus cotdis, folium linguæ ſpeciem referret. Addit verò Sozomenus, aduenienre Chriſto in Ægyptum, omoia dæmonum ſimulachra, iuxta prophetiam Iſaiæ *q*, concuſſa eſſe atque collapſa: quod & longè ante ipſum teſtati ſont Origenes *r*, Euſebius *ſ*, Athanaſius *t*, & alij complures ex Patribus. Verùm iſta ſic accipienda putamus, non vt cuncta quæ tunc erant in Ægypto, corruerint ſimulacra, ſed de his aliqua; nec tam in ſignum quòd Chriſtus illuc aduenisset, quàm quòd idololatriam eſſet aliquando penitùs euerſurus. Porrò non modò Ægyptum Domini præſentiâ illuſtratam, ſed & ipſam per quam tranſiuit ſolitudinem, ex eiuſdem Iſaiæ *u* prophetiâ eſſe nobilitatam tradunt: quæ tunc quodammodò ſemen benedictioois ſuſcipiens, poſteà ſuo tempore tot ſanctorum Monachorum produxit ſacra germina. Sed & locum in quo habitâſſe ferebatur ſanctiſſima Deipara, & fontem illic hortum balſami irrigantem, in quo IESVM pluries lauiſſe, panniculóſque eiuſdem mundaſſe, fama erat; ab ipſis etiam Saracenis magnâ veneratione haberi tradunt *x*. Suntque alia multa de iis, quæ tum in itinere, tum etiam cùm maneret in Ægypto, contigiſſe dicuntur; quæ quoniam firmâ carent auctoritate, & accepta putamus ab apocrypho illo *De Infantiâ Saluatoris* inſcripto libello, qui legibus Eccleſiaſticis *y* eſt interdictus; eâ libentiùs ſilentio prætetimus.

p Plut. tract. de Iſid.
q Iſa. 19.
r Orig. hom. 3. diuerſ.
ſ Euſ. 6. de monſt. 10.
t Ath. de incarnat. Ver.
u Iſa. 35.
MEMORIA CHRISTI IN ÆGYPTO.
x Baruch. in deſcript. Ter. S. par. 2. c. 4. Vide etiam Corn. Ianſ. Concord. Euang. c. 11.
y Gelaſ. can. de lib. apocr.

XI. Cùm verò Chriſtus ex Iudæâ receſſiſſet, tunc mittens Herodes (inquit Matthæus *z*) *Occidit omnes pueros qui erant in Bethleem, & in omnibus finibus à bimatu, & infrà*, &c. Quos cur à bimatu, & infrà, occidi iuſſerit, ſatis nuper dictum eſt. Sed quod nonnulli ſcripſerunt, idcircò bimulos iuſſos occidi, quòd tunc temporis Herodes Romam abierit accuſatus à filiis, neque vſque ad biennium in Palæſtinam redierit: hoc ex Ioſepho falſum conuincitur, cuius teſtimonio *a* exploratum habetur, cùm Herodes toto tempore regni ſui Romam ſæpiùs conceſſiſſet filiorum causâ, nullam eiuſmodi ipſius profectionem aptari poſſe tempori natalis Chriſti.

z Matth. 2.
HERODIS INFANTICIDIVM.
a Ioſ. 16. Antiq. 7. 8. 9. 15.

XII. Necatis autem miſerando modo Infantibus, *Vox in Ramâ audita eſt*, vt ait Euangeliſta ex Hieremiâ Ptophetâ: nimirùm, ſiue (quod habet Hebraica lectio) immenſum de tam miſerabili infantium ſtrage lamentum auditum eſt in excelſo; ſiue in Ramâ, ciuitate in ſorte Beniamin contra Hieruſalem, cuius eſt frequens mentio in Scripturâ; ſiue in Ramâ, quæ erat in Arabiâ (vt Iuſtinus *b* intelligendum putat) longè latéque fama percrebuit. Eadémque non tantùm Romam perlata eſt, ſed & peruenit ad aures Auguſti Imp. qui (inquit Ethnicus auctor Macrobius *c*) *Cùm audiſſet inter eos quos in Syriâ Herodes Rex Iudaeorum inter bimatum iuſſit interfici, filium quoque eius occiſum, ait: Melius eſt Herodis porcum eſſe, quàm filium*; quòd ſcilicet qui filios occideret, abſtineret à nece porcorum, vtpotè religione Iudæus, quibus porci abominationi erant. His autem videas, eò inſaniæ atque furoris proceſſiſſe cæcam Herodis dominandi cupidinem, vt cùm omnes homines ſic regnare velint, vt cupiant etiam regnum ipſum in filios propagare; ipſamet modò armauerit parentem in filios ne regnent. Non enim vnum tantùm, quem Macrobius tradit, occidit Herodes filium; ſed tres alios, licèt aliis temporibus, aliiſque de cauſis, vt docet Ioſephus *d*. Verùm qui iſte paruulus fuerit, de quo Macrobius agit, nec apud Ioſephum inuenies, nec nomen quidem eius ſciri poteſt: facilè enim accidit, vt nulla ratio haberetur infantis: qui è veſtigio de vtero tranſlatus eſſet ad tumulum: ne tu putes Macrobium erroris eſſe redarguendum ex ſilentio Ioſephi, quem multa quidē memoriâ digna prætermiſſe conſtat. Quod autem pertinet ad necatos Infantes; quòd illi pro Chriſto innocentes occiſi ſint, immò & in ſingulis Chriſtus videatur occiſus, meritò magno honore eos ſemper Eccleſia *e* affecit, & vt Martyres *f* coluit, atque anniuerſaria memoria celebrare conſueuit.

SAEVITIA IN SVOS.
b Iuſt. dial. cum Tryph.
c Macrob. 2. Satur. 4.
d Ioſ. l. 16. Antiq. in fi. & l. 17. c. 9.
INNOCENTES MARTYRES.
e Orig. hom. 3. diuerſ. Aug. cont. Pelag. & ſer. de Innoc. & aliy.
f Iren. l. 3. c. 18. Aug. epiſt. 28 ad Hieron. & aliy.

XIII. Ad hæc etiam ſpectat quod ſcribit Petrus *ff* Epiſcopus Alexādrinus & martyr in ſuis Regulis Eccleſiaſticis; quas recepit atque probauit ſexta *g* Synodus; nimirùm occaſione huius Infanticidij, Zachariam Sacerdotem Ioannis Baptiſtæ patrem, quòd ad necem quæſitum filium ſubtraxiſſet, ab eodem Herode inter templum & altare occidi iuſſum. Non quidem quòd edicto Herodis de occidendis infantibus includeretur Ioānes, qui nec in Bethleem, nec in finibus eius, ſed in domo paterna in montanis Iudææ alebatur; ſed quòd Herodes ea ſuſpicione nati Regis Iudæorum vehemēter exagitatus, cùm audiſſet, admiranda illa quæ in cōceptione & natiuitate Ioannis cōtigiſſent, eum Chriſtum eſſe ſuſpicatus (ſicut & Iudæi poſteà eodem errore lapſi ſunt) ipſum ſpeciali mandato necari iuſſit. De causâ verò necis Zachariæ, aſſentiuntur etiam Petro Nicephorus *h*, atque Cedrenus *i*, additque iſte; Elizabeth Ioannis matrem, poſt dies quadraginta, in ſpelunca ad quam cum puerulo aufugerat, diem obiiſſe; Ioannis verò curam ab Angelo eſſe ſuſceptā. Sed licèt hæc tam antiqua ab eo ſine certo auctore ferantur, tamen quod ait de ſuſcepta cura ab Angelo, haud adeò impoſſibile videri debet, ſi quis mente recolat, Iſmaëli k à patre proiecto Angelum aſtitiſſe.

ff Can. 1. g c. 1 ap. Theo. Balſam.
DE NECE ZACHARIÆ.
h Nic. 1. hiſt. 14.
i Cedr. in comp.
k Gen. 21.

XIV. Ceterùm non tantùm Petrus, quem diximus, ſed & Cyrillus *l* Alexandrinus, Epiphanius *m*, Gregorius *n* Nyſſenus, Baſilius *o*, & alij poſt eos, atque ante omnes Origenes *p* Zachariā Ioannis patrem inter templum & altare interfectū voluut, licèt de cauſa necis non æquè conueniant. At Hieronymus *q* eos qui ita ſenſerunt, ex quibuſdam apocryphorum ſomniis ea deſumpſiſſe tradit: neque in eam ſententiā ipſe magis inclinans, vt Zacharias ille filius Barachiæ, quē Dominus exprobrās Iudæis, interfectum dicit *r* inter templum & altare, non fuerit pater Ioannis de quo agimus, ſed ille potiùs qui à Ioas Rege occiſus habetur in Regū hiſtoria *ſ*. Porrò ſi fides præſtanda eſt Nicephoro *t*, Hippolytum martyrem auctorem grauiſſimū citanti, eius teſtimonio exploratū habetur, Zachariam Ioannis parentem filium fuiſſe Barachiæ ſacerdotis. Sed & de patre Ioānis Chriſtum Dominum eſſe locutum, illa ratio perſuadet, quòd dicens, *Vt veniat ſuper vos omnis ſanguis iuſtus, qui effuſus eſt ſuper terrā à ſanguine Abel iuſti vſq; ad ſanguinē Zacharia filij Barachiæ* videatur voluiſſe primum

l Cyr. adu. Anthropomorph.
m Epiph. de vit. & inter. Prophet. c. 23.
n Nyſſ. de Chr. natiuit.
o Baſil. hom. de hum. Chr. gener.
p Orig. in Matt. tract. 26.
q Hier. in Matt. 23. l. 4.
r Matth. 23.
ſ 2. Par. 24.
t Niceph. 2. hiſt. 3.

&

& nouiſſimum iuſtum occiſum ſignificare, omnéſque ſimul his duobus extremis includere. Nam ſi de Zachariâ filio Ioiadæ, qui à Ioa Rege occiſus eſt intelligere voluiſſet; nulla ſubeſſe videtur valida ratio diuerſitatis, vt ſanguis iuſtus qui poſt illum vſque ad Chriſti tempora effuſus eſt, non eſſet (quod minatur) ſuper illos venturus.

XV. *De ſanguine Zachariæ.*

Quod autem ad effuſum ſanguinem Zachariȩ ſpectat; idem Hieronymus ſimplicitati credentiũ potiùs tribuit, quàm hiſtoriæ veritati, quod dicebatur de lapidibus tẽpli indelebili notâ eo ſanguine conſperſis. Sed certè non erat de eâ re vulgi recens rumor; quandoquidem Tertullianus *u*, qui tot ſæculis præceſſit Hieronymum, id pro conſtanti aſſeuerat. Meminíque me aliquãdo incidiſſe in antiquum codicem ſcriptum Bibliothecæ Vaticanæ. *De peregrinatione ad loca Sancta*, in quo illud ipſum certâ fide conſignagnatum erat. Sed de his modò ſatis.

u Tert. in Scorp. c. 8.

XVI. *Iudas Galilæi ſeditio*

Hoc ipſo anno, quo Chriſtus eſt natus, atque deſcriptus cenſu Quirini; eiuſdem deſcriptionis occaſione IVDAS GALILÆVS, indignũ ratus, & contra leges patrias, Iudæos alienigenis tributum pendere, populum ad defectionem ſollicitauit. Cauſam autem erroris in Ioſepho *x*, qui hæc poſt Archelaum Herodis ſucceſſorem è regno exactum receſſet, iã ſuperiùs aperuimus dum de annis ipſius Herodis egimus. Meminit porrò huius defectionis Gamaliel *y* in eo Iudæorum conuentu, in quo cauſam dicere iuſſi ſunt Apoſtoli; quàm & Cenſûs profeſſionis tempore accidiſſe teſtatur. Habet autem Ioſephus *z*, iſtius Iudæ ſectatores in ceteris cum Phariſæis conſenſiſſe, ſed conſtantiſſimo libertatis amore aſſeruiſſe ſolum Deum Dominum habendû ac Principem; faciliùs vel exquiſitiſſima pœnarum genera laturos, quàm mortalem aliquem appellaturos Dominum. Licétque Gamaliel teſtetur, & hereſis auctorem periiſſe, & omnes quotquot ei conſenſerunt; videtur tamen eadem hæreſis dimanâſſe ad poſteros: ſiquidem Iudæ *a* filij Iacobus & Simeó ſub Chriſto Imperatore crucis ſupplicium ſubiêre, eádem, vt putatur, ex causâ. Inualuiſſéque eamdem GALILÆORVM ſectam in Ægypto apud Iudæos; idem Ioſephus *b* eſt auctor. Sed ex eâ fuiſſe illos, quorum ſanguinẽ Lucas *c* ait miſtum à Pilato cum ſacrificiis eorum: tradunt Græci auctores Oecumenius, *d* & Anaſtaſius *e* Nicænus: qui addit, etiam hos ſtatuiſſe non eſſe pro Romano Imperatore, vel aliis Ethnicis offerendum Deo ſacrificiũ. Vnde cùm hæc omnia reliqui Iudæi facerent, Galilæi templo abſtinebant, ſeorſúmque conuentus faciebant, & ſacrificia offerebant. Huius verò hȩreſis occaſione poſteà accidit, vt quoniam tam ipſe Chriſtus, quàm Apoſtoli natione Galilæi eſſent, in ſuſpicionem adducti ſint, ne eadem ſentirent cum Galilæis hæreticis: quamobrem (vt obſeruat Hieronymus *f*) Phariſæi tentauerunt Dominũ, vtrùm liceret cenſum dare Cæſari, & Paulus *g* ſæpè aduerſus eiuſmodi dogma iaculatur ſententias.

x Ioſ. 18. Antiq. 1.
y Act. 5.
z Ioſ. 18. Ant. 1. in fi.
GALILÆORVM SECTA
a Ioſ. 20. Antiq. 1.
b Id. 7. de Bell. 29.
c Luc. 13.
d Oecum. in Act. 6.
e Anaſt. Nic. q. 67.
f Hier. in ep. ad Tit. c. 3.
g Rom. 13. Tit. 3.

[Prædictæ Iudææ turbæ, non occaſione cenſûs, cuius tẽpore natus eſt Chriſtus, ſed poſterioris illius qui factus eſt poſt relegationem Archelai contigiſſe putantur. Quòd enim poſterior iſte cenſus fieret omnium Iudæorum, vt pro modo facultatum tributum illis imponeretur; inde multi ſunt excitati à ſeditioſis tumultus, quoniam ipſi ſe liberos ab eiuſmodi ſolutione contendebant. Euſebius autem in Chronico vtrúmque pariter cenſum confundit: de quorum ab inuicem diſtinctione nos ſatis ad Appa num. XXVIII. & Annal. Sacr. an. 4051. num. III. & 4060. num II.]

XVII. *De Theoda.*

Antè hunc porrò Iudam Galilæum, multos pariter Iudæorum ſeductos fuiſſe à THEODA quodam, teſtis eſt eodem loco *h* Gamaliel: ex quo Ioſephum *i* emendes, qui primùm extitiſſe Iudam inde poſt longum tempus, immò etiam longè poſt dictum Concilium Iudæorum, vbi Gamaliel ea dixit, Theodam ſeduxiſſe populum tradit; nimirùm ſub Cuſpio Fado Iudææ Procuratore, quem eiuſdem teſtificatione conſtat anno quarto Claudij Imperatoris vnà cum Lõgino Syriæ Præſide eidẽ prouinciæ legatum eſſe; cùm præfatum Concilium (vt videbitur) Tiberij Imperio coactum fuerit. Porrò Theodam iſtum Ioſephus ait præſtigiatorẽ fuiſſe, & Prophetam ſe dicentem perſuaſiſſe magnæ vulgi multitudini, vt aſſumptis ſuis facultatibus ſequerentur ſe ad Iordanẽ fluuium, quem ſe verbo ſciſſurum pollicebatur, & facilem præbiturum tranſitum; ſed immiſſis à Fado in eum turmis equitum, omnes aut necatos eſſe, aut diſſipatos, ipſiúſque Theodæ abſciſſum caput Hieroſolymam reportatum. Qui autem verba Domini apud Ioannem, *Omnes quotquot venerunt, fures ſunt & latrones*, interpretati ſunt, ea de iiſdem Theodâ & Iudâ Galilæo dicta eſſe, pari conſenſione *l* confirmant.

h Act. 5.
i Ioſ. 20. Antiq. 2.
k Ioan. 10.
l Cryſ. in Ioan. hom. 59. Cyril. Alex 7. in Ioan 3. Iſid Peluſ 3. ep 119. & alij eos ſecuti.

IESV CHRISTI
ANNVS 2.
AVGVSTI IMP.
AN. 42.

I. *Iudæi iurant Herodi*

ANNO Chriſti ſecundo, Coſſ. Corn. Lẽtulo & L. Calpurnio Piſone, cùm Herodes in regno ageret annum trigeſimum primum *a*, Iudæi (vt habet liber, *Philo. de Temporibus* dictus) tandem feſſi, vltrò ipſi ac eius poſteris regnum obtulerunt, iurantes in fide ipſius ac eius poſterorum ſeſe permanſuros; cùm hactenus eũ magis pro tyranno, quàm pro legitimo Rege habuiſſent. Quibus videtur adſtipulari Ioſephus *b* dum agens de Phariſæis, (genere hominum, vt vocat, aſtuto & arrogante, atque interdum Regibus quoq; infeſto, adeò vt etiam eos apertè impugnare non vererentur) ait, cùm totâ gens Iudæorum fidem ſuam iureiurando obligâſſet Herodi Regi, & Cæſari, hos ſolos non iurâſſe excedentes ſex millium numerum: qui hoc nomine à Rege mulctati ſunt.

a Secundum chronologiã Baronij. de qua ad Appar. n. XXXV.
b Ioſ. 17. Antiq. 3.

IESV CHRISTI
AN. 3.4.5.6.7.
AVGVSTI IMP.
AN. 44.45.46.47.48.

I.

ANNO Chriſti tertio Faſti Coſſ. habẽt C. Cæſarem & L. Æmilium Paulum. At Dio non Caium, ſed Auguſtum ipſum Imperatorem decimumquartum ponit vnà cum eodem Paulo Æmilio collegâ. In quo tamen errâſſe perhibetur *a*; cùm non niſi tredecim Conſulatus Auguſtum geſſiſſe, aliorum certâ aſſertione conſtet.

a. Vid. Sal. in Annalibus, To VI. an. Mũd. 4054.

II.

Sequenti autẽ anno Vinucius Nepos & Al-

finius Varus eum magiſtratum geſſerût:& poſt cos Ælius Lamia & M. Seruilius Geminus:deinde Sextus Ælius Catus & C.Sentius Saturninus. His verò ſucceſſerunt Lucius Valerius Meſſala & Cornelius Cinna. Quibus omnibus licèt nihil dignum reperiatur,quod Eccleſiaſticis inſeratur Annalibus ; tamen vt in ſerie temporis cuiuſque anni ratio habeatur, neceſſariò provt in Faſtis adſcripti habentur,per ſingulos annos deſcribendos eſſe putauimus.

IESV CHRISTI
ANNVS 8.
AVGVSTI IMP.
AN. 49.

I. HERODIS HORRENDVS MORBVS ET EXITVS. (Quem tamen eius tum ipſo anno primo, vel tertio Chriſti cōtigiſſe, ex aliorum ſententiâ notatum eſt ad Apparat. XXXV. At proindè quæ ſunt Archelai, eſſent ad eumdem computū reducēda, necnon & alia quæ ex chronologus annorū vitæ obitûſq; Herodis pēdēt.)

ANNO Chriſti octauo,M.ÆmilioLepido & L.Arruntio Nepote Coſſ.Herodes Rex Iudæorum,pœnam impietatis eius exigente numine,inſanabili morbo affectus,(lento enim calore interiori toſtus,vehementi laborabat voracitate, vexabatúrque inteſtinorum exulceratione,ac colicis paſſionibus,necnon aquâ intercute, pedúmque tumore & inguinum:atque ipſa verenda putrefacta ſcatebant vermiculis, accedente fœdâ tentigine, cum fœtore grauiſſimo, additáque neruorum contractione , & difficultate anhelitûs:) ac præ deſperatione mortē ſibi inferre molitus; tandem quintâ die poſt necem filij ſui Antipatri, qui patrem veneno auferre parauerat,& ipſe miſerè vitā finiuit propè tempus Paſchale , ferè ſeptuagenarius, anno regni ſui trigeſimoſeptimo inchoato,iuſſis necari ſtatim poſt mortem ſuam cunctis primoribus Iudæorum, quos minaci edicto vndique euocatos in circo incluſerat, vt ipſius obitus publico nec ficto luctu honoraretur : qui tamen poſt eius obitum liberi dimiſſi ſunt.Quomodò autem hæc ſe habuerint, Ioſephus *a* deſcribit fuſiùs, atrocis Herodis morbi , mortíſque cauſam adſcribens crudelitati , quam idem paulò antè exercuiſſet in quoſdam inſignes viros, qui zelo patriæ exturbârant aquilam auream , ab eodem Herode ſupra maiorem portam templi dedicatam : cùm alioqui omnium auctorum Eccleſiaſticorum ſit conſtans ſententia,Herodis plagas diuinitùs inflictas, non in alterius criminis quàm Chriſti perſecutionis & Infanticidij culpam eſſe reiiciendas.

a Ioſ.17. Antiq. 8. & ſeq.

II. ARCHELAI PRINCIPATVS.

Porrò qui ab eo poſterioribus teſtamenti tabulis regni heres fuiſſet inſtitutus *Archelaus* ipſius filius, quòd non tam à patris, quàm ab Auguſti Imperatoris arbitrio id pēdere intelligeret, pro firmando patris teſtamento Romam nauigans aduerſarios habuit,tum fratrem ſuum Antipam, ſibi ex prioribus tabulis debitum regnum vendicantem,tum ipſorum Iudæorum legatos, petentes vt eis liceret ſuis legibus viuere,nec ampliùs eſſe ſub Regibus,ſed tātummodò Romanis ſubditi aggregarentur prouinciæ Syriæ. Quibus omnibus auditis, Auguſtus Archelaum non Regem declarauit , ſed dimidiâ parte ditionis quæ Herodis fuerat, ei conceſſâ, *Tetrarcham*, (ſiue vt Ioſephus vocat. *Ethnarcham*)cōſtituit Iudææ, Idumææ & Samariæ; regium quoq; nomen pollicitus, cùm primùm ſe tali honore dignum redderet ; Alterum autem dimidium titulo Tetrarchiæ partitus eſt inter

PALAESTINAE DIVISIO IN TETRARCHIAS.

alios duos filios Herodis , Philippum & Antipam æquè Herodem dictū. Cùm verò poſt hæc quidam vultu ſimillimus Alexādro eiuſdem Senioris Herodis filio , qui vnà cum Ariſtobulo fratre ex ſententiâ patris ac Præſidum aliquot antè annis fuerat, morte mulctatus ; ſe à nece clàm ſubtractum ſimulans , paternum regnum ab Auguſto petere non dubitaret:impoſturâ detectâ, ſententiâ eiuſdem Imperatoris in ordinē remigum eſt redactus.Narrat hæc omnia pluribus Ioſephus *b*; admiſcens & quaſdam alias ſeditiones,ac ſeueras punitiones Iudæorum rebellantium, per Romanos duces factas. Quod autem pertinet ad vocem *Tetrarcha* , de quâ egimus in eâ potiùs vſus loquendi, quàm proprietas attendi debet; cùm auctore Plinio *c* certum ſit,non quartam dumtaxat regni vel prouinciæ partem (vt præ ſe fert propria vocis ſignificatio)eſſe eo nomine intelligendam ſed Principis ciuſque dominium, etiamſi vnius tantummodò fuerit ciuitatis.

b Ioſ.17. Antiq.10.& ſeq.

TETRARCHIAE VOCIS SIGNIFICATIO.

c Plin.5.hiſt. 18. Ap. Baron an 31.n. vij.

III.

Ceterùm defuncto Herode,*Chriſtum* Dominum vnà cum Beatâ Virgine Angeli monitu à Ioſeph fuiſſe in Palæſtinam reductum , Matthæus *d* Euangeliſta ſcribit.Sed de eiuſmodi reditûs tempore diuerſæ admodùm reperiuntur ſententiæ , provt variârunt ſcriptores ſupputatione annorum regni Herodis ; quandoquidem ſtatim poſt Herodis obitum, Ioſeph de reuerſione fuiſſe admonitum , Euangelij auctoritati omnes æquè conſentiunt. Itaque Epiphanius *e* Chriſtum in Ægypto biennio tantùm manſiſſe teſtatur : Nicephorus *f* verò triennio, quinquennio alij *g* vel ſexennio; nonnulli *h* vix anno vno. Quamuis autem hoc anno Herodes obierit,& Angelus de reditu Ioſeph admonuerit ; tamen quoniam tum Martyrologium Romanum,tum cetera *i* teſtantur Chriſti reditum ex Ægypto contigiſſe die ſeptimâ Ianuarij,reliquum eſt dicamus id nequaquam factum hoc anno,ſed ſequentis initio : quandoquidem propè Paſchatis celebritatem hoc anno Herodem efflâſſe animam Ioſephus eſt auctor.

d Matth 2.

IESVS REDVCITVR IN PALAESTINAM.

e Epiph. 1. Panar. 21. & hær. 78.

f Nic. lib. 1. cap. 14.

g Corn. Ian. Concord. c. 11. & alij.

h Panuin. in Faſt.

i Bed. Vſuar. Ado & alij 7. Ianuar.

IESV CHRISTI
ANNVS 9.
AVGVSTI IMP.
AN. 50.

I.

ANNO Chriſti nono, A.Licinio Nerua Siliano & Q. Cæcilio Metello Silano Coſſ. idē *Chriſtus* Dñs (vt dictum eſt anno ſuperiori) die ſeptimâ Ianuarij ex Ægypto in Palæſtinam reductus eſt,& ſecedens in partes Galilææ, habitauit in Nazareth, vbi & conceptus fuerat.

II.

Ex eo autem quòd eius ciuitatis fuit incola, iuxta ſermonem Propheticum *a Nazarenus* eſt appellatus; eáque vox in ignominiam inſcripta eſt titulo Crucis.Sed Angeli *b* & Apoſtolic honoris cauſâ IESVM NAZARENVM dicere conſueuerunt. Quinetiam ipſo principio naſcentis Eccleſiæ ; à IESV *Nazareno* omnes item Chriſtiani NAZARÆI dicebantur , & ipſa Chriſtiana Religio *Secta d Nazarenum*. Perſeuerauitque eiuſmodi nomenclatura, quouſque omnes æquè cœperunt dici CHRISTIANI : tunc etenim NAZARÆORVM nomen remanſit

a Mat. 2.

b Marc. 16.

c Act. 2. 3. 4. 26.

IESVS NAZARENVS.

d Act. 24.

Digitized by Google

hæreticis: quorum duplex extitit differentia; alij namque fuerunt ante Chriſtum, nec Chriſtum nouerunt; alij verò ſic in Chriſtum crediderunt, vt tamen in obſeruatione legalium Iudæi eſſe non deſinerent, de quibus agit pluribus Epiphanius *d*. Sed & quòd Dominus in Galilæâ habitâſſet, ab impiis Porphyrio, Iuliano Apoſtatâ, aliiſque bis ſimilibus, nominatus eſt *Galilæus*, & Chriſtiani GALILÆI. Sunt autem duæ Galilææ in Palæſtinâ, altera confinis Iudææ, altera Phœnicibus (ſic eas deſcribit Cyrillus *f*, quas Ioſephus *g* ſuperiorem & inferiorem nominat.) Prior poſita in tribu Netphali, quæ & Galilæa Gentium dicta eſt: poſterior in tribu Zabulon circa Tiberiadē & ſtagnū Genezareth *h*, in quâ eſt Nazareth vbi Chriſtus habitauit.

d Epiph. her. 24.
CHRISTIANI VOCATI GALILÆI.
f Cyrill. in Isa. 2.
g Ioſ. 3. de Bel. 2.
loc. Hebr.

IESV CHRISTI
AN. 10.11.

AVGVSTI IMP.
AN. 51.52.

I.
a Dio. l. 55.

ANNVS Chriſti decimus Coſſ. habuit *a* Furium Camillum & Sext. Nonium Quintilianum: quo nihil geſtum reperitur ad inſtitutum noſtrum pertinens.

II.
b Dio. l. 55.
VIRGINITAS LAVDATA.

Vndecimo verò, qui Coſſ. habuit Q. Sulpitium *b* Camerinum & C. Poppæum Sabinum illud conſideratione dignum ducimus, quòd cùm Auguſtus Imp. recenſito Equitum Rom. numero, inueniſſet plures cælibes quàm vxoratos, grauiſſimâ oratione coniugium cum primis laudans, & cælibatum exagitans, illud præmiis ac priuilegiis honorari, iſtum pœnis voluit notari: quòd ſcilicet vrbem, ob bella ciuilia viris exhauſtam, ſobolis fœcunditate ſuſcepta, vt olim florentiſſimam cupiebat. Verùm qui talia ſanciuit, non à pœnis tantùm cælibum immunes eſſe voluit feminas quæ perpetuam virginitatem ſeruâſſent; ſed etiam (inquit Dio) eadem illis quæ matribus præmia largitus eſt. Oderat quippe imprimis fictum cælibatum: vnde pro concione in illos inuectus qui ſimulatè eum colerent exemplo Veſtalium Virginum, æquè illos eſſe puniendos, iiſdémque ſuppliciis ſubiiciendos, ſi pudicitiam non ſeruâſſent, eſt comminatus. Vt ex his videas, æquè apud omnes, virginalis vitæ habitam eſſe rationem: quandoquidem (vt pluribus docet Hieronymus contra Iouinianum) apud Græcos pariter & barbbaros, tam poëticis quàm hiſtoricis literarum monumentis, ſemper ante omnia reperitur Virginitas commendata. Iam verò CHRISTI Dei & hominis admirabili conceptione & partu nobilitata, ad quantum faſtigium celſitudinis ſit prouecta, non eſt humanæ facultatis explicare.

IESV CHRISTI
AN. 12.

AVGVSTI IMP.
AN. 53.

I.
IESVS SVBDVCIT SE A PARENTIBVS.

ANNO Domini duodecimo, Coſſ. P. Cornelio Dolabellâ & C. Iunio Silano, cùm idem Dominus à parentibus duceretur ex more Ieroſolymam ad diem feſtum Paſchatis; neſcientibus eis remanſit illic, & triduo quæſitus inuentus eſt diſſerens in templo cum Doctoribus: quam rem geſtam pluribus deſcribit Lucas *a* Euangeliſta. Sed quænam fuerit cauſa, vt à ſanctiſſimorum parentum oculis, qui in alendo puero vigilantiſſimum ſemper ſtudium adhibuerint, tam inopinatè ſeſe ſubduxerit, cùm diuerſæ ab Interpretibus aſſerantur, multæque aliæ accidere potuerint, hanc nos veriorem eſſe putamus; nimirùm quòd illi Hieroſolymis seceſſuri vnà cum cognatis & notis ac reliquo comitatu, ceteris præcedentibus, improuisâ aliquâ, ſed Dei prouidentia oborta occaſione detenti, mox velociter conſecuturi, præmiſerint (quod Euangeliſta inſinuat) cum cognitis & notis puerum IESVM; qui paululùm cum illis progreſſus, non autem ciuitate egreſſus, veluti parentum cupidus, vel loco ſteter t illos expectaturus, vel ad illos rediturus hoſpitium versùs tendens iter aliò flexerit.

a Luc. 2.

II.
EIVS IN IVVENTVTE EXERCITIA.

Inuentus autem à parentibus (inquit Lucas) *deſcendit cum eis Nazareth, & erat ſubditus illis*: his duobus verbis totam Chriſti adoleſcentiam ac iuuentutem perſtringens; vt nihil præterea de eo ſcripſerit vel ipſe, vel ex ceteris Euāgeliſtis aliquis alius. Cetera enim quæ ex libro *de Infantiâ Saluatoris*, vel ex aliis eiuſmodi apocryphis ſunt accepta, non probat, quinimmò repudiat Dei Eccleſia: qualia ridicula quædam commentos eſſe Valentinianos hereticos, teſtis eſt etiam Irenæus *b*. Porrò inſeruiſſe Chriſtum adultum nutritio Ioſeph, eidémque fabro, in fabrili exercitatione, teſtimonio Iudæorum vocantium illum *Fabrum* exploratū habetur apud Marcum *c* Euangeliſtam: & his conſentiens Iuſtinus *d* Martyr ait, ipſum fabrilia opera, aratráque & iuga confeciſſe. Vnde & forte (quòd tractent fabrilia fabri) ſub iugi & aratri ſymbolicis verbis Euangelium propoſuit, cum dixit *e*, *Tollite iugum meum ſuper vos*: Et, *Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retrò aptus eſt regno Dei*.

b Iren. l. 1. c. 17.
c Marc. 6.
d Iuſt. dial. cum Tryph.
e Matth. 11. Luc. 6.

III.
f Ep. her. 78.
DE ÆTATE IOSEPH.

Sanè quod ad Ioſeph ſpectat; ſi tam grandæuæ ætatis erat, nempè (vt ait Epiphanius *f*) fortaſſis octogenarius, cùm Maria Virgo illi eſt deſponſata; iam in Chriſti adoleſcētia decrepitæ fuiſſe ætatis, & ad ſubeundos labores fabrilis artis minùs idoneus exiſtimari poſſe videtur: adeò vt lignariæ officinæ labores omnes refunderentur in IESVM; atque eò magis ſi eidem auctori acquieſcimus, dicenti Ioſeph poſt repertum IESVM in tēplo, haud multò pòſt ex hac vita migraſſe, & propterea in Euangelica ſcriptura nullam ampliùs de eo haberi mentionem. Scimus tamen eſſe, qui velint Ioſeph hoc tempore adhuc fuiſſe iuniorem ad ſubeundos peregrinationis labores: quaſi videlicèt non potuerit eſſe ſenex robuſtarum virium, nec infractum robur à Deo promereri valuerit. Equidem nec nos affirmamus eum fuiſſe octogenarium cùm deſponſata eſt illi Beatiſſima Virgo: (quod nec ipſe Epiphanius niſi dubitanter aſſeruit;) verumtamen libentiùs illorum inhæremus ſententię, qui traditione quadam per ſingulas ætates ad poſteros deducta affirmant illum maturioris fuiſſe ætatis cùm Virginem, etſi in coniugem, tamen in cuſtodiam fideliſſimam ſuſcepit. Sicut & illis magis aſſentimur, qui vnà cum Epiphanio eum dicto tempore diem obiiſſe aſſeruerunt, quàm ceteris qui poſt reſurrectionem Domini adhuc

OBITVS EIVS.

g Auctor de oper. Card. as. Cyp. & Aug. ſerm. de temp. 81.

fuiſſe ſuperſtitem tradiderunt g. Certè ſi Chriſti paſſionis tempore Ioſeph ſuperſtes fuiſſet, haud dubium non Ioanni matrem Dominus commendâſſet, cui ſupereſſet fidiſſimus ac probatiſſimus cuſtos Virginitatis.

IV. CLADES VARIANA.

Quod ad res attinet Romanas; his iiſdem Conſulibus contigit memorabilis illa *Variana Clades* io Germaniâ, cùm Romanus exercitus ſub Varo (qui anno ſuperiori è Syriâ auocatus, & ad adminiſtrandam Germaniam mandatus, dum aſperè nimis barbaram illam gentem tractaret, ad defectionem impulit) eſt penitùs profligatus; quâ acceptâ idem Varus ſibi ipſi intulit manus: dans meritas pœnas de expilatâ à ſe Syriâ; quam (vt ait Velleius) diuitem ipſe pauper ingreſſus, diues egrediens pauperem reliquit. Proſecuti ſunt hæc pluribus idem Velleius *h*, Suetonius *i*, ac Dio k: quibus videas, quam inſigniter Oroſius *l* lapſus ſit, dum Cladem Varianam ante Chriſtum natum accidiſſe commemorat: quam & alij in alios referunt anoos.

h Vell. in hiſt. Ro l. 2.
i Suet. in Octau. c. 21.
k Dio l. 56.
l Oroſ. l. 6. c. 21.

IESV CHRISTI

AN. 13.14.15.

AVGVSTI IMP.

AN. 54.55.56.

I.
a Dio l. 56.

ANNO Chriſti decimotertio Conſulatum inierunt *a* M. Æmilius Lepidus & T. Statilius Taurus: Sequenti verò T. Iulius Germanicus & Fonteius Capito: Et decimo quinto C. Silius Nepos & L. Munatius Plancus quibus omnibus nihil dignum reperitur ad inſtitutum noſtrum pertinens.

IESV CHRISTI

AN. 16.

AVGVSTI IMP.

AN. 57.

I. ARCHELAVS DAMNATVR EXILIO. [De cuius hiſtoriæ tẽpore, vide ſupra ad an. 8. in pr.]
a Ioſ. 2. de Bel. 6. & 7.
b Id. 17. Antiq. 15.
c Matt. 2.

ANNO Chriſti decimo ſexto, duobus Sextis, iiſdémque Nepotibus, Pompeio & Apuleio Coſſ. Archelaus Ethnarcha nono principatus ſui anno, Romæ à Legatis Samaritanorum ac Iudæorum de nimiâ crudelitate ac tyrannide iudicio poſtulatus, & ab Auguſto accerſitus Viennam Galliæ ciuitatem in exilium mittitur, pecuniâ eius fiſco adiudicatâ & ditione vniuerſâ Syriæ iunctâ: ad quam gubernandam miſſus eſt Procurator Coponius Eques Romanus. Hæc pluribus Ioſephus *a*: qui quod alibi *b* dicit id accidiſſe anno Archelai decimo; hunc intellige inchoatum, nonum verò expletum. Ex damnatione porrò Archelai certior cauſa redditur, cur Ioſeph *c* reuerſus ab Ægypto noluerit in Iudæam venire, audito illic regnare Archelaum. Non enim extimuit ſucceſſores Herodis, cùm & in Galilæâ, quò ſucceſſit, itidem filius Herodis regnaret Antipas; ſed Archelai tyrannidem iam omnibus notam.

II. AVGVSTI IMP. OBITVS.

Iiſdem Coſſ. decimoquarto Calendas Septẽbris (quâ die quondam primum Conſulatum inierat) *Auguſtus* Imperator diem obiit Atellæ in Campaniâ, vt eſt in Euſebij Chronico, & apud Eutropium; vel, vt plures volunt, Nolæ in eâdem Campaniâ: idque cùm vixiſſet annos ſeptuaginta quinque, menſes decem, & dies viginti ſex; imperaſſet ſolus à victoriâ Actiacâ annos quadraginta quatuor, demptis diebus tredecim, vt Tacitus & Dio teſtantur. Qui autem numerant annos eius Imperij à Triumuiratu inchoato, regnaſſe colligunt annos quinquaginta ſex, & menſes ſex: qui verò à nece Iulij Cæſaris, quinquaginta ſeptem annos, menſes ſex, & duos dies: quâ etiam ratione auctor *d* libri de Oratoribus annos numerat quinquaginta octo, quòd ſcilicèt eius vltimi anni dimidium & ampliùs regnaſſet.

d Ap. Tacit.

III. TIBER. IMP.

Poſt eius verò mortem, ipſa die decimaquarta ante Calendas Septembris, TIBERIVS NERO Liuiæ, ſiue (vt etiam vocant) Iuliæ Auguſtæ filius, capeſſiuit Imperium, annum agens quinquageſimum quintum. Qui primis ſuæ adminiſtrationis annis, adeò optimi Principis, & ab omni faſtu alieniſſimi ſpecimen dedit, vt non tantùm *e* ſe *dominum* dici prohibuerit, (quaſi Deo ſic admonente, verum Orbis Dominum, nempè Chriſtum IESVM aduenisſe:) ſed neque *f* vllum ſibi templum extrui, aut ſe in aliquo coli, ſibíque ſtatuas erigi paſſus fuerit. Deniq; ingeſtum *g* à populo ſæpiùs nomen *Patris patriæ* repudiauit, vetuitque in acta ſua iurare, etſi Senatus id cenſuiſſet: dictare ſolitus, cuncta mortalium incerta, quantoque plus aliquis adeptus foret, tantò magis eſſe expoſitum ludibrio.

e Suet. in Tib c. 27.
f Dio l. 57.
g Tac. l. 1. Annal. Suet. in Tib. c. 26. & 67.

IESV CHRISTI

AN. 17.18.19.20.21.

TIBERII IMP.

AN. 1.2.3.4.5.6.

I.
a Tac. l. 2. Annal. Dio l. 57.
TIBERIVS MAGOS EXAGITAT.

ANNO Chri decimoſeptimo Coſſ. fuerunt Druſus Cæſar & Caius Norbanus Flaccus. Hos verò ſecuti ſunt Statilius Taurus & Lucius Libo: Quibus *a* Tiberius Imp. inter alia laudatiſſima quæ promulgauit edicta, Magos & quoſlibet diuinationes exercentes, ſeueriſſimis ſanctionibus ſuppliciiſque exagitauit occaſione cuiuſdam Thraſylli: quo cùm aſſiduè vteretur, (inquit Dio) ac ſingulis diebus vaticinia acciperet, demùm re accuratè conſideratâ, cùm aliquando per ſomnum iuſſus eſſet cuidam argentum dare, hominem interemit, quòd intelligeret per magicam artem dæmonem immiſſum fuiſſe. Quare inter alios plurimos qui tunc necati ſunt, Prætorem quoque vrbanum, alióſque nobiles viros, ob eiuſmodi crimina periiſſe, Tacitus ſcribit. Vt planè conſideratione dignum ſit adueniente CHRISTO in mundum, qui dæmonum vires infracturus eſſet, Magos ex Oriente venientes ipſum Dominum agnouiſſe, dæmones in Ægypto perterrefactos eſſe, & ab Italia maleficos expulſos, in eóſque ſeueriſſimè lege actum eſſe; cùm anteà (vt idem Tacitus queritur) magiæ crimen per multos annos Romanam vrbem impunè exediſſet.

II.

Sed & anno proximo, Domini decimonono (quo creati ſunt Coſſ. C. Cœlius Rufus & L. Pomponius Flaccus) cùm vana quædam oracula, tamquam Sibyllina, de Vrbis interitu anno nongenteſimo ab eius origine aduenturo ferrẽtur; idem Tiberius tamquam falſa redarguit, eaque occaſione omnes fatidicos libros inſpiciens, legitimos ab ſpuriis ſelegit. Quod & iam

olim

Digitized by Google

olim ante Chriſti aduentum iuſſu Auguſti de iiſdem Carminibus Sibyllinis toto Orbe conquiſitis factitatum, auctores *b* teſtantur. Nec eſt dubium, quin iſta magnâ Dei prouidentiâ contigerint, vt quæ aduersùs Gentiles Chriſtiani ex iiſdem libris de aduentu Chriſti citarent, nullâ imposturæ ſuſpicione accuſari iure poſſent. Sed de iis plura in Apparato *c*.

b Tac. l. 5. Suet. in Octau. c. 31. Dio l. 54.

c Appar. n. XI. XII.

III. Porrò anno Chriſti vigeſimo, Coſſ. Tiberio Auguſto tertiùm & Germanico ſecundùm, nihil geſtum reperitur quod ſpectet ad res Eccleſiaſticas.

d Tac. l. 2.

At verò anno ſequenti, quo Conſulatũ adepti ſunt Iunius *d* Silanus & Norbanus Flaccus, idẽ Auguſtus externas cæremonias, (inquit Suetonius *e*) Ægyptios, Iudaicóſque ritus cõpeſcuit; ac Iudæorum iuuentutem per ſpeciem ſacramẽti in prouincias grauioris cæli diſtribuit; & reliquos gentis eiuſdem, vel ſimilia ſectantes, vrbe ſubmouit, ſub pœnâ perpetuæ ſeruitutis, niſi obtemperâſſent. Meminit etiam horum Ioſephus *f*; ex quo & diſcas Iudæorum atque Ægyptiorum ſcelera, quæ cauſam huius Tiberij aduerſus eos decreto dederunt. Manſerunt porrò ita exules Iudæi vſque ad necem Seiani, cuius calumniis (vt ſcribit Philo *g*) tam directè exagitati ſunt. Poſt eius verò necem, Tiberius res illorum in feliciorem ſtatum reſtituit, ritúſque permiſit, ac multa in eoſdem beneficia contulit.

e Suet. in Tib. c. 36. IVDÆI ROMA PVLSI [?]

f Ioſ. 18. Antiq. 4. & 5.

g Phil. de legat. ad Caium.

IV. GERMANICVS MORITVR, TIBERIVS IN PEIVS AVIT.

Intereà verò iiſdem Silano & Flacco Coſſ. Germanico Cæſare Orientis Præfecto, iuuene laudatiſſimo, (quem Tiberius ex Druſo Germanico fratre ſuo genitum, in filium adoptauerat) arte Piſonis Syriæ Præſidis extincto; idem Tiberius (vt auctor eſt Dio *h*) cùm antehàc plurima egregiè feciſſet, iam in contraria omnia mutatus eſt, impulſore & adminiſtro prædicto Ælio Seiano Seij Strabonis filio. Sed qui portentoſa Tyberij facinora nôſſe voluerit, habet Suetonium, Tacitum, Dionem, & alios, qui ea prolixè deſcripsêre.

h Dio l. 57.

IESV CHRISTI
AN. 22.23.24.25.26.27.
TIBERII IMP.
AN. 6.7.8.9.10.11.

I. *a Tac. l. 3.*

ANNO Chriſti vigeſimo ſecundo, Valerius *a* Meſſalla & Aurelius Cotta Conſulatum geſſerunt. Eóſque ſecuti ſunt Tiberius Auguſtus quartùm & Druſus ſecundùm: ſed quibus (vt vult Dio *b*) idem Tiberius hiſtriones vrbe pepulit; quamuis id poſt biennium Tacitus ponat, qui per annos ſingulos res tunc Romæ geſtas digeſſit. Eodémque anno *c* idem Auguſtus ex Senatuſconſulto ſtatuit, ne ſententiâ mortis damnatus intra decimum diem duceretur: quod quidem edictum latioribus poſteà ſpatiis Theodoſius *d* Imperator Chriſtianus ad triginta dies extendit.

b Dio l. 57.
c Dio ibid. Suet. in Tib. c. 75.
d l. ſi vindicaui. C. de pœn. Ruffin. l. 2. c. 18. Sozom. l. 7. c. 24.

II. *e Tac. l. 3.*

Ceterùm anno Chriſti vigeſimo quarto C. Sulpitius *e* & D. Haterius geſſerunt Conſulatum: Ac pòſt eos C. Aſinius & C. Antiſtius. Iſtos verò ſecuti ſunt Cornelius Cethegus & Viſellius Varro: Hóſque Coſſus Cornelius & Aſinius Agrippa. Quibus omnibus nihil adeò memoria dignum, quod ad res noſtras pertineat, geſtum noſcitur.

DE SENATVSCONSVLTO TIBERIANO.

[De prædicto Senatuſconſulto Tiberiano, tum eo anno Chriſti 23. tum Tom. IV. anno 390. Baronius, & alij alibi, Sidonium Apollinarem 1. ep. 7. reprehendunt, quòd ei tribuerit triginta dies dilationis ſententiæ, cùm id nonniſi longè poſteà fuerit à Theodoſio Imp. decretum. Verùm Iac. Sirmondus in Notis ad Sidonium, ita ſuum popularem defendit, vt quòd lex Theodoſij, quemadmodùm verba declarant, ſolius Imperatoris ſententias coërceret, Senatuſconſultum Tiberianum ſola Senatus iudicia, (vt Dio notat,) non potuerit Sidonius iudicium Aruandi, de quo agit, quod Senatorium fuiſſe conſtat, Theodoſij legi tribuere, ſed Senatuſconſulto. Ac proindè quod triginta dies eidem Senatuſconſulto adſcribit, argumento eſſe ad dies decem veteris Senatuſconſulti Tiberiani acceſſiſſe poſteà (licèt quo tempore incertum) dies alios viginti: & tamen eidem Senatuſconſulto tributos fuiſſe, quo more legibus Iuliis, aliiſque, multa quæ illis poſteà adiecta fuerint, tribui ſolere, Iuris interpretes obſeruarunt. Denique vt ſingulis auctoribus ſingula reddamus, notat etiam Sauaro in eumdem Sidonij locum, ex Seneca in Ludo Claudij, Poſthumio Iuniore Declam. 313. & 349. Calpurnio Flacco Declam. 25. & Fortunatiano lib. 1. Rhetor. fuiſſe ante Theodoſium triginta dies iuſtos damnatis.]

IESV CHRISTI
AN. 28.29.30.
TIBERII IMP.
AN. 12.13.14.

I. PILATVS VEXAT IVDÆOS.

ANNO Chriſti vigeſimo octauo, Cn. Lentulo Getulico & C. Caluiſio Sabino Coſſ. miſſus ad Iudæam adminiſtrandam Pontius Pilatus, nocte intempeſtâ opertas Ieroſolymam intulit imagines Cæſaris: ſed quòd ea res ingentem inter Iudæos ſuſcitâſſet tumultum, flexus miſerandis eorum ſupplicationibus, eas auferri iuſſit. Hæc pluribus Ioſephus *a*. Sed Philo *b* & ipſe Iudæus, qui his ipſis viuebat temporibus, ait Pilatum auratos dumtaxat clypeos Hieroſolymis in honorem Tiberij dedicaſſe in Herodis regiâ, nullâ inſignes imagine, nec habentes quicquam vetitum: Verumtamen populum veritum ne per eiuſmodi nouitatem inciperent violari ritus patrij, primùm apud ipſum Pilatũ expoſtulâſſe vt iidem clypei auferrentur; deinde cùm nihil proficeret, Romam ad Tiberium ſcripſiſſe, ac poſtulatum obtinuiſſe. Præter hæc autem multis aliis iniuriis, rapinis, ac crudelitatibus, Iudæos à Pilato vexatos eſſe toto decennio quo eis præfuit, teſtes ſunt iidem auctores.

a Ioſ. Antiq. 18. c. 4. & 2. de Bel. 8.
b Phil. de leg. ad Caium.

II. *c Tac. l. 4. Annal.*

Ceterùm anno Chriſti vigeſimo nono Conſulatum geſſerunt M. Licinius & Lucius Calphurnius; quo *c* Romæ totus mons Cœlius conflagrauit; & apud Fidenas collapſo amphitheatro, quinquaginta millia hominum obtrita vel debilitata ſunt.

Sequenti verò anno, quo Iunius Silanus & Silius Nerua Coſſ. fuêrunt, nihil Annalibus noſtris dignum, geſtum reperimus. Prætermittimus enim ea narrare, quæ magis politici ſunt ſtatûs quàm hiſtoriæ Eccleſiaſticæ.

IESV CHRISTI
AN. 31.
TIBERII IMP.
AN. 15.

I. *a Tac. l. 5.* *b Iſa. 61.*

ANNVS Chriſti trigeſimus primus, qui Coſſ. *a* habuit Rubellium atque Fuſium, ambos Geminos, fuitque decimusquintus Tiberij Cæſaris, ab Iſaiâ *b* *Placabilis* per antonomaſiam

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

c *Luc 4. ſecundùm Septuaginta. Interp.*

EVANGELICÆ HISTORIAE DIGNITAS.

ſiam dictus eſt,& *Acceptabilis* c; quo nimirùm Orbi terrarum profundis obvoluto tenebris; Redemptor humani generis CHISTVS Deus noſter,lux vera,lumine prædicationis cœpit affulgere,eius verò rei præclariſſimè geſtæ hiſtoria, non à quibuſcumque, ſed à Deo tantum præordinatis teſtibus,ipſis ſanctiſſimis quatuor Euagelistis,monumentis meruit diuinitùs conſignati: quorum admirabilem excellentiam Ezechiel *d* Propheta ſob quatuor animalium ſymbolis ſpeciebus, in diuinâ illâ cælitùs oſtensâ viſione gloriæ Domini,præcognouit,atque deſcripſit. Iidémque licèt variis locis, temporibus,& occaſionibus,in eodem argumenti genere ſinguli verſati ſint, diuinâ tamen inſpiratione quod ſimul omnes, hoc ſinguli quique conſenſu quodam harmonico præſtitiſſe videntur. vt meritò iuxtà propheticum illud ænigma, ſic propria à cæteris diſtincta eſſet facies ſingulorum, vt tamen eædem quatuor facies ſingulis coniunctæ eſſent.

d *Ezech.*

II.

CONCORDIA EVANGELICA.

e *Hier. ep. 151. ad Algaſ. q. 6.*

f *Hier. præf. in quat. Euāg ad Damaſ. ep. 123.*

g *Ext. in Bibl Patr.*

Porrò fuit antiquorum ſcriptorum ſtudium, vt quatuor ſancta Euangelia coniungantes, ex iiſdem vnum intexerent. Id enim præſtitiſſe ſcimus primum omnium Theophilum *e* Antiochenæ Eccleſiæ ſeptimū poſt B. Petrum Epiſcopum:idipſum Tatianum;ac tertio loco Ammonium Alexandrinum; quem ſecutus eſt Euſebius Cæſarienſis. Hi quidem de conuenientiâ ipſorum Euangeliſtarum Canones quoſdam ſcripſerunt,quos Hieronymus Latinitate donauit; eorúmque meminit Victor Epiſcopus Capuanus in præfatione Harmoniæ *g* Tatiani. Sed de iis inferiùs ſuis quibuſque temporibus. Cùm verò in eâdem re complurium quoque recentiorum enituerit ſtudium, eorum præcipuum ſibi locum vindicare videtur eruditus æquè ac pius *Cornelius Ianſenius* Epiſcopus Gandauenſis,cuius ſic nobis proponimus ſequenda veſtigia, vt tamen liberi interdum eſſe velimus,per aliam viam quæ rectior videatur indicere.

III.

IOANNIS PRÆDICATIONIS TEMPVS.

h *Luc. 3.*

Ipſam igitur hiſtoriam,Lucas *h* Euangeliſta egregiâ certitudine temporum teſtantem exordiens: *Anno*, inquit, *decimo quinto Imperij Tiberij Cæſaris procurante Pontio Pilato Iudæam, Tetrarchâ autem Galilææ Herode, Philippo autem fratre eius Tetrarchâ Ituraa & Trachonitidis regionis, Lyſaniâ Abilina Tetrarchâ, ſub Principibus Sacedotum Annâ & Caiphâ, factum eſt verbum Domini ſuper Ioannem Zacharia filium in deſerto*,&c. Ad quæ elucidanda,quantùm ad hiſtoricam veritatem pertinet, præter illa quæ de Tiberij,Pilati,Herodis Antipæ, & Philippi ingreſſu, déque ipsâ voce Tetrarchiæ, ſuperiùs dicta ſunt;de Lyſaniâ, ſicut errare certū eſt qui dixerunt *i* Herodis Idumæi fuiſſe filium,& Herodis Antipæ atque Philippi fratrem, ita etiam errore labi eos k conſtat, qui hos corrigentes eum exiſtimârunt fuiſſe filium Ptolemæi Mennæi,cuius Ioſephus *l* meminit:nam eiuſdem auctoris *m* teſtimonio expreſſum habetur, hunc Lyſaniā Mennæi longè ante hęc tempora,Cleopatræ arte fuiſſe necatum, vt eius potiretur ditione,quę erat apud Libanū poſita. Porrò Cleopatrâ ſimul cum Antonio ſublatâ de medio,ea Tetrarchia videtur fuiſſe ab Auguſto tributa Lyſaniæ alteri:quē hîc intelligit Euāgeliſta:meminitque eius poſteà Ioſephus. Erat autē *Abila* (ex quâ dicta Tetrarchia Abilinā) ciuitas vna, vt ait Plinius *n*,in prouinciâ Decapoleos.

DE LYSANIA.

i *Euſeb. in Chron. anno Domini 7.*

k *Cor. Ianſ Concord. Euāg & aly eum ſecuti.*

l *Ioſ. 14 Antiq. 23. in f.*

m *15. Antiq. 4.*

n *Plin. 5. hiſt 18.*

FVNCTIO SACERDOTALES IVDÆORVM.

Quod autem S. Lucas prædicationem Ioannis,non dictorum tantummodò Tetrarcharum, ſed Principium Sacerdotum Annæ & Caiphæ temporibus inchoatam traditt:res videtur maiori obuoluta difficultate, tum quòd non duos ſimul, ſed vnum tantummodò, & ante & poſt hæc tempora Summum Sacerdotem penes Iudęos fuiſſe certum habeatur; tum etiam quòd ex Ioſepho *o* conſtet,non Annam,ſed Caipham hoc tempore eo munere functum. Scimus & Vicariam eiuſdem ſacerdotij præfecturam nemini ſolere concedi, niſi vrgente neceſſitate,& ad modicum ſpatium: ſicut idem auctor *p* teſtatur Matthię Summo Sacerdoti quòd inter dormiendum pollutus eſſet,rem diuinam facere lege vetito,in vnum tantùm diem vicarium adiutorem eſſe datum Ioſephum Ellemi filium. Nec inſuper conſtare poſſe videtur quod nonnulli dicunt, tam Annam quàm Caipham Summos Sacerdotes fuiſſe, ſed alternis annis functionem obtinuiſſe. Nam nonniſi alterius illorum tempore potuit Ioannes prædicationem exordiri, cùm quo tempore alter eſſet Summus Sacerdos,alterum ceſsâſſe neceſſe ſit. Nec demùm verum eſt quod ſcribit Euſebius *q*, delectos à Pręſidibus Romanis Summos Sacerdotes vno tantùm anno eo miniſterio perfungi ſolitos. Nam etſi auctor ſit Ioſephus *r* tribus primis annis Valerij Grati Pręſidis,qui à Tiberio illuc primo ſui Imperij anno miſſus eſt,totidem mutatos fuiſſe Summos Sacerdores;tamē qui vltimo loco creatus eſt Caiphas, abſque alio ſucceſſore non ad pręſentem tantùm annum, ſed (quod teſtantur Euangeliſtę) vſque ad Redemptoris Crucem,immò & poſt Reſurrectionem *ſ* in eâdem functione perſeuerauit:cui veritati & idem Ioſephus *t* adſtipulatur, dum nullum eius ſucceſſorem agnoſcit vſque ad tempora Vitellij Pręſidis qui Pilato ſucceſſit.

o *Ioſ. 18. Antiq. 3.*

p *Id. 17. Ant. 8.*

q *Euſeb. 1. hiſt. 10.*

r *Ioſ. 18. Ant. 3.*

ſ *Act.*

t *Ioſ. 15 Ant. 6.*

V.

Aliâ igitur peruestigatâ verborum Euangeliſtę ratione,primùm dicimus,etſi vnicus Summus Pontifex apud Iudęos eſſet,tamen certum eſſe complures alios dictos fuiſſe Principes Sacerdotum,quorum frequens eſt mentio in diuinis Scripturis eóſque fuiſſe viginti quatuor numero, ſicut & totidem erant vices ſacerdotales quibus iidem pręerant,vt ex libris Paralipomenon *u* facilè intelligitur. At non dicimus Annā hâc tantùm ratione dictum eſſe Principem ſacerdotum,ſed & aliâ prorsùs diuersâ. Erat quippe apud Iudęos à Deo per Moſen *x* inſtitutum ex Septuaginta duobus Senioribus atque Magiſtris Collegium,quod ab illis ſemigręcè *Sanhedrim*, à Gręcis συνέδριον appellatum eſt. Erâtque illorum tanta auctoritas, vt & de Lege cognoſcerent,& de Propheta atque doctrina,ac ſimul de Principibus iudicarent: quorum aliquando iudicio poſtulatus Herodes,Rex factus eoſdem, vno excepto Samæâ,omnes neci tradidit;vt auctor eſt Ioſephus *y*. Qui igitur horum Septuaginta duorum Seniorum primus haberetur,idē Princeps Sacerdotum dicebatur; cùm alioqui Summus Sacerdos primum omnium locum teneret,cunctíſque pręeſſet Principibus Sacerdotum: ſeque habebat eorumdem amborum perfunctio inſtar pręfecturę Moſis & Aaron,quorum ſimilitudinem quandam exprimebāt. Vnde Annas, cùm eſſet eiuſmodi Collegij Princeps, meritò,ſicut & Caiphas,Princeps Sacerdotum dicebatur, licèt vtriúſque functio eſſe omnino

u *Paral. 24.*

x *Num. 11.* CONCILIVM LXXII. *De quo Baronius hoc an. & 32.*

y *Ioſ. 14. Antiq 17.*

diſtincta.

Ioan.18.

diſtincta. Nam & videas in Euangelio *z*, cum Chriſti cauſa ageretur, ac ſubinde de vero Propheta quæſtio eſſet, eumdem primò ad Annam eſſe perductum, tanquam ad Principem Sacerdotum illius Collegij, cuius muneris eſſet de Propheta indicare, ac demùm ad Caipham, ſine cuius aſſenſu ſententia ferenda non eſſet: Et in actis *a* Apoſtolorum, cùm de Lege eſſet iudicium, nimirum de fide Chriſti, quam prædicabant Apoſtoli, in eo conceſſu primo loco nominatum Annam, inde Caipham, poſteà verò iuxta conſeſsûs ordinem ceteros.

a Act.4.

DE PONTIFICATV ANNAE ET CAIPHAE.

(Cùm Annam principem extitiſſe Sinhedrim haud adeò exploratum habeatur, (eſſet enim alioqui nulla de Baronij ſententiâ diſceptatio;) alias huius difficultatis ſolutiones alij perquiſierunt, inter quos Aug. Torniellus an. 4069. hanc profert ex Euſebio, vt Annas fuerit Summus Pontifex quando Ioannes cœpit prædicare, Caiphas verò ſub finem eius prædicationis; atque ita verum ſit, Ioannem prædicaſſe ſub principibus Sacerdotum Annâ & Caiphâ: quemadmodùm in antiquis Prophetis videre eſt, plures aliquando poni Iudæ Reges, ſub quibus ipſi ſucceſſiuè prophetauerint. Verùm vt hæc ita ſe habeant, eſt tamen alia ſolutio, ceteris, vt puto, commodior, quam idem auctor obiter indicat an. 3974. num.10. nimirùm vt ita ſe Annas & Caiphas eodem tempore habuerint, quomodò olim regnante Sedeciâ, Saraias & Sophonias, quorum ille appellatur (4. Reg. vlt. & Ierem. vlt.) *Primus Sacerdos*, iſte *Secundus*; hoc eſt, quaſi Vicarius; qui ad hoc Primo, ſiue Summo, ſocius dabatur, vt ſi per morbum, aut aliam cauſam ſonticam ille non poſſet obire propria ſua munia, Secundus ea expleret: cuius & ideò tanta auctoritas erat, vt minimo minùs alter Summus Pontifex eſſet. Quam etiam interpretationem poſteà reperimus tum aliis placuiſſe, tum à Bulengero confirmatam eſſe in ſuis aduerſus Caſaubonum Diatribis. Quod autem primo loco Annas ab Euangeliſtâ, cùm hic, tum Act. 5. recenſetur, has putamus extitiſſe cauſas; quoniam & ſocer erat Caiphæ, & ſummæ apud omnes Iudæos auctoritatis: quem quidem Ioſephus 20. Antiq. 8. (Ananum vocans) ſcribit habitum fuiſſe omnium feliciſſimum, vt qui filios habuerit quinque, omnes potitos ſummo Pontificio, cùm priùs ipſe ad ſatietatem hàc dignitate perfunctus eſſet. vt ſit admodùm vero ſimile, ipſum cùm ob iſthæc, tum ob virtutem & conſilium, quæ in eo Ioſephus mirè laudat, ex quo ſemel Principatum Sacerdotum adeptus eſt, etiamſi poſteà ab illo amotus fuerit, ſemper quamdiù vixit, ordine quidem Secundum à Primo fuiſſe, auctoritate verò & exiſtimatione Primum.)

VI.

Prædictorum itaque Principum tempore; IOANNES Zachariæ filius, qui eâ occaſione quâ ſuperiùs recenſuimus, ductus fuerat adhuc infantulus, in deſertum; afflatus diuino ſpiritu, *inde b venit in omnem regionem Iordanis prædicans baptiſmum pœnitentiæ, indutus veſtimento c ex pilis camelorum, zonâ cinctus pelliceâ, & cibans ſe locuſtis d ac melle ſilueſtri.* Hæc enim de illo referunt Euangeliſtæ; eumdémque pane & vino caruiſſe, Saluator *e* ipſe teſtatur: & quòd nec baccis ſeminibus, vel oleribus vſus ſit, Clemens *f* Alexandrinus certò credidit. Vt non mireris, ſi quòd adeò aſperũ vitę genus elegiſſet, cum aliàs Saluator *g* dixerit nec mãducaſſe nec bibiſſe. Ceterùm *Locuſtas* in Paleſtinâ genus fuiſſe animalium ad cibi vſum, diuina *h* Scriptura planè demonſtrat. Paritérque Strabo *i* auctor eſt genus quoddam Æthiopum locuſtas in cibum habere: eadémque de Parthis Plinius, *k* de Orientalibus & Libycis Hieronymus *l* tradit. Illis verò vſum eſſe Ioannem, ſcribunt Auguſtinus *m* & Beda *n*: & Euthymius exſiccari fumo ſolitas ait, habetéque malũ odorem, & grauem guſtum. Verum his omnibus aduerſatur Ioannes *o* Peluſiota, (qui & ipſe monaſticam vitã cùm diutiùs excoluerit, ea quæ ſcribit, potuit à Palæſtinæ monachis didiſſe) omnino negans locuſtas, quibus Ioannes alebatur animantia fuiſſe, & mel ſilueſtre herbas; ſed locuſtas aut intelligi debere herbarũ ac plantarũ ſummitates; mel verò ſilueſtre, quod ab agreſtibus apibus cõficitur, ſumméque amarum eſt. Sed de *ſilueſtri melle* cùm alij alia ſcripſerint, idem Beda ex relatione ſancti Epiſcopi Archulphi, qui ad ea loca peregrinatus erat ait fuiſſe in deſerto Paleſtinę arbores, folia lata & rotunda habentes, lactei coloris, & melliti ſaporis, quæ naturâ fragilia, manibus cõfricantur & eduntur; hocq; eſſe mel ſilueſtre. At verò quid de his ſentiendum ſit, totum relinquimus lectoris arbitrio; nam cõſtat Gręca dictioné *ἀκρίδες* quâ vſus eſt Euãgeliſta, & *Locuſtam* inſecti genus infirmas habens alas ad volandum, & *ſummitates herbarum* ſignificare. Quod autem ad indumentum attinet prętermittimus innumeras penè de eius aſperitate SS. Patrũ ſcriptas ſententias: Satíſque ſit, ex verbis Euãgeliſtę, materiam ex quâ eſſet confectum deſcribẽtis, quale eſſet certo experimento cognoſcere. Ex pilis namque camelorum, nonniſi rude atque aſperum contexi ſolere, quod cilicium appellatur, exploratum eſt. Eiuſmodi porrò vitæ genere Ioannem iecisse VITAE MONASTICAE fundamẽta, non ipſe tãtùm Iſidorus, ſed & Catholici omnes fatẽtur: eáque de causâ apud Chryſoſtomũ *p* & Hieronymũ *q* idem vocatur *Monachorum princeps.* Sed in his inuidentes Nouatores eò deuenerunt demẽtię, vel potiùs iniquitatis, vt malint corrũpere verbum Dei, & Ioannẽ vitę otioſę & delicioſę infamare: ſibilis potiùs & vſu, quàm ampliori cõfutatione *r* digni.

b Luc.3. c Matth.3. d Marc.1. e Luc.7. f 2. Pædag.1.

IOANNIS VICTVS, ET VESTITVS.

g Matt.11.

h Leuit.11. i Strab.li.16. k Plin.11. hiſt 29. l Hier. aduerſ. Iouin. lib. 2. & in Ioan. 4. m Aug.10. Confeſſ 31. n Bed. de loc. SS. c.14. o Peluſ. 1. ep. 5. & 132.

p Chryſ. in Mar. hom. 1 & hom. de Ioan. Bapt. q Hier ep. 22. ad Euſtoch

AVCTOR VITAE MONASTICAE.

r Vide, ſi lubet, quæ de hâc re ad: erſus eos ſcripſit Petr. Caniſ. in lib. de Io. Bapt. aliiſq. & alibi.

VII.

ſ Matt.3. Marc.1. Luc.3. Ioan.1.

DE CHRISTI AETATE, TEMPORE BAPTISMI.

De qua Baronius in Appar. occaſione inquirend. annum Chriſti natalem.

Ceterùm cùm plurimos ad ſe venientes Ioannes *ſ* exciperet, ad pietatem inſtitueret, baptizaret, & Chriſti aduẽtum iiſdem annunciaret; venit quoque ipſe Ieſus, & ab eo eſt baptizatus; *eſſe*; (inquit Lucas) *incipiens quaſi annorũ triginta.* Quorum verborum cùm multiplex ſenſus à Patribus afferatur, ea ſic Epiphanius *t* accepit, vt exactis viginti nouẽ annis ac mẽſibus decẽ, duobus menſibus minor fuerit Chriſtus annorum triginta: Et ante illũ Irenæus *u* ſic ea intellexit, vt tunc Chriſtus nondum triginta annos impleſſet, ſed propè eſſet vt impleret. Verùm cõmunior illa videtur opinio, aſſerentiũ Chriſtum eo tempore cœpiſſe agere annum trigeſimum: quę fuit Origenis *x*, Hieronymi *y*, & aliorum; cui & omnes adſtipulati ſunt, qui Chriſtum paſſum exiſtimarunt ipſo ætatis ſuæ anno trigeſimo, ad Tertullianus *z*, Africanus *a*, Lactãtius *b*, & alij; ſed primum auctorem S. Ignatium perperàm (vt mox videbimus) conſtituentes.

t Epiph. hær 51. u Iren. li. 2 c.39. x Orig. hom 1. in Ezech. y Hier. in Ezech. 1. z Tert. cont. Iud. a Ap. Hier. in Dan. 9. b Lact. li. 4 c.10.

VIII.

Denique fuit alia ſententia affirmantiũ Chriſtum baptizatũ eſſe trigeſimo ętatis ſuæ anno expleto, & trigeſimo primo inchoato, quaſi tũc reuerà dici poſſet triginta annorum, cùm illos expleſſet. Eius verò primus aſſertor habetur Ioãnes Chryſoſtomus *c*, quẽ ſequitur Euthymius *d*; ſed & alios complures Græcorum idem ſenſiſſe argumẽto eſt Canon ab illis ſtatutus *e*, *vt ſi quis triginta ætatis annos non impleuerit, presbyter nõ ordinetur, quia & ipſe Dominus trigeſimo anno baptizatus eſt.* Ruſúque Beda *f*, Bernardus *g*, & alij *h* plurimi recentiores eamdem interpretationem ſunt ſecuti, Eorũ verò rationes non morabor ſingulas recẽſere, cùm vnus inſtar ſit omnium Ignatius, qui cùm vixerit Chriſti tempore, eúmque in carne viderit (vt ex eius epiſtolis

c Chryſoſt. hom. 10. in Matth. d Euthym. in Matth. 3. e Mart. Bracar. can. Græc. 20. f Bed. de rat. temp. c 45. g Ber. ſer. 2. de Epiph. h Li. in Luc. 3. & nouiſſ Scal. de emẽd. temp. l.6. c.1. &c.

teſtatur

i Hier. de Script. Eccl. c. 26.
S. IGNATII SENTENTIA IRREFRAGABILIS.

teſtatur Hieronymus *i*) quo potiſſimum ætatis anno baptizatus fuerit, ignoraſſe non potuit. Porrò cùm in epiſtolâ ad Trallianos ſic dicat: καὶ τρεῖς δεκάδας ἐτῶν πολιτευσάμενος ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννου: hoc eſt, *Et expletis tribus annorum decadibus baptizatus eſt à Ioanne*; quis aduerſus tam patens apertúmque teſtimonium mutire vel refragari audeat? Certè mirati ſumus vehementer, prædicta ipſius verba ab omnibus qui eam quæſtionem fuſiùs diſputârunt, vitioſâ tranſlatione eſſe citata, atque in alium ſenſum allegata. Ceterùm eamdem ſententiam Sancta Romana Eccleſia profeſſa eſt in antiquo Rituali, quod Ordinem Romanum appellant, vbi cùm agitur de Epiphaniâ, aſſeritur *k*, Chriſtum *expletis quaſi triginta annorum curriculis* baptizatum eſſe. Quòd enim hæc dictio, *quaſi*, non diminutionem numeri ſemper importet, nec dubitatiuè vbique ponatur, ſed & ſæpè aſſertiuè, diuerſis Scripturæ *l* teſtimoniis demôſtrari poteſt. Ac denique cùm certum ſit, Chriſtum baptizatum eſſe (vt mox videbitur) die ſextâ Ianuarij; vel oportuit hoc contigiſſe ipſo initio anni trigeſimi, vel illo expleto, anno ſequenti à Calendis Ianuarij per dies ſex inchoato, qui erat Chriſti trigeſimus primus per tredecim dies cœptus. Quod autem Græci in Styria nuper edita ſit prolixa diſputatio, quâ Chriſtus affirmatur baptizatus anno eius ætatis trigeſimo ſecundo inchoato; vix eſt vt piorum aures vel audire patienter admittant talem contra ipſius Lucæ Euangeliſtæ verba nouitatem.

k Habet eadē Alb. Flac. de Offic. Eccl. c. 6.
l Io. 1. verſ. 14. 1. Cor. 4. verſ. 18.

TEMPORVM COLLATIO.

[Prædictæ Diſputationis Græcianæ auctor fuit *Laur. Suſliga* Polonius, ſeu potiùs *Io. Dockerus* Soc. IESV, an. 1605. Porrò Chriſtum baptizatum eſſe incipiente anno ætatis ſuæ trigeſimo primo, ex neceſſariâ quoque Temporum collatione ſic colligitur. Nam ſi Tiberius imperare cœpit anno Chriſti decimo ſexto, nimirùm octauo dicti anni menſe tunc propè explendo; (quippe vidimus id contigiſſe die 19. menſis Auguſti) profectò neceſſe eſt quatuor poſtremos menſes anni trigeſimi vitæ Domini, concurriſſe cum quatuor primis menſibus anni decimiquinti ipſius Tiberij. Non ergo potuit Chriſtus circa initia anni ſui trigeſimi baptizari, currente Tiberij decimoquinto. Itemque ſi baptizatus eſt die ſextâ menſis Ianuarij, non potuit menſis Ianuarius anni decimiquinti Tiberij incidiſſe in annum trigeſimum primum inchoatum per tredecim dies. Sicut etiam collegit Torniel. an. 4081.

IX.
DE DIE BAPTISMI CHRISTI.
m Euſ. epiſt. ad Marin.
n Hieron. 1. Ezech. 1.
o Epiph. hær. 51.

Sed quod ad Menſem & Diem attinet, quibus baptizatus eſt Chriſtus; id factum eſſe ſextâ Ianuarij, tenuit ſemper Eccleſia Occidentalis: idémque ex communi & antiquâ traditione teſtatur Euſebius *m*, confirmátque Hieronymus *n* ac denique omnes Scriptores Eccleſiaſtici, vno dumtaxat excepto Epiphanio *o*. Sed ſicut iſte audiendus non eſt, dum ait Chriſtum natum ſextâ Ianuarij; ita nec cùm dicit baptizatum eſſe ſexto Idus Nouembris; cùm & eidem contradicant Ægyptij ſui, qui alioqui de die Natali Domini æquè ipſi conſentiunt; vt dictum eſt ſuperiùs. Porrò locum ipſum fluminis, quo Dominus voluit baptizari, remanſiſſe poſteris egregiis monumentis celebrem, & virtute miraculorum conſpicuum, adeò vt leproſi in eo mundarentur, ex fideli relatione eorum qui illuc peregrinati eſſent, ſcribunt Gregorius *p* Turonenſis, & Beda *q*.

p Greg. Tur. de glor. mar. c. 7.
q Beda de loc. Sanct. c. 11.
AQVA A NOCTE CONSECRATA.

[Scribit etiam auctor eum primis locuples, & fide digniſſimus, Io. Chryſoſt. hom. de bapt. Saluat. ex ſanctificatione tunc aquis inditâ, annuum eâ nocte quâ ſolemnitas Baptiſmi Chriſti ab Eccleſiâ celebratur, fieri conſueuiſſe miraculum, vt quam Fideles acceptam aquam demum referrent, ac reconderent, ea non ſolùm integro anno, ſed etiam biennio & triennio penitùs incorrupta conſeruaretur, nihilo recenti deterior. Quod intelligendum eſt de aqua, ritu veteri Chriſtianorum (etiamnum, vt audio, à Græcis obſeruato) eâ nocte in Eccleſia à ſacerdote conſecrari ſolita: cuius hactenus reſtat veſtigium in Calendario Syrorum apud Genebrardum die 9. Ianuar. *Ea nocte aqua conſecratur in totum annum*. Quæ ſi animaduertere voluiſſet apud Front. Ducæum in Not. ad illam Chryſoſtomi homiliam, oſor ceremoniarum Eccleſiaſticarum Caſaubonus non ad omnes aquas quæ illâ nocte haurientur, miraculum à Chryſoſtomo narratum inſcitè retuliſſet, Exercit. 13. in Baron. cap. 10.

X.
r Matth. 4.
ſ Ioan. 1.

Poſt Baptiſmum Chriſti ſubdunt Euangeliſtæ tentationem *r* ipſius à diabolo; deinde legationem Iudæorum ad Ioannem Baptiſtam, vt ſcirent an ipſe eſſet Chriſtus, ac poſteà acceſſum Andreæ & Simonis fratrum ad IESVM. Hic verò cùm primordia fuerint Eccleſiæ erigendæ, (quæ ædificatio *t* Dei eſt) CHRISTVS Dominus tantæ molis excitandæ ſapientiſſimus architectus; de primario lapide in fundamento locando ſtatim cogitans, Simoni mox vt eum intuitus eſt, mutationē nominis promiſit, vt appellaretur CEPHAS, hoc eſt *Petrus*; quod poſteà ei ſimul cum Primatu contulit. Narrat hoc Ioannes Euangeliſta; qui cùm affirmet vocationem Andreæ præceſſiſſe illam Petri: & ex Epiphanio *u* certum ſit Andream maiorem natu fuiſſe Petro; ac denique aſſertione Sophronij *x* Ieroſolymitani cōſtet Andream cælibem vitam duxiſſe, Petrum autem negotiis intendiſſe, & vxori ac familiæ ſuæ: ex his omnibus apparet, non vocationis, vel ætatis, aut perfectioris vitæ prærogatiuâ (quibus omnibus vincebatur ab Andreâ fratre) primatum Petro collatum; ſed, vt ex iis quæ poſteà acciderunt, exploratum redditur, quòd in ſummæ fidei profeſſione, tum ipſi Andreæ, tum ceteris omnibus Apoſtolis antecelluerit. Ceterùm vox Syriaca *y Cephas*, Latinè interpretata, idem quod *Petra* ſignificat; ex Græca autem lingua dicitur *Petrus*, apud quos ὁ πέτρος idem eſt quod ἡ πέτρα: ſed interpres Latinus mutans nomen femininum in maſculinum, *Petrus*, non *Petra* dixit, quòd ea terminatio viro magis conueniens eſſet. At verò eiuſmodi amphibologia nullo modo cadit in vocem Syriacam *Cephas* qua vſus eſt Dominus; quæ omninò ſignificat Petram, nec quamlibet Petram, ſed quæ ſit omnium duriſſima, nempè Cautem. Eâ porrò appellatione, potiùs quàm alterius cuiuſdam materiæ ſolidiſſimæ, Dominum appellare voluiſſe Simonem, æquè Patres *z* cōſentiunt, quod & ipſe Chriſtus Petra dictus *a* ſit; vt quem ſui gregis conſtitueret vicarium ſucceſſorem, eumdem proprio ſuo nomine inſigniret. Sed & quod Optatus *b* Mileuitanus nomen Cephas non à Syra lingua; ſed à Græca, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, Caput interpretatur; (cuiuſmodi interpretandi modum & ab aliis Patribus, immò & ab ipſis Septuaginta Interpretibus ſæpiùs vſurpatum *c* ſcimus, dum Hebraicas voces in Græcam ſignificationem tranſire fecerunt:) diuina quadam diſpenſatione factum videtur, vt vna eadémque voce duabus linguis Petri principatus exprimeretur: quem & iiſdem appellationibus omnes antiqui ac recentiores Patres ſemper agnouerunt; dum eumdem *Petram fidei*, & *Caput Apoſtolorum* nominarunt. Sed de his plura Controuerſiarum ſcriptores Catholici, aduerſus hæreticos apertam veritatem impugnantes.

t 1. Cor. 3. Epheſ. 2.
PETRI VOCATIO, ET NOMINIS PRÆROGATIVA.
u Epiph. hær. 51.
x Sophro. hom. de ert. SS. Pet. & Paul.
y Hier. in Gal. 1 & alij.
CVR DICTVS CEPHAS.
z Ter. 4. cont. Marcion. 13. Baſil. l. 20. de pæn. Hier. in Iſa. 62. Leo ſer. 3. in anniuerſ. aſſ. ſup. ſua, & alij.
a 1. Cor. 10.
b Opt. l. 2. cont. Parm.
c Vid. Orig. ep. ad Afric. Turrian aduerſ. Magd. 3 & alios.

XI.
d Ioan. 1.

Poſt hæc Euangeliſta *d* hiſtoriam ſubinfert de vocatione Philippi, & acceſſu Nathanaelis ad Chriſtum. Philippum autem cum eſſe, cui

dixit

c *Matth. 8.* f *Clem. Alex. Strom. lib. 3.* [Cuius tamē ſententia vix poteſt ſtare; cùm certum ſit, vocationem Philippi inter primas nominatim cenſeri à Ioanne 1 de illo verò innominato longè poſteà agant Matthæus c. 8. & Lucas c. 9.] g *Rupert. Ab. & Ianſen.* h *Aug. tract. 17. in Ioan.*

dixit Dominus e, *Sequere me, & dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos*, tamquam rem minimè dubiam teſtatur Clemens f Alexandrinus. Sed quod Nathanaëlem putarunt aliqui g eumdem eſſe cum Bartholomæo, haud illorum coniecturis aſſentimur; ſed Auguſtino h tutiùs inhæremus, dum ait idcircò Nathanaëlem non fuiſſe à Domino electum inter Apoſtolos, quòd eſſet Legis Doctor.

Subdit deinde Euangeliſta: narrationem de *Nuptiis* factis in Canâ Galileę, & de primo omnium à CHRISTO edito miraculo, cùm ad eaſdem nuptias vnà cum matre vocatus, deficiente vino aquam mutauit in vinum. Proditum eſt à nonnullis has fuiſſe nuptias Ioannis Euangeliſtæ, qui cùm duxiſſet vxorem, viſo illo miraculo eam dimiſerit, ac Chriſtum ſecutus fuerit. Verùm ſunt hæc recentiorum auctorum intenta, cùm penes antiquiores nulla extet de iis memoria. Nam quod Auguſtinus præfatione in Ioannem ait, ipſum à Domino de fluctiuagâ nuptiarum tempeſtate vocatum eſſe; non eo ſenſu dictum eſt, quòd cùm vxorem duxiſſet, eam reliquerit, ſed quòd eam prorſùs nō acceperit: prout idem ipſe Auguſtinus k in fine eiuſdē operis apertè teſtatur, cùm ait eâ de cauſâ Ioannem à Chriſto plus ceteris amatum, quòd neque vxorem duxerit, & ab ineunte pueritiâ caſtiſſimus vixerit. Nec aliud Auguſtinum ſenſiſſe, inde exploratiſſimum redditur, quòd dictum Euangelium de nuptiis explicans, nullam prorſùs mentionem de Ioanne habuerit. Cùm & alioqui de cælibatu Ioannis, quòd numquam contraxerit nuptias, tum Hieronymus l aduerſus Iouinianum, tum antiquiſſimus Ignatius m, qui eodem quo Ioannes tempore vixit, grauiſſimus ſit aſſertor. Idque ipſum non de Ioanne tantùm, ſed & de Iacobo illius germano, Epiphanius n teſtatur. Affirmat verò Nicephorus o, fuiſſe eiuſmodi nuptias Simonis Cananæi, vnius ex duodecim Apoſtolis, qui & Zelotes eſt dictus. Ceterùm & Nathanaël erat è Canâ oppido (vt tradit Hieronymus p) Galilææ Gentium.

XII. *Ioan. 2.* IESVS AD NVPTIAS. k *Aug. tract. vlt. de Ioan.* IOANNES EVANGELISTA CÆLEBS. l *Hier. aduerſ. Iouin. lib. 1.* m *Ign. ep. ad Philadel.* n *Epiph. hær. 58.* o *Nic. lib. 8. cap. 30.* p *Hier. de loc. Hebr.*

XIII. q *Iſa. 9. ſec. 70. & Hier. ibid.* r *Epiph. hær. 51.* AQVA IN VINVM MVTATA. ſ *Plin. lib. 2. c. 30. & li. 4. cap. 12.* t [Aſſerit tamen id ipſum auctoritate Heraclidis, Suidas verb. Νάξος] u *Luci. lib. ... hiſt. ... ſcrib.*

Sed quod ſpectat ad per inſigne miraculum de Aquâ mutatâ in vinū, quod ob ſuî excellētiam longè ante præmonſtratum fuerat Iſaiæ q Prophetę; Epiphanius r id factum ſcribit vndecimâ menſis Tybi, hoc eſt ſextâ Ianuarij, quâ etiā die Eccleſia Catholica recolit anniuerſariâ ſolēnitate tantæ rei celebritatem: eámq; annuis miraculis in pluribus Orbis locis illuſtrari cōſueuiſſe, idem auctor de re viſâ & aliàs probè cognitâ teſtatur, agēs de fōte Cibyres vrbis Cariç, alióque Geraſç in Arabiâ, ac de Nilo fluuio Ægypti, in vinum conuerti ſolitis eâ horâ qua Chriſtus miraculum fecit. Enimverò & Plinius ſ, vnius tamen diei ſpatio diſcrepans, in Andro inſulâ fōtem Nonis Ianuarij vini ſapore fluere, auctoritate Mutiani Coſ. aſſerit. Cuiuſmodi fontium cùm nullus ante Chriſtum (quantùm memini) aſſertor fuerit; planè intelligas, ea omnia virtute Chriſti miracula facta eſſe. Nam quod de fonte Naxi inſulæ, ex quo nonnumquam vinum ſuauiſſimum flueret, Cteſias refert in ſuis Indicis, (quod quidem longè ante Chriſti aduentum accidiſſe dicendum eſſet) haud adeò fide t dignum videtur; cùm Lucianus u, & alij complures auctores veteres, eumdem ipſius commentarium vt plenè fabuloſum reiiciant.

XIV.

Minimè verò de miraculo Chriſti aſſentimur eis, qui illud in ſequentem annū reiiciunt; confirmantq; auctoritate Eccleſiæ, quæ eadem die, qua Magorum aduentū, & Chriſti baptiſmum; idem quoque miraculum recolit. Sanè cùm eadem hæc tria ad oſtēſionem Chriſti virtutis facta dicantur; non tamen vna eadémque die ſingulis quibuſque annis eſſe peracta, ſed ipſorum tātùm memoriam eadem die ab Eccleſia recenſeri ſolitā, teſtātur ſancti Patres, Auguſtinus x, Maximus y, Paulinus z, Eucherius, (falsò Euſebius Emiſſenus dictus) atque Iſidorus a; qui omnes ambigui fuere quænā potiſſimùm ex tribus illis rebus eâ die acciderit. Quod verò Dei Eccleſia in ea celebritate canit, *Hodie vinū ex aquâ factū eſt ad nuptias*, idem eſt ac ſi diceret vſitatâ ei phraſi, Hodie eius rei memoria agitur. Denique irrefragabili planè id monſtratur ratione, quòd alibi idem S. Auguſt. b Baptiſmum Chriſti, & miraculū vini ſic facta eſſe vno die teſtetur, vt cōtigerint vnâ eâdémq; die, nempè Dominicâ. Si ergo tā Chriſti baptiſmus, quàm miraculum, die Dominicâ contigit, manifeſtè probatur nequaquàm illud eâdem die poſt annum interlapſum accidiſſe, ſed prorſùs diuerſâ: nā ſi pręſenti anno feſtum Epiphaniç in diem Dominicam incidat, ſequenti in alteram incurrat neceſſe eſt. Non igitur diuerſo anno, ſed vno eodèmque vtrumque contigit; cùm nec ſit veriſimile, Chriſtum poſt vocatos Diſcipulos per annum integrum à miraculis abſtinuiſſe. Quod autem ad locum miraculi ſpectat; auctor eſt Nicephorus c, S. Helenam Conſtantini Imp. matrem nobili ibi erectâ Eccleſiâ eum illuſtraſſe.

DE TEMPORE MIRACVLI. x *Aug. ſer. 27. de temp.* y *Max. ſer. de Epiph.* z *Paul. in nat. 9. S. Felic.* a *Iſid. de Offic. Eccl. c. 22.* b *Aug. ſer. 154. de temp.* c *Nic. lib. 8. c. 30.*

XV. d *Ioan. 2.* e *Matth. 13.*

Poſt nuptias celebratas, ait Ioannes d IESVM deſcendiſſe Capharnaum cum matre, fratribus, & diſcipulis, ibique manſiſſe non multis diebus. Ipſam verò ſanctiſſimam Deiparam poſteà rediiſſe Nazareth ad propria, & illîc habitaſſe, certum eſt ex Nazarenorum apud Matthæum e ſermone: *Nónne hic eſt fabri filius? nónne mater eius dicitur Maria: & fratres eius, ac ſorores, nónne omnes apud nos ſunt?*

XVI. f *Ioan. 2.* DE ÆDIFICATIONE TEMPLI HIEROSOLYMITANI. g *Lib. 1. Eſd.* h *Euſeb. in Chron. Ioſeph. 15. Ant.* i *Ioſ. ibid.*

Appropinquante verò Paſchâ, aſcendit IESVS Ieroſolymam, & facto quaſi flagello de funiculis eiecit emētes & vendentes in templo. Cúmque plurima operaretur miracula multi ea vidētes crediderunt. Rem geſtâ narrat pluribus Ioānes f. Sed illud cōſiderandum, quòd cùm Iudæis ſignum in eius auctoritatis probationem petentibus Chriſtus dixiſſet, *Soluite tēplum hoc, & in tribus diebus excitabo illud*, reſpōderunt illi *Quadraginta & ſex annis ædificatū eſt, & tu in tribus diebus excitabis illud?* Cùm enim pari cōſenſione omnes Interpretes in eam abierint ſententiā, vt de templo quod ſub Zorobabel g reædificatum eſt, Iudæi intellexerint; quod licèt aliquo interpoſito ſpatio, tamē tot annorū numero & paulò maiori conſtat h abſolutum: bis tamen apertè aduerſari videtur quod Ioſephus i teſtatur, Herodem illud iam olim à fundamētis demolitum eſſe, & nouum deſuper ędificaſſe ſpatio octo annorum. Quòd igitur nulla fuerit cauſa, vt Iudæi ab ædificatione ſub Zorobabele factâ deducere voluerint argumētum, cùm ea ampliùs non extaret; nos veriùs exiſtimamus, eos de templo ab Herode reſtituto eſſe locutos; fuiſſéque veram illorum ſententiam hoc ſenſu, vt tempus reſpexerint quo ab Herode cœptum eſt ædificari; ac inde vſque ad pręſentem annum numerauerint annos quadraginta ſex. Cùm & alioqui quan-

rumlibet Ioſephus affirmet ipſum templum octo annis fuiſſe ab Herode abſolutum; tamen eiuſdem alibi k aſſertione conſtet, perſeueraſſe illius ſtructuram vſque ad tempus Neronis, operantibus in eâ circiter octodecim millibus opificum.

k *Id 20. Antiq. 1.*

RECTA TEMPORIS RATIO.

[Reprehenſus hic Ioſephus à Baronio de tempore ædificati templi Herodiani, defenditur ab aliis; Breuiter quod ad rem attinet. Herodes anno regni ſui decimo octauo (ex quo ſcilicèt eius titulum Romæ ex SCto adeptus eſt) templi fabricam inchoauit: & externam quidem ſtructuram annis octo, internam ampliùs ſeſquianno expleuit, adeò vt templum interius, exteriúſque, nouem annis cum dimidio ædificatum fuerit, quoad partes eſſentiales quibus commodè poſſent & ſacrificia offerri, & cetera quæcumque legalia præſtari; fabricâ autem inde lentiùs procedente, & interdum (vt fit ceſſante, demum ſub Nerone abſoluta vſquequaque fuit, tum quoad totius ædificij magnitudinem, tum etiam quoad ornatum tam interiorem quam exteriorem. Illi porrò quadraginta ſex anni ædificationis quorum meminere Iudæi, cùm ex prædictâ ratione annorum Herodis, pertingere noſcantur dumtaxat ad annum Chriſti circiter vigeſimum octauum; inde colligi poſſe videtur, tunc aliqua de cauſâ per aliquot annos intermiſſum opus fuiſſe: ac proinde non dixiſſe Iudæos, ædificari templum, ſed ædificatum eſſe. Quæ eſt verborum Ioſephi interpretatio Tornielli an. 4031. & aliorum poſt eum.]

XVII. Poſt hæc in templo geſta, Nicodemus Iudæorum nobiliſſimus (quem Ioãnes l *Principem Iudæorum* appellat) nocte acceſſit ad IESVM, & ab eo edoctus eſt myſteria fidei. Inde verò, vt idem Ioannes ſcribit, venit IESVS cum diſcipulis ſuis in Iudæam, & illic demorans baptizabat. Porrò ab ipſo Chriſto Petrum ſolum baptizatum eſſe, ab hoc autem Andream & filios Zebedæi, & ab iſtis reliquos Apoſtolos, expreſſis verbis teſtatur apud Nicephorum m Euodius ipſius Petri, in regimine Eccleſiæ Antiochenæ ſucceſſor, & in Prato n Spirituali Clemens Stromatæus. Rurſúmque Septuaginta diſcipulos à Petro & Ioanne baptizatos eſſe, ex eodem Euodio traditur. De baptiſmo verò Apoſtolorum pluribus agunt Tertullianus o, & Auguſtinus p, aduerſus eos qui negabant illos fuiſſe baptizatos, ſed ipſos baptizaſſe alios tunc temporis cùm Chriſtus baptizaſſe dicitur. Nam baptizandi opus à ſe inchoatum, per ſuos eum perfeciſſe, omnes æquè affirmant, ex ſententia Ioannis q, dicentis quòd IESVS non baptizaret, ſed diſcipuli eius.

l *Ioan. 3.*
BAPTIZATI A CHRISTO
m *Niceph. lib. 2. cap. 3.*
n *prat. Spir cap. 176.*
o *Tert. lib. de bapt.*
p *Aug. ep. 108.*
q *Ioan. 4.*

XVIII. Ceterùm permanſiſſe IESVM in Iudæâ ſaltem vſque ad menſem Nouembris, eâ ratione neceſſariò concludendum videtur, quòd non inde receſſerit niſi quatuor menſibus (vt ipſemet r ſignificauit) ante meſſem: certum autem ſit, ſ iam tempore Paſchæ offerri ſolere manipulum ſpicarum. Vt autem inde recederet, & in Galilæam rediret, duæ in Euangelio cauſæ redduntur; altera vt cederet inuidiæ Phariſæorum, qui cùm magis Ioannem obſeruarent quàm Chriſtum, iniquo ferebant animo plures accedere ad baptiſmum Chriſti quàm Ioannis: altera, quòd audiuiſſet Ioannem ab Herode Tetrarchâ Galilææ eſſe detruſum in carcerem. Itaque eò ſibi eſſe veniendum putauit Chriſtus; vt vbi cœperat prædicatio veritatis, ibi magis coaleſceret; & vbi deſierat Ioannes, inde ipſe Chriſtus exordiretur prædicare pœnitentiam.

r *Ioan. 4. v. 35.*
ſ *Leuit. 23.*

XIX. Quæ autem cauſa præceſſerit vinculorum Ioannis, ea deſcribitur ab Euangeliſtis t, quòd Herodem reprehenderet de Herodiade vxore fratris ſui Philippi, quam ipſe Herodes ſibi abduxerat. Deſcribit eamdem hiſtoriam de amoribus Herodis cũ Herodiade, & de carcere ac nece Ioannis, Ioſephus u, ſed multa perperàm miſcens, quę manifeſti ab aliis mendacij coarguuntur. Veluti, quòd Herodiadem dicat vxorem fuiſſe, non Philippi, ſed Herodis neſcio cuius; quem cùm perpetuò alibi tacuerit dum maxima fuit occaſio eum recenſendi x, modò finxit veteris Herodis filium ex Mariamne Simonis Põtificis filiâ. Porrò eiuſdem Herodiadis filiam, Salomen dictam, ex eodem incognito Herode genitam, nuptui vult traditã Philippo Tetrarchę: cùm tamen eiuſdem Philippi ipsã Hierodiadem vxorem fuiſſe, tum Euangeliſtæ, tum alij teſtentur hiſtorici y. Herodiadem autem filiam fuiſſe Ariſtobuli filij veteris Herodis, & fratris ipſorum Herodis Antipæ atque Philippi, teſtatur idem Ioſephus z, aliique conſentiunt. Cuius item auctoritate conſtat, illam quę anteà eidem Herodi nupſerat, quàmque ille eiecit vt Herodiadem ſubintroduceret, filiam extitiſſe Aretæ Regis Arabiæ Petreæ; atque ea de cauſa bello inter eos conflato, exercitum Herodis deletum eſſe. Quod autem Herodis in Ioannem commotionis eam adfert cauſam, quoniam verebatur ne ſumma hominis auctoritas defectionem aliquam in populo pareret, qui ob frequentes ad eum conuerſus nihil non facturus ex eius conſilio videbatur; etiam in his refellitur ab Euangeliſtis, dum ipſi (vt vidimus) id contigiſſe dicunt quòd à Ioanne Herodes de inceſtu Herodiadis redargueretur. At de nece Ioannis dicetur inferiùs ſuo loco. Nunc verò non prætermittimus dicere, locum iſtum Euangeliſtarum à Mõtaniſtis fuiſſe deprauatum: qui ad ſtruendam hæreſim de monogamiâ, quòd viduæ non liceret vlteriùs virum ducere, adiecerunt vt perperam legerent, Herodem duxiſſe fratris ſui defuncti vxorem: prout etiam Tertullianus a, qui eumdem cum illis defendebat errorem, aliquando legit. Ceterùm raptam fuiſſe Herodiadem ab Herode viuente adhuc Philippo, eſt ſanè (licèt Auguſtinus dubitauerit) probabilius ex Hieronymo b; nec non ex Ioſepho, dum ait c Philippum obiiſſe dumtaxat anno vigeſimo Imperij Tiberij: cùm tamẽ Ioannes poſt abductam ab eo Herodiadem, & reprehenſum eâ de cauſâ Herodem, detruſus in carcerem fuerit anno præſenti, nempè ipſius Tiberij decimo quinto.

t *Matth. 14. Marc. 6. Luc. 3.*
IOANNES BAPT. CARCER.
u *Ioſ. 18. Antiq. 7.*
DE HERODIADE.
x *Ioſ. 17. Ant. & 10. 13 vbi agitur de teſtamento veteris Herodis, ac diuiſione regni per eum factâ.*
y *Hegeſip. de excid. Ieroſ. lib. 2. c. 1.*
z *Ioſ. 18. Ant. 7. & 8.*
a *Tertul. aduerſ. Marcion. lib. 4. c. 34.*
b *Hier. in Matth. 14.*
c *Ioſ. 18. Antiq. 6.*

XX. Venturus autem IESVS in Galilæam, tranſiens per Samariam habuit ad fõtem Iacob ſermonem cum muliere Samaritanâ; eamdémque primùm auerſantem ipſius tamquam hominis Iudæi colloquium, paulatim ad veritatis cognitionem & ad meliorem frugem, plurimóſque inſuper Samaritanorum ad fidem perduxit. Rem geſtam fuſiùs deſcribit Euangeliſta d. De ſeparatione verò ab inuicem Iudæorum & Samaritanorum, quæ ob diuerſitatem religionis interceſſit, cùm Samaritani profanum ſuum in monte Garizim ædificatum templum Ieroſolymitano anteponerent; pluribus agitur tum in ſacris dd libris, tum apud Ioſephum e. Ad Puteum autem Iacob, qui & Fons dictus eſt, in memoriam præſentiæ Domini atque ſeſſionis, poſteà erectam eſſe Eccleſiam, teſtes ſunt Hieronymus f & Beda ff.

IESVS VENIT SAMARIAM.
d *Ioan. 4.*
dd *4. Reg. 17. & 18.*
e *Ioſ. 11. Ant. 7. & 8. & lib. 13. cap. 6.*
f *Hier. de loc. Hebr. in Act.*
ff *Bed. de loc. Sacr. cap. 15.*

XXI. Poſt hæc Ieſus abiit g in Galilæam: diuertenſque à Nazareth, teſtimonium perhibuit, Prophetam in ſuâ patriâ honorem non habere. Veniens autem iterùm in Canâ Galilęę, ſanauit filium

g *Ioan. 4.*

lium Reguli cuiuſdam abſentem. Quem quidem Regulum, putamus fuiſſe dominum alicuius oppidi eiuſdem Galilææ; ſic tamen vt Tetrarchæ ſubeſſet, vel Romano Præſidi. Hieronymus *h* *Palatinum* vertit; hoc eſt, aulicum, vel miniſtrum regium: legens in Græco βασιλικὸς, non βασιλίσκος; ſicut & quidam alij. Poſt hęc verò habitauit Chriſtus *i* in ciuitate Capharnaum maritimâ; quam ob frequentem eius in illâ incolatum, alibi Matthæus *k* appellat ciuitatem ipſius. Ambulans autem aliquando iuxta mare, vocauit primò Petrum & Andream fratres; & mox Iacobum & Ioannem itidem fratres; filios Zebedæi, (quos & *Boanerges*, hoc eſt, filios tonitrui appellauit,) omnes piſcatores: qui confeſtim relictis omnibus, ſecuti ſunt eum. Quod autem in Capharnaum potiùs quàm in aliis Galilææ ciuitatibus diutiùs egerit, ea ratio afferri ſolet, quòd frequentior illùc eſſet acceſſus vndique hominum mercaturæ cauſâ. Vnde & factum eſt (quod ſubdit Matthæus) vt cùm circuiret totam Galilęam prędicans Euangelium, & ſanans omnes infirmitates, abierit fama eius in omnem Syriam.

h Hier. in Iſa. 65.
i Matth. 4. Marc. 1. Luc. 4.

XXII. DE MVTVIS AGBARI ET IESV LITERIS.
Per Rom.
[De quarum fide, quam in dubiũ reuocare voluit criticulus Caſaubonus. Exercit. 13. ad uerſ. Baron. videndus. Gretſerus Syntagm. de imaginib. non manufact. cap. 1]
l Euſ. 1. hiſt. 13.
m Gelaſ. decret. de lib. apocry.
n Ap. Aug. epiſt. 163.

Hac verò famâ permotum Abgarum, ſiue Agbarum, Regem Edeſſæ ciuitatis Syriæ, ſcripſiſſe ad eum perhibent epiſtolam, quâ illum Edeſſam inuitare, tum ad fugiẽdos inſultus Iudęorum, tum vt ipſum Agbarum in morbo quo torquebatur liberaret: reſcripſiſſe verò Dominum, & laudaſſe eum de fide, ſe verò excuſâſſe, quòd iis ad quæ miſſus eſſet occupatus, à Iudæâ recedere non poſſet, cæterum miſſurum ſe poſt ſuam aſſumptionem vnum ex diſcipulis ſuis, qui ei ſanitatem reſtitueret, & vitã imperriret. Quas quidem EPISTOLAS è tabulis publicis Edeſſenæ ciuitatis deſcriptas, atque è Syriacâ linguâ in Græcam tranſlatas, Hiſtoriæ ſuæ Euſebius *l* intexuit ſed quòd eæ non reperiantur ab Euangeliſtis conſcriptæ, idcircò Gelaſius *m* Papa inter ſcripta apocrypha adnumerauit; nõ tamẽ vt eas omninò proſcribat, ſicut nec complures alios libros, quos ibi proximè recenſuit: fuiſſe verò abſque aliquâ dubitatione ab antiquioribus receptas, euidenter teſtatur epiſtola Darij *n* Comitis ad ſanctum Auguſtinum; & ante Auguſtini tempora egregiam de illis habuit mentionem ſanctus Ephręm ipſiuſmet ciuitatis Edeſſę diaconus, in eo opuſculo cuius eſt titulus *Teſtamentum Ephram*: agitque de iiſdem Theodorus Studita in Epiſtolâ ad Paſchalem Papam: ſed & eamdem ipſam quæ ſcripta eſt à Domino ad Agbarum, ſub Conſtantino VIII. Imp. anno Domini 944. Edeſsâ delatam eſſe magno honore Conſtantinopolim, vnà cum Imagine Non-manu-factâ, de quâ mox dicetur, & miraculis illuſtratam eſſe; videbitur inferiùs ſuo loco. Eamdémque adhuc temporibus Michaëlis Paphlagonis (qui Imperium auſpicatus eſt anno Domini milleſimo trigeſimo quarto exſtitiſſe integram, & in honore habitam, Cedrenus *o* eſt auctor. Attamen non hæc à nobis ita ſint dicta vt apocrypha in hagiographa transferri velimus; ſed ne ea quis omninò contemnenda exiſtimet, quæ maiores complures venerati eſſe noſcuntur. Quemadmodum nec ſic hæc modò recenſuimus, quaſi hoc anno contigerint, (cùm potiùs contextus Epiſtolarum, arguat eas non longè ante Domini paſſionem ſcriptas) ſed eâ occaſione quòd dicatur ab Euangeliſtâ, in omnem Syriam CHRISTI famam fuiſſe peruulgatam. Sunt autẽ Epiſtolę huiuſmodi: Agbari quidem:

o Ced. in comp.

Agbarus Princeps Edeſſæ Saluatori propitio, qui in confiniis Hieruſalẽ in carne apparuit, Salutem. Inſignes illas virtutes & curationes, quæ abs te ſine medicamẽtis & ſine herbis factæ ſint, auditione accepi. Cæcos enim (vt fama eſt) videre efficis, claudos ambulare, & leproſos mũdas; ſpiritus iracundos, & dæmones eiicis; eos etiã qui diut° morbis preſſi ſũt ſanas: mortuos deniq; ad vitam reuocas. Quæ quidẽ cùm de te audiuiſſẽ, de duobus hiſce alterũ verum eſſe cogitabã: te aut Deũ eſſe, & è cæli faſtigio delapſum: aut Dei filiũ ſaltem, qui iſta tã ſtupenda edas miracula. Quapropter hac ad te ſcripſi, magnoperè precatus vt laborẽ ad me accedẽdi ſuſcipere, hũcq; quo crucior morbũ curare nõ graueris. Etenim audio Iudæos tibi obſtrepere maleuole, & velle libẽter aliquo magno malo afficere. Eſt mihi ciuitas, perexigua quidẽ; ſed ornata ſanè & illuſtris: quæ vtriq; noſtrũ rerũ neceſſariarũ ſuppeditabit ſatis. Chriſti verò reſpõſio: *Agbare beatus es, qui cũ nõ videris me, in me tamẽ credidiſti. De me enim ſcriptis proditũ eſt, eos qui me viderũt in me nõ credere, vt hi qui me nõ viderũt credant, & vitã conſequantur. Quod ſcribis ad me te velle vt ad te veniã: eas res quarũ gratiâ ſum miſſus, debeo hîc neceſſariò obire: quas cũ plenè perfecero, ad eũ recipi qui me miſit. Quò ſimul ac aſſũptus fuero, aliquem ex diſcipulis meis mittã ad te, qui morbo quo tantopere torqueris, faciat medicinam, & vitam tibi tuiſque impertiat.* Hactenùs Epiſtolæ.

XXIII.
p Evag. 4. hiſt. 29.
DE IMAGINE CHRISTI NON MANVFACTA.
Per Rom.
[De cuius veritate copioſè, Gretſerus proprio Syntagmate contra futiles obiectiones Caſaubon. in Exercit. 15. cont. Baro.]
q Damaſ. 4. de fid. Orthod. 17.
r Nic. 2. hiſt. 7
ſ Ap. Metaphr. 13. Nou. & in vita S. Alexij.
t Tom. 3. Concil.

Porrò & ab ipſo Chriſto ſuî Imaginem Non-manu-factam ad eũdem Agbarum miſſam eſſe poſt datam epiſtolam, à compluribus grauiſſimis auctoribus ſcriptum reperimus. Id enim teſtatur Euagrius *p* Scholaſticus, non tamquam primus rei auctor, ſed occaſione inſignium miraculorum inde proditorum, quæ recenſet: quæ verò ab ipſo ſcripta ſunt, à Patribus Oecumenici Concilij Nicæni Secundi, vt omni fide, digna comprobata fuère. Qualiter autem illa Imago *Non manu-facta* diceretur, Ioannes *q* Damaſcenus ita accidiſſe ſcribit, vt cùm Agbarus pictorem miſiſſet vt Domini imaginem exprimeret, neque id pictor ob ſplendorẽ ab eius vultu manãntẽ conſequi poſſet; Dominus ipſe faciei ſuæ pallium (ſeu linteum) admouens, imaginem ſuam ei impreſſerit, & ad Agbarum miſerit, vt pio eius deſiderio ſatisfaceret. Scribit his ſimilia Nicephorus *r*: ac prætereà extat *ſ* de eadem Imagine luculenta oratio Conſtantini Porphyrogeniti Imperatoris; & cumulata mentio in actis *t* Sanctorum Samonis & Goriæ. Sed & Græcos anniuerſariam de eâ celebrare conſueuiſſe ſolẽnitatem decimoſeptimo Calendas Septembris, conſtat ex eorum Menelogio. Et quod ad Latinos pertinet, teſtimonio Hadriani Papæ ſcribentis *u* ad Carolum Magnum, certum redditur, eandem de eiuſmodi Imagine hiſtoriam cognitam & receptam eſſe à Stephano Papâ in Concilio Romano. Denique præſidio eiuſdem ſanctæ Imaginis hoſtium ſæpè copias eſſe profligatas, probatorum auctorum teſtimonio dicetur inferiùs ſuis locis: nunc ad Euangelicam hiſtoriam reuertamur.

XXIV.
x Matth. 4. Marc. 3.
y Luc. 5.
PISCATIO PETRI.

Cùm ob ſigna quæ IESVS in Galilæâ ederet, ſequerẽtur *x* eum turbæ multæ ipſe ſtans *y* ſecus lacum Geneſareth, vidit duas nauiculas piſcatorum, & aſcendit in vnam quæ erat Petri, & prædicauit ex eâ turbis: & poſtquàm ceſſauit loqui,

iuſſit in altum ducere, & laxare retia in capturam; tantáque concluſa eſt multitudo piſcium, vt rumperetur rete, & impletæ ſint ambæ nauiculæ, ita vt penè mergerentur: cuius rei ſtupore perculſus Petrus, audiuit à Domino *Noli timere: ex hoc iam eris homines capiens.* Hęc pluribus Lucas Euangeliſta: quæ nemo non videat quàm vertant in prærogatiuam futuri primatûs Petri; his ſcilicèt tamquam quibuſdam lineamentis adumbrante Domino quæ poſt modùm in Eccleſiâ futura erant: prout etiam Patres interpretati ſunt.

De lacu Genesareth.
z Ioſeph. 3. de Bel. 18.

Quod verò pertinet ad lacum *Geneſareth*, cuius eſt in Euangelio frequens mentio; deſcribens illum Ioſephus z, ait quadraginta ſtadiis patere in latitudine, centum in longitudine, mediúmque fluuio Iordane ſecari: aquam habere dulcem atque potabilem, variáque piſcium genera, ab aliorum locorum piſcibus ſapore & ſpecie diſcreta, ceterùm regionem ipſam Geneſar dictam, naturâ ſimul & arte pulcherrimam & vberrimam extitiſſe. Sed quòd præter alia oppida, eſſet in eius ripâ *Tiberias* ciuitas in honorem a Tiberij Imp. ab Herode Tetrarchâ ædificata; ab eâ factum eſt vt lacus ipſe appellatus ſit *Tiberiadis*: quem & aliquando Euangeliſtæ *mare* vocant, ſiue ob amplitudinem, ſiue quòd penes Hebræos quælibet aquarum congregatio *mare* dici conſueuit.

a Id 18. Ant. 3.

XXV.
b Matt. 8. 9. Mar. 1. 2. 5. Luc. 4. 8.

Subdunt poſt hæc Euangeliſtæ b multas res geſtas à Ieſu in Galilæâ, multáſque ſanationes diuerſorum morborum; quas per ſe quiſque legere poterit, cùm ſint cunctis obuię. Porrò cùm in terrâ Geraſenorum, ſiue Gadarenorum (erant iſtæ c duæ ciuites in regione Gergoſæorum trans lacum Geneſareth) liberaſſet duos dęmoniacos ſæuos nimis, de monumentis exeuntes: permiſit dæmones in porcos ſe immitere, qui eos dederunt in mare præcipites. Quòd autem populi illi eſſent Iudæi, illicitè ſuariam artem exercuiſſe putantur, quibus adeò ſues abominationi erant, vt nec ſuo nomine eos nuncupare dignarẽtur; quippe Ioſephus cc cùm *nefanda* dicit *animalia*, porcos intelligit. Verùm ad ſuppeditãdam annonam Romanis militibus, certum eſt, ſicut in aliis prouinciis ita in Paleſtinâ ſues ali conſueuiſſe: eá namque de causâ multa leguntur ſuariis conceſſe priuilegio d. Ceterùm agens Epiphanius e de Gadarâ ciuitate, dicit prope ipſam fuiſſe tumbas, ſiue ſepulchra, in ſpeluncis, quæ erant in petris exciſæ, ac deſuper ſtructæ: illicque dæmonum inuocationes à pręſtigiatoribus exerceri ſolitas. Agénſque inſuper de balneis, ſeu aquis calidis, quæ erant in eodem agro Gadareno, ad quas frequens eſſet virorum feminarúmque acceſſus, morborum curationis causa; ſubdit feminæ Chriſtianæ perpulchrum exẽmplum, virtute ſigni Crucis liberatæ à laſciuo iuuene, ſibi arte dæmonum in iiſdem balneis illudente. Ad has verò potiùs aquas, quàm ad lacum Geneſareth, porcos eſſe merſos, coniici poteſt eo quòd lucus ille impudicitiis & illuſionibus dæmonum eſſet expoſitus.

c Ioſ. 5 de Bel. 3. Hier. de loc. Hebr.
Dæmones in porcos.
cc Ioſ. 5. de Bel. 1.
d C. Theod. de Suar.
e Epiph. hær. 40.

XXVI.
De Publicanis.

Rediens poſteà in Capharnaum Ieſus, *Matthæum* Publicanum ſedentem ad telonium ſe ſequi iuſſit; & in conuiuio ab illo præparato, Phariſæorum ſoluit obiectionem de eo quòd tam ipſe quàm eius diſcipuli cum Publicanis manducarent. Sanè quidem tam ex iſto, quàm aliis pleriſque Euangelij locis conſtat, penes Iudæos Publicanos fuiſſe malę exiſtimationis homines. Tertullianus f putauit eos omnes fuiſſe Gentiles: quem ſanctus Hieronymus ff redarguit exemplo ipſius Matthęi aliorũque, qui ex circumciſione fuerunt. Iuriſconſulti qui Romanorum leges ſunt interpretati, illos dixère g eſſe Publicanos, qui vectigalia à fiſco conducunt; quorum munus h erat, non tantùm vectigalia à ſubditis, ſed & profeſſionem exigere. Eorum autem functionem fuiſſe apud Romanos honeſtiſſimam, quæ nec niſi Equeſtri Ordini conferri ſoleret, patet ex variis locis Ciceronis i, & maximè ex epiſtola ad Quintum fratrem de regimine Pręfecturę Aſianę; vbi plura habet de dignitate, & vtilitate Publicanorum: quamuis & addat, nomen eorum non Iudæis tantùm, ſed & Græcis fuiſſe infenſiſſimum, ac plenè inuidioſum. Mittebantur porrò in prouincias ad vectigalia exigenda: iidémque rurſùm ex ipſis prouinciis homines ſibi eligebant k, quos eidem muneri adſcriberent, qui item Publicani dicebãtur; cuius ordinis Matthęus erat, & Zachęus dictus princeps Publicanorum, qui dicebatur l Syriacè *Res Gabbae*, ceteri verò publicani *Gabbain*: vnde fortaſsè deductum nomen *Gabella*. In Hebraico verò textu Euangelij ſancti Matthæi, quod peruetuſtum habetur, Publicanos *Pariſim* inuenimus nominatos; quod eſt proprium nomen illorum latronum, qui maceriam vel ſepas diſſipant ad furandum: ſicut & eadem voce vſus eſt aliquando Hieremias ll pro latronibus. Hâc porrò appellatione Publicanos Iudęi nuncupabant, quòd libertatis aſylum viderentur effringere, atque ad ſeruitutem aditum aperire; cùm ipſi genus Abraham ex libera liberos ſe eſſe profiterentur, nec quicquam aliis debere, niſi decimas Deo, legéque ſtatutum eſſet, ne quis filiorum Iſraël vectigal penderet. Vnde quantumlibèt inuiti ad vectigal & tributum ſoluendum adigerentur, execrandum tamen exiſtimabant à contribulibus ſuis id exigi: & illos qui ei muneri vacabant, ſicut & ceteras turpes perſonas, magiſtratibus publicis arcebant. Scribit quoque Suidas ex Iamblico, ob duras acerbaſque exactiones, nomen Publicanorum fuiſſe inuiſum; eorúmque in vitam apertam dicit eſſe violentiam, impunitam rapinam, negotiationem nulla ratione conſtantem, inuerecundam mercaturam. Sed de his hactenùs.

f Tert. lib. pudicit.
ff Hier. ep. 146.
g l. 1. D. de publican. l. 16. de verb. ſig.
h l. vlt. D de publican.
i Cic. ep. ad fam. l. lib. 13 ad Brut. & orat. pro Plancio.
k l. 1. D. de publican.
l Canin. de loc. No. Teſt. c. 8.
ll Hierem. 7. verſ. 11.

XXVII.
m Matth. 9. Mar. 5. Luc. 8.

Recenſetur poſt hæc ab Euangeliſtis m hiſtoria mulieris, quæ annis duodecim paſſa fluxum ſanguinis, ſanata eſt tactu fimbriarum veſtimẽti Ieſu. Hanc verò, ne tanti beneficij aliquando memoria excideret, rem geſtam æneis ſtatuis, tam Ieſu, quàm ſuî habitu ſupplicãtis effigiem referentibus, poſteris commendaſſe Euſebius n eſt auctor. aitque eam Cæſarea Philippi (quæ erat ciuitas Phœnicię, Paneade ab incolis dicta) oriundam fuiſſe, ſed Gentilem: eaſdémque ipſas ab ea erectas ſtatuas ſe vidiſſe in ea ciuitate præ foribus domûs eiuſdem feminę; & ad pedes Imaginis Chriſti, in ipſa baſi inuſitatam quamdam herbæ ſpeciem enaſci ſolitam, quæ vbi ad ænei veſtitûs fimbriam excreuiſſet, morbi cuiuſcumque medicandi vim haberet.

n Euſ. 7. hiſt. 14.
Mulier curata a fluxu sanguinis, erigit statuam Christo.

XVXIII.
o Matth. 9. Marc. 5. Luc 8.
p Ioſ. 5. de Bel. 15.

Curata à ſanguinis fluxu muliere, Chriſtus ſuſcitauit o à mortuis filiam Archiſynagogi, ad cuius funus iam tibicines venerant vt lugubre canerent. Nam morem fuiſſe Iudæorum ad luctum tibicines adhibere, ex Ioſepho p etiam cognoſci

q *Seneca in lud. Claud. Plutarch. de conſol. Val. Max. l. 2. c. 5. n. & alij complures.*
r *Luc. an. li. de luct.*
ſ *Luc. 7.*
t *2. Theſſ. 4.*

gnoſci poteſt. Verùm id quidem non ex diuinæ Legis præcepto, ſed potiùs more Gentilium *q*, tam Latinorum, quàm Græcorum; apud quos funebre carmem, quod dicebatur *Nænia* (vt auctor eſt Feſtus) canebatur ad tibiam, & vt ſcribit Lucianus *r* ipſa in luctu iterari ſolitæ pectoris tunſiones, attemperabantur ad modos tibię. Quòd igitur in Iudæâ etiam frequens eſſet eius rei vſus, inde prouerbium apud Lucam *ſ*: *Cantauimus vobis tibiis, & non ſaltaſtis; lamentauimus* (iiſdem nempe tibiis) *& non ploraſtis*. At verò cùm Paulus *t* moneat ne contriſtemur de dormientibus, tibicines nequaquàm adhiberi ſoliti ſunt in funeribus Chriſtianorum.

XXIX.
u *Matth. 9.*
Ivdæi incipivnt adversari Christo.

Subdit his Matthæus *u* de duobus cæcis, & dæmoniaco muto, curatis à Domino, perbreuem hiſtoriam? quando cœperunt Phariſæi ipſum calumniari quòd malis artibus dæmones eiiceret, nimirùm non virtute Dei, ſed principis dæmoniorum. Hicque meritò finem imponimus pręſenti anno primo Pręddicationis Chriſti; neque illum Coſſ. modò metimur, quippe qui ſciamus maiorem partem rerum quas in Galilæâ geſtas diximus, contigiſſe initio anni ſequentis. Sed cùm non ſit certum quid quo die vel menſe factum ſit, eam inimus rationem in annis Chriſti prædicationis recenſendis, vt ſecundùm Paſchatis feſtiuitates eos diſtinguentes, primum annum (quem propterea, vt diximus, *acceptabilem* prædixit Iſaias *x*, quòd prædicatio tempore illo facta ab omnibus acciperetur) concludamus termino Paſchatis, & pacifico ſtatu Euangelicæ prædicationis. Quamuis enim aliqua leuis interceſſerit contentio Phariſæorum cum Chriſto hoc ipſo anno; non fuit tamen eius generis, vt quærerent eum perdere, ſi poſteà fecerunt.

x *Iſa. 61. Ad d Epiſtol. Parau. a ſi & har. 61*

IESV CHRISTI
An. 32.
Tiberii Imp.
An 16.

I.
a *Senec. in Tiber. c. 69.*
Pascha secvndvm.
b *Ioan 5.*

Anno Chriſti trigeſimo ſecundo, Longino & Quartino *a* Coſſ. cùm adeſſet dies feſtus Iudæorum, venit Iesvs Ieroſolymam, & languentem hominem annis triginta octo excubãtem in probaticâ piſcinâ ſanauit. Rem geſtam enarrat Ioannes *b*; qui idcircò acta ſuperioris anni maiori ex parte prætermiſiſſe viſus eſt, quòd cùm nouiſſimus omnium ſcriberet Euanlium, quæ ab aliis tribus Euangeliſtis eſſent abundè narrata, repetere non curauit; quæ verò prætermiſſa vidiſſet, ipſe ſuppleuit: Eo enim conſilio in ſcribẽdo Euangelio vſum eſſe, teſtatur S. Hieronymus *c*. Porrò quòd multi *d* dictum diem feſtum, fuiſſe Pẽtecoſten anni ſuperioris ſũt interpretati, nullo ſanè pacto ſubſiſtere poſſe, cognoſcet qui exactam habuerit rationem eorũ quę eodem relata ſunt anno. Si enim ad eius anni Paſcha Dominus veniens, Ieroſolymis non ante menſem Decembris comperitur receſſiſſe: (id namque patet ex ipſius verbis inde recedentis, & per Samariam tranſeuntis, *Adhuc quatuor menſes ſunt & meſſis venit*, quę Paſchali tempore adeſſe conſueuerat:) certè cùm Ieroſolymam ad diem feſtum iterùm rediit, planè non potuit intelligi Pentecoſtes illius; anni neque etiam feſtum Tabernaculorum, quę iam pręterîiſſent. Denique de feſto Paſchatis Ioannem intellexiſſe, antiquiſſimus Irenęus *e* diſertè teſtatur. Curato autem ægro, tumultuãres in Iesvm Phariſęi *f* quòd Sabbato, quo illũ ſanaſſet, grabatum tollere iuſſiſſet, & patrem ſuum Deum dixiſſet; de eo interficiendo cogitare cœperunt, atque eò magis quòd paulò pòſt ipſo ſabbato ſecundo-primo (vt vocat Lucas *g*) eodem Domino tranſeunte per ſata, eſurientes eius diſcipuli ſpicas vellentes, ac manibus confricantes, triticum ex illis purgatum comediſſent.

c *Hier. de Script. Eccl. cap. 9.*
d *Chryſ. & Cyrill. Aleg atque alij eos ſecuti.*
e *Iren. lib. 2 cap. 10.*
f *Ioan 5.*
g *Luc. 6.*

II.
Sabbatvm secvndo-primvm.

Quod autem ſegetes tunc fuiſſe maturas inſinuet Euangeliſta, fuiſſe etiam tempus Paſchæ plerique omnes Interpretes affirmant: licèt qui dies vocetur Sabbatvm secvndo-primvm, vel *Sabbatum ſabbatorum*, quo non liceret ſpicas vellere, minùs inter ſe conſentiant: éſtque vetus quæſtio, de quâ obiter Hieronymus *h* rogans Gregorium Nazianzenum, lepida ab eo tergiuerſatione eluſus eſt. Nobis verò, aliis prætermiſſis, magis placet ſententia Iſidori *i* Peluſiotæ, dicentis illam fuiſſe diem, quæ poſt primam Azymorum mox ſequitur, quę & inſuper incidiſſet in Sabbatum hebdomadarium, quo nec quæ ſpectarent ad victum *k* parare liceret. Quare quòd facta hæc eſſe Paſchali tempore, alij quoque pro certo haberent; inde putarũt *l* hâc auctoritate, quaſi nouo Paſchate adinuẽto, quinque eſſe Paſchata numeranda ab illo primo poſt nuptias celebrato, eâque ratione dicendum eſſe Chriſtum crucifixum anno ætatis ſuæ trigeſimo quinto per tres menſes inchoato. Sed hæc repugnare multis, cùm agetur de Paſſione, demonſtrabitur.

h *Hier. ep. ad Nepotian.*
i *Peluſ. 3. ep. 11. ad Iſid diac. conſentiũ: que ſaltem ex parte, Epiph. hær. 30. & Chryſ. hom. 40 in Matt.*
k *Exod. 12.*
l *Epiph. & Chryſ. ibid.*

III.
m *Matt. 12. Marc. 3. Luc. 6.*

Reuerſo *m* poſt hæc Iesv in Galilæam, rurſùm occaſione redditæ ſanitatis die ſabbati homini habenti manum aridam, Scribæ & Phariſæi cum Herodianis inierunt cõſilium quomodò eum perderent. Cùm verò in dies frequentior eſſet ad eum concurſus, non è Galilæâ tantùm, ſed etiam è vicinis regionibus vt ab eo ſanarentur; ne comprimeretur à turbâ, nauiculam ſibi parari iuſſit. Aſcendens *n* verò aliquando in montẽ, pernoctauit in oratione; & cùm dies factus eſſet, elegit Duodecim ex diſcipulis vt mitteret eos ad prædicandum, quos etiam Apostolos nominauit, dans eis poteſtatem curandi morbos, & eiiciendi dęmonia. Quinam autem ij fuerint, Euangeliſtæ *o* recenſent, & omnibus notum eſt. Fuiſſe verò ordinem inter eos, vt ſcilicet vnus tamquam caput aliis præſtaret, illúmque ipſum fuiſſe Petrvm; quotquot ab exordio naſcentis Eccleſię (ne ſingulos commemorem) Orthodoxi fuêre Scriptores, abſque aliquâ ſunt ambiguitate profeſſi: iidémque ipſi Euangeliſtę vel in iis nominandis ſatis indicant, dum vbicumque eos recenſent, ſiue omnes, ſiue aliquos eorum, Petrum ſemper primum ponũt; quem & hîc Matthęus expreſsâ *Primum* appellat, cũ alioqui nec vocatione, nec ætate primus eſſet, vt vidimus ſuperiùs. Quod autem ad genus eorum ſpectat; omnes fuiſſe Galilęos, Angelorum *p*, hominũque *q* teſtimonia ſuffragantur. Stirpe verò, ipſorum aliqui ex tribu Iuda (nempè qui dicti ſunt Fratres Domini) ceteri ex tribubus Zabulon & Nephthali fuiſſe *r* putantur; ſecundùm quod prędictũ erat in pſalmo, *ſ Principes Iuda duces eorũ; principes Zabulõ, principes*

n *Matt. 10. Mar 3. Luc. 6.*
Apostoli dvodecim eligvntvr.
Quales vero eſſent Iudæorum.
Apoſtoli vid. infr. an. 39. XII.
o *Matt. 10. Marc. 3. Luc. 6.*
Petrvs princeps Apostolorvm Genvs eorvm.
p *Act. 1.*
q *Act. 2.*
r *Hie. in Iſ. 9 Theod. in pſ. 67. & alij complures.*
ſ *Pſal. 67.*

Nephthali. Exiſtimauit tamen aliquando Hieronymus *t*, Iudam Iſcariotem fuiſſe ex tribu Ephraim, eſſéque *Iſcarioth* vicum eiuſdem tribus: aliquando vero *u* putauit, fuiſſe ſic appellatum à tribu Iſſachar. Verùm magis placet *x*, dictum fuiſſe ex duobus verbis, *Is*, quod interpretatur vir, & *Carioth*, quod eſt oppidum in tribu Iuda, dequo eſt mentio in diuinis Scripturis: ſicque Iſcarioth idem ſit quod vir Cariothenſis. Quod verò & aliqui ex Apoſtolis dicantur fuiſſe ex tribu Iuda, non impedit quin iidem nominari potuerint Galilæi. Nam & Dominum noſtrum, licèt eſſet ex tribu Iuda, & natus in terrâ Iuda, nihilominùs quòd habitauit Nazareth, Nazarenum, eumdémque Galilæum eſſe appellatum vidimus.

t Hier. in Iſ. 18 & in Matth. 1.
u Id de nomin. Heb.
x Canin. de loc. N. Teſt.
y Ioſu 15. Iterum 48. Amos 2.

IV.

Deſcendens *z* poſt hæc Dominus cum illis de monte multos infirmos & dæmoniacos curauit longioremque ſermonem de beatitudine & infelicitate, déque abſolutiſſimâ Chriſtianæ legis perfectione ad diſcipulos habuit. In quo dum inter alia inquit: *Ego dico vobis, quia omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit Iudicio: qui autē dixerit ei Racha, reus erit Concilio: qui verò fatue, reus erit gehennæ ignis.* conſtat cum locutum eſſe ſecundùm tria Indiciorū *a* tribunalia Hebræorum; quorum primum dicebatur *Domus iudicij trium virorum*, qui minores iudicabant cauſas; ſecundum, *Domus iudicij viginti trium virorum*, vel *συνέδριον* paruū, in quo maiores cauſę, nempè capitales cognoſcebantur; tertiū, *Septuaginta duorum viroram*, quod *συνέδριον* magnum dicebatur, in quo grauiſſimę agebantur cauſę, quę ad ſommam Reipublicæ pertinerent, vt de Tribu, Lege, Rege, Prophetâ, ac Summo denique Sacerdote: quę quidem curia tantummodò erat Ieroſolymis, ceteræ autem ſparſę in ſingulis tribubus. Ad hos itaque Iudiciorum ordines reſpectum Dominus habens, per *Iudicium* intellexit paruum *συνέδριον* viginti trium virorum; per *Concilium*, magnum *συνέδριον* ſeptuaginta duorū virorum. Quòd ſi quis fratrem ſuum vocauerit *fatuum*, tale ait eſſe delictum, quod nullius tribunalis ſententiâ poſſit dignè puniri, ſed pœnas gehēnę mereatur æternas. At de his plura Thalmudici: ex quibus etiam proditur, *Racha* genus fuiſſe contumeliæ familiaris, cùm ſuperior quiſpiam inferiorem corrigere verbis ſoleret; eſſéque vocem Syriacam, pro quâ Hebręi *Richa* dicerent. Sed Richa, ſeu Racha, idem eſſe quod contemptûs causâ alicui pauperem dicere, ex Hebraicâ voce deducit Cornelius *b* Ianſenius.

z Matth. 5. Luc. 6.
IVDICIA HEBRAORVM
a Canin de loc. No. Teſt.
b Ianſ. Concord. cap. 40

V.

Narrant deinceps Euangeliſtę *c* multa alia ſigna, quæ à Chriſto Domino ſunt edita in variis locis Galilææ; ſubditq; Lucas de *Muliere peccatrice*, quæ eodem apud Simonem Phariſæū diſcumbente, tulit alabaſtrum vnguenti, & lacrymis cœpit pedes eius rigare, ac capillis ſuis tergere, eoſdemque oſculari & vnguento vngere. Quâ de re dubitatio vetus illa fuit inter Scriptores Eccleſiaſticos: An mulier, cuius hîc Lucas meminit, illa ipſa ſit quę ſoror Lazari & Marthæ fuit, & in Bethaniâ *d* vnxit pedes Ieſu: Rurſúmque, an vna eadémque ſit cū illâ, quę in domo Simonis Leproſi *e* fracto alabaſtro effudit vnguentū ſuper caput eius: Inſuper, num & ipſa ſit quæ MARIA MAGDALENA dicta, Chriſti paſſioni præſens *f* fuit, & vnà cū ceteris ad Domini ſepulchrum vnguentū attulit. Ne verò ſingulorum recenſendis diuerſis opinionibus immoremur; imprimis dicimus, atteſtatione Ioannis *g* Euāgeliſtę, immò ipſius Domini, apertiſſimè conſtare, vnâ eādémque fuiſſe Mariam Lazari & Marthæ ſororem, cum Maria Magdalenâ. Nam cùm in Bethaniâ eadem ſoror Lazari vnxiſſet pedes IESV, ac Iudas ob eam cauſam eſſet infenſus, ipſe Dominus audaciam eius reprimens, dixit; *Sinite illam, vt in diem ſepulturæ meæ ſeruet illud.* Illam verò quæ cum Maria Iacobi & Salome ad vngendū corpus Ieſu paratum vnguentum ad ſepulchrum attulit, fuiſſe Mariam Magdalenam, Marcus *h* affirmat: nec alia apud eum vel ceteros Euangeliſtas, habetur mentio de Mariâ ſorore Lazari, ad illud munus præſtandum à Domino præmonſtrata. Vnde cognoſci perfacilè poteſt, vnam eamdémq; fuiſſe Mariam, quæ vtramque obierit functionem. Quòd autem peccatrix mulier, quæ in Galilæâ pedes Domini vnxit, eadem Magdalena fuerit, ſatis indicant Euangeliſtę *i*, dum aiunt Magdalenâ vnam ex illis mulieribus fuiſſe, quę è Galilæâ ſecutę ſunt Dominum miniſtrantes ei: eamdémque fuiſſe Mariam ſororem Lazari & Marthæ, abſq; vllâ ambiguitate teſtatur Ioannes *k*.

DEMVLIERE PECCATRICE.
c Matt. 8. Luc. 7.
d Ioan. 12.
e Matth. 25 Marc. 14.
f Matth. 27. 28 Marc. 15. 16. Luc. 24. Ioan. 19. 20.
g Ioan. 12.
VNA, AN PLVRES MARIÆ MAGDALENÆ.
h Marc. 16.
i Matth. 27 Marc. 15. Luc 8. 23
k Ioan. 11. in princ.

VI.

Quod verò ſpectat ad Scriptores Eccleſiaſticos; Origenes *l* teſtatur, complures qui ante ſe vixerunt, profeſſos eſſe vnam tantùm eamdémque fuiſſe mulierem quæ ſæpiùs Ieſum vnxit, nec aliquem extitiſſe, qui de pluribus ſentētiam aſtruere auſus eſſet. Et quamuis ipſe plures aliquando aſſeruerit: tamen poſteà eam firmauit *m* ſententiam, vt vna eadémque fuerit mulier, quę in domo Simonis Phariſæi vnxit pedes Ieſu cum Maria ſorore Marthæ, & cum Magdalenâ quæ ad ſepulchrum cum vnguento acceſſit. Denique cùm multi deinceps ancipites fuerint, non defuerunt tamen qui ſemper crediderunt (quod & ipſa Eccleſia Catholica vſu probâſſe videtur) vnicam extitiſſe Magdalenam, eamdémque ſororem Marthæ & Lazari, & aliquando peccatricem, à quâ Dominus ſeptem dæmonia eiecit; quæ & primò vnxit pedes Domini in Galilæâ in domo Simonis *n* Phariſæi: deinde in Bethaniâ ante ſex dies Paſchæ *o* vnxit pariter pedes in domo Lazari: tertiò denique in eadem Bethaniâ biduo *p* ante Paſcha vnxit caput apud Simonem cognomento Leproſum.

l Orig. in Matt. tract. 35.
m Id. homil. de Magdal.
n Luc. 7.
o Ioan. 12.
p Mar 14.

VII.

Ceterùm *Alabaſtrum vnguenti* Mariæ Magdalenę, magni pretij munus fuiſſe, ex eo facilè poſſumus intelligere, dum ſcribit Herodotus *q*, Cambyſem Regem Perſarum omnium potētiſſimum dono miſiſſe Regi Æthiopum inter alia munera Alabaſtrum vnguenti. Docétque Plinius *r*, Alabaſtritem lapidem ad vaſa vnguētaria excauari ſolere, quòdque intùs ponuntur incorrupta conſeruari ſoleant: Epiphanius *ſ* autem alabaſtrum eſſe vaſculum vitreum, ita appellatum propter fragilitatē. Porrò inter varia vnguentorum genera quæ in deliciis eſſent, illud quod dicitur *Nardus*, maximi fuiſſe pretij, ſcribit Clemēs *t* Alexādrinus. Illud autem quo vſus eſt Magdalena, fuiſſe *piſticum*, hoc eſt non adulteratum, teſtantur Euangeliſtę: cuius excellentię meminit & Plinius *u*. Quibus omnibus facilè intelligere quiſque poſſit, Magdalenam opulentiſſimam fuiſſe, quæ ſæpè tanti pretij ad vnctionem Domini vnguētum piè liberalitérque profuderit: nec adeò mirum eſſe ſi non modò Iudas *x*, ſed & ceteri diſcipuli *y* indignati ſint de tantâ adeóque inſolitâ profuſione. Scribit.

DE ALABASTRO VNGVENTI.
q in Thalia.
r Plin. 36. hiſt. nat. 8.
ſ Epiph. de menſur.
t Clem. 2. Pedag. 8.
u Plin. 13. hiſt. 1.
x Ioan. 12.
y Matt. 26. Mar. 14.

verò

z Suidas verb.

verò Suidas z, *vrceum* vnguenti quo Chriſtus inunctus fuit, depoſitum eſſe vnà cum multis aliis Reliquiis à Conſtantino Magno in Foro Conſtantinopolitano; eadémque à Theodoſio Magno inde ſublata; quò honeſtiori loco atque tutiori ſeruarentur.

VIII.

a Mat. 12. 15. Mar. 3. 4. Luc. 8.

Referunt poſt hæc Euangeliſtæ *a* multa, quæ IESVS vſque ad proximum Paſcha operatus, ac concionatus eſt in Galilæâ, necnon quæ tam à ſuis exiſtimantib' eum in furorem verſum eſſe, quàm præcipuè ab Scribis & Phariſæis paſſus eſt; cùm inter alia ductus ab iis in ſupercilium montis præcipitandus, per medium illorum illæſus abiens receſſit. Addunt aliqui *b*, tamquam ex Bedâ, Dominum manus prædictorum violentas euadere volentem, ſub rube latuiſſe, ſaxúmque tunc eidem ceſſiſſe, ac latebris locum præbuiſſe, in quo corporis Domini remanſerint impreſſa ſigna, pedúmque veſtigia: ſed nihil huiuſmodi apud Bedam reperimus.

b Nicol. Lyr. & Dionyſ. Carthuſ.

IESV CHRISTI
ANNVS 33.
TIBERII IMP.
ANNVS 17.

I.

a Tac. lib. 5. Dio lib. 58. b Beda in Mar. 6. DE NECE IOANNIS BAPTISTÆ.

ANNO Chriſti trigeſimo tertio, Tiberio *a* Auguſto quintùm, & Ælio Seiano Coſſ. prope *b* Paſchalem celebritatem Herodes Antipas Tetrarcha Galilææ in ipſo conuiuio Natalis ſui, Herodiadis concubinæ arte deceptus, vt eius filiæ ſaltatrici ſatisfaceret, *Ioannem Baptiſtam*, quem diutiùs in cuſtodiâ in caſtello Macherunte tenuerat, capite truncari iuſſit. Rē geſtā Euangeliſtæ *c* pluribus deſcribunt. Inſultâſſe verò Herodiadem præciſo capiti, & acu diſcriminali ſanctiſſimā illam linguam perforâſſe, Hieronymus *d* teſtatur. Idémque eſt auctor *e*, corpus Ioannis tum ſublatum ab eius diſcipulis trāſlatum poſteà fuiſſe Sebaſten, quæ eſt Samaria; caput verò nequaquàm conceſſum ad ſepeliendum, quod Nicephorus *f* ait, Herodiadem rursùs coniungere reliquo corpori timentem, apud ſe, remotis arbitris, in abſtruſiore Regiæ loco ſepeliſſe. Quare vt Ioannis corpus Samariam vſque diſcipuli detulerint, (ne videlicèt rurſùm Herodias de eo negotium faceſſeret) ea ratio afferri poſſe videtur, quòd ea prouincia non eſſet ſub Herodis Antipæ ditione, ſed poſt Archelaum in ordinem redactum, cum Iudæâ & Idumæâ per Romanos Præſides adminiſtrari ſoleret: eúmq; locum potiùs quàm alium extra ditionē Herodis elegerint, quòd Samaritæ hoſtes eſſent Iudæorū, ac pro rebus patriis pugnaciſſimi. Ceterùm ſcribit Nicephorus *g*, miſeram iſtam ſaltatricem, impiæ Herodiadis filiam, ſuperſtite adhuc matre, cùm aliquando fluuium glacie conſtrictum pedes tranſiret, glacie ruptâ demerſam fuiſſe capite tenus; ſicque inferiore corporis parte in vndis laſciuiēte, caput glaciei cruſtis reſectum in ipſâ glacie lethalē ſaltationem exhibuiſſe, & eiuſmodi ſpectaculo in memoriam ea quæ fecerat aſtantibus reuocâſſe.

c Matth. 14. Mar. 6.

d Hier. apol. ac aerſ. Ruf. ſin.

e Id. ep. 27.

f Nic. l. 1. hi. 9.

CORPUS DELATUM SAMARIAM.

g Niceph. l. 1. hiſt. 20.

POENA FILIÆ HERODIADIS.

At quoniam huiuſmodi hiſtoriæ haud conſtans habetur veritas, eſto fides penes auctorem.

II.

OPINIO HERODIS DE CHRISTO.

Porrò quantumuis omnibus nota eſſet nex Ioannis Baptiſtæ, tantæ tamen fuit exiſtimationis, vt putaretur à quibuſdam reſurrexiſſe, & ipſe Chriſtus eſſe Ioannes: hoc enim & ipſum inter alios Herodem exiſtimâſſe, cùm audiret ſigna quæ IESVS faceret, tradunt Euangeliſtæ *h*. Rem planè admiratione dignam, quomodò iſtud Herodes de Chriſto exiſtimare potuerit, qui iam biennio, vbi ipſe regnabat, viuente adhuc Ioanne peragrâſſet Galilæam famâque miraculorum eius omnem etiam Syriam peruaſiſſet. Putamus nihilominùs fuiſſe in causâ quòd minùs Herodes ea ſciuerit, vel quòd dictis temporibus aliis diſtrictus regni negotiis, abſénſve fuiſſet Romæ, quò ante detruſum Ioannem in carcerem veniſſe, auctor eſt Ioſephus *i*; vel ob incredibilem hominis de Chriſto cognoſcendo ſocordiam: nam cùm dicat hîc Marcus *k*, Herodem ex hoc tempore quæſiſſe Chriſtum videre; tamen neglexit, nec per annum integrum quo poſtmodùm Chriſtus egit in Galilæâ, vnquam videre curauit, ſed tantùm Hieroſolymis tempore paſſionis.

h Matt. 14. Mar. 6. Luc. 9.

i Ioſ. lib. Antiq. 7.

k Mar. 6.

III.

l Matth. 14. Mar. 6. Luc. 9. Ioan. 6. MIRACVLVM DE PANIBUS.

Cum autem IESVS nuncium accepiſſet de nece Ioannis, ſeceſſit inde in locum deſertum; vbi turbas eum ſequentes *l*, primùm prædicationis verbo, deinde quinque panibus & duobus piſcibus admirando modo multiplicatis, abundè pauit; adeò vt quinque millibus virorū, præter mulieres & paruulos ſaturatis, ſuperfuerint duodecim cophini fragmentorum. Vnde magnâ creſcēte apud Iudæos opinione, IESVM verè illum eſſe Prophetam magnum, qui prædictus erat in mundum venturus; cogitârunt eum facere Regem: ſed hoc ipſe fugiens, iuſſis diſcipulis præcedere trans fretum Bethſaidam, donec ipſe dimitteret turbas, nocte proximâ ambulans ad eos ſupra mare, maximam ortam tempeſtatem ſedauit; quando & Petrum ingenti primùm fiduciâ ambulantem ſuper aquas; ſed mox valido vento perterritum ſubmerſioni eripuit. Alterâ verò die, cùm longiori ſermone de manducandâ ſuâ carne diſſeruiſſet *ll* plurimi Iudæorum, ac nonnulli etiam diſcipulorum, quòd minimè ea percipere poſſent, offenſionem paſſi abierunt receſſerunt, quorum quidem vnum fuiſſe Marcum, qui poſteà Euangelium ſcripſit, ſed per Petrum ad Dominum reuocatum, putauit Epiphanius *m*. Eorum autem abſceſſum videns IESVS, conuerſus ad Duodecim Apoſtolus, dixit, *Numquid & vos vultis abire?* reſpondens autem Petrus ex perſonâ omnium, *Domine*, inquit, *ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes, & nos credimus, & cognouimus, quia tu es Chriſtus filius Dei*. Cuius ſingularis confeſſionis ſenſum altiorem, quo ipſa cumulatiſſimè referta eſt, perſcrutatus Cyprianus *n*, hæc ait: *Loquitur illic Petrus, ſuper quē ædificata fuerat Eccleſia, Eccleſiæ nomine; docens & oſtendens, quia & ſi contumax & ſuperba abaudire nolentium multitudo diſcedat, Eccleſia tamen à Chriſto non recedit: & illi ſunt Eccleſia plebs ſacerdoti adunata, & paſtori ſuo grex adhærens: unde ſcire debes, Epiſcopum in Eccleſia eſſe, & Eccleſiam in Epiſcopo.*

ll Ioan. 6.

m Epiph. hær. 51.

n Cypr. ep. 69 ad Flor.

IV.

o Matt. 15. Mar. 7.

Sub idem tempus peragrauit *o* IESVS Galilæam, à Iudæa declinans, quòd Iudæi quærerent illum interficere. Eidémque Phariſæi de Diſcipulis ipſius, quòd non lauarent manus cùm mā- ducarent, negotium fecerunt; quippe qui (vt habet Euangeliſta *p*) ſæpiùs in die lauari ſoliti eſſent atque baptizari. Huiuſmodi namque ſectā fuiſſe apud eos *Hemerobaptiſtarum*, diximus in apparatu *q*. Seceſſit inde Dominus *r* in partes

p Mar. 7.

q Apparatu num. IX.

r Matt. 15. Mar. 7.

Digitized by Google

Tyri & Sidonis; quando Gentilis femina Syrophœniſſa ex ſtirpe Chanaan, indéque *Chananæa* nominata, habitans in Phœniciâ maritimâ regione Syriæ, conueniens Dominum pro filiâ ſuâ quæ à dæmonio torquebatur, eius liberationem impetrauit. Reuerſus verò in Galilæam Dominus, multos infirmos curauit: & ſeptem panibus ac paucis piſciculis quatuor millia virorum, exceptis mulieribus atque paruulis, pauit, reſiduis adhuc ſeptem ſportis fragmentorum. Paulò verò pòſt Diſcipulos ſuos *ſ* de pane ſollicitos redarguit; monuítque cauere fermentum Phariſæorum, Sadducæorum, & Herodianorum; hæreſes eorum ſignans, de quibus ſuperiùs.

ſ Matt. 19. Mar. 8.

V.

ſſ Matt. 16. Mar. 8. Luc. 9.

Venit poſt hæc in partes Cæſareæ Philippi *ſſ*, & cùm ſolus aliquando oraret cum ſuis Diſcipulis, interrogauit eos quem dicerent homines ipſum eſſe; cúmque ij reſpondiſſent, alios dicere Ioannem Baptiſtam, alios Eliam, alios Ieremiam, vel quemdam alium ex antiquis Prophetis; interrogante iterùm Domino, quem ipſi Diſcipuli eum eſſe dicerent; tunc reſpondens Petrus, TV ES, inquit, CHRISTVS FILIVS DEI VIVI; quem eâ de causâ Dominus beatum prædicans addidit, EGO DICO TIBI, QVIA TV ES PETRVS, ET SVPER HANC PETRAM ÆDIFICABO ECCLESIAM MEAM; ET PORTAE INFERI NON PRAEVALEBVNT ADVERSVS EAM: *&c.* Porrò hæc tâti pôderis & auctoritatis actio Chriſti, typum quemdam expreſſit celebrandi CONCILII: Cùm videlicèt ipſe, miſſis ceteris, ſolus cum Diſcipulis, poſt preces Deo oblatas, de ſummâ rerum quæſtionem proponit; & admirabili quodam ordine, vt priùs deſtruantur errores, ac ſubinde ſolidâ firmitate veritas ſtabilita locetur, imprimis interrogat, quæ ſit illorum qui foris ſunt opinio de filio hominis; ſed cùm deliramenta ab illis dicta ferrentur, quid demùm ipſi de eâ re ſentirent rogat ſententias omnium. PETRVS autem talem fert ſententiam vt cauſam ipſe definiat, & quid ab omnibus ſentiendum eſſet decernat, ac fidei canonem perpetuò permanſurum conſtituat. Cuius ſententiam Chriſtus laudans, atque confirmans, eam non habendam vt vulgarem, aut ex ſenſibus humanis depromptam, ſed diuinitùs à Deo Patre illi per Spiritum Sanctum infuſam, ceteris audientibus Apoſtolis patefecit. Sed & quoniam diuina illa Sapientia, præuidebat fore vt in Eccleſiâ ſæpiùs eiuſmodi de fide orirentur controuerſiæ; iure conſuluit, vt à quo quid quolibet tempore decernendum foret, in côperto eſſet. Et quod lege diuinâ apud Hebræos, & iure naturali apud gentes ferinè omnes, ſanctè piéque mutuâ velut quâdam conſenſione obſeruari reperiſſet, vt eſſet vnus ſummus ceterorum omnium ſacerdotum princeps IESVS, qui non legem ſcriptam veniſſet abrogare, iúſve naturale à Deo menti cuiuſque inſitum labefactare, ſed numeris omnibus omnia abſolutiſſima reddere, inſtituto iam in Eccleſiâ collegio Apoſtolorum, ex illis vnum omnium maximum ac principem, qui ceteris preæſſet, elegit, conſtituítque.

PETRI CONFESSIO DE CHRISTO.

CONCILII CELEBRANDI TYPVS.

VI.

PETRI PRINCIPATVS.

Fuit hic *Simon Bar-iona*, hoc eſt filius Ioannis, ſiue dixerimus Ionæ: eſt enim idem Ioannes, quod Ionas abbreuiatè apud Hebræos: qui cum tam prompto & alacri animo, quod diuinitùs acceperat de CHRISTI diuinitate, palàm confeſſus eſſet; ab eo gratiam rependente, ſponſionê illam iam olim factam, quòd CEPHAS vocâdus eſſet, impræſentiarum eſt fideliter conſecutus, dicente ei Domino, *Tu es Cephas* (ſic enim vocem hanc, vt à Domino eſt Syriacè prolata, deſcribimus) *& ſuper hanc Cepham* (quod ſignificat duriſſimã petrã) *ædificabo Eccleſiam meam:* Latinè ſic dicendâ ſententiâ, *Tu es Petra, & ſuper hanc Petram*, &c. vt ſatis eſt ſuperiùs explicatum, cùm de *Cepha* nomine diſſeruimus. Eoq; ſenſu (vt nimirùm ipſe Petrus conſtitutus fuerit à Domino fundamentum, ſuper quod Eccleſia ædificaretur) hæc Domini verba Origenes *t*, Tertullianus *u*, Cyprianus *x*, Hilarius *y*, Epiphanius *z*, Hieronymus *a*, Ambroſius *b*, Cyrillus *c*, Baſilius *d*, Gregorius *e* Nazianzenus, Chryſoſtomus *f*, Auguſtinus *g*, & in Concilio Oecumenico Epheſino Apoſtolicæ ſedis Legati; atque vt vno verbo dicam, quotquot poſt recenſitos exſtiterunt Eccleſiaſtici Scriptores Orthodoxi, quotquot etiam in Spiritu S. legitimè côgregatæ ſunt Synodi, id ipſum omnes æquè côſtanter ingenuéq; profeſſæ ſunt. Quod verò ſuper fidem Petri nonnulli dixerunt fundatam eſſe Eccleſiam; non ita locuti ſunt, quod illam ſepararent à perſonâ Petri, ſed ne vno extincto Petro etiam fides Chriſti, ipsáque Eccleſia corruiſſe videretur; cùm & Dominus ſit eidem Petro pollicitus, fidem ipſius nullo vmquam tempore deſtituram. Sic autem Eccleſiam dicimus ſupra Petrum eſſe à Chriſto fundatam, vt tamẽ ipſe CHRISTVS baſis ſit, ac totius ſtructuræ fũdamentum; de quo Paulus ait *h*; *Fundamentum aliud nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt* CHRISTVS IESVS: atque adeò, quoniam ſicut caput eſt Eccleſiæ Chriſtus, ita & caput Chriſti Deus eſt; meritò affirmandũ ſit, tantam molem ædificij potiſſimùm ſupra Deũ inniti, in quo omnis ædificatio *k* côſtructa creſcit in templum ſanctum in Domino. Denique quemadmodùm Deus omnipotẽs, licèt ipſe totum hoc quod oculis cernitur admirabili quâdam ſapientiâ ac prouidentiâ moderetur; nihilominùs tam in cælo, quàm in terrâ conſtituit Principatus, quibus qui ſunt ſubdiri pareant; ita quamuis ipſe ſit auctor Eccleſiæ, protector, ac moderator; tamen Principatum quemdam in eâ eſſe voluit, ac Monarchiam, quam Petro contulit, ac in eius ſucceſſores propagauit; vt frequentiſſimè ſuis locis inferiùs declarabitur. Adeóq; ſicut nemo poteſt fundamentum aliud ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt CHRISTVS: ita nemo reuellere aut conuellere vnquam poterit Eccleſiæ fundamentum à Chriſto poſitum atque firmatum, quod eſt Petrus, & qui ei legitimè ſuccedunt.

t Orig. in ep. ad Rom. cap. 6. lib. 5. & in Matt. de cas. no. Teſt.
u Tert. de præſcript. cap. 22. & de monog.
x Cyp ep. 55. 59. & alibi ſæpè.
y Hil in Matth. 15.
z Epiph. in Ancor.
a Hier. ep. 17. 54. & in Iſa 2. & in Matth. 16.
b Amb. de incar. cap. 4. 1. & ſer. de fide Petri.
c Cyril. lib. 2. in Ioan. cap. 12.
d Baſil. hom. 2 P. de pœnit.
e Naz. ora. de moder.
f Chryſ. hom. 51 in Matt.
g Aug. in Pſalm. cont. part. Don. ſerm. 16. 29. de Sanct. lib. 1. Retract. cap. 21.

SVPRA PETRVM QVOMODO ECCLESIA FVNDATA.

h 1. Cor. 3.
i 1. Cor. 11.
k Epheſ. 2.

[Adde verò his, egregiã plane declarationem diſtinctionis Fundamenti Chriſti & Petri, quam protulit Card. Perronius in Reſp. ad Reg. magnæ Brit. lib. 1. cap. 56.]

VII.

l Matt. 16 Mar. 8. Luc. 9.
m Chryſ. hom. 55. in Matth.

PETRVS QVOMODO VOCATVS SATANAS.

Quod autem ſtatim poſt hæc ſignificans Dominus *l* diſcipulis quid paſſurus Hieroſolymis eſſet, increpanti eum de eâ re Petro dixerit, *Vade poſt me, Satana ſcandalum es mihi*, &c. hinc certè vidimus (inquit Chryſoſtomus *m*) Petrum non ex ſeipſo, ſed ex reuelatione priora illa dixiſſe; quia in his quæ nondum ei reuelata fuerant de myſterio Crucis, turbatur ac percellitur. Porrò Petrum appellat Chriſtus *Satanam*, non quòd afflatus eſſet ſpiritu Satanæ; ſed quòd (vt ſubdit) ſapiens quæ ſunt hominum, Cruci ipſius aduerſaretur. Vox enim *σατανᾶς* propriè aduerſarium ſignificat, quem & ideò ſibi eſſe ſcandalo dicit, hoc eſt, quaſi impedimento ſiue offendiculo in viâ, dum obſiſtit Domino ne pateretur. Eo verò velut terræ-motu etſi concuſſus eſt Pe-

trus,

trus, non tamen conuulſa eſt ipſa Petra verbis eà Domini ſtabilita, quam immobilem fore permanſuram promiſit.

VIII.

n Matt. 17. Mar. 9. Luc. 9.

Transfigvratio Domini.

o Ioſ. 4. de Bell. 2.

p Hier. de loc. Hebr.

Poſt hæc *n* ſecum aſſumens Iesvs Petrum, Iacobum, & Ioannem, duxit eos in montem excelſum ſeorsùm, & dum oraret Transfiguratus eſt ante eos: viſique ſunt cum eo Moyſes & Elias. Quid verò tūc Petrus dixerit, ac cetera quæ sūt ſecuta, Euangeliſtæ fuſiùs proſequuntur. Montem autem illū fuiſſe *Thabor* in Galilæâ, in Scripturis diuinis celeberrimum, apud omnes eſt in confeſſo: quem Ioſephus *o* (qui *Itabyrium* nominat) atque Hieronymus *p* deſcribunt. Sed & in memoriam tam glorioſi myſterij, tres illic in montis vertice eſſe ædificatas eccleſias, ſecūdùm quod dixerat Petrus, *Faciamus hic tria tabernacula*, & grande inſuper apud eas, constructū eſſe monaſterium, ſcribit Beda *q* in tractatu de locis Sanctis; quem ex prolixiori commentario, ab Adamnano Abbate Scoto, ex relatione Arculphi Epiſcopi Galli, qui eò peregrinatus fuerat, conſcripto, redegit in cōpendiū, vt ipſe teſtatur *r*.

q Bed. de loc. Sanct. c. 17

r Id. de loc. Sanct. in fi. & 5. hiſt. Anglo. 16. & 18.

IX.

rr Matt. 17.

De solvendo didrachmo.

Cùm autem poſt alia quædam geſta, Chriſtus Galilæam peragrans adueniſſet Capharnaum, exactor *rr* tributi de didrachmo perſoluendo à Domino, Petrum interpellat. Iesvs verò, quamuis ſe ab eo tributo eſſe liberum demonſtraret, tamen ne offenderentur homines, iuſſit Petrum piſcari, & de ſtatere inuento in ore piſcis perſolui tributum pro ſe & eodem Petro. Quod quidem tributū cùm *Didrachmum* ſit dictum, non aliud eſſe videtur, quàm illud quod à Deo eſt imperatum *ſ* filiis Iſraël, nimirùm vt viri omnes à vigeſimo anno & ſuprà pro redēptione & propitiatione ſuâ darent in vſum tabernaculi dimidium ſicli, quod eſt didrachmum: duo autem didrachma vnum faciunt ſtaterem, duo verò ſtateres vnam vnciam; prout Epiphanius *t*, Hieronymus *u*, & alij docent. Eſtque auctor Ioſephus *x*, vſque ad Veſpaſiani tempora perſeuerâſſe eiuſmodi tributi ſolutionem; ſed templo deſtructo, illud ipſum didrachmum ab omnibus Iudæis vbiq; gentium habitantibus in Capitolium ferri iuſſum: ſicut anteà, vbicumque gentium agerent, ſinguli eorum eiuſmodi didrachmum templo *y* pendere ſolebant. Ceterùm putârunt nonnulli, eò quòd interrogauerit Dominus Petrum, *Reges terra à quibus accipiunt tributum; à filiis ſuis, an ab alienis?* dictum didrachmum tributum eſſe quod tunc Iudæi Romanis perſoluerent. Verùm ea de Regibus gentium, exempli tantummodò cauſâ à Domino fuiſſe inducta, nulli dubium eſſe poteſt: nam quomodo ad Chriſtum inferatur, quod dicitur de Regibus gentium? Nam ex Regibus gentium erat ipſe progenitus, vt immunis eſſet à penſione tributi? Sed optimè illud infertur: ſicut Reges gentium à filiis tributum non exigunt, eâdem ratione Dei filium immunem eſſe à tributo quod Deo penditur ad vſum templi. De tributo verò quod Romanis perſoluebatur, dicetur inferiùs proprio loco.

ſ Exod. 30

t Epiph. de menſur.

u Hier. in Ezech 4. & Ioſeph 3. Antiq. 9.

x Ioſ. 7. de Bell. 26. in fi.

y Ioſeph. 1. Antiq. 12.

X.

a Mar. 9. Luc. 9.

Porrò quod præ ceteris Petrus interpellatur pro tributo, idémque pro Domino ac pro ſe iubetur ſoluere; quid aliud niſi Petri primatum inſinuat? Quantumlibèt enim Dominus anteà ſæpiùs eum demonſtrâſſet; tamen quod ſuborta *a* fuiſſet in itinere contentio inter Apoſtolos, quis eorum videretur eſſe maior, eam ipſe factis potiùs quā verbis voluit definire; licèt haud poſt eà prætermiſerit de humilitate ſectandâ egregiam inſtituere orationem. Cùm autem hinc clarè pateat, inſinuâſſe Dominum, nec ſe, nec ſuos tributi lege teneri; videas quàm perperam ex iiſdem ipſius verbis Nouatores nouam inferant ſententiam, Sacerdotes ac Clericos non eſſe immunes à vectigalibus Principum terræ. Adde quod etiam ſi ſoluerit, non tamen ſubeſt ampliùs aliqua ratio vitandi ſcandali, quâ pro ſe & Petro voluit Iesvs ſtaterem pendi: nam tunc venerat implere legem, & necdum à Patre acceperat gentes hereditatem ſuam. At cùm ille Rex Regum modo innotuit, & regale inſtituit ſacerdotium; quænam ſubeſt ratio vitandi ſcandali, ſi tributum non ſoluatur à ſuis ſacerdotibus? Quare optimè Hieronymus *a* hoc in loco; *Nos*, inquit, *pro illius honore tributa non reddimus & quaſi filij Regis à vectigalibus immunes ſumus.* Sed hæc alij locupletiùs *b*.

Clerici immunes a vectigaliate.

a In Matt. 17.

b Vide etiam infrà an. 57. nu. XXIV.

XI.

c Matt 18.

De nexorum antiqua pœna.

Poſt hæc longiori oratione Dominus *c* diſcipulos ſuos commonuit de beneficiis præſtādis, & offenſionibus remittendis. Vbi quod ait de ingrato debitore, iuſſo primùm cum vxore & liberis venundari, deinde tortoribus tradi, ſatis indicat id apud Iudæos agi conſueuiſſe. Tortoribus quidem iure antiquo Romanorum tradi debitores, habes apud Liuium *d* ſæpè teſtatum; nimirùm debitores qui ſoluendo non eſſent, dari in ſeruitium creditoribus, ab illis in ergaſtulum tradi, ac verberibus flagellari: quinimmò & ipſos debitorum filios creditoribus tradi ſolitos, Dionyſius *e* auctor eſt. Et longè crudelior lex *f* Duodecim Tabularum, necis etiam poteſtatem creditoribus in debitores dedit, & ſi plures eſſent creditores, debitorem per partes ſecari permiſit. Denique quantumuis mitiores Romani redditi, à nece debitorum & ſectione abſtinuiſſe viſi ſint; tamen vſque ad Conſtantini tempora debitores, eorum legibus, plumbatis cædi conſueuiſſe conſtat, à quibus eos primus idem Imperator *g* eximit.

d Liu. dec. 1. lib. 1 & 6.

e Halic. hiſt. Rom. lib. 6.

f A. Gel. lib. 20. cap. 1.

g L. 4. & 7. C. Th. de exact.

XII.

h Ioan. 7. 8 9. 10.

i Hier. in Iſa 8.

De fonte Siloe.

Venit in de Dominus Ieroſolymā, ad feſtum diem, qui *Scenopegia* dicebatur, hoc eſt Tabernaculorum, vbi frementibus licèt Phariſæis, & lapidare eum quærentibus, multa docuit ac fecit, quæ fusè deſcribit Ioannes *h*. Quod verò ſpectat ad *Natatoriam Siloe*, ad quam miſit hominem cæcum à natiuitate, vt viſum reciperet; teſtis eſt Hieronymus *i*, fuiſſe Siloam fontem ad radices montis Sion, qui non iugibus aquis, ſed certis horis diei ebulliret, & per terrarum concaua ad antra ſaxi duriſſimi cum magno ſonitu veniret. Illum verò precibus Iſaiæ Prophetæ primùm erupiſſe, vt obſeſſis ſub Ezechiâ Rege Iudæis ſuccurreretur, & quotieſcumque iidem aquatum venirent vndam præbuiſſe, hoſtibus verò aduenientibus latere conſueuiſſe, Epiphanius *k* ſcribit. Cui quidem haud valdè diſſimilis videtur fons ille, ſeu fluuius, item in Palæſtinâ, Sabbaticus dictus, quòd die tantùm Sabbati flueret, ceteris diebus alueo ſicco non apparens, vt teſtatur Ioſephus *l*: quem ex aduerſo Plinius *m* ſemper fluere, ſed ſabbatis omnibus ſiccari ſcripſit.

k Epiph. de vit. & inter. proph. c. 7.

Sabbaticus fluvius.

l Ioſ. 7. de Bell. 24.

m Plin. 31. hiſt. 2.

XIII.

n Luc. 10.

De LXXII. Discipulis.

Pòſt inde deſignauit *n* Dominus & alios *Septuaginta duos*, & miſit illos binos ante faciem ſuam in omnem locum quò erat ipſe venturus. Sed quod de numero Discipvlorvm textus Euangelij reperiantur diuerſi, dum alij codices habent ſeptuaginta duos, alij ſeptuaginta tan-

tummodò;

tummodò; inde in ore omnium verſatur diſputatio, num Septuaginta tantùm, vel Septuaginta duo re verâ DISCIPVLI fuerint. Si auctoritate antiquorum res agitur, Septuaginta duo reperiuntur. Tatianus *o* enim & Ammonius *p* legunt ſeptuaginta duos, itidémque Epiphanius *q*, Auguſtinus *r*, Beda, & alij recentiores quamplurimi: nec prætermittimus Clementem in Conſtitutionibus *ſ* Apoſtolorum, licèt hic liber à quibuſdam reiiciatur inter apocryphos. Sed & Hieronymus, quamuis ad Fabiolam *t* ſcribens ſeptuaginta duntaxat numerat, tamen cùm perpurgatum Euangelium Lucæ vnà cum aliis tribus ad Damaſum *u* mittit, ex emendatioribus codicibus reſtituit numerum ſeptuaginta duorum. Ceterùm haud mirandum ſi penes aliquos ſeptuaginta tantùm nominatos quis inueniat. Id enim perinde accidit, ac cùm breuitatis causâ citati reperiuntur Septuaginta Interpretes, quos abſque vllâ dubitatione volunt fuiſſe ſeptuaginta duos, ſex ex ſingulis duodecim tribubus: ſicut & olim apud Romanos Collegium Centumuirûm dicebatur, cùm re verè centum & quinque eſſent, tres ex ſingulis triginta quinq; tribubus. Quòd ſi & dicere voluerimus, eo numero Dominum reſpexiſſe ad illos Seniores, quos Moſes *x* iuſſu Dei elegit ſibi adiutores in adminiſtratione populi; planè conſtat eos fuiſſe ſeptuaginta duos, eóque exemplo perſeuerâſſe ipſo Chriſti tempore apud Iudæos Concilium ſeptuaginta duorum, quod Sanhedrim appellabant, de quo dictum eſt ſuperiùs.

o Tatia. in harm. Euang.
p Ammon. in Concor. Euang.
q Epi. h Panar. lib. 1. c. vlt.
r Aug. 2. quæſt. Euang 14.
ſ Clem lib. 2. Conſt. c. 59.
t Hier. ep. 127. manſ. 6.
u Hier. in ean. Euang. Luc. 10.
x Numer. 11.

XIV.
DE NOMINIBVS EORVM.

Nomina autem Diſcipulorum qui à Domino fuerunt electi, dum ſingula exprimere conati ſunt aliqui, omnes ferè, quorum inuenerunt in Epiſtolis Pauli fieri mentionem, nullo iudicio ſimul confarcinantes, inter Diſcipulos Domini adnumerârunt. Cuius rei primus poſt Hippolytum (quod inuenerimus) auctor fuit Dorotheus falsò cognominatus Tyri Epiſcopus & martyr. Ceterum magnâ certè cautelâ adhibitâ Lucas in Actis *y*, dum de Iaſone Domini diſcipulo mentionem fecit, quò à recentioribus Apoſtolorum diſcipulis eum diſtingueret, antiquum diſcipulum nominauit. Ex illis aliquot recenſent Papias *z* & Epiphanius *a*: verùm & dubium eſt de eorum nonnullis. Denique Euſebius *b*, cùm in iis hinc inde perquirendis, & quos inuenit recenſendis, haud parùm laboris videatur inſumpſiſſe, apertè fatetur nuſpiam inueniri eorum catalogum. Illis autem quos ipſi verè referunt, putarem ego adnumerandum Ananiam, qui B. Paulum baptizauit; nec non Andronicum & Iuniã, quos alibi *c* Paulus vocat nobiles in Apoſtolis.

y Act. 21.
z Ap. Euſeb 3 hiſt. 33.
a Epiph. Panar. lib. 1. to. 1. in fine.
b Euſeb. 1. hiſt. 12.
b Rom. 16. Baron. an 58.

XV.

Multa deinceps IESVS egit, docuitque, cùm in Galileâ, tum alibi, quæ narrantur diffuſè à S. Lucâ *d*, Hieme verò adueniente, Ieruſolymam rediit ad feſtum diem Enceniorum, qui agebatur *e* vigeſimâ quintâ die menſis Casleu (hic eſt nonus menſis) vſque ad diem octauam: vbi cùm in templo doceret populum, obortis contentionibus quæſierunt eum Iudæi lapidare. Quapropter abiens trans Iordanem, turbam ſequentem multa docuit *f*; atque inter alia de diuite epulone damnato ad inferos, & mendico Lazaro recepto in ſinum Abrahæ, narrationem intexuit. Quæ quidem parabolâne eſſet, an rei geſtæ vera hiſtoria, cùm plurium fuerit dubitatio, nos illis potiùs adſtipulamur, qui putârunt *ff* eſſe hiſtoriam. Sed & Euthymius *g* ex traditione

d Luc. 10. & ſeqq.
e 1. Machab. 4.
f Luc. 15. 16. 16.
DE LAZARO MENDICO.
ff Tertul. de reſurrect. carn cap. 17. & alq.
g Euthym. in Luc. 16.

Hebræorum rem verè geſtam fuiſſe affirmans, addit diuitem illum nominatum eſſe *Nynenſem*. Denique hæc ſententia iam rata firmáque haberi debet, quòd multis in locis in memoriam eiuſdem Lazari eccleſiæ erectæ habeantur, déque eo in eiſdem anniuerſaria celebritas peragi conſueuerit. Nec quemquam mouere debet, in eâ hiſtoriâ quædam dici quæ re verâ conſiſtere non poſſunt, veluti de linguâ, de digito, de ſinu Abrahæ, cùm animæ corporibus ſolutæ his careant. Nam vſitatum eſt in diuinis Scripturis, ad faciliorem intelligentiam, corporea membra non tantùm animabus, & Angelis, ſed ipſi etiam Deo adſcribi.

XVI.
DE CAMELO, ET ACV.

De ſimilitudine verò Cameli per formam acûs deducendi, quâ poſt hæc monſtrauit *h* Dominus, quã difficile eſſet diuitem intrare in regnum Dei; placet quod nonnulli *i* ſcribunt, inter cetera Iudæorum adagia fuiſſe illud frequẽti vſu receptum, ad deſignandam rem quamlibet factu impoſſibilem, vt dicerent, *Elephantem per foramen acûs*; ſed pro elephante camelum dixiſſe Dominum, quòd magis notum eſſet animal audientibus. Nam de rudente, quem volunt κάμιλον dictum à Græcis, necnon de acûs foramine, quo nomine dictam aliqui volunt portam Hieroſolymorum paruam, commentum eſſe putatur. Quòd verò reſpondens Dominus ad interrogationem Petri, quid ipſi Apoſtoli habituri eſſent; qui vt eum ſequerentur omnia reliquiſſent; ait, ſeſſuros ipſos in generatione cum filio hominis, & iudicaturos duodecim tribus Iſraël; *Sed & omnes qui reliquerint domum, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, &c. propter Chriſtum, centuplum accepturos, & vitam æternã poſſeſſuros*: ex his ſanè verbis Hieronymus *k* optimè infert Apoſtolos, ex quo à Domino electi ipſum ſecuti ſunt, vxoribus relictis qui coniugati erant, à carnali copulâ abſtinuiſſe. Sed hic ſit terminus huius anni: quæ enim ſecura ſunt, ad ſequens Paſcha certum eſt pertinere.

h Matth. 19 Mar. 10. Luc. 18.
i Canin. de lo. No. Teſt.
k Hier. ep. 14 ad Iulia. & aduerſ. Iouin. lib 1
APOSTOLI CÆLIBATVM AMPLEXI.

XVII.

Quod verò pertinet ad res Romanas; hoc eodem anno periit *Seianus* Conſul toto Orbe celeberrimus: qui cùm non ſolùm ampliſſimas occupâſſet & aſſecutus eſſet dignitates & adminiſtrationes, ſed & diutiùs abſente Tiberio Imperatore, & apud Capream inſulam otiante, ſeipſum pro Imperatore, Tiberium pro inſulæ rectore habuiſſet; eóque exiſtimationis prouectus eſſet, vt ipſi tamquam deorum alicui res ſacra fieri ſoleret; eſſétque hoc anno delatus Conſulatus cum prorogatione quinquennij, inſuper & in litteris publicis à Senatu, ſicut Tiberij, ita & Seiani nomen inſcriberetur, & ſicut Imperator aureo curru in theatrum aduheretur, iurarẽtque omnes per fortunam eius: Hic, inquam, talis, tantúſque Seianus, conuocato Senatu, vt recitarentur litteræ Imperatoris, quibus collata ei ſumma Poteſtas Tribunitia credebatur; (audi rerum humanarum inconſtantiæ admirandum exemplum) iiſdem ipſis litteris, plecti iuſſus, (quippe cœperat iam anteà Tiberius ſibi ab eo timere) ſtatim infelix in vincula côiectus eſt, & capite mulctatus: ac deinceps in Gemonias vnco tractus, ac per triduum à populo ludibrio habitus, tandem in Tiberim immiſſus eſt. Liberi quoque ex SCto necari, antè verò filiâ virgine, quam pater pactus fuerat Claudij filio, iuſsâ (ô ſcelus!) à carnifice conſtuprari; ac denique iudicia crudeliter exercita in eius amicos. Hæc

SEIANI CASVS.

pluribus

d Dio lib. 58. m Tac. Annal. lib. 5. n Euſeb. in Chron. o Oroſ. lib. 7. cap. 4. p Ioſeph. 18. Antiq.

pluribus Dio *l* Caſſius: qui cùm æquè ac Tacitus *m* ſub huius anni Coſſ. ea facta ſcribat, hinc vides erràſſe Euſebium *n*, & Oroſium *o*, dum poſt aliquot annos Seianum adhuc ſuperſtitem volunt. Decepti ipſi ex eo quòd Ioſephus *p* de eius interitu agat vltimo tempore Tiberij; cùm tamen non id iſte temporis ratione fecerit, ſed quòd multas eiuſdē Imperatoris res geſtas diuerſis temporibus factas, vnâ eâdémque narratione in fine perſtrinxerit. Ceterùm addit Dio, fuiſſe Tiberij conſuetudinem, vt quos habuiſſet in Conſulatu ſocios, morte poſteà mulctaret.

V IRGINES CAEDI NEFAS.

[Quod audiſti de filiâ Seiani, priuſquàm necaretur à carnifice conſtuprari iuſſâ; hoc quidem ex antiquo Romanorum more factum eſt; quem expreſſiùs referat Suetonius in Tiber. cap. 61. dum de ipſius Tiberij immanitate exempla proferens, ait *immaturas puellas, quia more tradito nefas eſſet virgines ſtrangulari, vitiatas priùs à carnifice, deinſtrangulatas eſſe*. Similíque religio moris maiorum ſeruandi, inceſſiſſe videtur Triumviros, cùm proſcriptionis tempore prætextatum quemdam, vt poſſet occidi, iuſſerunt induere togam virilem; ſicuti narrat Dio. lib. 47.]

IESV CHRISTI

AN. 34.

TIBERII IMP.

AN. 18.

I. ANNVS CHRISTI PASSIONIS.

ANNO Chriſti trigeſimo quarto, Cn. Domitio Ænobarbo & Vitellio Nepote, vel (vt à Cornelio Tacito) ponitur Camillo Scriboniano Coſſ. idem Dominus noſter IESVS CHRISTVS pro redéptione humani generis volens, libénſque ſubiit Crucis ſupplicium. Sed quæ tantum facinus præceſſerint, videamus.

II. LAZARVS RESVSCITATVS.

Iam igitur proximè aduentante Paſchali tēpore, cùm IESVS in Galilæâ ageret, Marthæ & Mariæ ſororum nuntio accerſitus eſt in caſtellum Bethaniam, vbi habitabant, quindecim ſtadiis Ieroſolymis diſtans, vt Lazaro fratri morbo languenti opem ferret: ſed conſultò moras nectens, cùm eò tandem acceſſiſſet; iam quatriduò defunctum, atque ſepultum, à mortuis excitauit. Rem geſtam valdè inſignem pluribus narrat Ioannes *a* Euangeliſta. Auctor verò eſt Hieronymus *b*, in eius memoriam erectam fuiſſe nobilem eccleſiam Bethaniæ ſuper ipſam Lazari tumbam. Ceterùm cùm tanto miraculo commoti Iudæi plurimi in IESVM crederent, Pontifices autem & Phariſæi timorem prætexentes ne omnes ei adhærerent, ac inde Romanis occaſio daretur vniuerſam gentem perdendi; Concilium coëgiſſent vt qoid de eo ſtatuendum eſſet conſulterent: (erat illud magnum Sāhedrin ſeptuaginta duorum Seniorum, de cuius inſtitutiono ac munere ſuperiùs actum eſt) præſidens ei Summus Sacerdos Caïphas, Chriſtum morti addicendum eſſe ſententiam tulit: Sed ſubtraxit ſe Chriſtus, donec tempus Paſchatis propius eſſet. Tunc autem aſſumens ſecum duodecim Apoſtolos *c*, iter aggreſſus Hieroſolymam versùs ante ſex dies Paſchæ (vt inquit Ioannes *d*) peruenit Bethaniam; vbi dum cœnaret, Lazarus fuit vnus ex diſcumbentibus, Martha miniſtrauit, & Maria ſoror eius pedes IESV vnxit. Diuertiſſe verò apud Lazarum, & apud ipſum cœnâſſe, etſi Euangeliſta id non apertè exprimat, par eſt credere: cùm & aliàs illàc tranſeuntem apud eoſdem manſiſſe, & Martham id

a Ioan. 11. b Hieron. de locis Hebr.

CONCILIVM ADVERSVS IESVM.

c Mat. 20. Mar. 10. Luc. 19. d Ioan. 12.

ipſum miniſterij exhibuiſſe, auctor ſit Lucas *e*. Haud enim aſſentimur iis, qui hanc cœnam cofundunt cum eâ, quæ ibidem Bethaniæ facta eſt in domo Simoniis Leproſi: diuerſas enim diuerſíſque diebus factas eſſe, ſatis inde conuincitur, quòd Ioannes hanc ſex diebus ante Paſcha, illam verò apud Simonem Marcus *f* biduo tantùm ante idem Paſcha factam aſſerit: itémque quòd in priori pedes, io poſteriori caput Domini vnctum fuiſſe dicitur: ac deniq; in priori Iudas, in poſteriori ceteri quoque diſcipuli indignati traduntur.

e Luc. 10. f Marc. 14.

III. g Ioan. 12.

Sequenti die, qui numeratur quintus ante feſtum Paſchæ, *turba multa* (inquit) Ioannes *g quæ venerat ad diem feſtum, cùm audiſſent quia venit* IESVS *Hieroſolymam, acceperunt ramos palmarū & proceſſerunt obuiam ei, Clamantes Hoſanna. benedictus qui venit in nomine Domini*. Narrātur hæc fuſiùs à ceteris tribus Euangeliſtis *h*. Porrò de voce HOSANNA, ſcimus complures eſſo veterum ſententias, quas prætermittimus recenſere. Conueniunt plures, vt ſit idem quod Latinè dicimus, *Salua quæſo*: vox vſitata in feſto Tabernaculorum, quando Deum deprecantibus Sacerdotibus populus reſpondere conſueuerat (vt nos in Litaniis facimus) *Hoſanh-na*, Libera, ſeu Salua quæſo. Equidem neque in diuinis Scripturis, neque apud profanos auctores qui res Iudæorum ſunt proſecuti, vllum planè huic ſimile exemplum legimus, vt ingredientibus Regibus Hieroſolymā quis occurrerit cum ramis arborum. In honorem autem Dei, etiam extra feſtum Tabernaculorum, bis factum reperitur in libris Machabæorum *i*: & in Paraphraſi Chaldaicâ in Eſther dicitur, quòd die feſto de quo illîc agitur, Iudæi præcidebant ramos, & faciebant ſibi ipſis *Hoſciahnna*. Ex quibus planè apparet, ramos arborum, quos in eâ ſolemnitate geſtabant, dicere conſueuiſſe *Hoſciahnna*: idq; vt opinor, quòd ſic illi circumeuntes altare, & exultantes, canerent illud pſalmi centeſimi decimi ſeptimi, *ô Domine ſaluum me fac, ô Domine benè proſperare*: vt apertè teſtātur libri Rituales Hebræorum, qui extant: inter quæ verba, expreſſa habetur vox *Hoſciahnna*, quæ repetitur in ſingulis verſibus hymnorum qui ſeptimo die canuntur: quam quoties illi concinerent, ramum illum extollebant, dicentes *Hoſciahnna*, vnde nomen inditum vt & ipſe ramus diceretur *Hoſciahnna*. quòd igitur ea quæ in Dei cultum exhiberi tantummodò conſueuerant, Iudæi viderent exhibita Chriſto; hinc illa eorum moleſta in ipſum facta compellatio; *Audis quid iſti dicunt?* arguentes nimirùm quòd qui Dei ſolius eſſet, collatum à plebe ſibi honorem ſumpſiſſet.

h Matt. 21. Mar. 11. Luc. 19.

DE VOCE HOSANNA.

i 1 Machab 13. v. 51. 2. Machab 10. v. 7.

IV. k Iſid. Peluſ. 1. ep. 51. ad Theop. l Matt. 21. 22. Mar. 12. 13. Luc. 20.

Cùm verò pòſt hæc eâdem die multa IESVS feciſſet quæ narrantur ab Euāgeliſtis, ac Bethaniam ſerò receſſiſſet; ſequenti (quæ fuit quarta ante feſtum Paſchæ) dum reuerteretur Ieroſolymam, arborem fici in via poſitam, quòd fructum non inuenit in eâ, areſecit. Cuius rei myſterium vt poſſis magis aſſequi, non prætermittimus dicere, maiorum traditione (vt habet Iſidorus *k* Peluſiota) perlatum, ficum fuiſſe arborem tranſgreſſionis primorum parentum, cuius etiam foliis ad corpus tegendum vſi ſint. Regreſſus porrò IESVS in ciuitatem, multas ei fraudulentas quæſtiones *l* à Phariſæis, Sadducæis, & Herodianis, in templo propoſitas mirabiliter eluſit: ac illam præcipuè de tributo Cæſari pen-

dendo;

dendo; cùm oſtendi ſibi iuſſo numiſmate cenſûs, in quo erat Cæſaris imago & ſuperſcriptio, reſpondit reddenda eſſe Cæſari quæ eſſent Cæſaris; nimirùm vt quæ eſſent à Cæſare profecta numiſmata, ad ipſum redirent. Moris enim Romani fuit, vt pro ratione tributi vel cenſûs, ab Imperatotibus numiſmata cuderentur; quæ ſic à ceteris viſualis pecuniæ nummis differrent, quòd iſtorum pretium ſemper idem eſſet, illa verò, cùm mutaretur tributi quantitas, recèns ab Imperatore formarentur grauioris vel leuioris ponderis, ſecundùm rationem tributi vel cenſûs: vt eſt huius rei inſigne exemplum Alexandri Mammææ apud Ælium Lampridium, dum agit de vectigalibus publicis ab eodem Imperatore contractis. Quanti verò eſſet pretij numiſma quod Iudæi pro tributo penderent, dicere aliud non poſſumus, niſi Marcum & Lucam pro *Numiſmate* dixiſſe *Denarium* modeſtum planè tributum. Non enim niſi poſt excidium templi, ipſos didrachmum ſoluere cœpiſſe, vidimus ſuperiùs.

TRIBVTI NVMISMA QVID.

V. His peractis Ieroſolymis, egreſſo Domino, multíſque ſermonibus *m* in monte Oliueti de iis quæ ventura eſſent ad diſcipulos habitis; ante biduum Paſchæ Bethaniam veniens, cùm in domo Simonis Leproſi cœnaret *n*, acceſſit ad eum mulier habens alabaſtrum vnguenti pretioſi, & effudit ſuper caput eius. Hanc verò mulierem fuiſſe *Mariam Magdalenam* ſororem Lazari, quæ & antehàc ſemel atque iterùm vnxerat pedes Domini, iam ſuperiùs eſt demonſtratum aduerſus eos qui plures Magdalenas inducere conati ſunt. Cur autem eadem modò caput, non, vt priùs, pedes vngat; nobis certè (vt interim myſteria prætermittamus) nulla magis probatur ratio, quàm illa quòd cùm Iudam in nuperâ vnctione indignatum & oblatrantem audiſſet, exiſtimauerit inde ipſum offenſam paſſum quòd pedes vnxiſſet. Erat *o* enim res planè inuſitata vt pedes vnguento vngerentur, nec niſi Athenis apud aliquos qui deliciis dediti eſſent, fuiſſe in vſu, & à virginibus, reperitur apud Athenæum *p*. Sed de Iudæis nullum exemplum extat; immò nec de Romanis, apud quos omne genus deliciarum affluere potiſſimùm illis temporibus conſueuerat. Nam quaſi pro portento recitat Plinius *q* de Othone, ipſum Neroni primùm monſtrâſſe pedum veſtigia vnguentis tingere. Ne igitur in re inuſitatâ vlteriùs hæc mulier offenſionis eamdem occaſionem præberet; quod ceteri frequentiùs in conuiuiis factitare conſueuiſſent, ipſa ſibi abſque aliquo ſcandalo caput Domini vngere conceſſum putauit. At nihilominus non Iudas tantùm, ſed & alij diſcipuli indignati ſunt ob nimiam profuſionem tam pretioſi vnguenti: quos Dominus compeſcens, non ſolùm mulieris opus laudauit, ſed & impoſterum in vniuerſo mundo ipſum celebrandum fore prædixit.

m *Matth.* 24. 25. *Mar.* 13. *Luc.* 17. 18. 21.
n *Matth.* 26. *Mar.* 14.
MAGDALENA VNGIT CAPVT DOMINI.
o *Habes hæc Baron. an.* 32. *quo etiã nos vberrimè egimus de Maria Magdalene. num.* V. & VI.
p *Athen.* 12. *Dipnoſoph.* 20.
q *Plin.* 13. *hiſt.* 3.

VI. Tunc verò (vt aiunt Euangeliſtæ *r*) abiit Iudas Iſcariotes vnus de Duodecim, ad Principes Sacerdotum, & cum eis pactus eſt triginta argenteis IESVM ipſis tradere. Eâdem etenim die congregati erant Principes Sacerdotum & Seniores populi in atrio Caïphæ ſummi Sacerdotis, & concilium inierunt eum interficiendi. Nõ interfuit tum quidem Iudas, nullus enim Euangeliſtarũ id dicit: ſed tamen nihil impedit, quò minùs ipſe qui reperitur Bethaniæ in domo Simonis cum ceteris accubuiſſe Apoſtolis, idem eâdem die Ieroſolymis eſſe potuerit; diſtantibus à Bethaniâ quindecim *ſ* tantummodò ſtadiis, cùm potiſſimum nullâ interpoſitâ morâ poſt defenſionem ab IESV factam de vnguenti effuſione, eum è conuiuio receſſiſſe, & ad Principes Sacerdotum acceſſiſſe, Matthæus *ſſ* apertè declaret. Quæ quidem dixiſſe volumus aduerſus eos, qui hâc leuiſſimâ obiectione probare conati ſunt, vnam eamdémque eſſe cœnam, quam ex Ioanne vidimus factam Bethaniæ ante ſex dies Paſchæ, cum iſtâ quam dicit Marcus factam biduo ante Paſcha, quæ fuit quarta feria hebdomadis.

r *Matth.* 26. *Mar.* 14.
IVDAS PRODITIONEM PARAT.
ſ *Ioan.* 21.
ſſ *Matth.* 26.

VII. Sed quod attinet ad Triginta ARGENTEOS, quos Iudas cum Principib⁹ Sacerdotum pactus eſt ſibi dari vt Chriſtum proderet; quanti fuerit pretij iſtiuſmodi ſumma, diuerſæ reperiuntur ſententiæ, quas recitat, confutátque diſertè Cornelius *t* Ianſenius; licet & ipſe aliam ſequatur haud nobis probabiliorem. Sanè viſuntur Romæ atque Pariſiis, vel aliis locis, nummi quidam argentei, impreſſam habentes hominis faciem, & à tergo floſculum; qui putantur ex illis eſſe, quos Principes Sacerdotum dederunt Iudæ. Verùm nos ſic affirmamus eos ex illis eſſe, vt tamen non triginta tantùm fuerint numerati, ſed illius monetæ argenti ſignati certâ ſummam Iudas acceperit. Vt autem longè maiorem quàm alij, dixerint eam fuiſſe opinemur, multa cogunt: atque imprimis illa conſideratio, quòd tradit Matthæus, cùm Iudas retuliſſet triginta argenteos Principibus Sacerdotum, eos conſilio inito emiſſe ex illis agrum figuli in ſepulturam peregrinorum: quem & Lucas *u*, dum ait, *Poſſedit agrum de mercede iniquitatis*, planè inſinuat nullâ aliâ additâ pecuniâ emptum eſſe. Porrò agros prouinciæ Iudææ magni fuiſſe pretij, facilè intelligere poterit qui immenſam populi multitudinem in adeò anguſtâ Syriæ parte habitâſſe conſiderauit; cùm totius Palæſtinæ fines à Plinio *x* ponantur non ampliùs quàm centum octoginta millia paſſuum à confinio Arabiæ vſque ad Phœnicen: adeò vt nulla in Orbe terrarum reperta vmquam fuerit regio, quæ tantam caperet hominum multitudinem, quantam in eâ fuiſſe tam ſacra quàm profana hiſtoria teſtatur. At verò id ampliùs habuit iſte Ager figuli, quòd ceteris ſuburbanis propinquior ipſis Hieroſolymis eſſet, vt qui inhæreret *y* monti Sion; quódque dictus haberetur *Ager figuli*, nempè nominatus ager, ac proinde non ignobilis: quem ſi velimus argillam ſuppeditâſſe ad vaſa fingẽda, maioris adhuc fuiſſe pretij certum eſt. Itémque quod non, vt ceteri *z* Iudæorum agri, vſque ad annum Iubilæi venderetur; ſed in perpetuum fuerit eius tranſlatum dominium: quippe qui vſui ſepulturæ peregrinorum ſemel adſcriptus, ſic ſemper eſſet permanſurus. Quæ cum ita ſint, quis, rogo, mente concipere poterit, vt ager prouinciæ Iudææ, ſuburbanus & Ieroſolymis propinquior, nominatus figuli, perpetuâ dominij tranſlatione venderetur (vt Ianſenius voluit) ſeptem vel ad ſummum quindecim florenis argẽteis, vel trecentis, (vt alij dixerunt) denariis: cùm præſertim illum campum fuiſſe latiorem exiſtimare liceat, vbi omnium cadauera peregrinorum (quibus ea ciuitas ſemper erat refertiſſima) infoderentur?

DE XXX. ARGENTEIS DATIS IVDÆ.
t *Ianſ. concord. Euan. cap.* 128.
u *Act.* 1.
x *Plin. lib.* 5. *cap.* 13.
AGER FIGVLI QVALIS.
y *Hieron. de loc. Hebr. in Act. Apoſt.*
z *Leuit.* 25.

VIII. Aliam ergo indagantes rationem illorum tri-

AVCTORIS SENTENT. DE ARGENTEIS.

a Matth. 24.

b Epiph. de menſur. & ponder.

ginta Argenteorum, veriorem putamus illam quæ colligitur ex ſcriptis Eliæ Leuitæ Iudæi in libro cuius eſt titulus *Tisbi*; vbi ex maiorum diligenti obſeruatione docet, vocē ARGENTEVS, ſi poſita reperiatur in Pentateucho, ſignificare *Selagh*, hoc eſt ſiclum vnum; ſi in Prophetis, *Litrin*, hoc eſt libram; ſi in hagiographis, *Cāterin*, id eſt talentum: quam eamdem diſtinctionem ex Rabbinis aliis recitat Arias Mōtanus in Dictionario Syrochaldaico in verbo *Cheſeph*. Hâcque ratione dicimus, Matthæum *a* Euangeliſtam, dum de triginta argenteis agens, Prophetieam de ea re prædictionem affert; planè eius pretij argenteos expreſſiſſe, quod à Prophetis accipi conſueuit, nimirùm pro triginta libris argenti. Nam & Epiphanius *b* de nummis agens, docet Argenteum continere centum & quatuor denarios Romanos.

XI.

c Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. Ioan. 13.

d Nic. 1 hiſt 18. Cedr. in Ann. & alij

e Ap. Metaph. & Sur. 11. Iuni.

f Act. 2.

g Coloſ. 4.

h Act. 21.

Illuxit in craſtinum prima dies Azymorum, in qua neceſſe erat manducare Paſcha: quando *c* miſit IESVS diſcipulos Ieroſolymam vt ipſum pararent. Locum verò vbi paratum eſt, Nicephorus *d*, & alij tradiderunt fuiſſe domū Ioannis Euangeliſtæ. Sed dubium id valdè redditur, quòd Lucas ſcribat ipſummet Ioannem cum Petro miſſum ad perquirendum vbi Paſcha manducandum foret, iuſſóſque eſſe ſequi hominem lagenam aquæ portantem. Quapropter Alexander *e* Monachus, qui Res geſtas S. Barnabæ proſecutus eſt, affirmat celebratum eſſe à Domino Paſcha in domo alterius Ioannis, qui cognominatus eſt Marcus, cuius meminēre Lucas *f* & Paulus *g*: nam eius domum Ieroſolymis fuiſſe, atque Apoſtolis patuiſſe, eiuſdem Lucæ *h* teſtimonio conſtat.

X.

DE DIE PASCHATIS.

i Exod. 12. Leuit. 23. Numer. 28.

k Matth. 26.

l Marc. 14.

m Luc. 22.

De die verò quo Dominus Paſcha celebrauit, periculoſiùs controuerſum eſt. Quamuis enim ſtatuto à lege *i* die, ipsâ decimaquartâ lunâ primi menſis ad veſperam, quando & ceteri Iudæi illud agebant, Dominum quoque celebraſſe Matthæus *k*, Marcus *l*, & Lucas *m* Euangeliſtæ abſque vlla dubitatione affirmare videantur; de Ioanne tamen, quaſi à ceteris diſcreparet, ſubortâ controuerſiâ, eò etiam dementiæ progreſſi ſunt nouantes quidam Græculi, vt non erubuerint affirmare, eundem Ioannem, qui vltimus omnium ſcripſit, ceteros Euangeliſtas temporis errore lapſos voluiſſe corrigere. Fuit verò aliorum *n* Græcorum, ſed antiquorum, ea opinio, Dominum non ſicut Iudæi ceteri decimaquarta luna ad veſperam, ſed diem anticipando lunâ decima-tertiâ Paſcha celebraſſe. E contrà verò nonnulli Latini putarunt Dominum celebraſſe legitimum, nempè luna decimaquarta ad veſperam, ſed Iudæos illud diſtuliſſe in diem Sabbati, huiúſque rurſùm dilationis varias *o* afferunt cauſas. Ac denique alij tradunt, interciſum fuiſſe Paſcha, & alia die comeſtionem agni, alia verò feſtum ipſum celebratum. Sed non patitur ratio, Euangelicam veritatem per tot diuerſos anfractus circumduci, nouáſque inuehi in Eccleſiam Dei opiniones. Ipſum porrò Ioannem ceteris Euangeliſtis eſſe conſentientem, vel illud ſatis oſtendit, quod idem ipſe disertè teſtatur, eâdem ipſa ſexta die qua paſſus eſt Chriſtus, fuiſſe Paſcha commune tam Chriſto quàm Iudæis, dum verba Pilati reddens, ait *p*, *Eſt conſuetudo vobis vt vnum dimittam vobis in Paſcha*. Et vſque adeò firmiter atque conſtanter mandauit Deus ſeruari *q*, ne alia die quàm decimaquartâ lunâ ad veſperam ſacrum Paſcha celebraretur; vt ſi qui, quòd immundi eſſent, eâ illud celebrare non poſſent, non in ſequentem, tertium, quartúmve diem id faceret permiſerit, ſed præceperit expectare eamdem decimam-quartam lunam menſis proximi. Quà ratione videmus tempore Ezechiæ *r* Regis, cùm legitimâ ex cauſâ, nempè ob raritatem ſacerdotum, Paſcha in aliam diem transferendum eſſet, non niſi ex Legis inſtituto in decimamquartam lunam ſecundi menſis eſſe dilatum. Congruit denique hiſtoriæ veritas ſacro myſterio, vt ille ipſe Agnus, qui venit culpas omnium, licèt ipſe innocentiſſimus, ſibi aſſumere, ipſo communi omnium Paſchatis die pro ſalute omnium immolaretur in Cruce.

n Epiph. hær. 51. Euthym. in Matt. 26. & alij eos ſecuti.

o Paul. Burg. Lucid. Rupert. in Leuit. lib. 2. c. 36. & alios, hos ſecutos. [quos abunde confutat Baronius. Rom. I. hoc an. cuius argumenta etſi non omnibus placent, Chriſtum tamen eo anno Paſcha commune celebraſſe cum Iudæis, conſentiunt cum Baronio, & uſque alius argumentis confirmant, plerique recentiores Catholici Interpretes, & alij Scriptores: ac nuper apprimè, disertè & enucleatè Salian. præfat. in Tom. VI. ſuorum Annal.]

p Ioan. 18.

q Numer. 9.

r 2 Paral. 30

XI.

s Matth. 26. Mar. 14. Luc. 22. Ioan. 13.

DE LOTIONE PEDVM.

t Ioan. 13.

Veſpere igitur facto; Paſcha celebraturus Dominus *s* diſcubuit cum duodecim Apoſtolis, agnum comēdit, pedes eorum lauit, ac demùm auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum inſtituit. Porrò primùm omnium, etiam ante eſum agni, factam eſſe *ablutionem pedum* nōnulli exiſtimarunt. Verùm eam poſteâ factam eſſe, Ioannes *t* teſtatur, dum ait IESVM ſurgētem à cœnâ accepiſſe linteum, & lauiſſe pedes Apoſtolorum. Scimus quidem, tum apud Romanos, tum etiam apud Iudæos, ipſo ingreſſu domûs ſolitos eſſe conuiuarum pedes lauari: Sed in Paſchali conuiuio conſueuiſſe Iudæos pedes ac manus iterùm lauare, conſtat ex libro Rituali Hebræorum; eiuſq; rei iſta habetur expreſſa ratio, quòd illius conuiuij duplex eſſet cœna coniuncta, vel ſi dicere velimus, vnius cœnæ duplex menſa; in cuius priori eſus agni, in poſteriori agebatur cæremonia Azymorum. Et quamuis in aliis quoque maximis Iudæorum feſtis, putà Pentecoſte & Scenopegiâ, duplices eiuſmodi cœnæ exhiberi conſueuiſſent; ea tamen erat differentia, quòd in aliis tantùm ſemel pedes lauarent, in Paſchatis cœnâ iterùm, primùm ſcilicè ante eſum agni, poſteà verò ante cæremoniam Azymorum. Ceterùm ex verbis Domini, dicentis Petro, *Qui lotus eſt, non indiget niſi vt pedes lauet*; niſi ea ad myſterium baptiſmi referamus, opus eſt affirmare diſcipulos in prima menſa in omnibus lotos accubuiſſe.

XII.

u Ioan. 13.

DE VESTE CŒNATORIA.

x Matth. 22.

Quòd verò dicatur *u* Dominus, cùm diſcipulorum pedes lauit, poſuiſſe non veſtimentum, ſed veſtimenta ſua; par tamen eſt credere, eum in *Veſte cœnatoriâ* remanſiſſe: abſq; enim ea Iudæis accumbere, religio erat; vt planè ipſe Dominus *x* demonſtrauit in parabola de nuptiis filij Regis; in qua malè mulctatus legitur ille qui ſine veſte cœnatoria (quam ob nuptias, nuptialem appellat) diſcumbere præſumpſiſſet. Quare & Apoſtolos eâdem indutos accubuiſſe, credendum. Cùm verò dicit Euangeliſta, poſt ablutionem pedum IESVM recepiſſe veſtimēta ſua; putamus cœnatoriam tunc veſtem exuiſſe, ac propriam induiſſe. Aliud enim, longéque à priori diuerſum, cùm ipſe ſuis in ſecunda menſa exhibiturus eſſet conuiuium, diuerſo etiam à ſolito cœnandi habitu, decentiori cultu (vt tantum myſterium expoſcere videatur) illud ſibi inſtituendum putauit.

XIII.

y Ioan. 13.

DISCVBITVS IN MENSA.

z [De his vide Petri

Quod autem Euangeliſta *y* teſtatur, ipſum dilectum Chriſti diſcipulum in ſinu eius, in cœnâ recubuiſſe; ſatis oſtendit Iudæos in menſa, æquè ac Romanos *z* in lectis accumbere conſueuiſſe; & quos charos haberent, infrà ſe, hoc eſt in ſinu

Digitized by Google

[Left margin, partly cut off:] ...iac. lib. de ...t clim & ...ulu. Viſin ...a Append. ...d tamen ...andem. ...æc Iudæo ...Romanis à ...cepiſſe; ...um eumde ...morem an- ...tiquiſſimis ...æculis apud ...eroſque ...opulos vi- ...guiſſe, hi- ...ſtoria de- ...monſtret, ...e conuiu... ...egis Aſſue... ..., Eſth. 1. ...Tobiæque, ...Tob. 2. ſact... ...ſcriptura te... ...k tur.) ...Exod. 12. ...Luc. 22. ...ERITV... ...PR MA... ...Luc 9. ...Marc 9. ...Mat. 10. August. ... can 15. Ianſ. con. ...c. 130 ...Exod. 12. ...Matth. 26 Mar. 14. Luc. 22. 1. Cor. 11. ...Aug. de ...rm. Dom. ...monte. lib. ...cap. 6.

ſuo collocaſſe. Nec obſtat quod lege *a* ſtatutum eſſet, vt agnus Paſchalis à ſtantibus, non verò recũbentibus comederetur. Nam qui antiquum illum commentarium Hebræorum legerint, quem Ritualem librum, ſeu Ceremonialem appellant; planè intelligent fuiſſe vſum illum intermiſſum & antiquatum à tempore exilij Babylonici. Ceterum ratione eiuſmodi accubitus Ioannis, qui primum locum poſt Chriſtum in eà cœnà obtinuit, ſuborta eſſe videtur eodem tempore illa inter Apoſtolos contentionis *b* occaſio, quis eorum videretur eſſe maior. Eſtque obſeruatione dignum, numquam illos æquanimiter tolerare potuiſſe, Ioannem vel Iacobum fratres apud Chriſtum primus haberi; ſed cùm viderent eos prerogatiuis aliquibus auctos, ſemper ea de re quæſtionem mouiſſe; vt hic, & cùm eos Dominus in mõtem Thabor *c* duxit, & mater *d* ipſorum pro iis Dominum rogauit: Quantumlibet autem vidiſſet in omnibus Petrum eunctis prælatum, numquam tamen id infenſo animo tuliſſe. Sed & nũc quamuis Ioannes primum locum poſt Chriſtum accepiſſet in menſa; tamen in pedum ablutione ceteris Petrum eſſe præpoſitum, S. Auguſtinus *e* teſtatur, & multis etiam rationibus *f* demonſtratur. Porrò quod nonnulli dicunt, poſt ablutos Diſcipulorum pedes, iterùm recumbẽtem IESVM cum ſuis, quod reliquum erat cœnæ agni, abſumpſiſſe; (volunt enim Dominum inter cœnandum à menſa receſſiſſe:) tum ex ſuperiùs dictis arguitur ſatis, tum ex eo quòd lege diuina *g* agnus comedendus eſſet feſtinanter; quo præcepto omnes eiuſmodi moræ atq; intermedia penitùs excluduntur. Vnde quod dicit Matthæus *h*, *Cœnantibus autem eis accepit* IESVS *panem*, &c. & Marcus *i*, *Manducantibus illis accepit*, &c. idem eſt ac ſi dixiſſent, *Recumbentibus illis*; teſtante Luca *k*, & Paulo *l* confirmante, Euchariſtiam inſtitutam eſſe poſt cœnam; nempè primam illam Agni Paſchalis: cùm alioqui & ipſam inſtitutionem Euchariſtiæ Patres *Cœnam* appellare conſueuerint; idémque eſſe manducare cœnam Dominicam, quod Euchariſtiam ſumere, Auguſtinus *m* demonſtret; etiamſi ea voce, vt pluribus aliis, abuti ſoleant Nouatores.

XIV. RITVS INSTITVTIONIS EVCHARISTIAE.

Vt autem quæ ſcripta ſunt ab Euangeliſtis de ſacratiſſimę Euchariſtię inſtitutione faciliùs intelligantur, ſciendũ eſt ex antiquo Hebræorum libro Rituali, in ſecunda menſa conuiuij Paſchalis, non vt in aliis dierum feſtorum ſecundis cœnarum menſis bellaria apponi ſolita, ſed tantùm à Lege ſtatutum cibum, nimirùm primo loco embãma ex intybis & lactucis agreſtibus factum aliiſque rebus conditum, in quod primus paterſamilias intingebat offam azymam, mox ceteri, ſícque conſumebatur: deinde verò eumdem patrẽfamilias tortam azymam (ſeu, vt alij textus habent, dimidiam) hactenùs ſub mappa ſeruatam, in tot partes diuidere ſolitum, quot eſſent in cœna diſcumbentes; ſicq; diuiſam ſingulis porrigere: tum poculum à ſe primò deguſtatum tradere proximo, hunc ſecundo, illum tertio, donec per totum conuiuium circumferretur: Inſuper, quoniam ſecundæ illæ menſæ erant ob accepta beneficia ad gratias Deo agẽdas potiſſimùm comparatæ; cùm in ceteris ſecundis menſis eſſet vſitata quædam communis benedictionis formula, in Paſchali ſecunda menſa poſt illam benedictam, cùm diſtribueretur torta azyma, itémque cùm poculum traderetur, eũdem patrem familias propria & peculiari vti ſolitum benedictionis formula. Hæc ex Rituali Hebræorum. Eſt autem etiam notatu digniſſimum, non tantùm apud Iudæos veterem illam fuiſſe conſuetudinem, vt in ſecundis menſis ſic libantes gratias Deo agerent; ſed & gentiles *n* ipſos in iiſdem ſecundis menſis merum libare diis, & alia ſacra facere ſulitos.

n Athen. lib. 1. cap. 9. & aliy.

XV. INSTITVTIO EVCHARISTIAE.

Eo igitur ſeruato antiquo Iudæorum ritu, illud Dominus effecit, vt nouis benedictionibus additis nouum inſtitueret Sacramentum; & quæ in memoriam veterum beneficiorum fuerant inſtituta, in commemorationem omnium præſtantiſſimi nouiter accepti beneficij mutarentur. In qua videlicèt ſecunda cœna, Sacramentum illud ineffabile ſanctiſſimæ EVCHARISTIÆ conſtitutum eſt, quo rei veritate, non per figuram, vel ſimilitudinem; alluſionemue, aut quouis alio modo fictitio, Panis & Vinum tranſubſtantiantur in veram Carnem & verum Sanguinem, in ipſum verum ac viuificum Corpus Chriſti, ſub vtraque ſpecie integrum, quod natum de ſanctiſſima Virgine, in ara Crucis oblatum eſt. Quo etiam tempore Apoſtoli, cùm ipſis Dominus id FACERE præcepit in ſui memoriam, SACERDOTES ſunt creati; atque ipſum INCRVENTVM SACRIFICIVM, (iã olim mille ferè modis per veterem Legem diuinitùs dæmonſtratum, atque prædictum, inſigniter autem per oblationem Panis & Vini Regis & Sacerdotis Melchiſedech *o* præfiguratum) quod & ab illis offerretur, & in poſteros vſque ad finem ſæculi propagaretur, eſt ordinatum. Hæc enim Apoſtoli ipſi, hæc Patres omnes, hæc Traditio Eccleſiaſtica, atque ipſa Catholica fides ab ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ prædicauit, & hactenus profiteri non deſinit: vt perquàm facilè eſſet demonſtrare. Sed cùm ſciamus complures diſertiſſimos & integerrimos viros, eo argumento commentarios ferè innumeros omni doctrina ac fide ſincera conſcripſiſſe; ſupervacaneum *p*, exiſtimamus eadem hîc repetere, vel aliqua iis velle addere.

APOSTOLI SACERDOTES FACTI.

o Geneſ. 14.
p Quamuis ita loquatur Baronius, recitat tamen & ipſe plurima antiquorum Patrum teſtimonia, pro aſſertione huius Incruenti Sacrificij a Chriſto inſtituti.

XVI. EVCHARISTIAE NOMINA.

Ne verò lectorem penitùs ieiunum abire ſinamus; quibus nominibus maiores noſtri nuncupare conſueuerint, cùm ipſam Euchariſtiam, tum Sacrificium quod in eo myſterio peragitur, proferemus in medium, quò vel ſaltem ex nominibus tanta res faciliùs intelligatur. Imprimis igitur Euchariſtia, reſpectu Fidelium, qui per eius ſumptionẽ Chriſto per omnia maximè vniuntur, *Communionem*, ſeu *Communicationem*, ab Apoſtolis eſſe dictam, fidem facit Paulus *q* ad Corinthios, & Lucas *r* in Actis. Inſuper ob ineffabilem rerum diuinarum ſecretam quamdam coniunctionem, à Græcis Μυστήριον, à Latinis *Sacramentum* *s* inuenies frequentiſſimè nominatam. *Euchariſtia* verò nomen à gratiarum actione deductum, commune reperitur eſſe ex æquo Græcis pariter ac Latinis. Rurſùs etiam quoniam Dominus Panem de cælo ſeipſum nominat, eã ratione S. Ignatius *ss* Euchariſtiam *Panem Dei*, & *Panem cæleſtem* frequenter appellat. Eadémque ratione, quatenùs continet ipſum corpus Chriſti, maiores idem Sacramentum appellare ſolent *Corpus Chriſti*; ſúntque de eo innumera Tertulliani, Cypriani, Hieronymy, Ambroſij, Auguſtini, & aliorum teſtimonia. Sed & quòd non ſit communis cibus, ſed

q 1. Cor. 10.
r Act. 2.
s Tert. de cor. Ambr. de Sacram. Aug. 1. de pat. mar. 24. &c.
ss Ignat. ep. ad Rom. Ec

caro

cato Chriſti oblata pro ſeculi vitâ, Africani Fideles (inquit Auguſtinus *s*) optimè ſacramentum corporis Chriſti, nihil aliud quàm *Vitam* vocabant. Demúmque habito reſpectu quòd pro peccatis hoſtia offertur *Oblatio*, *Sacrificium*, *Liturgia*, ac *Miſſa* dicta paſſim reperitur. Sed *Miſſa* nomen apud Latinos vſitatiſſimum; quod quidem ex Hebraïcâ vel Chaldaïcâ nomenclaturâ acceptum eſſe videtur. Quod enim noſtrâ Vulgata legitur *tt* *Spontanea oblatio*, Hebraicè & Chaldaïcè dicitur. *Miſſach*; quam offerebant Deo in gratiarũ actionem de fructibus terræ, quâ & veſcebantur in templo cum recordatione præteritæ ſeruitutis; & ab eadem liberationis. Quæ omnia cùm optimè conueniant prædicto à Chriſto inſtituto ſacrificio; eo potiùs maiores noſtri vſi ſunt nomine, quàm cuiuſpiam alterius ſacrificij, quòd ſpontanea recolatur prima illa ſuî ipſius à Domino noſtro IESV CHRISTO facta oblatio; de quâ Iſaïas *u*, *Oblatus eſt, quia ipſe voluit.* Sanè creditur eiuſmodi nomen ab ipſis Apoſtolis Petro & Paulo traditum eſſe Romanis. Quippè ea voce vſam eſſo ſuo ipſius exordio Romanam Eccleſiam, probatur ex eo quòd proximus Apoſtolis Pius *x* Papa idem ſacrificium Miſſam vocauit; idque ipſum Cornelius *y*, & ceteri Romani Pontifices præſtiterunt: ſicut & Concilium Romanum ſub Syluestro, Carthaginenſe *z* Secundum, Agathenſe *a*, & alia: itémque Ambroſius *b*, Auguſtinus *c* ac denique ceteri; & poſt ipſos, recentiores omnes.

s *Aug. de c.* 24.
DE MISSÆ NOMINE.
tt *Deut.* 15.
u *Iſa.* 53.
x *Pius ep. ad Iuſt. Vien. in Bibl. Patr.*
y *Cor. ep. ad Lupicin. Vien. Epiſc.*
z *Conc. Carthag. II. c.* 3.
a *Agath. can.* 47.
b *Amb. ep.* 33. *ad Marcel.*
c *Aug. ſerm de temp.* 215.
ALIAE EIVS APPELLATIONES.

[Præter illas appellationes ſacroſanctæ Euchariſtiæ, quas hic Baronius recenſuit, & alias quamplurimas paſſim cùm in ſacris Litteris, tum in Patrum ſcriptis reperire; putà *Eulogia*, *Fractio panis*, *Panis Angelorum*, *& ſuperſubſtantialis*, *Menſa Domini*, *Paſcha*, *Synaxis*, *Dominicum*, *Viaticum*, *Gratia*, *Sancta Partes*, *Perfectio*, &c. de quarum nonnullis agitur etiam his Annalibus ſuis locis, quos Index ſuppeditabit: omnes verò in vnum piè collegit I. Darra in ſuis Animaduerſionibus in Baronium, ſingularum varia teſtimonia profere ... licèt pauca (exempli tantùm causâ) ex plurimis quæ habentur in antiquis monumentis. Illa verò pleniori manu poſteà exhibuit Bulengerus in ſuis Diatribis aduerſus Caſaubonum, tum purgans quæ de iis, etſi bona, non tamen benè, aut pro genuino ſenſu ſacræ Scripturæ ſanctorúmque Patrum, prolixè diſputauit idem Caſaubonus in Baronium Exercitationibus; tum alia ſubiungens egregia, quæ à Catholicis legi expediat, & in pretio haberi, tanquam ſalutaria antidota contra hæreticorum venena.]

XVII.

Quod autem ſpectat ad tempus Inſtitutionis tanti Sacramenti: ſciendum eſt ea diuinæ Legis *d* præcepto, ſolemnitatem *Paſchalem* eſſe diuerſam ab ea quę dicitur *Azimorum*, quippe quæ ex duplici beneficio à Deo accepto originem duxiſſent; eas tamen celebrari conſueuiſſe vnâ eadémmque die, vt & de hoc ipſo tempore Chriſti teſtatur qui tunc viuebat Philo tractatu de Decalogo. Nam licèt dicat Scriptura: *Decimaquartâ die ad veſperum Phaſe Domini eſt, & decimaquartâ die ſolemnitas Azimorum*: tamen veſpere decimęquartæ diei reputatur initium diei ſequentis; ſolitis Iudæis (vt ſcribit etiam Ioſephus *e*) ante veſperam, videlicet hora nona diei præcedentis, auſpicari dies feſtos, eóſque populo è turri excelsa tubæ ſonitu indicere. Cùm igitur ipsâ primâ die Azimorum ad veſperam, cùm Paſcha ageretur, poſt eſum agni ſacra Euchariſtia fuerit à Domino inſtituta; nulla eſt dubitatio eam eſſe *confectam in Azymis*, & non in fermentato: eumdémque ritum ſeruatum in Eccleſiâ ſemper, Epiphanius *f* teſtatur. Sed & quòd Dominus horâ veſpertinâ id fecerit, remanſit ea conſuetudo apud nonnullas Eccleſias, vt etiam veſpere, ſed à ieiunis idem ſacrificium offerretur. Viguiſſe namque eum vſum olim in Eccleſiâ Africanâ, auctor eſt Cyprianus *ff*: idque ipſum, ſed poſt ſumptum cibum, de Alexandrina teſtatur Sozomenus *g*. Auguſtinus *h* autem id ſemel in anno in Cæna Domini, & non niſi à ieiunis, fieri ſolitum aſſerit. Et *Veſpertinarum Miſſarum* habetur mentio in Concilio *i* Agathenſi. Sed quoniam viuerſa erat aliquarum Eccleſiarum conſuetudo, paſſimque poſt cœnam ſacrificium offerebatur, eam ſubſtulit in Africa Concilium Carthaginenſe *ii* Tertium, ſtatuens vt à ieiunis ſemper, excepta ipſa die anniuerſaria Cœnæ Domini, offerretur. Fueruntque demùm alia omnia contrariis legibus *k* penitùs antiquata, ob eam potiſſimùm cauſam, quòd vniuerſalis Eccleſiæ veteri conſuetudine, tam apud Latinos *l* quàm Græcos *ll*, obſeruatum videtur, *vt non niſi à ieiunis ſacra Euchariſtia ſumeretur.*

d *Ex.* 12. *Leuit.* 23. *Num.* 28.
e *Ioſ.* 5. *de Bel.* 9. *&* 16. *Antiq.* 10.
EVCHARISTIA CONFECTA IN AZYMIS.
f *Epiph. har.* 30 *cont. Eb.*
ff *Cypr. ep.* 63. *ad Cacil.*
g *Sozom.* 7. *hiſt.* 19.
h *Aug. ep.* 118 *ad Ian.*
i *Ap. Grat. de cõſecr. diſt.* 5. *c. conuenit.*
ii *Concil. Carth. III. c.* 29.
k *Concil. Laodic. can.* 5 *Sext. Syn. c.* 29.
l *Id affirmat Tertul. l.* 2. *ad vxor. cap.* 5. *Cypr. ep.* 63. *Aug. ep.* 118.
ll *Greg. Naz. ora. in S. baptiſ.*

XVIII.

AN IVDAS EAM ACCEPERIT

Confecta igitur ſacratiſſima Euchariſtia, diſtribuit eam Dominus Apoſtolis, adeóque ipſi Iudæ traditori, qui eam cum ceteris participauit, vt aſſerunt Auguſtinus *m*, Chryſoſtomus *n*, Cyrillus *o*, & alij complures. Sed quod putarunt aliqui, buccellam *p* illam intinctam, quam Iudæ tradidit Dominus ad eius proditionem detegendam, fuiſſe Euchariſtiam; nos minimè illis aſſentimur, ſed potiùs exiſtimamus buccellam illam fuiſſe panem, quem (vt dictum eſt ex libro Rituali Iudæorum) initio ſecundæ menſæ intingebant in pultem, ſeu embamma ex lactucis agreſtibus confectum; ſicque intinctio illa, ex more, Euchariſtiam præceſſerit.

m *Aug in Pſal.* 10 *ep.* 163. *tract.* 62. *in Ioan*
n *Chryſ. ho. de prodit. Iud.*
o *Cyril. Ieroſol. catheo* ...
p *Ioan.* 13.

Quod verò Ioannes ait, Iudam accepta bucella continuò exiiſſe; id quidem non ita accipiendum putamus, vt nulla interpoſita mora abierit, ſed quòd velut furore quodam percitus: non expectauerit mirificum illum poſt cœnam habitum à Domino ſermonem: nam S. Lucas apertè teſtatur, Iudam cum ceteris permanſiſſe vſque ad finem communicationis Euchariſtiæ. Porrò *Calix* ille in quo Chriſtus Euchariſtiam conſecrauit, vt egregium tantæ rei monumentum, à communi vſu ſelectus ac ſumma induſtria aſſeruatus, adhuc Bedæ *q* temporibus Ieroſolymis viſebatur, reconditus (vt ait in ſcriniolo, ac per operculi foramen tangi & oſculari ſolitus: erátque argenteus, hinc inde duas habens anſulas, & ſextarij Gallici menſuram capiens: in quo & inerat *Spongia*, Dominici potûs miniſtra.

CALIX EVCHARISTIAE CONSERVATVS.

XIX.

Peracta cœna *r* Iudas receſſit, & Dominus Petro ſuî negationem prædixit: notiſſimúmque illum admirabilem ſermonẽ habuit, quem Ioannes *ſ* diligentiori cura conſcripſit: eóque poſtmodùm abſoluto, & hymno dicto, abiit in montẽ Oliuarum. Quinam verò fuerit *Hymnus* ille, quam poſt cœnã dixit Dominus; haud certè compertum habetur. Detexit Auguſtinus *t* impoſturã cuiuſdam eiuſmodi hymni, qui circumferri conſueuiſſet quaſi is ipſe eſſet. Nos autem ex prædicto libro Rituali Hebræorum didicimus, moris fuiſſe apud illos in ſingulorum ſo-

r *Matth* 26. *Mar.* 14. *Luc.* 22. *Ioan.* 13.
ſ *Ioan.* 13. 14. 15. 16. 17
DE HYMNO COENAE.
t *Aug. ep.* 253. *ad Ceret.*

lemnium cœnis recitare Pſalmos ad myſterium eius diei accommodatos: in Paſchali verò conſueuiſſe dici Pſalmum centeſimum decimumtertium, qui incipit, *In exitu Iſrael de Ægypto*, & alios perbreues. Ceterùm exemplo Domini laudabilis ille mos in Eccleſiâ coaluit, vt in menſa gratiarum actiones ab omnibus dicerentur: quæ quales eſſent apud Orientales, docet Ioannes *u* Chryſoſtomus; ceteras verò antiqui Eccleſiæ libri Rituales exhibent.

u *Chryſ. ho. 57. ad Antio.*

XX.

De loco vbi Chriſtus orauit

x *Matth. 26. Marc. 14. Luc 22. Ioann. 18.*

Cùm acceſſiſſet *x* Iesvs ad montem Oliueti, & ingreſſus in villam quę dicebatur Gethſemane, vbi erat hortus, aſſumptis ſecum Petro, Ioanne, & Iacob ſeorsùm à ceteris, pauore ac mœrore affici cœpiſſet, (eas enim communes ceteris animi paſſiones volens ſuſcepit) auulſus ab illis iactu lapidis: iterùm ac tertiò Patrẽ rogauit, vt ſi poſſibile eſſet, à ſe calicem paſſionis tráſferret; quando & Angelus confortatus eſt eum, & factus eſt ſudor eius ſicut guttę ſanguinis decurrentis in terram. Qui quidem locus, ad radices montis Oliueti poſitus, præclarâ poſtmodum deſuper erectâ Eccleſiâ (vt tradit Hieronymus *y*) eſt mirificè illuſtratus. Addítque Beda *z*, petram ipſam ſuper quã Dominus orans flexis genibus innixus eſt, quaſi mollem ceram ceſſiſſe, & genuum eius in ſe veſtigia recepiſſe; ipsúmq; lapidem intra Eccleſiam tranſlatum, & parieti affixum eſſe. Sed & accepimus ab his qui hęc viderunt, etiam in imo vallis quam torrens Cedron præterfluit, in lapidibus ipſis eiuſdem Chriſti Domini veſtigia pedum impreſſa remanſiſſe, hactenúſque ſeruata eſſe.

y *Hier. de loc. Hebr.*
z *Bed. de loc. Sanct. c. 6.*

XXI.

Iesvs captivs.

Veniens interim Iudas cum militum cohorte, ne hi in alium quempiam manus iniicerent, oſculo Dominum ipſis deſignauit: Petrus verò amans, cupidúſque ſalutis Chriſti, magno animo aduerſus vniuerſam cohortem exerens gladium, Malcho aurem amputauit: ſed Dominus eam ei reſtituens, & Petrum ceſſare iubens, ſe ipſum volens libénſque à militibus teneri permiſit, modo quem pluribus Euangeliſtæ *a* deſcribunt. Diſcipulis dehinc omnibus aufugientibus, ille etiam qui ſequebatur eum adoleſcens amictus ſindone ſuper nudo, cùm teneretur, eâ relictâ nudus aufugit: qui creditus eſt ab antiquis *b* fuiſſe Ioannes Apoſtolus cœnatoriâ adhuc veſte indutus: quippe qui (vt putamus) cùm in cœnâ proditionem Iudæ ceteris manifeſtiùs cognouiſſet, vehementi quodam mœrore oppreſſus, nihil de ſumendis ſuis veſtibus cogitauerit, & cùm nox eſſet quando de cœnaculo receſſerunt, perfacilè id & alios præteriiſſe potuerit. Sed quod nonnulli opinati ſunt hunc fuiſſe Iacobum fratrem Domini, eâ præcipuâ adducti ratione quòd dicatur *c* amictus ſindone incedere conſueuiſſe: tantùm abeſt vt Iacobus his temporibus adoleſcens ætate fuerit, vt potiùs ſenex dicendus eſſet; quippe quem teſtatur Epiphanius *d* fuiſſe annorum nonaginta ſex, quando martyrium conſummauit, anno vigeſimo quarto (vt ponit) poſt Aſcenſionem Domini: eáque ratione dicendum eſſet, ipſum hoc tempore Dominicę paſſionis, annos natum fuiſſe ſeptuaginta duos: quâ tamen de re dicetur in eius obitu.

a *Matth. 29. Mar. 14. Ioan. 18.*
b *Ambroſ. in Pſal. 36. Greg. 14 moral. 3. Bed. in Mar. & alij complures* (Sed ſunt aliorum haud fortè improbabiliores opiniones: quas videre eſt apud recentiores Interpretes)
c *Ap. Euſeb. 2. hiſt 22.*
d *Epiph. her. 78.*

XXII.

e *Ioan. 18.*

Dominus igitur à militibus prehenſus, ductus *e* eſt primò ad Annam, præfectum (vt diximus) magno Concilio Sanhedrim, & ab eo ex officio interrogatus de diſcipulis ſuis atque doctrinâ; & ab vno ex miniſtris alapâ percuſſus. At quoniam non erat Annæ liberum abſque magno illo Concilio ferre ſententiam, miſit ipſo Iesvm ligatum ad Caïpham Summum Sacerdotem, apud quem comitia habebantur. Interim Petrus *f* introductus in atrium ab alio diſcipulo (hic Ioannes putatur) qui erat notus Pontifici, ter Chriſtum negauit, ſed cantu galli monitus, facti pœnitens egreſſus foras, cœpit flere. Porrò hęc contigiſſe in atrio Caïphæ, libentiùs aſſentimur. Nam quòd ex verbis Ioannis in domo Annę facta eſſe videantur, id accidit quòd cùm de Petro ſemel Ioannes dicere cœpiſſet, ipſum & alterum diſcipulum ſecutos eſſe Iesvm; cetera etiam quę Petro cõtigerunt, poſteà eidem orationi ſimul adnexuit. Quâ autem occaſione Ioãnes notus eſſet Caïphę, Hieronymus *g* tradit fuiſſe propter ipſius nobilitatem generis: Nicephorus *h* autem, & alij, quòd Ioannes Caïphę vendidiſſet poſſeſſionem quam in Galilæâ non paruam habuerat. Quidquid ſit. Matthęi *i* teſtimonio conſtat ipſum fuiſſe piſcatorem: ditiorem tamen ceteris Apoſtolis piſcatoribus extitiſſe, ea eſt coniectura, quòd mercenarios ad piſcationem conductos habuiſſe, Marcus [k] ſcribit.

Iesvs dvctvs ad Annam, et Caipham.

f *Ioan. 18. Marc 15. Matth. 26.*

Petri negatio.

g *Hier. ep. 16*
h *Niceph. 2. hiſt. 18.*
i *Matth. 4.*
k *Mar. 1.*

XXIII.

Ceterùm poſt multa apud Caïpham aduerſus Chriſtum diſceptata, prolatáque falſa teſtimonia, & plurimas illatas contumelias, cùm tandem adiuratus à Caïphâ, ſe filiũ Dei aſſeruiſſet, &c. tunc Caïphas quaſi blaſphemiã audiſſet, ſciſſis veſtibus ſuis, rogatâ aliorũ ſentẽtiâ, Chriſtum reum mortis iudicauit. Hæc pluribus Euãgeliſtæ *l*. Sed quod dicunt ſcidiſſe Caïpham veſtimenta ſua, mos quidem erat apud Hebræos, vt cùm quid contra diuinum honorem factum dictúmve eſſet, qui hæc viderent, audiréntve, ſua veſtimenta ſcinderent; ſicut feciſſe conſtat Ezechiam *m* Regẽ cùm Rabſacis blaſphemias audiſſet: & Ioakim *n* ac Herodi *o* Regibus datũ eſt crimini, quòd ille videns, hic audiens blaſphema, non ſcidiſſent veſtimenta ſua. Verùm quoniam id ſacerdotibus lege *p* diuinâ vetitum erat, peccauit in eam Caïphas; & furore in Chriſtum ductus, quò ceterorum pariret animos concitaret, eamdem primus omnium prætergreſſus eſt. Nam ſi Ionathas Summus Sacerdos libro primo *q* Machabæorum dicatur ſcidiſſe veſtimenta ſua; non tamen veſtem Sacerdotalem conſcidit, de quâ in lege agitur; ſed militarem, cùm eſſet non in procinctu tantùm, ſed etiam in ipſo conflictu.

l *Matth. 26. Marc. 14.*

Caiphas scindit vestes svas.

m *Iſa. 37. & 4. Reg. 19.*
n *Ierem. 36.*
o *Act. 12.*
p *Leuit. 21.*
q *1. Mach. 11*

XXIV.

r *Matth. 27.*

De Ivdæ interitv.

Cùm autem ſic à Iudęis damnatus Dominus ductus eſſet ad Pontium Pilatum Præſidem; tũc Iudas *r* qui eum tradiderat, deteſtans quod patraſſet grande ſcelus, retulit Principibus Sacerdotum triginta argenteos quos pro ipſius proditione perceperat; & in deſperationem actus, laqueo ſe ſuſpendit, crepuítque *ſ* medius, & diffuſa ſunt omnia viſcera eius. Hęc cumulatiùs Euangeliſtæ. Scribit verò Auguſtinus *ſſ*, eum non ſtatim ac retulit triginta argẽteos, ſed poſt mortem Saluatoris ſibi manus intuliſſe: Græci autẽ auctores *t* ex Papiâ, vt aiunt, Iudam ſuſpendio ſuperuixiſſe volunt: deiectum enim eſſe priuſquàm ſuffocaretur, & ad magnum impietatis exemplum in mundo permanſiſſe, ſed ſanie & vermibus conſumptum, adeóque capite & toto corpore inflatum, vt nec videre nec progredi poſſet: donec tandem poſt multa tormenta, à

ſ *Act. 1.*
ſſ *Aug. q. 94. in No. Teſt.*
t *Oecum. in Act. 1. Euthym. in Matth. 27. Cederen. in comp.*

curru

currú leui curſu pertranſeunte in ſuo prædio compreſſus, effudit inteſtina, tantùmque fœtorem edidit, vt ad multa ſæcula prædium deſertum reddiderit. Sed vtrùm his *u* ſit fides adhibenda, relinquimus prudentis lectoris arbitrio; cùm præſertim plurium auctoritate Patrum teſtatum habeatur, Iudam ante Chriſti obitum laqueo ſibi impacto vitam finiſſe: quo enim impetu, ſtimulo grauis culpæ adactus eſt reddere nummos, eodem pariter videri poteſt ad necem impulſus. Ceterùm maiorum traditione acceptum eſt, arborem illam in quâ Iudas laqueo ſe ſuſpendit, fuiſſe Ficum; eamdémque adhuc Bedæ *x* temporibus ſuperfuiſſe, ipſe teſtatur.

u Quæ pluribus refellit Torniel. an. 4084. num. XVII. poſtea dic.
x Bed. de loc. Sanct. c. 4.

XXV.

y Matth. 27. Mar. 15. Luc. 23. Ioann. 18.
IESVS AD PILATVM.
z Mar. 14.

Cùm ergo Principes *y* Sacerdotum obtuliſſent IESVM Pilato; hic verò poſt multas interrogationes nullam in eo cauſam inueniens, refundere in eos iudicium cuperet; negârunt ij licere ſibi interficere quémquam. Sed hoc minimè putandum eos intellexiſſe de ferendâ ſententiâ capitis, quippe qui iam antè (vt ait Marcus *z*) condemnauerant eum eſſe reum mortis: verùm de executione ipſius ſibi interdictâ per ſeptem dies illos Azimorum; ſicut & poſteà iiſdem ipſis diebus Petrus *a* ab Herode Agrippâ eſt detentus in carcere, quò illis tranſactis morti traderetur. Iſta enim hoc eſſe accipienda ſenſu, Auguſtinus *b*, Chryſoſtomus *c*, atque Cyrillus *d*, perſuadent. Quemadmodùm & Philo, Chriſti æuo compar, ſcribens aduerſus Flaccum Ægypti Præſidem, morem fuiſſe tunc vbique gentium atteſtatur, in neminem ſontium animaduertendi, donec ſolemnes feriæ, ac feſta etiam hominum, vt Auguſtorum, præteriiſſent. Clarúmque pariter ex Scriptoribus *e* Ethnicis, diebus feſtis à cæde abſtineri conſuetam fuiſſe. Idque ipſum poſteà Chriſtianos Imp. ſuis legibus ſanxiſſe, videbitur inferiùs ſuis locis: nunc ad rem.

a Act. 12.
b Aug. tract. 114. in Ioan.
c Chryſ. hom. 82. in Ioan.
d Cyr 12. in Ioan 6.
e Senec. 5. controu. 4. Suet. in Tib. cap. 61. Tacit. Annal. 4. Plutarch Mario.

XXVI.

AB HERODE DELVDITVR.

Nouis poſt hæc ingeſtis aduerſus Chriſtum accuſationibus, cùm anceps Pilatus quid eſſet acturus, audiſſet illum eſſe Galilæum: eumdem amandauit ad Herodem Antipam Galilææ Tetrarcham, qui opportunè Hieroſolymis aderat: qui cùm multa curioſè eum rogaret, nec Chriſtus quicquam reſponderet, quaſi fatuum quemdam ac morionem illudens, veſte albâ indutum, ad Pilatum remiſit. Sed de hâc veſte obſeruandum eſt, Græcam dictionem non propriè quam dicimus *Albam* ſignificare, ſed potiùs ſplendidam, quam magis propriè *candidam* dicere conſueuimus: non enim λευκὴν, ſed λαμπρὰν Euangeliſta dixit. Quæ eadem vox cùm reperiatur apud Iacobum *f* Apoſtolum in deſcriptione nobiliſſimi cuiuſdam viri; inde nonnulli deduxerunt, veſtem illam quâ ab Herode Saluator indutus eſt, fuiſſe Regium Iudæorum indumentum. Sed in hoc minimè eis aſſentimur, cùm auctore Ioſepho *ff* conſtet, regium indumentum fuiſſe purpuram: etiamſi haud dubitemus, veſtem illam quâ ludibrij cauſâ Herodes induit Redemptorem, nobiliſſimam fuiſſe. Sed & magnum planè & admirandum in eo apparuit diuinum concilium, quòd cùm etiam apud Iudæos *g* ea vigeret conſuetudo, vt alicuius criminis reus iudicio poſtulatus atratum ſe ſiſteret, IESVS contrà, vt innocentiſſimus, iuſſus eſt candidatus incedere, & Pilati iterùm iudicio ſiſti. Nec diſplicet quod à nonnullis obſeruatum eſt, Chriſtum veſte candidâ fuiſſe ab Herode indutum quaſi Sacerdotem, ſicuti poſteà purpureâ à Pilato vt Regem: diuinâ agente prouidentiâ, vt qui verè Rex & Sacerdos eſſet, talis etiam licèt ab irriſoribus, demonſtraretur, vt alia myſteria prætereamus, quibus hæc poſſint aptari.

f Iacob. 2. v. 2. Ianſ. Concord. c. 141.
ff Ioſ. 14. Antiq. 17.
g Ioſeph. 14. Antiq. 17. & lib. 16. c. 14.

XXVII.

h Matth. 27. Mar. 15. Luc. 23. Ioan. 18.
BARABBAS POSTHABETVR.

Cùm autem ſolemnitate Paſchali *h* vinctus vnus reus mortis, ad optionem populi eſſet ex conſuetudine dimittendus; Pilatus quò eâ occaſione ſibi liberum eſſet, quod maximè cupiebat, Chriſtum dimittere, Barabbam famoſum latronem & homicidam, ac IESVM ſæpius à ſe innocentem declaratum, in optionem populo dedit: ſed ſuadentibus Principibus Sacerdotum clamantes ſimul omnes, Barabbam liberari, Chriſtum verò crucifigi petierunt. Quando Pilatus monitus inter hæc ab vxore ne quid in IESVM committeret, aliam rurſùm cum dimittendi rationem tentans; quò Iudæis aliquâ ſaltem ex parte ſatisfaceret, propoſuit eumdem flagellis ſubiicere, ac poſteà dimittere. Quâ quidem in re obſeruatione dignum eſt, etiam in hoc ipſo voluiſſe Dominum (quòd ait Paulus *i*) ſeruilem formam induiſſe, dum permiſit ſe flagellis cædi: ſeruorum enim id fuiſſe, liberorum autem virgis ac fuſtibus affici, antiqui Romanorum Iuriſconſulti *k* tradiderunt. Porrò cùm Dominus flagellandus eſſet, eum ad columnam fuiſſe ligatum auctor eſt Hieronymus: eandemque ſulitos Chriſtianos corrigiis textilibus circumdare, quibus poſteà varios morbos pellerent, teſtatur Gregorius Turonenſis. Sic igitur flagellatum Dominum *m* milites in atrium Prætorij ducunt, exuunt, ac chlamyde coccineâ (erat ea veſtis militaris) ſuperinduunt, & vt omni ex parte, quaſi in ſcenâ Regem ex ludibrio repræſentarent, coronam ſpineam in capite, & ſceptrum arundineum in manu eius dexterâ ponunt; ac ſpeciem adorationis genuflexi præſeferentes, loco tributi ſputa alapaſq; pendunt. Auctor autem eſt Clemens Alexandrinus, Chriſtianos ob reuerentiam ſpineæ Coronæ Domini noſtri, coronis intextis floribus tempora ornare Gentilium more, exhorruiſſe: Eadêmque *n* Tertullianus *o* pluribus tractans, vulgatam ait fuiſſe diſciplinam Chriſtianorum, vt coronis abſtinerent. Ceterum nullatenus audiendos puto, qui ex iunco marino coronam Domino contextam fuiſſe dixêre: cùm certum ſit Lucæ & Ioannis Euangeliſtarum aſſertione, ex ſpinis eſſe compactam; & quæ hactenus aſſeruatæ reperiuntur ex eâdem coronâ ſpinæ, verè ex ſentibus eſſe decerptæ noſcantur: procúlque abeſt vt aliqua ex parte cum iunco marino communicent, cui nec alioquin vllæ vel in fuſte, vel in ramis ſpinæ inhæreant, ſed tantùm acumina in ſpinas deſinant. De iiſdem verò Spinis tradit Gregorius *p* Turonenſis ex aliorum relatione, eas ſuo tempore quaſi virides apparere; & quæ viderentur aruiſſe foliis, quotidie reuireſcere virtute diuinâ.

FLAGELLATVR.
i Phil. p. 2.
k L. 4. D. de incend. l. lenua. de acenſ. l. in ſeruorum, & l. c. piuol. de pæn.
l Turon. de glor. mart. cap. 7.
m Matth 27. Mar. 15. Luc 23. Ioan. 18. 19
CORONATVR.
n Clem. lib. 2. pædag. lib. 2
o Tert de coron. mil. cap. 1.
p Greg. Tur. 1. de glor. Mart. 7.

XXVIII.

PILATVS LOTIONE MANVVM SE EXCVSAT.

Sic itaque malè affectum IESVM cùm Pilatus cunctis aſpiciendum propoſuiſſet, & occaſionem adhuc quæſiſſet eum dimittendi; ſurſùm conclamantibus importunis Iudæis vt crucifigeretur, & inculcantibus non poſſe abſque crimine læſæ maieſtatis Imperatoris dimitti, quòd ſe Regem eſſe dixiſſet: tandem Pilatus côteſtans ſe rem aggredi iniquiſſimâ, aquâ manus coram populo lauit; ſuam eo facto profeſſus innocentiam, & ſanguinem iuſti in Iudæos refundens;

qui ſe illum in capita ſua & filiorum ſuorum accipere reſponderunt. Quod autem Pilatus manus lauit in ſignum innocentiæ, haud ex Romana conſuetudine, aliióve Gentilium ritu; ſed potiùs ex cæremoniis Iudæorum videtur mutuatus exemplum. Lege enim Moſis *pp* iuſſum erat, vt quò ſe quis innocentem à nece hominis demonſtraret, manus ſuas lauaret ſuper cæſam vitulam. Ad quæ videtur alluſiſſe Propheta *q*, dum ait, *Lætabitur iuſtus cùm viderit vindictam, manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris*: nimirum vt ſic lauando manus, ſuam conteſtaretur innocentiam; ſicuti Hilariùs & Theodoretus interpretantur, atque alij: quamquam ſciamus prouinciarum Iudices aliis quoque ritibus conſueuiſſe immunes ſe à cæde viri quem legibus iudicarent, declarare; putà manuum *r* ad Solem ſublatione, & aliis *ſ* eiuſmodi.

pp Deut. 21.
q Pſalm. 57.
r Vide Clem. 2 Conſt. 51.
ſ Vide Baſil. ep. 79.

XXIX. Eivs ini qva sententia.

Porrò Pilatum in ipſas etiam leges Romanas grauiter deliquiſſe, tradendo Chriſtum crucifigendum, nec ablutione manuum facinus expiâſſe, vel ex eo facilè demóſtratur, quod quantumlibet Iudæi in ſuo ipſorum concilio de nece Chriſti æquam tuliſſent ſentétiam, (quam fuiſſe iniquiſſimam certum eſt) nihilominùs eius ſententiæ executio ad decem ſaltem dies propaganda fuiſſet ex SCto Tiberiano, ante duodecim annos (vt diximus) promulgato. Quænam verò cauſa fuit, vt idem Pilatus Chriſtum à Iudæis vt blaſphemum damnatum, in crucem adigendum ſtatueret? Nam ſi eorum lege *t* res ageretur, lapidationi erat ſubiiciendus; ſi iure Romanorum, famoſis latronibus eiuſmodi ſupplicium debebatur. T. enim literâ, quòd crucis figuram exprimat, notari conſueuiſſe fures, apud Lucianum *u* teſtatum habetur. Et apud ipſos Iudæos, crucis pœnam homicidarum fuiſſe Philo *x* tradit. Sed diuinâ quâdam diſpenſatione factum eſt, vt ſupplicium quod Barabbæ duplici ex causâ debebatur, tum vt latroni, tum vt homicidæ, conuerteretur in Chriſtum, cuius nulla eſſet mortis cauſa; vt Dei filius pro redemptione totius humani generis crucem ſubiret, quæ tam apud Iudæos, quàm etiam Gentiles, inſigne ſalutis eſſet. Signandos namque eſſe ſigno Thav, qui liberandi eſſent ab irâ Dei, Ezechieli *y* Prophetæ fuit diuinitùs demonſtratum: & apud Ægyptios iſtud ipſum ſignum Crucis in ſacris eorum litteris ſignificâſſe vitam, Ruffinus *z*, Socrates *a*, Sozomenus, & alij teſtantur: Sed myſteria Crvcis, à ſanctis Patribus toties decantata, hîc prætermittimus enarrare, quæ alij *b* collegerunt vbertim.

t Leuit. 24.
u Lucian. dial. Iud. vocal.
x Phil. de ſpecial. leg.
De svppli cio Crvcis.
y Ezech. 9
z Ruff. 2. hiſt. 10.
a Socr. lib. 5. cap. 17.
b Gretſerus quatuor Tomos de Cruce vdidit: tréſque libros Lipſius de varia Crucum generis, modo ſ. quo crucifigendi Boſius quoque volumen ingẽ de Cruce triumphante agteq; de iiſdem etiã Baronius Annal. tom. I hoc an. & Rom. Martyr. leg. 7. April. d. quos conſulas qui cupit.

XXX. Cùm autem Pilati ſententiâ dimiſſo Barabbâ, traditus eſſet Iudæis Iesvs ad crucifigendum, ducendus *c* Redemptor noſter, exutus eſt chlamyde, & propriis indutus veſtimentis; ac Cruce, cui affigendus erat, ſuper humeros eius impoſitâ, coactus eſt Simon Cyrenæus alterâ ex parte eâdem portare poſt Iesvm; qui ſic perductus eſt in montem Golgotha. Illîc autem, antequàm Cruci affigeretur, propinatum ei fuiſſe vinum myrrhatum tradit Marcus; ſed & vinum felle admixtum eidem datum, ſcribit Matthæus: ac deniq; auctor eſt Ioannes, vas illîc fuiſſe aceto plenum, crucifixorum vſui. Sanè quidem Hebræos conſueuiſſe damnatis ſolatium aliquod impendere, & vinum illis propinare optimum, ipſa etiam Scriptura *d* docet. Vnde cùm Dominus cruci damnatus eſſet; quemadmodùm ex odio quo in eum Iudæi flagrabant, conditum eſt vinum felle, ſic quòd permulti (vt Lucas declarat) ipſius vicem dolerent, commiſerationis ergò allatum eſt vinum myrrhatum, acetum verò ad alium vſum fuiſſe paratum, inferiùs dicetur.

c Matth. 27. Mar. 15. Luc. 23. Ioan. 19.
d Prouerb. vlt. Amos. 2.

XXXI. De Vino Myrrhato.

Porrò vinum Myrrhatvm nequaquàm (vt multi explicant) amarum fuiſſe & inſuave, ſed per quàm iucundum & gratum, ex Martiale *e* conſtat, ac maximè ex Plinio *f*: nimirùm ſic appellatum, quod in vaſis myrrhinis calidum poneretur ad ſaporem odorémque quærendum; dulcedinem verò, etſi non ex myrrha, ex aliis tamen admixtis ſpeciebus contrahebat. Erraſſe pariter videntur, qui tradiderunt vinum myrrhatum fuiſſe potionem ſoporiferam quæ à mente alienet; ſolitámque paſſuris propinari, quò mortis dolores minùs attenderent. Nam econtrà eius naturæ eſſe ab ebrietate bibentes præſeruare, ſurgentéſque vapores digerere, eſt inſignis locus Athenæi *g* ex Ariſtotele acceptus, quo etiam declaratur quibus aromatibus eiuſmodi vinum myrrhatum condi conſueuiſſet. Iiſdémque conſentiunt quæ item ex Ariſtotele Plutarchus ait in libro de Iſide, nempè Myrrhã ab Ægyptiis *Bal* nominatam eſſe, quæ vox delirij ſignificaret amolitionem. Cùm tamen non negemus quod ait Galenus *h*, myrrham, ſi largiùs bibatur, aut dementare, aut mortem afferre: nam hoc & vinum ipſum abſq. myrrhâ abundãtiùs ſumptum præſtare ſolet: Deinde ſi (quod obiicitur (ex antiquo Iudæorum *i* more, quo omnibus licèt viliſſimis cruciariis vinum myrrhatum propinari conſueuerat, & ipſum Domino oblatum volumus; illud pariter & latronibus, æquale cum ipſo ſupplicium ſubituris, traditum fuiſſe dicendum eſt. At cùm ex Euangeliſtis conſtet latrones in cruce poſitos mentis fuiſſe compotes, eáque locutos quæ ſibi conſtantes eſſe ſignificarent, planè declaratur, haud extitiſſe eam naturam vini myrrhati, vt bibẽtes dementaret, ſed exhilararet potiùs. Quâ etiam ratione in Actis *k* SS. Martyrum Fructuoſi Epiſcopi Tarraconenſis ac ſociorum, quæ nôrunt & probârunt Auguſtinus *l* atque Prudentius *m*, legitur, ipſis, dum ad locum ſupplicij ducerentur, ex fraternâ charitate ab aliis Chriſtianis oblatum eſſe condimentum, vti permixtum poculum ſumerent. Denique Fulgentius *n* agens de naturâ myrrhæ citat Petronium Arbitrum, qui ab libidinis concitamentum myrrhinum ſe poculum bibiſſe refert, & ſubrium veterem comicum, illud ipſum pèr Glyceram aſſerentem. Vt planè appareat, non ſoporis inducendi cauſâ, ſed ad remiſſas vires reuocandas roborandáſque, in vſu fuiſſe ex myrrhâ conditum apud antiquos. His autem omnibus ſic explicatis, magnâ conſideratione dignum eſt quod ſcribit Marcus *o* Euangeliſta, Dominum myrrhatum vinum non accepiſſe; nimirùm quòd qui prudens volénſque omnes ærumnas ſpontè ſuſceperat, quamlibet quâuis occaſione oblatam conſolationem admittere recuſauit; cùm econtrà vinum felle mixtum ſaltem guſtâſſe, & oblatum calamo acetum accepiſſe, alij tradant Euangeliſtæ. *p*

e Martial. lib. 14. epigram.
f Plin. lib. 14. cap. 13.
g Athen. lib. 12. c. 10.
h Gal. ſimpl. med. lib. 13 cap. 19.
i Thalmud. tit. Anol. Kabbat. c. 1.
k Ap. Sur. 21. Iannar.
l Aug. ſerm. 101. de diuerſ.
m Prud. hym. 4. Perſ.
n Ful. 3. Mythol. 8.
o Mar. 15.
p Ioan. 19. Matt. 27.

{ De hoc *Vino myrrato* fuit amica velitatio Baronio cum Nic. Fabro V. C. Ludouici XIII. Regis Chriſtianiſſimi poſteà præceptore: qui præ modeſtiâ ceſſit tandem Baronio, licèt non vſquequaque eius ſententiæ: Baronius autem illius acerrimo iudicio multùm defe-

rens

teos, liberum reliquit lectori, quam veriorem putaret, ſententiam ſequi. Scripſerunt & de eâdem re alij. Sed (vt ſæpè monemus) nobis ſat eſt Baronium, qualem ipſe ſeſe voluit, exhibere. Nec è re putamus, noſtras coniecturas vbique addere, quia ſcimus haud illas ceteris omnibus placituras, quemadmodùm & nos liberè profitemur, non omnes ceterorum nobis placere.}

XXXII. De Spongia, et Aceto.

Sed quod ſpectat ad *Propinationem Aceti*, quæ facta eſt poſt alia omnia Crucis myſteria conſummata; ex illis quæ dicturi ſumus facilè apparebit, tum nullam inter ſanctos Euangeliſtas eſſe diſcrepantiam, quantumlibèt Ioannes dicat ſpongiam aceto plenam hyſſopo circumpoſitam Chriſti ori admotã eſſe, Matthæus verò & Marcus eam arundini ſeu calamo tradant impoſitam; tum commentum eſſe quod aliqui dixerunt, ad accelerãdam reorum mortem conſueuiſſe Iudæos cruci affixis propinare acetum. Primùm enim virtutem à naturâ inſitam eſſe Aceto ſiſtendi ſanguinem, eandémque Hyſſopo & Spongiæ inhærere, pluribus in locis teſtatur Plinius; cuius eſt imprimis locus egregius, & ad rem de quâ agimus valdè accommodatus, cùm ait *q* acetum faſciculo hyſſopi conditum, ſiſtendi ſanguinis vim habere, ſiue ſpongiæ ſuperponatur, ſiue ad potandum detur. Ac pariter Dioſcorides *r* eandem tribuit aceto potato virtutem. Verùm non potu tantùm, ſed applicatione eaſdem res idipſum operari ſolitas, ſiue ſeparatim, ſiue mixtim vulneribus apponantur, idem Plinius *ſ* eſt auctor. Vt ita manifeſtum ſit, ex induſtriâ omnia potiora medicamenta quæ ſanguinem ſiſterent, à Iudæis conſueuiſſe parari cùm quis affigeretur cruci: ſimúlque elucidatum eſt quod ait Ioannes Euangeliſta, ſpongiam plenam aceto hyſſopo circumpoſitam oblatam eſſe ori Chriſti. In quo & magis conſentaneum veritati eſſe videtur, quod ex Græco textu, & ex Theophylacti huius loci interpretatione colligitur acetum illud hyſſopo fuiſſe permixtum atque conditum, ſicque ex aceto & hyſſopo ſpongiam fuiſſe imbutam, atque arundini affixam ad potum Domino propinandũ. Ceterùm medicamentum illud ita compoſitum, non potûs cauſa fuiſſe præcipuè inſtitutum putamus, ſed magis vt eo ſic infuſa ſpongia vulneribus admota ſanguinem ſiſteret. Cuius rei non leuis eſt cõiectura, quòd *ſpongia* qua potatus eſt Dominus, quæ vſque hodiè ſummo honore aſſeruatur Romæ in Baſilicâ Lateranenſi, quaſi aliquãdo ſanguine tincta fuiſſet, ruborem quemdam adhuc retinet quem ſemel imbibiſſet: ſicque putamus madidam priùs ſanguine ſpongiam, atque preſſam, aceto poſteà & hyſſopo ſuperinfuſam, ſacratiſſimo Domini ori propinatam eſſe. Quòd autem cùm illam is accepiſſet, cõtinuò tradidit ſpiritum; id quidem non idcircò euenit quòd eiuſmodi potus ſua natura accelerandæ mortis vim haberet; ſed potiùs Deo ſic diſpenſante, ne lõgiori vita reſeruaretur ad crurifragium, quòd de eo Propheticè ſcriptũ eſſet, *t Os non comminuetis ex eo.* Quamobrẽ quòd maxima omnium pœna crurifragium eſſe ſoleret, haud putamus humanitatis intuitu his ad ſiſtendum ſanguinem Iudæos conſueuiſſe vti remediis; ſed potiùs ferali ſæuitia, vt ſic diutiùs pœnis detenti durare poſſent, vſque ad veſperum, quo ante Solis occaſum mos erat oſſium fractura mortem inferre. Sed reliqua proſequamur.

q *Plin. lib. 23. c. 1.*
r *Dioſc. lib. 5. c. 14.*
ſ *Plin. lib. 5. c. 18.*
t *Exod. 12.*
De crurifragio.

XXXIII. De Golgotha Adam ibi ſepultura.

Quod imprimis ad GOLGOTHA ſpectat, ſiue Caluariæ locum, quò ad ſupplicium ductus eſt Ieſus; complures antiquorum Patrum ex maiorum traditione teſtantur, hunc eumdem eſſe montem in quo Abraham iuſſus eſt immolare filiũ ſuum Iſaac. Cur verò dictus CALVARIÆ locus, ex ſimili firma traditione veteres omnes acceperunt, quòd ibi primus homo Adam ſepultus eſſet. Id enim ex Græcis teſtantur Origenes *u*, Athanaſius *x*, Baſilius *y* Epiphanius *z*, Chryſoſtomus *a*, atque alij recẽtiores: & ex Latinis Tertullianus *b*, Auctor qui ſcripſit de Operibus Cardinalibus, Ambroſius *c*, Auguſtinus *d*, atque etiam Hieronymus *e*; licèt iſte aliquando huic ſententiæ contradixerit, quòd (vt ait) in libro Ioſue ſcriptũ ſit, Adam ſepultum eſſe iuxta Hebron & Arbee; ideóque ipſe malit Caluariã ſignificare locum decollatorũ. Verùm nihil repugnat vt locus ille vbi primus homo ſepultus dicitur, poſtmodùm electus fuerit (quòd in edito loco ſitus eſſet, & Ieroſolymis proximus) ad ſupplicia damnatorum. Illum autem *Adam*, qui in libro Ioſue *g* ſepultus in Hebron dicitur; diuerſum prorsùs fuiſſe à primo parente, idem ipſe Scripturæ locus ſatis declarat, dum vocat eum *maximum inter Enacim.* Enac enim fuiſſe gigantem, & parentem gigantum, eamdémque ipſam ciuitatem Hebron inhabitaſſe, habet liber Numerorum *h*: & ab Enac, ipſos gigãtes eadem diuina *i* Scriptura nominare conſueuit *ſtirpem Enacim.* Sicque quod de Adam maximo inter filios Enacim legitur, non de alio dictum exiſtimamus, quàm de vno ex gigantum numero qui ceterorum maximus haberetur, idémque *Adam* eſſet appellatus. Nam & Ioſephus *k* reſtatur, adhuc temporibus ſuis monſtrari ſolita oſſa gigantum qui in Hebron ſepulti erant, adeò magna qualia, inquit, vix credant qui non viderunt ipſi.

u *Orig. tract. 31. in Matt.*
x *Athan. de paſſ. & cruce.*
y *Baſil. in Leuit. 5.*
z *Epiph. hær. 46.*
a *Chryſ. homil. 84. in Ioann.*
b *Tert. lib. 2. carm. cont. Marcion.*
c *Ambroſ. 5. ep. 9.*
d *Aug. ſerm. 71. de temp. & q. in Gen. 161.*
e *Hieron. ep. 17. ad Paul. & Euſtoch.*
f *Hieron. in Matth 27. & in Eph 5.*
g *Ioſ. 14.*
h *Num. 13.*
i *Deut. 2. 2. Ioſ. 11.*
Filii Enacim gigantes.
k *Ioſ. 5. Ant. 2.*

XXXIV.

Quod autem idem Caluariæ locus *in medio ſit terræ ſitus*, ac ſecundùm Propheticum *l* ſermonem Deus operatus fuerit ſalutem in medio terræ, Tertullianus *m* & Victorinus Pictauienſis aſſerunt, ſed & Hieronymus *n* Ieruſalem in medio mũdi ſitam eſſe ſcribit. At Ioſephus *o* aliam iniens rationem, ait Ieroſolymam ſitam eſſe in medio Iudææ. Beda *p* quoque tradit, in monte Caluariæ columnam celſam ſuo tempore extitiſſe, quæ æſtiuo ſolſtitio vmbram non faceret, vnde & putaretur, ibi mediam eſſe terram. Sed ſi hoc ita eſſet, neceſſe omninò foret Ieroſolymam ponere intra zonam torridam, & tropico ſaltem cãcri ſubiicere: at ab illo longiùs abeſſe, omnes qui terras deſcribunt, apertiſſimè tradunt; & certiſſimis experimentis nunc cognoſci poteſt. Sed illud non malè, vel Hieroſolymam ſitam eſſe in medio terræ habitabilis, vel in medio Paleſtinæ.

l *Pſal. 73.*
m *Tert. lib. 2. carm. cont. Marcion.*
n *Hier. in Ezech. 5.*
o *Ioſ. 3. de Bel. 2.*
p *Bed. de loc. Sanct.*
Ieruſalem in medio terræ.

XV, XV.

Exuerunt *q* poſt hæc milites IESVM ſuis veſtibus, eáſque in quatuor diuiſerunt ſibi partes; ſuper tunicam verò miſerunt ſortem, quòd quæ inconſutilis eſſet haud facilè ſciſſuram pateretur, quin tota pariter retexeretur. Contextam illã fuiſſe à ſanctiſſima Virgine, ſcribit Euthymius, ac par eſt credere: nam in Oriẽte hominũ veſtes à feminis confici ſolitas, ipſa etiam Scriptura *r* indicat. Errare verò illos exiſtimo, qui putarunt Chriſti veſtẽ inconſutilem, fuiſſe pretioſam: haud enim credendum eſt, eius generis veſtibus Dominum eſſe vſum. Porrò ſic ſpoliatũ Cruci affixerunt medium inter duos latrones, tribus vel (vt tradit *ſ* Gregorius Turonẽſis) qua-

q *Matt. 27. Mar. 15. Luc. 23. Ioan. 19.*
De veſte inconſutili.
r *Prouer. 31. 3. Eſdr. 4.*
ſ *Greg. Tur. de glor. mart. c. 6.*

QVOT CLAVIS CHRISTI CONFIXVS.
t Plaut. in Moſtel.
TITVLVS CRVCIS.
u Iren. lib. 2. cap. 42.

tuor clauis. Sanè quatuor antiquiores Imagines repręſentant, nempè ſingulos ſeorſùm ſingulis pedibus manibúſque; idque ſecundùm antiquum crucifigendi ritum, de quo Plautus t *Ego dabo ei talentum, primus qui crucem excurrerit: ſed eâ lege vt affigantur bis pedes, bis brachia.* Quemadmodùm & Irenęus u deſcribens Crucem, præter quatuor extremitates longitudinis & latitudinis, aliam quamdam ponit in medio partē, vbi requieſcit qui clauis configitur. Verùm interdum martyres pluribus etiam clauis in cruce confixos legimus. Sententiam autem de tribus tantummodò clauis Chriſti, recētior probauit vſus. Cauſæ deinde titulus ſcriptus eſt à Pilato, nēpè IESVS NAZARENVS REX IVDÆORVM; & ſuper Crucem affixus eo ordine quo deſcribitur à Ioanne, nempè Hebraice, Græcè, & Latinè; vt etiam adhuc apparet in parte ipſius Tituli lignei quæ Romæ extat: ita tamen vt nobilior locus ille ſit viſus qui Chriſto vicinior eſſet, ſicque Latina prior, nouiſſima verò Hebraica (vt qoq; Gręcâ inferior, & barbara à Romanis haberetur) poſita eſſet inſcriptio: ſicut & Nicolaus x Papa ſcribens ad Michaëlem Imperatorem in Latinam linguam inſultantem, egregiè teſtatus eſt.

x Nico. PP. ... Ap. Baron. anno 9.

XXXVI.

y Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23.
DE SOLIS DEFECTV.
z Orig. tract. 35 in Matth.
a Id. lib. 2. cont. Celſ.

Dum Chriſtus eſſet in Cruce, poſt multas in eum illatas blaſphemias & contumelias, ac poſt inſignem de illo cōfeſſionem factam ab vno ex latronibus qui cum eo crucifixi erant, aliáque geſta quæ fusè narrant Euangeliſtæ; *horâ ſextâ* (inquiunt y iidem) *facta ſunt tenebra ſuper vniuerſam terram vſque ad horam nonam.* Cùm verò Lucas addat, & *Solem eſſe obſcuratum*, ſatis perſpicuè declaratur, non ipſam tantummodo Iudæam (quod aliquando Origenes z dixit) ſed vniuerſum planè terrarum orbem offuſum fuiſſe tenebris; vt & ipſe alibi Origenes a contra Gentiles, & Euſebius in Chronico aſſerūt ex teſtimonio Phlegontis Hadriani Imperatoris liberti, inſignis Chronographi; atque ex eorumdē Gentilium Archiuis & annalibus confirmant Tertullianus b & Lucianus c martyr. Agunt pariter de eodem admirando Solis defectu Hieronymus d, Auguſtinus e, & alij; teſtantes omnes, eum fuiſſe præter omnem naturę ordinē: eumdem verò ceteris pleniùs deſcripſit omnium antiquiſſimus Dionyſius f Areopagita, oculatus eius teſtis, cùm eo tempore Heliopoli in Ægypto exiſtens annum ætatis (vt ait) quintum ferè & vigeſimum exolueret.

b Tert. in Apolog.
c in Act. ſu Mart.
d Hieron. in Ioël 2.
e Aug. q. 105
f Dion. ad Polycar.

XXXVII.
g Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23.
h 2 Paral. 3.
i Ioſ. 6 de Bel. 6.
VELVM TEMPLI SCISSVM.

Poſt hęc g circa horam nonam exclamans IESVS voce magnâ, reddidit ſpiritum; & velum tēpli ſciſſum eſt in duas partes à ſummo vſque deorsùm. De quo VELO, præter illa quæ in diuinâ h ſcripturâ leguntur, Ioſephus i qui vidit teſtatur fuiſſe velum Babyloniū, admirabili opere factum, & hyacintho, byſſo, cocco, & purpurâ variatum, altum quinquaginta quinque cubitis, latum ſexdecim, ſecundùm proportionem portarum (ad quas appenſum erat) primi tabernaculi, vbi erat candelabrum, menſa, atque thuribulum: Additque fuiſſe alterum Velum, quo intima pars templi, quæ dicebatur Sancta Sanctorum, operiebatur. Ex quibus erroris arguuntur, qui exiſtimarūt vnum tantùm fuiſſe velum in templo. Porrò hoc tempore cōſciſſum fuiſſe velum exteriùs poſitum, quod erat cunctis perſpicuum, & populum ſegregabat à ſacerdotibus Hieronymus k affirmat. Quid autem portenderit tantum prodigium, relinquimus Interpretibus explicandum. Addit verò ad hæc Ephræm l Syrus, tunc cùm velum templi ſciſſum eſt, columbam à templo egredi viſam eſſe.

k Hier. epiſt. 150. q. 8.

[Cùm tamē plures interpretentur de lacerato velo, quo tegebatur Sanctū Sanctorum illúdque miraculum ſacerdotibus conuertendis fuiſſe deſtinatum.]
l Ephr. ſerm. de paſſio. Domini.

XXXVIII.
SCISSI MONTES, ET LAPIDES.
m Orig. l. 2. cont. Celſ.
n In Chron.
o Cyril. catech. 13.
p Hier. ep. 150. q. 8.
q Ioſ. 6. de Bel. 38.

Tunc quoque magnum factum eſſe *Terra motum*, Euangeliſtę tradūt: de quo pariter ex Phlegonte teſtimonium proferunt Origenes m & Euſebius n. Sed pręterea illâ concuſſione ſciſſas eſſe portas, iidem Euangeliſtę teſtantur: quarum ſuo adhuc tempore in monte Golgothâ monumenta extare, ſcribit Cyrillus o Ieroſolymitanus Epiſcopus. Nec verò Ieroſolymis tantum, ſed & in plerìſque aliis Orbis terrarū partibus ſciſſos mōtes eodem terrę motu, incolę firmâ traditione teſtantur; putà in Hetruriâ mōtem Aluerniæ dictum, & propè litus Campanum Caietę promontorium. Traditque inſuper Hieronymus p ex Euangelio Nazaræorum, eodem terræ motu tēpli ſuper liminare collapſum eſſe, & Angelos pręſides templi auditos eſſe dicentes, *Tranſmigremus ex his ſedibus.* quod & Euſebius circa tēpus Chriſti paſſionis accidiſſe teſtatur; quātumlibet Ioſephus q ad tempus Pentecoſtes referat. Denique eodem terrę motu monumenta ſepulchrorum aperta eſſe, & multa corpora ſanctorū à mortuis ſurrexiſſe, Ieroſolymámque poſt Domini reſurrectionem veniſſe (nam ſepulchra foris erāt) ac multis apparuiſſe, Euangelica r docet hiſtoria. Et quoniam de prodigiis agimus, non pętermittimus meminiſſe eorum quæ Plutarchus ſ his Tiberij temporibus accidiſſe ſcribit; nimirùm, cùm quidā in Italiam nauigarent, noctè à Paxis inſulâ; quę vna eſt Echinadarū, voce magnâ nunciatū eſſe, PANA *magnū eſſe mortuum*: cúmque illud nauigātes ex pręſcripto eiuſdem vocis iuxta Palodem portū ſimiliter è naui proclamaſſēt, magnum ſubitò innumerabilium gemitum auditum eſſe. Recitat eadem ex Plutarcho Euſebius t: ſed fides eſto penes auctorem. Ea verò ab aliquibus in eū ſunt accepta ſēſum, vt *Pan* Chriſtus Dominus vniuerſorum intelligeretur, eiúſque mortem vt ſuam ipſorum cladē lugerent dęmones, quippe qui adhuc eo viuente ſępiùs fuiſſent lamētati ſe ab eo torqueri.

r 1. Matt. 27
ſ Plut. lib. de defect. orac.
DE INTERITV PANIS.
t Euſeb. 5 de prap. Euāg. 9

[Abſceſſum Angelorum è templo, Ioſephus quidem non ſolum ad tempus refert Pentecoſtes, verùm etiam ad excidium Ieroſolymitanum, quemadmodùm & Tacitus hiſt. lib. 5. Hegeſippus lib. 5. de excid. Hieroſol. c. 44 Euſebius 3. hiſt. 8 & alij nonnulli; aſſerentes tunc portas templi ſuapte ſponte fuiſſe reſeratas, & auditam vocem dicentium *Migremus hinc.* At verò idem Euſebius in Chronico, & Hieronymus epiſt. 17, ad Marcel. aliique plurimi recentiores; ad tempus Dominicæ Paſſionis referunt. Vnde fit credibile, id ipſum vtroque tempore contigiſſe. Sed quòd poſterioribus his locis iidem Euſebius & Hieronymus Ioſephum eius ſententiæ auctorem laudant, putatur memoriæ lapſos, cùm ipſe (vt diximus) nonniſi ad tempus referat excidij Ieroſolymitani.

DE TEMPORE ABCESSVS ANGELORVM E TEMPLO.

XXXIX.
u Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23.
DE LONGINO CENTVRIONE.
x Ext. ap. Metaphr. 16. Oct.

Cùm igitur tot tantáque diuina operatione prodigia facta eſſēt, inter alios admiſſi facinoris pœnitentes, Centurio u hęc videns publicâ cōfeſſione teſtatus eſt IESVM verè filiū Dei fuiſſe. Porrò hunc *Longinum* nomine appellatum eſſe, Chriſtique fidem ſecutum ad martyrij palmam perueniſſe, teſtātur qui eius Res geſtas x ſcripſerunt. Ex quibus redarguuntur, qui ex apocryphis quibuſdam ſcriptis tradiderunt. Lōginum nomine, eundémque cæcum fuiſſe militem illum qui lanceâ latus Domini aperuit.

XL.

Cùm verò appropinquaſſet initium diei Sabbati, quem poſt horam nonam Iudæos auſpicari

y *Ioan.* 19. z *Deuter.* 21. a *Phil. de ſpecial. leg.*

QVALIS DEI GENITRIX IN PASSIONE.

b *Die* 15. *Auguſti.* c *Marc.* 15.

conſueuiſſe, ſuperiùs demonſtrauimus; ne y remanerent in Cruce corpora Sabbato, (cùm & alioquin lege diuinâ z ſtatutum eſſet vt appenſi in patibulo, eadem die, & vt addit a Philo, ante occaſum Solis ſepelirentur:) milites duorum latronum adhuc ſuperſtitum crura fregerunt, à IESV verò abſtinuerunt quòd iam defunctus eſſet: eius tamen latus miles lanceâ aperuit, ex quo fluxit continuò ſanguis & aqua. Porrò Dei-Genitricem, quæ cum ceteris feminis Chriſtum comitari ſolitis aderat, magnâ cum reuerentiâ collegiſſe, quantùm licuit, illum ſanguinem & aquam, ex antiquioribus monumentis recitat Metaphraſtes b: atque inſuper addit eam ab initio vſque ad finem ſe conſtanter geſſiſſe; factis oſtendentem ſe eſſe matrem, ſed matrem illius qui motum animi certis finibus continuit: quin etiam in eo de Cruce deponendo maternis manibus inſeruiſſe, & clauos qui extrahebantur in ſinu ſuo accepiſſe, ac lacrymis plagas emũdaſſe: eius denique hortatu Ioſephum ab Arimathiâ, occultum Domini diſcipulum, audacter introiſſe ad Pilatum (quod etiam tradit c Euangeliſta) & corpus IESV ad ſepulturam petiiſſe. Scimus alios animi affectus in ſanctiſſimâ Deiparâ expreſſos, inueniri in tragœdiâ inſcriptâ *Chriſtus Patiens*, quæ Apollinaris Leodiceni potiùs quàm Gregorij Nazianzeni eſſe opus meritò exiſtimatur. Scimúſque prætereà, complura à S. Anſelmo, & aliis nonnullis piis viris de Chriſti paſſione ferri, quæ ex deuotâ contemplatione potiùs quàm ex hiſtoricâ narratione fluxiſſe noſcantur. Denique ſi quid alicui ſancto viro diuinitùs reuelatum fuerit, non reiicimus; ſed his non immiſcemus, quòd non Apocalypſim, ſed Hiſtoriam conſcribamus.

XLI.

d *Matth.* 27. *Marc.* 15. *Luc.* 23. *Ioan.* 19.

CVR IN NOVVM SEPVLCHRVM IESVS.

Ioſephus igitur accepto corpore IESV, ſepulturam d eius vnà cum Nicodemo diligenter curauit more Iudæorum, nempè mixturâ myrrhæ & aloës; ac ſindone inuolutum poſuit in monumento nouo. Siquidem damnatorum cadauera (vt conſtat ex compendio Talmud Rabbini Alpheſi, & ex Rabbinis Iacob in Turim, & Moſe Ægyptio) vetita erant inferri in ſepulchra ceteris communia, ſed in priuatis ſeorsùm ab aliis erant ponenda: vnáque, vel iuxta illa ſepelienda inſtrumẽta illa quibus mors illata fuiſſet, ligna, cruces, enſes, lapides, & cetera eiuſmodi, pro mortis genere quo quis affectus eſſet. Poſt hæc tradunt Euangeliſtæ, Princeps Sacerdotum annuente Pilato ſepulchrum Chriſti ſigillis muniiſſe, militéſque ad cuſtodiam poſuiſſe, ne diſcipuli eius corpus auferrent, & reſurrexiſſe falsò iactitarent. Addit verò Nicephorus e ex antiquorum traditione, adhibita inſuper ſepulchro fuiſſe quædam ferramenta, quibus adeò ſepulchri operculum lapideum inferiori petræ (in petrâ enim exciſum fuiſſe, etiam Euãgeliſtę reſtantur) connecteretur, vt nullo modo niſi magnâ vi & arte adhibitâ remoueri poſſet. Quibus conſentientia ſcribens Beda f, teſtatur etiam ſuis temporibus illum ſuperpoſitum lapidem monſtraſſe veſtigia ferreorum vinculorum.

e *Nic. eccl. 1. hiſt.* 32. f *Bed. de loc. ſanct. c.* 2.

XLII.

INSTRVMENTA PASSIONIS CONSERVATA.

g *Greg. Tur. de glor. mar. cap.* 7. h *Bed. de loc. Sanct.* i *cap.* 8. k *cap.* 5.

l De hoc Sudario Veronicæ copioſè Gretſerus Syntagm. nõ man. fact, c. 16. & 17 vindicans illud á calũniis hæreticorum.

l *Ap. Marian Scot. in Chron. an. Dom.* 3P.

Ceterùm remanſerunt omnia illa Paſſionis Chriſti atque Sepulchri inſtrumenta, ipſáque Loca vbi hæc facta ſunt, tantę rei digna memoriâ conſecrata, velut quędam trophæa victorię, eadémque facta toto Orbi conſpicua atque proficua, ex quibus velut è perennibus quibuſdam fontibus fluenta gratiarum atque miraculorum eruperint. Ipſas enim *Spinas* Coronæ IESV, *Columnam* ad quam alligatus eſt cùm flagellis cęderetur, *Arundinem*, atque *Spongiam* quâ fuit aceto potatus, magna fuiſſe diligẽtia aſſeruatas, tradũt Gregorius g Turonenſis & & Beda h. *Tunica* item inconſutilẽ à Chriſtianis redẽptam, & conſeruatam, auctor eſt idem Gregorius i. Et *Sudarium* quo caput Domini eſt inuolutum in ſepulchro diuinâ virtute ab incendio illæſum conſeruatum, trãſlatum eſſe ad poſteros, Beda k teſtatur. Porrò ab hoc diuerſum *Sudarium* illud exiſtimatur, quòd à Berenice faciei Domini ſanguine & ſudore aſperſę admotum, eiuſdem Dominici vultûs effigiem in ſe retinuit, ſicut habet Chriſtiana traditio, & teſtatur libellus manuſcriptus de tranſlatione eius Romam factâ, qui aſſeruatur in Vaticana Bibliothecâ: de qua etiã Berenice, (quę & *Veronica* dicta habetur) déque eadem Chriſti Imagine velo excepta, meminit Methodius l Epiſcopus antiquus Chronographus. Permanſit pariter hactenùs integra ſanctiſſima *Sindon* illa quæ corporis Domini delibuta vnguento, in ſepulchro poſita fuit veluti operimẽtum & ſtratum quę & in ſe Imaginem in ſepulchro Domini iacentis expreſſit: aſſeruatúrque ſummo honore in Eccleſia Taurinenſi. Sed quid de ipſâ ſanctiſſima CRVCE dicã? quæ (vt ait Paulinus m) in materia inſenſata vim viuam tenens, ita innumeris penè quotidie hominum votis lignum ſuum commodare conſueuerat, vt detrimenta non ſentiret, & quaſi intacta permaneret, quotidie diuiduæ ſumentibus & ſemper tota venerantibus. Ex qua diuinitùs ei impartita multiplicatione factũ eſt, (quod iam olim mirabatur Cyrillus n Ieroſolymitanus Epiſcopus) vt eius ligno vniuerſus terrarum Orbis per partes repletus ſit. *Terram* denique ipſam quæ ſepulchro adiacet, diuinam quandam ex Dominico corpore virtutem hauſiſſe, & Fideles illuc peregrinantes auidè conſueuiſſe accipere, eadémque ad morbos curandos, ac dæmones profugandos vti, teſtis eſt locuples S. Auguſtinus o: paritérque Gregorius p Turonenſis ſcribit, ex ea; aqua admixta, formari conſueuiſſe tortulas quaſdam, ac per diuerſas mundi partes tranſmitti, ad morbos curando, aliáſque diuinas gratias impertiendas. At de his modò ſatis.

m *Paul. ep.* 11. *ad Seuer.*

DE CRVCE, ET TERRA SEPVLCHRI.

n *Cyril. catech.* 4. 10. 13. o *Aug.* 12. *de ciuit.* 8. p *Greg. Tur. de glor. mar. cap.* 7.

XLIII.

DE ANNO CHRISTI PASSIONIS.

q *Ioan.* 2. r *Aug.* 2. *de doctr. Chr.* 28. ſ *Ioan.* 8. t *Iren. lib.* 2. *cap.* 39. u *Tert. aduerſ. Iud. cap.* 8.

Iam reliquum eſt, vt quòd de anno *Ætatis* quo paſſus eſt Dominus, & ipſo tempore *Paſſionis*, diuerſę admodùm reperiantur ſententiæ, de iis breuiter perquiramus. Ac primùm de eo quidam agentes, exorbitarunt abſurdè nimis, cùm putarũt Dominum quadraginta ſex annorum ætate paſſum eſſe, ea tantùm ratione quia dictum eſt à Iudęis q, per totidem annos ędificatum eſſe tẽplum, quod Dominici corporis habebat imaginem. Recitat hanc opinionem, refellítque Auguſtinus r. Alij verò, quòd Iudęi Domino dixerint ſ, *Quinquaginta annos nõdum habes, & Abraham vidiſti?* eum anno quinquageſimo paſſum eſſe voluerunt. Quod quidem licèt ita ſcriptum inueniatur apud Irenæum t, haud tamen ab eo creditum putamus, cùm ipſe eodem capitulo dicat Dominum baptizatum eſſe cùm eſſet annorum triginta, ac ſubinde numeret tria Paſchata prædicationis eius, quorum tertio paſſum affirmat. Fuit prætereà Tertulliani u opinio, Chriſtum obiiſſe anno ætatis trigeſimo Coſſ. Rubellio & Fuſio Geminis, qui reperiuntur iniiſſe Conſulatum anno decimo-

quinto

quinto Tiberij Imperatoris; quamuis huius ſententiæ non Tertullianus, ſed primus aſſertor videatur fuiſſe Valentinus hæreſiarcha *x*. Complures autem antiquorum legentes apud Tertullianum, his Coſſ. cõſignatum eſſe annum Paſſionis Chriſti, apertâ in hunc modum ſemel erroris viâ & ipſi in eumdem lapidem offenderunt, nobiles alioquin ſcriptores, & ſpectatiſſimi in Eccleſiâ Dei, nimirùm Iulius *y* Africanus Lactantius *z*, Hieronymus *a*: Auguſtinus *b*, Seuerus *c*. Clemens *d* autem Alexandrinus, trigeſimo impleto anno Chriſtum paſſum tradit: itémque Philaſtrius *e*, vixiſſe vno & triginta annis: Et Gaudentius *f* Brixianus, anno tantùm vno poſt baptiſmum docuiſſe; quod & Gnoſtici *g* olim affirmârunt: Apollinaris *h* verò Laodicenus biennio; quem ſecuti videntur Cyrillus *i* Alexandrinus, & Caſſiodorus *k*. Hiſque proximus accedens Oroſius *l*, dum anno decimo ſeptimo Tiberij Chriſtum paſſum affirmat, ſuæ ſententiæ ſectatores habuit nonnullos ex recẽtioribus. At verò Epiphanius *m*, & alij plerique, id accidiſſe volunt anno ætatis Chriſti trigeſimo tertio per tres menſes inchoato. Sed cùm eo potiſſimùm innitantur fundamento, quòd Dominus fuerit baptizatus ipſo trigeſimi anni exordio; cùm in hoc errent, in ceteris quoque deducendis annis errare nõ mirum eſt; cùm alioquin & ipſi fateantur, quatuor Paſchata ab Euangeliſtis eſſe recenſita poſt baptiſmum Chriſti vſque ad ipſius Crucem. Denique cùm nonniſi expleto anno ſuæ ætatis trigeſimo, & trigeſimo primo inchoato Chriſtum eſſe baptizatum ſatis ſuperiùs ſit demonſtratum, ſicque conſtet primum Paſcha incidiſſe in annum Domini trigeſimum primum; concludendum neceſſariò erit, vltimum, quo paſſus eſt, incurriſſe *in annum eius ætatis trigeſimum quartum inchoatum*: vt iam non ampliùs immorandum ſit in refellendis aliorum de eâ re ſententiis.

x Ap. Epiph. hær. 51.
y Afric. lib. 5. de temp. ap. Hier. in Dan. 9.
z Lact. lib. 4. cap. 10.
a Hier. ibi l. & ep. 22.
b Aug. 15. de ciu. vlt. & epiſt. 80. ad Heſych.
c Seru. lib. 2. hiſt.
d Clem. Alex. lib. 1. Strom.
e Phil. de hæreſ. cap. 107
f Gaud. Tract. 3. de prima Dominic. Paſch.
g Ap. Iren. l. cap. 8.
h Ap. Hier. a Dan. 9.
i Cyr. Alex. in Iſa. 29.
k Caſſiod. in Chron.
l Oroſ. lib. 7. cap. 4.
m Epiph. hær. 51.

XLIV. VERA DE EO SENTENTIA.

Noſtræ verò nequaquàm (prout multi exiſtimant) fuit Beda primus aſſertor, qui potiùs ſectator acceſſit; cùm eius fuiſſe auctorem conſtet Ignatium, qui ipſum Chriſtum vidit in carne, dum ad Trallianos ſcribens aſſerit Dominum baptizatum eſſe expleto trigeſimo ætatis anno, & triennio prædicationis euoluto crucifixum. Quinimmò & hanc nõ tantùm ſententiam, ſed fidem eſſe Eccleſiæ Catholicæ, eamdémq; ſemper tenuiſſe Romanam & Apoſtolicam Eccleſiam (quod ceteris omnibus præſtare debet auctoribus) idem ipſe Beda *n* disertè teſtatur. Nec ab his diſcrepat (vt multi putant) quod idem alibi dicit *o*, Chriſtum natum quadrageſimo ſecũdo Auguſti anno, & decimo octauo Tiberij paſſum: nam numerando annos Auguſti à nece Cęſaris, & inchoando annorum Chriſti numerum à Coſſ. Lentulo & Meſſalino, (vt ſuo loco pluribus dictum eſt) æquè inter ſe conſentiunt, Chriſtum paſſum anno ſuæ ætatis trigeſimo tertio expleto & ampliùs tribus menſibus, idque accidiſſe anno decimo octauo Tiberij Imperatoris. Denique vt rem paucis abſoluamus, quotquot dixerunt Chriſtum natum quadrageſimo ſecũdo Auguſti anno, ac paſſum decimooctauo Tiberij, (quorum eſt ingens numerus) huic noſtræ ſententiæ æquè conſentiunt: cui pariter aſſentiuntur Marianus Scotus, qui ante quingentos annos vixit nobilis Chronographus, atque Victorinus; necnon ex Græcis Euſebius *p*, Chryſoſtomus *q*, Nicetas, Cedrenus, & alij. Videas & perbellè his reſpondere ab Hieronymo *r* aſſertã Chronographiam, dum ait à Paſſione Domini vſque ad ſecundũ Neronis Imperatoris annum, quo Paulus Romam miſſus eſt, annos excurriſſe viginti quinque: rurſúmque numerat ab eâdem paſſione Domini vſque ad eiuſdem Neronis annum decimumquartum annos triginta ſeptem. Quamuis & hanc Chronographiam Romanæ potiùs Eccleſiæ, quàm ipſius Hieronymi, eſſe dixerimus *ſ*; quandoquidem ipſe, vt vidimus, Dominum paſſum dixit anno trigeſimo. Romanæ autẽ Eccleſiæ tradita eſt haud dubium ab Apoſtolorum Principibus, quorum eam S. Irenæus *ſſ* vocat locuples depoſitorium, in quod illi omnia quæ ſunt doctrinæ & traditionum intulerint. Ex his etiam apprimè redarguas auctorem prolixæ illius Diſputationis editæ nuper Græcij in Styriâ; quâ aſſeruit Chriſtum paſſum eſſe anno ætatis trigeſimo quinto *t*: renocare conatus ſententiam Theophili Cæſarienſis & collegarum Epiſcoporum, ſi qua fortè aliquando eiuſmodi fuit; quando quidem Synodalia illa Acta deprauata etiam in aliquo eſſe, eius quoque aſſertione monſtrantur: cùm & alioqui nec Victor Papa (cuius ipſe vult auctoritate niti) aliquid ex eâ Synodo firmaſſe reperiatur, præter quod ſtatutum eſt de Paſchâ non ritu Iudaico celebrando; & Catholica ipſa ſancta Eccleſia ſententiam eiuſmodi ſemper reiecerit.

n Bed. de rat. tem. c. 45.
o Id. de sex ætat.
p Euſ. in Chron.
q Chryſ. ſer. de Io. Bapt.
r Hier. de Script. Eccl. c. 5. in Paul.
ſ Panuin. in Faſt.
ſſ Iren. lib. 3 cap. 3. & 4.
t [Quippe 35. baptizatum vult, vt dictum an. 31. VIII. & inde triẽnium ac pauculos menſes prædicâſſe, ac quarto demùm Paſchate paſſum eſſe.]

[Sunt & alij, qui æquè Chriſtum anno trigeſimo quinto ætatis ſuæ paſſum volunt; ſed aliâ prorsùs ratione, nimirùm quòd quinque Paſchata à Baptiſmo ad paſſionem numerent, ac Chriſtum crucifixum ponant anno Imperij Tiberij decimonono. Ac denique alij (inter quos & Salianus) qui etiamſi numerent tantum trigeſimum quartum Chriſti annum per tres menſes inchoatum, nihilominus & quinque Paſchata agnoſcant, & decimumnonum Tiberij annum Paſſioni tribuant. Ceterùm id contigiſſe Conſulatu duorum Geminorum, anno Tiberij decimo octauo ab Imperio primùm ſuſcepto, viuente adhuc Auguſto, vt ex Velleio lib. 2. conſtat, decimo verò quinto ab exceſſu Auguſti, ætatiſque ſuæ trigeſimo quarto; pluribus diſputat M. Ant. Capellus Franciſc. in ſuo tractatu de Cœnâ Chriſti cap. 5. Sic exercentur hominum ingenia, dum dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam, ſæpéque plurimi vltra ſobrietatem ſapere geſtiunt. Vide Torniell. an. 4031.]

XLV. MENSIS ET DIES PASSIONIS.

De *Menſe* verò quo paſſus eſt Chriſtus, ferè omnium fuit ſententia eſſe mẽſem Martij, pauciſſimorum Aprilis. Sed quotâ potiſſimùm *Die* Martij. Quamuis antiquorum nonnulli vigeſimam quintam dixerint, tamen cùm tabulæ aſtronomicæ non his æquè conſentiant, eædémque admodùm inter ſe diuerſæ tradantur; viri harum facultatum conſultiſſimi, deſperatione penitùs ſuperati rem inabſolutam reliquêre. Si verò conſulatur antiquitas, reperimus in prædicto Concilio Cæſarienſi *tt* ſub Theophilo eius ciuitatis Epiſcopo, tempore Victoris Romani Pontificis, *paſſum Dominum ab vndecimo Calendas Aprilis, quâ nocte à Iudæis traditus eſt, & ſeptimo Calendas reſurrexiſſe.* De Die verò hebdomadis, exploratum eſt omnibus, & Euangelij auctoritate firmatum, fuiſſe eam quam Iudæi *Sextam Sabbati*, Gentiles *diem veneris*, Chriſtiani Græci *Pàreſcenen*, Latini *Sextam Feriam* dicere conſueuêre.

tt Ext. ap Bed. in fi. lib. de æquin. vern.
[Ceterùm pro *ſeptimo Cal.* legendum eſſe *octauo*, adnotârunt plurimi ex ipſis Bedæ antiquis manuſcriptis, cùm & alioqui lectio *ſeptimi* contra mentem eſſet Synodi, quæ triduum fluxiſſe ait à cœnâ Dominicâ, poſtquàm traditus eſt à Iudæis ea nocte quæ ſequitur XI. Cal. Apr vſque dum reſurrexit VIII Cal. Porrò Chriſtum verè paſſum eſſe octauo Cal. April. & reſurrexiſſe ſexto, exactiùs probat Salian. ann 4586. num. XIII.

XLVI. DE HORA.

Sed & de *Horâ*, Euangeliſtarum *u* teſtimonio certum habetur, Dominum fuiſſe crucifixum ante horam ſextam: nam poſtquàm affixus eſt, ab horâ ſextâ vſque ad horam nonam factæ ſunt

u Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23. Ioan. 19

tenebræ

tenebræ. Quod autem Marcus ait, crucifixum Chriſtum horâ tertiâ, Ioannes verò ſcribit fuiſſe horam quaſi ſextam, cùm in eum Pilatus eſſet laturus ſententiam; complures tam antiquorum quàm recentiorum in his conciliandis deſudaſſe cognouimus. Sed vt quænam magis nobis ſententia probetur, aperiamus; imprimis dicimus, ſicut noctem in quatuor Vigilias, ita diem in quatuor Horas, vel partes, ſeu ſtationes æquales tam apud Romanos *x*, quàm Iudæos diuidi conſueuiſſe *y*. Verùm quia & illud diuerſam recipit interpretationẽ, dum alij diuidunt in hunc modum, vt à diluculo vſque ad horam diei tertiam excluſiuè, diceretur *hora Prima*; à tertiâ vſque ad horam diei ſextam, diceretur *Tertia*, eò quòd à tertiâ initium ſumpſiſſet; paritérque à ſextâ vſque ad nonam, *Sexta*; & nonâ vſque ad Solis occaſum, *Nona* ſeu *Veſpera*, alij verò nonâ principio, ſed à fine eaſdem nomen accepiſſe volunt; ita vt prima pars diei à manè vſque ad horam tertiam producta, Tertia appellaretur; ſecunda ad ſextam diei horam perueniens, Sexta nominaretur; tertia ad horam nonam deducta, Nona diceretur; ac demùm quarta vſque ad noctem durans, Veſpera nuncuparetur: Nos huic poſteriori ſententiæ vt veriori inhærentes, eamdem Petri *z* Apoſtoli auctoritate firmamus, dum excuſat diſcipulos Chriſti non eſſe ebrios, eò quòd eſſet hora diei Tertia. Sanè enim ſi vt illi alij volunt) hora Tertia producebatur vſque ad Sextam; quid adeò inuſitatum ſignificaſſet Petrus, non illos eſſe ebrios eò quòd eſſet hora diei Tertia, cùm iam pranſos eſſe eâ horâ potuiſſe, non ſit dubium? Quod igitur Ioannes ait, fuiſſe horam quaſi ſextam, cùm Pilatus in Chriſtum ſententiam dicturus eſſet; ſic accipiendum eſt, vt vltima hora primæ partis diei, quæ tertia dicta eſt, iam cœpta eſſet, & proximè inchoanda foret ſecunda pars diei quæ Sexta eſt nominata. Cum verò paulò poſt ſentẽtiam Pilati Dominus cruci affixus fuerit, non eſt abſurdum ſi quod horæ Tertiæ proximum erat, Marcus tribuerit ipſi horæ Tertiæ; itémque ſi quod idem Marcus ait tenebras factas eſſe horâ Sextâ, Lucas dixerit accidiſſe ferè horâ Sexta, cùm id loquendi vſus obtinuerit. Nec quis, puto, dixerit ſcrupuloſâ quâdam circumſcriptione per ſingulos ſuos punctos enumeratas horas Euangeliſtas diſtinguere voluiſſe; ſed potiùs communi quâdam loquendi conſuetudine; prout ſæpè aliàs in deſcriptione temporum feciſſe videtur. Quâ etiam ratione Ignatius *a*, qui eodem vixit tempore, ait Chriſtum horâ Tertiâ ſententiam à Pilato accepiſſe, Sextâ crucifixum eſſe, Nonâ expirâſſe, ante Solis occaſum ſepultum eſſe.

x Cenſor. de die natal. cap.10.
y Matt.20. & alibi ſæpè in ſacrâ Script.
DIVISIO DIEI SECVNDVM IVDÆOS.
z Act. 2.
a Ignat. ep. ad Tral.

XLVII.
DE IEIVNIIS OB CHRISTI PASSIONEM SVSCEPTIS.

Portò dictæ Horæ egregiis Domini operibus conſecratæ, ab Apoſtolis obſeruatæ, ad poſteros ſactis precum officiis tranſmiſſæ noſcuntur; vt dicetur poſteà. Et quod inſuper ad ritus Chriſtianæ religionis pertinet; conſtat quidem Sanctam ipſam totam Hebdomadam (quam *Maiorem* ob grandia in eâ operata myſteria, ſiue *Pœnoſam* ob Chriſti dolores in eâ perlatos, maiores noſtri dicere conſueuerunt) magnâ cum abſtinentiâ & carnis afflictione, eoſdem maiores noſtros ex traditione Apoſtolicâ tranſigere ſolitos eſſe: ſicut & feriam Quartam & Sextam cuiuſque hebdomadæ totius anni, quòd in illa de morte Chriſti ſit initum conſilium, in iſtâ fuerit affixus Cruci: vt horum omnium locupletiſſimus eſt inter alios teſtis Epiphanius *b*: In tantum vt de eodem ieiunio Maioris hebdomadæ aſſerat Dionyſius *c* Epiſcopus Alexandrinus, nonnullos Fideles totos ipſos ſex dies, alios verò duos, alios tres, alios quatuor, ieiunos tranſigere ſolitos. De *e quarta* verò & *ſextâ feriâ* cuiuſque hebdomadæ, præter Apoſtolicum *d* canonem, & Clementis *e* Romani nomine editam Conſtitutionem, habentur etiam expreſſa teſtimonia Ignatij *f*, Clementis *g* Alexandrini, Origenis *h*, Tertulliani *i*, Auguſtini *k*, Petri *l* atque Cyrilli *m* Alexandrinorum; & quem diximus Epiphanij, aliorúmque. Quod autem ieiunabant etiam Phariſæi bis in Sabbato, ſiue in hebdomada; illi alia ratione, aliiſque diebus, nimirùm ſecunda & quinta feria, id obſeruabant: quemadmodum & Manichæi *o* die quem dicunt Solis, & qui ſequitur Lunæ. Sed ad hiſtoriam Euangelicam redeamus.

b Epiph. hær. 75. & in comp. doctr.
c Dion. Alex. ep. ad Baſil. d. ap. Theod. Balſam.
d Tradit. hæc ieiunia Baron. hoc an. & 57.
e Can. Apoſt. 58.
f Clem. lib. 5. c p.16. & 5. & lib.7 cap.22.
g Ign. ep. ad Philip.
h Strom. li.7.
i Orig. hom 10. in Leuit.
Tert. aduerſ. Pſych. cap.14.
k Aug. ep. 86. ad Caſ.
l In canon.
m Lib.10. in Leuit.
n Clem.7. Conſtit.24.
Epiph hær. 16. & in comp.
o Leo ſer. 4. in Quadrag.

XLVIII.

Cùm tranſiſſet Sabbatum, tres Mariæ *p*, Magdalene, Iacobi, & Salome, aliæque *q* mulieres quæ cum Chriſto venerant de Galilæa, & ſolitæ erant miniſtrare ei de facultatibus ſuis, emerunt aromata, & venerunt omnes *s* ſimul (non, vt aliqui putauerunt, diuerſæ diuerſis temporibus) ad monumentum, vt iterùm IESVM vngerent. Quòd enim condire aromatibus corpora defunctorum, ab Ægyptiis Iudæi eſſent mutuati, illique per quadraginta dies eiuſmodi vnctiones iterare conſueuiſſent, (quę arte ita ſiccabant cadauera, vt quaſi ænea redderent, quæ & lingua ſua *Gabaras u* appellabant) hinc non ſatis fuit his feminis Hebræis, vnctum ſemel fuiſſe corpus IESV; quin & vt iterùm vngerent ad ſepulchrum properarunt: ſed cùm eò perueniſſent, terræmotus factus eſt magnus, quòd Angelus deſcendiſſet de cœlo, & reuoluiſſet lapidem ſepulchi Domini. Hæc pluribus Matthæus *x* & Marcus *y*. Lucas *z* verò duos tradit apparuiſſe Angelos: ſed non ob id quòd quæ alij tacuerunt vnus expreſſerit, contrarij inter ſe fuiſſe dicendi ſunt.

p Marc.16.
q Luc.23.24.
r Marc.15. Luc.8.
s Vid. Conciliat. erne. cap.145.
t Gen 50.
RITVS CONDIENDI CORPORA.
u Aug ſerm. 120. de diuerſ cap.22.
x Matth.28
y Marc.16.
z Luc.24.

XLIX.

a Ioan. 20.

At verò multum iidem tum inter ſe, tum etiã cum Ioanne *a* pugnare videntur, dum Matthæus ait dictas mulieres veniſſe ad monumentum *Veſpere Sabbati, quæ luceſcit in primâ Sabbati*; Marcus, *Valdè manè, orto iam ſole*; Lucas, *Valdè diluculo* Ioãnes, *Manè, cùm adhuc eſſent tenebræ*. Ceterùm verba Matthæi, quæ plus habent difficultatis, variam à variis accepêre interpretationẽ. Plurimos autem Eccleſiaſticos Scriptores in ea ſententia fuiſſe reperimus, vt per VESPERAM SABBATI nox ipſa intelligeretur: Sic enim, Dionyſius *b* Alexandrinus, Gregorius *c* Nyſſenus, Auguſtinus *d*, Cyrillus *e* Alexandrinus, Sexta *f* Synodus, Euthymius *g*, Theophylactus, & alij recentiores intellexerunt: eamdémque interpretationem probat *h* Ambroſius, ac nos amplectimur. Nec enim dubium eſt, quin Matthæus idem quòd ceteri Euangeliſtæ dicere voluit: ceteri verò, nulla de Veſpere facta mentione, mulieres manè ad monumentum veniſſe dicunt. Quare cùm *Veſperam Sabbati* Matthæus vocat, non veſpertinum temp⁹ quod inter diem & noctem eſt, ſed totam noctem intelligit, in cuius extremâ parte, hoc eſt manè iam luceſcente, mulieres ad ſepulchrum veniſſe dicit. Solent enim Hebræi (quo idiomate Matthæus ſcripſit) non ſolùm Veſpertinum tempus, ſed totam etiã noctem, *Veſperam* appellare; cuius rei primum

b Ep ad Baſilid ap. Theod. Balſ.
c Nyſ. orat. 2. de reſur.
d Aug. de conſ. Euang. lib.3.
e Cyr. lib.12. in Ioan.
f Can. 90.
g Euthym. & Theoph. in Matth.
h Lib. 10. in Luc.

Digitized by Google

QVID SIT APVD MATTH. VESPERE SABBATI

i Hier. ep. 150 ad Hedeb. q. 4.

Geneſis caput multa exempla ſuppeditabit. Sed & ſimilem huic dicendi vſum ſæpè diuinam Scripturam vſurpare, vt Veſperam accipiat non pro vltimâ diei parte, ſed pro eo quod nouiſſimum tempus dicimus; Hieronymus *i*, eodem modo hunc Matthæi locum interpretatus, demonſtrat. Ceterorum autem inter ſe Euangeliſtarum apparens repugnantia, ita facilè conciliatur; vt mulieres ſummo diluculo iter arripuerint, orto verò iam Sole ad monumentum peruenerint; quemadmodum idem qui ſuprà Dionyſius Alexandrinus interpretatur: aut, vt orto, id eſt oriente iam Sole ad ſepulchrum peruenerint. Oriri enim Sol dicitur, non ſolùm cùm ſolare corpus ſupra terram apparet, ſed etiam cùm eius radij noctis tenebras diſpulerunt, vt Auguſtinus *k*, Euthymius, Beda, Theophylactus, & Lyranus exponunt.

k Aug. lib. 3. de conſ. Eu. cap. 24.

[Ex diuerſis antiquorum ſententiis de Matthæi verbis ea quam hic poſuimus magis probata eſt Baronio: cum tamen ipſe aliam nouam à ſe (vt putauit) inuentam de ſtella Veſpero dictâ, ei proponeret, quam vide eſt An nal. tom. 1. hoc an. quæ & olim fuiſſe reperitur Euſebij Emiſſeni aliorumve ſcriptoris homiliæ in Sabbato Sancto, quæ habetur in libro Homiliarum ſub nomine eiuſdem Euſebij editarum. Sed quoniam & ea opinio non paucas patitur difficultates, idem ipſe poſtea Baronius in Appendice ad eamdem ſententiam addidit, quibus ſi illa minus arrideret, in ſecundum propoſuit præ ceteris huius loci Interpretibus Maldonatum: ex quo nos iſta deſumpſimus, eo maxime quòd & illa plurimis antiquorum placuiſſe videatur.]

L.

DE RESVRRECTIONIS TEMPORE.

Porrò cùm iidem omnes Euangeliſtæ teſtentur eâ nocte Dominum reſurrexiſſe; tamen id ante noctis dimidium accidiſſe aſſerere velle, temerarium admodùm antiquiores Patres exiſtimarunt. Mediâ verò nocte contigiſſe, & prædictus Dionyſius Alexandrinus ſignificat, & in hoc conſenſiſſe ceteros Græcorum auctores teſtatur Euthymius *l*, idque ipſum Hieronymus *m* diſputando affirmat. Sed quod idem Dionyſius agens de ieiunio Sabbati, quod ſoluere non licebat olim niſi tranſacto mœroris tempore, quo Dominus reſurrexiſſe crederetur, addit Romanam Eccleſiam eâ in re gallicinium expectare; id non ſic accipiendum eſt, vt eâ potiſſimùm horâ Dominum ſurrexiſſe Romana Eccleſia profeſſa ſit, ſed quòd à mediâ nocte diem ſit ſolita numerare; prout & Orientales facere conſueuiſſe canon Sextæ *n* Synodi indicat, & in eum Theodorus. Namque ipſa Romana Eccleſia in ſacro hymno Eccleſiaſticis officiis Paſchali tempore cantari ſolito, qui incipit *Aurora lucis rutilat*, & in antiquo Rituali, qui *Ordo Romanus* inſcribitur, abſque aliquâ ambiguitate profiteri videtur Dominum ſurrexiſſe diluculò: idque ipſum Marcus *o* Euangeliſta expreſsè teſtari videtur, cùm ait; *Surgens autem* IESVS *mane primâ Sabbati, apparuit primò Mariæ Magdalenæ*: licèt qui de mediâ nocte id firmare conati ſunt, diuerſa interpunctione legi voluerint *Surgens autem, manè primâ Sabbati apparuit*, &c. Verùm germanam eſſe priorem lectionem, Ignatius *p* qui eodem vixit tempore, omninò perſuadet, dum ait, illuceſcente Dominico die Chriſtum ſurrexiſſe è mortuis: idémque Auguſtinus *q* profitetur, & alij quam plurimi.

l Euthym. in Matth.

m Hier. ep. 150. q. 3.

n Can. 90. Sext. Syn.

o Marc. 16.

p Ign. ep. ad Tral.

q Aug. in pſ. 98. ad fin. & lib. 4. de Trin.

LI.

r Matth. 12

DE TRIBVS DIEBVS SEPVLCHRI DOMINI.

Quomodò verò ſecundùm Domini *r* ſententiam, ſicut Ionas in ventre ceti, ita ipſe Dominus *tribus diebus & tribus noctibus fuerit in ſepulchro*, quæritur. Et quidem de tribus Diebus ſolutam habes ab eodem Ignatio quæſtionem; nimirùm quod veſpere feriæ ſextæ, toto ſabbato, & parte diei Dominici illic manſerit: quod & apud omnes tam antiquos quàm recẽtiores Eccleſiaſticos ſcriptores eſt in confeſſo. Sed quod ad tres Noctes ſpectat; cùm plures de eâ re ſcripſerint, & alij alias diuerſaſque rationes, nonnulli etiã valdè inſulſas iniecerint, inter antiquos Iſidor⁹ Peluſiota S. Ioannis Chryſoſtomi diſcipulus, clariſſimúſque ſuorum temporum ſcriptor, de eâdem quæſtione iterùm conſultus, ac copioſiùs diſſerens *ſ*, primum declarat, loquendi vſu frequenter accidere, vt quod vel extremâ alicuius diei horâ contigerit, id eâ die factum deſcribatur: hácque ratione ſic ſtabilitâ, vult Dominum ex tribus diebus medium tam die quàm nocte integrum abſoluiſſe, ex duobus verò extremis tam diem quàm noctem participaſſe. Quâ quidem in re nulla erit difficultas, ſi ſecundùm Hebræorum communem vſum, qui à mediâ nocte diem auſpicabantur, & in ſequentem mediam noctem producebant, diem accipiamus: ſiquidem mediæ diei noctem integram, extremorum autem dierum ſingulorum noctem mediam numerabimus; dierum verò, primæ dimidium, ſecundæ integrum, tertiæ diluculum quo Dominum ſurrexiſſe diximus. Deinde idem Iſidorus, ad tollendam de tribus diebus expletis obiectionem, tertiâ vtique die, non poſt tres dies ſe fore reſurrecturum, Dominum prędixiſſe docet teſtimonio Matthæi *t*, Lucæ, & Ioannis; licèt Marcus *u* vſitato loquendi more, quod faciendum eſſet tertiâ die, id poſt tres dies, nimirùm inchoatos, agendum dixerit.

ſ Iſid. Peluſ. 1. ep. 114. & 212.

t Matth. 10. Luc. 9. Ioan. 2.

u Marc. 8.

LII.

DE DIE DOMINICA

Porrò in Reſurrectionis Dominicæ memoriam, ac gratiarum actionem, ipſa dies quâ id accidit, DOMINICA eſt appellata, non ab aliis quàm ab ipſis Apoſtolis: Nam & Ioannes *x* Euangeliſta de eâdẽ die ſic dictâ meminit, itémque Ignatius *y*, & alij temporibus Apoſtolorum proximi: eamdémque celebrandam ſtatuerunt non anniuerſario reuoluto tantùm menſium orbe, ſed cuiuſlibet hebdomadis eâdem primâ recurrente die. At de eâ rurſùm inferiùs: nunc hiſtoriam proſequamur.

x Apocal. 1.

y Ign. ep. ad Magneſ.

LIII.

z Marc. 16

CHRISTVS PRIVS PETRO, QVAM CETERIS APOST. APPARVIT.

a 1. Cor. 15.

b Amb. lib. 10 in Luc. cap. 24.

Cùm igitur reſurrexiſſet Dominus, & ea de re Angelus admonuiſſet mulieres quæ venerant ad ſepulchrum, inſuper (vt ſcribit Marcus *z*) addidit vt irent & renunciarent *diſcipulis eius, & Petro*. Porrò PETRVM pręcipuè Angelus nominaſſe exiſtimatur, tum ob primatum quem inter cęteros fuerat à Domino conſecutus; tum verò vt eum mœrore proſtratum erigeret. Quantumlibèt enim Chriſtum Petrus negaſſet, non tamen ob eã cauſam à primatu excidiſſe, & multis poſteà aliis modis, & in ipſa reſurrectione Chriſtus demonſtrauit, dum priùs ipſi quàm cuipiam Apoſtolorũ apparuit, vt teſtimonio Pauli *a* Apoſtoli eiuſdémque Marci Euangeliſtæ, pro conſtanti Ambroſius *b* habuit, ita de his ſcribens: *Sicut ex mulierib⁹ Maria, & alij Maria Magdalena, ita & ex viris Petro viſus eſt primo mane. Et Paulus ſic ait: Reſurrexit tertiâ die ſecundùm Scripturas, & viſus eſt Cephæ. Et ideò Marcus ſpecialiter induxit iuuenem, mandantem vt Petro & diſcipulis dicerent mulieres quia ſurrexit Dominus. Petrus verò ſolus vidit Dominum alibi cum Ioanne, alibi ſolus vbique tamen impiger currit, vbique aut ſolus, aut primus.* Cùm autem non omnia quæ à Chriſto ſunt geſta Euangeliſtę ſcripſerint; vetus traditio per manus maiorum ad poſteros dilapſa

teſtatur,

Primum omnium matri viſus.

reſtatnt, eumdem Dominũ apparuiſſe primum omnium ſanctiſſimæ ſuæ Genitrici Mariæ: quod nemo pius negauit. Sed & eodem ferè tempore apparuiſſe Iacobo Apoſtolo cognomento *Iuſto*, qui Frater ipſius dictus eſt; & quòd idem iuráſſet ſe non comeſturum ab illa hora qua in vltima cœna biberat calicem Domini donec videret eum reſurrexiſſe, panem ei ad manducandum obtuliſſe, ex Euangelio Matthæi quo Nazaræi vtebantur tradit Hieronymus [c].

c *Hier. de Script. Eccl. in Iacob. c.* 2.

LIV.

d *Ioan.* 20.

Petrus et Ioannes ad monumentum.

e *De Chriſti poſt reſurrectionem Apparitionibus, quas Decem numero fuiſſe S. Auguſtinus collegit, vide In cultur Aug. Torniel Annal. ſacr. an.* 4054.

f *Matth.* 20.

g *Vid. Cyril. Ieroſ. catech.* 14. *Bed. de loc. Sanct. c.* 2. *Burch. de loc. Sanct.*

Situs ſepulchri Dominici.

Addit poſt hæc Ioannes [d] narrationem de acceſſu ipſius Ioannis vnà cum Petro ad monumentum, déque apparitione factâ à Domino Mariæ Magdalenæ in forma hortulani. Quam quidem apparitionem, cùm ex eiuſdem relatione Ioannis conſtet factam eſſe in monumento; primùmque omnium Magdalenæ Dominum apparuiſſe, teſtetur Marcus [e]: planè certum redditur, hâc apparitionem fuiſſe diſtinctam ab ea, quam Matthæus [f] ſcribit, factam eidem Magdalenæ cum aliis mulieribus; & ex eadem ſatis liquet, illas iam ſecundò ad ſepulchrum rediiſſe. Sed ad elucidationem rerũ geſtarum in monumento, ſciendum eſt [g], fuiſſe in parte Occidentali Caluariæ montis peramplam ſpeluncam in petra exciſam in modum veſtibuli, quæ aliá intus contineret ſpecum; rurſùmq; intra iſtam in parte Aquilonari exciſum fuiſſe ſepulchrũ Domini, longitudinis ſeptem pedum, trium menſura palmorum pauimento altiùs eminens, introitumque habens à latere meridiano. Quod ergo Ioannes de ſeipſo dicit, primum veniſſe ad monumentum, ſed non introiſſe, verùm cùm ſe inclinaſſet vidiſſe linteamina, ſic accipias ipſum in ſpeculam primam ingreſſum ad ſecundum perueniſſe, ſed in eam non introiſſe verùm ex oſtio illius inſpexiſſe, & ſepulchrum Domini deorſùm politum, inclinatum intuitum eſſe. Ex his inſuper facile quis accipiet quid ſit quod dicit Euangeliſtæ mulieres ingreſſas eſſe in monumentum, & ab Angelo ductas eſſe in locum vbi poſitus fuerat Dominus: quid ſit inſuper quod addit Ioannes, Mariam ſtetiſſe ad monumentum foris plorantem, & dum fleret ſe inclinaſſe, ac proſpexiſſe in monumentum.

L V.

h *Matth.* 28.

i *Metaphr. & Sur. die* 15. *Matth.*

De Longino centurione.

k *Greg. Tur.* 1. *hiſt* 21.

De Ioſepho ab Arimathia.

Subiicit poſt hæc Matthæus [h] de militibus quibus cõcredita fuerat cuſtodia ſepulchri, eos à Principibus Sacerdotum pecunia corruptos, vocem in populo ſparſiſſe Chriſtum minimè reſurrexiſſe, ſed a diſcipulis ſuis furtim ſublatum fuiſſe. Hæc verò deſcribit vberiùs ex vetuſtis monumentis Metaphraſtes [i] in Rebus geſtis *Lõgini* Centurionis, quem vidimus conuerſum in morte Chriſti: atque, cùm eidem Centurioni rurſum à Pilato demãdata eſſet cuſtodia ſepulchri, ipſum viſis miraculis quæ in Reſurrectione Domini facta eſſent, non vt ceteros milites pecunia corrumpi paſſum eſſe ſed liberè quæ geſta eſſent prædicaſſe; ac frementibus ea de cauſa aduerſus eum Principibus Sacerdotum, ipsóq; Pilato, eumdem depoſito militiæ cingulo veniſſe in Capadociam; & cùm vbique Chriſtum prædicaret, agentibus apud Tiberium Iudæis, iuſſum à Pilato teneri, capite truncatum eſſe vnà cum duobus militibus eiuſdem cum ipſo fidei. Hæc pluribus Metaphraſtes. Refert præterea Gregorius [k] Turonenſis (ex Actis, vt ait, Pilati ad Tiberium Romam tranſmiſſis) de *Ioſeph ab Arimathia*, ipſum à Iudæis in carcerem coniectum ob pia officia Chriſto exhibita, eadem nocte qua Dominus reſurrexit, ab Angelo liberatum eſſe muris carceris in ſublime ſuſpenſis, & cùm ipſe exiiſſet, rurſùm in locum ſuum reſtitutis. Sed horum fides ſit penes auctores.

L V I.

l *Marc.* 15. *Luc.* 24.

m *Ioſeph.* 17. *Antiq.* 12.

n *Sozom.* 5. *hiſt.* 20.

De fonte Emmauntis.

o *Ioſ.* 4. *de Bel.* 1.

p *Plin.* 5. 14.

Rursùs eâdem ſuæ reſurrectionis die Dominus duobus [l] diſcipulis euntibus Emmauntem apparuit vultu diuerſo, ſed ab eis agnitus eſt in fractione panis. Ceterùm *Emmauntem* nobile fuiſſe olim oppidum conſtat, ſed ob cæſos illic Romanos milites, haud multò antè à Varo Syriæ Præſide crematum [m] eſſe: quod poſt excidium Ieroſolymitanum, à victoriâ illic per Romanos parta *Nicopolis* appellatum, nobilis extitit ciuitas Paleſtinæ. Meminit verò Sozomenus [n] de fonte apud Emmautem, qui è Chriſti pedibus in eo quondam ablutis virtutem medicam eſt conſecutus. Et quamquam Ioſephus [o] id naturali aquarum virtuti, potiùs quàm miraculo tribuere videatur; tamen cùm Plinius [p] teſtetur Emmauntem pluribus fontibus fuiſſe irriguum, in aliquo ipſorum ab aliis diuerſo, quod ſcribit Sozomenus facilè contingere potuit.

LVI.

q *Luc.* 24.

r *Ioan.* 20.

ſ *Matth.* 28.

ff *Hier. de Script. Eccleſ. in ignat.*

t *Ioan* 20.

Spiritum S. Ieſus ſuis impartitur.

u *Numer.* 11.

Poteſtas pro pagata ad poſteros.

Porrò cùm duo illi diſcipoli eadem hora Emmaunte regreſſi Ieroſolymam, ſe Dominum vidiſſe Apoſtolis nuntiarent hiſque viciſſim certiores eoſdem redderent apparuiſſe Dominum Petro; dum de his inter ſe loquerentur, âſtitit Iesvs in medio eorum, & conterritos ac dubitantes tactu corporis ſui firmauit. Narrat hæc pluribus Lucas [q]. Eamdem verò eſſe illam manifeſtationem cum illâ, quã Ioannes [r] accidiſſe ait, cùm fores eſſent clauſæ, ſatis colligitur ex vtriuſque textûs collatione. Sed quod ſubdit Lucas, Dominum appoſitũ ſibi cibum manducaſſe, & quæ verba domini refert, ea in nouiſſima omnium manifeſtatione contigiſſe, ex eo facilè intelligitur, quòd tunc à Domino admoniti ſunt ne recederent Ieroſolymis, ſed illic expectarent promiſſum Spiritum ſanctum, hâc verò primâ die, ab Angelo [ſ] per mulieres iuſſi ſunt in Galilæam proficiſci, ſicque poſt ipſorum reditum ex Galilæa Ieroſolymam, ea facta eſſe neceſſe eſt affirmare. Háncque ipſam priorem, proculdubiò credimus eamdem illam eſſe, cuius meminit Ignatius apud Hieronymum [ff], eique ſe interfuiſſe, ac Dominum vidiſſe teſtatur. Auctor autem eſt Ioannes [t], in ea Dominum Apoſtolis ſimul ac Diſcipulis Missionem impertiiſſe; & per inſufflationis viſibile ſignum, Spiritum ſanctum largitum eſſe vnà cum poteſtate dimittendi & retinendi peccata. Quod verò Thomam vnum ex Apoſtolis haud tunc cum aliis fuiſſe Ioannes ait; collatæ tamen à Chriſto gratiæ æquè factum eſſe participem nemo dubitauerit, qui recogitet quod olim ſub Moſe factum eſt [u] in Heldad & Medad; qui licèt cum ceteris ſeptuaginta præſentes non eſſent quando eos Deus imbuit ſpiritu prophetandi, tamen quòd ſemel ſcripto fuiſſent inter alios recenſiti, eiuſdem gratiæ participes ſunt facti. Cùm & alioquin eidem quoque Thomæ vnà cum ceteris diſcipulis poſt dies octo Dominum apparuiſſe, ac titubantem confirmâſſe teſtis ſit idem Ioannes. Quod autem ſpectar ad inuiſibilem illam gratiam, viſibili ſigno à Domino Apoſtolis atque Diſcipulis collatam; eamdém vniuerſis etiam qui iiſdem legitima ordinatione impoſterum ſucceſ-

ſuti eſſent vſque ad conſummationem ſæculi, æquè eſſe tributam, docent abundè omnes Orthodoxi Patres tam Græci quàm Latini: nullúſque eſt qui id negare poſſit, niſi qui vnà cum Apoſtolis atque Diſcipulis extinctis, funditùs Eccleſiam periiſſe, inſanè nimis atque impiè dicere auſus fuerit. Et cùm ratum certúmque ſit, neminem peccata dimittere, niſi ſolum Deum; tradendo ſuis hanc facultatem, Sacerdotes nouæ Legis hâc in parte etiam ſuper Angelos ſublimauit. Indéque pariter neceſſariâ aſſumptione conſequitur, eos adiri neceſſe eſſe ab iis qui peccatorum ſuorum à Domino veniam obtinere cupiunt: eúmque eorum muneris ſit inter peccata diſtinguere, & quorum dimittere, quorúmque retinere debeant, conſiderare; iiſdem debere peccatorum confeſſionem fieri, & ſingillatim conditiones eorum aperiri. Hancque eſſe puram ſinceráamque Chriſti doctrinam, Apoſtolorum traditione receptam, opportuniori loco inferiùs [u] demonſtrabitur.

u An 56. num V. & ſeqq.

LVIII.

x Matth 28
y 1 Cor. 15.
APOSTOLI IN GALILÆAM
z Ioan 28.

Poſt hæc Apoſtoli, vt admoniti per mulieres ab Angelo fuerant, abierunt in Galilæam; non tamen confeſtim in illum montem, quem (vt ait Matthæus [x]) conſtituerat illis IESVS. Nam cùm Pauli [y] teſtimonio conſtet, illuc conueniſſe plusquàm quingentos fratres, haud facilè fuit tot per Iudæam & Galilæam diſperſos Fideles admoneretur ad certam diem omnes vno loco aſſiſterentur. Sed & ex iis quæ Ioannes [z] ſcribit, colligi poteſt, Petrum, ac ceteros quos recenſet Apoſtolos, in Galilæam ad propria remeâſſe, donec omnes credentes colligerentur in vnum: túncque etiam (quod idem narrat Euangeliſta) ipſis piſcantibus ad mare Tiberiadis Dominum apparuiſſe; quam cùm tertiam ordine apparitionem fuiſſe dicat, haud dubium ante illam in monte factam accidiſſe oportuit. Rem geſtam exactè admodùm deſcribit idem Ioannes poſtquàm præcedenti capitulo finem impoſuiſſe videretur Euangelicæ ſcriptioni: vt appareat hæc eo conſilio addidiſſe, quòd ea videret à ceteris prætermiſſa; magnique eſſet ponderis, non inuoluendam ſilentio nobiliſſimam Chriſti actionem, quâ Petro totius vniuerſalis Eccleſiæ contulit præfecturam.

LIX.
PETRI PISCATIO.

Et quidem iam ipsâ eadem piſcatione typus quidam ac figura Petri primatùs fuerat præſignata, dum ipſe primus piſcandi iniit cōſilium, & piſcationem aggreſſus eſt: ac licèt alij rete ſimul iactârint in mare, & ad litus traxerint; educere tamen ex aquis in terram, Petri ſolius fuit opus. Verùm apertiùs Dominus aliâ metaphorâ gregis atque paſtoris eumdem vniuerſalem totius Eccleſiæ cōſtituit eſſe Paſtorem, dum agnos ſuos, & oues paſcendas commiſit. Sicut enim quæ ceteris Apoſtolis æquè ac Petro contulit, & communia omnibus eſſe voluit, euidēter expreſſit, nimirùm cùm ſacerdotes [a] eos creauit, aut cùm Verbi prædicationem [b] & baptiſmi adminiſtrationem commiſit, ſoluendíque [c] atque ligandi, & dimittendi [d] atque retinendi peccata, poteſtatem contulit: ſiue cùm dedit [e] illis intelligentiam Scripturarum. Ita etiam quæ peculiaria voluit eſſe Petri: apertè ſignificauit; ſiue cùm dixit [f], *Tu vocaberis Cephas*; vel [g], *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*; aut cùm ſubdidit, *Et tibi dabo claues regni cælorum*; ac denique cùm eademmodò felicius adimplens, ait [h], *Paſce agnos meos, Paſce oues meas*. Vt non mireris, ſi eâdem adhibita diſtinctione Patres aliquando dixerunt omnes Apoſtolos pari fuiſſe poteſtate præditos, aliquādo verò Petrum ceterorum caput & principem, qui claues regni cælorum communicādas ceteris ſolos acceperit, vt vna Chriſti Eccleſia, & cathedra vna monſtretur, ſchiſmatúmque occaſio tollatur: prout inter alios egregiè interpretati ſunt Cyprianus, Optatus, Hieronymus. Quorum primus ſic loquitur [i]: *Super vnum Petrum Dominus ædificat Eccleſiam ſuam, & illi paſcendas mandat oues ſuas. Et quamuis Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem ſuam parem poteſtatem tribuat, & dicat, ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos: Accipite Spiritum ſanctum*, &c. *tamen vt vnitatem manifeſtaret, vnam cathedram conſtituit, & vnitatis eiuſdem originem ab vno incipientem, ſua auctoritate diſpoſuit. Hoc erant vtique & ceteri Apoſtoli quod fuit Petrus, pari conſortio præditi honoris & poteſtatis: ſed exordium ab vnitate proficiſcitur: Primatus Petro datur, vt vna Chriſti Eccleſia & cathedra vna monſtretur*, &c. Optatus [k] verò ſic: *Bono vnitatis B. Petrus & præferri omnibus Apoſtolis meruit, & claues regni cælorum communicandas ſolus ceteris accepit*, &c. Hieronymus [l] autem: *At dicis: Super Petrum fundatur Eccleſia, licet id ipſum in alio loco ſuper omnes Apoſtolos fiat, & cuncti claues regni cælorum accipiant, & ex æquo ſuper eos Eccleſiæ fortitudo ſolidetur: tamen propterea inter Duodecim vnus eligitur, vt capite conſtituto ſchiſmatis tollatur occaſio*. Et vt agamus exemplo prudentis patrisfamilias, qui profert de theſauro ſuo noua & vetera, his addemus quæ Bernardus ſcribit [ll] ad Eugenium Papam: *Tu es cui claues traditæ, cui oues commiſſæ ſunt. Sunt quidem & alij cæli ianitores, & gregum paſtores: ſed tu tanto glorioſius, quanto differentius vtrumque præ ceteris nomen hereditâſti. Habent illi ſibi aſſignatos greges, ſinguli ſingulos: tibi vniuerſi crediti ſunt, vni vnus: nec modo ouium, ſed & paſtorum: tu vnus omnium paſtor: Vnde id probem, quæris? Ex verbo Domini. Cui enim non dico Epiſcoporum: ſed & Apoſtolorum, ſic abſolutè, ſic indiſcretè, totæ commiſſæ ſunt oues? Si me amas, Petre, paſce oues meas. Quas? illius vel illius populos ciuitatis; aut regionis, aut certè regni? Oues meas, inquit. Cui non planum, non deſignaſſe aliquas, ſed deſignaſſe omnes? Nihil excipitur, vbi diſtinguitur nihil. Et forte præſentes ceteri condiſcipuli erant, cùm committens vni, vnitatem omnibus commēdaret in vno grege & vno paſtore*, &c. Porrò quemadmodùm eſt Chriſti ouile vnum, eiuſdémque conſtitutus eſt paſtor vnus, ſic ne extinctam eſſe cum Petro Chriſti Eccleſiam, ac ſubinde gregē ſine paſtore corpus ſine capite, ſine fundamento ſtructuram penitùs remanſiſſe, ſtultè nimis ac impiè dicere cum Ethnicis, ceteriſque Chriſtianæ fidei hoſtibus compellamur; fateri neceſſe eſt, eâdem ipſam collatam à Domino in Petrum ſummam omnium poteſtatem, in poſteros eius Cathedræ ſucceſſores eſſe deriuatam. Iſtud enim iam olim teſtati ſunt, non tātùm iidem, Cyprianus [m], Optatus [n], Hieronimus [o], Bernardus, ſed & ſæpiſſimè Auguſtinus [p]; ac ne in ſingulis commemorandis immoremur, id ipſum de *Petro* ac de *Romana Eccleſia Pontificibus* profeſſi ſunt, quotquot ab ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ extiterunt noſtrarum rerum Catholici tractatores, & quotquot etiam fuerunt vmquam ſacra Conci-

a Luc 22.
b Matth. 28.
c Matth 18.
d Ioan 20.
e Luc. 24.
f Ioan 1.
g Matth. 16.
h Ioan. 21.

EIVS PRIMATVS.

i Cypr. de vnit. Eccl.
k Opt. lib. 7. cont. Parm.
l Hier adu. Iouin. lib. 1.
ll Bern lib 3 de conſider.

PROPAGATVS AD POSTEROS.
m Cypr. de vnit Eccl & ep. 55. 65. 69.
n Opt. lib. 1. & 2.
o Hier ep. 57. ad Damaſ.
p Auguſt. in Ioan tract. 50. & 124. ep. 165. ad Generoſ. & alibi.

lia in Spiritu ſancto legitimè congregata, omnes denique Sancti, quorum vita eſt illuſtrata miraculis: prout tam alij quamplurimi aduerſus huius temporis hæreticos egregiis commentariis affatim demonſtrârunt, tum in horum Annalium ſingulis ferè annis recenſendis lector inueniet vbique probè teſtatum.

LX.

Poſt hæc ſequitur rerum ac temporum ordine celeberrima omnium manifeſtatio Domini, quam Mattheus[q] ait factam in Galilæa in monte, qui Thabor fuiſſe ab omnibus exiſtimatur: Eáque ipſa eſt, cui Paulus[r] ait interfuiſſe pluſquàm quingentos Fratres. Quod autem idem addit, apparuiſſe poſt hæc Dominum Iacobo; nulla penitùs ea de re apud Euãgeliſtas habetur mentio: quam verò ex Euangelio Nazaræorum ſuperiùs diximus eidem Iacobo factam, ea contigiſſe putatur prima die Reſurrectionis Domini. Denique quòd poſt hanc in monte Thabor manifeſtationem, apparuiſſe adhuc Dominum omnibus Apoſtolis, idem Paulus affirmat; proculdubiò illam eſſe credimus omnium nouiſſimam, quæ à Marco[ſ] ac Luca[t] recenſetur facta, cùm Apoſtoli vnà recũberent; licèt ab aliis alio loco ponatur. Contigiſſe enim poſt reditum Apoſtolorum è Galilæa Hieruſolymam, ex Luca iam ſuperiùs oſtendimus. Porrò hac ſua nouiſſima manifeſtatione, præter alia dona quæ Chriſtus ſuæ Eccleſiæ liberaliter contulit, duo ſuperaddidiſſe videtur; vnum à Marco poſitum, *De operatione Miraculorum*, quæ cõmunis omnibus in ipſum credẽtibus eſſe poſſet; alterum à Luca, *De diuinarum Scripturarum intelligentiâ* Apoſtolis tantùm peculiariter datâ. Quæ quidem dona, eò quòd non niſi in Eccleſia Catholica reperiri; nec ab vllis qui foris ſunt vſurpari poſſint, meritò DOTES Eccleſiæ ſunt à Patribus appellata; licèt non ſingulis Fidelibus miraculorum gratia, nec cunctis Epiſcopis Apoſtolorũ ſucceſſoribus intelligentia Scripturarum, vel ſemper, & vbique, ac in omnibus ſit conceſſa.

q *Matth.* 28.
r 1 *Cor.* 16.
NOVISSIMA DOMINI APPARITIO.
ſ *Marc.* 16.
t *Luc.* 24.
DVÆ CONCESSÆ ECCLESIÆ DOTES.

LXI.

Demùm verò Dominus eductis (vt ſcribit Lucas) Diſcipulis foras in Bethaniam, eleuatis manibus benedixit eis, & aſcendit in cælum. Hoc quippe ſignum, vt *Eleuatis manibus Benedictio traderetur*, apud Hebræos in vſu fuiſſe apparet. Nam & Aaron legitur[x] extendens manum benedixiſſe populo. Diuini verò numinis imprecationem eo actu ſignificari ſolere ſatis expreſſum habetur in Exodo[y], dum extenſione manûs ea ſigna à Moyſe & Aaron fiebant. Sicut & apud Chriſtianos, haud aliũde quàm ex Apoſtolorum traditione, vſu receptum eſt vt benedicendo manum extendant, ac inſuper Crucis ſignum eâdem manu deducant. Sed de eiuſmodi ſigno Crucis, opportuniori loco dicetur inferiùs. Poſt eleuationem verò Domini ab oculis Diſcipulorum, intuentibus adhuc illis in cælum adſtiterunt duo Angeli, qui eos de ſecundo ipſius aduentu monuerunt; tuncque iidem reuerſi ſunt Ieroſolymam à monte Oliueti, qui eſt iuxta ciuitatem Sabbati habens iter. Ita Lucas[z]. Porrò *Sabbati iter* Phariſæi[a] dicebant eſſe duorum millium pedum: Suidas[b] autem duorum millium cubitorum. Sed quòd mõs Oliueti non ampliùs mille paſſibus, (vt Beda, & alij tradunt qui ſcripſerunt de Locis ſanctis) vel etiam ſex tantùm ſtadiis (vt auctor eſt Ioſephus[c]) ab Ieroſolymis diſtaret; quantum iter Sabbati eſſet, ex eo facilè metiri licet. Quod verò addit Lucas[d], Apoſtolos poſt hæc fuiſſe ſẽper in templo laudantes Deum; certum eſt, ipſum junxiſſe prædictis quæ poſtea facta ſunt: ſicut & cùm de Aſcẽſione locutus eſſet Marcus[e], mox ſubdit eoſdẽ profectos prædicâſſe vbique: Cùm alioqui de Apoſtolis & Diſcipulis cõſtet, decem illis diebus qui medij ſunt ab Aſcenſione Domini vſque ad Pentecoſten, non alibi quàm in domo vna mãſiſſe. Ceterùm multa alia Chriſti facta, præter ea quæ ab Euangeliſtis cõſcripta ſunt, obuoluta ſilentio remanſiſſe, teſtatur Ioannes[f] qui nouiſſimus omnium ſcripſit, & quæ ab aliis eo argumento literis commendata eſſent, probè nouit. Ex cuius etiam verbis agnoſcas, eam iniiſſe rationem Euangeliſtas, vt non ſingulas res geſtas ſuſciperent enarrandas, ſed quantum ſatis eſſet ad fidem aſtruẽdam quòd IESVS eſſet Chriſtus filius Dei viui. Sicut autem nec cuncta Chriſti facta, ita multò minùs omnia dicta Euangeliſtæ ſunt proſecuti. Citat enim Paulus[g] Apoſtolus eius ſententiã ab illis prætermiſſam, *Beatius eſt magis dare, quam accipere*; aliámque Hieronymus[h] & Caſſianus, *Eſtote probati nummularij*: ſicut & illam, *Vbi te inuenero, ibi te iudicabo*: & ſi quæ alia huiuſmodi ſit inuenire.

a *Luc.* 24 & *Act.*
ASCENSIO DOMINI.
x *Leuit.* 9.
RITVS BENEDICENDI.
y *Exod.* 8.
ITER SABBATI.
z *Act.* 1.
a *Ap Hier.* ep. 151. ad *Algaſ.* q. 10.
b *Suid. verb.* σαββάτου ὁδός.
c *Ioſ.* 6. *de Bel.* 3.
d *Luc.* 24. *in fin.*
e *Marc.* 16. *in fin.*
f *Ioan* 20. & 21. *in fi.*
CHRISTI SENTENTIÆ EXTRA EVANGELIA.
g *Act.* 20.
h *Hier. ep.* 152.

LXII.

Poſt ſanctos Euãgeliſtas annis quinquaginta, *Ioſephus* Iudæus Græco ſermone hiſtoriam Iudæorum proſecutus, res etiã geſtas Chriſti paucis quidem, ſed perquàm honorificis verbis perſtrinxit[i] hoc modo: *Eo tempore fuit* IESVS *vir ſapiens ſi tamen virum eum fas eſt dicere: erat enim mirabilium operator, & doctor eorum qui libenter vera ſuſcipiunt; plurimóſque tam de Iudæis quàm de Gentibus ſectatores habuit*, CHRISTVS *hic erat: quem accuſatum à noſtra gentis Principibus, Pilatus cùm addixiſſet Cruci, nihilominus non deſtiterunt eum diligere qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitùs de eo vates hóc & alia multa miranda prædixerunt; & vſque in hodiernum diem* CHRISTIANORVM *genus ab hoc denominatum non deficit.*

IOSEPHI TESTIMONIVM DE CHRISTO.
i *Ioſ.* 18. *Ant.* 4. & *ap. Euſeb.* 1 *hiſt.* 11. & *Hier de Script. Eccl. in Ioſeph.*

LXIII.

Pariterque Hegeſippus, æquè Iudaïcarum rerum ſcriptor (non ille, vt falsò multi exiſtimârunt, qui proximus fuit temporibus Apoſtolorum, ſed, vt ex eius ſcriptis[k] probatur, qui ſcripſiſſe noſcitur poſt tempora Conſtantini) in ſuã Anacephalæoſi de morte & reſurrectione Chriſti, recitat Pilati Præſidis epiſtolã ad Claudium Imp. datam de miraculis & reſurrectione Chriſti, déque falſis Iudæorum in eum accuſationibus: quæ, qualiſcũque ea ſit, ſic ſe habet; *Pontius Pilatus Claudio ſalutem. Nuper accidit, quod & ipſe probaui, Iudæos per inuidiam ſe ſuóſque poſteros crudeli condemnatione puniſſe. Denique cùm promiſſum haberent patres eorum, quòd illis Deus eorum mitteret de cælo Sanctum ſuum, qui eorum Rex meritò diceretur; & hunc ſe promiſerit per Virginem miſſurum ad terras: Iſtum itaque me Præſide in Iudæam Deus Hebræorum cùm miſiſſet, & vidiſſent eum cæcos illuminaſſe, leproſos mundaſſe, paralyticos curaſſe, dæmones ab hominibus fugaſſe, mortuos etiam ſuſcitaſſe, imperaſſe ventis, ambulaſſe etiam ſiccis pedibus ſuper vndas maris, & multa alia feciſſe; cùm omnis populus Iudæorum eum Filium Dei eſſe diceret, inuidiam paſſi ſunt contra eum Principes Iudæorum, & tenuerunt eum, mihique tradiderunt, & alia pro aliis mihi de eo mentientes dixerunt, aſſerentes eum magum eſſe, & contra legem eorum agere. Ego autem credidi ita eſſe, & flagellatum tradidi illum arbitrio eorum.*

k *Hegeſip. de excid Ieroſ. lib.* 3 *cap* 5.
DE RELATIONE PILATI AD TIBERIVM.

Illi autem crucifixerunt eum, & ſepulto cuſtodes adhibuerunt, ille autem militibus meis cuſtodientibus, die tertio reſurrexit: intantum autem exarſit nequitia Iudæorum, vt darent pecuniam cuſtodibus, & dicerent, Dicite quia diſcipuli eius corpus ipſius rapuerunt. Sed cum accepiſſent pecuniam, quod factum fuerat tacere non potuerunt: Nam & illum ſurrexiſſe teſtati ſunt ſe vidiſſe, & ſe à Iudæis pecuniam accepiſſe. Hæc ideò ingeſſi, ne quis aliter mentiatur, & exiſtimet credendum eſſe mendacijs Iudæorum. Hactenùs epiſtola: quæ quidem an eadem ipſa ſit, quam à Pilato tunc temporis ſcriptam eſſe conſtat, haud aſſeruerim: in titulo certè manifeſtus videtur error, dum Claudium Imperatorem loco Tiberij poſitū habet; quamquam ante Imperium & ipſe Tiberius diceretur Claudius. Porrò Pilatum nuntiâſſe Tiberio, ac ſubinde Tiberium retuliſſe ad Senatum, ſed hunc ea reſpuiſſe quòd non ad ſe priùs quàm ad Imperatorem relatum eſſet, teſtantur Tertullianus [l], Euſebius [m], Oroſius [n], & Gregorius [o] Turonenſis. Inſuperq; de iis quæ in cauſa Chriſti geſta eſſent, publica Acta Hieroſolymis ſub Pilato à Notario exceptore conſcripta eſſe, Romámque miſſa, & inter Geſta publica aſſeruata, teſtis eſt Iuſtinus Martyr in Apologia ad Antoninum Pium. At verò fuerunt & poſt dicta vera certáque *Pilati Acta*, alia rurſùs ab iis longè diuerſa duplici genere conficta; quorum alteris vtebantur [p] Quartadecimani hæretici; altera verò à Maximino [q] tyranno Chriſtianis infenſiſſimo fuêre excogitata. Deniq; nonnulla apocrypha quæ legimus de legatione Voluſiani cuiuſdam à Pilato ad Tiberium miſſi, quòd nullâ antiquorum fide probentur, hîc intexere prætermittemus: ſicut & fabuloſa illa quæ ſcripta ſunt à [r] Suidâ, Neronem iuſſiſſe Annam, Caipham, & Pilatum, ad dicendam cauſam de Chriſti morte, iudicio Romæ ſiſti, & alia multa quæ addit. Nam longè ante Neronis Imperium Pilatum periiſſe, inferiùs ſuo loco dicetur.

l Tertul. Apol. cap. 5. & 21.
m Euſeb. 2. hiſt. 2.
n Oroſ. lib. 7. cap. 4.
o Turon. hiſt. lib. 1. cap. 24.
ACTA PILATI.
p Epiph. hær. 50.
q Euſ. 1. hiſt. 9. & lib. 9. cap. 4.
r Suid. verb. Nero.

LXIV.
DE VESTIGIIS CHRISTI.

Ceterùm egregium planè monumentum ſuæ ad cælos Aſcenſionis Dominus non modò ſuis Apoſtolis, ſed poſteris quoque ſpectandum reliquit; nimirùm *Sacrorum pedum ſuorum impreſſa terra veſtigia* eo loco quo è monte Oliueti eleuatus eſt in cælum: In tantum vt cùm ea terra quotidie à Fidelibus deuotionis ergò hauriretur, nihilominùs eadem veſtigia priſtinum ſtatum continuò reciperent: denique cùm Eccleſia eo loco conderetur, ſummum tantum cacumen propter Dominici corporis meatum nullo modo contegi potuit, ſed tranſitus eius à terrâ ad cælum vſque patuit ſemper apertus: & locus veſtigiorum continuati pauimento cum reliquâ ſtratorum parte non potuit: ſiquidem quæcumque applicabantur, inſolens humana ſuſcipere terra reſpueret, excuſſis in ora operantium ſæpè marmoribus. Habentur quidem hæc egregiè teſtata apud Hieronymum [t], Paulinum [t], & Sulpitium [u] Seuerum; eadémque eodem ſtatu perſeueraſſe tempore Bedæ [x] poſt ſeptingentos fermè annos à morte Chriſti, ipſe eſt teſtis; additque, anniuerſario die Aſcenſionis Dominicæ, Miſſâ peractâ, validi flaminis procellam deſurſùm venire conſueuiſſe, & omnes qui eſſent humi proſternere: ſed & illâ totâ nocte lucernas ardere, vt non illuſtrari tantùm, ſed & ardere mons & ſuppoſita loca viderentur. Meminit etiam de iiſdem Chriſti veſtigiis Optatus [y] Mileuitanus. De quibus olim Zacharias [z] propheta ſſe videtur, cùm dixit, *Stabunt pedes eius in die illa ſupra montem Oliuarum, qui eſt contra Hieruſalem ad Orientem.* Secundùm cuiuſmodi ſitûs rationem, eam conſuetudinem ad poſteros eſſe dilapſam: vt Chriſtiani ad Orientē conuerſi precarentur, traditur in libro Quæſtionum [a] Athanaſio tributarū. Sed de his hactenùs.

ſ Hier. de loc. Hebr. Act. Apoſt.
t Paul. ep. 11. ad Seuer.
u Seu. hiſt. lib.
x Bed. de loc. Sanct. c. 7.
y Opt. lib. 6. cont. Parm.
z Zach. 14.
a Ap. Athan. lib. quæſt. q. 14.

LXV.
DE ACTIBUS APOSTOLORUM.

Supereſt nobis, vt qui de Chriſto quam à potuimus breuitate vt in re cunctis propemodùm notâ tractauimus; deinceps *Actuum* quoque *Apoſtolorum* ſactam hiſtoriam à S. Lucâ Euāgeliſta deſcriptam proſequamur. Cui tamen commentario ſic nomen inditum eſt, (inquit Chryſoſtomus [b]) non quòd acta omnia, neque omnium, ſed vnius tantùm vel alterius Apoſtoli, eadémque facilia numeratu cōtineat: cùm alioqui multa maximi ponderis de ipſis etiam Petro & Paulo, in quorum rebus geſtis deſcribendis præcipuè immoratus eſt, ab eo fuiſſe prætermiſſa, certiſſimis teſtibus probabitur inferiùs. Sed vt rem ipſam aggrediamur; cùm reuerſi eſſent è monte Oliueti Apoſtoli & alij Ieroſolymam, *aſcenderunt* (inquit Lucas [c]) *in cœnaculum*, vbi ſimul manebāt Apoſtoli, aliiq; omnes ferè centum viginti, *perſeuerantes vnanimiter in oratione cū mulieribus, & MARIA matre IESV, & fratribus eius.* Creditur hæc eadē domus eſſe illa, quā idem Lucas [d] inferiùs ait fuiſſe Mariæ matris Ioannis qui cognominatus eſt Marcus, quò Petrus è carcere liberatus acceſſit, vbi & ceteros ad precum officium congregatos inuenit diſcipulos. Conſentiúntque his Acta [e] Barnabæ: vbi etiam dicitur, in eâdem illa domo Paſcha Dominum celebraſſe, & Thomæ Apoſtolo apparuiſſe; ſed & ibidem Spiritum ſanctum ad diſcipulos in die Pentecoſtes deſcendiſſe, ac denique ædificatam eſſe magnam & ſanctiſſimam Sion omnium Eccleſiarum maximam. Meminit eiuſdem Eccleſiæ in Sion poſitæ S. Hieronymus [f]: eamdémque dictam eſſe Eccleſiam Apoſtolorum, docent Cyrillus Ieroſolymorum Epiſcopus, & alij qui de Locis Sanctis ſcripſerunt.

b Chryſ. com. Geneſ.
c Act. 1.
d Act. 12.
e Alex. Monach. ap. Sur. 11. Iunij
f Hier. ep. 27

LXVI.

Cùm igitur illic congregati eſſent cum ceteris Apoſtoli, PETRVS *eius chori* (inquit Chryſoſtomus [g]) *Princeps, auctoritate ſibi à Chriſto tradita qua omnes habebat in manu*, credit ſibi gregis curam ſuſcipiens, de ſubſtituendo aliquo ex Diſcipulis in locum Iudæ proditoris concionem habuit. Itaque ſtatuerunt [h] duos, Ioſeph, & Matthiam, & cùm oraſſent, dederunt eis ſortes, & cecidit ſors ſuper MATTHIAM, qui annumeratus eſt cum reliquis vndecim Apoſtolis. Porrò ambos fuiſſe ex numero Septuaginta duorum Diſcipulorum, ſatis indicat Lucas. Affirmat verò Clemens [i] Alexandrinus. At *Ioſeph*, idémque dictus *Barſabas*, & cognominatus *Iuſtus*, planè diuerſus eſt ab alio Ioſeph [k], qui cognominatus eſt *Barnabas*, itémque ab illo qui cognominatus eſt *Iudas* [l]: hi tres enim in Actibus Apoſtolorum non ſolùm cognomine, ſed & rebus geſtis inter ſe diſtinguuntur.

g Chryſ. hom. 3. in Act. Oecum. in Act. 2.
h Act. 1.
DE ELECTIONE MATTHIÆ.
i Ap. Bed. in retract. in Act.
k Act. 4.
l Act. 15.

LXVII.
QUÆNAM SORS APOSTOLORUM.

Quod autem pertinet ad SORTEM qua vſi ſunt Apoſtoli; cùm ab aliis diuerſa dicantur, Dionyſius [m] Areopagita ait à Scriptura appellatum eſſe diuini quiddam & præcipui muneris, per quod Apoſtolis inſinuaretur qui eſſet diuina electione declaratus. Circumferebatur olim liber titulo prænotatus, *Sortes Apoſtolorū*; ſed cenſura Gelaſij [n] eſt reiectus inter apocry-

m Dion. de Eccleſ. hier. par. 3. cap. 5.
n In Concil. Rom. cap. de lib. apocry.

pha

pha. Et cùm eâdem occaſione, quòd Apoſtoli quem eligerent ſortiti eſſent, irrepſiſſet aliquando in Chriſtianos genus quoddam ſortilegij, quod honeſto nomine diceretur *Sortes Sanctorum*, illud à ſanctis Patribus, Eccleſiaſticis [o] ſanctionibus, ab Eccleſiâ Dei procul eſt reiectum. Cæterùm eam licentiam nonniſi ante aduentum Spiritûs Sancti Apoſtoli vſurpâſſe inuenientur, nec id tentâſſe niſi præuia oratione: cùm alioqui apud Hebræos, ſacros ſortiri miniſtros ad ſolitam functionem obeundam, tam ex Lucæ [p] Euangelio, quàm ex Philone [q] atque Ioſepho [r] manifeſtum reddatur. Vt verò ſorte quis eligeretur in Summum Pontificem, numquam priùs [ſ] tentatum eſt quàm paulò ante Ieroſolymorum excidium, idque à Zelotis factioſis hominibus vi publicâ agentibus. Et apud Gentiles vetitum fuiſſe ne ſacerdotes deligerentur ſorte, ſicut nec pretio, auctor eſt Dionyſius [t] Halicarnaſſeus.

o *Conc. Vien. c.16. Conc. Arel. c.32.*
p *Luc.1.*
q *Phil. de ſacerd. honor.*
r *Ioſ. cont. Ap. in lib.*
ſ *Ioſ. 4. de Bel. 5.*
t *Halic. hiſt. Rom. lib. 2.*

LXVIII.
ADVENTVS SPIRITVS S. IN DISCIPVLOS.

Elapſis iam ab Aſcẽſione Domini decem diebus, *Dum complerentur dies Pentecoſtes, erant omnes pariter in eodem loco; & factus eſt repente de cælo ſonus tanquam aduenientis ſpiritûs vehementis; & apparuerunt illis diſpertitæ linguæ tamquam ignis, ſeditque ſupra ſingulos eorum, & repleti ſunt omnes Spiritu ſancto.* Hæc Lucas [u], quæ quidem facta eſſe die Dominico, SS. Patrũ [x] aſſertio, ſacrorum Cõciliorum [y] canones, Eccleſiaſtica traditio firmant; ac ipſa deniq; ratio monſtrat. Etenim cùm ex Legis [z] præſcripto dies Pentecoſtes numerandi eſſent ab altero die Paſchæ, quo manipulus offerẽdus erat; & præſenti anno die ſequenti Paſchatis eſſet Sabbatum, quo falcem mittere in meſſem vetitũ [a] erat: manipulum hoc anno conſtat [b] oblatum fuiſſe ipſo die Dominico quo Dominus reſurrexit, cuius ipſe eleuatus manipulus figuram exprimebat. A quo tempore, quinquaginta dies numerando vſque ad diem Pentecoſtes, Spiritum Sanctum datum eſſe ipſo die Dominico certũ eſt. Eo verò acceptu, *cœperunt loqui* (inquit Lucas) *variis linguis, audientibus Iudæis qui tunc agebant Ieroſolymis ex omni natione quæ ſub cælo eſt.* Quæ licet videatur hyperbole; tamen auctore Philone [c], qui his vixit temporibus, exploratiſſimum eſt Iudæos non in Palæſtinâ tantùm, ſed in Aſia, Africa, Europa, magno numero habitâſſe.

u *Act. 2.*
x *Clem. Rom. 5. Conſt. vlt. Aug. ſer. 154. de temp. Leo ep. 81. ad Dioſ. Iſid. de offic. Eccleſ. c. 24. Alb. Flac. de diuin. offic.*
y *Sext. Sin. cap. 8*
z *Leuit. 23. Ex. 26. Ioſeph. 3 Ant. 10.*
a *Exod. 14.*
b *Epiph. hær. 51. & alij.*
EX TOTO ORBE IEROSOLYMAM.
c *Philo lib. cont. Flac. & lib. de leg. ad Caium.*

LXIX.
QVO MODO APOSTOLI LOQVERENTVR LINGVIS.

Cæterùm ex omnibus nationibus quindecim tantùm numerans Lucas, cùm inter eas æquè Iudæos recenſeat eſſe admiratos ipſorum linguâ Apoſtolos loqui; planè ſignificat Galilæos diuerſâ à Iudæis vti lingua conſueuiſſe: vnde & à miniſtris Pontificis meritò apparet dictum fuiſſe Petro [d], *Galilæus es: nam & loquela tua manifeſtum te facit.* Fuit autem ſentẽtia Chryſoſtomi [e], tot linguarum locutiones impertitas fuiſſe Apoſtolis, quot erant Ieroſolymis externæ nationes quæ eos loquentes audirent; & ſi plures fuiſſent, plures etiam accepturos fuiſſe; ac denique cùm diſperſi ſunt per Orbem terrarum, linguâ omnium gentium ad quas profecti fuiſſent, eſſe locutos. Sed quod ſpectat ad linguarum genera, quæ eſſent in Orbe terrarum; Clemens [f] Alexandrinus recitat teſtimonium Scriptorum Gentilium, qui non aliunde quàm ex Iudæorum libris, (nẽpe ex eo quod Moyſes ait, omnes animas ex Iacob quæ deſcenderant in Ægyptum, fuiſſe ſeptuaginta quinque) linguas ſeptuagintaquinque fuiſſe teſtantur. At verò aliâ ratione inita Auguſtinus [g] quòd ex tribus Noë filiis ſeptuaginta duæ gentes per terras eſſe cœperunt; totidem linguas eſſe putauit. Eâdémque ratione Epiphanius [h], ſeptuaginta duos turris Babel ædificatores, totidem conſtituiſſe varias linguas ſcripſit. Sed Pacianus [i] cùm numerat centum viginti linguas, reſpectum habuiſſe videtur ad numerum eorum qui ſimul in vna domo [k] fuerant congregati, ſuper quos omnes putatur deſcendiſſe Spiritus ſanctus, quaſi velit non omnes illos omnia aſſecutos eſſe linguarum genera, ſed ſingulos ſingulas. Verùm hæc communi Interpretum ſententiâ reiiciuntur. Sic enim linguarum donum accepiſſe conſtat Apoſtolos: vt quiuis eorum linguis omnibus loqueretur; non autem (vt aliqui exiſtimarunt) vt vno ex illis vnâ linguâ loquente, omnes qui audirent, licèt eſſent diuerſarum linguarum, intelligerent. Hoc enim modo eorum potiùs qui audirent, quàm qui verba facerent, miraculum fuiſſet; prout præclarè inter alios interpretatus eſt Gregorius Nazianzenus.

d *Matth. 26. Luc. 22.*
e *Nunc etiam etiam Glyc. in Annal.*
f *Clem. lib. 1. Strom.*
g *Aug. 15. de ciuit. 6. & 22.*
h *Epiph. de menſur. & ponder.*
i *Paci. ep. 2. ad Symphr.*
k *Act. 2.*
l *Naz. orat. in die Pent.*

LXX.
PETRI PRÆDICATIO.

Cùm autem qui eos audirent, rei cauſam ignorantes, alij admirarentur, alij ebrios eſſe dicerẽt; Petrus egregiâ concione, quam Lucas quaſi ex ſcripto recitat [m], non tãtùm pro ſuis apologiam dixit, ſed de Chriſti paſſione, reſurrectione, & aſcẽſione, ac de Spiritûs ſancti miſſione diſſeruit. *Erat* (inquit Chryſoſtomus [n]) *Petrus os omnium, cauſã fides agit pro omnibus, doctrinâ ſuâ inſtruit omnes: ipſe præcipuus fidei aſſertor eſt. præcipuus catechiſta habetur, & primus extitit Verbi cõcionator, & primus coegit Eccleſiam, eámque non ex Ieroſolymitanis & circumcirca habitantibus Iudæis, ſed ex Parthis, Medis, Phrygibus, Lybicis, Ægyptiis, Arabibus, aduenis Romanis, & aliis: & qui omnium paſtor fuit à Domino inſtitutus: ex omnibus nationibus cogere cœpit oues.* Sed quod excepit, ſuos non potuiſſe eſſe ebrios, *cùm eſſet hora diei Tertia*; quid tam inſolens videri debet, ſi ſecundum partitionem diei apud Hebræos quam ſuperiùs expoſuimus, ea hora illi pranſi fuiſſent, homines præſertim peregrini & piſcatores? At perfacilis erit huius nodi ſolutio; ſi nouerimus Hebræorum illam fuiſſe conſuetudinem [o], vt non liceret diebus feſtis cuiquam ante Sextam horam prandere. Ceterùm eo ſermone Petri tria hominum millia ad Chriſti fidem perducta eſſe, & in eius nomine baptizata, Lucas tradit: additque omnes qui credebant habuiſſe omnia communia; multa quoque ab Apoſtolis ſolita fieri miracula; & ſic ab eis diſtributa eſſe officia, vt quotidie in templo perſeuerarent, (nimirùm orantes; vel Dei verbum annuntiantes) & in domibus panem frangerent, ſacram videlicèt Euchariſtiam miniſtrantes. Verùm quòd dicit conuerſos ad fidem iuſſos à Petro baptizari in nomine IESV CHRISTI, non ſic accipiendum eſſe monet Cyprianus [oo], vt Pater omitteretur, ſed vt Patri quoque Filius adiungeretur. Et Iuſtinus [p] Martyr æquè *Patris & Spiritûs ſancti* nomina exprimi conſueuiſſe teſtatur. quamquam ex Eccleſiæ antiqua traditione tarum quoque fuiſſe baptiſmum in nomine tantùm CHRISTI collatum, ſcripſiſſe Stephanum Rom. Pontificem, idem Cyprianus, licèt ab eo diſſentirit, apertè fatetur.

m *Act. 2.*
n *Chryſ. hom. 2. ad Antioch & hom. 4. in Act. Apoſt.*
o *Ioſeph. de vitâ ſuâ.*
BAPTISMVS IN NOMINE CHRISTI.
oo *Cypr. ep. 73 ad Iubai.*
p *Iuſt. orat. ad Anton.*

LXXI.
DE SEPVLCHRO DAVID.

Quod verò eâdem oratione Petrus de SEPVLCHRO DAVIDIS meminit, atque illud in eam diem apud eos fuiſſe; obſeruatione quidem di-

gnum eſt, Sepulchrum illud (quod & SALOMONIS dictum eſt, quia & ipſe illic conditus erat) remanſiſſe etiam integrum in excidio Ieroſolymorum poſt hæc per Titum facto, ſicque perduraſſe vſque ad nouiſſimam Iudæorum cladem per Hadrianum illatam: tunc enim, antequàm illa contingeret, quaſi in prodigium futuri vltimi Iudæorum exterminij, ſponte corruiſſe auctor eſt Dio in Hadriani vita. Meminit ſæpè de illo Ioſepus[pp]; quod & auguſtis ædificiis Salomonis operâ extructis ornatum tradit, & ingentibus theſauris ab eodem ibi reconditis nobilitatum: ex quibus tria millia talentorum Hyrcanus, cùm obſideretur ab Antiocho ſuſtulit ad redimendam totius populi vexationem: reliquas verò perquirens quondam Herodes, flammâ ex adytis erumpente repulſus eſt. Quòd autem diximus illud ſub Hadriano corruiſſe; id quidem haud ſic accipiendum eſt, vt ſolo adæquatum, ſed tantùm aliqua ex parte collapſum fuerit: ſiquidem Hieronymus[q] relegens loca ſancta ſui temporis; ac ſi ipſum integrum remaneret, in Mauſoleo Dauidis ſe precari ſolitum tradit.

pp Ioſ. 7. Ant. vlt. & lib. 16. cap. 11.

q Hier. ep. 17. ad Marc.

LXXII. Quod ſubditur apud Lucam[qq], Petrum & Ioannem aſcendiſſe in templum ad horam orationis Nonam; ſatis indicat (ſicut etiam exponit S. Leo[r]) quæ ſcripta in Lege, vel conſuetudine laudabili introducta eſſent apud Hebræos præcepta moralia, ea non modò Apoſtolos non ſpreuiſſe, ſed etiam in Eccleſiam transfundere voluiſſe. Et quod ſpectat ad antiquum certis Horis orandi ritum, agit imprimis Tertullianus[rr] de tribus *Inſignioribus* (vt vocat) ab Apoſtolis ex Iudæorum fontibus in Eccleſiam deductis, nempè *Tertiâ, Sextâ Nonâ*. Quibus & alias duas ſuperadditas docens Cyprianus[ſ], nimirùm *Matutinam* & *Veſpertinam*, earumdem omnium quinque originem ſimul ac myſteria deſcribit. Denique Athanaſius[t] præter iſtas quinque, duarum item aliarum mētionem faciens, eius videlicèt quæ *Oriente* fit *Sole*, & quæ *Media nocte*, cunctarum ſeptem diuina myſteria explicat. De ſeptem item orandi Horis, quatuor diurnis, & tribus nocturnis, agit ſæpè Ioannes Chryſoſtomus[u], & ante ipſum Baſilius[x]; licèt & iſte alicubi Octauam videatur addidiſſe: ſed quam ponit poſt mediam noctem ante diluculum, iungere ſimul conſueuit Eccleſia, eadémque pro vnâ numerare horâ, quam *Matutinum Officium* nominat Hieronymus[y]; qui & ipſe de iiſdem ſeptem Horis, variis[z] locis meminit: ſicut & Caſſianus[a], Iſidorus[b], & alij ferè innumeri. Quæ quidem ex antiqua inſtitutione, & maximè Dauidis[c] dicentis ad Deum, *Septies in die laudem tibi dixi*, per Apoſtolos ſemel in Eccleſiam tranſlatæ, feliciter perſeuerant. Quod verò pertinet ad nocturnas preces, ipſas ſacras Vigilias, accommodatiùs de iis agemus inferiùs.

qq Act. 3.

r Leo ſer. 7. de iciun ſept. menſ.

rr Tert. adu. Pſych c. 10.

DE HORIS CANONICIS.

ſ Cypr. de orat. Dom.

t Athan. de virg.

u Chryſoſt. homil. 29. ad Antioch. item de laud. mon. hom 14. in Tim. 1. & in Pſal. 115.

x Baſil. in Regul. interrog 7.

y Hier. ep 22. ad Euſtoch.

z Hieron in Dan 7 & ep. 7. 8 22 37.

a Caſſian. collat. 7.

b Iſid de Eccleſ offic. cap 19.

c Pſal. 118.

LXXIII. Ex iiſdèm quoque Lucæ verbis, non certas tantùm diei Horas precibus conſecratas didicimus ſed & *Locum* quò ad preces Deo fundendas conuenire debeant Fideles. Quantumlibèt enim priuatas qui orationes domi agere intra cubiculum ſuum (vt dominus docuit) debeat eſſe ſolicitus; tamen exemplo Apoſtolorum, templum ad orationem adeuntium, admonentur Chriſtiani, ad publicas preces in vnum locum, ipſam ſcilicet *Eccleſiam*, conuenire. Quod quidem faciendum eſſe, S. Ignatius, qui iiſdem vixit temporibus, ſcribens ad Magneſianos inculcat. Sicut & exemplo ipſius Domini, qui cùm Hieroſolymis eſſet, docebat in Templo, iidem etiam Apoſtoli illic doctrinæ Cathedram erexerunt; prout inferiùs docet Lucas[d], dum ait eos omnes fuiſſe vnanimiter in Porticu Salomonis. Ad quod alludens Tertullianus[e], ait, *inſtitutionem Chriſtianorum de porticu Salomonis eſſe*. quod equidem maximum opus Templi Salomonis, poſt iteratas reliqui Templi deſtructiones atque reſtaurationes, hactenùs integrum permanſiſſe, tam idem Lucas[f], quàm Ioannes, atque etiam Ioſephus, docent.

LOCVS ORATIONIS.

d Act. 5.

e Tert. de praeſcrip c. 7.

f Act. 3 & 5. Ioan. 10. Ioſeph. 20. Antiq. 8.

LXXIV. Narrat poſt hæc Lucas[ff] hiſtoriam ſanati à Petro claudi à natiuitate ad portam Templi, & quo modo ad rei nouitatem concurrentibus populis, ea Chriſtum annuntiandi arrepta occaſione, concionem habuerit, quâ quinque millia hominum ad fidem perduxit. Quando ſuperuenientes[g] Sacerdotes atque Sadducæi, eumdem Petrum, & qui eum comitabatur, Ioãnem Apoſtolum in carcerem detruſerunt; ac die ſequenti in magnum Concilium Septuaginta duorum Seniorum introductos, atque interrogatos, liberos dimiſerunt propter populum qui magnificabat quæ geſta fuerant; facta dumtaxat iis prohibitione ne ampliùs in nomine IESV docerent. Hæc fuſiùs Lucas. Quale verò myſterium miraculo Petri contineretur, Ambroſius[h] enarrat, dum ait Petrum, quia Petra eſſet ſuper quam ædificaretur Eccleſia, rectè primum ſignum mirabilium ſuorum feciſſe claudo pedum reſtituendo veſtigia, vt ſicut ipſe in Eccleſia fidei fundamentum continebat, ita & in homine membrorum fundamenta confirmaret. Vt non mireris, ſi Lucas, quantumlibet prodigia ac ſigna ab Apoſtolis antehàc facta eſſe teſtatus[i] eſſet; tamen ab eo quod tam inſigniter eſt editum ab Apoſtolorum Principe, ceteris prætermiſſis, narrationem inſtituerit.

ff Act. 3.

PETRVS CLAVDVM SANAT.

g Act. 4.

h Amb. ſer. 3. in natal. Apoſt.

MYSTERIVM EX MIRACVLO.

i Act 2.

LXXV. Reuertente poſt carcerem Petro vnà cũ Ioanne ad ſuos; cùm vniuerſa[k] quæ tum congregata in vnum erat multitudo, de iis quæ geſta eſſent Deum laudâſſet, oránſque periiſſet vt Euangelij prædicatio magis magiſque ſignis atque prodigiis illuſtraretur; factus eſt terræmotus, omnéſque Spiritu ſancto deſuper veniẽte repleti ſunt: & erat omnium ſicut vna voluntas idémque animus, ita temporalium bonorum vſus communis. Quotquot enim (inquit Lucas) poſſeſſores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia, & ponebant ante pedes Apoſtolorum. Quod verò Ioſeph qui cognominatus eſt BARNABAS, præ ceteris qui id præſtiterunt, nominetur ab Euangeliſta; id in cauſa fuiſſe putatur, quòd cùm ditiſſimus eſſet, non agellum quempiam, ſed latifundium vendiderit, Hæc enim qui eius Res geſtas ſcriptis mandauit Alexander[l] teſtatur: addens eumdem origine Cyprium Ieroſolymis habitaſſe, & à Gamaliele vnà cum Stephano ac Saulo ſacris litteris imbutum fuiſſe, ac demùm ad Chriſtum veniſſe vnà cum ſuo conſobrino Ioanne Mariæ filio, apud quem (vt vidimus) Chriſti noua Eccleſia coaleſcere cœpit. Sanè Euſebius[m] & Epiphanius[n] inter antiquos Chriſti Diſcipulos ipſum adnumerant.

k Act. 4.

DE BARNABA.

l Ap. Metaphr. & Sur. 11. Iunij.

m Euſ. 2. hiſt. 1

n Epiph lib. 1. cap 21.

LXXVI. Poſt hæc S. Lucas[o] *Ananiæ & Sapphiræ* ſacrilegij pauendam recenſet pœnam. Vendiderant agrum, cuius pretij quod delaturi erant ad pedes

DE ANANIA ET SAPPHIRÆ INTERITV.

Apoſto

Apoſtolotum, doloſâ fraude pstem ſibi tetinuetont. Penetrat in eorũ cotda Petrus;& ſicut in ceteris, ita in iudiciariâ poteſtate primatum ferens inquirit de crimine, detegit fraudem, & de perpetrato peccato conuictis diuinam vindictam prophetico Spiritu annunciat; quæ mox ſecuta eoſdem interemit, vt pœna duorum eſſet doctrina multorum. Quorum quidem duplex fuit in eâ re peccatũ: alterum quod ingerit Petrus, de mendacio in Spiritum ſanctum, alterũ verò quod intulerunt Hieronymus [p], Athanaſius [q], Maximus [r], Gregorius [ſ], & alij, qood quæ ſemel Deo vouerant non præſtitiſſent, partémque ſibi iam alienę ſubſtantiæ reſeruâſſent. Ceterùm hanc pœnam non ad ſupplicium æternum, ſed ad expiationem peccati, vt ſic ſalui eſſe poſſent in futuro ſæculo, a Deo eſſe illatam, Origenes [t], Auguſtinus [u], & alij ex ſtimârunt. Quòd autem ad dictam in communem vſum bonorum collationem pertinet; non ea quidem einſmodi fuit, vt quicumqoe Chriſtianus eſſe vellet, non aliter id conſequi poſſet, vel vt eadem viuendi norma ceteris omnibus qui credituri eſſent, præſcriberetur: (Nam de Paulo [x] Apoſtolo cõſtat, Corinthios per epiſtolam monuiſſe, ſic indigentibus eleemoſynas impertiri, ne eſſet nimis profuſa largitio.) Sed hæc facta ſunt ipſo exordio naſcẽtis Eccleſię, priuato quodam Spiritus ſancti impulſu, tum vt, quòd excitanda eſſet in Fideles vehemens perſecutio, renuntiationis Fidei periculum, eiuſmodi rerum temporalium lucroſâ iacturâ redimerent; tum maxime vt excultioris vitæ quoddam poſteris imitandum formaretur exemplum. Inde enim quotquot religioſiorem vitam ſunt amplexati, *Voluntariæ Renuntiationis & Paupertatis* formam ſumpſiſſe, conſtat ex Baſilio [y], Auguſtino, [z] aliiſque omnibus qui Monachis ſelectas viuendi Regulas præſcripſerunt.

p Hier. ep. 8. ad Demetriad.
q Ath. ſer. de paſſ. & cru.
r Max. ap. Ambr. ſer. 9. & Aug. de verb. Apoſt. ſerm. 25.
ſ Greg. 1. ep. 8. in Matth.
t
u Aug. 3. cont. Parm. 1.
DE RENVNTIATIONE BONORVM.
x 2. Cor. 8.
y Baſil. de reg. monach.
z Aug. ſer. 50. de diuerſ.

LXXVII.

a Act. 5.
PETRI IN MIRACVLIS PRÆROGATIVA.

Narratis quæ in Ananiam & Sapphiram ſunt diuinitùs acta, ſubdit Lucas [a], adeò miraculis & prædicationibus Apoſtolorum augeri ſolitam in dies credentium in Domino multitudinem, vt etiam infirmos omnes & vexatos à ſpiritibus immundis, non ciuitatis tantùm Ieruſalem, ſed & vicinarum omnium, in plateis exhiberent, vt tranſeuntis Petri vmbrâ liberarentur ab infirmitatibus ſuis. Fuit nimirùm iſta prærogatiua Petri, vt ſicut inter Apoſtolos primatu in omnes eſt auctus, ita etiam inſigniora ederet miracula. Quid verò *vmbra Petri*, niſi imago expreſſa corporis eius? Certe quidem non aliunde, quàm ex eiuſmodi imaginibus vmbrâ formatis, picturam duxiſſe originem ferunt [b]. Vt ex his videas, IMAGINVM pium cultum in vmbrâ Petri à Deo primitùs in primori illâ Eccleſiâ tot tantiſque miraculis eſſe diuinitùs conſecratum. Rursùs verò cùm eamdem vmbræ Petri virtutem inditam videmus, quam & ipſi corpori Petri, illud certè typice expreſſum eſſe videtur, tãtam à Deo Principi Apoſtolorum gratiarum copiam eſſe collatam vt eamdem in ipſius ſucceſſores feliciter propagari voluerit: nimirùm vt quamuis non omnes æquè ſancti ac Petrus, tamen quia eius gererent perſonam, eamdem etiã retinerent à Deo illi traditam poteſtatem: ſcirentque omnes, reſpectu Petri in honore habendos eſſe, qui vmbram ſaltem Petri hâc ex parte referrent.

b Clem. Alex. aduerſ. Gent.
SACRARVM IMAGINVM CVLTVS IN VMBRA PETRI.

LXXVIII.

Ceterùm tantam Chriſti gloriam, in Petro ac ceteris Apoſtolis diuinitùs illuſtratam, inuidentes Principes Sacerdotum; eos in carcerem detruſerunt. At ab Angelo noctu liberati, iuſſique intrepidè Euangelium prædicare, diluculo templum ingreſſi, cœperunt confluentem docere populum: vnde rursùs ad Concilium Seniorum producti, cùm de nece illis inferenda iniretur conſilium, oratione Gamalielis Legis periti (qui exemplis Theodæ, & Iudæ Galilæi, de quibus dictum eſt ſuperiùs [c], docuit, ſi doctrina Apoſtolorum ex hominibus eſſet, facilè ipſorè diſſipſutam; ſi verò ex Deo, fruſtra ei homines repugnaturos:) dimiſſi ſunt, poſtquam virgis cæſi eſſent, & IESVM annuntiare prohibiti: qui tamen eò magis illum quotidie in templo prædicare non deſtiterunt. Hæc pluribus Lucas [d]. Porrò Gamalielem fuiſſe Chriſtianum, ſed concilio Apoſtolorum ſic occultum inter Seniores permanſiſſe, vt ea ratione meliùs conſulere Eccleſiæ poſſet, traditur in libris Recognitionum [e] Clementis; quos licèt apocryphos citat Beda [f], & hæc eadem de Gamaliele recitat. Sanè illum adhæſiſſe Chriſtianis, & inter Chriſtianos eſſe profeſſum, certum planè illud eſt indicium, quòd Stephanus protomartyr in ipſius ſepulchro, & ipſe apud eumdem Stephanum à Chriſtianis ſepultus eſt vt dicetur inferiùs ſuis locis.

APOSTOLI FLAGELLANTVR.
c An. 1. nu. XVI.
d Act. 5.
GAMALIEL CHRISTIANVS.
e Recog. lib. 1. c. 9. & 10.
f Bed. Retract. in Act. 5.

LXXIX.

PRIMA DISCORDIA IN ECCLESIA.
g Act. 6.

His iam externis hoſtibus fortiter ab Apoſtolis ſuperatis; per eos qui intùs in Eccleſia erant, veritatis hoſtis diabolus longè periculoſiùs in eos certamẽ aggreditur. Creſcente enim numero Fidelium, *factum eſt*, inquit Lucas [g], *murmur Græcorum aduerſus Hebræos, eò quòd deſpicerentur in miniſterio quotidiano viduæ eorum.* Porrò non hîc hoc loco accipiendi ſunt *Græci*, quaſi Gentiles, ad diſtinctionem Hebræorum; nam nondum Gentilibus Chriſti Eccleſiæ patebat oſtium: ſed quòd (vt ſuperiùs Philone auctore diximus) ſicut in ceteris Orbis partibus, ita etiã in Græcorum regionibus Iudæi agerent: cùm alioqui etiam Lacedæmones [h], nobiles in Græcia populi, ab Abraham ſe originem ducere gloriarentur; & in Ionia [i] item Græcorum prouinciâ quàmplurimi habitarent Iudæi. *Græci* igitur dicebantur à Iudæis, qui in Græcia Hebræi agerent; Paleſtinæ verò indigenas, proprio nomine appellabant *Hebræos*; vt hîc etiam Lucas feciſſe cognoſcitur. Quódnã verò fuerit huiuſmodi *Miniſterium*, à quo Græcorum viduæ videbantur excluſæ; duplex reperitur ſententia: altera eorũ, qui putarunt certas Hebræorum viduas menſarum ſeruitio fuiſſe præfectas: (nam & mulieres Domino miniſtraſſe teſtantur [k] Euangeliſtæ:) altera verò eorum qui eiuſmodi miniſterium quotidianum interpretati ſunt ipſam eleemoſynarum quotidie fieri [l] ſolitam in ſingulos diſtributionem. Porrò ſecundùm priorem ſententiã eſſe potiùs iudicandum, facilè perſuadet ea quæ ſubdit Lucas de electione ſeptem Diaconorum qui menſis miniſtrarent.

IVDÆI GRÆCI.
h 1 Machab. 12. Ioſeph. 12. Ant. 5. & l. 14. c. 9.
i Ioſ. 16. Antiq. 4.
MINISTERIVM VIDVARVM.
k Matt. 27. Marc. 15.
l Act. 4.

LXXX.

DVPLEX MENSA.

MENSAS autem illas quibus præfecti ſunt Diaconi, fuiſſe ſacras æquè ac communes, demonſtrat ſatis hiſtoria naſcentis illius Eccleſiæ, quâ cognoſcitur, ſicut Dominus in vltima cœna vtramque menſam vnà coniunxit, communem in qua agnum comedit, & ſacram in qua ſacratiſſimum ſuum Corpus & Sanguinem propinauit; ita etiam temporibus Apoſtolorum eamdem in Eccleſia conſuetudinem conſerua-

iam eſſe, vt ſimul vtraq; menſa coniungeretur. Eſſe enim de ea re perſpicuum Pauli teſtimonium in priori ad [m] Corinthios, omnes illic notant Interpretes. Quapropter *Miniſterium quotidianum* nihil aliud fuit, quàm eiuſmodi mẽſis inſeruire, quæ quotidie parabantur; ſicut & ait Lucas [n], Fideles perſeueraſſe quotidie in communicatione fractionis panis. Verùm non communem tantùm cibum per fractionẽ panis debere intelligi, Paulus [o] docet cùm ait, *Panis quem frangimus, nónne participatio eſt Corporis Domini?* Faceſſat ergo ſententia [p] affirmantium, Diaconos menſis tantùm communibus, non etiam miniſterio altaris fuiſſe præfectos. Quid enim ad cibaria paranda talibus opus fuit miniſtris, tantâ ſolicitudine delectis, tam ſacris ritibus initiatis? quos quidem Lucas narrat conquiſitos fuiſſe qui eſſent boni teſtimonij, Spiritu ſancto ac ſapientiâ pleni; iiſdémque Apoſtolos orantes manus impoſuiſſe. Denique ne in re iam clara diutiùs immoremur, cùm plura in hanc ſententiam coaceruari poſſent SS Patrum teſtimonia, vnus ſit inſtar omniũ Ignatius: qui cùm Diaconorum miniſterium quodnam hoc tempore eſſet oculis ſpectauerit, non ſemel [q] aſſerit eos non ciborum & potûs miniſtros eſſe, ſed Eccleſiæ Dei & myſteriorum Chriſti adminiſtratores, & Angelicarum virtutum imitatores qui purum & inculpatum miniſterium Sacerdotibus exhiberent. Quod verò dictum eſt, ſeptem Diaconos menſis etiam cõmunibus fuiſſe præfectos, non ſic accipienda res eſt, vt ceteris accumbentibus ipſi quæ ad cibum potúmque pertinerent illuc inferrent; ſed quòd ea, eleemoſynas egenis diuidendo, curarent; quippe qui non ſolùm miniſterio Sacramentorum ſed etiam diſpenſationi Eccleſiaſticæ ſubſtantiæ, & eleemoſynarum largitionibus præpoſiti eſſent: ſicut & hoc ipſum vſu poſteà retentum eſſe, Hieronimus [r], Ambroſius [ſ], Leo [t], Proſper [u], & alij teſtantur: extátque apud Gregorium [x] Papam ipſa ſcripti formula, cùm alicui committeretur diaconia. Quòd autem Lucas recenſendo ſingulorum ſeptem diaconorum nomina, primo ordine ponit STEPHANVM, S. Auguſtinus [y] ex eo accidiſſe putauit, quòd primatum ageret inter Diaconos, ſicut inter Apoſtolos Petrus; vnde & *Primicerius* [z] *Diaconorum* & *Archidiaconus* [a], tam à Græcis quàm Latinis appellatus habetur.

m 1.Cor.11.
n Act 2.
o 1.Cor 10.
DE ELECTIONE ET MVNERE DIACONORVM
p Sext Syn. c. 16. ap. Th Balſ Caiet in Act. Apoſt
q Ignat ep. ad Trall. & ep ad Hieron
r Hier in Ezech. 48.
ſ Ambr offic. cap. vit
t Leo ſer. de S Laurent.
u Proſper in Chron an. 29
x Greg 9 ep 14 Indict 4
y Aug ſer. 94 de diu.
STEPHANVS ARCHIDIACONVS.
z Aug ſer. 1. de Sanct.
a Lucian ep. de eius inuent.

LXXXI

VIDVAS porrò quæ præerant miniſterio quotidiano, conſtat poſt diaconorum electionem ab eo ceſſaſſe, aliíſque functionibus mancipatas eſſe: de quarum electione agens Paulus [b]; non minus quàm ſexaginta annorum viduam eligendam, eámque moribus probatam præcepit: quæ communi appellatione DIACONISSÆ ſunt dictæ; éſtque frequentiſſima earum mentio apud Eccleſiaſticarum rerum Scriptores. Fuit verò illarum muneris, vt ſicut foribus qua ingrederentur viri, Ianitores (qui & Oſtiarij dicti ſunt) præfecti erant, ita ipſæ portis mulieribus tantùm patentibus præeſſent: vnde ab Ignatio [c] dicuntur ſacrorum veſtibulorum cuſtodes. Sicut enim in templo Ieroſolymitano [d] erant feminarum portæ, & loca orationis à viris ſeiuncta; ſic etiam laudabilem illum morem in Chriſtianorum Eccleſias fuiſſe tranſlatũ, dicetur inferiùs [e] aptiori loco. Inſeruiſſe inſuper Diaconiſſas ad mulierum fidelium miniſteria, putà lauacri, aut viſitationis, vel laboris, & ſimilia quæ à viris ſine pudore, vel aliqua improborum ſuſpicione obiri non poſſent; expreſſum habetur apud Clementem [f] & Epiphanium [g]: cùm tamen non eſſent eiuſmodi: vt ſicut Diaconi, manûs impoſitionem acciperent, vel aliquo Sacramento initiatæ eſſent: Nam ſacroſancta Nicæna [h] Synodus ea ex cauſa eaſdem inter laicas adnumerat.

b 1.Tim. 5.
DE DIACONISSIS.
c Ign ep. ad Antioch.
d Ioſ 6. de Bell 6.
e An. 17. nu. XXXVII.
f Clem. 3. Conſtit 15.
g Epiph. har 79.
h Nic. Conc. can 19.

LXXXII.
PRESBYTERÆ ET EPISCOPÆ.

Ruſùm verò (ex quo in hæc incidimus) ſicut Diaconiſſarum frequens eſt mentio apud Eccleſiaſticarum rerum Scriptores; ita etiam in iiſdem ſæpè nomen PRESBYTERÆ, & aliquando etiam EPISCOPÆ reperitur: at non ab aliquo Eccleſiaſtico miniſterio, vel quòd Diaconiſſis præeſſent, ſed vel quòd ob ætatem viduæ ſeniores dicerentur *Presbyteræ*, vt in Cõcilio Laodiceno [i], apud Athanaſium [k]; vel quòd ita nuncupatentur à virorum ſuorum ordine, cùm iſtis in Presbyteros electis, ipſæ interim vitam cœlibem agerent; vt in Conciliis Turonenſi [l] Secundo & Antiſiodorenſi [m], atque apud Baſilium [n] & Gregorium [o] Papam: notátque Photius [p] ex Synodis Nicænâ, Laodicenſi, & Chalcedunenſi; prorsùs diuerſam fuiſſe Presbyteram à Diaconiſſâ. Sicut autem Presbyteræ, ita & *Epiſcopæ* [q] appellatæ repetiuntur, quarum viri fuiſſent in Epiſcopus poſteà conſecrati, ipſæque ab illis diuiſæ vitam pariter cælibem agerent: Eadémque denominatione interdum quæ vxor fuiſſet viri ad diaconatum promoti, *Diaconiſſa* nominabatur [r]; & *Subdiaconiſſa*, coniux viri illius qui ad Subdiaconatûs ordinem aſcitus eſſet. Sed de his ſatis: de reliquis autem virorum ordinibus ſacris, & Officiis Eccleſiaſticis dicetur aliàs [ſ].

i Conc. Laod. c vlt.
k Athan. ad Virg.
l Conc Tur. II. can 20.
m Antiſ. can 21.
n Baſil. ep. ad Peregr.
o Gregor 4. d. al. 11.
p Phot in Nomoc it. 1. c 37.
q Conc Tur. II c. 13. 14.
r Ib. c. 20.
ſ An 44 nu. XXXIII.

LXXXIII
IACOBVS CREATVR IEROSOLYMORVM EPISCOPVS.

Hoc item anno, quo Dominus noſter IESVS CHRISTVS conſummato Redemptionis humanæ myſterio cælos aſcendit, cùm credentiũ in eum numerus in dies magis augeretur; inter cetera quæ ad coagmentandam naſcentẽ Eccleſiam tot ab Apoſtolis ſalubriter inſtituta, IACOBVS *Alphæi*, cognomento *Iuſtus*, idémq; *Frater Domini* dictus, à Petro *totius Orbis Magiſtro* (inquit de his agens Chryſoſtomus [ſſ]) *prepoſitus eſt* EPISCOPVS IEROSOLYMORVM ECCLESIÆ: ipſiúſque ordinationis myſterium, quod vſitatiori vocabulo *Conſecrationem* dicere conſueuimus, ab eodem Petro vnà cum Ioanne & Iacobo fratribus conſummatum eſt; vt docet epiſtola quæ dicitur Anacleti [t]: qua etiam traditur, datam à Petro formã eſſe, vt non minùs quàm à tribus Epiſcopis electus Antiſtes conſecraretur. Ceterùm illud de Iacobi creatione hoc anno contigiſſe cum teſtatur Euſebius [u], æquè ab iiſdem tribus Apoſtolis eumdem ordinatum ex Clemente Alexandrino refert. Aduerſus illos [x] autem, qui dicunt tres fuiſſe *Iacobos* & *Alphæi* dictum, diuerſum eſſe à Iacobo *Iuſto*, quem etiam audent extra duodenarium Apoſtolorum numerum cõſtituere, (quod quidem ex peruulgato Clementis Romani nomine Recognitionum libro apocrypho eos liquet eſſe mutuatos) pluribus diſputat S. Hieronymus [y], oſtendens duos fuiſſe tantùm Iacobos, alterum *Zebedæi* fratrem Ioannis; *Alphæi* alterum, eumdémque dictum Iuſtum, & Fratrem Domini, hoc eſt, conſobrinum: quos & *Maiorem* & *Minorem* (nimirùm ob priorem, poſterioremque ipſorum à Domino vocationem) dictos, aliíſque dif-

ſſ Chryſ. ho. 87 in Ioan.
t Anacl ep. ad Epiſ Ital.
u Euſeb in Chron & 2. hiſt. 1.
x Tract. hac pluribus Baron. an. 44. Quibus adde Torniel. an. Mund. 4018. num. II poſter. edit.
y Hieron in Iſai. 17 & aduerſ Heluid.

ferentiis

z Euſeb. 2. hiſt. 1.
a Gal. 1.

ferentiis inter ſe diſtinctos affirmat, ac probat. Sicut & idem Euſebius[z] item ex Clemente Alexandrino, non niſi duos Iacobos agnoſcit. Denique ſummo plus ſatis Paulus[a] Apoſtolus monſtrat Iacobum fratrem Domini, vnum ex Duodecim fuiſſe, cùm ait, *ſe alium Apoſtolorum vidiſſe neminem, niſi Iacobum fratrem Domini?* Cui quidem in officio Diaconi miniſtraſſe S. Stephanum, quem nuper electum vidimus, teſtatur S. Ignatius[b].

b Ignat. ep. 53. ad Hier.

LXXIV. IACOBI CATHEDRA.
bb Euſ. 7. hiſt. 14.

Porrò inſignia quædam Epiſcopatûs Iacobi, non tantùm memoriâ, ſed & vſu ad poſteros eſſe delapſa, veterum Scriptorum auctoritate exploratum habetur. Ipſam enim eius *Cathedram ligneam*, Euſebius[bb] ad ſua vſque tempora ſeruatam, & permagni habitam tradit. Conſueuerunt enim maiores tanti memores beneficij, quòd Apoſtolicâ prædicatione è tenebris in lucem educti eſſent, etiam ipſas *Sedes* ligneas quibus illi inſediſſent, ſummâ diligentiâ cuſtoditas veneratione proſequi: Sicut & de Cathedris Petri Romæ, & Marci Alexandriæ, factum eſſe ſuis locis dicemus. Sedes porrò illæ Epiſcopales, ſublimiores fieri ſolebant, quas *Apſides gradatas* appellat S. Auguſtinus[c]: ſicut etiam quòd velis ornari conſueuerant, *Velatas* nominat: Pacianus autem *Linteatas*: qua de re eſt egregium exemplum apud Pontium in martyrio Sanct. Cypriani.

c Aug. ep. 203.

LXXXV. ORNAMENTVM CAPITIS EPISCOPORVM.
d Epiph. hær. 29. & 78.
e Hieron. de Script. Eccl. in Iacob. & in Gal. 1.
DE LAMINA AVREA.

Inſuper ad Epiſcopalis dignitatis ornamentum, eumdem Iacobum geſtare in capite conſueuiſſe *Laminam*, ſeu bracteam auream, ex Clemente Alexandrino & eodem Euſebio, Epiphanius[d] teſtatur; idémque aſſerunt Hieronymus[e], ac cæteri penè omnes Eccleſiaſtici Scriptores. Illud autem ornamentum, in ſignum Regalis Sacerdotij (vt ipſum vocat Petrus[f]) geſtari conſueuiſſe à Chriſtianæ Legis Pontificibus, ſatis idem declarat Epiphanius, dum eius rei hanc affert rationem, quòd Chriſtus Sacerdos ſecundùm ordinem Melchiſedech, & Rex ex ſemine Dauid in Eccleſiam ſuam ac eius Pontifices, tum ſacerdotium, tum thronum Dauid, ipſam regiam dignitatem vnà cum Pontificio, in æternum permanſuram tranſtulerit. Non enim Iacobo tantùm eiuſmodi regiæ dignitatis inſigne peculiare fuiſſe, ſed & cæteris Apoſtolis commune, par eſt credere; cùm eodem æquè vſum eſſe Ioannem Euangeliſtam, ex epiſtola Polycratis Epheſiorum Epiſcopi ad Victorem Romanum Pontificem tradant Euſebius[g] ac Hieronymus[h]. Porrò eius origo ex antiqua[i] Lege deducta eſt; in qua cùm cæteris Sacerdotibus vti cidari, ſeu mitrâ, conceſſum eſſet, Laminam tamen auream ſuperaddere ſolius erat Summi Pontificis. Vocatur eadem in diuina Scriptura[k] CORONA: & Ioſephus[l] ornamentum capitis Summi Sacerdotis deſcribens, monſtrat non tantùm laminâ, ſed & coronâ aureâ triplici ordine ductâ mitram ornatâ fuiſſe. Eo verò ornatu ſignificari diadema regium, inſigne poteſtatis mirificæ Philo[m] declarat. Nec prætermittimus dicere de Brachmanis Sacerdotibus, quos teſtatur Philoſtratus[n] vti conſueuiſſe mitrâ gemmis ornatâ. Sicut & Summum Sacerdotem Deæ Syriæ, auream tiaram geſtare ſolitum Lucianus ſcribit: & Pontificis Maximi Romanæ antiquæ ſuperſtitionis ornamentum fuiſſe coronam auream, Prudentius affirmat in Romano Martyre. Sunt & alia plura de his exempla; ſed hæc modò ſatis.

g Euſeb. 5. hiſt. 23.
h Hier. de Script. Eccl. in Polycr.
i Exod. 28. & 39. Leuit. 8.
k Eccleſ. 45.
l Ioſ. 3. Antiq. 8.
m Phil. de profug.
n Philoſtr. Vit. Apol. lib. 2. & 3.

LXXXVI.
o Hier. ep. 128. ad Fabiol.
CHRISTIANORVM PONTIFICVM CORONA.

Vt verò de noſtris agamus, imprimis Hieronymus[o] de indumentis Sacerdotij legis Moſaicæ ſcribens, docet omnia in Chriſto eſſe perfectiùs conſummata. Ex eius inſtitutione, immò & vſu (vt vidimus) Apoſtolorum manaſſe certum eſt, vt Epiſcopi Chriſtianæ Eccleſiæ, quòd regali fungerentur ſacerdotio, tamquam Reges & Sacerdotes mitrâ in ſacris vterentur pretioſâ, quam quidem fuiſſe maximi pretij, & in modum coronæ factam, ſatis Ammianus[p] demonſtrat, dum agit de Firmo tyranno in Africa; qui à Theodoſio duce profligatus, vt eum ſibi conciliaret, *militaria* (inquit) *ſigna, & Coronam Sacerdotalem, cum cæteris quæ interceperat reſtituit, vt præceptum eſt.* Quemadmodum & de mitra S. Ambroſij gemmis ornata meminit Ennodius in epigrammate de ipſo ſcripto; & Gregorius[q] Nazianzenus de cidari capiti ſuo impoſita cùm ordinatus eſt Epiſcopus; aliique de aliis. Licèt autem eodem nomine eiuſmodi capitis ornamentum, *Mitra*, ſeu *Cidaris*, tam apud Sacerdotes antiquæ legis, quàm nouæ appellaretur: tamen fuiſſe diuerſo modo concinnatum, & ſicut priſtina forma quid myſticum præ ſe ferebat, ita & nouam alia myſteria repræſentare, docent qui agunt de Eccleſiaſticis officiis ac Ritibus; quos conſulat qui ea cupit.

p Am. li. 29.
q Nazianz. Apolog. 3.

LXXXVII.
Hic autem articulus deſumptus eſt, priori quidem parte ex Tom. VI. an. 458. num. 36. poſteriori verò ex Tom. X. an. 869. num. XVII.
r Ap. Sur. 20. Ianuar.
STOLA S. IACOBI.

Quod verò rurſùm ad Iacobi indumenta pertinet, quòd ipſe ſindone tantùm ſimplici vteretur, inde factò eſt vt ad eius imitationem, atque etiam in ipſius Domini Ieruſolymis crucifixi memoriam, ſucceſſores Ieroſolymitani Epiſcopi haud circumſpectè induti incederent, ſed ſimplici candida veſte; licèt eiuſdem Eccleſiæ clerici ſericis etiam atque ſplendidis vterentur: ſicut inter alia teſtimonia, conſtat ex narratione Cyrilli[r] monachi in Rebus geſtis S. Euthymij Abbatis, vbi agit de Anaſtaſio eius Eccleſiæ Epiſcopo. Ac deniquc Poderem, & Superhumerale, ſeu Pontificalem *Stolam* eiuſdē S. Apoſtoli diutiſſimè conſeruatam eſſe; eáque in ſacris miniſteriis vti ſolitos ipſius ſucceſſores Epiſcopos, docet epiſtola[ſ] Theodoſij eiuſdem ciuitatis Hieroſolymitanæ Antiſtitis, ſcripta poſt multa ſæcula tempore Octauæ Oecumenicæ Synodi ad S. Ignatium Patriarcham Conſtantinopolitanum, quâ profitetur ſe eamdem ipſam ei dono cum aliis ſacris muneribus mittere.

ſ In Act. Oct. Syn. Act. 1.

LXXXVIII.
t Act. 6.
u Ap. Glyc. Annal. par. 3.
x Nic. 2. hiſt. 3.
DE TEMPORE MARTYRII S. STEPHANI.

Poſt electionem ſeptem Diaconorum, mox Lucas[t] narrationem inſtituit de Stephani martyrio. Vnde fuit quorumdam opinio illud haud multò poſtquàm eſt electus Diaconus, contigiſſe tertio Nonas Auguſti. Contrà verò fertur[u] Hippolyti Thebæi nomine ab his procul abhorrens ſententia, quam & Nicephorus[x] adſcribit Euodio, vt ex Stephani contigerit anno ſeptimo ab eius electione, ſiue ab Aſcenſione Domini; eodémque tempore & Paulus à Chriſto vocatus fuerit. Sed cum his quàmplurima repugnent, quæ inferiùs ſuis locis dicentur; libentiùs cum SS. Patribus dicimus, S. Stephanum paſſum eſſe die vigeſima ſexta menſis Decembris, ſub huius anni Coſſ. Domitio Ænobarbo & Camillo Scribonano, anno Domini trigeſimoquinto per vnum diem inchoato. Verùm cùm (vt præfati ſumus) anno Domini vnà cum Coſſ. more maiorum à Calendis Ianuariis auſpicemur; haud mirum videatur, ſi ſub notato numero annorum Chriſti triginta quatuor à nobis id geſtum recenſeatur. Porrò dictam diem vige-

ſimam

ſimam ſextam Decembris, quæ ſubſequitur Natalem Domini, qua in hunc mūdum venit ſubiturus ærūnas hominum, natalem pariter fuiſſe S. STEPHANI Protomartyris; quā ex hac ærumnoſâ vitâ migrauit ad Dominū: & profitetur Eccleſia [y] Catholica, & ſenſerunt Gregor. [z] Nyſſenus, Auguſtinus [a], Fulgētius [b], & alij tam Græci quàm Latini. Nec eſt quod quis dicat, eâ die non ob Martyrium, ſed ob Tranſlationem eius Reliquiarum, quam tunc factam eſſe teſtatur epiſtola [c] Luciani, agi ſolemnitatem ipſius: nam longè ante inuentionem & tranſlationem; natalem eius celebrari eâ die conſueuiſſe, apparet ex ſermone prædicti Gregorij Nyſſeni, quem haud dubium eſt claruiſſe ante illa tempora.

y Martyrol. Rom. & alia. z Nyſſ. ſer. de S. Steph. a Aug. ſer. 95 & 115. de diuerſ. b Fulgent. homil. de S. Steph. c Vide infrà an. 415 n. 1.

LXXXIX

c Act. 6. & 7. OCCASIO NECIS STEPHANI.

Porrò rem geſtam, nobile eius certamen, ac triumphum egregium, ſanctus Lucas [c] exactè conſcripſit: docens obortam inde fuiſſe eius necis occaſionem, quòd cùm ageret ſigna & prodigia magna in populo, concitauit in ſe odium Iudæorum diuerſarum regionum, quarum collegia Ieroſolymis omnium Iudæorum metropoli conſtituta erant vt diuinam legem addiſcerent. (Græcorum enim ſcientias, vel nationum linguas, haud ibi licuiſſe publicè tradi, Ioſephus [d] teſtatur.) Erat Stephanus vnus ex illis, eodem cum eis vſus [e] Legis magiſtro Gamaliele: cùmque fidem Chriſti miraculis conſignaret, tum ſodalium omnium, tum maximè Sauli Tarſenſis, collegij eorum qui erant è Ciliciâ facilè principis, in ſe impetum mouit. Incentor enim omnium eſſe viſus eſt Saulus, quòd ipſe in Iudaiſmo (ſicut ipſemet [f] teſtatur) profeciſſet præ cæteris coætaneis ſuis, paternarum traditionum abundantiùs æmulator exiſtens; qui nec à cœpto deſtitit, donec eumdem lapidibus obrutum vidiſſet. Ipſum enim non ſolùm conſenſiſſe neci eius, ſed & veſtium eum lapidātium cuſtodem ſe præbuiſſe cùm Lucas [g] affirmat, tum ipſe Paulus [h] ex Saulo conuerſus, lugens fatetur. Vnde egregiè Auguſtinus [i] ait, Saulum vi eſſet in omnium lapidantium manibus, omniū veſtimenta ſeruaſſe; magiſq; ſæuiſſe omnes adiuuando, quàm ſuis manibus lapidando. At verò Stephanus Domini IESV memor exempli, qui pro tranſgreſſoribus preces in Cruce ad Deum fudit, & ipſe poſitis genibus (inquit Lucas) pro ſe lapidantibus Deum deprecatus eſt. Quantæ verò efficaciæ fuerint ipſius preces, quantáque ex eius martyrio facta ſit noſtris rebus acceſſio, vel ex eo ſaltem quis conſiderare facilè poterit, quòd idem Auguſtinus [k] ſæpè teſtatur, precibus Stephani expugnatam eſſe perfidiam Sauli; & quòd ſi Stephanus non oraſſet, Eccleſia Paulum non haberet. Sed de conuerſione Pauli dicetur anno ſequenti.

d Ioſ. 20. Antiq. vlt. e Lucian. ep. de Inuent. Steph. f Galat. 1. g Act. 7. h Act. 22. i Aug. ſer. PAVLVS STEPHANI PARTVS. *k Id. ſer. 94. de diuerſ. ſer. 1. & 5. de ſanct.*

XC.

l Ap. Bed. de loc. ſanct. cap. 1. & Burg. par. 1. cap. 7. m Euagr. l. hiſt. 22. Marcel. in Chron. n Bed. de loc. ſanct. cap. 3. MEMORIA STEPHANI.

Lapidatus eſt autem Stephanus extra portam Ephraim, quæ poſteà nomine S. Stephani appellata reperitur [l]. Locus verò ipſe neque integro ſtadio diſtabat Ieroſolymis; quem poſteà Eudoxia [m] Auguſta nobiliſſimâ Eccleſiâ ædificatâ egregiè illuſtrauit. Et Lapis, ſuper quem poſitus ſuſcepit lapidum imbres, in Eccleſiam Apoſtolorum ad montem Sion poſitam tranſlatus, magnâ veneratione [n] eſt habitus. Vnúmque ex lapidibus quo percuſſus eſt, à Chriſtiano quodam collectum, & poſt.modùm Anconam Italiæ ciuitatem tranſlatum fuiſſe, ibíque eâ de causâ in honorem protomartyris conſtructam Eccleſiam, in qua plurima peragi conſueſcerent miracula; præter antiqua Martyrologia, teſtis eſt irrefragabilis S. Auguſtin. [o]. Et ne quid prætermittamus, legitur apud Clementem [p] Romanum; inter Chriſtianorum ferias adnumerari natalem diem protomartyris Stephani. Atque in epiſtolâ, Martialis Apoſtolorum diſcipuli nomine prænotatâ ad Burdegalenſes, (qualiſcumque ea ſit) mentio habetur Aræ Ignoti Dei; quæ in altarium dæmonum deſtructione, ipſius Martialis iuſſu reſeruata eſt in eâ ciuitate ad conſecrationem, & in nomine Dei Iſraël atque ipſius teſtis Stephani dedicata [pp].

o Aug. ſer. 31. 32. de diuerſ. p Clem. 8. Conſt. 39. pp (Viſitur hactenùs illa Burdegalæ, prope Eccleſiam S. Seurini.)

XCI.

q Act. 8. DE FVNERE STEPHANI AMPLISSIMO. *r Hier. ep. 25. ad Paul. & ep. 53. ad Ripar. ſ cap. 352.* IMMENSÆ IVDÆORVM FVNERALES IMPENSÆ. *t Vide, ſi libuerit, Tractatum De Sacris Cœmeterijs, editum ab Henr. Spondano, (qui & præſentem Annalium Epitomen curauit) & libros tres. De funere Chriſtiano Iac. Greiſeri. Vbi iſta diffuſè tractātur: præter illa quæ de eo hic habet ipſe Baronius.*

Cæterùm funus Stephani curatum eſſe cum planctu magno à viris timoratis, Lucas [q] tradit: ſed appoſitè antequàm de eo ageret, præmiſit, de perſecutione magnâ, quæ poſt eius necem facta eſt Ieruſolymis aduerſus Chriſtianos; vnde accidit vt non eâ die quâ necatus, ſepulturæ traditus ſit. Corpus enim eius proiectum à Iudæis, die ac nocte iacuiſſe vt à feris conſumeretur, ſed intactum omninò permanſiſſe, narrat ex relatione Gamalielis Lucian. in Epiſtola de Inuentione corporis eius: quod (vt ait) Gamalielis operâ deductū eſt in ipſius villam diſtantem viginti millibus à ciuitate, eodémq; omnia ad planctum neceſſaria ſubminiſtrante, poſt ſeptuaginta dies ſepultum in monumento nouo eiuſdem ipſius Gamalielis. Nec aliter quidem Hieronymus [r] *Planctum magnum*, quem factum narrat Lucas in funere Stephani, niſi magnificentiam funeris intelligendū eſſe, docet ex pluribus Scripturæ locis. Teſtatúrque Rabbi Iacob in Turim [ſ] Iore Degha, tantum olim excreuiſſe apud Hebræos impenſam funerum, vt interdum eius magnitudine cognati perterriti qui impares eſſent eiuſmodi profuſionibus, relictu cadauere ſe ad tempus ſubducerent: verùm hæc moderata fuiſſe à Seniore Gamaliele, cuius tam in Sacerdotibus quàm populo potiſſima erat auctoritas; eiúſque ſententiâ & exemplo factum, vt nonniſi lineis linteaminibus corpora defunctorum cuiuſvis ordinis & dignitatis obuoluerentur. Sed de ſacris Cæremoniis, quas ab ipſis Apoſtolis per manus ſucceſſorum acceptas Eccleſia Catholica laudabiliter hactenùs in curandis defunctorum corporibus obſeruare conſueuit, dictum eſt ab aliis [t] vberiùs.

XCII

RESTITVTA MEMORIA PRO DEFVNCTIS.

Quòd verò Stephani funus non vnâ die, ſed pluribus vſque ad ſeptuagenarium numerum curatum eſt; eâdē Apoſtolica traditione in Eccleſia conſuetudo probata videtur, vt item non vna die tantùm, ſed pluribus pia Fidelium defunctis perſoluerentur obſequia. Vnguentis enim primùm delibuta corpora remanere duorum vel trium dierum ſpatio inſepulta conſueuerant: quo tempore apud ipſa excubantes Fideles, ſacras hymnodias cantabant, & ſacrificiū offerebant; vt inter alios quamplurimos, locupletiſſimi ſunt teſtes Hieronymus [u] & Auguſtinus [x]. Rurſúmque octaua, vigeſima, trigeſima, quadrageſima, ac ſexageſima die agi cōſueuiſſe memoriam defunctorum, antiqui libri Rituales teſtantur, ac prætereà de anniuerſaria die multa ſunt veterum Patrum [y] certiſſima teſtimonia. Quæ autem his coniuncta eſſe videntur SVFFRAGIA ab Eccleſia *pro defunctis* exhiberi ſolita, ea non recens in Eccleſia inuenta, ſed ex iiſdem Apoſtolicarum traditionum fontibus promanaſſe, Auguſtinus [z] conſtāter affirmat, dum ait: *Orationibus ſanctæ Eccleſiæ, & Sacrificio ſalutari,*

u Hier. ep. 27. x Aug. 9. Confeſſ. 13. y Tert. de cor. mil. & lib. de monog. Greg. Naz. orat. in fun. Caſ. & alij plurimi. z Aug. ſer. 32. de verb. Ap. & de hæreſ. c. 24.

ri,

ri,& Eleemoſynis, quæ pro eorum ſpiritibus erogantur, non eſt dubitandum mortuos adiuuari, vt cum eis miſericordiùs agatur à Domino quàm eorũ peccata meruerũt. Hoc enim à Patribus traditum vniuerſa obſeruat Eccleſia, vt pro eis qui in corporis & ſanguinis Chriſti communione defuncti ſunt, cùm ad ipſum ſacrificium loco ſuo commemorantur, oretur ac pro illis quoque offerri commemoretur, &c. Quod autem ait id à Patribus traditum, haud ab aliis quàm ab Apoſtolis voluit intellexiſſe, ſecundùm ea quæ de Baptiſmo contra Donatiſtas idem ſcribit: *Quod vniuerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi auctoritate Apoſtolica traditum rectiſſimè creditur.* Quare & eſt videre eiuſdem Apoſtolicæ traditionis antiquiſſima monumenta apud Tertullianum [a], Origenem [b], Cyprianum [c], Cyrillum [d] Ieroſolymitanum Epiphanium [e], Chryſoſtomum [f], & alios [g] quamplurimos tam Græcos quàm Latinos Patres, qui vel iiſdem temporibus, vel poſteà vixerunt.

a *Tert. de cor. cap. 3. & de monog.*
b *Orig. hom. 3. in Iob.*
c *Cyp. ep. 66.*
d *Cyr. catech. 5.*
e *Epiph. hær. 75. contr. Aërian.*
f *Chryſ. hom. 67. ad Antioch. hom. 3. ad Philip. hom. 21 in Act.*
g *Paulin. ep. 31 ad Alet. Greg. in dial. Damaſ. orat. de fidel. def. & alij.*

XCIII. PVRGATORII DOCTRINA APOSTOLICA.

Quæ cùm ita ſint, æquè neceſſariò compellimur dicere, eoſdem auctores ex Apoſtolica traditione affirmare, eſſe locum in quo poſt obitum animæ purgantur. Nam ſi viuentium ſuffragiis eas adiuuari ac liberari poſſe, Apoſtolica traditio (vt dictum eſt) docuit, ſanè non omnes continuò in cælum recipi, nec item omnes in infernum mergi, (pro eiuſmodi enim nulla ſunt offerenda ſuffragia, cùm nec illæ opus habeant, nec iſtis proſint) certum eſt; ſed tertium adhuc eſſe locum, quo illæ quæ adhuc venialium peccatorum inquinatæ ſunt ſordibus, & mortalium pœnæ temporariæ ſunt obnoxiæ, detinentur, donec ab omni penitùs macula expiatæ, æternæ tandem participes fiant beatitudinis. Eáque ratione ratum eſt, firmúmque de IGNE PVRGATORIO fidem atque doctrinam ex Apoſtolorum traditione fluxiſſe. Multa ad hæc probanda & confirmanda eſſent ex diuinis Scripturis in medium afferenda teſtimonia: ſed quoniam noſtri inſtituti eſt, doctrinam ex traditione, non traditionem ex doctrina deducere. (hoc enim feliciter præſtiterunt in omnibus ac ſingulis Chriſtianæ Religionis articulis, complures noſtri temporis Eccleſiaſtici Scriptores Orthodoxi:) his impræſentiarum omiſſis, illud tantummodò dicimus, Apoſtolicam eiuſmodi traditionem; Catholicæ Eccleſiæ continuo vſu receptam eſſe, Patrúmque tam Græcorum quàm Latinorum vnanimi teſtimonio roboratam: ac licèt de loco, & modo quo animæ purgentur, alius aliter ſenſerit: quòd tamen id fiat, omnes æquè conſenſiſſe [h]; neque hactenùs repertũ eſſe aliquem, qui auſus fuerit contradicere, quin potiùs eamdem Catholicam veritatem, diuino etiam miraculorum atque ſanctarum reuelationum ſuffragio ſæpiſſimè comprobatam, omnes pronis mentibus excipientes piè ſanctéque veneratos eſſe. Adeò vt nulla habenda ſit ratio, ſi Nouantes, & Eccleſiaſticæ Oeconomiæ inuerſores, ab his aliter ſenſerint. Tantùm enim abeſt, vt penes quempiam Orthodoxorum fuerit vnquam de ea re aliqua dubitatio, vt potiùs laborandum fuerit Patribus aduerſus nonnullos, qui crederent omnia peccata quantumuis capitalia, excepto infidelitatis errore, eodem igne purgari poſſe, quos [i] Auguſtinus & Cæſarius [k] Arelatenſis refellerunt. Sed de his hactenùs; ſimúlque hîc tandem claudamus huius anni res geſtas.

h *Tert. de anima, c. 35. & vlt. Orig. hom. 6. in Ex. Cypr. ep. 52. ad Anton. Greg. Nyſſ. orat. catech. S. Hieron. in Iſa. vlt. & in Amos 7. in Matth. 5. Ambr. in pſ. 118. ſer. 3. & 20. & in Luc. 12. Aug. Enchir. c. 67. 68. 69. de ciu. lib. 21. cap. 13. lib. 2. de Gen. cont. Manich. c. 20. lib. de 83. quæſt. q. 1 & alibi; atque alij innumeri.*
i *Aug. in Enchir. & de ciuitat. vbi ſuprà.*
k *Cæſar. hom. 7.*

IESV CHRISTI
AN. 35.
TIBERII IMP.
AN. 19.

I. DISPERSIO DISCIPVLORVM.

ANNO Domini trigeſimoquinto, Sulpitio Galbâ & Cornelio Sullâ Coſſ. diſperſis poſt necem Stephani quicumque erant Ieroſolymis Chriſtianis præter Apoſtolos, per diuerſas terras Eccleſia Dei feliciter propagatur. Nõ enim tantùm (quod hîc tradit Lucas [a]) diſperſos eſſe per regiones Iudææ atq; Samariæ; ſed & Palæſtinæ fines egreſſos vſque ad Phœnicen, & Cyprũ, & Antiochiam, eiuſdẽ poſteà [b] auctoris teſtimonio ſatis perſpectũ habetur. De quâ agens diſperſione Athanaſius [c], eámque ſementi cõparans, ait diſcipulos non imbecillitate diſiectos, ſed fidei gratiâ diuiſos eſſe, vt vniuerſum Orbẽ peragrãtes, viuificæ doctrinæ virtutes efficaciáſq; diſſeminarent. Eadẽ ferè Gregorius [d] Nyſſenus; qui hæc omnia Stephano tribuens, eũdémq; athletæ comparãs, ait ipſum humi proſtratũ, grauiorem aduerſario lapſum ſtruxiſſe. Hac ipſa diſperſione *Ananias* [e] Diſcipulus profectus Damaſcũ, collegit Eccleſiã. Eodémque tempore (vt colligere poſſumus) *Lazarus* [f], *Maria Magdalena, Martha*, & *Marcella* pediſſequa, in quos Iudæi maiori odio exardeſcebant, non tantùm Ieroſolymis pulſi ſunt, ſed vnà cum *Maximino* Chriſti Diſcipulo, naui abſque remigio in certum periculum impoſiti, quos diuinâ prouidẽtiâ Maſſiliam tradunt [g] appuliſſe: comitémque eiuſdẽ diſcriminis *Ioſephum ab Arimathiâ* nobilem Decurionem, ex Gallia in Britanniam nauigâſſe, illícque poſt prædicatum Euangelium diem obiiſſe. Sed quis valeat ſingulorũ hîc recenſere vias, & fructus numerare ex prædicatione collectos? Licèt enim Gentilibus nondum reſeratũ eſſet oſtium Euangelij, tamen & tunc contribulibus Iudæis vbique habitantibus. & poſteà cùm à Petro admiſſi ſunt ad fidem Gentiles, iiſdẽ ipſos Diſcipulos illud annuntiaſſe declarat poſteà Lucas [h].

a *Act. 8.*
b *Act. 11.*
c *Athan. hom. de ſemente.*
d *Nyſſ. ſer. de S. Steph.*
e *Act. 9.*
f *Acta Magdal. & ſociorum ap. Sur. 22. Iul. Sigeb. in Chro. an. 745.* MAGDALENA CVM SOCIIS IN GALLIA.
g *Hiſt. Angl. M S quæ habetur in Bibl. Vatic.*
h *Act. 11.*

II.

Interim verò Ieroſolymis Saulus deuaſtabat Eccleſiam per domos intrans; & qui non eſſent egreſſi cum cæteris, ſed latebras in ciuitate quæſiſſent, eoſdem tam viros quàm mulieres tradebat in cuſtodiã, & vt necarentur procurabat. Cũ verò eodem furore illos qui Iudææ terminos egreſſi eſſent, perdere feſtinãs, accepiſſet in eum finem à Principe Sacerdotum litteras in Damaſcum; prope eam ciuitatẽ cæleſti luce perfuſus, & Chriſti voce ipſi in via apparentis perculſus atque proſtratus, ad illũ conuerſus eſt; & ab Anania Diſcipulo Domini ibidẽ Damaſci baptizatus, lumen corporis & animæ percepit. Rei geſtæ seriẽ exactè Lucas in actis [i], & ipſe Paulus [k] ſuã cauſam agens diligẽti ſtudio eſt iterùm proſecutus. Ex quibus imprimis obſeruatione dignũ, qualis quantáq; eſſet apud omnes quãtumuis exteros, immò & hoſtes, Summi Iudæorum Põtificis auctoritas in his quæ ad religionẽ ſpectarent, vt etiã quæ ſummi eſſe imperij viderentur ſibi ſumens, daret litteras ad Synagogas Damaſci, vt qui reperti eſſent Iudæi Chriſto credẽtes, vincti Ieroſolymam ducerentur. Nec verò Paulũ tantùm ad Chriſtianos vexãdos eſſe miſſum Damaſcũ, ſed alios quoque eximios viros in vniuerſam terrã à Principibus Sacerdotũ ad vexandam & infamandã Religionem Chriſtianam tamquam impiam, miſſos eſſe, teſtis eſt Iuſtinus Martyr, qui res Iudæorum apprimè calluit.

i *Act. 9.*
k *Act. 22. 26.*
SVMMA PONTIFICVM AVCTORITAS.

Cæterùm

II.
DE TEMPORA PAULI CONVERSIONIS.

Cæterùm cùm *Pauli Cõuerſionẽ* accidiſſe cõſtet[m] octauo Calendas Februarij; reiecta procul (vt ſuperiùs diximus in tẽpore necis Stephani) eorum opinione, qui eam referunt in annum ſeptimũ à Domini Paſſione: atque poſthabitis, qui eamdem anno poſt præſentem accidiſſe volunt; illam vt hoc ipſo anno ponamus, videlicet poſt triginta dies à nece ſancti Stephani, multa ſunt quæ perſuadẽt. Atque illud imprimis, quod cùm idem ipſe Paulus ad Galatas[n] ſcribens, numeret à vocatione ſuâ vſque ad primũ aduẽtum Ieroſolymam ad videndum Petrum, tres annos, ac poſteà quatuordecim vſque ad ſecundũ in[q] eamdem ciuitatẽ acceſſum cum Apoſtolis: eúmque hunc poſteriorẽ aduentum Hieroſolymam, Epiphanius[o], Hieronymus[p], ac denique omnes Eccleſiaſtici tractatores, pro conſtanti habeant illũ ipſum eſſe, cuius causâ celebratum[q] eſt Concilium Hieroſolymis: omniúmque pariter ſententia conſtet, illud Apoſtolorum Cõcilium habitũ eſſe anno quinquageſimo primo à Natiuitate Domini, & decimooctauo poſt eius Aſceuſionẽ: iam ſi ab eo tempore retrocedendo numeres ſeptemdecim illos Pauli annos; (Quatuordecim enim poſtremos, non ab ipſius Cunuerſione r, vt quidam exiſtimârunt, numerandos eſſe, ſed à triennio cuius anteà memineras, in vt ſeptẽdecim numerentur à Conuerſione ad Concilium; non ſolùm Hieronymus[r], & alij teſtantur, ſed & ipſa rerum geſtarũ ſeries planè conuincit:) omninò inuenies eamdẽ Pauli Conuerſionem incidiſſe in hunc præſentem annũ Natiuitatis Domini trigeſimum quintum. Cõſentit huic Chronologiæ & Euſebius[s], dum eã factam recẽſet anno decimonono Imperij Tiberij Cæſaris; qui eſt hic præſens, cœptus ab anno ſuperiori menſe Auguſti. Conſentit & Chryſoſtomus, dũ homilia de principibus Apoſtolorum de Paulo ait, τριάκοντα πέντε ἐδούλευσε τῷ κυρίῳ μετὰ πάσης προθυμίας: hoc eſt, *Triginta quinque ſeruiuit Domino cum omni promptitudine animi.* Quem Chryſoſtomi computum etiã amplexi ſunt Symeon Metaphraſtes homiliâ de iiſdem Principibus Apoſtolorum, Glycas tertiâ parte Annaliũ, & quidam ex recentioribus. Tótque prorſùs numerãtur anni: ſaltẽ inchoati, à præſenti vſque ad Domini ſexageſimum nonum, quo Paulum obiiſſe conſtat. Sicut & vidimus, Nicephorũ ex Euodio vno eodémq; anno & Stephani martyrium & Pauli conuerſionem collocâſſe: etiamſi in eo errauerit, dum id dicit contigiſſe ſeptimo poſt Chriſti Aſcenſionem anno, niſi lapſum ſuſpiceris librarij, pro menſe ſeptimo. Nã & æquè Marianus Scotus, nobilis ſuorum temporum Chronographus, vno eodémq; anno decimonono Tiberij ac trigeſimoquinto Chriſti, Stephanum paſſum & Paulum conuerſum ponit: paritérque Regino vndecimo menſe poſt Paſſionem Chriſti. Idque etiã omninò probatur ex aliâ neceſſariâ temporum inductione, hoc modo: Inter Concilium Hieroſolymitanum & profectionẽ Pauli Romam verſùs, ipſe Paulus (præter tempus itineribus inſumptum) commoratus eſt in partibus Oriẽtis ſex ſolidis annis; videlicet decẽ & octo mẽſibus Corinthi, tribus mẽſibus in Synagogâ Iudæorũ Epheſi, duobus annis in Scholâ Tyranni, tribus aliis menſibus in Græcia, ac demũ duobus aliis annis in carcere Ieroſolymitano ſeu Cæſarienſi: vt de iis conſtat ex ipſius Actis à Lucâ[t] conſcriptis. Miſſus eſt autẽ Romã anno vigeſimoquarto à Paſſione Domini; quippè Lucas ſcribit, id tum contigiſſe quando Feſtus Iudææ Procurator ſuffectus eſt in locũ Felicis: Ioſephus[u] autem notat, Feſtum à Nerone miſſum eſſe Felici ſucceſſorem, ipſúmque Felicẽ Romam reuerſũ, fauore fratris ſui Pallantis qui tum adhuc Neroni in pretio erat, ereptũ fuiſſe pœnæ, quam ex iniquâ Iudææ adminiſtratione meruerat: ac denique Tacitus[u] ſcribit, Pallãtem Neronis indignationem incurriſſe ſub Cõſulatu Antiſtij, anno ſecundo eiuſdem Neronis; nẽpè Chriſti Paſſionis vigeſimoquarto. Quare ſi ab iſto anno vigeſimoquarto Paſſionis Chriſti demantur ſex illi medij inter Cõcilium Ieroſolymitanum & profectionem Pauli Romam, atque alij ſeptemdecim quos fluxiſſe diximus à conuerſione Pauli vſque ad Cõcilium; omninò neceſſe erit, eãdem conuerſionem contigiſſe (ſicuti diximus) intra primum annum a Paſſione Chriſti. Deniq; quod de his agens Lucas[x], ait Paulũ in magno illo perſecutionis ardore adhuc ſpirãtem minarum & cædis in Diſcipulos Domini, petiiſſe epiſtolas in Damaſcũ aduerſus alios Fideles; id cùm apertè referatur ad tempus necis Stephani, & diſperſionis Chriſtianorum: cuius proximè meminit, haud videtur veriſimile, poſt omnium Chriſtianorum fugã, eiuſmodi perſecutionem, aut Pauli furorem, per tredecim mẽſes continuos Ieroſolymis perdurâſſe. Denique in Recognitionibus S. Clementis Apoſtolorum diſcipuli, quas Ruffinus ante mille ducentos annos Latinas fecit, ad finem libri primi, vbi narrat hiſtoriam ſeceſſionis Diſcipulorum Chriſti, (quamquam nonnihil quoad rem geſtam perturbate) de tempore disertè traditur, *poſt n idem* ab illâ ſeceſſione, Gamalielem occultum Diſcipulum ſecretò eis denunciâſſe, hominem illum qui ſeditionem in eos concitauerat (Paulum nempè) legationem ac litteras à Caiphâ Pontifice ſuſcepiſſe Damaſcum, ac *poſt dies ferè triginta* eo tetendiſſe.

IV.
DILUTIO OBIECTIONIS.

Quod autẽ obiicitur, non potuiſſe tam breui triginta dierũ ſpatio, quod à lapidatione Stephani vſque ad Conuerſionẽ Pauli intercurriſſe diximus, cõſũmari ea geſta quæ Lucas[y] intermedia ponit: hoc facillimè diluetur, ſi dixerimus ea non inſequenter, ſed plura diuerſis locis vno eodémque tempore geſta eſſe, ita vt quo tẽpore Philippus eſſet Samariæ, eodem Paulus iret Damaſcũ: Vel Lucam, cùm nõ poſſet omnia ſimul narrare, cœpiſſet autẽ agere de Chriſtianorum diſperſione poſt necem Stephani, maluiſſe vno tractu proſequi ea quæ eiuſdẽ diſperſionis occaſione geſta eſſent; quò poſteà liberior accederet ad nobiliſſimã Pauli Conuerſionis enarrationẽ. Nihil enim ferè in Scriptura crebriùs occurrit, quàm huiuſmodi anticipationes, & vt quæ poſt facta ſunt antè deſeribantur, & contrà. Vnde & obſeruat Auguſtinus[yy], in diuinis oraculis non eſſe prius, neq. poſterius. Sicut & quod in Rom. Martyrologio, necnon apud Vſuardum, & alios recentiores, Paulus dicitur conuerſus anno ſecundo ab Aſcenſione Domini; etiamſi conceſſerimus, ante Dionyſium Exiguum annos non ſolitos numerari niſi integros, potuit tamẽ fieri, vt poſt illud tempus hæc verba addita fuerint in Martyrologio, vel immutata; & inde alij poſtmodùm exceperint, qui longè poſt tempora Dionyſij vixiſſe noſcuntur. Sanè cùm nec antiquiſſimum illud Rom. Martyrologium, inuper

m Martyrol. Rom. 25. Ianuar.
n Gal. 1. & 10.
o Epiph. hær. 28.
p Hieron. in Gal. 2.
q Act. 15.
r [Multò minus ab Aſcenſione Domini, vt interpretatur auctor Chronici Aleſandrini; vbi & Pauli conuerſio ponitur anno Imperij Claudij ſecundo: ſicut ſunt alia quamplurima in eo Chronico abſurdiſſima, vel ab exſcriptoribus perturbatiſſima.]
ſ Hieron. in Galat. 2.
ſſ Euſeb. in Chron.
t Act. 18. 19. 20. 24.
u Ioſ. 20. Antiq. 7.
u Tac. Annal. lib. 13.
x Act. 9.
y Act. 8.
yy Aug. lib. 2. de conſ. Euang. & alibi.

à Roſvveido editum, nec Beda & Ado in ſuis, cùm de Pauli conuerſione meminerunt, vllam temporis notam habent.

[Baronius quidem prioribus tomi primi Annalium editionibus, maluit cum aliis plurimus, Pauli conuerſionem accidiſſe anno ſequenti. Sed cùm poſteà diligentiùs conſideráſſet quæ aduerſus eam opinionem obiicerentur à nonnullis, liberam reliquit, quam quiſque mallet ſententiam ſequi. Itaque illam de anno præſenti nos libentiùs amplexi ſumus, ut ducti rationibus quas appoſuimus duobus proximè præcedentibus articulis, & ſecundum illam, quatuor ſequentium annorum res Pauli geſtas vno ſemper anno prius quàm Baronius recenſuimus: ſed id abſque vllo vel earumdem rerum à Paulo geſtarum, vel reliquæ hiſtoriæ præiudicio. Cæterùm quam hìc ſubiunximus ex inductione temporis inter Concilium Ieroſolymitanum & profectionem Pauli Romam, ſententiæ noſtræ probationem, habebis illam fuſiùs explicitam in Reſp. Card. Perronij ad obiecta Regis Magnæ Britanniæ: vt ſcias nemini non rectum videri debere, quod etiam tanto viro harum rerum ſcientiſſimo, placere cognouerit.]

V. DE PAVLI ÆTATE.

His igitur de tempore firmatis, vt reliqua de Paulo proſequamur; quod imprimis ad *Ætatem* ſpectat, vbi ipſe apud Lucam [a] in nece Stephani vocatur *Adoleſcens*, in Græco codice eſt vox *νεανίας*; cuius quidem ſi vis exprimatur, non tam ætate adoleſcentem, quàm audacem vehementiſque animi virum ſignificat, vt notat Budæus, & alij. Cæterùm cùm dicat Ioannes Chryſoſtomus [a] Paulum ſexagintaocto annos vixiſſe, & ex iis triginta quinque Deo ſeruiuiſſe; exploratúmque ſit eum martyrio coronatum eſſe anno Chriſti ſexageſimo nono: vtique affirmari poſſe videtur, eius Conuerſionem accidiſſe ineuntis anno ipſius ætatis trigeſimo quarto.

a Act. 7. vbi vid. Lorin.

a Chryſ. ho. de Princip. Apoſt.

VI. DE PAVLI PATRIA.

Quod verò pertinet ad *Natale ſolũ*, hactenùs eà opinio innaluiſſe videtur, vt in Iudæa natus ſit; iſtud auctore Hieronymo [b] omnibus affirmãtibus, dum ait Paulum fuiſſe de tribu Beniamin & oppido Iudææ Giſchale; eóque à Romanis capto, cum parentibus ſuis Tarſum Ciliciæ commigráſſe. Fuiſſe quidem Paulum de tribu Beniamin, ipſemet [c] de ſe teſtatur: ſed & fuiſſe Giſchalen oppidum Galilææ munitiſſimum, quod Titus non ſine labore expugnauerit, Ioſephus [d] eſt auctor. Verùm cùm Iudæam à Romanis primùm Pompeio duce ſubactam fuiſſe conſtet, Antonio & Cicerone Coſſ. Olympiade centeſimâ ſeptuageſimâ nonâ, anno ſecundo, ante [e] annos ab hoc tempore nonaginta quinque; rurſúmque Iudæis rebellantibus ſub Nerone, eamdem prouinciam à Veſpaſiano & Tito eſſe perdomitam; cúmque neutrum hoc tempus ætati Pauli poſſit aptari, vt Giſchale à Romanis capto, inde Paulus cum parentibus Tarſum migraſſe dicamus: hæc non res geſta, ſed fabula potiùs eſſe conuincitur, ſicut & eo nomine ipſe idem Hieronymus [f] alibi eam appellat. Immò cùm Paulus ipſe apud Lucã [g] apertè teſtatur, ſe viſum eſſe Iudæum, natum in Tarſo Ciliciæ, nutritum autem Ieroſolymis, & ſecus pedes Gamalielis ſacris diſciplinis eruditum; cui magis quàm ipſi credendum? Denique Epiphanius [h] diſputans contra Ebionæos, qui Paulum dicebant fuiſſe origine Græcum, factum verò poſt eà proſelytum; eumdem natum Tarſi, ſed ex Iudæis affirmat; de Giſchale ne verbum quidem. Si verò parentes Pauli Giſchalæ Tarſum aliquando migrârunt, id voluntariâ factum eſt diſceſſione, vt de multis aliis côtigiſſe noſcitur: vel ſi aliquâ belli occaſione euenit, nequaquàm ſub Romanis, ſed facilè Antiocho Illuſtri accidere potuit, ſicut Epiphanius affirmare videtur. Quod autem ſe Paulus ciuem Romanum natum eſſe, aliquando aſſeruit; de eà re opportuniùs ſuo loco [i] agetur.

b Hieron. de ſcript. Eccl. cap. 5.

c Rom. 11.

d Ioſ. 4. de Bell. 4.

e Ioſ. 14. Ant. 8. Euſ. in Chron.

f Hier. in ep. ad Phil. m. ad fi.

g Act. 22.

h Epiphan. hær. 30.

i An. 58. num. LIX.

VII. VISIONIS PAVLI TEMPVS.

Interim & illos erraſſe certum eſt, qui dixerunt, ei tunc temporis cùm à Chriſto vocatus, manſit Damaſci tribus diebus (vt ait Lucas [ii]) non videns nec manducans, contigiſſe raptum illum ad tertiũ cælum, cuius ipſe meminit ſcribens ſecundò ad Corinthios [k]. Nam cùm illum contigiſſe dicat ante annos quatuordecim, à tempore quo eam ſcribebat epiſtolam, qui fuit annus Domini quinquageſimus octauus; ſanè non hoc quo conuerſus eſt anno, ſed poſt nouem abhinc annos accidiſſe neceſſe eſt.

ii Act. 9.

k 2. Cor. 12.

VIII. VNDE DICTVS PAVLVS.

Quod denique ſpectat ad nomen PAVLI; fuit ſententia Ambroſij [l], cum quãdo ab Ananiâ baptizâtus eſt, & ex Saulo fuiſſe Paulum nominatum; & qui ex perſecutore fieret iuſtus, cum moribus mutâſſe & nomẽ. Eademq; ratione Auguſtinus [m] ait, eũ, quia ex ſuperbo factus eſt humilis, Regis ſuperbi nomine relicto, Pauli (quod idẽ eſt ac parui,) appellationẽ ſumpſiſſe. Hieronymus [n] autem putauit, ſicut Romanis Ducibus & Imperatoribus mos erat à deuictis populis nomina ſibi ſumere, vt dicerẽtur Africani, Aſiatici, Cretici, Parthici, &c. ita & Saulum ad prædicationem Gẽtium miſſum, à primo Eccleſiæ ſpolio Proconſule Sergio Paulo, quem in Inſulâ Cypro [o] ad fidem conuertit, victoriæ ſuæ trophæa retuliſſe, erexiſſéque vexillum, vt Paulus diceretur ex Saulo. quod inde infert, quia tunc primùm Lucas eum *Paulum* nominare cœpit, nec ampliùs Saulum appellauit. E cõtrariò verò Ioannes Chryſoſtomus [p] exiſtimauit, iſtud ei nomen non ab hominibus, ſed à Deo inditum eſſe, vt olim Patriarchis, ac poſteà nonnullis Apoſtolorũ; non tamen ſtatim vt ad fidem cõuerſus eſt, ſed cùm iam ex prædicatione quiſnam eſſet, probè ſatiſque cognitus eſſet. At Origenes [q] pluribus de his agens, in eam procliuior viſus eſt ſententiam, vt ei in circumciſione vtrumq; propriũ nomen fuerit impoſitum, nempè *Sauli* vt Iudæo ex tribu Beniamin, & *Pauli* (quod erat Romanis familiare) vt ciui Romano: cùm autem fieret omnibus omniâ vt omnes lucrifaceret, dum apud Hebræos verſaretur, Saulum maluiſſe appellari; ſuſcepto verò ad Gentes Apoſtolatu, Paulum. Hæc alij. Nos autem poſthabitâ Ambroſij, & Auguſtini ſententiâ, eò quòd nonniſi à tempore congreſsûs cum Sergio Paulo, Proconſule, Saulus reperiatur appellatus Paulus; nec poſthac alio nomine ſit dictus: ſed nec admiſsâ Hieronymi opinione, tamquam à modeſtiâ & humilitate S. Pauli abhorrente: ac denique reiecto Origene, quòd non ſit exemplum, verè Iudæos (vt taceamus de proſelytis) iungere conſueuiſſe Hebræorum nominibus nomina Romanorum: exiſtimamus, ſicut moris erat Romanorum, vel libertis de ſe optimè meritis, vel clientibus, vel hoſpitibus, aliiſque ſæpè impertiri familiæ cognomen; ita & Sergium Paulum Proconſulem, amicitiæ gratiâ & quò ſibi magis arctiúſque eo vinculo Apoſtolum deuinciret, familiæ ſuæ cognomine nobilitaſſe: Apoſtolum autem eò lubẽtiùs acceptaſſe, quòd illud cognomen à paruitate corporis olim nobiliſſimę Æmiliorum familię Romanæ [r] adhæſiſſet; ipſe verò Apoſtolus & corpore [ſ] paruus, & ciuis

l Ambroſ. ſer. edit. Rom.

m Aug. tr. 72 ſup. Pſ & ſerm. de Apoſt. Paul.

n Hier. in ep. ad Philo.

o Act. 13.

p Chryſ. ho. de conuerſ. Pauli.

q Orig. præf. in ep. ad Rom.

r Notat Sigon. de nom. Rom.

ſ 2. Cor. 10.

ciuis eſſet Romanus. Sed de Paoli primordiis hactenùs.

IX. PHILIPPVS PRÆDICAT SAMARITIS. DE PETRI ET IOANNIS LEGATIONE.

Intereà PHILIPPVS Diaconus, qui vnà cũ ceteris Diſcipulis Ieroſolymis pulſus, ciuitatem Samariam adierat, illic Euangelium maximo cum fructu prædicauit; adeò vt & SIMON MAGVS, populi illius ſeductor, quem omnes dicebant eſſe Virtutem Dei magnam, ſignis & miraculis Philippi obniti non valens, crediderit, & à Philippo baptizatus ei adhæſerit. Quibus tam grandibus Ieroſolymam perlatis, miſſi ſunt ab Apoſtolis qui ibi erant Petrus & Ioannes vt Samaritanis conuerſis manus imponerent, & ſic iidem Spiritum ſanctum acciperent. Hæc pluribus Lucas [t] Erat porrò Samaritanorum cauſa haud ita facilis, vt alij cupiam quàm Apoſtolorũ Principi crederetur: videlicèt vt cui potiſſimùm Claues eſſent traditæ, ipſe primus Samaritis, ſicut & poſteà fecit Gentibus, Eccleſiæ oſtium reſeraret; quippe de vtriſque præceptum Dominus dederat [u] *In viã Gentilium ne abirent, & in ciuitates Samaritanorũ ne intrarent.* Quod tamen ſic intelligendũ eſt, non vt omninò non irent ſed (quod continuò ſubditur) vt *potiùs*, hoc eſt priùs, *irent ad oues quæ perierant domûs Iſrael*: ſicut & ſe Dominus ait non fuiſſe miſſum niſi ad eaſdem oues Iſraël, cùm tamen & Gentiles reperierit, & Samaritas adierit. Porrò licèt Samaritani non eſſent Gentiles, ſed quòd à Iudæis olim circumciſionẽ & legem accepiſſent, ea ex parte Iudæorum nomine cenſerentur; adeò tamen erant reliquis Iudæis infenſi, vt nullam [x] cum iis communicationẽ haberent, aliámque prorsùs religionem excolerent: vt non immeritò Philippus, quòd primus omnium poſt Aſcenſionem Domini Euangelium eis prædicauerit, ideò dici poſſit conſecutus nomen *Euangeliſtæ*, quod ei in Scriptura [y] tribuitur. Quamquam eius opus ſic Deus ſignis atque miraculis comprobauit, vt tamen conſummationem, nempè donum Spiritûs ſancti, in aduentum Petri, à Petro impertiendum differet.

t Act.8.

u Matth.10.

x Ioan.4. Vid ſup. an. 31. XX.

y Act.21.

X.

Quãti autem ab ipſis Samaritanis, præ ceteris miraculis eiuſmodi donum æſtimaretur, factum Simonis Magi teſtatur; qui non miraculorum virtutem, quã eſſe viderat in Philippo, eſt æmulatus; (illa enim etſi non vera, magiâ tamen quoquo modo fingere potuiſſet) ſed cùm, vt ait Lucas, vidiſſet quia per impoſitionem manûs Apoſtolorũ daretur Spiritus ſanctus, obtulit eis pecuniam vt eãdem ipſe acciperet poteſtatem. Et meâ quidẽ ſententiâ maiori admiratione digna res erat, in Samaritas deſcendere Spiritum ſanctum, quàm in Gentiles ipſos, quòd hi an eſſet Spiritus ſanctus ignorarent, illi verò non admitterent, (vt auctor eſt Epiphanius [z]) ſed impugnarent. Itaque non mirum ſi diuinâ prouidentiâ primùm, ac ſubinde Apoſtolorum conſilio, Petrus qui primatum gereret inter Apoſtolos, præ ceteris vnà cum Ioanne, qui iis exordiis comes ipſius indiuiduus viſus eſt, Samariam miſſus ſit; nempè vt quæ eſſent à Philippo iam acta cognoſceret, & clauibus ſibi traditis cęlum, vnde Spiritus ſanctus in Samaritanos deſcenderet, aperiret. Hincque videas quantoperè hallucinentur Nouatores qui cæco furore in Petrum inſanientes, illius primatui detrahere non erubeſcunt, eò quòd à ceteris mittatur Apoſtolis, quaſi inferioris numeri ſit habẽdus is qui mittitur ab eis qui mittunt. Sapiant ipſi hâc ratione, & idem dicant quod Arius, Filium, quòd à Patre ſit miſſus, eſſe Patre minorem. Ignorare inſuper conuincuntur complura in Scriptura diuina, & innumera quæ ſunt de his in profanis ſcriptis exempla; quibus ſatis ſupérque probatur, ad ea quæ maximi omnium viſa ſunt eſſe momenti, miſſos legatos qui inter ceteros primatum gererent; cùm ipſi non ſic quidem mitti dicerentur, quaſi à maiore minores, & vt à Domino ſubditi; ſed quòd rogarentur ob ſalutem omnium eam ſuſcipere functionem, quos ob auctoritatem quà cunctis præpollerent, cunctorum decerer gerere curam. Sed & cùm idem ſit hodiéque vſus vbique quotidianus, non amplius immoramur in eiuſmodi hominibus refellendis, quos ſua ipſorum refellit inſcitia.

z Epiph. hær. 9.

REFELLITVR OBIECTIO.

DE PETRI LEGATIONE.

XI. HIERARCHICVS ORDO IN ECCLESIA. DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

a Act.8.

Venientes ergo Samariam Petrus & Ioannes orauerunt pro his qui baptizati erant, vt per impoſitionem manus acciperent Spiritum ſanctum: *Nondum enim* (inquit Lucas [a]) *in quemquam illorum venerat, ſed baptizati tantùm erant.* Porrò ex his imprimis videre eſt, iam tũc in Eccleſia Dei fuiſſe Hierarchicum ordinem inſtitutum, vt non omnia omnibus indiſtinctè licerẽt, dum ſic Philippus Diaconus credentes baptizauit, vt tamen Apoſtolicum munus, ipſam manûs impoſitionem ſolis Apoſtolis conceſſam, nequaquam vſurparet. Eamdem verò, ſicut olim tantùm Apoſtolis, ſic ſolis qui in eorum locum ſucceſſerunt Epiſcopis eſſe conceſſam, eodémq; Apoſtolicæ inſtitutionis exemplo, continuatam in Eccleſia conſuetudinem perſeueraſſe, vt baptizati manûs impoſitionem, quâ confertur Spiritus ſanctus, ab Epiſcopis accipiant, (quæ vulgò CONFIRMATIO dicitur) teſtantur Ignatius [b], Cyprianus [c], Hieronymus [d], & alij quamplurimi tam Orientalis quàm Occidentalis Eccleſiæ Patres: qui eiuſmodi myſterium non ſolùm appellãrunt *Sacramentum* [e] ſed & *Signaculum* [f], quòd qui eandem manûs impoſitionem acciperent, ſigno Crucis ſignarẽtur, & vſitatiori vocabulo *Sacrum* [g] *Chriſma*, quòd ſacra vnctione cõſummari ſolitum eſſet. Solóſq; inter omnia veterum hæreticorum examina, notatos [h] inuenimus Nouatianos, qui baptizatos nõ inungerent ſacro Chriſmate, eâ certe ex cauſa quoniam eorum auctor Nouatianus in lecto [i] baptizatus, necdum eiuſmodi Sacramentum ab Epiſcopo conſecutus, voluit fieri Epiſcopus, cùm nondum Spiritum ſanctum accepiſſet. Ceteros autem ſcimus eadem chariſmata Eccleſiæ eſſe æmulatos: vt inter alios de Valérinianis, licèt perditiſſimis hæreticis, tradit Irenæus [k], quod opobalſamo vngerent baptizatum. Sed de his qui foris ſunt, nihil ad nos qui hæc non aliunde, quàm ex antiqua Apoſtolica traditione mutuati ſumus: quã inſuper egregiè confirmat Baſilius [l] ad Amphilochium. Conferri autem eo myſterio Spiritum ſanctum, (etſi non eadem chariſmata, nempè Linguarum, infundantur hodie in Eccleſia, ęquè ac tempore Apoſtolorum) docet inter alios Auguſtinus [m]. Denique non prætermittimus dicere, aliud ab hoc diſtinctum eſſe miniſterium ſacræ vnctionis, quâ Presbyteri recenter baptizatos vngunt in vertice; cuius meminerunt Ambroſius [n], Innocentius [o], & alij complures.

b Ign. ep. ad Hieron.

c Cyp. ep. 73. ad Iubaian.

d Hier. cont Lucifer.

e Cyp. ep. 70. ad Steph. Aug. 2. cont. lit. Petil. 104. & 3 de bapt. 16. & tract. 6. in ep. 1. Ioan.

f Epheſ. 4. Cyp ep. 73. Clem. Alex. ap Euſeb 3. hiſt. 17. Cornel. Pap. ap. Euſ. 6 hiſt. 35. Ambr. 3. de ſacram. 2

g Tert. de reſur. car. Cyp ep 70. & de vnct. chriſ. Opt. lib 2. cont. Parm. Aug. 2. cont. lit. Petil. 140. Prudent. in pſych & in apoth. & cont. Sym. lib 2. Cyl. Ieroſ. catech. 3. & alij plurimi

h Theodo li. 3 hær. fabul.

i Euſ. 6. hiſt 35.

k Iren. lib. 1. cap. 12.

l Baſil lib. 1. de Sp. S.

m Aug lib. 3. de bapt cõtr. Donat c. 16.

n Amb de ſacra lib. 1. c 2. lib. 2. c. 7. lib. 3 c. 1. & de his qui init ap 6.

o Innoc. epi ad Decent. cap. 3

XII. SIMON MAGVS REIICITVR.

p Act. 8.

Cùm autem videns [p] *Simon Magnus* quia per impoſitionem manûs Apoſtolorũ daretur Spiritus ſanctus, obtuliſſet eis pecuniam vt eandem poteſtatem acciperet, acriter à Petro redargutus,

&

& de tanto ſcelere, quo exiſtimauit gratiam diuioam pretio æſtimabilem, pœnitentiam agere monitus; tooc quidem quieuit: ſed poſtquam inde receſſiſſent Apoſtoli, eorum aduerſari doctrinæ non deſtitit; & qui iactaus ſe eſſe. Magoam Dei Virtutem dementârat olim ſuos Samaritas, (erat [q] enim & ipſe partiâ Samaritanus, uatus in vico cui nomeo Gittoni) Iudæos etiam, quos videbat eſſe infenſos Apoſtolis, iiſdem artibus aggreſſus, ſe eſſe Dei Filium ſuadere conatus eſt: quippe qui (vt ait Irenæus [r]) docuit, ſemetipſum eſſe qui inter Iudæos quaſi Filius apparuiſſet, io Samatiâ quaſi Pater deſcendiſſet, & in reliquis gentibos quaſi Spiritus ſanctus aduentâſſet. Sed & *Selenen* quandam, ſiue *Helenam* dictam à Tyro ciuitate Phœnices quæſtuariam redemptam ſecum circumducens, dicebat eam eſſe primam mentis ſuæ cõceptionem, matrem omnium, per qoam initio creâſſet Angelos, à quibus poſteà mundus eſſet effectus: porrò Angelos ægrè ferentes ſe progeniem alterius cuiuſpiam putari, in ipſam Selenem commotos, eam detiouiſſe in terrâ ne recurreret ſurſùm ad ſuum patrem; vſq; adeò vt in corpore humano includeretur, & per ſæcula veluti de vaſe in vas transmigraret in altera muliebria corpora, fuiſſéque & in illa Helena, propter quam Troianum contractum eſt bellum: tranſmigrantem autem de corpore in corpus, & ſemper ab Angelis contumelias patientem, vltimò etiam in fornice proſtituiſſe: & hanc eſſe perditam ouem; quapropter & ipſum veniſſe, vti eam liberaret primâ, & per ſuam agnioonẽ ſalutem hominibus præſtaret. Quòd eoim malè moderarentor Angeli mundom, ad emendationem rerum ſe veniſſe, & deſcendiſſe aſſimilatum Virtutibus & Poteſtatibus & Angelis; & inter homines hominẽ apparuiſſe cum non eſſet homo, & paſſum in Iudæâ putatum cùm non eſſet paſſus. Prophetas aotem à mundi fabricatoribus Angelis inſpitatos dixiſſe prophetias: quapropter iis dimiſſis, in ipſum duntaxat & Selenen ſpem habendam eſſe, ac de cetero licere cuicomque viuere vt liberit. Namq; ſecundùm ipſius gratiâ ſaluati homines, & nun ſecundùm opera iuſta; neque enim eſſe naturaliter operatiooes iuſtas, ſed ex accidenti. Ex qua peruetſa doctrina & accidebat, vt eius ſectæ ſacerdotes omne libidinũ & ſpurcitiarum genus exercerent, magiis quoque & incantationibus vtentes: habebántq; inſuper ſimulacrum Simoois factum ad figuram Iouis, & aliud Selenes in figuram Mineruæ; quæ & adorabant. Hæc de Simone, & eius prauis dogmatibus Irenæus. Agit de iiſdẽ Auguſtinos in libro de hæreſibus [ſ]. ad Quod volt Deum: additq; ea Simonis & Selenes ſimulacbra Romæ, tanquâ deorom, auctoritate publicâ fuiſſe cõſtituta. Sed de his poſteà.

q *Iuſt mart. orat. ad Anton. Pium. Epip har. 21.*
r *Iren. lib. 1. cap. 20.*

EIVS HÆRESES.

ſ *Auguſt de har. cap. 1.*

XIII.
ET DISCIPVLI.

Quòd verò Irenæos mox ad *Simonis diſcipulos* ſtylum conuertit, Menandrum ſcilicet, Saturninum, Baſilidem, Carpocratem, Cerinthum, Ebionem, Nicolauo, Cerdonẽ, & Marcionem; non ita hæc accipienda ſunt, vt hi omnes eâdem vixerint ætate cum Sîmone, ſed quòd ab eo doctrinam accepiſſent; etſi nonnolla addendo vel motando, nouarom hæreſum & ipſi videri poſſent, vellénrqoe auctores. Addit verò iis Theodoretus [t] Doſitheanos, Cleobanos, Gotthenos, Maſbothæos, Hadrianiſtas, Entychitas, Caniſtas, & alia portenta magis quàm nomina; quibus motus S. Ignatius [u] iure Simonem appellauit *Primogenitum Sathanæ*. Porrò illius ſectatores à nefandis ſuis operibus dictos fuiſſe *Entychitas*, auctor eſt Clemeos Alexandrinus: tradit enim Epiphanius [x] eoſdem execranda ſacrificia ex mulierum menſtruo & virorum ſemine admiſcere conſueuiſſe. Scribit inſuper de Simooe Origenes [y], ipſom docoiſſe ſuos vitare martyrium & in perſecutiooe fidẽ palàm negare, & ſi opus eſſet etiam idola adorare. Dionyſius [z] verò, libros ad eos editos eſſe aduerſus Chriſti fidem, Contradictorios appellatos. Cætera autem, quæ tum ad ipſum, tum ad eius diſcipulos ſpectant, ſuis locis inferiùs dicemus; hæc modò quæ ad praua dogmata facere videbantur.

t *Theod lib. har. fab. in Sim.*
u *Ign. ep. ad Trall.*
x *Epiph har. 21.*
y *Orig. cont. Celſ lib. 6.*
z *Dion. Art. diuin nom. cap. 6.*

XIV.
ÆMVLATIO DIABOLI.

Ex quibus videas, antiquom hoſtem CHRISTI gloriæ inuidum, cùm videret florentem Eccleſiã feliciſſimè ſurgere, aliam ei ſimilem conflare ſtuduiſſe, cuius caput & Deom & Chriſtum eſſe fingeret, ac miraculorum virtutem magiâ imitaretur: ac denique quòd ſuper *Simonem Petrum* à Chriſto Eccleſiam firmiter ædificatam vidiſſet, & ipſum ſuo ooluiſſe catere SIMONE, ſuper quem impietatis omnis fundamenta iacta conſurgerent. Hic enim hæreſiarcharum omnium, qui poſt Chriſtum fuerunt Primos [a] idémque princeps & auctor habetur, ex quo ſont cæteræ Hæreſes propagatæ. Nam & eiuſmodi Patriarchâ gloriari etiam poſſunt Nouatores hodierni, dum vnà cum ipſo dicunt, per gratiam tantùm ſaluari homines, & non ſecundùm iuſta opera; liberóſque eſſe ad omoia quæ velint agenda. Noo poſſum autem non mirari magnopere diuioom conſilium, quo ſic præ cæteris Apoſtolis Petrum eorum principem mitti Samariâ voluit, vt primnm omnium Hæreſiarcham ipſo ortûs ſui priocipio condemnaret; ſicqoe oſtenderetur, Petri eſſe (vt præcipui veritatis cuſtodis) aduerſus Catholicam fidem inſurgentes hoſtes, eorúmque errores Apoſtolica auctoritate damnare. Relinquens exemplo doctrinam Domious conſignatam, quam Catholica recepit & continuo vſu probauit Eccleſia, vt ſicut Petri id fuit miniſterij, ita & Petri ſucceſſorum eſſet. At de his ſæpè inferiùs. Quod denique ad ipſum Simonem pertioet, haud poto alium ab eo fuiſſe impoſtorem illum, quem poſtmodùm Samaritanos ſeducentem Pilatus paulò aote ſuam à magiſtratu diſceſſionem (vt docet Ioſephus [b]) immiſſo milite diſiecit vnà cum ſuis.

a *Epiph. har. 21.*

SIMON MAGVS PRIMVS HÆRESIARCHA.

b *Ioſ. 18. Antiq. 5.*

XV.
DE EVNVCHO REGINÆ CANDACIS.

Petrus igitur & Ioannes, cùm ea quæ dicta ſunt in Samariâ operati eſſent, Ieroſolymam reuerſori, variis Samaritanorum populis Euangelium prædicauerunt [c]. Philippus autem Diaconus ab Angelo admonitos, occurrit *Eunucho* Candacis Reginæ Æthiopom, viro potentiſſimo, Ieroſolymis (qoò religionis ergo venerat) redeunti; eóque inſtructo baptizato, raptus à Spiritu diuino tranſlatus eſt in Azotum. Hæc prolixiùs S. Lucas. Errat verò Euſebius [d], meâ ſententiâ, dum hunc Eunuchum fuiſſe Gentilem, ac primum ex Gentibos baptizatom tradit. Siquidem ex eodem Luca [e] apparet, tunc nondum Gentibus ad Chriſti Eccleſiam fuiſſe aditum reſeratum, qui primò omnium patuit Cornelio Centurioni. Hũc autem Eunochum fuiſſe proſelytum ex Gentibus ad Iudæorum religionem adductum, plerique alij antiqui Eccleſiaſtici Scriptores æqoè conſentiunt: putatúrque [f] ad Paſchalem celebritatem Ieruſolymam ſe contuliſſe. Cæterùm Æthiopas antiquitùs cir-

c *Act. 8.*
d *Euſeb. 2. hiſt. 1.*
e *Act. 10.*
f *Chryſo. 19. in Act.*

De religione Æthiopum. [g Ioſ. 8. Ant. 4.] [h Strab. lib. 17.] Evnvchvs praedicat Evangelivm Æthiopibvs. [i Iren. lib. 3. cap. 12.] [k Euſ. lib. 2. cap. 1.] [l Cyr. catech.] [m Hier. in Iſ. 53. & ep. 103.] [n Dor. in Synopſ.]

cumciſionem ab Ægyptiis didiciſſe (ſic Iudæos, quod in Ægypto habitâſſent, appellans) teſtatur Herodotus; quem & Ioſephus [g] Iudæus citat. Auctórque eſt Strabo [h], eoſdem vnum coluiſſe Deum immortalem, qui eſſet omnium rerum cauſa; ac sursùm alterū mortalem, qui nomine careret, nec eſſet cognitu facilis: vt ex his appareat eos cum Iudæis eadem penè ſenſiſſe, & à Chriſtianis non adeò diſcrepâſſe; ideóq; Eunuchum libenter imbibiſſe de Chriſto Deo pariter & homine olim mortali doctrinam, quam etiam cum euidenti Iſaiæ Prophetæ teſtimonio in eius animum Philippus inſtillauit. Eodémque inſuper auctore Strabone conſtat, ad ſua tempora feminas in Æthiopiâ regnare conſueuiſſe, eaſdémq; & *Candaces* appellari. Iſtum porrò Eunuchum, poſtquam rediit in Æthiopiam, Chriſtū palàm illic annuntiâſſe, Irenæus [i], Euſebius [k], Cyrillus [l] Ieroſolymitanus, Hieronymus [m], & alij teſtantur. Habet & Dorotheus [n], eum in Arabia Felici, & in ſula Taprubana, inque vniuerſa Erythra Euangelium prædicâſſe, ac tandem martyrium glorioſè ſubiiſſe, & ad eius ſepulchrum multa miracula fieri conſueuiſſe.

XVI. [o Tac. Ann. lib. 6.] [p Dio lib. 58. Suet. in Tib. cap. 61.] [q Oroſ. l. 7. cap. 4.] [r Dio lib. 58.] [ſ Suet. in Caio, c. 10.]

Quod ad res ſpectat Romanas, (vt eas ſaltem leuiter attingamus) hoc item anno iiſdémque Coſſ. [o] Tiberij crudelitas Romæ in omne genus hominum maximè ſe exeruit: tantúſque Senatorum [p] numerus periit, vt iam qui magiſtratum gererent, vix reperirētur; & ſorte ducti prouinciarum Præfecti in plures annos præficerentur; cùm non ſuppeterent ſucceſſores. Quæ quidem putat Oroſius [q] in vltionem contempti Chriſti illis obueniſſe: quòd (vt vidimus) agenti Tiberio vt in deos recenſeretur, Senatus reſtitiſſet. Porrò hoc ipſo anno [r] idem Tiberius in Imperium euexit *Caium Caligulā*, Germanici filium, ipſiúſque Tiberij ex Druſo fratre nepotem; eo (vt creditum eſt) cōſilio, quòd ſciret illum peſſimè victurum, ſicque ſua facinora Caij grauioribus flagitiis occultarentur, ac reliqua pars Senatûs poſt mortem ſuam interficeretur: ſiue propter egregium ipſius Caij erga Tiberium obſequium cuius causâ de eo dictum [ſ] fuit, *Nec ſeruum meliorem vllum, nec deteriorem dominum fuiſſe.*

IESV CHRISTI

An. 36. 37. 38.

Tiberii Imp.

An. 20. 21. 22.

I. Res gestæ Pauli post conversionem. [a Gal. 1.] [b Act. 9.] [c Hieron. in Gal. 1.]

ANno Chriſti trigeſimo ſexto, Paulo Fabio Priſco & Lucio Vitellio Nepote Coſſ. S. Paulus cùm Damaſci primò Euangelium prædicâſſet, in Arabiam profectus, iterùm eſt reuerſus Damaſcum. Hæc enim idem ipſe Paulus ſcribens ad Galatas [a] teſtatur. Lucas verò his de Arabia, & aliis triennij tempore, quouſque Ieroſolymam venit, geſtis, quaſi leuioris momenti prætermiſſis, tantummodò inſidias Iudæorum, & clandeſtinum eius Damaſco diſceſſum recenſet [b]. Cæterùm Iudæorum in Paulum molitiones, non cùm primùm receſſit Damaſco iturus in Arabiam, ſed cùm illuc reuerſus eſt, contigiſſe, & S. Hieronymo [c] magis probari videtur; & ratio ipſa nullo modo patitur, vt vnde clanculùm receſſiſſet, eò manifeſtè rurſum accederet.

II. Vitellivs proconsvl Syriæ. [d Ioſ. 18. Antiq. 6.] Caiphas et Anna male pereunt. [e Vid. ſup. an. 32. V.] [f Clem. 8. Conſt. 1.] [ff Nic. lib. 2. cap. 10.]

Anno verò ſequenti, Chriſti trigeſimo ſeptimo, C. Ceſtio Gallo & Seruilio Ruſo Coſſ. Lucius Vitellius cùm præteriti anni Conſulatum geſſiſſet, Proconſul in Syriam mittitur: cui cùm etiā ſubiaceret Palæſtina, luſtrans ex more prouinciam, Ieroſolymis in ipſa feſtiuitate Paſchatis honorificentiſſimè exceptus, vectigal fructuū venaliū remiſit ciuibus, & Stolam cum ornatu Pontificio permiſit in templo aſſeruari (ſicut olim conſueuerat) à Sacerdotibus; quam ab Herode Rege & Romanis Præfectis occupatam ſuperiùs vidimus. Idémque Vitellius in locum Caïphæ Pontificis ſubrogauit Ionatham Anani Pontificis filium. Hæc Ioſephus [d]. Ex quibus ſatis perſpicuum redditur, ſummum Caiphæ Sacerdotium vſq; in præſentem annum perdurâſſe; & Annam, quem Ananum Ioſephus appellat, alterius functionis dictū eſſe pontificem, prout ſuperiùs à nobis eſt [e] demonſtratum. Porrò ipſum Caïpham vitæ pertæſum, mortem ſibi conſciſſe, apud Clementem [f] legitur: Neque verò tantùm ipſum, ſed & Annam malè periiſſe, Nicephorus [ff] tradit: ſed de Anna inferiùs: nunc de vindicta ad vindictam.

III. [g Ioſ. 18. Antiq. 5.] [h Phil. de leg. ad Caiū.] Pilatvs in exilio male perit. *Cuius exitū ponit ſuo loco Baronius an. 41. quem nos hic breuitatis causâ adnexuimus eius accuſationi.* [i Euſeb. in Chr. Oroſ. lib. 7. cap. 5. Caſſiod. in Chron. Ado in Chron. & alij.] [k Niceph. lib. 2. c. 10. Cedren. in Comp.]

Siquidem anno proximo, Chriſti trigeſimo octauo, Q. Plautio Plautiano & Sex. Papinio Gallieno Coſſ. cùm Pilatus Iudææ Procurator, occaſione impoſtoris [g] cuiuſdam qui Samaritanos armauerat, immiſſo milite eos maiori ex parte occidiſſet; à Magiſtratibus Samaritanorum apud dictum Vitellium Syriæ Præſidem patratæ cædis accuſatus, in ordinem redactus eſt ac Romam miſſus vt ibi corā Imperatore ſuam cauſam ageret; dato interim ei ſucceſſore Marcello. Verùm nō eius tantùm criminis fuiſſe reū Pilatum, ex Philone [h] intelligitur, dum ait eum ſolitum fuiſſe ſententias vendere, cuncta rapere, innocentes cruciare & occidere, aliáq; id genus patrare. Sed antequàm is Romam perueniſſet, Tiberius ex hac vita ſublatus eſt: à Caio verò Tiberij ſucceſſore Pilatum in exilium pulſum, & poſt biennium ſummâ deſperatione actum, propria manu ſibi necem intuliſſe, omnes [i] æquè conſentiunt: idque Viennæ in Galliis contigiſſe, multi referunt. Quod autem recentiorum Græcorum [k] aliqui dicunt, Pilatum de nece Chriſti à Maria Magdalena Romæ iudicio poſtulatum, vt commentum reiicimus.

IV. [l Gal. 1.] [m Act. 9.] [n 2 Cor. 11.] [o Gal. 1.] [p Hier. Amb. Theodor. Oecum. in Gal. 1.] Pavlvs cvr venit videre Petrvm. [q Gal. 2.]

Eodem autem anno, qui tertius à Pauli conuerſione numeratur, ſe Damaſco Ieroſolymam veniſſe, ipſe teſtatur [l]. Damaſco autem ſeceſſiſſe quòd quærerent eum Iudæi interficere, & noctu à diſcipulis per murum ciuitatis (quòd Iudæi portas cuſtodirent) in ſporta demiſſum eſſe, auctor eſt Lucas [m], meminítque ipſe Paulus [n] ſcribens ad Corinthios. Sed & cur Ieroſolymam contenderit, declarat [o] alibi, nimirùm *vt Petrū videret.* quæ quidem eius verba antiqui Patres [p] interpretati ſunt de honore quem Apoſtolorum Principi, minor maiori deferret, cui ſciret delegatam eſſe à Saluatore curam omnium Eccleſiarum. Cùm ergo Ieroſolymam perueniſſet, & adhuc memoria eorum quæ aduerſus Eccleſiam geſſiſſet, à diſcipulis timeretur; introductus eſt ad Apoſtolos, vt ait Lucas, à Barnabâ: quam ipſi olim interceſſiſſe cum eo familiaritatis vſum, quando ambo vnà cum Stephano protomartyre erudiebantur à Gamaliele, auctor eſt Alexander Monachus in Rebus geſtis eiuſdem Barnabæ. Cæterùm ipſe Paulus [q] teſtatur, ſe tunc Ieroſo-

lymis

Digitized by Google

lymis nullum alium Apoſtolorum vidiſſe, niſi Petrum, & Iacobum fratrem Domini. Cùm verò (quod addit Lucas) loqueretur etiam Gentibus, & diſputaret cum Græcis, hiq; eum occidere quærerent; deduxerunt eum fratres Cæſaream, & dimiſerunt Tarſum; poſtquàm (vt ipſe[e] tradit) ſpatio tantùm dierum quindecim manſiſſet Ieroſolymis apud Petrum.

e Gal. 1.

IESV CHRISTI

An. 39.

Caii Imp.

An. 1.

I. Tiberius moritur: Caius imperat.

a Suet. in Tiber. c. 73.
b Tac. Ann. lib. 5.
c Dio. lib. 58.

ANno Chriſti trigeſimo nono, Cn. Proculo & Pontio Nigrino Coſſ. decimo ſeptimo Calendas Aprilis, *Tiberius* Aug. Anno ſuæ ætatis ſeptuageſimo octauo, in Campania ex hac vita migrauit, cùm imperaſſet annis viginti duobus, menſibus ſex, & diebus viginti, relicto Imperij herede Caio Caligvla, de quo ſuprà. Quomodo autem hæc ſe habuerit; Suetonius[a] Tacitus[b], & alij fuſiùs narrant: licèt ab iis diſcrepans Dio[c] Caſſius, dicat Tiberium defunctum ſeptimo Calendas Aprilis; viſiſſéque annos ſeptuaginta ſeptem, menſes quatuor, dies nouem, & imperaſſe annis vigintiduobus, menſibus quinque, diebus tredecim. Ceterùm numerando annos eius à die ſequenti obitûs Auguſti, affirmare opus eſt imperaſſe annis viginti duobus, & mēſibus ſeptem, minùs quatuor diebus. Caius autem vnà cum Imperio, etiam Conſulatum ſuffectus iniit. Qualis porrò ipſe fuerit, apprimè Seneca[d] declarauit, dicēs *illum à rerum naturâ editum, vt oſtenderet quid ſumma vitia in ſumma fortuna poſſent*: cuius adulteria & ſtupra ſæuitiam atque crudelitatem, rapináſque & prodigalitatem abundè deſcribunt hiſtorici.

d Senec. de conſol. ad Helu.

II. e Ioſ. 18. Ant. 8. Agrippa rex Iudæorum.

Eodem verò tempore[e] Agrippa Iudæus, filius Ariſtobuli, Herodis Senioris nepos, (qui aliquamdiù Romæ verſatus in officiis primùm Druſi, inde verò Caij, delatione liberti ſui Eutychi, quòd mortē Tiberio & Imperium Caio precatus eſſet, ſex ante Tiberij obitum menſibus, vinculis mancipatus fuerat) mortuo Tiberio, pro ferreâ catenâ donatus eſt à Caio, aureâ eiuſdem ponderis, & Rex conſtitutus Tetrarchiæ, quæ fuerat Philippi nuper ſine liberis defuncti.

III. f Act. 9.

Cùm autem eſſet inter hæc (vt Lucas[f] teſtatur) Eccleſiæ ſtatus in Palæſtina feliciſſimus, ea opportuna pace vſus optimè Petrus, *factum eſt* (inquit Lucas) *vt pertranſiret vniuerſos*: videlicèt regiones circumpoſitas peragrans; & (vt ait Chryſoſtomus[g]) *quemadmodum dux in exercitu obambulans, conſiderabat quæ pars eſſet coadunata, quæ ornata, quæ ſuo aduentu egeret.* Ceterùm intentus ipſe Lucas, vt apparet, deſcribēdis inſignioribus editis à Petro miraculis, reliquas eius res geſtas in hac luſtratione prætermiſit: & inter alias inſtitutionem Ecclesiæ Antiochenæ; quam quidem hoc ipſo anno ab eo fuiſſe erectam, atque in eadem ipſum poſtmodùm ſeptem annis ſediſſe Epiſcopum, maiorum traditione, Conciliorum auctoritate, & omnis generis Scriptorum teſtificatione, necnon ipſius inſtitutionis anniuerſariâ celebritate antiquitùs in Eccleſia Catholica fieri ſolita die vigeſima ſecunda Februarij; demonſtratur[h]. Licèt quidam recentiores nullam protsùs horum rationem habentes, affirmare non dubitauerint, aut id omninò geſtum non eſſe, quòd Lucas eius non meminerit; aut Antiochenam Eccleſiam poſt Romanam fuiſſe à Petro inſtitutam.

g Chryſ. ho. 21. in Act.
Petrus Antiochenam fundat Eccleſiam.

h Euſ. in Chro. Anaſt. Bibl. in Petro. Hier. de ſcr. Eccleſ. in Petro. & in Gal. 2. Chryſ. hom. de tranſlat. S. Ignat. Leo ſer. 1. in nat. Apoſt. Concil. Rom. ſub Damaſo in Collect. Creſcon. Gelaſ. in Conc. Rom. cap. 1. Greg. 6. ep. 37. Indict. 15. Iſid. Bed. de ſex. at. Ado in Chro. & alij quā plurimi tam Græci quàm Latini: quibus adde Martyrol. Rom. & alia 22. Febr.

Sed hos non moramur; cùm quod ad primos attinet, non ſit mirum (inquit de hac ipſa quæſtione Hieronymus[i]) ſi Lucas hanc rem tacuerit, qui & alia multa quæ ipſe Paulus (cuius maximè geſta deſcribenda ſuſcepit) ſuſtinuiſſe ſe replicat, prætermiſerit: nec ſit contrarium, ſi quod alius ob cauſam dignum putauit relatu, alius inter cetera dereliquit. Quod verò ad alios ſpectat; ſi (quod nec quiſqam hactenùs negare viſus eſt) Euodius anno tertio Claudij Imp. (vt ponitur ab Euſebio in Chronico) eſt creatus Epiſcopus Antiochenus; quânam ratione dici poteſt, Petrum poſt erectam Romanam Eccleſiam iterùm Claudij edicti occaſione (quod promulgatum videbimus ipſius Claudij anno nono) in Orientem reuerſum, inſtituiſſe Eccleſiam Antiochenam, quæ multò antè iam alium Epiſcopum habebat ordinatum; vel quomodò illic ſedit, vbi alius ſederet Epiſcopus Euodius, quem conſtat eam Eccleſiā gubernaſſe vſque ad annum primum Veſpaſiani; vel deniq; que quo pacto Petrus, qui Romanam ſedem ſemel inſtituens, illic ſediſſe ab omnibus traditur annis viginti quinque vſq; ad obitū, dici poſſet vno eodemque tempore Romæ ſediſſe & Antiochiæ, ac duas ſummas Sedes in Eccleſia Catholica eſſe voluiſſe? Quod verò dicunt Petrum, antequàm Romam migraſſet, haud ſeptem annis Antiochiæ ſedere potuiſſe, ſatis iidem refelluntur ipſius Euſebij auctoritate; qui dum ponit Eccleſiæ Antiochenæ inſtitutionem anno vltimo Tiberij Imp. Olympiade ducenteſima tertia, anno quarto, Petri verò Romam profectionem Olympiade ducenteſima quinta, anno ſecundo, ſeptem ſaltem inchoatos habet annos intermedios. Quibus adde, quod cùm Petrus ſediſſe dicitur, non ita rudè intelligendum eſt, vt numquam per illud tempus Antiochia receſſerit, cui videlicèt incumbebat vniuerſæ Eccleſiæ proſpicere, ſed quód donec alia ab eo Sedes (nempe Romana, quam maximam omnium eſſe voluit) eſſet erecta, dictus ſit Epiſcopus Antiochenus, inde verò Epiſcopus Romanus fuerit appellatus.

IV. Solutio obiectorum.
[Quibus ad te Petro. in Reſp. ad Reg. Mag. Brit. lib. 1. cap. 31. vbi accuratiſſimè refelluntur obiectiones à Nouatoribus fieri ſolitæ aduerſus Petri commutationem tam Antiochiæ quàm Romæ.]
i Hier. in Gal. 2.

V. k Ap. Euſeb. 3 hiſt. 17.

Quod denique ex Apollonij[k] antiqui Theologi auctoritate obiicitur, Chriſtum Apoſtolis ſuis mandatum dediſſe ne ad duodecim annos Ieroſolymis decederent; indéque infertur, non licuiſſe Petro proficiſci Antiochiam: ſatis iſta auctoritas à maioris fidei auctoritate refellitur, dum Lucæ Actorum apertiſſimis teſtimoniis demunſtratur, longè ante illud duodennium Petrum & Ioannem Samariam petiiſſe, & ipſum Petrum Syriam Palæſtinam viſitando Eccleſias peragraſſe, eumdémque è carcere ab Angelo liberatum è Iudæâ exceſſiſſe. Immò etiam ſi vera eſſet Apollonij ſententia, non tamen ideò minus diceretur Petrus fundaſſe Eccleſiam Antiochenam, quamuis numquam ipſe petiiſſet Antiochenam. Non enim ſola ipſa præſentia Petri quam libet Eccleſiā primariam effecit; (alioqui tot eſſent numerandæ ſedes Patriarchales, quot à Petro fuerunt Eccleſiæ inſtitutæ, quarum fuiſſe planè immenſum numerum nemo inficias

De ſententia Apollonij.

ierit:) ſed vt id fieret, eius potiſſimùm requiſita eſt auctoritas, quemadmodum, de Eccleſia Alexandrina factum ſcimus, in qua licèt aliquando fuiſſe Petrum, certa aliqua aſſertione nequaquam monſtrari poſſit; eam tamen ipſius inſtitutione omnium poſt Romanam extitiſſe maximam, ſuis locis inferiùs videbitur. Sic igitur vt dicamus à Petro fundatam ſeu erectam ſedem Antiochenam, non eſt neceſſe ibi Petrum primò prædicaſſe Euangelium, (id enim factum eſſe ab illis qui poſt necem Stephani pulſi ſunt Ieroſolymis, Lucas [l] docet) ſed ſufficit ei à Petro præcipuam dignitatem eſſe collatam, vt ceterarum Sedium maxima diceretur & eſſet.

l Act. 11.

VI.

Cùm verò eodem auctore Lucâ conſtet, Petrum viſitaſſe Eccleſias, & per vniuerſos pertransîſſe; quis dubitet & Antiochiam perrexiſſe, vbi ex Iudæis illic ingenti numero habitantibus nobilis iam collecta eſſet Eccleſia; atque illic ſibi Sedem erexiſſe, teſtantibus id tot antiquis Patribus atque hiſtoricis, & confirmante maximè in Eccleſia Catholica peragi ſolita antiquitùs anniuerſaria celebritate CATHEDRÆ PETRI ANTIOCHENÆ? Sicut eumdem Petrum vidimus, ad rem maximi ponderis ab Apoſtolis Samariam miſſum; ita etiam cùm auditum eſſet Eccleſiá Antiochiæ eſſe collectam, æquum pariter eſt credere, omnium Apoſtolorum ſententiâ factum eſſe, vt Petrus Apoſtolorum Princeps totius Syriæ, atque adeò totius Orientis principi ciuitati atque metropoli, cui & Palæſtina, ipsáque Ieroſolyma ſubiaceret, peculiaris præficeretur Epiſcopus. Maiores enim in inſtituendis Sedibus Eccleſiarum, non aliam iniiſſe rationem, quàm ſecundùm prouinciarum diuiſionem, & prærogatiuas à Romanis anteà ſtabilitas plurima ſunt exempla. Ideóque quantumuis Ieroſolymorum Eccleſia & origine temporis, & nobilitate rerum in eâ conſummatarum, ceteris præferenda videretur: tamen non Antiochenæ dumtaxat ſubiecta fuit, ſed & ipſi etiam Cæſareæ maritimæ (vt ex concilio Nicæno [m], & Hieronymo [n] liquet) quòd hæc à Romanis effecta eſſet totius Palæſtinæ metropolis.

CATHEDRA ANTIOCHENA.

m Conc. Nicæn. c. 7.
n Hier. ep. 61.

IESV CHRISTI
ANNVS 40.
CAII IMP.
AN. 2.

I.

ANno Chriſti quadrageſimo, M. Aquilio Iuliano & P. Nonio Aſprenate Coſſ. anno Caij Imp. ſecundo [a], Agrippa, qui anno ſuperiori ab eodem Auguſto Tetrarchæ Philippi Rex fuerat ordinatus, Româ recedens rediit in Iudæam: quem Alexandriam in tranſitu appellentem natiuo inuidiæ vitio excipientes Alexandrini, qui alienam felicitatem ſuum interpretari ſolebant infortunium, conniuente Flacco Ægypti Præfecto, magno deriſêre ludibrio; & ludo iungentes luctum, miſeros Iudæos illic degentes immenſis affecerût calamitatibus. Quæ omnia deſcripſit prolixe Philo Iudæus, qui aderat, tum in commentario aduerſus eumdem Flaccum, tum in Legatione ad Caium: vbi & alia plurima addit mala in eoſdem Iudæos, eorúmque ſynagogas illata, quòd cùm hoc ipſo anno [b] ſecundò Imperij ſui; diſruptis quibus ab imperio ſceleſtioris vitæ retineri videbatur habenis, idem Caius, poſt occiſum Tiberium Druſi filium, Tiberij Aug. nepotem, & ex teſtamento decretum collegam Imperij; itémque Macronem, cui acceptum ferebat Imperium; ac ſpontanea morte ſublatum M. Silanum ſocerum; eo flagitij atque inſaniæ deueniſſet, vt diuinos æmulatus honores Deus ab omnibus coli vellet (quod præter Philonem, Suetonius [e], Dio [ee], cæterique teſtantur) Iudæi id facere, eiúſque imagines in ſuas Synagogas recipere renuiſſent. At ſunt hæc initia dolorum, & diuinæ vltionis in Iudæos præludia, ob Chriſtum Deum crucifixum; quæ quidem in Ægypto hoc anno cœpta; in aliis Orbis terrarum prouinciis in dies magis magiſque aucta, ne ipſa quidem immani Ieroſolymorum exciſione finem acceperunt. Agemus de omnibus ex inſtituto ſuis locis: cùm interim maxima ſit cõſideratione dignum, Deum Optimum Max. eodem tempore quo in Iudæos gladium iræ ſuæ cœpit exerere, Gentes ſibi conciliare cœpiſſe, & per baptiſmum eis aditum ad ſalutem reſerare: de quo dicetur anno ſequenti.

a Ioſ. 18. Ant. 8.

AGRIPPA REX MALE ACCEPTVS ALEXANDRIÆ.

b [Philo quidem id anno ſecundo Caij tribuere videtur, at in eius Chronico cunctis adſtipulãtibus inſ. anno eius Imperij primo; Suetonius & Dio abſque certâ temporis notâ.]

e Suet. in Caio. c. 22.
ee Dio l. 59.

IVDÆORVM CALAMITAS.

II.

Cùm autem Agrippa in Regnum veniſſet, Herodis Tetrarchæ cupiditates per inuidiã ſuſcitauit: qui Herodiadis vxoris ſuæ conſilio parens, ſpe regij nominis potiundi, vnà cum ipſâ ad Caium nauigauit; ſed Agrippæ litteris de proditione Imperij accuſatus, adempta ei ab Imperatore Tetrarchia, eadémque Agrippæ regno iuncta, ipſe in exilium miſſus eſt apud Lugdunem vrbem Galliæ, vnà cum Herodiade: quam cùm audiſſet Imperator ſororem eſſe Agrippæ, & in eius gratiam ſe ipſi parcere dixiſſet; recuſauit illa magno animo, aſſerens *non æquum eſſe, vt cui ſecundæ fortunæ extitiſſet ſocia, eum in aduerſa deſereret.* Hæc omnia Ioſephus [d]: qui tamen parùm ſibi conſtans, alibi [e] ait Agrippam ſecutum eſſe Romam Herodem; ipsúmque Herodem vnà cum vxore fuiſſe in Hiſpaniam. Hunc verò ſecutus Hegeſippus [f], addit Herodem mœrore animi cõſumptum interiiſſe. Porrò huius diuinæ planè in Herodem & Herodiadem vltionis cauſam ſi quis altiùs petat, non eam in Agrippæ felicitatis inuidentiam reiiciet; ſed tum ob Ioannem Baptiſtam immaniter occiſum, tum etiam ob Chriſtum ab eo ſpretum ac malè habitum, hæc ipſos paſſos eſſe certò intelliget. Quod verò pertinet ad Regis Agrippæ reditum Romam; ſequenti potiùs anno contigiſſe ex Philone [g] colligitur.

HERODES RELEGATVR CVM HERODIADA.

d Ioſ. 18. Ant. 9.
e Id 2. de Bel. 8.
f Hegeſ. de excid. Hieroſ. lib. 2. c. 5.
g Phil. de leg. ad Caium.

III.

Intereà hoc anno (quantùm ex Lucæ [h] Actis intelligi poteſt) accidit vt Petrus Apoſtolus Eccleſias viſitans, venerit Lyddam ciuitatem [i] ad litus maris Mediterranei (quæ poſteà ab incendio [k] belli Iudaici reſtaurata, appellata eſt Dioſpolis:) vbi paralyticum ſanauit, & eo miraculo Lyddæ & Saronæ incolas ad Chriſtum conuertit. Non eſt autem *Sarona* nomen oppidi, ſed [l] regionis Cæſareæ Palæſtinæ vſque ad oppidum Ioppẽ pertingẽtis paſcẽdis gregibus aptiſſimæ. Lyddâ verò Ioppen vocatus *Tabitham* ſanctiſſimam feminam Chriſtianam nuper defunctam ad vitam reuocauit, ac plurimos ad fidem perduxit. Factúmque eſt (inquit Lucas) vt dies multos permanſerit in Ioppe apud Simonem quemdã coriarium. Cùm verò Lucæ ſit vſitata locutio, vt cùm *multos dies* dicit, longioris temporis moram ſignificet; ea de cauſa quæ ſubdit

h Act. 9.
i Hieron. de loc. Heb.
k Ioſ. 2. de bel. 23.
l Hier. ibid.

TABITHA AD VITAM REVOCATA.

de

Digitized by Google

de Cornelio Centurione, in ſequentem potiùs annum reiicimus.

IESV CHRISTI

AN. 41.

CAII IMP.

AN. 3.

I. a Dio lib. 59. b Panuin. in Faſt.

ANNVS Chriſti quadtageſimus primus à Dione[a] conſignatur Conſulatu Caij Aug. iterùm & L. Apronij Cæſiani; licèt alij[b] ponant anno ſuperioti horum Conſulatum, & Conſules eius anni in hunc reiiciant. Nos ſanè quem in his ſequamur præter Dionem, auctorem vel antiquiorem vel fideliorem inuenimus neminem.

II. PETRVS GENTILES AD FIDEM RECIPIT.

Hnc igitur anno iiſdémque Coſſ. Petrus Apoſtolus diuinâ viſione omnigenatû animantium, de oſtio Eccleſiæ Gentibus aperiendo monitus, primum omnium Gentilem CORNELIVM Centurionem, ab eo pariter diuinitùs monito Cæſaream vocatus, baptizauit: quippe cùm Petra à Domino fuiſſet cognominatus & conſtitutus, ab eo vterque paries Iudæorum & Gentium in ædificatione Eccleſiæ erat iungendus. Quo autem ordine ea facta ſint, Lucas[c] vt rem maximi ponderis, diligentiori ſtudio ſcriptis mandauit. Cùm verò dicat Cornelium fuiſſe Centurionem *cohortis Italicæ*, æquum eſt credere eiuſdem quoque nationis fuiſſe milites ex qua tota cohors eſt denominata, nêpè Italos: ipſúmque Centurionem è Romano nomine Romanum etiam genere fuiſſe, coniectura facilè perſuadet. Non tamen opus fuit vt Italica cohors (quod multi ſunt opinati legionis) Italicæ eſſet: cum enim tres fuerint Italicæ Legiones ſic dictæ, omnes poſt hæc tempora inſtitutæ eſſe noſcuntur[d], Prima à Nerone, Secunda & Tertia à Marco Aurelio Antonino. Sic etiam nec fuiſſe neceſſe, vt Italicæ Legiones non niſi ex Italicis militibus conſtarent, ſed ex aliis interdum nationibus ſuffici conſueuiſſe, teſtantur Inſcriptiones antiquæ, docétque Vegetius[e] eùm agit de officio Præfecti Legionis. Porrò Dione auctore liquet, Iudæam prouinciam ab Auguſto ad hiberna fuiſſe traditam legioni Ferratæ nuncupatæ, eidémque Sextæ dictæ quòd eo ordine ſcripta eſſet: quæ quidem numquam inde receſſiſſe reperitur vſque ad Neronis tempora, quando eſt in Armeniam amandata: iterùm verò reddita Syriæ, à Mutiano ducta eſt in Italiam contra Vitellium:

c Act. 10.

De Cornelio Centurione.

d Dio l. 55.

e Veget. lib. 2. de re mil.

III. f Metaphr. 11. Sept. g Martyrol. Rom. die 2. Febr. h Clem. 7. Conſtit. 46. i Orat. de Apoſt. ap. Metaphr. 29 Iunij. k Hier. ep. 27. l De his libris vid. inf. an. 102. num. 111.

Quæ verò poſt hæc à Cornelio facta eſſe Metaphraſtes[f] deſcribit, cùm antiquiori careant auctore, libentiùs prætermittimus. Factum autem fuiſſe, ſed poſt Zachæum, Epiſcopum Cæſareenſem, Romanum[g] Martyrologium teſtatur; idémque apud Clementem[h] legitur; quamuis ſine auctore alibi[i] feratur creatus Epiſcopus Ilij. Domum autem in qua Cæſareæ habitabat, in eccleſiam fuiſſe conuerſam, docet Hieronymus[k]. Sunt porrò & multa alia in apocryphis Recognitionum[l] libris nomine Clementis inſignitis, quæ à Petro Cæſareæ geſta dicuntur; ſed ea, vt mendaciis conferta, indigna exiſtimamus quæ vnà cum veris iungantur. Quomodò verò Hieroſolymam reuerſus, diſceptantibus aduerſus illum quibuſdam ex circumciſione quòd ad viros præputium habentes introîſſet, rationem eorum quæ geſta eſſent, reddiderit; narrat exactè Lucas[m]. Quâ in re admiranda planè viſa eſt cunctis antiquis Patribus modeſtia Petri, quòd qui poteſtate ſibi traditâ vnico tantùm verbo omnes illas potuiſſet dirimere controuerſias: perinde tamen ac ſi ex æquo cum ſociis cauſa agenda eſſet, nonniſi rationis auctoritate eorum obiectioni ſatisfaciendum putârit. Ceterùm huius in Petrum commotionis, non aliquem Apoſtolorum, ſed qui poſt Simonem Magum primus omnium fuit hæreſiarcha, Cerinthum inuentorem & inſtigatorem extitiſſe, Epiphanius[n] teſtatur.

m Act. 11.

PETRI MODESTIA.

n Epiph. hær. 28.

IV. o Iren. l. 3. cap. 1. MATTHÆVS EVANGELIVM SCRIBIT.

Hoc eodem anno, Olympiade ducenteſimâ quartâ anno tertio, MATTHÆVS Apoſtolus (vt eſt in Euſebij Chronico) primus omnium Hebraico ſermone EVANGELIVM ſcripſit. Sed quod ad tempus ſpectat, contradicere videtur Irenæus[o], dum id refert ad tempus quo Petrus & Paulus Romæ euangelizarent, & fundarent Eccleſiam. Cuius verba ſi quis putet eo ſenſu accipiêda, vt non niſi poſt Petri, ac demùm Pauli Romam aduentum, Matthæum ſcripſiſſe dicat; inter alia quæ inde ſequerentur abſurda, duo maximè quæ ſunt in côfeſſo apud omnes, ipſúmque etiam Irenæum, negare opus eſſet; nempè Matthæum primum omnium ſcripſiſſe Euangelium, & id peregiſſe antequàm Apoſtoli in diuerſas Orbis prouincias ad prædicandum Gentibus diſpergerentur: quandoquidem ante Pauli Romam aduentum (qui nonniſi poſt octodecim abhinc annos contigit) Marcus ac Lucas ſcripſiſſe reperiantur, & diuiſos fuiſſe per Orbem Apoſtolos nullâ ſit dubitatio. Quapropter ſic accipiêda putamus Irenæi verba, vt voluerit ſignificare, Matthæum edidiſſe Euangelium ſub initium fundationis Romanæ Eccleſię quam Petrus inſtituit quatuor poſt hæc annis: Paulum autem addiderit communi tum ipſius, tum cæterorum Patrum vſu loquendi, vt cùm de Romanæ Eccleſiæ fundatione agunt, ſimul vtrumque Apoſtolorum nominent, quòd & Paulus eamdem poſt Petrum docuerit, & ambo eâdem die illâ ſuo ſanguine conſecrarint. Quod verò Nicephorus[p] Matthæum ſcripſiſſe tradit decimoquinto poſt Chriſti Aſcenſionem anno, inde erroris occaſionem hauſiſſe noſcitur, quia putauit Apoſtolos non ante illum annum per Orbem fuiſſe diuiſos, nec ante illorum diuiſionem Matthæum ſcripſiſſe. Verùm & eos ante illud tempus fuiſſe diuiſos, inferiùs videbitur; & Matthæum ante ipſorum diuiſionem Euangelium edidiſſe, vel inde manifeſtè probatur, quòd Bartholomæum profecturum ad Indos illud deſcriptum ſecum detuliſſe, teſtentur Euſebius[q] atque Hieronymus[r].

p Nic. lib. 2 cap. 45.

q Euſeb. 5. hiſt. 10. r Hier. de Script. Eccl. in Pantæn. cap. 36.

V. OCCASIO ILLIVS SCRIBENDI. ſ Chryſ. hom. 1 in Matth. t Epiph. hær. 51. u Athan. in Synopſi. x Hier. de Script. Eccl. in Matth. y Epiph. hær. 29. z Hier. ibid.

Tâtum verò opus aggreſſum eſſe Matthæum Iudæis qui crediderant expoſcentibus, tradit Ioannes Chryſoſtomus[ſ], verùm & iniungentibus ei reliquis Apoſtolis, Epiphanius[t] teſtatur: editúmque eſſe primò Ieroſolymis, auctor eſt Athanaſius[u]. Porrò tum hi, tum alij omnes qui de eo egerunt, æquè conſentiunt Matthæum Hebraico ſermone ſcripſiſſe: quod ipſum Hebraicum exemplar ſuo tempore in Cæſarienſi Bibliothecâ aſſeruatum eſſe, Hieronymus[x] teſtatur; & apud Nazaræos perfectiſſimum reperiri, Epiphanius[y] ſcribit. Verùm Hieronymus[z] Euangelium Matthæi, quo Nazaræi vterentur

& in Mart. 12.
AB HÆRETICIS EVANGELIVM CORRVPTVM.

(quod & ſe ex Hebraico fonte deſcripſiſſe, & in Græcum tranſtuliſſe aſſerit) io quibuſdam fuiſſe immuratum ait. Et ipſos Ebionæos hæreticos Mathæi vſos eſſe Euangelio, ſed deprauato & mutilato, itémque Cerinthum & Carpocratem illud ipſum deſcripſiſſe, ſed eo planè abuſos, è genealogiâ Saluatoris ſic Chriſti humanitatem tantummodò didiciſſe, vt diuinitatem negarent, Epiphanius [a] teſtatur. Denique Matthæi Euangelium non ſolùm Bartholomæum ad Indos detuliſſe conſtat; ſed & Barnabam Apoſtolum ſemper ſecum habuiſſe, eiúſque refoſſo corpore ſub Zenone Imperatore, vnà cum eo repertum eſſe, hiſtoricorum illorum temporum verâ aſſertione videbitur inferiùs. Quod verò Beda [b] Euangelium Mathæi quo Nazaræi vtebantur, non eſſe adnumerādum inter apocrypha exiſtimauit; haud facilè aſſentimur, cùm Hieronymi teſtimonio appareat; nónulla in eo diuerſa ferri ab his quæ reperiuntur in Matthæi Euangelio quo Eccleſia vtitur.

a Epiph. hær. 30.

b Bed in Luc. 1.
EVANGELIVM NAZARÆORVM.

VI.
c Ioſ. 18. Ant 11.
CAIVS VVLT COLI VT DEVS.
d Suet in Caio cap 22. Dio lib. 59.

Hoc eodem anno (vt ex Ioſepho [c] colligitur) amoto Vitellio è Syriæ præfecturâ Patronius à Caio Imp. ad eam prouinciam adminiſtrandam ſubrogatur; cui ipſe (cùm ab omnibus coli vt Deus vellet; ac ne Ioui quidem cederet, quippe qui [d] de inferendo Iouis Olympij ſimulachro Romam, déque illius effigie in ſuam mutandâ conſilium iniiſſet;) in mandaris dedit vt ſuam ſtatuam Ieroſolymis in templo locaret ab omnibus colendam, prout toto reliquo orbe Rom. factum fuerat: quod ipſe in annum ſequentem diſtulit, vt idem auctor teſtatur, refértque ex ipſo, & Philone, Euſebius in Chronico.

IESV CHRISTI
AN. 42.
CAII IMP.
AN. 4.

I.
a Dio lib. 59.

ANNO Chriſti quadrageſimo ſecundo, Caius Imp. tertiùm Conſul Faſtis ſolus adſcribitur, quòd (vt teſtatur Dio [a]) ei qui deſignatus ipſi collega fuerat, mortuo, tam breui ſpatio in concione alius ſubrogari non potuerit. Cæterùm ab eodem auctore Pomponius ſecundus Conſul eodem anno creatus nominatur: ſuffectúſne in locum Caij, qui Conſulatum tenuit tantùm (vt Suetonius [b] tradit) vſque ad Idus Ianuarij, an ordinarius fuerit electus in locum demortui deſignati, non liquet:

b Sueton. in Caio cap. 17

II.

Hoc igitur anno, dum ſtatua coloſſæa Caij pararetur Sidone à Petronio in templum Hieroſolymitanum inferenda; idem Petronius Iudæorum victus miſerandis lamentis, mortem potiùs eligentium, quàm vt eiuſmodi abominatione templum pollueretur; rem variis prætextibus diſtulit, quoυſque tandem Caius Agrippæ Regis flexus precibus, ei donauit, ceu maximam gratiam, ne fieret coloſſi dedicatio. Rem totam mirâ arte atque eloquentiâ fuſiſſimè deſcripſit *Philo* Iudæus in libello de ſua ad Caium Legatione; quam hoc eodem anno cum quatuor ſociis pro Iudæis Alexādrinis ſuſcepit, cùm aduerſus eos ex altera parte miſſus eſſet vnà cùm aliis Apion Alexādrinus, occaſione tumultuum quos ante biennium Alexandriæ ſuſcitatos vidimus, qui hactenùs perdurârunt. Quod autem iſta aliter à Ioſepho [c] narrantur, haud dubium Philoni potiùs acquieſcendum cēſemus, vt antiquiori, & qui ea oculis ſpectârit. Cæterùm ipſum, Legatum iterùm agentem, rurſùm veniſſe Romam ſub Claudio, Hieronymus [d] teſtatur; aítque ſecunda illa vice ibi locutum eſſe cum Petro Apoſtolo, eiúſque habuiſſe amicitias. Sed quod Photius in Bibliotheca dicit, Philonē ex Chriſtiano factum Iudæum; cùm id à nullo antiquorum ſcitum ſit, eâdem facilitate reiicitur qua profertur. Vtrùm verò fuerit Chriſtianorum ſtudioſus, nécne, agetur de hoc inferiùs.

PHILO LEGATVS AD IMP.

c Ioſ 18. Ant. 11. & 2. de B. I. 9.

d Hier. de ſcript. Eccl. in Philo.

III.
DE APIONE GRAM.
e Ioſ. cont. Apion. lib. 2.

Porrò *Apion* aduerſæ legationis princeps, grammaticus fuit, extremâ Ægypti parte quæ Oaſis dicitur oriundus [e], ſed ciuitate poſteà Alexandrina donatus. Cui cùm non ſatis eſſet coram Caio in Iudæos oraſſe, inſuper aduersùs eos commentarium ſcripſit, impudentiſſimis calūniis atque blaſphemiis cōfertum; quas poſteà Ioſephus duobus libris egregiè confutauit, ſimúlque qualis ille fuerit ſuis coloribus pinxit. Narrat quoque de eo Plinius [f] Secundus, eum à Tiberio Cæſare vocari ſolitum *Cymbalum mundi*; cùm tamen (inquit Plinius) publicæ famæ tympanum potiùs videri poſſet, qui iactabat eos à ſe immortalitate donari ad quos aliqua componeret. Sugillat pariter eius faſtum & arrogantiam A. Gellius [g]. Tandem verò neceſſariò circumciſum circa genitalia, iis putrefactis in magnis doloribus expiraſſe, Ioſephus [h] ſcribit. Quæ quidem omnia de eo breuiter recēſuiſſe voluimus, quoniam impiæ in res Iudaicas ab eo prolatæ calumniæ, in Chriſtianos etiam, quòd ex Iudæis progeniti eſſent, fuerunt illapſæ; dum inter alia Fideles æquè à Gentilibus carperentur [i], quòd caput aſini adorarent; cuius aduersùs Iudæos ſtrophæ concinnatorem fuiſſe Apionem, Ioſephus docet. Sed quod pertinet ad reliquas res Iudaicas, admiratione equidem dignum eſt, quantoperè Iudæos hoc tempore vltio diuina [f] vexarit, non eos tantùm his perturbationibus in Ægypto & Syria exagitans, ſed etiam trans Euphratem [k] apud Babylonem habitantes maximâ clade afficiens, & inde Seleuciam fugientes, conſpirantibus ſimul Syris cum Græcis, ſupra quinquaginta millia virorum ex improuiſo delens: ipſis poſteà Ieroſolimitanis grauioribus reſeruatis ſuppliciis, vt qui grauiùs ceteris in Chriſtū, & eius Diſcipulos peccaſſent.

f Plin. præf. ad hiſt. Plin Senior.

g Gel lib. 5. cap. 14.
h Ioſ lib 2. cont. Apion.

i Tert. Apolog. 16. & aliꝫ.
CLADES IVDÆORVM.

k Ioſ. 18. Ant. 22.

IESV CHRISTI
AN. 43.
CLAVDII IMP.
AN. 1.

I.
a Dio lib. 59
CAIVS IMP OCCIDITVR.

ANNO Domini quadrageſimo tertio, Caio Aug. [a] quartùm & Sentio Saturnino Coſſ. Calendis Februarij idem Caius coniuratione Caſſij Chereæ & Cornelij Sabini Tribunorum militum Prætorianorum occiditur, anno ætatis vigeſimo nono, Imperij tertio, menſe decimo, & die decimo octauo, numerando à die obitûs Tiberij, vt teſtatur Suetonius [b]; licèt Dio [c] annis tribus, menſibus nouem & diebus viginti octo ipſum imperâſſe dicat; & longiùs aberrans Ioſephus [d], tres tantum annos & ſex menſes eidem tribuat. Periit & vnà vxor Cæſonis, gladio à Centurione confoſſa, & filia parieti illiſa

b Suet in Caio. cap 59. c Dio lib. 59. in fin.
d Ioſ 2. de Bel. 10.

de

Portò tam Caium, quàm qui eum præceſſit Tiberium, non eſſe receptos in numerum Imperatorum, quorum Conſules in iuramentis & votis concipiendis mentionem facere conſueuerant, auctor eſt Dio [g].

e Dio l. lib. 60.

II.

f Suet. in Claud. cap. 1. 2. 10.

Claudii Imperium.

Poſt eum, patruus eius *Tiberius* Claudius *Druſus* [f] *Germanicus*, Druſi Neronis & Antoniæ filius, Liuiæ Auguſtæ nepos, annos natus quinquaginta, factione militum Prætoriano ture capeſſiuit Imperium. Qui inter alia quæ ipſo Principatûs initio geſſit, promulgatis in fauorem Iudæorum edictis, eoſdem metu quem Caius incuſſerat, liberauit, & Regnum Agrippæ Iudæâ ac Samariâ, necnon quæ fuerat Lyſaniæ Tetrarchiâ auxit; prout pluribus narrat Ioſephus [g]. Verùm quantumuis iſta indulta fuerint Iudæis, qui tum Alexandriæ, tum etiam in ceteris Romani Imperij prouinciis agerent, iis tamen qui Romæ eſſent, quòd frequentiſſimus eſſet populus, non eadem ſunt iura conceſſa; ſed hoc Claudij Imperij exordio, primùm cohibiti (vt Dio [h] declarat) ne ex patriis inſtitutis conuentus agerent, demùm vrbe ſunt pulſi, vt ſuo loco dicemus.

g Ioſ. 10. Ant. 5. & 5.

h Dio lib. 60.

III.

Christiani primum dicti Antiochiæ.

Intereà verò (quod ad res pertinet Eccleſiaſticas) reſerato ſemel à Petro Gentibus aditu ad Chriſti fidem, Antiochiæ primùm, in ipſâ, inquam, eiuſdem Principis Apoſtolorum Sede nuper erectâ, magna ex iiſdem Gentibus facta eſt acceſſio ad Eccleſiam, operâ præcipuè *Barnabe* Ieroſolymis illuc ab Apoſtolis miſſi, & *Pauli* quem idem Barnabas Tarſo eodem deduxit: deò vt diſcipuli Chriſti primùm ibi vocati fuerint Christiani; quemadmodum Lucas [i] narrat in Actis. Cur autem priſtinum Discipulorum nomen (quo omnes qui credebant in Chriſtum nominati conſueuerant) ab Apoſtolis ſit mutatum in *Chriſtianorum*, in Diſputatione quę fertur nomine Athanaſij contra Arium hęc adfertur cauſa, quòd cùm multi iam exiſterent nouorum dogmatum auctores, iiſdem pariter ſuos ſectatores vocarent Diſcipulos. Portò deductũ eſſe nomen *Chriſtianũ à Chriſto*, & Chriſti à *Chriſmate* regali nẽmpè vnctione, nemo eſt qui ignoret. Qui verò aduerſùs Ethnicos huius originis ignaros, Eccleſiaſtici tractatores egerunt (putà Iuſtinus [k] Martyr, Tertullianus [l], Lactantius, & alij) quod iidem Gentiles Chriſtianos corrupto vocabulo, ac prauo quodam [ll] intellectu, *Chreſtianos*, & Chriſtum *Chreſtum* nominare cõſueuiſſent; eiuſdem nominis interpretationem deduxerunt à voce χρηστὸς, quod eſt Bonum & commodum. Et quòd ad hæreticos ſpectat; etſi (vt vidimus) ad illorũ diſtinctionem Chriſtianum nomen credentibus eſt inditum; tamen haud multò pùſt & id ipſum iiſdem ęmulati, ſuos ſectatores Chriſtianos etiam appellare non ſunt veriti: quod feciſſe primùm Carpocratianos, auctor eſt Epiphanius [m]. Vnde rursùm ad diſtinguendos veros Chriſtianos à falſis, Catholicum eſt cognomen inuentum; & id quidem ab ipſis Apoſtolis quorum auctoritate vera Dei Eccleſia in eorũ Symbolo Catholica eſt cognominata, vt eà diſcrimina tione ab Hæreticorum conuenticulis cognoſceretur eſſe diſtincta; quemadmodùm egregiè expoſuit Pacianus [n] Barcinonenſis aduerſus Nouatianos. Hoc autem cognomen adeò ſolam veram Eccleſiam obtinuiſſe, vt cùm ſeriò res acta eſt, nulli vnquã hæretici vſurpare auſi fuerint, præter eumdem Pacianum, Auguſtinus [o] affirmat, ſic dicens: *Tenet me iuſtiſſime in Eccleſiæ gremio ipſum Catholicæ nomen, quod non ſine cauſâ inter tam multas hæreſes ſic iſta Eccleſia ſola obtinuit, vt cùm omnes hæretici ſe Catholicos dici velint, quærenti tamen peregrino vbi ad Catholicam conueniatur, nullus hæreticorum vel baſilicam ſuam, vel domum audeat oſtendere.* Eadem vel his ſimilia, & alij. Quomodò verò, vt certiori adhuc & planè indubitatâ, notâ Catholici dignoſcerentur ab Hæreticis & Schiſmaticis, iidem appellati ſint Romani; dicetur inferiùs, cùm agetur de Romanæ Eccleſiæ inſtitutione.

Act. 11.

De nomine Christiano.

k Iuſt. orat. ad Anton. Pium.

l Tert Apolog. cap. 3.

ll Vid. infrà an. 314. VI.

m Epiph. hær. 27.

De nomine Catholico. *De quo ſæpè Baronius ac præcipuè an. 145. & 146.*

n Pac. ep. ad Sympron.

o Aug. cont. ep. Fund. c. 4.

IV.

Christianorum variæ appellationes.

Ceterùm licet (vt diximus) peculiare propriúmque nomen Chriſto credentium fuerit olim, vt Chriſtiani appellarentur; tamen aliis quoque nominibus dicti reperiuntur, & frequentiùs Fratres tum ab ipſo Chriſto [p] Domino, tum ab eius Apoſtolis: perſeuerauitque eadem nomẽclatura in Eccleſia, atque ipſe Chriſtianorum cœtus *Fraternitas* dicta. Cuius quidem appellationis (quòd eius occaſione Fideles infamarentur à Gentilibus de promiſcuitate vxorum) pręclarè Tertullianus [pp] rationem reddidit; ipſorum quoque exprobrans ſpurcitiam Gentilium, qui cùm cetera cuncta propria haberent, vxoribus communiter vterentur; contrà quàm Chriſtiani, apud quos omnia indiſcreta eſſent præter vxores. Iidem ſimilia habent Athenagoras [q] Philoſophus Chriſtianus, Iuſtinus [r] Martyr, & Minutius [f] Felix, cùm eandem calumniam refellunt. Rursùm verò qui olim Chriſtiani, iidem nominabantur Sancti; vt à Paûlo [s] ſepè, ac Lucâ [u], poſteriſque Ignatio, Philone, Polycarpo, Tertulliano, & aliis. At demùm obtinuit vſus, vt illi tantummodò *Sancti* in Eccleſiâ dicerentur, qui eminentiori probatiorique fulgerent morum ſanctitudine. Apud antiquos autem Græcos [x] *Hoſij*, hoc eſt Sancti, honoris causâ dicebantur Sacerdotes. Nominabantur inſuper Chriſtiani olim Credentes, eiúſque nomenclaturæ plura ſunt exempla. Itẽ Fideles [y]; quod etiam nomen ad poſteros eſt dilapſum, & frequentiùs vſurpatum; præſertim Romæ, vbi (vt auctor eſt Ambroſius [z]) qui baptizati ſunt, *Fideles* nominari conſueuerunt: videáſque in vſitatis eiuſdem Eccleſiæ precibus, Chriſtianos ferè ſemper appellari *Fideles.* Vnde & Pontius Diaconus in Vitâ Cypriani *Quid*, inquis, *Chriſtiana plebs faceret, cui de Fide nomen eſt?* Iudæi verò ignominiæ causâ, quòd Dominum in titulo Crucis Nazarenum appellatum noſſẽnt, Chriſtianos pariter Nazarenos nominabant, vt & diximus ſuperiùs (eáque voce ter in die, quando preces perficerent in Synagogis ſuis, maledixiſſe Chriſtianis, ipſique Chriſto, Hieronymus [a] tradit: licèt Epiphanius [b] dicat Iudæos id feciſſe in hæreticos, qui Nazareni vocati Legem vnà cum Euangelio ſeruarent. Verùm cùm ex Apoſtolorum Actis [c] appareat, omnes Chriſtianos à Iudæis æquè dictos eſſe Nazarenos; ad ipſos potiùs quàm ad eo nomine dictos hæreticos, eam pertinuiſſe blaſphemiam exiſtimamus. Sed de his modò ſatis.

p Matth. 13. Luc. 21. Ioan. 20. 25.

pp Tert. Apolog. c. 39.

q Athen. or. pro Chriſt.

r Iuſt orat. ad Anton.

f Min. in Octau.

s Rom. 1. & 15. 2. Cor. 13. Phil. 4. Eff.

u Act. 9.

x Plutar. de oracul. defect. in fi.

y Eph. 1. Coloſ. 1. & 1. Tim. 4.

z Amb. de ſacram. lib. 1. cap. 1.

a Hier. in Iſ. 49.

b Epiph. hær. 29.

c Act. 24.

V.

Thaddævs.

Hoc eodem anno quadrageſimo tertio à Chriſti natali, (vt Euſebius [d] eſt auctor) Thaddævs vnus ex Septuaginta duobus Diſcipulis, Edeſſam Syrię ciuitatem ab Apoſtolis miſſus, vt impleret quod per literas Chriſtum Abgaro

d Euſeb. 1. hiſt. 31.

NAT ABGARVM, ET CONVERTIT EDESSENOS.

eiuſdem ciuitatis Principi, de mittendo ad eum poſt Aſſumptionem ſuam aliquo ex Diſcipulis ſuis, ſcripſiſſe ſuperiùs vidimus; eidem Abgaro vultu diuinitùs ſplendente ſeſe præſentans (vnde & meruit ab eo adorari) ipſum adhuc morbo afflictatum ſanitati reſtituit, ac poſt multa alia miracula vniuerſum eius populum ad fidem cõuertit. Quæ quidem vt facta ſint, pluribus deſcripſit idem Euſebius ex antiquis eiuſdem ciuitatis monumentis è Syriacâ lingua in Græcam tranſlatis. Quod autem hunc Thaddæum nonnulli ex duodenario Apoſtolorum numero fuiſſe tradunt, de eò dicetur anno ſequenti.

IESV CHRISTI

AN. 44.

CLAVDII IMP.

AN. 2.

I.

a *Dio lib. 60.*

IACOBI APOSTOLI MARTYRIVM.

ANNO Chriſti quadrageſimo quarto, Claudio[a] Aug. ſecundùm, & C. Licinio Largo Coſſ. nouus Iudæorum Rex Agrippa, inter alia quæ iiſdem Iudæis primo ſui Ieroſolymam aduentu contulit beneficia, vt eorum magis ſibi gratiam conciliaret, Eccleſiam perſequi aggreſſus, IACOBVM Apoſtolum, filium Zebedæi, Ioannis fratrem, capite truncari iuſſit: quod narrat ſummatim Lucas[b], eumdem Agrippam vocans Herodem, quòd iſto cognomento eſſet. Ceterùm ex Clemente Alexandrino, maiorúmque traditione Euſebius[c] ſcribit, eum qui Iacobum adduxiſſet in iudicium, cùm eum tam fortiter Chriſti nomen confiteri cerneret, & ipſum ſe Chriſtianum profeſſum eſſe; cùmque ambo ſimul ad ſupplicium ducerentur, eumdem à Iacobo veniam poſtulaſſe, Iacobum autem ei pacem cum oſculo dediſſe, & ſic vtrumque ſecuri vitam finiſſe. Quod verò aliorum relatione Hieronymus[d] recitat, immolatum Iacobum die ſecundâ Paſchatis, haud conſtare poſſe videtur, quandoquidem Lucas[e] ſcribit, Herodem cùm poſt necem Iacobi Petrum ipſum apprehendiſſet, licèt eius necis cupidiſſimum, ab ea tamen abſtinuiſſe vſque ad dies Azymorum elapſos.

b *Act. 12.*

c *Euſeb. 2. hiſt. 8.*

d *Hier in Ezech. 43.*

e *Act. 12.*

II.

VTRVM PROFECTVS FVERIT IN HISPAN. AN

f *Breuiar. Tolet. inſtit. à Iſid. Ec.*

Denique quod Hiſpaniarum Eccleſiæ[f] profitentur, eumdem Iacobum Apoſtolum anteà in Hiſpanias eſſe profectum, & ibi primum omnium prædicaſſe Euangelium; inde non leuis de ea re quamplurimis dubitandi occaſio eſt orta, quòd conſtet ipſum omnium Apoſtolorum primum martyrio ex hac vita migraſſe, atque etiam antequàm Apoſtoli in ſuas prouincias diuiderentur. Itaque cùm longè poſt iſta tempora aliquando contigiſſet, vt Epiſcopus Eccleſiæ Compoſtellanæ ſumens ſibi maiora conceſſis, erigeret ſe aduerſus Epiſcopum Toletanum; eáque res declamata[g] eſſet in magno illo Concilio Lateranenſi ſub Innocentio Tertio, vendicante ſibi Compoſtellano ius non parendi Toletano, eò quòd Eccleſia Compoſtellana ſuper omnes Hiſpaniarum Eccleſias dupli ci ratione eſſet, vt aiebat, tum quòd Iacobus ibi quieſceret corpore, tum quòd in Hiſpania prædicaſſet Euangelium; ille aduerſarium ſibi acerrimè expertus eſt Rudericum Ximenium Archiepiſcopum Toletanum: qui, quod attinet ad poſteriorem rationem, abſolutè negauit eumdem Apoſtolum vnquam ingreſſum eſſe in Hiſpaniam, aſſeruitque id tantùm ſe accepiſſe cùm iunior eſſet à religioſis quibuſdam feminis. Quapropter & indignum putans vt in re tanta iis fides adhiberetur, nullam de his mentionem haberi voluit in ea quam conſcripſit Hiſtoria. Hic enim ille fuit inſignis Rudericus Toletanus, rerum Hiſpanicarum ſcriptor ore omnium prædicatus: cuius, fateor, perculſus auctoritate, reuocarim in dubium, quæ cùm ab aliis, tum à nobis pſis olim de aduentu Iacobi in Hiſpaniam dicta ſunt; cùm præſertim hæc tanta aſſerta ab ipſo fuerint in tanta Synodo, & coram tanto Pontifice Romano, ac denique ſine aduerſarij vel minima redargutione. Qui cùm nullum prorsùs citaretit ſententiæ ſuæ antiquiorem aſſertorem, (quantumlibet benè inſtructus veniſſet, & ardentiori animo, vt ipſa Acta declarant, rem egerit) puto eum ſponte abſtinuiſſe à citatione fabuloſi Turpini, (ſi tamen illo tempore commentitius ille liber ſcriptus erat) & pſeudo-Iſidori, itémque eorum quæ falsò iactantur nomine Bedæ, vel aliorum quos eius ſententiæ fautores poſteà prodidere. Nam quòd ſpectat ad ea quæ de re iſta feruntur Calliſti Papæ Secundi nomine monumenta; tantum abeſt vt ea Compoſtellanus aduerſus Toletanum produxerit, vt contra ipſa Toletanus eiuſdem Calliſti Papæ auctoritate Compoſtellanum refellerit.

g *Narrat. Garſ Loaiſa in Collect. Conc. Hiſp. in decreto Gundemari.*

III.

VNDE HISPANIA RECIPERIT EVANGELIVM.

h *Innoc. ep. ad Decent.*

i *Greg. Sept. l. ep. 64. ad Rege Hiſp.*

Ceterùm ſi conſulatur antiquitas vnde prouenerit Euangelij prædicatio in Hiſpaniam; duo id ſanctiſſimi atque doctiſſimi Romani Pontifices, Innocentius Primus, & Gregorius Septimus conſcripſerunt: quorum ille[h] omninò negat aliquem vnquam Apoſtolorum docuiſſe in Hiſpania, ſed eos tantùm illic prædicaſſe, qui ab Eccleſia Romana in eam prouinciam miſſi eſſent: iſte[i] verò indubitatè aſſerit, Roma à Petro & Paulo Apoſtolis ſeptem Epiſcopos directos fuiſſe in Hiſpaniam, nec aliunde eos populos quàm ab Eccleſia Romana ſuſcepiſſe exordium religionis. Quis autem ex his non intelligat, ignotum prorsùs ad ea vſque tempora fuiſſe, aut certè minimè creditum, Iacobi in Hiſpaniam acceſſum? itémque ſeptem illos Epiſcopos, non eiuſdem Iacobi (quod recentiores tradiderunt) fuiſſe diſcipulos, ſed Principum Apoſtolorum Petri & Pauli?

IV.

DE S. IACOBI TRANSLATIONE IN HISPANIAM.

Quod autem ſpectat ad Tranſlationem eius venerandi corporis Ieroſolymis in Hiſpaniam, citatur epiſtola Leonis Papæ Tertij, qui poſt ſeptingentos quinquaginta annos ſedere cœpit, quâ aſſeritur facta hoc eodem anno quo ipſe paſſus eſt: tunc & fuiſſe à diſcipulis eius ſublatum corpus, quod canibus atque volucribus expoſitum fuerat; & nauigio impoſitum, Iriam Flauiam Gallæciæ vrbem delatum eſſe, inde verò Compoſtellam: factum autem vt vrgentibus in Chriſtianos perſecutionibus, mortuiſque illis qui tantum theſaurum detulerant & occuluerant, locus penitùs remanſerit incognitus, omniſque eius rei memoria perierit, quouſque eiuſdem Leonis Papæ tempore ſub Alphonſo Caſto Gallæciæ Rege in lucem emerſit: de quo dicetur ſuo loco. Fuiſſe autem id eatenùs penitùs ignoratum, in argumentum deduci poteſt, quod Venantius Fortunatus, qui

poſt

Digitized by Google

puit quingentos abhinc annos ſcripſit, in carmine de Bodegiſilo Duce, cùm relegit cuiuſque prouinciæ vel ciuitatis celebriores in illis poſitos Sanctos, neſciens eumdem Iacobum Apoſtolum fratrem Ioannis Ieroſolymis fuiſſe tranſlatum, ait ipſius corpus adhuc fuiſſe ibidem Ieroſolymis venerationi expoſitum: cùm verò ad Hiſpaniam peruenit, qui in ea celebrior haberetur, Vincentium martyrem nominat, nec clariorem in ea prouincia aliquem agnoſcit. Sed de his, déque ipſo Iacobo hactenùs.

[Quæ hîc poſita ſunt de S. Iacobi in Hiſpaniam profectione, déque eius corporis tranſlatione, huc in priſtinum locum à nobis tranſlata ſunt ex Tomo IX. Annalium an. 816. vbi retractauit Baronius quæ pro eadem profectione dixiſſet olim in Notis ad Rom. Martyrol. 25. Iulij, ad quas remiſerat hunc anon Lectorem: qui ſi iſta cupit vberiùs tractata videre, adeat an. 816. Sed aduerſus ipſum conſurrexit pro ſuarum Eccleſiarum traditione vniuerſa Hiſpania, multis ea de re à quocumque hominum genere editis ſcriptis: quæ ſi vidiſſet Baronius, etiamſi non id neceſſe ò eunctos quod valunt, ſunt tamen eiuſmodi vt eum potuerint in priori ſententiâ continere. Nec ſanè diſplicet zelus eorum: ſed vix eſt vt alicui homini non Hiſpano probari poſſit affectus ille nimius, quo in ſancti viri memoriam, cunctis Catholicis venerandam, inuehi gaudent. Gaudeant magis in fide perſtare, quam ſiue ab ipſis Apoſtolis, ſiue ab eorum ſucceſſoribus acceperunt; & præteritorum memores, in timore & tremore ſalutem ſuam operentur. Quod verò pertinet ad Corpus Apoſtoli; gloriatur & Toloſa noſtra de poſſeſſione illius, aut certè magnæ partis. Nec quæ aduerſus hanc aſſertionem protulit vnus ex recentioribus hiſtoricis Hiſpanis, (nempè Maurus Caſtal. Ferer in Hiſt. S. Iacobi lib. 3.), eiuſmodi ſunt vt id negent. Aiunt illi quidem, eſſe Compoſtellæ corpus S. Iacobi; ſed non dicunt eſſe integrum. Vt autem aliqua Eccleſia dici poſſit habere corpus alicuius Sancti, vt ıt locus eo nomine venerationi ſit omnibus, ſatis eſſe ſi vel eius particulam poſſideat, demonſtrabitur inferiùs an. 55. num. III. IV. Nec tamen hæc dixerim animo conuellendi opinionem de corpore S. Iacobi exiſtente Compoſtellæ, ſed potiùs vt moneam, non minori eam Eccleſiam venerationi eſſe debere, etiamſi non integrum poſſideat.]

AN INTEGRVM CORPVS EIVS.

V. PETRVS IN CARCEREM TRVDITVR. c Act. 12.

Videns autem Agrippa Rex (quem, vt diximus, Lucas Herodem appellat) ſe placuiſſe Iudæis in occidendo Iacobo; ipſum quoque Petrum carceri mancipauit, volens poſt dies Azymorum producere eum populo. Rem geſtam narat Lucas[k]; additque *orationem tunc factam eſſe ſine intermiſſione ab Eccleſia ad Deum pro Petro*. Magno ſi quidem terræmotu Eccleſia Chriſti tunc cócuti viſa eſt, dum ipſa petra in fundamento locata tanta agitatione quaſſari cóſpiceretur. Ideóque etſi alios cóplures Apoſtolorum carcere incluſos ſæpè legamus; de nullo tamen ipſorum vniuerſam Dei Eccleſiam adeò ſollicitam fuiſſe reperimus. Audiuit quoque Deus deprecationem eorum, & vinctum ſuum non deſpexit. Nam ipsâ nocte præcedente diem quo producturus eum Rex eſſet, cùm dormiret inter duos milites duabus catenis vinctus, & à pluribus aliis militibus cuſtodiretur; adſtitit Angelus Domini, qui eum mirabiliter liberauit: ipſe verò poſt quam ſuos inuiſit, mox Hieroſolymis diſcedens abiit in alium locum: Rex autem cùm requiſiſſet eum, & non inueniſſet, inquiſitione factâ de cuſtodibus, iuſſit eos duci ad ſupplicium. Hæc pluribus Lucas. Porrò Petri VINCVLA, velut nobiliſſimæ victoriæ glorioſa trophæa, omnium ferè Patrum egregiis celebrata præconiis, in Eccleſia ſunt perpetua memoria conſecrata: quæ quidem in manus deueniſſe cuiuſdam ex Agrippæ familiaribus, ſed in Chriſtum

ECCLESIA PRO EO SOLLICITA.

DE EIVS VINCVLIS.

credentis, ac per manus fideliter delata fuiſſe per quatuor ſæcula, & tandem patefacta, Metaphraſtes[l] ex antiquioribus monumentis memoriæ tradidit: ſed de eorum inuentione agetur ſuo tempore, ſub Theódoſio Iuniore Auguſto.

l Die 1. Aug. ap. Sur. tom. 4.

VI. m Act. 12. QVID PETRVS POST LIBERATIONEM.

Quod verò ſubdit Lucas[m], Agrippam poſt hæc deſcendiſſe Cæſaream; & iratum Tyriis & Sidoniis, placatum eſſe ab eorum legatis opera Blaſti Præfecti ipſius cubiculi: mirabitur certè aliquis eiuſmodi appendicem ad hiſtoriam de Petro è carcere liberato additam eſſe, qui cauſam irarum Agrippæ in Tyrios & Sidonios ignorârit, quã illam eſſe exiſtimamus, quòd cùm Petrus ab Angelo liberatus Ieroſolymis receſſiſſet, in eas Palæſtinæ maritimas regiones venit, ac ibi poſitas inuiſit Eccleſias atque compoſuit: ideóque in eos populos commotus fuerit Agrippa, quòd eum ſuſcepiſſent ac coluiſſent, quẽ ipſe neci tradere quæſiſſet. Porrò inter alia tunc ibi à Petro geſta, vnũ ex his qui ipſum ſequebantur Sidoniis dediſſe Epiſcopum; ex vetuſtioribus chartis idem qui ſuprà Metaphraſtes[n] ſcribit, dum varia recenſet itinera quæ Petrus tunc peregit: quem & ait peragratâ Syriâ Antiochiam deueniſſe, atque inde Capadociam, Galatiam, Pontum, Paphlagoniam, Bithyniámque perluſtraſſe, & Epiſcopos vbique ordinaſſe. Sed quod addit, poſteà rediſſe Ieroſolymã; nos ab eo in hoc diſſentientes, potiùs eum Romam verſus iter direxiſſe aſſeueramus; quippe quem hoc ipſo anno ſecundo Claudij illuc aduenîſſe, conſentiant omnes: Verùm anteà Galatiam, Pontum, Cappadociam, Aſiam, & Bithyniam perluſtraſſe, æquè SS. Hieronymus[o] Leo[p], & alij teſtantur.

n Metaph. die 29. Iunij ap. Sur. tom. 4.

o Hier. de Script. Eccl. in Petro. p Leo ſer. 1. in natal. Ap.

VII. DE DIVISIONIS APOSTOLORVM TEMPORE. q Ap. Bed. Retract. in Act. cap. 8.

Sed antequàm de eius Romam aduentu agamus, de ceterorum quoque Apoſtolorum in diuerſas Orbis prouincias ad prædicãdum Euangelium profectione, paulò accuratiùs agere operæpretium exiſtimamus. Ac primùm quod ad tempus attinet, quem securè ſiue ex Græcis ſiue ex Latinis auctoribus ſequeremur, inuenimus neminẽ. Nam imprimis ne aliqua habeatur ratio apocryphi illius ſcripti, quod Melitonis[q] Sardenſis Epiſcopi nomine circumfertur, quo aſſeruntur Apoſtoli anno ſecundo ab Aſcenſione Domini per Orbem diuiſi, in externis prouinciis Euangelium prædicaſſe; Acta ipſa Apoſtolorũ à Luca conſcripta perſpicuè prohibent. Apollonij[r] verò quod Euſebius recitat teſtimonium, inhibuiſſe Chriſtum Apoſtolis ne ante annum duodecimum à ſuâ Aſcenſione (qui incidit in quartum Claudij Imperatoris) recederent Ieroſolymis, iam ſuperiùs falſum eſſe demonſtrauimus; rurſúſque confutari poſſe videtur Marci Euangeliſtæ auctoritate. Hic enim cùm Euangelium ſuum poſt diuiſos in Orbem terrarum Apoſtolos ſcripſiſſe ſignificet, dum in fine ait[s] *Illi autem prædicauerunt vbique, Domino cooperante, & ſermonem confirmãte ſequentibus ſignis*; conſtétque eum illud anno ſequenti ſcriptis conſignaſſe: hac ratione liquidò ſatis apparet, ſaltem biennio ante tempus ab Appollonio definitum, Apoſtolos in Orbis prouincias eſſe profectos. Cùm igitur ante ſequentem annum quo Marcus ſcripſit, Apoſtoli iam per mundum diuiſi eſſent, nec ante præſentem annum id contigiſſe, ex iis quæ dicta ſunt perſpectũ habeatur: omninò fateri cogimur, id hoc ipſo Claudij an-

r Ap. Euſ. 5. hiſt. 17.

s Marc. 16. in fin.

no

no ſecundò factum eſſe. Sicut enim poſt necem Stephani, vniuerſi qui erant Ieroſolymis Diſcipuli diſperſi ſunt (vt ait Lucas ſ) præter Apoſtolos; ita etiam ſecundâ hâc in Eccleſiam excitata perſecutione, qua præcipuè ipſi appetiti ſunt Apoſtoli, factam eſſe eorum diſperſionem, ſeu magis dicere velimus Diuiſionem, par eſt credere. Cùm enim quo loco in Iudæa conſiſterent, perſequente illos Agrippâ non haberent; à Iudæis ſic pulſi [n], neceſſariò ad Gentes profecti ſunt. Licèt enim de prædicando Gentibus Euangelio iam tunc Apoſtoli iniiſſent cõſilium, cùm diuinâ præuiâ reuelatione à Petro eſſet iiſdem Gentibus apertum Eccleſiæ oſtium; (nam & eâ occaſione Matthæum jam ante triennium ſcripſiſſe Euangelium, quod profecturus eſſet ad Gentes, antiqui [x] tradiderunt:) vt tamen id maturarent, Agrippæ perſecutione compulſi fuiſſe videntur. Quod autem ad diem eorumdem Diuiſionis attinet, decima-quinta Iulij in aliquibus Martyrologiis [y] eius rei perpetua memoria conſecrata reperitur.

s Act. 8.
n Chryſoſt. hom. 70. in Matt. 22.
x Euſeb. 3. hiſt. 15. & alij.
y Bed. Vſuar. & alij.

[Diuiſionem Apoſtolorum cùm alij in alios annos referant, Hiſpani illi qui contra Baronium ſcripſerunt vt ſuam tueantur traditionem de S. Iacobi in Hiſpaniam acceſſu, nonnullis haud adeò contemnendis coniecturis & argumentis probare nituntur tunc contigiſſe quando Petrus & Ioannes petierunt Samariam, vel etiam poſt Domini Aſcenſionem, & aduentum Spiritûs ſancti, etiamſi non ſtatim omnes ad ſuas prouincias profecti fuerint. Quorum tamen argumenta ſunt alij qui eadem licèt cum ipſis de acceſſu S. Iacobi ſentientes, aliis certis (vt putant) rationibus refellunt: eûmque, opinor, alij qui iſtorum rurſus argumentationes confutabunt. Vt nouum profectò ipſimet ruinæ periculum afferri videantur ædificio, quod tam debilibus fulcimentis ſtabiliunt.]

VIII.
DE SYMBOLO APOSTOLORVM.

Cùm autem profecturi eſſent, ne vllâ ex parte aliqua vel apparens inter eos in annuntiatione Euangelij diuerſitas eſſet, communi conſilio quoſdã Fidei Canones, quibus vniuerſam Chriſtianam fidem perſtringentes ſtabilirent, conſtituerunt; quos proprio nomine Dei Eccleſia SYMBOLVM APOSTOLORVM dicere con ſueuit; vel quòd ſinguli ad illud perficiẽdum attulerint ſuum ſymbolum, (quâ ratione, ante necem Iacobi dicendum eſſet confectum) vel quoniam qui verè Chriſtiani eſſent, eo ſymbolo velut teſſerâ militari, aut indicio dato, ab iis qui falsò Chriſtum prædicarent, dignoſcerentur: quam vtramque Symboli ſignificationem Ruffinus in præfatione ipſius expoſitionis declarauit: Inſuper addens, idcircò eoſdem Fidei articulos nõ ſcribi chartis atque membranis, ſed retineri cordibus Apoſtolos voluiſſe, vt certũ eſſet hæc neminem ex lectione, quæ interdũ peruenire etiam ad Infideles ſolet, ſed ex Apoſtolorũ traditione didiciſſe. Nam & illud ſine ſcripto ab Apoſtolis traditum eſſe teſtantur etiã Hieronymus, Ambroſius [a], Auguſtinus [b], & alij. Idémque Ambroſius [c], æque ac Ruffinus, comparat illud militiæ ſacramento, quo milites in tẽtoriis, bellatores in præliis, vti conſueuerunt. Et apud Auguſtinum quodam ſermone [d] de tempore legitur, quod Græcè *Symbolum* dicitur, Latinè *Collationem* nominari; quia collata in vnum totius Catholicæ Legis Fides Symboli colligitur breuitate. Adduntur & ibidem ſingulorum Apoſtolorum, quas eidem Symbolo contuliſſe creduntur, ſingulæ ſententiæ. Ac licèt is ſermo, an ſit Auguſtini à quibuſdam reuocetur in dubium; cuius tamen ſit nihil intereſt, cùm de iiſdem ſingulis duodecim Apoſtolorum diſtinctis elogiis, ſuppetant etiam aliorum teſtimonia [e] Patrum.

TRADITVM ABSQVE SCRIPTO.
z Hier. ep. 61. ad Pammach.
a Ambr. ep. 81. ad Siric.
b Aug. de fid. & oper. c. 9.
c Ambr. lib. 3. de Virg.
d Aug. ſer. 115.
e Leo ep. 96. ad Pulcher. Venãt. Fortun. in præf. expoſ. Symb. Alb. Flac. de Offic. Eccleſ. c. 22. Rabã. de inſtit. cler. lib. 2. c. 56. & alij.

His igitur ſic ab Apoſtolis inſtitutis, & ſicut Symbolo, ita etiam aliis abſque ſcripto Traditionibus Eccleſiæ impartitis; iidem diuiſerunt ſibi ad quas ſinguli proficiſcerentur Orbis terræ prouincias. Omittimus hîc recenſere quæ de ea re in pſeudo-Prochoro commenta leguntur; ex quo fortaſsè acceperunt, qui ſorte prouincias tradunt [f] eſſe diuiſas. Nec aſſentimur dicẽtibus, pro ratione impetrati doni Linguarum, cuique illam eſſe tributam prouinciam; quaſi velint Apoſtolos, etſi linguarum omnium donum accepiſſent, vnumquemque tamẽ peculiari alicuius prouinciæ vſum fuiſſe ſermone. Sicut enim non admittunt Patres [g], Apoſtolos poſt acceptum Spiritum ſanctum, qui illos doceret omnia, ac cuncta ſuggereret, res agendas, tanti præſertim põderis, ſorti commiſiſſe: ita eoſdem omnes omnium hominum linguis æquè locutos eſſe conſentiunt. Sed & hæc omnia de diuiſione prouinciarum, diuinâ aliquâ demonſtratione, & Spiritûs ſancti ſpeciali inſtinctu eſſe peracta, nemo dubitare poterit, qui apud Lucam [h] animaduerterit; nihil ferè aliquem ipſorum abſque præuiâ eiuſdem Spiritûs admonitione agere præſumpſiſſe.

SPIRITVS S. INSTINCTV FACTA DIVISIO PROVINCIARVM.
f Socr. lib. 1. c. 15. & alij eum ſecuti.
g Chryſ. in Act. Bed. Oecum. Gloſ. & alij.
h Act. 8. 13. 16. &c.

X.
PETRVS ROMAM PETIT.

Sed vt in quas ſinguli ſint profecti prouincias, ex antiquis Scriptoribus breuiter oſtendamus; imprimis PETRVM hoc anno ſecundo Claudij Imp. veniſſe ROMAM, Euſebius [i], Hieronymus [k], & reliqui omnes qui de tempore egerunt, affirmant; vt nulla de eo relicta ſit dubitatio, vel penes eos contradictio. De ipſo verò eiuſdem Petri in vrbem aduentu, teſtes præterea ſunt Irenæus [l], Tertullianus [m], Hippolytus [n], Cyprianus [o], Arnobius [p], Lactantius [q], Optatus [r], Ambroſius [s], Auguſtinus [t], Seuerus [u], Prudentius [x], Philaſtrius [y], Oroſius [z], Proſper [a], Maximus [b], Petrus [c] Chryſologus, Arator [d], ac cæteri Latinorum qui de rebus Eccleſiaſticis commentarios edidẽre; ex Græcis verò Papias [e], Caius [f], Dionyſius [g] Corinthius, Petrus [h] Alexandrinus, Euſebius [i], Chryſoſtomus [k], Cyrillus [l] Alexandrinus, Theodorus [m], Sozomenus [n], & ceteri iuniores omnes: idque ipſum SS. Oecumenicæ Synodi ſuis Actis, Romani Pontifices ſuis Epiſtolis Imperatores ſuis Edictis confirmârunt: ac denique (vt vno verbo rem abſoluam) memoria de Petri Romam aduentu, & erectâ ſibi illic Cathedrâ Pontificiâ, adeò omni ſcriptionum genere meruit conſecrari, vt nec cuiuſuis perfrictæ frontis hæreticus vel ſchiſmaticus, eorum qui ante noſtrum ſæculum vixerunt, auſus vmquam fuerit de eo vel leuiter dubitationem mouere. Vnde & grauiſſimus auctor Optatus [o] Mileuitanus aduerſus Parmenianum Donaſtitam agens, *Negare non potes*, inqit, *ſcire te in vrbe Româ Petro primùm Cathedram Epiſcopalem eſſe locatam; in qua ſederit Apoſtolorum Caput Petrus*, &c. Et certè conſentaneum fuit, vt ad primatiam Orbis vrbem primarius Eccleſiæ vniuerſalis paſtor dirigeretur; & (quod ait præclarè S. Leo [p]) Princeps Apoſtolici ordinis ad arcem Romani deſtinaretur Imperij; vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur ſalutem, efficaciùs ſe ab ipſo capite per totum mundi corpus effunderet; & vbi eſſent omnium nationum homines, ibi confutarentur omnes dæmonum

i Euſeb. in Chron.
k Hier. de Script. Eccl. in Petro.
l Iren. l. 3. c. 3.
m Tertull. de præſcrip.
n Ap. Prudẽt. in periſt.
o De vnit. Ec. & alibi.
p Aduerſ. Gen. & in Pſal. 106.
q Lib. 4. c. 21.
r Lib. 2. cõt. Parm.
ſ Ser. in natal. Apoſt. & alibi.
t Ser. 7. in natal. Apoſt. & alibi.
u Lib. 2. hiſt.
x In Periſteph.
y De hæreſ. cap. 30.
z Li. 7. c. 6.
a 4. de prædict. 13.
b Serm. 1. & 5 in natal. Apoſt.
c Serm. in natal. Apoſt.
d In Act.
e Ap. Euſeb. 2. hiſt. 15.
f Ap. Euſeb. 2. hiſt. 24.
g Ap. Euſeb. 4. c. 24.
h Can. 3.
i 2. hiſt. 13. 14.
k Hom. de Pet. & Paul.
l Cyril. ep. ad Caleſt.
m Theod. l. 1. hær. fab. in Simon. & ep. ad Leon.
n Sozom. lib. 4. cap. 14.
o Op. lib. 2.
p Leo Ser. 1. in natal. Apoſt.

cultus; ac denique ibi omnium ſacrilegiorum impietas deſtrueretur, vbi diligentiſſima ſuperſtitione habebatur collectum quicquid vſquam fuerat vanis erroribus inſtitutum. Quod verò ad rei geſtæ hiſtoriam pertinet; quibus itineribus, quibúſve ſociis comitatus Petrus Romam aduenerit, neminem qui deſcribat inuenimus, præter vnum Metaphraſtem [q]; qui eius iter Antiochiâ Romam relegens, ordinatas etiam in via Eccleſias ſummatim recenſuit. Sed quòd certo auctore ea ſcripta careant, & in multis fide vacillent, libentiùs hîc recenſere omittimus. Eſt tamen Neapoli in Campania percelebris memoria, vbi idem Princeps Apoſtolorum cùm eò delatus nauigio eſſet vnà cum ſuis, Miſſam celebrauit. Memorántque inſuper alia loca, per quæ Neapoli Romam veniens pertranſierit, ſed de iis, aliiſque eiuſmodi incertis rebus, quid potiſſimùm affirmare debeamus non ſatis conſtat. De Romanâ verò Eccleſiâ ab eo inſtitutâ, dicetur anno ſequenti. Intereà de ceteris agendum Apoſtolis, eo ordine quo à Lucâ recenſentur in Actis [r].

q Metaph. 29. Iunij.
r Act. 1.

XI.
IOANNES VBI PRÆDICAVERIT.

IOANNEM igitur Zebedæi filium, fratrem Iacobi, migraſſe in Aſiam (Minorem ſcilicèt;) teſtes ſunt Origenes [ſ], Euſebius [t], Gregorius [u] Nazianzenus, Ioannes [x] Chriſoſtomus. Vnà verò cum Ioanne profectam eſſe ſanctiſſimam Dei-Genitricem, & Epheſi apud eum habitaſſe, non obſcurè indicant Patres Concilij Epheſini Epiſtolâ ad Clerum Conſtantinopolitanum ſcripta [y]; etiamſi iſta opinio haud facilè ab Epiphanio [z] admittatur. Magdalenam etiam vnà cum Lazaro Epheſi egiſſe, nonnulli ex Græcis [a] tradiderunt; ſed Latinis magis aſſentimur, aſſerentibus (quod dictum eſt ſuperiùs) ipſos in Gallias migraſſe, & ibi quieuiſſe: quod etiam vetus traditio firmat, & quòd hodiéque eorum corpora ibi colontur. Igitur Ioannes in Aſiam profectus, eas prouincias quibus iam Petrus (vt vidimus) Euangelium annuntiauerat, & Eccleſias complures erexerat; prædicatione ſuâ excoluit. A quo & ſeptem illæ in Aſia poſitæ Eccleſiæ, ad quas ipſe ſcripſit in Apocalypſi, fundatæ traduntur. At verò *Epheſinam* à Paulo fundatam, à Ioanne curatam eſſe, auctor eſt Irenæus [b]; & certò probari videtur ex iis quæ de Pauli illic prædicatione, & morâ triennij inferiùs dicentur: ſicut & eumdem Paulum complures alias eiuſdem regionis Eccleſias fũdâſſe, ſatis ex eo colligitur, quòd Lucas in Actis demonſtret eum diuerſas Aſiæ prouincias prædicando peragrâſſe; ipſe verò Paulus [c] alibi teſtetur, ſe minimè prædicaſſe vbi iam receptum eſſet Euangelium, ne ſuper alienum fundamentum ædificare videretur. Quapropter magis aſſentimur Epiphanio [d], dicenti Ioannem poſt ætatem ſenectam iuſſu Spiritûs ſancti curam iniiſſe Aſianæ Eccleſiæ: & quod Hieronymus [e] dicit, totas Eccleſias Aſiæ ab eodem Ioanne eſſe fundatas, ſic intelligimus, vt eas adhuc nouellas verbis atque ſcriptis firmiter ſtabilierit, cùm ea in regione complures hæretici agerent, de quibus dicetur ſuis locis.

ſ Orig. lib. 3. in Geneſ.
t Euſeb. 3. hiſt. 1.
u Naz. orat. in Arian.
x Chryſ. ho. in 12. Apoſt.
y Act. Conc. Epheſ. edit. Pel. tom. 2. cap. 16.
z Epiph. hær. 78.
a Cedr. & Zonar. in Leo Philoſ. Apud Baro. in Not. ad Martyrol. 22. Iul.
b Iren. lib. 3. c. 3 in fin. Ap. Baron. an. 97.
ECCLESIA EPHESINA.
c Rom. 15.
d Epiph. hæreſ. 51.
e Hier. de Script. Eccl. in Ioan.

XII.

Multa inſuper in pſeudo-Prochoro leguntur de eiuſdem Ioannis in Aſia geſtis, ac præſertim Epheſi, ſed prorsùs fabuloſa: vt inter alia, quæ habet de templo Dianæ Epheſiæ Ioânis virtute proſtrato; quod conſtat integrum permanſiſſe vſque ad Galieni Imp. tempora, quando (vt auctor eſt Iulius [f] Capitolinus) à Gothis expilatum & concrematum eſt. Res verò ab eo geſtas in Phrygiâ, ac præſertim Hierapoli vſque ad Philippi aduentum, recitat Metaphraſtes [g]: Ad Parthos quoque acceſſiſſe, titulus primæ ipſius Epiſtolæ, quæ olim *ad Parthos* inſcripta legebatur, facilè monſtrat. Sed & ad vlteriores Orientis partes penetraſſe, atque Baſſoras Chriſtianâ fide imbuiſſe, ex eiuſdem populi à maioribus acceptâ traditione ſcripſerunt Patres [h] Societatis IESV, qui noſtris temporibus ad Indos Euangelicæ prædicationis cauſa profecti ſunt.

f Capit. in Galien.
g Metaphr. die 5. Sept.
h In litter. Script. an. Dom. 1555.

XIII.
DE IACOBO ZEBEDÆO.

DE IACOBO Ioannis germano, qui ſequitur ordine apud Lucam, nihil eſt quod dicamus; quem ante iſtiuſmodi Apoſtolorum diuiſionem ab Herode Agrippa necatum vidimus.

XIV.
DE ANDREA.

ANDREAS autem, ad Scythas miſſus traditur ab Origene [i] & Euſebio [k]. In Græciam verò inde deſcendiſſe, & in Epirum veniſſe, teſtantur Gregorius [l] Nazianzenus ac Chryſoſtomus [m]. Sed ex recentioribus Græcis Nicephorus Calliſtus [n], & alius Nicephorus [o] Epiſcopus Conſtantinop. præter alia quæ habent de Andreæ peregrinationibus tradunt ipſum etiam Byzantij in Thracia Eccleſiam erexiſſe, & Epiſcopum conſtituiſſe; idémque de Nicæa in Bithynia alij [p] ferunt. Sed hæc omnia ex Apocryphis: nam eas Eccleſias à Petro primùm eſſe erectas, datóſque eis Epiſcopos, diſertè profeſſus eſt poſtea Agapetus Papa litteris de Mena à ſe ordinato Epiſcopo Conſtantinopolitano conſcriptis, quæ fuerunt in Quinta Synodo [q] recitatæ. Scribunt prætereà Sophronius [r], & Dorotheus [ſ] Andream non tantùm miſſum ad Scythas, (quod teſtantur & ceteri) ſed etiam ad Sogdianos, Sacos, & Æthiopas.

i Orig. lib. 3. in Geneſ.
k Euſ. 3. hiſt. 1.
l Naz. orat. in Arian.
m Chryſ. ho. de 12. Apoſt.
n Nic. 2. hiſt. 39. & lib. 8. cap. 6.
o Chron. Niceph.
p Abd. in Andr.
q Act. 2. Quint. Syn.
r Ap. Hier. de Script. Eccl.
ſ Dor. in Synopſ.

XV.
DE PHILIPPO.

PHILIPPVS Aſiam Superiorem Euangelio traditur [t] excoluiſſe, & aliquam partem Scythiæ peragrâſſe, atque vnà cum Bartholomæo aliquo temporis ſpatio Euangelium annuntiaſſe. Quod verò & alibi [u] aſſeritur Gallis etiam Chriſtum prædicaſſe; haud eſt dubium *Galatis*, loco *Gallis* reſtituendum eſſe: nam Galatæ Gallorum [x] colonia partem Phrygiæ incoluere. Sed quod ſpectat ad Theologiam Phrygum: non Martem, nec ſerpentem (vt aliqui fabulantur auctores,) colebant, ſed quos Euſebius [y] alibi deos ſcribit.

t Niceph. l. 2. c. 39. Metap. 15. Nouem.
u Ap. Iſid. de Vit. & obit. Sanct. c. 75. & Breuiar. Tolet.
x Plin. lib. 5. cap. vlt.
y Euſeb. 1. de præpar. 4.

XVI.
DE THOMA.

THOMAM imprimis ad Parthos profectum eſſe, ſcribunt Origenes [k] & Euſebius [l]: ad Indos quoque penetraſſe, tradit Gregorius [m] Nazianzenus; & in Æthiopiam perrexiſſe, indicat Ioannes [n] Chryſoſtomus, cùm ait illum dealbâſſe Æthiopas. Eidem inſuper adſcribitur quod ait Theodoretus [o] Parthos, Perſas, Medos, Brachmanos, Indos, aliaſque nationes finitimas Chriſti Euangelium ſuſcepiſſe. Prætereà ad Taprobanam inſulam veniſſe, Nicephorus [p] tradit; nonnulla tamen apocrypha miſcens de eodem Apoſtolo abire ad longè poſitos populos detrectante, & Domino illi apparente. Sunt & alia incerti auctoris, tamẽ Ioânis [q] Chryſoſtomi nomine inſignita; quibus fertur, Thomam tres illos Magos qui Chriſti præſepe adiêre baptiſmo initiaſſe, & ſocios in prædicatione Euangelij ſecum duxiſſe; idque ipſum apud Sophronium [r] legitur, & alios. Et qui apud Indos noſtris temporibus reperti ſunt Chriſtiani in regione Narſingenſium & Cbrangauore [ſ], certâ traditione affirmant, eumdem Apo-

k Orig. lib. 3. in Gen.
l Euſeb. lib. 3. hiſt. cap. 1.
m Naz. hom. ad Arian.
n Chryſ. ho. de 12. Apoſt.
o Theod. de veris Euang. lib. 9. & ap. Clem. Rom. 9. Recogni. 8.
p Niceph. lib. 8. cap. 40.
q Ap. Chryſ. hom. 2. in Matt. oper. imperfect.
r Ap. Hier. de Script. Eccleſ. Oecum. in Act.
ſ Oſor. l. 3. rer. Indic.

ſtolum in illis regionibus Eccleſias erexiſſe.

XVII. DE BARTHOLOMÆO.

t Hom. de 12. Apoſt. u Ap. Hier. de Script. Eccleſ. x Ap. Euſeb. 1. hiſt. 10. & Hier. Script. Eccleſ. in Pantæn.

BARTHOLOMÆVS in maiorem Armeniam profectus, Lycaonas populos ad fidem conuertit; vt auctor eſt Chryſoſtomus [t]. Idem de Albanis tradit Sophronius [u] citerioremque Indiam penetraſſe, Origenes teſtatur; atque Socrates, & alij: certámque fecit de his fidem Pantænus [x] Philoſophus Chriſtianus, qui peregrinatus ad Indos, memoriam de Bartholomæi prædicatione viuentem adhuc reperit, & Matthæi Euangelium ab eodem Apoſtolo illuc delatum, ſecum Alexandriam retulit.

XVIII. DE MATTHÆO.

y Orig. lib. 3. in Gen. z Socr. lib. 1. cap. 15.

MATTHÆVM ad Æthiopiam miſſum eſſe, Origenes [y], Socrates [z], & alij tradunt. Quæ verò de ipſo ſcribit Nicephorus, vt commentitia prætermittimus.

XIX. DE IACOBO IVSTO.

IACOBVM Alphæi, Frater Domini, idémque *Iuſtus* dictus, non legitur in externas profectus eſſe prouincias: ſed qui (vt vidimus) Ieroſolymorum creatus eſſet Epiſcopus, loco conſtitit; tum quòd ob ſeniorem ætatem minùs videretur aptus ad peragrandum orbem; tum verò ne Iudæi; quorum causâ munus illud ſuſceperat, omninò derelicti haberentur. Quippe quem tantâ ſanctitate effulſiſſe tradunt, vt quamvis Iudæorum Magiſtratus in ceteros ſæuirent Apoſtolos, ipſi tamen nullum negotium faceſſerent, ſed honore potiùs proſequerentur: quod non ſolùm Hegeſippus [a], ſed & Ioſephus [b] teſtatur, dum ait Ieroſolymorum ſubuerſionem tributam eſſe eius necis diuinæ vindictæ. Porrò qui putârunt Iacobum Alphæi diuerſum eſſe à Fratre Domini; in alias & ipſum, vt ceteros, prouincias amandatum eſſe tradunt: ſed eorum ſententiam ſatis nos ſuperiùs refellimus, cùm egimus de eiuſdem Iacobi Epiſcopatu.

a Heg. 2. hiſt. 12. b Ioſ. 20. Antiq. 8.

XX. DE SIMONE.

c Bed. Retract. in Act. & in Martyrol. d Ap. Iſid. de vit. & obit. Sanct. e Nic. lib. 2. cap. 40. f Dor. in Synopſ. g Aug. de vnit. Eccl. cap. 15. h Sal. de prouid. lib. 7. i Die 29. Iunij. AFRICANA ECCLESIA. k Aug. ep. 162. l Greg. 3. ep. 32. m Innoc. ep. 1. ad Decent. n Sophron. & auct. de vit. & obit. Sanct.

SIMON Cananæus, qui & Zelotes dictus eſt in Meſopotamiâ profectus, populis illis Euangelium annuntiauit. In Perſidem etiam abiiſſe tradunt [c]: addúntque alij [d] Ægyptum, Africam, & Britanniam; vt Nicephorus [e] & Dorotheus [f], quos ſequi viſi ſunt Græci in ſuo ipſorum Menologio: ſed hæc abſque aliquo antiquorum teſtimonio. Et quod ſpectat ad *Africanam Eccleſiam*, aſſeruerunt quidem olim Donatiſtæ, Euangelium illic cœpiſſe prædicari poſt Apoſtolos; ſed repugnant Auguſtinus [g] atque Saluianus [h], conſtanter affirmantes Africanos ab Apoſtolis Euangelium accepiſſe. Metaphraſtes [i] Petrum Apoſtolum poſt Romanam Eccleſiam ordinatam, ceteráſque complures in diuerſis locis erectas, Carthaginem tandem veniſſe tradit: ſed cùm multa admiſceat commenta, nullam prorsùs in his meretur fidem. Auguſtinus [k] autem, ac Gregorius [l] Magnus videntur profiteri Afros à Romanâ Eccleſiâ Euangelium ſuſcepiſſe: & Innocentius Primus [m] nonniſi à Petro miſſos eſſe dicit, qui populum illum imbuerent Euangelio. Ceterùm de iſto Simone errare illos [n] qui confundunt cum alio Symeone, qui Frater Domini dictus eſt, mox demonſtrabitur.

XXI. DE THADDÆO.

o Niceph. 2. hiſt. 4. p Luc. 6. Act. 1.

Poſt Simeonem ſequitur IVDAS, idémque THADDÆVS dictus, & frater Iacobi; qui & ipſe in Meſopotamiâ prædicâſſe aſſeritur [o], multáque egiſſe in Arabiâ & Idumæâ, aliiſque adiacentibus regionibus. Sed rursùm quod attinet ad duos iſtos poſteriores Apoſtolos, nempè *Simonẽ & Iudam*; cùm Lucæ [p] teſtimonio exploratum habeatur, Simonem tantùm inter Apoſtolos dictum fuiſſe cognomento *Zelotem*, quomodò factum eſt vt Hieronymus [q] Iudam quoque *Zelotem* appellet? Equidẽ dum conſidero, eumdem ipſum [r] alibi de ſingulis agentem, Simoni tantùm cognomen *Zelotæ* tribuere, Iudæ verò *Thaddæi & Lebæi*, omninò exiſtimo nomina confudiſſe, nempè Iudam cum vtroq; Simone, *Cananæo, & Fratre Domini* qui Iacobo ſucceſſit in Epiſcopatu Ieroſolymitano: ſicut & viſus eſt feciſſe Sophronius [ſ] apud ipſum, dum ait Simonem Cananæum cognomento Iudam, fratrem Iacobi Iuſti & in Epiſcopatu ſucceſſorem, crucifixum eſſe ſub Traiano: quæ eadem apud Iſidorum leguntur, & alios. Et quamuis Dorotheus [t] duos Simones diſtinctos ponat, putat tamen Simonem ſub Traiano paſſum, cognomento dictum eſſe Iudam. Sed Hegeſippus [u] diuerſos planè ponit Simonem & Iudam, quorum priorem ſub Traiano paſſum tradit, Iudam verò nec ſub Domitiano fuiſſe ſuperſtitem. Ceterùm cùm Simonem Zelotem a Iudâ Iacobi fuiſſe diſtinctum, iterùm Lucas [x] manifeſtiſſimè declaret; quem verò Lucas dixit Iudam Iacobi, Matthæus [y] & Marcus [z] in Apoſtolorum enumeratione Thaddæum nominent; Euangelicâ iam prorsùs veritate teſtatum habetur, Simonem & Iudam, non vnum, ſed duos fuiſſe Apoſtolos; cognoménque *Zelotæ* ſolus eſſe Simonis, *Thaddæi* verò Iudæ.

q Hier. in Gal. 4 & cont. Heluid. r Id. in Matth. 10. CONFVSA NOMINA SIMONIS ET IVDÆ. Quâ de re Baron. ann. 68 aliâ occaſione. ſ Ap. Hier. de Script. Eccleſ. in Simon. t Doro. in Synopſ. u Ap. Euſeb. 3. hiſt. 25. & 26. x Luc. 6. Act. 1. y Matth. 10. z Mar. 3.

XXII.

a Hegeſ. ap. Euſ. lib. 3. b Ioan. 19. [Hunc autem Cleopham nominatum, ſed patrem fuiſſe Mariæ quæ dicta eſt Cleophæ, contendit Torniel. ann. VI. contrà quàm viſum Baronio. Apparat. LXVII.] c Bed. Retract. in Act.

Rursùs quòd Iudas dicatur frater Iacobi, qui Frater Domini & Iuſtus cognominatus eſt; ideò & ipſum inter eos qui *Fratres Domini* dicti ſunt ab Euangeliſtis eſſe adnumerandum Hegeſippus [a] affirmat. Cúmque pariter nouiſſimus ille *Symon* qui crucifixus eſt ſub Traiano, & ipſe Frater Domini dictus fuiſſe tradatur; qui idem appellatus ſit Symon Cleophæ, qui dicitur fuiſſe maritus illius Mariæ quæ a Ioanne [b] nominata eſt Maria Cleophæ, & ſoror Dei-Genitricis dicta: inde accidiſſe putamus, vt cùm tam Symon quàm Iudas dicti fuerint Fratres Domini, vnus idémque fuiſſe ab his creditus ſit: Itémque cùm Simonem Zelotem vnum quoque fuiſſe cum Symone Cleophæ idem exiſtimarint, hinc etiam factum eſſe, vt hi tres quaſi vnus idémq; ſint habiti, dictúſque ſit *Symon Iudas Zelotes*. Ceterùm ſicut apertè monſtratum eſt, diuerſos eſſe inter ſe Simonem & Iudam, itémque Iudam à Symeone ſucceſſore Iacobi; ita etiam patet, Simonem Cananæum diſtinctum fuiſſe à Symeone Cleophæ paſſo ſub Traiano: Idque tam Græci quàm Latini pariter profitentur, dum illi in Menulogio, iſti in Martyrologio, diuerſis diebus, diuerſiſque notis eos diſtinctos ponunt. Quemadmodùm & Beda [c], qui eodem fuerat aliquando lapſus errore vt hos duos vnum putaret eſſe Simonem, ſententiam poſteà retractauit. Porrò ſicut de Symeonibus, ita etiam de *Thaddæis*, duobus videtur facta confuſio nam quem Edeſſam ad Abgarum Regem miſſum tradit Euſebius [d], illum ex numero Septuaginta duorum Diſcipulorum fuiſſe affirmat: quem tamen fuiſſe Apoſtolorum ex numero Duodecim, inter alios arbitrati ſunt Hieronymus [e] & Beda [f]; qui & quod priùs dixerat, retractauit. Sicut & duos Thaddæos æquè ponit Nicephorus [g]. Sed de his ſatis.

d Euſeb. 5. hiſt. 13. e Hier. in Matth. 10. f Bed. Retract. in Act. g Nic. lib. 2. cap. 40

XXIII. DE MATTHIA.

Vltimum autem Apoſtolorum MATTHIAM, qui in locum Iudæ proditoris eſt ſubrogatus, in Æthiopiam, poſt Iudæam, Euangelij cauſa pro-

cultus;

Digitized by Google

h *Ap. Hier. de Script. Eccleſ.*
i *Niceph. 2. hiſt. 40.*

fectum eſſe, Sophroníus [h]; Nicephorus [i], & alij hos ſecuti dixerunt. Atque hactenùs de Diuiſione Apoſtolorum ad Gentes, quæ ſanè res eſt perdifficilis inueſtigatu, ac potiùs breuitate tractanda, quàm fabulis exaggeranda.

XXIV. Acta diversorvm Apostolorvm conficta.

Sed & quod pertinet ad res ab ipſis geſtas, poſtquàm abinuicem ſemel ſeparati ſunt: res æque obſcura eſt, quòd eorum nomine tam Acta quàm Scripta quamplurima reperiantur eſſe conficta. Nam quod ad facta ſpectat; inter Apocrypha imprimis adnumerandum eſt *Itinerarium Petri Apoſtoli*, quod appellatur Clementis, ſiue quod *Recognitionum*, aut alio titulo inſcribi ſolet; de quo dicetur pluribus in Clemente. Rurſùs extabant diuerſi Actus nomine Andreæ, & Thomæ, & Philippi, & Pauli ſimul & Theclæ; quos omnes Gelaſij [k] cenſura proſcripſit. Addit Athanaſius [l] *Circuitus Ioannis*. Et Philaſtrius [m] factitatum ab hæreticis ait, vt falſa Acta Apoſtolorum nomine ſcripſerint Quorum auctores prodens Innocentius [n], tradit ea ſub nomine Mathiæ, ſiue Iacobi Minoris, vel Petri & Ioannis, à quodam Leucio ſcripta eſſe: ſub nomine verò Andreæ a Nexocharide & Leonide Philoſophis. Porrò hunc Leucium fuiſſe ſectâ Manichæum, & Actus Apoſtolorum ſcripſiſſe, Auguſtinus [o] teſtatur. Sed & ipſis fermè Apoſtolorum temporibus, Encratitas [p] vti ſolitos falſis Andreæ, & Ioannis, & Thomæ Actibus; itémque Ebionæos [q] alia falſa Apoſtolorum Acta edidiſſe, Epiphanius eſt auctor: ac Priſcillianiſtas illud ipſum præſtitiſſe, & *Memoria Apoſtolorum* titulo prænotâſſe, Oroſius [r] ſcribit. Feruntur etiam *Abdia Babylonij* nomine Vitæ quædam Apoſtorum: itémque ſub *Prochori* nomine Actus Ioannis Euangeliſtæ: necnon incerto auctore *Paſſiones Apoſtolorum*, quo titulo à Seleuco (ſeu potiùs Leucio Manichæo) eſſe librum conſcriptum, traditur in libello de Natiuitate S. Mariæ, qui Hieronymo falsò adſcribitur: vbi etiam additur, ab eodem auctore conficta eſſe trium Apoſtolorum Acta, nimirùm Ioannis, Andreæ, & Thomæ. Rurſùs quæ Lini nomine ſcripta habetur *Paſſio Petri Apoſtoli*, Manichæiſmo reperitur infecta, vt ſuo loco inferiùs demonſtrabitur.

k *In Conc. Rom de lib. apocryph.*
l *Athan in Synop.*
m *Phil. de hæreſ. ca. 89.*
n *Innoc. ep 3. ad Exup.*
o *Aug. de fid. cont. Manich cap. 4. & 32*
p *Epiph. hær. 47.*
q *Id. hær. 30.*
r *Oroſ ad Auguſt de error. Priſcill.*

XXV. Scripta svpposita eorvm nomine.

Et hæc quidem de Rebus geſtis Apoſtolorum ſunt falsò ſuppoſita. Quod verò ad Scriptiones attinet, quæ ſub ſpecioſo eorumdem nomine ſunt editæ; imprimis Petri nomine ferebantur (vt ſcribit Euſebius [s], atque etiam Hieronymus [t]) quinque libri, nempè *Actus*, *Euangelium*, *Prædicationes*, *Apocalypſis* & *Iudicium*; adeò vt Clemens [u] Alexandrinus & Origenes [x], tam ex Prædicatione quàm Apocalypſi fragmēta recitâſſe reperiātur: & in aliquibus Eccleſiis Paleſtinæ, in die Paraſceues quædam recitari ſolita ex eadem Petri nomine edita Apocalypſi, auctor ſit Sozomenus [y]. Euangelio verò primus omnium Serapion [z] Epiſcopus Antiochenus, quòd ab hæreticis probaretur conſcriptus, Fidelibus interdixit. Iudicium autem Ruffinus exiſtimauit idem eſſe cum libro Paſtoris, de quo fuſiùs ſuo loco dicendum. Cuius verò eſt inſcriptio *Doctrina Petri*, ab Origene [a] reiicitur. Pauli quoque nomine ſuppoſita ſunt *Euangelium* & *Apocalypſis*, quæ damnat Gelaſius [b]: & à Caianis hæreticis confictum fuiſſe librum quem dicebāt *Aſcenſum Pauli*, eóque inſuper vſos Gnoſticos, teſtatur Epiphanius [c]. Meminitque Origenes [d] *Actuum Pauli*, qui tanquam ab eo ſcripti ferebantur. Cuius item nomine *Reuelationes* editæ; rurſùs quaſi è terra reuulſæ Theodoſij Imperatoris [e] temporibus apparuerūt: ſed quòd fabulas continerent hæreticorum, ſunt iterùm obliuione ſepultæ. Denique & aliæ vltra canonicas, additæ fuerunt Epiſtolæ, nempè tertia ad Corinthios, tertia ad Theſſalonicēſes, & alia ad Laodicenſes; ſed de hac aliàs. Ioannis quoque nomine editæ [f] ſunt à Cerintho hæreſiarcha aliæ *Reuelationes*, longè diuerſæ ab his quæ ab Eccleſia recipiuntur. Sicut & libellus *de Tranſitu Virginis*, eiuſdem nomine eſſe vulgatus traditur [g], atque refellitur. Andreæ quoque, & Bartholomæi, & Thaddæi, & Barnabæ nomine conficta totidem *Euangelia* Gelaſius [h] damnat; necnon aliud nomine Thomæ editum, vnà cum *Apocalypſi* eiuſdem; cuius item *pſeudo-Euangelium* reſpuit Athanaſius [i], & alij. A Dionyſio [k] verò citatur ſententia Bartholomæi; ſed vnde acceperit, ignoramus. Adhuc etiam Philippi Apoſtoli nomine inſcripto Euangelio vſos eſſe Gnoſticos auctor eſt Epiphanius [l]. Ac Matthiæ pariter *pſeudo-Euangelij* meminerunt Origenes [m], Clemens [n] Alexandrinus, & Euſebius [o]; quod æquè Gelaſius damnat. Eidémque Matthiæ tribuuntur *Traditiones illæ*, quarum pariter meminēre Clemens [p] & Euſebius [q].

s *Euſeb. 3. hiſt 3.*
t *Hier. de ſcript Eccl. in Petro.*
u *Clem. l. 6. Strom.*
x *Orig. in Ioan. 13 & ap. Euſeb 5. hiſt. 11.*
y *Sozom 7. hiſt 19.*
z *Euſeb 6. hiſt. 10.*
a *Orig. in Periarch.*
b *Gelaſ. decr de lib. apocry.*
c *Epiph. hær. 38.*
d *Orig. hom. 57. in Ioan.*
e *Sozom. lib. 7. cap. 19.*
f *Cai in dial diſp.*
g *Aug. ſerm. 35. de Sanct.*
h *Decr. de lib. apocry.*
i *Athan in Synopſ.*
k *Dionyſ de myſt Theol.*
l *Epiph. hær. 26.*
m *Orig hom. 1 in Luc.*
n *Clem Strom lib. 7.*
o *Euſeb. 3. hiſt 25.*
p *Clem. Strom lib. 2. & 3.*
q *Euſ lib. 3. cap. 23.*

XXVI.

Sed & Matthæi titulo editus erat liber *de Infantia Saluatoris*, qui à Valentinianis [r] putatur fuiſſe conſcriptus: quem vnà cum eo, quo iidem Valentiniani [s] necnon Sabelliani [t] vſi ſunt *pſeudo-Euangelio* quod dicebatur *Ægptiorum*, (nomine, vt putò, Marci confictum) reiicit idem Gelaſius: ſicut & illud quod hactenùs ſub falſo nomine Iacobi Alphæi circumfertur: itémque *Reuelationes* titulo Stephani nobilitatas. Addiderunt & Gnoſtici [u] librum *Stirpis Mariæ*, horrendis confarcinatū mendaciis: & impudētiſſimè Caiani [x] nomine Iudæ proditoris, quem laudabant, *pſeudo-Euangelium* compoſuēre. Sed communi omnium nomine Apoſtolorum ſcriptum volumen, cuius erat titulus *Doctrina Apoſtolorum*, Athanaſius damnat: & Gelaſius libros inſcriptos *Sortes Apoſtolorum*, & *Laus Apoſtolorum*; quos quidem tum ab aliis hæreticis, tum maximè à Manichæis confictos eſſe conſtat. Meminit & Hieronymus [y] *Aſcenſionis Iſaiæ*, & *Apocalypſis Eliæ*, à portentoſis hæreticis per Hiſpanias promulgaratum. Denique ipſius etiam Christi Redemptoris nomine librum *de Magia*, per quam ipſe miracula ſua feciſſe diceretur, ad Petrum & Paulum Apoſtolos ſcriptum fuiſſe, quidam (ſiue hæretici ſiue Gentiles fuerint) horrendè planè, ac nefariè mentiti ſunt; quos Auguſtinus [z] turpiſſimi ac patentiſſimi mendacij pluribus arguit. Potiſſimùm autem iis qui ex circumciſione prouenerunt hæretici, peculiare fuit [a] nouos velut à Sanctis ſcriptos effingere commentarios, eiſdémque tamquam recēns in lucem editis ad ſuos errores confirmandos vti. At verò in omnibus eiuſmodi ſcriptis admirabile planè fuit Dei conſilium; qui tum falſa dogmata, tum etiam commentitia ſcripta ſic in lucem prodi permiſit, vt iiſdem cognitis ab Eccleſia atque reiectis, quæ vera atque legitima eſſent patentiùs innoteſcerent: probatáque veritas ſolidiori firmitate ſubſiſteret.

r *Iren lib. 1. cap 17.*
s *Clem. Alex. Strom. lib 3.*
t *Epiph. hær. 62.*
u *Epiph. hær 26.*
x *Epiph. hær. 38 Theodor. li. 1 hær fab.*
y *Hier. in Iſaia 4.*
Christi nomine scripta conficta.
z *Aug de conſ Euang. lib. 1. cap 8. & 9.*
a *Vide Orig. tract. 23. in Matth.*

XXVII.
b *Hier. de*

Sed vt his omiſſis ad Petri Romam aduētum reuertamur; Hieronymus [b] ea de cauſa ipſum eò

Script. Eccl. in Petro.
DE ADVENTV SIMONIS MAGI IN VRBEM.
c Iuſt. Apol. ad Anton. Pium.
d Iren. lib. 1. cap. 10.
e Tert. Apolog. cap. 13
f Euſeb. hiſt. 12. 13. 14.

veniſſe teſtatur, vt Simonem Magum populo ſuis magiis illudentem expugnaret. De acceſſu verò Simonis in vrbem, déque diuino, quem ſibi magicis artibus cōparauit, honore, & ſtatua ei ex Senatuſconſulto à Claudio Imperatore erecta in inſula Tiberina cum hac inſcriptione, SIMONI DEO SANCTO, aſſertor eſt Iuſtinus [c] Martyr, memineruntque Irenæus [d], Tertullianus [e], & poſt eos Euſebius [f]; qui & ipſe, æquè ac Hieronymus, aſſerit Petrum Apoſtolum ad eiuſmodi Simonis Magi peſtiferā corruptelam delendam, à Deo quaſi mano Romā deductum eſſe. Ex quibus tot tantorúmque virorum aſſertionibus apparet, quàm vana fuerit quorumdam dubitatio; cùm ſub Pontificatu Gregorij XIII. erutus in eadem inſula Tiberina è ruderibus lapis eſſet hac inſcriptione notatus, *Semoni Sango Deo Fidio ſacrum*, &c. num ſimilitudine nominis Iuſtinus ſit lapſus, vt Simoni Mago dedicatum eſſe ſimulacrum exiſtimarit, quod Semoni Sango conſecratum fuiſſet. quaſi ignorauerint doctiſſimi illi antiqui Chriſtiani cultum Semonis Sangi, ſiue Sanci, (cuius inter alios meminerunt Dionyſius, Liuius & Varro, vulgatiſſimi ſcriptores,) vt non potuerint illum à Simone Mago diſtinguere. Ceterùm in fauorem quoque Petri aduentûs in vrbem, multa hoc ipſo anno Reipublicæ Rom. diuinitùs eſſe bona conceſſa, teſtatur Oroſius [g]; & inter illa;

g Oroſ. lib. 7. cap. 6.
h Dio l. 60.

cùm Camillus [h] Scribonianus Præfectus Dalmatiæ rebellaſſet, ipſa ſigna militaria, Aquilas dicta, ſic ſolo affixa manſiſſe, vt nulla vi militum dimoueri loco potuerint, eóque prodigio immutatum militum animum in auctorem ſeditionis arma cōuertiſſe. Potuiſſet his Oroſius & alia adiicere, quæ iiſdem hiſce temporibus fauſta accidiſſe Dio refert, de Mauris ſub Romanam ditionem mirabili modo redactis, déque Cattis & Marcis ſuperatis. Quod verò Euſebius ſtatim poſt Petri aduentum in vrbem, Simonis profligationem apponit, non hæc eo ſenſu accipienda ſunt (ſicut ex recentioribus aliquis deceptus eſſe videtur) vt tunc ſub Claudio ex aëreo volatu extinctus fuerit, ſed quòd qui ſemel de Simonis artibus narrationem inſtituiſſet, eius etiam interitum vno contextu ſubiungere voluerit. Namq; ea ſub Nerone, non ſub Claudio contigiſſe, teſtantur Philaſtrius [i], Seuerus [k], Hegeſippus [l], Maximus [m], Proſper, [n] Gregorius [o] Turonenſis, Anaſtaſius [p], Nicephorus [q], & alij recentiores omnes; vno excepto Metaphraſte [r]; quem ſicut in aliis ibi poſitis errare certum eſt, ita & in his hallucinatum eſſe conſtat. Res verò geſta ſuo loco narrabitur.

i Phil. de hær. cap. 3.
k Hiſt. lib 2.
l Lib. 2. de excid. Ieroſ. cap. 2.
m Serm. in natal. Apoſt.
n De promiſſ. cap. 13.
o 1 hiſt. 25.
p De Rom. Pontif. in Petro.
q 2. hiſt. 36.
r Die 29. Iunij

XXVIII.

Cùm autem Petrus Romā perueniſſet, antequàm Gentilibus Euangelium prædicaret, ad cōtribules ſuos diuertiſſe Iudæos exiſtimamus: quos quidem incoluiſſe regionem Tranſtiberinam iam ab Auguſti temporibus, auctor eſt Philo [ſ], & adſtipulantur Ethnici ſcriptores, è quibus Martialis [t] Iudæum hominem, *Tranſtiberinum ambulatorem* appellat. Vbi verò Gentilibus Romanis prædicare cœpit, PVDENTE Senatore patre Nouati & Timothei, atque Praxedis & Pudentianæ virginum, (qui cum vxore Priſcilla clariſſima, femina & omni familia ſua Chriſto credidit; cuius & meminit Paulus [u] Epiſtola ſecunda ad Timotheum) in domū ſuam exceptus eſt, quæ erat ad radices montis Viminalis poſita propè Exquilinum: quæ & poſteà

ſ De leg. ad Caium
t Epigram. lib 3. in Cæcil.
PETRVS ROMÆ APVD PVDENTEM SENATOREM.
u 2. Tim 4.

patuit omnibus Chriſtianis ad agendas Synaxes; conuerſáque demùm penitùs in Eccleſiam, PASTORIS TITVLVS dicta eſt. Quomodò verò Petrus Romanam erexerit Eccleſiam, dicetur anno ſequenti.

XXIX.
DE FAME TOTIVS ORBIS.
a Act. 11.
y Euſeb. in Chron.
z Oroſ. lib. 7. cap. 6.
a Dio l. 60.
[Intrudunt tamen alij duplicem ſub Claudio notabilem famem; alteram his Coſſ. alterā triennio pòſt, quo tempore Adiabenorū Regina Iudææ ſubuenerit.]
b Ioſ. 20. Antiq. 2.
HELENA REGINA ADIABENOR.
c Oroſ. lib. 7. cap. 6. Ado. in Chron. & aliq.
d Euſeb. 2. hiſt. 11.

Intereà hoc ipſo anno vniuerſus terrarum Orbis ingenti fame vexatus eſt; illa nimirùm, quam prænuntiaſſe apud Antiochenos Chriſtianos Agabum prophetam ſcribit Lucas [x]. Scimus Euſebium [y] & qui eum ſecutus eſt, Oroſium [z], ac cōplures alios eam referre in annum quartum Claudij Imp. ſed re accuratè perſpectâ, ſecundo potiùs eam ponimus, quod Dio [a], qui ex Faſtis vrbis Romanam hiſtoriam exactè contexuit, nullam aliam ſub Claudij Imperio famem recenſeat, niſi hoc ſecundo ipſius anno, quo egregiam ab Imperatore dicit nauatā operam ne vrbs fame periret. Quā etiam Ioſephus [b] ac ciuitatem Ieroſolymam ſubleuatam eſſe munificentiā Helenæ Reginæ Adiabenorum, eiúſque filij Izatis; quos non ita pridem ad Iudæorum religionem tranſiſſe tradit: licèt Oroſius [c], & alij eum ſecuti, eos ad Chriſtianam fidem cōuerſos eſſe velint. Certè cùm altercationes conſidero, quas Ioſephus ait inter illos qui Legem eos docerent interceſſiſſe de circumciſione, neceſſaria eſſet nécne; illæ ipſæ mihi viſæ ſunt, quæ inter Apoſtolos diù agitatæ fuerunt vſque ad Concilium Ieroſolymitanum: nec quēquam Iudæorum vnquam reperi, qui abſque circumciſione poſſe ſaluari quempiam affirmaret. Et tamen nec Oroſio auſim omninò conſentire, cùm vnde id acceperit non inuenerim: eadem enim recitans Euſebius [d], nihil præter quod à Ioſepho eſt ſcriptum, apponit.

XXX.
e Act. 11.
COLLECTA PRO CHRISTIANIS IVDÆÆ.
f Hebr. 10.

Eâ igitur vrgente fame, qui erant Antiochiæ Chriſtiani (vt ait Lucas [e]) collectas pecunias ad Chriſtianos in Iudæā exiſtentes per Barnabam & Saulum miſerunt. Tenebantur enim illi maiori inopia adſtricti, quòd ea quam poſt necem Stephani paſſi ſunt perſecutione, ſi quæ illis reſidua erant bona, amiſiſſent, vt indicat Paulus ad Hebræos [f] ſcribens: quorum etiam causâ idem poſteà in Macedonia ab Eccleſiis Collectam exegit. Perdurauítque ea pia conſuetudo in Eccleſia Catholica, vt Chriſtiani ex pluribus locis ad eos qui Ieroſolymis eſſent egentes, mitterent eleemoſynam, quam ad Theodoſij Imp. tempora durantem; nequiſſimus Vigilantius conatus eſt euertere, ardenti zelo ea de re ab Hieronymo redargutus. Cæterùm quòd poſt iſta narrata, Lucas de Iacobi martyrio & Petri carcere ſubdit hiſtoriam; non ſic accipiendum quis putet, vt antè aduenerit fames illa: ſed quòd meminiſſet de Agabi prophetia, de ea ab illo prædicta, quæ poſteà ſubſecuta eſt, fame adiunxit narrationem.

XXXI.
VSVS COLLECTARVM.
g 1 Cor. 16.
h Iuſt. orat. ad Anton. Tert. Apolog. cap. 39. Cypr. de oper. & eleemoſ. & ep. 60. Chryſ. ſerm. de eleem. & collag. Hier. cont. Vigil. Paulin. ep. 32. Aug. ſerm. 251. de temp. Leo ſerm. 1. 3 5. de Collect. & alij.

Quæ verò hic primò pro indigētibus Fratribus reperitur in Eccleſia; ex multorum oblatione ad vſum pauperum facta COLLECTA; eadem poſteà ſæpiùs à Paulo Apoſtolo frequentata habetur, ac modus eius traditus [g]: & ex eiuſmodi ſacris Apoſtolicis inſtitutionibus propagatū eſt in Eccleſiam Catholicam, vt in quotidianum pauperum vſū ſingulis diebus Dominicis Collectæ fierēt; ſicut multis conſtat Patrum [h] teſtimoniis, tam Græcorum quàm Latinorum. Inter quos Iuſtinus Martyr: *Quod ita colligitur, apud præpoſitum deponitur, atque ille inde opitulatur pupillis & viduis, & his qui propter morbum, vel ali-*

quam

quam aliam cauſam egent quique in vinculis ſunt, & peregrè venientibus hoſpitibus: & vt ſimpliciter dicam, indigentium omniũ is curator eſt. Hæc ille de collectarũ vſu. Sicuti & Tertullianus: *Haud pretio vlla res Dei conſtat, etiam ſi quod arcæ genus eſt, non de oneraria ſumma quaſi redempta religionis congregatur: modicam vnuſquiſque ſtipem menſtrua die, vel cùm velit, & ſi modo velit, & ſi modò poſſit apponit: nam nemo compellitur, ſed ſponte confert. Hæc quaſi depoſita pietatis ſunt: nam inde non epulis, nec potaculis, nec ingratis voratrinis diſpenſatur, ſed egenis alendis, humandiſque, & pueris ac puellis re ac parentibus deſtitutis, iamque domeſticis ſenibus, item naufragis, & ſi qui in metallis, & ſi qui in inſulis, vel in cuſtodiis dumtaxat ex cauſa Dei ſectæ, alumni confeſſionis ſuæ fiunt.* Meminit & Chryſoſtomus de *Gazophylaciis*, ex antiquo vſu in Eccleſiis conſtitutis, in quibus oblatæ pecuniæ conderentur: quæ eadem Cyprianus *Corbonas* nuncupat, Paulinus *Menſas S.* quæ verò noua neceſſitas emergeret, quæ conſuetarum eleemoſynarum collationem excederet; tunc Epiſcopus (vt exemplo docet Cyprianus [i]) nouas inter Fideles Collectas indicebat. Cùm verò poſt hæc Chriſtiana reſp. ferret charitas, eaſdem veluti iure regio exigi ſolitas, eſt exemplum apud Gregorium [k] Papam. Ad quod ſpectat & illud Claudij [l] Turonenſis decretum. *Vt vnaquæque ciuitas pauperes & egenos incolas alimentis congruentibus paſcat ſecundum vires: vt tam vicini presbyteri quam ciues omnes ſuum pauperem paſcant: quo fiet vt ipſi pauperes per ciuitates alienas non fatigentur.*

i Cypr. ep. 60. ad Epiſc. Numid.
k Greg. 7. ep. vlt. ad Conſt. Medic.
l Conc. Turon. II. c. 5.

XXXII. DE APOSTOLATV PAVLI ET BARNABÆ.

Quos antè auctore Luca vidimus Barnabam & Saulum Antiochia miſſos in Iudæam vt Collectam deferrẽt, eoſdem illo peracto officio iterùm Antiochiam reuerſos eſſe, & iubente Spiritu ſancto, poſt Ieiunium & Orationem, per Manûs impoſitionem poteſtatem accepiſſe prædicandi vbique Euangelium, teſtatur idẽ Lucas [m]. Eo namque ſacro ritu initiatos eſſe Apoſtolatu, nemo eſt qui dubitet. Vnde Chriſoſtomus [n] de Paulo: *Ordinatur in Apoſtolum, vt cum poteſtate prædicet.* Quoniam verò ſuper Duodenarium numerum fuerũt allecti, ea de cauſa Paulus alibi [nn] ſe *Abortiuum* nominat, hoc eſt, extra numerum: tradit enim Suetonius [o], Senatores illos appellari ſolitos *abortiuos*, qui ſupra numerum per gratiam in Senatum allegebantur. Porrò iiſdẽ Apoſtolicis inſtitutis firma à cunctis obſeruanda regula eſt propoſita, (quæ & hactenùs in Eccleſia Catholica inuiolabi obſeruatione tenetur, & ea potiſſimùm Catholici ab hæreticis diſcriminantur) vt cuiuſuis meriti atque præſtantiæ vir fuerit, non ſua ſponte prædicationis munus ſuſcipiat, ſed ab Eccleſia ſacris myſteriis ad illud ordinetur: quippè cùm videamus illum ipſum Paulum (vt modò de Barnaba taceamus) qui a Deo Patre [p], & Chriſto eius Filio, ac denique Spiritu [q] ſancto, ſicque operante vniuerſa ſacroſancta Trinitate, ad obeundum munus Apoſtolatûs eſſet electus; haud tamen priùs eſſe profectum, quàm ſacris ab Eccleſia initiatus eſſet ritibus, & MISSIONEM ab eadem accepiſſet. Sed & quod eiuſmodi ordinationem factam dicat Lucas monente Spiritu ſancto; multis conſtat exemplis, hæc officia non niſi præcedentibus diuinis reuelationibus ab Apoſtolis peragi ſolita. Vnde Paulus [r] ad Timotheum: *Noli negligere gratiam, quæ data eſt tibi per prophetiam, cum impoſitione manuum presbyterij* cuius quidẽ gratiæ nec Eccleſiam poſteà expertem fuiſſe, quoties humana affectu ceſſauit & gratia, teſtatur Chriſoſtomus [rr], & ſæpè videbitur inferiùs.

m Act. 12. in fin. & 13.
n Chryſ. hom. 27 in Act.
nn 1. Cor. 15.
o Suet. in Octaui. cap. 31.
[Verùm verò Paulus eò reſpectum habuerit, poteſt reuocari in dubium; quòd hæc ipſe Græcè Græcis, hoc eſt Corinthiis, non Latinè Romanis ſcripſerit.]
p Gal. 1.
q Act. 13.
r 1. Tim. 4.
rr Chryſ. hom. 5. in 1. Tim.

XXXIII. DE ORDINIBVS, ET OFFICIIS ECCLESIASTICIS.

Ceterùm eiuſmodi ſacra functio, qua quis in aliquem Eccleſiaſticum ordinem cooptatur, ORDINATIO à maioribus dici conſueuit, ORDINESQVE gradus illi quos ſic initiati pro diſtinctione munerum Eccleſiaſticorum aſſequi conſueuerunt: voce ipſa non ſolùm ab antiquis Eccleſiaſticis ſcriptoribus, ſed etiam in vtroque Teſtamento frequẽntiùs vſurpata, & ad diſcriminationem CLERICORVM à LAICIS, hoc eſt, à communi populo, adhibita. (λαὸς enim populum, κλῆρος ſortem ſignificat.) Sicut enim olim non tantùm apud Iudæos, ſed & apud Gentiles inter ſacra atque profana, & inter ſacros & non ſacros viros, diſtinctio eſt ſemper adhibita; ita & in Eccleſia Chriſti idem naturali & diuino iure probatus vſus permanſit, Chriſti Domini imprimis auctoritate ſtabilitus, dum è fideli populo Apoſtolos duodecim & Diſcipulos ſeptuaginta duos electis ſacris functionibus mancipauit; & ab Apoſtolis in vſum receptus, dum ordinarunt *Epiſcopos, Presbyteros & Diaconos.* Ac licet in Noui Teſtamenti ſcriptura non niſi de his mentio habeatur; tamen aliorum quoque Ordinum ab Apoſtolis inſtitutos eſſe miniſtros, nullus certè negare poterit, qui Ignatij (vt taceam modò de Dionyſio Areopagitâ, & Clemente Romano) ab omnibus receptas Epiſtolas legerit; quarum vnâ [ſ] mentio habetur *Presbyterorum, Diaconorum, Hypodiaconorum, Lectorum, Cantorum, Ianitorum, Laborantium, & Exorciſtarum.* Cùm enim eodem tempore quo Apoſtoli (vt ſæpè dictum eſt) ipſum vixiſſe conſtet; quas recenſet inſtitutiones Eccleſiaſticas; haud ab aliis quàm ab ipſis Apoſtolis traditas eſſe nemo iure inficiabitur.

ſ Ignat. ep. ad Antioch.

XXXIV.

Verùm inter illa, non Ordines tantùm, ſed & Officia quædam numerantur, nempè CANTORVM & LABORANTIVM: quamuis ſicut nõ omnes recenſuit Ordines, ita nec officia Eccleſiaſtica. Nam idem [ſſ] alibi agit de eligẽdo CVRSORE, qui literas Epiſcoporum perferret ad Eccleſias, quamuis eiuſmodi munus non fuiſſe poſtmodùm per ſe diſtinctum, ſed iniunctum Lectoribus, Acolythis, ac Subdiaconis, Cyprianus [t] demonſtrat. De *Laborãtibus* verò Epiphanius [u] docet, fuiſſe eorum officium corpora Fidelium defunctorum obuoluere & cooperire: quos & alio nomine FOSSARIOS dictus eſſe reperimus [x]. Addit Gelaſius [y] alia etiã Officia Eccleſiaſtica, nempè NOTARIORVM, ac DEFENSORVM; de quibus ſæpè inferiùs meminiſſe continget. Porrò Ordines Eccleſiaſtici ab Officiis diſcreti, ſeptem numero ſtabiliti fuère, iidẽmque ſingulis inter ſe diſtincti gradibus & muneribus, minoréſque ſubiecti maioribus; videlicèt OSTIARIORVM, LECTORVM, EXORCISTARVM, ACOLYTHORVM, SVBDIACONORVM, DIACONORVM, PRESBYTERORVM: quorum ſingulorum quænam fuerint munera ſatis cõſtare putamus, cùm in Eccleſia eadem perſeuerent, plurimique de iis ſcripſerint. De eorũ autem hierarchicâ ſubordinatione ita Ignatius [yy]: *Laici Diaconis ſubiiciantur, Diaconi Presbyteris, Presbyteri Epiſcopo, Epiſcopus Chriſto vt ipſe Patri:* à Diaconatu auſpicatus hierarchicum ordinem, quoniam cete-

ſſ Ignat. ep. ad Polycarp.
t Cypr. ep. 24. & 55.
u Epiph. in comp.
x Epiſt. ad Ruſt. Narb. ap. Hier. tom. 9.
y Epiſt. ad Epiſ. Lucan. cap. 3. & diſt. 77 ſi quis de relig. & ſeq.
yy Ignat. ep. ad Smyrn.

DE RELIGIONE ÆTHIOPVM.
g Ioſ 8. Ant.4.
h Strab. lib. 17.
EVNVCHVS PRÆDICAT EVANGELIVM ÆTHIOPIBVS.
i Iren.lib.3. cap.12.
k Euſ lib.2. cap 1.
l Cyr catech.
m Hier.in Iſ 53.& ep. 103.
n Dor in Synopſ.

cumciſionemab Ægyptiis didiciſſe (ſic Iudæos, quod in Ægypto habitâſſent,appellans)teſtatur Herudorus; quem & Ioſephus g Iudæus citat. Auctórque eſt Strabo h, eoſdem vnum coloiſſe Deum immortalem, qui eſſer omnium rerum caoſa; ac surſùm alterũ mortalem,qui nomine caretet,nec eſſet cognitu facilis:vt ex hisappareat eos cum Iudæis eadem penè ſenſiſſe, & à Cbriſtianis non adeò diſcrepâſſe;ideóq; Eunuchum libenter imbibiſſe de Chriſto Deo pariter & homine olim mortali doctrinam, quametiam cum euidenti Iſaiæ Prophetæ teſtimonio in eius animum Philippos inſtillauit.Eodémque inſuper auctore Sttabone conſtat, ad ſua tempora feminas in Æthiopiâ regnare conſueuiſſe, eaſdémq; & *Candaces*; appellati. Iſtum portò Eunuchum,poſtquam rediit in Æthiopiam,Chriſtũ palàm illic annuntiâſſe,Itenæus[i],Euſebius[k], Cytillus[l] Ietoſolymitanus, Hieronymus[m], & alij teſtantur. Habet & Dorotheus[n], eum in Arabia Felici, & inſula Taprubana, inque vniuetſa Erythra Euangelium prædicâſſe, ac tandem martytium glorioſè ſubiiſſe, & ad eius ſepulchrum multa miracula fieri conſueuiſſe.

XVI.
o Tac.Ann. lib.6.
p Dio lib.58. Suet.in Tib. cap 61.
q Oroſ.l.7. cap 4.
r Dio lib. 58.
ſ Suet. in Caio.c.10.

Quod ad res ſpectat Romanas,(vt eas ſaltem leuiter attingamus) hoc item anno iiſdémque Coſſ.[o] Tiberij crudelitas Romæ in omne genus hominum maximè ſe exeruit: tantúſque Senatotum[p] numerus periit,vt iam qui magiſtratum geterent,vix repetiretur; & ſorte ducti prouinciarum Præfecti in plutes annos præficerentur; cùm non ſuppeterent ſucceſſores. Quæ quidem putat Oroſius[q] in vltionem contempti Chriſti illis obueniſſe:quòd(vt vidimus)agenti Tiberio vt in deos reccuſeretur, Senatus teſtitiſſet. Portò hoc ipſo anno[r] idem Tiberius in Impetium euexit *Caium Caligulã*, Germanici filium,ipſiuſque Tiberij ex Druſo fratte nepotem; eo (vt creditum eſt) cõſilio, quòd ſciret illum peſſimè victurum,ſicque ſua facinora Caij grauioribus flagitiis occultarentur, ac reliqua pars Senatùs poſt mortem ſuam interficeretur: ſiue propter egregium ipſius Caij erga Tiberium obſequium cuius causâ de eo dictum[ſ] fuit, *Nec ſeruum meliorem vllum, nec deteriorem dominum fuiſſe.*

IESV CHRISTI
AN. 36.37.38.
TIBERII IMP.
AN. 20.21.22.

I.
RES GESTÆ PAVLI POST CONVERSIONEM.
a Gal.5
b Act 9.
c Hieron. in Gal.1.

ANNO Chriſti trigeſimo ſexto, Paulo Fabio Priſco & Lucio Vitellio Nepote Coſſ. S. Paulus cùm Damaſci primò Euangelium prædicâſſet, in Arabiam profectus, iterùm eſt reuerſus Damaſcum. Hæc enim idem ipſe Paulus ſcribens ad Galatas[a] teſtatur. Lucas verò his de Arabia, & aliis triennij tempore, quovſque Ieroſolymam venit, geſtis, quaſi leuioris momenti prætermiſſis, tantummodè inſidias Iudæorum,& clandeſtinum eius Damaſco diſceſſum recenſet[b]. Cæterùm Iudæorum in Paulum molitiones, non cùm primùm receſſit Damaſco iturus in Arabiam, ſed cùm illuc reuerſus eſt, contigiſſe, & S. Hieronymo[c] magis probari videtur; & ratio ipſa nullo modo patitur, vt vnde clanculùm receſſiſſet, eò manifeſtè rurſum accederet.

II.
VITELLIVS PROCONSVL SYRIÆ.
d Ioſ. 18. Antiq.6.
CAIPHAS ET ANNA MALE PERIERVNT.
e Vid. ſup. an. 31.V.
f Clem. 8. Conſt. 1.
ff Nic. lib 2 cap.10.

Anno verò ſequenti, Chriſti trigeſimo ſeptimo, C. Ceſtio Gallo & Seruilio Ruſo Coſſ. Lucius Vitellius cùm præteriti anni Conſulatum geſſiſſet, Proconſul in Syriam mittitur: cui cùm etiã ſubiaceret Palæſtina, luſtrans ex more prouinciam, Ieroſolymis in ipſa feſtiuitate Paſcharis honorificẽtiſſimè exceptus, vectigal fructuũ venaliũ remiſit ciuibus, & Stolam cum ornatu Pontificio permiſit in templo aſſeruari (ſicut olim conſueuerat) à Sacerdotibus; quam ab Herode Rege & Romanis Præfectis occupatam ſuperiùs vidimus. Idémque Vitellius in locum Caïphæ Pontificis ſubrogauit Ionatham Anani Pontificis filium. Hæc Ioſephus[d]. Ex quibus ſatis perſpicuum redditur, ſummum Caiphæ Sacerdotium vſq; in præſentem annum perdurâſſe;& Annam, quem Ananum Ioſephus appellat, alterius functionis dictũ eſſe pontificem, prout ſuperiùs à nobis eſt[e] demonſtratum. Porrò ipſum Caïpham vitæ pertæſum, mortem ſibi conſciſſe, apud Clementem[f] legitur: Neque verò tantùm ipſum, ſed & Annam malè periiſſe, Nicephorus[ff] tradit: ſed de Anna Inferiùs: quoc de vindicta ad vindictam.

III.
g Ioſ. 18. Antiq.5.
h Phil de leg ad Caiũ
PILATVS IN EXILIO MALE PERIIT.
Caius exitũ ponit ſuo loco Baronius an 41. quem nos hic breuitatis causâ adnexuimus eius accuſationi.
i Euſeb in Chr. Oroſ. lib.7. cap 5 Caſſiod. in Chron. Ado in Chron. & alij
k Niceph.lib. 2. c.10. Cedren. in Comp.

Siquidem anno proximo, Chriſti trigeſimo octauo, Q. Plautio Plautiano & Sex. Papinio Gallieno Coſſ. cùm Pilatus Iudææ Procurator, occaſione impoſtoris[g] cuiuſdam qui Samaritanos armauerat, immiſſo milite eos maiori ex parte occidiſſet; à Magiſtratibus Samaritanorum apud dictum Vitellium Syriæ Præſidem patratæ cædis accuſatus, in ordinem redactus eſt ac Romam miſſus vt ibi corã Imperatore ſuam cauſam ageret; dato interim ei ſucceſſore Marcello. Verùm nõ eius tantùm criminis fuiſſe reũ Pilatum, ex Philone[h] intelligitur, dum ait eum ſolitum fuiſſe ſentẽtias vendere, cuncta rapere, innocentes cruciare & occidere, aliáq; id genus patrare. Sed antequàm is Romam peruenisſet, Tiberius ex hac vita ſublatus eſt: à Caio verò Tiberij ſucceſſore Pilatum in exilium pulſum, & poſt biennium ſummâ deſperatione actum, propria manu ſibi necem intuliſſe, omnes[i] æquè conſentiunt: idque Viennæ in Galliis contigiſſe, multi referunt. Quod autem recentiorum Græcorum[k] aliqui dicunt, Pilatum de nece Chriſti à Maria Magdalena Romæ iudicio poſtulatum, vt commentum reiicimus.

IV.
l Gal.5.
m Act. 9.
n 2 Cor. 11
o Gal.1.
p Hier. Amb. Theodor. Oecum in Gal. 1.
PAVLVS CVR VENIT VIDERE PETRVM.
q Gal. 5.

Eodem autem anno, qui tertius à Pauli conuerſione numeratur, ſe Damaſco Ieroſolymam veniſſe, ipſe teſtatur[l]. Damaſco autem receſſiſſe quòd quæreret eum Iudæi interficere, & noctu à diſcipulis per murum ciuitatis (quòd Iudæi portas cuſtodirent) in ſporta demiſſum eſſe, auctor eſt Lucas,[m], meminítque ipſe Paulus[n] ſcribens ad Corinthios. Sed & cur Ieroſolymam contenderit, declarat[o] alibi, nimirùm *vt Petrũ videret*. quæ quidem eius verba antiqui Patres[p] interpretati ſunt de honore quem Apoſtolorum Principi, minor maiori deferret, cui ſciret delegatam eſſe à Saluatore curam omnium Eccleſiarum. Cùm ergo Ieroſolymam perueniſſet, & adhuc memoria eorum quæ aduerſus Eccleſiam geſſiſſet, à diſcipulis timeretur; introductus eſt ad Apoſtolos, vt ait Lucas, à Barnabâ: nam ipſi olim interceſſiſſe cum eo familiaritatis vſum, quando ambo vnà cum Stephano protomartyre erudiebantur à Gamaliele, auctor eſt Alexander Monachus in Rebus geſtis eiuſdem Barnabæ. Ceterùm ipſe Paulus[q] teſtatur, ſe tunc Ieroſo-

lymis

Digitized by Google

lymis nullum alium Apoſtolorum vidiſſe, niſi Petrum, & Iacobum fratrem Domini. Cùm verò (quod addit Lucas) loqueretur etiam Gentibus, & diſputaret cum Græcis, hi quærunt eum occidere quærerent; deduxerunt eum fratres Cæſaream, & dimiſerunt Tarſum; poſtquàm (vt ipſe [r] tradit) ſpatio tantùm dierum quindecim manſiſſet Ieroſolymis apud Petrum.

r Gal. 1.

IESV CHRISTI

An. 39.

Caii Imp.

An. 1.

I. Tiberius moritur: Caius imperat.

a Suet. in Tiber. c. 73. b Tac. Ann. lib. 5. c Dio. lib. 58.

Anno Chriſti trigeſimo nono, Cn. Proculo & Pontio Nigrino Coſſ. decimo ſeptimo Calendas Aprilis, *Tiberius* Aug. Anno ſuæ ætatis ſeptuageſimo octauo, in Campania ex hac vita migrauit, cùm imperaſſet annis viginti duobus, menſibus ſex, & diebus viginti, relicto Imperij herede Caio Caligula, de quo ſuprà. Quomodo autem hæc ſe habuerit; Suetonius [a], Tacitus [b], & alij fuſiùs narrant: licèt ab iis diſcrepans Dio [c] *Caſſius*, dicat Tiberium defunctum ſeptimo Calendas Aprilis; vixiſſéque annos ſeptuaginta ſeptem, menſes quatuor, dies nouem, & imperaſſe annis vigintiduobus, menſibus quinque, diebus tredecim. Ceterùm numerando annos eius à die ſequenti obitûs Auguſti, affirmare opus eſt imperaſſe annis viginti duobus, & mēſibus ſeptem, minùs quatuor diebus. Caius autem vnà cum Imperio, etiam Conſulatum ſuffectus iniit. Qualis porrò ipſe fuerit, apprimè Seneca [d] declarauit, dicēs *illum à rerum naturâ editum, vt oſtenderet quid ſumma vitia in ſumma fortuna poſſent*: cuius adulteria & ſtupra ſæuitiam atque crudelitatem, rapináſque & prodigalitatem abundè deſcribunt hiſtorici.

d Senec. de conſol. ad Helu.

II. e Ioſ. 18. Ant. 8. Agrippa rex Iudæorum.

Eodem verò tempore [e] Agrippa Iudæus, filius Ariſtobuli, Herodis Senioris nepos, (qui aliquamdiù Romæ verſatus in officiis primùm Druſi, inde verò Caij, delatione liberti ſui Eutychi, quòd mortē Tiberio & Imperium Caio precatus eſſet, ſex ante Tiberij obitum menſibus, vinculis mancipatus fuerat) mortuo Tiberio, pro ferreâ catenâ donatus eſt à Caio, aureâ eiuſdem ponderis, & Rex conſtitutus Tetrarchiæ, quæ fuerat Philippi nuper ſine liberis defuncti.

III. f Act. 9.

Cùm autem eſſet inter hæc (vt Lucas [f] teſtatur) Eccleſiæ ſtatus in Palæſtina felicimus, ea opportuna pace vſus optimè Petrus, *factum eſt* (inquit Lucas) *vt pertranſiret vniuerſos*: videlicèt regiones circumpoſitas peragrans; & (vt ait Chryſoſtomus [g]) *quemadmodum dux in exercitu obambulans, conſiderabat quæ pars eſſet coadunata, quæ ornata, quæ ſuo aduentu egeret.* Cæterùm intentus ipſe Lucas, vt apparet, deſcribēdis inſignioribus editis à Petro miraculis, reliquas eius res geſtas in hac luſtratione prætermiſit: & inter alias inſtitutionem Eccleſiæ Antiochenæ; quam quidem hoc ipſo anno ab eo fuiſſe erectam, atque in eadem ipſum poſtmodùm ſeptem annis ſediſſe Epiſcopum, maiorum traditione, Conciliorum auctoritate, & omnis generis Scriptorum teſtificatione, necnon ipſius inſtitutionis anniuerſariâ celebritate antiquitùs in Eccleſia Catholica fieri ſolita die vigeſima ſecunda Februarij; demonſtratūr [h]. Licèt quidam recentiores nullam prorsùs horum rationem habentes, affirmare non dubitauerint, aut id omninò geſtum non eſſe, quòd Lucas eius non meminerit; aut Antiochenam Eccleſiam poſt Romanam fuiſſe à Petro inſtitutam.

g Chryſ. ho. 21. in Act. Petrus Antiochenam fundat Eccleſiam.

h Euſ. in Chro. Anaſt. Bibl. in Petro. Hier. de ſcr. Eccleſ. in Petro. & in Gal. 2. Chryſ. hom. de tranſlat. S. Ignat. Leo ſer. 1. in nat. Apoſt. Concil. Rom. ſub Damaſo. in Collect. Creſcon. Gelaſ. in Conc. Rom. cap. 1. Greg. 6. ep. 37. indict. 15. Iſid. Bed. de ſex. at. Ado in Chro. & alij quā plurimi tam Græci quàm Latini: quibus adde Martyrol. Rom. & alia ad Petr.

IV. Solutio obiectorum. [Quibus ad te Petro. in Reſp. ad Reg. Mag. Brit. lib. 1. cap. 31. vbi accuratiſſimè refelluntur obiectiones à Nouatoribus fieri ſolitæ aduerſus Petri commorationem tam Antiochiæ quàm Romæ.]

i Hier. in Gal. 2.

Sed hos non moramur; cùm quod ad primos attinet, non ſit mirum (inquit de hac ipſa quæſtione Hieronymus [i]) ſi Lucas hanc rem tacuerit, qui & alia multa quæ ipſe Paulus (cuius maxime geſta deſcribenda ſuſcepit) ſuſtinuiſſe ſe replicat, prætermiſerit: nec ſit contrarium, ſi quod alius ob cauſam dignum putauit relatu, alius inter cetera dereliquit. Quod verò ad alios ſpectat; ſi (quod nec quiſquam hactenùs negare viſus eſt) Euodius anno tertio Claudij Imp. (vt ponitur ab Euſebio in Chronico) eſt creatus Epiſcopus Antiochenus; quânam ratione dici poteſt, Petrum poſt erectam Romanam Eccleſiam iterùm Claudij edicti occaſione (quod promulgatum videbimus ipſius Claudij anno nono) in Orientem reuerſum, inſtituiſſe Eccleſiam Antiochenam, quæ multò antè iam alium Epiſcopum habebat ordinatum; vel quomodò *illic ſedit*, vbi alius ſederet *Epiſcopus* Euodius, quem conſtat eam Eccleſiā gubernaſſe vſque ad annum primum Veſpaſiani; vel denique quo pacto Petrus, qui Romanam ſedem ſemel inſtituens, illic ſediſſe ab omnibus traditur annis viginti quinque vſq; ad obitū, dici poſſet vno eodemque tempore Romæ ſediſſe & Antiochiæ, ac duas ſummas Sedes in Eccleſia Catholica eſſe voluiſſe! Quod verò dicunt Petrum, antequàm Romam migraſſet, haud ſeptem annis Antiochiæ ſedere potuiſſe, ſatis iidem refelluntur ipſius Euſebij auctoritate; qui dum ponit Eccleſiæ Antiochenæ inſtitutionem anno vltimo Tiberij Imp. Olympiade ducenteſimatertia, anno quarto, Petri verò Romam profectionem Olympiade ducenteſima quinta, anno ſecundo, ſeptem ſaltem inchoatos habet annos intermedios. Quibus adde, quod cùm Petrus ſediſſe dicitur, non ita rudè intelligendum eſt, vt numquam per illud tempus Antiochia receſſerit, cui videlicèt incumbebat vniuerſæ Eccleſiæ proſpicere; ſed quód donec alia ab eo Sedes (nempè Romana, quam maximam omnium eſſe voluit) eſſet erecta, dictus ſit Epiſcopus Antiochenus, inde verò Epiſcopus Romanus fuerit appellatus.

V. k Ap. Euſeb. 5. hiſt. 17.

De ſententia Apollonij.

Quod denique ex Apollonij [k] antiqui Theologi auctoritate obiicitur, Chriſtum Apoſtolis ſuis mandatum dediſſe ne ad duodecim annos Ieroſolymis decederent; indéque infertur, non licuiſſe Petro proficiſci Antiochiam: ſatis iſta auctoritas à maioris fidei auctoritate refellitur, dum Lucæ Actorum apertiſſimis teſtimoniis demonſtratur, longè ante illud duodenium Petrum & Ioannem Samariam petiiſſe, & ipſum Petrum Syriam Palæſtinam viſitando Eccleſias peragraſſe, eumdémque è carcere ab Angelo liberatum è Iudæâ exceſſiſſe. Immò etiam ſi vera eſſet Apollonij ſententia, non tamen ideò minus diceretur Petrus fundaſſe Eccleſiam Antiochenam, quamuis numquam ipſe petiiſſet Antiochenam. Non enim ſola ipſa præſentia Petri quam libet Eccleſiā primariam efficit; (alioqui tot eſſent numerandæ ſedes Patriarchales, quot à Petro fuerunt Eccleſiæ inſtitutæ, quarum fuiſſe planè immenſum numerum nemo inficias

ierit:) ſed vt id fieret, eius potiſſimùm requiſita eſt auctoritas, quemadmodum, de Eccleſia Alexandrina factum ſcimus, in qua licèt aliquando fuiſſe Petrum, certa aliqua aſſertione nequaquam monſtrari poſſit; eam tamen ipſius inſtitutione omnium poſt Romanam extitiſſe maximam, ſuis locis inferiùs videbitur. Sic igitur vt dicamus à Petro fundatam ſeu erectam ſedem Antiochenam, non eſt neceſſe ibi Petrum primò prædicaſſe Euangelium, (id enim factum eſſe ab illis qui poſt necem Stephani pulſi ſunt Ieroſolymis, Lucas [l] docet) ſed ſufficit ei à Petro præcipuam dignitatem eſſe collatam, vt ceterarum Sedium maxima diceretur & eſſet.

l *Act.* 11.

VI.

Cùm verò eodem auctore Lucâ conſtet, Petrum viſitaſſe Eccleſias, & per vniuerſos pertranſiſſe; quis dubitet & Antiochiam perrexiſſe, vbi ex Iudæis illic ingenti numero habitantibus nobilis iam collecta eſſet Eccleſia; atque illic ſibi Sedem erexiſſe, teſtantibus id tot antiquis Patribus atque hiſtoricis, & confirmante maximè in Eccleſia Catholica peragi ſolita antiquitùs anniuerſaria celebritate CATHEDRÆ PETRI ANTIOCHENÆ? Sanè ſicut eumdem Petrum vidimus, ad rem maximi ponderis ab Apoſtolis Samariam miſſum; ita etiam cùm auditum eſſet Eccleſiã Antiochiæ eſſe collectam, æquum pariter eſt credere, omnium Apoſtolorum ſententiâ factum eſſe, vt Petrus Apoſtolorum Princeps totius Syriæ, atque adeò totius Orientis principi ciuitati atque metropoli, cui & Palæſtina, ipſáque Ieroſolyma ſubiaceret, peculiaris præficeretur Epiſcopus. Maiores enim in inſtituendis Sedibus Eccleſiarum, non aliam iniiſſe rationem, quàm ſecundùm prouinciarum diuiſionem, & prærogatiuas à Romanis anteà ſtabilitas plurima ſunt exempla. Ideóque quantumuis Ieroſolymorum Eccleſia & origine temporis, & nobilitate rerum in eâ conſummatarum, ceteris præferenda videretur: tamen non Antiochenæ dumtaxat ſubiecta fuit, ſed & ipſi etiam Cæſareæ maritimæ (vt ex concilio Nicæno [m], & Hieronymo [n] liquet) quòd hæc à Romanis effecta eſſet totius Palæſtinæ metropolis.

CATHEDRA ANTIOCHENA.

m *Conc. Nicæn.* 7.
n *Hier. ep.* 61.

IESV CHRISTI

ANNVS 40.

CAII IMP.

AN. 2.

I.

ANNO Chriſti quadrageſimo, M. Aquilio Iuliano & P. Nonio Aſprenate Coſſ. anno Caij Imp. ſecundo [a], Agrippa, qui anno ſuperiori ab eodem Auguſto Tetrarchæ Philippi Rex fuerat ordinatus, Romà recedens rediit in Iudæam: quem Alexandriam in tranſitu appellentem natiuo inuidiæ vitio excipientes Alexandrini, qui alienam felicitatem ſuum interpretari ſolebant infortunium, conniuente Flacco Ægypti Præfecto, magno deriſêre ludibrio; & ludo iungentes luctum, miſeros Iudæos illic degentes immenſis affecerũt calamitatibus. Quæ omnia deſcripſit prolixe Philo Iudæus, qui aderat, tum in commentario aduerſus eumdem Flaccum, tum in Legatione ad Caium: vbi & alia plurima addit mala in eoſdem Iudæos, eorúmque ſynagogas illata, quòd cùm hoc ipſo anno [b] ſecundò Imperij ſui; diſruptis quibus ab impetu ſceleſtioris vitæ retineri videbatur habenis, idem Caius, poſt occiſum Tiberium Druſi filium, Tiberij Aug. nepotem, & ex teſtamento decretum collegam Imperij; itémque Macronem, cui acceptum ferebat Imperium; ac ſpontanea morte ſublatum M. Silanum ſocerum; eo flagitij atque inſaniæ deueniſſet, vt diuinos æmulatus honores Deus ab omnibus coli vellet (quod præter Philonem, Suetonius [c], Dio [cc], cæterique teſtantur) Iudæi id facere, eiúſque imagines in ſuas Synagogas recipere renuiſſent. At ſunt hæc initia dolorum, & diuinæ vltionis in Iudæos præludia, ob Chriſtum Deum crucifixum; quæ quidem in Ægypto hoc anno cœpta; in aliis Orbis terrarum prouinciis in dies magis magíſque aucta, ne ipſa quidem immani Ieroſolymorum exciſione finem acceperunt. Agemus de omnibus ex inſtituto ſuis locis: cùm interim maxima ſit cõſideratione dignum, Deum Optimum Max. eodem tempore quo in Iudæos gladium iræ ſuæ cœpit exerere, Gentes ſibi conciliare cœpiſſe, & per baptiſmum eis aditum ad ſalutem reſerare: de quo dicetur anno ſequenti.

a *Ioſ.* 18. *Ant.* 8.
AGRIPPA REX MALE ACCEPTVS ALEXANDRIÆ.
b [Philo quidem id anno ſecundo Caij tribuere videtur; at in Euſeb. Chronico cunctis adſtipulãtibus mſs. anno eius Imperij primo; Suetonius & Dio abſque certâ temporis notâ.]
c *Suet. in Caio. c.* 22.
cc *Dio l.* 59.
IVDÆORVM CALAMITAS.

II.

Cùm autem Agrippa in Regnum veniſſet, Herodis Tetrarchæ cupiditates per inuidiã ſuſcitauit: qui Herodiadis vxoris ſuæ concilio parens, ſpe regij nominis potiundi, vnà cum ipsâ ad Caium nauigauit; ſed Agrippæ litteris de proditione Imperij accuſatus, adempta ei ab Imperatore Tetrarchia, eadémque Agrippæ regno innexa, ipſe in exilium miſſus eſt apud Lugdunem vrbem Galliæ, vnà cum Herodiade: quam cùm audiſſet Imperator ſororem eſſe Agrippæ, & in eius gratiam ſe ipſi parcere dixiſſet; recuſauit illa magno animo, aſſerens *non æquum eſſe, vt cui ſecundæ fortunæ extitiſſet ſocia, eum in aduerſa deſereret.* Hæc omnia Ioſephus [d]: qui tamen parùm ſibi conſtans, alibi [e] ait Agrippam ſecutum eſſe Romam Herodem; ipſúmque Herodem vnà cum vxore fuiſſe in Hiſpaniam. Hunc verò ſecutus Hegeſippus [f], addit Herodem mœrore animi cõſumptum interiiſſe. Porrò huius diuinæ planè in Herodem & Herodiadem vltionis cauſam ſi quis altiùs petat, non eam in Agrippæ felicitatis inuidentiam reiiciet; ſed tum ob Ioannem Baptiſtam immaniter occiſum, tum etiam ob Chriſtum ab eo ſpretum ac malè habitum, hæc ipſos paſſos eſſe certò intelliget. Quod verò pertinet ad Regis Agrippæ reditum Romam; ſequenti potiùs annos contigiſſe ex Philone [g] colligitur.

HERODES RELEGATVR CVM HERODIADE.
d *Ioſ.* 18. *Ant.* 9.
e *Id.* 2. *de Bel.* 8.
f *Hegeſ. de excid. Hieroſ. lib.* 2. *c.* 5.
g *Phil. de leg. ad Caium.*

III.

Interea hoc anno (quantùm ex Lucæ [h] Actis intelligi poteſt) accidit vt Petrus Apoſtolus Eccleſias viſitans, venerit Lyddam ciuitatem [i] ad litus maris Mediterranei (quæ poſteà ab incendio [k] belli Iudaici reſtaurata, appellata eſt Dioſpolis:) vbi paralyticum ſanauit, & eo miraculo Lyddæ & Saronæ incolas ad Chriſtum conuertit. Non eſt autem *Sarona* nomen oppidi, ſed [l] regionis Cæſareæ Paleſtinæ vſque ad oppidum Ioppê pertingẽtis paſcẽdis gregibus aptiſſimæ. Lyddâ verò Ioppen vocatus *Tabitham* ſanctiſſimam feminam Chriſtianam nuper defunctam ad vitam reuocauit, ac plurimos ad fidem perduxit. Factúmque eſt (inquit Lucas) vt dies multos permanſerit in Ioppe apud Simonem quemdã coriarium. Cùm verò Lucæ ſit vſitata locutio, vt cùm *multos dies* dicit, longioris temporis moram ſignificet; ea de cauſa quæ ſubdit

h *Act.* 9.
i *Hieron. de loc. Heb.*
k *Ioſ.* 2. *de bel.* 13.
l *Hier. ibid.*
TABITHA AD VITAM REVOCATA.

de

de Cornelio Centurione, in ſequentem potiùs annum reiicimus.

IESV CHRISTI
An. 41.
Caii Imp.
An. 3.

I. ANNVS Chriſti quadrageſimus primus à Dione [a] conſignatur Conſulatu Caij Aug. iterùm & L. Apronij Cæſiani; licèt alij [b] ponant anno ſuperiori horum Conſulatum, & Conſules eius anni in hunc reiiciant. Nos ſanè quem in his ſequamur præter Dionem, auctorem vel antiquiorem vel fideliorem inuenimus neminem.

a Dio lib. 59. b Panuin. in Faſt.

II. Petrvs Gentiles ad fidem recipit.

Hoc igitur anno iiſdémque Coſſ. Petrus Apoſtolus diuinâ viſione omnigenatû animantium, de oſtio Eccleſiæ Gentibus aperiendo monitus, primum omnium Gentilem CORNELIVM Centurionem, ab eo pariter diuinitùs monito Cæſaream vocatus, baptizauit: quippe cùm Petra a Domino fuiſſet cognominatus & conſtitutus, ab eo vterque paries Iudæorum & Gentium in ædificatione Eccleſiæ erat iungendus. Quo autem ordine ea facta ſint, Lucas [c] vt rem maximi ponderis, diligentiori ſtudio ſcriptis mandauit. Cùm verò dicat Cornelium fuiſſe Centurionem *cohortis Italicæ*, æquum eſt credere eiuſdem quoque nationis fuiſſe milites ex qua tota cohors eſt denominata, nẽpè Italos: ipſúmque Centurionem è Romano nomine Romanum etiam genere fuiſſe, coniectura facilè perſuadet. Non tamen opus fuit vt Italica cohors (quod multi ſunt opinati legionis) Italicæ eſſet: cùm enim tres fuerint Italicæ Legiones ſic dictæ, omnes poſt hæc tempora inſtitutæ eſſe noſcuntur [d], Prima à Nerone, Secunda & Tertia à Marco Aurelio Antonino. Sic etiam nec fuiſſe neceſſe, vt Italicæ Legiones non niſi ex Italicis militibus conſtarent, ſed ex aliis interdum nationibus ſuffici conſueuiſſe, teſtantur Inſcriptiones antiquæ, docétque Vegetius [e] cùm agit de officio Præfecti Legionis. Porrò Dione auctore liquet, Iudæam prouinciam ab Auguſto ad hiberna fuiſſe traditam legioni Ferratæ nuncupatæ, eidémque Sextæ dictæ quòd eo ordine ſcripta eſſet: quæ quidem numquam inde receſſiſſe reperitur vſque ad Neronis tempora, quando eſt in Armeniam amandata: iterùm verò reddita Syriæ, à Muciano ducta eſt in Italiam contra Vitellium:

c Act. 10.

De Cornelio Centurione.

d Dio l. 55.

e Veget. lib. 2. de re mil.

III. Quæ verò poſt hæc à Cornelio facta eſſe Metaphraſtes [f] deſcribit, cùm antiquiori careant auctore, libentiùs prætermittimus. Factum autem fuiſſe, ſed poſt Zachæum, Epiſcopum Cæſareenſem, Romanum [g] Martyrologium teſtatur; idémque apud Clementem [h] legitur; quamuis ſine auctore alibi [i] feratur creatus Epiſcopus Ilij. Domum autem in qua Cæſareæ habitabat, in eccleſiam fuiſſe conuerſam, docet Hieronymus [k]. Sunt porrò & multa alia in apocryphis Recognitionum [l] libris nomine Clementis inſignitis, quæ à Petro Cæſareæ geſta dicuntur; ſed ea, vt mendaciis conferta, indigna exiſtimamus quæ vnà cum veris iungantur. Quomodò verò Hieroſolymam reuerſus, diſceptantibus aduerſus illum quibuſdam ex circumciſione quòd ad viros præputium habentes introiſſet, rationem eorum quæ geſta eſſent, reddiderit; narrat exactè Lucas [m]. Quà in re admiranda planè viſa eſt cunctis antiquis Patribus modeſtia Petri, quòd qui poteſtate ſibi traditâ vnico tantùm verbo omnes illas potuiſſet dirimere controuerſias: perinde tamen ac ſi ex æquo cum ſociis cauſa agenda eſſet, nonniſi rationis auctoritate eorum obiectioni ſatisfaciendum putârit. Ceterùm huius in Petrum commotionis, non aliquem Apoſtolorum, ſed qui poſt Simonem Magum primus omnium fuit hæreſiarcha, Cerinthum inuentorem & inſtigatorem extitiſſe, Epiphanius [n] teſtatur.

f Metaphr. 11. Sept. g Martyrol. Rom. die 2. Febr. h Clem. 7. Conſtit. 46. i Orat. de Apoſt. ap. Metaphr. 29 Iunij. k Hier. ep. 27. l De his libris vid. inf. an. 101. num. VIII.

m Act. 15.

Petri modeſtia.

n Epiph. hær. 28.

IV. Hoc eodem anno, Olympiade ducenteſimâ quartâ anno tertio, MATTHÆVS Apoſtolus (vt eſt in Euſebij Chronico) primus omnium Hebraico ſermone EVANGELIVM ſcripſit. Sed quod ad tempus ſpectat, contradicere videtur Irenæus [o], dum id refert ad tempus quo Petrus & Paulus Romæ euangelizarent, & fundarent Eccleſiam. Cuius verba ſi quis putet eo ſenſu accipiẽda, vt non niſi poſt Petri, ac demùm Pauli Romam aduentum, Matthæum ſcripſiſſe dicat; inter alia quæ inde ſequerentur abſurda, duo maximè quæ ſunt in cõfeſſo apud omnes, ipſúmque etiam Irenæum, negare opus eſſet; nempè Matthæum primum omnium ſcripſiſſe Euangelium, & id peregiſſe antequàm Apoſtoli in diuerſas Orbis prouincias ad prædicandum Gentibus diſpergerentur: quandoquidem ante Pauli Romam aduentum (qui nonniſi poſt octodecim abhinc annos contigit) Marcus ac Lucas ſcripſiſſe reperiantur, & diuiſos fuiſſe per Orbem Apoſtolos nullâ ſit dubitatio. Quapropter ſic accipiẽda putamus Irenæi verba, vt voluerit ſignificare, Matthæum edidiſſe Euangelium ſub initium fundationis Romanæ Eccleſię quam Petrus inſtituit quatuor poſt hæc annis: Paulum autem addiderit communi tum ipſius, tum cæterorum Patrum vſu loquendi, vt cùm de Romanæ Eccleſiæ fundatione agunt, ſimul vtrumque Apoſtolorum nominent, quòd & Paulus eamdem poſt Petrum docuerit, & ambo eâdem die illâ ſuo ſanguine conſecrarint. Quod verò Nicephorus [p] Matthæum ſcripſiſſe tradit decimoquinto poſt Chriſti Aſcenſionem anno, inde erroris occaſionem hauſiſſe noſcitur, quia putauit Apoſtolos non ante illum annum per Orbem fuiſſe diuiſos, nec ante illorum diuiſionem Matthæum ſcripſiſſe. Verùm & eos ante illud tempus fuiſſe diuiſos, inferiùs videbitur; & Matthæum ante ipſorum diuiſionem Euangelium edidiſſe, vel inde manifeſtè probatur, quòd Bartholomæum profecturum ad Indos illud deſcriptum ſecum detuliſſe, teſtentur Euſebius [q] atque Hieronymus [r].

o Iren. l. 3. cap. 1.

Matthævs Evangelivm scribit.

p Nic. lib. 2 cap. 45.

q Euſeb. 5. hiſt. 10. r Hier. de Script. Eccl. in Pantæn. cap. 36.

V. Tãtum verò opus aggreſſum eſſe Matthæum Iudæis qui crediderant expoſcentibus, tradit Ioannes Chryſoſtomus [s], verùm & iniungentibus ei reliquis Apoſtolis, Epiphanius [t] teſtatur: editúmque eſſe primò Ieroſolymis, auctor eſt Athanaſius [u]. Porrò tum hi, tum alij omnes qui de eo egerunt, æquè conſentiunt Matthæum Hebraico ſermone ſcripſiſſe: quod ipſum Hebraicum exemplar ſuo tempore in Cæſarienſi Bibliothecâ aſſeruatum eſſe, Hieronymus [x] teſtatur; & apud Nazaræos perfectiſſimum reperiri, Epiphanius [y] ſcribit. Verùm Hieronymus [z] Euangelium Matthæi, quo Nazaræi vterentur

Occaſio illivs ſcribendi

s Chryſ. hom. 1 in Matth. t Epiph. hær. 51. u Athan. in Synopſi. x Hier. de Script. Eccl. in Matth. y Epiph. hær. 29. z Hier. ibid.

& in Mart. 12.
AB HÆRETICIS EVANGELIVM CORRVPTVM.

(quod & ſe ex Hebraico fonte deſcripſiſſe, & in Græcum tranſtuliſſe aſſerit) in quibuſdam fuiſſe immutatum ait. Et ipſos Ebionæos hæreticos Matthæi vſos eſſe Euangelio, ſed deprauato & mutilato, itémque Cerinthum & Carpocratem illud ipſum deſcripſiſſe, ſed eo planè abuſos, è genealogiâ Saluatoris ſic Chriſti humanitatem tantummodò didiciſſe, vt diuinitatem negarent, Epiphanius [a] teſtatur. Denique Matthæi Euangelium non ſolùm Bartholomæum ad Indos detuliſſe conſtat; ſed & Barnabam Apoſtolum ſemper ſecum habuiſſe, eiúſque refoſſo corpore ſub Zenone Imperatore, vnà cum eo repertum eſſe, hiſtoricorum illorum temporum verâ aſſertione videbitur inferiùs. Quod verò Beda [b] Euangelium Mathæi quo Nazaræi vtebantur, non eſſe adnumerãdum inter apocrypha exiſtimauit; haud facilè aſſentimur, cùm Hieronymi teſtimonio appareat; nõnulla in eo diuerſa ferri ab his quæ reperiuntur in Matthæi Euangelio quo Eccleſia vtitur.

a *Epiph. hær.* 30.
b *Bed in Luc.* 1.
EVANGELIVM NAZARÆORVM.

VI.
c *Ioſ.* 18. *Ant* 11.
CAIVS VVLT COLI VT DEVS.
d *Suet in Caio cap* 22. *Dio lib.* 59.

Hoc eodem anno (vt ex Ioſepho [c] colligitur) amoto Vitellio è Syriæ præfecturâ, Petronius à Caio Imp. ad eam prouinciam adminiſtrandam ſubrogatur; cui ipſe (cùm ab omnibus coli vt Deus vellet; ac ne Ioui quidem cederet, quippe qui [d] de inferendo Iouis Olympij ſimulachro Romam, déque illius effigie in ſuam mutandâ conſilium iniiſſet;) in mandatis dedit vt ſuam ſtatuam Ieroſolymis in templo locaret ab omnibus colendam, prout toto reliquo orbe Rom. factum fuerat: quod ipſe in annum ſequentem diſtulit, vt idem auctor teſtatur, refértque ex ipſo, & Philone, Euſebius in Chronico.

IESV CHRISTI
AN. 42.
CAII IMP.
AN. 4.

I.
a *Dio lib.* 59.

ANNO Chriſti quadrageſimo ſecundo, Caius Imp. tertiùm Conſul Faſtis ſolus adſcribitur, quòd (vt teſtatur Dio [a]) ei qui deſignatus ipſi collega fuerat, mortuo, tam breui ſpatio in concione alius ſubrogari non potuerit. Cæterùm ab eodem auctore Pomponius ſecundus Conſul eodem anno creatus nominatur: ſuffectúſne in locum Caij, qui Conſulatum tenuit tantùm (vt Suetonius [b] tradit) vſque ad idus Ianuarij, an ordinarius fuerit electus in locum demortui deſignati, non liquet:

b *Sueton. in Caio cap.* 17

II.
PHILO LEGATVS AD IMP.

Hoc igitur anno, dum ſtatua coloſſæa Caij pararetur Sidone à Petronio in templum Hieroſolymitanum inferenda; idem Petronius Iudæorum victus miſerandis lamentis, mortem potiùs eligentium, quàm vt eiuſmodi abominatione templum pollueretur; rem variis prætextibus diſtulit, quovſque tandem Caius Agrippæ Regis flexus precibus, ei donauit, ceu maximam gratiam, ne fieret coloſſi dedicatio. Rem totam mirâ arte atque eloquentiâ fuſiſſimè deſcripſit *Philo* Iudæus in libello de ſua ad Caium Legatione; quam hoc eodem anno cum quatuor aliis pro Iudæis Alexãdrinis ſuſcepit, cùm aduerſus eos ex altera parte miſſus eſſet vnà cùm aliis Apion Alexãdrinus, occaſione tumultuum quos ante biennium Alexandriæ ſuſcitatos vidimus, qui hactenùs perdurârunt. Quod autem iſta aliter à Ioſepho [a] narrantur, haud dubium Philoni potiùs acquieſcendum cẽſemus, vt antiquiori, & qui ea oculis ſpectârit. Cæterùm ipſum, Legatum iterùm agentem, rurſùm veniſſe Romam ſub Claudio, Hieronymus [d] teſtatur; aítque ſecunda illa vice ibi locutum eſſe cum Petro Apoſtolo, eiúſque habuiſſe amicitias. Sed quod Photius in Bibliotheca dicit, Philoné ex Chriſtiano factum Iudæum; cùm id à nullo antiquorum ſcitum ſit, eâdem facilitate reiicitur qua profertur. Vtrùm verò fuerit Chriſtianorum ſtudioſus, nécne, agetur de hoc inferiùs.

c *Ioſ* 18. *Ant.* 11. & 2. *de B.I.* 9.
d *Hier. de ſcript. Eccl. in Philo.*

III.
DE APIONE GRAM.
e *Ioſ. cont. Apion. lib.* 2.
f *Plin. præf ad hiſt. Plin Senior.*
g *Gel lib.* 5. *cap.* 14.
h *Ioſ lib.* 2. *cont. Apion.*

Porrò *Apion* aduerſæ legationis princeps, grammaticus fuit, extremâ Ægypti parte quæ Oaſis dicitur oriundus [e], ſed ciuitate poſteà Alexandrina donatus. Cui cùm non ſatis eſſet coram Caio in Iudæos oraſſe, inſuper aduersùs eos commentarium ſcripſit, impudentiſſimis calũniis atque blaſphemiis cõfertum; quas poſteà Ioſephus duobus libris egregiè confutauit, ſimúlque qualis ille fuerit ſuis coloribus pinxit. Narrat quoque de eo Plinius [f] Secundus, eum à Tiberio Cæſare vocari ſolitum *Cymbalum mundi*; cùm tamen (inquit Plinius) publicæ famæ tympanum potiùs videri poſſet, qui iactabat eos à ſe immortalitate donari ad quos aliqua componeret. Sugillat pariter eius faſtum & arrogantiam A. Gellius [g]. Tandem verò neceſſariò circumciſum circa genitalia, iis putrefactis in magnis doloribus expiraſſe, Ioſephus [h] ſcribit. Quæ quidem omnia de eo breuiter receſuiſſe voluimus, quoniam impiæ in res Iudaicas ab eo prolatæ calumniæ, in Chriſtianos etiam, quòd ex Iudæis progeniti eſſent, fuerunt illapſæ; dum inter alia Fideles æquè à Gentilibus carperentur [i], quòd caput aſini adorarent; cuius aduersùs Iudæos ſtrophæ concinnatorem fuiſſe Apionem, Ioſephus docet. Sed quod pertinet ad reliquas res Iudaicas, admiratione equidem dignum eſt, quantoperè Iudæos hoc tempore vltio diuina [f] vexarit, non eos tantùm bis perturbationibus in Ægypto & Syria exagitans, ſed etiam trans Euphratem [k] apud Babylonem habitantes maximâ clade afficiens, & inde Seleuciam fugientes, conſpirantibus ſimul Syris cum Græcis, ſupra quinquaginta millia virorum ex improuiſo delens: ipſis poſteà Ieroſolimitanis grauioribus reſeruatis ſuppliciis, vt qui grauiùs ceteris in Chriſtũ, & eius Diſcipulos peccaſſent.

i *Tert. Apolog.* 16 & *aly.*
CLADES IVDÆORVM.
k *Ioſ* 18. *Ant.* 22.

IESV CHRISTI
AN. 43.
CLAVDII IMP.
AN. 1.

I.
a *Dio lib.* 59
CAIVS IMP OCCIDITVR.

ANNO Domini quadrageſimo tertio, Caio Aug. [a] quartùm & Sentio Saturnino Coſſ. Calendis Februarij idem Caius coniuratione Caſſij Chereæ & Cornelij Sabini Tribunorum militum Prætorianorum occiditur, anno ætatis vigeſimo nono, Imperij tertio, menſe decimo, & die decimo octauo, numerando à die obitûs Tiberij, vt teſtatur Suetonius [b]; licèt Dio [c] annis tribus, menſibus nouem & diebus viginti octo ipſum imperâſſe dicat; & longiùs aberrans Ioſephus [d], tres tantum annos & ſex menſes eidem tribuat. Periit & vnà vxor Cæſonia, gladio à Centurione confoſſa, & filia parieti illiſa

b *Suet in Caio cap* 59.
c *Dio lib.* 59. *in fin.*
d *Ioſ* 2. *de Bel.* 10.

de

Porrò tam Caium, quàm qui eum præceſſit Tiberium, non eſſe receptos in numerum Imperatorum, quorum Conſules in iuramentis & votis concipiendis mentionem facere conſueuerant, auctor eſt Dio e.

e *Dio l. lib. 60.*

II.
f *Suet. in Claud. cap. 1. 2. 10.*
CLAVDII IMPERIVM.

Poſt eum, patruus eius *Tiberius* CLAVDIVS *Druſus* f *Germanicus*, Druſi Neronis & Antoniæ filius, Liuiæ Auguſtæ nepos, annos natus quinquaginta, factione militum Prætorianorum capeſſiuit Imperium. Qui inter alia quæ ipſo Principatûs initio geſſit, promulgatis in fauorem Iudæorum edictis, eoſdem metu quem Caius incuſſerat, liberauit, & Regnum Agrippæ Iudæâ ac Samariâ, necnon quæ fuerat Lyſaniæ Tetrarchiâ auxit; prout pluribus narrat Ioſephus g. Verùm quantumuis iſta indulta fuerint Iudæis, qui tum Alexandriæ, tum etiam in ceteris Romani Imperij prouinciis agerent, iis tamen qui Romæ eſſent, quòd frequentiſſimus eſſet populus, non eadem ſunt iura conceſſa; ſed hoc Claudij Imperij exordio, primùm cohibiti (vt Dio h declarat) ne ex patriis inſtitutis conuentus agerent, demùm vrbe ſunt pulſi, vt ſuo loco dicemus.

g *Ioſ. 10. Ant. 5. & 5.*
h *Dio lib. 60.*

III.
CHRISTIANI PRIMVM DICTI ANTIOCHIÆ.

Intereà verò (quod ad res pertinet Eccleſiaſticas) reſerato ſemel à Petro Gentibus aditu ad Chriſti fidem, Antiochiæ primùm, in ipſâ, inquam, eiuſdem Principis Apoſtolorum Sede nuper erectâ, magna ex iiſdem Gentibus facta eſt acceſſio ad Eccleſiam, operâ præcipuè *Barnabæ* Ieroſolymis illuc ab Apoſtolis miſſi, & *Pauli* quem idem Barnabas Tarſo eodem deduxit: adeò vt diſcipuli Chriſti primùm ibi vocati fuerint CHRISTIANI; quemadmodum Lucas i narrat in Actis. Cur autem priſtinum DISCIPVLORVM nomen (quo omnes qui credebant in Chriſtum nominari conſueuerant) ab Apoſtolis ſit mutatum in *Chriſtianorum*, in Diſputatione quę fertur nomine Athanaſij contra Arium hęc adfertur cauſa, quòd cùm multi iam exiſterent nouorum dogmatum auctores, iiſdem pariter ſuos ſectatores vocarent Diſcipulos. Porrò deductū eſſe nomen *Chriſtianū à Chriſto*, & Chriſti à *Chriſmate* regali nempè vnctione, nemo eſt qui ignoret. Qui verò aduerſùs Ethnicos huius originis ignaros, Eccleſiaſtici tractatores egerunt (putà Iuſtinus k Martyr, Tertullianus l, Lactantius, & alij) quod iidem Gentiles Chriſtianos corrupto vocabulo, ac prauo quodam ll intellectu, *Chreſtianos*, & Chriſtum *Chreſtum* nominare cōſueuiſſent; eiuſdem nominis interpretationem deduxerunt à voce χρηστὸς, quod eſt Bonum & commodum. Et quòd ad hæreticos ſpectat; etſi (vt vidimus) ad illorū diſtinctionem Chriſtianum nomen credentibus eſt inditum; tamen haud multò pòſt & id ipſum iiſdem æmulati, ſuos ſectatores Chriſtianos etiam appellare non ſunt veriti: quod feciſſe primùm Carpocratianos, auctor eſt Epiphanius m. Vnde rurſùm ad diſtinguendos veros Chriſtianos à falſis, CATHOLICVM eſt cognomen inuentum; & id quidem ab ipſis Apoſtolis quorum auctoritate vera Dei Eccleſia in eorū Symbolo CATHOLICA eſt cognominata, vt eà diſcrimina tione ab Hæreticorum conuenticulis cognoſceretur eſſe diſtincta; quemadmodùm egregiè expoſuit Pacianus n Barcinonenſis aduerſus Nouatianos. Hoc autem cognomen adeò ſolam veram Eccleſiam obtinuiſſe, vt cùm ſeriò res acta eſt, nulli vnquā hæretici vſurpare auſi fuerint, præter eumdem Pacianum, Auguſtinus o affirmat, ſic dicens: *Tenet me iuſtiſſime in Eccleſiæ gremio ipſum Catholicæ nomen; quod non ſine cauſâ inter tam multas hæreſes ſic iſta Eccleſia ſola obtinuit, vt cùm omnes hæretici ſe Catholicos dici velint, quærenti tamen peregrino vbi ad Catholicam conueniatur, nullus hæreticorum vel baſilicam ſuam, vel domum audeat oſtendere.* Eadem vel his ſimilia, & alij. Quomodò verò, vt certiori adhuc & planè indubitatâ notâ Catholici dignoſcerentur ab Hæreticis & Schiſmaticis, iidem appellati ſint ROMANI; dicetur inferiùs, cùm agetur de Romanæ Eccleſiæ inſtitutione.

Act. 11.
De nomine Chriſtiano.
k *Iuſt. orat. ad Anton. Pium.*
l *Tert. Apolog. cap. 3.*
ll *Vid. infrà an. 314 VI.*
m *Epiph. hær. 27.*
De nomine Catholico. *De quo ſæpè Baronius ac præcipuè an. 145. & 146.*
n *Pac. ep. ad Sympron.*
o *Aug. cont. ep. Fund. c. 4.*

IV.
CHRISTIANORVM VARIÆ APPELLATIONES.

Ceterùm licet (vt diximus) peculiare proprium que nomen Chriſtu credentium fuerit olim, vt Chriſtiani appellarentur; tamen aliis quoque nominibus dicti reperiuntur, & frequentiùs FRATRES tum ab ipſo Chriſto p Domino, tum ab eius Apoſtolis: perſeurauitque eadem nomēclatura in Eccleſia, atque ipſe Chriſtianorum cœtus *Fraternitas* dicta. Cuius quidem appellationis (quòd eius occaſione Fideles infamarentur à Gentilibus de promiſcuitate vxorum) præclarè Tertullianus pp rationem reddidit; ipſorum quoque exprobrans ſpurcitiam Gentilium, qui cùm cetera cuncta propria haberent, vxoribus communiter vterentur; contrà quàm Chriſtiani, apud quos omnia indiſcreta eſſent præter vxores. Iiſdem ſimilia habent Athenagoras q Philoſophus Chriſtianus, Iuſtinus r Martyr, & Minutius ſ Felix, cùm eandem calumniam refellunt. Rurſùm verò qui olim Chriſtiani, iidem nominabantur SANCTI; vt à Paulo t ſæpè, ac Lucâ u, poſteriſque Ignatio, Philone, Polycarpo, Tertulliano, & aliis. At demùm obtinuit vſus, vt illi tantummodò *Sancti* in Eccleſiâ dicerentur, qui eminentiori probatiorique fulgerent morum ſanctitudine. Apud antiquos autem Græcos x *Hoſij*, hoc eſt Sancti, honoris cauſâ dicebantur Sacerdotes. Nominabantur inſuper Chriſtiani olim CREDENTES, y eiúſque nomenclaturæ plura ſunt exempla. Itē FIDELES z; quod etiam nomen ad poſteros eſt dilapſum, & frequentiùs vſurpatum; præſertim Romæ, vbi (vt auctor eſt Ambroſius z) qui baptizati ſunt, *Fideles* nominari conſueuerunt: videáſque in vſitatis eiuſdem Eccleſiæ precibus, Chriſtianos ferè ſemper appellari *Fideles*. Vnde & Pontius Diaconus in Vitâ Cypriani *Quid*, inquis, *Chriſtiana plebs faceret, cui de Fide nomen eſt?* Iudæi verò ignominiæ cauſâ, quòd Dominum in titulo Crucis Nazarenum appellatum noſſent, Chriſtianos pariter NAZARENOS nominabant, vt & diximus ſuperiùs (eáque voce ter in die, quando preces perficerent in Synagogis ſuis, maledixiſſe Chriſtianis, ipſíque Chriſto, Hieronymus a tradit: licèt Epiphanius b dicat Iudæos id feciſſe in hæreticos, qui Nazareni vocati Legem vnà cum Euangelio ſeruarent. Verùm cùm ex Apoſtolorum Actis c appareat, omnes Chriſtianos à Iudæis æquè dictos eſſe Nazarenos; ad ipſos potiùs quàm ad eo nomine dictos hæreticos, eam pertinuiſſe blaſphemiam exiſtimamus. Sed de his modò ſatis.

p *Matth. 13. Luc. 22. Ioan. 20. 25.*
pp *Tert. Apolog. c. 39.*
q *Athen. ex. pro Chriſt.*
r *Iuſt orat. ad Anton.*
ſ *Min. in Octau.*
t *Rom. 8. & 15. 2. Cor. 13. Phil. 4. & c.*
u *Act. 9.*
x *Plutar. de oracul. defect in fi.*
y *Eph. 1. Coloſ. 1. & 1. Tim. 4.*
z *Amb. de ſacram lib. 1. cap. 1.*
a *Hier. in Iſ. 45.*
b *Epiph. hær. 29.*
c *Act. 24.*

V
THADDÆVS.
d *Euſeb. 1. hiſt. 31.*

Hoc eodem anno quadrageſimo tertio à Chriſti natali, (vt Euſebius d eſt auctor) THADDÆVS vnus ex Septuaginta duobus Diſcipulis, Edeſſam Syriæ ciuitatem ab Apoſtolis miſſus, vt impleret quod per literas Chriſtum Abgaro

eiuſ

NAT ABGARVM, ET CONVERTIT EDESSENOS.

eiuſdem ciuitatis Principi, de mittendo ad eum poſt Aſſumptionem ſuam aliquo ex Diſcipulis ſuis, ſcripſiſſe ſuperiùs vidimus; eidem Abgato vultu diuinitùs ſplendente ſeſe præſentans (vnde & meruit ab eo adorari) ipſum adhuc morbo afflictatum ſanitati reſtituit, ac poſt multa alia miracula vniuerſum eius populum ad fidem côuertit. Quæ quidem vt facta ſint, pluribus deſcripſit idem Euſebius ex antiquis eiuſdem ciuitatis monumentis è Syriacâ lingua in Græcam tranſlatis. Quod autem hunc Thaddæum nonnulli ex duodenario Apoſtolorum numero fuiſſe tradunt, de eò dicetur anno ſequenti.

IESV CHRISTI

AN. 44.

CLAVDII IMP.

AN. 2.

I.

a *Dio.lib.60.*

IACOBI APOSTOLI MARTYRIVM.

b *Act. 12.*

c *Euſeb.2. hiſt. 8.*

d *Hier in Ezech. 43.*

Act. 12.

ANNO Chriſti quadrageſimo quarto, Claudio [a] Aug. ſecundùm, & C. Licinio Largo Coſſ. nouus Iudæorum Rex Agrippa, inter alia quæ iiſdem Iudæis primo ſui Ieroſolymam aduentu contulit beneficia, vt eorum magis ſibi gratiam conciliaret, Eccleſiam perſequi aggreſſus, IACOBVM Apoſtolum, filium Zebedæi, Ioannis fratrem, capite truncari iuſſit: quod narrat ſummatim Lucas [b], eundem Agrippam vocans Herodem, quòd iſto cognomento eſſet. Ceterùm ex Clemente Alexandrino, maiorúmque traditione Euſebius [c] ſcribit, eum qui Iacobum adduxiſſet in iudicium, cùm eum tam fortiter Chriſti nomen confiteri cerneret, & ipſum ſe Chriſtianum profeſſum eſſe; cúmque ambo ſimul ad ſupplicium ducerentur, eumdem à Iacobo veniam poſtulaſſe, Iacobum autem ei pacem cum oſculo dediſſe, & ſic vtrumque ſecuri vitam finiſſe. Quod verò aliorum relatione Hieronymus [d] recitat, immolatum Iacobum die ſecundâ Paſchaſis, haud conſtare poſſe videtur, quandoquidem Lucas [e] ſcribit, Herodem cùm poſt necem Iacobi Petrum ipſum apprehendiſſet, licèt eius necis cupidiſſimum, ab ea tamen abſtinuiſſe vſque ad dies Azymorum elapſos.

II.

VTRVM PROFECTVS FVERIT IN HISPANIAM.

f *Breuiar. Tolet. in, it. S. Iſid. &c.*

g *Narrat. Garſ. Loaiſa in Collect. Conc. Hiſp. in decreto Gundemari.*

Denique quod Hiſpaniarum Eccleſiæ [f] profitentur, eumdem Iacobum Apoſtolum antea in Hiſpanias eſſe profectum, & ibi primum omnium prædicaſſe Euangelium; inde non leuis de ea re quamplurimis dubitandi occaſio eſt orta, quòd conſtet ipſum omnium Apoſtolorum primum martyrio ex hac vita migraſſe, atque etiam antequàm Apoſtoli in ſuas prouincias diuiderentur. Itaque cùm longè poſt iſta tempora aliquando contigiſſet, vt Epiſcopus Eccleſiæ Compoſtellanæ ſumens ſibi maiora conceſſis, erigèret ſe aduerſus Epiſcopum Toletanum; eáque res declamata [g] eſſet in magno illo Concilio Lateranenſi ſub Innocentio Tertio, vendicante ſibi Compoſtellano ius non parendi Toletano, eò quòd Eccleſia Compoſtellana ſuper omnes Hiſpaniarum Eccleſias dupliciratione eſſet, vt aiebat, tum quòd Iacobus ibi quieſceret corpore, tum quòd in Hiſpania prædicaſſet Euangelium; ille aduerſantem ſibi acerrimè expertus eſt Rudericum Ximenium Archiepiſcopum Toletanum: qui, quod attinet ad poſteriorem rationem, abſolutè negauit eumdem Apoſtolum vmquam ingreſſum eſſe in Hiſpaniam, aſſeruitque id tantùm ſe accepiſſe cùm iunior eſſet à religioſis quibuſdam feminis. Quapropter & indignum putans vt in re tanta iis fides adhiberetur, nullam de his mentionem haberi voluit in ea quam conſcripſit Hiſtoria. Hic enim ille fuit inſignis Rudericus Toletanus, rerum Hiſpanicarum ſcriptor ore omnium prædicatus: cuius, fateor, perculſus auctoritate, reuocarim in dubium, quæ cùm ab aliis, tum à nobis ipſis olim de aduentu Iacobi in Hiſpaniam dicta ſunt; cùm præſertim hæc tanta aſſerta ab ipſo fuerint in tanta Synodo, & coram tanto Pontifice Romano, ac denique ſine aduerſarij vel minima redargutione. Qui cùm nullum prorſùs citauerit ſententiæ ſuæ antiquiorem aſſertorem, (quantumlibet benè inſtructus veniſſet, & ardentiori animo, vt ipſa Acta declarant, rem egerit) puto eum ſpontè abſtinuiſſe à citatione fabuloſi Turpini, (ſi tamen illo tempore commentitius ille liber ſcriptus erat) & pſeudo-Iſidori, itémque eorum quæ falsò iactantur nomine Bedæ, vel aliorum quos eius ſententiæ fautores poſteà prodidere. Nam quòd ſpectat ad ea quæ de re iſta feruntur Calliſti Papæ Secundi nomine monumenta; tantum abeſt vt ea Compoſtellanus aduerſus Toletanum produxerit, vt contra ipſa Toletanus eiuſdem Calliſti Papæ auctoritate Compoſtellanum refellerit.

III.

VNDE HISPANIA RECEPERIT EVANGELIVM.

h *Innoc. ep. ad Decent.*

i *Greg. Sept. 1. ep 64 ad Rege Hiſp.*

Ceterùm ſi conſulatur antiquitas vnde prouenerit Euangelij prædicatio in Hiſpaniam; duo id ſanctiſſimi atque doctiſſimi Romani Pontifices, Innocentius Primus, & Gregorius Septimus conſcripſerunt: quorum ille [h] omninò negat aliquem vnquam Apoſtolorum docuiſſe in Hiſpania, ſed eos tantùm illic prædicaſſe, qui ab Eccleſia Romana in eam prouinciam miſſi eſſent: iſte [i] verò indubitatè aſſerit, Roma à Petro & Paulo Apoſtolis ſeptem Epiſcopos directos fuiſſe in Hiſpaniam, nec aliunde eos populos quàm ab Eccleſia Romana ſuſcepiſſe exordium religionis. Quis autem ex his non intelligat, ignoratum prorſùs ad ea vſque tempora fuiſſe, aut certè minimè creditum, Iacobi in Hiſpaniam acceſſum? itémque ſeptem illos Epiſcopos, non eiuſdem Iacobi (quod recentiores tradiderunt) fuiſſe diſcipulos, ſed Principum Apoſtolorum Petri & Pauli?

IV.

DE S. IACOBI TRANSLATIONE IN HISPANIAM.

Quod autem ſpectat ad Tranſlationem eius venerandi corporis Ieroſolymis in Hiſpaniam, citatur epiſtola Leonis Papæ Tertij, qui poſt ſeptingentos quinquaginta annos ſedere cœpit, quá aſſeritur facta hoc eodem anno quo ipſe paſſus eſt: tunc & fuiſſe à diſcipulis eius ſublatum corpus, quod canibus atque volucribus expoſitum fuerat; & nauigio impoſitum, Iriam Flauiam Gallæciæ vrbem delatum eſſe, inde verò Compoſtellam: factum autem vt vrgentibus in Chriſtianos perſecutionibus, mortuiſque illis qui tantum theſaurum detulerant & occuluerant, locus penitùs remanſerit incognitus, omniſque eius rei memoria perierit, quouſque eiuſdem Leonis Papæ tempore ſub Alphonſo Caſto Gallæciæ Rege in lucem emerſit: de quo dicetur ſuo loco. Fuiſſe autem id catenùs penitùs ignoratum, in argumentum deduci poteſt, quod Venantius Fortunatus, qui

poſt quingentos abhinc annos ſcripſit, in carmine de Bodegiſilo Duce, cùm relegit cuiuſque prouinciæ vel ciuitatis celebriores in illis poſitos Sanctos, neſciens eumdem Iacobum Apoſtolum fratrem Ioannis Ieroſolymis fuiſſe tranſlatum, ait ipſius corpus adhuc fuiſſe ibidem Ieroſolymis venerationi expoſitum: cùm verò ad Hiſpaniam peruenit, qui in ea celebrior haberetur, Vincentium martyrem nominat, nec clariorem in ea prouincia aliquem agnoſcit. Sed de his, déque ipſo Iacobo hactenùs.

[Quæ hic poſita ſunt de S. Iacobi in Hiſpaniam profectione, déque eius corporis tranſlatione, huc in proprium locum Annotatoris translata ſunt ex Tomo IX. Annalium an. 816. vbi retractauit Baronius quæ pro eadem profectione dixiſſet olim in Notis ad Rom. Martyrol. 25. Iulij, ad quæ remiſerat hoc anno Lectorem: qui ſi illa cupit vberius tractata videre, adeat an. 816. Sed aduerſus ipſum conſurrexit pro ſuarum Eccleſiarum traditione vniuerſa Hiſpania, multis ea de re à quocumque hominum genere editis ſcriptis: quæ ſi vidiſſet Baronius, etiamſi non id neceſſariò euincant quod volunt, ſunt tamen eiuſmodi vt eum potuerint in priori ſententiâ continere. Nec ſanè diſplicet zelus eorum: ſed vix eſt vt alicui homini non Hiſpano probari poſſit affectus ille nimius, quo in ſancti viri memoriam, cunctis Catholicis venerandam, inhærere gaudent. Gaudeant magis in fide perſtare, quam ſiue ab ipſis Apoſtolis, ſiue ab eorum ſucceſſoribus acceperunt; & præteritorum memores, in timore & tremore ſalutem ſuam operentur. Quod verò pertinet ad Corpus Apoſtoli; gloriatur & Toloſa noſtra de poſſeſſione illius, aut certè magnæ partis. Nec quæ aduerſus hanc aſſertionem protulit vnus ex recentioribus hiſtoricis Hiſpanis, (nempè Maurus Caſtal. Ferer in Hiſt. S. Iacobi lib. 3.) eiuſmodi ſunt vt id negent. Aiunt illa quidem, eſſe Compoſtellæ corpus S. Iacobi; ſed non dicunt eſſe integrum. Vt autem aliqua Eccleſia dici poſſit habere corpus alicuius Sancti, vt is locus eo nomine venerationi ſit omnibus, ſatis eſſe ſi vel eius particulam poſſideat, demonſtrabitur inferiùs an. 55. num. III. IV. Nec tamen hæc dixerim animo conuellendi opinionem de corpore S. Iacobi exiſtente Compoſtellæ, ſed potiùs vt moneam, non minori eam Eccleſiam venerationi eſſe debere, etiamſi non integrum poſſideat.]

An integrum corpus.

V. *Petrus in carcerem truditur. k Act. 12.*

Videns autem Agrippa Rex (quem, vt diximus, Lucas Herodem appellat) ſe placuiſſe Iudæis in occidendo Iacobo; ipſum quoque Petrum carceri mancipauit, volens poſt dies Azymorum producere eum populo. Rem geſtam narrat Lucas[k]; additque *orationem tunc factam eſſe ſine intermiſſione ab Eccleſia ad Deum pro Petro.* Magno ſi quidem terræmotu Eccleſia Chriſti tunc concuti viſa eſt, dum ipſa petra in fundamento locata tanta agitatione quaſſari conſpiceretur. Ideóque etſi alios complures Apoſtolorum carcere incluſos ſæpè legamus; de nullo tamen ipſorum vniuerſam Dei Eccleſiam adeò ſollicitam fuiſſe reperimus.

Eccleſia pro eo ſollicita.

Audiuit quoque Deus deprecationem eorum, & vinctum ſuum non deſpexit. Nam ipſâ nocte præcedente diem quo productus eum Rex eſſet, cùm dormiret inter duos milites duabus catenis vinctus, & à pluribus aliis militibus cuſtodiretur; adſtitit Angelus Domini, qui eum mirabiliter liberauit: ipſe verò poſt quam ſuos inuiſit, mox Hieroſolymis diſcedens abiit in alium locum: Rex autem cùm requiſiſſet eum, & non inueniſſet, inquiſitione factâ de cuſtodibus, iuſſit eos duci ad ſupplicium. Hæc pluribus Lucas. Porrò Petri VINCVLA, velut nobiliſſimæ victoriæ glorioſa trophæa, omnium ferè Patrum egregiis celebrata præconiis, in Eccleſia ſunt perpetua memoria conſecrata: quæ quidem in manus deueniſſe cuiuſdam ex Agrippæ familiaribus, ſed in Chriſtum

De eius Vinculis.

credentis, ac per manus fideliter delata fuiſſe per quatuor ſæcula, & tandem patefacta, Metaphraſtes[l] ex antiquioribus monumentis memoriæ tradidit: ſed de eorum inuentione agetur ſuo tempore, ſub Theodoſio Iuniore Auguſto.

l Die 1. Aug ap. Sur. tom. 4.

VI. *m Act. 12. Quid Patrus poſt liberationem.*

Quod verò ſubdit Lucas[m], Agrippam poſt hæc deſcendiſſe Cæſaream; & iratum Tyriis & Sidoniis, placatum eſſe ab eorum legatis opera Blaſti Præfecti ipſius cubiculi: mirabitur certè aliquis eiuſmodi appendicem ad hiſtoriam de Petro è carcere liberato additam eſſe, qui cauſam irarum Agrippæ in Tyrios & Sidonios ignorârit; quam illam eſſe exiſtimamus, quòd cùm Petrus ab Angelo liberatus Ieroſolymis receſſiſſet, in eas Palæſtinæ maritimas regiones venit, ac ibi poſitas inuiſit Eccleſias atque compoſuit: ideóque in eos populos commotus fuerit Agrippa, quòd eum ſuſcepiſſent ac coluiſſent, quem ipſe neci tradere quæſiſſet. Porrò inter alia tunc ibi à Petro geſta, vnum ex his qui ipſum ſequebantur Sidoniis dediſſe Epiſcopum; ex vetuſtioribus chartis idem qui ſuprà Metaphraſtes[n] ſcribit, dum varia recenſet itinera quæ Petrus tunc peregit: quem & ait peragratâ Syriâ Antiochiam deueniſſe, atque inde Capadociam, Galatiam, Pontum, Paphlagoniam, Bithyniámque perluſtraſſe, & Epiſcopos vbique ordinaſſe. Sed quod addit, poſteà rediiſſe Ieroſolymam, nos ab eo in hoc diſſentientes, potiùs eum Romam verſus iter direxiſſe aſſeueramus; quippe quem hoc ipſo anno ſecundo Claudij illuc aduenitſſe, conſentiant omnes: Verùm anteà Galatiam, Pontum, Cappadociam, Aſiam, & Bithyniam perluſtraſſe, æquè SS. Hieronymus[o] Leo[p], & alij teſtantur.

n Metaph. die 29. Iunij ap. Sur. tom. 4.

o Hier. de Script. Eccl. in Petro.

p Leo ſer. 1. in natal. Ap.

VII. *De diuiſione Apoſtolorum tempore.*

Sed antequàm de eius Romam aduentu agamus, de ceterorum quoque Apoſtolorum in diuerſas Orbis prouincias ad prædicandum Euangelium profectione, paulò accuratiùs agere operæpretium exiſtimamus. Ac primùm quod ad tempus attinet, quem ſecurè ſiue ex Græcis ſiue ex Latinis auctoribus ſequeremur, inuenimus neminem. Nam imprimis ne aliqua habeatur ratio apocryphi illius ſcripti, quod Melitonis[q] Sardenſis Epiſcopi nomine circumfertur, quo aſſeruntur Apoſtoli anno ſecundo ab Aſcenſione Domini per Orbem diuiſi, in externis prouinciis Euangelium prædicaſſe; Acta ipſa Apoſtolorum à Luca conſcripta perſpicuè prohibent. Apollonij[r] verò quod Euſebius recitat teſtimonium, inhibuiſſe Chriſtum Apoſtolis ne ante annum duodecimum à ſuâ Aſcenſione (qui incidit in quartum Claudij Imperatoris) recederent Ieroſolymis, iam ſuperiùs falſum eſſe demonſtrauimus; rurſúſque confutari poſſe videtur Marci Euangeliſtæ auctoritate. Hic enim cùm Euangelium ſuum poſt diuiſos in Orbem terrarum Apoſtolos ſcripſiſſe ſignificet, dum in fine ait[ſ] *Illi autem prædicauerunt vbique, Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis*; conſtétque eum illud anno ſequenti ſcripturis conſignaſſe: hac ratione liquidò ſatis apparet, ſaltem biennio ante tempus ab Appollonio definitum, Apoſtolos in Orbis prouincias eſſe profectos. Cùm igitur ante ſequentem annum quo Marcus ſcripſit, Apoſtoli iam per mundum diuiſi eſſent, nec ante præſentem annum id contigiſſe, ex iis quæ dicta ſunt perſpectum habeatur: omninò fateri cogimur, id hoc ipſo Claudij an-

q Ap. Bed. Retract. in Act. cap. 8.

r Ap. Euſ. 5. hiſt. 17.

ſ Marc. 16. in fin.

no

t *Act.* 8.

o *Chryſoſt. hom* 70. *in Matt.* 22.

x *Euſeb.* 3. *hiſt.* 18. *& alij*

y *Bed Vſuar. & alij.*

no ſecundò factum eſſe. Sicut enim poſt necem Stephani, vniuerſi qui erant Ieroſolymis Diſcipuli diſperſi ſunt (vt ait Lucas[t]) præter Apoſtolos; ita etiam ſecundâ hac in Eccleſiam excitata perſecutione, qua præcipuè ipſi appetiti ſunt Apoſtoli, factam eſſe eorum diſperſionem, ſeu magis dicere velimus Diuiſionem, par eſt credere. Cùm enim quo loco in Iudæa conſiſterent, perſequente illos Agrippâ non haberent; à Iudæis ſic pulſi[o], neceſſariò ad Gentes profecti ſunt. Licèt enim de prædicando Gentibus Euangelio iam tunc Apoſtoli iniiſſent cõſilium, cùm diuinâ præuiâ reuelatione à Petro eſſet iiſdem Gentibus apertum Eccleſiæ oſtium; (nam & eâ occaſione Matthæum iam ante triennium ſcripſiſſe Euangelium, quod profecturus eſſet ad Gentes, antiqui[x] tradiderunt:) vt tamen id maturarent, Agrippæ perſecutione compulſi fuiſſe videntur. Quod autem ad diem eorumdem Diuiſionis attinet, decima-quinta Iulij in aliquibus Martyrologiis[y] eius rei perpetua memoria conſecrata reperitur.

[Diuiſionem Apoſtolorum cùm alij in alios annos referant, Hiſpani illi qui contra Baronium ſcripſerunt vt ſuam tueantur traditionem de S. Iacobi in Hiſpaniam acceſſu, nonnullis haud adeò contemnendis coniecturis & argumentis probare nituntur tunc contigiſſe quando Petrus & Ioannes petierunt Samariam, vel etiam poſt Domini Aſcenſionem, & aduentum Spiritûs ſancti, etiamſi non ſtatim omnes ad ſuas prouincias profecti fuerint. Quorum tamen argumenta ſunt alij qui eadem licèt cum ipſis de acceſſu S. Iacobi ſentientes, aliis certis (vt putant) rationibus refellunt: eruntque, opinor, alij qui iſtorum rursùs argumentationes confutabunt. Vt nouum profectò ipſimet ruinæ periculum afferri videantur ædificio, quod tam debilibus fulcimentis ſtabiliunt.]

VIII.
DE SYMBOLO APOSTOLORVM.

TRADITVM ABSQVE SCRIPTO.

Hier ep 61. ad Pãmach.
a *Ambr. ep* 81 *ad Siric.*
b *Aug de fid & oper. c* 9
c *Ambr. lib.* 3. *de Virg.*
d *Aug. ſer.* 115.
e *Leo ep.* 93. *ad Pulcher. Venãt. Fortun in præf. expoſ Symb. Alb. Flac de Offic. Eccleſ. c.* 22. *Rabã de inſtit. cler. lib.* 2 *c.* 56. *& alij.*

Cùm autem profecturi eſſent, ne vllâ ex parte aliqua vel apparens inter eos in annuntiatione Euangelij diuerſitas eſſet, communi conſilio quoſdã Fidei Canones, quibus vniuerſam Chriſtianam fidem perſtringentes ſtabilirent, conſtituerunt; quos proprio nomine Dei Eccleſia SYMBOLVM APOSTOLORVM dicere conſueuit; vel quòd ſinguli ad illud perficiẽdum attulerint ſuum ſymbolum, (quâ ratione, ante necem Iacobi dicendum eſſet confectum) vel quoniam qui verè Chriſtiani eſſent, eo ſymbolo velut teſſerâ militari, aut indicio dato, ab iis qui falsò Chriſtum prædicarent, dignoſcerentur: quam vtramque Symboli ſignificationem Ruffinus in præfatione ipſius expoſitionis declarauit: Inſuper addens, idcircò eoſdem Fidei articulos nõ ſcribi chartis atque membranis, ſed retineri cordibus Apoſtolos voluiſſe, vt certũ eſſet hæc neminem ex lectione, quæ interdũ peruenire etiam ad Infideles ſolet, ſed ex Apoſtolorũ traditione didiciſſe. Nam & illud ſine ſcripto ab Apoſtolis traditum eſſe teſtantur etiã Hieronymus, Ambroſius[a], Auguſtinus[b], & alij. Idémque Ambroſius[c], æque ac Ruffinus, comparat illud militiæ ſacramento, quo milites in tẽtoriis, bellatores in prælijs, vti conſueuerunt. Et apud Auguſtinum quodam ſermone[d] de tempore legitur, quod Græcè *Symbolum* dicitur, Latinè *Collationem* nominari; quia collata in vnum totius Catholicæ Legis Fides Symboli colligitur breuitate. Adduntur & ibidem ſingulorum Apoſtolorum, quas eidem Symbolo contuliſſe creduntur, ſingulæ ſententiæ. Ac licèt is ſermo, an ſit Auguſtini a quibuſdam reuocetur in dubium; cuius tamen ſit nihil intereſt, cùm de iiſdem ſingulis duodecim Apoſtolorum diſtinctis elogiis, ſuppetant etiam aliorum teſtimonia[e] Patrum.

SPIRITVS S. INSTINCTV FACTA DIVISIO PROVINCIARVM.

f *Socr. lib.* 1. *c.* 15. *& alij eum ſecuti.*
g *Chryſ. in Act. Bed. Oecum. Gloſ. & alij.*
h *Act* 8. 13. 16. *&c.*

His igitur ſic ab Apoſtolis inſtitutis, & ſicut Symbolo, ita etiam aliis abſque ſcripto Traditionibus Eccleſiæ impartitis; iidem diuiſerunt ſibi ad quas ſinguli proficiſcerentur Orbis terræ prouincias. Omittimus hîc recenſere quæ de ea re in pſeudo-Prochoro commenta leguntur; ex quo fortaſsè acceperunt, qui ſorte prouincias tradunt[f] eſſe diuiſas. Nec aſſentimur dicẽtibus, pro ratione impertiti doni Linguarum, cuique illam eſſe tributam prouinciam; quaſi velint Apoſtolos, etſi linguarum omnium donum accepiſſent, vnumquemque tamẽ peculiari alicuius prouinciæ vſum fuiſſe ſermone. Sicut enim non admittunt Patres[g], Apoſtolos poſt acceptum Spiritum ſanctum, qui illos doceret omnia, ac cuncta ſuggereret, res agendas, tanti præſertim põderis, ſorti commiſiſſe: ita eoſdem omnes omnium hominum linguis æquè locutos eſſe conſentiunt. Sed & hæc omnia de diuiſione prouinciarum, diuinâ aliquâ demonſtratione, & Spiritûs ſancti ſpeciali inſtinctu eſſe peracta, nemo dubitare poterit, qui apud Lucam[h] animaduerterit; nihil ferè aliquem ipſorum abſque præuiâ eiuſdem Spiritûs admonitione agere præſumpſiſſe.

X.
PETRVS ROMAM PETIT.

i *Euſeb. in Chron.*
k *Hier. de Script. Eccl. in Petro.*
l *Iren. l.* 3. *c.* 1.
m *Tertull. de præſcript.*
n *Ap. Prud. in periſt.*
o *De vnit. Ec. & alibi.*
p *Aduerſ. Gen. & in Pſal.* 106.
q *Lib.* 4. *c.* 21.
r *Lib.* 2. *cõt. Parm.*
ſ *Ser. in natal. Apoſt. & alibi.*
t *Ser.* 7. *in natal. Apoſt. & alibi.*
u *Lib.* 2. *hiſt.*
x *In Periſteph.*
y *De hæreſ. cap.* 30.
z *Li.* 7. *c.* 6.
a 4. *de præ deſt.* 13.
b *Serm.* 1. *&* 5 *in natal. Apoſt.*
c *Serm. in natal Apoſt.*
d *In Act.*
e *Ap Euſeb.* 2. *hiſt* 15.
f *Ap Euſeb.* 2. *hiſt* 24
g *Ap Euſeb.* 4. *c.* 24.
h *Can* 3.
i 2. *hiſt.* 13. 14.
k *Hom. de Pet. & Paul.*
l *Cyril ep. ad Caleſt.*
m *Theod. l.* 1. *hær fab in Simon. & ep. ad Leon*
n *Sozom lib.* 4 *cap.* 14.
o *Op. lib.* 2.
p *Leo Ser* 1. *in natal. Apoſt.*

Sed vt in quas ſinguli ſint profecti prouincias, ex antiquis Scriptoribus breuiter oſtendamus; imprimis PETRVM hoc anno ſecundo Claudij Imp. veniſſe ROMAM, Euſebius[i], Hieronymus[k], & reliqui omnes qui de tempore egerunt, affirmant; vt nulla de eo relicta ſit dubitatio, vel penes eos contradictio. De ipſo verò eiuſdem Petri in vrbem aduentu, teſtes præterea ſunt Irenæus[l], Tertullianus[m], Hippolytus[n], Cyprianus[o], Arnobius[p], Lactantius[q], Optatus[r], Ambroſius[ſ], Auguſtinus[t], Seuerus[u], Prudentius[x], Philaſtrius[y], Oroſius[z], Proſper[a], Maximus[b], Petrus[c] Chryſologus, Arator[d], ac cæteri Latinorum qui de rebus Eccleſiaſticis commentarios edidère; ex Græcis vero Papias[e], Caius[f], Dionyſius[g] Corinthius, Petrus[h] Alexandrinus, Euſebius[i], Chryſoſtomus[k], Cyrillus[l] Alexandrinus, Theodorus[m], Sozomenus[n], & ceteri iuniores omnes: idque ipſum SS. Oecumenicæ Synodi ſuis Actis, Romani Pontifices ſuis Epiſtolis, Imperatores ſuis Edictis confirmârunt: ac denique (vt vno verbo rem abſoluam) memoria de Petri Romam aduentu, & erectâ ſibi illic Cathedrâ Pontificiâ, adeò omni ſcriptionum genere meruit conſecrari, vt nec cuiuſuis perfrictæ frontis hæreticus vel ſchiſmaticus, eorum qui ante noſtrum ſæculum vixerunt, auſus vmquam fuerit de eo vel leuiter dubitationem mouere. Vnde & grauiſſimus auctor Optatus[o] Mileuitanus aduerſus Parmenianum Donatiſtam agens, *Negare non potes*, inquit, *ſcire te in vrbe Româ Petro primum Cathedram Epiſcopalem eſſe locatam; in qua ſederit Apoſtolorum Caput Petrus*, &c. Et certè conſentaneum fuit, vt ad primariam Orbis vrbem primarius Eccleſiæ vniuerſalis paſtor dirigeretur; & (quod ait præclarè S. Leo[p]) Princeps Apoſtolici ordinis ad arcem Romani deſtinaretur Imperij; vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur ſalutem, efficaciùs ſe ab ipſo capite per totum mundi corpus effunderet; & vbi eſſent omnium nationum homines, ibi confutarentur omnes dæmonum

cultus,

cultus; ac denique ibi omnium ſacrilegiorum impietas deſtrueretur, vbi diligentiſſima ſuperſtitione habebatur collectum quicquid vſquam fuerat vanis erroribus inſtitutum. Quod verò ad rei geſtæ hiſtoriam pertinet; quibus itineribus, quibuſve ſociis comitatus Petrus Romam aduenerit, neminem qui deſcribat inuenimus, præter vnum Metaphraſtem [q]; qui eius iter Antiochiâ Romam relegens, ordinatas etiam in via Eccleſias ſummatim recenſuit. Sed quòd certo auctore ea ſcripta careant, & in multis fide vacillent, libentiùs hîc recenſere omittimus. Eſt tamen Neapoli in Campania percelebris memoria, vbi idem Princeps Apoſtolorum cùm eò delatus nauigio eſſet vnà cum ſuis, Miſſam celebrauit. Memorántque inſuper alia loca, per quæ Neapoli Romam veniens pertranſierit, ſed de iis, aliiſque eiuſmodi incertis rebus, quid potiſſimùm affirmare debeamus non ſatis conſtat. De Romanâ verò Eccleſiâ ab eo inſtitutâ, dicetur anno ſequenti. Intereà de ceteris agendum Apoſtolis, eo ordine quo à Lucâ recenſentur in Actis [r].

q Metaph. 29. Iuny.
r Act. 1.

XI. Ioannes vbi prædicauerit.

Ioannem igitur Zebedæi filium, fratrem Iacobi, migraſſe in Aſiam (Minorem ſcilicèt,) teſtes ſunt Origenes [ſ], Euſebius [t], Gregorius [u] Nazianzenus, Ioannes [x] Chryſoſtomus. Vna verò cum Ioanne profectam eſſe ſanctiſſimam Dei-Genitricem, & Epheſi apud eum habitaſſe, non obſcurè indicant Patres Concilij Epheſini Epiſtolâ ad Clerum Conſtantinopolitanum ſcripta; etiamſi iſta opinio haud facilè ab Epiphanio [z] admittatur. Magdalenam etiam vnà cum Lazaro Epheſi egiſſe, nonnulli ex Græcis [a] tradiderunt; ſed Latinis magis aſſentimur, aſſerentibus (quod dictum eſt ſuperiùs) ipſos in Gallias migraſſe, & ibi quieuiſſe: quod etiam vetus traditio firmat, & quòd hodieque eorum corpora ibi coluntur. Igitur Ioannes in Aſiam profectus, eas prouincias quibus iam Petrus (vt vidimus) Euangelium annuntiauerat, & Eccleſias complures erexerat; prædicatione ſuâ excoluit. A quo & ſeptem illæ in Aſia poſitæ Eccleſiæ, ad quas ipſe ſcripſit in Apocalypſi, fundatæ traduntur. At verò *Epheſinam* à Paulo fundatam, à Ioanne curatam eſſe, auctor eſt Irenæus [b]; & certò probari videtur ex iis quæ de Pauli illic prædicatione, & morâ triennij inferiùs dicentur: ſicut & eumdem Paulum complures alias eiuſdem regionis Eccleſias fūdâſſe, ſatis ex eo colligitur, quòd Lucas in Actis demonſtret eum diuerſas Aſiæ prouincias prædicando peragrâſſe; ipſe verò Paulus [c] alibi teſtetur, ſe minimè prædicaſſe vbi iam receptum eſſet Euangelium, ne ſuper alienum fundamentum ædificare videretur. Quapropter magis aſſentimur Epiphanio [d], dicenti Ioannem poſt ætatem ſeneciam iuſſu Spiritûs ſancti curam iniiſſe Aſianæ Eccleſiæ: & quod Hieronymus [e] dicit, totas Eccleſias Aſiæ ab eodem Ioanne eſſe fundatas, ſic intelligimus, vt eas adhuc nouellas verbis atque ſcriptis firmiter ſtabilierit, cùm ea in regione complures hæretici agerent, de quibus dicetur ſuis locis.

ſ Orig. lib. 3. in Geneſ.
t Euſeb. 3. hiſt. 1.
u Naz. orat. in Arian.
x Chryſ ho. in 12. Apoſt.
y Act. Conc. Epheſ. edit. Pel tom 2. cap 16.
z Epiph. hær. 78.
a Cedr. & Zonar in Leo Philoſ Apud Baro. in Not ad Martyrol. 22. Iul.
b Iren lib 3. c 3 in fin. Ap. Baron. an. 97.
Eccleſia Epheſina.
c Rom. 15.
d Epiph. hæreſ. 51.
e Hier de Script Eccl. in Ioan.

XII.

Multa inſuper in pſeudo-Prochoro leguntur de eiuſdem Ioannis in Aſia geſtis, ac præſertim Epheſi, ſed protsùs fabuloſa: vt inter alia, quæ habet de templo Dianæ Epheſiæ Ioânis virtute proſtrato; quod conſtat integrum permanſiſſe vſque ad Galieni Imp. tempora, quando (vt auctor eſt Iulius [f] Capitolinus) à Gothis expilatum & concrematum eſt. Res verò ab eo geſtas in Phrygiâ, ac præſertim Hierapoli vſque ad Philippi aduentum, recitat Metaphraſtes [g]: Ad Parthos quoque acceſſiſſe, titulus primæ ipſius Epiſtolæ, quæ olim *ad Parthos* inſcripta legebatur, facile monſtrat. Sed & ad vlteriores Orientis partes penetraſſe, atque Baſſoras Chriſtianâ fide imbuiſſe, ex eiuſdem populi à maioribus acceptâ traditione ſcripſerunt Patres [h] Societatis Iesv, qui noſtris temporibus ad Indos Euangelicæ prædicationis cauſa profecti ſunt.

f Capitol. in Galien.
g Metaphr. die 5. Sept.
h In liter. Scripr. an. Dom. 1555.

XIII. De Iacobo Zebedæo.

De Iacobo Ioannis germano, qui ſequitur ordine apud Lucam, nihil eſt quod dicamus; quem ante iſtiuſmodi Apoſtolorum diuiſionem ab Herode Agrippa necatum vidimus.

XIV.

Andreas autem, ad Scythas miſſus traditur ab Origene & Euſebio [k]. In Græciam verò inde deſcendiſſe, & in Epirum veniſſe, teſtantur Gregorius [l] Nazianzenus ac Chryſoſtomus [m]. Sed ex recentioribus Græcis Nicephorus Calliſtus [n], & alius Nicephorus [o] Epiſcopus Conſtantinop. præter alia quæ habent de Andreæ peregrinationibus tradunt ipſum etiam Byzantij in Thracia Eccleſiam erexiſſe, & Epiſcopum conſtituiſſe; idémque de Nicææ in Bithynia alij [p] ferunt. Sed hæc omnia ex Apocryphis: nam eas Eccleſias à Petro primùm eſſe erectas, datóſque eis Epiſcopos, dilertè profeſſus eſt poſtea Agapetus Papa litteris de Mena à ſe ordinato Epiſcopo Conſtantinopolitano conſcriptis, quæ fuerunt in Quinta Synodo [q] recitatæ. Scribunt prætereà Sophronius [r], & Dorotheus [ſ] Andream non tantùm miſſum ad Scythas, (quod teſtantur & ceteri) ſed etiam ad Sogdianos, Sacos, & Æthiopas.

i Orig lib. 3. in Geneſ.
k Euſ. 3. hiſt 1.
l Andrea. l Naz. orat. in Arian.
m Chryſ ho. de 12. Apoſt.
n Nic 2. hiſt. 39. & lib. 8. cap. 6
o Carm. Niceph.
p Abd. in Andr.
q Act. 2. Quint. Syn.
r Ap. Hier. de Script. Eccl.
ſ Dor. in Synopſ.

XV. De Philippo

Philippvs Aſiam Superiorem Euangelio traditur [t] excoluiſſe, & aliquam partem Scythiæ peragrâſſe, atque vnà cum Bartholomæo aliquo temporis ſpatio Euangelium annuntiaſſe. Quod verò & alibi [u] aſſeritur Gallis etiam Chriſtum prædicaſſe, haud eſt dubium *Galatis*, loco *Gallis* reſtituendum eſſe: nam Galatæ Gallorum [x] colonia partem Phrygiæ incoluere. Sed quod ſpectat ad Theologiam Phrygum: non Matrem, nec ſerpentem (vt aliqui fabulantur auctores,) colebant, ſed quos Euſebius [y] alibi deos ſcribit.

t Niceph. l. 2. c. 39. Metap. 13. Nouem
u Ap. Iſid. de vit & obit. Sanct c 73. & Breuiar Tolet.
x Plin. lib 5 cap vlt
y Euſeb 1. de præpar 4.

XVI. De Thoma

Thomam imprimis ad Parthos profectum eſſe, ſcribunt Origenes [k] & Euſebius [l]: ad Indos quoque penetraſſe, tradit Gregorius [m] Nazianzenus; & in Æthiopiam pertexiſſe, indicat Ioannes [n] Chryſoſtomus, cùm ait illum dealbâſſe Æthiopas. Eidem inſuper adſcribitur quod ait Theodoretus [o] Parthos, Perſas, Medos, Brachmanos, Indos, aliáſque nationes finitimas Chriſti Euangelium ſuſcepiſſe. Prætereà ad Taprobanam inſulam veniſſe, Nicephorus [p] tradit; nonnulla tamen apocrypha miſcens de eodem Apoſtolo abire ad longè poſitos populos detrectante, & Domino illi apparente. Sunt & alia incerti auctoris, tamē Ioânis [q] Chryſoſtomi nomine inſignita; quibus fertur, Thomam tres illos Magos qui Chriſti præſepe adiêre baptiſmo initiaſſe, & ſocios in prædicatione Euangelij ſecum duxiſſe; idque ipſum apud Sophronium [r] legitur, & alios. Et qui apud Indos noſtris temporibus reperti ſunt Chriſtiani in regione Narſingenſium & Chrangamore [ſ], certâ traditione affirmant, eumdem Apo-

k Orig. lib. 3. in Gen.
l Euſeb lib. 3 hiſt. cap. 1.
m Naz. hom ad Arian.
n Chryſ. ho. de 12. Apoſt
o Theod. de verit Euang. lib 9. & ap. Clem. Rom 9. Recogni. S
p Niceph lib 2 cap 40.
q Ap Chryſ hom. 2 in Matt oper. imperfect.
r Ap. Hier. de Script. Eccleſ Oecum. in Act.
ſ Oſor l 3. rer. Indic.

ſtolum in illis regionibus Eccleſias erexiſſe.

XVII. De Bartholomaeo.

BARTHOLOMÆVS in maiorem Armeniam profectus, Lycaonas populos ad fidem conuertit; vt auctor eſt Chryſoſtomus[t]. Idem de Albanis tradit Sophronius[u] citerioremque Indiam penetraſſe, Origenes teſtatur, atque Socrates, & alij: certámque fecit de his fidem Pantænus[a] Philoſophus Chriſtianus, qui peregrinatus ad Indos, memoriam de Bartholomæi prædicatione viuentem adhuc reperit, & Matthæi Euangelium ab eodem Apoſtolo illuc delatum, ſecum Alexandriam retulit.

t Hom de 12. Apoſt.
u Ap. Hier. de Script. Eccleſ.
a Ap. Euſeb. 5. hiſt. 10. & Hier. Script. Eccleſ. in Pantæn.

XVIII. De Matthaeo.

MATTHÆVM ad Æthiopiam miſſum eſſe, Origenes[y], Socrates[z], & alij tradunt. Quæ verò de ipſo ſcribit Nicephorus, vt commentitia prætermittimus.

y Orig lib. 3. in Gen.
z Socr lib. 1 cap. 15.

XIX. De Iacobo Iusto.

IACOBVS Alphæi, Frater Domini, idémque *Iuſtus* dictus, non legitur in externas profectus eſſe prouincias: ſed qui (vt vidimus) Ieroſolymorum creatus eſſet Epiſcopus, loco conſtitit; tum quòd ob ſeniorem ætatem minùs videretur aptus ad peragrandum orbem; tum verò ne Iudæi; quorum cauſâ munus illud ſuſceperat, omninò derelicti haberētur. Quippe quem tantâ ſanctitate effulſiſſe tradunt, vt quamvis Iudæorum Magiſtratus in ceteros ſæuirent Apoſtolos, ipſi tamen nullum negotium faceſſerent, ſed honore potiùs proſequerentur: quod non ſolùm Hegeſippus[a], ſed & Ioſephus[b] teſtatur, dum ait Ieroſolymorum ſubuerſionem tributam eſſe eius necis diuinæ vindictæ. Porrò qui putârunt Iacobum Alphæi diuerſum eſſe à Fratre Domini; in alias & ipſum, vt ceteros, prouincias amandatum eſſe tradunt: ſed eorum ſententiam ſatis nos ſuperiùs refellimus, cùm egimus de eiuſdem Iacobi Epiſcopatu.

a Heg 2. hiſt 12.
b Ioſ. 20. Antiq. 8.

XX. De Simone.

SIMON Cananæus, qui & Zelotes dictus eſt in Meſopotamiâ profectus, populis illis Euangelium annuntiauit. In Perſidem etiam abiiſſe tradunt[c]: addúntque alij[d] Ægyptum, Africam, & Britanniam; vt Nicephorus[e] & Dorotheus[f], quos ſequi viſi ſunt Græci in ſuo ipſorum Menologio: ſed hæc abſque aliquo antiquorum teſtimonio. Et quod ſpectat ad *Africanam Eccleſiam*, aſſeruerunt quidem olim Donatiſtæ, Euangelium illic cœpiſſe prædicari poſt Apoſtolos; ſed repugnant Auguſtinus[g] atque Salnianus[h], conſtanter affirmantes Africanos ab Apoſtolis Euangelium accepiſſe. Metaphraſtes[i] Petrum Apoſtolum poſt Romanam Eccleſiam ordinatam, ceteráſque complures in diuerſis locis erectas, Carthaginem tandem veniſſe tradit: ſed cùm multa admiſceat commenta, nullam prorsùs in his meretur fidem. Auguſtinus[k] autem, ac Gregorius[l] Magnus videntur profiteri Afros à Romanâ Eccleſiâ Euangelium ſuſcepiſſe: & Innocentius Primus[m] nonniſi à Petro miſſos eſſe dicit, qui populum illum imbuerent Euangelio. Ceterùm de iſto Simone errare illos[n] qui confundunt cum alio Symeone, qui Frater Domini dictus eſt, mox demonſtrabitur.

c Bed Retract in Act. & in Martyrol.
d Ap Iſid. de vit. & obit. Sanct.
e Nic lib. 2. cap. 40
f Dor. in Synopſ.
g Aug. de vnit. Eccl. cap. 15.
h Sal. de prouid. lib. 7.
i Die 29. Iunij.
Africana Ecclesia.
k Aug. ep. 162.
l Greg. 3. ep 32.
m Innoc ep. 1. ad Decent.
n Sophron & anct. de vit. & obit. Sanct.

XXI. De Thaddaeo.

Poſt Simeonem ſequitur IVDAS, idémque THADDÆVS dictus, & frater Iacobi; qui & ipſe in Meſopotamiâ prædicâſſe aſſeritur[o], multáque egiſſe in Arabiâ & Idumæâ, aliiſque adiacentibus regionibus. Sed rursùm quod attinet ad duos iſtos poſteriores Apoſtolos, nempè *Simonē & Iudam*; cùm Lucæ[p] teſtimonio exploratum habeatur, Simonem tantùm inter Apoſtolos dictum fuiſſe cognomento *Zelotem*, quomodò factum eſt vt Hieronymus[q] Iudam quoque *Zelotem* appellet? Equidē dum conſidero, eumdem ipſum[r] alibi de ſingulis agentem, Simoni tantùm cognomen *Zelotæ* tribuere, Iudæ verò *Thaddæi & Lebæi*, omninò exiſtimo nomina confudiſſe, nempè Iudam cum vtroq; Simone, *Cananæo, & Fratre Domini* qui Iacobo ſucceſſit in Epiſcopatu Ieroſolymitano: ſicut & viſus eſt feciſſe Sophronius[ſ] apud ipſum, dum ait Simonem Cananæum cognomento Iudam, fratrem Iacobi Iuſti & in Epiſcopatu ſucceſſorem, crucifixum eſſe ſub Traiano: quæ eadem apud Iſidorum leguntur, & alios. Et quamuis Dorotheus[t] duos Simones diſtinctos ponat, putat tamen Simonem ſub Traiano paſſum, cognomento dictum eſſe Iudam. Sed Hegeſippus[u] diuerſos planè ponit Simonem & Iudam, quorum priorem ſub Traiano paſſum tradit, Iudam verò nec ſub Domitiano fuiſſe ſuperſtitem. Ceterùm cùm Simonem Zelotem à Iudâ Iacobi fuiſſe diſtinctum, iterùm Lucas[x] manifeſtiſſimè declaret; quem verò Lucas dixit Iudam Iacobi, Matthæus[y] & Marcus[z] in Apoſtolorum enumeratione Thaddæum nominent; Euangelicâ iam prorsùs veritate teſtatum habetur, Simonem & Iudam, non vnum, ſed duos fuiſſe Apoſtolos; cognoménque *Zelotæ* ſolus eſſe Simonis, *Thaddæi* verò Iudæ.

o Niceph. 2. hiſt 4
p Lu 6. Act. 1.
q Hier. in Gal. 4 & cont. Heluid.
r Id. in Matth. 10.
Contra nomina Simonis et Iudae.
Quæ de re Baron. ann. 68 aliâ occaſione.
ſ Ap Hier. de Script. Eccleſ. in Simon.
t Doro. in Synopſ.
u Ap. Euſeb. 3. hiſt. 25. & 26.
x Luc. 6. Act. 1.
y Matth. 10.
z Mar. 3.

XXII.

Rursùs quòd Iudas dicatur frater Iacobi, qui Frater Domini & Iuſtus cognominatus eſt; ideò & ipſum inter eos qui *Fratres Domini* dicti ſunt ab Euangeliſtis eſſe adnumerandum Hegeſippus[a] affirmat. Cúmque pariter nouiſſimus ille *Symon* qui crucifixus eſt ſub Traiano, & ipſe Frater Domini dictus fuiſſe tradatur; qui idem appellatus ſit Symon Cleophæ, qui dicitur fuiſſe maritus illius Mariæ quæ a Ioanne[b] nominata eſt Maria Cleophæ, & ſoror Dei-Genitricis dicta: inde accidiſſe putamus, vt cùm tam Symon quàm Iudas dicti fuerint Fratres Domini, vnus idémque fuiſſe ab his creditus ſit: Itémque cùm Simonem Zelotem vnum quoque fuiſſe cum Symone Cleophæ idem exiſtimarint, hinc etiam factum eſſe, vt hi tres quaſi vnus idémq; ſint habiti, dictúſque ſit *Symon Iudas Zelotes.* Ceterùm ſicut apertè monſtratum eſt, diuerſos eſſe inter ſe Simonem & Iudam, itémque Iudam à Symeone ſucceſſore Iacobi; ita etiam patet, Simonem Cananæum diſtinctum fuiſſe a Symeone Cleophæ paſſu ſub Traiano: Idque tam Græci quàm Latini pariter profitētur, dum illi in Menologio, iſti in Martyrologio, diuerſis diebus, diuerſiſque notis eos diſtinctos ponunt. Quemadmodùm & Beda[c], qui eodem fuerat aliquando lapſus errore vt hos duos vnum putaret eſſe Simonem, ſententiam poſteà retractauit. Porrò ſicut de Symeonibus, ita etiam de *Thaddæis*, duobus videtur facta confuſio nam quem Edeſſam ad Abgarum Regem miſſum tradit Euſebius[d], illum ex numero Septuaginta duorum Diſcipulorum fuiſſe affirmat: quem tamen fuiſſe Apoſtolorum ex numero Duodecim, inter alios arbitrati ſunt Hieronymus[e] & Beda[f]; qui & quod priùs dixerat, retractauit. Sicut & duos Thaddæus æquè ponit Nicephorus[g]. Sed de his ſatis.

a Hegeſ. ap. Euſ. lib. 3.
b Ioan. 19.
[Hunc autem Cleopham non maritum, ſed patrem fuiſſe Mariæ quæ dicta eſt Cleophæ, contendit Torniel. ann. VI. contrà quàm viſum Baronio. Apparat. LXVII.]
c Bed Retract. in Act.
d Euſeb. 1. hiſt. 13.
e Hier in Matth. 10.
f Bed. Retract in Act.
g Nic. lib. 2. cap 40

XXIII. De Matthia.

Vltimum autem Apoſtolorum MATTHIAM, qui in locum Iudæ proditoris eſt ſubrogatus, in Æthiopiam, poſt Iudæam, Euangelij cauſa pro-

cultus,

h *Ap. Hier. de Script. Eccleſ.* i *Niceph. 2. hiſt. 40.*

fectum eſſe, Sophronius [h]; Nicephorus [i], & alij hos ſecuti dixerunt. Atque hactenùs de Diuiſione Apoſtolorum ad Gentes, quæ ſanè res eſt perdifficilis inueſtigatu, ac potiùs breuitate tractanda, quàm fabulis exaggeranda.

XXIV. ACTA DIVERSORVM APOSTOLORVM CONFICTA.

Sed & quod pertinet ad res ab ipſis geſtas, poſtquàm abinuicem ſemel ſeparati ſunt: res æquè obſcura eſt, quòd eorum nomine tam Acta quam Scripta quamplurima reperiantur eſſe conficta. Nam quod ad facta ſpectat; inter Apocrypha imprimis adnumerandum eſt *Itinerarium Petri Apoſtoli*, quod appellatur Clementis, ſiue quod *Recognitionum*, aut alio titulo inſcribi ſolet; de quo dicetur pluribus in Clemente. Rurſùs extabant diuerſi Actus nomine Andreæ, & Thomæ, & Philippi, & Pauli ſimul & Theclæ; quos omnes Gelaſij [k] cenſura proſcripſit. Addit Athanaſius [l] *Circuitus Ioannis*. Et Philaſtrius [m] factitatum ab hæreticis ait, vt falſa Acta Apoſtolorum nomine ſcripſerint. Quorum auctores prodens Innocentius [n], tradit ea ſub nomine Matthiæ, ſiue Iacobi Minoris, vel Petri & Ioannis, à quodam Leucio ſcripta eſſe: ſub nomine verò Andreæ à Nexocharide & Leonide Philoſophis. Porrò hunc Leucium fuiſſe ſectâ Manichæum, & Actus Apoſtolorum ſcripſiſſe, Auguſtinus [o] teſtatur. Sed & ipſis fermè Apoſtolorum temporibus, Encratitas [p] vti ſolitos falſis Andreæ, & Ioannis, & Thomæ Actibus; itémque Ebionæos [q] alia falſa Apoſtolorum Acta edidiſſe, Epiphanius eſt auctor: ac Priſcillianiſtas illud ipſum præſtitiſſe, & *Memoria Apoſtolorum* titulo prænotâſſe, Oroſius [r] ſcribit. Feruntur etiam *Abdiæ Babylonij* nomine Vitæ quædam Apoſtolorum: itémque ſub *Prochori* nomine Actus Ioannis Euangeliſtæ: necnon incerto auctore *Paſſiones Apoſtolorum*, quo titulo à Seleuco (ſeu potiùs Leucio Manichæo) eſſe librum conſcriptum, traditur in libello de Natiuitate S. Mariæ, qui Hieronymo falsò adſcribitur: vbi etiam additur, ab eodem auctore conficta eſſe trium Apoſtolorum Acta, nimirùm Ioannis, Andreæ, & Thomæ. Rurſùs quæ Lini nomine ſcripta habetur *Paſſio Petri Apoſtoli*, Manichæiſmo reperitur infecta, vt ſuo loco inferiùs demonſtrabitur.

a *In Conc. Rom. de lib. apocryph.* l *Athan. in Synop.* m *Phil. de hæreſ. ca. 89.* n *Innoc. ep. 3. ad Exup.* o *Aug. de fid. cont. Manich. cap. 4. & 38* p *Epiph. hær. 47.* q *Id. hær. 30.* r *Oroſ. ad Auguſt. de error. Priſcill.*

XXV. SCRIPTA SVPPOSITA EORVM NOMINE

Et hæc quidem de Rebus geſtis Apoſtolorum ſunt falsò ſuppoſita. Quod verò ad Scriptiones attinet, quæ ſub ſpecioſo eorumdem nomine ſunt editæ; imprimis Petri nomine ferebantur (vt ſcribit Euſebius [ſ], atque etiam Hieronymus [t]) quinque libri, nempè *Actus*, *Euangelium*, *Prædicationes*, *Apocalypſis* & *Iudicium*; adeò vt Clemens [u] Alexandrinus & Origenes [x], tam ex Prædicatione quàm Apocalypſi fragmenta recitâſſe reperiantur: & in aliquibus Eccleſiis Paleſtinæ, in die Paraſceues quædam recitari ſolita ex eadem Petri nomine edita Apocalypſi, auctor ſit Sozomenus [y]. Euangelio verò primus omnium Serapion [z] Epiſcopus Antiochenus, quòd ab hæreticis probaretur conſcriptus, Fidelibus interdixit. Iudicium autem Ruffinus exiſtimauit idem eſſe cum libro Paſtoris, de quo fuſiùs ſuo loco dicendum. Cuius verò eſt inſcriptio *Doctrina Petri*, ab Origene [a] reiicitur. Pauli quoque nomine ſuppoſita ſunt *Euangelium* & *Apocalypſis*, quæ damnat Gelaſius [b]: & à Caianis hæreticis confictum fuiſſe librum quem dicebát *Aſcenſum Pauli*, eòque inſuper vios Gnoſticos, teſtatur Epiphanius [c]. Meminítque Origenes [d] *Actuum Pauli*, qui tanquam ab eo ſcripti ferebantur. Cuius item nomine *Reuelationes* editæ; rurſùs quaſi è terra reuulſæ Theodoſij Imperatoris [e] temporibus apparuerũt: ſed quòd fabulas continerent hæreticorum, ſunt iterùm obliuione ſepultæ. Denique & aliæ vltra canonicas, additæ fuerunt Epiſtolæ, nempè tertia ad Corinthios, tertia ad Theſſalonicẽſes, & alia ad Laodicenſes; ſed de hac aliàs. Ioannis quoque nomine editæ [f] ſunt à Cerintho hæreſiarcha aliæ *Reuelationes*, longè diuerſæ ab his quæ ab Eccleſia recipiuntur. Sicut & libellus *de Tranſitu Virginis*, eiuſdem nomine eſſe vulgatus traditur [g], atque refellitur. Andreæ quoque, & Bartholomæi, & Thaddæi, & Barnabæ nomine conficta totidem *Euangelia* Gelaſius [h] damnat; necnon aliud nomine Thomæ editum, vnà cum *Apocalypſi* eiuſdem; cuius item *pſeudo-Euangelium* reſpuit Athanaſius [i], & alij. A Dionyſio [k] verò citatur ſententia Bartholomæi; ſed vnde acceperit, ignoramus. Adhuc etiam Philippi Apoſtoli nomine inſcripto Euangelio vſos eſſe Gnoſticos auctor eſt Epiphanius [l]. Ac Matthiæ pariter *pſeudo-Euangelij* meminerunt Origenes [m], Clemens [n] Alexandrinus, & Euſebius [o]; quod æquè Gelaſius damnat. Eidémque Matthiæ tribuuntur *Traditiones illæ*, quarum pariter meminêre Clemens [p] & Euſebius [q].

a *Orig. in Periarch.* b *Gelaſ. decr. de lib. apocry.* c *Epiph. hær. 38.*

d *Orig. hom. 27 in Ioan.* e *Sozom. lib. 7. cap. 19.* f *Cai. in dial. diſp.* g *Aug. ſerm. 35. de Sanct.* h *Decr. de lib. apocry.* i *Athan. in Synopſ.* k *Dionyſ. de myſt. Theol.* l *Epiph. hær. 26.* m *Orig. hom. 1. in Luc.* n *Clem. Strom. lib. 7.* o *Euſeb. 3. hiſt. 25.* p *Clem. Strom. lib. 2. & 3.* q *Euſ. lib. 3. cap. 23.*

XXVI.

Sed & Matthæi titulo editus erat liber *de Infantia Saluatoris*, qui à Valentinianis [r] putatur fuiſſe conſcriptus: quem vnà cum eo, quo iidem Valentiniani [ſ] necnon Sabelliani [t] vſi ſunt *pſeudo-Euangelio* quod dicebatur *Ægyptiorum*, (nomine, vt putò, Marci confictum) reiicit idem Gelaſius: ſicut & illud quod hactenùs ſub falſo nomine Iacobi Alphæi circumfertur: itémque *Reuelationes* titulo Stephani nobilitatas. Addiderunt & Gnoſtici [u] librum *Stirpis Mariæ*, horrendis confarcinatũ mendaciis: & impudẽtiſſimè Caiani [x] nomine Iudæ proditoris, quem laudabant, *pſeudo-Euangelium* compoſuêre. Sed communi omnium nomine Apoſtolorum ſcriptum volumen, cuius erat titulus *Doctrina Apoſtolorum*, Athanaſius damnat: & Gelaſius libros inſcriptos *Sortes Apoſtolorum*, & *Laus Apoſtolorum*; quos quidem tum ab aliis hæreticis, tum maximè à Manichæis confictos eſſe conſtat. Meminit & Hieronymus [y] *Aſcenſionis Iſaiæ*, & *Apocalypſis Eliæ*, à portentoſis hæreticis per Hiſpanias promulgatarum. Denique ipſius etiam CHRISTI Redemptoris nomine librum *de Magia*, per quam ipſe miracula ſua feciſſe diceretur, ad Petrum & Paulum Apoſtolos ſcriptum fuiſſe, quidam (ſiue hæretici ſiue Gentiles fuerint) horrendè planè, ac nefariè mentiti ſunt; quos Auguſtinus [z] turpiſſimi ac patentiſſimi mendacij pluribus arguit. Potiſſimùm autem iis qui ex circumciſione prouenerunt hæretici, peculiare fuit [a] nouos velut à Sanctis ſcriptos effingere commentarios, eiſdémque tamquam recẽns in lucem editis ad ſuos errores confirmandos vti. At verò in omnibus eiuſmodi ſcriptis admirabile planè fuit Dei conſilium; qui tum falſa dogmata, tum etiam commentitia ſcripta ſic in lucem prodi permiſit, vt iiſdem cognitis ab Eccleſia atque reiectis, quæ vera atque legitima eſſent patentiùs innoteſcerent: probatáque veritas ſolidiori firmitate ſubſiſteret.

r *Iren. lib. 1. cap. 17.* ſ *Clem. Alex. Strom. lib. 3.* t *Epiph. hær. 62.* u *Epiph. hær. 26.* x *Epiph. hær. 38. Theodor. li. 1. hær. fab.* y *Hier. in Iſa. 64.* CHRISTI NOMINE SCRIPTA CONFICTA. z *Aug. de conſ. Euang. lib. 1. cap. 8. & 9.* a *Vide Orig. tract. 29. in Matth.*

XXVII.

Sed vt his omiſſis ad Petri Romam aduẽtum reuertamur; Hieronymus [b] ea de cauſa ipſum eò

b *Hier. de*

Script. Eccl. in Petro. DE ADVENTV SIMONIS MAGI IN VRBEM. c *Iuſt. Apol. ad Anton. Pium.* d *Iren. lib. 1. cap. 10.* e *Tert. Apolog. cap. 13.* f *Euſeb. hiſt. 11. 13. 14.*

veniſſe teſtatur, vt Simonem Magum popolo ſuis magiis illudentem expugnaret. De acceſſu verò Simonis in vrbem, déque diuino, quem ſibi magicis artibus cõparauit, honore, & ſtatua ei ex Senatuſconſulto à Claudio Imperatore erecta in inſula Tiberina cum hac inſcriptione, SIMONI DEO SANCTO, aſſertor eſt Iuſtinus [c] Martyr, memineruntque Irenæus [d], Tertullianus [e], & poſt eos Euſebius [f]; qui & ipſe, æquè ac Hieronymos, aſſerit Petrum Apoſtolum ad eiuſmodi Simonis Magi peſtiferã corruptelam delendam, à Deo quaſi mano Romã deductum eſſe. Ex quibus tot tantorúmque virorum aſſertionibus apparet, quàm vana fuerit quorumdam dubitatio; cùm ſub Pontificatu Gregorij XIII. erutus in eadem inſula Tiberina è ruderibus lapis eſſet hac inſcriptione notatus, *Semoni Sango Deo Fidio ſacrum*, &c. num ſimilitudine nominis Iuſtinus ſit lapſus, vt Simoni Mago dedicatum eſſe ſimolacrum exiſtimarit, quod Semoni Sango conſecratum fuiſſet. quaſi ignorauerint doctiſſimi illi antiqui Chriſtiani cultum Semonis Sangi, ſiue Sanci, (cuius inter alios meminerunt Dionyſius, Liuius & Varro, vulgatiſſimi ſcriptores,) vt non potuerint illum à Simone Mago diſtinguere. Ceterùm in fauorem quoque Petri aduentûs in vrbem, multa hoc ipſo anno Reipublicæ Rom. diuinitùs eſſe bona conceſſa, teſtatur Oroſius [g]; & inter illa; cùm Camillus [h] Scribonianus Præfectus Dalmatiæ rebellaſſet, ipſa ſigna militaria, Aquilas dicta, ſic ſolo affixa manſiſſe, vt nulla vi militum dimoueri loco potuerint, eóque prodigio immutatum militum animum in auctorem ſeditionis arma cõuertiſſe. Potuiſſet his Oroſius & alia adiicere, quæ iiſdem hiſce temporibus fauſta accidiſſe Dio refert, de Mauris ſub Romanam ditionem mirabili modo redactis, déque Cattis & Marcis ſuperatis. Quod verò Euſebius ſtatim poſt Petri aduentum in vrbem, Simonis profligationem apponit, non hæc eo ſenſu accipienda ſunt (ſicut ex recentioribus aliquis deceptus eſſe videtur) vt tunc ſub Claudio ex aëreo volatu extinctus fuerit, ſed quòd qui ſemel de Simonis artibus narrationem inſtituiſſet, eius etiam interitum vno contextu ſubiungere voluerit. Namq; ea ſub Nerone, non ſub Claudio contigiſſe, teſtantur Philaſtrius [i], Seuerus [k], Hegeſippus [l], Maximus [m], Proſper, [n] Gregorius [o] Turonenſis, Anaſtaſius [p], Nicephorus [q], & alij recentiores omnes; vno excepto Metaphraſte [r]; quem ſicut in aliis ibi poſitis errare certum eſt, ita & in his hallucinatum eſſe conſtat. Res verò geſta ſuo loco narrabitur.

g *Oroſ. lib. 7. cap. 6.* h *Dio l. 60.* i *Phil. de hær. cap. 3.* k *Hiſt. lib. 2.* l *Lib. 2. de excid. Ieroſ. cap. 2.* m *Serm. in natal. Apoſt.* n *De promiſſ. cap. 13.* o *1. hiſt. 25.* p *De Rom. Pontif. in Petro.* q *2. hiſt. 36.* r *Die 29. Iunij.*

XXVIII. Cùm autem Petrus Romã peruenisset, anteqùam Gentilibus Euangelium prædicaret, ad cõtribules ſuos diuertiſſe Iudæos exiſtimamus: quos quidem incoluiſſe regionem Tranſtiberinam iam ab Auguſti temporibus, auctor eſt Philo [ſ], & adſtipulantur Ethnici ſcriptores, è quibus Martialis [t] Iudæum hominem, *Tranſtiberinum ambulatorem* appellat. Vbi verò Gentilibus Romanis prædicare cœpit, PVDENTE Senatore patre Nouati & Timothei, atque Praxedis & Pudentianæ virginum, (qui cum vxore Priſcilla clariſſima, femina & omni familia ſua Chriſto credidit; cuius & meminit Paulus [u] Epiſtola ſecunda ad Timotheum) in domũ ſuam exceptus eſt, quæ erat ad radices montis Viminalis poſita propè Exquilinum: quæ & poſteà

ſ *De leg. ad Caium.* t *Epigram. lib. 3. in Cæcil.* PETRVS ROMÆ APVD PVDENTEM SENATOREM. u *2. Tim. 4.*

patuit omnibus Chriſtianis ad agendas Synaxes; conuerſáque demùm penitùs in Eccleſiam, PASTORIS TITVLVS dicta eſt. Quomodò verò Petrus Romanam erexerit Eccleſiam, dicetur anno ſequenti.

XXIX. DE FAME TOTIVS ORBIS. x *Act. 11.* y *Euſeb. in Chron.* z *Oroſ. lib. 7. cap. 6.* a *Dio l. 60.* [Intrudunt tamen alij duplicem ſub Claudio notabilem famem; alteram his Coſſ. alterã triennio pòſt, quo tempore Adiabenorũ Regina Iudææ ſubuenerit.] b *Ioſ. 20. Antiq. 2.* HELENA REGINA ADIABENOR. c *Oroſ. lib. 7. cap. 6. Ado. in Chron. & alij.* d *Euſeb. 2. hiſt. 12.*

Intereà hoc ipſo anno vniuerſus terrarum Orbis ingenti fame vexatus eſt; illa nimirùm, quam prænuntiaſſe apud Antiochenos Chriſtianos Agabum prophetam ſcribit Lucas [x]. Scimus Euſebium [y] & qui eum ſecutus eſt, Oroſium [z], ac cõplures alios eam referre in annum quartum Claudij Imp. ſed re accuratè perſpectã, ſecundo potiùs eam ponimus, quod Dio [a], qui ex Faſtis vrbis Romanam hiſtoriam exactè contexuit, nullam aliam ſub Claudij Imperio famem recenſeat, niſi hoc ſecundo ipſius anno, quo egregiam ab Imperatore dicit nauatã operam ne vrbs fame periret. Quã etiam Ioſephus [b] ac ciuitatem Ieroſolymam ſubleuatam eſſe munificentiã Helenæ Reginæ Adiabenorum, eiúſque filij Izatis; quos non ita pridem ad Iudæorum religionem tranſiiſſe tradit: licèt Oroſius [c], & alij eum ſecuti, eos ad Chriſtianam fidem cõuerſos eſſe velint. Certè cùm altercationes conſidero, quas Ioſephus ait inter illos qui Legem eos docerent interceſſiſſe de circumcisione, neceſſaria eſſet nécne; illæ ipſæ mihi viſæ ſunt, quæ inter Apoſtolos diù agitatæ fuerunt vſque ad Concilium Ieroſolymitanum: nec quẽquam Iudæorum vnquam reperi, qui abſque circumciſione poſſe ſaluari quempiam affirmaret. Et tamen nec Oroſio auſim omninò conſentire, cùm vnde id acceperit non inueniam: eadem enim recitans Euſebius [d], nihil præter quod à Ioſepho eſt ſcriptum, apponit.

XXX. e *Act. 11.* COLLECTA PRO CHRISTIANIS IVDÆÆ. f *Hebr. 10.*

Eã igitur vrgente fame, qui erant Antiochiæ Chriſtiani (vt ait Lucas [e]) collectas pecunias ad Chriſtianos in Iudæã exiſtentes per Barnabam & Saulum miſerunt. Tenebantur enim illi maiori inopia adſtricti, quòd ea quam poſt necem Stephani paſſi ſunt perſecutione, ſi quæ illis reſidua erant bona, amiſiſſent, vt indicat Paulus ad Hebræos [f] ſcribens: quorum etiam cauſã idem poſteà in Macedonia ab Eccleſiis Collectam exegit. Perdurauitque ea pia conſuetudo in Eccleſia Catholica, vt Chriſtiani ex pluribus locis ad eos qui Ieroſolymis eſſent egentes, mitterent eleemoſynam, quam ad Theodoſij Imp. tempora durantem; nequiſſimus Vigilantius conatus eſt euertere, ardenti zelo ea de re ab Hieronymo redargutus. Cæterùm quòd poſt iſta narrata, Lucas de Iacobi martyrio & Petri carcere ſubdit hiſtoriam; non ſic accipiendum quis putet, vt antè aduenerit fames illa: ſed quòd meminiſſet de Agabi prophetia, de ea ab illo prædicta, quæ poſteà ſubſecuta eſt, fame adiunxit narrationem.

XXXI. VSVS COLLECTARVM. g *1. Cor. 16.* h *Iuſt. orat. ad Anton. Tert. Apolog. cap. 39. Cypr. de oper. & eleemoſ. & ep. 60. Chryſ. ſerm. de eleem. & collat. Hier. cont. Vigil. Paulin. ep. 32. Aug. ſerm. 251. de temp. Leo ſerm. 2. 3. 5. de Collect. & alij.*

Quæ verò hic primò pro indigentibus Fratribus reperitur in Eccleſia; ex multorum oblatione ad vſum pauperum facta COLLECTA; eadem poſteà ſæpiùs à Paulo Apoſtolo frequentata habetur, ac modus eius traditus [g]: & ex eiuſmodi ſacris Apoſtolicis inſtitutionibus propagatũ eſt in Eccleſiam Catholicam, vt in quotidianum pauperum vsũ ſingulis diebus Dominicis Collectæ fierẽt; ſicut multis conſtat Patrum [h] teſtimoniis, tam Græcorum quàm Latinorum. Inter quos Iuſtinus Martyr: *Quod ita colligitur, apud præpoſitum deponitur, atque ille inde opitulatur pupillis & viduis, & his qui propter morbum, vel ali-*

quam

quam aliam cauſam egent quique in vinculis ſunt, & peregrè venientibus hoſpitibus : & vt ſimpliciter dicam, indigentium omniū is curator eſt. Hæc ille de collectarū vſu. Sicuti & Tertullianus: *Haud pretio vlla res Dei conſtat, etiam ſi quod arcæ genus eſt, non de oneraria ſumma quaſi redempta religionis congregatur: modicam vnuſquiſque ſtipem menſtrua die, vel cùm velit, & ſi modo velit, & ſi modò poſſit apponit: nam nemo compellitur, ſed ſponte confert. Hæc quaſi depoſita pietatis ſunt: nam inde non epulis, nec potaculis, nec ingratis voratrinis diſpenſatur, ſed egenis alendis, humandiſque, & pueris ac puellis re ac parentibus deſtitutis, iamque domeſticis ſenibus, item naufragis, & ſi qui in metallis, & ſi qui in inſulis, vel in cuſtodiis dumtaxat ex cauſa Dei ſectæ, alumni confeſſionis ſuæ fiunt.* Meminit & Chryſoſtomus de *Gazophylaciis*, ex antiquo vſu in Eccleſiis cōſtitutis, in quibus oblatæ pecuniæ conderentur: quæ eadem Cyprianus *Corbonas* nuncupat, Paulinus *Menſas*. S. quæ verò noua neceſſitas emergeret, quæ conſueratum eleemoſynarum collationem excederet; tunc Epiſcopus (vt exemplo docet Cyprianus [i]) nouas inter Fideles Collectas indicebat. Cùm verò poſt hæc Chriſtiana tep. ſceret charitas, eaſdem veluti iure regio exigi ſolitas, eſt exemplum apud Gregorium [k] Papam. Ad quod ſpectat & illud Claudij [l] Turonenſis decretum. *Vt vnaquaque ciuitas pauperes & egenos incolas alimentis congruentibus paſcat ſecundum vires: vt tam vicini presbyteri quam ciues omnes ſuum pauperem paſcant: quo fiet vt ipſi pauperes per ciuitates alienas non fatigentur.*

i Cypr. ep. 60. ad Epiſc. Numid.
k Greg. 7. ep. vlt. ad Conſt. Mediol.
l Conc. Turon. II c. 5.

XXXII. De Apoſtolatv Pavli et Barnabæ.

Quos antè auctore Luca vidimus Barnabam & Saulum Antiochia miſſos in Iudæam vt Collectam deferrēt, eoſdem illo peracto officio iterùm Antiochiam reuerſos eſſe, & iubente Spiritu ſancto, poſt Ieiunium & Orationem, per Manûs impoſitionem poteſtatem accepiſſe prædicandi vbique Euangelium, teſtatur idē Lucas [m]. Eo namque ſacro ritu initiatos eſſe Apoſtolatu, nemo eſt qui dubitet. Vnde Chriſoſtomus [n] de Paulo: *Ordinatur in Apoſtolum, vt cum poteſtate prædicet.* Quoniam verò ſuper Duodenarium numerum fuerūt allecti, ea de cauſa Paulus alibi [nn] ſe *Abortiuum* nominat, hoc eſt, extra numerum: tradit enim Suetonius [o], Senatores illos appellati ſolitos *abortiuos*, qui ſupra numerum per gratiam in Senatum allegebantur. Porrò iiſdē Apoſtolicis inſtitutis firma à cunctis obſeruanda regula eſt propoſita, (quæ & hactenùs in Eccleſia Catholica inuiolabi obſeruatione tenetur, & ea potiſſimùm Catholici ab hæreticis diſcriminantur) vt cuiuſuis meriti atque præſtantiæ vir fuerit, non ſua ſponte prædicationis munus ſuſcipiat, ſed ab Eccleſia ſacris myſteriis ad illud ordinetur: quippè cùm videamus illum ipſum Paulum (vt modò de Barnaba taceamus) qui à Deo Patre [p], & Chriſto eius Filio, ac denique Spiritu [q] ſancto, ſicque operante vniuerſa ſacroſancta Trinitate, ad obeundum munus Apoſtolatûs eſſet electus, haud tamen priùs eſſe profectum, quàm ſacris ab Eccleſia initiatus eſſet ritibus, & Missionem ab eadem accepiſſet. Sed & quod einſmodi ordinationem factam dicat Lucas monente Spiritu ſancto; multis conſtat exemplis, hæc officia non niſi præcedentibus diuinis reuelationibus ab Apoſtolis peragi ſolita. Vnde Paulus [r] ad Timotheum: *Noli negligere gratiam, quæ data eſt tibi per prophetiam, cum impoſitione manuum presbyterij*: eius quidē gratiæ nec Eccleſiam poſteà expertem fuiſſe, quoties humana affectio ceſſauit & gratia, teſtatur Chriſoſtomus [rr], & ſæpè videbitur inferiùs.

m Act. 12. in fin. & 13.
n Chryſ. hom. 27. in Act.
nn 1. Cor 15.
o Suet. in Octaui cap. 35.
[Verùm verò Paulus eò reſpectum habuerit, potest reuocari in dubium; quod hæc ipſe Græcè Græcis, hoc eſt Corinthiis, non Latinè Romanis ſcripſerit.]
p Gal. 1.
q Act. 13.
r 1. Tim. 4.
rr Chryſ. hom. 5. in 1. Tim.

XXXIII. De Ordinibvs, et Officiis Eccleſiaſticis.

Ceterùm eiuſmodi ſacra functio, qua quis in aliquem Eccleſiaſticum ordinem cooptatur, Ordinatio à maioribus dici conſueuit, Ordinesqve gradus illi quos ſic initiati pro diſtinctione munerum Eccleſiaſticorum aſſequi conſueuerunt: voce ipſa non ſolùm ab antiquis Eccleſiaſticis ſcriptoribus, ſed etiam in vtroque Teſtamento frequentiùs vſurpata, & ad diſcriminationem Clericorvm à Laicis, hoc eſt, à communi populo, adhibita. (λαὸς enim populum, κλῆρος ſortem ſignificat.) Sicut enim olim non tantùm apud Iudæos, ſed & apud Gentiles inter ſacra atque profana, & inter ſacros & non ſacros viros, diſtinctio eſt ſemper adhibita; ita & in Eccleſia Chriſti idem naturali & diuino iure probatus vſus permanſit, Chriſti Domini inprimis auctoritate ſtabilitus, dum è fideli populo Apoſtolos duodecim & Diſcipulos ſeptuaginta duos electis ſacris functionibus mancipauit; & ab Apoſtolis in vſum receptus, dum ordinarunt *Epiſcopos, Presbyteros & Diaconos.* Ac licèt in Noui Teſtamenti ſcriptura non niſi de his mentio habeatur; tamen aliorum quoque Ordinum ab Apoſtolis inſtitutos eſſe miniſtros, nullus certè negare poterit, qui Ignatij (vt taceam modò de Dionyſio Areopagitā, & Clemente Romano) ab omnibus receptas Epiſtolas legerit; quarum vnā [ſ] mentio habetur *Presbyterorum, Diaconorum, Hypodiaconorum, Lectorum, Cantorum, Ianitorum, Laborantium, & Exorciſtarum.* Cùm enim eodem tempore quo Apoſtoli (vt ſæpè dictum eſt) ipſum vixiſſe conſtet; quas recenſet inſtitutiones Eccleſiaſticas; haud ab aliis quàm ab ipſis Apoſtolis traditas eſſe nemo iure inficiabitur.

ſ Ignat. ep. ad Antioch.

XXXIV.

Verùm inter illa, non Ordines tantùm, ſed & Officia quædam numerauit, nempè Cantorvm & Laborantivm: quamuis ſicut nō omnes recenſuit Ordines, ita nec officia Eccleſiaſtica. Nam idem [ſſ] alibi agit de eligēdo Cvrsore, qui literas Epiſcoporum perferret ad Eccleſias, quamuis eiuſmodi munus non fuiſſe poſtmodùm per ſe diſtinctum, ſed iniunctum Lectoribus, Acolythis, ac Subdiaconis, Cyprianus [t] demonſtrat. De *Laborātibus* verò Epiphanius [u] docet, fuiſſe eorum officium corpora Fidelium defunctorum obuoluere & cooperire: quos & alio nomine Fossarios dictos eſſe reperimus [x]. Addit Gelaſius [y] alia etiā Officia Eccleſiaſtica, nempè Notariorvm, ac Defensorvm; de quibus ſæpè inferiùs meminiſſe continget. Porrò Ordines Eccleſiaſtici ab Officiis diſcreti, ſeptem numero ſtabiliti fuēre, iidémque ſingulis inter ſe diſtincti gradibus & muneribus, minoréſque ſubiecti maioribus; videlicèt Ostiariorvm, Lectorvm, Exorcistarvm, Acolythorvm, Svbdiaconorvm, Diaconorvm, Presbyterorvm: quorum ſingulorum quænam fuerint munera ſatis cōſtare putamus, cùm in Eccleſia eadem perſeuerent, plurimique de iis ſcripſerint. De eorū autem hierarchicā ſubordinatione ita Ignatius [yy]: *Laici Diaconis ſubiiciantur, Diaconi Presbyteris, Presbyteri Epiſcopo, Epiſcopus Chriſto vt ipſe Patri*: à Diaconatu auſpicatus hierarchicum ordinem, quoniam cete-

ſſ Ignat. ep. ad Polycarp.
t Cypr. ep. 24. & 15.
u Epiph. in comp.
x Epiſt. ad Ruſt. Narb. ap. Hier. tom. 9.
y Epiſt. ad Epiſ. Lucan. cap. 3. & diſt. 77 ſiquis de relig. & ſeq.
yy Ignat. ep. ad Smyrn.

Digitized by Google

rorum interiorum, etſi certum officium, nullum tamẽ in ſubiectos erat ius atq; poteſtas. Cũ alioqui reliquorum etiam omnium (vt vidimus) excepto Acolyrorum, idem meminerit. Hunc autem non tantùm Gelaſius, quem nuper citauimus, recenſet; ſed longè ante ipſum Cornelius[z] Papa, & Cyprianus[a]. Omnes verò ſeptem recenſentur iu Romano Concilio[b] ſub Siloeſtro, & in Carthaginenſi[c] Quarto, Sed dum in iſto, vel alibi, *Cantor*, ſeu *Pſalmiſta* adiicitur, Officiũ potiùs quàm Ordinem agnoſcito; dum eum non ordiuari ab Epiſcopo (vt neceſſe eſt in Ordinibus) ſed ſola iuſſione Presbyteri illud poſſe munus obire, eadem Synodus declarauit.

z Ap. Euſeb. 6. hiſt. 33.
a Cyp. ep. 55.
b Can. 7. Conc. Rom.
c Can. 2. Conc. Carthag IV.

XXXV. ORDINIS SACRAMENTVM.

Sacri verò Ordinis inſtitutio, non à recentioribus tantùm, ſed ab antiquioribus *Sacramentum* eſt appellatum, veluti à Tertulliano[d], Cypriano[e], Auguſtino[f], & aliis. Quibus autem ritibus hæc fierent, aliquâ ſaltem ex parte obumbrauit Lucas[g], dum in ordinatione Pauli & Barnabæ *Ieiunium* & *Sacrificium* præceſſiſſe demonſtrat. Nam quod habet Latina verſio, *Miniſtrantibus illis*, Græcè eſt λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ, hoc eſt, *Sacrificantibus autem illis Domino*. Equidem non ſine Sacrificij incruenti miniſterio eiuſmodi ſacras Ordinationes ſolitas celebrare, antiqui omnium Eccleſiarum Rituales libri ſignificant. Subſecutam autem ad conſummationem myſterij, *Manus impoſitionem*, idem Lucas ſcribit; & id ipſum in aliorum ordinatione ſæpiùs factitatum, multis Paulus[h] demonſtrat exemplis. Tradi verò ſolere per Manûs impoſitionem Spiritum ſanctum, nec ignorauit Simon Magus, cùm eamdem (vt vidimus) auctoritatẽ ab Apoſtolis Petro & Ioanne redimere pretio ambiuit. Cæterùm ſicut ipſos ſacrorum miniſtrorum Ordines ex Veteri Teſtamento mutuatos eſſe Apoſtolos, Hieronymus[i] docet, ita & *Manus imponendi* ſacram functionem inde deduxiſſe conſtat: nam imponendas eſſe manus ab Aaron & filiis eius ſuper eos qui ſacerdotio initiarentur, diuinâ[k] lege expreſſum habetur. Sed quantùm figuræ veritas præſtat, tantò vberiori gratiarum affluentiâ in noui Sacerdorij ordine hæc ſunt ab Apoſtolis miniſtrata, & ab Eccleſia Catholica ex Apoſtolica inſtitutione retenta. Quæ verò erat apud Hebræos alia Manûs impoſitio, (de qua in Thalmudicis agit Rabbi Nathan) cùm quis ad ducendos alios promouendus magiſter, à collecto Seniorum Concilio poſt examen Manûs impoſitionem accipiebat; erat illud nudum miniſterium, prorsùs diuerſum à Manûs impoſitione miniſtrorum Eccleſiæ.

d Tert. de praſcript. c. 50. & ibi Pamel.
e Cypr. de ablut ped.
f Aug. 2. cont Parm. 15. & de bon coniug. cap 24.
g Act. 13.
h 1. Tim 4. & 5. & 2. Tim. 1.
i Hier. ep 85. ad Euagr.
ANTIQVVS VSVS IMPONENDI MANVS.
k Exod 29.

XXXVI. *Exod. lib. 1.*

Porrò quod ritum Impoſitionis manûs Pontificum etiam apud Gentiles in vſu fuiſſe[l] conſtat: haud arguit eum à Gẽtilium ſuperſtitione in Eccleſiam eſſe tranſlatum: nam econtrà eumdem illum, ſicut & alios plurimos lege diuinâ primitùs ſtatutos, & diabolo Dei operum æmulo in ſuperſtitionis cultum eſſe tranſlatos, iure queritur Tertullianus[m]: cùm alioqui nullum ſit dubium, Eccleſiæ licuiſſe, quæ apud Gentes ſuperſtitioſo cultu impiè agerentur, eadem expiata ſacro ritu ad pietatem transferre; vt maiori diaboli contumeliâ, quibus ipſe coli voluerit, CHRISTVS ab omnibus honoraretur. Sic enim & Gentilium Ferias ſuperſtitionibus cumulatas, in Feſta ac celebritates Martyrum laudabiliter eſſe conuerſas, & Idolorum templa in Eccleſias Sanctorum commutata, Theodoretus[n] docet: Illúdque ipſum ſuos docuiſſe Neocæſarienſes magnum Gregorium Thaumaturgum, teſtatur in eius Vitâ Gregorius Nyſſenus. Quemadmodùm & Paulus[o] Apoſtolus ſuperſtitionis aram ignoto Deo dicatam Athenis, in veri Dei cultum (quantùm licuit eo tempore) mirâ prudentiâ tranſtuliſſe legitur: & olim[p] ex Ægypriorum auro & argento, Dei iuſſu ſacra vaſa ad diuinum cultum fuêre conflata. Sed de his modò ſatis.

m Tert de praſcrip. cap 40
GENTILITII RITVS IN ECCLESIAM TRANSLATI.
n Theod. verit. Euang. lib. 8. in fin.
o Act. 17.
p Exod. 25.

(Habet tamen Baronius hoc anno plurima alia exempla in vnum collecta, de iis rebus, ritibúſque, qui apud Hebræos æquè ac Gentiles, ac demùm Chriſtianos, aliquando obſeruati eſſe reperiuntur: quem conſulat qui ea curioſiùs cupit, iterum dum nos eoſdem ſuis quibuſque locis relaturi ſumus.

XXXVII. PAVLVS RAPTVS AD TERTIVM CÆLVM.

Hoc quoque anno, quo Paulus mouente Spiritu ſancto prædicandi Euangelij munus ſuſcepit; idem raptus ad tertium cælum, arcana illa, Deo reuelante, cognouit, quæ non fas homini loqui. Cùm enim hæc ipſemet ad Corinthios[q] ſecundò ſcribens, cõtigiſſe dicat annis quatuordecim, antequàm illam Epiſtolam ſcriberet; eámque ſcriptam conſtet anno Domini quinquageſimo octauo, Neronis ſecundo: ex his ſatis exploratum habetur, hoc ipſo anno Chriſti quadrageſimo quarto, Claudij ſecundo, eumdem Paulum tam mirificis eſſe à Deo auctum muneribus, quibus eum corroborari voluit, antequàm tanti ponderis munus obiret. Quamuis enim ineffabilia eſſe dixerit, quæ audiuit ac vidit, tamen quantum ex iis quæ ſcripſit ad Galatas[r] conſequi poſſumus, Gentium conuerſionem inter alia ei oſtenſam eſſe putamus, qui ad Gentes ab Apoſtolis eſſet mittendus Apoſtolus. Vnde cùm iterùm vnâ cum Barnabâ & Tito Hieroſolymam venit, ſe illuc ſecundùm acceptam reuelationem acceſſiſſe teſtatur.

q 2. Cor. 12.
r Gal 2.

IESV CHRISTI
AN. 45.
PETRI
AN. 1.
CLAVDII
AN. 3.

I. ROM. ECCLESIA A PETRO INSTITVTA.

ANNO Chriſti quadrageſimoquinto, Claudio Auguſto tertiùm & Lucio Vitellio Coſſ. durante tamen adhuc ſecundo eiuſdem Claudij Imperij anno, decimoquinto Calendas Februarij, à PETRO Apoſtolorum Principe, qui Romam anno ſuperiori venerat, ROMANA ECCLESIA omnium totius Orbis Princeps inſtituitur, ac Sede Pontificiâ decoratur. Eam quippe diem in tãtæ rei perẽnem memoriã anniuerſariã ſolennitate cõſueuiſſe ab vniuerſâ Eccleſiâ antiquitùs[a] celebrari, cùm vetera Martyrologia, & SS. Patrum tunc ſolitæ haberi conciones atteſtantur, tum probant antiqui libri Rituales Eccleſ. Rom. vbi hæc oratio eâdem die perhibetur: *Omnipotens ſempiterne Deus, qui ineffabili ſacramento, Apoſtolo tuo Petro principatum Romanæ vrbis tribuiſti, vnde ſe Euangelica veritas per tota mundi regna diffunderet, præſta quæſumus, vt quod in orbem terrarũ eius prædicatione manauit, vniuerſitas Chriſtiana deuotione ſequatur.* Ineratq; priuata ſacra Præfatio, ad eius diei ſolemnitatem accommoda

a Bed Vſuar. Ado & Martyrol. Aug. ſer. 15 & 16. de Sanct. &c.

Digitized by Google

CATHEDRA PETRI.

commodata, in ſacris Miſſis ſolita recitari. Aſſeruatúrque hactenus in Baſilica Vaticana ipſa prima Pontificia ſedes Petri, CATHEDRA (inquam) lignea, dignum planè tantæ rei monumentum, quamplurimis ſemper illuſtrata miraculis. Porrò vniuerſali tam Orientalis quàm Occidentalis Eccleſiæ conſuetudine antiquitùs præſcriptũ extitiſſe, vt eius diei quâ quis alicui ſedi præfectus fuiſſet Epiſcopus, anniuerſaria ſolemnitas illic ageretur, plurima ſuppetunt [b] exempla: vt de ipſa Eccleſia Romana, apud Paulinum [c] Epiſcopum Nolanũ; (extántque ea de re Sermones S. Leonis Papæ ea die habiti, & Epiſtola Hilarij Papæ ad Epiſcopos Tarraconẽſis prouinciæ:) de Felice Epiſcopo Comenſi apud Ambroſiũ [cc]; & apud Auguſtinum [d], de Aurelij Carthaginienſis, déque ſuâ ipſius Auguſtini natali (vt vocabant) eiuſmodi die; itémque in Menologio Græcorum de Baſilij, Chryſoſtomi, & aliorum ordinatione.

b Vid. Bar. in Nat. ad Martyrol. 18. Ianuar.
c Paul. epiſt. 10. ad Seuer.
cc Amb. 8. ep. 60.
d Aug. ſerm. 32. de verb. Dom. & homil. 24. & 25.

II. Ceterùm quâ die vniuerſalis Eccleſiæ Sedes Romæ ſtabilita eſt, eadem ab vniuerſis quoque Eccleſiis particularibus meritò in perpetuum celebratur. Quantumlibèt enim à ceteris Apoſtolis, quin & ab ipſo Petro complures aliæ fuerint in Orbe Chriſtiano inſtitutæ Eccleſiæ; tamen omnes vnum tantùm numero efficere, ſæpè antiquiores Patres [e] docuêre: eamdémque CATHOLICAM dici debere, ipſi etiam Apoſtoli Symbolo ſuo tradiderunt. Ac rurſùm licèt omnes ac ſingulæ ab Apoſtolis inſtitutæ Eccleſiæ, Apoſtolicæ dictæ ſint, vt Epheſiorum, Corinthiorum, Theſſalonicenſium, & aliæ ferè innumeræ; immò & ceteræ ab his propagatæ, eodẽ ſenſu etiam Apoſtolicæ dici poſſint ac debeant, vt egregiè Tertullianus [f] docet: tamen & ipſiuſmet, & aliorum Patrum ſententiâ, quòd Eccleſia VNA eſt, vnam etiam APOSTOLICAM eſſe confiteri neceſſe eſt, ſicut & Magna Synodus Nicæna, & aliæ ſubſequentes in ſuis ſymbolis confeſſæ ſunt VNAM SANCTAM CATHOLICAM ET APOSTOLICAM ECCLESIAM. Quæ cùm ſit toto Orbe diffuſa, optimè diuino conſilio prouiſum eſt vt alicubi eius Caput certo loco conſiſtat, ne cùm de fide, aliiſve rebus ad ſtatum Religionis Chriſtianæ ſpectantibus, oboritur controuerſia, in multas ſcindi quæ vnitatis cõpagine iuncta vna erat, neceſſe ſit. Illud autem non alibi quærendum eſſe, quàm vbi omnium Apoſtolorum Princeps & Caput Petrus Sedem fixit, Cathedrámque ſibi conſtituit, in ipſa, inquam, ROMANA ECCLESIA, cùm ratio ipſa perſuadet, tum frequentiſſimè antiqui Patres docuerunt. Quapropter & accidit in appellatione *Apoſtolica*, quod in aliis ſæpè, vt quæ erat initio communis pluribus, fieret propria vnius, propter præcellentem eius dignitatem: videlicèt vt *Apoſtolica Sedes* antonomaſticè de Romana vſurpari cœperit, & *Apoſtolicus* dici ipſe Romanus Pontifex, vt ab ipſo Auguſtino, aliiſque eius ſæculi ac poſteriorum Scriptoribus.

e Ignat. ep. ad Philadel. Iren. lib. 1. cap. 3. Tertul. de præſcript. cap. 20. & aliy.
f Tert. de præſcr. c. 20.

VNA ECCLESIA APOSTOLICA ROMANA.

III. Rurſùm verò eum debere dici *Catholicum* qui eidem Romanæ Eccleſiæ communione coniũgitur, illum autem haberi *Hæreticum*, qui ab eiuſdem Cathedræ eſt cõmunione diuiſus; iidẽ ſæpè teſtati ſunt Patres. Inter quos Irenæus [g]: *Quoniam*, inquit, *valdè longum eſt omnium Eccleſiarum numerare ſucceſſiones, maximæ & antiquiſſimæ, omnibus cognitæ, à glorioſiſſimis duobus Apoſtolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & conſtitutæ Eccleſiæ, eam quam habet ab Apoſtolis traditionem, & annuntiatam hominibus fidem, per ſucceſſiones Epiſcoporum peruenientẽ vſq; ad nos, indicantes; confundimus omnes eos qui quoquo modo, vel per ſui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem & malam ſententiã, præter quam oportet, colligunt. Ad hanc enim Eccleſiam propter potentiorem principalitatem, neceſſe eſt omnem conuenire Eccleſiam, hoc eſt eos qui ſunt vndique Fideles, in qua ſemper ab his qui ſunt vndique, conſeruata eſt ea quæ eſt ab Apoſtolis traditio* Et in eundem ſenſum Cyprianus [h]: *Qui Eccleſiæ renititur & reſiſtit, qui Cathedram Petri ſuper quã fundata eſt Eccleſia deſerit, in Eccleſia ſe eſſe cõfidit*: Et rurſùm [i]: *Nauigare audent ad Petri Cathedrã, atque ad Eccleſiam principalem, vnde vnitas ſacerdotalis exorta eſt, à ſchiſmaticis & profanis litteras ferre; nec cogitare eos eſſe Romanos quorum fides Apoſtolo prædicante laudata eſt, ad quos perfidia habere non poſſit acceſſũ*: & alia eiuſmodi ſæpè vberiùs. Paritérque Optatus [k] *ſchiſmaticũ & peccatorem eſſe* ait, *qui contra Petri Romanam ſingularem Cathedram, alteram collocaret*. Eadémque Ambroſius [l], Auguſtinus [m], Hieronymus, & alij. Hæcque adeò certa & explorata ſunt habita; vt quemadmodùm omnes qui Romano ſubeſſent Imperio, *Romanorum* appellatione [o] nobilitati eſſent: ſic & omnes quotquot fide & communione Catholicâ pollerent, ROMANI itidem dicerentur, eò quòd & ipſa Fides Catholica, *Romana* pariter appellaretur. Id enim antiquo vſu receptum fuiſſe tam apud Catholicos [p], quàm ipſos etiam hæreticos [q], plurima demonſtrant veterum teſtimonia & exempla: præualente hoc loquendi vſu, non ſolùm quòd cùm Romana Eccleſia Petri eſſet peculiaris, idémq; Caput exiſteret totius Eccleſiæ vniuerſalis, ita ipſa meritò diceretur *Mater & Radix* (vt eam vocat Cyprianus [r]) omnium Eccleſiarum totius Orbis: ſed etiam quia ex eo quòd fundata eſſet ſupra Petram, eumdem & Petrum, portæ inferi, nempè hæreſes, non poſſent præualere aduerſus eam; ſed ea ſemper cõſeruatura eſſet fidem integram & inuiolatam: ſicut egregiè ioidè alios expoſuerunt iidem Irenæus [s], Cyprianus [t], Gregorius [u] Nazianzenus, Hieronymus [x]. Sed de his inferiùs variis locis. Quantum autem temporis Romanæ Eccleſiæ, quam hoc anno fundauit, Petrus præfuerit, dicetur in eius martyrio.

CATHOLICI AB HÆRETICO DISCRETIO.
g Iren. lib. 3. cap. 3.

h Cyprian. de vnit Eccl.
i Id ep. 55. 62. 79. &c.
k Opt. lib. 1. Parm. lib. 2.
l Ambr. de obit. Saty.
m Ep. 165. cont. ep. fund. cap. 4. Pſal. cõt par. Don.
n Ep. 57 ad Damaſ. & Apol. aduerſ. Ruff.
o Lain. vrbe. D. de ſtat. hom. ſecund. lect. Alciat.
p Ambroſ. de ob. Sat. Hier. Apol. cont. Ruf. Theodoſ. Iunior Imp. ep. ad Acac. ap. Syn. Epheſ. tom. 5. c. 10. edit. Polt. &c.
q V. de vict. Vtic de perſec. Vuandal lib. 2. Greg Tur. de Glor. mart. c. 25. 30. 70. &c.

ROMANUM NOMEN. De quo Baron hoc an. & 58.
r Cyp ep. 45.
s Iren. lib. 3. cap. 3.
t Cypr. ep. 55. & 57. ad Cornel.
u Nazian. carm. de vita ſua.
x Hier lib. 3. Apol. cont. Ruff.

IV. In hunc igitur modum Romanâ Cathedrâ ſtabilitâ, ceſſit Petrus Eccleſiæ Antiochenæ, & alium ſibi in ea Epiſcopum ſubrogauit. Quod quidem factum eſſe hoc ipſo tertio Claudij anno Domini quadrageſimo quinto, Euſebius teſtatur in Chronico: cùm anno ſuperiori (ſicut à nobis poſitum eſt) Petri Romam aduentum collocaſſet. Qui verò dixerunt [y], Petrum cùm diſceſſurus eſſet Antiochia, eidem ciuitati ſucceſſorem Epiſcopum ordinaſſe; eo ſenſu audiêdi ſunt, quaſi dicere velint Petrum ſucceſſorem ſibi delegiſſe, cùm ſedem Antiochenam reliquit. Non enim putandus eſt ſe abdicaſſe, nulla exiſtente cauſa, niſi poſtquàm ſibi Romæ erexit Cathedram. Denique ipſum, ſedem Antiochenam tenuiſſe ſeptem annis, ſatis probatum eſt ſuperiùs, cùm de illius inſtitutione egimus. Sed quem potiſſimùm eidem ſedi præfecerit, *Euodium* ne, an *Ignatium*, res non eſt abſque controuerſiâ; quandoquidem Ioannes [z] Chry-

y Chryſ. hom. de S. Ignat.

EVODIVS AN IGNATIVS SVBROGATVS PETRO IN SEDE ANTIOCHENA.
z Chryſ. hom. de tranſlat. S. Ignat.

ſoſtomus ciuis antiochenus & eius Eccleſiæ aliquando presbyter, apertè profitetur primum omnium à Petro eidem ſedi fuiſſe præfectum S. Ignatium; aſſerit que id ipſum Theodoretus [a], nec non Felix Papa in Epiſtola ad Zenonem Imperatorem. Verùm non Origenes [c] tantùm, & Euſebius [d], atque Hieronymus [e] perſpicuè teſtantur, poſt Petrum, & a Petro inſtitutum primo loco ſediſſe Euodium, atque Euodio fuiſſe ſubrogatum Ignatium, ſed & idem ipſe Ignatius ſcribens ad Antiochenos, expreſſis verbis ait Euodium primum poſt Apoſtolos eius Eccleſiæ gubernacula ſortitum eſſe. Vnde verò eiuſmodi oborta ſit occaſio controuerſiæ, neſcimus; niſi quòd legimus apud Clementis [f] Conſtitutiones, Antiochenæ Eccleſiæ à Petro Euodium, à Paulo verò Ignatium eſſe creatos Epiſcopos; nec ſanè vnum poſt alium, vt de cæteris ibi dicitur, ſed ſimul. Quod quidem tunc factum videri poſſet, cùm diſſentio illa inter Fideles qui ex circumciſione, & eos qui ex Gentibus ad fidem venerant, eſſet concitata: quocirca quamdiù illa perdurauit, illud remedium fuiſſe adhibitum vt pars vtraque proprium haberet Epiſcopum; cùm verò diſſentio eſt ſublata, vnũ tantùm ſediſſe Epiſcopum qui à Petro fuiſſet ordinatus. Sed quòd agamus coniecturâ, nihil affirmamus. Cæterùm cùm præfecturam Eccleſiæ Antiochenæ hoc ipſo anno eſſe collatum Euodio, Euſebius ſcribat; inde erroris arguitur Suidas [g], & ſi qui alij dixerunt, tunc Diſcipulis eſſe inditum nomen *Chriſtianum*, cùm Petrus Euodium crearit Epiſcopum; nam longè antè hæc tempora Chriſtianum nomen eſſe inuentum ſuperiùs eſt demonſtratum.

a Theodo. in Immut. dial. 1.
b Ext. in Quint. Syn. Act. 1.
c Orig. hom. 6. in Luc.
d Euſeb. in Chron. & 3. hiſt. 16.
e Hier. de Script. Eccl. in Ignat.
f Clem. VII. Conſt. 46.
g Suid. verb. Nazar.

V.
PRIMA PETRI EPISTOLA.

Sicut autem ſtabilita Sede Romanâ, Petrus Antiochenæ prouidit; ita & memor Eccleſiarum, quas in Ponto, Galatiâ, Cappadociâ, Aſiá Minori, & Bithyniâ erexerat, ſuam PRIMAM ad eas ſcripſit EPISTOLAM; quam quidem hoc ipſo anno antequàm Marcus ab eo mitteretur Alexandriam, eſſe conſcriptam, ex eo facilè colligi poteſt quòd in eâ hæc poſita habeantur in fine, *Salutat vos Eccleſia quæ eſt in Babylone collecta, & Marcus filius meus*. Porrò Marcum hoc anno tertio Claudij Alexandriam miſſum, illic collegiſſe Eccleſiam, Euſebius non obſcurè demonſtrat in Chronico. Et quòd Hieronymus [h] dicat, Philonem Iudæum, qui ſub Caio primùm (vt vidimus) pro Iudæis Alexandrinis legatione functus Romam ſe contulerat, iterùm ſub Claudio Romam veniſſe & ibi cum Petro Apoſtolo conſuetudinem habuiſſe; ex eo coniecturâ ducimur, redeuntem Alexandriam Philonem ſecum perduxiſſe Marcum ſibi à Petro cõmendatum. Quod verò ſicut hoc anno, ita etiam Romæ eadem à Petro Epiſtola ſcripta fuerit, Patres omnes qui de ea re egerunt, expreſſe teſtantur [i]: eundémque per *Babylonem*, Romam intellexiſſe, abſque vlla dubitatione confirmant.

MARCVS MITTITVR ALEXANDRIAM.
h Hier. de Script. Eccl. in Philo.
i Euſeb. 2. hiſt. 14. Hieron. de Script. Eccl. in Marco. & alij.

VI.
ROMA APPELLATA BABYLON.

Sed ab his diſſentiunt Nouatores; quòd permoleſtè accipiant, ex ipſis etiam diuinis Scripturis Petri Romam aduentum reddi teſtatum: qui tamen (& in his mirare ipſorum ſpiritum contradictionis) quòd in Apocalypſi de Babylone multa nefanda prodantur, eóque nomine Romam ſignificari multi ſenſerint; (cùm aliòqui complures ſint qui ibi per Babylonem vniuerſum regnum diaboli, ſicuti per Hieruſalem eodem libro deſcriptam, regnum Dei interpretentur:) ipſi cunctas illas blaſphemias nõ vrbi Romæ, vt cæteri, ſed ipſi tribuunt Eccleſiæ Romanæ: non valentes, aut potiùs non volentes diſtinguere inter Romanam vrbem, in qua tunc præ cæteris Orbis locis impietatis cultus vigebat; & ipſam Eccleſiam, quæ tantoperè laudata reperitur à Paulo [k] Apoſtolo: adeò vt nec per ſomnium quidem quis vmquam inuenire poſſit, Romanam Eccleſiam eſſe Babylonis nomine nuncupatam, ſed ipſam tantummodò ciuitatem. Sicut eadem ratione Hieronymus aliquando [l] eandem vrbem, Babylonem appellat, ſed frequentiùs [ll] Eccleſiam ibi poſitam miris laudibus extollit. Porrò alibi quoque in diuinis ſcripturis per Babylonem ſæpè ipſum adumbratum eſſe Imperium Romanum, eruditus lector inueniet: nempè quòd (vt docet Auguſtinus [m]) condita eſſet Roma velut altera Babylon, & velut prioris filia Babylonis; quippe quæ tunc cœpit cùm intercidit regnum Aſſyriorum. Nam & æquè mutatis nominibus homines appellare, vſitatum fuiſſe videtur Apoſtolis: quippe cùm Paulus ait [n], *Liberatus ſum de ore leonis*, per leonem ſignificaſſe Neronem, nullos dubitat. Denique non potuiſſe Petrum per Babylonem, niſi Romam intellexiſſe, vel inde certum redditur, quòd qui apud Babylonem Aſſyriorum Iudæi eſſent, maxima omnium clade [mm] circa hæc eadem tempora affecti, omnes trucidati fuerint aut expulſi. Quæ verò apud Ægyptios Babylon erat, obſcurus planè locus, non ciuitatis nec oppidi dignus nomine, caſtellum a Strabone [o] & aliis nominatur.

k Rom. 1.
VRBS ROMA DIVERSA AB ECCLESIA ROM.
l Hier. in præf. de Sp. S.
ll Præf. lib. 2. in ep. ad Marcel. & lib. 2. cont. Iouin.
m Aug. 18. ciuit. 22. Ad. de Oroſ. lib. 7. cap.
n 2. Tim. 4.
mm Ioſ. 18. Antiq. 12.
o Strab. lib. 17.

VII.

Cæterùm ſcriptam hanc fuiſſe Epiſtolam ad Iudæos iam redditos Chriſtianos, (quos & *aduenas diſperſiones* vocat, quia in diuerſis Orbis partibus, vt diximus ex Philone, longè à Iudæa quam plurimi Hebræorum habitare ſolerent: quâ etiam ratione Iacobus ſuam Epiſtolam inſcribit Duodecim Tribubus quæ ſunt in diſperſione;) cùm alia multa declarent, tum apertè teſtantur Euſebius [p], Athanaſius [q] Didymus [r], ac denique omnes tam Græci quàm Latini ſcriptores qui eâ de re conſultò tractârunt. Tranſlata verò ex Hebræo fuiſſe à Marco putatur. Planè enim dum apud Petrum Marcus fuit, functum munere Interpretis, omnes affirmant.

p Euſeb. 3. hiſt. 1.
q Athan. in Synopſ.
r Didym. in ep. canon.

VIII.
SALVTATIO IN OSCVLO SANCTO.

Quod autem idem Apoſtolus in fine Epiſtolæ, illos ad quos ſcribit admonet vt *ſalutent ſe inuicem in oſculo ſancto*; noſtri inſtituti ratio poſtulat, vt de antiqua eiuſmodi ſalutatione nonnulla dicamus. Non enim id Petrus tantùm; ſed & Paulus [ſ] ſæpè faciendum præcepit; & idipſum ſuis Epiſtolis Ignatius [t] conſueuit. Cùm verò ſalutationem mutuam, non *oſculo* tantùm, ſed *ſancto* dandam eſſe præſcripſerint; planè certum eſt diuerſam ab illa fuiſſe, quam Gentiles inter ſe quoties ſibi obuiarent inter ambulandum amici, ſibi inuicem impartire conſueuerant: quam quidem conſuetudinem vt moleſtã nimis, & frequentibus occurſionibus faſtidium afferentem, Tiberius [u] lege ſancita tollendam curauit; licèt plus valuiſſe inolitum vſum lege lata, ſatis ex Martiale [x] conſtet qui vixit temporibus Domitiani. Quòd autem eſſent eiuſmodi oſcula, pacis & amoris ſymbola, ea non tollenda, ſed moderanda inter Chriſtianos, Apoſtoli curârunt. Itáque planè SANCTA OSCVLA dicta eſſe reperiuntur, quæ in Eccleſiis & ſacris conuentibus poſt orationes, in ſignum pacis &

ſ Rom. 16. 1. Cor. 16. 2. Theſ. 5.
t Ignat. ep. ad Antioch. & epiſt. ad Tarſ.
u Suet. in Tib. cap. 34.
x Epigr. lib. 7. ad Linum. & 11. ad Baſſum.

recon

Digitized by Google

reconciliationis animorum, adhiberi conſueuerunt, adiunctâ ſalutatione PAX TECVM; ſicut videre eſt apud Iuſtinum [y], Origenem [z], Tertullianum [a], Cyrillum [b], Chryſoſtomus [c], & Auguſtinum [d]. Poſt oſculum verò ſequi conſueuiſſe adminiſtrationem Eucharistiæ, fuſiùs tradit idē Iuſtinus. Nec tamen quis putet hæc ita promiſcuè tunc agi ſolita, vt viri & feminæ ſic indiſtinctè ſe mutuò oſcularentur: Nam in Eccleſia ſeorsùm viros à mulieribus agere cōſueuiſſe, interiùs ſuo loco demonſtrabitur. Verùm quoniā ea nihilominùs adhibita cautela, adhuc inter ſe inuicem oſculantes, ſiue viros, ſiue feminas, aliqua fraus arte diaboli nonnumquam irrepſiſſe videretur; in pluribus Eccleſiis ſacram oſculari tabellam Cruce aut Imagine decoratam, mutatus vſus, & quidem laudabilis.

y Iuſt. orat. ad Anton.
z Orig. in Rom. 16.
a Tert. lib. de orat.
b Cyr. catech. 5.
c Chryſoſt. hom. 30. in Cor. 2.
d Aug. ſerm. 85. de diuerſ.

IX.

GRATIA ET PAX IN SALVTATIONE.

Rursùs verò quod idem Petrus Apoſtolus in fine eiuſdem Epiſtolæ, ſicut & in exordio eius, atque in ſecunda item ſua Epiſtola, GRATIAM impartiēdo ſalutet; & quòd inſuper Paulus eadem ſalutatione in omnibus ſuis Epiſtolis, vt ipſe teſtatur [e], vti conſueuiſſet; & aliquando Ioannes [f] eamdem vſurpaſſe reperiatur: planè ſignificatur, Apoſtolorum exemplo in Eccleſiam introductum, vt Romanus Pontifex in Apoſtolicis Literis quempiam ſalutando, vnà cū Apoſtolica benedictione Gratiā impertiat. Inſtitutio hæc eſt quidem Apoſtolica: nam vſque ad Chriſti Aſcenſionem PACIS tantùm verbo aliquem ſalutare moris fuit; vt in Veteri [g] Teſtamento plura exempla ſuppetunt, & in Nouo [h] de Chriſto qui eodem modo ſalutare conſueuit Diſcipulos, & vt ipſi alios ſalutarēt admonuit [i]. Perſeueraſſe verò eumdem vſum apud Iudæos vt *Pacis* nomine ſalutarent, teſtis eſt Tertullianus [k]; ſed (vt ait) ei Apoſtoli & *Gratiam* addiderunt, immò & præmiſerunt, quòd tam ſublimis gratiæ per Chriſtum reſtitutæ generationi humanæ, annuntiatores eſſent. Sed hactenùs de Petri Epiſtolâ.

e 2. Theſ. vlt.
f Ioan. ep. 2.
g Gen. 43. Iudic. 6. & 19. Reg. 25. 1. Paral. 12. Tob. 12.
h Luc. 2. & 24. Ioan. 14. & 20.
i Marc. 10. Luc. 10.
k Tert. 5. aduerſ. Mar. 5.

X.

Quod verò ſpectat ad MARCVM, cuius in ea mentionem fieri, eumdémque à Petro, quòd ab eo vnicè diligeretur, *Filium* appellari vidimus: (haud enim recipitur Nicephorus [l], dum eumdem Marcum prugnatū dicit ex Petri ſorore:) cùm, vt pariter diximus, Euſebij conſtet auctoritate ipſum anno tertio Claudij, Olympiadis ducenteſimæ quintæ anno tertio, Chriſti verò quadrageſimo quinto, Alexandriæ euangelizare cœpiſſe; eiuſdémque auctoris & aliorum teſtimonio liqueat, eumdem antequàm Româ proficiſceretur conſcripſiſſe EVANGELIVM: planè cōpellimur dicere, id contigiſſe hoc ipſo anno poſt ſcriptum à Petro eam Epiſtolam. Cui veritati etiam Euthymius [m] adſtipulatur, & alij qui tradiderunt ſcriptum eſſe à Marco Euangelium poſt annum decimum à Paſſione Chriſti. Vnus tantùm diſcrepat Irenæus [n], dum ait id factum poſt obitum Petri & Pauli Apoſtolorum: ſed ei ſanè omnes meritò aduerſantur, potiſſimùm cùm certum ſit Marcum longè ante eos Apoſtolos eſſe defunctum, nimirùm anno octauo Neronis, vt ſuo loco videbitur. Sicut autem de tempore omnes ab Irenæo diſſentiunt, ita etiā de loco ſcribendi omnes Chryſoſtomo [o] cōtradicunt, aſſerenti Marcum in Ægypto ſcripſiſſe Euangelium: nam & Athanaſius [p] eiuſdem Eccleſiæ Alexandrinæ, quam Marcus erexit & rexit, Epiſcopus, & antiquiores auctores [q] Papias & Clemens Alexandrinus, & qui eos ſecuti ſunt Epiphanius [r], Hieronymus [ſ], & alij, teſtantur Marcum Romæ Euangelium ſcripſiſſe; ea (vt tradunt) occaſione, quòd cùm Petrus Romanis prædicaret, eius auditores à Marco expeterent vt quæ Petrus de Chriſto diceret, ipſe ſcriptis mandatum apud eos relinqueret: illudque ita conſcriptum, Petrum auctoritate ſua ratum feciſſe, & Eccleſiæ legendum propoſuiſſe. Quâ ratione Marci nomine editum Euangelium, crediſſe aliquos fuiſſe ipſius Petri, Tertullianus [t] & alij æque teſtantur. Ceterùm quod Auguſtinus [u] Marcum *Breuiatorem Matthæi* appellat, nō ita accipiendum eſt vt Euangelium Matthæi Marcus redegerit in compendium; ſed quòd multa quæ à Matthæo eſſent fuſiùs enarrata, Marcus ſecundùm quod à Petro accepiſſet, breuiori narratione contracta deſcripſerit: cùm alioqui ea quæ à Petro prolixiori ſermone, vt ſuam negationem, prolata audiſſet, vberiùs quàm Matthæus ſcriptis mandauerit.

l Niceph. lib. 2. cap. 43.

MARCVS EVANGELIVM SCRIBIT.

m Euthym. præf. in Matth.
n Iren. lib. 3. cap. 1.
o Chryſoſt. hom. 1. in Matth.
p Athan. in Synop.
q Ap. Euſeb. 2. hiſt. 14.
r Epiph. hær. 51.
ſ Hier. Scrip. Eccl. in Marco, & ep. 150. q. 11.
t Tert. lib. 4. cont. Marc.
u Auguſt. de conſ. Euang. cap. 2.

XI.

AN FVERIT E NVMERO LXXII. DISCIP.

Quod autem Epiphanius ait, Marcum fuiſſe ex numero Septuaginta duorum Diſcipulorum, haud receptum videtur ab aliis, qui à Petro eum tradunt genitum in Euangelio, nec vidiſſe Dominum. Id enim Papias [x], id Hieronimus [y], & Theodoretus [z] ſcripſerunt, nec non alij omnes qui locum Epiſtolæ Petri ſunt interpretati quo Marcum vocauit filium ſuum. Sed & Beda [a] ſcribit Marcum natione Hebræum, genere ſacerdotali fuiſſe progenitum, vnúmque ex illis ſacerdotibus extitiſſe qui poſt Chriſti Aſcenſionem crediderunt Domino, de quibus Lucas ait, [b] *Multa turba ſacerdotum obediebat fidei.*

x Ap. Euſ. 3. hiſt. vlt.
y Hier. in Iſa 65. & de Script. Eccl. in Marc.
z Theod. præf. hiſt. SS. Patr.
a Bed. præf. in Marc.
b Act. 6.

XII.

Sed quod Papias [c], Irenæus [d], Hieronimus, [e] ac denique recentiores, Marcum dicunt fuiſſe INTERPRETEM Petri: ſicut & apud Paulum eodem factum eſſe munere Titum, idem Hieronymus [f] tradit; & Marco Alexandriam amādato, eidem rei Glauciam inſeruiſſe apud Petrum, Clemens Alexandrinus [g] eſt auctor: quódnam eſſet iſtud munus quæritur. Hieronymus illud ita intellexit, vt quia Petrus vel alij Apoſtoli diuinorum ſenſuum maieſtatem digno non poterant exterarum nationum explicare ſermone, ad eam rem indigerent Interpretibus. Verùm cùm iſtis planè aduerſari videantur, quæ de dono omnium linguarum ab Spiritu ſancto Apoſtolis impertito Lucas [h] & Paulus [i] habent, cúmq; reprehendens idem Paulus [k] eos qui oſtentationis ergô loquerentur linguis, demonſtrare videatur, in eorumdem Apoſtolorum, aliorumque qui eiuſmodi donum linguarum percepiſſent, fuiſſe arbitrio collatum: loqui linguis quando & quomodò vellent: idcircò omiſſâ eiuſmodi ratione, duabus aliis de cauſis Apoſtolos eguiſſe Interpretibus exiſtimamus: Nempè, vel cùm alicui genti ipſis loquentibus, putà Græcis, in auditorio eſſent alij qui Græcum ſermonem penitùs ignorarent; tunc enim (ſicut & Theodoretus [l] ait) per Interpretes iis ſatisfaciendum erat: vel cùm difficilia captu iidem Apoſtoli locuti fuiſſent, tunc erat Interpretum eadem aliis explanare. Poſſumus etiam addere Epiſtolarum interpretationem Apoſtolicarum, cùm quæ ad vnam vel aliam darentur Eccleſiam, operâ Interpretum communes omnibus redderentur: prout de ipſis Petri Epiſtolis accidit, quæ ex Hebræo à diuerſis Interpretibus in aliam linguam verſæ (vt ſcribit Hieronymus [m])

c Ap. Euſ. 3. hiſt. vlt.
d Iren. lib. 3. cap. 1.
e Hieron. in Marco.
f Hier. epiſt. 150. q. 11.
g Clem. Alex. Strom. lib. 7.

MVNVS INTERPRETVM.

h Act. 2.
i 1. Cor. 12. 13. 14.
k 1. Cor. 14.
l Theod. in 1. Co. 14.
m Hier. ep. 150. q. 11.

ſparſæ

ſparſæ ſunt Eccleſiâ: & vt dicere poſſumus de Epiſtola Pauli ad Hebræos ſcripta Hebraicè, quam Barnabas, vel Lucas (vt auctor eſt Clemens [n] Alexandrinus) Græcè reddidit.

n Clem. Alex. in ep. Petri in fin.

XIII. GRÆCA AN LATINE MARCVS SCRIPSERIT.

o Hier. epiſt. 153. ad Damaſ.
p Auguſt. de conſ. Euang. lib. 1. cap. 2.
q Notat. Genebr. in Chron.
r Greg. Naz. carm. de quat. Euang.

Ceterùm cùm omniũ ſententiâ conſtet, Marcum Euangeliũ ſcripſiſſe Romæ; Græcè an Latinè ſcripſerit, dubitatum eſt à pluribus. Hieronymus [o] & Auguſtinus [p] eius potiùs fuiſſe videntur ſententiæ, vt Græcè ſcripſerit, dum aiunt excepto Matthæo reliquos Euãgeliſtas Græcè ſcripſiſſe. Sed pro Latino Marci ſermone facit vetus Liber de Romanis Pontificibus qui fertur nomine Damaſi, ſed qui putatur poſt quingentos fermè ab obitu Damaſi annos conſcriptus ab Anaſtaſio S. R. E. Bibliothecario; de quo pluribus dicetur ſuis locis. Et in eamdem procliuiores fuiſſe ſententiam videntur Græci [q] & Syri; nec aliud voluiſſe Gregorius [r] Nazianzenus, dum Marcum Italis ſcripſiſſe Euangelium teſtatur. Suadet hoc ipſum & ea potiſſimùm ratio, quòd Marcus cùm eſſet Interpres Petri, ſi in gratiã Romanorum (quod habetur exploratiſſimum) Euangelium ſcripſit; quænam ſuberat cauſa vt Græcè ſcriberet, cũ præſertim Tiberij Imperatoris auctoritate [s], & exemplo, Græca lingua Romæ, etiam apud optimos ferè iã exoleuiſſet vſu meretricio infamata [t]; & Claudius, ſub quo Marcus ſcripſit, non tantum nõ permiſerit Romanis Græco aliquando loqui ſermone, ſed & Græcum [u] hominem, ſplendidum licet ac prouinciæ ſuæ principem, quòd Latini ſermonis eſſet ignarus, albo Iudicum eraſerit, & in peregrinitatem redegerit. Denique ſi quis Græcas litteras callens Græcũ Marci textum exactè diſquirat, reperiet aliquas voces improprias, quas facile agnoſcat ex Latino originali eſſe in Græcũ ſemilatinè tranſlatas; licèt feratur [x], (ſed traditione magis quàm antiquorũ certo teſtimonio) ipſummet Marcum Euangelium ſuum, quod Romæ Latinè ſcripſerat, cùm poſtea Aquileiæ moraretur miſſus illuc à Petro ad eam erigendam Eccleſiam, in Græcum tranſtuliſſet; ipſumque autographum diutiùs Aquileiæ aſſeruatum, Venetias demùm tranſlatum eſſe.

s Suet. in Tib. cap. 71.
t Iuuen. Saty. 16.
u Suet. in Claud. c. 16.
x Petr. Epiſc. Aquil. in Catal. lib. 4. cap. 86.

XIV. MARCI TRES.

y Act. 12.
z Coloſ. 4.

Sed rurſùm de eodem Marco quæritur, num hic qui Euangelium ſcripſit, idem ſit cum eo qui à Luca [y] dicitur filius Mariæ, Ioannes nominatus, cognomento Marcus, apud quem Ieroſolymis Eccleſia colligebatur: itémque, num ille Marcus qui à Paulo [z] conſobrinus Barnabæ eſt appellatus, vnus idémque ſit cum altero eorũ: ac demùm, an alium præter nominatos ſit reperire Marcum. Primò quidem vnum eumdemque fuiſſe Ioannem Marcum & Ioannem conſobrinum Barnabæ, ſatis Lucas [a] perſuadet, dũ poſtquàm dixiſſet Ioannem adhæſiſſe Paulo & Barnabæ cùm iſti Antiochiæ accepiſſent Apoſtolatum, inferiùs [b] docet illum fuiſſe cognominatum Marcum, eiúſque occaſione ortâ diſſenſione inter eoſdem Apoſtolos, Barnabâ relicto Paulo ſecum aſſumpſiſſe Marcum. Hæcque eadem ex diuina Scriptura in hunc modum teſtata, Alexander [c] Græcus auctor qui Acta Barnabæ eſt proſecutus confirmat. Ex quibus erroris arguitur Dorotheus [d], dum inter eos diſtinguẽs, multa alia ſuperaddit mendacia. Ex iiſdémque compertum habetur, eumdem Ioannẽ cognomento Marcum à Paulo aliquando reiectum, ab eodem fuiſſe iterum ſuſceptum, & vnà cum eo in prædicatione Euangelij tum Romæ tum alibi egregiam nauâſſe operam; id Paulo [e] ipſo ſæpiùs atteſtante.

a Act. 13.
b Act. 15.
c Ap. Metaphr. 11. Iunij.
d Doroth. in Synop.
e Coloſ. 4. 2. Tim. 4. ep. ad Philem. in fin.

XV.

f Hier. in ep. ad Philem.
g Alex. in Act. Barn. ap. Metaphr. 11. Iunij.
h Niceph. lib. 2. cap. 15.
i Athan. in Synop.
k Act. 12. in fi. & 13.

An verò idem Ioannes cognomento Marcus conſobrinus Barnabæ, vnus idémque eſt cum Marco qui Romam Petrum ſecutus Euangelium ſcripſit? Hieronymus [f] quidem id putauit, necnon Alexander [g], Nicephorus [h], & ſi qui alij recentiores. Verùm cùm hoc ipſo tempore quo Marcus Euangeliſta Romæ agebat, & inde Alexandriam conceſſit, ac in prædicatione Euangelij in Ægypto, & (quod ſcribit Athanaſius [i]) Libyâ & Pentapoli diutiùs eſt commoratus; eodem, Ioannes ille cognomento Marcus Ieroſolymis & Antiochiæ Paulo & Barnabæ adhæſerit [k], eoſdémque ad prædicationem Euangelij ſecutus fuerit; indéque Barnabâ à Paulo diuiſo, Ieroſolymam primò, ac inde Cyprum petierit: ac demùm (vt dictum eſt) ad Paulum redierit: cùm, inquam, hæc ita ſe habeant, planè conſtat ex temporum, locorum, ac rerum diuerſitate, eoſdem Marcos inter ſe eſſe diſtinctos. Nouerũt hoc ipſum & maiores: Baſilius [l] enim teſtatur, eo tempore quo Paulus Romæ agebat, & cum eo aderat Marcus cõſobrinus Barnabæ, Marcum Euangeliſtam Alexandrinam Eccleſiam excoluiſſe: & apud Iſidorum [m] legimus, diuerſum fuiſſe Marcum Euangeliſtam à Ioanne qui cognominatus eſt Marcus.

l Baſil. aduerſ. Eunom. lib. 3.
m Iſid. de vit. & obit. Sanct.

XVI. VRBIS ALEXANDRINÆ EXCELLENTIA.

n An. 64. vbi etiam agit Baronius de ciuitate Alexand.
o Am. lib. 22.
p Herod. lib. 7.
q Auſon. de ord. nob. vrb.

Quod autem ſpectat ad Eccleſiam in Ægypto ab Euangeliſta collectam; de ea pluribus agetur inferius [n]. Illud impræſentiarum prætermittere non liceat; meritò (id agente diuino numine) ſubiiſſe in mentem Petri paſtoris omniũ, vt dilectiſſimum Diſcipulum Marcum mitteret Alexandriã, quoniam erat illa velut quoddã Orbis theatrum, ad quod ex Aſia, Africa, Europa, vniuerſæ fermè gentes confluerent: quam & ideò Ammianus [o] *verticem omnium ciuitatum* appellat. Herodianus [p] item primum eidem locum poſt Romam tribuit; niſi quod de ſecunda palma eum ea tradit certaſſe Carthaginem. Quod verò ab Auſonio [q] poſtponatur etiam Conſtantinopoli, Carthagini, & Antiochiæ; id inde accidit, quod (vt tradit Ammianus) ſub Aureliano Imp. bellis ciuilibus eſt admodum labefactata. Cùm autem hoc tempore florentiſſima eſſet, & inde etiã principem ſibi locum vẽdicaret, quòd eſſet in Præfectura Auguſtali; iure Petrus effecit vt ex tot nationibus Eccleſia nobiliſſima ſuo ipſius nomine à Marco Euangeliſta congregata, primum poſt Romanam locũ obtineret. Hanc enim ipſius prærogatiuæ cauſam extitiſſe, inter alios Gelaſius [r] Papa tradit: cùm alioqui ſedem Antiochenam, quam ipſe Petrus aliquando per ſe rexiſſet, multis aliis prærogatiuis præcellere Innocentius [ſ] ante Gelaſium demonſtraſſet. Porrò illa de Marco ore vulgi potiùs decantata, quàm maiorum auctoritate aſſerta fabella reiicitur, quâ dicitur adeò repugnâſſe ne Epiſcopus fieret, vt ea de cauſa pollicem ſibi ipſe præciderit. Hoc etenim quod à quodam anachoreta factum eſſe conſtat, Marco Euangeliſtæ imprudenter nimis adſcribitur. Sed de eo iam ſatis.

r Gelaſ. decr. de lib. apocry.
ſ Innoc. ep. 20. ad Alex. Epiſc. Antioch.

DE MARCO COMMENTVM REIICITVR.

XVII. FVNDAMENTO ECCLESIÆ ROMANÆ IDOLOLATRIA DECRESCIT.

t Dio. lib. 60.

Quod ad res externas attinet, conſideratione dignum eſt, hoc ipſo anno quo Romana Eccleſia à Petro eſt erecta, abrogata fuiſſe (vt Dio [t] teſtatur) à Claudio Imperatore complura Sacrificia & Feſta in venerationem deorum celebrari ſolita. Quod quidem licèt ille alia ex cauſa feciſſe noſcatur; videas tamen non niſi nutu diui-

no

no quodammodò accidiſſe præſagium, vt cùm primùm Chriſtiana fides Romæ plantata coaleſcere cœpit idololatria decreſcere atque minui inciperet: quemadmodùm olim [a] apud Philiſthæos in templo Dagon Arca fœderis collocata, idolum ſuam imbecillitatem eadendo monſtrauit. Rurſúſque hoc eodem anno illud idem auctor accidiſſe teſtatur, vt cùm anteà mandato eiuſdem Claudij omnia Caij ſimulacra fuiſſent ſublata; alio nunc edicto quæcumque numiſmata viderentur eiuſdem Caij effigie conſignata, conflari ſunt iuſſa, quorum materiam Meſſalina Auguſta in ſtatuam Mneſthei hiſtrionis transfundi præcepit. Diuinum planè, & æquâ lance penſatum iudicium; vt qui ſuam ſtatuam titulo Iouis in templum Dei (vt vidimus) Hieroſolymam inferre patâſſet, ipſe in cunctis ſuis imaginibus infame diſpẽdium pateretur. Quantumlibèt enim Iudæi ob necem Chriſto illatam grauiora pati commeruiſſent; tamen quoniam in Dei Hebræorum contumeliam Caius ea parabat, digna ſententia præſumptum eius facinus punitum fuit.

a 1. Reg. 5.

IESV CHRISTI
AN. 46.

PETRI
AN. 2.

CLAVDII IMP.
AN. 4.

I. PETRVS MITTIT IN PROVINCIAS DISCIPVLOS [Quorum plurimos nominat Baron. hoc an. a Innoc. ep. 1. b Metaph. 29 Iunij. c [Euſeb. Oroſ. an 4. Claud. itémque Caſſiod. ſub his Coſſ. notant Claudiũ de Britannis Romæ triũphâſſe, poſt reditum ſuum ab ea expeditione. Haud tamen omne in ea inſula extinctum bellum, quod ad plures adhuc annos perſeuerauit.]

ANNO Chriſti quadrageſimo ſexto, C. Criſpino ſecundùm & T. Statilio Mauro Coſſ. ſtabilitâ iam Sede Romana Petrus Apoſtolus, cui vniuerſi gregis cura à Domino cõmiſſa erat, ad ceteras Occidentalis Orbis partes cœpit diſcipulos amandare; qui licèt Scriptorum inopiâ obſcuri penè remãſerint, plurimi tamen in Martyrologio Romano, & apud alios probatos auctores recenſiti inueniuntur ſancti Epiſcopi, ab eodem Petro diuerſis temporibus ad diuerſas inſtituendas Eccleſias miſſi: vt non immeritò Innocentius Primus [a] omninò aſſeruerit, manifeſtum antiquis fuiſſe, in omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias, Africam, & Siciliam, inſuláſq; interiacentes, nullum hominum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos quos Petrus Apoſtolus aut eius ſucceſſores conſtituiſſent ſacerdotes. Immò & in Britãniam eiuſdem ipſius Apoſtoli prædicatione Euangelium penetrâſſe, Metaphraſtes [b], & alij ſcribunt; quod haud mirum videri debet, cùm ea inſula recèns à Romanis ſubiugata [c], facilis fuerit ad eum aditus. Denique velut à Sole radij & à fonte riui, ſic à Sede Petri longè latéq; fides Chriſtiana diffuſa, vbique eſt feliciter propagata: quamquam & ipſummet Petrum nonnullas earumdem prouinciarum aliaſque plures per ſe viſitâſſe, ac doctrina Euangelica imbuiſſe, auctores qui teſtantur auctores.

II. AGRIPPÆ REGIS INTERITVS PAVENDVS. d Act 12.

Hoc eodem anno Agrippa Rex Iudæorum Cæſareæ Ludos celebrans pro ſalute Imperatoris, cùm veſte regia amictus concionem haberet in theatro, & ab adulatoribus Deus cõclamatus, impiam illam adulationem non reprimeret; cõfeſtim ab Angelo Domini percuſſus, poſt quinque dies in ſummis doloribus conſumptus vermibus interiit. Rem geſtam ſummatim Lucas [d] continuò poſt necem Iacobi, & carcerem Petri recenſet, vt Dei vindictam aduerſus Agrippã in vltionem etiam admiſſorum in eos facinorum declaret: eamdem verò pluribus proſecutus Ioſephus [e], docet contigiſſe anno ſeptimo regni eiuſdem Agrippæ exacto, qui fuit hic ipſe Claudij Imp. quartus inchoatus. Poſt Agrippæ mortem, Cæſarienſes & Samaritani multa in eum cõuicia iactauere, ac milites protractas è palatio filiarũ eius ſtatuas detulêre in lupanaria, & turpibus modis eiſdem illusêre. Imperator autem poſtpoſito Agrippa eiuſdẽ Agrippæ Regis filio ob iuniorem ſeptemdecim annorum ætatem, Præſidem miſit in Iudæam Cuſpium Fadum; Herodi verò Regi Chalcidis, defuncti Agrippæ fratri, ius dedit in templum; qui eo potitus, Sũmos Pontifices ad libitum depoſuit, ſubſtituítque quæ pluribus Ioſephus [f] proſequitur.

e Ioſ. 19. Antiq. 7.
f Ioſ. 20. Antiq. 1.

III.

Intereà verò Paulus & Barnabas, cùm poſt acceptum ſolemni ritu ad prædicationem Euãgelij Apoſtolatum, peragrata Seleucia Cyprum nauigâſſent, Paphũ venientes, Sergium Paulum Proconſulem ad fidem Chriſti conuerterunt, priùs excæcato ad tempus Elyma mago qui eis reſiſtebat. Hæc pluribus Lucas [ff]. Porrò tantum abfuit vt idem Elymas aliquando reſipuerit, vt magis ac magis in Euangelicam doctrinã inſaniens (quod teſtatur Dionyſius [g]) librũ ediderit aduerſus Pauli prædicationem & Chriſti fidem. Cetera verò quæ de prædicatione Pauli & Barnabæ ſcribit Lucas vſque ad Concilium Hieroſolymitanum, quod anno nono Claudij celebratum eſt, cùm quo potiſſimùm anno ſingula ſint facta certâ aſſertione affirmari non poſſit, ea quã coniectura demonſtrat vetẽes ratione, quod ſingulis annis geſtum putamus, quantum fas eſt ordine temporum proſequemur.

ff Act. 13. DE ELYMA MAGO g Dionyſ. de diuin nomin. cap. 8.

IV. h Act. 13. PEREGRINI EPISCOPI INVITARI SOLITI AD CONCIONANDVM. i Conc. Carthag IV. cap 18. k Amb ſer. 48. veter. edit. l Cyr. Alex hom. 7. & 8. m Greg. Nyſ ad Amobil. n Clemens. Rom Conſt. lib 2. cap 62 o Euſ. 5. hiſt 24.

E' Cypro [h] igitur nauigantes, Pergen Pamphyliæ venerunt, indéque Antiochiam Piſidiæ; vbi ingreſſi Synagogam die ſabbati, quo conuentus Iudæorum fieri conſueuit, rogati ſunt ab his qui Synagogæ præerant, exhortatorium ſermonem habere coram populo. Cuiuſmodi conſuetudo, vt peregrini Epiſcopi ad concionandũ inuitarentur ab eius ciuitatis ad quam veniſſent Epiſcopo, diù permãſit in Eccleſia, immò & canone [i] legitur ſtabilita. Sicque inueniens obſeruatum apud Ambroſium [k]; ſic Alexandriæ à Cyrillo [l] eius ſedis Antiſtite: & conqueſtus reperitur S. Gregorius [m] Nyſſenus, quòd ab Helladio Epiſcopo Cæſarienſi in Cappadocia ad id agendum non fuerit inuitatus. Ex quibus authentica probantur quæ apud Clementem [n] leguntur, vt Epiſcopus peregrinum Epiſcopum roget ſermonem habere ad populum, eique Euchariſtiam offerre, ac benedicere: & inde eſt etiã quod Euſebius [o] habet, Polycarpum Smyrnæ Epiſcopũ Romam ſub Aniceto Pontifice venientem, ab eo inuitatũ vt ſacrificium Euchariſtiæ offerret. Concionatus ergo Paulus ſemel atque iterùm in Synagoga Antiochena, multos Iudæorũ ad fidem Chriſti conuertit: quòd verò ipſe & Barnabas Gentiles etiam ſuſciperent, inuidẽtes Iudæi grauiſſimas in eos turbas concitârunt, & extra fines ſuos expulerunt. Qui exeuntes, ſecundùm præceptum [p] Domini excuſſerunt puluerẽ de pedibus ſuis in teſtimonium contra Iudæos. Conſueuerant namque Iudæi, maledictionem aliquando imprecando puluerem ſpargere in aërem, vel è ſe excutere: vt ſunt exempla apud Eſdram [q], & alibi in ipſis Actis [r] Apoſtolorum,

p Matth. 10. Marc. 6. Luc. 10. PVLVERIS EXCVSSIO PEDVM. q 2. Eſdr. 5. r Act 22.

Cur

Cur verò id fieret? cùm multæ afferantur cauſæ, relinquimus Interpretibus pertractandum.

IESV CHRISTI
AN. 47.
PETRI
AN. 3.
CLAVDII
AN. 5.

I. QVID PAVLVS PASSVS ICONII.

a *Dio lib. 60.*

ANNO Chriſti quadrageſimo ſeptimo, M. Vinutio [a] ſecundùm & T. Statilio Coruino Coſſ. Paulus & Barnabas pulſi (vt dictum eſt) Antiochiâ Piſidiæ, venientes Iconiũ Lycaoniæ, quamplurimos Iudæorum & Gentilium prædicatione & miraculis ad fidem conuerterunt, multóque illic tempore cõmorati ſunt: ciuibus verò aduerſus eos turbas incredulis Iudæis, diuiſàque in partes ciuitate, cùm potentior factio aduerſa lapidare eos quæreret, confugerũt ad alias ciuitates Lycaoniæ Lyſtram & Derben. Hæc breuiter [b] Lucas de rebus à Paulo & Barnabâ geſtis Iconij; multis haud dubiũ pretermiſſis eorũ quæ toto illo tempore fieri contigerũt. Meminit ipſe Paulus [c] ſcribens ad Timotheum, de iis quæ paſſus eſt Iconij: & ſi quis ea quæ ad Corinthios [d] ſcribit de paſſionibus ſuis, cõferat cum iis quæ in Actis à Luca de ipſo ſunt ſcripta; planè intelliget (quod & alibi Hieronymus [e] teſtatur) multa Pauli à Luca hiſtoriographi licentiâ fuiſſe prætermiſſa. Cùm enim nondum hoc tempore Paulo inhæſiſſet, (quando id acciderit, ſuo loco dicemus) quæ non vidit, generatim tãtùm cõplexus maiori ex parte ſilentio præteriit.

b *Act. 14.*
c *2. Tim. 3.*
d *2. Cor. 16.*
e *Hier. in Gal. 2.*

II. S. THECLA.

Quod igitur ſpectat ad res Iconiẽſes; qualia quantave illic Paulus ſuſtinuerit, Res geſtæ S. THECLÆ aliqua ſaltem ex parte declarant: non quidem Acta illa, quæ Theclæ nomine & Pauli ab Aſiano quodam presbytero conficta fuiſſe, Tertullianus [f] & Hieronymus [g] ſcribunt, quæ & Gelaſius [h] inter apocrypha recenſuit: ſed Acta illa Paſſionis Theclæ, quæ paſſim leguntur, quæ quidem vera eſſe atque germana, inde primum conſtat, quia quæ iidem auctores tradunt ſpuriis illis Actis contineri, putà de Thecla Euangelium prædicante & baptizãte, déque baptizato Leone; hæc omnia procul abhorrent ab Actis illis, quæ Paſſionis Theclæ nomine inſcripta leguntur: deinde quia quæcumque in his Paſſionis Actis referuntur, eadem antiquorum Patrum certis teſtimoniis confirmãtur. Namque imprimis Theclam Pauli prædicatione Iconij ad fidẽ conuerſam eſſe, Gregorius [i] Nyſſenus, atque alij omnes qui de ea ſcripſerunt teſtantur. Eamdem verò iam viro deſponſatam, amore pudicitiæ ſponſo nuntium remiſiſſe, etiam Epiphanius [k] & Ambroſius [l] aſſerunt; necnon Fauſtus apud Auguſtinum [m], ipſo Auguſtino nequaquam cõtradicente. Præterea illã vt cuſtodem carceris quo Paulus detinebatur ſibi conciliaret, gemmis ac muliebri mundo diſtractis pecuniam inde acceptam ei donaſſe vt ad Pauli colloquium ſibi pararet aditum, Ioannes [n] Chryſoſtomus pariter profitetur. De ira quoque ſponſi in eam concitata, quo accuſante & crudeliter vrgente ipſa damnata fuit ad beſtias, ſiue leones, qui manſueti diuinitùs facti ei blanditi ſunt, Ambroſius [o] egregius eſt teſtis. Inſupérque igné Theclã ſubiiſſe, ſed illæſam remanſiſſe, Cypriani [p] & Maximi [q] teſtimoniis confirmatur. Ac de beſtiis ſimul & igne, adſtipulatores ſunt Gregorius [r] Nazianzenus & Zeno [s] Epiſcopus Veronenſis. Nec tãtùm leonibus in theatro obiectam, ſed & tauris alligatã fuiſſe vt illis in diuerſa actis ſic diſcerperetur, fidem æquè faciũt apud Metaphraſtem preces SS. Martyrum [t] Terentij & ſociorum his verbis conceptæ: *Qui Danielem de ore leonis eripuiſti, & de manu Pharaonis Moyſen ſeruaſti, & ſanctam Theclam ab igne, & theatro, & ferris, & beſtiis taurinis defendiſti,* &c. Hiſque ſimiles preces leguntur apud Cyprianum [u], & apud eumdem Metaphraſtem in rebus geſtis [uu] S. Iulianæ, necnon in Prato [x] Spirituali; ac demũ in Rituali Eccleſiæ, cùm quis Fidelis ex hac vita eſt proximè migraturus. Sed & pugnãti Theclæ diuina virtute adſtitiſſe perſonam (puto Angelum) humana imagine vultum Pauli præſeferente, probatum ſimiliter habetur in Actis S. Febroniæ [y]. Denique Theclam Apoſtoli cupidã Antiochiam Piſidiæ acceſſiſſe, ab eodémque iuſſam ad propria reuerti, ne poneret offẽdiculum Euangelio, etiam Hieronymus, ſiue Sophronius, ad Oceanum [z] ſcribens teſtatur. Quamuis igitur qui habetur præ manibus de Theclæ Paſſione cõmentariolus, ſine nomine feratur; nullũ tamẽ ob id ipſa hiſtoria ſolidæ auctoritatis diſpẽdiũ pati debet; quandoquidẽ quæ eo continentur, tam Græcorum quàm Latinorum Patrũ quos recenſuimus pari conſenſione firmantur: immò & ſunt eis in omnibus cõſentientia quæ Græcè ſcripta habẽtur à Baſilio Epiſcopo Seleuciæ qui Chalcedonẽſi Concilio interfuit, extántque Romæ in Bibliothecis Vaticana, & Sfortiana deſcripta verò à Metaphraſte ex antiquioribus monumentis. Si verò de rebus tam antiquis recentiores nõ ſpernis, multa de ea teſtata habes ab Aldelmo in libris quos tam metro quàm ſoluta oratione de virginitate cõſcripſit. Inſupérque VVitichindus Saxo monachus Corbeienſis, nobilis ſuorũ temporum hiſtoricus (vt tradit Sigebertus [a]) ſcripſit egregio poëmate eiuſdem Theclæ paſſionem.

f *Tert. de bapt. cap. 17.*
g *Hier de ſcript. Eccl. in Luca*
h *Gelaſ decr. de lib. apocry.*
i *Greg hom. 14 in Cant.*
k *Epiph. hær. 78.*
l *Ambr. lib. 2. de Virg.*
m *Ap. Aug. 30. cont. Fauſt. 4.*
n *Chryſoſt. hom. 25. in Act. & hom. 22. ad pop. Antioch.*
o *Ambr. de virg l. 2. & ad Eccl. Vercel.*
p *Cypr orat. pro mart.*
q *Max ſer. de S. Agnet.*
r *Greg. Naz. exhort. ad virg. & in præcept. ad virg.*
s *Zen. Veron. ſer. de timor.*
t *Ap. Metaphr. 10 April.*
u *Cypr. orat. in die paſſ.*
uu *Ap. Metaphr. 21. Decemb.*
x *Prat. Spir. cap. 50.*
y *Ap. Metaphr. 15. Iunij.*
z *Hieron. tom. 9*
a *Sigeb. de vir. illuſt. cap 130.*

III. THECLA PROTOMARTYR INTER FEMINAS.

Quod autẽ in iiſdem Theclæ Actis ad finem aſſeritur, ipſã diuinitùs liberatã à paratis triplicis generis mortis periculis, in ſolitudinẽ ſeceſſiſſe, ibique perſeuerantẽ nonagenariam deceſſiſſe: illud quidẽ ex omnibus illis minimè nobis arridet, quod de his penes antiquos verbũ nullũ; qui omnes de ipſa vt martyre & conſummata martyriũ viſi ſunt meminiſſe; veluti Gregorius [b] Nazianzenus, Epiphanius [c], Chryſoſtomus [d], Iſidorus Peluſiota [e], Hieronymus [f], Seuerus [g], Auguſtinus [h], & alij, quorũ plurimi eandem *Protomartyrem* appellant, quòd prima omniũ feminarum martyriũ ſit paſſa: quæ & inſuper honoris cauſâ tãquam nobiliſſimo titulo, *Pauli primogenita* nũcupatur. Extitit pariter eiuſdẽ cultor ſtudioſiſſimus S. Ambroſius [i], cùm in ipſius S. Theclæ memoriã primaria Eccleſia Mediolanenſis eſſet erecta. Denique ob immenſas virginis virtutes vſu venit, vt cùm quid ſuperexcellens de femina Patres dictũ vellent, eam THECLÆ nomine inſignirent [k]. Eius verò tumulũ, qui erat Seleuciæ, multis miraculis illuſtratum, totius Oriẽtis celebri populorum concurſu viſitari ſolitum, tum ipſa Acta, tum etiam ſanctorum [l] Patrum teſtimonia declarant: ad quod pariter Gregorius Nazianzenus peregrinatus [m], diutiùs ibi manſit.

b *Greg Naz. orat. 1. in Iul.*
c *Epiph. hær 70.*
d *Chryſoſt. orat. in 12. Apoſt.*
e *Iſid. Peluſ 1. ep. 87. & 162.*
f *Hier ep. 22. ad Euſt.*
g *Seu. in vita S. Mart lib. 2. c. 16.*
h *Aug. de virg. c. 44.*
i *Ambroſ. de virg lib 3.*
k *Greg. Nyſ. in vit S. Macr Hier. in Chron. de Melan. Theodor. hiſt SS. Patr. cap. 29. Euagr lib. 3. cap 8. Procop lib. 1 de ædif Iuſtin. Prat. ſpir. c. 180 Nic. Syn Secund. Act 5. Niceph. lib. 19. cap. 8. & alij.*
m *Gregor. preſb in vita S. G. Naz.*

IESV CHRISTI
An. 48.
PETRI
An. 4.
Clavdii Imp.
An. 6.

I. a *Dio l. 60.* Pavlvs et Barnabas qvid Lvstris passi.

ANno Chriſti quadrageſimo octauo, Valerio [a] Aſiatico & M. Valerio Meſſalâ Coſſ. Paulus & Barnabas Lyſtris primò ve Dij habiti, ob claudum à natiuitate ſanatum à Paulo, vix auerterunt populum ne ipſis ſacrificaret; mox verò vice verſâ, agentibus qui ab Antiochiâ Piſidiæ & Iconio venerant Iudæis, ab iiſdem Lyſtrenſibus Paulus lapidatus eſt, & pro mortuo derelictus, ſed receptis viribus, profectus cum Barnaba Derben, inde Lyſtram rurſùm, & Iconium, & Antiochiam perluſtrarunt, confirmantes Diſcipulos, & conſtituentes per ſingulas Eccleſias Epiſcopos atque Preſbyteros. Hæc pluribus Lucas [b]; in quibus conſummandis non minore quàm anni vnius tempore illos opus habuiſſe exiſtimamus.

b *Act. 14.*

II. De tempore obitvs Dei Genitricis Mariæ. c *Euſeb. in Chron.* [Quæ tamen verba illi adſcripta, abſunt ab omnibus ferè antiquis Codd. mſſ.]

Hoc eorum anno à Chriſto nato quadrageſimo octauo, Olympiadis ducenteſimæ ſextæ ſecūdo, ſanctiſſimam Dei Genitricem Mariam aſſumptam eſſe in cælum, apud Euſebium legitur [c] his verbis: *Maria Virgo Chriſti mater ad filium in cælum aſſumitur, vt quidam fuiſſe ſibi reuelatum ſcribunt.* Non poſſumus autem non vehementer mirari, tantæ rei hiſtoriam, vel ſaltem tempus migrationis eius, ſic à Scriptoribus prætermiſſum, vt opus fuerit quid huic vel illi de ea re fuerit reuelatum, inueſtigare. Tolerandum tamen eſſet, ſi omnes æquè in eandē ſententiam conſpirarent, aut ſi vnius vel alterius anni ſpatio diſſiderent: at cùm mōſtroſa quædam inter eos diſcrepantia reperiatur, quinam potiùs audiendi erunt? Alij igitur (vt diximus) id contigiſſe volunt anno a Natiuitate Domini quadrageſimo octauo, à Paſſione decimoquarto. Rurſùm cuipiam probatæ ſanctitatis viro demonſtratum cæleſti viſione traditur [d], poſt annum elapſum à Paſſione, & tot dies quot intercurrunt ab eo tēpore vſque ad decimam quintam menſis Auguſti, ſanctiſſimam Virginem ex hac vita migraſſe, ac demùm poſt alios quadraginta dies, nonū videlicet Calendas Octobris, vna cum corpore aſſumptam fuiſſe in cælum: cui reuelationi qui fidem adhibuerūt, non tantùm dicta die decimaquinta Auguſti (vt facit Eccleſia) eiuſdem celebrant Aſſumptionē; ſed & aliā, quam ſecundam dicunt, Aſſumptionem dictâ die nonâ Calendarum Octobris, ad Bedæ Martyrologium addidetūr. Verùm hęc ab Eccleſia minimè recepta eſſe [e] noſcuntur. Sunt verò alij, qui iſthæc de reuelationibus prætermittentes, certorum auctorum teſtimonio certum annū eiuſdem Aſſumptionis aſtruere conati ſunt. Sed cùm quæ citāt ſcripta nec nobis nec maioribus cognita fuerint, in eādem de impoſtura ſuſpicionē adducuntur; cùm præſertim non ſit eorum vna eadémque ſententia: ſiquidē Nicephorus [f] ex Euodio eam vixiſſe tradit annos quinquaginta nouem: Epiphanius verò presbyter [g] Hippolytum quendam Thebanum citat, qui dixit eam deceſſiſſe anno ætatis quinquageſimo ſeptimo: à quo ipſe Epiphanius diſſentiens, eidē tribuit annos ſeptuaginta duos. Cui etiam adſtipulatur Cedrenus [h]; aſſerens tamen aliorum fuiſſe ſententiam, eam deceſſiſſe anno ætatis quinquageſimo octauo.

d *S. Anton. p. 3. tit. 19. c. 11. in fi.*
e *Anton. ib. & Beletus c. 147.*
f *Niceph. l. 2. c. 3. & 21.*
g *Epiph. presb. serm. de Deip.*
h *Cedren. in comp. in Tib.*

III.

Porrò ſiue Euſebij ſectemur ſententiā de anno eius ætatis ſexageſimo ſecundo, ſiue aliorum qui traditione quadam annum ſexageſimum tertium ponunt, vel etiam cum aliis id tribuamus anno quinquageſimo ſeptimo, quinquageſimo octauo, aut quinquageſimo nono; nulli harum ſententiarum conuenire poſſunt quæ ſcribit Dionyſius [i] Areopagita, (qui præ cæteris auſcultandus eſſet) dum affirmat ſe vnà cum Apoſtolis Petro, Paulo, Iacobo, aliiſque ſanctis Fratribus, Ieroſolymam conueniſſe ad contuendum corpus quod auctorem Vitæ Deúmque receperat. Neque enim Dionyſium ante quinquageſimum ſecundum annum Domini conuerſum eſſe ad fidem, inferiùs videbimus; neque Paulum poſt conuerſionem Dionyſij Hieroſolymam aduenire potuiſſe ante annum Domini quinquageſimum ſeptimum, quo à Iudæis detentus eſt atque ligatus, ex iis quæ de eius itineribus Lucas refert, ſatis demonſtrari poteſt. At huic ætati ſi quatuordecim vel quindecim addas annos, quot nata erat ſanctiſſima Virgo cùm peperit Saluatorem; manifeſtè colliges ipſam eo anno quo Paulus nouiſſimè Ieroſolymam venit, egiſſe ætatis annum ſeptuageſimum ſecundum, quo illam ex hac vita migraſſe Epiphanius presbyter & Cedrenus affirmarunt. Iis autem ſi conſenſerimus, eiſdem æquè aptari poterunt quæ ſcribit Dionyſius, vt de ſacroſancto Dei Genitricis corpore, eiuſque funere voluerit intellexiſſe; etſi alieno ſenſu, eius verba Hilduinus [k] ad ſepulchrum Domini transferre conatus ſit; alieniùs Matthæus [l] Galeous, ad ædes Ioannis Euangeliſtæ in quas ſanctiſſima Virgo recepta eſt; & omnium alieniſſimo Anaſtaſius [m], & ſi qui alij, ad ipſam carnem Chriſti diuinitatem continentem. Porrò Dionyſium de ſacroſancto Dei genitricis corpore intellexiſſe, Græci omnes exiſtimârunt, puta Iuuenalis [n] Ieroſolymorum Epiſcopus, Ioannes [o] Damaſcenus, Andreas [p] Cretenſis, Epiphanius [q] presbyter, Metaphraſtes [r], Euthymius [ſ], Maximus [t] Abbas, Nicephorus [u], Glycas [x], & alij.

i *Dionyſ. de diuin. nomin. l. 1. c. 3.*
Dionysii sententia.
k *Hild. in Areop.*
l *Matt. Gal. præf. ad Areop.*
m *Anaſt. præf. ad Car.*
n *Ap. Niceph. lib. 4. c. 14.*
o *Damaſc. ser. de dor. S. Deip.*
p *Andr. Cret. ser. de eodem.*
q *Epiphan. presb. ser. de eodem.*
r *Metap. 15. Aug.*
ſ *Euthymij hiſt. citatur à Damaſc.*
t *Max. in ſchol. præf.*
u *Niced. 15. c. 14.*
x *Glyc. in Annal.*

IV. Quæ probata vel improbata de S. Mariæ obitv.

Cæterùm quæ de Tranſitu Dei Genitricis diuerſi conſcripſerunt, alia ſunt vt erronea ab Eccleſia Catholica prorsùs rejecta, alia verò vt apocrypha atque delira itidē improbata, alia rursùs cùm maiorum ſcriptis tum etiam pia Fidelium traditione recepta. Reiicit S. Eccleſia imprimis Collyridianorum deliria, & Antidicomarianitarum commenta: quorum illi putârunt eam non humanæ naturæ fuiſſe conſortem, ſed diuinæ, ſicque vt Deum fuiſſe penitùs mortis expertē; quos refutat abundantius Epiphanius [y] in Panario. Idem tamen agens contra Antidicomarianitas [z], qui Dei genitricis virginitatē infamarent, quò magis illorum procaciam retunderet, eò illā excellentiæ efferre conatus eſt, vt ſicut Enoch vel Elias olim tranſlati, ſic videatur voluiſſe ipsā abſque obitu è terrenis ad cæleſtia aſſumptā eſſe; quamuis nihil affirmare auſus rem dubiam reliquerit, verùm mortua vel non mortua, & an ſepulta aut non ſepulta fuerit. At verò Catholica Eccleſia nullā de eius obitu dubitationem admittens, quam nouit humanæ fuiſſe naturæ conſortem, humanam pariter moriendi neceſſitatem expertam affirmat. Sicut non recipit

y *Epiph. hær. 79.*
z *Idem hær. 78.*

a Luc. 2.

quorumdam ſentẽtiam, qui Symeonis[a] oraculo perſuaſi, quo ei dixerat, *Tuam ipſius animã pertranſibit gladius*, eam martyrio vitâ functam tradiderunt[b]: cùm illud oraculum intelligi debeat de gladio doloris, & compaſſionis, quo beatiſſima Virgo in chariſſimi Filij tormẽtis eò acutiùs ac ſæuiùs penetrata eſt, quò maior cæteris fuit eius dilectio. Decreto quoque Romani Cõcilij[c] cui Gelaſius præerat, inter apocrypha reiicitur libellus *de Tranſitu Mariæ Virginis*: ſed à quo ille ſcriptus fuerit cùm nõ dicatur ſine auctoris nomine editum fuiſſe exiſtimamus, cui poſteà otioſus quiſpiã præfixerit honeſtũ titulum Melitonis Sardẽſis Epiſcopi: miratúſque ſum vehemẽter; Trithemiũ inter Melitonis lucubrationes illũ adnumeraſſe, quem Hieronymus[d] Melitonis ſcripta recenſens nullo modo agnouit: cùm præſertim quæ in eo ſcripta habentur, ſãcto viro indigniſſima iudicẽtur; multáque ſint Apoſtolorum Actis (vt etiam notauit Beda[e]) apertè repugnantia; adeò vt quamuis in edito recẽter volumine aliqua ad cenſuram Bedæ ſint emendata, multa adhuc habeat prorsùs inſulſa.

b Ap. Amb. in Luc. 2. apud Iſid. de vit. & obit. Sanct. c. 68. & Bed. in Luc. 2.
c Gelaſ. dec. de li. apocry.
d Hieron. de Script. Eccl. in Melit.
e Bed. in retract. in Act. cap. 8.

V.

Quæ verò in eodem narrãtur de palmæ ramo eidem Dei Genitrici morienti in victoriæ ſignũ allato; déque Apoſtolis eodem momento è diuerſis Orbis regionibus Ieroſolymã ad obitum eius per aëra in ſublime delatis; atque itẽ de miraculo facto in Iudæum, qui feretrõ quo illa ad ſepulturam ferebatur, eſt conatus euertere: hæc, inquam, etſi in eodem pſeudo-Melitonis libello contineãtur, haud tamen ſic impugnamus quaſi minimè vera eſſe potuerint; quæ à Ioanne Damaſceno, Symeone Metaphraſte, & Nicephoro Calliſto, ex antiquioribus monumẽtis teſtimonium[f] habent. Sicut nec ob eam cauſam quòd eodem libello dicatur Dei Genitrix reſurrexiſſe, & vna cum corpore aſſumpta eſſe in cælum; id negamus, vel in dubium reuocamus; quæ præſertim Iuuenalis Ieroſolymitanus Epiſcopus non ex ſcripto aliquo commentario, ſed potiùs ex antiqua & veneranda maiorum traditione ſe accepiſſe teſtatus ſit[g]. Quod autem addit Nicephorus[h], occaſione Thomæ abſentis reſeratum fuiſſe ab Apoſtolis Dei Genitricis ſepulchrum; ea quidem apud dictum Melitonem non leguntur, verùm idem Nicephorus ex traditione maiorum à Iuuenale eſſe relata teſtatur. Addiderunt alij & de cingulo eidem Thomæ ab ea cælitùs miſſo; ſed quam fidem mereantur quæ non tantùm non in probatis aliquibus auctoribus, ſed nec in ipſis apocryphis ſcripta leguntur, quiuis facilè iudicabit.

f Damaſc. de dorm. Deip. Metaphr. de vit. & ob. Deip. Niceph. lib. 2. c. 21. & l. 15. c. 14.
g Ap. Nic. d. c. 14.
h Nic. lib. 2. c. 23.

VI.
i Ap. Hier. t. 9. ep. 10.
DE SCRIPTO HIERONYMI NOMINE.

Quod autem pertinet ad alium libellum ſeu epiſtolã[i] ad Paulam & Euſtochium *de Aſſumptione Beatæ Mariæ*, Hieronymi nomine prænotatam: quã auctor ambigit animáne tantùm, vel iuncta corpori ſit in cælum recepta: eam non modò non eſſe Hieronymi, ſed nec Sophronij (vt aliqui exiſtimãrunt) cuius idem Hieronymus[k] meminit, vel inde manifeſtè apparet, quòd auctor totus ſit in impugnandis Neſtorij & Eutychis dogmatibus, quæ lõgè poſt tempora Sophronij atque Hieronymi in Eccleſiam irruperunt. Vnde minùs excuſatione digni ſunt Vſuardus & Ado in ſuis Martyrologiis, qui ex eodem haud dubium ſcripto, quod putarunt Hieronymi eſſe germanum, rursúmque id eſſe ratum in Eccleſia quod ille ſenſiſſet, quaſi ex ſententia Eccleſiæ, eamdem Dei Genitricis cum corpore Aſſumptionem in dubium reuocãrunt atque adeò maluerunt ipſius tranſitum vocare *Dormitionem*: cùm alioqui & Ioannes Damaſcenus, & alij Græci qui *Dormitionem* æquè dixerunt, eam tamen vnà cum corpore in cælum eſſe aſſumptam apertè teſtati ſint. Cęterùm Romanam Eccleſiam ASSVMPTIONIS voce ſemper vſam eſſe, videre eſt in vetuſtiſſimo ipſius Martyrologio, itémque in Ordine Romano Sacramentario S. Gregorij, aliiſque antiquis Ritualibus & Miſſalibus libris. Eadémque, dum aliorum omnium recolit Sanctorum obitûs celebritatem, *Natalem diem* nominare conſueuit, vel *Migrationem*, vel aliquando *Dormitionem*: cùm verò agit de obitu Sanctiſſimæ Dei Genitricis, non Natalitium, non Dormitionem, non Migrationem vocat, ſed ASSVMPTIONEM, quòd Filij gratiâ à mortuis reſurgens, in cælum euecta fuerit: quemadmodùm cùm Chriſti anima vnà cum carne cælos propriâ virtute conſcendit, peculiari locutione ASCENSIONEM vocat.

k Hier. de Script. Eccl. c. 134.

ASSVMPTIO, TRANSITVS VIRGINIS NOMINATVS.

VII.

Porrò non hi tantùm eâ Epiſtolâ commentitia, ſed alij cõplures decepti ſunt; vt inter alios auctor ille *Sermonum de Aſſumptione*, qui feruntur nomine S. Auguſtini[l]; Sed quos meritò Schola Louanienſis inter eiuſdem Patris ſpuria reiecit: qui quidem Hieronymi auctoritate preſſus, ne verbum proferre de Aſſumptione cum corpore auſus eſt. Verum enim verò cùm Eccleſia in ipſis ſacris precibus, quas die Aſſumptionis publicè recitare conſueuit, id affirmâſſe ſæpiùs videatur, Verſibus, Reſponſoriis, Antiphonis, & Lectionibus, nec aliquando contrarium profeſſa reperiatur, ſed & cùm in eamdem ſententiam Patres omnes tam Gręci quàm Latini qui de his egerunt, æquè conſpirent, & Scholaſticorum claſſis pariter conſentiat: nullus remanet de ea re dubitandi locus, cùm præſertim quę Hieronymi aut Sophronij nomine inſcripta eſt Epiſtola, ac proinde Auguſtino ſermones falsò adſcripti, vel quæ id genus ſunt aliæ apocryphorum quiſquiliæ, aliis adhuc validiſſimis cõfutari poſſunt rationibus[m]. Sed in re tam clara hæc nobis ſufficiant. Illud tamen monemus, haud ita nos hoc loco recenſuiſſe Beatiſſimæ Virginis Aſſumptionem, quaſi affirmare velimus eam hoc ipſo anno contigiſſe; ſed quòd hoc anno ponatur apud Euſebium, nobíſque quo anno certo acciderit, ſit inexploratum.

l Ap. Aug. ſer. 34. & 35. de Sanct. & tom. 9. tract. 8. & to. 10. 83. in App. edit. Louan.
S. MARIA, ANIMA ET CORPORE IN CÆLVM ASSVMPTA.
m De quibus fu. à Baron. Ann. tom. 1. hoc ann.

VIII.
SOLEMNITAS ASSVMPTIONIS ANTIQVA.
De qua Bar. in Not. ad Martyr. 15. Aug.

Porrò eiuſmodi ſolemnitatem antiquitùs celebrari conſueuiſſe, argumento eſt, quòd Nicolaus Papa ſcribens ad conſulta Bulgarorum, inter Ieiunia ab æuo ſeruari ſolita ab Eccleſia Romana, recenſet Ieiunium ante ſolemnitatem Aſſumptionis Beatiſſimæ Virginis. Eſt quoque Sermo S. Athanaſij nomine, quo præclara quidem & mirifica de Dei Genitricis Aſſumptione ſcribuntur; ſed quem in die Annũciationis potiùs habitum apparet ex eius exordio: eumdémque poſterioris cuiuſdam ſcriptoris eſſe conſtat, quòd multus ſit in confutandis Neſtorij & Monotheliarum dogmatibus, quæ poſteà emerſerunt. Quod autem ſcribit Nicephorus[n], eiuſmodi ſolemnitatem edicto Mauritij Imperatoris ſtatutam; ſic accipias, vt eam anteà ab Eccleſia inſtitutam, ipſe in Oriente, ſanctione editã promulgarit. Quemadmodũ & S. Bernardus[o] non aliunde quàm à Sancta Dei Eccleſia eam ſe accepiſſe teſtatur: quam quidẽ in Galliis, tempo-

n Niceph. lib. 17. cap. 28.
o Bern. epiſt. 174 ad Can. Lugd.

ribos

p Capit lib. 1. cap. 163. l. 2. c. 35. l. 6. cap. 186.
q Cartuit. in vit. S. Steph. Reg.

ribus iam Caroli[p] Magni receptam eſſe conſtat: extántque plures tam Latinorum quàm Græcorum Sermones in ea habiti. Dictam quoque eandem, ob eius excellentiam, DIEM DOMINÆ de Hunnis teſtatur Cartuitius[q].

IX. DE SCRIPTIS S. MARIÆ.
r Nic. lib. 2. c. 23.
ſ Id lib. 1. cap. 40.
t Id. l. 14. c. 2. lib. 15. c. 14. Pet. Tom.
[De imaginibus autem B. Virginis à S. Luca pictis, egit Greiſerus Syntagm. de imag. non manu factis, cap. 18. & 19. vindicans eas à calumniis hæreticorũ.]
y Metaph. in Luca, 18. Octob.

Quod denique ſpectat ad ſanctiſſimam Dei Genitricem: feruntur quędam eius ad alios ſcriptæ Epiſtolæ; & aliorum ad ipſam; ſed quòd careant antiquorum teſtimoniis; & Eccleſiæ auctoritate, eas nonniſi in apocryphorum claſſem reiicimus. Deſcribitur item eius effigies à Nicephoro[r], ex Epiphanio, vt ait; cùm & ſuperiùs[ſ] Domini IESV deſcripſiſſet pariter effigiẽ: ſed ex picturis aliquibus prototypis ea potiùs deſcripta, quàm ex viuentium ipſorum imaginibus eſſe videtur accepta. Quòd tamen idem alibi[t] teſtetur, Lucam Euangeliſtam Dei genitricis pinxiſſe Imaginem; & Saluatoris item effigiem ab eodem coloribus eſſe effigiatam, tradat Metaphraſtes[y]; fieríque potuerit vt ſecundùm eas factæ fuerint prædictæ deſcriptiones; qui eas cupit, petat ab eodem Nicephoro.

IESV CHRISTI
AN. 49. 50.
PETRI
AN. 5. 6.
CLAVDII IMP.
AN. 7. 8.

I.
a Dio l. 60.
b Act. 14.
CLAVDIVS PROSPICIT GENTILITIÆ SVPERSTITIONI.
c Tac. Annal. l. 11.

ANNO Chriſti quadrageſimo nono, Claudio[a] Aug. quartùm & L. Vitellio tertiùm Coſſ. Paulus & Barnabas peracto peregrinationis ſuæ circulo, Antiochiam Syriæ[b] redierunt. Romæ verò, quòd externæ ſuperſtitiones valeſcerẽt, vileſceretque vetuſtiſſima Aruſpicum diſciplina; Claudius Imp. ex Senatuſconſulto hanc reſtituendam curauit, vt refert Tacitus[c]: quem per *externas ſuperſtitiones*, Chriſtianam quoque religionem in Vrbe iam propagari cœptam ſignificare potuiſſe iure potuit dubitare.

II.
d Ioſ. 20. Ant. 3. & 2. de Bel. 11.
e Tac. l. 11.
LVSTRVM CVM CENſV.

Anno verò ſequenti, Chriſti quinquageſimo, A. Vitellio, & L. Vipſanio Coſſ. Claudij anno octauo (vt ait Ioſephus[d]) Herodes Rex Chalcidis, Agrippæ Senioris germanus, vita functus eſt: in cuius regnum Claudius Imp. Agrippam Iuniorem Senioris filium euexit. Reliqua verò Iudæa ſub procuratione Cumani variis tumultibus & cladibus afflicta eſt, quas pluribus idem auctor recenſet. Hócque eodem anno (vt ſcribit Tacitus[e]) iuſſu eiuſdem Claudij conditum eſt Luſtrum, quo cenſa ſunt ciuium ſexaginta nouem centena & quadraginta quatuor millia, quibus videas in quanta vaſtitatis pelagus Galilæus piſcator rete prædicationis immiſerit.

IESV CHRISTI
AN. 51.
PETRI
AN. 7.
CLAVDII IMP.
AN. 9.

I.
a Oroſ lib. 7. cap. 6.
b Suet. in Claud. c. 25.
IVDÆI ROMA PVLSI, ATQVE ETIAM CHRISTIANI.
c Act. 18.
d Bed de 6. at. Ado in Chro Mar. Scot. l. 2. & alij.
e Pannin. in F ſt.

ANNO Chriſti quinquageſimo primo, C. Pompeio & Q. Veranio Coſſ. Claudij anno nono (vt refert Oroſius[a] ex Ioſepho) eiuſdem edicto Imperatoris Iudęi Româ pulſi ſunt. Qua de re Suetonius[b] ab eodem Oroſio æquè citatus, *Claudius*, inquit, *Iudæos impulſore Chriſto aſſiduè tumultuantes, Româ expulit*. Ita ipſe ſubobſcurè, vt rerum noſtrarum haud ſatis gnarus. Quoniam verò prædicatores Apoſtoli fidẽ Chriſti, a nullis vehementiùs quàm a Iudea gente (vt apparet ex ipſorum Actis à Luca cõſcriptis) ſunt impugnati; haud dubium eſt, eoſdem Iudæos Romæ aduerſus Petrum turbas ſæpiùs concitâſſe; illũ verſùmque alios Chriſtianæ religionis ſtudioſos, eiſdẽ fortiter reſtitiſſe, ſicque inuicem altercantibus, quòd Chriſti fidei occaſione id fieret, Chriſto impulſore factum eſſe Suetonium ſcripſiſſe. Cæterùm non tantùm Ioſepho & Suetonio auctoribus exploratum habetur Iudæos à Claudio Româ expulſos, ſed & Lucæ[c] Euangeliſtæ teſtimonio id firmiſſimè comprobatur; ac certum redditur, Chriſtianos etiam qui ex Iudæis Chriſti fidem ſectati eſſent, ex Vrbe procul abire iuſſos. Quod verò id hoc anno Claudij nono contigerit, antiquiores[d] omnes Oroſio aſſentiuntur: nec video qua nuper ratione quidã[e] aduerſus omnium ſententiam dicere ſit auſus id accidiſſe anno ſexto eiuſdem Imperatoris.

II.
PETRVS REDIT IEROSOLYMAM.
f Leo ſer. in nat. Apoſt.
g Metaph. 19. Iunij.
h Greg. 2. ep. 75.
i Cypr. epiſt. 45.
k Ann. 44. Num. XX.

Expulſum autẽ cum cæteris Iudæis fuiſſe Petrum Apoſtolum (niſi alia occaſio inde eum ante adduxerit) nulla eſt dubitatio; quem hoc ipſo anno Ieroſolymorum interfuiſſe Concilio, Lucæ teſtimonio exploratum habetur. Nam quod ait S. Leo[f], Petrum non ceſſiſſe Claudio vel Neroni, non ſic accipiẽdum eſt, vt edicto cum aliis pulſus, ei minimè acquieſcendum putârit; ſed quòd potiùs dum Romæ manſit, illis licèt inuitis, Euãgelium intrepidè prædicârit. Metaphraſtes[g] (ſi qua tamen ei fides adhibenda eſt, ſine maiorum auctoritate loquenti) tradit, Petrum cùm Româ receſſiſſet in Africam nauigâſſe, & Carthaginiẽſem erexiſſe Eccleſiam, ac Creſcentem diſcipulum eidem præfeciſſe, inde Alexandriam conceſſiſſe, erectâque Eccleſia Alexãdrina, & Marco ibi inſtituto Epiſcopo, ac Thebis Rufo, Ieroſolymam profectum eſſe. Sanè Gregorius[h] Papa ſcribens ad Epiſcopos Numidiæ, eos ab Apoſtolo Petro accepiſſe ordinationum initia teſtatur. Et longè antè Cyprianus[i] Romanam Eccleſiam *Matricem* appellauit, quòd non tantùm Carthaginienſis Eccleſia ab ea fidem accepiſſet, ſed & quæ ſub ipſa continentur Mauritania atque Numidia. At de Eccleſiæ Africanæ inſtitutione dictum eſt etiam ſuperiùs[k].

III.
DE CONCILIO IEROSOLYM. APOSTOLORVM.
l Act. 15.

Vt verò iam de ipſo Ieroſolymis congregato CONCILIO agamus, imprimis illud hoc ipſo anno, qui fuit decimus quartus poſt priorem Pauli Ieroſolymam aduentum decimus ſeptimus poſt eius Conuerſionẽ, & decimus octauus poſt Domini Aſcenſionem, celebratum eſſe, ſatis probatum eſt ſuperiùs, cùm egimus de tempore eiuſdem Pauli cõuerſionis. Cauſam verò illius celebrationis Lucas[l] ait fuiſſe, quòd quidã è Iudæa Antiochiam venientes, prædicarent Gentiles ad Chriſtum accedentes non poſſe ſaluari niſi circumciderentur ſecundùm legem Moyſis; cùm verò eis fortiter reſiſterent Paulus & Barnabas, orta diſſenſione non parua, miſſos eſſe ab Eccleſia Antiochena eoſdem Paulum & Barnabam cum aliis quibuſdam ex parte aduerſa Ieroſolymam, vt Apoſtolos & preſbyteros qui illic eſſent de ea quæſtione conſulerent. Porrò eorum qui eiuſmodi ciuerunt turbas Antiochiæ,

MOLITIONES CERINTHI.

antesignatum fuiſſe CARINTHVM hæreſiarcham, quem iam vidimus ipſi Petro Apoſtolo in admiſſione Gentium aduerſatum eſſe, eumdémque contra Paulum & Barnabam, quaſi legem propugnatorum Ieroſolymam petiiſſe, Epiphanius[m] eſt auctor. Quinam Apoſtoli autem Concilio interfuerint, cùm Lucas non niſi *Petri, Pauli, Iacobi, & Barnabæ* meminerit; ipſe verò Paulus in Epiſtola ad Galatas[n] de eodem Concilio agens, (vt quidem Epiphanius, Hieronymus, ac denique omnes Eccleſiaſtici tractatores pro conſtanti habent) his *Ioannem* tantùm addat, facilè adducimur vt credamus, nominatos dumtaxat quinque Apoſtolos dicto ſacro Conuentui interfuiſſe. Ac quidem Iacobum, quòd eſſet inſtitutus Ieroſolymorum Epiſcopus, illic conſediſſe exploratum habetur. De Ioanne, quem Epheſum migràſſe dictum eſt, inde Ieroſolymam aduenisse haud magnum negotium fuit. De Petro verò, intelleximus eum neceſſitate ipſa coactum Romà recedere debuiſſe. Cùm & alioqui potuerint iidem monente diuino Spiritu ad tantæ quæſtionis definitionem Ieroſolymam proficiſci: quemadmodùm & ipſe Paulus ait, ſecundùm reuelationem ſe illò aſcendiſſe.

m Epiph. hær. 28.
n Gal. 2.

IV. Ipſa porrò Synodi Acta Lucas[o] recenſens primo loco Petri ſententiam recitat, quam ipſe primus vt Princeps Synodi dixit; immò rem ipſam ſui prærogatiuâ ſuffragij viſus eſt definiſſe. Nam (vt docet Hieronymus[p]) in ſententiam eius Iacobus Apoſtolus, & omnes reliqui tranſierunt; ac non ſeruandam eſſe circumciſionem, neque cætera quæ pertinẽt ad legem Moyſi, æquè omnes ſenſerunt. Præceptum namque abſtinendi à carne cum ſanguine, quod Iacobus addidit, non Iudæis priuatim, ſed gentibus omnibus mox vt Noë ex arca eſt egreſſus, à Deo[q] eſt imperatum. Quod verò ad reliqua immonda ſpectat; cùm per ea Gentes[r] ſignificarẽtur, eædémque ad Eccleſiam Domini voluntate eſſent admiſſæ; nulla ampliùs habenda erat ratio animalium immundorum, quòd iam impleta figura omninò ceſſaſſet. Vnde & apud Mekiltaiſtalim in explicatione illius verſus Pſalmi *Dominus ſoluit compeditos*, futurum eſſe dicitur vt adueniente Meſſia Hebræi cibos omnes abſque delectu comeſturi ſint. Porrò finita conſultatione Concilij Lucas ait ſcriptam eſſe Epiſtolam Synodicam, eamdémque per Iudam cognomento Barſabam & Silam viros primarios Antiochiam miſſam ad Chriſtianos ex Gentibus, vt abſtinentes ab Immolatis, & Sanguine, & Suffocato, & Fornicatione, in cæteris liberi eſſent. Quod tamen non ſic accipiendum eſt, vt in cæteris omnibus delinquendi liberas laxârint habenas; ſed quòd[ſ] cætera crimina ſæculi legibus plecterentur; ſuperfluum viſum eſt ea diuina lege prohibere. Hâc autem datâ Epiſtolâ Synodum abſolutam fuiſſe, Lucas, qui ad res Antiochenas vertit ſtylum, ſignificare videtur. At enim Paulus ad Galatas[t] ſcribens, addit eiuſdem Concilij decreto ſibi & Barnabæ eſſe iniunctam prædicationem ac patrocinium Gentium; Petro verò, Iacobo & Ioanni relictam curam illorum qui ex circumciſione fuiſſent.

o Act. 15.
ACTA SYNODI APOSTOLORVM.
p Hier ep. 89. ad Aug.
q Gen 9.
r Leuit. 20. Act. 10.
ſ Orig in Rom 13. l. 9.
t Gal. 5.

V. Sed quod rursùm ad decreta Synodi ſpectat; quorumdam antiquorum fuit ſententia, præceptum *de ſuffocatis non edendis* fuiſſe poſtmodùm ſuperadditum, non verò ab Apoſtolis poſitum: hincque Irenæus[u] eumdem locum bis citans, ſemper ſuffocatum prætermittit; eiúſque loco addit præceptum *de non faciendo alteri quod quis ſibi fieri non vult*. Itémque Tertullianus[x], Cyprianus[y], & Pacianus[z], eumdem locum abſque mẽtione ſuffocati citant. Ambroſius[a] verò aſſerit, mandatum illud a ſophiſtis Græcorum eſſe additum. Ac denique Gaudentius[b] Brixianus & Auguſtinus[c] affirmare videntur, ea verba adiecta eſſe per interpretationẽ præcepti de ſanguine. At Græci ſemper eo modo legiſſe reperiuntur; prout etiam nunc communis editio Latinorum. Quinetiam vſu receptũ fuiſſe olim in Eccleſia vt Fideles ab eſu ſanguinis abſtinerẽt, docent Tertullianus[d], Minutius[e], Blandina martyr apud Euſebium[f], & Cõcilium[g] Gangrenſe. Sed qua ex cauſa ſint iuſſi gentiles æquè ac Iudæi à sãguine abſtinere, illa affertur[h] potiſſima, vt aliquo, licèt in re leuiſſima, remanẽte vſu legalium, Iudæi ac Gentiles in vnum CHRISTVM, lapidem angularem, faciliùs compaginarentur. Origenes[i] verò putauit; quoniam penes Gentiles ea opinio inoluerat, ſuffocata cibum eſſe dæmonum qui eius nidore paſcerentur; ideò ab Apoſtolis iure ac meritò, vt Idololatriæ quoddam ſymbolum, iiſdem Gentilibus ad Chriſtum venientibus ea fuiſſe vnà cum prædictis vetita. Quam mordicùs autem Græci eiuſmodi inſtitutionem tenuerint, non tantùm cõplures ipſorum Canones, ſed & ſanctiones Imperatoriæ[k] facilè monſtrant: cùm illud, *Abſtinere à ſanguine*, etiãſi defuiſſent illa verba in textu, *Et ſuffocato*, tamen communi omnium conſenſu de vſu ſanguinis animalium eſſe dictum intelligeretur. Apud Latinos verò eſt Canon Concilij[l] Aurelianẽſis Secundi, Suffocatis veſci prohibens: & ex Concilio Carthaginienſi idem aſſeritur in Synodo[m] VVormatienſi Denique primi Chriſtiani, quod inſtituiſſent Apoſtoli cõpaginationis cauſâ firmiter retinentes, à Sanguinis eſu & Suffocato laudabiliter omnes abſtinuerunt: eâ verò poſtmodùm ceſſante cauſa, quidam id præſtare[n] deſierunt; quidã verò Apoſtolici culminis reuerentia illud ipſum aliquãdiu retinendum putârunt: quod demùm totius Occidentalis Eccleſiæ conſenſu eſt æquè laudabiliter antiquatum.

DE PRÆCEPTO SVFFOCATORVM.
u Iren l. 3. c. 12.
x Tert. de pudic. c. 12.
y Cypr. ad Quirin. l. 3. in fin.
z Pac de pœnit. & conf.
a Ambr. in Gal. 2.
b Gaudent. tract. de Machab.
c Auguſt. 22. cont Fauſt. 13.
d Tert. Apol. c. 9.
e Min. in Octau.
f Ap. Euſ. hiſt. 5.
g Concil. Gangr. can. 2.
h Aug. 32. cont Fauſt. 13.
i Orig. l. 8. cont Celſ.
k Leo Nouel. conſt. 58.
l Conc. Aurel. II c. 20.
m Conc. VVormat. c. 63.
n Vid. Aug. vbi ſuprà.

VI. Sed quod in eodem Concilio Apoſtolorum ſtatutum fuiſſe diximus de cura Gentium Paulo ac Barnabæ mandata, Iudæorum verò Petro & cæteris qui aderãt Apoſtolis; nihil quis exiſtimet contra diuinam inſtitutionẽ eſſe ſancitum, quaſi cura totius gregis à Chriſto (vt vidimus) Petro commiſſa, decreto Concilij fuerit limitata; vel ſubtracta prædicatio ad Gentes illi diuinitùs impertita, quando cæhtùs oſtenſum eſt linteum, quo ſigno (vt in hoc etiam Conuentu ipſe teſtatus eſt) accepit à Deo Apoſtolatum in Gentes. Non enim ea ſic facta eſt diuiſio, vt alter ab alterius abſtineret Apoſtolatu: alioqui & trãſgreſſor Apoſtolicæ ſanctionis Paulus planè habendus eſſet, qui & poſthac (quod Lucas in Actis[o], & ipſe Paulus omnibus fermè ſuis Epiſtolis manifeſtat) vbicumque Iudæos inuenit, eis Euangelium prædicauit: ſed ita inter ipſos tranſactum eſt, (prout hanc quæſtionem Hieronymus[p] ſoluit) vt quamuis vtrique liberum remaneret ad alios accedere, tamen Petrus Iudæorum principaliter patrociniũ ſuſciperet, Paulus Gentium, & ſic tam qui defenderent Legem, quàm qui Legi gratiam præferrent, haberent quem conſulerent ac ſequerentur, manente nihilominùs

DISTINCTIO APOSTOLATVVM PETRI ET PAVLI.
o Act. 17. & ſeqq.
p Hier in Gal. 2.

ſemper

ſemper Petro vniuerſi gregis paſtore ac moderatore: quemadmodùm Chriſtus Dominus ſic dictus eſt *Miniſter* [q] *circumciſionis*, vt tamen eſſet Paſtor omnium atque Saluator, apud quem non eſſet diſtinctio Iudæi & Græci. Vnde & conſtat, hac etiam ex parte Petrum circumciſionis miniſterio velut omnium honeſtiſſimo eſſe nobilitatum, quo ipſe Dominus peculiariter eſt functus. At de geſtis Synodi hactenùs.

q *Rom. 15.*

VII.

Datis autem ab Apoſtolis ex Concilio literis Antiochiam ad Gentiles Chriſtianos per Iudam & Silam, qui vnà cum Paulo & Barnaba ad illas perferendas legati ſunt: eo explero officio Iudas Ieroſolymam rediit, Silas verò Antiochiæ manſit, vbi & Paulus & Barnabas demorati ſūt Euangelium prædicantes. Hæc Lucas [r]: qui cetera quæ ibidem eo tempore facta ſunt (vt verbis vtar Hieronymi [ſ]) hiſtoriographi licentia prætermiſit, ſicut & alia multa quæ Paulus in ſuis epiſtolis recitat, ac præſertim de quibus agimus, res Antiochenas. Quas idem [t] Paulus breuiter deſcribens, ait, cùm poſt Synodum prædictam Petrus Antiochiam veniſſet, ac primo cum Gentibus cibum ſumens, poſteà ne quibuſdam Iudæis ſuperuenientibus ſcandalo eſſet, ſe ab eis ſegregaſſet, ipſum Paulum *ei in faciem reſtiriſſe, quia reprehenſibilis erat, cùm ſimulationi eius & cæteri Iudæi conſentirent, atque ipſe etiam Barnabas duceretur ab eis in eam ſimulationem.* Hæc Paulus: hicque pæne lapis eſt offenſionis, in quem noſcuntur impegiſſe cōplures. Qui enim hiſtoriam captu difficilem, nulla adhibita diligentiori conſideratione ſunt interpretati, eò impudentiæ homines impij progreſſi ſunt, vt vel Paulum, temeritatis arguant [u], quòd in Petrum Apoſtolorum Principem non tam liberè quàm procaciter ſit inuectus; vel hypocriſis nomine ſugillent [x] Petrum, quòd ſimulatè ageret; vel vtrumque [y] condemnent, quòd non in eamdem fidei regulam conſentirent. Rursùm verò ex Scriptoribus Eccleſiaſticis, Tertullianus [z] & alij inconſtantiæ vitio iure reprehenſum eſſe Petrum duxerunt, quòd pro perſonarum varietate victum variaret: & (quod quiſque mirari debet) ipſe S. Auguſtinus [a] Theologorum vertex dum exemplo Petri Cyprianum errantem excuſat, Petrum in crimen addocit, quòd aliter quam veritas poſtularet, de circumciſione egērit: rurſúmque alibi, eum in ſuperſtitioſam prauámque ſimulationem lapſum eſſe ſcribit.

r *Act. 15.*
ſ *Hier. in Gal. 2.*
t *Gal. 2.*

Calvmnia in Apoſtolos.

u *Porphyr. ap. Hier ep. 86. ad Aug.*
x *Iul. Apoſt ap. Cypr lib. 9. in fi.*
y *Marcion. & Valentin ap. Tert. l. 4 aduerſ. Marc c. 3. & de praſcr. c. 23.*
z *Tert. cont. Marcion. lib 5. c. 3.*
a *Aug. 2. de bapt. cont. Don. 1. & de agon. Chriſt. cap 30.*

VIII.

Diverſæ sententiæ, de reprehenſione Petri a Pavlo.

Cæterùm complures tam Græcorum quàm Latinorum antiqui Patres, Petrum ab omni labe peccati immunem reddunt: horúmque alij ab omni etiam ſuſpicione erroris ea ratione liberant, dum Cepham illum, quem Paulus à ſe reprehenſum ſcribit, non fuiſſe Petrum Apoſtolum, ſed vnum dicunt ex numero Septuaginta duorum Diſcipulorum, citantes Clementem [b] Alexandrinum huius aſſertionis auctorem. Verùm iſta nec olim placuēre Hieronymo [c], nec nobis hodie: nam cùm eodem loco Cepham Paulus recenſeat vnà cum Iacobo & Ioanne Apoſtolis, qui (vt ait) videbantur eſſe columnæ; de Petro intellexiſſe, nulla eſt dubitatio. Fuit aliorum ſententia, Petrum & Paulum eiuſmodi inter ſe ex compoſito ſimulâſſe diſſidium, quo vtilitati diſcipulorum adhuc Iudaizantium ea arte conſulerent; ratos non ampliùs eos auſuros legalia in cibis ſeruare, ſi Petrum ea de cauſa à Paulo reprehenſum, nec contradicentem vidiſſent. Fuerunt huius ſententiæ aſſertores Origenes, Didymus, Apollinaris, Euſebius Emeſenus, Theodotus Heracleotes, quos omnes Hieronymus [d] citat, itemq; Chryſoſtomus [e], Theodoretus [f], Caſſianus [g], Theophylatus [h], Oecumenius [i], & fortaſsè alij: hàc nimirum omnes perſuaſi ratione, quòd minimè fieri potuerit vt Paulus ſeriò reprehéderit in Petro, quòd ſæpiùs ipſe facturus eſſet: velut poſtea crebriùs factitarit, quod in Petro coram Eccleſia tam acriter reprehendiſſet: ſiquidem poſtea Timotheum [k] patre Gentili natum circumcidit, ipſéq; ſibi Nazaræorum [l] more totondit caput in Cenchreis, & Ieroſolymis ſe purificauit [m] cum Iudæis, ac denique factus eſt vbique Iudæis [n] Iudæus vt eos lucrifaceret. Porrò eiuſmodi ſimulationem ex compoſito inter Petrum & Paulum abſque aliquo peccati ſcrupulo intercedere potuiſſe, iidem auctores exemplo Domini comprobarunt; quippe qui vt occultaret quod faceret, ſæpè eā arte laudabiliter vſus eſſe videtur: vt cùm dixit ad ſuos, ſe non aſcenſurum ad feſtum, & tamen aſcendit ſeorsùm ab illis; vel cùm ſe hortulanum ſimulauit cum Magdalena, & viatorem cum duobus illis Diſcipulis Emmauntem euntibus, quando & finxit ſe longiùs abire. Hanc igitur ſententiam Hieronymus inter Latinos ſectatus, cùm eandem roborare conatus eſſet, Auguſtinus ei vehementiùs reſtitit, vltrò citróque multo tempore datis [o] literis; Auguſtino contendente nullam interceſſiſſe ſimulationem, ſed cuncta verè & ſeriò eſſe facta.

b *Ap. Euſeb. 1. hiſtor. 13.*
c *Hier. in Gal. 2.*
d *Hier ep. 86. ad Aug.*
e *Chryſ. in Gal. 2. & in Sacerdot.*
f *Theod. in Gal. 2.*
g *Caſſ Collat. 17.*
h *Theod. in Gal. 2.*
i *Oecum. in Gal. 2.*
k *Act. 16.*
l *Act. 18.*
m *Act. 21.*
n *1. Cor. 9.*
o *Ap Hier. ep. 86. vſque 97. & ap. Aug. ep. 8. vſque 19.*

IX.

Petrvs ab omni cvlpa immvnis.

Cùm ergo iidem auctores omnes in alterutram ſententiam conſpirarint; vel ea cuncta eſſe ſimulatè peracta, ac ſic nullum fuiſſe Petri peccatum; vel ſeriò eſſe geſta, ac ſic Petrum erraſſe: nos neutram harum ſequentes, dicimus ea nec ex compoſito facta, nec ea faciendo Petrum vel minimum deliquiſſe. Ad quæ inſinuanda, illud imprimis ſtatuendum quod in confeſſo eſt apud omnes, Apoſtolos abſque leuiſſimâ culpa ſecundùm loci & temporis rationem vti potuiſſe legalibus, ſicut & ipſe Paulus ſæpè feciſſe conſpicitur, adeò vt hac ex parte nullum Petro poſſit adſcribi peccatū, ſi cum Iudæis Iudaicè aliquando vixiſſet: liceńtiùs enim id à Petro quàm à Paulo vſurpari potuiſſe, cùm ille Iudæorum, Paulus verò Gentium patrocinium ſuſcepiſſet, nemo non videt. Cùm igitur ea ex cauſa à Paulo minimè reprehendi meruerit, vnum illud reliquum eſt, quod in Petro reprehendi poſſet, ſi fortaſsè quod licitè facere poterat, minùs opportuno loco vel tempore fecerit. Verùm ſi vnquàm ea licentia illi vtēdum fuit, nullo quidem opportuniori loco vel tempore, quàm iſto, id fieri potuiſſe facilè intelligemus, ſi exactè rei geſtæ hiſtoriā exquiramus; quæ eſt huiuſmodi: Veniēs Petrus Antiochiam, compoſitis iam rebus inter Gentiles & Iudæos, abſque aliquâ offenſione cuiuſpiā cum Gentilibus edebat: cùm verò quidam a Iacobo Ieroſolymis veniſſēt Antiochiam ſubtraxit ſe à Gentilibus Chriſtianis, & Iudæis Fidelibus inhærens, & Iudaicè viuere ſimulauit cui ſimulationi & ceteri qui Antiochiæ erant, conſenſerunt Iudæi, vſque adeò vt etiam Pauli collega Barnabas id fecerit; & Gentiles ad id faciendum eodem exemplo quodammódò cogerentur. Hæc enim omnia ſcripta habentur à Paulo in dicta Epiſtola ad Galatas.

X.

Cur autem occaſione Iudæorum qui à Iaco-

PETRVS CVR VSVS LEGALIBVS.

bo venerant, inſtitutum vitæ Petrus mutauerit, nulla redditur cauſa, niſi quod ait Paulus, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς; quod Latinè æquè reddi poteſt, *Timens eos*, vel *eis*: ac licèt Interpres *eos*, non *eis* verterit, quod ſecundum proprietatem Latini ſermonis diuerſum habet ſenſum; tamen *eos*, loco *eis*, eundem vſurpaſſe iterùm in eadem Epiſtola, conſtat dum vertit *Timeo vos, ne forte ſine cauſa laborauerim in vobis*. Vnde Chryſoſtomus [q]: *Non hoc Petrus metuebat, ne veniret ipſe in diſcrimen; verùm illud, ne ij deficerent.* Timebat igitur ſcandalum Iudæis Ieroſolymis aduenientibus inferre; hac nimirùm imprimis ex cauſa, quòd in Ieroſolymitano Concilio haud proſpectum Iudæis perinde ac Gentilibus fuiſſet, vt eadem lex de legalibus non vtendis eſſet vtriſque ſtatuta; ſed illud tantùm decretũ fuiſſet, ne Gentiles cogerentur ſeruare legalia: quod & ipſum haud facilè fuiſſe obtineri, ſatis ipſe Paulus agnouit, cùm negotiũ à Iudæis [r] factum eſt occaſione Titi incircumciſi. Si ergo Iudæi Ieroſolymis venientes, non tantùm in Gentiles legalia non propagari, ſed & ipſos Iudæos Gentilitio more viuere: ipſúmque adeò Principem Apoſtolorũ, penes quem erat ſumma rerum, & qui peculiare Iudæorũ ſuceperat patrocinium, Gentiliter viuentem vidiſſent; quales turbas, quantas diſſenſiones eus fore concitaturos par eſt exiſtimare? His igitur vt occurreret Petrus, ſegregans ſe ad tempus à Gentilibus, Iudaïcè cum aliis viuere cœpit: eiúſque hoc prudens concilium adeò & reliqui approbârunt, vt & Gentiles ipſi, in quorum præjudicium res agi videretur, immò & Barnabas Apoſtolus, cui æquè ac Paulo credita fuerat Gentilium procuratio, ipſum etiam imitati ſint.

p Gal. 2.

q Chryſ. in Gal. 2.

r Gal. 2.

XI. EMERGENS OCCASIO COMMOVIT PAVLVM.

Sed quà igitur in re Petrus reprehenſibilis viſus eſt Paulo? Non quidem in ipſo opere, quod (vt diximus) permiſſum erat: & Paulus ſæpiùs facturus eſſet; ſed quòd occaſione operis ritè ex diſpenſatione patrati, oborireur res quæ meritò reprehendenda eſſet, nimirùm vt eius exemplo Gentes ad Iudaïzandum impellerentur: à quo quidem cùm animus & intentio Petri procul abeſſet: nam hactenùs Antiochiæ Gentiliter vixerat, & in ipſa Synodo Ieroſolymitana palàm profeſſus fuerat non eſſe onus legalium eis imponendum: nec peccatum ineſſe potuiſſe certiſſimum eſt. Quòd tamen eius ſimulationẽ, licèt rationabili cauſa, & abſque vlla leuioris criminis culpa vſurpatã, in perniciem Gentium conuerti Paulus aſpiceret; ideò coram omnibus illum redarguit, quò & Gentiles in officio retineret, & Iudæos quid agere de cætero deberent, Petri exemplo commonefaceret, ſicque vno remedio vtriuſque populi ſaluti opportunè conſuleret. Denique ſic Petrus, qui à culpa prorsùs immunis erat, ex dicta aliorum occaſione Paulo reprehenſibilis viſus eſt; ſicut & ipſe Paulus etiá aliis reprehenſibilis videri potuiſſet, ſi cùm ipſe legalia poſteà ſeruauit, Gentiles Chriſtiani eius exemplo ad id ipſum fuiſſent impulſi: de quibus ſanè, idem quod ipſe de Petrũ imitantibus dixit, iure dici potuiſſet, eos non rectè ambulare ad veritatem Euangelij. Atque hactenùs de antiquiſſimæ ac famoſiſſimæ quæſtionis legitima definitione, & germano hiſtoriæ ſẽſu. Quibus & habes quod de Principis Apoſtolorũ auctoritate, quanti illa ab omnibus æſtimata fuerit, admirari poſſis, cùm non ſolùm reliqui Fideles,

SVMMA AP. OMNES ÆSTIMATIO PETRI.

ſed & ipſe Barnabas Apoſtolus, poſthabitis quæ diuino ſuffragio in Concilio Ieroſolymitano ſtatuta viderentur, tanti ponderis exemplum Petri eſſe duxerunt, vt eumdem Iudaïzantem ſequendum eſſe exiſtimârint. Habes inſuper, quò eiuſdem Petri extollas humilitatẽ; *quem* (vt ait Cyprianus [ſ]) *quamuis primum Dominus elegerit, & ſuper eum ædificauerit Eccleſiam ſuam: tamen cùm ſecum Paulus diſceptauit non vindicauit ſibi aliquid inſolenter, aut arroganter aſſumpſit, vt diceret ſe primatum tenere, & obtemperari à nouellis & poſteris ſibi potiùs oportere; nec deſpexit Paulum, quòd Eccleſiæ priùs perſecutor fuiſſet, ſed conſilium veritatis admiſit*, &c. Quæ eadem citat ac recitat Auguſtinus [ſſ] contra Donatiſtas.

ſ Cyp. ep. 71. ad Quint.

ſſ Aug. 2. de bapt. cont. Dona.

XII. PAVLVS ET BARNABAS SEPARANTVR AB INVICEM.

His Antiochiæ peractis, poſt aliquot dies (inquit Lucas [t]) cùm Paulus Barnabam hortaretur vt nouam ſuſciperent viſitationem Eccleſiarum in quibus olim prædicaſſent; ſed nollet eidem Barnabæ conſentire, vt Ioannes cognomento Marcus cum eis pergeret, quòd in prima peregrinatione ipſos deſeruiſſet: facta inter eoſdem Apoſtolos hac de cauſa diſſenſione, diceſſerunt ab inuicem; & Barnabas quidem aſſumpto Marco nauigauit in Cyprum, Paulus verò, electo Sila aliò profectus eſt. Hæc Lucas. Non fuit autem hæc contentio, quæ mutuam ſcinderet charitatem, cùm ambo in vnam eandémque ſententiam conuenirent, nimirùm vt quiſque eorum id ageret quod Deum velle exiſtimaret: ſed fuit potiùs conſilium Spiritûs ſancti [u], vt qui hactenùs comites indiuidui extitiſſent, iam ab inuicem ſepararentur, quò tantò maior fructus Eccleſiæ proueniret, quantò plures prouincias ſic diuiſi peragrarent. Sed & in vtilitatem ipſius Marci hæc geſta eſſe probauit euentus, dum qui deſertor militiæ in hunc modum à Paulo eſt rejectus, animoſior inde redditus poſthæc inter primos ordines militauit, eidem ipſi Paulo iterùm adhærens, & fideliſſimus coadiutor exiſtens; ſicut alia occaſione dictum eſt ſuperiùs: dum oſtendimus eumdem Ioannem Marcum fuiſſe conſobrinum Barnabæ.

t Act. 15.

u Chryſoſt. hom. 14. in Act.

XIII. RES GESTAE BARNABAE.

Quæ autem à Barnaba poſtquàm nauigauit in Cyprum geſta ſint, Lucas Pauli tantùm rebus intentus ſilentio obuoluta reliquit. Sed & quæ extãt Barnabæ Acta nomine eiuſdem qui ſuprà Ioannes Marci, eadémque inſerta libro Abdiæ nomine prænotato; necnon quæ de eodem Barnaba leguntur in Recognitionibus Clementis nomine vulgatis: hæc, inquam, nullius ſunt auctoritatis, tum quòd eoſdem libros quibus ea continentur, conſtet inter ſpurios ab antiquis eſſe rejectos: tũ quòd pleráque illa quæ de Barnaba habent, apertè contradicant hiſtoriæ Apoſtolorum à Luca conſcriptæ, aliiſque probatorum Patrum teſtimoniis. Quale eſt iſtud (quod æquè ex earumdem Recognitionum cœnoſo gurgite Alexander Græcus [x] auctor, qui res Barnabæ proſecutus eſt encomiaſticè potiùs quàm hiſtoricè, in ſuam ſcriptionem deduxit; necnon Dorotheus inter cæteras quiſquilias ſuas adlegit) quod aſſerunt Barnabam Romam veniſſe, & primum omnium ibi Chriſtum annuntiaſſe: cùm in cõfeſſo ſit apud omnes, Petrum iam anno ſecundo Claudij Imp. Romam aduenisse; & Lucas [y] teſtetur, Paulum & Barnabam nonniſi poſt Agrippæ Herodis obitum, (qui contigit [z] anno quarto eiuſdem Claudij) Apoſtolatum Antiochiæ accepiſſe. Cæterùm poſt hæc tempo-

x Ap. Metaph. 11. Iun. & Sur. tom. 3.

y Act. 12. 13

z Ioſ. 19. Ant. 7 & 2. de Bel. 10.

ra

ra cùm Barnabas vnà cum Mareo in Cyptum profectus eſt, viſitatis quæ ibi erant Eccleſiis, io Italiam nauigâſſe non negârim. Nam & in Liguria prædicaſſe Euangelium, nobiliſſimámque *Mediolanenſium Eccleſiam* erexiſſe, ac longè latéque Chriſti fidem feliciter propagaſſe, firmæ traditiones eiuſdémque Eccleſiæ monumenta complurium Scriptorum teſtimoniis confirmata, fidem indubitatam faciunt. Romam verò cōceſſiſſe, illícque prædicaſſe Euangelium, quamdiù Claudius vixit, minimè conceſſum ſimile videtur, prohibente illo Iudæos Romæ agere. Adeò vt ſi quis apocryphorum auctoritate Barnabam velit aliquando veniſſe Romam, nonniſi ad Neronis tempora id referri poſſe, ex iam dictis appareat. Quando autem in Cyprum reuerſus ſit, quandóve martyrium conſummauit, nihil inuenimus quod antiquorum Scriptorum teſtimoniis poſſimus aſſerere.

ECCLESIAM MEDIOLANENSEM EREXIT.

XIV.

DE EIVS SCRIPTIS.

Porrò ſcripſiſſe Barnabam Epiſtolam ad ædificationem Eccleſiæ pertinētem, auctor eſt Hieronymus [a]: eamdémque citatam inuenies ab Origene [b] & Clemente [c] Alexandrino ſæpiùs. Tertullianus [d] inſuper, & alij [e] eius auctoritate permoti, tribuerunt Barnabæ Epiſtolam Pauli ad Hebræos. Verùm cùm nonniſi vna nomine Barnabæ olim circumferretur Epiſtola, & quæ ex ea dicti auctores ſunt mutuati, nequaquàm in Pauli ad Hebræos epiſtolà reperiantur, inde manifeſte conſtat, diuerſam illam eſſe; & manifeſtiùs ex eo quòd Hieronymus, cùm omnia nomina Hebraica quæ in diuinis Scripturis leguntur, interpretaretur, & inter alia quæ in Epiſtola Pauli ad Hebræos inſerta eſſent; nouiſſimè [f] & illa quæ in Epiſtolà Barnabæ haberentur, expoſuit. Sed de Barnaba hactenùs.

a *Hier de Script. Eccl. in Barnab.*
b *Orig Periar. lib. 3.*
c *Clem Alex l. 2. & 3. Strom*
d *Tert. de pudicit c. 20*
e *Hier. de Script. Eccl. in Paulo, & ep 129. ad Dard.*
f *Hier 7. in fin.*

XV.

PAVLI CVM SILA PEREGRINATIO.

De Paulo verò Lucas [g] ait eum vnà cum Silâ perambulâſſe Syriam & Ciliciam, *confirmantem Eccleſias, & præcipientem cuſtodire præcepta Apoſtolorum & Seniorum*; nempe quæ decreta eſſent in Synodo Hieroſolymitana, vt idem Lucas [h] inferiùs declaret. Ex quibus intelligas, hæc ed Gentes, dumtaxat Paulum dixiſſe, de quibus tātummodò actum eſt in eodem Concilio. Videas inſuper, quanti ponderis habitæ fuerint Eccleſiaſticæ Sanctiones, vt earū Paulus & Sila præcones exſtiterint. Porrò Apoſtolorum exemplo ea ad poſteros, qui loco Apoſtolorum ſunt in Eccleſiis eâdem auctoritate Epiſcopi ſubrogati, dilapſa eſt conſuetudo, vt cùm ratio poſtulat ad inſtituēdam plebem ſibi commiſſam, vel ſinguli in ſuis Eccleſiis, vel cùm ſacris conuentibus ſunt in Spiritu ſancto legitime congregati; tum quæ ad Catholicam fidem, tum quæ ad bonos mores ſpectant, legibus ſacris edicant. Quæ ne, licèt ab hominibus lata, humana tantùm & non diuina eſſe exiſtimarentur, perquàm egregiè in iiſdem à ſe ſancitis decretis Apoſtoli hæc appoſuerūt [i], *Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis*. Quoniam enim iampridem de Spiritu ſancto promiſſio facta fuerat, dicente Chriſto [ii] ad ſuos; *Paraclitus Spiritus ſanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis*: meritò eiuſdem Spiritus ſuffragio ſuas leges inſtitutas ac roboratas oſtenderunt. Rurſumque quoniam non omni ſpiritui eſſe credendum, ſed an ſit ex Deo eſſe probandum admonet Apoſtolus [k]; hæc examinare, officij eſſe Eccleſiæ vt demonſtrarent, ea non tantùm Spiritui ſancto, ſed & ſibi viſa eſſe addiderunt: vt ſic admirabilem quamdam Spiritus ſancti & Eccleſiæ eſſe coniunctionem & conſenſiones ſignificarent. Sed de Legibus Eccleſiaſticis aliàs pluribus.

g *Act. 15. in fin.*
h *Act. 16.*

LEGES ECCLESIÆ A SPIRITV SANCTO.

i *Act. 15.*
ii *Ioan. 14.*
k *1. Ioan. 4.*

XVI.

PAVLVS CIRCVMCIDIT TIMOTHEVM.

Peruenit poſt hæc Paulus in Derben & Lyſtram; vbi TIMOTHEVM matre Iudæâ fideli, ſed patre Gentili natum, ſecum aſſumens, circumcidit propter Iudæos qui erant in illis locis. Hæc Lucas [l] Porrò Chryſoſtomus [ll] ait Timotheum a Paulo circumciſum fuiſſe, quòd Iudæi nō ferrent audire verbū ab incircumciſo: Auguſtinus [m] verò, vt ſic Paulus Iudæis oſtenderet non ideò Gentes veteris Legis ſacramenta non ſuſcipere, quòd mala eſſent & perniciosè à patribus obſeruata; ſed quòd iam ſaluti non neceſſaria poſt aduentum tanti ſacramenti, quod per tam longa tempora tota vetus illa Scriptura propheticis figurationibus parturiuerat: Sicut econtrà Titum circumcidere noluit [n], licèt vrgerent Iudæi, quòd ſubintroducti falſi fratres ideò fieri vellent, vt haberent quod de ipſo Paulo diſſeminarent tamquam eorum veritati ceſſiſſet qui ſine circumciſione neminem ſaluari poſſe contenderent. Hæc Auguſtinus de Pauli inſtituto. Sed quod de Timotheo idem Apoſtolus [o] ſcribit; fuit ei mater Eunices nomine, & auia Lois, vtraque fidelis & ſpectatà virtute. Eumdémque fuiſſe ab ipſo Paulo ſacris initiatum, idem Apoſtolus eodem loco indicat, dum eum hortatur vt reſuſcitet gratiam Dei, quæ in ipſo eſſet per impoſitionem manuum ſuarum. Quomodo verò præfectus fuerit Eccleſiæ Epheſiorum, dicetur ſuo loco.

l *Act. 16.*
ll *Chryſ. hom. 34. in Act.*
m *Aug. de mendac. c. 5.*
n *Gal. 2.*
o *2. Tim 1.*

DE TIMOTHEI GENERE ET ORDINATIONE.

XVII.

Inde peragratis aliis prouinciis vetitus Paulus à Spiritu ſancto Euangelium prædicare in Aſiâ & Bythiniâ, nocte quâdam per viſum à viro Macedone rogatus eſt ad eos tranſire: tuncque (inquit Lucas *quæſiuimus* proficiſci in Macedoniam, & nauigantes Troade *venimus* Samothraciam, & ſequenti die Neapolim, & inde Philippos, quæ eſt prima partis Macedoniæ ciuitas colonia. Hæc Lucas [p]: quem ex hoc tempore, & non anteà adhæſiſſe Paulo mutatus ab ipſo vſus loquendi à tertiâ perſonâ in primam pluralis numeri, facilè demōſtrat: ſicque & Irenæus [q] nonniſi ab hoc tempore cùm Paulus veniſſet Troadem (quæ eſt ciuitatis maritima Aſiæ, eadem & Antigonia [r] dicta) Lucam ei adhæſiſſe ſignificat. Vnde declarandus eſt Hieronymus [ſ], dum Lucam totius peregrinationis Pauli comitem appellat indiuiduum: cùm tamen nōniſi ex hoc tempore hæc de illo dici poſſint; nec ſic quidem vt illi ſemper inhæſerit, ſed aliquando vt occaſio poſtulauit, abfuerit. Videas poſt hæc ipſum, vt qui præſens eſſet res ſingulas diſtinctè plenéque narrare, cùm alioqui anteà, eiuſdem etiam Hieronymi teſtimonio, grauiſſima prætermiſerit, multáque ſtrictim ſummatímque narrarit. Sed & quod exiſtimauit Hieronymus, de Luca intellexiſſe Paulum cùm dixit [t], *Miſimus fratrē, cuius laus eſt in Euangelio per omnes Eccleſias; qui & ordinatus eſt comes peregrinationis noſtræ;* &c. cum nihil eiuſmodi de ipſo Luca legatur in Actis vel alibi, ea potiùs Silæ cōuenire putamus, qui (vt ex ipſo Luca nuper vidimus) electus eſt Antiochiæ Pauli comes in peregrinatione ſuſcepta, multùmque laborauit in opere Euangelico. In quam ſententiam, quòd ille ſic à Paulo deſcriptus non fuerit Lucas, Theodoretus [u] acceſſit: qui tamen illum non Silam, ſed Barnabam fuiſſe putauit.

LVCAS ADHÆRET PAVLO.

p *Act. 16.*
q *Iren. lib. 3. c. 14.*
r *Hier de loc. Hebr. Plin. lib. 5. cap 30.*
ſ *Hier. de Script. Eccl. in Luc.*
t *2. Cor. 8.*
u *Theodor. in 2. Cor. 8.*

x Ign. ep. ad Epheſ.

putauit. Roboratur porrò non mediocriter Hieronymi ſententia Ignatij [x] teſtimonio, qui eodem quo Paulus vtens præconio, dum Lucam citat, *vt teſtatur* (inquit) *Lucas, cuius laus eſt in Euangelio.* Atque ideò quid de his quiſque opinari velit, relinquimus arbitrio legentium. Reliqua verò de Lucâ dicemus, cùm de Euangelio ab eo ſcripto inſtituetur narratio.

XVIII.

y Plin. lib. 14 cap. 11.
z Act. 16.
QVID PAVLVS PHILIPPIS.

Quid autem pertinet ad Pauli res geſtas Philippis; (quam ciuitatem, coloniam fuiſſe Romanorum & Lucas ſcribit, & ſic appellat eam Plinius [y]:) die quodam ſabbati egreſſus extra ciuitatem, vbi (inquit Lucas [z]) videbatur oratio eſſe, Lydiam purpurariam ad fidem cõuertit; quæ & poſteà ipſum cum ſociis in domũ ſuam recepit. Cõſueuiſſe verò Hebræos, vltra ſynagogas quas intra ciuitates habebat, loca etiam in ſuburbiis inſtituere quantum ſabbati haberet iter, in quæ deambulantes conuenirent, ac ſimul Deo preces offerrent; Epiphanius [a] docet. Cùm autem poſt hæc Paulus in eadem ciuitate Pythoniſſam liberâſſet; ab eius dominis vna cum Sila ad tribunal raptus, ambo tanquam ſeditioſi virgis cæſi in carcerem interiorem vincti coniecti ſunt; ſed noctu diuinitùs ſoluti, & quòd ciues Romani agniti eſſent cum honore à Magiſtratibus dimiſſi Theſſalonicam pertexerunt, & plurimos illic ad fidem conuerterunt: factione verò Iudæorum exagitati, tum inde, tum poſtea Berœâ pulſi ſunt, ac tandem Athenas aduenerunt. Narrat hæc omnia pluribus Lucas [b]: ſed eorum quæ Theſſalonicæ geſta ſunt, nonnulla præter miſit quorum ipſe Paulus ad eoſdem Theſſalonicenſes ſcribens [c] meminit.

a Epiph. hær. 80.
[Ea verò apud Philonem προσευχαὶ appellantur, non ſemel ſæpius]
b Act. 16. 17.
c Theſſ. 1. & 2.

XIX.

d Act. 16.
DE NOCTVRNIS PRECIBVS.
e Pſal. 118.
f Iſa. 26.

Cæterùm quod Lucas agens de carcere Philippenſi, ait [d] Paulum & Silam mediâ nocte orantes laudâſſe Deum: hoc quidẽ ipſi fecerunt quod ante eos Dauid Rex facere conſueuerat, qui *media nocte [e] ſurgebat ad confitendum Domino*; & quod Iſaias [f], dum *Deum deſideraret in nocte.* Quod quidem & a Fidelibus faciẽdum eſſe, [*] Dei Eccleſia Apoſtolorum traditione & exemplo conſtituit: idque illâ præſertim ratione, quod mediâ nocte Dominum ad iudicandum Orbem terrarum ex improuiſo venturum eſſe crederẽt; ſecundùm quod ipſe dixerat [g], *Media nocte clamor factus eſt, ecce ſponſus venit.* Cui etiam veritati adſtipulari videbantur carmina Sibyllina, quæ Lactantius [h] ad eiuſmodi Chriſtianorum ritum atque ſententiam confirmandam retulit. At quoniã nec ſatis exploratum eſſe voluit Dominus quã potiſſimùm horâ venturus eſſet, dicente ipſo [i], *Vigilate: neſcitis enim quando Dominus veniet: ſero an mediâ nocte, an galli cantu, an manè:* hâc de cauſa non media nocte tantùm Fideles ad preces Deo fundendas conſurgere conſueuerunt ſed, & aliis diuerſis horis eiuſdem noctis; ſicut declarat Clemens [k] Alexandrinus. Et fortaſsè quatuor illis noctis temporibus expectandi Dominum ab ipſo Domino enumeratis, reſpondent tres illæ Nocturnæ Preces, cùm de iis accedunt Matutinæ Laudes, quæ tamen omnes ſimul vno compendio hodie abſoluuntur: licèt aliam ab his diuerſam rationem iniiſſe viſi ſint, qui tribus vicibus nocte eſſe orandum ſtatuerunt, nimirùm ipſo exordio, mediâ nocte, & in fine; prout Baſilius [l] declarat, de iis diſſerens. Agit item ſæpè Hieronymus [m] de eiſdem tribus orationis Horis nocturnis.

g Matt. 25.
h Lact. lib. 7. cap. 19.
i Mar. 13.
k Clem. Alex. Pædag. cap. 9.
DE TRIBVS HORIS NOCTVRNIS.
l Baſil. in reg. inter. 37.
m Hier. ep. 7. & 22.

XX.

n Hier. ep. 7.

Et quòd (vt idem [n] docet) *Veſpertina oratio* accensâ lucernâ fieret, ideò Epiphanius [o] de orationis & ipſe Horis agens, Pſalmos qui primâ noctis horâ cani cõſueuerunt, *Lucernales* appellat; Baſilius [p] verò *Lucernariam gratiarum actionem*: eſtque de iiſdem Lucernariis precibus mentio apud Clementem [q]; & Caſſianum, qui de nocturno orandi modo librum ſcripſit. Chryſoſtomus [r] etiam *Lucernarium* illud appellat *Officium*, cùm ſeptem enumerans orandi Canonicas Horas (de quibus eſt alibi dictum ſuperiùs) de tribus Nocturnis diffusè agit: de quibus & alij demùm omnes tam Latini quàm Græci, qui de Eccleſiaſticis ſacris Ritibus commentarios conſcripſerunt. *Nocturnas conuocationes* eas appellat Tertullianus [s], quòd ſcilicet non priuatim in ſuis ædibus à ſingulis agerentur, ſed publice omnes in vnam conuocarẽtur Eccleſiam; ſicut & Ignatius [u] agendum monet. In quem modum perſeuerauit diutiùs ille vſus, vt non clerici tantùm, ſed & populus ſimul in Eccleſia laudes Deo canerent: tamen id mutatum videtur, quòd laici perdifficile continerentur in officio, vt in voce rhythmum, & in ſtatu corporis decorem ſacris decentem ſeruarent; prout queritur pluribus, cum populum de ea re obiurgat, Ioãnes [x] Chryſoſtomus. Porrò de antiquo in Eccleſia ſacrarum vſu VIGILIARVM, de quo agimus, non ſolum innumera SS Patrum ſuppetũt teſtimonia; ſed & ſcriptorum Gentilium, Plinij [y] Iunioris, Luciani [z], & Ammiani [a] Marcellini. Qui verò primos eas impugnauerit, fuiſſe conſtat [b] impuriſſimum hæreſiarcham Vigilantium, qui eas ſic minuere conatus eſt, vt nonniſi ſemel in anno, in Paſchali ſolemnitate, eas peragendas eſſe iactaret; vt dicetur ſuo tempore. Quod [c] autem imperitè nimis quidam tradiderunt, S. Ambroſium perſuaſione S. Monicæ matris S. Auguſtini illarum vſum proſcripſiſſe, quòd plurimi Chriſtianorum illud noctis tempus ludendo ac choreas ducendo tranſigerent, tantũ abeſt id verum eſſe, vt contra ab illis temporibus maiori obſeruantiâ celebratas conſtet, & quibuſdam additamentis notabiliter auctas; immò & ex illarum ſacro ac religioſo vſu, ſublatos perditiſſimos illius tẽporis mores qui antea irrepſiſſẽt: ſicut de his omnibus extát certiſſima eorumdẽque ipſorum Ambroſij [d] & Auguſtini [e], nec non Paulini in Vita eiuſdem Ambroſij teſtimonia: ex quibus agnoſcas cuius fidei ſit ille Sermo, cuius auctoritate earum abrogationem alij probare conati ſunt, qui nomine S. Auguſtini [f] *ad Fratres de eremo* citatus circũfertur; quem meritò cum aliis eiuſmodi Schola Louanienſis reiecit in angulum.

o Epiph. in comp.
p Baſil. ad Amphiloch. de Sp. S. c. 29.
q Clem. 8. Conſt. 36.
r Caſſ. lib. 3. cap. 3.
ſ Chryſ. in pſ. 118. hom. 59 ad pop. Antioch. & de laud. monach.
t Tert. lib. 2. ad uxor. c. 4.
u Ign. ep. ad Magneſ.
VSVS VIGILIARVM.
x Chryſ. ho. 1 in Iſa. 8.
y Plin. Sec. 18. ep. 97.
z Lucian in Philop.
a Ammian. lib. 28. in pr.
b Hier. adu. Vigilant.
c Quæ ſequuntur, tractat Baronius pluribus in Not. ad Martyrol. 3 Ianuar.
d Amb. ſer. in Pſal. 109. de feſt. Pent.
e Aug. 9. Confeſſ. 7. Conc. 1. in pſ. 32. concio. ad catholic. cont. Iuda. ſerm. 251 de temp. ſer. 115. de diuerſ. c. 4.
f Ap. Aug. ſerm. 21.

IESV CHRISTI
AN. 51.

PETRI
AN. 8.

CLAVDII IMP.
AN. 10.

I.

a Tac. li. 12.
DE ADVENTV PAVLI ATHENAS.

ANNO Chriſti quinquageſimo ſecundo, C. Antiſtio [a] & M. Luillio Coſſ. Paulus Athenas veniens, Dionyſium Areopagitã, alióſque multos ad fidem conuertit. Ea enim ne priùs quàm hoc anno contigiſſe dicamus, prohibet multitudo ac magnitudo rerum, quas ab

eodem paulo poſt celebratum anno ſuperiori, Concilium Hieroſolymitanum, vſque ad ipſius Athenas aduentum geſtas eſſe vidimus: ne verò ſerius, tum ex eo optimè colligi poſſe videtur, quòd Lucas[b] dicat, Paulum Athenis recedentem móxque Corinthum petentem, inueniſſe illic Aquilam & Priſcillam, qui *nuper* (inquit) *venerant ab Italia occaſione edicti Claudij aduerſus Iudæos*; quod vidimus promulgatum fuiſſe anno ſuperiori: tum etiam quòd de Dionyſio tradatur, conuerſum fuiſſe ad Chriſtum anno decimonono à Paſſione Domini, qui fuit hic ipſe Natiuitatis eiuſdem quinquageſimus ſecundus. Paulus igitur cùm Athenis eſſet in Synagoga Iudæorum primùm, inde in Areopago Euangelium prædicauit.

b *Act.* 18.

II.
De Areopagitis

c *Aug.* 18. *de ciuit.* 10. *Iſid. Peluſ.* 2. *ep.* 91. *Suid. & alij.*

d *Hæc de Areopagitis collegit magnâ ex parte Budæus in Pand. lib.* 2. *vlt. de Sen.*

Erat locus ille iuxta mare, *Promontorium Martis* dictum, & à quo nomen deductũ vt *Areopagus*, ὄρος Ἄρειος (?) diceretur, licèt de nomine alij[c] aliá afferant cauſam. Iudices[d] qui eò cõuenire ſolebant ad iudicandas maiores cauſas, nempè ſanguinis, morum, ac religionis, à loco & ipſi nomen accipientes Areopagitæ dicebantur: inter quos nullus allegi poterat, niſi primùm in inferiori magiſtratu Sex-virorum Theſmotheſiæ per annum meruiſſet: nec rurſum ad hunc patebat aditus niſi eis qui per anteactæ vitæ publicum examen irreprehenſibiles inueniretur: iidémque in Areopagitas promouendi, ita demùm ſuſcipiebãtur, ſi diligenti rurſùs perquiſitione probari, adinuenti eſſent fama integerrimi, virtute ſpectatiſſimi, & vſu rerum perſpicaciſſimi. Accedebat & illud, quòd qui talis viſus in eum ordinem obrepſiſſet, nec qualem præ ſe ferebat inuentus eſſet; nullis meritis, ſed tantùm Genio (vt aiunt[e]) impellente, ab Areopagitarum numero ſpontè diſcedere cogeretur. Cùm autem cauſam cognituri in Areopagum aſcẽderent, (quod ter tãtùm in menſe faciebant, nimirùm quarto, tertio, & pridie Calendas) qui erant cauſam dicturi, nullo verborum ornamento, ſed ſimplici rei geſtæ narratione id facere, aut mox præconis voce tacere iubebantur; & ne Iudices reorum miſerando commouerentur aſpectu, ipsâ nocte nullis admotis luminibus iudicia exercebant, ſummóque ſilentio tabellarem quiſque dabat ſententiam, vnde in parœmia illud venit, *Areopagitâ taciturnior*: adeóque de illorum integritate fama percrebuit, vt cùm quis iuſtiſſimum quempiam, & vita innocentiſſimum, omnibus denique partibus abſolutũ virum ſignificare voluiſſet, *Areopagitã*[f] cognomine diceret. Antiquiſſimum planè iudicium; quod Euſebius[g] notat cœptum eſſe circa finem regni Cecropis primi Athenienſium Regis, & exitum Hebræorum de Ægypto: nec vſque ad præſens tempus Pauli aduentus, quamuis à diuerſis tyrannis oppreſſæ, & à Romanis ſubiugatæ Athenæ fuerint, vllatenùs eſt intermiſſum. Quin & Romanos Procoſſ. Aſiæ perdifficiles cauſas eorum iudicio definiẽdas committere ſolitos, ex Valerio teſtatur Gellius[h]. Et Lucianus in Hermotimo, ſuâ quoque ætate Areopagitarum iudicio cauſas definiri conſueuiſſe tradit. Ceterùm illuceſcente Orbi terrarum Chriſti lege omnium perfectiſſimâ, ceteras ſiluiſſe, & ipſum quoque Areopagum ceſſaſſe, auctor eſt Theodoretus[i]: verùm non ſtatim, ſed vt cetera alia, ſuis temporibus.

e *Lucian in Hermotim.*

f *Cic. ad Attic. lib.* 1.

g *Euſeb. in Chron.*

h *Gel. lib.* 12. *cap.* 7.

i *Theodor. de Euang. verit. lib.* 4. *de leg.*

III.

Adductus igitur Paulus in Areopagum, iuſſuſque cauſam dicere, quoniam iam à multis arguebatur vt nouorum dæmoniorum annuntiator; vt ea culpa careret, nec noui numinis videretur inuentor, ſed potiùs antiqui Athenienſium cultûs aſſertor ac prædicator; occaſione ſumpta Aræ, quam in foro vidiſſet inſcriptam Ignoto Deo, atque adeò ex ipſorum Theologia, ad inſinuandum verum Dei cultum admirabili quadam prudentia aditum ſibi patefecit. Nam (vt auctor eſt Thucydides) Athenis in foro ſtabant duodecim aræ deorum: quas contemplans haud dubium Paulus, in eam intendit cuius illa inſcriptio erat. Meminit & Philoſtratus in Tyaneo, Ignotis dijs aras fuiſſe erectas Athenis, nec non Laërtius in Epimenide, & Pauſania ad Phalerum. Idque genus aram in Gallijs eâdem inſcriptione notatam eſſe repertam, & in veri Dei cultum tranſlatam, mentio habetur in epiſtola quæ dicitur S. Martialis, ad Burdegalenſes inſcripta. Sed quod ad inſcriptionem Athenienſis ſpectat; Hieronymus[k] ait, eam non ita fuiſſe, vt Paulus aſſerit, Ignoto Deo, ſed ita, Diis Asiæ, Evropæ, et Libyæ, diis Ignotis et Peregrinis; verùm quia Paulus non pluribus dijs indigebat Ignotis, ſed vno tantùm Ignoto Deo, ſingulari verbo vſum eſſe, vt doceret illum ſuum eſſe Deum, quem Athenienſes in aræ titulo prænotaſſent; atque eum rectè ſcientes colere deberent, quem ignorantes venerabantur, ac neſcire non poterant. Oecumenius[l] verò titulum his fuiſſe verbis conceptum ait, *Dijs Aſiæ, Europæ, & Lybiæ, Deo Ignoto & Peregrino.* At cum apud Lucianum[m] Gentilis homo ſic iuret, *Per Ignotum Athenis*, & non *Per Ignotos*: ac rurſùm ex perſona Triephontis dicatur, *Nos illum Athenis Ignotum inuentum adorantes*, &c. hinc non vnam tantùm aram Athenis fuiſſe ignoto Deo dedicatam, ſed plures exiſtimamus: ac proinde vtrumque verum eſſe potuiſſe, nimirùm aram aliquam, de qua Paulus, extitiſſe notatam Ignoti Dei inſcriptione; aliás verò alijs, & deorum plurium. Nam & qui his ipſis viuebat temporibus Appollonius[n] Tyaneus: alloquens Timaſium Ægyptium, teſtatur (quod diximus) fuiſſe Athenis Ignotorum deorum aras dedicatas. Cùm verò eius inſcriptionis varias afferant cauſas Chryſoſtomus[o], Oecumenius, & alij; eam magis amplectimur ſentẽtiam, vt quoniam placitis antiquorum Philoſophorum, puta Triſmegiſti[p], & aliorum, quinetiam Sibyllinis[q] oraculis receptum erat vnum Deum eſſe inuiſibilem, imperceptibilem, eundémque innominatum, ineffabilem; ne cui numinum diuinus honor deeſſe videretur, aram eo titulo illi erexerint. Fuiſſe namque Athenienſes erga diuinum cultum proniores, ipſe Paulus eos alloquens declarauit: ſed acerrimos ſe deos negantium ſemper vindices exhibuiſſe, demonſtrant exempla Anaxagoræ[r] Clazomenij, Diagoræ Melij, Protagoræ, Socratis, & aliorum ab iis ea de cauſa morte damnatorum; confirmántque ſuis aſſertionibus Apollonius[ſ], Plutarchus[t], & alij.

De Ara Ignoti Dei Athenis. *Qua de re vide latè Lorin. in Act.* 18.

k *Hier. in Tit.* 1.

l *Oecum. in Act.* 17.

m *Lucian in Philopat.*

n *Ap. Suid. verb.* [illegible]

o *Chryſ. in Act.* 17. *Oecum. ibid.*

p *Ap. Lact. lib.* 1. *c.* 9

q *Tert. Apol c.* 46. *Clem. Alex. cont. Gēt. Euſ.* 8. *de præpar.* 5. *& lib.* 15. *c.* 8. 9 *& lib.* 14. *c.* 3. 6.

r *Ioſ. lib.* 2. *cont. Apion.*

ſ *Ap. Suid. verb* Timaſ

t *Plut. de plac. philoſ. lib.* 1. *cap.* 7. *agens de Euripide.*

u *Act.* 17.

IV.
Conversio Dionysii Areopagitæ.

Ceterùm cùm Paulus perorans in Areopago, mentionem habuiſſet de *Reſurrectione mortuorum*, tunc irriſus ab eis inde receſſit: *quidam verò* (inquit Lucas[u]) *adhærentes ei crediderunt, in quibus & Dionyſius Areopagita, & mulier nomine Damaris.* Hic ille Dionysivs, qui annos natus viginti quinque Heliopoli (vt diximus) mirandum illud contra naturam Solis deliquium,

quod

quod tempore Paſſionis Domini contigit, vidit, & cauſam ignorans obſtupit: cuius quidem rei occaſione facilior eſt ei reddita ad Chriſtianam religionem amplexandam via. Sed præter illa quæ de eo ſunt à Luca ſcripta, feruntur, & alia quædam, ab Hilduino [x] tempore Ludouici Pij Imp. addita, de colloquio habito inter Paulum & Dionyſium, déque conuerſione eiuſdem Dionyſij & Damaris, (quam ipſius vxorem fuiſſe dicit) factâ poſt illuminatum à Paulo cæcum natum; quæ quidem licèt ipſe Hilduinus accepta profiteatur ab antiquioribus quos recenſet Scriptoribus; haud tamen in omnibus probantur. Quod verò ad *Damarim* pertinet; plurium ſententia Patrum æquè receptum videtur, illam fuiſſe coniugem Dionyſij; id imprimis teſtante Ambroſio [y], conſentiente Auguſtino [z], & confirmante Chryſoſtomo [a]; quos & ceteri qui de ea re ſcripſerunt, ſectati ſunt.

x *Hild. in Areop. ap. Sur. 9. Aẞ.* DAMARIS VXOR DIONYSII

y *Amb. ep. ad Vercel.* z *Aug. ſerm. de ſermin.* a *Chryſ. de Sacerd.*

V. b *Act. 18* PAVLVS OPERATVR MANIBVS.

Poſt hæc egreſſus Paulus Athenis [b] venit Corinthum, ibique recepit ſe apud Aquilam Ponticum opificem ſcenofactoriæ artis (nimirùm quæ ex pellibus facienda conſueret tabernacula, quibus milites vterentur in caſtris) quòd & ipſe Paulus eiuſdem eſſet artis; quam & tunc cum Aquila exercuiſſe, Lucas ſcribit: & id ipſum ſæpe alibi præſtitiſſe, ac manuum ſuarum artificio victum quæritaſſe tam idem Lucas, quàm ipſe Paulus teſtatur [c]. Sed vnde id acciderit, vt Paulus nobilitate inſignis, & eruditione præclarus, opificium didicerit; ex his quæ complures antiqui Rabbini ſcripſerunt, facile intelligemus. Nam inter alios Schemahaia & Althalion tradunt, eis qui vellent ſacras literas profiteri, communem quamdam legem præſcriptam fuiſſe, vt manuale quodpiam opificium addiſcerent quo victum quærerent. Legi enim cõſueuerunt eiuſmodi inſtitutiones in prima lectione primæ hebdomadis Azymorum. Et Rabbi Gamaliel in doctrina fratrum, quæ inſcribitur Haod, vehementer cõmendat vt ſacras literas addiſcentes opus aliquod manuale exerceant; affirmás eos qui facere prætermiſerint, procliuiores ad peccandum futuros. Vnde inter alios nobiles antiquos Rabbinos, legũtur Rabbi Iochannan ſutoriam, Rabbi Iuda piſtoriã, & alij alias id genus artes exercuiſſe. Et ex eiuſmodi inſtitutione prouenisſe exiſtimamus, vt Paulus quoque ſacris literis excultiſſimus, opificium didicerit. Quod quidem exercere voluit, ne aliquam vel leuem occaſionẽ daret oblatrandi, prædicationem Euangelij honeſtum quemdam fuiſſe prætextum Orbis circumeundi lucri gratia. Idque non à ſe tantùm, ſed & à Barnaba eſſe ſeruatum, ſcribens ad Corinthios [d] declarat. Quemadmodùm & ceteros Apoſtolos opus manuum exercuiſſe, dum Euangelium prædicarent, cùm locus & tempus id conceſſiſſet aut poſtulaſſet, apud Clementem [e] aſſeritur. Et horum imitatione plures Dei Sacerdotes, omneſque Monachos opera quædam manuum exercere ſolitos. Epiphanius [f] teſtatur; ſcripsitque de his egregium commentatiolum Auguſtinus [ff], quo acriter inuectus eſt in vagos ac deſides monachos, opera manuum prætermittentes. Qui tamen eius videtur eſſe ſentẽtiæ, vt non ſemper vel vbique Paulus operatos ſit manibus ſuis, ſed cùm à prædicatione Verbi daretur otium; cetero autem tempore, non tantùm ob offerẽtibus accepiſſe id expoſcente neceſſitate, ſed etiã litteris ſuis id præcepiſſe pro aliis faciendum. Ac ſanè tam ipſi, quam aliis Euangelij prædicatoribus licitum fuiſſe ſumere victum ab iis quibus prædicarent, cùm idem Paulus alibi docet [g], tum ipſe Dominus [h] faciendum monuerat.

c *Act. 20. 1. Cor. 4. 1. Theſ. 2. & 2. Theſ. 3.*

APOSTOLI OPIFICES. d *1. Cor. 9.*

e *Clem. 2. conſt. 67.* f *Epiph. hær. 80.* ff *Aug. de oper. Monac. c. 14. 15. 16.*

g *1. Cor. 7. 2. Theſ. 3.* h *Luc. 10.*

VI. i *Act. 18.*

Cetera verò quæ Paulus Corinthi egit, ac paſſus eſt, cùm illic ex reuelatione per annũ & ſex menſes contigit immorari, paucis verbis Lucas [i] perſtrinxit, vt quem tunc abſentem fuiſſe (aliò fortaſsè miſſum à Paulo ad prædicandum Euangelium, aut aliquas viſitandas Eccleſias, ad ipsũ iterùm rediturum; ſicut & Silæ ac Timotheo hac eâdem Pauli peregrinatione, & ceteris eius diſcipulis aliàs accidere cõſueuit;) ſatis ex ea intelligi poſſe videatur, quòd neque hæc ſcribens dicat ſe vnà cum illo fuiſſe, neque in prima pluralis numeri perſona (vt ſolet) loquatur. Ex quibus & admirabilem agnoſcas in ſcriptore modeſtiam, tum quòd quæ præſens non vidit compẽdio breui perſtrinxerit, ne vel minimo veritas periclitaretur; tum etiam quòd quæ ipſe geſſit, rebus tantùm Pauli narrandis intentus, obuoluta ſilentio prætererit. Ceterùm res Pauli geſtas Corinthi, in omnibus admirandas fuiſſe & excellentes, poſſumus facilè coniectare ex iis quæ ipſe Paulus ad eoſdem Corinthios [k] ſcripſit, *ſigna ſui Apoſtolatûs facta eſſe ſuper eos in omni patientia, in ſignis, & prodigiis, & virtutibus.* k *2. Cor. 12.*

VII. DE PRIMA EPISTOLA AD THESSALONICENSES. l *1. Theſ. 3.* m *Act. 18.* n *Athan. in Synopſ.* o *Theodor. præf. in Epiſt. Paul.* p *1. Theſ. 2. 3.*

Sed & Corinthi dum eſſet, ſcripſiſſe PRIMAM AD THESSALONICENSES EPISTOLAM, ex eo certum redditur, quod eam non priùs ſe ſcripſiſſe teſtatur [l], quàm poſt Timothei Teſſalonicâ ad ſe reditum; conſtet verò auctore Luca [m], reuertentem Timotheum Theſſalonica vna cum Sila, conueniſſe Paulum Corinthum. Ex quibus refellitur tam Athanaſij [n], quàm etiam Theodoreti [o], & quorumdam aliorum ſententia; Paulum ſicut Athenis miſiſſe [p] Timotheum Theſſalonicam conſtat, ita etiam dum ibidem moraretur ſcripſiſſe ad eos illam Epiſtolam. Porrò inſcribitur Epiſtolæ titulus non ſolùm Pauli nomine, ſed & Timothei & Siluani, qui cooperatores erant Pauli in Euangelio.

IESV CHRISTI
AN. 52.
PETRI
AN. 9.
CLAVDII IMP.
AN. 11.

I. DE SECVNDA EPISTOLA AD THESSALONICENSES. a *Chryſ. in 2. Theſſal.* b *Theodor. præf. in ep. Paul.* c *1. Tim. 6.*

ANNO Chriſti quinquageſimo tertio, Claudio Auguſto quintùm & Cornelio Orfito Coſſ. cùm Paulus adhuc Corinthi ageret, ſcripſit SECVNDAM EPISTOLAM AD THESSALONICENSES. Haud enim multò poſt primam ſcriptam hanc fuiſſe (quòd eamdem cum illa habeat inſcriptionem Pauli, Siluani, & Timothei) Chryſoſtomus [a] & Theodoretus [b] teſtantur; quamuis hic velit Athenis eſſe ſcriptam, ſicut & de Prima exiſtimaſſe diximus; Athanaſius verò (cui nec aſſentimur in hoc) Romæ. Porrò eius ſcribendæ ea præceſſit occaſio, quòd pſeudoapoſtoli quidam ex iis quos alibi idem Apoſtolus [c] ſugillat, *quæſtum pietatem putantes*, cùm au-

diuiſſent

diuiſſent Theſſalonicenſes auidiùs ceteris Euangelium ſuſcepiſſe; quò illos ad ſua largienda redderent promptiores, iam inſtare diem Domini (mundi videlicèt finem) tamquam ex reuelatione diuina affirmabant, immò & mentita Pauli nomine Epiſtolâ id faciliùs eiſdem ſuadere ſtudebant.

II.
Traditiones Apoſtolorvm.
d 2. Theſſ.

His verò acceptis Paulus feſtinâs quantò citiùs occurrere, non tantùm eos per epiſtolam commonitos voluit, ſed in memoriam reuocans quæ per ſermonem, cùm apud illos eſſet, tam de his quàm aliis rebus ad religionem pertinentibus, eiſdem tradidiſſet; Stata, inquit [d], at tenete Traditiones qvas didiciſtis, ſive per ſermonem, ſive per Epiſtolam noſtram. *Vnde* (inquit Chryſoſtomus [e] in hunc locum) *perſpicuū eſt, non omnia Apoſtolos tradidiſſe per epiſtolam, ſed multa etiam ſine ſcriptis, & ea quoque eſſe fide digna. Quamobrem Eccleſiæ quoque Traditionem cenſeamus eſſe fide dignam. Traditio eſt; nihil quæras amplius.* Et ante Chryſoſtomum Baſilius [f] eumdem locū explicans, dixit, *Apoſtolicum eſſe etiam in non ſcriptis Traditionibus perſeuerare.* Eodémque modo Epiphanius [g] aſſerit, *Oportere Traditione vti, quia non omnia à diuina Scriptura accipi poſſunt; quandoquidem aliqua in Scripturis, aliqua in Traditione SS. Apoſtoli tradiderunt;* Ac denique in eumdē ſenſum ea verba à pleriſque aliis accepta eſſe noſcūtur. Quamuis non ex recitato tantùm Pauli textu hæc accipiantur, ſed etiam ex multis aliis, quibus Apoſtoli monent Fideles, vt cuſtodiant quæ eis tradita eſſent; nimirùm per traditiones ea ſignificatores, quæ per ſermonem ſine ſcriptura declarata eſſent, quæ eadem quòd fideliter ſinceréque cuſtodienda eſſent, iterùm Paulus [h] Depositvm appellauit, illúdque diligentiſſimè ſeruādum præcepit. Namque Apoſtolicum Depoſitum Traditiones eſſe, Irenæus [i] docet.

e Chryſ. ho. 4. in Theſ. 2.
f Baſil. ad Amphiloh. de Sp. S. c. 29.
g Epiph. hær. 61.
h 1. Tim. 6. & 2. Tim. 1.
i Iren. l. 3. c.

III.
Eccleſiæ Ius ſcriptvm et non ſcriptvm.
k Vlp. l. 6. de inſt. & iu.

Ea his igitur accidit, vt Chriſtiana religio ab ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ Iure duplici regeretur, nimirùm Scripto & Non-Scripto, Legibus videlicèt & conſuetudine: quod cuique benè inſtitutæ Reipublicæ, & tam Græcis quàm Romanis commune fuiſſet [k], ſed & ipſos Hebræos non tantùm legibus diuinitus inſtitutis, verùm etiam traditionibus vixiſſe, quas dicunt δευτερώσεις, perſpicuum eſt omnibus. Porrò leges non ſcriptas, ſcriptis, antiquitate & nobilitate præſtare, nullus eſt qui dubitet; quandoquidem fuerunt illæ à Deo inſitæ in mente hominum vt primarius quidem fons, ex quo poſteà omnium optimarum legum ſcriptarum fluxêre riui. Verùm non omnium Traditionum atque Conſuetudinum eadem eſt ratio, ſed planè diuerſa: nam ſecundùm quod ex diuerſis principiis emanarunt, diuerſo etiam iure cenſendas eſſe, Euangelica auctoritas admonet. Illæ nimirùm ſententiâ Domini [l] & Apoſtolorum [m] ſunt improbatæ traditiones, quas Iudæi vel prorsùs fatuas, vel aduerſus diuinæ legis inſtituta introductas obſeruarent; de quibus, earúmque auctoribus, quo tempore extiterint, agit Epiphanius [n], & pluribus Hieronymus [o]. Quas quidem (vt diximus) tum Chriſtus tum Apoſtoli redarguerunt; non quòd ab hominibus traditæ, ſed quòd contra Dei legem ſuperſtitioſæ & turpes eſſent, quódque illi ſua præcepta Dei legi præponerēt: cuiuſmodi permulta exempla videre eſt apud Thalmud in Gherumire. Ceterùm quæ piç fuiſſent ac ſanctæ, Dei ſunt ore laudatæ, immo in exemplum adductæ; vt conſtat de Rechabitis apud Ieremiam [p] Prophetam.

l Matt. 15. Mar 7.
m Coloſ 2. & 1. Pet. 1.
n Epiph. hær 42.
o Hier. in Iſa 8. & ep. 151. ad Algaſ q. 10.
Traditiones.
Quæ improbatæ.
p Hiere 35.

IV.
q 2. Cor. 3.
Ante Traditio quam Scriptvra.
r Ter. de teſt. anim. c. 5.

Quod verò ſpectat ad Traditiones Apoſtolicas, quæ (vt ait Apoſtolus [q]) *non atramento, ſed Spiritu Dei viui; non in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis carnalibus ſcripta ſunt:* ſi ipſam petamus rerum originem, planè inueniemus Chriſtianam religionē primùm omnium Traditionibus inſtitutam, inde verò Scriptis fuiſſe firmatam. Nam & *Prior anima* (inquit Tertullianus [r]) *quàm litera, & prior ſermo quàm liber, & prior ſenſus quàm ſtylus.* Antequā enim Apoſtoli aliquid ſcriberent, non alio certè modo quàm Traditione, Euangelica prædicatio infundebatur & conſeruabatur in cordibus credentium: ac ipſum Fidei Chriſtianæ Symbolum nequaquàm ab Apoſtolis ſcriptum, ſed ore tenùs traditum, ſuperiùs demonſtrauimus: Denique nec ipſis Apoſtolicis & Euangelicis ſcriptis aliqua fides haberetur; niſi Eccleſiaſticâ Traditione innotuiſſet, quæ verè ab Apoſtolis & Euāgeliſtis cōſcripta eſſent; quādoquidē & multa alia Euāgelia, Epiſtolæ, Actus, Apocalypſes, olim (vt vidimus) Apoſtolorum titulo prænotata circumferrētur. Quā ratione Auguſtinus [ſ], *Ego*, inquit, *Euāgelio nō crederē, niſi me Catholicæ Eccleſiæ cōmoueret auctoritas.* Inde que videas quanti ponderis ſit Traditio, quæ fundamentum exiſtat ipſarum Scripturarū: adeóque Scriptis Traditiones excellere, vt illa niſi traditione firmentur non ſubſiſtant: hæ verò etiā ſine ſcriptis ſuam obtineant firmitatem: ſicut & inter alios egregiè docent Irenæus [t] & Tertullianus [u]. Atenim eamdem eſſe ceterorum omnium antiquorum Patrum de Traditionibus aſſertionem, nimirùm quòd plurima ab Apoſtolis tradita fuerint ſine ſcriptis eadémque ſit eis fides adhibēda & veneratio deferenda, quæ ipſis eorum ſcriptis; abundè ſatis probarunt, qui aduerſus hæreticos Traditionum impugnatores, huius argumenti commentarios conſcripſerunt [x]. Ex quibus etiam videbis nullum potentius telum ſanctiſſimos Patres ad omnem hæreticorum pertinaciam infringendā admouere cōſueuiſſe, quàm ex Apoſtolica Traditione, tum alibi, tum maximè in Eccleſia Romana omni tempore fideliſſimè & integerrimè conſeruata. Nobis autem hîc modo ſatis ex inſtituto earūdem Traditionum fontem aperuiſſe; acturis etiam de ſingulis, inferiùs ſuis locis ac temporibus, pro Apoſtolicorum ſcriptorum & rerum geſtarum occaſione.

ſ Aug. cont. ep. Manic. cap. 5.
Traditionis avctoritas.
t Iren. lib. 3. cap. 4.
u Tert de cor. mil ca 3
x Tractat hac. pluribus ipſe Baron. Annal. tom. 1. hoc ann. Domini 53. Cui adde, ſi lubet, Bellar. tom. 1. controverſ. 1. & alios ibi ab eo citatos; itémque Greſ in defenſ. Bellar. atque Iod. Coccium Theſ Controuerſ. 1. Lindan. & c.

V.
y Act. 18.
z Strab. li. 8.

Poſt hæc & alia Corinthi à Paulo geſta (vbi & quædam à Iudæis paſſus eſt) idem *Fratribus vale faciens*, inquit Lucas [y], *nauigauit in Syriam, (& cum eo Priſcilla, & Aquila) qui ſibi totonderat in Cenchreis caput; habebat enim votum*, Ita Lucas Erant porrò *Cenchrea*, vt auctor eſt Strabo [z]; Corinthiorum Orientē versùs nauale. Caput autem tondere, & ſic votum ſoluere, erat Nazaræorum, de quibus ſcribitur in libro [a] Numerorum. Porrò Paulum, non Aquilam, totondiſſe ex voto caput, Hieronymus & Auguſtinus affirmant: ſed & Beda [b] ambiguam eſſe lectionē cùm dicat, de Paulo tamen intelligendum aſſerit. Sed cur non diſtulerit caput tondere Ieroſolymis in templo, ille fortaſsè accidit caſus, quo ibidem [c] illicò caput tondendum eſſet cùm coram Nazaræo aliquis moreretur. Qui autem

a Num. 6.
Votvm Nazaræorvm.
b Bed. retract. in Act. 80 t.
c Num. 6.

ſic

ſic erant NAZARÆI voto oblati, nominabant ſeipſos *Corban*, hoc eſt, Dei donum, quòd ſic ſeipſos Deo dicaſſent, vt Ioſephus [d] affirmat: quo etiam auctore conſtat [e] eiuſmodi Nazaræorum votum nuncupare & exoluere mulieres quoque conſueuiſſe.

d Ioſ. 4. Antiq. 4. e Idem. 2. de Bell. 13.

IESV CHRISTI
AN. 54.
PETRI
AN. 10.
CLAVDII IMP.
AN. 12.

I. a Tac. l. 12. PAVLI PEREGRINATIO.

ANNO Chriſti quinquageſimo quarto, Fauſto [a] Sulla & Siluio Ottone Coſſ. Paulus Apoſtolus Epheſum venit, ſed non ibi tunc permanſurus, quippe qui in Syriam proficiſcendi ſoluens Corintho iniiſſet conſilium. Itaque Cæſaream Paleſtinæ, ac inde Antiochiam Syriæ acceſſit; poſteàque Galatiam, & Phrygiam, ac ſuperiores prouincias Aſiæ peragrauit; & tandem his omnibus expeditis (non minori quidem quàm vnius anni ſpatio) Epheſum rediit; cuius iter Lucas [b] mira breuitate perſtrinxit, de rebus tunc ab eo geſtis omninò ſilens. Interſerit verò mentionem de Iudæo quodam *Apollo* nomine, Alexandrino genere, viro (vt inquit) eloquente, & in Scripturis potente; qui veniens Epheſum dum Paulus Syriam & Aſiam peragraret, à Priſcillà & Aquilà, quos illic Paulus reliquerat, exactiùs fidem Chriſti edoctus, pertexit Corinthum prædicans vbique magno cum fructu Euangelium.

b Act. 18. 19. APOLLO PRÆDICAT EVANGELIVM.

II. c Euſeb. in Chron. DE PHILIPPI APOSTOLI MARTYRIO. d Chryſ. de de 12. Apoſt.

Hoc eodem anno duodecimo Claudij Imp. Olympiadis ducenteſimæ ſeptimæ quarto (inquit Euſebius [c]) PHILIPPVS Chriſti Apoſtolus apud Hierapolim Aſiæ ciuitatem dum Euangelium populo nuntiaret, cruci affixus lapidibus opprimitur. De loco martyrij conſentit Euſebio Chryſoſtomus [d], & alij omnes: De tēpore verò diſſentit auctor (qui fertur Hippolytus) cōmentarioli *de Septuaginta duobus Diſcipulis*, dum ait Philippum Apoſtolum paſſum ſub Domitiano Imperatore. De mortis item genere diſcrepant Nicephorus [e] & Metaphraſtes [f]: ſed nec horum alicui aſſentitur auctor qui ſcripſit *Paſſiones Apoſtolorum*; qui tamen in eo conſentit cum Euſebio, dum affirmat poſt Paſſionem Domini Philippum annis tantùm viginti Euangelium prædicaſſe: ac de martyrio ne verbū quidem. Quod verò ait, eum anno ætatis ſuæ octogeſimo ſeptimo obiiſſe, adſtipulatorē habet Metaphraſtem [g], nec tamen creditur. Sed quod Philippo Apoſtolo nonnulla adſcribuntur quæ noſcuntur eſſe Philippi Diaconi; diſſeremus de iis inferiùs, cùm de eodem Diacono erit ſermo.

e Niceph. lib. 2. cap. 39. f Metaphr. 5 Nouemb. g Metap. 5. ſept.

III. h Tac. Annal. lib. 12. MATHEMATICI VRBE PVLSI. i Id. hiſt. lib. 1.

Quod ad res Romanas pertinet; auctor eſt Tacitus [h], his iiſdem Coſſ. factum eſſe atrox Senatus-Conſultum de pellendis Italià Mathematicis; occaſione Iunij Scriboniani, qui finem Principis per Chaldæos ſcrutatus eſſet. Inuiſum planè Principibus genus hominū: ſed humana curioſitas agebat, vt quos ſæpiùs edicta exagitabāt, iidem reuocarentur in vrbem. Vnde idem alibi de iis Tacitus [i]: *Genus hominum potentibus infidum, ſperantibus fallax; quod in ciuitate noſtrà & vetabitur ſemper, & retinebitur.*

IESV CHRISTI
AN. 55.
PETRI
AN. 11.
CLAVDII IMP.
AN. 13.

I. a Tac. lib. 12.

ANNO Chriſti quinquageſimo quinto, D. Iunio [a] & Q. Haterio Coſſ. Paulus Apoſtolus peragratis ſuperioribus Aſiæ partibus, venit Epheſum, vbi (vt ipſe teſtatur [b]) mānſit tribus annis continuò docens: Ita vt (inquit Lucas [c]) omnes qui habitabant in Aſia, audirent verbum Domini, Iudæi atque Gentiles. Ex iis verò quæ illic paſſus eſt, nonniſi ea quæ à Gentilibus per Demetrium argentarium illata ſunt mala, Lucas memorat; cùm tamen longè grauiora ex inſidiis Iudæorum paſſum eſſe, ipſe Paulus nouiſſimè [d] ipſos Epheſios allocutus queſtus ſit; & ad Corinthios de iiſdem deſcribens [e], dicat ſe ibidē Epheſi ad beſtias pugnaſſe ſpe reſurrectionis. Hinc autem fuit quorumdam [f] ſententia, Paulum Epheſi *damnatum ad beſtias*, ſed Dei gratia ab earum dentibus liberatum: ipſámque rem geſtam narrat Nicephorus [g] ex quibuſdam Pauli Actis apocryphis; quæ & citat Origenes [h]. At verò Ioannes [i] Chryſoſtomus, & alij eum ſecuti, Paulum non de beſtiis, ſed metaphoricè de hominibus ferinos habentibus animos intellexiſſe exiſtimarunt, quibus & nos libenter aſſentimur: ſic enim & Ignatius [k] huic ſimili vſus dicendi genere ſcribit à Syria Romam vſque terrā marique cum beſtiis depugnâſſe, noctu diúque alligatum decem leopardis; quæ erat militaris cuſtodia. Et ipſe Paulus [l] Roma ad Timotheum ſcribens ait ſe liberatū eſſe de ore leonis; hoc eſt, Neronis, vt omnes interpretantur. Rurſúmque conſiderandū eſt, quòd tradat Paulus *ſe pugnaſſe cū beſtiis*, non autem *ſe traditum beſtiis*: diuerſa quippe vtriuſque pœnę eſt ratio habēda, quod damnari dicebantur ad ludum qui in theatrum immittebantur armati cum beſtiis pugnaturi, alij verò beſtiis abſque pugna mox deuorandi tradebantur; quemadmodū ſunt plurima vtriuſque ſupplicij apud antiquos Scriptores exēpla. Denique ſi Paulus eiuſmodi ſupplicio affectus eſſet, non putamus ab ipſo omitti debuiſſe, cùm in poſteriori Epiſtola ad Corinthios [m] ſuorum certaminum coronas texens, multa his minora enumerauit. Vnde magis placet ſententia Tertulliani [n], Apoſtolum per ea verba ſignificaſſe preſſuras Aſiaticas; & Chryſoſtomi [o], qui eadem ſentire videtur. Nec verò aſſentimur Theophylacto [p], exiſtimanti Paulum ſignificaſſe preſſuras, quas paſſus eſt inſtigatione Demetrij argentarij: nam eo tempore quo ſcripſit Epiſtolam primam ad Corinthios, quā meminit de pugna cum beſtiis, nondum illa de Demetrio contigiſſe ea ratione demonſtrari poſſe videtur, quòd Lucas [q] antequàm illa recenſeat, dicat Paulum propoſuiſſe tranſita Macedonia & Achaia ire Hieroſolymam; eodémque modo Paulus in dicta Epiſtola ad Corinthios [r] promittat venire ad illos cùm Macedoniam pertranſiſſet; permanſurum autem ſe adhuc Epheſi vſque ad Pentecoſten. Adeò vt liqueat, ea quæ ſubdit Lucas de turbis per Demetrium excitatis, poſt dictam

b Act. 20. c Act. 19. d Act. 20. PAVLVS, QVID EPHESI TOLERAT, PASSVSVE FVERIT. e 1. Cor. 15. f Amb. Theodor. & alij nonnulli in 1. Cor. 15. g Niceph. li. 2. cap. 25. h Orig. 5. Periar. 2. i Chryſ. hom. 40. in Cor. k Ign. ep. ad Rom. l 2. Tim. 4. QVOMODO PVGNAVIT CVM BESTIIS. m 2. Cor. 11. n Tert. de reſur. ca. c. 48. o Chryſ. ho. 40 in Act. p Theophyl. in 1. Cor. 15. q Act. 19. r 1. Cor. 16.

Epiſtolam

Digitized by Google

Epiſtolam conſcripſiſſe anno vltimo commemorationis Pauli Epheſi.

II. De miraculis autem quæ ibi operatus eſt, Lucas[t] res magnas paucis perſtringens, ait tantas virtutes feciſſe Deum per manus Pauli, vt etiam ſuper languidos deferendo à corpore eius *ſudaria & ſemicinctia*, recederent ab eis languores, & ſpiritus nequam egrederentur. Porrò ſic etiam olim ex fimbria veſtis Domini teſtatur Euangeliſtæ[t] multas virtutes oriri ſolitas. Quibus videas, tam Domini quàm Pauli Apoſtoli exemplo & auctoritate, cultum ſacrarū RELIQVIARVM inſtitutum, ac miraculis comprobatum; nec eſſe qui iure calumniam facere poſſit, ſi exemplo eorū qui hoc modo à Chriſto & Apoſtolo ſanabantur, Chriſti, Pauli, ac cæterorum Sanctorum quiſque Fidelium Reliquias petat, vt ex illis hauriat eam gratiā quam illi olim ſunt fide præuia conſequuti. An fortaſsè quæ ſunt diuinitùs conceſſa orariis & ſemicinctiis, eadem negauerimus Pauli oſſibus attributa? vel hæc omnia Paulo priuatim, & non cæteris Sanctis communicata dixerimus? Appello omnium, quotquot fuerunt ab ipſo exordio naſcētis Eccleſiæ, Scriptorum Orthodoxorum ſententiam, ſi quid ab his contrarium vnquam ſcripſerint, ſenſerintve; immò ſi non omnes ſacrarum cultus Reliquiarum fideles fuerint ac conſtantes aſſertores. Quinetiam ſi Ethnicorum teſtimonia quæras; quantumlibet hæc illi ſubſannarent, reperies tamen apud illos, quia de ea re mos Chriſtianorū fuerit: putà cùm Eunapius[u] Sardianus Alexandriæ aſſeruari ait condita capita Martyrum, quos Chriſtiani vt Sanctos colerent, iiſdémque genua ſubmitterent, séque illorum ſepulchris proſternerent, legatóſque precum apud Deum eoſdem habere dicerēt. Denique omnibus Catholicis flagrans ſemper deſiderium inhæſiſſe potiundi quibuſcumque Sanctorum Reliquiis, & iam ſuperiùs demonſtratum eſt, cùm egimus de inſtrumentis Paſſionis ac Sepulturæ Dominicæ, de Vinculis Petri, & Lapidibus necis Stephani; ac plurimis aliis paſſim inferiùs demonſtrabitur exemplis: ſic è cōtrariò oſtendetur, Paganorum ſemper fuiſſe, & ſæpè hæreticorum, eaſdem Sanctorum Reliquias diiicere & profanare. Qui verò primus omniū in Eccleſia Dei, cultum ſacrarum Reliquiarum auſus eſt impugnare, Eunomius, idem & acerrimus extitit diuinitatis Spiritûs ſancti hoſtis; nec alio certè quàm ſatanico ſpiritu afflatus in hanc vtramque veritatē debacchatus eſt: quem perditiſſimus Vigilantius, & inde Claudius Taurinenſis, ac demùm cæteri hæreticorum ſatellites ſunt conſectati; de quibus dicetur ſuis locis. Vnde Gennadius[x]: *Sanctorum corpora, & præcipuè beatorum Martyrum Reliquias, perinde ac Chriſti membra, ſinceriſſimè honoranda, baſilicas eorum nominibus appellatas, velut loca ſancta diuino cultui mancipata, affectu piiſſimo & deuotione fideliſſimâ adeundas credimus. Si quis contra hanc ſententiam venerit, non Chriſtianus, ſed Eunomianus & Vigilantianus creditur.*

t Act 19.
MIRACVLA EX SVDARIIS PAVLI.
t Mat. 6. Luc. 8.
VIS SACRARVM RELIQVIARVM.
u Eunap in Vit Philoſ.
IMPVGNATORES RELIQVIARVM.
x Gennad de Eccleſ. dogm cap. 73.
DE VELIS ADMOTIS RELIQVIIS SANCTORVM

III. Cæterùm ex Chriſti fimbriæ, & Pauli Sudariorum exemplis inhæſit pia fidelibus ac religioſa traditio, vt cùm minùs liceret ipſa Sanctorum ſepulchris cōdita corpora tangere, eiſdem ſepulchris deſuper admonerēt ſudaria quædam aut vela, quæ dicebantur[z] *Sanctuaria*, ſiue *Brandea*[y]: quæ quantā inde virtutem haurirent, locuples eſt teſtis Gregorius[z] Papa, & alii. Nec ſolùm velamina atque panniculos, ſed & veſtimenta languentium ac defunctorum, vel etiam flores, aut alia eiuſmodi iiſdem ſacrarum Reliquiarum loculis admota, virtutem accepiſſe reſtituendi ægris incolumitati, & defunctos ad vitam reuocandi, fideliſſimus eſt teſtis S. Auguſtinus[a]. Immò & ipſum puluerem[b] ac ſitum, quo (vt accidit) Sanctorum ſepulchra aliquando obducerentur, vel etiam circumaſpergerentur; & quod mirabilius eſt, oleum[c] quo ex more in Eccleſia antiquitùs obſeruato[d], lampades circa ſepulchra Martyrum ſolerent incendi; eaſdem virtutes operari conſueuiſſe, fidem integram faciunt ſanctiſſimi & antiquiſſimi Patres. Denique Gregorius[e] Nazianzenus aduerſus Iulianum aſſerit, *ſanctorū Martyrum corpora idem poſſe quod animas, ſiue manibus contrectentur, ſiue honorentur: eorundémque vel ſolùm ſanguinis guttas, atque exigua paſſionis ſigna, idem poſſe quod corpora:* Et rurſùm[f], *fuiſſe adeò frequentem illorum venerationem, vt exiguus puluis, aut reliquiæ veterum oſſium totius ad honorem ſufficerent. & nonnullorum ſolam appellationem Reliquiarum omninò expertem locis certis indicatam fuiſſe pro toto Martyre, quæ tamen eamdem vim obtinuiſſent.* Ad quæ ipſe exclamans, *O rem*, inquit, *prodigioſam! ſalutem affert ſola recordatio.* Cùm igitur eamdem virtutem in exigua parte Reliquiarum Martyris, quæ in toto ſit corpore, ineſſe experimento probatum eſſe, inde euenit vt corpus vnius Martyris in plures interdum partes diuidi ſoleret, recondique in diuerſis altaribus, quæ ſepulchra ſunt Martyrum, vt cōſtat diuinæ auctoritate Scripturæ[g]. Indéque fortaſsè pariter accidit, vt cùm vnius eiuſdémque Martyris diuerſis in locis Reliquiæ conditæ fuerint, & æquè ac ſi integrum corpus vbique horum locorum conditum eſſe, eadem miracula ſint operatæ; vnius eiuſdémque Martyris corpus diuerſis in locis haberi dicatur. Tolerabilis error, cui non hominum impoſtura, ſed exuberans diuina largitas præbuit occaſionem. Qua ratione Baſilius[h] ait, Quadraginta illos Martyres dici eſſe conditos in variis ciuitatibus, quòd ipſarum quælibet partem aliquarum Reliquiarum poſſideret.

ex Ep 61 & 63 Hermiſda.
y Greg. 3 ep 30. Io. diac.
in Vit. Greg. lib 2 c 42. Vide ſi plura cupis, Not. Baron in Roman Mart. die 13 Iunij.
z Greg. & Io. diac. Ibid.
Greg. Tur. de glor. Mart. cap. 28.
a Aug 22. de ciuit. 8.
b Greg Nyſ. orat. in laud. Theodori.
Greg Pap. 3. dial. 17.
Greg. Tur. de miracul. S Martin. lib 2. c. 1. lib. 3. c 22. lib 4. cap. 31. 33 & de glor mart. lib 1. c 62. lib 2. c 24. 33. 45.
c Aug 22. de ciuit 8.
Theodor hiſt. SS. Patr. c. 21. in Iacobo.
Greg. Tur. de mir. S. Mart. lib. 2 c. 1. Ven. Fort in vit. S Mart. lib. 4. & alii.
d De hoc vid inf an. 58 n XXVI. & ſeq.
e Greg Naz. orat in Iul.
f Idem in Cygneis de animâ ſub. miſſ edit. Leuncia
CVR SINT DIVISÆ RELIQVIÆ.
g Apocal 6.
h Baſil. orat. in Quadrag. Mart.

IV. Porrò magnam eſſe à maioribus adhibitam diligentiam, ne quotumlibet qui fidei causâ interfecti viderentur, Reliquiæ vt Martyrum colerentur, ſed illorum tantùm quos probâſſet Eccleſia; expreſſum habetur apud Optatum Mileuitanū, dum agit de Lucilla famoſiſſima fœmina Donatiſtarum patrona, Cæciliano Archidiacono Carthaginienſi reprehenſa, quòd ante Euchariſtiæ ſumptionē *os neſcio cuius hominis mortui ſi martyris, nondum tamen vindicati, libaret.* Qualiter autem imprimis auctoritate Primatis Epiſcopi, ſubtiliſſimâque inquiſitione adhibitâ quibus cultus Martyrum exhibendus eſſet diligentiſſimè tractaretur, etiam perſecutionis ſæuiente procella, habes apud Auguſtinum[i] de Actis Martyrū delatis ad Menſuriū Epiſcopum Carthaginienſem tēporibus Diocletiani. A quo eodem Auguſtino notari ſunt pariter circulitores quidam monachi, qui quæſtus causâ diſtraherent nonnullas Reliquias, quas dicerent eſſe Martyrum. Sed & quàm accuratè eodē tempore prouiderint Epiſcopi Africani, vt nonniſi certis & exploratis Sanctorū Reliquiis Memoriæ conſecrarentur, néve inanibus ſuperſtitionibus &

A MAIORIBVS PROBARI SOLITÆ.
i Aug. Breuiar collat. di. 1. cap. 14
k Id de oper. monach. c. 28.

reuelationibus plebs ignara deciperetur; docet canon Concilij Quinti [l] Carthaginienſis. Quantáque etiam cura fuerit Romanorum Pontificum, ne quid de his, quod inexploratum eſſet, admitteretur; exempla habes de Gregorio [m] Primò reſcribente ad Auguſtinum in Angliam, & de Innocentio [n] Tertio in Concilio Lateranenſi. Quòd ſi aliquando in eumdem cultum aliquis irrepſiſſet error, non ex traditione maiorum, ſed priuato aliquorum inſtinctu; Deus non permiſit illum diù latere, ſed alicui ſancto viro rem aperire non prætermiſit, vt veritate prodita falſitas appareret: quod & de S. Martino Seuerus [o] ſcribit. Sed de traditione ſacrarum Reliquiarum modò hactenùs: de ſingulis enim plurimorum Sanctorum, ſpecialior erit inferiùs ſuis locis tractatio.

l Conc. Carth. V. can. 14.
m Greg. 12. ep. 9.
n Innoc. Ter. in Conc. Later. c. 2.
o Seuer. in Vit. S. Mart. cap. 8.

IESV CHRISTI

AN. 56.

PETRI

AN. 12.

CLAVDII IMP.

AN. 14.

I.

ANNO Chriſti quinquageſimo ſexto, M. Aſinio Marcello & M. Acilio Auiolà Coſſ. cùm Paulus Apoſtolus iam annum ſecundum ageret Epheſi, non tantùm eius prædicatione, ſed noua occaſione ſeptem filiorum Sceuæ Principis Sacerdotum; (qui exorciſtas agere ſoliti, etiam in nomine IESV quem Paulus prædicaret, eiicere dæmonia magno ſuo damno tentauerunt) magna facta eſt acceſſio ad Chriſtianam fidem. Rem geſtam Lucas [a] Euangeliſta deſcribit. Porrò eùm Iudæorum non ignobiles viri, ſed filij Principis ſacerdotum *exorciſtas agerent*; arcanum fuiſſe à maioribus traditum, nec commune omnibus miniſterium dæmones expellendi, facilè poteſt intelligi. Qui verò primus eā artem docuit Hebræos, Salomonem fuiſſe Ioſephus [b] affirmat: agitque [c] inſuper de radice quâdam admirabilem virtutem habente pellendi dæmones. Sed & fuiſſe apud illos in cōfeſſo, per virtutem nominis Tetragrammaton, ſicui illud ſcire ac fari licuiſſet, quemlibet eam facultatem aduerſus dæmones aſſequi poſſe, teſtatur Epiphanius [d], cùm agens de quodam Ioſepho homine Iudæo, qui nec adhuc credens, obſeſſum à dæmone hominem in nomine IESV liberauit, addit cæteros Iudæos inde rumorem ſparſiſſe, Ioſephum apertis gazophylaciis, & inuento nomine Dei ſcripto, eo lecto eiuſmodi ſigna facere. Sic igitur & Sceuæ filij videntes tam à Paulo quàm à cæteris Chriſtianis, in nomine IESV hæc eadem & alia miracula factitari, ipſi quoque ad dæmones expellendos eodem vtendum ſibi nomine vt diuinitùs reuelato exiſtimârunt. Quòd verò iidem (vt ſcribit Lucas) per nomen IESV dæmonibus cum abiuratione præciperent; exiſtimauit Origenes [e], non ex Chriſti Euangelio, ſed potiùs ex ritu Iudaico à Salomone tradito adiurationes eiuſmodi proueniſſe, quibus Chriſtiani etiam vterentur. Verùm hæc cùm ipſe deducat ex eo quod ait, *ſicut Chriſtiano homini ex Euangelij præſcripto non licet omninò iurare, ſic nec etiam quempiam adiurare*; ſicut falſa eſt illa propoſitio, ita etiam quæ inde eſt deducta concluſio.

a Act. 19.
DE EXORCISTIS IVDÆORVM.
b Dſ 8. Ant 2.
c Id. 7. de Bel 25.
d Epiph. hær. 40.
NOMINIS IESV VIRTVS
e Orig tract. 35. in Matt.

II.

Cùm autem inter credentium ſigna illud adnumeretur [f], vt in nomine IESV Fideles dæmonia eiiciant, iure conſueuiſſe Chriſtianos ſic adiurando dæmones pellere, ipsóſque tunc dæmones flagella & verbera ſentientes, ſuam imbecillitatem, Chriſti verò potentiam fateri; antiqui Patres [g] abundè docent. Immò non adiurationibus tantùm, ſed aliquibus maiorum traditione probatis ritibus id fieri conſueuiſſe, iidem oſtendunt. Atque id ipſum legitimè fieri poſſe, Domini noſtri imprimis admonemur exemplo: quippè qui cùm ſolo nutu, ne dicam verbo, ab obſeſſis corporibus propriâ virtute dæmones pellere potuiſſet; aliquando tamen ſigna quædam, quæ vim exorciſmi habere viderentur, adhibenda putauit: vt cùm ſanaturus [h] habentem dæmonium ſurdum & mutum, *miſit digitos ſuos in auriculas eius, & expuens tetigit linguam eius: & ſuſpiciens in cælum, ingemuit, & ait illi Ephphetha, quod eſt adaperire*: qui etiam ad exorciſmum ſpectare ieiunium & orationem, diſcipulis ſuis monſtrauit [i]. At licèt non diſcipulos tantùm, ſed & credentes omnes pellendi dæmones à Domino gratiam conſecutos eſſe, Euangeliſta [k] referat; & exemplo ſæpiùs monſtratum ſit, laïcos homines dæmones eieciſſe (quod & de militibus ſcribit Tertullianus [l]; ſed & parentes exorcizare filios ſolitos dicit [m]:) tamen fuiſſe peculiare munus Ordinis ad hoc opus in Eccleſia inſtituti, antiquorum eſt Patrum [n] & Conciliorum [o] atteſtatione exploratiſſimum. Inſupérque in Concilio Carthaginenſi Quarto [p] ſtatutum eſt, vt ordinandus Exorciſta de manu Epiſcopi ordinantis libellum acciperet in quo ſcripti eſſent EXORCISMI; ne videlicèt aliquid ſuperſtitionis in exorciſmos irreperet.

f Mar. 16.
EXORCISMORVM PROBATVS VSVS.
g Iuſt dial. cum Tryph. Orig. ho. 24. in Ioſue. Tert. ad Scap. c. 2. & Apolog. c. 23. Cypr. ad Demetr. & ad Donat. ep. 1. & de idol. vanit. Minut in Octa. Prudent. in Apoth. cont. Iuda & alii.
h Mar. 7.
i Mar. 9.
k Mar. 16.
l Tert. de cor. mil. c. 11.
m Id. de idolat. cap. 11.
n Ignat. ep. ad Antioch. Tert. de præſcr. cap. 41. Orig. in Ioſ. ho. 24. Cornel. PP. ap. Euſeb. 6 hiſt 35. Hier. in Tit. 3.
o Conc. Rom. ſub Silueſt. c. 3 & 7. Laodic. can. 24. & 26. Carthag. IV. c. 7.
p Conc. Carthag. IV. c. 7.

III.

Quod verò Vlpianus [q] Iuriſconſultus agens de quibuſdam impoſtoribus, qui certis incantationibus & imprecationibus exorcizare ſolerent, & ſic morbos ſanare profiterentur, negat eiuſmodi hominibus de eorum mercede ius eſſe dicendum: ex eo certū eſt, de aliis potiùs quàm de Chriſtianis intellexiſſe, qui nonniſi gratis abſque aliqua conuentione ſtipendij illud officium impendere conſueuiſſent. Verùm quod ait, verbum *Exorcizare* proprium eſſe impoſtorum, videtur ſugillare voluiſſe Chriſtianos, quorum erat infenſiſſimus hoſtis. Gentiles enim contumeliæ causâ Chriſtianos nominare conſueuiſſe *Impoſtores* & *Græcos*, teſtis eſt Hieronymus [r]. Sed & ipſe Chriſtus Dominus à Iudæis eſt nominatus *Impoſtor*: nam quod apud Matthæum [ſ] legitur *Seductor*, *Impoſtorem* eſſe legendū alij [ſſ] tradiderunt. Cur autem Ethnici Chriſtianos appellarent *Græcos*, Tertullianus eam affert cauſam, quòd qui Chriſtianam conſiterentur religionem, abiectâ togâ pallium, quod erat philoſophorum indumentum, ſuperueſtiebant. Sed de eiuſmodi vſu pallij, dicetur aliâs. Multùm verò confert ad dictum Vlpiani reſponſum intelligendum, quod Iuſtinus in oratione ad Gentiles oſtendit, non Chriſtianos tantùm, verùm & incantatores ac circulatores exorcizare conſueuiſſe; ſed Chriſtianos cæteris omnibus in eâ re perficiendâ virtute præſtitiſſe. Quinimmò

q l. 1. D. de var. & extraord. cog.
CHRISTIANI GENTILIBVS DICTI IMPOSTORES.
r Hier ep. 10. ad Fur. ep. 25. ad Marcell.
ſ Matth. 27.
ſſ Buda in Pand. l. 4. D. de adil. edict.

&

t Tertull. de præſcr. c. 41.

& ipſas quoque mulieres hæreticas eò procaciæ perueniſſe, vt auderent exorciſmos agere, idem Tertullianus t affirmat.

IV. EXORCISMI ANTE BAPTISMVM.

u Cypr ep. 76. ad Mag. x Opt. lib 4. cont. Parm. y Ambr. 1. de Sacram 5. z Aug de pec. orig lib. 2 c. 4 & alibi. a Cyrill. catech. 2. b Greg Naz. orat de bapt c Baſil ad Amphil. d Chryſ ho de Adam. & Eua. e Gennad de eccleſ dogm. cap 30. f Dionyſ de eccl. hier. cap 3. g Cypr. ep. 76. h Hie ep. 15 ad Paul. i Aug cont. Pelag. k Greg. in dialog. l Chryſ. de prouid. Dei.

Cæterùm Chriſtianæ religionis Exorciſtarum munus erat, non tantùm eos qui patenter, ſed & qui latenter à dæmonibus arriperentur, exorcizare. Quòd enim omnes homines cùm naturâ naſcantur filij iræ, donec Chriſti baptiſmate in nouam tranſeant creaturam, dæmonis detineantur imperio; idcircò antiquus Eccleſiæ vſus fuit, vt omnes ante baptiſmum expurgarentur Exorciſmis; de quibus agunt Cyprianus u, Optatus x, Ambroſius y, Auguſtinus z, Cyrillus a Ieroſolymitanus, Gregorius b Nazianzenus, Baſilius c, Chryſoſtomus d, ac ceteri omnes, & præſertim qui ſcripſerunt de diuinis Officijs, eamdémque conſuetudinem vbique ab Eccleſiâ ſeruari ſolitam, Gennadius e ſcribit. Denique illud non prætermittimus, non Gentiles tantùm vexari à dæmonibus conſueniſſe; ſed & Chriſtianos, cùm præſertim poſt baptiſmum in peccatum aliquod capitale incidiſſent; vt Dionyſius f & Cyprianus g teſtantur, ſuntque innumera eâ de re exempla apud alios auctores, quorum à nobis plurima ſuis locis inferiùs referentur. Cùm alioqui & interdùm diuino permiſſu & occulto iudicio accidere, vt innocentes pueri ac puellæ arripiantur à dæmone, Hieronymus h, Auguſtinus i, & Gregorius k tradant. Quin & aliquandu pios ac iuſtos viros; inſcrutabili Dei prouidentiâ dæmonibus cruciandos permitti; pluribus monſtrat Ioannes Chryſoſtomus l. Sed de Exorciſmi traditione hactenùs: iam reliqua proſequamur.

V. m Act. 9. DE CONFESSIONE PECCATORVM. n Luc. 3.

Non Iudæos tantùm, aut Gentiles, noui caſùs filiorum Sceuæ timore perculſos; nomen Domini IESV præconijs extuliſſe; ſed & Chriſtianos ipſos magnam inde vtilitatem conſecutos, Lucas m docet, dum ait *multos credentium confeſſos eſſe, & annuntiaſſe actus ſuos*. Porrò diuerſam planè hanc fuiſſe PECCATORVM CONFESSIONEM ab illâ quam ad Ioannis baptiſmum venientes agere conſueuerant n, certum eſt: nam illa præcedebat baptiſmum, hæc autem erat eorum qui credidiſſent ac baptizati eſſent. Cuius quidem non ſolùm iam olim Dominus in Eccleſia Chriſtianâ fundamenta fecerat, cùm Apoſtolis o dimittendi peccata tradidit poteſtatem, ſed & eadem ab ipſo rerum omnium principio, cùm ab Adam eſt à Deo confeſſio requiſita, videtur quodammodò imperata; extántque eiuſdem poſtea à populo Iudaico exactæ in diuinis Scripturis innumera impreſſa veſtigia. Verùm his omiſſis, vt ex inſtituto de vſu Eccleſiæ Chriſtianæ agamus; huic probandæ rei, etſi nulla alia ſuppeterent teſtimonia; ipſa neceſſitas eam agnoſcere compelleret. Cùm enim non ſit homo, qui non peccet, & tradita ſit à Chriſto hominibus poteſtas dimittendi peccata; qui vult ſibi quæ commiſit dimitti, neceſſe eſt vt ea aperiat poteſtatem habentibus abſoluendi. Et quoniam non ſoluendi tantùm, ſed & retinendi ſacerdotes facultatem ſunt conſecuti; ea vt vtantur, & intelligant quæ relaxare, quæue debeant retinere, ſingula ſingulorum opus eſt peccata audiant.

o Ioan. 20.

NECESSITAS EIVS. Ep vide ſup. an 34 num LVII.

VI.

Hunc verò fuiſſe perpetuum Eccleſiæ vſum, non deſunt plurima Patrum antiquiſſimorum teſtimonia quæ id probent; putà Dionyſij ad Demophilum ſcribentis, eumdémque reprehendentis quòd contra diſciplinæ ordinem, procidentem ſacerdotem repuliſſet qui venerat ad peccatorũ remedia quærenda: & Irenei p agentis de feminis Rhodanenſibus, quæ lapſæ in hæreſin, ad Eccleſiam redeuntes exomologeſin facerent. Qui idem Ireneus de Cerdone hæreſiarcha tradit q, ſæpè exomologeſin feciſſe, ſed iterùm ſua praua dogmata docuiſſe. Feciſſe quoque exomologeſin Romæ coram Zephyrino Pontifice Natalium hæreticum, Euſebius r ex antiquioribus ſcriptoribus recitat: facturúmque eamdem Marcionem niſi morte præuentus fuiſſet, Tertullianus ſ aſſerit. Porrò nihil aliud eſſe *Exomologeſin facere*, quàm ſua confiteri peccata, monſtratur tum eiuſdem vi vocis (nam ἐξ idem eſt quod *foras*, & ὁμολογῶ, quod *Confeſſio*) tum etiam ex antiquo eiuſdem ſignificationis vſu recepto: quando quidem non Græci tantùm; ſed & Latinorum plerique, vt Tertullianus, Cyprianus, & alij, Exomologeſin pro Confeſſione peccatorum vſurpare conſueuerunt; ſicut & eâdem ſignificatione eamdem vocem hîc Lucas vſurpauit. Secundùm quam Tertullianus t, *Exomologeſis* (inquit) *eſt petitio veniæ, quia qui petit veniam, delictum confitetur*. Idémque alibi u non ſolùm ipſam peccatorum *Confeſſionem*, ſed etiam *Satisfactionem* & *Pœnitentiam* quæ Confeſſionem ſequitur, nominat *Exomologeſin*; agens prætereà & de pœnitentia illa quæ præcedere ſolet confeſſionem delictorum, quam *Contritionem* vſitatiori vocabulo appellare conſueuimus. Porrò hæc omnia apud Cyprianum x planiora repetiuntur; dum docet lapſos non eſſe in Eccleſiam recipiendos, niſi facta apud ſacerdotes exomologeſi & cõfeſſione delictorum, eóſque hortatur confiteri delicta ſua *dum admiſſi confeſſio eorum poteſt, dum ſatisfactio & remiſſio facta per ſacerdotes apud Dominum grata eſt*. Et ab antiquis temporibus in eamdem ſententiam conſpiraſſe Romanam Eccleſiam, Clerus y Romanus Sede vacante ad eumdem Cyprianum ſcribens egregiè profeſſus eſt: cùm & pauló antè præceſſiſſet Fabiani Papæ recens exemplum, quem non priùs Philippo Imperatori communionem Eccleſiaſticam impartiri voluiſſe, quàm confeſſus fuiſſet peccata ſua, & inter pœnitentes ſe collocaſſet, Euſebius z tradit.

p Iren lib. 1. c. 9.

q Id lib. 3. cap. 4.

r Euſeb 5. hiſt. 27. ſ Tert. de præſcript.

QVÆ SIT EXOMOLOGESIS. t Tert. de orat c 6. u Id. de pœnit c. 8. 9. x Cypr de lapſ. & ep. 10. 11. 15. 52. 54. 61. y Ap. Cypr. ep. 31. z Euſeb. lib. 6. c. 27.

VII. CONFESSIO SECRETA IN VSV MAIORVM. a Tert. de bapt. c. 10. & ibi Pamel. b Orig. hom. 2 in Pſal. 38. c Min. in Octa. d Baſil. reg. breuior & de ver. virg. & ep. can ad Amphiloch. c. 73. e Greg Nyſ ho 3. in Eccl f Anaſt. Syn. orat de ſacr. Syn. g Anaſt. Nic q. 6 in Scrip h Nic. Chart ep ad Theod i Pac ep 1 ad Symphron. & in paræn. de pœnit. k Ambr. de pœnit c. 2 & 9. & lib. 3 de Sp. S. c. 19 l Hier in Eccl. 10 & in Matt. 16 m Aug. hom 49. 50. ſerm 5 de verb Dom c. 2. & ſerm 66 de temp & tract 49. in Ioan. n Cæleſtin P. diſt 30. 1 c non debis. & 10. 1. Concil.

Ne verò hæc cuncta de publica tantùmmodò peccatorum confeſſione dicta exiſtimes, (cùm alioqui haud ſit dubium, publicorum delictorum publicam fieri ſolitam fuiſſe exomologeſin:) habes inſuper de Confeſſione ſecreta apud Tertullianum a & Origenem b (vt recentiores taceam) apertiſſima teſtimonia. Sed & vnde, quæſo, calumnia illa à Gentilibus in Chriſtianos conflata, cum dicerent (vt tradit Minutius c Felix) ipſos adorare ſolitos virilia ſacerdotum, niſi quòd illi ad eorum genua procumbentes ſuáque peccata confitentes; ſubmiſsè veniam deprecarentur? Denique de confeſſione peccatorum, ſacerdotibus facienda quamplurima alia ſuppetunt SS. Patrum teſtimonia, vt Baſilij d, Gregorij e Nyſſeni, vtriuſque Anaſtaſij Sinaitæ f & Niceni g, Nicephori h Chartophylacis, Paciani i, Ambroſij k, Hieronymi l, Auguſtini m, Cæleſtini n Papæ qui eodem fuit tempore, ac denique omnium qui pòſt vixere Catholicorum tam Græcorum

quàm Latinorum rerum Eccleſiaſticarum tractatorum. Ex quibus omnibus ſatis exploratum habetur in Eccleſia Catholica ab ipſis Apoſtolorum temporibus peccatorum confeſſionem coram ſacerdotibus, ſiue priuatim de priuatis, ſiue publicè de publicis, nunquam eſſe intermiſſam.

VIII. SOCRATIS ET SOZOM. ASSERTIO DE PRESBYTERIS POENITENTIARIIS.

Sed quoniam de his eſt quædam difficultas apud Socratem & Sozomenum hiſtoricos Græcos, ex qua hæretici occaſionem captant Catholicam veritatem impugnandi, eam hîc explicare non prætermittimus. Et quidem temporibus Decianæ perſecutionis fuiſſe in Eccleſiis *Preſbyteros Pœnitentiarios*, qui confeſſionem peccatorum particulatim & ſecretè audirent, iidem auctores [o] expreſsè teſtantur: licèt perperam habeat lectio Sozomeni apud Caſſiodorum [p], Antiquis Pontificibus viſum eſſe, vt velut in theatro ſub teſtimonio Eccleſiaſtici populi delicta panderentur. Nam ſi hoc verum eſſet, quid opus erat (vt ſubdit) ad hoc deligi preſbyterum ſecreta ſeruantem? Denique ipſe Sozomenus apertè dicit, quòd odioſum eſſet coram multitudine delicta pandere, huic operi præfectum fuiſſe ſacerdotem ſecretorum tenacem. Quod verò id temporibus Decij inſtitutum Socrates ait; dicendum eſt potiùs, tunc excreſcente lapſorũ numero, Pœnitentiariorum preſbyterorum etiam numerum eſſe auctum quàm officium recenter inſtitutum; quandoquidem (vt vidimus) longè ante Decij tempora frequens fuit vſus exomologeſis in Eccleſia. Quapropter conſultiùs Sozomenus, nullum certum definiens tempus, ab ipſo inde exordio obſeruatum id fuiſſe tradit. Sed & quod ad numerum ſpectat, non vnum, ſed plures preſbyteros Pœnitentiarios in vna Eccleſia, ad ſuſcipiendos pœnitentes & peccatorum confeſſionem audiendam fuiſſe præfectos, demonſtrat Dionyſij [q] Alexandrini epiſtola ad Fabium Antiochenum, dum Serapionem lapſum in extremis laborantem, dixiſſe ait nepoti ſuo *Aliquem ex preſbyteris aduoca ad me.*

o Socr. lib. 5. cap. 19. Sozom. lib. 17. cap. 16.
p Trip. lib. 9. cap. 35.
q Ap. Euſeb. 6. hiſt. 29.

IX. DE NECTARII FACTO CONTROVERSIA.

In cæteris verò quæ ſcribunt iidem Socrates & Sozomenus, de preſbytero pœnitentiario, adeóque ipsâ exomologeſis & pœnitentię conſuetudine prorſùs abrogatâ tempore Theodoſij Imperatoris à Nectario Epiſcopo Conſtantinopolitano, occaſione oborti ſcandali quod recenſent; déque liberâ poteſtate omnibus tunc ab eodem Nectario datâ, vt quiuis ſuæ conſcientiæ arbitrio abſque aliquâ exomologeſi ad percipiendam Euchariſtiam accederet; ac quod eſt omnium maximum, quod aiunt illum Nectarij canonem ab omnibus ferè aliarum Eccleſiarum Orthodoxis Præſulibus fuiſſe imitatione comprobatum: In his, inquam, tanta iis auctoribus eſt fides habẽda, quanta cæteris hæreticis de ſuis dogmatibus tractantibus; quippe eos Nouatianos, ſectâ, ac proinde pœnitentiæ hoſtes cùm fuiſſe omnibus ſit notum, (vt etiã ſuis locis demõſtrabitur) quàm verè hæc ſcripſerint aduerſùs pœnitentiam in Eccleſia adminiſtrari ſolitam, quemlibet puto poſſe facilè indicare. Ceterùm ſi velimus ea vera fuiſſe, etiam omninò affirmandum erit, ipſum Nectarium, hominem rerum Eccleſiaſticarum prorſùs ignarũ, à Nouatianis fuiſſe deceptum; quippe quem eiſdem vti familiariſſimè, eoſdémque in rebus etiam quæ ſpectarent ad fidem aliquando conſulere, & illorum opem aduerſus alios hæreticos implorare conſueuiſſe; iiſdem ipſis auctoribus inferiùs ſuo loco & tempore viſuri ſumus.

X.

Alias verò Eccleſias Nectarij exemplum eſſe ſecutas, apertiſſimum eſſe mendacium, certis argumentis detegitur. Nam qui eodem Theodoſij tempore cum Nectario vixit Gregorius Nyſſenus, inter omnes Orientales Epiſcopos inſigni eruditione ornatiſſimus, egregiâ illa ad Letoium Mitylenes Epiſcopum epiſtolâ, quæ à Græcis [r] inter Canonicas eſt recenſita, nonnullos canones, quos Pœnitentiales appellare conſueuimus, inſtituit; vt confitentium peccatorum examinato pondere, ex eorum præſcripto illis pœnitentia iniungeretur. Et qui ipſi Nectario proximè in Epiſcopatu ſucceſſit S. Ioannes Chryſoſtomus, multus eſt in admonendis [ſ] ſacerdotibus, ne quemquam permittant ad menſam Domini accedere, quem aliquâ improbitate aut ſordibus teneri ſenſerint: idémque ſæpè demonſtrat [t] fuiſſe ſuis temporibus in Eccleſia & pœnitentes, & preſbyteros qui eis abſolutionem criminum impertirent; ac peccatorum cõfeſſionem [u] præcedere conſueuiſſe Euchariſtiæ ſumptionem. Quibus ſic ſe habentibus, ſi quando (quod & ſæpiùs eſt inuenire) idem Chryſoſtomus hortatur vt Deo confiterentur peccata, non hominibus, nec velut in theatro panderent ea; non à ſecreta certè, ſed à publicâ absterruit propalatione, quam, licèt occultorum alioqui peccatorum, ſacerdotes interdum pœnitentibus iniũgere, ſiue ad ceterorum ædificationem, ſiue ad propriam emendationem conſueuerant; cuius occaſione ſcandalum illum obortum fuerat in eadem Eccleſia Conſtantinopolitanâ. Quòd enim recentius eſſet exemplum, eâ ex cauſa ſæpiùs id ipſum fuit inculcãdum: ſiquidem ſecretè confiteri, idem æſtimabatur quod Deo tantùm peccata detegere; ſicut econtrà palàm confiteri eadem erat hominibus potiùs quàm Deo propalare. Quemadmodùm & poſt aliquod tempus S. Leo [x] Papa, grauibus rationibus demonſtrans ſufficere reatus conſcientiam ſolis ſacerdotibus indicari confeſſione ſecretâ publicam illam alicubi adhuc vſu retentam, quâ ex ſcripto ſingula peccatorum genera publicè recitabantur, ampliùs eſſe exercendam prohibuit: quam quidem dum *contra Apoſtolicam Regulam præſumi* ait, planè inſinuat ex Apoſtolica traditione probatam haberi ſecretam, quam ſolam retinendam eſſe iuſſit.

r Ap. Theod. Balſ. in addit.
ſ Chryſ. ho. 83. in Matth. & hom. 60. ad pop. Antioch.
t Chryſ. hom. 61. ad pop. Antioch. ho. 33 in Matt. lib. 3. de Sacerd. & alibi.
u Id. ho. 10 in Matt.

PVBLICA CONFESSIO SVBLATA.

x Leo ep. 80. ad Epiſc. Cap. c. 2. De quâ Bar. hoc an. & Tom. VI. an. 419. inf.

XI.

Ac certè nequaquam ſecretam (quæ ſui natura eſſe ſolet ſilentij tenaciſſima) ſed publicam fuiſſe eam quam mulier illa tempore Nectarij feciſſe dicitur, vel ex eo ſatis apparet quòd non, à preſbytero propalatum fuiſſe illius peccatum ſed ab eâdem ipsâ tantummodò feminâ, Socrates & Sozomenus teſtantur: quòd tamẽ id procuLdubio factum fuerit eodem ſacerdote ſuadente, eius rei causâ ille meritò eſt à Nectario officio depoſitus, ipsáque theatralis occultorum peccatorum confeſſio ob ſcandalum inde exortũ abrogata. Quo facto Nouatiani (vt mos eſt hæreticorum, quamcumque licèt leuem, vt ſinceris dogmatibus detrahant, arripere occaſionem) non tantùm preſbyterum illum pœnitentiariũ in ordinem redactum, ſed & pœnitentiam ipſam vnà cum eo fuiſſe proſcriptã, calũniosè admodùm cõclamàrunt: cùm tamen non modò non ſecreta confeſſio à Nectario, ſed nec

publica illa fuerit abrogata, quæ ex publico ac omnibus manifeſto peccato prouenit; quę & hactenùs in Eccleſia perſeuerat. Habes verò eius exemplum egregiè expreſſum à S. Hieronymo[y], de Fabiola vidua publicè Romæ exomologeſin facientę; quam (vt Ambroſius[z] & Auguſtinus[a] ſcribunt) ſemel factam haud facilè iterari licebat: ſicut de eadem intelligit Chryſoſtomus[b], dum poſt ſemel impartitam reconciliationem, eam iterùm tribui non debere ſtatuit. Fuit in vſu, ſed inter monachos, publica quædam Confeſſio, quæ collecta Synaxi fieri conſueuit; de qua inter alios Baſilius[c]. At hæc ſatis de facto Nectarij, déque traditione Exomologeſis ſiue Confeſſionis: iam cętera proſequamur.

y Hier. ep. 30
z Amb. l. 2. de pœnit. 10.
a Aug. ep. 53. 54. ad Maced.
b Chryſ. hom. 2. in epiſt. ad Epheſ.
c Baſil. de inſt. monach.

Tres Pœnitentiæ modi.

[Card. Perron. in Reſp. ad Reg. Mag. Brit. lib. 2. cap. 3. ſic notum ſuperioris quæſtionis ſoluit, vt & confeſſionis publicæ, priuatæque ſacramentalis recta ſeruetur, & Socrati ac Sozomeno ſuæ narrationis fides cõſtet, dum antiquorum Patrum auctoritate demonſtrat fuiſſe olim in Eccleſia tria pœnitentiarum genera; vnam publicam publicorum peccatorum, alteram ſecretam occultorum (de quibus hic abunde Baronius:) tertiam publicam item occultorum peccatorum; cum videlicet presbyter pœnitentiarius audita ſecretò confeſſione pœnitentis, è peccatis eius diiudicabat, quæ publicè ad Eccleſiæ ædificationem, & pœnitentis profectum, abſque vllo ſcandalo, & aliorum famæ læſione propalanda eſſent, quæque ei publicæ pœnæ imponendæ: & quando demum iis plene ac rite adimpletis, foret pœnitens in ſacrorum myſteriorum participationem & in priſtinam cæterorum Fidelium communionem, à quibus interim ſegregabatur, admittendus: hancque vel plurium non niſi ſemel in vita, quod eo in plures annos protraheretur, concedi petentibus conſueuiſſe, diſſéque veluti alterum baptiſmum, vt vocat Tertullianus lib. de pœnit. cap. 9. *pœnitentiam ſecundam & vnam* & cap. 12. *ſecunda ſubſidia poſt prima illa intinctionis Dominica monumenta*, Hieronymus ep. 8. ad Demetriadem *ſecundam poſt naufragium tabulam*: ac denique Ambroſius lib. 2. de pœn. cap. 10. *Sicut vnum baptiſma, ita vna pœnitentia, quæ tamen publicè agitur*. De hoc igitur tertio pœnitentiæ genere, deq. presbytero pœnitentiario, in ſingulis Eccleſiis, occaſione Nouatianorum ſacramentalem pœnitentiam impugnantium, eius rei ſecreto præpoſito, intelligi debere hiſtoriam Nectarij: qui ob publicum ſcandalum propalati à fœmina pœnitente, ſponte, & inconſulto presbytero pœnitentiario, illati ſibi dum adhuc pœnitentiam ſuſceptam proſequeretur, ſtupri à quodam diacono; abrogauit tam eiuſmodi presbyteri pœnitentiarij officium, quàm ipſam publicam occultorum peccatorum confeſſionem; liberùmque reliquit iis qui poſt ſecretam peccatorum ſuorum confeſſionem, pœnitentiam publicam agere vellent, vt pro ſua quiſque conſcientiâ ad myſteria participanda accederet, nec ampliùs eſſet neceſſe peccata pro quibus pœnitentiam ageret propalare, vel teſtimonium aliquod peractæ ſuſceptæ pœnitentiæ exquirere.]

XII.
d Act. 19.
Libri magiæ ſuccenſi, damnati.

Cùm igitur nouo caſu irruentis dæmonis in Scenæ filios, Chriſtiani etiam timore perculſi ad Paulum veniſſent confitẽtes peccata ſua; pœnitentiâ etiam ſatisfacere ſtuduerunt, dum (vt ait Lucas[d]) multi ex iis qui fuerant curioſa ſectati, contulerunt libros, & combuſſerũt coram omnibus; & computatis pretiis illorum, inuenerũt pecuniam denariorum quinquaginta millium. Fuiſſe hos magiæ libros, æquè omnes[e] conſentiunt, cùm quidem peſſimæ arti addictiſſimos extitiſſe Epheſios teſtetur Hieronymus[f]; nec vllibi magis quàm Epheſi Apollonium Tyaneum, qui eodem hoc tempore vixit, magiæ ſuæ merces exercuiſſe, Philoſtratus docet in eius Vita. Antiquam autè vim tetrorum fuiſſe vt eiuſmodi libri igni traderentur, conſtat ex Iuriſconſultorum Pauli[g] & Vlpiani[h] reſponſis: ſæpèque datum[i] ſtrimus negotium Magiſtratibus de iis diligenter inquirendis, vt in eos habentes animaduerterent. Ac pariter Athenis improbatæ lectionis libros igni tradi ſolitos, declarat exemplum[k] de cõbuſtis Protagoræ voluminibus. Hoc verò Epheſiorum Chriſtianorum exemplo, in Eccleſia iidem obſeruatũ eſt, vt non tantùm magiæ[l] libri, ſed & cæteri omnes qui ab Hæreticis[m] aduerſus Catholicam fidẽ ſcripti fuerint, igne conſumantur. Nec minùs execranda viſa eſt Chriſtianis illa per Aſtrorum aſpectũ ſolita fieri diuinatio, quæ ex *Iudiciaria*, quam vocat *aſtrologia* manare conſueuit. Quamobrem Aquila Ponticus eruditione interpretandi celeberrimus, ab Eccleſiâ eſt eiectus, quòd (vt ſcribit Epiphanius[n]) geniturarũ inſpectionibus & natiuitatum horoſcopis vacaret. Et apud ipſos Gentiles Auguſti temporibus (vt Dio[o] tradit) Aſtrologi, ſicut & præſtigiatores, Vrbe ſunt pulſi: ac de Mathematicis Italiâ pellendis Senatuſconſultum factum ante biennium, ex Tacito[p] vidimus.

e Chryſ. Bed. Oecumen. in Act.
f Hier. præf. ep. ad Epheſ.
g Paul. ... lib. 5. tit. 23. ad leg. Cornel. de ſic. & veneſ.
h Vlp. 4. 5. ...
i ... famil. erciſc.
i Liuius l. 29.
k Cic. lib. 1. de nat. deor.
Libri hæreticorum combvrendi.
l Aug. in pſ. 61. in fi.
m l. vlt. C. Th. de hær. & alibi.
Astrologia ivdiciaria damnata.
n Epiph. de pond.
o Dio lib. 49.
p Tac. Annal. lib. 12.

XIII.
Clavdivs Imp. moritvr.
q Senec. lud. de obit. Claud. Tac. lib. 12. Suet. in Claud. c. 45. Dio lib. 60.
Nero imperat.

Hoc eodem anno, iiſdémque Coſſ.[q] tertio Idus Octobris mortuus eſt *Claudius* Imperator, annum ætatis agens ſexageſimum quartum, Imperij verò decimum tertium ſuprà menſes octo & dies viginti: veneno ſublatus Agrippinæ dolo, quam ipſe Germanici fratris ſui filiam vxorem acceperat. Poſt cuius obitum, *Dominus* Nero *Claudius* eiuſdem Agrippinæ ex priori marito Cn. Domitio Ænobarbo filius, ab eodem Claudio adoptatus in familiam Claudiam, in Imperium ſucceſſit, annum attingens ætatis decimumoctauum; licet adhuc in viuis eſſet *Britannicus* Cæſar, eodem Claudio Imp. & Meſſalina natus; quem Nero paulò pòſt veneno ſuſtulit[r]. Cùm tamen ſic moribus Nero compoſitus eſſet, viſus Senecâ præceptore, vt primis Imperij ſui annis multa manſuetudinis & beneficentiæ teſtimonia ediderit. Cuius quidem eâ de re egregiam vocem celebrat idem Seneca[ſ], *Vellem neſcire literas*, cùm à Burro Præfecto vrgeretur ſubſcribere ſupplicio quorumdam latronum. Viſúſque eſt etiam in Iudæos propenſior, quandoquidem ipſorum Regem Agrippam mox donauit[t] quatuor ciuitatibus in Abilina & Galilæa; reliquam Iudæam Felici, qui à Claudio eam adminiſtrandam acceperat, curandam tradens. Cùm verò eſſet pariter vnà cum Claudio extinctum illud edictum, aduerſus Iudæos ne in Vrbe agerent promulgatum; data eſt etiam Chriſtianis qui ex Iudæis crediderant in Vrbem redeundi facultas.

r Tac. Annal. lib. 13.
Eivs optima principia.
ſ Sen. lib. 2. de clement.
t Ioſ. 20. Ant. 5. & 2. de Bell. 12.

IESV CHRISTI
Án. 57.

PETRI
An. 13.

Neronis Imp.
An. 1.

I.
a Tac. li. 13.
Ivdæi Romam redevnt.

Anno Chriſti quinquageſſimo ſeptimo, Claudio[a] Nerone Auguſt. & L. Antiſtio Coſſ. cùm (vt diximus) morte Claudij Imp. Iudæis adeundi Romam poteſtas facta eſſet, Paulus Apoſtolus tertium iam annũ Epheſi agens, conſilium iniit, tranſitâ Macedonia & Achaiâ, Ieroſolymam ire, ac inde Romam ſe conferre. Quapropter præmittens in Macedoniam &

Achaiam Timotheum & Eraſtum, & ipſe adhuc remanſit ad tempus Epheſi. Tradit hæc Lucas [b]. Quibus ſimilia cùm ipſemet ſcribat Paulus in Epistola prima *ad Corinthios* [c] ſatis inde perſpicuum redditur, eum illam ſcripſiſſe cùm adhuc Epheſi moraretur, ſed iam de profectione cogitaret. Occaſionem autem eius ſcribendæ hanc in principio [d] declarat, quòd cùm ipſe Corintho Epheſum veniens ibi moraretur, & interim Apollo Corinthum profectus illic Euangelium prædicaſſet; licèt & iſte eamdem cum Paulo fidem annuntiâſſet, tamen accidiſſet vt quòd vanâ quâdam iactantia quiſque Corinthiorum ſuum præceptorem, cui magis adhærebat extolleret, & alij ſe Pauli, alij Apollo, alij verò Cephæ, vel Chriſti eſſe gloriarentur; non parua inter eos oborta eſſet contentio.

b *Act. 9.* c *1. Cor. 4. & 16.* De Epistola I. ad Cor. d *1. Cor. 1.*

II. Quomodo Cephæ se esse dicerent Corinthii.

Quod autem etiam Cephæ (nempè Petri) aut Chriſti ſe eſſe dicerent, non ſic accipiendum eſt, vt Petrus aut Chriſtus Corinthi prædicaſſent; ſed potiùs quòd qui illam contentionem & ſciſſuram Eccleſiæ declinare cuperēt, rem ad ſuum principium reducentes, (quòd ſic falli non poſſent) dicerent alij ſe eſſe Primi omnium poſt Chriſtum Paſtoris & Eccleſiæ Capitis Petri diſcipulos, alij verò auctoris omnium Chriſti. Nam & ideò ipſe Paulus inferiùs [e], cùm de miniſterio & officio agit prædicationis, nullam de Cepha habet mentionem, nec de Chriſto, ſed de ſe tantùm & Apollo, quorum cauſa oborta fuerat cōtentio; neque alium præter ſe & Apollo prædicaſſe catenus Euangelium Corinthiis, ſatis declarat, dum ait ſe plantaſſe, Apollo rigaſſe, Deum autem incrementum dediſſe: quamuis non negemus veniſſe poſt hæc ipſum etiam Petrum Corinthum, atque eoſdem ad pietatem inſtituiſſe; cùm Dionyſius [f] Corinthiorum Epiſcopus manifeſtè tradat, eam Eccleſiam fuiſſe ab vtroque Apoſtolo ſtabilitam.

e *1. Cor. 3.* f *Ap. Euseb. 2. hist. 24.*

III.

Cur autem inter diſcipulos Pauli & Apollo ea contentio fuerit concitata, facile eſt coniectare id accidiſſe quòd cùm Apollo (vt ait Lucas [g]) vir eloquens eſſet, & potens in Scripturis, feruentique ſpiritu; in eo genere nonnulli eum præferrēt Paulo, qui vt ipſemet eadem Epiſtola teſtatur [h]) veniſſet ad ipſos non in ſublimitate ſermonis aut ſapiētiæ, ſed in infirmitate & timore: ſicut & in ſecunda ad eoſdem ſcripta profitetur [i] ſe fuiſſe imperitum ſermone, licèt non ſcientia. Quod cùm Auguſtinus [k] Paulum quaſi concedendo obtrectatoribus, non tamquam verè ita eſſe confitendo, dixiſſe exiſtimauerit: Hieronymus [l] contrà putauit nequaquàm de humilitate, ſed de conſcientiæ veritate dixiſſe: quippe qui licèt vernacula lingua, hoc eſt Hebræa, eſſet diſertiſſimus, Græca tamen frequentes ſolœciſmos faceret, nec facilè hyperbata reddere poſſet: cùm alioqui idē Hieronymus eum alibi [m] appellet flumen eloquentiæ Chriſtianæ, ob maximam ipſius ſermonis energiam. Et quod ad hyperbata ſpectat; Irenæus [n] ſcribit Paulum iis frequenter vſum eſſe ob velocitatem ſermonum ſuorum, & impetum qui in eo ſpiritûs eſſet. Quod autem ſpectat ad eius ſcopum in hac priori ad Corinthios Epiſtola; haud quidem ipſe prætendit, vt qui ſe profiterentur Apollo vel Petri eſſe diſcipulos, eos ab illis auerteret, ac ſibi petulanter adſcriberet; ſed potiùs id curauit, vt diſſenſione ac diuiſione omni reiecta, omnes (vt pateat) in vnum Chriſtum Dominum vniret totus in eo exiſtens, ne occaſione hominum quorumcumque euacuaretur (quod ait) Crux Chriſti & ab hominibus potiùs quàm à Chriſto denominari Corinthij deligerent; quod fuit ſemper proprium hæreticorum: ſicut & hunc locum Ambroſius [o], Auguſtinus [p], & alij interpretati ſunt.

g *Act. 5. 18.* h *1. Cor. 2.* Paulus in prædicatione et scriptione qualis. i *2. Cor. 12.* k *Aug. 4. de doctr. Chr. 7.* l *Hier. in Eph. 3. & ep. 151 ad Alg. q. 10.* m *Hier. ep. 16. & 50 ad Pammach.* n *Iren. lib. 3. cap. 7.* Studium Pauli erga Corinthios. o *Amb. praf. ep. 1. ad Cor. & in c. 1.* p *Aug. de vnit. bapt.*

IV. Incestuosus Corinthius excommunicatur.

Sed quoniam diuiſa ſemel Eccleſia ſchiſmate, ſimul omnia confunduntur, ipſaque morum diſciplina negligitur, multa inſuper, & quidem enormia in Eccleſia Corinthiorum acciderant, quæ Paulus eadem Epiſtola valdè laborauit vt emendaret. Ac primò quoniam inter alia portentoſum quoddam facinus ab vno illorum (non quidem ex vulgo, ſed vt exiſtimarūt Chryſoſtomus [r] & Theodoretus [ſ], ab aliquo eorum qui ceteros ſapientia antecellere viderentur, quique factioſè Eccleſiam diuiſiſſent) fuerat perpetratum, vt videlicèt inceſtuosè haberet vxorem patris ſui: in eum Paulus ſententiam pronuntians, *tradidit eum Satanæ, in interitū carnis, quò ſpiritus ſaluus eſſet in Die Domini noſtri* Iesv *Christi*. Quam quidem pœnam, non modò vt inceſtuoſus ille à dæmone obſeſſus miſerabiliter cruciaretur, eſſe intelligendam, ſed etiam vt à communicatione Fidelium haberetur abſciſſus, Patres [t] omnes conſentiunt: nam & tollendum eum de medio ceterorum anteà dixerat; eoſdémque continuò repetita prohibitione monuit ab illo penitùs ſeiungi, nec ſe vllo modo ei commiſcere. Ceterùm eodem pariter Excommunicandi modo per traditionem ſatanæ, vſus & alibi [u] reperitur Paulus aduersùs Alexandrum & Hymenæum qui à fide exciderant: nec aliud ſignificare voluit, cùm ad Galatas [x] ſcribens anathema pronuntiauit aduerſus eos qui nouam doctrinam afferrent.

q *1. Cor. 15.* r *Chryſ. ho. 15 in 1. Cor.* ſ *Theod. praf. in 1. Cor.* t *Tert. de pudic. c. 13. 20. Hilar. in ps. 118. Hier. in Ezech. 17. Amb. 1. de pœnit. 14. Aug. de fid. & oper. cap. 26 ac reliqui Latinorum Græci pariter vt Orig. ho. 2. in Iud. Chryſoſt. Theodor. & alij Interpp. in hunc locum Pauli.* u *1. Tim. 1.* x *Gal. 1.*

V. Excommunicatio apud Iudæos et Gentiles.

At verò vt qui ea cēſura percellitur, ab Eccleſia eiiceretur, non quidem à Paulo eſt primitùs inſtitutum: nam & Iudæis in obſeruatione erat, cùm quis immane aliquod perpetraſſet ſcelus, à templo & ſynagogis dimoueri: vnde eam pœnam comminati ſunt [y] iis qui Iesvm confiterentur eſſe Chriſtum, & inflixerunt in cæcū à Chriſto illuminatum; eadémque mulctandos ab eis ipſos fore Apoſtolos, Dominus [z] prædixerat. Et apud Eſſenos ſeueriſſimum excommunicationis genus in vſu fuiſſe, Ioſephus teſtatur dicens eos conſueuiſſe, deprehenſos in peccatis à ſua congregatione depellere; & qui taliter fuiſſent condemnati, neque capere ab aliis oblatum cibum potuiſſe; herbas verò pecudū more decerpentes, & fame exeſos, per membra corrumpi ſolitos. Denique apud Gentiles, & imprimis Romanos, eiuſmodi deuouebantur [b] Diti, ſiue Diris, hoc eſt, furiis infernalibus. Et apud Gallos [c] quicumque decretis Sacerdotum, qui Druidæ dicebantur, non paruiſſent, ſacrificiis interdicebantur; (quæ pœna erat apud illos grauiſſima) & omnium aditu ad communicatione arcebantur.

y *Ioan. 9.* z *Ioan. 16.* a *Ioſ. 2. de Bel.* b *Dionyſ. Halic. lib. 2. hiſt. Rom.* c *Caſ. de Bel. Gal. lib. 6.*

VI. Quibus nominibus Christianis appellata.

Exemplo autem Apoſtoli, & Domini auctoritate, qui non tantùm ſoluendi, ſed & ligandi ſuis tradidit poteſtatem, in Eccleſia Catholica vſus Excommvnicandi receptus, hactenùs perſeuerat, vt grauiorum peccatorum rei, ſicut olim Adam de Paradiſo, ſic modò iſti (ait Hieronymus [d]) de Eccleſia eiiciātur. Quàm idcircò animaduerſionem Tertullianus [e] modò nominat *Diuinam Cenſuram*, modò *Anathema*;

d *Hier. in Ose. 2.* e *Tert. Apol. cap. 39. & Scorp. cap. 1.*

&

f Cypr. ep. 38. & 62.
g Hier. ep 1. & 53.
h Aug de fid. & op. ca 26. & alij.
i Cypr. de orat. Dom.
CVR TRADI SATANÆ DICATVR EXCOMMVNICATVS.
k Hilar in pſal. 118.

& Cyprianus [f] aliquando *Abſtentionem*, aliquádo *Gladium ſpiritualem, quo ſuperbi & contumaces necantur, dum de Eccleſia eiiciuntur*: ſicut & Hieronymus [g] *Spiritualem mucronem* & *Virgam ferream*. Quòd autem præ ceteris nominibus, quibus Eccleſiaſtica illa cenſura, tum ab iiſdem auctoribus, tum ab aliis nominatur, aut circumſcribitur; frequentiori vſu EXCOMMVNICATIO dici ſoleat [h], id ex eo accidit quòd qui ea percellerentur, à communicatione ſanctiſſimæ Euchariſtiæ [i], & à quocumque Fidelium conſortio arcerentur. *Satana* vero *tradi* dicitur qui ab Eccleſia eiicitur, quòd (inquit Hilarius [k]) *omnis in quo peccati voluntas eſt Deo vacuum eſt; & vbi Deus non eſt, illic diaboli locus eſt: qui inſidians atque obſidens, vbi adeundi opportunitatem habuerit, tamquam vacuam domum occupat, quæ ei Deo iam diſcedente ſit tradita*: & quòd vt (addit) *qui ab Eccleſiæ corpore reſecantur, quæ Chriſti eſt corpus, tamquam alieni à Dei corpore dominatui diaboli traduntur*. Enumerat etiam Gregorius Nyſſenus in ea oratione quam habuit aduerſus eos qui ægrè ferunt reprehenſiones, mala atque miſerias quas patiatur excommunicatus: atque eiuſmodi ab Eccleſia factam ſegregationem, ait *legem eſſe patriam: & veterem Eccleſiæ regulam, quæ cœpit à Lege, & fuit confirmata in Gratia*.

VII.
l Orig. hom. 9 in Hier.
VTILIS ANIMADVERSIO, SED HAVD TEMERE INFLIGENDA.
m Greg Naz. orat. de moder. in diſp. ſeruand. Chryſ hom. 70 ad pop. Antioch. Amb 2. offic. 27 & alij.
n Ann 382. IX.
nn Aug. ep. 34. ad Maced.
o Greg. hom 26 in Euang.
p Syneſ ep 58.
q Ann 413. XI.

Quam verò proficua & vtilis ea ſit in Eccleſia, demonſtrat Origenes [l], & alij complures Eccleſiaſtici tractatores. Qui etiam grauiſſimum omnium cenſuræ pondus conſiderantes, nonniſi ex grauiſſima, eadémq; publica cauſa, & in eos dumtaxat qui admonitionibus contumaces ſe exhibuerint, eſſe adhibendam tradiderunt [m]: cùm alioqui nũquam negarint eam in meritus infligendam eſſe. Nam quæ ſubduriuſculè à Chryſoſtomo dicta videntur ea homilia, cuius eſt titulus *De non infligendo Anathemate*, quoniam ex rei geſtæ occaſione verborũ ſenſus accipiendus eſt, dicetur de eo inferius [n] ſuo loco. Immò & ob bona temporalia (quæ omnium minima cauſa iudicatur) poſſe pertinaces eiuſdem ſeueritate Cenſoræ percelli, S. Auguſtinus [nn] docet. Sed quid tunc fiet, ſi iniuſtè excommunicatio decernatur? Audi Gregorium [o]: *Sub magno moderamine paſtores Eccleſiæ vel ſoluere ſtudeant, vel ligare. Sed vtrùm iuſtè an iniuſtè obliget paſtor, paſtoris tamen ſententia gregi timenda eſt, ne is qui ſubeſt & cùm iniuſtè forſitan ligatur, ipſam obligationis ſuæ ſententiam ex alia culpa mereatur. Paſtor ergo vel abſoluere indiſcretè timeat, vel ligare. Is autem qui ſub manu paſtoris eſt, ligari timeat vel iniuſtè, nec paſtoris ſui iudicium temerè reprehendat, ne etſi iniuſtè ligatus eſt, ex ipſa tumida reprehenſionis ſuperbia, culpa quæ non erat fiat*. Quibus autem verbis Excommunicationis ſententia antiquitùs proferri ſoleret, expreſſam habes eius formulam in Epiſtolis [p] Syneſij Ptolemaidis Epiſcopi, qui floruit tempore Theodoſij Imp. cùm illam promulgauit in Andronicum Pentapolitanæ Præfectum prouinciæ; quam & referemus ſuo loco [q]. Permulta inſuper his addi poſſe͂t, ſed ſatis ſit ad Eccleſiaſticas traditiones, pro ratione nſtitutam inſinuandas ac confirmandas.

VIII.
ALIA CLERICORVM CENSVRA.
r Vide Tert.

Illud tamen non omittimus, fuiſſe (vt nunc eſt) apud maiores [r] Eccleſiaſticam illam cenſuram in obſeruatione, quæ dicitur *Degradatio*, ſeu *Exauctoratio* vel *Depoſitio*, cùm Eccleſiæ miniſter ob aliquod facinus ex officio & Ordine deiicitur: itémque illam, quæ dicitur *Suſpenſio* [f], cùm clericus ne in ordine ſibi collato miniſtret, ab Epiſcopo vetatur. Erat & illa vſu frequens [t] animaduerſio, vt delinquentis clerici nomen deleretur ab Eccleſiæ tabulis: vel ſaltem cũ aliqua ſuſpicione laboraret, ſupprimeretur, nec ſicut ceterorum publicè recitaretur. Súntque inſuper aliæ pœnæ Eccleſiaſticæ, quæ tum in Canonibus qui dicuntur Apoſtolorum, tum etiam in Conciliorum decretis habentur expreſſæ.

de bap. c. 17. Cypr. ep. 65. ad Rogat. Aug. ep 235. ad Quint.
SVSPENSIO.
ſ Cyp. ep. 10. Aug ep. 137. 230.
t Aug ep. 136. 137. Cyp ep. 10. 06.

IX.
u 2. Cor. 2. Ap. Baron. an 58.
INDVLGENTIA IN ECCLESIA VSVS.
x Conc. Nic. c. 11. 12.

Porrò inceſtuoſum à Paulo excommunicatum, poſtea facti pœnitentem, idem Apoſtolus indulgens abſoluit [u]: cuius exemplo, & auctoritate ſibi in Apoſtolis à Chriſto conceſſa, Eccleſia peccantibus interdum largitur indulgentiam: cuiúſque rei frequens in veteri Eccleſia reperitur vſus, cùm Perſecutionum temporibus lapſi Fideles, poſtea ad Eccleſiam redeuntes, & exomologeſin facientes, Indulgẽtiam vel de iniuncto, vel de iniungendo pœnitentiæ tempore, quo extra cõmunionem in afflictione agere deberent, inſtanter deprecabantur. Et in Magno Nicæno Concilio [x] ſtatutum reperitur, vt pro animi ardore, quo quis ſuſceperit iniunctam peragere pœnitentiam poſſit Epiſcopus indulgentiam illi præſtare. Verùm de his alias: nunc cetera Epiſtolæ Pauli proſequamur.

X.
y 1. Cor. 6.
DE IVDICIO ECCLESIASTICO.
z Clem. 2. Conſt 49. & ſeq.
a Epiph hær. 45 & 70.
b Chryſ hom. 15 in 1. Cor.
c Theod in 1. Cor 6.
d Clem. & Chryſ vbi ſuprà.
e Amb ep.
f Aug. de op. monach. c. 9. & in pſ. 49 ad Mar. 118. conc 134.
g Ap Greg. Nyſ. orat. de Vit. Greg. Thaumat.
h Amb ep. 49. & 2. Offic. 27 & ap Aug. 6. Confeſſ. 3.
i Aug vbi ſuprà & ep. 47 ad Procul. Poſſid in Vit. Aug. c. 19.
k Syneſ ep. 57.
l Ap. Amb in 1. Cor 6.

De Iudiciis poſt hæc agens [y], Corinthios redarguit acriter, quòd lites inter ſe exercerẽt, nec magis deligerent iniuriam pati; acriùs verò, quòd ad eas dirimendas tribunalia Infidelium adirent, & non potiùs vel minimos qui eſſent in Eccleſia conſtituerent ad iudicandum. In quam eandem ſententiam (quod pertinet ad Iudiciorum antiquum vſum, per ſacerdotes ac clericos non autem per mundanos, vt vocat, homines exerceri in Eccleſia ſolitum) multa leguntur apud Clementem ex Conſtitutionibus [z] Apoſtolicis, quas cùm Epiphanius [a] aliquando citet, dubium non eſt illum commentarium eſſe antiquiſſimum. Ex his porrò liquet (quod & Chryſoſtomus [b], & Theodoretus [c], ac reliqui Patres affirmant) mentem fuiſſe Pauli, non quemlibet ex Chriſtianis infimi ordinis Iudicio præficere, ſed ſapientem: idémq; ipſe Paulus indicat, dum Corinthiis exprobat, quaſi nullus eſſet inter eos ſapiens qui poſſet de ipſorum controuerſiis iudicare. Immò nec quoſlibet ex ſapientibus, ſed Sacerdotes & Epiſcopos ex ſententia Pauli Iudiciis præficiendos eſſe, tum ab iiſdem auctoribus [d] aſſeritur, tum ab Ambroſio [e], Auguſtino [f], & aliis confirmatur. Eamdémque re ipſa Epiſcopos exercuiſſe Iudiciariã poteſtatem, vt etiam cauſas ſæculares litigantium Chriſtianorum audirent ac definirent, cùm à diſſidentibus inter ſe partibus arbitri eſſent electi; complura ſunt veterum exempla, Gregorij [g] Thaumaturgi, Ambroſij [h], Auguſtini [i], Syneſij [k], & aliorum. Cur autem nulla à Paulo de Epiſcopo mẽtio fiat, cùm ex ipſius mente, Epiſcopi eiuſmodi officiũ in Eccleſia exercuerint, ea apud Ambroſium [l], atque omninò vera affertur ratio, *quia adhuc rector in Eccleſia Corinthiorum non erat ordinatus*.

XI.
EPISCOPI IVDICES IN ECCLESIA.
ll Hebr. 6. & 7.

At verò eiuſmodi *Iudiciariam Epiſcoporum poteſtatem*, non tantùm ex dicta inſtitutione Apoſtolica proueniſſe, ſed ab ipſo Domino duxiſſe principium & accepiſſe auctoritatem certum eſt: quippe qui Rex [ll] ſimul exiſtens omniũ

m 1. Pet. 2. n Ioan. 5. o Ioan. 20. p Pſal. 121. q Pſal. 121. r Apoc. 2. ſ Pſal. 44. ſſ 2. Cor. 10. t 1. Cor. 4. u Epiph. hær. 29.

gentium, atque Sacerdos in æternū ſecundùm ordinem Melchiſedech, conſtituit in Eccleſia permanſurum ſemper Regale [m] Sacerdotium; & omne Iudicium quod a Patre accepiſſet [n], transfudit in ſuos, cùm eos miſit [o] ſicut miſſus ab illo fuerat: eoſdémque conſtituit Principes [p] ſuper omnem terram, vt ſederent [q] in Iudicio, & regerent [r] omnes gentes in virga ferrea, quæ eſt virga [ſ] directionis, tum ad vlciſcendum [ſſ] omnem inobedientiam, tū ad docendum [t] in charitate & manſuetudine. Vnde Epiphanius [u]: *Firmiter ſedet thronus in ſancta Dei Eccleſia in æternum, ex duplici origine dignitatem habens, regia ac ſacerdotali.* Et poſt multa de his dicta: *Manet thronus ipſius, & regni eius non erit finis, & ſedet ſuper thronum Dauid, ita vt regnum Dauid vna cum Pontificatu tranſtulerit, ac largitus ſit ſeruis ſuis, hoc eſt Pontificibus Catholicæ Eccleſiæ.*

u Aug. hom. 2. in Apoc.

Et Auguſtinus [u]: *In Chriſto habet Eccleſia hanc poteſtatem: ſicut dixit Apoſtolus ad Romanos, cum illo nobis omnia donata fuiſſe. Sic virgam ferream dixit Ioannes, propter iuſtitiam & propter rigorem, cùm virgâ corrigantur boni, mali verò confringantur.* Quæ non ita tamen accipienda ſunt, vt politicum Chriſtus regnum voluerit eſſe ſublatum, quod è contrariò tam ab ipſo [x], quàm ab eius Apoſtolis [y] eſt æquè firmiter ſtabilitum: ſed ita vt illud ſubiecerit ſpirituali Eccleſiæ regimini.

x Matth. 12. y Rom. 13. Tit. 3. 1 Pet. 2. SACERDOTIVM REGNO PRAESTAT.

Cùm enim Reges, quantumlibet Chriſtiani, nonniſi inter laicos adnumerentur, nullū relinquitur dubium, ſacris eos miniſtris minorem gerere ordinem; & ſicut anima præſtat corpori, réſque diuinæ humanis, ſic ſacerdotalem principatum præcellere politico. Vnde Gregorius [z] Nazianzenus; *Vos quoque poteſtati meæ, meiſque ſubſellijs lex Chriſti ſubiicit. Imperium enim nos ipſi quoque gerimus, addo etiam præſtantius & perfectius: niſi verò æquum eſſet, ſpiritum carnis faſcibus ſubiicere, & cæleſtia terrenis cedere.*

z Greg. Naz. orat. ad ciu. Naz.

a Chryſ. hom. 4. & 5 in verb. Iſai.

Et Chryſoſtomus [a]: *Alij ſunt termini Regni, alij Sacerdotij: ſed hoc illo maius eſt, neque enim ex gemmis & auro æſtimari debet. Illud, quæ ſunt in terris ſortitum eſt: Sacerdotij ius à supernis deſcendit. Regi, quæ hic, cōmiſſa ſunt mihi cæleſtia. Regi corpora commiſſa ſunt ſacerdoti animæ: maior hic principatus: propterea Rex caput ſubmittit manui ſacerdotis.*

b Ambr. de dignit. Sacer. cap. 2.

Et Ambroſius [b]: *Honor & ſublimitas Epiſcopalis nullis poterit comparationibus adæquari. Si Regum fulgori compares, & Principum diademati, longè erit inferius, quaſi plumbi metallum ad auri fulgorem compares: quippe cum videas Regum colla ac Principū ſubmitti genibus Sacerdotum, ex oſculatis eorum dexteris, orationibus eorum ſe credunt communiri.* Docuit hoc idem & Martinus exemplo; cùm a Maximo Imper. menſâ exceptos *paterum* (inquit Seuerus [c]) *quam ab illius dextera ſumere ambiebat Maximus, presbytero ſuo tradidit nullum exiſtimans digniorem qui poſt ſe biberet, nec integrum ſibi fore, ſi Regem ipſum presbytero prætuliſſet.*

c Seuer. in Vit. S. Mart. c. 23.

Idque ipſum ceteri antiqui Patres, tam verbis, quam factis pari conſenſione docuerunt. Eóque reſpicit quod dicebat Apoſtolus [cc], *Arma noſtra non ſunt carnalia, ſed Deo potentia*; nimitùm longè illis præſtantiora *ad faciendā vindictam* (quod habet pſalmus [d]) *in nationibus, & increpationes in populis; ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis vt faciant in eis Iudicium conſcriptum. Tales enim compedes* (inquit Auguſtinus [e]) *conſolidat vobis Epiſcopi manus:*

cc 2. Cor. 10. d Pſal. 149. e Aug. in Pſ. 149.

ſed tum quidem, cùm illi in Deum inſurgunt, & a recta viuendi ratione, ac diſciplina Chriſtiana, cui nomen dederunt, deſciſcunt: ſicut videbimus ſuis locis Fabianum Papam in Philippum Imperatorem, Ambroſium in Theodoſium Seniorem, Symmachum in Anaſtaſium, & alios plurimos ſacerdotes in alios Principes vigore ſacerdotali fortiter æquè ac laudabiliter, cùm exegit neceſſitas inſurrexiſſe, factáſque ab eis Deo iniurias vindicaſſe, & offenſam diſciplinam Eccleſiaſticam vltos eſſe.

XXII.

Denique ſicut iure naturæ, eodémque diuino ſtatutum eſſe videtur, vt inferiora ſuperioribus ſubiecta pareant, quò magis perficiantur, & finem ſuum feliciter conſequantur: ita etiam Regnum Politicum ſubeſſe debere Eccleſiaſticæ Præfecturæ, ad hoc vt à Deo promiſſū cæleſte Regnum homines conſequantur, exploratum cuique eſſe debet. Sic enim & apud antiquiores Hebræos, penes Sacerdotes ſumma fuit rerum; quorum princeps Summus Pontifex ſuo arbitrio moderabatur magnum illud Concilium Sanhedrim ſeptuaginta duorum Seniorum, de cuius ſuprema auctoritate ſat dictum ſuperiùs. Et apud Gentiles communi ac naturali conſenſu cuncta Sacerdorum arbitrio regebantur; vt de Æthiopibus teſtatur Strabo [f]; de Ægyptiis, Ælianus [g]; de Perſis eorúmque Magis, Euſebius [h], Agathias [i], & alij antiquiores; de Athenienſibus & Areopagitis, Ioſephus [k]; de Gallis & Druidibus, Cæſar [l]; de Romanis & eorū Auguribus, Cicero [m], Liuius, atque alij. Si igitur (quod Socrates apud Xenophontem [n] dicit) quod ab omnibus gentibus obſeruatum eſt, id nonniſi à Deo ſancitum eſſe dicendum eſt: profectò etiamſi nulla de his diuinis Scripturis ſcripta lex appareret, tamen Sacerdotum Iudiciaria poteſtas diuino iure conceſſa, ex dictis iam ſatis probata haberetur. Quid verò de ea poſteà decreuerint Chriſtiani Principes, quantúmque ei detulerint, contulerintue; videbitur inferiùs ſuis locis. Modò reliqua Epiſtolæ Pauli percurrámus.

SACERDOTVM POTESTAS APVD OMNES GENTES. f Strab. l. 17. g Ælian. 14. var hiſt. 34. h Euſeb. in Chron. i Agath. l. 2. k Ioſ. 14. Antiq. 16. l Cæſar. l. 6. de bell. Gall. m Cic. l. 2. de leg. n Xenoph. l. 4 de fact. & dict. Socr.

XIII.

Cùm inter alia multa, de quibus Corinthiorum Eccleſia ad Paulum ſcripſerunt, etiam conſuluiſſet (vt inquiunt Athanaſius [o] & Theodoretus [p]) num recta eſſet illorum ſententia, qui prætextu continentiæ vxorē vel dimittere vellēt, vel cum ea caſtè agere: ad ea reſpondit Apoſtolus, vt propter fornicationem vnuſquiſque ſuam vxorem haberet, (hoc eſt retineret) & vnaquæque ſuum virum; neque fraudarent inuicem, niſi fortè ex conſenſu ad tempus vt vacarent orationi, & iterùm reuerterentur in id ipſum propter incontinentiam. Fuiſſe enim Corinthios natura ſalaciſſimos, ac præ ceteris Græcis coluiſſe turpiſſime Venerē, omnes auctores teſtantur. Ne verò crederetur Apoſtolus hanc veluti legem quamdam de reuertendo in id ipſum omnibus præſcripſiſſe; mox ſubdit, ſe id dixiſſe *ſecundùm indulgentiam*, (nempè quòd eorum continētia adhuc eſſet infirma atque ſuſpecta) *non ſecundùm imperium*; cùm alioqui omnes eſſe continentes optaret.

o Athan. in Synop. in ep. 1 ad Cor. p Theod. in 1. Cor. 7. CONIVGATORVM LEGES.

XIV.

CONTINENTIA EX CONSENSV MVTVO. q Tertul. ad

Ceterùm conſueuiſſe frequenter Chriſtianos coniuges ex mutuo conſenſu perpetuam ſeruare caſtitatem, etiam de primis Eccleſiæ temporibus docet Tertullianus [q], apud Cyprianum auctor commentarij de ſingularitate Clericorum; ac de poſterioribus extant plurima ſan-

ctiſſimo

vxor l. 1. c. 6. de reſurr. carn. c. 8 de vel. virg. c. 13.
r Vid inter alios Greg. Tur. de glor. Conf. c. 32.

ctiſſimorum virorum & ſeminarum exempla quorum aliqua nos inferiùs ſuis locis referemus; eáque rem ſibi eſſe gratiſſimam, Deus multis editis miraculis [r] comprobauit; cùm verum matrimonium nō carnalis copula, ſed animorum conſenſus faciat. Ruſúmque ex inſtitutione eiuſdem Pauli, monentis ne fraudarent inuicem, niſi fortè ex cōſenſu ad tempus vt vacarent orationi, manifeſtum eſt proceſſiſſe atque perſeueraſſe eam conſuetudinem in Eccleſia, vt coniugati certis diebus ſe temperarent; de qua tum alij [s] meminerunt, tum S. Auguſtinus [t] mirabiliter aſſerit, ſi qui vxores ſuas in profluuiis poſitas agnouerint, aut in die Dominico, vel qualibet alia ſolemnitate ſe cōtinere noluerint, qui tunc concepti fuerint, aut leproſos, aut epilepticos, aut etiam fortè dæmoniacos naſcituros.

s Cyril. catec. 4. Gregor. 1. dial. 10. & alij.
t Aug ſer. 244 de temp.

XV. MATRIMONIVM SACRAMENTVM.
u 1 Cor. 7.
x Epheſ. 5.
y Cl Alex. Strom. lib. 3. Chryſ hom. 56. in Gen. Aug de fid. & oper c. 7. & de bono coniug. c. 7. & 18.
z Hier in Epheſ. 5.

Addit poſt hæc Paulus [u] præceptum Domini de inſolubi vinculo veri Matrimonij, & conſilium ſuum de Connubiis Fidelium cum Infidelibus. Ac demùm agit de MATRIMONII excellentia: qui etiam dum illud coniunctioni Chriſti cum Eccleſia comparat ad Epheſios [x] ſcribens *Sacramentum magnum* appellat, quòd ſcilicèt repræſentet vinculum quo Chriſtus cum Eccleſia iungitur. Vnde & veteres Pauli Interpretes, Matrimonium quod inter fideles contrahitur, *Sacramentum* congruè appellarunt [y]. Et quamuis al qui [z] vocem Sacramenti ad coniunctionem Chriſti cū Eccleſia retulerint, nihil tamen impedit quò minùs & ipſum Matrimonium ſit Sacramentum: ſicut nec impedimento eſt, quò minus Sacramentum aliquod in ſe ſit, & alterius rei myſticam habeat ſignificationem: immò id peculiare eſt cuique Sacramento, vt ſit ſacræ rei ſignum.

XVI. SACRI EIVS RITVS.
a Ignat ep. ad Polycarp.

Sed quod ad RITVS NVPTIARVM ſpectat, primùm quidem non aliunde quàm ab Apoſtolica traditione fluxiſſe, vt non ſine ſacerdotis præſentia matrimonium contraheretur, & Ignatius [a] qui his ipſis viuebat Apoſtolorum temporibus, ſatis demonſtrat, dum illud non aliter debere contrahi docet; & ipſe Apoſtolus non obſcurè indicat, dum inferiùs ait nubendum eſſe in Domino, hoc eſt, ſecundùm leges, & ritu Eccleſiæ ab ipſis Apoſtolis traditos. Quos ex parte deſcribēs Tertullianus [b], *Vnde* (inquit *ſufficiam ad enarrandum felicitatem eius Matrimonij quod Eccleſia conciliat, & confirmat Oblatio, & obſignatum Angeli renunciant, Pater rato habet. Nam nec inter ſe filij ſine conſenſu Patrum ritè ac iure nubunt* Etenim per *Eccleſiæ conciliationem* ſignificat ritum, quo per ſacerdotem iunguntur in vnum contrahentiū dexteræ: cui, ſ & meminit [c] Gregorius Nazianzenus ad Anyſium ſcribens. Iis accedit Oſculi ſancta libatio, atq; Velatio, de quibus idem Tertullianus [d] alibi: ac demùm ſubſequitur Benedictio, & forma quædam verborum perficiens matrimonium, de quibus agitur in Concilio [e] Carthaginenſi quarto. Porrò per *Oblationem* Tertullianus Miſſæ inſinuat ſacrificium, quod (vt antiqui Rituales libri Eccleſiaſtici docent) in matrimonij confœderatione offerri à ſacerdotibus conſueuit: poſt verò eiſdem contrahentibus ſolitā (vt nunc fit) impertiri ſacram Euchariſtiam, idem auctor alibi [f] docet. *Per Angelorum* autem *renuntiationem*, ſacerdotum intelligit ſolitam fieri publicam in Eccleſia denuntiationem matrimonij inter partes anteà pacti. Nam per Angelos Tertullianus ſacerdotes intelligere cōſueuit: ſicut & Ioannes Apoſtolus in Apocalipſi [ff] Epiſcopos vocauit Angelos. Niſi velimus Tertullianum de Cæleſtibus Angelis intellexiſſe, ſecundùm quod addit, *Pater ratò habet*, nempè cæleſtis. Sed quod addit, *Nec filij ſine conſenſu patrum rite nubunt*, planè declarat primum omnium voluntates contrahentium à parentibus ratas eſſe habendas, ac ſubinde ſubſequi ceteros ſacros ritus ab eodem anteà relatos. Quo autem loco haberentur occultæ nuptiæ à Chriſtianis, idem alibi [g] declarat, dum ait, *Penes nos occultæ quoque coniunctiones, id eſt, non priùs apud Eccleſiam profeſſæ, iuxta mœchiam & fornicationem iudicari periclitantur.* Ex quibus videas non eſſe nouum, quodà ſacroſancto Concilio Tridentino [h] ſancitum eſt, clandeſtinas nuptias quæ abſque præſentia parochi, & non in facie Eccleſiæ celebrarentur, haberi nullas.

b Tert. ad vxor l. 2. in fin.
c Greg. Naz. ep 57.
d Tert. de vel. virg c. 11.
e Conc. Carthag Quar. cap. 13.
f Tertull. de monog c. 11.
ff Apoc. 2. &c.
MATRIMONIA CLANDESTINA IMPROBATA.
g Tert. de pudic. c. 3.
h Conc. Trid. Seſſ. 24. de refor matr. c. 1.

XVII. DE ANNVLIS SPONSALIBVS.
i Cl Alex. 3. pædag 11.
k Tert. Apol. 6.
l Plin. l. 33. c. 1.
ll Gen. 38.
m Vide Cal. Rhodig. l. 4. c. 3. & Pier. in Hierogl.

Conſueuiſſe quoque Chriſtianas mulieres *Annulos* aureos geſtare, teſtatur Clemens [i] Alexandrinus: eos verò dari ſolitos à ſponſis arrhæ nomine, meminit Tertullianus [k], ac docet vſus; inde fortaſſis ortus, quòd non tantùm apud Romanos (vt auctor eſt Plinius [l]) in qualibet pactione loco arrhæ tradi ſolerent; ſed etiam apud antiquiſſimos Hebræorum, vt docet exēplum Iudæ dantis [ll] Thamar annulum in arrham pretij promiſſi. Cùm verò diuerſis ſolerēt ſignis inſculpi, apud Chriſtianos antiquos obtinuit vſus vt ſponſales ſigno fidei, quod eſt hieroglyphicum mutui fœderis atque concordiæ, ſculperentur: id enim præſeferunt [m] coniunctæ ſimul dexteræ; nec apud Chriſtianos tantū, ſed Iudæos, Romanos, aliaſque complures barbaras etiam nationes. Alios verò, quos Fideles geſtare ſolerēt; aliquando Chriſti nomine duabus literis ſic ſculpi ☧ conſueuiſſe, ex his quos è roderibus refoſſos vidimus, planè didicimus: aliquando ſigno Crucis conſignari, habes exemplum de annulo S. Macrinæ virginis apud Gregorium Nyſſenum in eius Vita: aliquando imagine ſanctorū virorum exornari; docet Chryſoſtomus, dum in oratione habita in laudem Meletij; tradit Antiochenos eius imaginem etiam in pala annuli expreſſam geſtare conſueuiſſe. Quibus verò aliis ſignis eos ſculpi licitum eſſet, vel non eſſet, monuit eodem loco Clemens Alexandrinus. Sed ad rem redeo.

XVIII. DE VIRGINITATE, ET CONTINENTIA, PAVLI CONSILIVM.
n Matt. 19.
o Tert de vel. virg. c. 9.
p ibid. c. 2.

Cùm igitur Apoſtolus eiuſmodi coniugiorū leges promulgaret, & miro quodam diſcretionis iudicio; quædam ſe illis vt neceſſaria imperare, quædam verò vt debilibus indulgere ſe diceret; triplicem hominum ſtatum inter ſe conferens, nempè *Coniugatorum*, *Virginum*, atque *Viduorum*; duos poſteriores abſque aliqua controuerſia priori anteponendos eſſe iudicauit; ſuámque de re tanta ſententiam, ſuo ipſius exēplo, diuinique Spiritûs teſtimonio ratam obſignatámque, non tantùm Corinthiorum, ſed totius Orbis Eccleſiæ Catholicæ tradidit promulgandam; quam olim Dominus Euangeliſtā [n] excipiente dictauerat. Quantum verò Corinthij doctrina Pauli profecerint, ſatis poſſumus intelligere ea eo quod Tertullianus [o] ait, ipſos virgines ſuas ex doctrina Apoſtolorum velare ſolitos. Erat enim, vt idem [p] aſſerit velum virginitatis inſigne. Sed & quod Paulus Co-

rinthios

tinthios primùm docuit, in ceteras quoque Chriſtiani Orbis Eccleſias eſſe feliciter propagatum, cùm idem auctor [p] teſtatur, tum alij quamplurimi. Inter quos Iuſtinus [q] Martyr: *Permulti profectò ſexus vtriuſq; & ſexaginta & ſeptuaginta nati annos, qui à pueris diſciplinam Chriſti ſunt ſectati, incorrupti & cælibes perdurant: & glorior me per omne genus hominum noſtrorum tales monſtrare poſſe.* Et Cyprianus [r]: *Iam refertus eſt Orbis, impletus eſt mundus eorum qui capere continentiam poſſunt, more ſpadonum viuentes castrati ad regnum Dei;* quos & egregiis præconiis extollit. Immò & ipſorum iam Apoſtolorũ temporibus, ſanctarum VIRGINVM ac VIDVARVM collegia, quæ nos *Monaſteria* dicimus, vbiq; eſſe cœpiſſe; auctores eiuſdẽ ſæculi, SS. Ignatius [ſ] Antiochenus & Clemens [t] Romanus teſtes ſunt locupletes. Et S. Hieronymus [u] aduerſus Iouinianum demõſtrat, in quatuor filiabus Philippi Diaconi, quarum Lucas [x] meminit poſt Crucem Chriſti cõſecratas eſſe primitias Virginitatis. Ac denique quotquot vmquam poſt Apoſtolos extiterũt Catholici tractatores, eiuſdem Virginitatis ſublimem in Eccleſia ſtatum mirificè prædicarunt: quos prætermittimus recenſere, ſatis putantes hæc ex Apoſtolicis fontibus duxiſſe. Cùm alioqui certum illud atque exploratum habeatur, non tantùm in Chriſti Eccleſia poſt Euangelij promulgationem, ſed & anteà, atque adeò vbique gentium (vt pluribus oſtendit idem Hieronymus) Virginitatem in pretio extitiſſe & apud omnes tam poëticis quàm hiſtoricis literarum monumentis ſemper ante omnia commendatam, licet perrarus eiuſmodi flos appareret, quo poſt Chriſti aduentum fœcundo germine abundarunt Eccleſiæ campi.

q Iuſt. orat. ad Antoni. Pium.
r Cypr. de hab. virg.
COLLEGIA SACRARVM VIRGINVM ET VIDVARVM.
ſ Ignat. ep. 8. 10 12 13.
t Ap Epiph. hær. 30.
u Hier. contra Iouin. l. 1.
x Act. 21.

XIX.

Ceterùm dum eodem loco Paulus [y] hortatur Virgines & Viduas, vt ſic permaneant ſicut & ipſe, ſe planè cælibem agere vitam apertè ſignificauit: eorúmque verborum illum eſſe germanum ſenſum, omnes omninò Patres quotquot fuerunt in Eccleſia Catholica Scriptores Eccleſiaſtici intellexerunt, quorum nonnullorum catalogum Hieronymus [z] texuit; nec niſi à corruptoribus, & ad libidinem conuerſis aliter poſſe intelligi, Epiphanius [a] aſſeruit. Sed enim vnus reperitur Clemens [b] Alexandrinus, qui Paulum coniugatum fuiſſe deduxit ex eius verbis [c], quibus ait, *Numquid non habemus poteſtatem ſororem mulierem circumducendi*, &c. quem etiam locum Nouatores incontinentes de vxore intelligũt, abuſi ambiguitate Græcæ vocis γυνὴ, quæ tam *vxor*, quàm *mulier* Latinè æquè dicitur. At verò ſi vxorem Paulus ſignificare voluiſſet; vti qui æqui Græcè ſcripſit, Græci ſermonis regulam ſeruaſſet, nec ſimpliciter γυναῖκα dixiſſet, ſed, articulo neceſſariò addito, τὴν γυναῖκα. Ideóque non de vxore, ſed de ſorore ſcriptores antiqui, Tertullianus [d], Hieronymus [e], Auguſtinus [f], Chryſoſtomus [g], Theodoretus [h], Iſidorus [i] Peluſiota, & alij ea verba interpretati ſunt, nec vllo modo poſſe de vxore accipi diſputarunt: ſiue *Sororem* Paulus intellexerit de eiuſmodi mulieribus, quæ iuxta morem Iudaicum magiſtris de ſua ſubſtantia miniſtrabant, ſicut legimus ipſi quoque Domino factitatum: (conſueuerant enim Iudæi ſuæ gentis feminas *ſorores* nominare, & viros *fratres*:) ſiue de ſua ipſius ſorore, eadémque germana; cùm Lucæ [k] teſtimonio conſtet Paulum habuiſſe ſororem, cuius filius ipſum liberauit ab inſidiis Iudæorum. Quod verò & alium admouentes arietem qui in Pauli cælibatum inſurgunt, eiuſdem verba in ipſum intorquent, quibus alibi ait [l], *Rogo te germane compar*, &c. quo loco nouus interpres, euertens potiùs quàm vertens, pro germano germanam eſt interpretatus, contra receptum omnibus ſæculis Orthodoxorum ſenſum: equidem non tantùm de viro intellexiſſe Chryſoſtomum & Græcos omnes certum eſt, ſed & nomen proprium cuiuſpiam illud eſſe Oecumenius exiſtimauit: Theodoretus verò etiam ſtultos eos vocat, qui vocem *compar*, quòd communis ſit tam maſculo quàm feminæ, de coniuge Pauli intelligerent.

y 1 Cor. 7.
DE CÆLIBATV PAVLI
z Hier. ep. 52.
a Epiph. hær. 70.
b Clem. Al. Strom. lib. 3. & ap Euſeb. 3 hiſt. 24. & Nic. l. 2. cap. 44.
c 1. Cor. 9.
d Tertull. de monog. cap. 8.
e Hier. adu. Iouin. l. 1.
f Auguſt. de oper. monach. c. 4.
g Chryſ. in 1. Cor. 9.
h Theodor. ibid. & alij veteres.
i Iſid. Peluſ. ep. ad Iſid. diac.
k Act. 23.
l Philip. 4.

XX.

His autem Nouatores minimè contenti argumentis, inſuper addiderunt vt deprauatâ Ignatij epiſtolâ ad Philadelphios, inter eos quos ille recenſet fuiſſe coniugio obligatos, poſt Petrum appoſuerint & Paulum, atque alios Apoſtolos. Sed facilè detegitur impoſtura, quòd antiquiores vel Græci vel Latini codices, qui Romæ in Bibliothecis Vaticana, Sfortiana, & aliis aſſeruantur, nec non antiquiſſimus ille Bibliothecæ Regis Pannoniarum Mathiæ Coruini, aliíque omnes eiſdem tempore æquales, nullo modo Pauli nomen agnoſcunt. Quod ſi recentiores quidam Græci codices habeant, haud dubium ab illis Græcis additiuum acceperunt, qui quòd vxores retineant cum ſacerdotio, Paulum in defenſionem ſuæ ipſorum incontinentiæ velint habere conſortem. Certè enim apud antiquiores ſcriptores, ſiue Orthodoxos qui pro cælibatu inſtituerunt defenſiones, ſiue hæreticos qui eumdem impugnarunt, licèt Ignatij Epiſtolarum lectioni aſſuetos, nulla vmquam de eiuſmodi ipſius verbis vel minima facta eſt mentio, quibus alioqui nullo negotio valuiſſet de cælibatu Pauli controuerſia dilui. Immò & ipſe Virginitatis hoſtium princeps, ipſique Paulo infenſiſſimus hoſtis, Ebion [m] hæreſiarcha, qui eodem tempore vixit, eum cælibem fuiſſe agnouit, dum tentaſſe quidem vxorem accipere filiam ſacerdotis Iudæi, ſed quoniam quam cupiebat non accepiſſet; idcircò relictis Iudæis ad Chriſtianos ſe conuertiſſe mentiretur. Haud verò quempiam tantoperè inſanire credo, vt velit Paulum cælibem vitam egiſſe dum Iudæus permanſit, ad Chriſtum autem conuerſum, & Orbis vniuerſi peragrationi ad ingentem Apoſtolatus Gentium molem agitandam delectum, elegiſſe inſolubilibus coniugij nexibus, & importunis rerum domeſticarum anxietatibus deuinciri. Sed iam cetera videamus.

m Ap. Epiph. hær. 30.

XXI.

Pergens Paulus Corinthios hortari, vt *vnuſquiſque ſicut vocauit Deus, ita ambularet;* inter alia monuit [n], *circumciſi non inducerent præputium*, hoc eſt, ne Iudæi credentes in Chriſtum idem facerent quod ceteri cõſueuerant cùm ad Gentes deficerent. Sanè enim apud Iudæos à prauis hominibus eam viguiſſe malis artibus excogitatam perfidiam, vt ad libitum, cùm vellent à patriis legibus ad Gentiles deficere, præputium ſemper circumciſionem inducerent, ſicque ſe Iudæos negarent; teſtatum etiam habetur in libris [o] Machabæorum: & apud Ioſephum [p], & quâ arte id fieret, Epiphanius docet dùm agit de Symmacho Interprete qui ſecundò eſt circumciſus

n 1. Cor. 7.
DE IVDÆIS PRÆPVTIVM ADDVCENTIBVS.
o 1. Machab. 1.
p Ioſeph. 12. Antiq. 6.

cumciſus: vbi & ait Iudæos exiſtimare illud primò ab Eſaü fuiſſe inuentum ad abnegationẽ Dei, & deletionem characteris patrum ſuorum. Vnde quod aliquando [q] Martialis & Perſius Iudæos *recutitos* appellant; putârunt ipſorum Interpretes ad eos reſpexiſſe, quibus poſt circumciſionem noua cutis reſtituta eſt: quamuis aliàs appellent etiam recutitos, hoc eſt, circumciſos.

q Mart lib. 7. epigr. in Cælia. Perſ. Satyr. 5.

XXII.

Oblationibus ſuſtentati Dei Miniſtri.

Poſt hæc verò Paulus, cùm multa diſſeruiſſet de victu miniſtrando iis qui annuntiant Euangelium, tandem ſancitam à [s] Domino legem promulgans [r] ait, *Ita Dominum ordinaſſe iis, qui Euangelium annuntiarent, vt de Euangelio viuerent.* Equidem ipſum Dominum, cùm munus prædicationis obiret, ex his quæ dabantur [t] vnà cum ſuis victum cepiſſe; & poſt eius Aſcenſionem, Apoſtolos ac ceteros egentes ex Fidelium [t] oblatis bonis victitaſſe, notum eſt. Fide verò amplioribus ſpatiis propagatâ, ac proinde ſicut Chriſtianorum, ita etiam iiſdem inſeruientium aucto numero clericorum; auctus eſt pariter OBLATIONVM prouentus, etiam vſque ad Gentilium [u] inuidiam, & Imperatorum [x] quantumlibet Chriſtianorum odium, qui eos cohibere (arbitrio voluntatis potiùs, quàm recti iudicij ratione) ſæpè conati ſunt: cùm tamen Gentilium ſacerdotibus, ſæculi Principes ex ipſis etiam publicis horreis victũ affatim olim ſuppeditaſſe [y] conſtet. Ceterùm Epiſcopos ſingulis menſibus Eccleſiæ miniſtris Oblationes erogare conſueuiſſe, prout opus eſſe videbatur, Cyprianus [z] docet; & clericos qui eiuſmodi menſtruam ſportulam acciperent, *Sportulantes* [a] vocat.

r 1. Cor. 7. ſ Ioan 12. t Act. 2. u Ammian Marcell l. 27. x l. 20. C. Th. de Epiſc. & Cler. l. 16. C. Iuſt. eo. Hier. ep. 2. ad Nepot. Amb. adu. Symmac. y Gen. 47. Strab l. 12. Ambr. ep. ad Valentin. Imp. ante relat. Symm. & aly. z Cypr. ep. 34. ad Cler. in p. a Id. ep. 66.

XXIII.

De Decimis.

Quod autem pertinet ad DECIMAS; etſi illæ iure diuino in Lege [b] veteri primitus imperatæ noſcuntur; (de quarum ratione, & denario numero, pluribus egit Philo [c] Iudæus:) tamen ſicut ante Legem ſcriptam illas Abraham [d] de pugna quinque Regum victor, perſoluit Magno Sacerdoti Melchiſedech: ita & Gentiles quodã religionis impulſu ſæpè in bello de manubiis vouiſſe Diis ſuis Decimas, & reddidiſſe, ſcriptorum [e] veterũ monumenta teſtantur paſſim. Itaque licèt Chriſti Eccleſia legalibus Hebræorum non adſtringatur: (nam ea ex parte Lex & Prophetæ vſque ad Ioannem Baptiſtã:) tamen iure naturæ quo præcepta moralia ſunt ſeruanda, immò & diuino, illæ debentur etiam ſacerdotibus Chriſtianis. Quid enim tam naturale, quàm vt (quod ait Paulus [f]) qui plantat vineam, de fructu eius edat; qui paſcit gregem, de lacte manducet; qui ſeminat ſpiritualia, ſaltem metat carnalia, & qui militat, ſtipendium accipiat? Quin & per Melchiſedech Regem ac Sacerdotem, Chriſtianæ religionis regale ſacerdotium præfiguratum; ac per Abraham qui ei decimam dedit, laicos omnes eſſe adumbratos; (figura ſignante nimirum præſtandas à laicis Chriſti ſacerdotibus decimas) Ioannes [ff] Chryſoſtomus aduerſus Iudæos pluribus docet. Ac ſanè niſi Paulus voluiſſet legis etiã antiquæ ea de re præcepta in Chriſtianam religionem trãsferri, nequaquàm inde mutuatus eſſet exemplum & auctoritatem, mandato etiam Domini cõfirmatam, dum ait: *Neſcitis quoniam qui in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt edunt, & qui altari deſeruiunt, cum altari participant? Ita & Dominus ordinauit iis qui Euangelium annuntiant, de Euangelio viuere.* In neceſſarium enim vſum Leuitarum, Decimas offerri debuiſſe in templo, docet liber Numerorum [g]. Vt ait eaſdem pariter ad neceſſarium vſum Euangelicorum ſacerdotum, Ius Naturæ imprimis præſtandas admoneat, Lex Dei præcipiat, Chriſtus confirmet, ac denique Apoſtolus iure id fieri demõſtret: quibus adde, quod id ipſum & Conciliorũ decreta, de quibus agetur ſuis locis, & Patres [h] omnes qui de his meminerunt, faciendum admoneant: adeò vt Chryſoſtomus [i] ab opificibus etiam ipſis, & ab emptoribus ac venditoribus eas perſolui voluerit.

a Leuit. vlt. Num. 18. c Phil. de congreſſ. quær. erud. grat. d Gen. 14. e Dionyſ. Halicar. Liuius. Plutar. Xenoph. & aly Græci & Latini.

f 1. Cor. 9.

ff Chryſoſt. orat. 4. adu. Iudæ.

g Num. 18. h Clem. l. Conſt. 2. 9. 35. 39. Orig. homil. 11. in Num. Hier. in Malac. 3. Aug. ſer. de tempor. 215. 219. & hom. 48. de Sanct. & aly. i Chryſ. hom. 43. in 1. Cor.

XXIV.

Bona immobilia poſſedit Eccleſia.

Porrò ſicut nec Leuitis olim, licèt decimis ditarentur, interdicta erat RERVM IMMOBILIVM POSSESSIO; (quippe qui ex mandato [k] Dei in ſingulis tribubus vrbes Sacerdotales cum ſuis ſuburbanis haberent, & poſſeſſionibus quas alij Deo vouiſſent ipſi fruerentur:) ita nec Chriſtianæ legis ſacerdotibus eiuſmodi bonorum poſſeſſio interdicta probatur. Nam quod miſſis à ſe diſcipulis Dominus [l] dixit: *Nolite poſſidere aurum, neque argentum*, &c. non ſic hæc illis inhibuit, vt eorum vſu neceſſario interdiceret: (etenim & mox ſubdit, dignum eſſe operarium cibo & mercede ſuã, & conſtat aurum & argentum, ipſa rerum pretia, allata eſſe ad pedes Apoſtolorum, eorúmque arbitrio diſpenſata:) ſed vt affectum rerum temporalium reprimeret, ne quæſtum pietatem putarent. Sicut cùm etiam iis dixit, *Neminem per viam ſalutaueritis*, illis haud inhibuit conſueta humanitatis officia; ſed ad prædicationis opus, ad quod dirigebantur, ſolicitiores & attentiores reddere voluit. Porrò Eccleſias Chriſtianorum etiam olim ſub Gentilibus Imperatoribus poſſeſſiones habuiſſe, non tantùm Pij [ll] Papæ primi, & Vrbani [m] item Primi quos alij citant, epiſtolæ declarant; ſed ipſa Imperatorum [n] Conſtantini atque Licinij edicta, quibus eas perſecutione Diocletiani & Maximiani illis ablatas reſtitui mandarunt. Regnantibus autem Principibus Chriſtianis, Eccleſias omnes locupletatas eſſe longè latéque ampliſſimis latifundiis, nõ eſt qui neſciat. Sicut & ea libera fuiſſe conſtat ab omni penſitatione tributi; niſi quòd (vt ſuis locis videbitur inferius) Apoſtata Iulianus tum ipſa bona Eccleſiarum, tum earum miniſtros exactionibus vexauit: eiúſque affectatus veſtigia Valens Imp. Arianus tributũ a Clericis ac Monachis exegit: ac denique ſub Valentiniano Iuniore, Iuſtina Ariana ipſius matre moderante Imperium, Catholicorũ Eccleſiis cenſus indictus eſt ex agris; quem perſoluere S. Ambroſius [o] ſecundùm Chriſtianam manſuetudinem non recuſauit, dummodò fidei Catholicæ ac ſacris Baſilicis, quas Ariani ſibi vendicare conabantur, cautum eſſet. Cum alioqui ex Domini [p] ſententia, ſi non a filiis Reges tributum exigunt, quos ſubditos habent, multò minus à patribus, ſub quorum cura Principes omnes intelligunt ſe ſub paſtoribus eſſe oues; longéque impar eſſe à paſtoribus oues lac & lanam exigere, cùm potiùs iſta illæ teneãtur paſtoribus exhibere. Quid ni enim id Chriſtiani præſtent, quod Ægypti ſacerdotibus [q] vberrim Pharao impendit? Et apud Romanos tantum abfuit vt ipſi tributa perſoluerent, vt potiùs ſumptus [r] acciperent ex ærario. Quod ſi aliquando neceſſitate ingruentiũ bellorum preſſi Catholici Principes indiguerint

k Ioſ. 21.

l Matth. 10. Luc. 10.

ll Pius ep. 5. m Vrb. ep. ad omnes Epiſc. n Ap. Euſeb. l. 10. cap. 5.

Eaque libera a tributis. Tractat autem iſta fuſius Baron. Tom IV an. 357 Et adde etiam quæ dicta ſunt ſup. ann 33. num. X. o Amb. orat. in Auxent. poſt ep. 32. p Matth. 17.

q Gen. 47.

r Dion. Halic. in Rom. l. 2.

quædam ab Eccleſiis ſubſidia accipere, id ſubmiſſo animo a totius Chriſtianæ religionis Antiſtite Romano Pontifice expetere conſueuerunt: cuius rei innumera ſunt exempla. Sed iis omiſſis, iam cetera de quibus Paulus Corinthios monuit, videamus: ſunt enim hæ ſacræ leges quas non illi ſolùm, ſed & vniuerſali Eccleſiæ ſeruandas edixit.

1. Cor. 15.

De velandis mulieribus.

De quib etiā Bar in Not. ad Martyr. 7 Maij cap.

Cùm igitur eos optimis legibus ad mores ſpectantibus imbuiſſet, decentem quoque corporis habitum ſimul componere ſtudēs, illud imprimis ſtatuit[f] vt mulieres velato capite, viri detecto in Eccleſia orarent. Quod verò ad Mulieres velandas pertinet, licèt ipſe primus Fideles ad id agendum mouerit, non tamen eius rei primus eſt auctor: ſiquidem & aliarum Gentium feminas, etiam ante Chriſti aduētum, pudoris & honeſtatis cauſa velatas incedere conſueuiſſe, de Iudæis fidem facit Tertullianus[s], de Gentilibus Troianis Clemens Alexandrinus ex Homero; de Romanis Valerius[u], Tacitus[x], & Plutarchus[y], de Græcis Apuleius[z], de Arabibus Tertullianus[a], de Lacænis Plutarchus[b]. Chriſtianas verò mulieres, virginéſque, non tantùm Corinthi, ſed & in ceteris Orbis Eccleſiis mandatum Apoſtoli de velando capite amplexas eſſe, Tertullianus[c] aſſerit. Sed non de velo tantum ſolicitus fuit Paulus; verùm & alibi[d] omnem illum à feminis ſuperfluum laſciuúmque amputauit ornatum, qui eſſet concupiſcentiæ fomes: præſtitítque id ipſum Petrus[e]; & vix credi poteſt, quantum poſt eos laborauerint Apoſtolici viri[f], vt Chriſtianas feminas in modeſto tam capitis (cùm & in ipſis velis multiplici ter laſciuirent) quàm totius corporis ornatu continerent.

ſſ Tert de coron. mil c. 4. t Clem Al. Pædag l. 3. u Valer. l. 6. c. 3 para 15. x Tac. l. 14. de Poppæa y Plutar q. Rom. 14. z Apul. de aſin l. 15. a Tert. de vel vir c. 17. b Plut. Apophtheg. Lacon. in Char c Tert. de vel. virg c 2. d 1. Timot. 2. e 1. Pet. 3. f Vide Clem. Alex 2. Pæd 10 & l. 3 c. 11 in fin. ad ſerm de vit. Chriſt. Tert de cult. fem & de velan. virg. atque alios

XXVI.

De ſacro velo.

Ceterùm aliud ab hoc erat *ſacrum* Velamen (vt vocat Ambroſius[g]) quo Deo dicatæ Virgines vti ſolent, quippe quòd denſiori telâ contextum, nulla erat[h] ex parte perſpicuum; & à ſacerdote ſolemnibus[i] verbis ac ritibus, nec niſi certis diebus benedici conſueuerat: quippe ad inſtar ſecularium nuptiarum magna erat eiuſmodi ſacræ velationis celebritas, dabantúrque apophoreta[k] æquè ac in ſumptuoſiſſimis conuiuiis. *Nuptiæ* enim hæc ſolemnitas dici conſueuit, quòd eæ Virgines ſpiritualiter Chriſto nubant[l]: eaque de cauſa, ſi fuerint præuaricatæ Cyprianus[m] & alij[n] tam Græci quàm Latini Scriptores, Chriſti adulteras eſſe dicunt: eóque progreſſus eſt S. Hieronymus[o], vt matrem Virginis Deo ſacratæ, Dei ſocrum nominauerit. Vnde & factum eſt, vt tot myriades Chriſtianarum Virginum, ne diſpendium paterentur virginitatis Deo ſemel dicatæ, libentiùs martyrium oppetere delegerint, quam hominis cuiuſpiam iungi conſortio. Quas inſuper non tātùm ſacro tegi velamine, ſed & nigra indui veſte, & operiri pallio quaſi philoſophiam profeſſas, ac laneo adſtringi cingulo, fuit olim in Eccleſia conſuetudo[p].

g Ambr ad virg. lapſ h Tertul. de vel virg c. 15. Ambr. adu. ſymm. ep 11. i Hier ep. 8. ad Demetriad. Gelaſ. ep ad Epiſc. Lucæ c 14. k Aug ep 179. in fi. l Tert. de vel. virg c. 16. Opt. l. 6. Innoc. ep 2. ad Victric c. 12. & alij m Cypr ep. 62. & de diſc. & hab. virg. n Baſil Greg. Naz. & Nyſ. Hier. Aug. Ambr &c. o Hier. ep 27. p Hier. ep. 8. 12. 13. Conc. Nic II. Act. 4. de S. Euphem.

XXVII.

Sic & in quibuſdam Eccleſiis, præſertim Syriæ & Ægypti, tam virgo quàm Vidua, quæ ſe Deo vouiſſent, Crinem monaſteriorum matribus offerebant *deſecandum*, iis de cauſis quas Hieronymus[q] recitat: immò & propter myſterium. Cùm enim in ſignū ſubiectionis dati ſint illis capilli, Chriſto iam deſponſatæ in libertatē vindicantur, nec aliquid amplius viris debent. Quamq; Deo diſpliceat ornatus capillorū, & corporis cultus in virgine quæ propoſitum virginitatis arripuit; ſatis ducet pauendum planè exemplum de Prætextata, quod Hieronymus[r] refert ſcribens ad Lætam. Itaq;[ſ] & crimen amputare ſolitas Tabennenſiotas ſanctiſſimas virgines, quas S. Pachomius ab Angelo monitus inſtituit, auctor eſt Palladius in Lauſiacis. Neque enim de his dicat Apoſtulus[ſſ], *turpe eſſe mulieri tonderi*, ſed de illis, quæ viro ſunt obligatæ. Nec item in eas pronuntiauit anathema Concilium Gangrenſe[t]; ſed, vt ex Sozomeno[u] optimè colligitur, aduerſus mulieres hæreticas, quæ Euſtathij hæreſiarchæ (contra cuius deliria, dicta Synodus tela intorſit) deceptæ fraudibus, pietatis ſimulatione caput tondebant quemadmodùm & alia eiuſdē Concilij paradoxa ad hiſtoriæ veritatem ſunt referenda, vt eorumdem canonum ſenſus legitimus habeatur. Quamuis nō eamus inficias, de tondendis crinibus diuerſas fuiſſe diuerſarum Eccleſiarum laudabiles conſuetudines. Legibus etenim Valentiniani[x] Imperatoris, in Occidentali Eccleſia id vetitū accepimus. Et S. Ambroſius[y] nonniſi lapſam virginem, crinem deponere perſuadet in ſignum pœnitentiæ: Sicut & Franci[z] mulieres fornicantes decaluabant: & pariter apud Gentiles[a] id fuiſſe ignominioſiſſimum conſtat. Verùm quia tam apud eoſdem Gentiles, quàm etiam Chriſtianos probauit vſus, vt quæ opinione hominum viderentur contemptibilia & ludicra, ſi religionis cauſa fierent, non tantùm honeſta ac digna, ſed etiam ſacroſancta haberentur, (ſicut idem Ambroſius pluribus alibi[b] diſputat) ideò & Gentiles ſuas Veſtales[c] virgines tondere conſueuerunt, & in Eccleſia id ipſum olim plurimi fecerunt, atque omnes vbiq; hodie faciunt.

De amputatione capillorum ſacrarum Virg.

q Hier ep. 48. r Hier. ep. 7. ſ Baron in Not. ad Martyrol. 20 Sept. c. ſſ 1. Cor. 11. t Con. Gangrenſe cap. 7. u Sozom. l. 3. c. 13. x l. 27. C. Th. de Epiſc. & cler. y Ambr. ad virg. lapſ. c 8. z Capitul. Franc l. 6. c 2. a Vid. Apul. de aſin l 2. Cyp de idol. vanit. & alios. b Ambr. ep. 20 ad Sabin. c Plin. lib. 16. c 44.

XXVIII.

Sed quod de femineo cultu actum eſt, vt etiam de Viris quædam apponamus; dum imprimis Apoſtolus[d] monuit ne nutriant comam, eos ab effeminato mulierum cultu remotos eſſe voluit. Proinde *Barbam*, quòd ſit virorum inſigne, more androgynorum vellere, aut etiam tenus radere minùs olim conſueuiſſe Chriſtianos, facile perſuademur; cùm & id minimè faciendum eſſe doceat Chriſtianus[e] Pædagogus. Sed quod pertinet *ad Barbam tondendam* ſecundùm antiquum religionis cultum, pluribus agetur inferiùs cùm de tonſura capitis erit ſermo. Sic & multos Chriſtianos, & maximè qui arctioris vitæ diſciplinam profiterentur, abiecta toga vti conſueuiſſe *Pallio*, Tertullianus[f] & alij docent: nimirùm vt qui veræ ſapientiæ ſe eſſe ſectatores profiterentur, etiam ſtudioſorum ſapientiæ habitum, nempè pallium, induerent. Sed de ea quoque re pluribus inferiùs opportuniori loco. Quod verò eiuſmodi Pallium quadrangulum fuiſſe, idem ſæpè Tertullianus repetat; quatuórque item angulos habere conſueuiſſet pallium quo vtebantur[g] Iudæi, inde facilè adducimur vt credamus, Chriſtianos, ſicut à Iudæis hominibus, nempè Apoſtolis, ad pietatem eſſent inſtituti, ita etiam ab iiſdem potiùs quàm à Græcis philoſophis indumenti formam eſſe mutuatos, illis tamen reiectis quæ ad antiquæ legis ceremonias ſpectare viderentur. Denique conſueuiſſe nonnullos Chriſtianorum *ſine calceis*, vel omninò nudis pedibus, vel tantùm ſoleis incedere, demonſtrat Cle-

d 1. Cor. 11.

De cultu barbæ.

e Clem. Al. pædag. 3. & 11.

f Tert. l. de pall.

Palliis vſus.

g Deut. 22.

De calceis.

meus

h Clem. Al. 2. pædag. 11.
i Lucian. in Philop.

mens *b* Alexandrinus, ſimul docens quàm illud pulchrè conueniret. Vt non ſine causâ Lucianus *i*, inſtar horum quæ dicta ſunt, habitum Chriſtiani cuiuſdam hominis deſcripſerit, *Pallium putre, ſine calceis, & tegmine, capite incedens detonsâ comâ.*

XXX X. DE COLORE VESTIVM CHRISTIANORVM.
Ap. Baron. Tom. II an. 256. & Tom. IV. an. 393.
k Sozom. lib. 8. c. 1
l Ap. Metaphraſt. 28.
m Act. SS. Galet. & Epiſt. ap. Metaphr. 5. Nouemb.
n Conc. Nic. II. Act. 4.
o Clem. Al. pædag. lib. 1.

Ceterùm complura exempla legimus, Chriſtianos in communiorem ac frequentiorem vſum recepiſſe *Colorem Nigrum*, quòd modeſtior videretur, dignúſque ab eo aſſumi qui à moribus vulgi diſcrerus altiorē ſectaretur philoſophiam. Nam apud Sozomenum k Siſinius Nouatianus Epiſcopus Conſtantinopoli dicteriis appetitus legitur quòd veſte candidâ aſſiduè vteretur, cùm Catholici attrati incederent. Et in Actis *l* SS. Martyrum Indes & Domnæ, leguntur impij candidis & magnificis veſtibus procedentes, Indes verò atris indutus. Pariterque in aliis Actis *m* Honofrius in Syriâ legitur, ne detegeretur Chriſtianus, alba induiſſe veſtimenta. Ac demùm Euphemia nobiliſſima virgo Chalcedonenſis, traditur *n* inceſſiſſe pullâ veſte & pallio philoſophiam profitente. Verùm non videtur eadem fuiſſe omnium Eccleſiarum, temporúmve, aut perſonarum obſeruantia. Nam Clemens *o* Alexandrious Chriſtianus Pædagogus, qui Ægypti optimis moribus imbuere curauit Eccleſiam, magnoperè ſuadet vt Fideles candidis veſtimentis vtantur. Ideóque S. Antonius *p* martyrij cupidus, alba induit veſtimenta vt cognoſceretur eſſe Chriſtianus. Et tamen Hieronymus *q* ſcribens ad Nepotianum de vitâ Clericorum, monet clericos veſtes pullas æque deuitate vt candidas. Vnde & admoneri videmur, Clericorum dignum tunc habitum fuiſſe *caſtanei coloris*, & *violacei*: qui vltimus retentus vſque hodie eſt ab eis qui ſunt familiæ Summi Pontificis, & quibuſdam aliis; vt omittamus Epiſcopos, illis exceptis qui ex clauſtraliū ordinibus ad eam promouentur dignitatem. Irrepſiſſe verò color niger (quem monachorum ab initio *r* fuiſſe conſtat) in Clerum videtur, cùm & monachiſmus in Eccleſiis receptus eſt à clericis, & ex monachis Epiſcopi creati ſunt. Ceterùm omnes vbique Chriſtianos Baptiſmi tempore candidis amiciri ſolitos veſtimentis, cùm innumera Patrum teſtimonia de his ſuppetunt *ſ*, tum etiam Rituales antiqui libri apertiſſimè docent. Sed ad Apoſtolum.

p Ap. Athan. in Vit. S. Ant.
q Hier. ep. 3.
ET ANTIQ. ORVM CLERICORVM.
r Hier. adu. Iouin. & ep. 22. ad Marcell. &c.
ſ Vid. Ioſ. Vicecom. de antiq. Bapt. ritib. l. 5. c. 6. &c.

XXXI. ſſ 1. Cor. 11.
DE ECCLESIIS CHRISTIANORVM.

Compoſitis iam his omnibus; quod reliquum videbatur, quid cùm *in Eccleſiam conuenirent* agere deberent, inſtituit *ſſ*. Ex quibus ſatis intelligitur, fuiſſe etiam Apoſtolorum temporibus loca, quæ ECCLESIAS nominarent, in quas Chriſtiani ad ſynaxim conuenirent: quod & plurimis eiuſdem temporis ſcriptoris S. Ignatij *t* expreſſis teſtimoniis confirmatur. Eadem autem loca vt *Eccleſiæ* dicantur, primitùs (vt diximus) ab ipſo Apoſtolo, ſed ex antiquiori diuinâ *u* Scripturâ, deinde verò quotidiano vſu loquendi, vt ait Auguſtinus *x*, tandem eſt ab omnibus vſurpatum. Antequàm autem eas nouas licuiſſet erigere, priuatas domus, ampliora videlicèt earum membra, quæ *Cœnacula* dicebantur in locis ſuperioribus conſtituta, eiuſmodi miniſterio inſeruiuiſſe, S. Lucas *y* manifeſtat. Et quamuis de erectis olim Eccleſiis nullum aliud ſuppeteret argumentum, vel ratio; ipſa ſaltem Imperatorum Ethnicorum edicta de demoliendis Chriſtianorum Eccleſiis, quorum Euſebius *z* meminit, planè eas iam antè ædificatas fuiſſe certiſſimam fidem faciunt. Immò & idem auctor teſtatur, longè ante Diocletiani tempora, prout in dies maior augetur Chriſtianorum numerus, antiquitùs erectas Eccleſias fuiſſe ab illis ipſis Chriſtianis dirutas, vt eædem ampliores & auguſtiores excitarentur; eaſdémque ſic reſtitutas, tandem ab ipſo Diocletiano fuiſſe proſtratas. Sed quæ longè antè à Magno illo Gregorio Thaumaturgo erecta fuerat, magno miraculo, & motibus terræ & furori Diocletiani ſuperſtes extitit Gregorij fide ſuffulta; vt teſtatur Nyſſenus in eius Vitâ.

t Ignat. ep. 6. 11. 13.
u Deut. 23. Iudith. 6. Ierem. Thren. 1
x Aug. quæſt. in Leuit. in 59. citatur à Bedâ in 1. Cor. 11.
y Act. 1. 13. 20.
ECCLES. AB EXORDIO ERECTAE.
z Euſeb. hiſt. l. 8 c. 1. 2. 3.

XXXI. ECCLESIAE VRBIS.
a Tertull. de idol. c. 7. ad vxor. l. 2. c. 9 de vel. virg. c. 3. & 13. de coron. milit. c. 3.
b Act. Pudent. & ep. Py PP. ad Iuſt.
c Ep. 1. Py PP.
d Anaſt. aſ. in Rom. Pont.
e Ap. Euſeb. 6 hiſt. 35.
f Opt. lib. 2.
g Lucian. in Philop.

Eâdem quoque *Eccleſiæ* voce, hâc ſignificatione frequenter vſus eſt antiquiſſimus Tertullianus *a*. Et longè ante ipſum conſtat *b* Romæ Pudentis Senatoris Petri diſcipuli, & Euprepiæ *c* matronæ domos, in Titulos ſeu Eccleſias ad ſacra celebranda eſſe mutatas: ac de Euariſto *d*, qui quintus à Petro numeratur Pontifex, teſtatum habetur, Eccleſias diuiſiſſe presbyteris: quos quidem temporibus Cornelij Papæ extitiſſe numero quadraginta ſex, eiuſdem epiſtola *e* ad Fabium Antiochenum fidem facit, totidémque fuiſſe Eccleſias Optatus *f* teſtari videtur, dum ait, quadraginta & quod excurrit, in Vrbe fuiſſe ad Chriſtianum vſum baſilicas excitatas. Denique apud ipſos Ethnicos celebris eſt eorumdem locorum memoria, dum apud Lucianum *g* (qui Apoſtolorum temporibus, ac etiam Traiani Imp. vixiſſe ex ſuis ſcriptis cognoſcitur) deſcribitur domus aurato faſtigio & æreis limioibus inſignis, in quâ conuentus Chriſtianorum ageretur. Paritérq; apud Lampridium eſt teſtimonium de loco ab Alexandro Imp. Chriſtianis aduerſus popinarios adiudicato, vbi Deus ab iis coleretur: Et apud Vopiſcum Valerianus Imp. meminit de Eccleſiâ Chriſtianorum. Vt ex his omnibus tam noſtrorum quàm externorum teſtificarionibus intelligas, cùm ſiue apud Origenem *h* ſiue Minutium *i* Felicem, alióſve aduerſus Ethnicos diſputantes, negatur Chriſtianos antiquos habuiſſe templa; intellexiſſe de templis ſic à Gentilibus vocatis à quibus non omnia Deorum delubra, ſed ea tantùm quæ vaſtiſſima eſſent atque ampliſſima, dici ſolita TEMPLA, demonſtrant k Varro & Arnobius *l*. Certè enim nec nos negamus, caruiſſe priſcos illos Chriſtianos tempore perſecutionum eiuſmodi templis, quæ ſub Chriſtianis Imperatoribus magnificentiſſimè extrui cœpta ſunt: & alioqui ſatis conſtat, ipſos eos tempore non publicè in ſuis eccleſiis, ſed clanculùm ſiue in priuatis domibus, ſiue in cryptis, aliiſue quibus poterant locis conueniſſe.

SOLVTIO OBIECTORVM.
h Orig. lib. 8. cont. Celſ.
i Minut. in Octau. & vid. Baron. Tom. II an. 222.
k Var. ap. Gell. l. 14. c. 7.
l Arnob. adu. Gent. lib. 6.

XXXII. DE STRVCTVRA ECCLESIARVM.
m Clem. 2. Conſt. 61.
n Tert. adu. Valent. c. 2.
o Paulin. ep. 12. ad Seuer.
p Ariſt. de 72. Int. vp. ſed. vid. inf. an. 58. n XLII.

Quod autem ad *Eccleſiarum ſtructuram* pertinet, ſitum illarum ad Orientem ſpectantem diſponi ſolitum, Clemens *m*, Tertullianus *n*, & Paulinus *o* docent; ſiue ad imitationem templi Salomonis, quod ad Orientem fuiſſe conuerſum Ariſtæas *p* teſtatur, ſiue quòd Chriſtiani (vt poſteà videbitur) versùs Orientem precari conſueuiſſent. Sic autem erant ſingula earum mēbra ad diuerſorum ordinum officia accommodata, vt ſimilitudinem quamdam Ieroſolymitani templi redderent: quippe quæ continerent *Porticum*, vbi eſſent pœnitentes, & alij

Digitized by Google

quibus intra Eccleſiam non pateret acceſſus; *…ærium* ad recipiendum populum; *Sancta*, vbi ſeorsùm ſederent ſacerdotes; ac demùm *Sancta Sanctorum*, ad oblationem incruenti ſacrificij. Hanc enim formam in iis hactenùs Romæ intuemur Eccleſiis, quæ temporibus Conſtantini Magni fuerunt à fundamentis extructæ: quas nonniſi ſecundùm priſtinam antiqniorum illatum formam quæ Diocletiani edicto proſtratæ fuêre (cùm eædem quæ olim, eſſent in eis functiones obeundæ) erectas eſſe, perfacile eſt vt credamus; cùm præſertim eamdem prorsùs formam quam modò deſcripſimus, tam in Oriente quàm Occidente vbique locorum obſeruatam ſciamus teſtimonio Euſebij *q* Cæſarienſis, Gregorij *r* Nazianzeni, Paulini *ſ* Nolani, & aliorum. Erant & *Cubicula* quædam, vt idem Paulinus vocat, quæ *Capellas* dicimus, conſtrui in eis ſolita orationis causâ, necnon *Paſtophoria t*, ſeu *Secretaria u*, apud apſidem poſita: in quorum vno aſſeruarentur ornamenta, & alia ad ſacrum miniſterium Eccleſiæ pertinentia; in altero verò libri ſacri. Nec indecens viſum, in eâdem Eccleſiâ plura conſtitui altaria: nam cùm ea eſſent ſepulchra martyrum, vbicumque eſſet martyr conditus, illic altare erigi conſueuerat. Sanè de tredecim in Eccleſiâ vnâ erectis Gregorius *x* meminit.

q Euſeb. 10. hiſt. 4. & in Vit. Conſt. lib. 3. c. 34
r Greg. Naz. orat. in fun. patr.
ſ Paulin. ep. 12. & 31.
t Clem. 8. Cōſt. 61. Hieron. in Ezech. 40.
u Paulin. ep. 8.
x Greg. 5. ep. 50. Ind. 14.

XXXIII. FONS PRÆ FORIBVS.

Denique ſicut ad emundationem poſitum fuit in templo *y* labrum æneum, quo ſacerdotes manus pedéſque ante ingreſſum lauarent; ita præ Eccleſiarum foribus conſtitui ſolitos *Fontes aquæ communis*, ad purificationem, & ad manus ac facies introëuntium, non ſolùm ſacerdotum, vel clericorum, ſed & aliorum quorumcumque abluendas, ſordéſque corporis abſtergendas, (ſecundùm quod etiam monet Apoſtolus *z orare puris manibus*) complures *a* antiquorum teſtantur. Verum quòd naturalis quidam inſtinctus docet, nonniſi puros ad Deum accedere debere; inde euenit vt non ſolùm Chriſtiani quique, vel etiam Iudæi, *b* ſed & ipſi quoque Gentiles *c* ante adorationem ſe aquâ mundarēt. At poſteà eiuſmodi lauacri loco ſucceſſit apud Chriſtianos, vt aqua precibus ſacerdotis benedicta, quæ Fidelibus vſui eſſe conſueuiſſet in domibus priuatis, (vt Alexandri Papæ Primi Res geſtæ ſignificant) in ipſo ingreſſu Eccleſiæ poneretur; quá ad leuiorum peccatorum expiationem adeuntes Eccleſiam aſpergerent *c*; de cuius vi & vſu dicetur inferiùs opportuniori loco.

y Exod. 30.
z 1. Timot. 2.
a Clem. 8. Conſt. 58. Tert. de orat. c. 11. Euſ. 10. hiſt. 4. Paulin. ep. 12. & 31. & in Natal. 10. S. Felic. Chryſ. 14. 72. in Ioan. hom. 52. in Matt. hom. 36. ad pop. Antioch. Anaſt. Sin. orat. de ſacr. Syn. & alij.
b Ariſt. ac de 72. Interpr.
c Herodot. in Euterp. Cic. l. 2. de leg. Perſ. Saty. 2. Tibul. lib. 2. eleg. 1. & 2. 5

XXXIV. SACRÆ IMAGINES.

Quod autem ſpectat ad Eccleſiarum ornatum; CHRISTI Redemptoris IMAGINE decorari ſolitas, canon ſeptimus Synodi Antiochenæ, Apoſtolorum nuncupatæ, de quâ anno ſequenti, fidem facit; qui (ne impoſturam exiſtimes) citatus reperitur à Gregorio Epiſcopo Peſſinuntis in poſteriore Nicænâ Synodo *d*, licèt in editione Latinâ mutilatus *e*, ac perperàm tranſlatus habeatur. Sed eiuſmodi Eccleſiarum ornatum non mirabitur, qui nouerit ipſo etiam Chriſto viuente eius Imaginem (quod ſuperiùs dictum eſt) Paneade à muliere curatâ à fluxu ſanguinis ære fuſam, ad trecentos & ampliùs annos, nimirùm ad Iuliani Apoſtatæ tempora integram perduráſſe, (quantumlibet innumeris Palæſtina fuerit deformata cladibus) & conuenienti veneratione *f* cultam eſſe. Niſi enim piè ſanctéque ab ipſis Apoſtolorum temporibus ſacræ Imagines in Eccleſiâ fuiſſent in vſu, paſſuríne fuiſſent Fideles per tot ſæcula illam ſolam ſic intactam ſeruari? Verùm qui eam vidit Euſebius *g*, alias quoque ſe vidiſſe teſtatur Petri & Pauli Apoſtolorum, atque etiā Chriſti Imagines in picturis colorum varietate antiquitùs expreſſas. Et Tertullianus *h* docet Chriſti Domini Imaginem, effigie Paſtoris ouem deperditam ſuper humeros geſtantis, in ſacris calicibus ſculpi conſueuiſſe: quò ſacerdotes admonerentur, imitandum ſibi eſſe diuinum illum paſtorem, qui primus tam eximium paſtoralis curæ ac charitatis ſpecimen edidiſſet. Et cùm aliqua erigeretur Eccleſia eo in loco primùm omnium CRVCEM poni in titulum ſolitam, dicetur inferiùs. *i* Narrátque Hieronymus *k* Oſorius Siluenſis Epiſcopus rerum Indicarum fideliſſimus ſcriptor, in vrbe *Meliapure* à Luſitanis dictâ *Sancti Tomæ*; inuentam eſſe Eccleſiam in colle ædificatam, vbi affirmarent incolæ Thomam Apoſtolum fuiſſe ab Infidelibus interfectum: ac pariter repertam Crucem in lapide inciſam, & ſanguine eiuſdem Apoſtoli tinctam, quæ ſingulis annis octo dies ante celebrationem Natalis Domini, cùm Euāgelium in officio Miſſæ inchoaretur, in nigrum colorem ac mox in cæruleum verſa, multum ex ſe liquorem ſplendidum eiiceret. Sed & res geſtæ *l* Conſtantini Imp. cum Silueſtro, & libellus de eius Munificentiâ, docent complures argenteas ab eo iuſſas conflari Chriſti & Sanctorum ſtatuas. Et apud Lactantium *m* fit mentio Imaginis Redemptoris cruci affixi. Ac denique, ne morer nimis ſingula retexendo, de ſacris Crucibus & Imaginibus in Eccleſiis depingi ſolitis, locupletes ſunt teſtes SS. Paulinus, Auguſtinus *o*, Baſilius *p*, Gregorius *q* Nyſſenus, & alij *r* plurimi antiqui Patres tam Orientalis quàm Occidentalis Eccleſiæ.

d Conc. Nic. II. Act. 1.
e Si ſcire hoc cupis, vide Baron. hoc & pluribus ibi tractantē.
f Niceph. lib. 10. c. 30.
g Euſeb. 7. hiſt. 14.
h Tert. de pudic. c. 9. & 10
i An. 326.
k Oſor. l. 3. rer. Indic.
MIRACVLVM DE CRVCE S. THOMÆ
l Ap. Anaſt. lib. de Rom. Pont. in Silueſtr.
m Lactant. carm. de paſſ. Dom.
n Paulin. ep. 12. ad Seuer. Natal. 9. & 10 S. Felic.
o Aug. 2. de Conſ. Euāg. 10.
p B ſil. or. in S. Barlab.
q Greg. Nyſ. or. in Theod.
r Prudentius hymn. de S. Caſſ. & alio de S. Hippol. Euod. Vzal. l. 1. de mirac. S. Steph. & alij.

XXXV. CANON CONCILII ELIBERINI DE IMAGINIBVS.

Quibus ſic ſtantibus, quideſt quod Eliberinum Concilium, paulò ante Conſtantini Imperium in Hiſpaniâ celebratum, ſtatuit *ſ Picturas in Eccleſiâ eſſe non debere, ne quod colitur & adoratur, in parietibus depingatur?* Scimus pleroſque eruditos viros interpretatos eſſe, ſic pingi Imagines in pariete Synodum vetuiſſe, vt tamen eas in tabulis effigiari ſineret: (qui vſus vſque hodie dicitur in Hiſpaniâ retentus) rationémque diuerſitatis hanc prætexunt, quòd quâcumque vrgente perſecutione (namque illam Synodum celebratam eſſe conſtat, cùm nondum vltima perſecutio à Diocletiano excitata penitùs extincta eſſet) tabulas illas Chriſtiani poſſent ſecum quocumque ferre & occultare; non ſic de parietibus, quorum ſacræ Imagines expoſitæ remanerent iniuriis atque deriſioni Gentiliū. Et hæc quidem ſolutio conuenit egregiè temporum hiſtoriæ. Sed vt magis aliquid dicamus, non leuis ſubeſt de illius canonis impoſturâ ſuſpicio, quòd antiquiſſimi & accuratiſſimi Collectores Canonum, Ferrandus Diaconus, Dionyſius Abbas, & Creſconius Epiſcopus, nullam eius vel ſaltem nomine tenùs mentionem fecêre, itémque quòd tot Orientalium atque Occidentalium turmæ, quæ ad impugnandas ſacras Imagines arma vndique comparârunt, atque adeò Claudius ipſe Hiſpanus presbyter, inde verò Epiſcopus Taurinenſis, maximus omnium Iconoclaſta, atque

ſ Concil. Eliberr. c. 36.

Felicis

Felicis Vrgelitani æquè Hiſpani diſcipulus, ab eo telo, quod validiſſimum omnium fuiſſet ſi extitiſſet, penitùs abſtinuêre. Illum enim canonem eos omnes præteriiſſe, ex eo etiam exploratiſſimum redditur, quòd cuncti Catholici ſcriptores, qui commenta Iconoclaſtarum diligenter refellerunt, ne per nutum quidem eius meminiſſe reperiantur. Vt non immeritò ſuſpicari poſſimus, aliquem ex poſterioribus Iconoclaſtis (quod hæreticorum eſt proprium, partus ſupponere) extitiſſe talis impoſturæ concinnatorem. Denique ſi abſit à canone fraus & impoſtura, nec placeat, quam ſuperiùs retulimus, aliorum eius interpretatio: anne demùm dicemus potuiſſe, vel debuiſſe, decem & nouem Epiſcoporum conuentum, (tot enim dumtaxat ei interfuerunt) in Orbis angulo congregatorum, aliud ſtatuiſſe, quàm vbique locorum vniuerſalis profiteretur Eccleſia? Cúmque viguiſſe & tunc & poſteà in eâdem ipſâ Hiſpaniâ ſacrarum vſum cultúmque Imaginum, teſtes ſint fideliſſimi eiuſdem ſæculi ſcriptores, Prudentius *t*, & Paulinus, ille Hiſpanus, iſte in Hiſpaniâ diù verſatus; ſanè quod pauci illi Epiſcopi in contrarium ſtatuiſſent, conſtat ceteros omnes qui tum erant, vel poſteà fuerunt, ex antiquorum præſcripto penitùs aboleuiſſe. Sed de huius Concilij canonibus ſuo loco: de ſacris verò Imaginibus pluribus etiam agetur inferiùs: hæc modo ſufficiant, occaſione ornatùs Eccleſiarum.

t Prudent. & Paul. vbi ſuprà.

XXXVI. Pretioſa Eccleſiarum ſupellectilia. *De quibus Baron. Tom. II. an. 253.*

Ad quem quod rursùs ſpectat; fuiſſe item primis illis temporibus Eccleſias Svpellectilibvs pretioſiſſimis ornatas, licèt Chriſtianos vexaret perſecutio; ſatis conſtat ex eo quòd etiam *Lucernas* habuiſſe *argenteas*, ex Actis Proconſularibus apud Auguſtinum *u* legitur de temporibus Diocletiani. Et abundâſſe Eccleſias *Vaſis aureis & argenteis x*, Optatus quoque tradit, idémque Auguſtinus *y* ex aliis Proconſularibus Actis. Sicut & in Rebus geſtis S. Laurentij, quas Prudentius ſacro hymno cecinit, non argento tantùm, ſed & auro offerre Romanos Pontifices incruentum ſacrificium conſueuiſſe narratur. Ac denique qui ante hos omnes extitit Vrbanus *z* Papa, in Eccleſiâ Rom. fecit vaſa omnia ſacra argentea: quæ cuncta ſub Principibus Chriſtianis fuiſſe mirum in modum aucta, videbitur ſuis locis.

u Auguſt. p. 165.
x Opt. lib. 1 cont. Parm.
y Aug. 3. cōt. Creſcon. 29.
z Anaſt. de Rom. Pontif.

XXXVII. Diſtincta in Eccleſia loca.

Quod denique ad vſum antiquum partium Eccleſiæ ſpectat; ſicut olim in templo Ieroſolymitano *a Loco diſtincti* erant ſacerdotes à populo, viri à mulieribus, atque à nuptis virgines; ita eodem fermè ordine & diſpenſatione fuit in Chriſtianorum Eccleſiis obſeruatum. Id enim imprimis Philo *b* teſtatur de Eſſenis Alexandrinis quos Hieronymus *c* Chriſtianos fuiſſe affirmat: & dilucidiùs apud Clementem *d* legitur de omnibus Chriſtianis. Sic & Gregorius Nazianzenus in ſomnio Anaſtaſię, ſuprà Eccleſiæ porticus mulierum locum ſeorsùm à viris fuiſſe demonſtrat. Et pariter Ambroſius *e* meminit de loco in Eccleſia tabulis ſeparato, vbi virgines à ceteris feminis ſeparatæ orarent. Procopius *f* item duplices porticus fieri ſolitas oſtendit, quarum altera viros, altera feminas caperet. Eumdémq; diſtinctionis vſum fuiſſe in Eccleſiâ Romanâ, declarant Vitæ Pontificũ, Symmachi, Gregorij Tertij, atque Sergij, necnon antiquiora Eccleſiæ Vaticanæ monumẽta: quibus etiam conſtat, dexteram baſilicæ partem deſtinatam fuiſſe mulieribus, viris autem ſiniſtram, quippe quam in ſacris fuiſſe digniorem alibi dicetur. De loco verò *Pauperum*, licèt eis æquè ac ceteris pateret Eccleſia precum causâ, iidémque *g* ſimul cum Principibus, nullâ habitâ perſonarum acceptione, ad ſacram menſam admitterentur: tamen ſicut olim *h* in templo ad ſtipem mendicandam pro foribus ſtabant, ita etiam in Eccleſiam ad eleemoſynam captandam nefas *i* illis ingredi, ne ſacra agentibus, aut orantibus eſſent moleſti; ſed in exteriori porticu, quæ poſt atrium ianuis inhæret Eccleſiæ, ſolebant commorari.

a Ioſeph. 6. de Bel 6. Orig tract. 26. in Matt. & aly.
b Phil. de vit. contempl.
c Hier. de Scrip. Eccl. in Philone.
d Clem. 2. Conſt. 61.
e Ambr. ad virg. lapſ. c. 6.
f Procop. de ædif. Iuſtin. l. b. 1.
g Chryſ. hom. 18. ad pop. Antioch.
h Chryſ. ibid. Greg. Naz. orat. de amor. paup.

XXXVIII. Diſcretio hominum Eccleſiæ dignitas.

i Conc. Carth. IV. k Marc. 12. Luc. 9.

Iam quod reliquum eſſe videtur, conſtat *Eccleſias*, (hoc eſt loca ipſa, in quæ ad ſacros celebrandos conuentus Fideles conuenire ſolerent) diuerſis aliis eſſe nominibus appellatas. Putà *Titulos*, de cuius vocis ratione dicetur *k* opportuniori loco: *Domos oratorias*, ſecundùm quod à Domino *l* dictum eſt: *Domus mea domus orationis vocabitur*. *Dominicam m*, cuius nomenclaturæ Euſebius *n* rationem reddit, quòd vni omnium Deo atque vniuerſarum rerum Domino conſecrentur: *Memorias o*, quòd in memoriam SS. Martyrum *p* erigi conſueſcerent: Vnde etiam dictæ reperiũtur *q Martyria*: Itémque *Concilia Martyrum r*, quòd in eis multorum corpora Martyrum quieſcerent, quæ videlicèt intra Eccleſias ſepeliri ſolerent: Vel etiam *Concilia ſ Sanctorum*, quòd ibi congregaretur Sanctorum Fidelium multitudo. In quem eumdem ſenſum Ambroſius: collegium Virginum, appellauit *Concilium Virginitatis*. Basilicæ quoque ſæpiùs ea loca ſunt dicta; ſiue quòd (vt alij *x* exiſtimarunt) cùm Baſilicæ olim vocarentur Regum habitacula, ſic etiam dici meruerint loca in quibus Rex Regum colitur: ſiue (vt magis placet) quòd Baſilicæ illæ Gentilium, (loca videlicèt rerum venalium *y* Foris coniuncta, in quibus hieme potiſſimùm publicæ conciones, & negotiantium conuentus habebantur, atque etiam aliquando ius *z* reddebatur:) in Eccleſias *a* Chriſtianorum commutari ſolerent. Obtinuit autem vſus loquendi, vt non quæcumque Eccleſiæ appellentur *Baſilicæ*, ſed illæ dumtaxat quarum auguſtior ſit amplitudo. Denique Templa frequenter eadem loca nuncupata reperiuntur: (de quâ etiam nuncupatione nuper dictum:) nequaquàm verò à maioribus *Delubra*, vel *Fana*; licèt his vocibus nonnulli recentiores impropriè, ne dicam improbè, vſi ſint, quæ magis templis Gentilium conueniant. Sed de his hactenùs: iam ad ceteras inſtitutiones Eccleſiſticas à Paulo in eâdem priori Epiſtolâ ad Corinthios ſcriptas redeamus.

l Cypr. de oper. & eleemoſ. Concil. Laod. c. 28. & aly tam Gr. quã Lat.
n Euſ. orat. de laudib. Conſt.
o Aug. 22 de ciuit. 8. &c.
p Conc. Afr. c. 50. Aug. 22. de ciuit. 10.
q Cōc. Gongr. c. 20. & in Act. Concil. Chalced. frequens eſt in ſio de Martyrio.
ſ Ephem. vbi celebrata eſt ſynodus.
t ... dict. ſer. ... Anaſt. de Rom. Pont. in Damaſ. ... ep. 3 ad Heliod.
u ... ſ. 8 & 110.
t Ambr. adu. Symma. b.
u Optat. l. 6. & ... Ap. Bar. in ... ad Mart. 5. Aug.
x Iſid. lib. 15 Orig. Amal. de Eccl. off. lib. 2. c. 2. VVal. Strab. de reb. Eccl. c. 2.
y Vitru. l. 5. c. 1. Cic. ad Attic. l. 4. ... pediculoſ. 5. item orat. D. de aur. & ar. leg. & l. ... ſ. Repub. 5 ſacram. rem. D. de verb. obl.

Perſeuerabat adhuc in Eccleſiâ laudatiſſimæ rei vſus, vt (quod Chriſtus vltimâ cœnâ fecerat, ac in ſui memoriam vt facerent, ſuos monuerat) Chriſtiani conuenientes in Eccleſiam, ſimul ſacratiſſimam perciperent Euchariſtiam, atque vnà cœnarent: ſed quoniam id perperàm Corinthij obſeruabant, Paulus *b* lure redarguit; quódque (vt ſuo loco dictum eſt) vtraque ſimul cœna iungebatur, *Communis & Sacra*, quid in vnaquàque præſtare deberent admonuit: nimirùm vt in Communi modeſtia ſeruaretur, & mutua charitas, cuius intuitu eſſet inſtituta; Sacra verò non perfunctoriè, ſed magnâ

z Plin. 5. ep. 21 Senec. l. 3. de ira, c. 33.
a Auſon. in grat. act. pro Conſ. ad Grat.

XXXIX. De publica Cœna.

b 1 Cor.

præmiâ conſcientiæ diſquiſitione adiretur. Ceterùm etſi Chriſtus Communem præmiſit, inde verò Sacram exhibuit;(quòd ſic ordo rerum ferebat, vt legalia primùm conſummarentur, ac denique quæ nouæ legis eſſent menſæ apponerentur:) Apoſtolorum tamen tempore, primò ſacram Synaxim celebrari ſolitam, inde communi omnes excipi menſâ, (ad quam diuites quidem alimenta ſuppeditarent, ſed vocatis pauperibus communiter cum iis veſcerentur) Chryſoſtomus *c* tradit. Verùm de his diuerſam olim fuiſſe diuerſarum Eccleſiarum conſuetudinem, dictum *d* eſt ſuperiùs. Corinthios autem inter cœnandum miſcentes ſacra communibus,(quod correxit Paulus) Euchariſtiam ſumere conſueuiſſe, Auguſtinus *e* affirmat: teſtatúrque communi totius Eccleſiæ conſenſu factum eſſe, vt nonniſi ieiuni Fideles in Eccleſiâ ſacram ſumerent Euchariſtiam, quam & ſacerdotes ipſi ieiuni offerrent. Sed enim illud etiam totius Vniuerſalis Eccleſiæ conſenſione factum eſt, vt non ampliùs ſacris menſis communes commiſcerentur; ſed ſicut myſterio, ita aliquâ diuerſitate temporis diſtinguerentur: ſicut & poſteà communes deſierunt in Eccleſiâ fieri; de quo mox dicetur. Quo autem ordine precum, hymnorum, & ſacrarum ſermocinationum, quâve frugalitate, eædem illæ communes, mutuæ charitatis indices atque illices, (vnde & *Agapes* vſitatiori appellatione dicebantur: nam ἀγάπη ſignificat dilectionem) celebrari conſueuiſſent, ſuppetunt egregia teſtimonia Tertulliani *f*, Minutij *ff* Felicis, Clementis *g* Alexandrini, necnon omnium antiquiſſimi Philonis Iudæi, ſi verum ſit quod Hieronymus affirmat, eum ſub Eſſenorum nomine de Chriſtianis Alexandrinæ Eccleſiæ eſſe locutum; quâ de re fuſiùs ſuo loco. Ceterùm deſcriptum ab eo conuiuium ſacris videtur admiſſum, quale illud Pauli ad Corinthios: non enim expreſſiùs licuit externo homini, ſecreta noſtra myſteria proſequi.

c Chryſ. hom. 17. in 1. Cor. 11.
d An. 34. XVII.
e Aug. epiſt. 118. ad Ianuar.

Sacrum sacra mensa a communi.

De Agape.

f Tert. Apol. c. p. 19.
ff Minut. in Oct.
g Clem. Al. 2. pædag. 12.

XL.

Conuiuia publica triplici ex causa.

Triplici verò ex causâ inter Chriſtianos publica ſacta Convivia celebrari ſolita, tradit Gregorius *h* Nazianzenus; nempè in Natalitiis, Funeribus, & Connubiis. Sed de *Connubiali* Agape dictum eſt aliàs. De illis autem quæ fierent in *Natalitiis* ſanctorum Martyrū, teſtes ſunt etiam, immò & defenſores aduerſus cenſuras calumniantium, Theodoretus *i* & Auguſtinus *k*: ac de *Funeralibus* mentio quoque apud Origenem *l*, Chryſoſtomum *m*, Paulinum *n*, & Hieronymum *o*. Denique ſolitas etiam exhiberi Agapes *in Dedicationibus Eccleſiarum*, demonſtrat Gregorius *p* Papa. Qui autem eiuſmodi Conuiuiis, in honorem Dei & ſubleuationem pauperum fieri conſuetis, intereſſe dedignarentur, vel ea damnarent; in eos Synodus *q* Gangrenſis anathema pronuntiauit: Laodicena *r* verò prohibuit clericos ad Agapen accedentes, partes tollere, & apud Clementem *ſ* conſtitutum legitur, quot vnicuique ſacrorum miniſtrorum partes in Agapis reſeruandæ eſſent. Qui igitur antiquus vſus à temporibus Apoſtolorum de Agape Chriſtianorum viguit in Eccleſiâ, idem quibuſdam in locis in hodiernum laudabiliter perſeuerat, mutatis nonnullis; vt (quod primum diximus) ne illæ ſimul cum ſacro-ſancto ſacrificio miſcerentur: deinde (quod poſteà eſt emendatum) ne in Eccleſiâ celebrarentur. Ambroſio enim imprimis id diſplicuiſſe, Auguſtinus *t* teſtatur; & Paulinus *u* nec ipſe probauit, tolerauit tamen. In Eccleſiâ verò Orientali prohibuit omninò Concilium *x* Laodicenum; ſicut in Occidentali Carthaginienſe *y* Tertium. Conceſſit autem Gregorius *z* Anglis recèns ad fidem conuerſis, vt in tabernaculis iuxta Eccleſias poſitis, die dedicationis earumdem Eccleſiarum, vel natalitio SS. Martyrum quorum reliquiæ illic extarent, eiuſmodi conuiuia celebrarent.

h Greg. Naz. de vit. differ. vent.
i Theo. Euag. verit. lib. 8.
k Aug. 20. contra Fauſt. cap. 20.
l Orig. lib. 3. in Iob.
m Chryſ. hō. 32. in Matth.
n Paul. ep. 31. ad Alet.
o Hier. ep. 22.
p Greg. 11. ep. 54.
q Conc. Gangrenſ. c. 1.
r Conc. Laod. can. 27.
ſ Clem. 1. Conſt. 32.

Quid postea sancitum de Agape.

t Aug. 6. Confeſſ. 2.
u Paul. Natal. 9. S. Felic.
x Conc. Carthag. Tert. c. 30.
y Vid. infrà an. 397. XVII.
z Greg. 6. ep. 71. ad Mell.

XLI.

De ritibus Eucharistiæ.

Ceterùm cùm Paulus Corinthios de his quæ tam ad communem quàm ſacram cœnam pertinerent, quantum liceret per Epiſtolam, monuiſſet: quòd aliæ reſtarent quæ maiori indigerent examine, id aduentu ſuo ſe cetera diſpoſiturum pollicetur *a*. Quænā verò Apoſtolus circa ſacrum Euchariſtiæ ritum præſens Corinthios docuerit, licèt nec ipſe, nec Lucas ſcripſerint; tamen eadem illa fuiſſe quæ ſine ſcriptis ex traditione Apoſtolicâ vniuerſa in poſterum obſeruauit Eccleſia, tum Auguſtinus *b*, tum alij omnes affirmant. Et vt agamus breuiter ex inſtituto de ſingulis; imprimis vt in hoc admirabili ſacrificio *Vinum aquâ mixtum* in calice offeratur, non tā ex traditione Apoſtolicà, quàm Dominicâ, Eccleſia Catholica vniuerſo orbe ſeruans (vt Cyprianus *c* teſtatur) eam ſibi vendicat auctoritatem: de quâ pariter antiquiſſimus Iuſtinus *d* Martyr ita loquitur, tamquam de re quæ ſemper fuerit ab omnibus obſeruata. Vt item à *ieiunis afferatur atque ſumatur*, ex traditione Apoſtolicâ & Spiritûs ſancti placito in vniuerſo Orbe receptum eſſe, Auguſtinus *e* demonſtrat: eiuſdémque conſuetudinis teſtes ſunt Tertullianus *f*, Cyprianus *g*, aliíque antiquiores, atque recentiores quamplurimi. Offerendam verò eſſe *pro viuis, atque etiam defunctis*, itémq; *in azymis* potiùs quàm in fermentato conficiendam, nec niſi *poſt examologeſim* eſſe impertiendam Euchariſtiam; hæc omnia ex Apoſtolicâ traditione prouenire, Patrum aſſertionibus demonſtratum eſt ſuperiùs in eius inſtitutione.

a 1. Cor. 11. in fin.
b Auguſt. ep. 118. ad Ianuar.
c Cyp. ep. 63. ad Cæcil.
d Iuſt. Apol. ad Anton.
e Aug. epiſt. 118.
f Tertull. ad vxor. l. 2. c. 5.
g Cypr. ep. 63.

XLII.

Porrò Sacerdotem poſt ſacro-ſanctæ Euchariſtiæ conſecrationem, conſueuiſſe eamdem *in altum extollere*, & populo oſtendere, teſtatur Anaſtaſius *h* Sinaïta. Cùm autem illam aliis ſumendam traderet, quid daret conteſtabatur, dicens, Corpvs Christi; & qui accipiebat, id ipſum verum eſſe, profitens dicebat, Amen; hoc eſt, (vt Ambroſius *i* eâ de re diſſerens interpretatur) *Verum*: vereréǹque planè fuiſſe eiuſmodi verborum traditionem tam in Occidente quàm in Oriente, docent Tertullianus *k l*, Cornelius *l* Papa, Cyrillus *m* Ieroſolymitanus, & alij; ac conſtat etiam ex antiquis Liturgiis. Dabat verò ſacerdos in manus cuiuſque ſacram Euchariſtiam, quam ſic ille ſummâ cum reuerentiâ ori admouebat; vt de eâ re ſuppetunt quamplurima teſtimonia SS. Patrum *n*: eumdémque morem diutiùs perſeueràſſe in Eccleſiâ Orientali, conſtat *o* ex canone edito nomine Sextæ Synodi Oecumenicæ: quo etiam docetur conſueuiſſe Fideles Euchariſtiam *manibus in Crucis formam figuratis*, accipere, ſecundùm ea quæ idem Cyrillus habet Catecheſi quintâ myſtagogicâ. Viris autem dumtaxat conceſſum nudâ manu ſumere, feminis autem nonniſi nitido linteamine, habetur apud Auguſtinum *p*, itémque

h Anaſt. Sin. de ſacr. Synax.
i Ambr. 4. de Sacram. 5.
k Tert. de ſpect.
l Ap. Euſeb. lib. 6. c. 35.
m Cyril. catech. 5.
n Tertull. de idol. c. 7. Cypr. de lapſ. Orig. homil. 13. in Ex. Euſeb. 6. hiſt. 35. Cyril. catec. 5. Chryſ. hom. 61. ad pop. Antioch. & alij plures.
o Sext. Syn. can. 102.
p Aug. ſerm. 152. de temp.

itémque apud Maximum aduerſùs Monothelitas,& in Concilio *q* Antiſiodotenſi; vbi *r* etiam illud linteamen ob eam cauſam dictum reperitur *Dominicale*.

q Conc. Antiſ. c. 36.38.
r Ibid. c. 42.

XLIII.
MOS FERENDI DOMVM EVCHARISTIAM.

Sed & illud circa vſum Euchariſtiæ introductum fuit, vt cùm minùs licerer ad ſacras Synaxes tempore perſecutionis in vnum ſæpè coire, à ſacerdotibus ſacratiſſimas eius particulas (quas Tertullianus *ſ* alicubi *Buccellas* appellat, nonnulli etiam *Micas*, vel *Partes*, ſed frequentiùs Auguſtinns, & alij *Particulas*, ſicut apud nos frequentiori vſu retentum eſt :) Fideles *t* acciperent, *eáſdemque domum deferrent*, & reuerenter aſſeruatas vel quotidie ſumerent, vel cùm alioqui de vitâ periclitarentur : cuius conſuetudinis complura ſunt antiquorum Patrum teſtimoniâ : videtúrque ea perdurâſſe in Eccleſiâ Occidentali, ſaltem vſque ad Hormiſdæ Papæ tempora, quando in Synodo *u* Cæſarauguſtanâ abrogata ſub anathemate cognoſcitur : in Otientali verò etiam poſt dicta tempora viguiſſe, pluribus declaratur exemplis in Prato Spirituali, & alibi. Sed & *in itinere* aliquando conceſſum fuiſſe ſecum Euchariſtiam ferre, quam ſumerent, ſi quod periculum mortis ſubiret; (tantì æſtimabant, ſine eiuſmodi ſacratiſſimo viatico ex hâc diſcedere) docent quæ S. Ambroſius *x* de Satyro fratre, & Gregorius *y* Papa de Maximiano Epiſcopo Syracuſano ſcribunt. Immò & Alexandri Papæ Tertij temporibus eamdem conſuetudinem alicubi perſeuerâſſe, Acta *z* S. Laurentij Epiſcopi Dublinenſis teſtantur. Denique auctoritate Irenæi *a* conſtat, Romanæ Eccleſiæ Pontifices olim conſueuiſſe *mittere Euchariſtiam ad Cœpiſcopos* Catholicæ Communicationis.

ſ Tertull. de de monog. c. 11.
t Tert. l. & 2. ad vxor. Cypr. de lapſ. & de ſpect. Clem. Alex. lib. 1. Strom. Greg. Naz. orat. in fun. Gorg. ſoror. Baſil. ep. ad Cæſar. ap. Anaſt. Nic. lib. quaſt. Hier. ep. 50. & adu. Iou. &c.
u Conc. Cæſaraug. c. 3.
ITEMQVE IN ITINERE.
x Ambr. or. in fun. Satyr.
y Greg. 3. dial. 36.
z Ap. Sur. 14. Nouemb.
a Ap. Euſeb. 5. hiſt. 25.

XLIV.
VSVS ASSERVANDÆ EVCHAR.

Porrò ex his omnibus illud quidem imprimis neceſſariò infertur, ſemper in Eccleſiâ Catholicâ *aſſeruandi ad Fidelium vſum ſacram Euchariſtiam*, ſiue in loco ſacro, ſiue in priuatis domibus, viguiſſe conſuetudinem. Nam & de aſſeruatâ in Eccleſiâ, eſt Optati *b* teſtimonium, dum execrandum deteſtatur ſcelus Donatiſtarum, qui canibus Euchariſtiam fuderunt, canibus ipſi diuinâ vindictâ præda facti. Et in Concilio *c* Turonenſi ſtatutum eſt, vt non in armario, (ſiue, vt alio modo legitur, in imaginario ordine) ſed in altari Euchariſtia aſſeruaretur ſub Crucis titulo. Itémque in altati intra Columbam auream reponi ſolitam, legitur in Actis S. Baſilij, quæ Amphilochij nomine inſcripta habentur : & in idem ſacrum officium poſitas ſuper altaria columbas aureas, & alias argenteas ſuper baptiſteria ſuſpenſas, Seuerum impium hæreticum ſuſtuliſſe, queſti ſunt in Quintâ Synodo Clerus & monachi Antiocheni. Ac denique redarguit Cyrillus *cc* Alexandrinus errorem tunc primùm emergentem, illorum qui putarent Euchariſtiam non ſeruandam in ſequentem diem. Sed ex his adhuc illud certum redditur, etſi Fideles ſacrificij tempore olim in Eccleſiâ ſub vtrâq; ſpecie Panis & Vini communicarent, tamen cùm vel priuatim in ſuis domibus, vel aliter in Eccleſiâ extra ſacrificij tempus ſacratiſſimam Euchariſtiam acciperent, tunc *ſub vnâ tantùm ſpecie Panis* ſumere conſueuiſſe. Quâ verò ratione in Eccleſiâ Catholicâ vſu receptum ſit, vt nec ſacrificij tempore niſi ſub ſpecie panis Fideles communicent, aliàs dicetur vberiùs. Plura verò, quæ de ritibus offerendi vel miniſtrandi dici poſſent ex antiquis ac planè Apoſtolicis Liturgiis, libentiùs omittimus, quòd illæ à pleriſque collectæ præ manibus habeantur, aliíque de eo argumento commentarios ediderint.

b Opt. lib. 2. contra Parmen.
c Concil. Turon. II. c. 5.
cc Cyril. ep. ad Caloſyr.
COMMVNIO SVB VNA SPECIE.

XLV.
DE FREQVENTI COMMVNIONE.

Illud tamen dicere non prætermittimus, exemplo Apoſtolico *d* poſteros Fideles conatos eſſe *quotidie ſumere Euchariſtiam*; vt inter alios teſtatur Cyprianus *e*. Vnde quòd non eſſet liberum quotidie ad Eccleſiam conuenire, Particulas domum portandi, abſque dubio licentiam obtinuiſſe ex inſtitutione Apoſtolicâ, maiores tradiderunt. Ad ſua verò tempore, Romæ & in Hiſpaniâ eamdem ſeruatam eſſe conſuetudinem, vt Fideles quotidie Euchariſtiam ſumerent, Hieronymus *f* eſt teſtis : ad quam ipſam omnes pariter hortantur Ambroſius *g* & Auguſtinus *h*, reprehendentes infrequentem eiuſmodi ſumptionis vſum in plurimis Orientalibus Eccleſiis: nam & in nonnullis earum ſæpiùs communicâſſe Fideles; ipſe quoque Baſilius *i* docet, & approbat. Sed vetus eſt hæc quæſtio, de quâ plures olim ſcripſiſſe idem Hieronymus *k* tradit; eâque in re ſeruandas ipſe ſuadet locorum conſuetudines à maioribus acceptas; ſicut & Auguſtinus *l*, ac Chryſoſtomus *m*. Quòd tamen nimiùm ſe negligentes eâ in re plurimi oſtenderent; idem Chryſoſtomus ſæpiùs in eos inuehitur *n* acriter, qui quater, biſve, aut etiam ſemel dumtaxat in anno id præſtarent. Quamuis non ipſe tantùm, aut alij Orientalis Eccleſiæ Doctores, eiuſmodi oſcitantiam redarguerunt; ſed & ſacri canones *o* grauioribus pœnis eos affecere, qui ingreſſi Eccleſiam, ſacram communionem non perciperent. Tradit autem Epiphanius *p*, Synaxes ab Apoſtolis ordinatas eſſe, vt fierent feriâ quartâ, pro ſabbato, & Dominicâ, in quibus populi ad eas conuenientes communicarent. (Vnde & aliquando ipſum nomen *Synaxis* ſignificare Euchariſtiæ *q* celebrationem, adeóque ipſammet ſacratiſſimam Euchariſtiam, ex Patrum & Doctorum ſcriptis manifeſtum eſt.) Quò verò tantæ rei, & occultioris myſterij fides certior eſſet, probè teſtatum habetur à Patribus, frequentiùs accidiſſe vt qui indignè ad ſumptionem Euchariſtiæ acceſſiſſent, vel morte *r* Deo vindicante mulctarentur, vel à prauo dæmone *ſ* arriperentur, aliiſve mirabilibus *ſſ* cladibus afficerentur, ſecundùm ea quæ de Corinthiis Apoſtolus *t* ſcripſit, ideò multos illorum variis infirmitatibus fuiſſe vexatos, multóſque etiam occubuiſſe, quod indignè ſumentes Corpus Domini, iudicium ſibi manducarent. Sed cetera proſequamur.

d Act. 2.
e Cyp. de orat. Dom.
f Hier. ep. 28. & 50.
g Ambr. 5. de ſacram. 4.
h Auguſt. de ſerm. Dom. in monte l. 2. cap. 7.
i Baſil. ep. ad Cæſar. Patrit.
k Hier. ep. 28.
l Aug. ep. 118.
m Chryſoſt. hom. 17. in ep. ad Hebr.
n Id. hom. 61. ad pop. Antioch. & hom. 5. in 1 Tim.
o Apoſt. can. 10. Conc. Antioch. c. 2.
p Epiph. in comp. doctr.
DE INDIGNE SVMENTIBVS.
q Vid. ſupra an. 34. XVI.
r Pacian. de pœnit.
ſ Dionyſ. Areop. de Eccleſ. hier. Cyp. de Lapſ. Chryſ. hom. 5. in ep. 1. Tim.
ſſ Pac. & Chryſ. ibid.
t 1. Cor. 11.

XLVI.
DE ALIO CONVENTV ECCL.

Aliam inſuper celebrandi Conuentûs formam iiſdem Corinthiis Paulus *u* præſcripſit; quam ex Iudæorum conuentibus in Eccleſiam transfudiſſe, ac illos docuiſſe qui ex Gentibus ad Chriſtum accederent, quales erant Corinthij, declarat Ambroſius *x*, conſtátque ex variis Scripturæ *y* locis in quibus de eiuſmodi Iudæorum conuentibus mentio habetur. At quoniam nouis chariſmatibus aucta fuit Eccleſia, iis etiam hunc Chriſtianorum Conuentum Apoſtolus voluit illuſtrari : nimirum vt cùm accepiſſent Linguarum munera, necnon datus illis eſſet ſenſus per Spiritum ſanctum vt intelligerent Scripturas; eadem Spiritûs dona

u 1. Cor. 14.
x Ambr. in 1. Cor. 14.
y Luc. 4. Act. 13. & alibi.

ad ædificationem Eccleſiæ conſummarentur, vt tunc linguis loquerentur eùm qui interpretaretur, adeſſet. Ceterùm eiuſmodi Conuentûs celebrandi ritus, licèt aliquâ ex parte ſit imminutus, nimirùm in Linguarum munere, extant tamen hactenus ſigna quædam atque veſtigia z in Eccleſiaſtico Officio Matutino; necnon in Inſtitutione *Congregationis Oratorij*, quæ noſtrâ ætate à Beato *Philippo Nerio* Florentino Romæ erecta, in alias etiam prouincias eſt feliciter propagata.

z *Docet hoc per ſingulas partes, Baron. Annal. Tom. I. hoc an. quem cõſulat. qui ea cupit.*

XLVII.

a *Epiph. hær. 28.*
b *Ignat. ep. ad Tral.*
c *1 Cor. 15.*
RESVRRECTIO ADVERSVS HÆRETICOS ASSERTA.
d *Epiphan. hær. 28.*
QVI BAPTIZARENTVR PRO MORTVIS.

Inter hæc autem cùm *Cerinthus a* hæreſiarcha, præter alios quos diſſeminabat errores, diceret Chriſtum non ſurrexiſſe, & æquè impius *Baſilides* adderet, nullam futuram reſurrectionem mortuorum: (quos Sanctus Ignatius *b* tacitis eorum nominibus; egregiè ſuis coloribus depinxit) his prouidè Paulus *c* occurrens, Corinthios primùm de Chriſti reſurrectione, tam ſuo quàm aliorum qui viderant teſtimonio inſtruit; ac demùm de ceterorum *Mortuorum* RESVRRECTIONE copioſiſſimè agens, cùm ad eam probandam multis vtatur argumentis, ſuis quoque ipſorum factis eos qui ea negarent arguens, *Quid facient* (inquit) *qui baptizantur pro mortuis, ſi omninò mortui non reſurgunt?* Tradit enim Epiphanius *d*, ſolitum apud Cerinthianos fuiſſe, vt cùm aliqui eorum abſque baptiſmo decederent, alij pro ipſis in nomen ipſorum baptizarentur: ne in reſurrectione pœnas darent, eò quòd non accepiſſent baptiſmum. A quibus exemplum poſteà mutuati Marcionitæ (quod Tertullianus *e* & Chryſoſtomus *f* referunt) arreptâ occaſione ex prædictis verbis Apoſtoli, quæ certum eſt ipſum de hæreticis, non de Catholicis dixiſſe; loco defuncti abſque baptiſmo catechumeni, viuentem quempiam illi profuturum, inepto ac planè ſcenico ludo, baptizare conſueuerunt. Sicut & pariter Cataphrygas baptizâſſe mortuos, Philaſtrius *ff* tradit. Sed ſunt & aliæ de verbis Apoſtoli interpretationes, quas idem Chryſoſtomus *g*, eiúſque diſcipulus Iſidorus *h* Peluſiota, & alij afferunt. Videntur porrò ſiue iidem hæretici, ſiue alij eiuſmodi, mortuis quoque Euchariſtiam præbuiſſe: quippe vtriuſque erroris praxim prohibuit vno eodémque canone Concilium Carthaginienſe *i* Tertium.

e *Tert. 5. cõt. Marcion 10.*
f *Chryſ. hom. 40. in 1. Cor.*
ff *Phil. c. 50.*
g *Chryſ. ib.*
h *Iſid. Peluſ. 1. ep. 221.*
i *Conc. Carthag. III. c. 5.*

XLVIII.
DE VOCE ANATHEMA.

Quod autem in calce Epiſtolæ Paulus in ſalutatione ſuâ manu appoſitâ, in eos qui Chriſtum non amarent pronuntiauit ANATHEMA, MARANATHA: (quæ eadem verba ſacræ Synodi, & in ſuis Eccleſiis Epiſcopi, cùm diuini iudicij interminatione aliquid admonerent, ſuis ipſorum præceptis affigere conſueuerunt:) cùm vocem *Anathema ii* conſtet eſſe ambiguam, & quandoque in bonam partem pro eo k quod certo loco appoſitum, & ex voto Deo oblatum, vel in eius templo dedicatum eſt, accipi; quandoque verò in malum, pro eo *l* quod à Deo ſeiunctum eſt per impietatem: quo ſenſu hîc accipiat Paulus, habes à Chryſoſtomo *m*; nimirùm pro homine ab omnium commercio ſegregato, ab omnibus alieno. Nam quemadmodùm (vt ait) ad Anathema, hoc eſt donum Deo dicatum, ob reuerentiam nemo manus admouere, neque propiùs accedere audebat; ſic è contrario ab eo qui ab Eccleſiâ abſciſſus erat, tamquam à Deo abalienato ob execrationem omnes penitùs ſeparabantur. At non certè hoc modo Paulus *n* optabat Anathema eſſe à Chriſto pro fratribus ſuis, ipsâ nimirum gente Iudæorum. Sunt enim & adhuc alij eiuſdem vocis ſenſus; vel vt idem importet quod *Maledictum o*, eâque ſignificatione Paulus imitari voluerit Dominum, qui & ipſe cùm non eſſet maledictio, factus eſt maledictio: vel vt ſignificet *Occiſionem*, & ita voluerit Apoſtolus perire in carne vt alij ſaluarentur in ſpiritu, ſuúmque ſanguinem fundere vt multorum animæ conſeruarentur.

ii *Chryſ. hom. de anathem.*
k *Chryſ. hom. 1. in Iſa. & hom. 16. ad Rom. Iuſtin. mart. l. q. & reſp. q. 121.*
l *Sæpè in ſacra Script. & adde Iuſt. vbi ſuprà.*
m *Chryſoſt. hom. 16. ad Rom.*
n *Rom. 9.*
o *Zach. 14. ibi. Hier. ac fuſius ep. ad Algaſ. 141. q. 9.*

LXIX.
DE VOCE MARANATHA.
p *Hier. ep. 137. ad Marcel.*

MARANATHA verò vocabulum, Hieronymus *p* ait magis Syrum eſſe quàm Hebraïcum, & interpretari *Dominus noſter venit*; ſenſu autem ſeparato additum poſt *Anathema*, quaſi ex anterioribus verbis de amore in Chriſtum voluerit Apoſtolus inferre, ſuperfluum eſſe aduerſùs eum odiis pertinacibus velle contendere, quem veniſſe iam conſtet. At enim vocem illã additam potiùs exiſtimamus, quòd Hebræi eùm proferre damnationis ſententiam, cum conteſtatione præſentis diuini iudicij ac punitionis facere conſueuiſſent; vt certum redditur tum aliis ſacræ ſcripturæ exemplis, tum Danielis *q* calumniatores ſenes condemnãtis. Porrò Anathemati proxima cenſura fuit *r* CATATHEMA, quæ erat propriè eorum qui ſe ſic damnatis coniungerent. Quòd verò iſtiuſmodi, aliæque Hebræorum voces ſunt in Eccleſiam illapſæ, & venerando vſu receptæ; de iis vide eumdem *ſ* Hieronymum, & Auguſtinum *t*. Hîcque tandem finis ſit Prioris Pauli Epiſtolæ ad Corinthios.

q *Dan. 13.*
r *Ap. Iuſtin. q. 121.*
ſ *Hier. ep. 137.*

L.
PAVLVS EXAGITATVR AB ARGENTARIIS.
t *Aug. 2. de doct. Chr. 11.*
u *Act. 19.*
x *De iſtiuſmodi Conuentibus Forenſibus, tam ab Aſiaticis ad imitationem Græcorum, quàm à Romanis in prouinciis, itémque à Iudæis, ad dirimendas contendentium cauſas ſtatutis diebus celebrari ſolitis, vide, ſi cupis, Baron. Annal. tom. I. hoc an. 57. ad hũc locũ Actorũ. Nobis enim non licet ſingulis eiuſmodi tractationibus diutiùs immorari.*
y *Ioſ. l. 2. cõt. Apion.*

Cùm autem idem adhuc commoraretur Epheſi, narrat Lucas *u* quomodò in eum concitatæ ſint turbæ per Demetrium quemdam argentarium, alióſque eiuſmodi opifices; qui cùm ex factitiis Dianæ ædibus argenteis ingentem ſibi pecuniæ vim compararent, timentes ſuo lucro quòd audirent Paulum vbique prædicare non eſſe deos qui manibus fierent, prætextu propugnandæ venerationis Magnæ Dianæ Epheſiorum, vniuerſam ciuitatem commouerunt: quæ tandem ſedata eſt breui, ſed efficaci oratione Alexandri Iudæi, quâ eos monuit vt ſi Paulus eiúſque diſcipuli delictum aliquod perpetrâſſent, ageretur de iis apud Proconſules in conuentibus *x* forenſibus; ſi verò de alia eſſet quæſtio, nempè de religione, in legitima Eccleſia, nempè conuentu Iudæorum, cauſa tractaretur: egregia planè diſtinctione docens, quænam cauſæ ad forum, quænam ad Eccleſiam pertinerent. Cùm enim ex Iudæis Chriſtiana fides progenita videretur, quíque Epheſi prædicarent genere Iudæi eſſent, Iudæorum conuentum Alexander & ipſe Iudæus legitimam Eccleſiam nominauit. Iudæos enim habitantes Epheſi eiuſdem ciuitatis municipes fuiſſe, & priuilegiis ciuium potiri ſolitos: Ioſephus *y* eſt auctor.

LI.
DE ÆDICVLIS ET IMAGINIBVS DIANÆ.
z *Lucian. in*

Ceterùm quas Lucas *Ædes Dianæ* argenteas vocat: nihil aliud fuiſſe exiſtimamus, quàm ipſas deæ ſtatuas cum ſuis ædiculis ſeu loculamentis: quo ſenſu etiam apud Ciceronem in Verrem Ædes Mineruæ poſita dicitur in fano Apollinis. Fuiſſe enim penes Gentiles in more, eiuſmodi imagines votorum ſoluendorum causâ in Deorum templis offerre, & appendere, multa etiam alia ſuppetunt antiquorum z teſtimonia: quemadmodum & qui naufra-

Digitized by Google

Alex. Dio Chryſ. in Rhodiac. & aly.
a *Cic. de nat. deor. lib.* 3. *Horat. carm. lib.* 1. *ad Pyr. & aly.*
b *Reg.* 6.
DE TEMPLO DIANAE EPHESIAE.
c *Dio Chryſ. Rhod. orat.* 31.
d *Plin. lib.* 36. *cap.* 14. *& lib.* 16. *cap.* 40.

gio liberati fuiſſent, tabulas *a* rem ipſam repræſentantes iiſdem fanis ſuſpendere conſueuerant. Et de Philiſthæis teſtatur Scriptura *b*, ad vertendam plagam per mures & vlcera diuinitùs illatam, feciſſe mures & anos aureos, eóſque delicti expiandi causâ apud Arcam fœderis in capſellâ poſuiſſe. Quod autem pertinet ad Dianæ Epheſiæ templum; quantæ ipſum eſſet apud omnes gentes exiſtimationis, vel ex eo intelligi poteſt, quòd (vt ait Dio *c* Chryſoſtomus) non ſolùm Epheſiorum, ſed & hoſpitum, & hominum vndiquaque venientium, immò & populorum, ac Regum, ſecuritatis gratiâ pecuniæ in eo deponi ſolerent; nemine vnquam auſo inferre ei iniuriam, tametſi plurima bella geſta ſint, ciuitáſque fuerit ſæpiùs capta. Adnumerabatur ipſum inter ſeptem Orbis Miracula; quod (vt tradit Plinius *d*) ducentis viginti annis factũ eſſet à totâ Aſiâ magnificentiâ admirabili, longitudine 425. pedum, latitudine 220. columniſque 127. à ſingulis Regibus factis ſexaginta pedum altitudine, ex iiſque 36. cælatis: cetera verò eius operis ornamenta plurium librorum inſtar obtinerent. Simulacrum autem Dianæ alij ex ebeno compactum tradiderunt, alij vitigineum. Sed tantæ molis templum, ſub Gallieno (vt auctor eſt Iulius Capitolinus) inuadentibus Gothis Aſiam, direptum eſt penitùs & incenſum: quod etiam poſt nouem ab hinc annos ab ipſo Nerone Imperatore, ſub quo iſtæ in Paulum excitatæ ſunt turbæ, vnà cum omnibus aliis Aſiæ *e* & Achaiæ, ipſiúſque etiam Vrbis Romæ templis, fuit donis omnibus atque ornamentis, adeóque ipſis numinum ſimulacris ſpoliatum.

Tac. lib. 15.
e

LII.
PAVLVS RECEDIT EPHESO.
f *Act.* 20.
g 1. *Cor.* 16.
h *Act.* 20.
Act. 16.

Poſtquàm autem ſedatus eſt tumultus Epheſiorum, (inquit Lucas *f*) vocatis Paulus diſcipulis, exhortatus eſt eos, ac valedixit, profectúſque eſt in Macedoniam. Quod quidem hoc ipſo anno poſt Pentecoſten accidiſſe, declaratur ex prædictâ ad Corinthios *g* Epiſtolâ. Quamuis enim ipſe Paulus apud Lucam *h* aſſerat, ſe triennium Epheſi commoratum eſſe; (quò eum acceſſiſſe vidimus anno Chriſti quinquageſimo quinto) tamen non ſic intelligendus eſt vt tribus integris annis ibi permanſerit; ſed (quod ex ipſius Lucæ *i* narratione colligitur) duobus impletis annis, ac tribus inſuper menſibus; quibus docuit tam in Synagogâ, quàm in ſcholâ Tyranni. Recedentem autem Epheſo reliquiſſe illic TIMOTHEVM diſcipulum amantiſſimum, vt eius Eccleſiæ curam gereret, ipſemet teſtatur priori *k* ad eum ſcriptâ Epiſtolâ. Creâſſe quoque eumdem Epiſcopum Epheſi, auctor eſt Euſebius *l*, qui ait Timotheum primum omnium obtinuiſſe Epiſcopatum Eccleſiæ Epheſinæ. Sanè quidem fuiſſe iam ordinatum Epiſcopum, cùm ad eum Paulus eam ſcripſit Epiſtolam nulla eſt dubitatio; quandoquidem quæ eſſent Epiſcopi munera, ab eo illic exercenda *m* requirit. Ex quibus omnibus, ſicut & aliis quæ dicta ſunt ſuperiùs *n* de Ioanne Apoſtolo, ſatis cõſtat erràſſe illos, qui tradiderunt Timotheũ poſt hæc ſucceſſiſſe in Epiſcopatu Epheſino eidem Ioanni.

k 1. *Tim.* 1.
l *Euſeb. hiſt.* 4.
TIMOTHEVS FACTUS EPISCOPUS EPHESI.
m 1. *Tim.* 3.
n *An.* 44. *num. XI.*

LIII.
EPISTOLA PRIMA AD TIMOTHEVM.
o *Athan.*

Porrò cùm Paulus eſſet in Macedoniâ, eamdem PRIMAM ad Timotheum ſcripſiſſe EPISTOLAM, tum ex iam dictis euidenter apparet, tum etiam Patres *o* affirmant. Nec enim eſt quod de Pauli priori in Macedoniam aduentu poſſit intelligi, quòd nondum ad illud tempus Euangelium Epheſis prædicâſſet. Cùm autem multa eâ Epiſtolâ Timotheum admoneat, inter alia docet *p* aliquos in errorem eſſe lapſos dum Fidei non coniungerent bona Opera; ex quibus erant *Hymenæus & Alexander* quos ait ſe *tradidiſſe ſatanæ, vt diſcerent non blaſphemare.* Quænam verò fuerit illorum blaſphemia cùm non aperiat, Timotheo notam fuiſſe, iure Theodoretus *q* exiſtimauit; ac proinde hæc ipſa Epheſi, vbi Paulus triennio fuit, contigiſſe.

Synop. Theodor. præf. in Epiſt. Pauli & aly.
p 1. *Tim.* 1.
q *Theodor. in* 1. *Tim.* 1.

LIV.
HAERETICI PROHIBENTES NVBERE, ET DOCENTES ABSTINERE A CIBIS.
r *Chryſ. hom.* 12. *in* 1. *Tim. Amb. in eamd. Epiſt. & aly recent.*
ſ *Ignat. ep. ad Philadelph. & ep. ad Hieron.*
t *Iren. lib.* 1. *cap.* 22.
u *Theodor. hær. fab. lib.* 1.
x *Epiph. hær.* 23.
y *Ignat. ep. ad Philad.*
QVAE NOVISSIMA TEMPORA.
z *Ioan.* 5.
a 1. *Theſſal.* 4.
b 1. *Ioan.* 2.
c *Mar.* 13.

At non de his tantùm qui iam emerſiſſent hæretici, Timotheum Paulus admonuit; ſed & alios venturos eſſe præmonuit, qui *prohiberent nubere, & docerent abſtinere à cibis.* Quinam autem fuerint eiuſmodi, ſententia eſt Chryſoſtomi *r*, & aliorum, fuiſſe *Encratitas, Marcionitas, & Manichæos.* Verùm ante hos, ipſis etiam Apoſtolorum temporibus, qui & nuptias damnarent, & quoſdam cibos deteſtandos putarent, hæreticos prodiiſſe, teſtis eſt qui tunc viuebat Ignatius *ſ*. Hos verò fuiſſe *Saturninum*, eiuſque gregales, Irenæus *t* docet. Eoſdémque ſignatos eſſe ab Apoſtolo, nulla eſt dubitatio. Ipſe enim Saturninus primus fuit (inquit Theodoretus *u*) qui matrimonium diaboli doctrinam nominauit, iuberétq; abſtinere ab animatis. Docuiſſe & hæc ipſa *Ebionem*, tradit Epiphanius *x*: aduersùs quem etiam ſcripſit idem Ignatius *y*. Nec quemquam moueat, ſi *nouiſſimis temporibus* hæc obuentura fore teſtetur Apoſtolus: nam Nouiſſimum hoc tempus, quod extenditur ab aduentu Chriſti vſque ad vltimum iudicium, tum ipſe Dominus *z*, tum idem Paulus *a*, atque Ioannes *b* apertè ſignificârunt. Quinimmo quotquot recèns emergerent hæretici, eoſdem tam ipſi Apoſtoli, quàm reliqui diſcipuli, ac deniquc omnes Chriſtiani credebant Antichriſtos, ac proinde interitum iam inſtare; vt ex variis eorumdem Pauli & Ioannis, ſed & Petri *b* ac Iacobi, necnon Ignatij epiſtolarum locis, apertiſſimè conſtat; quippe quod ſecreto diuini conſilij arbitrio, & vt omnes ſedulò continerentur in officio, de die illo vel horâ (vt ait ipſe Dominus *c*) noluit Deus vt aliquis ſciret, neque Angeli in cœlo.

LV.
DE CIBORVM DELECTV.
d *Hierem.* 35.
e *Luc.* 7.
f *Rom.* 14.

Quapropter cùm luce clariùs exploratum habeatur, quas hæreſes, quóſve hæreticos Paulus demonſtrauerit; ex his patet quàm impiè ſimul atque ineptè Nouantes hæretici iiſdem ipſius verbis abutantur in ſugillationem Catholicæ veritatis, quæ CAELIBATVM nuptiis ſuperextollit, & IEIVNIA commendat. Non ſic enim, vt dicti hæretici, Eccleſia laudat Virginitatem, vt Nuprias vituperet, aut quorumdam ciborum certis temporibus prædicat abſtinentiam, vt eos abominandos exiſtimet. Non, inquam, illum commẽdat ac ſequitur CIBORVM DELECTVM, quẽ falsâ ex causâ Pythagoras excogitauit, vel Ægyptij inuenerunt; nec quem lege diuina olim ad ſtatutum tempus præſcriptum, poſt inde iam rancidum ſuperſtitio miniſtrauit, ſed quem Deus tam in priori quàm in poſteriori Inſtrumento probaſſe cognoſcitur in Rechabitis *d* & in Ioanne Baptiſta *e*; quémque Romanis *f* commendauit Paulus, cùm adeò peculiare eſſet in illa primitiua Eccleſia florentiſſima, carnes non manducare, & vinum non bibere, vt quantumlibèt Fideles vti eis legitimè poſſent, tamen vt rem inſolitam admirati plerique offenderentur; cuius ſcandali aliquam habendam eſſe ra-

rionem mandat Apoſtolus iiſdem Romanis.

LVI. APOSTOLORVM ABSTINENTIA.

Temperâſſe quidem à carne & vini Apoſtolos, multa poſſunt exempla proferri. Id enim de Petro facilè perſuadet Gregorius *g* Nazianzenus, dum ſcribit ipſum lupinis famem pellere conſueuiſſe. Et Iacobum fratrem Domini nec carnes vmquam in cibum, nec vinum in potum adhibere ſolitum, Hegeſippus, *h* affirmat. Itemque Matthæum à carnibus abſtinuiſſe, aſſerit Clemens *i* Alexandrinus: ac Timotheum haud vinum bibiſſe, ſatis indicat Paulus k. Denique & ipſum Paulum abſtemium fuiſſe, videbitur anno ſequenti. Deficeret verò dies, ſi omnium Sanctorum, quorum vita & mors eſt egregiis illuſtrata miraculis, vellemus hîc de delectu ciborum exempla contexere, vel catalogum eorum qui eumdem præclaris elogiis, aut etiam commentariis illuſtrârunt, recenſere. Illud tantùm conſtanter aſſerimus, neminem reperiri veterum Patrum Catholicæ fidei profeſſorem, qui cùm de eâ re inciderit ſermo, non ſolùm non fuerit eiuſmodi Eccleſiaſtici ritûs firmus aſſertor, ſed & fidelis ſectator.

g Greg. Naz. orat. de amor pauper.
h Ap. Euſeb. 2. hiſt. 22.
i Clem. Alex. 2. pædag. 1.
k 1. Tim.

LVII. DE CERTORVM DIERVM IEIVNIIS.

Certorum quoque temporum Apoſtolicâ auctoritate ad ieiunandum Chriſtianis præſcriptorum, quam plurima ſuppetunt teſtimonia. Et vt omittamus conſcriptum Apoſtolicum *l* Canonem, & à Clemente *m* recenſitam Apoſtolicam conſtitutionem, (ne inniti videamur apocryphis, licèt iam paſſim receptis.) Ignatius Apoſtolorum contemporaneus, de cuius epiſtolis nulla fuit dubitatio, ſollicitè commendat *n* Ieiunium QVADRAGESIMÆ. Quod quidem non ſolùm eſſe Apoſtolicam inſtitutionem in confeſſo *o* ſemper in Eccleſiâ fuit; ſed & Theophilus *p* Alexandrinus ex ipſâ etiam Euangelicâ traditione ſibi vendicat: & longè ante eum Tertullianus *q* aſſeruit, Eccleſiam Catholicam profiteri ſolitam Ieiuniam Quadrageſimæ, (quod ipſe appellat Paſchatis) tam ex Scripturâ, quàm ex traditione maiorum eſſe præſcriptum; cúmque plura alia eſſent voluntaria, hoc ex imperio inuiolabiliter obſeruandum fuiſſe. Vnde & Origenes *r* ait, *Quadrageſima dies eſſe ieiuniis conſecratos*: ac teſtatur Baſilius *ſ*, illud ipſum Ieiunium ſolitum eſſe denuntiari *per vniuerſum Orbem terrarum: nec vlla* (inquit) *eſt inſula, nec terra continens, non ciuitas, non gens vlla, non extremus mundi angulus, vbi nō ſit auditum Ieiunij edictum: quin & exercitus, & viatores, & nautæ, & negotiatores omnes pariter audiunt edictum, & ſummo gaudio excipiūt.* Quare quod ita ſacroſanctum & inuiolabile in Eccleſiâ haberetur, Gregorius *t* Nazianzenus illud appellat *diuinam legem*. Et Auguſtinus *u* agens de iſto *legitimo* (vt vocat) *& ſacratiſſimo tempore*, *Aliis*, inquit, *diebus ieiunare remedium eſt, aut præmium; in Quadrageſimâ non ieiunare, peccatum eſt: alio tempore qui ieiunat, accipit indulgentiam; in Quadrageſimâ qui non ieiunat, ſentiet pœnam.* Ideóque maiori ceteris ieiuniis obſeruantiâ celebrandum eſſe, Hieronymus *x* tradit; qui nec infirmam ætatem ab eo immunem eſſe paſſus eſt. Et alibi *y* ait, Aſellam ſanctiſſimam virginem, cùm per omnem annum iugi ieiunio paſceretur, biduo triduóque ſic permanens, tum verò in Quadrageſimâ omnes penè hebdomadas coniunxiſſe. Nec id quidem nouum, licèt mirum. Nam de Chriſtianis teſtatur Lucianus *z* ſic ſolitos eſſe ſeruare ieiunium, vt decem ſoles ſine cibo tranſigerent. Et Gregorius *a* Nazianzenus de habitantibus Ponticam ſolitudinem monachis ſcribit, complures à cibo abſtinere conſueuiſſe totos viginti dies totidémque noctes. Alióſque Auguſtinus *b* ſe nouiſſe tradit, qui vltra hebdomadam perpetuum ſeruâſſent ieiunium; immò & ad ipſum quadragenarium numerum perueniſſe quemdam, à fratribus fide dignis ſe accepiſſe.

l Can. Apoſt. 68.
m Clem. 5. Conſt. 13.
n Ignat. ep. ad Philip.
DE QVADRAGESIMALI:
o Hieron. ep. 54. ad Marcel. Leo ſer. 4. 6. 9. de Quadrag.
p Theop. ep. 1. Paſch. inſ.
q Tert. ad uerſ. Pſych. c. 13.
r Orig. hom. 10. in Leuit.
ſ Baſil. orat. 2. de ieiun.
t Greg. Naz. ep. 74. Eleuſ.
u Aug. ſerm. 62. de temp.
x Hier. ep. 7. ad Lat. ep. 22. ad Euſtoch.
y Id ep. 15. ad Marcel.
z Lucian. Philop.
a Greg. Naz. ad Hellen.
b Aug. ep. 86. ad Caſul.

LVIII. ET DIVERSO RITV VSV.

At verò non vna erat eadémque omnium in numero dierum Quadrageſimalis obſeruatio. Longè enim pauciores dies quoſdam ieiunaſſe, quos tamen Eccleſia toleraret, teſtantur Irenæus *c* & Auguſtinus *d*. Rurſúmque diuerſas fuiſſe diuerſarum Eccleſiarum conſuetudines, vt aliæ ſex, aliæ ſeptem, aliæ tantummodò tres ante Paſcha hebdomadas ieiunarent, Sozomenus *e* eſt auctor. Porrò in Eccleſia Orięntali Sabbatū, æquè ac Dominicam, à ieiunio Quadrageſimæ excipiebant: idque ipſum in Occidente ſeruaſſe olim Eccleſiam Mediolanenſem teſtis eſt Ambroſius *f*; qua verò ratione, dicetur paulò pòſt. Rurſùs etiam in eâdem Eccleſia Mediolanenſi obſeruandum Ambroſios *g* admonuit, vt integri dies quadraginta duo à Fidelibus ieiunio tranſigerentur; quòd videlicet totidem ſtationibus, ſeu manſionibus, populus Iſraël à captiuitate Ægypria ad terram promiſſionis perueniſſet. In Eccleſia Romana eadem ratio habebatur, dū quadraginta duos dies Quadrageſima contineret: ſed ex eis triginta ſex tantùm ieiunabatur, quod ſex dies Dominici abſtinentiæ ſubtraherentur, & quòd eo dierum numero (vt notat Gregorius *h* Magnus) quaſi anni noſtri decimæ Deo perſoluerentur. At eiuſmodi vſus aliâ itidem immutatus eſt ratione, dum ad explendum numerum quadraginta dierum ieiunij, quatuor ex ſeptima hebdomada dies ad ieiunandum ſunt coagmentati; nimirùm vt conſecratum ieiunio Domini tempus ab omnibus ſeruaretur. Ex quibus manifeſti erroris arguitur Socrates *i*, dum ait Romæ tres tantùm ſeptimanas ieiunari ſolitum ante Paſcha. Denique licèt de his diuerſæ fuerint Eccleſiarum conſuetudines; omnes tamen in idipſum conſenſerunt, vt certa anni tempora quæ ſanctum Paſcha præcurrunt, ieiuniis celebrarent. Haud verò lædi fidem diuerſa conſuetudine, Hieronymus *k*, Auguſtinus *l*, & Gregorius *m* docuêre.

c Ap. Euſeb. 5. hiſt. 24.
d Aug. ep. 118. cap. 4.
e Soz. lib. 7. cap. 19.
f Ambr. de Elia & ieiun.
g Id. ſer. 34. de Quadra.
h Greg. hom. 16. in Euang.
i Socr. 5. hiſt. 22.
k Hier. ep. 18. in fi.
l Aug. ep. 118. ad Ianuar.
m Greg. 1. ep. 41. ad Leād.

LIX. DE IEIVNIIS QVARTAE ET SEXTAE FERIAE.

His de Quadrageſima dictis, iam de Apoſtolica itidem traditione *Ieiunij Quartarum & Sextarum Feriarum* totius anni, agendum videretur. Sed quia ſatis de eo dictum eſt ſuperiùs in Paſſione Domini, hîc ea repetere abſtinemus. Qua autem hora ſolueretur Ieiunium, Tertullianus *n* ait cetera produci ſolita vſque ad Veſperam; quartâ verò & ſextâ feriâ tantummodò vſque ad Nonam. Sed quod tradit, Eccleſiam Romanam cetera quoque produxiſſe tantùm vſque ad Nonam; Montani ſpiritu hæc dicere viſus eſt: nam etſi in aliorum temporum ieiuniis idem Romæ quod in aliis locis obſeruaretur, in Quadrageſima tamen non niſi veſpere ſolui conſueuiſſe, tradunt *o* qui Eccleſiaſticas obſeruationes quæ Romæ potiſſimùm vigerent, memoriæ commendarunt.

n Tert. aduerſ. Pſych. cap. 10.
HORA SOLVENDI IEIVNII.
o Microl. 42. & alij.

LX.

Ceterùm vetus eſt illa quæſtio, de qua (vt ait Hieronymus *p*) plerique nobiles Scriptores commentarios edidêre: Cur Romæ; ac nonnullis alis locis Eccleſiæ Occidentalis, ceteris

p Hier ep. 28. ad Lucin.

Ieiunij

DE IEIVNIO SABBATI.

q Ignat. ep. ad Philip. can. Apoſt. 55. Clem. 7. Conſt. 24.

Ieiunij diebus additus eſſet dies SABBATI, cùm teſte Ignatio *a*, aliiſque, illud Orientalis Eccleſia execrata eſſe videatur ab ipſis rerũ Chriſtianarum primordiis; excepto tantummodò ſabbato ante Paſcha. At verò fuit ratio diuerſitatis, quòd cùm multi eo tempore reperirentur in Oriente hæretici, qui Deum Hebræorum, Orbis conditorem & Legis auctorem, malum eſſe, Chriſtúmq; ad eum deſtruendum veniſſe dicerent; atque adeò, quòd Deus ille quieuiſſet die ſeptimâ & in eius honorem Iudæi ſabbatum colerent, ipſi contrà in eius contumeliam eâdie ieiunare elegiſſent: (horum origenem à Simone Mago ſemel exortam, in Menandrum, Saturninum, Baſilidem, Cerinthum, atque Carpocratem, qui omnes Ignatij vixêre temporibus; eſſe infeliciter propagatam; eorumdémque impietatis poſteà heredem factum eſſe Cerdonem, huícque Marcionem ſucceſſiſſe; tum alij plures, tum latiùs Epiphanius *r* docet.) Eâ, inquam, de cauſâ Orthodoxi Orientales, penes quos illa inualeſcebat hæreſis, non ſolùm à ſabbati ieiunio temperarunt, ſed etiam in maiorem eorumdem hæreticorum deteſtationem conſueuerunt ſeum diem feſtum agere, ſacróſque conuentus perinde ac ipsâ die Dominicâ habere. Et id non quidem Iudaicè, ſicut Ebionæi; ſed piè ac religioſè, vt Deum Patrem omnium, creatorem cæli & terræ, ſolemni cultu venerarentur, quem hæretici execrarentur.

r Epiph. hær. 21.22.23.24.27.28.41.42. ſ Clem. 7. Conſt. 24. Greg. Nyſ. orat. aduerſ eos qui ægrè fer. reprehenſ. Anaſt. Nic. q. 77. Socr. lib. 6 c. 8. & alij t Ap. Euſeb. 3. hiſt. 21. u Aug. ep. 86. ad Caſul x Caſſian. Collat. 3. cap. 10.

LXI.

Cur verò in Occidente, ac potiſſimùm Romę Fideles eo die ieiunarent, hæc ab Auguſtino *u* ex quorumdam ſententiâ, necnon à Caſſiano *x* ratio redditur, quòd Petrus Apoſtolus cum Simone Mago die Dominico certaturus, propter ipſum periculum, pridie vnà cum eiuſdem vrbis Eccleſiâ ieiunauerit, & conſecuto tam proſpero ſucceſſu, eumdem poſteà morem tenuerit. At Innocentius *y* Romanus Pontifex eam eius rei cauſam adfert, quòd die ſabbati æquè ac feriâ ſextâ Paſſionis Dominicæ, Apoſtoli & in mœrore fuerint, & propter metum Iudæorum ſe occuluerint, atque haud dubium toto illo biduo ieiunauerint. Ex his porrò patent is mendacij arguuntur Socrates *z*, & Canon *a* ſuppoſititius Sextæ Synodi; dum ille ait Romæ in Quadrageſimâ ieiunare ſolitos Fideles, ſabbato excepto atque Dominicâ; iſte verò proſcriptum eſſe Romanâ etiam Eccleſiâ ieiunium ſabbati. Ceterùm ſunt etiam de eiuſdem diei ieiunio canones Concilij Eliberini *b*, & Agathenſis *c*, multáque Patrum *d* teſtimonia, quibus conſtat in plerîſqoe aliis Occidentalibus Eccleſiis ſolitum fuiſſe illud obſeruari. Verùm de his conſulti Hieronymus *e*, Ambroſius, & Auguſtinus, in eamdem pariter conſpirârunt ſententiam, cuiuſque Eccleſiæ ſeruandam eſſe conſuetudinem. Itaque abundet (quod ait Hieronymus) in his vnaquæque Prouincia in ſuo ſenſu; & præcepta maiorum, leges Apoſtolicas arbitretur.

y Innoc. ep. ad Decent. c. 4. z Socr. lib. 5. cap. 21. a Sext. Syn. c. 55. b Conc. Elib. c. 26. c Conc. Agath. c. 12. d Hier. ep. 97. ad Aug & Aug. ep. 86. & 118. e Hier ep 28. Ambr ap. Aug. ep 86. Aug. ad epp.

CONSVETVDO ECCLESIARVM SERVANDA.

LXII.

Præter hæc ſunt inſuper QVATVOR ANNI TEMPORVM Ieiunia, nempè Veris in Quadrageſimâ, Æſtatis in Pentecoſte, Autumni menſe Septembri, & Hiemis Decembri; quæ ſic per totius anni circulum (inquit S. Leo *f*) diſtributa ſunt, vt lex abſtinentiæ omnibus ſit adſcripta temporibus. Eadem verò ex doctrinâ S. Spiritûs & Apoſtolicâ inſtitutione ſumpſiſſe principiom, idem auctor abſque vllâ dubitatione confirmat: non autem à Calliſto Papâ, vt alij tradiderunt; nam iſte ſiqua de his ſcripſit, edito decreto firmauit quæ à maioribus ex traditione perceperat. At licèt nonnihil cum legalibus hęc videantur habere commune, tamen eorum quæ ad optimos mores inſtituendos pertinere viſa eſſent, nonnulla iure laudabilitérque eſſe mutuatos Apoſtolos, idem Leo docet: Cùm & alioqui apud Hebræos *g* ea peragerentur quarto, quinto, ſeptimo, & decimo menſe. Porrò eadem Quatuor temporum ieiunia celebrari quoque ſolita in Eccleſiâ Orientali, Athanaſius *h* monſtrâſſe videtur; dum agit de Ieiunio poſt Pentecoſtem.

f Leo in ieiun. menſ. ſept. ſer. 7. & 9. & in ieiun. menſ. dec. ſer. 4. & 8.

DE IEIVNIO QVATVOR TEMPORVM.

g Zachar. 7. h Athan. Apol. de fuga ſua.

LXIII.

IEIVNIA QVÆDAM ARBITRIO EPISCOPORVM.

Inoleuit quoque antiquiſſimus in Eccleſiâ mos, vt ſiue eſſent Concilia celebranda, ſiue aliqua vrgens afflictio immineret, vel alio modo neceſſitas poſtularet; vnuſquiſque Epiſcopus ſuo populo peculiaria quædam ex animi arbitrio indiceret obſeruanda Ieiunia. Quâ de re eſt egregium apud Tertullianum (vt prætermittamus Canones de his ſtatutos, & exempla quamplurima) monumentum, dum Montani iam factus aſſecla, agens aduerſus Pſychicos *i*, hoc eſt Catholicos, qui in his Catholicæ Eccleſiæ mores eſſent ſignificauit; conatus eo exemplo noua à Montano conſtituta ieiunia validare, de quibus agetur ſuo loco. Porrò quod ad hæc per homines indicta Ieiunia ſpectat; quantum illis Deus fauere viſus ſit, vt etiam miraculis maximis editis comprobârit, teſtis eſt Irenæus *k*. Sed iam de iis ſatis.

i Tert. aduerſ. Pſych. cap. 13. k Iren. li. 2 c. 57.

LXIV.

PAVLVS VENIT IN GRÆCIAM.

Cùm autem Paulus Apoſtolus magnam huius anni partem inſumpſiſſet in Macedoniâ, illas confirmans Eccleſias; inde veniſſe in Græciam ſcribit Lucas *l*; Verùm non pedeſtri itinere, ſed vſus nauigatione, vt puto. Nam per Ægeum mare Cycladas adnauigans peruenit Cretam, ac ibi reliquit TITVM, alterum diſcipulum amantiſſimum. Id enim agnoſcitur ex Epiſtolâ ad eumdem *m* anno ſequenti ſcriptâ. Fuiſſe verò eumdem Titum à Paulo ordinatum Cretenſem Epiſcopum, in confeſſo eſt apud omnes; licèt & alij ſenſerint non Cretæ ſolùm, ſed & aliarum eiuſdem pelagi adiacentium Inſularum illi eſſe curam ab Apoſtolo demandatam: quin & ipſius Pauli teſtimonio *n* compertum habetur, poſteà & in Dalmatiam eumdem Titum Euangelij causâ profectum eſſe.

l Act. 20. m Tit. 1.

TITVS CRETVS EPISCOPVS CRETÆ.

n 2. Tim. 4

IESV CHRISTI
AN. 58.
PETRI
AN. 14.
NERONIS IMP.
AN. 2.

I.

ANNO Chriſti quinquageſimo octauo, Q. Voluſio *a* & P. Cornelio Scipione Coſ. Paulus Apoſtolus, cùm (vt dictum eſt) perueniſſet in Græciam, & Euangelium prædicare pararet ceteris gentibus quæ vſque ad Illyricum interiacerent; Titum, quem in Cretâ reliquerat; ſcriptâ ad eum EPISTOLA monuit *b* vt feſtinaret ad ſe venire Nicopolim, quæ eſt ciuitas iuxta ſinum Ambracium poſita in Prouinciâ Acarnaniæ, quâ terminatur Epirus à Græciâ per Acheloum flumen diuiſa. Inde verò putârunt nonnulli, ibidem Nicopli datam eſſe à Paulo eam

a Tac. lib. 13. PAVLI EPISTOLA AD TITVM. *b Tit. 3.*

Epiſtolam:

Epiſtolam: verùm cùm dicat ſe ibi ſtatuiſſe hiemare, nondum eò perueniſſe declarare videtur.

c Chryſ. ho. 2. in Tit.
d Act. 20. Philip. 1. 1. Tim. 3. & 4.
DE EPISCOPIS ET PRESBYTERIS.
e 1. Pet. 5.
f 2. & 3. Ioan.
g Hieron. in Agg. 2. ep. 85. ad Euagr.

Scribens igitur Paulus ad Titum; illud primùm admonuit, cuius rei causâ eum reliquiſſet Cretæ, nimirùm vt quæ eſſent corrigēda, corrigeret, conſtitueréťque per ciuitates presbyteros. Cùm verò quales eſſe deberent eiuſmodi presbyteri deſcribat, móxque eoſdem Epiſcopos nominet; inde Ioannes c Chryſoſtomus exiſtimauit non de communibus quibuſque presbyteris, ſed de Epiſcopis Paulum Tito mandâſſe. Eâdémque occaſione, & aliis eiuſmodi Apoſtoli teſtimoniis d, quibus Presbyterorum & Epiſcoporum appellatio communis eſſe videtur; nec non Petri e ac Ioannis f Apoſtolorum, qui æquè ſe presbyteros nominant; ſæpè Hieronymus g eam ſententiam firmâſſe videtur, vt olim his coaleſcentis Eccleſiæ primordiis, idem eſſet PRESBYTER qui & EPISCOPVS; & conſuetudine potiùs quàm Dominicâ inſtitutione factum, vt occaſione tollendi atque vitandi ſchiſmatis inter presbyteros, vni ex ipſis ceteri omnes parêrent, quem Epiſcopum nominarent. Quòd verò ex his malè intellectis, occaſionem Nouatores arripuerint Epiſcopali dignitati detrahendi; rurſúmque alij h nimis temerarij, licèt Catholici, ea de cauſa Hieronymo, aliíſq; nonnullis ſanctis Patribus, Aërianiſmum impingere non ſint veriti; ex inſtituto de his paulò attentiùs eſt nobis diſſerendum.

h Mich. Medin. de sacr. hom. orig. cap. 5.

III.
SENTENTIA S. HIERONYMI.
Epiph. hær. 75.
k Hier. ep. 85. ad Euagr.
l Id. ep. 2. & 85.
m Id aduerſ. Lucif.

Et vt imprimis tantum Eccleſiæ Doctorem, & in eos ceteros, à calumnia liberemus; Aërium hæreſiarcham i conſtat ita Presbyterum cū Epiſcopo confudiſſe, vt nihil inter eos differre, neque ordine, neque honore, neque dignitate, quin etiam presbyterum æquè ac Epiſcopum in throno ſedere, & (quod maius eſt) manus imponere poſſe aſſereret. At verò Hieronymus eodem ipſo loco k quo huiuſmodi quæſtionem fuſiùs pertractauit, diſertè fatetur longè maiori dignitate ſublimem etiam in ſedendo eſſe Epiſcopum, ampliorique auctum officio in manûs impoſitione, vt illius tantûm, non etiam presbyteri ſit Ordinatio. Et iterùm affirmat l, ſicut ab Aaron ceteri differebant ſacerdotes, ita in Eccleſia eodem gradu ab Epiſcopis differre presbyteros; ac rurſùm m, illam etiam manûs impoſitionem, qua baptizati recipiunt Spiritum ſanctum, conceſſam eſſe ſolis Epiſcopis, negatam verò presbyteris: Neque id poſt oborta tantummodò ſchiſmata, (vt aliàs aſſeruiſſe videbatur) ſed *ex eà*, vt ait, *auctoritate, quòd poſt aſcenſum Domini Spiritus S. ad Apoſtolos deſcendit.* Deinde ſi (quod ipſe Hieronymus n ſæpiùs teſtatur, omniúmque Orthodoxorum ſententia receptum eſt) loco Apoſtolorum ſucceſſerunt Epiſcopi; eadem certè eſt origo & dignitas Epiſcopatûs, quæ eſt etiam Apoſtolatûs. At ſicut in confeſſo eſt apud omnes dignitatem Apoſtolicam eſſe à Chriſto Domino inſtitutā, id teſtantibus Euangeliſtis: ita quæ in illam ſucceſſit dignitas Epiſcopalis, non iā ab hominibus, vel cuiuſuis occaſionis obortæ cōſuetudine, ſed ab ipſa Dominica inſtitutione promanaſſe dicenda eſt.

n Hier. ep. 2. 54. 85. & in Mich. 2.
EPISCOPI SVCCESSORES APOSTOLORVM.

IV.
o Act. 1.
p Pſal. 108.
EPISCOPORVM, APOSTOLORVM, ET PRESBYTERORVM COMMVNIA NOMINA.

Cùm igitur de re ipſa conſtet; an verò ipſum nomen dicemus recèns introductum? Immò cùm S. Petrus o quod in Pſalmis p ſcriptum erat de Epiſcopatu, hoc ad Iudæ Apoſtolatum eſſe referendum intulit; planè conſtat Matthiam, qui in Iudæ Epiſcopatum ſubrogatus eſt, æquè eſſe dictum Epiſcopum ſicut Apoſtolum; eodémque modo & ceteros Apoſtolos, quòd vna eſſet omnium dignitas atque poteſtas: ac tunc præſertim cùm ipſi alicuius ciuitatis Eccleſiam, in qua Epiſcopales functiones exercerent, adminiſtrandam ſuſciperent; quemadmodùm idem ipſe Hieronymus q ſcribit, Iacobum Apoſtolum ſtatim poſt Aſcenſionem Domini eſſe ordinatum Hieroſolymorum Epiſcopum. Sicut autem Apoſtoli dicti reperiuntur Epiſcopi; ita qui in Eccleſiis præficiebantur Epiſcopi, eoſdem nominatos eſſe Apoſtolos, non ſolùm extant in ſacris literis r exempla de Epaphrodito, Andronico & Iunia, aliíſque ſed etiam frequentia in ſcriptis ſanctorum Patrum. Et ſecundùm eamdem analogiam, quòd & Presbyteri præfecti eſſent Fidelium curæ, iidem etiam ea ex parte dicti reperiuntur Epiſcopi: itémque quòd Epiſcopi eligerentur ex presbyterorum collegio, iidem nominati ſunt Presbyteri: ac denique quòd & ipſi Apoſtoli æquè eſſent presbyteri, & diaconi; eadem quoque appellatione ſunt aliquando nuncupati: vt de his omnibus conſtat ex iis Scripturæ locis, quos ſuperiùs notauimus. Ceterùm re ipſa diſtinctos fuiſſe omninò Presbyteros, & Diaconos, ab ipſis Apoſtolis, Lucas ſ ſatis ſupérque declarat, dum ſæpiùs Seniores diſtinctè coniungit Apoſtolis, & Diaconos ſeparatim ab ipſis Apoſtolis conſecratos eſſe ſcribit. Porrò quos *Seniores* dicit, eoſdem fuiſſe Presbyteros, non tantùm nomen, ſed & res ipſa demonſtrat. Cùm enim (quod ſcribit idem Hieronymus t) conſtet Inſtitutiones Apoſtolicas ſumptas eſſe de Veteri Teſtamento; & quod Aaron & Filij eius atque Leuitæ in templo fuerunt, hoc Epiſcopi, Presbyteri, atque Diaconi eſſent in Eccleſia: ſicut cùm Dominus Septuaginta duos Diſcipulos u delegit poſt Apoſtolos, formam illam repræſentaſſe viſus eſt, qua Moyſes x ſeptuaginta duos iuſſu Dei Seniores inſtituit; ita etiam ſeptuaginta duos illos Diſcipulos, nominatos eſſe Seniores, itémque Presbyteros, ratio perſuadet; quæ & rata habetur Patrum omnium ſententia, affirmātium eos quos vocamus Presbyteros, illos eſſe quos numero præſcripto delectos vſus loquendi Diſcipulos nominauit; cùm alioqui & Chriſtiani omnes (vt Acta teſtantur) Diſcipuli dicerentur. At quemadmodùm apud Iudæos, Apoſtolorum y etiam temporibus priſtina illa vigebat conſuetudo, vt Seniores vna cum Principibus Sacerdotum in Concilium conuenirent; ſic & ab Apoſtolis z primis temporibus ſeruatam eſſe conſtat vt Seniores ad Concilium admitterentur.

q Hier. de Script. Eccleſ. in Iacob.
r Philip. 2. Rom. 1. 16. 2 Cor. 8.
ſ Act. 6. 15. 16. &c.
t Hier. ep. 23.
u Luc. 10.
x Num. 11.
y Matt. 14. 27. 28. Luc. 20. 22. Act. 4. 11.
z Act. 15.

V.
a Hier. in Tit. 1.

Quòd igitur par eſſet (quantùm ad ſacerdotium ſpectat) Apoſtolorum, eorumdémque Epiſcoporum atque Presbyterorum ordinatio, pariterque iſti cum illis Concilio conſiderent; quódque communicatio nominum inter eos videretur eſſe communis: inde factum eſt (quod ait Hieronymus a) vt eo perſeuerante ordine, ante oborta ſchiſmata communi Presbyterorū conſilio Eccleſiæ gubernarentur. Poſteà verò illud veniſſe ſubdit, conſuetudine potiùs quàm diſpoſitione Dominica, vt in adminiſtrandis rebus Eccleſiaſticis Presbyteri ſubiecti eſſent Epiſcopis, quibus ſolis ceſſiſſet illarum cura præcipua; nec presbyteri ampliùs ad communem conceſſum, vbi de rebus grauioribus vniuerſæ

Eccleſiæ

Eccleſiæ ageretur, eſſent admiſſi, ſed illi qui ex collegio preſbyterorum in Epiſcopos eſſent aſſumpti. Verùm & hæc ipſa conſuetudo ipſis Apoſtolorum cœpit temporibus, & eorum eſt auctoritate firmata. Nam cùm Paulus *b* Timotheum creatum Epiſcopum Epheſinum, moneat ne aduerſus presbyterum, accuſationem recipiat, niſi ſub duobus aut tribus teſtibus; planè euidenter demonſtrat, Timothei Epiſcopi fuiſſe munus presbyteros iudicare, ac proinde illis auctoritate ac dignitate præſtitiſſe; cùm par in parem non habere imperium, vulgatum ſit omnibus. Quâ etiam ratione hâc ipsâ de quâ agimus Epiſtolâ ad Titum Cretenſem Epiſcopum, Paulus ipſum admonet conſtituere per ciuitates presbyteros; quos appellat, ſicut & aliis *c* locis, Epiſcopos. At denique Ignatius, qui Apoſtolorum temporibus adminiſtrabat Eccleſiam Antiochenam, nec aliud ſcripſit quàm quæ eſſent ab illis in Eccleſiâ Catholicâ ordinata, dum Hierarchicum Eccleſiæ ordinem ſæpè commemorat, presbyteros eſſe ſubiectos Epiſcopis abſque aliquâ dubitatione teſtatur *d*; magnámque inſuper vtriuſque ſtatûs & gradûs differentiam eſſe demonſtrat, dum Epiſcopum Chriſto, presbyteros verò Apoſtolis comparat *e*. Multa ad hæc ex aliorum etiam Patrum ſententiâ, & ſacrorum Conciliorum decretis addenda eſſent: ſed quòd ad teſtandam veritatem hiſtoricam quam Profitemur, hæc ſatis ſint; breuitati conſulentes, illa libentiùs prætermittimus.

b 1. *Tim.* 5.

PRESBYTERI SVB ELECTI EPISCOPIS.

c 1 *Tim.* 3.

d *Ignat ep.* 7. *ad Tarſ.* 9. *ad Phi adel* & 11. *ad Smyr.*

e *Id. ep.* 5. *ad Trad.* & 11. *ad Smyr.*

VI.

f *Tit.* 1.

CVR EPISCOPI VNIVS VXORIS VIRI ELIGENDI.

g *Strab. lib.* 10.

Quod verò Paulus eum qui in Presbyterũ ſeu Epiſcopum eligendus eſſet, voluit *f vnius vxoris eſſe virum, filióſque habere fideles, non in accuſatione luxuriæ*; & non magis cælibem eligendum præcepit, qui nullam vmquam vxorem habuiſſet: id quidem accidit, quod in Cretâ de cuius agebat Eccleſiâ, difficillimum fuiſſet aliquẽ huiuſmodi reperire; cogentibus nimirùm (vt teſtatur Strabo *g*, qui ex Ephoro Rempublicam deſcribit Cretenſium) antiquis eorum legibus, vt omnes à puero vxores ducerent. Et pariter in eo quod de filiis ordinandis Paulus monet, eò reſpectum habuiſſe videtur, quod (vt ſcribit idem Strabo) apud eoſdem Cretenſes mos turpiſſimus inoleuiſſet, vt liceret in pueros inſanire, eoſdémque quantumlibèt nobiles rapere; adeò vt formoſis & illuſtri genere natis turpe eſſet nullum habere amatorem: rapi autem ita honorificum, vt tam in conſeſſu quàm in ambulando primarius raptis locus tribueretur. Porrò tam prauis affectos moribus poſſe in officio contineri, haud res leuioris negotij videbatur: vt meritò antiquiſſimi Poëtæ Epimenidis in eos ſententiam reiecerit Paulus, quâ illos mendaces, malas beſtias, ventres pigros appellauerat. Verùm hæc olim Cretenſes: nam Euangelij poſtmodùm exculta legibus, facta eſt Eccleſia Cretenſium nobiliſſima, vt quæ non ſicut ceteræ Orientales diuerſis hæreſibus fœdaretur, ſed virgo multis ſæculis illibata permanſerit; prout teſtati ſunt Martinus Gortynæ, & ceteri Cretenſes Epiſcopi, iis literis *h* quas poſt Concilium Chalcedonenſe ad Leonem Imperatorem ſcripſerunt.

h *Tom.* 2. *Concil.*

VII.

i 1. *Tim.* 3.

NON GENTILES, SED IVDAEI POLYGAMI.

Sed quod Paulus non tantùm hâc ad Titum Epiſtolâ, ſed & aliâ ad Timotheum *i* æquè expoſcit vt in presbyterum eligendus *vnius* tantùm ſit *vxoris vir*; hâc quidem in re fuit quorumdam ſententia, Paulum ſic ipſos admonuiſſe ordinare monogamos, vt polygamos, hoc eſt eos qui plures ſimul vxores haberent, excluderet. Sed quod pertinet ad gentiles ad Chriſtum conuerſos; nec Cretenſes, nec Epheſios, eiſque propinquos populos fuiſſe aliquando polygamos, vſquam inuenimus; Athenienſes tantum occaſione exhauſtæ belli cladibus iuuentutis, polygamiam aliquando admiſiſſe reperimus; ceteros numquam. At Iudæis non inficias imus permiſſum fuiſſe his etiam temporibus [k], plures ſimul habere vxores. Sed quantumlibet ad excludendos polygamos, Paulũ dixerimus monuiſſe ordinandos monogamos; non ſic quidem id ab eo quis ſanæ mentis putauerit eſſe dictum, vt virum coniugio obligatũ potiùs quàm cælibem præceperit ordinandum: (Quomodò enim ad præſtantiſſimum omnium munus ſacerdotale, coniugatum hominem præferret cælibi, qui aliàs *l* admonuit ne Deo militans implicet ſe negotiis ſæcularib⁹; tótq; alia in eamdem ſententiam, laudémque cælibatûs inculcauit *m*?) ſed quòd non facilè apud Gentiles, Iudæóſve, prouectæ ætatis eſſet hominum reperiri cælibem. Præterea ſi ad excludendos cælibes, coniugatos Apoſtolus eligendos mandâſſet, cur ſingulariter vnius vxoris virum dixit, & non potiùs in genere vxorem habentem; cùm omnes quotquot inter Chriſtianos coniugati eſſent, vnius tantùm vxoris ſinguli viri eſſent, prohibentibus legibus Chriſtianis duas vel plures ſimul habere? Sed quâ ratione Paulus bigamum excludi voluerit, mox dicetur.

k *Ioſeph.* 17 *antiq.* 2. *Iuſt mart. d. cum Tryphr.*

DE CAELIBATV SACRORVM MINISTRORVM

l 2. *Tim.* 2.

m 1. *Cor.* 7.

VIII.

CONIVGATI CREATI EPISCOPI, ABSTINEBANT A CONIVGIO.

n *Hier. l.* 1 *aduerſ. Iouin* & *ep.* 50 *ad Pammach.*

o *Conc. Carth. II. c.* 2.

p *Siric ep. ad Himer. cap.* 7. *Innoc. ep. ad Exuper. quod citat.* *mod. Agath. c.* 9.

q *Conc. Elib. c.* 33 *Arel II. c.* 2. *Agath. c.* 9. *Tur. I. c.* 11. *Tur. II. c.* 20.

Anteà verò illud, quod ad hæc ſpectat, ſciendum eſt; coniugatos olim ſæpiùs eligi contigiſſe, ſiue ob penuriam cælibum, ſiue etiam ob mores ſpectatiſſimus cælibibus præponeretur; eâ tamen lege, vt quantumlibèt neceſſitate cogente aſſumerentur, conſentiente primùm vxore, ſic electi deſinerent prorsùs vſu coniugij eſſe viri; *nec poſſet* omninò (vt ait Hieronymus *n*) *eſſe Epiſcopus qui in Epiſcopatu filios faceret. Alioquin*, inquit, *ſi deprehenſus fuerit, non quaſi vir tenebitur: ſed quaſi adulter damnabitur*. Et rurſùm: *Apoſtoli vel virgines, vel poſt nuptias continentes, Epiſcopi, presbyteri, diaconi, aut virgines, eliguntur, aut vidui, aut certè poſt ſacerdotium in æternum pudici*. Idque pariter ſanctos Apoſtolos docuiſſe, & Eccleſiam Catholicã ab omni æuo ſeruâſſe, Patres quoque Concilij Carthaginienſis *o* Secundi ingenuè ſunt profeſſi. Eamdémq; antiquam obſeruationem (vt ſcilicèt coniugati ad Ordines prouecti, continerent, aut deponerentur) confirmârunt ſuis decretis *p* Siricius & Innocentius Romani Pontifices; necnon Synodi *q* Eliberina, Arelatenſis, Agathenſis, Turonenſes, & aliæ in Occidente celebratæ.

IX.

r *Epiph. in comp.*

ſ *Baſil. ep.* 17 *ad Perag. in addit.*

t *Hier. in Vigil.* & *Iouin.*

u *Conc. Ancyr. c.* 9.

x *Conc. Nic. c.* 1.

DE CAELIBATV EX NICAENO CONCILIO.

Sed & eamdem ab ipſo Eccleſiæ exordio viguiſſe in Oriente, perquàm egregiè teſtantur Epiphanius *r*, Baſilius *ſ*, atque Hieronymus *t*. Et quamuis longè ante ipſos, Ancyrana *u* Synodus æquæ legem de cælibatu confirmans, illos nihilominùs diaconos ab eâ ex exemiſſet, qui cùm ordinarentur inuiti, fuiſſent pariter conteſtati ſe non poſſe continentes viuere: tamen haud diù poſt maxima & ſanctiſſima Synodus Oecumenica *x* Nicæna Prima, omnibus indiſtinctè ſacris miniſtris omnimodum vxorum vſum atque conſortium prohibuit, etiam earum quas ante Ordines habuiſſent. Hæcque ſancita ibi eſſe à Patribus; non obſcurè eodem loco Baſilius

docet.

Digitized by Google

docet, dum Peragorium, licèt decrepitæ ætatis ſacerdotem, quòd vxorem ſuam quam preſbyter cooptatus iuſſu canonum reliquerat, rurſus in domum admiſiſſe, grauiſſimè increpauit, excommunicationem niſi eam dimitteret aeriter comminatus. Quod autem Socrates & Sozomenus ſcripſerunt, eamdem Synodum acquieuiſſe Paphnutio, ſentienti non eſſe clericis prohibendas vxores quas ante ſuſceptos Ordines habuiſſent: quantæ fidei ſit hæc iſtorum narratio dicetur inferiùs y ſuo loco. Cùm alioqui & ipſi de bis agentes, teſtantur z veterũ in Eccleſiâ fuiſſe traditionem, vt cælibes ordinati nullo modo poſſent denuò ſperare coniugia. Nam ad ipſos etiam ſubdiaconus hanc legẽ pertinuiſſe, teſtis eſt Epiphanius a. Quibus item, ne dũ aliis maiorum Ordinum miniſtris, aut Epiſcopis, haud S. Leo b ſcribens ad Epiſcopum Theſſalonicenſem permiſit vti vxoribus quas anteà duxiſſent. At quomodò iis licuiſſet vxores poſt Ordines retinere, qui quantumlibet cælibus eſſent, tamẽ quòd vel viduam duxiſſent, vel aliter bigami fuiſſent, illis ex traditione Apoſtolicâ Innocentius c Papa ſcribens pariter ad Epiſcopos Macedoniæ, Eccleſiaſticis Ordinibus interdixit?

y An. 325. in Conc. Nic.
z Socr. lib. 1. cap. 8. Sozom. lib. 1.
a Epiph. hær. 59.
b Leo ep. 82.
c Innoc. ep. 22.

X.
cc Can. Apoſt. 5.
DE CANONE APOSTOLORVM OBIECTO SOLVITVR.

His igitur adeò ſtabilitis, non eſt quod de Canone cc Apoſtolorum rurſùm quis moueat quæſtionem, quod eo ſtatutum ſit, ne Epiſcopus, aut Preſbyter, aut Diaconus, vxorem ſuam prætextu religionis abiiciat: nam dubiorũ ſcriptorum non eſt tanta auctoritas, vt quæ ſunt aliunde tam certa atque rata conuellant: nec ſic ibi ne abiiciant admonentur, vt dent operam liberis procreandis, (nam & Apoſtolos illos qui fuère coniugati, poſt Apoſtolatum conſecutum ab his temperâſſe, antiquorum teſtimonio ſuperiùs vidimus:) ſed vt illarum curam gerant. Hoc enim ſenſu Canonem illum interpretatos eſſe maiores noſtros, certo argumento eſt, quòd Dionyſius cognomento Exiguus, Græcorum Scriptorum ſui temporis nobiliſſimus, de quo & ſummâ cum laude meminit Caſſiodorus d, in ſuâ Collectione e ſacrorum Canonum, quibus ſingulis ſummarum præfixit titulum, eidem hanc inſcriptionem præpoſuit, *vt Epiſcopus, aut presbyter, vxorem ſuam, quam debet caſtè regere, non relinquat*, Quod quidem intelligendum eſt, vt illius curam gerat. Nam & cùm Gregorius f Papa, de Epiſcoporum vxoribus eamdem Dionyſij interpretationem iiſdem verbis referat, nihilominus eodem ipſo loco docet, maiorum exemplo, & ſacrorum Canonum inſtitutione conſultum eſſe, vt ſacris functionibus mancipati, non tantùm mulierum extranearum, ſed & propriarum coniugum vitarent contubernium. Et alibi g, nec ſubdiaconus recipiendos eſſe conſtituit, niſi qui cum vxoribus anteà acceptis viuerent continentes.

d Inſt. diuin. lect.
e Habetur in Collect. Creſcon.
f Greg. 7. ep. 10. ad Rom. Defenſ.
g Id[illegible] 42. ad F[illegible]

XI.
IMPOSTVRA SVB NOMINE SEXTÆ SYNODI.

Sed enim hæc firmiter ſancita, Epiſcopi illi qui ſeorsùm (vt dicetur h ſuo loco) poſt abſolutam Sextam Synodum, vſurpato tamen eius nomine, priuato conuenticulo conuenêre, penitùs labefactare conati ſunt; ſtatuentes i vt coniugati ad ſacros allecti Ordines vterentur ad libitum, præter quàm certis diebus, vxoribus quas antè habebant; exceptis k Epiſcopis, quibus id omninò denegârunt. Eique firmandæ aſſertioni, præter Canonem Apoſtolicum cuius modò meminimus, quem recenſent, adſciſcentes inſuper aperta mendacia, corruptè detorquent l in ſuum ſenſum Concilij Carthaginienſis canonem, quaſi eo permiſſum fuerit ſacris miniſtris vti vxoribus, præterquàm tempore vicis ſuæ, hoc eſt cùm miniſtrant. Sed quàm inſigniter mentiantur, ipſa de hâc re ſæpiùs ab Africanis Epiſcopis ſancita ſecreta teſtâtur; atq; imprimis illud ipſum quod iiſdem citâſſe reperiuntur ex Concilio m Quinto Cartaginienſi, cuius hæc eſt germana lectio; *Placuit Epiſcopos & presbyteros, & diaconos, ſecundùm priora ſtatuta etiam ab vxoribus continere.* quæ quàm ſit contra mentem Græcorum, ipſa verborum inſpectio manifeſtat, quibus illud abſque aliquâ temporis diſtinctione prohibitum eſt. Sed & priora illa ſtatuta quorum Patres Carthaginienſes meminerunt (qui eſt canon ſecundus Concilij Cartaginienſis Secundi) diſertè iubent *vt Antiſtites & Sacerdotes, nec non Leuitæ, vel qui ſacramentis diuinis inſeruiunt, continentes ſint in omnibus ſecundùm quod Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſeruauit antiquitas.* Denique cùm quæ ordine ſequuntur, Tertia n & Sexta eiuſdem ciuitatis Synodi, dum decernunt quæ feminæ poſſint habitare cum clericis, haud inter eas numerant vxores; planè ſignificant eas ſegregandas eſſe, quæ alioquin primo loco nominandæ fuerant. Ad hæc inſuper alia complura eſſent addenda in prædictorum confirmationem, ſacrorum Conciliorum decreta, Patrum teſtimonia, & Sãctorum exempla: ſed quoniam de his agendi millies occaſio inferiùs aderit, hæc ſatis impræſentiarum, ad inſinuandam ex inſtituto Apoſtolicam & Eccleſiaſticam traditionem, & conſuetudinem, de illis qui vnius vxoris coniugio obligati, ad ſacros Ordines aſſumerentur.

h An. 692. vbi Baron. Tom. 8. Annal. de his agit; nos autem inde hunc conſuli... qua ad iſtum canonẽ pertinent.
i Sext Syn. c. 13. ap. Theod. Balſam.
k Ibid. c. 12.
l Vid Theod. Balſ. in c. 4. Conc. Carthag.
m Conc. Carth. V. c. 3. & in Conc. Afric. c. 37.
n Conc. Carth. III. c. 17. & Carth. VI. c. 3.

XII.
DE BIGAMIS NON ORDINANDIS.

Quæ quantumlibèt omni ex parte firmiſſima ſint; tamen quoniam Pauli Apoſtoli verba, non de his qui tunc temporibus coniugati eſſent, ſed de illis potiùs qui vnicam tantùm habuiſſent vxorẽ, nec BIGAMI eſſent, ad ſacerdotale munus cooptandis, communi conſenſione Patres omnes ſunt fermè interpretati: quânam ratione id Apoſtolus ſtatuerit, breuiter exponendum eſt. Diximus ſæpè ſuperiùs, Apoſtolos quæ ad inſtitutionem morum ſpectare vidiſſent, ea maiori aucta fœnore ex Synagogâ in Eccleſiam transferre ſategiſſe; ita vt (quod ait Tertullianus o) eadem non tantum reſeruata manerent, verùm & ampliata; vt ſcilicèt redundare poſſent mores Chriſtianæ religionis ſuper Scribarum & Phariſæorum iuſtitiam: *At ſi iuſtitia*, inquit, *vtique & pudicitia*. Cùm igitur (quod ait) prohiberet lex diuina ſacerdotes denuò nubere, vetarétque p Summum Pontificem ducere in vxorẽ viduam, vel ab aliis repudiatam, vel meretricem, ac tantummodò virginem permitteret: ita inſtituturus Apoſtolus in Eccleſiâ ſacerdotes, cùm eâ ratione quâ diximus, conſtaret non facilè reperiri virgines Chriſtianos ætate ei muneri idoneos; præcepit eos ſaltem ex viduis aſſumi, qui vnius dũtaxat fuiſſent vxoris viri. At quidni hæc præſtaret Eccleſiâ Chriſti, cùm & apud Gentiles in falſa religione Flamen (inquit Hieronymus q, & longè ante ipſum Tertullianus r) vnius vxoris ad ſacerdotium admitteretur; itémque Flaminica vnius mariti eligeretur vxor; & ad Tauri Ægyptij ſacra ſemel marit⁹ aſſumeretur? Denique quomodò paſſurus eſſet Apoſtolus, aſſumi in ſacerdotium qui plures ſucceſſiuè habuiſſet vxores, ſi viduãs (quod nullius eſt ſacramẽti) nõ niſi

o Tert. de monog. cap. 7.
p Leuit. 21.
q Hier. ep. 11. ad Ager.
r Tert. de monog. in fi.
ſ 1. Tim. 5.

Digitized by Google

niſi eam quæ fuiſſet voius viri vxor admitti voluit à Timotheo; Immò certè quemadmodùm cùm de viduâ dixit, *Vnius viri vxor*, non potuit intellexiſſe niſi de eâ quę ſemel tantùm nupſiſſet, cùm nullibi vmquam reperiantur mulieres, plures ſimul habuiſſe maritos: ſic & cum eodem planè loquendi modo ad eumdem Timotheum eâdem Epiſtolâ ſcribens, ſiue poſteà ad Titum, de ſacerdotibus dixit, *Vnius vxoris vir*, apertè ſignificauit ſe non ſe non de aliis intelligere, qoàm de his qui ſemel vxorem duxiſſent.

XIII.

t Tert. ad vx. l. 1 & de monog. cap 10. 11. 12. u Innoc. ep. 22. c. 12. x Leo ep. 88. cap. 1. y Vict. Vtic de Perſec. Vand l. 1. z Ep 25. ad Vercell.

Porrò id ſeruatum eſſe antiquitùs in Eccleſiâ, pluribus docet Tertullianus *t*; qui & probro adſcribit, quòd aliqui Bigami reperirentur præſidere: eámque obſeruationem tam in Occidentali quàm Orientali Eccleſiâ ex traditione Apoſtolicâ promanâſſe, Innocentius *u* Papa teſtatur. Quâ ratione S. Leo *x* Eccleſiæ Mauritanæ, quantumlibèt de ingenti penuriâ ſacrorum miniſtrorum ob cladem Wandalicam per Legatos *y* quærenti nullatenùs permittere voluit vt Bigami ordinati in ſacro officio miniſtrarent. Et S. Ambroſius *z* agnoſcit, non ſolùm id Apoſtolum de Epiſcopis & Preſbyteris ſtatuiſſe; ſed etiam Patres in Concilij Nicæni tractatu addidiſſe, nec clericum quemquam eſſe debere, qui ſecunda coniugia ſortitus eſſet. Quinimmò & ipſos Arianos id ipſum præſtitiſſe, Epiphanius *a* demonſtrat, dum narrat de Ioſepho Comite, cùm Ariani eum rapere vellent vt ordinarent, ſe bigamum profitentem periculum imminens euitâſſe. Eos autem iſta ex veteri Eccleſiæ conſuetudine obſeruâſſe, non nouo inuento, ſatis inde conſtat; quòd nunquam de eâ re ab aliquo ſanctorum Patrum qui eorum hæreſes exactiſſimè perſcrutati ſunt, ac validiſſimè confutârunt, reprehenſi inueniantur. At de his, quantum ad inſtitutum pertinet, ſatis ſupérque dictum.

a Epiph. hær. 30.

XIV.

Quod autem ad iſtorum temporum & rerum de quibus agitur ſtatum ſpectat, conſtat quidem tam ex dictâ ad Titum Epiſtolâ, quàm ex poſteriori hoc eodem anno ad Corinthios ſcriptâ, multos in his Græciæ regionibus hoc tempore ſolitos circumuagari pſeudo apoſtolos, qui fabulas quaſdam atque genealogias & quæſtiones diſſeminarent: quorum cauſa, quòd multa de Chriſto mentiti eſſent, *Lucas* EVANGELIVM *ſcribendi* arripuiſſe occaſionem exiſtimatur. Sanè quidem, quòd non probaret quæ ab aliis narrâta eſſent, ſe idcircò ſcriptionem inſtituiſſe, ipſe in præfatione ad Theophilum ſignificat; vbi pſeudoapoſtolos ac pſeudoſcriptores ab eo ſugillatos eſſe, firma eſt Patrum *b* aſſertio: hóſque fuiſſe Cerinthum & Merinthum, alióſque eiuſdem farinæ homines, Epiphanius *c* tradit. Conueniunt temporibus & loca: nam cùm teſtetur Hieronymus *d*, Lucam in Achaiæ & Bœotiæ partibus Euangelium conſcripſiſſe, certũ eſt eas regiones Paulum his temporibus peragraſſe, cui Lucas inhærebat. Ex his verò arguitur Euthymius *e*, & ſi qui alij cum eo dixerunt ſcriptum à Luca Euangelium anno decimoquinto poſtquam Dominus aſcendit in cęlum; quandoquidem nec eo tempore, nec poſt multos annos Lucam in Achaiam cum Paulo veniſſe, ex his quæ ſuperiùs dicta ſunt exploratiſſimum eſt. Illum autem Paulo hortante ſcriptionem ſuſcepiſſe, déque Euangelio Lucæ Apoſtolum intellexiſſe, cùm ait *f*, *Secundum Euangelium meum.*

LVCAS QVA OCCASIONE EVANGELIVM SCRIPSERIT

b Orig. hom. 1. in Luc. Epiph. hær. 51. Ambroſ. in Luc. 1. Bed. Euthym. & alij in Luc. 1. c Epiph. hær. 51. d Hier. præf. in Matth. e Euthym. præf. in Luc.

f 2. Tim. 2.

Tertullianus *g*, & Hieronymus *h* putauerunt. Sed Dorotheus *i* (neſcio vnde acceperit) iuſſu Petr. Lucam ſcripſiſſe tradit.

g Tert. cont. Marc. l. 4. h Hier. de Script. Eccl. in Luca. i Doroth. in Synopſ.

XV.

DE THEOPHILO ANTIOCHENO.

k R ecogn. l. 10. c. vlt.

Quiſnam autem ille fuerit *Theophilus*, ad quem Lucas tum Euangelium, tum Acta Apoſtolorum miſit, neminem hactenùs inuenimus definîſſe; nonnullis exiſtimantibus non eſſe nomen proprium, ſed cognomen Chriſtiani cuiuſpiam, ſicut & Ignatius dictus eſt cognomento Theophorus. Verumenim verò ſi ex apocryphis veritatem aliquando expiſcari conceditur, reperimus in libris Recognitionum *k* Clementis, fuiſſe Theophilum nobilem ciuem Antiochenum, qui à Petro ad fidem adductus domum ſuam in Eccleſiam mutauit, in qua Petrus conuentus agens Cathedram poſuit. Quòd igitur & ipſe Lucas patria fuit Antiochenus, ea ſaltem ratio perſuadet vt ad Antiochenum conciuem, de Eccleſia Dei optimè meritum, iure conſcripſerit. Reperimus inſuper apud eumdem Clementem in libris Conſtitutionum *l*, quemdam Theophilum ſuffectum Zacchæo in Epiſcopatu Eccleſiæ Cæſarienſis in Palæſtina: an autem idem ſit cum Theophilo Antiocheno, non poſſumus certum quid affirmare. Porrò illum ad quem Lucas ſcripſit, illuſtrem planè fuiſſe virum, ſatis oſtendit, quòd eum honeſtiſſimo *Optimi* titulo exornauit, quo tum Paulus *m* Apoſtolus Felicem & Feſtum Iudææ Præſides, tum Claudius Tribunus militum eumdem Felicem inſigniuit: vt planè liquidò appareat, ſolitum ipſum impertiri nobiliſſimis viris, ac fuiſſe potiùs ampliſſimæ dignitatis indicem, quàm perſonæ laudem: Alioquin non putandum, eâ Paulum adulatione ac mendacio demulcere voluiſſe ſceleſtiſſimum Felicem, vel Feſtum. Quamobrem accidiſſe putamus, vt ſicut illis temporibus is vigebat loquendi vſus, vt quique candidati (quod teſtatur Seneca *n*) *Boni viri* dicerentur; ita magiſtratum iam adepti, iidem *Optimi* nominarentur; vnde & *Optimates*.

l Clem 7. Conſt. c. 46

DE TITVLO OPTIMI.

m Act. 24. 26.

n Senec. ep. 3.

[*Optimi* etiam poſteà dicti ipſemet Imperatores, primo immo à Traiano, de quo Plinius in Panegyrico: *Adoptauit te optimum Princeps in ſuum, Senatus in Optimi nomen*, &c. Poſt quem, eodem quoque titulo inſigniti reperiuntur Marcus Philoſophus, & Alexander Seuerus, apud Lampridium & Capitolinum. Vide etiam inf. ann. 105. IV]

XVI.

DE LVCAE NOMINE, ET MINISTERIO.

Ceterùm inter typica ac ſymbolica illa quatuor Euangeliſtarũ inſignia, quæ primùm Ezechieli, inde Ioanni fuerunt diuinitùs demonſtrata, & à Patribus diuino planè ſpiritu declarata; facies Bouis ob miniſterium Sacerdotij à quo Lucas Euangelium auſpicatur, ab omnibus ei tribuitur: cùm alioqui (ſi licet ſacris profana coniungere) antiqua voce in Italia, vt auctor eſt Varro *o*, boues cõſueuerit appellari *Lucas*. An verò LVCAS Chriſti, vel Pauli tãtùm fuerit Diſcipulus; Epiphanius *p* aſſerit fuiſſe vnum de Septuaginta duobus: idque ipſum Euthymius *q*, nitens Origenis teſtimonio, ſed vbi id expreſſerit Origenes non inuenimus. Dorotheus quoque idem aſſeruit: verùm haud conſtans eſt fides eius, quem conſtat inter Septuaginta duos adnumeraſſe complures Diſcipulos Pauli. Demùm quicumque loquentem Lucam de duobus Diſcipulis abeuntibus Emmaũtem, interpretati ſunt alterum ex eis, cuius nomẽ non exprimitur, fuiſſe Lucam, iidem æquè confirmant, ipſum fuiſſe ex numero Septuaginta duorum. At verò cùm ad

o Var lib. 6 de ling. Lat. LVCAS NON DOMINI, SED APOST. DISCIPVLVS.

p Epiph. hær. 51. q Euthym. præf. in Luc. r Doroth. in Synopſ.

f Orig. l. 2. con. Celſ.

id leuiſſimâ coniecturâ (quaſi videlicèt modeſtiæ causâ Lucas nomen ſuum tacere voluerit) moueantur, Origenes f contrà ceteris illis antiquior, vt de re à maioribus pro conſtanti habitâ abſque vllâ hæſitatione, diſcipulum illum qui vnà cum Cleophâ Emmauntem pergebat, fuiſſe Simonem ponit. Quamobrem quid de Lucâ ſentiendum, à nullo certiùs quàm ab ipſo Lucâ petendum eſt. Cùm enim ipſe in ſuâ ad Euangelium præfatione apertè profiteatur, ſe ea quæ ſcripturus eſſet accepiſſe ab iis qui viderāt, & miniſtri fuerant ſermonis, planè declarat, ſe ea non vidiſſe, vel coram audiſſe, ſed ab aliis qui cum Dominn verſati eſſent, accepiſſe. Nam quod poſtea addit, *Viſum eſt mihi aſſecuto omnia a principio diligenter ex ordine tibi ſcribere*, perinde eſt ac ſi dixiſſet; Qui omnia accepi ex aliorum traditione; (quod anteà dixerat) ea tibi ego à principio diligenter ordine recenſebo. Itaque haud dubitat aſſerere Theodoretus t, Lucam non vidiſſe quæ ſcripſit. Et longè ante ipſum Irenæus u iterùm, illum non Domini, ſed Apoſtolorum ſectatorem & diſcipulum appellat. Diſtinctiùs verò Tertullianus x, atque Hieronymus y, Pauli fuiſſe diſcipulum aſſerunt. Immò & ab ipſo Paulo in Euangelio genitum, idem alibi Hieronymus z teſtatur, & longè ante ipſum Origenes a. Sed de his hactenùs.

t Theodor. ſerm. 65. curr. in fin.
u Iren. l. 1. c. 20. & l. 3. c. 11.
x Ter. 4. cot. Marc. 2.
y Hier præf. in Matth.
z Id in Iſa 65.
a Orig. in Rom. vlt.

XVII.
PAVLI EPISTOLA II. AD CORINT.

b 2. Cor. 1.
c 1. Cor. 16
d 2. Cor. 1 & 7.
e 2. Cor. 11

Cùm Paulus Nicopolim hiemis tempore perueniſſet, ibi (vt exiſtimamus) ſcripſit SECVNDAM EPISTOLAM *ad Corinthios*; eâ nimirùm occaſione vt ſe excuſaret b, quòd eùm alterâ Epiſtolâ, anno ſuperiori Epheſi datâ pollicitus eſſet ſuum ad eos aduentum cùm Macedoniam pertranſiſſet; id tamen minimè præſtitiſſet. Porrò cùm hâc eâdem Epiſtolâ ſingillatim recenſeat, tū ea quæ poſtquàm ab eis diſceſſiſſet ſuſtinuiſſet d in Aſiâ & Macedoniâ, tum graues alias ærumnas e quas variis locis ac temporibus causâ Euāgelij hactenùs perpeſſus eſſet; earúmque rerum pleræque à Lucâ prætermiſſæ noſcātur; id quidem haud inuidiæ vel oſcitantiæ eiuſdem Lucæ tribuendum eſt, ſed quòd (vt in multis obſeruauimus) ea quibus præſens nō fuit, adeò ſummatim recenſeat vt tribus ferè verbis res geſtas plurium menſium & annorū perſtringat.

XVIII.

f Act. 27.
DE PROFVNDO MARIS PAVLI.
g Bed. lib. quaſt. q. 3. tit. 8.
TETERRIMI CARCERES.
h Suid. verb. Barathrum. & verb. Ancon. De quibus aliiſque eiuſmodi teterrimis carceribus, agit etiam Bar. in Not. ad Martyro. 14. Mart. b.

Sed & hic illud neceſſariò monendum putamus, nonnullis accidiſſe vt temporum ignoratione in maximos errores incidant, putantes naufragium apud Melitam factum (quod Lucas in Actis f narrat) vnum è tribus fuiſſe à Paulo hac Epiſtolâ enumeratis: non animaduertentes hanc Epiſtolam longè ante illud naufragium eſſe ſcriptam. Quod autem pertinet ad *Profundum maris*, in quo ſe nocte ac die fuiſſe Apoſtolus tradit; cùm multæ eâ de re afferantur interpretationes, (quas lectorum relinquimus arbitrio) apud Bedam g legitur ex Theodoro Tarſenſi, fuiſſe eo nomine teterrimum omnium carcerem Cyzicenum, qui ex eo quòd altiſſimus eſſet, adeóque deorsùm depreſſus, meritò *Profundū maris* ſit dictus: cui aliquâ ex parte comparandus fuit qui Athenis erat famoſiſſimus carcer; *Barathrum* appellatus, vel qui Syracuſis *Latomia* nominatus; aut qui Romæ nuncupatus eſt *Tullianus*; necnon qui à Suida h collocatur apud Spartiatas, *Ceada* dictus; & alius obſcuriſſimus apud Carthaginem, *Ancon* indigitatus. Ceterùm licèt neque in Actis à Lucâ conſcriptis, neq; in Epiſtolis Pauli habeatur aliqua mentio de eiuſdem Apoſtoli aduentu Cyzicum: tamen cùm conſtet eum veniſſe Troadem, par eſt credere Cyzicum itidem conſcendiſſe in Propontide ſitum; nec ab eo neglectam illam ciuitatem, quam magnitudine, pulchritudine, legum bonitate, aliiſque ornamentis comparari poſſe cum Principibus Aſiæ & aliarum prouinciarum vrbibus, Strabo i aſſerit. De reliquis autem Pauli rebus geſtis per tres menſes, quibus, vt Lucas k ait, manſit in Græciâ, (intelligens per Græciam, regiones omnes quæ ab Achaiâ vſque in Illyricum interiacent) id tantùm habemus expreſſum, quod ipſe Paulus alibi l vne verbo dixit, ſe in illis regionibus in virtute ſignorum & prodigiorum prædicâſſe Euangelium iis qui nondum illud audiuiſſent. Cùm verò poſt hæc nauigare in Syriam decreuiſſet, inſidiantibus illi Iudæis id facere minùs licuit: quamobrem vt rediret in Macedoniam iter aggreſſus eſt; prout iſta perquàm breuiter narrat Lucas m.

i Strab. lib. 12.
k Act. 20.
l Rom. 15.
m Act. 20.

XIX.
EPISTOLA AD ROMANOS.

n Orig præf. in epiſt. ad Rom. Theod præf in Epiſt. Paul. & a y.
o Rom. 1. & 15.

Sed antequàm rediret in Macedoniam, Corinthū versùs iter direxiſſe, ac Cenchreas (quod eſt nauale Corinthiorum,) perueniſſe, ibique *ſcripſiſſe ad* ROMANOS, multis argumentis probat Origenes n; cui & alij, & nos etiam aſſentimur. Scripſiſſe verò ad Gētiles potiſſimum qui Romæ erant credentes, ſatis ex ipſâ cognoſcitur Epiſtola o; dum in eius exordio ait: *Sæpe propoſui venire ad vos, vt aliquem fructum habeam in vobis, ſicut & in ceteris Gentibus. Græcis ac barbaris, ſapientibus & inſipientibus debitor ſum*, & propè finem; *Audaciùs ſcripſi vobis, propter gratiam quæ data eſt mihi à Deo, vt ſim miniſter* CHRISTI IESV *in Gentibus*, &c. Sed qualis eſſet eo tempore ſtatus ECCLESIÆ ROMANAE, idem Paulus egregiè demonſtrauit, dum ait p, EORVM FIDEM ANNVNTIARI IN VNIVERSO MVNDO; eoſdémque q *plenos eſſe dilectione, ac repletos omni ſcientiâ*; ac demùm r *illorum obedientiam in omnem locum diuulgatam eſſe*. Quæ quidem conſiderantes Patres ſ, occaſionem inde ſumpſerunt ſūmis laudibus extollendi ipſam Eccleſiam Romanam. Eſtq; ſecundùm Ioannem t Chryſoſtomum obſeruatione dignū, Apoſtolum non dixiſſe, *Fides veſtra Manifeſtatur*, ſed *Annuntiatur, in vniuerſo mundo*, nimirùm, quòd, ſicut Romana Eccleſia credebat, ita & credere deberent ceteræ nationes, dictiſq; nihil quicquam addendum vel demendum eſſet. Ideóque idem Chryſoſtomus exactè cōſiderat, quantumlibèt Paulus u alibi magnis præconiis celebret Eccleſiam Theſſalonicenſem, nihil tamen eiuſmodi de ea loqui. Vt non immeritò antiquitùs fides Catholica, eadem dicta ſit ROMANA, & qui eſſent Catholici, iidem communi vſu ROMANI appellati fuerint. Sed de his, déque ipſa Romana Eccleſia iam dictum eſt ſuperiùs in eius inſtitutione, dicetúrque ſæpè inferiùs in ipſius progreſſu. Cur autem nullam Paulus ad Romanam Eccleſiam ſcribens, de Petro eius Epiſcopo & fundatore habuerit mentionem, ea potiſſima creditur cauſa, quòd Petrus edicto Claudij, vt vidimus, cum Iudæis ſemel Roma pulſus, ad extremas Orbis Occidentalis oras prædicationem conuertiſſet, & in iis hactenùs laboraſſet: quippe eùm vniuerſi gregis curam à Domino ſibi demandatam ſuſcepiſſet, atque elegiſſet x etiam Deus per os ipſius Gētes audire verbum Euangelij, eius erat officij (quo

p Rom. 1.
q Rom. 15.
r Rom 16.
ſ Cyp. ep. 57. ad Cornel. Theod. in tom. 1. & ep. ad Leon Pap. Hier. præf. l. 2. in ep. ad Gal. & alij plerique.
t Chryſ. hom. 1. in ep. ad Rom.
EMINENS FIDES ROMANORVM.
u Theſſ 1.
x Act. 15.

egregiè

egregiè functum ſuperiùs vidimus) remotiſſimas etiam nationes fidem docere. Quamquam & potuit illud perfacilè accidiſſe (etiamſi dixerimus his temporibus illum Romæ egiſſe) vt familiares alias ad ipſum Paulus eidem tabellario dederit literas, adeò vt non opus eſſet per alios ſalutati. Hæc enim humanitatis officia, quis immanis Apoſtolis denegabit? cùm & alioqui idem Paulus ſcribens ad Corinthios, Galatas, Epheſios, Theſſalonicenſes, & alios populos, nec quicquam de ipſorum Epiſcopis expreſſè meminerit.

XX. ARGVMENTVM EPIST. AD ROM. y Aug. expoſit inchoata. ep. ad Rom.

Quânam autem occaſione Paulus permotus eam ſcripſerit Epiſtolam, duplicem cauſam ex eius textu collegit Auguſtinus y; alteram, quòd quæſtio exorta eſſet, Vtrùm Iudæis ſolis Euangelium Domini IESV CHRISTI veniſſet propter merita operum; an verò nullis operum meritis præcedentibus, omnibus Gentibus veniſſet iuſtificatio fidei quæ eſt in CHRISTO IESV: vt non quia iuſti erant homines crederent, ſed credendo iuſtificati deinceps iuſtè viuere inciperent. Alteram verò, quòd cœpiſſent nonnulli qui ex Iudæis crediderant, tumultuari aduersùs Gentes, & maximè aduerſus ipſum Apoſtolum Paulum, quòd incircumciſos, & à Legis veteris vinculis liberos ad Euangelij gratiam admitteret, nullo impoſito carnalis circumciſionis iugo. De his igitur diſputans Apoſtolus, illud primùm docere contendit, omnibus veniſſe gratiam Domini IESV CHRISTI; quam propterea etiam GRATIAM vocari oſtendit, quia non quaſi debitum iuſtitiæ redditum eſt, ſed gratuitò datum: ſimúlque inſerit plurima de abrogatione legalium.

XXI.

Ceterùm dum in fine Epiſtolæ meminit *Phœbes miniſtræ Eccleſiæ Cenchrenſis*, aliarúmque feminarum, *quæ* (vt ait) *multùm laborauerant in Domino*; opinamur eas fuiſſe Diaconiſſas, de quibus ſatis eſt dictum ſuperiùs: ne quis putet has verbi prædicationem adminiſtrâſſe, quam iam Paulus illis prohibuerat, cùm ad Corinthios primò ſcribens z iuſſit mulieres in Eccleſiâ tacere. Quamquam & ipſum Chryſoſtomus eo temperamento exiſtimat intelligendum, vt non prorsùs feminis Apoſtolus interdixerit quolibet diuino ſermone, ſed illo tantùm qui publicus haberetur. Ac meritò quidem: nam quomodò aliter vir infidelis per mulierem fidelem (quod ait Paulus a) ſanctus efficeretur, niſi illâ ipſum docente? Deniq; habent Acta b, Apollo inſtitutum fuiſſe in fide non ſolùm ab Aquilâ, ſed etiã ab eius vxore Priſcillâ; & multa alia ſuppetunt in Hiſtoriâ Eccleſiaſticâ feminarum exempla, quæ plurimas operatæ ſunt conuerſiones hominum, populorúmque, de quarum nonnullis dicetur inferiùs ſuis locis.

z 1. Cor. 14. FEMINIS QVI DOCENDI MODVS PERMISSVS. a 1. Cor. 7. b Act. 18.

XXII.

Poſt hæc Apoſtolus multis aliis Romæ exiſtentibus Fidelibus ſalutem ſuo nomine impertiri mandat: quibus fermè ſingulis certas Epiſcopatûs ſedes tribuit Dorotheus in Synopſi, ſed dubia eſt eius fides: aliquorum verò nomina relata habentur in Tabulas c Eccleſiaſticas, tam Græcorum quàm Latinorum. Sed quod ad *Narciſſum* ſpectat; videntur erràſſe, qui putàrũt Apoſtolum intellexiſſe de potentiſſimo eius nominis liberto Claudij Imperatoris; quòd Taciti d auctoritate conſtet, eum ante bienniũ, cùm primùm Nero factus eſt Imperator, Aſinio & Acilio Coſſ. odio Agrippinæ fuiſſe necatum.

c Menolog. 15. Mart. & vlt. Octob. Martyrol. ead. die vlt. d Tac. lib. 13.

His verò dum Paulus addit eos qui ſecum apud Corinthum exiſtentes, æquè ſalutem impertirent Fidelibus Romanis, ac inter eos recenſens Lucium, Iaſonem, Soſipatrum; eoſdem vocat *cognatos ſuos*, ſicut & paulò anteà Iuniam & Andronicum, qui tunc Romæ erant: non quidem ita vocâſſe propinquitate ſanguinis, cùm diuerſarum eſſent ac longè diſtantium regionũ, ſed quòd eoſdem in Euangelio genuiſſet, Origenes e exiſtimauit. At nos veriùs putamus, ſic eos dixiſſe quòd eſſent eiuſdem gentis, nempè Iudæi; nam idem Apoſtolos ſuperiùs f Iudæos omnes *cognatos ſuos* appellat. Quòd autem non eumdem titulum tribuat Aquilæ & Priſcillæ, quos conſtat fuiſſe Iudæos, illam putamus fuiſſe cauſam, quòd hi notiores eſſe viderentur, quippe qui aliàs tempore Claudij g Romæ egiſſent; ceteros verò fortaſsè aduenas Iudæos ſic ſpeciatim opus fuerit demonſtrâſſe. Porrò *Lucium* quem dicit, eumdem eſſe cum *Lucâ* Euãgeliſta, & Origenes exiſtimauit, & ea ratio perſuadet, quòd (vt eiuſdem Acta h declarant) vnà cum illis aliis Paulo tunc coniunctus erat. Ideóque videmus illum tam exactè relegere iter, quod poſt hæc peregit Paulus hoc ipſo anno venturus Ieroſolymam, collectam in Græciâ pecuniam allaturus ad Chriſtianos qui ibi erant paupertate preſſi; vt non ſolùm comites itineris, vel res ipſas in eo geſtas, ſed & dies ferè ſingulos numerans, luculentam nobis eius peregrinationis reliquerit hiſtoriam.

DE COGNATIS PAVLI. e Orig. in Rom. 16. f Rom. 9. g Act. 18. h Act. 20.

XXIII.

Recedens igitur Paulus è Macedoniâ (quo poſt ſcriptam illam ad Romanos epiſtolam acceſſerat) Troadem primò aduenit: vbi vnà Sabbati (inquit Lucas) conuentu habito ad frangendum panem, in craſtinum profecturus protraxit ſermonem vſque ad mediam noctem: quando & adoleſcentem quemdam ſomno preſſum, è tertio cœnaculo vbi conuentus fiebat in terram dilapſum, è mortuis ſuſcitauit. Porrò ſacram Synaxim hunc conuentum fuiſſe, eámque die Dominico celebratam, teſtatur imprimis Auguſtinus i, diſputans aduerſus Priſcillianiſtas & Manichæos, qui ad ieiunandum die Dominico ſolerent iſto Pauli teſtimonio abuti: cui Beda k, ac ceteri ſcriptores Orthodoxi aſſentiuntur.

PAVLVS MORTVVM SVSCITAT. i Aug. ep. 86. k Bed. in Act. 20.

XXIV. DE FRACTIONE PANIS.

Quod autem idem Auguſtinus eam PANIS FRACTIONEM, non tantùm ſacræ, ſed cõmunis etiam menſæ vſui applicari poſſe ſignificat; cùm non de incidendo aut ſecando panem, ſed frangendo dumtaxat in diuinis Scripturis ſit mentio; planè indicatur, viguiſſe apud Iudæos eam conſuetudinem, vt conficientes panes, eos certis inciſionibus in particulas plures ſignatos coquerent, vt ſic ad eſum non eſſet opus illos incidere, ſed ſolùm frangere; ſicuti facere ſolent etiam hodie in placentis azymis l. Indéque eueniſſe putamus, vt *de Buccellis comedendis* in iiſdem diuinis Scripturis frequens reperiatur mentio. Sicut & apud Romanos ll conſtat fuiſſe vſum receptum, vt panem quemlibet, placentámve, quadrifidâ in formam Crucis decuſſatam inciſione, ad diuidendum poſteà in partes quatuor, coquerent; cuius ſingulæ partes *Quadræ* nominarentur, non quòd quadratam figuram referrent, ſed quòd eſſet quarta pars panis: etiamſi apud quoſdã veteres Poëtas, *Quadram* alij acceperint pro menſâ; cùm tamen eo tempore (teſte Varrone m) menſæ ſolerent eſſe rotundæ,

l Exhibet harum, aliarumque, de quibus inferiùs formam Baronius ex antiquis monumentis, Anna. tom. 1. hoc ann. ll Virg. in Moret. Athen. lib. 3. Martial. 9. Epig. 95. & aly. m Var. lib. 4. de ling. Lat.

PANES CRVCE CONSIGNARI SOLITI.

tundæ,vnde & complures poëtæ *Orbes* poſuère pro menſis. Porrò quòd non ſolùm in Ethnicorum,ſed etiam Chriſtianorum antiquis monumentis eodem modo efformati panes reperiantur; planè ſignificatur, illum Gentilium morem ab ipſis Chriſtianis, quòd typus Crucis iis inciſionibus exprimeretur, religioſè eſſe ſuſceptum:ſicut etiam confirmatur ex iis quæ de eiuſmodi receptâ conſuetudine, & miraculo inde ſecuto, S.Gregorius *n* recitat in Martyrio monacho. Sed & illud conſtat, non ſolùm communes panes eiuſmodi Crucis ſigno conſignari conſueuiſſe, ſed etiam illos qui ad ſacrum Euchariſtiæ *o* vſum abſque fermento conficerentur: cuius tamen diuiſæ partes non *Quadras*, ſed *Particulas*,ſeu *Buccellas*,ob illius panis exiguitatem appellatas eſſe ſuperiùs diximus. Poſteà verò factum eſt, vt in iiſdem myſticis panibus,non Crux tantùm, ſed Chriſtus crucifixus formis redderetur expreſſus. At iam redeamus ad Hiſtoriam Lucæ:qui ait in eo cœnaculo vbi Paulus ſynaxim habuit, copioſas fuiſſe LAMPADES.

n *Greg. 1. dial. 11.*

o *Nicol. Cabaſil. expoſit. Liturg. c. 5.*

XXV.

LAMPADES IN LÆTITIA.

Quantumlibèt autem ad tenebras noctis expellendas eas illic collocatas fuiſſe,quiſque iure poſſit dicere; tamen exploratiſſimum eſt, conſueuiſſe quoque Iudæos lætitiæ causâ lucernas incendere, cùm celebritatem aliquam agerent: vt docet etiam Perſius *p*, dum agit de natali die Regis Herodis,quem Iudæi ſolemniter celebrare conſueuiſſent. Nec lætitiæ tantùm, ſed & religionis ergô idem factitari ſolitum, (vt prætermittamus de Candelabro aureo ſeptem infuſoria habente,re omnibus notiſſimâ)locutus eſt teſtis Ioſephus *q*;dum aſſerit ad Stolam Pontificiam in turre Antoniâ quotidie ſolitam incendi lucernam.

p *Perſ. Sat 5. Vide ſup. in Appar poſt num. IV.*

q *Ioſeph. 18 Antiq. 6.*

XXVI.

VSVS EARVM RELIGIOSVS.

Hunc autem vſum antiquitùs in Eccleſiam dimanâſſe, vetera ſatis probant exempla. Cùm enim iam ab ipſo rerum noſtrarum initio ordinem fuiſſe *Ceroferariorum* clericorum,qui & *Acolyti* dicebantur, quorum muneris erat ad ſacram myſteriorum pompam ferre accenſos cereos,ſuperiùs demonſtratum fuerit;cúmque eadem ſacra, licèt aliquando nocte, vt in Vigiliis,tamen clarâ etiam diei luce peragi conſueuiſſe;certiſſimum ſit:æquè exploratum habetur adhiberi ſolita in Eccleſiâ luminaria,non ad tenebras tantùm pellendas,ſed etiam ad ſacri cultûs celebritatem illuſtrandam.Nam & per totas Orientis Eccleſias quando legendum eſſet Euangelium, accendi ſolita luminaria iam Sole rutilante, Hieronymus *r* planè teſtatur. Idémq; ad Martyrum Reliquias in iiſdem Orientis partibus fieri ſolitum, æquè inſinuat Epiphanius in Epiſtolâ ad Ioannem Ieroſolymorum Epiſcopum. Ac pariter *ſ* Athanaſius deplorat cereos à Fidelibus oblatos,ab Arianis ſublatos eſſe,& idolis incenſos.

r *Hier. cont. Vigilant.*

ſ *Athan ep. ad Orthod.*

XXVII.

Quàm autem in Eccleſiis Occidentis ferventiſſimo ſtudio eiuſmodi pietatis officia à Fidelibus exhiberi ſolita eſſent, ſatis probatur vel vnius Vigilantij fidei deſertoris teſtimonio,exprobrantis Catholicis quòd moles cereorum Sole fulgente accendere ſolerent in Eccleſiis: in quem acriter inuectus Hieronymus *t* multa docet:tum de re ipſâ quæ fieret,tum de LVMINVM myſtico ſenſu, & non ea ad Martyres illuminandos(ſicut exprobrabat Vigilãtius)tamquam ipſi eo lumine egerent, accendi, ſed ad pium religionis cultum quem & ceteri eiuſdem ſæculi Patres ſanctiſſimi, Auguſtinus *u*, Paulinus *x*, Euodius *y* Vzalenſis,& alij,ſtudioſiſſimè commendâſſe reperiuntur. Sed & quàm ſumptuoſa eſſe ſolerent vaſa aurea, vel argentea,aut alterius generis metallorum affabrè facta, ad lumina accendenda compoſita, in quibus non oleum tantùm commune,vel cera,ſed interdùm opobalſamum, aut nardinum oleum, in honorem Dei vel Sanctorum incenderetur; ſæpiùs repetitum habetur in authentico libello *z de Munificentiâ Conſtantini Magni* erga nonnullas à ſe erectas Eccleſias. Nec quis miretur ſi hæc facta ſint ſub Chriſtianis Imperatoribus; cùm certum ſit, vrgente adhuc perſecutione præter alia ſacra diuerſi generis vaſa & ſuppellectilia aurea atque argentea;Eccleſias vti conſueuiſſe argenteis lucernis,nec non Capitularis, quæ lampades erant multa capita habentes, quibus lumina incenderentur;quorum omnium eſt inter ceteros apud Auguſtinum *a* mentio ex Actis Proconſularibus.

t *Hier. adu. Vigilant & ep. 58. ad Ripar.*

u *Aug. ſerm 115 de temp.*
x *Pauli. natal. 3. & 6. Felic.*
y *Euod de miracul. S Steph. l. 1. c. 2. & 13. & l. 2. c. 2.*
z *Ext. tom 1. Concil. in Silueſt.*

a *Aug. ep. 165. & cont Creſcon. lib. 3 c 29.*

XXVIII.

Licèt autem & Gentiles *b* lætitiæ ac religionis causâ eundẽ Luminum vſum interdiù vſurpare conſueuiſſent:(adeò vt etiam Imperatoribus faces ardentes præferrentur *c*:)tamen cùm illum ipſum æquè Iudæi obſeruarent, cur non potiùs à Iudæis,ſicut & pleraque alia,quàm à Gentilibus (vt calumniabatur Vigilantius) Eccleſiam eum mutuatam eſſe dixerimus? Si verò etiam concesſerimus acceptum à Gentilibus eſſe,quid abſurdum,ſi quæ olim in cultum idolorum fierent, eadem poſteà (vt argumentatur aduersùs Vigilantium Hieronymus)in honorem Martyrum conuerſa fuerint? Vel quæ in natalitiis,aliiſque Principum celebritatibus factitari ſolerent; eadem ad natalitia ac celebritates Martyrum fuerint tranſlata?Si quæ diebus ſabbati lucernæ accenderentur in templis, non quòd (vt inquit Seneca *d*) dij egerent lumine,ſed pietatis ergô,eædem in Dei-Genitricis honorem ſint commutatæ? Si qui in Saturnalibus *e* cerei erogabantur, in ſolemnitatem Occursûs Domini & ſanctiſſimæ eius Genitricis fuerint conuerſi? Si vetus Ægyptiorum *f* anniuerſaria ſolemnitas, dicta Accenſio lucernarum, quâ noctu circa domos ſuas frequentes accendere conſueuerant lucernas; eadem in feſtiuitatem Aſcenſionis Dominicæ *ff* permutata fuerit?

b *Iuuen. ſat 12. Suet. in Cal. 13. Plut. in Põp. Æſ byl. in Agam. Dio in Nero. Tert. in Apol. c. 32. & ad vx. l. 2. c. 6. Ammian. l. 21. Seru. in Æneid. 5.*
c *Herod. l. 1.*

GENTILES RITVS CHRISTIANA RELIGIONE DEPVRATI.

d *Sen. ep. 6.*

e *Feſt. verb. Cerei. Macrob. 1. Saturn. 7.*
f *Herodot. in Euterpe.*
ff *Vide Bed. de Temp. ſanct. c. 7.*

XXIX.

Immò verò quòd faciles admodum eſſent Chriſtiani complures,vt hæc olim more Gẽtilium præſtando, in idololatriam inciderent; (cuius rei fidem certam facit Tertullianus *g*, dum exprobrat plures inueniri Ethnicorum fores ſine lucernis, quàm Chriſtianorum:)ex his abundè datur intelligi, quàm benè conſultum fuerit,& ſicut neceſſariò,ita & piè effectum,vt Luminum ſacer vſus à ſuperſtitione Gentilium vindicatus, veri Dei cultui fuerit conſecratus. Sed enim quamuis olim Gentiles templa ſua & domos feſtis frondibus ornare conſueuiſſent,idque eâ ratione ſibi nefas *h* eſſe plerique Chriſtiani ducerent: quòd tamen nonnulli haud facilè eiuſmodi contineri poſſent diſciplinâ, conſultò poſteà introductum videtur, vt eadem in veræ religionis cultum impenderentur. Siquidem inter alios laudatur ab Hieronymo *i* Nepotianus, quòd Eccleſias Martyrum diuerſis floribus, arborum comis, vitiúmque pampinis exornaret. Eodémque modo & alias inolitas apud Gẽtiles

g *Tert. de idol. cap. 14.*

h *Tert. de cor. mil. c. 13. & de idol. cap. 15.*

i *Hier. ep. 3.*

conſuetu

Digitized by Google

conſuetudines, à quibus eos quamuis Chriſtianos effectos penitùs poſſe diuelli impoſſibile videretur in veri Dei cultum laudabiliter tranſlatas eſſe, iam alibi ſuperiùs k eſt demonſtratum, eritque inferiùs demonſtrandi locus.

k An. 44. n. XXVVI.

XXX.

Divino mira vlo vsvs sanpadvm comprobatvs.

Ipſum porrò Luminum vſum in Eccleſias feliciter introductum, multoties à Deo ſtupendis ſignis editis confirmatum eſt, innumera propè ſunt apud auctores l exempla. Quinimmò ipſo etiam oleo lampadum, necnon cerâ è candelabris ſumptâ, complura peragi conſueuiſſe miracula, iam ſuperiùs m cùm actum eſt de Reliquiis Sanctorum, certiſſimis Auguſtini, Theodoreti, & Fortunati teſtimoniis demonſtrauimus. Quibus & illud modò addimus, quod ex Paulino Gregorius Turonenſis recenſet, de maximo incendio per ceræ particulâ è ſancti Martini templo deſumptam extincto. Sicut & poſterioribus ſæculis permulta his ſimilia cõſtat edita ex ceris illis, quæ ex Cereo acceptæ Paſchali, aliiſq; puris admixtæ, & ſacro chriſmate delibutæ, ac benedictione ſanctificatæ ſunt: quæ & eò quòd Agni Christi typum præſeferentis, haberent impreſſam imaginem, Agnvs-Dei dici conſueuerunt; quas recèns baptizati ſuſpenſas ferrent ad collum: mutatâ videlicèt in religionem ſuperſtitione, quâ ſuis infantibus Gentiles bullas ad auertendas faſcinationes o, re turpiculâ conſignatas, vel aliter ſuperſtitionibus auctas, collo appenderent. Cùm autem & iidem Cordis figuram p in bullis ſuis ferre conſueuiſſent, quò ſic noſcerent ſe eſſe homines ſi corde præſtarent: ita Chriſtiani Imaginem Chriſti Agni ſuſceperunt, vt diſcerent eius exẽplo eſſe mites & humiles corde. Sed in his non immoramur, quòd ſciamus alios q copioſè de iis ſcripſiſſe. Iàmque tempus vrget ad Paulum redeundi; quem Lucas r ait Troade ſecedentem, nauigationem pro viribus maturâſſe, vt ſolemnitatem Pentecoſtes ageret Ieroſolymis.

l Euſeb. 6. hiſt. 8. Greg. l P. 3. dialo 29. 3. Venant. Fort. l. 4. de vit. S. Mart. Greg. Turt. de mir. S Mart. l. 1. cap. 34. de glor. conf. ff. c. 3. & l 2. hiſt. Franc. c 7. Eugip. in vit S. Seuer. Noric c. 9 ap. Sur. 8 Ianuar. & aliq.
m Ann. 55. num. III.
n Greg Tur. de mirac. S Mart. c 8.
De vsv sacræ ceræ, in Agni formam effigiatæ.
o Var. l. 6. de ling. Lat.
p Macrob. l. Saturn. 6.
q Vinc. Benardus edidit omni argumenti eruditum libellum.

Quòd enim ſciret præcurriſſe illud ex Aſiâ Iudæos Euangelij hoſtes, qui eum accuſarent aduerſus legem & templum agere; illóſque ipſos Iudæos qui receperant Euangelium, omnes legis æmulos, penè infenſo in eum eſſe animo quòd audiſſent ipſum prædicare diſceſſionem à Moyſe: hâc de causâ vt tempori inſeruiret, (quemadmodùm aliàs teſtatus eſt ſſ ſe eſſe factum Iudæis tamquam Iudæum, & iis qui ſub lege eſſent tamquam & ipſe ſub lege eſſet; vt eos lucrifaceret) ad ſolemne feſtum Pentecoſtes Hieroſolymam feſtinauit accedere, quò declararet ſe patrias leges non adeò auerſari. Permiſſa enim ad tempus fuiſſe legalia, vt iiſdem opportuno tempore vterentur, ſi vellent Apoſtoli, ſatis ſuperiùs eſt dictum: licèt Epignauius exiſtimârit Paulum Chriſtiano more peregiſſe Pentecoſten. Sed quid ad hoc tanta feſtinatio vt illam Ieroſolymis ageret, cùm æquè in omnibus Chriſtianorum Eccleſiis celebrare potuiſſet? Denique illa ipſa quæ egit cùm Hieroſolymam perueniſſet, eâ quâ diximus causâ eò profectum eſſe, apertè declarant.

XXXI.

ſ Act 21.
Pavli convcilivm veniendi Hierosolymam.
ſſ 1 Cor. 9.

XXXII.

Porrò Legalia haud diutiùs permanſiſſe, ſed hâc ipsâ ætate, magnâ ex parte ſublata eſſe apparet; quandoquidem Ignatius, qui vndecimo Traiani anno, quo paſſus eſt, ſuas in itinere poſitus Romam veniẽs ſcripſit Epiſtolas; omninò prohibuit Philippenſibus ne feſtum Paſchatis agerent cum Iudæis. Cùm verò eoſdem monuit ne feſtiuitates dehoneſtarent, planè declarauit alias iam eo tempore introductas eſſe in Eccleſiam Festivitates: ſicut & tum eâdem, tum aliâ ad Magneſianos datâ epiſtolâ, meminit diei Dominicæ; ſed agemus de ea paulò pòſt. De Paſchate verò, quòd Petri ſit inſtitutum vt die Dominicâ celebraretur, non autem Pij Papæ, vel Victoris, vt alij putârunt; dicetur opportuniori loco, cùm agetur de controuerſiâ quæ de eâ re agitata eſt in Eccleſiâ.

De festivitatibvs Christianorvm.

XXXIII.

Exploſis igitur legalibus cæremoniis, ſic illa quæ præcipua eſſe videbantur Iudæorum feſta, *Paſcha* atque *Pentecoſten* ex parte Apoſtoli celebrare cœperunt, vt retinentes nomina, celebrarent etiam quæ noua erant in illis & auguſtiora myſteria, atque eadem ipſa quæ iiſdem ſolemnitatibus erant olim typicè ſignificata, nimirùm Crucis & reſurrectionis Domini in Paſchate; & aduẽtûs Spiritûs ſancti in Pentecoſte. Hæc verò docuiſſe Apoſtolum, cùm poſt hæc Romæ agens ſcripſit ad Coloſſenſes t, *Nemo vos iudicet in parte diei feſti, aut neomeniæ, aut Sabbatorum*, &c. complures exiſtimârunt. Non enim Paulum Feſta penitùs abſtuliſſe, ſed (eo modo quo dictum eſt) ex parte tantùm, docet Tertullianus u antiquitatum Eccleſiæ egregius teſtis. Nec cùm Galatas x Paulus reprehendit, quòd *dies obſeruarent, & menſes, & tempora*, diebus Feſtis Chriſtianorum derogare in animo habuiſſe, ſed tantùm Gentilitias ſuperſtitiones ſugillâſſe; declarauit abundè qui eodem quo Tertullianus vixit tempore Origenes y. Eodemque modo complures alij antiquorum, ac præſertim Græcorum, eadem verba Apoſtoli expoſuerunt de Iudæorum feſtis: alij verò ad ſuperſtitionem Gentilium retulerunt, quòd Gentiles paſſim diſtinctos haberent dies faſtos atque nefaſtos. In quem ſenſum ea accipiens Auguſtinus z, inſuper de celebrando in Eccleſiâ Paſchate & Pentecoſte, ſæpè contra Manichæos a hæc impugnantes diſputat. Sed & de iiſdem feſtis, ex parte literali & figurata Iudæorum ſublatis, ex parte verò ſpirituali & vera Chriſtianorum in Eccleſia Catholica ſtabilitis, agunt præterea Gregorius b Nazianzenus atque Baſilius c. Immò & ritus ipſos, quibus ea celebrari deberent, Apoſtolos Eccleſiam docuiſſe, Hilarius d teſtatur; nec non Epiphanius e agens contra Aërium nebulonem, qui primus ſacros ſtatutos dies impugnare eſt auſus. Et ampliùs Hieronymus f, etiam obiectiones, quæ ex Apoſtoli verbis aduerſus Chriſtianorum Feſtorum obſeruationẽ captioſè elici poſſent, eruditè refellit. Nec eſt quod rurſùm quis moueat quæſtionem de eo quod alibi Apoſtolus g dixit de iis qui *iudicarent diem inter diem*, &c. De cibis enim illic agi, communi conſenſione Patres locum illum explicantes affirmant; licèt Hieronymus contra Iouinianum aliter intelligere videatur. Verùm iure dicere etiam quiſque poterit, Apoſtolum de aliis quàm Iudæorum feſtis eſſe locutum.

t Col. ſſ 2.
Quæ olim dam vetur obſervateo.
u Tert. adu. Pſych. c. 14.
x Gal. 4.
y Orig. cont. Cel. l. 8.
z Aug. ep. 19. ad Ianuar. & in Enchi. c 79.
a Id. l. 32. cont. Fauſt. cap. 16. 12. cont. Adim. c. 16. d. ep. 119. & in Pſal. 110.
b Greg Naz. orat. in S. Pentec.
c Baſil. in Iſa. 1. & ad Amphil. de Sp. S. c. 27.
d Hil. praf. in Pſalm.
e Epiph. har. 75.
f Hier. in Gal. 4.
g Rom. 14.

XXXIV.

Feriarvm nomen cvr diebvs indvtvm.

Quod autem Origenes atque Hieronymus dicunt, Chriſtianos ſanctiores non hanc vel illam ad diuinum cultum præſcriptam habere diem, ſed cunctis propenſiùs diuinum numen venerari; ex his videtur inferri poſſe, ea potiſſimùm ratione in Eccleſia antiquitùs inſtitutum, vt dies hebdomadæ omnes, Feriæ nomine dicerentur. Non enim recèns, vel à Silueſtro Papâ

huiuſmodi eſt excogitata nomenclatura, quæ ab antiquioribus Eccleſiaſticis ſcriptoribus reperitur vſurpata: quandoquidem Tertullianus *b* frequenter meminit de quartâ & ſextâ Feriâ, & ait Chriſtianis omnem diem etiam vulgatam conſecratione celebrari: ſicut & poſteà Hieronymus *i* dixit, nobis qui in Chriſtum reſurgentem credimus, ingem & æternam feſtiuitatem eſſe. Accedit huc illa ratio, quòd ſicut Iudæi *k* Paſchalem ſolemnitatem ſeptẽ diebus celebrabant; ita placuit aliâ ratione Eccleſiæ, totidem dies poſt Paſcha ſolemniter agere, eámque ob cauſam eos *Ferias* dicere; quarum quoniam prima erat ipſa feſtiuitas Paſchæ, quæ mox ſequitur ſecunda, ac deinceps ceteræ numerarentur eodem ordine. Quia verò quâlibet die primâ, nempè Dominicâ, eâdem Chriſti Reſurrectionis memoriam ſingulis agendam hebdomadis ſtatuerunt; inde etiam factum eſt, vt ſicut in primâ Reſurrectionis hebdomadâ dies ſinguli dicerentur Feriæ, ita etiam fieret ſequentibus ſingulis hebdomadis; cùm præſertim Fideles horrerent eoſdem à Diis Gentium nominare, vel Iudaico more à ſabbato, primam, ſecundam ſabbati, & ſic deinceps, nomen deducere.

b *Tert. adu Pſych. c. 2 & 14.*
i *Hier. ep. 151. q. 10*
k *Exod. 12. Leuit. 3. Num. 8.*

XXXV. DE DIE DOMINICA

Ceterùm prima Feria, eadémque præcipua, tum ob Reſurrectionem Domini quæ eâ die accidit, tum quòd de illâ prædictum *l* videatur, *hanc eſſe diem quam fecit Dominus*, dies DOMINICA eſt appellata; nec ab aliis quidem quàm ab ipſis Apoſtolis: quippe cuius non ſolùm Ignatius *m* qui cum eis vixit, meminerit, ſed & ipſe Ioannes *n* Apoſtolus: eamdémque ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ obſeruari cœptam, (mutatâ in eam obſeruatione Sabbati Iudæorum, vt & alibi ſuperiùs eſt dictum, quâ ſimul ad ſacram Synaxim conuenirent, argumento ſunt quæ nuper de conuētu Troade à Paulo habito vnâ ſabbati dicta ſunt; quódque alio loco *o* idem Apoſtolus vnâ item ſabbati pecuniam pro collectâ aſſeruari præcepit. Per *vnam* enim *ſabbati* diem Dominicam intelligendam eſſe, declarat Auguſtinus *p*: fieríque ſolitas Collectas die Dominicâ, oſtendunt prætereà Cyprianus *q*, Chryſoſtomus *r*, Leo *ſ*, & alij. Porrò Dominicæ diei prærogatiuæ in Synodo *t* coram Theophilo Cæſarienſi in Palæſtinâ Epiſcopo, ſex à SS. Patribus ſunt recenſitæ: attigerúntque ex his aliquas Origenes *u*, Athanaſius *x*, Hilarius *y*, Baſilius, *z* Hieronymus *a*: ab Auguſtino *b* etiam multæ collectæ leguntur, & S. Leo *c* ceteris locupletiùs de eius diei ſacramentis agit, itemque Sextæ *d* Synodi adiecti Canones: Vt non immeritò eam Ignatius *e* appellauerit *Reginam & Principem omnium dierum*. Cúmque eadẽ non ſolum *Dominica*, ſed & *Dies Panis*, atq; etiam *Dies Lucis* dicta reperiatur; tria hæc eiuſdem nomina fuſiùs explicat Chryſoſtomus *f*. Extat inſuper de eius diei cultu canon Magni *g* Concilij Nicæni. Et eiuſdem obſeruationem ab Apoſtolis inſtitutam affirmans Auguſtinus *h*, monet imprimis vt eâ die Miſſæ audiantur: quod ipſum, non tam Auguſtini ſententiam, quàm communem totius Eccleſiæ vſum ſecuta, monuit Synodus *i* Agathenſis. De Vigiliis quoque nocte Dominicæ celebrandis extat canon Concilij *k* Mariſconenſis, nec non nuper citatus canon in Appendice ad Sextam Synodum; quo etiam iubetur, vt eâ die more maiorem Oblationes fiant in Eccleſiâ: ſicut & Cyprianus *l* inuehitur in diuites, qui ſine oblatione eâdem die ad Eccleſiam conuenirent. Sed hæc iam de Dominica ſufficiant; quam ex ſeptẽ ceteris feſtam nouimus, licèt olim (vt dictum eſt anno ſuperiori) in Oriẽte & dies Sabbati feriaretur. In eos verò qui Feriam quintam in honorem Iouis abſq; operatione agerent, grauiter inuehitur Auguſtinus *m*: quibus videas quanta vigilantia intenderint Patres, ne in feriationem dictum aliqua irreperet ſuperſtitio. His enim ſimilia ſcribit S. Gregorius *n* aduerſus eos qui diem Sabbati, æquè ac Dominicum feriarẽt Iudaicè: quod & olim vetuerat Conciliũ *o* Laodicenum: at de his actum eſt in Ieiunio ſabbati.

l *Pſal. 117*
m *Ign. ep. ad Magneſ.*
n *Apoc. 1.*
o *2. Cor. 16.*
p *Aug. ep. 86.*
q *Cypr. de op. & eleemoſ.*
r *Chryſ. ſerm. de eleemoſ. & collat.*
ſ *Leo ſer. 3 de collect.*
t *Ap. Bed. in comment. de Æquinoct. vernali.*
u *Orig. hom. 7. in Ex.*
x *Athan. in illud Matt. Omnia trad. ſunt mihi.*
y *Hilar. præf. in Pſal.*
z *Baſil. in Hexam. hom. 2. in fi.*
a *Hier. in Gal. 4.*
b *Aug. ſerm. 151 de temp.*
c *Leo ep. 81. ad Dioſ. c. 1.*
d *Sext. Syn. c. 8.*
e *Ign. ep. ad Magneſ.*
f *Chryſ. hom. 5. de reſur.*
g *Conc. Nic. c. 20.*
h *Aug. ſerm. 251. de temp.*
i *Syn. Agat. c. 47.*
k *Conc. Maſiſc. c. 1.*
l *Cypr. de op. & eleemoſ.*
m *Aug. ſerm. 231. de temp.*
n *Greg. 11.*
o *Conc. Laodic. c. 29.*

XXXVI. INSTITVTIO ALIORVM FESTORVM DOMINI.

Eadem autem ratione, qua Apoſtoli *p* prædicta Feſta ſeruanda inſtituerunt; qui iiſdem ſucceſſerunt Apoſtolici viri, reliqua quæ ſunt poſteà ſuperaddita, introduxerunt: dicantes videlicèt (quod ait Auguſtinus *b* (ſacrantéſque anniuerſariis ſolemnitatibus atq; feſtis, ea quæ inſigniter excellentia certis diebus facta ſunt, vt eorum neceſſariam ſalubrémque memoriam feſtiuitas concelebrata cuſtodiat. Hac, inquam, ratione & Feſta NATALIS Domini, EPIPHANIORVM, & ASCENSIONIS, celebranda in Eccleſia ſunt ſalubriter ſuſcepta: quamuis & hæc ipſa ab Apoſtolis inſtituta eſſe, & legatur in qualiſcumque auctoritatis Conſtitutionibus *q* Clementis nomine editis, & piè credendum ſit: quia quo tempore ceteræ Sanctorum feſtiuitates agi cœperint, aliqua eſt memoria; de his autem nullum inuenitur inſtitutionis exordium. Sanè antiqui Patres qui iis diebus homilias ad populum habuerunt, de his feſtis vt de re antiquiſſima locuti ſunt. Quod autem Paulinus *r* ea diuinitùs eſſe inſtituta ſcripſit, in eum ſenſum accipiendum eſt, vt quemadmodum Deus, qui in Decalogo legem præſcriptam dedit qua feſtos dies iuberet coli, eos poſteà illos eſſe declarauit, quibus maxima quædam ipſe contuliſſet in Hebræum populum beneficia; ſic cùm per miſſionem Filij ſui ingentia humano generi largitus ſit beneficia, æquè voluerit eorum memoriam anniuerſaria celebritate coli.

p *Aug. de ciuit. lib. 10. c. 4. & cont. Fauſt. l. 23. cap. 12.*
q *Clem. 5. Conſt. 13 & 10.*
r *Paulin. Na al. 9. Fel. c.*

XXXVII. FESTA SANCTORVM.

Sed quod ſpectat ad Feſta Sanctorum, dicta à maioribus NATALITIA, quæ & alia occaſione ſuperiùs attigimus; eadem introducta eſſe Apoſtolorum auctoritate (quod & teſtatum habetur apud *ſ* Clementẽ) ſatis probari videtur ex eo quòd eidem traditioni cõplures antiquiſſimi ſcriptores adſtipulentur; atque imprimis non multò poſt tempora Apoſtolorum, Eccleſia Smyrnenſis *t* agens de celebritate martyrij Polycarpi Epiſcopi ſui, aliorúmq; qui eum præceſſerant Martyrium: Itémque Origenes *u*, qui ſub Seuero Imperatore vixit, dũ ait, benè & ſecundùm voluntatem Dei memoriam infantium Innocentium SS. Patres celebrari mãdaſſe ſempiternam in Eccleſiis. Eodémque tempore Tertullianus *x* ex eadem maiorum traditione affirmat, Chriſtianos annuis diebus Natalitia facere ſolitos. Sicut & poſt eum Cyprianus *y* teſtatur, ſe Martyrum paſſiones & dies anniuerſaria cõmemoratione celebrare conſueuiſſe. Et alibi *z* Clerum ſuum Carthaginienſem monet, vt dies eorum qui martyrio mortem oppeterent, Eccleſiaſticis Tabulis adnotarent, quò eorum memoriæ celebrari poſſent. Magnum item illũ Thaumaturgum Gregorium inſtituiſſe ſuos, quos nuper ad fidem conuerterat, vt celebrarent Natalitia Martyrum, auctor eſt Gregorius Nyſſenus in

ſ *Clem. 8. Conſt. 39.*
t *Ap. Euſ. 4. hiſt. 14.*
u *Orig. hom. 3. in Matt.*
x *Tert. de cor. mil. c. 3.*
y *Cyp. ep. 34. ad Cler. Carthag.*
z *Id. ep. 37.*

Digitized by Google

eius Vitâ. Denique vt vnâ ſententiâ rem abſoluam, neminem poſt recenſitos reperire eſt ſanctorum Patrum rerum Eccleſiæ tractatorum, qui vel homilias in ſanctorum Martyrum Natalitiis non ſcripſerit, vel aliâ occaſione eorumdem non meminerit. Nec verò tãtùm martyrio conſummatorum, ſed & ceterorum ſanctorum peragi ſolitas in Eccleſiâ anniuerſarias celebritates, Gregorius Nyſſenus declarauit, cùm in feſto die fratris ſui Baſilij eum pro concione laudauit: Sicut & Gregorius Nazianzenus, qui pariter Athanaſium iamdiù antè vitâ functum eâdem de causâ viſus eſt encomio celebrâſſe: quod & poſteà permulti alij de aliis egêre.

XXXVIII
FREQVENS VSVS FORVM.

Quantâ verò animi alacritate eiuſmodi feſtiuitates maiores noſtri agere conſueuiſſent, adeò vt nec quibus maximis perſecutionibus, nec ipſis etiam carceribus prohiberi poſſent quin vnâ ſimul quantùm loci & temporis opportunitate daretur, ſacras Synaxes agerent, feſtóſq; dies celebrarent; ſatis declarant quæ de iis ſcripsêre Dionyſius *b* Alexandrinus, Cyprianus, & aliij; ſed magis ipſa ſanctorum Martyrum Acta, ac præſertim Proconſularia fideliſſima Saturnini *d* & ſociorum, quæ ab Auguſtino *e* citantur, necnon S. Sebaſtiani *f*, & alia id genus. At redditâ Eccleſiæ pace, quantò celebriori ac frequẽtiori conuentu Feſta celebrarentur, inter alia ferè innumera exempla, de vſu Eccleſiæ Oriẽtalis locuples eſt teſtis Gregorius Nyſſenus in oratione quã habuit in natali die S. Theodori martyris: qui idem in feſto die SS. Quadraginta Martyrum, ob frequentiſſimum cœtum, hominúmque compreſſionem & ſtrepitum, coactus eſt luculentam orationem, quam in laudẽ Martyrum inchoauerat, inabſolutam relinquere, & die ſequenti reſumere *g*. De Occidentali verò Eccleſiâ, vt omittamus dicere de Natalitio Apoſtolorum, à quo abeſſe, teſtimonio Gallæ *h* Placidiæ, ſacrilegium putabatur) egregij pariter ſunt teſtes Prudentius *i*, Paulinus *k*, & alij: qui & pariter agunt de muneribus quæ ſolerent ſic conuenientes ad feſta Martyrũ, offerre ad ſepulchra illorum. Quin etiã in eiuſmodi celebritatibus, introductam fuiſſe laudabilem conſuetudinem, vt benè precando feſtos dies ſe inuicem Chriſtiani ſalutarent, non præſentes tantùm, ſed & abſentes per literas, quas Feſtiuas nominarent; teſtimonio ſunt cõplures eiuſmodi epiſtolæ Theodoreti, datæ in diuerſis Sãctorum feſtiuitatibus. Ceterùm quòd feſta celebrantes maiores noſtri, non ſic (vt calumniabantur hæretici, ac præcipuè Manichæi) mutârint idola in martyres; nec ſicut Gentiles deos ſuos, ſic ipſi homines coluerint; ſæpiſſimè aduerſus eoſdem hæreticos demonſtrauit Auguſtinus *l*: quæ eadem abundè ſufficere poſſunt contra Nouatorum hodiernorum obiectiones, qui eaſdem ipſas Manichæorum antiquas calumnias adhuc repetere non ſunt veriti. Sed de his modò ſatis; iam ad Paulum redeamus.

b Ap. Euſ. 7 hiſt. 10 & 17.
c Cyril. ep. 5.
d Ap. Sur. 11. Febr.
e Aug. in Breui. Collat. d. 3. c. 17.
f Ap. Sur. 20 Ianuar.
g Greg. Nyſ orat. 1. & 2 in 40. mart.
h Gal. Imp. ad Pulcher. Aug. in praamb. Conc. Chalced.
i Prud. Periſteph. hym. 12
k Paulin. in Nat. S. Felic.

VSVS BENE PRECANDI FESTO DIE.

l August. 10 cont. Fauſt. 21. 8. de ciuit. 27. & 22 c. 2. atq. ſer. 103. de diuerſ. c. 30.

XXXIX.

Qui cùm adhuc Mileti eſſet, (inquit Lucas) *m mittens Epheſum, vocauit maiores natu Eccleſia.* Porrò non tantùm Presbyteros, ſed & Epiſcopos qui erant tum Epheſi, tum etiam in proximis ciuitatibus conſtituti, à Paulo vocatos Irenæus *n* affirmat. Habitâ verò ad eos exhortatione, inde in Syriam nauigans, poſt multos dies appulit Tyrum *o*, vbi nauis quâ vehebatur, expoſitura erat onus. Obſeruatione autem dignum putamus, cùm Apoſtolus tam apud Miletum quàm in Tyri litore, poſitis genibus orâſſe dicatur à Lucâ, nequaquàm ipſum (quod etiam nuper eſt dictum) Chriſtiano more celebrâſſe Pentecoſten: ſiquidem (vt Tertullianus *p* ait, & alij omnes ex antiquâ Eccleſiæ traditione teſtantur) die dominico, & à die Paſchæ in Pentecoſten nefas duceretur de geniculis adorare. Sed de eo ritu paulò pòſt. Huius verò rei causâ, inſtituti ratio à nobis exigit; vt de antiquis Eccleſiæ Ritibus in PRECIBVS publicis adhiberi ſolitis, hîc potiſſimùm agamus.

m Act. 20.
n Irenæ. l. 3. 10.
o Act. 21.
p Tert. de cor. mil. c. 3.

LX
DE RITIBVS IN PRECIBVS.

Imprimis igitur quouſque Dei Eccleſia ſub Gentium Regibus vndique quaſi hoſtibus obſeſſa permanſit, haud liberum fuit patenti aliquo ſigno Fideles ad Synaxim conuocare: Et quamuis certi ad eam rem ſtatuti eſſent dies, vrgente tamen perſecutione neceſſe erat frequenter mutare loca; eadémque nec inuentu facilia. Quare priuatim ſingulos, Epiſcopi, ſeu presbyteri, vel diaconi monitu vocari opus erat. Vnde eſt Ignatij *q* ad Polycarpum Epiſcopum, & ad Heronem diaconum monitio, vt ad Synaxim omnes Fideles nominatim inquiri curarent. Haud enim aſſentimur Amalario *r*, exiſtimanti tempore perſecutionis, *ſonitu lignorũ* (vt fit hodie tribus vltimis diebus Maioris hebdomadæ) ad Synaxim vocari ſolitos Chriſtianos. Nam nec ratio patitur, vt cùm hæc illi ſecretiùs agenda curarent tanto lignorum ſtrepitu Gentilium aures & oculos in ſe conuerterent; nec eius rei aliquod prorsùs reperitur vetus monumentũ; denique verum fuiſſe apparet, ſolitum eſſe olim (vt nunc ea fit ratione tribus illis diebus) mœſtitiæ tantùm tempore ad conuocandum populum ligna pulſari. Nam in Secunda Nicena *ſ* Synodo, ex libello ei oblato de miraculis martyris Anaſtaſij expreſſum habetur, in maxima etiam ac publica letitia ſolita pulſari ligna. Et haud memini apud aliquem legiſſe, exceptis dictis diebus, aliquando Eccleſiam conſueuiſſe populum conuocare pulſatione lignorum; ſed tantùm cœnobiorum monachos: quamuis in his etiam diuerſa eſſet conſuetudo, dum alibi ſingillatim *u* ſingulorum monachorum ſigno mallei pulſari, & alibi voce Alleluia *x* altiùs decantata moniales ad Synaxim vocati ſolitæ reperiuntur.

q Ignat. ep. 1. & 2.
r Amalar. d. E. l. offic. c. 21.

DE PVLSATIONE LIGNORVM.

ſ Conc. Nic. 2. act. 4.
t In libel. de mirac. S. Anaſt. Act. 4 Conc. Nic. II. & ap. Cyri. in V. t. Theod. ep. c. Cœnob. d.
u Pall. Hiſt. in Lauſiac.
x Hier. ep. 27. de monaſt. S. Paula.

XLI.
DE VSV TINTINABVLORVM.

At poſt redditam Eccleſiæ pacem (quo tamẽ id fieri cœptum ſit anno, nobis eſt incompertum) ex edito loco *Tintinabulorum* ſonitu, quæ poſteà à prouincia vbi primò grandiora fieri cœperunt *Campana* ſunt appellata, populus ad Eccleſiam vocari conſueuit. Sicut & Gentiles ſonitu tintinabuli ad thermas *y* & operas ecõuocaſſe homines, certum eſt: & excubiarũ præfectos ſecum ferre ſolitos ad explorandos vigiles tintinabula, vt iis auditis reſponderent, teſtatur Suidas *a*. Qui verò primus tintinabula, ad ianuas poni ſolita, in editiori loco Iouis Capitolini poſuerit, apud Suetonium *b* Auguſtus fuiſſe legitur. Et apud Syros quoque in ſacris adhibita tintinabula, Lucianus *c* eſt auctor. At verò Iudæos ex eminenti turri ſonitu *Tuba* populo ſabbata indicare conſueuiſſe, iam aliàs dictum eſt ex Ioſepho *d*.

y Martial. lib. 14. Iuuen. Sat. 7.
z Lucian. de merce. cond. Senec. ep. 95. & de breu.
a Suid. verb. ...
b Suet. in Octau. c. 91.
c Lucian. de merce. cond.
d Ioſ. 5. de Bel. 9.

XLII.
ORARE AD ORIENTEM.

Quod ad ſitũ corporis in precatione ſpectat; *Ad* ORIENTEM olim maiores noſtros adorare ſolitos, exploratum eſt; cùm alioqui Iudæi

e Ez. ch. 8. & ibi Hier. f Ariſt. de 72. I. terp.

ad Occidentem ſpectantes (vt ex diuinâ Scripturâ *e* Hieronymus atteſtatur) adorandi vſum haberent: quod & ipſo Templi ſitu demonſtratur, dum illud Ariſtæas *f* ad Orientalem plagam ſpectâſſe affirmat Sed hæc Ieroſo ymis. At qui foris eſſent (vt idem teſtatur auctor) vbicumq; reperirentur, conuerſi ad Templum orabant, ſicut & fecîſſe Danielem *g*, & diuinam *h* Scripturam faciendum admonuiſſe conſtat. Poſt Chriſti Aſcenſionem, id etiam agendum ſuos docuit Elxai *i* hæreticus, qui vixit Traiani temporibus. Porrò cùm antiquiſſima Gentilium templa Clemens *k* Alexandrinus aſſerat faciem habuiſſe verſam ad Occidentem; vt qui ſtarent vultu conuerſo ad ſtatuas, docerentur verti ad Orientem: idque ipſum Pythagoricis fuiſſe in vſu tradatur; ſed & Vitruuius *l* eodem modo, eâdémque ratione templa ædificanda proponat: contrà verò Porphyrius *m* atque Lucianus *n* veterum templorum ſtatuas & ingreſſus Orientē ſpectâſſe teſtentur, quò ad Occaſum funderentur preces: Ex his dici poſſe videtur, diuerſum fuiſſe ſecundùm diuerſos populos adorandi ritum apud antiquos Ethnicos. Qui autem dixerunt, Iudæos quoque adorare ſolitos ad Orientem, diuinæ (vt vidimus) Scripturæ auctoritate refelluntur: nec qui citatur locus Paralipomenon *o*, dicit Leuitas ad Orientem conuerſos precatos eſſe, ſed tantùm ſtetiſſe ad Orientalem plagam altaris.

g Dan. c. 6. h 3. Reg. 8. i Ap. Epiph. de Offen. l. 1. c. 19. k Clemen. Alex. Stro. l. 7. l Vitru. l. 4. c. 5. m Vid Cæl. Rhodig. lib. 12. c. 5. n Lucian. l. de Demo. o 2. Paralip. 5. v. 12. Citatur ap. Clem. 7. Cō ſtit. 44.

Quo olim spectarent templa.

[Obſeruant tamen alij, pariter ex diuinis Literis, & Theodoreto, Templum Salomonis ad Occidentalem plagam ſpectâſſe: Nec repugnare Ariſtæam & Ioſephum, dum ναὸς πρὸς τὴν ἕω καὶ τὴν ἀνατολὴν τετράφθαι ad auroram & orientem conuerſum fuiſſe ſcribunt: quia de veſtibulo, non de frontis proſpectu loquuntur. Chriſtianorum verò ædes factas ab exordio in Orientem conuerti ſolitas, veterum Scriptorum auctoritate obſeruauit Baronius ſup an. 57. num. 1111. Quod ſi quid interpellaret, altare ſaltem eò dirigebant: quo ſitu Romæ plurima viſuntur. Ideóque notatos quondam Antiochenos ſcribit Socrates lib. 5. c. 21 quòd ab vſitato ritu diſcedentes, ducorum altaria non ad orientem ſed ad occaſū ſpectarent.]

XLIII.

At verò penes antiquos Chriſtianos quàm inuiolabiliter obſeruaretur, vt ad Orientem conuerſi funderent Deo preces, ex his imprimis affirmari poſſe videtur; quòd Gentiles eam ob cauſam dicerent Chriſtianos adorare Solem, prout Tertullianus *p* teſtatur. Hunc autem orandi ritum ab ipſis Apoſtolis eſſe traditum, complurium antiquorum Patrum *q* teſtimonio comprobatur: apud quos etiam videre eſt quam plurimas eiuſmodi ſacri myſterij egregias rationes. Cùm vero iſtius ritûs occaſione, in nonnullos clanculùm ſuperſtitio quædam Romæ irrepſiſſet; ne quid eâ in re commune cum Gentilibus, aut Priſcillianiſtis, qui Solem Orientem adorare conſueuerat, Fideles haberent, S. Leo *r* Papa quameitiſſimè proſpiciens, ab eo ritu abſtinere iuſſit. Porrò quòd Oriens fons velut quidam luminis haberetur, atque Occidens eſſet hieroglyphicum tenebrarum; inde etiam ea vetus fuit in Eccleſiâ obſeruatio, vt baptiſmate initiandi, diabolo priùs renuntiaturi Occidentem versùs ſtatuerentur, ſicque poſiti tertiò illa renuntiantium verba proferrent, iidémque poſteà Christvm Dominum confeſſuri, ad Orientem conuerſi id totidem vicibus facerent: quod teſtantur Dionyſius *s* Areopagita, & Cyrillus *t* Ieroſolymitanus.

p Tert. Apolog. c. 16. q Ap. Iuſtin. q. 118. Orig. hom. 5. in Numer. Athan. l. 9. q. 14. Baſil. de Sp. S. cap. 27. Damaſc. 4. de fid. Orthod. 13. r Leo ſer. 7. de Natiuit. s Dionyſ. de Eccleſ. hier. l. 2. p. 2. c. 2. t Cyril. Catech 1 myſtag.

XLIV.

Sicut autem diſtincta ſunt tempora pro ratione diuinorum myſteriorum, ita pariter fuêre diſtincti in Eccleſiâ Precandi ritus. Nam cùm alias genibus flexis, vel ſi qua aliquando ſæua vigeret neceſſitas, proſtrati in terra, iunctis, vel etiam aliquando expanſis manibus, & in altum elatis, Fideles precari conſueſcerent; (de quibus ritibus innumera occurrunt vbique exempla) tamen quòd dies Dominicus reſurrectioni Domini eſſet conſecratus, ideò nonniſi *ſtantes* Fideles ex antiquâ Eccleſiæ traditione eo die, itémque à Paſchâ vſque ad Pentecoſten orare ſolitos, Tertullianum *u* iam citauimus teſtem: eámque conſuetudinem à temporibus Apoſtolorum accepiſſe initium, aſſerit Auctor *x* Quæſtionum apud Iuſtinum ex Irenæi ſententiâ in libro de Paſchate. Quæ ſi vera ſint, tamen poſt hæc tempora de quibus nos modò hiſtoriam ex Lucâ teximus, non antè, id eſſe cœptum videtur, quandoquidem hoc anno (vt vidimus) Paulus tempore quod interlabitur à Paſchate in Pentecoſten, Mileti & Tyri patrio ritu poſitis genibus adorauit. Porrò eiuſdem ritûs ceteri quoque antiquorum Patrum meminerunt; nec eſt opus recenſere ſingulos. Sed *Sedendo* adorare, extra diſciplinam eſſe, Tertullianus *y* ait. Viros autem *detecto capite*, feminas *tecto*, in Eccleſiâ orare debere, eſt Apoſtoli ad Corinthios *z* ſcribentis inſtitutio; de quâ dictum eſt anno ſuperiori. Cur verò Romani Gentiles nonniſi tecto capite Deos precarentur, exceptis Saturno & Honore, Plutarchus *a* pluribus diſſerit. Vtque in precationibus aliquando ſuum quis *pugno tundat pectus*, Publicani à Chriſto adeò commendati *b* probat exemplum atque eo ſigno animi pœnitudinem declarari, facto illorum qui poſt Chriſti paſſionem reuertebantur, ſignificatur: quod & Nicolaus Papa docet, reſcribens ad Conſultationes Bulgarorum.

Habitu corporis in oratione.

u Tertul. de cor mil. c. 13. x Ap. Iuſtin. q. 115. y Tert. de orat.

De aliis orandi ritibus.

z 1. Cor. 11. a Plutar. quæſt. Rom. 10. 11. 12. b Luc. 18. c Luc. 23.

XLV.

De processionibus.

Procedentes item aliquando ad loca Martyrum, ſolicitos Fideles publico conuentu fundere ad Deum preces, Tertullianus *c* & Hieronymus indicant. Eſtque mentio de Processionibvs in Concilio Laodiceno *f*: quas eaſdem à Patribus dictas eſſe Litanias, quòd expiationis cauſâ vrgente aliqua neceſſitate indici publicè conſueſcerent, multa exempla declarant *g*. Eaſdem verò in Eccleſiâ Neocæſarienſi temporibus Magni Gregorij Thaumaturgi peragi ſulitas, auctor eſt Baſilius *h*; & poſtmodùm in ceteris Orientis Eccleſiis conſtat fuiſſe frequentatas: adeò vt eas ſolemniori pompâ etiam Ariani fuerint *i* æmulati, quibus Arcadius Imperator eas dicto *k* promulgato inhibuit. Sed percelebres, & ab vniuersâ Eccleſiâ receptæ ſunt illæ, quas poſteà Mamertus Epiſcopus Viennenſis in Galliâ inſtituit, ſiue reſtituit temporibus Valentiniani Tertij, quæ & Rogationes appellatæ ſunt; de quibus dicetur ſuo loco pluribus.

d Tert ad uxor. l 2. c. 4. e Hier ep 22. ad Euſtoch. f Conc Laod cap. 17. g Greg PP. l. 2. Regiſt. in pr. & lib. 11. c. 2. & 9. ep 45 Ind. 4 Greg. Tur. lib. 10. hiſt. Franc. c. 1. Gennad. Maſſil. c. 99. Paul. diac. de geſt. Longob l. 3. c. 1 & aly. h Baſil epiſt. 63. ad Neocæſ. i Socr l. 6. c. 8. Sozom. l. 8. c. 8. k L. 10. C. Th. de hæret.

XLVI.

Tyro *l* diſcedens Paulus, Ptolemaidem primò inde Cæſaream Palæſtinæ venit; vbi diuertit in domum Philippi Euangeliſtæ vnius ex ſeptem Diaconis; cui erant quatuor filiæ virgines prophetātes. Hęc Lucas. Cur verò *Philippus* dicatur *Euangeliſta*, non id accidit quòd ſcripſiſſet Euāgelium, ſed (vt aliàs diximus) ob prædicationem Euangelij. Quemadmodùm & Paulus cùm Timotheum hortatus eſt, vt faceret opus Euangeliſtæ,

l Act. 21. Philippus Euangeliſta eiuſque filiæ virgines.

liſtæ, nequaquàm voluit admonuiſſe vt ſcriberet Euangelium, ſed vt, quod ad Euangelij prædicationem ſpectaret, eſſet omnibus numeris abſolutus? Porrò in his quatuor Virginibus filiabus Philippi quarum Lucas meminit, poſt Crucem Chriſti conſecratas eſſe *Primitias Virginitatis*, tradit Hieronymus *m*. Quod autem Clemens *n* Alexandrinus ait, Philippum filias ſuas nuptui dediſſe; cùm de Philippo Apoſtolo loqui, manifeſtè demonſtrant ipſius verba. At verò Philippi quoque Apoſtoli filias fuiſſe virgines, Polycrates eſt auctor apud Hieronymum *o*. Sed de quo Philippo hæc ſint accipienda, videtur fuiſſe penes antiquos controuerſia, dum apud Euſebium *p* eædem filiæ modò Apoſtolo, modò Euangeliſtæ tribuuntur. Quid in his dicamus, non habemus; niſi quòd quæ dicuntur de Philippi diaconi filiabus, iiſdémque virginibus, ex diuinâ Scripturâ ſibi vendicant auctoritatem: quæ verò de filiabus Apoſtoli ab aliis ſunt relata, ex incerto feruntur auctore; & nominis errore iactata putantur, dum quæ ſunt Philippi Diaconi, Apoſtolo ſunt adſcripta: cùm præſertim Hieronymus *q* profiteatur, nullã haberi certitudinem, præter Petrum, aliquem aliũ Apoſtolorum coniugio fuiſſe obligatum. Porrò Clementis de nuptiis filiarum Philippi aſſertio, omniũ atteſtatione reiicitur: cùm quotquot de his agunt ſcriptores, omnes ex æquo eaſdem Virgines nominent. Legimus autem in Menologio *r*, vnam ex illis, *Herminonem* dictam, ſub Traiano Imperatore grauiſſima paſſam, in Domino quieuiſſe. Sed reliqua proſequamur.

m Hier. cont. Iouin. l. 1.
n Cle. Alex. l. 3. Strom.
o Hier. de Script. Eccl. in Polyc. Doroth. in Synopſ.
p Euſ. 3. hiſt. 25. & 31. & in verſ. Ruf. lib. 3. c. 31.
q Hier. cont. Iouin. l. 1.
r Menol. Græc. prid. Non. Sept.

XLVII.
ſ Act. 20.
t Act. 21.
PAVLVS IEROSOLYMAM ADVENIT.

Cùm Cæſareæ ageret Paulus *ſ*, ab Angelo Prophetâ præmonitus fuit de vinculis quæ cũ Ieroſolymis expectarent; nec tamen diſſuaderi potuit à diſcipulis eò properare. An autem ſicut in animum induxerat, peruenit Ieroſolymam tempore Penteceoſtes? Sanè cùm conſtet *t* eum poſt dies Azymorum (qui proximè ſequebantur Paſcha) ſoluiſſe Philippis; ſi qui poſteà numeret tempus quod in itinere inſumpſiſſet Lucas minutatim deſcribit, conſideretque proſperâ vbiq; vſum nauigatione; facilè reperiet Pentecoſtes ſolemnitate inſtante ipſum Ieroſolymam perueniſſe: quod & Chryſoſtomus *u*, eamdem rationem dierum iniens, confirmat. Illic autem narratis in conuentu Seniorum apud Iacobum Apoſtolum Ieroſolymorum Epiſcoporum, quæ Deus feciſſet in Gentibus per miniſterium ipſius; idem Paulus, quòd malè audiret apud Iudæos Chriſtianos factos, quaſi diſceſſionem doceret à lege Moſis; vt hoc falſum eſſe monſtraretur, ab eodem ſacro conuentu monitus eſt, vt cum quatuor aliis viris votum habẽtibus ſuper ſe, ſanctificaret ſe & caput raderet. Quippe tunc adhuc quemadmodùm *x* Gentiles minimè compellebatur ad legalia, ita nec Iudæi ab iis prohibebantur velut à nefariis.

u Chryſ. hõ. 45. in Act.
x Aug. ep. 19.

LXVIII.
DE NVMERO SYNODORVM APOSTOLORVM.
y Vid. Tur. aduerſ. Magdeb. l. 1. c. 25. & Bar Tom. II. an. 102.

Porrò Quartam hanc nonnulli nominãt SYNODVM APOSTOLORVM: Primam enim numerant, in quâ actum eſt de electione Matthiæ; Secundam, de Diaconorum electione; Tertiam de non cogendo Gentes circumciſionem accipere: Nouiſſimam verò iſtam, in quâ rogatio facta eſt ne credentes Iudæi prohiberentur vti legalibus. Verùm hæc familiaris potiùs fuit admonitio, quàm Synodica conſtitutio; câque occaſione adhibitâ, magis diſpenſatio, quàm dogmatis definitio. Addunt nonnulli *y* auctoritate Pamphili martyris, aliam Antiochiæ habitam; vbi & Canones quoſdam conditos volunt: cuius etiam meminiſſe videntur Innocentius Papa ſcribens ad Alexandrum Epiſcopum Antiochenum, & Gregorius Epiſcopus Peſſinuntis in Nicænâ Synodo Secundâ. Eſt autem planè conſideratione digniſſimum Paulum, qui legalium cauſa Antiochiæ reſtiterat Petro, quique ſæpius ante hac ſuis epiſtolis de iiſdem ablegandis aperta ſuffragia dederat, tantùm Seniorum modò conuentui detuliſſe, vt illorum arbitrio per diſpenſationem in ſeruandis legalibus impenderit officium.

z Innoc. ep. 18. ad Alex. Antioch.
a Conc. Nic. II. Act. 1.

[Si omnes Apoſtolorum conuentus ad definiendum aliquid habiti, deberent vocari *Concilia*, ſiue *Synodi*, ſanè plures aliæ repetiontu, & in iis adnumeranda vel maximè illa quã antequam ſepararentur ab inuicem Symbolum fidei condiderunt; de quâ ſup. an. 44. VIII]

XLIX.
b Act. 21.
PAVLVS EXPLET MVNVS NAZARÆORVM.
c Num. 6.

Ipſe igitur aſſumptis viris (inquit Lucas *b*) poſtera die purificatus cum illis intrauit in templum, annuntians expletionem dierum purificationis, donec offerretur pro vnoquoque eorũ oblatio. Quæ autem eſſent eius officij cæremoniæ, liber *c* Numerorum docet; nimirùm vt abſtinerent à vino, caput raderent, & finito tempore agnum, ouem & arietem offerrent in templo, capillóſque deponerent qui cremarentur vnà cum ſacrificio pacificorum. Hæc autẽ omnia vnà cum reliquis Nazaræis Paulum præſtitiſſe, ſatis Acta declarant. Sed quoniam certum tempus quo abſtinerent à vino Nazaræi lege definitum minimè reperitur; his temporibus ex conſuetudine triginta dies ei rei præfinitos Ioſephus *d* docet. At quomodò Paulus triginta diebus perſeuerauit abſtemius, cũ inopinatò & ante diem tantùm vt id faceret cum aliis admonitus eſſet? Ex his certè colligi planè poſſe videtur, ipſum à vino penitùs temperâſſe; ſicque haud impoſſibile ei fuiſſe Nazaræorum in templo munus explere: alioqui fuiſſet hæc potiùs quædam legis illuſio, ſimulatæ ſanctitatis effictio, ac in re geſta affectatum mendacium, indigna prorsùs omnia, quæ non tantùm de Apoſtolo, ſed nec de quolibet Chriſtiano dicantur.

d Ioſ. 2. de B. l. 5.

L.
DE TONSVRA IN ECCLESIAM INTRODVCTA.
e Lucian. in deâ Syr. in fi.
f Suet. c. Neron. c. 12. & ibi Interpp.

Ceterùm ſicut apud Iudæos NAZARÆI religionis ergò *capita in templo raderda* offerebant; ita ſcimus & apud Græcos, Tragenios, & Aſſyrios Iudæis cõfines, æmulatos eſſe eiuſmodi ritum tondendi capillos, eoſdémq; in templo, offerendi numini; ſicut abſtinentiã abeſu porcinæ carnis, & alia: itémque Romanos *f*, cùm primùm barbam raderent atq; crines, ea numini dedicare ſolitos. At verò ex huiuſmodi ſacro ritu Nazaræorum, qui ceteris Iudæis ſanctiores haberentur Apoſtolicâ traditione in Eccleſiam deriuatum aſſeritur, vt qui à communi hominum vitâ recederent, & exquiſitius viuendi genus aſſectãtes per omnia ſeſe diuino cultui mãciparent, æque *raderent capita ſua*. Docet hæc pluribus Iſidorus *g*; idque myſticè agi tradit vt eo ſigno & religione vitia reſecentur, & criminibus carnis noſtræ quaſi crinibus exuamur; atque indè innouatis ſenſibus, vt comis rudibus eniteſcamus: eam verò renouationem in mente oportere fieri; ſed in capite demonſtrari vbi ipſa mens noſcitur habitare. Quod autem detonſo ſuperiùs capite, inferiùs circuli corona relinquitur; eo ſigno regale Eccleſiæ ſacerdotiũ demonſtrari ait. Sed quòd non integra clericorũ vel monachorum capita raderentur, illa etiam cauſa ſuppeditari poſſet, ne ſcilicet Iudaizare

g Iſid. de diuin. Offic. in Conc. Aquiſgran. c. 1.
TONSVRA CLERICORVM QVID MYSTICA.

videntur

viderentur eum Nazaræis, & cum Gentilibus ſuperſtitionem ſectari Iſidis, Serapidis, & aliorũ eiuſmodi ſacerdorum, qui omnes corporis pilos & capillos capitis penitùs *h* abradebant: itemque vt vitæ ſemel diuino cultui per capillorum oblationem mancipatæ, eo ſigno ſæpiùs iterato aſſiduè meminiſſent. Verùm & alia rurſùm affertur eiuſdem ritûs cauſa, nimirùm ob iugem memoriam ſpineæ Coronæ impoſitæ Capiti Domini: idque à Petro aliiſque Apoſtolis factitatum, & Eccleſiæ traditum, certâ aſſertione apud Bedã *i* legitur, & ab aliis confirmatur. Eſt inſuper & alia, quæ à Germano *l* Epiſcopo Cõſtantinopolitano adducitur, nempè quòd Petrus Apoſtolus apud exteras nationes prædicans Euangelium, deriſionis & ignominię cauſâ ab inimicis Euangelij eo modo tonſus fuerit.

h Hieron. in Ezech. 40. Ambroſ. ep. 30. ad Sabin.
i Bed. de geſt. Angl. lib. 5. c. 22.
k Alb. Flac. de diuin. Offic. Raban. de inſtit. cleric. & alij.
l Germ. in Theod. rer. Eccleſ.

L.
PETRI EXEMPLO INTRODVCTA.

Quæ cùm ipſe ſcribat quantũlibèt vnde acceperit auctorem non citet, ex Maiorum tamẽ traditione mutuatum eſſe credendum eſt: cùm ſciamus conſueuiſſe nonnumquã eiuſmodi ludibrio Romæ affici philoſophos, ſicut de Apollonio Tyaneo à Domitiano comâ & barbâ tonſo Philoſtratus *m* ſcribit: & ſi qua fides adhibenda eſt pſeudo-Prochoro, Ioannes etiam Euangeliſta ab eodem Imperatore capite attõſus eſt. Cyprianus *n* quoque teſtatur, damnatos ad metalla ſemitõderi conſueuiſſe. Sed & abraſionem capitis ac ſuperciliorum, ſignum fuiſſe hominis peſſimi & fraudulentiſſimi, Cicero *o* demonſtrat: & Lucianus *p* depingit morionem deraſo capite, ſed pauculis capillis in vertice relictis, & in criſtæ modum erectis: in quem modum aliquos Numidas iuxta cutem tonſos, culteri vertice ſolo immuni etiámque equis cæſariatos incedere ſolitos, Tertullianus *q* ait. Sic & Caligula adoleſcentulos pulchros & comatos, quoties ſibi occurrerent, occipitio raſo deturpare ſolitus dicitur à Suetonio *r*. Et moris fuiſſe apud Romanos, ſeruorum radi capita, Tacitus & alij teſtantur. Sicque videas, non vnius generis fuiſſe capillorum tonſiones vel abraſiones, licèt omnes ferè ad inurendam ignominiæ notam excogitarentur. Porrò capitis quoque abraſionem manumiſſionis fuiſſe notam *ſ*, (ſicut & pileum) & liberationis à maris tempeſtate *t*, auctores tradunt.

m Philoſt. in Apollon. l. 7
n Cypr. ep. 77
o Cic. orat. pro Roſc. Comœd.
p Lucian. in ...
& ep. ad Satur.
q Tert. de ...
r Sueton. in Caio c. 35.
ſ Plaut. in Amphitr. act. 1. ſce. 1.
t Lucian. in deor. dial. in fi. & Pet. Arbiter.

LII.
QVÆ OLIM INFAMIÆ FVIT, POSTEA HONORI EST HABITA.

Sed vt ad inſtitutum redeamus, ea quæ Principi Apoſtolorum deriſionis cauſâ illata eſt infamiæ nota, totius Eccleſiæ honori ceſſit. (Et quid mirum, cùm ipſa quoq; pœnarum inſtrumenta, vt aliàs vidimus, pietas Chriſtiana in ampliſſimam gloriam commutare cõſueuerit?) Nam præter illa quæ de Apoſtolicâ inſtitutione ſunt ex dictis nuper auctoribus recenſita, nõ alio id certè fonte influxiſſe, viſus eſt orbis vniuerſus pari conſenſione teſtari, dum nulla vmquã prouincia Chriſti nomen accepit, quæ non æquè eamdem TONSVRÆ CLERICALIS obſeruationem ſuſceperit. Quonam alio, quæſo quàm Apoſtolorum præconio; præſertim nullo præcedente maiorum exemplo? Nam ſi Iudæos ſpectes, vnde manauit Chriſtiana religio; diuinâ lege ſacerdotes *u* prohibiti ſunt radere caput ac barbam, & communiter *x* omnes vetiti in retundum attondere comam. Gentilium verò ſacerdotum abraſionem, planè diuerſam à noſtrâ fuiſſe vidimus: cũ alioqui nullus ſanæ mẽtis exiſtimauerit, Chriſtianos voluiſſe imitari illos, quorum non tantùm ſacra, ſed & ſacerdotes eam præſertim ob cauſam tantoperè deriderent, vt conſtat ex antiquorum Patrum aduersùs Gentes ſcriptis Apologiis, in quibus vtique hæc omnia fuſiùs inueniuntur explicata.

u Leuit. 21.
x Leuit. 19.

LIII.
VSVS EIVS ANTIQVVS.

Certè adeò peruulgata in Orbe fuit eiuſmodi Chriſtianorum obſeruatio, vt nec ſcriptores Ethnici de eâ tacuerint. Siquidẽ Ammianus *y* Marcellinus ſcribit, tẽporibus Iuliani Apoſtatæ, apud Alexandriam Diodorum quẽdam Eccleſiæ ædificandæ prefectum, ab Ethnicis fuiſſe ſupplicio affectũ, *quòd cirros puerorum licentiùs detonderet*: nihil aliud ſignificãs, niſi pœnas dediſſe eo prætextu quòd cõplures pueros in clericos cooptaret. Capillorum enim tonſurâ clericos initiari (vt etiam modò fit) antiquitùs cõſueuiſſe, ſatis exploratũ. Sed & Otreius Epiſcopus Melitenſis, ſanctitate & doctrinâ celeberrimus, qui claruit temporibus Theodoſij Senioris, cuius & ſanctionibus *z* cõmendatur, cũ Euthymium ordinauit Lectorem, *pilos* (inquit Cyrillus *a*) *qui ex lege tondentur pueris, totondit*. At quòd amplior eſſet illorum tonſura qui maioribus initiarentur Ordinibus, hinc de quodam Euagrius *b* ait, *Comâ abraſâ deſignatũ eſſe presbyterum*. Eſtque mentio eius ritûs apud Dionyſium *c*, cùm agitur de his qui in monachos cooptantur; eiuſq; ſpiritalis ſenſus declaratur. Habetur item apud Anaſtaſiũ *d* de Aniceto Papâ, *conſtituiſſe ſecundùm præceptum Apoſtoli, ne clerici comam nutrirent*; hoc eſt, vt qui ſanctioris vitæ manciparentur ordinibus, excultioris etiã vitæ ſignum ferrent. Sicut etiam in Conciliis Carthaginiẽſi *e* & Agathenſi *f* dicitur, *ne clerici comã nutriant, ſed tondeãt*. Hæc enim de tonſurâ in modũ ſphæræ vel coronæ, accipienda eſſe, non autem de præſcriptâ à Paulo *g* lege, ne viri mulierum exẽplo comam nutrirẽt, ſatis indicãt quæ de eodem Eccleſiaſtico ritu ab aliis auctoribus dicuntur. Et alioqui, quid tam inſtanter clericis faciendum eſſe, mandari opus fuiſſet à Pontificibus, aut Conciliis, quod Apoſtolico præcepto quiuis laicus facere teneretur? Ceterùm cùm omnes vbique clerici ad Tonſuram æquè obligarentur; haud tamen fuit ſemper de eius modo omnium vna conſuetudo Eccleſiarum. Nam poſtmodùm in Hiſpaniâ, occaſione quorumdam hæreticorum, qui eamdẽ cum Catholicis vſurparent tonſuram, Patres Concilij *h* Toletani Quarti ita dilatandam illam omnibus clericis præcẽpere, ex detonſo ſuperiùs capite toto, inferiùs ſola relinqueretur corona circuli. Quam quidem formã habes in S. Nicetio Epiſcopo Treuirenſi diuinitùs efformatã; quem narrat Gregorius *i* Turonenſis, ab ipſo partu caput habuiſſe, cetera quidem (vt mos eſt infantiũ naſcentium) capillis nudum; in circuitu verò modicorum pilorum ordine decorum, *vt putares* (inquit) *Coronam clerici fuiſſe ſignatam*.

y Ammian. l. 22. & adde Baron. Tom. IV. an. 362. n. CLXIV.
z L. 3. C. Th. de fid. Cath.
a Cyril. mo... orb. in vita S. Euthym. ap. Lipom. tom. 5.
b Euagr. 3. hiſt. 26. in fi.
c Dionyſ. de Eccleſ. Hier. par. 2. c. 3.
d Anaſt. de Rom. Pontif.
e Conc. Carthag. IV. c. 44. & vid. inf. ad num. LVIII & an. 398 XV.
f Conc. Agath. c. 20.
g 1. Cor. 11.
h Conc. Tolet. IV. can. 40.
i Greg. Tur. in Vit. SS. Patr. c. 17.

LIV.
TONSVRA MONACHORVM DISTINCTA A CLERICALI.

At verò diſtinctam fuiſſe Tonſuram Monachorum, ab eâ quæ eſt Clericorum, certum eſt; cùm illi non tantùm verticem capitis ſicut clerici, ſed totum ferè caput cute tenùs tondere conſueuiſſent; nempè vt ſic quod eſſet vitæ illorum ſtudium, nimirum peccata lugere, declararent. Abraſionem quippe capitis, hieroglyphicum fuiſſe mœrentis hominis, non ſolùm proditur teſtimoniis diuinæ *k* Scripturæ, ſed aſſertionibus etiam externorum *l*. Eóque ſpectat quod Synodus Toletana *m* Tertia ſtatuit, vt publicè pœnitentibus imprimis Epiſcopus vel

k Iob 1. Iſa. 22. Mich. 1.
l Suet. in Caio, c. 5. Herodot. l. 1. agens de Argiuis: Lucian. de dea Syr. de Syria.
m Conc. Tol. IV. c. 32.

presbyter

Digitized by Google

presbyter caput tonderent. Solùm apud antiquos Romanos, quòd tonsâ barbâ ac capite ſolerent incedere, in maximo luctu capillum & barbam promittere *n* mos fuit; quod & reos *o* conſtat, ac reorum *p* amicos & affines facere ſolitos. De Monachorum verò raſurâ quam diximus, agunt prætereà Baſilius in Regulâ monachorum ſuorum, Paulinus ad Seuerum *q*; & poſt eos Saluianus de Prouidentiâ, dum acerbiſſimi Africanæ Eccleſiæ ſub Wandalis ſtatûs cauſam tribuit Afrorum impietati qui monachos palliatos, & pallidos, & tonſuratos deridere conſueuiſſent. Sicut Auguſtinus *ſ* atque Epiphanius *t* redarguunt pſeudomonachos, qui comam prolixam gererent. Socrates *u* item de Iuliano Apoſtatâ ſcribit, abraſâ cute vitam monaſticā ſimulâſſe. Aqfertur à Turriano ex Arabicis exēplaribus Canon. Nicænus, (qualiſcumque is ſit) vt *monachi caput tondeant in modum coronæ.* Epiſcopos quoque magnâ ſaltem parte capitis abraſos fuiſſe demonſtrat Gregorius Nazianzenus oratione in Maximum. Hincque eſt, vt quoniam eiuſmodi capitis raſionem conſueuiſſe à maioribus dici CORONAM, ea quæ dicta ſunt ſatis apertè ſignificant; conſueto more loquendi ſoleret populus, cùm Epiſcopum interpellaret, & enixiùs aliquid ab eo peteret, *per coronam* ipſius obteſtari: quod Auguſtinus *x* docet, & alij.

n *Suet. in C. Iul. c. 67. in Oct. c. 33. in Caio c. 24.*
o *Plin. Sec. 7. ep. 27.*
p *Senec. 9. declam. 4. reſp. 27. Vlp. l. veſtem. D. de iniur. & alij*
q *Paul ep. 7.*
r *Saluian. l. 8. in fin.*
ſ *Aug. de ope. monach. c. 33.*
t *Epiph. har. 80.*
u *Socr. l. 3. cap. 1.*
CORONA SACERDOTVM.
x *Aug. ep. 147. ad Procul. Sidon. 9 ep. 3. Ennod. 4. ep. 22. Hier. ep. 81. ad Aug. & c*

[Immò quòd cunctæ huiuſmodi *per coronam* obteſtationes Epiſcopis tantùm, non etiam presbyteris, aut monachis, (quamuis & iſti æquè raſi capite incedere conſueuiſſent) factæ reperiantur, inde haud abs re conijci datur, iis formulis ſignificatam fuiſſe Coronam Epiſcopalem, hoc eſt, Mitram illam regiam, quæ in modum coronæ facta erat, de quâ ſup. an. 34. n. LXXXV. & ſeq. Nam quod ibi Firmus reſtituit *coronam ſacerdotalem*, nūquam intelligeretur de tonſurâ vel raſurâ Epiſcopi. Fuiſſeque Mitram, regium capitis ornamentum, conſtat etiam ex Strabone lib. 15. & Philoſtrato lib. 2. de Vit. Apoll. Pariterque Curtius lib. 3. ait, Cidarim (quâ etiam voce appellatum vidimus capitis ornamentum ſacerdotum) vocatum fuiſſe à Perſis regium capitis inſigne, quod cærulea faſcia albo diſtincta circuibat. Sed quæ fuit olim communis omnibus Epiſcopis corona, facta eſt propria Romani Pontificis; vt & ipſum nomen *Papa*, atque alia non pauca, propter præcellentem eius dignitatem. Cùm alioqui ſciamus, ſic inter *Mitram & Coronam* diſtinxiſſe Innocentium Tertium ſerm. 3. in conſecr. Pontif. vt Mitra ſpiritalem poteſtatem, Corona temporalem ſignificet: vtramque autem Pontifici Rom. conuenire, quòd illius ſit vicarius, qui eſt Rex Regum, & Sacerdos in æternum.]

LV.
OBIECTIO EX HIERONYMO.
y *Hier. in Ezech. 44. & in Iſa. 3. & 6.*

His igitur adeò manifeſtè omni teſtium genere probatis, quid eſt quod obiici poſſit ex Hieronymo, quaſi ipſe minùs probârit capitis ac barbæ raſuram? Sed ex iis omnibus quæ ipſe ſcribit *y* in Ezechielem vel in Iſaiam, tres eliciuntur propoſitiones: quarum prima eſt, ipſum non probare capillorum ſeu barbæ tonſurâ ſolitam fieri more Gentilium: at in hoc nulla eſt diſcrepantia, cùm (vt dictum eſt) ritus Gentium ab omnibus æquè damnetur. Secunda, nolle capillos nouaculâ ad cutem vſque radi, ſed ita vt operta ſit cutis: ſed quàm leuis hæc ſit differentia, nemo non videt. Tertia demùm, barbæ non probare tonſuram: at ipſe in Oriente agens, quid mirum ſi Orientalium clericorum & monachorum conſuetudinem comprobarit, quos barbatos incedere ſolitos, mox videbitur? Interim verò haud omittimus hîc admonere, non ſolùm hæreticos in Hiſpaniâ, quos ſuperiùs diximus, ad æmulationem Catholicorum tonſurâ decoros inceſſiſſe; ſed & ipſum iam olim Simonem Magum (ſi fides adhibeatur iis, quæ referantur apud Bedam *z*) tonſuræ genus quoddam excogitâſſe. Verū hæc à maioribus ſcripta non produntur: & de Epiſtolâ quā recitat Beda, Amalarius *a* dixiſſe videtur, haud integræ fuiſſe fidei.

z *Bed. 5. hiſt. Angl. 81.*
a *Amal. offic. Eccl. c. 5.*

LVI.
DE BARBAE RASIONE.
b *Baruch. 6.*
c *Lucian. de deâ Syrâ.*
d *Leuit. 19. & 21. Ezec. 44.*

Sicut autem capita, ita & *Barbam radere* cōmune fuiſſe quibuſdā ſacerdotibus idolorū, præter illa quæ dicta ſunt, Baruch *b* de Babyloniis teſtatur, & Lucianus *c* de Syris. Quapropter quod in Lege *d* diuinâ prohibentur ſacerdotes Hebræorū caput & barbam radere, ac in carne inciſuras atque figuras agere; tota vis legis in eo verſatur, vt Iudæos prohiberet ea facere quæ proximæ Syriæ prouinciæ facerēt idolorū ſacrificij; quos eo modo caput & barbā radere, ac cultris ſuas ſibi carnes incidere, & notas ſibi inurere conſueuiſſe, idē Lucianus teſtatur, nec non Apuleius *e*. Quod verò prætereà aſſerūt Nouantes Epiphanium *f* Conſtitutionum Apoſtolicarum auctoritate aſſerere, non licere caput vel barbā radere: cùm id ipſe non aliunde, quàm ex Conſtitutionibus Clemētis nomine ſcriptis, vbi ea legūtur *g*, proferre potuerit; (neq; enim vllus alius extat de his canon Apoſtolicus:) vt non excipiamus de eiuſmodi libro apocrypho, certè tum Clementis tum Epiphanij verbis ſatis perſpicuum redditur, eos ſignificâſſe tūc barbæ inciſionem vetitam eſſe, cùm promittuntur comæ capitis, & more feminarum criſpantur, vel aliter in rotundum artificiosè componūtur; adeò vt ſic culti, feminæ potiùs quàm viri repræſentent effigiem. Vnde & illa eiuſdem Epiphanij *h* iuſta querela de monachis, qui muliebres producerent comas; cùm econtrà laudet Eccleſiæ filios in tonſurâ retinendos.

e *Apul. de aſin. aur.*
f *Epiph. hær. 80.*
g *Clem. 1. Conſt. 4. in fin.*
h *Epiph. hær. 8.*

LVII.
EIVS MYSTERIA.
i *Iſa 7. & 15. Hier. 41. & 48 Ezech. 5.*
k *Beda in 1. Eſdra 4.*
l *Clem. Alex. pedag. l. 3.*
DIVERSA IN EA RE ECCLESIARVM CONSVETVDO.

Porrò tā Barbæ quàm Capitis raſionem ab ipsâ etiā diuinâ Scripturâ in magno dolore iuſſam eſſe, complura Prophetarum *i* loca demonſtrant: adeò vt monachis qui ſe perpetuæ pœnitentiæ mancipârunt ergaſtulo, id rectè cōuenire nullus iure negare poſſit; cùm præſertim eius rei alia atq; alia myſteria eſſe poſſint, quæ pluribus Beda *k* inter ceteros declarauit. At quoniā non æquè monachi omnes, nedum clerici, abraſis barbis incidere cōſueuerunt, nec Pædagogus *l* Chriſtianus barbā nouaculæ ſubiecit, ſed tantū forficibus: diuerſam prorſus diuerſarū fuiſſe Eccleſiarum conſuetudinem, certum eſt. Nam in Oriēte numquam barbâ raſos inuenimus monachos vel clericos, ſecùs in Occidēte; quippe quòd ſecundū morem diuerſarum prouinciarum in quibus habitarent, Chriſtiani tā laici quàm clerici agere conſueuiſſent; at in Oriente tam Græci quàm Iudæi barbati incederent, in Occidente: potiſſimùm Romani *m*, raſi. Vnde & notat Dio *n* Chryſoſtomus, Græcos nonnullos in ſuis ipſorum regionibus, quò ſe Romanorū ſtudioſos eſſe aliquo ſigno præſeferrent, conſueuiſſe contra omniū ſuorū gentilium morē barbâ raſos incedere. Et notatus eſt à Dione Caſſio, & aliis, Hadrianus Imp. qui primus omniū barbatus inceſſit, vel alij pauci poſt eū; ſed non ſic tamē, vt ceteri Romanorū ipſos imitarentur. Affectata verò illa barbæ non attonſio vel abraſio, ſed auulſio potiùs dicēda, ab ipſis etiā Gentilibus condemnata eſt; vt de Iulio Cæſare, & Othone tradit Suetonius, notátque Tertullianus *o* homines, qui chirurgi inſtrumēto, quod dicebatur volſella, & aliis medicamentis, femineum vultum penitùs affectabant.

m *Gell. l. 3. c. 4. & alij.*
n *Dio. Chryſoſt. orat.*
o *Tertull. de cultu fem. c. 8. & de pallio c. 4.*

LVIII.

Sed quod diximus de Romanis, præſtitiſſe

quoque

Digitized by Google

p Sidon 4. p. 13.

quoque ceteros Occidentales clericos, par eſt credere. Nam ſacerdotes Galliarum Sidonius p docet coronâ decoros, & barbâ raſos fuiſſe. Seruare autem in his locorum conſuetudinem, vt ſecundùm cuiuſque prouinciæ mores vel barbati vel attonſi incederent, velut lege quâdam fuiſſe præſcriptum, ex eo ſaltem poteſt facilè perſpici, quòd cùm ſæpiſſimè Occidentales vnà cum Orientalibus ad Cõcilia conueniſſent, nulla vnquam exorta huius rei gratiâ cõtrouerſia reperiatur. Qui verò primus omnium hæc de barbâ exprobrare Latinis ſacerdotibus auſus eſt, Photius ſchiſmaticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus fuit, de his ſcribens ad Nicolaum Papam, cùm alioqui ipſe eſſet eunuchus glaber. Porrò licèt ſenſim priſtinus ille Romanorum immutatus eſt vſus radendi barbas, cùm barbari Romæ atq; in Italiâ diutiùs morarentur: tamen quod ad clericos ſpectat, ſic viguit ad multa ſæcula eius rei obſeruãtia, vt non viuere more maiorum ferè religio haberetur. Nam & extant literæ Gregorij Papæ Septimi ad Iacobũ Epiſcopum Calaritanum, & ad Duces Sardiniæ, monentis vt clericos omnes barbam radere cogerent, & ex maiorum conſuetudine, ab ipſo (vt ait) exordio naſcentis Eccleſiæ obſeruatâ. Verũ his iam penè contrarius irrepſit vſus, nec conſtans habetur ritus, cùm iiſdem etiam locis alij tondeant, radãt alij, alij rurſus barbam promittant, abſque iacturâ fidei vnuſquiſque abundans in ſenſu ſuo. Sed ad Paulum redeamus.

[Quod de Barbæ ratione ſacerdotum Gallicanorum, ex epiſtolâ Sidonij Baronius ſubintulit, id ipſum æquè & alij nonnulli inde collegerunt. Sed qui Sidonium attentiùs legerunt, ac nos illuſtriſſimi obſeruant Germanicum illum, qui ibi deſcribitur, non Epiſcopum fuiſſe, aut ſacerdotem, ſed tantùm virum ſpectabilem, ſacerdotis patrem, filiumque Pontificis, quem Sidonius magis ad profeſſionem religionis accipiendam impelli cupit. Quinimò ætate Sidonij Sacerdotes Galliarum barbam promittere conſueuiſſe, manifeſtum faciunt ex alia eiuſdem epiſtolâ, (4. ep. 24.) quâ Maximi Palatini vitæ mutationem deſcribens, ait eum ſacerdotem factum, comâ breui, barbâ prolixa incedere cœpiſſe. Fuiſſéque etiam hunc Cleri totius Occidentalis Eccleſiæ cultum, patere ex Concilij Carthaginienſis Quarti canone 44. quo præcipitur vt clericus nec comam nutriat, nec barbam radat, prout legunt mſſ. codd.]

LIX.
q Act. 21.
PAVLVS A IVDÆIS CAPITVR.

Poſt oblatum ſacrificium Nazaræorum, ſeptem intercedentibus diebus, vt teſtatur Lucas, q idem Paulus raptus in templo ab Aſianis Iudæis, eo prætextu quaſi contra legem & templum vbique prædicaret; commotâ aduerſus eum vniuerſâ ciuitate, ab adueniente Lyſiâ Tribuno militum neci exemptus eſt; ac deductus in caſtra, primùm Græcè locutus eâ ſe calumniâ purgauit, quòd Tribunus exiſtimaret ipſum eſſe Ægyptium quemdam magum, qui nuper populum Iudaicum apud Ieroſolymam ſeducens, à Felice Præſide fugatus fuerat, multis ex ſuis interfectis & captis: quam rem geſtã Ioſephus r deſcribit, dum agit de impoſtoribus & magis, turbas illectas poſt ſe trahentibus in montes & ſolitudines, ac pollicentibus ſe diuinitùs oſtenſuros clariſſima ſigna, & prodigia. Deinde verò idem Paulus oratione ſ Hebraicè ad Iudæos habitâ, eos admonuit de ſuis natalibus, & educatione ſub Gamaliele, déque zelo in legem Moyſis, ac demùm de admirandâ ſuâ ad Chriſtum conuerſione: ſed cum poſteà dicere cœpiſſet, quomodò & à Domino iuſſus eſſet Euangelium prædicare Gentibus; mox ad hæc verba excitato furore & impetu Iudæorum, vociferantium (inquit Lucas) vt tolleretur de terrâ, & proiicientium veſtimenta ſua, & puluerem iactantium in aërem: (erant hæc enim ſigna furentium & implacabilium penitùs animorum, vindictam verbis factiſq; poſcentium:) Tribunus eumdem eductum iuſſit flagellis cædi, atque torqueri: quando opportunè Paulus ſe natũ eſſe ciuem Romanũ aperiens, ab eo ſe periculo exemit. Antiquo enim iure Romanorum nefas erat ciuem Romanum ſubiicere flagellis ſeu virgis; id primùm ſtatuente lege Valeriâ t, ac confirmantibus Porciâ u & Semproniâ. Porrò non aliâ ratione Paulus ſe natum dixit ciuẽ Romanum quàm quòd paulò antè coram eodẽ Tribuno cum Iudæis agens, profeſſus fuerat ſe municipem Tarſenſem eſſe, hoc eſt, in eo municipio x natum. Præterquàm autẽ Municipes æquè ac Coloni, dicebãtur ciues Romani, præſtabant inſuper municipia coloniis, quòd y iſtæ legibus Romanorum cogerentur viuere, municipia verò ſuis agere ſinerentur, ipſique municipes munerum honorariorum z Romanæ vrbis participes eſſe poſſent. Vt autem *Tarſus* (quæ Ciliciæ metropolis erat) municipium diceretur Romanorum, eam ciues promeruerant dignitatem, ſimúlque ampliſſimis iuribus donati fuerant, quòd in bello ciuili a Iulio Cæſari primùm (vnde & ciuitas dicta eſt *Iuliopolis*) ac deinde Octauio Auguſto ſtudioſiſſimè fauiſſent, multáque ea de cauſa paſſi eſſent.

CLAMANS SE CIVEM ROMANVM FLAGELLIS ERIPITVR.
t Val. Max. l. 6. c. 1.
u Cic. pro Rabir. Vid. Sigon. de iur. Ant. Rom. lib. 1. c. 6.
x L. municip. D. de verb. ſig.
y Gel. l. 16.
z L. 1. D. ad municip.
a Dio. Caſſ. lib. 47. Dio Chryſoſt. in Tarſ. poſt.

LX.

A flagellis ergo in hunc modum liberato Paulo, poſterâ die volens ſcire Tribunus qua ex cauſa accuſaretur à Iudæis, conuocatis ſacerdotibus & vniuerſo Concilio, (hoc eſt *Sanhedrim*, de quo ſæpè dictum) eumdem ſtatuit inter illos. Qui cùm loqui cœpiſſet, iuſſus à principe Sacerdotum Ananiâ os percuti, dixit ad eum Paulus, *Percutiet te Deus, paries dealbate*; reprehenſus verò quòd Summo Sacerdoti malediceret, excuſauit ſe ignoraſſe eum fuiſſe Principem ſacerdotum. Hæc pluribus Lucas b. Sed quam prætexere potuit Paulus excuſationis cauſam, quòd neſciſſet Ananiam Summum Pontificem? Certè cùm ipſe in Iudæorum ritibus apprimè eruditus eſſet, quippe ad pedes magni Gamalielis educatus; nec, ſi aliqua fuiſſet prærogatiua ſedis aut veſtis, à ceteris Septuaginta duobus Senioribus Summus Sacerdos, vel etiam Princeps Sanhedrim diſtinctus, id ignorare potuiſſet; omninò dicendum videtur, Herodem (à quo ipſum Sanhedrim aliquando ſublatum eſſe vidimus) & poſt eum Romanos Præſides, ita fuiſſe eiuſmodi Concilium congregari, vt tamen nulla eſſet ipſorum etiam Principum prærogatiua; maximè cùm iſthæc (vt modò accidit) apud Ducem Romanum agerentur. Ceterùm ſciens Paulus vnam partem Concilij eſſe Sadducæorum, & alteram Phariſæorum, exclamauit ſe Phariſæum eſſe, & de ſpe ac reſurrectione mortuorum iudicari, quam videlicèt Sadducæi negabant, Phariſæi ex præſcripto fidei fatebantur. Accidit verò res ex ſententiâ: nam altercantibus illis inter ſe de propoſita quæſtione, Paulus è Concilio abiit indemnatus.

b Act. 23.
AVCTORITAS CONCILII LXXII. SENIORVM OPPRESSA.

LXI.
PAVLVS CÆSAREAM CA[illegible] AGITVR AD PRÆSIDEM.

Cùm autẽ poſt hæc quadraginta & ampliùs Iudæi deuouiſſent, ſe neque mãducaturos neq; bibituros donec occidiſſent Paulum; detectis huiuſmodi inſidiis à filio ſororis ipſius Pauli, idem à Lyſiâ Tribuno cum præſidio miſſus eſt Cæſaream ad Felicem Præſidem: quò cùm & Sũmus Pontifex & alij Iudæi acceſſiſſent, cauſa

vtrimque

vtrimque coram Præſide actâ, dilatum eſt eius iudiciū in aduentum Lyſiæ. Interim verò præſes frequenter accerſens Paulum, vnà cum Druſillâ vxore ſuâ Iudæâ feminâ audiuit ab eo fidē Chriſti: ſed diſputante illo de iuſtitiâ & caſtitate, ac de Iudicio futuro, tremefactus Preſes, ceſſauit de ea re ampliùs illum inquirere; ſperans tamen aliquam ab eo pecuniam accipere pro liberatione. Hæc omnia pluribus Lucas *c*. Porrò conceperat hāc de pecunia ſpem Felix, quòd tum ab ipſo Paulo in oratione quam coram eo habuerat, tum ab aliis audiſſet, ingentem pecuniarum vim Paulum ſecum attuliſſe Ieroſolymam, vt erogaret in pauperes: quamobrem eum prædiuitem fuiſſe hominem eſt opinatus. Quòd autem idem ipſe Iudex, rei verbis auditis de iuſtitia & caſtitate, déq; futuro Iudicio, fuerit tremore correptus; certum eſt id accidiſſe, malâ ipſius conſcientiâ expaueſcente immenſa à ſe patrata crimina; quippe quem Tacitus *d* ait per omnem ſæuitiam & libidinem ius regium ſeruili ingenio exercuiſſe: eumdémque Suetonius *e* trium Reginarum maritum appellat. Nam & ipſa quæ tunc aderat vxor eius Druſilla *f*, cuius causâ putamus ea Paulum diſſeruiſſe, filia Senioris Agrippæ Regis, & Iunioris ſoror, cùm nupta olim fuiſſet Azizo Emeſenorum Regi circumciſo, ab eodem Felice, auditâ eius eximia pulchritudine, ope cuiuſdam Iudæi Cyprij à marito diuiſa eſt. Fuiſſe verò Felicem hunc fratrem Pallantis potentiſſimi illius Claudij Imp liberti, ex iiſdem auctoribus intelligitur.

c *Act.* 23. 24.

De Felice Præside.

d *Tac. lib.* 5. *hiſt.*
e *Suet. in Claud. c.* 28.
f *Ioſ.* 20. *Ant.* 5. *& 6. de Bel.* 10.

LXII.
Festus succedit Felici.

Porrò ipſum Felicem poſt hæc cum Paulo geſta, ſucceſſorem accepiſſe Porcium Feſtum, Lucas *g* tradit: idque hoc ipſo anno contigiſſe, ſatis indicat, dum ait, biennio expleto Felicem accepiſſe ſucceſſorem Porcium Feſtum. Siquidē Felix, qui à Claudio (vt ex Tacito *h* apparet) iam ante Conſulatum Sullæ & Othonis (qui incidit in annum Domini quinquageſimum quartum) vnà cum Cumano miſſus fuerat in Palæſtinam, ſic inter eos diuiſâ adminiſtratione, vt Felix Samariam regeret, Cumanus reliquam prouinciæ partem: idem, inquam, Felix à Nerone poſt Claudij mortem ad Imperiū euecto vniuerſam Iudæā curandam acceperat, excepta illa parte quam Nero Agrippæ Regi tribuit. Sic igitur expleto biennio Imperij Neronis, ſeu adminiſtrationis Felicis ſub Nerone *i*, qui hoc anno pridie Idus Octobris tertium Imperij inchoauit annum, Feſtus ſucceſſit Felici. Quod autem *Biennium illud* quod Lucas ponit, alij referunt ad Pauli aduentum Cæſaream, antequàm eò Feſtus accederet, exiſtimantes eum tamdiu illic à Felice detentum eſſe; hos quidem errare conſtat, quia Paulum haud ante præſentem annum potuiſſe Ieroſolymam aduenisse, quæ de ipſo à tempore edicti Claudij quo Româ Iudæi ſunt pulſi, per annos ſingulos ſunt dicta, demonſtrant: quem & hoc eodem anno Neronis ſecundo, à Paſſione Domini vigeſimoquinto, dimiſſum eſſe Romam à Feſto, tam Euſebius *u*, quàm Hieronymus *k*, & alij affirmāt. Quomodò verò ſub Feſto Paulus cauſam dicere iuſſus, licèt nullius criminis reus iudicaretur, Cæſarem appellârit; & adueniente Cæſareā ad ſalutandum Feſtum Agrippa Rege vnà cum ſorore Berenice, (cuius cōtubernio ipsū Agrippam vehementer eſſe infamatum, Ioſephus *l* eſt auctor) iterùm coram eis inſigni energiâ cauſam ſuam perorarit; ac poſteà Centurioni Romam deducendus traditus, poſt longam nauigationem naufragio in inſulam Melitam aduenerit; ibiq; à vipera manu morſus, nihil mali paſſus fuerit; quin etiam patrem Principis inſulæ, omnéſque alios eiuſdem Inſulæ ægrotos curauerit: hæc, inquam, omnia Lucas, qui omnibus interfuit, fuſè ac ſingillatim recenſet *m*.

g *Act.* 24. *in fin.*
h *Tac. Annal.* 12.
i *Vid. ſup. an.* 15. *III. ante fin.*
u *Euſeb. in Chron.*
k *Hieron. de Scr. Eccl. in Paulo.*
Paulus appel. Cæsarem.
l *Ioſ.* 20. *Antiq.* 5.
m *Act.* 25. 26. 27. 28.

LXIII.
Pauli miracula Melitae.

Sed illud imprimis de *Viperâ* Paulum mordente, ac de barbaris admirantibus ipſum nihil inde mali paſſum eſſe, exactè à Luca deſcribi *n* Deus voluit, vt virtus Inſulæ Melitæ Pauli gratia conceſſa magis innoteſceret; nec naturali eius loci proprietati adſcriberetur, quod ex illo tempore fuit ei diuinitùs impertitum, vt ſerpētes omnes veneno careant, & quātumlibèt aliquem momorderint, nihil prorsùs inferant detrimenti. Si enim olim à natura, ſicut quibuſdā aliis locis, id datum fuiſſet, cur incolæ iam certi fuiſſent (quod docet Lucas) de interitu Pauli? Sed & *Terram* ibi eiuſdē merito contra venena parare antidotum, experientia notum eſt vniuerſo Orbi. Ceterùm non tantùm ea Melitenſibus præſtitit, vt ægritudine laborantes omnes curarentur, ſed & Chriſtiana eos religione imbuit; ipsúmque eorum Principem nomine *Publium* ad fidem conuerſum, eiſdē præfecit Epiſcopum; vt vetera quæque Martyrologia *o* atteſtantur. Immò & eumdem inde poſteà euocatum, in locum Dionyſij Areopagitæ Eccleſiæ Athenienſi eſſe ſubrogatum Epiſcopum tradūt *p*, putantes nimitùm, vnum eumdémque eſſe cū hoc illum Publium, quem Dionyſius *q* Alexandrinus affirmat Areopagitæ ſucceſſiſſe; quem & martyrio coronatum fuiſſe, etiam Hieronymus *r* tradit. Porrò Paulum tribus menſibus in Inſula Melita cum ceteris manſiſſe, illic hiemantes, Lucas tradit. Agemus itaque de eius inde receſſu anno ſequenti, quo eum accidiſſe cōſtat.

n *Act.* 28.
o *Martyrol. Rom. & alia* 21. *Ian.*
p *Ado in Martyrol. & alij.*
q *Ap. Euſ.* 4 *hiſt.* 22.
r *Hieron. de Script. Eccl. in Quadrato.*

LXIV.
Nero Rescribit contra Iudaeos.

Hoc eodem anno Nero Imp. petente Beryllo, qui eius pædagogus fuerat, nunc verò Græcis ſcribendis literis præerat, Iudæis Cæſareæ habitantibus ius eius ciuitatis abrogauit, quod hactenùs commune cum aliis habuerant: vnde omnes Iudæorum calamitates exortas eſſe, dolet Ioſephus *ſ*, quòd (vt narrat) ij nunquam poſteà ceſſarint à ſeditionibus & graſſationibus, donec initium belli conflatum eſt. Quo etiā tempore magnam tradit Ieroſolymis interceſſiſſe diſcordiam inter Agrippam Regem & Sacerdotes templi, occaſione domûs ab eodem Rege ædificatæ, è quâ contra leges patrias ſpectari poſſet quid ageretur in templo: re verò ad Neronem delata, iudicatum eſſe pro ſacerdotibus, fauore Poppææ Sabinæ, quæ pro eis deprecatrix extitit.

ſ *Ioſ.* 20. *Antiq.* 7.

IESV CHRISTI
An. 59.

PETRI
An. 15.

Neronis Imp.
An. 3.

I.
Pauli Romam aduentus.

Anno Chriſti quinquageſimo nono, Nerone Aug. ſecundū & Calpurnio Piſone Coſſ. cum primùm tranſacta hieme tempus na-

uigationi commodum adueniſſet, Paulus Apoſtolus naui Alexandrinæ, quæ hiemauerat in inſulâ Melitâ, vnà cum ſociis itineris, à Centurione eius cuſtode vinctus impoſitus, Puteolos appulit; inde verò pedeſtri itinere Romam veniens, obuiam habuit plures Chriſtianos Romanos, qui ei vſque ad Appij Forum & Tres Tabernas occurrerunt. Narrat hæc Lucas *a*. Porrò *Tres Tabernas* ab Vrbe triginta tribus milliaribus *Forum Appij* quinquinginta vno abfuiſſe, conſtat ex Antonini Itinerario. Ex quibus videas Chriſtianorum Romæ agentium officia & ſtudia erga Paulum; cùm non quaſi vincto homini, ſed in Vrbem cum triumpho aduenienti, tam longè obuiam ierint. Dies autem quâ in Vrbem ingreſſus eſt, tam apud Bedam *b*, quàm Vſuardum, conſignata habetur ſexta Iulij: verùm ſi tempus quo ex Melitâ inſulâ ſoluit, ac dies in nauigatione inſumpti cõſiderentur, haud tam ſerò Romam potuit perueniſſe. Certe quidem vetis tempore eam eſſe nauigationem inſtitutam, Arator Diaconus, qui heroico carmine cecinit Acta Apoſtolorum, teſtatur. De anno verò, cùm ex præterlapſis ſingulis recenſitis certâ habitâ ratione, hoc ipſo Chriſti quinquageſimo nono Paulum Romam conceſſiſſe exploratum habeatur, his etiã conſentit Euſebius *c*, & ipſum ſecutus Hieronymus *d*, dum numerant à Paſſione Chriſti vſque ad tempus quo Paulus à Feſto Iudææ Præſide iuſſus eſt nauigare, annos vigintiquinque: quos ſi numeres ab anno Natiuitatis Domini trigeſimoquarto, qui ſecundùm Euſebium primus ponitur à Paſſione; neceſſe eſt affirmare, anno Domini quinquageſimo octauo Paulum dimiſſum eſſe à Feſto, hoc verò quinquageſimo anno Romam ingreſſum eſſe; prout etiam ab eodem Euſebio ponitur.

a Act. 28.
b Bed. Vſu. in Mart.
c Euſeb. in Chron.
d Hieron. in Script. Eccl. in Paulo.

II.
Res ibi gestae.

Cùm autem eò aduenisset, permiſſus eſt manere ſibimet cum cuſtodiente ſe milite; ſicque Iudæis primùm, poſteà etiam Gentibus, fidem Chriſti liberè prædicans, bienno toto manſit in ſuo conducto. Hæc Lucas *e*, res plurimas paucis verbis comprehendens; quem tamen Paulo fideliter ſemper adhæſiſſe, ex variis ab eodẽ Apoſtolo Romæ datis Epiſtolis certum redditur. Cùm autem nihil dicat de iis, quæ apud Neronem, quem appellauerat Paulus, egerit; ex iiſdẽ Pauli Epiſtolis poſſumus imprimis intelligere *f*, in primâ ſui ipſius corã Imperatore defenſione, ab omnibus fuiſſe derelictum; (adeò pauendum fuit ab iis iudicium æſtimatum coram ſæuiſſimo Principe, nihil ratione, ſed pro animi libidine omnia faciente!) ſed ei Chriſtum adſtitiſſe, & *ab ore leonis* (ſic enim Neronem appellat, ob immanem ac prorsùs feralem eius ſæuitiam) atque ab imminente diſcrimine ipſum liberâſſe: poſteà verò plurimos Fidelium animo reſumpto cùm eumdẽ vidiſſent etiam in omni Prætorio *g* (vt ipſe loquitur; hoc eſt, coram vniuerſo Senatu, ac fortaſſis etiam collegio Pontificum) cauſam fortiter agere, & ipſos ſine timore verbum Dei loquutos eſſe. Tradit etiam ex communi opinione Chryſoſtomus *h*, Romæ Paulum ſalutâſſe Neronis pocillatorem & concubinam. Sanè quidem nonnullos ex Neronis familiâ ad Chryſtum eſſe conuerſos, ex ipſomet Paulo *i* cognoſcimus, dum meminit ſanctorum qui ex domo Cæſaris eſſent. Inter eos autem vnum fuiſſe *Torpetem*, qui poſteà martyrio coronatus eſt, Romanum *k* Martyrologium atteſtatur. Porrò concubina Neronis, cuius meminit Chryſoſtomus, fuiſſe creditur Poppæa Sabina, præ ceteris ab eo in deliciis habitâ; de quâ pluribus agunt Tacitus *l*, & alij Romani hiſtorici: quam & erga Iudæos propenſiorem fuiſſe, ex Ioſepho *m* conſtat.

e Act. 28.
f 2. Tim. 4.
Neronem vocat leonem.
g Philip. 1.
h Chryſ. hõ. 54. in Act.
i Philip. 4.
k Mart. Rom. 17. Maij.
l Tac. Ann. l. 13.
m Ioſ. de vit. ſua, & 20. Antiq. 7.

III.
Epiſt. II ad Thimotheum.

Acturis autem breuiter de ſingulis, quas tũc Romæ ad diuerſos ſcripſit Paulus, Epiſtolis: prima occurrit ea quæ eſt Ad Timotheum Secunda, quam non multùm poſt ſuum Romam aduentum, nimirùm ſtatim *n* poſt primã ſuam coram Nerone defenſionẽ ſcripſit, & de iis quæ proximè ſibi accidiſſent, déque diuerſo ſuorum ſtatu, & quinam ipſum deſeruiſſent, certiorem reddidit. Cùm verò præter hæc, multa quæ ab eodem Timotheo præſtari cuperet, cum admonuiſſet, multáque de his quæ obuentura eſſent, mala pronuntiâſſet; demũ quod vehementer optabat, rogauit ſemel atque iterùm vt Romam venire feſtinaret ante hiemẽ, ac ſecum ferret penulam quam anno ſuperiori ipſe Paulus reliquerat Troade, necnon libros, maximè autem membranas. Sed quænam eſſet Pauli *Penula*, ex inſtituto paucis eſt explicandum. Fuiſſe imprimis Penulam, veſtem ad frigus & pluuias expellendas compoſitam, quâ potiſſimùm iter agentes vti conſueuiſſent demõſtrant Cicero *o*, Spartianus *p*, atque Lampridius *q*. Duplicíſque eas fuiſſe generis, Martialis *r* teſtatur, nimirùm villoſas alteras (quas *gauſapinas* appellat) alteras ſcorteas. Eaſdem verò ceſſiſſe itidem vſui Oratorum dum in foro cauſas agerent, queritur apud Tacitum auctor dialogi de Oratoribus.

n 2. Tim. 4.
De penula Pauli.
Ap Baron. an. 58.
o Cicer. ad Att. l. 13.
p Spart. in Hadr. a.
q Lamprid. in Alex.
r Mart. epig. l. 14.

IV.

Atenim conſtat ab his prorsùs diuerſam fuiſſe Pauli Penulam. Quæ enim ratio patitur, vt in itinere ipſe poſitus cùm Troade eam reliquit, iter agentis veſtem adeò neceſſariam ibi dimiſerit? vel quæ ſubiit occaſio, vt eâdem tũc Romæ detentus egeret? Quamobrem exiſtimârunt *ſ* quidam, eam fuiſſe thecam in quâ libri conderentur; alij verò antiquiores *t*, Volumen, quia Græcè ſcriptum eſt φαιλόνην: *Volumen* autem dici conſueuiſſe Vetus Teſtamentum, diuina ſæpè docet Scriptura *u*, quòd in ſe ipſum reuolutum eſſet, prout & hodie in Synagogis vtuntur Hebræi. Rursùm verò Penulam dici veſtem ſacram, apud Græcos ſcriptores Chriſtianos ſæpiùs teſtatum habetur; ſic dictã quòd vno interiectu totum ambiret ſacerdotem à φαίνομαι & ὅλον, quòd tota conſpiciatur; quàm & Latinè *Planetam* dicere cõſueuimus, à πλάνης, quòd circùm errans totum ambiat corpus; ſicut eſſe ſolent quæ antiquiores in Eccleſiis aſſeruantur. Sic enim quod apud Nicephorum *x* & Philotheum *y* Epiſcopos Conſtantinopolitanos, itémque apud Metaphraſtem Græcè legitur φαινόλιον, Interpretes verterunt Penulam, ſiue Caſulam, quod idem eſt ac Planeta. Sed magis placet, vt de volumine Paulus intellexerit; quòd haud magni videretur eſſe negotij, vel impenſæ alias ſacras veſtes eiuſdem generis Romæ conficere, abſque eo quòd ex Aſiâ eam velit Paulus per Timotheum ad ſe deferri. Non ſic autem de Legis Volumine, quod cùm ſacro-ſanctum haberetur, haud facilè librariis deſcribendum committeretur.

ſ Refert. Chry. hom. 10. in 2. Tim. 4.
t Ap. Hier. ep. 125. ad Damaſ. q. 2.
u Exod. 24. Deut. 17. 28. 29. 32. & aliis locis.
x Niceph. ep. ad Leon. PP. III. in Act. Conc. Eph. ed. Pelt. tom. 5. c. 28.
y Philoth. de ſacr. offic. in Bibl. Patr.

V.
De tempore Pauli Epiſtolarum.

Porro ex eo quod vidimus, Paulum haud multo poſt ſuum Romã aduentum, hâc ad Ti-

morheum

Digitized by Google

motheum ſcriptâ Epiſtolâ cum ad ſe ante hiemen vocâſſe; ſatis etidenter conſtat, eamdem datam eſſe ante illas ad Pbilemonem, Philippenſes, atque Coloſſenſes, itidem Romæ ſcriptas; quandoquidẽ illis ſingulis vnà cum Paulo in titulo inſcrihitur & Timotheus. Vnde redarguas eos, qui exiſtimârunt eamdem ſecundã ad Timotheum, omnium nouiſſimam eſſe ſcripram; eâ oimirùm tatione perſuaſi, quòd in eâ Paulus dicat *z* tempus reſolutionis ſuæ inſtare, quaſi ſpiritu prophetico præuideret proximum ſuum martyrium. Sed quomodò hæc cohærent cum eo quod ihidem teſtatur, ſibi Dominum in ſummo illo apud Neronem diſcrimine adſtitiſſe, ac fore prędixiſſe vt per ipſum in omnes Gẽtes prædicatio impleretur? Sicut igitur cùm à Iudæis Ieroſolymis ad mortẽ expeteretur, Dominus *a* illum hortatus prædixit fore vt Romæ Euangelium prædicaret; ita & Romæ in eodem fermè periculo conſtituto, propagationem Euangelij ab eo faciendam in omnes gentes pręnuntiauit. At ſicut illud impletum eſſe certum eſt, ita iſtud præſtandum eſſe quis poterit dubitare? Sanè & eâ Epiſtolâ, quam poſt hanc ſcripſit ad Philippenſes, idem ipſe affirmat *b* ſe certò ſciſſe in vitâ diutiùs permanſurum; ſuúmque ad eos pollicetur aduentum. Quamobrem non in alium ſenſum ea Pauli verba de inſtanti ſuo obitu, intelligi poſſe videntur, niſi quòd fortaſsè fuerat ſibi diuinitùs reuelatum, ſe ſub Nerone capite plectendũ eſſe. Quomodò enim non inſtans videri poterat tempus illud, quod ſub Principe tunc imperante fore nôſſet implendum, ſi Saluatoris poſtremum aduentum, poſt aliquantulum affore alibi *c* prædixit.

z 2. Tim. 4.
a Act. 13.
b Philip. 1. & 2.
c Hebr. 10

VI.

Quod autem in eâdem Epiſtolâ *d* Paulus de ſuis comitibus agens, Creſcentem ait abiiſſe in Galatiam; pro *Galatiâ*, *Galliâ* legendum eſſe Epiphanius *e* aſſeuerat: ſicut & Theodoretus *f* ait Paulum per Galatiam intellexiſſe Gallias: ſicque antiquitùs illas gentes nominari conſueuiſſe. Huic verò conſentiens Ammianus *g*, cùm ait de Gallorum origine, teſtatur eos Græco ſermone dictos eſſe Galatas; quod & alij pariter affirmant. Certè conſtat Crescentem Apoſtolatum accepiſſe in Gallias, *ac Viennenſem i*, & *Moguntinam* k, erexiſſe Eccleſias. Porrò Galli & Galatæ, ſicut nomine ſic re coniuncti fuẽre: ſiquidem Galatæ originem à Gallis duxerũt, quando iſti ſub Brenno duce Græciã, Thracias, & Minorem Aſiam deuaſtãtes complures prouincias ſibi tributarias reddiderunt; pars verò ipſorum in eâ minoris Aſiæ regione ſedes fixerunt, quæ ab iiſdem poſteà *Galatia*, ſiue etiam *Gallogræcia* denominationem accepit: vt pluribus docent Iuſtinus *l* hiſtoricus; S. Hieronymus *m*, Suidas, & alij. Quòd tamen non pauci per Galatiam, quò Creſcentem amandatum Paulus dixit, non Gallias, ſed ipſam Minoris Aſiæ prouinciam ſic dictam intellexerunt; dicere opus eſt, eumdem Creſcentem cùm primò in Gallias ab Apoſtolo miſſus eſſet, inde etiam ad erudiendos Galatas Aſianos, quaſi eiuſdem gentis populos, acceſſiſſe: id enim Martyrologium *o* Romanum, aliáque teſtantur.

d 2. Tim. 4.
Crescens missus in Gallias.
e Epiph. hær. 51.
f Theod. in 2. Tim. 4.
g Am. Marcel. l. 15.
h Suid. verb. Appianus: & alij.
i Ado Vien. in Chron.
k Pet. Clun. 2. ep. 1. Trith. in Vit. S. Max. Epiſ. Mogunt.
l Iuſt. l. 24. 25.
m Hier. præf. l. 2. comm. in ep. ad Gal.
n Suid. verb. Galatæ.
o Mart. Rõ. Bed. Vſuard. Ado. &c. 27. Iuny. Bar. in Not. ad Mart.

VII.

Ceterùm eodem tempore quo Paulus eam ad Timotheum ſcripſit epiſtolam, eidem Tabellario, nempè Tychico dedit etiam Epistolam ad Ephesios, qui ex Gentibus *p* in Chriſtum crediderant; vt eos contineret in officio, quòd (vt ait ad Timotheum *q*) omnes qui in Aſiâ eſſent, videlicèt Iudæi, auerſi eſſent ab eo. Quod autem aliqui Epiſtolam illam quæ ad Galatas miſſa eſt, primò à Paulo Romæ ſcriptam eſſe contendunt *r*, libentiùs in his Chryſoſtomo *ſ* aſſentimur, qui hanc ante Epiſtolam ad Romanos eſſe conſcriptam exiſtimant: nullus enim character in eâ reperitur, quo demonſtrari poſſit Romæ conſcripta; cùm ceterarum nulla ſit, in quâ de vinculis ſuis Paulus non habuerit mentionem; at in iſtâ nihil prorsùs. De reliquis porrò Epiſtolis dicetur anno ſequenti, quo ſcriptæ noſcuntur.

Epist. ad Ephesios.
p Eph. 2.
q 2. Tim. 1.
Et ad Galatas.
r Athan. in Synopſ. Theo. in ep. Pauli & Aly.
ſ Chryſ. præf. in ep. Pauli.

VIII.

Quod ad res pertinet Imperij Romani; ſatis ad inſtitutũ ſpectat quod ſcribit Tacitus *t*, hoc anno iiſdémque Coſſ. laudabilem illam legẽ à Nerone ſancitam eſſe, Ne quis Magiſtratus aut Procurator qui prouinciam obtineret, gladiatorum vel ferarum ſpectacula ederet; ne eâ de causâ (quod factitari ſciebat) à prouincialibus immenſam Præſides vim pecuniarum corraderent, Itémque quod ait, *Pomponiam Græcinam* inſignem feminam, externæ religionis ream factam, iudicio mariti permiſſam eſſe; eúmque priſco inſtituto coram propinquis de capite famáque coniugis cognouiſſe, & inſontem nuntiâſſe. Nam quod de externâ religione traditur, haud leuis eſt ſuſpicio intelligi Chriſtianam.

t Tac. Annal. 13.
Pomponia Græcina.

IESV CHRISTI
An. 60.
PETRI
An. 16.
Neronis Imp.
An. 4.

I.

ANno Chriſti ſexageſimo, Nerone *a* Imp. tertiùm & Valerio Meſſalâ Coſſ. Paulus Apoſtolus ſecundum agens annum in vinculis, ſcripſit Epiſtolas ad Philippenſes, Coloſſenſes, & Philemonem. Cùm enim iis omnibus, ſicut ſuum, ita & Timothei nomen inſcribat, quem anno tantummodò ſuperiori accerſitum vidimus; ſed & mentionem habeat vinculorũ ſuorum, & tamen nonniſi biennium dicatur detẽtus fuiſſe in eis: his, inquam, penſatis rationibus omninò dicendum videtur, eaſdem hoc ipſo anno, non priùs aut poſteriùs ſcriptas eſſe. Porrò quæ data legitur ad Philippenses eâ eſt occaſione conſcripta, quòd iidem Pauli ſtudioſiſſimi, audito eum Romæ vinctum detineri, mox Epaphroditum cum muneribus ad ipſum *b* miſiſſent: quem, poſtquàm è grauiſſimo quo Romæ laborauit *c* morbo conualuiſſet, ad eos Paulus remiſit, ſuum etiam Philippos per litteras promittens aduentum. Sed quod eumdem appellat *Apoſtolum* Philippenſium, exiſtimauit Theodoretus *d* eum fuiſſe ipſorum Epiſcopum *Apoſtolorum* enim nomine tunc conſueuiſſe appellari Epiſcopos, multis oſtendit; de quo dictũ eſt ſuperiùs. Fuiſſe autem Epaphroditum Epiſcopum Philippenſiũ, conſentiunt & alij Theodoreto; licèt Dorotheus ipſum fuiſſe præpoſitum Eccleſiæ Hadriæ ſiue Hadrianæ in Syriâ ſcripſerit. Sed hunc ab illo diuerſum eſſe putamus; ſicut ab horum vtroque, quem Metaphraſtes tradit à Petro Apoſtolo præpoſitum fuiſſe Eccleſiæ Tarracinenſi, cuius etiam fit mentio in Martyrologio Romano.

a Tac. l. 14. Plin. l. 2. c. 7. & l. 7. c. 20.
Epist. ad Philippenses.
b Philip. 4.
c Philip. 2.
d Theod. in ep. ad Philip.
Epaphroditus Episcopus Philippensium.

II.

Dum autem eâdem epiſtolâ Paulus de hære-

e Philipp. 3. HÆRETICI INIMICI CRVCIS CHRISTI. f Iren. l. 1. c. 20. g Epiph. hær. 21. h Iren. l. 1. c. 25. Epiph. hær. 28. Theod. 2. hær. fab. 4. & aliq. i Epiph. hær. 24.

tieis cauendis inculcans e, ait multos ambulare inimicos Crucis Chriſti; haud dubium illos ſignat, qui Chriſtum verè crucifixum eſſe negabant, dicentes imaginem ſolùm eius viſam eſſe pati, Chriſtum verò ſe ſubtraxiſſe: cuius hæreſis (vt vidimus) primus auctor fuit *Simon Magus*, quæ in eius diſcipulos eſt infeliciter propagata; vt Irenæus f, Epiphanius g, & alij tradiderunt. Eamdem & *Cerinthus h* docebat, qui diuidens Ieſum à Chriſto, Ieſum paſſum ac reſurrexiſſe dicebat, Chriſtum autem impaſſibilem remanſiſſe, & tempore paſſionis à Ieſu receſſiſſe. Sicque concidentes (quod ait Paulus) ac diuidentes IESVM à CHRISTO ſanctiſſimam Virginem faciebant matrem IESV, non autem CHRISTI. Addebat item *Baſilides i*, IESVM qui portabat Crucem, transformâſſe ſuam ſpeciem in Simonem Cyrenæum, eúmque eſſe crucifixum, IESVM autem eo modo à paſſione ſubtractum. Hinc eſt igitur quod tam in eâdē epiſtolâ k, quàm in aliis l ferè omnibus, idem Paulus de Cruce Chriſti ſæpè ſæpiùs ingerat teſtimonium: & quòd etiam Ignatius m aduerſùs eoſdem hæreticos totum Orientem infeſtantes, frequenter pugnet.

k Philipp. 2. l 1. Cor 12. & alibi. m Ignat. ep. ad Tral. &

II. CRVCIS PRIMI CVLTVS.

Illúdque tunc inſuper factum eſt, vt contra dictos hæreticos, qui Crucis Chriſti memoriā penitùs auferre conarentur, Eccleſia Catholica ipſo ſui exordio non tantùm Chriſti Crucem verbis profeſſa fuerit, ſed etiam ſignis ac factis. Inde enim ductum eſt principium, vt inſtar Crucis in quâ paſſus eſt Chriſtus, ligno cōpactæ CRVCES erigerentur in titulum, quas Fideles venerarentur; eaſdémque diabolus exhorreſceret, velut (quòd ait Ignatius n) trophæum erectum contra ipſius potentiam, quod vbi viderit, horret. Sed & moris fuiſſe, cùm quiſpiā locus diuino cultui mācipraretur, illic figere Crucē in titulū, videbitur inferiùs cùm agetur de *Titulo*. Atque inde etiā Apoſtolica in Eccleſiā traditio fluxit, vt Fideles non tantùm ſeipſos, ſed & ſua cuncta, nec in ſacris dumtaxat, ſed & in quibuſcumque ceteris rebus quibus benedicerēt, in omnibus deniq; ſuis vel minimis actionibus, ſigno Crucis manu ducto notarent; quo remedio ſaluberrimo ad pellendos dæmones potiſſimùm vterentur: de cuiuſmodi antiquiſſimâ, & ab ipſis Apoſtolis petitâ conſuetudine, ſic Tertullianus o: *Ad omnem progreſſum atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad veſtitum & calceatum, ad lauacra, ad menſas, ad lumina, & cubilia, ad ſedilia, quacumque nos conuerſatio exercet, frontem Crucis ſignaculo terimus. Cuius diſciplinæ ſi legem expoſtules Scripturarum, nullam inuenies: traditio tibi prætenditur auctrix, conſuetudo confirmatrix, fides obſeruatrix.* Et Cyrillus p Ieroſolymitanus: *Non pudeat nos Crucifixum confiteri: ſed in fronte confidenter ſignaculum Crucis digitis imprimatur, & in aliis omnibus Crux: fiat in panibus comedēdis, & in poculis bibendis, & in egreſſu, & ingreſſu, ante ſomnum, recumbendo, & ſurgendo, eundo, & quieſcendo. Magna hæc eſt cuſtodia, quæ propter pauperes gratis datur, ſine labore propter infirmos; cùm à Deo ſit hæc gratia, & ſignum Fidelium, & timor dæmonum: triumphauit enim de illis hoc ſigno. Oſtenta illud audacter: quando viderint Crucē, recordātur Crucifixi: metuunt enim illum, qui contriuit caput draconis.* Habes alia eiuſmodi apud Baſiliū q, Hieronymum r, Theodoretum ſ, & alios permultos. Teſtatúrq; Ruffinus ſſ, cùm Symbolum fidei recitarent Fideles, in verbis illis poſtremis, *Carnis reſurrectionem*, conſueuiſſe frontem Cruce ſignare; eiúſq; rei myſterium docet. Antichriſtum autem prohibiturum ne quis crucem pingat in fronte, firmiter aſſeuerat antiquiſſimus Hippolytus martyr in libello quem ſcripſit de conſummatione ſæculi. Ex quibus intelligere potes, ipſum iam appropinquare, qui nunc operatur in filios diffidentiæ. At prætermittimus de ſanctâ Cruce innumeras hic coaceruare ſanctorum Patrū auctoritates, & recitata ab iiſdē exempla, tū quòd ea alij t collegerint, tum quòd eorum plurima ſeſe nobis ſuis locis enarranda opportuniùs offerent. Denique res adeò eſt perſpicua, vt & ipſi Chriſtianorum hoſtes, quantùm aduerſus dæmones virtus Crucis præualeat, ſæpiùs teſtati ſint: ſicut inter alios de Iuliano Apoſtatâ ſcribit Theodoretus tt, & Lucianus u de Eucrate, qui accepto annulo ferreo ex quâpiam cruce facto, aduersùs prauos dæmones redditus eſt ſecurus. Sed de his, déque epiſtolâ ad Philippenſes hactenus.

n Ignat. ep. ad Philipp.

FREQVENS VSVS CRVCIS.

o Tert. de cor mil. c. 3. & 4.

p Cyril. Hieroſ. catech. 13.

q Baſil. de ſp. S. c. 2. r Hier ep 22. ad Euſtoch. ſſ Ruffi. ex. poſ. Symb.

t Vid. ſup. an. 14 num. XXIX.

tt Theod. 3. hiſt. 3. u Lucian. in Philopſeud.

VI. EPIST. AD COLOSSENSES.

Quæ autem ad AD COLOSSENSES, miſſa eſt per Tychicū. Cui cùm pariter anno ſuperiori literas (vt vidimus) Paulus perferendas dediſſet x ad Timotheum & Epheſios; eumdem iterū Romam rediiſſe, ac denuò ad Coloſſenſes miſſum, hâc ad ipſos ſcriptâ epiſtolâ ſignificare videtur. Ex quibus etiam facilis eſt cōiectura, ipſum perfunctum eſſe apud Paulum munere Tabellarij. Nam & eodem nuntio Titum y quoq; olim acceſſiſſe viſus eſt, eidémque dediſſe primam ad Timotheum demonſtrat argumentum eius epiſtolæ, quod in antiquis Græcis exemplaribus legitur ei præfixum: ſed & per eumdem ſcripſiſſe ad Philemonē, declaratur Epiſtolâ ad Coloſſenſes z: ex qua etiam nonnulli collegerunt, eidem nuntio datam eſſe aliam ad Laodicenſes. Non enim cuique ſe offerenti olim Apoſtolos; & eorū ſucceſſores Epiſcopos, ſed certis hominibus, iiſdémq; probitate notis, committere literas conſueuiſſe, iam dictum eſt ſuperiùs ex Ignatio a, & Cypriano b: eoſdémque nō Tabellariorum tantùm, ſed & Legatorum fungi ſolitos officio, dum eis multa ore tenus cōmunicanda crederentur, ſatis conſtat ex iis quæ de eodē Tychico Apoſtolus c ſcribit. Porrò fuêre Coloſsēſes (auctore Strabone d Plinio e, & aliis) populi in Maiori Phrygia, haud longè poſiti à Laodicenſibus; ex quo certum redditur, Apoſtolum, quando ad eoſdem Coloſſenſes meminit de *Laodiceâ*, non eſſe locutum de eâ quæ dicitur Syriæ, nec de ea quæ eſt in Media, ſed de ea quæ eſt in Phrygia contra Hierapolim, iuxta flumen Mæandrum à quo Lycus amnis manat: itémque hallucinatos eſſe qui dixerunt f Coloſſenſes dictos eſſe Rhodios, ob ingentem illum ab eis Solis Coloſſum erectum.

x 2. Tim. 4. Epheſ. 6.

y Tit. 3.

z Coloſſ. 4. TABELLARIORVM VSVS.

a Ignat. ep. ad Polycarp. b Cyp. ep. 26. & 24. c Epheſ. 6. Coloſſ. 4. d Strab. l. 12. c. 13. e Pliſ. l. 5. c. 32. DE COLOSSENSIBVS.

f Suid. & aliq recent. Gr. & Lat.

VII. AN PAVLVS AD LAODICENSES SCRIPSERIT.

Eſt autem vetus quæſtio, An Paulus ſcripſerit quoq; AD LAODICENSES? Hæretici (vt aſſerit Tertullianus g) eidem quam nos ad Epheſios ſcriptam habemus, *Ad Laodicenſes* titulum præfixerunt: idque ipſum Marcionem præſtitiſſe, tam idem auctor quàm Epiphanius h docent. Sed ne vel leuis ſuſpicio eius mēdacij pulſet legētis animum; habetur antiquiſſimi Ignatij ad ipſos Epheſios ſcribentis, & Pauli Epiſtolam citantis, teſtimonio egregiè confirmatum,

g Tert. 5. adv. Marcion. 11. & 17. h Epiph. hær. 42.

eam quæ dicitur Pauli ad Epheſios, verè ad eos eſſe conſcriptam. Alij verò dixerunt, Paulum priuatam ſcripſiſſe ad Laodicenſes, quæ etiam circumferebatur inter Fideles; non tamen vt legeretur ſicut ceteræ in Eccleſiis, quòd additamenta accepiſſet à non benè ſentientibus. Ita quidem Philaſtrius *i*, & Hieronymus k. Quamobrem quæ edita eſt apud Xyſtum *l*, nequaquā illa fuiſſe videtur; quippe quæ perbreuis ſit, nec quid habeat adulterinum vel addititiū, ſed potiùs eorum quæ perperàm poſita viderētur, vel haberentur ambigua, fuerit mutilatione cōtracta. Nec etiam placet quod tradit Theophylactus, intellexiſſe Paulum de primâ ad Timotheum, quòd ea ſcripta fuerit Laodiceæ. Nam quæ ſubeſt ratio, vt epiſtolam ante plures annos ſcriptam legi voluerit in Eccleſiâ Coloſſenſiū, vel cur illam magis, quàm reliquas ad diuerſas Eccleſias datas? Chryſoſtomus *m* nullam putat à Paulo datam ad Laodicenſes, eâ ſcilicet ratione quòd Græca editio habeat, *καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας*, hoc eſt, *& illam quæ ex Laodiceâ ſcripta eſt*: ſicque intelligendum putauit, vt quæ à Laodicenſibus miſſa fuiſſet ad Paulum, à Coloſſenſibus legeretur: cui etiam ſententiæ adhæſit Theodoretus *n*. Sanè nullam tabellario ad Laodicenſes fuiſſe à Paulo datam ſatis conſtat, dum in eâ quam tum ſcripſit ad Coloſſenſes, ſalutari mandat eos qui Laodiceæ eſſent Fideles. Si enim tunc ad Laodicenſes ſcripſiſſet, ipſe ſuâ epiſtolâ eiuſmodi functus eſſet officio, nec opus habuiſſet illud Coloſſenſibus delegare. Libentiùs igitur Chryſoſtomo ac Theodoreto inhæremus, vt nulla à Paulo ſcripta fuerit ad Laodicenſes: cùm præſertim quæ ad eos Pauli nomine ſpuria fertur, nequaquam ſit ab antiquioribus cognita. Nam quâ ratione Marcion illam quæ habetur ad Epheſios, datam putauit ad Laodicenſes, ſi extabat aliqua ad Laodicenſes? Immò & Tertullianus Marcionem impugnans, nullam aliam niſi quæ ad Epheſios eſſet, vulgatam fuiſſe, dixit ad Laodicenſes.

i Philaſtr. de hær. c. 90.
k Hier. de Script. Eccl. in Paulo.
l Xyſt. Sen. Bibl. l. 2.
m Chryſoſt. hom. 12. in ep. ad Coloſſ.
n Theod. in ep. ad Coloſſ. pr.

VI. Quod verò Paulus monuit inter alia Coloſſenſes *o*, *ne ſeduci paterentur in humilitate & religione Angelorum*, &c. perdifficilis eſt locus; de quo Hieronymus *p* conſultus ab Algaſiâ, cūcta verba diligenter expendens, eius videtur fuiſſe ſententiæ, vt ſugillare Paulus voluerit eos qui erant ex circumciſione colentes Aſtra cæli atq; Angelos: multiſque declarat, haud recèns fuiſſe hanc apud eos illapſam hæreſim, ſed peruetuſtam, & à Prophetis ſæpiùs exagitatam: ſicut & eâdē de re Clemens *q* Alexandrinus Iudæos arguit. Certè his reſpondent, quæ non multò antè idē Paulus de Iudaicis feſtis monuerat Coloſſenſes. Quomodò autem hæc cohæreant, vt Iudæi Aſtra ſimul & Angelos colerent; non aliūde putamus accidiſſe, niſi quod (vt de Phariſæis tradit Epiphanius *r*) ipſa cæli aſtra fuiſſe animata exiſtimarent; quamobrē & iiſdem (vt ait) indidiſſent nomina Hebraica: eadémq; Angelos eſſe ſenſiſſe videntur. Æquè enim ac Angelos, *Militiam cæli* dixerunt aſtra, ſicuti apparet ex Deuteronomio *ſ*, & libris Regū: cùm tamē propriè militiam cæleſtem à diuinâ Scripturâ conſtet *t* nominatos Angelos, ſicuti & ipſe Dominus dictus eſt Deus exercituum. Ceterùm vt ſic Iudæi Aſtra colerent, non fuit tunc tantū apud eos error, ſed & in poſteros eſt infeliciter propagatus; adeò vt quoniā ei eſſēt addicti, *Cælicolæ* dicti fuerint, qui ab Imperatoribus *u* Chriſtianis exagitati ſunt, vt videbitur ſuis locis.

DE RELIGIONE ANGELORUM, QUAM PAULUS DAMNAT.
o Coloſſ. 2.
p Hier. ep. 151. q. 10.
q Clem. Al. Strom. l. 6.
r Epiph. l. Panar. 16.
ſ Deut. 17. & 4. Reg. 21.
t Luc. 2. &c.
u C. de Iudæis & Cælic.

VII. Sed quārumlibet hæc verà ſint, & Pauli ſenſui æquè poſſint accommodari, & à quibuſdam aliis recepta videantur; tamen quoniam Apoſtolum nouimus ſuis Epiſtolis ſolitum inſectari hæreticos, qui Chriſtiano nomine in Eccleſiam Catholicam graſſarentur, aliam eorum verborum quærendam cenſemus interpretationem. Equidem Theodoretus in hunc locum ait, his temporibus *exortam fuiſſe hæreſim*, quæ diceret Deum vniuerſorum nec cerni, nec comprehendi, nec ad eum poſſe perueniri, & oportere per Angelos diuinam ſibi beneuolentiam conciliare; affirmarétque legem per Angelos eſſe datam. Quænam verò fuerit dicta hæreſis, ipſe Theodoretus neque eo loco, neque iis quos ſcripſit Hæreticarum Fabularum libris indicat: quamobrem mirati ſumus, errorem eiuſmodi tribui *Simoni Mago*; cùm quæ de Angelis ipſe dixit, longiùs ab his diſcrepent, vt vidimus ſuperiùs, cùm actum eſt de ipſius erroribus: tantùmque abeſt vt Angelorum cultum ipſe introduxerit, vt contrà aſſereret ſe in mundum deſcendiſſe, vt Angelos malè moderantes terrarum Orbem corriperet. Quamobrem & *Carpocras* aduerſus eoſdem Angelos mundi fabricatores pugnandum eſſe ſuaſit: ac proprium fuit *Baſilidis* diſcipuli Simonis dogma, Chriſtum ad eos debellandos miſſum eſſe.

Multa hic Baronius de ſenſu verborum Pauli quæ vt laudamus, ſic inter recentiores Pauli Interpretes Corn. à Lapide, inter Controverſiarum aduerſus hæreticos tractatores, Emmanu. Cath. Petro[illegible] l. 5. [illegible] ad Reg. Maior. Brit. c. 10. [illegible]

VIII. Potiùs igitur ad *Cerinthi* peruerſum dogma Paulum ſpectâſſe dicemus; quippe qui cū adeò humiliter de Chriſto ſentiret, vt omnem ab eo diuinitatē auferret, & ob ſcandalum Crucis hominē tantummodò eſſe affirmaret; ſuper eum Angelos extollebat, per quos mundū eſſe creatum, & Deū Hebræorū vnū ex illis eſſe Angelū prædicabat. Id enim de eo referunt Irenæus *x*, Tertullianus *y*, Epiphanius *z*, ipſéque Theodoretus *a*. Sanè quidem aduersùs huiuſmodi hæreſim de Angelorum excellentiâ, & abiectione Chriſti, frequenter admodum Paulus *b* Apoſtolus viſus eſt iacula intorquere. Immò & ipſi Angeli, ſic Deo agente, eamdem impugnārunt, dum Ioanni *c* Apoſtolo ad pedes vnius ex eis accidenti vt eum adoraret, planè prohibuit, ſignificans non ſibi, ſed Deo præcipuam illam omnium Maximam adorationem deberi: idq; non tantùm vt Ioannem inſtrueret, ſed in Ioanne potiùs vniuerſam Eccleſiam aduersùs eoſdem hæreticos commoneret. Verùm etſi Cerinthus ea ſentiret de Angelis; eos tamē ſuaſiſſe adorādos, nuſquā inuenimus, nec quempiā alium hæreticorum qui mundi creationem æquè Angelis tribuerent; quippe cùm omnes affirmarent, eſſe ſuper Angelos Virtutem diuinā omniū ſupremam, quam Deum dicerent. Quinetiam tātum abeſt vt Cerinthus (nam de aliis dictū eſt) Angelum Iudæorum, quorum legem ipſe colebat, adoraret; vt potiùs (quod ait Epiphanius *d*) eum malum eſſe diceret, ac deteſtaretur.

x Iren. l. 1.
y Tert. de præſcr. c. 48.
z Epiph. hær. 28.
a Theod. hær. fab. l. 2. c. 4.
b Coloſſ. 2. Heb. 1. & 2. 1. Cor. 6. & alibi.
c Apoc. 19. 22.
d Epiph. hær. 28.

XI. Ex his igitur videas, Theodoretum haud in omnibus aſſecutum eſſe verborum Pauli ſenſum, cùm dixit ea ab illo ſcripta, quòd tū graſſarentur hæretici qui Angelos colendos eſſe iactarent. Qui & ſemel errore lapſus, in alium grauiorem impegit, vt diceret Canonem trigeſimum quintum Laodiceni Concilij, de iiſdem hæreticis eſſe intelligendum, qui in eâ regione Aſiæ Oratoria erexiſſent S. Michaël,

CORRIGITUR THEODORETUS.

Archangelo : incautè nimis quæ à Catholicis eſſent piè inſtituta, hæreticis quorum nulla eſt memoria tribuens. Sanè nullum à Cerinthianis, vel aliis de quibus facta eſt mentio, hæreticis, in honorem S. Michaelis, aut alicuius alterius Angeli, erigi potuiſſe Oratorium; ex ſuper dictis ſatis ſupérque liquet. *Angelos* autem *venerari*, non hæreticorum, ſed Catholicæ Eccleſiæ mos fuit; quæ præſertim in honorẽ S. Michaëlis (quem patronum nouit & protectorem, ob inſignia eius ope accepta beneficia) Eccleſias erigere, illúmque precari, ſicut & ceteros Angelos, vt apud Deum intercederent, conſueuit. Notæ ſunt Eccleſiæ erectæ in Gargano *e* monte, & in Galliis, nec non Romæ in ſummitatu molis Hadriani, itémque prope Byzantiũ *f*, & alibi occaſione frequentium tam in Oriente quàm Occidente eiuſdem Archangeli apparitionum; de quibus dicetur inferiùs ſuis locis. Immò & temporibus Diocletiani Imper. iam extitiſſe S. Michaëlis nomine Eccleſiam in Bithynia fidem faciunt Acta *g* Eutonomij Epiſcopi. Et Procopius *h* numerat ſex baſilicas ab Imperatore Iuſtiniano in honorẽ eiuſdem Archangeli excitatas. Frequentéſque fuiſſe Eccleſias S. Michaëlis, & aliorum Angelorum, argumento eſt *l. quoniam C. de ſacroſ. Eccl.* Sicut & Romæ antiquiſſimam fuiſſe ſolemnitatẽ eiuſdem Archangeli, teſtis eſt Drepanius Florus vetuſtiſſimus poëta Chriſtianus, qui vixit temporibus Theodoſij Senioris. Ac denique extat Græcè ſcripta narratio Pantaleonis Diaconi de miraculis S. Michaëlis Archangeli, Romæ in Bibliothecâ Sfortianâ cod. MS. num. 8. Et in codice 65. qui inſcribitur *Metaphraſtes menſis Octobris, atque Nouembris*, inter complures ſcriptas Græcorum Patrum homilias recenſentur S. Ioannis Chryſoſtomi prima *in S. Michaelem Archangelum*, ſecunda & tertia *de Angelis*, ac quarta *in Seraphim*.

DE RELIGIOSO ANGELORUM CULTU.

e Sigeb. in Chron. an. 488 & 709.
f Sozom. 2. hiſt. 2.
g Ap. Sur. tom. 2.
h Procop. de ædif. Iuſtin.

X.
S. MICHAELIS CULTUS COLOSSIS.

Sed his omiſſis, vt modò agamus de prouinciâ & loco, vbi ea contigiſſe ex Concilio Laodiceno referuntur; certum eſt Coloſſis ſub Laodicenſi metropoli poſitis, antiquũ viguiſſe cultum Michaëlis Archangeli; non quidem vt illum tamquam Deum colerent, ſed vt præcipuũ Dei miniſtrum eo cultu qui ſanctos Angelos decet, afficerent : idque non hæreticorum perſuaſione, ſed immenſi prodigij oſtenſione, atq; adeò celebri, vt in Eccleſia Orientali anniuerſaria de eâ re memoria ageretur ſextâ Septembris : quod Græcorum antiquum Menologium imprimis teſtatur, necnon Emmanuel Imperator in ſuâ conſtitutione *i* de Feriis; eiuſq; rei hiſtoria ex antiquioribus monumentis deſcripta habetur apud Metaphraſtẽ *k*. Quas verò pœnas dederit Alexius Iconoclaſta, qui auſus eſt violare dictam Eccleſiã S. Michaëlis in Chonis (Coloſſas enim dictas eſſe poſteà *Chonas*, teſtatur idem Menologium, Oecumenius *l*, & alij) ſcribit eiuſdem vrbis ciuis Nicetas *m* Choniata.

i Ap. Theod. Balſam in Nomoc. tit. 7.
k Metaphr. 6 Septemb.
l Oecum. in ep. ad Coloſſ.
m Nicet. in Annal.

XI.
DE CANONE CONCILII LAODIC.

n Conc. Laod. c. 30.

Synodus igitur Laodicena nequaquàm rectum Angelorum cultum immminuit; ſed cũ qui ex idololatriâ Gentilium contra diuinitatis numen erat, eiecit: ſicut cum in ſuperiori canone *n* illos dãnauit, qui relicto cultu ſanctorum Martyrum falſos adirent hæreticorum martyres. Porrò ſi eadem Synodus cultum veri martyris recipit, vt hoc canone, & alio *o* quo agi feſta Martyrum, præterquàm in Quadrageſimâ, monuit; multò magis Angelorum, qui ſublimioris ſunt naturæ, oportuit recepiſſe. Cùm autem ad Angelos (vt ait canon) idololatriæ abominandæ congregatione fieri prohibuit, alluſit fortaſsè ad Genij cultum, cuius gratiâ Gentiles *p* diem natalitium celebrantes, affines & amicos conuocarent: Vel quòd Synodus eiuſmodi idololatriam vocet *occultam*, inde veriùs exiſtimamus reſpexiſſe ad id quod Magi (vt ſcribit Tertullianus *q*) ad ſuas magias perficiendas; non tantùm dæmones, ſed & Angelos ſe inuocare profiterentur, hócque honeſtiſſimo nomine velarent turpiſſimas ſuas impoſturas. Nam & his conſentiens ſequitur canon *r* prohibens ne clerici vllo pacto magiæ operam darent. At de his hactenùs, déque Theodoreti alienâ interpretatione; cùm alioqui quod ad dogmata ſpectat, non ſit dubium ipſum recta ſenſiſſe de Angelis; quos non tantùm veneratus eſt, ſed & ſalutis æternæ nobis à Deo conceſſos adminiſtros, & præſertim vt apud Deum noſtram cauſam agant, conſtanter affirmauit *ſ*.

o Ib. c. 51.
p Cenſor. de die natal. Macrob. Saturnal.
q Tert. Apol. c. 23.
r Conc. Laod. c. 36.
ſ Theod. diuin. decret. l. 5. de Angel. & in Daniel. c. 4.

XII.
TRADITIO DE CANTU ECCLES.

Quod autẽ pertinet ad reliquas traditiones, quæ eiuſdem Pauli Epiſtolâ ad Coloſſenſes remanent cõſignatæ; cùm inferiùs eoſdem admonet *ſſ*, *docere & commonere ſemetipſos pſalmis hymnis, & canticis ſpiritualibus in gratiâ cantantes in cordibus ſuis Deo*; iiſdémq; ferè verbis alibi Epheſios *t* ad eadem facienda hortatus eſt: his Apoſtolũ ECCLESIASTICI CANTUS formam præſcripſiſſe, nempè vt muſicos modulos cordis chordâ, non ore tantùm cõcinerent, Interpretes *u* intellexerunt. At verò non ſolũ Paulus, ſed & ipſæ Virtutes Angelicæ docuerunt quomodò pſallendum eſſet in Eccleſiâ. Scribit enim Socrates *x*, Ignatio Epiſcopo Antiocheno Apoſtolorum contẽporaneo viſionẽ oſtenſam eſſe Angelorum, ſanctã Trinitatẽ hymnis alternâ vice decantatis collaudantium; ipſúmque Ignatium eamdẽ canendi formã Eccleſiæ Antiochenæ tradidiſſe, atque inde ab omnibus Eccleſiis receptum eſſe. Hæc Socrates. Sed altior atque certior eius rei fides habetur, cùm de Seraphim ſtantibus ſupra thronum, atq; alternis vicibus canentibus, ſublimis facta *y* eſt illa manifeſtatio Iſaiæ. Eodémque planè modo ab Eſſenis (quos Chriſtianos fuiſſe videbitur inferiùs) támque à viris quàm feminis Deo laudes alternatim cani ſolitas, additis modulis & religioſis geſtibus, teſtimonio conſtat Philonis *z*, qui haud dubium intellexit de Canticis dramamatis, qui non tantùm in voce, ſed & in actione conſiſterẽt: de quibus agitur apud Plutarchũ *a*; éſtq; de iiſdẽ vulgata illa mentio in Eccleſiaſticis Officiis, *Ante thorum huius Virginis frequentate nobis dulcia cantica dramatis*. At exoleuerunt iã iſta: cetera verò non tantùm non ſunt prætermiſſa, ſed aucta; niſi quantũ ad feminas ſpectat, quarũ in Eccleſiâ cãtus occaſione Pauli Samoſateni eſt poſteà à Synodo *b* Antiochenâ redargutus. De antiquo autem vſu Chriſtianorum, vt in vnum ad Eccleſiã conuenientes, dies noctéſque cantu ducerent, Ethnicorum etiam teſtificatione, nempè de his quæ Romæ agerẽtur, Luciani *c*. & de his quæ in Oriẽte, Plinij *d*, qui vixêre tẽporibus Traiani, expreſſum habetur. Docent id ipſum Patres antiquiſſimi, Iuſtinus *e* martyr, Clemens *f* Alexandrinus, Tertullianus *g*, Cyprianus *h*, & alij: idque non aliunde quàm ab ipſo Domino & Apoſtolis acceptum,

ſſ Coloſſ. 3.
t Epheſ. 5.
u Chryſoſt. Theod. & alij in Coloſſ. 3. & Eph. 5.
x Socr. 6. hiſt. 8.
y Iſa. 6.
z Philo. de vit. contemp.
a Plut. Sympoſ. 7. q. 8.
b Ap. Euſ. 7. hiſt. 24.
c Lucian. in Philopat.
d Pl. Sec. 10. ep. 97.
e Iuſt. orat. ad Anton.
f Clem. Al. orat. ad Gẽt.
g Tert. 2. ad vxor. 6.
h Cypr. de orat. Dom.

dicit

dicit Auguſtinus i, dum inter illa quæ ex diuinâ Scripturâ defendi poſſunt, ait eſſe hymnorum & pſalmorum cantum: *cuius* (inquit) *et ſiue Domini & Apoſtolorum, habemus documenta, & exempla, & præcepta.* Ac denique Baſilius k eamdem alternatim canendi conſuetudinem in vniuerſâ (vt docet) Eccleſiâ frequentatam, aduerſùs hæreticos eam impugnantes defendit. Cúmque poſſent & alia innumera in hanc ſententiam afferri teſtimonia ſanctorum Patrum, breuitatis causâ temperamus.

i Aug. ep. 118. c. 18.
k Baſil. ep. 69. ad Neocaſ.

XIII.

Illud autem non prætermittimus dicere; olim non ſolùm extra eccleſiam ab omni hominem genere artificum, ruſticorum, nautarum, viatorum, & aliorum eiuſmodi, priuatim cantari ſolitas l animi causâ Deo laudes; ſed & publicè in ipſis eccleſiis promiſcuè vnà cum clericis vniuerſum cantâſſe populum, ſimulque ſacerdotibus orationẽ dantibus vel enlligentibus reſpondere conſueuiſſe *Amen*. Sed quoniam imperitiâ canentium ſæpiùs accidebat, vt harmonicum illum Eccleſiaſticæ dignitati congruẽtem cantum incompoſito vocum ſono corrumperent; (in quos inte Chryſoſtomus declamat;) neceſſariò Eccleſiaſticis o legibus prouiſũ eſt, ne præter cantores ad hoc opus adſcriptos, quíq; pulpitum aſcendunt & de codice legunt, quis in eccleſiâ pſalleret. Magnam enim ſanctiſſimos Patres adhibuiſſe diligentiam, vt ad pietatem omninò compoſitus eſſet cantus in eccleſiâ fieri ſolitus, vel ex eo facilè colligi poteſt, quòd conſtet & in ipſis Chriſtianorum conuiuiis nonniſi perquàm modeſtos & graues hymnos concini p conſueuiſſe. Sed & Gentiles ipſi qui rectè ſaperent q, damnârũt illos canendi modos, qui mollibus fractiſque vocem inflexibus animos itidẽ molles fractóſque redderent; quemadmodùm & aduerſùs corrumpentes canticorum modeſtiam, eſt vehemens S. Hieronymi r obiurgatio. Ceterùm ſi vt decet ad pietatem muſici modi compoſiti ſint, nihil vtilius nec gratius quicquam audiri poteſt. *Cantus enim* (vt ait Philo ſ) *paſſiones animi excantat; vt quicquid in nobis diſſonat, in concentum quemdam redigendo, reprimendóque immodicos affectus certis modulis componat.* Excitátque (prout habetur apud Iuſtinũ) *cum voluptate quâdam animum, & flagrans ad eius quod carmine celebratur, deſiderium: affectiones & concupiſcentias carnis ſedat; cogitationes malas inimicorum quos cernere non eſt ſuggeſtione oborientes, amolitur; mentem ad fructificationem diuinorum bonorum rigat; pietatis decertatores, generoſos & fortes per conſtantiam in rebus aduerſis efficit; omnium rerum quæ in vitâ triſtes & luctuoſa accidunt, piis affert medicinam*, &c. Cuius rei causâ à Spiritu ſancto inſtitutum eſſe pſalmorum concentum, S. Baſilius u declarat; nimirùm vt cùm nos ad voluptatem propenſos videret, eiuſmodi concinnâ numerorum modulatione in animos noſtros imprimeret diuinorum eloquiorum vtilitatem, quod experimento ſe abundè didiciſſe, Auguſtinus x teſtatur; qui & ipſe in ſuâ Eccleſiâ Hipponenſi ſic amauit ſacram canendi conſuetudinem, vt nonnumquam de iis queſtus y ſit, qui rerum diuinarum parùm ſtudioſi, de nimiâ Eccleſiaſtici cantûs prolixitate quererentur.

l Euſeb. de Sp. Sanc. 27. 29. Chryſ. hom. in Pſal. 41. Hier. ep. 17. ad Marcel.
ll Baſil. d. ep. 66. Aug. Tert. Cypr. &c. vbi ſuprà.
m Hier. præf. in ep. ad Gal. lib. 2 Auſon. in Ephim.
POPVLVS IN ECCLESIA CANTARE VETITVS.
n Chryſoſt hom. 1. in Iſa 8.
o Conc. Laodic. c. 15.
p Clem. Al Pædag. 4. Tert. Apol. c. 39. Cyp. ad Donat.
q Vid. ap. Cic. lib. 2 de legib. Plutar. de Muſic.
r Hieron. Ephes. 5.
ſ Philo de vitâ. offer.
t Iuſt. mart. q. 107.
u Baſil. hom in Pſal. 1.
x Aug. 10. Confeſſ. 6. 33.
y Id. ſer. 252. de temp.

XIV. DIVERSARVM ECCLESIARVM DIVERSI CANENDI MODI.

Licèt autem in vniuerſo Chriſtiano Orbe canendi in Eccleſiâ ſemper viguerit vſus; tamen non idem vbique eſt ſeruatus modus. Siquidem Auguſtinus z ait, Athanaſium in Eccleſiâ Alexandrinâ tam modico flexu vocis feciſſe ſonare lectorem pſalmi, vt pronuntianti vicinior eſſet quàm canenti: in Oriente verò (vnde & Medinlauenſem Eccleſiam ſub Ambroſio Eccleſiaſtici formam cantûs accepiſſe tradit a) ſuauiori vocum concentu, qui audientium animos quãtumlibèt triſtes mulcere poſſet, cantari conſueuiſſe. Non ſic autem Romana Eccleſia (vt aliquis exiſtimauit, deceptus commentitiis ſcriptis Damaſi nomine peruulgatis) ab Orientali mutuata eſt modum pſallendi: cùm iam ab ipſo inſtitutæ Sedis exordio Pſalmorum cantus in câ coaluiſſet. Nam Damaſus non canendi ritum, ſed Pſalterium ex tranſlatione Septuaginta ex Oriente, nempe ab Hieronymo Ieroſolymis agente, accepit. Quantùm autem ex antiquis monumẽtis colligere licet, eadem Romana Eccleſia mediam ſecuta viam, nec ſimplicitatem Alexandrinam, nec Orientales compoſitos numeros in omnibus amplexata, ſic temperauit vtrumque, vt miram quamdam cum ſuauitate adiunxerit grauitatem. Et Africanæ b Eccleſiæ ritus, Romano atque Alexandrino ſimilior quàm Orientali fuiſſe videtur.

z Aug. 10. Confeſſ. 33.
a Id 9. Confeſſ. c. 7.
b Aug. e 119.

XV. HÆRETICI CORRVPTORES CANTVS.

Excerata eſt pariter Eccleſia Catholica modos illos muſicos atque cantus, qui à Gentilibus ſuis ipſorum ritibus adhiberi conſueuerãt: ſed & illos homines, qui relictis Dauidicis Pſalmis cõcinerent proprio ingenio excogitatos hymnos, & ad nouos compoſitos muſicos modulos: eiuſmodi erant Harmonij c filij Bardeſanis Syri, Pauli d Samoſateni, Hieracis e, Arianorum f, Meletianorum g, Donatiſtarum h, Apollinaris i, & aliorum eiuſmodi hæreticorum, qui in hunc modum aureo calice Babylonis malæ doctrinæ venena cùm ſuis ſectariis, tum etiam Fidelibus propinarent. Ceterùm nouos pióſque conſcribere atque cantare ſacros Hymnos, ad modos Eccleſiaſticos attemperatos, quibus ad pietatem homines inſtruerentur; non crimini, ſed laudi datum eſt à maioribus noſtris, ab ipſis Apoſtolorum temporibus: ſicut eo nomine Hierotheum illum Magnum laudat Dionyſius k Areopagita, alióſque Philo l. Et S. Ephræm m contrarios Harmonio ſcribens, Syris canendos tradidit: ſicut & Gregorius Nazianzenus cygnæo planè cantu Apollinarem ſtridentem ſilere fecit. Itémque in Occidente hymnos compoſitos à Damaſo Papâ, Ambroſio, Prudentio, Paulino, Venantio Fortunato, & aliis, celebriorem vſum recepit Eccleſia; Arianis tantummodò reclamantibus in Ambroſium n, quaſi ſuis hymnis populum ſeduxiſſet, quippe qui etiam in omnibus à ſe editis hymnis, & in Eccleſiâ populo canendis traditis, ad finem cuiuſque in odium Arianæ hæreſis, conglorificationem addidiſſet ſanctiſſimæ Trinitatis.

c Theod. l. 4. c. 10. ... l. 3. 15.
d Syn. Antioch. ap. Euſ. 7. hiſt. 24.
e Epiph. hær. 67.
f Athan. orat. 1. con. Arian.
g Theod. l. 4. hær. fab.
h Aug. ep. 119.
i Conc. Laodic. c. 59.
k Dio. Areo de Eccl. hier.
l Philo de vit. contemp. m Theod. 6. c. 29.
n Ambr. in Auxent.

XVI. DE INSTRVMENTIS MVSICIS.

Quod autem ſpectat ad MVSICA INSTRVMENTA; iis Chriſtum Dominum à Fidelibus laudandum eſſe, Prudentius o docet. Sed & Chriſtianus Pædagogus p, quantumlibèt ea quæ ſunt ſcripta in Pſalmis de laudando Deo muſicis inſtrumentis, ad ſpiritalem ſenſum inflectat; tamen ſi piè exerceantur, liberaliter indulget. Conſtat quidem Auguſtini q teſtimonio, Citharam ab eccleſiæ modulatione fuiſſe proſcriptam: & muſica Inſtrumenta haud fuiſſe antiquitus in Eccleſiam recepta, indicat Auctor Quæſtionum apud Iuſtinum martyrem. Cuius

o Prud. in Apoth.
p Clem. Al. 2. Pæd. 4.
q Aug. pſal. 32. conc. 1.
r Ap. Iuſt. mart. q. 107.

tei illa ratio videtur adſcribi, quòd eiuſmodi muſica inſtrumenta à Gentilibus adhiberi conſueuiſſent turpibus ac ſordidis vſibus theatrorũ, conuiuiorum, ac ſacrificiorum. Sed quòd poſt multa ſæcula vſu receptum ſit vt in Eccleſiâ adhiberentur *Organica* inſtruméta, haud iure quis poterit improbare, cùm omnem in ſono præſeferant cùm grauitate & ſuauitate modeſtiam. At hæc ſatis; nunc ad hiſtoriam redeamus.

XVII. Epist. ad Philemonem.

f Theod. præf. in epiſt. ad Philem.

His publicis ad Coloſſenſes datis literis, priuatas Paulus addidit eodem tempore ad Philemonem nobilem Coloſſenſem; cuius domum Coloſſis ad ſua tempora integram permanſiſſe, teſtatur Theodoretus *f*, quæ enim temporibus Pauli eſſe cœpit Eccleſia, eidem cultui mancipata perſeuerauit in poſterum. Harum verò ſcribendarum Literarum occaſio interceſſit, quòd cùm *Oneſimus* Philemonis ſeruus amore Pauli (cuius prædicationem in Aſiâ deguſtârat) à Domino fugiens Romam ſe contuliſſet, eumdem Paulus, vt æquum eſſe videbatur, ad ſuum dominum remittens, ei plurimùm commendauit. Annuiſſe autem Philemonem votis Pauli, vt redeuntem Oneſimum, non vt ſeruum, ſed vt fratrem ſuſceperit, ac libertate donârit; inde colligi perſpicuè poteſt, quòd ex Ignatio ad Epheſios cùm ad martyrium Romam duceretur ſcribente, conſtet Oneſimum fuiſſe tunc ipſorum Epiſcopum; quem & mirificè laudat. Eumdem enim illum eſſe cum eo de quo agit Paulus, tam Græcorum Menologium, quàm Latinorum Martyrologium, fidem faciunt.

Onesimus Episcopus Ephes.

XVIII. De Epist. ad Hebræos.

u Phil. 2.

x Hebr. 13.

z Hebr. 10.

Quæ ſupereſt omnium nouiſſima Pauli Epistola ad Hebræos, hæc eodem anno ſcriptam eſſe, multa perſuadent. Nam hoc anno ſcribens ad Philippenſes, de mittendo in Orientem Timotheo, quem ſuperiori anno Romam accerſierat, conſilium ſe iniiſſe tradit, immò & ſeipſum eò venturum pollicitus eſt. At verò eadem fermè habet in epiſtolâ ad Hebræos *v*. Rursùm autem, ſicut Philippenſes miſerant ad Paulum Romam certum hominem, quòd eius vinculis compaſſi eſſent, ita Iudæos eodem erga ipſum animo fuiſſe demonſtrat; cùm quòd in Vulgatâ habetur *x*, *Nam & vinctis compaſſi eſtis* ex Græco ſic legitur, *Nam & vinculis meis compaſſi eſtis*, atque ita apparet, hanc eamdem Epiſtolam, ſicut reliquas in vinculis datas, Romæ eſſe ſcriptam; quod Ioannes *y* Chryſoſtomus, & alij plerique confirmant. Sed & ex iiſdem, aliiſque ſignis, eam germanam eſſe Pauli, facilè poteſt intelligi. Id enim vel ex ſigillo agnoſcitur, dum quod ipſe ad Theſſalonicenſes *z* ait, ſignum cunctarum ſuarum Epiſtolarum eſſe, Gratia Domini nostri Iesu Christi nobiscum, illud ipſum & in eâdem ad Hebræos oppoſitum habetur. Attamen eam eſſe Pauli, negârunt imprimis hæretici Marcionitæ *a*, atque Ariani *b*; horúmque gregalis Euſebius *c* aliorum nomine aſſerit, eam à Romanâ Eccleſiâ quaſi non legitimam Pauli impugnatam fuiſſe: ſed & Tertullianus *d* Barnabæ tribuit; alij *e* etiam Clementi, vel Lucæ.

y Chryſ. præf. in ep. Pauli

z 2. Theſſ. 3

a Epiph. hær. 42. Hieron. præf. epiſt. ad Tit.

b Epi. hær. 69. Theodor. præf. ep. ad Hebr.

c Euſeb. 3. hiſt. 3.

d Tert. de pudic. c. 20.

e Ap. Hier. ep. 129. ad Dard.

XIX. Adversus negantes eam esse Pauli.

Permoti autem videntur eam negantes duabus potiſſimùm rationibus, tum quòd non ſicut in ceteris præfixum eſſet eius exordio nomen Pauli, tum quòd diuerſum à ceteris videatur dicendi genus. Sed ad primam reſpondent Clemens *f* Alexandrinus, Hieronymus *g*, Theodoretus, & alij; quoniam Iudæi præiudicatam animis ſententiam contra Pauli doctrinam combibiſſent, ideo ipſum noluiſſe nomen ſuum adſcribere, ne in ipſo exordio eos ab Epiſtolæ lectione auerteret: itémque quòd Dominus ipſe Apoſtolus Patris ad Hebræos miſſus fuiſſet, Paulum tum propter Domini honorem, tum quòd ipſe præcipuè ad Gentes miſſus eſſet, ſe Apoſtolum Hebræorum inſcribere abſtinuiſſe. Styli porrò diuerſitas inde proceſſit, quòd cùm alias ad Græcos datas Græcè Paulus ſcripſiſſet, hanc autē ad Hebræos ipſe Hebræus Hebraico ſermone diſertiſſimè conſcripſiſſet; eam & eloquentiùs conuertit in Græcum, ſiue Clemens, ſiue Lucas fuerit: alterutrum enim iſtorum eam ex Hebræo in Græcum conuertiſſe, creditum eſt *h* antiquitùs. Quod verò alij obiiciunt, Paulum (vt eſt apud Hieronymum *i*) Hebræum ex Hebræis ſcribentem ad Hebræos, non citare Scripturas ſecundùm Hebraicam veritatem, ſed ſecundùm Septuaginta; immò & hoc ipſo non leue deducitur argumentum, eam eſſe Pauli; qui idem ſcribens ad Galatas cum Hebræis diſputans, locum Iſaiæ (vt notat Hieronymus) ſecundùm editionem Septuaginta citauit. Quin & hoc Apoſtolorum tempore apud ipſos Iudæos in vſum frequentiorem receptam eſſe editionem Septuaginta, (vt de noſtris taceamus) ſatis vel ipſe demonſtrat Ioſephus hiſtoricus, qui Iudæus exiſtens, támque Hebraicis quàm Græcis literis excultiſſimus, in ſuis quos ſcripſit commentariis, potiùs Septuaginta quàm Hebraicam editionem in rebus etiam maximi momenti, veluti in ſupputatione annorum ab origine mundi, ſectatus eſt: illúdque ipſum præſtitiſſe Philonem, nullum eſt dubium.

f Clem. Al. ap. Euſeb. 6. hiſt. 11.

g Hieron. de ſcript. Eccl. in Paulo. & in Gal. 1.

h Clem. Al. vbi ſup. Orig. ap. Euſ. 6. hiſt. 19. Euſeb. 3. hiſt. 32 & alij.

i Hieron. in Iſa. 6.

Editio LXX. etiam a Iudæis frequentioribus recepta.

XX.

k Euſ. 3. hiſt. 34.

Ceterùm qui eamdem Epiſtolam Clementi Romano tribuerunt, abundè ex eo refelluntur, quòd ipſemet Clemens (vt teſtatur Euſebius) eam ſæpiùs ſuis ſcriptis intexens, alterius planè auctoris quàm ſuam eſſe declarat. Sed nec Barnabæ tribui poſſe, ex eo certum redditur, quòd cùm non niſi vna dicatur ab eo ſcripta epiſtola, quàm planè diuerſa ea fuerit ab Epiſtolâ ad Hebræos, Clemens *l* Alexandrinus frequentes ex eâ ſententias recitando, apertè ſignificat. A Lucâ verò aliam vnquam fuiſſe ſcriptam Epiſtolam, neminem antiquorum vel recentiorum dixiſſe reperimus. Æquiùs igitur alij dixerunt, eam ab eo tranſlatam quàm compoſitam. Non enim quæ ad Hebræos, ſed quæ dicebatur ſcripta ad Laodicenſes, à quibuſdam Lucæ adſcribebatur; vt teſtatur Philaſtrius *m*. Nihil autem dicimus de Tertulliano, cuius eam eſſe à quibuſdam tradi, miramur quòd Xyſtus *n* Senenſis affirmet, cùm idem ipſe Tertullianus *o* adſcribat Barnabæ.

l Clem. Al. Strom. l. 2. & 5.

m Philaſtr. de hær. c. 90.

n Sixt. Sen. Bibl. lib. 7. c. 8.

o Tert. de pud. c. 20.

XXI.

p Hieron. ep. 29. ad Dar. & in Iſa. 6

Eadem epistola a Græcis, et Latinis.

q Conc. Laodic. can. 59.

r Athan. in Synopſ.

ſ Greg. Naz. carm. de lib. canon.

t Amphil. carm. de lib. canon.

Sed quid eſt quod S. Hieronymus *p* ſcripſit, dictam Epiſtolam, licèt non ſolùm ab Eccleſiis Orientis, ſed ab omnibus retrò Eccleſiis, & Græci ſermonis ſcriptoribus, quaſi Pauli Apoſtoli ſuſcepta eſſet, tamen Latinâ conſuetudine non recipi; Sanè quidem illam Græci ſemper abſque aliquâ ambiguitate recepiſſe reperiuntur; vt quos diximus, Clemens Alexandrinus & Origenes, Concilium *q* Laodicenum, Athanaſius *r*, Gregorius *ſ* Nazianzenus, Amphilochius *t*, denique (vt vno verbo dicam) quotquot poſtea extiterunt rerum Eccleſiaſticarum Catholici

tractato

tractatores; vno excepto ex antiquioribus Caio, de quo mox dicetur. Quod verò ad Latinos ſpectat; ſi de iis quæritur qui ipſum Hieronimum præceſſerunt, non ſolùm Clemens Romanus quem diximus, eam ſuis ſæpiùs interſeruit ſcriptis; (adde, ſi placet, & in his qui ab eo conſcripti feruntur Apoſtolici canones, eamdem inter ſcripta canonica adnumeratam eſſe:) ſed & alij, quorum idem Hieronym⁹ meminit in Scriptorib⁹ Eccleſiaſticis, Latini celebriores, illam ſæpè citantes, Pauli quoque titulo prænotârunt; putà Hilarius *u* Pictauienſis, Gregorius *x* Bæticus, Optatus *y* Mileuitanus; immò & Philaſtrius *z* Brixianus inter hæreſes adnumerat opinionem illorum, qui eam non ſicut ceteras Pauli Epiſtolas amplecterentur. Pariterq; eiuſdem poſteà Eccleſiæ Epiſcopus Gaudentius *a*, nec nõ Chromatius *b*, Ruffinus, *c* Paulinus, Ambroſius & Auguſtinus *d* creberrimè eamdem vt Pauli germanam agnouerũt. Cùm igitur Galli, Hiſpani, Afri, Itali, qui vel ante Hieronymi tẽpora floruerunt, vel ſaltẽ illius æquales extiterunt, idem omnes de eâ Epiſtolâ pari conſentione firmârint; quid eſt quòd ipſe eam à Latinis non recipi ſcripſit? Non equidem puto id illum dixiſſe, quia (ſicut alibi *e* ait) Tertullianus eam non recepit vt Pauli, ſed vt Barnabe. Abſit enim vt vnus à ceteris omnibus diſcrepans Tertullianus, Catholicæ Latinæ Eccleſiæ regulã Canonicorum ſcriptorum præſcripſerit; cùm præſertim nonniſi in libro *f* quem ſcripſit poſtquàm eſt factus hæreticus, id ſuâ ſentẽtiâ teſtatum reliquerit. Quod autem nec Cyprianus eâ vſus eſſe reperitur; haud mirandum eſt, ſi qui Tertullianum nominare magiſtrum *g* conſueuit, eidem in hoc fuerit obſecutus. Arnobium item, Minutium, & Lactantium, non eſt quod dicamus eam reieciſſe, quia non citàrunt: quippe qui cùm ſcripſerint aduersùs Gẽtiles, nequaquã vſi ſunt diuinæ Scripturæ, cui illi minimè crederẽt, teſtimoniis, ſed ipſorum potiùs Gentilium ſcriptis ab rationibus: Nam & Lactantius *h* Cyprianum ſugillâſſe viſus eſt, quòd aduerſus Demetrianum Gẽtilem niſus ſit teſtimoniis ſacræ Scripturæ.

u Hilar. l. 4. de Trinit. & alibi.
x Greg. Bætic. l. de fide.
y Opt. l. 7 cont. Parm.
z Philaſtr. hær. 90.
a Gaudent. tract. 2.
b Chrom. de 8. beatit.
c Ruff. in expoſ. Symb.
d Aug. 2. de doct. Chr. 8. & alibi.
e Hieron. de Script. Eccl. in Paulo.
f Tert. de pud. c. 20.
g Hieron. de Script. Eccl. in Tert.
h Lact. l. 5. c. 4.

XXII. Verùm nec ad hos quidem videtur Hieronymus habuiſſe reſpectum; ſed aliis credens exiſtimauit eam ab Eccleſiâ Romanâ non recipi. Cùm enim Euſebius *i* agens de Caio antiquo Theologo, ex eius ſententiâ aſſeruiſſet Epiſtolam ad Hebræos à Romanis Pauli non credi; Euſebium ſecutus Hieronymus (qui ex eo ſe plurima accepiſſe præfatus *k* eſt) dum pariter de Caio agit in Scriptoribus Eccleſiaſticis, eadem ipſa Euſebij verba, licèt nomine tacito referẽs, æquè appoſuit apud Romanus eam epiſtolam quaſi Pauli non haberi; in quod miramur tantũ Patrem (rogatâ veniâ dictum ſit) facilè nimis impegiſſe. Quàm enim ſe aliter res habeat, de antiquioribus temporibus idem Euſebius eſt teſtis, dum (quod iam diximus) ait eam epiſtolam à Clemente Romano Pontifice approbatam eſſe. Nouiſſimis verò tẽporibus, quibus Hieronymus vixit, Innocentius *l* Papa ad Exuperium ſcribens, diuinorúmque Librorum catalogum texens, recenſet quatuordecim Epiſtolas Pauli, illam videlicèt ad Hebræos adnumerans. Et ante Innocentium extat *m* decretum Romani Cõcilij ſub Damaſo contra hęreſim Apollinaris celebrati, vbi inter Libros Canonicos recenſetur epiſtola Pauli ad Hebræos. His verò adde, ſi placet, antiquiſſimam epiſtolam ſecundã Euariſti, & primam Higini, (vt prætereamus eam quæ Clementis nomine inſcripta habetur ad Iacobum Fratrem Domini) in quibus ex eâdem Epiſtolâ ad Hebræos citantur ſententiæ. Quid autem poſt Hieronymum ſenſerit eadem Eccleſia Romana, Gelaſius *n* fidem facit, & alij Romani Pontifices; itémque Caſſiodorus *o* Senator: quid etiam Galliæ, Alcimus *p* Auitus Epiſcopus Viẽnenſis; quid prætereà Hiſpaniæ, Iſidorus *q* Epiſcopus Hiſpalenſis; quidque Eccleſia Africana, Concilium Cathaginienſe *r* Tertium. Denique Petrus ipſe Apoſtolus ſcribens *ſ* pariter ad Hebræos, meminit Epiſtolæ quam Paulus ad eoſdem ſcripſit. Si quæ verò præter has leuiſſimæ reliquæ ſunt Nouatorum obiectiones, eas ab aliis *t* egregiè cõfutatas inuenies. Cæterùm hæc Pauli Epiſtola idcircò vltimo loco in codice ponitur, quòd omniũ nouiſſima ſcripta habeatur; licèt in ceteris diſponendis, non ſemper ratio temporis videatur eſſe ſeruata. Sed de eâ, ſimùlque de aliis omnibus à Paulo cõſcriptis, hic eſto iam finis: illud vnum addendo, conſuetum *u* fuiſſe antiquitùs cùm eædem in Eccleſiâ legerentur, Lectoribus reſpondere, *Pax tecum*; quod erat ſymbolum Catholicæ communionis.

i Euſeb. 6. hiſt. 14.
k Hier. de Script. Eccl.
l Innoc. ep. 3.
m Extat in Collect. Creſcon.
n Gelaſ. in Conc. Rom. ſecr. de lib. canon.
o Caſſiod. 1. diuin. lect. 14.
p Alcim. carm. de lib. canon.
q Iſid. l. 6. Orig.
r Conc. Carth. III. can. 47.
ſ 2. Pet. 3.
t Xyſt. Sen. 7. Bibl. 6. Bellar. 10. 1. Contro. 1. c. 17 & 19.
u Vid. Aug. ep. 163. ad Generoſ.

XXIII. Quod ad res Romanas pertinet; multa quæ ad inſtitutum minùs faciunt omittentes, ſatis ſit illud meminiſſe quod Tacitus *x* ſcribit; hoc eodem anno *Rumenalem arborem* in Comitio, quę ſuper octingentos quadraginta ante annos Remi Romulique infantiam texerat, mortuis ramalibus, areſcente trunco diminutam, prodigij loco habitum eſſe. Porrò ſicut olim in areſactâ ad Chriſti imperium apud Hieroſolymam ficùs arbore, Synagogæ infructuoſæ eſt præmonſtratus interiturus; ita quoque non ſine Dei conſilio exſiccatâ Romulcâ ficu, veteris ſuperſtitionis abrogationem eo prodigio eſſe ſignificatam, dicere haud incongruè poſſe videmur; cùm id manifeſto experimento probârit euentus. Sicque benè verſâ vice rerum, magno ſanè prodigio fatalis arbor, eadémque illis feliciſſima, Remi Romulique cunabulis conſecrata, tunc aruit, cùm aridum *Crucis* lignum à Petro & Paulo Romæ plantatum vireſcens, fœcundo germine propagaretur.

x Tac. l. 13.
FICVS ARESATA FICV ROMVLEA.

IESV CHRISTI
AN. 61.

PETRI
AN. 17.

NERONIS IMP.
AN. 5.

I. ANno Chriſti ſexageſimo primo, B. *a* Vipſanio & Fonteio Capitone Coſſ. Paulus Apoſtolus biennio in vinculis iam exacto, liber abire permiſſus eſt: reliquæ verò eius res geſtæ vſque ad martyrium, remanſerunt prorsùs obſcuræ: nam quæ dicebantur *Acta Pauli*, inter apocrypha ſunt *b* reiecta. Cùm autem ex iis quę ſuperiori anno ad Philippenſes, Philemonem, & Hebræos ſcripſit, conſtet in animo habuiſſe redire in Orientem, an id præſtiterit haud tutò poſſumus affirmare; quandoquidem Patrum

a Tac. l. 14.
b Gelaſ. in Conc. Rom. de lib. apocr.
PAVLVS IN HISPANIAM.

plurimo

e Hippol. mart. de 72. Diſcip. Athan. ep. ad Dracont. Cyril. Hieroſ. catech. 17. Epiph. hær. 27. Chryſ. in ep. ad Hebr. & hom. 7. de laud. Pauli & hom 76. in Matth. Theod. in 2. Tim. vlt. & in Philip. 1. & in pſal. 116. Sophro. Hieroſ. ſer. de natal. Apoſt. & alij complures.
d Hier. in Iſa. 11. & in Amos 5. Greg. 31. Moral. 22. Iſid. de vit. & obit. Sanct. Bed. in Matt. 11. Cal. Sept. Ado. Virn. in Chron. an. 19. & alij complures.

plurimorum tam Græcorum c quàm Latinorum d ſententiâ traditur, ipſiúſque etiam auctoritate Romani Martyrologij confirmatur, eum ſolutum vinculis profectum eſſe in Hiſpaniam, ſicut ſe in animo habuiſſe olim Romanis ſignificauerat. Verùm nec ob eam cauſam, quòd nũc (ſi velimus) rediiſſet in Orientem, videri poteſt elapſum tempus quò minus octo illis annis qui intercedunt vſque ad ipſius martyrium, potuerit non tãtùm Hiſpanias, ſed vniuerſum planè Orbem Romanum, ac Barbarorum externas regiones peragrare. Quod verò Gelaſius e Papa de eâdem ipſius in Hiſpanias profectione ſcripſit, eum diſpoſitione diuinâ maioribus occupatum ex cauſis, implere non potuiſſe quod promiſerat; non eò quidem tendit vt eam penitùs neget, ſed vt ſignificet, ipſum, Deo aliter decernente, minimè tunc implere potuiſſe, quod ad Romanos ſcribens pollicitus erat ſe propediem impleturum. Itémque quod Innocentius h ad Romanæ Eccleſiæ inſtituta ceteros prouocans, omnino aſſerere videtur, neminem Apoſtolorum, excepto Petro, Hiſpanias, & alias Occidentales prouincias docuiſſe; haud putandum eſt à Petro diuidere Petrum voluiſſe, ſicut ceteros Apoſtolos, quos iure negat in Occidente docuiſſe: nam in re de quâ agebatur, Petri cauſa communis Paulo eſſe videbatur, quippe qui & ipſe ſicut Petrus Romæ docuerit, eámque Eccleſiam ſacris ritibus & inſtitutis imbuerit.

e Martyrol. R. 11. Cal. April.
f Rom. 15.
g 22. q. 2. c. beatam.
h Innoc. ep. 1. ad Decent.

II. LVCAS EDIT ACTVS APOS. DE BREVE SIVE RELIQVA.

Hoc eodem anno S. Lucas Euangeliſta ſcriptionem eam abſoluit, cuius eſt titulus ACTVS APOSTOLORVM. Cùm enim in fine ſcribat, Paulum egiſſe biennium in ſuo conducto, planè poſt illud tempus extremam manum operi ſe impoſuiſſe ſignificat. Quod autem S. Hieronymus biennium Pauli Romæ agentis extendat vſque ad quartum Neronis annum, nos autem quinto ponamus; id inde accidit, quòd ipſe vno eodémque anno ponat eius diſceſſionem Hieroſolymis & Romam aduentum; quæ tamen duobus annis eſſe peracta, eiuſdẽ Lucæ teſtimonio eſt declaratũ. Quónam verò Lucas abierit poſtquàm Româ diſceſſit, incertum eſt: de eo tamen tradit Epiphanius i, prædicâſſe in Dalmatiâ, Galliâ, Italiâ, ac Macedoniâ. Legitúrque apud Oecumenium k, eumdem Româ in Orientem eſſe reuerſum, rursúmque petiiſſe Libyam, Thebanos Chriſtianâ religione inſtituiſſe, atque in vltimâ demùm ſenectute reddidiſſe Deo ſpiritum. Sanè quidem & Hieronymus l eum vitâ cælibem ad ætatis annos octoginta quatuor perueniſſe ſcribit: Sed Gregorius m Nazianzenus, Paulinus n Nolanus, Gaudentius o Brixianus, eum tradunt martyrio vitâ functum: & Nicephorus p Calliſtus martyrij genus deſcribens, aſſerit ipſum in Græciâ ex fructiferæ oleæ arbore ſuſpenſum eſſe, quòd aridi ligni, vnde crux fieret, copia non eſſet. Agit & de miraculis ad eius monumentum edi ſolitis; déque Chriſti, B. Virginis, ac SS. Petri & Pauli Imaginibus, ab eo coloribus effigiatis. Eadem quoque de martyrio in oleâ Michael q Glycas ſed & de vnguento medico, quod ex membris eius ſcaturiit: eadémque Georgius Cedrenus r. Plura autem de Lucâ ſuperiùs.

i Epiph. hær. 51.
k Oecum. in Luc.
l Hier. de Script. Eccl. in Luc.
m Gre. Naz. orat. 1. in Iul.
n Paulin. ep. 12.
o Gaud. de dedic. Baſil.
p Niceph. lib. 2. c. 43.
q Glyc. lib. 3. Annal.
r Cedr. in comp. hiſt.

III. NERO MATREM NECAT.

Hoc ipſo anno, menſe Martio Feſtis Quinquatriis, impiiſſimus Nero Imperator Agrippinam matrem naufragio tentatam, miſſo Aniceto liberto palàm occidendam curauit: quod pluribus proſequitur Tacitus f. Cùm verò (vt ait) publicâ adulatione, lætitia quoque publica omnium eſſet, vt de ſalute partâ Imperatoris; fortaſsè eâ ex causâ accidit, vt Paulus inſumpto carceris biennio, vnà cum ceteris vinctis liber ſineretur abire.

f Tac. l. 14.

IESV CHRISTI
AN. 62.
PETRI
AN. 18.
NERONIS IMP.
AN. 6.

I.
a Tac. l. 14.
b Euſeb. in Chron.

ANNO Chriſti ſexageſimo ſecundo, Nerone a Auguſto quartùm & Cornelio Lentulo Coſſ. idem Imperator accepto nuntio de morte Feſti Iudææ Præſidis, ſucceſſorem ei deſignauit b Albinum, qui tamen nonniſi anno ſequenti profectus eſt in prouinciam. Intereà verò Agrippa Rex, Ioſepho Summo Pontifice iuſſo priuatam vitam agere, ſacerdotium eius dedit Anani filio, & ipſi vocato *Anano* eodem quo pater nomine. Senior autẽ Ananus exiſtimatus fuit omnium hominum feliciſſimus, quòd liberos habuerit quinque omnes potitos Summo Pontificio, cùm priùs ipſe ad ſatietatem eâ dignitate perfunctus eſſet. Iunior autẽ audax fuit & ferox ingenio, ſectâque Sadducæus, quod hominum genus apud Iudæos in iudicando erat ſeueriſſimum. Narrat ita Ioſephus c. Qui igitur tradunt d Annam (qui idem eſt atque Anan) vt Caipham malè periiſſe; quod ad ſeniorem Annã ſpectat, longè à Ioſepho diſcrepare vidẽtur.

ANANVS EXSTIMATVS FELICISSIMVS.
c vide ſup. n. 32. poſt num. 5.
c Ioſ. 20. Antiq. 8.
d Niceph. l. 2. c. 3. & alij eum ſecuti.

II.
e Tac. l. 14.
f Coloſſ. 2.
LAODICEA TERRÆ MOTV PROSTRATA.
g Apoc. 3.

Eodem anno (vt Tacitus e narrat) nobilis in Aſia vrbs Laodicea (cuius meminit Paulus f ad Coloſſenſes, tremore terræ proſtrata eſt, ſed à ciuibus breui reſtituta. Erat enim opulentiſſima: vnde eius diuitiarum occaſione Eccleſiam ibi poſitam citò tepuiſſe conqueſtus eſt Dominus apud Ioannem g. Ceterùm apud Euſebium Chronico, anno Neronis decimo eiuſmodi clades Laodicenſis collocatur, additúrque non illam tantùm, ſed & Hierapolim, & Coloſſas, eiuſdem prouinciæ nobiles ciuitates, æquè eſſe terræ motu proſtratas. At in his quæ ſunt temporum, Tacito tutior fides habetur.

IESV CHRISTI
AN. 63.
PETRI
AN. 19.
NERONIS IMP.
AN. 7.

I.
IACOBI APOST. ET IEROS. EPISCOP. MARTYRIVM.
a Euſeb. in Chron.
b Hier. de Script. Eccl. in Iacob.

ANNO Chriſti ſexageſimo tertio, quo C. Cæſonius Pætus & Patronius Turpilianus Conſulatum inierunt, IACOBVS Apoſtolus cognomento *Iuſtus*, Fraterque Domini dictus, glorioſo martyrio vitam finiuit. Id enim accidiſſe hoc anno ſeptimo Neronis Imperatoris, Euſebius a, Hieronymus b, ac denique ceteri omnes pariter aſſeuerant. Qua ratione eum ſediſſe oportuit, non annis triginta (vt

complures

complures dixerunt)ſed viginti nouem tãtummodò;quippe qui anno trigeſimo quarto,qua & Dominus paſſus eſt, Eccleſiæ Ieroſolymitanæ eſt inſtitutus Epiſcopus. Error inſuper in notam numeri apud Nicephori Chronicon irrepſiſſe videtur,dum loco annorum viginti nouem,viginti ſex ſedis Iacobi notati habentur. Sed & Epiphanij *e* redditur fides dubia, dum ad annos ætatis nonaginta ſex Iacobum perueniſſe,& annis plus minùs viginti quatuor poſt Aſcenſionẽ ſaluatoris vixiſſe tradit:Nam haud facilè cuipiam perſuaderi poſſit, eum tempore Paſſionis Domini egiſſe annum ætatis ſeptuageſimum ſecundum, & ante annos quinque (quod falſum eſt)martyrium conſummâſſe.

e Epiph.hær.

II.

d Ioſ. 20. Antiq.8.
e Euſeb. 2. hiſt.23.

Porrò Iacobum iuſſu Anani Summi Pontificis hominis ſæui, & ferocis ingenij, lapidibus obrutum fuiſſe,Ioſephus *d* tradit: eamque hiſtoriam Euſebius *e* ex Hegeſippo & Clemente Alexandrino pluribus deſcribit;tradens eum de fide Chriſti à Scribis & Phariſæis variè tentatum, cùm eum glorioſè coram vniuerſo populo confeſſus eſſet,primò è pinnâ templi præcipitatum, deinde lapidibus appetitum, ac demùm fullonis vecte percuſſum capite, pro ſe perſequentibus orantem occubuiſſe:Eius verò ſanctitatem adeò ſpectatam omnibus fuiſſe,vt ei ſoli permitteretur ingredi in Sancta Sãctorum,quod teſtatur etiam Epiphanius *f*.Hieronymus *g* quoque aſſerit,virum fuiſſe tantæ ſanctitatis & rumoris in populo, vt fimbriam veſtimenti eius certatim cuperent attingere.Habet inſuper ex eodem Hegeſippo Euſebius, eũ ab vtero matris ſanctum fuiſſe, vinum & ſiceram non bibiſſe, animalium carnibus ſe abſtinuiſſe, nouacula caput eius numquam raſum fuiſſe,neq; corpus oleo perunctum,aut balneis lotum;eidémq; aſſiduitatem orandi ita callum genibus obduxiſſe, vt duritie cameli pellem imitaretur. Additq; Chryſoſtomus *h*,non tantùm eius genua,ſed & frontem ob iugem in pauimento proſtrationem callo obductam fuiſſe. Sunt de eo alia fermè innumera Patrũ elogia, quæ breuitati conſulentes omittimus,cùm præſertim de eo ſuperiùs nonnihil ſit dictum. Denique tanti ponderis tanti viri necẽ Ioſephus *i* Iudæus exiſtimauit, vt ob tam infandum ſcelus Iudæorum populum perditum, ciuitatem exciſam,templum incenſum,ac cetera denique mala illis obueniſſe fuerit opinatus;cuius etiam eâ de re teſtimonium Origenes *K* atque Euſebius *l* citant. Cur autem Iacobi neci potiùs quàm Chriſti,tributa fuerit à Iudæis Ieroſolymitana clades, illam cauſam fuiſſe putamus, quòd haud diù poſt necem Iacobi cœperunt de venturis malis diuinitùs oſtendi prodigia, quibus illi perterriti ea recentiori ſceleri aſcripsêre. Eâ verò de cauſâ fuiſſe Ananum ab Agrippâ Rege Pontificatu depoſitum, idem Ioſephus eſt auctor. In locum autem Iacobi à Chriſtianis ſuffectum poſteà fuiſſe Epiſcopum Ieroſolymitanum *Symeonem* filium Cleophæ, æquè *Fratrem Domini* dictum,Euſebius *ll* atq; alij omnes teſtantur. De cuius diſtinctione à Simeone Cananæo, & Iudâ Iacobi,Apoſtolis, cum quibus à nonnullis confuſus reperitur, iam dictum eſt ſuperiùs *m*.

SVMMA SIVE SANCTITAS.
f Epiph.hær 29 & 78. Et vid. not Petauij add. hær 70. vbi quadam huius hiſtoria difficultates explicantur.
g Hieron. in Gal.1.in fi.
h Chryſ. hom. 5. in Matt.
i Ioſ. 20. Antiq.8.
IVDÆORVM MALA EX EIVS NECE CREDITA.
k Orig. cont. Celſ. l.1.
l Euſeb.2. hiſt.23.
ll Id.in Chr. & 3 hiſt.10.
m Ann. 44. XXI. XXII.

III.

DE EPISTOLA IACOBI.

Reliquit Iacobus inſigne ſui Apoſtolatûs monumentum, EPISTOLAM CATHOLICAM ad duodecim Tribus quæ erant in diſperſione: quæ licèt à quibuſdam antiquioribus fuerit in dubium reuocata, tamen paulatim tempore procedente obtinuiſſe auctoritatem, Euſebius *m* & Hieronymus *n* illam apertè ſuſcipientes teſtantur: eamdémque prætereà citant Tertullianus *o*, Cyprianus *p*, Origenes *q*, & vt verè Iacobi Apoſtoli agnoſcunt Epiphanius *r*,Athanaſius *ſ*,Gregorius *ſſ* Nazianzen. Idem Hieronymus *t*, Damaſus *u* & Innocentius *x* Romani Pontifices, Auguſtinus *y*, Caſſiodorus,*z*,Iſidorus *a*, ac denique ceteri omnes qui poſteà contexuerunt canonicorum ſcriptorum catalogum. Videas inſuper, ſicut loci & temporis ratio poſtulabat, ad confutandam Simonis Magi hæreſim, quà Fidem ſine Operibus ſufficere *b* prædicaret, (quæ præſertim Samariæ,vt Iuſtinus teſtatur, graſſabatur) ab eodem Apoſtolo ſummâ prudentiâ multa dicta in Operum commendationem,ſine quibus Fidem eſſe prorsùs inanem affirmat: quem tamen haud Paulo aduerſari, dicenti *c* hominem ex Fide ſine Operibus iuſtificari, egregiè demonſtrat Auguſtinus *d*.

m Euſeb. 2. hiſt. 23. in fin.
n Hieron de Script. Eccl in Iacob.
o Tert. adu. Iudæ c.2.
p Cypr. ad Nouat.
q Orig. hom. 7.in Ioſue.
r Epiph. in Ioan. Hær.
ſ Athan. in Synopſ.
ſſ Gre.Naz. Carm. de lib. canon.
t Hier. epiſt. 103.ad Paulin. & cont. Pelag. l. 1. & 2.
u Damaſ in Conc. Rom ap. Creſcon.
x Innoc. ep. 2. ad Exup.
y Aug.2. de doct. Chr.8.
z Caſſiod. Inſt. diu. lect.
a Iſid.in lib. Orig.
b Iren. l.1. c.20.
c Rom.3.
d Auguſt.in pſal.31.

Sed quod ſpectat ad diuinitùs tradita SACRAMENTA,eorumdémque Apoſtolicam traditionem;idem Iacobus *e* de inungendis ægrotantibus Oleo ſancto eadem epiſtolâ meminit. Ipſóſque Apoſtolos,Chriſti etiã tempore conſueuiſſe infirmos vngere,& ſic reſtituere ſanitati,teſtatur Marcus *f*:quod quia nullum Prophetarum, vel aliorũ ſanctorũ virorũ antehàc vſurpâſſe vſquam inuenim[us], inde manifeſtè apparet, eiuſmodi inſtitutionẽ ab ipſo CHRISTO Domino ſumpſiſſe originem.Porrò VNCTIONIS, quæ ad curandos infirmos à Chriſtianis adhiberi conſueuit, duplex genus reperitur:alterum, quod ab Epiſcopo ſolemniter benedicitur, & per preſbyteros miniſtratur infirmis: quod cùm & vim habeat dimittendi peccata, Sacramẽtum dictum à maioribus habetur;nec aliis quàm fidelibus,ſicut cetera ſacramẽta,tribui ſolet.Alterũ,quod ſimplici ſigni crucis benedictione ſanctificatum,à quibuſcumque Fidelibus,ad ſanandos quoſcumque etiam à fide alienos ægrotos, ſupra vim naturalem diuinâ adiuuante gratiâ,adhiberi ſoleret:cuius tamen nulla eſſet virtus Sacramẽti ad dimittẽda peccata,& inuiſibilem gratiam conſequendã; ſed tantummodò contineret virtutem ad ſananda corpora,quam fides vel merita dãtis vel ſuſcipientis ſoleant impetrare. Harum vnctionum prior in Iacobo,in Marco poſterior teſtata habetur.Sed & de priori,déque eius diuinâ ac ſacramentali virtute, agunt perpulchrè Cyrillus *g* Hieroſolymitanus, Auguſtinus *h*, & Innocentius *i*. Arbitrótque communi vſu eiuſmodi ſacramentum idcircò dictum EXTREMAM VNCTIONEM, non quòd in extremis poſito tantùm debeat impertiri, cùm quemlibet infirmum Fidelem eo vngi debere Apoſtolus doceat;ſed quòd poſt peccatorum Confeſſionem, & acceptam Euchariſtiam(ſicut etiam Auguſtinus *K* declarat) nouiſſimum Sacramentorum homini Chriſtiano conferri ſoleat. Secundi verò generis vnctio planè fuit, quam ad curandos morbos per Proculum Chriſtianũ adminiſtrari ſolitam ſcribit Tertullianus *l*:itémque illam, quâ Ægypti monachi ad ſanitates impertiendas (vt habent Ruffinus *m* & Sozomenus *n*)vti conſueuerant; de quâ pariter Se-

IV.

e Iacob.5.
DE OLEO INFIRMORVM.
f Mar.6.
g Cyr.Ieroſ. cate.b 5.
h Aug. in pſ 44. & ſer. de temp 215.
i Innoc.ep. c.8.
CVR DICTA EXTREMA VNCTIO.
k Aug. de ſerm. 215.
l Tert. ad Scap.c.4.
m Ruffin. 2. hiſt.4.
n Sozom. 6. hiſt.20.29.

verus in Martino, Hieronymus in Hilarione, & alij qui res geſtas Sanctorum ſcripsêre, frequentiſſimè meminerunt.

V. De missa Iacobi.
o Cyril. Hier. catech. 5.

Extat inſuper ab eodem Iacobo Apoſtolo ſuæ Eccleſiæ traditæ ſacrificij forma, nempè Missa; quam verè eius eſſe, planè cognoſcet qui eam conferat cum iis quæ Cyrillus o eiuſdem Eccleſiæ Ieroſolymorum Epiſcopus in ſuis Myſtagogicis Orationibus habet; quæ quidem ipſe non aliundè quàm ex Iacobi Liturgiâ cognoſcitur accepiſſe. Sed illud accidit, (quod etiam apud Latinos factum eſſe conſtat) vt in ſacratiſſimâ Miſsâ aliis ſuperadditis precibus, aliis autem breuiori ſummâ contractis, ritibúſque nonnihil auctis aut immutatis, rei tamen ſubſtantiâ integrâ permanente, paulò diuerſior ab illâ priſtinâ habeatur.

IESV CHRISTI
An. 64.
PETRI
An. 20.
Neronis Imp.
An. 8.

I. a Marci martyrium.
a Hieron. de script. Eccl. in Marco.
b Euseb. 2. hist. 23.
c Dorotheo & aliy.
d Gelas. decr. de l. authent.
e Bed. & Ado in Martyrol. 25. Ap.
f Niceph. l. 2. c. 43.

ANno Chriſti ſexageſimo quarto, P. Martio Celſo & L. Aſinio Gallo Coſſ. *Marcus* Euangeliſta primus Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopus glorioſo martyrio vitam finiuit. Auctor eſt enim Hieronymus a id accidiſſe octauo Neronis anno: quo item *Anianum* in locum Marci ſuffectum eſſe Epiſcopum Alexandrinũ, teſtatur Euſebius b in Hiſtoriâ, licèt in eiuſdem Chronico id anno ſequenti poſitũ habeatur. Tã igitur Euſebij quàm Hieronymi teſtimonio erroris arguuntur, qui dixerũt c Marcũ ſub Traiano occubuiſſe. At quoniam Hieronym9 & alij nonnulli de exitu Marci agẽtes, de martyrio ne verbum quidem; nonnullos ſcimus dubitâſſe an illud ſubierit. Verùm cùm & antiquum Romanum Martyrologium, & vetus Græcorum Menologium id apertè profiteantur, eidémq; aſſertioni adſtipuletur Gelaſius d; nefas ducimus de eâ re ampliùs dubitare: vnus namque ipſe eſt nobis inſtar omnium, qui de Apoſtolis ac Martyribus quæ eſſent apocrypha, perſpicaci conſiderauit obtutu. Ceterùm eius martyrij Acta paucis conſcripta habẽtur in eodẽ Menologio Græcorum, quæ à Latinis æquè probantur; ſcribẽtibus eadẽ, iiſdémq; penè verbis ex antiquioribus monumentis Bedâ e & Adone: Metaphraſtes autem rem eſt paulò latiùs proſecutus; eadémq; Nicephorus f, ceteríq; recẽtiores Græcorum; qui omnes cum Dominico die cùm Miſſam celebraret, à Gentilibus raptum, & fune ad collum ligato per ſcabra loca biduo tractum, martyrium conſummâſſe tradunt, ætate iã propè maturâ ac ſemicanâ, menſe qui apud Ægyptios Pharmutus, ab Hebræis Niſan, à Romanis Aprilis dicitur, vigeſima quintâ eiuſdem.

II. g Hieron. de Script. Eccl. in Marco, & in Philone.
Ecclesiæ Alexan. optima institutio.

Sed quod pertinet ad Eccleſiæ Alexandrinæ ab eo factam inſtitutionem; ſcribit Hieronymus g, Philonem Iudæũ cùm *Eſſenos* deſcribit, Chriſtianorum Alexandrinorum quale ſub Marco vitæ inſtitutum agerent, ſignificare voluiſſe: *Ex quo* (inquit) *apparet, talem primam in Chriſto credentium fuiſſe Eccleſiam, quales nunc monachi eſſe nituntur, & cupiunt; vt nihil cuiuſquam proprium ſit, nullus inter eos diues, nullus pauper, patrimonia egentibus diuidãtur, orationi vacetur, & pſalmis, doctrina quoque & continentia; quales & Lucas refert primùm Ieroſolymis fuiſſe credẽtes.* Hæc Hieronymus, ſectatus haud dubiè Euſebium h, qui ea de Chriſtianis ſub Eſſenorũ nomine à Philone ſcripta eſſe, pluribus demonſtrare conatur. Eſt autem ille Philonis liber *De vitâ contemplatiuâ*, ſiue *de Supplicibus* inſcriptus. Epiphanius i quoque in eamdẽ planè conſpirat ſententiam, inſinuans Philonẽ de Eſſæis, hoc eſt Ieſſæis eſſe locutum, non de Eſſenis: *Ieſſæos* enim à IESV, ſiue à *Ieſſe*, ex quo Chriſtus ſecũdùm carnẽ, nominatos eſſe Chriſtianos ipſo exordio naſcentis Eccleſię. Eoſdem quoque Eſſenos qui erant in Ægypto, fuiſſe Chriſtianos, Caſſianus k exiſtimâſſe videtur, dũ aſſerit Ægyptios monachos à Marco eſſe inſtitutos. Idipsũ affirmãt Sozomenus l, Cedrenus, (qui & teſtem citat Euſebium epiſtolâ ad Marinũ) Nicephorus m, Beda n, & alij recentiores: Nouatoribus exceptis, eò quòd monachorum inſtituta ſummo odio proſequantur. Quod verò ad nomen ſpectat; ait Suidas o Eſſenos idem eſſe quod Contemplantes, qui & genus Rechabitarum eos fuiſſe putauit. Ceterùm ipſe Philo in libro qui inſcribitur, *Quòd liber ſit omnis probus*, Eſſæos ſignificare *ſanctos* non obſcurè declarat: & in eumdẽ ſenſum Chryſoſt. p, Eſſenos à vitæ ſanctitate eſſe dictos teſtatur. At verò omnes Chriſtianos ipſo exordio naſcẽtis Eccleſiæ *Sanctos* eſſe nominatos, iã aliàs oſtẽſum eſt.

h Euseb. 2. hist. 15. 16.
i Epiph. hær. 29.
De Essenis, sive Iessæis.
De quibus accuratius Nic. Serar. l. 3. Trihær. & l. 5. Minerual.
k Cassian. 2 inst. cæno. 5.
l Sozom. lib. 1. c. 12.
m Niceph. l. 2. c. 15.
n Bed. præf. in Marc.
o Suid. verb. Essæi.
p Chry. hom. 44. in Act.

III. q Ios. 18. Antiq. 2. & 2. de Bel. 7.
r Pli. 5. hist. 17.
ſ Solin. Polyhist. c. 36.
t Ap. Cyril. Alex. l. 6. con. Iulian.
u Ierem. 35.
x Ios. 18. Antiq. 2.
y Id. ibid. & 15. Ant. 15.

Porrò quod tradunt Nouatores, nõ de Chriſtianis locutum eſſe Philonẽ, ſed de ea Iudæorum ſecta quæ *Eſſenorum* dicta eſſet, quã Ioſephus q ante Chriſti tempus extitiſſe demõſtrat: ſanè ſi Plinium r, & qui ab eo ferè omnia accepiſſe cognoſcitur, Solinum ſ auſcultemus, dũ Eſſenorum Iudæam inhabitãtium laudatiſſimũ vitæ inſtitutũ deſcribunt, dicere neceſſe eſt fuiſſe illos planè antiquiſſimos, quorum & meminit non ſine laude Porphyrius t. Verũ quod dicunt eos permulta ſæculorum millia extitiſſe, certè iſta non eã quã ſunt dicta facilitate probantur. Nam nec in veteri Teſtamento, nec in Nouo, vlla de iis reperitur habita mentio, quorũ vitæ inſtitutio videri poterat præ ceteris admirabilis; cùm tamen in Euangelio ceteræ omnes Iudæorũ ſectæ recenſeantur, nempè Phariſæorũ, Sadducæorum, Galilæorũ, Herodianorũ, & Samaritanorũ. Nec eſt quod quis iure dicere poſſit Eſſenos eoſdẽ eſſe cũ *Rechabitis*, quorũ ſumma cũ laude meminit Ieremias u: nam conſtat diuerſã planè fuiſſe vtriuſq; gentis inſtitutionẽ; ſiquidẽ Rechabitas nonniſi iis quæ terra ſpõtè ferret, abſq; aliqua cultura, victũ ſibi cõparaſſe Scriptura declarat: Eſſenos verò omnes, coluiſſe agros, & ex iis victũ quæſiuiſſe, Philo eodẽ tractatu *Quòd liber ſit omnis probus*, & Ioſephus in Antiquitatibus x teſtãtur. Deniq; non ſolùm Ethnici ſcriptores qui ante Chriſtũ vixerunt, & gentium, ſectarúmq; diuerſarum mores laudatiſſimos proſecuti ſunt, adeóq; de Iudæis egerunt, Eſſenorum non meminerunt; ſed nec qui res Iudaicas ex inſtituto exactiſſimè tractarũt, tam antiquã iis originẽ tribuunt; de quibus apud Ioſephum y nulla antiquior quàm Herodis maioris tẽpore extat memoria. Sed & ſi vetuſtiores fuiſſe cõceſſerimus, quis prohibet dicere, eoſdem, aut certè maximã eorum partẽ

(nam

(nam ex Iis complures in ſuâ perfidiâ remanſiſſe, Philaſtrius ait) prædicatione Apoſtolorum conuerſos, inter Chriſtianos profeſſos eſſe? cùm præſertim in perſcrutandis Prophetis intentos fuiſſe, ob eámque cauſam veritatem rerum futurarum attigiſſe, Porphyrius [a] teſtetur. Eſt enim de eâ re non leue argumentum, quòd antiquiores illi Eſſeni Iudæi à Ioſepho deſcripti, ab Alexandrinis Philonis in pluribus differunt; vt appareat hos ex illis prouenire, non tamen eoſdem eſſe cum illis; quippè qui religionem Chriſtianam conſectati, priſtinum vitæ genus, vbi Chriſtiana religio non contradiceret, non reliquerint, ſed perfectiorem nacti legem, excultiorem quoque vitæ inſtitutionem ſint profeſſi. Vnde & illos quorum meminit Ioſephus, eorúmque rigidiores, in multis remiſſiores fuiſſe conſtat illis, quorum Philo texit hiſtoriam.

[a] Ap. Cyril lib. 5. in Iulian.

IV. Esenos fuisse Christianos.

Sed & illud magnoperè conſiderandum Eſſenos non alibi quàm in Iudæâ, numeróque ſupra quatuor millia à Ioſepho & Philone conſtitui. At cùm idem Philo in tractatu *De Vitâ contemplatiuâ*, dicat eiuſmodi genus hominum magno apud Alexandriam fuiſſe numero, immò & in aliis Ægypti regionibus, multiſq; Orbis partibus egiſſe; ſed & addat, idem vitæ genus à Græcis & barbaris eſſe receptum; ſatis manifeſtè declarat, nonniſi de Chriſtianis eſſe locutum, qui vbique terrarum, & ex omnibus gentibus, eiuſdem vitæ inſtitutum his primis Eccleſiæ temporibus in eumdem fermè modum excolerent. Nec mirum ſi & obſeruationem diei Sabbati Philo in Eſſenis commendet, cùm & Apoſtolos etiam in multis Iudaizâſſe eorum Acta teſtentur. Hócque eſt quod prouidè S. Hieronymus ait videntem Philonem primam Eccleſiam adhuc Iudaizantem, quaſi in laudem ſuæ gentis librum ſuper eorum conuerſatione conſcripſiſſe. Siue ergo velimus, Chriſtianos apud Alexandriam agentes, quòd ex Eſſenis ad fidem Chriſti veniſſent, eſſe nominatos Eſſenos; vel à Philone ſic appellatos, quòd magnâ ex parte vitam Eſſenorum viderentur imitari; vel quòd non Eſſenos, ſed Ieſſæos, aut Eſſæos, à contemplatione, vel ſanctitate, eo nomine libuerit nominare Chriſtianos: ſatis ex his omnibus conſtare arbitror, ipſum Philonem nonniſi de Chriſtianis eſſe locutum; ita tamen vt licuit externo homini rerum noſtrarum ſecreta inexplorata habenti, & quæ eſſent Iudæorum Chriſtianorum, Iudæis prorsùs adſcribere cupienti.

IESV CHRISTI
An. 65.
PETRI
An. 21.
Neronis Imp.
An. 9.

I. Clades Ieros. a rvstico mirabiliter prædicta.
[a] Ioſ. 7. de Bell. 22.

ANno Chriſti ſexageſimo quinto, Memmio Regulo & Nirginio Rufo Coſſ. qui & quartus ante Bellum Iudaicum cœptum, octauus verò ante Ieroſolymorum obſidionem numeratur, venturam cladem Deus voluit innoteſcere, & aſſiduò prædici, vt de commiſſis ſceleribus populus ageret pœnitentiam: cùm videlicèt (vt ait Ioſephus [a]) in ſummâ ciuitatis pace atque opulentiâ, *Ieſus* quidam filius Anani, homo plebeius & ruſticus, ad feſtum diem, quo ſcenogias in honorē Dei componi in templo mos erat, veniens, repentè clamare cœpit, *Vox ab Oriente, Vox ab Occidente, Vox à quatuor ventis, Vox in Ieroſolymam & templum, Vox in maritos nouos, nouáſque nuptas, Vox in omnem hunc populum:* Atque hæc diu noctúque clamitans, omnes ciuitatis vicos circumire non ceſſauit. A Magiſtratibus verò, aliíſque ſæpè verberibus affectus, & vſque ad oſſa laceratus, neq; ſupplex cuiquam fuit neque lacrymauit, ſed inclinans quàm maximè poterat flebiliter vocem, ad ſingulos ictus reſpondebat, *Væ væ Ieroſolymis* Qui ad belli vſque tempus, neque adire quemquam ciuium, neque loqui viſus eſt: ſed quotidie velut orationem quamdam meditatus, *Væ væ Ieroſolymis* querebatur. Sed neque imprecatus eſt cuiquam, cùm in dies ſingulos mulctaretur; nec victum offerentibus benedicebat: ſola verò reſponſio ad omnes erat triſte præſagium. Maximè autem diebus feſtis vociferabatur: idque per annos ſeptem & quinque menſes continuos faciens, neque voce raucior fuit, neq; delaſſatus eſt; donec obſidionis tempore, ipſâ re perſpectis auguriis ipſe quieuit. Supra murum enim circumiens iterùm, *Væ væ ciuitati ac templo, ac populo*, maximâ voce clamitabat: Cùm verò ad extremum addidit, *Væ etiam mihi*, lapis tormento miſſus eum ſtatim peremit, animámque adhuc illa omnia lugentem dimiſit. Hæc ex Ioſepho. Cetera autem prodigia quæ Ieroſolymitanam cladem præceſſerūt, ſuis locis ordine temporum recenſebimus.

IESV CHRISTI
An. 66.
PETRI
An. 22.
Neronis Imp.
An. 10.

I. Vrbis incendium.
[a] Tac. lib. 15.
Diræ in Christianos pœnæ.
[b] Iuuen. Satyr. 8.

ANno Chriſti ſexageſimo ſexto, C. Lexanio & M. Licinio Coſſ. Nero Imp. occaſione incendij Vrbis, diriſſimam in Chriſtianos, qui Romæ erant, Persecutionem excitauit, eoſdémque variis ac ſæuiſſimis ſuppliciorum generibus & exquiſitiſſimis pœnis affecit; dum inter alia (quod ait Tacitus [a], poſt elegantem violentiſſimi incendij deſcriptionem) *pereuntibus addita ſunt ludibria, vt ferarum tergis contecti, laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi, atque vbi defeciſſet dies, in vſum nocturni luminis vrerentur:* hoc eſt (vt interpretatur vetus gloſſographus Iouenalis) tædâ, papyro, & cerâ ſuperueſtiti, palis gutture affixi ne ſe curuarent, cereorum loco ardentes ſpectatoribus lucerent. Meminit enim eiuſmodi ſupplicij Iuuenalis [b]; dum ait:

——— *tæda lucebis in illa,*
Quâ ſtantes ardent qui fixo gutture fumant,

Sicut & Seneca [c], inter alia atrocia eius temporis tormentorum genera, recenſet *adactum per medium hominem, qui per os emergat, ſtipitem; & tunicam alimentis ignium illitam & intextam,* Ceterùm idem Tacitus, odio quo flagrabat in Chriſtianos, licèt ſuâ ipſius ſententiâ, & vt aſſerit (totius populi opinione ipſe Nero Imp. haberetur incendij auctor; adeò vt non ope humanâ,

[c] Senec. ep. 14.
Nero crudelis incendiarius.

non largitionibus Principis, aut deûm placamentis, decederet infamia, quin iuſſum incendium crederetur: nihilominùs ſontes Chriſtianos appellat, & aliquos eorum crimen[c] confeſſos ceteros detuliſſe mendaciter aſſerit. Nam & æquè Suetonius[d] affirmat, ipſummet Neronem auctorem fuiſſe incendij, quaſi offenſum deformitate veterum ædificiorum, & anguſtiis flexuriſque vicorum: eundémque è turri Mæcenatianâ proſpectantem, ac lætum flammæ (vt aiebat) pulchritudine, ἅλωσιν Ilij in illo ſuo ſcenico habitu decantâſſe. Eadem fermè Dio[e]; & alij; quorum nullus eſt qui audeat Chriſtianos vel leuiter in crimen adducere: & in eorundem ſententiam idem ipſe Tacitus ſcribit, Neronem eo facto viſum eſſe condendæ vrbis nouæ, & cognomento ſuo appellandæ gloriam quæſiuiſſe. Incendium autem ſex continuis diebus adeò vrbem depaſtum eſſe ait, vt ex quatuordecim eius Regionibus, quatuor dumtaxat integræ remanſerint, tres ſolo tenus deiectæ; ſeptem reliquis pauca tectorum veſtigia ſuperfuerint lacera & ſemiuſta. Vetuſtiſſima quoque vrbis delubra, atque ipſius etiam Veſtæ cum Penatibus populi Romani, exuſta fuiſſe; necnon opes tot victoriis quæſitas, & Græcarum artium decora, exin monimenta ingeniorum antiqua & incorrupta. Fuiſſéq; qui annotarent, decimoquarto Calendas Sextiles principium incendij ortum, quo & olim Senones Galli captam vrbem inflammauerant.

c [Non tamen incendij, ſed profeſſionem Chriſtianitatis, dicit Tacitus, haud perinde crimine quam odio eos conuictos eſſe]
d Suet. in Nero. c. 38.
e Dio in Nerone.
INCENDIVM VRBIS & RVINA

III.

Vt autem ad Chriſtianos redeamus; quod idem auctor ait, eos *per flagitia inuiſos vulgo fuiſſe*; vel id accidit quòd Deos conſtantiſſimè deteſtarentur, eâque ratione impij haberentur; vel quòd nomine Chriſtiano complures vagarentur hæretici obſcœniſſima perpetrantes. Quæcumque enim eſſent turpia hæreticorum, vel conficta de Iudæis, ea omnia in Chriſtianos calumnioſè redundaſſe; qui pro iiſdem ſcripſerunt ad Imperatores Apologias, pleniùs declararunt. Porrò hæc Neronis Persecvtio in Chriſtianos Romæ agentes, Prima dicenda eſt; quamuis (vt ait idem Tacitus) Chriſtiana religio, quam ipſe *exitiabilem ſuperſtitionem* appellat, iam anteà repreſſa eſſet: Verùm cùm nihilominùs validiùs erumperet, nouis fuit aduerſus illam agendum edictis. Neroni quidem Tertullianus[f], & alij omnes tribuunt primam Perſecutionem, quę Romæ contigerit. Et quod ad necatos in eâ pertinet; illorum omnium in Martyrologio Romano annua memoria agitur octauo Calendas Iulij: ibique idem Primitiæ Martyrvm, quòd paſſi ſint Romæ primi, dicuntur.

Prima in Chriſtianos Perſecvtio a Gentilibvs.
f Tert. Apol. c. 5. & Scorp. cap. 14.

IV.
De Epiſtolis Senecæ ad Pavlvm.

At nec illud dicere prætermittimus; extare Senecæ nomine epiſtolam ad Paulum de incendio Neroniano, ſed meâ ſententiâ, ab alio quopiam confictam, quòd aperta in eâ aſſerantur mendacia tam de tempore incendij, quod ibi aſſeritur contigiſſe ſub Conſulatu Aproniani & Capitonis, nempè ante quinquennium; quam etiam de paruo, quem habet, numero domorum & inſularum conſūptarum; contra illa quæ referuntur de his ab accuratiſſimo ſcriptore Tacito quãobrem & reliquæ illæ tum ad Paulum cõſcriptæ, tum à Paulo ad eum redditæ, æquè nobis ſuſpectæ redduntur; etſi ſciamus non recèns eſſe excogitatas, ſed & à S. Hieronymo[g] cognitas atq; probatas. Meminit quoq; earumdem S. Auguſtinus[h]; quamuis ex eo quod alibi[i] aſſerit numquam Senecam Chriſtianos commemorare auſum eſſe, nullam prorsùs fidem dictis Epiſtolis tribuiſſe videatur. Inde autem hæc de illis opinio fluxiſſe videtur, quòd in Actis quæ extãt Paſſionis Pauli, Lini nomine cõſignatis, dicatur, Inſtitutorem Imperatoris fuiſſe Paulo intimâ amicitiâ copulatum, & frequentibus datis & acceptis epiſtolis, ipſi[*] dulcedine & amicabili colloquio atque conſilio frui ſolitum. Sed qualia hæc ſint, ea quæ dicta ſunt, lectorem poſſunt admonere.

g Hier. de Script. Eccl. in Senec.
h Aug. ep. 54
i Id. 6. de ciuit. 11.

IESV CHRISTI.
An. 67.
PETRI
An. 23.
Neronis Imp.
An. 11.

I.

Anno Chriſti ſexageſimo ſeptimo, Silio Neruâ & Attico Veſtino Coſſ. vel (vt habet Plinius[a]) Appio Iunio & P. Silio, Perſecutio in Chriſtianos occaſione incendij ſemel excitata, palam propoſitis à Nerone edictis (vt ait Seuerus[b]) magis ac magis in eos ſæuiit. Perdurauit autem vſque ad Apoſtolorum necem: quibus temporibus Dei Eccleſia Sanctorum coronis eſt mirificè illuſtrata, & nouis propagationibus aucta. Quinam autem Romæ ſint paſſi, complurium nomina ſuppeditat Romanum Martyrologium, licèt ex immenſo numero vix paucorum; quòd (vt ſuo loco dicemus) inuidiâ Diocletiani perierint Acta Martyrum. Sed de cãdem Perſecutione pluribus inferiùs.

a Plin. lib. 8. cap 40.
Persecvtio propagata.
b Seuer. hiſt. lib. 2.

II.
Detecta conivratio in Neronem.

Eodem anno itidem Romæ detectâ coniuratione in Neronem Imp. à compluribus Romanorum nobilium diù agitatâ atque compoſitâ; idem Nero cùm ceteros quamplurimos, tum magnum illum inter Gentiles philoſophos *Annæum Senecam*, ſuum olim præceptorem, à proditore inter coniuratos nominatum, occidi iuſſit; conceſſo tamen illi, vt quam vellet mortem ſibi deligeret: qui quidem apertis ſibi venis in brachiis & cruribus, cùm ita cruciaretur, cicutam etiam bibit, ac demùm ſtagnum aquæ calidę iniit. Flauius etiam Tribunus mori iuſſus, Neroni in os dixit, ſe illum cœpiſſe odio habere poſtquam parricida matris & vxoris, auriga, hiſtrio, & incẽdiarius extitiſſet. Necatus quoq; Plautius Lateranus Conſul deſignatus; cuius nobilis illa erat baſilica in Cælio monte, quæ poſteà vſui ceſſit Chriſtianorum, & aucta in Primariam cõuerſa eſt Eccleſiam, eamdémq; dictam *Lateranẽſem*; de qua ſuo loco pluribus. Ipſam autẽ coniurationem, & neces commiſſas, deſcribunt Tacitus, Dio, & alij. Poſt quas ſubſecuta eſt etiam mors *Poppeæ* Auguſtæ; quam licèt amariſſimam, Nero iracundiâ percitus ictu calcis occidit.

Eccleſia Lateranenſis vnde dicta.
c An. 313. VI.

IESV CHRISTI
An. 68.
PFTRI
An. 24.
Neronis Imp.
An. 12.

I.

Anno Chriſti ſexageſimo octauo, Suetonio Paulino & Pontio Teleſina Coſſ. Pe-

trus

a Metaph. 19. Iuny, & aly.

PETRVS ET PAVLVS ROMAM VENIVNT.

trus a & Paulus Apoſtoli, diuino conſilio, vt afflictatæ à perſecutoribus Eccleſiæ Romanæ ſuccurrerent, è diuerſis Orbis partibus Romam ſe iterùm contulerunt. Cùm enim Neronis gladio in Romanos occaſione prædictæ coniurationis conuerſo, à ſanguine Chriſtianorum tẽperatum fuiſſe videretur: hâc ipſi benè vſi opportunitate, collabentem (vt licuit) Eccleſiam inſtaurârunt. Quorum prædicationis nobile fragmentum recitat Lactantius b, de prænuntiatâ his diebus ab eiſdem futurâ clade Ieroſolymitanâ, cuius bellum hoc ipſo anno occaſione quam poſtea dicemus, eſt inchoatum.

b Lact. lib. 4. cap. 21.

II. EPIST. II. PETRI.

Eodem quoque tempore, idem Petrus Apoſtolus ad Iudæos factos Chriſtianos SECVNDAM ſcripſit EPISTOLAM, cùm ſcilicet breui (vt ſibi à Chriſto reuelatum eſſe tradit) cõſummaturus eſſet martyrium. Quam quidem vt Petri legitimã antiquiores Theologi agnouerunt, & inter alios eruditiſſimus Hippolytus c martyr. Sed quòd crederetur eſſe deprauata, licèt publicè legeretur, non fuiſſe in Canone ait Didymus d eã interpretatus: dubitatúmq; de eâ tradit Euſebius e; ſed id factum eſſe ob diuerſitatẽ interpretum, S. Hieronymus f affirmat. Nam nõ tantùm eo munere apud eum functus eſt (vt vidimus) Marcus, ſed & Glaucias g quidam, quem Baſilides falsò iactabat ſuum fuiſſe magiſtrum. Porrò non ſolùm quotquot ſacra Concilia cõtexuêre Canonicorum librorum catalogum, vt Romanum ſub Damaſo, quod habet Collectio Creſconiana, Laodicenũ, Carthaginienſe Tertium, alterum Romanum ſub Gelaſio; ſed & qui idipſum ſuis ſcriptis præſtitêre Orthodoxi Patres, vt Athanaſius, Gregorius, Nazianzenus, Amphilochius, Auguſtinus, & qui his auctoritate præſtat Innocentius Papa, necnon Caſſiodorus, Iſidorus, & alij recentiores; omnes æquè eam eſſe germanam Petri profitentur: quorum auctoritate, Nouatorum quorundam eam impugnantium temeritas inferiùs arguetur.

c Hippol. de Antichr.
d Didym. in ep. Petri cap. an 5.
e Euſ. 3. hiſt. 3.
f Hier. ep. 150. q. 11.
g Clem. Alex. ſtrom. lib. 7.

III. EPISTOLA IVDÆ.

Ad hanc ipſam Petri Epiſtolam, ea quæ eſt IVDÆ Apoſtoli fratris Iacobi, relationem quãdam habere videtur, cùm eodem fermè ſcripta ſit argumento, iiſdémque ſententiis atq; interdum verbis intexta: vt planè appareat hãc poſt illam Petri eſſe conſcriptam; eóque certo ſigno erroris argui, qui abſq; vllo Veterum teſtimonio, propriâ animi ſententiâ, vel falsâ cõiecturâ dixerunt, Iudam & Simonem Apoſtolos abhinc ante trienniũ fuiſſe martyrio in Perſide coronatos. Quo verò anno id cõtigerit, fateri malumus nos ignorare, quòd à maioribus non ſit traditũ, quã temerè quid certũ in re dubiâ ſtatuere. Sicut & quæ de ipſorum martyrio, ceteriſq; rebus geſtis, habentur in Paſſionibus Apoſtolorum apocryphis, incertæ ſunt fidei, quamquam nõ penitùs vt falſa reiiciẽda. Porrò Epiſtolã illã germanam eſſe Iudæ Apoſtoli, recenſita modò ſacra Concilia, necnon Patres qui Canonicorũ Librorum numerũ recẽſuêre, firmiter profitentur: citántq; inſuper Hippolytus h Martyr, Tertullianus i, aliique recentioris claſſis Scriptores Eccleſiaſtici: Nouatoribus quibuſdam exceptis, qui leuioribus eam impetunt obiectionibus, quaſi probro adſcribendũ eſſet Apoſtolo, quòd ex Enoch libro apocrypho citauerit auctoritatem; cùm tamen & Gentiles poetas Paulus, & arã idololatriæ Athenis in ſummæ Theologiæ conuerterit teſtimonium. Ceterùm haud liber Enoch apud maiores adeò vulgaris extitit auctoritatis, vt nõ fuerint qui dixerint k eſſe canonicũ, & qui in illo eſſent errores, in Catholicũ dogma ſint conati trãsferre. Verùm de his aliàs.

h Hippol. de Antichr.
i Tertul. de hab. mul. c. 3.
k Tert. ibid. & Pamel. not. 30

IV.

Quod autem diximus; tã Petrum, quàm poſt eum Iudam, Epiſtolis ſuis in eodẽ verſatos eſſe argumento; fuit illud potiſſimùm, vt inſectarentur quoſdã hæreticos, qui omnigenæ luxuriæ ſordibus inquinati eſſent. Sed quinã hi fuerint; & ſi tam Simon quàm qui eius ſectã profiterẽtur, Menãder, Baſilides, Carpocras, & alij horum gregales, impuriſſimi haberentur; eoſdẽ tamen nemo dubitat ſuperatos eſſe turpitudine à NICOLAITIS. Quos quidẽ dictos eſſe à NICOLAO diacono, vno ex ſeptem primis, omnes æquè conſentiunt: ſed quã occaſione id acciderit, diuerſæ reperiuntur ſententiæ. Alij namque exiſtimârunt, ab ipſo Nicolao praua eorum dogmata eſſe excogitata; vt à Irenæus l, Tertullianus m, Hilarius n, Epiphanius o, Hieronymus p, & alij cõplures, aſſerentes ipſum, cùm poſt ſuſceptum diaconatum, ad imitationẽ eorum (inquit Epiphanius) quos Deo addictos videbat, ab vxore, quam formaſam habebat, ſe cõtinuiſſet, & à cõcupiſcentiâ ſuperatus eã iterũ ſuperinduxiſſet, eáque de re argueretur ab Apoſtolis; mox ſordidiſſimã hæreſim excogitaſſe, qua aſſereret neceſſarium eſſe ad ſalutẽ conſequendã quotidie inquinari luxuriis. Alij verò dixerunt, ſic Nicolaitas ab eo eſſe dictos, vt tamen ipſe culpa vacaret: ita nempè vt cùm formoſam vxorem haberet, eiq; ab Apoſtolis eſſet exprobrata zelotypia, ipſe eadem in medium adducta permiſerit cui vellet nubere; hócq; eius factũ, dictúmque abſolutè quidam ſecuti fuerint, quaſi docuiſſet carne vti oportere, effuséq; fornicari; cùm tamen ipſe Nicolaus nulla vnquã alia, quàm ea quæ ei nupſerat vxore vſus fuerit, & ex eius liberis filiæ conſenuerint virgines, filius etiã permanſerit incorruptus. Ita Clemẽs q Alexandrinus; quæ recitat, probátq; Euſebius r, necnon Theodoretus s; iiſdémque ſuffragatur antiquiſſimus omnium Ignatius t; dum ſemel atque iterùm ſcribit eiuſmodi hæreticos falſo nomine dictos eſſe Nicolaitas: quod etiam habetur apud Clementem u Romanum; idque nos verum putamus. Nam & eumdem Nicolaum Diaconum, vt virum fide Catholica probatiſſimum, factum ab Apoſtolis Epiſcopum Samaritanorum, Hippolytus, cuius fertur liber de Septuaginta duobus Diſcipulis teſtatur; eique conſentit Dorotheus in Synopſi.

NICOLAITÆ HÆRETICI VNDE DICTI.

l Iren. lib. 1. cap. 27.
m Tert. de praſcript.
n Hilar. in Matt. 25.
o Epiph. hær. 25.
p Hier. ep. 1. & 48.
q Cle. Alex Strom. lib. 3
r Euſeb. 3. hiſt. 23.
s Theod. hær. fab. lib. 3.
t Ignat. ep. ad Tral. & ep. ad Philadel.
u Clem. 6. Conſt. 8.

V. EORVM HÆRESES.

Sed vt quænam eſſent praua dogmata Nicolaitarum cognoſcamus, Ignatius x ait ipſos negaſſe Chriſtum fuiſſe Deũ, ſed in eo Deum habitaſſe. Meminítq; pariter Irenæus y de Nicolaitis Chriſti diuinitatem negãtibus: quos Ioãnes Euangeliſta, æquè ac Cerinthianos, ſcribẽdo Euangelium confutauit; & in eoſdem Iudas Apoſtolus ſententias iaculatur, dum eos dãnat qui IESVM CHRISTVM negarẽt. Subdit Ignatius, eos inſuper affirmaſſe illegitimos cõcubitus bonum eſſe; finémque ac beatitudinem conſtituiſſe voluptatem: Irenæus quoq; præter licentiam in mœchando, nulla habita diſtinctione, idolothyta vt Gentes comedere cõſueuiſſe. At portentoſa planè hos excogitaſſe cõmenta, vt aliquo ſaltem quæſito prætextu impudicè poſſe licitè agi docerent, Epiphanius z refert; additq; noua & hactenùs inaudita ad incutiendum

x Ignat. ep. 9.
y Iren. lib. 3. cap. 11.
z Epiph. hær. 25.

cutiendum cum admiratione terrorem, adinueniſſe nomina Numinum, nempè *Barbelo, Prunicum, Paldabaoth, Caulanchauch, Metran*, diuiſóſq; ab inuicem, ex ſingulis dictis nominibus ſectas ſingulas inſtituiſſe. Sicque eſt intelligēdum quod Euſebius, ait, Nicolaitas ad modicū ſpatium temporis perduráſſe: nimirùm quòd pertæſi falſi nominis, nō ampliùs ſe Nicolaitas, quòd facilè impoſturæ conuinci potuiſſent, ſed alio rurſùm pulcherrimo quæſito nomine, à ſapientiâ GNOSTICOS nuncupárunt. Sed cùm notum alij alia ſuperaddiderint hæreſum noua monſtra, nouis ſunt appellati nominibus b, vt non tantùm Gnoſtici dicerentur c, ſed & *Phibionitæ, Stratiotici, & Leuitici*; itémq; alij *Borborita*, qui à cœnoſâ turpitudine ſic dicti reperiuntur. Sed de Gnoſticis inferiùs pluribus. Aduerſus autem Nicolaitas, ſententiâ etiam Domini d condemnatos, ſcripſiſſe Irenæum, Hippolytum martyrem, Clementem Alexandrinum, & Origenem, Theodoretus e affirmat.

a Euſ. 3. hiſt. 23.

ISDEM GNOSTICI NOMINATI.

b Epiph. hær. 25.
c Aug. de hæreſ. cap. 5.
d Apocal. 2.
e Theod. hær. fab. lib. 3.

VI. NERO MAGIÆ STVDIOSVS.

Dum igitur his temporibus Petrus Romæ ageret, ſimul etiam chariſſimus Neroni Simon Magus ibi demmorabatur, diuinos ex magiâ ſibi honores comparans. Incredibili namque magię ſtudio tentum conſtat Imperatorem, vt non modò eiuſmodi circulatores, ſpontè artes ſuas offerentes auidè exciperet, ſed ab extremis vſq; Orbis partibus exquireret. Vnde meritò Plinius f teſtatur, eâ ætate omnis magiæ generis Neronem fuiſſe principem, neminémque vnquam vlli artium validiùs fauiſſe, ac primùm his imperare concupiuiſſe. Simon igitur cùm eâ occaſione ſeſe in Neronis amicitiâ inſinuaſſet, ſeque Virtutem Dei magnam quæ Angelis dominaretur, & alia eiuſmodi quæ ſuperiùs vidimus eſſe iactaret; vt de his aliquod experimētum exhiceret, per aëra volatum illi pollicitus eſt. Hiſque fidem adhibuiſſe Neronem, non rāùm noſtrorum ſuppetunt teſtimonia, ſed etiam externorum. Siquidem Dio g Chryſoſtomus in oratione quam habuit de Pulchritudine; teſtatur Neronem quemdam volare promittentem multo tempore apud ſe habuiſſe. Auctórque eſt Suetonius h, editum fuiſſe in theatro ſpectaculum, quo Icarius exhiberetur volatus; ipſúmq; Icarum primo ſtatim conatu iuxta cubiculum Neronis decidiſſe, atque illum cruore reſperſiſſe. Sicut & alios per magiam volare ſolitos, teſtatur Lucianus in Philopſeudo, de viro Hyperboreo qui id auſus eſſet & præſtitiſſet; ac Iuuenalis de quodam Athenienſi.

f Plin. lib. 30. cap. 2.
g Dio Chryſ orat. 21.
h Suet. in Nerō. 12.

MAGO VOLATVS.

VII. VOLATVS ET CASVS SIMONIS.

Ceterùm Simonem de miraculis præſtandis cum Petro altereantem, aſſeruiſſe in cælum ſe conſcenſurum, & inde ſuis omnia bona ſuppeditaturum; ſed cùm ſublatus à dæmonibus volaret ſublimis, cuncto ſpectante populo, cumdem Petri Apoſtoli precibus in terrâ eſſe proſtratū, & cruribus iacuiſſe perfractis, ac poſteâ miſerè periiſſe; teſtatū imprimis habetur apud Clementem i Romanum: idque ipſum Arnobius ii ſub Diocletiano aduerſus Gentiles ſcribens aſſeruit; necnon qui poſteà vixêre, Cyrillus k Ieroſolymorum Epiſcopus, Seuerus l, Theodoretus m, Iſidorus n Peluſiota, & copioſiùs Maximus o: eiuſdémque hiſtoriæ meminerunt Epiphanius p, Euſebius q, Philaſtrius r, Auguſtinus ſ, Proſper t, & Anaſtaſius u Bibliothecarius. His eſſent addenda quæ ab Hegeſippo x Iuniori fuſiùs habentur enarrata: qui addit

i Clem. 9 Conſt. 9.
ii Arnob. Aduerſ. Gent. lib. 2.
k Cyr. Ieroſ. catech. 6.
l Seuer. hiſt. lib. 2.
m Theo. l. 1. hær. fab. 5.
n Iſid. Peluſ. ep. 13.
o Max. ſer. 5. in natal. Apoſt.
p Epiph. hær. 21.
q Euſeb. 2. hiſt. 14.
r Philaſt. de hæreſ. cap. 3
ſ Aug. de hær. 1. & cont. Fulg Don. cap. 23
t Proſp. de promiſſ. c. 13
u Anaſt. de R. Pont. in Petr.
x Hegeſip. de

& de mortuo à Petro reſuſcitato, quæ recitantur etiam à Marcello presbytero in Actis, Nerei & Achillei: ac de eâdem altercatione pro mortuo reſuſcitando inter Petrum atq; Simonem habitâ, meminit quoque Leo Secundus in epiſtolâ ad Conſtantinum Imperatorem, quæ recitata habetur in Sextâ Synodo. De lapſu verò Simonis, iungendi dictis auctoribus eſſe videntur Metaphraſtes a, Nicephorus b, Cedrenus c, Glycas d, & alij Græcorum recentiores; Latinorum verò Gregorius e Turonenſis, Iſidorus f Hiſpalenſis, & alij his poſteriores ferè innumeri: adeò vt de re quæ in confeſſo eſt apud omnes, nefas ſit ampliùs dubitare, cùm licet in quibuſdam minimis ab inuicem diſcrepent, tamen in re geſtâ omnes æquè conſentiant. Hic igitur finis extitit Simonis magorum omnium ſceleſtiſſimi, qui (vt refert Anaſtaſius ff Nicænus) ſpectantium oculos ſic præſtigiis perſtringere conſueuerat, vt in varias animalium aliarúmque rerum formas conuerti videretur; ita vt cùm aliquando à Cæſare territus aufugiſſet, quæſitus ſuam formam alij impoſuerit: Statuas item faceret ambulare, in igne volutatus non vreretur, in aëre volaret, & ex lapidibus panes faceret, aliáque eiuſmodi per imaginem oſtenderet.

excid. Hieroſ. l. 3. c. 2.
y Ap. Sur. 13. May.
z Sex. Syn Act. 18.
a Metaphr. 29. Iuny.
b Nicep. 2. hiſt. 36.
c Cedr. in compe.
d Glyc. Annal. lib. 2.
e Greg. Tur. 1. Hiſt. Franc. 25.
f Iſid. in Chron.
ff Anaſt. Nic. q. 23.

VIII. PETRVS ET PAVLVS IN CARCEREM CONIECTI.

Petrum verò & Paulum Romæ tunc (vt diximus) exiſtentes, occaſione lapsûs Simonis, à Nerone in carcerā fuiſſe detruſos, multi ex citatis ſuperiùs auctoribus teſtantur. Hæcq; geſta eſſe circa initiū mēſis Octobris, ex eo facilè colligi poteſt, quòd Romanum g Martyrologium aliique ſcriptores tradant, eoſdem Apoſtolos nouem in carcere menſibus vſque ad mortem fuiſſe detentos; ſatiſq; exploratum ſit, conſummáſſe martyrium vigeſimâ nonâ Iunij. Quod verò tamdiù in carcere detenti fuerint, accidiſſe putamus ob profectionē Neronis in Achaiam, ad Iſthmi foſſionem; (Illuc enim hoc ipſo anno ſub Cōſulatu Teleſini nauigâſſe Imperatorem, auctor eſt Philoſtratus h quamuis ipſa foſſio reddita ſit irrita:) ne, niſi redeūte ipſo Romam, iidem Apoſtoli ſupplicio afficerentur. Carcerem autem illorum fuiſſe Mamertinum dictum, tum idem Martyrologium i fidem facit, tum Acta k SS. Martyrum Proceſſi & Martiniani: qui quidem ad radices Capitolij ſupra locum quem Forū dicunt, poſitus, ſubterraneos habēs deſcenſus, à Chriſtianis hactenùs ſtatutis diebus religionis ergò frequenti cœtu inuiſitur, quòd fuerit nobilitatus vinculis SS. Apoſtolorum, aliorúmq, poſteà plurimorum martyrum. In quo iidem *Proceſſus* & *Martinus* milites Apoſtolorum cuſtodes, à Petro ad fidem cōuerſi, ab eodem, ſacro baptiſmate (erumpēte ad eiuſmodi miniſterium in medio carceris diuinâ virtute fonte) initiati ſunt. Eſtque admiratione res digna, eumdem illic fontem in hunc vſque diem perſeuerare; atque è perforato ſaxo altitudine cubitali tantūmodò, & palmi vnius vel circiter latitudine, ſic aquam ſcaturire, vt nec foras exundet, nec quantūlibèt hauriatur, vnquam ſiccetur. Alios quoque quadraginta ſeptem milites, in carcere poſiti Apoſtoli genuerunt per Euangelium; in quos ſimul omnes gladius Neronis ſæuiit, eorúmque memoria, ſicut & duorum illorum, annuâ celebritate ab Eccleſiâ vniuerſali recolitur l. Quæ verò poſt hæc ſecuta ſint, dicemus anno ſequenti.

g Mart. Rom. 14. Mart. Bed. Vſuar. eâd. die.
h Philoſt. in Vit. Apol. lib. 4.
i Mart. R. 14. Mart.
k Ap. Sur. 2. Iuly.

DE FONTE MIRABILI CARCERIS.

l Mart. Rom. & alia, 14. Mart. & 2. Iuly.

Iam

IX. Cavsa carceris Pavli.

[m] *Chryſ. aduerſ. vitup. vit. mon. li. 1 eademque Metaphr. 29. Iun.*
[n] *Amb. in Auxent. de baſil. non trad.*

Iam quod ad Paulum ſpectat; vt à Nerone coniiceretur in carcerem, hanc etiam Chryſoſtomus [m] affert cauſam, quòd Neronis pellicem ad Chriſtianam religionem, & ad caſtitatis obſeruationem conuertiſſet. At nihil obſtat vt aliâ cauſâ Paulus, aliâ Petrus ab eodem Nerone coniicerentur in carcerem; nempè iſte propter conſternatum Simonem; ille ob pellicem conuerſam: quamquam & ex S. Ambroſio [n] & aliis facilè intelligitur, vtrique Apoſtolorum datum fuiſſe crimini, quòd feminas docerent caſtimoniam. Nam Tacitus, Suetonius, Dio, & ceteri, qui Neronis hiſtorias conſcripsêre, teſtantur in nobiliſſimas quaſque feminas eius libidinem abſq; aliquo pudoris freno eſſe graſſatam. Habentur eadem de accuſationibus in Apoſtolos, in Actis Paſſionis eorum, quæ feruntur à Lino conſcripta: quæ quidem fuêre aliquando fortaſsè ſincera, ſed quæ modò extant Manichæorum reperiuntur tincta fuligine, prout & de Actis Andreæ queritur Auguſtinus [o]: nam ſicut in illis Andream, ita in iſtis Petrum habes non tantùm caſtitatem rectè ſuadentem, & concubinas ab hominibus diuellentem, ſed etiam male docentem, nè viris ſuis vxores debitum redderent. Denique in iiſdem Actis alia etiam affertur cauſa Pauli carceris, nimirùm quòd Proculum Neronis pincernam fide Chriſti imbuiſſet.

[o] *Aug. de fid. cont. Manich. cap. 38*

X.

[p] *Tac. l. 16*

Cùm autem Nero (vt Tacitus [p] ait) multis trucidatis inſignibus viris, ad poſtremum Virtutem ipſam exſcindere concupiſcens, interfeciſſet quoque *Baream Soranum, & Thraſeam Pœtum*, lumina tunc Reipublicæ Romanæ addidit inſuper vt promulgato edicto Philoſophos omnes Vrbe pepulerit. Teſtatur enim hoc ipſum Philoſtratus [q], aſſerens eo tempore Neronem philoſophari non ſiuiſſe homines, quòd (vt dicebat) philoſophia diuinandi ſcientiam adumbraret: atque adeò philoſophos aliquot accuſatos fuiſſe, quia diuinandi artem exercere dicerentur. Quod autem Nero tunc primùm magos cuiuſmodi arti proximos putauit eſſe philoſophos, adeò ſit deteſtatus, nulla alia cauſa illi oblata cognoſcitur, niſi quòd cũ à Simone ſe intelligeret eſſe deluſũ, ceteros quoq; quos antehàc magno pretio redemiſſet, odio cœpit habere.

Philoſophi Vrbe pulsi.
[q] *Philoſt. in Apol. lib. 4.*

XI. Apollonivs Tyanevs Romam venit.

Sed nihilominùs hoſtis humanæ naturæ diabolus, hoc ipſo anno nouum rurſus intulit magum in vrbem, ceteris omnibus peiorem, *Apollonium Tyaneum*, foris philoſophum Pythagoræum oſtentantem: qui cùm Romam veniſſet, ſequenti die (vt teſtatur Philoſtratus) innotuit Teleſino Conſuli, cuius ſotus eſt patricinio. Addit inſuper, tunc puellam feretro impoſitam ab eodem Apollonio à mortuis excitatam; licèt an verè mortua eſſet, ſe affirmare non audere dicat. Sed tam hæc vera eſſe puto, quàm quod ait, ſub hoc ipſo Conſulatu Teleſini Apollonium prædixiſſe de fulgure in Neronis menſam decidente; quod ante ſex annos accidiſſe Nerone quartùm & Cornelio Coſſo Coſſ. auctor eſt Tacitus [r], qui ceteris exactiùs per annos ſingulos ex Conſularibus Faſtis res geſtas eſt proſecutus. Cùm igitur in his leuioribus Philoſtratus mẽdacij arguatur, cuius fidei cetera ſunt, quæ adeò miranda de eodem impoſtore ab eo ſunt prodita, facilè quis intelligere poterit.

[r] *Tacit. Annal. lib. 14.*

XII.

Quantum autem humano generi ipſe obfuerit eaſcribendo, vix quiſquam ſatis dignè valeat vmquam exprimere: vt videatur planè inuẽtũ fuiſſe diaboli; qui æmulus Chriſti gloriæ, ſicut ſcripto Euangelio lõgè latéque per Orbẽ innoteſcebant Chriſti res geſtę, ſic ſuũ ipſe ſtatuens Antichriſtum, Pſeudoëuangeliũ actorum ipſius per mendaciſſimum hominẽ ſcribendum curauerit; eo quidem fine, vt fidem ei præſtãtes homines, nihilo Chriſto minorem fuiſſe Apollonium exiſtimarẽt; vel ſicut iſtum ea perfeciſſe magiâ complures compertum haberent, (inter quos & Dio [s] hiſtoricus eumdem vocat ſolertem præſtigiatorem & magum) eâdem quoque arte Chriſtum vſum eſſe effutirent. Nam & cõmentario in Chriſtianos edito Hierocles Philoſophus vnus ex Areopagi iudicibus, nihil magis demonſtrare conatus eſt, quàm Apollonium Chriſto fuiſſe ęqualẽ: (cuius inſanias Euſebius poſtea contrariis ſcriptis egregiè confutauit:) & eumdem Apolloniũ cõplures vt Deum coluerunt; ſicut de Epheſiis idem Hierocles [t] teſtatur, de Alexandro Imperat. Lampridius, & de multis aliis Anaſtaſius [u] Nicænus: qui etiam tradit, per ipſum, dũ viueret, multa miranda dæmones præſtitiſſe, & poſt eius mortem ad ipſius monumẽtum quædã feciſſe ſigna in eius nomine. In quam etiam ſententiam ſcriptũ habetur apud Iuſtinum, [x] ſtatuam eius operatione dæmonum reſponſa aliquandiù dediſſe, ſed ei tandem os Dominum obturâſſe. Ceterùm ait Philoſtratus, eum hoc eodem anno, Cõſule Teleſino, ab vrbe recedẽtem in Hiſpaniam eſſe profectum. Inſtar enim Chriſti, diabolus ſuos eodẽ tẽpore in Orbem terrarum Pſeudo-apoſtolos miſit, quorum coryphęus Apollonius videretur. de ceteris verò, rurſúmq; de ipſo, ſuis locis dicetur inferiùs.

Qvantæ æxiſtimationis habitvs.
[s] *Dio in Caracal.*
[t] *Refert. Lact. lib. 5 cap. 2.*
[u] *Anaſt. Nic. q. 13.*
[x] *Ap. Iuſt. q. 24.*

XIII. Prodigia fvtvræ cladis Ivdaicæ.

Quod interim ſpectat ad res Iudaicas; hoc eodem anno, cùm vndique Iudæi Ieroſolymam ad diem feſtum conueniſſent, magna prodigia de futurâ eorum clade apparuêre. Cùm videlicet ipſo die feſto Azymorum, qui octauus fuit menſis Aprilis, noctu circum aram & templum tantum lumen effulſit, vt clariſſimus dies putaretur; & hoc vſque ad mediam permanſit horam. Eodémque feſto die, bos cùm ad hoſtiam duceretur, agnum in medio templi peperit. Atque Orientalis porta ænea interioris templi, quę vix à viginti viris claudi ſoleret, viſa eſt noctis horá ſextá ſponte pateſcere. Poſt dies autem feſtos vigeſimo primo menſis Maij, ante Solis occaſum viſi ſunt per cœlum ferri currus, & armatæ acies concurrere. Ipſóq; die Pentecoſtes, noctè ſacerdotes intimum templum ad diuinas res celebrandas ingreſſi, poſt ingentem quemdam ſtrepitum ſubitam vocem audiêre, quæ diceret MIGREMVS HINC. Hæc quidem ante defectionem Iudæorum hoc anno contigiſſe, Ioſephus [y] narrat; & Tacitus [z] paucis deſcribit. Cetera autem quæ idem Ioſephus recẽſet prodigia, alio tempore facta noſcuntur.

[y] *Ioſ. 2. de Bel. 12. vid. ſup. an. 34 poſt num. XXXVIII.*
[z] *Tac. hiſt. lib. 5.*

XIV. De prodigiis a Domino prænvntiatis.

Sed & quoniam ex ſententiâ Auguſtini [a], & aliorum SS. Patrum conſtat, à Domino tam prænuntiatum eſſe Ieroſolymorum excidium, quàm quæ anteà eſſent manifeſtanda prodigia; ea ipſa omnia his temporibus accidiſſe, haud erit difficile demonſtrare: quamuis quòd non tantùm ſigna conſummationis ciuitatis, ſed & ſecundi aduentûs Domini, ipſum Apoſtoli rogauerunt, eorum quæ ab Euangeliſtis [b] mixtim narrantur, alia ſigna Ieroſolymorum excidium, alia verò Domini præcedere debuerint aduen-

[a] *Aug. ep. 80. ad Heſych.*
[b] *Matt. 24 Mar. 13. Luc. 17.*

tum. Cùm ergo dicitur, *Conſurget gens aduerſus gentem, & regnum aduerſus regnum*; id appoſitè referri poteſt ad bella ciuilia, quæ vno & dimidio anno quatuor occiſis Imperatoribus ſunt conflata; quæ quàm immania & portētoſa fuerint, Tacitus aliíque hiſtorici declarant. Quod verò ſubditur de *Tribulatione magna, qualis non fuit ab initio mundi*; Auguſtinus [c] interpretatur de clade Iudæorum: quam quidem talem fuiſſe, vt nunquam alia gens eiuſmodi ſit paſſa, Ioſephus [d] planè teſtatur. Sed & *Famem* ac *Peſtilentiam* prædictas à Domino, ſatis ipſo experimēto eſſe declaratas, idem auctor [e] docet. Et quod attinet ad *Terræmotus per diuerſa loca futuros*; tradit Euſebius in Chronico, temporibus Neronis tum Romam, tum Aſiam ingentibus terræ motibus fuiſſe vexatam; ipſúmq. Solem paſſum eſſe deliquium. Denique *Pſeudo prophetas*, qui his temporibus ſurrecturi erant, apparuiſſe ante cladem Ieroſolymitanam, ſuo loco monſtrabimus. Si qua verò narrantur ab Euangeliſtis, quæ ante eius vrbis excidium haud eueniſſe noſcuntur; ea referenda eſſe ad ſecundum Domini aduentum, nemo poterit dubitare.

c Aug. ep. 80.
d Ioſ. 7. de Bell. 11.
e Id. 7. de Bell.

XV.
IVDÆI DEFICIVNT A ROMANIS.
f Ioſ. 20. Antiq. 19. & 2. de Bel. 13.

Hoc igitur anno duodecimo Imperij Neronis, & decimoſeptimo Agrippæ Regis, menſe Maio; Iudæis deficientibus à Romanis cœptum eſſe *Bellum Iudaicum*, Ioſephus [f] eſt auctor: qui & ſingulas cauſas quæ præceſſerunt, quibúſve temporibus contigerunt, exactè conſcribit. Imprimis enim cùm iam biennio intolerabilem planè Flori Procuratoris tyrannidem pertuliſſent, ac ſpe quam de Ceſtio Syriæ præſide conceperant, (apud quem ſupplices egerant vt tam nefandis mederetur malis) cùm eum Ieroſolymam venientem viderunt propenſiori eſſe erga Florum animo, penitùs excidiſſent; ſed & noua, eadémque deteriora ab eodem Floro, aliíſque per vniuerſam Palæſtinam & vicinas prouincias à Gentibus paterentur mala, cædéſque miſerandas, atque bonorum expilationes: eo tandem ſunt deſperationis adacti, vt præcipuorum quorumdam factione, obſtinatiſſimo animo aduerſus Romanos rebellauerint, capto eorumdem præſidio, quod vocabatur Maſſada, interfectíſque cunctis qui tam illic quàm Ieroſolymis reperti ſunt Romanis. Narrat hæc omnia fusè Ioſephus [g]. Intereà verò Ceſtius [h] exercitu valido comparato veniens in Palæſtinam oppidis Iudæorum quantùm licuit deuaſtatis, menſe Octobris Ieroſolymam obſedit; cúmque eius potiri ſæpiùs illi offerretur commoditas, ab eo fuit prætermiſſa atque neglecta: ſic Deo diſponente, tum ne qui in eâ adhuc eſſent Chriſtiani pari pœnâ cum impiis afficerentur, ſed egrediendi ex vrbe opportunitas concederetur; tum vt longè grauioribus obſeſſi intùs Iudæi pœnis affligerentur. Porrò exercitum Ceſtius menſe Nouembri reuocans, eumdem in magnum diſcrimen adduxit; adeò vt ab inſequentibus Iudæis cæſi fuerint Romanorum militum multa millia. Sed nihilominùs quamplurimi Iudæorum (inquit Ioſephus) haud falſi futurorum malorum coniectores, Ieroſolymis elapſi in alias emigrarunt regiones.

g Id. 2. de Bell. 13. & ſeqq.
h Id. 2. de Bell. 21.
CESTIVS OBSIDET HIEROSOLYMAM.

XVI.
CHRISTIANI IN OS... RECEDVNT.
i Epiph. hær. 29. & 30. & lib. de Menſur.
k Euſ. 3. hiſt. 5.

Ex his autem fuiſſe Chriſtianos qui illic agebant, diuinâ viſione præmonitos vt migrarent ab vrbe funditùs perdendâ, ſcribit Epiphanius [i] poſt Euſebium [k]; eoſdémque ait in exteriorem prouinciam receſſiſſe, & maiori ex parte Pellā Decapoleos ciuitatem vltra Iordanem incoluiſſe. Hic quippe annus, hoc planè tēpus præſignatum à Domino apud Matthæum [k], cùm de venturâ Iudæorum clade verba faciens, ſuos monuit, vt *cùm viderent abominationem deſolationis, quæ dicta eſt à Daniele Prophetâ, ſtantem in loco ſancto, tunc qui in Iudæâ eſſent, fugerent ad montes*, &c. Sed quid per ABOMINATIONEM DESOLATIONIS intellexerit, idem ipſe Dominus apud Lucam [l] videtur ſignificâſſe, dū eos monuit, vt cùm viderent circumdari ab exercitu Ieruſalem, fugerent ad montes, quia tunc appropinquâſſet deſolatio eius. Eſt hæc quidem interpretatio Auguſtini [m], & ante ipſum Origenis [n]. Quam adiuuat, quòd ſicut per Romanum exercitum videtur Abominatio deſignata, ita per locū Sāctum poteſt tota intelligi Palæſtina: nam auctoritate Philonis [o] conſtat, eam prouinciam dictam eſſe *Terram Sanctam*.

k Mat. 24.
l Luc. 21.
ABOMINATIO DESOLATIONIS.
m Aug. ep. 80. ad Heſych.
n Orig tract. 24. in Matt.
o Philo de leg. ad Caiū

XVII.

Sed cur Romanus exercitus dictus eſt *Abominatio*? Putàrunt nōnulli, quia in diuinis Scripturis eâ voce ſæpiſſimè idolum intelligitur, & vocatum exercitum, quòd ex Gentilibus cooſtaret hominibus qui idola colerēt. Verùm cùm ſemper Iudæis, vbicumq; agerent, eiuſmodi ob oculos poſita eſſet abominatio; ſiquidem in ipſâ etiam Ieroſolymorum ciuitate [p] diebus feſtis Romani milites pro foribus templi adſtare conſueuerant ad comprimendos ſubitaneos, qui occaſione ingruentis multitudinis & compreſſionis exoriri poſſent, tumultus:) illa potior eius nominis videtur cauſa, quòd in exercitu Romano militaria eſſent ſigna imaginibus effigiata. Quantùm hæc enim Iudæi abominarentur, vel ex eo abundè declaratur, quòd cùm aliquando Vitellius [q] Syriæ Præſes ad bellum Arabicum properans, vellet per Iudęam exercitum ducere; occurrerint eius regionis principes deprecantes tranſitum, ne violarentur patrij ritus, quibus nullo modo permitterentur inferri vllæ imagines, quales Romana ſigna haberent pleraque: quorum precibus flexus Vitellius, mutauit ſentētiam de itinere propoſito. Vnde etiam planè colligitur, Romanos milites qui agerent Hieroſolymis, nequaquàm vti ſolitos ſignis militaribus, imaginibus exornatis. At verò cùm Romani iā hoſtes effecti ad Hieroſolymorum obſidionem mœnibus inhęſiſſēt, haud eſt dubium eoſdem conſueta ſigna imaginibus effigiata vexiſſe, ac pariter oſtentâſſe, quam ob rem illud iam tempus aduenìſſe videretur à Domino præmonſtratum, vt cùm viderent abominationem deſolationis ſtantem in loco ſancto, ſibi fugâ conſulerent: quæ non tantùm abominatio, ſed abominatio deſolationis idcircò dicta ſit, quia idem exercitus iterùm rediturus, funditùs eſſet deſolaturus ciuitatem, & circumpoſitam prouinciam deuaſtaturus.

p Ioſ. 20. Antiq. 7.
IVDÆI QVANTVM ABOMINARENTVR IMAGINES.
q Ioſ. 18. Antiq. 7.

XVIII.
QVÆNAM VERE FVERIT ABOMINATIO DESOLATIONIS.

Verùm etſi huiuſmodi interpretatio multis videtur ſtabilita rationibus; nos tamē re attentiùs conſideratâ, potiùs exiſtimamus, ſicut in ceteris ſæpè accidit, ita & in hoc narrationis contextu contigiſſe, vt quod à Domino dictum eſſet, ab alio Euangeliſtarum prætermiſſum, alius ſuperaddiderit: ſicque Dominum non tantùm dediſſe in ſignum futuræ cladis, abominationem deſolationis ſtantem in loco ſancto, à Matthæo conſcriptam; ſed etiam addidiſſe Ieroſolymorum obſidionem, à Lucâ relatam. Hoc autem vt magis opinemur, illud potiſſimùm

mùm perſuadet, quòd non qualemcumque abominationem fore conſpiciendam Dominus monuerit, ſed quæ ſcripta eſſet à Daniele Prophetâ. Ex eo enim quid per locum ſanctum intellexerit, ſatis expreſsè declaratum eſſe videtur; dicente Daniele [s], futuram in templo abomationem deſolationis. Quamobrem cùm ea ſigna eodem tempore futura Dominus dixerit, nimirùm abominationem in templo, & ciuitatis obſidionem; dicere pariter cõpellimur, abominationem illam deſolationis tunc in templo inſpiciendam, fuiſſe profanationem templi hoc ipſo anno (vt teſtantur Ioſephus [t]) ab ipſis Iudæis ſeditioſis factam, cùm illud more caſtrorũ munîſſent, vt inde aduerſus ſuos contribules Iudæos pro Romanis ſtantes, ferociùs dimicarent. Non enim exteriorem tantùm templi partem ab eis occupatam fuiſſe, ſed & obſidente Ceſtio ciuitatem, ſe in interiorem recepiſſe, idẽ auctor [t] ſcribit. Ceterùm execranda quæque ac deteſtanda peccata, (cuiuſmodi fuit illa occupatio templi à viris ſanguinariis aduerſus conciues facta) *Abominationem* dici conſueuiſſe, innumeris patet diuinæ Scripturæ exemplis. At quod non tantùm *abominatio* dicta ſit, ſed *deſolationis*; id factum eſſe putamus, quòd ea abominatio in ſignum data eſſet futuræ deſolationis: neque id tantùm à Gabriele Danieli, & à Domino Diſcipulis ſuis; ſed & veteri quodam ſermone, quo (vt ſcribit Ioſephus, [u]) ferebatur tunc demùm ciuitatem capiendam, ſanctáque flammis exurenda eſſe lege belli, cùm ſeditio fuiſſet exorta, templúmque Dei propriæ Iudæorum manus violâſſent.

s Dan. 9.

Profanatio templi.

t Ioſ. 2. de Bel. 17.

t Idem 2. de Bel. 24.

u Id. 5. de bel. 2.

XIX. Quibus omnibus inſpectis, memores illa à Domino fuiſſe in ſignum data, Chriſtiani (vt diximus) poſtquàm Ceſtius obſidionem ſoluit, Hieroſolymis receſſerunt antequàm iterùm ciuitas obſideretur. Nam quòd aliqui [x] hæc de abominatione deſolationis, & receſſu Chriſtianorum à ciuitate, referenda putant ad ſecundam à Tito factam obſidionem; minùs eſt veriſimile, cùm iam deuaſtatâ penitùs Iudæâ, ipſâque Ieroſolymâ arctiſſimâ vallatâ obſidione, haud ampliùs locus eſſet fugæ. Hoc autem anno, quo Chriſtiani aliò ſe receperunt, Eccleſiæ quoque illius ſuppellectilia in tuto eſſe collocata, planè declarant quæ ſcribit Euſebius [y] de Iacobi Cathedrâ ad ſuam vſque ætatem integrâ ſeruatâ; quæ quidem ſi Ieroſolymis remanſiſſet, abſque dubio cum ceteris conflagrâſſet.

x Perer. in Dan. lib. 10.

y Euſeb. 7. hiſt. 14.

IESV CHRISTI
An. 69.
PETRI
An. 25.
Neronis Imp.
An. 13.

I. Anno Chriſti ſexageſimo nono, L. Fonteio Capitone & C. Iulio Ruſo Coſſ. cùm iam Nero ex Achaiâ Romam rediiſſet, eâ pompâ triumphali quam Suetonius [a] deſcribit; Petrus & Paulus Apoſtolorum Principes diù carcere detenti, glorioſiſſimum ſubière martyrium. Qui enim illud in annum decimũquartum Neronis referunt [b], errare certum eſt: quippe cùm Neronis Imperium cœpit mẽſe Octobri Coſſ. Marcello & Auiolâ, nullum eſt dubium hunc eſſe eius annum decimumtertium, qui terminetur eodem menſe Octobri; quo & decimusquartus inchoatur. Sed & cùm æquè perſpicuum ſit, ipſum anno ſequenti quarto Idus Iunij occiſum eſſe, nec perueniſſe ad tertium Calendas Iulij, quo die Apoſtoli necati ſunt; impoſſibile planè redditur, vt indè dici poſſint anno ſequenti decimoquarto Neronis paſſi eſſe. Quâ etiam ratione corrigenda eſt lectio Chronici Caſſiodori, vbi id poſt biennium ab hoc Conſulatu accidiſſe ponitur; cùm longè anteà Nero eſſe deſiiſſet, ſub quo Apoſtolos adeptos eſſe martyrium, omnium ſentẽtiâ exploratum habetur. Sed nec item recipitur Epiphanij [c] ſententia, affirmantis id contigiſſe anno duodecimo Neronis. Quæ autem poſita eſt à nobis de hoc anno decimotertio eiuſdem Imperatoris, grauiſſimos habuit aſſertores, Caium antiquum Theologum, Zephyrinum Papam, & Dionyſium Corinthiorum Epiſcopum: quos citans Metaphraſtres [d], iiſdem adſtipulatur, dum anno trigeſimoſexto poſt Paſſionem Domini (numerando à Natiuitatis trigeſimotertio) eos necatos affirmat; qui eſt hic ipſe Domini ſexageſimus nonus.

a Sueton. in Ner. c. 25.

b Euſeb. in Chron. ſequuti Hieron. de Script. Eccl. in Pet. & Paul. atque alij.

De tempore martyrii Petri et Pauli.

Quod etiam aduerſus diſſentientes firmiùs ſtabiliuit Gordonus in Appar. Tom. II. Chron. edit. 1. c. 16 & 17.

c Epiph. hær. 27.

d Metaphr. 29. Iuly.

II. Quod verò ad diem attinet; cùm omnium ſit concors ſententia, vnâ eâdémque die, nempè tertio Calendas Iulij martyrium conſummâſſe; tamen id non vno eodémque anno, ſed anni vertentis occurſu contigiſſe videtur fuiſſe opinio Prudentij [e], Aratoris [f], & Auguſtini [g]. Sed verior atque probatior illorum cenſetur aſſertio, qui vnum eumdémque annum & diẽ amborum martyrio adſcribunt: cuius ſententiæ fuerunt nuper recenſiti Caius, Zephyrinus & Dionyſios, ac poſt eos Euſebius [h], Epiphanius, [i] Hieronymus [k], Maximus [l], Caſſiodorus [m], & alij recentiores ferè innumeri: idque ipſum tam Romanæ Eccleſiæ Martyrologium, quàm Græcorum Menologium confirmant; nec non Acta Paſſionis eorumdem Apoſtolorum Lini nomine ſcripta, quæ, vt iam diximus, qualiacumque nunc ea ſint, germana olim extitiſſe noſcuntur, ſed ab hæreticis deprauata. Porrò eiuſmodi opinionem de diuerſo martyrij tempore, à quibuſdam hæreticis fuiſſe vulgatam, teſtatur Concilium Romanum ſub Damaſo, quod continet Creſconiana Collectio poſt Canonem de Libris Apocryphis: quod & repetitum habetur à Gelaſio in decreto Concilij ſeptuaginta Epiſcoporum.

Quo die aſſi.

e Prud. Periſteph. hym. 12.

f Arat. in Act. Ap. lib. 2. in fin.

g Aug. ſerm. 28. de Sanct.

h Euſeb. in Chron.

i Epiph. hær. 27.

k Hier. de Script. Eccl.

l Max. ſerm. de S. Petr.

m Caſſiod. in Chron.

III. Quænam autem martyrium præceſſerint, dũ ex probatis auctoribus pauca potiùs, quàm ex incertis multa narranda proponimus; imprimis occurrit, cùm expectaretur executio fetalis ſententiæ, indigniſſimè ferentes Chriſtianos ſuum à ſe paſtorem abripi Petrum, vt fugâ ſibi conſuleret inſtantiſſimis precibus compuliſſe. Aderat enim præſens auxilium carceris cuſtodum Proceſſi & Martiniani, quos (vt vidimus) idẽ Petrus ſacro baptiſmate initiauerat. Quãuis igitur (inquit hanc hiſtoriã recenſens Ambroſius [n]) Petrus eſſet cupidus paſſionis, tamen contemplatione populi precantis inflexus eſt: rogabatur enim vt ad inſtituendum & confirmandum populum ſe reſeruaret. Itaque nocte muro egredi cœpit, ſed cùm videns ſibi in portâ Chriſtum occurrere, vrbémque ingredi, interrogâſſet, *Domine quò venis?* reſpondiſſe

Fuga e carcere.

n Amb. in Auxent. de Baſil. non trad.

verò Chriſtus, *Venio iterum crucifigi*; intelligens Petrus ad ſuam crucem diuinum pertinere reſponſum, ſpontè remeauit ad eam pro Chriſti honore ſubeundam. Hæc Ambroſius; quæ etiam habentur in nuper citatis Actis Lini nomine conſcriptis, necnon in aliis [o] SS. Martyrum Proceſſi & Martiniani, itémq; apud Hegeſippum [p] Iuniorem, & alios: illâ tantummodo diſcrepantiâ, quòd quidam dixerunt ea contigiſſe ſtatim poſt lapſum Simonis, alij autẽ (quod & verius exiſtimatur) poſtquam Petrus carceri mancipatus iam ad ſupplicium peteretur. Citat quoque eamdem de Petro hiſtoriam S. Gregorius [q]. Sed & Paulum vnà cum eo fugam arripuiſſe, eadem Acta Proceſſi & Martiniani tradunt: & æquè ei Dominum dixiſſe, *Denuò debeo crucifigi*, legitur apud Origenem [r], ſed ex apocryphis.

o Ap. Sur. 2. Iul.
p Hegeſ. 3. de excid. Ieroſ. 2.
q Greg. in Pſal. 4. pœn.
r Orig. in Ioan. tom. 27.

IV. VIRGIS CÆSI.

Porrò antequam mortis ſupplicio afficerentur, ambo virgis cæſi fuiſſe feruntur. Sanè quidem de Petro, quòd vilis haberetur perſona, nulla poteſt eſſe dubitatio; cùm more Romano qui vltimo ſupplicio damnati eſſent, anteà virgis cæderentur. De Paulo verò, quòd ciuis eſſet Romanus, & ideò (vt vidimus ſuperiùs) haberetur immunis, addubitari poſſet. Sed quòd cõſtet tamen ex lege Duodecim Tabularum, quàm etiam lege factâ, cùm aliquod à ciuibus immane fuiſſet perpetratum delictum, tunc eoſdem centuriatis comitiis condemnatos, affici primũ verberibus, deinde capite truncari ſolitos: haud dubitandum videtur, Paulum, qui grauiſſimi omnium ſceleris, nempè impietatis accuſaretur, virgis cæſum ante mortem fuiſſe; cùm præſertim adhuc Romæ in Eccleſiâ S. Mariæ Trãſpontem extent, & in honore habeantur columnæ illæ, quibus ambo Apoſtoli alligati, & virgis cæſi feruntur. Denique Paulum, quòd ciuis Romanus eſſet, placuit ſubiici gladio; Petrum verò, quòd vilis eſſet perſona, crucifigi.

V. LOCVS MARTYRII PAVLI.

Sed vt priùs de Paulo dicamus; locus eius ſupplicio deſtinatus, dictus *ad Aquas Saluias*, alio nomine *Gutta iugiter manans*, extra portam Oſtienſem erat, tertio ab Vrbe lapide, vbi Chriſtianorum carnificina eſt aliquando habita: nã & illic Zenonem cum decẽ millibus militum fidei causâ fuiſſe obtruncatos, tum Romanum [s] Martyrologium, tum loci vetera monumenta teſtantur. Cùm autem eò Paulus duceretur, tres [tt] milites ex his qui ex apparitura erãt, ad Chriſtum conuertit, quos Neronis gladius martyres fecit. Vbi verò ad locum deſtinatum perductus, ictu carnificis capite truncaretur, duplex editũ eſt miraculum; primum, vt non tã ſanguinis fluenta è ſectis venis, quã lactis largiter fluxerint; alterum, vt è trino ſaltu capitis exciſi, tres ibidem eruperint fonticuli dulcis aquæ: prout horum miraculorũ aſſertores ſunt, prioris quidem (præter Acta Lini nomine vulgata) Ambroſius [t], & Chriſoſtomus [u], aliíque recentiores; poſterioris autem, fidelis ac conſtans maiorum traditio, ipſiúſque inſpectio loci plane celeberrimi *Trium fontium* dicti, qui frequenti Chriſtianorũ viſitatur cõcurſu. Tres enim ibi ſcatent fonticuli dulcis aquæ, quorum primus dulcior lactis ſaporem aliquâ ex parte reddat, ceteri quamuis haud longè à primo diſtent, paulò diuerſum guſtui ſaporem afferant: Cuius differentiæ ea ſolet ratio afferri, quòd ipſo primo fluxu lac venæ dederint, ac inde ſanguinem. Additque Chryſoſtomus, ſanguinem Pauli lacteum apparentem in eius veſte qui eum percuſſit, barbaricum illius animum reddidiſſe melle dulciorem, effeciſſeque vt ipſe vnà cum ſociis ad fidem traduceretur. Ceterùm corpus Apoſtoli à Lucinâ clariſſimâ feminâ Senatoria ſublatum, in ſuo prædio viâ Oſtienſi honeſtiſſimo tumulo locatum fuit. At de martyrio hactenùs. De ætate verò iam dictum eſt ſuperiùs in eius Conuerſione.

s Mart. Rom. 2. Iul.
tt Ib. 2. Iul.

LAC CVM SANGVINE EX COLLO SIVE.

t Ambroſ. ſerm. 68.
u Chryſ. or. in Princip. Apoſt.

TRES FONTES EX TRINO SALTV CAPITIS.

VI. EFFIGIES PAVLI.

Sed quod pertinet ad effigiem & ſtaturam; imprimis dum Triephon Critiam catechumenum inſtituens apud Lucianum [x], ſic loquitur; *Quando me Galilæus ille conuenit recaluaſter, naſo aquilo, qui tertium vſque ad cælum per aërem ingreſſus eſt*, &c. non alium his notis quàm ipſum Paulum deſcripſiſſe, omnes credo facilè intelligere. Porrò ſtaturâ breuiorem fuiſſe, ex ipſiuſmet verbis Interpretes omnes colligunt, dum quæ de ſe aliqui dicerent ad Corinthios [y] referens, ait ſe *præſentiâ corporis eſſe infirmâ*. vnde & Chryſoſtomus [z], eum *Tricubitalem* appellat. Hiſq; demùm conſentiunt quæ Nicephorus [a] tradit, nempè fuiſſe Paulum corpore paruo & contracto, atque incuruo, & paululũ inflexo, facie candidâ, annóſque plures præſeferente, ac capite modico; oculis multâ gratiâ refertis, ſupercillis deorsũ vergentibus, naſo pulchrè inflexo, eodémque longiori, barbâ denſiori, & ſatis promiſſa. Quæ quidem haud aliunde putamus, quàm ab antiquioribus imaginibus eſſe accepta. A Chriſtianis enim, Petri & Pauli Imagines olim fuiſſe viuentibus illis effigiatas coloribus, eaſdemque ad poſteros per manus traditas, Euſebius [b] teſtatur qui & ſe illas vidiſſe aſſerit. Affirmátque Auguſtinus [c], effigiari conſueuiſſe Chriſti imaginem, hinc inde Petrum & Paulum pictos habentem. Sed de Paulo ſatis: ad Petrum iam redeamus.

x Lucian. in Philop.
y 2. Cor. 10.
z Chryſ. hõ. de Princip. Apoſt.
b Niceph. lib. 2. c. 37.

IMAGINES APOST. OLIM EFFIGIATAE.

b Euſeb. 7. hiſt. 14.
c Aug. 1. de conſ. Euang. 10.

VII DE LOCO MARTYRII PETRI.

Quod imprimis ad locum martyrij pertinet; cùm nulla ſit dubitatio, eum vt Iudæum, transTyberim vbi Iudæus egiſſe vidimus, ad ſupplicium crucis ſubeundum fuiſſe tranſmiſſum; de loco tamen eius regionis dubitatum eſt, dum alij in Vaticano monte, alij in Ianiculo id accidiſſe volunt. At verò cùm veterum Scriptorum auctoritate conſtet, horum montium appellationes ob vicinitatem promiſcuas fuiſſe; nequaquã à veritate aberraſſe dicemus, qui ſcripſerunt paſſum eſſe Petrum in Vaticano; nec tolli quò minùs æquè verum ſit, ipſum in eâ ſummitate Ianiculi vbi eius rei hactenùs extat inſignis memoria, fuiſſe cruci affixum; quæ & pariter Vaticanus [d] diceretur, poſteà verò (puto honoris causâ ob nobilẽ Petri triumphũ) *Mons aureus* dici meruit. Imam autem illã Vaticani partem, vbi nunc cernitur poſita nobiliſſima Baſilica Vaticana, locũ ſepulturæ potiùs quàm martyrij fuiſſe putamus: ſiquidem Hieron. [e] ait, ſepultum fuiſſe in Vaticano iuxta Viã triumphalem; quòd & Prudentius [f], aliíque teſtãtur. Sed quod ſpectat ad ſupplicium Crucis; omniũ SS. Patrum [g] ſententiâ ac præconio liquet, Petrum capite deorsùm verſo, & in ſublime pedibus eleuatis, cruci confixum eſſe; idque factũ ex animi ſui ſententiâ, cùm aſſereret ſe indignum (vt verbis Hieronymi vtar) qui ſic crucifigeretur vt Dominus ſuus; ſiue (vt ait Theodoretus) quòd vereretur ne eadem cum Chriſto paſſio, eumdem ſibi ab inſipientibus honorem

d Horat. lib. 1. carm. od. 20. & ibi Porphyr. & Macron.
e Hieron. de Script. Eccl. in Petr.
f Prud. adu. Symm. lib. 1.
g Orig. in Gen. ap. Euſeb. 2. hiſt. 1. Hieron. de Script. Eccl. in Petro. Chryſ. hom. in princip. Apoſt. Aug. ſerm. 28. de

concilia

Digitized by Google

ſanct. Theodor. orat. de charit. Prud. periſteph. hym. 12. Max. ſerm. 5. in natal. Apoſt & alij

MVSTERIVM SIVE CRVCIFIXIONIS.

conciliaret. Sed de eo myſterio diſſeritur etiam fuſiùs in Actis paſſionis eius, nomine Lini cõſcriptis. Vbi etiã traditur, ipſius corpus à Marcello presbytero curatum fuiſſe; aromatibúſq; conditum, atque honorificentiſſimè ſepultum.

(Quod legiſti de loco martyrij S. Petri; quamuis illum ita definierit Baronius, refert tamen idẽ ipſe ex Actis Paſſionis Petri, Lini nomine vulgatis, Petrum cruci affixum eſſe *in loco qui appellatur Naumachia, iuxta obeliſcum Neronis*. Quòd verò(vt apparet) non ita exploratum haberet, in illâ imâ parte Vaticani vbi erat obeliſcus Neronis, & vbi eſt Baſilica S. Petri, fuiſſe etiam olim Naumachiam: indè ò exiſtimauit eum potiùs paſſum eſſe in Monte aureo, ad cuius planum erat Naumachia, quæ ab aliis Iulio Cæſari, ab aliis Auguſto tribuitur. Porrò fuiſſe quoque Naumachiam ad imum Vaticani, vbi & erat Circus Neronis cum obeliſco, didici ego (præter alias huius aſſertionis probationes) ex eo quòd hactenùs ſit ibi parvula Eccleſia vetuſtiſſia, quæ appellatur *S. Peregrini in Naumachiâ*: cuius etiam fit mentio apud Anaſtaſium Bibliothecarium in Vitâ Leonis Tertij & Paſchalis Primi Pontificum. Quod monere viſum, vt ſeligas lector cui magis ſententiæ adhærere volueris, cùm tamen tutius exiſtimemus hanc poſteriorem amplecti: quam & poſt hæc à nobis ſcripta, multis aliis argumentis & auctoritatibus confirmauit editor Romæ h Subterraneæ.)

h Rom Subter. lib. 2. c. 4.

VIII. *Niceph. lib. 2. c. 37.*

Eius autem effigiem ex antiquioribus(vt de Paulo diximus)imaginibus deſcriptam ſic reddit Nicephorus, vt aſſerat eum haud craſſâ ſtaturâ fuiſſe, ſed quæ aliquantò eſſet erectior; facie ſubpallidâ, & albâ admodùm; capillis capitis & barbæ criſpis & denſis, ſed non admodũ prominẽtibus; oculis quaſi ſanguine reſperſis, & nigris; ſuperciliis propè euulſis; naſo longiori, non tamen in acumen deſinente, ſed preſſo ſimóque magis. Hæc ille. Verùm ea de oculis ſanguineis ſic accipe, quòd aſſiduò ploráſſe feratur. Tenuit autem Romanæ Sedis Pontificatum annis viginti quatuor, menſibus quinque, & diebus vndecim. Si qui enim aliter numeráſſe reperiantur, ex iis quæ de Sedis eius inſtitutione, ac mortis tempore, ſuperiùs ſunt firmiter ſtabilita, perfacilè erroris conuincuntur.

IX. CLARISSIMA APOSTOLORVM MEMORIA.

i Cai. ap. Euſeb. 2. hiſt. 24
k Martyrol. Rom. 19. Ianuar. Sur. 14. Febr.
l Martyrol. Rom. 22. Nouemb.

ORIENTALES CONATI SVRRIPERE CORPORA.

m Greg. 3. ep. 30. ad Conſt. Aug. ad Madaur. & ſerm. 28. de ſanct.
o Chryſ. hõ. 26. in 2. Cor & hom. quod Chriſtus ſit Deus & alibi.
p Gal. ep. ad Pulch. Aug. in pr. amb. Conc. Chalced.
q Chryſ. hom. 32. ad Rom.
r Venant. lib. 3. carm.

Sic igitur glorioſiſſimum martyrium tã Petro quàm Paulo conſecutis, loca ipſa vbi eorum ſacra corpora ſepulta fuerunt, etiam inter perſecutores(quod mirandum eſt) abſque iacturâ vel contumeliâ aliquâ clariſſima remanſerunt; eadémque velut nobiliſſima(vt vocat Caius, [i] antiquiſſimus Theologus) trophæa victoriæ, ab antiquis illis Chriſtianis ſummo honore ſunt habita. Nã conſueuiſſe perſecutionis etiã tempore, ex remotioribus Orbis partibus Romam venire vt ea inuiſerent ac venerarentur, hiſtoriæ complurium ſanctorum Martyrũ declarant; ſicut ex Perſide veniſſe conſtat [k] Martham, Marium, & Audifacẽ, temporibus Claudij Iunioris, & ex Africâ Maurum ſub Numeriano Imperatore, & alios [l] aliunde. Quinimò tentáſſe hoc ipſo anno Orientales Chriſtianos ſurripere eadem ſacra pignora, & in Orientem vti ſuos gentiles transferre, ſed cùm ad Catacumbas, locum ad ſecundum Vrbis milliarium perduxiſſent, tonitruis atque fulguribus perterritos à cœpto deſtitiſſe; Fideles autem Romanos eadem inde ad ſua loca retuliſſe; S. Gregorius [m] Papa teſtatur. Redditâ autem Eccleſiæ pace, ipſos etiam Imperatores Chriſtianos eadem inuiſere ac venerari ſtudioſiùs quæſiuiſſe, ſeppetunt teſtimonia atque præconia Auguſtini [n], Chryſoſtomi [o], ipſiúſque Gallæ [p] Placidiæ Auguſtæ, & aliorum quampluriмorum, de quibus agetur ſuis temporibus. Sicut etiam eorum ſepulchris Vrbem eſſe munitam, idem Chryſoſtomus [q] tradit, cecinitque nobilis poëta Venantius [r] Fortunatus, ac docent plurima exempla ſuis locis inferiùs recitanda.

X. PRODIGIA IMMISSA SVB NERONE.

ſ Dio. in Nero.
t Plin. lib. 2. cap. 83. & 103. & l. 17. cap. 25.

Sed & quo potiſſimùm tempore ſub omniũ ſceleſtiſſimo Imperatore ipſum Romanum Imperium in maiori videretur poſitum eſſe diſcrimine, eidem collabenti duabus hiſce viuis columnis opportunè ſuccuritur. Iam enim ſæculum ipſum aduenerat, quo iuxta antiquum oraculum, Tiberij temporibus peruulgatum, (quod recitat Dio [ſ]) his ter trecentis circumuoluentibus Vrbis annis Romanum Imperium ſeditione caſurum timebatur. Viſaque ſunt hoc poſtremo Neronis tẽpore(vt teſtatur Plinius [t]) numquam anteâ audita portenta; nempè in agro Marrucino oliuetum vniuerſum Vettij Marcelli Equitis Romani, viam publicã tranſgreſſum in contrarias ſedes perfectum eſſe, amnéſque alibi retrò fluere. Quæ cùm rerum in meliorem ſtatum mutationem portendiſſe viſa ſint illis, nec poſſint tamen intelligi de ſucceſſoribus Neronis, qui miſerè Imperium deuaſtârũt: verior viſa eſt interpretatio, vt per ea ſigna religionis in melius mutatio monſtraretur. Quam verò egregiè Romana Eccleſia perfuſa Apoſtolorum ſanguine, fuerit illuſtrata, Tertullianus [u], Chryſoſtomus, [x] Theodoretus [y], & alij explicant. Eorumdémque exemplo incenſa eſſe corda credentium, & magno fœnore numerum martyrum eſſe Romæ auctum, egregiè S. Leo [z] declarat.

u Tertull. de praſcr. & in Scorp.
x Chryſ hom. 32. ad Rom.
y Theod. ep. ad Leon. Pap.
z Leo ſerm. 1. de natal. Apoſt.

XI. DE VINCVLIS PETRI.

a Act. Alex. Pap. ap. Sur. 3. Maij.

SVDARIVM PAVLI.

Nec verò tantùm *Sepulchra* Apoſtolorum magno ſunt honore habita, ſed & ipſa Paſſionis inſtrumenta. Siquidem præter illa quæ de *Columnis* ad quas virgis cæſi ſunt, ſuperiùs diximus, *Vincula* quibus Petrus in carcere alligatus eſt, perquiſita atque inuenta Balbina [a] virgo filia Quirini Tribuni ſummoperè eſt venerata; quæ ad poſteros per manus tranſmiſſa, ſæpè miraculis coruſcáſſe videbitur inferiùs. *Sudarium* quoque, ſeu *Velum*, quo Paulus gladio feriendus oculos ex more obduxit, à Plautillâ nobiliſſima matrona ad hoc opus ab ipſo petitum, & poſt mortem eidem reſtitutum, longè poſteà Conſtantina Auguſta magna inſtantia à S. Gregorio [b] ad ſe mitti poſtulauit, nec tamen impetrare valuit.

b Greg. 3. ep. 3.

XII. VXOR PETRI MARTYR

c Clem. Al Strom. l. 7.

Sed quòd de Petri actum eſt martyrio, haud prætereunda eius *Vxor*; quæ & ipſa eamdem palmam adepta eſt, licèr de tempore non ſatis conſtet. Ex iis autem quæ de eius martyrio Clemens [c] Alexandrinus recitat, compertum habetur ante Petrum eam illud obiiſſe certamen: dũ ait, Petrum, cùm vidiſſet eam duci ad mortem, lætatum eſſe propter vocationem, eam autem exhortando & conſolando, proprio nomine compellaſſe, ac dixiſſe, *Heus tu, memento Domini*. Porrò qui coniugem habuit Petrus, filiam quoq; ex eâ genuiſſe traditur, antequàm vocatus eſſet à Domino. Quę cũ *Petronilla* ſit dicta; in baptiſmate potiùs, more maiorũ, cùm renata, quàm cùm nata eſt, oportuit contigiſſe: Nã eo tempore Simon, & non Petrus, parens eius ex quo ipſa nomẽ accepiſſe videtur, appellabatur. Cùm alioqui ſint etiam probabiles coniecturæ, quæ perſuadere poſſint illam haud verè Petri filiam fuiſſe, ſed ſic dictam quemadmodũ ab eodẽ Apoſtolo nominatus eſt Marcus filius ſuus. Ceterùm habentur plura de illâ in epiſtolâ Marcelli presbyteri; ſed quæ in nonnullis

DE PETRONILLA PETRI FILIA.

fide

fide nuient. Illud autem firmum redditur maiorum traditione,aliiſque monumentis, eamdem vſque ad obitum petmanſiſſe virginem: cuius nomine conſtructum eſt vetus ac nobile Cœmetetium [d], eiúſque natalis anniuerſariâ commemoratione celebratur [e].

d In Act. Gr. Pr. 111. e Mar yrol. Rom. aliaq. 31 May.

XIII. ANDREÆ MARTYRIUM.

Nec item prætermittendum hîc,(quando ſeſe offert occaſio)de ANDREÆ Apoſtoli germani Petri martyrio mentionem agere.Quod quidem Paſſionibus Apoſtolorum (quas, qualeſcumque illæ ſunt, ante Gelaſij Papæ tempora lectitari conſueuiſſe certum eſt)liquet accidiſſe poſt Petri necem; licèt quoto Domini anno, vel ſub quo Imperatore, inexploratum penitus relinquatur. Nã quod ex recentioribus aliquis, pro animi arbittio de cá re dixit abſque vllá teſtificatione maiorum; fides incerta ſequatur auctorem. De reliquis autem Andreæ rebus geſtis; quoniam paſſionis eius Acta à Manichæis corrupta fuerunt,remanſit eorum(vt Auguſtinus [f] declarat exemplo)in Eccleſiá dubia fides. Porrò glorioſiſſimum conſummâſſe per Crucẽ martyrium apud Patras Achaiæ ſub Ægeâ Proconſule, certum redditur ex Epiſtolá Cleri Achaiæ publicâ Eccleſiæ [g] lectione omnibus notá, quæ audiuit & vidit teſtantis.

f Aug. de fid. contra Manich. c. 38. g Breuiar. Rom. 30. Nouemb. Citatúſque a Petr. Dam. ſer. 2. de S. Andr. V. d. Baron. in Not. ad Martyrol. 30. Nouem.

XIV. DE SUCCESSORE PETRI DE LIBRO SUB NOMINE DAMASI DE ROM. PONT.

Quod demùm pertinet ad Petri ſucceſſorem in adminiſtratione Eccleſiæ Romanæ & Vniuerſalis;inualuit penes aliquos ea ſententia, Linum nequaquàm poſt eius obitum ipſi ſuffectum eſſe,ſed tantùm viuentis adhuc (dum illum Vniuerſalis Eccleſiæ ſollicitudo in diuerſas prouincias euocaret) coadiutorem extitiſſe vnà cum Cleto,qui ambo ſimul loco ipſius Petri obitẽt Romæ Eccleſiaſticas functiones;ipſúmque Linum vrgente Neronis perſecutione, martyrio ſublatum eſſe ſub huius anni Coſſ. Capitone & Ruffo.Hæc accepta eſſe noſcuntur ex Libro vulgato nomine *Damaſi de Romanis Pontificibus*, ſed qui(vt veriùs exiſtimatur) ex diuerſis auctoribus ab Anaſtaſio Bibliothecario,aut ſi quo alio collectus eſt, quo non Vitæ ipſorum Pontificum, ſed ferè dumtaxat eorum ſucceſſio,& factæ ab eis Ordinationes,atq;dies obitûs recenſentur. Verũ cùm in vnoquoq;ferè Pontifice,& maximè iſtis prioribus,in annis cuiuſq; per Coſſ.conſignandis,prorsùs falſa atque etiam inter ſe pugnantia contineat;euidenter apparet eoſdem Coſſ.ab aliquo poſteà, nullâ habitâ temporis ratione, perperàm eſſe ſuperadditos. Porrò eamdem ipſius de Lino sẽtentiá ſecutus eſt Metaphraſtes [h];in eo tamen ab illo diſcrepans,quòd ante martyrium Petri immò ante duodecimũ Neronis annum, Linũ eſſe defunctũ affirmat. Scimúſque alios(neminem tamen ex antiquis)eiuſdem Libri auctoritate permotos,nec Linum,nec Cletũ adnumerâſſe inter Romanos Pontifices Petri ſucceſſores;ſed Corepiſcopos tantùm eos aſſeruiſſe.

h Metaphr. 29. Iuny.

XV. LINUS ET CLETUS SEDERUNT ANTE CLEMENTEM.

i Ignat. ep. ad Mar. Caſſob.

At quod ad veteres rerum Eccleſiaſticarum, ſcriptores attinet; cùm S.Ignatius [i] qui eodem ſæculo vixit cũ Apoſtolis,dicat Clementẽ ſucceſſiſſe Cleto, (ſic enim legendũ eſſe pro Anacleto, poſteà demonſtrabimus) planè declarat ipſum Clementem tertio loco,nempè poſt Linum & Cletum Romanæ Eccleſiæ præfuiſſe. Immò Tertullianus [k] non tantùm tertio loco poſt Petrum ponit Clementem,ſed adhuc etiã quarto,nimirùm poſt Anacletum.Quod ipſum licèt & quidam alij antiqui pariter fecerint, tamen poſt Cletum,ſed ante Anacletum, Clementem eſſe ponendum verius eſſe putamus. Cùm alioqui ſciamus, nonnullos, & maximè Græcos,Cletum & Anacletum vnum eũdẽmq; putantes confudiſſe.Inſuper cùm Euſebius [l] ac ceteri omnes tam Græci quàm Latini auctores teſtentur,Clemẽtem ſubiiſſe martyrium tertio anno Traiani Imperatoris,idque S.Hieronym. [m] firmiter aſſeueret, ipſéque liber de Romanis Pontificibus apertè doceat; quâ ratione dicere poſſumus Clementẽ ſediſſe ſtatim poſt Petrũ, cùm ab eo tempore vſque ad tertium Traiani annum intercurrat triginta trium annorũ ſpatium,ipſe verò Clemens à nemine ponatur ampliùs nouennio Eccleſiæ Romanæ præfuiſſe?

k Terr. lib. 3. adu. in Marcion.

l Euſ. 3. hiſt. 28. Niceph. lib. 2. c. 18. m Hieron. de Script. Eccl. in Clem.

XVI.

Lino igitur & Cleto eſſe certa ſedis tempora tribuenda, nemo non videt.Id enim & maiores [n] cognouiſſe certum eſt, cùm qui numerârunt primam illam Romanorum Pontificum ſucceſſionẽ,vel aliàs de Petri ſucceſſoribus meminerunt,omnes ſemper Clementum tertio loco poſuerint; quamuis apud aliquos, ſeu vitio ſcriptoris,ſeu aliâ ex causâ, Anacletus pro Cleto poſitus,apud alios verò modò Cletus, modò Anacletus(quòd,vt diximus,hos vnum eundẽque eſſe exiſtimarent) præteritus inueniatur. Denique Hieronymus [o] Romanæ Eccleſiæ alũnus,cùm aliquando dixiſſet obiter,Clementem ſucceſſiſſe Petro; tamen cùm de Clemente diligentior ab eo eſt inſtituta narratio [p], eũ poſt Linum & Cletum ſediſſe affirmauit. Hancque fuiſſe ipſius Romanæ Eccleſiæ traditionem, locuples eſt teſtis eius Martyrologium, [q] dum agit de ſede Lini,Cleti,& Clementis; necnon ſacer Miſſæ Canon,vbi eodem(vt videtur) ordine quo ſederunt,iidem Linus,Cletus,& Clemens, ſecundùm antiqua Diptycha poſt Apoſtolos primi recenſentur.Quamobrem quæ habentur in epiſtolâ Ioannis [r] Papæ Tertij nomine inſcriptâ, & aliâ Leonis [s] Papæ Secundi, quibus declaratur non fuiſſe à Petro Linum & Cletum inſtitutos Romanæ Sedis Epiſcopos, ſed tantummodò coadiutores; non aliter quidem ſunt intelligenda, niſi quòd ſic ſederint dũ Petrus vixit,quod & nos profitemur. Quod autem additur,Clementi Summum Pontificatum à Petro eſſe collatum; ad illud fortaſsè alluſum eſt,quòd Tertullianus [t],licèt(vt dictum eſt) quarto loco Clementem ponat, tamen à Petro ordinatum fuiſſe tradit. Secundùm quod expreſſiùs ſcribit Epiphanius [u], eumdem Clementem ab ipſo Petro manûs impoſitionẽ accepiſſe,ſed Epiſcopatum recusâſſe vſque ad Lini & Cleti obitum, qui ipſius Petri coadiutores extitiſſent. Affirmátque idipſum Ruffinus [x]. Igitur qui primus in locum Petri ſubrogatus eſt LINVS,natione fuit Tuſcus,patria Volaterranus,patre Herculano; de cuius ſedis annis dicetur in eius obitu.

n Iren lib. 3. cap. 3. Opt. lib. 2. Aug. ep. 161. Epiphan. hær. 27. Hieron. in Cle. & alij Gr. & Lat.

o Hier. in Iſai. 52. p Idem de Script. Eccl. in Clem. q Martyrol. Rom 25. Septemb. 26. April. & 23. Nouemb.

r Ioan. ep. ad Epiſ. Germ. s Citat. Marian. Scot. in Clem.

t Tertull. 2. de praſcr. c. 32. u Epiph. hær 27.

x Ruff. præf. lib. recognit. LINVS PETRI SUCCESSOR.

XVII. PERSECUTIO PROPAGATA.

Poſt martyrium Apoſtolorum,Neronis perſecutio vehementioribus flammis exarſit. Nam & in domeſticos ac familiares ſuos, ex quibus multos fidem Chriſtianam ſuſcepiſſe, teſtis eſt ipſe Paulus [y],rabiem ſuam intendiſſe, Acta ſæpè citata teſtantur;extántque vnius & alterius illorum, nempè *Torpetis & Euelij* memoria in Martyrologio [z] Romano. Ac inſuper tradit Oroſius [a], per omnes prouincias ab eo mandatum eſſe Chriſtianos vexari; quorum quidem nonnullorum habetur mentio in eodem Martyrologio

y Philip. 4.

z Martyrol. Rom. 11. & 17. Maij. a Oroſ. lib. 7. cap.

tyrologio, & aliis Actis; ſed eorum magnâ ex parte nomina exciderunt, exuſtis Eccleſiaſticis monumentis à Diocletiano Imperatore. Commendantur verò in hâc perſecutione duarum inter alias ſanctiſſimarum feminarum [b] *Lucinæ* & *Perpetuæ*, diſcipularum Apoſtolorum, ſtudia in ſepeliendis SS. Martyrum corporibus. Denique inuenta, in Hiſpaniâ vetus huiuſmodi inſcriptio, NERONI CL. CÆS. AVG. PONTIF. MAX. OB PROVINC. LATRONIB. ET HIS QVI NOVAM GENERI HVM. SVPERSTITIONEM INCVLC. PVRGATAM; abundè docet vehementiſſimam fuiſſe Neronis perſecutionem, vt creditum ſit religionem Chriſtianam ab eo penitùs extirpatam. Licèt enim nulla ibi mentio fiat nominis Chriſtiani, tamen nonniſi de illis ea poſſe intelligi, neceſſarium eſt illud argumentum, quòd nulla Neronis tempore, nec antè diù vel poſteà, alia noua in Orbem inuecta eſt religio, quam Chriſtianorum.

b *Martyrol. Rom. 30. Iun. & 4. Aug.*

XVIII. CVR NERO AB EA CESSAVIT.

Porrò quieuiſſe Neronem ab huiuſmodi perſecutione, à Petro & Paulo in viſu perterritum, eadem Paſſionis eorum Acta teſtantur. Nec mirum. Si enim (quod Dio [c] ſcribit) poſt illatam matri quamvis ſceleſtiſſimæ necem, ſic terroribus eſt exagitatus, vt non valeret loco conſiſtere; quantò magis hæc paſſum eſſe dicimus, cùm præcipuos Dei amicos, ſanctiſſimos viros è medio ſuſtuliſſet? His verò acceſſit, (quod etiam nolentem & inuitum à perſecutione abſtraxit) poſt Romani exercitûs factam in Galliâ iam anteà ſub C. Iulio Vindice defectionem, alia rursùs Hiſpaniarum & Galbæ deſciſſio; cuius causâ (vt ait Suetonius [d]) collapſus, animóque malè fracto, diù & ſine voce & propè intermortuus iacuit. Sed quæ demùm ei acciderint, dicetur anno ſequenti pro geſtæ rei ordine & tempore.

c *Dio in Nero.*

d *Sueton. in Nero c. 42.*

XIX. CLADES IVDÆÆ A VESPASIANO.

Intereà verò Veſpaſianus, quem Nero in Achaiâ de rebellione Iudæorum certior factus cum exercitu in Palæſtinam miſerat, grauiſſimis eos cladibus afficiens, hoc anno Galilæos gentem fortiſſimam, vniuerſámque prouinciam totius Paleſtinæ potentiſſimam ac munitiſſimam, non ſine labore penitùs debellauit; occiſis plusquàm centum millibus Iudæorum, captiuis verò abductis aut venditis quadraginta millibus. Quo etiam tempore in expugnatione Iotapatæ ciuitatis, captus eſt *Ioſephus Matthiæ* dux, qui hæc omnia fuſiùs deſcripſit [e]. Ex quibus videas, illos qui primi omnium atque frequentiùs Chriſti Domini prædicationem audierunt, nec tot tantíſque viſis miraculis crediderunt, ante omnes diuino iudicio perfidiæ & impietatis ſuæ dediſſe pœnas.

e *Ioſ. de Bell. lib. 3 & 4*

XX. IEROSOLYMA FACTIONIBVS EXAGITATA.

Quos & alij ſuo ordine ſecuti ſunt, eùm qui in Galilæâ Romanorum gladium euaſerant ingenti planè numero Ieroſolymam confugientes, ciuitate excepti non tantùm ciuibus neceſſariam inſumpſerũt annonam, ſed & eoſdem deprædati ſunt, ac miserè peremerunt; ſéque recipientes in templum, tanquam munitiſſimum aduerſus ciues, adſciuerunt ſibi nomen vt dicerentur *Zelotæ*, vt qui profiterentur præ ceteris zelare Dei Legem & patria inſtituta. Horum factione & illud perfectum eſt (quod numquam anteà acciderat) vt ſortitò Summum eligerent Pontificem, aduerſus Ananum qui illam dignitatem obtineret: vnde obtigit ſors *Phano* cuidam homini ruſticano, obſcuriſſimo & rerum ſacrarum imperitiſſimo. Excitante verò Anano Iudæorum animos in Zelotas, magnæ vtrimque cædes factæ ſunt; cùm euocati Ieroſolymam Idumæi, pro Zelotis ſtantes ingentem ſtragem fecêre ciuium atque ſacerdotum, adeóque ipſius Anani Summi Pontificis; quorum & corpora abiecêre inſepulta. Et licèt poſtquàm in medio templo occiſus eſſet Zacharias præcipuæ vir auctoritatis, deteſtantes facinus Idumæi ad propria ſe recepiſſent; nihilominùs Zelotarum factio non deſtitit à ſuis graſſationibus, cuſtodiis vbique poſitis, ne quis impunè egrederetur vrbe: ſicque miſeranda in omnibus reddita eſt ciuitatis facies, conculcato penitùs iure diuino atque humano; miſerrimúſque omnium redditus ſtatus, cùm iam nec intra ciuitatem manere, nec foras egredi tutum eſſet. Nam & præterea foris eleuata eſt factio *Sicariorum*, duce Ioanne homine factioſiſſimo & tyrannidem meditante, qui & Iudæos & Romanos aggrediens, cuncta rapinis & cædibus miſcuit. Sed hęc omnia, & alia eiuſmodi, in ſequentem etiam annum prolata, fusè deſcripſit Ioſephus [f]. Quæ quidem Veſpaſianus cùm percepiſſet, obſidionem Ieroſolymorum diſtulit; ratus eiuſmodi ciuilibus diſcordiis faciliùs Iudæos conſumptum iri, quàm armis Romanorum.

SVMMVS PONT. IVDÆORVM SORTE ELECTVS.

f *Ioſ. lib. 4 & 5. de Bell*

IESV CHRISTI
An. 70.

LINI
An. 1.

Neronis Imp.
An. 14.

I.

ANNO Chriſti ſeptuageſimo, Coſſ. [a] creati ſunt C. Silius Italicus & Galerius Trachalus Turpilianus. Sed eos Nero expeditionem in Gallias parans, (inquit Suetonius [b]) ante tempus priuauit honore, atque in vtriuſque locum ſolus iniit Conſulatum; quaſi fatale eſſet non poſſe Gallias debellari, niſi à Conſule ac ſuſceptis faſcibus. At verò poſtquàm *Iulio Vindice*, qui defectionem in Galliis excitârat, à militibus Ruſi qui Germaniam obtinebant, occiſo, idem *Rufus* Imperator deſignatus eſſet; ſed & *Rubrius Gallus*, quem contra rebellantes Nero miſerat, pariter defeciſſet; nec quod ipſe conceperat, vniuerſum Senatum interficere poſſet; ac denique à Prætorianis militibus deſertus eſſet: idem Nero deſperatione melioris ſtatûs omninò deficiens, vili indutus veſte, vnà cum tribus vel quatuor libertis in prædium vnius ex iis Phaontis nomine, inter viam Salariam & Nomentanam quarto ab Vrbe lapide poſitum, ſe recepit: vbi in ſpeluncâ deliteſcens, cùm equites ſe quærentes aduentare cognouit, ſibi ipſe licèt pauidus intulit manus; eumdémque ægrè morientem Epaphroditus libertus confecit, quarto Idus Iunij, (quâ die olim Octauiam coniugem interfecerat) ætatis anno trigeſimo ſecundo, cùm imperaſſet annos tredecim, menſes ſeptem & dies viginti octo, numerando à die ſequenti obitûs Claudij. Sed de his, déque eius funere & ſepulturâ, fuſiùs agunt Suetonius, Dio & alij.

a *Plin. Sec. 3. ep. 7. ad Canin Ruf.*
b *Sueton. in Neron c. 45*

DE OBITV NERONIS.

Digitized by Google

II. c Vid. Chryſ ſerm. de eleemoſ. & vol. 1at. & alios. d 2. Theſſ. 2. NERO CREDITVS ANTICHRISTVS.

Illud autem minimè prætermittendum; ex noſtris nonnullos Scriptores non ignobiles c, opinatos eſſe Neronem fuiſſe Antichriſtū, quòd Paulus ad Theſſalonicenſes ſecundò ſcribens d, quaſi iam tunc Antichriſtus viueret, aſſeruiſſet ipſum operari myſterium iniquitatis. Sed ſi diligenter attendiſſent tempus quo à Paulo ea ſcripta fuit epiſtola, nempè ſub Clandio Imperatore, nullo negotio eiuſmodi errorem deuitaſſent. Sed concepto ſemel iſto, deteriores inde alij fluxerunt; vt nonnulli reſurrecturum Neronem, & futurum Antichriſtum exiſtimauerint; alij verò nee eum occiſum putauerint, ſed curato vulnere eſſe ſeruatum, & viuum occultari in vigore eius ætatis in quâ fuit cùm crederetur extinctus, donec ſuo tempore reueletur, & reſtituatur in regnom. Refert duas iſtas quorundam opiniones Auguſtinus e, improbátque. Poſterioris autem Seuerus f, etſi non auctor tamen aſſertor habetur; qui etiam (quod magis in eo diſplicet) eamdem impingit alibi g S. Mattino, dum ait eum aliquande dixiſſe, Neronem & Antichriſtum venturos ante finem ſæculi, & Antichriſtum in Oriente, Neronem in Occidente regnaturum, donec tandem & ipſe perimeretur ab Antichriſto. Quæ ſi verè S. Martinus dixit, haud quidem quòd ſpiritu prophetiæ rem ita ſe habere exiſtimaret, ſed quæ ab aliis dicta, vel ſcripta eſſent, narrauit. Ad hæc enim de Nerone apud pleroſque confirmanda, acceſſit quod & inter ipſos Gentiles vulgata eſſet quædam opinio, Neronem fuiſſe ſubductum & non occiſum; adeò vt prodeunte poſt aliquot annos ſerno quodam ei vultu ſimillimo, qui ſe Neronem eſſe iactaret, fauorabiliter à multis, ac præcipuè à Parthis ſuſceptus fuerit; provt Suetonius h & Tacitus i ſcribunt.

e Aug. 20. de ciuit 19. f Seuer. hiſt. l. 2. g Id. dial. l. 2. in ſ.

h Suet. in Ner. c. 57. i Tac. l. 2. hiſt.

III. GALBA IMPERAT.

Ceterùm *Nerone*, ſpontaneâ nece ex hâc vitâ ſublato, extinctâque prorsùs cum eo Cæſarum progenie, *Seruius Sulpitius* GALBA à militibus quibus præerat in Hiſpaniâ acclamatus eſt Imperator: de cuius genere, ortu, magiſtratibus, rebus geſtis per ætates ſingulas, moribus & diſciplinis, necnon ſtudio militari, aduentúque in Vrbem, Suetonius, Plutarchus, Tacitus, Dio, & alij ſcripsêre; quos conſulat qui ea cupit: nos enim inſtituti memores, iis tantummodò immorabimur quæ ad res Eccleſiaſticas pertinent.

IESV CHRISTI
AN. 71.
LINI
AN. 2.

GALBA }
OTHO } IMPP.
VITELLIVS }

I. GALBA OCCIDITVR. a Tac. hiſt. l. 1. Suet. in Galb. c. 20. & ſeqq.

ANNO Chriſti ſeptuageſimo primo, Seruio Sulpitio Galbâ Auguſto, & T. Vioio Rufino Conſulibus, idem Galba a, quod audito motu legionum Germanicarum, *Piſonem* veterum morum iuuenem, adoptâſſet in filiom & Imperij ſucceſſorem; Othonis factioni (offenſi quòd in eâ adoptione poſtpoſitus fuiſſet Piſoni) à militibus occiſus eſt in Foro Romano decimaſextâ Ianuarij, cùm imperâſſet menſibus ſeptem & diebus ſeptem, annos agens ſeptuaginta tres.

II. OTHO IMPERAT, ET SSIPSVM NECAT. VITELLIVS IMPERAT.

Et qui mox Imperium arripuit, idem *Marcus Silnius* OTHO, Neroni olim chariſſimus, poſt tres menſes ac dies quinque, apud Bebriacum, ſeu Bedriacum, vicum Cremonam inter & Veronam, victus ab exercitu A. VITELLII qui in Germaniâ creatus fuerat Imperator; ſiue rerum deſperatione, vel ne ſui causâ (vt tradunt (bello ciuili inter ſe milites necarentur, ſibi ipſe prudens voléſque mortem conſciuit die vigeſimâ Aprilis, anno ſuæ ætatis trigeſimo ſeptimo, vt Tacitus ait, vel trigeſimo octauo, vt alij.

III. b Ioſ. l. 5. de Bell. Iud.

Cùm inter hæc Veſpaſianus b, ſubactis quæ reliqua eſſe videbantur Iudææ locis, (tribus exceptis caſtellis, quæ à latronibus tenebantur; atque ipsâ Ieroſolymorum ciuitate, quæ miſerè à Zelotis intùs, foris à latronibus Idumæis duce Simone Geraſeno de vaſtabatur) miſeratus Romanorum cladem ſub Vitellio homine ignauiſſimo, pariter ac crudeliſſimo, vitâque turpiſſimo, de liberanda Vrbe ipſóque Orbe deliberauit; dúmque ea apud milires loqueretur acclamatus Imperator, ab iiſdem circumfuſis & cum gladiis mortem minantibus, vi coactus eſt oblatam quam recuſabat dignitatem ſuſcipere. Iurâſſe verò in ipſum, eumdem exercitum qoi in Iudæâ erat, quinto Nonas Iulij, auctor eſt Tacitus c; quod Suetonius d quinto Idus factum tradit: cùm tamen in eo conſentiant, vt cœptum fuerit numerari initium Imperij Veſpaſiani ab ipſis Calendis Iulij, quo videlicèt Alexandriæ primò legiones Romanæ ſacramento eius adactæ ſunt a Tiberio Alexandro; Præfecto Auguſtali, ex Iudæo iam olim facto Gentili & Romanorum ſtudioſiſſimo.

VESPASIANVS ACCLAMATVR IMPER. c Tac. l. 2. hiſt. d Sueton. in Veſp. c. 6.

IV. VITELLIVS OCCIDITVR.

Cùm autem & aliæ legiones per diuerſas prouincias eiuſdem Veſpaſiani partibus libentiſſimè adhæſiſſent; præmiſſo cum copiis in Italiam pedeſtri itinere Muciano, (qui Syriam antcà obtinens, ipſi Veſpaſiano maximè auctor fuerat hortatórque Imperij ſuſcipiendi, ſperans ſe illi fore in eo collegam) ipſe Alexandriam abiit, inde nauigaturus in Vrbem. Cùm inter hæc Romæ Sabinus eius frater, & Domitianus filius, moræ impatientes, vnà cum aliis compluribus nobilibus Romanis occupantes Capitolium, oppugnati à Vitellianis, Domitianus inſperatâ ſibi fugâ conſuluit, Sabinus retentus occiſus eſt: quo eodem tempore, ab iis qui intùs erant, incenſum eſt templum Iouis Capitolini. Sed mox aduentante Antonio legionum Myſiæ atque Pannoniæ Præfecto, & inter illum ac Vitellianos intra ipſam Vrbem ter repetito prælio; his tandem cedentibus, Vitellius latebras quærens, à militibus inuentus ſæuiſſimè trucidatus eſt, anno ætatis quinquageſimo quarto, vt Dio, vel ſeptimo, vt Suetonius & Tacitus tradiderunt; cùm imperâſſet (vt ſcribit Ioſephus e) menſes octo & dies quinque, ſiue (vt legitur apud Dionem f & Tacitum g) annum vnum, decem minùs diebus; numerando videlicèt non ab obitu Othonis, ſed à tempore quo à militibus ſuis acclamatus eſt Imperator. Diſſentit pariter à Ioſepho Tacitus, dum ille vult occiſum Vitellium menſis Octobris die tertiâ, Tacitus h autem menſe Decembri. Ceterùm ſequenti die Mo-

e Ioſeph. 5. de Bell. 18. f Dio. in Vitell. g Tac. de orator. h Tac. hiſt. l. 3.

ciano cum reliquis copiis in Vrbem ingreſſo, ac vix tandem militibus poſt cædes & prædas multiplices compreſſis;ex Senatuſconſulto miro omnium conſenſu decretum eſt Imperium prædicto *T. Flauio* VESPASIANO; qui & ipſe expectato opportuno tempore nauigandi, Alexandriâ ſoluens Romam ſe contulit anno proximo.

i *Id. lib.* 4.

V. MIRACVLA TRIAVTA VESPASIANO.

k *Tac. hiſt. l.* 4.

l *Sueton. in Veſpaſ. c.* 7.

Porrò dum Alexandriæ eſſet; ipſum homini cuidam oculorum tabe laboranti, & alteri manu ægro, vtrique monitu Serapis Ægyptiorum dei ad eum, recurrenti, reſtituiſſe ſanitatem, alterius oculos oris ſui excremento reſpergendo, alterius manum pede calcando, Tacitus[k], Suetonius[l], & alij tradunt. At verò præſentiâ imprimis Apollonij Tyanei, magorum omnium celeberrimi, & Veſpaſiano amicitiâ coniunctiſſimi(quem his diebus Alexandriæ fuiſſe, ac pluribus eiuſmodi impoſturis, in ſui admirationem omnes conuertiſſe, Philoſtratus[m] docet) nonnihil moueor, vt exiſtimem ea omnia fuiſſe eiuſdem Apollonij artè excogitata. Sed & in his quæ ſunt viſa miracula, illud etiam ex eodem Tacito conſiderandum, eas non fuiſſe eiuſmodi ægritudines, quæ à Medicis curari non valuiſſent. Quòd ſi à Medicis, certè faciliùs à dæmonibus: quotum fuit plane conſilium ad obſcurandam Chriſti gloriam, vt quæ olim à Prophetis de venturo ex Iudæâ Rege qui vniuerſo dominaretur Orbi orbi prædicta eſsēt, intelligerentur de Veſpaſiano qui apud Iudæam creatus fuiſſet Imperator. Ita namque eiuſmodi ſacra oracula in gratiam Veſpaſiani interpretati ſunt. Tacitus[n], Suetonius[o], atque ipſe etiam Ioſephus[p] Iudæus; ſiue impietatis caligine offuſus; ſiue temporibus inſeruiens Veſpaſiano adulatus. Idque ipſum Iudaïca ſuperſtitio in monte Carmelo[q], oraculum conſulenti Veſpaſiano, necnon Ioſephus dum in vincula cōiiceretur, eidem iam antè prædixerat. Et quoniam qui huiuſmodi Rex eſſet, ab Iſaiâ[r] prædictum erat fore vt multa operaretur miracula; hác quoque ex parte prouiſum fuit, vt idem Veſpaſianus quaſi per laruam Rex ille maximus, nempè Meſſias appareret. At ſi prophetica vaticinia de ſe locuta eſſe Veſpaſianus credidiſſet, cur ab eodem poſtmodùm tam exacta facta eſt perueſtigatio de familiâ Dauid, & quos inuenit,[ſ] occidit; niſi quòd in comperto eſſet, non aliunde quàm ex eâ progenie Regem illum maximum eſſe venturum?

m *Philoſt. in Vit. Apol. l.* 5.
n *Tac hiſt. lib.* 5.
o *Suet. in Veſp. c.* 4.
p *Ioſ.* 7. *de Bell.* 12.
q *Sueton. in Veſp. c.* 5. *Tacit. hiſt lib.* 2.
r *Iſa.* 35.
ſ *Euſeb.* 3. *hiſt.* 12.

VI. MIRACVLA GENTILIVM QVALIA. *De quibus etiam Bar. Tom.* 11. *an.* 139.

t *Polyb. hiſt. l.* 16.

u *Euſeb.* 9. *hiſt.* 2.

Sed quod pertinet ad miracula, quæ non tantùm ſuis hominibus, ſed Diis ipſis ab hiſtoricis Gentilibus ſunt adſcripta; cuius ea ſint fidei, ſinceriſſimus eſt teſtis Polybius[t], inter eos clariſſimus auctor, cùm de his agens ait, in omnibus quidem illius quę plebis pietatem erga Numen conſeruant, condonandum eſſe hiſtoriographis, dum de talibus monſtroſa, etſi non vera loquuntur; in eo verò quod modum huuc excedit, ignoſcendum non eſſe. Porrò conſueuiſſe Gentiles in æmulationem verorum miraculorum, quæ à Chriſtianis quotidie fieri cernerēt, in Numinum quoque ſuorum gratiâ ſæpè miracula & oracula fingere; præter hæc fidem facit exemplum de Theotechno Antiocheno, qui temporibus Maximini Imperatoris eadē præſtitit, prout Euſebius[u] narrat. Sed & quàm ſolers eſſet impoſtorum induſtria ad eiuſmodi de Æſculapio, quem in colubri formam colebant, concinnanda commenta, dicetur alio loco.

x *Euſeb. in chron. & poſt* 6.

IGNATIVS EPISC. ANTIOCH.

y *Martyrol. Rom. & alia* 6. *May.*

z 7 *Septembr.*

MARTYRIVM EVODII.

a *Ioſ.* 7. *de Bell.* 21.

Hoc eodem anno, Olympiade decentiſſimâ duodeciſſimâ anno primo, (vt numerat Euſebius[x]) *Euodio* Epiſcopo Antiocheno ex hac vita ſublato ſubrogatus eſt, qui aliquando collega tediſſet IGNATIVS. De quibus ea cōtrouerſia, quòd alij Petro ſucceſſum ab Euodio in ſede Antiochena, alij verò dixerunt ab Ignatio, ſuperiùs à nobis eſt fuſius pertractata. Sed quod ad obitum ſpectat Euodij; cùm tam Latini[y] quàm Græci[z] æquè teſtentur illum martyrio ex hac vita ſublatum; non id accidit, quòd his tēporibus à Veſpaſiano vel Tito aliqua fuerit excitata perſecutio; quos tradunt moribus fuiſſe placidos & humanos: ſed(vt putamus) quòd cùm Antiochiæ hoc eodem anno[a], inſtigatore quodam Antiocho Iudæo religionis ſuæ deſertore, à Gentilibus in Iudæos idolis ſacrificare renuente tumultuatum fuerit, complures ex Iudæis qui fidem Chriſti amplexi eſſent, tum maximè Euodius martyrij coronam eâ cauſâ ſuſceperint. Ceterùm eiuſdem Euodij nomine citatur à Nicephoro[b] ſcripta epiſtola, cuius erat titulus, *Lumen*, quam tamen ab antiquioribus nec citatam, neq; aliter cognitam eſſe reperimus. Sicut etiā non inuenimus vnde acceperit, quod ait Ignatium fuiſſe illum paruulum quem Dominus,[c] virtutem ſimplicitatis commendare volens, in medio Diſcipulorum conſtituit, dicens, *Niſi efficiamini ſicut paruuli non intrabitis in regnum cælorum.*

b *Nic.* 2. *hiſt.* 3.

c *Matt.* 18.

IESV CHRISTI
AN. 72.

LINI
AN. 3.

VESPASIANI IMP.
AN. 1.

I.

d *Tac. hiſt. l.* 4.

e *Ioſ.* 6. *de Bell.*

TITVS OBSIDET IEROSOLYMAM.

g *Luc.* 19.

ANNO Chriſti ſeptuageſimoſecundo, Veſpaſiano[d] Auguſto & Tito eius filio Coſſ. idem Imperator Alexandriâ Romam nauigaturus, Titum filium in Iudæam reuerti iubet, vt quod reliquum eſſet belli, abſolueret. Hic[e] verò cùm inſtantis Paſchatis occaſione ingens numerus peregrinorum ex more Ieroſolymam ad diem feſtum conueniſſet, (putantes fortaſsè Veſpaſianum & Titum bellis ciuilibus intentos, de Ieroſolymis impræſentiarum minùs fore ſollicitos) collectis vndique legionibus, aliiſque auxiliaribus copiis; die decimaquarta menſis Aprilis caſtra prope eam vrbem poſuit in monte Oliueti; vnde Dominus[g] olim reſpiciens fleuit ſuper eam, vt qui præ oculis haberet diriſſimam cladem, quam his temporibus ſuſcepturi eſſent omnium hominum infeliciſſimi Iudæi. Quiquidem cùm hactenùs in tres factiones diuiſi, Latronum Idumæorum, Zelotarum, ac reliquorum ſeditioſorum ciuium, miſerè inter ſe digladiati eſſent; aduenientibus iam Romanis omnino ſemoto priuato odio, paribus animis, magnâque audaciâ aduerſus eos progredientes, ſæpè Titum cum ſuis in diſcrimen adduxerunt. Sed rurſùm incaleſcentibus intùs diſſidiis, ipsâ die Azymorum quotquot erant Zelotæ omnes ad vnum interfecti ſunt in templo, cuius partem com

muniuerant; (Fuiſſe namque tantæ amplitudinis templum, cum atriis & habitationibus ſuis, vt in eo duo exercitus ſibi ipſis contrarij habitarent, abſque violatione eius partis quæ dicebatur *Sancta Sanctorum*, ex huiuſmodi hiſtoriâ Ioſephi conſtat;) ſicque res ad duas tantummodò factiones redacta eſt.

DVO EXERCITVS INTRA TEMPLVM.

II.

h *Ioſ. 6. de Bell. 8. &c.*

Intereà verò Titus admotis ad ciuitatem machinis, quinto Nonas Maij primum murum expugnauit [h], ac quinto pòſt die, ſecundo potitus eſt, & tertium aggreſſus. Cúmque iam ante obſidionem, Iudæorum ſeditionibus, cellæ quibus ad plures annos frumẽtum ſeruabatur, eſſent incendio abſumptæ, idcóque complures fame cogente foras quotidie ex vrbe egrederentur, aliíque plurimi caperentur; eos omnes Titus ad ciues terrendos, ante eorum oculos iuſſit ſuffigi crucibus, multiplicato in tantum numero, vt (quod Ioſephus ait) iam ſpatium crucibus deeſſet & corporibus cruces. Ex quibus haud dubium eſt fuiſſe illos, vel ſaltem illorum filios; qui clamauerant in Chriſtum, *Crucifige, Crucifige*. Sed quò citiùs Titius fame ciues enecaret, omnem exitum occluſit aggeribus quinque contra vrbem extructis; iiſdem verò à Iudæis diſſipatis, murum conſtruxit circum ciuitatem: quod opus quantâ celeritate ſit conſummatum planè ſuperat humanum captum. Cùm enim murus vno minùs quadraginta ſtadiorum eſſet, & ad eum foris caſtella tredecim ædificata fuerint, quorum gyrus denis ſtadiis numeraretur; totum tamen opus triduo conſtructum eſt, vt aſſerit qui aderat Ioſephus. His autem videas, iam impletum eſſe quod Dominus [i] prædixerat de circumdandâ ab inimicis Ieroſolymorum ciuitate vallo, & vndique coanguſtandâ.

TITVS CINGIT MVRO CIVITATEM.

Luc. 19.

III.

k *Ioſ. 6. de Bell. 15.*

IVDÆI VENTRE SECTI.

Sed & quòd increbuiſſet [k] rumor; eos qui ab vrbe ad Romanos confugerent, quod haberent aurum, ne ab hoſtibus auferretur, voratum in viſceribus collocâſſe; eoſdem Syri atque Arabas milites venati, vnâ tantùm nocte ad duo millia occiderunt, viſceráque fœdè ſcrutati ſunt: ſed immane facinus Titus mox cohibuit. Cùm autem populum tanta inualuiſſet fames, vt iam calceamenta, cinguláque, ac vſuper coria quibus ſcuta tegerentur inſumpta eſſent, atque ex ſtabulo fimus & ſtercus quæreretur in cibum, veteríſque fœni laceramenta magno pretio vænirent, iámque nec ab humanis [l] carnibus abſtineretur; eò immanitas redacta eſt nobilis ac prædiues mulier Maria nomine, à ſeditioſis iam exuta vitæ ſubſtantiis, vt lactentem filium occiderit, ac comeſtura coxerit. Vt iam viderentur aduenisse dies à Domino [m] cùm ad crucem perduceretur, prædicti, quibus mulieres ſuper ſe ipſas & ſuper filios ſuos flere deberent, ac beatas ſteriles prædicare. Denique (inquit ipſe Ioſephus [n] huiuſmodi ſuorum mala deplorans) Deus damnauerat populum, & omnem viam ſalutis ad interitum verterat: & ſi humani contra noxios venire tardâſſent, aut hiatu terræ deuoranda fuiſſet ciuitas, aut diluuio peritura, aut fulminum ac Sodomæ incendia paſſura.

l *Ioſ. 7. de Bell. 6. &c.*

MATER NECAT AD CIBVM.

m *Luc. 19.*

n *Ioſ. 7. de Bell. 7.*

IV.

Cùm autem iis miſeriis longè deteriores imminerent; & à Tito ad deditionem honeſtam ſæpiùs inuitati Iudæi, obſtinato animo ſe omnia libentiùs experturos mala iactarent, quàm ſe Romanis dederent: (Erant enim præ-

o *Id. c. 11.*

tereà & à ſeditioſis tyrannis qui Ieroſolymis [o] erant, ſuperinducti pſeudoprophetæ qui denuntiarent populo, vt expectarent auxilium Dei:) tunc Titus conteſtatus Deum & homines, ſe ad vrbis & templi excidium inuitum compelli; captâ turri Antonia quæ erat iuxta templum, cùm iam pro ipſo templo pugnaretur, miles quidam Romanus non expectato cuiuſquam mandato, immò & contra Titi editum quo iuſſerat ab excidio templi temperare diuino quodam motus impetu (inquit Ioſephus) ignem in templum iniecit; cuius flammæ mox inualeſcens nulla valuit Titi diligentiâ vel alia ope humanâ reſtingui. Factáque eſt huiuſmodi templi conflagratio (vt idem Ioſephus [p] teſtatur) decimâ die menſis Auguſti, quâ etiã aliàs à Rege Babylonis fuerat concrematum; à primâ eius per Salomonem ſtructione, annis mille centum triginta, menſibus ſeptem, diebus quindecim; & à poſteriori Cyri, annis ſexcentis triginta nouem, & quadraginta quinque diebus. Cùm intereà Romæ (ô rerum humanarum vices contrarias!) Capitolium bello ciuili nuper concrematum, ſumptuoſiſſimè reſtitueretur; cuius areæ dedicatio [q] facta eſt magnâ pompâ vndecimo Calendas Iulij. Vnde magis etiã flagrans ira Dei in Iudæos oſtenditur, dum in eorum odium atque inuidiam, non tantùm ipſorum templum miſerrimè deiici, (quod Chriſtus olim prædixerat) ſed delubrum Iouis iiſdem fermè diebus in ſublime magna gloria exædificari permiſit. Quo etiam eodem tempore [r] Romani ſigna in templo ponentes, celebrato illic ſacrificio, maximis clamoribus Titum declarârunt Imperatorem; ac denique ſacerdotes omnes qui latebant in templi receſſibus, cùm vix tandem ſe dederent Tito, eiuſdem iuſſu omnes ſunt ad ſupplicium ducti.

TEMPLVM INCENDITVR.

p *Ioſ. l. 7. c. 9 & 10.*

q *Tac. hiſt. lib. 4. Suet. in Veſp. c. 8.*

r *Ioſ. ib. c. 13.*

V.

Incenſo verò templo, inflammandæ etiam ciuitatis Titus militibus licentiam dedit; ac inde ſuperioris vrbis parte, quæ *Sion* dicta ceteris munitior erat, diuino potiùs inſtinctu quàm humanis viribus (quod ipſe teſtatus eſt) potitus, demùm octauâ die menſis Septembris vrbem integram cum munitionibus cepit, ipſo die Sabbati (vt auctor eſt Dio in Nerone) proditáque ſunt à Sacerdotibus templi ſacra vaſa & Pontificia ornamenta. Porrò mortuorum Iudæorum & captiuorum numerum Ioſephus [ſ] qui aderat colligens, ait *Captiuorum* omnium qui toto bello comprehenſi eſſent, *nonaginta & ſeptem* fuiſſe *millia*; *Mortuorum* verò, tam ferro, quàm fame, & peſte, per omne tempus obſidionis, *vndecies centum millia*. Idémque ipſe ex hoſtiis tempore Paſchatis (ad quod feſtum tantam multitudinem conueniſſe vidimus) cædi ſolitis, & ex numero hominum per contubernia epulantium, deducens eorum qui tunc Ieroſolymis fuiſſent numerum, ſubdit eos qui puri eſſent) quibus liceret ſolùm veſci azymis) extitiſſe ad *vicies centena & ſeptingenta millia.* ceterùm ingentem oportuit fuiſſe illorum numerum, qui neceſſitate naturæ, vel aliâ ex causâ puri minùs eſſent. Vt non immeritò addat, tunc velut in carcerem totam gentem fato concluſam fuiſſe, & fartam hominibus extitiſſe ciuitatem, cùm obſeſſa eſt. Eorum autem qui morti erepti ſunt, alij ad opera miſſi fuêre in Ægyptum, alij qui formoſiori eſſent corpore triumpho ſeruati, plurimi robuſti viri-

ſ *Idem c. 17.*

NVMERVS OCCISORVM ET CAPTIVORVM.

bus electi qui per prouincias pugnarent in theatris cum beſtiis; qui verò infra decimum ſeptimum annum agerent, ſimul cum feminis viliſſimo pretio venditi. Ac poſtquàm quos occideret, quidve raperet, Romanus non habuit exercitus, iuſſit Titus totam funditùs erui (quod olim Dominus[s] prædixerat) ciuitatem ac templum, relictâ tantummodò parte muri ad præſidij illic relinquendi munitionem, ac tribus turribus quæ præter alias eminebant, vt poſteris indicaret qualem ciuitatem quàmve munitiſſimam Romanorum virtus obtinuiſſet: Reliqua verò ita complanata ſunt, vt qui eò acceſſiſſent, habitatum aliquando fuiſſe locum vix crederent. Cuius quidem ciuitatis annos Ioſephus[n] ſic numerat, vt à Rege Dauid vſque ad Titum ſint mille centum ſeptuaginta nouem anni; ex quo autem eſt condita vſque ad excidium, duo millia centum ſeptuaginta ſeptem.

s Luc. 4.19. & 21.
Ciuitas diruta paucis memoriae causa relictis.
n Ioſ. ibid. cap. 18.

VI.
Ex quo delicto talia passi Iudaei.

Qui tamen Ioſephus hæc tanta abiectè nimis conſiderans, adſcripſit ea ſeditioſorum illorum criminibus; & quæ eſſet pœna peccati, eamdem exiſtimauit cauſam eſſe ſupplicij: immemor & quod ſuperiùs dixiſſet, creditum ob necem illatam Iacobo Iuſto tanta mala infelices apprehendiſſe Iudæos. Ceterùm hæc illi meritò accidiſſe ob Christum Dominum repulſum atque crucifixum, ſatis ſuperiùs eſt demonſtratum; ſæpéque ipſe ſuis Diſcipulis reſerauit, dum non tantùm ſigna quæ præcederent demonſtrauit, ſed etiam vt ſe res habenda eſſet ſignificauit. Qui & inſuper tempus quo eadem eſſent implenda voluit declaràſſe, cùm dixit[x], non præterituram generationem illam donec omnia fierent. Vidit namque ætas & generatio, quæ ab ipſo prædicta ſunt; cùm nonniſi triginta octo annorum ſpatium ab eo tempore ad excidium Ieroſolymitanum interceſſerit. Quæ quidem cùm adeò plana ſint, mirati ſumus nonnullos Interpretes vehementiſſimè laboràſſe vt ad Domini aduentum poſteriorem ea verba accommodarent: cùmque id minùs aſſequi potuerint, myſticè potiùs, vel aliquo alio ſenſu eadem interpretatos eſſe. Ceterùm cùm Apoſtoli confuſè Chriſtum interrogâſſent tam de templi excidio, quàm de ipſius Domini aduentu; pariter & ipſe ſimul & de vtroque reſpondit: ſed (quod iam & ſuperiùs monuimus) prudentis lectoris eſt, quæ de Ieroſolymitano excidio, & quæ de mundi fine dicuntur ea euentibus diſtinguere; & quæcumque à Domino prædicta cognouerit, quæ Ieroſolymitanum excidium non præceſſerint, certò ſciat in vltimo Domini aduentu fore implenda.

x Luc. 21.

VII.
Scriptores Ierosol.

Porrò hæc de Ieroſolymorum excidio hiſtoria, non à Ioſepho tantùm deſcripta eſt, ſed vt rem planè memorabilem auctores etiam Ethnici ſunt fuſiùs proſecuti; & inter alios Tacitus[y], cuius tamen fides in recenſendis rebus Iudaïcis ſic vacillat, vt meritò Tertullianus[z] eumdem *mendaciorum loquaciſſimum* appellet. Attigerunt quoque Suetonius, Plutarchus, & Dio; necnon in Chronicis Phlegon Hadriani Imp. libertus, vt auctor eſt Origenes[a]. Eamdémque cladem Minutius Felix[b] ait ſcriptam fuiſſe ab Antonio Iuliano; quem tamquam egregium rhetorem magnoperè laudat Gellius[c]. Ac demùm poſt hos omnes Hegeſippus, non maior ille vicinus temporibus Apoſtolorum, ſed alius Iunior, quem conſtat vixiſſe poſt tempora Conſtantini, eamdem hiſtoriam Græcè conſcripſit. Fertúrque alia eiuſdem argumenti tractatio auctore Ioſepho quodam filio Gorionis, qui vixit tempore dictæ cladis, à quo idem Hegeſippus nonnulla mutuatus aggregat: ſed cùm multis auctor ille reperiatur erràſſe, nec illum eſſe putemus qui habetur inſcriptus, libentiùs abſtinuimus.

y Tac. hiſt. lib. 5.
z Tert. Apolog. c. 16.
a Orig. tract. 29. in Matt.
b Minut. in Octa.
c Gell. l. 1. c. 4.

VIII.
Tributum Iudaeorum Romanis dari solitum.
d Ioſ. 7. de Bell. 28.
e Orig. ep. ad Afric.

Subactis autem in hunc modum Iudæis, imperatum eſt illis tributum, nimirùm vt quod in templum inferre quotannis ſoliti eſſent Didrachmum, illud ipſum penderet Ioui Capitolino. Affirmat hoc Ioſephus[d], illúdque Origenes[e] ſuâ adhuc ætate ab eis pendi ſolitum teſtatur. Sed & ipſi Iudæi numquam ampliùs poſt hæc ſeruire deſierunt, aut deſinent aliquando; ſecundùm quod à Daniele[f] prædictum eſt, perſeueraturam deſolationem vſque ac conſummationem & finem. Sicque exuti templo, ſacrificiis & ciuitate per diuerſas orbis partes (vt olim Cain, quòd interfecit fratrem ſuum, vagus factus eſt & profugus ſuper terram) ſemper oberrantes, cunctis nationibus ſunt redditi abominabiles. Vnde & quàm impar ceteris populis à Romanis deuictis fuerit ſors iſtorum, conſiderans Auguſtinus[g], *Omnes* (inquit) *Romani facti ſunt, & omnes Romani dicuntur; Iudæi verò manent cum ſigno, nec ſic, dicti ſunt vt à victoribus abſorberentur.* Quæ quidem omnia in Chriſtianorum multiplicem vtilitatem à Deo eſſe permiſſa demonſtrat. Nec verò tantùm ex nomine (quod *planè tetrum* Imperator[h] appellat) ſed & aliis innumeris ſignis, quibúſque ſeculis Iudæos fuiſſe notatos facilè quis inueniet: quippè qui à militiâ, magiſtratibus aliiſque publicis officiis, necnon iis quæ compluribus nationibus licèt barbaris concederentur priuilegiis, reperiuntur fuiſſe diſcreti: & quod omnium grauiſſimum eſſe videtur, perpetuæ illis infamiæ nota eſt inuſta, vt grauis corporibus fœtor inhæſerit; ex quo & nomen *Fœtentium* ſunt aſſecuti, prout eos Ammianus[i] Marcellinus appellauit. Denique ſcribit Hieronymus[k], vſque ad ſuam ætatem ſingulis annis in die quo capta eſt à Romanis & diruta Ieruſalem, venire ſolitum populum lugubrem, confluere decrepitas mulierculas, & ſenes pannis anniſque obſitos, & in corporibus & in habitu ſuo iram Domini demonſtrantes; atque prohibitam turbam miſerorum ingredi ciuitatem, vt ſaltem eius ac templi ruinam lamentis & liuoribus & ſparſis crinibus flere eis liceret, pretio à militibus redimere conſueuiſſe, qui quondam emerant ſanguinem Chriſti. Ad hoc nonniſi poſtquàm Hadrianus Imp. vetuit Iudæis pedem in patrium ſolum inferre: de quo dicetur ſuo loco.

f Dan 9.
Iudaei vbique vagi et odio habiti.
g Aug. in Pſal. 58.
h L. 19. C. Th. de Iuda.
Foetentes.
i Amb. l. 22.
k Hier. in Sophon. 1.
Luctus eorum anniversarius.

XI.
Modestia Titi.

Ceterùm Titus his rebus magnificè geſtis haud ſe animo extollens, oblatam ſibi à finitimis gentibus coronam recuſauit, eo ſe honore indignum eſſe reſpondens: non enim ſe talium operum auctorem, ſed Deo iracundiam contra Iudæos demonſtranti manus ſuas præbuiſſe. Recitat hæc de illo Philoſtratus[l]; qui eumdem Apollonij monitis nonnihil profeciſſe dicit. Reliquam autem huius anni partem, & ſequentis principium vſque ad opportunum tempus nauigationis, egit in Palæſtinâ; vnde

l Philoſt. in Vit. Apol. l. 6.

Antiochiam pergens, parte Syriæ peragratâ, tandem ſe contulit Alexandriam, vt inde Romam ſolueret. Quæ verò in ſingulis memoratis locis ab eodem ſint laudabiliter geſta, Ioſephus m narrat pluribus.

m Ioſ. 7. de Bell. 19. &c.

IESV CHRISTI

AN. 73.

LINI

AN. 4.

VESPASIANI IMP.

AN. 2.

I.

a Front. l. 2. de aquæd.

ANNO Chriſti ſeptuageſimo tertio, Veſpaſianus Auguſtus ſecundò, & M. Cocceius Nerua Conſulatum geſſerunt. Qui autem Conſulatibus ordinariis etiam ſuffectos adnectunt, ponunt hoc anno Conſulatum tertium Veſpaſiani, vt Iulius Frontinus a. Hoc igitur anno Titus cum manubiis Iudæorum ex Ægypto Romam nauigans, de partâ glorioſâ victoriâ nobiliſſimum vnà cum patre Veſpaſiano egit triumphum; in quo ducti ſunt Ioannes & Simon præcipui Iudæorum factionum duces, cum ſeptingentis viris electis robore & formâ præſtantibus; necnon pretioſiſſima Ieroſolymitani templi ſpolia, ac ſacra vaſa, cum ipſâ Lege Moſis; quæ fusè narrat Ioſephus b. Viſitúrque hactenùs Romæ ad radices Palatini in arcu triumphali, marmore ſculptum *Candelabrum* templi, cum aliis victoriæ inſignibus quæ perducta ſunt in triumphum; atque ex aduerſo Titi triumphantis quadriga. Demùm (vt vno verbo rem abſoluam) quicquid decorum apud Iudæos potuit inueniri, à Tito ſublatum Romam allatum eſt: vſque adeò (quod teſtatur Plinius c) vt tunc etiam *Balſami* arbuſcula tranſlata fuerit Romam; ſicut & eâdem olim Pompeius, cum ceteris hoſtium ſpoliis ornauerat triumphi ſui pompam. Poſt verò triumphum de Iudæis exhibitum; Veſpaſianus Iano clauſo, pace vbique terrarum compoſitâ, conſtruere aggreſſus d eſt templum Pacis; de quo dicetur eo quo dedicatum eſt anno.

TITVS DE IVDÆIS TRIVMPHAT.

b Ioſ. 7. de Bell. 14. (Apud quem tamen, per *Legem* intelligi debere *Arcam fœderis*, tabulas Legis cõtinentẽ, multis probare contendit Torniellus Annal. ſacr. 3555.

c Plin. l. 12. c. 25.

ARBOR BALSAMI PERLATA IN TRIVMPHO.

d Ioſeph. d. c. 24.

II.

e Id. cap. 25. &c.

Inter hæc autem à Lucilio Baſſo Legato & Flauio Silnâ, tria caſtella munitiſſima quæ in Iudæâ reſidua erant, fortiſſimè expugnata sũt e. Deditque in mandatis Veſpaſianus Liberio Maximo Procuratori, vt omnem terram venderet Iudæorum. Sic enim fieri oportebat deſertâ habitoribus terrâ, relictâ ei cuſtodiâ octingentorum tantummodò militum, quibus Emmaus tradita eſt incolenda; quæ mutato antiquo nomine, ex partâ victoriâ Nicopolis eſt appellata. *Cæſarea* verò Maritima, olim Turris Stratonis dicta (vbi necatis iam antè ferè quinquennium omnibus Iudæis f, Gentiles qui eam incolebant ſummâ rerum potiebantur,) remanſit totius Palæſtinæ metropolis, quæ ob egregiam à ciuibus nauatam operam contra Iudæos, à Veſpaſiano facta eſt g Colonia Romanorum, & immunis à cenſu capitis & poſſeſſionum. Rex autem Iudæorum Agrippa, qui initio belli aduerſus contribules ſuos Romanis adhæſerat; ex quo tempore nauigauit Romam h ad Galbam tunc imperantem, non amplius reuerſus eſt in Iudæam; nec poſt eum aliquis inſſectus eſt in aliquam regni Iudæorum partem, ſolis Romanis vniuerſam Iudæam adminiſtrantibus. Berenice verò ipſius ſoror, Romæ item agens, Tito fuit in deliciis; donec ille ſe huiuſmodi amore à populo ſugillari cognoſcens, generoſâ ſe ipſum animi virtute cohibuit, & inuitus licèt (vt ait Suetonius) ab Vrbe dimiſit inuitam. Quam quidem Titi vxorem Sextus Aurelius nominauit, quòd coniugali affectu ab eo tractaretur.

CÆSAREA PALÆSTINÆ METROPOLIS.

f Ioſ. 2. de Bell. 19.

g L. vlt. D. de Cenſib.

h Ioſ. 5. de Bell. 6.

III.

IVDÆI VBIQVE PERDITI.

i Ioſ. 7. de Bell. 29. &c.

Quod verò ad ceteros Iudæos ſpectat; (mirum dictu) qui gladium obſidionis euaſerant, quocumque perrexerunt, eos Dei vindicta ſecuta miſerabiliter perdidit. Tria enim illorum millia, qui in nemus Iardes cõfugerant, à Lucilio Baſſo Legato ſunt interfecta i. Qui autem in Ægyptum ſe receperant, cùm eſſent Galilæi ſectâ, veteres illic renouantes quæſtiones de vno tantùm dicendo *Domino*, nempè Deo, nec eo nomine Romanis Imperatoribus nuncupandis; ſicut fecerant in Iudæâ, gentiles ſuos ad defectionem ſollicitârunt, vſque adeò vt contradicentes enecarent; ſed tandem omnes capti, quælibet tormentorum genera obſtinatiſſimo animo, etiam infantes pati maluerunt; quàm vt Imperatorem nominarent *Dominum*. Cùm autem hæc & alia Veſpaſianus accepiſſet, dedit in mandatis Lupo Auguſtali Præfecto in Ægypto, vt Iudæorum templum quod habebant in eâ prouinciâ, *Onion* appellatum, demoliretur. Dictum ii ſic fuerat illud ab Oniâ Pontifice, tempore cladis ab Antiocho illatæ: is enim cùm ad Ptolemæum confugiſſet, obtinuit ab eo apud Heliopolim ad templum fabricandum octoginta ſtadiorum aream, vbi in modum caſtelli circumquaque munitum templum ædificauit, in ſchiſmate aduerſus Iudæos Ieroſolymis agentes; obtendens tamen illam cauſam, fuiſſe ante annos nongentos ſeptuaginta ab Iſaiâ prænunciatum, ædificandum templum in Ægypto. Quod ædificatum ſic perdurauit annis trecentis triginta tribus, vſque ad hoc templus quo clauſum eſt à Præfecto, & alteri poſteà vſui ceſſit.

TEMPLVM IVDÆORVM IN ÆGYPTO DIRVTVM.

ii Ibid. & 13. Ant. 6.

IV.

k Ioſ. l. 7. c. 30.

l Id. lib. 1. cont. Apion.

m Euſeb 3. hiſt. 12.

VESPAS. OMNES EX FAMILIA DAVID ABOLERI MANDAT.

Huc vſque Ioſephus k de rebus Iudaïcis, & cladibus eis illatis: quas ipſe (vt ait l) ſub Veſpaſiano & Tito Romæ conſcripſit, dum illic ageret otioſus poſt eorumdem triumphum. Addit verò Euſebius m, Veſpaſianum poſt vaſtationem Ieroſolymorum mandâſſe, vt omnes ex Dauidis genere prognati diligenter conquirerentur, quò nemo ex illâ regiâ ſtirpe omninò impoſterùm ſupereſſet, indéque in Iudæos maximam denuò cladem & perſecutionem fuiſſe concitatam. Porrò hoc præſtitiſſe Veſpaſianum putamus, quòd cùm ei ſignificatum eſſet, Prophetis eſſe prædictum ex Dauid progenie regnaturum hominem, cuius imperium eſſet æternum; eidémque Veſpaſiano adulantes, cetera quæ erant in oraculis, quaſi de eo prædicta eſſent, Ioſephus & alij (vt vidimus) ei accommodâſſent; iam ipſe hoc quod aduerſari videretur, in hunc modum irritum reddere conatus eſt.

IESV CHRISTI
AN. 74.

LINI
AN. 5.

VESPASIANI IMP.
AN. 3.

I.

a Plin. l. 2. c. 13.

ANNO Chriſti ſeptuageſimo quarto, Conſules facti ſunt Veſpaſianus Auguſtus tertiùm & Titus eius filius ſecundùm. Sic enim veteres Faſtos conſignatos fuiſſe, Plinius [a] eſt auctor: vnde planè conſtat eos errare, qui hoc anno Veſpaſiani Conſulatum quartum & Titi ſecundum ponunt; ſicut dum adiungunt quintum eiuſdem Auguſti cum tertio Titi: ſumpto nimirum errore, quòd primùm annum Imperij Veſpaſiani notant eiuſdem Conſulatu ſecundo, cùm tamē de primo nulla ante eum habeatur mentio in Faſtis Conſulum ordinariorum. Nam anteà Veſpaſianus fuerat tantùm Conſul ſuffectus tempore [b] Claudij: cùm verò creatus eſt poſteà ordinarius, non bis Conſul in Faſtis adſcribendus fuit, ſed ſemel; quandoquidem non ante Seueri Imp. tempora ſuffectorū habitam fuiſſe rationem, demonſtrat Dio [c], ex quo alij complures corrigendi eſſent errores Chronographorum, dum in numerandis ſingulorum Conſulatibus, ſuffectos etiam adferunt: quos & nos bonâ fide, ne omnia inuertere videremur, interdum ſecuti ſumus; cùm alioqui nullum afferatur rationi temporis præiudiciū, quòd ad annos conſignandos nec ipſi ſuffectos, ſed ordinarios tantùm qui nomen darent anno, in Faſtis poſuerint. At verò in aliis monumentis nummorum vel inſcriptionum, obſeruauimus notatum reperiri numerum ſuffectorum cum ordinariis.

b Sueton. in Veſp. c. 4

RATIO CONSVLVM ORDINAR. ET SVFFECT.

c Dio l. 46. Vid. Gord. in Cronol. poſt ann. 3494 edit. 2.

II.

d Epiphan. hær. 19.

SECTÆ IVDAEORVM EXTINCTAE VEL IMMVTATAE.

Exciſâ his temporibus (vt vidimus) Galilæorum ſectâ quæ in Ægypto coaleſcere cœperat; reliquæ pariter Iudæorum hæreſes (quas ſeptem numero recenſet de his agens Epiphanius [d], nempè Sadducæorum, Scribarum, Phariſæorum, Hemerobaptiſtarum, Nazaræorum, Oſſenorū, & Herodianorum; de quibus ſingulis actum eſt ſuis locis ſuperiùs) profligatis iam ipſis Iudæis, paulatim extingui cœperūt, prout idē auctor ſcribit. Verùm potius mutatę sūt quā extinctæ: nam complures ex illarum ſectatoribus pertæſi Iudæorum infamiæ, & gloriâ Chriſtianorum æmulantes, iſtis adhæſerunt; ſed tamen ita vt priores errores magnâ ex parte retinuerint. Nam & *Samaritas* vſque ad Iuſtiniani Imp. tempora permanſiſſe, túncque quod in Palæſtinâ tumultuarentur, compreſſos eſſe, Procopius [e] eſt teſtis. Et quamuis NAZARÆI qui ante Chriſti aduentum erant [f], eſſe deſiiſſent; nouam tamen eiuſdem nominis ſectā quæ Chriſtum agnoſceret, ſed circumciſionem retineret, his ipſis diebus poſt cladem Ieroſolymitanam in Berrhœorum regione, & Decapoli, ac Baſanitide emerſiſſe, (in quas regiones Chriſtiani qui Ieroſolymis erant, ante obſidionem ſe receperant) Epiphanius [g] eſt auctor: de quibus etiam dictum eſt ſuperiùs. Hi autem quòd Chriſto credidiſſent, nacti ſunt Euangelium Matthæi, de quo pariter actū; licèt Theodoretus [h] dicat vſos eſſe Euangelio apocrypho, ſecundùm Petrum. Sed & eiuſdem ſectæ aſſeclas, alio nomine *Minaeos* eſſe dictos, ac ſuo tempore in Oriente viguiſſe, Hieronymus [i] aſſerit. Aduerſus quos ſcripſerunt [k] Iuſtinus, Irenæus, Origenes, & alij complures qui texuerunt catalogum hæreticorum, vt Epiphanius, Philaſtrius, Auguſtinus, Theodoretus, Ioannes, Damaſcenus, & alij recentiores.

e Procop. de ædif. Iuſtin. Imp.

f Epiph. hær. 18.

DE NAZARAEIS HAERETICIS.

g Epiphan. hær. 29.

h Theod. hær. fab. l. 2.

i Hier. ep. 89. ad Aug.

k Theod. hær. fab. 2.

III.

DE EBIONE HAERESIARCHA.

l Epiphan. hær. 30.

m Idem hær. 19. & 30.

Eodem etiam tempore, nimirùm poſt excidium Ieroſolymæ, è Cocabâ vico eiuſdem Baſanitidis regionis emerſit hæreſiarcha ſceleſtiſſimus EBION; cuius conſortio infamati Nazaræi multa habuēre cum eo cōmunia, vt teſtatur idem Epiphanius [l]. Quo etiam auctore [m] conſtat, Ebionæis poſteà coniunctū eſſe *Elxai* Oſſenorum antiquæ hæreſis facilè principem: atque inſuper Ebionem quicquid fuit horrendū & abominabile in ſingulis ſectis Samaritarum, Iudæorum, Nazaræorum, Cerinthianorum, Carpocratianorum aſſumentem, omne turpitudinis & impietatis prodigium ſuperaſſe. Ipſum autem in Aſiâ quoque prædicâſſe, & Romæ: Et cùm aliquando in Aſiâ S. Ioan. Apoſtolus Spiritûs ſancti impulſu ad balneū præter conſuetudinem progreſſus eſſet, atque eſſe intùs Ebionem audiſſet; cognito ſe ad teſtimonium de veritate reddendum illuc vocatū eſſe, dixiſſe circumſtantibus, *Feſtinemus hinc egredi, ne cadat balneum, & pereamus cum Ebione propter ipſius impietatem.* Verùm hæc de Cerintho potiùs referuntur ab aliis [n] auctoribus. Sed ne dicamus Epiphanium hallucinatum, haud inconueniēs erit exiſtimare, vtrumque ſimul Ebionem atq; Cerinthum in balneis repertos eſſe, cùm præſertim magna eſſet inter eos neceſſitudo ex impietatis ſimilitudine comparata. Quapropter cū & multi dicant occaſione Cerinthi à Ioanne ſcriptum eſſe Euangeliū, S. Hieronymus [o] Ebionis causâ id factum affirmat; quòd ſcilicèt cōmunicatione hæreſis eadem vtriuſque dogmata cenſerentur eſſe communia: quamuis (vt docet Tertullianus [p]) nō omni ex parte conſenſerint; ſiquidem Ebion mundum à Deo creatum, Cerinthus ab Angelis eſſe factum diceret.

n Iren. l. 3. c. 4. Euſeb. 3. hiſt. 22. Theod. hær. fab. l. 2. & alij

EIVS CVM CERINTHO COMMIXTIO

o Hieron. de Script. Eccl. in Ioan.

p Tertull. de præſcr. c. 48.

IV.

EBIONIS ERRORES.

q Epiphan. hær. 30.

Porrò Ebion multa in Paulum (quod iam attigimus) debacchatus, falſa Acta nomine Apoſtolorum edidit, in quibus vnà cum impietate multa coagmenta eſſent mendacia. Atque inſuper *Circuitus Petri* per Clementem ſcriptos, ad ſuas hæreſes confirmandas corrupit; etiam auſus imponere Petro, ipſum ſe quotidie in aquam mergere conſueuiſſe purificationis gratiâ, & ab animatis & carnibus omnino abſtinuiſſe; quæ videlicèt Ebionitæ obſeruabāt. Qui & inſuper Virginitatem non admittebant, & ad ſanguinem Chriſti in Euchariſtiâ conficiēdum aquâ ſolâ vtebantur. A Deo item duos dicebant fuiſſe ad rerum dominium ordinatos, Chriſtum videlicèt, & Diabolum; illúmque accepiſſe in ſortem futurum ſæculum, huic verò fuiſſe mundum concreditum: porrò illum velut vnum ex Angelis, ſed ceteris maiorem eſſe creatum; & quod pertinet ad carnem aſſumptam, ex viri ſemine procreatum; eumdémque Adam primò ſe induiſſe, ac poſteà exuiſſe. Tradit hæc omnia, & alia de Ebionęis Epiphanius [q]. Quorum quidem auctor ad conciliandam ſibi maiorem fidem, dici voluit *Ebion*, quòd volens libénſque eſſet pauper effectus; iactans ſe fuiſſe vnum ex illis, qui pretium ſuarum rerum poſuiſſent ad pedes Apoſtolorum.

V.

Quod autem ſpectat ad politiam; Ebionæi, ſicut Nazaræi, æque Legem cum Euangelio tradebant eſſe ſeruandam: vtebantúrque Matthæi Euangelio, ſed decurtato, ſicut & ceteris diuinis Scripturis: quin etiam (vt auctor eſt Irenæus [r]) Ieroſolymam adorabant quaſi eſſet domus Dei, & (quod ait Tertullianus [s]) adeò Iudæis Ebion fauit, vt Legem præferret Euangelio. Cogi inſuper omnes voluit vxorem ducere, etiam impuberes; liberum relinquens quot quiſque vellet vxores accipere. Sed & Ignatius [t] eumdem tradit docuiſſe, Chriſtum nudum eſſe hominem, non autem Deum vnigenitum, Sapientiam & Verbum Dei, ſed ſolùm animâ & corpore conſtare. Ceterùm præter Ignatium, & alios ſuprà citatos auctores, Clemens quoque Romanus (vt auctor eſt Epiphanius [u]) ſuis Encyclicis epiſtolis eiuſdem Ebionis impietatem damnauit; quem pariter, eiúſque ſectatores, ſæpè ſuis ſcriptis exagitârunt Origenes, Euſebius [x], Philaſtrius [y], Auguſtinus [z], Theodoretus [a], ac ceteri recentiores, qui de hæreſibus commentarios conſcripſerunt.

r Iren. lib. 1. c. 26.
s Tert. lib. de praſc. c. 48.
t Ignat. ep. ad Philad.
u Epiphan. hær. 30.
x Euſ. 3. hiſt. 21.
y Philaſt. de hær. c. 38.
z Aug. de hær. ad Quodvult.
a Theod. hær. fab. lib. 2.

VI.
DE MENANDRO.

Sed & his ipſis temporibus, diſcipuli complures Simonis Magi, Dei Eccleſiam turpiter infamârunt. Quorum præcipuus, ac Simonis primogenitus MENANDER, idémque Samaritanus & magus, natus in vico Capparetaiâ, ſectatoribus ſuis minimè morituros eſſe perſuaſit; vt tradit Iuſtinus [b], aſſeruitq; idipſum Tertullianus [c], qui & egregiè ſalibus ſuis ei illuſit, quòd licet tâta ſuis polliceretur, perpaucos tamen habuerit diſcipulos. Et alibi [d] poſt Irenæũ ſcripſit, eumdem Menandrum fuiſſe magum; eademq; dixiſſe, quæ Simon aſſerebat; & quicquid ſe eſſe Simon dixerat, hoc ſe Menandrum eſſe dixiſſe; negantem habere poſſe quemquam ſalutem, niſi in nomine ſuo baptizatus fuiſſet. Agúntque præterea de illo omnes recenſiti auctores. Sectati ſunt autem eum inter alios Baſilides & Saturninus, quos condiſcipulos fuiſſe Epiphanius [e] tradit: verùm eos diutiùs vixiſſe ferunt, nimirùm ad tempora Hadriani Imperatoris, vbi dicetur pluribus de illis.

b Iuſt. orat. ad Anton.
c Tertull. de animâ, c. 50.
d Id. de præſcript. c. 46.
e Epiphan. hær. 23.

VII
DE S. MARTIALE EPIS. LEMOVIC.

Eodem anno tertio Veſpaſiani, S. MARTIALIS Epiſcopus Lemouicenſis, Galliarum dictus Apoſtolus, qui ex Oriente Romam cum Petro venerat, & ab eodem in Gallias fuerat amandatus, cùm Lemouicenſes, Toloſanos, Burdegalenſes, Cadurcenſes, alióſque qui à Rhodano in Oceanum vergũt populos, ad pietatem Chriſtianam inſtituiſſet; ex humanis ſublatus eſt, ſicut eius Acta declarant, quæ circumferuntur ſcripta ab Aureliano eius ſucceſſore. Porrò tradunt hunc illum fuiſſe puerum, de quo Andreas olim dixerat, *Eſt puer hic habens quinque panes & duos piſces.* At quod volunt fuiſſe ex ſeptuaginta duob. Diſcipulis, opus eſſet affirmare non ſic ætate fuiſſe puerum nominatum, ſed more Hebræorum qui & homines grandioris ætatis pueros nuncupabant. Meminit eiuſdem Gregorius [f] Turonenſis, ſed errat dum tempore Decij Imp. eum in Gallias veniſſe tradit. Leguntur autem eius nomine duæ ſcriptæ Epiſtolæ, altera ad Burdegalenſes, altera ad Lemouicenſes & Toloſanos; in quibus etiam cognominatur *Cephas.* Tradiúrque ſuſcitâſſe mortuum, admoto ei baculo S. Petri, quem ab eo ſibi datum Romæ acceperat: (cuius etiam hiſtoriæ meminit Innocentius [g] Papa: itémque primum in vniuerſâ Galliâ dicâſſe templum in honorem S. Stephani protomartyris, dirutis quæ eo loco pridem Gentilitas coluerat, ſimulacris.

f Greg. Tur. 1 hiſt. 30. & de glor. conf. c. 27.
DE BACVL. S. PETRI.
g Inn. de Sacr. vnct. in fin.

(Prædictum Petri *Baculum*, illum ipſum eſſe qui hactenùs magna religione aſſeruatur Burdegalæ in antiquiſſimâ Eccleſiâ S. Seuerini, eſt firma illius prouinciæ traditio. Viſitúrque adhuc ibidem parua alia Eccleſia longè vetuſtiſſima, nomine S. Stephani inſignita, quam à Martiale dedicatam conſtanter aſſerunt: de quâ etiam dictum eſt ſuperius an. 34. XC. Sed quod ad Baculum ſpectat; Innocentius Tertius 1. Myſter. Miſſ. 62. alio modo quàm Gloſſa cap. vn. de ſacr. vnct. interpretatur eam hiſtoriam: ſi quidem ait, Rom. Pontificem virgâ paſtorali non vti, eò quod Petrus Apoſtolus baculum ſuum miſiſſet Euchario primo Epiſcopo Treuerorum, quem vnà cum Valerio & Materno ad prædicandum Evangelium genti Teutonicæ deſtinâſſet: cui ſucceſſit Maternus, qui per baculum S. Petri de morte fuerat ſuſcitatus, quem Baculum vſque hodie (inquit Innocentius) magnâ veneratione Treuerenſis ſeruat Eccleſia. Gaudeat vtraque Eccleſia ſua traditione; quam non eſt dubitandum priùm aliquod habere fundamentum, etſi non vſquequaque notam.)

IESV CHRISTI
AN. 75.
LINI
AN. 6.
VESPASIANI IMP.
AN. 4.

I.

ANNVS Chriſti ſeptuageſimus quintus notatur ab aliis Conſulatu Domitiani iterùm & M. Valerij Meſſalini. Verùm cùm ex ratione Dionis, Plinij teſtimonio roboratâ ſuperior annus conſignatus fuerit Coſſ. Veſpaſiano tertiùm & Tito ſecundùm; cúmq; rursùs idem Dio [a] templi Pacis dedicationem factam dicat Veſpaſiano ſextùm & Tito quartùm Coſſ. iam ex ipſo ibidem recenſito notandorũ Conſularuum ordine, (nempè vt ordinarij dumtaxat, nõ etiam ſuffecti, & nomen darent anno, & adſcriberentur in Faſtis) affirmare neceſſe eſt, tam præſenti quàm ſequenti anno Veſpaſianũ geſſiſſe Conſulatũ. Quapropter præſenti anno dediſſe putamus nomen Coſſ. Veſpaſianum quartùm & Valeriũ Meſſalinum, quos Iulius [b] Frõtinus agnoſcit. Nam cùm auctore Suetonio [c] conſtet, Domitianum ante adeptum Imperium ſex Conſulatus ita geſſiſſe, vt ex eis vnus tantùm eſſet ordinarius; eâdem ratione quam diximus, vnus tantummodò fuit deſcribendus in faſtis, quem in alium annum [d] reiicimus.

a Dio in Veſpaſ.
b Front. de aqua duct. lib 2.
c Sueton. in Domit. c. 2.
d An. Chr. 79.

II.
PELLVNTVR VRBE PHILOSOPHI.

Hoc tempore Veſpaſianum de pellendis ab Vrbe philoſophis dediſſe edictum, Dio [e] teſtatur. Quod quidem haud nouum Romæ videri poterat: neque etiamſi & Nero id fecerit, vel alij ei ſimiles, optimo Principi adeò ignominiæ vertebatur, cùm id fieret more maiorum: nam (vt auctor eſt Gellius [f]) iam longè antè, florente Republicâ, ſub Conſulatu Fannij Strabonis & Valerij Meſſalæ, promulgatum fuerat Senatuſconſultum de Philoſophis & Rhetoribus Vrbe pellendis; quòd ſcilicèt adoleſcentes earum ſcientiam addiſcendarum cupidi, viderentur ab armis auocari, & vitam agere otioſam. Porrò hæc facta ſunt à Veſpaſiano, non quidem odio philoſophiæ, cuius, vtpotè bonorum morum conciliatricis, plurimùm (vt Philoſtratus ait)

e Dio in Veſp.
f Gell. lib. 15. c. 11.

Digitized by Google

amans fuit;ſed (vt ſcribit Dio) ſic perinaſus à Muciano,quòd philoſophi multa inutilia garrientes,quâdã dicendu temeritate potiùs quàm libertate, cùm alios, tum ipſum Imperatorem paſſim proſcinderent; indéque apud abiectum vulgus gloriam aucupantes,in varias illud factiones diſtraherent: quapropter & vnum virgis publicè cædi, & alium ſecuri ſubiici permiſit;cùm alioqui Suetonius g tradat ipſum leniſſimè tuliſſe philoſophorum contumaciam.

g *Suet. in Veſp. cap.13.*

III.

Ceterùm quod ad hæc pertinet tẽpora *Eleucadius* h philoſophus Platonicus,à S. Apollinare Epiſcopo Rauennate ad Chriſti fidem conuerſus, eidem Apollinari martyrio coronato,in Epiſcopatu,poſt Abderitum, ſucceſſit. Veſpaſiani namque temporibus paſſim eſſe *Apollinarem*,(qui vnà cum Apoſtolo Petro ab Oriente Romam veniens, & ab eodem Rauennam miſſus, pro fide Chriſti multiplices perpeſſus eſt pœnas)cùm eius Acta,tum Romanum Martyrologum aliáq;teſtantur. Sed non id quidem, quòd aliqua à Veſpaſiano in Chriſtianos fuerit perſecutio excitata; verùm quòd cùm Apollinaris Gentiles ab idolis auertiſſet, eorumdem ſacerdorum exagitatus calumniis, ſubrepto ab Imperatore reſcripto,tanquã ſeductor & facinoroſus homo vrbe pulſus eſt atque ſæuiſſime truc datus.Nam alioqui & Suetonius k aſſerit; non temerè ſub Veſpaſiano quem inſontẽ punitum eſſe,niſi abſente eo & ignaro,aut certe inuito atq;decepto;& ex noſtris Euſebius l aliique affirmant, nihil vmquam iniuriæ aut mali in Chriſtianos eum excogitaſſe.Porrò de Apollinare plura dicenda eſſent,atque etiam de Rauennatibus ſucceſſoribus Pontificibus:ſed quoniam,vt profeſſi ſumus,noſtri non eſt inſtitutum priuatarum Eccleſiarũ, niſi interdum Patriarchalium,facta proſequi;ſatis eſſe putauimus ex his aliqua vel leuiter attigiſſe.

h *Pet. Damian ſer. de S. Eleucad ap. Sur. 14. Febr.*
MARTYRIVM APOLLINARIS EPISC RAVEN.
i *Ap. Sur 23 Iul.*
k *Suet. in Veſp cap 15*
l *Euſ. 3. hiſt 13.*

IV.
DE PHILOSOPHIS ORBEM CIRCVMEVNTIBVS.

Quod autem de PHILOSOPHIS ſemel eſt inſtituta narratio; conſideratione planè dignũ eſt,hoc ipſo ſæculo,quo Apoſtoli & Apoſtolici viri, ad imbuendos Chriſtianâ religione populos,totum penè terrarum Orbem peragrârunt, complures pariter Philoſophos itidem circumeundo prouincias,adiiſſe nobiliſſimas ciuitates,eo prætextu, vt mores labefactos, corrigerent,ſed ita tamen vt in auitæ Gentilitiæ ſuperſtitionis cultu populos cõtinerent. Id enim præſtitiſſe conſtat Apollonium Tyaneũ, Demetriũ Cynicum,Dionem Chryſoſtomum,Muſonium Babylonium, Epictetum Stoicum, Diogenem Iuniorem,alióſque. Hos autem aduerſarios paſſos eſſe, qui Chriſtianæ religionis fundamenta iacerent, nemo poterit dubitare:quamquam & illorum complures reperti ſunt, qui videntes humilem Crucis doctrinam aduerſùs ſuam ipſorum phaleratam ſapientiã potentiſſimè præualere, delegerunt in cholâ Piſcatorum philoſophiam Crucifixi ſectari, quàm in celeberrimis vrbibus & Academiis magiſtros vanitatis profiteri, de quorum nonnullis vel iam dictum ſuperiùs,vel dicetur inferiùs ſuis locis.

V.
DE PEREGRINO PHILOSOPHO IMPOSTORE:
m *Gel. lib.12. cap.11. Ammian. li.29.*

Interim verò hic opportunè accidit,(nam & temporis id ratio poſtulat)vt quæ ab impoſtore quodam *Peregrino* philoſopho nominato (qui meritò dictus eſt cognomento *Proteus*, quòd omnem quam ſibi vellet formam ſuperinduceretm)ſub nomine Chriſtiano ſunt geſta,breuiter enarremus: quæ quantumlibèt à Chriſtianorum hoſte & blaſphemo homine ſcripta ſint, nempè Luciano; ex iis tamen nonnulla vtilia elici poſſunt, quæ antiquos illos laudatiſſimos Chriſtianorum mores,ac præſertim erga Fratres peregrinos,& carcere detentos,propenſiorem curam,ac ſtudium charitatis inſinuẽt. Res igitur in hunc modum ſe habuit: Impoſtor quidam ſceleſtiſſimus ex Paro inſulâ oriundus,immaniſſimorum criminum reus,(nam & patrem ſuũ necauerat,& amore puerorum erat turpiter infamatus) patrium ſolum vertens, aliò proficiſci in animum duxit:ſed quòd nulla ſibi gens viſa eſſet,quæ tantâ liberalitate proſequeretur miſerabiles quaſque perſonas,perinde ac Chriſtianos;ad eos ſe recipiens,Chriſtianæ religionis ſe cupidiſſimum ſimulauit. Quid plura? Dedit nomen,initiatus eſt baptiſmate,ad eúmque loci gradum prouectus eſt tandem, vt profiteretur inter prophetas,ac ceteros rerum ſacrarũ magiſtros atque principes,doceretque alios fidem,ſacros libros interpretaretur, & alios à ſe conſcriptos legendos traderet,Denique ne quid ſibi deeſſet quod ad culmen Apoſtolicæ perfectionis ſpectare videretur,operatus eſt vt pietatis causâ detruderetur in carcerem, vbi velut nouus Paulus glorioſè ſua vincula oſtẽtaret;ſed eo conſilio vt ex Oblationibus Chriſtianorum ingentem pecuniæ vim corraderet:quod etiam ei ex optatis accidit;cùm iidem nulli parcentes impenſæ, eum redimere conãti ſunt; nec voti cõpotes facti plurimis eum quotidie proſecuti ſunt officiis,& quæ ad victũ eſſent neceſſaria, abundè ſubminiſtrârunt.(Siquidem,inquit auctor apud illos omnia ex æquo habebantur cõtemptui,præter fidem,quam exactè exploratam à quocumq; deferente ſuſcipiebant;vnde facile erat ab impoſtoribus ſeduci, hóſque breui fieri opulentos.)Tandem verò dimiſſus à Syriæ Præſide, auro ſuffarcinatus in patriam rediit. Qui denuò ſecundâ initâ peregrinatione, cùm ſatis ſibi viatici in Chriſtianis repoſitum ſciret,apud quos in omni ageret rerum abundantiâ,& quoquò vellet ab iiſdem deduceretur;demùm admiſſo aduerſus eorum legem aliquo flagitio ab eis reiectus,magnâ eſt rerum difficultate perplexus, & poſt multas alias peregrinationes,Romam aduenit;indéque edicto Imperatoris vnà cum aliis philoſophis pulſus, (factum enim id fuit rurſùm à Domitiano Imp. paucos poſt annos) tandem nouâ arte immortalem ſibi gloriam paraturus, in Olympiis ſolemni pompâ ſeſe dedit incendio comburendum: cuius rei geſtæ, qui præſens vidit hiſtoriam ipſe Lucianus conſcripſit ad Chronium.

CHARITAS CHRISTIANORVM.

VI.
n *Ap. Aug Breuit. collat. diſt. 3. cap.12.*
OFFICIA EROGA VINCTOS.
o *Tert. ad mart. c. 1.*
p *Cypr. ep.5. & 37.*
q *Tert. de præſcript. cap.20.*
r *Ioan. ep.3.*

Ex his autem facilè intelligimus,quàm prudenter Menſurius n Epiſcopus Carthaginienſis noluerit recipere quoſdam facinoroſos & fiſco debitores,qui occaſione perſecutionis ſub Diocletiano martyres ſe & confeſſores mentirentur: vt in cuſtodiâ detenti pecuniis ditarentur, & deliciis perfruerentur de obſequio Chriſtianorum.Quantam enim curam eorum,qui fidei causâ in carcere detinerentur,veteres Chriſtiani gererent, docent etiam Tertullianus o, Cyprianus p,& alij.Idémque Tertullianus q adeò frequentem ac neceſſariã inter Fideles omnes interceſſiſſe mutuam hoſpitalitatem ſignificat, vt inter Catholicæ communicationis ſymbola adnumeret *conteſſerationem*(vt vocat)*hoſpitalitatis* per quam,certam quoddam ſignũ intelli-

git,quod qui ferret, vt Catholicæ Eccleſiæ legitimus filius vbique reciperetur honorificè.
V. Quod quidem ſignum cùm adulterarent hæretici, aliique impij, à Catholicis noſcitur ſæpè mutatum,ac literis tãdẽ Formatis commiſſum, de quibus dicetur ſuo tempore.Ipſam porrò hoſpitalitatem,& in peregrinos charitatem, Sanctus quoque Ioannes [f] Euangeliſta hiſce iiſdem temporibus laudauit in Caio. Sed hæc ſatis ad inſinuãdos eã de re antiquos Eccleſiæ mores.

IESV CHRISTI
AN. 76.77.78.79.
LINI
AN. 7.8.9.10.
VESPASIANI IMP.
AN. 5.6.7.8.

I. ANNVS Chriſti ſeptuageſimus ſextus adſcribitur antiquis Faſtis Veſpaſiano Augusto quintùm & Tito tertiùm Coſſ. Quibus (vt auctor eſt Cenſorinus [a])ab iiſdem Imperatoribus Cenſores [b] etiam agentibus,habitũ eſt nouiſſimum LVSTRVM:(quantùm ſcilicẽt attinet ad Luſtri condendi cæremonias;non autẽ quoad inſtitutum politicum deſcribendi per temporum interualla ſubditorũ fortunas,quod longè poſteà perdurauit,nam exinde à Conſulatu Domitiani duodecimo & Cornelij Dolabellæ,cœpti ſunt anni per Capitolinos Agones numerari, vt dicetur ſuo loco. Memorabile eſt autem, quod de longiſſimâ ætate complurium qui hoc luſtro cenſi ſunt,(adeo vt nonnulli inuenti fuerint in Italiâ centenûm & quadragenûm annorum)ſcribit Plinius [c],qui tunc viuebat; quique decipi non potuit, cùm in iiſdem cenſibus ex Conſulum notis quiſq; annus quo quis natus eſſet,deſcribi ſolitus,manifeſtior appareret.Ea verò qui attenderit,haud mirabitur cùm Symeonem,Parmenam,Dionyſium,Ignatium, Polycarpum, & alios ipſius Domini vel Apoſtolorum diſcipulos,adTraiani vel Hadriani tempora,aut vlterius vitam duxiſſe inferiùs legerit:qui diuinâ etiam agente diſpenſatione tam longæuam ætatem vixerunt, tum vt ipſorum prædicatione de iis quæ vidiſſent, & audiſſent faciliùs homines conuerterentur;tum vt eorumdem teſtimonio conſultum eſſet Eccleſiæ Dei aduerſus primos, ac proinde magis timendos hæreticos in eam inſurgentes.

[a] Cenſor. de die natal. c. 15.
[b] Plin. l. 7. c. 49
NOVISSIMVM LVSTRVM.
DE AETATE LONGAEVA MVLTORVM.
[c] Id. ibid.

II. Anno verò Chriſti ſeptuageſimo ſeptimo, iiſdem Veſpaſiano ſextùm & Tito quartùm Coſſ.celeberrimũ PACIS templũ Romæ dedicatum eſſe,auctor eſt Dio [d]:atque in eo,præter alia inſigniora toto terrarum Orbe quæſita ornamenta,illa præſertim quæ è templo Hieroſolymitano ſublata fuerant,(præter Legẽ Iudæorum, & penetralium Vela purpurea, quæ Veſpaſianus in Palatio ſeruari voluit(repoſita eſſe, Ioſephus [e] ſcribit. Cur autem Veſpaſianus Paci primus templum erexerit, (quod eſt ſuperiùs [f] demonſtratum) cùm aliàs ſæpiùs hoſtibus grauioris momenti ſuperatis, Vrbique tranquillâ pace donatâ(vt Auguſti præſertim temporibus accidit) nullus vmquam ei numini templum extruxerit;id inde factum eſſe coniicimus,quòd plurimorum (vt vidimus) adulatione illum ſe eſſe Regem perſuaſus,qui ex Iudæâ proditurus vniuerſo dominaretur Orbi,omnia pariter quę de illo prædicta erant in ſe transferri curauerit; ſicut & aliis exemplis ſuperiùs demõſtrauimus. Cùm igitur audiſſet, Regem illum *Pacis Principem* [g] nominandum,paciſque nullum futurum eſſe finem, PACI ÆTERNÆ templum dicauit. eo enim titulo faciem porticûs fuiſſe notatam, numiſmata antiqua & inſcriptiones declarant.

[d] Dio in Veſp.
TEMPLVM PACIS ROMAE DEDICATVM.
[e] Ioſ. 7. de Bel. 24. in f.
[f] In pr. Annal. num. 5.
[g] Iſa. 6.

III. Ceterùm anno ſequenti rurſùm creati ſunt Coſſ. Veſpaſianus ſeptimùm & Titus quintùm: ac proximo Veſpaſianus octauùm & Domitianus primùm; ſed ſi ſuffectos Domitiani cum iſto ordinario numeres,hic ſextus ordine ponetur. Qui eſt ille ipſe eius Conſulatus ordinarius,quem vnicum ei Suetonius [h] tribuit ante adeptum Imperium. Videntúrque mihi errare illi,qui hoc anno ponunt Titum ſextùm. Nam & in antiquâ inſcriptione [i] octauus Conſulatus Veſpaſiani iungitur cum ſexto Domitiani;numerando videlicẽt ſuffectos cum ordinario,ſecũdùm ea quæ dicta ſunt ſuperiùs [k]. Vnde quod Suetonius ait, Domitianum cedente fratre & ſuffragante geſſiſſe Cõſulatum ordinarium; ſic intelligẽdũm videtur,cùm hactenùs ipſe Titus ſemper ordinarius fuiſſet Conſul, & econtrà Domitianus eius frater ſemper ſuffectus; hoc anno vice verſâ (id agente Tito) Domitianus ordinarius,Titus fuerit ſuffectus.

[h] Suet. in Dom. c. 1. 2.
[i] Ap. Panuin. Faſt. l. 2.
[k] An. 74. & 75. in pr.

IV. His porrò quatuor annis nulla reperimus Eccleſiaſtica geſta:cùm alioqui ſciamus,publicæ pacis opportunitate benè vſos eſſe Chriſtianos ad propagandam longè latéq;religionem. At quoniam quid quolibet anno geſtum ſit,ex antiquis veriſq;Eccleſiaſticis monumentis tradi nequit, conſultius exiſtimamus, hos Coſſ. aliiſq;plures,rerum noſtrarum vacuos præterire, quàm pro arbitrio quid his vel illis ſit factum fingere:prout à quibuſdam recentioribus factitatum inuenimus,dum his annis Thomæ, Bartholomæi, Nathanaëlis, vel aliorum, ſine auctore ponunt martyria contigiſſe.

IESV CHRISTI
AN. 80.
LINI
AN. 11.
VESPASIANI IMP.
AN. 11.

I. ANNO Chriſti octogeſimo, Commodo & Priſco Coſſ. *Linus* Romanus Pontifex, cùm ſediſſet annos vndecim, menſes duos, & dies viginti tres,nono Calendas Octobris,Saturnini Conſularis iuſſo martyrio coronatur. Quare cùm Euſebius [a] & Epiphanius [b] tribuunt ei annos duodecim;vtique incœptos intellexiſſe putamus. Quod verò idem Euſebius euoluto anno ſecũdo Titi ipſum deceſſiſſe ſcribit;nullâ ratione cum illo duodenario annorum numero cohæret. Nam à tempore martyrij S.Petri vſq; ad ſecundum Titi annum, quatuordecim falsè voluuntur anni.Nos autem cùm non appareat quot diebus alicuius Pontificis ſedes vacauerit, à die ſequenti obitûs præcedentis, annos eius qui ſubrogatus eſt, cogimur numerare. Sicque recenſentes Lini annos à die poſt martyrium Petri, deducentéſque vſque ad diem qua anniuerſaria eius commemoratio antiquitùs fieri

LINI PAPAE MARTYRIVM
[a] Euſeb. in Chron. & hiſt. 1. 2.
[b] Epiph. hær. 27.

conſueuit,

conſueuit, habitàque inſuper ratione annorum Cleti & Clementis ſucceſſorum Lini; non tantùm annos eius ſedis, ſed & menſes & dies quos diximus, tutiùs putamus eſſe numerandos: cùm præſertim diuerſa à diuerſis ſcribantur, nec quicquam certi habeatur quod omni ex parte ſubſiſtat.

II. Sanè ſub Veſpaſiano potiùs quàm Tito Linum cõſummâſſe martyrium, eâ etiam ratione perſuademur, quòd Titum ſcribat Suetonius [c] adeò fuiſſe mitem, vt etiam à ſontium, immò & Imperium affectantium, ipſiq; inſidiantium ſupplicio abhorruerit; quandoquidem duos patricij generis conuictos in affectione Imperij, nihil ampliùs quàm vt deſiſterent monuit; ſi quid præterea deſiderarent, promittens ſe tributurum: eâque ex causâ Pontificatum Maximum ſe profeſſus ſit accipere, vt puras ſeruaret manus. Quinimmò Dio [d] teſtatur, neminẽ prorſùs ſub eius Imperio morte affectum eſſe; ſed nec de crimine impietatis vmquam cognouiſſe, nec permiſiſſe aliis vt cognoſcerent. Quid hoc autem, niſi eum Chriſtianos (qui à Gentilibus impietatis in deos arguebantur) iure ſuo quietè agere voluiſſe? At non ſic ſub Veſpaſiano: nam etſi non aliorum, ſaltem delinquentiũ punita ſunt crimina. Et ſub eo Chriſtianos quoſdam reos violatæ Gentiliũ religionis punitos eſſe, demonſtrant exempla Apollinaris [e] Epiſcopi Rauennatis, & Leontij ac ſociorum militum, & ſi qui alij eiuſmodi reperiuntur. Ceterùm in libro de Romanis Pontificibus, errorem irrepſiſſe in notas Conſulum, quibus horum primorum Pontificum anni conſignantur, iam ſuperiùs eſt obſeruatum.

c Suet. in Tit. c. 9
Titi manſuetudo.
d Dio in Tit.
e Martyrol. Ro. 23 Iul. & 18. Iuny.

III. Quod verò eodem libro, cùm in Lino, tum in ſingulis ſubſequentibus Romanis Pontificibus, recenſentur ab illis factæ Ordinationes, non ſolùm diaconorum & preſbyterorum qui Romanæ Eccleſiæ vſui eſſent, ſed etiam Epiſcoporum qui in diuerſas Orbis prouincias mitterentur; ex his ſatis perſpicuum redditur, fuiſſe muneris Romanorum Pontificum, non ſolùm Vrbis, ſed & Orbis totius Eccleſiæ conſulere. Quod ſemel de eiuſmodi Ordinationibus annotâſſe ſufficiat. Traditur quoque eodẽ libro, Linum ex præcepto ſancti Petri cõſtituiſſe, vt mulier velato capite in Eccleſiam introiret: Sepultum verò fuiſſe iuxta corpus eiuſdem S. Petri in Vaticano. Fertur [f] inſuper ſcripta ab eo Hiſtoria de altercatione Petri cum Simone Mago; ſed non extat. Acta verò Paſſionis Petri & Pauli, quæ itidẽ eius in nomine conſcripta habentur, multis eſſe referta erroribus ſuperiùs eſt dictum. Subrogatus eſt autem ei Cletvs Romanus, patre Æmiliano, ex Vico Patricij: de cuius ſede dictum eſt poſt martyrium Petri.

De ordinationibus Rom. Pontif.
Bar. tom. II an. 154.
f Trith. de Vir. illuſt. S. xt. Sen.
Cletvs Papa.

IESV CHRISTI
An. 81.
CLETI
An. 1.
Veſpaſiani Imp.
An. 10.

I. Anno Chriſti octogeſimo primo; Veſpaſianus nonùm & Titus ſeptimùm Conſulatum adierunt; tametſi re verâ hic ſextus habeatur Titi ordinarius: nam licèt ex Suetonio [a] conſtet eum vnà cum patre ſeptem Conſulatus geſſiſſe, vnus tamen ex his eiuſdem auctoribus [b] ſententiâ ſuff ctus habetur.

a Suet. in Tit. c. 6.
b Vid. ſup. an. 79.

II. Hoc igitur anno idem *Veſpaſianus* Auguſtus annum agens ætatis ſexageſimum nonum, & diem trigeſimum ſeptimum, octauo Calendas Iulij ex hâc vitâ profluuio ventris ſublatus eſt in villâ propriâ circa Sabinos; cùm imperâſſet annis decem, minùs ſex diebus, ducto annorum numero ab eâ die quâ in Ægypto primùm acclamatus eſt Imperator. Cur autem alij alium eiuſdem Imperij ponant annorum numerum, inde eueniſſe videtur, quòd aliqui numerent a tempore necis Vitellij, alij ex quo per Senatuſconſultum eſt illi decretum Imperium. Ceterùm eo defuncto, Titvs eius filius ſtatim capeſſiuit Imperium; qui mirificè ab omnibus auctoribus laudatur humanitatis, beneficẽtiæ, atque etiam cõtinentiæ, ex quo tempore Principatum ſolus obtinuit; de quo & plura dicta ſunt ſuperiùs. Haud verò tacendum quod de illo ſcribit Suetonius [c], adeò fuiſſe animo in omnes beneficentiſſimo, vt non permitteret quempiã à ſe minùs voti compotem factum triſtem abire; cúmque aliquando recordatus ſuper cœnam eſſet quòd nihil cuiquam toto illo die præſtitiſſet, memorabilem illam meritóque laudatam vocem edidiſſe, *Amici, diem perdidi*. quam ſententiam in homine Ethnico vehementer admiratus eſt S. Hieronymus [d].

Veſpaſ. moritur.
Titus imperat.
c Suet. in Tit. c. 8.
d Hier. in ep. ad Gal. c. 6

III. Hoc eodem anno facta eſt admiranda illa ex monte Veſuuio in Campaniâ flammarum eruptio, quæ à Suetonio [e] ſummatim ſcribitur, ſed à Dione [f] fuſiùs deſcribitur; eâdémq; accidiſſe ait ſub tempus Autumni, expreſſiùs Plinius [g] Iunior cœptã Calendis Nouembris horâ ſeptimâ. Ait igitur Dio, primò magnum numerum hominum inſinuatâ magnitudine in eodẽ mõte regionéq; finitimâ, interdiù noctuq; vagari in aëre viſos eſſe: poſt hæc conſecutam maximã ſiccitatem, & graues terræ motus: auditos etiã ſonitus ſubterraneos, tamquã tonitrua; deinde mare fremere cœpiſſe, omnéq; cælum reſonare; ingentémque & repentinum fragorem, quaſi montes ſimul conciderent exauditum. Tum verò exiliiſſe primũ immẽſos lapides, deinde magnam copiam ignis fumiq; ita vt omnem aërẽ obſcuraret, occultarétq; Solem; vnde pleriſque perſuaſum eſſet, mundum in chaos redigi, aut igne conſumi. Tantam enim fuiſſe copiã cineris, vt terram, maréque, atque ipſum aërem cõpleret, maximo illato hominibus, prædiis, atq; pecoribus damno, omnibúſque piſcibus ac volucribus peremptis; & duabus vrbibus, Herculano & Pompeiis, populo ſedente in theatro, penitùs obrutis. Poſtremò tantùm fuiſſe cinerem, vt inde peruenerit in Africam, Syriam, & Ægyptum; introierit etiam Romam, eiúſq; aërem compleuit, & Solem obſcurauerit, ac demùm grauem peſtilentiã excitauerit. Hæc Dio: quæ quidem, & alia id genus loca quæ cõtinuis ignibus flagrãt, nec tamen vmquam erogãtur, à Dio viua exempla data eſſe hominibus ignis æterni, quo peccãtes inexeſis corporibus in inferis puniẽtur, Tertullianus [h], Minutius [i], & Pacianus [k] declarant. Quamobrem eiuſmodi terræ fauces igneas, veluti quaſdã inferni portas per quas delinquentium animæ inferrẽtur, appoſitè in viſu ſæpè mõſtratas eſſe ſanctis viris, vide-

e Suet. in Tit. c. 8.
f Dio in Tit.
g Plin. ep. ad Tacit.
Monſtroſa eruptio flammarum ex Veſuuio.
Imago æterni ſupplicij.
h Tert. Apolog. c. 48.
i Minut. in Oct.
k Pacian. de pœnis & confeſſ.

bitur

bitur inferiùs ſuis temporibus. Ceterùm Plinitū Seniorem, dum cauſam incendij in Veſuuio monte curioſiùs ſcrutaretur, in ipſo periiſſe, narrat eius ſororis filius Plinius Iunior epiſtolâ ad Tacitū hiſtorias ſcripturum, & ex illo alij[l].

l Euſeb. in Chron.

IESV CHRISTI
An. 82.83.
CLETI
An. 2.3.
TITI IMP.
An. 1.2.

I. INCENDIVM VRBIS.

ANno Chriſti octogeſimo ſecundo, Titus Auguſtus octauùm & Domitianus ſeptimùm iniêre Conſulatum, numerando vtriuſq; ſuffectos cum ordinariis, ſecundùm ea quæ dicta ſunt ſuperiùs. Quo anno, Roma eruptione Veſuuij iam ſatis afflictata, rurſùm incendio cælitùs immiſſo, tribus diebus totidémq; noctibus magnâ ex parte cōflagrauit; vt ſcribūt Suetonius[a] & Dio[b]: eóque incendio conſumptum eſt templum IOVIS Capitolini, Pantheō, aliáq; plura delubra, ac loca publica, & innumera priuatá. Quæ quidem omnia ad profectum Euangelij proueniſſe, par eſt exiſtimare; cùm Gētiles his perterriti malis, & Sibyllinis[c] etiam oraculis de mundi per ignē futuro interitu moniti, eumdem iā imminere exiſtimantes, multi haud dubium ad Chriſtianos eadem prædicantes cōcurrerunt: & maximè quòd Ieroſolymis iam exciſis, impletiſque de iiſdem quæ Dominus prædixiſſet, reliqua etiam quæ de futuro vltimo ſuo ipſius aduentu ſigna adiunxerat, iam manifeſtari iidem Chriſtiani vehementiùs inculcarent. Sic etiam & aliàs Conſtantinopoli[d] accidit, vt cùm immineret deſuper ignea nubes, multa millia hominum ad Eccleſiam vt baptiſmo initiarētur, cōfugerint. Sanè naturali quodam inſtinctu doceri homines, vt cùm aliquâ neceſſitate premuntur, parentes primis illis impulſionibus animi, ad Deum confugiant, docuit inter alios egregiè Lactantius[e].

a Suet. in Tit. c. 8.
b Dio in Tito.
c Ap. Lact. de ira Dei c. 23.
d Chryſ. hom. 46. in Act.
e Lact. l. 2. c. 1.

II. f Dio in Tito. TITVS MORITVR.

Anno porrò ſequenti, Chriſti octogeſimo tertio: (quo creati ſunt Coſſ. Flauius & Pollio, vt habet Dio[f]; licèt loco Flauij poſuerint quidam recentiores Sextum Annium Siluanum:) Idibus Septēbris, *Titus*, Imperator, *Amor & deliciæ generis humani* dictus, ſummo omniū dolore, veneno per Domitianum fratrem (vt fama fuit) mortem oppetiit in eâ villâ quâ pater eius; annos natus quadraginta vnū, cùm imperâſſet poſt patrem biennio, menſibus duobus & diebus viginti. Hæc ex Suetonio[g], atque Dione.

g Suet. in Tit. c. 11.

III. DOMITIANVS IMPERAT.

Succeſſit in locum eius idem DOMITIANVS ipſius germanus, homo naturâ ſæuus, ingenio vafer, quem nec multis officiis Titus clementiſſimus valuit demereri. Verùm ipſo principatûs initio ab omni cæde abſtinuiſſe, idem Suetonius[h] tradit. Laudatáſque ſanciuit leges; & illam[i] imprimis ne quis intra fines Imperij Romani caſtraretur: quippe qui ſciret huiuſmodi homines ſolere eſſe in deliciis dominorū, & hoc (vt ait Dio[k]) quò ſe ſanctiorem Tito eſſe demonſtraret. Legem quoque Iuliam de adulteriis reſtituit, & grauiſſimis pœnis exagitauit nobiles potiſſimùm feminas quæ pudicitiæ violatæ conuincerentur: probroſis[l] autem lecticæ vſum ademit, iúſq; capiendi legata & hæreditates: ac denique Veſtales du ſtupro damnatas, viuas infodi iuſſit. Haud tamen ipſe adeò purus, quin nepti Iuliæ ſtuprum intulerit, ac velut pro coniuge habuerit, libidinoſúſq; non in mulieres tantùm, ſed in pueros fuerit.

h Suet. in Domit. c. 9.
i Id. cap. 7. Ammian. & alij.
VINDEX PVDICITIÆ
k Dio in Domit.
l Suet. in Domit. c. 8.

IESV CHRISTI
An. 84. 85.
CLETI
An. 4. 5.
DOMITIANI IMP.
An. 1.2.

I.

ANno Chriſti octogeſimo quarto, Domitianus octauùm iniit Conſulatum vnà cùm Flauio Sabino: quo nihil geſtum reperitur, quod dignum ſit Annalibus noſtris inſeri.

II.

Anno verò octogeſimo quinto, eodē Domitiano nonùm & Virginio Rufo Coſſ. idem Imperator quam hactenùs ſimulauerat clementiam exuens, inmani feritate in ciues ſæuire cœpit, quorum diuerſis prætextibus alios relegauit, alios vltimo affecit ſupplicio. Sed hæc pluribus, qui res ab eo geſtas ſcripſerunt, Suetonius, Philoſtratus, Diones Caſſius & Chryſoſtomus, & alij. Quibus etiā auctoribus, & adſtipulatore Euſebio[a], conſtat eumdem poſteà philoſophos aggreſſum iterato edicto ab Vrbe & Italiâ expuliſſe, & plures alios occidiſſe quòd philoſophiæ darent operam. Túncq; Muſoniū, Epictetum, ipſúmq; Dionem Chryſoſtomum, Vrbe exactos, auctor eſt Lucianus[b]: memineruntq; & alij de ceteris eodem tempore eiectis, quos quidem ſcribit Philoſtratus[c], habitu mutato partim in Hiſpaniam, partim in Libyæ Scythiæque deſerta confugiſſe. Quidam autem viuendi ratione mutatâ, ſeſe illi ſcelerum conſiliarios adiunxerunt; & & inter eos Euphrates, quem idem Philoſtratus[d] ait ex philoſopho aſſentatorem eſſe factum & delatorem.

INSECTATVR PHILOSOPHOS.
a Euſ. in Chron. an. 9. & 15. Domit.
b Lucian. in Peregr.
c Philoſtr. lib. 7.
d Id. l. 8.

IESV CHRISTI
An. 86.87.
CLETI
An. 6.7.
DOMITIANI IMP.
An. 1.2.

I. VVLT VIDERI PIVS.

ANno Chriſti octogeſimo ſexto, Domitiano decimùm & Iunio Sabino Coſſ. idem Imperator tēpla ſub Tito Romæ exuſta, & inter alia Iouis Capitolini, iterùm concrematum intra annos duodecim, ſummâ impenſâ reſtituenda curauit[a]. Addiditq; noua, ac præcipuè Flauiæ gētis, quando & *Flauios* inſtituit Sacerdotes. Eodémque hoc anno tertio Imperij, tres Virgines Veſtales ob ſtuprum dānatas, more[b] maiorum viuas infodi iuſſit. Quænam verò iſtæ fuerint, & quæ cauſa præceſſerit eiuſmodi iudicij iā prope modùm antiquati reſtituēdi, Plutarchus[c] narrat, dum deteſtatur immane facinus Romæ perpetratum, cùm ex Sibyllinis (vt ferebatur) oraculis, & ad auertenda mala publica quæ ob eiuſmodi Virginum inceſtum ventura prædicerentur, duos viros, totidèmque feminas,

a Suet. Dio. & alij.
b De hoc more vid. Plut. in Numa; Liu. 1. dec. 8. Dionyſ. Halicar. lib. 8. hiſt. Rom. & alios.
c Plut. probl. R. q. 83.

Digitized by Google

minas, innoxios, alteros Græcos, alteros Gallos, in Foro Boario viuos defodiſſent.

II. CHRISTIANI OMNIVM MALORVM ACCVSATORVM.

Quòd ſi recenti exemplo Neronis, Chriſtiano ſanguine, incendij piaculum expiantis, vel teſtimonio antiquiorum qui Apologias pro Chriſtianis ſcripſerunt, affirmantium Romanos omnia prodigia atque Imperij mala in Chriſtianos reiicere conſueuiſſe, quorum causâ ab iratis diis ea immitti dicerent, eóque prætextu ipſos Chriſtianos ad pœnam quærerent; ſit res æſtimanda: equidem puto aſſeri poſſe, quatuor illos innoxios infoſſos viuos numinis placandi causâ, Chriſtianos fuiſſe. Siquidem inter alios ſcribit Tertullianus[d], Gentiles Chriſtianum hominem, omnium ſcelerum reum, deorum, Imperatorum, legum, morum, naturæ totius inimicum exiſtimâſſe; ob idque eoſdem habitos[e] eſſe publicos hoſtes; quos (vt addit[f]) exiſtimarent omnis publicæ cladis, omnis popularis incómodi eſſe cauſam; adeò vt ſi Tiberis aſcenderet, ſi Nilus non aſcenderet in arua, ſi celum ſtaret, ſi terra moueret, ſi fames, ſi lues; ſtatim Chriſtiani peterentur, damnarenturque ad leonem & alia ſupplicia.

d Tert. Apolog. c. 2. — e Ibid. c. 35. — f Ibid. c. 40.

III.

Anno porrò Chriſti octogeſimo ſeptimo, Domitiano vndecimùm & aurelio Fuluio. Coſſ. eiuſdem Imp. anno quarto, defuncto *S. Aniano* Epiſcopo Alexandrino, poſtquam ſediſſet annos viginti duos: in eius locum (vt Euſebius [g] eſt auctor) ſubrogatus eſt *Abilius*.

g Euſeb. in Chron. & 3. hiſt. 12.

IESV CHRISTI
AN. 88. 89. 90. 91.
CLETI
AN. 8. 9. 10. 11.
DOMITIANI IMP.
AN. 5. 6.7.8.

I.

ANNO Chriſti octogeſimo octauo, Domitiano Auguſto duodecimùm & Cornelio Dolabellâ Coſſ. idem Imperator (vt auctor eſt Cenſorinus [a]) per AGONES CAPITOLINOS annos eſſe impoſterum numerandos inſtituit: ſicque ab hoc anno primus Agonalis cœptus eſt numerari. Porrò inſtar Olympiadum Agonem vnumquemque quatuor annos continuiſſe, idem auctor docet ex eo quòd in libro [b] de Die natali numerat triginta octo Agones expletos & trigeſimum nonum numerari cœptum, ab hoc anno vſque ad Conſulatum Vlpij Criniti & Proculi Pontiani, quo ipſe eum librum ſcribebat, quémque ponit accidiſſe anno à primâ Olympiade, milleſimo decimoquarto, ab vrbe Conditâ nongenteſimo nonageſimo primo, nempè ſecundum Chronologiam noſtram, anno Chriſti ducenteſimo quadrageſimo. Quod verò apud Clementem [c] Alexandrinum numerantur à primo Agonali vſque ad mortem Commodi, anni centum & vndecim; quatuor annorum error ineſſe videtur, cùm centum & ſeptem dumtaxat interlapſi noſcantur. Ceterùm cùm anni Olympiadum inciperent numerari à fine menſis Iunij, Domitianus Agonales inchoari voluit poſt ſex menſes, nempè ab initio Ianuarij: quâ ratione hic ipſe, qui numeratur ducenteſimæ decimæ ſextæ Olympiadis annus primus, cœptus tamen anno ſuperiori, Agonalis eſt primus; prout apparet ex his quæ de numero Olympiadum idem auctor ſcribit. Inſtituit pariter (vt ait Suetonius[d]) *Quinquennale certamen* Capitolino Ioui triplex, Muſicum, Equeſtre, & Gymnicum, quod videlicèt exacto quolibet Agonali; anno quinto, qui ſequentis Agonalis primus eſſet, celebraretur.

a Cenſ. de die nat. c. 18. recent. edit. ANNI AGONALES. — b Ibid. c. 21. — c Clem. Alex. l. 1. Strom. — d Suet. in Domit. c. 4.

II. DOMIT. DEVS ET DOMINVS VVLT APPELLARI

Anno verò ſequenti, qui fuit Chriſti octogeſimus nonus, conſignatúrq; in Faſtis Domitiani Auguſti Conſulatu decimotertio & Voluſij Saturnini, Euſebius notat in Chronico, eumdem Domitianũ eò veſaniæ perueniſſe, vt ſe DEVM & DOMINVM iuſſerit appellari. Eſtq; inſtitutũ poſt hæc (inquit Suetonius[e]) vt ne ſcripto quidem ac ſermone vſquã appellaretur aliter. Quo etiam nomine ſæpiùs reperitur nominatus ab aſſentatoribus poetis illius temporis, Martiale [f] & Statio. Sed immenſa planè inſania, dũ deæ virginis filius dici voluit, nempè Palladis; & ſi quis facere detrectâſſet: tamquam magni criminis reus detrudebatur in carcerem, prout apparet ex Philoſtrato [h] in Vitâ Apollonij. Sed cur filius? Numquid à Ioſepho Iudæo, eius lateri inhærente, & quem (vt ipſemet [i] teſtatur) idem Domitianus ſummis cumulauit honoribus & beneficiis, ſuggeſtum eſt ex oraculis Prophetarum, ita fore qui in perpetuum regnaturus eſſet Rex; quod idem ipſe antea ſuggeſſerat Veſpaſiano? Sanè Domitianum eamdem ſpem concepiſſe: quam Veſpaſianum habuiſſe vidimus; inde poteſt coniectura ſumi, quòd ſicut ille, ita & ipſe inquiri fecit [k] ſi qui reliqui eſſent ex familia Dauid. Hæc porrò omnia opportunè de nouo Deo contigerunt, quò Chriſtianis ad confutandam ſuperſtitionem Gentium, de iis reliquis, huius exemplo quinam illi fuiſſent patens ſuppeteret argumentum.

e Id. ibid. c. 13. — f Mart. l. 8. epigr. — g Stat. Sil. var. l. 4. FILIVM VIRGINIS SE ASSERIT. — h Philoſt. in Apol. l. 7. — i Ioſ. de vita ſuâ in fi. — k Euſ. 3. hiſt. 1.

III.

His autem peractis, idem Imperator anno ſequenti, ſe decimum quartùm & Minutio Rufo Coſſ. expeditionem [l] habuit aduerſus Dacos: cuius res geſtas conſcripſit Dio, oſtendens in ſuperbiſſimo Principe magnam cum animi torpore coniunctam ignauiam.

l Euſeb. in Chron.

IV.

Annóque proximo, Aurelio Fuluio & Sempronio Arracino Coſſ. ex eâdem expeditione reuerſus, in ciues gladium conuertit, complures [m] occidens, ac pleroſque in exilium mittens, & inter eos *Cocceium Neruam* [n] qui ei poſteà in Imperium ſucceſſit. Quem cùm audiſſet vti conſuetudine Apollonij Tyanei magi, timens Imperio, ipſum Tyaneum Romam accerſiuit, reum factum quòd vaticinandi causâ de Neruæ futuro Imperio, puerum occidiſſet, quódque incantator eſſet, & Deus haberi vellet, aliaque id genus; ſed maximè quòd eos coleret homines, quos ipſe Imperator odiſſet. Qui quidem perductus ad Domitianum, comâ ac barbâ (quod philoſophantium erat inſigne) contemptùs causâ coram ipſo radi, ac inter ſceleratores vinciri iuſſus eſt. Poſt hæc verò defenſione habitâ, cùm eumdem inuitum Domitianus retinere vellet, inuiſibilis ille per magiam ſuam factus euanuit, & Puteolis vbi ſocij expectabant, improuiſus apparuit: Epheſúmq; reuerſus, ibi manſit vſque ad Domitiani interitum. Hæc pluribus Philoſtratus. Ceterùm Neruam mox Domitianus Romam reuocatum Conſulem in ſequentem annum deſignauit.

m Euſeb. Ib. — n Philoſt. l. 7. & 8. APOLLONIVS REVS FACTVS EVANESCIT

IESV

IESV CHRISTI
An. 92.
CLETI
An. 12.
Domitiani Imp.
An. 9.

I. Ioannes poſt. Romam mittitur.

ANno Chriſti nonageſimoſecundo, Domitiano Auguſto decimumquintùm & Neruà Cocceio ſecundùm Coſſ. Ioannes Euangeliſta, qui Aſianas Eccleſias Epheſi degẽs curabat, Romam ad Domitianum reus impietatis à Proconſule Aſiæ vinctus mittitur. Id enim hoc potiſſimùm anno contigiſſe exiſtimamus, nempè ipſo exordio Perſecutionis per Domitianum excitatæ, cùm nondum vſque ad gladium progreſſa eſſet. Porrò feruntur quædam epiſtolæ eorumdem Domitiani & procõſulis, vtróque datæ de Ioanne Romam mittendo, eiúſque geſtis coram Domitiano, nomine Prochori ſcriptæ: Sed quoniam in multis mendaciſſimus hic auctor fuiſſe conuincitur; ſi quæ vera in eis inſunt; ſicut eſſe credimus, eadem haud tutò poſſumus affirmare.

II. Eius certamen, & exilium.

a Tert. de præſcr. c. 36.
b Euſ. 3. item Euang. 7.
c Hier in Iouin. l. 1. & in Matt. 20.

Illud certe veriſſimum eſſe cognoſcitur, quod ſcribit Ioannem Romæ immiſſum eſſe in feruentis olei dolium, ſiue potiùs ſolium, nihilque paſſum relegatum eſſe in inſulam Patmos, quæ vna eſt ex Sporadibus. Nam eiuſdem veritatis grauiſſimi ſunt adſtipulatores Tertullianus a, Euſebius b, Hieronymus c: extátque hactenùs Romæ apud Portam Latinam, eius rei vetus ac nobile monumentum: immò & ipſa dies quâ id fieri contigit, pridie Nonas Maij perpetuâ annuâ celebritate ab Eccleſiâ Catholicâ recolitur. De relegatione verò Ioannis in Patmon, ipſemet locupletiſſimus eſt teſtis in ſuâ, quam ibi ſcripſit, Apocalypſi d. Ceterùm hæc ſub Domitiano eſſe facta, tam Latini quàm Græci Eccleſiaſtici ſcriptores affirmant; excepto Epiphanio e, apud quem (neſcimus quomodo) ſub Claudio iam Patmo reuerſus dicitur. Sicut etiam errâſſe reperitur Aretas Cæſarienſis, dum ſuis in Apocalypſim commentariis, Ioannis exilium ſub Nerone accidiſſe ſcribit. Porrò Victorinus atque Primaſius, in commentariis quos itidem ediderunt in Apocalypſim, tradunt Ioannem illuc à Domitiano eſſe relegatum ad effodienda metalla. Cùm autem illic ageret, ad pietatem inſtituiſſe omnes eiuſdem inſulæ accolas, ex antiquioribus monumentis Metaphraſtes affirmat.

d Apoc. 1.
e Epiph. hær. 51.

IESV CHRISTI
An. 93.
CLEMENTIS.
An. 1.
Domitiani Imp.
An. 10.

I. Cletus Papa moritur.

ANno Chriſti nonogeſimo tertio, Vlpio Traiano & Acilio Glabrione Coſſ. vigeſimâ ſextâ menſis Aprilis, *Cletus* Romanus Põtifex martyrio coronatur, cùm ſediſſet annos duodecim, menſes ſeptem & dies duos, numerando à ſequenti die ab obitu Lini. De quo traditur in Libro de Romanis Pontificibus, ipſum ex præcepto S. Petri ordinâſſe vigintiquinque preſbyteros in Vrbe Româ. Sepultum verò eſſe iuxta corpus eiuſdem Apoſtoli in Vaticano; a cesſâſſe Epiſcopatũ eius dies viginti. Poſt quos, ſuffectus eſt Clemens Romanus è Regione Cælij montis, patre Fauſtino natus, antiquus Petri & Pauli Apoſtolorũ diſcipul⁹. Hunc enim illum eſſe cuius Paulus meminit ad Philippenſes a, omnes exiſtimant: quem eumdem S. Eucherius b vetuſtâ proſapiâ Senatorum, & ſtirpe Cæſarum fuiſſe tradit: fortè illum cum eo Clemente Conſulari confundens, quem Domitiani iuſſu occiſum videbimus. Quæ verò de huius ſucceſſione dubiâ controuertuntur, ea ſuperiùs diſſoluta ſunt in Lini ingreſſu. Sed enim & corrigendus eſt Euſebius c, cùm ponit Clementis inſtitutionem anno duodecimo Domitiani; nec ab alio quàm à ſe ipſo: quippe cùm dicat Clementem ſediſſe annos nouem, obiiſſe autem d anno tertio Imperij Traiani, (quod & alij omnes affirmant) neceſſe eſt vt hoc anno Domitiani decimo eius ponatur ingreſſus.

Clemens ſuccedit.

a Philip. 4.
b Eucher ep. ad Valer.
c Eu. 3. hiſt. 32.
d Id. 3. hiſt 28.

II. De Perſecutione Domitiani.

His igitur exordiis, Ioannis exilio, & Cleti nece Secunda in Chriſtianos à Domitiano eſt Perſecutio excitata. De quâ agens Euſebius e, iure eumdem Domitianum *Heredem* nominat *Neroniana ſæuitiæ.* Nam & ab ipſis Ethnicis *Nero* eſt appellatus: immò & ipſo Nerone ſæuiorem fuiſſe, Tacitus f demonſtrat, dum ait Neronẽ ſubtraxiſſe oculos crudelitati, & iuſſiſſe ſcelera, non ſpectâſſe: præcipuâ verò ſub Domitiano miſeriarũ partẽ extitiſſe, videri & aſpici, cùm denotandis tot hominũ palloribus ſufficeret ſæuus ille vultus. Denique nihil cum ſibi ad extremam crudelitatem reliqui feciſſe, Herodianus g ait. Quâ etiã de cauſâ eumdẽ Tertullian⁹ h *Portionem Neronis* appellauit: ſed planè errore lapſus, dum vult eum quaſi facti pœnitentem, quos in exiliũ Chriſtianos expuliſſet, reuocâſſe; quod non ab eo, ſed ab eius ſucceſſore Neruâ eſſe factũ, cęteri omnes affirmãt. Et quod Hegeſippus aſſerit, Domitianũ, poſtquàm inquiſitione factâ de iis qui ex ſtirpe Dauidis eſſẽt, vt eos neci traderet, (vehemẽti enim metu perculſus erat de aduentu Chriſti (eoſdẽmq; inuentos tamquam abiectos & ſimplices aſpernatus, liberos dimiſiſſet; deſtitiſſe à perſecutione quam inſtituerat contra Eccleſiam: vel oportuit Hegeſippũ intellexiſſe de perſecutione in eam tantùm Eccleſiã quæ in Iudæâ erat, atq; ex eâ cauſâ tantũmodo permota eſſet: vel ſi de vniuerſâ Eccleſiâ (ſicut Tertullianus intellexit, dicendum eſt eandẽ perſecutionẽ à Domitiano hoc anno cœptam, aliquando poſteris temporibus intermiſſam eſſe, ſed acerbiori iterùm ſæuitiâ ſub finem eius Imperij recruduiſſe.

e Euſ. 3. hiſt. 17.
f Tac. in vit. Agric.
g Herodian. l. 1.
h Tert. Apolog. c. 5. & ap. Euſeb. 3. hiſt. 15.
i Heges. ap. Euſ. d. c. 15.
Inquirit nomines ſtirpis Dauidicæ. Quod vberius tractat Baron. an. 97.

III. Ignatius perſecutione agitatus.

At quoniam (vt dictum eſt) his ipſis perſecutionis exordiis, qui præ cæteris in Eccleſiâ eſſe videbantur illuſtres, primi ad ſuppliciũ quærerentur, apparet & S. Ignatium Antiochenum Epiſcopum hoc eodem anno eâdem eſſe clade vexatum. Scribẽs enim ipſe ad Mariam Caſſobolitem, ſpectatiſſimam ſanctitate feminam, de Clementis nuperâ creatione; ſimul etiam mentionem habet de ſuis, quæ eodem tempore cùm ea ſcriberet, pateretur, exiliis, cuſtodiis, & vinculis. Iiſdémq; propè temporibus, Pergami in Aſiâ *Antipas* illuſtris martyr paſſus eſt; de quo imprimis Ioannes Apoſtolus meminit in Apo-

calypſi,

k Apocal. 2. l Ap Sur. 11. April.

calypſi[k], quam poſt tres annos ſcripſit. Eum autem in bouem æneum candentem coniectum, martyrium conſummâſſe, teſtantur ipſius Acta[l] antiquitùs ſcripta, nec non Martyrologium Romanum, & Menologium Græcorum.

IESV CHRISTI
AN. 94.
CLEMENTIS
AN. 2.
DOMITIANI IMP.
AN. 11.

I. a Dio in Domit. ACILII GLABRIONIS EXCESSO. PRO FIDE CERTAMEN.

ANNO Chriſti nonageſimo quarto, Domitiano Auguſto decimumſextùm & Voluſio Saturnino Coſſ. Acilius Glabrio, qui ſuperiori anno geſſit Cõſulatum, vnà cum nonnullis aliis (vt ait Dio[a]) criminis ἀθεότητος accuſatus, quòd ad Iudæorum mores tranſiſſet, (ſic enim, quòd ex Iudæis deſcenderẽt, Chriſtianos Ethnici appellabant) iuſſus eſt interfici: cùm iam anteà, adhuc agens Conſulem, vocatus in Albanum ad Iuuenalia, & quòd in ſententiâ perſiſteret, in theatrum immiſſus vt cum immani leone pugnaret, non ſolùm ab illo non eſt læſus, ſed eum egregiè ipſe confeciſſet. Hæc ex Dione. Dolemus autem vehementer, tam illuſtrium Martyrum Acta penitùs excidiſſe: nec (ſicut & de aliis multis accidit) vllam prorsùs reliquam eſſe memoriam, niſi quæ in Gentiliũ hiſtoricorum commentariis ſubobſcurè eſt indicata; deperditis inuidiâ Diocletiani plerisq; ſcriptorum Chriſtianorum monumentis. Quomodò verò hæc eadem perſecutio Domitiani, ad domeſticos vſque atque propinquos graſſata ſit, videbitur inferiùs.

II. b Suet. in Domit. c. 12. IVDÆI A DOMIT. VEXATI. c Iuuen. Satyr. 3.

Eſt quoque auctor Suetonius[b], Iudæos Romæ agentes à Domitiano vexatos eſſe nouis & acerbiſſimis exactionibus: eoſdémque pro ſingulis quoque arboribus ruris quod conduxiſſent, tributum pendere coactos, Iuuenalis[c] tradit: qui etiam vt oſtendat miſerrimam illorum conditionem, ac ſordidiſſimam mendicitatem, ait eorum ſupellectilem fuiſſe tunc tẽporis *Cophinum & Fœnum*: nempè cophinum ad mendicandum, fœnum ad recumbendum. Ita enim hæc verba accipimus: niſi malimus per *Cophinum* intelligere ciſtam illam, quã Iudæus inſtitor mercis ſulphuratæ, (vt eum nominat Martialis[d]) ad vendendam illam, vel (vt alibi[e] ait) permutandam fractis vitreis, geſtare ſoleret; prout confirmant etiam Statius[f] & Iuuenalis[g], atque etiamnum eoſdem æquè miſerrimos facere cernimus. Quamquam non ſumus neſcij, alios Cophinum interpretari, vt Iudæi munus illud, cui in Ægypto à Pharaone fuerant adſcripti; poſteà vbicumque agerent numquam ampliùs deſeruerint; nimirùm quòd de eis teſtatum eſt in Pſalmo[h] *Manus eius in cophino ſeruierunt*; vbi Auguſtinus: *Per cophinum*, inquit, *ſignificantur opera ſeruilia, mundare ſtercora, terram portare*, &c.

d Martial lib. 12. epigr. ad Sparſ. e Id. lib. 1. epigr. in Cæcil. f Stat. lib. 1 Siluar. ae Saturn. g Iuuen. Satyr 5. h Pſal. 80.

III. i Euſeb. in Chron. MAXIMA VESTALIVM VIVA DEFOSSA.

Hoc ipſo anno vndecimo Domitiani (vt teſtatur Euſebius[i]) Cornelia Virgo Veſtalium Maxima, abſens & inaudita ab eodem Imperatore inceſti damnata, viua ſub terram more maiorum defoſſa eſt: quam rem geſtam, immanitate Domitiani planè dignam, Iunior Plinius[k] ad Minutianum egregiè deſcripſit, ac iure damnauit.

k Plin Iun 4. ep. 11.

IESV CHRISTI
AN. 95.
CLEMENTIS
AN. 3.
DOMITIANI IMP.
AN. 12.

I. CLEMENTIS PP. AD CORINTHIOS EPISTOLA.

ANNO Chriſti nonageſimo quinto, Coſſ. creati ſunt Sextus Pompeius Collega, & Cornelius Priſcus. Quo tempore laborante diro ſchiſmate Corinthiorum Eccleſiâ, Clemens Papa, ad quem ſpectabat vniuerſo Chriſti gregi proſpicere, ſcriptâ ad eos ex perſonâ Eccleſiæ Romanæ epiſtolâ, ad mutuam concordiam ineundam conſeruandamq; adducere conatus eſt. Celebris & præclara admodùm ea fuiſſe prædicatur; quam auctoritate etiam antiquorum Patrum mirificè laudans Euſebius[a], ait ad ſua vſq; tempora publicè à plurimis Eccleſiis (perinde ac ipſæ Apoſtolicæ Epiſtolæ) legi ſolitam. Cuius & compendium Irenæus[b] ſummatim perſtrictum recitâſſe videtur, dum eam de illâ quæ in Deum eſſet fide, & Eccleſiæ traditionibus tractâſſe ſcribit. Recitántque ex eâdẽ varia fragmenta (cùm iniuriâ temporum ea penitùs excidiſſe videatur) Clemens[c] Alexandrinus, Hieronymus[d], & ſi qui alij.

a Euſeb. 3. hiſt. 12. & lib. 4. c. 2. b Iren. lib. 3. cap. 3. c Clem. Alex. lib. 4. 6. 7. Strom. d Hier. in Iſa. 52.

II. e Id. aduerſ. Iouin. lib. 1. f Epiph. hær. 30. PLVRES EIVS EPISTOLÆ.

Quod verò teſtatur Hieronymus[e], Clementem in ſuis Epiſtolis omnem penè ſermonem de Virginitatis puritate contexuiſſe; demonſtrat plures etiam à Clemente eſſe ſcriptas Epiſtolas. Quemadmodùm & Epiphanius[f] meminit de pluribus eiuſdẽ Encyclicis (ſic enim appellat, quòd omnibus Eccleſiis communes eſſent, & per manus traditæ ſingulis, vniuerſũ Chriſtianum Orbem circumirent) quæ legi ſolerent in Eccleſiis. Dúmque ait, ſicut & Hieronymus, eiſdem litteris eum prędicâſſe virginitatem; planè conſtat diuerſas ab his eſſe illas quæ hodie habentur titulo Clementis inſcriptæ, in quibus nulla eſt de virginitate inſtituta tractatio. Poſteriorem autẽ aliam, quæ Clemẽtis etiam nomine ad eoſdem Corinthios vulgata ferebatur, nequaquàm perinde ac priorem approbatam, ſcribunt Euſebius[g] & Hieronymus[h]: quã, quòd nonnulla haberet noua & inuſitata, atque incongruas Scripturarum interpretationes, meritò exploſam ab omnibus monſtrat Photius in ſuâ Bibliothecâ. Citat verò idem Hieronymus[i] ex quâdam Clementis epiſtolâ locũ de *Mundus trans Oceanum poſitis*, quem Origenes[k] interpretatur. De reliquis autem Clementis nomine vulgatis ſcriptis dicetur in eius obitu.

g Euſeb. 3. hiſt. 32. h Hier. de Script. Eccl. in Clem. i Id. in Epheſ. 2. k Orig. Periarch. l. 2.

IESV CHRISTI
AN. 96.
CLEMENTIS
AN. 4.
DOMITIANI IMP.
AN. 13.

I.

ANNO Chriſti nonageſimo ſexto, L. Nonio Aſprenate & M. Atticino Clemente

a *Ioſ. 20. Antiq. vlt. & in vita ſua.*
IOSEPHI HISTORICI LVCVBRATIONES.

Coſſ. anno Imperij Domitiani decimotertio, Ioſephus a Iudæus commentarium *De Antiquitatibus Iudaicis*, viginti libris diſtinctum, Romæ abſoluit, annum ipſe tunc agens ætatis quinquageſimum ſextum. An verò ſcripſerit, quæ ſe compendio tractaturum promiſit, Bella quæ Iudæis vſque ad illud tempus obueniſſent, (quæ iam ſub Veſpaſiano fuſiori oratione conſcripſiſſe vidimus) ignoratur: commẽtarius enim ille nõ extat; ſicut nec quatuor libri quos de Iudæorũ opinionibus, quas haberent de Deo & legibus, ſe inſtituiſſe ſcribere profeſſus eſt.

IESV CHRISTI
An. 97.
CLEMENTIS
An. 5.
Domitiani Imp.
An. 14.

I.
a *Suet. in Domit. c. 13*
b *Auſon. in grat. act. de ſuo Conſul ad Grat. Imp.*

ANNO Chriſti nonageſimo ſeptimo, Domitianus Auguſtus decimum ſeptimum vnà cum Tito Flauio Clemente iniit Conſulatum. De quo Suetonius a ait, neminem tot ante eum Conſulatus cepiſſe: omnes autem penè titulo tenus geſſiſſe, nec quemquam vltra Calendas Maij plures ad Idus vſque Ianuarias. Auſonius b verò ait, tot eius Conſulatus, quos inuidiâ alteros prouehendi ipſe continuando conſeruiſſet, ita in eius auiditate deriſos eſſe, vt hoc eum pagina Faſtorum ſuorum fecerit inſolentem, neque potuerit præſtare felicem.

II.
IOANNES SCRIBIT APOCALYPSIM.
c *Iren. lib. 5 ad fi.*
d *Hier. de Script. Eccl. in Ioan.*
e *Tert. de præſcr. c. 51.*
f *Id. 4. cont. Marc. 5.*
g *Epiph. hær 51.*
h *Vid. Euſeb. 7. hiſt 20. & Philaſtr. de hæreſ. cap. 13*
i *Epiph. hær 51.*

Quo ipſo anno IOANNES Euangeliſta quam vidit, ſcripſit APOCALYPSIM, in eâ vbi exul agebat inſulâ Patmo. Propè finẽ enim Imperij Domitiani commentarium illum ab eo ſcriptũ eſſe, auctor eſt Irenæus c; & expreſſiùs Hieronymus d id accidiſſe ait decimoquarto Domitiani anno, qui eſt hic præſens. Ceterùm eamdem Apocalypſim ſicut alios complures diuinæ Scripturæ cannnicos libros, cum Cerdon e, Marcion f, & Alogi g, atque Theodatiani hæretici impugnàrunt; tum etiam multi rerum Eccleſiaſticarum antiqui Scriptores, in controuerſiam adduxerunt, an ab ipſo Ioanne Apoſtolo, an potiùs ab alio quopiam Ioanne preſbytero ſcripta fuerit. Verùm temeritatem & procaciam prædictorum hæreticorum eam omninò improbantium, & aliorum qui eamdem Cerintho nimis inconſultè tribuerunt h, cùm alij plures, tum vberiùs refellit Epiphanius i.

III.
k *Hier. ep 129 ad Dar*
l *Dion. Areo Eccleſ Hier cap. 3.*
m *Iren. lib 5. ad fin.*
n *Iuſt. dial cum Trypho*
o *Hippol de conſum. mund.*
p *Ap Euſ. 4 hiſt. 23. 25*
q *Clem. Alex in P. do c Ap. Euſeb. 4 hiſt 26. & Lib. 7. c. 20*
ſ *Orig hom. 7. in Ioſ. & in pſal 1.*
t *Euſeb. in Chron.*
u *Athan. in Synopſ.*
x *Conc. Ancyr. c. vlt.*
y *Tert. de praſ. c. 33. Scorp c. 12. & alibi.*

Hieronymus k autem de eâdem agens, duo affirmare videtur; imprimis veteres ſcriptores eam vt canonicam probâſſe, deinde temporibus ſuis Græcarum Eccleſiarum conſuetudine minùs habitam eſſe ratam. Equidem (quod ad primum attinet) verum eſſe probatur, tam Græcos quàm Latinos Patres, qui ſæculum Hieronymi præceſſerunt, eamdem inter canonicas Scripturas adnumeràſſe; vt ex Græcis Dionyſium l Areopagitam, Irenæum m, Iuſtinum n, & Hippolytum o martyres, Theophilum p Antiochenum, Melitonem Sardenſem, Clementem q & Dionyſium r Alexandrinos, Origenem ſ, Euſebium t, Athanaſium u, & Patres omnes qui interfuerunt Concilio x Ancyrano ante Nicænum celebrato: ex Latinis verò Tertullianum y, Cyprianum z, Hilarium a, & ſi qui alij fuerunt Hieronymo antiquiores. Quòd ſi ex horum numero aliquis exiſtimârit eam eſſe alterius Ioannis quàm Euangeliſtæ, nihilominùs idem eam vt canonicam Scripturam habuit.

z *Cyp. adverſ Iud.*
a *Hila. praf. in Pſa.*

IV.
DE EIVS RECEPTIONE IN ECCLESIA.
b *Epiph. hær. 1. 54.*
c *Innoc ep. 3 ad Exup.*
d *Gelaſ. decr de lib canon. Ruff in expoſ Symb.*
e *Ambr. in Pſal. 40.*
f *Aug. 2. de doct. Chr. 8. & tract. 36. in Ioan.*
g *Caſſiod.*
h *Conc. Carthag. III. c. 47.*
i *Conc Tolet. IV c. 16.*

Sed quod Hieronymus affirmat, ſuis temporibus Græcorum Eccleſias eam non recepiſſe; viſus eſt habuiſſe reſpectum ad Baſilium, Anphilochium, Gregorios Nazianzenum atque Nyſſenum, & ad Concilium Laodicenum, à quibus ea prætermiſſa eſt, etiam cùm texuerũt catalogum librorum Canonicorum. Sed aliud eſt non recenſere, aliud pertinaciter impugnare, quod hæretici fecerunt; ſiquidem abſque iacturâ fidei eâ non vti liberum fuit, quatenus nullum præceſſit Eccleſiæ decretum. Enim verò ſi cuiuſque arbitrio relicta res eſſet, antiquiorum præſtaret ſequi auctoritatem, quos eamdem ſuſcepiſſe vt Canonicam, & Hieronymus aſſerit, & eorumdem ipſorum teſtimoniis probatum eſt. Quin & eidem ſentẽtiæ adhæſiſſe videtur Græcorum Catholica Eccleſia: etenim poſt citatos auctores, Ephiphanius b (qui licèt Hieronymo ætate ſenior, tamen eodem cum illo viuebat ſæculo) non tantùm eidem veritati adſtipulatur, ſed non ab aliis quàm hæreticis tradit eam impugnatam eſſe: & Ioannes Chryſoſtomus, qui eodem tempore multa ſcripſit, eamdem citâſſe reperitur; & qui poſteà ſecuti ſunt, abſque aliquâ controuerſiâ receperunt: ſicut & Latini omnes, & imprimis qui Hieronymi vixit tempore; Damaſus Papa in Romano Concilio quod habet Creſconiana Collectio, itémque Innocentius c & Gelaſius d pariter Romani Pontifices; nec non Seuerus, Proſper, Ruffinus, Ambroſius e, Auguſtinus f, Caſſiodorus g, Iſidorus, & omnes qui texuerũt ſeriem librorum Canonicorum; adeóque Concilia Carthaginienſe h Tertium, & Toletanum i Quartum: ac demùm reliqui omnes Orthodoxi Patres, qui poſteà in Eccleſiâ floruerunt, in eamdem ſententiam pari conſenſu dedêre ſuffragia, vt ea verè fuerit ſcriptio Ioannis Euangeliſtæ.

V.
k *Dionyſ Alex. ap. Euſ. 7 hiſt. 20.*
l *Dionyſ. Areop. ep. 10.*
m *Metaphr. in Ioann. ap. Surium.*
n *Suid. verb. Dionyſ. Areop.*
o *Niceph. 2. hiſt. 10.*
p *Hild. in Areop.*
q *Hippol. de cõſum. mund.*
r *Athan. in Synopſ.*
ſ *Cyril. Ieroſ. catech. 12.*
t *Cyr. Alex. Lib. 3. de Tri.*
u *Epiph hær. 51.*
x *Chryſ praf. in Pſal. 37.*

Nec certè aliquem Græcorum inuenire eſt, qui Dionyſium k Alexandrinum ſit ſecutus, vt alterius Ioãnis quàm Euãgeliſtæ illud eſſe opus affirmârit. Immò & cùm iidem Græci titulum ei *Ioannis Theologi* præfixerint, planè non alterius Ioannis eſſe ſignificàrunt: Siquidem Euangeliſtam eâ nomenclaturâ à maioribus nuncupatum eſſe, quamplurima ſunt exempla; atque imprimis Dioniſij Areopagitæ in epiſtolâ l, quam his ipſis temporibus ad eum ſcripſit, quâ proximè futuram eius ab exilio liberationem prænuntiauit, ac fore breuì vt mutuò cõgreſſu inuicem iungerentur; cuius epiſtolæ meminerunt Metaphraſtes m, Suidas n, Nicephorus, Hilduinus, & alij cùm Dionyſij relegêre commentarios. Nominant æquè eumdem Ioannem *Theloqum*, Hippolytus q, Athanaſius r, Cyrilli Ieroſolymitanus ſ & Alexandrinus t, Epiphanius u, Chryſoſtomus x, & alij. Vt ex his videas, ſic affixum ipſum titulum à Græcis, quò certiùs affirmarent, non alium quàm Ioannem Euangeliſtam eſſe eius operis auctorem.

IV.

Quod autem ſpectat ad calumniam, de eadẽ Apocalypſi à Cerintho hæreſiarcha cõſcripta; inde ea emerſiſſe videtur, quòd (vt demonſtratũ eſt ſuperiùs) hæretici; quò minùs veritate a-

gere

gere poſſe conſideret, eò magis ad impoſturas conuerſi, inter alia, complures falſas Reuelationes, quaſi ſibi diuinitùs allatas excogitârint, eaſdémque interdum Apoſtolorum, vel aliorum inſignium virorum titulo nobilitârint. Porrò eiuſmodi generis commenta excogitâſſe Cerinthum, quibus deliraret ſibi per Angelos reuelatum eſſe, poſt reſurrectionem carnis humanæ regnum Chriſti terreſtre futurum, & mille annis apud Ieruſalem homines in cupiditatum & voluptatum blanditiis inſeruituros; teſtimonio Caij antiqui Theologi, & Dionyſij Alexandriai, Eſebius y affirmat: qui & alibi z eiuſdem Dionyſij ſententiâ, hanc de Cerintho Apocalypſis Ioannis ſcriptore refellit opinionem.

y Euſeb. hiſt. l. 3. z Id. 7. hiſt. 10.

VIII. CERINTHI HÆRESES.

Quæ magis etiã ex collatione ipſius CERINTHI dogmatum cum Apocalypſis doctrinâ, refellitur. Etenim præter ea quæ de illius erroribus dicta ſunt ſuperiùs variis locis pro neceſſitate diſputationum, Irenæus a ait eum negaſſe à Deo factum eſſe mundum, ſed à virtute quâdã ſeparatâ ab eâ principalitate diſtante: itémq; IESVM natum vt ceteros homines, ſed deſcendiſſe in eum *Chriſtum* poſt baptiſmum in figurâ columbæ; Chriſtúmq; tempore paſſionis receſſiſſe à Ieſu; ſicq; Ieſum tantùm paſſum eſſe & ſurrexiſſe, Chriſtum verò immortalem perſeuerâſſe. Aſſerit hæc eadem de Cerintho Tertullianus b; additq; illum dixiſſe, Deum Hebræorum non Dominum, ſed Angelum fuiſſe. Propugnatorem inſuper Cerinthum ſe exhibuiſſe aduerſus Apoſtolos pro obſeruatione legalium, ſuperiùs dictum eſt; cùm alioqui Legiſlatorem Hebræorum non eſſe bonum, ipſe iactaret. Inſuper eumdem Chriſti reſurrectionem negâſſe, ſed in die Iudicij reſurrectionem eius futuram, vt ceterorum, affirmâſſe, Epiphanius c tradit. Ad quæ addit Philaſtrius d, ipſum Martyres blaſphemâſſe, Iudam proditorem in honore habuiſſe, & ex diuinis Scripturis nonniſi Euangelium Matthæi ex parte tantum modò recepiſſe; ac denique (quod nuper dictum eſt) turpem illum Millenarium, legaliúmq; obſeruationem Iudaicã excogitâſſe. His porrò omnibus quàm egregiè aduerſetur liber Apocalypſis, nemo non videt: in quo videlicèt omniũ Deus creator prædicatur, Chriſtúſq; eius Filius ante ſæcula, ipſéque Principiũ nominatur; ac ipſum eſſe paſſum, & ſe ipſum reſuſcitâſſe affirmatur; commendãturque ſancti Martyres ſummoperè: ac denique apparet quàm diuerſus ſit Millenarius Ioannis ab illo Cerinthi; licèt veriùs ſit, pro mille annis Ioannem intellexiſſe (prout omnes interpretantur) gloriæ perpetuitatem.

a Iren. lib. 1 cap. 25.
b Tert. de praſc. c. 48.
c Epiph. hær. 28.
d Philaſtr. de hær. c. 27.

IESV CHRISTI
AN. 98.
CLEMENTIS
AN. 6.
DOMITIANI IMP.
AN. 15.

I. FLA. CLEMENS EXCONSVL OCCISVS.

ANNO Chriſti nonageſimo octauo, Fuluio Valente & Antiſtio Vetere Coſſ. *Flauius Clemens* vix perfunctus munere Conſulatûs anni ſuperioris, quòd Chriſtianam religionem amplexus eſſet, à Domitiano Imp. iuſſus eſt occidi: quam rem geſtam obſcuriùs narrat Suetonius a, clariùs Dio b. Ille quidem, dum ait Domitianum, Flauium Clementẽ patruelem ſuum contemptiſſimæ inertiæ, cuius filios paruulos ſucceſſores palàm deſtinauerat, repentè ex tenuiſſimâ ſuſpicione, tantùm nõ in ipſo eius Cõſulatu interemiſſe. Hæc Suetonius, inertiæ Clementem ſugillans, quòd cùm in Gẽtilitate permanens filios poſſet habere Imperatores, prætuliſſet his omnibus ignominiâ Crucis: Cùm & alioqui vetus ac frequens hæc eſſet Gentilium in Chriſtianos contumelia, (quam Tertullianus c egregiè refellit) quòd eſſent inertes & infructuoſi in negotiis; quia videlicèt tranquillioris vitæ cupidi, vrbanos ſtrepitus, & Palatij ac Curiarum tumultus vitare ſolerẽt. At verò Dio cauſam necis Clementis expreſſiùs recenſens, ait ipſum vnà cum vxore Flauiâ Domitillâ æquè Domitiani propinquâ, accuſatum fuiſſe crimine ἀθεότητος; eiúſque rei causâ tum ipſũ Clementem morte affectum eſſe, tum multos alios qui in mores Iudæorum trãſiiſſent, partim necatos eſſe, partim facultatum amiſſione mulctatos; Domitillam verò in Pandatariam inſulam relegatam. Ita Dio; haud dubium de Chriſtianis intelligens; quos à Gentilibus Iudæos & impios dici ſolitos, ſæpè demonſtratum eſt, videlicèt quòd è Iudæis deſcenderent, & quòd ſicut illi idola execrarentur. Ceterùm alteram quoque Flauiam Domitillam, filiam ſororis eiuſdem Flauij Clementis Exconſulis, cum aliis pleriſque, ob Chriſti teſtimonium hoc ipſo anno decimoquarto Domitiani, in inſulam Pontiam ſupplicij & mulctæ causâ extruſam eſſe, aſſerit Euſebius d auctoritate Brutij (ſeu potiùs Erutium dixeris, qui laudatus reperitur à Plinio e Iuniori) æquè hiſtorici Ethnici.

OB FIDEM.
a Suet. in Domit. cap. 15.
b Dio in Domit.
c Tert. Apol. cap. 42. & c.
d Euſeb. in Chron. & 3. hiſt. 14.
e Plin. 1. ep. 16. & lib. 2. ep. 9.

II. FLAVIÆ DOMITILLÆ PLVRES.

Ex horum igitur teſtimoniis (niſi in iis error inſit) iam duas habemus *Flauias Domitillas*, diuerſis in locis pro Chriſtianâ religione exules; nempè vxorem Flauij Clementis, ac neptẽ. Sed & fuerunt eiuſdem nominis atque familiæ aliæ nobiliſſimæ feminæ, nempè Flauia Domitilla vxor Veſpaſiani, ex quâ (vt Suetonius f ſcribit) nati ſunt Titus & Domitianus Imperatores, & horum ſoror alia Flauia Domitilla. De Clemẽtis autem vxore hallucinatus eſt Philoſtratus g, dum eam dicit ſororem Domitiani: nam huius ſororem ita dictam, vnà cũ matre eiuſdem nominis, defunctam eſſe cùm adhuc pater Veſpaſianus priuatus ageret, Suetonius & alij tradiderunt. Quæ verò celebrior ceteris habetur *Flauia Domitilla* virgo, Clementis neptis, primùm (vt dictum eſt) in Pontiam inſulam relegata, ac demùm (vt dicetur) egregio martyrio ſub Traiano nobilitata, illa ipſa eſt, cuius annua celebritas in Eccleſiâ agitur ſeptimâ die Maij. Quæ quidem matre Plautillâ Clementis Conſulis ſorore (vt habet Euſebius) nata, & à S. Petro vnà cum matre baptizata, à S. Clemente Romano Pontifice ad pietatem eſt inſtituta, & ſacro velamine conſecrata, cùm virginitatem ſuam Deo vouiſſet hortationibus potiſſimùm *Nerei & Achilles* ipſius Eunuchorum, qui æquè fuerant à S. Petro baptizati. Sed hæc omnia fuſiùs in horum Martyrum Actis h.

f Suet. in Veſp. cap. 3.
g Philoſt. lib. 8. Vit. Apoll.
h Ap. Sur. tom. 3.

III.

Quòd autem Clementis Conſulis nobiliſſimi martyris mentio nulla in Martyrologio, vel aliis Eccleſiaſticæ antiquitatis monumẽtis habeatur; iniuriâ temporum eueniſſe putamus,

Digitized by Google

vt ſi qua eius memoria reliqua eſſet poſt noſtrarum ſcripturarum Diocletiani tempore facta naufragia, omnes Clementem Romanum Pōtificem mente concipientes, vnum eumdémque nominibus confuſis atque perſonis Clementem eſſe exiſtimârint. Alioqui enim ſi & ipſi Ethnici auctores eiuſdem Clementis Conſulis, & aliorum (vt vidimus) martyrij meminerunt; quis putet tam ſegnes ac deſides fuiſſe Christianos, vt ea ſcriptis mandare neglexerint? Certè cùm aliorum, tum ipſius Clementis Papæ potiſſimùm his ipſis temporibus eâ in re inuigilâſſe ſtudium, manifeſtum eſt: quem conſtat *Septem* ad hoc opus inſtituiſſe NOTARIOS, eiſque Regiones Vrbis diuiſiſſe, qui (quod habet in eius Vitâ Anaſtaſius) Acta Martyrum ſollicitè & curioſè per Regiones quiſque ſuas perquirerent atque conſcriberent. Quod planè argumento eſt, non vno tantùm loco Vrbis carnificinas exerceri de Christianis ſolitas, ſed multis. Quantúmque hoc tempore furens illa Perſecutio fuerit debacchata, quæ tam charos ipſius Imperatoris ſuſtulerit, quiuis facilè intelligat. Nec verò Romæ tantùm, ſed Romano toto Orbe eamdem ſæuiſſimam extitiſſe, argumento eſt quòd præter innumeros quorum nomina exciderunt, ſub eodem Domitiano paſſi reperiuntur [i] in Galliis, qui illuc à Clemente Papâ miſſi fuerant, *Eutropius* Epiſcopus Santonenſis, (quem ferunt Chriſtum olim vidiſſe, ſed & allocutum eſſe) *Lucianus* Bellouacenſis, *Nicaſius* Rothomagenſis, & alij; in Tuſciâ verò *Romulus* Feſolanus Epiſcopus, illuc ab ipſo Petro ad prædicandum Euangelium directus.

NOTARII INSTITVTI AD MARTYRVM GESTA DESCRIBENDA

i *Martyrol. Rom.*

IV. DOMITIANVS OCCIDITVR.

ii *Iuuen. Satyr. 4. in fin.*

Verùm cùm tam atrociter in Chriſtianos perſecutionis impetus fureret, meruit Domitianus vlciſcente iam numine, tandem gladio tolli. Quod egregiè Iuuenalis [ii] verſibus cecinit; licèt more Gentilium ignominię causâ Christianos perinde ac viliſſimas perſonas, *Cerdones* appellet. Nam cùm ait, tunc illum periiſſe, cùm cerdonibus timendus eſſe cœperat; haud dubium alludit ad necem ipſi illatam à Stephano Clementis Conſulis liberto, & Flauiæ Domitillæ procuratore: qui ſimulans ſe de coniurationis iudicio illi offerre libellū, è brachio, quod ad collum appenſum, fractam manum fingens, doloſè geſtabat, exerens gladium, illum ſe defendentem confodit. Quæ pluribus Suetonius [k] Philoſtratus [l], Dio [ll], & alij, etſi diuerſo modo rem geſtam referunt: Occiſus eſt autem Romę in Palatio, decimoquarto Calēdas Octobris, anno ætatis ſuæ quadrageſimoquinto, Imperij decimoquinto, ac die prætereà quinto. Quoniam autem (inquit Dio [m]) flagrabant odio in eum ciues, ſtatuæ omnes, tum aureæ, tum argenteæ in illius honorem conſtitutæ, ſubito in maſſam conflatæ ſunt, euerſique arcus in eius titulum & nomen ſubſtructi. Sed & cùm Octobrem (vt ait Macrobius [n]) tyrannicè ſuo nomine inuaſiſſet; vti infauſtum vocabulum, ex omni ære vel ſaxo placuit eradi. At facta ſunt iſta, cùm iam Nerua deſignatus eſſet Imperator.

k *Suet. in Domit. c. 17.*
l *Philoſt. in Apollon. lib. 8.*
ll *Dio in Domit.*
m *Dio in Nerua.*
EIVS MEMORIA DELATA.
n *Macrob. 1. Saturn. 12.*

V. APOLLONIVS VIDET EPHESI NECEM.

Interim verò eodem ipſo tempore quo Domitianus occideretur, accidit Epheſi, vt cùm Apollonius Tyaneus famoſiſſimus ille magus concionem haberet ad populum, in media oratione conticuerit, toruiſque oculis in terram aſpiciens, tres inde aut quatuor paſſus progreſſus, *Percute tyrannum, Percute tyrannum*, clamare cœperit, tamquam rem ipſam ante ſe fieri videret, & auxilium afferre conaretur. Cúmq; ſtuperent Epheſij, qui frequentes aderant, ſubſiſtens ille, ſicut facere ſolent qui rem aliquam dum fit videntes, quò tandem euaſura ſit expectant; tandem, *Confidite* (inquit) *ò viri, Tyrannus occiſus eſt hoc ipſo temporis momento.* Quæ vera eſſe cùm poſtmodùm certò compertum eſſet, vix credi poteſt ad quantam ille de ſe Epheſios admirationem, ac pariter æſtimationem adduxerit; vt tum his, tum ceteris ibidem rebus ab eo geſtis eumdem vt quempiam deorū colerent; neſcientes vnde hæc occulta ſcire illi ſuppeditaretur. Rem autem geſtam deſcribit Philoſtratus [o] in ipſius Vitâ. Ceterùm iſta haud mirabitur, qui ſcierit peculiare eſſe magorum, vt per parhedros ipſos, quos vocant *Familiares dæmones*, imagines rerum quæ longè abſint, ob oculos mentis repræſentatas inſpiciant: cuiuſmodi ante, vt de aliis modò taceamus, Iulianus Apoſtata (quod ſuo loco dicetur) quæ Romæ, vel alibi in Occidentali Imperio agerentur, ipſe cùm eſſet in Oriente nôſſe curauit.

o *Philoſtr. lib. 8.*

VI. NERVA IMPERAT.

Sublato igitur Domitiano, NERVA COCCEIVS, Narniâ ortus, tam Senatûs conſenſu quàm militum, ſuſcepit Imperium; cuius egregias laudes hiſtorici qui res ipſius geſtas ſcripſerunt, mirificè prædicârunt. Qui quidem inter alia, cùm primùm liberas Imperij habenas moderari cœpit, *omnes* (inquit Dio [p]) *qui impietatis in Deos rei fuerant, abſolui voluit, & exules in patriam reduxit: vetuítque edicto, ne liceret aut impietatis aut Iudaica ſecta quempiam dehinc inſimulari* per Iudæos, vt dictum eſt, Chriſtianos intelligens. Huius autem edicti indulgentiâ, Flauias Domitillas ſeniorem ac iuniorem, alióſq; ex familiâ ipſarū à Domitiano in inſulā relegatos, Romam eſſe reuerſos affirmare opus eſt; licèt quæ extant ipſorum Acta de his nihil habeant, immò ſub Neruâ paſſos tradant ex illis aliquos; ſed ſub Neruâ Traiano id accidiſſe, Romanum Martyrologium [q] reſtitutū affirmat. Suſtuliſſe inſuper Neruám grauiſſima illa tributa, quibus Iudaicus populus ſub Domitiano preſſus erat; declarat eiuſdem Neruæ nummus argēteus, ex alterâ parte huiuſmodi inſcriptione notatus, *Fiſci Iudaici calumnia ſublata*; palmáque eſt in medio, quàm fuiſſe Iudææ prouinciæ hieroglyphicum omnes æquè conſentiunt, quòd fęracitate palmarum ceteris Aſiæ prouinciis præſtaret [r]: ſicut & ab ipſis Iudæis Palmæ figurâ intra templi ornamenta frequētiſſimè receptam eſſe, diuinæ literæ [ſ] docent.

p *Dio in Nerua.*
EXVLES CHRISTIANI RESTITVTI.
q *Martyrol. R. 15. April.*
r *Plin. lib. 13. cap. 4. & al'y.*
ſ *3. Reg. 6. 7. 2. Paral. 3. Ezech. 40. 41.*

VII. IOANNES APOST. REVERSVS EPHESVM.

Sed quod pertinet ad edictum Neruæ, eiuſdem quoque fauore Ioannem Euangeliſtam ab exilio inſulæ Patmos reuocatum, Epheſum reuerſum eſſe, ibiq; denuò ſedem ac domicilium rerum ſuarum collocâſſe, & Eccleſias Aſiæ adminiſtrâſſe; Euſebius [t] antiquiorum teſtimonio tradit: recitátque ex Clemente Alexādrino elegantem hiſtoriam de quodam adoleſcente, ab eodem Ioanne tradito erudiendo cuidam Epiſcopo; cuius remiſſiori curâ ille in profundum vitiorum ac ſcelerum præcipitatus, & iam de miſericordiâ Dei deſperans dux latronum crudeliſſimus factus, tandem ab eodem Apoſtolo annis confecto per latronum ſpeluncas quæſitus, & mirâ eius manſuetudine illectus, (qua beatus ſenex ad ipſius genua procidit, & cruen-

t *Euſeb. 3. hiſt. 15. & 20.*
ADOLESCENS LAPSVS ERIGITVR.

tam

tam dexteram exoſculatus eſt, & ad pœnitentiam reuocatus, ſollicitâ Apoſtoli curâ amiſſam virtutem ſpémque recuperauit; ac demùm Eccleſiæ miniſterio præfectus eſt. Recitat eamdem hiſtoriam Chryſoſtomus ad Theodorum lapſum ſcribens: eiúſdemque Antiochus *u* monachus, ſcriptor ſub Heraclio Imperatore nobilis, Irenæum citat auctorem. Ceterùm Ioannis Apoſtoli reditus Epheſum, perquàm opportunus Chriſtianæ religioni extitit, vt ſe Tyaneo ſeductori opponeret, eiúſq; quas diximus præſtigias veris miraculis confunderet: qualia Ioannem eo tempore plurima & ingentia edidiſſe, alij ex Pſeudoprochoro, vel eiuſmodi dubiæ fidei ſcriptis referunt. Enimverò mortuum hominem ad vitam ipſum reſtituiſſe, certum redditur teſtimonio Apollonij *x* antiquiſſimi Theologi, nec non Sozomeni *y*.

u Antioch. ſerm. 122.

x Apollon. ap. Euſeb. 5. hiſt. 17.

y Sozom lib. 7. cap. 26.

VIII.

DIONYSIVS AREOP. MITTITVR IN GALLIAS

Cùm verò de reſtitutione Ioannis nuntium accepiſſet Dionyſius Areopagita Athenarum Epiſcopus; ſicut ad eum olim exulem ſcripſerat (vt vidimus) fore vt breuî mutuo congreſſu inuicem iungerentur, ita illum mox Epheſũ conueniſſe æquum eſt opinari. Ad hæc enim tẽpora Dionyſium egiſſe in Oriente, facilè omnes conſentiunt: poſt hæc verò Romã ad Clementem Papã ſe contuliſſe, & ab eo in Gallias amãdatum, nobiliſſimã *Pariſienſem* Eccleſiam rexiſſe, fidem faciunt qui ex antiquioribus monumentis eius res geſtas ſcriptis ſunt proſecuti. Quę enim alia cauſa interceſſit, vt viuẽte adhuc Dionyſio alij darentur Epiſcopi Atheniẽſibus: ſiquidem ante ipſius martyrium, quod ſub Hadriano Imperatore cõſummauit, planè cõſtat *z* Publium, & poſt hunc Quadratum, imò fortè & ante hos Narciſſum *a*; poſt Dionyſium rexiſſe Eccleſiam Athenienſium. Ad alias autem ciuitates vel prouincias, quàm in Gallia, Dionyſiũ miſſum fuiſſe, nulla prorsùs vel leuis memoria vllibi extat, vel coniectura. Neq; exiſtimare fas eſt, eum hiſce temporibus, cùm maxima omnium incumberet neceſſitas Euangelij prædicandi, ſuæ Eccleſiæ nuntio remiſſo, ſegnem & otioſam vitam ſibi conſtituiſſe. Sicut igitur poſteà à Polycarpo Ioannis Euangeliſtæ diſcipulo factum videbimus, vt ex Aſiâ complures in Gallias ad Euangelium propagandũ miſſi fuerint; ita nunc putamus, perſuaſione Ioannis Dionyſium Romam primùm ad Clementem, inde eiuſdem conſilio in Galliam eſſe profectum: vt quia maxima pars eorum quos Petrus atque ipſe Clemens eò miſiſſent, iam vitâ functi eſſent, nobiliſſimæ coaleſcenti Gallicanæ Eccleſiæ paſtoribus deſtitutæ, inſignis toto vir Orbe ſuccurreret. Reliqua autem de Dionyſio dicentur in eius obitu.

z Euſeb. 4 Hiſt. 22 Hier. de Script. Eccl in Quadrat

a Hippolyt. de 72. Diſc

IESV CHRISTI
AN. 99.
CLEMENTIS
AN. 7.
NERVÆ IMP.
AN. 1.

I.

ANNO Chriſti nonageſimo nono, Nerua Aug. tertium iniit Conſulatum, collegam ſibi adſciſcens Virginium Rufum, virum (vt Plinius *a* & Dio prædicant) laudatiſſimum: quem cùm, vt aiunt, Romanæ legationes olim Imperatorem nominâſſent, haud eſt veritus Nerua vel in collegium aſſumere. Defunctus autem hoc ipſo ſuo Conſulatu, agens annum ætatis octogeſimum tertium, laudatus eſt funebri oratione à Cornelio Tacito, viro horum temporum eloquentiſſimo.

a Pl. ep. 1.

II.

EVANGELIVM IOANNIS EDITVR.

His etiam temporibus S. IOANNEM Apoſtolum EVANGELIVM ſuum edidiſſe, affirmari poſſe videtur. Illud enim poſt reſtitutionem ab exilio inſulæ Patmos, Epheſi editum eſſe (licèt de anno non conſtet) imprimis Athanaſius *b* tradit; ferturque *c* de eâdem re ſententia Hippolyti Epiſcopi Portuenſis & martyris. Aſſerit illud ipſum Epiphanius *d*, ſed neſcio quo errore, reuerſionem Ioannis à Patmo ad Claudij tempora referens. Conſentitq; Irenæus *e* ſcriptũ fuiſſe Euangelium Epheſi, etſi de tempore nihil dicat. Ac demùm in eamdem ſententiam complures alij Græcorum, atq; etiam Latinorũ abiêre; fuêre tamen qui dixerint *f*, conſcriptũ fuiſſe in inſulâ Patmo, ſed editum Epheſi. Et qui hæc ſcribit Metaphraſtes, addit Ioannem iam ab exilio liberum, rogatum ab Inſulanis vt priuſquàm ab illis diſcederet, Euangelium in eorum vſum & inſtructionem conſcriberet, indicto omnibus ieiunio montis aſcendiſſe verticem, & cùm opus aggreſſurus eſſet, tonitrua, fulgura, atque terrores eſſe factos, ſicut olim cùm Moyſes in vertice Sinæ montis Legem accepiſſet; ac demùm tonitrua in vocẽ expreſſa reſonuiſſe, IN PRINCIPIO ERAT VERBVM, &c. Nec quis putet hæc contemnenda, quòd ab auctore haud adeò antiquo, cuius interdum fides vacillet, tradita habeantur; vel quòd apud Pſeudoprochorum eadem ferè ſcripta ſint. Nã & Hieronymus, qui apocryphorum narrationes licentiùs reiicere ſolet, ex antiquâ veràq; hiſtoriâ Eccleſiaſticâ quam citat, aſſerit Ioannem coactum ab omnibus penè tũc Aſiæ Epiſcopis, & multarum Eccleſiarum legationibus, de diuinitate Saluatoris altiùs ſcribere, ita facturum ſe reſpondiſſe, ſi indicto ieiunio in cõmune omnes Deum deprecarẽtur; ieiunio verò expleto, reuelatione ſaturatum, illud prooemiũ è cælo veniẽs eructâſſe, IN PRINCIPIO ERAT VERBVM, &c. Quòd inſuper idem Ioannes à Domino dictus ſit *Filius Tonitrui*; Epiphanius *g* id reſpectu Euangelij, quod ab ipſo ſcribi aliquando deberet, dictum putauit.

b Athan. in Synopſ.

c Ap. Cedren in Nerua.

d Epiph. hær. 51.

e Iren lib. 3 cap. 1 & ap Euſeb. 5. hiſt. 8.

f Metaphr. ap. Lipom tom. 1. Doroth. in Syno.

g Epiph. hær 71.

III.

CAVSA EIVS SCRIBENDI.

Quod ad cauſam eius ſcriptionis ſpectat; præter illas iam aſſertas, idem Hieronymus *h* duplicem affert, alteram, vt confutaret Cerinthum, Ebionem, & alios Chriſti diuinitatem negantes: (quam etiam tradunt Irenæus *i*, Epiphanius *k*, & alij omnes:) alteram, quòd cùm legiſſet Matthæi, Marci, & Lucæ volumina, eoſdémq; reperiſſet vnius tantùm anni, in quo & paſſus eſt poſt carcerem Ioannis, hiſtoriam Domini texuiſſe: ipſe, prætermiſſo illo anno, ſuperioris temporis antequàm Ioannes clauderetur in carcerem, geſta narrare voluerit. Porrò ſcriptum ab eo fuiſſe Euangelium Græcè, omnes conſentiunt; tranſlatum autem antiquitùs in Hebraicum, & Tiberiade in gazophylacio Iudæorum aſſeruatum temporibus ſuis, auctor eſt Epiphanius *l*.

h Hier. de Script. Eccl. in Ioan.

i Iren lib. 3. cap 11.

k Epiph. hær. 51.

l Epiph. hær. 30.

IV.

At ſicut idem Ioannes ſcripto Euangelio, Chriſti diuinitatem negantes hæreticos viſus

EPISTOLÆ IOANNIS
m Id. hær. 24.

confutare voluiſſe: ita etiam ſuis EPISTOLIS, tamdem egregiè teſtatam voluit reliquiſſe, aduerſus m Baſilidem, & alios qui dicerent Chriſtum non verè carnem ſumpſiſſe, ſed per phantaſiam apparuiſſe, ſicque nec verè eſſe crucifixum, ſed omnia in imagine facta; ac denique negantes Chriſti causâ eſſe ſubeundum martyrium. Sed quod pertinet ad fidem earumdẽ Epiſtolarum; primam quidem vt Ioannis germanã ab omnibus receptam eſſe, S. Hieronymus n tradit; reliquas duas, quòd in inſcriptione ponatur *Ioannes Senior*, alteri Ioanni (quem Seniorem eſſe dictum teſtatur Papias o) nonnullos habuiſſe idem affirmat, itémque Origenes p. Ceterùm ſe illas pro germanis Ioannis habuiſſe, alibi ingenuè profitetur q cùm oſtendit nomen *Seniorū*, hoc eſt *presbyteri*, commune fuiſſe Epiſcopis, atque adeò ipſis Apoſtolis: de quo nos ſuperiùs. Sanè ſi quando ex facierum ſimilitudine filios eodem parente genitos licuit iudicare; tres illas Epiſtolas, verbis, ſententiis, ſtylo, charactere, vnam eamdémque præſeferentes imaginem ab vno, eodémq; auctore eſſe conſcriptas, quiuis facilè poterit intelligere. Sed & eiuſdem eas eſſe partus Ioannis qui Euãgelium ſcripſit, maiores qui Canonicorum librorum cõtexuêre catalogum, tum Græci quàm Latini æquè conſentiunt omnes, dum tres ſemper numerârunt Ioannis Apoſtoli & Euãgeliſtæ Epiſtolas. Porrò, vt Primæ nullus inſcriptus ſit titulus, non ita factum putamus quòd ea ſic fuerit exarata, ſed potiùs quòd titulus exciderit; quippe quæ à maioribus r conſignata reperitur titulo Ioannis *Ad Parthos*. Quomodò enim ſciſſent eam ad Parthos datam eſſe, niſi titulus eum qui dederat, & ad quos data fuerat, monſtrâſſet? Cùm autem apud Parthos Ioannes prædicauerit Euangelium, ad eoſdem eam dediſſe Epiſtolam putatur. At de eius Scriptis iam ſatis; de obitu verò dicetur ſuo loco.

n Hier. vbi ſup.
o Pap. ap. Euſeb. lib. 3. c. vlt.
p Orig. ap. Euſ. l. 9 c. 19.
q Hie. ep. 85. ad Euage.
r Hygin. ep. 1. Aug. quæſt. No. Teſt. 59

V. DE OBITV APOLLONII TYANEI.
s Philoſt. lib. 8. Vit. Apol.

Hoc eodem anno impoſtor ille *Apollonius Tyaneus*, de quo ſæpè ſuperiùs, qui magicis artibus vniuerſi Orbis oculos in ſe conuerterat; honeſto prætextu mittendi legationem ad Neruam Imperatorem, quo familiariter olim vſus fuerat, diſcipulum Damidem, præcipuum ſuarum conſcium actionum, à ſe ablegauit, ne vltimi ſui finis teſtis eſſet: occultámque oppetens mortem, quo immortalis crederetur in cælum eſſe tranſlatus; incerto exitu clauſit diem extremum. Refert Philoſtratus s varias de eius interitu opiniones vulgò iactatas: Verùm nonniſi malo exitu mortuum eſſe, perfacilè coniicitur ex Luciano t; dum vt de re omnibus notâ amicũ alloquens qui ea optimè nôſſet, vitam Apollonij *Tragœdiam* appellat; dúmque agit de eiuſdem diſcipulis, qui impoſturis, incantationibus, magiiſque, & aliis malis artibus operam dabant, iiſdemque vitâ turpiſſimis, & amore puerorum infamiſſimis; qualis eorum magiſter fuerit, inde certò poſſumus aſſequi.

t Lucian. in Alexand.

IV. TRAIANVS ADOPTATVR A NERVA.
u Plin. in Panegyr. ad Traian.

Eodem anno iiſdémque Coſſ. Nerua Imperator, cùm ſe iã ſenio fatiſcentem, & continuis morbis langueſcentẽ conſpexiſſet, conſulturus Romano Imp. nulla habitâ ratione ſibi ſanguine coniunctorum, quem putauit virũ frugi, dignúmq; ad habenas imperij moderãdas, *M. Vlpium* TRAIANVM, tunc agentẽ cũ exercitu in Germaniâ, adoptauit in filiũ ac Imperij ſucceſſorem. Hæc Plinius u ſecundus, ac Dio pluribus.

IESV CHRISTI
AN. 100.
CLEMENTIS
AN. 8.
TRAIANI IMP.
AN. 1.

I. [*HOC ANNO INCIPIT TOMVS SECVNDVS ANNALIVM BARONII.*]

CENTESIMO iam adueniente Chriſti anno, Neruâ Auguſto quartùm & Traiano ſecundùm Coſſ. ſexto Calendas Februarij, idem Nerua morbo a conſumptus, agens ætatis annos ſexaginta quinque, menſes decem, & dies totidem, cùm imperâſſet annum vnum, menſes quatuor, ac dies nouem, vitâ functus eſt; ſuſcepitque Imperium qui tũc adhuc in expeditione Germanicâ conſtitutus erat apud Coloniam Agrippinam, nuper memoratus *Nerua* TRAIANVS, agens annum ætatis (vt auctor eſt Dio b) quadrageſimum ſecundum, qui mox eumdẽ Neruam inter Deos retulit, vt ſcribit Plinius in Panegyrico; cuiuſmodi ſolemnis ritûs apparatum egregiè deſcripſit Herodianus c, dum agit de conſecratione Seueri. Fuit autem Traianus natione Hiſpanus d, patriâ Italicenſis, non Tudertinus ex Vmbriâ, vt aliquis e exiſtimauit, deceptus Aurelij Victoris f auctoritate, dicentis Traianum fuiſſe ex vrbe Tudertinâ: qui & ipſe errore lapſus eſt. Nam cùm apud maiores in confeſſo eſſet Vlpium Traianum natum eſſe Italicæ, quæ ciuitas eſt Tuditanæ prouinciæ in Hiſpaniâ, cuius meminit Strabo g: ſimilitudine nominum irrepſit error, vt Tuderti quæ eſt in Italiâ vrbs, genitus putaretur.

a Dio in Nerua.
NERVA MORITVR.
b Dio in Traian.
TRAIANVS IMPERAT.
c Herod. lib. 4.
d Eutrop. lib. 8. Euſeb. in Chron.
e Panuin. de Rom. Princip. lib. 1.
f Victor. in epito.
g Strab. lib. 3.

II. h Dio in Traian.
TRAIANI EXORDIVM QVALE.

Vbi autem primùm aſſumpſit Imperium, edicta quædam (inquit Dio h) ad Senatum miſit; atque illud imprimis, numquam ſuo iuſſu bonum virum occiſum iri, aut ignominiâ notandum: id quod (inquit auctor) non ſolùm in præſens ſacramento confirmauit, ſed per totũ Imperij tempus inuiolatum ſeruauit. De quo & illud memoriâ dignum habet, quòd ſtrictum enſem coram proceribus ſuis Præfecto Prætorij tradiderit his verbis, *Cape hunc enſem; & ſi bonus fuero, pro me; ſin malus, contra me eo vtitor.* Sed de eius moribus dicetur i poſteà: Interim verò, vtinam ſicut ea quæ diximus bona pulchráq; viſa ſunt, ita qui boni viri eſſent prudentiùs tum ipſe, tum ipſius Præſides exquiſiſſent: non eò erroris certè prolapſi eſſent, vt Chriſtianos vitâ innocentiſſimos, & moribus ſanctiſſimos, quòd Deos non colerẽt, vt impios atque ſacrilegos condemnâſſent. Hoc namq; nomine, quò magis ipſe ſuperſtitioni Gentiliũ addictus erat eò acriùs in Chriſtianos ſæuire æquiſſimũ exiſtimauit; cũ & alioqui (quod ſæpè diximus,) iuſtas ſibi viderentur Imperatores habere cauſas illos perſequendi, tum in odium contemptiſſimorum Iudæorum, ex quibus Chriſtiani prodierant; tum ob ſceleſtiſſimos ac turpiſſimos hæreticorum mores, qui & ipſi ſe Chriſtianos dicebant; tum deniq; quòd ob frequentia & inſignia quæ veri Chriſtiani ederent miracula, magiæ inſimularentur. Nam & inualuiſſe apud Gentiles eam opinionem, vt ipſe etiam Chriſtus magus fuerit, tradit Arnobius k; ſed & libros eius nomine de Magiâ confictos fuiſſe, dictum eſt ſuperiùs.

i Ann. Domini 119.
k Arnob. lib. 1 contr. Gent.

III.
VETITA SODALITIA.

Licèt autem nullvm expreſsè aduersùs Chriſtianos promulgatum à Traiano inueniamus edictum, quippe qui etiam in ſontes & noxios benignus videri ſtuderet: tamen alio prætextu eos plectendos curauit, dū cauit imprimis edicto, ne Collegia ſeu Sodalitia eſſent: cū & aliis iam anteà Romanorum legibus, nocturni cœtus eſſent prohibiti, (quales agere viderentur Chriſtiani, cùm ante lucem ſurgerent ad laudes Deo canendas) & peregrina quæcumque ac noua religio vetita[l]. Harum igitur vigore legū, ſatis amplam Præſidibus ſuppetiiſſe facultatem ad pœnas Chriſtianis infligendas, Plinius[ll] Secundus cùm Proconſulem poſt tres annos ageret in Bithyniâ, Traiano ſignificauit, dum teſtatus eſt ſe eo ipſius promulgato edicto Chriſtianorum hetærias, hoc eſt, conuentus vetuiſſe, eóque nomine ſupplicia iiſdem irrogâſſe. Quapropter qui Romæ magiſtratus gerebant, illos potiſſimùm Imperatoris edicto comprehendi ſentientes, qui maximum omnium contraxiſſe ſodalitium viſi, dicti eſſent Chriſtiani, (quos & inſuper quòd Numina non colerent, pro impiis habebant) eoſdem imprimis exagitare cœperunt; ac præſertim quem adeò copioſi Sodalitij Principem eſſe viderent, Clementem Papam.

l Cic. lib. 2. de legib. Tertul. in Apolog.
ll Plin. 10. ep. 97.

PERSECVTIO IN CHRIST. ROMÆ.

IV.
CLEMENTIS PP. EXILIVM.

Qui quidem (vt habetur in ipſius Actis) ad tribunal Vrbis Præfecti Mamertini ab aduerſatiis perductus, optione ab Imperatore eâ de re per litteras conſultò acceptâ, vt vel Diis ſacrificaret, vel vltra mare Ponticum in deſertam ciuitatem Cherſonam relegaretur, abſque vllâ morâ duriſſimum exiliom impietati præpoſuit. Eſt autem *Pontus* idem quod mare Euxinum, in cuius capite apud Boſphorum Cimmerium eſt Taurica Cherſoneſus, in quâ verſus paludem Mæotidem eſt ciuitas *Cherſoneſus* dicta, quam Strbo[m] Cherrhoneſum appellat, recētiores Cherſonam. Porrò alicubi irrepſiſſe mendū reperitur, vt Cherſoneſus Lyciæ dicatur. Nulla enim eius nominis in Lyciâ eſt ciuitas: ſed puto pro Byciâ poſitam eſſe Lyciam [n]. Alluit enim Bycia palus, ſic dicta à Byco fluuio, Cherſoneſum à ſuperiori parte, vt docet Ptolemæus tabulâ octauâ Europæ. Quomodo etiam irrepſit error in Librum de Romanis Pontificibus, dū ibi legitur, Clementem ſepultum eſſe in Græciâ. Ceterùm Clemens Cherſonam perductus, cùm plures ibi Chriſtianos eâdem pœnâ mulctatos reperiſſet, illud ſolatij eis præſtitit, vt cū maximo labore humeris aquam è longinquo iugiter ferre cogerentur, è terrâ in loco diuinitùs agni ſigno monſtrato fontem erumpere fecerit: quo miraculo adeò Chriſtiana religio inter loci accolas fuit propagata, vt idololatria extincta propemodùm fuerit. Hæc fuſiùs Acta eiuſdem Clementis, quæ ex antiquis monumētis deſumpta, tam Græcè quàm Latinè edita [o], habentur: quibus etiam adſtipulatur Gregorius [p] Turonenſis. Quando autem martyrium conſummauerit, dicetur ſuo loco.

m Strab. lib. 7. Ap. Baron. in Not. ad Marty. 23. n (Pro Lyciâ leg. eſſe *Leucam*, quæ eſt inſula Cherſonæ proxima, eadémque dicta *Gracinia*, obſeruat Roſuueid. in Adon. de feſt. Apoſt.]
o Metaph. 23. Nou. Sur. tom. 6.
p Greg. Tur. de glo. mart. c. 35. 36.

VI.
FLA. DOMITILLÆ ET ALIORVM MARTYRVM.

Accidit inſuper poſt Clementem expulſum, vt quos ſuperiùs recenſuimus, *Flauia Domitilla* virgo, & eius Eunuchi *Nereus & Achilleus*, cum aliis pluribus vtriuſque ſexûs eiuſdem familiæ, fuerint variis locis ac ſuppliciis coronati martyrio, facti omnes impietatis rei; prout hæc fuſiùs narrant Acta eorumdem Martyrum Nerei & Achillei: quibus adſtipulantur antiqua Martyrologia, quæ illorum omnium anniuerſariam commemorationem continent. Eodémque fermè tēpore paſſus eſt Romæ *Hyacinthus* [q] agēte Luxurio, cuius & operâ prædicti martyres malè fuerant affecti. Ceterùm ex multis hos paucos recenſuiſſe ſufficiat; cùm alioqui haud ſit dubium, quamplurimos alios non Romæ tātùm, ſed vbique locorum, Chriſtianæ fidei cauſâ hoc eodem anno glorioſo occubuiſſe martyrio: teſtante Euſebio [r], ſub Traiani Imperio per ſingulas ciuitates ex ſeditione populi grauem contra Chriſtianos commotam eſſe perſecutionis tempeſtatem. Sed minimè eidem aſſentimur, dum anno decimo Traiani excitatam eſſe perſecutionem affirmat: ſiquidem Plinij quem diximus, auctoritate certum redditur, longè antè id accidiſſe.

q Martyr. Rom. 26. Iul.
r Euſeb. hiſt. 26.

VII.
Hoc eodem anno [ſ] *Abilius* tertius Epiſcopus Alexandrinus, cùm ſediſſet annos tredecim, ex hâc vitâ migrauit; in cuius locum ſuffectus eſt *Cerdo*, longè alius ab illo hæreſiarchâ qui vixit ſub Antonino Pio.

ſ Euſeb. in Chron. & 3. hiſt. 16.

IESV CHRISTI
AN. 101.
CLEMENTIS
AN. 9.
TRAIANI IMP.
AN. 2.

I.
TRAIANI ADVENTVS ROMAM.

ANNO Chriſti centeſimo primo, C. Soſio Senecione & A. Corn. Palmâ Coſſ. Traianus Imperator in Vrbem ſe contulit, cùm ob præclaras in Germaniâ partas victorias, *Germanici* eſſet cognomentum adeptus. Eius porrò ingreſſum in Vrbem pluribus deſcribens Plinius [a], laudat inter alias eius moderationē, quòd præſentis anni Conſulatum recuſâſſet: indeque contigiſſe priuatis aperire annum, Faſtóſque reſerare; cùm tamen ab aliis Principibus tantâ auiditate ambiretur, vt illum plerique deſtinatum aliis in ſe transferrent, quare & hoc fuiſſe redditæ libertatis indicium, quòd Conſul alius quam Cæſar eſſet. Ac demùm addit, ipſum candidatum interfuiſſe comitiis tertij ſui conſulatûs, quem auſpicatus eſt anno ſequenti. Sed & multa in beneficium bonorum, & emendationem negotiorum publicorum conſtituiſſe, idem auctor, & Dio teſtantur.

a Plin. in Panegyr. Traia.

DE CONSVLATV IMP.

[Ad eludationem eorum quæ Conſulatibus Traiani ex Plinio dicta ſunt, & quæ variis locis horum Annalium occurrunt, adnotare viſum eſt poſt Sirm. in Apollin. morem fuiſſe nouorum Impp. proximis poſt Imperij auſpicia Calendis Ianuarij Conſulatum adire; quod ab vſque Caio ſeruatum ſuperiùs vidiſti, & in pleriſque poſthâc obſeruare licebit, docéntque Faſti omnes. Quippe Conſulatûs inſulas non ſolùm fortunæ ſuæ congruere, ſed nomini quoque Auguſto (vt Valentinianus loquitur in Nouella ad Sporatium) decus addere exiſtimarent. Quare cùm ceteras dignitates infra ſe ducerent, hanc tamen aſſumere conſueuerant; & (vt ait Claudianus in Stilic. 3) ea ſe decorari fatebantur. Illius porrò moris, vt proximis poſt adeptum Imperium Calendis Ianuarij Conſulatum Imperatores adirent, adhuc ſuo tempore vſitati meminit Sidonius Apollinaris 1. ep. 9 & carm. 7. Hincq; eſt quod poſt tempora Iuſtiniani, cum ſublatis Coſſ. ordinariis, id publicis monumentis Imperij ſimul & Conſulatûs notæ ingererentur, anno vno poſterior erat æra Conſulatûs: quemadmodùm in antiquis Inſcriptionibus (ap Baron. Tom. VIIJ. an. 618.) videre eſt Heraclij Imperij anno IX. notatum poſt Conſulatum VIII. Quod verò in Synodo Sextâ, act. 1. Conſtantini Imp. annus XXVII. comparatur cum anno poſt eius Conſulatum XIII. id inde accidit, quoniam in annis eius Imperij computabantur ij omnes quibus cū patre ante Conſulatum ſuum regnarat. Quomodo & alia eiuſmodi, quandocumque occurrerint, intelligenda ſunt.]

Digitized by Google

II. S. IOANNIS APOSTOLI OBITVS.

Hoc ipſo anno, qui numeratur à Paſſione Domini ſexageſimus octauus, S. Ioannes Apoſtolus & Euangeliſta (vt auctor eſt Hieronymus *b*) Epheſi diem obiit: quem quidem ad hûc annum ſecundum Traiani perueniſſe, æquè teſtatur Euſebius *c* ex Irenæo, eundémque Epheſi obdormiuiſſe, aſſerit pariter antiquiſſimus Polycrates eiuſdem loci Epiſcopus ſanctitate & doctrinâ celebris, quem haud potuerunt latuiſſe quæ de Ioanne vera eſſent; cuique meritò omnes de eiuſdē obitu debeant auſcultare, & cùm præſertim id ipſum Tertullianus *e* teſtatum expreſsè reliquerit. Quod tamen ex verbis Domini *f*, de eodem Ioanne Petro dictis, *Sic eum volo manere donec veniam*, iam tunc exiiſſet ſermo inter Diſcipulos, ipſum non moriturum, ſed remanſurum ſuperſtitem vſque ad Domini aduentum: licèt is error ab ipſo Ioanne *g* videri potuiſſet omninò ſublatus, cùm ibidem ſcripſit, *Et non dixit Ieſus, non moritur*, &c. ſic tamen in nonnullos fuit poſteà propagatus, vt conſtanter affirmarint Ioannem adhuc viuere, & cùm Enoch & Elia venturum ante ſecundum Domini aduentum: cuius opinionis primus reperitur aſſertor Hippolytus martyr in breui illâ tractatione, De conſũmatione mũdi.

b Hieron. de Script. Eccl. in Ioan.
c Euſeb. in Chron.
d Polycr. ap. Euſ. l. hiſt. 25.
e Tert. de anima, c. 50.
f Ioan. vlt. ad fi
g Ioan. vlt.
ERROR DE IOANNIS IMMORTALITATE.

III. Sed an non hæc & alio quoque modo refelluntur ſatis ab ipſo Ioanne, dum in Apocalypſi *h* nonniſi duos fore Chriſti aduentûs præcurſores & teſtes apertè demonſtrat, nempè Enoch & Eliam? Denique Ioannem (ſicut eſt ſors omnium hominum) certò certiùs eſſe defunctũ præter eos quos ſuprà recenſuimus, ſignificant etiã Euſebius *i* & Chryſoſtomus *k*, dum aſſerũt ipſius ſepulchrum Epheſi ſuis temporibus manifeſtum fuiſſe. Ad quod item alluſiſſe viſus eſt Cæleſtinus Romanus Pontifex, cùm ſcribens *l* ad Concilium Epheſinum, ait Reliquias eiuſdem Ioannis Epheſi in honore haberi: idque ipsũ habet Synodica *m* Orientaliũ Epheſo miſſa ad Senatum Conſtantinopolitanum epiſtola. Sicut & alibi idē Chryſoſtomus *n* ait, Ioannem adhuc poſt mortem tamquam viuum Epheſum curare. Sed prætermittimus innumera penè recentiorum teſtimonia, ac eorum præcipuè qui in ipſum Ioannem commentarios edidêre, cùm ſatis ſupérque videatur ex his veritati hiſtoricæ conſultum.

h Apoc. 11.
i Euſ. 3. hiſt. 13. & Hier. de Script. Eccl. in Ioan.
k Chryſ hom. 16. in ep ad Hebr.
l Act. Conc. Eph. edit. Pol. tom 2. c. 14.
m Ib. tom. 3. c. 5.
n Chryſ ho. in laud. 12. Apoſt.

IV. Ceterùm qui eum adhuc viuere teſtati ſunt, nec quæ de eius ſepulchro dicta ſunt negare poſſent, eò dementiæ peruenerunt, (quam opinionem recitat, refellitque Auguſtinus *o*) vt dicerent eumdem intra ſepulchrum adhuc viuere; aſſumentes in argumentum, quòd illic terra ſenſim ſcatere, & quaſi ebullire perhiberetur, idque ipſi eius anhelitu fieri contenderent. Ex iis autem qui eum re verâ defunctum dixêre, nonnulli *p* adiecerunt, cùm eius corpus refoſſo ſepulchro non eſſet inuentum, opinandi dediſſe occaſionem eum è mortuis reſurrexiſſe, ac ſicut Dei-Genitricem in cælum aſſumptum fuiſſe. Porrò ſic vitâ functus eſt, vt tamen martyrium non ſubierit, quod aliqui exiſtimârunt: cùm alioqui quòd Romæ in dolium feruentis olei (vt vidimus) immiſſus fuerit, Martyr ſit etiam à maioribus *q* appellatus.

o Aug. tract. 124. in Ioan.
DE SEPVLCHRO FABVLA.
p Vid. Nicep. lib. 2. c. 42.
q Polycr. ap. Euſ. 5. hiſt. 25.

V. Cùm autem illud de eo teſtatum *r* habeatur, hoc anno ſexageſimo octauo à Paſſione Chriſti ex hâc vitâ migrâſſe; tamen quotnam tunc annos natus eſſet, antiquiorum neminem inuenimus affirmâſſe. Beda *ſ* verò (neſcimus vnde) obiiſſe tradit anno ætatis nonageſ. octauo: poſt quem Vſuardus *t* ponit nonageſimum nonum; Cedrenus *u* centeſimum ſextum. Sed quomodò hoc, cùm Hieronymus *x* affirmet illum adhuc adoleſcentem & penè puerum eſſe electum à Domino? Certè quidem antiquorum omnium aſſertione, & Eccleſiæ traditione, eum à Domino adoleſcentem fuiſſe electum, certiſſimum eſt: quod & exprimunt antiquiores muſiuo opere expreſſæ eiuſdem Ioannis Imagines, ex quibus non leue ipſius ætatis deducitur argumentum; quandoquidem antiquiores Chriſtianos conſueuiſſe Chriſti & Apoſtolorum, aliorúmq; Imagines coloribus expreſſas apud ſe retinere, eſt iam ſuperiùs demonſtratum. Verum nos ita adoleſcentem à Domino vocatum eſſe credimus, vt annum ageret vigeſimum ſecundum, tempore verò paſſionis eius, natus annos viginti quinque initiatus fuerit ſacerdotio. Nam ab eâ ætate, diuinâ lege *y* conceſſum erat Leuitis miniſtrare in tabernaculo fœderis; ſecundùm quidem editionem Septuaginta, quam vidimus hoc tempore penes Hebræos frequentiori fuiſſe vſu receptam; quámque hâc in re obſeruatam eſſe teſtatur Philo *z*: cùm alioqui iuxta Hebraïcam, triginta annorum numerum fuiſſe præſcriptum Hieronymus *a* ſcribat. Quapropter ſecundùm hanc initam à nobis rationem, dicendum eſſet, Ioannem annos tres & nonaginta natum fuiſſe, cùm defunctus eſt. Cui ſententiæ fauiſſe videtur Epiphanius *b*, dum ait ſcripſiſſe Euangelium poſt annos nonaginta vitæ ſuæ; quod contigit triennio ante obitum. Porrò nouiſſimus omnium Apoſtolorum diem obiiſſe creditur: ceteris iam antè diuerſis in locis martyrio vitâ functis. Diſcipulorum autem Domini adhuc aliqui viſi ſunt remanſiſſe ſuperſtites; vt inter alios Simeon Ieroſolymorum Epiſcopus, de quo poſteà dicturi ſumus.

ÆTAS IOANNIS.
r Hieron. de Script. Eccl. in Ioan. & in Iouin. l. 1. Niceph. l. 2. c. 42. & alij.
ſ Bed. de ſex. ætat. [Cuius ſententiam Torniel. an. 4054. poſter. edit. conatur tueri cõtra Baronium, atque cũ Hieronymianâ conciliare: ita tamen vt non Baronianam omninò reiiciendam velit.]
t Vſuard. Martyr. 27. Nouemb.
u Cedren. in comp.
x Hieron. in Iouin. lib. 1.
y Numer. 8.
z Philo de eo quod deter. pot. inſid. ſol
a Hieron. in Ezech. lib. 3. c. 12.
b Epiph. hær. 51.

IESV CHRISTI
AN. 102.
ANACLETI
AN. 10.
TRAIANI IMP.
AN. 3.

I. ANNO Chriſti centeſimo ſecundo, Traiano *a* Aug. & Frontone, vtroque tertiùm Coſſ. *Clemens* Romanus Pontifex in exilio Cherſoneſi martyrio coronatus eſt nono Calendas Decembris, cùm ſediſſet annos nouem, menſes ſex, & dies totidem, numerando ab vltimâ die vacationis ſedis Cleti. Quod quidem accidiſſe hoc tertio Traiani anno, tam Liber de Romanis Pontificibus, quàm Euſebius *b* & Hieronymus *c* æquè affirmant.

a Plin. in Panegyr.
CLEMENTIS PP. MARTYRIVM
b Euſeb. 3.
c Hieron. de Script. Eccl. in Clem.

II. Sed vt Traianus hominem, quem in adeò remotas Orbis partes relegâſſet, iterùm vexaret; nonniſi illa cauſa præceſſit, quòd Clemens (vt citata eius Acta teſtantur) cùm virtute præclariſſimi miraculi ibi editi, tum etiam Euãgelicâ prædicatione, omnem ferè illã prouinciam ad Chriſti religionem perduxiſſet; eſſéntque illorum operâ confracta deorum ſimulacra, & ſeptuaginta variis locis excitatæ Eccleſiæ. Miſſus itaq; illuc Aufidianus Præſes, poſtquàm plurimos

mos Chriſtianos diuerſis tormentis necâſſe, cùm videret omnes ad martyrium gaudentes accedere;parcens multitudini, ipſum Clementem in medium maris duci, & anchorâ collo ſuſpensâ in profundum præcipitari iuſſit, ne poſſent Chriſtiani tollere corpus eius, & ſicut aliorum Martyrum venerari. (Quemadmodùm plena ſunt Martyrum Acta,& ceteræ Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ,atq; imprimis Euſebij, eiuſmodi conteſtationibus perſecutorum,nimirū ſe ideò Chriſtianorum corpora flammis aut fluctibus tradere, ne reliqui Fideles illa conſueto more

SEPVLCHR. MIRANDVM.

venerentur.)Sed ſicut & aliorū quamplurimorum ſacræ reliquiæ,fuêre diuinitùs ad honorificam ſepulturam reſeruatæ ; ita & Clementis corpori accidiſſe, Chriſtiani compertū habuerunt,cum ipſis ad litus orantibus, mare ad tria milliaria recedens iter eis præbuit ad ædiculam marmoream conſtructam in templi ſormā, in quâ corpus Martyris intra arcam lapideā conditū inuenerūt, & iuxta illud anchorā cum quâ merſus fuerat.Quod miraculum poſteà per lōga tempora ſingulis annis recurrente eius martyrij die repetitum eſt, præbentæ mari iter per ſeptem dies populis ad ſepulchrū martyris orationis causâ vndique accedentibus.Habēt autem hæc,& alia multa de miraculis illic edi ſolitis,eadem Acta:ſed illud celebrius, quod oratione eiuſdem loci Epiſcopi S. Ephræm martyris eſt memoriæ perpetuæ commēdatum.Narrâtque eadem ex Græcis Nicephorus [d]; & ex Latinis Gregorius [e] Turonenſis, in Paſſione Clemētis antiquitùs in Eccleſiâ legi ſolitâ,qui & inſuper recenſet miraculum inſigne(quod & alij referunt)de puero in eodem Clementis ſepulchro aliquando incuriâ parentum relicto,ac poſt annum viuo ibidem reperto.Quando verò corpus S.Pontificis fuerit inde tranſlatum Romam, dicetur ſuo tempore.

d Niceph.l. 3.c 18.
e Greg.Tur. de glor. mart.c.35. & 36.

III. SCRIPTA.

Iam quod ſpectat ad ea quæ ab eodem ſcripta feruntur;de ipſius *Epiſtolis* dictum ſatis eſt ſuperiùs aliâ occaſione. Cuius verò illæ, quæ hodiéq;ſuperſunt,fidei ſint ac firmitatis,in his non laboro : tu conſule quæ tum ab aliis, tum verò à Franciſco Turriano [f] locupletiùs ſunt de iis diſputata.Illud tamen non tacemus,miratos nos eſſe,Eccleſiæ hoſtes omnē admouiſſe arietē, vt primas illas *Decretales Epiſtolas Romanorum Pontificum* euerterent, perinde ac ſi his fundamentis tota Eccleſiæ ædificatio inniteretur.Abſit vt Dei Eccleſia, quæ columna eſt & firmamentum veritatis, tantâ laboret teſtandæ veritatis inopiâ, vt ſi ex illis petitæ probationes deeſſent, causâ caderet:cùm tam ad ſincera dogmata ſtatuenda, quàm ad rectam diſciplinam Eccleſiaſticam declarandam, referta habeat locupletiſſima promptuaria probatiſſimæ veritatis,cuius nulla prorsùs poſſit vnquam de imposturâ eſſe ſuſpicio.

f Turr. aduerſ. Magdeb.lib.2.

IV.

Multa porrò Clementis nomine ſuppoſita fuiſſe ſcripta, certum eſt : atque imprimis quæ ferebatur *Diſputatio Petri & Aponis*, longo(vt ait Hieronymus [ff]) ſermone conſcripta, quam iam ante ipſum Euſebius [g] coarguit.Quæ verò ab eodē ſcripta traduntur *Conſtitutiones Apoſtolorum*; eas SS. Athanaſius [h] & Epiphanius [i] agnouerunt,iiſdémq;vſi ſunt qui his antiquiores atque recentiores in Eccleſiâ claruêre celebres Scriptores Eccleſiaſtici, quorum ſeriem alij texuerunt [k]. Licet autem inter Apocrypha ſint ab omnibus adnumeratæ ; haud tamen(vt ait Epiphanius [l])ſunt reprobatæ.*Omnis*(inquit) *regularis ordo in ipſis habetur, & nihil à fide adulteratum,neq; à confeſſione,neq; ab Eccleſiaſticâ gubernatione & regulâ.* Sed ſicut aliqua in eis hæreticos eſſe perperàm interpretatos, idem auctor tradit ; ita etiam ab iiſdem multa fuiſſe corrupta,canon nomine Sextæ Synodi teſtari videtur. Ac præterea quædam in eas ex Græcorū fontibus effluxiſſe,mihi facilè perſuadeo; vt quod de Ieiunio Sabbati penitùs interdicto in ipſis habetur;de quo dictum eſt ſuperiùs.

ff Hìeron. in Clem.
g Euſeb. 3. hiſt. 32.
h Athan.in Synopſ.
i Epiph. hær. 45.70.
k Vid.Tur. vbi ſup.
l Epiph.hær. 70.
m Sext Syn. c.2.ap. Theodor.Balſam.

V. DE CANONIBVS APOSTOLORVM

Rursùm verò poſt octauum librum Apoſtolicarum Conſtitutionum, ab eodem Clemente Appendicem eſſe additam titulo *περὶ συνταξίας, de compoſitione rerum Eccleſiaſticarum canones,* Photius [n] tradit:vnde & factum eſt,vt eoſdem canones ab eodem auctore Clemēte editos eſſe nonnulli exiſtimârint, cùm alioqui complures codices abſque Clementis titulo illos habeant. Indéque fortaſsè accidit,vt abſq;Clemētis nomine,Gelaſij [o] censurâ liber *Canonum Apoſtolorum* adnumeretur inter apocrypha;eâ videlicèt ex parte, quòd cùm Apoſtolorum nomine cenſerentur, non tamen perſpicua demonſtratio afferri poſſet eos ab ipſis Apoſtolis eſſe ſtatutos.Tunc enim planè inter hagiographa,intérque ipſos canonicos diuinæ Scripturæ libros recenſendi fuiſſent:quod inconſultè nimis feciſſe reprehenditur Damaſcenus [p]. Quòd ergo inter canonicos libros non eſſent adnumerati, eâ ex parte apocryphi dicti ſunt:ſicut & eadem ratione Athanaſius [q] eiuſdem Clementis ſcripta inter apocrypha illa adnumerat, quæ ab antiquo Scripturarum Canone eſſent aliena, poſteà verò recepta, vt ſunt libri Eſther, Iudith,Tobiæ,& alij eiuſmodi.

n Phot. in Clem.
o Gelaſ decr de l.apocry.
p Damaſc. 4. de fid. Orth.18.
q Athan in Synop & ex nona epiſt.

VI. QVOMODO RECEPTI.

Quapropter quòd quæ in eiſdē Canonibus decreta eſſe noſcuntur,ab omnibus æquè recepta fuerint ; iidem meritò, licèt non canonici, tamen authentici dici debent;cûm vix ſit reperire Catholicū ſcriptorem [r] Eccleſiaſticū,aut ſacrū Conuentum Epiſcoporū,penes quē aliquis ex canonibus illis non inueniatur pari cōſenſione probatus. Vnde coarguas falſam Iſidori Mercatoris apud Gratianum [ſ] lectionem, quâ dicitur, SS. Patres illis minimè aſſenſum præbuiſſe, quòd ab hæreticis ſub nomine Apoſtolorū compoſiti dignoſcerentur;cùm tamen nihil in illis quinquaginta à Dionyſio traſlatis, niſi quod Apoſtolicam doctrinam,& ſanctiſſimam morū diſciplinam redoleat, ſit inuenire: & illam prorsùs veriorem atque probatiorem agnoſcas eiuſdem Iſidori ſententiam,quam idē Gratianus, paulò inferiùs ex legitimo atq;germano textu reddidit. Denique quod ex parte quidem nominis(quia videlicèt incertū eſt eos ab ipſis Apoſtolis eſſe conſcriptos) iidem cenſerentur apocryphi;& tamen nonniſi ex traditione Apoſtolicâ eorum doctrinā manâſſe,ſanctiſſimi Patres & ſacroſancta Concilia certò exploratum haberent;eâ de causâ imprimis factum videtur, vt quamuis ex illis firmiſſimam conſueuerint auctoritatem petere,tamen Apoſtolorum nomine ſpeciatim citare temperauerint,& potiùs ſententiā quàm verba deſcripſerint. Sanè conſueuiſſe Apoſtolos, obortas controuerſias communi conſeſſu atq; conſenſu ſtatutis quibuſdā regulis definire,daretur ſatis intelligi ex iis quæ facta ſunt Ieroſolymis [u] cùm

r Vid. Tur. aduer. Magdeb.l.1.c.12. &c.
ſ Diſt.16.c.1.
t Diſt.16.c.4.
u Act.15.

de

de legalium vſu agitata eſt quæſtio. Illic autem non tantùm de legalibus actum eſſe, verùm & Apoſtolos per aliquot dies ſimul pertractâſſe de aliis rebus ad Eccleſiæ vtilitatem & regimen pertinentibus, declarat apud Clementem x appendix ad epiſtolam Apoſtolorum ex eo Conuentu Ieroſolymitano conſcriptam. At Sophronius y tunc ſupradictos canones putauit conditos, cùm Paulus Ieroſolymam z veniens manſit apud Petrum diebus quindecim, quod nobis haud quaquàm probatur: nondum enim primo illo Eccleſiæ ortu eas natas eſſe cauſas apparet, vt neceſſe fuerit tot ſancitis legibus opportunitati Eccleſiæ conſulere: Apoſtolos autem liquet, nonniſi nouis emergentibus cauſis, nouas inſtituiſſe regulas. Tradunt verò alij, Antiochiæ ab Apoſtolis, ad ſedandas controuerſias illic exortas, habitam eſſe Synodum; de quà à nobis aliâ occaſione actum eſt ſuperiùs[a].

x *Clem. 6. Conſt. 12.*
y *Sophr. hom de agon. Pet. & Pauli.*
z *Gal. 1.*
a *An. 58. XLVIII.*

VII
De Numero eorum

Quod verò ad numerum Canonum de quibus agimus, attinet; qui primus è Græco in Latinum eos vertit, Græcus & ipſe auctor, ſed inter Latinos magnâ cũ laude diù verſatus, Dionyſius cognométo Exiguus, meritis Maximus, qui à doctiſſimo viro Caſſiodoro [b] mirificè prædicatur; is, inquam, quinquaginta tantùm reperit, quorum vltimus habetur ille de trinâ in baptiſmate merſione. Qui autem ſuperſunt vſque ad numerum octogeſimũ quintum, quos habet canon ille qui dicitur Sextæ [c] Synodi, (cùm alioqui ſeptuaginta, vel etiam ſexaginta tantummodò ab aliis numerentur) aliũde emanârunt. Magnam verò impoſturæ faciunt ſuſpicionem, tum ille ſexageſimus quintus de interdictione Ieiunij ſabbati, tum qui de Libris Canonicis omnium poſtremus habetur, in quo multi libri ſacri omittuntur tam Veteris quàm Noui Teſtamenti, aliique apocryphi apponuntur. His autem duobus [d] exceptis, reliqui illis quinquaginta ſuperadditi, ſic aliis locis poſiti eſſe noſcuntur, vt in dubium æquè reuocari poſſit, an inde accepti fuerint, vel illuc tranſlati. Sed vtcumque acciderit, quòd ſancta Eccleſia eos probâſſe noſcatur, ſiue quòd ab Apoſtolis fuerint inſtituti, ſiue quòd Conciliorum decretis fuerint confirmati; meritò iuréque authentici habeantur.

b *Caſſiod. de diuin. lect. cap. 13.*
c *Sext. Syn. c. 2. ap. Theod. Balſam.*
d [Quid ſi & tertium addas? nempè 67. de baptizatis, & ordinatis ab hæreticis.]

VIII.
Clementis Itineraria

Inter alia quoque eiuſdem Clementis ſcripta, recenſentur decem libri *Circuitionum*, ſeu *Periodorum Petri*, qui ab aliis *Itinerarium Petri*, ac rurſùm *Recognitiones Clementis*, ac demùm à Bedâ e *Hiſtoria Clementis*, appellati reperiũtur. Equidem à Clemente eius argumenti libros eſſe conſcriptos, nulla fuit apud antiquos dubitatio: ſed eos, adhuc ipſo Clemente viuente, ab Ebionæis hæreticis eſſe deprauatos, auctor eſt Epiphanius:[f] idémque ab Eunomianis factum, Ruffinus affirmat in præfatione quam eorundem verſioni à ſe concinnatæ appoſuit. Vt meritò libri illi ab antiqoioribus Patribus [g] tam Grecis quàm Latinis inveniantur eſſe proſcripti; licèt Clemens Alexandrinus & Origenes aliquando eos citâſſe reperiantur.

e *Bed. de rat. temp. c. 3. & in Act. 5.*
f *Epiph. hær. 30.*
g *Athan. in Synop. Epiph. hær. 30. Philaſtr. de hær. Gelaſ. decr. de lib. apocry. & aliy.*

IX.
Miſſa Clementis.

Traditio eſt inſuper, eumdem Clementem, quem acceperat à S. Petro ritum offerendi ſacrificium (Missam nempè ipſam) Romanæ Eccleſiæ ſcriptis conſignatum reliquiſſe: cui traditioni adſtipulatur Proclus [h] Epiſcopus Cõſtantinopolitanus, aliique Græcorum qui de ſacris ritibus commentarios ſcripſêre; quamuis aliqui putarint, per *Liturgiam Clementis* intelligi, quæ de eodem ſacratiſſimo ſacrificio ſcripta habentur in eius [i] Conſtitutionum libris. Ceterùm quam vniuerſa Occidentalis Eccleſia præſcriptam habet ſacræ Miſſæ formam, (quibuſdam exceptis, quæ ſunt addita vel mutata) non tam à Clemente, quàm ab ipſo Apoſtolorum Principe Petro ſibi vendicat antiqua traditio; cùm eius inſtitutionis nullum aliud ſit principium, aliamve originem demonſtrare. At de Scriptis Clementis iam ſatis.

h *Bibl. Patr.*
i *Clem. 7. Conſt. 25. & lib. 8. c. 15. &c.*

X.
Episc. ordinati ab eo.
De quibus aliâ occaſione Baron. Tom. I. an. 95. in f.

Qui autem vniuerſæ per Orbem diffuſæ Eccleſiæ paſtorali curâ præfuit, idem vti opus eſſe videret, plures etiam ordinâſſe reperitur ſanctiſſimos Epiſcopos, putà *Taurinum* quem dedit Ebroicenſibus, *Lucianum* Bellonacenſibus, *Dionyſium* Pariſienſibus *Eutropium* Santonenſibus, *Nicaſium* Rotomagenſibus, & alios aliis eùm nouas erigeret diuerſis locis Eccleſias; de quorum nonnullis dictum eſt ſuperiùs, de aliis quamplurimis fit mentio in Tabulis Eccleſiaſticis. Eo verò martyrio functo, ceſsâſſe Epiſcopatum eius diebus viginti vno ampliùs, habet Liber de Romanis Pontificibus. Verùm ſi ſucceſſoris electio Romæ (vt creditur) facta eſt, longiori tempore ſedé vacâſſe neceſſe eſt; quòd non tam breui dierum ſpatio, Cherſoneſo Romam de eius obitu certum nunciũ deferri potuerit, nec de ſucceſſore eligẽdo haberi comitia. Quamobrem vacâſſe ſedem vſque ad menſem Aprilis anni ſequentis, inferiùs demõſtrabitur.

IESV CHRISTI
An. 103.
ANACLETI
An. 1.
Traiani Imp.
An. 4.

I.

Anno Chriſti centeſimo tertio, Traianus Imperator quartum geſſit Conſulatum vnà cum Sexto Articuleio, ſiue (vt vocat Spartianus a) Aurũculeio. Meminit Plinus [b] de quarto Conſulatu Traiani mox poſt tertium ſubſecuto, quem cùm gerere recuſaſſet, Senatus (inquit) & rogauit & iuſſit. Quo item anno idem C. Plinius Secundus Iunior (eius qui hiſtoriam naturalem conſcripſit ſororis filius) & Cornutus Tertullus VV. CC. atque prudentiſſimi, honorarium geſsêre Conſulatum; vt declarat idẽ Plinius in Panegyrico pro gratiarum actione Traiano dicto: vbi quod ait, ſuum ipſius nomẽ fore addendum Faſtis, quibus ipſe Traianus perſcriberetur; eodem ſanè modo dictũ eſt, quo de Frontone Oratore ab Auguſto ſuffecto Cõſule Auſonius ſcribit, quærendum fuiſſe quibus Coſſ. geſſiſſet Conſulatum; nempè quòd Coſſ. ordinarij (vt alibi [c] dictum eſt) nomen darent anno; ſuffecti verò ſic adderentur Faſtis honoris causâ, vt ſub ordinariis Coſſ. honoratium dicerentur gerere Conſulatum.

a *Spart. in Hadria.*
b *Plin. in Panegyr.*
De Conſulatu Plinii Secundi.
c *Vid. ſup. an. 74. I.*

II.
Anacletus Papa creatur.

Hoc eodem anno, tertiâ die Aprilis, Anacletus natione Grẹcus, patre Antiocho, creatus eſt Romanæ & Vniuerſalis Eccleſiæ Pontifex. Ex die namque obitùs eius, qui ponitur decimus-tertius Iulij, dies pariter ordinationis colligi poſſe videtur, habitâ ſimul ratione annorum ſedis; quem quidem Liber de Romanis Pontificibus, atque Indices Vaticani ponunt

ſediſſe

ſediſſe annis nouem, menſibus tribus & diebus decem. Ceterùm deprauatam eſſe primorum iſtorum Pontificum chronologiam per Conſules, ſed & Anacletum cum Cleto ab aliquibus fuiſſe confuſum, iam dictum eſt in Lino.

III. DECEBALVS VICTVS.

Quod autem ad res externas, ſeu profanas pertinet; hoc eodem anno Traianus Imp. profectus aduerſus Decebalum Regem Dacorum, quem Domitiani ignauia reddiderat ferociſſimum eumdem ingenti editâ cæde deuicit, & ad ſe aduentantem, atque humi ad pedes procumbentem excepit, ac perdifficiles pacis conditiones ſubire coegit; rebúſque compoſitis, in Italiam rediens cum triumpho, *Dacici* eſt cognomentum adeptus. Quo bello & illud memoriâ dictum præſtitit, vt cùm poſt prælium vulneribus ligamenta ſuis deeſſent, propriam veſtem in lacinias conſciſſam ſauciis partitus fuerit. Militibus quoque qui in eâ pugnâ conciderant, aras conſtitui, & annua parentalia peragi voluit. Hæc omnia Dio [d] vberiùs.

d *Dio.l.68.*

[Hoc bellum Decebalicum quidam referunt in annum ſuperiorem, auctoritate cuiuſdam Inſcriptionis quam refert Scaliger in Euſebium. Attamen Pontacus in eumdem Euſebium, pluribus aliis teſtimoniis id affirmat præſenti anno. Ita namque plurima nutant in antiquâ hiſtoriâ, vt non leue ſit negotium quibus ſtandum ſit decernere, quod tamen tantâ paſſim fit confidentiâ, vt diceres ex tripode Apollinis oracula proferri.]

IESV CHRISTI
AN. 104.
ANACLETI
AN. 2.
TRAIANI IMP.
AN. 5.

I.

a *Spart. in Hadr. Plin. 10. ep. 28.*

ANNO Chriſti centeſimo quarto, Surano iterùm & Seruiano Coſſ. [a] C. Plinius Secundus, poſt functionem ſuperioris anni Conſulatûs, more maiorum prouinciam ſuſcepit adminiſtrandam; cui tributa eſt Bithynia. Quod verò Romanæ conſuetudinis eſſet (vt docet Varro [b]) de rebus diuinis primùm, ac ſubinde agere de humanis, Proconſulis quoque munus erat, cùm prouinciam ingrederetur, ædes [c] ſacras & opera publica circumire, & ne quid detrimenti religio pateretur attendere: cùm alioqui apud Plinium nihil religione eſſet antiquius, quippe qui inter alios magiſtratus à Traiano Imp. Auguratum [d] accepiſſet.

b *Var. de ling. Lat.*
c *L. 7. D. de offic. Proconſ.*
d *Plin. 10 ep. 8.*

II.

Cùm igitur in prouinciâ religionem Chriſtianam adeò propagatam inueniſſet, vt iam templa Deorum viderentur eſſe deſerta, perrarique inuenirentur qui Diis ſacrificia immolarent; (Huic enim ac finitimis prouinciis olim Petrus Apoſtolus, vt vidimus, Euangelium prędicauerat; è quibus & Pontum repletam fuiſſe hoc ſæculo Chriſtianis, apud Lucianum [e] teſtatum habetur.) his permotus Plinius, poſtquàm primò, iuxta edictum Traiani, de quo ſuperiùs, conuentus Chriſtianorum vetuiſſet, atque inde quibuſdam tormenta & mortem intuliſſet: tandem multitudine turbatus, quòd in omnes animaduertere durum admodùm, immò impoſſibile videret; quid de cetero ageret, ſcriptâ epiſtolâ [f] (quâ & probatos mores, ſanctóſque ritus illorum Chriſtianorum deſcripſit) Traianum conſulens, reſcriptum [g] ab eo accepit, Chriſtianos conquirendos non eſſe; ſi autem deferrentur, & arguerentur, ac in ſententiâ perſiſterent, puniendos eſſe; ſed ſine auctore libellos aduerſus eos recipi non debere. Ita Traianus. Et hoc quidem de auctore libellorum, iuxta placita legum: eos enim notatos eſſe oportere Conſule & die, atque Iudicis & accuſatoris nomine, meritò Iuriſconſultus [h] admonuit. Ipſum verò Traiani reſcriptum iure redarguit Tertullianus [i], quòd neget inquirendos Chriſtianos vt innocentes, & tamen mandet puniri vt nocentes. Si enim damnandi, cur non & inquirendi; ſi non inquirendi, cur non & abſoluendi; Agens quoque pluribus de eodem reſcripto Euſebius [k], demùm ſubdit, etſi poſt illud feruor perſecutionis imminutus fuerit; nihilominùs ſiue furore populorum, ſiue Magiſtratuum inſidiis, quamplurimos vbique Fideles variis martyriorum generibus obtruncatos fuiſſe. Certè enim licèt vetarentur inquiri, tamen ſatis amplus fuit ad eos perſequędos delationis aditus.

e *Lucian. in Pſeudom.*
PLINII ET TRAIANI EPIST. DE CHRIST.
f *Plin. 10. ep. 97.*
g *Id. ep. 98.*
h *l. libellorũ D. de accuſ. & inſcrip.*
i *Tert. Apol. cap. 2.*
k *Euſeb. 3. hiſt. 27.*

III.

Sed tantum abeſt, vt accidere poſſet quod Plinius ſpe vanâ concipiebat, futurum vt ſi Chriſtianis (quod ait ad Traianum) pœnitentiæ locus daretur, Chriſtiana religio extingueretur; vt contrà adeò in immenſum creſceret eorum multitudo in Aſia, (in qua & Bithynia erat) vt vnius tantummodò ciuitatis populus Arrium Antoninum Aſiæ Proconſulem in ſtuporem magnum aliàs adduxerit. Hic enim (vt ait Tertullianus [l]) cùm perſequens inſtanter eos qui fidem Chriſti ſuſcepiſſent, aliquando in vnâ ciuitate de illis quæſtiones haberet; omnes ante tribunal eius ſe manu facta obtulerunt: cùm ille paucis duci iuſſis, reliquis ait, *O miſeri, ſi cupitis perire, præcipitia & reſtes habetis.* Hæc Tertullianus.

l *Tert. ad Scap. c. vlt. Ap. Baron. an. 123*
ALACRITAS CHRIST. IN SVBEVNDO MARTYRIO

IV. VNDE TOT ROMAE MARTYRES.

Ceterùm ex iiſdem Plinij ad Traianum literis obſerues, Proconſules ac Præſides ſic in ſuis prouinciis animaduertere ſolitos in Chriſtianos quoſlibet, vt tamen quos inueniſſent ciues Romanos, (quòd in eiuſmodi homines ius gladij non haberent) vel tranſmitterent more maiorum Romam iudicandos, vel ſaltem de iis ad Imperatorem ſcriberent: vt factum conſtat in Attalo [m] martyre Lugdunenſi, & aliis quamplurimis. Sed ex his etiam colligas, immenſum planè fuiſſe numerum martyrum qui Romæ ſunt paſſi, cùm non tantùm qui illic agerent, quorum erat ingens multitudo, ſupplicio afficerentur, ſed ex aliis etiam prouinciis eò mitterentur. Denique quòd nullam apud Græcos aut Latinos inuenerimus mentionem eorum martyrum, qui iuſſu Plinij (vt teſtatur) morti ſunt traditi; vel hoc vno exemplo planè intelligas, innumerum fermè eorum fuiſſe numerum, quorum non tantùm Acta obliuioni ſint tradita, ſed & omnis ab Eccleſiaſticis Tabulis memoria penitùs exciſa.

m *Ap. Euſ. lib. 5. c. 1.*

IESV CHRISTI
AN. 105.
ANACLETI
AN. 3.
TRAIANI IMP.
AN. 6.

I.

a *Euſeb. in Chron. an. 105. 106.*

ANNO Chriſti centeſimo quinto, Traiano quintùm & Appio Maximo Coſſ. rebellantem Decebalum [a] idem Traianus facto ponte ingentis magnitudinis & artificij in Iſtro, ſeu

Digitized by Google

Danubio dicto, debellauit, Daciámque redegit in prouinciam. Hæc pluribus Dio: Alia verò quæ his addit Euſebius, nō hoc anno, ſed ſequētibus geſta, idem Dio demonſtrat. Ceterū prædictum pontem euertit poſteà Hadrianus, ne illo ad facilem tranſitum vterentur barbari.

II. ELXAI PSEVDOPROPHETA.

His Traiani temporibus, inſtânte (vt vidimus) perſecutione, ſceleſtiſſimus pſeudo-propheta, ELXAI nomine, ſiue *Helxeus*, ex Iudæis oriundus, & cum Iudæis ſentiens, non ſecundùm legem conuerſans, Oſſeniſſe, Ebionæis, ac Nazoræis coniunxit; atque inſuper imaginaria quædam, velut ex reuelatione introduxit; aduerſanſque virginitati, coëgit ad nuptias: ſed & aſſeruit, non eſſe peccatum in perſecutione fidem abiurare, dummodò corde retineretur. Prohibebat etiam orare ad Oriéntem & faciē ex omnibus partibus verſùs Ieroſolymam conuertere docebat. Chriſtum nomine tantùm cōfitebatur, ac creaturam dumtaxat eſſe dicebat, ſemper apparentem, primò in Adam, inde in Chriſto: eumdémque deſcribebat eſſe quamdam virtutem, habentem menſuras milliariorū nonaginta ſex in longitudinem, quatuor autem & viginti in latitudinem, craſſitudinem ſimiliter emetiens, & pedes, & reliqua fabulamenta. Sororem ipſius eſſe Spiritum ſanctum fœmineo ſexu, inſtar ſtatuæ ſuper nubes & in medio duorum montium ſtantem. Septem quoque teſtes iuriſiurandi ſuis præſcripſit, nimirùm ſalem, aquam, terram, panem, cælum, æthera, & ventum; quos rurſùm aliquando variauit: & verſutus homo ſuorum ſcriptorum interpretationē prohibuit, quæ tanquam è cælo delapſa promulgauit; reiiciens vniuerſam fermè Scripturā ſacram. Hæc & alia de eo Epiphanius [b]: qui & addit, *Helceſaitas*, ſiue *Helceſaos*, qui ſe ab Elxai deſcendere gloriarentur, tanti exiſtimâſſe duas mulieres, alteram *Marthus*, *Marthanam* alteram nuncupatam, quæ ex ſemine eius dicerētur deſcendiſſe, & vixerūt ipſius Epiphanij tempore, vt eas adorarent veluti deas, earúmque ſputa, & reliquas ſordes corporis, vt res ſacras adhiberent (licèt fruſtrà) in auxilium morborum. Tradit inſuper Philaſtrius [c], hos ex vanâ quadā ſuperſtitione conſueuiſſe nudis pedibus incedere; ſolitóſque vti incantationibus, matheſi, magiâ, & aliis ſuperſtitionibus. Meminit verò etiā eiuſdem hæreſis Euſebius [d] ex Origene, necnon Auguſtinus [e], & alij recentiores: eoſdémque hæreticos idem Epiphanius. *Sampſaos* quoque à nouo, vt puto, auctore, dictos ſcribit.

b Epiph. hær. 19. & 53.

c Philaſt. hær. c. 82.

d Euſeb. 6. hiſt. 31.

e Aug. de hær. c. 32.

IESV CHRISTI
AN. 106.
ANACLETI
AN. 4.
TRAIANI IMP.
AN. 7.

I.

ANNO Chriſti centeſimo ſexto, Surano atque Marcello Coſſ. Traianum Dacico bello confecto Romam repetentem (vt ait Dio) plurimæ barbararum gentium legationes, atque etiam Indorum adiêre. Idémque Bibliothecas extruxit, & ingentē columnam cochlidē ſtatuit in Foro dicto ab ipſius nomine Traiano. Fuit autem hoc Forum ceterorum omnium celeberrimum; quod vnà cum dicta columnâ, præ ceteris Vrbis nobiliſſimis ſtructuris, longe poſt hæc admirationi fuiſſe Conſtantio Imperatori Romam venienti, tradit Ammianus [a]. Nec immeritò: nihil enim vſquam terrarum eâ columnâ admirabilius, nihil magnificentius; in quâ cælatæ ſunt in circuitu res geſtæ ipſius Traiani bello Dacico, aliiſque militaribus expeditionibus: quam quidem hoc anno cœptam, nonniſi poſt ſeptennium eſſe abſolutam, demonſtrant antiqua [b] numiſmata, in quibus vnà cum Conſulatu ſexto eiuſdem Imperatoris, (quem geſſit anno decimoquinto Imperij) ipſa columna cum Traiani ſimulacro deſuper collocato habetur expreſſa; cùm ante illud tempus numquam effigiata alicubi reperiatur. Adeò vt detentus bellis Orientalibus Traianus eam non viderit: quòd rediens victor in itinere obierit. Porrò illâ in hanc vſque diem integrâ permanente, Sixtus Quintus Pontifex Maximus ſuper eius verticem, Principis Apoſtolorum Petri ingentem æneam inauratam ſtatuam ſacris ritibus ſolemniter collocauit.

a Am. Marcel. lib. 16.

COLVMNA TRAIANA.

b Refert Baron. Annal. Tom. II. hoc an. ex muſeo Lælij Paſqualini.

II. PETRI ET PAVLI TROPHÆA ROMÆ.

Sed antequàm Traiani columna conſurgeret, erant Petri trophæa Romæ conſpicua. Siquidem Anacletus (vt habet liber de Romanis Pontificibus) cùm adhuc presbyter eſſet, conſtruxit deſuper eius corpus in Vaticano, Memoriam, ſiue Eccleſiam: quam perſeueraſſe imposterum, nec tot diriſſimarum perſecutionum turbinibus (quod omnem admirationem ſuperat) proſtratam eſſe affirmat Caius [c] antiquus Theologus, qui ſub Zephyrino vixit, atque ea tunc Romæ exiſtens ſcripſit. Immò non Petro tantùm erectam memoriam celebrem, ſed & Paulo Viâ Oſtienſi tradit; eaſdem *Trophæa Apoſtolorum* appellans, quòd victorias Sanctorum de ſubactis hoſtibus repræſentarent.

c Cai. ap. Euſeb. 2. hiſt. 24.

IESV CHRISTI
AN. 107. 108.
ANACLETI
AN. 5. 6.
TRAIANI IMP.
AN. 8. 9.

I.

ANNO Chriſti centeſimo ſeptimo, Candido & Quadrato ſecundùm Coſſ. Traianus [a] Armenis ac Parthis, aliiſque finitimis populis bellum intulit; quorum alios in deditionem recepit, alios bello ſubegit.

a Dio. in Traiano.

POPVLI A TRAIANO DEVICTI.

II.

Sequenti verò (qui fuit Chriſti centeſimus octauus) Commodus Verus ac Cerealis Conſulatum inierunt. Quo anno, & ſequentibus, idem Imperator perſeuerans in expeditione Orientali, Iberos, Hoſdroënes, Arabas, Boſphoranos, Colchos, Aſſyrios, Perſas, aliáſque nationes, ſed & celeberrimas vrbes Seleuciam, Cteſiphontem, Babylonem, aliáſque, partim vi occupauit, partim in deditionem aut fœdus accepit; & *Arabici*, ac *Parthici* cognomen eſt adeptus. Denique litteris ad Senatum ſcriptis victarum à ſe gentium nomina recitans, tantus (inquit Dio) fuit earum numerus, vt vix recenſeri aut numerari poſſent, ac permiſerit ei Senatus quot vellet triumphos: quippe Tigrim etiam tranſgreſſus, vſque ad Oceanum & Indiæ terminos protulit Imperium; profeſſus, ſi iunior etiam ſe Indiam tentaturum.

Digitized by Google

[Victorias à Traiano de his populis partas prolixè Dio proſequitur, & Baronius recenſet diuerſis annis quibus eæ contigerunt, quas nos compendioſè in vnum congeſſimus. Sed quod audis de victis *Perſis*, & *Parthici* cognomine, hic in tranſcurſu monere viſum, Parthos pro Perſis, ac vice verſâ, à veteribus Scriptoribus tam Græcis quàm Latinis ſæpè ſine delectu accipi conſueuiſſe, (prout etiam multis exemplis probauit Pont. in Not. ad Euſeb. Chron.) tum propter vicinitatem, tum quia vterque populus vni eidemque Regi plerumque ſubdebatur: & maxime ab eo tempore quo Parthi cœperunt habere Regem *Arſacem* (quod Euſebius ponit ſub Olympiade 133.) cuius ſuaſu defecerunt ab Imperio Macedonum, & ab eo ipſius ſucceſſores Reges dicti ſunt *Arſacidæ*: tenueruntque regnum vſque ad *Artabanum*, cum quo Parthis ab *Artaxerxe* Perſâ ſub Alexandro Seuero Imp. deuictis, omnis inde potentia Parthorum rurſum ad Perſas, quibus olim ſubditi fuerant, tranſlata fuit, quâ de re Herodianus l. 3. & 6. Dio l. 80. Agathias l. 4. & alij. Fuit autem Romanis primò cum Parthis, deinde cum Perſis bellum atrox, ſæpè interruptum, ſæpeque integratum ac ferè infauſtum, à Parthicâ illâ expeditione, in qua periit Craſſus, ad vſque extinctionem Imperij Perſici ab Arabibus, qui eo potiti ſunt ſub Heraclio Imp. ſicut videbitur in ſuis locis.]

DE IMPERIO PERS. ET PARTHO.

III. MILITES CHRIST. MARTYRES.

Sed quod res noſtras ſpectat; in his expeditionibus aliquando accidit, vt idem Imp. more maiorum luſtrans exercitum, inuentos in eo vndecim mille Chriſtianos in Armeniam relegârit, ea ſpe vt ignominiâ notati Chriſtiani eſſe deſinerent: ac *Romulum* Domûs Imp. præpoſitum, eiuſmodi ſæuitiam deteſtantem, ac ſe Chriſtianum profitētem, capite damnarit, prout narratur in Actis eiuſdem Romuli, quæ Metaphraſtes ex antiquioribus monumentis deſcripſit: cuius etiam martyrium tam Orientalis, quàm Occidentalis Eccleſia annua celebritate recolere *c* conſueuit. De militibus verò relegatis quid factum ſit, licèt ibi non narretur, coniicimus tamen hos illos eſſe *Decem mille Martyres*, qui in ſiluis montis Ararath in Armeniâ ſunt crucifixi: nam etſi ſub Hadriano *d* Acta ipſorū paſſos ponant, tamen (niſi velimus ad Hadriani Imperium eſſe reſeruatos) cùm certum ſit, Hadrianum Traiano in militaribus expeditionibus adhæſiſſe, & apud eum, tamquam ipſius nepotem, principem locum obtinuiſſe; nihil eſt quod veritati hiſtoriæ deroget: ſicut nec alia quædam minima, quæ Scriptorum incuriâ irrepſerunt. Eodem quoque tempore paſſum putamus *Hyacinthum e*, qui eidem Traiano erat à cubiculo, in carcere fame necatum Cæſareæ in Cappadociâ.

c *Martyrol. Rom. & Menol. Græc. 5. Septemb.*

d *Ap. Sur. 18. Iunij & vid. Baron. in Not. ad Martyrol. Rom. ead. die.*

e *Martyrol. Rom. 5. Non. Iul.*

IESV CHRISTI
AN. 109.

ANACLETI
AN. 7.

TRAIANI IMP.
AN. 10.

I. SIMEONIS MARTYRIVM.

ANNO Chriſti centeſimo nono, Senecione & Surâ Coſſ. cùm Traianus ageret in Imperio annum decimum *a* SYMEON Frater Domini dictus, filius Cleophæ, Ieroſolymitanus Epiſcopus, à quibuſdam qui erant ex Iudæorum ſectis, tum vt ex Dauidis ſtirpe ortus, tum vt Chriſtianus, in iudicium coram Attico Conſulari vocatus; annos natus centum & viginti, poſtquàm verberibus crudeliſſimè cæſus eſt, fortiſſimum crucis ſupplicio martyrium conſummauit. Rem geſtam pluribus narrat ex Hegeſippo Euſebius *b*. In Simeonis verò locum ſuffectus eſt *Iuſtus*, reiecto THEBVLE quodam, vno ex eiſdē Iudæorum ſectis: qui repulſæ impatiens, Eccleſiam Hieroſolymitanam (quæ quòd hactenùs immunis ab hæreſi conſeruata fuerat, *Virgo* dicebatur) erroris labe ſecretò inficere exorſus eſt; prout teſtatur idem Euſebius *c*.

a *Euſeb. in Chron.*

b *Id. 3 hiſt. 26.*

THEBVLIS HÆRESIARCHA.

c *Id. 4. hiſt. 22.*

II. IGNATIVS ROMAM MITTITVR.

Eodē quoq; decimo Traiano anno, ob Chriſti nominis confeſſionē S. IGNATIVS Epiſcopus Antiochenus vinctus adducitur Romam, tradendus beſtiis. Cùm enim paſſum cōſtet Calendis Februarij, vt Romanū habet Martyrologiū, & anno vndecimo Traiani, vt Euſebius *d* & Hieronymus *e* ſcribūt; meritò hoc anno eius adductio & iter, ſequenti verò martyriū ponitur. Quòd autem Romam ad dicēdam cauſam & ad ſupplicium miſſus fuerit, inde accidiſſe putamus, quòd non illi tantùm (ſicut ex literis Plinij vidimus) qui inter Chriſtianos ciues eſſent Romani, eò mitti conſueuiſſe; ſed & illi qui inter quoſcumque delinquentes, factioſorum viderentur auctores, vt Ioſephus pluribus declarat exemplis, & alij rerum Romanarum ſcriptores: cuius certè æſtimationis apud Gentiles erat Ignatius, qui primus inter Oriētales Epiſcopos habetetur, tum ſedis prærogatiuâ, tū vitæ meritis.

d *Id. in Chron.*

e *Hieron. de Script. Eccl. in Ignat.*

ILLVSTRIORES REI ROMAM MITTI SOLITI.

III.

Ceterùm Smyrnam maritimam Ioniæ ciuitatē, cùm perueniſſent qui eum ducebant milites, (quos ipſe ob feritatem & inhumanitatem, *Leopardos f* nominat; qui & beneficiis affecti peiores, vt ait, fierent:) & aliquantiſper ibidē conſiſterent; eâ benè vſus morâ Ignatius ad Eccleſias à quibus honeſtiſſimas legationes in itinere acciperet (quarū etiam meminit Chryſoſtomus in oratione de ipſius tranſlatione) literas reſcribēs, eaſdem ad pietatem & diſciplinam Eccleſiaſticam, prout ab Apoſtolis conſignata fuerat, conſeruandam diligenter hortatus eſt; ſimúlque ingens martyrij deſiderium quo flagrabant, ſæpiùs inculcauit. Smyrnâ enim inſignes illas ad Epheſios, Trallianos, & Magneſianos Epiſtolas dediſſe, ex iiſdē apparet. Sed & cùm reperiſſet quoſdam Chriſtianos Epheſios Romam rectâ venturos, eiſdem ad Romanos (vt ipſe ad finem teſtatur) celeberrimam omnium dedit epiſtolam, quâ planè inſignibus eā Eccleſiam titulis atque præconiis exornauit, dum ipſo eius exordio hæc habet: *Ignatius, qui & Theophorus, Eccleſiæ ſanctificatæ & illuminatæ, per voluntatem Dei operātis omnia quæ pertinent ad fidem & charitatem Ieſu Chriſti Dei & Saluatoris noſtri, quæ præſidet in loco Romanæ regionis, Deo digna, decētiſſima, beatificanda, laudanda, digna quâ quis potiatur, caſtiſſima, & eximiæ charitatis Chriſti & Patris nomen ferens, Spiritúſque plena* Ex quibus in tantâ ſcriptorum huius tēporis inopiâ, intelligas eam Eccleſiam tunc florentiſſimam extitiſſe. Smyrnâ verò Troadem perductus, alias inde literas ad Philadelphios; Smyrnenſes, necnon ad iſtorum Epiſcopum Polycarpum ſcripſit; aliáſque rurſùm Philippis Macedoniæ ad ſuos Antiochenos, & ad Heronem diaconum (cui & prænuntiauit fore vt ſibi in eius Eccleſiæ regimine ſuccederet) necnon ad Tarſenſes: & inde terreſtri itinere versùs Dalmatiam deductus, ad Philippenſes quos reliquerat, dedit omnium (vt videtur) nouiſſimas.

f *Ignat. ep. ad Rom.*

IGNAT. SCRIBIT AD DIVERSAS ECCLES.

IV.

Quòd autem ad cunctarum ipſius Epiſtolarum numerum ſpectat; Euſebius *g* & Hieronymus *h* earum tantummodò meminēre, quæ datæ ſunt Smyrnæ ac Troade, priuſquàm ipſe ex Aſiâ receſſiſſet, omnes numero ſeptem: reliquæ verò eos præteriiſſe videntur; ſicut & illa quam longè

g *Euſ. 3. hiſt. 36.*

h *Hieron. in Ignat.*

NVMERVS ET FIDES EPIST. EIVS.

anteà, ſimul atque Clemens creatus fuiſſet Romanus Pontifex, ſcripſerat ad Mariam Caſſobolitem. Sed de harum quoq; fide, parùm eſt vt citem vetuſtiſſimos Græcos codices, qui tum in diuerſis vrbis Bibliothecis, tum aliis vbique locorum habentur; vel Photium in teſtem adducam: quandoquidem indicio omnium eruditorum, ſtylo, charactere, aliiſque compluribus notis verborum, ſententiarum', ac rerum, ex ſeptem illis omnium auctoritate probatis certam ſibi vendicent fidem. Quòd autem ſeptem illæ ſeorsùm poſitæ haberentur, fuit illa prima collectio facta à Polycarpo Smyrnenſium Epiſcopo; qui rogatus à Pilippenſibus, eas ad ipſos miſit, vt ipſe teſtatur in epiſtola *i* quam mox poſt diceſſionem Ignatij è Macedonia, ſcripſit ad eoſdem. Hi verò illis à Polycarpo acceptis, quatuor alias, tum apud ſe, tum ad ſe datas, addiderunt: quam ipſorum collectionem non Græcis tãtùm, ſed & Latinis poſteà innotuiſſe conſtat. Denique præter duodecim numeratas, plurimas alias ab eo ante vincula diuerſis occaſionibus fuiſſe ſcriptas, neminem puto dubitare; cùm id præſertim poſtularet munus Epiſcopale. Quæ idcircò dixerimus, quòd legantur eiuſdem tituli duæ ad S. Ioannem Apoſtolum, ac tertia ad ſanctiſſimam Deiparam, cui & iuncta eſt alia Virginis ad ipſum reddita. Sed cuius iſtæ ſint fidei, iudicium eſto penes erudentem piumque lectorem: quas quidem ſcimus S. Bernardum *k* citaſſe aliquando, earúmque meminiſſe alios.

i Ap. Euſeb. 3 hiſt. 30. in fin.

k Ber. ſer. 1. in pſal. 90

V.

At de Ignatij Epiſtolis hactenùs; quarum (vt vidimus) meminit Polycarpus *l*; citantque Dionyſius *m*, Irenæus *n*, Athanaſius *o*, Euſebius *p*, ſæpè Hieron. *q*, crebriùs Theodoretus *r*, & alij Latinorum atque Græcorum complures. Quæ antem in eis ſinceriſſima Apoſtolica traditio, cùm de doctrina, tum de diſciplinâ Eccleſiaſticâ contineatur, dictum eſt magnâ ex parte variis locis ſuperiùs, ſecundùm diſputationum neceſſitates: putà de Conuentibus Eccleſiaſticis, & vſu diuinorum Sacramentorum, atque imprimis ſanctiſſimæ Euchariſtiæ; de Ordinibus Eccleſiaſticis, de Hierarchiâ Eccleſiæ, de ſacris Virginibus & Viduis, de Ieiuniis, & Feſtiuitatibus; aliiſque eiuſmodi ritibus & inſtitutis. Ex quibus quænam eſſet primitiuæ illius Eccleſiæ ab Apoſtolis ordinatæ facies, certiſſimè datur intelligi. Non enim alia Ignatium inculcaſſe, quàm quæ Apoſtoli cũ quibus ipſe vixit docuiſſent, exploratũ eſt. Vnde & Euſebius teſtatur *ſ*, eum hoc tantum epiſtolis ſuis conatum eſſe, vt Apoſtolicas traditiones conſignatas relinqueret. Qui & idem ad Trallianos ſcribens; primus in Eccleſia nomina nouem ordinum Angelorum vna coniunxit: cùm alioqui eadem diuerſis ſacræ Scripturæ locis (vt Gregorius *ſſ* docet) reperiantur. Nam Dionyſium, qui de cæleſti hierarchiâ plura conſcripſit cùm in ſuis commentariis Ignatium citet, poſt ipſum fuiſſe æquum eſt exiſtimare. Sed de his modò ſatis: iam ad iter Ignatij redeamus.

l Polycarp. ep. ad Phil.
m Dionyſ. de diuin. nom.
n Iren. l. 5.
o Athan. de Synod.
p Euſeb. 3. hiſt. 30.
q Hieron. de Script. Eccl. in Matth.
r Ignat. & Polycarp.
Theodor. in dialog.

ſ Euſeb. 3. hiſt. 30.

ſſ Greg. hom. 14.

VI.

Ipſe igitur tranſiens per Epirum, Adriaticum mare primùm, inde Mediterraneum nauigans, Puteolos tandem appulit, ac demùm Romam perductus eſt; vt narrat Metaphraſtes, dum ex antiquis monumentis Acta eius recenſet. De martyrio verò dicetur anno ſequenti. Intereà hoc eodem anno pro confeſſione Chriſti certauerunt Philippis *t* in Macedoniâ, *Zoſimus* & *Rufus*, quorum meminit Polycarpus eâ quam diximus epiſtolâ ad Philippenſes. Sicut etiam ſub eodem Traiano Imp. paſſus habetur item Philippicus PARMENAS vnus ex ſeptem primis Diaconis: & in Piſidia, *Zoſimus u* miles.

t Mart. Rom. 18. Dec. & 12. Ian.

u Mart. & Menol. 19. Iuny. Extant Acta ap. Metaph.

VII. DE TEMPORE MARTYRII DIONYSII AREOPAG.

At quoniam nuper mentio facta eſt de DIONYSIO AREOPAGITA, citante epiſtolas Ignatij; hìc nobis accuratiùs de illo agendum; (quod polliciti ſumus, cùm eum in Gallias à Clemente Papâ miſſum diximus) & illud primò inueſtigandum, quonam tempore martyrium conſummarit. Qui dixerunt id accidiſſe ſub Domitiano Imp. putà ex Græcis Metaphraſtes *x*, ex Latinis Hilduinus *y*, & Hincmarus *z* Rhemenſis; ſatis ipſi refelluntur ex eâ quam ſuperiùs diximus, quamque iidem germanam agnoſcunt, epiſtolâ Dionyſij ad Ioannem Euangeliſtam ſcripta, cùm adhuc exularet in Patmo; dum in ea dicit ſibi diuinitùs eſſe reuelatum breui futurum eſſe vt mutuo fruerentur congreſſu; certum autem ſit, nonniſi poſt necem Domitiani, ſub Nerua Ioannem eſſe liberatum, quando Dionyſium illum adiiſſe opportuit. Rursùm verò cùm iidem alia eius recipiant ſcripta, ipſeque in libro de Diuinis Nominibus, Ignatij epiſtolæ ad Romanos hoc anno (vt vidimus) ſcriptæ adducat teſtimonium; planè certum redditur, eum complures ſub Traiano vixiſſe annos. Rectiùs itaque Michael *a* Syncellus presbyter Ieroſolymitanus, qui (vt ipſe profitetur, ac de eo teſtatur Suidas *b*) tum ex maiorum ſcriptis, tum ex traditione, res geſtas Dionyſij eſt proſecutus, eius obitum ad finem Imperij Traiani contigiſſe ſcribit. Immò & antiqua Martyrologia, quorum maior eſt fides, Bedæ *c*, Adonis, & alia olim ſcripta, ſub Hadriano Imp. Dionyſium ſubiiſſe martyrium ponunt: idque etiam Ado confirmat auctoritate Ariſtidis Athenienſis, qui ſub Hadriano vixit, in commentario de Chriſtiana religione; cuius etiam meminit Hieronymus *d*.

x Metaph. in Dionyſ. 9. Octob.
y Hild. in Areopag.
z Hincmar. ap Sur. 9. Octob.

a Mich. Syncel. in encom. de Dionyſ. ap. Lipom. tom. 4.
b Suid. verb. Dionyſ.
c Bed. & Ado. 3. Oct.

d Hieron. de Script. Eccl. in Ariſt.

VIII. FVIT EPISCOPVS PARIS.

Sed quod à nonnullis dubitatum eſt, an idem Areopagita ſit ille Dionyſius Pariſiorũ Epiſcopus: Beda quidem, & ipſum ſecutus Ado diuerſis diebus duos ponunt Dionyſios, videlicèt *Areopagitã* quinto Nonas Octobris, ac *Pariſiẽſem* Epiſcopum ſeptimo Idus eiuſdem. Verùm antiquiſſimum Bedæ Martyrologium, quod extat apud nos ſcriptũ, itidem & Romanum dictum, vnum tantùm habet Dionyſium, Pariſiẽſem ſcilicèt ſeptimo Idus Octobris. Vnde non à Beda poſita, ſed ad Bedam ea de Dionyſio Areopagitâ addita eſſe oportuit, ex Græcorum fortè Menologio, in quo agitur quinto Nonas Octobris, de Dionyſio Areopagita. Sæpè enim accidit vt aliâ ratione Græci, alia Latini, immò & ipſi inter ſe Latini, eiuſdem Sancti diuerſis diebus celebritatẽ agant; quòd nimirum alij natalitium, inuentionis, ſeu tranſlationis alij, vel fortè dedicationis Eccleſiæ diem celebrent; quâ etiã ratione de vno eodémque Sancto iterùm agi ſolemnitatem facilè inuenies. Ceterùm Bedæ tẽpore ea de Dionyſio Areopagitâ, quòd vnus idémque eſſet cum Pariſiorum Epiſcopo, adeò viſa ſunt explorata, vt poſteà temporibus Ludouici Pij Imperatoris (ad quem Hilduinus Abbas S. Dionyſij commentarium ab eo rogatus conſcripſit, qui extat *e*) abſque aliqua dubitatione fuerint accepta. Sicut & ad Carolum Caluum eiuſdem Ludouici filium ſcribens Hincmarus Rhemenſis Epiſcopus, vir illorum temporum eruditiſſimus, vt in re compertâ, atque omnium fide teſtata, aſſeruit id *ratũ*

e Ap. Sur. 9. Oct.

eſſe

eſſe Gracâ teſtificatione, & Sâcta Romana Eccleſia atteſtatione, atq; vltimâ Gallicanâ conteſtatione.

IX. Certè quod ad *Gracam teſtificationem* attinet; quid aliud profeſſus eſt Michaël Imp. qui ad hoc ſubtiliùs perſcrutandum omnem impendit operam, cùm ad eumdem Ludouicum Imp. publicâ legatione miſit f commentarios omnes Dionyſij Areopagitæ? Qui Pariſios perlati ipſis vigiliis celebritatis S. Dionyſij, cuiuſnâ illi fuerint, edita diuinitùs miracula certò certiùs declarârunt. Conſtat inſuper auctore Anaſtaſio g Bibliothecario, S. Methodium Conſtãtinopolitanum Epiſcopum ſcriptis mandâſſe Vitã Dionyſij Areopagitæ, atq; in eâ de eius aduentu in Gallias fidem confirmâſſe; eamdémq; ipſum cùm adhuc preſbyter legatum ageret apud Romanã Eccleſiam, eidem Eccleſiæ tradidiſſe. Et idem qui ſuprà Michael Syncellus, Methodio æqualis, & in martyrio ſub Theophilo Imp. Iconoclaſtâ ſocius, ſcriptâ oratione panegyricâ de rebus geſtis S. Dionyſij Areopagitæ, pariter profitetur eum auocatum ab Eccleſiâ Athenienſi, & miſſum in Gallias curâſſe Eccleſiam Pariſienſẽ. Deniq; Metaphraſtes ex antiquioribus monumentis eiuſdem Dionyſij Vitam deſcribens, iiſdem adſtipulatus eſt, & alij complures ex recentioribus. Teſtatúrque inſuper Hilduinus, ipſos etiam Athenarum incolas, veterum hiſtoriarum ſcriptis & ſucceſſionum traditionibus doctos, eamdem ſententiã confirmâſſe. Adeò vt vel his dũtaxat teſtibus, cauſa euicta videri poſſit: cùm præſertim nullus vmquam inter Græcos auſus fuerit vel leuiter contradicere, quos alioqui cõſtat adeò rerum ſuarum ſtudioſos extitiſſe vindices, vt niſi res planè perſpecta fuiſſet, numquam tantum virum tam facilè donaturi fuiſſent Gallis. Sed de Græcorum teſtificatione iam ſatis.

f *Recitat. hac pluribus Hilb. vbi ſup.*
g *Anaſt. ep. ad Carol. Cal. Imp. ap. Sur. 9. Oct.*

X. Quod autem de eâdem veritate Hincmarus teſtem adduxit. *S. R. Eccleſiam*, aliqua fortaſsè extabant eâ de re Pontificum Romanorum diplomata: vel ſi hæc deerant, ſatis eſt quod Hilduinus ad eamdem rem probandam citat aliqua Miſſalia Gallicana, quę ait probata fuiſſe auctoritate Romanorum Pontificum Innocentij, Gelaſij, & Gregorij, eorumdémque extare ad Pariſienſem Eccleſiã de eo argumẽto ſcriptas epiſtolas. Moris enim erat, vt in Sãctorum Natalibus, in ſacris Miſſæ Præfationibus res ab eis geſtæ ſummatim collectæ in Eccleſiâ publicè recitarentur: ſicut veteris eiuſmodi conſuetudinis fidem faciunt Miſſale Ambroſianum, & Sacramentarium Gregorianum. His accedit Stephani Papæ auctoritas, factis ipſis rem confirmantis: qui cùm in Galliis ope Dionyſij è morbo conualuiſſet, tranſlatis Romam eius Reliquiis, in eius honorem monaſterium erexit, quod Græcis monachis tamquã ipſius Areopagitæ gẽtilibus habitandum tradidit; prout iſta habentur egregiè teſtata in Areopagiticis eiuſdem Hilduini. Denique quod Eccleſia Romana ſcriptam à S. Methodio (vt dictum eſt) Dionyſij Vitam ſuſcepiſſet, eamdémq; eiuſdẽ Bibliothecarius Anaſtaſius Latinitate donatam ad Carolum Caluum Imperatorem in Gallias miſiſſet; argumentum haud leue videri potuit, eam veritatem ab Eccleſiâ Romanâ eſſe receptam.

Rom. Eccleſiæ de eadem re teſtimonia.

XI. Ad *conteſtationem* autem *Eccleſia Gallicana*, quâ pariter Hincmarus vtitur, ſatis videri poſſunt quæ ex antiquioribus monumentis Acta Dionyſij Hilduinus collegit; quæ ſi aliquâ in re (vt quod diximus de tempore eius martyrij) minùs vera habeantur, non ob eam cauſ am cętera omnia quibus tam Græci quàm Latini adſtipulantur, falſa eſſe dicenda ſunt; cùm diuinarũ tãtùm ſit Scripturarũ, inconcuſſam continere veritatem. Quod autem his omnibus adeò firmiter ſtabilitis, Gregorius h Turonenſis opponitur, dum ait miſſum Pariſios Dionyſiu in tempore Decij Imp. id quidẽ tam verum eſt, quàm quod ibidem aſſerit eiuſdem Decij tempore Trophimum Arelatem, Paulum Narbonam, & Martialem item in Gallias amandatos; quos eorũ Acta, & antiqua Martyrologia indubitatè affirmant ab ipſis Apoſtolis illuc eſſe directos. Sed hæc, ſicut alia plura, auctoris ſãctiſſimi viri ſimplicitati, multa tam facilè admittenti donanda ſunt; prout etiam Hilduinus iam olim eum excuſauit.

h *Greg. Tur. 1. hiſt. Fr. 3.*
Obiectio ex Greg. Turon. diluitur.

XII. Quoniam verò in colligendis annis ætatis Dionyſij multi decepti ſunt; facile eſt rei veritatem ex ipſiuſmet ſcriptis colligere. Cùm enim ad Apollophanem ſcribens teſtetur, admirandam illã Solis Eclipſim tempore Paſſionis Chriſti, contigiſſe anno ſuæ ætatis vigeſimo quinto; ſi ad vltima Traiani tempora, vel etiam ad Hadriani Imp. dixerimus perueniſſe, (quod probè teſtatũ nuper vidimus) neceſſe eſt affirmare, ſaltẽ decimum ſupra centeſimum ætatis annum attigiſſe. Quod haud mirandum erit, ſi quis conſideret quæ de longiſſimâ complurium aliorum ætate dictum eſt aliâ occaſione ſuperiùs.

Ætas Dionyſij.

XIII. Sed quod pertinet ad eius Scripta; cùm ea iam ante ſeptingentos annos communi Græcorum omnium ac Latinorum conſenſione, vt verè Dionyſij Areopagitæ, poſt exquiſitiſſimum examen cognita probatáque fuerint, haud æquum putamus de illis ſic agere, ac ſi nunc primùm controuerſia orta eſſet; cùm præſertim pro illis compoſitæ ſint à compluribus viris eruditis i apologiæ. Quamobrem omiſſis reliquis leuioribus, aut explicatu facilioribus obiectionibus, vni tãtùm & alteri immorabimur, quæ validiores putantur, & magis ad hiſtoriam Eccleſiaſticam pertinere noſcũtur. Quod igitur imprimis obiicitur, libros *de Diuinis Nominibus* inſcriptos eſſe ad Timotheum Epiſcopum Epheſinum, cùm tamen in iiſdẽ citetur Epiſtola Ignatij ad Romanos hoc ipſo anno ſcripta, Timotheum autem conſtet iam antehàc fuiſſe defunctum: huic obiectioni haud inſulsè reſponderi poſſe videtur, ſi dixerimus ab ipſo auctore ea verba Ignatij poſteà eſſe addita. Quis enim dubitet, quemlibet tractatorem ad extremum vſq; vitæ diem ſuas lucubrationes addendo, minuendo, vel immutando ſolitum expolire? Sed quis nos cõpellit, vt affirmemus hunc Timotheum fuiſſe Pauli diſcipulũ Epiſcopum Epheſiorum? Nam quæ operi *de Eccleſiaſtica Hierarchia* præpoſita eſt inſcriptio, *Compresbytero Timotheo Dionyſius presbyter*, ſicut & commentario *de Myſtica Theologia*, ea prorsùs germana, & ab ipſo auctore appoſita noſcitur: illam autem quæ præfixa eſt libro de Diuinis Nominibus in hæc verba, *S. Dionyſii Areopagita Athenienſis Epiſcopi ad Timotheũ Epiſcopum Epheſinũ liber de Diuinis Nominibus*, à librariis eſſe appoſitã omnes iure conſentiunt. Immò quòd auctor in ipſo exordio cõmentarij de Eccleſiaſticâ Hierarchiâ illum Timotheum vocet *filium*; alium quẽpiam ſimplicem presbyterum omninò ſignare viſus eſt: ſiquidem vt Epiſcopus Coëpiſcopum, etiam

De ſcriptis eius.

i *Numerat illos Sixt. Sen. Bibl. l. 2. in Dionyſ. Adde & Math. Galen in Areo. Sed & ipſum Baron. Annal Tom II. hoc anno. Domini 100 vbi de hu[i]ꝰ agit. plurib. Copioſiùs verò Mart. Delrio in Vindic. Areop. cont. Scalig. & nouiſſimè Pet. Lanſſel. in præfat. ad Opera eiuſdẽ Dionyſij vbi etiam probare contendit, Dionyſium verè fuiſſe Epiſcopum Pariſienſem, quod nos nec negato volumus, nec adeò aſſerere.*

ætate iuniorem, nominare conſueuerit *Fratrem*; non *Filium*, mille antiquorum exemplis eſſet facile demonſtrare. Quid autem abſurdum, plures eius nominis eo tẽpore fuiſſe Chriſtianos? Certè quidem tunc quoque vixiſſe filium Pudentis Romani nobiliſſimi Senatoris Timotheũ, eumdemque Petri & Pauli diſcipulum, atque etiam presbyterum, conſtat ex Actis k SS. Pudentianæ & Praxedis ipſius ſororum, necnon ex Romanò Martyrologio l. Quapropter eâdem quoque facilitate diſſoluitur obiectio de Clemẽte presbytero, citato in iiſdem libris. Quid enim cogit vt intelligamus (quod iſti vulũt) Clementem Alexandrinum; maximè cùm in iſto nihil prorsùs eiuſmodi inueniatur, quale ipſi fingunt? Ceterum cùm auctor citans *Clementem*, nominauerit tantùm *Philoſophum*, nec aliquo digniori honeſtet titulo, ſicut aliàs ſolet cùm Chriſtianos auctores citat, veluti cùm dicit *Diuinus Ignatius*, *Eximius Hierotheus*, &c. planè ſignificat ſe aliquem Philoſophum Ethnicum intelligere; ſiue is fuerit Actius Clemens, ad quem extat Plinij m Secundi epiſtola, ſiue quis alius eius nominis.

k *Ap. Adon. 12 Cal. Iul. Mombrit. tom. 2.*
l *Martyrol. Rom. 20. Iuny.*
m *Plin. 1. ep. 1.*

XV. DE SILENTIO EVSEBII, ATQVE HIERONYMI.

Sed cur Euſebius & S. Hieronymus, quorum præcipuum fuit ſtudium rerum Eccleſiaſticarum Scriptores colligere, de Dionyſio Areopagitâ ne verbum quidem feciſſe noſcuntur? Quod ad Euſebium ſpectat; iam olim Maximus monachus, ſtrenuus veritatis Catholicæ aduerſus Monothelitas propugnator, eius de Dionyſio ſilentium, affectatum nimis, ac dolo malo ſimulatum demonſtrauit: quippe qui Arianorum vexillarius (vt eum appellat S. Hieronymus) auctores illos prodere timuit quorũ vel ſolo aſpectu Ariana hæreſis, ſterneretur. Et vt omittamus de aliis dicere, quos idem Maximus recenſet, nónne dolo malo Theognoſti celeberrimi Theologi nomen & ſcripta ſiluit, quòd nominis Conſubſtãtialis eſſet aſſertor, quem ad hoc conſtat ab Athanaſio n ſæpè citatũ? Porrò Dionyſij opera, potentiſſima arma continuiſſe ad expugnandam Arianam impietatem, quem ſuperiùs citauimus Michael Syncellus in illis apprimè verſatus, pleniſſimam fidem facit. Sed quòd S. Hieronymi nullus omninò dolus ſubeſſe poſſit, eius de Dionyſio ſilentij ratio petenda eſt ab ipſius ſcribendi operis inſtituto: quippe qui in præfatione ad Dexterum, eos ſe colligere profeſſus antiquos Scriptores Eccleſiaſticos; quos inueniſſet ab Euſebio recenſitos; id dumtaxat præſtitiſſe cognoſcitur: illis tantùm ſuperadditis, qui poſt Euſebij obitum vſque ad ſua tempora floruiſſent: reliquos enim Sophronium addidiſſe, omnes intelligunt.

n *Athan. de Syn. Nic. decr. cont. Arian. hær. & de pro. in Sp. S. ad Serap.*

XVI. OPERA DIONYSII COGNITA MAIORIBVS.

Ceterùm Dionyſij opera nota fuiſſe antiquiſſimis Patribus, ſatis docet idem Maximus, dum aſſerit o Dionyſium Alexandrinum eadem illuſtrâſſe ſcholiis. Et auctor Quæſtionum Athanaſio p tributarum citâſſe reperitur cõmentarium *de Cœleſti Hierarchiâ*. Cuius etiam reſpectu, Chryſoſtomum appellâſſe Dionyſium, ob ſublimen Theologiam, *Volucrem cæli*, auctor eſt Anaſtaſius q Bibliothecarius, dicitúrq; extare Venetiis in Bibliothecâ S. Marci oratio illa Chryſoſtomi quâ id continetur, eiúſq; eſſe titulus *Cygnea Vox Chryſoſtomi*; quam videlicèt habuit Conſtantinopoli tunc cùm in exilium iam abducendus eſſet: cuius & meminère complures antiqui ſcriptores. Cyrillum quoq; Alexandrinum Scripta Dionyſij Areopagitæ ſæpè citaſſe, fidem facit Liberatus r Diaconus. Eſtque item apud Origenem (& licèt non Origenis, antiqui tamen auctoris aduerſus Arianos pugnantis) Sermo, in quo idem Areopagita allegatur. Ceteri autem Græcorum qui poſteà claruère, vt Anaſtaſij Sinaita & Nicænus, Maximus monachus, Suidas, Damaſcenus, Photius, Andreas Cretenſis, Georgius Pachymerius, & alij deniq; omnes, nemine aduerſante, non ſolùm eiuſdem Dionyſij ſcriptis ſunt vſi; ſed & ipſa eius eſſe auctoris, pugnaciter defenderunt: meminítque idem Photius commentarij Theodori cuiuſdam presbyteri, quo ſoluit obiectiones curioſorum Græcorum, negantium iiſdem fermè cauillationibus quibus hodiéque Nouatores vtuntur, ea opera eſſe Dionyſij Areopagitæ. Ac denique eorum nonnulla citâſſe reperiuntur Romani Pontifices, Gregorius ſ, Martinus ſſ, Agatho t, Hadrianus u, Nicolaus x.

o *Max. in c. 5. cæl. hier.*
p *Ap. Athan. lib. quæſt. q. 14.*
q *Anaſt. ep. ad Carol. Cal. Imp.*
r *Liber Breuiar. c. 10.*
ſ *Greg. hom. 34 in Euãg.*
ſſ *Mart. in Concil. Rom. Act. 3. & 5. Vid. ap. Baron. Tom. VIII. an. 649. XIII.*
t *Agath. in Syn. Rom. ep. ad Heracl. & Tib. Imp. quæ ext. Syn. Act. 4.*
u *Ladria ep. ad Carol. Mag. c. 16.*
x *Nicol. ep. ad Mich. Impi*

XVII. DIONYSII MARTYRIVM.

Quod demùm ad martyrium pertinet; conſtat eum à Feſcennio Præfecto, poſt grauiſſima tormentorum genera, (inter quæ, fuit etiam in craticulam ſubiecto igne coniectus (vnà cum ſociis *Ruſtico* presbytero, & *Eleutherio* diacono, Pariſiis gladio percuſſum eſſe; ſicut plutibus Acta y deſcribunt. Quod autem & ſanctum Caput ſuum poſt decollationem ſuſtulerit, & propriis manibus ad duo millia portauerit vſque in locum vbi poſteà nobiliſſimum monaſterium in ipſius honorem erectum eſt: id quidem Hilduinus ex antiquioribus monumentis, atque etiam Metaphraſtes & Nicephorus z profitentur.

y *Ap. Sur. 9. Octo. Mart. Rom. eod. die.*
z *Niceph. 2. hiſt. 10.*

IESV CHRISTI
AN. 110.
ANACLETI
AN. 8.
TRAIANI IMP.
AN. 11.

I.

ANNO Chriſti centeſimodecimo, Gallo & Braduâ Coſſ. cùm Traianus vndecimum ageret annum in Imperio, (vt tradunt Euſebius a & Hieronymus b, quibus præſtat fidem adhibere, quàm recentioribus hæc ad alios Traiani annos referentibus) IGNATIVS Epiſcopus Antiochenus, leonum dentibus (quod genus ſupplicij vehementi deſiderio optâſſe; eius epiſtolæ c demonſtrant) in theatro dilaniatus; martyrium feliciter conſummauit Romæ, quò vidimus eum ſuperiori anno ex Syriâ ductũ. Rem geſtam iidem auctores paucis abſoluunt, ſed pluribus Metaphraſtes cc ex vetuſtioribus tabulis: addens & de Ignatij conteſtatione, cùm iamiam feris obiiciendus eſſet populo ſpectatori factâ, ſe iſta non perperi ob maleficium aliquod, ſed vt Deũ aſſequeretur cuius eſſet frumentum; atque ideò dentibus beſtiarum moleretur, vt fieret eius purus panis. Id ipſum de conteſtatione apud Adonem d legitur; ac præterea multis aliis ſuppliciis Ignatius affectus traditur, antequàm feris obiiceretur; quæ & Martyrologium Romanum videtur agnoſcere ex parte. Diſſentit autem ab eodem auctore Metaphraſtes, quòd iſte Ignatium ita deuoratum à leonibus ait, vt ſola aſperiora oſſa relicta fuerint; Ado verò ita præfocatum, vt carnes intactæ remanſerint. Sed quod tam Ado, quàm

a *Euſeb. in Chron. & 3. hiſt. 30.*
b *Hieron. de Script. Eccl. in Ignat.*
IGNATII MARTYRIVM.
c *Ignat. ep. ad Tarſ. Rom. Epheſ.*
cc *Metaph. ap Sur. 1. Febr.*
d *Ado. in Martyrol. 1.*

quàm Romanum Martyrologium, ipſo præſẽte Traiano paſſum dicũt; commune id eſt multis Martyrum Actis, vt quæ ſub aliquo Imperatore à Præfectis ſunt geſta, coram ipſo facta dicantur: cùm alioqui ſciamus, Taianum in Oriente his temporibus egiſſe cum exercitu.

II. Reliquiæ Antiochiam relatæ.

Poſt verò necem ſanctiſſimi viri, Syros qui eum comitati ſunt Romã, ſuſceptas eius ſacras Reliquias Antiochiam ouantes, magno omniũ ciuitatum quæ in itinere eſſent accurſu & applauſu, ſolemniter retuliſſe, egregius eſt teſtis Ioãnes Chryſoſtomus *e*, & ipſe ciuis Antiochenus. Collocatas autem eſſe in ſuburbio ad portam Daphniticam, Hieronymus *f* tradit: ibique magnis ac continuis coruſcaſſe miraculis, idem Chryſoſtomus teſtatur. Ex quib⁹ redarguas Nicephorum *g* qui eiuſdem Ignatij tranſlationem Roma Antiochiam factam, ponit ſub Theodoſio Imperatore Iuniori. Videtur autem ſecunda ea fuiſſe, quando idẽ Theodoſius *h* à priori loco ſepulturæ, in Fortunæ templum ſolemni apparatu transferri iuſſit. Ceterùm ex eâ quæ hoc tempore facta eſt, videas quãti iam ab ipſo Eccleſiæ exordio facerent Chriſtiani (omnes haud dubium Apoſtolorum diſcipuli) Reliquias SS. Martyrum, dum nec Gentilium perſecutionem veriti nec viarum pertæſi difficultates & longitudinem, Româ Antiochiam eas magnâ põpâ & veneratione retulerunt. Quam licentiam ingenti pecuniâ redemiſſe, dicendum eſt: ſiquidem & antiquo iure Romanorum, reliquiæ defunctorum prohibitæ eſſent transferri abſque *i* licentia collegij Pontificum, & alioqui frequẽtiſſimis Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ exemplis cõſtet ſolitos perſecutores, Martyrũ reliquias aut igni tradere, aut in fluenta proiicere, ne à Fidelibus debito ac conſueto cultu honorarentur. Porrò ſubrogatus fuit ab Antiochenis in hunc locum Ignatij (quod ipſe prædixerat) *Hero* eiuſdem Eccleſiæ diaconus.

e Chryſoſt. ſerm. de S. Ignat.
f Hieron. in Ignat.
g Niceph. l. 14. c. 45.
h Euagr. l. 1. c. 16.
i Plin. 10. ep. 73. ad Traian.

III. Oneſimi, et alior. Episcop. martyria.

At non ſolùm Ignatiũ, ſed & alios variis locis Epiſcopos æquè petitos eſſe ad necem, idem qui ſuprà Chryſoſtomus teſtatur. Quod poſteâ accidit de *Oneſimo* *k* Pauli diſcipulo, Epheſiorũ Epiſcopo, Timothei ſucceſſore; qui ab Aſiæ Proconſule vinctus Romam miſſus, ibi lapidibus obrutus eſt; eiúſque corpus Epheſum relatum. Quem cùm certũ ſit ſuperuixiſſe Ignatio (quippe cui, dum Romam ad martyrium duceretur, *l* occurrit in itinere) erroris arguitur Nicephorus *m*, dum eũ ſub Domitiano occubuiſſe tradit. Edeſſæ quoque in Syriâ, hâc eâdem Traiani Perſecutione paſſum eſſe *Barſimæum* *n* Epiſcopum, & qui ab eo baptizati fuerãt, *Sarbelium* idolorum ſacerdotem, & *Barbeam* ſororem eius, (quorum ille inter duo ligna ſectus eſt, hæc capite truncata) Tabulæ Eccleſiaſticæ teſtantur. Et Dyrrachij in Macedonia *Aſtius* *o* (aliter Antiſtius) Epiſcopus ſupplicio crucis martyrium conſummauit; aliique ibidem Fideles, eius conſtantiâ in cruce pendẽtis permoti magno animi ardore ſeſe martyrio offerẽtes, iuſſu Præſidis in mare demerſi ſunt. Ac Synope in Ponto, *Phocas* *p* itidem Epiſcopus, poſt vincula, ferrum, ignemque ſuperatum euolauit in cælum. Pariterque in Gallia *Creſcens* *q* diſcipulus S. Pauli, & qui ei in ſede Viennenſi ſucceſſit *Zacharias* *r*; atque in Apulia *Maximus* *ſ* Epiſcopus cum ſociis, ſub eodem Traiano martyrium conſummaſſe reperiuntur.

k Martyr. Rom. 16. Febr.
Quæ ponit Baronius diuerſis annis Traianianos verò in vnũ collegimus, cùm non ſint illorum certi anni quibus adſcribantur.
l Ignat. ep. ad Epheſ.
m Niceph. 3. hiſt. 11.
n Martyrol. & Menol. 29 & 30. Iannar.
o Martyrol. Rom. 7. Iul.
p Ibid. 14. Iul.
q Ibid. 27. Iunij.
r Ibid. 26. May.
ſ Ibid. 27. Iul.

IV.

Hoc eodem anno vndecimo Traiani Cerdo *t* Epiſcopus Alexandrinus, cùm ageret in ſede annum vndecimum, ex hâc vitâ deceſſit; eſtque in locum eius ſubrogatus *Primus*.

t Euſeb. in Chron.

IESV CHRISTI
An. 111. 112.

ANACLETI
An. 9.

EVARISTI
An. 1.

TRAIANI IMP.
An. 12. 13.

I.

Anno Chriſti centeſimo vndecimo, Palma iterum & Caluiſio Tullo Coſſ. nihil geſtum reperimus ad res noſtras pertinens. Sed

II. Anacleti Pp. obitus.

Anno centeſimo duodecimo, Traiani decimotertio, (cui Caſſiodorus Piſonem & Haſtam tribuit Conſules, alij rectiùs Criſpum & Orfitũ: ceterùm cùm Imperatoris annis certa ratio temporis conſtituitur, minùs eſt de Conſulib⁹ laborandum, quorũ in Feſtis, per hæc Traiani & Hadriani tempora, perturbatiſſimus eſt ordo:) tertio *a* Idus *Anacletus* Papa, cùm ſediſſet annos nouem, menſes tres, & dies decem, martyrio eſt coronatus; ſepultúſq; in Vaticano iuxta corpus S. Petri, cuius memoriam (vt ſuperiùs vidimus) ipſe conſtruxerat.

III. Patriarcharum nomen.

Leguntur eius titulo tres Epiſtolæ; in quarum vltimâ quòd trium Sedium Patriarchalium ſeries ponatur, tũ nomen Patriarcharvm tũ res ipſa diſplicet Nouatoribus. At verò nomen, antiquiſſimum eſſe conſtat, quod tam in ſacra Scriptura ſæpè vſurpatum, & à recentiobus *b* Iudæis retentum, quàm à Gentilibus ſuſceptum, (nam qui Ægyptiis ſacris præeſſent *Patriarchas* dictos eſſe, & Herodotus docet, & Hadrianus *c* Imperator confirmat:) ſicut alia multa, in Eccleſiam feliciter tranſiit. De Sedium verò prærogatiua, à Petro primùm inſtituta, iam dictum eſt ſuperiùs *d*; eadémque habentur in Romanis Conciliis *e* ſub Damaſo atque Gelaſio repetita; agetúrque de iis ſæpè inferiùs: & de generaliori eiuſdem vocis acceptione aliàs *f* opportuniùs.

a Anaſt. de Rom. Pont. Martyrol. Rom.
b Vid. Epiſt. har. 3. & lib. Cod. Theod. de Iud.
c Hadr. Imp. ep. ad Seru. Conſ. ap. Flau. Vopiſc. in Saturn.
d An. 45. num. XVI.
e Tom. 1. Conc. Ad de etiam Greg. 6. ep. 37.
f An. 570. num. III.

IV. Evaristus Papa.

Cùm autem poſt Anacleti martyrium ſedes vacaſſet dies tredecim, in locum eius ſuffectus eſt Evaristvs, & ipſe natione Græcus, ex patre Iudæo nomine Iuda Bethleemitico. Cuius quidẽ Euariſti meminerũt Irenæus *ff*, Optatus *g* Epiphanius *h*, & Auguſtinus *i*. Sed quod in Libro de Romanis Pontificibus traditur, ipſum Titvlos *in Vrbe Roma diuiſiſſe presbyteris*: per *Titulos* vtique intelliguntur domus Fideliũ diuino cultui mancipatæ, in quibus Chriſtiani Synaxes agere cõſueuerant, quas nos *Eccleſias* dicimus: de quibus eſt exemplum in breuioribus illis, ſed planè aureis Pij Papæ epiſtolis *k* ad Iuſtum Epiſcopũ Viennenſem. Acceptâ (vt videtur) nomenclatura à rebus fiſcalibus, cùm Tituli impoſitione rem aliam ſibi fiſcus ſolitus *l* eſſet vendicare, ac Principi conſecrare: quæ conſtat fuiſſe vela quædam, imaginibus, aut certè nominibus *m* Imperatorum inſignita; quæ Ambroſius *n* *cortinas regias* appellat: eáq; vetuit Gregorius *o* imponi Eccleſiaſticis rebus

ff Iren. l. 3. c. 3.
g Opt. l. 2.
h Epiph. hær. 27.
i Aug. ep. 165.
De Titulis Romæ institutis. De quibus Baron. hic, & Tom. V. an. 439 & in Not. ad Martyrol. 26. Iul.
k Ext. in Bibl. Pat.
l E ſi quando C. de bon. vacant. l. 11.
m Pſal. 111. expoſ. 2.
n Ambr. ep. de Baſil. trad. ad Martyr.
o Greg. 4. ep. 44.

quippe qui ſciret Titulos Eccleſiaſticos longè à fiſcalibus diuerſos eſſe debere. Quamquam putamus eam fuiſſe inter *Vela* & *Titulos* differentiã, quod in Velis *p* imago eſſet depicta Imperatoris, in Titulis *q* nomen eius inſcriberetur. Ceterùm apud Chriſtianos, Titulum quo domus aliqua diuino cultui manciparetur, fuiſſe Vexillum Crucis, ex eo poſſumus intelligere, quòd Theodoſius Imp. edicto *r* præcepit, vt delubra Gentilium, Chriſtianæ legis cultui manciparentur *collocato in eis venerando Chriſtianæ religionis ſigno*. Eâque ratione, quòd titulo Crucis cenſerentur res dicatæ religioni, Leo *ſ* itidem Imperator vetuit, *venerabilem Crucem, aut ſanctorum Martyrum Reliquias* inferri in ædes publicas, vel loca populi voluptatibus fabricata; ne ſic *occuparentur ea, quæ ad cauſas publicas, vel ad populi oblectamenta, exſtructa eſſent*. Præter quæ ſunt & alia *ſt* permulta exempla, veteráq; monumenta, quibus probetur, Crucis ſigno illato, velut præfixo titulo, rem Deo dicari conſueuiſſe. Sed quod ad *Tituli* nuncupationem ſpectat; eâ quoque ratione dici poteſt, Eccleſiam appellatam eſſe Titulum, quòd qui ei presbyter adſcriberetur, ab eo nomen titulúmque acciperet. Verùm Romæ obtinuit tandem, vt non omnis Eccleſia Titulus diceretur, ſed tantùm inſigniores quibus præficerentur Cardinales.

p Greg. 11. ep. 11.
q Pet. Chryſol. ſer. 154. de S. Steph.
r l. vlt. C. Th. de pagan.
ſ l. decernimus, C. de Ep. & cler.
ſt Nouel 117. cap. 7 ex Iuſtin. & conſt. 4. c. 1. Anth. coll. 5. tit. 17 vt nul. fabric. c. nemo Eccl. de conſecr. diſt. 1. ex Conc. Aurel. & in Capit. Franc. l. 5. c. 139. Ordo Rom. de din. offic. c. de dedicat. Eccleſ. rud. ... & 12. ...

V. Poſt hæc additur in eodem libro, inſuper Euariſtum *ſeptem Diaconos ordinâſſe, qui cuſtodirent Epiſcopum prædicantem* (hoc eſt, ei aſſiſterent) *propter ſtylum veritatis*; nempè ob muneris maieſtatem, & functionis amplitudinem: non autem, ſicut aliqui ſunt interpretati, vt eum tuerentur ab irruentibus Chriſtianæ fidei hoſtibus. Inſtar enim cæleſtis illius præſtãtiſſimæ hierarchiæ, Eccleſiaſticam pariter eſſe compoſitam *t*, certiſſimũ eſt. At verò in illa ſeptem ſpiritus in circuitu throni Deo aſſiſtere viſi *u* ſunt; oſtenſúmque eſt diuinitùs Zachariæ *u*, in lapide illo ſeptẽ infixos eſſe oculos: aliáq; pariter de iiſdem ſeptem Angelis ante thronum Dei aſſiſtentibus, ſunt ſymbolicè demonſtrata. Quâ ratione, ſicut Angeli *adminiſtratorij Spiritus* ab Apoſtolo *x* dicti ſunt, & olim à Prophetâ *y*, Deo adſtant; ita pariter & Diaconi, qui miniſtri Eccleſiæ ſunt, non tantùm vt Epiſcopo (quod ab ipſâ primitùs eorum inſtitutione factum vidimus) ſacrificium offerenti, ſed etiam eidem Euangelium annuntianti præſtò ſint, inſtitutum fuit. Ceterùm perſeuerauit per multa ſæcula, vt ſeptem tantùm in Eccleſiâ Romanâ Diaconi miniſtrarẽt: quibus vt ait Fabianus *z* illud muneris poſteà accidit, vt quatuordecim vrbis regionibus præeſſent, ſingulis binas aſſignans vt pauperum in eis degentium curã agerẽt; vnde DIACONI REGIONARII dicti ſunt: idémque in Concilio *a* Romano ſub Syluestro, nominati reperiuntur DIACONI CARDINALES, quòd licèt diuerſis in locis agerent, vnius tamen Eccleſiæ, eiuſdémq; primariæ, cardine continerentur: cùm alioqui non deeſſent in aliis vrbis Eccleſiis Diaconi, in ſingulis ſaltem duo; vt eiuſdem Syluestri eodem Concilio *b* edita conſtitutio demonſtrat.

t Ign. ep. ad Tral.
u Apoc. 1. 3
u Zachar. 3
x Hebr. 2.
y Pſal. 10.
DIACONORVM MVNVS, ET MYSTERIVM.
z Anaſt. de Rom. Pont. in Fabian.
a Conc. Rom. ſ1. c. 7.
DIACONI CARDINALES.
b Ibid. c. 6.

VI. Hoc eodem anno decimotertio Traiani Imp. *Pantheon* Romæ fulmine concrematum eſſe, traditur apud Euſebium in Chronico. Nempè quod erat Iouis vltoris *c* delubrum, iuſtè numinè vlciſcente de cælo, tactũ incenſum eſt, cùm vera religio, Romanorum perſecutione vexaretur. Non enim Anacleti ſanguine exſatiata eſt perſequentium rabies; ſed aliis ad pœnam quæſitis, maiori aucta furore in quoſlibet Chriſtianos ſæuiit.

PANTHEON ICTVM FVLMINE.
c Plin. lib. 36. cap. 5.

IESV CHRISTI
AN. 113.
EVARISTI
AN. 2.
TRAIANI IMP.
AN. 14.

I. ANNO Chriſti centeſimo decimotertio, Calpurnio Piſone & Ruſtico Bolano Coſſ. Iuſtus Ieroſolymitanus Epiſcopus ex hâc vitâ ſubtractus eſt, poſtquàm ſediſſet annos tres: cui ordine ſucceſſerunt *a* intra viginti quinque annos, nempè vſque ad decimumnonum imperij Hadriani, alij tredecim, videlicèt *Zacchæus, Tobias, Beniamin, Ioannes, Matthias*, alter *Beniamin, Philippus, Seneca, Iuſtus, Leui, Ephram, Ieſes, Iudas*, qui vltimus ex progenie Iudæorum præfuit illi Eccleſiæ. Ceterùm frequens hæc Epiſcoporum ſucceſſio grauem perſecutionem arguit. Quantum autem quiſque illorum, ſicut & aliorum qui poſteà per multa tempora in eâ Eccleſiâ ſucceſſerunt, ſederit, licèt recentiores ediderint, tamen cùm ipſe Euſebius Cæſarienſis in Palæſtinâ Epiſcopus, ſub cuius metropoli Ieroſolymæ erant, idémque eiuſmodi rerum curioſiſſimus explorator, ſe id minimè inuenire potuiſſe ſæpè teſtetur *b*; nos quoque id ignorare fateri malumus; quàm cum aliis temerè diuinare. Numerat & Epiphanius *c* omnes Epiſcopos Ieroſolymitanos ad ſua vſque tempora: verùm menda aliqua, quæ ex Euſebio poſſunt corrigi, in eam ſeriem irrepſerunt.

a Euſeb. in Chron.
EPISCOPI IEROSOLYMITANI.
Ap. Baron. not. an. & 127.
b Id. 4. hiſt. 5. & l. 5. c. 12 & in Chron.
c Epiph. her. 66.

IESV CHRISTI
AN. 114.115.
EVARISTI
AN. 3. 4.
TRAIANI IMP.
AN. 15.16.

I. ANNO Chriſti centeſimo decimoquarto, Traiano Auguſto ſextùm & Iulio Africano Coſſ. idem Traianus poſt multa bella feliciter confecta, de quibus dictum eſt breuiter ſuperiùs; langueſcente corpore ac deficientibus viribus, ſed & laborante iam Imperio Rom. amplitudine ſuâ; plures quas ſubegerat prouincias, ſiue quòd ægrè poſſet eas in officio continere, ſiue tædio bellorum, coactus eſt liberas facere; neque ampliùs quicquam rebus antè geſtis dignum efficere valuit: cœpítque Imperium à tanto faſtigio ſenſim declinare.

RES ROMANÆ LANGVESCVNT.

II. Nam & ſequens annus, qui Coſſ. habuit (vt eſt in Faſtis, licèt alij alios ponant) Publium Celſum & Clodium Criſpinum, rebellione gentium domitarum haud parum fuit eidem Imperio funeſtus. Sed hæc omnia pluribus Dio; qui inter alia refert de Agarenorũ in Arabiâ rebellione, quoties cùm eis Romani manus conſererent, ictu fulminis auerſos fuiſſe: ortámque ſu-

bitò

bitò muſcarum vim, edulis & poculis inſidentem fœdo contactu cuncta Romanis grauia & moleſta feciſſe. Ceterùm Traianum multos ex rebellibus iterùm domuiſſe, ex eodem auctore conſtat.

IESV CHRISTI
An. 116.117.
EVARISTI
An. 5.6.
Traiani Imp.
An. 17.18.

I. a Euſeb. in Chron. ann. 17. & 18. Traiani, & hiſt. l. 4. c. 2. IVDÆI REBELLANT, AT SVMMIS CLADIBVS AFFICIVNTVR.

Annis Chriſti centeſimo decimoſexto & centeſimo decimoſeptimo, Traiani verò decimoſeptimo & decimo octano: (quorum priori Conſules fuêre Ninnius Haſta & Manilius Vopiſcus, poſteriori Lucius Vipſtanus Meſſalla & Marcus Vergilianus Pedo:) trahit Euſebius a Iudæos variis locis rebellentes arma cepiſſe. Quâ verò audaciâ & feritate id aggreſſi fuerint, Dio demonſtrat, dum ait eos ſine diſcrimine Romanos & Græcos obtruncâſſe, eorúmque cœpiſſe carnibus veſci; ſed & eorumdem inteſtinis ſtillante adhuc ſanguine ſe ipſos cingentes, ac pellibus obuoluente, multos per medium vſque ad verticem ſecuiſſe, plures beſtiis dilaniandos obieciſſe, alios inter ſe digladiari coëgiſſe: adeò vt tantummodò apud Cyrenen ducenta & ampliùs hominum millia, in inſula verò Cypro circiter ducenta & quadraginta capitum millia, eo Iudæorum furore & armis interierint. Sed eos à Traiano miſſis exercitibus coërcitos fuiſſe, & ingentibus vbique cædibus profligatos, infinitáque eorum millia ſublata, iidem auctores tradunt. Quod verò ad eorum effuſam rabiem ſpectat; qui non Romanis tantùm, ſed & omnibus vbique Chriſtianis eſſent infenſiſſimi, ab horum nece haud ſe temperâſſe putandum eſt.

II. TEMPVS CONSVLATVS PEDONIS.

Ceterùm quod diximus hoc Chriſti anno cẽteſimo decimoſeptimo, Traiani decimooctauo, Coſſ. fuiſſe Meſſalam & Pedonem, id quidem contra Faſtos Caſſiodori eſt, qui eodem anno habent Hadrianum & Salinatorem. Verùm prę terquàm quòd his Traiani, nec non Hadriani eius ſucceſſoris temporibus, eoſdem Faſtos planè inuerſos ac corruptos eſſe conſtat; inſuper reperta eſt vetus inſcriptio, cum adiectâ notâ numeri annorum ab Vrbe Conditâ, quæ eoſdem L. Vipſtanum Meſſalam & M. Vergilianum Pedonem, anno ab Vrbe Condita octingenteſimo ſexageſimo ſeptimo (qui incidit in hunc præſentem Chriſti centeſimum decimumſeptimum, ſecundùm initam à nobis in Chriſti Natiuitate annorum Vrbis ſupputationem) Coſſ. extitiſſe aſſerit, totámque Chronologiæ noſtræ ratio mirificè confirmat.

III. TERRÆMOTVS IN VRBE ANTIOCHIÆ. b Dio in Traian.

Conſtitutâ porrò certâ atque fixâ Conſulatûs Pedonis ſede, ſequitur etiam vt dirum illum terræmotum, quo ciuitas Antiochena concuſſa eſt ac funditùs euerſa, cùm in eâ Pedo ipſe Conſul (Dione b teſte) interiit; non alio quàm hoc ipſo anno contigiſſe intelligamus. Quamnis enim, quod anni vrbis à Palilibus Aprili menſe inciperent, maxima pas anni eius octingenteſimi ſexageſimi ſeptimi reſpondeat ſuperiori anno Chriſti: nempe centeſimo decimoſexto: tamen cùm terræ motum hiberno tempore contigiſſe Dio ſcribat, eum nonniſi hoc præſenti anno, quo Pedo Calendis Ianuarij Conſulatum iniit, collocari poſſe exploratiſſimum eſt. Rem autem atrocem, ac planè luctuoſam, & quæ terræmotum præceſſerunt, horrenda fulmina, inſolitos ventos, violentiſſimos maris æſtus, præclarè admodùm idem Dio deſcribens, inter alia ait, cùm occaſione tum ipſius vrbis toto Oriente celeberrimæ, tum Imperatoris qui ibi eſſet in hibernis; eò concurriſſent ex vniuerſo Orbe homines; nullam ferè nationem aut ciuitatem detrimento & clade immunem extitiſſe, cùm ex tot mortalium numero vix ſine noxa vnus aut alter euaſerit: intérque illos Pedonem Conſulem eliſo pectore ſanguinem euomentem animam emiſiſſe, ipſum verò Traianum Imp. per feneſtram domûs vix ablatum eſſe, cùm accedens (inquit Dio) fortè quidam humana maior effigie, illum inter exiguos tectorum lapſus incolumem ſubtraxit: tanta alioqui obducta caligine cunctos opprimente, vt alterum videre, alloqui, & audire, minimè cuiquam, immò ne ſpirare quidem, ingruente vento ac puluere, liceret. Tradit inſuper, ſubſediſſe montes, & aquarum fontes non anteà viſos emicuiſſe, ac fluuios quoque defeciſſe.

IV. CAVSA CLADIS.

Sic igitur auulſa ab ea vrbe ingenti illa animata columna, cuius virtuti inuiſibili quodam modo innitebatur, nempè Ignatio Epiſcopo, ipſam corruere neceſſe fuit: hiſce namque cladibus Deum vlciſci ſolitum neces Sanctorum, complura exempla declarant, de quibus agetur ſuis locis. Quod verò ad Chriſtianos Eccleſiæ Anaiochenæ ſpectat; nequaquam putamu iiſdem cum Gentilibus affectos malis. Etenim ſi ex iis quæ poſt multa ſæcula ſub Leone Imperatore, eidem ciuitati pari terræmotu iterùm proſtratæ horribilia contigerunt, ſumendum eſt argumentum; hæc obuentura mala Chriſtianis antè fuiſſe diuinitùs reuelata putandum eſt, ne ſcilicèt cum impiis perirent pariter iuſti, quod non eſſe Dei voluntatis conteſtatus eſt olim Abraham c. Certè Heronem ipſorum Epiſcopum diutiùs ſuperuixiſſe conſtat, licèt quæ tum ab eo vel aliis Chriſtianis geſta ſint, Scriptorum inopia, vel potiùs ſcripturarum naufragio remanſerint alto ſilentio conſepulta. c Geneſ. 18.

V.

Cùm autem ex Pedonis Conſulatu, tamquam certiſſimo indicio demonſtratum ſit hæc contigiſſe præſenti anno; ab hoc verò anno vſque ad ſecundum Leonis Augusti (qui fuit Domini quadringenteſimus quinquageſimus octauus) quo alteram eiuſdem ciuitatis cladem accidiſſe, commemorat Euagrius d, non plures quàm trecenti quadraginta & vnus anni repetiantur: neceſſe eſt affirmare, eumdem auctorem malè calculos ſubduxiſſe, dum ab hoc terræmotæ ſub Traiano, vſque ad illum ſub Leone, intercurriſſe vult annos trecentos quadragita ſeptem. Propiùs ad verum acceſſit Euſebius in Chronico, dum hanc cladem decimoſexto Traiani collocat: fortaſsè, niſi quod innumeris eius locis eueniſſe conſtat, vt rerum ordo à librariis perturbaretur, id huic etiam accidiſſet; ſuo protsùs anno, hoc eſt octauodecimo Traiani, legeretur. Sub finem planè Imperij Traiani rem geſtam eſſe, ex ea confir- d Euag. l. 2. c. 12.

matur, quò eumdem Imperatorem ſtatim poſt hæc Antiochiâ profectum, trans Euphratem copias duxiſſe, Dio teſtatur, in eâque diſpoſitione diem clauſiſſe.

IESV CHRISTI
An. 118.
EVARISTI
An. 7.
TRAIANI IMP.
An. 19.

I. a Niceph. l. 3. c. 23. QVINQVE VIRGINVM MARTYRVM IRO...

ANNO Chriſti centeſimo decimooctauo, Æliano & Vetere Coſſ. cùm Traianus Imperator nullum vnquam perſequendi Chriſtianos finem faceret, quid demùm addiderit cùm rediit Antiochiam, Nicephorus a rem prodigioſam narrat: nempe cùm inter multos alios quos peremit Chriſtianos, quinque Virgines palàm fidem profitentes combuſſiſſet, & ex earum cineribus æri commixtis conflata ænea vaſa, publico balneo ab ipſo magnificentiſſimè conſtructo dedicâſſet; accidiſſe vt quicumque eo lauatum ingrederetur, cùm primùm calidas attigiſſent aquas, caligine ſimul & vertigine corriperentur: causâ verò mali cognitâ, Traianum alia ex ære puro vaſa balneo procurâſſe, priora autẽ illa iterùm conflata, in quinque transformâſſe ſtatuas virginum combuſtarum formâ & habitu, ac pro balneo collocâſſe. Hæc Nicephorus. Quo etiam vltimo Traiani tempore contigiſſe oportuit, quod tradit Suidas b, ab eodem Imperatore promulgatum eſſe edictum de Perſecutionis ceſſatione; eâ videlicèt occaſione, quod Tiberianus qui primæ Palæſtinorum gẽti præerat, ad ipſum retuliſſet, ſe non parem eſſe Chriſtianis occidendis qui vltrò ſupplicia appeterent.

b Suid. verb. Traian.

II. ERROR DE MILLENARIO. c Euſeb. 3. hiſt. 35. d Apoc. 20.

Iiſdem quoque vltimis Traiani temporibus, error de MILLENARIO irrepſit in nonnullos Fideles, auctore PAPIA Epiſcopo Hierapolitano, Ioannis Senioris (non Apoſtoli, vt quidam putârunt, quos redarguunt ipſiuſmet Papiæ verba apud Euſebium c) auditore, viro magni nominis & celebritatis: qui quod eſt in Apocalypſi d, regnaturos Fideles cum Chriſto mille annis, quaſi ex traditione non ſcriptâ, (vt ait Euſebius) hoc eſt, ex perperàm factâ ab aliis quibuſdam eorum verborum interpretatione, putauit intelligendum de regno terreno, poſt reſurrectionem mortuorum ad illum annorũ numerum hîc ſtabiliendo, de quo, eiúſque ſcriptis plura Euſebius. Eumdem verò, ob magnam hominis æſtimationem, in eo errore complures magni pariter nominis viri ſunt ſecuti; & inter ceteros Irenæus, Iuſtinus Martyr, & alij, de quibus dicetur ſuis locis. Neque enim hic error eò vſque progreſſus eſt, vt tranſiret in hæreſim; niſi poſtquàm in Apollinare, qui eum pertinaciùs propugnauit, à Damaſo Papâ damnatus eſt. Porrò & ipſum *Papiam* ſanctitate ſpectatum vitam clauſiſſe, certam fidem faciunt Eccleſiaſticæ Tabulæ, in quas eius natalis dies anniuerſariâ celebritate iugiter renouandus relatus eſt.

PAPIAS INTER SANCTOS. e Martyrol. Rom. 22. Febr.

IESV CHRISTI
An. 119.
EVARISTI
An. 9.
TRAIANI IMP.
An. 20.

I. TRAIANI OBITVS.

ANNVS Chriſti centeſimus decimusnonus Coſſ. habuit Nigrum & Apronianum, vel (vt ponit Caſſiodorus) Carilium & Fuluum. Cùm Traianus (inquit Dio) Romam reuerſus, apud Selinuntem Ciliciæ ciuitatem (quæ poſteâ cognominata eſt Traianopolis) ſiue morbo, ſiue veneno extinctus eſt tertio Idus Auguſti, cùm imperâſſet annos vndeuiginti, menſes ſex, & dies quindecim, vixiſſet annos ſexaginta vnũ, & menſes ac dies modò enumeratos: quamquã Aurelius Victor annos tribuit eius ætati ſexaginta quatuor. Eutropius a ſexaginta duos, mẽſes nouem & dies quatuor. Exuſti antẽ corporis cineres Romã eſſe perlatos, & ſub eius columnâ poſitos, imagine ipſius ſuperpoſitâ, idem Aureli⁹ tradit: ſed oſſa ipſa intra vrnam auream trãſlata eſſe, Dio & Eutropius aſſerunt: ſolus omnium (inquit Eutropius) intra vrbem ſepultus; quod lege b Duodecim Tabularum vetitum erat: eumdemque inter diuos relatum tradit; eiúſque memoriæ tantùm delatum, vt ab hoc tempore non aliud in Senatu Principibus acclamaretur; niſi, *Felicior Auguſto, Melior Traiano.*

a Eutro. l. 8. b Cic. l. 2. de legib.

II. c Hanc diſputationem tractat diffusè Baron. Tom VIII. Annal. poſt obitum Gregorij Magni, anno Domini 684. Vnde nos eã huc in proprium vt videatur) locum compendiosè transtulimus. d Iulian. in Cæſarib.

Sed quod fertur *de Traiani animâ c, precibus S. Gregorij Papæ ab inferis liberatâ*; imprimis cùm eius probitas & vitæ integritas veluti fundamenti loco ſtatuatur, quàm illud ſit inane ſatis antiquorum teſtimoniis conſtat: quippe quem Dio Caſſius ſui temporis Scriptorum facilè princeps, cùm multa de eo laude digniſſima prædicâſſet, tandem aſſerit fuiſſe vini appetentem, & in maſculorum amores pronum. Immò nec in ſuâ eiuſmodi explendâ libidine, proprio nepoti Hadriano, filio conſobrini ſui perperciſſe, auctor eſt Ælius Spartianus. Ac denique illũ ob eiuſmodi impuritatem, Iulianus d Auguſtus in diuorum conuiuium admitti non conceſſit niſi, priùs cautum eſſet Ganimedi, cui admodùm timebatur ex Traiani aduentu. An igitur inter optimos, vel ſaltem bonos, recenſendus ille videri poteſt, qui ipſorum etiã Ethnicorum teſtimonio turpiſſimus habendus eſt? An verò & pro eius in ſuis adeò horrendis peccatis mortui, liberatione ab inferis dicemus oraſſe Gregoriũ, & exauditum eſſe; cùm pro eiuſdem criminis reis Sodomitis adhuc viuentibus, magnus Pater credentium Abraham interceſſor factus, nõ valuerit exaudiri? His verò ſi addas impenſiſſimè ab eo exhibitum idolis cultum, & crudelitatem, quâ tot innocentiſſimorum Chriſtianorum millia, nulli parcens ætati vel ſexui, necari fecit, qua iam fronte diuinum in laudem virtutum eius citant oraculum, in reuelatione quam dicunt factam S. Mathildi: cùm præſertim clamet Spiritus ſanctus per Apoſtolum e, *Qui in vno offenderit factum eſſe omnium reum.*

e Iacob. 2.

III. REFELLITVR FABVLA DE

Sed videamus an ſolidiora ſint, quæ ſuper adeò inane probitatis Traiani fundamentum ſunt ædificata. Aiunt itaque Gregorium, cùm aliquando procederet cum clero ex baſilica La-

teranenſi

ANIMA TRAIANI IN COELVM RECEPTA.

teranenſi ad S.Petri, per forum Traiani tranſeuntem, inter alia ibi poſita egregia ſimulacra, admiratum eſſe ea quæ reddebant Traiani, cùm in procinctu belli Daeici eſſet, ex equo deſilientis imaginem, & viduæ de occiſo filio querenti adhibentis aures, & quod petebat implentis: túncque eumdem Gregorium eiuſmodi nobilis facti intuitu ita fuiſſe in Traianum compaſſione affectum, vt pro eius animæ liberatione Dominum exorârit; quem & exauditum fuiſſe, per viſum Angelus indicauit, monens tamen ne ampliùs talia præſumeret. Hæc ſummatim ex multis; cùm tamen in eiuſdem hiſtoriæ narratione non vna ſit omnium aſſertio.

IV. REPVGNAT HISTORIAE.

Quoniam autem in vnâ narratione duæ longè diuerſorum temporum iunguntur in vnum hiſtoriæ, altera de viduâ ſub Traiano, altera de eo quod poſt quingentos ferè . ios factum ſit à S.Gregorio: vt de priori primùm agatur, ſi togem eos qui iſta aſſerunt, quiſnam eius narrationis auctor exiſtat; neminem prorsùs habent antiquorum hiſtoricorum quem prodant; non Dionem, non eius breuiatorem Xiphilinum, non Plinium qui Traiano panegyricum dixit, non denique vllum qui vel res geſtas Traiani ſit proſecutus, vel qui ante ſexcentos poſt Traianum annos vixerit. Quid verò quòd nec tempore Gregorij, eo ſplendore quo antè fuerat, perſtitit Forum Traiani, ſtatuæque erectæ ſuper baſes ſuas perſeuerârunt; cùm iam anteà tot Vvandalorum, Erulorum, Gothorum expilationibus vrbs crebris ruinis (vt ipſemet Gregorius *f*, aliique teſtantur) attrita eſſet, & omnibus ſuis ornamentis ac ſtatuis ſpoliata? Denique quod nonnulli addunt, Traianum viduæ vindictam de filio occiſo petenti: filium ſuum vſque ad reditum ab expeditione bellicâ obſidem reliquiſſe: hoc quidem apertiſſimi mendacij arguitur, quòd maiorum omnium auctoritate conſtet nullum fuiſſe Traiano filium, nec adoptiuum quidem; niſi quod Spartianus ait, ipſum longè poſteà cùm in extremis eſſet, adoptâſſe Hadrianum, de quo dicetur in fine huius anni.

f Greg. in Ezech. hom. 18. & dial. l. 2. c. 1. Procop. de Bel. Vvandal. l. 1. Caſſi d. 3. ep. 31. & aliy.

V. REPVGNAT DOCTRINAE GREGORII.

Quod verò ad rem geſtam Gregorij ſpectat; tantum abeſt vt is pro a nâ Traiani orâſſe dici poſſit, vt ne cogitatio quidem aliquando fuerit meditatus: quippe qui è contrario repetiatur *g* eos acriter inſectatus eſſe, atque etiam hæreticos appellâſſe, qui dixerunt Redemptorem noſtrum cùm deſcendit ad inferos, ſaluâſſe peccatores omnes confitentes ipſum Deum; aſſerens Dominum illos ſolum modò ab inferni clauſtris eripuiſſe, quos viuentes in carne per ſuam gratiam in fide & bonâ operatione ſeruaſſet: nec trahi ad Deum poſt mortem potuiſſe, qui ſe à Deo malè viuendo ſeparâſſent. Quæ ipſe cùm doceat, quis adeò imprudens dixerit tentâſſe Gregorium precibus obtinere, quòd nec à CHRISTO ad infero deſcendente fuiſſe factum aſſeruit, & ſecùs ſen e eſſe hæreticum prædicauit?

g Greg. 6. ep. 15. Ind. L.

VI. PRIMI EIVS ASSERTORES.

Cùm igitur hæc numquam accidiſſe conſtet; vt tamen à magni etiam nominis r ntioribus Theologis accepta fuerint, fecit imprimis aſſertio viri ſanctiſſimi & meritò laudatiſſimi Ioannis Damaſceni, qui poſt centum & ampliùs annos à S. Gregorio, e. dem hiſtoriam vti rem certam, & ab Orien . atque Occidente teſtatam, (vt ait ipſe, ita ab aliis ſermone perſuaſus) bonâ fide ſcriptis *h* mandauit. At verò Ioannes Diaconus qui ſub Ioanne Papâ Octauo, trecentis fermè poſt Gregorium annis, eius Vitam in vrbe conſcripſit, vbi ad eum locum deuenit vt narraret rem adeò ce brem, certiſque teſtimoniis conſignaret planè viſus eſt in ſalebris, dum nihil od ex Archiuo Romano, vel ex alia um prouinciarum Eccleſiis produceret; ſed migrandum ei fuit ad diuiſos toto Orbe Britannos, & eius rei teſtimonium ex Eccleſiâ Anglicanâ petere: multùm in eo laborans, vt cùm videret (ſicut ait) maximè de eâ re dubitari in ipſâ vrbe Româ, quòd & diuinæ Scripturæ, & ipſius Gregorij doctrinæ repugnaret, eamdem quoquo modo fieri potuiſſe demonſtret. Cùm verò ſe probationibus deſtitutum cerneret, eò tandem redactus eſt; vt dixerit animam Traiani ita fuiſſe à pœnis inferni liberatam, vt tamen haud fuerit in cælum aſſumpta.

h Damaſc. orat. de fidel. defunct.

VII. VARIA CIRCA EAM COMMENTA.

Qui autem eiuſmodi commentum ſectati ſunt recentiores, delinientes nullo ſtantem fundamento ſtructuram, alij alia addidêre pro mentis arbitrio: hi quidem, Traianum ad vitam reuocatum à S.Gregorio & baptizatum, rurſùmque vitâ functum abiiſſe in cælum: illi autem, non reuixiſſe corpus, ſed clanculò animam à Gregorio baptizatam: alij denique, haud quaquàm ab inferis liberatam, ſed tantummodò pœnis alleuiatam: atque ita fabulas fabulis addidêre, vt ridiculum etiam illud ſit demùm ſuperadditum, de Traiani cranio cum viuidâ adhuc linguâ reperto, quâ ipſe ſuam miſeriam deplorans, S. Gregorium ad commiſerationem, & ad preces pro ipſo ad Deum fundendas commouerit. Quod verò inſuper adducunt ex SS. Brigidæ ſiue Brigittæ, atque Mathildis Reuelationum libris: veneror quidem (vt par eſt) Sanctas ipſas, & colo; ſed de reuelationibus eis factis, vel potiùs ipſarum nomine ab aliis promulgatis, ea dumtaxat recipio, quæ Eccleſia Catholica recipit, quam ſcimus non potuiſſe iſta probare, quæ ſunt tum inter ſe pugnantia, tum diuinæ Scripturæ repugnantia: Quapropter faceſſant iſthæc de Traiani animâ liberatâ, riſo potiùs deſpicienda, quàm diſputatione ſeriâ confutanda. Laudetur tamen zelus eorum, qui quod aſſertum inuenerunt; quomodò habere potuerit ſcholaſticè diſſeruerant; magis verò laude digni habeantur, qui emunctis naribus odorati falſitatem, eamdem procul abiecerunt.

VIII. HADRIANVS IMPERAT.

Traiano igitur mortuo, & ad inferos in æternum detruſo; HADRIANVS antiquum genus ex Hadriâ Picentum ciuitate, recentius ex Italicâ Hiſpaniæ Bœticæ vrbe ducens, natúſque Romæ patre Ælio Hadriano cognomento Afro, Traiani conſobrino; cùm hoc anno Legatum agens in Syriâ, quinto Idus Auguſti adoptionis tabulas à Traiano in extremis poſito accepiſſet; tertio Idus eiuſdem nuntiato ſibi eius obitu, capeſſiuit Imperium. Hæc Spartianus *i*: cuius etiam auctoritate, iuncta veterum nummorum *k* inſcriptione, liquet hoc anno quo Hadrianus adoptatus eſt, fuiſſe quoque deſignatum ſecundò Conſulem; quamuis Caſſiodorus ſecundum eius Conſulatum ponat anno ſuperiori. Sed & vidimus cuſum numiſma *l* argenteum, in quo eius Adoptio vnà cum Conſulatu & Tribunitia Poteſtate habetur expreſſa: quantumuis adoptionem neget Dio.

i Spart. in Hadrian.
k Ap. Goltz in Theſ.
l Habet Bar. Anna. Tom. II. h o an. ex muſæo Lælij Paſqualini Romæ.

IESV

Digitized by Google

IESV CHRISTI
A N. 120.
EVARISTI
A[illegible]
HADRI[illegible] IMP.
A N. 1.

I. HADRIANI STVDIA ERGA ROMANOS.

ANNO Chriſti centeſimo vigeſimo, Coſſ. (vt ex Spartiano & nummis ſuperiùs vidimus) Hadriano ſecundùm ac Fuſco Salinatore, idem Imperator cùm res Orientales ſummo ſtudio ac diligentiâ compoſuiſſet, reuerſus in vrbem, nihil antiquius habuit, quàm exemplo Traiani de Republicâ benè mereri; nam quòd eius ſæuitia ſuſpecta eſſet, (inquit Dio) iorauit numquam Senatorem aliquem ex Senatuſconſulto ſe puniturum. Idémque per edictum, ciuibus vbique Romanis dimiſit omnia debita, ſiue ea pertinerent ad Imperatorem, ſiue ad Ærarium; quorum ſumma fuit viginti duarũ myriadum auri cum dimidiâ, ſyngraphis publicè combuſtis. Porrò hanc eius liberalitatem hoc anno cœptam, in ſequentem progagatam eſſe, quo ipſe tertiam gereret Tribuniriam Poteſtatem, tertiúmque Conſulatum, docent antiqui nummi *a* & inſctiptiones. Sicque multis antiquis beneficiis tam publicè quàm priuatim ſæpè collatis, animos ſibi omnium conciliauit: ſed eo magis, quòd quæ à Traiano fuiſſent optimè conſtituta, integra eadem & à ſe aucta ſeruauit, aliáque ſummâ laude digna peregit, quæ à Dione & Spartiano narrantur.

a *Ap. Baron. Anna Tom. Id. hoc an ex Sambuci Emplem. & Seb. Erizz.*

II. PERSEQVITVR CHRISTIANOS.

Sed & cùm nihil charius ſe habere monſtraret, quàm patriam ſuperſtitionem tueri, aduerſantem ei Chriſtianam religionem immenſo eſt odio proſecutus. Sanè Seuerus *b* PERSECVTIONEM QVARTAM ordine ponit, quæ eſt ab eodem Imperatore concitata; licèt alij aliam in Perſecutionibus numerandis rationem iniiſſe noſcantur. Et quamuis nullum in Chriſtianos edictum ab Hadriano promulgatum appareat (quod teſtatur etiam Tertullianus *c*) tamen, ſicut aliàs dictum eſt, ſatis erant antiqua Romanorum iura, quibus noua & peregrina vetabatur religio, vt qoilibet Magiſtratus in eoſdem poſſet lege agere: quod & faciendum eſſe, vetus Traiani exemplum admonebat; à quo quæcumque facta eſſent, omni ex parte iuſtiſſima cenſerentur.

b *Seuer. hiſt. l.*
c *Tert. Apol. c. 5.*

III. EVSTACHII ET SOCIORVM MARTYRIVM.

Hadrianus igitur ipſo ſuî aduentu, etſi erga omnes Romano ſubiectos imperio optimum Principem, tamen in Chriſtianos exhibuit ſe Phalaridem. Quamobrem inter primos *Euſtachium* (qui *Placidus* ante baptiſmum dictus, ille ipſe videtur eſſe qui in Bello Iudaïco *d* ſub Veſpaſiano & Tito Præfectus equitum, egregiam nauauit operam: quem & inde conſtat *e* ſub Traiano in difficillimo bello Dacico Ducem exercitûs egiſſe) ad fidem Chriſti diuinitùs vocatum, cùm ab inſtituto diuellere non poſſet, vnà cum vxore ac duobus filiis pariter Chriſtianis, leonibus tradi iuſſit, & à beſtiis intactos, in bouem æneum candentem incluſit, vbi glorioſum martyrium conſummârunt duodecimo Calendas Octobris; quo die tam Græci quàm Latini, eorumdem anniuerſariam agunt celebritatem. Ipſum autẽ Euſtachium, ob miram quamdam in tolerandis quamplurimis aduerſis patiẽtiam, Nicephorus *f alterum Iob* appellat: cuius Acta citãtur à S. Ioanne Damaſceno; extántq; *g* deſcripta à Metaphraſte ex veteribus monumẽtis; quamuis multa eis ſuperaddita exiſtimemus.

d *Ioſeph. l. 3 de Bel. 4. & l. 4. c. 2. & l. 5. c. 3.*
e *Act. Euſtach. & ſocior. ap. Sur. tom. 5.*
f *Niceph. lib. 3. c. 29.*
g *Ap. Sur. tom. 5.*

IV. HÆRESES SVB HADRIANO EXORTÆ.

At non eiuſmodi tantùm acerbiſſima perſecutione vexabatur Eccleſia, ſed &) quod grauius videbatur) hæreticorum prauis dogmatibus: qui licèt iam antehàc cœpiſſent ſinceræ fidei integritatem errorum labe conſpergere, nempè Baſilides, Saturuinus, & omnium ſordidiſſimus Carpocras, de quibus iam aliquoties dictum eſt ſuperiùs; tamen *h* quoad vixerunt Apoſtoli, vel Diſcipuli Domini, qui Traiani temporibus eſſe penitùs deſiêre) haud tam procaciter vt poſteà fecerunt, in Eccleſiam graſſantes irrumpere conati ſunt: quamobrem & ſub Hadriani Imperio HÆRESES cœpiſſe, Clemens *i* Alexandrinus ſcribit; & antecedentium temporum Eccleſiam antonomaſticè dictam eſſe VIRGINEM, Hegeſippus *k* teſtatur. Quæ quidem etſi numquam, quouis hæreticorum excreſcente diluuio, incorrupta eſſe deſierit, tamen quòd huiuſmodi hæreſum ſordibus forinſecùs adſpergeretur, facies eius haud decora, vt priùs, intuentibus videri poterat: perinde ac ſi Sol denſis nubibus obtegatur, quamuis ſemper eſſe perſeueret qood erat, tamen ſpectantibus haud apparet qualis antè fulgebat.

h *Vid. Euſeb. 3 hiſt. 26.*
i *Clem. Alex. Strom. l. 7. hiſt. 22.*
l *Euſeb. 4 hiſt. 7.*

V. BASILIDES HÆRESIARCHA.

Sed vt de BASILIDE primùm agamus; fuiſſe illum patriâ Alexandrinum, Euſebius *l* tradit; & ex commentariis Caſtoris Agrippæ, præclari eo tempore ſcriptoris, aduerſus illum editis, ait eumdem hæreſiarcham quatuor & viginti libros in Euangelium ſcripſiſſe; & non modò nouos Prophetas ad errorem ſuum nobilitandum excogitâſſe, quos *Barrabam* & *Barcoph* appellaret, ſed & barbara Angelorum nomina confinxiſſe, quò ſectatores ſuos in maiorem traduceret admirationem. Docuiſſe præterea, Idolothyta comedere, & in perſecutione fidem eiurare, res eſſe indifferentes: ac denique Pythagoræorum more, quinquenoij ſilentium ſuis præcepiſſe. Hæc de Baſilide Euſebius ex Agrippâ. Verùm præter iſta Ignatius ad Trallianos demonſtrat, c[illegible]munem eidem hæreſiarchæ fuiſſe cum Simone & Meoandro (è quibus ducebat originem (vt Chriſtum à Deo Patre alienom prædicarent, partum Virginis calumniarentur, paſſionem ac reſurrectionem negarent, Deum ignotum introducerent, & Chriſtum ingenitum cenſerent, ac Spiritum ſanctum non crederent, licèt ex iis aliqui vnam eſſe perſonam Patris & Filij & Spiritus ſancti commenti eſſent; omniáq; à Deo creata, verùm non per Chriſtum, ſed per alienam poteſtatem affirmarent. Hæc de illis Ignatius.

k *Hegeſipp. ap. Euſ. 4.*

VI.

At Irenæus *m* de Baſilide nominatim aſſerit, docuiſſe *Nun* primò ab innato natum Patre, ab hoc autem na[illegible] *Logon*, deinde à Logo *Phronesin*, à Phrone [illegible]*ophiã* & *Dynamin*, à Dynami & Sophiâ *Virtutes* & *Principes* & *Angelos*, primos, & ab his factum eſſe primum cælum; ab horum v[illegible] deriuatione alios ſimiliter factos, aliud cælum ſimile priori feciſſe; & rurſùm ex iſtorũ deriuatione alios factos, aliud tertiũ formâſſe cælum; ac ſic deinceps vſque ad trecento ſexaginta quinque ordines Angelorum, totidémque cælos; ſecundùm quorum numerum, totidem diebus compoſitus eſſet annus. Ange-

m *Iren. l. 1. cap. 23.*

los

los autem noniſſimi cæli, qui etiam à nobis videntur, conſtituiſſe omnia quæ ſunt in mundo, ac mundum & gentes quæ in eo ſunt, ſibi per partes diuiſiſſe, eſſe autem Principem ipſorum, eum qui Iudæorum putatur eſſe Deus: & quoniam his ſuis hominibus, id eſt Iudæis, voluiſſet ſubigere reliquas gentes, reliquos omnes Angelos ei reſtitiſſe, paritérque reliquas gentes eius genti. Innatum autem & innominatum Patrem, videntem perditionem ipſorum miſiſſe primogenitum Nun ſuum in formâ hominis, (& hunc eſſe qui dicitur Chriſtus) vt liberaret credentes in ſe à poteſtate eorum qui mundum fabricaſſent. Ipſum autem non eſſe paſſum aut crucifixum, quòd eſſet virtus incorporalis innata æterni Patris, inuiſibilis omnibus, tranſfigurans ſe quemadmodùm vellet: atque adeò cùm non poſſet ipſe teneri, ſuam formam indidiſſe Simoni Cyrenæo, qui crucem eius portauit, & pro eo crucifixus eſt: Ipſum verò formam ſibi Simonis ſumentem, adſtitiſſe cruci irridentem eos qui Simonem crucifigerent. Itaque non oportere confiteri eum qui eſſet crucifixus, ſed eum qui putatus eſſet crucifixus. (Verſutum planè diaboli commentum, vt qui Crucis potentiâ victus eſſet, eam negando, crucifixum etiam negandum eſſe contenderet.) Quapropter & ſuos docuit ad negandum eſſe paratos, ne quid eà cauſâ paterentur: ac ſua patefacere myſteria prohibuit, illam addens ſententiam, *Tu omnes cognoſce, te autem nemo cognoſcet.*

CRVCIS NEGATOR.

VII. IMAGINES EIVS QVALES

Addit ad hæc Irenæus, eoſdem Baſilidianos vti ſolitos imaginibus, & incantationibus, & inuocationibus: idque ipſum tradit Ignatius. Sed non erant certè eiuſmodi, (quod Nouatores ſtultè fingunt) imagines Chriſti Redemptoris: nam quomodò, quæſo, cùm Baſilides credi nolebat Chriſtum eſſe corporeum ac crucifixum? ſed potiùs id genus fuerunt, quibus ad ſuas perficiendas artes, incantatores vti ſolerent. Quod vel maximè comprobatur duabus gemmis *n* nó ita pridem inuentis, quarum altera refert imaginem hominis, qui vnâ manu clypeum, aliâ bidentem tenet, totúmque ferme corpus vſque ad plantas pedum per ſingula membra portentoſis eſt nominibus inſcriptum: altera verò refert figuram quandam æquè portentoſam, ſeu ſpectrum, characteribus pariter quibuſdam inſcriptum: cuiuſmodi ſcilicèt Baſilidiani ſolerent loco bullæ vel amuleti, aut aliâ cauſâ ſuperſtitioſè geſtare.

n Ponit earũ figuras Bar. Anna. To. II. hoc ann. ex Fuluio Vrſino.

VIII. DE ABRASAX.

Ad quod probandum euidens imprimis ſuppetit argumẽtum ex nomine ſummi Dei Baſilidis, quem ipſe ABPACAΞ nominabat; quod diſertis litteris inciſum legitur in priori gẽmâ ad finẽ bidentis, in poſteriori verò ex parte aduersâ. His namque elementis teſtantur antiqui *o* Patres Irenęus, Tertullianus, Epiphanius, Auguſtinus, Theodoretus, & alij, Baſilidem concepiſſe ſummæ Virtutis nomen, ex quâ dij reliqui ſiue Angeli dimanarent, ſecundùm numerum dierum & cælorum, nempè (vt vidimus) trecenti ſexaginta quinque, qui numerus Græcis illis elementis conficitur: ſi quidem B & A vnum & duo, P & A centum & vnum, C & A ducenta & vnum, Ξ ſexaginta ſunt; quæ ſimul iuncta ſummam efficiunt CCCLXV. Ex quo etiam eodem nomine gemmis inciſo, magis probatur lectio S. Epiphanij ſcribentis *Abraſax*, quàm aliorũ *p* legentium *Abraxas* vel *Abraxan*; cùm & primam illam lectionem habeant etiã ſcripti libri Tertulliani. Quòd autem hiſce characteribus atque figuris diuerſimodè concinnatis, vti ſolerent eiuſmodi hæretici impoſtores ad amuleta conficienda, habes de his egregium exemplum apud Q. Serenum Samonicum antiquum medicum, & quidem (vt apparet) Baſilidis ſectatorem, qui præcepta medica carmine ſcripſit heroico; & ad curandum morbum hemitritæum confecit amuletum ad collum ægrotantis appendendum, ex his characteribus ABPACAΔABPA, ſuperſtitioſo modo per diminutionem vltimæ litteræ ſingulorum verſuum, ad vnicam litteram A in formam triangularem redactis; hoc nempè modò,

o Iren. l. 1. c. 3. Tertull. de praſcr. 46 Epiph. har. 24. Aug. de hæreſ. ad Quod vult-deus c. 4. Theodor. hær. fab. l. 1 & alij.

p Iren. Tert. Aug. vbi ſup. Hier. aduerſ. Lucif. & in Amos 3. & in Abd. 1. & in Naum 1.

ABPACAΔABPA
ABPACAΔABP
ABPACAΔAB
ABPACAΔA
ABPACAΔ
ABPACA
ABPAC
ABPA
ABP
AB
A

Rurſùm verò quod totũ corpus prædictæ imaginis hominis, diuerſis nominibus habetur inſcriptum; inde quoque euidentius deducitur argumentum, eam eſſe id genus imaginum, quas ſolerent Baſilidiani effingere: Siquidem Epiphanius ait, ipſum in homine trecenta ſexaginta quinque membra conſtituiſſe, & vnicuique Virtutum attribuiſſe vnum membrum. Quapropter & in eiuſdem imaginis diuerſis membris, diuerſa nomina Virtutum habentur inſcripta; illa nimirùm, quibus videretur opus habere qui geſtabat imaginem; cùm alioqui impoſſibile eſſet in tam arcto ſpatio omnia trecenta illa & ſexaginta quinque exarari.

INTERPRETATIO CVIVSDAM GEMMAE.

[Præter has gemmas, quarum figuras poſuit hoc anno Baronius, vidimus & nos apud V. C. *Paulum Petauium* ol m Senat. reg. in Curiâ Pariſ. aliam antiquam, referentem alterâ parte imagines Principum Apoſtolorum ABPACAΞ, de quâ egit hic Baronius. Cuius adeò diſcrepantis coniunctionis dum rationem apud nos quærimus, occurrit potuiſſe Baſilidianos id eo ritu agere quo videbimus inferiùs num. XVI. Carpocratianos promiſcuè imagines Chriſti Apoſtolorum Platonis, Ariſtotelis, &c. Gentilitio more, ſacrificiis, aliiſque diuinis honoribus proſequi conſueuiſſe. Vel fortè, quod viderent, Catholicis ſummæ auctoritati ac venerationi eſſe Principes Apoſtolorum, ingentiáque eorum nominum inuocatione, aut etiam Reliquiarum aut Imaginum virtute, edi vbique ſanationum aliaque miracula, ac dæmoniorum repelli inſultus atque præſtigias: vnà cum ſui Abraſax nomine, eorum imagines amuleti loco portare tentâſſe: quemadmodùm (vt non extra noſtros Annales exempla quæramus) vidimus ſupr. an. 59. num. I. quoſdam Iudæos, admirantes quæ fierent à Paulo, tentâſſe & ipſos eadem præſtare virtute nominis IESV quem Paulus prædicaret, ac inf. an. 218. II. viſuri ſumus, ab ipſis etiam Gentilibus amuleta atque remedia ſumi conſueuiſſe ex crucibus, ſimiliáque ſeueriſſimis ſuppliciis Conſtantium Imperat. puniſſe, ann. 358. in fin. Vel potiùs, ſimilem hanc fuiſſe aſtutiam ſpiritûs mali ei quam deſcripſit Auguſtinus tract. 7. in cap. 5. Ioan. his verbis: *Fingunt ſpiritus mali umbras quaſdam honoris ſibimetipſis, vt ſic decipiant eos qui ſequuntur Chriſtum: uſque adeò vt illi ipſi qui ſeducunt per ligaturas, per præcantationes, per machinamenta inimici, miſceant præcantationibus nomen Chriſti: quia iam non poſſunt ſeducere Chriſtianos, vt dent venenum, addunt mellis aliquantum, vt per illud quod dulce eſt, lateat quod amarum eſt, & bibatur ad perniciem.* Quomodò & Origenes lib. 1. & 4. contr. Celſ. teſtatur, olim magos apud Ethnicos, Deum

Abraham,

Abrahamm, Deum Iſaac, & Deum Iacob, ſuis in præſtigiis & ſacris prophanis inclamâſſe & inuocaſſe. Sed hæc hactenùs, quæ & aliorum iudicio ſupponimus. Ceterùm quod apud Irenæum legitur, Baſilidianis fuiſſe in vſu imagines, pro *imaginibus*, legendum eſſe *magia*, probat eo loco Feuardentius ex veteri codice, Epiphanio & Theodoreto]

XI. ALIA EIVS HÆRESIS BASILIDIS.

Sed quod rurſùm ſpectat ad eiuſdem Baſilidis hæreſes; recenſet eadem ipſius dogmata Tertullianus *q*; qui addit reſurrectionem carnis ab eo vehementer impugnatam, negãnte ſalutem corporibus eſſe promiſſam, ſed ſolis animabus: quod etiam Irenæus teſtatur. Inſuper Clemens *r* Alexandrinus ait, Baſilidem ac Baſilidianos docuiſſe, non omnia à Deo dimitti peccata, ſed tantùm inuoluntaria quæ per ignorantiam facta eſſent: itémque, animam priùs peccâſſe in aliâ vitâ, hîc autem pati ſupplicium. Fidem quoque eſſe naturalem: & in homine habitare exercitum ſpirituum, qui eſſent paſſiones per quas vnuſquiſque mouetur; nec pugnandum aduerſus naturales inſurgentes paſſiones, ſed eis eſſe aſſentiendum, ac proinde libidinibus inquinari licitum eſſe. Sed & eò arrogantiæ Baſilidem perueniſſe Epiphanius *ſ* tradidit, vt ſe ac ſuos ſolos diceret eſſe homines, ceteros omnes ſues ac canes, ob idque non propalanda eis eſſe ſua myſteria. Auſum prætereà ſcribere Euangelium, & ſuo ipſius inſcribere nomine, auctor eſt ante Ambroſium Origenes *t*: qui & alibi ait *u*, ipſum aſſeruiſſe non eſſe alias peccatorum pœnas, niſi tranſcorporationem animarum poſt mortem. Quòd inſuper negaret carnis Chriſti veritatem, eâ falsâ aſſumptione ſacratiſſimam quoque Euchariſtiam damnâſſe, ex Ignatio ad Smyrnenſes recitat Theodoretus. *x*

q Tertul. de præſcr. c. 46.
r Clem. Al. Strom. l. 2. 3. 4.
ſ Epiph. hær. 24.
t Orig. hom. 1. in Luc.
u Id tract. 28. in Matt.
x Theod. lib. 3. dial.

X. ISIDORVS FILIVS BASILIDIS.

Mortuus eſt Baſilides (inquit Hieronymus *y*) in Alexandriâ, temporibus Hadriani; quâ tempeſtate Barchochebas) ita enim reſtituendum eſt hoc nomen) dux Iudaicæ factionis Chriſtianos variis ſuppliciis enecauit. Fuiſſe verò Baſilidi filium *Iſidorum* nomine, paternæ impietatis hæredem & propugnatorem, auctor eſt Clemens *z* Alexandrinus; qui ab eo *Moralia* eſſe ſcripta teſtatur, quæ tamen eſſent omnium impuritatum cloaca: aliúdque einſdem citat opus *de Adnatâ animâ*. Aduerſus autem iſtos pro Catholicâ veritate ſcripſiſſe conſtat, Agrippam Caſtorem, Iuſtinum martyrem, Irenæum, qui omnes hæreſes quæ ante ſe extiterunt, confutârunt: hiſque addit Theodoretus Clementem Alexandrinum, & Origenem: quibus adnumerandus quoque eſt Epiphanius, & alij recentiores Scriptores.

y Hieron. de Script. Eccl. in Agrip.
z Clem. Al. lib. 2. & 3. Strom.

XI. DE SATVRNINO HÆRESIARCHA.

SATVRNINVM, quem alij *Saturnilum* dicunt, poſt Baſilidem ordine recenſemus, (licèt aliqui de illo priùs egerint) quòd cùm (vt ait Euſebius *a*) patriâ fuerit Antiochenus, & in Syriâ ſcholam erroris aperuerit, nec tamen S. Ignatius, qui ſicut multos hæreſiarchas, ita Baſilidem in Ægypto agentem nominatim expreſſit, Saturnini Antiocheni ipſe Epiſcopus Antiochenus & totius Syriæ Orientiſque magiſter, vllam prorsùs habuerit mentionem; in eam facilè adducamur ſententiam, vt exiſtimemus poſt mortem Ignatij emerſiſſe impudentem hæreticum. Qui quidem (vt ait Irenæus *b*) Menandro inhærens, ſic Deum Patrem omnium dixit eſſe creatorem, vt tamen mundum à ſeptem Angelis creatum, hominémque voluerit eſſe Angelorum facturam: rursùs Deum Iudæorum vnum ex Angelis eſſe dixerit; quódque aduerſus Patrem rebellâſſet, in eius deſtructionem miſſum eſſe Chriſtum, & in ſalutem credentium; eumdémque ignotum & incorporalem ac ſine figurâ, putatiuè tantùm viſum eſſe hominem: Duo inſuper hominum genera ab Angelis eſſe facta, alterum nequam, alterum bonum: & quòd hoc dæmones peſſimos adiuuaret; miſſum eſſe Saluatorem ad perditionem malorum & ſalutem bonorum. Nubere & generare à Satanâ eſſe: & quaſdam Prophetias ab Angelis, quaſdam à Satanâ eſſe reuelatas. Hæc Irenæus; qui addit complures Saturnini ſectatores ſic abſtinentiam coluiſſe, vt ab animatis abſtinerent, quò iſtâ virtutis ſpecie plures ſeducerent. Habet ampliùs Tertullianus, Saturninum negâſſe reſurrectionem futuram. Eadémque de ipſius impietatibus, qui de Hæreſibus tractatus edidêre, Epiphanius; Theodoretus, Philaſtrius, Auguſtinus, & alij.

a Euſeb. 4. hiſt. 7.
b Iren. l. 6. c. 22.

XI. DE CARPOCRATE HÆRESIARCHA.

Eodem quoque tempore CARPOCRAS, fœx omnium hæreticorum, & fax totius incontinentiæ apparuit, vt ex Irenæo tradit Euſebius *c*: quem & Alexãdrinum fuiſſe, ſcribit Clemens *d* gentilis eius; & in nonnullis conſenſiſſe Baſilidi, ſed & alia multò deteriora commentum eſſe conſtat. Mundum quidem, vt ille ab Angelis factum dixit; IESVM verò Redemptorem ex Ioſeph natum vt ceteros homines, probitate tantùm præſtitiſſe aliis; ſed ſe ſuóſque ei ſimiles eſſe, & ex his nonnullos eo fortiores. Artes inſuper magicas operati conſueuerant Carpocratiani, & dæmones alligatos habere, glorantes ſe eâ arte illos habere ſubiectos. Omne delictum non ſolùm apud eos non vetitum, ſed imperatum; vſque adeò vt perpetuâ animarum tranſmigratione fore plectendos dicerent, qui ſuæ quæcumque cupienti aduerſarentur concupiſcentiæ; Scripturæ *e* etiam præceptum impudenter ad hoc adducentes: poſtquam autem omnia quæ mundi & concupiſcentiæ ſunt opera praua explêſſent; tunc liberè profecturos ad illum Deum qui eſt ſupra Angelos mundi fabricatores. Denique adeò horrenda de huiuſmodi ſectæ hominibus ſe accepiſſe Irenæus *f* tradit, vt non induci poſſet ad ea credenda. Addit Tertullianus *g*, Carpocratem tum Chriſti, tum ceterorum mortalium carnis reſurrectionem negaſſe. Eademque de illo eiúſque ſectariis Epiphanius *h*, & alij qui commentarios de Hæreſibus conſcripſerunt.

c Euſeb. 4. hiſt. 7.
d Clem. Al. l. 3. Strom.
e Matt. 5. verſ. 25. Luc. 12. verſ. 58.
f Iren. l. 5. c. 24.
g Tertul. de præſcr. c. 48.
h Epiphan. hær. 27.

XIII. GNOSTICI VNDE.

Inſuper tradũt, hos, ipſo Carpocrate auctore, in velamen obſcœnitatum multarum, perpulchrum ſibi nomen indidiſſe vt GNOSTICI dicerentur, quaſi præſtantiori quàm alij homines, eruditione & rerum diuinarum cognitione præditi eſſent: licèt Hieronymus *i* & Euſebius *k* velint à Baſilide *Gnoſticos* eſſe nominatos. Sed ſicut venena, ita & nomina inter ſe iſtos communicaſſe, dici poſſe videtur: nam eadem ratione qui ex Nicolaitis prodierunt æquè *Gnoſticos* eſſe dictos, Epiphanius *l* affirmat. Sed quænam fuerint ipſorum turpitudines, idem auctor *m*, etſi retinens admodùm, accuratè deſcripſit, poſtquàm ab eorum illecebris in Ægypto, ne in errorem laberetur, fuiſſet diuinitùs liberatus. Recenſebimus & nos poſt illum, quòd maximè conferant ad veritatem hiſtoricam huius temporis elucidandam; & vt talia propalantes, ſimul quæ qualiſve fuerit Eccleſia Catholica, qua illa damnata ſunt, manifeſtemus.

i Hieron. de Script. Eccl. in Agrip.
k Euſeb. in Chron.
l Epiph. hær. 26.
m Id ibid. & hær. 27.

Ait

XIV.
NEFANDAE EORVM TVRPITVDINES.

Ait igitur eos communes vxores habuiſſe,& ſuam ipſorum Synaxim turpitudine multiplicis ac promiſcui fortuitique concubitûs polluiſſe; eam tum appellantes, *Dilectionem facere.* Sed & cùm peregrinus aliquis accederet, ſtatim vt ſigno quodam in ſalutando libidinoſæ contrectationis manuum agnitus eſſet eius dogmatis ſectator,ad conuiuium vocari ſolitũ,& mox ad concubitum cum vxore eius à quo in domum reciperetur. Poſtquàm autem permixti fuiſſent, ſuſcipere ſolitam mulierem, itemque virum, fluxum à maſculo in proprias manus, & in cælum intuentes dicere, *Offerimus tibi hoc donum, corpus Christi*;& ſic edere dicentes, *Hoc eſt corpus Chriſti, & hoc eſt Paſcha: Ideò patiuntur corpora noſtra, & coguntur confiteri paſſionem Chriſti.* Eodemque modo vbi contigiſſet feminas in ſanguinis fluxu eſſe, menſtruum collectum de ipſis, in communi edere, & dicere. *Hic eſt ſanguis Chriſti.* Liberorum autem generationem omni modo impedire ſolitos,& interdicere. Si verò præter ſententiam prægnans fieret mulier, tunc detractum fœtum in mortario quodam piſtillo tundere, & admixto melle, ac pipere, aliiſque aromatibus ad auertendam nauſeam, congregatos omnes participes fieri conſueuiſſe contuſi pueri; & additis ad Deum precibus, hoc perfectum Paſcha dicere. Cùm verò rursùs libidinis inſania eos apprehenderet, inquinantes manus turpitudine ſuâ, nudos toto corpore precari ſolitos, tanquam per eiuſmodi operationem inuenirent dicendi apud Deum libertatem. Inſuper omnem ſpeciem coitûs in ſingulis corporis membris,incantationeſque ac veneficia, & idololatrias perficere ſolitos; & hoc eſſe rationem redditionis debitorum in corpore, vt non ampliùs accuſarentur, nec aliud opus ab ipſis exigeretur. Corpora autem ſua, tam viros quàm mulieres, noctu ac diu curâſſe vnguentis, balneis, & epulationibus, quo poſſent fructus pollutionum ſuarum reddere in tempore: deteſtantes ieiunium, quòd eſſet à Principe qui fecit mundum.

XV.
CONSILIVM DIABOLI DE GNOSTICIS
n *Epiph. hær.* 27.
o *Iren. l. 1. c. 24.*
p *Orig. l. 6. cont. Celſ.*
q *Euſeb. 4. hiſt. 7.*
CALVMNIAE IN CHRISTIANOS.
r *Iuſt. orat. ad Anton*
ſ *Athenag. orat. pro Chriſt.*
t *Theoph. ad Autol. l. 3.*
u *Orig. cont. Celſ. l. 7.*
x *Tert. Apol. c. 7.*
y *Minut. in Octau.*
z *Ep. ad Chr. Aſiæ, cap. Euſeb. 5. hiſt 1.*
a *Iuſtin. mart orat. ad Senat.*

Hæc & alia de eorum nefandis turpitudinibus, & execrandis myſteriis Epiphanius: quibus quidem conatus eſt diabolus ſanctam ac puram Chriſtianam religionem infamare, vt Gentiles,qui iſta ab iis qui ſe & Chriſtianos & Gnoſticos dicebant, fieri cernerent, putantes eiuſmodi eſſe in vniuerſum doctrinam Chriſtianæ religionis,eamdem cum ipſius ſectatoribus execrarentur. Hoc enim fuiſſe Satanæ conſilium in iſtis nefariis mittendis, declarauit idem Epiphanius *n*, & longè ante ipſum Irenæus *o*,Origenes *p*, & Euſebius *q*. Porrò Iudæorum operâ, Chriſtianis ſemper aduerſantium, has eſſe calumnias aduerſus eos toto Orbe diuulgatas, idem Origenes teſtatur. Et vix dici poteſt,quantùm laborauerint qui in Eccleſiâ olim fuêre ſanctiſſimi ac eruditiſſimi viri, vt eiuſmodi calumnias in omnes Chriſtianos à Gentilibus iactari ſolitas (videlicet quòd in ſuis nocturnis conuentibus, infantium occultis vulneribus extinctorum carnibus veſcerentur;& poſt epulum; lucernis miniſterio canum ad illas alligatorum euerſis, extinctiſque luminibus, promiſcuo vt ſors tuliſſet, vterentur concubitu) diluerent, atque imprimis Iuſtinus *r* martyr, Athenagoras *ſ* Chriſtianus philoſophus, Theophilus *t* Epiſcopus Antiochenus, Origenes *u*, Tertullianus *x*, ac Minutius *y* Felix; quantoſque eiuſdem occaſione calumniæ, Viennenſes *z* ac Lugdunenſes, & aliarum *a* vbique prouinciarum Chriſtiani, coram Iudicibus pro veritate certantes paſſi ſint cruciatus.

[Potuit tamen ea de humanarum carnium eſu calumnia,non tantùm ex Gnoſticorum facinoribus eſſe conflata, ſed etiam ex veritate myſterij malè accepti,nimirùm quòd in confeſſo eſſet apud omnes Catholicos, ſe in ſacris carnem Chriſti Domini noſtri Ieſu & ſanguinem potu participare. Sic enim & pleraque alia dogmata Chriſtianorum, non bene intellecta Gentiles in prauum ſcelus accepiſſe, multis conſtat antiquorum exemplis. Quæ enim ad Sacramenta Eccleſiæ, ac præcipuè ad diuiniſſimum illud ſacroſanctæ Eucharistiæ pertinebant, ita erant Gentilibus incognita, vt ne etiam catechumenis ante baptiſmum communicarentur. Vnde & Cyrillus Hieroſolymitanus in prologo catecheſeon Fideles ſolicitè adhortat,ne ipſas catechumenis, vel aliis non Chriſtianis tradant; alioquin facti rationem Deo reddituros. Et apud Dionyſium Areopagitam paſſim diſſeritur de hoc ſilentio, atque id ſanctiſſimè ſeruandum præcipitur. Eademque apud Orig. cont Celſ. Baſil. de Sp. S cap. 27. Greg. Naz. orat. 42. Chryſ. hom 4. in 1. Cor. Theod. dial 2. Ambr. de init. Aug. 10. de ciuit. 6. in Pſ. 39. & 109. in Ioan. tract 26. & alios ferè omnes antiquos Patres: apud quos etiam frequentiſſimo in vſu eſt formula in mentione Sacramentorum, *Nôrunt initiati quod dicitur*, vel alia eiuſmodi. Denique vulgabantur ea, quibus Ethnici ad fidem adduci poterant; reliqua cùm illis tum etiam cathecumenis clauſa manebant,donec per baptiſmi portam in conſortium Fidelium introducti, etiam myſteriorum diſcretè participes fierent. Vt non debeat mirum videri, ſi plurima in Patrum ſcriptis reperiantur de Sacramentis ſubobſcurè & ambiguè dicta. Sed de his abundè alij.

XVI.
b *Iren. l. 1. c. 24. in Epip. Aug de hær.*
DE EPIPHANE CARPOCRATIS FILIO.
c *Cle. Alex Strom. l. 3. Adde Epiph hær. 32.*
d *Orig. ho. 7. in Ioſ.*
e *Tert. adu. Hermog.*
EX PHILOSOPHIS HAERESES.
f *Plotin. Gnoſt.*
g *Porphyr. vit. Plotin.*

Sed vt quæ reliqua ſunt impuriſſimi pariter ac impiiſſimi Carpocratis proſequamur; Irenæus *b*, & alij poſt eum tradiderunt, eius diſcipulos conſueuiſſe poſteriorẽ auris dexteræ partem perforare,vt eo ſigno ſe inuicem dignoſcerent: ſed & habere imagines quaſdam vel depictas, vel aliter compoſitas, & ex eis aliam Chriſti,quam dicerent à Pilato factam, Pythagoræ aliam,itemque alias Platonis, Ariſtotelis, & aliorum;eaſque,perinde ac Gentiles idola,coluiſſe. Denique fuiſſe Carpocrati filium nomine *Epiphanem*, paternæ impietatis heredem, Clemens *c* Alexandrinus teſtatur: vixiſſe verò tantummodò annis ſeptemdecim, ac poſt mortem in Cephaleniâ (vnde ex matre oriundus erat) vt Deum eſſe cultum: eumdemque à patre edoctum orbem diſciplinarum, & Platonis philoſophiâ, fuiſſe auctorem & principem Monadicæ cognitionis. Sicque accidit iis, quod de Philoſophis tradit Origenes *d*, vt cùm ſuam ipſorum philoſophiam conarentur introducere in Eccleſiam, polluerent ipſam non habentem maculam neque rugam. Vt meritò dixerit Tertullianus *e*, *Philoſophos extitiſſe Patriarchas hæreticorum.* Ne de iiſdem Carpocrate & Epiphane idem Clemens tradit, cùm legiſſent in Republicâ Platonis, vxores debere eſſe communes, hoc ipſum ſuos docuiſſe obſeruare. Verùm quòd Gnoſtici abuterentur Platonis ſententiis, eâ de causâ Plotinus Platonicorum princeps edidit aduerſus eorum inſanias commentarium *f*, quo & inſuper eorumdem incantationes ac magicos ſuſurros, quibus ſe cæleſtia mouere poſſe profiterentur, ſugillat, moribuſque longè deteriores Epicureis eſſe confirmat. Addit verò Porphyrius *g* Plotini diſcipulus,ſuo tempore Gnoſticos Romæ quoſdam vulgâſſe libros, quos appellarent *Zoroaſtris Reuelationes.*

XVII.

Ceterùm prauum genus Carpocratis latiùs eſt propagatum. Nam eiuſdem ſtirpis extitit ne-

Prodicus auctor Adamitarum.

fandiſſimus Prodicvs auctor Adamitarvm qui nihilo ſeciùs eadem quæ Carpocratiani, & Gnoſticorum reliqui, turpiſſimè perpetrârunt, aſſumentes & ipſi nomē vt *Gnoſtici* dicerentur, prout refert Theodoretus *h*. Sed de eis plura Epiphanius *i*, qui eorum eccleſias lupanaria fuiſſe tradit, vbi nonniſi nudos commorari liceret, quas *Paradiſum* nominabant. Addidit verò Prodicus, vt quatuor Elementa deos eſſe diceret *k*, deinde Solem & Lunam. Et tam ipſe quàm ſui affirmabant *l* ſe eſſe liberos, nec vllâ lege teneri; nec etiam eſſe orandum. Fuitque *m* illis communis cum ceteris Gnoſticis ſententia, non eſſe palàm confitendum Chriſtum, nec pro eo ſubeundum martyrium.

h Theod. lib. 1. hær. fab.
i Epiph. hær. 32.
k Epiph. in comp. doctr.
l Cle. Alex. Strom. lib. 3. & 7.
m Tert. in Scorp.

XVIII.
n Epi. n. hær. 26.
Variæ Gnoſticorum appellationes.

Porrò tradit Epiphanius *n*, Gnoſticos diuerſis nominibus fuiſſe appellatos, nimirum *Borborianos* ſiue *Borboritas*, (quos & futurum iudicium negâſſe Philaſtrius ait) *Coddianos*, *Stratioticos*, *Phibionitas*, *Barbelitas*, & *Zachæos*. *Naaſianos* etiam eſſe dictos, ſcribit Theodoretus. Et Clemens Alexandrinus aliam ſubdit Gnoſticorum ſobolem, *Antitactas* dictos, qui enormiter aſſererent peccatum nõn eſſe malum, ſed præmio dignum. Verùm hoc ipſum, quantum pertinet ad corporis naturalem voluptatem explendam, ſenſiſſe Baſilidianos, Carpocratianos, Valentinianos, Secundianos, & Epiphanij ſectatores, Epiphanius docet. At de Valentino & Secundo inferiùs: hæc iam de reliquis ſatis.

IESV CHRISTI
An. 121.
ALEXANDRI
An. 1.
Hadriani Imp.
An. 2.

I. Annvs Chriſti centeſimus vigeſimus primus, qui eſt ſecundus Hadriani Imperatoris, in Faſtis Græcis, aliiſque recentioribus, rectè notantur Coſſ. ipſe Hadrianus tertiùm & Iunius Ruſticus, etſi mendosè Græci Hadrianum ſecundò, pro tertiò ſcriptum habeant. Caſſiodori autem, ſiue Mariani Scoti, qui ex illius codice iam deprauato ſumpſit, nulla per hos Hadriani annos habenda eſt ratio.

II.
Evariſtus PP. martyr.

Hoc igitur anno *Euariſtus* Papa, cùm ſediſſet annos nouem & menſes tres, vigeſimâ ſextâ Octobris martyrio coronatus eſt: (eâ enim die in Tabulis Eccleſiaſticis, natalis eius conſignatus habetur: ſepultúſque eſt in Vaticano: cuius titulo duæ leguntur Epiſtolæ. Cùm autem poſt eius mortem (vt habet liber de Romanis Pontificibus) vacâſſet Sedes dies octodecim, in locum eius ſubrogatus eſt Alexander Romanus, patre Alexandro natus de regione Caputtauri; quem locum Suetonius *a* nominat Capita bubula, vbi natus eſt Octauianus Auguſtus. Ceterùm Index Romanorum Pontificum, ab Honorio Papâ Tertio collectus, hoc pariter anno Domini centeſimo vigeſimo primo, Alexandri Papæ Primi ingreſſum ponit.

Alexander Papa
a Suet. in Octau. c. 5.

III.
Iudæi domiti.
b Hieron. in Dan. 9.

Hoc eodem anno ſecundo Hadriani, (vt habet Euſebius in Chronico) Iudæi iterùm rebellantes, rursùs domiti ſunt: idque (vt Hieronymus *b* docet) ſub Annio Ruſo Iudææ Præſide. De aliâ verò longè terribiliori Iudæorum debellatione factâ à Iulio Seuero, dicetur poſteà ſuis locis.

IESV CHRISTI
An. 122.123.
ALEXANDRI
An. 2.3.
Hadriani Imp.
An. 3.4.

I. Anno Chriſti centeſimo vigeſimo ſecundo, Cæcilius Seuerus & Aurelius Fuluus (qui poſteà dictus eſt Antoninus Pius Imperat.) creati ſunt Coſſ. Quo anno, qui numeratur tertius Hadriani *a*, in Eccleſiâ Alexandrinâ defuncto Primo Epiſcopo, poſtquàm ſediſſet annos duodecim, ſubrogatus eſt *Iuſtus*.

a Euſeb. in Chron.

II.
Hadrianus Imperium peragrat.
b p. Adolph. lib. numiſm.
c Habet Bar. Annal. T. m. II. hoc an. ex muſæo Lælij Paſqualini.

Eodémque tempore Hadrianus, cùm res Vrbanas firmâſſet, peregrinationem per vniuerſas Romani Orbis prouincias inſtituit; & vt habet Spartianus) primò in Galliam atq; Germaniam tranſiit, inde in Britanniã tranſmiſſurus, vniuſcuiuſque prouinciæ proſpiciens ſecuritati atque vtilitati. Vnde & cuſi reperiuntur multi nummi *b* his inſcriptionibus, Locvpletatori Orbis terrarvm, vel etiam Restitvtori *c* Orbis terrarvm, aut ſimpliciter ſingularũ prouinciarum, *Reſtitutori Galliæ*, *Reſtitutori Africæ*, *Italiæ*, *Hiſpaniæ*, & aliarum quas peragrauit. Res autem in eâ peregrinatione geſtas deſcribunt Dio & Spartianus.

III.
Martyres Brixiani.
d Act. Fauſt. & Io. Vit. ap. Sur. 16. Febr.

Porrò cùm Spartianus dicat, eum ſacra Romana diligẽtiſſimè curâſſe, peregrina verò contempſiſſe, haud dubium eſt, ipſum quo cœperat animo infenſiſſimo in religionem Chriſtianam ſæuire non deſiiſſe. Nam & iturus in Gallias, agente Italico qui Rhætias curabat prouincias, *Fauſtinum* presbyterum & *Iouitam* diaconum Brixiæ cõdemnans ad beſtias, vnà cum *Calocero* & aliis compluribus ex ipſius familiâ Imperatoris, itémque *Afra* Præſidis vxore, (qui quòd vidiſſent beſtias parcere Fauſtino & Iouitæ, eo miraculo ad fidem Chriſti conuerſi ſunt) poſt varias tentationes atq; tormenta, diuerſis locis necari iuſſit: quorum ſingulorum natalis dies in Tabulis Eccleſiaſticis eſt notatus. Sed & in eorumdem Martyrum Actis *d* ſcriptum legitur, Romanum Pontificem qui his temporibus præerat Eccleſiæ Dei, vnà cum multis in Catacumbis perſecutionis cauſâ latuiſſe. Et paſſos eodem tempore Romæ complures alios vtriuſque ſexùs, teſtantur Eccleſiaſtica monumenta.

IV.
De Api, deo Ægyptiorum, inuento.
e Minut. in Octa.
f Herodot. in Thal.

Anno verò Chriſti centeſimo vigeſimo tertio, Annio Vero & Augure Coſſ. Hadrianus Britanniam petens (inquit Spartianus) multa correxit, murúmque per octoginta millia paſſuum duxit, qui barbaros Romanóſque diuideret. Trangreſſus verò in Galliam, Alexandrinâ ſeditione commotus eſt; cùm repertus poſt multos annos *Apis*, turbas inter populos creauit apud quem deberet collocari. Hæc Spartianus. Magnâ quidem Dei prouidentiâ factum eſt, vt quo tempore Hadrianus Chriſtianam religionem inſectabatur, quales eſſent Dij Gentiũ fierent manifeſti. *Apim* enim bouẽ non Ægyptios tantùm coluiſſe, ſed & Romanos, Minutius *e* Felix eis exprobrat. Porrò erat Apis (inquit Herodotus *f*) è vaccâ genitus, quæ nullum alium

poſſet

poſſet concipere fœtum;quam Ægyptij aiebant fulgure ictam ex eo concipere Apim. Erantque eiuſmodi vitulo hæc ſigna, Toto corpore niger, in fronte habens candorem figuræ quadratæ, in tergo effigiem aquilæ, cantharum in palato, duplices in caudâ pilos. Hæc Herodotus: idemque teſtatur, cõſueuiſſe eiuſmodi animal tarò videri; cùm autem appareret, Ægyptios omnes maximâ lætitiâ affici & feriari ſolitos. Iudæos autem, qui olim in Ægypto aſſueuiſſent, ſecundùm eorundem ſuperſtitionem, dum in deſerto *g* conflârunt vitulum, Apim repræſentare voluiſſe, certa ſententia eſt plurium auctoritate firmata. Sed de Api, & aliis Ægyptiorum diis, plura ex antiquis collegit Euſebius *h*.

g *Exod.* 32. *Pſal.* 105.
h *Euſeb.* 2. *de præpar. Euang.* 12.

IESV CHRISTI
AN. 124.125.126.127.128.
ALEXANDRI
AN. 4.5.6.7.8.
HADRIANI IMP.
AN. 5.6.7.8.9.

I. ANNO Chriſti centeſimo vigeſimo quarto, qui eſt Hadriani quintus, Auiolâ & Panſâ Coſſ. idem Imperator Hiſpanias peragrauit, ſecundum ea quæ à Spartiano ſcribuntur.

II. Anno verò Chriſti centeſimo vigeſimo quinto, Coſſ. ſecundùm Caſſiodorum Vero & Ambiguo, vel ſecundùm alios Arrio Petino & Aproniano, Hadriani anno ſexto, (vt habet Euſebius *a*) idem Auguſtus Achaiam, & inde Athenas petens; exemplo Herculis, & Philippi, ſacra Eleuſinia ſuſcepit, multaq; in Athenienſes contulit quæ referunt hiſtorici. Quàm autem *Eleuſinia* ſacra, turpia eſſent & obſcœna, omnes ferè non tantùm ex ſcriptis Gentilium, ſed Chriſtianorum *b* nôrunt. Sed quò ardentiùs viſus eſt Hadrianus colere ſuperſtitionem Gentilitiam, eò vehementiùs Chriſtianam religionem inſectatum eſſe, nemo poterit dubitare: ipſamque Athenarum Eccleſiam hoc tempore florentiſſimam, ab eodem vehementer exagitatam eſſe, facilè monſtrãt quæ ſcribit Euſebius in Hiſtoria *c* & S. Hieronymus *d* in *Quadrato* Apoſtolorum diſcipulo: qui (vt ait) *Publio* Athenarum Epiſcopo ob Chriſti fidem martyrio coronato, in locum eius ſubſtitutus eſt, & Eccleſiam grandi terrore diſperſam fide & induſtriâ ſuâ congregauit. Porrò martyrium Publij, & Eccleſiæ diſperſionem, hoc primo Hadriani Athenas aduentu contigiſſe putamus: quid autem in ſecundo ibidem egerit, dicetur paulò pòſt.

a *Euſeb. in Chron.*
QVID HADRIANVS ATHENIS.
b *Tert. aduerſ. Valentian. cap.* 1. *Arnob. aduerſ. Gent. lib.* 5.
c *Euſeb.* 4. *hiſt.* 3.
d *Hier. de Script. Eccl.*

III. Intereà namq; Anno Chriſti centeſimo vigeſimo ſexto, (quo Gallicanus & Titianus à Caſſiodoro ponũtur Coſſ. à Græcis autẽ Faſtis promuntur Glabrio & Torquatus; quibus aliquando, prout ratio poſtulauerit adhærebimus. Inuerſos enim planè iam diximus Faſtos Conſulares Imp. Traiani, Hadriani, & Antonini: ſed id abſque præiudicio rectæ chronographiæ, quæ ex annis Imperatorũ optimè diſponitur *e* idem Imp. tranſactâ (inquit Euſebius) Athenis hieme, inde receſſit: quẽ quidem rediiſſe Romam, & inde in Africã traieciſſe, Spartianus *f* tradit:

FASTI COSS. INVERSI.
e *Euſeb. in Chron.*
f *Spart. in Hadria.*

IV. Anno autem ſequenti, Scipione & Aquilino Coſſ. ex Africâ reuerſum eſſe Romam. At verò

V. Anno Chriſti centeſimo vigeſimo octauo, Coſſ. Vero & Bibulo (habent alij Celſum & Marcellinum) Româ in Orientem profectus, Athenas repetiit, & Iouis Olympij ædem atque aram *g* ibi dedicauit. Eodemque tempore, vt habent Euſebius & Hieronymus *h*, *Quadratus* diſcipulus Apoſtolorum & Athenarum Epiſcopus, necnon *Ariſtides* Athenienſis philoſophus Chriſtianus, libros pro Chriſtianâ religione eidem Auguſto obtulêre: ipſeque Quadratus *i* orationem inſuper eâdem de re coram Imperatore habuit, ac tantum pepfecit *k* vt perſecutionem grauiſſimam ſedauerit. Sed his Hadrianum mitiorem redditum, æquè ad concedendam pacem Eccleſiis impulerũt literæ *Sereny Grania*. Aſiæ Proconſulis; qui cùm cerneret non iam de Chriſtianis legitima exerceri iudicia, ſed clamoribus vulgi delatos innocentiſſimo homines neci tradi, è prouinciâ diſceſſurus, litteras eâ de re ad Imperatorem ſcripſit, iniquiſſimum eſſe dicens, ſine vllo crimine, nominis tantùm & ſectæ reos fieri. Quibus commotus Hadrianus, ad Minutium Fundanum Serenij ſucceſſorem reſcripſit, ſine obiectu criminum Chriſtianos non eſſe condemnandos. Narrat iſta Euſebius *l* hoc anno nono Hadriani; ipſam autem epiſtolam Hadriani ad Fundanum, recitat alibi *m* deſcriptam ex Iuſtini martyris Apologiâ ad Antoninum Pium. Nec verò tantùm ad Aſiæ Proconſulem, ſed ad alios etiam prouinciarum Præſides eadem reſcripſiſſe Hadrianum, teſtatur Melito *n* Sardenſis Epiſcopus in libello quem poſtea obtulit Marco Aurelio Imperatori. Quamuis haud exiſtimemus, perſecutionem omninò ceſſaſſe: etenim etſi nomen non eſſet in culpâ, plurimas tamen calumnias à Gentilibus in Chriſtianos ſtrui ſolitas, eaſque libentiſſimè audiri à Iudicibus, exemplo ſunt quæ de plurimorum martyrio dicentur inferiùs. Denique apud Caſſiodorum *o*, nonniſi poſt annos tres perſecutionem ceſſâſſe, traditur.

APOLOGIÆ PRO CHRISTIAN.
g *Euſeb. in Chron. an.* 9. *Hadria.*
h *Hier. de Script. Eccl. in Quadr. & in Ariſt. & ep.* 84. *ad Magn.*
i *Euſeb.* 4. *hiſt.* 3.
k *Hier. de ep.* 84.
HADRIANVS REDDIT PACEM ECCLESIÆ.
l *Euſeb. in Chron.*
m *Id.* 4. *hiſt.* 8. *&* 9.
n *Melit. ap. Euſeb.* 4. *hiſt.* 25.
o *Caſſiod. in Chron.*

IESV CHRISTI
AN. 129.130.
ALEXANDRI
AN. 9.10.
HADRIANI IMP.
AN. 10.11.

I. ANNO Chriſti centeſimo vigeſimo nono, Gallicano & Titiano Coſſ. Hadrianus Imperator *a* Minorem Aſiam peragrauit, multa componens, & templa ſibi erecta conſecrans; ac Præſidum delicta ſeuerè puniens.

a *Spart. in Hadria.*

II. Sequenti verò, Domini centeſimo trigeſimo, Torquato & Libone Coſſ. ex Aſiâ in Syriam venit: quando (inquit Spartianus) Antiochenſes ita odio habuit, vt Syriam, à Phœnice ſeparare voluerit, vt tot ciuitatum Antiochia metropolis diceretur. Cuius odij cauſas cùm non afferat, quæ multæ eſſe potuerunt; haud abs re dicetur, contigiſſe ob Chriſtianorum eiuſdem ciuitatis in ſuam ipſorum religionem vehemens ſtudium, cuius Hadrianus inimiciſſimus erat.

HADRIANI ODIVM IN ANTIOCHENOS.

[Hanc odij Hadriani cauſam habet Baron. ann. ſeq. Præter quam, alij quidẽ referuntur ad dicacitatem Antiochenſium, qui cùm gratiam Principum ſemper quàm dictum mallent perdere, hoc vitio ſæpè eorum in ſe odia concitarum, vt patet ex Lucian. de ſaltat. Herodian. l. 2. Iulian. Aug.

in Miſopog. & aliis. Ac propterea Hadrianus triſtis ſenuſque ſemper, & nimiâ ſæpè notus ſeueritate, offenſus procacibus Antiochenſium dicteriis, odium eiuſmodi aduerſus eos conceperat.

III. BELLVM IN IVDÆOS.

Addit his Spartanus, mouiſſe eâ tẽpeſtate & Iudæos bellum, quòd vetarentur mutilare genitalia. Sed aliam Dio belli Iudaici affert cauſam: nempè quòd cùm Hadrianus Ieroſolymam pridem euerſam rursùm habitari iuſſiſſet, indito ei nomine ÆLIÆ CAPITOLINÆ, ac Ioui ex aduerſo templi ædem excitâſſet, eâ de re indignati Iudæi, (videlicèt quòd templum Iouis in monte Sion constructũ viderent) in arma ruerint: cùm verò & qui vbique gentium erant, vnà cum Ieroſolymitanis cõſpirâſſent, inde (inquit) bellum graue & diutinũ exortum eſt vniuerſo ferè terrarum orbe ex motu Iudæorum cõcuſſo. Verùm extructionem Æliæ poſt debellatos penitùs Iudæos factam eſſe, Euſebius ſcribit; de quo poſteà *b*. Rufum autem Præfectum Iudææ, auxiliaribus copiis ab Imperatore acceptis, virorum ac mulierum vnà cum liberis infinita propè millia confertim conciſiſſe, idem Euſebius *c* tradit. Quamquam & poſteà, ingraueſcente bello; opus fuit alios (vt videbitur) duces illuc mittere.

b *An* 137.
c *Euſeb* 4. *hiſt*. 6.

IV. BARCHOCHEBAS DVX IVDÆORVM.

Fuit autem eo tempore (vt idem auctor ſcribit) Iudæorum dux *Barchochebas*, vir quidem (vt ait) cruentus, ac prædo nefarius, ſed ipsâ appellatione (quò eius nomen aſtrum ſignificaret) ſe diuinitùs miſſum mentiens, quòd in oraculis *d* Propheticis ſcriptum eſſet, *Orietur ſtella ex Iacob*: qui *e* & nolentes ſibi Chriſtianos aduerſus Romanos ferre ſubſidium, omnimodis cruciatibus enecauit. Idemque præſtitiſſe quòd nollent Chriſtum abnegare, *Iuſtinus f* martyr ſcribit, qui genere Samarita hæc oculis ſpectâſſe potuit. Compulſus eſt enim ipſe eiuſdem Belli Iudaici occaſione aliò migrare: hocque eodem tẽpore (vt ex eius ſcriptis Euſebius *g* collegit) ex Helleniſmo, & Græcorum philoſophiâ, cuius omnes penè ſectas, veræ ſapientiæ adipiſcendæ causâ, curioſè perſcrutatus fuerat; tandem veram ac perfectam philoſophiam, quæ ex CHRISTI doctrina eſt, ab homine incerto, agente numine edoctus, ad religionem Chriſtianam ſe tranſtulit: quod pluribus ipſemet, quonam pacto contigerit, deſcripſit in Dialogo quem Epheſi habuit cum Tryphone Iudæorum eius temporis corypbæo, qui & ipſe ex eodem Iudaico bello profugus patrium ſolum verterat. At de Iuſtino plura ſuis locis inferiùs.

d *Num*. 24.
e *Euſeb. in Chron. an*. 17 *Hadr*.
f *Iuſtin. orat. ad Anton*.
g *Euſeb*. 4. *hiſt*. 8.

IVSTINVS PHILOS. FIT CHRISTIANVS.

IESV CHRISTI
AN. 131.
ALEXANDRI
AN. 11.
HADRIANI IMP.
AN. 12.

I. HERO EPISCOPVS ANTIOCH. MARTYR.

ANNO Chriſti centeſimo trigeſimo primo, Celſo & Balbo Coſſ. ex cõmotione quam diximus Hadriani Imperatoris in Chriſtianos Antiochenos, *Hero* eiuſdem ciuitatis Epiſcopus pro grege ſibi commiſſo martyr occubuit *a* decimaſeptimâ menſis Octobris, poſtquàm ſediſſet annos viginti: cui ſucceſſit hoc eodem anno *b Cornelius*. Quo item anno (quantum ex Spartiano colligitur) Hadrianus ex Syriâ in Arabiam, res Imperij Romani vbique compoſiturus, profectus eſt; ac ſequenti (vt ex Euſebio conſtat) in Ægyptum deſcendit.

a *Martyr. Rom. ea die*.
b *Euſeb. in Chron*.

IESV CHRISTI
AN. 132.
SIXTI
AN. 1.
HADRIANI IMP.
AN. 13.

I. ALEXANDRI PP. MARTYRIVM.

ANNO Chriſti centeſimo trigeſimo ſecundo, Catullino & Apro Coſſ. quinto Nonas Maij *Alexander* Papa, quòd Senatores complures, & Præfectum Vrbis Hermetem, alioſque Romanos ciues ad Chriſti religionẽ perduxiſſet, in carcerem truſus; cùm per eum multa ibi Deus miracula edidiſſet, ac rursùm Quirinum Tribunum, eiuſque filiam Balbinam virginem, contactu catenarum ſuarum ſanitati redditam, ad fidem conuertiſſet; multis diriſque cruciatibus affectus, creberrimis punctis confoſſus, iuſſus eſt occidi; ſicut habent eius Acta. Sed quod Liber de Romanis Pontificibus capite truncatum habet; vtrumque facilè potuit accidiſſe. Inſuper *Euentius* & *Theodulus* presbyteri, iidemque *Hermes* & *Quirinus*, aliique plurimi diuerſis mortis generibus ſunt affecti. Quorum omnium natalitia, diuerſis diebus quibus ſunt paſſi, relata ſunt in Eccleſiaſtica monumenta. Extant (vt diximus) eiuſdem Alexandri Acta *a*, ſed (quod multis aliis accidit) nimiâ antiquitate nonnihil mendoſa. Sedit (vt habet Euſebius) annos decem: addit liber de Romanis Pontificibus, menſes ſeptem & dies duos. Sed quem creatum vidimus poſt ceſſationem ſedis Euariſti die decimatertiâ Nouembris, mortuus verò habetur *b* tertiâ Maij, ſediſſe oportuit vltra decennium, menſes quinque & dies viginti.

a *Ap. Sur*. 3. *Maij*.
b *Martyrol. Rom. ea die*.

II. DE AQVA BENEDICTA.

Quòd autem in eodem libro de Romanis Pontificibus, de ipſo inter alia traditur, conſtituiſſe vt *Aqua aſperſionis cum ſale benediceretur in habitaculis hominum*; id ſanè iampridẽ Apoſtolicâ inſtitutione traditum, ab Alexandro potiùs decreto roboratum, quàm recens ſtatutum dici debet. Nam præter quod apud Clemẽtem *c* eſt Matthæi nomine Apoſtolica inſtitutio; nónne Paulus *d* ſcribit *omnem creaturam per verbũ Dei & orationem ſanctificari*? Quapropter non aquæ tantùm, ſed & olei, aliarumque rerũ hominum vſui inſeruientium, benedictionem ex Apoſtolica traditione iure ſibi Eccleſia Catholica vendicat; exemplo Chriſti *e*, qui panẽ turbæ daturus anteà benedixit ei. Et tantum abeſt, vt (quod Nouatores oblatrant) ſpecies ſit quædam incantationis atque magiæ; vt potiùs ad eas diſſoluendas, aliaſque diaboli artes auertendas, eiuſmodi AQVA BENEDICTA ſolita ſit adhiberi; diuino vtique in miraculorum virtute ſuffragio comprobata, provt multis illuſtribus exemplis declaratur apud Epiphanium *f* de Ioſepho Comite, Hieronymum *g* de S. Hilarione, Theodoretum *h* de S. Marcello Epiſcopo Apameenſi, Palladium *i* de S. Macario, Bedam *k* de S. Germano Epiſcopo Antiſiodorenſi, itemque de aliis apud alios quamplurimos probatæ fidei auctores, qui de rebus Eccleſiaſticis ac geſtis Sanctorum ſcripſerunt: quibus non ſolùm ma-

c *Clem*. 8. *Conſt*. 35.
d 1. *Tim*. 4.
e *Luc* 9.
f *Epiph. her*. 30.
g *Hier. in Vit. Hilarion*.
h *Theodor*. 5. *hiſt*. 21.
i *Pallad. in Lauſiac. c*. 9.
k *Bed*. 1. *hiſt. Angl*. 17.

Eivs vsvs contra dæmones.

gicas incantationes, aliâſque prauorum dæmonum molitiones, Aquæ Benedictæ aſperſione conſtat eſſe diſſolutas; ſed & varias diuerſarum ſanitatum operationes, aliaque multiplicia mirabilia, eiuſdem virtute ſibi diuinitùs inſitâ, per cuncta ſæcula in præſens vſq; peracta eſſe: quæ magnâ ex parte collegit Marſilius Colũna Archiepiſcopus Salernitanus in ſuâ Hydragiologiâ. Deniqœ eiuſmodi aquæ benedictionem ad quemcumqœ vſum, ex Apoſtolicarum traditionum fontibus manare, non modò quæ ſunt dicta demonſtrant, ſed vt in re compertâ ingenuè profeſſos eſt S. Baſilius *l*, cùm agit de aquâ baptiſmatis ſolitâ ante benedictione ſanctificari. Sicut & de eodem Eccleſiaſtico ritu meminerunt quoque Cyprianus *m*, Cyrillus *n* Ieroſolymitanus, Ambroſius *o*, Auguſtinos *p*, & alij. Quâ verò ratione in Eccleſiâ vſu venerit, vt aqua ad domeſticum vſum ſanctificata, ipſo ingreſſu eccleſiæ ad leuium ſordium expiationem ſit expoſita, dictum eſt alio loco ſuperius *pp*. Si quis autem dicat, Gentiles etiam vſu habuiſſe aquam luſtralem, andiat is prædictum Cyrillum reſpondentem: *Vt illa quæ in aris offeruntur, cùm naturâ ſint pura, inuocatione dæmonum impura efficiuntur; ſic contrà aqua ſimplex, per S. Spiritûs, Chriſti, & Patris inuocationem acceptû virtute, ſanctitatem conſequitur.*

l Baſil. de Sp. S. c. 27.
m Cypr. ep. 70.
n Cyril. Ieroſ. catech. 3.
o Ambr. 2. de Sacra. 5.
p Auguſt. 6. cont. Iulia. 8.
pp An. 57. n. XXXIII.

III.
Alex. epiſtolæ.

Habentur Epiſtolæ tres, eiuſdem Alexandri Papæ titulo inſcriptæ; in quibus agitur pariter de aliis ritibus Eccleſiaſticis tamquam ab ipſo primùm ſtatutis: quod tamen non ita accipiendum eſt; ſed vt quæ traditione Apoſtolicâ accepta à Catholicis ſeruabantur, neque hæreticorum fraude conſuetudo irreperet in contrarium ab eo fuerint decretis firmata: ſicuti quod ibi traditur de vino aquâ miſcẽdo in ſacrificio, Iam ſuperiùs vidimus, ex Apoſtolicâ, vel etiam Dominicâ traditione manâſſe: & de plurimis aliis abundè probator variis horũ Annalium diſputationibus. Ceterùm ſepultus eſt Alexander viâ Nomentanâ, vbi & martyrium conſummauit ſeptimo ab Vrbe milliario. Et poſtquàm vacâſſet ab eius obitu Sedes Romana dies viginti quinque, ſubrogatus eſt in locum eius Sixtvs, patriâ Romanus, patre Paſtore de regione Viâ Latâ. Hæc in libro de Romanis Pontificibus.

Sixtvs Pap.

IV.
Antinovs Devs ab Hadriano factvs.

Hoc eodem anno Hadriani Imperatoris decimo tertio, cùm idem Auguſtus ex Arabiâ in Ægyptũ veniſſet; *Antinoum* eximiæ pulchritudinis puerum, quem habebat in deliciis, dũ per Nilum nauigaret, perdidit; ſiue in flomen ceciderit, ſiue ab eodem Hadriano diuinationibus atque magicis artibus deditiſſimo immolatus fuerit, quòd indigeret ad ea quæ parabat animâ hominis qui volũtariè occubuiſſet. Quapropter ſeo ob amorem, ſiue ob ſpontaneam mortem, ſolemni cõſecratione inter deos retulit, ciuſque nomine aram, templum, feſta dicauit, & ciuitatem quo loco oppetiit, extruxit. Rem geſtam narrant Dio & Spartianus, necnon Euſebius *q*: ſed & qui his temporibus vixère ſcriptores Eccleſiaſtici, vel poſteà floruère, cũ aduerſus deos Gentilium ſcriberent inuectiuas, Hadriani exẽplo in Deum referentis & colere iubentis Antinoum, quales ceteri ipſorum dij fuiſſent, frequenter argumentati ſunt; putà Hegeſippus *r* & Iuſtinus martyr, Theophilus *ſ* Antiochenus, Athenagoras *t*, Origenes *u*, Epiphan. *x*, Chryſoſtomus *y*, Hieronym. *z*, Prudentius *a*, & alij.

q Euſeb. in Chron.
r Ap. Euſ. 4. hiſt. 8.
ſ Theoph. Antioch. ad Autol.
t Athenag. orat. aduerſ. Gent.
u Orig. l. 3. cont. Celſ.
x Epiph. in Epit. & in Ancor.
y Chryſ. ho. 17. in Cor. 2. & ho. 66. ad pop. Antioch.
z Hieron. in Iſa. 2. & l. 2. cont. Iouin. & de Script. Eccleſ. in Hegeſip.
a Prud. in Symmach.

V.
Hadriani epiſt. adverſvs Alexandrinos.

Quòd autem Chriſtiani qui in Ægypto erant hæc publicè deriderent, & alij Ægyptij in Hadrianum, qui multa illis conceſſerat, cùm receſſiſſet, parùm grato viſi eſſent animo; ipſe poſteà ſcribens ad Seruianum Conſulem, multa in Ægyptio Gentiles, Chriſtianos, atque Iudæos, nullâ penè illorum habitâ religionis differentiâ, epiſtolam dedit inuectiuam, quam ex libris Phlegontis liberti eius recitat in Saturnino Flauius Vopiſcus. Eâ verò cùm de Chriſtianis mirâ inconſtantiâ dicat, modò cum Ægyptis colere Serapim, modò Chriſtum, modò Deum vnum cum Iudæis & Gẽtibus; ſed & illis matheſim, & aruſpicinam, & alia id genus tribuat: ſi velimus haud calumnioſè locutum, neceſſe eſt intellexiſſe de ſectatoribus Baſilidis atque Carpocratis, quos fuiſſe Alexandrinos, omniumque turpitudinũ ibi gymnaſium aperuiſſe, ſed & abſque culpâ poſſe Chriſtum negare & deos venerari, ſuos docuiſſe, ſuperiùs vidimus. Ceterùm in odium Chriſtianorum, noui atque turpiſſimi dei cultom adeò ſubſannantium, eoſdem Antinopolim, vbi recens idolum erectum eſt, cùm aliunde tum Alexandriâ ad ſupplicium mitti ſolitos, conſtat ex iis quæ de *S. Iraide* virgine Alexandrinâ & ſociis martyribus habentur in Tabulis *b* Eccleſiaſticis: quæ videlicèt ad hauriendam ex primo fonte aquam egreſſa, cùm vidiſſet nauem confeſſoribus Chriſti onuſtam, relicta hydria ſe protinùs illi adiunxit, ac ſimul cum eis Antinopolim ducta, prima omnium poſt multa ſupplicia capite cæſa eſt, deinde presbyteri, diaconi, & virgines, aliique omnes eodem mortis genere conſumpti ſont.

b Martyrol. Rom. & Menolog. Græc. 21. Sept.

IESV CHRISTI
An. 133.134.135.
SIXTI
An. 2.3.4.
Hadriani Imp.
An. 14.15.16.

I.
a Euſeb. in Chron.

Anno Chriſti centeſimo trigeſimo tertio, Pontiano & Ruffino Coſſ. defuncto *a* Iuſto Epiſcopo Alexãdrino, poſt quàm ſediſſet annos vndecim, in locũ eius ſuffectus eſt *Eumenes*.

II.
b Euſeb. ib.
Edictvm Salvianvm.

Anno verò centeſimo trigeſimo quarto, (quo à Caſſiodoro ponuntur Coſſ. Pompeianus ſecundùm & Commodus, à Græcis Augurinus & Seuerianus) Hadriani decimoquinto *b*, *Saluius* Ivlianvs eiuſdẽ Imperatoris iuſſu *Perpetuum* compoſuit *Edictum*, quo omnes impoſterum Prætores vterẽtur, cùm anteà ſuo arbitratu proponerent edicta annua, duratura tantummodò anno ſuæ Præturæ. Sed & eodem ſtatutum *c* eſt, debere omnes ciuitates conſuetudinem Romanæ Vrbis ſequi ac leges, non ipſam quæ eſſent aliarum ciuitatũ. Cuius occaſione putamus ſæpiùs exagitatos eſſe Chriſtianos, cùm cogerentur ſequi leges ac conſuetudines, quæ vt plurimùm aduerſarentur ipſorum inſtitutis. Propoſuit & Hadrianus edictum de vigeſima parte hereditatis fiſco applicanda: cuius occaſione putamus accidiſſe, vt idem primus (quod ait Spartianus) Fiſci aduocatum inſtituerit, quippe ante Hadrianum, iura fiſci curabant procuratores Cæſarum. Sed ipſum Hadriani edictum fuit poſteà à Iuſtiniano *d* Imp. abrogatum.

c Conſt. de veter. iur. enucleand.
d L. 3. C. de ed. D. Hadri. toll.

I. Rebellis Iudæi oppressi.

Anno porrò Chriſti centeſimo trigeſimo quinto, Hybero, & Silano Coſſ. cùm Bellum Iudaicum multis annis à Rufo Iudææ Præſide adminiſtratum, difficiliùs in dies inſtauraretur, Hadrianus præcipuos Romanorum duces aduersùs eos miſit: quorum præſtantiſſimus Iulius Seuerus è Britanniâ ad hoc euocatus, non tam vi apertâ quàm arte eos tandem penitùs oppreſſit, quinquaginta millia eorum cecîdit, arces quinquaginta celeberrimas diruit, vicos nongentos & octoginta quinque nominatiſſimos diripuit ac cremauit, totámque fere Iudæam deſolauit: quam cladem etiam ante bellum multa ipſis denuntiauerant, dum Salomonis ſepulchrum ſpontè corruit, & lupi atque hyenæ paſſim per vrbes vlulantes inceſſerant. Hæc Dio de Iudaico Bello: quod quia Euſebius *e* tradit finem accepiſſe anno decimo octauo Imperij Hadriani, reliqua eò remittimus.

e Euſeb. in Chron. & 4. hiſt. 6.

IESV CHRISTI
An. 136.
SIXTI
An. 6.
Hadriani Imp.
An. 17.

I. Quadragesimale Ieiunium quando institutum.

Anno Chriſti centeſimo trigeſimo ſexto, Coſſ. Seruiano & Vero, anno decimoſeptimo Imperij Hadriani, in Euſebij Chronico ponitur Ieiunium Quadragesimale Romani Pontificis auctoritate præſcriptum. Quod ſi hoc anno factum eſt, non Teleſphoro, vt ponitur, ſed Sixto adſcribendum eſſet. Eo enim errore ſemel lapſis Græcis, dum duos Pontifices Cletum & Anacletum in vnum conflârunt, accidit vt confuſis temporibus confuſæ ſint pariter actiones. Ceterùm cùm eiuſmodi Eccleſiaſtica ſanctio Teleſphoro adſcribitur, non hoc ita intelligendum eſt, quaſi ipſe Quadrageſimæ Ieiunium ſeruandum recens inſtituerit, quod vidimus *a* ab Eccleſiâ ex Apoſtolicâ traditione ſuſceptum, ſed quòd eam traditionem placuit decreto edito ſtabiliri: ſicut & de aliis dictum nuper eſt in Alexandri obitu.

a An. 57. num. LVII.

Multa addita Eusebii Chronico.

[Quinimmò licèt hæc ita legantur in Euſebij impreſſis codicibus, reclamant tamen omnes manuſcripti, vt videre eſt in Notis Arn. Pontaci: nihilque penitùs eiuſmodi reperitur in Hiſtoriâ eiuſdem Euſebij, nec apud Hieronymum, Oroſium, aut alios illius temporis, vel ſuperiores auctores. Sicuti & id ipſum obſeruat Pontacus de pluribus aliis eiuſmodi decretis, quæ dicuntur à Rom. Pontificibus edita de nonnullis Eccleſiaſticis obſeruationibus, quas certò conſtat deſcendiſſe ex traditione Apoſtolica. Adeò vt etiam ipſe Scaliger eadem omninò ſuſtulerit ex ſuâ Chronici Euſebiani editione. De prædicto tamen Teleſphoriano decreto dicam, fuiſſe forſitan illud conditum de numero dierum, ſeu hebdomadarum, quibus ieiunandum eſſet ante feſtum Paſchatis, quem olim variè in Oriente & Occidente obſeruari conſueuiſſe, vidimus an. 57. num. LVIII. Sic enim & Albinus Flaccus de diuin. Offic. c. de Septuageſ. ait, *Græci hebdomadam Sexageſimæ ſanctificaſſe ſuo ieiunio, clericos verò Latinos, auctore Teleſphoro Papa, ſequentem, id eſt Quinquageſimam: qui conſtituit ſeptem hebdomadarum ieiunium ante Paſcha.* Cuiuſmodi decretum recitatur à Gratiano diſt. 4. c. ſtatuimus. ab aliis Canonum collectoribus.]

IESV CHRISTI
A n. 137.
SIXTI
An. 6.
Hdriani Imp.
A n. 18.

I.

Anno Chriſti centeſimo trigeſimo ſeptimo, Pompeiano & Aciliano Coſſ. decimo octauo Imperij Hadriani (inquit Euſebius *a*) Bellum Iudaicum in Palæſtinâ finem accepit: & ex eo tempore vniuerſæ Iudæorum genti prorsùs interdictum eſt, pedem in agrum Ieroſolymitanum aliquando inferre, vel ex edito loco paternum ſolum aſpicere: ipsâque vrbs Ieroſolyma cæteris hominibus incolenda tradita, nomen commutauit, vt in honorem Ælij Hadriani Imperatoris qui eam deuiciſſet, Ælia ſit appellata: ac ſuper portam quâ Bethlehem egrediebantur, Sus poſitus eſt in marmore ſculptus. Hæc Euſebius: quorum nonnulla ante vel poſt hūc annum geſta eſſe, diuerſi auctores volunt, cùm tamen in re ipsâ conſentiant. Toto autem bello tradunt quidam, variis præliis ad quingenta & octoginta millia Iudæorum periiſſe, eorum verò qui fame, morbo, & igne interierunt, infinitam fuiſſe multitudinem.

a Euſeb. in Chron. & 4. hiſt. 6.

Iudæi prohibiti aspectu paterni soli.

II.

Sic itaque vltus eſt Hadrianus (inquit Oroſius *b*) Chriſtianos, quos Barchochebas dux Iudæorum, quòd ſibi aduersùs Romanos non aſſentirentur, excruciabat. Verumtamen & Iudæis quoque qui ad Chriſtianam religionem trāſiſſent, fuiſſe vetitum Ieroſolymæ ingreſſum, Seuerus *c* teſtatur. Ceterùm *d* perſeueraſſe impoſterum eamdem ab Hadriano (quàm & poſtea Seuerus Imperator confirmauit) inflictam Iudæis pœnam, vt à patrio ſolo excluderentur; argumento eſt quòd non ſolùm Tertullianus *e*, ſed & poſteà Cyprianus *f*, & longè poſt hunc Hilarius *g*, ac demùm Hieronymum *h*, eam ſuâ ætate viguiſſe teſtantur: additque Hieronymus, (quod & aliàs diximus) eoſdem miſeros Iudæos, in die quo capta eſt à Romanis & diruta Ieruſalem, venire, & vt ruinam ciuitatis ac templi flere liceret, pretio à militibus redimere cōſueuiſſe. Quemadmodum & nomen *Ælia*, vrbi Ieruſalem inditum, adeò inualuit, antiquatâ penitùs veteri appellatione, vt cùm in perſecutione Diocletiani, Firmilianus Iudææ Præſes & in ipsâ Iudæâ diutiùs agens, audiſſet à quodam martyre de patriâ interrogato, ſe eſſe ex Ieruſalem; quòd penitùs id nomen Præſes ignoraret, magnis cruciatibus eumdem martyrem diuexârit, vt quæ tandem ciuitas illa eſſet, & vbi terrarum ſita, intelligeret; prout id pluribus Euſebius *i* commemorat.

b Oroſ. lib. 7. cap. 13.
c Seuer. hiſt. lib. 2.
d Quæ ſequūtur hoc art. deſumpta ſūt ex an. 72. n. XXXII. 199 IV. 307. VI.
e Tert. Apol. c. 21. & cont. Iuda. c. 13.
f Cypr. de idol. vanit. ad fi.
g Hilar. in Pſ. 58.
h Hier. in Sophon. 1.
i Euſeb. 8. hiſt. 11.

Ierosol. dicta Ælia.

III.

Sed cur *imago Porci* ſuper Æliæ portam eſt ab Hadriano poſita? Num quòd eiuſmodi ſimulacrum eſſe ſoleret hieroglyphicum *ii* hominum profanorum, pernicioſorúmque, ac denique eorum qui à Deo penitùs eſſent auerſi? Aut quòd porcus *k* finis belli ſymbolum eſſet; & ob infractum in bello robur, ſolerent nonnulla Romanorum militaria ſigna porcorum imaginibus effigiari? An verò quòd (vt aliqui *l* ſcripsêre) in ciuitate Bethlehē, quò porta illa ducebat ſuper quam poſitus eſt porcus, fuiſſet ab Hadriano erectum templum Adonidi quem aper occidit?

Cur porci imago super portam.

ii Horus in hieroglyph. Pier. hierogl. lib. 9.
k Feſt. verb. Porcus. Pier. ibid.
l Hier. 13. ad Paulin. & Paulin. ep. 11. ad Seuer.

Cùm

cùm alioqui ſciamus Plutarchum ‖ cultum Adonidis, itidemque Bacchi, atque etiam porci, impingere Iudæis. An potiùs quòd cùm ſciret Hadrianus, olim eiuſmodi animal primum fuiſſe ſignum Æneæ *m* condendi Lauinij; ſic & ipſe in nouâ condendâ ciuitate Æliâ, idem antiquitatis nobile monumentum reddere voluerit? quo & numiſma eiuſdem Hadriani *n* expreſſum vidimus, nempè porcam cum porcellis ſugentibus vbera, vt Æneæ fuit demonſtratum. An denique Hadrianus eo ſigno, Iudæis inter cetera omnia infenſiſſimo, ſignificare voluit eos propriâ ciuitate, patrioque ſolo eſſe penitùs interdictos: quippe quòd eiuſmodi animalium genus *o* Iudæis eſſet omninò nefandum, atque viſo etiam execrandum? Ceterùm hæc licèt ab hoſte, tamen nonniſi diuino ſuadente numine, atque in Iudæos vlciſcente, facta eſſe quiſque prudens intelliget: vt qui olim *p* ſuper portarum poſtes verba Dei ſcribere iuſſi eſſent, ſpreto iam diuino Verbo in ſalutem ipſorum à Deo miſſo, ac proinde ab eo reiecti, eiuſmodi tam inſignem ignominiæ notam in poſtibus poſitam intueri cogerentur.

‖ *Plutarc. 4. Sympoſ. 5.*
m Virgil. Æneid. 8. & aly.
n Ap. Sebaſt. Erizzum.
o Ioſeph. 5. de Bell. c. & 8. Antiq. 7.
p Deut. 11.

IV. Porrò non ſolùm (quod ſcribit Dio *q*) Hadrianus in contumeliam Iudæorum ex aduerſo templi Ieroſolymitani ædem Ioui excitauit; ſed & in odium Chriſtianorum ibi degentium, quæ ſanctiſſima habebantur loca æque polluit ſimulacris. Siquidem exiſtimans (vt aiunt Hieronymus *r* & Paulinus *ſ*) ſe fidem Chriſtianam locorum iniuriâ perempturum: in loco Paſſionis Domini ſimulacrum Veneris, Iouis autem in loco Reſurrectionis conſecrauit, & in Bethleem fanum Adonidis erexit; quæ ſic vſque ad Imperium Conſtantini remanſerunt. Seuerus *t* etiam meminit ſimulacri dæmonum in loco Paſſionis conſtituti: & S. Ambroſius *u* planè ſignificat, eumdem locum fuiſſe *Venerarium* nominatum, à Veneris ibi poſito ſimulacro. Sed quod ad Bethleem pertinet; Origenes, qui longè antè claruit quàm à Conſtantino loca illa expurgarentur, dum eius meminit non ſolùm nihil tale de eo loco attingit; ſed & famâ celebrem ob Natiuitatem Domini ipſis etiam Gentilibus fuiſſe tradit, agens contra *Celſum* Philoſophum Epicureum, illum ipſum cui Lucianus eiuſdem ſectæ profeſſor Pſeudomantem librum dicauit: qui quidem Hadriani & Antonini Imperatorũ temporibus vixit, ſcripſitque commentarium inſigni dicacitate ac petulantiâ aduerſus Chriſtianam religionem, ſimulque Iudaïcam quòd ex iſtâ eſſet illa progreſſa: quem poſteà Origenes eruditè fortiterque refellit celeberrimo omnium illo edito commentario, quo cùm Celſi, tum etiam Gentilium ac Iudæorum, diſiecit in Chriſtianam pietatem molitiones.

q Dio in Hadrian.
LOCA SANCTA PROFANATA.
r Hier. ep. 13. ad Paulin.
ſ Paulin. ep. 11. ad Seuer.
t Seuer lib. 2. hiſt.
u Ambr. in Pſal. 43.
ORIGENIS OPVS CONTRA CELSVM
ſeuſgit Baron. Porrò de Cel. an. 132.

V. Sed quod ad extructionem Æliæ pertinet; tradit Epiphanius *x* Hadrianum ei operi præfeciſſe AQVILAM *Ponticum* Sinope oriundum; huncque dum illic videret diſcipulos diſcipulorum Apoſtolorum magna ſigna operari ſanationum, & aliorum miraculorum, (erant enim, inquit, reuerſi ab vrbe Pellâ, quò antequam Hieroſolyma caperetur à Tito, aufugerant) & ipſum Chriſtianiſmo credidiſſe: cùm autem à priſtinâ aſtronomiæ iudiciariæ, quæ circa natiuitates verſatur, & fortunas (vt vocant) hominum, profanâ curioſitate, ſæpè licèt à doctoribus redargutus, minimè ceſſaret; rurſùm expulſum eſſe ab Eccleſiâ, & abnegato Chriſtianiſmo circumciſum eſſe Iudæum, denique laborioſo ſtudio linguam Hebræorum apprimè edoctum, Scripturam ſacram malo animo in Græcum tranſtuliſſe, irruentem impiè & inuidiosè in Septuaginta duorum interpretationem, vt teſtimonia de Chriſto aliter ederet. Hæc Epiphanius: licèt Hieronymus *y* aliorum quorumdam ſecutus opinionem, Aquilam ante Chriſti tempora claruiſſe putauerit: ſed à reliquis quoque ſcriptoribus receptum videtur, eum ſub Hadriano vixiſſe. Eius autem Interpretatio, ſicut ab Epiphanio haud probatur, ita ab Hieronymo interdum reiicitur, vocante eum Iudaïzantem hæreticum, quamuis in aliquibus interdum probet: qui *z* etiam ex duabus quas idem Aquila elaborauit diuinæ Scripturæ Interpretationibus, poſteriorem fuiſſe fideliorem aſſerit.

x Epiph. de menſur.
DE AQVILA PONTICO, EIVSQVE INTERPRETATIONE.
y Hier. in Iſai. 8.
z Hieron. in Zachar. 3. & 4. & de 90 qq. Hebr

IESV CHRISTI
AN. 138.
SIXTI
AN. 7.
HADRIANI IMP.
AN. 19.

I. ANNO Chriſti centeſimo trigeſimo octauo, Coſſ. Commodo Vero & Pompeiano, omni penitùs Iudæis occluſo aditu Hieroſolymam veniendi, ac deficientibus omnib⁹ qui ex circumciſione hactenùs eidem Eccleſiæ præfuerant Epiſcopis, primus ex Gẽtibus ordinatus eſt *Marcus*. Hæc Euſebius *a*. Sed & vſque ad præſens tempus, quouſque ex Iudæis eam Eccleſiam rexerunt Epiſcopi, perſeueràſſe in eâ legalium obſeruationem; Seuerus *b* teſtatur. Quod quidem intelligendum eſt de leuibus quibuſdam rebus, arbitrio potiùs quàm neceſſitate ſeruatis, vt ſcimus ſub Apoſtolis factum prò occaſione & tempore: neque enim eos receſſiſſe ab Apoſtolorum Concilio ibidem habito, dignum eſt exiſtimare, cùm & omnes rectæ fuiſſe fidei Euſebius *c* demonſtret.

a Euſeb. in Chron. & 4. hiſt. 6.
b Seuer. l. 2.
LEGALIVM IN HOC TEMPVS OBSERVATIO.
c Euſeb. 4. hiſt. 5.

II. Eodem tempore Iudaïcis rebus compoſitis, totóque Oriente ſedato, Hadrianus Imperator Romam, peragrato iam toto Orbe Romano, ſe contulit. Vbi rurſùm Chriſtianis deferri incipientibus, vt deorum contemptoribus; inter alios *Getulius*, idémque dictus *Zoticus*, Chriſtianorum hoſpes & monitor, eiúſque frater *Amantius* Tribunus, & vxor *Symphoroſa* cum *ſeptem filiis*, *Cerealis* item qui Vicariam agebat præfecturam, aliíque tenti; poſt acerbiſſimas quæſtiones, variáque tormenta, alij Romæ, Tibure alij, diuerſis mortis generibus extincti ſunt; quorum omnium extant Acta *d* antiquitùs ſcripta, nomináque relata in Tabulas *e* Eccleſiaſticas.

MARTYRES CHRISTIANI.
d Ap. Sur. 10. Iuny, & Mombrit. tom. 2.
e Martyrol. Rom. 10. Iun. & 18. Iul.

III. Sed de Septem Getulij ac Symphoroſæ filiorum corporibus legitur apud Bedam *f* ab Hadriano iuſſa eſſe in foueam altam proiici, ac Pontifices templorum poſuiſſe nomen loci illius, *Ad ſeptem biothanatos*. Vox Græca in Latinitatem conuerſa à βία vis & θάνατος mors: ſeu *Biaothanatos*, à βιαίῳ θανάτῳ, id eſt *violentâ morte*, quâ voce ſic Latinè compoſitâ vtitur Lampridius *g*, & Tertullianus *h* iterùm: ſed & in non-

f Bed. in Martyrol. Gal. Iul.
BIOTHANATI.
g Lamprid. in Heliogab.
h Tertull. de anima. c. 57.

nullis aliis ſanctorum Martyrum Actis reperitur, Chriſtianos ab Ethnitis ignominiæ cauſâ, quòd violentæ mortis ſententiis obnoxij eſſent, *Biothanatos* nominari conſueuiſſe. Ceterùm reperiuntur & alij complures martyres, tum Epiſcopi, tum omnis conditionis Fideles, eâdem Hadriani perſecutione diuerſis in prouinciis paſſi; quorum certi dies extant in iiſdem Eccleſiaſticis Tabulis, pro anniuerſariâ ipſorum commemoratione conſcripti: fuerúntque & alij quamplurimi, quorum nomina exciderunt.

VI. De Phlegonte chronographo. 1 *Suid. verb.* Phlegon.

Ad hunc vſque annum, quo incipit numerari Olympias ducenteſima vigeſima nona, *Phlegon*, nobilis horum temporum chronographus, Hadriani Imperatoris libertus, Olympiades ſupputauit, atque res vbique geſtas in eis breuiter attigit potiùs quàm tractauit; vt tradit Suidas ex Philoſtorgio, cùm & alia eiuſdem auctoris ſcripta recenſet. Cuius quidem licèt ſcriptoris Ethnici, meminiſſe voluimus, quòd ab Origene ſæpè, Euſebio, & aliis Eccleſiaſticis tractatoribus citatus eſſe reperiatur. Extabant quoque eiuſdem auctoris nomine de Hadriani vitâ libri; ſed eos ab ipſo Hadriano (ita fuit famæ cupidus) eſſe compoſitos, Spartianus teſtatur.

IÉSV CHRISTI
An. 139.
SIXTI
An. 8.
Hadriani Imp.
An. 20.

I.

a *Spart. in Æl. Ver.*

Anno Chriſti centeſimo trigeſimo nono, Ælius Verus vnà cum Vibullio Pio adſcribitur Conſularibus Faſtis; quamuis (vt tradit Spartianus a) idem Verus Conſulatum auſpicaturus Calendis Ianuarij diem obierit. Fuerat is (vt ait) ab Hadriano Imperatore iam anteà adoptatus futurus Imperij heres: & qui anteà L. Ceionius Commodus appellabatur, poſt adoptionem dictus eſt *L. Ælius Verus Cæſar.* Nam eidem omnium primo eum titulum & honorem delatum eſſe, vt Caesar appellaretur, idem Spartianus eſt auctor; cùm antè Imperatoribus hoc nomen eſſet proprium: túncque primùm nouum id genus honoris in Rempublicam inductum eſſe, vt eſſent Caesares velut candidati quidam Imperij, & deſignati eius heredes; relictâ videlicèt ipſis Imperatoribus prærogatiuâ appellationis *Auguſti*. Sed & huic Vero ſimul cum appellatione *Cæſaris*, tributam etiam facultatem *vtendi coccineo pallio* præſente Hadriano, atque etiam *purpurâ*, ſed ſine auro, ſcripſit Commodus Imperator ad Albinum. Porrò eo defuncto, *Arrius Antoninus*, qui poſteà *Pius* eſt dictus, ab eodem Hadriano adoptatus eſt quinto Calendas Martij; ſed eâ demùm lege, vt ille ſibi duos adoptaret, *L. Verum* & *M. Antoninum*, quorum iſte filius erat Annij Veri fratris Sabinæ vxoris Hadriani, ille autem filius prædicti Ælij Veri, quem diximus priùs ab Hadriano adoptatum.

Caesares qui dicti. Porrò etiam ante hunc Verum, ipſummet Hadrianum primum *Cæſarem* à Traiano eſſe dictum, Aur. Victor ſcribit. Et vt de his, aliiſque taceam; ſanè Tacitus hiſt. lib. 1. Piſonem, mox poſt adoptionem, licèt Galbâ ſuperſtite, *Cæſarem* appellat.

II. Hadrianus dat poenas crudelitatis.

Adductus eſt autem ad huiuſmodi adoptiones faciendas Hadrianus, quòd liberis carens, inſuper profluuio ſanguinis correptus eſſet in villâ Tiburtinâ, quam omniũ ſumptuoſiſſimam conſtruxerat, inſcriptis in eâ prouinciarum & locorum celeberrimus nominibus, ipſiſque etiã (vt nihil prætermitteret) inferis fictis; quod tradit Spartianus. Nec ceſſauit morbus, donec lentâ tabe corpus paulatim deflueret, ac demùm in hydropem incidiſſet, quæ nec mediorum arte, nec magicis incantationibus (nam & his vſum, Dio tradit) curari valuit. Itaque viuendi tædio affectus, mori decreuit: ſed recuſantibus omnibus aut venenum aut gladium, inſtanter, & promiſsâ pecuniâ, & datâ veniâ, nonnumquàm etiam minaciter poſtulanti porrigere vel eidem ipſi cædem inferre; multùm de ſe conquerens quòd mori non poſſet, maximè quando etiam multa ſuper alios poſſet, nouis rursùm inuentis à deſiderio mortis diſtractus eſt: cùm videlicèt mulier quædam, aliúſque vir, cæcitatẽ fingentes, ad ipſum diuerſis temporibus acceſſerunt, quaſi in ſomnis moniti Hadriano ſignificare eum ſanitatem recuperaturum, quemadmodùm & ipſi cùm hoc renuntiâſſent, aut corpus eius tetigiſſent, viſum recepturi eſſent. Quod cùm accidiſſet, (quæ tamen omnia per ſimulationem facta eſſe, vt ſpem valetudinis Hadrianus acciperet, Spartianus ſententiâ Marij Maximi nobiliſſimi hiſtorici affirmat) his artibus Hadrianus diſtentus, in ſequentem annum vitam coactus eſt prorogare.

Affectata falsa miracula.

III. Anton cur Pius dictus. b *Iul. Capitol. in Anton. Vide inſr. an. 140 III.*

Ceterùm cùm multi diſputent cauſam, cur Antoninus filius eius adoptiuus, & Imperij heres, *Pius* ſit cognominatus, abiq; alias afferant, mihi certè ea b probatur, quòd tamdiù Hadrianum viuere coëgerit, cùm etiam naturâ filij ſoleant interdum parentum, quò ſummâ rerum potiantur, optare, vel etiam accelerare mortem. Hæc verò tam dira paſſum eſſe Hadrianum, numine vlciſcente quòd Seruianũ ſororis ſuæ maritum, virum optimum & iam nonagenarium necauerit, opinati ſunt Dio & Spartianus. Addit inſuper Aurelius Victor, eũdem pariter coëgiſſe Sabinam Auguſtam coniugem ſuam, voluntariam mortem ſubire: hâncque palàm teſtatam eſſe, ſe ſtudioſè conatam ne ex eo ad humani generis perniciem grauidaretur. Sed quantumuis hæc peſſimè ab Hadriano commiſſa, diuinam vindictam meruerint; tamen qui omnia ab ipſo geſta æquiori lance expenderit, proculdubiò intelliget, ob plurimorum innocentium Chriſtianorum cædem ſæpiùs perpetratam, ea pati maximè commeruiſſe.

Vrbs vindicta in Hadrianum.

IESV CHRISTI
An. 140.
SIXTI
An. 9.
Antonini Pii Imp.
An. 1.

I. Hadriani mors.

Anno Chriſti centeſimo quadrageſimo, Camerino & Magno Coſſ. ordinariis, poſt quos, Antoninus Pius hoc ipſo anno honorarium adiit, auctus inſuper Tribunitiâ Poteſtate, Hadrianus Imperator agens annos ætatis ſexaginta duos, menſes quinque & dies ſex, Imperij verò annos viginti & menſes vndecim, cùm mortem voluntariam diutiùs exoptatam ſibi adſciſcere non daretur, tandem conſilio medicorum cibo & potu abſtinens, finem viuendi

fecit

fecir apud Baias ſexto Idus Iulij: ſepultúſque ad tempus in Villa Ciceroniana Puteolis, poſteà tranſlatus eſt Romam, iocatúſque in mole, quam ab eo denominatam trans pontem Tiberis ipſe iam anteà conſtruxerat, & in eâ quem adoptauerat Ælium Verum ſepelierat: quod etiam declarat eiuſdem ſepulchri cubitalis inſcriptio: Hæc autem de Hadriani obitu, déque cæteris ab eo geſtis, vitæq; moribus, narrant pluribus Dio & Spartianus.

II. SCRIPTA EIVS. a Epiph. de menſur. b Dio in Hadria. c Ext. ap. Spart. in Hadr.

Sed quod pertinet ad eius *Scripta*; præter ea quæ diximus de ſuâ ipſius Vitâ Phlegontis nomine publicatâ, conſtat ipſum *a* ſcripſiſſe in medicos Epiſtolam exprobratricem, artem ipſorum culpantem: ſed & morientem illud vulgatum dixiſſe *b*, *Turba medicorum interfecit Regem.* itémque hos occinuiſſe verſiculos *c* de dubio, vel potiùs miſero futuro ſtatu animæ ſuæ.

Animula vagula, blandula,
Hoſpes, comeſque corporis,
Quæ nunc abibis in loca?
Pallidula, rigida, nudula;
Nec vt ſoles, dabis iocos.

d Dio. & Spart. in Hadria. & Æl. Ver. e Tertull. Apol. c. 5. f Athen. lib. 5. c. 16.

Magiam prætereà calluiſſe tradunt *d*; adeóque fuiſſe matheſeos peritum, vt cuncta de ſe ſciuerit, & omnium dierum vſque ad horam mortis futuros actus ſuos antè præſcripſerit. Quibus, vt puto, de cauſis Tertullianus *e* eum vocat *omnium curioſitatum exploratorem.* Athenæus *f* autem μουσικώτατον, hoc eſt litterarum amantiſſimum, tum quòd & doctus ipſe eſſet, ac viros litteraturâ inſignes magno in pretio haberet.

III. ANTON. PIVS IMPERAX.

Eo defuncto, *T. Ælius Hadrianus* ANTONINVS PIVS Imperium capeſſiuit, annos natus quinquaginta tres, qui paternum genus è Galliâ Tranſalpinâ Nemauſo ciuitate ducebat, vt tradit Iulius Capitolinus in eius Vitâ. Ipſo primo regni initio cùm nouiſſet Senatum Hadriano fuiſſe infenſum, conarique eius acta reſcindere ob nobilium cædes quas fecerat; his verbis vſus, *Igitur nec ipſe Princeps veſter ero, ſi omnia acta eius, in quibus eſt adoptio mea, reſcindatis*; Senatum placauit; ipſúmque Hadrianum inter diuos retulit, & ſacerdotes ac certamina inſtituit, templúmque erexit: quâ de causâ & multi putarunt ipſum PIVM eſſe cognominatum. Hæc omnia Spartianus *ff*, Capitolinus *g*, & alij *h*. Ferunt quoque eâ de causâ ipſo Imperij initio *Pium* eſſe ab omnibus nominatum, quòd multis tunc reis factis, poſtulatíſque nónullis ad ſupplicium, neminem puniuit, *Non oportere*, inquiens, *ab his rebus Principatus exordium ducere.* Quâ de re cunctis laudabilis extitit, animi tranquillitate Numæ Pompilio comparatus. Et vſque adeò (inquit Capitolinus) ſub eo nullus percuſſus eſt Senator, vt etiam parricida confeſſus in inſulâ desertâ poneretur, quia viuere ei naturæ legibus non licebat.

ff Spart. in Hadria. g Capitol. in Anton. Pio. h Aurel. Vict. in Cæſar.

IESV CHRISTI
AN. 141. 142.
SIXTI AN. 10.
TELESPHORI
AN. 1.
ANTON. PII IMP.
AN. 145.

I. ANNO Chriſti centeſimo quadrageſimo primo, Antoninus Auguſtus ſecundùm vnà cum Bruttio Præſente adiit Conſulatum: quo nihil geſtum reperimus ad res noſtras pertinens, quod ei certò adſcribi poſſit.

II. FAVSTINA AVG. INTER DIVOS RELATA.

Anno verò centeſimo quadrageſimo ſecundo, eodem Antonino Auguſto tertiùm & M. Aurelio Cæſare Conſulibus, tertio anno Imperij ſui, idem Auguſtus Anniam *Fauſtinam* Auguſtam coniugem ſuam morbo defunctam, inter diuos à Senatu referri curauit, delatis Circenſibus, & templo ac Flaminicis, ſtatuíſque aureis, atque argenteis: quod tradit Capitolinus. Ex his verò magnam eſſe factam religioni Chriſtianæ acceſſionem; nemo iure poterit dubitare: cum eam viderent Gentiles ſignis atque virtutibus toto terrarum orbe effulgere, econtrà verò ſingulis ferè annis nouos à ſe fieri deos, eoſdémq; vt plurimum homines nequiſſimos atque turpiſſimos.

III. SIXTI PP. MARTYRIVM. a Euſeb. in Chron. & 4. hiſt. 5. Anaſt. de Rom. Pontif. & aly.

Hoc eodem anno *Sixtus* Papa martyrio coronatus eſt. Quem enim tam Græci *a* quàm Latini conſentiunt ſediſſe annos decem, habitâ temporis ratione quo ſedere cœpiſſe vidimus, inſuper & natalis eius diei, qui in Tabulis Eccleſiaſticis ponitur octauo Idus Aprilis; hoc ipſo anno eum deſiiſſe oportuit, cùm ſediſſet annis decem, vno minùs menſe & viginti duobus diebus. Qui verò ſecuti ſunt Euſebium, vnum ex Romanis Pontificibus prætermittentem, nempè Cletum, ſub Hadriano Sixti ponunt obitum: & æquè falluntur illi, qui in annis Romanorum Pontificum, additiris, nec ſibi conſtantes, in libro Romanis Pontificibus poſitos ſecuti ſunt Conſules.

IV. b Tertull. Apol. c. 5.

Sed quod ad eius martyrium pertinet; etſi certum ſit, Tertulliano *b* teſte, nullum ab Antonino Imperatore aduerſus Chriſtianos eſſe promulgatum edictum; tamen vel calumniis aduerſariorum, vel inuidiâ Magiſtratuum, quod Chriſtianam religionem mirificè propagatam videret, (quàm enim ea longè latéque toto terrarum orbe, etiam apud ignotas Romanis nationes, his temporibus dilatata eſſet, egregij ſunt teſtes Iuſtinus *cc* martyr, Irenæus *d*, Tertullianus *e*, & alij; adeò vt, quod idem ait Tertullianus, Chriſtiani implerent vrbes, Inſulas, caſtella, municipia, conciliabula, caſtra ipſa, tribus, decurias, Palatium, Senatum, Forum:) eamdem religionem nonnihil eſſe vexatam, tum cædes Sixti, & aliorum qui eodem Antonino imperante ſunt paſſi, tum quæ de his habent auctores huius temporis, indubitatam fidem faciunt. Nam & potuit eorumdem Chriſtianorum neci occaſionem dare, dictum eiuſdem Imperatoris, de prohibitâ ſub penâ mortis, Sybyllinorum carminum, & aliorum Gentilium vatum ac Prophetarum lectione, quòd intellexiſſet, eorumdem librorum occaſione, in quibus multa de Chriſto prædicta eſſent, complures relictâ patriâ ſuperſtitione, ad Religionem Chriſtianam confluere. De quo quidem edicto, non niſi inſtructu hoſtis humani generis promulgato, grauiter Iuſtinus *f* martyr apud eumdem Imperatorem conqueſtus eſt. Sed rurſùm ad Sixtum.

c Baron. an. 142. cc Iuſt. dial. cum Tryph. d Iren. lib. 1. cap. 1. e Tert. Apol. cap. 37. & adu. Iudæ. cap. 7. & 8. OCCASIO NECIS CHRISTIANORVM. Ap. Baron. hoc & ſeq. an. f Iuſt. Apol. ad Anton.

V. ROM. PONTIF. ANTIQVVS TITVLVS.

Leguntur eius titulo Epiſtolæ duæ: ſed quod in alterâ ipſarum, VNIVERSALIS APOSTOLICÆ ECCLESIAE EPISCOPVS inſcriptus habetur, miramur adeò offendiſſe Nouatores, perinde ac ſi fuerit humanum inuentum, vt Petrus, & qui in Petro ſuſceperunt à Domino (quod

eſt

eſt ſuo loco demonſtratum (totius ouilis Dominici curam, *Vniuerſalis Eccleſiæ* inſcribantur *Epiſcopi*: quandoquidem & hoc eodem ſæculo apud Tertullianum *g* Zephyrinus Romanus Epiſcopus, nonniſi ſecundùm veterem nomenclaturam, appellaretur PONTIFEX MAXIMVS, & EPISCOPVS EPISCOPORVM. Sed de his aliàs. Quod item adſcripta Sixti ſpectat; tentatum fuit olim à Ruffino Aquileienſi presbytero Origeniſtâ, (in quem eâ de cauſâ ſæpiùs inuectus eſt Hieronymus *h*) vt Sixti philoſophi Pythagorici hominis Ethnici commentarium, in Latinum à ſe tranſlatum, nomine Sixti Papæ & martyris vulgaret, quò eum ſuo dogmati fauiſſe monſtraret: licèt prioríſne, vel poſterioris Sixti itidem martyris nomine ediderit, non conſtet. Leguntur inſuper eiuſdem Sixti Papæ Primi decreta quædam de rebus Eccleſiaſticis; in libro de Romanis Pontificibus. Inter quæ illud eſt, vt *quicumque Epiſcopus euocatus fuerit ad Sedem Romanam Apoſtolicam, rediens ad parochiam ſuam non ſuſcipiatur, niſi cum Formatis ſalutationis ad plebem à Sede Apoſtolicâ.*

g Tert. de pudic. c. 1. SIXTO PP. LIBER FALSO ADSCRIPTVS. *h Hier. ep. ad Cteſiph. & in Hierem. 22. & in Ezech. 18.*

VI. DE LITERIS FORMATIS.

Eiuſmodi quidem commercio FORMATARVM, vnius Eccleſiæ Catholicæ ſeruari, ac proinde probari ſolitam vnitatem, docent Optatus & Auguſtinus *k*: quarum in Magno Concilio Niceno certa quædam forma (vnde & *Formatæ* dictæ (ne fraus irreperet, eſt inſtituta; de quâ dicetur ſuo loco. Quæ autem dicebantur *Formatæ*, ſeu COMMVNICATORIÆ (nam & hoc quoque nomine eas vocat ibidem Auguſtinus) eædem CANONICAE ab Attico *l*, & ECCLESIASTICAE, nec non PACIFICAE à Theophilo *m* Alexandrino, & Concilio *n* Chalcedonenſi nominatæ reperiuntur: ſed & ſolitas eaſdē Pacificas à recens ordinato Epiſcopo ad collegas dari, tradit Theodorus Balſamon. Concedebantur etiam ab Epiſcopis, pauperibus peregrinantibus, ad teſtandam eorum fidem Catholicam. COMMENDATITIAE verò iis tantùm dabantur, qui eſſent in Eccleſiâ opere clariores *p*, vel etiam clericis: nam qui Commendatitiis litteris peregrinabantur, quocumque pergerent, apud Chriſtianos erant illæ pro viatico.

Opt. lib. 2 cont. Parm. k Aug. epiſt. 163. ad Eleu.
l Attic. tom. 1. Conc. poſt ſyn. Chalc. m Theoph. Alex. ep. 1. & 3. Paſch. n Concil. Chalc. c. 11. o Theodor. Balſ. in Nomoc. Phot. p Concil. Chalced. cap. 11. 13.

VII.

His ſimilia erant apud Gentiles, quæ Plinius *q* Secundus DIPLOMATA vocat; quæ ſcilicèt dabantur miſſis vel euocatis à Principe, curſu publico vtentibus, adſcriptis etiam ſtatiuis, id eſt, diuerſotiis & manſionibus, quibus alerentur ſumptibus publicis: quæ quidem docet Plinius tantæ fuiſſe æſtimationis, vt abſq; Imperatoris aſſenſu nequaquâm à Proconſulibus dari ſolerent. Hæc autem poſteà TRACTORIÆ Literæ ſunt appellatæ; de quibus eſt titulus cùm in Codice Theodoſiano *r*, tum in Iuſtiniano *ſ*, vbi earum formulam Cuiacius recenſet. Eaſdémq; Imperatores Chriſtianos Epiſcopis ad Concilia conuocatis concedere ſolitos, dicetur ſuis locis. Vnde putamus factum, vt & Literæ ipſæ Eccleſiaſticæ, quibus Epiſcopi à ſuis Primatibus vocabantur ad Synodos, eodem nomine appellarentur, prout docet Auguſtinus *t*; nempè quòd vocatis his litteris causâ publicâ Epiſcopis, quocumque irent viaticum præſtaretur, exemplo earum quæ ab Imperatoribus concedi conſueuiſſent. Sed diuerſa planè erat Epiſtola TRACTATORIA, cuius meminit idem Auguſtinus *v*, quâ quid de aliquâ re (putà de alicuius damnatione) geſtum eſſet, Epiſcopi alios redderent certiores. Quæ autem à Catholicis Epiſcopis ad hæreticos vel ſchiſmaticos, aut etiam Paganos ſcriberentur, PRIVATAS dici ſolitas idem Sanctus affirmat *x*; quòd videlicet nullas eis apponere liceret publicæ communicationis notas; vt pacis, ſalutis, benedictionis, &c. quæ Communicatoriis Catholicorum præfigi ſolerent.

q Plin. 10. ep. 121. 122. ad Traian.
LITERAE TRACTORIAE. *De quibus Baron. hoc an. & 314. r C. Theod. lib. 8. ſ C. Iuſtin. lib. 12. t Aug. epiſt. 117. ad Victorin. & lib. cont. Donat. poſt collat. cap. 14. v Id. in Pſ. 36. conc. 2. & ep. 162. Glor. x Id. ep. 162.*

VIII. DE ALIIS LITERIS ECCLESIASTICIS.

Sed quòd ſemel occaſione Formatarum, de Eccleſiaſticis literis agere cœpim⁹; de aliis quoque eiuſdem generis addimus, fuiſſe & DIMISSORIAS, quibus (vt ait Theodorus *y*) clericus demonſtrabatur volũtate ſui Antiſtitis eſſe profectus atque dimiſſus ſine his enim non licebat clericis extra diœceſim peregrinari, nec inter alterius Eccleſiæ clericos cooptari, immò nec Epiſcopis ad Comitatum proficiſci. Erant inſuper MEMORIALES, ſeu *Commonitoria* dictæ, quib⁹ Legati quid agere deberent per ſingula commonebantur. Itémq; SYNODICAE, quæ ad diuerſos dabãtur à Synodis: ſi verò ſcriptæ eſſent ad omnes Chriſti Fideles, à quibuſcumq; eæ darentur, dicebantur ENCYCLICÆ, hoc eſt *Circulares*, ſiue etiam CATHOLICAE, quòd ad vniuerſam Eccleſiam datæ eſſent: quarum omnium extant cõplura exẽpla, de quibus ſuis locis. DECRETALES verò dicebantur Romanorum Põtificum epiſtolæ, quibus vel ad diuerſorum cõſultationes reſpondere ſolerent, vel cùm quid ſeruandum vitandúmve eſſet, decernerent. PASTORALES autem, quæ pro inſtructione darentur à quibuſcumque Epiſcopis. Erant & tempore perſecutionis CONFESSORIAE, quæ ab iis qui pro Chriſti nomine detinerẽtur in carcere, pro commẽdatione lapſorum ad Epiſcopos ſcribebantur; quarum frequenter meminit Cyprianus ſuis epiſtolis, éſtque earumdem mentio in Conciliis Elliberitano *z* & Arelatenſi *a* Primo. Quæ autem pro redemptione captiuorum dari conſueuerant, literæ *Captiuorum* appellantur in Concilio *b* Lugdunenſi.

De omnibus verò accuratiſſimũ tractatũ edidit Franc. Bern. Ferrarius Ambroſiani collegij Mediol. Doctor, ex quo nonnulla in his Baronianis obſeruationibus explices. y Balſ. in Nomoc. Phot.
z Conc. Elib. cap. 25. a Conc. Arel. 1. cap. 9. b Conc. Lugdun. II. c. 2.

IX. LITERAE BREVES.

Inſuper habentur literæ dictæ APOSTOLICAE, quæ Apoſtolicâ auctoritate à Romanis Epiſcopis dari conſueuerant; quarum diuerſa ſunt genera, ſed frequentiores illæ quæ BREVES dicũtur. Eſt verò ea vox penes antiquos diuerſæ ſignificationis. Nam apud Optatum *c Breuis* dicitur illa charta, in quâ conſcripta eſſent bona Eccleſiaſtica; quam alio nomine idem auctor vocat *Commemoratorium*, nos vſitatiùs *Inuentariũ*. In quem etiam ſenſum eamdem vocem *Breuis* vſurpant Auguſtinus *d* & Gregorius *e* Papa; ſed & Caſſiodorus *f* pro regiis iuſſionibus: apud Lampridium *g* pro matriculâ, ſeu catalogo in quo nomina ſcriberentur; ſicut & in Codice *h* Iuſtiniano, & aliis locis. Quæ verò ſede vacante à clero ſcribi ſolerent Epiſtolæ, eas CLARICAS Cyprianus *i* nominauit. Denique conſueuiſſe Epiſcopos ſcribere literas in tabellis eburneis, vel in chartis, rarò verò, nec niſi chartæ inopiâ, in membranis, argumento ſunt quæ habet Auguſtinus *k* ad Romanianum. Ac demùm ſolitos eoſdem ſuas quas publicè darent literas, annulo ſignatorio communire, tum idem Sanctus *l* indicat, tum in Synodo *m* Aurelianenſi habetur expreſſum. Sed de his hactenùs; rurſúmque ad Sixtum redeat oratio.

c Opt. lib. 1. d Aug. 3. cont. Creſcon. 29. e Greg. 6. ep. 101. f Caſſiod. 4. ep. 21. g Lamprid. in Alex. h l. inter Chartulas. C. de conuen. Fiſci debit. lib. 10. i Cypr. ep. 4. edit. Pamel. k Aug. ep. 113. l Auguſt. ep. 217. ad Vict. m Conc. Aurel. I in præf. Clodou.

X. ALIA SIXTI.

Legitur eiuſdem decretum in Libro de Rom. Pontificibus, *Ne ſacra vaſa ab aliis quàm à ſacris miniſtris tangerentur.* Si enim in iis quæ futuro-

DECRETA. a Num. 4. rumerant vmbra, tanta Dei monitorum inerat obſeruantia, vt ſacra vaſa filiis *a* Caah non niſi tecta portare liceret; quomodò non religioſiori cultu ſeruanda eſſent, quibus ſacrificium omnium præſtantiſſimum exhiberetur? Quod autem eodem libro traditur Sixtum conſtituiſſe, vt Miſſarum actionem ſacerdotem incipiente, populus hymnum decantaret, *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus ſabaoth*, &c. fuiſſe iam id in vſu temporibus Apoſtolorum, aſſeritur in o Clem. 8. Conſt. 19. Conſtitutionibus *o* Clementis: quod Sixtus, vt ab vnoquoque ſanctiùs cuſtodiretur, literis ſuis firmauit. Subditur demùm, ipſum ſepultum eſſe in Vaticano iuxta corpus B. Petri & poſtquàm Sedes vacâſſet duos dies, in locum eius TELESPHORUS PAPA. ſuffectum eſſe TELESPHORVM natione Græcum, ex Anachoretâ.

IESV CHRISTI
AN. 143. 144.
TELESPHORI
AN. 2. 3.
ANTONINI PII IMP.
AN. 4. 5.

I. ANNO Chriſti centeſimo quadrageſimo tertio, Priſcino & Seuero Coſſ. anno Antonini Imperatoris quarto, Cornelius Epiſcopus Antiochenus vita functus, poſtquàm ſediſſet annos tredecim, ſucceſſorem habuit *Heronem* eius nominis Secundum.

II. Anno verò centeſimo quadrageſimo quarto, Ruffino, & Quadrato Coſſ. defuncto pariter Eumeni Epiſcopo Alexandrino, cùm ſediſſet æquè annos tredecim, ſuffectus eſt *Marcus* itidem eius nominis Secundus, qui ſedit annos decem. a Euſeb. 4. hiſt. 10. & 19. Hæc omnia ex Euſebij Chronico & Hiſtoriâ *a*, licet in ſitu annorum aliquot Alexandrinorum Antiſtitum aliquis videatur error irrepſiſſe in Chronicon.

IESV CHRISTI
AN. 145.
TELESPHORI
AN. 4.
ANTON. PII IMP.
AN. 6.

I. DE VALENTINO HÆRESIARCHA. ANNO Chriſti centeſimo quadrageſimo quinto, Torquato & Attico Herode Coſſ. nouum monſtrum apparuit Valentinus hæreſiarcha, vt Euſebius tradit in Chronico: ſed & a Tertull. de præſc. c. 30. eum ſub Antonino Pio prodiiſſe, Tertullianus *a*, b Iren. lib. 2. cap. 4. Irenæus *b*, Theodoretus *c*, aliique omnes affirmant; c Theoder. hær. fab. lib. 2. quem fuiſſe philoſophum ſectâ Platonicum, ingenio potentem & eloquio, lapſum autem in hæreſim, quòd in petitione Epiſcopatûs ei prælatus eſſet alius ex martyrij prærogatiuâ, d Tert. ibid. & cont. Valent. cap. 1. Idem Tertullianus *d* ſcribit. Epiphanius *e* e Epiph. hær. 31. verò fuiſſe natione Ægyptium, patriâ Phœbonitem, quæ eſt ciuitas maritima; calluiſſe Græcas litteras, imitatúmque eſſe Heſiodū de Theogoniâ triginta deorum: fidem Catholicam in Ægypto prædicâſſe, & in Eccleſia Romanâ; ſed in Cyprum venientem, paſſum eſſe fidei naufragium. Hæc Epiphanius: cui conſentiens Tertullianus, æque ait eum primò Romæ ſecutum eſſe doctrinam Catholicam. Hic igitur, ſicut ab Heſiodo triginta deos, ita à Platone mutuatus eſt Ideas, (vnde non immeritò Tertullianus *f* f Tert. de præſcr. c. 7. dixit, horum temporum hæreſes prodiiſſe ex philoſophorum officinâ) hæcque ſimul miſcens cum Euangelio Ioannis quo tantùm vtebatur, monſtrum horrendum conflauit tricipiti Cerbero longè deformius. Triginta enim deos finxit, quos *Æonas*, hoc eſt *Sæcula* nominauit, eorúmque quindecim maſculos, ac totidem feminas, quorum permixtione alij generarentur; atque ex iis Saluatorem omnium, velut Pandoram Heſiodi ex omnium deorum munere, eſſe perfectum. Quæ illius deliria pluribus iidem auctores refellunt: ſed & eorundem triginta Æonum omcia magno labore diſtincta ac figurata, habes à Pamelio apud Tertullianum.

II. g Tert. adu. Valent. c. 27 & l. de car. Chr. Docuit præterea IESVM CHRISTVM ſic natum de Virgine, vt ex eâ nihil acceperit, ſed per ipſam velut per canalem tranſierit *g*, carnémq; è cælo ſecum deduxerit. Negauit & reſurrectionem carnis, ſed aliud ex alio eſſe corpus componendum; immò nec omnium eſſe reſurrectionem. Tria enim conſtituit genera hominum, Carnale, Animale, & Spirituale, *Spiritualibus* autem (cuius generis ſe ſuóſque eſſe dicebat) negabat eſſe neceſſarias operationes, ſed *Pſychicis*, hoc eſt animalibus; horúmque, vt Spirituales effici poſſent, debere eſſe Abſtinentiam, atque Martyria, & alia eiuſmodi bona opera, quibus Spirituales eſſent ſoluti quòd iam perfecti euaſiſſent. *Carnalium* verò eſſe deteriorem conditionem, quòd licèt bonis niterentur operibus, nullatenus tamen conſequi poſſent ſalutem. Rurſùm Spirituales ſaluandos animâ & corpore, Animales verò tantùm animâ: porrò animas Angelis nuptui tradendas. Quæ omnia, aliáque eiuſmodi Valentinianorum deliramenta, pluribus Tertullianus *h* aduerſus eos ſcribens h Id. cap. 29 & 30. refellit. Sed & quòd iidem æquè ac alij Gnoſtici (nam & ipſi eo nomine dici voluerunt martyrium ſubeundum eſſe negarent, dicentes vanitatem eſſe atq; dementiam homines innocentes pro Deo mori; ſatiſque Chriſtum ſemel pro nobis occiſum ne nos occideremur; neq; ipſum expectare ſalutem de aliorum nece, ſed peccatoris pœnitentiam malle quàm mortem: atque huiuſmodi ſermonibus magna Fidelibus inferri ſolita eſſe tempore perſecutionis iactura: hàc, inquam, de causâ idem Tertullianus aduerſùs omnes eiuſmodi hæreticos commentarium ſcribens *De Bono martyrij* inſcribi voluit, ſiue etiam *Scorpiacum*, hoc eſt Antidotum contra ictum Scorpij.

III. VALENTINIANORUM MORES. Quàm autem nefandi fuerint Valentianorum mores, qui ſe nullis bonis operibus teneri obligatos dicerent, ac collegio ſe turpiſſimorum Gnoſticorum ſociâſſent, facilè quiſque poterit exiſtimare, quos & Irenæus validè inſectatus, oſtendit eos omni fuiſſe luxuriâ inquinatos, carnis voluptatibus inſatiabiliter inſeruiẽtes, adeò vt vxores à maritis auellerent, ac proprias etiam ſorores corrumperent; Idolothyta quoque indifferenter manducâſſe, & feſta Gentilium obſeruaſſe: Solitóſque arguere Catholicos, quaſi idiotas & nihil ſcientes, quod peccare timerent, ſe ipſos autem extollere, perfectos vocantes & ſemina electionis: Sed & Catholicos gratiam in

vſum tantummodò accipere, ideóque ab eis auferri: ſe verò tanquam proprietarios eam poſſidere. Hæc Irenæus *i*: qui & initiandorum credentium ſex modos refert *k*; tótque fuiſſe apud eos eiuſmodi myſteriorum ritus, quot Antiſtites affirmat. Tradit quoque Tertullianus *l*, eoſdem conſueuiſſe appellare Catholicos *Simplices*: ſed & ſuis ipſorum ritibus imitatos eſſe ſecreta Eleuſinia, ſolitóſque velis obducere fores ne viderentur, & ſilentium perpetuò cuſtodire, atque adeò occultare quod prædicarent. Vnde & accidiſſe putamus, vt Romæ, vbi Valentinus diù verſatus eſt, nequaquam ipſa ſacra (vt mos eſt in Oriente) velis inter agendum obductis operirentur, ſed parentibus omnibus, non tantùm clarâ diei luce, ſed luminaribus incenſis fierent vbique clara atque perſpicua: ſiquidem nihil veritas erubeſcat, niſi abſcondi. Denique Clemens *m* Alexandrinus ſcribit, Valentinum docuiſſe, in homine ineſſe habitantes iniquos ſpiritus, qui eum ad omne malum impellant: itémque *n*, tantam fuiſſe Chriſto vim continentiæ, vt etiam cibos quos verè ſumeret non redderet; nec ij in eo interierint, quoniam ipſe non habuit interitum.

i Iren. lib. 1. cap. 1.
k Id. cap. 8
l Tert. adu. Valent. cap. 1. 2. 3.
OCCVLTA MYSTERIA HAERETICORVM
m Clem. Alex. Strom. lib. 2.
n Id lib. 3.

IV. Ceterùm præter Epiſtolas Valentini ad diuerſos ſcriptas, quas citat idem Clemens & Epiphanius ſcripſiſſe quoque Euangelium Tertullianus *o* ait; eóque deſcriptam fuiſſe Infantiam Saluatoris, Irenæus *p* innuit: ſed & addit, inenarrabilem multitudinem apocryphorum ab eo fuiſſe collectam, quibus ad ſuas præſtigias illuſtrandas vti ſoleret. Meminit inſuper Tertullianus *q* Pſalmorum eius, ac commentarij cuius eſſet titulus *Sophia*. Quanta verò fuerit Valentinianorum procacitas, egregiè paucis idem auctor declarauit, dum ait *eos conuinci potuiſſe, ſed non ſuaderi*: pluribuſque Irenæus *r* docet, fuiſſe veluti lubricos angues ſpiris inflexos, vndique latebras captantes; ita vt cùm ex Scripturis arguerentur, in accuſationem conuerterentur ipſarum, confugientes ad Traditionem; cum verò Traditionibus Apoſtolicis vrgerentur, iiſdem aduerſarentur, dicentes ſe Apoſtolis eſſe ſapientiores, & meliùs quàm ipſum Saluatorem interpretari doctrinæ myſterium. Quinam autem ſcripſerint aduerſus Valentinum & ſectatores, Tertullianus *ſ* nominat Iuſtinum martyrem, Miltiadem, Irenæum, & Proculum: addendus & ipſe, qui plura aduerſus illos egregiè ſcripſiſſe noſcitur. Addit inſuper Theodoretus Theophilum Antiochiæ & Philippum Gortynæ Epiſcopos, Modeſtum, Origenem, Rhodonem, Hippolytum, & Euſebium Emeſenum: quibus & iungendi fuiſſent Clemens Alexandrinus, & Epiphanius.

VALENTINI SCRIPTA
o Tertull. de præſcr. c. 49
p Iren. lib. 1. cap. 17
q Tertull. de carn. Chr. cap. & adu. Valent. c. 1.
r Iren. lib. 3. cap. 2.
ſ Tert. adu. Valent. c. 5.

V. Sed quod ad Valentini progeniem ſpectat, ex eius ſcholâ, quæ & Gnoſticorum dicta fuit, progreſſa eſt hæreſis OPHITARVM; cuius auctorem fuiſſe *Eufratem* quemdam, tradit Origenes *t*. Dicti *Ophitæ* à ſerpente, quòd (vt ait Irenæus *u*) Sapientiam ſerpentem factam dicerent, & agnitionem hominib⁹ immiſiſſe. Immò Tertullianus *x* in tantum eos ſerpentem magnificaſſe tradit, vt illum ipſi Chriſto præferrent; atque etiam introducerent ad benedicenda Euchariſtica ſua: cùm videlicèt (vt Epiphanius *y* & Auguſtinus *z* deſcribunt) eorum ſacerdotes incantationibus quibuſdam operarentur, vt egrediens de cauernâ ſerpens aſcenderet ſuper altare, & oblationes eorum lamberet inuoluens ſe circa eas: ſic verò quaſi à ſerpente Chriſto ſanctificatas confringebant in Euchariſtiam, ac populo tradebant: qui & ſalutabat ſerpentem, & adorabat, eumdémque præſtigiis quibuſdam manſuetum redditum, ſed & blandientem, ore oſculabatur. Quod autem Auguſtinus ait, Ophitas dixiſſe Chriſtum fuiſſe ſerpentem illum qui decepit Euam; Theodoretus *a* addit, ex Ophitis quoſdam affirmâſſe, Chriſtum in ſpeciem ſerpentis tranſmutatum: Et in eumdem, puto, ſenſum Origenes ait, eos blaſphemiis & maledictis IESVM impetere ſolitos; adeò vt nec eius nomen vellent audire; nempè quòd loco CHRISTI IESV, ſerpentem illum adorarent. Deteſtabantur quoque Deum omnium creatorem, quem humano generi inuidentem dicerent eſſe Deum Iudæorum; Ceterum licèt antiquam, tamen obſcuriſſimam hanc dicit Origenes fuiſſe hæreſim, quippe quæ iam ſuo tempore propemodùm deſiiſſet. At de Ophitis plura Epiphanius, Philaſtrius, Auguſtinus, Theodoretus, Iſidorus, Damaſcenus, & alij qui hæreticorum catalogum texuêre: & quamuis alij à Valentino, alij à Nicolaitis, à Carpocrate alij originem duxiſſe dicant; tamen hos omnes æquè Gnoſticos fuiſſe, vnóque nomine dictos, ſuperiùs demonſtratum eſt.

OPHITARVM HAERESES.
t Orig. lib. 6. cont. Celſ.
u Iren. lib. 1. c. 34. in fi.
x Tertull. de præſcr. c. 47
y Epiph. hær. 37
z Auguſt. de hæreſ. ad Quod vult deum
a Theod. fab. lib. 1.

VI. Videas ex his planè diabolum, Chriſti Crucis virtute percuſſum, & ex idolis fugatum, priſtinam illam quam olim decipiens primos parentes induerat formam repetere, & diuinum in eâ ſibi cultum vendicare: nec tantùm ab hæreticis, ſed & iiſdem planè temporibus ab Ethnicis. Sub hoc enim Antonino Imperatore prodiit *Alexander* ille, ex ſcholâ Tyanei magus & incantator; qui ex cōfictis Sibyllinis oraculis Æſculapium in Bithyniâ appariturū prænuntians, *Serpentem* palàm adorandum expoſuit; illúmq; Æſculapium eſſe falsò commentus, ingentem ob reſponſa quæ à ſe conficta dare ſolebat, pecuniam corraſit ex oblationibus hominum, ab vniuerſâ Aſiâ, atque etiam Româ, ac totâ penè Italiâ, aliiſque prouinciis, ad eiuſmodi vocale oraculum confluentium Abonum in Ponto, vbi ipſe huius dementiæ officinam aperuiſſet; cuius inſignem impoſturam tamquam in ſcenâ tragœdiam egregiè Lucianus *b* repræſentauit: additque confinxiſſe impoſtorem numen illud ſerpentinum profeſſum eſſe, ſe præ ceteris odio habere Chriſtianos, itémque Epicureos, quòd deos negarent: perdurâſſe verò eiuſmodi fabulam multis annis; quorum ſingulis ſeptuaginta vel octoginta drachmarum millia ex eâ Alexander eliceret: donec tandem pede ſcatentibus vermibus putrefacto, annis propemodùm ſeptuaginta natus miſerando conſumptus eſt interitu. Sed quomodò poſt hæc in quibus verſamur tempora, Romanorum exercitum falſis reſponſis eluſum bis in diſcrimen adduxerit, dicetur ſuis locis.

DIABOLVS ITERVM IN FORMA SERPENTIS VVLT COLI.
b Lucian. in Pſeudom.

VII. Nec prætermittendum de cultu Serpentis, quòd Dio ſcribit, Imperatorem Hadrianum in tēplo Iouis Olympij, quod Athenis ſumptuoſiſſimè erexerat, poſuiſſe pro numine Dracone ex Indiâ deportatum. Extátque *c* Romæ antiqua tabula marmorea, non ita pridem è Tuderibus templi Æſculapij eruta, quâ nonnulla ab eodem Æſculapio (quem, vt diximus, ſub formâ ſerpentis colebant) his iidem Antonini temporibus

c Edidit Lipſ. in Antiq. Inſcript. edit. Plant. fol. 19. Habetq; Baron. an. 119.

facta

Falsa Gentilium miracula

facta miracula referuntur: quæ omnes conſentiunt eiuſdem generis eſſe, cum illis quæ olim à Veſpaſiano, & poſteà ab Hadriano facta eſſe dicuntur, de quibus ſatis ſuperiùs. Nunc ad Valentini ſobolem redeamus.

VIII. d Iren. lib. 1. cap. 35.

Eius fœturam aliam fuiſſe Caianos hæreticos, Irenæus d imprimis affirmat. Verùm non à Valentino tantùm, ſed & à Nicolao, Carpocrate, & Gnoſticis omnibus, hos mutuatos eſſe venenum ac turpitudinem, Epiphanius e tradit: qui eò impietatis atque dementiæ protupêre, vt malum bonum, & qui ab eo denominati eſſent mali omnes, hos ſanctos dicerent atque perfectos, & ex quâdam potenti virtute conceptos, quæ operata eſſet in ipſis: putà *Cain, Chore, Sodomitas*, & alios id genus homines; & ſummum omnium *Iudam Iſcharioth* propter vtilitates quas humano generi intuliſſet, cùm videns Chriſtum velle ſubuertere veritatem, vel poteſtates huius mundi nolle Chriſtum pati, ne humano generi per mortem ipſius ſalus pararetur; ipſe Iudas ſaluti conſulens hominum, tradidit Chriſtum. Nec ſaluari aiebant quempiam, niſi omnes turpitudines, & omnia peccata conſummaret, ac cuique perficiendo peccato Angelum eſſe præfectum. Angelos enim oppreſſores eſſe bonorum, adiutores verò malorum; & vnum ex iis Moyſen excæcaſſe. Hæc de iſtis fuſiùs Irenæus, Tertullianus, Epiphanius, Philaſtrius, Auguſtinus, & alij his recentiores; qui de hæreſibus commentarios ſcripsêre. Addit autem Irenæus, eoſdem vſos eſſe pſeudo-Euangelio, quod Iudæ dicebant: Epiphanius verò, confinxiſſe etiam librum nomine Pauli, quem vocarent *Aſcenſum Pauli*.

e Epiph. hær. 38.

De Caianis hæreticis.

IX. De Sethianis.

Sed his aduerſi Sethiani, à Seth filio Adam, nominati hæretici, ex eodem Valentino aliquâ ex parte deſcenderunt; dum ſicut ille, nouam eſſe in Seth generationem hominum dicerent; quorum meminit Irenæus f: Sed alijs additis fictionibus à Valentino longiùs receſſerunt, dum duos homines dicerent ab Angelis conſtitutos *Cain & Abel*, & propter hos magnas inter Angelos contentiones extitiſſe; atque ob hanc cauſam, illam Virtutem quæ ſuper omnes virtutes eſſet, quam matrem pronunciabant, Abele interfecto voluiſſe concipi eius loco Seth, purum ſemen, vt euacuarêtur Angeli illi, qui duos priores illos homines condidiſſent. Permixtiones autem Angelorum & hominum iniquas fuiſſe, ideóque illam Virtutem matrem, ad vindictam cataclyſmum induxiſſe; vt illud permixtionis ſemen tolleretur, & ſolum ſemen purum conſeruaretur: verùm & illos qui ſemen prius inſtruxiſſent, clam matre Virtute, cum illis octo animabus in arcam miſiſſe etiam ſemen Cain, quo ſemen malitiæ non periret, ſed poſt cataclyſmũ exemplo ceterorum excreſceret, ac totũ orbem impleret & occuparet. De Chriſto autem ſic ſentiebant, vt dicerent illum tãtummodò Seth, & pro ipſo Seth ipſum fuiſſe. Hæc omnia de illis Tertullianus g. Addit Epiphanius h, (qui & prædicta dilucidiùs explicat) eos cõſcripſiſſe libros quoſdam nomine magnorũ virorum; nempe nomine Seth libros ſeptem, & alios quos *Alienigenas* vocarent; aliúmq; rursùm nomine Abraham, quem & Reuelationem eſſe dicerent, omni malitiâ refertũ: alios item nomine Moyſi, & alios aliorum. Meminerunt quoq; de Sethianis, iidem qui ſuprà ſcriptores Eccleſiaſtici.

f Iren. lib. 1. c. 7. 14. 24.

g Tertull. de præſcr. c. 47

h Epiph. hær. 39.

De reliquis autem diſcipulis Valentini, agetur ſuis temporibus. Sed Caiani & Sethiani, quòd illorum ortûs certum tempus inexploratum ſit, ſub Valentino, ex quo deduxêre principium, ſunt collocati; quamuis à Tertulliano ante Valentinum ponuntur, ab Epiphanio & aliis poſteà.

IESV CHRISTI
An. 146.

TELESPHORI
An. 5.

Antonini Pii Imp.
An. 7.

I. De Marcione hæreſiarcha.

a Tert. 1. cont. Marcionem 19.

Anno Chriſti centeſimo quadrageſimo ſexto, Auito & Maximo Coſſ. Marcion Ponticus emerſit hæreſiarcha. Cùm enim ſub Antonino Pio eum docere cœpiſſe omnes conſentiant; Tertullianus a etiam id accidiſſe ponit poſt Chriſtum paſſum annis centum quindecim cum dimidio, menſiſque dimidio. Cum verò is (vt vidimus) exiſtimauerit Chriſtum paſſum anno ætatis ſuæ trigeſimo; ſi quis ab eo tempore deducat præſcriptum annorum numerum, planè inueniet Marcionem hoc anno Domini centeſimo quadrageſimo ſexto cœpiſſe docere.

II. b Tertull. de præſcr. c. 51. De Cerdone Marcionis Magiſtro.

At quoniam (vt idem ait) Cerdonis Marcion diſcipulus extitit, ſciẽdum priùs eſt hunc Cerdonem introduxiſſe Initia duo, id eſt duos Deos, vnum bonum, & alterum ſæuum: bonum, ſuperiorem; ſæuum, mundi creatorem. Prophetas & Legem repudiauit; Deo creatori renunciauit: ſuperioris verò Dei filium Chriſtum aſſeruit veniſſe non in ſubſtantiâ carnis; ſed in phãtaſmate; nec omninò natum vel paſſum, ſed quaſi natum ac paſſum. Reſurrectionem animæ tantùmmodò probauit, corporis negauit: ſolùm Euangelium Lucæ, nec tamen totum recepit: Pauli Epiſtolas neque omnes, neque totas ſumpſit: Acta Apoſtolorũ & Apocalypſim, quaſi falſa reiecit. Hæc de Cerdone Tertullianus: de quo & ſæpè Irenæus. Non ſolùm autem à Simone Mago, ſed & à Saturnino accepiſſe quam propalauit hæreſim, auctor eſt Epiphanius c; qui eum primò docuiſſe tradit in Syriâ, ac demùm ſe contuliſſe Romam: ſed de eo ruſum inferiùs.

c Epiph. hær. 41.

III. Marcionis mores.

Quòd verò pertinet ad *Marcionem* ipſius diſcipulum: prodiit hic primò ex Stoicorũ ſcholâ philoſophus, genere Ponticus ex vrbe Sinope, filius Epiſcopi pietate illuſtris. Qui quidem primâ ſua ætate virginitatem exercẽs, & ſolitariam vitam excolens, progreſſu temporis cum virgine corruptus eſt: quâ de causâ à proprio patre Eccleſiâ pulſus, cùm ab eo veniam non impetraret, Romam venit poſt Hygini Papæ obitum: ſed nec illic receptus, quòd pater obſtitiſſet, Cerdoni hæreſiarchæ ſeſe iunxit. Hæc de Marcione Tertullianus d & Epiphanius e. Verùm non tantùm propter ſtupri crimen, & excommunicationem, fuiſſe ab Eccleſiâ Romanâ repulſum, ſed maximè propter hæreſim quam iam anteà docuiſſe, multa probant.

d Tert. de præſcr. c. 30. & 51

e Epiph. hær. 42.

IV. f Iren. l. 3. cap. 3.

Sed quod eum Epiphanius ait poſt Hygini mortem ſe Romam contuliſſe; idem ipſe inferiùs, poſt tempora Aniceti veniſſe aſſerit. At Irenæus f eum iam ante Anicetum, vel ſaltem ſub

eo Romæ fuiſſe,quo tempore S. Polycarpus eò venit, apertè demonſtrat. Et Tertullianus g ſub Aniceto veniſſe,aliquando affirmat; aliàs h autem,ſub Eleotheto ab Eccleſiâ eiectum. At verò in vnam hæc omnia conſentient veritatem,ſi dixerimus, (quod & verum eſſe liquet) Marcionem ſæpè Romæ palinodiam recantâſſe, eâque de causâ ſepiùs eò veniſſe: neque ibi primum, ſed in Oriente ſub Antonino Pio hæreſes docere cœpiſſe. Immò ſi Origeni credimus i, dicenti Celſum Epicureum ſub Hadriano Imp. ſcripſiſſe aduerſus Chriſtianos, commentarios ſuos,cùm in iis ſæpè mentionem ille habuerit k hæreſum Marcionis, omninò aſſerendum eſſet iam ante Antonini tēpora eas eſſe per vulgatas. Philaſtrius l quoque tradit, eum primò in Aſiâ errores docuiſſe, ibiq; à Ioannis Apoſtoli diſcipulis, potiùs quàm ab ipſo Ioanne, conuictum Romam veniſſe. Quapropter quod ait Tertullianus m, eum in Catholicam primò Romæ doctrinam credidiſſe, intelligendum eſt, ipſum (ſicut alibi n dicit) vt reciperetur, ſcriptis Catholicam fidem profeſſum eſſe. Sed quomodò ſæpè ad vomitum reciderit, dicetur inferiùs: nunc eius hæreſes recenſeamus.

g Tert. carm. adu. Marcion. lib. 3. in fi.
h Id. de præſcript. c. 30.
SÆPE PALINODIAM RECANTAVIT.
i Orig. cont. Celſ. l. 1.
k Celſ. ap. Orig. lib. 2. §. 6.
l Philaſtr. de hær. c. 40.
m Tertull. de præſcr. c. 30.
n Id 4. cont. Marc. 4. & de car. Chr. c. 2.

V. EIVS HÆRESES.

Imprimis vt Cerdo, duos poſuit Deos ſibi contrarios, alterum bonum, alterum malum; hunc legis veteris auctorē, illum nouæ; à malo mundum eſſe creatum, à bono reſtitutum atque redemptum; húncque fuiſſe IESVM à Deo Patre miſſum, qui legem tanquam malam ſoluit atque Prophetas. Putârunt alij o; tres Deos à Marcione poni, ac proinde tria Principia; vnum ſupremum & innominatum & inuiſibile, quod etiam bonum diceret, quod nihil ex iis quæ in mundo ſunt, creâſſet: alterum viſibilem Deum, & opificem, húncque eſſe Deum Iudæorum: tertium verò diabolum. At Origenes ita numerat p tres Deos Marcionis, Deum Iudæorum, Deum Chriſtianorum, Deum Gentilium. Tertullianus q autem, qui ceteris accuratiùs eius hæreſes diſquiſiuit, coniicit nouem poſuiſſe deos, in ſuperioribus tres ſubſtantias diuinitatis, Deum bonum, Deum malum, & Mundum ſuperiorem; in inferioribus quatuòr, Factorem, Locum, Materiam, & Malum; quæ omnia innata voluit atque infecta eſſe, & Deo coæterna: inſuper & duos Chriſtos, quorum alter apparuiſſet Tiberij tempore, alter à Creatore promitteretur; cùm & alioqui non niſi duos deos ponere profiteretur, bonorū auctorem alterum, alterum malorum. Sed apud Euſebium r teſtatur Rhodon Aſiaticus, non Marcionem, ſed quoſdam ex Marcione deſcendentes, auctore *Synero* quodam, tres naturas atque principia rerum ſtatuiſſe.

o Ap. Epiph. hær. 42.
p Orig. dial. Mens. cont. l. 1.
q Tert. 1. cont. Marc. 15.
r Ap. Euſeb. hiſt. 13.

VI.

Reſpuit inſuper vetus Teſtamentum, tamquam à malo deo prolatum; nouum verò ex animi ſui ſententiâ mutilauit, ex illo auferens quicquid ageret de carne & generatione Chriſti quam ipſe negaret, necnon de creatione mundi per Deum Patrem, & de aduentu Dei. Sed hæc pluribus Irenæus ſ, Tertullianus, & alij. Itémque, cùm carnem a malo principio diceret eſſe exortam, eius omninò negauit reſurrectionem, vetuítque propagationem; ſicque eâ ex causâ virginitatem prædicans, coniugia reſpuit, atque damnauit, coniugatóſq; à ſalute penitus excluſit, quos nec vellet t baptizare. Illarum autem tantùmmodò animarum eſſe ſalutem aſſerebat u, quæ eius doctrinam didiciſſent; earumdémque itidem non vnam, ſed variam atque diuerſam eſſe naturam. Adiecit x & horrendam blaſphemiam, vt diceret Chriſto ad inferos deſcendente, eſſe ſaluatos Cain, Sodomitas, Ægyptios, & alios omnium nequiſſimos; Abel autem, Enoch, Noë, & reliquos iuſtos, eò quòd non occurriſſent ei, nullam participâſſe ſalutem; quippe qui amici fuiſſent Dei Hebræorum, quem Malum diceret.

ſ Iren. lib. 1 c. 29.
t Tert 1 cōt. Marc. 19.
u Orig. in Rom. 2.
x Iren. ibid.

VII.

Animatorum quoque eſum damnâſſe tradunt: immò & in odium eiuſdē Dei creatoris, omnes ſimul res creatas execrari ſolitos Marcionitas, nec illis vti niſi neceſſitate cogente, Theodoretus y, exemplo declarat. Sed & in odium pariter Creatoris, & quòd carnem deteſtarentur tamquam ab eo creatam; vt eam perderet, ſe ſponte martyrio obtuliſſe, teſtatur Clemens z Alexandrinus. Pariterque eodem odio permotos, ſabbato ieiunare conſueuiſſe Epiphanius tradit: cùm alioqui Occidentales longè ante Marcionis tempora (vt ſuo loco dictum eſt) aliâ ratione ieiunium ſabbati religioſe ſuſcepiſſent. In ſuis itidem ſacrificiis atque myſteriis, aquâ vti ſolitos idem Epiphanius ſcribit: itémque per Marcionem non modò anabaptiſmum introductum fuiſſe, ſed & tertium quoque ad peccata diluenda conceſſiſſe baptiſmum; feminâſque apud eos ſolitas baptizare. Quinetiam conſueuiſſe baptizare viuentes pro mortuis abſque baptiſmo defunctis, dictum eſt ſuperiùs ex Chryſoſtomo a.

y Theod. l. 1. hær. fab.
z Clem. Al. Strom. l. 4.
a Chryſ. hom. 40. in Cor. 1.

VIII. ET SCRIPTA.

Ad hæc autem quæ diximus, & alia id genus quæ ex falſis poſitionibus conſequuntur, conualidanda, Marcionem complures ſcripſiſſe libros Tertullianus b tradit, nimirum Euangelium, Epiſtolam, Antitheſes, & Apoſtolicum Inſtrumentum. Aduerſùs ipſum verò ſcripsēre, primus quidem omnium Iuſtinus c martyr, qui iiſdem temporibus claruit; & paulò pòſt, omnium qui extant copioſiſſimè, Tertullianus tam metro quàm ſolutâ oratione; Irenæus etiam, Rhodónque d; necnon Theophilus Antiochenus, Philippus Gortynenſis Epiſcopi, Hippolytus, Clemens Alexandrinus, Origenes, Cyrillus Ieroſolimitanus, Euſebius Emeſenus, Epiphanius, Philaſtrius, Auguſtinus, Chryſoſtomus, Theodoretus, & alij recentiores qui de Hæreſibus conſcripſerunt. Cetera verò de Marcione ſuo loco; & de Marcionitis ſæpè inferiùs. Nec enim vt aliæ hæreſes, ita hæc citò extincta eſt; quandoquidem Epiphanij ac Theodoreti teſtimonio conſtet, adhuc ſuis temporibus, poſt trecentos ferè ab hinc annos, ingenti viguiſſe numero.

b Tert. adu. Marc. l. 1. Pamel. ibi, Schol. 2.
c Iren. l. 5. Hieron. de Script. Eccl. in Iuſtin.
d Euſeb. 5. hiſt. 13.
e Theod. lib. 1. hær. fab.

IX. DE APELLE HÆRESIARCHA.

Numerantur f autem complures Marcionis diſcipuli; ſed inter illos famoſiſſimus APELLES. Qui quidem (inquit Tertullianus g) poſteaquàm in carnem ſuam lapſus eſſet, à Marcione ſegregatus eſt. Introduxit autem vnum Deum infinitis ſuperioribus partibus, qui poteſtates multas, Angelóſque fecerit; proptereà & aliam Virtutem quam diceret, Dominum dicebat, ſed Angelum ponebat. Hoc voluit videri, mundum inſtitutum ad imitationem mundi ſuperioris, cui mundo permiſcuiſſe pœnitentiam, quia non illum tam perfectè feciſſet, quàm ille ſuperior mundus inſtitutus fuiſſet. Legem & prophetas repudiauit. Chriſtum verò neque in phantaſmate dixit fuiſſe, neque in ſubſtantiâ veri corporis;

f Rhod. ap. Euſeb. 5. hiſtor. 13. Tertull. de præſcr. c. 51. Theod. l. 1. hær. fab. & alii.
g Tertull. de præſcr. c. 52.

ſed in eo quod è ſuperioribus partibus deſcenderat, ipſo deſcenſu ſideream ſibi carnem & aëream contexuiſſe: húncque in reſurrectione ſingulis quibuſque elementis quæ in deſcenſu ſuo mutata fuiſſent, in aſcenſu reddidiſſe, & ſic diſperſis quibuſque corporis ſui partibus, in cælo ſpiritum tantùm reddidiſſe. Carnis reſurrectionem negauit, & animarum ſolarum ſalutem eſſe dixit. Solo vtebatur Apoſtolo, ſed non toto. Habuit prætereà priuatas, ſed extraordinarias lectiones ſuas, quas appellant Phaneroſes, *Philumenes* cuiuſdam puellæ, quam quaſi propheriſſam ſequebatur: habuitque inſuper ſuos libros, quos inſcripſit Syllogiſmorum, in quibus probare voluit, omnia quæcumque Moyſes de Deo ſcripſiſſet, falſa eſſe. Hæc de Apelle Tertullianus. Qui & [h] alibi (& ante ipſum Rhodon [i]) ait eius erroris fuiſſe auctricem prædictam PHILVMENEN puellam à dæmone agitatam, quam Apelles diceret inſpiratam diuinitùs ad prænuntianda futura; aſſerens prophetias noſtras ex ſpiritu contrario & ſibi repugnante editas. Agit de eâdem, déque eius diuinationibus diabolicis atque præſtigiis, Auguſtinus [k]; meminitque Hieronymus [l], dum multis exemplis oſtendit nullam propè fuiſſe vmquam hæreſim, quæ non habuerit feminam auctricem, vel adiutricem. Porrò eamdem immane proſtibulum euaſiſſe, & ipſi quoque Apelli fuiſſe in deliciis, Tertullianus [m] aſſerit.

h Tert. ibid. cap. 6.
DE PHILVMENE FEMINA.
i Ap. Euſ. 5. hiſt. 13.
k Aug. de hæreſ. ad Quoduult. c. 24.
l Hieron. ad Cteſiph. adu. Pelag.
m Tertull. de præſcr. c. 30

X.
ARMA POTISSIMA ADVERSVS HÆRETICOS.

Cæterùm qui pro veritate tuendâ aduerſus tantam impoſtorum colluuiem, egregiam nauârunt operam, etſi compluribus aliis ad eos conuincendos vſi ſunt argumentis, nullum tamen eo vſum eſt ipſis eſſe præſtantius, quàm ad Eccleſiam Catholicam prouocare: nimirùm vt cùm quæ in eâ ab Apoſtolorum temporibus viguiſſet traditio atq; conſuetudo per continuam & numquam interruptam perſonarum ſucceſſionem perſpicue demonſtrarent, hoc vno omnes illorum infringerent impetus, qui nihil tale oſtendere poſſent. Sic enim Irenæus [n]: *Traditionem Apoſtolorum toto mūdo manifeſtam in Eccleſiâ adeſt perſpicere omnibus qui vera velint audire: & habemus numerare eos qui ab Apoſtolis inſtituti ſunt Epiſcopi in Eccleſiis, & ſucceſſores eorum vſque ad nos, qui nihil tale docuerunt, neque cognouerunt, quale ab his deliratur.* Et Tertullianus [o] de iis qui ſe æquè Apoſtolicam doctrinam prædicare iactarent: *Edant ergo origines Eccleſiarum ſuarum; euoluant ordinem Epiſcoporum ſuorum, ita per ſucceſſionem ab initio decurrentem, vt primus ille Epiſcopus aliquem ex Apoſtolis vel Apoſtolicis viris, qui tamen cum Apoſtolis perſeuerauerint, habuerit auctorem & anteceſſorem. Hoc enim modo Eccleſiæ Apoſtolicæ cenſus ſuos deferunt*, &c. Habent & alia multa variis locis iidem auctores in hac ſententiam: eamdémque firmam certámq; rectę fidei explorandæ regulam, nouerunt pariter, ac ſecuti ſunt Auguſtinus [p], aliique ſanctiſſimi Patres, quotquot aduerſus hæreticos manus conſeruerunt.

n Iren. l. 3. c. 3.
o Tertul. de præſcr. c. 33.
p Aug. cont. ep. Manich. cap. 1.

XI.
CVR PLVRES HÆRESES.

Quòd verò his potiſſimùm temporibus Hadriani & Antonini tot hæreſes obortæ eſſent, hinc Celſus Epicurus (de cuius in Chriſtianos ſcriptis iam dictum) occaſionem ſumpſit inſultandi Chriſtianis de ſuâ ipſorum diſſenſione. Cui præclarè reſpondit Origenes [q], & tam exemplo philoſophiæ, medicinæ, aliarúmque eiuſmodi ſcientiarum & facultatum, quarum profeſſores in varias ſectas diuiſi eſſent, quam etiam auctoritate S. Pauli dicentis [r], *Oportet hæreſes eſſe, vt qui probati ſunt manifeſti fiant*, oſtendit nihil id nocere Catholicæ fidei. Cuius etiam quæſtionis ſcopum videtur attigiſſe Iſidorus [ſ] Peluſiota, dum ad Apollonium Epiſcopum ſcribens, rationem reddit cur plures quotidie naſcantur hæreſes. Permittere autem illas Deum Auguſtinus [t] ait, quoniam *ſi doctrina Eccleſiaſtica ſimplex eſſet, & nullis extrinſecùs hæreticorum dogmatibus cingeretur, non poſſet tam clara & tam examinata videri fides Catholica*: cùm verò *quæ* [u] *ſunt fidei Catholicæ, hæreticorum callidâ inquietudine agitantur; ea vt aduerſus eos defendi poſſint, & conſiderantur diligentiùs, & intelliguntur clariùs, & inſtantiùs prædicantur.* Denique Lactantius [x] de eâdem re agens, ac demùm docens quomodò inter tot ſectas dignoſcenda ſit vera Eccleſia; *Sciendum eſt*, inquit, *illam eſſe veram, in quâ eſt religio, confeſſio, & pœnitentia quæ peccata & vulnera, quibus eſt ſubiecta imbecillitas carnis, ſalubriter curat.* Sed de his hactenus.

q Orig. cont. Celſ. l. 3.
r 1. Cor. 11.
ſ Iſid. Peluſ. 2. ep. 90.
t Aug. ſerm. de temp. 98.
u Id. 18. de ciuit. 2.
x Lactant. l. 4. c. vlt.

IESV CHRISTI
AN. 147. 148. 149.
TELESPHORI
AN. 6. 7. 8.
ANTONINI PII IMP.
AN. 8. 9. 10.

I. ANNO Chriſti centeſimo quadrageſimo ſeptimo, Antoninus Pius Auguſtus quartum & M. Aurelius Cæſar ſecundùm ponuntur in Faſtis Coſſ. a Caſſiodoro verò Orfitus & Priſcus.

II. Anno autem centeſimo quadrageſimo octauo Erucius Clarus & Claudius Seuerus: ac rurſùm.

III. Anno centeſimo quadrageſimo nono, à Caſſiodoro Gordianus & Maximus, ab aliis verò ex Græcis Faſtis duo Valerij Largus & Meſſalinus. Porrò hi omnes rerum Eccleſiaſticarum notitiâ prorsùs ſteriles remanſerunt. Quòd verò ad rectam chronologiam ſpectat; dum Clemens [a] Alexandrinus ab Excidio Ieroſolymitano vſque ad hunc Antonini decimum annum, ſeptuaginta ſeptem numerat annos; vides eius ſupputationem noſtræ apprimè conuenire.

a Clem. Al. lib 1. Strom.

IESV CHRISTI
AN. 150. 151. 152 153.
TELESPHORI
AN. 9. 10. 11. 12.
ANTON. PII IMP.
AN. 11. 12. 13. 14.

I. IVSTINI APOLOGIA DE CHRIST.

ANNO Chriſti centeſimo quinquageſimo, ſecundùm Græcos Torquato & Iuliano, vel ex Chronico Caſſiodori Romulo & Glabrione Coſſ. *Iuſtinus* philoſophus Chriſtianus & poſtea martyr, Romæ exiſtens, cùm pro Chriſtianis ſcripſiſſet Apologeticam orationem, quâ libertimè exprobraret iniquiſſima in Chriſtianos iudicia, calumniáſque ſingulas purgaret, &

innocentiam demonſtraret; eamdem obtulit Antonino Pio Imperatori, eiúſq; filiis adoptiuis Marco & Lucio Philoſophia, ac denique ipſi Senatui Populóque Romano. Nam cùm ad eius ſcriptionis tẽpus ipſemet numeret[a] annos centum quinquaginta a Chriſti Natiuitate; eſt quod inde corrigas Euſebium[b], qui anno tertio Antonini, & Caſſiodorum qui annó quarto eamdem ſcriptam affirmant. Nec obſtat quod Iuſtinus in ea vocet nuperum illud bellum Iudaicum, quod vidimus finem accepiſſe ante annos tredecim. Haud enim id modus loquendi abnuit; cùm nullum eiuſmodi aliud ab eo tempore excitatum à Iudæis, aut in ipſos fuerit; extiteritque illud toto Orbe celebratiſſimum.

a Iuſtin orat. Ad. Anton.
b Euſeb. & Caſſiod. in Chron.

II. An verò annuerit Iuſtini petitionibus Imperator, non conſtat: nam poſt hæc Romæ patratas eſſe religionis causâ Chriſtianorum cædes, inferiùs apparebit. Et quò minùs aſſentiamur affirmantibus Antoninum Iuſtini oratione perſuaſum, mox illud quod extat in fine eius, dediſſe reſcriptum; hoc impedit, quòd illud Aſiæ populis poſt triennium fuiſſe datum apparet, nimirùm eius Imperij anno decimoquinto. Cùm enim ibi Tribunitiæ Poteſtatis inſcriptio notata habeatur decies quinquies, totidem eum annos tunc egiſſe in Imperio certum eſt: teſtante Dione[c], pro numero annorum Imperij multiplicari vices Tribunitiæ Poteſtatis; adeò vt illi quibus cum Imperio collata eſſet Tribunitia Poteſtas, (quod Antonino accidiſſe nummi[d] & inſcriptiones antiquæ declarant) quoto aucti reperiantur numero Tribunitiæ Poteſtatis, totidem eos agere in Imperio annos neceſſe ſit pariter affirmare: ſecùs autem ſicuti ante Imperium (quod in Tiberio[e], Hadriano[f], aliiſque non rarò contigit) collata eſſet.

c Dio l. 53.
d Habet Baron. Tom. II an. 140. 160. 163.
e Suet. in Tib. c. 9. & 16. Dio l. 55.
f Spart. in Hadria.

III. Cæterùm Anno Chriſti centeſimo quinquageſimo primo, Orfito & Priſco Coſſ. vel ſecundum Caſſiodorum Præſente & Rufo, Antonini anno duodecimo[g], poſt *Marcum* Iuniorem ſubrogatur in Eccleſia Alexandrinâ *Celadion* Epiſcopus.

g Euſeb. in Chron. & hiſt. lib. 4. c. 11.

IV. Anno verò centeſimo quinquageſimo ſecundo, Gallicanus & Verus, vel, vt habet Caſſiodorus, Commodus & Lateranus creati ſunt Coſſ.

V. Paritérque Anno centeſimo quinquageſimo tertio, pro Gordiano & Maximo, quos alij Faſti habent, Caſſiodorus ponit Verum & Sabinum Coſſ. Quibus nihil geſtum reperitur ad res noſtras pertinens.

IESV CHRISTI

An. 154.

HYGINI

Antonini Imp.

An. 15.

I. Anno Chriſti centeſimo quinquageſimo quarto, Glabrione & Veriano Coſſ. *Teleſphorus* Papa, cùm ſediſſet annos vndecim menſes nouem minùs diebus tribus, martyrio[a] coronatur. Tribuit eidem Euſebius[b] annos vndecim exactos; itidémque Indicea Creſconiani. Qui verò volunt ſediſſe annos vndecim, menſes tres & dies viginti vnum; haud rationem viſi ſunt habuiſſe temporis creationis eius, quæ contigit octauâ Aprilis, obitûs qui apud omnia Martyrologia poſitus habetur quintâ Ianuarij. Sicuti & Euſebius cùm primo Antonini anno eum deceſſiſſe ponit, errore lapſus ex eo intelligitur, quòd (vt ſæpiùs diximus) in ſerie Romanorum Pontificum Cletum prætermiſerit. Denique quod inter alia decreta tribuitur Teleſphoro conſtitutio de Quadrageſimali Ieiunio; de eo dictum eſt ſuperius in Sixto[c]. Traditur verò inſuper in libro[d] de Rom. Pontificibus, eumdem Teleſphorum decreuiſſe, vt in Natali Domini noctu Miſſæ celebrarentur, *cùm (inquit) omni alio tempore ante hora tertia curſum nullus præſumeret Miſſas celebrare, quia eâ horâ Dominus aſcendit in Crucem.* Verùm ſunt hæc accipienda de iis quæ frequentiori vſu in Eccleſiâ ſeruarentur; cùm alioqui multis conſtet exemplis, in ſacris Vigiliis, noctu ſacrificium offerri conſueuiſſe. Additur ibidem, ſtatuiſſe Teleſphorum, vt ante ſacrificium diceretur Angelicus hymnus, *Gloria in excelſis Deo*, &c. Sepulrum autem eſſe iuxta corpus B. Petri in Vaticano: & cùm poſt eius necem ſedes vacâſſet dies ſeptem, creatum eſſe Romanum Pontificem Hyginvm Græcum Atheinienſem, ex Philoſopho.

Teleſphori PP. martyrium.
a Iren. l. 3. c. 3. Tertull. carm. cont. Marcion. l. 3. in fi. Anaſtaſ. de Rom. Pont. Martyrol. Rom. & alia.
b Euſeb. 4. hiſt. 10.
c An. 136.
d Anaſt. de Rom. Pont.
Hygini creatio.

II. Paſſus eſt etiam ſub eodem Antonino Imperatore inſignis martyr *Alexander* Epiſcopus (cuius ciuitatis neſcitur) viâ Claudiâ vigeſimo ab vrbe milliario: atque Spoleti *Pontianus*; & alij plures tam in Italiâ & Galliâ, quàm in aliis Occidentis & Orientis prouinciis; quorum nonnullorum in Romano Martyrologio certa paſſionis dies adſcripta habetur, cùm longè eorum maior ſit numerus, quorum iniuriâ temporum, & incendio ſcripturarum, memoria periit.

Martyres ſub Antonino.

Porrò Sanctorum ſuorum vindex Deus, haud alia de cauſa his diebus tum ipſam vrbem Romam, tum alias Imperij prouincias, multiplicibus cladibus afflictauit, nempè fame, terræ motibus, inondationibus, incendiis, quæ recitat Capitolinus[e]; quàm vt manifeſtis declararet ſignis, eſſe Gentilibus diuinum numen infenſum. Ea verò non ſolùm populis terrorem incuſſiſſe, ſed & ipſum Imperatorem pariter commouiſſe, ex eo facilè opinari licet, quòd hoc anno ſui Imperij decimoquinto (vt dictum eſt ſuperiùs) reperiatur promulgaſſe edictum pro cohibenda Chriſtianorum perſecutione. Deſcriptum habetur integrum apud Euſebium[f]; niſi quòd in titulo, errore poſitus eſt *Marcus Aurelius*, cùm apud Iuſtinum[g] rectè habeatur *T. Aurelius Hadrianus Antoninus Pius*. Et quamuis inſcriptum ſit tantummodò ad populos Aſiæ, tamen & ad alias quoque prouincias miſſum eſſe conſtat, tû ex ipſius reſcripti verbis, tum ex Melitone[h] Epiſcopo Sardenſi in Apologia ad Verum.

Clades Imperij ob perſecut.
e Capitol. in Anton. Pio.
Anton. aſſcribit pro Chriſt.
f Euſeb. 4. hiſt. 12.
g Iuſt. in fi. orat. ad Anton.
h Ap. Euſ. 4. hiſt. 25.

IESV CHRISTI

An. 155. 156. 157.

HYGINI

Anton. Pii Imp.

An. 16. 17. 18.

I. Anno Chriſti centeſimo quinquageſimo quinto, Præſente & Rufino Coſſ. Hygi-

no

Digitized by Google

a *Iren. lib. 3. c. 4. & ap. Euſeb. lib. 4. c. 10.*
b *Tertull. de praſcr. c. 30.*
VALENTINVS ET CERDO ROMAM.
c *Iren. lib. 1. c. 28. & lib. 3. c. 4. Tert. d. c. 30. & carm. cont. Marc. lib. 3. in fin.*

no Romanam Eccleſiam adminiſtrante (inquit Irenæus [a]) *Valentinus* hæreſiarcha Romam ſe contulit, & permanſit vſque ad Anicetum, vel etiam vſque ad Eleutherum, vt Tertullianus [b] aſſerit. Sed & *Cerdonem* pariter hæreſiarcham ſub eodem Hygino in Vrbem ſe contuliſſe, & tam ipſum quam Valentinum primò ſe Catholicos præſeferentes, in eius Eccleſiæ communionem receptos eſſe, ſed poſteà deręctos hæreticos, ſæpiùs exomologeſin egiſſe, & relapſos iterùm Eccleſiâ penitùs eiectos eſſe, iidem auctores [c] æquè teſtantur. Quænam autem fuerint iſtorum hæreſes dictum eſt ſuperiùs. Illud autem obſeruatione magnoperè dignum, carioſos atque putentes hæreſiarchas, tam iſtos, quàm alios complures, de quibus dicetur ſuis locis, fictè vel verè palinodiam recantaturos, id ſibi potiſſimùm apud Sedem Romanam faciendum putâſſe; quòd in confeſſo eſſet, apud omnes, eam eſſe Eccleſiæ totius metropolim, eiúſque præcipuè eſſe fidem probare, & perfidiam condemnare, cùm ob auctoritatem, tum ob fidē illibatam quæ inſeparabiliter eſt ei annexa. Ex [ee] quibus etiam meritò arguas ineptias Nouatorum, garrientium prædicatione huiuſmodi hæreticorum Romanæ Eccleſiæ doctrinam fuiſſe violatam; cùm econtrà non ſolùm iidem ab eâ damnati reperiantur, ſed & ipſi quos citauimus, Irenæus [d] & Tertullianus [e] ad eoſdem fortiùs conuincendos, nullum potentius adhibeant telum, quàm vt ad eiuſdem Eccleſiæ prouocent integritatem, in quâ ab Apoſtolis accepta fides incorrupta permanſiſſet.

ee *Bar. hoc an. & 145.*
d *Iren. lib. 3. c. 3.*
e *Tertull. de praſcr. c. 36*

II. Cæterùm Anno Chriſti centeſimo quinquageſimoſexto, Coſſ. L. Ælio Commodo Cæſ. & Sextilio Laterano, vel ſecundùm Caſſiodorum Tertullio ac Sacerdote, nihil geſtum reperitur ad res Eccleſiaſticas pertinens.

III. Anno verò centeſimo quinquageſimo ſeptimo, Seuero atque Sabino (aliter Sabiniano) Coſſ. ſiue (vt Caſſiodorus habet) Quintillo ac Priſco, anno decimooctauo Antonini Imperatoris, Euſebius [f]: cùm (vt profitetur) ſic ſibi exploratā eſſet Ieroſolymitanæ Epiſcoporū Sedis ſucceſſio, vt tamen quot quiſque ſediſſet annos haberet incompertum, poſt Marcum, quem ſuperiùs vidimus creatum primum ex præputio, *Caſſiani* ponit ingreſſum; & poſt hunc ordine *Publium, Maximum, Iulianum, Gaianum, Symmachum, Caium, Iulianum, Capitonem*, qui deſiit ſub Commodo Imperatore.

f *Euſeb. in Chron.*
IEROSOL. EPISCOPI

IESV CHRISTI
AN. 158.
PII
AN. 1.
ANTONINI IMP.
AN. 19.

I.
HYGINI PP. MARTYRIVM.
a *Lib. de Rom. Pont. Collect. Creſcon. &c.*
b *Euſeb. in Chron. & 4. hiſt. 10.*
c *Iren. lib. 3. c. 4.*
d *Tert. carm. cont. Marc. l. 3. in fin.*
e *Epiphan. hær. 41.*

ANno Chriſti centeſimo quinquageſimo octauo, Siluano & Auguſtino Coſſ. *Hyginus* Papa, cùm ſediſſet annos quatuor, duobus minus diebus, (vt colligitur ex tempore ingreſſûs eius, vſque ad obitum qui notatur in Martyrologiis vndecimâ Ianuarij) moritur martyr. Æquè enim conſentiūt Latini [a] & Græci [b], eum ſediſſe annos quatuor. Sed quod Irenæus [c], Tertullianus [d], Epiphanius [e], & alij numerant à Petro Hyginum nonū ordine Romanum Epiſcopum, qui decimus extitit; id inde accidit quòd (vt ſæpè dictum eſt) alij Cletum, alij verò Anacletum prætermiſerunt, ex his duobus vnum cōflantes. Cæterùm legūtur Hygini titulo Epiſtolæ duæ, & à Gratiano recitantur plura eiuſdem decreta [f]. Quod verò in Libro de Romanis Pontificibus dicitur eum *compoſuiſſe clerum*, & *diſtribuiſſe gradus*; cùm quæ ad Eccleſiaſticam pertinent hierarchiam, iam à temporibus Apoſtolorum compoſita eſſe, ſuperiùs demonſtratum fuerit, nunc ab Hygino aliqua antiquæ formæ fuiſſe addita, vel eadem illuſtrata, æquum eſt exiſtimare. Sepultus autem dicitur iuxta corpus B. Petri in Vaticano.

f *Habentur collectan. 2. Concil. in Hygin.*

II.
PIVS PAPA.
g *Hegeſip. ap. Euſ. 4. hiſt. 21. Iren. lib. 3. c. 2. & 4. Tertul. lib. 3. carm. cont. Marc. Euſ. in Chron. & 4. hiſt. 10. Epiph. hær. 27. Niceph. Conſt. in Chron. Nicephor. Calliſt. l. 3. c. 23. & alij tam Græci quàm Latini recentiores omnes.*
h *Opt. lib. 2. cont. Parm. Hieron. de Script. Eccl. in Hegeſip. Aug. ep. 165. & alij nonnulli.*

Cùmque poſt eius necem ſedes vacâſſet dies tres, decimaquintâ die Ianuarij in locum eius ſubrogatus eſt Pius natione Italus, patriâ Aquileienſis, filius Ruffini, frater Paſtoris; vt habetur in eodem libro de Romanis Pontificibus: licèt de ſucceſſore Hygini diuerſa fuerit antiquorum ſententia dum alij [g] Pium ei ſubrogatum ponunt, ac poſt Pium numerant Anicetum; alij [h] ordine inuerſo, Pio præponunt Anicetum. Sed verior ac receptior eſt illa ſententia, quâ prior locus Pio tribuitur.

IESV CHRISTI
AN. 159.
PII
AN. 2.
ANTONINI PII IMP.
AN. 20.

I.
PASCHA CELEBRANDVM DIE DOMINICA.
a *Euſeb. in Chron. Vid. ſup. ad an. 158.*
b *Socr. 5. hiſt. 21.*

ANNO Chriſti centeſimo quinquageſimo nono, Barbaro & Regulo Coſſ. Pius agens in Pontificatu annum ſecundum, decretum edidit *de celebrando Paſchate die Dominico*; ſicut legitur apud Euſebium [a]. Quod tamen ita intelligendum, vt quod iam anteà ab Apoſtolis eſſet traditum, ipſe Pius ad corrigendas hactenùs Iudaizantes Eccleſias; quæ decimaquartâ Lunâ Paſcha celebrarent, voluerit decreto firmâſſe. Sanè quidem (vt ait Socrates [b]) tam Romana quàm reliquæ omnes Occidētales Eccleſiæ, Petrum & Paulum Apoſtolos hāc ipſis doctrinam reliquiſſe, vt Paſcha die Dominico celebraretur, ſemper ſunt profeſſę. Et Protherius [c] Epiſcopus Alexandrinus ſcribens ad Leonē Papam, æquè teſtatus eſt id Petrum Apoſtolum Romæ docuiſſe, & ab eo acceptum Ægyptiis S. Marcum tradidiſſe. Pariterque Victoris Papæ tempore, qui de his egerunt ſanctiſſimi Patres, nonniſi ex Apoſtolicâ traditione id ſibi vendicâſſe, docet Euſebius [d]. Quinimmò & Ignatius, qui Dominum in carne vidit; & cum Apoſtolis diù verſatus eſt, ac ſedem Antiochenam, quàm Petrus fundârat, & Paulus docuerat, adminiſtrauit, nec alia docuit aut ſcripſit, quàm quæ ab eis acceperat; non ſolùm ait [e], diem Dominicam celebrandum eſſe vt reginam ac principem dierum, reſurrectioni Domini conſecratam; ſed & conteſtatus eſt [f], ſi quis cum Iudæis celebraret Paſcha, participem eſſe eorum qui occidiſſent Dominum & Apoſtolos eius. Quapropter manifeſtè idem Socrates Nouatianus homo hallucinatur [g], dum conteſtatur eſſe de-

c *Ap. Aed. de rat. tempor. cap. 42.*
d *Euſeb. 5. hiſt. 22.*
e *Ignat. ep. ad Magneſ.*
f *Id. ep. ad Philip.*
g *Socr. lib. 5. cap. 21.*

bere in cuiuſque voluntatis arbitrio quando velit Paſcha peragere; quòd nulla dicat antiquâ traditione conſiſtere, quando illud ſit celebrandum.

II. Quid Ioannes Apoſt. de eare.

Quòd autem contrariæ opinionis (vt videlicet decimaquarta Lunâ, quocumque die ea accideret, cum Iudæis celebraretur) Ioannem Euangeliſtam fuiſſe auctorem, non ſolùm Quartadecimani hæretici, ſed & Polycarpus, Polycrates, & alij Aſiatici aſſeruerunt [h]: cum potiùs id, ſicut alia multa, in illâ tunc in Aſia coaleſcente primitiuâ Eccleſiâ toleraſſe putandum eſt; cùm alioqui ipſius etiam Ioannis manifeſta teſtificatione, rata haberi videatur celebratio Paſchæ die Dominico. Nam quænam potuit eſſe ratio, vt in Apocalypſi [i] eius dici meminerit; tanquam celebris in Eccleſiâ ac nominati, niſi quòd dies ille (ſicut dixit Ignatius) conſecratus eſſet reſurrectioni Dominicæ? Quòd ſi eodem quolibet octauo die, reſurrectionis memoria ſolemnibus ritibus Apoſtolicâ inſtitutione reperiri conſueuit; quorſum aliâ die ipſam anniuerſariam Paſchatis celebritatem iuſſiſſent peragi? Certè enim ſi more Iudaico decimaquartâ Lunâ eius memoria in Eccleſiâ ageretur; quòd incerta dies eius eſſet, vtpote quæ ſingulis annis mutaretur, omnis diei Dominicæ (quæ prima erat) celebrandæ ratio caſſa reddita videri potuiſſet. Quapropter nunc Pius, ne ob altercantium ſtudia conuelleretur quæ ab Apoſtolis de ea re traditio eſſet, eamdem decreto edito ſtabiliendam curauit. Cui acceſſiſſe diuinum quoque ſuffragium, liber de Romanis Pontificibus [k] teſtatur; dum ait tunc fratrem ipſius Pij Hermem, librum ſcripſiſſe, in quo mandatum contineretur quòd ei præcepiſſet Angelus Domini apparens in habitu paſtoris, vt ſanctum Paſcha die Dominica celebraretur.

h Ap. Euſeb. 5 hiſt. 23. & 24.
i Apocal. 1.
Pii PP. decretum.
k Lib. de Rom. Pont. in Pio.

III. De Herma, eiuſque libro Paſtoris.

Porrò hunc *Hermem*, illum fuiſſe quem Paulus ad Romanos [l] ſcribens ſalutari mandat, teſtantur Origenes [m], Euſebius [n], Hieronymus [o], & alij. Liber autem Hermæ, ſeu Hermetis, qui inſcriptus eſt *Paſtor*, antiquis optimè notus extitit; quem citaſſe reperiuntur Irenæus [p], Origenes [q], Clemens [r] Alexandrinus, Tertullianus [ſ], Athanaſius [t], Euſebius [u], Hieronymus [x], & ſi qui alij, eumdémque vt vtilem librum laudant: quem tamen Origenes à nonnullis contemni tradit; Hieronymus verò, apud quaſdam Græciæ Eccleſias publicè legi, ſed apud Latinos penè ignotum eſſe. Et quidem Latinis ſic is innotuit, vt tamen eum inter apocryphorum genera adnumerarint, quæ legi in Eccleſia poſſint, non tamen citari ad fidem Catholicam aſtruendam: hac enim cenſura à maioribus fuiſſe notatum, affirmant Tertullianus [y], Ruffinus [z], & Proſper [a]; idémque à Gelaſio [b] Romano Pontifice æquè inter apocrypha recenſetur. Vſos eo quoque Arianos ad ſuam ipſorum hæreſim confirmandam, teſtatur Athanaſius [c]. Et ante Gelaſium etiam, atque Proſperum, vt apocryphum, non abſque trepidatione citari ſolitum, ſanctus Hieronymus [d] ſignificat. Quod autem alij Herman, Hermem, vel Hermetem, eum appellent, quod vtriuſque nominis meminerit Paulus; haud multùm refert: frequentiori autem vſu *Herman* inuenimus nominatum, cognomento *Paſtorem*. Ipſum verò eius librum etiam his titulis, *Duæ Viæ*, vel *Iudicium Petri*, fuiſſe à quibuſdam nominatum, Ruffinus tradit.

l Rom. 16.
m Orig. in Rom. 16.
n Euſeb. 3. hiſt. 3.
o Hieron. de Script. Eccl. in Herm.
p Iren. ap. Euſ. 5. hiſt. 8.
q Orig. Periarch. lib. 4. cap. 2.
r Clem. Stromat. lib. 1. & 6.
ſ Tertull. de orat. cap. 12. & cont. Marcion. carm. lib. 3 in fin.
t Athan. de incarn. Verbi.
u Euſeb. l. 3. cap. 3.
x Hieron. de Script. Eccl.
y Tert. de pudic. c. 10.
z Ruff. expoſ. Symb. Apoſt.
a Proſp. adu. Collat.
b Gelaſ. decr. de lib. apocryph.
c Athan. ep. ad Afr. ap. Theod. 1. hiſt. 8.
d Hieron. in Amos 7.

IV. Diuerſa Hermæ Paſtoris ſcripta.

Sed quod (vt vidimus) in libro de Romanis Pontificibus dicatur, tempore Pij Papæ Hermetem ſcripſiſſe librum, quod Angeli, paſtoris habitu apparentis, (vnde & fortè nomen ipſi libelli auctori inditum, vt Paſtor diceretur) mandatum de celebrando Paſchate die Dominico contineretur; nec tamen in commentario, qui *Hermæ Paſtoris* inſcribitur, & citatus à Patribus reperitur, vlla prorsùs de celebrando Paſchate habeatur mentio; hicque inſuper longè ante iſta tempora ſcriptus appareat, nempè ſub Clemente, cui duos illis libellos dandos, & in exteras ciuitates mittendos, (qui locus iiſdem verbis ab Origene [e] quoque citatur) Herma ſcriptor admonitus eſt: planè dicendum videtur, (ſi velimus vnum eumdémque eſſe auctorem,) diuerſos hos inter ſe fuiſſe commentarios, diuerſis temporibus ſcriptos; quorum prior vſu celebrior Græcis inprimis habitus ſit, poſterior tam Græcis quam Latinis obſcurior, cuius nulla mentio ab aliquo antiquorum facta inueniatur. Porrò Hermæ quoque Paſtoris nomine cenſetur libellus de rebus geſtis S. Praxedis virginis & ſororis Pudentianæ, ac fratrum Nouati & Timothei, filiorum Pudentis Senatoris, apud quem S. Petrus Apoſtolus hoſpitatus eſt Romæ. Cuius etiam domus erecta eſt in Titulum, *Paſtoris* dictum, quòd curam idem Paſtor eius conſtruendi ſuſceperit: vt pluribus ipſemet declarat iiſdem Actis: Hodie verò dicitur vulgò *Eccleſia S. Pudentianæ*. Cæterùm quòd idem Herma cognomento Paſtor, ille ipſe à multis (vt vidimus) cenſeatur eſſe cuius Apoſtolus meminit in epiſtolâ ad Romanos; hinc aſſerere neceſſe eſt, ipſum ſaltem perueniſſe ad annum ætatis centeſimum trigeſimum, cùm & adhuc poſt aliquot annos ſuperſtes fuerit; de cuius obitu dicetur ſuo loco.

e Origen. 4. Periarc. 1.
Titulus Paſtoris.

IESV CHRISTI

AN. 160. 161. 162.

PII

AN. 3. 4. 5.

ANTON. PII. IMP.

AN. 21. 22. 23.

I. ANno Chriſti centeſimo ſexageſimo, Tertullus & Sacerdos creati ſunt Coſſ. Quo anno, (qui numeratur vigeſimus primus Antonini Pij Imperatoris,) perperam ponitur à Caſſiodoro Conſulatus eiuſdem Antonini quintus, cùm nonniſi quatuor in antiquis monumentis notati habeantur, & quartus componatur cum eiuſdem vigeſimâ quartâ Poteſtate Tribunitiâ; qui fuit vltimus ipſius Imperij annus.

II. Anno verò Chriſti centeſimo ſexageſimo primo, Quintillus & Priſcus inierunt Conſulatum: Et

III. Anno centeſimo ſexageſimo ſecundo, Vibius Barrus & Annius Bradoa: quibus nihil momenti geſtum eſt, quod hic [a] præcipuè collocetur.

a Habes tamē hoc anno aliqua Baronius, quæ nos commodiùs alijs poſuimus.

IESV CHRISTI

AN. 163.

PII

AN. 6.

M. AVRELII, & L. VERI } AN. 1.

I. ANTONINI IMP. OBITVS. a Ap. Panuin. in Faſt. Et Adolph. Occom. de num.

ANno Chriſti centeſimo ſexageſimo tertio Cæſaribus M. Aurelio tertiùm & Lucio Vero ſecundùm Coſſ. *Antoninus Pius* Imperator diem obiit. Qui enim primo Imperij ſui anno auctus eſt Tribunitiâ poteſtate, & in a eius monumentis antiquis ea quater & vigeſies repetita habeatur, quam vidimus annuatim conferri ſolitam, neceſſe eſt ipſum ad hunc vſque annum peruenisse: quemadmodùm & eâ ratione ſe collegiſſe ex Dione Xiphilinus tradit, imperaſſe Antoninum annos viginti quatuor; eumdémque Eutropius exhibuit annorum numerum. Ea quibus arguas Caſſiodorum, & alios qui iam antehac eum deceſſiſſe ſcripſerunt. Cæterùm ex iis viginti quatuor annis, viginti duos tantùm expleſſe patet, duos autem extremos (quos & frequenter numerari conſueuiſſe aa conſtat) nonniſi attigiſſe. Nam cùm anno Domini centeſimo quadrageſimo, die decimâ Iulij, poſt mortem Hadriani cœperit imperare, defecitque hoc anno ſeptimâ die Martij; reliquum eſt vt affirmemus ipſum imperaſſe annos viginti duos, menſes ſeptem, & dies viginti ſex. Quod etiā Theophilus b Epiſcopus Antiochenus, qui hoc tempore claruit, aſſerit; niſi quòd loco dictum viginti ſex apud eum ſex tantum poſiti habeantur.

aa Vid Gord. in Appar. ad 10.a. Chron. edit. 2. c. 19.

b Theoph ad Autol. l. 3.

II. EIVS LAVDES. De quibus Baron an. 141. 161.

Mortuus eſt autem Antoninus apud Lorium villam ſuam, de familiaribus & aliis optimè meritus: quem Senatus retulit inter diuus, erexítque templum & Sodales Antoninianos. Solus omnium prope Principum (inquit Capitolinus) prorſùs ſine ciuili ſanguine & hoſtili, quantum ad ipſum pertinuit. Sed & tantam eius æquitatem fuiſſe ferunt, vt (quod notant Euſebius c, & Eutropius) eâ permotæ plures exteræ gentes, depoſitis armis ſe eius voluntati ſubdiderint. Hos autem fuiſſe Bactros, Hyrcanos, & Indos, Aurelius Victor teſtatur. Plurima quoque bella (vt ait Capitolinus) per legatos ſuos geſſit: quibus Britannos vicit, alio muro cæſpititio, ſummotis barbaris, ducto: Mauros ad pacem poſtulandam coëgit: Germanos, & Dacos, & multas gentes, atque Iudæos rebellantes contudit; in Achaiâ & Ægypto rebelliones repreſſit: Alanos noua molientes ſæpè refrenauit. Sed & Iberorum Rex Romā veniens, permotus eius virtute, ſpōte acquieuit iis quæ Hadriano negauerat: & Vologeſus Parthorum Rex ſolis eius literis perlectis, Armeniam quam inuaſerat, reliquit. Celebrant præterea eumdem Antoninum egregiis laudibus iidem Victor, ac Capitolinus, & alij qui res ab eo geſtas fuſiùs ſunt proſecuti. Laudat & S. Auguſtinus d æquiſſimam eius legem, quâ ſanxit, vt non ſolùm maritus adulterij accuſare non poſſit vxorē, ſi ipſe impudicè vixerit; ſed & vt eo caſu idem ipſe maritus legi Iuliæ ſubijciatur: cuius eiuſdē legis meminit etiam Vlpianus e. Qui autem natus eſt (vt tradit Capitolinus) Domitiano duodecimùm & Dolabellâ Coſſ. (nempè anno Domini octogeſimo octauo) dicendus eſt

c Euſeb in Chron. an. 22. Anton. Eutr. l. 8.

d Aug l. 2. de adult. coniug. c. 8. EIVS ÆQVISS. LEX. e l. miles. § iudex D. ad l. Iul. de adult.

vſque ad hunc annum vixiſſe annos ſeptuaginta quinque. Sepultus verò eſt in mole Hadriani.

III. MARCVS AVREL. ET LVCIVS VERVS IMPP.

Eo defuncto, *M. Aurelius Antoninus*, vulgò *Philoſophus* nuncupatus, & *L. Ælius Verus Antoninus*, quos idem Pius viuente & iubente Hadriano adoptauerat, ſuccedunt in imperium. Sed quoniam horum Imperatorum diuerſa reperitur apud antiquos nomenclatura; (quod nonnullis etiam auctoribus Eccleſiaſticis erroris cauſam præbuit) de his breuiter habe ex Dione, Capitolino, & aliis; cùm vterque ſiue à maioribus ſiue ex adoptionibus, aut mutuâ coniunctione, *Ælius* atque *Aurelius*, itémque *Verus* & *Antoninus* ſint dicti; proptereà tantùm nomine diſcriminari ab inuicem, vt alter MARCVS, alter LVCIVS nominetur. Cùm autem *Verus* tantùm nominatus reperitur, Marcum plerumque intelligi ſolere, conſtat ex eo quod Euſebius f ponit Eleutheri Papæ ingreſſum anno decimoſeptimo Imperij Antonini Veri, cùm Lucius nequaquàm ad eum numerum annorum peruenerit: pariterque Theophilus g Antiochenus ait Verum imperaſſe annos nouemdecim, quod de Lucio dici non poteſt. Ac denique frequens eſt apud Vulcatium h, & alios, vt Veri nomine iidem Marcum intellexerint.

f Euſ. 5. hiſt. 1.

g Theoph ad Autol l. 3.

h Vulcat. in Aui. Caſſio.

IV. DIVI FRATRES.

Porrò cùm ex Senatuſconſulto nonniſi Marcus declaratus eſſet Imperator; idem Lucium collegam ſibi adſciuit: túncque primùm duo ſimul regnare viſi ſunt Imperatores, qui & DIVI FRATRES ſunt appellati, eò quòd ambo fuiſſent ab Antonino Pio adoptati. Quòd tamen Marcus eſſet natu grādior, & fama præſtantior, ita ſe geſſit erga Lucium tanquam parens eius eſſet: quem & deſponſata ei Lucilla filiā, ſuum generum fecit. Sed retardatæ ſunt nuptiæ, quòd cùm Vologeſus i Parthorum Rex aduerſus Romanos bellum mouiſſet, & in Armeniâ exercitū Romanum vnà cum Seueriano duce (qui k falſis Æſculapij recèns apparentis in Ponto reſpōſis ab impoſtore Alexandro, de quo plura ſuperiùs, deceptus inconſultè nimis contra Parthos perrexerat) penitus deleuiſſet; miſſus eſt à Marco aduerſus eum Lucius hoc ipſo Imperij anno primo: prout ex Capitolino ſimul & Euſebiô colligitur, dum ille l dicit Lucium Parthici belli causâ quinquennium fuiſſe ab vrbe abſentem, iſte m verò anno ſexto Imperij Romæ de Parthis triumphum egiſſe.

i Dio & Capitol in Marco.
k Lucian. in Pſeudom.

l Capitol. in Marco.
m Euſeb. in Chron.

V. n Capitol. in Vero. LVCILLA ARREPTITIA SANATVR AB ABERCIO EPISCOPO.

Cùm autem fuiſſet n conductum inter eoſdem Impp. vt Lucilla ſponſa Epheſum ad Lucium mitteretur, nouus rurſùm incidens caſus in annum ſequentem coëgit differre nuptias: quòd arrepta à dæmone Lucilla, haud medicorum, vel aruſpicum vndique conquiſitorum arte curari valuit: confeſſo ipſo dæmone, ſe nonniſi ab Epiſcopo Hieropolitano in Phrygiâ *Abercio* dicto, quem habebat infenſiſſimum, fore pellendum. Quare mox idem per *Magiſtrianos* (dicebantur ijs alio nomine *Agentes in rebus*, quibus cùm alia, tum etiam euectiones publici curſus commiſſæ erant: quem Magiſtratum perperàm quidam putârunt inſtitutum eſſe à Conſtantino) honorificè accerſitus eſt Romam à Marco, & obſeſſam virginem liberauit; eíque pro munere Imperator conceſſit, vt Hierapolitanæ Eccleſiæ pauperibus (tota enim ciuitas acceperat Euangelium) donarentur quotannis ter mille modij frumenti: quæ penſio, quantumlibet increbreſcentibus perſecutionibus, nunquam

ceſſauit, quovſque eam Iulianus Apoſtata ſuſtulit. Sed hæc pluribus in Actis eiuſdem Abercij, quæ apud Metaphraſtem ᵒ deſcripta habentur: (o Metaph. 22. Octob.) in quæ tamen nonnulla irrepſiſſe noſcuntur, quæ haud nobis omninò probantur. Quòd autem ait Capitolinus, ob conjunctionem Lucij cum Lucilla, Imperatores præcepiſſe pueros & puellas nouorum hominum frumentariæ perceptioni adſcribi: dictum fortè id fuerit de hac erogatione frumenti in gratiam Abercij facta Christianis, qui noui homines à Gentilibus appellarentur: vel ſaoè de nouis ciuibus, qui in vrbem nuper adſcripti frumentationum iure hactenùs caruiſſent.

HOMINES NOVI.

IESV CHRISTI

AN. 164.

PII

AN. 7.

M. AVRELII, & L. VERI } AN. 2.

I. PERSECVTIO IN CHRIST.

ANno Christi centeſimo ſexageſimo, quarto Iunio Ruſtico & Vectio Aquilino Coſſ. grauis in Chriſtianos PERSECVTIO eſt excitata; quæ à Seuero ᵃ QVINTA ponitur; etſi Tertullianus ᵇ nullam aduerſus Chriſtianos à Vero datam eſſe legem affirmet. Per *Verum* autem (quoniam Imperatores optimos quoſque recenſet) non Lucium, ſed Marcum eſſe accipiendum conſtat; cùm & Veri appellationem communi huius temporis vſu Marco fuiſſe tributam, iam anteà demonſtratum fuerit. Nec probamus quod Pamelius in Tertulliano, loco *Veri* appoſuerit *Seuerum*. Nam & antiquitùs ſcripti codices, & typis olim excuſi, ſed & ipſe Euſebius, ᶜ Tertulliani verba reddens, *Verum* habent, non *Seuerum*.

a Seuer. hiſt. lib. 3.
b Tert. Apol. c. 5.
c Euſ. 1. hiſt. 5. in fin.

II. QVOMODO SVB MARCO AVREL. IRREPSIT.

Cæterùm etſi (quod ait Tertullianus) nullum Verus aduerſus Chriſtianos publicum promulgauerit edictum; tamen aliquando priuata ad Proconſules ipſum de iis conſulentes dediſſe reſcripta, ſatis conſtat ex ſinceriſſimis Actis Martyrum Viennenſium ac Lugdunenſium, quæ recitat Euſebius ᵈ. Immò & in Actis ᵉ SS. Martyrum Victoris & Coronæ, quæ pariter noſcuntur eſſe fidelia, necnon in ſuperiùs citatis Abercij, itémque S. Glyceriæ ᶠ, & S. Iuſtini ᵍ, promulgatum dicitur ab eodem Marco edictum, vt omnes publicè diis ſacrificarent. Quapropter licèt haud nominatim Chriſtianos expreſſerit, tamen eâ iuſſione ſatis amplam occaſionem datam eſſe eos perſequendi, nemo non videt; cùm & alioqui ſatis id permiſſum videretur antiquo iure Romanorum, quo (vt ſæpè dictum eſt) peregrina quæque religio vetita eſſet.

d Id. 4. hiſt. 1.
e Ap. Sur. 14. May.
f Ap. Sur. 10. May.
g Ibid. 3. Id. iunii.

III.

Quamobrem cùm aliis locis, tum in Aſiâ his temporibus Chriſtianos variè fuiſſe excitatos à Præſidibus prouinciarum, multùm conqueritur Meliton ʰ Sardenſis Epiſcopus eo libro quem pro Chriſtianis ad Imperatorem Antoninum ſcripſit. Sed & temeratio populorum impetu, in quibuſdam prouinciis acerbam perſecutionis procellam per ſingulas vrbes, ſub hoc eodem Imperatore Marco excitatam eſſe, Euſebius ⁱ teſtatur. Et ipſe Imperator, etſi aliàs indulgentiſſimus videri vellet, (quâ de re multùm à Gentilibus ᵏ hiſtoricis prædicatur,) putà in philoſophiâ Stoïcos ſectatus; tamen aduerſus manifeſtos & grauium criminum reos inexorabilem permanſiſſe, Capitolinus teſtatur. Quare & quòd ipſe auitæ ſuperſtitionis tenaciſſimus exiſtens, non poſſet non odiſſe illos qui impietatis arguerentur quòd Deos ſpernerent ac deriderent, & ab eorum cultu homines auocarent; & quòd præterea Chriſtiani nefandorum criminum rei (vt ſæpiùs vidimus) calumnioſè deferrentur; haud dubium ſeuera iidem animaduerſione digni videri potuerunt.

h Ap. Euſeb. 4. hiſt. 25.
i Euſ. 5. hiſt. 1.
k Capitol. in Marc. Vulcat. in Auid. Caſſ.

IV. IVSTINVS SCRIBIT APOLOG. AD SENAT. ET IMP.

Quo tempore Iuſtinus Philoſophus Chriſtianus, cùm iam antehàc fortem illam quam vidimus Apologiam Pio, ipſiſque Cæſaribus tradidiſſet, aliam rurſùm nouâ obortâ occaſione, (quòd videlicèt cùm per *Creſcentem* quemdam Philoſophum Cynicum hominem impuriſſimum, & alios Gentiles paſſim Chriſtiana religio calumniis publicè impeteretur, & qui eam profiterentur vbique variis prætextibus iniuſtè duci à Magiſtratibus juberentur:) pro iiſdem Chriſtianis aduerſus eorum calumniatores, necnon aduerſus Magiſtratus qui tam facilè fidem eis adhiberent, ſcripſit defenſionem, non ad Senatum Romanum tantùm, (vt habet inſcriptio) ſed & ad ipſos Imperatores Marcum Aurelium & Lucium Verum, prout demonſtrat Euſebius ˡ, qui eam *Librum ſecundum* appellat. Cùm verò multa ea eo reciter, quæ prorsùs eadem habentur in Apologia iſta ſecunda ad Senatum inſcripta, luce clariùs apparet vnam eamdémque eſſe, quæ ad Senatum data dicitur, & hactenùs conſeruata eſt integra, (licèt præpoſtero ordine ante priorem Pio oblatam collocata habeatur) & quam Euſebius ad dictos Imperatores ſcriptam ait; quamuis plerique hoc non attendentes, eam deperditam eſſe quærantur. Sed nec quòd apud Hieronymum ᵐ de eadem agentem, Lucio ſuperadditum eſt nomen Commodi, inde putet aliquis intelligi filium Marci, dictum L. Aurelium Commodum: nam iſte nonniſi longè poſt Iuſtini martyrium cœpit cum patre regnare; & præterea Lucium Marci fratrem, Commodum quoque dictum fuiſſe, quòd filius L. Ceionij Commodi eſſet, Capitolinus ⁿ docet.

l Euſeb. l. 4. c. 15. 17.
m Hier. de Script. Eccl. in Iuſtin.
n Capitol. in Vero.

V. PRAXEDIS OFFICIA ERGA CHRIST. ET OBITVS.

Sed quod ad Perſecutionem ſpectat; præter illos tres, quos Iuſtinus eâdem Apologia iuſſu Vrbicij Præfecti necatos tradit, (quorum & dies natalis ᵒ ab Eccleſia celebratur) aliquos inſuper e Romano Clero hoc ipſo Perſecutionis exordio nobilitatos eſſe martyrio, docent Acta S. Praxedis Virginis: quæ eodem tempore cùm Chriſtianos domi ſuæ occultare ac nutrire, & necatos ſepelire cõſueuiſſet; tot ærumnis afflicta rogauit Dominum, vt ex hac vita ſubduceretur, atque impetrauit; prout hæc fusè deſcripſit iiſdẽ Actis *Paſtor* presbyter, de quo ſuprriùs. Qui & ipſe poſt multos labores Perſecutionis tempore exantlatos, in Domino quieuit, eiúſque natalis dies commemoratione annua repetendus Eccleſiaſticis eſt Tabulis conſignatus; ſicut & ipſius *Praxedis*, ac ſororis eius *Pudentianæ*, fratrúmque *Nouati & Timothei*, ac denique eorumdem parẽtum *Pudentis & Priſcillæ*; qui omnes vario fine & tempore in cælum recepti ſunt.

o Martyrol. Ro. 19 Octo.

IESV

IESV CHRISTI

AN. 165.

PII

AN. 8.

M. AVRELII, & L. VERI } AN. 3.

I. IVSTINI MARTYRIVM.

ANno Chriſti centeſimo ſexageſimo quinto, Papirio Æliano & Iunio Paſtore Coſſ. *Iuſtinus* Philoſophus Chriſtianus, mercedem Apologiæ nuper pro Chriſtianis compoſitæ, recepit Romæ martyrium: quod non modò Latinorum [a], ſed & Græcorum [b] antiquis monumétis Eccleſiaſticis, licèt diuerſis diebus, conſignatum reperitur. Extant [c] eius ac ſociorum Martyrum qui cum eo paſſi ſunt Acta, atque illa ipſa (vt apparet) quæ à Notariis publicis ſunt ſcripta: nullis paraphraſibus circumducta, quæ Epiphanius [d] viſus eſt cognouiſſe, dum (vt in eiſdem etiam Actis legitur) ſub Ruſtico vrbis Præfecto ſubiiſſe martyrium tradit: quamvis apud eum irrepſerit error, vt id ſub Hadriano Imp. accidiſſe dicatur. Sicut & quod apud eumdem legitur, fuiſſe tunc Iuſtinum annorum triginta, ſuſpicor in numero mendum; cùm ex iis quæ ipſe Iuſtinus ſcribit in Dialogo cum Tryphone hàc eum ætate majorem fuiſſe conjici poſſe videatur. Porrò agunt etiam de eius martyrio Euſebius [e] & Hieronymus [f].

a Martyrol. Rom & alia 13. Ap. b Menol. Cal. Iunij. c Ap. Metaphr. Lipom. & Sur 3. Id. Iun. d Epiph hær. 46. e Euſeb. 4. hiſtor. 5. f Hieron. in Iuſtin.

II. DE SCRIPTIS EIVS.

Quòd autem pertinet ad nobiliſſimi ingenij lucubrationes, recenſet eas in vnum collectas Euſebius [g]. Sed de iis addendus Commentarius contra omnes hæreſes, quem ſe ſcripſiſſe ipſe in oratione ad Antoninum auctor teſtatur, cuius quidem Euſebius [h] & Hieronymus [i] meminerunt. Ac præter iſta feruntur eiuſdem alia ſcripta: ſed quænam ex his quæ nec Euſebius nouit, legitima ſint, quæve ſpuria vel ambigua, haud eſt præſentis negotij fuſiùs diſputare. Pro Iuſtini verò purgatione de Millenarij opinione, conſule quæ de hia dicta ſunt ſuperiùs in [k] in Papiâ.

g Euſeb 4. hiſtor. 17. h Ib cap 10. i Hieron. in Iuſtin. k An. 118 II.

III. CALVMNIA NOVATORVM EX IVSTINI VERBIS.

Eſt autem in eius epiſtolâ ad Zenam & Serenum de vitâ Chriſtianâ; quod Nouatores in calumniam vertant; dum quod ait ſe ſcripſiſſe ad *Papam*, de nonnullis qui corrupiſſent inſtitutionem & diſciplinam Eccleſiaſticam per traditiones hominum, mox illi interpretantur, Iuſtinum ſcripſiſſe ad Romanum Pontificem de corrupta Romanæ Eccleſiæ doctrina. Sed vnde ipſis, vt ea potiùs ad Romanũ Epiſcopum quàm ad alium quempiam ſcripta fuerint; cùm extra omne ſit dubium, *Papa* nomé olim commune fuiſſe omnibus Epiſcopis; immò & penes Græcos interdum contigerit fuiſſe proprium [l] alicuius viri. Deinde quamuis ea ſcripta eſſent ad Romanum Pontificem; cùm non dicat Iuſtinus illã corruptionem factã eſſe Romæ, qua ipſi auctoritate eam illi Eccleſiæ impingunt? & nõ potiùs, quòd Romani Epiſcopi numeris eſſet non tantùm Eccleſiæ Romanæ proſpicere, ſed omnibus vbique poſitis, intelligant Iuſtinum monuiſſe illum, vt quæ alibi à recto ſanctarum traditionum tramite declinaſſent, auctoritate ſua in priſtinum reſtituenda curaret? Denique etſi Iuſtinus intellexerit de iis quæ Romæ agerentur; cùm conſtet diuerſarum ſectarum hæreticos tunc in vrbe fuiſſe, quid tam mirum erit, Iuſtinũ admonuiſſe Pontificem vt ſaluti gregis ſui cõſuleret? Cæterùm ea nequaquàm de Romanæ Eccleſiæ doctrinâ vel diſciplinâ corrupta accipi poſſe, abundè probat ſinceriſſimus eiuſdem tẽporis auctor S. Irenæus, dum in ſuis ſcriptis (quæ cõſtat poſt Iuſtini martyrium edidiſſe, cùm in eis Eleutheri Papæ meminerit) luculentiſſimum [m] profert de cõſeruatâ ſemper à Romanâ Eccleſiâ Apoſtolicæ fidei & traditionis integritate teſtimonium, quod nos aliâ occaſione iã ſuperiùs recitauimus.

[l Eſt eius omnis memoria inſignis martyris Lycaonis in Menol. & Martyrol. 16. Mart. Tribun utque hæc eadem nuncupatio Criſpo militari Præfecto, in Breuiar Nicephor. quod edidit Dionyſ. Petau.]

ECCLESIÆ ROM. IVGIS INTEGRITAS.

m Iren. l. 3. cap. 4.

IV. DE NOMINE PAPÆ.

Sed vt eius Iuſtini epiſtolæ occaſione, aliquid de nomine PAPÆ [n] dicamus, putârunt nonnulli eam vocem cõplexam eſſe ex duabus dictionibus, vt idem ſit PA. PA. quod Pater Patrum, meritóque Romano Pontifici tribui ſolitam: quippe PA, pro Patre poſitum in Saliari carmine, teſtatur Feſtus. Verùm ne in his refellẽdis multùm immoremur, ſciendum eſt, etſi eiuſmodi titulus PATER PATRVM, tribui conſueuit Romano Pontifici, vt totius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopo, nihilominùs PAPÆ nomen diuerſo modo acceptum fuiſſe à maioribus: ſicut inter alia antiquarum Inſcriptionum exempla, apparet ex epigraphe epiſtolæ Synodi Epiri ad Hormiſdã Papam ſcriptæ; *Synodus veteris Epiri Domino noſtro per cuncta ſanctiſſimo & beatiſſimo Patri Patrum, Comminiſtro, & Principi Epiſcoporum Hormiſdæ Papæ*. Cùm enim Hormiſda & *Pater Patrum*, & *Papa* vnâ eâdémque inſcriptione dicatur, planè conſtare videtur, diuerſæ ſignificationis eſſe voces. Porrò germana eſt eius interpretatio, vt à Græco πάππας, id eſt Pater, deſcendat: eóque ſenſu) vt ſcribit Vualfridus [o] Strabo tranſiit in dignitatis nomen, vt Clerici venerandi eo nomine appellarentur. Poſteà tamen cœpit eſſe peculiare Epiſcoporum, vt ij *Papæ* dicerẽtur; vt ſunt de his innumera exẽpla apud Cyprianum, Hieronymum, Auguſtinum, Ruffinum, Prudentium, Seuerum, Sidonium, Fortunatũ & nouiſſimè apud Eulogium Cordubenſem, qui floruit anno Domini octingenteſimo quinquageſimo. Vſque enim ad illud tempus, id nomẽ commune ferè fuit omnibus Epiſcopis: licèt peculiariùs tribui conſueuiſſe Romano Pontifici, quique facilè obſeruare poſſit tã ex epiſtolis Ennodij & Caſſiodori, quàm ex aliis antiquis monumentis; atque inſigniter ex Actis Synodi Toletanæ [p] Primæ ſub Anaſtaſio Papâ Primo, & Quintæ [q] vniuerſalis ſub Vigilio. Cùm autem ſequentibus temporibus obtinuiſſet communis vſus, vt tantummodò Romano Pontifici tribueretur; & ſchiſmatici illud ſibi in odium eiuſdem Romani Præſulis faſtu ſuperbo vendicarent; demùm Gregorius Papa Septimus, Concilio Romæ aduerſus Schiſmaticos habito, anno Domini milleſimo ſeptuageſimoquinto, Põtificatûs ſui tertio, Indictione decimatertiâ, ſtatuit inter alia plura vt PAPÆ nomen vnius dumtaxat Rom. Pontificis eſſet in toto Chriſtiano Orbe, nec liceret alicui alij, vel ſeipſum, vel alium eâ nuncupatione inſignire: prout conſtat ex Actis eius Synodi, quæ habentur in Regeſto Epiſtolarum illius Pontificis in Bibliothecâ Vaticana. Sed & ſeruâſſe idipſum Græcos, vt nomine Papæ Romanum Pontificem intelligant, ex Nicetæ Choniatæ ſcriptis apparet. At de his ſatis.

n Hac diſſ. excerpta eſt ex Not. Bar. ad Rom. Martyrol. 10. Ianuar. o Vualfr. de reb. Eccleſ. cap. 7. p Ap. Baron. Tom. V. an. 405. q Syn. V. collat.

QVANDO PROPRIVM REMANSIT ROMANO PONT.

V. Eodem anno, cùm Celadion Epiſcopus Alexandrinus ſediſſet annos quatuordecim, ex hâc vitâ migrans, ſucceſſorem habuit *Agrippam* ſiue *Agrippinum*, qui præfuit annis duodecim.

Ita

Ita quidem Euſebius, in Hiſtoriâ, licèt in Chronico numerus annorum Agrippini vltra annos quatuor lapſus eſſe reperiatur; & diuerſis Imperatorum annis horum ipſorum Epiſcoporum (quod & in pleriſque aliis accidit) vtrobique apud eumdem auctorem ingreſſus atque exitus ponantur.

r Euſ. 4. hiſt. 15 & 5 hiſt. 9.

IESV CHRISTI

An. 166. 167.

PII

An. 9.

ANICETI

An. 1.

M. AVRELII, & L. VERI } An 4. 5.

I. ANNVM Chriſti centeſimum ſexageſimum ſextum, Iulio Martino & Cornelio Ceio Coſſ. ieiunum rerum Eccleſiaſticarum prætermus.

II. Anno verò centeſimo ſexageſimoſeptimo Articio Pudente & Gabino Orfito Coſſ. vndecimâ Iulij *Pius* [a] Papa martyrio coronatus eſt cùm ſediſſet annos nouem, menſes ſex, tribus minùs diebus. Longiùs enim erratur in libro de Romanis Pontificibus, dum pro nouem annis poſiti ſunt decem & nouem. Sanè quidem Euſebius in Chronico, cùm annos tantùm quatuor tribuit Hygino qui præceſſit Pium, poſteà vſque ad Anicetum Pij ſucceſſorem decem numerat, quibus Pium ſediſſe oportuit: cui hæc dicenti potiùs aſſentimur, quàm cùm alibi [b] tribuit eidem Pio annos quindecim: priori enim ſententiæ propiùs accedit vetuſtiſſima Creſconiana Collectio. Sepultus autem dicitur in Vaticano.

PII PP. MARTYRIVM.

a Martyrol. Rom. & alia.

b Euſeb. 4. hiſt. 10.

III. Extant [c] duę eius Epiſtolæ ad Iuſtum Epiſcopum Viennenſem in Galliâ, paulò ante obitum ſcriptæ; perbreues illæ quidem, ſed planè aureę, & quæ ſimpliciſſimum illum antiquitatis candorem in omnibus pręſeferre noſcuntur. Leguntur item duæ aliæ eiuſdem Pontificis prolixiores, de quibus alij diſſeruerunt: inſuper & complura eiuſdem decreta, quæ tum à Gratiano diuerſis locis relata ſunt, tum in vnum collecta poſt eaſdem epiſtolas habentur. Cùm autem poſt eius necem ſedes vacâſſet dies quatuordecim, ſuffectus eſt in locum eius ANICETVS natione Syrus filius Ioannis.

DE EPIST. EIVS.

c In Bibl. Patr.

ANICETVS PAPA.

IV. Quo Eccleſiam adminiſtrante, *S. Polycarpus* Smyrnæ Epiſcopus & S. Ioannis Euangeliſtæ diſcipulus, Romam venit (quod ex Irenæo refert Euſebius [d]) vt diſſidia quæ de tempore celebrandi Paſchatis eſſent oborta, componeret. Addit verò idem auctor, ita de illis inter eos tranſactum eſſe, vt cùm neuter alterum in ſuam ſententiam perducere potuiſſet, (defendebat Polycarpus Aſianorum opinionem, de Paſchate celebrando decimaquartâ Lunâ) nihilominùs communicauerint inter ſe mutuò, ac tandem in pace diſceſſerint ab inuicem. Quâ de re meminiſſe oportet, (quod aliàs dictum eſt) ſic ſtatuiſſe olim Apoſtolos, celebrãdum Paſcha die Dominico, vt tamen ſicut in multis aliis, Iudaizantes adhuc complures Chriſtianos (eos nimirum qui eſſent ex circumciſione, quorum ingens erat in Aſiâ numerus) æquanimiter tolerarent. Sed de his rurſum inferiùs. Quod verò Hieronymus [e] dicit, Polycarpum veniſſe Romam ad Anicetum temporibus Antonini Pij; vel ſecutus eſt Chronicon Euſebij, qui ſub Imperatore Pio ponit Anicetum, vel potius & ipſe, (ſicut aliàs vidimus) poſt Hyginum Papam poſuit Anicetum.

d Euſeb. 4. hiſt. 13. & l. 5. c. 24.

POLYCARPVS ROMAM ADVENTVS PRO QVÆST. PASCH.

e Hieron. in Script. Eccl. in Polycarp.

V. Tradit inſuper poſt Irenæum [f] Euſebius [g], cùm eodem tempore Marcion ille ſceleſtiſſimus hæreſiarcha, de quo dictum eſt ſuperiùs, Romam veniſſet, & aliquando occurriſſet Polycarpo, ac rogaſſet *Noſce nos amabo*; Polycarpum reſpondiſſe, *Noui quidem primogenitum Satanæ*. Sed & eumdem Polycarpum, ex eo quòd cum Apoſtolis verſatus eſſet, magnam apud omnes exiſtimationem conſecutum, complures eorum quos Marcion ac Valentinus (nam & hunc, æquè ac Cerdonem pariter hæreſiarcham, his temporibus Romę fuiſſe, iam anteà dictum eſt) ſeduxerant, ad veram religionem reduxiſſe, iidem auctores affirmant. Porrò Marcionem Romæ primò fidem Catholicam ſimulâſſe, ſed & vt illi Eccleſiæ ſe ex animo adhærere demonſtraret, ducenta ſeſtertia et contuliſſe, verùm poſteà ad vomitum redeuntem, ſub Eleuthero Papâ cum ſuis ſeſtertiis eiectum eſſe; Tertullianus [h] eſt auctor. Agetur itaque de illo rurſùm inferius.

f Iren. l. 3. c. 3.

g Euſeb. 4. hiſt. 13.

MVLTOS HÆRET. CONVERTIT.

h Tertull. de præſcr. c. 30.

VI. Ceterùm præter hos quos diximus hęreticos, Romam quoque ſub Aniceto ſe contuliſſe procacem feminam MARCELLINAM, ſectatricem nefandiſſimæ ſectę Gnoſticorum, ac multos ſeduxiſſe, Irenæus [i], Epiphanius [k], & alij teſtantur. Tantum autem abeſt (quod & ſæpè dictum eſt) vt Romana Eccleſia eiuſmodi hæreticorum ſordibus fuerit inquinata; vt contra, huius temporis ſcriptores, ad eos errores redarguendos, Romanæ Eccleſiæ in medium adducant fidei quam ab Apoſtolis acceperat, integram puritatem ac ſolidam firmitatem. Et *S. Hegeſippus* ex Iudæo Chriſtianus factus, Theologorum erudiſſimus, ac ſcriptor celeberrimus, (quem pariter ſub eodem Aniceto Romam veniſſe, & ibi permanſiſſe vſque ad Eleutherum, Euſebius [l] ac Hieronymus [m] ex eius ſcriptis collegerunt) indubitanter aſſerit [n] vſque ad eumdem Eleutherum ſub quo ea ſcribebat, nullam fuiſſe Eccleſiam, in qua non ita ſeruata fuiſſent omnia vt Lex pręſcripſerat, docuerant Prophetæ, & Dominus ipſe prædicauerat.

MARCELLINA HÆRET.

i Iren. lib. 1. c. 24.

k Epiph. hær. 27.

MIRA CONSENSIO ECCLESIARVM.

l Euſ. 4. hiſt. 21.

m Hier. de Script. Eccl. in Hegeſip.

n Ap. Euſeb. ibid.

IESV CHRISTI

An. 168. 169.

ANICETI

An. 2. 3.

M. AVRELII, & L. VERI } An. 6. 7.

I. ANNO Chriſti centeſimo ſexageſimo octauo, Seruilio Prudente & Sufidio Pollione Coſſ. Parthico bello poſt quinquennium abſoluto [a], Lucius Imperator qui illud geſſit, vnà cum Marco triumphauit anno ſexto [b] eorumdem Imperij.

a Capito. in Marco.

b Euſ. in Chron.

II. Anno verò centeſimo ſexageſimo nono, Lucio Aurelio Vero tertiùm, & Vinidio Quadrato Coſſ. cùm magnus metus ex Marcomannico bello immineret, (quod, vt Capitolinus, atteſtatur

PRÆSECVTIO ACRIVS SÆVIT.

ſuſpenſum

Digitized by Google

ſuſpenſum fuerat vſque ad finem Parthici) M. Aurelius Imperator vndique ſacerdotes acciuit, (inquit idem auctor) peregrinos ritus impleuit, Romam omni genere luſtrauit, Romano ritu per ſeptem dies lectiſternia celebrauit. At ſi(vti mos erat) iis temporibus quærebantur à Diis reſponſa; eadẽ fictionibus Gentilium ſacrificulorum in necem Chriſtianorum conſpiraſſe, & quaſi prætextu placandorum numinum, & victoriæ ab hoſtibus adipiſcendæ, eos eſſe tollendos reſpondiſſe, par eſt exiſtimare. Sic enim eo prætextu hoc eodem bello Marcomannico, neci traditos eſſe Mediolani SS. fratres *Geruaſium & Protaſium*, eorum Acta [c] teſtantur, quæ S. Ambroſij nomine conſcripta habentur: etſi [d] alij ad alia tempora illorum martyrium referunt.

c Ap. Sur. 19 Iunii.
d Vid. Bar in Not. ad Martyrol. 19. Iun.

III. Polycarpi martyrium.

Cùm autem huiuſmodi prætextibus, vel aliis obortis occaſionibus, qui inter Chriſtianos eſſent omnium ſpectatiſſimi ad necem quærerentur; accidit etiam vt *S. Polycarpus* (de quo nuper dictum) Smyrnenſis Epiſcopus, Apoſtolorum diſcipulus, & totius Aſiæ princeps & doctor, ipsiſque Gentilibus vſque in hanc diem poſt tot tantaſque perſecutiones reuerendus; ibidem Smyrnę inter multos alios Chriſtianos neci traditos, (inter quos mirè eluxit cuiuſdam conſtantia adoleſcentis nomine *Germanici*, qui feram ad ſe laniandum attraxit, propè impulit:) quæſitus pariter ad martyrium, illud feliciter conſummauerit hoc ipſo anno ſeptimo M. Aurelij Imperatoris, vt ponit Euſebius in Chronico. Qui quidem cum clamore vulgi, in amphitheatro aliorum Chriſtianorum necem ſpectantis, petitus & ductus, audita in ipſo ſtadij ingreſſu voce de cælo, Fortis esto Polycarpe, et excelso animo rem gere; inſignem coram Proconſule & vniuerſo populo, edidit nominis Chriſtiani confeſſionem: quà inter alia cùm inſtaret Proconſul, vt ſi ſaluus eſſe vellet, conuiciis Chriſtum afficeret, egregiam hanc edidit vocem; *Octoginta ſex annos illi iam inſeruiui, & nullo me hactenus affecit incommodo; quomodo igitur Regem meum, qui me ad hoc tempus ſeruauit incolumem, contumelioſis verbis poſſum afficere?* ac demùm igni traditus, cùm ab eo minimè læderetur gladio confoſſus eſt, tantàmque effudit ſanguinis copiam, vt ignem prorsùs extinxerit: cuius corpus Gentiles ſimul & Iudæi igni combuſſerunt, ne (dicebant) Chriſtiani illud Crucifixo relicto venerarentur; quòd ſcilicet Chriſtianis ſolerent Martyrum corpora honori eſſe: ſicut & Polycarpi quæ ſuperfuerunt oſſa ac reliquias, eiuſdem Eccleſiæ Fideles colligentes honeſto loco repoſuerunt, eiúſque diem natalem ſolemni cultu celebrare cœperunt. Porrò harum rerum geſtarum Acta, ab eadem Smyrnenſi Eccleſia exactè tunc deſcripta, & omnibus vbique fidelibus per epiſtolam cõmunicata, recitat Euſebius [e] in Hiſtoria; eadémque publicè in Eccleſia legi olim conſueuiſſe, teſtatur [f] Gregorius Turonenſis. Paſſus autem aſſeritur in dicta epiſtola die feſto magni Sabbati: cuius tamẽ memoria celebratur à Latinis vigeſimaſextâ Ianuarij, a Gręcis vigeſimatertiâ Februarij. Quoto verò ætatis ſuæ anno deceſſerit, ignoratur: ſed ipſemet (vt vidimus) coram Proconſule teſtatus, ſe iam octoginta ſex annos Domino ſeruiuiſſe: eumdémque valde ſenem martyrium conſummâſſe, Irenæus [g] teſtatur, qui haud immeritò ſe tanti viri fuiſſe diſcipulum gloriatur [h].

Piorum studium erga SS. Reliq.

e Euſeb 4. hiſt. 24
f Greg Tur. de glo. mart. c. 89.
g Iren. l. 3. c. 3.
h Id ep ad Florin ep. Euſ. 5. hiſt. 19.

IV. Polycarpi scripta.

De cuius autem Scriptis, præter Epiſtolam quam ab eo ad Philippenſes ſcriptam ſuperiùs vidimus, quàmque legi olim publicè in Eccleſia conſueuiſſe Hieronymus [i] teſtatur; affirmat Suidas ipſum pariter ſcripſiſſe ad Dionyſium Areopagitam, & ad alias Eccleſias: quod de Eccleſiis, aliiſque Fratribus, teſtatur etiam Irenæus [k]. Sed & in antiquis Tabulis Eccleſiaſticis memoriæ proditur, quoſdam alios eius diſcipulos ab eo in Gallias eſſe miſſos. Mutuam ſanè quandã inter Aſianos Chriſtianos & Gallos interceſſiſſe amoris & conſuetudinis coniunctionem, tum Polycarpi de eis adeò benè merentis declarat ſtudium, tum Lugdunenſium & Viennenſium ad Aſianos [l] literæ indicant. Idque proueniſſe putandum, vel ex amicitiæ vſu inter Dionyſium, qui dictus eſt Galliarum Apoſtolus, & ipſum Polycarpum; vel quòd Polycarpus ad Anicetum Romam veniens, diſcipulos ſecum ex Aſia ductos, prædicandi Euangelij gratiâ in Gallias amandarit.

i Hier. in Polycar.
k Iren. d. ep. ad Florin.

Galli et Asiani Christ. charitate coniuncti.

l Ext. ap. Euſ. 5. hiſt.

IESV CHRISTI

An. 170.

ANICETI

An. 4.

M. Avrelii, & L. Veri } An. 8.

I. Pestis ingens dipascitur Rom. Imp.

Anno Chriſti centeſimo ſeptuageſimo, Vettio Paulo & Iunio Montano Coſſ. anno octauo Imperij Marci & Lucij, lues magna (inquit Euſebius [a]) prouincias occupauit, Romam ex magna parte vexauit. Eamdémque Capitolinus [b] tempore apparatùs expeditionis Marcomannicæ, cùm M. Aurelius totus eſſet in conciliandâ ſibi deorum gratiâ, exortam tradit: natam [c] verò in Babylonia, vbi de templo Apollinis ex arcula aurea, quam miles fortè inciderat, ſpiritus peſtilens euadens, inde Parthos, Orbémque compleuit; ſed à Lucio Imperatore ab Oriente in eas omnes prouincias delatam per quas rediit, Romam vſque. Galenus [d] eamdem appellat maximam; aitque fuiſſe longiſſimam [e], ac perſimilem [f] ei quam Thucydides deſcribit: quando & ipſe Galenus Romæ agens, eius vitandæ causâ in patriam [g] rediit. Adeò denique ſæuiit, vt cùm depaſta eſſet innumeram Romanorum multitudinem, ad bellum Marcomannicum oportuerit [h] ſeruos & gladiatores, & latrones, alióſque præter vſum armare. Præterea ingenti Tiberis inundatione, indéque ſecuta grauiſſima fame, vrbem vexatam eſſe Capitolinus tradit.

a Euſeb. in Chron
b Capitol. in Marco.
c Id. in Luc. Vero.
d Gal. de praeſ. expulſ. l. 3 c. 3.
e Id. de morb. vulg. l. 3. ægrit. 1. & l 6 s. 29.
f Id ſimpl. medic. lib. 9.
g Capitol. in vit. Gal.
h Id. in Marco.

II. Christ. malorum omnium causa crediti.

Porrò tantum abeſt vt Gentiles his cladibus, in vltionem ſanguinis Chriſtiani diuinitùs immiſſis afflictati ab eius effuſione ceſſârint; vt potiùs quòd ſibi perſuaderent, eas ob ſpretum à Chriſtianis deorum cultum immitti, ſæuiùs in eos inſanire ſtuduerint, & quaſi auctores malorum omniũ acerbiùs perſequi. Teſtatur enim iſta Tertullianus [i]. Ac perſeuerauit eiuſmodi Gentilium querela, quamdiu ipſi fuère: adeò vt non ſolùm ſub Imperatoribus Ethnicis frequenter Tertulliano, Cypriano, Arnobio, & aliis complutibus Eccleſiaſticis tractatoribus, diluenda fuerit illa calumnia, quòd poſtquàm eſſe

i Tert. Apol. c. 40.

Chriſtiano

Chriſtiana religio cœpiſſet, multiformis cladibus affectum eſſet genus humanum; ſed & ſub Chriſtianis Imperatoribus; cùm adhuc eadem procaciter obiectare Gentiles non deſiſterent, eorum cauſâ Oroſius ſcribendas ſuſcepetit Hiſtorias ſuas; & Auguſtinus eruditiſſimum opus de Ciuitate Dei; de quibus dicetur ſuis locis.

III. THEOPHILI ANTIOCH. SCRIPTA.

Hoc eodem anno octauo Imperatorum, poſt Heronem Iuniorem Antiochenum Epiſcopum, qui ſedit annos vigenti ſeptem, eligitur *Theophilus* vir perquàm eruditus; de cuius ſedis annis dicetur in obitu; lucubrationes autem excellentis illius ingenij ac pietatis indices, relegerunt Euſebius[k] & Hieronymus[l]: extantique[ll] hactenùs commentarij in quatuor Euangelia, & tres eiuſdem libri ad Autolycum, qui inter Gentiles cumprimis diſertos, aduerſus religionem Chriſtianam ad ipſum Theophilum commentarium conſcripſerat; quem ille egregiè confutans, & veritatem religionis Chriſtianę demonſtrauit, & falſitatem Gentilitię ſuperſtitionis redarguit.

k *Euſeb. 4. hiſt. 23.*
l *Hier. de Script. Eccl. in Theoph. & ep. 151 ad Algaſ q 6. & præf in Matth.*
ll *In Bibl.*

IV. HERMOGENIS HÆRESIS.

Ceterùm quòd iidem Euſebius & Hieronymus tradant, ſcriptum ab eodem Theophilo fuiſſe librum aduerſus Hermogenem hæreſiarcham; neceſſe eſt affirmare, falſ[ſ]os qui hanc hæreſim poſt hæc tempora dicerunt erupiſſe. Docuit autem HERMOGENES in Africâ, picturęque ſtudioſus, ex Chriſtianis tranſiit ad philoſophos Stoicos; ex quibus conatus eſt inferre in Eccleſiam de materiâ ingenitâ, ex quâ Dominus omnia fecerit, opinionem; ab aliis verò ſectis, turpitudinem morum: aduerſus quem Tertullianus eruditum ſcripſit commentarium; quo & inſuper tradit, ipſum docuiſſe malum à materiâ produiſſe: ſed & ei adhæſiſſe ſodalem *Nigidium* quemdam, alibi[m] teſtatur. Addit verò Philaſtrius, eumdem dixiſſe corpus Domini in Sole eſſe repoſitum, diabolum autem & dæmones eſſe in materiam refundendos. Porrò aduerſus eum ſcripſerunt, non tantùm quos diximus Theophilus & Tertullianus, ſed & Origenes[n], Euſebius[o], & alij qui in Hexameron commentarios ediderunt.

m *Tertull. de præſcr. c 30.*
n *Orig. Periar lib 1. c 2.*
o *Euſeb. de præp Euang. l.7.c.8.9.*

V. QVI EX HERMOGENE PRODIERE.

Ex Hermogenis autem hæreſi *Manichæorum* eſſe deductam, Gregorius[p] Nyſſenus docet, *Sabellianorum* quoque, Philaſtrius[q]. Hicque addit, Galatas homines SELEVCVM & HERMIAM eamdem de materiâ Deo congenitâ opinionem ſectatos, alia quoque addidiſſe; nempè Paradiſum viſibilem, & animas hominum de igne & ſpiritu eſſe: Angelos creatores animarum noſtrarum: mundum iſtum, infernum eſſe, & reſurrectionem in filiorum procreatione hanc eſſe, quæ fit in humano genere quotidie, haud illam immortalitatis futuram & glorioſam exſpectantes. Sed & qui ab his deſcenderant, *Hermiotitas* dictos, alios quoque errores, quos recenſet, cumulâſſe tradit. Eos autem omnes *Hermianos* ab Hermiâ, vel *Seleucianos* à Seleuco, nominat Auguſtinus[r]. Quod verò iidem auctores nonniſi cùm agunt de Sabellianis, de Hermogene meminerunt; accepta inde eſt à quibuſdam erroris occaſio, vt putarint poſt Sabellium vixiſſe Hermogenem. Porrò Hermogenis ſectatores, ab hæreſi quam aſſererent, *Materiarij* nuncupati ſunt à Tertulliano[ſ]: quos æquè omnes *Hermogenianos* dictus, Lactantius[t] confutat.

p *Greg. Nyſſ de hom c. 24.*
q *Philaſtr de hæreſ. c 55.56.*
r *Auguſt de hæreſ ad Quoduultd. cap 59.*
ſ *Tert cont. Hermog. c 25.*
t *Lact lib. 2. cap 9.*

IESV CHRISTI
AN. 171.
ANICETI
AN. 5.
M. AVRELII, & L. VERI } AN. 9.

I. LVCII IMP. OBITVS.

ANNO Chriſti centeſimo ſeptuageſimo primo, Soſio Priſco & Cælio Apollinare Coſſ. cùm ambo Imperatores Marcus & Lucius, ad Marcomannicam expeditionē iamdiù antè præparatam, Româ exeuntes Alpes tranſcendiſſent, Lucius ſedens cum fratre in vehiculo, apoplexi arreptus periit: cuius corpus Romam aduectum eſt, atque ipſe inter diuos à Senatu relatus; eodem Marco hæc omnia procurante, cùm intermiſſo bello funus Lucij curaturus & ipſe Romam aduenisset. Hęc pluribus Capitolinus[a]. Porrò in Lucij ſepulchro ad Hadriani molem poſito, inſcriptio legitur quâ erroris redarguitur tum ipſe Capitolinus, tum Aurelius Victor, qui dicerunt eum imperâſſe annos vndecim, cùm nouies tantùm reperiatur in eâ inſcriptione Tribunit à Poteſtate auctus. Ex numero enim Tribunitiæ Poteſtatis, quæ ſingulis annis repeti conſueuiſſet, certam ſtabiliri chronographiam annorum cuiuſque Imperatoris, ſæpiùs auctore Dione[b] notâſſe meminimus.

a *Capitol. in Marco.*
b *Dio l 53. Vid. ſup. an. 150 II.*

II. FALSO ORACVLO DECEPTVS IMP.

Poſt hæc autē Marcus ſuſceptū Marcomannicum bellum proſecutus, eo diutiùs (vt docet Galenus[c]) detentus eſt. In quo accidit aliquando (quod Lucianus[d] recitat) vt falſo oraculo operâ Alexandri impoſtoris (de quo ſuperiùs) tamquam ab Æſculapio prodito, idem Imp. inſigniter deceptus fuerit, & Romanus exercitus ingenti clade affectus, quâ deſiderata ſunt viginti fermè militum millia. Sed quod ad *Lucianum* pertinet qui hæc ſcripſit; licèt omnes affirment claruiſſe temporibus Traiani Imperatoris, tamen ex iiſdem ſcriptis liquidò conſtat ad hæc tempora perueniſſe, atque etiam ſupergreſſum eſſe. Porrò interiiſſe à canibus, quòd rabiem ſuam contra veritatem Chriſtianam exercuiſſet, Suidas[e] tradit. Quod verò etiam dicat fuiſſe Antiochiæ concionatorem, inde complures exiſtimarunt eum conſectatum eſſe religionem Chriſtianam, ſed à fide apoſtatam in eamdem eſſe furiosè graſſatum. Sanè quidem ex eius ſcriptis ſæpè citatis cognoſcitur, ipſum res Chriſtianas apprimè calluiſſe.

c *Gal. de præcog. ad poſth. c 9.*
d *Lucian. in Pſeudom.*
e *Suid. verb. Lucian.*

IESV CHRISTI
AN. 172.
ANICETI
AN. 6.
M. AVREL. IMP.
AN. 10.

I. MELITONIS APOLOGIA PRO CHRIST.

ANNO Chriſti centeſimo ſeptuageſimo ſecundo, Seuero Cethego & Iulio Claro Coſſ. M. Aurelij Imp. anno decimo[a], *Melito* Sardenſis in Aſiâ Epiſcopus, pro Chriſtianis ſæuâ perſecutione exagitatis eidem Imperatori Apologeticum obtulit: quod quàm neruoſum

a *Euſ. in Chron.*

fuerit

fuerit,& tanto Epiſcopo dignum: facilè demonſtrant pauca illa quæ ex eo accepta Euſebius [b] recitat, dum multiplicium eius lucubrationum ſeriem exactiſſimè texit. Quas cùm pariter Hieronymus [c] enumeret; neuter verò libelli *De Tranſitu Virginis*, eiuſdem Melitonis nomine decorati, vllam mentionem fecerit: planè conſtat eum alterius potiùs, eiuſdémque recentis eſſe auctoris; quem omnes antiquos latuiſſe certum eſt, nec vel apicem continere Melitonis; ac proinde apocryphum iure cenſendum.

b Euſeb 4. hiſt. 25. c Hier de Script. Eccl. in Melit.

II. SCRIPTORES ECCLES. HVIVS TEMPORIS. d Euſeb 4. hiſt. 25.26. & 5. hiſt 16. e Id 4 hiſt. 20.24 27. f Hier. de Script. Eccl.

At non Melitonem ſolùm,ſed & *Appollinarem* Hieropolitanæ Eccleſiæ Epiſcopium famâ conſpicuum, itémque *Miltiadem* eiuſdem temporis egregium Theologum, ſcripſiſſe libros pro fidei Chriſtianæ defenſione; idem teſtator Euſebius [d], ſimul & reliqua ab eis edita ſcripta recenſens. Meminit [e] & aliorum huius temporis Scriptorum Eccleſiaſticorum, ſanctitate & doctrinâ egregiè excoltorum; putà *Pyniti* Gnoſiæ, & *Philippi* Gortynæ in Creta Epiſcoporum, itémque *Modeſti* & *Muſani*: quorum pariter omnium meminit S. Hieronymus [f]; ſicut & aliorum complurium de quibus nos aliàs opportuniùs, qui ſuis eruditiſſimis, ſcriptis tum hæreſes inualeſcentes repreſſerunt, tum Gentilium ſuperſtitionem exagitârunt, eorumdémque in Chriſtianos calumnias retuderunt.

IESV CHRISTI

AN. 17[3]

ANICETI

AN. 6.

M. AVREL. IMP.

AN. 11.

I. a Euſeb. in Chron. DE MONTANO HÆRESIARCHA b Epiph hær. 48. c Ap Euſeb. 5 hiſt 15.

ANNO Chriſti centeſimo ſeptuageſimo tertio, Seuero & Herenniano Coſſ. Marci Imperatoris anno vndecimo, (inquit Euſebius [a]) *Pſeudo prophetia* quæ Κατὰ ΦΡΥΓΑΣ nominatur, accepit exordium, auctoribus MONTANO, *Priſcilla*, & *Maximillâ*, inſanis vatibus. Verùm Epiphanius [b] tradit eos fuiſſe circa annum decimumnonum Antonini Pij Apollinaris [c] autem, qui eodem quo Montanus vixit tempore, ſub Grato Aſiæ Proconſule Montanum ad fidem veniſſe; ac mox cœpiſſe ſe efferre ſuperbiâ. Porrò mentio de Grato Conſule apud Caſſiodorum habetur anno quarto eiuſdem Pij Imperatoris. At poſſunt hæc ita conciliari, vt tria tempora Montani ac ſociorum conſiderentur: primum, cùm iidem in Eccleſia viſi ſunt prophetare, ac miracula edere,& ab omnibus in admiratione ſunt habiti; ſecundum, cùm de illis dubitari cœptum eſt; (quæ duo tempora ſimul Euſebius [d] coniunxit) tertium, cum palam detecti hæretici atque impoſtores, ab Eccleſia ſunt penitùs eiecti.

d Euſeb 5. hiſt 3.

II. ROM. ECCLESIA EVM REIECIT.

Eluxit tunc temporis quæ de Sede Petri impollutâ ſeruandâ viguit ſemper vigilans diuina prouidentia; cùm videlicet Romanus Pontifex, qui falſis ipſorum aſſertionibus deceptus, (conati ſunt enim quoquo modo Romanæ Eccleſiæ communicationem ſuffurari quò ſic ab vniuerſa Catholicâ Eccleſia viderêtur eſſe recepti) pacifi. as eis litteras dediſſet, eas continuò reuocauit, ſimul ac aduenien. ex Aſia, vbi illi ſuos errores ſeminarent, Praxeas tunc Catholicæ religionis homo, de eorumdem hæreſibus & impuſturis ipſum Romanum Pontificem certiorem redidit. Teſtatur id quidem, eâ de cauſa in Praxeam commotos Tertullianus [e], cùm iam planè infelix in errores Montani delapſus eſſet, quas anteà fortiter impugnauiſſet [f]. Nec leuis certè Montani ac ſociorum fraus, tentatio fuit in Eccleſia; quandoquidem in omnibus ſpeciẽ pietatis præ ſe ferrent,& donis prophetiæ ac miraculorum apparerent ornati: atque adeò (vt docent qui de iis [ff] ſcripſère) non ſolùm Scripturas omnes cum Catholicis reciperent, ac de Patre, Filio, & Spiritu Sancto paria cum Eccleſiâ ſentirent; ſed & diſciplinam Eccleſiaſticam arctiſſimè ſeruare, ac ieiunia, continentiam, martyria, aliaque cuncta quæcumque in pretio eſſent apud Catholicos, excolere diligentiſſimè curarent. In quo videas ſubdolũ diaboli conſilium: qui cùm nihil per Gnoſticorum,& aliorum quos retulimus hæreticorũ turpitudines profeciſſet aduerſus Eccleſiam; eamdem iam cõtrariis armis per ſanctitudinis ſpeciem expugnare conatus eſt.

e Tert. aduerſ Prax. cap 1. f Id. d. præſc. cap 13. ff Euſ 5 hiſt. 3. Philaſtr. de hæreſ c. 50. Epiph hæreſ 48. Theodor. hær fab lib. 3. & alij.

III. g Hier ep 14. ad Marcel. EIVS EXORDIVM, PROGRESSVS, AT FINIS. h Id ad Cteſiph.

Quod verò ad ipſum *Montanum* ſpectat; imprimis S. Hieronymus [g] eum abſciſſum & ſemiuirum appellans, eunuchum fuiſſe declarat. Qui quidem nuper baptizatus, propriæque excellentiæ gloriâ elatus, & inſatiabili primatûs cupiditate incenſus, malo arreptus ſpiritu, furioſo impetu ac peregrinis vocibus prophetam cœpit profiteri; nactus ad eam rem duas quas ſeduxit & à maritis abduxit, nobiles & opulentas mulieres *Priſcam* (quam alij *Priſcillam* nominant) & *Maximillam*; quas pariter maligno ſpiritu afflatas, & arreptitias, prophetare docuit, ac per illas (inquit Hieronymus [h]) multas Eccleſias primùm auro corrupit, deinde hæreſi polluit. Dicta eſt autem hæreſis *Kata Phrygas*, quòd prædicti eius auctores ex Phrygiâ orti eſſent, eiúſque ſectatores maximè illic verſarentur. Sed de Montani primordiis, progreſſibus, ac dogmatibus; déque ipſius pſeudopropheriſſarum artibus & ſeductionibus, falsíſque vaticiniis, item de eorundem damnatione in frequentibus Synodis ab Epiſcopis Aſiæ & aliis factâ, ac demum de eiuſdem ſectæ quos ipſis iactabãt, pſeudomartyribus, plura recitantur apud Euſebium [i] ex Claudij Apollinaris Hierapolitani Epiſcopi, ac Miltiadis, Apollonij, & Serapionis, præſtantiſſimorum horũ temporum Theologorum commentariis aduerſus eoſdem Cataphrygas editis: ſicut & eoſdem condemnatos fuiſſe in diuerſis Conciliis ab Epiſcopis Græciæ, Tertullianus [k] inſinuat. Ceterùm ipſum tandem Montanum cum ſua Maximilla dæmonum impulſu qui in illis inhabitabant, laqueo ſibi mortem conſciuiſſe, & eumdem cum Iudâ proditore vitæ exitum adeptos eſſe; ſed & *Theodotum*, qui primus illius commentitiæ prophetiæ quaſi procurationem ſuſceperat, mente captum fraudulento ſpiritui ſe ipſum concredidiſſe,& ab eo ſublimem aliquando in aërem ſublatum, ac derepentè præcipitem deiectum, miſerè periiſſe, apud eumdem Euſebium [l] Apollinaris teſtatur. Addit autem Epiphanius [m], Maximillam aſſeruiſſe, non amplius poſt ſe futuram Prophetiſſam, ſed venturam conſummationem ſæculi; eiuſque vaticinij falſitatem coarguit.

i Euſ. 5. hiſt. 15. &c. k Tert de ieiun aduerſ. Pſych ca. 13 l Euſeb 5. hiſt 15. m Epiph. hær 48.

IV. DOGMATA

Sed quod ad Montani praua dogmata pertinet; qui de illis ſcripſerunt, aiunt primum eius & maximum errorem, à quo fluxerunt ceteri,

fuiſſe quòd diceret ſe eſſe PARACLETVM illum ſpiritum veritatis qui promiſſus eſſet Apoſtolis, (quo etiam nomine ſæpè eum citat Tertullianus [n]) ac proinde negaret Apoſtolos accepiſſe Spiritum Paracletum. Et de Trinitate Montaniſtas docuiſſe quod poſteà Sabellius, nempè Trinitatis vnicam eſſe perſonam, teſtatur S. Hieronymus [o]. vnde & potuit accidiſſe, vt qui ſe Paracletum diceret, idem quoque ſe eſſe Deum Patrem Omnipotentem impudentiſſimè affirmaret; quod de illo tradit Epiphanius [p]. Quæ quidem ſi vera ſint, falſum eſſe oportet, quod vidimus eumdem Epiphanium alioſque dixiſſe, Montanum de Patre, filio, ac Spiritu ſancto eadem ſenſiſſe quæ Eccleſia Catholica. Equidem hæc omnia arbitror iactata potiùs à Montaniſtis, quàm à Montano: nam nec Tertullianus, qui eum nominat Paracletum, nec aliquis eorum qui Montani ſæculo vixerunt, & aduerſus eum ſcripſerunt, quicquam huiuſmodi de Trinitate ſenſiſſe demonſtrant. Sicuti nec illud de Sabellianiſmo ſenſiſſe Montanum, nec Montaniſtas quidem omnes, ſed ex eis aliquos, affirmat Theodoretus [q]; nempè quos Tertullianus [r], vocat κατ' Æſchinem.

n Tert. de fug. in per-
o Hier. ep. 54.
p Epiph. hær. 48.
q Theodor. hær. fab. li. 3.
r Tert. de præſc. c. 52.

V.
QVID DE SP. S.

Nec item credimus, licèt dixiſſet ſe eſſe Paracletum, ſignificare voluiſſe ipſum Paracletum humanam accepiſſe carnem, illum ipſum ſe eſſe Montanum, vel ſe abſque carne ſpiritum tantùm eſſe; (nam nullus planè eſt, qui id aliquando de illo dixerit:) ſed eo nomine à Tertulliano vel aliis appellatum putamus, quòd diceret ſe illum accepiſſe Spiritum Paracletum, quem Chriſtus pollicitus fuerat a Patre mittendum; ſéque illum maiori [s] abundantiâ quàm feciſſent Apoſtoli, aliis impertiri: quippe licèt Spiritus ſanctus in eis fuiſſet, non tamen fuiſſet Paracletus: hunc verò ſe omnimodâ plenitudine accepiſſe; immò eumdem ipſum Paracletum in ſe ac ſuos deſcendiſſe, & plura [t] in ipſis docuiſſe, quàm Chriſtus in Euangelio protuliſſet; nec tantùm plura, ſed meliora atque maiora. Ea quippe ratione ſecundas nuptias, quas non tenuit Apoſtolus, ipſe tamquam maiori ſcientiâ præditus vt fornicationem damnauit; atque inſuper, quod nec Chriſtus, nec Apoſtolus admiſiſſet, nuptiarum docuit ſolutionem; nimirùm occaſione ſuarum pſeudopropheti ſſarum, quas à maritis abduxiſſe Apollonius [u] & alij teſtati ſunt.

s Philaſtr. de hæreſ. c. 50.
t Tert. de præſc. c. 52.
u Ap. Euſeb. 5. hiſt. 17.

VI.
IEIVNIA QVARTA
x Hier. ep. 54.

Sic etiam Ieiunia quædam noua & penitùs inuſitata (quod iidem auctores aſſerunt) in Eccleſiam conatus eſt introducere: de quibus agês Hieronymus [x], ait Montaniſtas tres in anno feciſſe Quadrageſimas, quaſi tres paſſi eſſent Saluatores. Non quidem quòd diceret Montanus ſe tertiò Quadrageſimale ieiunium reperere, quòd tres paſſi re verà eſſent Saluatores: (cùm vna tantùm eâ ratione in Eccleſia ex traditione Apoſtolorum poſt Chriſti paſſionem ſit ſolita celebrari) ſed alias ab hâc diuerſas prætexebat ieiuniorum cauſas, quas refert Tertullianus [y]; nempè ad auertendas imminêtes clades & tentationes, itémque ad exercendam ſobrietatis & abſtinentiæ diſciplinam. Quæ licèt bona per ſe eſſet, ab Eccleſia tamen Catholicâ penitùs reiecta ſunt, tum ne Spiritum Montani comprobâſſe viſa eſſet, tum quòd non Montani, ſed Epiſcoporum eſſet munus (quod ipſe etiam Tertullianus docet) indicere ieiunia, præſertim cùm ad ea ſeruanda vniuerſa obliganda eſſet Eccleſia: Hoc enim Montanum voluiſſe, planè declarat Hieronymus; & Tertullianus non obſcurè ſignificat, cùm ſæpiùs in Catholicos inuehitur quòd à Paracleto tradita ieiunia non ſeruarent. Ex quibus apparet, quàm agant calumnioſè qui ſanctos monachos, alióſque regulares plura in anno Ieiunia ſeruantes, Montanizare dicunt: nam huiuſmodi leges, nòn vt Montani, vniuerſæ præſcriptæ ſunt Eccleſiæ; ſed illis tantùm qui arctiori diſciplinæ vinculo, ſuâ ſponte ſe voto ad ea ſeruanda obligârint, quamdiù idoneæ vires ſuperfuerint.

y Tert. aduerſ. Pſych. cap. 13.

VII.
QVID DE FVGA IN PERSECVT.
z Hier. in ep. ad Epheſ. lib. 2. cap. 3.
a Tert. de fug. in perſecut.
b Ap. Euſeb. 5. hiſt. 17.

Aſſeruit præterea Montanus [z] Prophetas in extaſi eſſe locutos, adeò vt nec ipſi ſcirent quid dicerent. Item martyrij tempore nequaquàm fugiendum eſſe, ſed loco ſiſtêdum, immò nec quâuis occaſione martyrium redimere licere: quod ex eiuſdem Paracleti auctoritate Tertullianus [a] ſcripto de eâ re commentario diſputauit; cùm tamen ex Apollonio [b] liqueat, eiuſdem ſectę virum eorum opinione celebrem, ingenti collata pecunia ſe à martyrio redemiſſe. Ceterùm & in hoc ſubdolum conſideres diaboli côſilium, qui quòd cerneret nihil profeciſſe per Gnoſticos & alios quos vidimus negâſſe ſubeundum eſſe pro Chriſto martyrium, mox contrariâ hîc ſtruens aciem, Chriſtianos ſuâ ſponte ſatis ad martyrium properantes, in præceps agere contendit, quò omnes ſe occidederêt, & ſic Eccleſia Chriſti omninò deficeret. Præter hæc etiam animam eſſe corpoream, coloratam, & anthropomorphitam, quamdam ex Montani Prophetiſſis docuiſſe, (deluſam videlicet falſis viſionibus à dæmone) idem Tertullianus [c], qui omnes illorum errores ſectatus eſt, declarat.

A CATERIS IMPIETATES.
c Tert. de anima c. 9.

VIII.
d Hier. ep. 54.
MONTANISTARVM ARGOR.

Rursùm de Montaniſtis ac Cataphrygibus Hieronymus [d] tradit, eos docuiſſe Deum primò in veteri Teſtamento voluiſſe per Moyſen & Prophetas ſaluare mundum; ſed quia non potuiſſet explere, corpus ſumpſiſſe de Virgine, & in Chriſto ſub ſpecie Filij prædicantem, mortem obiiſſe pro nobis: quòd verò per duos gradus mundum ſaluare nequiuiſſet, ad extremum per Spiritum ſanctum in Montanum, Priſcam, & Maximillam deſcêdiſſe. Addit inſuper idem auctor, eoſdem hæreticos collocâſſe Epiſcopos tertio loco, qui apud Catholicos Apoſtolorum locum tenent. Habuiſſe enim primos de Pepuzâ Phrygiæ oppido *Patriarchas*, ſecundos quos appellabant *Cenones*, tertios demùm *Epiſcopos*: quaſi exinde ambitioſior religio fieret, ſi quod apud nos primum eſt, apud illos nouiſſimum eſſet. Sed & vſque adeò rigidos fuiſſe, vt pœnitentiam ablegantes, ad omne penè delictum Eccleſiæ obſerarent fores; non quòd ipſi peiora non peccarent, ſed quòd erubeſcerent confiteri peccata quaſi iuſti.

IX.
e Philaſtr. de hær. cap. 50.
NEFANDA MYSTERIA.
f Hier. ep. 54.
g Epiph. hær. 48.
h Phil. d. c. 50.
i Aug. de hæreſ. ad Quod-vult-d. cap. 26.

Habet inſuper Philaſtrius [e], eoſdem Cataphrygas conſueuiſſe mortuos baptizare (quod & de aliis hæreticis iam dictum eſt ſuperiùs.) Ferebatúrque de eis horrêdum illud, quòd in ſuis myſteriis infantis anniculi ſanguinê, quem de toto eius corpore minutis punctionû vulneribus extorquerent, miſcentes farinę, Euchariſtiam inde ſibi conficerent: iſque puer ſi mortuus fuiſſet, apud illos celebraretur pro martyre; ſi verò vixiſſet, pro magno ſacerdote. Referunt enim iſta, vt de re vulgata, Hieronymus [f], Epiphanius [g], Philaſtrius [h], Auguſtinus [i], & alij; ſed nullus eo-

rum

k Theod hær. fab l.3.

rum pro certo affirmat, immò Theodoretus[k] aſſerit ſolitos id Cataphrygas negare,& calumniam appellare. Certè & Montano factum non credimus, cùm nullus antiquorum qui longè his minora exaggerârunt, eiuſmodi ſcelus in eum intulerit. Sed tale quid his temporibus à Gnoſticis perpetrari, dictum eſt ſuperiùs. Num verò qui a Montano prouenerunt hæretici,(putà qui ſunt *Quintilliani* dicti, quibus id tribuere mauult Epiphanius) eadem factitârint, aliorum ſit iudicium.

X. SECTÆ DIVERSÆ

l Tert de praſc.c.52.

Sanè ipſo ſectæ Montani exordio,aſſeclas eius inter ſe diuidi cœpiſſe,ac quemque ex ſuo nomine ſectam confeciſſe,Tertullianus[l] cùm ſanioris mentis eſſet,teſtatus eſt & alios κατὰ *Phrygas*,alios κατὰ *Proclum*, & alios κατὰ *Æſchinem* dictos eſſe affirmat: & qui κατὰ Æſchinem eſſent,priuatam habuiſſe blaſphemiam, quòd diceret Chriſtum ipſum eſſe Filiú & Patrem. De Proclo verò opportuniùs inferiùs. Recenſet etiam inter Montani deſcendentes Epiphanius[m] *Traſcodrugitas*, ſeu dicas *Perticonaſatos*, quòd dum orarent digitum indicem naſo imponerent, triſtitiæ nimirùm, & vltroneæ iuſtitiæ gratiâ: *Traſcus* enim apud ipſos pertica appellabatur, *Druſus* verò naſus ſiue roſtrum. Quâ eadem ratione apud Philaſtrium[n] & Auguſtinum[o], *Pattalorincitæ*, ſiue *Paſſalorincitæ* hæretici vocantur; qui videlicet tantum ſilentio ſtuderent, vt naribus & labiis ſuis digitum opponerent,ne vel ipſam taciturnitatem voce præriperent, quando tacendum ſibi eſſe arbitrarentur: πάτ᾽αλος enim palum ſignificat, ῥύγχος naſum. Quòd enim naſus eſſet iudicij ſignum, & digitus hieroglyphicum dimenſionis; (vt eſt apud Orum Apollinem) digito naſum tangere,idem ſignificare videbatur,quod recto iudicio cuncta metiri, ac diiudicare:cùm & alioqui iactarent ſe imitari Prophetam dicentem[p], *Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labiis meis.*

m Epiph. hær 48.

n Philaſtr. cap.77.

o Aug c.63.

p Pſal. 140.

XI.

q Apollon ap Euſeb 5. hiſt.17.

Numerat inſuper Epiphanius inter Montani deſcendentes *Quintillianos* a Quintillia dictos *Priſcillianos* à Priſcilla pſeudo-propheteiſſa Montani, & *Pepuzianos* à Pepuza vico Phrygiæ quem & Hieruſalem[q] nuncupabant, & omnes vndique eò conuenire cupiebant: apud quos (vt ait) Epiſcopi ac presbyteri erant feminæ. Addit & *Artotyritas*, ſic dictos eò quòd in myſteriis ſuis apponerent panem & caſeum. Quòd verò & *Teſſaredecatitas*, quos dicimus *Quartadecimanos*, ab iiſdem prognatos eſſe affirmat; equidem illorum puto eſſe aliam rationem, de quibus aliàs dicturi ſumus. Habet præterea Philaſtrius[r] *Aſcodrogytas*, qui Montani Paracleto ſe plenos eſſe iactantes, inſanis inuentibus inſtar bacchantium furentes agebantur. Sed de horum omnium deliriis plura apud eoſdem auctores,& alios qui de hæreſibus tractarunt. Eoſdem verò occupaſſe vſque ad tempora Epiphanij Phrygiam, Cappadociam, & Galatiam, ac viguiſſe plurimùm in Cilicia, & Conſtantinopoli, ipſe teſtatur[ſ]: paritérque Hieronymus[t], hæc ipſa,& alia his cognata monſtra ſuo tempore apud Ancyram Galatiæ ciuitatem extitiſſe tradit: quorum etiam fit mentio in Chriſtianorum Imperatorum reſcriptis[u].

r Philaſtr. cap.76.

ſ Epiph. hær.48.

t Hier præf l.2.ad Gal.

u l.65. C. Th.de hær.

IESV CHRISTI
AN. 174.
ANICETI
AN. 8.
M. AVREL. IMP.
AN. 12.

I.

a Euſeb in Chron.

DE TATIANO HÆRESIARCHA. De quo egit Baron an. 165.

b Epiph. hær. 46.

c Philaſtr. cap 49.

d Euſeb.5. hiſt.15.

e Id. 4. hiſt. 15.

f Hier. de Script. Eccl. in Tatia.

g Orig. lib. 1. cont Celſ.

h in Bibl. Patr.

ANNO Chriſti centeſimo ſeptuageſimo quarto, Maximo & Orfito Coſſ. Marci Aurelij Imper. anno duodecimo, (inquit Euſebius[a]) TATIANVS hæreticus agnoſcitur, à quo ENCRATITÆ. Ex èis verò, & aliis de tempore martyrij Iuſtini (cuius hic diſcipulus extitit) ſuperiùs enarratis, corrigendus eſt textus Epiphanij[b], vbi Tatianus dicitur poſt obitum Iuſtini ſub Antonino Pio ab Vrbe receſſiſſe,& Philaſtrij[c];quo poſt Decij tempora vixiſſe traditur. Ceterùm hic natione Syrus, ex philoſopho Platonico Chriſtianus factus, florentiſſimus olim in Eccleſia fuit,docuítque[d] ſumma cum æſtimatione Romæ; & inter infinita propè quæ ſcripſit volumina, (vt Euſebius[e] & Hieronymus[f] tradunt) inſignem edidit commentarium pro Chriſtianis aduerſus Græcos, hoc eſt Gentiles; qui etiam laudatur ab Origene[g], extátque[h] hactenùs. Porrò quamdiù Iuſtinus vixit, quem non vt magiſtrum tantùm, ſed vt parentem reuerebatur; itémque quamdiù Romæ fuit, veritus fortaſsè illius Eccleſiæ ſinceriſſimam puritatem; conſtans in fide permanſit:at verò cùm in Orientem regreſſus eſt, idem doctrinæ ſupercilio elatus, à fide defecit, & in errores Valentini delapſus, eoſdem Antiochiæ & in Cilicia ac Piſidia docuit; prout Epiphanius tradit,& longè ante ipſum Irenæus[i] ac Tertullianus[k], qui eodem cum Tatiano tempore vixerunt.

i Iren.lib.1. c.3 & ap. Euſeb.4. hiſt. 27.

k Tert. de praſcr c. 52.

II.

De ipſius autem impiis dogmatibus,aiunt aſſeruiſſe Adam minimè cõſecutum eſſe ſalutem: & Marcionis ac Saturni continentiam amplexatum, deteſtatum eſſe nuptias,eáſque nihil differre à ſcortatione dixiſſe: Ideóque auctor ponitur *Encratitarum*, id eſt,qui ſe continentes vocabant; de quibus agetur paulò pòſt. Addit verò Epiphanius, eumdem in myſteriis aquâ tantùm vſum eſſe: cuiuſmodi hæreticos Auguſtinus[l], *Aquarios* nominat, Theodoretus[m] *Hydroparaſtatas*. Immò penitùs vſum vini ſuis prohibuiſſe, auctor eſt Clemens[n] Alexandrinus. Docuiſſe etiam ab animantibus abſtinentiam, ex Irenæo recitat Euſebius[o]: eiúſque ſectarios omnem carnem execratos eſſe, Auguſtinus[p], aliique tradunt. Addit inſuper Clemens[q], à Tatiano eſſe dictum,alterius Dei eſſe Legem, alterius Euangelium: quod & à Marcione mutuatum appaiet, vt auctorem Legis Deum diceret aduerſarium eſſe Euangelij conditoris. Eumdémque nonnullas Pauli Apoſtoli voces, vtpotè qui dictionis & loquendi compoſitionem in illis corrigere molitetur, audacitet commutâſſe, Euſebius[r] ſcribit.

l Aug de hær c 64.

m Theod lib. 1 hær fab.

n Clem. 2. Pædag 2.

o Euſeb. 4. hiſt. 27.

p Aug c 25.

q Clem Strom lib. 3.

r Euſeb 4 hiſt.27. in fi.

III. TATIANI DIATESSARON

ſ Theod. hær. fab l.1.

Ab eodem elaboratum conſtat opus, quod διὰ τεσσάρων, ſiue *Ex-quatuor* appellauit, quo videlicèt vnum ex quatuor Euangelium contexuit. Sed demonſtrat Theodoretus[ſ]. eum mala fide ſic illud cõpegiſſe, vt omnia omiſerit quæcumque de Chriſti genealogia,ac carne humana ab eo ſuſcepta, eſſent ab Euangeliſtis tradita;

quippe qui eam cum Marcione negaret. Quod quidem oportuit latuiſſe Victorem Capuanum, dum quodnam eſſet eiuſmodi Tatiani opus, & quod *Ammonij* Alexandrini eodem argumento conſcriptum dubitâſſe ſe dicit[u]: & quod deterius eſt, poſt longam de ea re habitam diſcuſſionem, quod Ammonij erat opus, *Harmoniam* nuncupatum, Tatiano tribuit, & *Diateſſaron* Tatiano Ammonio. Exiſtimo enim, hęreſiarchæ opus abſque auctoris titulo ob ſectæ infamiam fuiſſe deſcriptum; cùm alioqui Theodoretus aſſerat eodem vſo etiam Catholicos, compoſitionis fraudem non cognoſcentes, ſed ſimpliciùs eo tamquam libro compendioſo vtentes. Auctor eſt inſuper Clemens[u] Alexandrinus, ab eodem Tatiano ſcriptum eſſe librum *De perfectione ſecundum Saluatorem*, ſed refertum blaſphemiis; quòd totus fuerit auctor in condemnatione nuptiarum, & earumdem primi inſtitutoris, nempè Dei.

u Vict. Cap. præf. in Har. Ammon. quæ ext. in Bibl. Patr.

u Clem. Strom. lib. 3.

IV. DE ENCRATITIS.

Porrò Tatianos cum Encratitis coniunxit Epiphanius[a], adeò vt appareat vnius monſtri ex diuerſis actibus duo fuiſſe nomina; vt etiam Auguſtinus[y] docet: & Encratitas ſecutos eſſe Tatianum ducem, eiúſque doctrinam ſectatos, Irenæus[z] quoque, Theodoretus[a], & alij affirmant: immò & in deteriora prolapſos Epiphanius demonſtrat, dù ait eos aſſeruiſſe Principatus quoſdam eſſe; & qui diaboli eſt, aduerſus Dei opera oppoſitum eſſe, & Deo non ſubiectum, ſed facientem velut ex propriâ poteſtate, & non velut qui aberret. Additq; eos ad ſuorum dogmatum adſtipulationem, occupatos eſſe ſcripturas quaſdam apocryphas, nimirùm Acta quę dicerentur Andreæ, Ioannis alia, alia verò Thomæ, & aliorum: inſuper admittere conſueuiſſe feminas ad ſacra myſteria, inter quas & viuerent; adeò vt qui nomine *Continentes* dicerentur, re ipsâ turpes eſſent: totúmque non exiguum numerum ſuâ adhuc ætate fuiſſe in Phrygia, Galatia, Pamphilia, Cilicia, atque Syria.

a Epiph. hær. 47.
y Aug. de hær. c. 25.
z Iren. lib. 1 cap. 30.
a Theod. hær. fab. li. 1.

V. SEVERIANI HÆRETICI.

Sed & auxiſſe Tatiani dogmata SEVERVM quemdam, à quo dicti *Seueriani*, Euſebius[b] tradit; quos ait de Paulo Apoſtolo malè locutos, eiúſque Epiſtolis fidem abrogâſſe, & Acta pariter Apoſtolorum reieciſſe. Addit Auguſtinus[c], eos vinū non bibiſſe, quòd fabuloſâ vanitate de Satana & terra germinaſſe aſſererent vitem: & inſuper carnis reſurrectionem, cum veteri Teſtamento reſpuiſſe: ipſúmq; Seuerum Philumenæ cuiuſdam puellę, quam dicebat inſpiratam diuinitùs, vſum eſſe diuinationibus & præſtigiis. At verò Philumenen (vt dictum eſt ſuperius) alij tribuunt Apelli hæreſiarchæ: niſi fortè & hæc diuerſa ſit ab illâ. Meminerunt autem Seueri, Hieronymus quoque ac Theodoretus. Addit prętereà Clemens[d] Alexandrinus, IVLIVM CASSIANVM Valentini hęreſiarchæ diſcipulum, eoſdem Tatiani errores ſectatū eſſe, & ad illos roborandos ſcripſiſſe librum de Continentia vel caſtitate: fuiſſę verò principē hęreſis *Docitarum*, ſiue dixeris *Opinatorum*, qui Chriſtum aſſererēt corpus ſumpſiſſe phantaſticum; nec verè (prout addit Theodoretus[e]) ſed ſola viſione & apparitione fuiſſe myſteriū Incarnationis. Quos etiam ad ſuam ipſorum hæreſim confirmandam, vſos eſſe pſeudo-euangelio ſecundùm Ægyptios, vel ſecundùm Petrum dicto, idem Clemens, & ex Serapionis ſcriptis Euſebius[f] tradit. Ceterùm ſcripſiſſe aduerſus Tatianum & Encratitas Muſanum, tradit Theodoretus[g]; cui & adnumerat Apollinarem Hierapolitanem, Clementem Alexandrinum, & Origenem. Rhodonem quoque Tatiano aduerſatum eſſe, licèt ipſius fuiſſet olim diſcipulus, Euſebius[h] ſignificat.

b Euſeb. 4 hiſt. 27.
c Aug. de hær. c. 24.
d Clem. Strom. lib. 3.
IVLIVS CASSIANVS ENCRATITA.
e Theod. diuin. decret. lib. 5.
f Euſeb. 6. hiſt. 10.
g Theod. hær. fab. lib. 3.
h Euſeb. 5. hiſt. 13.

IESV CHRISTI

AN. 175.

SOTERIS

AN. 1.

M. AVREL. IMP.

AN. 13.

I.

ANNO Chriſti centeſimo ſeptuageſimo quinto, Aurelio Seuero ſecundùm & Claudio Pompeiano Coſſ. die decimaſeptimâ Aprilis[a], *Anicetus* Papa martyrio clarus migrauit ad Dominum, cùm ſediſſet annis octo, minùs menſibus tribus ac diebus ſeptem: licèt alij decem, vndecim alij eidem tribuerint annos; & quam in multis ſequimur, Creſconiana ſeries octo annos & menſes tres. Ceterùm ſi ratio habeatur dictum, quibus Pius eius anteceſſor, ipſéq; Anicetus deceſſiſſe reperiuntur, qui Tabulis Eccleſiaſticis antiquitùs adſcripti habentur; præſcriptum tempus ſedis Aniceti ratum erit: cùm prętertim Indices Vaticani, qui deſcripti habentur in codice qui dicitur *Liber Cenſuum*, in greſſum Soteris ſucceſſoris Aniceti hoc anno Domini ponant. Cur autem minùs ſequamur Chronologiam Euſebij, & Conſules in libro de Romanis Pontificibus appoſitos, ſæpè dictum eſt ſuperiùs. Sepultus autem traditur Anicetus in Cœmeterio Calliſti, viâ Appiâ; hoc eſt in eo arenatio, quòd poſteà Calliſtus Papa Cœmeterium fecit. Et poſtquàm ſedes vacaſſet dies ſeptemdecim, ſuffectus eſt SOTER, natus Fundis in Campania ex patre Concordio.

a Martyrol. Rom. ea die. ANICETI PP. MARTYRIVM.

SOTERIS CREATIO.

II. S. FELICITATIS MARTYRIVM.

Paſſi ſunt eadem perſecutione vrgente ſub Marco, Romę alij complures martyres, & inter alios illuſtris illa *S. Felicitas*, quę cùm ſeptem filios hortationibus ſuis roboratos, pręmiſiſſet diuerſo martyrij genere coronatos ad gloriā, ipſa demùm eamdem adepta palmam, ſecuta eſt ad triumphum: quorum omnium extant[b] Acta ex antiquis monumentis edita; meminítque Gregorius[c] Papa in homilia, quam in eiuſdem S. Felicitatis eccleſiâ Romę poſitâ habuit ad populū in eius die natali: qui poſitus habetur in Tabulis Eccleſiaſticis die vigeſimâ tertiâ Nouembris, filiorum verò decima Iulij. Sub eodem quoque Marco Imp. nobiliſſimū certamen ſubiit Heraclеę *Glyceria*, cuius celebre fuit toto Oriēte nomen, ob liquorem[d] medicum, ad infirmitates curandas ex membris eius iugiter affluentem: cuius etiam extant[e] Res geſtæ antiquitùs conſcriptæ. In Ponto quoque mirabile illud accidit in cōfeſſione *Hermia* martyris, vt diriſſimè torquentem ſe carnificem conuerterit ad Chriſtū, & poſt ſe martyrij reliquerit heredem. Porrò tum horum, tum aliorum plurimorum, qui in diuerſis Orbis regionibus hac eadem perſecutione ſunt palmam martyrij conſecuti, certa dies natalis in Romano Martyrologio adſcripta habetur; præter immenſam aliorum multitudinem, quorum memoria excidit.

b Ap. Sur. 10. Iul.
c Greg. hom. 31. in Euang.
d Niceph. l. 19. 28. 32.
e Ap. Sur. tom. 3.

III.

Cùm inter hæc Soter Papa longè poſitas Eccleſias ea perſecutione vexatas, non literis

modò

ROMANÆ ECCLESIÆ MVNIFICENTIA IN PAVPERES.

modò conſolatus eſt, ſed & pecuniis ſubleuauit, ac Chriſtianis ad metalla damnatis pari liberalitate ſubuenit. Narrat enim iſthæc Dionyſius celebris tunc nominis Corinthiorum Epiſcopus, in epiſtolâ quam ad Eccleſiã Romanam eodem Sotere ſedente ſcripſit; quâ & aſſerit eam eiuſdem Eccleſiæ piam conſuetudinem iam à primis ipſius iactis fundamentis obſeruatam eſſe: ſicut & qui Dionyſij eâ de re verba recitat Euſebius [f], teſtatur eadem liberalitatis officia vſque ad ſuam ætatem in eâ Eccleſiâ perſeueráſſe. Adeò vt ab eo iam tempore tantam haberet opum abundantiam, vt non ſolùm ſufficerent ad Fideles pauperes qui Romę eſſent vbertim alendos, ſed etiam ad ſubleuandas ſiue propè, ſiue longè poſitas Eccleſias egentes, & fouendos Chriſtianos ad metalla damnatos, quorum ingens ſoleret eſſe numerus: cùm & pręter hæc haud putandum ſit, Gentiles tempore perſecutionis ſe temperáſſe à bonorum rapinâ, qui adeò immaniter ſæuirent in corpora.

f Euſeb. 4. hiſt. 22.

IV. DE DIONYSIO CORINTHIO.

Sed quod ad *Dionyſium Corinthium* ſpectat, cuius non ſolùm ad Romanos ſcriptam Epiſtolam, ſed alias pleraſque ad diuerſas Eccleſias idem Euſebius recenſet, earúmque argumenta recitat; tanta fuit illius viri, cùm ob inſignem eruditionem, tum ob egregiam vitæ ſanctimoniam, apud omnes exiſtimatio; vt cùm eædem ipſius Epiſtolę maximi eſſe ponderis viderentur, hæretici adhuc ipſo auctore viuente, eas conati fuerint deprauare, quò tantum virum facerent, ſuarum ipſorum hæreſum aſſertorem. Habet eiuſdem ipſius eâ de re querelam Euſebius [g]: qui poſt hæc alios recenſens egregios eiuſdem temporis Scriptores Eccleſiaſticos, quorum ſuperiùs varijs occaſionibus facta eſt mentio, demùm de *Bardeſane* [h] Syro narrationem inſtituit, quem ſub Sotere Romano Pontifice vixiſſe, ſignificat; eundémque in Chronico ponit anno ſuperiori (nempè duodecimo Antonini) alterius hæreſeos principem notum factum eſſe.

g Id. d. cap. 22.
h Id. 4. hiſt. vlt.

V. DE BARDESANE SYRO.
i Epiph. hær. 56.
k Aug. de hæreſ. cap. 35.

Ceterum Epiphanius [i] de BARDESANA agens, eius ſententiæ fuiſſe videtur, vt ille primò recta dogmata fuerit conſectatus, ac complures egregios libros conſcripſerit, demùm autem impegerit in hæreſim Valentini. Eundémque ſecutus Auguſtinus [k], ait Bardeſanem prius in doctrinâ Chriſti inſignem extitiſſe, ſed poſteà, quamuis non per omnia, in Valentini hæreſim lapſum eſſe. At Euſebius [l] eum primò in ſcholâ Valentini educatum tradit; eius tamen hæreſes poſtmodùm coarguiſſe, adeò vt videretur ad meliorem ſententiam ſe tranſtuliſſe, ſed demùm in veterum errorum ſordes recidiſſe. Porrò Bardeſanem virum fuiſſe omni doctrinę genere cumulatiſſimum, omnes affirmant: & in Meſopotamiâ multa Syriacè ſcripſiſſe contra Marcionitas, aliarúmque hæreſum ſectatores, idem Euſebius teſtatur. De quo & illud memorabile Epiphanius refert, quòd cùm eius fama celebris Romę innotuiſſet, & Apollonius Chalcedonius inter Stoicos illius ſeculi Philoſophos facilè princeps, (adeò vt ipſe M. Aurelius factus etiam Imperator, eum diſcendi causâ domi conuenire ſoleret, vt Capitolinus teſtatur) aliquando conatus eſſet illum ad Gentiliſmum perducere; non ſolùm conſtanter tenuerit Bardeſanes: ſed etiam pro Chriſtianâ religione egregiam defenſionem inſtituerit: quod etiam eius opus laudat Hieronymus [m]. Docuiſſe etiam ipſum cum ſui compos eſſet Edeſſæ; eóq; familiariſſimè vſum Abgarum Edeſſenorum Principem virum ſanctiſſimum, immò & eius auditorem fuiſſe, idem Epiphanius ſcribit. Mentio autem eſt eiuſdem Abgari apud Capitolinum [n]. Omnéſque eius prouincię Reges nominatos fuiſſe *Augaros*, ſiue *Abgaros* vt olim Ægyptiorum *Ptolemaos*, narrationes hiſtoricorum [o] demonſtrant.

l Euſeb. d. cap. vlt.

OLIM CONFESSORE.

m Hier. de Script. Eccl. in Bard. ſ.
n Capitol. in Anton. Pio.
o Dio, Herodian. & alij.

IV. POSTEA HÆRESIARCHA.

Sed Bardeſanem, pręter quod Valentini dogmata amplexus eſſet, negaſſe inſuper reſurrectionem mortuorum, Epiphanius tradit; feruntúrque multa alia de ipſius erroribus: ſed ex iis multos adſcribẽdos eſſe ipſius ſectariis qui poſtea fuerunt & ab eo *Bardeſaniſtæ* ſunt dicti, potiùs quàm ei, putatur. Certè quod apud Auguſtinum eidem imputatur, Fato adſcripſiſſe conuerſationes hominum, falſum eſſe omninò conſtat. Nihil enim validiùs a Bardeſane impugnatum eſſe atque Fatum, cum omnes affirmant, tum ipſius de Fato dialogus ad M. Antoninum Imp. ſcriptus, in iis quæ ex eo ab Euſebio [p] recitantur, apertè declarat: quod eius opus omnium ore laudatum, Hieronimus etiam egregiè prædicat. Denique illa verba, additamentum potiùs ad Auguſtinum, quam ipſius Auguſtini eſſe, conuincitur quod ea in pleriſque antiquis exemplaribus deſint. Porrò Bardeſani fuiſſe filium *Harmonium* nomine, Athenis Græcis litteris excultum, multáque ſcripſiſſe, tradit Theodoretus [q]; additque, vtriuſque errores S. Ephræm Eccleſiæ Edeſſenæ diaconum egregiè confutáſſe.

p Euſeb. 6. de præpar. 8.

HARMONIVS FILIVS BARDES.

q Theod. hær. fab. l. 1.

VII. VALENTINI DISCIPVLI.
r Iren. lib. 1. in præf.
ſ Tert. aduerſ. Valent. cap. 4.

At quoniam de primario diſcipulo Valentini, Bardeſane, opportuna ſemel eſt ſuſcepta narratio; argumenti ratio poſtulat vt reliquos eiuſdem diſcipulos hîc breuiter recenſeamus. Ponitur primo loco PTOLEMÆVS, quem Irenæus [r] nominat *Floſculum Valentini*. Hunc Tertullianus [ſ] ait, nomina & numeros Æonum diſtinxiſſe in perſonales ſubſtantias, ſed extra Deum determinatas, quas Valentinus in ipsâ ſummâ diuinitatis [t] vt ſenſûs & affectus motus, incluſerat. Alibi [t] tamen huic adiungens SECVNDVM, ait ambos, cum Valentino per omnia conſenſiſſe, niſi quòd triginta Valẽtini Æonibus iſti alios complures addidiſſent. Sed & ſecundùm Epiphanium [u] Ptolemæus duas Deo tribuebat vxores, Intelligentiam & Voluntatem, ex quibus alios generaret deos. Paritérque Irenæus [x] de Secundo differens, plura oſtendit, in quibus ipſe à Valentino diſcreparet in Æonibus. Addit verò Epiphanius [y], eumdem Secũdum tandem ſe coniunxiſſe Epiphani Carpocratis filio, etiamſi (vt ait) aliqua parte inter ſe differrent. Poſt hos prodiiſſe HERACLEONEM, teſtatur Tertullianus [z], quem ait cum Valentino paria ſenſiſſe, ſed nouitate quâdam pronuntiationis voluiſſe videri alia ſentire; introduxit enim (inquit) imprimis illud fuiſſe, quod pronuntiat; & deinde ex illâ monade, duo, ac deinde reliquos Æonas. Meminit eiuſdem tanquam ſocij Ptolemæi Irenæus [a]: ſed pluribus Epiphanius [b] ac eius ſectatorum fabulas & commenta recenſens, ait inter alia eos conſueuiſſe, inuocatis ſuper morientes quotundam principatuum nominibus, vngere defunctos oleo & aquâ, interdum balſama, vt (quod ſomniabant) incomprehenſibiles fierent & inuiſibiles ſupernis principatibus, ac ſic ab eorum poteſtate redimerentur.

t Id. de præſ. cap. 49.
u Epiph. hær. 33.
x Iren. lib. 1. cap. 5.
y Epiph. hær. 32.
z Tert. de præſc. c. 49.
a Iren. lib. 5. cap. 4.
b Epiph. hær. 36.

VIII.

Sed nemo ex omnibus Valentini diſcipulis

MARCVS SACRANDVS IMPOSTOR.

nequior MARCO, nec qui maiorem cladem intulerit Eccleſiæ: quippe qui addens hæreſi magiam, finxet alia profana quæ in ſacris myſteriis operari ſuleret, calicem Euchariſticum purpureum & rubicundum apparere faciebat, vt putaretur ea gratia ab iis quæ ſunt ſuper omnia, ſuum ſanguinem ſtillare in illius calicem per inuocationem eius: aliáque eiuſmodi permulta faciebat, quæ miracula eſſe viderentur; quibus homines in ſuî admirationem excitans, eoſdem (quotquot dignos putabat fieri participes gratiæ ſuæ) ceteris præſtigiis & inuocationibus, quaſi prophetarent, multa deliria proferre cogebat; cùm & ipſe dæmonem quemdam parhedrum haberet, per quem prophetare videretur: hiſque artibus circumiens Chriſtianum orbem, ſeduxit quamplurimos; maximè circa mulieres quæ pulchriores ac ditiores eſſent, vacans, quas eiuſmodi curioſitatibus ſeductas & bonis & honore ſpoliauit. Cuius etiam diſcipuli eadem turpia perpetrantes, ſe tamen *Perfectos* vocabant, quaſi nemo poſſet exæquari agnitioni eorum, nec ipſi etiam Apoſtoli: ſolos enim ſe magnitudinem agnitionis inenarrabilis virtutis ebibiſſe; ſicque ſuper omnem eſſe virtutem, ac ideò liberè omnia agere poſſe quæcumque vellent. Hæc & alia pluribus Irenæus[c] aduerſus Marcum: ex quibus videas, grauiorem Dei Eccleſiam paſſam eſſe iacturam ab eiuſmodi impoſtoribus, quàm à perſecutoribus ipſis; cum præſertim ad ſectam aliæ eſſent illecebræ, quòd Valentiniani omnes (vt ſcribit Tertullianus[d]) non eſſe confitendum Chriſtum in perſecutione, nec ſubeundum martyrium prædicarent. Ceterùm huius Marci magi meminerunt etiam Euſebius[e], Hieronymus[f], Epiphanius[g], & alij qui de Hæreſibus ſcripſerunt.

EIVS DISCIPVLORVM ARROGANTIA.

c Iren. lib. 1. cap. 8. & 9.

d Tert. in Scorp. cap. vlt.
e Euſeb. 4. hiſt. 10.
f Hier. in epitaph. Lucin. Bar.
g Epiph. hær. 34.

IX.

h Iren. lib. 1. cap. 10.
i Tert. de praſc. cap. 50.
k Aug. de hær. cap. 14. 15.
l Theod. hær. fab. lib. 1.
m Epiph. hær. 35.

Cui æquè Irenæus[h] & Tertullianus[i] COLARBASIVM quemdam coniungunt; (qui apud Philaſtrium BASSVS dictus reperitur,) licet Auguſtinus[k], Theodoretus[l], & Damaſcenus eos ſeparent: ſed Epiphanius[m] nodum diſſoluere videtur, dum ait Colarbaſium primò de hæreſi Valentini ſenſiſſe cum Marco, ſed poſteà ab eo diuiſum deteriora (quæ & refert) coagmentâſſe deliria. Ambos autem tradit Tertullianus, nouam hæreſim ex Græcorum alphabeto compoſuiſſe, quòd negarent veritatem ſine illis litteris poſſe inueniri, ſed totam plenitudinem & perfectionem veritatis in iis eſſe diſpoſitam, ob idq; Chriſtum A & Ω eſſe pronuntiatum in diuina Scriptura. Porrò Marci ſectatores, Theodoretus *Marcoſios*, Auguſtinus & alij *Marcitas* vocant.

X.

SACRAMENTARII HÆRETICI.

His idem Theodoretus adiungit *Aſcodrytas*, & *Archonticos*; qui penitus abiicerent diuina ſacramēta; dicentes non oportere eſſe diuina myſteria, quæ ſunt inuiſibilium ſigna, nec incorporalia per viſibilia atque corporalia communicanda. Dicebant inſuper, repoſitam eſſe redemptionem perfectam in cognitione, vocabántq; redemptionē vniuerſorum cognitionē: quamobrem baptiſmum etiam prorſus abiiciebant. Archonticos item addidiſſe tradunt confictos quoſdam libellos, quos appellarent *Reuelationes Prophetarum*, alium autem nominarent *Symphoniam*: atque etiam vngere conſueuiſſe mortuos oleo & aquâ, vt de Heracleonitis vidimus: inſuper & Dominum Sabaoth blaſphemare, quòd dicerent ipſum in ſeptimo cælo exercere tyrannidem, ab eodémque genitum eſſe diabolum, ex quo per Euam, Cain & Abel ſint prognati. Negaſſe hos quoque reſurrectionem mortuorum, Epiphanius[n] tradit; nouóſq; Prophetas finxiſſe *Martiadem* & *Marcianum*, eóſque raptos in cælum, ac poſt triduum deſcendiſſe. Porrò hos ceteris ad alios fallendos conſtat fuiſſe aſtutiores, quòd ſolitariè agentes renuntiationem omnium præſeferrent: eóſque ad ſua tempora in Palæſtinâ coaluiſſe, idem Epiphanius teſtatur. Addit verò his omnibus Valentini diſcipulis, Tertullianus[o] THEOTIMVM; qui multùm (inquit) circa imagines legis operatus eſt. Meminitque alibi[p] ALEXANDRI cuiuſdam, ex eiuſdem Valentini ſectâ deſcendentis, qui Chriſti carnem ſuî ortu dicebat inſectam fuiſſe peccato.

n Epiph. hær. 40.

o Tert. aduerſ. Valent. cap. 4.
p Id. de car. Chr. cap. 15. & ſeqq.

XI.

q Id. aduerſ. Prax. cap. 3. in fin.

PRODICVS HÆRESIARCHA QVANDO VIXERIT.

r Id. in Scor. cap. vlt.

ſ Iren. praf. lib. 1.

Non placet autem inter eoſdem Valentini diſcipulos ab aliis recenſeri PRODICVM, quòd Tertullianus[q] æquè annumeret Valentinos & Prodicos plures deos introducentes: nam ante Valētinum vixiſſe Prodicum Adamitarum hæreſis auctorem, ſuperiùs dictum eſt. Iure igitur idem Tertullianus[r], agens aduerſus Gnoſticos martyrium negantes, primo loco Prodicum recenſuit, ac ſubinde Valētinum. Qui autem ſcripſerint aduerſus Valentinianos, iam dictum eſt in Valentino. Inter quos Irenæus[ſ], non tantùm commentarios eorum ſe legiſſe, verùm etiam congreſſus cum illis habuiſſe teſtatur.

IESV CHRISTI
AN. 176.

SOTERIS
AN. 2.

M. AVREL. IMP.
AN. 14.

I.

TEMPVS VICTORIÆ ROMAN. PRECIBVS CHRIST. OBTENTÆ.

ANNO Chriſti centeſimo ſeptuageſimo ſexto, Gallo & Flacco Coſſ. Romanus exercitus in expeditione Germanicâ aduerſus Marcomannos, Quados, Sarmatas, aliáſque complures finitimas nationes, iam quadriennio perdifficili bello detentus, precibus militum Chriſtianorum, non ſolùm ab infeſtis caſibus quibus vrgebatur, ereptus eſt, ſed victoriâ diuinitùs partâ potitus. Quę quidem hoc ipſo anno geſta eſſe ex eo euidenter apparet, quòd in literis M. Aurelij Imp. tunc ad Senatum eâ de re datis (de quibus inferiùs) inſcripta habeatur eius Tribunitia Poteſtas vigeſima octaua; quarum primam cœptam eſſe poſt annum ſequentem à ſecundo eiuſdem Conſulatu, (hoc eſt anno Domini centeſimo quadrageſimo nono) non ſolùm ex Capitolino & nummis colligitur, ſed & certiùs demonſtratur, quòd eo anno quo tertium Conſulatum geſſit, & Imperium cœpit poſt Pium, in nummis & aliis inſcriptionibus Tribunitia eius Poteſtas numeratur decimaquinta: quâ per ſingulos annos ex more auctâ, hoc ipſo decimoquarto eius Imperij vigeſima octaua iure connumeratur. Porrò tantam Chriſtianorum gloriam iniquo animo ferentes ſcriptores Ethnici, quod contigit prægrande miraculum, aut arti quorundam magorum Gentilium tribuerunt, vt Dio[a], Claudianus[b], & alij[c]; aut ipſius Marci Imperatoris precibus ac meritis, vt Capitolinus[d], & alij. At Chriſtiani ſcriptores omnes,

a Dio in M. Aurel.
b Claud. in 6. Honor. Conſul lib. 1.
c Ap. Suid. verb. Iuliana.
d Capitol. in Marc.

tum

e Tert. Apol. cap. 5. & ad Scap. cap. 4. f Apol. ap. Euſ. 5. hiſt. 5. h ep. Monaſt. 9. Iaummr. h Euſ. ibi & in Chron. i Greg. Nyſſ. orat. 2. in 40.

tum qui his ipſis temporibus, vt Tertullianus [e], & Apollinaris [f] Epiſcopus Hierapolitanus, tum qui poſteà vixerunt, vt auctor [g] Actorum S. Polyeucti martyris qui ſub Decio paſſus eſt, itémque Euſebius [h], Gregorius [i] Nyſſenus, & alij recentiores, id factum fuiſſe Chriſtianorum precibus, apertè teſtati ſunt, etiam cùm agerent ſcriptis ſuis aduerſus Gentes; vt nulla prorsùs de falſitate ſuſpicio eſſe poſſit.

Cùm verò de re geſta iam Gentiles, quàm Chriſtiani Scriptores æquè conſentiant: quorumnam fides præſtet, iudicium omnium rectè ſentientium libenter appellarem, ſi in re dubia & non omninò certâ quæſtio verſaretur; quam videlicèt ipſius Marci Imperatoris literæ poſt rem geſtam (vt tradit Dio) ad Senatum ſcriptæ definiunt, dum diſertis verbis aſſerunt, id Chriſtianos milites qui in exercitu erant, à Deo ſuo humilibus precibus impetrâſſe. Porrò harum literarum auctoritate vſi ſunt Tertullianus & Euſebius, in probationem ſuæ de eâdem re geſta narrationis: earumdémque exemplaria ſuo tempore complura extitiſſe, tradit Oroſium [k]: quæ & hactenùs deſcriptæ reperiuntur ad calcem Iuſtini Apologiæ ad Antoninum Pium. Res autem ſic ſe habuit; vt cùm Romani ab ingenti hoſtium multitudine aliquando ita concluſi apud Carnutum oppidum fuiſſent in locis difficilibus, vt nulla exeũdi nec vi nec arte facultas daretur, atque inſuper tum aliis incommodis, tum maximè ſiti vexarentur; & Marcus Imperator deos ſuos precatus, ab illis non exaudiretur: tũc milites Chriſtiani, qui magno numero in exercitu erant, (quos ex Melitinâ ciuitate Armeniæ fuiſſe volunt) flexis genibus ad Deum ſe conuerterint; qui mox illos exaudiens, non ſolùm aquam Romanis quâ reficerentur, immiſerit, ſed & eodem momento hoſtes vehementi grandine, igne, & fulminibus conſumpſerit. Recitantur hęc pluribus in prędictis Marci Imp. literis, & ab auctoribus citatis; quibus Xiphilinũ iungas, arguentem voluntarij mendacij Dionem, quòd id magicis artibus tribuerit cuiuſdam Arnuphis Ægyptij. In tanti verò beneficij remunerationem, iiſdem ſuis literis Imperator generali edicto ſanxit, neminem quòd Chriſtianus eſſet in iudicium vocari, eorúmque vt talium accuſatores viuos exuri. Cuiuſmodi edictum etiam temporibus Commodi Marci filij viguiſſe Romæ, Euſebius [l] exemplo demonſtrat.

k Oroſ. lib. 7. cap. 15.
REIGESTÆ SERIES.
[Cæterùm has literas quæ nunc extant, ſunt qui contendant non eſſe illas ipſas, quæ ſcriptæ ſunt à Marco, ſed longè poſteà confictas à quodam rerum Rom. imperio. Hæc ipſi pro arbitrio. Quicquid verò de eo ſit, ſanè de re geſtâ nulla eſt dubitatio.]

l Euſeb. 5. hiſt. 19.

III. LEGIO FVLMINATRIX.

Sed quod ſpectat ad nomen Legionis in qua iidem Chriſtiani militarent; cùm omnes fermè prædicti auctores conſentiant, eam ex admiranda illa fulminum immiſſione, dictam eſſe poſthâc Κεραυνοβόλον, hoc eſt, *Fulmineam* ſiue *Fulminatricem*; non ſic quidem accipiendum eſt, vt tunc primùm eo nomine legio Romana inſignita fuerit; cùm ex Dione [m] & antiquis monumentis [n] conſtet, iam ante hæc tempora, atque etiam ſub Auguſto, Duodecimam nominatam legionem dictam eſſe Fulminatricem. Verùm nihil impedit, quò minùs & illa alia ob tam illuſtre miraculum eumdem nobilem gloriæ titulum meruerit: ſicut in aliis pleriſque Legionibus obtinuit, vt duæ, tréſve, aut etiam plures iiſdem nominibus inſignirentur. Extat porrò hactenùs Romæ tam egregij miraculi præclarum monumentum, in nobiliſſima Antonini columna cochlide inſigniter ſculptum, vnà cum aliis Marci in bello Marcommannico facinoribus

m Dio lib. 55.
n Ap. Lipſ. in ſcript. Ant. edit. Plant. fol. 76 inſcr. 2. fol. 194. inſcr. 9.
MONVMENTVM ANTIQVVM SEVERAL.

fortiter geſtis. Inter quæ viſitur [o] figura Iouis imbres vndique fundentis, & fulgura admiſcentis, qualem dicere ſolerent *Pluuium*: ex diuerſis enim affectibus, diuerſis quoque nominibus Iouem appellari conſueuiſſe, putà *Nubicogum*, *Grandiſtrepum*, *Pluuium*, *Fulminatorem*, &c. Phornutus declarat in libro de Natura Deorum: ſúntq; Tibulli [p] verſus de Ioue Pluuio Ægyptiis tantùm ignoto; quem etiam ab Indis coli ſolitum, auctor eſt Strabo [q]. Eum Tertullianus [r] eâdem ex cauſa *Aquilicem* nominat; qui apud Virgilium [ſ] *Æther* appellatur; & ab aliis etiam *Pluuia*, vt Arnobius [t] ſcribit. A Græcis itidem ab imbre ὄμβριος Ζεὺς dictus, atque ὑετός, aliiſque nominibus [u] eamdẽ rem ſignificantibus. Quauis autem Marcus Imp. publicis ſuis litteris, tantam diuinitùs impertitam gratiam, Chriſtianorum precibus acceptam tulerit; tamen vel quòd numen Chriſtianorum illi eſſet incognitum, vel quòd ore omnium Gẽtilium diffamaretur, eam à Ioue fuiſſe conceſſam; (cui & reliquæ res omnes proſperę, etiamſi Chriſtianorum precibus impetrarentur [a], tribui ſolerent) idcirco Iouis imago pluuiam dantis in columnâ fuit expreſſa. Ceterùm eamdem columnam, vt Chriſtianę fidei (vt cumque expreſſum ſit) præclariſſimum monumentum, barbarico olim furore deorsùm incẽſam, ac deſuper fulmine tactam, iam deformatam & collabentem, Sixtus Quintus Pontifex Maximus ſummo ſtudio in priſtinum ſplendorem reſtituendam curauit, collocatâ ſuper eius verticem æreâ inauratâ Pauli Doctoris Gentium ſacrâ effigie; vt vbi olim à Marco ſtatutum Pio parenti fuerat ſimulacrum, ibidem illius qui ad veram pietatem Vrbem excoluit, & Gentiles Chriſto ſubegit, ſignum nobiliſſimum cerneretur.

o Habe curſum Baron. Ann. Tom. II. hoc an.
p Tibul. 1. eleg. 7.
q Strab. l. 15.
r Tert. 3. cont. Marcion. 5.
ſ Virgil. Georg. lib. 2.
t Arnob. l. 5.
u Vid. Lyl. Girald. hiſt. deor. Syntag. 2.
a Vid. Tert. Apol. cap. 40.

IESV CHRISTI
An. 177. 178.
SOTERIS
An. 3. 4.
M. AVREL. IMP.
An. 15. 16.

I.

ANNO Chriſti centeſimo ſeptuageſimo ſeptimo, Piſone & Iuliano Coſſ. nimirùm [a] poſt victoriam à Marco Imp. de Marcommanis adeptam, AVIDIVS CASSIVS, (quo olim duce Lucius Verus Parthos vicerat) falſo nuntio Marci morte acceptâ, inuadens in Oriente Imperium, cui à multo tempore inhiabat, poſt tres menſes à centurione vulneratus, à Decurione necatus eſt: de cuius in milites crudelitate, potiùs quàm ſeueritate, déque Marci Imperatoris clementiâ in eos qui cum illo conſpirauerant, plura Vulcarius [b] Gallicanus.

a Dio & Capitol. in Marco.
CASSII DEFECTIO, ET INTERITVS.
b Vulcat. in Caſſio.

II.

Anno verò Chriſti centeſimo ſeptuageſimo octauo, Pullione & Apro ſecundùm Coſſ. idem Marcus Imp. vt nutantem rebellione Caſſij Orientem ſtabiliret, eò profectionem inſtituit vnà cum filiis & Fauſtina coniuge, quam in æſtiuis ſecum habere conſueuerat, vt *Matrem caſtrorum* appellaret. Eidẽ verò in radicibus montis Tauri ſubito morbo exanimatæ, petiit à Senatu honores ædémque decerni; ac *Diuam* appellatam gratulatus eſt; nouáſque puellas Fauſtinianas in eius honorem inſtituit: cùm tamen

FAVSTINA A.G. INTER DEVOS RELATA.

illa impudicitiæ famâ grauiter laboraſſet, quod ipſe vel neſciuit, vel diſſimulauit. Orientalibus verò rebus ordinatis, Athenas petiit, & inter alia Cereris templum adiit vt ſe innocentem probaret; & ſacrarium ſolus ingreſſus eſt. Inde in Italiam rediens, quinto Calendas decembris his iiſdem *c* Coſſ. Romam ingreſſus eſt, triumphans cum filio *Commodo*; quem & Imperatorem appellauit, & ſibi collegã in Tribunitiâ Poteſtate iunxit, & Conſulem deſignauit, impetratâ venia legis Annariæ (inquit Lampridius) cùm nondum ad id eſſet legitimæ ætatis. Sed de Marci peregrinatione, ac rebus in eâ geſtis, plura Capitolinus. Ad quam etiam ſuſpectat, quod de eodẽ Imperatore Ammianus *d* ſcribit, cum Palæſtinã tranſiret, *Fœtentium* (vt vocat) Iudæorum & tumultuantium ſæpè tędio percitum dolenter exclamaſſe, *O Marcomanni! ô Quadi! ô Sarmatæ! tandem alios vobis deteriores inueni.*

c Lamprid. in Commod.
COMMODVS IMP.

d Ammian. lib 22.
QVID DE IVDÆIS MARCVS IMP.

III.
VATICINIA PROHIBITA.

Quod denique ad prædictam Caſſinam tyrannidem attinet; cùm eam quidam fuiſſet vaticinatus, & alia prædixiſſet quibus animi perturbarentur, ideo Marcus eum in inſulam relegauit; vt auctor eſt Vlpianus *e* Iuriſconſultus; qui & addit, *non debere impunè ferri huiuſmodi homines, qui ſub obtentu & monitu deorum, quædam vel renuntiant, vel iactant, vel ſcientes effingunt.* Quibus ſanè Chriſtianos prophetantes voluiſſe cohibere, mihi facilè perſuadeo: nam quæ eius ipſorum templis vaticinia ederẽtur, qualiacumque eſſent, Gentiles magni fecere conſueuiſſe, auctorum omnium atteſtatione exploratum habetur. Chriſtianos quoque à Modeſtino *f* notatos opinor, dum eiuſdem Marci legem recitans, ait illos ab eo in inſulam relegari iuſſos eſſe, *qui aliquid facerent, quo leues hominum animi ſuperſtitione numinis terrerentur:* nempe intelligens Chriſtianos qui ſignis & prodigiis, ac malorum futurorum prædictionibus, Gentilium animo perterrerent. Quàm enim indigno animo ea Gẽtiles ferrent, locuples teſtis eſt Lucianus Philopater: fuitque eadem querela Celſi Epicurei, quam Origenes *g* diluit.

e Vlp lib 7. de off. Procons. ex regem. Pithœi

f L. ſi quis aliq D. de pœn.

g Orig lib 3 cont. Celſ

IESV CHRISTI
AN. 179.
ELEVTERI
AN. 1.
M. AVREL. IMP.
AN. 17.

I.
a Euſ 5 hiſt
INTERDITIONES IN CHRIST.

ANNO Chriſti centeſimo ſeptuageſimo nono, Commodo Aug & Quintillo Coſſ. anno decimoſeptimo Marci Imp. (vt ait Euſebius) *a* grauis & acerba in nonnullis terræ partibus perſecutionis procella, ex temerario populi impetu per ſingulas vrbes excitata, contra Chriſtianos ingraueſcere cœpit. Eidémque de tempore habent Acta *b* *SS. Epipodij & Alexandri* martyrum, qui eâdem perſecutione Lugduni ſunt paſſi. At quoniam edicto Marci vetitum erat, nequis ob id tantùm quòd eſſet Chriſtianus accuſaretur; Gentiles illam conſuetam ab eis exerceri fraudem denuò prætexentes, tum aliorum criminum, tum maximè impietatis in deos, eſûs humanarum carnium, & inceſtorum concubinatuum, apud Præſides prouinciarum Chriſtianos accuſare iterùm aggreſſi ſunt.

b Eut ap. Sur. 22 & 24. April.

II.
EPIST. ECCLES. LVGDVN. ET VIEN. DE PERSECVT.
c Euſ. 5. hiſt. 1. & 3.

Quàm porrò crudelis & aſpera hæc fuerit Perſecutio, abundè colligi poteſt ex Literis Eccleſiarum Viennenſis & Lugdunenſis in Galliâ, ad Eccleſias Aſiæ & Phrigiæ, conſcriptis, quarum bonam partem Euſebius *c* in Hiſtoriâ recitat, cùm & integras ſe libro quem de Martyribus conſcripſit (qui diù quæſitus nuſquam apparet) inſeruiſſe teſtetur. Namque, vt idem auctor ait, ſi ex martyriis quæ iis locis tunc confecta ſunt, coniecturâ planè de aliis licet augurari; infiniti propè Chriſtiani in reliquis Orbis terrarum regionibus, generosâ cæde pro Chriſto toleratâ nobilitati ſunt. Cæterùm agunt etiam de martyribus vtriuſque ſexûs, tunc apud eaſdem Galliæ ciuitates variis ſuppliciis ac cruciatibus necatis, (inter quos ab omnibus recenſetur imprimis *Photinus* Eccleſiæ Lugdunenſis Epiſcopus iam pluſquam nonagenarius) tum Gregorius *d* Turonenſis, tum Ado *e* eiuſdem Eccleſiæ Viennenſis Epiſcopus, qui eoſdem *Martyres*, à loco in quo paſſi ſunt Athanaco dicto, appellatos eſſe *Martyres Athanacenſes* ait; additque hiſtoriam inuentionis cinerum ipſorum, (ſiquidem corpora canibus expoſita, canúmq; reliquias igni conſumptas, cinerés autem in Rhodanum proiectos eſſe, præter hos auctores Gallos, etiam Euſebius, & ex eo Auguſtinus *f* tradunt (& anniuerſarium eâ de cauſâ celebritatem antiquitùs peragi ſolitam. Paſſi tunc quoque ſunt in eadem Galliâ apud Lingonas vna cum aliis quibuſdam, *Tergemini Fratres*, quorũ etiam extant *g* germana martyrij Acta; apud Cabilonem *h* *Marcellus & Valerianus*; & aliis locis permulti alij, quorum nõnullorum nomina deſcripta habentur in Tabulis Eccleſiaſticis, plurimorum verò memoria periit. Quòd autem Seuerus *i* de hâc Perſecutione, quam QVINTAM nominat, breuiter agẽs, tunc primùm in Galliis ait viſos fuiſſe martyres; manifeſtiſſimi erroris facilè poteſt argui teſtimonio plurium, qui de multis longè antè diuerſis Galliarum locis martyrium conſecutis meminerunt, de quibus etiam facta eſt mentio ſuis locis ſuperiùs.

d Greg. Tur. de glor. mart c. 49.
e Ado in Martyrol. 2. Iunij.
MARTYRES ATHANACENSES.
f Aug. de cur. pro mort. c. 6.

g Ap. Sur. 17 Ianuar.
h Ado 4 & 15. Sept.

i Seuer hiſt. lib 2.
SEVERI ERROR. DE MARTYRIBVS GALLIÆ

III.
APOLOGIA ATENAGORÆ.

At non modò Galliæ, huius popularis reuiuiſcentis perſecutionis furore exagitatæ fuerũt, ſed & Orientis quoque Eccleſias à Gentilibus vbique immaniter eſſe vexatas, ipſis Imperatoribus non quidem perſecutionem edicentibus, ſed tamen non prohibentibus; Legatio ab *Athenagorâ* Athenienſi Chriſtiano philoſopho tunc ad eoſdem Imperatores ſuſcepta, ac diſertiſſima Apologia pro iiſdem Chriſtianis, falſis vbique criminibus accuſatis, ab eodem conſcripta, certam fidem faciunt: cuius etiam extat *De mortuorum reſurrectione*, quæ ab iiſdem Gentilibus deridebatur, egregius commentarius. Quod verò ea Apologia inſcripta habeatur Imperatoribus M. Aurelio Antonino & Aurelio Commodo Armeniacis & Philoſophis, eundémque præſeferat titulum quæ à ſancto Hieronymo *k* tribuitur Iuſtino Martyri ſecunda Apologia, hoc liber, datus (vt ait) Marco Antonino Vero & Lucio Vero Commodo; inde vehemens permouit multos ſuſpicio, vt credant iſtam Athenagoræ tributam, eſſe illam Iuſtini, eò quòd ad Marcum & Lucium data nulla alia reperiri videretur. Verùm hæc dubitatio facilè diſſoluitur ex iis quæ ſuperiùs dicta ſunt de poſteriori illâ Iuſtini Apologiâ. Iſtam autem Athenagoræ ſcriptam eſſe hoc anno, planè ſignificatur ex eo

k Hieron. de Script. Eccl. in Iuſtin.

tum

quòd ipſo penè eius exordio ait, tunc vniuerſum terrarum orbem in altiſſima pace fuiſſe. Nam vſque ad annum ſuperiorem, quo Marcus ſibi filium Commodum collegam adſciuit, Imperium ſub eo, continuo vidimus vexatum motu, aut Parthico, aut Marcomannico, aut Caſſiano; ab hoc autem anno eundem Marcum vſque ad obitum fuiſſe in armis inuenies. Siquidē hoc ipſo anno, qui eſt tertius[l] ante eius obitum, procedendum fuit aduerſus eoſdem Marcomannos; qui iuſto Dei iudicio, quòd victoriã precibus Chriſtianorum partã Gentiles abuſi eſſent, bellum iterùm acerrimũ vnà cum aliis finitimis populis aduerſus Romanum Imperium excitârunt. An autem Marcus poſtulatis Athenagoræ, vt perſecutionem prohiberet, annuerit, haud liquet; imò ſecùs, cùm ad eius obitum illam perſeueraſſe, qui his ipſis diebus vixit Theophilus Antiochenus ſignificet.

l Capitol. in Marco.

IV.

SOTERIS PP. MARTYRIVM.

Sed & hàc ipſâ perſecutione ſublatum fuiſſe *Soterem* Papam, literæ Martyrum Lugdunenſium hoc eodem tempore ad Eleutherum eius ſucceſſorem ſcriptæ, neceſſariò affirmare compellunt; licèt alij annos octo vel nouem eidem tribuerint, Euſebius quidem in Chronico, anno ſuperiori, nempè decimoſexto Marci Imperatoris, ponit ſubrogationem Eleutheri; ſed in hiſtoria[m] hoc anno decimoſeptimo: cui, quoniam credimus id accepiſſe ex iiſdem literis Martyrum Lugdunenſium haud inuiti adſtipulamur; cùm alioqui in præteritis Romanis Pontificibus, quòd prætermiſerit Cletum, minimè potuerimus eidem aſſentiri. Dicendus igitur Soter ſediſſe annos quatuor, minùs diebus duodecim, cùm defunctus reperiatur[n] die vigeſima ſecunda Aprilis, Cuius feruntur à diuerſis canonum collectoribus nonnulla decreta, quæ in vnum ſimul congeſta[o] habentur. Quod verò in libro de Rom. Pontificibus exſtat, *Ne vlla diaconiſſa* (licèt *monacha* in quibuſdam editionibus legatur) *pallam ſacram contingat, nec incenſum ponat in ſancta Eccleſia:* id ea de cauſa tunc potuit cõſtitui, quòd ex Montani ſecta feminæ (vt vidimus) ſe ſacris miniſteriis immiſcerent. Sepultus eſt autem Soter in eo quod ſuperiùs diximus cœmeterio Calliſti, viâ Appiâ; ac poſtquàm Sedes vacaſſet dies vndecim, ſuffectus eſt in locum eius ELEVTHERVS natione Græcus, patriâ Nicopolitanus, ex patre Abundio.

m Euſ. 5. hiſt. 1. ex verſ. Ruff.

n Lib. de Rom. Pont. Martyrol. Rom.

o Tom. 1. Concil. in Soter.

ELEVTHERI ELECTIO.

V.

Scripſerunt mox ad eum (vt dictum eſt) Martyres Lugdunenſes qui adhuc tenebantur in vinculis, per *S. Irenæum* eiuſdem Eccleſiæ id temporis preſbyterum, petentes vt pax & concordia in Eccleſiis conſtitueretur. Hæc quidem Euſebius[p]: cui conſentiens Hieronymus[q], ait eundem Irenæum ab illis miſſum fuiſſe legatum ad Eleutherum, ob quaſdam Eccleſiæ quæſtiones. Quas quidem puto fuiſſe (ſicut & Euſebius ſignificare videtur) de prophetia Montani, quâ nulla grauior his temporibus videretur eſſe in Eccleſia quæſtio; de qua & ipſi martyres priuatum, vt ait Euſebius, iudicium tulerant, occaſione *Alcibiadis* vnius ex iiſdem martyribus, qui cùm ad illud vſque tempus vitam auſterè ſolo pane & aqua contentus duxiſſet, iámque vellet eodem modo in carcere viuere, coactus eſt ab aliis mutare propoſitum, & deinceps quibuſlibet cibis vti, ne videretur Montaniſtarum ſuperſtitioſas xerophagias obſeruare. De his igitur conſultus Eleutherus, reſcripſit ad Epiſcopos Galliarum, admonens ne quis eſcam aliquando repudiaret vt malam, quæ à Deo creata eſſet; quòd affinis ea eſſet hæreſis dogmati Marcionis, à malo principio hæc omnia creata eſſe dictantis. Vnde autem acceperit[r], qui Irenæum in Aſiam amandatum, in itinere Eleutherum inuiſiſſe occaſione literarum à Martyribus ad eum ſcriptarum tradit, non inuenimus: nam licèt vnus idémque fuerit literarum faſciculus, legatio tamen (vt ait Hieronymus) ad Eleutherum miſſa eſt ob Eccleſiæ quæſtiones: an autem & ad Aſianos literas ipſe tulerit, nulla penes Euſebium (quem non putamus id taciturum fuiſſe) mentio eſt, ſed neque apud S. Hieronymum, vel alium antiquorum quempiam. De cæteris autem rebus ab Irenæo Romæ geſtis, plura anno ſequenti.

p Euſ. 5. hiſt. 3. & 4.

q Hieron. de Script. Eccl. in Iren.

IRENÆI LEGATIO AD ROM. PONT.

r Feuard. in vita S. Iren.

IESV CHRISTI

AN. 180.

ELEVTHERI

AN. 2.

M. AVREL. IMP.

AN. 18.

I.

IRENÆVS CREATVR EPISCOPVS LVGDVN.

ANNO Chriſti centeſimo octogeſimo Ruſo & Orphito Coſſ. cùm S. Photinus Epiſcopus Lugdunenſis in Gallia anno ſuperiori, vt vidimus, in communi illa Eccleſiæ ſuæ clade vt bonus paſtor animam ſuam pro ouibus ponens, glorioſo martyrio ex hac vita migrâſſet; in locum eius ſuffectus eſt[a] IRENÆVS, poſt reditum à legatione ad Eleutherum Papam ſuſceptâ. Auditor hic fuerat Polycarpi, vt ex ipſius ſcriptis Euſebius[b] recitat: ab eóque fuiſſe ex Aſia amandatum in Gallias, tradit Gregorius[c] Turonenſis. Quin & Papiæ, Ioannis item diſcipuli, fuiſſe auditorem, S. Hieronimus[d] teſtatur idcóque, quòd diſcipulorum Apoſtolorum auditor fuerat, eundem appellat *virum Apoſtolicorum temporum*, & Epiphanius[e] *Apoſtolorum ſucceſſorem, priſcúmque Theologum.* Tertullianus[f] autem, ob multiplicem ipſius doctrinam, *omnium doctrinarum curioſiſſimum exploratorem:* qui & inſuper ab omnibus aliis Patribus egregiè commendatur.

a Euſ. 5. hiſt. 6. Hier. ep. 84. ad Magn. & de Script. Eccl. in Iren.

b Euſ. 5. hiſt. 19.

c Greg. Tur. 1. hiſt. 29.

d Hier. ep. 29. ad Theodor.

e Epiph. hær. 24. 51.

f Tert. ad verſ. Valent. cap. 5.

II.

EIVS SCRIPTA ADVERSVS HÆRETICOS.

Hic igitur cùm Romæ vidiſſet carioſum ſenem Valentinum hæreſiarcham, hactenùs in Vrbe perſeuerantem; & inter alios eius fœtus, *Florinum & Blaſtum* olim Romanæ Eccleſiæ preſbyteros, ſed ob impietatem ab Eleutbero Pontifice gradu depoſito, (vt docent Euſebius[g] & Theodoretus[h]) ad eandem impietatem alios pleróſque pellicere: inde occaſione acceptâ idē Irenæus poſtquàm in Gallias rediit, aduerſus eos omnes ſtylum ſuum exerēs, tum ad Blaſtum & Florinum epiſtolas[i] ſcripſit, quibus eorum errores redarguit, tum aduerſus omnes Valentinianos eruditiſſimum ac planè celeberrimum (quod ſolum ex multis ab eo impoſitis præ manibus habetur) opus elucubrauit. Quo dum eoſdem, & alios ſimul hæreticos prouocans ad Apoſtolicas Traditiones, in Romana Eccleſia illibatè cuſtoditas per ſucceſſores Pontifices numerat eos[k] à Petro vſque ad Eleutberum; planè ſignificat ſe ſub eodem Pontifice illud ſcripſiſſe. Græcè verò id feciſſe, omnes conſentiunt.

g Euſ. 5. hiſt. 14.

h Theodor. hæc. fab. l. 1.

i Euſ. 5. hiſt. 19.

k Iren. lib. 3. cap. 3.

III.

Ceterùm FLORINVM olim vnà cum Irenæo

auditorem fuiſſe Polycarpi, teſtatur ipſe Irenæus in prædictâ epiſtolâ [l] ad illum ſcriptâ, dum ad memoriam reuocans diſciplinam quâ à pueris ambo imbuti fuiſſent à Polycarpo, conatus eſt eum in priſtinum ſenſum reuocare. Quòd ſi qui dicti ſunt à Philaſtrio [m] *Floriani*, à Florino velimus eſſe denominatos, impuriſſimo Carpocrati adhæſiſſe oportuit, quandoquidē qui Floriani, iidem Carpocratiani etiam dicerētur. Verùm nihil tale Auguſtinus [n] de Florini ſectatoribus, quos item *Florianos* vocat. Theodoretus [o] autem tam ipſi quàm Blasto, nonniſi Valētini ſectam impingit. At cùm Euſebius [p] eos ſeparatim nouam hæreſim excogitâſſe tradit, aliquid ampliùs Valētini hæreſi oportuit addidiſſe. Fuit autem illud, quòd Florinus (vt idem Euſebius & Auguſtinus docent) Deum cauſam malorum dixit; Blaſtus verò (quod Tertullianus [q] & Euſebius demonſtrant) de Paſchatis tempore Iudaizâri, eaque de cauſa ſchiſma conflâri.

l Ap. Euſ. d. cap. 19.
m Philaſt. cap. 58.
n Aug. de hær. cap. 69.
o Theodor. hær. fab. lib. 1.
p Euſ. d. c. 19.
Florinvs et Blastvs hæresiarchæ.
q Tert. de præſcr. cap. 53.

VI. Porrò ad hæc Eleutheri tempora perſeuerâſſe Romæ vnà cum Valentino etiam Marcionem; ambóſque, cùm ſæpe fidem Catholicā ſimulâſſent, & de erroribus exomologeſin feciſſēt; tandem ab eodem Pontifice ob inquietam ſemper eorum curioſitatem, qua reliquos quoque Fideles vitiabant, ab Eccleſia in perpetuum eiectos eſſe, & Tertullianus [r] ſcribit, & iam à nobis dictum eſt ſuperiùs. Addit verò idem auctor, cùm poſtmodùm Marcion pœnitentiam denuò conſeſſus eſſet, eâ demùm conditione fuiſſe ei promiſſum reditum in Eccleſiam, ſi ceteros quoque quos perditioni erudiſſet Eccleſiæ reſtitueret; (nimirùm vt publicè contrarias iis quæ docuerat prædicaret) dúmque ei conditioni ſibi datæ occurreret, morte præuentum eſſe.

r Id. ibid. cap. 30.
Qvæ Marcioni inivncta vltima pœnitentia.

IESV CHRISTI
An. 181.
ELEVTHERI
An. 3.
M. Avrel. Imp.
An. 19.

I. Anno Chriſti centeſimo octogeſimo primo, L. Aureliano Commodo Aug. ſecundùm & Candido Vero Coſſ. nihil certi rerum Eccleſiaſticarum geſtum reperitur horum Annalium relatu dignum. Apponimus tamē quod his vltimis Marci Aurelij temporibus, à Nicephoro [a] contigiſſe narratur de quodam Iudæo catechumeno: vt cùm per deſerta & arida loca iter faciens vna cum Chriſtianis, in grauiſſimū incidiſſet morbū; ita vt moriturus crederetur: cœperit à comitibus petere vt ipſum baptizarēt, priùſquam moreretur: hæſitantibúſq; illis quòd aquâ carerent, rurſùs illum tantâ eos inſtantiâ adiurâſſe, vt arenâ pro aquâ vſi, ter illum eâ conſpergentes, in nomine Patris & Filij & Spiritus S. baptizârint. Mox autem ſanitati reſtitutum, poſtquàm vnà cum aliis reliquum iter peregiſſet alacriter, re ad Dionyſium Epiſcopum Alexandrinum (ſeu potiùs Corinthiorum, qui his temporibus claruit; Alexandrinus enim longè poſteà) delatâ, habitâque conſultatione aqua iuxta Eccleſię traditionem ablutum fuiſſe, vt ita quod ſacramento ei deeſſet, ſarciretur. Hæc Nicephorus; quorum fides ſit penes auctorem.

a Nic. lib. 5. cap. 37.
Baptismvs arenas.

IESV CHRISTI
An. 182.
ELEVTHERI
An. 4.
Commodi Imp.
An. 12.

I. Anno Domini centeſimo octogeſimo ſecundo, Brutio Præſente ſecundùm, & Quintilio Gordiano Coſſ. M. Aurelius Antoninus Imperator, cùm in expeditione Marcomānica ageret Sirmij in Pannonia, morbo affectus, abſtinentiâ cibi mortem voluntariam oppetiit die decimaſeptimâ Martij, vt ex Tertulliano [a] & aliis conſtat, poſtquàm imperâſſet annos decem & nouem continuos, vt habet Euſebius [b]; quibus decem dies addit Theophilus [c] Epiſcopus Antiochenus qui tum ſcribebat. Vixiſſe verò annos propemodùm quinquaginta nouem, ex Iulio Capitolino colligitur, dum natum dicit Vero & Augure Coſſ. ſexto Calendas Maias, qui eſt annus Domini centeſimus vigeſimus tertius. Vnde eundem ipſum Capitolinum, Eutropiúmque redarguas, quòd eum anno ætatis ſexageſimo primo obiiſſe ſcribant. Ceterùm Dio & Victor æque annos tantummodò quinquaginta nouem ei tribuunt.

a Tert. Apol. cap. 25.
Marcvs Imp. moritvr.
b Euſ. 5. hiſt. 9.
c Theoph. ad Autol. lib. 3.

II. Eo defuncto filius eius Commodvs, qui cum patre in caſtris agebat, hereditarij Imperij ſolus adminiſtrationem ſuſcepit annos natus (vt docet Lampridius [d]) vnde viginti, minùs tribus menſibus & diebus tredecim. Qui mox bellum propè confectum remittens, Romam ſe contulit: vbi poſtquàm pauculis annis (vt eſt apud Herodianum [e]) nihil non honoris paternis amicis exhibuiſſet, omnibúſque eos in negotiis in conſilio habuiſſet; poſtea in imum ſcelerū prolapſus eſt: & qui à prima ſtatim pueritia (inquit Lampridius) turpis, improbus, crudelis, libidinoſus, oréque pollutus & conſtupratus fuit: licèt habuerit egregios diſciplinarum magiſtros, præualuit tamen in eo aut ingenij vis, aut eorum qui in aula inſtitutores habentur. Denique fertur (inquit Capitolinus [f]) Marcum ipſius patrem mori voluiſſe, cùm filium talem videret futurum, qualis extitit poſt eius mortem, nempè ſimilis Neroni, Caligulæ, atque Domitiano: adeò vt poſt obitum (quod ex Mario Maximo nobiliſſimo hiſtorico refert Lampridius) acclamatus fuerit patriæ hoſtis, parricida, occiſor Senatûs, carnifex eiuſdem, ciuium necator, impurus gladiator, ſæuior Domitiano, Nerone impurior. Qui & inſuper Deus dici voluit, & vt Herculi ſibi ſacra fieri; templa verò reliquorum deorum ſtupris & humano ſanguine polluit, ac ornamentis ſpoliauit. Sed quòd non eſt noſtri inſtituti, omnia ab Imperatoribus geſta proſequi; qui huius monſtroſiſſima facinora ſcire cupiet, conſulat Dionem, & Herodianum atque imprimis Lampridium.

Commodvs imperat.
d Lamprid. in Commod.
e Herod. lib. 1.
Eivs scelera.
f Capitol. in Marco.
Devs dici volvit.

III. Illud tamen non prætermittimus admonere, cùm talis eſſet Commodus, nec tamen aliquod vnquam negotium faceſſiſſe Chriſtianis reperiatur; manifeſtè apparere, eiuſmodi monſtrum ob vindictam Chriſtiani ſanguinis ab irato numine immiſſum eſſe, quod in Senatores, Magiſtratus, & populos, de iiſdem Chriſtianis peſſimè meritos, adeò immaniter ſæuiret. At quod

Vltor sangvinis Christ.

quod

non abſque diuino nutu accidit, vt *Marcia* vna ex ipſis concubinis, quàm propè loco vxoris, vt tradit Herodianus, habuit, (ſiquidem honores Auguſtæ præter ignem, nempe faces accenſas Imperatoribus, eorúmque coniugibus præferri ſolitas, ei tribuit) Chriſtianorum[g] eſſet ſtudioſiſſima: quam quidem, quod magna apud eum polleret auctoritate, pro Chriſtianis interceſſiſſe par eſt credere. Sed vtcumque id acciderit; quòd Imperator ſæuitiam in omnes longè latéque graſſantem, in Chriſtianos tantummodò progredi cohibuerit, quódque Gentiles immenſo ſemper odio proſecuti hactenùs Chriſtianos, eos vexare iam prætermiſerint; miraculum propemodùm reputatur. Sicut olim accidit in Ægypto[h], dum clades diuinitus immiſſæ, Ægyptios tantùm afficerent, nec filiis Iſraël moleſtiæ quicquam inferrent. Sed iam quæ ſub Commodo facta ſunt, ad res Eccleſiaſticas pertinentia, enarremus.

g Dio. in Commod.

h Exod. 9.

IV. Hoc ipſo primo anno eius Imperij Euſebius[i] ponit ingreſſum *Iuliani* in ſedem Alexandrinã, in locum Agrippini, cùm hic (vt ait) ſediſſet annis duodecim; qui tamen ſecundùm ea quæ dicta ſunt in eius ingreſſu, etiam vltra annos ſexdecim ſediſſe dicendus eſſet. In húncque item vſque annum vixiſſe oportuit Theophilum Epiſcopum Antiochenum: quandoquidem ad finem commentarij ad Autolycum meminit mortis Marci Aurelij Imperatoris, (quem vt vidimus, nominat Verùm) cui Commodus ſucceſſit. Quamobrem corrigendum eſt Chronicon Euſebij, vbi ante annos quatuor ponitur Theophili ſucceſſor *Maximinus*; & ſtandum potiùs Nicephoro[k] qui ſediſſe Theophilum tradit annos tredecim.

i Euſeb. 5. hiſt. 9.

k Nicephor. Conſtant. in Chron.

IESV CHRISTI
AN. 183.
ELEVTHERI
AN. 5.
COMMODI IMP.
AN. 2.

I. ANNO Chriſti centeſimo octogeſimo tertio, Commodus Auguſtus tertiùm adiens Conſulatum, collegam ſibi ſumpſit Antiſtium Burrhum. Quo tempore (vt ait Euſebius[a]) Chriſtiana religione ad tranquillum ſtatum deducta, & pace omnes totius Orbis Eccleſias occupãte, magna facta eſt cùm aliis locis, tum Romæ accurrentium ad fidem ſuſcipiendam acceſſio, ac eorum præſertim qui nobilitate generis, diuitiarum affluentiâ & animi ingenuitate præſtarent. Inter quos Lucius Britannorum Rex, iam ſæpe anteà Chriſtianorum admiratus miracula & integritatem vitæ, demùm diuina luce perfuſus, legatos ad Eleutherum Papã direxit ad ſuſcipiendos ab eo ſacros miniſtros: à quo miſſi *Fulgatius* & *Damianus* ſiue Dunatianus, tam ipſum Regẽ, quàm eius vxorem, ac multum populum Chriſtiana Religione imbutum, ſacris myſteriis initiarunt. Hæc autem cùm omnes ad Eleutheri referant tempora, erroris arguuntur qui ſcripſerunt[b] facta ſub M. Aurelio & L. Vero fratribus: vt potiùs iis ſit aſſentiendum, qui ad tempora Cõmodi retulerunt[c]. Rei verò geſtæ memoria extat etiam in Libro de Romanis[d] Pontificibus & quòd aliis teſtimoniis præſtat, ipſis antiquis Martyrologiis[e] habetur adſcripta. Cùm tamen diu antè (vt teſtatur Gilda[f] Sapiens) Chriſti Euangelium fuiſſet in Britanniam perlatum.

a Euſeb. 5. hiſt. 20.

LVCII BRITAN REGIS LEGATIO AD ELEVTH. PP.

b Bed. de geſt. Ang. lib. 1. c. 4. & de ſex ætat.

c Ado in Chron. & alij

d Lib. de Rom. Pont in

e Martyrol. Rom & alia 26 Maii, & 3 Decemb.

II. Nec mireris ſi redactâ iam ſub Claudio (vt vidimus[g]) Britanniâ in prouinciam, Regibúſq; extinctis, iterùm in ea Lucium Regnare audias. Nunquam enim Romani ante hæc tempora totâ Britanniâ potiti ſunt; ſed in ea complures populos indomitos permanſiſſe liquet; nempè citra muros illos, quos in ea inſula Hadrianum & Antoninum Pium conſtruxiſſe, vt barbari à Romanis diuiderentur, Spartianus[h] & Capitolinus[i] affirmant. Denique Tertullianus[k], qui his viuebat temporibus, teſtatur Britannorum inacceſſa Romanis loca CHRISTO fuiſſe ſubdita. Cùm alioqui & ipſi populi debellati, ſæpè ſæpiùs rebellare conſueſcerent: qui etiam his ipſis Marci & Cõmodi temporibus[l] Romanis exercitibus negotium haud leue faceſſerent. Potuit inſuper & Lucius aliquis eſſe Regulus ſub Romana ditione in Britannia poſitus, ſecundùm quòd Iudææ, & Armeniæ[m], aliiſque ſæpè prouinciis conceſſum fuiſſe à Romanis cõſtat. Quin & ipſam Britanniam, poſtquàm redacta eſt in prouinciam, reperies[n] tempore Neronis habuiſſe Regem Icenorum populorum, nomine Praſutagum, longâ (inquit Tacitus) opulentiâ clarum. Porrò[o] ſcribunt aliqui, hunc Lucium Regem ſponte regno poſthabito veniſſe in Germaniam, & ibi Euangelium publicâſſe: factúmque Curiæ Epiſcopum, à Gentilibus lapidatum eſſe & occiſum; cuius & dies natalis adſcriptus eſt in Tabulis Eccleſiaſticis.

g An. 48.

STATVS RERVM BRITANICARVM.

h Spart. in Hadr.

i Capitol. in Pio.

k Tert. adu. Iuda. cap. 7.

l Capitol. in Marco. Lamprid in Com. Dio. in Com.

m Spart. in Hadrian.

n Ap. Tac. Annal 14.

o Ap. Baron. in Not. 3. Dec.

III. Hoc etiam tempore (cùm ſcilicet imperante Commodo Iulianus quem diximus, ſederet Alexandriæ) *Pantænus* Chriſtianus philoſophus, vir omni eruditionis genere præſtantiſſimus, ſacras literas Alexãdriæ docens, deſiderióque flagrans propagationis fidei, ad Indos profectus eſt; vbi Euangelium Matthæi hebraicè ſcriptum, à Bartholomæo Apoſtolo illud delatum, reperit in manibus quorumdam hactenùs illic Chriſtum profitentium. Ita Euſebius[p]: verùm profectionem Pantæni in Indiam ſub Iuliani ſucceſſore Demetrio Epiſcopo contigiſſe, ab eòque miſſum fuiſſe expoſcentibus illius gentis legatis; ſed & quos Indos dicunt, fuiſſe Brachamas; Hieronymus[q] ſcribit. Ceterùm Pantænus Alexandriam demùm reuerſus, obdormiuit in Domino, relictis egregiis ſcriptorum monumentis; cuius etiam memoria ob vitæ ſanctitatem relata eſt in Tabulas[r] Eccleſiaſticas. Inter eius porrò diſcipulos laudatiſſimus extitit *Clemens* Alexandrinus, de quo plura inferiùs.

PANTÆNVS FIDEM PRÆDICAT IN INDIA.

Baron. an. 185. ſed abſque aliã certa temporis notã.

p Euſeb. 5. hiſt. 10.

q Hieron. Script. Eccl. in Panta. & ep. 84. ad Magn.

r Martyrol. Rom 7. Iul.

IV. Hoc item tempore innotuit diuinæ Scripturæ noua Tranſlatio facta à THEODOTIONE. Cũ enim Epiphanius[f] editam ſub Commodo dicat; conſtétque Irenæum[ff], his ipſis Eleutheri Papæ & Commodi Imperatoris temporibus ſcribentem, dum agit de cunctis diuinæ Scripturæ Interpretibus qui hactenùs extitiſſent, déque eius reſtauratione facta olim (vt putauit) per Eſdram, meminiſſe etiam eiuſdem Theodotionanæ: ſanè illa ad hæc priora potiùs quàm poſteriora Commodi tempora referenda videtur. *Tertia* hæc Tranſlatio dici conſueuit. *Primam* enim numerant illam nobiliſſimam Septuaginta duorum, à Chriſtianis olim, atque Iudæis ipſis frequentiori vſu receptam: *Secun-*

THEODOTIONIS TRANSLATIO SCRIPTVRÆ.

f Epiph. de menſ. & pond.

ff Iren. lib 3. cap. 24. 25. & ap. Euſeb. 5. hiſt. 8.

dam ſub Hadriano (vt vidimus) ab Aquila Pontico elaboratam, hanc verò *Tertiam*: ſed *Quarta* recenſenda eſſet, ſi illius omnium antiquiſſimæ ratio haberetur, quam ante tempora Alexandri Magni in lucé prodiiſſe ferunt [t], & ea ea Platonem, aliòſque cóplures Philoſophos Gentiles accepiſſe multa. Verũ quòd incerto auctore prodiiſſet, nec vllum exter eius exemplar, & an integra fuerit ignoretur; deſiit inter alias numerari: eò præſertim de ea nulla videatur habita ratio, vt quæ & ipſis quoque Iudæis incognita fuerit. Nam Philo [u] Iudæorũ peritiſſimus illam Septuaginta primam omniũ nominat, nec vllam anteà factam affirmat: habétque id ipſum Iuſtinus [x] martyr. Vnde verius exiſtimo, (quod & ideo Philo indicat) potiùs ea conuerſatione cũ Iudæis innotuiſſe Gentilibus aliquas diuinæ Scripturæ ſententias, quàm eius editã fuiſſe aliquam iſtã Septuaginta priorẽ interpretationem. Nã & inſuper Ioſephus [y] & Ariſteas [z] docẽt ea de cauſa initum eſſe conſiliũ accerſendi Septuaginta Interpretes, quòd licèt libri Iudæorũ innotuiſſent Gentilibus, nondũ tamen qui eos interpretati fuiſſent inuenti eſſent: quinimò cùm ex Gẽtilibus quidam tractare illam auſi eſſent, & temeraria curioſitate nonnulla illinc ſuis ſcriptis admiſcere, diuinitùs pœnas dediſſe.

t Clemens Alex. Strom. l. 1. Euſ. 10. de præpar. c. 2. 3. & alij.

VARIÆ SCRIPTVRÆ TRANSLATIONES.

u Phil. in vit. Moyſ.

x Iuſt. aduerſ. Gent.

y Ioſ. 12. Antiq. 2.

z Ariſt. de 70. Interp.

[De aſſertâ à multis reſtauratione Librorum Scripturæ per Eſdram, agit pluribus Baron. an. 180. eamque multis argumentis & rationibus confutat, docens Scripturam numquam fuiſſe deperditam. De antiquiſſima verò eiuſdem Scripturæ ante Alexandri tempora Tranſlatione, déque illâ Septuaginta, diſputat fusè an. 231. ac demùm de Theodotionanâ an. 184. Nobis autem commodiùs accidit, hoc loco de iis omnibus ſimul agere; cùm & alioqui nulla ſint certa tempora, quibus ſingulas aſſignemus. His autem poteris vtiliter addere, quæ de iiſdem tractat Serarius in Prolegom. Bibl. cap. 16. & 17.]

V.

DE INTERPRETATIONE LXX.

a Euſ. 10. de præp. 17.

Vt autem hac occaſione de eadem SEPTVAGINTA INTERPRETATIONE breuiter agamus; facta eſt illa ducentis octoginta ante Chriſtum annis, (vt quidem ex Olympiadum ſupputatione apud Euſebium [a] colligitur, licèt alij aliter numerauerint) tempore Ptolemæi Philadelphi Regis Ægypti, qui tertius regnauit ab Alexandro Magno; procurante illam Demetrio Phalereo regio Bibliothecæ Præfecto, vt quæ iam ad ducenta voluminum toto Orbe ingenti cura ab eo conquiſitorum millia contineret, etiam libris Iudæorum illuſtraretur. Quapropter Ptolemæus miſſa legatione ad Eleazarum Sũmum Iudæorum Pontificem, impetrauit ab eo Septuaginta-duos peritiſſimos Iudæos, nempè ſenos ex ſingulis tribubus, (ſiue ij fuerint Seniores Sanhedrim, vt nos cum Hilario [b] exiſtimamus, ad quorum munus, vt aliàs videmus, hæc ſpectare videntur, ſiue alij ad id operis electi) qui diuino ac Prophetico afflante Spiritu, apud Alexandriam in inſula Pharo, ſeparatis ab inuicem cellulis, ſinguli opus elaborârunt, ac poſteà factâ collatione, nihil penitùs reperti ſunt inter ſe diſſentiens ſcripſiſſe. Ita namque hæc geſta eſſe plerique è Patribus affirmant [c], cùm ſint [d] tamen, qui binos & binos id peregiſſe velint; quidam [e] etiam, omnes ſimul in unum collectos. Quorũ autem librorũ facta fuerit ab eis interpretatio; Hieronymus [f] videtur aliquando ſenſiſſe de ſolo Pentateucho: ſed ei cæteri omnes refragârunt, affirmantes de ſingulis & omnibus veteris Teſtamenti, qui extabant, libris: quod & plura alia argumenta confirmant, ipſéque etiam Hieronymus agnoſcit, dum Prophetas interpretando, textum Septuaginta interſerit, de eóque pariter diſſerit, & Septuaginta eſſe fideliter recognoſcit. Denique quod nõnulli ex Ariſtea & Philone tradunt, eoſdẽ Septuaginta verba verbis reddidiſſe, haud iſtud placuit eidem Hieronymo; qui quamuis & ipſe Ariſteam & Philonem legiſſet, minimè tamen eo ſenſu illorum verba accipienda putauit: ſed ſcribens ad Pammachium de optimo genere interpretandi, ſæpiùs teſtatus eſt, Septuaginta non verba verbis, ſed ſententias ſententiis reddidiſſe. Receptam autem eſſe eorũ Interpretationem communi conſuetudine, non tantùm à Iudæis, ſed & ab ipſo Chriſto Domino, eiúſque Apoſtolis, & iam à nobis dictum eſt ſuperiùs, & alij [g] pluribus oſtenderunt. Quæ & meritò in Eccleſiâ *Communis* eſt habita [h] & dicta, quamdiu ſincera permanſit: cùm verò corrupta eſt, vel ab ipſis Iudæis poſt Chriſti aduentum, vel à noſtris [k] librariis perperàm deſcribẽtibus; ea primùm ab Origene, deinde à Luciano Martyre, poſteà ab Heſychio, quartò demùm à S. Hieronymo, fuit mendis expurgata; vt etiam dicetur ſuis locis: eadémque nuper operâ & induſtriâ *Antonij Carafæ* S. R. E. Cardinalis Bibliothecarij, tam Græco quàm Latino ſermone, veluti poſtliminio ſummo honore reuerſa, totius exultantis Eccleſiæ excepta plauſu, in ſummæ auctoritatis throno priſtino collocata fuit. Sed iam ad Theodotionem redeamus.

b Hilar. in Pſal. 2.

c Iuſt. orat. ad Gent. Iren. lib. 3. cap. 25. Tert. Apol. c. 18. Clem. Alex. ſtrom. lib. 1. Cyril. Ier. catech. 4. Hilar. in Pſal. 2. Philaſtr. de hær. cap. 139. & alij recentiores cóplures.

d Epiph. de menſur.

e Hier. præf. in Pentat.

f Id. præf. qu. in Gen. & aliis.

g Vid. Leon. Caſtr. de 70. Interpr.

h Orig. ad Afric. Philaſtr. c. 139. vſque ad 143. Hier. ſæpè.

i Iuſt. dial. cum Tryph. & alii.

k Hieron. ep. 106. Aug. 15. de ciuit. 3.

VI.

RVRSVM DE THEODOTIONE EIVSQVE INTERPRETATIONE.

l Euthym. in Panopl.

m Epiph. de menſur. & pond.

n Iren. lib. 3. c. 23. & ap. Euſ. 5. hiſt. 8.

o Athan. id Synop. in fi.

Ferunt hunc Tatiani fuiſſe auditorem [l], ac dogmatũ ſectatorem, móxque ſe Marcionitis [m] adjunxiſſe, ab his porrò ad Iudæos tranſiiſſe, & iam proſelytum eam ſubiiſſe prouinciam, vt ex Hebræo in Græcum Volumina ſacra trãsferret. Appellant eum quoque nonnulli Ebionæũ, ea fortaſsè ratione quòd Irenæus [n] dicat Ebionæos tranſlationem Theodotionis, ſicut & Aquilæ Pontici, ſectatos eſſe. Cùm autem idem Irenæus eum patriâ Epheſium nominet, miramur ab Epiphanio Ponticum appellari. Sed multò magis mirandum, quòd tam ipſe, quàm ante ipſum Athanaſius [o], poſt Symmachum ponant Theodotionem, & Symmachi Tertiam, Theodotionis verò Editionem Quartam numerent: cùm ſatis exploratum habeatur, Symmachum Seueri tantummodò temporibus ſuã promulgâſſe Editionem, Theodotionem verò ſub Commodo. Niſi dixerimus, eos non ordine temporum eaſdem numerâſſe, ſed ſicut in Hexaplis ab Origene poſitæ eſſent, in quibus alia ratione quàm temporum ordine, tertio loco Symmachi, quarto verò Theodotionis erat collocata. Ceterùm Theodotionẽ maiori fide in interpretatione ſua vſum eſſe quàm ceteros ei ſimiles hæreticos Iudaïzãtes, Epiphanius teſtatur: ipsámque Eccleſiam Catholicam, Danielem ab eo tranſlatum in frequentiorem vſum olim recepiſſe, Hieronymus [p] tradit: idque ea fortè de cauſa, quòd ad conuincendos Iudæos plurimùm valere cóſpicerent, ſi ea editio afferretur, quæ ab hoſte Chriſtianorum, Iudæorum verò ſtudioſiſſimo, fuiſſet elaborata. Idem tamen Hieronymus alibi [q] aſſerit, vniuerſam eius interpretationem fuiſſe ab Origene aſteriſcis & obelis notatam, vt quæ deeſſent, quæve abundarent manifeſta fierent. Fertur prætereà eiuſdem Theodotionis alia editio ex Hebræo in Syriacum verſa. Fuitque inſuper opinio [r] quorumdam, eiuſdem eſſe Paraphraſim Ionatæ nuncupatam.

p Hier. præf. in Dan.

q Id. præf. in Pentat. & præf. in Paralip.

r Sixt. Sen. Bibl. lib. 4. verſ. Syr.

IESV

IESV CHRISTI
AN. 184. 185. 186.

ELEVTHERI.
AN. 6.7.8.

COMMODI IMP.
AN. 3. 4. 5.

I. ANNO Chriſti centeſimo octogeſimo quarto, Petronio Mamertino ac Trebellio Rufo Coſſ. & anno centeſimo octogeſimo quinto, Commodo Auguſto quartùm & Aufidio Victorino Coſſ. nihil rerum Eccleſiaſticarum geſtum reperimus, quod his potiſſimùm annis conſignemus.

II. Anno verò centeſimo octogeſimo ſexto, Marcello & Æliano Coſſ. anno quinto Commodi Imp. ponit Euſebius in Chronico ordinationem *Maximi* Epiſcopi Ieroſolymitani in locum Capitonis: poſt quem glomeratim enumerat *Antoninum*, *Valentem*, *Dolichianum*, *Narciſſum*, *Ælium*. (ſiue, vt legunt ſcripti codices, *Dium*) *Germanium*, *Gordium*, & alterum *Narciſſum*; (de quo agetur ſub Seuero) quòd, vt aliàs dictum eſt, non potuerit diſcernere tempora vel annos quibus ſinguli eorum eam Eccleſiã gubernarũt.

IEROSOL. EPISCOPI.

IESV CHRISTI
AN. 187. 188.

ELEVTHERI
AN. 9. 10.

COMMODI IMP.
AN. 6. 7.

I. ANNO Chriſti centeſimo octogeſimo ſeptimo, Maternus & Bradua creati ſunt Coſſ. ordinarij, multi verò ſuffecti. Tũc enim primùm (inquit Lampridius) Cõſules vigintiquinque in vnum annum lecti ſunt, vẽditæque omnes prouinciæ. Prædictis autẽ Materno & Braduâ Coſſ. cõſignata reperitur Epiſtola Eleutheri Papæ ad Epiſcopos Galliarũ, aduerſus Montani ac Marcionis hæreſes; de qua dictum eſt ſuperiùs[a]. Porrò qui impugnant veteres Decretales Epiſtolas Rom. Pontificũ, huic ab Eleuthero conſcriptæ, fauẽt, quòd in fine hæc habeat verba ad Epiſcopos Gallicanos: *Huius rei gratia vniuerſalis vobis à* CHRISTO IESV *commiſſa eſt Eccleſia, vt pro omnibus laboretis, & cunctis opem ferre non negligatis* Sed vt omittamus ſuſpicionem adulteratæ epiſtolæ, cùm quæ in ea poſita ſunt de Iudiciis, exſcripta videantur ex Conſtantini Imp. cõſtitutione, & interpretatione ad eã appoſita, quæ in Codice Theodoſiano [b] leguntur: dicimus, horum quæ recitauimus verborũ eſſe legitimum ſenſum, vt oppugnãtibus hæreticis vniuerſalem Eccleſiam, (quorum his temporibus ingens erat numerus) omnibus Epiſcopis eius defenſio cõpetat. Reperitur ab Apoſtolo Paulo[c] eadem ferè vſurpata phraſis, cùm dixit: *Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo poſuit vos Spiritus S. Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*, Hócque illud ipſum eſt, quod cùm Cyprianus[d] primùm dicit, *Vna eſt Eccleſia, per totũ mundum in multa membra diuiſa; & Epiſcopatus vnus eſt, Epiſcoporum multorum concordi numeroſitate diffuſus*, poſt multa ſubdit, *Epiſcopatus vnus eſt, cuius à ſingulis in ſolidũ pars tenetur, vt Epiſcopatum vnum indiuiſumq; probemus*: nimirùm cùm quodlibet mẽbrum pro toto corpore, cuius vnũ eſt caput, intelligitur laborare. Quo etiam ſenſu egregiè Gregorius[e] Nazianzenus de S. Athanaſio: *Creditur illi populi Alexandrini præſidentia: quod perinde eſt ac ſi dicam, totius Orbis præfectura. Cur ita? quia ſcilicèt præfuit Eccleſiæ Alexandrinæ, vt vniuerſali prodeſſet.* Eadem ferè habet & de S. Cypriano in eius encomio: & plura alia ad hæc poſſunt addi exempla: ſed hæc plus ſatis ad dictorum verborum elucidationem, quorum causâ Nouatores hierarchico ordini, à Chriſto in Eccleſiâ inſtituto, negotium faceſſere contendunt.

a An. 179. num V.
DVPLEX VNIVERSALIS PRÆFECTVRA.
b L. 1. C. Th. de iudic.
c Act. 20.
d Cypr. de vnit. Eccl.
e Greg. Naz. or. in laud. Athan.

III. Ceterum Anno Domini centeſimo octogeſimo octauo, quo Commodus Aug. quintum iniit Conſulatũ cum Acilio Glabrione, rebus Eccleſiaſticis prorſus ſterilem præterimus. Niſi quod hoc anno ſeptimo eiuſdem Commodi, tributa traditur præfectura Auguſtalis Ægypti, Philippo patri Eugeniæ; de quibus, eorúmque martyrio, dicetur inferiùs ſuo loco.

IESV CHRISTI
AN. 189.

ELEVTHERI.
AN. 11.

COMMODI IMP.
AN. 8.

I. ANNO Chriſto centeſimo octogeſimo nono, Criſpino & Æliano Coſſ. *Apollonius* Senator Romanus, cùm ceteris literis, tum philoſophiæ ſcientiã celeberrimus, ab vno ex ſeruis propriis quòd Chriſtianus eſſet accuſatus, rogatúſque fraudulẽter à Perẽni Iudice fidei ſuæ rationem coram Senatu reddere; ſimul atq; accuratiſſimam orationẽm apologeticã, à ſe pro Fide Chriſtiana compoſitam, coram omnibus recitaſſet, ſentẽtiã Senatûs ſecuri percuſſus nobiliſſimum martyriũ conſummauit: quippe vetus lex apud illos extabat, Chriſtianos qui ſemel in iudicio comparuerãt, niſi ſententiam mutarent, plectendos eſſe. Hæc apud Euſebium in Chronico, hoc anno octauo Commodi Imperat. accidiſſe ponuntur; rem verò geſtam ipſe pluribus in Hiſtoria[a] deſcribit, quam ſe fuſiſſimè in libro quem de Martyribus compoſuerat (qui maximo hiſtoriæ Eccleſiaſticæ detrimento periit) tractãſſe teſtatur. Quod autem Nicephorus[b] hunc Apollonium, eundem vult eſſe cum illo celebri inter ſcriptores Eccleſiaſticos, qui aduerſus Cataphrygas commentarios edidit; tum Euſebius & Hieronymus[c] eos planè diuerſos fuiſſe oſtendunt, dum ratio temporis apertè contradicit, quandoquidem Eccleſiaſticum ſcriptorem multis poſt hæc annis ſcripſiſſe[d] conſtat.

APOLLONII SENATORIS MARTYRIVM.
a Euſ. 5. hiſt. 20.
b Niceph. lib. 4. c. 25. 26.
c Hieron. Script. Eccl.
d Euſ. 5 hiſt. 17.

II. Ad hæc quoque tempora pertinere videtur, quod habet Tertullianus[e] de quodam alio Senatore, qui Chriſtianus cùm fuiſſet, & Conſulatũ geſſiſſet, poſteà lapſus miſer inter ſacerdotes Iſidis profiteri cœpit. Cuius idoli ſacra cùm multis olim Senatuſconſultis, & Imperatorũ edictis fuiſſent penitùs, vnà cum Serapidis aliorúmque Deorum Ægyptiorum cultu, in vrbe prohibita, eorumdémque templa diruta, & ſacerdotes expulſi, vel etiam necati; vt ex Suetonio[f],

SENATOR ROM. APOSTATA.
Ap. Baron. alia occaſione, an. 183.
e Tert. carm. ad Senator.
DE CVLTV ISIDIS ROMÆ.
Ap. Baron. alia occaſione, an. 148.
f Suet. in Tiber. c. 36.

Tacito [g], Dione [h], aliiſque conſtat, nihilominùs eadem poſteà & Senatuſconſulto recepta, & iis templa erecta fuere: adeò vt Conſulares etiam homines iis turpiter initiarentur, ipſéque Commodus Imp. (vt habent Lampridius [i] & Spartianus [k]) ſic coluerit ſacra Iſidis, vt & caput raderet, & Anubin portaret, & omnes partes expleret: vt haud mirum videri debeat, ſi & alij Romani proceres in eius gratiam eidem numini propenſiorem cultum exhiberent.

g Tacit. Annal. lib. 2. h Dio l. 40. 42. 47. 53. 54. i Lamprid. in Commod. k Spart. in Peſcen. Nigro.

III. Quiſnam autem fuerit ille Senator & Conſul transfuga, in quem Tertullianus ſcripto carmine acriter inuectus eſt, qui etiam (vt ait) philoſophum fingeret; haud ſatis compertum habetur. Fortaſſe verò accuſatus & ipſe Chriſtianitatis apud Senatum, ne eamdem quam Apollonius pœnam pateretur, à Fide apoſtatauit. Cùm [l] alioqui eiuſmodi eſſet Chriſtianorum Senatorum cauſa, vt oporteret aut diſcedere penitùs à Senatu, aut longè ab vrbe aliquo prætextu à comitiis abeſſe: ſiquidem Augusti [ll] lege adſtringebantur Senatores, antequam loco conſiderent, in ara eius Dei, in cuius templo comitia haberentur, thure ac mero ſupplicare. In templis enim conſueuiſſe cogi Senatum, & antequàm rogatio fieret immolari ſolitum ſacrificium narrat etiam ex Varrone Gellius [m]. Sed obſeruandum eſt, non Commodi Imperatoris ſententiâ Apollonium fuiſſe damnatum, ſed ex Senatuſconſulto, Perenni iudice decernente. Neminem enim eſt reperiri, cui ſolâ religionis causâ, Commodo iubente, aut etiam ſciente, negotium ſit exhibitum. Quinimmò viguiſſe hactenùs M. Aurelij edictum, quod vidimus, ne ſolo Chriſtianitatis nomine quis in iudicium vocaretur, eiuſdémque vigore eundem ipſum ſeruum Apollonij delatorem, eiuſdem Perennis ſententiâ crurifragio punitum eſſe, Euſebius ibidem teſtatur.

l Ap. Baron. an. 192. III. ll Suet. in Aug. c. 35. m Gel. lib. 14. cap. 7.

IV. PERENNIS PRÆF. SCELERA. Fuit porrò *Perennis* iſte Præfectus Prætorianis militibus: qui (vt ait Lampridius [n]) Commodi animum perſciens, cùm ei perſuaſiſſet vt ipſe deliciis vacaret, idem verò Perennis curis incumberet; dum Commodus cum trecentis concubinis, quas ex matronarum meretricúmque delectu ad formæ ſpeciem conciliauerat, trecentiſque aliis puberibus exoletis, quos æquè ex plebe ac nobilitate nuptrúſque forma diſceptatrice collegaret, in Palatio per conuiuia & balneas debacchatur: Perennis cuncta ſibi, tum Romæ, tum in prouinciis vindicans, quos voluit interemit, ſpoliauit plurimos, omnia iura ſubuertit, prædam omnem in ſuum contulit. Hæc & alia plura cùm ipſe Lampridius, tum Dio & Herodianus recenſent. Quomodò verò qui diù ad vindictam aliorum toleratus fuerat, vbi Chriſtiano ſe ſanguine polluit, idem Perennis, ob intolerandam ſuperbiam, contumeliamque inuiſus redditus, primùm ab homine quodam philoſophi habitu apparente, conſpirationis in Commodum publicè in ſcenâ accuſatus, (qui tamen à Perenni comprehenſus, ignique tanquam furioſus dânatus, pœnas dedit intempeſtiuæ libertatis) inde verò multis aliorû querelis ac delationibus appetitus, demùm Imperatoris iuſſu, vnà cum vxore, ſorore, ac liberis occiſus fuerit, Herodianus ceteris fuſiùs narrat.

n Lamprid. in Commod.

ET CAVSA. Sed & hoc eodem anno poſt Apollonij necem, Euſebius tradit in Capitolium fulmen ruiſſe, & magnâ inflammatione factâ, Bibliothecam & vicinas ædes concrematas eſſe. Magnam quoque ſubſecutam eſſe peſtilentiam, eáque tum vniuerſam Italiam, tum maximè Romam fuiſſe afflictatam, adeò vt duo millia mortuorum corpora quotidie efferrentur, Dio tradit.

CLADES SECVTÆ NECEM APOLLONII.

IESV CHRISTI
AN. 190.191.
ELEVTHERI
AN. 12.13.
COMMODI IMP.
AN. 9.10.

I. ANNO Chriſti centeſimo nonageſimo, Faſciano & Silano Coſſ. anno nono Imperij Commodi, defuncto Iuliano Epiſcopo Alexandrino, ſubſtitutus *Demetrius* ab Euſebio ponitur in Chronico; licèt in hiſtoria [a], Iulianum vſque ad Seueri perſecutionem peruenisse, demonſtrare videatur.

a Euſeb. 5. hiſt. 2.

II. Anno verò centeſimo nonageſimo primo, duobus Silanis Coſſ. Iunio atque Seruilio, Commodi Imp. anno decimo [b], poſt Maximinum ſubrogatur in Eccleſia Antiochena *Serapion*, celebris inter ſcriptores Eccleſiaſticos huius temporis; cuius lucubrationes quæ apud ſe extarent, recenſet Euſebius [c].

b Euſeb. in Chron. ſed Hier. an. ſeq. SERAPION EPISC. ANTIOCH. c Id. 6. hiſt. 10.

III. MATERNI SEDITIO ET POENA. Quo etiam anno, Galliæ & Hiſpaniæ res turbatæ ſunt a quodam *Materno* milite; qui repentè deſertis caſtris, & collectâ non paruâ perditorû hominum manu, pecuniæque vi magna, eò rem adduxit, vt non iam latronum, ſed iuſtorum hoſtiû haberent auctoritatem. Commodo verò Imp. exercitum aduerſus illos cogi iubente, decedendum ſibi ex illis regionibus rati, clam per auia quędam cōpendia, ſeorsùm alij ab aliis, in Italiam peruenîrû, deliberato animo obtruncandi in quadam ſolemnitate Imperatorem, & occupandi Imperium. Feciſſétque Maternus quod animo conceperat, niſi à quibuſdam ex ſociis, ipſius futuræ fortunæ inuidentibus, proditus fuiſſet: qui comprehenſus, mulctatus eſt capite, & qui eiuſdem factionis erant meritis ſuppliciis affecti. Hæc pluribus Herodianus [d].

d Herod. lib. 1.

IESV CHRISTI
AN. 192.193.
ELEVTHERI
AN. 14.15.
COMMODI IMP.
AN. 11.12.

I. ANNO Chriſti centeſimo nonageſimo ſecundo, Commodo Aug. ſextùm & Pertinio Septimiano Coſſ. Euſebius [a] tradit eumdem Imperatorem omniû celeberrimam munerum editionem exhibuiſſe; cuius etiam meminere Dio [b] & Herodianus; cùm ipſe ad ſpectandû veniens pelle leonis & clauâ præceſſit inſignis. Nā qui Hercules videri voluit & coli non ſolùm depoſito cultu Romanorum Imperatorû, Herculis inſignia ſuſcepit; ſed etiam è Neronis, ſiue Solis coloſſo caput auferēs, (habuit enim primùm ille coloſſus vultum Neronis, ſed poſtea fuit à Veſpaſiano refectus in ſolis effigiem) ſuum collocauit, quod hactenùs Romæ viſitur: nec annulus

a Euſeb. in Chron. b Dio in Commod. Herodian. lib. 1. COMMODVS VVLT HABERI DEVS HERCVLES.

filius

filius Marci vocari, ſed Commodianus Hercules Iouis filius, & tanquam Deo ſibi voluit immolari; ridente quidem iſthæc, ſed tamen adulante ei ad omnia præ timore Senatu. Hæc plutibus iidem auctores, eum Lampridio.

III. c *Dio ibid.* MARTYRES ROMÆ. Quo tempore accidit, vt non ſolùm in theatro plurimi è Gentilibus, prædicta Commodi ludicra deridentes c gladio perempti fuerint, ſed & Chriſtiani quidam eadem publicè per vias Vrbis ſubſannantes, martyrium ſubierint. Inter quos *Iulius* Senator renuens Herculi, hoc eſt, ipſi Commodo ſacrificare, fuſtibus vſque ad mortem cæſus eſt; ceteri verò Chriſtiani cùm eius corpus ſublatum eutâſſent, in crimen vocati quòd eiuſdem bona diripuiſſent, poſt varia tormenta necati ſunt ad Petram ſceleratam: quidamque *Lupulus* nomine, ex Iouis Capitolini ſacerdotibus, oculorum cæcitate ab iis curatus, CHRISTO credidit: ac denique *Antoninus* carnifex qui primos eos torſit, cùm vidiſſet vnum ex illis nomine *Euſebium*, poſt linguam radicitùs præciſam adhuc liberè loqui, CHRISTVM & ipſe profitens capite truncatus eſt: quorum omnium bactenùs extant d Acta; ſed & nomina ſuis quibuſque paſſionis diebus in Tabulis Eccleſiaſticis e adnotata. De Iulio verò mentem dubitatio pulſat, nunc hicille ipſe ſit Iulius Proculus, quem Lampridius inter Senatores ab eodem Commodo occiſos enumerat. Ceterùm mox diuina ſequente vltione, non ſolùm Vitellius Tribunus militum, cui Iulius excarnificandus traditus fuerat, repentina morte (quod eadem Acta tradunt) miſeram animam efflauit; ſed &

d *Ap. Sur. 25. Aug.* e *Martyrol. Rom. 19. 22. 25. Aug.*

IV. PRODIGIO-RVM INCENDIVM. Anno ſequenti, Chriſti centeſimo nonageſimo tertio, Braduâ ſecundùm & Aproniano Coſſ. exiguo terræmotu præcedente, ſeu nocturni caſu fulminis, ſiue igni aliquo in ipſo motu terræ excitato, celeberrimũ omnium, & opulentiſſimum templum Pacis, vnà cum ampliſſimis diuitiis, quas in illud, quaſi in theſaurum, vniuerſi fermè congerere conſueuerant; itémque auguſtiſſimum templum Veſtæ, & pulcherrima Vrbis ædificia, Ipſúmque fermè totum Palatium (exuſtis etiam pleriſque libellis, qui ad Principarum pertinebant) conſumptum eſt incendio; quod plurimos dies peruagatum, maximam vrbis partem ſolo æquauit; nec priùs quauis arte ſedare valuit, quàm repentinis imbribus reſtingueretur; vt ita manifeſtum fieret, & diuinitùs inchoâſſe & deſiiſſe. Hæc pluribus Dio f & Herodianus ff; quæ anno Commodi duodecimo contigiſſe, Euſebius ponit. Sed & voluiſſe ipſum Commodum totam Vrbem incendere, niſi Lætus Præfectus Prætorio eum deterruiſſet, affirmat Lampridius g. Prodigia autem hæc fuiſſe cùm bellorum quæ deinceps ſunt inſecuta, tum mortis Principis. (nimirùm ob incendium templi Pacis, & Palatij) iidem qui ſuprà auctores putarunt. Ceterùm conſumpta tunc quoque fuiſſe incendio putantur ſacra ſpolia, quæ è templo Ieroſolymitano ſublata Veſpaſianus in templum Pacis intulerat; etſi vaſa quædam integra fortè alibi ſeruata, ad Valentiniani poſtremi eius nominis Imperatoris tempora permanſiſſe, eáque ceſſiſſe VVandalorum ſpoliis, Procopius h tradit.

f *Dio in Commod.* ff *Herod. lib. 1.*

g *Lamprid. in Commod.*

IESV CHRISTI
AN. 194.
VICTORIS
AN. I.
COMMODI IMP.
AN. 13.

I. a *Martyrol. Rom. lib. de Rom Pont.* ELEVTHERII PP. OBITVS, ET VICTORIS ELECTIO. b *Euſeb. 5. hiſt. 11.*

ANNO Chriſti centeſimo nonageſimo quatto, Commodo Imp. ſeptimùm & Pertinace ſecundùm Coſſ. ſeptimo a Calendas Iulij *Eleutherius* Papa, cùm ſediſſet annos quindecim, & dies viginti tres, ex hac vita ſublatus eſt, ac ſepultus in Vaticano. De cuius ſedis annis cùm omnes conſentiant tam Latini quàm Græci; quod apud Euſebium b in Hiſtoria tredecim tantùm ei aſſignantur, aut errore numeri accidit, aut quòd eum obiiſſe ponat ante biennium; cùm tamen in Chronico hoc anno habeat Victoris ingreſſum. Vtrùm autem Eleutherus gladio ſublatus fuerit, nobis incompertum eſt: niſi quòd in antiquis omnibus Martyrologiis, Martyr reperitur adſcriptus: cùm alioqui certum ſit c; MARTYRIS nomen apud Tertullianum, Cyprianum, & alios pleróſque antiquorum tribui conſueuiſſe, non iis tantùm qui mortem, ſed etiam qui cruciamentum aliquod Chriſti causâ ſubiiſſent: qui & aliquando dicti reperiuntur CONFESSORES, cùm & ſi vim harum vocum expendas, eædem ſint. Cæterùm poſtquàm Sedes vacâſſet dies quinque, ſubrogatus eſt, VICTOR Afer, Felicis filius.

c *Vid Pamel. in Schol. ad Cypr ep. 9.* MARTYRES CONFESSORES DICTI.

II. COMMODI IMP. INTERITVS. Poſtrema quoque huius anni die, *Commodus* Imperator cùm ſtatuiſſet complures viros Conſulares ac Senatores occidere, imprimiſque ipſam Marciam, quam loco coniugis habebat, necnon Lætum præfectum Prætorio, ac Electum cuſtodem cubiculi; re comperta, eorumdem conſpiratione ab athleta quodam, cum quo is exerceri ſolebat, oppreſſis faucibus in ipſa palæſtra ſtrangulatus eſt, ingenti gaudio Senatûs & totius vrbis. Hæc pluribus Dio, Herodianus, & alij. Eiuſmodi tamen impuriſſimum & immaniſſimum hominem, in quem omnes à maioribus vſque ad minimos meritò omnia dira conclamaſſent, Seuerus qui paulò pòſt ſuſcepit imperium, & quòd amantiſſimus eſſet nominis Antoninorum, & in odium Senatûs cùm ei aliquando iratior eſſet, oratione laudauit, & inter Deos retulit, Flamine addito (quem ipſe viuus ſibi parauerat) Herculaneo Commodiano; vtque eius dies natalis celebraretur inſtituit: ſicut Lampridius d & Spartianus e ſcribunt. Regnâſſe verò annos duodecim, menſes nouem, dies quatuordecim, vixiſſe triginta vnum, & menſes quatuor, Dio tradit: cui alij tredecim annos Imperij tribuunt, vtrque inchoatos. Cùm autem Clemens Alexandrinus, qui his diebus illuſtris habebatur Alexandriæ, libro primo Stromatum ſupputans tempora, affirmet ab anno quo natus eſt Dominus, vſque ad mortem Commodi, annos numerari centum nonaginta quatuor; iam vides chronologiam noſtram hic agregiè conſentire.

d *Lamprid. in Commod.* e *Spart. in Seuer.*

IESV CHRISTI
AN. 195.
VICTORIS
AN. 2.
SEVERI IMP.
AN. 1.

I. *Pertinax Imp.* ANNO Chriſti centeſimo nonageſimo quinto, Soſio Falcone & Erutio Claro Coſſ. ipſis Calendis Ianuarij, ÆLIVS PERTINAX origine Ligur; cuius pater tabernam coactiliariam exercuerat, per ſingulos militiæ gradus ad Conſulatum & præfecturam Vrbis euectus; militibus Prætorianis iuuantibus, ac Senatu libentiſſimè conſentiente, decernitur Imperator. Qui cùm perditiſſimum Reipub. ſtatum quam primùm feſtinaret in priſtinum reſtituere, à militibus neciſus eſt quinto Calendas Aprilis, cùm imperâſſet tribus fermè menſibus vixiſſet annis ſexaginta ſeptem & menſibus quatuor, bonis omnibus, quod vir optimus haberetur, ſuî deſiderio relicto. Hæc ex Dione Capitolino, & aliis.

II. *Did. Iulianus Imp.* Poſt quem DIDIVS IVLIANVS, militiæ domique ſpectatus, homo deſertiſſimus, pollicitus dare ſingulis militibus Prætorianis aureos ducentos quinquaginta, ab eis in imperium euectus, à Senatu petiertiro tandem confirmatus eſt; tenuitque reclamante populo, dies ſexaginta ſex. Cùm interim qui tribus Romanis exercitibus præerant duces *Peſcennius Niger* Antiochiæ in Syria, *Claudius Albinus* in Britannia, & *Septimius Seuerus* in Pannonia, ab eo deficientes Imperium arripuêre. Appellatus eſt autem SEVERVS ab exercitu Imperator apud Carnutum Idibus Aprilis: (*Seuerus Imp.*) (ſic enim corrigendum eſſe apud Spartianum, pro eo quod legitur *Idibus Auguſti*, ex iis quæ de tempore dicta ſunt, quæque dicentur, apparet:) idémque inito pacto cum Albino Romam proficiſcens, literis ad ſe pertractis militibus Prætorianis, cùm iidem Iulianum interfeciſſent, ipſe conſenſu militum atque Senatûs, acclamatus eſt Imperator die prima Iunij; vt ex Dione[a] colligitur, qui tum clarus inter Senatores comitiis quibus hæc decernebantur interfuit. Sed & amore Pertinacis boni Principis, à Senatu *Pertinacis* nomen oblatum idem Seuerus libenter accepit, eundémque inter Deos retulit.

a Dio in Iulian.

III. Fuit autem Seuerus patriâ Africanus ex ciuitate Lepti nobiliſſimo genere ortus, literis humanioribus excultus, militiæque peritiſſimus. Qui ipſo ſui Imperij exordio, creato Cæſare ALBINO (*Albinus Cæſar.*) Galliarum & Britanniæ exercitûs duce, omnibuſque honorum & gratiarum generibus ſibi deuincto, poſtquàm triginta dies Romę exegiſſet, profectus eſt in Orientem aduerſus Peſcennium Nigrum. Hæc Dio, Herodianus, ac Spartianus pluribus. Auctor quoque eſt Tertullianus[b], eumdem primis Imperij ſui annis benè Chriſtianos habuiſſe, atque etiam nonnullos eorum teſtimonio exornâſſe, & aduerſus furentem populum defendiſſe; nimirum quòd à Chriſtiano quodam nomine Proculo cognomine Toparciun, procuratore Euhodeæ, (ſeu potiùs Euodi, qui fuit Antonini filij Seueri educator) per oleum aliquando curatus eſſet; quem etiam in palatio ſuo habuit vſque ad mortem eius. Immò & ipſum quoque Antoninum Seueri filium lacte Chriſtiano fuiſſe educatum, idem auctor aſſerit: eumdémque, cùm puer eſſet, amantiſſimum colluſorem habuiſſe puerum Iudæum, (hoc eſt Chriſtianum) Spartianus[c] ſcribit. Quando autem acciderit, quibúſve impulſoribus, vt Seuerus Chriſtianos perſequi cœperit, dicetur ſuo loco.

b Tert. ad Scap. cap. 4.

Seueri filius lacte Chriſt. educatus.

c Spart. in Caracalla.

VI. Hoc verò tempore res Chriſtianorum valdè floruiſſe, Nicephorus[d] tradit; cùm (vt ait) in dies fidei profeſſio augmenta caperet, & Eccleſiaſticorum doctorum ſcriptis atque doctrinis eam prouehentibus vniuerſæ multitudines & domus totæ paſſim in maximis vrbibus ad fidem accederêt, quidvis pati aut facere paratæ, quàm vt quicquam contra religionem agerent, aut nouarent. Sicut & Tertullianus[e], qui ſub eodem Seuero Imp. aduerſus Gentiles & Iudæos ſcripſit, iuſtè gloriatur iam tum Chriſtianos omnia vbique implêſſe, vrbes, inſulas, caſtella, municipia, conciliabula; caſtra ipſa, tribus, decurias, Palatium, Senatum, Forum; & CHRISTI Regnum atque nomen longè latiùs quàm Romanum Imperium ſe prodens, vbiq; porrigi, vbiq; credi, vbique regnare, vbique adorari. Idque ipſum aſſeruerunt alij Eccleſiaſtici tractatores, qui iiſdem temporibus vel aduerſus hæreticos vel Gentiles aut Iudæus locuti ſunt.

d Niceph. lib. 5. cap. 26.

Status Eccleſiæ florentiſs.

e Tert. Apol. c. 17. aduerſ. Iuda. c. 7. 9.

IESV CHRISTI
AN. 196.
VICTORI.
AN. 3.
SEVERI IMP.
AN. 2.

I. ANNO Chriſti centeſimo nonageſimo ſexto, Seuero Auguſto & Albino Cæſare Coſſ. anno eiuſdem Seueri Imperij ſecundo, Euſebius in Chronico ponit CLEMENTEM Alexandrinum clariſſimum horum temporum Eccleſiaſticum tractatorem; quem alibi[a] vocat *Titum Flauium Clementem*. Porrò eum ſub Seuero ſcripſiſſe eruditiſſimus libros Stromatum argumento planè eſt (vt etiam Euſebius[b] notauit) quòd in eiſdem ſæpè texens chronologiam temporum, ſemper ad Commodi obitum, nec vlteriùs eam perducit. Cùm verò & in iiſdem mentionem faciat de Chriſtianorum perſecutione tunc vigente, neceſſe eſt affirmare eos ſcriptos eſſe poſt annum decimum Seueri, quo illa cœpta eſt. Ceterùm quòd Alexandriæ diutiſſimè docuerit (factus[c] in Scola præceptoris ſui Pantæni ſucceſſor) & vſq; ad finem vitæ commoratus ſit; inde accidiſſe videtur, vt *Alexandrini* cognomen ei datum fuerit, cùm patriâ eſſet Athenienſis, è quâ etiam nonnúquam a maioribus (vt ſcribit Epiphanius[d]) dictus eſt *Athenienſis*. Sed & *Stromateum* ſiue Contextorem nuncupatum fuiſſe, Caſſiodorus[e] teſtatur; non ob aliam certè cauſam, quam ob prædictos inſignes illius octo libros *Stromatum* luculentiſſimè ſcriptos; quos quidem iſto a ſe titulo inſignitos eſſe ob varietatem argumenti, ſeu quòd variè contexti eſſent, ipſemet teſtatur Clemens[f].

a Euſeb. 6. hiſt. 11.

De Clemente Alexandrino.

b Id. 6 hiſt. 5.

c Euſ. ibid.

d Epiph. hær. 31.

e Caſſiod. præf. Inſtit. diuin. lect.

f Clem. Str. lib. 4.

II. Quantæ autẽ eruditionis fuerit & eloquentiæ, multiplices eius lucubrationes, quæ hactenùs reliquæ factæ ſunt, vel tacentibus omnibus cla-

niam:

Eius Scripta.
g Euſ. 5. hiſt. 11.
h Hieron. de Script. Eccl.

niani: plures verò ab eo elaboratas enumerarũt olim Euſebius [g] & Hieronymus [h]. Sed & præter illas, vtiqua aliarum à ſe editarum ipſe meminit, nempè de Reſurrectione, de Nuptiis, & de Continentia: Ac demùm Caſſiodorus eumdem recenſet inter eos qui à principio vſque ad finem explanârunt diuinas Scripturas. Cæterùm quòd aliquibus næuis eius commentarij reſperſi reperiantur; ne occaſione celeberrimi illius nominis, Fideles quæcumque apud eum ſcripta inuenirent, incautè amplecterentur, prouide Gelaſius Papa eius opera apocryphorum notâ voluit inuſiſſe: cùm alioqui ex eius commentariis nonnulla ab Arianis fuiſſe deprauata, Ruffinus [i] affirmet. Habuit autem inter alios plerosque magni nominis diſcipulos [k], *Origenem*; quem & nactus eſt in Scholâ Alexandrinâ ſucceſſorem, de quo pluribus dicetur inferiùs.

i Ruff. Apolog. pro Orig.
k Euſeb. 6. hiſt. 5. Hier. ep. 61.

III.
Theodotus hæreſiarcha.
l Theod. hær. fab. lib. 2.
m Euſeb. 5. hiſt. 29.

Hoc eodem tempore (licèt annus certus definiri non poſſit) Victor Romanus Pontifex recens agnitum Theodotum *Byzantinum* hæreſiarcham damnauit, & ab Eccleſiâ eiecit: quod Theodoretus [l] affirmat, & ante ipſum Euſebius [m] antiquorum ſcriptorum auctoritate. Fuerat iſte coriarius quidem arte, verùm multæ eruditionis & doctrinæ. Qui cùm tempore perſecutionis ſub Marco Aurelio comprehenſus, & in iudicio examinatus, Chriſtum negaſſet, idque poſteà ei exprobraretur cùm in patriâ, tum Romæ cum eſſe præ pudore gentium ſuorum aufugiſſet: in defenſionem ſuæ culpæ nouum excogitauit errorem, vt aſſereret ſe Deum non negâſſe ſed hominem: ſicque docuit Chriſtum hominem tantummodò, non etiam Deum eſſe; ex Spiritu quidem ſancto natum ex Virgine, ſed hominem nudum, nullâ aliâ præ ceteris, niſi ſolâ iuſtitiæ, auctoritate. Tradunt hæc de eo Tertullianus [n], Epiphanius [o], Auguſtinus [p], & alij nuper recentiores auctores. Ac licèt Theodoti immanis blaſphemia, à Cerintho tempore Apoſtolorum iure dici poſſit duxiſſe principium; tamẽ Epiphanius [q] propugnatores eius poſt Montanum exortos æſtimat, qui Cerinthi & Ebionis conati ſunt impia dogmata in Aſia inſtaurare, quique Alogi (ratione vel Verbo carentes) fuerint appellati, quòd S. Ioannis Apoſtoli Euangelium atque Apocalypſim reſpuerent: & ex ea Alogorum ſectâ propagatũ fuiſſe Theodotum. Porrò qui huius ſectam ſecuti ſunt, *Theodotiani* ab auctore ſunt appellati.

n Tert. de praſcr. c. vlt.
o Epiph. hær. 54.
p Auguſt. de hær. cap. 33.
q Epiph. hær. 51.
Alogi hæretici.

IV.
Artemon hæreſiarcha.
r Euſ. 5. hiſt. 27.

Quibus dederunt manus, qui ſunt hoc eodem tempore ab Artamone hæreſiarchâ progreſſi, qui & ipſi [r] Chriſti diuinitatem negâtes, hominem tantum eſſe aſſeruêre, ſed tamen Prophetis maiorem. Iidémque Theodotiani & Artemoniani, iunctis animis atque conatibus eò impudentiæ proceſſerunt, vt aſſererent tum Apoſtolos eamdem de Chriſto doctrinâ quam ipſi nunc prædicarent, ab ipſomet Domino accepiſſe, & alios docuiſſe, tum omnes poſteà Doctores Eccleſiaſticos vſque ad Victoris Papæ tempora, eidem adhæſiſſe, ſed à Zephyrino Victoris ſucceſſore ſinceram doctrinâ fuiſſe penitùs deprauatam. At hoc tantum nefas exhorreſcentes pij ac doctiſſimi viri qui his temporibus in Eccleſia floruerunt, ſcriptis ſuis impudens mendacium egregiè refellerunt; quos recenſet Euſebius [s], dum hæc omnia pluribus deſcribit.

s Id. 5. hiſt. 26. 27.

V.
Theodotus alter hæreſiarcha.

Poſt Theodotum Byzantinum, hoc eodem tempore alter quoque Theodotus (inquit Tertullianus [t]) hæreticus erupit; qui & ipſe hominem tantummodò Chriſtum dixit ex Spiritu Sancto & Maria Virgine pariter conceptum & natum, ſed inferiorem quam Melchiſedech, quòd dictũ [u] ſit de eo, *Tu es Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech*: nam illum Melchiſedech præcipuæ gratiæ cæleſtem eſſe virtutẽ, & quod agat Chriſtus pro hominibus, deprecator & aduocatus ipſorum factus, Melchiſedech facere pro cæleſtibus Angelis atque Virtutibus: eſſéque illum adeò Chriſto meliorem, vt [x] apator, ametor, agenealogicus ſit, cuius neque initium, neque finis comprehenſus ſit, aut comprehendi poſſit. Hæc de eo Tertullianus. At ſicut alter ille Theodotus fuit opifex coriarius, ita iſtum arte fuiſſe argentarium ſiue trapezitam, Euſebius [y] ex antiquiori ſcriptore, necnon Theodoretus [z] affirmat. Vt non adeò mirandum ſit, cùm audiuntur huius temporis Nouatores è ſutrinis, calceatis, vel fabrilibus tabernis conſcendere pulpitum laici homines; atque adeò ſi tam audacter Scripturas diuinas negent, detrũcent, augeant, immutent, corrumpant, atque peruertant: quæ omnia ipſos quoque Theodotianos magnâ inſcitiâ & impudentiâ auſos eſſe, dicentes ſe illa corrigere quæ non benè haberent, atque ita ſe ſancto Spiritu ſapientiores pronuntiantes; magiſq; philoſophiæ humanæ, & geometriæ, atque medicinæ ſtuduiſſe, quam Theologiæ, iidem autores ſcribunt.

t Tert. de praſc. c. vlt.
u Pſal. 109.
x Hebr. 7.
Opifices hæreſiarchæ.
y Theod. hær. fab. lib. 2.

VI.
Melchiſedechiani hæretici.

Quod autem ad præcipuum caput huius hæreſis ſpectat, ex qua appellati ſunt *Melchiſedechiani* hæretici; grauiſſimos quoque viros reperio errore lapſos de Melchiſedech, quod Paulus eum ſine patre & matre, ac ſine genealogia fuiſſe deſcribat. Nam Origenem & Didymum in eam partem ſententiam abiiſſe, vt putârint eum fuiſſe Angelum, teſtatur Hieronymus [a] meminitque de quodam, qui eum diuinioris naturæ fuiſſe affirmaret, & demùm illum ipſum Spiritum Sanctum, qui apparens Abrahæ in figura hominis viſus eſſet. Quam eamdem opinionem Epiphanius [b] Heracitis tribuit, de quibus dicetur ſuo loco. Denique in libro quæſtionum [c] veteris & noui teſtamenti, Auguſtini nomine ſcriptũ legitur, Melchiſedech non fuiſſe hominem, ſed ſupra hominem. At verò iſtam ſententiam non ſuam eſſe, ſed quorumdam aliorum, ſatis ipſe Auguſtinus ad Quodvvlt-deum [d] demõſtrat, dum talia ſectantes adnumerat inter hæreticos. Agit pariter de iiſdem hæreticis Epiphanius [e]; quos & ſibi libros commentitios finxiſſe tradit: ſubditque de aliis eiuſdem ſectæ in Arabia Petrea qui *Moyſen* quoque Deum eſſe putarent, propter diuina ſigna quæ feciſſet, adorarént que ipſius imaginem.

a Hier. ep. 126. ad Euagr.
b Epiph. hær. 67.
c Aug. q. 109. de vtroque mixt.
d Id. de hær. cap 34.
e Epiph. hær. 55.

VII.
Praxeas hæreſiarcha.

Ruſsùs verò de aliis, qui ſub Victore Romano Pontifice prodierunt, hæreticis, eorúmque auctore Praxea agens Tertullianus, cùm in fine commentarij aduerſus hæreſes, tum in libro quem priuatim in eum ſcripſit, eum dixiſſe: Deum Patrem Omnipotentem eſſe Iesvm Christvm, illúmque crucifixum ac paſſum, mortuum præterea ſeipſum ſibi ſedere ad dexterâ ſuam. Ceterùm ſi Praxeæ exquiramus originẽm, eum primò fuiſſe Montani ſectatorem, ex eorũ numero quos idem Tertullianus [f] vocat κατὰ Proclum, Pacianus [g] demonſtrat. Sed poſteà ab iiſdem deſciſcens, ſéque Romam conferens, de ſectâ Montani (vt alias vidimus) Romanum

f Tert. de praſcr. c. 52.
g Pacian. ep. ad Sympron.

Pontificem reddidit certiorem. Detectus tamen & ipſe hæreticus, itidémque Romæ [h] damnatus, (quod factum ſub Zephyrino Victoris ſucceſſore, Optatus [i] affirmare videtur) erroris pœnitens recantauit palinodiam: ſed eúmdem rurſùm latentem in ſtomacho hæreſim euomuiſſe, Tertullianus eſt auctor. Qui verò ab eo progreſſi ſunt hæretici, primò *Monarchici* quòd vnam tantùm perſonam ſtatuerent ſanctiſſimæ Trinitatis; deinde *Patropaſſiani*, quòd patri æquè crucem adſcriberent, ſunt appellati. Meminit eiuſdem Praxeę S. Auguſtinus [k], agítque de *Praxeanis* ab eo deriuatis hæreticis.

h Tert. aduerſ. Prax cap. 1.
i Opt. cont. Parm lib. 2.
PATROPASSIANI HÆRETICI.
k Aug. de hæreſ. c. 41.

IESV CHRISTI
AN. 197.
VICTORIS
AN. 4.
SEVERI IMP.
AN. 3.

I. ANNO Chriſti centeſimo nonageſimo ſeptimo, duobus Flauiis Tertullo & Clemente Coſſ. Seuerus Imp. occiſo Peſcennio Nigro qui Orientale Imperium occupauerat; relictáque parte copiarum ad expugnationem Byzantij, (quod poſt triennalem obſidionem captum, & in vicum redactum eſt) ipſe aduerſus barbaros, qui ab eodem Nigro ſtetiſſent, progreſſus, accepit in deditionem Parthos ac Medos, Adiabenos, Arabas & Oſtoënos cladibus affecit, atque Niſibim occupauit; Romámque rediens triumphauit. Hæc Dio [a], Spartianus, & Herodianus [b] pluribus; quæ biennio antè cœpta, nonniſi anno ſequenti conſummata ſunt.

a Dio & Spart in Seuer.
b Herod. lib. 2. & 3.

II. Qui verò putârunt, Antoninum Seueri filium vnâ cum patre imperare cœpiſſe, Getámque minorem natu eiuſdem Seueri filium, ante hæc tempora Cęſarem iam dictum fuiſſe, non leuem & in aliis ſibi errandi occaſionem dederunt. Ceterùm nonniſi Albinum hactenùs à Seuero creatum fuiſſe Cęſarem, Dio imprimis affirmat: Antoninum autẽ anno tantummodò Seueri quinto Cęſarem dictum, ſexto verò labente Auguſtum, inferiùs videbitur. Denique Getam confecto bello Parthico, nempè anno Seueri nono, Cæſarem eſſe creatum; triẽnio verò ante eiuſdem Seueri obitum (qui fuit annus eius decimus ſextus) accepiſſe nomen Auguſti, Spartianus demõſtrat. Ex quibus omnibus errorem corrigas Pamelij [c], putantis hunc ipſum annum tertium Seueri, à Tertulliano [d] eſſe notatum quo ipſe pallium ſuperinduit, cùm (vt ait) eradicato omni aconito hoſtilitatis, triplex eſſet Imperij virtus; hoc eſt (vt ipſe interpretantur) tot Auguſti ſimul regnarent. Nullum enim aliud reperire eſt apud hiſtoricos tempus ſub Seuero, quo iſta de pace & tribus Auguſtis à Tertulliano dici potuerint; niſi cùm Seuerus vnà cum Antonino & Getâ filiis Auguſtis creatis regnauit; domitâque Britanniâ, pax tranquilliſſima eſt vbique parta.

FILII SEVERI QVANDO CREATI IMP.
c Pamel. in vit. Tert.
d Tertull de pal. cap. 2.
TERTVLL. QVANDO INDVIT PALLIVM.

III. Sed nec aſſentiri poſſumus eidem Pamelio, tũc Tertullianum cùm Pallium induit, primùm Chriſto nomen dediſſe, vel baptizatum eſſe. Nec enim iis qui cathecumeni fierent, neceſſe erat togam relinquere, atque induere palliũ; & baptiſmi tẽpore non pallium, quod futuum eſſe conſueuerat, ſed candidam tunicam induebant: ac denique ipſius Tertulliani [e], atque etiam Cypriani [f] teſtimonio conſtat, non omnes æquè Chriſtianos pallium induere, ſed vt plurimùm communi cum Gentilibus indumento incedere conſueuiſſe. Sed nec qui pallium geſtarent, mox Chriſtianos conuinci potuiſſe, vel inde fit manifeſtum quòd non ſolùm turba philoſophorum omnium, ſed & cunctos liberalium artium profeſſores (ipſomet Tertulliano [g] teſte) eo vterentur. Quaptopter in eam adducimur ſententiam vt opinemur, inter Chriſtianos, perpaucos pallium induiſſe, illos nẽpè qui arctius vitæ genus amplecterentur, & eminentioris philoſophiæ cultum profiterentur; nimirùm vt ſicut eo habitu inter Gentiles eminerent philoſophi, ita & inter Chriſtianos effulgerent qui ſe arctioris vitæ vinculis, ac monachiſmo mancipâſſent.

e Tert. Apol. cap. 42.
f Cypr. de bon. patient.
PALLIVM NON FVISSE OMNIVM.
g Tert. de pal. cap. 5.

IV. Hoc enim ſatis probatur, tum ex eo quod S. Hieronymus [h] iterùm ſcribit, ſuo tempore Romæ cùm aliqui Chriſtiani auſteriori vitæ ſe dederent, ſolitos eos vocari *Impoſtores*, & *Græcos*; (nimirùm quia amictu Græco & philoſophico, nempè pallio: vterentur) tum quòd Saluianus [i] ait, Africanam prouinciam à barbaris affligi commeruiſſe, quòd inter alia ſanctos monachos palliatos incedentes ludibriis ac ſibilis inſectari conſueuiſſent. Vt quid enim tunc temporis eiuſmodi irriſiones Romę & Carthagine, quę Chriſtianis eſſent referiſſimę, ſi iidem omnes pallio vterentur? Deniq; Patres Concilij Gangrenſis [k] manifeſtè diſtinguunt pallium à communi ceterorum Chriſtianorum veſte, docéntq; eo tantùm vti conſueuiſſe ſanctioris propoſiti viros. Et antiquiſſimus Origenes [l] laudans Heraclã Chriſtianum presbyterum, ait eum depoſitâ vulgari ac communi veſte, philoſophi apparatum, hoc eſt pallium ſumpſiſſe. Pariterque in Porphyrio adoleſcente Chriſtiano Euſebius [m] magnoperè laudat, quòd pallium, habitum philoſophicum induiſſet: in quo vtique nulla eſſet laudis particularis occaſio, ſi id ipſum æquè omnes facerent Chriſtiani.

h Hier. ep. 10. ad Fur. & ep. 12. ad Marcel.
i Saluia. de ver. iudic. lib. 8.
k Concil. Gangr. c. 12.
l Orig. ap. Euſeb. 6. hiſt. 23.
m Euſeb. 8. hiſt. 21.

V. His igitur omnibus rationibus facilè perſuademur, Tertullianum, cùm palliũ induit, nequaquàm tunc primùm Chriſtianum factum eſſe; (Quomodò enim potuit, cùm antequam ipſum ſumeret, his ipſis Seueri temporibus, complures conſũmatiſſimo homine Chriſtiano dignos ediderit cõmentarios?) ſed inter arctioris & eminẽtioris vitæ Fideles profiteri cœpiſſe, à ſæcularibus ſe prorsùs negotiis abdicendo; vt ſatis ipſemet eodem tractatu de Pallio [n] ſignificat, dum ait: *Ego quidem nihil foro, nihil campo, nihil curiæ debeo, nihil officio aduigilo, nulla roſtra præoccupo, nulla prætoria obſeruo, cancellos non adoro, ſubſellia non cõtundo, iura non conturbo, cauſas non elatro, non iudico, non milito, non regno: ſeceſſi de populo, immò vnicum negotiũ mihi eſt, nec aliud nunc curo quàm ne curem* Quæ quidem minimè de omnibus Chriſtianis dicta intelligi poſſunt; cùm nemini Chriſtianorum illis interdictum fuiſſe operibus, aliquâ lege conſtet; quinimmò & ipſemet Tertullianus in Apologetico [o], hæc & alia plura, quæ etiam Ethnici exercere conſueuerant, Chriſtianos pariter factitâſſe tradat. Ceterùm fuiſſe TERTVLLIANVM natione Afrũ, patriâ Carthaginienſem, patre Centurione Proconſulari natum cùm alij plures, tum S. Hieronymus [p] imprimis affirmat; eumdémque om-

TERTVL. CVR INDVIT PALLIVM.
n Tert. de pal. cap. 5.
o Id. Apol. 42.
EIVS PRIMORDIA.
p Hier. de Script. Eccl. in Tertull.

nium ſcientiarum peritiſſimum, cunctorúmque eius temporis Latinorum diſertiſſimum, omnes prædicant: quod & innumerarum ipſius lucubrationum lectio ſatis conuincit. Adoleſcens autem cùm eſſet, ſcripſiſſe librum de moleſtiis nuptiarum, tradit idem Hieronymus[q]; ſed illum ab eo iam Chriſtiano, atque etiam vxorato, elucubratum eſſe, mihi facilè perſuadeo, cùm aliis rationibus, tum quòd non ſit veriſimile, duri ingenij hominem, ſuæque ſententiæ tenaciſſimum, aliter faciendo quàm ſcripſiſſet, ſe omnium deriſioni exponere voluiſſe. Scripſiſſe autem circa hæc tempora egregium illum commentarium aduerſus hæreticos *de Præſcriptione* argumento eſt quòd cùm omnes ab initio naſcentis Eccleſiæ progreſſos hæreſiarchas recenſeſet, de Artemone qui ſub Victore prodiit nullam penitùs mentionem fecit, quòd is nondum cognitus eſſet.

q *Id cont. Iouin. lib. 1. & ad Euſtoc. ep. 22.*

IESV CHRISTI
AN. 198.
VICTORIS
AN. 5.
SEVERI IMP.
AN. 4.

I. CONTROVERSIA DE TEMPORE CELEBRANDI PASC.

a *Euſeb. in Chron.*

ANNO Chriſti centeſimo nonageſimo octauo, Dextero & Priſco Coſſ. annum Imperij quartum incohante Seuero, quæſtionem de die celebrandi Paſchatis iterùm in Aſia exortam eſſe, Euſebius[a] tradit. Itaque tum *Romæ* à Victore Papa, tum in *Paleſtinâ* à Theophilo Cæſarienſi Metropolitano & Narciſſo Ieroſolymorum Epiſcopo, itémque in *Ponto* a Palma Epiſcopo, in *Galliis* ab Irenæo Lugdunéſi, in *Græciâ* à Baccbillo Corinthio, in prouincia *Oſroenâ*, ac denique per vniuerſum fermè terrarum Orbem, ad Epiſcopis ad Synodos conuocatis; (vnde obiter notabis Eccleſiarum omnium toto Orbe tranquilliſſimam hoc tempore pacem) vno omnium conſenſo, ex antiquâ Apoſtolorum traditione ſtatutum eſt, Paſcha celebrandum eſſe tantummodò die Dominico. Narrat hæc pluribus Euſebius[b]. Porrò iſta omnia Concilia celebrata eſſe auctoritate Victoris Romani Pótificis, ex eo ſatis colligi poſſe videretur, quòd Beda ex Actis prædictæ Synodi Palæſtinæ, (quorum fragmentum égregium de dignitate diei Dominicæ, recitat in Commentario quem ſcripſit de Æquinoctio Vernali) diſertis verbis aſſerit eumdem Victorem direxiſſe auctoritatem ad Theophilum Cæſarienſem eam celebrandi; eíque iniunxiſſe, vt de ea re cum aliis Epiſcopis deliberaret. Quem & ipſum Theophilum, ad quoddam etiam Conſilium Romanum, circa hæc tempora à Victore celebratum, acceríitum fuiſſe, habet Liber de Rom. Pontificibus: etſi perperam ibi pro Cæſarienſi ſcriptum ſit Theophilus Alexandrinus, quem ſub Arcadio Imp. vixiſſe conſtat. Ceterùm & Aſianos ipſos Epiſcopos qui contrariam de Paſchate ſectabantur ſententiam, eiuſdem Victoris auctoritate in vnum conuocatos eſſe à Polycrate Epheſino Epiſcopo, teſtantur literæ ab ipſo[c] ad Victorem redditæ: licèt iidem traditionem Ioannis Euangeliſtæ iactantes de Paſchate celebrando decimaquarta Luna quocumque tádem die (hoc eſt, ſiue Dominicus is eſſet, ſiue non) ea accideret, vehementer obniſi fuerint Victoris, & aliorum vbique Epiſcoporũ contrario iudicio. At de teſtimonio Ioannis Apoſtoli dictum[d] eſt in Pio Papa, ſub quo hæc primùm orta eſt controuerſia. Ceterùm Victor (vt habet Euſebius[e]) his rebus adductus, totius Aſiæ Eccleſias, & alias finitimas, tamquam alterius fidei & opinionis, litteris grauiter obiurgatas, ſimul omnes à communione Eccleſiæ ſecludendas edixit. Quibus omnibus ſanè videre eſt perſpicuo exemplo, quanta auctoritate per vniuerſum Chriſtianum Orbem polleret Romanus Epiſcopus.

b *Id. 5 hiſt. 22.*
CONCILIA PLVRA EA DE RE HABITA.

c *Ext. ep. Euſ. 5. hiſt. 23.*

d *An. 159.*

e *Euſeb. 5. hiſt. 24.*
VICTOR PP. EXCOMMVNICAT QVARTADECIMANOS.

II. QVID IRENÆVS AD VICTOREM.

f *Id cap. 25.*

At verò quòd poteſtate iure faciebat, recténe fecerit à multis eſt dubitatum: immò & ipſum Euſebius[f] tradit nimiæ ſeueritatis cùm ab aliis Catholicis Epiſcopis qui eodem quo ipſe die Paſcha celebrarent, redarguutum fuiſſe: tum maximè ab Irenæo Lugdunenſi, qui ſuis ad eum ſcriptis literis teſtatus eſt, prædeceſſores Rom. Epiſcopos aliis qui ſecùs ac illi eum ritum obſeruabant, nihilominus communicationē ſuam non denegaſſe, quin & abſentibus Euchariſtiam mittere conſueuiſſe. Verùm quamuis de rectitudine facti Victoris plurimi dubitauerint, tamen de poteſtate ne minimùm quidem ab aliquo, non modò Catholicorum, ſed nec ſchiſmaticorum, controuerſum reperitur. Et vt rem ipſam accuratiùs perſcrutemur; quamdiù cum Catholicis tantùm acta res eſt, tolerabile viſum fuit Romanis Pontificibus, permittere Aſianos more Iudæorum decimâquartâ Lunâ Paſcha celebrare: at cùm hæc indulgentia hæreſis validandæ eſſe videretur occaſio, ab eâ ceſſare conſultius viſum eſt. Qui enim his temporibus inualuiſſent in Aſia Montani ſectatores, (quod Pacianus[g] ſignificat) & ipſi die decimaquarta eſſe Paſcha celebrandum, ſecus autem agentes errore duci omninò affirmabant. Differebant[g] tamen ab aliis Quartadecimanis, quòd illi Lunæ curſum Iudæorum more obſeruabant, hi autem Solis. Nec tantùm Montaniſtæ eum fouerũt errorem; ſed & ipſe, quem vidimus, Blaſtus Romanę Eccleſiæ preſbyter, ea ratione Iudaiſmum latenter (vt ait Tertullianus[i]) introducere conatus eſt; & quòd ei contradiceretur, ſchiſmate ſe ab Eccleſia præcidit[k], compluribus aliis in ſuam ſententiam perductis. Quapropter cùm hęc amplius tolerare, idem iam videretur quod ſchiſmati fauere; etſi durum ac violentum viſum eſt multis remedium Victoris Papæ, pernecesſarium tamen fuit ad vlcus ſanandum; cùm præſertim non eadem præſens eſſet Aſianorum cauſa, ac fuiſſe videmus tempore Polycarpi; quandoquidem olim illi ex permiſſione, iſti nunc ex neceſſitate[l] id ſe agere dicerent; ac proinde eos qui ſecùs facerent, errore labi iactarent.

g *Pac. ep. ad Sympron. de nomine Cathol.*
QVARTADECIMANI CVR NON AMPLIVS TOLERANDI.
h *Sozom. 7. hiſt. 18.*
i *Tert. de præſcr. c. 55.*
k *Euſeb. 5. hiſt. 19.*

l *Niceph. l. 4. c. 30.*

III. VICTOR MONET EPISCOPOS OCCID.

m *Recitat illas Baron. Annal. Tom. II. hoc an. ex Bibl. Floriac. Ioannis à Boſco.*

Ne autem aliquæ Occidentalium Eccleſiarum in eiuſmodi Aſianorum errorem laberentur, curauit idem Victor eas omnes admonere vt in Antiqua Apoſtolorũ traditione permanerent: nam quæ extant[m] binæ ipſius ad Deſiderium, & Paracodam, Epiſcopos Viennenſes & per eos ad vniuerſam Eccleſiam Gallicanam datę diuerſis temporibus de ea re literæ, argumento ſunt eum & alias eiuſdem generis ac reliquas Occidentalis Orbis Eccleſias direxiſſe. Porrò qui in Oriente ea de cauſa auulſi ſunt ab Eccleſia; magna ex parte in ſchiſmate permanſerunt in longum tempus: licèt enim ingens eorum nu-

merus tempore Concilij Nicæni (à quo probata eſt ſententia Victoris) ad Eccleſiam fuerit reuocatus; tamen etiam poſteà Syros, Cilices, & Meſopotamenos in eodem errore permanſiſſe, S. Athanaſius [n] tradit. Fauerunt & alij eidem ſententiæ, de quibus dicetur ſuis locis.

n Athan. de Synod.

IESV CHRISTI
AN. 199.
VICTORIS
AN. 6.
SEVERI IMP.
AN. 5.

I. ANNO Chriſti centeſimo nonageſimo nono, Laterano & Ruffino Coſſ. Seuerus anno Imperij quinto proficiſcens in Gallias aduerſus Albinum rebellantem, in itinere *Baſſianum* filium ſuum maiorem, Cæſarem dixit, & *Antonini* appellatione auxit, quam etiam poſteà Getæ minori filio detulit: in animo habens (quod tradit Spartianus) vt omnes deinceps Principes, quemadmodùm AVGVSTI, ita etiam ANTONINI dicerentur. Ac certè ab Antonino Pio, qui primus id cognomen geſſit, ad Maximinum vſque, reliqui omnes Imperatores eo prænomine vſi reperiuntur, tanquam omnibus Auguſtis debito: quâ de re præclarè poſteà diſſeruit apud Populum Romanum Alexander Seuerus, referente, Lampridio. Ceterùm Seuerus difficillimo prælio apud Lugdunum obtinuit Albinum, eóque occiſo ſolus ſecuruſque potitus eſt Imperio.

ANTONINI PRÆNOMEN COMMVNE IMPERATORIBVS.

II. Ponitur item ab Euſebio hoc anno Iudaïcum bellum atque Samariticum ſimul exortum, vel (vt ait) potiùs reſumptum. Infeliciſſima planè fuit Seueri temporibus conditio Iudæorum, quippe quos primò Peſcennius Niger adeò tributis oppreſſit [a], vt etiam aërem eorum cenſere cuperet; eo verò extincto, Claudius [b] ex Nigri partibus homo Romanus; latronem agens, incurſionibus ſuis deprędatus eſt: iiſdemque ipſis rebellantibus à Romanis, atque anno ſequenti à Seuero debellatis, decretus fuit de illis à Senatu triumphus: ac demùm idem Imp. Iudæos fieri ſub graui pœna vetuit, prout teſtatur Spartianus.

IVDÆI RVRSVM AFFLICTATI.

a Spart. in Peſcen.
b Dio in Seuer.

III. Interea verò cùm quæ iiſdem locis eſſet Eccleſia, pace tranquilliſſima frueretur, *Narciſſus* Ieroſolymorum Epiſcopus ſanctitate & miraculis illuſtris, poſt Concilium anno ſuperiori celebratum, quorumdam hominum nequam, qui eius reprehenſiones non ferrent, calumniis circumuentus, quamuis ij nullam fidem apud populum inueniſſent, ipſe tamen tum indignatione quadam obiectæ criminationis, tum maximè amore tranquillioris vitæ quam iam diu optauerat; volens libenſque magno omnium mœrore ſolum vertit, & in ſecretam ſolitudinem ſe recipiens, multis annis anachoreticam vitam duxit: cuius interim accuſatores eaſdem diuinitùs acerbiſſimas pœnas publicè meruerunt, quas ſibimetipſi optauerant, vt fidem calumniarum ſuarum populo facerent: quippe vnus cum tota familia, ſuáque ſtirpe, rapido flammarum ardore diuinitùs immiſſo conflagrauit: alius fœdo morbo ab extremis pedum digitis ad caput vſque infectus contabuit: tertius pœnas aliorum intuens, reformidánſque, reatum palàm confeſſus, vſque eò lachrymas fundere non deſtitit, quoad vtrumque oculum ſibi penitùs extinxerit. Porrò cùm in Narciſſi locum Hieroſolymis ſuffectus eſſet *Dius*, huic verò non longo tempore Eccleſiam gubernanti *Germanion*, & iſti *Gordius*; rurſùm Narciſſus ab Ieroſolymitanis repertus, & inſtantiſſimè rogatus, eius Eccleſiæ gubernacula ſuſcepit; dato ei, diuino monitu, ob ingraneſcentem ætatem centum ampliùs annorum, collegâ *Alexandro* iam alterius in Cappadocia Eccleſiæ Epiſcopo, qui voti & locorum viſendorum causâ Ieroſolymam aduenerat. Hæc omnia pluribus Euſebius [c]; qui Alexandri ingreſſum contigiſſe ſcribit poſt obitum Seueri Imperatoris; quem tamen hic occaſione continuationis hiſtoriæ recenſuiſſe oportuit. Sed de ipſo, iterùm agetur ſuis locis inferiùs.

DE NARCISSO HIEROS. EPISCOPO.

c Euſeb. 6. hiſt. 8. 9.

IESV CHRISTI
AN. 200.
VICTORIS
AN. 7.
SEVERI IMP.
AN. 6.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo, Saturnino & Gallo Coſſ. Seuerus Imp. è Gallijs Romam victor ingreſſus eſt ouans: recuſâſſe enim tradunt [a] triumphum: ne videretur de ciuili ſanguine captâſſe gloriam; qui tamen paulò pòſt quamplurimos, qui Albino & Peſcennio fauiſſent, clariſſimos viros occidit, nulli parcens eorum qui vel leui tantummodò ſuſpicione laboraſſent: recenſétque Spartianus nomina vnius & quadraginta Conſularium ac Prætorianorum virorum (qui tunc ab eo necati ſunt iuſſi. Damnati quoque plerique, qui ioco dixerant, *Verè Imperator nominis ſui, verè Pertinax, verè Seuerus.* Multos inſuper, quaſi Chaldæos aut vates de ſua ſalute conſuluiſſent, interemit; præcipuè verò ſuſpectos, vnumquemque idoneum Imperio, quòd ipſe paruos tantùm filios haberet. Quibus factis nomen conſecutus eſt infame, vt diceretur à pluribus *Sylla Punicus*. Hæc Spartianus [b].

a Herodia. lib. 3. Spart. in Seuer.
SEVERVS SEVERE SÆVIT IN SVOS.

b Spart. in Seuer & in Peſcen.

II. Sed quòd in tam immenſa ciuium cæde, Chriſtiani ſoli malorum ſpectatores quietè agerent, (quippe quos nulli tyrannorum adhæſiſſe, tam glorioſè quàm verè Tertullianus [c] prædicat) Gentiles liuore correpti, haud valuerunt ſe vlteriùs continere, quin foras in perſecutionem erumperent; ea nimirùm honeſtiſſima (vt videbatur) occaſione, quòd cùm omnes reliqui ciues victorem Imperatorem epulis publicis & lectiſterniis, floribus, laureis, ſuffitibus, luminibus, & aliis id genus officiis in lætitia publica exhiberi ſolitis excepiſſent, ab his Chriſtiani abſtinuiſſent, ac proinde ſe Imperatorem odio proſequi oſtenderent. Hæc quidem obiecta fuiſſe, docet Tertullianus [d] in forti illa Defenſione, quam pro iis & aliis eiuſmodi criminationibus diluendis conſcripſit; de qua anno ſequenti, ſimúlque de inchoata perſecutione.

c Tert. Apol cap. 35. & ad Scap. cap 2.
CHRIST. ACCVSATI HOSTES IMP.

d Id. Apol. c 35.

IESV

IESV CHRISTI
AN. 201.

VICTORIS
AN. 8.

SEVERI IMP.
AN. 8.

I. ANTONINVS IMP.

ANNO Chriſti ducenteſimo primo, Anullino ſecundùm & Frontone Coſſ. Seuerus labente ſexto Imperij anno, antequàm ſeptimus numerari inciperet, maiorē natu filium ANTONINVM Cæſarem, ex Senatuſconſulto (vt habet Spartianus) creauit Imperatorem. Vnde in antiquis [a] inſcriptionibus Tribunitia Poteſtas, ſolita cum Auguſti nomine cōferri, ſexies, in alijs verò quinquies, ampliùs in Seuero quàm in Antonino iterata reperitur: ex quibus planè mendoſi arguuntur tituli præfixi reſcriptis quibuſdam Seueri, cùm ante Conſules huius anni Antoninus ei collega apponitur. Placuit autem Seuero [b] ad conciliandum ſibi populum, præter munificentiſſimas munerum editiones, congiariúmque magnum populo collatum, militibus etiam erogare donatiuum; cuius hactenùs nonnulla extant [c] numiſmata, quę docent id factum eſſe hoc ipſo anno, cùm iam Seuerus auctus eſſet ſeptimâ poteſtate Tribunitia.

a Collegerunt Ald. Mannin. Adolph. & Smet. Egit que de iis Baron. an. 197.
b Herod. lib. 3 Spart. in Seuer.
c Ap. Pyrrh. Ligor.

II. DE MILITE CHRISTI CORONARI RENVENTE.

Huius autem exhibitionis tempore, illud de Chriſtiano milite accidit, quod Tertullianus Romæ tunc exiſtens in libro [d] *de Corona militis* deſcribit: nempè, cùm is noluiſſet (quod alij omnes Chriſtiani milites abſque ſcrupulo facerent) coronam lauream, ex more, donatiuum accepturus in capite geſtare, a Præfecto militia depoſitum, ac fuſtibus cęſum, fuiſſe in carcerem detruſum. Additque idem auctor, eum militem & à Chriſtianis quoque fuiſſe culpatum, tamquam nimis præcipitem & mori cupidum, & quòd eo facto longam Eccleſiæ tranquillitatem in diſcrimen adduxiſſet. Quâ de re cum ipſe grauiter indignetur, ſimúlque in ipſos etiam Chriſtianorum Antiſtites, atque adeò Romanæ Eccleſiæ Pontifices inuehatur, quòd aſſererent non temerè ſe offerendum eſſe martyrio, ſed licitas eſſe perſecutionis tempore latebras atque fugam; ſatis demōſtrat iam tunc ſe mutatum fuiſſe, & in Montani errores infeliciter prolapſum, quibus inter alia, contra præceptum [e] Domini negaretur fugienda eſſe vllo modo martyria.

d Tert. de cor. mil. c. 1.
e Matth. 10.

III. TERTVL. LAPSVS CAVSA.

Ceterùm cauſam cur ab Eccleſia deſciuerit, S. Hieronymus [f] recenſens, ait illum, cùm vſque ad mediam ætatem presbyter Eccleſiæ permanſiſſet, inuidiâ poſteà & contumelijs clericorum Romanorum, ad Mōtani dogma dilapſum eſſe. At verò ipſi Tertulliano de ſeipſo potiùs credendum videtur aſſerenti [g] agnitionem atque defenſionem Paracleti ipſum disiunxiſſe a Pſychicis, hoc eſt Catholicis, poſtquam Montani Prophetia a Romano Pontifice cognita eſt atque damnata. Quòd ſi poſt hæc a Clero Romano paſſus eſt aliquid, fuit ea criminis pœna, & non cauſa delicti. Sed inſuper quid cauſæ fuerit, cur adeò moribus, eruditione, & zelo Chriſtianæ religionis vir præſtans, (ipſius enim ſcripta ſunt horum omnium manifeſtiſſima ſigna) tam infeliciter ſe præcipitem dederit in hæreſim quam iam anteà condemnaſſet [h], & adeò turpiter defecerit ab Eccleſiâ Romanâ, cuius fidem tantoperè commendâſſet [i]; haud eſt facilè conſequi. Indignè fortaſsè tulit, gentilem ſuum Victorem Romanum Pontificem (ſub quo eius lapſum accidiſſe conſtat) ſibi honore prælatum, vel quòd ab ipſo non eo quem ſibi præſumpſerat coleretur honore. Sanè quidem apud S. Ambroſium [k], (quiſquis ille fuerit, antiquus eſt auctor) Tertullianus Nouatiano coniungitur, vt aſſerantur ambo inuidiæ tabo infecti ab Eccleſiâ deſciuiſſe. Putauit Pamelius, ob repulſam Epiſcopatûs Carthaginienſis illud præſtitiſſe: ſed & aliæ [l] ab alijs cauſæ, quantumlibet leuiſſimâ coniecturâ nitantur, in medium adducuntur.

f Hieron. de Script. Eccl. in Tertull.
g Tert. a lu. Prax. cap. 1.
h Id. de Præſc. c. 52.
i Ibid. c. 36.
k Ap. Ambr. in 1. Cor. 15.
l Vid. Pamel. in vit. Tert.

IV. TERTVL. INGENIVM FACILE DECIPI.

Equidem dum attentiùs conſidero durum hominis ingenium, auſterúmque animum, (qui affectus in eius ſcriptis vbique elucent) facilè adducor vt credam, hominem qui vitæ Chriſtianæ profeſſionem in ſeueritate atque auſteritate nimiâ tantummodò collocaret, cùm in Proclum ſeu Proculum moderatiorem Montani ſectatorem, omniúmque diſertiſſimum impegiſſet, (quem & mirificè [m] laudaſſe reperitur) deceptum ab eo fuiſſe, quòd ille doctrinam ſuam non ab homine, ſed à Paracleto qui deſcendiſſet in hominem ſe accepiſſe profiteretur, quòdque præ ſe ferret veritatem Catholici dogmatis in his quæ ſpectarent ad Chriſtum atque ſanctiſſimam Trinitatem: caſtitatem item ac continentiam celebraret, ieiunia auſteriora inſtinctu Spiritûs ſeruanda indiceret, vigilias ac preces multiplicaret; martyrium adeò extolleret, vt nec fugam, aliáſque latebras, vel redemptionem vitæ admitteret: hæc inquam, & alia id genus, è poculo Procli homo eorum ſitientiſſimus hauriens; (quem & alioqui in credendo adeò facilem fuiſſe conſtat, vt etiam qualiumcumque mulierculatum [n] ſomniis fidem præſtaret:) mox ebrius redditus, in Catholicos furere, quòd tam bonas à Spiritu reuelatas inſtitutiones damnâſſent, eoſdémque ideò non Chriſtianos, ſed *Pſychicos*, nempè Animales, nominare cœpit, calumnijs inſuper ac contumelijs eoſdem onerare non ceſſans. Sed quod ſpectat ad *Pſychicorum* appellationem fuit Valentini, hæreſiarchæ primum inuentum, vt (quod ſcribit Irenæus [o]) Pſychicos nominaret homines, qui non eſſent, ſicut ſuos eſſe dicebat, ſpirituales. Tranſiit verò eadem vox ad Cataphrygas; à quibus æquè omnes non ſuſcipientes Paracletum, *Pſychicos* appellatos eſſe, Clemens [p] Alexandrinus teſtatur. Indéque eſt quod apud Tertullianum non Catholici modò, ſed & hæretici quoque omnes qui ſuum ipſius ſpernerent Paracletum, dicti ſunt *Pſychici*.

m Tert. adu. Valent. c. 5.
n Id. de animâ, c. 6.
PSYCHICI QVI DICTI.
o Iren. lib. 1. cap. 1.
p Clem. Strom. l. 4.

V. LAVREAM GESTARE LICITVM.

Et quòd ab Eccleſiâ ſemel deſciſcens, in eamdem immortale iurâſſet bellum, inde accidit vt quod Catholici improbarent, mordicùs ipſe defenderet; vt de milite illo accidiſſe vidimus, qui renuiſſet lauream in capite. Non certè ex idolo eam ſumebant, vel ei poſteà offerebant: nulla cum eâ thuris oblatio, vel alia intercedebat ſuperſtitioſa libatio; nihilque aliud præſe ferebat quam inſigne victoriæ; quâ quidem nec qui tunc aderant, nec qui aliàs ſub alijs Imperatoribus militâſſent, abſtinuiſſe vmquam, nec quod retinuerint reprehenſi inueniuntur. Nec rurſùs quòd Laurus Apollini diceretur eſſe dicata, ea coronari vetitum erat: nam hâc ratione nec ipſis quatuor elementis (quod deridet Auguſti-

nus[q]) nec arboribus, aliiſue plantis, & animalibus, diuerſis diis dicatis, vti conceſſum fuiſſet: Cùm alioqui etiam idolothyta nullâ facta diſquiſitione manducari permiſerit Apoſtolus[r], dum nullum imminet ſcandalum. Quapropter cùm nullus penitùs ex eiuſmodi coronâ eſſet offenſionis locus, eâque non eſſet eius temporis & actionis voluntatium, ſed omnino neceſſarium militum capitis ornamentum; (licèt noſtrarum non ſit partium, militem illum abſoluere, aut condemnare (certè non temerè audax eius facinus ceteri improbarunt Chriſtiani, cuius occaſione mox fuerit poſt longam pacem Eccleſia nouâ perſecutione côcuſſa. Atqui Tertullianus; cùm tam vehementem pro eo inſtituiſſet defenſionem, eò erroris eſt etiam prolapſus, vt negaret[f] Chriſtianum hominem poſſe fide ſaluâ militem agere: ſed & in plures alios inductus eſt, de quibus dicetur ſuo loco. Illud tamê non malè, etiamſi ad malum abuteretur, cùm non ex Scripturâ tantùm, ſed ex lege quoque non ſcriptâ, ex Traditionibus ſcilicèt, ac conſuetudine[ff] diù ab Eccleſiâ obſeruatâ, licere ſumere argumentum affirmat; hæcque dicens, antiquas retexit Eccleſiæ Traditiones, nobiliſſimum planè Chriſtianæ religionis monumentum. Nec enim eas deduxit ex ſchola Montani, (vt calumnioſè prætexunt Nouantes) cuius vix limen ingreſſus tunc erat; ſed quòd aduerſus Catholicos ageret, ad eos conuincendos non alias certè quàm ex Catholica Eccleſiâ petitas (vt argumentatio vires haberet) traditiones antiquas eum recenſuiſſe oportuit. Verùm & de hoc iam dictum eſt ſuperiùs: quas namque ille traditiones commemorauit, de plurimis earum, pro diſputationum opportunitate, ſuis locis tractatum eſt.

q Aug. ep. 52. ad Publicol.
r 1. Cor. 10.
f Tert. de cor. mil. c. 11.
ff An 53. IV.

VI.
PLAVTIANI FASTVS ET SÆVITIA.

Intereà Seuerus Imperator ingenti expeditione aduerſus Parthos comparatâ, vnâ cum filiis in Orientem proficiſcens, reliquit Romæ qui omniû curam ageret *Lucium Septimium* PLAVTIANVM, cuius filiam Antonino filio ſuo dederat in vxorem: qui quidem genere Afer & ipſius Seueri municeps, ex humili fortunâ in tantam potentiam euectus eſt, vt ipſi etiam Imperatori videretur imperare; cuius immenſas diuitias ex damnatorum bonis partas, trucem ſæuitiam, & arrogantiſſimum faſtum, pluribus deſcribunt Dio[t] & Herodianus[u]: quippe *quacumque incederet* (inquit Herodianus) *adeò trux & horribilis erat, vt non modò non adiretur à quoquam ſed etiam qui fortuitò occurrebant, ab eo auerterent oculos, quia ante ambulones aliquot denuntiabant, ne quis in proximo conſiſteret, neue illum contueri auderet, ſed auerterent vniuerſi oculos, terrámque deſpectarent.* Hic igitur talis, cùm ex ſententia Imperatoris (quod Dio & Spartianus tradunt) animaduerteret in reliquos qui ſuſpecti eſſent de commercio cum Nigro vel Albino; (Hæc namque illa eſt racematio, quam vocat Tertullianus[x], poſt vindemiam parricidarum ſceleſtarum partium:) nec Chriſtianis pepercit, quòd & ipſi contemptæ maieſtatis, ob prætermiſſa quæ diximus ab aliis exhiberi ſolita officia, ab inuidentibus in crimen adducerentur: quem & nouus caſus de milite coronam ferre recuſante, vehementer exacerbauit.

t Dio in Seuer.
u Herod. lib 3.
x Tert. Apol. c. 35.

VII.

Sed & accidit hoc eodem tempore (quod narrat Tertullianus[y]) vt in eorumdem Chriſtianorum contumeliam, pictura quædam fuerit Romæ publicata cum eiuſmodi inſcriptione, DEVS CHRISTIANORVM ONONYCHITES; qui quidem erat auribus aſininis, altero pede vngulatus, librum geſtans & togatus. Hæc verò non ob aliam cauſam puto Gentiles effinxiſſe, quàm quòd (vt idem[a] teſtatur) à Cornelio Tacito[a] diffamatum vbique fuiſſet, Chriſtianos caput aſini adorare, quòd cùm ipſi Ægypto extorres, in vaſtis Arabiæ deſertis aquarum egentiſſimis ſiti macerarentur, onagris indicibus qui fortè de paſtu potum petebant, fontem reperiſſent. Aſſeruere pariter idem commentum Plutarchus[b], & alij: ſed haud dubium illud mutuati ex ſcriptis Apionis Alexandrini, infenſiſſimi Iudæorum hoſtis: quem iſta & alia multa de Iudæis mentientem, egregiè olim Ioſephus[c] confutauit. Hæc itaque à Gentilibus obiecta Iudæis, tranſierunt in calumniam Chriſtianorum: ſicut & eadem paulò pòſt apud Minutium Felicem Cæcilius exprobauit Octauio. Potuit tamen & ex Gnoſticis hæreticis eadem calumnia, ſicut & aliæ multæ, ad Gentiles eſſe prolapſa; quòd (vt aliàs dictum eſt) librum ſcripſiſſent nomine *Stirpes Mariæ*, in quo inter alia horrenda aſſeruiſſent[d], Dominum Sabaoth fuiſſe figuræ hominis aſini formam habentis.

y Tert. Apol. c. 16.
CAPITIS ASININI ADORATIO OBIECTA CHRISTIANIS.
a Ibid. c. 15.
a Tac. hiſt. lib 5.
b Plut. 4. Sympoſ. 5.
c Ioſep. cont. Apion. lib. 2.
d Epiph. hær. 26.

VIII.
PERSECVT. RECRVDESCIT.

His igitur omnibus quas diximus accuſationibus, aliiſque item de infantium cæde, eſu humanarum carnium, & promiſcuo in ſynaxibus poſt extinctionem luminum concubitu, iactari olim ſolitis calumniis, denuò apud Gentiles ore omnium diffamatis; factum eſt rurſùm (quod quidem aliàs ſæpiùs accidiſſet, ſed ab Imperatoribus Traiano, Hadriano, ac Marco Aurelio prohibitum fuiſſet) vt nomen ipſum Chriſtianum, eſſet in manifeſtum crimen tot horrendorum ſcelerum, & immanis inde his diebus excitata Romæ fuerit in Chriſtianos Perſecutio; quâ tum à Magiſtratibus innoxij & inauditi, vel crucibus impoſiti sũt, vel beſtiis & ignibus viui obiecti, vel in metalla damnati, vel denique poſt varia alia crudeliſſima tormenta necati aut relegati; atque ipſę feminę caſtitatis amantiſſimæ, lenonibus traditæ vt pudicitiæ diſpendium paterentur: tum ab ipſo furête populo ignominiis affecti, lapidibus inuaſi, immò & poſt obitum de requie ſepulturæ auulſi: vt de his omnibus Tertullianus queritur in eruditiſſimo *Apologetico* quem hoc ipſo anno, abſente Seuero Imp. ad Magiſtratus Romanos, ipſos, vt vocat, Romani imperij Antiſtites, ibidem Romæ (vt multa demonſtrant) ſuo tacito nomine, pro Chriſtianis elucubrauit: eodémque prædictas omnes calumnias, aliaſque in eoſdem coniici ſolitas, vehementiſſimè more ſuo purgauit & confutauit, multa immiſcens de innocentiſſima ſimul & vtiliſſima (ham & inertię accuſabantur) Chriſtianorum vitâ, déque eorum fidelitate erga Imperatores, ac precibus pro eis fieri ſolitis. Etſi porrò aſpera hęc videri poterant, potiùs tamen præludia quædam perſecutionis fuêre Nam ad hunc diem (vt eodem commentario idem auctor[e], aſſerit) nullum à Seuero aduerſus Chriſtianos fuerat promulgatum edictum; quod poſt bellum Parthicum, (abhinc ſcilicèt triennium) fuiſſe aditum Spartianus eſt auctor. Quæ verò interim Romæ agerentur, auctoritate hebant Plautiani.

TERTVLL. APOLOGIA PRO CHRIST.
e Tert. Apol. cap. 5.

IESV

IESV CHRISTI
AN. 202.

VICTORIS
AN. 9.

SEVERI IMP.
AN. 8.

I. ACTA MART. SCILLITANORVM.
a *Deſcripſit Baron. Annal Tom. II. hoc an. ex cod. MS.*
b *Poſſid. Indic cap. 9*
c *Tert. ad Scap cap. 3.*

ANNVS Chriſti ducenteſimus ſecundus adſcribitur Faſtis Claudio Seuero & Aufidio Victorino Coſſ. Cuius Claudij Conſulatu notata habentur acta [a] *Martyrum Scillitanorum*, ſeptem virorum & quinque feminarum, qui pro Chriſti nomine Carthagine in Africa ſub proconſule Saturnino capite truncati ſunt decimaſeptimâ Iulij; quâ etiam natalis eorum dies hactenùs anniuerſariâ cõmemoratione celebratur ab Eccleſia Catholica teſtatúrque Poſſidius [b], iam olim in eorum laudem S. Auguſtinum habuiſſe tractatum. Meminit eiuſdem Saturnini Proconſulis Tertullianus [c] ad Scapulam; eumque ait primum omniũ ſub Seuero Carthagine gladium in Chriſtianos egiſſe, ac inde lumina amiſiſſe; ſed & ob Chriſtianum ſanguinem fuſum, excreſcentibus imbribus homines grauia paſſos eſſe, aliaque contigiſſe prodigia, de quibus dicetur anno ſequenti.

II. CHRIST. REI MAIEST. FACTI.
d *Minut. in Octau.*
e *Tert. Apol. cap 32.*

Porro ea iiſdem Actis colligi videtur, non Chriſtianitatis aperta cauſâ, quòd nondum lege Principis edicta eſſet perſecutio, ſed maieſtatis prætextu, quòd Imperatores nollent venerari, & per eorum genios iurare, eos martyres necatos eſſe. Magnum quippe planè videbatur Gentilibus eiuſmodi iuſiurádum: adeò vt (quod ait Minutius [d] Felix) grauius exiſtimarent per genium Regis, quàm genium Iouis peierare. Ideóque ad huiuſmodi iuramentum his temporibus conſueuiſſe Gentiles Magiſtratus adigere Chriſtianos, docet Tertullianus in Apologetico [e]: & ad Scapulam [f] demonſtrat, qui iurarent per genios Imperatorum, argui illis eſſe fideles; ac contra infideles & inimicos, qui id detrectarent.

III. DE IVRAMENTO A CHRIST. EXIGI, ET FIERI SOLITO.
De quo Baron. an 169. 179. 297.
ff *Ap. Euſeb. 4 hiſt 14.*
g *Ibid. 5. hiſt. 1.*
h *Plin 10. ep. 97.*
i *Tert. Apol. cap 32.*
k *Pamel in Tert. Apol. 32 not 410.*
[Vbi hanc legem tribuit Clodoueo. At in Capitul. Car. Mag. l. cap 42. & in Leg. Longob. l. 3. tit. 34. tribuitur Carolo Magno, Potuit ab vtroque diuerſis temporibus & occaſionibus promulgari.]
l *Veget l 2. de re mil.*

Adde quòd cùm penes Gentiles (vt teſtatur idem auctor, & alij qui pro Chriſtianis ſcripſerunt Apologias) inualuiſſet opinio Chriſtianos de regno aſſiduè loquentes & Chriſto venturo eſſe Imperij perduelles, & moliri ab Imperatoribus defectionem; eam ob rem ab eis iuramẽtum eiuſmodi exigere cõſueuerant: quemadmodum & à Policarpo [ff], & ab aliis martyribus, petiiſſe Præſides reperimus vt iurarent per fortunam Imperatorum. Eadémque de cauſâ, non ſolùm vt Chriſtũ negarent, ſed etiam vt eum blaſphemarent ac maledicerent, iuberi ſolitum, conſtat eâdem martyrij Polycarpi hiſtoriâ, necnon ea paſſione Biblidis & Lugdunenſis, aliiſque SS. Martyrum Actis, ac denique ea epiſtolâ Plinij [h] Secundi ad Traianum Imperatorem de Chriſtianis ſcriptâ. Porrò ſic iuráſſe Chriſtianos Principibus, vt etiam licitè per ſalutem ipſorum iurarent, ſed tamen abſtinerent penitùs à deorum & geniorum, tamquam dæmoniorum nominibus, idem Tertullianus [i] docet. Viguitque diutiùs apud nonnullos idem vſus, & adhuc viget, vt ſic homines iurent. Sed temerarium ac periculoſum viſum [k] eſt Francorum Regibus, eiuſmodi à quocumque paſſim fieri ſolita ſalutis Regis per iuramentum oppigneratio numini: quamobrem lege cauerunt, ne quis præſumeret per vitam Regis ac filiorum eius iurare. Cæterùm militum Chriſtianorum ſub Gentilibus Imperatoribus ſolitum iuramentum, Vegetius [l] ait fuiſſe, quòd *iurarent per Deum, Chriſtum & ſanctum Spiritum, & per maieſtatem Imperatoris, omnia ſe ſtrenuè facturos quæ præcepiſſet Imperator, numquam deſerturos militiam, nec mortem recuſaturos pro Romanâ Republicâ.*

IESV CHRISTI
AN. 203.

ZEPHYRINI
AN. 1.

SEVERI IMP.
AN. 1.

I.
a *Euſeb. 5. hiſt. 27.*
VICTORIS PP. MARTYRIVM.
b *Lib. de Rom. Pont.*
ZEPHYRINI SVBROGATIO.

ANno Chriſti ducenteſimo tertio, Annio Fabiano & Nonio Muciano Coſſ. anno nono [a] Seueri Imperatoris, *Victor* Papa, auſpicatus iam annum decimum ſui Pontificatûs per menſem vnũ & dies viginti octo, martyrio coronatus eſt die vigeſimâ octauâ Iulij, ſepultúſque in Vaticano. De cuius decretis, præter illa quæ ſuperiùs dicta ſunt, traditur in Libro de Rom. Pontificibus, ipſum conſtituiſſe, *vt neceſſitate faciente, vbicumque inuentus fuiſſet, quicumque hominum ex Gentilibus veniens, ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fonte ſiue in ſtagno baptizaretur, (tantummodo Chriſtianæ credulitatis confeſſione declarata) integer efficeretur Chriſtianus.* Cuius ſedes [b] cùm vacaſſet dies vndecim ordinatus eſt in locum eius ZEPHYRINVS patriâ Romanus, Abundij filius.

II. TERTVL. SCRIBIT AD SCAPVLAM PROCONSVLEM PRO CHRIST.

Hoc eodem anno Saturnino Africæ Proconſuli ſubrogatus Scapula, accepto à Plautiano (penes quem abſente Imperatore erat ſumma rerum Occidentalium) mandato vt in eos qui maieſtatis ſuſpecti eſſent, animaduerteret; eo nomine (vt Romæ factum vidimus) in Africâ perſecutionẽ aduerſus Chriſtianos mouit, cùm nullum adhuc in eos Imperatoris edictum promulgatum eſſet. Hæc enim docet Tertullianus in commentario, quem hoc eodem anno reuerſus Carthaginem, ſcripſit *ad* eumdem *Scapulam*, declamatorium potiùs quàm ſupplicẽ, quò violentos illius impetus ſiſteret. Et quòd eâ potiſſimùm causâ Chriſtianos exagitaret, quòd viderentur eſſe rebelles Imperatori, eadem (vt fecerat Romæ in Apologetico) fortiſſimè redarguit atque refellit, pluribus demonſtrans eos Imperatori fideliſſimos eſſe: Quò verò eumdem à cœpto retraheret, terrorem maximè, incuſſit cùm prodigiorum quæ accidiſſent, nempè imbrium excreſcentium, ignium in cælo apparentium, horrendorum tonitruum, & portentoſi Solis defectûs; tum exemplo Præſidum qui olim in Chriſtianos ſæuiiſſent, & grauiter mulctati fuiſſent, addens & laudem aliorum, qui iuſſi perſequi Chriſtianos, diſſimulâſſent.

III. DE SYMMACHI INTERPRETATIONE.
c *Hieron. in Ierem. 32.*
d *Epiph de menſ. & pond.*

His item Seueri temporibus, neſcitur certus annus poſt Aquilam & Theodotionem, SYMMACHVS nouam diuinæ Scripturæ interpretationem edidit: quam fuiſſe duplicem teſtatur Hieronymus [c]; nec verbum ex verbo reddidiſſe, ſed ſententiam ex ſententiis, & ſenſum ea ſenſu. Ipſum autem Symmachum tradit Epiphanius [d] fuiſſe genere Samaritam, & numero ſapiẽtum qui eſſent apud eos; ſed cùm non reperiſſet fi-

dem

Digitized by Google

dem apud propriam gentem, principatûs cupidum ad Iudæos acceſſiſſe, & factum proſelytum circumciſum eſſe ſecundâ circumciſione. Verùm Euſebius [e] & Hieronymus [f] teſtantur ipſum fuiſſe ex Chriſtiano Ebionitam.

e Euſeb. 6. hiſt. 12. f Hier. Apol. aduerſ Ruff. praf. in Eſdr. & alibi.

VI. SYMMACHIANI HÆRETICI. g Philaſtr. c. 13. 64. PATRICIVS HÆRESIARCHA.

Cæterùm apud pleróſque antiquos auctores mentio habetur de *Symmachianis* hæreticis, non quòd à Symmacho Interprete deriuentur, (nam id quidem apud neminem teſtarum reperi) ſed quòd fuerit quidam *Symmachus*, qui non ſperãs iudicium, vitiis ſæcularibus & carnalibus concupiſcentiis ſeruiendum prædicaret; vt tradit Philaſtrius [g]: qui tamẽ eum à PATRICIO quodam inſtitutum fuiſſe dicit, auctore *Patritianorum* hæreticorum, qui carnem hominis a diabolo factam aſſererẽt, ideóque contemnendam & modis omnibus abiiciendam eſſe, adeò vt etiam quidam ex illis ſibi mortem inferre non dubitarent. Fuerunt & alij *Symmachiani*, maiorem habentes cùm Symmacho Interprete conuenientiam; qui apud Ambroſium [h] dicuntur ex Phariſæis originem traxiſſe, ac ſeruatâ omni Lege, cùm Chriſtiani ſe dicerent, Chriſtum tamen hominem tantummodò definiſſe.

h Ambr. in praf in ep ad Gal.

IESV CHRISTI
AN. 204.
ZEPHYRINI
AN. 2.
SEVERI IMP.
AN. 10.

I. EDICTVM DE PERSECVTIONE. a Spart. in Seuer. b Euſeb. in Chron. & hiſt. 2. c Hieron. de Script Eccl. in Orig. d Oroſ lib. 7 cap. 17. e Seuer. hiſt. lib. 2. f Euſeb. 6. hiſt 6. ANTICHRISTI PVTATA ADESSE TEMPORA.

ANno Chriſti ducenteſimo quarto, Seuerus Aug. cùm bello Parthico feliciter anno ſuperiori confecto in Syriam rediſſet, illic tertium init Conſulatum, collegam ſibi aſſumens Antoninum filium Aug. Quando Alexandriam petens, *In itinere* (inquit Spartianus [a]) *Iudæos fieri ſub graui pœnâ vetuit; idémque de Chriſtianis ſanxit.* Euſebius [b] etiam atque Hieronymus [c], hoc anno decimo Seueri excitatam hanc communem omnibus PERSECVTIONEM affirmant: quam QVINTAM Oroſius [d] nominat, Seuerus [e] SEXTAM. Habet autem Euſebius [f] eam adeò Chriſtianos perturbâſſe, vt iam omnes exiſtimarent Antichriſti aduentum appropinquâſſe, ac proinde mundi interitum breuî affore. Peculiare namque fuit antiquis Chriſtianis, nec priuatis tantùm Fidelibus, ſed & ipſis ſanctis Epiſcopis, vt qui ad Domini aduentum ſolicitè vigilarent, cùm impiiſſimam aliquando emergere hæreſim, aut vehementiſſimam excitari perſecutionem cernerent, mundi exitum, Domini aduentum, & qui eum præcedere debeat Antichriſtum, exiſtimarent appropinquare, quod & de præteritis iam aliquoties dictum eſt, & de aliis dicetur ſuis locis. Cæterùm qui generale aduerſus Chriſtianos edictum promulgauit, idem Seuerus [g] ſpeciale etiam reſcriptum Romam dedit, quo Præfecto vrbi cognitionem tribuit Collegiorum illicitorum, nempè conuentuum Chriſtianorum.

g l. 1. in ſ D. de off Praf. vrb.

II. h Dio hiſt. lib 51.

Cùm autem Alexandriam perueniſſet, vt ſibi Ægyptiorum cõciliaret animos, conceſſit (quod ſcribit [h] Dio) vt non amplius Equitem Romanum, ſed Senatorem haberent *Præfectum Auguſtalem*: ita illum dictum, quòd olim Auguſtus Imperator, cùm cæterarum prouinciarum adminiſtrationem Senatoribus aſſignaſſet, Ægyptum, prouinciam aditu difficilem, annonâ fœcundiſſimam, ſuperſtitione ac laſciuiâ diſcordem & mobilem, inſciam legum, ignaram magiſtratuum, expedire putauit per Equites retinere, ne per Senatores potentiores ad res nouas moliendas inſtigarentur: ideòque nec illuſtrioribus Equitibus eam committi voluit. Tradunt hæc pluribus Tacitus [i] & Dio [k]. At verò non ſolùm Seuerus Ægyptiis conceſſit Senatores Præfectos, ſed & Antoninus eius filius (vt idem Dio ſcribit) eoſdem Ægyptios in Senatum Romanum aſcripſit. Perſeuerat tamen idem titulus, vt qui præeſſet prouinciæ, dicerent *Præfectus Auguſtalis*; de cuius officio eſt titulus in Digeſtis.

ÆGYPTI PRÆFECTVRA QVALIS. Baron. in Not. ad Martyr. 20. Octobr. i Tac. lib. 2. 12, 17. k Dio lib. 51.

III. PHILIPPI AVGVSTALIS MARTYRIVM. Baron. hic & an. 188. EIVS FILIA EVGENIA LATET INTER MONACHOS.

His autem diebus, qui eamdem Præfecturam iam à tempore Commodi Imperatoris optimè adminiſtrauerat, *Philippus* Chriſtianus factus, à Seuero non ſolùm dignitate depoſitus eſt, ſed & à Terentio Læto ei ſucceſſore dato, per ſicarios clàm domi, ne tumultus ob eum oriretur in populo, iuſſus occidi: cuius anniuerſaria dies Idibus Septembris in Eccleſiaſticis antiquis Tabulis diſcripta eſt. Fuit ei filia *Eugenia*: quam cùm Acilio viro Conſulari deſpondiſſet, illa nuptias auerſata, vnà cum fidelibus eunuchis Proto & Hyacintho ſecedens, virili habitu delituit inter monachos, quos Eſſenos à Philone dictos eſſe ſuperiùs demonſtrauimus, hæc omnia perficiente S. Heleno Epiſcopo Heliopoleos. Extãt eius Acta in quibus hæc alia ad patrem filiámque ſpectantia narrantur fuſiùs; quæ ex antiquioribus monumentis Metaphraſtes [l] excerpſit. Iiſque planè conſentientia eſſe noſcuntur, quæ ab Alcimo Auito Epiſcopo Viennenſi poſt trecentos fermè abhinc annos, ad Fuſcinam ſororem ſcripta ſunt de eadem Eugenia diù inter monachos incognitâ habitâ; quæ demùm rea facta ſtupri, quod erat, propalare coacta fuerit. Ea verò poſt necem patris, vnà cum Claudiâ matre Romam regreſſa, tandem ſub Imperio Gallieni martyrium eſt conſecuta. Sed in iiſdem Actis corrigendum de eius patre Philippo, quòd dicitur Epiſcopus Alexandrinus: nam eius Præfecturá ſæcularis fuit, non ſacerdotalis. De quo etiam hallucinati ſunt [m], qui putârunt eumdem fuiſſe cum Philippo Imperatore.

l Metaphr. 25. Dec.

m Cedr. in Maximin.

IV. n Euſ 6. hiſt. 1. & c. o Suid. verb. Orig 2. ORIGENIS ARDOR MARTYRII.

Hoc item decimo Seueri Imp. anno, inter alios plurimos, quos ipſo perſecutionis exordio ibidem Alexandriæ paſſos Euſebius [n] tradit, agit imprimis de *Leonide* Origenis patre (qui apud Suidam [o] Epiſcopus fuiſſe legitur) ſub eodem Læto Præfecto martyrio coronato; additque de eminentiſſimo ipſius Origenis ingenio, & curioſiſſimo in ipſa etiam pueritia, cùm aliarum omnium ſcientiarum, tum maximè diuinarum literarum interpretationis; ſed & de ardentiſſimo ipſius deſiderio ſuſcipiendi martyrij, adeò vt cùm patrem vidit captum, vix à matre non quidem precibus, ſed veſtium ſubtractione potuerit retineri, ne ſeipſum perſecutoribus offerret: quando cùm nihil aliud potuit, ſaltem eumdem patrem ſuum in carcere detentum literis hortatus eſt ad ſubeundum fortiter martyrium. Hæc Euſebius de primordiis Origenis; quem ait poſt necem patris relictum fuiſſe vnà cum matre & aliis ſex fratribus minoribus natu, agentem ætatis annos decem & ſeptem. Reliqua de eo ſequentibus annis.

Digitized by Google

IESV CHRISTI
An. 205.
ZEPHYRINI
An. 3.
Severi Imp.
An. 11.

I. a Dio hiſt. lib. 46. Coss. svffecti nvmerari coepti. Qua de re vid. ſup. ad an. 74 n. 1.

Anno Chriſti ducenteſimo quinto, Plautiano Sillano ſecũdùm & Getâ Cæſ. Coſſ. primùm à Seuero factum eſt (ſicut Dio [a] teſtatur) vt Conſulatus ſuffecti cum ordinariis numerarentur; idque in gratiam eiuſdem Plautiani ſoceri Antonini, de quo ſuperiùs; cui cùm olim honores Conſulares tribuiſſet, eumdemque iam Conſulem faceret, iterùm Conſulem eſſe dixit: quod exemplum alij deinde ſecuti ſũt. Vnde & quod filius Imperatoris Geta, Cæſar iam dictus, in Conſularibus Faſtis non priori loco, ſe poſteriori ponitur; illud planè tũc accidit (ſicut & aliàs non rarò) quod S. Gregorius [b] Papa (ſed ex eodem Dione) tradit, veteris fuiſſe moris, vt quiſquis Conſul exiſteret, iuxta ordinem temporum honoris ſui locum teneret; & ſi quis poſteriùs ad Conſulatum veniens, Conſul non ſemel, ſed bis fortaſsè aut tertiò fieret, etiam illos laude & honore tranſcenderet, qui non pluſquàm ſemel Conſules extitiſſent.

b Greg. hom. Ap. Baron. 3. in Euang. an. 175.

II. Trivmphvs Severi.

Cæterùm hoc eodem anno Seuerus Imperator vnà cum filiis ex Ægypto Romam rediens, de Parthis, aliiſque debellatis nationibus ampliſſimum triũphum duxit: eidémque hoc ipſo anno, quo vndecies repetitam ſuſcepit Tribunitiam Poteſtatem, inſignis Arcus marmoreus ex Senatuſconſulto erectus eſt in foro Romano ad radices Capitolij; qui hactenùs extat integer, in quo affabre ſculptæ ſunt eiuſdem bellicæ terrâ marique expeditiones. Ipſe verò erogatis in milites Prætorianos & populum, tot aureis quot imperâſſet annis, Decennalia ſui Imperij celebrauit: hoc quippe anno expleuit decennium, atque vndecimum auſpicatus eſt annum. Hæc Dio [c] & Herodianus [d].

c Dio in Seuer. d Herod. l. 3.

III. e Euſeb 6. hiſt. 3. Origenes docere incipit.

Quod autem pertinet ad ſemel cœptã Chriſtianorum Perſecutionem: mira quædam de Origene narrat Euſebius [e], nimirùm cùm anno præterito poſt martyriũ patris relictus annum agens decimumſeptimum, ob proſcriptionem bonorum paternorum egeſtate premeretur, mulieris cuiuſdã locupletiſſimæ opibus primò ſuſtentum fuiſſe, ac poſtea ſcholam aperuiſſe præceptorum Grammaticorum; demúmque his relictis, venditiſque humaniorum literarum quos haberet libris, eâ conditione vt ab emptore in dies ſingulos quatuor obolos ad victum acciperet; ſic magnâ continentiâ & fragilitate vitam tranſigẽtem, (cùm interùm omnes fermè doctores, terror & perſecutionis acerbitas Alexandriâ procul abegiſſẽt) acceptâ à Demetrio Epiſcopo poteſtate, ibidẽ anno ætatis decimooctauo profiteri cœpiſſe diuinarum literarum interpretationem; idque adeò feliciter, vt complures diſcipulos ſuos, tam ex iis qui iam Chriſtiani eſſent, quàm ex Gentilibus quos ad fidem conuerteret, viros & feminas, ad martyrium promouerit, & omnibus pietatis officiis publicè inter ipſa ſupplicia affecerit: ipſum verò diuinâ prouidentiâ mortem effugientem, domicilium ſubinde mutare coactum fuiſſe, ne à perſecutoribus ei magnâ ſolicitudine inſidiantibus comprehenderetur. Hæc & alia Euſebius de Origene. Citatúrque alibi [f] ipſemet Origenes ſuarum latebrarũ aſſertor, cùm aliquando fugiens perſecutionem Gentilium, integrum biennium latuit Cæſareæ Cappodociæ apud virginem quamdam nomine Iulianam; vbi & reperit interpretationem Symmachi.

Eius in persecut. officia.

f Ap. Pallad. in Lanſiac. cap. 31.

IV. De fvga in persecvtione ineunda.

Fuit namque illud vrgentibus perſecutionibus Chriſtianorum Catholicorum inſtitutum, vt cùm pro fide quam ſuſcepiſsẽt millies ſi liceret vitam profundere in voluntate haberent, ac ſemel tenti magnæ conſtantiæ in ſubeũdo martyrio ſpecimen ederent; tamen ex præſcripto Euangelij, *Cum* [g] *perſequentur vos in iſta ciuitate, fugite in aliam*; latebris vel fugâ, cùm liceret, à furore perſequentium ſe ſubducerent, niſi Sancti Spiritûs priuatus impulſus (quod de pluribus contigit) aliter faciẽdum eſſe eis ſuaſiſſet. Hancque ſinceram ac verè Chriſtianam eſſe doctrinam, cùm idem Origenes [h], & Clemens [i] Alexandrinus hâc perſecutione, tum aliis alij ſanctiſſimi æquè ac fortiſſimi viri (de quibus dicetur ſuis locis) tam ſcriptis quàm exemplis confirmârunt. At contra Marcionitæ, hiſq; cognati Montaniſtæ, hæretici, cùm nefas ducerent perſecutionis tempore fugam captare; tamen ipſo hæreſis illorum exordio [k], nullus inter eos inuentus eſt, qui vel leuem Chriſtianitatis cauſa perſecutionem ſit paſſus: immò contrà reperti [l] ſunt, qui ingenti vi pecuniæ vitam redemerint. Porrò inſanias Montaniſtarum, Tertullianus in præceps ſemel infeliciter actus, edito de ea re commẽtario validiſſimè tutari conatus eſt; quo imprimis eos taxat qui fugerent; ac ſubinde in eos qui collatâ pecuniâ ſuam vexationem redimerent, inuehitur acerbiſſimè. Ex cuius verbis [m] planè videtur, hac vrgente perſecutione à Catholicis excogitatum fuiſſe, vt non ſolum redemptione martyrij priuatim quiſque ſibi conſuleret; verùm etiam ipſæ Eccleſiæ, vt quietè ſibi liceret agere, & conuentus celebrare, certam pecuniarum ſummam tãquam tributum Principi penderent: quod ipſe quidem valdè improbat, ſed tamen licitè agi conſtat exemplo Iaſonis [n], & aliorum Apoſtoli Pauli diſcipulorum, qui ſatiſdatione datâ, hoc eſt (vt interpretatus eſt olim S. Petrus [o] martyr Epiſcopus Alexandrinus de eadem hac re agens) pecuniarum largitione factâ, ſe redemerunt à vexatione Gentilium & Iudæorum Theſſalonicenſium: ſecundùm quod alibi [p] dictum eſt, *Pretium redemptionis animæ hominis, propria diuitiæ.*

g Matt. 10.
h Orig. in Ioan. cap. 31.
i Clem. Strom. lib. 4.
k Vid. Euſ. 5. hiſt. 15.
l Ibid. c. 17.
m Tert. de fug. in perſec. c. 12. 13.
Redemptio martyrii licita.
n Act. 17.
o Pet. Alex. can. 12.
p Prouer. 13.

V. q Euſeb. 6. hiſt. 4. Insignes feminæ martyres.

Ceterùm inter illos quos Euſebius [q] recenſet ex diſcipulis Origenis martyrium ſubiiſſe Alexandriæ, inſignis extitit cõfeſſio *S. Potamianæ*, eximiæ formæ virginis; quæ poſt defenſam fortiter ab inſanis amatorum conatibus pudicitiam, & ſuperata ingenti animo varia pro fide Chriſti certamina, non ſolùm vnà cum matre *Marcellâ* glorioſiſſimum incendio martyrium conſummauit; ſed & poſt necem frequentibus apparitionibus, tum *Baſilidi* (qui eam ad ſupplicium deduxerat, & a circumſtantium contumeliis defenderat) martyri, tum aliis plurimis Gentilibus, fidei Chriſtianæ conciliatrix extitit. Sed & hoc eodem anno iiſdémque Coſſ. in antiquis Eccleſiaſticis [r] Tabulis, poſt crudeliſſima tormenta, paſſa Carthagine ponitur *S. Gaudentia* virgo. Eadémq; perſecutione nobiliſ-

r Martyrol. 15. Cal. Aug.

ſimum martyrium conſummârunt Tuburbi in Mauritaniâ præclariſſimę re ac nomine *Perpetua* ac *Felicitas* nobiles fœminæ: de quarum alterâ, nempè Perpetuâ, déq; pauendâ ſimul ac conſolatoriâ viſione Scalæ Paradiſi ei ante martyriũ oblatâ, meminerunt Tertullianus [f] & Augustinus [ff] quæ quidem ſic in Actis eius deſcribitur, vt viderit Scalam auream vſque ad cęlum erectã, dexterâ & leuâ cultris & gladiis plenam adeóque auguſtam, vt nonniſi vnus & paruus per eam inter gladios aſcẽdere poſſet: ſubtùs ad pedes eius draconem teterrimum, quem omnes volentes aſcendere, formidabant. Viditque *Satyrum*, vnum ex ſociis martyribus, per eam ſurſùm aſcendentem, ac ſocios incitãtem vt aſcenderent, nec draconem metuerent. Quâ viſione auditâ, inquiunt Acta, omnes lætati ſunt. Ex iiſdémq; rurſùm Actis tradit Auguſtinus, recitari hiſtoriam de *Dinocrate* ſeptenni puero, eiuſdem Perpetuæ fratre; qui vitâ functus, & pœnis obnoxius Perpetuæ precibus ęternâ fuerit felicitate donatus, De vtraq; verò, Perpetuâ & Felicitate, necnon de quibuſdam aliis viris, qui vnâ cum illis martyrium ſubierunt, (quorum etiam nomina eâdem die adſcripta habentur Tabulis Eccleſiaſticis Nonis Martij) agẽs alibi idem Auguſtinus [t], ait Perpetuam tunc fuiſſe lactantem, Felicitatem prægnantem: ſed Perpetuam præ deſiderio dulcedinis felicitatis perpetuæ, contempto filio, ſpreto patre, maluiſſe etiam animam perdere pro Christo, quam inhærere mundo, Felicitatem autẽ in partu grauiter doluiſſe, obiectam beſtiis exultâſſe potiùs quàm timuiſſe. Cuius differentiæ cam ipſamet rationem reddidiſſe traditur in antiquo Lectionario, quòd naturæ debitas pœnas naturali virtute perſolueret, ſupplicia verò quæ ſubminiſtraret impietatis, diuinâ gratiâ ſuperaret. Addunt inſuper ex antiquioribus tabulis Beda & Ado, Perpetuæ cõceſſum fuiſſe diuinitùs, vt mente extra ſe rapta impetum vaccæ nõ ſenſerit, quem avidè expectaret: Felicitati verò, dum adhuc eſſet ſeruanda in carcere vt parturiret, quò vnà cum aliis martyrij coronam accipere poſſet, omnium ſociorum precibus impetratum eſſe vt octauo menſe pareret. Harum autem corpora eſſe poſteà delata Carthaginem, & in primatiâ baſilicâ collocata, Victor Vticenſis [u] affirmat. Sed quod ad differendum Felicitatis ſupplicium attinet; æquiſſima erat lex, quæ prægnantis pœnam differebat vſque ad partum non tamen Romanorum originaria, licèt vt Romanorum ab Vlpiano [x] recenſita; quippe quam ab Ægyptiis primò fuiſſe promulgatam, a Græcis deinde accepiam, Plutarchus [y] affirmet: à quibus Romani eam, ſicut & alias complures ſunt mutuati.

Perpetuæ et Felicitatis certamen.
f Tert de anima c.55.
ff Aug 4. de anim c.18 & l 1. c.10. & l.3. c 9.
t Aug de temp. barb. c.5.
u Vict. l. 1. de perſec. Vuandal.
Prægnantis supplicium differendum.
x l. Prægnantis D de pœn.
y Plut de ſera num. vind.

VI.

Paſſus item habetur [z] hâc eâdem perſecutione *Zoticus* Epiſcopus Ottenus in Armeniâ; cuius laborum aduerſus Montani ſectatores ſuſceptorum, mentio eſt apud Euſebiũ [a]. Et in Ægypto, inter alios martyres *Serapion* [b] vivus combuſtus eſt. In territorio quoque Viuatienſi *Andeolus* [c] ſubdiaconus, olim à Polycarpo cum aliis in Gallias miſſus, ſpinoſis fuſtibus cæſus, demum enſe ligneo (ad maiorem pœnam) capite in quatuor partes in modum crucis conſciſſo, martyrium conſummauit. Eâdémque perſecutione (licèt annus certus neſciatur) magnus ille S. Irenævs Epiſcopus Lugdunenſis, de quo ſæpè ſuperiùs, Galliam quam mirificè doctrina illuſtrauit, nobilitauit & ſanguine; iuſſu Seueri Imp. à militibus paſſus martyrium [d], vnà cùm omnibus ferè ciuitatis ſuæ Chriſtianis. Inſignes eius lucubrationes recenſent Euſebius & Hieronymus; ex quibus omnibus nõniſi libri quinque aduerſus hæreſes elaborati ſuperſunt: qui & ipſi diutiùs obſcuri [e] permanſerunt in Occidente, fortè quòd Græcè ſcripti eſſent.

z Martyrol. Rom. 21 Iul.
a Euſeb. 5. hiſt 15.17.
b Martyrol. & Menol. 13 Iul.
c Martyrol. Maij
Irenæi martyrium.
d Ibid. 28. Iunij.
e Vid. Greg. 9. ep. 50. ad Æther.

IESV CHRISTI

An. 206.

ZEPHYRINI

An. 4.

Severi Imp.

An. 12.

I.

ANno Chriſti ducenteſimo ſexto, Cbilone Septimio ſecùndùm & Annio Libone Coſſ. *Plautianus* ſocer Antonini Imperatoris, quem vidimus perſecutionem in Chriſtianos excitâſſe, hac ætate omnium hominum (vt ait Dio [a]) potentiſſimus atque ditiſſimus, qui opibus Imperatores antecedebat, dotémque filiæ ſuæ dederat quæ vel quinquaginta Reginis ſatis fuiſſet; quem magis quàm ipſum Principem metuebant omnes, quique ſpe multò maiore elatus fuerat; de quo denique diceretur, cælum ruere citiùs poſſe, quàm Plautiano damnum ab Imperatore inferri: hic, inquam, cùm Seuero & Antonino Auguſtis cædem machinatus eſſet, (vt quidem teſtatur Herodianus [b]; ſed id calumnioſe ab Antonino fictum, Dio tradit) vel potiùs diuino numine Chriſtianum ſanguinem vlciſcente, ab eodem genero ſuo Antonino Romæ occiſus eſt in Palatio, corpúſque proiectum in viam, quod tamen efferri Seuerus iuſſit, ac ſepeliri: filius verò & filia, Plautus & Plautilla, primò in inſulam Liparam relegati, poſt multas ærumnas pariter necati ſunt: ſed & eius nomen ex omnibus tabulis atque inſcriptionibus abraſum expunctúmque fuiſſe, planè indicant vetera monumenta [c]. Eo verò ſublato, Perſecutio etſi non penitùs ablata, ſaltem moderationem non mediocrem accepit.

Plautiani memorandus casus.
a Dio in Seuer.
b Herod l 3.
c Smet fer. 21 num. 4. fol 24. num 1. fol. 67 num. 1.

II.

Eodem quoque anno celebrati ſunt Romæ *Ludi Sæculares*, peragi ſoliti) vt ait Herodianus [d] decurſo trium ſpatio ętatũ: qui cùm celebrandi) eſſent *Vrbe tota* (inquit) *atq; Italiâ præcones itabant conuocatũ omnes ad Ludos, quos nec vidiſſent hactenus, nec viſuri poſtmodum forent.* Sed de iis, déque tempore quo celebrati ſunt, vel celebrari debuerunt, agunt pluribus Cenſorinus [e] & Zoſimus [f]; qui & dictis Coſſ. celebratos ponunt: idémque docent veteres inſcriptiones à diuerſis [ff] collectæ, in quibus Seueri nomen ſcriptum eſt cum Tribunitiâ Poteſtate duodecies repetitâ. Horum porrò occaſione ſcriptum putant à Tertulliano librum *de Spectaculis*, & alterum *de Idololatriâ*: quibus planè declarat, rectam Chriſtianæ religionis inſtitutionem abhorruiſſe penitùs ab eiuſmodi ſpectaculis à Gentilibus edi ſolitis; exempliſque probat [g], grauiſſimam diuinam vltionem expertos eſſe, qui iiſdem adeſſe non eſſent veriti. Edidit & poſteà in eorumdem Spectaculorum damnationem Cyprianus libellum eruditiſſimum; extántque inſuper ea

Ludi Sæculares.
d Herod. l 3.
e Cenſ. de dienat c 17.
f Zoſim l. 2.
ff Pannin Faſt Adol. de Num.
g Tert. de Spect c.26.
Spectacula adire nefas Christianis.
Ap. Bar hic & an 201.

de

de re tam ſuperiorum, quàm horum temporum Scriptorũ Eccleſiaſticorum, Iuſtini, Athenagoræ, Theophili Antiocheni, Minutij Felicis, & aliorum, qui pro Chriſtianis Apologias ediderunt, teſtimonia, necnon poſteriorum ſacrarum Synodorum decreta plurima, ſanctorúmque Patrum pro cócione dictæ acerrimis inuectiuis ſententiæ. Quin etiam in ſolemni illâ tempore baptiſmi ſolitâ ab omnibus fieri renuntiatione, Spectaculis quoque abrenuntiare Fideles, moris fuiſſe in Eccleſiâ Gallicanâ, Saluianus[h] teſtatur; & ſub pompis diaboli quibus renuntiari mos eſt, incluſa cenſita fuiſſe Spectacula, Cyrillus[i], docet, & alij omnes interpretantur.

h *Saluian. de prouid. l. 6.*
i *Cyril. catech. 2. Myſtag.*

IESV CHRISTI

An. 207.208.

ZEPHYRINI

An. 5.6.

Severi Imp.

An. 13.14.

I.

Anno Chriſti ducenteſimo ſeptimo, Antonino Auguſto & Getâ Cæſare fratribus ſecundùm Coſſ. nece Plautiani Romæ iam prope mitigata perſecutione; accidiſſe putamus vt Zephyrino Romano Pontifice è latebris emergente, & munia Pontificia obeunte, *Natalius* olim confeſſor, ſed poſtea pecuniæ corruptione factus Theodotianorum hæreticorum Epiſcopus, tandem cùm frequentibus Domini viſionibus atque monitionibus, tum maximè grauiſſimis flagris a ſanctis Angelis nocte quâdam illatis, ſui compos redditus; cilicio & ſacco indutus, ac cineribus aſperſus, ad Zephyrinum venerit, atque ad pedes eius ſe ſupplicem abiiciens, patrati ſceleris exomologeſim egerit. Quæ ab auctore eius temporis diligenter conſcripta, ab Euſebio[a] ad verbum referuntur.

Natalii exomologesis.

a *Euſeb. 5. hiſt. 27.*

II.

Anno verò Chriſti ducenteſimo octauo, quo Annius Albinus & Fuluius Æmilius Conſulatum inierunt, putamus contigiſſe, vt Origenes partim ſententiam Domini[b] de caſtratione propter regnum cælorum ſimpliciùs interpretatus, partim quòd cùm ætate adhuc adoleſcens eſſet, & non ſolùm cum viris, ſed etiam cum mulieribus, frequenter ſermones de rebus diuinis conferret; vt omnem obtrectationis cauſam calumniantibus adimeret, ſeipſum ſecretò caſtrauerit. Rem geſtam narrat Euſebius[c]: additque, ea cùm reſciſſet Demetrius Epiſcopus Alexandrinus, primùm celâſſe, poſteà verò in odium eiuſdem Origenis omnibus patefeciſſe; de quo dicetur ſuo loco.

Origenes seipsum castrat.
b *Matt. 19.*
c *Euſ. 9. hiſt. 7.*

IESV CHRISTI

An. 209.

ZEPHYRINI

An. 7.

Severi Imp.

An. 15.

I.

Anno Chriſti ducenteſimo nono, Flauio Apro & Allio, Maximo Coſſ. Seueri Imperatoris anno decimoqointo, Euſebius in Chronico memoriam ingerit *Tertulliani*; fortaſsè quòd ipſe Tertullianus[a], ſe hoc eodem anno Seueri aduerſus Marcionem ſcripſiſſe declaret. Quibus etiam temporibus alia plurima exaraſſe noſcitur, cùm aduerſus eoſdem Marcionitas, tum contra Valentinianos, Iudæos, & alios eiuſmodi hæreticos & infideles.

Tertul. scribit contra hær. et Iudæos.
a *Tert. 1. cōt. Marc. 15.*

II.

His quoque têporibus cùm Zephirinus Romanæ præeſſet Eccleſiæ, (vt auctor eſt Hieronymus[b]) *(Minutius Felix* Romæ inſignis cauſidicus, ſcripſit Dialogum Chriſtiani & Ethnici diſputantium, qui *Octauius* inſcribitur. Portò *Cæcilium* Rhetorem, qui apud eum interloquitur religionem Chriſtianam vehemẽter impugnãs, quod is tandem Octauio alteri dialogi interlocutori viſus ſit manus dediſſe, & Chriſto credidiſſe; vehemens me coniectura adducit, vt exiſtimem fuiſſe Cæcilium illum inſignem eruditione virum, Cypriani Carthaginienſis magiſtrum, à quo idem Cyprianus honoris cauſâ *Cæcily* nomen accepit. Conueniunt enim tempus, ſtudium, nomen, patria, ac religio. Ceterùm extat hactenùs idem Minutij commentarius, quo eaſdem planè calumnias in Chriſtianos obiectas, quas Tertullianus & alij Apologiarum ſcriptores, eruditè refellit. Sed & illa ampliùs addita reperitur, Chriſtianos colere Antiſtitis genitalia. Quam quidem eâ occaſione irrogatam putamus, quòd Chriſtiani omnes ad genua ſacerdotum flexis genibus, manibúſque ſuppliciter iunctis, more maiorum procumberent ad confeſſionem peccatorum faciendam. Quod verò quę Cęcilius obiicit Octauio, Chriſtianos *nullas aras habuiſſe, templa nulla, nulla nota ſimulacra*, Nouatores transferunt ad demoliendas eccleſias, altaria, & imagines, quaſi ea non ſint ex antiquo Eccleſiæ viſu id planè vanum eſſe & inane, iam ſatis ſuperiùs demonſtratum eſt ſuis locis, quibus de earumdem rerum, ab ipſo naſcentis Eccleſiæ exordio, recepto vſu actum eſt & ipſi Minutij citato loco ſatisfactum.

b *Hieron. de Script. Eccl. in Minut.*
Minutii Felicis pro Christ. *Ap. Baron. an 211. sed absque vllâ certâ temporis notâ*
Calumnia de cultu genitalium, inde.

IESV CHRISTI

An. 210.211.212

ZEPHYRINI

An. 8 9.10.

Severi Imp.

An. 16.17.18.

I.

Anno Chriſti ducenteſimo decimo, Antonino Auguſto & Getâ Cæſare tortiùm Coſſ. celebratis Romæ eiuſdem Antonini Decennalibus, Seuerus Imp. vnà cum iiſdem filiis ſuis & exercitu, aduerſus Britannos, qui fines egreſſi Romanorum ditionem inuaſerant, eſt profectus. Id enim hoc anno contigiſſe, nempe tertio ante obitum Seueri, auctor eſt Dio. Quo item anno Getam Cœſarem cum Tribunitiâ Poteſtate Imperatoris & Auguſti nomẽ accepiſſe, nummorum inſcriptiones[a] ſignificant. Hócque planè illud tempus eſſe conſtat, quod Tertullianus ſcribẽs librum de Pallio, (vt ſuperius[b] aliâ occaſione dictum eſt) ſub triplici Imperij virtute, tribus regnantibus Auguſtis, feliciſſimum appellat. Confirmántque eius temporis æra euſa, in quibus, cum trium Imperatorum & Iuliæ Auguſtæ imaginibus inſcripti habentur

Geta Imp.
a *Ap. Panuin. in Faſt. Adol. de Num. & alios.*
b *An. 197. 11.*
c *Heb. Bar. Anna Tom. 11. hoc an ex muſeo Lal. Paſqualini.*

Digitized by Google

tituli *Publica Felicitatis*, *& Perpetua Concordia*.

II. d *Dio & Spart. in Seuer. Caſſiod. in Chron.* BRITANNI COERCETI.

Ceterùm anno ſequenti, qui fuit Chriſti ducenteſimus vndecimus, Claudio Pompeiano & Lolliano Auito Coſſ. Seuerus [d] Britannos coërcuit, ac muro centum triginta duorum millium paſſuum per tranſuerſam inſulam ducto, vtrinque finem Oceani communiuit, ac *Britannici* nomen accepit.

III. e *Dio. ibid.* ANTON. PATREM OCCIDERE TENTAT.

Anno verò Chriſti ducentimo duodecimo, Acilio Fauſtino & Marco Rufiniano Coſſ. eumdem Imperatorem [e] Antoninus eius filius inter equitandum, coram vniuerſo exercitu, & cùm hoſtium copiæ viderentur, diſtricto gladio ſuâ manu à tergo occidere conatus eſt: feciſſétque, ni clamore eorum qui ſimul equitabãt, perterritus fuiſſet. Nihil ei moleſtiæ inde pater intulit; ſed tantùm ubiurgans, quod reliquum fuit vitæ cum mœrore duxit, timens maximè Getæ alteri filio, cui ſciret Antoninum eſſe infenſum.

IESV CHRISTI
AN. 213.
ZEPHYRINI
AN. 11.
ANTON. CARACAL.
AN. 1.

I. SEVERUS IMP. MORITUR. a *Herod. l. 3.*

ANNO Chriſti ducenteſimo decimotertio, Gentiano & Baſſo Coſſ. pridie Nonas Februarij (vt auctor eſt Dio) *Seuerus* Imperator, mœrore magis ſcelerum filij Antonini, quàm morbo conſumptus, (vt ait Herodianus [a]) vitâ defunctus eſt Eboraci in Britannia, cùm imperâſſet annos ſeptemdecim, menſes octo, & dies tres, vixiſſétque ſexaginta quinque, menſes nouem, & dies quindecim. Porrò iſta eum paſſum eſſe à filio, vlciſcente numine Chriſtianorum ſanguinem, æquiùs dici poſſe videtur, quàm (quod tradit Oroſius [b]) priores illas ærumnas ciuilis belli: nondum enim illis temporibus negotij aliquid ille faceſſerat Chriſtianis.

b *Oroſ. l. 7. c. 7.*

II. ANTON. ET GETA IMPP.

Eo defuncto, ANTONINUS & GETA fratres vnà ſimul adierũt Imperium. Ipséq; Antoninus confeſtim (inquit Herodianus) medicos ſupplicio affecit, quòd ſibi parùm obtemperâſſent iubenti patris maturare necem; nutritióſque ſuos iuxtà & fratris, quòd de reconciliandis eis egiſſent; ne vno quidem reliquo ſuę crudelitatis facto ex eo ordine hominũ qui in honore aliquo fuerãt, quique ipſius parentem obſeruauerant. Hæc ille. Soluentes autem ambo pariter fratres ex Britannia (cùm tamẽ alter alteri inſidias moliretur) parentis cineres Romam detulerũt: Separatus verò inter diuos eum retulit cõſueto ritu, quem Herodianus [c] huius temporis ſcriptor accuratè deſcripſit. Ceterùm Antoninus cognominatus eſt, vulgò potiùs quàm maiorũ exemplo, vel origine, CARACALLUS, ſiue CARACALLA; ea nimirùm de cauſa (vt Dio, Spartianus, Victor, & alij tradunt) quòd ſic dicta veſtimenta anteà Romæ non viſa, ipſe primus è Galliâ detuliſſet, ac populo donâſſet, ad talos vſque demiſſa. Quæ & fuiſſe olim clericis in vſu, docet Beda [d] agens de S. Albano.

c *Herod. l. 4.* ANTON. CUR DICTUS CARACALLA. d *Bed. 1. de geſt. Ang. 7.*

III. e *Euſeb. in Chron.* f *Id. ibid. & 6. hiſt. 8.*

Hoc eodem anno, defuncto Serapione Epiſcopo Antiocheno, ponitur ab Euſebio [e] ſubrogatus *Aſclepiades* confeſſione pro Chriſti nomine clarus. Eodémque anno pariter ponit *Alexandrum*, & ipſum nobili ſub Seuero confeſſione auctum, ordinatum fuiſſe Epiſcopum Ieroſolymitanum cùm adhuc ſederet Narciſſus: quâ de re dictum eſt ſuperiùs.

IESV CHRISTI
AN. 214.
ZEPHYRINI
AN. 12.
ANTON. CARACAL.
AN. 2.

I. GETA IMP. OCCIDITUR.

ANNO Chriſti ducenteſimo decimoquarto, Aſperis duobus Coſſ. quinto Clendas Martij *Geta* Auguſtus iuſſu Antonini fratris occiſus eſt in Iuliæ matris gremio, annos natus vigenti duos ac mẽſes nouẽ; ſicque ſolus imperans Antoninus, omnes qui fratri ſtuduerant, interemit, nec illis parcens qui vel leuiſſimè hominem coluiſſent, vel poſt mortem ſcripſiſſent aut pronuntiâſſent Getæ nomen. Hæc Dio [a], & alij. Qui autem ſubitò ex fautoribus aut miniſtris Getæ, quà in Palatio quà in vrbe interempti ſunt, numerat eos idem auctor viginti millia. Sed acceſſerunt his poſteà Senatorum cędes, eorúmque potiſſimùm qui parẽti chari fuiſſẽt, & inter alios viros clariſſimos, recenſetur PAPINIANUS Iuriſconſultorum huius temporis facilè princeps, olim fiſci Aduocatus, tunc autem Præfectus Prætorio; qui ſecuri percuſſus eſt, quòd noluiſſet Antonini fratricidium in Senatu excuſare: quem & ſecuri percuſſum audiens, (vt ait Spartianus) doluit quòd non gladio; quòd honeſtiori viſus eſſet interitu deceſſiſſe. (Siquidem Conſulum & Proconſulum ſecures erant, gladius etiam inferioris ordinis Iudicum: Prætorum enim gladius erat [b] inſigne.) Demùm verò cùm in Circenſibus ludis populus in aurigam cui ille ſtudebat, neſcio qoid cauillatos eſſet, repentè militibus immiſſis, quamplurimi necati fuẽre.

a *Dio in Caracal. Spart. in eod. Herod. l. 4.* SÆVITIA CARACALLI. b *Sigon. de Iudic. l. 1. c. 7.*

II. IUSTA VINDICTA DE SANGUINE CHRIST.

Porrò qui omnia immaniter ab Antonino perpetrata conſiderauerit, planè intelliget diuinitus ea contigiſſe in vltionem innocẽtis Chriſtiani ſanguinis, quem Seuerus Imperator ac Senatus Populúſque Romanus paucos ante annos iniuſtiſſimè effudiſſent: Cùm alioqui Antonini pueritia fuiſſet (vt ait Spartianus) blanda, ingenioſa, parentibus affabilis, amicis parẽtum iucunda, populo accepta, Senatui grata; ſeséque ipſe præbuiſſet omnibus beneuolum, larguin, atque clementem; adeò vt ſiquando feris obiectos damnatos vidiſſet, flere, aut oculos auertere cõſueuiſſet. Hi nimirùm mores decebant cũ quem vidimus lacte Chriſtiano educatum: At poſtquàm à patre (quod Spartianus ſignificat) & nutritio, diſtractus eſt à conſortio Chriſtianorum; & iiſdem paternis monitis, vt tradunt, è puero excedens, animo elatior, trúxque vultu redditus eſt; & pater primus omnium, poſteà nutritius, ac demùm reliqui omnes ſenſerunt eum atrociſſimum vindicem ſuæ ipſorum iniuſtitiæ: cúm interim (vt magis pateret hæc eſſe à Domino) Chriſtiani nullum prorsùs vel leue damnum ab eo acceperint. Ceterùm ipſe in imum omnium ſcelerum delapſus, præter illa quæ dicta ſunt, quatuor inſuper ex ſex quæ erant Veſtales Virgines, conſueto ſupplicio viuas infodi iuſſit; ad-

CARACALLI TURPITUDO.

dens

dẽns & ſæuitiæ impunitatem, cùm ex eis vnum violauit, ac demùm (quod omnem turpitudinem ſuperat) Iuliam nouercam duxit vxorem.

[Quinimmò hanc ipſam *Iuliam*, æquè matrem fuiſſe ipſius Antonini ac Getæ ſcripſerunt Dio & Herodianus, à quibus & multi ex recentioribus ſtant eâ maximè ratione, quòd vix ſit credibile, Dioni qui ſæpè Antoninũ vidit,& familiariùs cum eo egit eius matrẽ fuiſſe ignotam,ſicuti & ætatem, de qua inferiùs in eius obitu.]

IESV CHRISTI
AN. 215.216.

ZEPHIRINI
AN. 13.14

ANTON. CARACAL.
AN. 3.4.

I. GAII DISPVTATIO ADVERSVS PROCLVM.

ANNO Chriſti ducenteſimo decimoquinto, Antonino Auguſto quartùm & Balbino Coſſ.cùm tranquilliſſimâ pace Eccleſia frueretur, Romę coram Zephyrino Papâ & vniuerſâ Eccleſia, *Gaius* ſpectatiſſimæ vitę & eruditionis vir diſputationem valdè inſignẽ habuit (quam & poſteà edidit) aduerſus *Proclum* celeberrimum inter Cataphrygas omnes Montani diſcipulum, quâ eum manifeſtæ arguit temeritatis ſuper nouâ propheriâ defendenda. Teſtatur S. Hieronymus [a],& ante eum Euſebius [b]. Zephyrinum autem poſt conuictum Proclum, aduerſus omnes pſeudoprophetiæ defenſores,& inter alios in ipſum Tertullianum [c] anathema dixiſſe;aliósque pariter Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopos, collectis [d] variis locis CONCILIIS, eamdem de damnatione Cataphrygum ſententiam confirmâſſe, idem ipſe Tertullianus ſignificat in libro *de Ieiuniis*. Qui &

a Hieron. de Script. Eccl. b Euſeb. 6. hiſt. 14. c Tert. de ieiun. c.2. in fin. d Ib. c.13.

II. TERTVL. FVRIT IN CATHOL.

Anno Chriſti ducenteſimo decimoſexto, Meſſalâ & Sabino Coſſ.eorum opiniones pugnaciùs tueri contendens, imprimis conatus eſt Bigamiam, humanæ infirmitatis remedium, ſecundùm Apoſtolicam inſtitutionem & antiquam traditionem in Eccleſia toleratam, ſed Pſeudoparacleti inſtinctu improbatã, edito commentario *de Monogamiâ*,penitùs proſcribere:quem quidem hoc anno edidiſſe declarat [e], dum à tempore ſcriptæ primæ Pauli Epiſtolæ ad Corinthios (hoc eſt anno Domini quinquageſimo ſeptimo) numerat annos cẽtum ſexaginta. Quo eodem tempore alium quoque elaborauit commentarium, in defenſionem illorum *Ieiuniorum* quæ idem Pſeudo-paracletus indixiſſet, & Catholici pariter abrogaſſent:& alium denique *de Pudicitiâ* aduerſus eoſdem Catholicos,qui mœchos & fornicatores poſt pœnitentiam reciperent in Eccleſiam. Quibus omnibus lucubrationibus, cùm in omnes Catholicos, (quos more ſuo *Pſychicos*, hoc eſt, animales appellat) tum maximè in ipſum Romanum Epiſcopum miſer ac mentis impos inuehitur,quòd de recipiendis mœchis pœnitentibus (quæ fuit ſemper Chriſti Apoſtolorum, & vniuerſæ Eccleſiæ doctrina) promulgaſſet edictum.

e Tert. de Monog. c. 3.

OBSTREPIT IN ROM. PONT.

III. DE TITVLIS ANTIQVIS ROM. PONT.

f Id. de Pudic. c. 1.

Sed quòd edicti prima verba recitans, inſcriptionem ponit [f], PONTIFEX MAXIMVS, EPISCOPVS EPISCOPORVM; planè demonſtrat, ſecundùm veterem nomẽclaturam Zephyrinum hos edicto ſuo appoſuiſſe titulos;aut ſi velimus eſſe verba Tertulliani,ipſũ ea dixiſſe ſecundùm receptam iam tunc Romani Epiſcopi appellationem, nunquam enim titulos iſtos cõmemoràſſet, niſi eos communi more & vſu Romanis Epiſcopis tribui vidiſſet. Sic enim & in Actis [g] ſinceriſſimis ſãctorum Martyrum Sebaſtiani & ſociorũ,Caius Papa à Tiburtiõ Chromatij filio vocatur *Epiſcoporum Epiſcopus*, & ab aliis poſtea frequentiſſimé. Nimirùm cùm & alij quoque Epiſcopi dicerentur *Summi Sacerdotes*, atque *Pontifices*;Romanus Præſul reſpectu illorũ dici meruit *Maximus*, ob inſignẽ eius ſacerdotij eminentiam,& *Epiſcopus Epiſcoporum*, quòd tam eorumdem, quam cunctarum rerũ ac cauſarum ad religionem Chriſtianam pertinẽtium, ſit iudex & arbiter à Deo conſtitutus. Qui tamẽ haud iis titulis in omnibus vti ſolitus fuiſſe videtur; ſed interdum quando quid publicè in Eccleſia edicendum eſſet, vt impræſentiarum accidit. Rurſùm vero dum Tertullianus in eumdem Rom. Pontificem inuehitur recipientem pœnitẽtes, inter alia priſtinum illum ritum quo publici pœnitentes Romæ recipi ſolerent, deſcribit his verbis [h]; *Et tu quidem pœnitentiam mœchi ad exorandam fraternitatem in eccleſiam inducens, conciliatum & concineratum, cum dedecore & horrore compoſitum proſternis in medium ante viduas, ante presbyteros, omnium lacrymas ſuadentem, omnium veſtigia lambentem, omnium genua detinentem; inque eum hominis exitum, quantus potes miſericordiæ illecebris, bonus paſtor & benedictus Papa concionaris,& in parabola ouis capras tuas quæris,tua ouis ne rurſùs de grege exiliat, quaſi non exinde iam liceat,quod nec ſemel licuit, ceteras etiam metu cõples,cũ maximè indulges.*

g Ap. Sur. 20. Ioan.

[Ceterùm hic quoque titulus aliis etiam aliquando tributus reperitur, vt ap. Clem. Rom. ep. 1. Sidon. 9. ep. 1. qui poſteà proprius remanſit Rom. Pontifici, ſicut & ipſum Papæ nomen,& alia eiuſmodi.]

h Ibid. cap. 13.

RITVS RECIPIENDI POENITENTES.

Sed & eodem commentario aliud referatur egregium antiquitatis monumentum, cuius & facta eſt mentio cùm egimus de Imaginum in Eccleſia vſu:nimirùm,in ſacris calicibus effigiari conſueuiſſe paſtorem; ouem humeris geſtantem: ſic enim ait [i] *A parabolis licebit incipias, vbi eſt ouis* [k] *perdita, à Domino requiſita,& humeris eius reuecta. Procedant ipſæ picturæ calicum veſtrorum ſi vel in illis perlucebit interpretatio pecudis illius, vtrùm Chriſtiano, an Ethnico peccatori, in reſtitutione collimet* perperàm quidem interpretatus parabolam illam; quam intelligẽdam eſſe tradit de Ethnico ad Eccleſiam inducendo;non de lapſo in eam per pœnitentiam reuocando. At cùm inferiùs [l] iterùm ait: *Patrocinabatur paſtor, quem in calice depingitis*,ac ſubdit, *Ego eius paſtoris ſcripturam haurio, quæ non poteſt frangi*;planè ea alluſione ſignificare videtur calices illos fuiſſe vitreos. Nã & patenas miniſteriales fuiſſe vitreas ipſius Zephyrini Papæ decretum [m] oſtendit. Quem [n] vſum diù perſeueràſſe apud nonnullos conſtat: ſiquidem tradit Hieronymus [o], Exuperium Epiſcopum Tholoſanũ *Corpus Domini caniſtro vimineo, Sanguinẽ portare in vitro.* Et Cyprianus Gallus in Vita S. Cęſarij Arelatẽſis, *Annon* (inquit) *in vitro habetur Sãguis Chriſti?* & dũ olim Marcus hæreſiarcha, magicis ſuis præſtigiis [p] vini colorem albũ quo in ſacris vtebatur, foris appareret rubrum faciebat, ipſum vitreo calice vſum eſſe conſtat. In Concilio autem Rhemenſi [q], quod temporibus Caroli Magni eſt celebratum, calix vitreus vetitus eſt, ob periculum materiæ fragilis. Sicut & extat [r] alius canon de calice ligneo item vetito. Quæ tamen non ſic accipienda eſſe, vt nonniſi eiuſmodi calices eſſent in illa primitiua Eccleſia; ſatis apparet ex iis quæ aliàs [s] diximus de aureis

DE CALICIS VITREI ANTIQVO VSV.

i Ibid. cap. 6.
k Luc. 15.
l Ibid. c. 10.
m Lib. de Rom. Pont.
n Ap. Par. Not. in Mar. 7. Aug.
o Hier. ep. 4.
p Vid. Epiph. hær. 34.
q c. vt calix de conſec. diſt. 2.
r c. vaſa ib.
s Ad 17. XXXVI. & 58. XXIII.

& argenteis vaſis, quibus eccleſiæ Chriſtianorum ipſis etiam Perſecutionum temporibus abundabunt.

V.
t Auguſt. de hæreſ 86.
TERTVLLIANISTÆ HÆRETICI.

Quid autem poſt hæc egerit Tertullianus nulla eſt memoria: niſi quòd S. Auguſtinus[t] relictum reliquit, eum à Cataphrygibus diuiſum ſuos habuiſſe ſectatores, quis ab eo fuerint *Tertullianiſtæ* nominati. Ac præter alios eius errores, ait illum docuiſſe animarũ hîc ſtatum per traducem propagari, peſſimas autem poſt mortem conuerti in dæmones. Sed cunctos eius errores ſummâ diligentiâ Pamelius in vnum collegit; vt nihil ſit nobis in his ampliùs laborandum. Quod autem iiſdem omnia eius opuſcola, perpaucis exceptis, ſint aſperſa, ea propter hæc cenſurâ Gelaſij[u] Papæ relata ſunt inter apocrypha Sed ea ratione qua de eo ſolitus erat dicere Hieronymus[x], *Laudo ingenium hominis, damno hæreſes*; Cyprianus quoque apud eumdem[y] fertur numquam abſq; Tertulliani lectione vnam diem pertranſiiſſe; & cùm eius ſcripta peteret, ſolitum dicere, *Da magiſtrum.* Ac certè tanti viri lapſum, magnã fuiſſe in Eccleſia tentationem, egregiè deſcripſit Vincentius[z] Lirinenſis. Affirmat verò Hieronymus, *de Trinitate* librum Tertulliano tributum, eſſe Nouatiani: eumdémque Tertullianum materiã miniſtraſſe errantibus Nouatianis, Pacianus teſtatur.

u Gelaſ in Conc R. decr. de lib. apocr.
x Hier pol. ad v. Ruff.
y Ap Hier. ep 65. ad Pammach. & de Script. Eccleſ in Tertul.
LECTA SEMPER AVIDE OPERA TERT.
z I inc. Lirin. cap. 24.

IESV CHRISTI
An. 216.217.
ZEPHYRINI
An. 15.
ANTON. CARACAL
An. 5.

I.

ANNO Chriſti ducenteſimo decimo ſeptimo, Æmilius Lætus & Anicius Cerealis Conſulatum adminiſtrârunt, cùm Antoninus annum quintum ageret in Imperio. Cuius quidem tẽpore Chriſtianis pacatiſſimo (certus tamẽ annus ignoratur) *Agrippinus* Carthaginienſis Epiſcopus, quem his Tertulliani temporibus ſediſſe volunt, antiquam ſaluberrimam Eccleſiæ Catholicæ conſuetudinem[a], ex Apoſtolica traditione venientem, quâ ratus haberetur hæreticorum baptiſmus ſecundùm Catholicæ Eccleſiæ formam collatus, prætextu quodam pietatis, quòd quæcumque hæreticorum eſſent, deberet Eccleſia abominari, conuellere niſus; collecto Epiſcoporum Africæ atque Numidiæ CONCILIO, (vt ſcribit Cyprianus[b] eius poſteà ſedis Epiſcopus, & erroris fautor) ex eorundem conſenſu *de iterãdo hæreticorum baptiſmate*, cùm ad Eccleſiam tranſirent, canonem ſtatuit. Docuiſſe quoque eãdem ſententiam Tertullianum, cùm adhuc inter Catholicos conuerſans acerbiſſimo odio hæreticos omnis inſectaretur, eóque argumento commẽtarium Græcè conſcripſiſſe, ipſemet teſtatur in libro *de Baptiſmo*[c], quo eandem iterùm ſententiam confirmauit. Quæ miramur vehementer præteriiſſe Auguſtinum, aliósque antiquiores eius erroris oppugnatores; cùm demonſtrâſſe tantùm, eius ſententiæ primum aſſertorem extitiſſe Tertullianum, tot aliis hæreſibus infectum, viciſſe aduerſarios videri propemodùm potuiſſent. Niſi ex eiuſmodi eorumdem ſilentio colligere potiùs velimus, id Tertullianum ab Agrippino mutuatum eſſe, quòd incertum ſit quo potiſſimùm tempore vixerit Agrippinus; & quàm diù ſederit. Cæterùm de ipſa cõtrouerſiâ, pluribus inferiùs ſub Stephano Papâ.

a Aug 2. de Bapt. cont. Don 7 & 8.
CONCILIVM AGRIPPINI DE ITERANDO BAPT. HABET.
b Cypr ep. 71. ad Quint ep. 73. ad Iubaian.
c Tert. de Bapt. c 14.

II.
VSTIO IN ALEXANDRINOS DE NECE CHRIST.

Hoc eodem anno Antoninus Imperator, cùm Germaniam, inde Aſiam, ac poſteà Syriam peragrâſſet, audiens ſe ab Alexandrinis argui & illudi multis de cauſis, ſed præſertim propter cædem fratris; diſſimulatâ irâ eò pacificè veniens, dato mox militibus mandato, ingentem ciuium multitudinem ſuſtulit, vrbémque diripuit, ac fana ſpoliauit: quam immenſam tantæ ciuitatis cladem, breuiter Spartianus[d], fuſiùs Dio, ſed omnium lamentabiliùs Herodianus[e] deſcripſit. Porrò quòd nulla alia ciuitas tot tantáque paſſa ſit ab hâc truculentiſſimâ ferâ; niſi Vrbs Romana, & Alexandrina; ſatis indicat id diuinitùs accidiſſe in vltionem innoxij ſanguinis Chriſtiani, quòd ſub Seuero nullibi acriùs in Chriſtianos fuerit ſæuitum; cùm interim nulla ſit noſtrorum querela, ab Antonino negotium Chriſtianis eſſe faceſſitum.

d Spart. & Dio in Caracal.
e Herod. l 4.

III.
ORIGENIS ADVENTVS ROMAM.
f Hæc Baron. poſuit an. 220. ſed hic potiùs collocanda eſſe, docere videtur narrationis ſeries. Vt vt ſit, nullibi extat aliqua certa temporis not.
g Euſeb. 6. hiſt. 12.

His[f] item temporibus exiſtimamus accidiſſe aduentum Origenis Romam; quem Euſebius[g] ait ſub Zephyrino Papâ eò ſe contuliſſe, vt Eccleſiam illam planè antiquiſſimam viſeret. Sed non diù ibi commoratus, Alexandriam reuerſus eſt, ac conſuetum docendi munus ſtudio omni & induſtriâ, nec minori tam Catholicorum cuiuſcumque generis & conditionis, quàm ipſorum etiam hæreticorum atque Gentilium fructu, exequi perrexit; inter multos alios, Ambroſium quemdam hominem eruditiſſimum, ſed Valentini Marcioniſque hæreſibus infectum, ad Catholicam fidem conuertens: à quò idem ipſe poſteà Origenes omnibus rebus tam ad victum quàm ad ſtudia neceſſariis adiutus, illius maximè impulſu commẽtarios in ſacras Literas ſcribere adorſus eſt; idque tãto ardore ſimul & facilitate, vt celeres ſcribæ plures quàm ſeptem ei dictanti præſtò adeſſent, qui præſtitutis temporibus ſcribendi laborem viciſſim ſuſciperent, ac librarij non pauciores, puellæque, à quibus eadem dictata ſcitè & concinnè exſcriberentur. Narrat hæc Euſebius[h] Origenis ſtudioſiſſimus, conuerſionem Ambroſij ſub Caracallâ ponens; ſed annus ignoratur: meminítque eorumdem S. Hieronymus[i], qui & *Ambroſium* eò gloriæ prouectum eſſe tradit[k], vt confeſſione claruerit. Inſupérque in præfatione appoſitâ libro ipſius Origenis *de recta in Deum fide* traditur, poſt conuerſionem Ambroſij, quoſdam hæreticos eam ægrè ferentes, diſputare præſumpſiſſe cum Origene, delecto iudice philoſopho Ethnico; ſed victoriâ cedente Origeni, tam eumdem ipſum iudicem, quàm alios plurimos Gentiles & hæreticos, fidem Chriſtianam & Catholicam amplexos eſſe.

AMBROS AVCTOR ORIGENI EXPOSIT. SCRIPTVRÆ.
h Euſeb. 6. hiſt. 12, 13. 17. Adde Orig. de rect. in Deum fid. in præf.
i Hieron. de Script. Eccl. in Hippol.
k Ibid. in Ambroſ.

IV.
ALIÆ ORIG. PEREGRINATIONES.
Ap Baron. an. 231 ſed abſque vlla certâ temporum notâ.
l Euſ. 6. c. 23.

Vt verò & alias quaſdam Origenis peregrinationes ſummatim relegamus; conſtat[l] poſt hæc ipſum à Præſide Arabiæ vocatum, eò perrexiſſe, ac ſacras literas docuiſſe; indéq; reuerſum Alexandriam, non lõgè pòſt in Palæſtinam profectum Cæſareæ docere cœpiſſe, præſentibus etiam Epiſcopis nondum preſbyterum. Hinque cœptæ diſſenſiones inter Demetrium Epiſcopũ Alexandrinum & Alexandrum Ieroſolymitanum, quòd iſte pateretur laicum hominem docere Epiſcopos; quæ & antè ſunt quando idem Origenem ordinauit, de quo dicetur ſuo loco.

IESV CHRISTI
An. 218.

ZEPHYRINI
An. 16.

Anton. Caracal. Imp.
An. 6.

I. Abgarus rex Christi male habitus a Caracal.

ANno Chriſti ducenteſimo decimooctauo, Sabino ſecundùm & Annullino Coſſ. Antoninus Imperator Parthos dolo potiùs quã armis ſubegit, Arbela cepit, ac ſepulcha Regum Parthorum abiectis oſſibus ſubuertit: occurrentémque ſibi Abgarum Regem Oſroënorum, tanquam amicum & Rom. ſocium, (quippe qui [a] receptus in amicitiam à Seuero, ei quoque auxilio fuerat aduerſus Parthos) impiè coniecit in vincula, eiúſque regiâ potitus eſt. Hæc Dio; quæ pluribus Herodianus, licèt paulò diuersè. Abgarum autem his temporibus regnantem Edeſſæ, Africanus [c] rerum Eccleſiaſticarum ſcriptor nobiliſſimus, Chriſtianum fuiſſe & virum ſanctum prædicat. Sed rupti fœderis, antequàm præterlaberetur annus, apud eamdem Edeſſam Antoninus (vt videbitur) pœnas dedit.

a Herod. b Id. l. 3.

c Afric. ap. Euſeb. in Chron. an. ſeq.

II. Caracal. magiæ intentus

Ceterùm cùm de futurâ breuî eius morte multa eſſent præſagia, ipſe (vt Dio [d] ſcribit) inuocatis dæmoniis malũ ſtuduit effugere. quem & alioqui idem auctor tradit adeò magis & præſtigiatoribus delectatum fuiſſe, vt & Apolloniũ Tyaneum inſignem olim arte magicâ, iam ante centum & viginti fermè annos mortuum, honoribus coluerit, eique monumentum erexerit; ac multas defunctorum animas ab inferis, vt ab eis exploraret occulta, per necromantiam euocauerit: nec hominum tantùm (vt ait Herodianus) ſed & deorum dæmonúmque rimari arcana curioſus extiterit, & magos ad hoc vndique conquiſierit. Cùm tamen qui ſic compoſitus eſſet, damnaret omnes (quod Spartianus [e] narrat) qui remedia quartanis & tertianis collo annexa geſtarent. Sed hæc cùm doceat Plinius [f], fragmenta ſolita fuiſſe clauorum ex crucibus ſublatorũ, aut ſpartum è cruce; fortaſsè accidit ea etiam tum, ac frequentiùs poſteà, híſque temporibus, auferri ex crucibus illis, quibus ſæpè Fideles affigerẽtur, vnde & virtutem aliquam hauſiſſent. Nam ſi ex magicâ ſuperſtitione ea illis præſtandi vis inerat, quomodò eius facultatis ſtudioſiſſimus hæc adeò auerſatus, non potiùs in pretio habuiſſet? Sed & hinc magna oritur admirationis occaſio, quòd homo ſic affectus à Chriſtianorum excidio temperauerit, ad quod (ſi alia omnis occaſio præteriſſet) dæmones impulſores haberet.

d Dio in Caracal. e Spart in Caracal. f Plin 28. hiſt.

Remedia morbo adm excrucians.

IESV CHRISTI
An. 219.

ZEPHYRINI
An. 17.

Macrinvs, Diadvmen. } Imp.

I.

ANno Chriſti ducenteſimo decimonono Præſente & Extricato Coſſ. *Antoninus* Imp. in Meſopotamia inter Edeſſam & Carras, Macrini operâ à Martiale Centurione pugione confoſſus occiditur ſexto Idus Aprilis, cùm imperâſſet annos ſex, menſes duos, dies quinque, ætatis annum agens vndetrigeſimum. Hæc Dio: cùm tamen apud Spartianum legatur occiſus octauo Idus Aprilis, vixiſséque annos quadraginta tres. Variant enim de eius vitæ annis Scriptores; ſicut & de matre ipſius, dum alij [a] Iuliæ poſterioris Seueri vxoris, alij [b] Martiæ prioris coniugis filium faciunt: quod poſtremum qui ſentiunt, longiorem Antonini vitam aſſerant neceſſe eſt, cùm à Martiæ exceſſu ad eius cædem fluxerint anni ſupra quadraginta. Ceterùm hic omnium diriſſimus (ſubdit Spartianus) & parricida, & inceſtus, patris & fratris & matris inimicus, à Macrino qui eum occiderat, timore militum inter deos relatus eſt; habuítque templum, Salios, & Sodales Antonianos: cuius etiam corpus Romam Antoninorum ſepulchro illatum eſt.

Caracalla occiditur.

a Oppian. Dio, Herodian. b Spart. Vict. alij Latini

II. Macrinus Imp.

Poſt diem verò quartum ab eius nece, idem Opelivs Macrinvs [c], natione Maurus ex ciuitate Cæſareâ Præfecturâ Prætorij imprimis nobilis, ſed ignobili loco natus; & (vt vocat Capitolinus) homo vitiorum omnium, (de cuius etiam in delinquentes ſæuitiâ magis quàm ſeueritate horrenda quædam ſcribit) conciliatis ſibi magnis promiſſionibus militibus, Imperium arripuit, filio Diadumeno, aut (vt veteres nummi) habent Diadvmeniano nouem annorũ puero, ſibi in collegam allecto: quem & *Antoninum*, nomine militibus gratiſſimo, appellari voluit.

c Lamprid. in Diadum Capitol. in Macrin.

Diadumenianus Imp.

III.

Hoc eodem anno, cùm adhuc viueret Antoninus Caracalla, annum auſpicatus ſui Imperij ſeptimum; tradit Epiphanius [d] inuentos eſſe Iericho in dolio occultatos diuinæ Scripturæ libros ex Hebræo in Græcum tranſlatos: quam nominat Qvintam Editionem. Quomodò autem inuenta ſit, ab Origine in ipſa ſcriptum eſſe teſtatur Euſebius [e].

d Epiph de menſ. & pond.

Quinta script. editio inventa.

e Euſ. 6. hiſt 12.

IV.

Hoc item anno, iam Macrino imperante, defuncto poſt ſeptem ſedis annos Aſclepiade Epiſcopo Antiocheno, in eius locum ſuffectus eſt *Philetus*.

IESV CHRISTI
An. 220.

ZEPHYRINI
An. 18.

Alexandri Imp.
An. 1.

I. Macrin. et Diadumen. Impp. occiduntur.

ANno Chriſti ducenteſimo vigeſimo Diadumeniano Aug. & Aduento Coſſ. octauo Idus Iunij, idem Imperator ac ipſius pater Macrinus à militibus rebellantibus occiſi ſunt, cùm imperâſſent annum vnum, menſem vnum, dies viginti octo.

II. Anton. Elagab. imperat.

Antè verò quàm occiderentur, decimoſexto Calendas Iunij Imperator ab exercitu acclamatus fuerat *M. Aurelius Antoninus* adhuc adoleſcentulus, Antonino Caracallâ (vt credebatur) natus ex Soæmiade, Mææ ſororis Iuliæ Auguſtæ filia. Mamææ ſorore; quam alij *Semiamiram*, alij etiam aliis nominibus appellant. Ipſe verò eius filius, agens ſacerdotem in templo Solis in Phœnicia, quòd populi illi Solem nominarent

a Dio & Capitol. in Macrin.

Elegabulum, inde cognomentum duxit vt ELAGABALVS diceretur: ita enim veteres numini appellant, lapidéſque, vel *Alagabalum*; quem omnes fermè hiſtorici tam Græci quàm Latini *Heliogabalum*. Quantum autem hic omnes impuriſſimos ſuperauerit turpitudine Imperatores, Dio, Herodianus, atque Lampridius fidem faciunt; à quibus temperamus, cùm nec ipſi abſque rubore referant: nam & propterea nominatur à Dio *Sardanapalus*; & Capitolinus ait, eum dedecoraſſe Imperium vitiis ingentibus, luxuriâ, turpitudine, abligutitione, ſuperbiâ, immanitate.

IESV CHRISTI
AN. 221.222.223.

CALLISTI
AN. 1.2.3.

ANTON. ELAGAB.
AN. 2.3.4.

I. ZEPHYR. PP. OBITVS.

ANNO Chriſti ducenteſimo vigeſimo primo, Antonino Auguſto ſecundùm & Sacerdote Coſſ. cœpto iam anno ſecundo eiuſdem Imperatoris, vigeſimâ ſextâ menſis Auguſti, *Zephyrinus* Papa cùm ſediſſet annos octodecim, totidémque dies, moritur; ſepeliturque in cœmeterio ſuo viâ Appiâ. De tempore namque eius obitûs, & annis ſedis, Euſebio [a] potiùs acquieſcimus, quód Vaticano Indici magis ſit conſentiens, quám ceteris, qui aliis Coſſ. & ad alia tempora eius obitum referunt. Quod verò in antiquis Eccleſiaſticis Tabulis legitur ſubiiſſe martyriũ, ſanè id ei priuatim oportuit accidiſſe (vt aliis ſæpè euenit) in pace Eccleſiæ; cùm & alioqui ſuperiùs vidimus, olim maiores cõſueuiſſe eos appellare *Martyres*, qui Chriſtianæ confeſſionis occaſione aliqua paſſi eſſent, licèt diem extremum in pace clauſiſſent. Cùm autem poſt eius obitum ſedes [b] vacâſſet dies ſex, in locum eius ſuffectus eſt CALLISTVS, patriâ Romanus ex patre Domitio.

a Euſeb. in Chron. & 6. hiſt. 25.

b Lib. de Roman. Pont. CALLIST. PAPA.

II. ELAGA. VVLT SOLVM DEVM SVVM AB OMNIBVS COLI.

Hoc eodem anno Antoninus Imperator Romam veniens, deum ſuum, cuius ſacerdos fuerat, ELAGABALVM ſecum aduexit; eumdémque conatus eſt ſupra omnes deos extollere, in tantum vt ei templo in Palatino monte constructo, ſtuduerit & Matris Deorum typum, & Veſtæ ignem, & Palladium, & Ancilia, & omnia Romanis veneranda in illud transferre: id prætereà agens; vt non ſolùm Romæ, ſed in vniuerſo terrarũ orbe, extinctis cunctis religionibus, & aliorum omnium deorum cultu abolito, vnus Elagabalus vbique ab omnibus coleretur; adeò vt etiam Iudæorum & Chriſtianorum religiones illuc transferendas eſſe diceret. Hæc & alia de his Lampridius [c]: Quæ certè nonniſi diuino conſilio facta eſſe creduntur vt quod minimè liceret facere Chriſtianis, nempè Gentilitiam ſuperſtitionem conuellere, id nemine ex Gentilibus reclamante, ipſorum præſtaret Imperator, Gentilis & ipſe, & moribus perditiſſimus, & penè poet.

c Lamprid. in Heliogab.

III. ELEPHANT. QVADRIGÆ.

Scribit prætereà idem Lampridius (quod eſt etiam memorabile) eumdem imperatorem agitâſſe in Vaticano quatuor Elephantorum quadrigas; eaque de cauſa demolitum eſſe aliquot ædificia atque ſepulchra [d], quæ obſiſterent.

d Panuin. Panuinius

Ad quem etiam Anno ſequenti, qui fuit Chriſti ducenteſimus vigeſimus ſecundus eodẽ ipſo Antonino Auguſto tertiùm & Eutychiano ſecundum Coſſ. *Iulius Africanus*, inter viros eruditos huius temporis clarus, legationem ſuſcepit pro reſtituendâ olim incenſâ ciuitate Nicopoli Palæſtinæ, quæ anteà Emmaus vocabatur: quod & obtinuit. Agunt Euſebius [f] & Hieronymus [g] de eiuſdem eruditione & ſcriptis: teſtaturque Photius [h], integram ad ſua tempora perueniſſe eius Hiſtoriam, quâ à mundi exordio vſque ad Macrinum Imperatorem res geſtas ſummatim perſtrinxiſſet.

tunc dirutum quoque fuiſſe ſepulchrum S. Petri, quem refellit Baron. Tom. II. hoc an.

IV. e Euſeb. in Chron. AFRIC. LEGATIO AD IMP.

f Id. 6. hiſt. 24.

g Hier. de Script. Eccl.

h Phot. in Biblioth.

Anno verò proximo, Chriſti ducenteſimo vigeſimo tertio, Grato & Seleuco Coſſ. ALEXANDER Mamææ filius, Elagabali Imperatoris conſobrinus, ab eodem creatus eſt Cæſar, & nouo [i] exemplo vno eodémque die Cæſaris nomen, & Auguſti ac Patris patriæ appellationem, Pontificatum Maximum, Tribunitiam Poteſtatem, & Proconſulare Imperium accepit à Senatu, cũ eæ ampliſſimæ dignitates diuerſis temporibus conferri ſolerent. Sed cùm illum Elagabalus in filium adoptâſſet; vt eum ſuis moribus inſtitueret, viros omnes probos & eruditos, quibus Mamæa mater laudatiſſima femina, puerũ tradiderat educandum, partim morte [k], partim mulctauit exilio. Ex quibus aliquẽ fuiſſe Chriſtianum facilè ſuademur, cùm conſtet huius religionis hominum matrem ſtudioſiſſimam fuiſſe: quam & famâ Origenis permotam, eum aliquando ad ſe Antiochiam accerciuiſſe, & ab eo ſacrarum Literarum expoſitionem accepiſſe, Euſebius [l] eſt auctor.

V. ALEX. MAMÆÆ ALLECTVS IMP.

i Lamprid. in Alex.

k Herod. l. 5.

l Euſeb. 6. hiſt. 15.

IESV CHRISTI
AN. 224.

CALLISTI
AN. 4.

ALEXANDRI IMP.
AN. 1.

I. ELAGAB. IMP., OCCIDITVR.

ANNO Chriſti ducenteſimo vigeſimoquarto, Antonino Auguſto quartùm & Alexandro Cæſare Coſſ. ipſe Antoninus *Elagabalus*, cùm imperaſſet annos tres, menſes nouem, & dies quatuordecim, annos natus decem & octo, ob nefandas ſuas turpitudines Senatui Populóque Romano, atque etiam militibus redditus execrabilis, occiſus eſt vnà cum matre æquè impuriſſimâ: corpúſque eius in viam proiectum atque tractum, demùm in Tiberim merſum eſt, ex quo ipſe *Tractitius* & *Tiberinus* meruit appellari: quem & præter alia horrenda ſcelera, etiam pueros magiæ cauſa occidere ſolitũ, Dio tradit. Cui proximè hęc omnia intuenti, de ætate Imp. & annis quibus regnauit, magis aſſentimur, quàm Herodiano, Aurelio Victori, vel aliis alia ſentientibus. Eo verò ſublato ALEXANDER miro conſenſu militum, Senatus, ac totius Populi acclamatus eſt Imperator [a] pridie Nonas Martij, annum agens ætatis decimum ſextum.

ALEX. IMPERAT.

a Lamprid. in Alex.

II. QVOMODO CHRISTVM COLVIT.

Hic igitur, vt qui à matre non abhorrente à Chriſtiana religione educatus eſſet, non ſolùm (quod ait Lampridius) Chriſtianos eſſe paſſus eſt, ſed & ipſi CHRISTO qualemcumq; cultum exhibuit, dum inter animas, quas habuit ſan-

ctiores, vnà cum Apollonio Tyaneo, Orpheo, & aliis eiuſcemodi diis, Chriſti quoque imaginem, æquè ac Abraham Patriarchæ in ſuo larario poſuit, coluítque. Quin & *Chriſto* (inquit idem auctor) *templum facere voluit, eúmque inter deos recipere: quod & Hadrianus cogitaſſe fertur, qui templa in omnibus ciuitatibus ſine ſimulacris iuſſerat fieri; quæ hodie idcircò quia non habent numina, dicuntur Hadriani, quæ ille ad hoc paraſſe dicebatur: ſed prohibitus eſt ab iis qui conſulentes ſacra, repererant omnes Chriſtianos futuros, & templa reliqua deſerenda, ſi id optatò veniſſet.* Hæc Lampridius.

RES CHRISTI IMITATVR.

Porrò Alexander non ſolùm Chriſtianorum ſtudioſus fuiſſe videtur, ſed eorumdem quoque inſtitutorũ imitator; dum in conſtituendis quibuſcúmque Magiſtratibus, nomina eorum proponens, hortabatur populum vt ſiquis quid haberet criminis manifeſtaret; dicẽs (inquit idem auctor) *graue eſſe, cùm id Chriſtiani & Iudæi facerent in prædicandis ſacerdotibus qui ordinandi eſſent, non fieri in prouinciarum rectoribus, quibus fortunæ hominum committerentur & capita.* Quibus videas teſeratum antiquum morem, in electionibus & ordinationibus miniſtrorum Eccleſiæ: quem inter alios exactè deſcripſit his iiſdem temporibus Origenes [b], & paulò pòſt Cyprianus [c]. Hanc verò ſententiam, *Quod tibi non vis, alteri ne feceris*, quam *à quibuſdam ſiue Iudæis ſiue Chriſtianis audierat*, pronuntiabat ſæpiùs, & per præconem, cùm aliquem emendaret, dici iubebat; eamdémque vſque adeò dilexit, vt & in Palatio & in publicis operibus perſcribi iuberet.

b Orig. cont. Celſ. l. 8.
c Cypr. ep 68. ad Hiſp.

III. TABERNAM MERITORIAM CHRISTIANIS ADIVDICAT.

Recitat inſuper idem Lampridius eiuſdẽ Imperatoris iudicium pro Chriſtianis exhibitum; cùm (vt ait) Chriſtianis quemdam locum qui publicus fuerat occupantibus, & contrà popinariis dicentibus ſibi eum deberi; reſcripſit, melius eſſe vt quomodocumque illic Deus coleretur, quàm popinariis dederetur. Hunc verò locum arbitror fuiſſe illum trãs-Tiberim poſitum, vbi Auguſti tempore *Taberna Meritoria* erat, ex qua oleum magno miraculo è terrâ erumpens copiosè fluxiſſet, in ſignum (quod in Apparatu dictum eſt) proximi Chriſti aduentûs. Vbi Chriſtiani poſt ſententiam Alexandri nobilem erexerũt Eccleſiam in honorem Partûs ſanctiſſimæ Virginis Dei Genitricis MARIÆ, olim eo prodigio præſignari. Nam & in Rebus geſtis [d] S. Calliſti Papæ qui tunc ſedit, legitur ab eo erectam fuiſſe Eccleſiam S. Mariæ trans-Tiberim; nec vlla extat memoria quòd aliàs fuerit ſub Alexandro Romæ excitata.

d Lib. de Rom Pont.

IV. FAVET IVDÆIS.

Quod verò pertinet ad Iudæos; auctor eſt Lampridius, Alexandrum priuilegia eis reſeruaſſe, & quòd ipſis faueret, dictum eſſe per deriſionem *Syrum Archiſynagogum*. Sed & permiſiſſe vt in Palæſtina habitarent, ac Præfectum loco Regis haberent qui ius eis diceret; docet Origenes in epiſtula de Suſanna ad Africanum.

V.

In hunc vſque primum annum Alexandri, (vt auctor eſt Hieronymus [e]) Hippolytus Epiſcopus, inter Scriptores Eccleſiaſticos celebris, rationem Paſchæ, temporúmque canones perduxit, & ſexdecim annorum circulum, quem Græci ἑκκαιδεκαετηρίδα vocant, repetit; & Euſebio, qui ſuper eodem Paſcha canonem, decem & nouem annorum circulum id eſt ἐννεακαιδεκαετηρίδα compoſuit, occaſionem dedit. Hæc Hieronymus: reliqua verò de Hippolyto inferiùs.

e Hieron de Script Eccl. in Hippol.

IESV CHRISTI
AN. 225.

CALLISTI
AN. 5.

ALEXANDRI IMP.
AN. 2.

I. CONSILIARII ALEX. IMP.

ANNO Chriſti ducenteſimo vigeſimoquinto, Maximo & Æliano Coſſ. Alexander Imperator mutatis Magiſtratibus, quos turpiſſimos Elagabalus iuſſerat præſidere, quos ipſe putauit optimos, Vrbanis præfecit negotiis, & ſibi adhibuit Conſiliarios; purà Fabium Sabinum, Domitium Vlpianum, Ælium Gordianum, Iulium Paulum, alióſque clariſſimos viros & Iuris peritiſſimos, quos Lampridius recenſet in eius Vitâ. eorum verò omnium facilè princeps apparuit *Vlpianus*; quem idem auctor affirmat Alexandrum Imperatorẽ habuiſſe pro tutore, aſſidentem Principi primo loco; eidémque Præfecturam Prætorij, dignitatem omnium ampliſſimam, contuliſſe; atque Scriniorum Magiſtrum creâſſe: proximúmq; huic locum tenuiſſe *Paulum*, quorum arbitrio cuncta faceret Alexander.

II. ICti CHRISTIANORVM HOSTES.

Hos tamen, & maximè Vlpianum infenſiſſimum fuiſſe Chriſtianis, & dicta quæ valuit aduerſus eos ſcripta Principum collegiſſe, quò ſe in eos iure agere demonſtraret, tradit Lactantius [a], in eũ eiúſque collegas acriter eâ de cauſâ inuectus, vt non ſit mirandum, ſi ſub Alexandro plurimi in Eccleſiaſticis Tabulis reperiantur martyrio coronati ac præſertim Romæ. Id enim etiam inſcio Imperatore Præfectis quibos adeò ipſe fideret, facile fuit eius nomine & auctoritate exequi, prætextu ſolito aliorum confictorum criminum. Alioqui namque repugnant his, non ſolùm quæ ſuperiori anno recitata ſunt ex Lampridio, ſed etiam quod ab omnibus Chriſtianarum rerum antiquis ſcriptoribus æquè aſſeritur, nullam ſub Alexandro excitatam in Eccleſiâ perſecutionem: quamuis quod ait Herodianus, [b] deduxiſſe Imperium ſine ſanguine, mendacij arguatur à Lampridio. Cæterùm Vlpianus, Deo vlciſcente, haud ſerò debitas pœnas dedit, occiſus noctu (vt auctor eſt Dio [c]) à Prætorianis militibus.

a Lactant. l. 5. c. 11. 12.
b Herodian lib. 6.
c Dio in Alex.

IESV CHRISTI
AN. 226.

CALLISTI
AN. 6.

ALEXANDRI IMP.
AN. 3.

I. CALLISTI PP. MARTYRIVM.

ANno Chriſti ducenteſimo vigeſimoſexto, Iuliano & Criſpino Coſſ. pridie [a] Idus Octobris, *Calliſtus* Papa, diuturno carcere detentus, poſt longam famam, & quotidiana verbera, è feneſtrâ domûs in quâ cuſtodiebatur, in puteum præcipitatus, martyrij coronã adeptus eſt, cùm ſediſſet annos quinque, menſem vnum, & dies duodecim. In hunc enim vſque annum eum perueniſſe, Euſebij Chronicon admonet; [b] & de eodem numero annorum idem auctor alibi

a Martyrol. Rom. & alia.
b Euſeb. 6. hiſt. 15.

alibi fidem facit. Liber autem de Rom. Pontificibus de eo tradit, *conſtituiſſe Ieiunium ter in anno fieri frumenti, vini, & olei gratiâ, ſecundum prophetiam.* Sed puto legendum *quater in anno*: nam prophetia quam citat, Zachariæ [c] eſt, monentis quater in anno ieiunium eſſe celebrãdum, quod quidem ex Apoſtolica traditione manâſſe diximus, vbi egimus de Ieiuniis. Adeò vt non ſit dicendus Calliſtus eiuſmodi ieiunij primus inſtitutor, ſed confirmator antiquæ piæ traditionis: ſicuti & de plurimis aliis eiuſmodi ſæpiùs monuimus. Sepultus eſt autem in Cœmeterio Calepodij Viâ Aureliâ milliario tertio: & poſtquàm eius ſedes vacâſſet ſex diebus, ſubſtitutus ei VRBANVS patriâ Romanus patre Pontiano.

c Zachar. 3.

II.
d Ap. Sur. in Octob.
MARTYRES ROMÆ SVB ALEX.

Extant [d] eiuſdem Calliſti Acta, (licèt haud in omnibus ſincera) in quibus recẽſentur plurimi alij ſub Alexãdro Imperatore variis ſupplicijs Romæ ob Chriſtianitatẽ necati, quos Calliſtus ad fidem conuerterat; & inter alios, *Palmatius* Conſularis; cum vxore & filiis, aliiſque quadraginta duobus ex domo ſuâ: *Simplicius* Senator, cum vxore & ſexaginta octo de familia ſua; itẽque *Felix* cum vxore *Blandâ*: quorum etiã capita ſuſpenſa fuiſſe dicuntur per diuerſas Vrbis portas, ad exemplum Chriſtianorum. Eorumdem verò omnium eſt memoria relata in Tabellas Eccleſiaſticas; ſicut & aliorum cõplurimum qui tum Romæ, tum alibi paſſi ſunt ſub eodem Alexandro, Præſidum (vt vidimus) ac Præfectorum iuſſu.

III.
DE CŒMETERIIS VRBIS, EORVMQVE VSV.

Paſſus quoque tunc ibidem Romæ *Calepodius* preſbyter, cuius nomine fuit Cœmeterium in quo ſepultum vidimus Calliſtum; quamuis & eſſet aliud nominatiſſimum ab eodem Calliſto conſtructum, & eius appellatione nuncupatum. Fuêre verò & alia eiuſmodi quamplurima extra vrbem, (intra mœnia enim prohibitum erat Romanis legibus defunctos ſepelire) quæ modò *Area*, interdum *Tumba, Catatumba*, vel *Crypta arenaria*, ex loci naturâ nomine comparato, dici conſueuerunt; ſed frequentiùs CŒMETERIA, quòd fides doceret, Chriſtianos [e] non mori, ſed rurſus excitandos interea in Domino obdormire. Porrò eiuſmodi Cryptarum recenſentur [f] nomina quadraginta trium in Libro de Romanis Pontificibus, Martyrologio Romano, & aliis locis. Erantque [ff] ſpecus ſubterraneæ, cùm ad ſepeliendos Fideles, tum ad conuentus & Synaxes peragendas tempore perſecutionum. Indéque fiebat, vt edictis Impp. (quod docet Euſebius [g]) ab eis Chriſtiani arcerentur, redditã verò pace eadem frequẽtare permitterentur. Quæ & poſteà quãdiù in eis fuerunt corpora ſanctorum Martyrum, frequenti cœtu a Fidelibus viſitari conſueuiſſe, Hieronymus [h] & Prudentius [i] docent. Ceſſârunt autem eiuſmodi Fideliũ ſtudia, poſtquàm ea quæ ibi ſita erant corpora Sanctorum, ſub Chriſtianis Imperatoribus delata ſunt in vrbem, & in diuerſis Eccleſiis honorificentiùs collocata.

e Minut. Fel. in Oct. Tert. de Cor. & alij.
f Recenſet etiam Baronius hoc an ſi Ap. Bar. an. 150.
g Euſeb. hiſt. 10. 12.
h Hieron. in Ezech. c. 40.
i Prud. hym. 11. de S. Hip. pol.

IV.
SEPELIRI IVXTA MARTYRES, FIDELIBVS OPTATISSIMVM.

Sed & accidit, vt ſicut maiorum conſuetudine, etſi non iiſdem ſepulchris, iiſdem tamen cœmeteriis ſepelirentur aliorum quoque corpora Chriſtianorum, qui fide conſtantes in communicatione Catholicâ diem clauſiſſent extremũ; ſic tranſlatis ſanctorum Martyrum reliquiis in Eccleſias intra ciuitates poſitas, in eiſdem etiam ceterum Fidelium corpora cœpta ſint ſepeliri; quòd eos doceret fideles Catholica, meritis ſanctorum Martyrum adiuuari animas defunctorum. *Ideò namque* (inquit Martinus [k]) *hoc a maioribus prouiſum eſt, vt ſanctorum oſſibus noſtra corpora ſociemus, vt dum illos tartarus metuit, nos pœna non tangat; dum illis Chriſtus illuminat, nobis tenebrarum caligo diffugiat. Cum ſanctis ergo Martyribus quieſcentes, euadimus inferni tenebras eorum propriis meritis, attamen conſocij ſanctitate.* Hæc ille. Eodémque conſilio Ambroſius & fratrem ſuum Satyrum [l] iuxta Martyrem Victorem ſepeliuit, & voluit ipſe ſepeliri in Ambroſianâ a ſe erectâ Eccleſiâ, in quam tranſtulerat corpora ſanctorum martyrum Geruaſij & Protaſij diuinâ reuelatione reperta. Et ipſũ imitata ſoror eius Marcellina [m], Romæ cum virginibus ſacris degens, noluit ibi patris ſepulchris condi, ſed iuſſit Mediolanum transferri corpus ſuum, poniq; apud prædictos Satyrum & Ambroſium fratres ſuos, ambos æque iuxta ſancto Martyres tumulatos. Sicut & Paulinus Nolanus Epiſcopus, Cynegium [n] & Celſum ad tumulum Martyrum mandauit apponi, ac literis impetrauit à ſancto Auguſtino, vt egregium illum eodẽ argumento ſcriberet commentarium *De cura pro mortuis agendâ*; quo reſpondit eius quæſtioni, *Vtrùm proſit alicui poſt mortem, quòd corpus eius ſancti alicuius memoriam ſepeliatur.* Sed de his fuſiùs alij [o]; quæ modò attigimus occaſione Cœmeteriorum vrbis.

Ap. Baron. Tom II. hoc an. & Tom IV. an. 383.
k Max. ſerm. 79. de SS. Oct. aduen. & ſolut.
l Dungal. cont. Claud. Taurin.
m Epitaph. S. Marcell. ap. Baron. Tom IV. an. 383.
n Auguſt. de cur. pro mort. in pr. Paul. Panegyr. Celſi, ep. 43.
o Vid. ſup. adan. 34. num. XCI.

IESV CHRISTI

AN. 227.228.

VRBANI

AN. 1.2.

ALEXANDRI IMP.

AN. 4.5.

I.
ALEX. BENE ET MALE CONSVLIT IMPERIO.

ANNO Chriſti ducenteſimo vigeſimo ſeptimo, Dextero atque Rufo Coſſ. Alexander Imp. promulgatis optimis legibus, reſtituere conatus eſt reipublicæ ſtatum ab Elagabalo deprauatum; & inter alia (vt ait Lampridius) lenonum vectigal, & meretricum, & exoletorum, in ſacrũ ærarium inferri vetuit; ſed ſumptibus publicis ad inſtaurationem Theatri, Circi, Amphitheatri, & Ærarij deputatis. Habuit & in animo vt exoletos vetaret; ſed veritus eſt ne prohibens publicum dedecus, in priuatas cupiditates conuerteret, cùm homines illicita magis poſtulent, prohibitaque furore proſequantur. Hæc Lampridius. Sed Principũ Chriſtianorum ſcopis euertenda vrbs & Orbis pariter erat tot tãtiſque ſordibus obſcœniſſimis; cùm primò Philippus, inde Conſtantinus exoletos penitùs ſuſtulit, vt videbitur ſuis locis. Ceterùm cùm multa alia ab Alexandro laude digna ſtatuta fuerint, illud tamen malè, quòd (vt teſtatur idem auctor) Mathematicos & Genethliacos, ab aliis Imperatoribus ſæpè Romã pulſos, iuſſit publicè profiteri atque docere, quòd his artibus addictus & ipſe eſſet.

II.
MARTYRES ROMÆ.

Quod verò ad res Chriſtianorum ſpectat; Anno Domini ducenſimo vigeſimo octauo, eodem Alexandro ſecũdùm & Marcello Coſſ. eiuſdem Imperatoris anno quarto nondum expleto, *S. Martina* virgo Romæ paſſa eſt cuius

a Ap. Sur. Cal. ian.

extaut [a] Acta,ſed in multis emendanda.Inſuper paſſo traduot ſeptemdecim milites carnificinæ Sanctorum miniſtros, Martinæ operâ ad Chriſtum cooverſos.

IESV CHRISTI
AN 229.
VRBANI
AN. 3.
ALEXNDRI IMP.
AN. 6.

I.

BERYLLI HÆRESIS ET REDVCTIO.

ANNO ducenteſimo vigeſimonono, Balbino & Maximo Coſſ. Alexandro annum agente ſextum in Imperio,Euſebius in Chronico tecenſet claros Scriptores Eccleſiaſticos, *Geminum* preſbyteruio Antiobenum, & *Hippolytum*, & BERYLLVM Epiſcopum Boſtrenum in Arabia.Sed hunc poſtremum in hæreſim poſtea lapsú (quâ aſſereret Chriſtum propriâ ſubſtantiæ circumſcriptione noo antè fuiſſe, quàm iu humanam carnem migraret;neque propriam habuiſſe ex ſe diuinitatem,ſed ſolam Patris in eo extitiſſe :) Synodo in Arabia aduerſus eum celebratâ,ab Origene ad rectam fidem reductum fuiſſe,idem auctor [a] aliàs ſcribit.

a Euſeb. 6. hiſt. 26.

II.

DE HIPPOLYTO, ET EIVS SCRIPTIS.

b Euſ 6.hiſt. 16.
c Hieron. de Script. Eccl in Hippol.
d Theodor. dial. 1 3.
e In Biblioth. Patr. & ap. Caniſ. Antiq. Lect. tom. V.

Quod verò pertinet ad *Hippolytum*; recenſet idem Euſebius [b] multas egregias ipſius lucubratiooes; quibus multò plures addunt Hieronymus [c], Theodoretus [d], & alij; quibus omnibus vix vnus ille ſupereſt [e] *de Antichriſto*.ſeu *de Iudicio* libellus,& excerpta quædam de Theologia & Incarnatione. In cuius æmulationē, Ambroſium illum,quem de Marcionis hæreſi ad veram doctrinam per Origenem conuerſum vidimus, cohortatum eſſe ipſum Origenem in Scripturas commentarios componere,Hieronymus tradit. Cuius autem Eccleſiæ Epiſcopus extiterit,Gelaſius(quiſquis ille fuerit auctor libelli *de duabus in Chriſto naturis aduerſus Eutychen*) eûm citat eius librum *de Hæreſibus* Metropulitanum Arabiæ nominat : quod verum eſſe puto antequam veniret in Italiam. Nam diſcipulum eum fuiſſe Clementis Alexandrini , eiúſque perſuaſione Romam ſe contuliſſet, vt Limina Apoſtolorum inuiſeret(& Sanctorum Cœmeteria ſtudioſè perquireret, alibi legimus.Ibiq; à Romano Pontifice Calliſto(nam ante ipſum nulla extat de eo memoria)Purtuenſis Eccleſiæ Epiſcopatu donarum,fidem faciunt Tabulæ Eccleſiaſticæ atque eius ac ſociorum martyrij Acta; eodémque titulo Nicephorus [f] eūdem nominat, & alij pene iooumeri recentiores *Nonnum* verò (quod idem [ff] eſt ac Monachus)fuiſſe cognominatum , Petrus Damianus [g] tradit:additque ab eo in Oriente pluſquam triginta millia Ethnicorum fuiſſe conuerſa. Sed quod eidem tribuit Pelagiæ famoſiſſimæ meretricis conuerſionem, conflaſſe eum eum alio Nunno qui vixit temporibus Theodoſij Iunioris , cuius eſt illud memorabile factom , certiſſimum eſt.

f Niceph.lib. 5. cap. 15.
ff Cap Fräc. l.5.c.1. & 3. Vid. Cal. Rhodig. lect. antiq. lib. 5. cap.13.
g Pet. Dam. ep. ad Nicol. II. Pap.

III.

EIVSDEM MARTYRIVM.

h Martyrol. Rom 22. Aug & ibi Baron.

Paſſum autem Hyppolitum non ſub Claudio (vt depranati codices habent (ſed ſub Alexandro,Eccleſiaſticæ [h] Tabulæ teſtituræ declarant:quod ex eo etiam euidentius redditur,quia ſub Vlpiano vrbis Præfecto (vt habet codex ſcriptus, licèt alicubi Vlpius pro vlpiano legatur martyrium conſummauit , manibus pedibúſq; ligatis præcipiratus in altam foueā aquis plenam:ſub quo eodē Vlpiano etiam alij eiuſdem Hippolyti ſocij paſſi reperiuntur [i] ad Oſtia Tiberina.Fuiſſe verò magnæ planè exiſtimationis virum , teſtis eſt ſtatua illa,quâ eius memoria illuſtrata tunc fuit;quæ non ita pridem è ruderibus effoſſa , vihrur hactenùs io Bibliotheca Vaticana; ac in eius ſede Græcis literis inſcriptus legitur canon ille temporis de ratione Paſchatis,de quo dictum eſt ſuperiùs [k] ex Hieronymo Denique iu Hippolyto vtraque conueniunt,vt Orientalis & Occidentalis Eccleſiæ ingens decus meritò dici puſſit.

i Ibid. 23. Auguſt.

STATVA IN BIBLIOTH. VATIC.
k An.224.V.

IESV CHRISTI
AN. 230.
VRBANI
AN. 4.
ALEXANDRI IMP.
AN. 7.

I.

ANNO Chtiſti ducenteſimo trigeſimo, Modeſtu & Probo Coſſ.Alexandri Imp. anno ſeptimo, Philetus Epiſcopus Antiochenus vitâ functus eſt,poſtquàm ſediſſet annos duodecim; ſucceſſórque ei datus *Zebennus* , aliàs *Zebinus*. Hæc Euſebius [a]. Quibus (vt ait [b]) temporibus, Origenes neceſſitate cuiuſdā negotij Eccleſiaſtici , in Græciam per Palæſtinam iter faciens, Cæſaræ à Theoctiſto eius ciuitatis Epiſcopo, & Alexandro Ieroſulymorum , ordinatus eſt preſbyter. Cuius rei inuidentia (vt addit (affectus Demetrius Alexandrinus Epiſcopus , non ſolùm ipſos eius ordinatores per literas arguit, quòd eum qui ſeipſum caſtraſſet ordinaſſent, ſed & eamdem eius abſciſſionem cunctis poſtea Epiſcopis toto Orbe vulgauit. Erat autem Origenes hoc anno natus quadraginta tres,quē vidimus decimo Seueri,cùm orbatus eſt patre, egiſſe decimum ſeptimum.

a Euſ. in Chron.
b Id. 6 hiſt 17.

ORIGENES PRESBYTER. ORDINATVR

II.

DE EAORDIN. PERPERAM FACTA.

c Id.6. hiſt. 12.
d Deut 23.
e can. Apoſt. 21.22.

SE CASTRANS IRREGVLARIS HABITVS.

f Socr. l.2. c.11.
g Athan. ep. ad Solitar.
h Iuſt. Apol. ad Anton.

Ceterùm poſthabitis Euſebij aduerſus Demetrium querelis , quippe quòd vbicumque agit de Origene, encomiaſten ſe potiùs quàm hiſtoricum præbeat ; pro quo etiam Apologiam ſe ſcripſiſſe teſtatur [c] , quæ ipſa credita eſt , quam nomine Pamphili martyris,in Latinum à ſe cōuerſam Ruffinus edidit : iuſta planè Demetrij indignationis cauſa hæc præceſſiſſe videri potuit, quòd Paleſtinæ Epiſcopi alterius Eccleſiæ hominem,eumdémque ſponte abſciſſum, ordinare præſumpſiſſent Nam quòd à ſe ipſo illud feciſſet , & non ab alio inuitus paſſus eſſet, lex diuina [d] & Eccleſiaſticæ regulæ [e] omninò repellebant à ſuſcipiendis,vel etiam à ſuſceptis Ordinibus: ſicut accidit poſteà Leōrio, quem Socrates [f] ait depoſitum à preſbyterato fuiſſe , quòd ſeipſum abſcidiſſet ; quémque ea de cauſa nec laica communione dignum fuiſſe, Athanaſius [g] aſſeruit. Sed & illud facinus humano etiā iure vetitum fuiſſe. oſtendit Iuſtinus [h] martyr, dum refert Alexandriæ itidem ſuo tempore accidiſſe vt adoleſcens quidam Chriſtianus,quò caterer omni carnis irrationali motu , obtulerit libellū Præfecto Auguſtali , vt medico id facere detrectanti timore pœnæ , licentiam impertiret. Sed qui Origenem defendebant , id non ab eo factom ferro,ſed pharmaco,quò rebellem cor-

poris

poris partem penitùs exſiccaret, aiebant: qoamquam diuerſas de ea re ſententias fuiſſe, Epiphanius [i] tradit.

Epiph. hær. 64.

III. *k Epiph. hær. 58. Aug. de hæreſ. c. 37.* VALESIORVM SEV EVNVCHORVM HÆRESIS. *De qua Baron. hic & an. 249. in fin.*

Porrò ſemel malè præſumptus error, tranſiit in hæreſim. Prodiit [k] enim poſteà (neque enim ſcribitur certus annus) ſecta *Valeſiorum*, à VALESIO Arabe diffamata, eadémque *Eunuchorum* dicta; quæ omnes quos reciperet, vt ſemetipſos caſtrarent adigebat: quod ſi facere dètrectaſſent, alij eos vinculis alligatos exſecabant, putantes implendum eſſe ad literam, quod dixiſſet Dominus, eſſe Eunuchos qui ſeipſos caſtrarent propter regnum cælorum. Quo nomine dum Euſebius Origenē excuſat, planè eiuſmodi ſectæ, authorem conſtituit. Eiúſque fortaſsè exemplo duo illi monachi [l], poſteà itidem in Ægypto ſe in eumdem modum abſciderunt, qui à Theophilo Epiſcopo Alexandrino communione priuati, à nemine vnquam Orthodoxorū Antiſtitum peruagantes Orbem recipi valuerunt, donec ab Epiphanio tandem admoniti fuerunt atque correcti. Nec tamen ob hæc damnamus S. Alexandrum Ieroſolymotū Epiſcopum, quòd Origenem ordinauerit: nam teſtatur Hieronymus [m], eumdem ſe excuſaſſe quòd illud egiſſet iuxta teſtimonium ipſius Demetrij. Nempe puto Demetrium dediſſe Origeni literas Commendaritias; quarum auctoritate ſatis viſus fuerit Alexandro Origenes probatus. Cæterùm quando iam hac occaſione actum eſt de Valeſianis; tradit inſuper Epiphanius [n], eos ante abſciſſionem abſtinuiſſe ab animatis, ſed poſteà omnibus vti fas fuiſſe.

l Vit. SS Patr. diſt. 2. c. 172.

EXCVSATVR ALEX. IEROSOL. *m Hieron. de Script. Eccl. in Alex.*

n Epiph. an. hær 58.

IV. SEXTA EDITIO SCRIPTVRÆ INVENTA. *o Epiph. de menſ. p Euſeb. 6. hiſt. 12. q Id. 6. hiſt. 20.*

Cùm autem Euſebius cauſam profectionis Origenis in Græciam minimè explicet, nos eam exiſtimamus fuiſſe, qoòd SEXTA diuinæ Scripturæ EDITIO hoc ipſo anno, nempè (vt auctor eſt Epiphanius [o]) medio tempore Imperij Alexandri, Nicopoli apud [p] Actiom in doliis occultata reperta ſit: ac propterea eiuſmodi inſtituiſſe profectiooem, vt qui magnâ diligentiâ quinque iam Verſiones conquiſiſſet, Sextam illam eis adjungeret, ad ſoa Hexapla concinnanda & Octopla, de quibua dicetur poſt biennium. Interim enim rediit Alexandriam, prius, vt puto (concjliato Demetrio Epiſcopo) ac ibi manſit vſque ad annum decimum Alexandri Imperatoris.

IESV CHRISTI

AN. 231.232.

VRBANI

AN. 5.6.

ALEXANDRI IMP.

AN. 4.5.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo trigeſimo primò, Alexander Imp. tertium adiens Conſulatum collegam ſibi ſumpſit Dionem hiſtoricum egregium Senatorem; qui huius ſuiipſius Conſulatùs meminit in vita eiuſdem Alexandri: idémque ad hunc annum protraxit Hiſtoriam ſuam.

II. Anno verò ducenteſimo trigeſimo ſecundo, Agricolâ & Clementino Coſſ. agente Origene Alexandriæ, nouæ rurſùs in eum turbæ excitantur, quæ & illum inde recedere coëgerunt. Meminit earum ipſemet in præfactione ſexti tomi commentariorum in Ioannem, quos hoc tempore ſcribebat: citáque eumdem eius locum Euſebius [a] dum elucubratos ab eo Alexandriæ & tempore Alexandri Imperatoris commentarios recenſet: Inter quos fuit ille *Periarchon*, ſiue *de Principiis*, qui præ cæteris omnibus, denſioribus maioribúſque refertus eſt erroribus. Quapropter cùm alioqui nouorū iſtorum motuū haud adeò cauſa ſit explorata; equidem puto illā extitiſſe, quòd (vt Hieronymus [b] ſcribit) ob multas hæreſes quæ io vulgaris ab Origene ſcriptis reperirentur, prolata fuerit in eum à Demetrio Epiſcopo Alexandrino excōmunicationis ſententia, quam cæteræ quoque Eccleſiæ ratam habuerunt. Porrò eius rei gratiâ mox Origenes pro ſuî defenſione literas circulates ſcripſit, quibus (vt ait idem Hieronymus) & ipſum Demetrium laceraret, & in totius Orbis Epiſcopos ac clericos inueheretur; fruſtráque ab Eccleſiis excōmunicatum ſe eſſe diceret, quòd quæ in ſuis ſcriptis arguerentur, ea ab aliis hæreticis fuiſſent deprauata. Quæ quidem videri potuiſſent ad eius excuſationem ſatis idonea, quantumlibet fuiſſet eiuſmodi errorum aſſertor, dum eos non modò non defendit; ſed nec ſuos eſſe aſſeruit. At io eo minùs fuit excuſatione dignus, quòd cùm ſciret ſua ab omnibus impugnari, retractatorium nullum ediderit commentarium.

a Euſ. 6. hiſt. 18.

b Hier adu. Ruff. l. 2. ORIGENES EXCOMMVNICATVR OB ERRORES.

III. CÆCILIÆ MARTYRIVM.

Eodem tempore, annum vltimum in ſede Vrbano Papa agente, nouis in Chriſtianos Romæ (quo impulſore neſcimus) excitatis turbis; à *Cæcilia* clariſſima virgine eius ſponſus *Valerianus* admonitus, & ab eodem Pontifice baptizatus, Angelico factus eſt dignus aſpectu; ac paulò pòſt vnà cū fratre *Tiburtio* & *Maximo* cubiculi Imperatoris Præfecto, coronatus martyrio: ipſa verò Cæcilia balneo calido incluſa cùm illæſa permāſiſſet, ab immiſſo carnifice ter ſecuri percuſſa, necdum truncato capite ſemiuiua relicta, poſt triduum obdormiuit in Domino, decimo Calendas Decēbris: in cuius Actis [c] antiquiùs ſcriptis, hæc omnia fuſiùs narrantur. Quod autem de ipſa ibi legitur, conſueuiſſe Euangelium Chriſti geſtare io pectore; ab aliis quoque id factitatum inuenimus: & ſi fidem præſtemus Andreæ Apoſtoli Actis, etiam Apoſtolorum temporibus id vſurpatum apparet. Sancta enim piáque maiorum hæc fuit conſuetudo, niſi aliqua accedente ſuperſtitione labefactetur. Quā eandem ſuo tempore in frequenti vſu fuiſſe, dum mulieres Euangelia ex collo appendere conſueuiſſent, reſtatur S. Ioannes Chryſoſtomus [d].

c Ap. Sur. 22. Nouem.

CHRIST. AMVLETA.

d Chryſoſt. hom. 73 in Matth.

IESV CHRISTI

AN. 233.

PONTIANI

AN. 1.

ALEXANDRI IMP.

AN. 10.

I. VRBANI PP. MARTYRIVM. *a Martyrol. Rom.*

ANNO Chriſti ducenteſimo trigeſimo tertio, Pompeiano & Feliciano Coſſ. vigeſima quinta [a] Maij *Vrbanus* Papa vexatione anno ſuperiori excitata cùm plurimos ad fidē Chriſti conuertiſſet, & hortatiooibus ſuis ad gloriam martyrij perduxiſſet, & ipſe capite truncatus

in artytio coronatus eſt, cùm ſediſſet annos ſex menſes ſeptem & dies quatuor: licèt Euſebius [b] eum ſediſſe dicat annos nouem, & anno duodecimo Alexandri ponat ſucceſſoris ingreſſum. Sed Indices Vaticani & Creſconiani huius poſitioni magis aſſentire videntur.

b *Euſeb. in Chron.*

II. Vasa sacra argentea et aurea.

De eo verò traditur in Libro de Romanis Pōtificibus, *feciſſe miniſteria omnia ſacra argentea, & patenas argenteas viginti quinque appoſuiſſe.* Porrò adeò his abundaſſe, etiam primis illis tēporibus Eccleſias, vt etiam lucernas habere ſolerent argēteas, iam aliàs dictum eſt. Sed quod pertinet ad Romanam Eccleſiam, teſtis eſt quoque Gregorius [c] Turonenſis, dum refoderetur quædam crypta quā Fideles ſacra agentes occluſit fuerāt: inuenta eſſe in ea multa ſacra miniſterialia vaſa ex argento confecta. Et in Rebus geſtis S Laurentij, quas Prudentius ſacro hymno cecinit, non tantùm argento, ſed & auro offerre Romanos Pontifices incruentū ſacrificium cōſueuiſſe, immò & aureis cādelabris in ſacris vti, narratur. Ex quibus quidem videas, veluti diuino quodam conſilio Chriſti Regale Sacerdotium eodem tempore his etiam fulgoribus illuſtratum, quo Gentilitia ſuperſtitio ea in re decreſcere viſa eſt. Siquidem non ſolùm qui temporibus Vrbani imperauit Alexāder (vt ait Lampridius) in templis numquam, præter quatuor aut quinque argenti libras, auri ne guttulam quidem aut bracteolam poſuit; ſed & qui ei ſucceſſit Maximinus (quod teſtatur Herodianus) templorum omnium donaria, ſtatuáſque deorum, heroúmque honores, tum quicquid publici operis & ciuilis ornamenti, aut materiæ denique fuit nummis idoneæ conficiendis, omnia pariter ignibus conflari iuſſit. Ceterùm ſepultus [d] eſt Vrbanus in Cœmeterio Prætextati viā Appiā, & poſtquàm ſedes vacāſſet dies triginta, ſuffectus eſt in locum eius Pontianus, patriā Romanus, patre Calpurnio.

c *Greg. Tur. de glor. martyr. cap. 38.*

d *Lib. de Rom. Pont.*

Pontianus Papa.

III.

Hoc item anno, cùm Alexander decimum in Imperio ageret, Origenes (vt tradit Euſebius [e]) Alexandriā Cæſaream in Palæſtina profugit. Quo tempore ſeceſſum Tyri petens, (vt ait Epiphanius [f]) ibi Hexapla ſua, atque Octapla, in Veteris Teſtamenti Scripturam compoſuit. Qui enim *Tetrapla* imprimis collegiſſet, ac ſic in codicibus Græcè ſcripſiſſet, nempè in ſingulis paginis quatuor columnas, quarū prima eſſet editio Septuaginta Interpretum, ſecunda tranſlatio Aquilæ, tertia Symmachi, quarta Theodotionis, (de quibus omnibus dictum eſt ſuperiùs) *Hexapla* poſteà elaborauit; in quorū videlicet ſingulis paginis ſex columnæ eſſent diſtinctæ, quarum prima contineret textum Hebraïcum Hebraïce ſcriptum, ſecunda eundem textum Hebraïcum, ſed Græco charactere exaratum, tertia Aquilæ verſionem, quarta Symmachi, quinta Septuaginta Interpretum, ſexta Theodotionis. Repertis verò poſteà Quintā & Sextā Editionibus ab Hebræis, ſed piis (vt putat Hieronymus) hominibus elaboratis; eaſdem Origenes Hexaplis addens, *Octapla* cōpoſuit. Hæc fuſiùs Epiphanius; qui licèt Origeni infenſiſſimus, eiuſmodi ab eo nauatam egregiè operam non ſemel laudauit. Reddit & ipſe ſæpè Origenes [g] inſtitui ſui rationem: eiuſdémque meminit Euſebius [h], & alij recentiores complures. Quòd verò antiquam Septuaginta tranſlationē ita concinnāſſet, vt vbicumque Septuaginta plus dixiſſent quàm haberetur in Hebræo, obelos apponeret; vbi verò minùs, ex Theodotione adderet præfixis aſteriſcis: hanc eius operam non ſolùm commendauit ſæpiùs Hieronymus [i], ſed & ipſe ſecutus eſt exemplum, dum eamdem Septuaginta editionem vertit in Latinum. Ex quibus videas, quàm perperàm ab aliquo [k] Hieronymus dicatur queſtus de Origene, quòd eo tempore non tam correxerit quàm corruperit Septuaginta tranſlationem.

e *Euſeb. 6. hiſt. 20. 23.*
f *Epiph. de menſur.*

De Tetraplis, Hexaplis, et Octaplis Origenis.

Ap. Baron. an 231. itémque de Vulgata, de qua inferiùs.

g *Orig. ep. ad Afric. de Suſan. & tract. 8. in Matth.*
h *Euſeb. 6. hiſt. 12.*

i *Hier. præf. in Pentat. ep. 104. & ep. 89 ad Aug. Apol. adu. Ruff. lib. 2. & in ep. ad Tit. cap. 3.*
k *Galeſ. de 70 Interp.*

IV.

Cùm autem poſtmodùm ob triplicē Septuaginta editionem, videlicèt [l] iſtam Origenis, & quæ deinceps ſubſecutæ ſunt, Luciani martyris, & Heſychij, non leues inter Eccleſias conflarentur ſeditiones; his & aliis rationibus permotus idem Hieronymus [m], Hebraicam quoque editionem primus omnium in Latinum conuertit: cuius inſtituti ſui coactus eſt ſæpiùs [n] rationem reddere aduersùs obtrectatores. Cúmque & alij pleri que [o] ante ipſum, Græcas editiones Septuaginta in Latinum tranſtuliſſent, (inter quas *Itala* [p], nempè Romana, præſtabat ceteris) ſic Occidentalis Eccleſia nouam accepit [q] editionem à D. Hieronymo ex Hebræo elaboratam, vt tamen & antiquiorem illam ex Græco Septuaginta retineret [r] ſub appellatione *Veteris*, inditā Hieronymianæ nuncupatione *Noua*. Sed rursùm poſt Gregorij Papæ tempora, (quoto verò potiſſimùm anno, quóve auctore, incertum remanet) ad tollendas diſſenſiones, quas eiuſmodi diuerſitatis cauſā oriri contingeret in Officiis diuinis, vna ex illis duabus conflata eſt, quæ vſui cunctis eſſet Eccleſiis, & *Communis* ab omnibus ac *Vulgata* vno nomine diceretur; eadem ipſa qua hodie Eccleſia Romana vtitur; licèt non eadem ſit ratio omnium qui in ea continentur librorum, quòd alij Communem illam Septuaginta, alij verſionem Hieronymi ex Hebræo magis ſequantur.

l *Hier. ep. 107. quæ eſt præfat. lib. Paralip. & præf. lib. 16. in Iſai.*

S. Hieron. labor in versione Scriptur.

m *Id. præf. in Tob. ep. 113.*
n *Id. adu. Ruff. lib. 2. præf. in Pſal. ep. 133. & alibi ſæpè.*
o *Ap. Aug. 2. de doctr. Chr. 11.*
p *ibid. c. 15.*
q *Id. 15. de ciuit. 43. Iſid. 6 Etymol. 6.*
r *Euchar. lib. Reg. Greg. pr. lib. 5. Moral. & lib. 20. cap. 23.*

V. Editio Noui Testam.

Quod verò pertinet ad Editionem item Latinam Noui Teſtamenti; eam quæ antiquitùs extabat, ab eodē Hieronymo iuſſu Damaſi Papæ ad Græcos codices emendatam eſſe, ipſe teſtatur [ſ]; & quam ipſe correxit, eamdem illam eſſe quā tunc Eccleſia vtitur, plurimorum eſt ſententia, quorum & longè potiora ſunt iura, quàm eorum qui contradicunt: Sed hoc alij [t] pluribus. Certè quod à nonnullis obiicitur de humili & impolito eius ſtylo, qui minimè Hieronymiano conueniat; vel hac ipſa ratione probatur, eam eſſe Hieronymi: ſiquidem quod non nouam ipſe cuderet, ſed veterem emendaret editionem, illa ipſa verba rudia, ſimplicémque dicendi ſtylum ne in minimo quidem mutare voluit, vbi verba atque ſententiæ a Græco (vt ait) non diſſentirent: hanc enim & in aliis obſeruāſſe conſuetudinem, ſæpè idem [u] declarat.

ſ *Hier. præf. in Euang. ad Damaſ. ep. 123.*
t *Bellar. controuerſ. de Ver. Dei lib. 2. Sixt. Sen. lib. 8. & alij ante eos.*
u *Hier. in Ezech. 40 47.*

VI. De simplicitate sermonis Script.

Eodémque modo & alij ſanctiſſimi Patres, Pauli Apoſtoli aſſectantes veſtigia [x], qui non in ſublimitate ſermonis, nec in ſapiētia verbi Euāgelium prædicauit, periculum immenſum cauens ne ſecùs faciens gloriā humilitatis Crucis Chriſti euacuaret; nihil præterea curārunt in diuina Scriptura emendare quod ſpectaret ad cultum orationis, vbi conſultū veritati cognoſceretur; cum alioqui non defuerint in Eccleſia Dei eloquentiæ facultatibus præditi viri, qui id præſtare feliciſſimè potuiſſent: qui tamen vel iſthæc vt leuia [y] contempſerunt: vel etiam alios nimię ob id curioſitatis [z] reprehēderunt. Nam etſi ſic

x *1. Cor. 1.*
y *Aug. 2. de doct. Chr. 13.*
z *Vid. Niceph. lib. 8. cap. 42. de Spirid.*

tudis apparens ipſa diuina Scriptura deridetetur olim [a] ab Ethnicis; ob vim tamen verbis inſitam, omnem illorum diſiecit ſiue ſcientiis ſiue armis comparatam omni ex parte potentiam ac fortitudinem: indéque conſultò factum eſt, vt in *Vulgatâ* quâ Eccleſia vtitur, ex decreto ſacroſancti Concilij Tridentini emendandâ, qui operi præfuit ob eximiam doctrinam electus à Sixto V. Pont. Max. *Antoninus Carafa* S.R.E. Card. Bibliothecarius; vna cum aliis ſelectiſſimis viris eandem inierit rationem, vt explorata veteri lectione ex acceptis toto orbe Chriſtiano vetuſtiſſimis exemplaribus, in omnibus eſſet Eccleſiaſticæ antiquitati conſultum: omnia cognoſcente, deligente, atque ſummâ induſtria diſquirente eodem ipſo Summo Pontifice, cuius ingens ſtudium atque ſolertia in eo opere diuiſſimè & accuratiſſimè vigilauit. Quo tẽpore hæretici, nulli acquieſcentes, omnibus detrahentes, quæque carpentes, ſua déque miſcentes, & pro arbitratu innouantes atque immutantes, eamdem Scripturam ſæpè verterunt, inuerterunt, ac planè peruerterunt. Quod autem iidem aduerſus noſtram VVLGATAM Editionem, velut furore quodam percìti hoſtiliter debacchantur; complures extiterunt nobiles Eccleſiaſtici tractatores qui eorum calumnias vt leuiſſimas refellerunt; quos conſulant qui hæc fuſiùs pertractata cupiunt.

a Arnob. aduerſ. Gent. lib. 1.

DE EMENDATIONE EDIT. VULGATÆ

VII. Sed vt ad Origenem redeamus; cùm is peruenit in Palæſtinam, non ſic ſeceſſum petiit Tyrium vt penitùs doctè deſineret. Siquidem Euſebius [b] ait, ad eum Cæſareæ cõſuetæ diſciplinæ munera exequentem, non ſolùm indigenas, ſed ab exteris etiam regionibus penè infinitos diſcipulos aduentâſſe: & ex iis maximè inſignes *Theodorum*, & fratrem eius *Athenodorũ*, cùm integro quinquẽnio in eius ſcholâ verſati, magnã in ſacræ Theologiæ ſtudiis feciſſent progreſſionem ambos adhuc admodùm adoleſcentes, Eccleſiarum in Ponto creatos eſſe Epiſcopos. Hæc Euſebius: qui tamen quarum Eccleſiarum hi fuerint electi Antiſtites, non dicit. Conſtat autem, Gregorij Nyſſeni [c] teſtimonio, alterum ipſorum nempe Theodorum (diùm poſteà nomine *Gregorium*, & ob ingentia præclaráq; facinora prænomine *Magnum*, & agnomine *Thaumaturgum*) creatum fuiſſe patriæ ſuæ Epiſcopum nempè Neocæſareæ in ponto. Germanus autem eius, licèt cuius ſedis fuerit Epiſcopus non ſatis liqueat, illud tamen certum eſt, cum vitam ſuam omnibus ſcientiis egregiè excultã, demùm poſt exantlatos immenſos cum aduerſus Gentiles, tum hæreticos vrgẽs labores, glorioſi palma martyrij [d] (in hoc maiorem fratre ſuo) illuſtriorem reddidiſſe in perſecutione Aureliani. Fuerunt ambo Gentilibus parentibus geniti; & Alexandriæ primùm philoſophis, poſteà verò ſacris literis operam dederunt; indéque in Palæſtinam ad audiendum Origené profecti ſunt, vna cum Firmiliano nobili Cappadoce, magni quoque poſtea nominis Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopo: vt pluribus idem Nyſſenus tradit; quamuis ſolius Gregorij rebus geſtis intentus. De quo & illud egregium planè facinus, cùm Alexandriæ auditor eſſet, narrat; nempè, cùm aliquod vnà cum viris doctis & grauibus de quadam quæſtione philoſophicà ex more diſputaret, immiſſáque ab æmulis luxurioſis meretricula, mercedẽ turpitudinis cum eo commiſſæ impudenti importunitate peteret: ipſum nihil turbatum, nihilque innocentiã ſuam conteſtatum, ſedata voce conuerſum ad quemdam familiarem, iuſſiſſe numerare ei pecuniam, ne diutiùs importunitate ſua propoſitæ quæſtionis tractatum conturbaret. Quod vbi factum eſt, confeſtim miſeram feminam, in ipſo medio cœtu, maligno correptam ſpiritu, non priùs ab eius crudeliſſima vexatione liberatã eſſe, quàm pius atque pudicus adoleſcens Gregorius pro ea preces ad Deum fudit. Quem quidem paulò pòſt quàm audiendo Origeni operam dedit, (vt idem Nyſſenus narrat) cum Phædimus Amaſenus Epiſcopus, cui diuinitùs præſcia futurorum vis inerat, conſecrare vellet Epiſcopum, idque Gregorius fugiens diuerſas latebras peteret; tandem impetu quodam diuino Phædimus, nihil curans interiectum ſpatium, quo à Gregorio itinere tridui dirimebatur, ſed ad Deum ſuſpiciens, precatúſque vt & ipſe & ille pariter in illa hora à Deo reſpicerentur, demùm loco manûs impoſitionis Gregorio adhibens ſermonem, Deo conſecrauit eum, ac Neocæſarienſem ei ciuitatem aſſignauit. Quo ille inuiſibili fune innitus retractus, conſuetam Eccleſiæ manûs impoſitionem & conſecrationem, accepit.

b Euſeb. 6. hiſt. 23.

c Greg. Nyſſ. in Vit. Greg. Thaumatur.

GREG. THAVMAT. PRIMORDIA.

d Martyrol. Rom. 28. Oct.

FIT EPISC. NEOCÆS.

VIII. Accedit autem, vt cùm totus intentus curæ paſtorali optimè adminiſtrandæ, nocte quadam rationem diſpiceret prædicãdæ populo ſuo ſinceræ fidei, ac de variis quæ tunc controuerterentur quæſtionibus animũ agitaret; apparuerit ei verè ingenti fulgore, ac forma & habitu mirabili, ſacratiſſima VIRGO DEI GENITRIX cum *S. Ioanne Euangeliſta*, ac per hunc docuerit illum perfectam fidem Trinitatis; datã ei verbatim formulà, ſeu regulà quam mox Gregorius poſt viſionis diſparitionem ſcriptis mandans, & ſecundùm illam poſteà in Eccleſia docuit, & eamdem poſteris prædicandam reliquam & Orientalis & Occidentalis Eccleſia cognitam cõprobauit, & vt ſacroſanctum depoſitũ cælitùs collatum religioſiſſimè cuſtodiuit. Recitat illam Nyſſenus, dum huius apparitionis hiſtoriam narrat, habetúrque deſcripta in Quinta Oecumenica Synodo: quàm & poſt multa ſæcula Apocriſiarij Gregorij Papæ Noni [e] citàrunt aduerſus Germanum Iuniorem Epiſcopum Conſtantinopolitanum, in eam ſententiam quòd Spiritus Sanctus à Patre Filióque procedat. Eſt autem illa huiuſmodi: *Vnus eſt Deus Pater Verbi viuentis, Sapientia ſubſiſtentis, & Potentia, & Figura æterna; Perfectus, Perfecti genitor, Pater Filij vnigeniti. Vnus Dominus, ſolus ex ſolo, Deus de Deo, figura & imago Deitatis, Verbum efficax, Sapientia conſtitutionis rerum vniuerſarum comprehenſiua, & Potentia vniuerſæ creaturæ effectrix, Filius verus veri Patris; viſum effugiens, viſum effugientis, & corruptioni non obnoxius non obnoxij corruptione, & morti non obnoxius non obnoxij morti, & Æternus Æterni. Verus Spiritus ſanctus, ex Deo ortum & exiſtentiam habens, quippe per filium apparuit, videlicet hominibus: imago Filij perfecti perfecta, Vita, viuentium cauſa, Fons ſanctus, ſanctitas ſanctificationis ſuppeditatrix, per quem manifeſtatur Deus Pater, qui eſt ſuper omnia & in omnibus, & Deus Filius, qui per omnia permanet. Trinitas perfecta, quæ gloria, atque æternitate, & regno non diuiditur neque abalienatur.* Quam etiam eamdem Regulam conſtat fuiſſe ab eodem ipſo Gregorio accuratiſſimè expli-

DIVINITVS ACCIPIT REGVLAM FIDEI.

e Reg. ep. Greg. IX. an. 7. eius Pontif.

catam,

catum, appoſito commentario *De Expoſitione Fidei* inſcripto, qui citatus reperitur inter alios à Baſilio[f] Magno, & Leontio[g] Scholaſtico. Sed[h] erroris iſte arguitur, dum ait dubitatum à Patribus an Expoſitio fidei verè fuerit ab ipſo Gregorio ſcripta. Nam Baſilius, qui omnia Gregorij accuratè perſpecta habuit, vt eius opus citat, & ab eo editum fuiſſe non dubitat. licet idem ibi de Subſiſtentiis aliquid minùs propriè videretur eſſe locutus; ſicut & accidere potuit ex eodem textu ab hæreticis (vt ait Euagrius[i]) deprauato, aut perperàm interpretato.

f Baſil. Sp. S. cap. 29. & ep. 64. ad Neocaſ.
g Leont. de ſect. act. 8.
h Baron. an. 266.
i Euag. lib. 3. cap. 31.

[Cùm ait Leontius dubitatum de Expoſitione Thaumaturgi, forte intellexerit de alia quàm quæ à Baſilio memoratur: eáque ipſa fuerit, quàm edit Voſſius inter Opera Thaumaturgi: quippe illa verba quæ citat Leontius, eadem ipſa reperiuntur in Voſſiana. At Voſſianam nequaquàm illam eſſe cuius Baſilius meminit, variis argumentis contendit Bellarm. de Script. Eccleſ. in Greg. Thaumat.]

IX. Ceterùm qui magnâ Dei virtute ac prouidentiâ ad munus Epiſcopale in Eccleſiæ vtilitatem euectus eſt Gregorius, idem eiuſdem diuinæ bonitatis conſilio, cùm quodam poſt hæc tempore à finitima ciuitate Comana Pontica vocatus eſſet vt Epiſcopum ei præficeret, nec inter ciues conueniret de eo qui ordinandus eſſet, *Alexandrinum* quendam carbonarium, quem ciues deriſui haberent, per iocum à quodam propoſitum, & à Gregorio diuinitùs detectum (quippe qui eruditiſſimus cùm eſſet, ex philoſopho Gentili Chriſtianus factus, vt occultior ſubliniorem exerceret philoſophiam, & egregiam corporis formam continentiæ cauſa tegeret, inter carbonarios voluiſſet profiteri: eidem Comanæ ciuitati, communi omnium, poſt rem cognitam, accedente ſuffragio, Epiſcopum præfecit atque ordinauit, qui poſteà ſub Decio tanti ſacerdotij amplitudinem, poſt egregiam nauatam operam in cura paſtorali, inſigni per ignem martyrio illuſtrauit. Refert hæc pluribus in Vita Thaumaturgi Nyſſenus.

ALEX. CARBONARIVS FIT EPISC.

eum impudentiſſimi mendacij Euſebius[b] & Hieronymus[c], ex ipſius Ammonij quæ recenſent ſcriptis. Cæterùm quod audis Chriſtianum hominem externam philoſophiam publicè profiteri coram auditoribus Gentilibus; non ſine diuino conſilio id fieri conſueuerat his temporibus, tum Alexandriæ, tum aliis locis, ad magnam Chriſti gloriam & Euangelij profectum, quòd eiuſmodi ſcholæ, eſſent compluribus veluti introductio quædã ad fidem capeſſendam, dum quæ apud ſapientiores Gentiles philoſophos ſubliniora eſſent, eadem longè faciliùs feliciúſque ipſo doctrinæ Chriſtianæ exordio ediſcerentur: quâ viâ conſtat quamplurimos, ac præſertim Platonicos[d], ad Eccleſiam eſſe perductos; & qui ſe profitentur Orbis magiſtros, libenter factos eſſe diſcipulos humilitatis Chriſtianæ. Conducere namque ad Chriſtianam pietatem philoſophicas diſciplinas, præſtaréque vt Chriſtiani homines illis inſtituantur, non ſemel Clemens Alexandrinus, & ipſe eas ibidem profeſſus inſinuat, & imprimis cùm aduerſus eos agit[e] qui Chriſtianis philoſophiam profitentibus detrahebant. Sed quòd eâ interdum abuti homines contingat, videlicèt cùm non eâ vt organo ad veritatem vtuntur, ſed finem in ea conſtituunt: idcircò apprimè poſt Philonem[f] idem Clemens[g], ſymbolicis figuris Agar & Saræ[h], docent ancillam debere ſubiici dominæ, nempè humanam philoſophiam diuinæ Theologiæ. Et æquè elegãter Gregorius[i] Nyſſenus alienigenæ feminæ cõparat externam philoſophiam quam Iudæus ritè legitiméque accipiet in vxorem[k], dummodò ipſa deponat vngues & capillos, & eius partus circumcidatur. Plura alia in hanc ſententiam congeri poſſent: ſed temperamus, illud vnum ex Auguſtino[l] monentes, Platonis philoſophos, qui Chriſti diſcipuli fieri ſuperbè neglexerunt, ſeſe magiæ illi quæ per inuocationem dæmonum fieri ſolet penitùs addixiſſe: idque ipſum tam Plotino, cuius occaſione in hæc diuertimus, quàm eius diſcipulis contigiſſe.

b Euſeb. 6. hiſt. 13.
c Hieron. de Script. Eccl. in Ammon.
CVR CHRISTIANI DOCERENT PVBLICE PHILOSOPHIAM.
d Vid. Aug. de ver. relig. cap. 4.
e Clem. Alex. Strom. lib. 1. & 6.
f Philo de congreſ. quær. erud. grat.
g Clem. l. 1.
h Gen. 16.
i Greg. Nyſſ. in vit. Moyſ.
k Exod. 4. Deut. 21.
l Aug. ep. 56. ad Dioſc.

IESV CHRISTI
AN. 234.
PONTIANI
AN. 2.
ALEXANDRI IMP.
AN. 11.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo trigeſimo quarto, Lupo & Maximo Coſſ. mortuo Demetrio Epiſcopo Alexandrino, cùm ſediſſet annos quadraginta tres, ſucceſſit *Heraclas* ingẽtis vir famæ atque doctrinæ: qui iam olim Origenis diſcipulus, eidem poſteà in ſchola Alexandrina ſocius acceſſerat, ac demùm illo in Palæſtinam fugiente, integrum docendi munus ſuſceperat; in quo, Epiſcopus factus ſucceſſorem habuit *Dionyſium* vnum item ex Origenis diſcipulis. Hæc omnia Euſebius[a].

HERACLAS EPISC. ALEX.
a Euſeb. 6. hiſt. 12. 20. 23.

II. Eodem quoque anno, itidem Alexandriæ profitente publicè philoſophiam Platonicam *Ammonio* Chriſtiano philoſopho, *Plotinus* Ægyptius patria Lycopolitanus, homo Gentilis, annos natus viginti octo ad eum audiendum ſe contulit audiitque annos vndecim. Teſtatur id Porphyrius in Vita Plotini. Sed quod dicit, Ammonium à Chriſtianis ad Ethnicos defeciſſe, redarguunt

PLOTINVS AD AMMONIVM.

IESV CHRISTI
AN. 235.236.
PONTIANI
AN. 3.4.
ALEXANDRI IMP.
AN. 12.13.

I. ANNVS Chriſti ducenteſimus trigeſimus quintus, Maximo & Paterno Coſſ. nihil geſtum reperimus, quod ei certò adſcribi poſſit, ad res noſtras pertinens.

II. Anno verò ducenteſimo trigeſimo ſexto, Maximo & Vrbano Coſſ. Alexander Imperator Artaxerxem Perſarum Regem potentiſſimum, qui inflatus rebus ſecundis[a] aduerſus Parthos geſtis, cùm ingenti exercitu (in quo eſſent ſeptingenti elephãti turriti cum ſuis ſagittariis, falcati currus mille, centum viginti millia equitum cataphractariorum) Romanum Imperium inuaſerat, & literas pacis ad ipſum ab Alexandro miſſas barbarico faſtu contempſerat, deuicit, ac de illo nobiliſſimũ triumphum Romæ egit ſeptimo Calendis Octobris. Id enim Lampridius ex Actis Senatûs, & Annalibus aſſerit: quantumuis Herodianus fuiſſe toto eo bello infeliciſſimum

ALEXANDRI IMP. VICTORIA DE PERSIS.
a Vid. ſup. an. 108 ad num. II.

Digitized by Google

Alexandrum ſcribat; cuius etiam diſſenſum ab aliis in huius belli hiſtoria, notat idem Lampridius. Ceterùm tum primùm Perſas ſeruos apud Romanos viſos, mox redemptos eſſe, quòd indignè ferrent Perſarum Reges quempiam ſuorum alicubi ſeruire, idem auctor ſcribit.

III. De translatione S. Thomæ Apost.

Fertur quoque à nonnullis, eodem bello Perſico confecto, tranſlatum fuiſſe ex India corpus S. THOMÆ Apoſtoli Edeſſam: ſed quòd abſque antiquiorum teſtimonio tradat, fides ſit apud auctores. Certè haud integrum transferri permiſſum conſtat: nam Indi adhuc ſe illud poſſidere profitentur: quod & qui res Indicas noſtri temporis ſunt proſecuti, teſtantur.

IESV CHRISTI
AN 237.
PONTIANI
AN. 5.
MAXIMINI IMP.
AN. 1.

I. Alexander Imp. necatur.

ANNO Chriſti ducenteſimo trigeſimo ſeptimo, Seuero & Quinctiano Coſſ. decima octaua Martij *Alexander* Imperator in expeditione Germanica apud Mogimtiacum, vnà cum Mammæa matre, Maximini dolo occiditur, maximo Senatûs Populique Romani, atque omnium prouincialium, ipſiúſque exercitûs luctu; cùm imperâſſet (vt tradit Lampridius) annos tredecim, & dies nouem; vixiſſétque annos viginti nouem, menſes tres, dies ſeptem. Qui quòd iidem Coſſ. (vt habet Liber de Romanis Pontificibus) *Pontianum* Papam vnà cum Philippo presbytero relegâſſet in Sardiniam, (aliquâ potiùs, vt puto, calumniâ circumuentos, quàm Chriſtianæ religionis causâ) ſic occidi, Deo facinus vleiſcente, permiſſus eſt. Porrò auaritiam Mammææ ipſius matris, occaſionem dediſſe commotioni in eum, Lampridius & alij tradunt. Ipſa enim poſt ſtabilitum filij Imperium, viſa eſt deſciuiſſe à priſtina illa optimarum inſtitutione, ex Chriſtianorum conſuetudine comparata: Cùm & alioqui ipſum Alexandrum in animaduerſionibus aſperum extitiſſe, & propter auſteritatem *Seuerum* à militibus appellatum fuiſſe, Lampridius ſcribat. Eum autem poſt obitum à Senatu inter Deos relatum tradit.

II. Maximini imperat. a Capitol. in Maxim.

Occiſo verò illo, idem *Iulius* MAXIMINUS [a], Thrax genere, humili loco natus, barbariſque parentibus, patre nimirùm Gotho & matre Alanâ, qui & ipſe paſtor olim fuerat; ex tyronum Tribuno, primus (inquit Capitolinus) è corpore militari & nondum Senator, Auguſtus ab exercitu appellatus eſt, filio MAXIMINO ſibimet in participium Imperij dato.

III. b Euſeb. 6. hiſt. 21. Persequitur Christ.

Idem verò confeſtim, ob grauem inuidiam (inquit Euſebius [b]) quâ contra Alexandri familiam, in qua complures erant Chriſtiani, flagrabat, acerbam Perſecutionem excitauit: iuſſítque ſolos Eccleſiarum Præſides, tanquam auctores doctrinæ Euangelicæ, neci dari. SEXTAM hanc Oroſius [c] & Auguſtinus [d] PERSECUTIONEM appellant; quâ non modò Præſules, ſed & clericos omnes à Maximino vexatos, Seuerus [e] tradit. Porrò huius perſecutionis eã præceſſiſſe cauſam, quòd cùm grauiſſimi terræ motus Orientis oras acerbiſſimè exagitaſſent, ea mala Gentiles more ſolito adſcriberent Chriſtianis, quaſi qui non colerentur ab illis dij, his vel aliis cladibus Orbem ſæpè irati concuterent; tradunt huius temporis ſcriptores, Origenes [f], & Firmilianus [g] Cæſareæ in Cappadocia Epiſcopus: quorum etiam auctoritate conſtat, eamdem perſecutionem vehemẽter graſſatam eſſe in Oriente. Sed & illius occaſione eumdem Origenem ſcripſiſſe librum *de Martyrio*, Euſebius [h] tradit.

c Oroſ. lib. 7 cap. 19.
d Aug. 18. de ciuit. 52.
e Seuer. hiſt lib. 2.
f Orig. hom. 28. in Ioan.
g Ap. Cypr. ep. 75.
h Euſeb. 6. hiſt. 21.

IV. Pseudoprophetissa multos decipit.

Eadémque durante, *Pſeudoprophetiſſam* quamdam in Cappadocia & Ponto erupiſſe, idem Firmilianus teſtatur; quæ (vt ait) multos Fideles per præſtigias dæmonis ſeduxit; inter cætera hoc frequenter auſa, vt certa quadam inuocatione ſanctificare ſe panem, & Euchariſtiam facere ſimularet, & ſacrificium Domino non ritu Eccleſiæ offerret, baptizaret tamẽ vſitato more. Quæ tandem ab Exorciſta quodam redarguta impoſtura, euanuit; dum eſſe nequiſſimus ſpiritus, qui priùs ſanctus putabatur, oſtenſus eſt.

V. Maximin. omnium sæuiss.

Sed vt ad Perſecutionem redeamus; quàm ea ſæua fuerit, ex barbari Imperatoris qui eam indixit naturâ in omnem crudelitatem effuſâ, poterit quiſque facilè colligere: quippe quem adeò immanem etiam in ſuos fuiſſe Capitolinus [i] tradit, vt illum alij *Cyclopem*, alij *Buſiridem*, alij *Scironem*, nonnulli *Phalarim*, multi *Typhonem* vel *Gygem* vocarent; quem & Senatus tantum timuit, vt vota in templis publicè priuatímque, mulieres etiam cum ſuis liberis facerent, ne ille vmquam Vrbem Romam videret; quòd ſine iudicio, ſine accuſatione, ſine delatore, ſine defenſione, ſine delectu, diriſſimis & exquiſitis ſuppliciis omnes interimeret, omniúmque bona auferret. Erat enim ei perſuaſum, niſi crudelitate Imperium non teneri. Hæc ille auctor.

i Capitol in Maxim.

VI. Pontiani PP. martyrium.

Vrgente igitur ſub tali bellua perſecutione, quæ in Præſides Eccleſiarum præcipuè indicta fuerat; viſum eſt ab omnium ſupremo initium ſumere. Siquidem hoc ipſo anno, iiſdémque Coſſ. *Pontianus* Romanus Pontifex, quem diximus Alexandri iuſſu in Sardiniam deportatum; eiuſdem Maximini mandato fuſtibus verberatus, martyrium conſummaſſe reperitur decimanona Nouembris: cuius corpus poſteà à Fabiano Papa Romam tranſlatum eſt, & in cœmeterio Calliſti ſepultum. Ita Tabulæ [k] Eccleſiaſticæ, & Liber de Romanis Pontificibus. In quo additur, ceſſaſſe Epiſcopatum eius dies tredecim, ac poſteà ſuffectum in eius locum eſſe ANTERUM natione Græcum ex patre Romulo. Non autem audiendi penitùs quidam recentiores, qui (vt puto) ex commentitiis Actis SS. Vrſulæ & ſociarum, poſt Pontianum introducunt *Cyriacum* quemdam; cuius nulla prorsùs extat mentio in ſerie Romanorum Pontificum à Latinis vel Græcis deſcripta. Sed quod ad reliquos ſub Maximino martyres; confuſos ſimul eſſe pleróſque, nec ſatis diſtinctos haberi, qui ſub iſto *Iulio Maximino* paſſi ſunt, inuenimus; præſertim vbi nulla cuiúſque eorum prænominis facta mentio reperitur; cùm & æquè certum ſit, librariorum ſæpiùs errore, *Maximinus* & *Maximianus* nomina inuicem mutata eſſe.

k Martyrol. Rom. 16. Nouemb.

Anterus Papa.

Maximini plures confusi simul.

VII.

Ceterùm iſte Maximinus, confecto feliciter hoc anno bello Germanico, aliiſque obtentis victoriis, Sirmium veniens illic hiemauit [l]; cùm interim Romæ per Sabinum præfectum vrbi,

l Herodian. lib. 7.

&

& Vitalianum Præfectum prætorio, homines naturâ feros, & ad Maximini ingenium optimè comparatos, acerrimè ſæuiret in populum.

IESV CHRISTI
AN. 238.239.240.

ANTERVS
FABIANI
AN. 1.2.3.

MAXIMINI IMP.
AN. 1.2.3.

I. ANTERI PP. MARTYRIVM. a Euſeb. in Chron. & 6 hiſt. 22.

ANno Chriſti ducenteſimo trigeſimo octauo, Maximino Auguſto & Iulio Africano Coſſ. die tertiâ Ianuarij, *Anterus* Papa coronatus eſt martyrio, cùm vix menſem (vt habet Euſebius [a], licèt perperàm eius necem ſub Gordiano ponens) in Pontificatu egiſſet. Cuius martyrij cauſam Liber de Romanis Pontificibus hanc aſſignat, quòd *Geſta Martyrum diligenter à Notariis exquiſiſſet, & in Eccleſia recondidiſſet.* Cæterùm à Clemente Papâ primùm magnâ diligentiâ curatum fuiſſe, vt à ſeptem Notariis Geſta Martyrum ſcriberentur, iam vidimus. His verò Fabianus Papa, qui ſucceſſit Antero, vt omnia accuratiùs perficerentur, ſeptem præfecit Subdiaconos.

II. NOTARIORVM MVNVS. b Anaſt. de Rom. Pont. in Iulio.

Porrò eiuſmodi NOTARIORVM hâc in re (ſiquidem, &c. quæ ad Eccleſiam pertinent, eorum muneris fuiſſe [b] conſtat) opus exiſtimamus, vt non ipſa tantùm Acta, cruciatus nempè & tormenta deſcriberent; ſed etiam quæcumque Martyres locuti eſſent dum caperentur, aut torquerentur, vel ad ſupplicium ducerentur, quàm celerrimè adnotarēt conſuetis notis; quibus non verba tantùm, ſed etiam ſententiæ integræ continerentur: quarum inuentionem Euſebius [c] Tironi Ciceronis liberto, Dio [d] Mecœnati, eiúſque liberto Aquilæ tribuit. Illa autem quæ intra cancellos, obducto velo, à Iudicibus martyres interrogati dicerent, publicorum Exceptorum muneris erat, inter publica Acta referre: quæ cùm agerentur in prouinciis, *Proconſularia* ab Auguſtino & aliis dicta reperimus: eadémque ipſa, vel eorum potiùs exempla, à Chriſtianis collatâ pecuniâ redimi ſolebant, & inter Acta Martyrum ſedulò aſſeruari; cuius rei causâ Anteros martyrium ſubiiſſe dicitur. Non ſolùm autem à Romanâ Eccleſiâ, vt Acta martyrum accuratè conſcriberentur, ſed ab aliis quoque diligenter curatum eſſe, extant clariſſima antiquitatis teſtimonia de inſignibus Eccleſiis Smyrnenſi [e] Viennenſi [f], & Lugdunenſi, Alexandrinâ [g], Carthaginienſi [h], & aliis. Quæ quidem tanto ſtudio perquiſita, maximâ ea parte Diocletiani edicto flammis tradita lugemus. Porrò domitâ quorumdam Notariorum in ſcribendo pernicitate, ſunt elegantes verſus Martialis [i] & Auſonij [k]; laudátq; Auguſtinus [l] nonnullorum peritiam, non in conſcribendis duntaxat Martyrum Actis, ſed & in publicis excipiendis cum hæreticis diſputationibus, mutuiſque collationibus, & in ſacrorum Conciliorum geſtis ſcribentis.

c Euſeb. in Chron. Olymp 193. an. 4. d Dio hiſt. lib. 55. ACTA PROCONSVLARIA. e Ap Euſeb. 4. hiſt. 14. f Ib 5 hiſt. 1. g Ib. 6 hiſt. 13. & lib. 7. cap. 10. h Ap. Cypr. epiſt 37 ad presb. Carthag Pont. diac. in Vit. Cypr. i Martial. Epigr lib. 14. k Auſon. Epigr 137. l Aug 1. de doctr. Chriſt. 27.

[Placet hic ad maiorem ſuperiorum elucidationem, ex I. Dartis Animaduerſionibus adnotare: cùm olim Clemens ſeptem Notarios inſtituiſſet, vt celeriter exciperent verborū notis geſta dictáque Martyrum, iam Fabianum conſiderantem hanc ſcribendi rationem eſſe valdè obſcuram, ideò ſeptem Notariis totidem præfeciſſe Subdiaconos, qui curarent litteris integrè perſcribi quod notis compendiosè exceptum antea erat: dicente Anaſtaſio, ad hoc Fabianum *feciſſe ſeptem ſubdiaconos, qui ſeptem Notariis imminerent, vt Geſta Martyrum in integro colligerent.* Quomodò & Epiphanius lib. 3. contra hær. in fin. ſcribit libros ſuos ab Anatolio notis exceptos eſſe, & ab Hypatio integrâ ſcriptione in mundum ſeu in purum relatos. Et Paulus Iuriſconſultus l. 40. D. de teſt. mil. reſpondet quæſtioni ſibi factæ de milite, qui teſtamentum ſcribendum notis dictauerat, & antequàm litteris præſcriberetur, deceſſerat.]

AD QVID SVBDIACONI PRÆFECTI NOTARIIS.

III. FABIANVS PAPA.

Antero igitur martyrio ſublato, ſepultóque in cœmeterio Calliſti viâ Appiâ; poſt dies tredecim (vt habet Liber de Romanis Pontificibus) in eius locum ſubrogatus eſt FABIANVS, patriâ Romanus patre Fabio: quem diuinitùs electum eſſe, dum in ipſis Fidelium comitiis derepentè columba è ſublimi deuolans eius capiti inſedit, Euſebius [m] ſcribit. Sed quæ huius anni Coſſ. Calendis Iulij data habetur Fabiani nomine epiſtola ad omnes Eccleſiæ comminiſtros; ea additionem accepit de Nouati ex Africâ Romam aduentu, & Nouatiani peruerſione: quandoquidem hæc nonniſi ſub Cornelio Fabiani ſucceſſore contigiſſe, certa eſt aſſertio Cypriani [n], Paciani [o], Euſebij [p], Libri etiam de Romanis Pontificibus, ac denique cæterorum omnium qui de his egère.

m Euſeb. 6. hiſt. 22. n Cypr. epiſt. 49 52. 76. o Pac. ep 2. ad Sympr. p Euſeb. in Chron.

IV. GORDIANI ACCLAMANTVR IMP. ET NECANTVR.

Quod ad ciuilē Imperij ſtatum pertinet; poſt innumeras cædes à Maximino eiúſque miniſtris perpetratas, delectis hoc eodem anno in Africa GORDIANO Proconſole iam octogenario, eiúſque filio quadraginta ſex annos nato, Imperatoribus, eóſque approbante Romæ Senatu, Maximinum hoſtem iudicante; primùm omnium Vitalianus & Sabinus, quos diximus Præfectos Prætorio & vrbi, cum aliis plurimis Maximini fautoribus occiſi fuère; confligentibúſque inuicem Populo Romano, & Prætorianis militibus qui illic à Maximino ſtarent, magna facta eſt vtriuſque partis occiſio, vſque adeò vt Vrbs à militibus inflammaretur. Cùm interim ambobus Gordianis, agente contra eos Capelliano Mauritaniæ Præfecto, extinctis, à Senatu delecti ſunt ad Rempublicam aduerſus Maximinum tuendam Viginti viri: ex quibus mox *Clodius Maximus* PVPIENVS & *Cælius* BALBINVS Auguſti acclamati ſunt, & ab iiſdem cooptatus GORDIANVS, Senioris Gordiani nepos, puer in Cæſarem: ſed & miſſi ſunt per vniuerſum Imperium Legati à Senatu, qui prouincias ad defectionem aduerſus Maximinum ſollicitarent. Hæc omnia fuſiùs Herodianus [q] & Capitolinus [r]; quorum tamen partem in annum ſequentem reiiciendam putamus. Cæterùm has ingentes turbas cohibuiſſe credimus Maximinum, eiúſque miniſtros, (coactos nimirum ſua curare negotia) à perſecutione Fidelium.

PVPIENVS ET BALBINVS IMPP.

q Herodian. lib. 7. r Capitol. in Maximin. & in Gor.

V.

Sed quod eius exitum complures ponunt anno Chriſti ducenteſimo trigeſimo nono, quo Perpetuum & Cornelium ſiue Cornelianum Coſſ. Caſſiodorus habet; illorum magis probatur ſententia, qui dixerunt eum regnâſſe annos tres abſolutos, & quarto occiſum eſſe; vt Euſebius in Chronico: nam & Caſſiodorus quatuor ponit Conſulatus ſub eius Imperio. Immò & Herodianus [ſ] (licet in hoc non audiatur) nonniſi poſt triēnium exactum rebellâſſe ponit Afri-

ſ Herodian. lib. 7.

canos. Igitur qui tres annos Maximino tribuerunt, expletos intellexiſſe oportuit.

VI. Anno itaque Chriſti ducenteſimo quadrageſimo, Vlpio Crinito & Proculo Pontiano Coſſ. (hos enim in Cenſorino; anno præſenti collocari debere, aliàs oſtenſum [t] eſt: quamuis & hoc eodem anno quo occiſus eſt Maximinus, ille ipſe legatur [u] fuiſſe Conſul; fortè ciuili bello variis ex vtráque parte creatis) idem Maximinus ex Germania in Italiam aduerſus nouos Imperatores & Senatum venturus, Alpibus ſuperatis dum Aquileiam munitiſſimam vrbem obſidione tentat, à propriis militibus iam eius ſæuitiam pertæſis, vnà cum filio obtruncatur, abſciſſáque eorum capita Romam tranſmittuntur; corpora verò in profluentem proiiciuntur. Sed & paulò pòſt ægrè ferentes milites parere Pupieno & Balbino Imperatoribus à Senatu datis, ambos Agonalibus Ludis Capitolinis ludibriis affectos miſerrimè occiderunt; ac GORDIANVM, Cæſarem iam anteà creatum, Auguſtum acclamârunt, annum ætatis agentem decimumſextum, vel tantùm (vt alij ſcripſerunt) decimumtertium. Hæc autem de necibus Imperatorum, pluribus narrat poſt Herodianum [x] Capitolinus [y].

t Ann. 88 I.
u Ap. Adol. ph de Nam. & ap. Capitol.
MAXIMINVS NECATVR.
GORDIANVS IMPERAT.
x Herodian. lib. 7.
y Capitol. in Maxim. iun. Gord. & in Max. ac Bal.

IESV CHRISTI
AN. 241. 242.

FABIANI
AN. 4. 5.

GORDIANI IMP.
AN. 1. 2.

I. ANNO Chriſti centeſimo quadrageſimo primo, Gordiano Auguſto & Auiolâ Coſſ. defuncto [a] Zebino Epiſcopo Antiocheno, ſubrogatus eſt magno eius Eccleſiæ bono, clariſſimus inter huius temporis Orientalis Eccleſiæ Epiſcopos, *Babylas*; qui in perſecutione Deciana cùm ceteros omnes, tum ipſius etiam pueros ad martyrium inſtruxit, & inflammauit, & in deſolatione Perſiana deiectos omnium animos erexit. Subiit & ipſe martyrium, poſtquàm ſediſſet annos duodecim, vt dicetur ſuo loco.

a Euſeb. in Chron.
BABYLAS EPISC. ANTIOCH.

II. Interea verò, poſtquàm Imperator Anno Chriſti ducenteſimo quadrageſimo ſecundo, Sabino & Venuſto Coſſ. *Sabinianum* [b] cum ſuis in Africa rebellantem compreſſit, ſummum in Romano Imperio otium, & in Eccleſia pax fuit tranquilliſſima; etſi quâdam (vt fiebat) obtentâ cauſa, reperiatur [c] ſub Gordiano paſſa *Helconides* martyr Corinthia, quæ diù tormentis vexata, diſſectis mammis, feris obiecta, ignéque vexata, tandem abſciſſione capitis migrauit ad Dominum. Pace verò benè vſi Eccleſiarum Præſides, Chriſtianam religionem propagare, propagatámque illuſtrare ædificiis, pro viribus ſtuduerunt. Nam, vt ceteros taceam qui in ſuis parœciis id diligenter præſtitiſſe reperiuntur, habet Liber de Rom. Pont. Fabianum Papam multa ædificia in cœmeteriis Romæ fieri iuſſiſſe: quippe quæ in cryptis arenariis ſubtus terram latebant ſepulchra SS. Martyrum, in quibus Synaxes à Fidelibus haberi conſueuiſſe vidimus, erectis deſuper ædificiis reddita ſunt clara, atque conſpicua.

b Capitol. in Gord.
c Martyrol. Rom. & Men. Græc. 28. Maii.
ERIGVNTVR ECCLESIÆ.
Bar. an. 245. abſque alia certa temporis nota.

III. Sed & cùm eiuſdem pacis beneficio, ſanctiſſimi Epiſcopi omnem nauarent operam, vt hæreticos à Dominico grege fugarent, congregatum eſt ab Epiſcopis Africanis apud LAMBESITANAM Coloniam, nonaginta Epiſcoporum CONCILIVM aduerſus PRIVATVM hæreticum; quem omnium ſentẽtiâ damnatum, Fabianus quoque Romanus Pontifex, & Donatus Carthaginienſis Epiſcopus, paribus votis ſuis literis infamiâ notatum, Eccleſiaſtica communicatione priuârunt. Meminit horum Cyprianus [d], cùm iterùm ipſius temporibus idem Priuatus nouas turbas in Eccleſia commouiſſet. Quænam autem eſſent eius hæreſes, haud potuimus reperire: quamobrem potiùs exiſtimamus, fuiſſe alienæ hæreſis ſectatorem, quàm nouæ inſtitutorem.

CONCIL. LAMBESIT. ADVERSVS PRIVAT. HÆRET.
d Cypr. ep. 55. ad Corn.

IESV CHRISTI
AN. 243. 244. 245.

FABIANI
AN. 6. 7. 8.

GORDIANI IMP.
AN. 3. 4. 5.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo quadrageſimo tertio, Gordiano & Pompeiano ſecundùm Coſſ. Sapores Rex Perſarum vlciſci cupiens cladem eis illatam ab Alexandro Imperatore Romanum Imperium aggreſſus, Syriam populatus eſt, ipsámque Antiochiam ſubegit. Quare Gordianus, vt virum fidum haberet, cuius optimo conſilio iuuaretur, priuſquàm ad bellum proficiſceretur, duxit vxorem filiam Miſithei doctiſſimi viri, quem cauſâ eloquentiæ dignum parentela ſua putauit, & præfectum Prætorio ſtatim fecit. Hæc Capitolinus [a]: qui addit, fuiſſe quoque terræmotum eò vſque grauem, vt ciuitates etiam terræ hiatu cum populis deperierint; eáque propter ſacrificia per totam Vrbem, totúmque Orbem terrarum ingentia celebrata fuiſſe.

BELLVM PERSICVM.
a Capitol. in Gord.

II. Anno verò ducenteſimo quadrageſimo quarto, Attico & Prætextato Coſſ. (vt idem auctor habet) Gordianus aduerſus Perſas cum ingenti exercitu procedens, eoſdem frequentibus prælìis victos ad ſua remeare coëgit. Ac demùm

III. Anno ducenteſimo quadrageſimo quinto, Appiano & Pappo Coſſ. Miſitheo eiuſdem Imperatoris ſocero, *Philippo* Arabe impellente, medicorum fraude ſublato, collata à Gordiano fuit eidem Philippo Præfectura Prætorij: qui humili licèt genere natus, prauis arreptus regnandi cupidine, æquè dolo tentauit Gordiano reddere infenſos milites: nec ſolùm illud, ſed etiam vt eius collega fieret, impetrauit.

PHILIPPVS ARABS REGNANDI CVPIDVS.

IESV CHRISTI
AN. 246.

FABIANI
AN. 9.

PHILIPPI IMP.
AN. 1.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo quadrageſimo ſexto, Peregrino & Æmiliano Coſſ. men-

ſe

Gordianvs Imp. occiditvr.

ſe Martij(vt auctor eſt Aurelius Victor) *Gordianus* Imperator à Philippo collegâ impiè atque crudeliter iuſſus eſt occidi in finibus Perſidis, poſtquàm regnâſſet annis ſex inchoatis: & à mœrente Senatu relatus eſt Romæ inter diuos: cui & milites ſepulchrum fecerunt, titulum huiuſmodi addentes, Græcis, & Latinis, & Perſicis, & Iudaicis, & Ægyptiacis literis, vt ab omnibus legitur: *Diuo Gordiano, victori Perſarum, victori Gothorum, Victori Sarmatarum, depulſori Romanarum ſeditionum, victori Germanorum: ſed non victori Philipporum*, quod ideò videbatur additum, quia in campis Philippicis ab Alanis tumultuario prælio victus abſceſſerat, ſimul etiam quòd à Philippis videbatur occiſus. Omnes autem qui eum gladio appetiuerunt, nouem numero, poſteà interemptis Philippis, ſuâ manu, ſuiſque gladiis, & iiſdem quibus illum percuſſerant interierunt. Hæc pluribus Capitolinus in Gordiano.

II. Philipp. Imp. qvando factvs Christianvs.

Magnoperè verò meâ ſententiâ errant, qui hoc iam tempore Philippum fuiſſe Chriſtianū affirmant; cùm nemo Gentilium hiſtoricorum vel leuiter id annuiſſe reperiatur, multáque ſunt prætereà antiqua monumenta, quæ eum fuiſſe deorum cultorem manifeſtè ſignificent. Itaque quod tum Euſebius [a] & alij Græci, tum inter Latinos Vincentius [b] Lirinenſis, Oroſius, [c] Caſſiodorus [d], & alij recentiores planè innumeri, ipſæque etiam Tabulæ [e] Eccleſiaſticæ eum Chriſtianum fuiſſe tradunt; nequaquàm in hoc tempus referri poteſt; quod quidem anno vrbis natalis milleſimo, nempè quarto Imperij Philippi, Pontij Præfecti operâ contigiſſe, Acta [f] martyrij eiuſdem Pontij declarant. Cæterùm labem inuaſi Imperij optimis inſtitutis delere ſtuduit, dum inter alia exoletos [g] penitus ſuſtulit, & garrulam poëtarum [h] linguam, licentei nimis famam honeſtiſſimorum virorum carpentem, coërcere conatus eſt Si quid autem poſt baptiſmum quâuis occaſione deliquit, quo ab Eccleſiâ iure deberet eſſe extorris; idem facta exomologeſi publicè in Eccleſiâ (quod Euſebius [i] narrat) Fabiano Papâ aliter eum ad preces cum reliquis celebrandas, poſtremâ vigiliâ Paſchatis admittere recuſante, magnæ pietatis exemplo diluit.

a *Euſeb. 6. hiſt. 27.*
b *Vinc. Lirin. cap. 23.*
c *Oroſ. lib. 7.*
d *Caſſiod. in Chron.*
e *Martyrol. Rom. 14. Maij in Pōt. mart. Vſu. ea die.*
f *Ap. Sur. die 14. Maij.*
g *Lamprid. in Alex.*
h *l. Poeta C. de profeſſ. lib. 10.*
i *Euſeb. 6. hiſt. 27.*

ſtrauit. Sed Porphyrius eum magiæ deditum extitiſſe demonſtrat; & multos ex eius diſcipulis Romæ magicarum artium curioſitate deprauatos fuiſſe, S. Auguſtinus [c] teſtatur, licèt & aliquos Chriſti fidem amplexatos eſſe aſſerat. Sed de his iam ſuperiùs dictum.

c *Aug. ep. 56. ad Dioſc.*

II.

Quod verò rurſùm ad Plotinum attinet; cùm ex eodem Porphyrio certum reddatur, ipſo Romæ docente ſub Philippo Imp. Origenem eò acceſſiſſe, & cum Plotino congreſſum eſſe: vt eius itineris cauſam exquiramus, ſciendum eſt mortuo Heraclâ Alexandrino Epiſcopo, & in eius locum ſubrogato *Dionyſio*, Origenem tum ad Fabianum Romanum Pontificem, tum ad alios Epiſcopos rectæ fidei cōfeſſionem ſcripſiſſe: quod Euſebius [d] contigiſſe ponit Philippi anno tertio, qui fuit Chriſti ducenteſimus quadrageſimus octauus, Præſente & Albino Coſſ. Cùm verò nihil aliud de his dicat Euſebius, (dolo, vt puto, reticens quæ in reprehenſionem Origenis eſſent, cuius erat ſtudioſiſſimus) exiſtimamus factum, vt cùm Heraclas Origeni fauiſſet, quem Demetrius Heraclæ prædeceſſor excommunicauerat ob multiplices errores in eius libris cōtentos; iam defuncto Heraclâ Dionyſius, licèt & ipſe eiuſdem fuiſſet Origenis diſcipulus, omnia tamen veritati poſtponēs, Demetrij ſententiam ſecutus, ipſum Origenem rurſùm exagitare cœperit; Origenes autem vt ſe defenderet, rectæ fidei profeſſionem promulgauerit: venerítque Romam, vel à Fabiano Papâ ad dicendam cauſam vocatus, vel quòd Fabianus non admiſiſſet ſcriptam ab eo fidei confeſſionem, ipſe ſpontè apud eum ſe purgaturus acceſſerit. Cæterùm de congreſſu eius cum Plotino haud tacendum quod Porphyrius ſcribit; nempè cùm aliquādo Origenes veniſſet in Scholas vbi Plotinus publicè profiteretur, Plotinū ſtatim genas rubore ſuffuſū aſſurgere voluiſſe: ſermonéſq; ab Origene continuare rogatum, reſpondiſſe, ſtudium loquendi ceſſare quando qui loquitur, animaduertit ſe ad illos qui idem ipſi nouerint verba facturum: atque ita cùm pauca quædam diſſeruiſſet, inde ſurrexiſſe. Ex quibus quantæ æſtimationis habitus fuerit Origenes etiam ab externis, planè demonſtratur.

d *Euſeb. 6. hiſt. 25. 29.*

Origenis apologia.

Orig. Romam venit ad Fabian. PP.

IESV CHRISTI
An. 247.248.

FABIANI
An. 10.11.

Philippi Imp.
An. 2.3.

I.

Anno Chriſti ducenteſimo quadrageſimo ſeptimo, Philippo Auguſto & Fabio Titiano Coſſ. idem Imp. è Perſide Romam ſe contulit, adſcito [a] anteà in collegam Imperij Philippo filio ſuo. Quo eodem anno *Plotinus* Platonicorum Gētilium facilè princeps, cùm Ammonij Chriſtiani philoſophi vndecim annis Alexandriæ auditor fuiſſet, anno ætatis ſuæ quadrageſimo (vt auctor eſt Porphyrius in eius Vitâ) Romam veniēs, publicè profiteri cœpit. Porrò eū non fuiſſe penitùs à Chriſtianâ lege alienum, ex eius rebus geſtis collegit Marſilius [b] Ficinus, qui eiuſdem commentarios egregiè illu-

a *Num. ap. Adolph.*

Plotinvs Romam venit.

b *Marſil. in comment. Ploti. lib. 8. cap. 7.*

IESV CHRISTI
An. 249.

FABIANI
An. 12.

Philippi Imp.
An. 4.

I. Millesimvs annvs vrbis.

Anno Chriſti ducenteſimo quadrageſimo nono, duobus Philippis patre & filio Auguſtis, ſecundùm illo, iſto primùm Coſſ. Millesimvs Annvs ab vrbe condita numeratur; quem Philippos inſignibus editis moneribus celebrauit, vt Capitolinus [a] teſtatur. Vnde intelligas Varronianam ſupputationem annorum vrbis, publicis monumentis eſſe receptam; iuxta quam præſens annus numeratur Milleſimus vrbis. Addit Aurelius [b] Victor, in his Ludis Philippum patrem petulāriùs cachinnantem, à Philippo filio vultu auerſo notatum, ac tacitè redargutum. Admirādum enim omnibus fuit, puerum præter ætatis vſum fuiſſe à riſu

a *Capitol. in Gord. in fin.*

b *Aurel. Vict. in Philip.*

abſtinentem; quamobrem ἀγίλαςος dictus eſt. ſic fortaſsè à Seuerâ matre Auguſta Chriſtianâ feminâ moribus informatus.

II. c [Ita enim vocati ſunt iſti Ludi; cùm tamen Sæculares nonniſi poſt annos centum & decem in orbem redirent, vt ſcribit Zoſimus li.2. & eos Seuerus quadraginta tribus antea annis edidiſſet, ſup. an. 206. d Herod. lib. 1. e Pomp. Læt. in Philipp. Panuin. de lud. ſæcul. [illegible] f Zoſim. lib. 2.

Quod autem in antiquis nummis SÆCVLARES c AVGG. nati inueniantur Conſulatu patris Philippi tertio ac filij ſecundo, nempè anno ſequenti; ea ratione accidiſſe putatur, quia annos qui ab V.C. conſueuerunt numerari, non à Calendis Ianuarij Romani auſpicabantur, ſed à natali vrbis, ipſis Palilibus, nempè vndecimo Calendas Maij: ſicque hoc anno vrbis Milleſimus inchoatus, ſequenti anno die vigeſimaprimâ Aprilis fuerit abſolutus. Sed & quòd grandiora eiuſmodi miſſilia numiſmata ab vſualibus diſtincta, ipſis Calendis Ianuarij (vt ex Herodiano d conſtat) ab Imperatoribus erogari ſolerent; inde quoque factum eſt vt Sæculares Ludi non anni huius Conſulatu, ſed ſequentis in illis notati fuerint. Porrò eos editos à Philippo tempore natalis ſui Imperij, nempe menſe Martij, aliqui e putant, ſed non ſi leui opinatione; cùm conſtet meſſis tempore circa finem Iunij menſis (vt teſtatur Zoſimus f) celebrari ſolitos.

III. ZOSIMI HISTORICI DOLVS.

Cæterùm notatur eiuſdē Zoſimi, in Chriſtianos infenſiſſimi, odium, & inuidia, dum mendaciter omnis poſt Seuerum Imperatorem negat Ludos Sæculares ampliùs inſtauratos; quos ſub Philippo fuiſſe habitos, Iulius Capitolinus, antiqui nummi, aliæque inſcriptiones, & ex noſtris Euſebius, & Caſſiodorus, & alij apertè teſtantur. Sed fortaſsè eos tacendos exiſtimauit, quòd à Chriſtiano Imperatore non more maiorum

g Oroſ. lib. 7.

(vt Oroſius g teſtari videtur) immolatis ſacrificiis, aliiſque ſuperſtitionis Gentilitiæ officiis, (Nam cùm ſe accingeret ad diis ſacrificandum, Pontij Præfecti hortatione & inſtructione à propoſito deſtitiſſe, ac fidem Chriſtianam cum filio ſuſcepiſſe, ambóſque à Fabiano Papâ

h Ap. Sur. die 14. Maij.

baptizatos eſſe, eiuſdem Pontij Acta h narrant:) ſed editione tantùm munerum celebrati fuerint, cætera verò idololatriç Pontificibus agenda ipſe reliquerit. Nam & eadē ratione idem Zoſimus ſequentes tacuit ab Honorio celebratos, de quibus ſuo loco. Sicut & de cæteris rebus a Philippo geſtis, non abſque inuidia & odio Chriſtiani nominis factum exiſtimo, vt ſeptennium eius Imperij obſcurum valdè remanſerit: quæ ſi improbæ fuiſſent perinde atque eius ingreſſus, ſcriptores Ethnici non tacuiſſent, qui ſcelus illud egregiè reliquère teſtatum. Sed de eius Chriſtianitate, ac piis legibus, ſatis ſuperiùs in eius ingreſſu.

IV. i Euſeb. hiſt. [illegible] 30.

Per idem tempus inquit Euſebius i) quidam in Arabia falſi cuiuſdam dogmatis auctores nati ſunt, aſſerentes hominum animas vnà cum corporibus extingui, ac interim tempore reſurrectionis vniuerſæ carnis cum eiſdem vitam de-

SYNODVS IN ARABIA.

nuò recuperaturas. Sed SYNODO aduerſus eos ibidem habitâ, pleroſque eorum Origenes (qui ad Synodum ad hoc vocatus fuit) diſputatione ſuperatos rectæ fidei reſtituit. i Addit poſt hæc Euſebius de hęreſi *Helceſaitarum*, tamquam hoc primùm tempore orta eſſet. Verùm ea turie potiùs reſtituta videri poteſt, cùm eius auctorem Helxeum longè antehàc vixiſſe Epiphanius

k An. 105. num. 11.

tradat: de quo, eiúſque erroribus, actum eſt ſuo k loco. Quod verò apud Euſebium in Chronico legitur, hoc anno vrbis milleſimo Atlantem montem fuiſſe loco motum, fides ſit penes auctorem.

IESV CHRISTI

AN. 250.

FABIANI

AN. 13.

PHILIPPI IMP.

AN. 5.

I. CYPRIANVS ORDINATVR EPISC. CARTHAG. a Cypr. ep. 40. ad pleb. b Id. ep. 55.

ANNO Chriſti ducenteſimo quinquageſimo, duobus Philippis Auguſtis, patre tertium, & filio ſecundùm Coſſ. *Cæcilius Cyprianus* ſummo Cleri & populi conſenſu (vno tantùm aduerſante a Feliciſſimo presbytero) Eccleſiæ Carthaginenſis Epiſcopus eligitur. Id enim hoc anno accidiſſe, ex eo poſſe deduci videtur, dum ipſe ſcribens b ad Cornelium anno ſecundo ex quo factus iſte erat Romanus Pontifex, quartum annum tunc elapſum fuiſſe ſuæ ſedis teſtatur. Cuinam autem in Epiſcopatu ſucceſſerit verioꝛem eſſe ſententiam dicentium ſubrogatum fuiſſe in locum Donati, ipſemet declarare videtur, dum ad eumdem Cornelium ſcribēs, eodem gradu anteceſſionis ponit Donatum ante ſe, quo Fabianum ante Cornelium. Vnde quod S. Auguſtinus prædeceſſorem Cypriani ſæpè nominat Agrippinum, non ſic intelligendum eſt, vt immedita fuerit ſucceſſio, ſed quòd eodem pariter nomine omnes qui Cyprianum præceſſerunt, cenſeantur. Nam & alibi iidem Auguſtinus, c & Cyprianus d, planè ſignificant Agrippinum longè anteà vixiſſe.

c Aug. de bapt. cont. Don. lib. 3. cap. 12. d Cyp. ep. 71.73.

II. EIVS PRIMORDIA.

Antequàm verò Cyprianus ad Epiſcopatum, immò ad Chriſtianam religionem vocaretur, (exploſa fabulâ de eius magicâ arte quâ alterius Cypriani Patriâ Antiochem, Nicomediæ cum Iuſtinâ ſub Diocletiano Imperatore paſſi fuiſſe conſtat;) Rhetoricam maximâ laude Carthagine publice docuiſſe, Hieronymus e tradit: cuius eloquentiam tam Latini quàm Græci Patres, & inter eos diſertiſſimi Lactantius f, & Gregorius g Nazianzenus, mirum in modum extulerunt: quamuis ipſemet teſtetur h, ſe factum Epiſcopū eam miſſam feciſſe, & ad Chriſtianam ſimplicitatem demiſiſſe. Fuiſſe porrò genere illuſtrem, potētiâ clarum, ſuæque ciuitatis Senatorē primarium, atque diſciplinis philoſophicis inſigniter ornatum, teſtatur idem Gregorius. Cùm autem religionem Chriſtianam amplexus eſt, ſcribit Lactantius deriſum a ſuis fuiſſe quibus anteà admirationi eſſet; & loco *Cypriani*, dictum *Caprianum*, (ſeu potiùs, vt emendatiores codices habent, *Coprianum*, hoc eſt, Stercorarium) quaſi quòd elegans ingenium & melioribus rebus aptum, ad aniles fabulas ſe contuliſſet.

e Hier. de Script. Eccl. in Cypr. f Lact. lib. 5. cap. 1. g Greg. Naz. or. in laud. Cypr. h Cyp. ep. 2.

III. QVALIS POST BAPTISMVM.

Pontius autem diaconus qui eius Res geſtas proſecutus eſt, ait ipſum Chriſtianum factum, ſæculo penitùs renuntiato, non ſolùm longo tempore acquiſitas diuitias in pauperes erogâſſe, ſed & chariſſimâ coniuge ac dulciſſimis liberis commēdatis Cęcilio presbytero, à quo fuit i ad fidem conuerſus, eminentioris vitæ confeſtim iter arripuiſſe. Iam porrò ſeneſcētem Chriſto nomen dediſſe ſuâ ipſius k teſtimonio conſtat: ac paulò poſt baptiſmum, adhuc, neophytum & nouellum, ad ſedis Epiſcopalis faſtigiū eſſe prouectum, Pontius teſtatur. Vnde mireris, tantam mox ei Chriſtianæ Theologię inhęſiſſe doctrinam, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ vſum

i Vid. ſup. an. 209. k Cypr. ep.

accreuiſſe; vt diuinarum ſcripturarum ſcientiâ imbuta memoria, & intellectus exſatiatus, ſuî exuberantiâ mox in torrentes ad alios irrigandos forâs eruperint. Sed de eius primordiis modò ſatis.

IESV CHRISTI
AN. 251. 252.
FABIANI
AN. 14. 15.
PHILIPPI IMP.
AN. 6. 7.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo quinquageſimo primo, Æmiliano & Aquilino Coſſ. Philippum ſexto Imperij ſui anno inchoato occiſum multi volunt; ſed magis probatur ſententia dicentium annis ſeptem imperâſſe, quam inferiùs firmabimus.

II. Anno verò ducenteſimo quinquageſimo ſecundo, Coſſ. (vt ponit Caſſiodorus,) Decio & Grato qui præceſſit Decij Perſecutionem, graui tumultu Alexãdriæ a mago quodam in Chriſtianos excitato, complures eorum fidem negare recuſantes, poſt multa tormenta necati ſunt; intérque illos *Apollonia* virgo iam ætate prouecta, quæ poſt maxillas crudeliter diuerberatas, omnéſque dentes excuſſos, maluit ſeipſã in rogum ipſi præparatũ ſponte iniicere, quàm verba blaſphemiæ loqui. Narrat hæc pluribus Euſebius [a], ex literis Dionyſij eiuſdem ciuitatis Epiſcopi ad Fabianum Antiochenum. At quiſnã fuerit magus ille, non liquet: ſcimus tamen, Porphyrium [b] de Ægyptio ſacerdote dæmonum incantationibus dedito ſcribere, qui paulò pòſt circa Gallieni tempora Romam venit; quem & illum ipſum putamus, qui poſteà Valerianum aduerſus Eccleſiam concitauit.

PERSECVT. EXCITATA IN ÆGYPTO A MAGO.

a Euſeb. 6. hiſt. 34.

b Porphyr. in vit. Ploti.

[Solent Conſules huius anni, Decius & Gratus, à nonnullis præteriri. Nec nouum, quoſdam ab aliquibus poni, qui ab aliis omittantur: nemóque eſt qui neſciat, quàm in his varient Faſtorum concinnatores, ac Chronicorum conſcriptores; dum quiſque rem incertam, aut mutatam facilem, ad ſuas trahit, torquétque coniecturas. Ceterùm hi iidem Coſſ. reperiuntur à Baronio poſt biennium, ſed aucto vicibus ſuarum numero. Quemadmodùm etiam in ſequentium aliquot annorum Conſulibus, itémque in Imperatorum annis vſque ad Diocletianum, variat ferè ab aliis, vt & iidem alij ab inuicem. Nobis nihil licuit libuitve immutare, ne vel auctoris noſtri ſententiam conuelleremus, vel aliorum errores augeremus.]

IESV CHRISTI
AN. 253.
SEDES VACAT.
DECII IMP.
AN. 1.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo quinquageſimo tertio, Decij ſecundùm & Etruſci ponitur Conſulatus. *Etruſcus* autem, Decius fuit Iunior, ſic cognomento dictus, vt antiqua [a] monumenta demonſtrant. Ponitur ab aliis Conſulatus Decij ſecũdus cum Grato, quem putamus ſuffectum: nam hic ille eſt planè Conſulatus, duorum Deciorum, cuius mentio eſt apud Trebellium Pollionem in Valerianis.

a Panuin. in Faſt. hoc an.

His Coſſ. (inquit Caſſiodorus) occiſi ſunt Philippi pater & filius Imperatores, ille Veronæ; hic Romæ: Imperiúmque inuaſit DECIVS, Budaliæ, ſeu Bubaliæ, in Pannonia inferiori natus: qui mox DECIVS filium Cæſarem dixit. Eſtque inſcriptio Veronæ; quâ pariter dicitur, *Anno Chriſti ducenteſimo quinquageſimo tertio Philippum Seniorem Veronæ, Romæ Iuniorem à ſatellitibus occiſſos eſſe*. Deſcripſerũt illam Adolphus, & alij; ſed à Panuinio, licèt Veronenſi ciue, eſt prætermiſſa, quòd ſuis aduerſaretur Faſtis, dum Philippotum necem ponit anno Chriſti ducenteſimo quinquageſimo. Porrò eiuſmodi inſcriptioni, tum ſeptem Conſulatus in Faſtis Caſſiodori ſub Philippo poſiti cõſentiunt, tum numerati ab Euſebio [c] anni ſeptẽ eius Imperij, & deducta ab eodem annorum Chriſti chronographia, quâ æquè ponitur hic annus à nato Chriſto ducenteſimus quinquageſimus tertius. Sed & Oroſius [d], cùm tradit occiſos Philippos & ſubrogatum Decium anno milleſimo quarto ab V. C. huic noſtræ aſſertioni ſuffragatur. Sícque videas, omni genere chronographiæ, nempè annis Chriſti, Imperatoris, vrbis, atque Conſulibus, hoc anno occiſos, eſſe Philippos, & Decium imperare cœpiſſe: qui viuentibus adhuc Philippis, poſt MACRINVM (qui citò ſublatus eſt ab exercitu Illyricorum) Imperator fuerat acclamatus. Quòd verò Eutropius dicat Philippos inter diuos fuiſſe relatos, ex his planè cognoſcitur, tum eos licèt Gordiani nece perroſi olim fuiſſent, mutatis moribus Senatûs Populique Romani ſibi conciliaſſe animos; tum ſic eos Chriſtianâ fuiſſe religione initiatos, vt tamen nullum faceſſerint Gentilitiæ ſuperſtitioni negotium.

II. PHILIPP. IMPP. OCCISI. [An igitur iam eo tempore anni numerari conſueuerint à Chriſto? Vid. inf. an. 527. nu. VIII.]

c Euſeb. in Chron. & 6. hiſt. 32.

d Oroſ. lib. 7.

DECIVS IMPERAT POST MACRINVM.

III. Cùm autem omnium conſenſione conſtet, ipſo Decij Imperatoris ingreſſu Perſecutionem ab eo in Chriſtianos eſſe conflatam, eaque confeſtim *Fabianum* Papam ſublatum; quâ ratione ſtabilitus à nobis eſt annus primus Decij, eâdem hoc anno ponitur Fabiani martyrium, in quodcumque tandem tempus alij referant: éſtque dicendum, ipſum ſediſſe annos quindecim & dies quatuor; necémque ſubiiſſe vigeſimâ Ianuarij, quâ die natalis eius habetur in Tabulis Eccleſiaſticis conſignatus. Ponitur & ab Euſebio hoc Chriſti anno Fabiani exitus; & in Libro de Romanis Pontificibus traditur ſediſſe ad præſentem vſque annum, quo Decius geſſit Conſulatum ſecundum; licèt inter ſe de tempore ſedis aliquid iidem auctores diſſentiant. Habet idem Liber, Fabianum ſepultum in Cœmeterio Calliſti viâ Appiâ. Sed quod additur, ſedem eius vacâſſe diebus tantummodò ſex; oſtendetur paulò pòſt vacâſſe vno anno & ampliùs.

FABIANI PP MARTYRIVM.

IV. Quod verò pertinet ad ipſam PERSECVTIONEM, Euſebius [e] imprimis ait, eam Decium odio quodam capitali quo eum Philippo diſſidebat, concitâſſe. Et Oroſius [f] eam SEPTIMAM numerãs, ſcribit Decium vt Chriſtianos perſequi poſſet, Philippos interfeciſſe, móxque feralia edicta ſparſiſſe. Hæc autem Dionyſius [ff] Epiſcopus Alexandrinus, qui ea legiſſe potuit, talia fuiſſe teſtatur, qualia Dominus prædixiſſet futura, in quibus terribiliſſima iam propemodùm compleretur ſententia, nimirum electos ſi poſſibile eſſet in errorem inducẽdos fore. Porrò Decium illa promulgâſſe irâ & inui-

PERSEC. DECIANA CRVDELIS.

e Euſeb. 6. hiſt. 32.

f Oroſ. lib. 7. cap. 21.

ff Ap. Euſ. 6 hiſt. 34.

diâ motum, quòd falſa Deorum ſuperſtitio iam vbique neglecta eſſet, ac fides Chriſti per totũ Orbem multiplicaretur, necnon pluriſque in locis Chriſtiani fana Gentilium idoláque & altaria demoliti eſſent, ac in Chriſti nomine Eccleſias & oratoria extruxiſſent; Gregorius g Nyſſenus tradit: additque terribiles Decium ſupplicij minas in Præſides prouinciarum ſtatuiſſe, niſi omnibus probris & cruciatibus Chriſtianos cogerent deos adorare: ſingulis autẽ Magiſtratibus vnum fuiſſe ſtudium, vt nouis excogitatis ſuppliciorum generibus, nullus eo poſſet oſtendi ſcelere ſuperior. De quâ etiam perſecutione Cyprianus h agens, ait primò eam ſibi à Deo prænuntiatam fuiſſe & præfiguratam, dum in viſione patrem quemdam familias vidit, & ad eius dexteram iuuenem mœſtum, quòd præcepta ſua non ſeruarentur, in ſiniſtrâ verò alterum rete manu tenentem, & gaudentem quòd daretur ſibi ſæuiendi poteſtas. In ipsâ autem perſecutione ait tormenta illata fuiſſe, ſine fine tortoris, ſine exitu damnationis, ſine ſolatio mortis; quæque ad coronam non facilè dimitterent, ſed tam diù torquerent quàm diu deficerent. Qui & in libro *de Lapſis* diſertè teſtatur, hæc Chriſtianos pati meruiſſe, quòd traditam diuinitùs diſciplinam Eccleſiaſticam pax longa corrupiſſet, eſſentque admodùm deprauati tam populorum quàm miniſtrorum Eccleſiæ mores; iaceretque fides, & quaſi dormiret: atque ideò opus fuiſſe, vt erigeretur eiuſmodi cæleſti cenſurâ.

g Greg Nyſ. in Vit. Greg. Thaumat.

h Cypr. ep. 8.

V. Accidit tamen (quod idem auctor i imprimis deplorat) vt complures quos anteà deliciæ & concupiſcentia ſubiugâſſent, amore patrimonij, & facultatum ſuarum velut compedibus irretiti, nec ſedere valentes, nec ſupplicia pati, ipſo primo huius turbinis impetu proſtrati fuerint; eorúmque nonnulli etiam ante aciem ſine congreſſione manus turpiter dederint, & alios ad eamdem nequitiam hortati fuerint. LAPSORVM autem duplex ab eodẽ Cypriano ponitur differentia; aliorum quos nominat *Sacrificos*, vel *Thurificatos*, ac *Idololatras* communi voce; aliorum, quos appellat *Libellaticos*. Dicebantur porrò *Sacrificati*, omnes qui quomodocumque immolâſſent, vel immolata guſtâſſent; *Thurificati* qui thus obtuliſſent; *Idololatræ* æquè omnes, qui quemlibet religionis cultum idolis publicè exhibuiſſent. *Libellatici* verò, qui Chriſtum publicè negare erubeſcenſes, priuatim id vel per ſe, vel per alios ſuo nomine facerent, & à Magiſtratibus libellos ſecuritatis impetrarent, ne ampliùs inquirerentur, ſoluta pro eiuſmodi diſpenſatione pecuniâ.

i Cypr. de Lapſ.

LAPSORVM DIVERSA GENERA.

VI. Hanc enim fuiſſe Libellaticorum cauſam, ex variis S. Cypriani k locis euidenter colligimus: ex quibus errare exiſtimamus, qui putârunt dictos eſſe Libellaticos, qui pretium ſoluerent ne cogerentur fidem negare. Nam nullum fuiſſe crimen, vexationem à Gentilibus pecuniâ redimere, iam ſuperiùs l eſt demonſtratum aduerſus id negantem ex Montani doctrinâ Tertullianum. Nec putandum, improbatam in Eccleſia eius opinionem Cyprianum eſſe ſectatum; minùs verò Romanam Eccleſiam quæ pariter cum Cypriano Libellaticos damnauit. Cæterùm diuerſus planè ab iis *Libellorum* genus erat, quo Chriſtiani illi nequiſſimi, ſtatim atque audiſſent promulgatum edictum; ne caperentur, vel iacturam aliquam in bonis paterentur, ſuæ negationis libellos offerebant Præſidi; quorũ meminit Plinius m ad Traianum. In aliquos autem Lapſorum, admiranda quædam hac perſecutione contigiſſe prodigia, Cyprianus teſtatur eodem libro *De Lapſis*: quem anno ſequenti ſtatim poſt redditam Eccleſiæ pacem edidit. Ait enim, vnum ex his qui ſpontè Capitolium negaturus aſcenderat, poſtquàm Chriſtum negauit, obmutuiſſe. Aliam in balneis cõſtitutam, ab immundo ſpiritu correptam, cecidiſſe, ac laniaſſe dẽtibus linguam, qua fuerat vel paſta impiè, vel locuta; ac poſtmodùm doloribus ventris & viſcerum cruciatam defeciſſe. Paruulam, quæ à nutrice ad Magiſtratum ducta, panem immolatum mero mixtum guſtaſſet, cùm facinus commiſſum tam loqui & indicare per ætatem non poſſet, quàm nec intelligere priùs potuit nec arcere; vbi poſtmodùm ei in Synaxi diaconus licèt reluctanti, de Sacramento calicis infudit, protinùs ſingultantem euomuiſſe; nec potuiſſe in eius corpore & ore violatam Eucharistiam permanere. Aliam in annis adultioribus conſtitutam, velut quædam venena letalia, inter fauces & pectus admittentem Sanguinem, palpitantem & trementem concidiſſe. Et cùm quædam arcam ſuam, in qua Domini Sanctum fuit, manibus indignis tentaſſet aperire, igne inde ſurgente deterritam eſſe ne auderet attingere. Et alium, qui & ipſe maculatus, ſacrificio à ſacerdote celebrato, partem cum ceteris auſus eſt latenter accipere, Sanctum Domini edere & contrectare non potuiſſe, cinerem ferre ſe apertis manibus inueniſſe. Multos quoque alios immundis ſpiritibus impletos eſſe, multos vſque ad inſaniam mentis excordes, dementiæ furore quaſſos eſſe: denique per Orbis multiformes ruinas, tam delictorum pœnam fuiſſe variam, quàm delinquentium multitudinem numeroſam. Hæc Cyprianus de prodigiis in Lapſos: quos & diligenter hortatur ad confeſſionem peccatorum, & ſeueram pœnitentiam.

VI. LIBELLATI QVINAM DICTI.

k Cypr de Lapſ ep 52. ad Anton. ep. 68. ad Hiſp & apud eumdem in ep. Cleri. Rom qua eſt 31.

l Sup. an. 205.

m Plin. Sec. 10. ep. 97.

PRODIGIA CIRCA EVCHARISTIAM. Ap Baron. an ſeq.

VII. Sed quod rurſùm ad Perſecutionem attinet: fuiſſe eam omnium acerbiſſimam in Eccleſiam Romanam, illud vnum poteſt eſſe perſpicuo argumento, cùm Fabiano Papa martyrio coronato, ne per annum quidem valuit ei ſubrogari ſucceſſor: nempè (vt ait Clerus n Romanus ad Cyprianum) propter rerum & temporum difficultates, quibus qui reſidui ex eodem Clero erant, magno modeſtiæ exemplo ab electione Romani Pontificis abſtinuerunt, quòd ſæuiens perſecutio collegas complures in carceres abduxiſſet, alióſque aliter diſperſiſſet. Siquidem inter ceteros conſtat o, poſt Fabiani paſſionem *Moyſin* & *Maximum* preſbyteros, & *Nicoſtratum* diaconum carceri eſſe mancipatos. Ad quos cùm adhuc Sede vacante Cyprianus iterùm ſcribens p, eos iam annum in carcere exegiſſe teſtetur; planè apertiſſimè oſtendit, non ſex dies vel menſes, vt alij affirmant, ſed vltra anni ſpatium fuiſſe Romanam Eccleſiam ſine paſtore. Scriptam enim eſſe ad dictos Confeſſores eam epiſtolam priuſquàm Cornelius crearetur, illud certo eſt argumento, quòd ſcribit ad eos tunc pace & vnitate concordes, quos poſteà in electione Cornelij conſtat fuiſſe ſchiſmate diuiſos, quibuſdam eorum Nouatiano ſtudentibus.

DIVTVRNA SEDIS ROM. VACATIO.

n Ap Cypr. ep. 31.

o Anaſt. de Rom. Pont.

p Cypr. ep. 16.

Interim

VII. ROM. CLERVS SEDE VAC. CVRAT ECCLESIAS.

Interim verò qui reſidui erant Cleri Romani, probè ſcientes ex antiquiori conſuetudine, ſublato viſibili vniuerſalis Eccleſiæ capite, ſuarum eſſe partium (quippe qui propinquiora membra capiti inhærent) Catholicæ Eccleſiæ proſpicere: in iis quæ licerent ipſius capitis munera explentes, inter alias ceteras Eccleſias hortati ſunt, diligentem curam habere quorumcumque Fidelium, ac ſepulturæ martyrum, & fortiter in perſecutione ſe gerere. Ex literis enim, quas de his rebus ad Cyprianum & Clerum Carthaginienſem ſcripſere [q], quid cum ceteris principalioribus Eccleſiis egerint, facilè poſſumus intelligere.

q Vid. ap. Cypr. ep. 3. 4. 15. 30. 31.

VIII. FVGA CYPRIANI.

Cùm autem eadem perſecutio vehementer vbique ſæuiret; accidit vt complures licèt fortiſſimi, ſe ad tempus ſubduxerint: inter quos ſanctiſſimus Cyprianus magno Gentilium ardore quæſitus [r] ad necem, ſæpiúſque ad leonem petitus in Circo, proſcriptúſque [ſ], & bonis ſpoliatus, non quidem formidine [ſſ], ſed peculiari Spiritus ſancti monitu latebras quæſiuit, ne per eius præſentiam perſecutio in ceteros Fideles acriùs ſæuiret; vt idem ipſe teſtatur, tum ad Clerum ſuum, tum ad Romanum de his ſcribens, rationémque facti ſui reddens, cùm apud eumdem Clerum Romanum eius receſſus fuiſſet ignauiæ nomine redditus falsâ relatione ſuſpectus: ad quem etiam in ſui excuſationem, tredecim tranſmiſit epiſtolas ad ſuos ſcriptas, quibus probaret ſe licèt abſente corpore, haud tamen in aliquo defuiſſe Eccleſiæ ſuæ, quin & ſpiritu, & actu, & monitis præſtò fuerit tam iis qui adhuc liberi eſſent, vel etiam in carceribus detinerentur, quàm eorum corporibus & memoriæ qui iam martyrium ſubiiſſent. Cui & Pontius tradit tantam fuiſſe facti cupidinem ſermonis ad populum ſuum habendi, vt optaret ſic ſibi paſſionis vota contingere, vt de Deo loquens in ipſo ſermonis opere necaretur. Ex vna [u] verò ipſius epiſtolarum, è latebris ſcriptarum, illud inter alia notatu digniſſimum, adeò flagraſſe deſiderio ſanctiſſimos illorum temporum Chriſtianos, ſacratiſſimi in Eccleſia offerri ſoliti ſacrificij, quod Miſſam maiores dixerunt; vt ſacerdotes Chriſtianæ religionis intimos etiam carceres penetrarent, offerrent, & poſitis ibi confeſſoribus participarent. Sic enim ait ad Clerum ſuum: *Etſi fratres pro dilectione ſuâ cupidi ſunt ad conueniendum & viſitandum confeſſores, tamen caute hoc, & non glomeratim, puto eſſe faciendum, ne ex hoc ipſo inuidia concitetur, & introeundi aditus denegetur. Prouidete ergo vt cum temperamento hoc agi tutiùs poſſit: ita vt presbyteri quoque qui illic apud confeſſores offerunt, ſinguli cum ſingulis diaconis per vices alternent, quia & mutatio perſonarum, & viciſſitudo conuenientium minuit inuidiam.*

r Cyr. ep. 55. ad Cornel.
ſ Id. ep. 69. ad Florent.
ſſ Pont. in Vit. Cypr.
r Cypr. ep. 9.
EXCVSAT SE AD CLERVM ROM.
u Cypr. ep. 5. ad cler. Carthag.

IX.

Sed cùm eodem tempore Lapſi, & ceteri delinquentes, quibus reſiſteret ſeueritas Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ne niſi pœnitentiâ peractâ in Eccleſiam reciperentur, conſueuiſſent detentos in carcere adire Martyres & Confeſſores, ab eiſque pacem petere, & ad Epiſcopos ac ceteros Sacerdotes accipere literas, quibus in Fidelium conſortium admitti poſtularent: (tantâ enim reuerentiâ & honore, non laici tantùm, ſed & Clerici, & ipſi Epiſcopi, detentos in carceribus martyres & confeſſores proſequi conſueuerant, vt ab illorum rogatione deſciſcere, & quos illi commendâſſent deſpicere, inuidioſum nimis & aſperum cenſeretur:) quoniam ex facili eiuſmodi indulgentiâ eneruari videbatur diſciplinæ Eccleſiaſticæ vigor, ſi omnes indiſtinctè reciperentur, eâ de causâ tres tunc inter alias ex eodem receſſu Cyprianus [x] dedit epiſtolas, vnam ad Clerum Carthaginienſem, alteram ad Martyres & Confeſſores in carceribus detentos, tertiam denique ad plebem fidelem; quibus eos omnes admonitos reddidit, ne temerè Lapſis ea indulgentia præſtaretur, nondum pace redditâ, nec Epiſcopo annuente; nec niſi iis quorum pœnitentia ſatisfactioni proxima conſpiceretur: & vt idem nominatim deſignarentur, cùm iam eſſent qui indiſtinctè libellos darent his verbis conſcriptos, *Communicet ille cum ſuis.*

LAPSORVM IMPORTVNA SVGGESTIO.
x Id ep. 10. 11. 12.

X. QVI CONFESSORES, ET QVI MARTYRES DICTI.

Porrò quod frequenter *Martyres* diſtinguit à *Confeſſoribus*, cùm nihilominùs ipsâ eadem ſit nominis ſignificatio; conſtat antiquo loquendi vſu CONFESSORES eſſe dictos, qui licèt confeſſi Chriſtum eſſent, & carceri mancipati, nondum tamen ſuſcepiſſent in quæſtione tormenta: MARTYRES autem, qui tormentorum quoque ſæuitiam conſtantiâ ſuperâſſent, licèt nondum mortem ſubiiſſent. Sed & *Confeſſorum* numero comprehendebantur, qui alio nomine dicebantur *Extorres*; hoc eſt, qui ne Chriſtum negare cogerentur, néve per ipſos religio diſpendium pateretur, dimiſſis omnibus bonis ſe ſubtraherent; quæ facti potiùs, quàm verborum confeſſio videbatur: & hi ſi eo ſtatu mortem oppetiiſſent, numero Martyrum recenſebantur. Qui verò non interpellati ſe martyrio ingererent, dicebantur *Profeſſores*. Conſtant hæc ex Tertulliani, Cypriani, & aliorum veterum auctorum ſcriptis.

EXTORRES.
PROFESSORES.

XI.

Verùm haud tempore Cypriani primùm introductus fuit vſus, vt conſiſtentes in carcere martyres & confeſſores, pro Lapſorum reconciliatione ad Epiſcopos darent Libellos. Siquidem Tertullianus [y] eorumdem libellorum ſæpiùs meminit; licèt iam labe Montani fœdatus, ægrè ferret carnis crimine lapſos per eos ad pœnitentiam recipi. Ex quo etiam intelligitur, pro quolibet Lapſorum genere Martyribus rogari conſueuiſſe libellos, quemadmodùm non carcere tantummodò detentos Confeſſores id officij præſtare ſolitos, ſed & eos qui fidei causâ ad metalla damnati eſſent, idem auctor eo loco demonſtrat. Quænam porrò eſſet eiuſmodi forma Libellorum, ex eo quem Lucianus [z] Confeſſor ad Cyprianum ſcripſit, licèt improbatum poteſt facilè intelligi: cuius hæc ſunt verba: *Vniuerſi Confeſſores Cypriano Papæ Salutem. Scias nos vniuerſis, de quibus apud te ratio conſtiterit quid poſt commiſſum egerint, dediſſe pacem: & hanc formam per te & alijs Epiſcopis innoteſcere voluimus. Optamus te cum ſanctis martyribus pacē habere. Præſente de clero & Exorciſtâ & Lectore, Lucianus ſcripſit.* Fluxiſſe autem inde ea videtur libellorum conſuetudo, quòd Lapſi priuſquàm reconciliarentur Eccleſiæ, ab Epiſcopis pro pace conſequendâ mitterentur ad Confeſſores, vt ab illis primò veniam peterent, in quos inuerecundiùs deliquiſſent, dum fortiter confitentibus illis ipſi ignauiter pernegâſſent. Conſulebant enim hac viâ & Confeſſorum dignitati, & Lapſorum vtilitati; qui ſic co-

y Tert. de pudic. c. 22.
DE LIBELLIS A MARTYRIB. ET CONFESSORIB. CONCEDI SOLITIS.
z Ap Cypr. ep. 17. & 23.

gerentur vt victi ſe victoribus ſubiicere, eáque animi demiſſione eorum precibus veniam ab Eccleſiâ promereri.

XIII. Lucianus confeſſor concitat turbas.

Cùm autem ſic moniti de lapſis magnâ cautelâ recipiendis Martyres & Cõfeſſores, omnes æquè magnâ animi ſubmiſſione Cypriano Epiſcopo ſuo obtemperarent; vnus tantummodò, quem diximus, Lucianus Confeſſor inuerecundiùs agens, primò quorumdam Confeſſorum nomine libellos paſſim dedit, poſteà eò audaciæ prorupit, vt etiam (ſicut ex eius libello vidimus) vniuerſorum Martyrum & Confeſſorum nomine, vniuerſis lapſis pacem dederit. Cuius causâ magnæ excitatæ ſunt turbæ, dum qui libellos obtinuiſſent, in Epiſcopos impetum facientes, pacem ſibi datam extorquere cœperunt; quòd videlicet non ſatis eſſet Lapſis, à Martyribus pacem obtinuiſſe, niſi per Epiſcopos reconciliarentur Eccleſiæ. Cùm verò pleríque Epiſcopi, atque imprimis Cyprianus, detrectarent hos indiſtinctè admittere, viſum eſt ipſi, ceu in re magni momenti, Apoſtolicam Sedem, tametſi paſtore vacantem, conſulere: eámque de omnibus quæ accidiſſent pleniſſimè certiorem reddens [a], quid poſthac in his agendum eſſet, ab eâ regulam accipere, quò primariæ ſedis auctoritate ſuffultus, oblatrantium ora compeſceret. His autem acceptis, Clerus Romanus maturâ conſultatione habitâ cum quibuſdam Epiſcopis vicinis, aliíſque quos ex variis prouinciis perſecutionis ardor Romam eiecerat; Synodicè Cypriani ſententiâ geſtíſque confirmatis, de cetero nihil ante creationē Epiſcopi Romani innouandum decreuerunt, ſed Lapſorum curam interim ita ex antiquâ diſciplina Eccleſiæ Romanæ temperandam eſſe, vt eorum causâ qui moras poſſent dilationis ſuſtinere in ſuſpēſo habitâ, infirmis in exitu conſtitutis, ſi verè pœnitentis animi ſigna proderent, pax concederetur. Quæ omnia idem Romanus Clerus grauibus firmata aſſertionibus, per literas [b] eidem Cypriano ſignificauit: eadémque decreta per totum mundum miſſa eſſe, & in notitiam Eccleſiis omnibus & vniuerſis Fratribus perlata, ipſe Cyprianus [c] alibi aſſerit.

a Cypr. ep. 23. & 29.

Rom. cleri decretum de Lapsis.

b Ap. Cypr. ep. 30. 31.

c Cypr. ep. 52. ad Anton.

XIV. Seuera censura in clericos recedentes.

Sed & illud non eſt omittendum, (quod ad exactam diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectat) haud Cyprianum ſine aliqua pœna reliquiſſe Clericos illos voluiſſe, qui in perſecutione ſua ſponte abſque accepta licentia Carthagine receſſiſſent: quos (quantumlibet Epiſcopi ſui haberent exemplum qui ſe ſubtraxiſſet, & adhuc perſecutione durante iidem in certamen rediiſſent) omninò voluit [d] à diuiſione menſtrua, (vt vocat) hoc eſt à ſtipendio menſtruo Clericorum abſtinere, donec eorum cauſa ipſo redeunte Epiſcopo pleniùs cognoſceretur. Quod autem agens de Aurelij & Celerini inſignium Confeſſorum ordinatione, per ipſum facta in Lectores Eccleſiæ ob tolerata ab iis pro fide tormenta, ait [e] eos pro illa functione *aſcenſuros fore in pulpitum, ibique audiente populo Euangelium alta voce lecturos*; diuerſam in hos Africanæ Eccleſiæ a Romana & ceteris Latinis fuiſſe conſuetudinem inſinuat, cùm in illis Diaconi eam functionem exercere ſolerent, in Africa verò Lectores minorum Ordinum Clerici infra Acolytos poſiti: ſicuti etiam manifeſtiùs colligitur ex Concilio Carthaginienſi [f] Quarto, vbi dum agitur de ordinatione Diaconi, nulla habentur mentio de munere Euangelicæ lectionis; ſed publicè diuina legere in Eccleſia, Lectoris eſſe muneris traditur. At iam hactenùs de Cypriani in adminiſtranda Eccleſia Carthaginienſi vigilantiſſima cura, déque rebus inter ipſum & Romanum Clerum hoc anno tranſactis: reliqua autem dicentur poſteà. Interim tamen non præterimus dicere, ipſum in quibuſdam earum, quas diximus, epiſtolarum [g] teſtari, ſibi inter frequentes viſiones quibus diu noctúque honeſtaretur, diuinitùs fuiſſe reuelatum de pace proximè venturâ. De Martyribus autem hac perſecutione in Africa paſſis; præter illos quorum apud eumdem Cyprianum [h] eſt mentio, recenſentur quoque alij in Tabulis Eccleſiaſticis, cùm infinitorum propemodùm nomina exciderint. Extántque [i] nonnullorum Acta, in quibus etiam mentio habetur de Lapſis, qui ſolo aſpectu terribilium tormentorum pauore concuſſi, defecerunt à fide; cùm in eos qui animo alacri ea contemnere præferrent, ad ceteros terrendos omnis crudelitas Præſidis inuigilaret. Vt de nonnullis accidit, qui poſtquam cæſi ſunt virgis atque flagellis, fuſtibus contuſi, ſuccenſi humeros ignibus, vnguliſque lancinati, horribilibus traditi ſunt ſerpentibus deuorandi: qui tamen illæſis relictis martyribus, in Ethnicos inſilientes, ex illis complures interfecerunt; martyres verò capitis tandem ſubiêre ſupplicium.

d Cypr. ep. 38. ad Cler. Carthag.

e Id. ep. 33. 34. Lectorum munus.

f Conc. Carthag. IV. c. 3. & 5.

g Cypr. ep. 8. 10.

h Id. ep. 9. 22. 23. & de Lapſ.

i Ap. Sur. 30. April.

XV. De martyria Alexandrinis.

Quàm item dirè vexatæ fuerint Alexandrina ceteræque Ægypti Eccleſiæ, egregiè deſcripſit inſignis tunc eruditione ac pietate eiuſdem ciuitatis Epiſcopus (qui & ipſe diuino ſecedens monitu, ac nihilominùs in manus perſecutorum incidens, mirabiliter euaſit) *Dionyſius* [ii] literis ſcriptis ad Germanum, & ad Fabium Antiochenum; quibus permultos recenſet omnis ſexûs & conditionis, qui eâdem perſecutione Alexandriæ martyrium adepti ſunt, cùm aliis ſuppliciorum generibus, tum maximè igne. Quo pœnæ genere cùm Chriſtiani in Perſecutionibus frequentiùs afficerentur, inde etiam accidit (quod ſcribit Tertullianus [k]) vt iidem *Sarmentitij* & *Semaſſij* ſiue *Semaxij* dicerentur, quia (vt addit) ad ſtipitem dimidij aſſis, ſiue axis, reuincti ſarmentorum ambitu exurerentur.

ii Ap. Euſ. 6 hiſt.

Christ. Sarmentitii dicti.

k Tert. Apol. cap. 50. Ap. Baron. an. 201.

XVI. De secessu Pauli primi eremitæ, eiusque ætate.

Quod autem inſuper Dionyſius refert de pluribus aliis, qui relictâ patriâ ſolitudines montium deſertáſque regiones petierunt; fuit vnus ex illis apud inferiorem Thebaida Pavlvs Anachoretarum princeps, cuius res geſtas Hieronymus diſertè admodùm ac copioſè proſecutus eſt. Qui quidem poſt mortem parentum in hereditate locupleti relictus annorum circiter quindecim, tam Græcis literis quàm Ægyptiacis apprimè eruditus, manſueti animi, Deum valdè amans, cùm perſecutionis procella detonaret, in villam remotiorem & ſecretiorem ſeceſſit. Sed cùm ſororis maritus, bonis eius inhians, cœpiſſet eum prodere velle, ipſe ad montium deſerta confugiens, dum perſecutionis finem præſtolaretur, neceſſitatem in voluntatem vertit: ac paulatim progrediens, rurſúſque ſubſiſtens, atque hoc idem ſæpiùs faciens, tandem reperit ſaxeum montem, & ad eius radicem haud procul grandem ſpeluncam, & intùs amplum veſtibulum,

[Aduerte tamen, Hieron. editiones Pontaci & Scaligeri, habere Antoniũ deceſſiſſe anno decimonono Conſtantij; idque ipſum referre Gregor. Turon. 1. hiſtor. Franc. 35 &

quod

Vide Spec. hiſt. lib. 14. cap. 14. Ex quibus dicendum eſſet, Paulum obiiſſe an. 4. Conſtantij. Cuius etiam ætatem quindecim annorum rectè aptari eius ſeceſſui, agnoſcunt Martyrologium Rom. & alia, in quibus diſertè aſſeritur, Paulum à decimoſexto ætatis anno (nimirum poſt decimumquintum abſolutum) vſque ad decimumtertium ſupra centeſimum in eremo permanſiſſe.)

l Hier. in Chron.

quod aperto deſuper cælo, patulis diffuſa ramis vetus palma contexerat, fontem lucidiſſimum oſtendens: ibique quod ſuperfuit vitæ cunctis hominibus ignotus permanſit, victum & veſtitum à palmâ ſumens, & poſt triginta fermè eiuſmodi incolatûs annos, dimidium panis quotidie miniſterio corui ad victum accipiens. Ceterùm quod Hieronymus ſub Decio & Valeriano eius ſeceſſum ponit, quo (vt addit) tempore Cornelius Romæ; & Cyprianus Carthagine martyrium ſubière, id accidit quod licèt non ſimul regnarint Decius atque Valerianus, fueritque breui aliquo pacis interſtitio eorum perſecutio interrupta; tamen quod iiſdem edictis quibus promulgata, etiam repetita fuerit, vna eadémque cenſita ſit, ac Decij pariter & Valeriani nomine dicta, vt inferiùs videbitur: cùm alioqui Cornelium & Cyprianum ſub Valeriano deceſſiſſe, Paulum ſub Decio ſeceſſiſſe conſtet. Cùm enim idem Hieronymus dicat Paulum centeſimum decimumtertium egiſſe ætatis annum, quando viſitatus ab Antonio tunc nonagenario deceſſit; cúmque rursùm tradat [l] deceſſiſſe Antonium anno ætatis centeſimo quinto, Imperij verò Conſtantij vigeſimo primo: ex his colligitur, Paulum obiiſſe anno ſexto Conſtantij abſoluto, & ſeptimo inchoato, qui numeratur Chriſti trecenteſimus quadrageſimus tertius; hoc autem anno ducenteſimo quinquageſimo tertio fuiſſe ætatis annorum viginti trium. Vnde etiam colligas, quod Hieronymus in principio eius Vitæ recenſet ipſius ætatem annorum quindecim, eam non de tempore ſeceſsûs, ſed obitûs parentum, cuius proximè meminit, accipiendam eſſe; alioqui eiuſdem ſeceſſus, non ad procelloſum Decij aut Valeriani, ſed ad Gordiani tranquilliſſimum tempus referendus eſſet.

XVII. ARTES PERSECVTORVM AD SVPERANDOS CONFESSORES.

Nec verò hîc omittenda duorum Martyrum in eâdem inferiori Thebaide hâc ipsâ perſecutione certamina, quæ idem Hieronymus prædictæ Pauli Vitæ initio recenſuit: cùm, vt ait, deſiderantibus Chriſtianis pro Chriſti nomine gladio percuti, callidus hoſtis tarda ad mortem ſupplicia conquireret, animas cupiens iugulare, non corpora. Quare perſeuerantem in fide martyrem, & inter equuleos lamináſque victorem, iuſſit melle perungi, & ſub ardentiſſimo ſole ligatis manibus poſt tergum reſupinari; ſcilicèt vt muſcarum aculeis cederet, qui ignitas ſartagines antè ſuperâſſet. Alium inuenili ætate florentem in amœniſſimos hortulos præcepit abduci, ibique reſupinari; & ne ſe inde poſſet excutere, blandis ſerico nexibus irretitum relinqui. Quò cùm adueniens meretrix ſpecioſa; delicatis complexibus, & attrectationibus, corpus ad libidinem concitaret, ſentiens ſe miles Chriſti ſuperari voluptate, quem tormenta non vicerant, cælitùs inſpiratus præciſam morſu linguam in oſculantis ſe faciem expuit, ac ſic libidinis ſenſum ſuccedentis doloris magnitudo ſuperauit.

XVIII. DE SEPTEM DORMIENTIBVS.

Quod verò rursùm ad eos ſpectat, qui hâc ſæuiente perſecutione loca deſerta petierunt; acidiſſe Epheſi traditur, vt inter alios, Septem iuuenes in antrum fugientes, occluſo à perſecutoribus oſtio, in Domino obdormierint: vnde & nomen conſecuti ſunt, vt dicti ſint SEPTEM DORMIENTES. Cùm autem duplex eius nuncupationis afferatur ratio; altera, quòd illi intra ſpeluncam conſummârint martyrium, ac demùm ſub Theodoſio Iuniore reſerato oſtio, inuentis eorum corporibus veluti rediuiui iterùm apparuerint; dictique ſint Dormientes cõſueto diuinæ Scripturæ loquendi vſu, quæ eos qui piè religioséque vita functi ſunt, *Dormientes* conſueuit appellare: altera, quòd iidem reuerâ intra ſpecum ſomno capti, toto eo tempore ad ducentos fermè annos dormierint: Harum ſententiarum quænam præferenda ſit, non equidem definio; quamuis quòd multa videantur obſtare poſteriori [m], (quæ tamen pluribus fulcitur, ſed poſteriorum temporum auctoribus) in priorem ſim procliuior. Quicquid verò ſit, optimo iure dicimus, tam Latinos, quàm Græcos religiosè ac piè celebrare horum Sanctorum anniuerſariam memoriam, cùm grauia paſſi ſint hâc Decij perſecutione, ac reuera in Domino obdormierint.

m Vide ſi cupis, hæc copioſiùs tractata, in Not. Bar. ad Martyrol. Rom. 27. Iul. vnde iſta huc tranſlata ſunt.

XIX.

n Euſeb. 6. hiſt. 32.

Sed vt in Ægyptum redeamus; narrat quoque Euſebius [n] Origenis egregium pro fide Chriſtianâ certamen, ſuperata tormenta, fortitérque tolerata crudeliſſima vincula: quæ quidem apud Alexandriam ei contigiſſe Epiphanius [o] aſſerit, dum & eum per vrbem tractum, probris affectum, & cruciatibus immanibus applicatum tradit. An verò adueniente pace, ſicut alij plures, vinculis ſolutus fuerit, an quòd (vt alij volunt) thus obtulerit; haud ſatis compertum habetur. Apud Epiphanium certè negationis eius turpiſſima illa affertur cauſa, quòd abuſum corporis ab Æthiope pati, aut idolis ſacrificare iuſſus, hoc vltimo potiùs electo, non tamen id ſpontè egerit, ſed tantùm permiſerit vt iniecto in manum thure ad aræ rogum adduceretur. Porrò ſic ab Eccleſia Alexandrina reiectum, Hieroſolymam ſe recepiſſe tradit; ibíque multùm rogatum in Eccleſia docere, aperto libro in eam ſententiã pſalmi quadrageſimi noni incidiſſe, *Peccatori dixit Deus, Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum?* eâque lecta librum depoſuiſſe, & cum fletu ac lacrymis conſediſſe, omnibus ſimul cum ipſo plorantibus. Hæc apud Epiphanium. At in libello qui *Lamentationes* ſeu *Pœnitentia Origenis* inſcribitur, alia adumbratur potiùs quàm deſcribitur cauſa lapsûs eius; nec quódnam eius crimen fuerit, quod tantâ amaritudine deplorate repræſentatur, nec ſi ab hæreticis an Gentilibus ſeductus ſit, haud ſatis poteſt intelligi. Verùm ſicut ille libellus à Gelaſio velut adulterinus reſpuitur, ita etiam ea quæ ex Epiphanio recitauimus, falſa eſſe multa perſuadent, etſi non ignoramus ea confirmari à poſterioribus ſcriptoribus, Leontio [p] Scholaſtico, Suidâ [q], Zonarâ [r], Nicephoro [ſ], & aliis recentioribus Græcis & Latinis. Non enim antiquiores illi rerum Eccleſiaſticarum tractatores, ſiue qui Origenis errores oppugnârunt, vt Hieronymus, Theophilus Alexandrinus, Vincentius Lirinenſis, vel alij qui de eo pluribus egerunt, nec non qui ſub Iuſtiniano Imperatore eius rursùm damnationem operati ſunt; ſiue qui pro illo Apologias ſcripſerunt, vt Pamphilus, (ſeu potius Euſebius eius nomine) atque Ruffinus; ſiue denique Ethnici qui de eo ſcripſerunt, vt Porphyrius, licèt Eccleſiæ gloriæ inuidus Ammonium Origenis contemporaneum, & in ſchola Alexan-

o Epiph. hær. 64.

DE ORIGENIS LAPSV DISPVTATIO.

p Leont. de ſect. act. 10.
q Suid. verb. Origen.
r Zonar. Annal. lib. 2.
ſ Niceph. l. 1. cap. 24.

drinâ ſocium, à fide Chriſti ad Ethnicos deſciuiſſe, non erubuerit (vt vidimus) mendaciſſimè literis prodere: nullus, inquam, horum, vel aliorum eorumdem temporum ſcriptorum, eiuſmodi Origenis lapſûs vel nutu tantùm meminit. Vt prorsûs veriſimile ſit, quæ de eo apud Epiphanium leguntur, addita eſſe ab aliquo fabularum concinnatore: cùm Auguſtinus [t] de duplicibus Origenianis hæreticis agens, eáqua omnia ſe ab Epiphanio mutuatum eſſe teſtatus, nihil penitùs de Origenis negatione habet; quam vel obiter attigiſſe, ſi eam apud Epiphanium reperiſſet, facilè adducimur vt credamus. Et ipſe Epiphanius alibi de eodem verba faciens [u], id tantùm dicit, eum in perſecutione Decianâ multa paſſum, ad finem martyrij non peruenisſe. Id namque ipſum & Euſebius tradit; qui licèt Origenis laudes quâlibet captatâ occaſione, parum ſincerè interdum fuerit proſecutus; tamen in iis quæ de eius confeſſione ſcribit, haud putandus eſt fuiſſe mentitus, cùm antiquorum neminem habuerit repugnantem. Sed hæc ſatis pro hiſtoriæ elucidatione; cùm alioqui in dogmatibus Origeni minimè faueamus.

t Aug. de hæreſ. ad Quoduult.

u Epiph. de menſur.

XX.

MARTYRES PALÆSTINÆ.

Hâc eâdem perſecutione Decij vrgente *Alexandrum* Ieroſolymorum Epiſcopum, iam extremâ ſenectute venerandum, poſt egregiam coram Præſide apud Cæſaream Chriſti confeſſionem, mortuum eſſe in carcere, eíque ſubrogatum *Mazabenem*, Euſebius [x] tradit: quo etiam auctore [y] conſtat, inter cetera clariſſima monumenta, ab eodem Alexandro collectam eſſe Ieroſolymis nobilem Bibliothecam; quam ad ſua tempora perſeueraſſe, & compluta ſe in de collegiſſe teſtatur. Ibique quoque Cæſareæ in Paleſtinâ, nobile martyrium ſubiit *Reparata* [z] virgo; quæ poſt alia tormenta, in crate ferrea ſemiuſtulata per ciuitatem ducta eſt, ac tandem capite truncata. Eodémque tempore, (vt ait Euſebius [a]) *Babylas* Epiſcopus Antiochenus, ad exemplum Alexandri Ieroſolymitani, poſt fidei cõfeſſionem in vinculis vitam deſeruit, & cum iiſdem ſepeliri voluit: datúſque eſt ei ſucceſſor *Fabius*. Sed & in tabulis Eccleſiaſticis referuntur cum eo tres alij paſſi, quos ille in fide Chriſti inſtituerat. Idem verò Euſebius in Chronico, hoc pariter anno eiuſdem Babylæ martyrium ponit: ſicut & Epiphanius [b], ac Hieronymus [c] æquè ſub Decio paſſum conſentiunt. Vnde hallucinati recentiores [d] non dubitamus, qui ſub Numeriano id accidiſſe tradunt: quique vt ſuam vtcumque defendant opinionem, recentem quemplam Babylam antiquis penitùs ignorum excogitarunt. Fortè verò inde irrepſit error, quòd tempore Decij reperiatur Numerius [e] quidam dux exercitûs ſæuiſſimus Chriſtianorum perſecutor. Agit de Babyla ſæpiſſimè Chryſoſtomus [f]; qui in eo videtur ab Euſebio diſcrepare, quod eum non in carcere mortuum tradat: ſed è carcere foras ductum ad mortem quòd generosè reſtitiſſet Imperatori in Eccleſiam Chriſtianorum, vt templo Dei inferret iniuriam, contumelioſè venienti. Quæ verò tempore Iuliani Apoſtatæ, in eius oſſa ad Daphnen apud Antiochiam ſepulta debacchantis acciderint, ſuo loco dicturi ſumus.

x Euſeb. 6. Hiſt. 32.

y Ibid. cap. 14.

z Martyrol. Rom. 8. Octobr.

a Euſeb. 6. hiſt. 32.

DE BABYLAE MARTYRIO.

b Epiph. de menſ.

c Hieron de Script. Eccl in Alex.

d Metaphr. Niceph. &c.

e Act. S. Iſid ap. Sur. to. 1.

f Chryſ. in aduer. Gent. orat. in Iuuent. & Max. hom. 4. de Lazar. &c.

XXI.

Hâc itidem graſſante perſecutione, Magnus ille Gregorius Thaumaturgus Neocæſareæ in Ponto Epiſcopus (perinde ac Cypriano & Dionyſio Alexandrino contigit) diuino planè conſilio furorem declinans Gentilium debacchantium, receſſit in ſolitudinem, ſuíſque vt idem facerent perſuaſit, ne adhuc nouelli in fide deficerent in tormentis. Sed cùm nihilominùs diligentiſſimè quæreretur in ſolitudine, accidit aliquando vt deſertus, flexis ad orationem genibus vnà cum ſuo diacono, ambo circumſtantibus inimicis viſi ſint arbores, ſicque manus eorum euaſerint, qui verò index relictus erat vt eum detegeret, cognito miraculo conuerſus fuerit. Hæc pluribus Gregorius Nyſſenus in eiuſdem Thaumaturgi Vitâ: vbi & plura alia recenſet immenſa ab eo edita miracula; putà cùm ſaxum ingens, quod Eccleſiæ ædificationem impediebat, aliò tranſtulit; cùm abſens corpore præſtò fuit *Troadio* pro fide agonizanti, eiúſque inſignem victoriam intuitus eſt: cùm ſolo ſigno crucis dæmones ex quodam Gentilium templo vbi reſponſa dare ſolerent, eiecit; iterúmque vt redirent miſſo ſcripto iuſſit, quo hæc tria tantummodò verba continebantur; *Gregorius ſatanæ, Ingredere*: idque vt tanto miraculo Chriſti potentiam Æditiuo templi patefaceret; quem & aliis editis ſignis ad fidem conuertit, ac poſteà diaconum ordinauit, fidúmque in receſſu ſocium habuit.

GREGORII THAVMATVRGI RECESSVS.

GREG. IMPERAT DAEMONIBVS.

XXII.

CENSVRA VALERIANI, EIVS SVMMA POTESTAS.

Hoc item primo ſui imperij anno, Decius comparato exercitu bellum ſuſcepturus aduerſùs Perſas, reliquit Romæ *Valerianum*; qui ex Senatuſcõſulto, magnis eius ſinceritatis præconiis, ſummam Cenſuræ contulit poteſtatem, vnà cum legum ſcribendarum facultate: quod magnificè deſcribit Trebellius Pollio [g]. Inde verò accidit, vt in edictis nomina inſcriberẽtur Decij atque Valeriani; quorum nominibus extat edictum de perſecutione aduerſus Chriſtianos in Actis [h] S. Mercurij martyris; licèt & Auguſti nomen Valeriano legatur inditum, quod addititium putamus. Atque ex his complures tricas & ambages ſoluas, dum plerique martyres in perſecutione Decij & Valeriani vnà paſſi leguntur, quos conſtat non ſimul eodem, ſed diuerſo tempore imperaſſe, ſicuti eadem ratione, nonnulli ſub Valeriani Imperio paſſi, Decij perſecutioni aſſignantur; quòd vna eadémque perſecutio vtriuſque habita fuerit.

g Trebel. in Valer.

h Ap. Sur. 25. Nouemb.

IESV CHRISTI

AN. 254.

CORNELII

AN. 1.

GALLI & VOLVS. } AN. 1.

I.

ANNO Chriſti ducenteſimo quinquageſimo quarto, qui numeratur Decij imperatoris ſecundus, à diuerſis diuerſi ponuntur Coſſ. ſed illi nobis magis probantur, quibus Acta Pionij martyris conſignantur, nimirùm Meſſio Quinto Traiano Decio (tot enim nominibus appellatus reperitur Decius Imp. apud hiſtoricos) tertiùm, & Grato ſecundùm. inter alios enim qui hoc anno in Oriente

PIONII PRESB. MARTYRIVM.

paſſi ſunt, magnoperè celebratur *Pionius* Smyrneuſis Eccleſiæ presbyter: eius tunc potiſſimùm ſacerdotale robur enituit, cùm eius Eccleſiæ Eudęmon Epiſcopus cũ aliis nonnullis turpiter lapſus eſt. Suſcepit autem martyrium per crucem & ignem, & nihilominùs corpus eius ita molle & floridum permãſit, ac ſi viuus eſſet. Extant [a] eius Acta, à Chriſtiano homine qui aderat fideliſſimè ſcripta; atque illa ipſa (vt apparet) quæ ex Archiuo Eccleſiæ Smyrnenſis (vbi adtexta erant Actis martyrij Polycarpi eiuſdem olim ciuitatis Epiſcopi) in commentarium *de Martyribus* à ſe ſcriptum illata, Euſebius [b] tradit. Detergendus tamen puluiculus ille, quo (vt in antiquis penè omnibus accidit, ac iis præſertim quæ è Græco in Latinum tranſlata ſunt) in nonnullis aſperſa habentur. Scimus quidem alios Pionij martyrium referre ad Perſecutionem Marci Aurelij & Lucij Veri Impp. auctoritate eiuſdem Euſebij, aſſerentis illum eodem tempore, quo Polycarpus, paſſum eſſe. At non de Perſecutionis, ſed de anni tempore id eſſe intelligendum, declarant ipſa Acta; nimitùm vt Pionius eodem recurrentis anni tempore, quo gentilis eius Polycarpus, captus ad martyrium fuerit, etſi nõ eâdem Perſecutione. Nam & hoc modo Græcos omnes accepiſſe verba Euſebij, conſtat ex ipſorum Menologio, vbi abſq; controuerſia habent Pionium ſub Decio paſſum.

a Ap. Metaphr. & Sur. 1. Febr.

b Euſeb. 4. hiſt. c. 14.

TEMPVSQVE EIVS.

[Vt hæc de Pionij martyrij tempore ita ſe habeant quid verò eſt quod tã in Actis ab Euſebio citatis, quàm iſtis Pionij Polycarpus dicitur paſſus ſabbato magno, & tamen his iiſdem Pionij, ipſe Pionius dicitur martyrium conſũmaſſe quarto Idus Martij more Romano, hoc eſt, die vndecima menſis Martij, cùm eitimũ Paſcha inciſitas in vigeſimam ſecundam Martij? An dicemus, cõuenisſe martyrium Pionij cũ paſſione Polycarpi in die tantummodò Sabbati, ſed ita vt Polycarpi fuerit Sabbatum ſãctum maioris Hebdomadæ, Pionij hebdomadarium ſacræ Quadrageſimæ, inſtante iam Paſchate? Quòd verò præterea in Martyrologio Rom. Polycarpus adſcribitur diei 26. Ianuarij, in Menologio Græcorum 23. Februarij; Pionius verò in Martyrologio Calẽdis Februarij, in Menologio vndecimo Martij: horum quidẽ diſcriminum multæ, vt in aliis compluribus, cauſæ adduci poſſunt, omiſsũm Reliquiarum inuentio, aut tranſlatio, depoſitio, ſeu in honorem ipſorum eccleſiarum dedicatio.]

II. DE MARTYRIBVS HAC PERSECVTIONE PASSIS.

Sed quoniam perdifficile eſſet omnes enumerare martyres qui ſub Decio ſunt paſſi, ſatis putamus hic admonere, non omnium memoriam fuiſſe literis conſignatam, & quæ ſcriptis ſunt cõmendata, maiori ex parte Diocletiani incendio deperiiſſe: quorumdam autem, qui ſiue Romæ ac in reliqua Italia, ſiue in Gallia, Hiſpania, Britannia, Sicilia, (vbi inter alios celeberrima *Agatha* virgo, poſt acerbiſſimam mammillarum abſciſſionem, ac volutationem in teſſulis & carbonibus; aliáque dira tormenta, tandem in carcere ſpiritum reddidit:) aliíſque Europæ, atque etiã Aſiæ & Africæ prouinciis paſſi ſunt nomina Tabulis Eccleſiaſticis eſſe ſuis diebus adſcripta; atque nonnullorum extare hactenùs Acta antiquitùs ſcripta. In quibus inſignio ſpeciatim appatet *Saturninus* ciuitatis Toloſæ Epiſcopus; qui glorioſo agone decertans, ſacerdotalis vigoris egregiũ ſpecimen exhibuit: cuius extant[c] martyrij Acta. Sed quid morer ſingularum prouinciarum martyres recenſere? Ignoſcat lector, ſi hæc leuiter tantùm attingamus; tum quòd id alieni muneris eſſe ſciamus, (longè enim diſtant inter ſe, Annales Eccleſiaſticos poſteris commendare, & ſingulorum Acta Martyrum, Vitáſque Sanctorum conſcribere:) tum etiam cùm in iis recenſendis multæ interdum incidant difficultates, ſingulas enodare velle, longè longiùs ab inſtituto diuertendum eſſet.

c Vid. Baron. Not. ad Martyrol. Rom. 29. Nouemb. [Cæterùm hunc cum Dionyſio Areopagito in Galliam veniſſe, vel etiam à Petro Apoſtolo miſſum eſſe, tam ipſi Toloſates, quàm multi qui ſcripſerunt de B. Dionyſio tradunt: quorum teſtimonia recenſentur in Hiſt. Dionyſ. Doublelij l. c. 4.]

III. FELICISSIMVS AVCTOR SCHISMATIS IN AFRICA.

Interim verò obortum eſt in Africa Schiſma *Feliciſſimi* presbyteri, antequàm Cyprianus Eccleſiæ ſuæ reſtitueretur. Hic enim cùm iam olim eiuſdem Cypriani electioni magnoperè aduerſatus eſſet; captatâ occaſione eius ſeceſſûs, vnà cum aliis quinque presbyteris ſuæ factionis, nihil non egit vt cùm Lapſus, tum ipſos etiã Confeſſores quos Cyprianus redarguiſſet de nimia facilitate in danda Lapſis pace, à ſuo Epiſcopo diuelleret. Cùm autem iam plures ſuis partibus addixiſſet, eoſdem ſeorsùm in monte quodam cœpit colligere; eóque tandem audaciæ proceſſit, vt omnes pronunciaret excommunicatos qui Cypriano adhærerent. His igitur, & aliis nefandis eius facinoribus (quippe qui & Magiſtratibus ſæcularibus ſecũ adhibitis, impediiſſet debitorum pauperum expunctionem à Cypriano fieri iuſſam, & prætereà [cc] pecuniæ commiſſæ fraudator, virginum ſtuprator, matrimoniorum depopulator & corruptor audiret) Cyprianus prouocatus, qui ſe hactenùs patienter continuiſſet, ſententiâ excommunicationis tam ipſum quàm eius ſocios percellens, eam per quoſdam Epiſcopos ac presbyteros vbique promulgandam curauit. Conſtant enim iſta ex variis ea de cauſa tunc ab ipſo Cypriano ex ſeceſſu ante Paſchæ tempus ſcriptis epiſtolis [d]. Hinc autem cœpta omnium malorum origo: cùm hoc tempore conflatum ſchiſma in Eccleſia Africana tam altas fixit radices, vt nec multis ſæculis valuerit quauis arte conuelli; quin ſæpè ramis excisis, ex veteri trunco nouis germinibus *Montenſium, Nouatianorum & Donatiſtarũ* hæreticorum pullulantibus, in dies magis magiſque ex iſto Feliciſſimo infeliciſſimè fuerit propagatum.

cc Cyp. ep. 55 ad Cornel.

EXCOMMVNICATVR A CYPRIANO.

d Id. ep. 38. 39. 40.

IV. NOVATVS ROMAM ACCEDIT.

Eodem quoque tempore, quamuis adhuc perſecutione durante, multis tamen exigentibus cauſis, atq; ea maximè quòd Nouatus[e] Epiſcopus Africanus (qui licèt ſe non palàm prodidiſſet, incentor tamen fuerat & impulſor ſchiſmatis Feliciſſimi) Romam ſe contuliſſet, vt in ea Eccleſia æquè diſcordias conflaret: coëuntibus ſimul Romanis clericis cum ſexdecim Epiſcopis qui in vrbe reperti ſunt, adhibitóque populi ſuffragio, ſummâ omnium conſenſione electus eſt in Chriſtianæ religionis Pontificem, CORNELIVS patriâ Romanus ex patre Caſtino, vir laudatiſſimus; qui per omnia Eccleſiaſtica officia promotus, & in diuinis adminiſtrationibus Dominum ſæpè promeritus, ad ſublime Sacerdotij faſtigium, inuitus & coactus, Dei iudicio peruenit. Narrat hæc pluribus Cyprianus [f] in epiſtola ad Antonianum ſcripta: vbi apertè demonſtrat, eà geſta eſſe viuente adhuc Decio, & perſecutione Romæ furente; atq; (vt puto) menſe Aprili. Nondum enim tempore electionis eius celebratum fuerat Concilium in Africa, quod hoc anno menſe Maio collectum fuiſſe, idem Cyprianus [g] affirmat ad ipſum Cornelium ſcribens. Rurſum verò eum non fuiſſe creatum anta Paſchale tẽpus, eiuſdem Cypriani [h] literæ inſtante Paſchate ad ſuos datæ ſatis demonſtrant, dum de Clero tantùm Romano, non etiam de Epiſcopo mentionem babet.

e Id. ep. 49. ad Cornel.

CORNELII PAPÆ ELECTIO QVALIS.

f Id. ep. 52.

g Id. ep. 55.

h Id. ep. 40.

V. DECII IMP. OBITVS.

Ab electione verò Cornelij haud multum poſt temporis ſpatium, Decimum Imperatorem bello victũ extinctúmque eſſe, idem Cyprianus

ad Antonianum ipſo Cornelij ſedis exordio ſcibens, ſatis expreſſè affirmat; qui & in libro *de Lapſis* planè taſtatur, diuinâ vltione Decium fuiſſe extinctum. Ex quibus apparet, veriorem eſſe ſententiam dicentium eum regnâſſe annum vnum, & ſecundum inchoâſſe per aliquot menſes. Id enim Euſebius [i] imprimis tradit in Hiſtoriâ, affirmās eum nequaquàm regnaſſe biennium; & diſtinctiùs in Chronico, imperâſſe tradit anno vno & menſibus tribus; quod etiam Caſſiodorus confirmat: quippe qui regnare cœperit menſe Ianuario, & euoluto anni circulo deſierit menſe Aprili. Quòd ſi Tribunitia illius Poteſtas in antiquis monumentis tertiò reperita inuenitur, id accidit quod anno ante Philippinecem ab exercitu Imperator eſt appellatus, quando etiam Tribunitiam Poteſtatem ex more conſecutus eſt.

i *Euſeb. 7. hiſt. 5.*

VI. DIVINA VLTIONE SVBLATVS.

Quantumlibèt autem principis optimi ſpecimen edidiſſe viſus ſit, qui à ſuis *Traianus* cognomento dici meruit; reus tamen effuſi innocentis Chriſtiani ſanguinis, vlciſcente numine meritas dedit pœnas, dum aduerſus Gothos Mœſiam & Thraciam infeſtantes dimicans, à Treboniano Gallo Limitanei exercitûs in Mœſia duce proditus; extincto filio, ipſe equo ſalutem captans in profundam paludem incidit, à quâ confeſtim abſorptus nuſquam ampliùs viſus eſt: quod pluribus narrat Aurelius Victor. Adeóque concidit hâc clade Romanum Imperium, vt tum primùm, pro pace redimēdâ, Scythis Romanus populus tributum [k] pependerit. Ceterùm quod in antiquioribus omnibus Martyrologiis [l], die decimaoctauâ menſis Octobris in Sāctos adſcripta habetur *Tryphonia* vxor Decij Cæſaris; eam Decij Iunioris qui cum patre imperauit, coniugem fuiſſe exiſtimo, potiùs quàm Senioris, cuius vxor dicta reperitur *Herēnia Salluſtia*, niſi fortè plures habuerit ſucceſſiuè vxores. Inuenitur porrò & *Calocerus* [ll] præpoſitus cubiculi vxoris Decij Imp. martyrium paſſus, vnà cum *Parthenio* alterius muneris primicerio. Extinctis autem Deciis, iidem qui ſupra *Caius Vibius Trebonianus* GALLVS inuaſit imperium, filiúmque VOLVSIANVM poſteà collegam ſibi adiciſcens, Auguſtum creauit: quorum quidem Imperij primo tēpore Eccleſiam Dei à perſecutione quieuiſſe, ſicq; extorres omnes ad ſua rediiſſe, teſtatur Dionyſius Alexandrinus, qui hæc omnia præſens ſpectauit oculis. Reſtituto autem Carthagini Cyprianum, quod literis [m] antè pollicitus fuerat, Natalitia Martyrum qui ea perſecutione coronati fuiſſent, oblatione ſacrificij incruenti, & aliis ſolemnibus ritibus celebrâſſe, putandum eſt. Nam & Gregorium Thaumaturgum, poſt reditū à ſuo ſeceſſu id præſtitiſſe conſtat: quem Gregorius Nyſſenus in eius Vitâ tradit, omni circa regione vndique peragratâ & perluſtratâ, additamentum & quaſi corollarium ſtudij erga numen diuinum inſtituiſſe; apud omnes vbique populos ſancientem, vt nomine eorum qui pro fide decertâſſent, dies feſti, atque ſolemnes conuentus celebrarentur. Idque ipſum & alios vbique Epiſcopos peregiſſe credibile eſt.

k *Pomp. Lat. in Gallo ap. Bar an. ſeq.*
l *Martyrol. Rom. Bed. vſuard. Ado, &c.*
ll *Ibid. 19. May.*

GALLVS ET VOLVSIANV IMPIRANT.

m *Cypr. ep. 37.*

NATALITIA MARTYRVM CELEBRATA

VII. DE NOVATO, EIVSQVE SCHISMATE.

Quo tempore ab eodem qui in Africa ſchiſmatis incentor exriterat, Nouato, Romæ pariter maxima eſt diſſenſio concitata. Porrò fuiſſe eum in Africa Epiſcopum, (licèt cuius Eccleſiæ, haud compertum habetur) ex eo certum deducitur argumentum, quòd Feliciſſimum quēdam (alium ab illo, quem diximus, preſbytero) fuiſſe ab eo, nec permittente, nec ſciente Cypriano, diaconum ordinatum, idem Cyprianus [n] queritur: qui & eiuſdem nefandiſſima ſcelera deſcribens, ait eum rerum nouatum ſemper fuiſſe cupidum, auaritiæ inexplebili rapacitate furibundum, arrogantiâ ſuperbi tumoris inflatum; quaſi hæreticum ſemper & perfidum, omnium epiſcoporum voce damnatum, curioſum vt proderet; adulatorem, vt falleret; nunquam fidelem, vt diligeret, facem & ignem, ad conflanda ſeditionis incendia; turbinem & tempeſtatem ad fidei facienda naufragia, hoſtem quietis, trāquillitatis aduerſarium, pacis inimicum: ſpoliatos ab eo eſſe populos, fraudatas viduas, pecunias Eccleſiæ denegatas: patrem eius in vico fame mortuum, & ab eo in morte poſtmodùm nec ſepultum: vterum vxoris calce percuſſum, & abortione properante in parricidium partûs expreſſum. Hæc & alia de Nouato Cyprianus; ob quæ (vt ait) cùm mox eiici de Eccleſiâ haberet, iudicium Epiſcoporum voluntariâ diſceſſione præceſſit, ac ſeipſum à communione Catholicorum præſcidit.

n *Cypr. ep. 49 ad Cornel.*

VIII. NOVATVS IVNGIT SE NOVATIANO

Hic igitur talis cùm in vrbe *Nouatianum* preſbyterum Romanum, qui ex philoſophia & dicendi peritia magnum faſtum ſibi comparâſſet, ob Cornelij electionem inuidiæ ſtimulis agitatum cerneret; cœpit vnà cum illo aduerſus eumdem Cornelium agere, & multa de eo falſa iactans, alios quotcumque ab eius communicatione retrahere; adeò vt etiam nonnullos ex Confeſſoribus, qui nupera perſecutione vincula ſuſtinuiſſent, in partes ſuas traxerit. Docet hæc fuſiùs ſuis epiſtolis [o] Cyprianus. Porrò ſicut quando Nouatus qualis eſſet ſe oſtendit, accidit vt Feliciſſimi auctoris ſchiſmatis nomen velut obſcurum exoleuerit, & Nouatus ſchiſmaticæ factionis antiſignanus ab omnibus nominaretur: ita & poſteà factum eſt, vt quamuis nonnulli antiqui ſcriptores nominum ſimilitudine Nouatum pro Nouatiano interdum vſurpārint, & alij ambos in vnum conflarint; tamen *Nouatiani*, ſic dicti ſchiſmatici & hæretici, à Nouatiano vt principaliori dominati fuerint; prout conſtat ex Cypriano [p], dum alicubi eoſdem *Nouatianenſes* appellat.

o *Id. ep. 51. 52.*

AMBORVM NOMINA INTER SE CONFVSA.

p *Id. ep. 73. ad Iubaian*

IX.

Auditis verò Carthagine electione Cornelij, & aduerſariorum conatibus; quòd ea de re multorum eſſet anceps ſentētia, viſum [q] eſt Cypriano ac collegis Epiſcopis in vnum coëuntibus, Caldonium & Fortunatum Epiſcopos Romam mittere; qui diſſidentes conciliarent, aut ſaltem rerum geſtarum veritatem in Africam ſcriberent; vt quibus communicandum eſſet, cunctis liquidò innoteſceret. Sed cū miſſi legati incaſſùm concordiam pertentarent; econtrà videtūr ex improuiſo maius bellum exortum, dum aduerſarij primi omnium auſi Sāctam Romanam Eccleſiā turpi ſcindere Schiſmate, quæ hactenùs vnita permanſerat iuncta capiti firmâ compaginatione membrorum; factioni ſuæ caput conſtituerunt NOVATIANVM: quem impudenter nimis per tres rudiores ac ſimpliciores Epiſcopos, vi & fraude ad hoc adactos, eoſdémque ebrios redditos, clandeſtinè ordinârunt Romanum Epiſcopum; qui eius dignitatis fuerat aduerſus Cornelium appetentiſſimus, licèt multis eſſet vitiis inquinatus, atque etiam ante baptiſmum

q *Id. ep. 42. 45. ad Cornel.*

PRIMVM IN ECCL. ROM. SCHISMA.

NOVATIANVS ANTIPAPA, QVALIS.

ſmum fuiſſet exorciſtatum opera à maligno ſpiritu liberatus: immò & ſecundùm [r] regulas Eccleſiaſticas, haud debuiſſet in clerum aſſumi, quòd in lecto ægrotans baptiſmum ſuſcepiſſet; ſicque non liberè, ſed timore mortis Chriſtianus factus videretur: idémque nec cetera quibus poſt baptiſmum imbui oportuerat, accepiſſet, neque Domini ſigillo, nempè ſacro chriſmate, ab Epiſcopo obſignatus fuiſſet; factúſque presbyter, in perſecutione ſe presbyterum eſſe negâſſet. Idem verò adeò fuit in ſulciẽdo ſchiſmate ſacrilegus, vt etiam in diſpertiendâ ſanctiſſimâ Euchariſtiâ, ſuos cogeret iurare per corpus & ſanguinem Chriſti, ipſos nunquam deſerturos illum, nec ad Cornelium reuerſuros.

r Cornel. ad Fab. Antioc. ap. Euſ. 6. hiſt. 35. Conc. Neocaſar. c. 12.

CLINICI QVI DICTI.

[Qui in lecto baptizabantur, ab aliquibus (vt auctor eſt Cyprianus ep. 76.) non Chriſtiani, ſed *Clinici* appellabantur. Quæ vox etiam apud Hieronymum ep. 26 ad Euſtochium, & ep. 30. ad Ocean. accipitur pro ægro qui lecto decumbit, nec in ſe ſe mouere poteſt: à κλίνη, lectus. Vtitúrque ea voce eâdem ſignificatione Plinius lib. 15. cap. 5. Et paralyticum, cuius fit mentio Ioan. 5. idem Cyprianus d. ep. 76. Clinicum vocat, eò quòd 38 annis in infirmitate fuiſſe dicatur. At hæc obiter; de quibus alij otioſiùs.]

X.

Sed habentur hæc omnia, & alia permulta huc ſpectantia, diffuſiùs enarrata in epiſtolis [ſ] S. Cypriani, & in ea quam ipſe Cornelius Papa [ſſ] ſcripſit ad Fabium Antiochenum Epiſcopum, in cauſa Nouatiani titubantem; cùm idem Nouatianus mox poſt ſuam illegitimam ordinationem, legatos cum litteris tam ſuo, quam illorum Confeſſorum qui ei adhæſerant nomine conſcriptis, miſiſſet tum ad eumdem Fabium, tum ad Dionyſium [t] Alexandrinum, necnon ad Cyprianum [u], & ad omnes [x] denique Eccleſias: quibus & ipſum Cornelium eiuſdem cum Lapſis apoſtaſiæ criminaretur, quòd eoſdem Lapſos poſt actam pœnitẽtiam in Eccleſiam reciperet; & omnes hortaretur, ne eos qui poſt baptiſmum grauiter deliquiſſent, ad communionem admitterent. Qui enim in Africa primò (vt vidimus) Nouatus cum ſuis, Lapſos aduerſus Cyprianum concitauerat, quòd non protinùs in Eccleſiam reciperentur, ſed ex decretis Eccleſiaſticis iuberentur priùs agere pœnitentiam: idem poſteà à Feliciſſimo ſe ſeparans, & more omnium hæreticorum atque ſchiſmaticorum mutans pro occaſione laruam, Romæ in gratiam Confeſſorum, quos eâ fraude demulſit, negotium Cornelio faceſſit, quòd lapſos pœnitentes reciperet in Eccleſiam.

ſ Cyp. ep 42. 42. 52.
ſſ Ap. Euſ 6. hiſt. 35.
NOVATIANI ARTES IN SCHISMATE FVLCIENDO.
t Ibid c. 37.
u Cypr ep. 5.
x Socr. lib. 4 cap. 23.

XI.

Cùm autem & Cornelius ſuas pariter ad omnes Eccleſias direxiſſet epiſtolas, Cyprianus illis acceptis copioſam habuit *Carthagine* Epiſcoporum SYNODVM in eumdem cauſa Lapſorum: vbi poſt iteratã Feliciſſimi ſchiſmatis Africani auctoris, (qui & ipſe cauſã ſuam acturus ad Synodum venit) eique adhærentium damnationem & excommunicationem; de Lapſis illud ſalubri moderamine (ne vel ipſi deſperatione deficerent, vel rurſùs cẽſura Eccleſiaſtica ſolueretur) ſtatutum eſt, vt traberetur diù pœnitentiã; & examinatis ſingulorum cauſis & caſibus, ſecundum eorum lapſûs differẽtiam, poſt præſcriptum tẽpos & modum pœnitentię in Eccleſiam reciperentur. Quod ipſum *Romæ* itidem habitâ a Cornelio Papa SYNODO, eſt firmiùs ſtabilitum: illúdque amplius ſtatutum, ſic Sacerdotes lapſos pœnitentes ad Eccleſiam admittendos eſſe, vt tamen à ſacerdotali functione abſtinerent, & tantùm laicâ communicatione impertirentur: quod obſeruatum à Cornelio admittente Trophimum Epiſcopum lapſum, haud ſeruatum à quibuſdã aliis, Cyprianus exclamat. Docentur abundè hæc omnia in eiuſdem epiſtolis [y] Cypriani: quæ verò poſteà in eadem cauſa Lapſorum geſta ſunt, dicentur anno ſequenti.

SYNODI CARTH. ET ROM. IN CAVSA LAPSORVM.

y Cipr. ep. 42. 52. 55. 68.

XII.

Hoc autem fermè eodem tempore, idem Cyprianus conſulere ſtudens iis qui illorum Cõfeſſorum, quos Nouatus & Nouatianus Romæ ſeduxerant, exẽplo & litteris in ruinam inducebãtur; librum illum meditatus eſt, quẽ *De vnitate Eccleſiæ Catholicæ* titulo prænotauit; ita quidem comparatum, vt non ad Nouatianos tãtùm contetendos, ſed ad omnes quotquot vnquam fuiſſent, vel futuri eſſent, hæreticos atque ſchiſmaticos proſternendos, ſolus ſufficiẽs omninò foret. Quippe qui oſtensâ ſemel ac demonſtratâ vnâ tãtùm Eccleſiâ, eâque in Petri cathedrâ cognoſcendâ, ceteras autem eidem vt mẽbra capiti eſſe connexas; planè declaret omnes ab Eccleſiâ Catholicâ eſſe diuiſos, eoſdémque ſchiſmaticos vel hæreticos iudicandos, qui vni Eccleſiæ, ipſi (vt ait) Cathedræ Petri, non eſſent compage communicationis vniti. Porrò ſedem Romani Pontificis eſſe Petri Cathedram, idem aliàs ſæpè demonſtrat; nóſq; ea de re plura ſuperiùs.

CYPRIANVS SCRIBIT DE VNIT. ECCLESIÆ.

XIII.

Intereà dum contigiſſet, Nouatum vnà cum aliis quibuſdam ſchiſmaticis, Româ in Africam ad euertendam illam Eccleſiam legationẽ ſuſcepiſſe; feliciter accidit vt qui ab eodem Nouato Romæ fuerant ſeducti Cõfeſſores, cognito dolo & malitia hominis, ad Eccleſiam ſpontè ſint reuerſi, & Cornelium legitimũ Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum agnouerint: eorúmque exemplo magna eorum pars qui ſeducti in Africa fuerãt, pariter errorem ſuum depoſuerint: prout de his omnibus teſtes ſunt Cornelij & Cypriani vltrò citróque ſcriptæ epiſtolæ [z]. In quibus notanda eſt formula profeſſionis, ſub qua pœnitentes ad Eccleſiam reuerſi ſunt: quæ eſt huiuſmodi; *Nos Cornelium Epiſcopum ſanctiſſimæ Catholicæ Eccleſiæ, electum à Deo omnipotente & Chriſto Domino noſtro ſcimus: Nos errorem noſtrum confitemur: nos imposturam paſſi ſumus: circumuenti ſumus perfidiâ & loquacitate captioſâ. Nam etſi videbamur quaſi quamdam communicationem cum ſchiſmatico & hæretico homine habuiſſe, ſincera tamen mens noſtra ſemper in Eccleſiâ fuit. Nec enim ignoramus vnum Deum eſſe, vnum Chriſtum eſſe Dominum, quem confeſſi ſumus, vnum Spiritum ſanctum; vnum Epiſcopum in Catholicâ Eccleſiâ eſſe debere.* Econtrà verò addens ad ſchiſma Nouatianos & hæreſim, aſſeruit Lapſos Dei iudicio relinquendos, nec vllum eorum habendum eſſe diſcrimen, criminúmve diſtinctionem. Hæc autem illum ex Stoica philoſophia quam profeſſus erat, conatũ eſſe in Dei Eccleſiam introducere, Cyprianus [a] demonſtrat: quamuis & iam eſſent eiuſmodi peruerſi dogmatis in Mõtani hæreſi impreſſa veſtigia, dum ex Mõtani Paracleto illud quoque ſibi vendicauit Tertullianus [b], vt in mœchiam lapſos, in Eccleſiam recipiendos eſſe negaret. Quapropter & Pacianus [c], ad Sympronianum Nouatianum ſcribens, eam Nouatianorum opinionem pœnitentiam vſquequaque damnantium, ab hæreſi κατὰ Phrygas ſumptam eſſe, & Nouatianum ſuóſque ſecutos eſſe Tertullianum, demonſtrat.

CONFESSORVM RESIPISCENTIA.

z Ap. Cypr. ep 46 47. 48. 49.

ET PROFESSIO.

NOVATIANI HÆRESIS.

a Cyp. ep. 52

b Tert. lib. de Pudicit.

c Pac. ep. 2. & 3.

Sed hæc à Nouatiano excogitata impietatis

DOGMATA NOVATIANORVM.

dogmata, à ſucceſſoribus (vt de aliis quoque hæreſibus accidere cōſueuit) aucta ſunt, ac turpiùs deformata. Eos enim non admittere ſecundas nuptias, (& hoc ipſum ex ſectâ Montani) abnegâſſe quoque baptiſmum, & quæ præcedunt baptiſmum, fidem ſcilicet & confeſſionem, ſcribit

d *Dionyſ. Alex. ap. Euſ. 7. hiſt. 7.*
e *Theod hær. fab. lib. 3.*

Dionyſius [d] Epiſcopus Alexandrinus. Hócque puto eſſe quod Theodoretus [e] affirmat, baptizatos in Eccleſia Catholica iterùm à Nouatiano baptizari conſueuiſſe. Rurſùm verò Nouatiani ſectatorem quendam negâſſe Petrū Apoſtolum fuiſſe baptizatum, Auguſtinus [f] affirmat.

f *Aug. ep. 108.*

Quod prætereà à ſe *Mundos* dicerent, nec vel aliquado lapſos, ac neque cōſortium vellent habere cum lapſis, pulchro nomine Καθαροὺς ſe dici voluiſſe, affirmat Euſebius [g], eoſdémque decoros candidis veſtibus incedere ſolitos, Socrates [h] tradit:

g *Euſeb. 6. hiſt. 35.*
h *Socr lib. 6. cap. 20.*

qui tamen nomen ſuum ſi voluiſſent agnoſcere, mundanos ſe potiùs quàm mundos vocâſſent, vt egregiè inquit Auguſtinus, dum in illos inuehitur, quòd negarent Eccleſiæ datas eſſe claues ad dimittenda peccata; adeóque articulum Symboli Apoſtolici quo remiſſionem peccatorum confitemur, proſcriberent.

i *Aug de agon. Chriſt. cap 31.*

Quod autem de Nouato, ſeu Nouatiano, apud Epiphanium [k] legitur, Trinitatis confuſionem docuiſſe, quam poſteà Paulus Samoſatenus aſſeruit; puto eius nomen irrepſiſſe in textum aliunde. Nam & Nouatum & Nouatianos rectè ſenſiſſe de Trinitate, probauit Nicæna Synodus.

k *Epiph. hær 65. Ap. Barom. an 265.*

IESV CHRISTI

AN. 255.

CORNELII

AN. 2.

GALLI & VOLVS. } AN. 2.

I. ANNVS Chriſti ducenteſimus quinquageſimus quintus, Gallo & Voluſiano Augg. ſecundùm Coſſ. ex antiquis [a] inſcriptionibus eſt adſcribendus, licèt ab aliis Galli ſecundus Conſulatus ac Voluſiani primus tantùm ponatur. Quo anno videtur habita *Romæ* SYNODVS illa maxima, (vt vocat Euſebius [b]) ſexaginta Epiſcoporum, totidémque preſbyterorum & ampliùs, vnà cum diaconis, aduerſus Nouatianum (quem ipſe Nouatum vocat) & alios eiuſdem ſchiſmatis ſectatores: additque & per ſingulas vbique prouincias alios Epiſcoporum conuentus in eadem cauſa habitos eſſe; ac tandem ab omnibus eſſe decretum, Nouatianos omnes ab Eccleſia excluſos eſſe, Lapſos autem poſt pœnitentiam recipi debere.

a *Ap. Hubert & Adolph.*
b *Euſ. 6. hiſt 35.*
CONCILIA PLVRA IN CAVSA LAPSORVM.

Extat prætereà apud eumdem Euſebium [c], dum recenſet epiſtolas à Dionyſio Alexandrino diuerſis ex cauſis ſcriptas, peculiaris mentio *Concilij* habiti *Antiochiæ* aduerſus eos qui in Oriente partibus Nouatiani fauerent: contra quos eumdem Dionyſium validiſſimè decertaſſe ſatis conſtat ex ipſius ſcriptis apud eumdem Euſebium. Idque ipſum in Africa à Cypriano præſtitum eſſe, docent pluritmæ ab eo ſcriptæ epiſtolæ, aliæque eiuſdem lucubrationes.

c *Ibid. c. vlt*

II. Sed & ab eodē habita eſt hoc ipſo anno Idibus Maij *Carthagine* SYNODVS, cui interfuerunt quadraginta duo Epiſcopi: ex qua miſſa eſt ad Cornelium Romanum Pontificem Synodica [d], quâ Patres declarârunt ſe frequentibus viſionibus & oſtenſionibus admonitos de proxima rurſùm perſecutione, coactos fuiſſe ab omnibus lapſis, qui ſe hactenùs verè pœnitētes demōſtraſſent, ſtatim aperire portas Eccleſiæ, vt in ea roborati cōmunione ſācti ſſimæ Euchariſtiæ, tutiores redderētur, fortioréſque aduerſus ingruētes hoſtes. *Idoneus enim* (inquiunt) *eſſe non poteſt ad martyrium, qui ab Eccleſiâ non armatur ad prælium; & mens deficit, quam non recepta Euchariſtia erigit & accendit.*

d *Ext. ap. Cypr. ep. 54.*
FVTVRÆ PERSECVT. PRÆSAGIA.

Sed & ad hæc planè tempora referendum eſſet, quod tradit Socrates [e], & ipſe ſectâ Nouatianus, ab illo tempore quo Nouatiani ſe ab Eccleſiâ ſeiunxerunt, Epiſcopos Catholicos in ſingulis Eccleſiis Preſbyterum Pœnitentiarium conſtituiſſe.

e *Socr lib. 5. cap. 19.*

Verum Preſbyterorum pœnitentiariorum qui occulta audirent delicta, antiquiorem fuiſſe in Eccleſiâ vſum, iam ſatis demonſtratum eſt alia occaſione ſuperiùs [f]. Lapſorum autem reſtitutio (quòd ij publicè deliquiſſent) haud tale erat opus, quod vni poſſet demandari preſbytero: quandoquidem id tunc fieri ſolitum ab Epiſcopo, de totius Cleri populique conſenſu, Cyprianus [g] ad Cornelium ſcribens ſuî exemplo ſatis oſtendit.

f *An. 56. nu. VIII. &c.*
g *Cyp. ep 55.*

III. Accedit prætereà, vt cùm *Priuatus* Lambeſitanus Afer, veterator hæreticus, de cuius damnatione dictum eſt ſuperiùs, (qui & poſteà vacante Sede Romanâ ab eâ Eccleſiâ communicationem Catholicam fraudulenter [h] ſuffurari fruſtrà tentauerat) vnà cum ſuis ad nuper dictam Carthaginienſem Synodum veniſſet, quaſi acturus cauſam ſuam; ſed quòd fuiſſet anteà ſæpè damnatus, ad eodem tunc conuentu excluſus eſſet: idem collectis ſecum quibuſdam pſeudoepiſcopis, ſui ſimilibus, cum paucis aliis multorum criminum atque etiam apoſtaſiæ reis ideóque & Catholicorum Epiſcoporum iudicio communione Eccleſiaſticâ iam anteà priuatis, ibidem Carthagine aduerſus S. Cyprianum creauerit pſeudoepiſcopum *Fortunatum*, vnum ex illis quinque preſbyteris ſchiſmaticis Feliciſſimi conſciis, iamptidem excommunicationis ſententiâ ab Eccleſiâ eiectis: hic verò mox eumdem ipſum Feliciſſimum ſchiſmatis auctorem, cum magna ſuorum caterua legatum Romam ad Cornelium Pontificem miſerit ad obtinendam ab eo Catholicam communicationem, & aduerſus Cyprianum accuſationem intentandam: qui tamen à Cornelio penitùs repulſi ſunt. Narrantur hæc omnia pluribus in prolixa illa epiſtola, quam poſt eadem peracta Cyprianus [i] ad Cornelium aduerſus eoſdem ſchiſmaticos ſcripſit. Quid verò poſt hæc de illis actum ſit, non ſatis conſtat.

h *Ap. Cypr. epiſt. 30.*
FORTVNATVS PSEVDO-EPISC. CARTH.
i *Id epiſt. 55.*

IV. Perſecutio enim hoc eodem anno iterùm renouata, iſtas impræſentiarum controuerſias diremiſſe viſa eſt: quam & tum iam cœpiſſe cùm bas de ſchiſmaticis Cyprianus ad Cornelium literas dedit, inde manifeſtū redditur, quòd edicta propoſita, ſéque ipſum in Circo acclamationibus populi ad leonem denuò poſtulatum paulò antequàm illas ſcriberet, ipſe iiſdem teſtetur. Porrò leges de Lapſis, quæ Romæ & in Africa fuerant conſtitutæ, (nimirùm eos probandos priùs in pœnitentia, nec ante eam abſolutam recipiendos, niſi periculū mortis inſtaret, aut alia vrgeret cauſa) eaſdem ſeruari quoque fuiſſe ſolitas in Ægypto, & alibi in Oriente, ſatis demonſtra

LEGES DE POENITENTIA LAPSORVM VBIQVE SERVATÆ.

k Ap. Euſ. 6. hiſt. 6.

monſtratur epiſtolâ quàm Dionyſius[k] Alexandrinus hoc ipſo tempore ſcripſit ad Fabium Antiochenum; quem nonnihil erga Nouatianum inclinatum, in Catholica cómunione ſtabiliun:ſicuti & ipſum Cornelium Papam feciſſe,ſuperiùs vidimus.Ceterùm eumdem Fabium ſub horum Imperatorum tempore diem obiiſſe, & in eius locum ſubrogatum eſſe *Demetrianum*, Euſebius in Chronico ponit.

V.
PERSECVTIO GALLI ET VOLVSIANI.
l lib.7 hiſt.1.
m Cyp.ep.66. & lib de exhort. mart.

Sed quod pertinet ad excitatam PERSECVTIONEM, quâ idem Dionyſius[l] queritur crudeliſſimè exagitatos eſſe ſanctiſſimos viros, qui pro Imperatorum incolumitate ac pace Imperij enixè Deum precari ſolerent; quanto ea furore graſſata fuerit, non ſolùm docet quòd Cyprianus[m] exiſtimauit occaſum ſæculi & tempus Antichriſti appropinquâſſe; ſed etiam quòd Cornelius Papa ſcribens ad Lupicinum Vienenſem Epiſcopum,ait Romæ Imperatorem ad hoc conſtitutum eſſe, ideóque nec in Cryptis notioribus Miſſas agere Chriſtianis licuiſſe Quibus verbis planè ſignificare videtur *Voluſianum* Galli filium, à patre Augusti nomine inſignitum:niſi magis intelligi placeat HOSTILIANVM PERPENNAM, qui (vt tradit Aurelius Victor)regnantibus Gallo & Voluſiano, Imperator à Senatu creatus eſt;quem perperàm Eutropium cum Gallo confudiſſe conſtat. Ac fortaſſe Senatus Deorum cultui deditiſſimus, quòd vidiſſet Gallum & Voluſianum pacem reddidiſſe Eccleſiæ; ad exturbandos (quod cœperat Decius) Chriſtianos, eumdem Hoſtilianum in Imperium prouexerit; Gallus autem & Voluſianus ex Senatûs ſententiâ,à Decio cœptam,& ab Hoſtiliano inſtauratam, proſecuti ſint Chriſtianorum vexationem.Hoſtilianum enim haud multò pòſt abſumptum eſſe peſtilentiâ, idem Victor tradit.

ELIGITVR IMP. AD CHRIST. PERSEQVENDOS.

VI.
PESTIS IMMANIS.
Ap Baron. an ſeq.
n Eutrop in Gal & Voluſ.
o Pomp Let. in Gal.
p Oroſ. lib.7. cap. 21.

Siquidem hoc ipſo anno ſecundo Galli & Voluſiani inchoante, Domini verò ducenteſimo quinquageſimo quinto, (vt ponitur in Chronico Euſebij)cœpta eſt immanis illa *Lues*, quæ vniuerſum ferè depaſta eſt Orbem; quam æquè Scriptores[n] Ethnici ſub iiſdē Imperatoribus collocant, eamdémque ab Æthiopiâ originem duxiſſe, ac in vniuerſum Orbem progreſſam vix intra decēnium[o] quieuiſſe tradūt. De quâ & Oroſius[p] ait,nullam ferè prouinciam Romanam, nullam ciuitatem, nullam domum fuiſſe,quæ non illâ correpta atque vaſtata fuerit. Agens pariter de eadem Gregorius Nyſſenus in Vita Magni Thaumaturgi, docet eam in Neocæſarienſes per dæmonem immiſſam eſſe; cùm ipſi ſolemni eius dæmonis feſtiuitate ad ſpectacula concurrentes,ob tumultum ſeſe mutuò conſtipantium,communi voce ab eo petiiſſent vt faceret iis locum:cōfeſtim enim plauſibus & cātibus in luctus & calamitates cōuerſis, ita morbus ignis inſtar eos depaſtus eſt, vt ſuperſtites ſepeliendis mortuis non ſufficerēt. Sic autem vlciſcente numine Neocæſarienſium impietatem,ad Euangelij tamē profectum id permiſit cùm illi cauſa morbi cognitâ ad Thaumaturgum recurrentes,eius precibus ab eo liberati omnes fermè Chriſto nomen dederunt.

VII.
PROFICVA CHARITATIS.

De eadem quoque Lue Africam infeſtante, déque Cypriani ſedulo tunc officio,non ſolùm erga Fideles, ſed etiam ipſos Gentiles impenſo, plura habet Pontius in eius Vita. quo etiam tempore idem Cyprianus libellum *De Mortalitate* ſcripſiſſe cognoſcitur;quo cùm debiles ad tolerantiam, & ad contemptum humanæ vitæ excitauit; tum etiam eos arguit, qui offenderētur, quòd debitum Gentilium crudelitati ſupplicij Chriſtianos quoque pertingeret: docens pluribus, mortalitatem iſtam, ſicut Iudæis, & Gentilibus, & Chriſti hoſtibus peſtis eſſet, ita Dei ſeruis ſalutarem exceſſum eſſe;dum videlicèt excederent in pace tutæ cum gloriâ ſuâ virgines,venientes Antichriſti ruinas,& corruptelas,& lupanaria non timentes;pueri periculum lubricæ ætatis euadentes, ad continentiæ & innocentiæ præmium feliciter peruenirent; tormenta iam non timeret delicata matrona, metum perſecutionis, & manus cruciatúſque carnificis,moriendi celeritate lucrata,pauore mortalitatis & temporibus accēderētur tepidi, conſtringerētur remiſſi,excitarentur ignaui, deſertores compellerentur vt redirent, Gentiles cogerentur vt crederent. Et poſt alia eiuſmodi multa annumerata, vt etiam diuino confirmaret calculo, his Dominum ſuis conſulere ad ſalutem, viſionem refert, quâ ſacerdoti cuidam iam penè morienti ſpecioſiſſimus adſtans iuuenis, honore & maieſtate venerabilis, nec ſine quâdam animi & vocis indignatione infremēs, dixit; *Pati timetis, exire non vultis, quid faciam vobis?* Ceterùm quòd non hæc Lues ante perſecutionem inſtauratam exorta fuerit, apparet ſcelerum impiorum vltricem,& ſāguinis Chriſtiani eamdem vindicem, prodiiſſe: quod & Oroſius, & alij Chriſtiani ſcriptores æquè teſtati ſunt.

VIII.
CORNELII PAPÆ EXILIVM.
q Plin. 6. ep. 31.
r Cypr. ep. 57

Porrò perſecutione graſſante,ipſo fermè eius exordio *Cornelius* Romanus Pontifex,poſt glorioſam,cùm ſuam,tum totius Cleri ſui confeſſionem, vno cùm maximâ eiuſdem Cleri parte exul miſſus eſt Centumcellas: (deſcribitur locus ille egregiè à Plinio[q] Secundo:)vbi poſitum,& de proſtrata perfidia triumphantem, S. Cyprianus[r] litteris viſitauit,& immenſis laudibus proſecutus eſt. Quod verò ad tempus eius martyrij pertinet; præterquàm ex dictis de Fabiani eius anteceſſoris martyrio, annóque vno & ampliùs vacationis ſedis, ac inſtitutione ipſius Cornelij,ſatis perſpicuè declaratur, ipſū non ſub Decio,ſed ſub Gallo & Voluſiano paſſum eſſe,accedit inſuper Euſebij[ſ] repertum teſtimonium, necnon S. Hieronymi[t] auctoritas, qui abſque vllâ dubitatione ponunt Cornelium ſediſſe, & martyrio coronatum eſſe ſub iiſdem Gallo & Voluſiano.Quapropter his auctoritatibus atque rationibus reliqui omnes ſcriptores, quantuſcumque ſit eorum numerus, erroris redarguuntur,qui ſiue paſſum ſub Decio,ſiue ſub Valeriano ſcripſerunt: quamquam & perſecutionem iſtam ſub Decio ſemel cœptam,à Gallo poſteà & Voluſiano,demúmque à Valeriano reſtitutam,non diuerſas eſſe numeratas,ſed vnam eamdémque ab auctore Decio qui eam indixit, eſſe denominatam; & quæ ſub Decio geſta ſunt, ſub illis aliis contigiſſe,vel contrà quæ ſub iſtis acciderunt, Decij temporibus attribui conſueuiſſe;permulta ſuppetunt exempla in martyrologiis, Actiſque martyrum, atque aliis probatis auctoribus[u].Sed tamen nec iſto modo ab errore vacant, qui Cornelium viuente Decio dixerunt ſubiiſſe martyrium. Quod verò ſedis eius duos, alij tres vel circa ponunt annos, cùm reverâ nec biennium explēſſe cōſter.id inde acci-

ſ Euſeb. in Chron & 7. Hiſt 1.2.
t Hier. de Script Eccl. in Cornel.
u Hier. in Vit. Pauli primi Erem. & de Script. Eccleſ in Method. Op. lib. 3.

diſſe videtur, quòd omnibus illis incompertum fuerit magnum illud vacationis ſedis Fabiani temporis interſtitium; quòd non niſi ex S. Cypriani citatis epiſtolis, iiſdémque diligenter inſpectis, aſſequi licet.

IX. Ceterùm teſtantur eiuſdem Cornelij Acta[x], Imperatorem cùm audiſſet frequenti eum concurſu Fidelium, & abſentium litteris viſitari, eumdem Romam accerſiſſe; & tamquam ea fierent contra Rempublicam, quódque recuſaret dijs ſacrificare, capite truncari iuſſiſſe, vnà cum *Cereali* eius cuſtode, ac totâ ipſius domo, quam idem Cornelius poſt reditum à Centumcellis ad fidem Chriſti conuerterat miraculo reſtitutæ ſanitatis *Salluſtiæ* Cerealis vxori paralyticæ: quæ & ipſa eadem cum aliis die martyrio coronata eſt, nempè decimaquartâ Septembris. Addunt verò, eiuſdem Cornelij aliorumque corpora ſepulta eſſe à beatâ Lucinâ ad Cœmeterium Calliſti viâ Appiâ. Adnumerat S. Hieronymus eumdem Cornelium inter Scriptores Eccleſiaſticos, ob quaſdam ab eo ſcriptas Epiſtolas quas ipſe recenſet, è quibus adhuc extant nonnullæ. Cùm autem ſedes vacâſſet (vt emendatiores codices habent, dies triginta quinque, ſuffectus eſt in locum eius LVCIVS Romanus ex patre Porphyrio, vnus ex preſbyteris confeſſoribus qui cum Cornelio exulauerant. Hunc verò non poſt multum temporis à creatione ſuâ, fuiſſe à perſecutoribus relegatum, apparet ex epiſtola ad eum anno ſequenti à Cypriano[y] ſcriptâ. Eſtque etiam mentio de eius exilio in Libro de Romanis Pontificibus.

x Ap. Adon. 14 Sept. Rec. Baron. Ampliora Annal. Tom. 11. hoc an ex cod. mſſ.

ET MARTYRIVM.

LVCIVS CREATVR, ET EXVLAT.

y Cypr. ep. 58.

IESV CHRISTI

AN. 246.

LVCII

AN. 1.

VOLVS. & GALLI } AN. 3.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo quinquageſimo ſexto ponitur Maximi Conſulatus, ſed malè cum collegâ Voluſiano ſecundùm. Hunc enim iam anno ſuperiori ſecundum Conſulatum geſſiſſe vidimus, nec niſi duos geſſiſſe, dicetur in eius obitu. Tu igitur loco Voluſiani reſtitue Valerianum; quem hoc anno primum ſuum Conſulatum geſſiſſe, ſequenti verò ſecundum, ex antiquis nummorum inſcriptionibus reperimus. Hoc autem anno Lucius Papa ab exilio relaxatus, (neſcitur cauſa, cùm adhuc perſecutio inſtaret: niſi quòd diuino nutu id accidiſſe, liber de Romanis Pontificibus tradit) Romā reuerſus eſt: ad quem ſtatim Cyprianus & collegæ Epiſcopi Africani, ei congratulantes, litteras[a] ſcripſerunt.

a Cyp. ep. 58

II. Graſſabantur intereà in vltionem nominis Chriſtiani, vnà cum *Peſte* de qua dictū eſt anno ſuperiori, *Fames* pariter. (vt ex Dionyſij Alexādrini epiſtolis Euſebius[b] docet) atque *Bella*: Nam Perſarum motus recrudeſcebant, iámque Armeniam occupabant; & Scythæ prioribus victoriis audaciores facti, Macedoniā, Theſſaliam & Græciam incurſabant: aliæque nationes barbaræ ſeſe in Romanum Imperium infundebant (quæ omnia recenſet Zonaras[c] dum res proſequitur Galli & Voluſiani:) cùm tamen, tantum abeſt vt Gentiles facti ſint prudentiores explorata malorum cauſa; vt potiùs Chriſtianis acerbiùs inſultarent; ipſóſque, quòd deos contemnerent, malorum omnium eſſe cauſam ſolito more exprobrarēt. Quæ cùm per Demetrianum in Africa Proconſulem, atque alios Ethnicos magis magíſque diffamarentur; S. Cyprianus[d] eo argumento ad eumdem, & in eumdem dignam planè tanto ſacerdote pro Chriſtianis apologeticam, & aduerſus Gentiles eorúmque ſuperſtitiones inuectiuam, magna dicendi libertate ſcripſit orationem, ſæuiente adhuc (vt apparet) perſecutione. In qua quod Lactantius[e] deſiderâſſe ſe dicit, vt aliis argumentis quàm ex Scriptura petitis, cui Demetrianus non crederet, vſus eſſet; cúmque eodem facilioribus principiis inſtituiſſet; haud Cypriano (vt apparet) illud fuit ea oratione conſilū, vt Demetrianum vel alios Gentiles ad fidem Chriſtianam inſtrueret; ſed vt ab eis obiectas in Chriſtianos calumnias, nec quidem omnes, ſed tantùm quæ ingruentis peſtis, famis, & belli occaſione iactabantur, cōfutaret. Ad quæ petitis cùm ex ratione, tū ex diuinis Scripturis propheticè aliquid prænuntiantibus, argumentis vtitur; ad perſuadendum inde accommodatis, quòd demonſtret iam impletum quod fuerat antè prædictum.

PESTIS, FAMES, BELLA.

b Euſeb. 7. hiſt. 17.

c Zonar. in Voluſ.

d Cypr ad Demetrium.

CYPRIANVS SCRIBIT PRO CHRIST.

e Lact. lib. 5. cap. 4.

III. Sed & quod eadem oratione conteſtatus eſt, nunquam Deum ſiuiſſe inultum Chriſtianum ſanguinem; re ipsâ paulò pòſt impletum eſt, occiſis ipſis Imperatoribus Gallo & Voluſiano; licèt de eorum necis tempore diuerſæ reperiātur auctorum ſententiæ. Aurelius enim Victor eos biennium imperâſſe tradit: Eutropius[f] verò dictum tempus non explêſſe; idque ipſum Oroſius[ff]: At Euſebius in Chronico tribuit eis annos duos & menſes quatuor; in hiſtoria[g] vix biennium integrum: annis autem duobus & mēſibus quatuor, conſentiunt pariter Epiphanius[h] & Caſſiodorus[i]. Quòd verò horum temporum res geſtæ ſcriptorum inopia tantis tenebris inuolutæ remanſerint, vt difficile ſit aliquam earum partem notare, in qua veteres auctores inter ſe conſentiant; aliunde prorsùs colligenda eſt iſtorum Imperatorum ratio annorum; nempè ex nummis & lapidibus antiquis, quibus ad id genus controuerſias diſſoluendas non aliud certius præſidium. Quamobrem cùm ex veteribus eiuſmodi monumentis[k] conſtet, eoſdem quartò Tribunitiâ Poteſtate auctos eſſe; ſitque ſæpiùs demonſtratum, ſingulis Imperij annis Tribunitiam Poteſtatem conferri ſolitam, ex his manifeſtè videas, ad quatuor annos Imperium prorogaſſe. Quoniam verò iiſdem imperantibus Valerianus ab Alpinis militibus anno ſuperiori acclamatus Imperator, conſecutus eſt pariter Tribunitiam poteſtatem: (Id enim exploratum redditur ex antiquis nummorum inſcriptionibus[l], in quibus primus Gallieni, qui vnà cum patre Valeriano regnauit, Conſulatus, quem geſſit anno ſequenti iunctus reperitur cum Tribunitia Poteſtate tertiùm repetita; ſecundus verò, quem poſt annum ſequentem geſſit, cum quarta:) inde factum exiſtimamus, vt nonniſi biennium Gallo & Voluſiano à nonnullis tributum fuerit; videlicèt quòd non ad eorum necis, quæ tantùm contigit anno ſequenti, ſed ad Valeriani & Gallieni, qui eiſdem ſuperuixerunt, creationis tempus reſpectum habuerint.

GALLVS ET VOLVSIANVS IMPP. QVANDO OCCISI.

f Eutrop. l. 6.

ff Oroſ. lib. 7. cap. 31.

g Euſeb. 7. hiſt. 9.

h Epiph. de menſur.

i Caſſiod. in Chron.

k Habent. Hubert in Theſau & Adolp in Num. & ex eis Baron. bean.

l Adolp. ibi.

Hoc

IV. Il Cypr. ep. 6. ORIGO SCHISMATVM ET HÆRESVM.

Hoc item anno, qui prædicti Cypriani ſedis numerarunt ſextus, rurſum ipſe à Schiſmaticis preſſuram paſſus eſt, nouis calumniis ab vno ex iis, nomine Florentio Puppiano appetitus. Ad quem ipſe reſcribens [ll], tum ironicè (vt par erat) proteruiam eius eluſit, tum grauibus rationibus eumdem ad emendationem prouocauit. Oſtenditque inde hæreſes & ſchiſmata oborta eſſe, & oriri, dum Epiſcopus qui vnus eſt, & Eccleſiæ præeſt, ſuperba quorumdam præſumptione contemnitur: ac fruſtrà ſibi blandiri eos, qui pacem cum Dei ſacerdotibus non habentes obrepunt, & latenter apud quoſdam communicare ſe credunt. Sibi autem iam oſtenſum à Domino in viſione, ac reuelatum eſſe, imò de diuinâ auctoritate præceptum, quòd *qui Chriſto non credit ſacerdotem facienti, poſteà credere incipit ſacerdotem vindicanti.*

V. m Euſeb. 7. hiſt. 1. ORIGENIS OBITVS.

Hoc eodē anno Domini ducenteſimo quinquageſimo ſexto, Origenem extremum clauſiſſe diem ex Euſebio [m] colligitur, dum ait accidiſſe anno illius ætatis ſexageſimo nono; quem videlicet eiuſdem Euſebij teſtimonio ſuperiùs vidimus, anno decimo Seueri Imperatoris (eſt is Domini ducenteſimus quartus) natum annos ſeptemdecim. Qui autem viuens in ſcribēdo ſæpe redargutus eſt erroris, multò ampliùs poſt mortem eſt hæreſis infamatus. Quáobrem pluribus opus habuit Apologiis: quarum primam à Pamphilo martyre conſcriptam credidit aliquando Hieronymus [n]; ſed poſteà retractans [o], Euſebij, non Pamphili eſſe affirmauit. Sanè quidem ſuam eſſe teſtatur ipſe Euſebius [p], quam tamen ſcripſerit adiutus à Pamphilo. Vulgata quoque extat pro eodem Origene Ruffini Apologia, ſed à S. Hieronymo in multis reprehenſa. Hæc verò olim ad Hieronymi vſque tempora fortaſsè licitè facta ſunt. Sed miratus ſum vehementer, poſt damnationem Origenis ab Anaſtaſio Papa factam poſt eiuſdem reprobationem in Quinta Oecumenica Synodo pronunciatam, poſt tot antiquorum Patrum in id ipſum conſpirantes ſententias; adhuc recentiores quoſdam auſos eſſe, pro eodem nouas edere Apologias: & auctoritate totius Catholicæ Eccleſiæ iudicatas ſæpiùs controuerſias denuò temerè excitare: quòd viſus eſt feciſſe paulò ante noſtram ætatem Ioannes Picus, atque haud pridem Sixtus Senenſis.

n Hieron. de Script. Eccl. in Pamph. o Id ep. 62. ad Pammach. de error. Orig. & in Apol. cont. Ruff. p Euſeb. hiſt. 6. 29. APOLOGIÆ PRO EO EDITÆ.

VI. DE SCRIPTIS EIVS. q Gelaſ. in Conc. Rom. decr. de lib. apocry.

Ceterùm Origenis operum lectionem, ſicut nec Tertulliani, vel horum ſimilium, non inuenimus penitùs improbatam; licèt quod ſpectat ad dogmata, ea ſit de eius ſcriptis cenſura [q] Gelaſij, vt illa tantùm quæ S. Hieronymus non repudiat, dicat eſſe ſuſcipienda, reliqua verò eum ſuo auctore reiicienda. Quod autem aliquando Ariani quamdam eius diſputationem, in ſuam ſententiam trahere conati ſunt; eumdem Athanaſius [r] hàc ex parte Catholicum, ab eorum calumniis reddidit immunem. Inualuit verò apud antiquos de eodem, illa ſententia à Caſſiodoro [ſ] recitata; *Vbi benè, nemo melius; vbi malè, nemo peius.* At de eius Scriptis aliàs pluribus, cùm ea controuerſia ſæpiùs in Eccleſia eſt agitata, & errores eius ſingillatim enumerati. Seriem autem librorum, cùm Euſebius, tum alij plures deſcripſerunt. Sed quod tradit Epiphanius [t], & alij, ſcripta fuiſſe ab eo librorum ſena millia; haud facilè Hieronymus [u] credidit. Quanta verò fuerit tanti viri lapſus, in Eccleſia Dei offenſio atque tentatio, fusè, deſcribit ac peregregiè Vincentius [x] Lirinenſis; eamdémque fuiſſe docet ſaluberrimam commonitionem, ne quempiam quantumlibèt eruditum ſibi quis ſequendū ſuſcipiat, quem non inſiſtere traditionibus Eccleſiaſticis & ſanctorū Patrum veſtigiis inuenerit.

r Athan. de Syn. Nic. decr. cont. hær. Arian. ſ Caſſiod. Inſt. diuin. Lect. t Epiph. hær. 64. Ruf. in Apol. u Hier. ep. 61. & Apol. cont. Ruf. lib. 2. x Vinc. Lirin. cont. hær. cap. 23.

VII. DE DVOBVS ORIGENIBVS OPINIO. y Epiph. hær. 63. z Auguſt. de hær. cap. 42.

Duo porrò conſtituuntur à nonnullis Origenes: quorum alter *Adamantius*, de quo eſt ſermo, dictus ſit; alter planè ignotus, ex quo Origeniſtæ *Turpes* ſint cognominati, quòd cùm matrimonium damnarent, in omnium libidinum cœno velut ſues volutarentur; quorum meminerunt Epiphanius [y] & Auguſtinus [z]. Verùm exiſtimamus, nonniſi vnum Adamantium extitiſſe aliquando Origenem: qui verò alium effinxerunt, ideò feciſſe vt de Origene labes aſperſas in illum egererent; vel quòd Origenis ſectatores in deterius prolapſi, etiam Gnoſticorum ſordibus ſint infecti, & ad differentiam aliorum Origeniſtarum, *Turpes* à dogmate, non ab auctore *Origeniſtæ* ſint dicti.

IESV CHRISTI
AN. 257.
STEPHANI
AN. I.
VALERIANI & GALLIENI } AN. 3.

I.

ANNO Chiſti ducenteſimo quinquageſimo ſeptimo, à Caſſiodoro ponuntur Valerianus ſecundùm & Gallienus Coſſ. Porrò cùm ex antiquis inſcriptionibus (vt vidimus anno ſuperiori) hic Gallieni primus Conſulatus iungatur eiuſdem tertiæ Tribunitiæ Poteſtati; ex iis redditur manifeſtum, anno præſenti eorumdem Valeriani & Gallieni numerari cœptum tertium Imperij; qui tamen (vt diximus) æquè habetur quartus Galli & Voluſiani.

II. LVCII PP. MARTYRIVM. a Euſeb. 7. hiſt. 2.

His verò adhuc imperantibus, *Lucium* Romanum Pontificem gladij martyrio coronatum eſſe, Euſebius in Chronico & in Hiſtoria [a] teſtatur. Quod autem Liber de Romanis Pontificibus, & Eccleſiaſticæ Tabulæ habent eum paſſum eſſe ſub Valeriano quarto Nonas Martij; cùm ipſum Valerianū primis Imperij ſui annis Chriſtianis admodùm fauiſſe, paulò pòſt viſuri ſimus, nihil eſt quod ad eum Lucij necem, quā furente perſecutione factam eſſe conſtat, referre poſſimus; præſertim ſi Euſebio aſſentiamur, dicenti ipſum octo vix menſibus ſediſſe. Verùm cùm in eodem Libro duæ à Lucio Ordinationes factæ dicantur menſe Decembri; in hunc vſque annum propagatam fuiſſe illius ſedem oportuit: quod & ibi ſignati huius anni Coſſ. quibus deſiiſſe ponitur, manifeſtiùs ſignificant. Ex quibus etiam occaſio fortaſsè orta eſt, vt idē dicatur ſub Valeriano paſſus: vel certè, quòd (vt de aliis factum diximus) licèt aliquo temporis interſtitio pax fuerit in Eccleſia, tamen legibus Decij Imperatoris & Valeriani Cenſuram agentis perſecutio ſemel promulgata, ſic perſeuerauit vt omnis illa reliquorum temporum perſecutio, Decij & Valeriani nomine diceretur: Cùm & alioqui à ſecundo Conſulatu Galli & Voluſiani, in publicis monumentis cœptos numerari annos Imperij Valeriani & Gal-

lieni

lieni, ſit ſatis ſuperiùs demonſtratum.

III. EIVS DECRETA.

Cæterùm quod à Lucio ſtatutum habet idem Pontificum Liber, vt duo presbyteri & tres diaconi in omni loco Epiſcopum aſſectarentur, nec deſererent; *propter teſtimonium* (vt ait) *Eccleſiæ*: huius ſanciendi decreti cauſam dediſſe putatur calumniæ in Cornelium Lucij deceſſorem à Nouatiano confictæ. Alia verò præter hæc extant eiuſdem decreta in vnum ſimul [b] collecta: éſtque eiuſdem, & Cornelij, decretorum de Lapſis præclarum Cypriani [c] elogium. Cùm autem poſt necem Lucij (qui ſepultus eſt in cœmeterio Calliſti viâ Appiâ) ſedes vacâſſet dies triginta quinque, STEPHANVS patriâ Romanus Iulij filius creatus eſt Summus Pontifex.

b *Tom. I. Concil.*
c *Cypr. ep. 67.*
STEPHANVS PAPA.

IV.

Sed quod ad Gallum & Voluſianum Imperatores ſpectat; quam diuinam vltionem fuſo Chriſtiano ſanguine anteà prouocauerant, patrata nuper Lucij nece vehementiorem in ſe accelerârunt. Siquidem rebellantes milites, & *C. Iulio* ÆMILIANO à Mœſiacis legionibus creato fauentes, eoſdem aduerſus Æmilianum proficiſcentes apud Interamnem occiderunt. Sed eodem Æmiliano quarto pòſt menſe æquè à ſuis ſublato, VALERIANVS, eiúſque filius GALLIENVS, ſoli Imperio potiti cœperunt, quod iam ante biennium (vt vidimus) adepti fuerant: vt ita tertius hic eorum ſit numerandus annus.

VALER. ET GALLIE. IMP.

Porrò cum ex Dionyſio [d] Alexandrino, huius ipſius temporis ſcriptore accuratiſſimo, ſatis conſtet, Valerianum principio Imperij ſui Chriſtianis adeò fauiſſe, vt & familiariſſimè & amiciſſimè coram omnibus eos exciperet, ac tota domus eius piis hominibus referta eſſet, videretúrque plane Dei Eccleſia; nec perſecutionem inſtaurâſſe, niſi tribus annis ac ſex menſibus antequàm à Perſis caperetur: iam perſpicuum redditur, fermè biennio Eccleſiam quieuiſſe.

d *Ap. Euſ. 7. hiſt. 9.*

V. HÆRESIS AQVARIORVM.

Redditâ igitur Eccleſiæ pace, S. Cyprianus more ſuo inuigilans ſaluti Fidelium, cùm quoſdam intellexiſſet in Sacrificio aquam tantùm offerre abſque commixtione aliquâ vini; (conſentiens erat hæc hæreſis Encratitis [e], qui aquâ tantùm vtebantur in ſacrificio;) eiuſmodi errorem longiori tractatione [f] confutauit, quâ etiam de ſacratiſſimo à Chriſto relicto in Eccleſia ſacrificio Miſſæ, ab Apoſtolis frequentato, & in omnibus Catholici Orbis Eccleſiis ad ſua tempora ex maiorum traditione inuiolabiliter cuſtodita, multa præclarè ingeſſit. Vnde autem proueniſſet eiuſmodi de aquâ ſolâ offerendâ erroris occaſio, ex eâdem tractatione declaratur; videlicet ne perſecutione vrgente, ſummo mane, ſeu potius nocturno tempore conuenientes ſecretò ad ſacram Synaxim & Eucbariſtiam Chriſtiani, ex vini odore poſſent detegi.

e *Epiphan. hæreſ. 46.*
f *Cypr. ep. 63. ad Cæcil.*

VI. CONCIL. AFRICANVM.

Eodem quoque tempore idem Cyprianus Epiſcoporum SYNODVM celebrauit: ad quam inter alia memorabilis illa perlata eſt querela, quòd moriens Chriſtianus homo presbyterum filiis ſuis tutorem ex teſtaméto nominâſſet cótra Eccleſiaſticos canones. Quod facinus ſeuerè admodùm vlta ſancta Synodus, ſecundùm antiquam diſciplinam cenſuit, ne pro eodem defuncto ſacrificium offerretur, aut preces frequentarentur in Eccleſiâ: vt ſic ceteris daretur exemplum, ne quis ſacerdotes & miniſtros Dei, altari eius & Eccleſiæ vacantes, ad ſæculares moleſtias deuocaret. Narrantur hæc pluribus in literis ex eadem Synodo à Cypriano [g] ſcriptis: quibus videas, & peculiare fuiſſe *pro Fidelibus defunctis offerre Deo ſacrificium*, & ſolitos *excommunicari defunctos*, quos viuentes iam vinxiſſent delicta: ſed & Epiſcopos nullam habuiſſe rationem legum ciuilium quæ tutelis prouiderent, (à quibus nec ipſam Senatoriam [h] dignitatem, non Ædilitatem [i], non collegia [k], non diuerſam [l] religionem, non immunitatem [m] ciuilium ac publicorum munerum, non denique à gentilium [n] ſuorum tutela ipſam à tutela immunitatem excuſare, Imperatores reſcripſerunt) quin eas, cùm impedimento eſſe viderentur Eccleſiaſticis functionibus, poſthabuerint ſacrorum canonum obſeruationi. Cæterùm fauerunt poſteà Chriſtiani [o] Imperatores eiuſmodi Epiſcoporum decreto, ſancientes ne Clerici vel monachi ad tutelam ſuſcipiendam compelli poſſent. Sacroſanctum verè Concilium [p] Chalcedonenſe, à legitima tutela & datiua quæ ab Epiſcopo imperata eſſet, noluit Clericos excuſari.

A TVTELIS IMMVNES CLERICI.
g *Id ep. 66.*
h *l. Spadonem, D. de excuſ. tut.*
i *l. non tantùm, §. is qui ædil.*
k *eâd. l. § non omnia.*
m *eâd. l. §. qui accepit.*
n *d. l. non tant. §. libenſib.*
o *l. generaliter. C. de Epiſcop. & cler.*
p *Concil. Chalced. cap. 3.*

IESV CHRISTI

AN. 258.

STEPHANI

AN. 2.

VALER. & GALLIENI } AN. 4.

I. CONTRARIÆ SCHISMATICORVM FACTIONES.

ANno Chriſti ducenteſimo quinquageſimo octauo, Valeriano tertium & Gallieno ſecundùm Auguſtis Coſſ. Schiſmaticorum prælia aduerſus Eccleſiam concitata, ſed perſecutione vrgente paululum intermiſſa, acriori ſunt impetu renouata. Erant horum (vt demonſtratum eſt) contrariæ factiones, pari tamen conatu ad oppugnandam Eccleſiam conſpirantes; quarum alterius Nouatianus pſeudo-Epiſcopus Romanus, alterius Feliciſſimus presbyter olim Carthaginienſis, dux ac propugnator erat acerrimus. Aiebat ille, Lapſorum neminem nec cum pœnitentiâ in Eccleſiam recipiendum eſſe; iſte Lapſos omnes abſque vlla pœnitentia, vel aliquo gradûs & honoris diſpendio, mox ſuſcipi debere. Inter quæ duo extrema, via media incedens Eccleſia Catholica, ſic Lapſis pacem dabat, vt tamen præuiâ pœnitentiâ ipſi ſibi aditum patefacerent; & qui in aliquo Eccleſiaſtico gradu conſtituti eſſent, poſthac communicatione tantùm laicâ communicarent. Declarata ſunt iſta pluribus ſuperiùs.

II. SEPVLTVRÆ GENTILIVM DISCRETÆ A CHRISTIANIS.

Sic igitur accidit in Hiſpaniâ, vt *Baſilides* & *Martialis*, alter Legionenſis, Aſturicenſis alter Epiſcopus, ambo Libellatici lapſi, aliorúmque criminum rei (inter quæ Martialis illud fuit grauiſſimum, quòd filios exterarum gentium more, apud profana Gentilium ſepulchra depoſuiſſet, & alienigenis conſepeliſſet) non ſolum in Eccleſiam recipi, ſed etiam in ea vt priùs præſidere ſatagerent: quibus obnitentes Fideles, loco ipſorum ſubſtituendos curârunt Epiſcopos Sabinum atque Felicem. Porrò cùm Baſilides ad Apoſtolicam Sedem Romam ſe conferens (ad quam vel hoc exemplo perſpicuè videas, iam tum prouocare ſolitos

ex remoris etiam partibns, Epiſcopos, qui aliquid iniuſti à collegis paſſos eſſe prætenderent;) vt in Epiſcopatum reſtitueretur, Stephanum Romanum Pontificem multis mendaciis iorerpellaſſet: Hiſpaniæ Epiſcopi ſuffectos in eorumdem lapſorum locum Sabinum & Felicem, in Africam ad Cyprianum miſerunt, eo fine(vt putamus) vt eius ac collegarum ſuffragio muniti, tum ipſi Romano Pontifici faciliùs perſuaderent quæ vellent, tum contumaces Hiſpanos compeſcerent. Itaque Cyprianus conuocata Epiſcoporum Synodo, ex anteriorum Conciliorum, ipſiúſque Cornelij Papæ ſententiâ decreuit, Epiſcopos lapſos ab ordinatione cleri atque ſacerdotali honore prohiberi; eáque de re Synodi nomine litteras [a] reddidit ad Legionenſem, & Aſtaricenſem Eccleſias; quibus totius rei geſtæ ſeriem quam recenſuimus, comprehendit. Quæ autem hæc ſecuta ſint, nulla prorsùs extat memoria.

Concil. Afric. in causa Basilidis et Martialis.
a Cypr. ep. 68.

III.

Cùm autem ex aduerſo accidiſſet eodem tempore, vt hæreſis Nouatiani fautor *Marcianus* Epiſcopus Arelatenſis, multos induceret in errorem; hoc cernentes reliqui Galliarum Epiſcopi, ac præcipuè Fauſtinus Lugdunenſis, cùm ad ipſum Romanum Pontificem Stephanum litteras aduerſus eumdem Marcianum dederunt; tum etiam ad Cyprianum, quem ſcirent aduerſus Nouatianos impigre laboraſſe. Qui quidem mox ad eumdem Stephanum ſcribens [b], rogauit vt pleniſſimas facerent ad Epiſcopos Gallos & populum Arelatenſem litteras, quibus abſtento & depoſito Marciano, alius in locum eius ſubſtitueretur. Quippe iam ipſe Cyprianus, quàm Epiſcopi Galli, agnoſcentes ſuam ipſorum poteſtatem limitibus eſſe coarctatam, ad deponendum Metropolitanum hæreticum, principis omnium Epiſcoporum interpellârunt auctoritatem.

Casus Marciani Episc. Arelat.
b Id. ep. 67.

IV.

De Baptismo hæreticorum exorta quæstio.

Sed & Nouatianorum & Cataphrygum occaſione, illa his temporibus magna in Eccleſia agitata eſt controuerſia, *Num qui ab hæreticis baptizati erant, cùm ad Eccleſiam Catholicam ſe conferrent, eſſent denuò baptizandi?* Quod enim vtrique iidem hæretici ſoliti (vt vidimus) eſſent, quos ab Eccleſia Catholica diuulſiſſent, tamquam immundos rebaptizare; id prouocauit ad æmulationem quoſdam Epiſcopos Catholicos, vt & ipſi quos ad Eccleſiam redeuntes ſuſciperent hæreticos denuò baptizarent, rati apud ſe ſolùm, nempè in Eccleſia Catholica, verum eſſe baptiſma. Quæ quidem tam magna, támque potens fuit tentatio in Eccleſia, vt veluti quodam vehementiſſimo turbine magnoperè quaſſatæ fuerint firmiſſimæ Eccleſiæ turres, quæ inconcuſſæ olim tot perſecutionum impetus pertuliſſent.

V.

Synodus Icon. in ea causa.

At non quidem (vt multi putant) in Africa hoc tempore à Cypriano tantùm eiuſmodi cœpta eſt controuerſia agitari; ſed primò ea mota eſt in Oriente: ea nimirùm occaſione, quòd *Iconium* in Phrygia conuenientes finitimarum prouinciarum Epiſcopi, in odium Cataphrygum ſtatuiſſent, nihil eorum quæ ab hæreticis facta eſſent, ab Eccleſia Catholica recipiendum eſſe, non ordinationes, non baptiſmum, non manuum impoſitionem, nec aliud quoduis ſacrum. Teſtatur hæc de Iconiensi Synodo, qui ei interfuit Firmilianus Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus, ad Cyprianum [c] ſcribens.

c Ap. Cypr. epiſt. 75.

Memnitque eiuſdem, & aliarum in eamdem ſententiam celebratarum in Oriente Synodorum antequàm ea quæſtio in Africa agitaretur, Dionyſius [d] Epiſcopus Alexandrinus: qui & addit, tam eumdem Firmilianum, quàm alios einſdem opinionis ſectatores, ab Stephano Papâ Apoſtolicę Sedis communione priuatos eſſe. Et idem ipſe Firmilianus eâdem quam poſteà ad Cyprianum ſcripſit epiſtolâ, multa oblocutus eſt in eumdem Stephanum, quòd (vt ait) legatos ab Orientalibus ad ipſum miſſos, nec ad ſermonem ſaltem colloquij communis admittere voluiſſet, & ne quis eos Fidelium in domum ſuam reciperet, prohibuiſſet.

d Ap. Euſ. 7. hiſt. 4. & 6.
Steph. PP. excommunicat Orientales.

VI.

Poſt hæc igitur re in controuerſiam vbique deductâ Eccleſia Africana nutauit; quippe quæ tantum, quem intrepidè ſequeretur haberet Antiſtitem Cyprianum, vehementiſſimo hæreticorum odio in eam partem inclinatum, & ipſe, cujus aſſectaretur inueniſſet deceſſoris Agrippini [e] impreſſa veſtigia, & quem magiſtrum vocare ſoleret Tertullianum, incautè omnis hanc ſecutum ſententiam. Sed dubium eſt an id illi acceperint à Montano; an verò ab illis tranſierit in ſcholam Montani. Montaniſtas enim rebaptizare conſueuiſſe Catholicos qui ad ſuam ipſorum hæreſim defeciſſent, Philaſtrius [f] quoque aſſerit: idémque æmulatum eſſe Nouatianum, teſtis eſt Cyprianus [g]. At verò de eodem Cypriano mendax eſt Nicephorus [h], dum ait eum non aliter recipere conſueuiſſe lapſos qui in perſecutione negaſſent, quàm per ſanctum baptiſmum. Siquidem ex omnibus eius ſcriptis manifeſtè apparet, eos ipſum baptizâſſe tantum quos hæretici anteà baptizâſſent, negantem extra Eccleſiam vllum poſſe reperiri baptiſmum. Nouatiani autem in rebaptizando illud putamus fuiſſe Conciliũ, quòd cùm Catholicos omnes qui lapſos recepiſſent, diceret immundos eſſe, ſe autem ſuóſque puros ac ſanctos; ne videretur illorum qui ex Catholicis ad ſe tranſirent, ſordibus inquinari, eos nouo ſtatuerit ſanctificare baptiſmate. Erat ergo illis loco pœnitentiæ ſecundum hoc baptiſma; quo non tantùm (ſicut ait Dionyſius [i] Alexandrinus) ſacroſanctum Eccleſiæ lauacrum abrogarent, ſed & reiicerent fidem & confeſſionem quæ lauacrum præcedere conſueuerunt.

f Phil. de hæreſ cap. 50.
g Cypr ep. 73. ad Iubaian.
h Niceph l. 6 cap 2.
Cypriani et Montani differentia in rebaptizando.
i Ap. Euſ. 7. hiſt. 7.

VII.

Concilia et scripta Cypriani ea de re.

Hanc igitur quæſtionem occaſione Nouatianorum in Africa reſtauratam, Epiſcopi Africani vnà cum Cypriano ad Synodum coacti *Carthagine*, cùm de ea cõſulti fuiſſent à Ianuario & ſociis Epiſcopis Numidiæ, ita definierunt [k], vt omninò negarent baptiſmum vllo modo reperiri extra Eccleſiam; ideóque qui apud hæreticos vel ſchiſmaticos baptizati viderentur, cùm ad Eccleſiam venirent, verè baptizari debere. Rurſúmque intelligens Cyprianus, adeò fixum alta radice multorum animis inſidere, vt quas accepiſſent de non iterando ab hæreticis ritè collato baptiſmate, maiorum traditiones vellēt illibatas ſeruari, maiori remedio his quos errare putaret conatus occurrere, celebriorem collegit Conventum ſeptuaginta vnius tam ex Africa quàm ex Numidia Epiſcoporum; in quo pariter omnium ſententiâ confirmatum fuit hæreticorum baptiſma nullius momenti penitùs haberi. Túncque placuit de iis omnibus per Synodicam [l] reddi certiorem Stephanum Papam, hactenùs rerum geſtarũ inſcium.

k Ap Cypr. ep. 70. 71.
l Ibid. ep. 72.

Eodémque

VIII. Eodémque tẽpore Cyprianus de eâdem quæſtione à Iubaiano Epiſcopo rogatus, Epiſtolam [m] reſcripſit, quâ multis Scripturæ auctoritatibus, aliiſque rationibus ſenteotiam ſuam firmare, & quæ ex aduerſo obiicerentur, coofutare ſtuduit. Veritus autem ne magnum aliquod hinc ſchiſma in Eccleſia conflâretur, tum iiſdem Synodicis & ad Iubaiaoum litteris eoutestatus eſt, ſe haud cuiquam vim facere aut legem dare, ſed ſaluo inter collegas pacis ac concordiæ vinculo liberum cuique relinquere quã vellet ſequi ſententiam; tum ad anteuertenda futura mala, & vt quiſque aduerſantem ſibi fratrem æquanimiter ferret, *De Bono Patientiæ* libellum ad eumdem Iubaianum ſcripſit. Quod ſincerum eius propoſitum de vnitate conſeruaoda, tam Hieronymus [n], quàm ſæpè Auguſtinus [o] laudauerunt.

m *Epiſt.* 73.

n *Hier. aduerſ. Lucifer.*

o *Aug* 3. *cont Creſ.* 1. 2. *& de Bapt. cont. Donat. lib.* 2. *c. vlt.*

IX. Quid autem ad Synodicam illam Stephanus Papa reſcripſerit, docent litteræ [p] Cypriani ad Pompeianum Sabratenſem in eâdẽ Africa Epiſcopum; nempè, vt *Siquis à quacumque hæreſi ad Eccleſiam veniret*, NIHIL INNOVARETVR, NISI QVOD TRADITVM ESSET; (nẽpè, ſeruaretur) *vt manus illi imponeretur in pœnitentiam.* In quibus confutandis, eáque antiqua conſuetudine, quæ opponebatur, conuellendâ, Cyprianus totam loogiorem illam inſumpſit epiſtolam: & qui ne vel leniter læderet charitatis fraternæ concordiam, de Bono Patientię libellum ſe ſcripſiſſe profeſſus erat; modò (ô infelicem humanæ imbecillitatis conditionem!) non ferens veram Apoſtolicæ Sedis definitionem, Stephano notam inuſſit non ſolùm ſuperbiæ & imperitię; ſed & quòd hæreticorum cauſam contra Eccleſiam Dei aſſerere conaretur. Non quidem id agens, vt legitimas Traditiones impugnet, ſed vt quam Stephanus traditionem prætendebat, haud de Apoſtolico fonte dimanare demõſtret, ſed obrepentem errorem eſſe prauámque conſuetudinem. Verùm Auguſtinus [q] Stephani ſententiam propugnans, quæ aduerſus eam à Cypriano congeſta fuerant, pluribus confutauit. Cúmque aliam rurſùm idem Cyprianus numeroſiorem SYNODVM (nempè octoginta ſeptem Epiſcoporum ex Africa, Numidia, & Mauritania) Calendis Septembris *Carthagine* celebrâſſet, in qua, repetita denuò conteſtatione de pace conſeruaodâ cum iis qui ſecùs ſentirent, permultis pro ſe allatis diuinæ Scripturæ teſtimoniis, vno omnium conſenſu firmatum eſſet prius ipſorum decretum de rebaptizatiooe hæreticorum; idem S. Auguſtinus [r] ſeotentias ſingulorum recenſens, eas omnes ſcitè impugnauit, erroriſque redarguit.

p *Cyp. ep* 74.

STEPHANI PAPÆ DECRETVM.

q *Aug de bapt. cont. Don lib* 2.

QVID RVRSVM CYPRIANVS.

r *Ibid lib.* 3. *&* 7.

X. Cyprianus autem confeſtim poſt Synodum, tum ad alios eiuſdem erroris Epiſcopos, tum maximè ad Firmilianum illius propugnatorem acerrimum, vt ſibi eum coniungeret, litteras ſcripſit per Rogatianum diaconum, eodem planè argumento quo ad Pompeium anteà contra epiſtolam Stephani ſcripſiſſet. Conſtant enim iſta ex litteris [s] ab eodem Firmiliano ad ipſum redditis; quibus videas hominem iam anteà in Stephanum agitatum, quòd (vt dictũ eſt) ab eo communione priuatus eſſet acceptis Cypriani de eodem pariter conquerentis litteris, vehemẽtiori furore concitum erumpere in conuitia, multáque improuidè obloqui: ſèque inſuper Quartadecimanorum fautorem detegere, dum Romanam Eccleſiam calumniatur, quòd diuerſà die celebraret Paſcha ab ea quæ inſtituta fuerat ab Apoſtolis.

s *Ap. Cyp. ep.* 75.

FIRMILIANI NAVFRAGIVM.

XI. Cæterùm magnam profectò attulit offenſionem cunctis Eccleſiis illud Firmiliani naufragium, qui & doctrinâ & ſanctitudine morum nulli propemodum illorum temporum videretur eſſe ſecundus. Sed eumdem poſteà ad meliorem frugem redditum, & Catholicæ communioni reſtitutum, ſanctóque fine defunctum eſſe ſatis intelligi poteſt ex eo quòd in Catholicorum Epiſcoporum celebri illo Antiocheno conuentu, ipſe cum aliis aduerſus Paulum Samoſatenum ſederit; eumdémque Græci [t] inter alios Sanctos colant. Sed & reliquiſſe poſt ſe de Catholica fide nobilis ingenij ſui clara monumenta, ex S. Baſilio eiuſdem ſedis poſt euolutum fermè ſæculum ſucceſſore apparet, dum ea citat [u] in famoſa illa de eâdem iſta controuerſia ad Amphilochium ſcripta epiſtola quam Græci Canonicam vocant: quâ & ipſius Firmiliani, & Cypriani, aliorúmque indiſtinctè omne reiicientium baptiſma hæreticorum & ſchiſmaticorum, opinionem improbat [x]: docens eorum admitti debere, qui in eius forma cum Eccleſia integrè conſentirent, ſecùs autem illorum qui præſcriptam in Eccleſia baptiſmi regulam non ſeruarent.

ET RESIPISCENTIA.

t *Menolog.* 27. *Octobr.*

u *Baſil. de Spir. S. de Amphil. cap.* 16.

x *Ibid. cap.* 1.

XII. Eamdem porrò, quam Cyprianus & Firmilianus propugnabant, Dionyſium quoque Epiſcopum Alexandrinum confeſſione & eruditione clariſſimum, eodem tempore compluribus ſcriptis literis conatum eſſe defendere, teſtis eſt S. Hieronymus [y]. At verò hoc ſic illum egiſſe conſtat [z], vt nihilominùs apud Stephanum Papam pro Epiſcopis eidem reconciliandis ſequeſter acceſſerit. Denique licèt (vt dictum eſt) ex oriente, Ægypto, & Africa, complures Epiſcopi patrocinari videantur ſententiæ de rebaptizandis hæreticis; tamen illi ipſi qui extra Eccleſiam poſiti, eidem ſeotentiæ poſteà ſtuduerunt Donatiſtæ, vel alij, nonniſi quinquaginta Orientales Epiſcopos, & Africanos ſeptuaginta vnum numerare potuerunt. Certè quidem nonnullos Aſianos in eandem cum Stephano ſententiam conſpiraſſe, S. Baſilius [a] teſtatur; & multos in Africa cum Cypriano ſentire noluiſſe, Auguſtinus [b] tradit; qui & multa Epiſcoporum millia Stephani ſententiæ adhæſiſſe affirmat. Sed & omnes illos qui in Oriente contrariam ſecuti fuerant, eamdem reſcidiſſe, tum idem [c] ſcribit, tum apertè docetur in ipſius Dionyſij [d] Alexandrini ad Stephanum & Sixtum Romanos Pontifices ea de re paulò pòſt datis litteris. Ipſóſque Africanos qui Cypriano conſenſerant, aliud priori contrarium dediſſe decretum, Hieronymus [e] eſt auctor. Ac demùm Cyprianum ipſum mutâſſe ſententiam, verius eſſe, idem Auguſtinus [f] affirmat. Certè conſtat illum in eadem cum Eccleſia Romana vnitate vſque ad martyrium perſtitiſſe, & mirificis præconiis poſt obitum ab omnibus Patribus celebratum eſſe.

y *Hier. de Script. Eccl in Dionyſ.*

z *Ap. Euſeb.* 7. *hiſt* 4.

a *Baſil. ad Amphil. cap.* 1.

b *Auguſt.* 3. *cont. Creſc.* 1.

REVOCATI EPISC. AD RECTAM SENTENTIAM.

c *Aug. ibid. cap.* 2. *&* 3.

d *Ap Euſ* 7. *hiſt* 4 *&* 8.

e *Hier. cont. Lucifer.*

f *Aug. ep.* 48. *ad Vincent. & de Bapt. cont. Don. lib.* 2. *cap.* 4.

XIII. Quod verò ad Stephanum pertinet; quas antiquorum Patrum traditiones ſummo ſtudio & intrepido animo acerrimè propugnauit, eædem his turbinibus ſuperatis ſinceræ & integræ in Eccleſia Catholica cuſtoditæ permanſerunt; qui verò contrariam ſectati ſunt ſententiam, iidem omnes pro hæreticis ſunt habiti. Eminuitque planè in hoc tãto certamine, quanta in Traditioni-

STEPHANI PP. LAVS.

Digitized by Google

bus vis,& in Apoſtolicâ Sede ineſſet auctoritas;quando(vt ait egregiè Vincẽtius g Lirinenſis, dum de hâc re pluribus ac planè grauiter more ſuo agit) Stephanus Papa, cum cæteris quidem collegis ſuis,ſed tamẽ præ cæteris,huic nouitati reſtitit;dignum exiſtimans,ſi reliquos omnes tantum fidei deuotione vinceret,quantum loci auctoritate ſuperabat. Qui quidem ob Catholicã Traditionem egregiè propugnatam, meruit omnium præconiis celebrari, & anniuerſariâ commemoratione non ſolùm à Latinis,ſed & Græcis(quod de aliis Occidentalis Eccleſiæ ſanctis Martyribus rarò accidere conſueuit)in Tabulis Eccleſiaſticis cõmendari. De quo & illud ſtupore dignum Auguſtinus iudicauit h, quòd cùm hæretici Donatiſtæ poſteà aduerſariam Stephano ſententiã, Africanorum Conciliorũ auctoritate defenſarent; in ipſum tamen, ob eminentẽ iudicij cum ſanctitate coniunctam auctoritatem, ne mutire quidem auſi ſint, immò & laudare compulſi, & Epiſcopatum illibatè geſſiſſe confiteri.

g *Vinc. Lyrin. cont. hær. c.* 9.
h *Auguſt. de vn. bapt. cont. Petil. cap.* 14.

IESV CHRISTI
AN. 259.
STEPHANI
AN. 3.
VALER. & GALLIENI } AN. 5.

I. PERSECVTIO VALERIANI.

ANNO Chriſti ducenteſimo quinquageſimo nono, (quo ponuntur à Caſſiodoro Coſſ. Valerius Maximus & Acilius Glabrio) Valerianus Imperator aduerſus Chriſtianos dirã PERSECVTIONEM excitauit; quæ OCTAVA ordine numeratur à S.Hieronymo a, Auguſtino b, Oroſio c, atque Seuero d: eamdémque anno præſenti cœptam eſſe,ex Dionyſio e Alexãdrino colligitur,dum eam ſignificat duraſſe annos tres,& menſes ſex,quieuiſſe autem eùm, Valerianus à Perſis captus eſt; quod contigit anno abhinc quarto. Eodémque auctore conſtat, Valerianum antehàc de Chriſtianis optimè meritum,vt quàm acerbiſſimè in eos ſæuiret permotum fuiſſe ab Ægyprio quodam mago; cui ſemel admouens aures,adeo eſt deprauatus,vt ad magiam humanas victimas immolaret,viſceráque ſcrutaretur infantium.

a *Hieron. de Script. Eccl. in Cypr.*
b *Aug.* 18. *de ciuit.* 52.
c *Oroſ. lib.* 7. *cap.* 12.
d *Seuer. lib.* 2.
e *Ap. Euſeb.* 7. *hiſt.* 9.

II. SÆVITIA PERSECVTIONIS.

Sæuiit autem vſque adeò Perſecutio,vt idem Dionyſius tempora illa omnium infeliciſſima de Antichriſto à Ioanne in Apocalypſi prædicta,de Valeriano putauerit eſſe impleta. Quæ quidem lento gradu Romæ primùm cœpta eſt,cùm abſque dicto pro arbitrio in Chriſtianos Imperator ageret;conceſſâ tamen delatoribus bonorum poſſeſſione illorum: vt hæc pluribus declarantur in Actis fideliſſimis SS. Martyrum *Euſebij* Presbyteri & ſociorum, qui his iiſdem Coſſ. Romæ paſſi ſunt;necnon in æquè germanis Stephani g Papæ, in quibus multi viri feminæque illuſtres iiſdẽ Coſſ. Imperatorum iuſſu necati traduntur ob Chriſti confeſſionem:quorum plerique ipſius Stephani,in cryptis vt plurimùm latentis,prædicatione & miraculis conuerſi fuerant.

f *Agitur de horum martyrio in Martyrol. Rom.* 4. *Non. Dec. Acta verò ipſorum edidit Baron. Annal. Tom. II. hoc An.*
g *Ap. Metaphr. Lipom. & Sur. Recitat verò emendatiora Baron. hoc an.*

IESV CHRISTI
AN. 260.
SIXTI II.
AN. 1.
VALER. & GALLIENI } AN. 6.

I. STEPHANI PP. MARTYRIVM.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſexageſimo Imp. Valeriano quartùm & Gallieno tertiùm Coſſ. *Stephanus* Papa, quòd multos Gẽtiles ad Chriſti fidem conuerteret, eorumdem Impp. iuſſu quæſitus ad necem, tentúſq; & ad templũ Martis ductus;cùm ad eius orationem facto tonitruo & fulgure, templum ex parte corruiſſet,omnéſq; diffugiſſent, in cœmeteriũ Lucillæ ſe recepit:vbi rursùm inuentus ſacrificium Deo offerẽs, poſt intrepidè peracta myſteria,in eodem loco ante altare in ſuâ decollatus eſt ſede; ſepultúſque cum eâdem ipſa ſede ſanguine eius aſperſâ, in cœmeterio Calliſti quarto Nonas Auguſti. Rem geſtam pluribus narrant ipſius Acta;quibus etiam continentur multorum aliorũ tam ex Clero quàm populo Martyrum paſſiones,Conſulibus iiſdem anno poſt Conſulatum Maximi & Glabrionis conſignatæ. Ex quibus dicẽdus eſt Stephanus ſediſſe annos tres,menſes tres & dies viginti duos;licèt alij diuerſa ſentiãt. Eſt verò in fine eius Actorũ memorabilis hiſtoria de *Tarſicij* acolyti martyrio: qui cùm Corpus Chriſti ſecum deferret,diſcutientibus obuiis militibus quid gereret,ille indignum ratus porcis prodere margaritas,nequaquàm voluit detegere ſacroſãcta myſteria: quare tãdiù fuſtibus & lapidibus cõtuſus ab eis eſt,quouſque animũ efflaret: reuoluto verò eius corpore,nihil valuerũt de ſacris myſteriis reperire. Sed & iiſdem Coſſ. ante Stephanũ paſſæ ſunt itidem Romæ nobiles virgines duæ,ambæ ſorores, *Ruffina & Secunda*: quæ deſpõſatæ viris Chriſtianis,qui metu perſecutionis defecerũt à fide,ambæ à ſpõſalibus quoque pactis reſilientes,& ab illis Chriſtianitatis accuſatæ,neci datæ ſunt,quarum extant a glorioſę confeſſionis,& cõſummati martyrij Acta fidelia. Vt autẽ ad Stephanum redeamus; idem in Libro de Rom. Pontificibus aſſeritur cõſtituiſſe,vt ſacerdotes & leuitæ ſacratis veſtibus in vſu quotidiano nõ vterentur,ſed tãtummodò in Eccleſia: Cúmque Sedes vacaſſet dies viginti duos,ei ſubrogatum eſſe nono Calendas Septembris, SIXTVM natione Græcum,patriâ Athenienſem,huius nominis Secundum.

a *Ap. Sur.* 10. *Iuly.*

SIXTVS PAPA II.

II. EDICTO VALERIANI QVÆ PROHIBITA.

Ceterùm illud quidẽ hoc anno à Valeriano primùm in Orbis Romani prouinciis conſtat fuiſſe promulgatũ edictũ,vt Chriſtiani prohiberẽtur cõuentus agere,& Cœmeteria(in quibus iidẽ conuentus fieri, & myſteria celebrari ſolerent)adire;vt apud Pontiũ b Proconſularia Acta declarant, & apud Euſebium c *Dionyſius* Epiſcopus Alexãdrinus,qui tunc ab Æmiliano Auguſtalem Ægypti Præfecturam adminiſtrãte,peculiari Imperatorũ reſcripto exulare iuſſus,multa mala pertulit; alij verò quamplurimi omnis ſexûs,ætatis,& cõditionis homines, ibidem in Ægypto martyrium conſecuti ſunt. Id ipſum accidiſſe nonnullis Cæſareæ Palæſtinæ,Euſebius d teſtatur. Sed inter eos qui in

b *Pont. in Act. Paſſion. S. Cypria.*
c *Euſ.* 7. *hiſt.* 10.
d *Ibid. c.* 11.

Digitized by Google

e Ext. eius Act. ap. Sur. 9. Febr. ex Metaphr.

Syria paſſi ſunt, celebrior eſt *Nicephori* [e] ſama, qui Antiochiæ in locũ Sapticij presbyteri qui negârat, ſe ſufficiens deſertoris dãna reparauit, Editúmq; tunc eſt pauendom planè exemplũ, quo Fideles omnes admonerẽtur, ſtuſtrà quæque magna eonari hominem Chriſtianum, niſi fraternę charitatis cõpage fuerit ſolidatus: cùm Sapricius viſâ iã oppigneratã martyrio, quòd veteri odio flaglaret in Nicephorũ, ipſum propè ictum vibtante carnifice, maluit Chriſtum negare, quàm Nicephorum, per quæque ſacra Chriſtiana illũ inſtantiſſimè de reeõeiliatione adiutantem, in gratiã recipere. Porrò aliorum quoque in diuerſis Aſiæ & Gtæciæ prouineiis paſſorum extant nomina in Tabulis Ecclesiaſticis; præter innomeram illorum multitudinem, quorum memoria excidit.

III. EXILIVM CYPRIANI.

Quæ autẽ paſſus eſt Dionyſios in Ægypto, eadem planè in Africâ primus omniũ pertulit *Cyprianus*, ac ceteri ſubinde Epiſeopi, quòd vnâ eâdémq; ſententiâ omnes compellerentur exulare; vt ſic illis longiùs amãdatis, nulla teliquis Chriſtianis cõuentus agendi (qui maximè prohibebantur) daretur facultas. Quamuis enim de eeteris Præſulibus nõ ſit adeò expreſſa teſtatio; ex illis tamẽ quæ de Dionyſio & Cypriano ſũt litteris cõmendata, de reliquis exiſtimare lieet. Porrò de Cyptiani exilio, iiſdem huius anni Coſſ. litteris Imperatorũ irrogari iuſſos, agente Paterno Procõſule in Africâ, tum Põtius [f] diaconus exilij comes ſcripſit, tum etiã Acta [ff] ipſa fideliſſima tunc à Notariis diligentet excepta, quorũ Pontius [g] & Auguſtinus [h] meminerunt, certam fidem faciunt. Sed & alios eõplures in Africâ, tam Epiſeopos & alios omnis generis clericos & Eccleſiæ miniſtros diligenter qoæſitos, quàm laicos omnis ſexûs & ætatis, partim ſuſtibus cæſos aliiſq; pœnis affectos ad metallum eſſe damnatos, partim carceribus mancipatos; ſatis exploratum redditur ex litteris [i] ad ipſos à Cypriano exule ſcriptis, & ab illis ad eum redditis. Qui autem ad metallum damnati ſunt, iidem omnes conſummantes agonem ſuum, de longo exantlato martyrio parem martyribus coronam retulerunt; quos Dei Eeeleſia anniuerſatiâ commemoratione antiquitus venerata eſt quarto Idus Septembris. Cetera verò de Cypriano anno ſequenti.

f Pont. in Act. paſſ. Cypr.
ff Habentur eiuſmodi Acta duplicis generis poſita à Pamelio ante opera Cypriani: ſed quæ primò ponuntur, multis additionibus corrupta ſunt: ea autem legitima, quæ ſecundo loco, die ac Coſſ. conſignata.
g Pont. in Vit. Cypr.
h Aug. cont. duas epiſt. Gaudent.
i Ap. Cypr. ep. 77. vſque 81.

IV. DIONYS. ALEX. CONSVLIT SIXTVM PP.

k Euſeb. 7. hiſt. 8.

SABELLIANÆ HÆR. ORTVS.

l Ibid. c. 5.

Intereà idem quem diximus Dionyſius Alexandrinus, cùm (vt vidimos) illorum olim ſententiæ ſuffragatus eſſet, qui dicerent extra Eccleſiam baptizatos iterom baptizãdos eſſe: nooo emergẽte caſu de baptizato ab hęretieis nõ ſecundum Eccleſiæ Catholicæ ritum; quamvis eum liberè baptizare potuiſſet, tamen ne videretur adhue perſtare in ſententia, qnam à Stephano Papâ reprehenſus cũ aliis Orientalibus damnauerat; non auſus hominem, id lieèt enixiùs expoſentem, baptizare, quid agendum eſſet in re quam putaret ambiguam, Sedem Apoſtolicam ſtatuit conſulendam, ſeriptis ad Sixtũ Stephani ſucceſſoré litteris, quatum de hâc re fragmentum recitat Euſebius [k]. Cùmque eodẽ tẽpore SABELLIANA HÆRESIS patefieri cœpiſſet Ptolemaide Pentapolis, de eâ pariter eumdem Dionyſium ad Sixtum tetuliſſe, teſtatur idem Euſebius.

V.

Sed quod ad hæreſim Sabellij pertinet; non ipſe eius impietatis auctor, ſed potiùs dieendus eſt propagator; quippe quẽ affirment omnes eum didiciſſe à NOETO præceptore ſuo, homine Smyrnenſi, (vt vult Theodoretus [m]) ſiue Epheſino, vt Epiphanius [n]: qui addit, eum in tantũ faſtum elatum eſſe, vt auderet ſe Moyſem, & fratrem ſuum Aaron aſſerere: quamquã Philaſtrius [o] tradit, Noëti fratrem, non Aaron, ſed Eliam ab eo fuiſſe dictum. Addit demùm Epiphanius, Noëtum cum ſuis ab Eccleſiâ eiectum, paulò pòſt eſſe mortuum vnà cum fratre ſuo, neminémque Fidelium eos voluiſſe ſepelire. Haud verò eidem aſſentimur, dum affirmare videtut, neminem ante Noëtum dicere auſum, Patrem eſſe paſſum: nam diù antè innotuiſſe hæreſim *Patripaſſianorum*, conſtar ex Cypriano [p], necnon Tertulliano [q] eam Praxeæ tribuente; immò & ex Ignatio Apoſtolieorum temporum viro, qui æquè teſtatur [r] ſuo tempore diabolum ore ſuorum iactâſſe, Patrem natum & paſſum. Theodoretus autem illam hæreſim ab EPIGONIO quodam primùm excogitatam fuiſſe dieit.

DE NOETO HÆRESIARCHA.
m Theodor. hær. fab. l. 3.
n Epiph. hær. 57.
o Philaſtr. de hær. c. 53.
p Cypr. ep. 73.
q Tert. de præſcr. c. vlt. & aduerſ. Prax. c. 1.
r Ignat. ep. ad Philip.

VI. DE SABELLIO HÆRESIARCHA.

Ceterùm ex omnibus Noëti diſcipulis, qui impietate reliquos anteeelluit, SABELLIVS fuit, ex Ptolemaide Lydiæ oriuudus: qui factus potẽtiſſimus impij dogmatis propugnator, negauit Perſonarum in Trinitate diſtinctionẽ dicens ea tãtùm eſſe nomina, ad diuerſos effectus diuinitatis inſinuandos compoſita. Vnde cùm vnam tantùm perſonã aſſereret, illa neceſſariò deducebatur conſequẽtia, vt ſicut Filius, ita & Pater & Spiritus ſanctus æquè dicerentur incarnati & paſſi. Hæc. n. erat præcipua Sabellij blaſphemia: cui & alterã adiecit ex Hermogene mutuatus, vt diceret materiã ingenitam eſſe; quod teſtatur imprimis Euſebius [s] ex Dionyſio. Quòd autẽ Sabelliani nõ poſſent mẽdacia ſua diuinis Scripturis omni ex parte fulcire, Ægyptiorũ pſeudoëuangelio & aliis apocryphis libris libris vſos eſſe, Epiphanius [t] tradit. Miratur verò Auguſtinus [v], cùm iidem eſſe videantur Noëtiani & Sabelliani, cur tã Epiphanis quàm Philaſtrius eos ab inuicẽ diſtinctos poſuerint: planéq; accidiſſe tradit, vt ſicut in Mõtaniſtis, Donatiſtis, Pelagianis, & aliis; ſic in iſtis, vnius hæreſis diuerſa fuerint nomina.

s Euſeb. 7. de præp. 8.
t Epiph. hær. 62.
v Aug. de hær. c. 41.

VII.

Quod vero Epiphanius inter Noëtum atque Sabelliũ eius diſcipulum, alias quaſdam recẽſeat hæreſes; eas his tẽporibus emerſiſſe, facilè poteſt intelligi. Iam diximus de eâ quæ à Valeſio prouenit *Eunuchorũ* ſectâ, & quæ à Nouatiano exorta eſt hæreſis *Catharorũ*. His autẽ qui ſubduntur ANGELICI hæretici, quo auctore ſint progreſſi, & quæ fuerint eorum dogmata, Epiphanius [x] tradit haud ſe potuiſſe habere cõpertum; quippe quorũ ſecta citiùs extincta fuerit quàm nomen eius cum auctore latiùs potuerit diffamari. At Auguſtinus [y] Angelicos dicit in Angelorũ cultum fuiſſe inclinatos. Quinã autem olim receptus, quiue improbatus fuerit iam ab Apoſtolorum temporibus Angelorum cultus, dictum eſt aliàs [z].

ANGELICI HÆRETICI.
x Epiph. hær. 60.
y Aug. hær. 39.
z Sup. an. 60.

VIII. APOSTOLICI HÆRETICI.

Poſt Angelicos, iidẽ auctores ponũt APOSTOLICOS, quos putãt germẽ fuiſſe Encratitarũ & Catharorũ, hoc ſe nomine appellantes ob exactũ diſciplinæ ſtudiũ: ſed & *Apotacticos* ſe dici voluiſſe tradunt, à renuntiatione, eòquòd coniugiis & bonorum poſſeſſionibos renuntiarent. At nõ in hoc (vt iidem SS. Patres monent) error ipſorum, cùm tales habeat Catholica Eccleſia & monachos & clericos pluri-

Digitized by Google

mos:ſed ideò iſti habiti ſunt hæretici, quoniam ſe ab Eccleſiâ ſeparantes, nullá ſpem ſalutis putarent eos habere qui vterentur iis rebus. Porrò vſos eſſe eiuſmodi hæreticos ad ſuam impietatem roborandam, Actis Andreæ & Thomæ ab Eccleſiâ reiectis, idē Epiphanius tradit: qui eorum numerum haud multùm creuiſſe ait; cùm alioqui Paupertas & Continentia in agro Eccleſiæ ſemel legitimè ſeminatæ, ampliſſimos ſemper in horrea Domini prouentus inferant, & fœcundis germinibus latiſſimè propagentur.

IESV CHRISTI
AN. 261.

DIONYSII
AN. I.

VALERSANI & GALLIENI } AN. 7.

I. SIXTI PAPÆ MARTYRIVM.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſexageſimo primo, Aurelio Mommio Tuſco (ſiue Fuſco) & Pomponio Baſſo Coſſ. octauo Idus Auguſti, *Sixtus* Papa in cœmeterio Calliſti capitis abſciſſione, coronatus eſt martyrio, atque ibidem à Fidelibus ſepultus: cùm nouo à Valeriano Imperatore abſente dato ad Senatum reſcripto, Perſecutio in Chriſtianos acrior ſæuiórque vbique decreta eſſet. Extant tum de Valeriani reſcripto, tum de Sixti martyrio, Cypriani in exilio agentis litteræ [a] ad Succeſſum Epiſcopū: quibus tradit, Valerianum reſcripſiſſe ad Senatum, vt Epiſcopi, presbyteri, & diacones, in continenti animaduerterentur; Senatores, & viri egregij, & equites Romani, dignitate amiſsâ etiam bonis ſpoliarentur, & ſi ademptis facultatibus Chriſtiani eſſe perſeuerarent: capite mulctarentur; matronæ ademptis bonis in exilium relegarentur; Cæſariani, quicumque vel priùs confeſſi fuiſſent, vel nunc confiterentur, confiſcarentur, & vincti in Cæſarianas poſſeſſiones deſcripti mitterentur. Porrò & plures alios ex Clero Romano vnà cum Sixto martyrium ſubiiſſe, docent Eccleſiaſticæ [b] Tabulæ. Quòd verò vnus Prudentius [c], Sextum cruci affixum tradit, ab aliis minimè confirmatur.

a *Cyp. ep.* 81.

b *Martyrol. Ro* 6. *Aug.*
c *Prud. hym.* 2.

II. S. LAVRENTII MARTYRIVM.

Poſt triduum autem elapſum à Sixti martyrio, (ſicut ipſe prædixerat) nempe quarto Idus Auguſti, primarius Diaconorum Eccleſiæ Romanæ [d] LAVRENTIVS, clariſſimus athleta fidei, perilluſtre certamen obiens, poſt alia diuerſa tormenta, demùm craticulæ impoſitus, ignéque aſſatus, nobiliſſimam martyrij, cuius erat appetentiſſimus, coronam ibidem Romæ conſecutus eſt. Extant eius Acta præ ſuî excellentiâ diuerſo ſcriptorum genere conteſtata, nempè oratione ſolutâ, SS. Patrum [d] encomiis celebrata, atque Poëſi [e] egregiè decantatâ; eadémque ore omnium peruulgata. Cuius celebritatē ſolemni cultu non ſolùm Latini, ſed & Græci agere conſueuerunt. Quæ autem habentur à Metaphraſte, & ab aliis ex eo recitata eiuſdem Laurentij Acta, haud ſanè priſtina illâ à Notariis excepta videntur, ſed ab aliquo alio ſcripta, quibus & quæ à Patribus de S. Laurentio dicta eſſent vnà adtexta fuerint: ſiquidem nonnulla habent, quibus hiſtorica veritas refragatur. Porrò

d *Ambroſ. de offic.* 41 *& lib.* 2. *cap.* 28. *Auguſt. tract.* 27. *in Ioan. & ſer.* 3. *de Sanct. & ſer.* 37 38. 111. 113. *de diuerſ. Max. Taur. ſer.* 1. 2. 3. *Leo P. P. ſer.* 1. *Pet. Chryſol. ſer.* 135. *& aly vacant.*
e *Prudent. hymn.*

ipſum fuiſſe Hiſpanum, in Rebus geſtis S. Damaſi expreſſum habetur; de cuius conſanguineis, qui res Hiſpaniarum proſecuti ſunt [f], agunt. De miraculis autem ad Reliquias eius patrari ſolitis, pluribus Gregorius Turonenſis; & de ſepulturâ, ac prodigiis quæ aliquando in eâ acciderunt, déque eiuſdem *Craticulâ* multis miraculis illuſtratâ Gregorius [g] Papa.

f *Greg. Turo. de glor. mart. c.* 42.
g *Greg. PP.* 1 3. *ep.* 30. *&* 2. *ep.* 30. *&* 2. *ep.* 33.

III.

Sed quòd multorum teſtificatione iidem Sixtus & Laurentius in perſecutione Decij paſſi dicuntur, quos certiſſimè conſtat [h] ſub Valeriano Imperatore, iiſdémque huius anni Coſſ. quibus & Cyprianus paſſus eſt, necatos eſſe: cur quæ ſub Valeriano facta eſt Perſecutio, Decij etiam nomine conſignata aliquando reperiatur, ſæpè dictum eſt ſuperiùs. Sed & ſub vno typo *Leonis*, perſecutionem Decij & Valeriani fuiſſe à Daniele oſtenſam, ſcribit Optatus [i] Mileuitanus. Cùm igitur hoc anno dictâ die Sixtus occubuerit, reſpectu habito ad tempus eius ingreſsûs, dicendus eſt ſediſſe annum vnum, minùs diebus decem & octo: & ex iiſdem erroris argui poſſe videntur, qui longius tempus, pluréſque quàm vnam Ordinationem ei tribuunt. Poſtquàm verò ſedes vacâſſet dies triginta quinque ſubſtitutus eſt in locum eius pridie Idus Septembris DIONYSIVS natione Græcus, qui aliquando monaſticam vitam in ſolitudine egerat, quem à Maximo Epiſcopo Oſtienſi conſecratum fuiſſe, habent Acta S. Laurentij. Sanè quidem antiqui moris fuiſſe, vt Romanus Epiſcopus conſecraretur ab Epiſcopo Oſtienſi, teſtis eſt etiam Auguſtinus. [k]

h *Cypr. ep.* 82. *Pont. in Vit. Cypr.*
i *Opt. l.* 3.

DIONYSIVS PAPA.

k *Aug. Breuic. collat. die* 3. *c.* 16.

IV. CYPRIANI MARTYRIVM.

Hoc eodem anno iiſdémque Coſſ. Baſſo & Fuſco, *S. Cyprianus* Epiſcopus Carthaginienſis, poſt integrum annum in exilio conſumptum, inde ad necem reuocatus, iuſſu Galerij Maximi tunc Africæ Proconſulis qui Paterno ſucceſſerat, ſecundùm reuelationem diuinam longè antea ipſi tam de morte, quàm etiā de genere mortis prænuntiatā, volens libénſque, primus omnium Epiſcoporum Carthaginienſium, inſigne martyrium ſubiit capitis abſciſſione. Qui cùm accepiſſet, miſſos eſſe qui eum perducerent vtica eam vbi ageret Proconſul; quòd iniquo animo ferret alibi quàm in Eccleſiâ ſuâ martyrium ſubire, paululùm interim ſecedens, tunc ſe prodidit cùm Proconſul reuerſus eſt Carthaginem; de cuius animi conſilio extat perbreuis ipſius epiſtola [l] ad ſuos ex eodem receſſu ſcripta; eadémque omnium nouiſſima, quam martyrij iam candidatus conſcripſit. Res autem accidit ex ſententiâ: nam etſi non intra Carthaginis mœnia, in conſpectu tamen vniuerſorum ciuium, tam fidelium quàm infidelium, ad locum martyrij concurrentiū, (fuit is *Sixti* dictus, ſexto ab vrbe diſtans lapide) Proconſuli præſentatus, & fidem Chriſti fortiter confeſſus, acceptâ capitis damnationis ſententiâ; intrepidè, *Deo gratias*, inquit, *qui me è vinculis huius corporis dignatur abſoluere*. Pòſt inde ad locum ſupplicij ductus, iuſſus ſpiculatori ſe ferienti viginti-quinq; aureos dari, capite truncatus eſt decimooctauo Cal. Octob. Chriſtiani linteamina & oraria ante eum ponentib. ne ſanctus cruor defluēs abſorberetur à terrâ: ac demùm eum cereis & ſcholaribus [ll], Chriſtiano ritu magno triompho ſepultus eſt. Quomodò autem hæc omnia ſe habuerint, qui ea præ oculis habuit Pontius eius diaconus accuratiſſimè deſcripſit; cuius lucubrationis ho-

l *Cypr. ep.* 83.

ll [Pro *Scholaribus*, (quam vocem diuerſarum claſſium clericos Baronius interpretatur) legendum potius videtur *Scolaribus*, hoc eſt, facibus; ex Iſidoro 10. Orig. 10. & Pet. Damiano 6. ep. 7.]

m Hieron. de Script. Eccl. in Pont.
n Diximus de illis an. sup. per ad num. III.

noſtiſicam Hieronymus [m] mentionem facit; eadémque fermè continentur in fideliſſimis Cypriani paſſionis actis [n] tunc à Notariis exceptis. In quibus & illud additur; poſt paucos ab eius nece dies, Galerium Maximum Proconſulem deceſſiſſe.

V.

MEMORIÆ EIVS.

o Vict. de perſecut. Vvandal. l. 1.
p Aug. ſer. 113. de diuerſ.

Quod verò pertinet ad Martyris Cypriani memoriam, auctor eſt Victor [o] Vticenſis Epiſcopus, duas inſignes baſilicas, veluti egregia tanti viri victoriæ trophæa, fuiſſe erectas; alteram ad Sexti vbi paſſus, alteram in Mapalienſi via, vbi ſepultus eſt. Sed & Auguſtinus [p] teſtatur, locum illum vbi ſanguinem fudit, dici poſteà cœpiſſe *Menſam Cypriani*, ob altare illic in eius honorem Deo erecti. Eius verò natalem diem æquè Orientales annua celebritate frequentarunt; vt Gregorius Nazianzenus eſt teſtis, qui eadem die egregiam in eius laudem habuit orationem. Cùm autem eius lucubrationes ore omnium in Eccleſia ſint celebratæ; Gelaſius [q] tamen Papa eiuſdem Opuſcula inter apocrypha repoſuit; nempè intelligens (vt putamus) editos ab eo de rebaptizatione hæreticorum tractatus: reliqua namque ſunt eiuſmodi, vt ea cùm Latini tum Græci fuerint inoffenſo pede magna admiratione ſectati. Quis autem in ſede Carthaginienſi ei ſubrogatus fuerit; quantum ex Optato [r] colligere licet, fuit *Lucianus*, poſt quem *Menſurius* tempore Diocletiani, ac deinde *Cæcilianus*, de quo plura ſuis locis.

q Conc. Rom. de lib. apocry.

ET SCRIPTA.

r Opt. l. 1.

VI.

ALII MARTYRES AFRICANI.

ſ Martyrol. 14. Septemb.

Quæ verò hic ſequuntur de Martyribus Occidentalibus, habet Baron. d Ju. e hoc & ſeq. ann quæ nos breuiter in vnum collegimus, cum omnium incerti ferme ſint anni.

t Ibid. 6. Cal. Mart.
u Ap. Sur. 24. Febr.

Ceterùm eodem die & loco, quo Cyprianus, paſſos eſſe quatuor alios SS. Martyres, habent Tabulæ [ſ] Eccleſiaſticæ. Adeò namque incaluerunt corda Fidelium (quod Acta Paſſionis eius teſtantur) ipſius martyrio, vt omnes optarent cum illo mori, idque magnis clamoribus expeterent. Haud enim ſic graſſabatur perſecutio in Carthaginienſem Eccleſiam, vt cunctos quos ſcirent Chriſtianos, Magiſtratus ad negationem compellerent; (quòd enim cuncta loca Chriſtianis referta eſſent, impoſſibile videbatur in omnes animaduertere:) ſed tantùm miniſtros Eccleſiarum, quos præcipuè inter illos enitere conſpicerent, qui & fidei capeſſendæ ceteris auctores viderentur; vel eos qui aliquo alio modo prouocaſſent Magiſtratuum inuidiam. Itaque poſt Cypriani necem, & mortem Galerij Proconſulis, antequàm ſucceſſor alieni eorum datus eſſet, ſub Solone Procuratore Fiſcali, plerique miniſtri eiuſdem Eccleſiæ Carthaginienſis cum nonnullis aliarum Epiſcopis martyrium paſſi reperiuntur [t]: quorum extant germana Acta ab iis qui tunc aderant ſcripta, vnà cum epiſtola ab iiſdem Martyribus adhuc [u] in carcere conſtitutis ad reliquos Fideles data; qua etiam videre eſt, multos ex iis à Chriſto diuerſis viſionibus ad pœnarum tolerantiam eſſe roboratos, ac de martyrio certiores redditos. Paſſi ſunt pariter eadem Valeriani perſecutione (ſed quo anno ignoratur) apud Carthaginem trecenti Martyres, dicti *Maſſa candida*, quòd cùm ſeſe in fornacem calcariam, ipſis præparatam niſi Ioui thus incenderent, impellente diuino ſpiritu conieciſſent, ex cineribus eorum calci permixtis vna candida maſſa conflata fuerit. Relatum eſt ipſorum martyrium in Tabulas [x] Eccleſiaſticas; quod Prudentius [y] facto hymno celebrauit; & Auguſtinus [z] in die eorum natali tractatum habuit ad populum, cuius meminit Poſſidius in Indiculo. Sed inter totius Africæ carnificinas hac Valeriani perſecutione peractas, illa ceteris immanior fuiſſe videtur, quæ in Numidia [a] hoc ipſo anno, qui vltimus huius perſecutionis cenſetur, tam in clericos quàm in laicos facta comperitur: de qua, variiſque diuinitùs eis ad futurum martyrium oſtenſis viſionibus extat, ab vno ex confeſſoribus, iam martyre deſignato, inſignis ſcripta epiſtola: eorumdem verò commemorationem Eccleſia [b] celebrat.

x Martyrol. 4. Aug.
y Prud. hym. 3.
z Aug. Ser. 2. de diuerſ.

a Ap. Sur. 30. April.
b Martyrol. Rom. 3. Cal. Maii.

VII.

MARTYRES IN OCCIDENTE.

c Ibid. 25. Dec.

Romæ quoque eadem perſecutione (ſed annis incertis) multi reperiuntur paſſi Martyres omnis ſexus & conditionis, quorum æquè nomina relata habentur ſuis diebus in Tabulas Eccleſiaſticas: atque inter alios *Eugeniæ* [c] Virginis filiæ *Philippi* Auguſtalis Præfecti; de qua, eiuſque patre, dictum eſt ſuperiùs. Sed & in aliis Occidentalis Orbis prouinciis, alij penè innumeri paſſi ſunt, quorum nomina exciderunt. Illuſtriores verò in Galliis habentur *Priuatus* Epiſcopus Gabalirauns, *Florentius* Epiſcopus Viennenſis, & *Pontius* ille, cuius opera ſuperiùs dictum eſt Philippos Auguſtos ad fidem eſſe conuerſos: quem perperàm nonnulli confuderunt cum *Pontio* Cypriani diacono; qui tamen & ipſe ſancto fine quieſcens, relatus eſt in Tabulas Eccleſiaſticas, ſed diuerſo ab illo die. Hiſpaniam quoque martyrio illuſtrarunt *Fructuoſus* Epiſcopus Tarraconenſis, & *Augurius* atque *Eulogius* eiuſdem diaconi; qui omnes igne cremati, apertè viſi ſunt coronati cælum conſcendere: iidémque paulò pòſt Æmiliano Præſidi, qui eos damnauit, inſultantes apparuere. Extant [d] præclara & fideliſſima eorum Acta, quæ S. Auguſtinus [e] in Eccleſia legi conſueuiſſe tradit, recitátque nonnullas ex illis ſententias; intra verò fermè facto hymno cecinit Prudentius [f]. Quòd autem nonnulli iſtorum Occidentalium Martyrum paſſi dicuntur ſub Gallieno Imperatore, non quidem id accidit quòd ceſſante Valeriano fuerint martyrio coronati; quandoquidem, vt dicemus (Gallienus capto à Perſis parente, mox perſecutionem ceſſare iuſſit) ſed quòd ſolus Gallienus in Occidente imperaret, Valeriano agente cum exercitu in Oriente.

d Ap. Sur. 21. Ian.
e Aug. Ser. de diuerſ. 101. c. 2.
f Prud. Periſt. hym. 6.

VIII.

DE NOVATIANO ALIENTO MARTYRE.

g Pacian. ep. 2. de Cath. nom.
h Socr. l. 4. c. 23.

Denique haud prætermittimus hîc dicere, faſtu glorioſos Nouatianos falsò iactare ſolitos, *Nouatianum* ſuæ ipſorum ſectæ auctorem, ante S. Cyprianum martyrium conſommaſſe: quod Pacianus [g] aduerſus Sympronianum hæc iactantem ſcribens refellit. Sed nec Socrates [h], & ipſe Nouatianus, dum illud ipſum ſcribit, vllo certo affirmat auctore. Sanè quidem ſicut de nonnullis Marcionitis, & aliis diuerſarum hæreſum aſſertoribus, qui necem ſubierunt ſcriptores Eccleſiaſtici abſque inuidia ſcriptis prodiderunt, non exiſtimandum de Nonatiano tacuiſſe, ſi id aliquo modo factum nouiſſent: ſicut nec S. Hieronymus, eius ſcripta quæ poſt ſe reliquit, recenſere prætermiſit.

IX.

i Trebell. de 30. Tyran. in Ingen 8.

Hoc eodem anno iiſdémque Coſſ. INGENVVS qui Pannonias regebat, à Mœſiacis legionibus Imperator appellatus, per Celerem Verianum victus atque proſtratus eſt; vlciſcente Gallieno ſeueriſſimè, etiam in ſenes & pueros qui ab eo ſtetiſſent. Sed hæc fuſiùs Trebellius [i] Pollio.

IES V

IESV CHRISTI

AN. 262.

DIONYSII.

AN. 2.

VALER. & GALLIENI. } AN. 8.

I. COSS. HVIVS ANNI.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſexageſimo ſecundo, perperàm Faſtis à Caſſiodoro & aliis eum ſecuris, Fuluius Æmilianus & Pomponius Baſſus ponuntur Coſſ. quorum loco reponendos eſſe conſtat Gallienum quartò & Valerianum Iuniorem, quem ali j legunt Voluſianum licet, eos magno ſanè præiudicio rectæ chronologiæ, alij reiecerint poſt ſequentem annum; ſicut & anno qui præſentem ſequitur, ſuperuacaneum addiderunt Conſulatum Secularis atque Donati. Ceterùm anno præſenti, qui ſequitur Conſulatum Memmij Tuſci, eoſdem Gallienum & Valerianum creatos eſſe Coſſ. ordinarios, iiſdémque vndecimo die Calendarum Iuniarum ſuffectos eſſe Aurelianum & Crinitum, ſatis declarat Vopiſcus in Aureliano. Cui etiam conſentiunt antiqui nummi [a], in quibus quartus Gallieni Conſulatus iungitur cum octauâ eiuſdem Tribunitiâ Poteſtate, hoc eſt, anno eius Imperij octauo; nempè præſenti, ſecundùm initam à nobis ſuperiùs ſupputationẽ.

a Ap. Adolp. de Num.

II. VALERIANVS IMP. CAPTVS A PERSIS.

Hoc igitur anno cùm Valerianus Senior aduerſus Perſas duceret exercitum, proditione ſiue Micriani, ſiue alterius cuiuſdã ſui ducis captus eſt à Perſis: quod quidem hoc anno ſexto eiuſdem Imperatoris ab obitu Galli numerando vel octauo ſecundùm ſtabilitam à nobis ſupputationem contigiſſe; tum ex iis quæ ſuperiùs ex Dionyſio Alexandrino dicta ſunt, tum etiam auctore Trebellio [b] Pollione & Euſebio liquidò conſtat. Idem verò à Sapore Rege in Perſidem abductus, non ſolùm nullis valuit complurium Regum fœderatorum petitionibus, quas recitat Trebellius [d], dimitti; ſed & ob inſignem ignominiam, (quod teſtantur Aurelius Victor, Eutropius, & alij) quamdiù ipſe vixit, Sapores eo incuruato, pede calcans ceruicem, quaſi ſuppedaneo vſus ſubſeillio, equum conſcendere conſueuit: vltione hâc profectò dignus qui Chriſtianam religionem pedibus toties proculcauerat. Imò & tandem iuſſum eſſe excoriari, ſaléque condiri, in ſempiternum eius infortunij trophæum, Conſtantinus [e] Magnus pro concione aſſeruit.

b Trebel. in Gallie. c Euſeb. in Chron. d Treb. in Valer.

IGNOMINIOSE HABETVR.

e Conſt. Mag. orat. ad SS. Coet. cap. 24. ap. Euſeb.

III. DE TRIGINTA TYRANNIS. Ap. Bar. hoc an. & 264.

Hunc igitur in modum ſublato Valeriano, MACRIANVS dux collecto exercitu, cui cum *Baliſtâ* præerat, Imperium vſurpauit, cùm & pariter Gallieni conteptù, ignauiſſimam ac luxurioſiſſimam vitam Romæ agentis, AVREOLVS in Illyrico, VALENS in Achaiâ, PISO in Theſſaliâ, ÆMILIANVS in Ægypto, in Galliis POSTHVMVS, & alij alibi à militibus ſuis oblatũ ſumpſerunt Imperiũ. At ne in his diutiùs immoremur, alioſque ex iis ortos Imperatores minuſculos referre, & mutuas inter eos conflictationes enarrare, cũ non ſit noſtri inſtituti; qui hæc cupit, cõſulat Trebellium Pollionem in libro quẽ contexuit de TRIGINTA TYRANNIS, qui diuerſis temporibus, atque ex iis nonnulli imperante adhuc Valeriano rebellârunt. Illud tamen planè magnâ admiratione dignum eſt, vt aduerſus tot fortiſſimos duces (quales fuiſſe eos omnes, Trebellius teſtatur) Gallienus, homo non ſolum impuriſſimus, ſed & ignauiſſimus, maximâ eorum parte per alios eius duces, vel mutuis ipſorum armis ſublatâ, ſecurus diutius regnauerit, inuito licet Senatu, & exercitibus. Sed vnde hæc tanta ei cõtigerint, ex Dionyſij Alexandrini ſcriptis rimari cauſam licet; nimirumquòd ſicut Valerianus patet eius vir fortiſſimus tamdiù florentiſſimum eſt moderatus Imperium, quamdiu de Chriſtianis benè eſt meritus, ſed eodem in illos ſæuiente, inuerſa mox fuit ſumma felicitatis alea: ſic econtrà Gallienus ignauus & ſocors, quòd pacem cõceſſit Chriſtianis, aduerſus tot tyrannos, alióſq; barbaros vndique erũpentes, tenuit tot annis Imperium. Quamuis enim naturâ [g] ſæuiſſimus eſſet, nec patre remiſſior in iiſdem Chriſtianis perſequẽdis antehàc extitiſſet: his tamen cladibus cõmonitus, è veſtigio furentem adhuc perſecutionem compreſſit, antiquatiſq; prioribus contra Chriſtianos promulgatis edictis, noua pro illis edidit, quæ recitat Euſebius [h], quibus & conuentus agendi, & cœmeteria adeundi, aliáque omnia de more ágẽdi facultatem conceſſit: quo etiam nomine à Dionyſio laudatur. Accidit tamen inuidiâ quorumdam, vt in sũmâ Eccleſiæ pace *Marinus* inſignis militiâ vir, librũ Euangeliorum præferens gladio quo cingebatur, quòd Chriſtian⁹ eſſet, martyrio coronatus fuerit Cæſareę Palæſtinæ: cuius corpus Aſterius, ſiue Aſtyrius nobiliſſimus Senator Romanus, qui ei in martyrio præſtò fuit, propriis humeris ſublatum, ſplendidè ſepeliuit. Teſtatur hæc Euſebius [k]: qui & de Aſtyrio addit, eum aliquando Cæſareæ Philippi, dæmonem homines ludificantem piâ oratione coërcuiſſe.

f Ap. Euſeb. 7. hiſt. 9.

GALLIENVS PACEM REDDIT ECCLESIÆ.

g Callic. in Trebel. & de 30. Tyrann. Oroſ. l. 7. c. 22.

h Euſ. 8. hiſt. 12. i Ibid. c. 28.

k Ibid. c. 141 Martyrol. Rom. 3. Mart.

IV.

Hoc itẽ anno octauo Valeriani Imperatoris, ſexto verò ab obitu Galli & Voluſiani, Demetrianus Epiſcopus Antiochenus ex hâc vitâ deceſſit: in cuius locum ſubſtitutus eſt *Paulus Samoſatenus*: de quo ſæpè inferiùs.

IESV CHRISTI

AN. 263.

DIONYSII

AN. 3.

GALLIENI

AN. 9.

I.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſexageſimo tertio, Faſtis adſcribuntur à Caſſiodoro Coſſ. Gallienus quintùm & Victorinus, vel (vt alij Faſti habent) Fauſtinus: híſque conſonant nummorum antiquorum inſcriptiones, [a] quibus annus nonus Imperij Gallieni, ex nonâ Tribunitiâ Poteſtate monſtratus, eiuſdem Conſulatui quinto coniungitur.

a Ap. Panvin in Faſt. & Adolph. de Num.

II.

Quo anno Romanũ Orbem peſte, fame, bello, terræmotibus, aliiſque cladibus diriſſimè vexatum eſſe teſtis eſt Pollio [b] Trebellius. Eodémque tempore, Ægypto iiſdem malis immaniter affectâ, vrbs quoque Alexandrina ciuilibus factionibus ferè ad interitum perducta eſt; cùm ciues familiari furore, quo vel ex leuiſſimis cauſis [c] ad maximas cædes & ad ſumma Reipublicæ pericula perduci conſueuerant, ob cæſum à mi-

b Treb. in Gallie. c Philo in Flac. Iuue. ſat. 15. Dio. l. 39. Treb. de 30. Tyran. in Æmil. Vo. piſc. in Satur.

TVRBÆ ALEXANDRINÆ.

lite ſeruum Curatoris qui Alexandriam tunc regebat, quòd dixiſſet crepidas ſuas meliores eſſe quàm militis, aduerſus Æmilianum Ducem inſurrexerunt: Æmilianus verò coactus ſumete ad tutelam ſui, imperium, ſtrenuè in eo ſe gerens, paulò pòſt à Theodoto duce Gallieni obſeſſus in ipſâ vrbe Alexandrinâ, captúſque ſtrangulatus eſt mote veterum io carcere. Narraotur hæc à Trebellio: meminitque eotumdem tumultuum, necooo famis ac peſtis quibus tunc eadem ciuitas immensùm laborauit, itémque officiorum à Chriſtianis erga obſeſſos, & indigẽtes, ac ægtos, atqne defunctos, exhibitorum, Euſehius [d] ex ſcriptis Dionyſij Alexandrini Epiſcopi, qui nuper poſtliminio reuerſus, ſpontaneâ rurſùm ſeceſſione hos tumultus euitare delegit; teſtatus hæc omnia à Deo immiſſa eſſe, in vltionem effuſi iunocentis ſanguinis Chriſtiani. Porrò eorum qui peſte laborantibus ingenti charitate miniſtrantes, mortem libentiſſimè oppetierunt, (quos non paruo numero tam ex clero quàm ex populo fuiſſe, apud eumdem auctorem narratur) adeò remanſit illuſtris memoria, vt anniuerſariâ celebritate recolenda adſcripta ſit Tabulis Eccleſiaſticis pridie Calendas Martij.

d *Euſeb. 7. hiſt. 16. 17. 26.*

III. IMMENSÆ CLADES ROM. IMPERII.

e *Oroſ. lib. 7. c. 22.*

Sed quod de vltione diuinâ diximus, eiuſmodi quoque Dei iudicium diligenter examinans Oroſius [e], eâdem de cauſâ factum ait, vt non ſolùm perſecutionis iuſſor Valerianus malè perierit, ſed etiam executores, delatores, accuſatores, ſpectatores, ac iudices, poſtremò omnes qui iniuſtiſſimæ crudelitati, vel tacita volũtate aſſenſi eſſent, eâdem vltionis plagâ correpti fuerint: cùm (vt ait) ſolutæ vndique ad hoc circumpoſitæ gentes, in nomine Romanos fines inuehi cœperunt: ac Germani Alpibus, Rhætiâ, totâque Italiâ penetratâ, Rauennam vſque peruenerunt; Alemanni Gallias peruagantes, etiam in Italiam tranſierunt: Græcia, Macedonia, Pontus, Aſia, Gothorum eſt inundatiooe delata; Daciáque trans Danubium in perpetuum ablata: Quadi & Sarmatæ Panooniam depopulati ſunt; Germani vlteriores abraſâ potiti ſunt Hiſpaniâ; Parthi Meſopotamiam abſtulerunt, Syriámque cortaſerunt. Meminit quoque earumdem barbaricarum incurſionum Trebellius: additque tunc à Scythis, hoc eſt parte Gothorum, Aſiam vaſtantibus, Dianæ Epheſiæ templum (quod tamquam eximium Orbis miraculum vniuerſa Gentilitas admitabunda ſpectabat, de quo dictum eſt alio loco) deſpoliatum eſſe atque inceuſum. Sed eaſdem irruptiones ad Chriſtianæ fidei propagationem magnoperè contuliſſe, Sozomenos [f] aliique teſtantur: quod videlicèt molti Chriſtiani ſacerdotes facti captiui, & in exteras regiones abducti, cùm vitæ ſanctitate, tum miraculis & prædicatione quamplurimos ad fidem Chriſti perduxerunt.

f *Sozom. lib. 2. cap. 3. Niceph. lib. 8. cap. 33.*

FIDEI CHRIST. PROPAGATIO PER CAPTIVOS.

IV. GREGOR. THAVMAT. EPIST. CANONICA.

Hoc item ipſo tempore quo Gothi Pontum incurſârunt, Magoos ille Gregorius Thaumaturgus Neocæſareæ primariæ eius prouinciæ ciuitatis Epiſcopus, ad emendationem complurium delictorum quæ tunc perpetrata fuiſſent, eam Epiſtolam ſcripſit quam Græci Canonicã vocant, quæq; in Canone ad Sextam Synodum appoſito inter alias epiſtolas canonicas annumeratur: quæ & hactenùs extat [g], delinquentiũ, ac pœnitentium, aliorúmque ad Eccleſiam conuenientium claſſea & loca diſtincta pulchrè teſtans. Hiſque item propè temporibus, idẽ Gregorius commentarium *De expoſitione Fidei* aduerſus Ælianum conſcripſit: quo vt illatam ab eo calumoiam confutaret, quâ dicebat Chriſtianos plurium deorum eſſe cultores, eò quòd Trinitatem colerent perſonarum, dum vnam eſſentiam diuinam Ethnico homini demonſtrare conatus eſt, quibuſdam impropriis vocibus viſus diuinas confudiſſe perſonas, à nonnullis calumniã paſſus eſt quaſi hæreſi fauiſſet Sabellij, quæ (vt vidimus) ſicut vnam tantùm ſubſtantiam in Trinitate, ita & vnam pariter perſonam prædicabat. Sed cum S. Baſilius [h] defendens, oſtendit ipſum ſententiam ſuam aduerſus Sabellium probè reliquiſſe teſtatam: quin & ipſam Sabellij hæreſim, traditione eiuſdem Gregorij in illis partibus conſopitam fuiſse affirmat.

g *Ap. Theod. Balſ. & in Bibl. Patr.*

h *Baſil. ep. 64. ad Neocæſ.*

V. DE SCRIPTIS DIONYSII ALEX. CONTRA SABELLIVM.

Contrà verò cùm hoc ipſo tempore, eâdem hæreſi Sabellianâ in Ægypto & Pentapoli, vnde orta erat, validiùs ab ipſo eius auctore propagatâ, Dionyſius Epiſcopus Alexandrinus eruditè aduerſos eam ad Ammonium & Euphranorem ſcripſiſſet; dum perſonas accuratiùs diſtinguere curaret, in contrariam inflecti viſus eſt partem, nimirùm diuinas perſonas nõ tantùm diſtinxiſſe, ſuis proprietatibus ſingulis attributis, ſed etiã ſubſtantiâ diuiſiſse ab inuicem. Quapropter à Peotapolitanis quibuſdam læſæ fidei reos factus apud Romanum Pontificem, eodem quoque tunc nomine Dionyſiũ appellatum; & cùm in eâ cauſâ *Romæ* SYNODVS Epiſcoporum celebrata eſſet, idem Alexandrinus ab eâ monitus ſententiam ſuam declarare, Apologiam ad prædictum Romanũ Pontificem ſcripſit, quâ ſe defendens à calumniis illatis, egregiè fidem Catholicam ſartam tectam cuſtodiuit, eidémque Pontifici in omnibus ſatisfecit. Hæc autem ita geſta eſſe, teſtatur S. Athanaſius eiuſdem Alexandrinæ Eccleſiæ poſteà Epiſcopus, tum in commẽtario *de Synodis*, tum maximè in libro quem *de ſententiâ Dionyſij* conſcripſit aduerſus Arianos, qui Dionyſium ſuæ ipſorum opinionis iam olim fuiſſe profeſſorẽ falsò iactarent: quos refellens Athanaſius, docet Dionyſium rectè in omnibus de fide Catholicâ ſenſiſſe, & quæ ambiguè alicubi dixiſſet, eadem poſtmodùm multis aliis ſuis ſcriptis dilucidiùs explicâſſe; ac præcipuè illis quæ ad ſuî cognominem Romanum Pontificem ſcripſit: quæ quidem quatuor libris fuiſſe comprehenſa, Euſebius [i] atque Hieronymus [k] teſtantur. Sed qui hæc ignorârunt, & minùs legerunt quæ pro Dionyſij defenſione ſcripta ſũt ab Athanaſio, non dubitârunt eumdem Dionyſium pòſt etiam accuſare quòd Arianis arma ſubminiſtrâſſet: putà Baſilius [l], & Gennadius [m] Maſſilienſis: quamquàm Baſilius, re poſteà cognitâ, de eodem vt de Orthodoxo honorificè meminit [n]. Deceptus verò & in eo eſt Ruffinus [o] Aquileienſis, dum exiſtimauit Dionyſij qui videntur errores, non fuiſſe ab eo cõſcriptos, ſed ab Arianis additos: nihil enim huiuſmodi Athanaſius eum defendens, cauſatur; ſed illa vt ab eo ſunt ſcripta, integra atque ſincera perſeuerâſſe indicat, quibus ipſum rectè ſenſiſſe perſpicuè innoteſceret.

i *Euſeb. 7. hiſt. 21.*
k *Hieron. de Script. Eccl. in Dionyſ. Alex.*
l *Baſil. ep. 41. ad Max.*
m *Gennad. de Eccleſ. dogm.*
n *Baſil. ad Amphil. de Sp. S. c. 29.*
o *Ruff. de adult. lib. Orig.*

V. SVPREMVM ECCLESIÆ TRIBVNAL.

Ceterùm ex his quæ in eius cauſâ, teſtimonio eiuſdem Athanaſij, Romæ iudiciali examine apud Dionyſium Papam facta noſcuntur, non eſt qui non videat Romanæ Sedis prærogatiuã, ad quam ex principalioribus, paritérque remotioribus Orbis Eccleſiis, cauſæ Epiſcoporum, ac fidei, deferri ſolerent ab eius Pontificibus

nos

Digitized by Google

iodicandæ, ac definiendæ. Nec verò his contentus Dionyſius Papa, nec ſatis ſibi viſus damnâſſe eum dogmate impium Sabellium, etiam contra illius ſectatores edidit commentarium, aliúmque rurſùm aduerſus oppoſitam ei ſententiam, quam poſteà Ariani amplexi ſunt; cuius vtriuſque commentarij idem Athanaſius[p] meminit: ex quibus planè videas ipſum Dionyſium Romanum Pontificem, vt quiſque declinaret extrema, mediam ſternentem viam, ſinceræ fidei veritati omni ea parte proſpexiſſe.

p *Atha. eſt. Arian. har. deor. & de ſent. Dionyſ. cont. Arian.*

IESV CHRISTI
AN. 264.
DIONYSII
AN. 4.
GALLIENI
AN. 10.

I. NEPOS ASSERTOR MILLENARII.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſexageſimo quarto, Albino & Maximo Coſſ. quieſcente à bellicis tumultibus Ægypto, Eccleſia in eâ poſita nonnihil fuit exagitata per *Nepotem* quêdam Epiſcopum Catholicum; qui ſententiã illam de *Millenario* ab aliis iam (vt vidimus) magni nomini viris aſſertam, nec dum ab Eccleſiâ Catholicâ omninò proſcriptam, ideò vehementer ſcriptis voluminibus propugnauit, vt complures ſibi adſciuerit ſectatores. Sed huic malo Dionyſius Epiſcopus Alexandrinus occurrens, eamdem opinionem iam in hæreſim erumpentem, cùm ſcriptis contrariis tum viuâ voce cõpreſſit. Quomodò autem ſe iſta habuerint, Euſebius[a] ex iiſdem eius ſcriptis declarat. Teſtatur verò etiam Hieronymus,[b] ab eodem Dionyſio ſcriptum fuiſſe Commentarium aduerſus Irenæum eiuſdem olim ſententiæ aſſertorem. Idémque aſſerit, eiuſdem Dionyſij aduerſus Nepotem Commentarium, poſteà Apollinarem Laodicenum Epiſcopum contrariis ſcriptis auſum eſſe impugnare; de quo dicetur ſuo loco.

a *Euſeb. 7. hiſt. 19*
b *Hier. præf. l. 8. in Iſa.*

II. PORPHYRIVS VENIT ROM. *De illo Bar. hoc ann. & 302.*

Hoc ipſo anno decimo Imperij Gallieni PORPHYRIVS Philoſophus ſectâ Platonicus, Chriſtianæ religionis hoſtis infenſiſſimus, è Græciâ Romam venit annos triginta natus, & Plotino adhæſit eiuſdẽ ſectæ tunc facilè principi, quem iam olim ad eamdem Vrbem aduenisse vidimus. Narrat hæc ipſe Porphyrius in eius Vitâ. Porrò Porphyrium fuiſſe patriâ Tyrium, Eunapius[c] tradit; ſed Batanæotem (quæ eſt ciuitas in Iudæa) S. Hieronymus[d] appellat. Nempè Tyrius ille dici voluit potiùs quàm Batanæus, pertæſus Iudæum genus. Addit verò Eunapius, fuiſſe ei initio nomen *Malchum*; quod Syrorum linguâ Regem ſonat; ſed detortâ appellatione ad purpuram regiam, *Porphyrium*, veluti purpureum, eum nominâſſe Longinum, apud quem ſublimibus ſtudiis erudiebatur. Fuiſſe autem aliquando Chriſtianum, ſed non ferentem Cæſareæ Palæſtinæ maiorum luſtam reprehenſionem, eſſe factum deſertorem, Socrates[e] ex Euſebio tradit. Sanè cùm ipſemet de ſe Porphyrios[f] teſtetur, ſe adeò ad iracundiam & furorem præcipitem fuiſſe, vt aliquando ſeipſum interimere cogitauerit, niſi à Plotino demotus eſſet, haud mirùm ſi tam indomita fera minimè valuerit cùm Chriſti ouibus eſſe, & ſi moribus ſic comparatus truculentus apoſtata, caninâ rabie in Chriſtianos debacchatus fuerit. Sed de his alias[g].

c *Eunap. in Vit. Philoſop.*
d *Hier. præf. in epi. ad Gal.*
e *Socr. lib. 3. cap. 19.*
f *Porphyr. in Vit. Ploti.*
g *Inſr. an. 302.*

III. DEPLORATA CONDITIO PHILOSOPHORVM IN SVIS DOGMATIBVS PROPAG.

Interim verò ipſum Plotinum idem auctor tradit tentâſſe agere cum Gallieno, à quo habebatur in honore, vt dirutam quamdam olim in Campaniâ ciuitatem inſtauraret, concederétque Platonicis Philoſophis inhabitandam, qui eam *Platonopolim* appellarent, & Platonis legibus gubernarẽt, ſed quoſdã Imperatoris familiares, ne id fieret inuidiâ, vel indignatione, vel aliâ iniquâ de causâ obſtitiſſe. Ex quibus planè cõſideres inopẽ Philoſophorum conditionem, dum poſt tot ſæcula, vbique gentium promulgata, quæ ſanctiora videbantur Platonica dogmata, nec id efficere potuerunt vt in toto Orbe, vel vnica ciuitatula ex eorũ præſcripto regeretur: cùm econtrà Chriſtiana religio piſcatorum ore vulgata, totum planè Orbẽ repleuerit, gentéſq; omnes vi quâdam diuinitùs inſitâ coëgerit patrios & inolitos mores omninò relinquere, aduerſariáſque propriis concupiſcentiis leges amplecti, ac eaſdẽ vitæ quoque diſpendio profiteri.

IESV CHRISTI
AN. 265.
DIONYSII
AN. 5.
GALLIENI
AN. 11.

I. ODENATVS IMPERAT IN ORIENTE.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſexageſimo quinto, Gallieno Imperatore ſextùm & Saturnino Coſſ. (inquit Trebellius) ODENATVS Palmyrenorum in Syriâ Princeps obtinuit totius Orientis Imperium, fortibus factis ſe tantæ maieſtatis infulis dignum declarans; Gallieno interim aut nullas, aut luxurioſas, aut ineptas & ridiculas res agẽte. Hæc Trebellius[a], qui res ab Odenato fortiter aduerſus Perſas (quos & fugauit, & occupatis Niſibi & Carris, Cteſiphõtem vſque peruenit) in vindictam Valeriani geſtas, pluribus proſequitur: traditque, eundẽ captos Satrapas, inſultandi propè gratiâ, & oſtentandi ſui, ad Gallienum miſiſſe; cùmque ij Romam deducti eſſent, vincente Odenato triumphâſſe Gallienum, & Odenatũ vocâſſe Auguſtũ.

a *Trebel. in Gallie. & de 30. Tyr. 28.*

ZENOBIA INSIGNIS FEMINA.

Erat Odenato coniux inſignis pudicitiæ atque prudentiæ femina, ZENOBIA dicta, quam idem Trebellius mirificè laudat; quæque ſcientiis erudita, vſa eſt in Græcis literis Longino Philoſopho præceptore, vt tradit Vopiſcus[b]. Sed & cupida Chriſtianarum literarum, malè conſulta adſciuit ſibi magiſtrum Paulum Samoſatenum Epiſcopum Antiochenum hæreticum, qui eam docuit Iudaizare, vt tradit Philaſtrius[c]: imò & ipſam fuiſſe Iudæam, Athanaſius[d] aſſerere videtur. Nicephorus[e] verò ait, Paulum, cùm illam Iudaizantem ad rectam fidem reducere vellet, in hæreſim Artemonis impegiſſe.

b *Vopiſc. in Aurelian.*
c *Philaſt. in hæreſ. c. 65.*
d *Athan. epi. ad Solitar.*
e *Nic. l. 7. cap. 7.*

II. DE PAVLO SAMOSAT. EPISC. ANTIOCH.

Sed vt de PAVLO SAMOSATENO expreſſiùs agamus; quod primùm ad rationem temporis ſpectat, cùm illum ab vtroque Dionyſio Romano & Alexandrino damnatum eſſe, conſtet auctoritate S. Athanaſij[f]; haud ſubſiſtere poteſt quod S. Epiphanius[g] ait, ipſum tempore Aureliani & Probi Imperatorum creatum fuiſſe Antiochenum Epiſcopum; cùm certum ſit neutrum Dionyſium ad illa tempora perueniſſe: multò verò minùs fidei habebit, quod Euchy-

f *Athan. de Synod.*
g *Epiph. hær. 65.*

nus, & ſi qui alij Græcorum affirmârunt, eumdem Paulum Manichæâ matre natum; cùm ipſe hæreſis auctor Manes nonniſi eiuſdem Aureliani Imperatoris temporibus innotuerit. Impia autem ſua dogmata videtur ipſe Paulus aliqua ex parte Sabellio mutuatus, dum nullam admittens in diuinitatis ſubſtantiâ perſonarũ diſtinctionem, ſed ſicut vnum Deum, ita pariter vnã perſonam dicens Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, totam Eccleſiæ de ſanctiſſimâ Trinitate doctrinam cum Sabellio atque Iudæis penitus abſtulit: verùm à Sabellio diſcrepauit in eo, quòd Sabellius cùm vnam tantùm affirmaret diuinam eſſe perſonam, ex neceſſariâ conſequentiâ æquè introduceret Patris ſimul, & Spiritus Sancti cum Filio incarnationem, ac paſſionem; Paulus verò omnem prorſus auferens diuinæ naturæ cum humanâ coniunctione Chriſtum hominem tantùm, ſed iuſtitiâ præditum fuiſſe diceret, ſicque extinctam fermè reuiuiſcere faceret Artemonis hæreſim, de quâ dictum eſt ſuperiùs. Aſſerebat inſuper, Verbum Dei in Chriſtum veniſſe, & ſolum operatum eſſe, & ad Patrem qui illud ſpirauerat, rediiſſe. Tradit hæc de Paulo Epiphanius.

IMPIA EIUS DOGMATA.

III. Ex epiſtolâ quoque Dionyſij Alexandrini, aduerſus eumdem Paulum ſcripta[b] tempore prioris Concilij Antiocheni contra eundẽ collecti, plane idem Paulus detegitur duas conſtituiſſe Perſonas inter ſe ſe disiũctas, Filium Dei Verbũ & Chriſtum, quem aiebat non fuiſſe ante Mariam, nomẽq; Filij Dei accepiſſe ex bonâ operatione ipſius. Certè quidem Neſtorius accuſatus fuit hæreſis Samoſateni, cùm in duas perſonas Chriſtum diuideret. Rurſùm etiam ex iiſdem principiis de Chriſti humanitate perperam conſtitutis, aliam nefariam ſententiam Paulus deduxit, vt diceret in Sacramento Euchariſtiæ eſſe Chriſti ſanguinem corruptibilem: quam blaſphemiam idem Dionyſius æquè eâdem epiſtolâ egregiè refellens, manifeſtè docet non magis corrumpi Chriſti ſanguinem viuum & viuificum in Euchariſtiâ, quòd diuidatur & effundatur; quàm corruptus eſt Spiritus ſanctus, cum diuiſus eſt & effuſus in Fideles. Cùm autem aduerſus deteſtandas Pauli impietates, mox vt innotuêre, ſancti Epiſcopi inſurrexerunt; id imprimis præſtiterunt, qui ceteros dignitate & auctoritate antecellerent, Dionyſius Romanus, & alter Dionyſius Alexandrinus Epiſcopus, à quibus ſublatum eſſe Paulum, S. Athanaſius ſcribit: quòd tamen ſic accipiendum exiſtimo, vt hi primùm ſcriptis editis eius hæreſes confutauerint, atque damnauerint. Nam & alios Epiſcopos bis de eâ re conueniſſe Antiochiæ conſtat; primùm quidem anno ſequenti, rurſùm verò tempore Aureliani Imperatoris; de quibus dicetur ſuis locis.

Meminit. Euſe. 7. hiſt. 21. & Hieron. de ſcript. Eccl. in Dionyſ. Extat. autẽ ipſa à Turriano Latina facta, ſed nõ integra edi aliquam citat. lib. de Sacrament.[b] Euchar. cap. 7. & 11.

TOPPUGNATORES.

IESV CHRISTI
AN. 266.
DIONYSII
AN. 6.
GALLIENI
AN. 12.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo ſexageſimo ſexto, Valeriano Gallieni filio (vt nummi[a] declarant, non fratre, quod Trebellius exiſtimauit; licet non abnuamus habuiſſe Gallienum eiuſdem nominis fratrem, de quo poſteà) ſecundùm & Lucillo Coſſ. celebrata eſt *Antiochiæ* SYNODVS aduerſus Paulum Samoſatenum eiuſdem ciuitatis Epiſcopum: cui inter alios penè infinitos (vt inquit Euſebius[b]) Epiſcopus, cum presbyteris & diaconis, præcipui interfuerunt Firmilianus Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus, Gregorius Thaumaturgus Neocæſarienſis, eiuſque frater Athenodorus pariter Epiſcopus Ponti, Helenus Tarſenſis, Nicomas Iconienſis, Hymenæus Ieroſolymitanus, Theotecnus Cæſarienſis Palæſtinæ, & Maximus Boſtrenſis. Hæc autem non ante præſentem annum geſta eſſe, inde exploratum redditur, quòd *Hymenæus* qui ei interfuit, nonniſi hoc anno Gallieni duodecimo in locum Mazabanis defuncti ſubrogatum eſſe, idem Euſebius tradat. Nec verò poſt hunc annum eadem contigiſſe, tum eodem[d] auctore conſtat, dum ſcribit Dionyſium Alexandrinum ad eamdem Synodum vocatum, cùm non poſſet, ipſe ob ſenectutem & corporis infirmitatem eò accedere, interfuiſſe tamen per literas aduerſus Pauli errores ſcriptas; tum ex eo quòd teſtatur Hieronymus[e], eaſdem literas ſcriptas eſſe Paulò ante Dionyſij obitum, qui accidit hoc ipſo anno.

a Panuin. de Faſt. & Habert. in Gallien.
SYNODVS ANTIOCH. CONTRA PAVLVM SAMOSA.
b Euſeb. 7. hiſt. 22.
c Id. in Chron.
d Id. d. c. 22.
e Hieron. in Dionyſ.

II. Ceterùm Patres Synodi ipſo primo conſeſſu, ante omnia Catholicam fidem de filio Dei, quam per maiorum traditionem ab Apoſtolis accepiſſent, ſcripto editam declarârunt, eámque ad ipſum Paulum ex Synodo miſerunt; quæ & hactenùs eſt conſeruata, præclariſſimum antiquitatis fidei Catholicæ monumentum. Poſt hæc autem, damnatam eſſe Pauli impietatem? ipſúmque, cùm promiſiſſet ſe mutaturum ſententiam, permiſſum eſſe in eâdem Eccleſiâ Epiſcopum permanêre; docent literæ[g] Epiſcoporum, qui tempore Aureliani Imperatoris, poſteriori conuentui eâdem de cauſâ itidem Antiochiæ celebrato interfuerunt. Quod ſi interdum liceat agere coniecturâ, equidem arbitror mitiùs actum eſſe cum hæretico ſceleſtiſſimo, vt recantatâ palinodiâ nullum ſedis diſpendium paſſus ſit; quòd illi faueret Zenobia eius (vt vidimus) diſcipula, quæ cum viro ſuo Odenato his temporibus Orientale Imperium poſſidebat, quam & S. Athanaſius[h] eiuſdem Pauli protectricem appellat.

f Ret. eam ſatis prolixã poſt Turriã. Baron. Annal. To. II. hoc an.
g. Ap. Euſ. 7. hiſt. 24.
PAVLVS DOLOSA PŒNITENTIAM SIMVLAT.

III. Inter hæc verò inſignem illum pietate & doctrinâ, cuius ſæpiſſimè meminimus, Dionyſium Epiſcopum Alexandrinum, cùm decem & ſeptẽ annis eam Eccleſiam gubernâſſet, hoc ipſo anno Imperij Gallieni duodecimo ex hâc vita migrâſſe, Euſebius[i] & Hieronymus[k] teſtantur: ex quibus corrigas eiuſdem Euſebij Chronicon, in quo Dionyſij obitus ponitur anno Gallieni decimo. Eius Scripta iidem auctores recenſent, de quorum nonnullis actum eſt ſuperiùs: natalis verò dies tam in Orientali quàm Occidentali Eccleſiâ decimoquinto Calendas Decembris anniuerſaria memoriâ celebratur. Suffectus eſt autem in locum eius *Maximus*, quem interdum Miximianum inuenimus appellatum.

h Athan. ep. ad Solit.
DIONYSIVS ALEXANDR. MORITVR.
i Euſ. d. c. 28.
k Hier. in Dionyſ.

IV. Quod autem nec poſt hæc, vlla amplius mentio habeatur de Magno illo Gregorio Thaumaturgo, quem diximus prædictæ Synodo interfuiſſe, exiſtimare nos admonet, ipſum quoque haud diù pòſt ex hâc vitâ migrâſſe. Quare & improbatur

GREGOR. THAVMAT. OBITVS.

l Nic. l. 6. 6. 17.

probatur ſententia Nicephori[l], peruenisſe ad tempora Diocletiani; ac multo magis Suidę ſuperuixiſſe ad Imperium Iuliani: ſed fortè Iulianus ibi pro Gallieno poſitus legitur. Ceterùm Gregorius (vt ait Nyſſenus in eius Vitâ) vbi cognouit ſuum inſtare obitum, ciuitatē ac totam diœceſim ſuam perſcrutatus, cū ſeptemdecim tantùm Ethnicos in eâ reperiſſet; gratias Deo egit, quòd ſuo ſucceſſori tot relinqueret ſimulacrum cultores, quot ipſe eius Eccleſiæ curam ſuſcipiens in eâ Chriſtianos inueniſſet.

DE EIVS SEPVLCHRO

Moriens verò mandauit neceſſariis ſuis, vt nullum propriū locum ei compararent ad ſepulturam: eò quòd ſicut viuus non ſuſtinuiſſet vocari alicuius loci dominus, ſed inquilinus vixiſſet in alienis; ita poſt mortem vellet etiam eſſe inquilinus alienorum ſepulchrorū. At licèt ipſe commune ceteris ſepulchrū optarit; tamen corpus eius thecâ priuatâ repoſitū fuit, atque magno honore habitum, quòd miraculis coruſcaret. Adeoque charæ fuerunt eius ſacræ reliquiæ Deo omnipotenti, vt Eccleſia in quâ repoſitæ ſunt (quam ipſe Gregorius anteà in vſum Fidelium condiderat) superuenientibus licèt diris terræmotibus, quibus illa propemodùm funditùs ciuitas corruit, publicáque cum priuatis ædificiis proſtrata ſunt, nihilominùs diuino miraculo remanſerit ſemper integra & illæſa: prout idem Nyſſenus, & Theodorus [m] Lector, & alij, de diuerſis variorum temporum terræmotibus teſtantur.

m Theod. Lect. l. 2. Collect. Cedren. in cōp. an 12. Anaſt

V.

Porrò anniuerſaria eius natalis memoria eâdem die ab Eccleſiâ celebratur, quâ & prædicti Dionyſij Alexādrini, nēpè decimaquintâ Calendas Decembris: quem quidē inter alios Patres, miris laudū præconiis ſæpè Baſilius [n] extulit: qui & ait tantā fuiſſe miraculorum eius præſtantiā, vt ab ipſis etiam veritatis hoſtibus alter Moyſes appellaretur. Quæ autē præſtantiſſimi ingenij ſui vir ſanctiſſimus reliquerit monumēta; præter illa quæ ſuperiùs variis occaſionibus recenſita ſunt, alia quoque S. Hieronymus [o] enumerat: cuncta verò ſummâ diligentiâ collegit, & nuper edidit Gerardus Voſſius vir eruditus. *Athenodorus* autem Gregorij germanus, qui eidē pariter Synodo Antiochenæ interfuit, in hoc maior illo, in vltimâ ſenectute ſub Aureliano Imp. Chriſtianos perſequēte, glorioſi martyrij [p] palmā cōſecutus eſt.

n Baſil. de Sp. S. c. 29. ep. 64. & alibi

DE EIVSDEM SCRIPTIS.

o Hier de Script. Eccl. in Theod.

p Martyrol Rom 15. Cal. Nou.

IESV CHRISTI
AN. 267.268.

DIONYSII
AN. 7.8.

GALLIENI
AN. 13.14.

I. VALERIANVS IVNIOR IMP.

a Treb. in Gallie.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſexageſimo ſeptmo, Gallieno Auguſto ſeptimùm & Sabinillo Coſſ. VALERIANVS Cæſar eiuſdem Gallieni frater, Auguſtus appellatus Tribunitiam Poteſtatem accepit, vt ex Trebellio [a] Pollione colligitur: quem prætetiiſſe alterum VALERIANVM filium Gallieni, ipſumque auctum Imperio, ſuperiùs dictum eſt.

II.

b Caſſiod. in Faſt.

Anno verò ducenteſimo ſexageſimo octauo, Paterno[b] & Arceſilao Coſſ. *Claudius* dux exercitûs in Daciâ, vir domi militiæque ſpectatus; pertæſus ſocordiam Gallieni, quâ noui quotidie tyranni vbique excitarentur; de vindicando ſibi Imperio conſilium iniit: quem fruſtrà Gallienus multis pretioſis donis, quæ Trebellius [c] enumerat, placare ſtuduit.

CLAVDIVS DVX IN DACIA.

c Treb. id Claud.

IESV CHRISTI
AN. 269.270.

DIONYSII
AN. 9.10.

CLAVDII IMP.
AN. 1.2.

I. GALLIENVS NECATVR.

ANNO Chriſti ducēteſimo ſexageſimo nono, Paterno ſecūdùm & Marciano Coſſ. duodecimo Calendas Aprilis, conſpiratione Claudij aliorúmque ducum, *Gallienus* Imp. ab eodē Claudio perſuaſus vt cōtra hoſtes moueret, annos natus quinquaginta, vnà cū fratre & filiis apud Mediolanū occiſus eſt; prout Trebellius, Victor, & alij narrant. Quod verò addit Trebellius, diuerſas ſcriptas fuiſſe de annis eius Imperij ſententias; Epiphanius [a] quoque nonniſi annos duodecim ei tribuit: at Euſebius [b] Victor, & alij quindecim, quibus conſentiunt veteres nummi [c], decimamquintam Tribunitiam Poteſtatem eius recenſentes.

a Epiph. de menſ.
b Euſeb. 7. hiſt. 23.
c Habert. in Theſ.

II. CLAVDIVS IMP.

d Treb. in Claud.

Illo verò ſublato, electus eſt à militibus, & à Senatu magnis acclamationibus approbatus idē *Flauius* CLAVDIVS; cuius laudes vberiùs eſt proſecutus Trebellius [d], in gratiā Cōſtantij Cæſaris parentis Cōſtantini Magni volumen ſcribens, quo profitetur ipſum Cōſtantium ex Claudij ſtemmate eſſe progenitū; natū videlicèt ex Claudiâ filiâ Criſpi fratris Claudij, & Eutropio Dardano eiuſdē Claudiæ marito. Ipſius verò Claudij genus idē auctor ex Dalmatis deducit, licèt ab Ilio originē traxiſſe alij affirmarent. Addit etiā de trecentis viginti millibus Gothorū, aliarúmque gentium barbararum, quæ cū duobus millibus nauium, auditâ Gallieni morte ſe effuderunt in Romanū Imperium; cùm & Gallias & Hiſpania, vires (vt ait) Reipublicæ, TETRICVS teneret, & totum Orientem poſt Odenati obitum ZENOBIA eius vxor pluſquàm virili animo poſſideret.

III. MARTYRES SVB CLAVDIO.

At planè conſiliū Dei fuit, tot hoſtibus Claudiū refertū inuenire Imperiū; vt qui in Chriſtianos infenſiſſimus eſſet, his detentus difficillimis occupationibus, haud facilè poſſet quā animo cōceperat, eorumdē carnificinam edere. Cùm alioqui non deſtiterit in vrbe præſertim negotiū illis faceſſere, dum *Cyrillam* [e] filiā Tryphoniæ, Decij Imperatoris ſiue coniugis, ſiue concubinæ, virginem Deo dicatā, & multos alios tam milites Prætorianos cum vxoribus ſuis, quàm alterius generis ciues Romanos, Chriſtianæ religionis profeſſores, necare iuſſit; quorum omnium memoria ſuis quibuſque diebus relata eſt in Tabulas Eccleſiaſticas.

e Ex act. S. Laurent. in fin.

IV. PERSECVTIO IN CHRIST.

Anno verò ſui Imperij ſecundo, quo etiam Conſulatum ſecundum (priorem enim ſuffectum geſſerat ſub Valeriano) vnà cum Paterno iniit; edictū promulgauit, vt qui in carcere tenerentur Chriſtiani, vel foris in vulgo inuēti eſſent, abſque interrogatione punirentur. Eſt

enim

Digitized by Google

f Ap.Sur. 24. Febr. g Mart. Rom. eâ die.

enim eius mentio in Actis[f] SS.Martyrum,qui tunc magno numero Romæ ſunt paſſi; inter quos fuêre[g] *Marius*, & *Martha* eius coniux, cum filiis *Audiface* & *Abachum*, qui è Perſide Romã ad orationẽ Apoſtolorum veniẽtes;poſt edita multa pietatis & charitatis officia, crudeliter ſunt necati. De quorũ ardenti martyrij zelo illud planè memoriâ dignũ, quod lauantes pedes eorum qui vinculis conſtricti tenebantur, ipſam eamdem aquam ſuper capita ſua ac filiorum ſuorum ſpargebant:& cùm & ipſi à carnificibus torquerentur,ingenti mater gaudio, mariti ac filiorum ſanguine liniebat caput ſuum:qui demùm poſt alia tormenta,capite plexi ſunt,ipſa verò in puteum proiecta.

V. EPIST. DIONYSII PP. DE DIVISIONE PAROECIARVM.

Iiſdẽ Coſſ. quinto Idus Septẽbris data reperitur Dionyſij Papæ epiſtola ad Seuerum Epiſcopũ Cordubenſem,de Parochiarũ diuiſione: ſicut & Libro de Rom.Põtificibus traditur ipſum presbyteris diuiſiſſe Eccleſias & cœmeteria,parochiáſq; & diœceſes cõſtituiſſe. Verùm cùm ab aliis anteceſſoribus Romanis Põtificibus id reperiatur factũ;intelligendũ eſt, quòd in perſecutione Valeriani ab Eccleſiis eſſent auulſi presbyteri,& cœmeteria prohibita;illo ſublato, & à Gallieno reſtitutâ pace; Dionyſium eaſdem parochias & cœmeteria iterùm rectâ ratione aliis presbyteris aſſignâſſe.

IESV CHRISTI
AN. 271.
DIONYSII.
AN. 11.
AVRELIANI IMP.
AN. 1.

I.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſeptuageſimo primo, Antiochiano (aliter Actatiano)& Orfito Coſſ.*Claudius* Imperator cõfecto feliciter formidoloſo bello aduerſus Gothos,alióſque barbaros ſuſcepto, (ob quod tradit Euſebius[a] ſuſpenſum fuiſſe clypeum in Capitolio) Sirmij in Pãnoniâ lue tactus occubuit: & qui in eius locũ à militibus ſuffectus eſt,ipſius germanus QVINTILLVS, quòd ſe grauẽ & ſeuerũ oſtenderet, ab iiſdem decimaſeptimâ pòſt die occiſus eſt.Hæc pluribus Trebellius:qui eumdem Claudiũ tertio Imperij anno æſtatis tempore defonctũ eſſe, citato de eâ re oraculo ſignificare videtur; licet alij dicant id accidiſſe Nonis Februarij. Sed & quod iidẽ alij annum tantùm vnũ, menſes decem & dies quindecim Claudio tribuũt, tum ex eodẽ Trebellio erroris arguuntur,tum maximè ex Porphyrio, qui his tẽporibus Romæ agens, ait Plotinũ philoſophũ iam peracto Claudij anno ſecundo diẽ obiiſſe.Portò mortẽ *Quintilli* Voſpiſcus[b] narrans, ait ipſum cùm Aurelianum comperiſſet imperare,& ſe ab excercitu delictum cerneret, inciſis ſibimet venis die vigeſimo ſui Imperij periiſſe. Iis igitur ſublatis, *Lucius Domitius* AVRELIANVS, obſcuris parentibus ſiue in Daciâ,ſiue in Mœſiâ,vel in Pãnoniâ Sirmij natus, (diuerſas enim de eâ re fuiſſe maiorum ſententias,idẽ Vopiſcus teſtatur) fauore militũ oblatum ſolus tenuit Imperium;homo æqui amantiſſimus viſus in præſcribendis legibus militibus ſuis, ſed in delinquentes nimiùm ſeuerus;

a Euſ.in Chron. CLAVDII IMP. OBITVS. QVINTILLVS NECATVR.

b Vopiſc. in Aurelian.

AVRELIANVS IMP.

quod idem auctor pluribus exemplis declarat. Idem verò confeſtim pace in Pannoniis firmatâ, regreſſus eſt in Italiam aduerſus Marcomannos, eam ingenti multitudine, & magnâ ipſius Vrbis trepidatione,inuadentes.

II.

Quod verò ad *Plotinum* attinet; tradit Porphyrius[c] eum tactum anginâ, accedentibúſq; manuum ac pedum vlceribus, in Campaniam ſeceſſiſſe,& ibi diem obiiſſe natum annos ſex & ſexaginta. Sed eiuſdem planè horrendũ morbum atque mortem, quam paucis Porphyrius abſoluit, Iulius Firmicus[d] Maternus, & ipſe Ethnicus, qui ſub Conſtantio Imperatore vixit, exactiùs deſcripſit, affirmans hæc illum Fati contemptorem à Fato vlciſcente perpeſſum, quòd contra Fatum accuratè ſcripſiſſet. At infelicis eius exitûs cauſa inde certiùs veriúſque petenda eſt, quòd auditor Chriſtiani Philoſophi Ammonij, & familiariter vſus Origene,intérq,Chriſtianos diù verſatus,fieri tamẽ Chriſtianus abhorruerit;præferẽs Chriſti religioni familiaris dæmonis cultum;immo & præ iſto ceteros omnes deos cõtemnens,vt ex eodẽ Porphyrio intelligitur:qui etiã tradit, eũ in ipſius Plotini obitu in formâ draconis viſum eſſe ſub lecto pererrantẽ,& tandẽ in parietis foramẽ ſe prorsùs occuluiſſe. Tantæ verò apud ſuos æſtimationis poſt obitum Plotinus,fuit, vt & diuinos illi honores fuiſſe impertitos, áraſque erectas Eunapius ſcribat.

c Porphyr in vit.Ploti. PLOTINI OBITVS.

d Iul. Firm. l.1. c.3. & 9.

IESV CHRISTI
AN. 272.
DIONYSII
AN. 12.
AVRELIANI IMP.
AN. 2.

I.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, Aureliano Auguſto & Baſſo Coſſ.cùm Paulus Samoſatenus Epiſcopus Antiochenus damnatam à ſe in priori Concilio Antiocheno hæreſim, iterùm reſtituere conatus eſſet, illic rurſùm *cõuenientibus* regionũ finitimarũ *Epiſcopis*(vt Euſebius[a] tradit)propè infinitis,à Malchione eiuſdem Eccleſiæ diſertiſſimo presbytero, egregiâ diſputatione[b] per Notarios exceptâ de errore conuictus, omniũ Patrum ſententiâ damnatus eſt,ac ſede pulſus, ſubrogato in eius locum *Domno* Demetriani (qui ante Paulum eamdem Eccleſiam optimè rexerat)filio,omni genere virtutum exornato. De quibus omnibus mox ab iiſdem Patribus data eſt ad Dionyſium Romanum,& Maximũ Alexandrinum,alióſque vniuerſos Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopos, Synodica[c]; quâ præter hæreſim,reliqua etiã deſcripſerunt Pauli ſcelera ac ſacrilegia, turpitudines, rapinas, fraudes, luxuriam, faſtúmque in ſedendo ac incedendo,nec non intolerabilẽ impietatem, quâ in locum Pſalmorũ & cantuum Eccleſiaſticorum,in mediâ Eccleſiâ,ſolemni Paſchatis die, inanes cantilenas, in laudem ſuam paratas à mulierculis cantari iuſſit. Ceterùm cùm hanc Synodum ſub Aureliano Imperatore celebratam eſſe in Hiſtoriâ Euſebius tradat;ex eâ corrigendum eſt, quod in eiuſdẽ Chronico Pauli

CONCILIVM TERTIVM ANTIOCH. CONTRA SAMOSAT.

a Euſeb. 7. hiſt. 23.

b Meminit etiam huius Hieron. de Script. Eccl. in Malchio.

c Ext. ap. Euſeb. 7. hiſt. 24. PAVLI SCELERA.

damnatio,& Domini ſubrogatio ponitur anno decimotertio Gallieni.

II. d Athan. de Synod.

Meminit eiuſdẽ Synodi Athanaſius [d], dum aduerſus Arianos, Nicænum carpentes quòd vocem *Conſubſtantialis* aliter accepiſſet quàm Patres Antiocheni, demonſtrat vtramque Synodum idẽ de Filij diuinitate ſenſiſſe, licèt ob iuſtam cauſam vario modo ſua verba temperârit. Ipſos verò Antiochenos Patres nõ tantùm ſtuduiſſe Paulum, ſed etiam Sabellium, aliquâ ex parte (vt vidimus) pugnantes inter ſe hæreſes inducentes, confutare; apparet ex ipſorum Fidei profeſſione tunc editâ, quæ apud Synodum Epheſinam [e] habetur intexta. In quâ cùm pariter quæ de eorũ ſentẽtiâ aduerſus Arianos Athanaſius diſputat, dilucidiùs explicentur; ex his detegitur cõniuentia Euſebij hiſtorici cũ iiſdẽ Arianis; quippe qui hanc retexens hiſtoriam atque Synodicam à Concilio ſcriptam recitans, quæ in eâ de fide Catholicâ tractatio ſcripta erat, ſubdoxit, quòd in eâ Chriſti natura diuina Patri Conſubſtantialis aſſereretur.

e Con. Epheſ. edit. Pelt. tom. 6. c. 1. in fin. EVSEBII DOLVS.

III. f Euſ. d. c. 24. ad fin.

Tradit verò idem auctor [f]; cùm poſt damnationẽ Pauli ipſe exire nollet ex domo Epiſcopali Eccleſiæ Antiochenæ, Imperatorẽ Aurelianum de re illâ rogatum reſcripto iuſſiſſe, vt ea domus illis tribueretur, quibus Italiæ & Vrbis Romæ Epiſcopi per literas tribuendã præſcriberent, túncque penitùs Paulum eſſe eiectum. Nimirùm vſq; adeò innotuiſſe apparet Romani Pontificis toto Orbe poteſtatem, vt & Ethnicos non lateret, ſic demùm aliorum Epiſcoporum ſententias eſſe ratas (ſiquidem iam in Synodo Antiochenâ, cui tribuẽda domus eſſet præiudicatum fuerat) ſi eas ipſe confirmâſſet. Quòd verò ſcire etiam potuit Imperator, ab eodem Pontifice in eandem cauſam fuiſſe *Romæ* congregatos Italiæ Epiſcopos ad SYNODVM, (hoc enim Athanaſius eâdem aduerſus Arianos de Synodo Antiochenâ diſputatione teſtatur;) idcircò dixit, id eſſe debere ratum, quod vnà cum Romano Epiſcopo ceteri Italiæ Epiſcopi decernerent.

AVREL. IMP. COGNOSCIT PRIMATVM ROMAN. ECCLESIÆ

IV. AVREL. SVPERSTITIONI DEDITVS.

Hæc quidem his decernebat tẽporibus iuſtitiæ æquâ lance Aurelianus, non aliquâ erga Italiæ Epiſcopos vel Romanum Pontificẽ affectione permotus: quippe licet nõdum Chriſtianos perſequeretur, tamen quòd patrio idolorũ cultui addictiſſimus eſſet, omnes Chriſtianos æquæ odio proſequebatur: hócq; maximè tẽpore, quo occupatus in expeditione aduerſus Marcomãnos, acceptáq; apud Placentiã clade [g], totus exiſtens in variis auxiliis comparandis, conſulendiſque libris Sibyllinis, Senatum literis redarguit, quòd eos libros inſpicere cunctarẽtur, *perinde* (inquit) [h] *quaſi in Chriſtianorum Eccleſiâ, & non in templo omnium Deorũ tractarent.* Cuius etiam erga cultum deorum propenſiſſimi ſtudij non leue eſt argumentũ, quòd cùm neminem voluerit habere collegã Imperij, HERCVLEM tantùm dixit ſuum eſſe cõſortem, quem & nominauit Auguſtũ; prout docet vetus inſcriptio [i] his verbis concepta, HERCVLI AVG. CONSORTI D.N. AVRELIANI INVICTI AVG. RESPVB. PIS, &c.

g Eutrop. Sex. Aur. & aly.

h Ap Vopiſc.

i Extat. Piſauri in Vmbriâ in Palatio Ducis Vrbini. & ap. Baron. an. ſeq.

V. DIONYSII PAPÆ OBITVS.

Hoc eodem anno iiſdémque Coſſ. ſeptimo Calendas Ianuarias *S. Dionyſius* Romanus Epiſcopus, pro Eccleſiâ Dei aduerſus hæreticos & perſecutores plurimis laborib9 exantlatis, feliciter migrauit ad Dominũ, cũ ſediſſet annos vndecim, mẽſes tres, & dies quatuordecim. Ad hunc quippe annum peruenisse epiſtola ad ipſum ex Synodo Antiochenâ ſcripta affirmare nos cogit; pariterque illos erroris arguere, qui eius obitum ad anteriora tempora referũt. Sepultus [h] eſt viâ Appiâ in cœmeterio Calliſti: & cùm ceſsâſſet Epiſcopatus eius dies quinq; vltimo huius anni die ſubrogatus eſt FELIX, natione Romanus ex patre Conſtantio.

h Anaſt. de Rom. Pont. FELICIS ELECTIO.

IESV CHRISTI
AN. 273.
FELICIS
AN. 1.
AVRELIANI IMP.
AN. 3.

I. AVRELIANVS IMP. SÆVIT IN SENATORES.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſeptuageſimo tertio, Quieto & Valdumiano Coſſ. Aurelianus Imperator (inquit Vopiſcus) vt erat naturâ ferocior, plenos iratum Romam petiit vindictæ cupidus, quam ſeditionum aſperitas ſuggerebat: inciuiliùs denique vſus Imperio, ſeditionum auctoribus interemptis, cruentiùs ea quæ molliùs fuerant curanda compeſcuit; interfectis etiam quibuſdam nobilibus Senatoribus, cùm his leue quiddam, vel vnus, vel leuis, vel vilis teſtis obiiceret. Hæc Vopiſcus. Qui cùm nullam aliam eius contentionis cauſam afferat, haud abs re exiſtimare quiſque poterit Senatores illos qui de inſpiciendis libris Sibyllinis (quod vidimus anno ſuperiori) ceteris obniſi eſſent, Chriſtianos extitiſſe, ideóq; Imperatorem ſæuiùs in eos egiſſe: Quòd verò qui ab eo ſunt interfecti, dicantur à Vopiſco ſeditionis auctores; eiuſmodi criminis, nempè ſeditionis infamari ſolitos Chriſtianos, cùm ſæpè aliàs diximus, tum de his planè temporibus Acta *S. Symphoriani*, quæ habentur [a] germana, ſignificant; dum aiunt, ipſum, quòd noluiſſet Auguſtoduni ſtatuam Berecynthiæ, quę carpento vehebatur agminibus ſtipata populorum, adorare, publicæ ſeditionis prætextu comprehenſum eſſe, ac poſt virgas & carcerem gladio necatum, egregiis monitionibus à piâ matre confortatum ad martyrium.

a Ap. Sur. 22. Aug.

II.

Porrò licet iã ſic in Chriſtianos Aurelianus permotus eſſet, nequaquã tamẽ cùm primùm voluit perſecutionẽ lege ſtatuere, ſibi licuit: ſiquidem (quod Euſebius [b] narrat) cùm litteras contra Chriſtianos cõpoſitas ſubſcribere vellet, diuina vltio, brachiorum cõmiſſuris eneruatis, illum ab inſtituto repreſſit. Sed eumdem nihilominùs perſecutum eſſe Fideles, ob eam cauſam cœleſti vindictâ ſublatum, idem auctor [c] alibi affirmat. Eáq; ſub Aureliano facta PERSECVTIO ab Auguſtino [d] & aliis NONA, octaua verò à S. Leone [e] & qui eamdem cum eo inierunt numerationem, connumeratur. Deniq; & in Tabulis Eccleſiaſticis, aliiſque antiquis monumẽtis, quãplurimi reperiuntur in Perſecutione Aureliani paſſi: & iiſdẽ Symphoriani Actis habetur intextũ ipſum ab Aureliano reſcriptum contra Chriſtianos, ad prouinciarum Rectores datum. Ex quibus omnibus ſatis refelluntur Oroſius [f] & Seuerus [g], qui hanc perſecutionem non agnouerunt niſi intentatam.

b Euſ. 7. hiſt. 24. in fine PERSECVTIO AVRELIANI.
c Id. in Chron.
d Aug. 18. de ciuit. 52.
e Leo ſer. 2. de Pẽtecoſt.
f Oroſ. l. 7. cap. 23.
g Seuer. l. 2.

IESV CHRISTI
AN. 274.
FELICIS
AN. 2.
AVRELIANI
AN. 4.

I. AVRELIANVS TRIVMPHAT DE ZENOBIA.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſeptuageſimo quarto, Tacito & Placidiano Coſſ. (quãtũ ex Vopiſco colligi licet, & ex Euſebij Chronico affirmari) geſtum eſt ab Aureliano bellũ aduerſus Zenobiã Palmyrenorum Reginam, quæ poſt Odenati viri ſui obitũ, quod ille inuaſerat, filiorũ nomine poſſidebat Romanum Imperiũ Orientis: quam Aurelianus obtinuit, duxítque in triumphum captiuam: Longinum autem philoſophũ necari iuſſit, quòd ſcriptor eſſet creditus inſolentium literarum Zenobiæ ad ipſum Aurelianum. Hęc pluribus Vopiſcus. Addit verò Trebellius [a], Zenobiam poſt triũphum dimiſſam liberã, maximéque laudatam ab Aureliano apud Senatum, cõceſsâ ei poſſeſſione in agro Tiburtino, vnà cũ filiis ſuperſtitibus vixiſſe more Romanæ matronæ. Deniq; Euſebius [b], & Eutropius [c] aſſerunt eam in Vrbe ſummo honore conſenuiſſe, ab eáque poſteris quoque temporibus extitiſſe Romæ familiam, ob claritatem tantæ feminæ *Zenobiam* nuncupatam. Ex quà fortaſsè nomen & originem accepit *Zenobius*, inſignis ille Florẽtinus Epiſcopus æqualis Ambroſij. Quam quidẽ, quòd ex Hebræis venerat, & exculta erat (vt aliàs dictum) Chriſtianis literis, damnato iam eius magiſtro ac doctore impietatis Paulo Samoſateno, & ex Imperij faſtu depoſitam, redditam putamus ſapientiorem, atque probè Chriſtianam Romanæ Eccleſiæ fidem ſectatam eſſe.

ZENOBIA CHRISTI

a Trebel. de 30. Tyr. in Zenob.
b Euſeb. in Chron.
c Eutrop. l. 9.

IESV CHRISTI
AN. 275.
EVTYCHIANI
AN. 1.
AVRELIANI IMP.
AN. 5.

I. FELICI PP. MARTYRIVM.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſexageſimo quarto, Aureliano Auguſto ſecundùm & Iulio Capitolino Coſſ. tertio calendis Iunij *Felix* Papa martyrio coronatur, cùm ſediſſet (habita ratione tẽporis quo eum creatũ eſſe diximus) annos duos & mẽſes quinque, vno minùs die. Sed Anaſtaſius libro de Romanis Pontificibus, licèt iiſdem Coſſ. eũ obiiſſe dicat, tamẽ quòd eius ingreſsũ citiùs poſuerit, plures ſedi eius annos tribuit; quod & alij fecerunt. Eum autem conſummâſſe martyrium, præter eundem librum & Tabulas Eccleſiaſticas, teſtimonium habemus ex inſcriptione epiſtolæ ab eo ad Eccleſiã Alexandrinã aduerſus errores Pauli Samoſateni & Sabellij ſcriptæ, (quæ citata reperitur apud Cyrillũ [a] Alexandrinũ & Vincentium [b] Lirinenſem, necnon in Concilio [c] Chalcedonenſi) dum martyrij titulo nomen eius ſcribit. Sepultus [d] eſt autem in cœmeterio ſuo, vbi & baſilicam fecit, viâ Aureliâ ſecundo ab Vrbe milliario. Quod autem dicitur conſtituiſſe, *ſuper ſepulchra aut memorias Martyrum Miſſas celebrari*; hanc quidem conſtitutionem longè antè Eccleſia ſibi vendicat; teſtimonio etiam diuinæ Scripturæ [e], *Vidi ſubtus altare Dei animas interfectorum propter verbum Dei*, &c. Nam in id tam Græci, quàm Latini Interpretes pariter conſentiunt, ſepulchrum martyrum fuiſſe altare, ac ſuper illud offerri conſueuiſſe ſacrificium. Felicis ergo decretum ſtabiliſſe videtur, quod abſque ſcripto canone, ſimplici traditione ſeruabatur: ſicut & de aliis eiuſmodi rebus ſæpè dictum eſt ſuperiùs. Ceterùm poſtquàm ab eius obitu ſedes vacâſſet dies quinque, pridie Nonas Iunij ſuffectus eſt in locum eius EVTYCHIANVS natione Tuſcus, patriâ Lunenſis, patre Marino.

a Cyr. in Apol.
b Vinc. Lirine. c. 42.
c Cõc. Chalced. Act. 1.
d Anaſt. lib. de Rom. Pont.
e Apocal. 6.

EVTYCHIANI SVBROGATIO.

II. Plurimos verò alios, paſſos hàc eâdem perſecutione Aureliani, cùm Romæ, tum in reliquis Italiæ prouinciis, necnon in Galliis, (quò Aurelianum hoc ipſo anno aduerſus irruentes in eas barbaros profectionem inſtituiſſe, Vopiſcus tradit) atque etiam in Oriente variis locis, continent ſuis quibuſque diebus Eccleſiaſticæ Tabulæ; ex quibus coniecturam facere licet de ceteris in aliis locis ſupplicio affectis, quorum memoria non extat.

III. Sed & hoc quarto anno Aureliani, auctor eſt Euſebius [f], ab eo erectum templũ Solis, primúmque *Solis Agonem* inſtitutum eſſe: cuius etiam numinis cultũ cùm Romæ, tum in Oriẽte, ab eodem Imperatore auctũ eſſe, Vopiſcus tradit. Quod verò eodẽ anno firmioribus muris vallatã Vrbem, auctámque, Euſebius dicit; idẽ Vopiſcus tradit, Aurelianum muros Vrbis ſic ampliaſſe, vt quinquaginta propè paſſuum millia eorum ambitus teneret. Sed quo potiſſimùm anno id opus inchoatum, perfectúmque fuerit, diverſa eſt auctorum ſententia: nam & illud conſummâſſe Probum, aliqui tradunt.

f Euſeb. in Chron.
SOLIS AGON INSTITVTVS.

IESV CHRISTI
AN. 276. 277.
EVTYCHIANI
AN. 2.3.
AVRELIANI IMP.
AN. 6.7.

I. TEMPORIS IMP. AVRELIANI RATIO.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſexageſimo ſexto, Aureliano Auguſto tertiũ & Marcellino Coſſ. perperàm ab aliquibus recẽtioribus ponitur obitus ipſius Aureliani, non abſoluto anno quinto Imperii: cui veteres auctores & inſcriptiones contradicunt. Siquidem annos ſaltem quinque & menſes ſex, Euſebius, Eutropius, Epiphanius, Caſſiodorus, & alij tribuunt: Vopiſcus autem ſex annos, paucos minùs dies. Sed cùm eiuſdem repetiatur in antiquâ nummi [a] inſcriptione Poteſtas Tribunitia ſeptimùm iterata: ſeptimum quoque peregiſse Imperij annum affirmare neceſse videtur. Cui ſententiæ adſtipulantur Caſſiodori Chronicon & vetus Græcus Index, in quibus poſt Conſulatum Aureliani tertiùm, qui accidit hoc anno, duo alij Conſulatus ponũtur, in quorum vltimo eius obitus contigiſse legitur.

a Ap. Adolp. de Num.

Anno igitur proximo, Chriſti ducenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, quo à Caſſiodoro & Græco Indice ponuntur Coſs. Probus atque

Paulinus,

b *Leo Ser 2. de Pentec.*
MANES HÆRESIARCHA COGNOSCITVR.

Paulinus;(quos tamen prætermiſerũt, qui Aurelianum anno ſuperiori putauerunt defunctũ, quoniam ſuperuacaneos eſſe exiſtimârunt)hæreſis MANICHÆORVM innotuit; vt S. Leo[b] teſtatur. Sed quod Probum Conſulem, æquè nominat Imperatorem, id accidit quòd poſteà creatus eſt Imperator, non quòd tũc eſſet. Nam cùm addat collegam Paulinum, & tempore horum Conſulum viguiſse perſecutionem ſubiiciat; conſtat eum de temporibus Aureliani eſse locutum, poſt quem vſque ad Dioclerianum nulla perſecutio vexauit Eccleſiã. Sed & quod rursùm apud eumdem numerantur à Reſurrectione Domini vſque ad dictos Conſules, anni ducenti ſexaginta, errorem planè in notam numeri irrepiiſse arguit nimia diſcrepantia, cùm ducenti quadraginta tres veniant tantummodò numerandi. Sicuti cùm apud Epiphanium[c], ab Aſſumptione Chriſti vſq; ad Manetem, & Aurelianum ac Probum Imperatores; anni ponuntur ducenti ſeptuaginta ſex, ſecundùm aliquos chronographos, iuxta alios verò ducenti quadraginta ſex; ita reſtituendus eſt locus, vt prior numerus non ab Aſcenſione Domini, ſed à Natiuitate ducatur: poſterior ab Aſcenſione vſque ad Probi Imperium: qui annorum numerus egregiè noſtræ chronographiæ conſentit. Ceterùm alibi idem Epiphanius[d] ad Gallieni annum nonum refert Manetis initia, alibi[e] verò circa annum quartum Aureliani: ſub quo etiam Imperatore eum ponit Suidas, & alij: aliíq;[f] rursùm ſub Tacito, ſub Caro alij[g], denique Cyrillus[h] Hieroſolymitanus ſub Probo; itémque Euſebius anno ſecundo eiuſdem Probi Imperatoris, & Caſſiodorus eodem Imperatore quintùm Conſule cum Victorino.

c *Epiph. hær. 66.*
d *Id. de menſ.*
e *Id. hær. 66.*
f *Bed. de 6 ætat. in Ado.*
g *Zonar. Annal par. 3.*
h *Cypr. catech. 6.*

III.
SCYTHIANVS MALORVM ARCHITECTVS.

Huius autem originem altiùs repetens idem Cyrillus, ait fuiſſe quemdam SCYTHIANVM in Ægypto genere Saracenũ, nihil cum Chriſtianiſmo commune habentem; eundémque Alexandriæ Ariſtotelicam vitam imitatũ, quatuor libros compoſuiſſe, vnum quem appellauit *Euangelium*, alterum *Capitum*, tertium *Myſteriorum*, quartum, *Theſaurorum*: ac poſteà cùm in Iudæam veniſſet, vt peſtilenti cõtagione afficeret illam regionem; ipſo morbo extincto, ſedatam eſſe peſtilentiam. Hæc autem cùm ſcribat antiquiſſimus Cyrillus, perſpicuè docet errare Suidam, & alios qui cum Manete confundunt Scythianum, eúmque genere Brachmanũ dicunt. Nam & Epiphanius de Scythiano prolixiorem contexens hiſtoriam, ait fuiſſe genere Saracenum, in Arabiâ nutritum, philoſophicis Græcorum litteris imbutum; & mercatura intercedente cum Indis prædiuitem factum, in Ægyptum deſcendentem, adſciuiſſe ſibi ex lupanari mulierculam; ibique de duobus Principiis hæreſim ex Pythagoreis hauſtam promulgâſſe: Ieroſolymámque profectum, quòd omnes ſibi aduerſantes nactus eſſet, totum ſe magiæ ſtudio mancipâſſe. Sed quod ait, Scythianum circa tempora Apoſtolorum vixiſſe, haud facilè aſſentietur qui conſiderabit ei proximè in ſcholâ impietatis ſucceſſiſſe Terebinthum eius diſcipulum, & huic mox Manetem eſſe ſuffectum.

Epiph. hær. 66.

IV.
TEREBINTHVS OBSCVR.

De TEREBINTHO verò Cyrillus ſubdit; cùm is auri, & librorum, atque hæreſis Scythiani factus heres, à Iudæâ pulſus eſſet, tranſiſſe in Perſidem, & ne cognoſceretur ex nomine, *Buddam* ſe vocâſſe: ſed cùm & illic aduerſarios haberet ſacerdotes Solis, eſſétque ab illis comprehendendus, profugiſſe ad quamdam viduam; apud quam cùm aſcendens ſupra domum inuocaret aëreos dæmones, quos Manichæi poſteà in abominandis ſuis ſacris æquè inuocare conſueuerunt, diuinitùs percuſſum de domo proſtratum eſſe atque extinctum, relictis apud viduam libris & pecuniis.

SCYTHIANI

V.
MANETIS ORIGO.

Hæc autem cùm neque cognatum neq; amicum nullum haberet, emiſſe ſeruum *Curbicum* nomine, quem poſteà adoptauit, & Perſidis diſciplinis erudiendum curauit: eúmque in ſemiphiloſophum euadentem, mortuâ viduâ libris & pecuniâ potitum, ne ſeruitutis nomen ei cõtumelioſum eſſet, MANEM ſe, (quod linguâ Perſicâ *Homiliam* ſignificat) tãquam optimum diſputatorem appellâſſe: ſed diuinâ prouidentiâ factum, vt nolens ſeipſum argueret, indito ſibi eo nomine quod apud Græcos *Inſaniam* ſignificaret. Hæc Cyrillus. De nomine verò addit Auguſtinus[k], Manetis diſcipulos vitantes nomen inſaniæ, geminatâ N. litterâ, Manichæum quaſi manna fundentem, pro Manichæo, id eſt, inſano, appellâſſe. At Epiphanius[l], illud nomen aucupatum Curbicum ait, quòd iuxta Babylonicam linguam Manes vas ſignificet; æmulatùm nimirùm Apoſtolum, qui Vas electionis à Chriſto eſt appellatus. Sed & ſi vocis huius à Latinis ſumas interpretationẽ, idem eſt *Mania* (vt tradit Feſtus) quod *turpis larua*, planè Maneti congrua. Eumdem autem à pleriſque *Manichæum* quoque nominatum reperimus: quamquam hæc appellatio eius ſectatores magis deſignat. Iidem verò indiderunt[m] etiam ſibi poſteà nomina, vt *Cathariſtæ* dici vellent, atque *Macarij*, (nempè Mundatores, Beati) itémque *Electi*.

k *Aug. de hæreſ. c. 46.*
DE NOMINE MANETIS.
l *Epiph. ibid.*
m *Aug. ibid.*

VI.

Hoc quoque tempore (vt auctor eſt Epiphanius) idem Manes miſit tres ex ſuis diſcipulis Ieroſolymam, emptum ſacros libros, quò Chriſtianorum res calleret, atque inde ſi poſſet de duobus Principiis dogma firmaret. Cùm verò (inquit Cyrillus) auderet dicere ſe eſſe Paracletum; & ſupra vires humanas ſeſe iactaret; ægrotante filio Regis Perſarum, ipſe remouens medicos promiſit ſe eũ per orationem ſanaturum: ſed mortuo paruulo, qui medicorum opera ſanari potuerat, Manes carceri mancipatus, inde aufugiens venit in Meſopotamiam. Vbi occaſione Marcelli cuiuſdam inſignis pietate viri, in Caſchatâ Meſopotamiæ habitantis, quem ipſe ſibi adſciſcere ſtuderet, cum Archelao Epiſcopo coactus eſt inire diſputationem, conſtitutis communi conſenſu iudicibus, philoſopho, medico, grammatico, & ſophiſtâ; quos licèt Ethnicos Archelaus non recuſauit, quò magis aduerſarij, hominis etiam Ethnici os impudens obſtrueret. Quapropter omnium ſententiâ ſuperatus Manes, inde fugit in quemdam viculum eiuſdem diœceſis Caſcharorum: vbi cùm adhuc presbyterum eius loci ſollicitaret, ab adueniente Archelao iterùm diſputatione conuictus, eiuſdémque præſidio à furore populi eum interficere ſtudentis præſeruatus; fugit vnde venerat, in caſtellum Arabionis. Deſcribunt hæc pluribus iidem Cyrillus & Epiphanius. Auctórque eſt Hieronymus[n], priorem illam cum Manete initam Diſputationem, ab ipſo Archelao fuiſſe Syro ſer-

DISPVT. ARCHELAI CVM MANETA.
n *Hier. de Script. Eccl. in Archel.*

mone conſcriptam, ac poſteà in Græcam linguam conuerſam; ex quâ etiam nonnulla Cyrillus recitat. Qui addit ſatellites Regis Perſarum vbique fugitiuum Manerem perquiréres, eumdem poſt hæc comprehenſum ad Regem duxiſſe, Regem autem lege Perſicâ eû eacoriari iuſſiſſe; & corpus quidem beſtiis deuotandum tradidiſſe, cutem verò tamquam vtrem ante portas ſuſpendi curâſſe. Quare quòd Manes arundine exeoriatus fuit inde ſũpſiſſe Manichæos vt eotum nonnulli ſupet arundines accubarent; & quòd ſuper mattas iacerent ſic compoſitas, nomen quoque profluaiſſe vt *Mattary* iidem fuetint appellati; S. Auguſtinus [o] affirmat.

MANES A REGE PERSARVM NECATVR.

o Aug. 5. cont. Fauſt. 5.

VII. Cùm igitur videret ſaranas, propè penitùs exoleuiſſe ob ſceleris immanitatem, quas per Gnoſticos docuiſſet turpitudines, & iam deficere quem in Montano effinxiſſet Paracletum, atque ab eo ſuperinducta ieiunia eſſe neglectui; conatus ex duobus vnom conflare monſtrum, additíſque aliis deformitatibus, Manerem eduxit ea inferis, qui ſuî horrore vniuerſum obſtupefecit Orbem, & fuligiue obduxir. Quòd verò faciliùs blaſphemias ſuas ſimpliciorib. perſnaderet, *Apoſtolum* ſe IESV *Chriſti* nominaoit; vt tradir Auguſtinus [p], & vt conſtar ex ipsâ epiſtolarum eius inſcriptione, quas [q] tum ad Marcellum quem diximus ſcripſit, tum de Fundamento [r] ad ſuos direxit. Sed non ſic quidem ſe vocabat Apóſtolum, vt ſe tantùm Apoſtolis Domini conferret; ſed quòd profiteretur (vt vidimus, & S. Auguſtinus [ſ] declarat) ſe eſſe Paracletum, quem Chriſtus prædiaetat à Patre mittendum.

p Aug de hæreſ. c. 46.
q Ext. ap. Epiph. hær. 66.
r Ap. Aug. cõt. ep. Fund.
ſ Aug. d. c. 46.

VIII. Primum autem atque præcipuum ipſius dogma, ex quo alia veluti riui è cœnoſo fonte dimanârunt, fuir quòd conſtituerit dno *Principia* æterna ſibi inuicem contraria, duáſque naturas atque ſubſtantias; *Boni* ſcilicèt, & *Mali*: totúmque hominem è duobus illis ereatum eſſe Principiis, ex bono animam, corpus verò fabricatum à malo. Iraque negabant Cbriſtum humanam ſuſcepiſſe naturam; eâdémque ratione carnem, vt malum ea mali Prineipio germen, odio proſequentes, perpetuum cootra eam bellum ſie conflarunt, vt eam probroſis etiam afficerent contumeliis & immunditiis; eóque infano prætextu in imméſum gurgitem turpitndinum metſi, omni pariter libidinum genere frequentiſſimè ſe ipſos polluerunr, quòd dicerent eo modo iniuriâ carnem affiei, malúmque purgari: quibus & illud borrendum adderent, vt conſpersâ farinâ humano ſemine, inſtar Gnoſticorum velut Euchariſtiam conficerent. Eâdem quoque ex causâ quòd carnem ex materiâ, & matèriam à mali Principio fluxiſſe dicerent, licèt mulieribus iungerentur, omnem tamen geoerationem ſedolò vitabant, quòd ex eâ augeretut materia, ac proinde mali Principij cauſa ageretur. Vnde & onprias neceſſe erat damnare, quando genetare prohiberent, propter quod coniugia copulanda ſunt. Ac pariter in odium carnis (quod fuit illis commune cum Marcionitis negabant carnis reſorrectionem. Traduntur autem bæc omnia de Maniebæis à SS. Patribos Cyrillo [t], Epipbanio [u], Anguſtino [x], & aliis. Sed & eâdem ex cansâ qnòd dicerent nullum materiæ eſſe dandnm adminiculum, eò dementiæ peruenìſſe, vt execrarentur eos qui pauperibus eleemoſynam darenr, Athanaſius [y] & Tbeodoretus [z] affirmant. Paritérq; in odium carnis, execrari eos ait Aoguſtinus [a] Sanctorum Reliqnias; maximéque inuèhi in Chriſtianos qui Martyres colerent, eorúmque celebrarent feſtos dies.

MANETIS, AC DISCIPVLOR. IMPIA DOGMATA ET TVRPITVDINES.

t Cyr. cateche. 6.
u Epiph. hær. 66.
x Aug hær 46. & cont. Fauſt.
y Athan. ep. ad Solit.
z Theodor. hær. fab. li. 1.
a Aug. cont. Fauſt. li. 20. c. 21. & l. 32. cap. 11.

IX. Duas item animas cuiliber bomini inſitas dicebant, eaſdémque diuerſas, atque è contratiis planè Principiis dimanâtes; nempè malâm alteram, â mali Principio generatam; alteram bonam infuſam à boni principio, eamdémque eſſe diuinæ ſubſtantiæ atq; naturæ. Aduerſus euiuſmodi commentum idem Auguſtinns pluribus diſpntanit ſcripto *de duabus Animabus* contra Manichæos commentario. Tranſanimationem quoqoe Pythagoream docuiſſe Cyrillns, Epiphanius, & Aoguſtinus affirmant: & purgationem quamdam fatuam bonarum animarum atque itidem malarum punitionem introdnxerunt, quam idem Auguſtinns [b] deſcribit. De Chriſto aurem, non tantùm (qood dictum eſt) ſentiebant eum minimè humanâ iodutum carne, ac proinde nec natnm, oec paſſum; ſed & teſtatur Hilarius [c], Manerem negâſſe vnam eamdem Chriſti eſſe cum Patre ſubſtãniam, ſed partem ex ipsâ. Immò vſque eò productum eſt eius mentis delitium, vt illum dixerit [d] fuiſſe ſerpentem, qui Adæ atq; Euæ per eſum pomi infuderit ſciẽtiam boni & mali. Rursùs verò eum eſſe Solem hunc Orbis, Manichæos tradere, Theodoretus & alij affirmant. Vetùm non proptiè Solem Chriſtum dixiſſe, ſed in Sole Chriſtum eſſe, ſicut ſecrero quodam lumine Patrem, in Lunâ Sapientiam, & in aëre Spiritum, Auguſtinus [e] docer. Quapropter Solem & Lunam eos adorare ſolitos, idem alibi teſtatur: eoſdémque ex diuinâ eſſe ſubſtãtiâ exiſtimâſſe, Epiphanius [f] tradit. Prætereà Solem & Lunam naues eſſe dicebãt; & Lunam quidem factam ex bonâ aquâ, Solem quoqoe ex bono igne; aliáque rum de illis, rnm de quinque quæ fingebant elementis malis, tutidémque bonis, déque pugnâ illorum inter ſe, deliria docebant, quæ idem Auguſtinus [g] refert. Mũdum antem non ex nihilo creatum dieebant, ſed ex præexiſtente materiâ, vt ſcribit Hieronymus [h]. Addit Auguſtinus, illos confiteri mondum â naturâ boni, hoc eſt à naturâ Dei factum; ſed de permiatione boni & mali, quam factam dicunr cùm inter ſe vtraque natura pugnauit: id porrò agi per Chriſtum, & Dei ſubſtantiam in creaturis infuſam, vt aduerſariam partem ſiperando fieret omnium exacta purgario. Addir denique Epipbanius, Manetem dixiſse Principem booi ſpoliatum fuiſse â Principe mali, domino mundi; ſed reſtitutionem ptocurari per Chriſtum.

b Id de hær. cap. 46.
c Hilar. de Trin. lib. 6.
d Aug. de. c. 46.
e Id. 20. cont. Fauſt. 6. & 7.
f Ibid. li. 14. cap. 11. 12.
g Id d. c. 46.
h Hier. in ep. ad Eph. c. 6.

X. Reiiciebar [i] omnino Prophetas, qnos dicebat ſpiritu erroris afflaros: qui enim cum illis locutus eſset, affirmabat fuiſse vnum ea Principibus renebrarum: paritérque veteres Patriarchas [k] variis criminibus infamabar. Contempſit [l] & præcepta Decalogi; quippe qui non vnnm Denm coleret, ſed multos deos, immò & deorum agmina. Totum inſuper politicum dominium ſuſtulit, dum derogaret publicis Magiſtratibus; & Bella [m] ex caosâ etiam iuſtâ ſuſcepta damnaret. Creatorẽ & creaturas eaecrabatur: atque agriculturam [n] damnauit, tamquam pluriom cædium ream, qoòd in qualibet herbâ vel plantâ ioeſse diceret, vt homini, inſitâ animam: itaque & qui illas euellerer, in eaſdẽ mu-

i Epiph. & Aug. ibid.
k Aug. cont. Fauſt. li. 22.
l Id 15. cont. Fauſt. 7.
m d. lib. 22.
n Cyril. catech. 6. Aug. d. cap. 46.

tatum

Digitized by Google

tatum iti: ſed hæc peccata illis condonati, qui ſuis ſectariis pararent cibum. Quare qui in duas claſſes, hoc eſt *Auditorum* & *Electorum* vniuerſum cœtum ſuum diuiſum haberent, cùm paupertatem voluntariam affectarent, in Auditoribus ſuis diriſſimi erant; quibus omnia, quæ ceteris hominibus, petmiſſa eſſe Manes voluit. [o] Introduxit inſuper ſuperſtitioſum ciborum delectum, nempè abſtinentiam à carnibus, vino, ouis, caſeis, quòd diceret non ineſſe illis diuinam ſubſtantiam, ſed à mali Principio generata. Fatum inſuper introduxiſſe, tradit Socrates [p]: & negâſſe futurum Iudicium, Philaſtrius affirmat. Additque demùm Auguſtinus [q], eos penitùs baptiſmum reieciſſe, tamquam nihil ad ſalutem conducentem: cùm tamen Hieronymus [r] doceat ipſos Baptizate ſolitos, ſed diuers à ab Eccleſiâ formá.

o *Aug. 20. cont. Fauſt. vlt.*
p *Socr. lib. 1. cap 22.*
q *Aug. d. 6. 46.*
r *Hier. ad uerſ. Lucif.*

XI. Porrò ipſum Manetem neque ex Chriſtianis prodiiſſe, neque Chtiſtianis vnquam adhæſiſſe conſtat; etſi multa quæ in Eccleſiâ eſſent ſalubriter inſtituta, imiratus ſit; qui & Scripturâ Noui Teſtamenti ſæpiùs vſus eſt, & virginitatem [ſ] excolere docuit: cùm tamen quæ ſunt in Eccleſiâ veræ virgines, condemnarent eius ſectatores, quòd diuerſam ab eis virginitatis cuſtodiendæ rationem inirent. Inſuper ſicut Eccleſia vniuerſum populum in duas claſſes, nempè *Laicos Clericóſque* diſtinguit; ita Manes ſuos inter *Auditores* & *Electos* partitus eſt [t]. Habuítque diſcipulus duodecim, ad inſtar Apoſtolici numeri; quem numerum poſteà Manichæi cuſtodierunt. Nam ex electis ſuis habebant duodecim, quos appellabant *Magiſtros*, & tertiumdecimum *Principem* ipſorum. Epiſcopos autem ſeptuaginta duos, qui ordinabantur à Magiſtris; & presbyteros, qui ordinabantur ad Epiſcopis: habebántque Epiſcopi diaconos.

ſ *Aug. de moribus Manich.*
t *Id. d. c. 46.*

XII. MANICHÆI SENTINA OMNIVM SCELERVM. Ceterùm cùm præter illa quæ de Manichæis diximus, alia quoque plurima üdem qui ſuprà auctores recenſeant; tamen impoſſibile fermè eſſet vniuerſas eorum impietates, & turpitudines, atque ineptias enarrare; quandoquidem (vt ait Leo [v] Papa) cùm diabolus in cunctis peruerſitatibus multiformem teneat principatum, arcem tamen ſibi in Manichæorum ſtruxiſſet inſaniâ videatur, vbi non vnius prauitatis ſpeciem; ſed omnium ſimul errorum impietatúmq; mixturâ generaliter poſſideret: quod enim in Paganis profanum, quod in Iudæis cæcũ, quod in ſecretis magiæ artis illicitum, quod deniq; in omnibus hæreſibus ſacrilegum atq; blaſphemum eſſet; hoc in iſtos, quaſi in ſentinam quamdam, cum omnium ſordium cõcretione confluxiſſe. Quod quidem eo conſilio à Manete excogitatũ eſt, vt faciliùs omnes ſectas ad ſe alliceret.

v *Leo Ser. 5. de ieiun.*

XIII. MANETIS SCRIPTA. Diffamauit autem ſuas hæreſes non voce tantùm, ſed & variis Scriptis quorum ſuperiùs facta eſt mentio, aliiſque de quibus agit Epiphanius, interquæ fuit illud; quo ſub titulo aſtrologiæ docuit magicas incantationes: eadémque vim maximam ex blandiloquentiâ comparatâ ad perſuadendum habuiſſe inſitam conſtat. Sed & eius diſcipulos ac ſectatores potentes admodùm fuiſſe ad refellendas aliorum ſententias, Auguſtinus affirmat: eoſdémque præſtigiis vti ſolitos in initiandis illis qui ad eos accederent, atq; adeò valdè difficile fuiſſe eiuſmodi initiatos ad Eccleſiam reducere, Theodoretus aſſerit. Et ad propagãdam hæreſim, peculiare illis fuiſſe ſuns in diuerſas Orbis partes mittere doctores impietatis, qui ad alliciendos homines nudam pollicerentur veritatem, & ſepoſitâ omni perſonarum auctoritate, ſimplici ratione eos qui ſe audire vellent, introducturos ad Deum, & errore omni liberaturos; Auguſtinus ea expertus ſæpè [x] commemorat, ſuique erroris cauſam refricat dolens.

x *Aug. de vt cren c. 1. Confeſſ. l. 1. c. 6. 11. & lib. 5. c. 6.*

XIV. ET OPPVGNATORES. Scripſerunt autem aduerſus Manetis errores Archelaus Caſcharorum Epiſcopus, Titus Boſtrenſis, Diodorus Cilicus, Serapion Thmuenſis, Athanaſius Alexandrinus, Georgius, Laodicenus, Euſebius Cæſarienſis, Euſebius Emeſenus, Apollinaris Laodicenus, & alij Græcorum complures, quos omnes Epiphanius [y] numerat. Quod verò tradit, ab Origene quoque eamdem hæreſim impugnatam; non inde accidere potuit, quòd Manes vixerit temporibus Origenis, ſed in Manetis magiſtris Alexandriæ agentibus ea opinio de Principiis ab Origene fuerit confutata. At nullus locupletiùs id præſtitit atque feliciùs Auguſtino, qui plures commentarios aduerſus eoſdem Manichæos conſcripſit. Sed de Manete, & eius origine hactenùs: de primis verò eius diſcipulis agunt Cyrillus & Epiphanius; acturi & nos ſæpè inferiùs de eiuſdem ſectatoribus.

y *Epiph. hær. 66.*

XV. Hoc eodem anno, poſt quinque ſedis annos defuncto Domno Epiſcopo Antiocheno, ſuffectus eſt *Timæus*. Tot enim annis Domnum ſediſſe, teſtatur in Chronico Euſebius: qui tamen ſemel errore lapſus in tempore eius ingreſsûs, nec eius ſedis finem, nec ſucceſſoris initium ſuo poſuit loco.

IESV CHRISTI
AN. 278.
EVTYCHIANI
AN. 4.
TACITVS IMP.

I. AVRELIANVS IMP. NECATVR. ANNO Chriſti ducenteſimo ſeptuageſimo octauo, à Caſſiodoro & Græcis Indicibus ponuntur Paternus & Probus ſecundùm Coſſ. Quibus *Aurelianus* auſpicatus ſeptimum Imperij annum, cùm ob nimiam ſeueritatem ſuis inuiſus eſſet redditus, in expeditione aduerſus Perſas per Thraciam iter agens, inter Byzantium & Heracleam, miniſtri ſcelere cui ſecretorum officium crediderat, occiſus eſt: quam rem geſtam Vopiſcus [a] narrat. Id verò in vltionem ſanguinis Chriſtiani ab eo effuſi contigiſſe, Conſtantinus [b] Magnus pro concione aſſerunt. Sed & antequàm occideretur, fulmen ante eum magno cùm ipſius, tum circumſtantium pauore ruiſſe, Oroſius [c] ex Euſebij Chronico tradit: idémque teſtatum habetur in fine Actorum [d] *S. Patrocli*, qui paulò antè Trecis in Galliâ martyrium ſubiit.

a *Vop. in Aurelia.*
b *Conſt. orat. ad SS. Cœt. c. 42. ap. Euſeb.*
c *Oroſ. lib. 7. cap. 3.*
d *Ap. Sur 21. Ianuar.*

II. Cùm autem poſt necem Aureliani, de Imperatore deligendo exercitus retuliſſet ad Senatum, quòd nullum de iis faciẽdum putaret qui Aureliani neci conſenſiſſent; Senatus autem ſciens, non libenter iam milites recipere Imperatores à Senatu, eamdem delectionem in exercitum refudiſſet, idque tertio factum eſſet: demùm poſt ſex menſes (aut, vt ponit Victor, ſe-

piem) ex Senatuſconſulto *Claudius* TACITVS Princeps Senatûs, vir laudatiſſimus, ſed iam ætate prouectus, creatus eſt Imperator ſeptimo Calendas Octobris: quod Vopiſcus [a] deſcripſit pluribus, ſimul & ingens Senatûs gaudium, cùm iam putaret ſibi reſtitutam eſſe Reipublicæ adminiſtrationem.

[T]ACITVS [IM]PERAT.
a Vop. in Aur. & Tac.

III.
[f] Sur. [...] Sep.

Quod autem pertinet ad res Chriſtianas Acta [f] *Charitonis* habent, eumdem Tacitum, ſimul ac Imperium eſt adeptus, ſupplicio Aureliani edoctum, datis ad omnes prouincias reſcriptis, perſecutionem vbique ceſſare iuſſiſſe.

IESV CHRISTI
AN. 279.280.281.282.

ETYCHIANI
AN. 5.6.7.8.

PROBI IMP.
AN. 1.2.3.4.

I.
[T]ACITVS [IM]P. MORITVR.

ANNO Chriſti ducenteſimo ſeptuageſimo nono, Tacito Imperatore ſecundùm & Fuluio Æmiliano Coſſ. (quos enim Caſſidorus & Græci Indices habent, Probus & Paternus tertiùm ſuffecti fuerunt) idem Auguſtus cùm expléſſet, vt omnes conſentiunt, Imperij menſes ſex apud Pontum in expeditione Mœoticâ deceſſit menſe Martio, ſiue morbo ſiue gladio; quâ de re diuerſas fuiſſe ſententias, Vopiſcus [a] tradit. Eo verò mortuo, FLORIANVS ipſius germanus, nullo Senatûs ſeu militum conſulto, ſed veluti hereditario iure inuadens Imperium, cùm vix duobus menſibus tenuiſſet, occiſus eſt à militibus apud Tarſum, poſtquàm auditum eſſet, ab Orientali exercitu electum eſſe, quem Senatus optârat, & Populus Romanus acclamationibus petierat, *Marcum Aurelium Valerium* PROBVM, à Pannoniâ oriundum ciuitate Sirmienſi, patre Maximo Tribunatu militiæ claro; de cuius electione ac virtutibus, fuſiùs Vopiſcus [b].

a Vopiſ. in Tacit.
[FL]ORIANVS [IM]P. NECATVR.
[P]ROBVS IMPERAT.
b Vop. in Prob.

II.

Anno verò Domini ducenteſimo octogeſimo, Meſſalâ & Grato Coſſ. (vt à Caſſiodoro & Græcis Indicibus ponuntur) Gallias ab eodem Probo Imperatore barbaris liberatas eſſe, Euſebius [c] & Caſſiodorus ponunt: traditque Vopiſcus eum quadringenta tunc millia Germanorum, qui eas poſt necem Aureliani occupauerant, cecidiſſe, reliquias verò vltra Nigrum fluuium & Albim remouiſſe. Meminit etiam Gregorius [d] Turonenſis de cladibus ab Alemannis tunc in Gallos inflictis, duce ipſorum *Chroco*, qui etiam Chriſtianos afflixit: ſed apud Arelaten captus, diuerſis ſupplicijs meritas pœnas luit. E contrà verò accidit Probo, vt cùm Chriſtianos in pace viuere relinqueret, eidem à Deo victoriæ aduerſus barbaros impertirentur. Sic enim &c.

c Euſeb. & Caſſiod. in Chron.
d Greg. Tur. hiſt. Franc. 2.

III.
e Caſſiod. & Gr. Indic.
f Vopiſ. in Prob.

Anno Chriſti ducenteſimo octogeſimo primo, eodem ipſo Probo [e] quartum & Tiberiano Coſſ. idem in Illyrico Sarmatas, vnà cum aliis barbaris progreſſis debellauit [f].

IV.

Anno verò ducenteſimo octogeſimo ſecundo, ſe itidem quintùm & Victorino Coſſ. Gothos in Thraciâ, & latrones Iſauricos domuit, ſubegit Blemyas, cum Parthis ac Perſis pacem compoſuit. Vopiſcus hæc pluribus: qui tamen, perinde, ac ſi encomium potiùs quàm hiſtoriam ſcriberet, lucra poſuit, damna præteriit. Nam conſtat his Probi temporibus FRANCOS gentem fortiſſimam, & clades pati neſciam, in vindictam ſuorum in Gallis interemptorum, breui temporis ſpatio totum Romanum Imperium incurſione turbâſſe, & timore vehementi concuſſiſſe; cum incredibili audaciâ, & indignâ felicitate, (vt loquitur auctor Panegyrici dicti Maximiano) à Ponto vſque correptis nauibus, Græciam Aſiámque populati, & pleriſque Libyæ littoribus appulſi, ipſas poſtremò naualibus quondam victoriis nobiles ceperunt Syracuſas, & immenſo itinere peruecti Oceanum intrauerunt. Egregium planè *Francorum* antiq; gloriæ monumentum; quos Chriſtiana Religio longè clariores poſteà fecit.

FRANCORVM INGENS FACINVS.

V.
g Ext. Acta ap. Metaphr. & Sur. 19. Sep.

Sed & putamus has clades accidiſſe in vltionem SS. Martyrum *Trophimi* [g] & ſociorum, qui his Probi temporibus Antiochiæ furore Heliodori Vicariam præfecturam gerentis, mortem pro Chriſto obierunt.

IESV CHRISTI
AN. 283.

EVTYCHIANI
AN. [.]9.

CARI IMP.
AN. 1.

I.
a Caſſiod. & Gr. indic.
PROBVS IMP. NECATVR.

ANNO Chriſti ducenteſimo octogeſimo tertio, Caro [a] & Carino Coſſ. *Probus* Imperator quibuſdam tyrannis compreſſis Romam rediens, de gentibus à ſe deuictis triumphauit: mox verò bellum Perſicum parans, apud Sirmium à militibus ſuis, quos paulò ſeueriùs habebat, per inſidias interemptus eſt anno Imperij ſui quinto; vt ſcribit Vopiſcus. Sed de annis Imperij Probi aduerſantur ei, cùm Ethnici ſcriptores Aurelius Victor, Eutropius, & Iulianus [b] Imperator, tū ex noſtris Euſebius [c]; qui omnes volunt Probum imperâſſe vltra ſexennium expletū, ita vt ſeptimum incboârit; Oroſius [d] autem & Caſſiodorus etiam vlteriùs protendunt. Abiiſſemus & nos in illorum ſententiam, niſi veterum lapidum Inſcriptiones, quæ ceteris omnibus teſtibus præualere cōſueuerunt, neceſſariò nos fateri cōpellerent, hoc ipſo anno Probum regnandi finem feciſſe; aliiſq; certis teſtificationibus conſtaret, Diocletianum, qui poſt Carum Probi ſucceſſorem regnauit, anno ſequenti auſpicatum eſſe Imperium.

b Iulian. de Cæſar.
c Euſeb. in Chron. & 7. hiſt. 24.
d Oroſ. lib. 7. cap. 24.

II.
CARVS IMPERAT.
e Inſcript. antiq. edit. Plantin. p. g. 156. num. 1. Panuin. in Faſt. Huber in Theſ rei nar. in Caro.
f Inſcript. P. ant. & Panuin. ib.

Namque Probo extincto, creatum eſſe hoc ipſo anno à militibus *M. Aurelium* CARVM, (quem alij Romæ ex parentibus Illyricis, alij Narbonæ in Galliâ natum traduut) ex eo manifeſtè cognoſcitur quòd Conſulatus eius ſecundus, qui ab omnibus ponitur anno ſequenti, in veteribus Inſcriptionibus [e] iunctus reperitur Tribunitiæ Poteſtati ſecundæ, quâ notatur Annus ſecundus eius Imperij. Filios autem eius *Carinum* & *Numerianum*, non mox dictos eſſe Auguſtos, (quod alij ſcripſerunt) ſed tantùm Cæſares, aliæ itidem Inſcriptiones [f] demonſtrant; idemque Vopiſcus aſſerit.

III.
g Euſeb. in chron.

Hoc eodem anno, quo quartus Probi abſoluitur & quintus inchoatur, vitâ functo (inquit Euſebius [g]) Timæo Epiſcopo Antiocheno, ſub-

ſtitutus

h Id. 7. hiſt. vlt.
DOROTHEVS PRESB. ANTIOC.

ſtitutus eſt in locũ eius *Cyrillus*. Cuius occaſione ſermonem idem auctor h habet de *Dorotheo*, inſigni pietate & eruditione eiuſdem Eccleſiæ Antiochenæ presbyterô, eunucho nato; quem Scripturas in Eccleſiâ explicantem ſe audiuiſſe teſtatur. Additque de *Euſebio* & *Anatolio*, patriâ Alexãdrinis, qui his temporibus alter poſt alterum præfuerunt Eccleſiæ Laodicenſi, viris pietate & doctrinâ præſtantibus. Præcipuè verò Anatolius omni Philoſophiæ ac literaturæ ſacræ atq; profanæ genere excultiſſimus, multa reliquit poſt ſe ingenij ſui monumenta, ac tandem ſancto fine quieuit. Sed de Dorotheo errâſſe videntur, qui Tyri fuiſſe Epiſcopum dixerunt: nam licèt patriâ Tyrius fuerit, tamen Euſebius & Nicephorus i presbyterum tantùm fuiſſe aiunt: exploratúmque habetur a, toto quo Dorotheus vixit tempore, alios Tyri ſediſſe Epiſcopos. Sedit quidem illic temporibus Leonis Imperatoris alter Dorotheus Epiſcopus; ſed hic de quo agimus, defunctus eſt ſub Iuliano, Edeſſæ in Syriâ martyrio coronatus implens ætatis annum centenſimum quintum vt Anaſtaſius Bibliothecarius in ſuo Chronico x Græcis deſcripſit. Sed & quod eidem tribuitur libellus, qui *Dorothei Synopſis* inſcribitur, tum ex Græcorum Menologio l refellitur, vbi eius libelli auctor dicitur cum Romæ Romanâque linguâ ſcripſiſſe; tum ex eo quòd S. Hieronymus, qui omnes quos nouit, collegit Scriptores Eccleſiaſticos, nullam prorſùs de illo mentionem habuit.

i Nic. lib. cap. 17
k Vide hæc probata à Baron in Not. ad 5 Martyr. 5. Iuny.
ERROR DOROTHEI
l Menol. 18 Cal. Maj.

IV.
EVTYC. PP. OBITVS

Hoc item anno, Caro & Catino Coſſ. ſexto Idus Decembris *Eutychianũ* Papam deceſſiſſe, habet liber Anaſtaſij de Romanis Pontificibus, licèt errore ponatur Caro ſecundùm Conſule: nam collega Carinus qui ei adiũgitur, primum Conſulatum Cari demõſtrat. Quod verò de annis quibus Eutychianus ſedit, diuerſæ admodùm ferantur ſentẽtiæ; nos huic inhærere, vt ad iſta ſaltem tẽpora peruenerit, cùm notatus ibidem Conſulatus, tum Martyrologium Romanum admonet, in quo Eutychianus martyrium paſſus ponitur ſub Numeriano; cùm (vt ait trecentos quadraginta duos martyres per diuerſa loca manu ſuâ ſepeliſſet, quod & prædictus liber teſtatur. In quo item legitur, eumdem conſtituiſſe, vt quicumque Fidelium Martyrem ſeliret, ſine dalmaticâ aut colobio purpurato nullatenùs faceret. Sed religionis prætextu prætergreſſus eſt poſteà eiuſmodi decreti vſus fines ſuos, vt non tantùm ſanctorum Martyrum corpora dalmaticâ tegerentur, ſed ſacrorum etiam miniſtrorum; vt S. Gregorij Papæ m teſtimonio conſtat: qui vſque adeò illud prohibuit, vt vetuerit n etiam corpora Rom. Pontificum, cùm perferrentur humanda, tegi dalmaticis; ne honor qui ſolis Martyribus olim impendi cõſueuiſſet, cuiuſq; vitæ meriti hominibus impertiretur. Porrò *Colobium* o tunicam, fuiſſe ſine manicis, in confeſſo eſt: ſicut & conſtat *Dalmaticam* p ſine manicis fuiſſe olim in ſacris in vſu.

RITVS SEPELIENDI MARTYRES

m Greg. 4. dial. 40.
n Id. 4. ep. 44.
o Vid. lib. 1. Inſt. Caſſian c. 5. & ant. verb.
p Baron. Not. in Mart. Rom. 31. Maij b.

V.

Sed vt redeamus ad Eutychianum; in eodem libro de Romanis Pontif. legitur quoque, eum conſtituiſſe, fruges, fabas, & vuas ſuper altaris benedici. Verùm cùm iã anteà is vſus antiquiſſimus viguiſſet q in Eccleſiâ, eum videtur Eutychianus ſuo decreto firmâſſe, vt magis obniteretur erroribus Manichæorum, qui quòd à mali principio creaturas exortas ac proptereà execrabiles eſſe dicerẽt, eis pariter maledicebant; vt præter alios docet Cyrillus r. Sunt autem & alia complura eiuſdem Eutychiani titulo prænotata decreta s, itémq; epiſtolæ duæ. Quo defuncto, & in cœmeterio Calliſti ſepulto, cùm ſedes vacâſſet dies nouem, ſubrogatus eſt in locum eius CAIVS natione Dalmata, ex genere Diocletiani, ex patre Caio. Ita enim Anaſtaſius prædicto libro de Rom. Pontificibus: cùm tamen in Actis S. Suſannæ, de quibus poſteà, idem Caius aſſeratur filius Maximi, ſiue Maximini, fratris Diocletiani Imperatoris.

q Apoſt. can 3. 4. Clem. Conſt lib. 8. cap. 46.
r Cypr. Hieroſ. catech. 6.
s Tom. I. Concil. in Eutych.
CAIVS PAPA.

IV.
MARTYRES SVB NVMERIANO.
Ap. Baron. an. ſeq.

Ceterùm cùm præter Eutychianũ, alij quoq; martyres ſub Numeriano in cunctis Martyrologiis, & quibuſdam antiquis Actis, paſſi reperiantur tam Romæ quàm in aliis Orbis Romani prouinciis; cúmq; eumdem paulò poſt patrem interfectum eſſe cõſtet; omninò dicendum eſt, ipſum viuente adhuc patre in Chriſtianos ſæpius reſcripſiſſe. Cùm alioqui extet Cari patris eius reſcriptum t (ſi tamen vera eſt inſcriptio) de remiſſione tributi cõceſsâ Theſſalonicenſi Eccleſiæ, quo apparet ipſum fauiſſe Chriſtianis. Itémque de Catino eiuſdem Numeriani fratre traditur in Actis S. Sebaſtani ipſum habuiſse quoſdam ex Chriſtianis in amicitiâ, & perſecutionem excitatam magis ceſsare fecisſe.

t l. 8. C. de ſacroſ. Eccleſ.

IESV CHRISTI
AN. 284.

CAII.
AN. 1.

DIOCLETIANI
AN. 1.

I.
a Caſſiod & Faſti Gr.
b Vopiſ. in Car. & Numer.
CARVS IMP. FVLMINE PERIT.

ANNO Chriſti ducenteſimo octogeſimo quarto, Caro a Auguſto ſecundùm & Numeriano Coſſ. idem *Carus* b, dum cœptã à Probo in Perſas expeditionẽ proſequeretur, ægrotans, vel (vt alij dixerunt) ſuperueniente fulmine extinctus eſt, anno Imperij ſecũdo inchoato. Sumpſerunt mox Imperium filij eius Cæſares CARINVS & NVMERIANVS, hic in Oriente, quòd cum patre in expeditione ageret; Carinus in Galliis, quo miſſus fuerat. Propagauit autem iſte Imperium vſque ad Conſulatũ Maximi & Aquilini poſt ſequentem annum: ſed Numerianus mœrore obitûs patris ægrotans, ab Arrio Apro ſocero ſuo Prætorij Præfecto paulò pòſt interfectus eſt vt ipſe regnaret. Verùm re compertâ, ab exercitu acclamatus eſt Imperator *Aurelius Valerius* DIOCLETIANVS, obſcuriſſimo loco natus Diocleâ Dalmatiæ oppido, (vnde & Diocletianus appellatus ſiue à matre eodẽ nomine Diocleâ dictâ) libertus quondam Anullini Senatoris. Hæc Vopiſcus c, Victor, & alij qui de eo ſcripſerunt. Porrò ſic electus, ipſis Palilibus, nempè vndecimo Calẽdas Maij Imperium ſuſcepit, vt expreſſum habetur in Panegyrico ei dicto: idémque ſtatim Aprum fatalem, quem putauit, occidit: videlicèt vt vaticinium de ſuo Imperio compleret, quo ipſi prædictum fuerat; imperaturum eum ſi aprum occidiſſet.

DIOCLETIANVS IMPERAT.
c Id. ibid.

Quod verò ad rationem temporis ſpectat; quamuis apud Euſebium, Caſſiodorum, & alios hos ſecutos, poſt annos tres exordium Diocletiani Imperij ponatur; tamen hoc ipſo anno à

Digitized by Google

maioribus collocatum eſſe,ex multis cõſtat. Ac primùm id declarat vetus inſcriptio [a], quâ ſecundus eius Conſulatus notatus habetur ſecũdâ Tribunitiâ Poteſtate,ac proinde ſignatur ſecundus annus Imperij. Cùm enim idem ſecundus eius Conſulatus ponatur ab omnibus anno ſequẽti,neceſſe eſt affirmare hoc anno ei fuiſſe collatum Imperium, & cum illo ex more primam Tribunitiam Poteſtatem. Sed extant inſuper eâ de re certa teſtimonia eorum, qui poſteriorum temporum annos numerare conſueuerunt ab ipſo primo Diocletiani Imperij ingreſſu,ſecundùm inſtitutum ab eodem Imperatore vſum,qui perſeuerauit apud nonnullos vſq; ad tempora Iuſtiniani. Quapropter cùm Epiphanius in Ancorato, nonageſimũ Diocletiani annum iungit cum decimo Valériniani & Valentis,ac Conſulatu Gratiani tertio & Equitij, qui incidit in annum Domini trecenteſimũ ſeptuageſimum quartum, certum eſt eum hoc anno Diocletiani ingreſſum collocare. Itémque cùm S. Ambroſius epiſtolâ ad Epiſcopos Æmiliæ,numerat tempus à die Imperij Diocletiani vſq; ad annus octogeſimum,& nonageſimum tertium, quibus decimaquarta Luna incidit nono Calẽdas Aprilis;colligitur ex tabulis Aſtronomicis, eum ab hoc anno & die dictum annorũ numerum auſpicatum eſſe. Sed & quod Euagrius [e] Scholaſticus,ab eodẽ primo anno Diocletiani vſque ad obitum Zenonis Imperatoris, ponit annos ducentos ſeptem,manifeſtum eſt, ipſum ab hoc item anno Domini ducẽteſimo octogeſimo quarto deducere numerum, vſque ad annum Domini quadringenteſimum nonageſimũ primum quo Zeno deceſſit. Denique idipſum probat, quòd Diocletianum iam Imperatorem factum dicit Ammianus [f] Marcellinus,adſciuiſſe ſibi collegam Ariſtobulum; quem conſtat geſſiſſe Conſulatum anno ſequenti. Qui verò Diocletiani ingreſſum poſt tres annos ponunt, videntur habuiſſe reſpectum ad mortẽ Carini, qui adhuc biẽnium tenuit in Occidente Imperium;nec niſi eo ſublato, Diocletianus liberas habuit Imperij habenas,quãdo & collegam ſibi adſciuit Maximianum. Sed & noſtra chronologia firmabitur etiam inferiùs aliis argumentis.

Habet Baron. Annal. tom. II. hoc an. Ex adibus Tib. Ceu... i Roma. Conſentiuntque veteres inſcriptiones quas Goltzius habet: & confirmant hanc chronologiam Caluiſius, Gordonus, & alij.]

e Euagr. lib. 3 cap 29.

f Ammian. lib. 23.

III. Ceterùm profuit Diocletiano Carini morũ turpitudo, atque arrogantia & mentis tumor, quibus Senatus ac militum in ſe odium concitauit; vt hæc pluribus proſequitur Vopiſcus [g]. Perperàm verò ponitur cùm à Caſſiodoro tum ab aliis eum ſecutis, vno eodémque anno Numerianum atque Carinum extinctos eſſe. Nam præter ea quæ iam dicta ſunt, auctor eſt Victor Carinum poſt parentis ac germani obitum, aduerſus *Sabinum* Italiam inuadentem bellum ſuſcepiſſe: eóque victo & occiſo, in ipſum Diocletianum arma mouiſſe.

g Vopiſ. in Carin.

IESV CHRISTI
AN. 285.
CAII.
AN. 2.
DIOCLETIANI
AN. 2.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo octogeſimo quinto, à Caſſiodoro & aliis ponuntur Coſſ. Diocletianus Auguſtus ſecundùm & Ariſtobolus: quibus conſignata habentur Acta [a] Proconſularia(hoc eſt,quæ ſunt à publicis Notariis coram Proconſule excepta) Martyrum *Claudij, Aſterij*,& *Neonis* fratrum, qui à nouercâ delati, ſub Proconſule Lyſiâ apud Ægeam Ciliciæ ciuitatem variis cruciatuum generibus ſublati ſunt. Qui quidem Lyſias cùm in aliis æquè legitimis Actis [b] *Zenobij* in eâdẽ prouinciâ Epiſcopi,eâdémque perſecutione necati, à Diocletiano Imperatore præfectus eſſe Ciliciæ dicatur; conſtétque nuper dictos Claudium & ſocios eius paſſos ibi eſſe his ipſis Coſſ. ſub eodem Lyſiâ: ex his etiam apparet verã eſſe chronologiam, quâ diximus ipſum Diocletianum creatum eſſe Imperatorem anno ſuperiori. Perſeuerauit autẽ Lyſias ſpectatæ crudelitatis homo in eodem magiſtratu annis pluribus. At inter complures inſignes martyres qui ſub eo coronati ſunt,omnium clariſſimi habetur *Coſmas* & *Damianus* fratres,qui(vt habent Eccleſiaſticæ [c] Tabulæ) Ægeæ poſt multa tormenta, vincula & carceres,poſt mare & ignes,cruces, lapidationes,& ſagittas,diuinitùs ſuperatas,capite plexi ſunt: cum quibus etiam referuntur paſſi tres alij ipſorum fratres germani, *Antimus, Leontius*,& *Euprepius*.

a Ap. Sur. 23. Aug.
MARTYRES SVB LYSIA PROCOS.
b Ap. Metaphr. 30. Oct.
COSMAS ET DAMIANVS MARTYRES.
c Martyrol. Rom. 3. Cal. Octob.

II. Hoc eodem anno Domini ducẽteſimo octogeſimo quinto, (vt ponit [d] Euſebius) defuncto Maximo Epiſcopo Alexandrino, poſtquàm ſediſſet annos decem & octo, in locum eius ſubrogatus eſt *Theonas*. Cuius occaſione idem auctor agit de *Achillâ* & *Pierio* Alexãdrinis presbyteris, & *Meletio* Ponti Epiſcopo, inſignis eruditionis & ſanctitatis huius temporis viris.

d Euſeb. in Chron. & 7 hiſt. vlt.

IESV CHRISTI
AN. 286.
CAII.
AN. 3.
DIOCLET. & MAXIMIANI } AN. 3.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo octogeſimo ſexto,Maximo & Aquilino Coſſ. *Carinus* Imperator, poſtquàm multis prælijs cum Diocletiano conflixiſſet,demùm de ſummâ Imperij apud Margum in Mœſiâ aduerſus eundem pugnás,à ſuis proditus & derelictus, vnius ex ſuis Tribunis gladio necatus eſt, cuius dicebatur coniugem polluiſſe. Hæc Victor [a], Eutropius [b], & alij: at nihil de proditione Vopiſcus,ſed tantùm Carinum eâ vltimâ pugnâ victum occubuiſſe. Quod quidem his ipſis Coſſ. Maximo & Aquilino contigiſſe,teſtantur etiam Acta fideliſſima [c] SS. Martyrum Sebaſtiani & ſociorum,à Notariis S. Romanæ Eccleſiæ tunc conſcripta. Itaque poſt hæc Diocletianus vnà cum Maximiano liberum adminiſtrauit Imperium, vt idem Vopiſcus affirmat. Siquidem hoc anno Diocletianum, Carino ſublato, collegam ſibi Imperij adſciuiſſe *M. Valeriũ* MAXIMIANVM, Sirmio in Pannoniâ oriundum, antiqui probant nummi [d], dum primum Maximiani Conſulatum ordinarium, qui accidit anno ſequenti, deſcribunt cum Poteſtate Tribunitiâ ſecundò aucta. Sumpſit autem ſibi cognomentum

CARINVS IMP. OCCIDITVR.
a Vict. in 20. Iannar.
MAXIMIANVS IMP.
d Ap. Adolph. de Num.

Herculij,

Herculij, ſicut & Diocletianus *Iouij*. Eidémque Diocletianus curam concredidit Occidentis, intentus ipſe potiſſimùm tutando à barbaris Orienti.

PERSECVTIO RECRVDESCIT IN CHRIST.

Occiſo porrò Carinô, tradunt eadem acta tam immanem exortam eſſe in Chriſtianos Perſecutionem, vt nulli quicquam vel vendere, vel emere liceret, niſi paruis quibuſdam ſtatuis vbique paſſim collocatis thura priùs incenderet: eſſéntque cõſtituti circa inſulas, vicos & aquas, compulſores, qui neque molendi, neque aquas hauriendi poteſtatem facerent, niſi iis qui idolis libâſſent. Quo tempore, ope *Chromatij* V. C. nuper ex Præfecto perſecutore redditi fidei Chriſtianæ ſtudioſiſſimi cultoris, & *Caſtuli* Zætarij Palatij pariter Chriſtiani hominis, (Erant *Zetæ* portatilia quædam cubicula; quæ deſcribit Plinius, Iunior, memorátque Lãpridius f; plerique alij Chriſtiani vnà cum ipſo Caio Papâ, à perſecutione defenſi ſunt; donec proditione Torquati cuiuſdam apoſtatæ, tam idem Caſtulus, quàm *Marcus* & *Marcellianus* fratres diaconi, aliíque vtriuſque ſexùs tenti, variis cruciatuum & mortium generibus necati ſunt; quorum natales dies perpetuis monumentis adſcripti habentur.

e Plin. 6. ep. 5.
f Lamprid. in Eliogab.

(De *Zetâ* & *Zetariis* (de quibus ex Baronio art. præced.) plura alij. Summa eſt Zætam idem eſſe quod Diætam, vt indicat Plinius 2. ep. 17. & 5. ep. 2. more veteri Di in Z. contrahendi: vt Zabulum pro Diabolo apud Hilar. cap. 26. in Matth. Ambroſ. 5. de fid. ad Grat. 1. & Paulin. ep. 4. aliáque eiuſmodi multa. (Niſi & fortè dixerit aliquis, ſicut Diæta à διαιτάομαι, viuo, ita & Zætam à ζάω, quod idem ſignificat, deductam eſſe) Eſſe autem Zætam, ſiue Diætam, cœnationem, ſeu triclinium vbi cœnatur, conſtat ex Sidonio 2. ep. 2. docétque Ful. Vrſinus in append. ad P. Ciac. Erátque Zætarij munus, zætæ curatio. Nihil porrò Zætarium à Diætario differre, patet, ex eo quòd qui l. quæſitum eſt. 12. § 42. D. de inſtr. leg. ab Vlpiano vocatur *Diætarius* apertè à Iulio Paulo lib. 3. Sent. tit. 17. de leg. vocatur *Zætarius*. Meminit verò etiam Sidonius *Zothecula* (quæ eſt paruà Zotheca: quomodò & in antiquis Inſcriptionibus legitur) 8. epiſt. 16. & 9. epiſt. 11. & ex eo clarè apparet, ſic dici quod hodie Itali & Galli vocant Studia, aut *Cabinets*.)

II.
SONA FALSORVM CHRIST.

Inter eos verò eminuit *Tiburtius* præſtantiſſimæ indolis filius Chromatij, nobilitate eruditione, ſanctitate, & miraculis clarus, qui poſt egregiam coram Vrbis Præfecto confeſſionem, capite truncatus eſt: idémque prædictum Torquatum detexiſſe dicitur falſum Chriſtianum, quòd inter alia capillos tonſoris arte componeret, ſcapulis molliter geſtiret, fluxum greſſum improbo nixu diſtenderet. Huiuſmodi namque ſignis alios quoque ſanctiſſimos viros conſueuiſſe de falſis Chriſtianis coniecturam facere, docent vaticinia Gregorij[g] Nazianzeni de Iuliano Auguſto, Ambroſij[h] de duobus clericis, Hieronymi[i] de aliis pſeudoclericis.

g Vid. infr. an. 154. num. IV.
h Ambr. 1. Offic. 18.
i Hier. ep. 22.

III.
SEBASTIANI MARTYRIVM.

Nec omittendus, immò verò maximè memorandus, SEBASTIANVS primæ Prætorianorum cohortis ductor, Narbone oriendus, Mediolani educatus, vel (vt S. Ambroſius[k] & alij tradunt) patre Narbonenſi matre Mediolanenſi natus Mediolani: qui ipſius Diocletiani iuſſu à militibus hericij inſtar ſagittis confixus, & pro mortuo derelictus, diuinâ ope, & Irenes pientiſſimæ feminæ relictæ Caſtuli curâ, conualeſcens, obuiam Imperatori factus, eiúſque impietatem liberiùs redarguens, virgis ad necem vſque cæſus eſt. Cuius corpus cùm à perſecutoribus noctu in cloacam vnco tractus eſſet, ne Chriſtiani illud, ſicut ceterorum martyrum, venerarentur; ipſemet Sebaſtianus apparens in ſomnis Lucinę cuidam religioſæ feminæ, indicauit locum vbi corpus vnco pẽderet, & vt ad catatumbas, iuxta veſtigia Apoſtolorum ſepeliret admonuit. Hæc pluribus eadem ipſius Acta, poſt redditam Eccleſiæ pacem (vt apparet) ſcripta: in quorum etiam principio nonnulla habentur, quæ pertinere noſcuntur ad Perſecutionem Numeriani, antequàm Carinus à Diocletiano tolleretur; & rurſùm alia, quæ poſt hæc geſta noſcũtur. Ceterùm (quod notatione dignum eſt) in eis prima reperitur mentio de *Eccleſia* DEFENSORE; quod munus à Caio Papâ eidẽ Sebaſtiano duci collatum eſſe tradunt. Qui magiſtratus impoſterum in Eccleſiâ perſeueràſſe videtur; cuius cùm multis in locis, tum præſertim in epiſtolis Gregorij Papæ frequens eſt mentio; ex quibus colligi poteſt, quodnam eſſet ius officium.

k Ambr. in Pſal. 18. ſerm. 20.

MVNVS ECCLESIÆ DEFENSORIS.

V.

Vt autẽ quàm acerbiſſimè ipſo exordio Imperij Diocletiani & Maximiani, in Chriſtianos Romæ perſecutio graſſaretur, illam præceſſiſſe cauſam eamdẽ Acta ſignificant, quòd Pontifices Gentilitię ſuperſtitionis Chriſtianos more ſolito calumniis circumuenissent, quaſi aliquid cõtra Imperium molirentur. Quamobrem quod promulgatum diximus in Chriſtianos Romæ agentes edictum, nequaquàm vniuerſo Imperio commune fuit; quin potiùs ab Euſebio[l] ipſi Imperatores in aliis regionibus de Chriſtianis benemeriti fuiſſe traduntur, nec niſi ad vltima Imperij tempora in eos per Orbem edicta dediſſe: quando & inter alia (plura enim recenſet[m] ab iiſdem promulgata) hoc ipſum quod diximus, editum eſt, ne cui illis vendere, aliáve naturæ vſui neceſſaria impartiri liceret. Quod quidem in vniuerſum Orbem datum fuiſſe, alia certa ac fidelia martyrum Acta declarant: prout de Gallis teſtatur Beda[n], qui verſu ſcripſit certamen *Iuſtini* martyris; de Oriente Aretas[o] Epiſcopus Cæſarienſis, oratione de SS. Martyribus *Guriâ* atque *Samonâ*. Sed & ante illa tempora quæ Euſebius memorat, nonnulla ingruentis grauioris procellæ præceſſiſſe tonitrua, germana aliquorum Acta teſtantur. Ac denique teſtimonio Conſtantini[p] Imperatoris, cæptam eſſe Perſecutionem ipſo exordio Imperij Diocletiani, manifeſtè colligitur

l Euſeb. 8. hiſt. 1.
m Ibid. c. 3.
n Bed. Tom. 3.
o Ap. Lipom. Tom. 3.
p Ap. Euſ. 2. de Vit. Conſt. 49. 50.

IESV CHRISTI

AN. 287.288.289.

CAII

AN. 4.5.6.

DIOCLET. & MAXIMIANI} AN. 4.5.6.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo octogeſimo ſeptimo, Diocletianus tertiùm & Maximianus ſecundùm (primum enim iſte iam ante Imperium ſuffectus geſſerat) Conſulatum inierunt.

II. Anno autem ducenteſimo octogeſimo octauo, Maximus ſecundùm atque Ianuarius; &

III. Anno ducenteſimo octogeſimo nono, Baſſus & Quinctianus creati ſunt Coſſ. Quibus omnibus nihil certi memoriâ dignum, ad res Eccleſiaſticas pertinẽs, inuenimus accidiſſe. Debellis

autem ab Imperatoribus felicitet geſtis contta barbaros, quà in Oriente, qnà in Occidente, agunt Eutropius in Hiſtoriâ, & Mamertinus in Panegyricis.

IV. HIERACITÆ HÆRETICI.

His tamen Diocletiani remporibus (certum enim annum nemo deſcripſit,(pногreſſa eſt io Ægyptn HIERACITARVM hæreſis; quam omnes pnnunt poſt Manichæam, eiúſque, ſicut & Gnnſticorum, fuiſſe participem tradunt. Fuit cius actor HIERAX quidem ex Leonto Ægypti, (vt tradit Epiphanius [a])vir nõ exiguę erudinionis,& nmoiũ Græcarum diſciplinarum peritiſſimus, necnon aſtrnnnmiæ & magiæ deditus; qui Scripturarũ receptam in Eccleſiâ ioterpretatinoem cnntemnens, pinpriâ vanitate in multas impegit hæreſes. Nam carnis reſurrectinnẽ negãs, animæ tantùm eam eſſe aſſeruit: nuptiáſque damnans, cælibum dumtaxar dixir eſſe vitã æternam. Pueros aote perfectam cognitionem moriẽtes à ſalute reiiciebat; nec credebat Paradiſum eſſe ſenſibilem. Melchiſedech autẽ dicebat eſſe Spiritum Sanctum. Ciborum quoque abſtinentiam, ac vini præſertim dncuit: multa inſuper ex Origenis ermnibus mutuatus. Et ad hæc nmnia cnnfirmanda, cnmmentarins qnnſdam Græcè & Ægyptiacè ſcripſit; ac pleraſque Seripturas allegoricè expoſuit. Hæc pluribus Epiphanius: qui addit, multns pietatis exercitatnres ſtatim ab Hietace fuiſſe ſeductos; cũ alioqui in ſuam conuerſatinnem nnn reciperet niſi virgines, aut ſnlitariam vitam agentes, cnntinẽtes, ac viduas. Sed & Hilarius [b] (apud quem is *Hieracas* dicitur) explicans qund de Filio Dei prnfitetur Eccleſia, *Lumen de Lumine*, ait illum neſcientem Vnigeniti natiuitatem, vnius lucernæ duo lumina prædicâſſe, vt lychnorum bipertita diuiſin ſubſtãtiâ Patris & Filij æmularetur, quæ ex vnius vaſculi vnguine accenderetur in lumen, tamquã eſſet ſubſtantia exterint, vt oleũ in lucernâ continens luminis vtriuſque naturam; vel certè, vt lampas papyro eidem intexta, vtroque capite luceret, eſſetque media materies, lumen ex ſe vtrumque prntendens. Ceterùm Hieracitas alio nnmine Philaſtriùs [c] *Abſtinentes* appellat; eoſdémq; ſun adhuc tempore in Gallis & Hiſpaniis fuiſſe tradit. Denique cõflictationem *Macarij* mnnachi Ægyptij Catholici cum qundam Hieracitâ hæretico, Euagrius deſcribit in Vitis Patrum: quâ (vt ait) Macarius, cùm videret illum ſanam doctrinam argumentis callidis eludere, atque inde fidem Fratrnm periclitari; prouocans eumdem ad probatinnẽ doctrinæ per ſuſcitatinnem mortui, cùm ipſe Macarius mnrtuum coram nmnibus ſuſcitâſſet, Hieracita confnſus abſceſſit, quem & Fratres extra terminos illns expulerunt.

a Epiph. hær. 67.

b Hilar. lib. 6. de Trinit.

c Philaſtr. cap. 85.

MACARIVS MIRACVLO SVPERAT HIERACITAM.

V. IMPP. RESCRIBVNT ADVERSVS MANICHÆOS.

Innaleſcente qunque his temporibus turpiſſimâ Manichæorum hæreſi, & Africæ iam prouincias penetrante, vbi altas pnſteà radices fixit; datn ad Iulianum Proconſulem Africæ reſcripto [d] Diocletianus & Maximianus Imperatores iuſſerunt enrum doctores & ſcripta ignibus tradi, & ſectatores capite puniri, bnnnratiores autem perſnnas ad metalla damnari, & quorumcumque bona Fiſco vindicari.

d Edidit en Cod. Greg. Pithæus in Collat. Moyſ & Rom. legum, tit. 15.

IESV CHRISTI

AN. 290. 291. 292.

CAII

AN. 7.8.9.

DIOCLET. & MAXIMIANI } AN. 7.8.9.

ANNO Chriſti ducenteſimo nonageſimn, Imperatores Diocletianus quartum & Maximianus tertium adierunt Cnnſulatum: quibus inſcripta habentur Procõſularia Geſta [a] publicè à Nntariis excepta, inſignis Confeſſionis & Paſſinnis ſanctorum Martyrum *Tharaci*, *Probi* & *Andronici*, Tarſi in Ciliciâ: qui poſt alia ſæuiſſima tnrmenta, beſtiis ferociſſimis obiecti, cùm ab illis, licet ipſimet eas irritarent, illæſi permanſiſſent, demùm gladiis cnnfnſſi ſunt: enrpora verò ab Ethnicis permixta corporibus extinctnrum gladiatnrum; apparentibus diuinitùs ſuper illa ſaculis, à Chriſtianis ſunt agnita, & hnneſtæ ſepulturæ tradita.

a Edidit Baron. Annal. Tom II. an. 290. ex codd. mss.

II.

Anno verò ducenteſimn nnnageſimo primn, Iunin Tiberiano & Caſſin Dione Coſſ. nihil geſtum reperitur Annalibus Eccleſiaſticis dignnm. At

III. CONSTANTIVS ET GALERIVS CÆSS.

b Euſeb. in Chron.

Annn ducenteſimo nooageſimo ſecũdo, Anoibaliano & Aſclepidntn Cnſſ. aſſumptos eſſe in regnum, *Flauium Conſtantium Chlorum* (Magni Conſtantini parentem) & *Maximianum Galerium* cognomentn *Armentarium*, Euſebius [b] teſtatur. Qui quidem Conſtantius (vt ibidem dicitur) Claudij Ioninris Imperatnris ex filiâ nepos fuit; ſeu pntiùs) vt ex Trebellin dictum eſt ſuperiùs Criſpi fratris Claudij ex filiâ nepos: Galerius autẽ in Dacia natus eſt: ambńque vxnres quas priùs habuerant repudiare compulſi, Conſtantius priuignam Maximiani Herculij Theodoram ex Eutrnpiâ ipſius vxnre genitam accepit, Galerius filiam Diocletiani Valeriam. Hæc Euſebius hoc ipſo Chriſti annn licèt in numern annnrum Imperij Dincletiani (vt diximus) errore labatur. Sicut & errare certum eſt [c], qui horum Cæſarum creationem pónunt anno ſuperinri. Nam cùm inſcriptione edicti [d] eiuſdem Galerij pro Chriſtianis editi, ſimul iungatur eius Conſulatus octauus cum Tribunitiâ Poteſtate vicies repetitâ, incidiſséque habeatur in annum Dnmini trecẽteſimum vndecimum; neceſſe eſt ab hoc anno ducere eius regni principium. Ceterùm præter matrimnnia quæ diximus contracta, Diocletianum adoptâſſe ſibi in filium Galerium, & Maximianum Conſtantium, teſtatur Panegyricus eidem Diocletiano dictus. Quod verò ab Euſebio adſciti dicantur hi Cæſares, ad prnpulſandos barbarorum, vel tyrannorum inſultus; alius Panegyricus Maximiano inſcriptus, contrarinm potiùs videtur adſtruere: nempè pacato Imperio, quæſîſſe Diocletianum & Maximianum, qui parta tuerentur, ac nouis acceſſionibus propagarent.

c Panuin. in Faſt.

d Ap. Euſeb. 8. hiſt. 29.

IESV

IESV CHRISTI
AN. 293. 294. 295.

CAII
AN. 10. 11. 12.

DIOCLET. & MAXIMIANI } AN. 10. 11. 12.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo nonageſimo tertio, Diocletiano quintùm & Maximiano quartùm Auguſtis Coſſ. qui ſecundus eſt annus Imperij Galerij Maximiani, conſignata habentur exordia Actorum a Martyrum *Nicomedienſium*, dequibus poſteà.

a Ap. Metaphr. & Sur. 26. Dec.

II. AFFINAS DIOCLETIANI CHRISTIANI MARTYRES.

Anno verò ducenteſimo nonageſimo quarto, Cōſtantio Chloro & Galerio Maximiano Cæſaribus Coſſ. tertio Idus Auguſti *Suſañа* filia Gabinij fratris Caij Papæ, eùm ad nuptias eiuſdem Galerij à Diocletiano affine, nullis ſuaſionibus, nec diuturno carcere, aliáve vlla arte induci valuiſſet; Chriſtiana cognita, poſt euitatam diuina protectione vim à Galerio virginitati ſuæ inferendam; (quippe reſiliit Galerius correptus numine, cuius fulgore eam ambiri atque cuſtodiri cognouit) etſi totū hoc magiæ tributum fuerit: poſtque Iouis ſtatuam, quam adorare compellebatur, precibus ſuis aliò amandatam: demùm eiuſdem Diocletiani iuſſu, in paternis ædibus capitis abſciſſione martyrij palmam eſt conſecuta. Sed & alij Imperatoris affines, tā viri quàm fœminæ, ab iiſdē Caio & Gabinio eorundē pariter affinibus Chriſtiani redditi, ad Oſtia Tiberina ab vrbe abducti, incendio conſumpti ſunt, ciner éque in fluenta iactati. Hæc fuſiùs eiuſdem Suſannæ Acta b, quibus & vetera quęque Martyrologia c, fidē adiiciunt.

b Ap. Sur. 11. Aug.
c Martyr. 11. Aug. & 18. Feb.

III. SERENA AUG. CHRISTIANA.

Habetur & in iiſdem Actis mētio *Serenæ* Auguſtæ vxoris Diocletiani, Chriſtianæ feminæ pientiſſimæ: cui Chriſtū clàm colēti, cùm vir eius curam dediſſet abducēdi Suſannam à Chriſtiana religione; nō ſolùm id ipſa non præſtitit, ſed & magnoperè eandem ad fidei conſtantiam roborauit: & poſtquàm illam martyrium cōſummaſſe audiuit, noctu ad eius ædes accedens, propriis manibus corpus curauit, & aromatibus condiuit; velúmque, quo ſanguinē eius abſterſit, apud ſe in thecā argēteâ ſeruauit, diu noctúque furtiuis horis ibi orans. Hæc in Actis Suſānæ de Serena Auguſta: cuius etiam fit mentio in Rebus d geſtis S. Marcelli Papæ: eandémque ſancto demùm fine quieuiſſe, Occidentalis Eccleſiæ e, Tabulæ omnes antiquitùs ſcriptæ affirmant: cùm alioqui apud auctores Ethnicos, vel antiquas Inſcriptiones, nulla penitus habeatur de nomine Diocletiani coniugis mentio.

d Ap. Sur. 16. Ianuar.
e Martyr. 1. Rom. & alia omnia 16. Aug.

IV. Ad res autem Suſannæ elucidandas intelligendum eſt, Diocletiani filiam, quæ, coniugio iuncta fuerat Galerio, haud diù poſt nuptias fuiſſe ſuperſtitem; ſiquidem nulla extat alia eius memoria in antiquioribus monumentis, nec ex eà proles aliqua legitur ſuſcepta. Pater autem vt filiæ defunctæ memoriam conſecraret æternitati, Pannoniæ partē (vt inquit Ammianus f) eius nomine inſtitui atque cognominari voluit: cuius poſt Ammianum Zoſimus g, & ex noſtris S. Ambroſius h meminerunt: quæ dici conſueuit *Valeria Pannonia*, ad diſtinctionem Valeriæ prouinciæ in Italiâ: cuius eſt frequentior apud veteres i mentio. Eundémque inſuper Diocletianum eiuſdem filiæ ſuæ nomine, *Valeriam* nuncupaſſe ciuitatem ſitam ad ripam Danubij, Ennodius k tradit. Mortuâ igitur Valeriâ, Diocletianus Galerium ſibi affinitatis vinculis iterùm obligare ſtudens; quam in ſua cognitione haberet gradu propinquiorem virginem, eam illi fœdere nuptiarum cōiungere decreuit, niſi ipſa Suſanna reſtitiſſet. Cuius quidem ſtemma in eius Actis ſic deducitur, vt Maximus ſeu Maximinus Diocletiani germanus duos reliquerit liberos, Caium atque Gabinium, quos Chriſtianæ religionis profeſſio ab eiuſdem Diocletiani conſuetudine ſegregauit; duxerit autem vxorem Gabinius, & ex eà Suſannam ſuſceperit; idémque poſteà vxore defuncta presbyter factus fuerit; & egregiâ eruditione præditus, aduerſus Gentiles ſcripſerit pro religione Chriſtianâ defenſionem. Caius autem, quòd duxiſſet vitam cælibem, totius quoque regionis Pontificatum nactus fuerit. De nece verò vtriuſque fratris occaſione Suſannæ, dicetur paulò pòſt. Namque ſequenti.

g Am. lib. 19.
h Zoſ. lib. 2.
f Ambr. 2. de fid. 4. in fi.
i Strab. lib. 5. C. Th. lib. 9. tit. 30. quib equos. v. ſ. l. 5. Greg. PP. in dial. Paul. diac. de geſt. Longob. lib. 2. c. 11. & c.
k Ennod. in Act. 3. Ant. monach.

SVSANNÆ MARTYRIS STEMMA.

V. Anno Chriſti ducenteſimo nonageſimo quinto, Tuſco & Anullino Coſſ. nihil prætereà geſtum reperitur, niſi quòd pars Actorum in cauſâ eiuſdem Suſannæ ad eum vſque protracta eſſe videatur.

IESV CHRISTI
AN. 296.

MARCELLINI
AN. 1.

DIOCLET. & MAXIMIANI } AN. 13.

I. CAII PP. MARTYRIVM

ANNO Chriſti ducenteſimo nonageſimo ſexto, Diocletiano Auguſto ſextùm & Conſtantino Cæſare ſecundùm Coſſ. decimo Calēdas Maij, *Caius* Papa martyrio coronatur, cùm ſediſſet annos duodecim, menſes quatuor, & dies quinque; idque (vt habeat Anaſtaſius libro de Romanis Pontificibus) propter Suſannam Gabinij filiam, de qua nuper dictum. Sed & ipſe Gabinius a, poſt diuturnas vinculorum ærumnas, pretioſâ morte cæli gaudia comparauit. Fertur Caij nomine epiſtola hoc anno iiſdémque Coſſ. Calendis Martij ad Felicem Epiſcopum data. Quod autem in dicto libro de Rom. Pont. ab eodem conſtitutum dicitur, vt per omnes ſeptem Ordines ad Epiſcopatū aſcenderetur; nequaquam ſic intelligendum eſt, vt ipſe primus id inſtituerit, quod iam temporibus Apoſtolorum ſtabilitum fuiſſe vidimus: ſed ipſius de hac re decretum eiuſmodi fuiſſe videtur, vt non proueheretur ad thronum Epiſcopalem, niſi qui in ſingulis inferioribus Ordinibus conſueto tempore miniſtraſſet.

a Mart. Rom. 11. Cal. Mar.

II. MARCELLINVS PAPA

Eo verò ſepulto in Cœmeterio Calliſti via Appia, poſt dies vndecim ſubrogatus eſt in locum eius quinto Nonas Maij, MARCELLINVS patria Romanus, patre Proiecto. Quem quidem ſic poſt Caium Euſebius, & alij eum ſecuti poſuerunt, vt Marcellum qui Marcellino ſucceſſit omninò prætereuntes, ex ambobus ob nominis ſimilitudinem vnum conflarint. Verùm Tabulæ

Eccleſiaſticæ, in quibus ſeries Romanorum Pontificum babetur adſcripta, Martytologia, vetúſque ille ſcriptus Liber de Romanis Pontificibus, Tabulæ Creſconianæ, ac denique Latini, omnes qui texuêre catalogum Romaoæ vrbis Epiſcoporum, atque inter alios Optatus[b] & Auguſtinus[c], omnes pari conſenſione ambos ponunt: quos & ipſa ſua ipſorum Acta plus ſatis diſtinguunt ab inuicem. Ceterùm extat eiuſdem Marcellini nomine inſcripta epiſtola boe anno iiſdemque Coſſ. octauo Idus Septembris, ad Salomonem Epiſcopum, qui ipſum conſuluerat de bæreticis ex Pauli Samoſateni ſchola nuper emergentibus.

b Opt. lib. 2. cont. Parm.
c Aug. epiſt. 165.

III.

d Euſeb. in Chron.

Hoc eodem anno decimo tertio Imperij Diocletiani, poſt Hymenæum ponitur ab Euſebio[d] *Zambdas* Epiſcopus Ieroſolymitanus.

IESV CHRISTI
AN. 297.
MARCELLINI
AN. 2.
DIOCLET. & MAXIMIANI } AN. 14.

I. MILITVM THEBÆORVM MARTYRIVM.

ANNO Chriſti ducenteſimo nonageſimo ſeptimo, Maximiano Auguſto quintùm & Maximiano Cæſare ſecundùm Coſſ. Legio Chriſtianorum militum *Thebæorum* ab Oriente miſſa à Diocletiano Imperatore in ſupplementum exereitûs ad Maximiahum Herculium collegam in Gallias, adnerſus ruſticanos, qui ducibus Amando & Æliano tumultuantes, factioni ſuæ *Bagaudarum* nomen impoſuerant: (Meminerunt huius Bagaudarum commotionis, & Maximiani ad eam compeſcendam expeditionis, præter eorumdem Thebæorum militum Acta, ex alienis Eutropius[a], ex noſtris Oroſius[b]) cùm in tranſitu Romæ à Marcellino Papa io fide firmata fuiſſet; ac poſteà in luſtratione exercitus, præter militum conſuetum iuramentum, de quo dictum eſt aliàs[c], & contra morem ad diis ſacrificandum compelleretor; eam ipſa impietatem abominata, iuſſu Maximiani ſemel atque iterùm decimationem paſſa eſt; omnéſque tandem eius milites qui tunc adfuere, vna cum Tribuno *Mauritio*, à reliquo exereitu interempti, mira patientia martyrium ſuſceperunt decimo Calendas Octobris in loco Agauno, in finibus Sedunorum.

a Eutr. lib 9.
b Oroſ. lib. 7. cap. 25.
c Sup. an. 202. n. III.

II.

Hoc aotem nobiliſſimum eorundem certamen, ex antiquioribus monumentis reſtitutum, S. Eucherios Epiſcopus Lugdunenſis poſteris legendum tradidit[d]: quod & Marbodum Epiſcopum Redonenſem ſcriptis conſignaſſe, auctor eſt Sigebertus[e]. Scripſit etiam de iiſdem carmen Venantius[f] Fortunatus; & de miraculis ad eorũ ſepulchrum fieri ſolitis meminit Gregorius[g] Turonenſis: ſed & frequentem fuiſſe Fidelium Occidentalium ad Agaunenſes peregrinationem, quam plurima probant antiquitatis monumenta. Denique reperiuntur in Tabulis Eccleſiaſticis, diuerſis temporibus alibi paſſi nonnulli ex eiuſdem legionis Thebææ militibus, ſiue antea variis (vt fit) occaſionibus, ſiue poſt cædem legionis, cùm duæ tunc cohortes aduerſus *Carauſium* quendam rebellantem (cuius etiam meminit Eutropius[h]) in expeditione eſſent; quæ integræ eum ſuis ducibus *Gerione & Victore* deletæ ſunt: Eorum verò, aliorúmque plurimorum militum, tunc pariter in Gallia iuſſu Maximiani paſſorum, martyrium, ex antiquioribus monumentis deſcripſit[i] Helinandus celebris ſuorum temporum auctor. Ceterùm quod & Græci quoque ſub Diocletiano & Maximiano ſuum habeant *Mauritium*, & commilitooes martyres Apameæ in Syria (quorum geſta deſcripſit Metaphraſtes[k]) inde factum eſt vt plerique vtrumque Mauritium perperam in vnum confuderint.

d Ext. ap. Sur. 22. Sept.
e Sigeb. de vir. Illuſt. c. 159.
f Ven. Fort. lib. 2.
g Greg. Tur. de gloria mart. c. 76.
h Eutrop. lib. 9.
i Ap. Sur. 20. Oct.
k Habes etiā Sur menſ. Iul.

III. MAXIMIANVS QVALIS.

Porrò Maximiani in Gallias expeditionem, licet Eutropius & alij ad exordia ipſius Imperij referant; ac proinde Thebæorum martyrium nonnulli ad eadem initia reducāt: quod tamen iidem Eucherius & Helinandus eam ſub Marcellino Papa contigiſſe teſtantur, hîc potiùs de illa agendum putauimus. Haud verò mirum, ſi hæc & alia id genus in Chriſtianos meditatus eſt Maximianus, cùm eſſet homo (vt ait Victor) natura ferox, ardens libidine, conſilio ſtolidus, ortu agreſti Pannonióque; & (vt ait Eutropius) inciuilis ingenij, aſperitatem ſuam & vultûs horrore ſignificans: quem & Iulianus[l] Apoſtata egregiis ignominiæ notis ſugillans, quòd acerbus & intemperatus eſſet, rerúmque nouarum cupidus, & perfidiæ plenus, à bonorum excluſit conſortio Principum.

l Iul. in Cæſ.

IV.

Sed & hoc eodem anno Diocletiani decimoquarto, Veturium militiæ Magiſtrum Chriſtianos milites io Oriente perſecutum eſſe, ſcribit Euſebius[m], & ex illo tempore perſecutionem aduerſus Chriſtianos vehementiùs proceſſiſſe. Etenim qui penitùs Religionem Chriſtianam conuellere decreuerant, à Militibus iocipiendum exiſtimarunt; ne cùm publica eorom per vninerſum Imperium edicta ſæuirent, eſſent qui obſiſterent armati Chriſtiani.

m Euſeb. in Chron. & 8. hiſt. 4.
PERSECVTIO COEPTA IN MILITES CHRISTI.

IESV CHRISTI
AN. 298.
MARCELLINI
AN. 3.
DIOCLET. & MAXIMIANI } AN. 15.

I.

ANNO Chriſti ducenteſimo nonageſimo octauo, Fauſto & Gallo Coſſ. Perſecutio in Chriſtianos milites ſæpè graſſari cœpta, totũ inuaſit Romanum Orbem. Sed inter alios magnoperè elucet *Marcelli* Centurionis martyrium; qui abiectâ militiâ ne ſacrificare cogeretur, Tingi in Mauritania, poſt egregiam Chriſti nominis confeſſionem, capite truncatus eſt; ſuſque certaminis ac triumphi participes habuit *filios ſuos duodecim*, Ea verò de re hactenus extat[a] Acta ſinceriſſima; aliáque citantur[b] conſignata huius anni Coſſ.

a Ap. Sur. 30. Oct.
b Ap. Vaſæ. in Chron. ex Breviar. Eborenſi.

II.

Sed non contentus Maximianus veloci martyrio necare milites; vt eos more ſeruorum diuturno labore fatigaret, ad opus damnauit. Hoc nāque anno decimoquinto Imperij Diocletiani (inquit Euſebius[c]) *Thermæ Diocletianæ* Romæ factæ ſunt, & Carthagine *Maximianæ*. Verùm non hoc anno perfectæ, ſed ceptæ eſſe di-

c Euſeb. in Chron.
THERMÆ DIOCLETIANÆ.

cendæ

cendæ ſunt; quæ poſt annos ſeptem abſolutæ & ornatæ, à Conſtantio & Maximiano Galerio Auguſtis, necnon à Seuero & Maximiano Cæſaribus (vt vetus fert inſcriptio[d]) dedicatæ ſunt, & publico vſui mancipatæ: cùm integro iſto ſeptennio eiuſmodi immenſæ molis operis conſtruendo, (erant enim Thermæ Diocletiani, vt Ammiani[e] verbis vtar, in modum prouinciarum extructæ, præ incredibili ſuî amplitudine) Maximianus Herculius Romæ tunc agẽs, Chriſtianos milites, quos vel ibi reperiri, vel ex variis prouinciis illuc perduci cõtigit, adſcripſit; haud tamẽ ceſſans, illorum quam plurimos inter ipſa opera diuerſis occaſionibus ferro flammiſque necare. Inter quos maximè enituit *Maximi* Millenarij conſtantia; qui vnà cum vxore & liberis variè torri, nobiliſſimum conſummârunt martyrium. Factúmque eſt vt *Flauianus* Præfectus de prædictis liberis quæſtionem habens, viſo ſuper eorum capita cæleſtis nuncij ſplendore, perterritus, à cœpto iudicio deſiſtens, Chriſtianámque religionem vnà cum omnibus ſuis amplectens, martyrium cum iiſdem obtinuerit.

d *Pauuin in Faſt.*
e *Amm. lib. 16.*

III. At hæc omnia quomodò geſta fuerint, narratur pluribus in Actis Marcelli[f] Papæ: in quæ tamen errorem nominis irrepſiſſe puto, vt quæ primo loco dicuntur facta ſub Marcello & à Marcello, tribui debeant Marcellino: nam hoc tempore Maximiani Herculij, Romanæ Eccleſiæ Marcellinum, nõ Marcellum præfuiſſe, quæ inferiùs dicturi ſumus, apertè declarant. Perperámq; ibidem Claudij Imperium & Maximiani coniungitur. Sicut & quæ habent de Arthemiâ, vſque ad Acta & exitum Marcelli Papæ, additamentũ putamus, quòd in multis fide vacillent: nam nec vlla mentio fit de *Arthemia* filiâ Diocletiani virgine & martyre in Tabulis Eccleſiaſticis, cuius tam nobilis memoria mille fuiſſet monumentis exprimenda; nec de illâ præterea mentio eſt apud ſcriptorem quemquam.

f *Ap. Sur. 16. Ianuar.*

IV. Ceterùm quòd milites ſeruilibus pœnis ſubiectos cernis, in ignominiam planè Chriſtianæ factum eſt Religionis; cùm alioqui Romanis legibus non liceret militem ad metalla damnare, vel torquere. Sícque videas, Chriſtianos milites transfugarũ loco habitos; quos fas eſſet (vt & aliàs ſæpè contigit) ad beſtias ac furcas damnare. Thermis porrò abſolutis, qui conſtantes in confeſſione Chriſti præſtitiſſent, ne fortè laborum opere alleuiati, (quòd ingens eſſet illorum numerus, nempè decem millium ducentorum trium) aliquid in Imperium molirentur, omnes pariter vnà cum *Zenone* Tribuno, qui inter eos dignitate excellere videbatur, extra portam Trigeminam ad Aquas Saluias in loco dicto *Gutta iugiter manans*, necati ſunt ſeptimo Idus Iulij, quo celebri memoriâ annuatim eorumdem triumphi dies natalis recolitur.

g *l. 5. § nam in D. de re mil.*
h *Ibid. § is qui ad*
ZENONIS ET SOCIO. MILITVM MARTYRIVM.

V. Hoc eodem anno decimoquinto Diocletiani, (vt auctor eſt Euſebius) defuncto Zambdâ Epiſcopo Hieroſolymitano, in locum eius ſubrogatus eſt *Hermon*, qui & Thermon dictus reperitur.

IESV CHRISTI
AN. 299. 300.
MARCELLINI
AN. 4.5.
DIOCLET. & MAXIMIANI } AN. 16.17.

I. ANNO Chriſti ducenteſimo nonageſimo nono creati ſunt Coſſ. ambo Auguſti Diocletianus ſeptimùm & Maximianus ſextũ; quibus notata habentur Acta[a] SS. Martyrum *Guriæ & Samonæ*; qui quòd Edeſſæ in Syriâ turi vitam agentes alios ad Chriſtianam fidem hortarentur, poſt horrenda diutinaque tormenta, capite truncati ſunt: quos etiam Aretas[b] Cæſarienſis egregiâ eſt proſecutus oratione; quâ & complexus eſt reliqua à Diocletiano aduerſus Chriſtianos eâdem perſecutione decreta.

a *Ap. Sur 15. Nouemb.*
b *Ap. Sur. ibid.*

II. Hoc quoque eodẽ anno[c] decimoſexto Diocletiani, vitâ functo Cyrillo Epiſcopo Antiocheno, locum eius obtinuit *Tyrannus*.

c *Euſeb. in Chron.*

III. Anno verò Chriſti trecenteſimo, Diocletiani[d] decimoſeptimo, Conſtantio & Galerio Cæſaribus tertiùm Coſſ. mortuo Theonâ Epiſcopo Alexandrino ſubrogatus eſt *Petrus*, de quo plura inferiùs.

d *Euſeb. ibid.*

IESV CHRISTI
AN. 301.
MARCELLINI
AN. 6.
DIOCLET. & MAXIMIANI } AN. 18.

I. ANNO Chriſti trecenteſimo primo, Titiano & Nepotiano Coſſ. agens Diocletianus Imperij annum decimumoctauum, vnà cùm Maximiano collegâ inſignem Romæ (quò rebus in Oriente feliciter compoſitis aduenerat) triumphum egit de Perſis ſeu Parthis, per Galerium Maximianum Cæſarem, poſt multa prælia vario Marte cum illis pugnata, penitùs deuictis, fugatóque ad inuios Parthię montes Narſæo, ſiue Narſete ipſorum Rege, ac propagato vltra Cteſiphontem Tigrímque (quod vix anteà Romanorum cuiquam Imperatorum licuiſſet) Imperio; ductis ante currum, Narſæi coniuge, ſororibus, liberíſque, ac Perſicâ gazâ copioſiſſimâ. Hæc ex Euſebio [a], & Eutropio [b]. Porrò enituit in bello Perſico ſub Anthiocho exercitûs duce, eximia virtus *Andreæ* Tribuni militum: ſed eundem Chriſtianum detectum, Galerius cum ſubiectis ipſis fortiſſimis militibus pariter Chriſtianis, omnes per immiſſum exercitum in anguſtiis montis Tauri, ſponte ſe neci pro Chriſti nomine offerentes, interemit decimoquarto Calendas Septembris, quo tum à Græcis tum à Latinis celebratur eorum memoria: extántque [c] germana eorumdem Acta, à Petro tunc Epiſcopo Tarſenſi (à quo iidem baptiſmum ſuſceperant, & poſt necem ſepulti fuerunt) collecta, vt putatur, & ſcripta.

TRIVMPHVS DE PERSIS AC PARTHIS.
a *Euſeb. in Chron.*
b *Eutrop. lib. 9.*
ANDREÆ DVCIS MARTYRIVM.
c *Ap. Metaphr. & Sur. 19. Aug.*

II. Poſt hæc autem quieſcentibus vndique bellis externis, ac ciuilibus penitus extirpatis, ſummâ

pace

PERSECVTIONIS DIRISSIMÆ APPARATVS.

pace pariterque felicitate Imperio Romano gaudente, ſub concordi adminiſtratione quatuor Imperatorum; qui præcipuus inter illos erat Diocletianus, his proſperis faſtu elátus, primus omnium, (inquit Aurelius Victor) Caligulam poſt, Domitianúmque, Dominum palàm dici paſſus eſt, & adorari ſe, colique vti Deum: ſed & veſte ex auro quæſitâ, ſerici ac purpuræ, gemmarúmque vim plantis concupiuit: eùm (vt ſubdit Eutropius) priùs Imperij inſigne in chlamyde purpureâ tantùm eſſet; reliquáque communia. Iidem porrò Imperatores, cùm feliciſſimum rerum ſtatum diis acceptum ferrent; ad maiorem eorum gratiam promerendam vnanimiter cōſilium inierunt, infeſtum diis Chriſtianum nomen prorsùs extinguere; cuius robor iam diffeciſſe propemodùm videbantur, dum fortiſſimos Chriſtianos milites vbique locorū diuerſis ſuppliciis è medio ſuſtuliſſent. Adeóque hoc ipſo anno de inferendâ vniuerſis toto Orbe Chriſtianis ſæuiſſimâ omnium Perſecutione edicta promulgârunt. Quòd verò Euſebius [d] dicit, anno decimonono Imperij Diocletiani, nempè anno ſequenti, eiuſmodi Perſecutionem cœptam eſſe; illud quidem intelligendùm eſt de promulgatis edictis in Eccleſiarum demolitionem & librorum conflagrationem, ex quo planè tempore idem auctor numerare aggreditur Perſecutionis annos; cùm alioqui & ipſe (vt vidimus) æquè fateatur, ante illud tempus in Chriſtianos, præſertim milites, nonnihil eſſe ſæuitum; (licèt totum negotiùm ducibus tribuat, excuſans Imperatores:) & quæ ſuperiùs ſingulis fermè annis dicta ſunt, apertè doceant ab ipſo Imperij Diocletiani initio, ipſis iubentibus Imperatoribus Perſecutionem paulatim graſſari cœpiſſe. Verùm quod reſpectu ſubſecutarum calamitatum, illa priores ſint potiùs viſæ velitationes quàm pugnæ; eam Euſebius rationem numerandi annos Perſecutionis iniiſſe videri poteſt.

d Euſeb. 8. hiſt. 3.

III.

AD CLAMORES POPVLI DECRETA.

De his autem actutis primò ſeſe offert, quod in Actis [e] planè ſinceriſſimis *S. Sabini* illuſtris martyris & Epiſcopi Spoletini traditur; nempè, cùm Maximianus Herculius Romæ eſſet, & decimoquinto Calendas Maias in Circo Maximo Ludos Circenſes ſpectaret; Sexto miſſo Veneto vincente, acclamatum eſſe à populo, *Chriſtiani tollantur* duodecies, & *Chriſtiani non ſint* decies: atque ex eo factum, vt Eugenio Hermogeniano Præfecto Prætorio referente in Senatu de Perſecutione in Chriſtianos decernendâ, eâdémque decretâ, Maximianus pridie Calendas Maias ad Venuſtianum Auguſtalem Tuſciæ reſcriptum dederit, vt vbicumque Chriſtiani inuenti eſſent, aut ſacrificare cogerentur diis, aut pœnis ſubiicerentur, eorumque facultates Fiſco vindicarentur. Hæc ibi. Porrò hic idem ille eſt Hermogenianus, ſub quo paſſus itidem Romæ legitur *Reſtitutus*, cuius extant martyrij Acta. Quantâ verò impietate ſimul cum iniuſtitiâ, Senatus annuerit Gentibus, necem Chriſtianorum clamoribus in theatro poſcentibus; quámque iniquè aduerſus legem nuper à ſe promulgatam Maximianus in eoſdem reſcripſerit; teſtis eſt ipſa edita ab eo ſimul cum Diocletiano ſanctio [f], quâ decreuerunt, vanas acclamationes populi petentis necem alicuius, non eſſe audiendas: nec vocibus eorum credi oportere, quando aut noxium crimine abſolui, aut innocentem condemnari expetunt. Verùm quòd dicerent Imperatores, Chriſtianos perduelles eſſe Imperij, dum Gentilitiam ſuperſtitionem à maioribus acceptam impugnarent; ſe iure necem illis inferre, errore decepti putabant. Quomodò autem *Venuſtianus* poſt hæc *Exuperantium* atque *Marcellum*, religionis causâ tormentis exagitatos morte damnârit; rurſúmque de Sabino Epiſcopo quæſtionem habens, eius precibus meruerit fieri particeps veritatis, & ad Chriſtum conuerti, ac denique tum ipſe, tum *Sabinus* à Lucio Tribuno ad eos miſſo fuerint vltimo affecti ſupplicio, ipſa citata deſuper Acta monſtrant.

e Habuit ea Baron. MS.

f l. decurionum. C. de pen.

IV.

PERSECVT. IN ORIENTE.

Eodem quoque tempore in Oriente alter Maximianus cognomento Galerius Nicomediæ in Bithyniâ, nihil commotus horribili tonitruum ſonitu, & eliſo ex nubibus igne, denſâque grandine & profundis tenebris, quibus die ſereno interrupta eſt eius oratio, deos ſuos in opprobriū Chriſtianorum extollentis; poſtquàm fruſtrà tentâſſet eoſdem Chriſtianos minis ac promiſsis ad idolorum cultum allicere, magnam in eos Perſecutionem excitans, cùm alios quamplurimos tam ex Clero quàm ex populo variis cruciatibus extinxit, tum multa millia virorum ſimul & feminarum puerorúmque, qui Natali Chriſti in eccleſiam cōueniſſent, recusâtes aræ pro foribus ad hoc poſitæ thus imponere; clauſis ianuis, ignéque circumquaque extructo, omnes intùs cum ipsâ eccleſiâ incendit. Deſcribuntur hæc pluribus in germanis Actis SS. Martyrum Nicomedienſium, *Indes* Principis Eunuchorum Imperatoris, & *Domnæ* virginis, olim maximæ ſacerdotis Dianæ ac Mineruæ, poſteà Chriſtianæ factæ, aliorumque omnis ſexûs & conditionis ſociorum martyrum; quæ ex antiquioribus monumentis Metaphraſtes [g] deſcripſit: eiſdémque adſtipulantur Nicephorus [h], & Eccleſiaſticæ Tabulæ Græcorum & Latinorum; ſed ſunt ab Euſebio prætermiſſa, quòd ipſe res Nicomedienſes à promulgatis tantummodò edictis de diruendis Eccleſiis enarrare aggreſſus ſit.

MARTYRES NICOMEDIENSES.

g Ap. Metaphr. 2. 6. Dec. & ap. Sur.

h Niceph. li. 7. c. 3. & 6.

V.

MONASTERIA VIRORVM ET VIRGINVM ANTIQVA IN ECCLESIA.

Nec quemquam moueat, ſi in eiſdem Actis de *Aſceteriis*, ſiue monaſteriis, mētio habeatur, quòd errore decepti multi putāt nonniſi à temporibus Conſtantini fuiſſe eiuſmodi res, & nomen inuentum. Nam præter illa quæ ſuperiùs de Eſſenis dicta ſunt, & quæ de exiſtentibus Apoſtolorū tēporibus Virginū collegiis Ignatius [i] ſcribit; ſi de his dubitans, Euſebio fidem adhibet; equidem ipſe hac eâdem Perſecutione vrgente nōnullos ex Aſcetis paſſos eſſe martyrium tradit [k]. Porrò ſi Aſcetæ erant, oportuit Aſceteria quoque fuiſſe quibus ij continerentur, quòd ſi virorum, multò magis ſacrarum Virginum, quas timor facilis lapsûs & virgineus pudor magis includi debere ſuadent. Non fuiſſe autemque aſceticam vitam cuius, illic Euſebius meminit, inſtitutionem anachoreticam ab hominum remotam conſortio; ſatis conſtat quòd ait Seleucum militem qui ſe ei mancipauerat, viduarum ac pupillorum proſpexiſſe neceſſitatibus. Sed de his aliàs [l] pluribus.

i Ignat. ep. ad Philip.

k Euſeb. 8 hiſt. 10. 11.

l An. 57. nu. XVIII.

VI.

Cæterùm in eaſdem virgines ſacras dirè tunc ſæuitum eſſe Nicomediæ, ſed eas tum fugâ tum diuinâ cuſtodiâ ſtuprum euaſiſſe, eadem Acta declarant. Tunc enim accidit quod S. Baſilius [m] ſcripſit; Cùm ſeueret perſecutionis immanitas

m Baſil. de ver. virg.

electas

Digitized by Google

THEOPHILA VIRGO DIVINITVS LIBERATA A PROSTIBVLO.

electas virgines propter ſponſi fidem; ad illudêdum impiis hominibus traditas eſſe, ſed eum cuius gratiâ id perferrent, integra earum corpora oon ſine prodigio & virtute ſeruâſſe. Quod quidem demooſtrat exêplum in iiſdem Actis, *Theophila* formâ & genere ceteris præſtâtis; quæ à lictoribus ad lopanar rtacta vt violaretur, ſic à iuuene quodã pulchetrimo & lucidiſſimo, qui veluti quædam tela fulguris emittere ex deulis videretur, euſtodita eſt, vt ptimus qui ad eam ingreſſus eſſet, ſtatim ceciderit mortuus, teliqui verò cæcitatem & aectbiota mala paſſi fuerint, ipſáque inde io ecclcſiam Chriſtianorum intacta reducta: Extant verò & alia ſimilis cuſtodiæ exempla in aliis antiquis monumeotis, qnorum nonnulla memotabuntur ſuis locis.

IESV CHRISTI

AN. 302.

MARCELLINI

AN. 7.

DIOCLET. & MAXIMIANI } AN. 19.

I.

a Aug. 18. de ciuit. 52. Oroſ. lib. 7. cap. 27.
b Euſeb. 8. hiſt. 3.
PERSECVTIO NOVIS EDICTIS AVCTA.

ANNO Chriſti treceotefimo ſecundo, Conſtâtio Chloro & Galerio Maximiano Cęſaribus quartùm Coſſ. Diocletiani Imperij decimonono, ſæuiſſimam omnis PERSECVTIONEM (quam DECIMAM vocant [a]) nouis aduerſus Chriſtianos, menſe Martio, aduentante die Paſchatis, per vniuerſum Imperium Romanum promulgatis, edictis, concitatam eſſe tradit Euſebius [b] qui (vt ſæpè dictum eſt) à tempòre eiuſmodi edictorum, & huius Perſecutionis numerat annos, Fuerunt autem (vt ait) illa edicta, vt diruerentur Eccleſiæ, & omnes Chriſtianorum Scripturæ igni tradeteotur; & qui honores fuiſſent adepti deponerentur, ceteri verò libertate ptiuarentur; deoique vt omnes vbique Eccleſiarum Præſides coniicerentur io vincula, & quibuſcumqne adhibitis machinis victimas idolis immolare cogereotur. Hæc de edictis hoc anno latis Euſebius.

II.

c Ibid. cap. 2.
DE EVSEBII CÆSAR. LAPSV, ET MALA FIDE.
Baron. hoc an. & 308.
d Epiph. hær. 68.

Qui dum paulo antè ſuum in hâc deſcribeodâ Perſecutione inſtitutum aperiens [c], ait ſe haud proſecuturum eſſe lapſus Chriſtianorum qui tunc à fide defecerunt. ſed triumphos dumtaxat Martyrum: cùm accurati ſit hiſtorici, æquè damna atque victorias recenſere, ſuſpectum hoc eius nobis ſilentium reddidit, vt pudori ſuo potiùs quàm aliorum conſuluiſſe viſus ſit. Etenim ipſum à fide excidiſſe, & vt liberaretur à paratis ſibi tormentis, Gentilibus obtemperâſſe; in Conuentu Tyrio (ſicut refert Epiphanius [d]) Magnus ille Potamon Heracleæ in Ægypto Epiſcopus, qui eodem cum Euſebio carcere detentus oculum amiſit pro defenſione veritatis, in faciem exprobrauit. Sed & cùm poſteà [e] inſtituti ſui rationem iterùm recenſeos, abſtinere ſe ait à pœnis vltricibus quas Eccleſiarum paſtores pro malè gubernato grege ſenſerunt, dum alij camelorum & equorum curæ mãcipati ſunt à miniſtris Imperatorum, alij contumeliis, iniuriis, tormentis affecti; hæc quidem non apud alios fidem inuenerunt: quippe Conſtantinus ipſe Magnus in edicto [f] quod pro Chriſtianis promulgauit, rem ſibi apprimè cognitam teſtatur; nempè Apollioem id têporis ex antro quodam oraculum edidiſſe, Iuſtos qui in terris erãt, impedimento ipſi fuiſſe quominùs vera loqueretur: atqoe inde Diocletianum Imp. cùm à ſuis vatibus audîſſet, per illos *Iuſtos* iotelligi Chriſtianos, acerbiorẽ in eos Perſecutionem intentâſſe. Quare quòd Euſebius Sacerdotibus eo nomine detrabit, (cùm etiam ſi fuiſſent anteà vitã turpiſſimi, confeſſione tamen nominis Chriſti ea tormenta patientes, omnes apud Deum & homines anteactæ vitæ notas expungere potuiſſeot) infenſum planè in eos præſefert animum; ioducítque vt illud de eo opinemur, bomioem ſemel lapſum, & ab Epiſcopis Catholicis (vt motis eſt) communicatione Fidelium interdictum, eos contumeliis proſcidiſſe, & confeſſionis eorum glotiam obſcurare voluiſſe. Nam quem ſemel diabolus fecit fidei deſertorem, eumdem quoque adiungens poſteà Atio, conſtituit perfidiæ defenſorem. Ex quibus intelligas opus eſſe nobis, illum hactenùs intrepidè ſecutis, poſthàc cautiùs eius veſtigia aſſectari, præſertim in iis quæ ad Ariani dogmatis hiſtoriam ſpectant.

e Euſeb. 8. hiſt. 22.
f Ap. Euſeb. 2. de Vit. Conſtant. 49. 50.

III.

DEMOLITIO ECCLESIARVM.
f Theod. 5. hiſt. 8. in fi.
g Euſeb. in Chron.
h Arnob. l. 5.
EDICTVM DE LIBRIS COMBVRENDIS.

Vt autem ſingillatim de rebus in hâc Perſecutione geſtis agamus; quod imprimis attinet ad edictum de Eccleſiis demoliendis, Theodoretus [f] affirmat has omoes vnâ die, nempè Paſſionis Domini; ex compoſito dirutas fuiſſe: Euſebius [g] autem oon vna die, ſed ipſis diebus Paſchalibus id contigiſſe tradit. Quod verò pertinet ad iuſſionem de ſacris Codicibus cõcremandis; ſcribit Arnobius [h], fuiſſe etiam nonnullorum Gentilium ſententiâ, non tantùm vt Chriſtianorum codices igni ſubiicerentur, ſed & illi omnes, licèt à Gentilibus ſcripti, quibus Gentilitia ſuperſtitio videretur poſſe conuelli, ac pręſertim qnos Cicero de Naturâ Deotum vel de Diuinatione conſcripſit, pariter aboletentur. Porro Imperatoris edictó promulgato, cùm in omni prouinciâ Præſides, & in ſingulis locis quiqne Magiſtratus, omni ſtudio & adhibitis tormentis inuigilarent vt à Chriſtianis codices traderentur; qui atrocitate pœnarum perterriti, quos apud ſe haberent tradiderunt, vocati ſunt *Traditores*, de quibus agetur ſæpè inferiùs: qui verò mortem opperere maluerunt, cùm præ nimio eorum numero impoſſibile videretur ſingulos recenſere, omnium ſimul vnâ die memoriam Romana [i] Eccleſia celebrare conſueuit. Vniuerſæ autem in omnis geoeris Chriſtianos Perſecutionis acerbitatem, eorumdémque in perferendis tormentis alacritatem, egregiè inter alia deſcripsêre Conſtantinus [k] Imperator, ac Seuerus [l] hiſtoricus.

i Martyrol. Rom. 2. Ianuar.
k Ap. Euſeb. 2. de Vit. 51.
l Seuer. l. 2.

IV.

DE IMMENSO NVMERO MARTYRVM IN HAC PERSECVT.
[Traditúrque à nonnullis, in vnâ Ægypto occiſa eſſe toto eius tempore, centum quadragin-

Et quod ſpectat ad eorum numerũ qui ſunt eâdem perſecutione ſublati; ſi ex vno menſe totius decem annorum temporis quo ea poſt hæc perdurauit, licèt deducere rationem, planè in immenſum excreſcet numerus. Nam in Libro Anaſtaſij de Romanis Pontificibus traditur in Marcellino, (ex quo deſcripſerunt alij) vno duntaxat menſe numeratos eſſe decẽ & ſeptem millia martyrum, Tantúmque abeſt vt temperantiùs poſt hæc actum fuerit; vt aliis etiam quę videbimus edictis aucta perſecutio, ferocior in dies viſa fuerit: præterquàm in prouinciis, quas Conſtantius Chlorus Cæſar regebat; qui etſi Chriſtianus non eſſet, mitiùs tamen cum iis

ta quatuor millia hominum, ac ſeptingenta millia in exilium eiecta.)

egir, vt dicetur inferiùs. Denique (vt Seuerus loquitur) omnis ferè ſacro martyrum cruore Orbis infectus eſt: quippe certatim glorioſa in certamina ruebatur: nec vllis magis vmquam bellis mundus ſanguine exhauſtus eſt, neque maiori vmquam triumpho vicimus, quàm cùm decem annorum ſtragibus vinci non potuimus.

V.

m Euſeb. 8. hiſt. 5. & 6.

MARTYRES NICOMEDIENſES.

His igitur de illâ ſummarim præmiſſis, iam præcipua quæ in ſingulis prouinciis geſta fuêre, æquè breuiter indicauimus. Ac primò Euſebius [m] à rebus Nicomediæ geſtis exordiēs, (vbi, inquit, duo ex Imperatoribus aderant, quorum alter ætate præ ceteris prouectâ primum Imperij gradum, alter quartum ab eo obtinuit; his videlicèt ootis Diocletianum & Galerium Maximianum deſignans) primū qui tunc ibi paſſus eſt, tradit fuiſſe illuſtrem quemdam virum, qui magno fidei ardore edictum Imperatorum publico loco affixum, tamquam profanum & impium, manu auulſum dilacerauit. Poſteà verò ad Imperatorum aulicos qui fidem Chriſtianam ſectarentur, orationē conuertens, eximium deſcribit Præfecti *Dorothei*, aliorúmqoe nonnullorum certamen, & poſt ſepultorum corporum effoſſionem, (quippe quæ ſepeliri prohibebantur, ne à reliquis Chriſtianis conſuetâ veneratione colerentur) & in mare proiectionem: additque de *Anthimi* eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopi paſſione, ac de ingenti martyrum turbâ qui ei fuêre per varia ſuppliciorum genera adiuncti. At verò has eaſdem res tunc Nicomediæ geſtas, quas Euſebius leuiter tantùm attigiſſe viſus eſt, pluribus deſcriptas habes in prolixioribus iiſdémque ſinceris Actis *Nicomedienſium Martyrum*, de quibus dictum eſt anoo ſuperiori: in quibus inter alia illud memoriâ dignum de *Domnâ* maximâ olim ſacerdote Dianæ traditur, quòd anxiè quæſita ad necem, ſub virili habitu diù latuerit, & tandem delata quòd martyres ſepulturâ donaret, capite troncata ſit.

VI.

n Lactant. lib. 5. cap. 2

ETHNICI SCRIBUNT ADVERSUS RELIG. CHRIST.

Sed & quod ad eaſdem res Nicomedienſes ſpectat; qui tunc ibidem Rhetoricam publicè profitebatur, Lactantius [n] orator Chriſtianus, teſtatur hoc ipſo anno quo Eccleſias demoliebantur Imperarores duos in eâdem ciuitate extitiſſe qui aduersùs religiooem nomēnque Chriſtianum ſcripta virulenta ediderint: alterum quidem Philoſophum, & inter Philoſophos huius temporis principem ſibi locum vindicantem, cùm tamen libidinibus omni ex parte turpiſſimus eſſet; alterum verò è numero Iudicum, qui auctor imprimis faciendæ perſecutionis extitiſſet. Porrò licèt qoinam illi fuerint, Lactantius reticendum exiſtimauerit; poſterior tamen non alios quidem ex titulo quem operi ſuo impoſuiſſe tradit, nempè *Veritatis amatoris*, eſſe cognoſcitur, qoàm *Hierocles*, quem eo titulo libros ſuos contra Chriſtianos adnotâſſe, Euſebius eſt aoctor, dum aduerſum eum ſcribens omnes impudentis hominis conatus temerarios infregit.

VII.

DE PORPHYRII SCRIPTIS IN CHRISTIAN.

o Supra an. 264.

De priore verò illo Philòſopho, nullus alius quē opinari poſſimus occurrit, niſi *Porphyrius*, quem inter Platonicos horum temporum excelluiſſe, ſed & perfidum apoſtatam aduerſus Chriſtianam religionem commentarios edidiſſe, exploratiſſimum eſt; de cuius patriâ, religione, ac moribus dictum eſt [o] ſub Gallieno Imperatore, occaſione ipſius Romam aduentûs. Cùm autē ipſiuſmet teſtificatione conſtet, eum anno decimo Gallieni fuiſſe ætatis triginta annorū hoc tempore ſexegeſimum octauum attigiſſe certum eſt: ſed & peruenisse ad extremam ſenectutem, atque Romæ obiiſſe, Eunapius [p] ſcribit. Porrò ipſum *Calumniarum patrem* iure Cyrillus [q] appellat, quòd amaros (vt ait [r]) libros io Chriſtianos effuderit. Nec tamen omne ſimul virus iſte ſerpēs euomuit; ſed primùm tres illos, quorum Lactantius meminit libros edidit, ac poſteà alios vſque ad quindecim (teſte Suidâ) addidit. Quod autem S. Auguſtinus [ſ] exiſtimauit duos fuiſſe Porphyrios, alterum qui contra Chriſtianos ſcripſit, alterum Siculum famâ celeberrimum; reliqui omnes planè conſentiunt, vnum tantùm eumdémqoe fuiſſe qui aduerſus Chriſtianos ſcripſit, Porphyrium Platonicum, cum eo qui (vt ipſemet [t] teſtatur) diutiùs apud Lilybæum in Siciliâ habitauit.

p Eunap. in Vit. philoſ.

q Cyr. Alex. contra Iul. lib. 5.

r Id. lib. 1.

ſ Auguſt. 2. Retract.

DE DUOBUS PORPHYRIIS.

t Porphyr. in Vit. Plotin.

(Fuit tamen *Publius Optatianus Porphyrius* poëta; cuius extat ad Conſtantinum Imp. carmen panegyricum de laudibus eius ac Criſpi filij; eiúſque beneficio reuocatus eſt ab exilio quo mulctatus fuerat; vt habetur in Chronico Hieronymi. Egit quoque de illo Baronius Tom. III. an. 325. num. X C. poſterioris editionis; retractans quod priori cum confuderat cum Porphyrio Platonico, de quo hîc agitur. Nam & alioqui hunc impium Philoſophum non vltra Diocletiani tempora vitam extendiſſe, auctor eſt Suidas.]

VIII.

LACTANTIUS SCRIBIT PRO CHRISTIANIS.

u Lactant. lib. 5. c. 4.

Vt igitur tam Porphyrij quàm Hieroclis in Chriſtianam religionem vulgatos cōmentarios penitùs confutaret, veritatémq; calumniis oppreſſam magis illuſtraret; idem Lactantius nobilem illam ſoſcepit prouinciam, vt *Diuinarum Inſtitutionum* ſeptē luculentiſſimos libros conſcriberet, ſicut ipſemet ſui inſtituti rationem reddens teſtatur [u]; cùm tamen eōs nonniſi ſub Conſtantino ediderit. Sed & eoſdem infames Porphyrij libros, ſimul ac prodierunt, aduerſariis commentariis egregiè confutâſſe inſignem doctrinâ & ſanctitate *Methodium* Tyri Epiſcopum, Hieronymus [x] eſt aoctor: qui & alia eiuſdem Methodij ſcripta recenſens, addit eum ad extremum huius nouiſſimæ perſecutionis io Chalcide Græciæ martyrio coronatum eſſe. Teſtatur [y] inſuper, poſt Methodium etiam Euſebium, ac denique Apollinarem contra eundem Porphyrium cōmentarios edidiſſe: quem etiam ſparſim cùm idem Hieronymus, cum Auguſtinus, Cyrillus, & alij, cùm ſe obtulit occaſio, refellere non prætermiſerunt. Demùm verò Imperatoriis [z] ſanctionibus iidem libri comburi iuſſi, penitùs deſierunt.

x Hieron. de Script. Eccl. in Method.

y Id. in Euſeb. & in Apollin.

z Extat edicte edictū Theodoſij Iunioris & Valentin. Tert. in Act. Conc. Epheſ. edit. Polt. tom. 5 c. 29.

IV.

ARNOBIUS SCRIBIT ADVERSUS GENTES.

a Hieron. in Chron.

Sed admirandūm in eo præſertim diuinum conſilium, quod hoc ipſo tempore quo oblatrantium Infidelium ſtudiis Chriſtiana religio oppugnaretur, & maxima omnium perſecutio in eam ingrueret, ſed & Fidelium alij fugam arriperent, latebras quærerent alij, rurſúſque alij tormentorum metu ſuccumberent: hoc, inquam, tempore Dominus Ethnicum hominem, eumdémque Chriſtianorum anteà acerrimum hoſtem, dioinâ luce perfuderit, móxque antequàm planè per baptiſmom fieret Chriſtianus, vel etiam inter Catechumenos profiteretur, in ipſos Gentiles debellaturum immiſerit; oempè *Arnobium*, Afrum, inter Rhetores huius temporis facilè principē; qui (inquit Hieronymus [a]) cùm in cioitate Siccæ ad declamādum iuuenes erudiret, & adhuc Ethnicus ad credulitatem ſomniis compellaretur, neque ab Epiſcopis impetraret fidem quam ſemper impugnauerat;

elucubr: uit

elucubrauit aduerſus priſtinam religionem ſeptem egregios libros; ac tandem veluti quibuſdam obſidibus pietatis fœdus impetrauit. Porrò ſcripſiſſe eum commentarium hoc tempore, poſt promulgatum edictum de incenſione librorum & Eccleſiarum demolitione; ſatis conſtat quòd eius edicti ipſe [b] meminerit. Quòd autem ſuum illud opus, vt inter Fideles admitteretur, feſtinus abſoluit; hinc planè eſt quod in eo viſus eſt Hieronymo [c] inæqualis & nimius, & abſque operis ſui partitione confuſus. Rurſúmque quòd nondum plenè eſſet rerum Chriſtianarum cognitione imbutus, veniâ dignus cenſetur, ſi aliquibus næuis apparuit commentarius ille reſperſus; qui in eo totus eſt vt refellat multiplices ab Ethnicis illatas in Chriſtianos contumelias.

b *Arnob. lib. 4. in fin.*
c *Hier. ep. 13. ad Paulin.*

X. DE LACTANTII SCRIPTIS *Ap. Baron. hoc an. & 316.*

Habuit olim inter alios inſignes diſcipulos (vt ex eodem Hieronymo [d] colligitur) *Lactantium*, cuius nuper facta eſt mentio, & ipſum natione Afrum, ſcriptorémque diſertiſſimum; ſed quem ſcholaſticum magis quàm Eccleſiaſticum Damaſus [e] Papa cenſuit, & Hieronymus eloquentem potiùs quàm diuinarum ſcripturarum peritum; cuius & libri illi ſeptem *Inſtitutionum*, aliíque *de Irâ*, & *de Opificio Dei*, viſi ſunt quaſi dialogorum Ciceronis epitome. Quapropter ſacrarum Scripturarum ignorantiâ in enormes lapſum errores, alibi idem Hieronymus [g] docet: vt meritò eiuſdem opuſcula percellantur cenſurâ Gelaſij [h]. Sed errores diuerſis locis librorum ipſius ſparſos, collectos in vnum habes in fine Operum eius recentiorum editionum.

d *Id. de Lactant.*
e *Ap. Hier. ep. 154.*
f *Hier. ep. 13. & 84.*
g *Id. in ep. ad Gal. lib. 2. cap. 4.*
h *Gelaſ. decr. de lib. apocr.*

XI. *i Euſeb. 8. hiſt. 6. in fin. &c.* CARNIFICINA SANCTORVM VNIVERSA.

Vt verò ad Perſecutionem redeamus; poſt res Nicomedienſes Euſebius [i] addit, occaſione cuiuſdam in Melitinâ regione & Syriâ adverſus Imperium conſpirationis, nouum exiiſſe Imperatorum edictum vt omnes Eccleſiarũ Præſides, vtpotè de conſpiratione ſuſpecti in vincula & carceres conijcerentur; indéque accidiſſe vt infinitus numerus Epiſcoporum, Presbyterorum, aliorúmque Eccleſiæ miniſtrorum, vbique gentium in cuſtodiam concluſus fuerit: Mox verò alio promulgato edicto, vt quicumque Chriſtiani detinerentur in carcere, ſi immolare vellent, ſinerentur liberi abire, recuſantes autẽ diriſſimis tormentis diuexarentur; innumerabilẽ tunc Chriſtianorum omnis ſexûs & cõditionis multitudinem alacri animo martyriũ ſubiiſſe, ac præſertim in Africâ, Mauritania, Thebaide, Ægypto, Syriâ & Palæſtinâ: quorum tamen omnium varia potius ac multiplicia tormenta, diuerſaque necis genera ſummatim idem auctor receſuit, quàm res ipſas, aut perſonas ſingillatim deſcripſit: quamuis & harum nõnullas minimè prætermiſerit, atque inter alias *Phileam* Epiſcopum Thmuitenſem, ſanctitate, eruditione & prudentiâ clariſſimum; de cuius etiam lucubrationibus & martyrio S. Hieronymus [k], necnon Tabulæ [l] Eccleſiaſticæ meminère.

k *Hieron. de Script. Eccl.*
l *Martyrol. prid. Non. Febr.*

XII. *m Tom. 1. Concil.* DE MARCELLINI PP. ASSERTO LAPSV.

Interim verò dum hæc in Oriente gererẽtur, haud minor extitit in Occidente Perſecutio, ac præſertim Romæ. Feruntur imprimis Acta [m] quædam de *Marcellini* Papæ lapſu; déque eius condemnatione in CONCILIO trecentorum Epiſcoporum anno ſequenti Diocletiani octauùm & Maximiano ſeptimùm Coſſ. decimo Calendas Septembris in cryptâ Cleopatrenſi in ciuitate *Sinuſſanâ* celebrato. Sed eadem Acta, licèt triplici editione excuſa, adeò cuncta ſunt deprauata, vt perdifficile ſit ſenſum ex eis germanum exquiri; & quæ ſcripta legimus in Creſconianâ antiquâ Collectione, haud emendatiora eſſe reperimus. Hoc autem (vt coniecturâ aſſequi datur) ſignificare prætendunt: nimirùm, cùm Marcellinus Papa, vt thurificaret, per Vrbanum Iouis Capitolini Põtificem inſulſis quibuſdam rationibus pertentatus, eum refelliſſet; & prouocante Vrbano ad iudicium Imperatorum, ipſis Vulcanalibus, quæ menſe Auguſti Romæ agebantur; iiſdem Principibus ambo ex condicto obtuliſſent contrariis ſententiis libellos ſcriptos; Diocletianum conſultius exiſtimantem cum Marcellino leniter agere, blandis eum confabulationibus ad templum Veſtæ perduxiſſe, & ad thurificandum compuliſſe, eiúſque rei teſtes oculatos fuiſſe Chriſtianos viros ſeptuaginta duos, & (vt habent Acta) omnes electos eſſe viros Libram Occiduam, qui teſtimonium perhiberent ſe Marcellinum vidiſſe ſacrificantem.

Ap. Baron. hoc an. & ſeq.

XIII. DE LIBRA OCCIDVA.

Sed antequàm de Actis ipſis diſſeramus; quod attinet ad *Libram Occiduam*, cùm inoleuiſſet apud antiquos mos ille vt interdum ponderum notis numerum conſignarent, velut cùm integram hereditatem pondo vnius libræ comprehenderent, partes eius ſecundùm libræ pondus in alia quoque minora pondera (quod Voluſius [n] Metianus deſcribit) partirentur; eâ ratione libram Occiduam hîc vocatam eſſe numerum ſeptuaginta duorum teſtium cõſtat, quòd ſcilicèt ſicut illius libræ legitimus ſolidorum numerus erat ſeptuaginta duorum, (prout declaratur quibuſdam legibus [o] ab Imperatoribus Valentiniano Romæ & Honorio Mediolani latis) ita idoneus ac ſufficiens ad legitimam accuſationem Marcellini fuiſſet numerus ſeptuaginta duorum teſtium. Et puto libram illam Occiduam dictam, ad differentiam prioris, quæ contineret octoginta quatuor ſolidos: iuxta partitionem primò (vt videtur) à Conſtantino [p] factam in Oriente, quâ ſtatuit continere auri vnciam ſeptem ſolidos, quemlibet verò ſolidum quatuor appendi ſcrupulis: cùm alioqui nonniſi viginti quatuor ſcrupuli pondus ſit vnciæ. Cùm ergo per Cõſtantinum & Valentinianum illud ſit diſcrimen inductum inter Libram Occiduam & Orientalem, nec penes antiquiores ſit reperiri eiuſmodi differentia, quippe nonniſi vna eſſet vbique libra: ex his planè intelligi poteſt, Acta illa Marcellini nequaquàm his temporibus eſſe conſcripta, ſed poſt dictas promulgatas leges.

n *Ext. poſt Cod. Theod.*
o *l. quotieſcumque C. de ſuſceptor. lib. 10. & l. C. Theodoſ. de oblat. vot.*
p *l. 5. C. Th. de ponderat. TESTES. LXXII.*

[Eſt tamen caput tertium Synodi Romanæ ſub Silueſtro, ex quo apparet, etiam longè ante prædictarum legum promulgationem, neceſſarium fuiſſe numerum 72. teſtium ad alicuius Epiſcopi damnationem, quamuis nec illum, nec quemuis alium teſtium aut Iudicum numerum, ſufficere ad condemnationem Rom. Pontificis, & ibidem ſubdatur, & in hâc ipsâ prætenſâ Synodo Sinueſſanâ ſæpiùs repetatur.

XIV. DE ACTIS MARCELLINI.

His autem declaratis, vt de Actis recenſitis agamus; quamuis ea venerãdâ extent antiquitate ſignata, veteribus teſtata monumentis, Tabulis Eccleſiaſticis cognita, plurimorúmque teſtificationibus cõfirmata; tamen de veritatis certâ fide dubitandum, multa mouere videntur: atque imprimis quæ in iiſdem parùm ſibi conſtantia notantur. Quid enim eſt, quæſo, quod cùm in templum Veſtæ & Iſidis introductus à Diocle-

Digitized by Google

tiano Marcellious dicatur, non tamen illis diis, ſed Herculi, Ioui, & Saturno thurificâſſe oarratur? cùm ſecundùm diuerſa nomina, diſtincta quoque ſolerent eſſe templa deorum, ac eorum pariter cultus nec in templo Veſtæ coli Iouem, vel io templo Iouis Veſtæ ſacra fieri ſolita, vel Marti; aut ceterorum cuipiam Deorum, certum fit? Deiode quooam pacto aſſeritur hoc tempore, quo maximæ omnium perſecutionis flagraret incendium, valuiſſe trecentorum Epiſcoporum cogi conuentum, paulò minorem illo qui ſub maximâ omnium Eccleſiæ pace, totis viribus adnitente ipſo Conſtantino Imperatore, Nicææ fuit poſteà congregatus? Sed quomodò in fine eorumdem Actorum Diocletiano traditur, illum eodem ſequenti anno, quo Concilium celebratum ponitur, expeditiooem aduerſus Perſas comparâſſe, quos certum eſt iam anno ſuperiori fuiſſe ſuperatos?

XV. TESTIMONIA ANTIQ. PRO MARCELLINO

At licèt iſta ſatis fortia videri poſſint, addi tamen & alia fortiora valent. Si enim Græcos auctores de eodem Marcellino conſulas, ſatis conſtat Euſebium [q] non oouiſſe eius lapſum, ſed martyrium tantùm; & Theodoretum [r] apertè de illo teſtari, magnâ fuiſſe gloriâ in iſtâ perſecutione nobilitatum. Immò & inter Latinos, qui vnus inſtar omnium videri poſſit S. Auguſtinus, cùm Petilianus acerrimus Dooatiſtarum patroous, & Pontificum Romanorum hoſtis, eumdem Marcellinum traditionis ſacrorum codicum & thurificationis crimine argueret; Saoctus, inquam, Auguſtinus aduerſus eum iterùm ſcribens, omninò negauit id aliquádo accidiſſe, eumdémque Marcellinum planè innocentem fuiſſe pronunciauit. At quomodò tam liberè atque ſecurè, id à Donatiſtis nullâ probatione iactari affirmare auſus eſſet, ſi vel extitiſſent eius rei Acta, vel ipſa res pro conſtanti tunc habita fuiſſet? Aut ſi hæc verè geſta eſſent, quomodò ea ſolus Auguſtinus ignorare potuiſſet, quæ in medio Vrbis in quâ ipſe diù verſatus eſſet, accoram imperatorē & in templo idolorum facta eſſent, à tali præſertim tantóque viro, & à tanto Concilio trecentorum Epiſcoporum condemnato? Vel denique cur id Auguſtinum negantem Petilianos aduerſariis ſcriptis poſteà non redarguit; & à ſe abſque aliquâ probatione anteà dicta, adeò certis firmíſq; teſtimoniis poſteà non confirmauit? Sed & cùm non Marcellinum tantùm thurificationis criminis Petilianus argueret, verùm etiam (teſtante ibidem Auguſtino Marcellum, Melchiadem; atq; Syluestrum Eccleſiæ Romanæ Epiſcopos; planè videri poteſt eâdem facilitate ac falſitate quâ ceteros, de quibus nulla vnquam fuerit ſuſpicio, ſugillâſſe etiā Marcellinum, in quem nihil ampliùs quàm in reliquos intulerit: cùm præſertim nec reliqui eiuſdem temporis Donatiſtæ io tot Conciliis & Collationibus, nec ipſorum maiores tempore Conſtantini Imperatoris, cùm omnem verterūt lapidem, vt vnum diaconum Cæcilianū criminis traditionis arguerent; quem à Melchiade abſolutum querebantur, pariter quos accuſarent Romanorum Pontificum, ac Marcellini præſertim, cùm opus fuit, (quod & Auguſtinus obiicit) lapſus prodiderint ac probauerint; qui alioqui (vt videbitur ſæpè inferiùs) conſueuiſſent abdita quæque peruestigare, & quæ non iouenissent facta mentiri, vt Catholicos crimine thurificationis vel traditionis aſpergerent.

q Euſeb. lib. 7 cap. 26.
r Theod. lib. 1. cap. 3.
ſ Aug. de vnic. bapt. cont. Petil cap. 16. & cont. lit. Petil. lib. 2. cap. 92.

XVI. LAPSVS MARCELLINI NON OBEST ROM. SEDI.

Hæc porrò à nobis ex munere elucidandæ hiſtoricæ veritatis ſunto allata; non autē vt lapſus Romanorum Pontificum, ſi verè cootigerint, quouis prætextu, ſiue in Marcellino, ſiue in aliis excuſandos ſumamos. Quātumlibet enim conſenſerimus id accidiſſe (nec certè animus eſt hîc ceteris præſcribere vt aliter ſentiāt, cùm nec ea quæ diximus, eiuſmodi eſſe reperiamus, vt ex eis Acta [ſſ] Concilij aſſerti Sinueſſani falſa penitùs demonſtrentur) nihil eſt tamē quod huiuſmodi peccatū circa charitatem metu mortis actu externo cōmiſſum (quale fuit olim Petri Apoſtoli negationis) aliquod præiudicium afferat Catholicæ veritati, fideique ſinceritati, quæ ſemper in Eccleſiâ Romanâ illibata permanſit. Et vt ait egregiè de his ipſis rebus Auguſtinus [t] cōtra Donaſtitas, *Non ſanè parua eſt, parúmque glorioſa conſolatio cuiuſq; noſtrûm, ſi ab inimicis Eccleſiæ cū ipſâ Eccleſiâ criminamur: eius tamen defenſio non in eorum hominum defenſione conſiſtit, quos iſti nominatim falſis criminationibus appetunt. Prorſus quales fuerint Marcellinus, Marcellus, Silueſter, Melchiades, Manſurius, Cæcilianus, atque alij, quibus obiiciunt pro ſuâ defenſione quod volunt, nihil præiudicat Eccleſia Catholica toto, terrarum orbe diffuſa: nullo modo eorum innocentiâ coronamur, nullo modo eorum iniquitate damnamur. Si boni fuerunt, in area Catholica triturá tanquam grana mundati ſunt: ſi mali fuerunt in area Catholica triturā tanquam ſtipula comminuti ſunt, Intra iſtam arearum boni & mali eſſe poſſunt.* Denique & illud notandū, ex iiſdē Actis valdè cōfirmari auctoritatē Romani Pontificis. Licèt enim de actu infidelitatis Marcellinus accuſatus, & tot teſtibus conuictus ibi referatur; tamen nunquam trecenti illi Epiſcopi auſi ſunt in eum ferre ſentētiam damnationis, antequàm ipſe ſe condemnâſſet, quin potiùs ſæpè ab omnibus acclamatum eſt, PRIMA SEDES A NEMINE IVDICABITVR. *Tu reus, tu iudex: ex ore tuo iuſtificaberis, & ore tuo condemnaberis. Nemo vnquam iudicauit Pontificem, &c.*

ſſ Pro iiſdem actis multa habet Bar. an. ſeq.
t Aug. de vn. bapt. cont. Petil. c. 16.

XVI. MARCELLINI PRESB. ET PETRI MARTYRIVM.

Sed iam à Marcellino Romano Pontifice, ad Mateellinum eiuſdem Eccleſiæ Presbyterum tranſeamos. Inter multos enim qui his tēporibus ex Romano Clero reperiūtur ſubiiſſe martyrium, enituit maximè *Marcellini* presbyteri, & *Petri* exorciſtæ certamen: qui quòd multos, etiam in vinculis conſtituti, ad fidem Chriſti hortationibus & miraculis conuerterent, intérque alios *Arthemium* carceris cuſtodem, cuius filiam arreptam à dæmooe liberâſſent; (qui & ipſe cum ſuis martyrio coronatus eſt) iidem vt malefici longiùs amandati, ad *Siluam Nigram* perducti ſunt capite truncandi; quorum animæ io cælum ferri viſæ ſunt, corpora Senatoriæ quædam Chriſtianæ feminæ diuinitùs monitæ ſepeliēre. Locus verò martyrij eorumdem memoriâ illuſtris redditus, à Fidelibus mutato nomioe *Silua candida* dictus eſt; idémque præ Martyrum excellentiâ, ſede quoque Epiſcopali poſteà inſignitus. Sed & illorum memoriam Conſtantinus Magnus viâ Lauicanâ erectâ Eccleſiâ dignè proſecutus eſt, eorumdémque nomine fuit Romæ Titulus inſtitutus. Denique extaot ipſorum ac ſociorum Martyrum Acta [u], quæ redditâ Eccleſiæ pace, ab eodem ipſo qui eos decollauit nomine Dorotheo, Damaſus Papa tunc Lector & adhuc puer accepit; idémque nobili epitaphio eorum ſepulturam iam

u Ap. Sur. 2. Iunij.

Pontifex

Pontifex exornauit. Ipſe namque *Dorotheus* ſub Iulio Papâ publicam agens pœnitentiam, populo indicauit quæ vidiſſet; & baptizatus in ſenectute ſuâ, quieuit in Domino.

XVIII. Tunc quoque enituerunt nomine celebres *Maximus* presbyter & *Siſinius* diaconus eiuſdẽ Eccleſiæ Romanæ, gloriâ confeſſionis, & virtute miraculorum illuſtres: qui pro religione Chriſtianâ amplificandâ egregiâ nauantes operam, inter alios *Faltonium Pinianum* virum Conſularem, eiúſque coniugem *Lucinam* ad Chriſti fidem opportunè perduxerunt; qui facti ſunt Romæ agentibus Fidelibus ab impetu perſecutorum perfugium atque ſolatium. Quomodò verò iſta ſe habuerint, quibúſque mortis generibus iidem Maximus, Siſinius, & alij plurimi martyrium conſecuti fuerint; declaratur pluribus in eorum actis [x], quæ hactenus extant, in aliquibus tamen corrigenda. In quibus etiam legas, nonnullos ex perſecutoribus arreptos à dæmonibus miſerè periiſſe: quę haud diſſimilia ab iis eſſe noſcuntur, quę à Tertulliano in libello ad Scapulam, & ab aliis alibi recenſentur. Porrò ex hoc Piniano, illum S. Albinæ generum fide Chriſtianâ clariſſimum proueniſſe putamus, cuius nomen SS. Hieronymi & Auguſtini chartis egregiè illuſtratur. At de reliquis Martyribus dicetur anno ſequenti.

x *Ibid.* 11. *May.*

XIX. Præ omnibus autem prouinciis ſenſit Eccleſia Africana iacturam, quæ nullo vnquã remedio poſterioribus temporibus redimi valuit: non quidem cæde martyrum, (nam id lucrum fuerat æſtimandum) ſed quòd Epiſcopi complures impio parentes Imperatorum edicto, ſacros codices cùm tradidiſſent, vnà ſimul conſpirantes aduerſus pios, ſchiſma immortale conflarunt, de quo poſteà. Quamuis non defuerint etiam illic plurimi, qui tormenta mortémq; ſubire maluerint, quàm eoſdem ſacros codices comburendos Iudicibus tradere; quorum omnium primus fuiſſe reperitur *Felix* Epiſcopus Tbibarenſis, in cuius martyrio Luna in ſanguinem eſt cõuerſa, vt teſtantur ſincera ipſius Acta [y]; ex Geſtis Proconſularibus magnâ ea parte (vt apparet) accepta; eiuſdem celebratur memoria in Tabulis, Eccleſiaſticis [z]: Similiter etiam in actis Proconſularibus Saturnini & ſociorum, de quibus agetur anno ſequenti, eſt mentio de aliorum infracti animi conſtantiâ, quâ ne traderent ſacros codices, néve ſacros conuentus prætermitterent, pœnis ſubiici ſæpiùs ac denique morte mulctari fortiter pertulerunt. Vbi & ingens narratur miraculum de ſacris Scripturis Fundano Epiſcopo Alutinenſi traditis; quas cùm Magiſtratus igni apponeret, repentinâ pluuiâ ſereno cælo ignis extinctus eſt, adhibitíſque grandinibus tota illa regio deuaſtata.

Martyres Afri, ob non tradit. Script.

y *Ibid.* 24. *Octob.*

z *Martyrol. Rom.* 6. *Cal. Nouemb.*

XX. Porrò vigebat his temporibus in Africâ conſuetudo, (quam in aliis quoque prouinciis ſeruatã credimus) vt, quamuis immẽſus eſſet martyrum numerus ingraueſcente perſecutione, nõ tamen abſque delectu omnes qui paſſi eſſent, in Eccleſiaſticas Martyrum Tabulas referẽtur, neque paſſim cunctis deferretur honor & cultus probatis tantum martyribus debitus. Sub cuius enim Eccleſiâ aliquis paſſus eſſet, Epiſcopus rẽ geſtam ad Primatẽ eius prouinciæ perferebat, ille verò rurſùm ad totius Africæ Primatẽ Carthaginenſem Epiſcopum; qui omnibus accurate perſpectis, & (vt puto) communicato cum aliis Epiſcopis conſilio, decernebat cuinam Martyris cultus deberet impendi, cuíve denegari. Eſt enim de his egregium exemplum Menſurij huius ipſius tẽporis Epiſcopi Carthaginienſis litteras [a] reſcribentis ad Secundum Primatem Numidiæ, quibus illos interdixit honore martyrij, qui non diuini Spiritûs impulſu, ſed temeritate quâdam, nullâ à perſecutore factâ interrogatione, ſe ſacros habere codices quos non eſſent daturi profiterentur. Eâdémque ea causâ contra Cæcilianũ eiuſdẽ Menſurij Archidiaconum exarſit furor Lucillæ potentiſſimæ feminæ Hiſpanæ; quæ ab eo correpta quòd ante ſacræ Euchariſtiæ ſumptionem (vt ait Optatus [b] hæc narrans) os neſcio cuius hominis mortui, etſi martyris, ſed nondum vindicati, libare diceretur; magnâ iracundiâ in eum debacchata eſt, vnde infinitæ poſteà turbæ ſecutæ ſunt, de quibus agetur inferiùs ſuis locis.

Martyres legitimè probabantur.

a *Ext. ap. Aug. in Breuic. Collat. di.* 3. *cap.* 13.

b *Opt. lib.* 1. *cont. Parm.*

IESV CHRISTI
An. 303.
MARCELLINI
An. 8.
Dioclet. & Mximiani } An. 20.

I. Anno Chriſti ducenteſimo tertio, Diocletiano octauùm & Maximiano ſeptimùm Auguſtis Coſſ. quarto Nonas Martij, cùm *Cirtã* in Numidiâ vnà cum Secundo Epiſcopo Tigiſitano Numidiæ Primate conueniſſent nonnulli alij Antiſtites, vt ibi in locũ defuncti Epiſcopũ ordinarent; cognita eſt pariter cauſa Epiſcoporum, qui codices ea Imperatorum edicto comburendos tradidiſſent. Cúmque ij fermè omnes qui illi conuentui intereſſent, ab eodem Secundo conuincerentur de traditione; ipſe pariter de eâdem à Purpurio Limatenſi Epiſcopo, reo necis filiorum ſororis ſuæ, accuſatus; de quorumdam qui ſuperarent conſilio, ad vitandum ſchiſma eos omnes in communionem recipere coactus eſt, cauſam eorum Deo reſeruans. Sícque ab omnibus ſimul ordinatus eſt Epiſcopus Cirtenſis, quidam Paulus nomine, qui hoc eodem anno conuentus à Magiſtratibus, libros & Eccleſiæ ſupellectilia tradidit; ſicut & Siluanus tunc eiuſdem ſubdiaconus, poſteà verò & ipſe Cirtenſis Epiſcopus. Conſtant autem iſta, cùm ex ipſis eiuſdem Cirtenses Concilii Actis, quæ ab Auguſtino [a] & Optato [b] recitantur, (licèt in menſe & die celebrationis, alter ab altero nonnihil diſſentiat) cùm ex aliis Actis, iiſdem huius anni Coſſ. decimoquarto Calendas Iunij ibidem Cirtæ ſub Munatio Felice Flamine perpetuo Curatore Coloniæ Cirtenſis habitis, quæ pariter Auguſtinus [c] recitat cá aliis item Proconſularibus Geſtis imperante Conſtantino aduerſus eumdem Siluanum habitis ſub Zenophilo Conſulari, in quibus illa Munatij fuerant recitata ac ſimul intexta; cùm & alioqui extent [d] hactenùs eadem ipſa integra Zenophili Acta.

Cirtenſis Synodus Traditorum.

a *Auguſt.* 3. *contra Creſcon.* 16. *& c.*

b *Opt. lib.* 1. *cont. Parm.*

c *Aug. ibid. cap.* 26.

d *Rec. Baron Annal Tom.* 11. *h. c. an. ex biblioth. cá Vatican.*

II. Porrò cùm longè poſteà tempore Auguſtini, Donatiſtæ horum Traditorum progenies, in celeberrimâ illâ Collatione Carthaginienſi, prædicta Cirtenſia Epiſcopalia Geſta negarẽt, dicẽ-

res non potuiſſe tunc colligi Epiſcopos, quòd ingrueret perſecutio,inſtarentq; vt hoc ex aliis Conciliis Epiſcopi Catholici oſtenderent,ſi aliquo tempore perſecutionis facta Epiſcoporum Cócilia reperire potuiſſent;túncque Catholici nihil aliud quàm Geſta quædam ſanctorū Martyrum protulerint, quibus probaretur huius perſecutionis tempore, licet Eccleſiæ dirutæ eſſent,in domibus priuatis Chriſtianorum conuentus agi conſueuiſſe:ex his,inquam(quæ quidem S.Auguſtinus[e] recitat)etiam apparet,de celebri illo quod hoc ipſo anno dicitur factum trecentorum Epiſcoporum Concilio in cauſâ Marcellini,(de quo dictum eſt anno ſuperiori) nullam fuiſſe eo Auguſtini tempore memoriam penes Catholicos Africanos Epiſcopos; quo vnico exemplo à Donatiſtarum cauillatoriâ obiectione ſe confeſtim liberare potuiſſent.

e Aug. Breuic. Coll. di. 3.c.17.

III.

Ipſa verò tunc à Catholicis citata atque edita Martyrum Acta, quibus de celebratione ſacrorum Conuentum agebatur, ex Geſtis Proconſularibus excepta,hactenùs extant[f] ſub nomine *SS. Saturnini* Presbyteri Alutinenſis in Africâ & ſociorum, qui eorūdem Conuentuum occaſione diriſſima ſunt paſſi tormenta.Siquidem ex iis conſtat, etiam flagrantiſſimæ perſecutionis tempore adeò ſollicitos fuiſſe Chriſtianos, Synaxes agere, & (vt ibi vocatur *Dominicum celebrare*,hoc eſt, ipſum ſacroſanctum incruentum ſacrificium, (hoc enim eâ voce ibi ſignificari[g] apertiſſimè demonſtrant interrogationes Proconſulis,& reſponſiones Martyrum; cum aliàs frequentiùs accipiatur pro Eccleſiâ, in quam Fideles conuenire conſueuerunt:) vt nefas putarent illud quacumque de cauſâ omittere;potiúſque mori parati eſſent, quàm eo carere ſine quo eſſe Chriſtiani non poſſent, ſicut diſertè profeſſi ſunt coram Proconſule.De quâ eâdem Eccleſiaſticâ diſciplinâ in Orientali Eccleſiâ vigente,eſt etiam huius ipſius temporis ſimile teſtimonium in Actis *S. Anyſiæ*[h] martyris Theſſalonicenſis; quæ cùm iret ad Dominicum,necata eſt ab vno ex ſatellitibus Imperatoris, eius pulchritudini inſidiante. Quamuis enim(vt diximus)ea vox etiam pro templo accipiatur: tamen quòd edicto Imperatorum eccleſiæ omnes ſolo æquatæ fuiſſent,nonniſi ſacrificium Miſſæ poſſe intelligi, ſatis ex prædictis Africanorum Actis declaratur.

f Ap.Sur.11. Febr.

PERSECVTIONIS TEMPORE AGI SOLITI CONVENTVS ECCLESIASTICI.

g de hoc vide, ſi lubet Not. Baron. in Rom. Martyrol. 20. Decemb.

h Ap. Metaphr. & Sur. 30. Dec.

VI.

Sed quod rurſùm ad eadem Acta ſpectat; ſciendum eſt, ſuperadditam illis fuiſſe à poſterioribus Donatiſtis (vt manifeſtè apparet)Appendicem contra Menſurium Epiſcopum Carthaginenſem, atque Cæcilianū tunc ipſius diaconum, quos vehementi odio proſequebantur; dum Menſurium non ſolùm traditorem fuiſſe librorū calumniantur,ſed & auctorem,vt iidem martyres in carcere conſtitui fame necarentur; procurantem videlicèt per Cæcilianum ne villi cibi illis inferrentur. En quò prouenerit ſchiſmaticorum procacia,(quod ſæpiùs Auguſtinus deplorat (vt tam impudenter in Catholicos fide probatiſſimos, moribúſque ſáctiſſimos,illud ipſum crimen quod ipſi turpiter perpetrâſſent, impingerent! Qui inſuper, quaſi hoc parùm eſſet, vniuerſam Eccleſiam Catholicam, quòd eam horum communicatione pollutam eſſe ſactarent, iurato in eam bello,ſunt in perpetuum auerſati.Hæcque eſt origo,& hoc incrementum Schiſmaticorum, qui à ſuperueniente Donato, ſceleris propagatore,nomen adepti ſunt,vt *Donatiſtæ* fuerint appellati;de quorū in Eccleſiam Africanā cladibus dicetur pluries inferius.Porrò prædictam Appendicem modum fuiſſe confictum, quādo ab Epiſcopis Catholicis Auguſtini tēpore eadem Acta aduerſus Donatiſtas ſunt prolata,vel inde neceſſariò cōuincitur,quod in tot Conciliis aliiſque Geſtis anteà in cauſâ Cæciliani habitis, numquā ſunt ab eius impugnatoribus citata:Itémque quòd veri nulla ſit ſimilitudo, in prædictâ illâ Collatione Carthaginienſi Catholicos eiuſmodi publicis Acti vti voluiſſe,quibus tam apertè Menſurij atque Cæciliani adeò immania ſcelera probarentur,quorum iidem innocentiam atq; integritatem tantoperè propugnabant.Sed vafer Donatiſta eiuſdem Appendicis concinnator,quòd ſciret à maioribus ſuis Menſurium & Cæcilianum eorumdem criminum accuſatos eſſe,ſed planè in omnibus tam Epiſcopalibus quàm ſæcularibus Iudiciis eorumdem innocentiam eſſe probatā; veris certiſque Martyrum Actis attexuit Appendicem illā,poſtquàm denuò in magno illo Collationis cōuentu Donatiſtæ à causâ penitùs excidiſſent. Sed de his plura ſuis quibuſque locis.

CALVMNIA IN MENSVRIVM, ET CÆCILIANVM.

V.

Quod verò ſpectat ad reliquos Martyres huius Diocletiani Perſecutionis; inter plurimos quorum tum Romæ,tum in ceteris Italiæ prouinciis, fortiter paſſorum memoriam Tabulæ conſeruant Eccleſiaſticæ; eóſque, quorum adhuc extant, ſed incerti temporis, Acta: (nam quorum certi ſunt dies & Conſules,ſuis meminimus locis:) inſigniter enituit S. AGNETIS Romanæ virginis duodecim tantummodò annorum illuſtre martyrium, ſcriptorum propè omnium memoriâ celebratum; in cuius natali die S. Ambroſius *de Virginibus* tractationē tribus libris diſtinctam conſcripſit, eamdémque egregiis præconiis laudauit.Cuius etiam ſancti Doctoris nomine fuſiùs deſcripta habētur eiuſdem virginis martyrij Acta, ab iis tamen quæ in prædicto tractatu de Virginibus traduntur nonnihil diſcrepantia.Pro caſtitate verò & fide certâſſe, vtriſque planè ſcriptis confirmatur. Cecinit & Prudentius[i] ſacro hymno eius agonem:interſeruitq; hiſtoriam,quomodò ad proſtibulum damnata,diuinitùs liberata fuerit.Denique(vt de eâ ſcribit Hieronymus[k]) omnium gentium litteris atque linguis, præcipuè in Eccleſiis Agnetis vita laudata eſt, quæ & ætatem vicit & tyrannum, & titulum caſtitatis martyrio conſecrauit.

SANCTÆ AGNETIS MARTYRIVM. Ap. Baron. an. ſeq. ſed abſque aliâ certâ temporis notâ.

i Prudent. hymn. 14.

k Hier. ep. 8 ad Demetr.

VI.

Sed nec illud egregium ſpectaculum hîc recitare prætermittimus,quod Vrbi præbuit[l] *Geneſius* mimus;qui in theatro, Imperatore ſpectâte, cùm myſteriis Chriſtianorum illuderet,repentè Dei virtute mutatus,ſeriò agere cœpit quod iocis antea actitabat, vſq; adeò vt perfectè factus Chriſtianus,poſt multa tormenta martyrij palmam conſecutus fuerit. Longè planè feliciùs, quàm ille miſer qui Aiacis furentis perſonam agens tantoperè eo eſt raptus affectu, vt in inſaniam verè fuiſſe conuerſum recitet Lucianus[m]. Porrò quod Geneſio,accidit,*Ardaleoni* quoque contigiſſe, eúmque mimum ex ioco factum ſeriò Chriſtianum & martyrem, tam Græcorum quàm Latinorum Tabulæ[n] teſtantur. Eſtque haud lōgè diſſimile illud quod de *Dioſcoro* Archiheatro ad Alypium Auguſtinus[o] ſcribit: qui cùm in deridendis Chriſtianorum rebus eſſe ſo-

l Martyrol. Rom. 2. 25. Aug. & Acta ipſius ap. Sur.

MIMI MARTYRES.

leter

lerct effuſus, effectus eſt ipſe, licet ſæpe fruſtrà renitens Chriſtianus.

VII. IMMANITAS PERSECVTIONIS.

Quibus autẽ exagitatæ fuerint cladibus Eccleſiæ Galliarum & Hiſpaniarũ ſub Rictiouaro & Daciano crudeliſſimis Præfectis, aliæq; Occidẽtales prouinciæ ſub aliis eiuſmodi feris rabidis, neminẽ puto pro dignitate aſſequi aliquãdo oratione poſſe. Quãdoquidem cùm vniuerſum Romanũ Imperium refertum eſſet cultoribus Chriſti, & tota via Imperatorũ in hoc poſita vt Chriſtianam religionem radicitùs extirparent; non prouincia, non ciuitas, oppidum, vicus, rus, prædium, caſa, vel hortus, aut angulus extitit, in quibus de Chriſtianis, cuiuſcumque eſſent ordinis vel dignitatis, ſexus & ætatis, non fuerit habita diligẽs inquiſitio, & crudelis animaduerſio. Cùm præſertim hoc ipſo anno (qui numeratur ab Euſebio [p] ſecundus Perſecutionis) generale rurſùm ab Imperatorib. promulgatum, vt ait, fuerit edictum, vt vniuerſa plebs in ſingulis ciuitatibus idolis immolare omnium tormentorum generibus cogerentur: Ac præterea in ſuperiùs citatis Actis S. Anyſiæ martyris tradatur, ab iiſdem Imperatoribus licentiam vniuerſis conceſſam eſſe, vt quos vellent Chriſtianos ſine pœnâ occidere poſſent.

p Euſeb. 8. Loſt. 13.

VIII. VICTORINVS MARTYR.

Sed inter quamplurimos alios celebres martyres in Galliis tũc paſſos, *Victorinus* Epiſcopus Pictauiẽſis excelluit; qui & ob multiplices cõmentarios à ſe editos, quos S. Hieronymus [q] recẽſet, clarus eſt habitus inter Scriptores Eccleſiaſticos: etiamſi (vt ait idem auctor) quòd non æquè Latinè vt Græcè noſſet, opera eius grãdia ſenſu, viliora viderẽtur cõpoſitione verborum. Quòd verò Gelaſius [r] Papa recẽſuerit eius opuſcula inter apocrypha, duplex potuit eſſe ratio; tũ quòd (vt de eo idem teſtatur [s] Hieronymus) in explanatione Scripturarũ ſecutus eſſet Origenem, tum etiam quòd Millenariorum eſſet ſectatus opinionem. Quod autem reperiatur in Romano Concilio habito ſub Siluestro, cuiuſdam *Victorini* illic præſentis damnatio, qui Paſchale feſtũ nequaquàm ex inſtituto Eccleſiæ, ſed decimo Calendas Maij diceret celebrandum: rerum ignarus, abſque aliquâ teſtificatione antiquioris editionis, addidit ei nomen, *Pictauienſem Epiſcopum.* Nam quomodo quæſo, ſub Siluestro temporibus Conſtantini potuit Victorinus Pictauienſis illi intereſſe Concilio, quem multos ante id temporis annos conſtat fuiſſe martyrio coronatum?

q Hieron. de Script. Eccl. in Victor.
r Conc. Rom. decr. de lib apocr.
s Hier. ep. 75.
t Conc. Rom. ſub Silueſt. cap. 2.

VTRVM GALLVS.

[Victorinum martyrem non *Pictauienſem*, in Galliâ Epiſcopum, ſed *Petauienſem* ſeu *Pitauienſem*, (quæ erat olim ciuitas Pannoniæ Superioris, nunc vrbis Stiriæ poſt Græcium primaria, vulgò dicta *Petaw.* Germanis *Bettaw*) fuiſſe multi volunt. Sicque etiam legi in antiquis S. Hieronymi exemplaribus lib. de Script. Eccleſ & ep. 75. vbi de eodem Victorino agit, notat Scholiaſtes: eamdemque lectionem agnoſcit Græca verſio Sophronij dicti libri Hieronymiani.

IX. RICTIOVARVS DAT PŒNAS CRVDELITATIS.

Porrò quem finẽ acceperit Rictiouari Præſidis ſæua crudelitas, Acta [u] ſanctorũ Martyrum, quos multis affectos ſuppliciis Sueſſione interfici, iuſſit, *Criſpini* & *Criſpiniani* declarant; dum aiunt, ipſum cernẽtem ſe nihil ſuis efficere ſuppliciis, furibundum & (vt creditum eſt) arreptum à dæmone, in ignem ſeſe præcipitâſſe.

u Ap. Sur. 25. Oct.

X. S. VINCENTIVS MARTYR.

In Hiſpaniis verò præ aliis infinitis omnis ſexûs, ætatis, & conditionis martyribus, ex diriſſimâ perſecutoris crudelitate celeberrimus extitit *Vincentius* diaconus Cæſaraugustanus, opere, ſermonéque pollens, Valentiam ad ſupplicium amandatus: cuius extant [x] martyrij Acta fideliſſima, non tantùm Latinis, ſed & Græcis ob ſuã excellentiam facta conſpicua; quæ etiam Prudentius [y] ſacro hymno cecinit, & omnes fermè Latini Patres celebrãrunt. Innumerabilem autem propemodùm fuiſſe multitudinem eorum qui Cæſaraugustæ diuerſo cruciamentorũ genere tunc martyrij coronam conſecuti ſunt, S. Catholica Eccleſia teſtatur in ſuis [z] Tabulis: & Prudentius [a] ſcribit, vix eam ciuitatem numero martyrum cedere ipſi Romæ. Sed maior omnium ille tumulus erat, qui cinerea combuſtorum martyrum prope innumerabilium continebat; quos ab aliis cineribus candore diſtinctos, atque ſelectos, ſimúlque congeſtos, *Maſſam candidam* dictam ferunt.

x Ap Metaph. & Sur. 22. Ianuar.
y Prud. Periſt. hym. 5.
z Martyrol. Rom. 3. Nouembr.
a Pruden. hym. 4. in laud. 18. mart. Caſaraug.

XI. ALII MARTYRES IN HISPANIA.

At quàm immanis eſſet Daciani Præfecti crudelitas, in Deo dicato puriſſimo *Encratis* virginis corpore, ibidem Cæſaraugustæ ſtylo ferreo preſſis planè notis perpetuo monumẽto teſtata remanſit; dum [b] eius laniato corpore, mammillâ abſciſsâ, iecore auulſo, adhuc ſpirantẽ in carcere incluſit donec vlceratũ corpus putreſceret. Sed & valdè inſignis extitit Compluti duorum puerorum, quos ad martyrium pij parentes inſtituerant, triumphus, *Iuſti* & *Paſtoris*: qui audito Daciani aduentu, relictis tabellis, quibus in litteris addiſcẽdis tenella ætas detinebatur, ambo pariter mirâ alacritate ſeſe martyrio obtulerunt; & diris cruciamentis exagitati, gladio demùm perempti ſunt. Nec minor duarum *Eulaliarum* victoria; quarum altera Barcinone Crucis ſupplicium paſſa eſt, Emeritæ altera, duodecim tantùm annos nata; poſt plurima tormenta nouiſſimè in equuleo ſuſpẽſa & exungulata, facculis ardẽtibus ex vtroq; latere oppoſitis, hauſto igne ſpiritũ reddidit. Huius martyriũ cecinit hymno ſacro Prudentius [c]: vbi inter alia de teneræ virginis pluſquàm virilis pectoris infracto robore, ait eam in Præfecti oculos deſpuiſſe, ſimulacra diſſipâſſe, & quæ ad ſacrificandum appoſita erant, pedibus proculcâſſe. At verò quòd ceteri Chriſtianorum Eulaliæ exemplo permoti, intrepido animo ad idola frangenda paſſim proſilirent diſpendio vitæ ſuæ; non placuit Hiſpanis Epiſcopis, quod priuato impulſu diuini Spiritûs Chriſti virgo feciſſet, ab omnibus temere vſurpari. Quamobrem qui paulò poſt Eliberini conuenerunt, canonem ſtatuerunt [d], vt ſi quis idola frangeret, & ibidem occiſus eſſet, in numerum Martyrum non reciperetur. Ceterùm agunt de eâdem virgine plures alij: inter quos Gregorius [e] Turonenſis multa habet de miraculis ad eius ſepulchrum fieri ſolitis. Et ſcribit Iſidorus [f], Gothos ab Emeritâ abſtinuiſſe, territos oſtentis beatiſſimæ Eulaliæ.

b Mart. Rom. 16. April.
c Prud. hym. 3.
d Conc. Eli-bert. c. 60.
e Greg. Tur. 1. de glor. mart. 91.
f Iſid. hiſt. Goth. ară 491.

XII. OSII CONFESSIO.

Qui etiã hoc tempore nobiliſſimæ Eccleſiæ Cordubẽſi præerat, magnus ille *Oſius* toto Orbe celeberrimus, de quo ſæpiſſimè agẽdum inferiùs; & ipſe inter reliquos ciuitatis ſuæ martyres, hâc eâdem perſecutione Chriſti fidẽ magnâ conſtantiâ coram Præſide confeſſus eſt, ſicut ipſemet poſteà in litteris [g] ad Conſtãtium Imperatorem ſcriptis teſtatus eſt. Quòd verò cùm ipſe, tum æquè gloriâ confeſſionis inſignis *Valerius* Epiſcopus Cæſaraugustanus, & ſi qui alij eiuſmodi, nequaquam vt complures alij martyrium conſummarint; id quidem eâ ex causâ accidiſſe putamus, quòd dùm adhuc deti-

g Ap. Ath. ep. ad Solit.

nerentur in carcere, Diocletianus atque Maximianus ſe abdicauerint Imperio, ſicq; perſecutio aliquantùm remiſſa fuerit: licèt ea ſemel ab iiſdem Imperatoribus excitata; ad decennium vſque (quod omnes affirmant) eodem quo inchoata eſt nomine propagata fuerit.

XIII. MARTYRES IN INSVLIS.

Penetrauit & Inſulas eiuſdem furoris impetus. Siquidem nonnullos in Britanniâ paſſos, aliósque in Sardiniâ, habent Tabulæ Eccleſiaſticæ, Et in Palmariâ inſulâ quæ adiacet Latio, *Anaſtaſia* mulier Senatoria, cùm poſt dirã & immitem cuſtodiam, à viro ſuo Publio homine Ethnico Romæ in priuatis ædibus toleratã, (in quâ tamen à *Chryſogono* fortiſſimo Chriſti Cõfeſſore multùm roborata fuit; quorum extant[h] vltrò citróq; datæ eâ de re litteræ) fuiſſet, eo defuncto, in eamdem inſulam deportata cum ducentis viris & ſeptuaginta feminis, (qui omnes variis interfectionibus martyrium conſummârũt) poſt alia rurſùm torméta ſuperata, demùm igne feliciter migrauit in cælum. Inter eos verò qui Siciliam ſuo ſanguine inſigniter illuſtrârũt, præcipuâ effulſit claritate *Lucia* virgo Syracuſana; quam cùm lenones, quibus à Paſchaſio Præfecto tradita fuerat vt à populo virginitati eius illuderetur, ducere vellẽt, nullâ vmquam vi, vel funibus additis, vel boum iugis plurimis, loco mouere potuerunt: deinde verò picem, reſinam, feruens oleum nihil læſa ſuperans, tandem gladio percuſſa martyrium cõſummauit. Referuntur hæc breuiter in Tabulis[i] Eccleſiaſticis, quæ fusè narrant ipſius Acta[k], ore omnium decantata, & à pluribus omni genere ſcriptionis celebrata. Extant verò etiam huius anni notata Conſulibus, *Eupli* diaconi Catanenſis Acta per breuiter, ſed fideliter ſcripta: qui cùm inuentus eſſet legere Euangelia, & docere Chriſtianos, iuſſu Caluiſiani Conſularis poſt alia tormenta, Euangelio ad collum appenſo decollatus eſt pridie Idus Auguſti.

h *Ap. Niceph. lib. 14 in fi. & Baron. an. 300.*

S. LVCIÆ MARTYRIVM.

Martyrol Rom. 13. Dec.

k *Ap. Sur. eo die.*

XIV.

At de martyribus prouinciarum Occidentalium hactenùs: cùm præter iſtos pauciſſimos, quos exempli tantummodò gratiâ recẽſere voluimus, aliorũ[l] quamplurimorum natales dies adſcripti habeantur publicis Eccleſiaſticis Tabulis; maiórque planè ſit eorum numerus, quorum memoriam priuatim ſingularum Eccleſiarum monumenta celebrant; innumerorum verò memoria penitùs exciderit. Adeò namque acerbè perſecutio graſſata eſt; vt creditum à Gẽtilibus fuerit, Chriſtianam religionem eſſe penitùs abolitam; ac de ſubactis deletíſque Chriſtianis, columnas erexerint. Hæc.n. Cluniæ in Hiſpaniâ inſcriptio legitur DIOCLETIAN. IOVIVS. MAXIMI. HERCVLEVS CÆSS. AVG. AMPLIFICATO PER ORIENTEM ET OCCID. IMP. ROM. ET NOMINE CHRISTIANOR. DELETO QVI REMP. EVERTEBANT. Rurſúſque ibidem hæc altera: DIOCLETIAN. CÆS. AVG. GALERIO IN ORIENTE ADOPT. SVPERSTITIONE CHRISTI VBIQ. DELETA, CVLTV DEORVM PROPAGATO. Eadémque leguntur etiam[m] Areuaci Hiſpaniæ in columnis pluribus. Nec verò tantùm in Hiſpaniis eiuſmodi fuiſſe de Chriſtianâ religione proſtratâ erecta trophæa, ſed toto Orbe Romano ſimiliter factitatum exiſtimamus: verùm in odium impietatis & impiorum Principum, redditâ Eccleſiæ pace eadem penitùs fuiſſe deleta: hæc autem relicta memoriæ causâ, iuſſione nutu diuino, vt eiuſmodi monumentis immanitas

l *De iis Baronius diffuſius hoc an.*

TROPHÆA INANIA DE EXTINCTA CHRIST. RELIG.

m *Hab. Ald. Manu. poſt Schol. in Comment. Caſ. & Adolp. Occ. de numiſm. in Dioclet. & Baron. an. ſeq.*

perſecutionis intelligi poſſet, ac longè minora eſſe quæ de martyribus tunc paſſis diuerſis in locis ſcripta habentur, quàm quæ à prouinciarum Præſidibus facta ſunt.

IESV CHRISTI AN. 304.

MARCELLI. AN. 1.

CONSTANTII & GALERII } AN. 1.

I. DIOCLET. ET MAX. SE ABDICANT.

ANNO Chriſti ducenteſimo quarto, Diocletiano nonùm & Maximiano octauùm Auguſtis Coſſ. vigeſimo anno eiuſdem Diocletiani Imperij nondum exacto, ambo Auguſti, *Diocletianus* Nicomediæ, *Maximinianus* Mediolani, vno eodémq; die depoſitâ purpurâ ſe Imperio abdicârunt: idque vndecimo Calendas Martij; non Maij, vt Panuinius poſuit. Erroris namque ea ſe ipſo arguitur, dum affirmat id factum eſſe nondum expleto biennio perſecutionis indictæ, (quod & ſæpiùs teſtatur Euſebius[a];) quandoquidem eiuſdem Euſebij[b] auctoritate conſtat edictum de illâ promulgatum eſſe mẽſe Martij. Sed & ex prædictis illi erroris arguũtur, qui anno ſuperiori hæc aſſerunt contigiſſe: nam ſub huius anni quos poſuimus Coſſ. æquè Zoſimus collocat; licèt apud eum perperàm dicantur interlapſi anni cẽtum & vnus à Conſulatu[c] Chilonis & Libonis, quo Seuerus Ludos Sæculares exhibuit, cùm numerentur tantummodò centum vno minùs. Cæterùm & Gallicanus ille orator in Panegyrico Maximiano & Conſtantino poſteà dicto, eorumdem Imperatorum abdicationem accidiſſe teſtatur eodem octauo Maximiani Cõſulatu, nempè hoc anno. Quòd autem æquè numerat eiuſdem Imperij annum vigeſimum, id eſt intelligendum de initio Diocletiani, à quo annos eorumdem Imperij numerari ſolitos conſtat. Deniq; id factum eſſe anno ipſius Diocletiani vigeſimo, tum Euſebius in Chronico & Hiſtoriâ locis ſuprà citatis docet, tum plures alij conſentiunt.

a *Euſeb. in Chron. & 8. Hiſt. 13. 39. 29.*

b *Id. 8. hiſt. 3.*

c *An. 206.*

II. CVR SE ABDICARINT.

Cauſam autem cur Diocletianus ſe abdicauerit, idem auctor Panegyrici refert ad eius ingraueſcentem ætatem & malam valetudinem: Maximianum verò, qui cum illo ſummâ ſemper concordiâ vixiſſet, nec in hoc facto diſcordem ſe exhibere voluiſſe. Sed Euſebius[d], ipſéque Conſtãtinus Imperator in oratione[e], quam habuit ad Sanctorum cœtum teſtatum reliquêre, Diocletianum ſe abdicâſſe, quòd in amentiam incidiſſet: ac pariter in Actis[f] SS. Menæ & ſociorum martyrum, quæ germana eſſe noſcũtur, traditur ambos eoſdem Imperatores, licèt abdicationis ſuæ cauſam publicè prætexerẽt fortunæ ſatietatem, & amorem mutationis; tamen priuatim amicis fideliorib. faſſos eſſe, id ſe mœrore & deſperatione agere, quòd cùm ſperâſſet immanibus ſuis perſecutionibus Chriſtianam religionem radicitùs excidere, tamen præter expectationem viderẽt eam fœcundiori germine propagari. Verùm quòd hæc ipſorum abdicatio, quamuis ignominioſa, non ſatis videri poterat eſſe in vltionẽ effuſi ſanguinis Chriſtiani; ideò vt magis appareret id accidiſſe ex diuinâ

d *Euſeb. 8. hiſt. 26.*

e *Ap. Euſeb. cap. 25.*

f *Ap. Sur. 10. Dec.*

indign-

indignatione, eorum prior velut Cain tremens ac ſemper ſibi metuens (quod teſtatus eſt eâdem oratione Conſtantinus) ne aliquando fulminis ictu concideret, quo ſemel palatium eius combuſtum fuerat, aſperâ inſuper corporis ægrotatione contabeſcens, diem extremum infeliciſſimè clauſit; poſterior verò ſpontaneo laqueo ſe præfocans, vitam abrupit: prout de vtroque demonſtrabitur ſuis locis.

III. ACTA EORVM OBSCVRA.

Ceterùm præter illa quæ ad ipſorum in Chriſtianos perſecutionem ſpectant, reliquæ eorum res geſtæ remanſerunt obſcuræ admodùm: adeò vt quatuor luſtra quibus imperârunt, & aduerſus barbaros atque tyrannos feliciter decertârunt, relicta ſint fermè obliuione ſepulta; cùm alioqui hoc tempore non defuerint hiſtorici nobiliſſimi, nempè Ælij Spartianus & Lampridius, Iulius Capitolinus, Trebellius Pollio, & Flauius Vopiſcus; qui cùm ipſi Diocletiano, tū Conſtantio Cæſari, ſiue Conſtantino eius filio, illorum qui præceſſerant Imperatorum Vitas à ſe conſcriptas dedicauerunt. Teſtatur ſanè Vopiſcus [g] ſe ſcripturum fore Diocletiani res geſtas, ac Claudium Euſthenium qui Diocletiano ab epiſtolis fuit, deſcripſiſſe Acta quatuor Principum, Diocletiani, Maximiani, Galerij & Conſtantij, totidem libris; quæ omnia perierunt: meritò hæc paſſi in ſcriptis rerum ſuarum commētarijs qui in Chriſtianorū libros adeò ſævierât.

g Vopiſc. in Bonoſ. & in Carin.

IV. CONSTANTIVS ET GALERIVS IMPP.

Cùm autem Diocletianus & Maximianus depoſuiſſent ſimul imperium; qui Cæſarum titulo cum eis in hâc diem Rempublicam adminiſtrâtant, Auguſti ſunt appellati, nempè CONSTANTIVS CHLORVS, & GALERIVS MAXIMIANVS qui perperàm apud Euſebiū, & alios pleroſque tā Græcos quàm Latinos, nominatus reperitur *Maximinus*; cùm in omnibus antiquis nummis aliiſque monumentis quæ alij collegerunt, necnon apud Zoſimum [h] Socratem [i], & ſiqui ſint alij *Galerius Maximianus* ſemper ſcriptus legatur; Sed libentiùs ab ſcriptoribus acceptum credimus nomen *Maximini*; quàm *Maximiani*, quòd alius huius nominis Imperator tunc viueret *Maximianus, Herculius*. Sicut etiam iiſdem antiquarum Inſcriptionum monumentis planè declaratur, diuerſos fuiſſe Galerium Maximianum, & Galerium Maximinum, ac priorem Galeriū de quo eſt ſermo, vnà cùm Conſtantio poſt Diocletianum imperâſſe; poſteriorem verò ab eodem priori Galerio creatum Cæſarem, ei in Imperium ſucceſſiſſe. Quamobrem ſicut duo Galerij ab inuicem diſtincti ſunt, & ſuo quiſque dicendus eſt nomine, nempè hic Maximianus, ille Maximinus; ita quoque vt diſcernantur duo Maximiani, prior ſuo cognomento Herculius, poſterior Galerius nominandus eſt; qui etiam cognomento *Armentarius*, necnon & *Iouius* (æquè ac Diocletianus) dictus à pleriſque reperitur. Cùm igitur Conſtantius Herculio in Occidente, Galerius Diocletiano in Oriente ſucceſſiſſet; ſic inter illos tradit Eutropius fuiſſe partitum Imperium, vt Conſtantius Galliis, Hiſpaniis, Italiæ, & Africæ præeſſet; Galerius Illyrico, Græciæ, & Orienti:

h Zoſ. lib. 2.
i Socr. lib. 1. cap. 1.

MAXIMIANORVM ET GALERIORVM DISCRIMINATIO.

V. CONSTANTII EGREGIVM FACTVM IN TENTANDA SVORVM RELIGIONE.

Sed quod pertinet ad Conſtantium, quem idem Eutropius commendat ob morum integritatem; is cùm ſe cunctis amabilem præberet, erga Chriſtianos potiſſimùm omnem præſetulit humanitatem. Qui & cœptâ à reliquis Imperatoribus perſecutione, præclarū illud omniſque memoriâ dignum prudentiſſimæ pietatis exemplum exhibuit, vt vocatis domeſticis ſuis qui Chriſtiani eſſēt, eiſdēque oblatâ cōditione, vt vel diis immolando honoribus priſtinis perfruerentur, vel id recuſando procul reijcerentur; ſic tentato eorum animo, quos vidiſſet abire malle quàm Deū ſuum negare, hos apud ſe retinuerit, & honoribus auxerit; alios verò qui honores religioni ſuæ prætuliſſent; procul à ſe repulerit; tamquam videlicèt perfidos ipſi Imperatori Reique publicæ futuros, qui Deo ſuo fidem non ſeruâſſent. Narrat hæc inter alias eiuſdem Imperatoris laudes Euſebius in Vitâ [k] Cōſtâtini eius filij.

k Euſeb. 1. de Vit. 9. & 10.

VI. PERSECVTIO PERSEVERAT.

Verùm quantumlibèt ſic compoſitus eſſēt Conſtantius, etiam antequàm Diocletianus & Maximianus rerum adminiſtrationē desererēt; tamen quantum apparet ex rebus geſtis, haud ſtatim vt ipſe plenum eſt adeptus Imperiū, omnimodam pacem Eccleſia Occidentalis eſt conſecuta; etſi id Euſebius [l] ſignificare videatur, dum ait, omnes illas Imperij Occidentalis oras nondum abſolutis duobus perſecutionis annis tranquillitatem adeptas eſſe. Neque enim ipſe Conſtantius ſtatim videri voluit, aut etiam potuit, edictis Imperatorum adhuc viuentiúm aduerſari; tum quòd in externis mundi partibus, nempè in Britanniâ ageret; tum etiam quòd ſtatim ac Maximianus ſe abdicauit, tota Italia ipſâque Roma bello ciuili magnoperè exagitata fuerit; vt reſtatur idem qui ſuprà Gallicanus orator in Panegyrico ipſi Maximiano & Conſtantino poſteà dicto. Acciditque planè vt ſicut mare vehemētibus ventorum flatibus ſemel exagitatū, licèt ventorū ceſſent impulſus, haud tamen cōtinuò eius fluctus omninò quieſcant: ita quamuis Maximiani furor ipſo ſe abdicâte videri poſſet extinctus, tamen haud facilè valuerit contineri concitatæ perſecutionis impetus: Romæ præſertim vbi ciuiles motus vigerent, & Magiſtratos à Maximiano præfecti, quod in Chriſtianos cœperant, inſtigantibus Gentilitiæ ſuperſtitionis Pontificibus, agere non deſtiterint. Cùm & inſuper Eutropius aſſerat, Conſtantium Auguſti dignitate contentum, ſollicitudinem adminiſtrationis Italiæ atq; Africæ ceſſiſſe Galerio, qui Chriſtianorū erat hoſtis infenſiſſimus.

l Id 8. hiſt. 25.

VII. MARCELLINI PP. MARTYRIVM.

Quamobrē accidit vt ipſo hoc anno, iiſdémque Coſſ. (vt habet Liber de Romanis Pontificibus) ſexto Calendas Maij, Romanæ Eccleſiæ Pōtifex *Marcellinus*, vnà cum aliis quibuſdam capite truncatus ſit. Qui quidem eâ ratione dicendus eſt ſediſſe annos octo, minùs ſeptē diebus: vel ſi dixerimus diē ſextum Calendas Maij, non martyrij, ſed ſepulturę eſſe memoriā, quòd ibidem tradatur dies triginta ſex Marcellini & ſociorum copora inſepulta iacuiſſe; totidem dies à præfinito tempore ſedis eius demendi erunt. Tandem verò eorumdem corpora (vt ibidē ponitur) à Marcello preſbyterio noctu ſublata ſūt, ſepultáque Viâ Salariâ in cæmeterio Priſcillę, cū hymnis, à preſbyteris & diaconis. Verùm quod additur, vacâſſe ſedem Pontificiam annos ſeptem, menſes ſex, dies viginti quinque; illud de annis, merum commentum eſt omninò tollendum. Ei enim contradicunt & quæ idem auctor tradit in ſequentibus Pōtificibus, & alij omnes qui de Romanis Præſulibus ſcripſerunt. Sicut & quòd numerus menſium ac dierum vacationis ſedis Marcellini ab aliis diuerſus ponatur, & tēpus Marcelli variè notetur; nihil certi

oc his affirmari poteſt. Conſtat tamen hoc eodem anno eumdem MARCELLVM, patria Romanum, Benedicti filium, ea preſbyrero creatum eſſe Pontificem; de quo plura inferiùs.

MARCELLI CREATIO.

VIII. Eodem quoque anno, iiſdémque Coſſ. (vt habetur in Actis [m] S. Pancratii martyris) paſſa eſt ibidem Romæ *Soteris* virgo: quæ (vt ſcribit S. Ambroſius [n]) cùm eſſet decora facie valdè, & nobilis maiorũ proſapiâ, Conſulatus & Præfecturas parẽtum ſacrę poſthabuit fidei, & immolare iuſſa, nec acquieſcens, poſt deuicta multa pœnarum genera, gladio martyrium conſummauit. Qui [o] verò paſſam illã ponunt in Oriente, auctoritate eiuſdem Ambroſiij refelluntur.

IX. MARTYRES IN ORIENTE.

Quod autem ſpectat ad res Orientalis Eccleſiæ; qui aduerſus Chriſtianos ſemper ſe hoſtem infenſiſſimum geſſerat Galerius Maximianus, poſt Diocletiani abdicationem ſolus Imperium adminiſtrans, hoc tertio cœptæ perſecutionis anno, (vt ab Euſebio numeratur: ſiquidem licèt qui eam excitâſſent ſe abdicarint, tamen quę eorum edictis ſemel cœpta eſt, eorumdem quoque nomine dici perſeuerauit, quouſque penitùs tã in Oriente quàm Occidẽte ſopita eſt) eamdẽ nouis edictis acriùs inſtaurauit, plurimóſque inſignes martyres ſuſtulit, quorum nonnullorum idem Euſebius [p] certamina deſcripſit: putà *Vlpiani* adoleſcentis Tyrij, qui more parricidarum inſutus culeo in mare demerſus eſt; & *Apphiani* atque *Ædeſy* fratrum, ipſi Euſebio familiaritate coniunctorum; quorum ille Cæſareę in Palęſtinâ paſſus eſt, quòd Præſidem ſacrificantem arguiſſet; iſte Alexandrię, quòd Iudicem reprehẽdiſſet de ſententiis in Chriſtianos latis, quibus ſæpè viros graues & modeſtos variis ignominię notis afficeret, ac mulieres ſummæ cõtinentiæ, virginéſque Deo dicatas lenonibus traderet.

X. VIRGINES CHRISTI DAMNATÆ AD LVPANAR, MIRE LIBERATÆ.

Conſuetum enim fuiſſe tum aliis pręcedentibus, tum hâc potiſſimùm vltimâ perſecutione, Chriſtianas feminas confeſſione conſtantes & pudicitia inſignes tradi lenonibus proſtituẽdas, & multis iam ſuperiùs declaratum eſt exẽplis, & plurimis aliis conſtat diuerſorũ Auctorum, Actorúmque, ac Tabularum Eccleſiaſticarum teſtimoniis. Habéſque de hâc ipsâ perſecutione inſignia valdè exempla virginum, Antiochenæ apud Ambroſium [q], Corinthiæ apud Palladiũ [r], Alexandrinę ac Byzantinę in veteribus [ſ] monumentis, quę ad lupanaria ductę, mirâ Dei prouidentiâ à viris qui ſe fingerent ad eas violandas ingredi, mutato cum [t] illis habitu intactæ emiſſę ſunt; ſed eâ tantæ pietatis mercede, vt iidem liberatores vnâ cum virginibus liberatis coronã martyrij conſecuti fuerint. Denique extant [u] iiſdem huius anni Coſſ. conſignata pura atque ſincera, prout à Notario publicè excepta fuêre, Acta Proconſularia SS. Martyrum *Agapes, Chioniæ*, & *Irenes* ſororum, quæ Theſſalonicæ ſub Dulcitio Præſide viuæ combuſtæ ſunt, quòd idulotbytis veſci noluiſſent, & quos haberent ſacros codices non tradidiſſent: in quibus Irene Præſidis iuſſu ad publicum lupanar ducta legitur, quæ tamen (vt aliis ferè ſemper accidit) Dei virtute pura atque intacta ſeruata eſt martyrio.

XI. DEMETRIVS PROCONS. MARTYR.

Sed cùm plures alij reperiãtur ibidem Theſſalonicæ hâc perſecutione paſſi, præ cæteris *Demetrius*, qui ex Proconſule Ethnico effectus Chriſtianus, iuſſu Maximiani lanceis confoſſus martyrium conſummauit, ore omniũ Orientalium immenſis laudibus celebratur: cuius etiam

m Ap. Sur. 12. May.
n Ambr. exhort. ad vir. & de virg. lib. 3.
o Vſuar. & Ado in Martyrol. 10. Febr.
p Euſeb. 8 hiſt. 14. 15.
Ap. Baron. an. 309.
q Ambr. lib. 3 de virg.
r Pallad. in Lauſiac. b. 51.
ſ Martyrol. Rom 28. Apr. & 3. Maij.
t Ap. Metaph. & Sur Cal. April.

memoria in [t] Latinis Tabulis florentiſſima viget: Acta verò eius ex antiquis monumentis edidit Metaphraſtes [u], quæ donata fuiſſe olim Latinitate ab Anaſtaſio Bibliothecario, auctor eſt Vincentius [x]. Frequentémque fuiſſe concurſum Chriſtianorum Theſſalonicam ad eius ſepulchrum, ex quo vnguentum medicum ſcaturire iugiter conſueuiſſe, teſtantur Glycas, Cedrenus, Zonaras, & alij.

XII. PARENTVM S. BASILII FVGA.

Denique adeò his temporibus ſub Galerio Maximiano recruduit in Oriente perſecutio, vt quamplurimi deſperatione rerum præſentium, qui hactenùs ciuitatum latebras eſſe tutas experti fuiſſent, iam earum diffidẽtiâ ſiluas petierunt, & montana latibula. Id quidem inter alios complures, proauos quoque Baſilij Magni egiſſe auctor eſt Gregorius [y] Nazianzenus: cùm & de prouidentiâ Dei erga eos diſſerens, aſſerit feras beſtias, ceruos, aues, ſe quotidie ſponte illis obtuliſſe ad cibum, abſque vllâ venatione, alióve labore. Iidem verò, poſtquàm ceſſauit perſecutio, Cæſaream Cappadociæ conceſſêre, qui olim habitârunt Neocæſareæ in Ponto: vbi S. Macrina eiuſdem Baſilij auia, doctrinâ Gregorij Thaumaturgi fuit inſigniter ab eius Eccleſiæ viris ad pietatem exculta, vt ſuis epiſtolis [z] idem Baſilius ſæpè teſtatur. Eorum verò qui in eâdem prouinciâ Ponti martyrium conſecuti ſunt, præ cunctis celebratus à maioribus [a] habetur *Theodorus* miles; qui cùm diuino impulſu templum Matris deorum Amaſeæ inflammâſſet, poſt diriſſima tormenta demùm viuus incendio conſumptus eſt. Cuius res geſtæ, ac præclarum certamen ex antiquioribus monumentis deſcripta habentur à Metaphraſte: vbi etiam recitantur duæ orationes in eius laudem, altera Gregorij Nyſſeni, altera Nectarij Epiſcopi Conſtantinopolitani.

MARTYRES PONTICI.

XIII. Sed nõ leuiora his fuiſſe quæ in proximâ prouinciâ Cappadociæ contigerunt, apprimè docet Baſilius, dum agit de fuga Chriſtianorum illius regionis in montes vt à perſecutorum rabie ſecuri eſſent, deque ſæuis cruciamentis martyrũ, in oratione quâ *Gordij* Cæſarienſis Centurionis agonẽ tunc pro Chriſto ſuſceptum celebrauit. Qui & inſigni pariter laudum præconio proſecutus nobiliſſimum martyrium ignobilis licèt genere viri *Barlaham* ruſtici, ibidem Cæſareæ martyrio coronati; præter alia recitat admirabile eiuſdem infractæ conſtantiæ ſpecimen, quâ immobiliter paſſus eſt aduſtionem dexteræ manûs, ſuper quam vi arreptam ardentes carbones cum thure perſecutores poſuiſſent, vt ille incendij dolorem ſentiens, eos motu ſuo in aram ſuppoſitam excuteret. Cuiuſmodi ſupplicium eâdem fortitudine pertuliſſe hâc eâdem perſecutione Cyrene in Libyâ *Cyrillam* virginem, fidem faciunt Eccleſiaſticæ Tabulæ [b]. Quin & huiuſmodi nouam crudelitatis artem alios quoque plurimos Chriſtianos expertos eſſe, quò vel ſpecie tenus diis obtuliſſe thus viderentur, conſtat ex Regulis pœnitentialibus S. Petri Alexandrini, de quibus agetur poſteà, necnon ex aliorum Martyrum Actis: quamuis eos qui hâc violentiâ coacti thus excuſſiſſent, nullius vel leuis argui culpæ debere, idem Petrus doceat.

BARLAHAM MARTYRIS MIRA CONSTANTIA.

XIV. DOROTHEA MARTYR.

Nec infeliciorẽ exitum babuit fiducia *Dorotheæ* virginis eâdem Cæſareâ paſſæ: quæ cùm ad ſupplicium duceretur, à Theopbilo quodã Aduocato Præſidis per irriſionem rogata vt ei de

t Martyrol. Rom S. cit. & ibi Baron.
u Habet etiam Sur.
x Vinc. lib. 12 cap. 150.
y Greg Naz. orat. in laud Baſil.
z Baſil. ep. 75. 79. ad. Neoc.
a Mart. Ro. 6. Nouemb. Menolog. Gr. 17. Febr. Metaphr. 17. Feb.
b Martyrol. Rom 3. ul & Baron an. 310. in fi.

para diſo

paradiſo ſponſi ſui, quem illa valde prædicaret, mitteret roſas aut mala, erat autem dies ſextus Februarij) ipſáque promiſiſſet; in ipſo fermè percuſſoris ictu, apparuit ante illam puer ferens in orario tria mala polcherrima; & tres roſas elegantiſſimas: eúmque per eumdem puerum mox eas miſiſſet ad Theophilum; commotus hic tanto miraculo, Chriſtum & ipſe confeſſus paulò pòſt martyrium ſubiit; provt hæc plenius narrantur in eiuſdem virginis [c] Actis.

c Ap. Sur. Febr.

XV.
DE ALIIS MARTYRIBVS.

Tunc etiam eadem ciuitas Cæſarienſis inſigniter illuſtrata eſt coronâ *Iulitta* martyris, quã idem Baſilius laude celebrauit: ſimúlque oſtendit, addidiſſe illum Imperatorem ad priora in Chriſtianos promulgata olim edicta, vt qui deos colere detrectarent, haberentur infames, nullóque legum adminiculo iuuarentur aduerſus inſurgentes in ſe calumniatores. Extátque inſuper nonnullorum aliorum tam in iiſdem Ponti & Cappadociæ regionibus, quàm in Meſopotamiâ, Armeniâ Minori, & Arabiâ paſſorum memoria in Tabulis Eccleſiaſticis. Quàm verò immania & inaudita cruciamenta iidem perpeſſi ſint, Euſebius [d] generatim tantùm res illatum Eccleſiarum proſecutus deſcribit. Inter eos autem qui in Meſopotamiâ paſſi ſunt, memorabilis extitit *Athenodorus* [e]: qui cùm ignibus, & aliis cruciatibus diutiùs tortus, capitis damnatus eſſet, & ictum illaturus carnifex à numine repulſus corruiſſet, nullúſque alius eum ferire auderet, orans obdormiuit in Domino. De ceteris autem Martyribus in aliis Orientis prouinciis coronatis, agetur opportuniùs annis ſequentibus.

d Euſeb 8. hiſt 24.

e Martyrol. Rom. 11. Nouembr.

IESV CHRISTI
AN. 305.
MARCELLINI
AN. 2.
CONSTANTII & GALERII } AN. 2.

I.
IANVARIVS MARTYR.

ANNO Chriſti trecenteſimo quinto, Conſtantio & Galerio Auguſtis quintùm Coſſ. *S. Ianuarius* Epiſcopus Beneuētanus, poſtquàm virtute diuinâ illæſus euaſit dentes beſtiarum, & flammas fornacis ardentis, aliáque ſuperauit tormenta, obtruncatione capitis vnà cum ſociis martyrium conſecutus eſt ab ingrato Præfecto, cui ipſe ereptum diuinitùs oculorum lumen precibus ſuis reſtituerat. Iſthæc enim bis Coſſ. contigiſſe reperimus in Actis [a] manuſcriptis eorumdem SS. cùm in illis quę edita [b] habentur à Ioanne diacono olim concinnata, deſint Conſules quibus paſſi ſunt. Ceterùm eiuſdē S. Ianuarij corpus longum poſt ambitum, tranſlatum demùm Neapolim, ob ingentem atque frequentem miraculorum operationem, magnâ illic celebritate colitur. Vigétque hactenùs inſigne illud & perenne miraculum ſanguinis eius; vt qui vitreâ ampullâ concretus continetur, quotieſcumque ad caput admouetur, quaſi vicino illius coronæ martyrij lætetur aſpectu, protinùs liquefieri, mox fluere & ebullire maximâ omnium admiratione conſpiciatur.

a Rec. Baron. Ann. Tom. 1b hoc an.
b Ap. Sur. 19. Sept.

MIRACVLVM DE EIVS SANGVINE.

I.
In Oriente verò ſæuiùs graſſante perſecutione, hoc eiuſdem indictæ anno quarto, (vt ab Euſebio numeratur) ponit ipſe nobile certamen *Agapy* martyris, qui Cæſareæ Palæſtinæ Galerio Imperatore ludos in Amphitheatro ſpectãre, beſtiis obiectus eſt. Eodémque anno Tarſi in Ciliciâ paſſus eſt *Bonifacius* procurator *Aglaidis* nobilis feminæ Chriſtianæ: qui cùm ei turpibus vſibus hactenùs inſeruiiſſet, ab eâdem iam pœnitente ipſe pœnitens Româ Tarſum miſſus vt emeret corpora SS. Martyrum quæ Simplicius Proconſul non minùs auarus quàm crudelis pretio diſtrahere conſueuiſſet, oblatâ occaſione aliorum martyrum, quos pro CHRISTO fortiter pati videret, & ipſe martyr effectus eſt, atque à ſuis redemptus ad eamdē Aglaidem Romam relatus: ſicut hæc pluribus deſcribuntur in eius paſſionis Actis [c]. Sed & memoratur in Tabulis Eccleſiaſticis *Pelagia* virgo, quæ ibidem Tarſi in candentis ærei bouis ventrem incluſa, inſignem martyrij ſuſcepit coronam: itémque alij tam in eâdem ciuitate, quàm in ceteris eiuſdem Ciliciæ, & adiacentium, aliarúmque toto orbe Romano prouinciarum locis, eâdem perſecutione vrgente variis tormentorum generibus martyrio coronati: præter innumeros, quorum memoria penitus excidit.

II. ALII MARTYRES IN ORIENTE.

c Ap. Metaph. 14. Cal. Ianuar. & Sur. Non. Iony.

III.
CANONES PETRI ALEX. DE LAPSIS.

Cùm autem hoc eodem anno quarto Perſecutionis, inſtante Paſchate frequens Lapſorum numerus (ſicut olim accidiſſe vidimus temporibus Cypriani) admiſſi ſceleris pœnitentes, confeſtim in Eccleſiam recipi vrgerent, ſed Epiſcopi Catholici eos indiſtinctè abſque dignâ præuiâ pœnitentiâ recipere recuſarent: inter alios *Petrus* illuſtris nominis Epiſcopus Alexandrinus, diuerſos lapſorum caſus conſiderans, diuerſáque pro conditione cuiuſque medicamenta vulneribus adhibens, Regulas [d] aliquot ſcripſit, quæ à Patribus præſertim Orientalibus cognitæ probatæque, atque vſu receptæ ſunt; quibus etiam demonſtrantur ingentia mala, quibus Eccleſiæ Dei contigit his temporibus premi, necnon multiplices artes perſecutorum ad ſubuertendos Fideles & diuerſos eorumdem Chriſtianorum lamentabiles lapſus. Quæ verò occaſione eorumdem Lapſorum ortæ fuerint turbæ, dicetur anno ſequenti.

d Ext. ap. Theod. Balſ. in Nomoca. in fi. & in Bibl. Patrū.

IV.
DE SYNODO ELIBERINA.

At non tantùm Epiſcopi Orientales, furente licèt perſecutione, de componendâ eiuſmodi Eccleſiaſticâ diſciplinâ adeò ſolliciti fuerunt; ſed & in Occidente illud ipſum præſtitiſſe reperiuntur Hiſpani Epiſcopi nobiles Confeſſores: qui decem & nouem numero conuenientes ELIBERIM, (Bæticæ [e] prouinciæ ciuitatem, cuius poſteà ſedem Granatam tranſlatam tradūt) auſteriori quodam ſpiritu propemodùm viſi ſunt Nouatianorum limites attigiſſe, dum Lapſis nec in fine communionem dandam eſſe ſtatuerunt [f]. Quâ de causâ factum putatur, vt cùm hæc diſplicuerint ſucceſſoribos, nulla ſicut de aliis, eius Synodi nominatim ab antiquioribus mentio habeatur, atque ſic propè antiquata remanſerit. At cùm quæ ab iiſdem Patribus de eâ re ſunt ſtatuta, excuſentur ab Innocentio [g] Papâ, dum licet tacito Eliberinæ Synodi nomine, de rebus in eâ decretis agit; nemo ſit qui accuſare præſumat: cùm & eidem Synodo interfuiſſe noſcantur magni illi pietate, doctrinâ, & confeſſione illuſtres *Oſius* Cordubenſis & *Valerius* Cæſarauguſtanus, de quibus dictum eſt ſuperiùs; & multa tūc accidere potuerint quæ nobis ſunt incomperta, in quibus auſteriora illa lapſis

e Plin. lib. 3. cap. 1.

f Conc. Elib. c. 1. 2. 3. 6. 8. 12. 17. 18. 63. 64. 65. 71.

g Innoc. ep. 1. cap. 2.

remedia

remedia oportuerit adhibere; maximè vt reliquos omnes Fideles ab idololatriâ longiùs abſterrerent. Quâ etiam ratione & in publicâ lætitiâ lucernas, & in cœmeterio cereos accendere, & in Eccleſiâ Imagines pingi vetuerunt; de quibus rebus luculenter à nobis diſputatum eſt ſuperiùs [b]; ſicut & de pleriſque aliis ad antiquos Eccleſiæ mores ſpectantibus, quarum in reliquis eiuſdem Synodi canonibus ſi mentio. Eam enim nondum perſecutione extinctâ ac proinde ante Imperium Conſtantini (ſub quo plerique alij ponunt) celebratam, cùm eiuſdem Innocentij teſtimonio conſtat, tum ea regulis ibidem ſcriptis ſatis colligitur.

b *An. 57. & 58.*

IESV CHRISTI
An. 306.
MARCELLI
An. 3.
Constantini
An. 1.

I.

a *Euſeb. 8. hiſt. 17.*

Anno Chriſti trecenteſimo ſexto, Conſtantio & Galerio Augg. ſextùm Coſſ. quinto [a] Perſecutionis anno, *Theodoſia* virgo Tyria Cæſareæ in Palæſtinâ poſt dira tormenta in mare eſt præcipitata; & alij plurimi Fideles ad metalla damnati, nonnulli etiam beſtiis ignique traditi, multi carcere coërciti & vinculis; inter quos enituit maximè *Pamphilus*, ipſi Euſebio hæc pluribus deſcribenti familiaritate coniunctiſſimus; de eius conſummatione martyrij dicetur anno poſt ſequentem.

II.

Severus et Maximinus Cæss.

c *Socr. lib. 1.*

b *Zoſ. lib. 2. cap. 1.*

Constantinus Romæ detentus, vt a se sibi consuluit.

Hoc eodem anno Galerius Maximianus Imperator, exiſtimans vnum ſe tot prouinciis regendis nõ ſufficere, duos Cæſares creauit, nempè *Fuluium Valerium* Severum, & Maximinum, natum (vt teſtatur Zoſimus [b]) ex ſorore eiuſdem Galerij Augusti, & ab eodem adoptatum: quorum creandorum illa alia adducitur ea Eutropio cauſa, quòd Conſtantius, cùm in diuiſione Imperij eum Galerio, Italiam, Africam, & Gallias in ſortem accepiſſet, ceſſerit collegæ Italiam & Africam. Itaq; agente illo in extremâ (vt dictum eſt) mundi parte, nempè in Britániâ, Maximianus Galerius (quod ſcribit Socrates [c]) proiectus in Italiam, duos deſignauit Cæſares quos diximus, Maximinum quem Orienti, & Seuerum quem Italiæ præfecit: idémque *Conſtantinum* Conſtantij filium Romæ agentem, ne faceſſere negotium poſſet rebus à ſe ſtatutis, tenuit ſub cuſtodiâ. Teſtatur namq; Victor, eumdem Conſtantinum, dum à Galerio Romæ religionis ſpecie obſes teneretur, fugam arripientẽ, atque in fruſtrandos inſequẽtes, publica iumẽta quaquà iter ageret, interficientem, ad patrem in Britanniam peruenisse, cùm eum fortè iiſdẽ diebus fata vltima perurgerẽt. Hæc Victor: qui quod ait, religionis ſpecie obſidem detentum Cõſtantinum, de religione Chriſtianâ puto intelligendum: ſiue id de ipſo Cõſtantino intelligamus, qui natus ex Helenâ Chriſtianâ feminâ, aliquod de patrocinio Chriſtianæ religionis ſpecimẽ edidiſſet: ſed potiùs ad ipſum Conſtãtium patrẽ referamus, qui ob propenſiorem erga Chriſtianos animum, apud Galerium de proditâ auitâ ſuperſtitione in ſuſpicionem veniſſet. Ceterùm inſidias ab aliis Imperatoribus Conſtantino ſtructas, eiuſdémque fugam, & ad patrem aduentum eùm is eſſet fermè in extremis, Euſebius [d] deſcripſit pluribus.

d *Euſeb. 1. de Vit. conſt. 14. 15.*

III.

e *Socr. lib. 1. cap. 2.*

Sic igitur hoc eodem anno, iiſdémque Coſſ. anno primo (vt ſcribit Socrates [e]) ducenteſimæ ſeptuageſimæ primæ Olympiadis, octauo Calendas Auguſti, *Conſtantius* Imperator Eboraci in Britãniâ diem extremum clauſit: huius erga Deum pietatem vſque ad ſupremum diem ſeruatam, eiúſque mores optimos, numeroſam liberorum ſobolem, aliáſque felicitates ſæpiùs prædicat Euſebius [f]. Eidem verò defuncto, (vt addit) ipſius vltimâ voluntate, totiúſque exercitûs voto idem Constantinus eius primogenitus feliciſſimè ſubrogatus eſt, diuino potiſſimùm numine ſuffragante, quò huius operâ Eccleſia tandem durâ diuturnáque ducentorum & ſeptuaginta annorũ captiuitate ſub Gentilibus Imperatoribus in præſentem vſque annum productâ, libera reſpiraret. Quod autem ſcribit Zonaras [g], Conſtantio ægrotanti, & ob ceterorum filiorum ineptam indolem mœſto, Angelum adſtitiſſe iubentem vt Conſtantino relinqueret Imperium; itémque quod addit de Sarmatarum duce atque leone ab eodem Conſtantino adhuc adoleſcente ſuperatis, cùm ad eam pugnam iuſſu Galerij, eidem ea inuidiâ inſidias ſtruentis, acceſſiſſet: hæc, inquam, quòd nec Euſebius, qui Conſtantini primordia accuratè deſcripſit in eius Vitâ, atque eius laudandi nullam vmquam vel leuem omiſit occaſionem, nec qui in laudem eius dixerunt encomiaſticas orationes, vllo modo attigerint, quæ ob ſuî dignitatem prædicari maximè debuiſſent; ea nos pariter vt commentitia reiicimus.

f *Euſeb. 8. hiſt. 2. 6. 1. 9. & 1 de Vit. Caſt. 12. 13. 1. 16.*

Constantinus Imperat.

g *Zonar lib. 2. Annal. in Dioclet.*

IV.

[Hic incipit tomus III. Annalium Baronii.]

h *Caſſiod. Tripart. lib. 1. cap.* ...

Porrò cùm tam ex Olympiadũ ſupputatione, quàm ex Cõſularibus Faſtis, adeò certus habeatur annus quo Conſtantinus in locum demortui patris ſucceſſit; Caſſiodori Chronicon erroris arguitur, dum poſt biennium ſub Conſulatu Diocletiani decimo & Maximiani ſeptimo ponit eiuſdem Cõſtantini exordium: quod quidem vel ex eiuſdem auctoris Hiſtoriâ Tripartitâ [h] corrigitur, dum ait ex Socrate, Conſtantinum defunctum eſſe cùm imperâſſet annos triginta vnum Feliciano & Titiano Coſſ. hâc enim ratione oportuit ipſum hoc anno imperare cœpiſſe. Illud autem exploratum habetur, eum, licet à patre & ab exercitu fuerit hoc anno renuntiatus & acclamatus Auguſtus, tamen nõniſi Cæſaris nomen tunc accepiſſe; Auguſti verò eo tantummodò tempore, eùm Fauſtam filiam Maximiani Herculij anno ſequẽti vxorem duxit: quod docetur in Panegyrico iiſdem Maximiano & Conſtantino tunc dicto.

V.

Constantini paternum genus.

i *Treb. in Claud. Iun.*

k *Niceph. lib. 7 cap. 18.*

Helenæ patria et genus.

Sed quod ad eiuſdem Conſtantini genus attinet; ex parte à Claudij Iunioris Imperatoris ſtemmate originẽ ducere, ſæpiùs dictum eſt. Si verò eiuſdem ſtemmatis principium altiùs repetatur, Trebellius [i] eſt auctor, ipſum à Veſpaſiano Auguſto deſcẽdere, vnde Flauiæ gentis eſt nomen & inſignia conſecutus. Vnde autem mater eius Helena ſit orta, non leuis eſt controuerſia. Scimus Græcorum recentiores, (Euſebius enim, rerum licet Græcarum amplificator egregius, hæc tacuit) Nicephorũ [k] & alios affirmare eam fuiſſe Bithynã genere, filiámque hoſpitis cuiuſdam Drepanenſis, eum quâ Cõſtantius ad Perſas Legatus quondam miſſus, Drepano iter habens concubuiſſet; ac cùm ibidem Con-

ſtantinum peperiſſet, poſt aliquot annos vna cum filio euocatam eſſe in Italiam. Porrò cùm eam fuiſſe Britannã conſtet, vt iam omittamus eiuſmodi commentum aliis rationibus cõfutare, facilè potuit accidiſſe, vt ſcriptoris incuriâ alicubi Bithynia loco Britãniæ ſcriptum eſſet, vnde & reliqua confingẽdi occaſio ſit accepta, cùm præſertim ille color accederet, quòd Drepane dictum oppidum in Bithyniâ, ab eâdem Helenâ admodùm illuſtratũ, fuerit poſteà Helenopolis[l] appellatũ. Sanè quidem ipſum Cõſtantinũ non in Bithyniâ, ſed in Britãniâ fuiſſe ortum, diſertis verbis coram amplìſſimo cõuentu teſtatus eſt celebris ille Gallicanus orator, Panegyrico dicto in publicis nuptiarum eiuſdẽ Conſtantini cum Fauſtâ ſolemnitatibus. Quâ pariter ratione æquius eſt dicere, Helenam fuiſſe Britannam quàm Bithynam; quam certum eſt peperiſſe in Britanniâ Conſtantinum.

l Sozom. l. 2. c. 1. Nic. l. 8. c. 31.

VI.

HELENA VXOR CONSTANTII.

m Zonar. Annal. to. 3. in Conſtantino.

An autem adhæſerit concubina Conſtantio, an vxor legitima fuerit, auctor eſt Zonaras[m] controuerſiâ agitatum; ipſe verò nihil definiẽs, litem reliquit ſub iudice. At cùm exploratum habeatur apud omnes antiquos hiſtoricos, qui res Conſtantij ſunt proſecuti, Maximianum Herculium, cùm ſibi eumdem Cõſtantinum adoptâſſet in filium, vt ei cõiungeret in matrimonium Theodoram priuignam ſuam, coëgiſſe repudiare eam quam priùs vxorem acceperat, id Eutropio[n], Victore[o], ac reliquis atteſtantibus: compellimur ex quadã neceſſitate dicere, Helenam legitimam eius cõiugem fuiſſe; cùm nulla prorsùs extet memoria, Conſtantium aliam aliquam habuiſſe vxorem, præter Helenam, & Theodoram. Quinimmò dum idem Gallicanus orator, ipſum Conſtantinum ſummæ continentiæ laudans, ait, Conſtantinum quò magis cõtinentiâ patris æquaret, ab ipſo fine pueritiæ matrimoniũ iniiſſe, vt nihil de vagis cupiditatibus admitteret; ſatis demõſtrat ipſam Helenam verè fuiſſe Conſtantij coniugem, nõ pellicem. Ex iis igitur, cùm ceteri omnes qui dicunt natũ Conſtantinum ex concubinâ, mẽdacij redarguũtur, tum Zoſimus Comes, dum ait genitum ex muliere non matronâ. Ethnicus enim homo, & in religionem Chriſtianam infenſiſſimus, Conſtantinum vt deſertorem deorum ſæpè exagitãs contumeliis, in eum Philippicas potiùs; quàm eius hiſtoriam conſcripſit. Inde autem manaſſe videtur illa opinio, quòd Helena fuerit Conſtantij concubina, quia nõ creditæ ſunt nuptiæ quas ciuis Romanus cum peregrinâ contraxiſſet; atque ampliùs, quòd Romanorum[p] legibus cautum eſſet, vt ſi aliquis Præfectus vxorẽ duceret in eâ prouinciâ in quâ officium gerebat, matrimonium non eſſet; quòd ratio potentatûs eiuſmodi nuptias prohiberet. Verùm cùm iiſdem legibus[q] iuſtæ efficerentur nuptiæ, ſi poſt depoſitum officium in eâdem voluntate perſeueraret; conſtat Helenam verè fuiſſe Conſtantij coniugem, ac matrimonium ratum, quòd ille ſic eam duxit, vt cùm à prouinciâ diſceſſiſſet, ac magiſtratum depoſuiſſet, numquam illam dimiſerit vſque ad nuptias Theodoræ.

n Eutrop. l. 9. o Vict. in Diocles.

CVR DICTA CONCVBINA.

p l. Præfectus D. de ritib. nupt.

q l. Eos qui. D. eo.

VII.

r Eutrop. l. 10. in pr. ſ Ambr. orat. in fun. Theodoſ.

Ceterùm Eutropius[r] cùm affirmet eam cõiugem fuiſſe Conſtantij, obſcuro tamẽ loco natam teſtari videtur[ſ], eamdémque *Stabulariam* fuiſſe, à nõnullis aſſertum S. Ambroſius tradit, Sed eo planè nomine vulgò dicta eſt, quòd hoſpitis apud quem diuertit Conſtantius in Britãniâ filia fuiſſet. At qualis hoſpitis, qui ducem torius exercitûs domi exciperet? Quamobrem qui antiquas res Britannicas ſunt proſecuti, (quod compertum habuerũt ex antiquis Annalibus) Helenã tradunt fuiſſe filiam vnius ex Britanniæ Regulis Coël nomine; apud quẽ hoſpitatus Conſtantius, quam pulcherrimam nouit eius filiam accepit in coniugẽ; quando videlicèt miſſus eſt primùm ab Aureliano Imp. in Britãniam cum exercitu, vt populos illos tumultuãtes in officio contineret. Reſpectu verò clariſſimarum nuptiarum quas poſteà cum Theodorâ contraxit, quibus & Imperium conſecutus eſt, prius illud coniugium æſtimatum eſt à Romanis obſcurum; ipſáq; Helena per contemptum *Stabularia* dicta: ſicut & Galerius Maximianus, qui eodem tẽpore imperauit, ob humile genus vulgò dictus eſt *Armẽtarius*. At de Helenâ modò hactenùs: ex quâ Cõſtantium genuiſſe alium filium vel filiam præter Conſtantinum, memoria nulla eſt. Ex Theodorâ verò Auguſtâ ſuſcepit *Conſtantium*, qui pater fuit Galli & Iuliani, *Delmatium* parentem Delmatij Iunioris Cæſaris; & *Annibalianum*; quibus addunt aliqui aliũ *Conſtantinum*: filias verò *Conſtantiam* quæ poſteà Licinio Imperatori nupſit, *Eutropiam* coniugem Nepotiani, & (vt putant alij) *Anaſtaſiam*: ſed iis omnibus poſthabitis, Conſtantinum Helenâ genitum Imperij reliquit hæredem. Quem cùm Euſebius[t] tradat, tot annos natum fuiſſe quãdo ſuſcepit Imperium, quot vix poſteà Imperator; eumdem hoc tempore triginta vnum, vel triginta duos inchoatos annos egiſſe, ſatis probatur: quod & plerique[u] alij teſtantur. Quamobrem qui ætate iuniorem iniiſſe Imperium tradunt, reſpectu ſeniorum Imperatorum locuti eſſe videntur.

EX STABVLARIA.

LIBERI CONSTANTII IMP.

t Euſeb. l. de Vit. Conſt. 1. in fi. & l. 4. c. 53.

u Epiph. de menſ. Hier. in Chron. V. B. in Cõſt & aly.

VIII.

x Zoſi. l. 2.

MAXENTIVS OCCVPAT IMPERIVM.

Poſtquàm autem res in Britanniâ geſtæ eſsẽt in Vrbem perlatæ, & noui Imperatoris Cõſtantini imago Romæ ex more (inquit Zoſimus[x]) eſſet inhibita; MAXENTIVS quoque Tribunos quoſdã & milites Prætorianos multis promiſſionibus ſibi deuinciens, ab iiſdem acclamatus eſt Imperator. Qui quidem licèt vt Maximiani Herculij filius educatus fuiſſet; tamen non verè ex illo natum, ſed planè terræ filium ab Eutropiâ Maximiani vxore fuiſſe ſuppoſitum, ab antiquis hiſtoricis[y] creditum eſt, & videtur apud Maximianum fidem inueniſſe, dum ei Conſtãtium priuignæ ſuæ maritum prætulit in ſucceſſione Imperij. Sed quòd re verâ nõ eſſet vel haberetur vt filius, vetus nummus[z] haud pridem inuentus, qui latuit antiquos omnes & recẽtiores hiſtoricos, euidentiſſimè demonſtrat, dum eum generum tantummodò fuiſſe Maximiani, huiuſmodi appoſitâ inſcriptione docet, IMP. MAXENTIVS DIVO MAXIMIANO SOCERO. Porrò cùm ſciſſet Conſtantinus Maxentium Romæ occupâſſe Imperium, voluiſſe cum eo res componere, haberéque collegam: ſed hunc omninò recuſâſſe, quinetiam Conſtantini deiecisſe imagines, & iniuriâ affeciſſe, teſtatur Nazarius in Panegyrico eidem Conſtantino poſt victoriam dicto.

y Vict. in Max. m. & aliis.

z Refert Baron. Annal. Tom. III. hoc An. ex muſæo Lel. Paſqualini.

INFENSVS CONSTANTINO.

IX.

a Euſeb. l. 8. hiſt. 16.

b Aug. in Breuic. coll. lat. d. 3. c. 18. & poſt Collat. c. 13.

Maxẽtius autem vt ſibi omni ex parte Imperium ſtabiliret, ſciẽs Chriſtianos ergà Conſtantinum eſſe propenſiores, Chriſtianam & ipſe religionem ſimulauit. Id namque diſertè aſſerit Euſebius[a]: eóque ſpectare videtur quod apud Auguſtinum[b] ſcribitur, Melchiadem (hoc tem-

pore Romanum preſbyterum, poſtea Pontificem (miſiſſe Stratonē diaconum vnà cum literis Maxentij Imperatoris, & Præfecti Prætorio, ad Præfectum vrbis, vt reciperet loca quæ fuerant a Chriſtianis tempore perſecutionis ablata.

SIMVLAT CHRISTIANVM.

c Opt. l. 1. d Euſeb. 8. hiſt. 15. in f.

Denique reſtitutam fuiſſe libertatē Chriſtianis Afris, indulgentiam mittente Maxentio, Optatus[c] tradit. Quamquam ſi Euſebio[d] credamus, affirmāti iam ab ipſâ Maximiani abdicatione, cum alias Occidentales oras, tum Africam & Mauritaniam à perſecutione quieuiſſe; dicendum erit, eiuſmodi indulgentiam à Maxentio miſſam in Africā, haud pertinuiſſe ad ſopiendam perſecutionem in Chriſtianos excitatā, quippè quæ iam anteà extincta eſſet; ſed potiùs ad iras quibus hactenùs haud leuiter ſęuierat in Africanos (vt auctor eſt Zoſimus) quòd perlatam in Africā eius imaginem prohibuiſſēt circumferri, & *Alexandro* fauiſſent qui ex Præfecto Prætorio Imperatoriam quoque purpuram induiſſet: quem per Voluſianum extinxit, & de perpetratis Carthagine malis triumphauit.

X. MARCELL. TITVLOS AVGET. *Ad Baron. an. 309. in obitu Marcelli.*

Hoc igitur tempore conceſſâ Eccleſiis Occidentalibus vbique pace, eâ benè vſus Marcellus Papa, componendi diſſipatam longâ perſecutione Eccleſiam Rom. conſilium iniens (inquit Anaſtaſius libro de Romanis Pontiff.) *viginti quinque Titulos in vrbe conſtituit, & quaſi diœceſes, propter Baptiſmum & pœnitentiam multorum qui conuertebantur ex paganis, & propter ſepulturas Martyrum.* Nempe Marcellus, quòd maior in dies ex Gentilibus ad Eccleſiam acceſſio fieret, parœcias illa per diuerſas Vrbis regiones commoditati publicæ conſecrauit. Videtúrque illud a Maxentio fuiſſe Rom. Eccleſiæ conceſſum, vt corpora Chriſtianorum Martyrum ſepelire liceret intra Vrbem; quod omnibus vetitum[e] olim erat lege duodecim Tabularum. Ceterùm de *Titulis* dictum eſt aliàs pluribus.

e Cic. l. 2. de leg.

XI. Conceſsâ quoque (vt vidimus) Eccleſiæ Africanæ pace, conuenientes Carthaginem vicini Epiſcopi, in locum defuncti Menſurij totius cleri populíque ſuffragio *Cæcilianum* eius olim diaconum, Epiſcopum Carthaginienſem ordinârunt, manus ei imponente Felice Aptungitano; repulſis Botro & Cæleſio, qui eumdem Epiſcopatum ambiebant. Cùm autem creatus Cæcilianus, à ſenioribus repeteret Eccleſiæ vaſa aurea & argentea, quæ ne raperentur à perſecutoribus Menſurius deceſsor eis commendauerat; iidem ne reddere cogerentur, iungentes ſe ambitoribus *Botro & Cæleſio*, & in conſortium adhibitâ *Lucillâ* factioſiſſimâ & pecunioſiſſimâ feminâ, quam olim non potuiſse ferre Cæciliani diſciplinam Eccleſiaſticam dictum eſt ſuperiùs; ab eiuſdem Cæciliani communione ſe ſubduxerunt: ſícque tribus conuenientibus diuerſis cauſis & perſonis, ingens conflatum eſt SCHISMA, quod confuſæ mulieris iracundia peperit, ambitus nutriuit, auaritia roborauit.

CÆCILIANVS ELIGITVR EPISC. CARTH.

SCHISMATIS DONATISTARVM ORIGO.

XII. Vt autem vitioſa Cæciliani ordinatio diceretur, (tāquam videlicèt ipſe Martyribus olim in carcere conſtitutis victū afferri prohibuiſſet, & à Traditoribus ordinatus eſſet) ab iiſdem ſchiſmaticis accerſitus eſt Carthaginē ipſorum Traditorum princeps Secundus Tigiſitanus Numidiæ Primas, cum aliis Traditoribus Epiſcopis, quos olim Synodo Cirtenſi interfuiſſe vidimus. Qui omnes Carthaginem aduenientes, ac ſeorſùm à Cæciliano coëuntes, aduerſùs eum crearunt pſeudoëpiſcopum *Maiorinum*, qui Lector in Diaconio Cæciliani fuerat, domeſticū Lucillæ, ipſáque ſuffragante: eóque impudentiæ progreſſi ſunt, vt iidem ipſi Traditores manifeſtiſſimi, eiuſmodi traditionis crimē in Cæcilianum eiúſque ordinatores, ſcriptis per vniuerſam Africam literis, falſiſſimè deriuârint. Sic enim hæc omnia geſta eſſe, pluribus Optatus[f], paucioribus ex illo Auguſtinus[g], commemorat. Qui quod alibi[h] ſcribit, gloriari ſolitos Donatiſtas de Cōcilio fermè ſeptuaginta Epiſcoporū Carthagine celebrato, in quo Cæcilianus abſens, vocatus & non parens fuiſſet damnatus, & alij cum eo; ſi non hæc fuit impoſtura eorūdem Donatiſtarum, exiſtimandum eſt eos intellexiſſe de iſto *Concilio* à Secundo & ſuis celebrato. Siquidem Auguſtinus[i] demonſtrat, illud de quo ipſi loquebantur, celebratum eſſe ante Acta publica habita coram *Zenophilo* Conſulari aduerſus Siluanum Cirtenſem Epiſcopum Traditorem, qui ab eodem Zenophilo in exilium pulſus eſt: quæ quidem hoc ipſo anno Idibus Decēbris confecta eſſe, apparet ex Coſſ. ibi poſitis, nempè Conſtantio Auguſto & Conſtantino Cæſare, qui fuit in locum patris ſuffectus. Quæ verò fiducia fuerit Cæciliani aduerſus conſpirantem multitudinem inimicorum; idem Auguſtinus[k] ſcribens de eo Concilio ad Epiſcopos Donatiſtas illud oſtentātes, demonſtrat ſatis ſibi viſum eſſe, quod Romanæ Eccleſiæ, *in quâ ſemper* (inquit) *Apoſtolicæ Cathedræ viguit principatus*, & cunctis terris, vnde Euangelium ad ipſam Africam venit, per communicatorias literas coniungeretur: vbi & paratus eſſet cauſam dicere, ſi ab eo illas Eccleſias aduerſarij conarentur alienare. Sed quæ poſt hæc ſecuta fuerint dicetur ſuis locis.

MAIORINVS PSEVDOEPISC. CARTH.

f Opt. l. 1. cont. Parm. g Auguſt. 1. cont. Parm. 3. h Id. Breuic. Collat. di. 3. c. 14.

CONCIL. SCHISMAT. DONATISTAR.

i Id. 3. cont. Creſcon. 27. 28. 29.

k Id ep. 16.

XIII. Ceterùm quamuis ſchiſma conflatum præcipuè fuerit à Botro & Cæleſio, nec non à Senioribus, ac Lucillâ auctúmq; à Secundo, & in creatione Maiorini ſtabilitum: cōſtat tamen à nullo dictorum nomen accepiſſe, ſed qui ei adhæſerūt dictos eſſe DONATISTAS; nempe (vt ex Auguſt.[l] certum redditur) à *Donato* Epiſcopo à Caſisnigris in Numidiâ, qui primus inſtigante[m] Lucillâ, Cæciliano[n] adhuc diacono, apud Carthaginem ſchiſma fecit, & poſtquàm Cæcilianus factus eſt Epiſcopus, iunctis ſibi aliis ſuæ factionis Epiſcopis[o], aduerſus eum ordinauit Maiorinum. At erubeſcentes Donatiſtæ denominari ab iſto Donato, quem conſtaret[p] à Melchiade Papâ eſſe damnatum; potiùs ab alio DONATO, qui Maiorino in ſchiſmate ſucceſſit, nomen ſe accepiſſe iactârunt, quem pro magno[q] habebant, atque ab omni labe puriſſimum defendebant; quémque eloquentiâ ſuâ illam hæreſim valdè confirmaſſe, Auguſtinus[r] tradit; de quo dicentur plura inferiùs.

DONATISTÆ VNDE SIC DICTI.

l Id. 1. Retract. 21. m Theodor. hær. fab. l. 3. n Aug. Breuic. Col. di. 3. c. 11. o Id. de hær. c. 69. p Id. Breuic. Col. di. 3. c. 58. 20. q Id poſt col. c. 13. r Id. de hær. c. 69.

XIV. Hoc item anno Domini trecenteſimo ſexto, aliud infauſtum *Schiſma* conflatum eſt in Ægypto à MELETIO Epiſcopo Lycopolis. Id namque de tempore certum redditur, quòd Athanaſius oratione primâ contra Arianos, ab eius ortu vſque ad tempus quo eam habuit orationem, (nempè anno trecenteſimo ſexageſimo primo) numeret annos quinquaginta quinque. Rem verò geſtam Epiphanius[s] deſcribens, ait contigiſſe vt eum fidei causâ Meletius vnà cum Petro Epiſcopo Alexandrino & aliis Epiſcopis, monachis, ac omnis generis clericis in carcere detinerentur Alexandriæ; controuerſiâ inter eos motâ

SCHISMA MELETII IN ÆGYPTO.

ſ Epip. hær. 68.

propter

propter Lapſos qui petebant ad communionem per pœnitentiam recipi, ac reſiſtente Meletio cum maximâ parte reliquorum cōfeſſorum, ne reciperentur niſi poſt pacem Eccleſię redditam, Petrô verò cum paucis aliis aſſerente ſtatim ad pœnitentiam admittendos eſſe; inde diuiſis ab inuicem partibus, & ſeorsùm preces, & alia myſteria peragentibus, Schiſma in ipſo carcere cœptum fuerit. Hæc Epiphanius, quæ tamen non aliunde, quàm à Meletiani cuiuſdã ſcriptis, longè poſtquàm ea acciderunt, neſciens mutuatus eſſe noſcitur. Siquidem Athanaſius, qui ea ob oculos habuit; diſertis verbis tradit [t], & Meletiũ multis cōuictum criminibus, & imprimis quòd idolis ſacrificâſſet, in cōmuni Epiſcoporum Synodo depoſitum à Petro, dedignatum eſſe ad aliam Synodum confugere, ac ſe purgare; ſed ſchiſma feciſſe, & in Petrum alióſq; Epiſcopos multa conuicia calumniáſque confinxiſſe. Hæc Athanaſius: cui etiam in omnibus conſentiunt Socrates [u], & Nicephorus [x]. Quinimmò ſi conſulas ſincera martyrij Acta eiuſdē Petri, ab Anaſtaſio Bibliothecario Latinitate donata, inuenies Meletium non tantùm fidē negâſſe, & idolis ſacrificâſſe, ſed etiam pro Maximo Imp. tum aduersùs ceteros Alexandrinæ Eccleſiæ Fideles diram Perſecutionem exercuiſſe, & multos coëgiſſe præuaricari; tum ipſum Petrum adeò exagitâſſe, vt coactus fuerit capeſſere fugam & latebras quærere. Vt planè appareat, Meletianos in Ægypto imitatos eſſe Traditores Africanos, qui conuicti traditionis criminis, quò ſe purgarent, id ipſum in innocentes retorſerint. Quod verò addit Sozomenus [y], Petrum improbâſſe Meletij baptiſma; non ſic accipiendum eſt, vt baptizatos ab eo non reciperet; ſed (quod tradit Nicephorus) vetuiſſe ne baptizaretur in Eccleſiâ.

t Athan. Apol. 2.
u Socr. l. 1. c. 3.
x Nic. l. 8. c. 5.
y Soz. l. 1. c. 14.

IESV CHRISTI
AN. 307.
MARCELLI
AN. 4.
CONSTANTINI
AN. 2.

I. ANNVS Chriſti trecenteſimus ſeptimus, Conſtantini Cæſ. Conſulatu ordinario conſignatur: cuius collega rectiùs ponitur Maximianus nouies, quàm Diocletianus eodē numero auctus; cùm conſtet nouum Diocletiani Conſulatum ante triennium incidiſſe. Hoc autem ipſo anno cùm Maximianus Galerius (vt auctor eſt Zoſimus [a]) cognitis quæ tyrannicè Romæ à Maxentio gererentur, Seuerum Cæſarem miſiſſet, bellum ei facturum; corruptis à Maxentio Seueri militibus, idem Seuerus nullo negotio victus; Rauennam ſe recepit; indéque fraudelentis Maximiani Herculij Maxentio fauentis ſuaſionibus Romam pergens, in itinere à militibus Maxentij inſidioſè occatus eſt. Ita quidem Zoſimus. At Eutropius [b], Rauennæ tradit interfectum, cùm obſidens Vrbem, à ſuis derelictus, eò confugiſſet. Addit verò Zoſimus, ad eum vindicandum Galerium ab Oriente in Italiam appuliſſe, ſed cùm parum fidos erga ſe militum animos ſenſiſſet, ad Orientem nullo cōmiſſo prælio rediſſe. Tunc & Herculium has turbas indignè ferentem, Diocletiano apud Carnutum Celticum oppidum degenti fruſtrà perſuadere conatum vt Imperiũ reſumeret, versùs Alpes ad Conſtantinum contendiſſe; eumdémque ſpecie nuptiarum Fauſtæ filiæ ſuæ, quàm ei in vxorem dedit; fraudulenter impuliſſe vt Galerium perſequeretur, & inſidias Maxētio strueret; nempè ſperantem ſe his artibus Imperij adminiſtrationem recuperaturum: ſed cùm eius technas Fauſta, in virum quàm in parentem propenſior, Conſtantino indicâſſet, Herculium in deſperationem rerum omnium adductum, morbo extinctum eſse. Hæc Zoſimus.

a Zoſ. l. 2.
SEVERI CÆS. INTERITVS.
b Eutrop. l. 9.
MAXIMIANVS ITERVM AFFECTAT.
IMPERIVM.

[Fœdus eſt error apud Zoſimum, dum dicitur Diocletianus nunc fuiſſe apud *Carnutum Celticum oppidum*: legendúmque *Carnutum*, quæ eſt vrbs in Pannoniâ, cuius meminit Plinius libro cap. 12. & lib. 37. cap. 3. Antoninus in Itiner. & alij. Súntque viri docti, qui putant eandem eſſe, quæ hodie *Perronella* dicitur in Auſtriâ. *Carnutum* Celticum oppidum vulgò indigitatur *Chartres* à Gallis. Habetur porrò in Aurelij Victoris Epitome, Diocletianum, cùm ab Herculio & Galerio ſollicitaretur ad recipiendum Imperium, id tamquam peſtem aliquam deteſtantem, reſpondiſſe: *Vtinam Salonæ poſſetis viſere olera noſtris manibus inſtituta, profectò numquam iſtud tentandum iudicaretis.*]

CARNVTVM PANNONIÆ.

II. Sed quod imprimis Conſtantinum ſpectat; cùm iam ipſe poſt Conſtantij parentis obitum duos Francorum & Alemannorum Reges Gallias inuadentes compreſſiſset, eoſdémq; beſtiis, cùm magnificum ſpectaculũ muneris parâſset, obieciſset, indéq; timorem vniuerſis incuſſiſset; (quod tradunt auctores [c] Panegyricorum, ac Eutropius [d], & Euſebius [e]; licèt ea prætermiſerit Zoſimus, Cōſtãtini gloriæ infenſiſſimus: auctor eſt idem Eutropius, Herculium exiſtimantem malè conſultum fore Maxentio ſuo, quamdiù eiuſdem Conſtantini res ſtarent, eum de medio tollere decreuiſse; ideóque ſimulatis cum Maxentio inimicitiis, ad Conſtantinum in Gallias veniſse, tanquàm à Maxentio eſset expulſus quòd ei Imperium abrogare voluiſset, ſed re verâ vt eumdem Conſtantinum repertâ occaſione interficeret. Nempè cùm inſtante Seueri bello, Herculius à Senatu & exercitu (vt Gallicanus orator demonſtrat in Panegyrico) impulſus fuiſset reſumere Imperium, (non alio quidem conſilio, quàm vt illud Maxentio ſtabiliret:) eius rei gratiâ cetera quæ poſtmodùm ſecuta ſunt, ſcilicèt in Maxentium, & nuptias Fauſtæ, ex compoſito ad fallendum Conſtantinum geſta eſse, Eutropio viſa ſunt; etiam ſi ea ſeriò accidiſse Zoſimus, Socrates [f], & alij tradant: re verâ autem Herculium fuiſse in Conſtantinum animo infenſiſſimo certum eſt.

c Gallican. Panegyr. 1. Maxim. & Conſtant. Nazar. Panegyr. Conſtant. 3.
d Eutrop. lib. 10.
e Euſeb. 1. de Vit. 19.
INSIDIATVR CONSTANTINO.
f Socr. l. 1. c. 1.

III. Sic igitur idem Maximianus Herculius, qui olim Theodoram priuignam, ex Eutropiâ Auguſtâ genitam, in vxorem coniunxiſset Conſtantio, & cum eâ Imperium eidē tradidiſset; modò filiam ſuam *Fauſtam* ex eâdem Eutropiâ ſuſceptam, coniugem dedit Conſtantino; & Imperium quod iterùm ſuſceperat; deponendo iterùm in eumdem Conſtantinum transferre videri voluit; addito ei nomine *Auguſti*, (vt declarat idem auctor Panegyrici [g], in iiſdem nuptiis publicè dicti) cùm hactenùs *Cæſaris* appellatione contentus fuiſset: quamuis anni eius Imperij cœpti ſint numerari ab obitu patris eius Conſtantij, à quo re verâ Imperium accepiſset. Porrò non Fauſtam primam Conſtantinum coniugem accepiſse, ſed iam anteà vt ex ephebis exceſſit vxorem duxiſse, ne coniunctione aliquâ illegi-

NVPTIÆ CONSTANTINI ET FAVSTÆ.
g Paneg. 1.

tima fœdaretur, in eodem Panegyrico teſtatum habetur: hâncque fuiſſe *Mineruam*, ex quâ natus eſt *Criſpus*, verior ſententia eſt; tametſi Victor[h] & Zoſimus[i] eam fuiſſe Conſtantino non coniugem, ſed concubinam velint.

h *Vict. in Conſtant.*
i *Zoſ. l. 2.*

IV. MAXIMIANI INTERITVS.

Cùm autem poſt hæc rurſùm idem Herculius reſumere tentans Imperium, Conſtantino inſidias ſtrueret, eius perfidiam vlteriùs non ferens Conſtantinus, eumdem cum exercitu inſecutus fugam capeſſere compulit, ac de ſalute deſperantem apud Maſſiliam laqueo ſibi mortem inferre. Errat enim Zoſimus, dũ Tarſi morbo periiſſe tradit; ſicut & Socrates, & aliqui ex recentioribus. Nam non Maximianus Herculius, ſed Maximianus Galerius, (vt auctor eſt Victor) Tarſi diem obiit. Idémque Victor[x] tradit, eumdem Herculium apud Maſſiliam à Conſtantino obſeſſum, captúmque, pœnas fractis laqueo ceruicibus luiſſe: alij verò (vt dictum eſt) ſeipſum ſtrangulâſſe volunt. Eutropius[l] pariter Maſſiliæ dediſſe meritas pœnas teſtatur; itémq; Oroſius[m], & ante omnes Euſebius[n], qui id accidiſſe ponit hoc anno ſecundo Imperij Conſtantini; idque quòd[o] inſidias molitus Conſtantino deprehenſus eſſet: eáque propter turpiſſimâ morte extinctum eſſe, dũ dæmonis[p] incitatione ac pulſu extremum vitæ laqueo interrupit. Sed & auctor Panegyrici[q], eidem Conſtantino dicti ſtatim poſt interitum Maximiani, eque teſtatur eumdem Maximianum, beneficiorum à Conſtantino acceptorum immemorem, bíſque depoſitum Imperium tertiò iam vſurpare quærentem, atque eâ de cauſâ Conſtantino inſidias molientem, ab eodem fugatum eſſe, & Maſſiliæ obſeſſum ſpontaneo interitu occubuiſſe. Húncque tandem conſecutus eſt finem Chriſtiani nominis immaniſſimus hoſtis, carnifex ſanctorum martyrum: cuius & obitum paulò antè *Victor*[r] inſignis miles Chriſtianus natione Maurus, eiuſdem Herculij mandato ob Chriſti nominis confeſſionem duci iuſſus, mox plectendus ipſi prænuntiari iuſſerat. Ceterùm eumdem relatum inter diuos operâ Maxentij generi, templóque auctum, docet numiſma, cuius anno ſuperiori facta eſt mentio.

x *Vict. in Maximia.*
l *Eutrop. lib 9.*
m *Oroſ. l. 7. c. 28.*
n *Euſ. in Chron.*
o *Id. 8. hiſt. 26.*
p *Ibid. cap. 29.*
q *Panegyr. 4. Conſtant.*
r *Ext. eius Acta ap. Sur. 8. May.*

V. MAXIMINVS QVID CONTRA CHRISTIANOS.

ſ *Euſ. 8. hiſt. 18.*

Intereà verò in Oriente hoc ipſo anno Perſecutionis ſexto, (vt numerat Euſebius[ſ]) eamdem Perſecutionem iam diuturnitate temporis flaceſcentem, Galerius Maximianus Cæſar ex integro valentiorem, renouatis antiquis aduerſus Chriſtianos edictis, nouíſque additis, acerbiori conatu reſtituit: quâ hoc eodem anno in Ægypto & Palæſtinâ, immenſa Fidelium omnis ſexùs, ætatis, & conditionis multitudo, partim ſe ſpontè martyrio offerentes, partim vi tracti; alij præciſis ferro candẽti ſiniſtrorum pedum commiſſuris & oculis dextris effoſſis, in metalla dãnati ſunt; alij flammis traditi, vel capite truncati; alij denique aliis horrendis cruciatibus diuexati: occiſorum verò cadauera, inſepulta proiecta, canibus, & feris, atque auibus dilanianda & voranda expoſita ſunt, cuſtodibus adhibitis ne à Fidelibus ſubriperentur. Quo eodem tempore Cæſareæ Palæſtinæ viſæ ſunt in ſũmâ ſerenitate columnæ ciuitatis, forum item, & plateæ ac porticus aquâ aſperſæ madere; quaſi rerum id temporis geſtarum ſcelus & impietatem deflerent. Sed hæc omnia pluribus Euſebius[t]; qui & ipſius[u] Maximiani, cuius nutu cuncta gerebantur, perditiſſimos mores deſcribit luxuriam, gulam, rapinas, ac immenſam crudelitatem tam in ipſos Gentiles, quàm maximè in Chriſtianos, quos multiplicibus tormentorum generibus, acerbiùs quàm vlli alij antehàc Imperatores, vexauit; quòd (vt ait) arti magicæ, diuinationibus, & vanis ſuperſtitionibus, deditiſſimus eſſet.

t *Ibid. cap. 18. 19. 20.*
u *cap. 17.*

IV. S. CATHERINÆ CERTAMEN.

Inter ceteras verò feminas, quas ab eodẽ impuriſſimo tyranno aut ſtupratas refert, aut tentatas; meminit Chriſtianæ cuiuſdam virginis Alexandrinæ, genere, opibus, pulchritudine, doctrinâ, & pudicitiâ inſignis: quam cùm Maximinus deperiret, nec vllâ arte ſcelus ei perſuadere potuiſſet, eamdẽ fugâ lapſam facultatibus omnibus ſpoliauit. Porrò iſtius nomẽ licèt Euſebius non referat; inducimur tamen vt credamus, fuiſſe illam in Eccleſiâ celeberrimam CATHERINAM, (ſeu potiùs *Hecaterinam*, vt apud Græcos, & in aliquibus etiam codicibus Latinis dicta reperitur) cuius Acta omnibus nota ſunt: eius verò Euſebius nobilem tantum modò primi certaminis victoriam attigit; quem & complures alios inſignes Ægypti martyres omninò prætermiſiſſe contigit. Haud enim putandum eſt, Maximini libidinis faces fuiſſe poſſeſſione diuitiarum illius extinctas; & qui pollebat rerum Imperio, inſequi deſiiſſe abreptam fugâ prædam tam ardenter amatam: quippe ait idem auctor, libidinem potiùs quàm iracundiam, Maximini mentis circa eam virginem tenuiſſe imperium. Nec retardat fidem, quòd Ruffinus[x] hanc ipſam nominat *Dorotheam*: nam quòd Hecaterinæ ab Hecate nomen deriuatum eſſe videtur, id ei fuiſſe primò inditum à Gentilibus apparet, cùm ipſa Gentilis nata eſſet: factam autem Chriſtianam (vt de multis accidit) mutato nomine dictam eſſe Dorotheam, ſed priori appellatione magis notam: quamuis nec vnde Ruffinus eiuſmodi nomen acceperit, inuenerimus. Quòd autem fugâ lapſa dicatur; contigiſſe credimus, ipſam montes Arabiæ petiiſſe, (eò enim confugêre ſolitos Chriſtianos Alexandrinos in perſecutione, Euſebius[y] eſt auctor:) eámque fido comitatu Chriſtianorum, conſcendiſſe verticem Sinæ montis, ſed & perquiſitam denuò, inuentámque & Alexandriam reductam, poſtquàm fruſtrà tentata eſſet diſputationibus philoſophorum à fide Chriſtianâ diuelli; ipſaque eos omnes tum ſcientiâ quâ egregiè imbuta erat, tum etiãm diuinitùs inſpiratâ ſibi ſapientiâ ſuperâſſet: demùm tormentis exagitatam, fuiſſe martyrio coronatam; corpúſque diuinitùs eò tranſlatum, vbi latebras nacta fuiſſet in fugâ. Quæ cùm doleamus ab Euſebio prætermiſſa; magis angimur, ab incerto auctore, quò fuſiùs, eò minus fideliter quàm par erat Acta[z], nobiliſſimæ martyris fuiſſe conſcripta. Meliùs enim conſulitur Eccleſiaſticæ veritati, rerum quæ non ſunt adeò exploratæ ſilentio, quàm mendacio aliquo, veris licèt admixto, atque adulteratæ orationis eloquio.

x *Ruff. l. 8. c. 17.*

EIVSDEM LATEBRÆ, ET MARTYRIVM.

y *Euſ. 6. hiſt. 34.*
z *Extat ap. Metaphr. Sur. 25. Nouemb.*

VII. MENÆ PRÆFECTI CERTAMEN.

Sub eodem etiam Maximiano, (certus tamen annus ignoratur) cum ipſe in Oriente, in Galliis Conſtantinus, Maxentius in Italiâ imperarent, *Menas* patriâ Athenienſis, ordinis Senatorij, Chriſtianum occultum agens, ob incredibilem quamdam in rebus agendis ſolertiam domi foriſque ſpectatus, ab Imperatore Auguſtâlis Præfectus miſſus Alexandriã, multos illic ad fidem conuertit, editis etiã quibuſdam miraculis. Acciditque

aditque inſuper, vt qui à Maximino ad vlciſcendum facinus delegatus eſt *Hermogenes*, & ipſe patriâ Arhenienſis, cùm poſt Menæ pedum plantas excoriatas, linguámque præciſam, & oculos côuulſos, nihilominùs videret cum priſtinæ diuinitùs redditum ſanitati, aliáque in eo miracula effecta; ipſe quoque de fide ſuſcipiendâ conſilium iniens, baptizatus fuerit. Quapropter Maximinus confeſtim Alexandriá veniens, Hermogenem primùm in fidei confeſſione perſtantem, manibus ac pedibus amputatis, vnà cum Menâ aliis tormentis exagitato, capite truncati iuſſit. Sunt iſta ex Græcorum Menologio accepta; éſtque celebris etiam in Occidente [a] tantorum Martyrum memoria. Quæ verò extant [b] prolixiora eorumdem Acta, nonnulla habent fide nutantia; vt quæ in eis de Hermogene leguntur creato Alexandrino Epiſcopo; cùm certum ſit eidem Eccleſiæ bis temporibus Petrum Antiſtitem præfuiſſe.

a *Martyrol. Rom.* 10. *Decemb.*
b *Ap. Metaph. & Sur.* 10. *Dec.*

III.
LICINIVS CÆS.
c *Eutrop.* l. 10.
d *Zoſ.* l. 2.

Hoc eodem annò, occiſo (vt vidimus) Seuero Cæſare in Italiâ, Galerius Maximianus LICINIVM creauit Cæſarem, virum ſtrenuum, Daciâ (vt ait Eutropius [c]) oriundum; idque ſcribit accidiſſe per illud tempus, quò Maximianus Herculius Maſſiliæ malè periit. Sed & Zoſimus [d] hoc anno, antè tamen quàm Herculius moreretur, Licinium creatum Cæſarem tradit, quamobrem erroris arguuntur, qui in alia tempora eius exordium referunt. Vt autem crearetur, illam cauſam fuiſſe exiſtimamus, quòd hoc ipſo anno in Oriente *Valens* inuaſit Imperium; ad quem debellandum homine opus eſſet, qui præſtaret militari virtute atque peritiâ. Talis verò erat Licinius, qui mox eumdem Valentem compreſſit, ac debellatum occidit, Maximinus enim, quòd eſſet vitâ turpiſſimus, laboribus militaribus impar exiſtimatus eſt.

IESV CHRISTI
Ann. 308.
MARCELLI
Ann. 5.
CONSTANTINI
Ann. 3.

I.
a *Euſeb.* 8. *hiſt.* 20.

ANno Chriſti trecenteſimo octauó, Diocletiano decimùm & Galerio Maximiano ſeptimùm Coſſ. anno pariter ſeptimo Perſecutionis, (vt numerat Euſebius) *Monachus* quidam *Catholicus*, & Marcionita Epiſcopus hæreticus, vno eodémque rogo, ſed non eâdem ſpe vitæ æternæ, pro Chriſti nomine combuſti fuêre. Eodémque annò *Pamphilus* Cæſarienſis in Palæſtinâ presbyter, poſt biennium carceris, & alij duodecim eiuſdem ſocij è diuerſis locis illuc collecti, ibidem Cæſareæ iuſſu crudeliſſimi Firmiliani Præſidis, variis ſuppliciorum generibus necati ſunt: quorum martyrium pluribus deſcribens Euſebius [b], eoſdem numerat vltimos martyres toto Perſecutionis tempore Cæſareæ paſſos: additque, ipſum perſecutorem Firmilianum, cum aliis eiuſdem ſceleris participibus, extrema non longo pòſt tempore ſupplicia ſubeuntem, gladio finem viuendi feciſſe.

PAMPHILI ET SOCIORVM MARTYRIVM
b *Ibid.* c. 12

[Quod vidiſti Diocletianum huius anni Conſulem mirum quibuſdam viſum eſt, hominem qui ab anno Chriſti 304. priuatam vitam ad exitum vſque agere inſtituiſſet, neque pedem ex agro ſuo tollere conſenſiſſet, creatum eſſe Conſulem. Quare Aur. Victor putauit ipſum rexiſſe Imperium annis viginti quinque: quippe Conſulatus eius decimus, qui anno præſenti ei tribuitur, competit in annum ab initio ſuſcepti Imperij vigeſimum quintum. Cui tamen reliqui omnes aduerſantur, tribuentes ei annos dumtaxat viginti, eóſque non exactos: conſentitque vniuerſa Chronologorum cohors. Vid. Gord. Chronol tom. 2. an. 303.]

ANNI IMP. DIOCLET.

II.
c *Ibid.* c. 27.

Porrò cùm eiuſdem Euſebij teſtificatione [c] conſtet, hanc eamdem perſecutionem vſque ad annum decimum perduraſſe; dicendum eſt, non in omnibus locis eâdem graſſatione ſæuiſſe; vel de rebus patriis Euſebium ſcribentem, in cariſſimo ſibi Pâphilo eas terminare voluiſſe; aut ſi quid poſteà addit omninò petiiſſe: Cùm alioqui præter recenſitos ab eo martyres, alij quoque ibidem Cæſareæ in Palæſtinâ eâdem perſecutione paſſi reperiantur: atque inter alios, inſignis ille Dux *Procopius*, cuius fortiſſima certamina ex antiquioribus monumentis edidit Metaphraſtes [d], quæ citata reperiuntur in Secundâ Synodo Nicænâ [e], occaſione mirabilis Crucis ab eo fabricari iuſſæ: quemadmodum & de ſublimi eius ab ipſo Chriſto Domino de cælo factâ vocatione, & glorioſo martyrio, agit ſummatim Nicephorus [f]. Illum porrò alium prorsùs diuerſúmque extitiſſe, ab eo *Procopio*, quem Euſebius [g], anno primó perſecutionis necatum tradit; ſatis ex eo intelligi videtur, quòd ille momentaneo fermè martyrio ſublatus eſt, iſte longo certamine fatigatus, plurima meruit de diuerſis tormêtis variis temporibus exantlatis, confeſſionis ſtipendia. Sed & in eius Actis additur de duarum cohortium militibus Chriſtianis cum eorum ducibus: nec non de *Theodoſiâ* eiuſdem Procopij matre, cum duodecim aliis feminis Senatoris, martyrio coronatis.

PROCOPIVS DVX MARTYR.
d *Metaphr. & Sur.* 8. *Iul.*
e *Syn. Nic. II. Act.* 4.
f *Nic.* l. 7. c. 15.
g *Euſeb.* 8. *hiſt.* 15.

III.
PAMPHILI LVCVBRATIONES.
h *Hier. de Script. Eccl. in Pamphil.*

Quod verò rursùs ad Pamphilum ſpectat; adnumeratur ipſe non tantùm inter nobiles martyres, ſed inter illuſtres Scriptores Eccleſiaſticos; quem præ ceteris Hieronymus [h] egregio ornauit elogio: factúmque eſt, vt ob præclaram inſignis martyris laudem, Euſebius eius perneceſſarius, vt decorum quoddam ornamentum, eiuſdem ſibi nomen addiderit, voluerítque dici *Euſebius Pamphili* vtinam ſic feliciter ac glorioſè; quantam enim nomini ſancto, negando Chriſtum, & ſectando ignominiam irrogârit; præter ea quæ iam ſuperiùs dicta ſunt, apertiùs videbitur inferiùs ſuis locis.

IV.
ALII MARTYRES.
i *Euſ. in Chron.*

Hoc quoque eodem anno, qui numeratur tertius Imperij Maximini, *Quirinus* (inquit idem Euſebius [i]) Epiſcopus Sciſcianus in Illyrico; glorioſè pro Chriſto interficitur. Nam manuali molâ ad collum ligatâ, è ponte præcipitatus in flumen, diutiſſimè ſupernatauit; & cum ſpectantibus collocutus, ne ſuî terrerentur exemplo, vix orans vt mergeretur obtinuit: cuius Prudentius [k] cecinit martyrium ſacro hymno. Sed & alij quoque eâdem perſecutione vrgente variis eiuſdem Illyrici locis paſſi videntur, quorum memoria in Eccleſiaſticis Tabulis hactenùs perſeuerat.

k *Prud. Periſt. hym.* 7.

V.
l *Aug. ep.* 48. *ad Vincent.*

Hoc item anno, qui numeratur quadrageſimus ante tempora Macariana in Africâ: quæ cœperunt anno Domini trecenteſimo quadrageſimo octauo; Africani ſchiſmatici, iuncti impiis Traditoribus, (de quibus omnibus dictum eſt ſuperiùs) & ad factionem ſuam pertractis

Concilium ſhiſmaticorum in Africa. m Aug. ibid.

Epiſcopis Numidis, ſolicitatiſque Mauritanis, collegerunt *Carthagine* nomeroſiſſimum CONCILIVM (mirum dictu) ducentorum ſeptuaginta Epiſcoporum; cuius S. Auguſtinus meminit ſæpiùs: in quo (vt ait[m]) per ſeptuaginta quinque dies, poſtpoſitis omnibus præteritis, limata eſt ſententia atque decreta, vt Traditoribus immenſi criminis reis, ſi baptizari nollent, pro integris communicaretur. Quid autem poſt hæc ab iiſdem actum ſit, dicetur ſuis locis.

IESV CHRISTI
AN. 309.
EVSEBII
AN. 1.
CONSTANTINI
AN. 4.

I. a Lib. de Rom. Pont. in Marcell.

ANNVS Chriſti trecenteſimus nonus, nullis nouis creatis Coſſ. Poſt Cõſulatum anni ſuperioris, nempè Diocletiani & Maximiani, notatur à Caſſiodoro, & aliis. At in Libro[a] de Romanis Pontificibus idem annus præſens, quo Marcellus Papa deceſſit, adſcriptus habetur Conſulatui Maxentij quarto atque Maximi. Itaque videtur accidiſſe, vt Maxentio à Cõſtantino ſuperato, & Romanæ Reipublicæ perduelle iudicato, eius memoria à publicis monumẽtis abraſa penitùs fuerit; ſicque annus Conſulatu Maxentij notatus, poſt Conſulatum Diocletiani ac Maximiani habeatur inſcriptus.

II. b Tac. Annal. 3. Conſulatus è tabulis dempti. c Habet Baron. Annal. Tom. III. hoc an. ex Ang. Bonvent. Rom.

Quamuis enim ea fuiſſet[b] olim penes Romanos conſuetudo, ne Conſules quantumlibèt criminoſi, expungerentur è publicis tabulis: eã tamen his temporibus iam ex parte antiquatam fuiſſe, certiſſimè teſtantur veteres nummi,[c] in quibus Maxentius Imperator Conſul ſecundò inſcribitur; cùm tamen in his qui extant Græcis pariter ac Latinis Faſtis, nulla reperiatur mẽtio eiuſdem Conſulatuum. Porrò qui ſecundus fuit eius Cõſulatus ordinarius, illum in dicto libro de Romanis Pontificibus, habitâ Conſulatuum ſuffectorum ratione, quartum adnumerati exiſtimamus; cui collegam (vt vidimus) tradit Maximum: alium verò conſulatum eundem Maxentium geſſiſſe cum *Romulo* filio ſuo, (quem Cæſarem creatum, *Aureliũ Valerium Maxentium* nominauit, vt veteres docent Inſcriptiones[d]) conijcere poſſumus, quòd reperiantur[e] plura numiſmata eiuſdem Romuli Conſulatu expreſſa.

Romulus Cæſ. d Ap. Panvin in Faſt. e Adolph. de Num. Goltz.

Cùm autem Tyrannorum & hoſtium Reipublicæ Cõſulatus deleri cœperunt, vel ex aliâ causâ noui Coſſ. creati non ſunt, ne in numerum annorum, qui per Conſulatus recenſeri ſolebant, error irreperet, optimè conſultum eſt, vt ſequentes anni ſignarentur Poſt Cõſulatum vltimorum Conſulum primo, vel ſecundo, &c. prout vacâſſe contigiſſet: quod ſæpiùs factitatum inferiùs videbitur. Sed & accidit aliquãdo, vt quamuis certi eſſent alicuius anni Coſſ. tamẽ Acta publica Poſt Conſulatum ſuperioris anni conſignarentur; idque nonnumquam honoris causâ: nam Acta Concilij Epheſini interdum adnotata repeciuntur Poſt Conſulatum Theodoſij Imperatoris & Valentiniani, cùm tamen conſtaret, eodem anno Conſules creatos eſſe Baſſum & Antiochum. Sed de his hactenùs.

Anni notati Poſt Conſulatum. De quibus agit Bar. an. ſeq. n. 1.

III. Marcelli PP. ærumnæ et obitus.

Iiſdem igitur Maxentio & Maximo Coſſ. decimoſeptimo Calendas Februarij S. *Marcellus* Papa mortuus ponitur in Libro de Rom. Pontificibus, cùm ſediſſet annos quatuor, menſem vnum, & dies viginti quinque; licet de his alij aliter ſtatuãt: verùm habito reſpectu ad tempus, quo eum poſt vacationẽ ſedis Marcellini ſedere cœpiſſe diximus, hãc noſtram chronologiam rectè cõputatam inuenies. Sed quod attinet ad eius obitum; in eodem libro traditur, ipſum, quòd diſſipatam longâ perſecutione Eccleſiam componeret, comprehenſum eſſe à Maxentio, & quòd diis ſacrificare renuiſſet, damnatum in catabulum; (ſtabulum ſcilicet iumentorum, publico vſui adſcriptorum: quo pariter ignominiæ genere, hâc eâdem perſecutione, complures alios cõſtantes in fide Epiſcopos in Oriente afflictatos eſſe, nempè vt curæ iumentorum adſcriberentur, Euſebius[f] ſcribit.) cúmque inde poſt nouem menſes à clericis ſuis noctu erutus, & à Lucinâ viduâ receptus, eiuſdem Lucinæ domum in Eccleſiã conuertiſſet ſub titulo B. Marcelli, ibíque munia Eccleſiaſtica obiret: his auditis Maxentium, iuſsâ eâdem Eccleſiâ plancis (hoc eſt tabulis planis) ſterni; collocatis ibi iumentis catabulariis, Marcellum iterùm eius ſeruitio mancipâſſe: illúdque exequentem Marcellum nudum, & cilicino habitu amictum, poſt multos dies defectum eſſe; ac eius corpus collectum ab eâdem Lucinâ, ſepultum eſſe in cœmeterio Priſcillæ viâ Salariâ: denique ipſam Lucinam proſcriptione damnatam eſſe.

Catabulum quid. f Euſeb. 8. hiſt. 22.

IV. g Ap. Sur. 16. Ianua. Acta eius mendosa. h Agat. l. 4. hiſt.

Extant quoque eiuſdem Marcelli Acta[g], ſed in nonnullis (vt & aliàs attigimus) corrigenda. Inter quæ haud ſatis nobis arridet, quod ibi legitur de Cyriaco diacono cũ Largo & Smaragdo miſſo à Diocletiano ad Saporem Regẽ Perſarum, vt eius filiam à dæmone obſeſſam liberaret; déque eâdem filiâ, ipſóque Sapore cũ aliis baptizatis. Nam cùm duo his tẽporibus fuiſſe reperiantur[h] Sapores Reges Perſarum, nempè Senior, qui Valerianum Imp. captiuum duxit, & Iunior, Narſetis (qui tertius, ſeu, vt alij numerant, quintus, poſt Saporem illum Seniorem regnauit) nepos, quíque his temporibus floruit, & regnum ad annos ſeptuaginta propagauit; quippe natus poſthumus, ipſo ſuo ortu Rex declaratus eſt: ſanè ſi horum alteruter fuiſſet aliquando Chriſtianus, non id reticuiſſet Cõſtantinus, cùm ad Iuniorem literas[i] ſcribens, commendauit illi Chriſtianos qui erant in Perſide: quinimmò ab eodem diram perſecutionem aduerſus Chriſtianos fuiſſe excitatam, Sozomenus[k], Theodoretus[l], & alij teſtantur.

i Euſ. Ap. Euſ. 4. de Vit. Conſt. 9. & Theod. l. 1. c. 25. k Sozom. l. 2. c. 8. l Theod. lib. 1. c. 24.

V. Maxentius in prauum mutatus.

Ex iis autem quæ de Maxentio nuper ſunt dicta, certũ redditur, vafrum hominem quam ſimulâſſet fidem vt Chriſtianos Romanos & Afros ſibi deuinciret; eidem penitùs renuntiâſſe, poſtquàm extinctis Seuero Cæſare in Italiâ, & Alexandro in Africâ, res nouas moliẽtibus, firmâſſe Imperium ſibi viſus eſt. Quapropter & Marcellum Romæ primũ appetens, miſerè (vt vidimus) vitam finire coëgit, quem blandis anteà verbis à fide auocare ſtuduerat. Extat enim ſcripta ad illum eo argumẽto epiſtola[ll] eiuſdem Marcelli, cum acriter redarguẽtis de mutatis in prauum moribus, & cœptâ in Chriſtianos perſecutione: quam licèt additamentum aliquod extrinſecùs accepiſſe putemus, quòd cunctæ res ibi ſcriptæ nõ æquè ſibi cohærere videantur; in

ll Egit de illâ Baron. an. ſuper.

his

m Ext in Antiq. Inſcript. in Append. pag. 11.12.nu.3.

his tamen de quibus agimus, auctoritatem ea ſibi ab eiuſdem Pontificis epitaphio [m], quod poſteà ſcribit Damaſus Papa, vindicat; dum eo traditur multas diſcordias, ſeditiones, ac cædes ortas eſſe, quòd Marcellus lapſos ad pœnitentiam compelleret; ipſúmque ab impio tyranno in exilium pulſum fuiſſe.

VI.
n Zoſ. l. 2.
FORTVNÆ TEMPLVM INCENSVM.

Quibus item temporibus accidiſſe putamus, quæ incerto anno ſcribit Zoſimus [n] contigiſſe Romæ de incenſo Fortunæ templo, & turbis eâ de causâ excitatis, cùm (vt ait) orto igne, incertũ ex aëre, an è terrâ, concurrentibus ad extinguendum incendium omnibus, miles quidam contumelioſa in Fortunæ numen proferẽs verba, interẽptus eſt à plebe religionis causâ: vnde militari ſeditione ortâ, parùm abſuit quin ad Vrbis internecionem progrederentur, niſi Maxentius eorum furorem celeriùs mitigâſſet. Hæc ille: qui cùm religionis causâ ea dicat fuiſſe cõcitata, facilè adducor vt credam fuiſſe iſtum militem Chriſtianum, qui ſpreti numinis causâ à plebe necatus eſt.

VII.
EVSEBIVS PAPA.
o Theod. l. 1. c. 3.
p Opt. l. 2
q Aug. ep. 165.

Ceterùm cùm poſt Marcelli Papæ obitum ſedes vacâſſet diebus viginti, quintâ Februarij creatus eſt EVSEBIVS natione Græcus: quẽ quidem Theodoretus [o] nõ agnouit, ſicut nec Marcellum, dum Melchiadem ſucceſſiſſe Marcellino affirmat: verùm non tantùm noſtrates, ſed etiam tranſmarini vtrumq; nouerunt; vt Optatus [p], Auguſtinus [q], aliique recentiores omnes.

VIII.
MAXENTII SÆVITIA, ET TVRPITVDO.
De quibus agit Baron. hoc an. & 308. ac 312

Quod autem ſpectat ad Maxentium, cum nõ ſolùm in Marcellum aut Chriſtianos, ſed & in quoſcumq; Romanos ciues, ac præcipuè Senatores ſe crudeliſſimum præbuiſſe, Oroſius, Victor, & Eutropius tradunt: additque auctor Panegyrici poſt victoriam Conſtantino dicti, quàs mille & ſexaginta annis cõtractas ex toto Orbe diuitias Vrbs haberet, monſtrum illud redemptis in ciuile latrocinium manibus ingeſſiſſe; & quòd militibus ſe tãtùm addictum profiteretur, quoties eos in concionem vocaret, hortatũ eſſe vt fruerentur, diſſiparent, prodigerent: adeò vt non vnum dumtaxat Vrbs, eidémque monſtro ſubiectum Imperium, tyrannum paſſum fuerit, ſed tot tyrannos quot milites. Quantâ verò inſuper turpitudine cum crudelitate coniunctâ affectus fuerit, quantíſq; pariter adulteriis, cædibus, rapinis Vrbem repleuerit, & in quantam deniq; penuriam hominũ Imperio ſuo ſubiectos redegerit; quomodò item magicis artibus deditus, interdum mulieres grauidas diſſecuerit, nonnumquam etiam tenerorum infantium viſcera ſcrutatus fuerit, aliíſque huiuſmodi adiurationibus dæmones excitarit: hæc, inquam, omnia pluribus Euſebius [r] proſequitur.

r Euſ 8. hiſt. 26 & 1. de Vit. Conſt. 17 &c

IX.
ſ Ruff. l. 8. c. 17.
FEMINAR. CHRIST. DIGNA FACINORA, PRO CONSERVATIONE PVDICITIÆ.
t Aug. 1. de ciuit. 22.26.

Quo tempore, vt idem auctor ſubiungit, *Sophronius* (ſic enim Ruffinus [ſ] vocat, cuius nomen Euſebius reticet) nobilis matrona Romana, cùm à Maxentij ſatellitibus abducenda ad ſtuprum eſſet, conſentiẽte etiam præ metu marito Præfecturam agente; exiguo temporis ſpatio poſtulato quo ſe decenter ornaret, in cubiculum ſuũ ingreſſa gladio ſibi transfixit pectus, ac mortua concidit. Porrò quàuis violentas ſibi manus inferre, nec Gentilis nec lex Chriſtiana concedat: tamen (quod de Sampſone S. Auguſtinus [t] ait) quia latenter Spiritum Sãctum hoc iuſſiſſe putãdum eſt, Sophronia extra illorum claſſem reponenda eſt, qui tædio vel deſperatione vitæ, eiuſmodi ſcelus perpetrâſſe dicuntur. Sicut & *Pelagia* virgo Antiochena, quæ cũ matre & ſororib. hac eadẽ perſecutione manus carnificis, & ſententiã Principis eas lenonibus illudendas tradentis effugerunt, Pelagia è ſublimi domûs tecto præcipitem ſe dando, mater & ſorores aquis ſe immergendo: quas ob præclarum facinus S. Ambroſius [u] celebrauit præconiis; & S. Chryſoſtomus [x] pro concione laudauit; earumdémq; tacitis nominibus, Euſebius [y] & Auguſtinus [z] meminiſſe videntur. Sic & Athanaſius [a] ſcribit, poſt hæc tẽpora nõnullas virgines Alexandrinas, dum graſſarẽtur in eas Ariani, ſeſe in puteos præcipites egiſſe. Extántq; alia complura eiuſmodi exempla admirãda illa quidem, ſed non facilè imitanda. Illud verò planè egregium *Euphraſiæ* virginis Nicomedienſis; quæ eadem Diocletiani perſecutione ad lupanar itidẽ ducta, cùm iam ab intromiſſo iuuene eſſet violanda; mercedem ingentem conſeruatæ pudicitiæ pollicita, pharmacum aduerſus quoſcumque ferri aut telorum ictus, ſimúlque cerâ oleo liquefactâ collum ſuum inungens, vim remedij in ſe experiri hortata; vnico eiuſdẽ iuuenis gladij ictu, & ſuæ virginitatis integritati proſpexit, & coronæ martyrij percupidè lucrum fecit. Recenſet hæc Nicephorus [b]: quæ vulgaris ille Poëta, hâc ex parte nec nominandus, impiè poëticis figmentis attexere non eſt veritus.

u Ambr. l. 3 de Virg.
x Ext. duo eo argum. Chryſ. orat. ap. Sur. 9. Iuny.
y Euſeb. 8. hiſt. 13.
z Aug. 1. de ciuit. 26.
a Athan. in Apolog. ap. Baron. in Not. ad Martyrol. 9 Iuny d.
b Nic. l. 7. c. 13.

X.
c Euſ. 8. hiſt. 21.
PALÆSTINÆ MARTYRES.
d Ibid. c. 13. & ſeqq.

Hoc item anno, qui ab Euſebio [c] numeratur octauus Perſecutionis, ab eodem recenſentur martyria quædam Epiſcoporum, aliorúmq; Fidelium iam anteà ad metalla damnatorum, qui in Palæſtinâ paſſi ſunt: inter quos fuit *Ioannes* quidam Ægyptius cæcus, qui integros ſacrarum Scripturarum libros memoriâ tenebat. Quæ verò acciderint duobus aliis vltimis Perſecutionis annis, haud ita diſtinctè Euſebius; ſed paucis exceptis, diuerſarum Orientis prouinciarũ martyres generatim dumtaxat complexus [d] eſt; immò varia potiùs, atque ſæuiſſima martyriorum genera, quàm ipſos martyres recenſuit: cùm tamẽ plurimorum extet memoria in Tabulis Eccleſiaſticis, quorum licèt inſignium nullam prorsùs ipſe habuit mentionem. Illud certè notatu dignum, quòd ait vrbem quamdam Phrygiæ, cuius vniuerſi ciues ac magiſtratus fidem Chriſtianam iamdudùm amplexati fuerant, ab hominibus armatis vndique cinctam, integram cum omnibus omnis ſexûs, ætatis, & conditionis incolis incenſam fuiſſe. Cuius fortè rei meminit Lactantius [e], qui his temporibus docebat Rhetoricam Nicomediæ, dum exprobrans Imperatoris ſæuitiam, & Iudicum illi parentium immanitatem, ait vnum ex illis in Phrygiâ vniuerſum populum cum ipſo pariter conuenticulo concremâſſe.

VRBS INCENSA INTEGRA CVM INCOLIS CHRIST.
e Lact. l. 5. c. 11.

IESV CHRISTI
An. 30.
EVSEBII
An. 2.
CONSTANTINI
An. 5.

I.

Annvs Chriſti trecenteſimus decimus, eâdem occaſione quæ dicta eſt anno ſuperiori,

PETRI ALEX. MARTYRIVM.

riori,nullis Coſſ.ſed Poſt Conſulatum Dioeletiani ſecundò notatus habetur. Quo magnus ille *Petrus* Epiſcopus Alexandrinus,capitis abſciſſione martyrium conſummauit, anno nono cœptæ à Dioeletiano Perſecutionis. Cùm enim Euſebius [a] tradat eum duodecim annis ſediſſe, & triennio ante perſecutionem creatum eſſe; vtique præſenti, animo recenſendum eſt eius martyrium: quod quidem, vnà cum aliorum quorumdam Ægypti Epiſcoporum ac presbyterorum ſimili paſſione,idem Euſebius [b] breuiter perſtringit, dum recapitulatione quâdam recenſet inſigniores aliquos paſſos hâc perſecutione Antiſtites: inter quos impensè & ad miraculum vſque laudat Petrum. Extant verò eius Acta martyrij in codicibus M.S.quæ Anaſtaſius Bibliothecarius ex Græco Latina fecit; nonnihil diuerſa ab iis quæ eius nomine habentur edita [c],ſed fideliora.

a *Euſeb. 7. hiſt.vlt.*

b *Id. 8.hiſt. 13. & l. 9.c. 6.*

c *Ap.Sur. 26.Nouem. Vid. Not. in Martyrol.*

II. QVID PETRVS CVM ARIO.

Ac quidem quod in editis perperàm traditur, excommunicatum fuiſſe ARIVM diaconum à Petro,ob hæreſim de Filio Dei, nequaquàm legitur in illis germanis;ſed tãtùm Ario à Petro Eccleſiaſticâ communione interdictum fuiſſe ob ſchiſma Meletianum cui adhæſiſſet; cùm verò ad Eccleſiam rediens indulgentiam impetrâſſet, ab eodem Petro ordinatum fuiſſe diaconum,ſed cùm iterùm ad Meletium deſciuiſſet, rursúmque dolosè communionem Catholicam affectaret, eidem Petro in carcere conſtituto noctu Chriſtum Dominum apparuiſſe veſte diſciſſâ, cauſámque rei ſciſcitanti dixiſſe Arium eam dilacerâſſe: eumdémq; monuiſſe,tum ne ipſe eum reciperet, tum Achillæ & Alexandro presbyteris pro eodem Ario deprecantibus, qui ipſi Petro in Epiſcopatu ſucceſſuri eſſent, omninò præciperet ne vmquam illum in Eccleſiam admitterent, quam foret ſceleſtiſſimè conſciſſurus. Hæc in iiſdem Actis.

VISIO OSTENSA DE ARIO.

Qui igitur ab eodem Petro ob ſchiſma eſt ab Eccleſia ſegregatus; poſteà ſubdolè ſe Petri ſucceſſori Achillæ inſinuans,ab eo incautè receptus eſt,ac presbyter ordinatus: inde verò ab Alexandro Achillę ſucceſſore (vt S. Athanaſius [d] ait) nouâ intercedente hæreſis causâ fuit à communione reiectus.Quamobrem ſicut edita illa Acta adulterata mentiuntur; ita pariter cum eis hallucinantur,qui dicunt Arium à Petro hæreſis causâ fuiſſe proſcriptum: cùm nefas ſit Athanaſio Alexandri ſucceſſori non acquieſcere,eidem Alexandro primas eâ in re tribuenti.

d *Athan. orat. 1. cont. Arian.*

III. PETRVS SE INIMICIS EXHIBET.

Poſtridie autem eius diei quo hæc geſta sũt, idem Petrus glorioſiſſimum ſubiit martyrium, cùm diligentiſſimè cuſtoditus à Chriſtianis Alexãdrinis,ne à Tribuno ei necem inferre quærente abduceretur, ipſe & martyrij amore flagrans, & metuens ne ſui causâ Chriſtiani cum militibus manus confererent,monito Tribuno, vt à parte poſteriori carceris murum noctu perfoderet, per foramen eo modo factum ſe militibus tradidit,& ab illis ad ſupplicium ductus, poſt preces Deo pro pace Eccleſię oblatas,(quas & exauditas eſſe,euentus probauit; eodémque temporis momẽto,ſacrata Deo virgo,eius orationis ignara,has à numine allatas voces ſe audiſſe fidem fecit: *Petrus initium Apoſtolorum, Petrus finis Epiſcoporum martyrum Alexandriæ:*) in eodem loco vbi olim S. Marcus martyrium conſummauit ſexto Calendas Decembris; cùm trepidantibus ad eius maieſtatem militibus, vnus ex eis inuentus eſt vnus,qui acceptis pro pretio quinque ſolidis aureis, ictu valido caput eius amputauit.

IV. FVNVS AC SEPVLTVRA EIVS.

Sed mirũ dictu, abſciſſo capite in terram delapſo,reliqua pars corporis innixa genibus erecta immobiliſque permanſit,donec rem geſtam tandem qui in carcere excubias agebant Chriſtiani audientes accurrerẽt; qui ſacrum pignus, irarum obliti, officij memores, delibutum vnguentis, veſtibúſque ſacerdotalibus indutum, perinde ac ſi viueret,in ſede S.Marci Epiſcopali collocârunt; indéque ſublatum magnâ pompâ cum hymnis,cereis,& incenſis;ex more, ſepulturæ mandârunt: quæ omnia fuſiùs in iiſdem Actis narrata habentur. Ex quibus etiam illud memoriâ dignum intelligitur; præter morem, Petri corpus poſt obitum à Fidelib. in Epiſcopali throno collocatum fuiſſe, quòd cùm ipſe dum viueret,frequenter in eodem throno quãdam videret diuinam ſedere virtutem fulgore luminis admodum radiãtem, ideóq; præ animi ſubmiſſione non auderet eò accedere,plerumq; in ſuppedaneo eius ſcabello ſedere ſolitus eſſet. Quapropter populus,qui quoties Petrus in ſcabello ſedebat,acclamare conſueuerat vt cathedram aſcẽderet;cùm ſemper in his victus ab eo viuẽte fuiſſet,iam defunctum voluit ſuperâſſe; collocans venerandum corpus ipſius, ſuperpoſito ſecto capite,in cathedrâ Pontificiâ. Cuius natalem diem conſueuiſſe poſteà Alexandrinos anniuerſariâ celebritate, maximo hominũ cœtu,pompâque ſplendidâ celebrare, teſtatur Sozomenus [e]; meminitque eius diei feſti Ruffinus [f].Et quod ad eius Scripta pertinet, præter canones pœnitentiales,de quibus actum eſt ſuperiùs,ex eiuſdem commentario de Diuinitate recitatur fragmentum in Concilio [g] Chalcedonenſi.

e *Sozom. lib. 2. c. 16.*

f *Ruff. l. 1. c. 14.*

g *Conc. Chalced. Act. 1.*

V. ACHILLAS ARIVM SVSCEPIT.

In locum Petri ſubrogatus eſt *Achillas*, vir quidẽ ille pietate & doctrinâ inſignis, ſed cuius nimia animi facilitas ab aliquibus reprehẽditur,quòd cõteſtatione ſui deceſſoris oblitus, Arium pœnitentiâ ſimulantem non ſolùm non reiecit,ſed etiam ad presbyterij gradum euexit; vt inter alios teſtatur Sozomenus [h]. Arium verò præfectum vni ex Eccleſiis ciuitatis Alexandrinæ,nomine Baucalidi,Epiphanius [i] docet: immò & eidem ſacrarum literarum interpretationem cõcreditam eſſe, Theodoretus [k] ſignificat, Accidiſſe porrò videtur, vt in odium Meletianorum ſchiſmaticorum, quos Achillas vehementer eſt auerſatus,ipſe tunc Ariũ ab illis deficere profitentem ſuſceperit atq; fouerit. Sicut enim aduerſus Petrũ,ita pariter in Achillam & Alexandrum eius ſucceſſores, Meletianos maximas turbas concitâſse,Athanaſius [l] Alexandri ſucceſſor fidem facit:ex quibus Epiphanium [m] redarguas,tũ in eo quod tradit Meletium amicitiâ fuiſse cum Alexandro coniunctum, tum quòd Alexãdrum ante Achillam ſediſse ſcribit. Quot autem annis Achillas ſederit,non leuis eſt cõtrouerſia. Euſebius in ſuâ Hiſtoriâ proſecutus ſeriem Alexandrinorum Epiſcoporum, eam vſquem ad martyrium Petri perduxit: Chronicon autem eius in his vltimis temporibus conſtat in multis eſſe deprauatum: & quod habet de ſede Achillæ,mõſtroſas parit abſurditates, dum ponitur ſediſse ab anno Chriſti trecẽteſimo decimooctauo vſque ad trecenteſimum vigeſimum

h *Sozom. lib. 1. c. 14.*

i *Epiph. hær. 68. 69.*

k *Theod. lib. 1. c. 1.*

l *Athan. orat. 1. cont. Arian. prope fin.*

m *Epiph. vbi ſup.*

tertium

a Id. har. 69.

tertium. Ceterùm Epiphanius [a] tribuit ei tres tantùm menſes; Nicephorus autem Epiſcopus Conſtantinopolitanus in Chronologiâ à ſe ſcriptâ (quam & Anaſtaſius Bibliothecarius in Latinum tranſtulit) annum vnum. Sanè breui tempore eum ſediſſe, multa quoque alia inferiùs probabunt.

VI. Antonius Magnus Martyrii cupidus.

Præter autem illos martyres quorum mentionem facit Euſebius, eſt etiam aliorũ quorumdam tam in Ægypto, quàm in Thebaide & Cyrene paſſorum, illuſtris memoria in Tabulis Eccleſiaſticis, & aliis antiquis monumentis. Agitque inſuper Athanaſius in Vitâ Magni Antonii (cuius primordia, & quo conſilio pecierit ſolitudinem, allegerit diſcipulos, monaſteria ante præſens tempus in eremo propagauerit, pluribus narrat) de officiis quæ idem Sanctus Alexandriam accedens, martyribus, & confeſſoribus in carceribus conſtitutis exhibuerit, vſque in præſentem annum quo Petrus occubuit: cùm & idem ipſe Antonius martyrij cupidiſſimus, non ſolùm ceteros palàm exhortaretur ad palmam; ſed & ipſe candente indutus veſte, ex eminenti loco procedentem Iudicem ſuo prouocaret aſpectu. Verùm à Deo (vt ait Athanaſius) ſeruatus eſt firmandæ Monachorum inſtitutioni. poſt Petri verò necem perſecutionis turbine quieſcente, ad priſtimum monaſterium reuerſus eſt, vbi quotidianum fidei ac conſcientiæ martyrium mereretur, acrioribus ſe ieiuniis vigiliiſque conficiens, cilicinóque veſtimento intrinſecùs, deſuper pelliceo vtens.

VII. *o Pallad. in Lauſiac. c. 1.* Potamenia virg. constantia.

Inter Martyres verò quos diximus, memorabilis eſt conſtantia [o] *Potamenia* puellæ pulcherrimæ, ancillæ cuiuſdam viri Alexandrini; quæ cùm nunquam ad ſtuprum domini allici potuiſſet, ab eodem domino ſuo tradita Præfecto, eâ ſilentet pactâ conditione, vt ſi ipſius mallet acquieſcere voluntati, quàm tormenta pro fide Chriſtianâ quam profitebatur, pati, eam reſtitueret; ſin minùs, tormentis enecaret: minitante Præfecto inter alia ſupplicia, ſe eam in vas immenſum ahenum feruenti pice repletum demerſurum: *Per caput* (inquit puella) *Imperatoris tui, quod tu vereris, obteſtor, vt ſi apud te ſtatutum eſt his me tormentis necare, non ſimul totam, ſed paulàtim me in feruentem iubeas mitti picem; vt poſſis videre, quantam mihi dederit ignotus tibi patientiam Chriſtus.* Quæ per vnius horæ ſpatium paulatim in ahenum cadens demiſſa, defecit vbi primùm ebulliens ad eius colla peruenit.

Philemonis mira confeſſio.

Sed & in *Philemone* Coraule, miro quodam modo virtus Chriſti effulſit in Theobaide: ſiquidem cùm Apollonius Lector tormenta expaueſcens, ne fidem omninò negaret, quatuor Philemoni dediſſet aureos, vt ſe Apollonium mutato habitu fingens, coram præſide vnà cum aliis immolaret; iſte mente diuinitùs illuſtratus, qui alienam gerebat perſonam vt negaret, propriam repræſentans, ſe verè in Chriſtum credere conſtanti voce profeſſus, poſt varia tormenta inſignem Martyrij coronam adeptus eſt: eius exemplo *Apollonius* roboratus, & ipſe forti animo idem certamen obiit. Extant [p] eorum Acta fuſiùs ſcripta.

p Ap. Sur. 14. Decemb.

IESV CHRISTI

An. 311.

EVSEBII

An. 3.

Constantini

An. 6.

I.

Annus Chriſti trecenteſimus vndecimus, Galerio Maximiano Aug. octauùm & Licinio Cæſare Coſſ. numeratur decimus ac nouiſſimus Perſecutionis: quo licèt ab eâ Gentiles præ nimiâ ſanguinis effuſi ſatietate (vt ait Euſebius) propemodùm quieuiſſe viderentur; in aliquos tamen adhuc graſſari non deſtiterunt. Hoc enim anno contigiſſe Martyrium *Luciani* piiſſimi & doctiſſimi presbyteri Antiocheni, ſatis ex eo colligitur, quòd cùm paſſus habeatur ſeptimo Idus Ianuarij, tamen id accidiſſe poſt necem Petri Alexandrini, (quem anno ſuperiori ſexto Calendas Decembris defunctum vidimus) eiuſdem Luciani Acta [a] germana declarant: quorum etiam auctoritate liquet ipſum ſubiiſſe Martyrium ſub Galerio Maximiano; licèt Euſebius [b] & Hieronymus [c] ſub Maximino ponant: ſed cùm ambo eodem tempore in Oriente regnauerint, facilè potuit in adeò ſimilia nominâ error irrepere.

S. Luciani certamen, et martyrium.

a Ap. Metaphr. & Sur. 7. Ian.
b Euſeb. 9. hiſt. 5.
c Hieron. de Script. Eccleſ.

II.

Ceterùm cùm anteà ſæpè idem Lucianus f[...]tentem perſecutionem cautè declinâſſet, demũ proditus à quodam Pancratio presbytero hæreſis Sabellianæ, quam ipſe acerrimè oppugnar[e]t, a perſecutoribus tentus eſt; & Nicomediam adductus vbi Imperator agebat, tam in itinere, quàm in eâ vrbe, plures milites lapſos ad martyrium reſtituit, alioſq; per pœnitentiam Eccleſiæ reconciliauit: cùm autem coram vrbis Præfecto, audiente etiam Imperatore, apologiam pro Chriſtiana religione dixiſſet, in carcerem coniectus eſt, ibique trucidatus. Hæc paucis tractat Euſebius [d], pluribus Acta ipſius Luciani narrant: in quibus etiam deſcribitur, quàm dira paſſus ſit in carcere: cùm præter alia tormenta, pedibus in cippum iniectis, & in quatuor foramina ingenti dolore diſtractis, manibúſque ad lignum quod erat ſuper caput vinctis, ne aliquo modo moueri poſſet; ſuper denſos teſtarũ aculeos nudum cubare cogerent, & omnem cibũ interdicerent niſi idolothytorum ſed ipſe ne iis contaminaretur, maluit fame necari, cùm integros quatuordecim dies eo in ſtatu perdurâſſet: vt teſtatum etiam habetur apud Origenem [e] in commentariis in Iob; quos vel ex hoc intelligas alterius potiùs auctoris eſſe, cùm Origenes longè ante hæc tẽpora deceſſerit. Pridie verò eius diei quo Lucianus deceſſit, nempè ſolemni die Epiphaniæ, tam in ſuam ipſius, quàm diſcipulorum qui aderant conſolationem, mirando prorſùs modo obtulit Deo ſacrificium incruentum; cùm deficiente menſâ, ſicut erat ſtratus atque ſupinus, iuſſis ſuo pectori imponi ſignis diuini ſacrificij, eius ſolẽnia ritè celebrauit, & tam ipſe fuit particeps ſacramẽtorum, quàm etiam ad abſentes tranſmiſit. Hæc autem, aliàque admirãda quæ ſecuta ſunt, poſtquàm eius corpus alligato lapide proiectum eſt in mare, & delphini obſequio litori reſtitutum, ac Drepanum delatum; eadem fideliſſima ipſius Acta fuſiùs explicant: quibus & plurimorum aliorum Martyria recenſentur.

d Euſeb. 8. hiſt. 25. & l. 9. c. 5.
e Ap. Orig. l. 2. in Iob.

Stratus obtulit sacrificium.

INSIGNE DVORVM PVERORVM MARTYRIVM.

recenſentur. Inter quos perenni planè memoriâ digni babentur duo *Pueri* fratres, illuſtri loco nati; qui quantumlibèt adhuc balbutientes, cũ nullis illecebris allici, nullis minis aut verberibus ad guſtanda idolothyta à Maximiano cogi valuiſſent; aſperrimo quodam ſinapis medicamento, raſis teneriſque ipſorum capitibus adhibito, mitâ conſtantiâ, lætitiáque, crudeliſſimum martytium feliciſſimè conſummârunt.

III.

DE LVCIANI SCRIPTIS.

In iiſdem etiam Actis (quod ad Luciani lucubrationes ſpectat) declaratur, ipſum, cùm vidiſſet ſacros Libros eſſe valdè adulteratos, eos rurſùm ex linguâ, Hebraicâ, cuius erat ſcientiſſimus, in Græcá tranſtuliſſe: idqoe ipſum ex iiſdem Actis acceptum, Suidas [f] recitat. Affirmat verò Hierouymus [g], eiuſmodi Luciani verſione omnes Eccleſias quæ ab Antiochiâ Conſtantinopolim vſque interiacerent, vtl conſueuiſſe; ſed & ſuu tempore exritiſſe eiuſdem auctoris de Fide libellos, ac breues ad nonnullos Epiſtolas. Accidit autem illi, quod contigiſſe vidimus [h] Dionyſio Alexandrino; vt dum ambo in Sabellij hæreſim cõciri nimis ferrentur, vterque creditus ſit materiam Ario præparâſſe: adeò vt inde ipſos Arianos nonnulli *Lucianiſtas* appellârint; ſicut feciſſe videntur Alexander [i] Epiſcopus Alexandrinus, & Marius [k] Victorinus: Conſtâtque [l] gloriari ſolitum Arium tali actore, ac proinde ſuę hæreſis ſectarios *Collucianiſtas* dicere. Verùm ſicut Dionyſium Athanaſius ab eiuſmodi calumniâ egregiè liberauit: ita idem ipſe & Lucianum, vt hominem à Catholicorum partibus ſtantem, dum [m] agit de eius editione *Lucianâ* dictâ, egregio laudauit elogio: & dum Arianæ hæreſis principia repetiit, nullam vmquam Luciani vel leuem mentionem habuit, ſed Pauli Samoſateni. Quàm verò purè & ſincerè dè Chriſto Lucianus crediderit, ex ipsâ eius fidei profeſſione [n], quam iidem Ariani tempore Conſtantij Imp. Antiochiæ ediderunt, ſatis apparet; in quâ communis Filij cum Patre ſubſtantia, potentia, gloria, imago, & alia demùm omnia inſunt, qoę Catholicæ Eccleſiæ filij profitentur; excepto ſolo *Conſubſtantialitatis* verbo; (quâ etiam ratione ab Arianis tanquam ſibi fauens ſolebat recitari) qood poſteà ad eludendas [o] varias Arianorum ſtrophas fuit in Cõcilio Nicæuo appoſitum, cùm anteà minùs eſſet in vſu.

DISCIPVLI DEGENERES.

Habuiſſe quidem illum diſcipulos, qui primò tyrannorum crudelitati cedentes idolis immolârunt, poſteáque ope magiſtri ad pœnitentiam redeuntes, ac demùm ipſius doctrinæ renunriantes in Arianam hæreſim ſe prę̨cipites dederunt, teſtatur Nicepburus [p], qui inter eos numerat *Euſebium* Nicomedienſem, *Marin* Cbalcedonenſem, *Theognidem* Nicænum, *Leontium* Antiochenum, *Eudoxium*, &c. In Actis verò eiuſdem recenſentur etiam feminæ eius diſcipulæ, *Euſtolia, Dorothea, Seuera,* & *Pelagia* martyr Antiochena.

IV.

MARTYRES IN ARMENIA.

Haud verò tãtùm in prouinciis Rumano Imperio ſubiectis, ſed & in aliis quæ ſuos proprios habebant Regeš, perſecutionẽ his temporibus viguiſſe cõſtat. Siquidem in ſuperiori Armeniâ, cui Tiridates imperabat, non ſolùm *Gregorius* qui eius puſteà creatus eſt Epiſcopus, grauiſſima ab eodem paſſus eſt; ſed & multæ virgines Deo dicatæ, pro tuendâ caſtitate & fide Chriſtianâ, poſt dira tormenta neci ſunt tradiræ: cùm Tiridates, à numine ob immanem impietatem percuſſus inſaniâ, tandem ope eiuſdem Gregorij priſtinæ mentis ſanitati reſtitutus, colere cœpit Chriſtianos: cuius tempore magna facta eſt in eâ regioue ad Chriſtianam religionem acceſſio, ipſo etiam Rege ad Chriſtum conuerſo.

GREGORIVS EORVM EPISCOPVS.

A quo miſſus Gregorius ad Leourium, Cæſareæ Cappadociæ magni hoc tempore nominis Epiſcopum, & ab eo Epiſcopus ordinatos, in Armeniâ rediens eam Eccleſiam optimè compoſuit. Traduntur hæc omnia pluribus in eiuſdem Gregorij Actis [q], quæ quamuis baud cunctis arrideant in omnibus, tamen citantur ab Euthymio [r] accuratiſſimo ſcripture ſub nomine librorum Armenorum. Sed & de ordinarione eiuſdem Gregorij ageus S. Nicon [ſ], aduerſus errores Armenorum, teſtatur eum cauiſſe, Armeniæ Epiſcopum à nullo alio eſſe ordinandom, quàm ab illius temporis Cæſareæ Cappadociæ Archiepiſcopo, vt ipſe fuerat ordinatus.

V.

PAX REDDITA ECCLESIÆ ORIENT.

At modò ſaris de Martyribus huius Perſecutionis: cùm præter illos quorum meminimus, infiniri fermè alij vbique ſint paſſi, ficut ſæpè diximus. Ea porrò ita ad decem annos propagata eſt, vt tamen eos oon abſoluerit; vnde Theodoretus [t] & alij nonniſi nooem uumerant, vtiqoe abſolutos. Quâ autem occaſione hoc anno conquieuerit, Euſebius [u] ait accidiſſe, quòd Deus tandem Eccleſiæ ſoæ recordatus, Galerio Maximiano præcipuo eiuſdem perſecutionis auctori vlcus immiſerir, quod primùm verenda, poſteà interioris corporis receſſus occupans, infinitámque vermium mulritudinem generans, ac fœtorem peſtiferum exhalans, ipſum breuî conſumpſerit: Cùm interim huius ſuæ calamitatis cauſam agnoſcens, edictum promulgârit, quo perſecutiuuem vbique ceſſare iuſſit, Chriſtianos templa ſua reædificare permiſit, rémque eos maturare, & preces pro ipſo próque felici Imperij ſtatu fundere hortatus eſt.

DIVINA VLTIO IN GALERIVM IMP.

Recitat ipſum edictum Euſebius; ſed in eo deprauatum, quòd in inſcriprione Maximinum habeat pro Maximiano, & Conſtanrium pro Conſtantino. Nam illud Galerij Maximiani eſſe, apparet tum ex Conſulatu octauo, tum etiam ex Tribunitiâ Poteſtate vicies itèratâ: tot enim fluxerunt anni, ex qoo eam accepit cùm primùm creatus eſt Cæſar. Addit [x] inſuper, hoc promulgato edictu, Maximinum quoque, licèt inuitum, omnibus præfectis iuſſiſſe vt perſecutionem remitterent: ſícque factum eſſe, vt quicumque vel in carceribus, vel ad metalla detinerentur, continuò liberi ſint dimiſſi, & in ſingulis ciuitatibos conuentus celebrati cœperint.

VI.

MAXIMINVS ITERVM PERSEQVITVR ECCLESIAM.

Sed cùm necdum ſex menſes præterlapſi eſſent, idẽ Maximinos Chriſtianus infenſiſſimus, qui poſt mortem Maximiani vnà cum Licinio liberá adeptus eſt Orientalis Imperij adminiſtrationem, immane rurſùm in Chriſtianos bellum nouis edictis reſtituete parauit; auctore maximè *Theotecno* quodam Antiocheno Curatore, homine crudeli & vafro; qoi preter alias calúnias & criminationes in Chriſtianos ingeſtas, ad idolũ quoddã Iouis Philij falſa præſtigiis ſuis excogitans miracula, aſſeroit Deũ præcepiſſe, vt Chriſtiani tamquam ei infeſti vndique expellerentur.

CALVMNIÆ ET FICTIONES IN CHRIST.

Eodémque tempore Acta quædam Pilati & Saluatoris noſtri, ingentibus referta blaſphemiis conficta ſont, & præcepto Imperatoris vbique publicata, ac ipſos etiam poeros à ludimagiſtris doceri ioſſa. Denique infames quæ-

dam

f Suid. verb. Lucian.
g Hier. ep. 107 ad Chrom. & de Script. Eccleſ. in
h Sup. an. 263.
Ap. Theod. l. 1. c. 4.
k Mar. Victor ad verſ. Arian. l. 1.
l Theodor. ibid. c. 5. Epiph. hær. 69.
m Athan. in Synopſ.
n Rec. Soz. l. 3. c. 5. & Nic. l. 9. c. 5.
o Athan. decr. cont. Arian.
p Nic. l. 8. c. 31.
q Ap. Metaphr. eſt Sur. 30. Sept.
r Euthym. in Panopl. par. 2. tit. 20.
ſ Nicon. ap. ad Eucliſt. qua ext. in Bibl. Patr.
t Theod. 5. hiſt. 38.
u Euſeb. 8. hiſt. c. 28. 29.
x Id. 9. hiſt. 1

Digitized by Google

dam Gentiles mulierculæ minis inductæ ſunt, aſſerere ſe Chriſtianas olim fuiſſe, ſed ob immenſa quæ in eorum Eccleſiis patrarentur facinora, libidinéſque, ab eis receſſiſſe. Quapropter huiuſmodi fictionibus acre in Chriſtianos ſub ditione Maximini bellum paratum eſſe Euſebius ʸ hæc omnia pluribus proſecutus tradit. Quòd autem eidem narrationi interſeruntur ᶻ Petri Alexandrini, & Luciani Antiocheni martyria, tãquam hâc nouâ perſecutione illata: cùm ea viuente adhuc Maximiano accidiſſe ſatis ſuperiùs ex eodem Euſebio declaratum fuerit, dicendum omninò eſt, vel additamẽtum eſſe alterius, vel extra ordinẽ hîc poſitum; ſicut & ipſe Euſebij narrationis nexus apertè demonſtrat: cùm & alioqui certum ſit, reſtitutam hanc per Maximinum perſecutionem nequaquâm progreſſam eſſe vſque ad ſanguinem. Quomodo verò citò extincta fuerit, dicetur anno ſequenti.

y *Id. 9. hiſt. 1. & ſeqq.* z *Ibid. c. 5.*

VII. Hoc eodem anno, vigeſimâ ſextâ ᵃ Septembris, *Euſebius* Papa mortuus eſt, ſepultúſque in cœmeterio Calliſti viâ Appiâ, poſtquàm ſediſſet annos duos, menſes ſeptem, & dies viginti vnum; cùm tamen in Euſebij Chronico ſeptem tantùm menſes ei tribuantur, ſex verò anni in Libro de Romanis Pontificibus. Sed magis placuit ſequi Indicem Creſconianum, in quo ponuntur anni duo, menſis vnus, & dies viginti quinque; niſi quòd ratio temporis, quo ſedere cœpit ac deſiit, aliter in menſibus & diebus definiſſe compulit. Quòd autem in eodem libro de Romanis Pontificibus traditur, huius tempore Crucem Domini noſtri Iesv Christi inuentam eſſe; magis probatur, id longè poſthàc contigiſſe; de quo dicetur ſuo loco. Poſtquam verò ſedes vacâſſet diebus ſeptem, quinto Nonas Octobris electus eſt Melchiades natione Afer; qui à nonnullis *Miltiades* dictus reperitur: in cuius ſedis Conſularibus adeò deprauatus eſt prædictus liber, vt nulla prorsùs ſit ſpes eius reſtituendi.

a *Martyrol. Rom. eâ die.* Euſebii PP. obitus. Melchiadis ſubrogatio.

VIII. Hoc item anno, cùm Achillas Epiſcopus Alexandrinus ex hâc vitâ migrâſſet, ſubrogatus eſt in locum eius *Alexander*: cuius Epiſcopatûs exordio ea contigiſſe videntur, quæ Ruffinus ᵇ & Sozomenus ᶜ ſcribunt de luſu puerorum ſe presbyteros & diaconos fingentium, & quæ in Eccleſiis fieri ſolent imitantium; inter quos Athanasius, & ipſe adhuc puer, agens Epiſcoporum, aliquos catechumenos baptizauit: quæ videns eminùs Alexander, eadémque ritè & ſecundùm Eccleſiaſticam conſuetudinem geſta eſſe intelligens, ſtatuit eos haud eſſe rebaptizandos; ſed tantùm adimplenda ea quæ à ſacerdotibus fieri mos eſt: Athanaſium autẽ vnà cum aliis inſtruendum tradidit, poſteà conuictorem ſuum ac ſcribam conſtituit. Hæc pluribus iidem auctores. Porrò non ſemper Athanaſium apud Alexandrum manſiſſe, ſed profectum in eremum adhæſiſſe Magno illi Antonio, ipſe in eius Vitâ à ſe ſcripta docet. Et quod ad eruditionem pertinet; non tantùm fuit valdè imbutus Theologicis facultatibus, ſed etiam humanioribus diſciplinis; quem & Iuriſconſultum Seuerus ᵈ appellat.

b *Ruff. l. 1. c. 14.* c *Soz. l. 2.* Athanaſii pueri ludus propheticus. d *Seuer. hiſt. 2.*

IESV CHRISTI

An. 312.

MELCHIADIS

An. 1.

Constantini

An. 7.

I. Anno Chriſti trecenteſimo duodecimo, Conſtantino & Licinio Impp. ſecundùm Coſſ. furentis iterùm (vt dictum eſt anno ſuperiori) in Chriſtianos Orientales Maximini impetus penitùs remiſſus eſt, ob multiplices à Deo in illum & ei ſubiectos Gẽtiles immiſſas clades primò belli, cùm idem Tyrannus ab Armeniis (quos ob Chriſtianam fidem ab iiſdem religioſe cultam bello oppetierat) deuictus eſt; deinde diriſſimæ omnium famis; ac poſtremò grauiſſimæ peſtis: agente id iuſtâ Dei vindictâ, quòd idem Maximinus in promulgato nuper aduersùs Chriſtianos edicto inſolenter gloriatus eſſet, obſeruantiæ ſuæ in idola, & perſecutionis in Chriſtianos motæ causâ, nec famem, nec peſtem, nec bellum ſuis temporibus accidiſſe. Hæc autem quomodò ſe habuerint, Euſebius ᵃ deſcribit pluribus. Quomodo verò poſt auditam Conſtantini de Maxentio victoriam, idem Maximinus noua pro Chriſtianis promulgârit edicta, inferiùs narrabitur.

Annus Eccleſiæ feliciſſimus. Vindicta diuina in Gentiles. a *Euſeb. 9. hiſt. c. 7. 8.*

II. Porrò Maxentij cladem hoc anno contigiſſe, ipſo vltimo die anni ſexti eius Imperij, fidẽ facit Panegyricus ᵇ poſt eum debellatũ Conſtantino dictus. Sed & Euſebius ᶜ ſic ponit eum ſex annis imperâſſe, vt tamen hoc anno, quo Conſtantinus auſpicatur ſeptimum, obitum eius referat. Eumdémque ſecutus Socrates ᵈ, æquè Maxentij obitum refert anno Conſtantini ſeptimo. Ex quibus Eutropius redargui videtur, dum ait Conſtantinum anno quinto ſui Imperij aduerſus Maxentium prælium moniſſe. Nam neque ampliùs quàm vnius anni ſpatium totam Conſtantini expeditionem complexam eſſe, idem Panegyrici auctor affirmat.

Tempus victi Maxentii. b *Paneg. 2. Conſt.* c *Euſeb in Chron.* d *Socr. l. 1. c. 2.*

III. Quod autem ad belli cauſas attinet; præter illas quæ ſuperiùs ex Nazario recenſitæ ſunt, nempè reſpuiſſe Maxentium quam ei Conſtantinus offerebat pacem, & recuſâſſe eum habere collegam Imperij, ſed & imagines eius iniuriâ affeciſſe; tradunt inſuper alij ᵉ, occultè ad eumdem Conſtantinum ab Vrbe miſſos eſſe legatos, qui animum illius aduerſus intolerabilem Maxentij tyrannidem cõcitarent, vrgeréntque. Quinimmò impellente numine, exercitibúſque apparentibus qui ſe in Conſtantini auxilium miſſos aſſererent, eum expeditionem in Italiam ſuſcepiſſe, idem Nazarius, omnium Galliarum vbi hæc geſtâ ſunt adſtipulatione, egregiè pro concione teſtatus eſt. At planè decebat vt cælitùs miſſæ copiæ, cæleſte ſignum pariter ſecum ferrent. Quòd licèt Ethnici ſcriptores ignorârint, aut potiùs diſſimulârint; illud certè palàm teſtati ᶠ ſunt cælitùs promiſſam fuiſſe victoriam Conſtantino; eâque numinis ſponſione ipſum certum atque ſecurum, contra auſpicum monita, contráque ducum ferè omnium militúmque ſententiam, longè imparem copiis perdifficile bellum aggreſſum eſſe.

e *Zonar. & Cedren. in Annal.* Numen fauet Conſtantino. f *Panegyr. 2. Conſt.*

IV. Ceterùm ſignum etiam ſanctiſſimæ Crucis factum eſſe Conſtantino è cœlo conſpicuum,

Signum Crucis apparet.

cùm

cùm Scriptores omnes Chriſtiani affirment, ipſe omnium antiquiſſimus Euſebius [g] in re adeò mirificâ recenſendâ, ipſiuſmet Conſtantini hęc ſibi iureiurando affirmantis fidem obligat; cùm (vt ait) iam Sole in pomeridianũ tempus paululùm inclinâte, tam ipſe quàm vniuerſus exercitus vidit CRVCIS ſignum ex lucis ſplẽdore figuratum in cælo Soli imminens, ſeque eo inſcriptionem huiuſmodi, ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ; IN HOC VINCE: cùmque dubius de oſtenti ſignificatione hæreret, nocte ſequente Chriſtus ei cũ ſigno in cælo monſtrato apparens, præcepit vt exẽplari ad imitationem eiuſdem ſigni fabricato, eo tamquam præſidio vteretur deinceps in præliis. Quapropter accerſitis Chriſtianæ religionis ſacerdotibus, & de CHRISTO Domino, eiúſq; Signo, ac ſignificatu, ab eis inſtructus; tũ illos poſthàc tamquam aſſeſſores ſecum habuit, tum Deum qui ſibi apparuiſſet omni cultûs genere venerari decreuit: ac ſicuti iuſſus fuerat, ſignum mox fieri auro & gemmis ornatum curauit; nimirùm haſtam oblongam, cum ligno breuiori parte ſuperiori tranſuerſo in formam Crucis ad cuius cornua velum appenderetur, & in ſummitate Crucis nomen Chriſti per Græcam literam X, literâ P intermediâ, expreſſum eſſet, hoc ſcilicèt modo ☧: eaſdémque ſic contextas literas poſteà ☧ ſemper in galeâ geſtare conſueuit. Hæc pluribus Euſebius: cuius tamen verba rectè percepta ſignificant, non elementa Chriſti nomen ſignantia, ſed ipſam Crucem puram Conſtantino oſtenſam; idque etiam qui interfuit viſioni Artemius miles teſtatus eſt: profeſſáque ſemper videtur Eccleſia, vt intelligere potes ex epiſtola Nicolai Papæ ad Bulgarorum conſulta. Porrò nomen CHRISTI aliter quoque poſteà aliquãdo effigiari, & in ipſo etiam velamine appenſo imprimi ſolitum, & vel in galeis, vel in ſcutis notari, necnon interdum in iiſdem armis, vel in vertice haſtæ, aut in ipſo velamine appenſo, purum ſignum Crucis inſculpi; multi viſuntur nummi, lapidéſque antiqui, quid id demonſtrent. Atque hæc maximè obſeruata ſunt in præcipuo illo militari ſigno, quod poſteà frequentiori appellatione dictum eſt LABARVM: cùm alioqui longè etiam ante Conſtantini tempora fuerint quoque in exercitu Romanorum Gentilium alia militaria ſigna, quæ ſignum Crucis exprimerent; vt hactenùs Romæ & alibi cernere licet in multis trophæorum imaginibus, nummíſque, & aliis antiquis monumentis; & vt Iuſtinus [h] martyr, Tertullianus [k], & Minutius [l] Felix ipſis Gentilibus Crucis oſoribus frequenter exprobrarunt.

g Euſ. 1. de Vit. Conſt. 22.

LABARVM CRVCE ORNATVM.

n Ibid. c. 24. & ſeqq.

Habet eorum formas Baron. hoc an. ex diuerſis Rom pręſtuariis. Quibus ad. de Gretſer Tom. 1. de Cruc. l. 2. c. 37. 38. & Tom. 1. l. 1. c. 4.

h Iuſt. orat. ad Anton.

k Tertull. Apol. c. 16.

l Minut. in Octa.

V.

DE LABARO, PRÆCIPVO MILITARI SIGNO.

Sed quod ad LABARI antiquitatem pertinet, facilius erit in vetuſtis Imperatorum victoriarum monumentis ſculpta oculis ſpectare Labaro ſigna ſimilia quàm eius nomen apud veteres ſcriptores Ethnicos legere. Ceterum *Vexillorum* appellatione illud expreſſiſſe, eadémq; *Cantabra* etiam nuncupâſſe; ex iiſdem, quos citauimus, Tertulliano & Minutio manifeſtum redditur. CANTABRA verò (ſic enim omninò legendũ eſſe, non vt quidam volunt *Contabra*, docent ſcripti omnes antiqui libri, confirmátque lectio Codicis Theodoſiani *De Signiferis & Cantabrariis*:) dicta putamus à Cantabris in Hiſpaniâ populis quos magnis tandem laboribus, multóque fuſo Romano ſanguine, Auguſtus debellauit. Mutuari namque ſolitos fuiſſe Romanos ſigna hoſtium quos ſubiugâſſent, de *Draconibus* manifeſtum eſt exemplum; qui nõ antè eſſe cœperunt in vexillis Romanorũ inſignia, quàm Traianus viciſſet Dacos qui eis vtebãtur. Sed licèt Cantabra, & Labara eadem fuiſſe ſigna videri poſſent; fuiſſe tamen differentiam aliquam, eorum figuræ lapidibus inſculptæ vel nummis impreſſæ declarant. Siquidem in veteri illâ formâ, ſic velum illud tranſuerſæ haſtulæ alligatũ erat, vt rugas aliquas ſuî contractione admitteret: at in Labaro ſic erat expanſum, vt integras in ſe depictas Imperatorũ, vel Crucis apponi ſolitas imagines demonſtraret. Præterea in exercitu plura fuiſſe Cãtabra, loca citata docẽt; Labarũ autẽ, ex quo eius introductus eſt vſus & nomen nonniſi vnum, idémque omnium præcipuum, in exercitu eſſe conſueuit.

LABARI ET CANTABRI DIFFERENTIA.

V.I

Vnde verò ſic appellatum fuerit, Gregorius [m] Nazianzenus inuectus in Iulianum Apoſtatam, qui Labarum Cruce decorum abſtulerat, ait à Latinis eſſe dictum quòd ſoluendorum laborum vim haberet. Fortè, quaſi Laboris ἀρχή, hoc eſt, finis ſeu terminus: ſiue ita Conſtantinus appellauerit, quòd Vrbem à tyrannide Maxentij liberando, tot laboribus finem imponeret; vel, quòd Crucis fulgore rutilante, Perſecutionis laboribus terminus figeretur: ſiue etiam quod (vt ſcribunt Euſebius [n] & Sozomenus [o]) cùm aliqua cohors laboraret, ad ſubſidium inferretur Labarum, cuius aduentu mox victores exiſterent. Porrò quod Latini *Laborum* dicebant, Græci λάβωρον nominabant, vt ex Græco habet Latina vox reddita in Codicibus Theodoſiano & Iuſtinianeo, titulo *de Præpoſitis Laborum*, & ibi poſitis de eximiâ eorumdem dignitate legibus. λάβωρον quoque vocat Sozomenus; licèt alij Labarum legant: ſed vbique *Laborum* legendum eſſe, obſeruârunt etiam Turnebius [p] & Cuiacius [q]: quæ præterierent Alciatum, dum minùs æquè inuehitur in Accurſium. De Præfectis enim Laborum, hoc eſt Vexillariis, illic agi certum eſt: de quibus Euſebius [r] meminit, electos dicens à Conſtantino quinquaginta præſtantes viros, quibus per vices portandi Laborum onus incumberet. Eos verò poſteà ex Conſularibus haberi ſolitos, leges ſuperiùs citatæ demonſtrant. At de his hactenùs.

m Gregor. Naz. orat. 1. in Iulian.

LABARVM VNDE DICTVM.

n Euſ. 2. de Vit. 7.

o Soz. l. 1. c. 4.

p Turn. 15. Aduerſ. 16.

q Cuiac. de præpoſ. lab.

r Euſeb. 2. de Vit. 8.

VII.

Iam ad Conſtantinum redeamus, cum inſigni eiuſmodi apparatu in Italiam proficiſcentẽ aduerſus Maxentium; qui ſe intra muros Vrbis concludens (vt Euſebius [ſ] & Zoſimus [t] tradunt) totus interim erat in præſtigiis agendis, victimis offerendis, aruſpicibus de belli euentu conſulendis: quin & Sibyllina oracula peruestigantem, ait Zoſimus reperiſſe, in fatis eſſe, vt qui ad perniciem Populi Romani ſpectantia deſignaret, miſerabili morte periret; idque eum de ſemetipſo accepiſſe. Nam & machinis præſtigiarum magis quàm ſubiectorum beneuolentiæ confidiſſe, Euſebius ſcribit. Auctor verò eſt idẽ Zoſimus, eius exercitum conſtitiſſe centum & ſeptuaginta peditum & octodecim equitum millibus; Conſtantini autem nonaginta tantum modò peditum & octo equitum: cùm alioqui auctor eius temporis qui Panegyricum [v] Conſtantino poſt victoriam dixit, afferat Conſtantinum vix quartâ exercitûs parte pugnâſſe aduerſus centum millia armatorum.

CONSTAN. ET MAXEN. APPARATVS.

ſ Euſ. 1. de Vit. 31.

t Zoſ. l. 2.

v Panegyr. 2. Conſt.

VIII.

Sic igitur Conſtantinus (inquit Euſebius)

CONSTANTINI VICTORIA.

Dei auxilio nixus ptimam, & tertiam aciem adoritur, & omnibus perfacilè ſubactis, quàm proxime Romam aduentat. Porrò pugnatum eſſe ab eo ſæpiùs in itinere contra Maxentij copias, dum vrbes reſiſtentes oppugnatet, maximè verò apud Taurinos, Brixiam, & Veronam, vbi inſignibus potitus eſt victoriis aduerſus Maxentij duces; pluribus narratur in iiſdem Panegyricis x; in quibus etiam multa habentur de eiuſdem fortitudine, & ipſum cum prodigiis protegente diuinâ manu. Expugnatiſque mirâ facilitate & felicitate cunctis fermè aduerſariis præſidiis, Romam iter dirigens, ipſum Maxentium cum magnis pauendiſque copiis de ſummâ rerum dimicaturum, licèt infauſtis prodigiis exagitatum, ſibi trans pontem Miluium occurrentem, ingenri prælio deuicit; quo idem Maxentius, ſuis vbique fugatis, & plcriſque in flumine quod à tergo eſſet ſubmerſis, fugam & ipſe arripiens, pariter è ponte, quem eâ occaſione ſuper Tiberim conſtruxerat, (ſiue tignis tanto fugientium oneri ſufferendo imparibus, vt vult Zoſimus; ſiue eâ arte à Maxentio anteà compactis, vt artificis arbitrio nullo negotio ſoluerentur, ſicque Conſtantinum pontem occupare tentantem in aquas facilè demitterent, quod tradit Euſebius:) in fluctus decidens, abſorptus eſt: eiúſque corpore mox ab vrinatoribus extracto, ſectum caput haſtæ affixum in Vrbem delatum, inde verò poſteà in Africam miſſum, vt quàm maximè viuus Maxentius afflixerar, laceratus expleret: ipſe autem victor Conſtantinus, Vrbem poſt hæc triumphans mirâ omnium exultatione ingreſſus eſt. Quæ omnia, aliáque huc pertinentia, fusè proſecuti ſunt iidem auctores Panegyricorum poſt victoriam Conſtantino dictorum, necnon Euſebius y, Zoſimus, & alij.

x Eod Paneg. 2. & Nazar. in Panegyr. Conſtant.

MAXENTII INTERITVS.

y Euſ. 1. de Vit. 32. & 9 hiſt. 8

IX. ARCVS TRIVMPHALIS CONSTANTINI ROMÆ.

Extat etiam hactenùs tantæ victoriæ nobile monumentum Romæ inter montes Palatinum & Cælium, haud longè à Domitiani Amphitheatro, *Triumphalis arcus* à Senatu ei conſtructus; cui & ob inopiam ſculpturæ artis opificum, (quorum inſigniores ad Chriſtianam fidem conuerſi, à perſecutoribus ſublati fuerant: vt de nonnullis nuperâ Diocletiani perſecutione neci traditis, quòd cùm eſſent eius artis ſciẽtiſſimi, nullo modo adduci potuiſſent vt idolorum ſtatuas facerent aut adorarẽt, reſtantur hiſtoriæ z Eccleſiaſticæ:)ex Traiani & Marci Aurelij Imperatorum memoriis, aliiſque inſignioribus vrbis monumentis, ſublati lapides affabrè facti intexti fuère, vt ex ipsâ operis diuerſitate cuique etiam rudiori facile eſt iudicare. In eo verò, præter alias inſcriptiones, hæc in fronte legitur, quæ ad res noſtras pertinet: IMP. CÆS. FL. CONSTANTINO MAX. P. F. AVGVSTO S.P.Q.R. QVOD INSTINCTV DIVINITATIS, MENTIS MAGNITVDINE, CVM EXERCITV SVO, TAM DE TYRANNO, QVAM DE OMNI EIVS FACTIONE VNO TEMPORE, IVSTIS REMP. VLTVS EST ARMIS, ARCVM TRIVMPHIS INSIGNEM DICAVIT. Quòd enim qui hunc extruendum curauit Senatus Gentilis eſſet, haud quidem vexillum Crucis erexit; ſed tamẽ quòd ſciret Conſtantinum palàm profiteri ſe auxilio Dei veri deuiciſſe tyrannum, idcircò ipſo inſcriptionis exordio ex animi ipſius ſententiâ illa poſuit verba, QVOD INSTINCTV DIVINITATIS.

z Breuiar. Rom. 8. Nou. Agit verò de his Baron. tum hoc anno. tũ Tom. II. an. 301. num. CXVI.

X. At ipſe Conſtantinus (vt narrat Euſebius a) poſt gratiarum actionem Deo Opt. Max. de accepto beneficio redditam; ne quid gloriæ Crucis videretur eſſe detractum, ſeorsùm in ipſo vrbis meditullio ſibi ſtatuam erexit, quæ manu ſignũ illud ſublime teneret, clariſſimâ huiuſmodi inſcriptione notatam; HOC SALVTARI SIGNO, VERO FORTITVDINIS INDICIO, CIVITATEM VESTRAM TYRANNIDIS IVGO LIBERAVI, ET S.P.Q.R. IN LIBERTATEM VINDICANS PRISTINÆ AMPLITVDINI ET SPLENDORI RESTITVI. Quapropter & poſteà Senatus, quæ ei gratiora ſciret præſtans, ſignum Dei (vt habet Gallicanus b orator) aureúmque ſimulacrum ei dicauit. Eius videlicet Dei, quem videret ipſum publicâ atteſtatione profeſſum, nempè CHRISTI Saluatoris. Neq; enim de alicuius deorum Gentium aureâ ſtatuâ poſſe intelligi, id maximè demonſtrat, quòd ſic videri Senatus potuiſſet Conſtantinum iniuriâ magis quàm honore afficere. Porrò Senatum ſciunt omnes qui Cæſarum hiſtorias callent, quæ etiam maximè horreret, conſueuiſſe Imperatoribus officia deferre. Nec ob eam cauſam videri poterat ab auitâ ſuperſtitione deſciſcere; ſicut nec Alexander Seuerus, eùm eiuſdem Chriſti Domini imaginem, inter alios quos coleret deos, in ſuo Larario collocauerat. Quod autem Prudentius c, qui in fine huius ſæculi vixit, poſt recenſitam virtute Crucis illatam tyrãno necem, Vrbémque à funeſtâ clade liberatam, addit Senatum ad inclyta procubuiſſe vexilla, & militriç vltricis titulum, CHRISTIQVE verendum nomen, quod collucebat in armis, adoràſſe: haud iſta quidem ſic intelligenda ſunt, vt Senatus mox factus fuerit Chriſtianus; ſed quòd Labarum primarium militiæ ſignum ex more ſalutans, fuerit veneratus. Siquidem Senatus magnâ ex parte, quibus erat obuolutus Gentiliſmi tenebris, in iiſdem diù volens libénſq; permanſit. Quamquam magnam acceſſionem factam eſſe fidei Chriſtianæ, tanto CRVCIS patefacto miraculo, & Imperatore credente, nemo iure poſſit dubitare: ſicut & idem Prudentius de nonnullis Senatoribus, aliiſque viris clariſſimis, eodem carmine teſtatum reddidit.

a Euſ. 1. de Vit. 33. 34. & 9. hiſt. 8.

b Panegyr. Conſt 2.

CHRISTI IMAGO AVREA A SENATV ELECTA.

c Prud. aduerſ. Symmach. l. 1. de potent. Cruc.

XI. CONSTANTINI RESCRIPTA PRO CHRIST.

Quæ autem edicta pro Chriſtianis Romæ, vel aliis in prouinciis, tunc Conſtantinus promulgauerit, nulla extat memoria: niſi quòd perbreuia tãtùm reſcripta de reſtituendis bonis Eccleſiarum, déq; immunitate Clericorum, ad Anulinum Procõſulem in Africâ, recitat Euſebius d; necnon eiuſdem Imperatoris ad Cæcilianum Epiſcopum Carthaginienſem epiſtolam, de pecuniis ipſi à Quæſtore Africæ dari iuſſis, ad ſubleuandos longâ perſecutione afflictos Chriſtianos. Ex quibus, quid aliarum Occidentalis Orbis prouinciarum Eccleſiis contulerit, poſſumus intelligere: ſed de iis inferiùs, vt ſe dabit occaſio, vel ratio temporis.

XII. Quòd verò nonnulli argumentati ſunt, Conſtantinum etiam poſt hęc idololatram fuiſſe, eò quòd titulum PONTIFICIS MAXIMI retinuiſſe inueniatur; facilè ea obiectio diluitur ex eo quod auctore Zoſimo e conſtat, non ipſum ſolùm Cõſtantinum, ſed eum ſecutos omnes Imperatores Chriſtianos vſque ad Gratianum, vnâ cum Imperio, Pontificis Maximi titulum ſuſcepiſſe, & Stolam Pontificiam induiſſe. Id enim inſuper ex Auſonio f probatur, qui eumdem

e Zoſi. lib. 4.

f Auſon. in grat. act. pro ſuo Conſul.

Gratianum appellat *Pontificem Maximum*: extántque in antiquis lapidibus[g] inſcriptiones, quæ id ipſum de Valentiniano, Valente, eodémque Gratiano teſtentur. Cur autem illum titulum ſuſciperent, ea ex eodem Zoſimo cauſa poteſt colligi, quòd ſic videretur Imperatoriæ dignitati Summus Pontificatus adiunctus, vt ſine illo Imperator eſſe non poſſet; & in eum facilè Senatus Populúſque Romanus Gentilitiæ factionis conſpiraturi eſſent, quem non viderent patriâ religione firmatum. Cùm tamen non conſuetâ Gentilium ſuperſtitione (quam deſcribit Prudentius[h]) Chriſtiani Imperatores id agerent, ſed tantùm (quod Zoſimus docet) amictu Pontificio oblato, eóque accepto titulum *Pontificis Maximi* vſurparent. Alia verò fuit etiam eius ſuſcipiendi cauſa, quòd ampliſſima[i] eſſet illius magiſtratûs auctoritas: quippe qui poſſet comitia dirimere, Conſules abdicare, factáque reddere irrita, decretis à Senatu intercedere, eadémque intercidere; ac ferentne bella, ea eius arbitrio penderet: ideóque eam ſibi auctoritatem omnes Romani Imperatores pernecesſariam iudicârunt, vt ſummo religionis iure Senatum in ipſos ſæpè moleſtum, obſequentem in omnibus redderent. Quâ ſanè cauſâ poſteà ceſſante, cùm Senatores maiori ex parte Chriſtiani fuêre, deſierunt pariter Chriſtiani Imperatores Summi Pontificatûs ritulum & ſtatum ſumere; de quo dicetur ſuo loco[ii].

g Habet Baron. Annal Tom. 3. hoc an. extántque variis locis Roma.

CHRIST. IMPP. CVR ASSVMSERINT TITVLVM PONT. MAX.

h Prud. Periſt. lib. 4.

i Vid. Cic. de nat. deor. lib. 2. & de legib. lib. 2. Tac. de morib. Germ. Valer. lib. 1. cap. 2. 3. & alios.

ii An. 383. III.

XIII. TEMPVS VICTORIÆ CONST.

Quónam autem potiſſimùm huius anni menſe, ac die, vrbs à Conſtantino fuerit liberata; qui putauit[k] huius rei demonſtratione poſſe etiam INDICTIONVM, quibus anni ſupputantur, exordium definiri, firmiter aſſeuerat Maxentium extinctum eſſe octauo Calendas Octobris, à quo die prima Indictio inchoatur. Sed cùm ea aſſertio nullis probetur auctoribus, nec quos ille citat id aliquo modo teſtentur; tota illa tractatio de Indictionum inuentione, omninò nutet neceſſe eſt. Nam quamuis Panegyricus incerti auctoris ſæpè citatus, affirmet Maxentium Tiberinis vndis abſorptum eſſe eo ipſo die quo ſextū abſoluit Imperij annum, antequàm ſeptimū inchoaret: tamē vt id contigerit octauo Calendas Octobris, oportuit teſtatum reddidiſſe ipſum Maxentium ſeptimo Calendas eiuſdem menſis regnare cœpiſſe; quod nec ipſe, nec alius quiſquàm poſſit demonſtrare, cùm res penitùs apud antiquos auctores indefinita remanſerit. Quinimmò ex Nazario[l], dicente Conſtantinum via duos menſes poſt Maxentij necem Romæ conſtitiſſe, antequàm aduerſus Germanos iterùm proficiſceretur; iuncto Conſtātini reſcripto[m], dato Romæ anno ſequenti decimoquinto Calendas Februarij, colligi poſſe videtur, victoriā de Maxentio habitam eſſe menſe Nouembri: quod etiam ex eo firmatur, dum idem Nazarius ait, caput Maxentij mox poſt triumphum Conſtantini in Africam miſſum eſſe, cùm nondum mare tempeſtiuum eſſet; hoc eſt ipſâ hieme, quâ à nauigatione ceſſabatur.

k Pannin. lib. 2. Faſt. his Coſſ.

l Nazar. in Panegyr. Conſtant.

m l. 5. C. de cenſib. lib. 11.

DISPVT. DE ORIGINE INDICTIONVM.

XIV.

Sed nec illa probatur, quæ ab emendatore tēporum excogitata eſt de inuentione Indictionis opinio, dum ait ab exhibitione munerum Quinquennalium Imperij Conſtantini vſq; ad Vicennalia, ſtatutâ periodo annorū quindecim, eſſe numerum Indictionū inuentum. Nam cùm ipſe falſo nitatur fundamento, dum putauit hoc anno celebrata eſſe Quinquennalia Conſtantini, quem iam ſeptimum Imperij annum inchoâſſe vidimus cùm Maxentium debellauit; totam ſuper ædificatam ſtructuram æque corruere neceſſe eſt.

n Ioſ. Scal. de emend. temp. lib. 5.

[Aduerſus Scaligerum ſtetit etiam à Baronio *Sethus Calviſius* in ſuâ Chronologiâ; licèt & ipſe hæreticus, & ſummus alioqui Scaligeri laudator, laudatúſque impenſùm viciſſim ab eo. Ceterùm cùm multa de his *Indictionibus* controuertantur, duo tamen præcipuè quæruntur videlicet quo tempore, & quânam ex cauſâ inſtitutæ fuerint. De vtroque hîc Baronius accuratè. At Scaliger in Canon. & Not. ad Euſeb. originem earum altiùs repetens, ab Æra Antiochenâ deducit, quam ponit cœpiſſe 48. annis ante initium annorum Chriſti Dionyſianorum: eámque eſſe omnium antiquiſſimam, quam ſubinde plures aliæ exceperint, purà Iuliana, Hadrianea, Antoniniana, Conſtantiniana. Singulas enim epochas, vel ſolemnes Imperatorias largitiones, appellat Indictiones: Chronicon verò Alexandr. ab anno quo Iul. Cæſar renuntiatus eſt Dictator eas inchoat: ita vt tres ſolidi Indictionum cycli fluxerint ante Chriſti natiuitatem; & alij 21. cycli vſquè ad Indictiones Conſtantinianas. Alij verò ab Auguſto tantummodò Imp. eas deducunt; atque inter alios P. Petauius ex eiuſdem Auguſti cenſibus, quà in agros, quà in capita indictis, quos Dio recenſet. Et poſſent quidem iſtæc admitti, Quindennales huiuſmodi largitiones, cenſúſve, aut quadrare cum Imperatorum rebus geſtis, aut fuiſſe iam tum in vſu ad certum annorum numerum computandum, demonſtrari poſſet: quod nullus prædictorum præſtitit auctorum. Quemadmodùm nec Heruuartus, dum in ſuâ Chronologiâ illas deducit ex quorumdam Patrum dubitatione de vero anno Chriſti natiuitatis; & cenſûs Quirinij. Quapropter cùm nullum huius rei ante Conſtantinum habeatur apud antiquiores veſtigium; ſtat quoque, nec veras Indictiones, quales nunc tractamus, cœpiſſe ante eiuſdem Conſtantini tempora. Potuiſſent earum inſtitutores his nos moleſtiis leuare, ſi quemadmodùm factum fuerat in Olympiadibus, ita & ipſi curaſſent non ſolùm notari annum currentis Indictionis, ſed etiam quotus fuiſſet currens Indictio. Etenim cùm dicimus Indictionem primam, ſecundam, tertiam, &c. intelligendus eſt annus primus, ſecundus, tertius, &c. Indictionis, quæ explicatur annorum orbe quindecim: quo nomine à Græcis dicitur [illegible]. Fuit nihilominùs hæc per Indictiones numerandi ratio, ex quo ſemel ſuſcepta eſt, tantæ inter Chriſtianos auctoritatis, vt poſteà Iuſtinianus Imp. (quod ſuo loco videbitur) decreuerit, validum non eſſe inſtrumentum, cui non vnà cum anno Imperatoris, & Conſulibus, apponeretur etiam Indictio. Fuerunt autem Imperatoriæ Indictiones eo à Pontificiis Romanorum Præſulum diſtinctæ, quòd Imperatoriæ inciperent à die 24. Septembris, quâ primum ſub Conſtantino ſunt inſtitutæ; (cùm tamen poſteriores Orientis Impp. à Calendis Septembris ſuas ordirentur:) Pontificiæ verò initium ſumant à Calendis Ianuarij ſequentis. Quæ tamen in Gregorij Magni Epiſtolis notantur, æquè à Septembri inchoari perhibentur; atque etiam aliquot poſteriorum Pontificum. Cœpiſſe verò Conſtantinianas hoc Chriſti anno 312. plerique conſentiunt.]

XV. NOSTRA DE ISA SENTENTIA.

Vtinam verò tā facile eſſet de iſtis vera ſtatuere, quàm falſa[i] deſtruere: adiiciemus tamen quæ nobis interdum contingit ex coniecturis opinari. Imprimis igitur exploſis iis quæ à quibuſdam recentioribus, de Indictionum exordio iam ab ipſis Auguſti temporibus, abſque aliquâ teſtificatione feruntur: (Quid enim, vt alias rationes taceam, quod Cenſorinus egregius auctor, qui longè ante hæc tempora ſcripſit, dum exactè agit de antiquis omnibus, quæ in vſu fuiſſent, annorum ſupputationibus, Indictionum nullam prorſùs fecit mentionem?) aſſentimur & nos, non ante præſentem annum eas ad annorum numerum conſignandum inuentas eſſe; tum quòd nulla dein apud externos ante Conſtantini tempora mentio habeatur, & Apud Eccleſiaſtica monumenta prima mentio reperiatur in Concilio Romano ſub Iulio

Papa,

Papa, qui Silueſtro ſucceſſit, & apud Ambroſium in Epiſtolâ ad Epiſcopos Æmiliæ prouinciæ; tum quòd ex Græcis Faſtis exploratum reddatur, ſub huius anni Cnſſ. cœptas numerari Indictiones Conſtantinianas.

XVI. Sed quânam ex causâ vſu-venerit, vt eiuſmodi quindenus inuentus ſit numerus ad annos ſub Indictionis nomine ſupputandos, id verò præcipuè inueſtigandum relinquitur. Sanè vt quindecim annorum periodo aliquid cœptum abſolueretur, & in tabulas publicas referretur, nullam aliam apud antiquas huius temporis memorias rationem reperire licuit; niſi ſtipēdia militaria, cùm quindenis emeritis miles honeſtâ miſſione, conceſsâ capitationis immunitate, ſi vellet, ſolutus militiâ liberè abire poſſet; ſi nollet, maioribus priuilegiis augeretur. Eſt enim de eiuſmodi miſſione mentio in reſcripto [o] eiuſdem Conſtantini ad Maximum: cùm tamen antiquitùs (vt apud Tacitum [p]) ſexdecim annorum ſtipendia merere milites tenerentur: ſed Conſtantinum magis augeri voluiſſe priuilegia Veteranorum, quàm minui, ipſe publicè profeſſus [q] eſt. Vt autem quindecim annorum ſtipendia per totidem numerarentur Indictiones, inde prouenisſe videtur, quòd annis ſingulis eroganda militibus Principis reſcripto prouincialibus indicebatur annona, miſſis ad hoc exactoribus, qui eam colligerent, & debita militibus darent; patet ex Arcadij & Honorij de re illâ reſcriptis [r]: éſtque titulus in Codice Theodoſiano *de Erogatione militaris annona*; vbi inter alia, ne quid fraudis à miniſtris eam curam gerentibus admitteretur, cauerunt iidem Imperatores, vt Breues ante Indictionis principium ſummâ fide ac veritate confecti ad Imperatoria ſcrinia dirigerentur ſecundùm quos à ſuſceptoribus erogatio celebrari deberet. Quòd verò eiuſmodi annona militibus diſtribui & erogari ſoleret per ſingulas Indictiones, inde quoque accidit vt Indictio eadem diceretur *Diſtributio*, vel *Fuſio*. Etenim de priori nomine, apud Palladium [t] traditur, Tertiadecimâ Diſtributione veniſſe Conſtantinopolim Aſiæ Epiſcopos, &c. de poſteriori eſt mentio in alio reſcripto [v] Honorij Imperatoris, vbi indulget debita contracta vſque ad initium Fuſionis quintæ: quâ voce Indictionem ſignificari, quæ præcedunt & ſubſequuntur leges ſub eodem titulo *de Indulgentiis debitorum* poſitæ indicant. Vt autem octauo Calendas Octobris initium ſumat Indictio, inde accidiſſe videtur, quòd eo tempore Imperatores exhibendam militibus annonam propoſito edicto indicere annis ſingulis conſueuiſſent, cùm iam pleniſſima frugum omnium collectio facta eſſet. Quod etiam colligi poteſt ex quodam Gratiani Auguſti reſcripto [x] ad populum. Probauit verò poſteà vſus tam in cenſualibus tabulis, quàm in matriculis militaribus, eiuſmodi per quindena ſtipendia emerita numeratione, quindecim Indictionum reuolutâ periodo, concinnè, facilè, & abſque errore tempora numerari, qui & à poſteris retentus eſt. At de noſtris eâ de re coniecturis hactenùs. De modo verò inueniendi anni excurrentis Indictionis, dicetur poſteà [y]. Inuenimus autem ab Imperatore indicente, Indictiones interdum denominatas; ſicque dictam Indictionem *Valentiacam* [z] à Valente Auguſtæ.

o l. 4. C. Th. de veteran.
p Tac. lib. 1. Annal.
q l. 2. C. Th. eo.
r l. 3. C. Th. de Indict. l. 16. C. Th. de exact.
s l. 24. C. Th. de erog. mil annon.
t Pallad. dial. de vit. Chryſ. Io. Chryſ.
v l. 6. C. Th. de indulg. deb.
x l. 18. C. Th. de annon. & trib.
y An. 562. num. 11.
z l. 10. C. Th. de indulg. deb.

XVII. Hoc eodem anno, qui primus pacis Eccleſiæ poſt decennium perſecutionis illuxit, Tyrannus Epiſcopus Antiochenus defunctus eſt, poſtquàm ſediſſet annos tredecim, vt eſt apud Euſebium in Chronico; eíq; ſubrogatus eſt *Vitalis*, vt habet Appendix S. Hieronymi, & Theodoretus affirmat [a]. Hócque ipſo anno ſeptimo Conſtantini, apud eumdem Euſebium ponitur poſt Hermonem, *Macarius* Epiſcopus Ieroſolymitanus; quem Theodoretus ob beatam viuendi rationem, & multiplices virtutes, verè nomini ſuo reſpondiſſe tradit. Augetur autem pluribus de vtroque eodem Epiſcopo inferiùs.

a Theod. 1. hiſt. 3.

IESV CHRISTI
AN. 313.
MELCHIADIS
AN. 2.
CONSTANTINI
AN. 8.

I. ANNO Chriſti trecenteſimo decimotertio, Conſtantinus Imp. tertium adiens Conſulatum, habuit, ſicuti ſuperiore anno, collegam Licinium: cuius Conſulatum cùm plerique tertium æquè ponant, vt Zoſimus [a], Optatus [b], & alij, S. tamen Auguſtinus [c] ex libellis Conſularibus quos citat, tertio Conſulatui Cōſtantini ſecundum Licinij adiungit, niſi ſit mēdum in codice. Porrò ſub huius anni principium, optimè iam rebus Vrbanis compoſitis, idem Conſtantinus aduerſus rebellantes in Germaniâ barbaros progreſſus, eumdem Licinium, qui cū exercitu agere ſolebat in Illyrico, ſibi in via occurrentem Mediolanum duxit, ſiue (quod vult Zoſimus) accerſiuit; eidémque ſororem ſuam *Conſtantiam* in matrimonium tradidit: quam quidem fuiſſe Chriſtianam, Acta [d] Baſilei Epiſcopi Amaſeæ in Ponto ſignificant; de quâ plura inferiùs. Teſtatur quoque Aurelius Victor [e], ad has nuptias vocatum fuiſſe Diocletianum; ſed per ſenectam, quò minùs intereſſe valeret, excuſâſſe: reſcriptis verò minacibus acceptis, quibus increpabatur Maxentio fauiſſe, & adhuc Maximino fauere; ſuſpectantem necem dedecoroſam, venenum hauſiſſe. Sed de eius obitu dicetur poſt triennium.

a Zoſ. lib. 2.
b Opt. lib. 2.
c Aug. poſt collat. c. 33.
NVPTIÆ LICINII ET CONSTANTIÆ.
d Ap. Metaph. & Sur. 26. April.
e Vict. in Diocles.

II. At non ea tantùm quæ ad connubium ſpectarent, inter Conſtantinum & Licinium tranſacta eſſe; ſed etiam quæ ad pacem Orientalis Eccleſiæ pertinerent, conſtat fuiſſe diſpoſita; & amborum Augg. nomine pro Chriſtianis promulgata edicta, quæ Euſebius [f] recitat; quibus libertas data eſt Chriſtum vbique colendi, iuſsáque bona cuncta & loca publica abſque pretio reſtitui: nempè hæc omnia eliciente Conſtantino, inter alia initi fœderis placita, à Licinio Ethnico homine; cùm alioqui iam alia priùs (vt apparet [g]) ſed aliquâ parte ambigua, pro iiſdem Chriſtianis edicta fuiſſent edita. Quòd autem non ſatis proſpectum eſſet Eccleſiis Orientis, niſi Maximianus, cuius illic potiores eſſent partes, aſſenſum ſuum præberet; ſcriptæ [g] ſunt ad illum eâ de re eorumdem amborum Impp. nomine litteræ; quibus ille acceptis, licèt inuitus admodùm, & metu tantùm iubentium perterritus, promulgauit tamen quaſi ſuâ ſponte publicas pro Chriſtianis litteras, ne quiſquā eis

EDICTA IMPP. PRO CHRIST.
f Euſeb. 10. hiſt. 5.
g Id. 9. hiſt. 8.

negotium faceſſeret. Sed quòd oequaquàm permitteret conuentus celebrare, aut Eccleſias reçdificare; timoentes adhuc illi duplicem hominis, quem perfidum ſenſerât, aoimum, mioimè ſont auſi ſe prodere, donec pro iiſdem pleniſſimum anno ſequenti (vt dicetur) edictum publicauir.

III. Cùm autem Conſtantinus Mediolano cùm exercitu recedens, rebellantes Germanos primo ſuî aſpectu, non ſolùm repreſſiſſet, ſed & militari arte deluſos viciſſet atque ſubegiſſet; (quæ in Panegyrico [h] oratoris Gallicani narrâtur: à nullo enim alio memoriæ commendata reperiuntur:) ſicque virtute Crucis, cui ſolùm fidebat, Romanum Imperium ſibi ſubiectum, à tyrannis & barbaris quietum reddidiſſet: iam ab iis quæ eſſent Gentilitiæ ſuperſtitionis officiis procul abhorrens, SÆCVLARES LVDOS, qui in præſentem annum, nempè tertium ipſius Conſulatum (vt tradit Zoſimus [i]) incidiſſent, ab aliis cupidè expectatos; ipſe celebrare contempſit, magno Gentilium mœrore, qui eos dicerent ad peſtes morbóſque ſanandos, & bella auertenda, fuiſſe diuinitùs inſtitutos, eſſeque carminibus Sibyllinis veluti fatales Vrbi præſcriptos. Quapropter cùm aliis eorum neglectus viſus eſt omen caſuri imperij, tum hoc ipſum Zoſimus petulantiùs iactauit; dum non aliam ſcribendæ hiſtoriæ (vt ipſemet teſtatur) iniens rationem, quàm vt doceret culpâ Chriſtianorum Romanum Imperium eſſe collapſum; rem tantam, vt ab omnium malorum causâ atque principio, à prætermiſſis (inquam) à Conſtantino Secularibus Ludis auſpicatur, & in ipſum Conſtantinũ calumnias aggerat & exaggerat: Cùm tamen conſtet, ſæcula illa quibus ſunt celebrati, nec peſte vel lue, aut aliis caſibus aduerſis caruiſſe; & econtra præſens ſæculum quod iis caruit, fuiſſe Vrbi & Orbi feliſſimum, tot tyrannis extinctis, ac barbaris debellatis. Quàm autem malè acciderit, cùm Gentiliũ improbitate ab Honorio Chriſtiano Imp. id extorquentium, ſunt iidem reſtituti, dicetur ſuo loco. Intereà verò cùm hoc tempore tantâ gloriâ Chriſti Eccleſia aucta eſſet, planè accidit vt Gentiles inuidiâ rabeſcentes, quò ſolatio aliquo lenirent mœrorẽ ſuum, excogitauerint (ſicut ait hæc ridens Auguſtinus [k]) neſcio quos verſus Græcos, tanquam conſulenti cuidam diuino oraculo effuſos; vbi Chriſti cultum per trecentos & ſexaginta quinque annos duraturum, ac deinde ſine mora finem ſumpturum confinxerunt.

IV. Sed quo minùs poſſet Gentilium calumniis diabolus aduerſùs Chriſtianam religionem, conatus eſt præſtare ſtudiis factioſorum ſciſmaticorum. Siquidem Donatiſtæ in Africâ, qui contra Cæcilianum Epiſcopum Carthaginienſem rebellauerant, valentioribus rurſùs eum impulſibus vrgentes; hoc eodem anno, ſed Conſulatu Conſtantini tertio, egerunt apud Anulinum Proconſulem Africæ, vt ſuos eâ de re libellos mitteret ad Conſtantinum in Galliis agentem; prout de his conſtat ex litteris [l] longè poſt hæc ſcriptis ab Hipponenſibus ad Ianuarium primæ ſedis Numidiæ Donatiſtarum Epiſcopum, quibus & Anulini ad Conſtantinum epiſtola, miſſorúmque libellorum tituli continentur. Nec tamen his contenti Donatiſtæ, nauigârunt quoque nonnulli eorum ad Imperatorem in Gallias; & petentes de iiſdem Gallis dari Iudices in eâ cauſâ, cùm ipſe (inquit Optatus [u] hæc narrans) pleno liuore reſpondiſſet, *Petitis à me in ſæculo iudicium, cum ego ipſe Chriſti iudicium expectem:* extorſerunt tamen abeo, parùm adhuc in ordine Iudiciorum Eccleſiaſticorum verſato, Iudices *Maternum* Epiſcopum Agrippinenſem, *Rheticium* Auguſtodunenſem, & *Marinum* Arelatenſem.

V. Sentiens verò poſteà Conſtantinus, iudicia Epiſcoporum abſque primariæ ſedis Antiſtite non ritè cognoſci; ad *Melchiadem* Romanum Pontificem cauſam deferens, curauit vt Cæcilianus vnà cum decem Epiſcopis ſuarum partium, totidémque ex ſchiſmaticis Donatiſtis, Romam apud eundem Melchiadem, tréſque illos Epiſcopos Gallos, iudicium experturi ſe cõferrent: eâque de re extat hactenùs apud Euſebium [m], eiuſdem Conſtantini ad Melchiadem tunc ſcripta epiſtola; ſed in titulo deprauata, dum ita legitur, *Conſtantinus Auguſtus Melchiadi Epiſcopo Romano & Marco S.* Etenim cùm quiſnam fuerit iſte Marcus, penitùs ignoretur; haud dubitauerim aſſerere, non καὶ μάρκῳ, ſed ἱεράρχῳ ſcriptum fuiſſe [n], quæ vox Melchiadis titulum demonſtraret; facili autem mutatione, aliquem exſcripſiſſe καὶ μάρκῳ. Sic igitur ad Vrbem Romam (inquit Optatus) ventum eſt ab iis tribus Gallis, & ab aliis quindecim Italis, (non enim recenſentur qui ex Africâ aduenerunt, quòd illi in hoc iudicio vel actores vel defenſores ſe habuerint:) qui vnà conuenerunt in domum Fauſtæ in Laterano, Conſtantino & Licinio tertiùm Coſſ. ſexto Nonas Octobris die, ſextâ feriâ. Hæc Optatus.

VI. Sed imprimis quòd audis illos *conueniſſe in domum Fauſtæ in Laterano*, admodùm probabilis coniectura ibi fuiſſe Melchiadis Papæ ſedẽ: quorsùm enim extra eius domum ampliora ædium ſpatia requirerentur, ad exiguum conuentum Epiſcoporum decem tantùm & nouem quos idem Optatus enumerat? Cùm autem iſtæ ædes anteà Imperatorum fuiſſe reperiantur; eas hâc ratione dicendum videtur, datas eſſe ab ipſo Conſtantino Melchiadi Papæ, cùm ſuperiori anno res Chriſtianorũ edictis, aliiſque officiis, beneficiiſque adauxiſſet. Nam & hoc exploratum redditur ex ipsâ earumdem ædium ab iſto tempore ſemper continuatâ poſſeſſione, cùm à nullo alio Imperatore, nec alio prorsùs tempore, illæ Romanis Pontificibus datæ reperiantur. Nempè quòd nefas eſſe ſciret Conſtantinus, Gentilitiæ ſuperſtitionis ſummum Antiſtitem aliam quamuis domum quàm publicam habitare; (quamobrem & coactus olim eſt Auguſtus [o], ſuam priuatam, vt in eâ agere liceret, publicam facere:) nequaquàm paſſus eſt abſque publico ædificio Chriſtianæ Religionis Pontifices Maximos Romæ agere. Dictæ autem illæ ædes fuère *Fauſtæ*, (vt par eſt credere) quòd Fauſta Maximiani Herculij filia in florentiſſimo ac diuturno patris Imperio Romæ agens, illas habitâſſet, quæ olim Plautij Laterani prædiuitis & Conſularis hominis cùm ampliſſimæ eſſent, occiſo illo [p] à Nerone, Fiſci inſcriptione ſunt publicatæ. Semel autem nomen inditum ædibus Lateranis, non ſolùm perſeuerauit in poſterum; (quod inter alia multa exempla, contigit etiam ædibus hortíſque Salluſtij; qui licèt Imperatorum vſui ceſſiſſent, Salluſtij tamen nomine ſemper dicti reperiuntur:) ſed & factum eſt, vt Baſilica ibidem poſteà ab eodem

Conſtantino

h Panegyr. Conſt 2.

i Zoſi lib. 2

SÆCVLARES LVDI A CONSTANTINO CONTEMPTI. ZOSIMI IN SCRIBEND. CONSILIVM

FALSVM ORACVLVM GENTILIVM.

k Aug. 18 de ciuit. 53 Vid. inf. an. 398. num. IV.

SCHISMATICORVM FACTIO.

l Ap. Aug. ep. 68.

u Opt. lib 1.

CONSTAN. DISERTAVDICIA ECCLES. EPISCOPIS.

m Euſ. 10. hiſt. 5.

n (Card. Peronius emendabat, ἱεράρχῳ vt ſit vice ſalutationis, quâ Cõſtantinus optat Melchiadi longæ vitæ curſum)

ÆDES IMPER. DONATÆ MELCHIADI. PP.

Quæ de re egit Baron. an ſuper. an. LXXX. & ſeqq.

o Dio hiſt. lib. 54.

p Tac. Ann. 15. Iuuen. lib. 4 Saty. 10. Vid. ſuprà an. 67. III.

q *Hieron. ep.* 30.
r *Prudent. lib.* 1. *cont. Sym.*

Conſtantino erecta, LATERANENSES fuerit appellata; cuius meminerunt Hieronymus q & Prudentius r: quæ & eodem nomine hactenùs perſeuerat.

IV.
CONCILIVM ROM. IN CAVSA CÆCIL. ET DONAT.

Sed vt ad SYNODVM in illis ædibus habitam redeamus; teſtatur ea eius Actis Optatus cauſâ Donati à Caſiſnigris (primi, vt vidimus, ſchiſmatis auctoris) & Cæciliani in medium propoſitâ, eumdem Donatum omnium Iudicum ſententiis damnatum eſſe, quòd confeſſus ſit ſe rebaptizâſſe, & Epiſcopis lapſis manum impoſuiſſe; Cæcilianum verò innocentem pronunciatum, quòd teſtes aduerſus eum inducti negauerint ſe aliquid habere quod in eum dicerent. Hæc autem omnia in perpetuis ſeruata ſunt Actorum Eccleſiaſticorũ monumentis, eadémque poſteà in magnâ illâ inter vtramque partẽ factâ Collatione ſingillatim recitata; vt ſcribit S. Auguſtinus, ſ eadem breuiter repetens. Melchiadem verò poſt hæc admodum laborâſſe, vt Donatiſtæ qui Maiorino Carthaginienſi pſeudoëpiſcopo fauebant, Catholicæ vnirentur Eccleſiæ; oblatâ etiam conditione, vt quibuſcunque in locis duo eſſent contrariarum factionũ Epiſcopi, is confirmaretur qui prior fuiſſet ordinatus, & alteri plebs alia regenda prouideretur; S. Auguſtinus ſſ demonſtrat, Melchiadis eâ de re ſententiam mirificè laudans.

ſ *Aug. Breuic. Collat. di.* 3. *c.* 12.
ſſ *Id ep.* 162. *ad Epiſcop. Donat.*

VIII.
DE RHETICIO EPISC. AVGVSTOD.

t *Hieron. ep.* 133.
u *Hæc habet Baron. an.* 321. *num.* VIII.
x *Idem Script. Eccl. in Rhetic.*
y *Aug.* 1. *cont. Iul.* 3.

Ceterùm qui huic iudicio ſub eodem Melchiade Romæ interfuiſſe noſcitur, *Rheticius* Epiſcopus Auguſtodunenſis, à S. quoque Hieronymo t aſſeritur ſub Silueſtro Papâ in Vrbem miſſus à Conſtantino ob cauſam Montenſium, nempè Donatiſtarum. Quâ u in re ſcimus ab aliquibus creditum eſſe, eumdem Hieronymum memoriâ lapſum, Silueſtrum pro Melchiade ſcripſiſſe: ſed facilè potuit contigiſſe, Rheticiũ iterùm Romam ſub Silueſtro miſſum eſſe: cùm præſertim Melchiadis tempore nondum Donatiſtæ fuerint appellati *Montenſes*, ſed tunc primùm cùm ſub Silueſtro Romæ cœperunt habere Epiſcopum. Laudatur verò ipſe Rheticius, ob egregia quæ edidit ſcripta, cùm ab eodem Hieronymo alibi x, tum etiam ab Auguſtino y.

IX
DONAT. APPELLANT AD IMPER.

yy *Vide Baron. an.* 314. *num.* XXXV.
z *Opt. lib.* 1.
a *In Appẽd ad Optat ex Bibl. Pith. recitátque Baron. hoc an.* (Quam tamen potiùs ſcriptam dixeris poſt Concilium Arelatenſe, de quo anno ſeq.)

At quod rurſum ad Donatiſtas attinet; eoſdem, nullâ habitâ iuris vel recti facti ratione; ſed imitantes impiiſſimum hæſiarcham Paulum yy Samoſatenum, qui primus omnium viam aperuit vt ab Epiſcoporum iudicio Imperator adiretur, à quo tamen licèt Ethnico, nempè Aureliano, rurſùm cauſa ad Epiſcopos remiſſa eſt, vt vidimus ſuo loco: eoſdem, inquam, Donatiſtas à Melchiadis & collegarum iudicio ad Cõſtantinum appellâſſe, Optatus z tradit; ſed ad eam appellationem Conſtantinum ſic reſpondiſſe, *O rabida furoris audacia! ſicut in cauſis Gentilium fieri ſolet, appellationem interpoſuerunt.* Extátque a ipſa eiuſdem Conſtantini epiſtola tunc ad Epiſcopos Catholicos ſcripta; quâ inter alias vehementiſſimas aduerſus eiuſmodi appellantium procaciam inuectiuas, ipſa quoque eadem ab Optato recitata verba continentur; itémque iſta, *Dico enim (vt ſeueritas habet) ſacerdotum iudicium ita debet haberi, ac ſi ipſe Dominus reſidẽs iudicet. Nihil enim licet his aliud ſentire, vel aliud iudicare, niſi quod Chriſti magiſterio ſunt edocti.*

X.

Poſt hæc autem, cùm ad conciliandas partes idem Imperator Cæcilianum & Donatũ alióſque eorumdem fautores Epiſcopos Africanos, antequam in Africam aliqui redirent, Brixiam ad ſe vocâſſet; nec quicquam (reſtagantibus Donatiſtis) efficere potuiſſet; miſit Carthaginem duos alios Epiſcopos, Eunemiũ & Olympium, vt remotis Cæciliano & Maiorino, vnum alium ordinarent: qui cùm pronuntiâſſent; Eccleſiam Catholicam illam cenſendam eſſe quæ toto terrarum Orbe diffuſa eſſet, non ſententiam decem & nouem Epiſcoporum Romæ datam diſſolui poſſe, reuerſi ſunt in Italiam: túncque demùm re prorsùs infectâ, permiſſi ſunt redire in Africam vtriuſque partis Epiſcopi. Hæc autem ita geſta eſse, conſtat tam ex epiſtolâ b Conſtantini ad Epiſcopos Donatiſtas ſcriptâ, quando eos Brixiam accerſiuit, quàm ea narratione Optati. Ceterùm eò impudentiæ peruenerunt ſequentis ſæculi Donatiſtæ, vt petulanter iactarent, non ſolùm cauſam à Conſtantino adiudicatam fuiſse Donato, Cæcilianum verò damnatum eſse; ſed etiam vt Melchiadis eâ de re prolatam in ſuos ſententiam eleuarent, eumdem ipſum traditionis crimine infamare auderent. Verùm cùm iſta in magnâ illâ Collatione Carthaginenſi, poſt centum fermè annos habitâ, in iudicium perducta eſsent quanto ea riſu excepta fuerint, quibúſque rationibus & publicorum Actorum teſtificationibus confutata, pluribus demonſtrat Auguſtinus c. Quòd autem cauſa Cæciliani in plures annos producta eſse cognoſcatur, agetur rurſum de illa ſuis locis inferiùs.

b *Extat in Append. ad Opt.*
POSTERIORVM DONAT. MENDACIA.

c *Aug. Poſt Collat. c.* 13. *&* 31. *epiſt.* 152 *& cont. ep. Parm. c.* 5.

XI.
MELCHIADIS PP. OBITVS.

Interim verò in fine huius anni, nẽpè quarto Idus Decembris, *Melchiades* Papa, cùm ſediſſet annos duos, menſes duos, dies ſeptem, ſpiritum Deo reddidit; ſepultúſque eſt in cœmeterio Calliſti viâ Appia: & in antiquis Eccleſiaſticis monumentis reperitur titulo Martyris conſignatus, quòd (vt aliàs diximus) qui perſecutionis tempore perpeſsus eſset pro fide Chriſti tormenta licèt ſuperſtes in pace quieſceret, *Martyr* appellari conſueuiſset. Cùm autem de ſedis eius annis diuerſæ reperiãtur ſententiæ; eum tamen hoc anno deſiiſse, inde certa deducitur aſſertio, quòd ſequenti anno celebratum appareat Concilium Arelatenſe ſub Silueſtro eius ſucceſſore, longè ante menſem Decembrem quo Melchiades deceſſiſse ponitur. In Indicibus quoque Vaticanis, qui habentur in codice cuius eſt titulus *Concordia canonum*, nonniſi anni duo, menſes ſeptem, & dies octo ei tribuuntur: ſed habitâ ratione diei quo is ſedere cœpit, conſtat in numerum menſium errorem irrepſiſſe, facili mutatione notæ numeri 7. in 2.

XII.
DE FERMENTO ELVCIDATIO.

d *Innoc. ep.* 1. *ad Decent. cap.* 5.

Quod autem in Libro de Romanis Pontificibus traditur, ipſum inter alia decreta conſtituiſſe, vt *Oblationes conſecratæ per Eccleſias ex conſecratu Epiſcopi dirigerentur, quod declaratur* (hoc eſt appellatur) *fermentum*; fitque eiuſmodi erogationis fermenti menſio in eodem libro, in Siricio, necnon apud Innocentium d Papam, & in antiquo Rituali: res eſt planè obſcuriſſima, & in quâ elucidandâ multi fruſtrà deſudârunt, an feliciùs nos extiterim, prudẽs lector iudicabit. Ac primò fuiſſe eiuſmodi FERMENTVM, vnionis ſymbolum, quæ habet Innocentius ſatis declarare videntur; dum ait, diebus Dominicis, diuerſorum Titulorum, ſiue Eccleſiarum, presbyteros, quòd illi diebus ſingulis in ſuis Titulis Synaxim agerent; atque ideò cum ipſo Pontifice conuenire non poſſent, ab eodem per

acolytos miſſum accipere ſolitos Fermentum ab ipſo confectum, (hoc eſt, vt ex iis quæ habentur in Melchiade & Siricio declaratur, cõſecratum, ſiue benedictum) quo ſignificaretur, eos cum illo eſſe fide atque charitate coniunctos, accepto planè (vt videtur) exemplo ab Euangelica[e] parabolâ, quâ regnum cælorum Fermento comparatur.

e Matt. 13.

XIII. DE OBLATIONIBUS RITUS.

Quiſnam verò eius rei vſus ſoleret eſſe, non aliunde opportuniùs intelligi poteſt, quàm ex Oblationibus panum à populo fieri, vel à presbyteris de proprio ſubminiſtrari ſolitis in Eccleſiâ, de quibus eſt antiquus Canon[f], Pij Papæ & martyris titulo prænotatus, conſtituens vt de illis à presbytero benedictis, & in fruſta ſectis, poſt Miſſarum ſolemnia, qui communicare non fuerint parati, *Eulogias* omni die Dominico & in diebus feſtis accipiant. Quapropter vt eiuſmodi panem fermẽtatum ab Epiſcopo ſingulorum Titulorum presbyteri acciperent, à Melchiade fuiſſe inſtitutum apparet: ſiquidem eiuſmodi Fermentum idem eſſe quod Oblationem, eius Decreti verba ſatis oſtendunt. Verùm id non tantùm Romæ & in Eccleſia Occidentali, ſed & in Orientali fuiſſe ſeruatum, Concilium Laodicenum declaraſſe videtur, cùm decreuit[g] ſanctas Oblationes ad vicem Eulogiarum per feſtiuitatem Paſchalem ad alias parochias mitti minimè oportere: idque idcirco, puto, quòd eâ die nequaquàm Eulogiis, ſed Euchariſtiâ populus omnis communicare deberet: in ceteris autem anni diebus liceret; præterquàm in diebus ieiunij Quadrageſimæ, (vt eadem Synodus[h] decreuit) ne occaſione Eulogiarum ieiunium frangeretur. Meminit & Gregorius Nazianzenus de eiuſmodi Panibus benedictione ſanctificatis.

f Tom. I. Conc. ſub. Pio, ex eod. quinque librorum. lib. 2. cap. 117.

g Conc. Laodic. cap. 14.

h Ibid. c. 49.

i Greg. Nazian. orat. in ſan. patr.

EULOGIA DICTA EUCHARISTIA.

[*Eulogia* quoque pro ipſo ſacroſancto Euchariſtiæ ſacramento accepta aliquando reperitur apud antiquos Patres. Et tam Euangeliſtæ, quàm Apoſtolus Paulus in explicandâ Dominicâ eiuſmodi inſtitutione, duobus verbis promiſcuè vtuntur, [illegible] & [illegible] ex quibus duo ſanctiſſimi Sacramenti nomina ortum habuerunt, *Eulogia*, *Euchariſtia* Quare & prædictum Concilij Laodiceni decretum ita Balſamon & Zonaras interpretantur, vt prohibuerit mittere ſacratiſſimæ Euchariſtiæ particulas, ſeu buccellas, ad alias parœcias: ſicut & conſuetum fuiſſe mitti ad abſentes à Romanis Pontiff. iam etiam his Annalibus oſtenſum eſt. De his porrò fuſè diſputauit Bulengerus in ſuis Diatribis aduerſus Exercitationes Caſauboni & Andr. Eudæm lib. 2. defenſ. Baron. cap. 15.)

XIV. EULOGIÆ SYMBOLUM VNITATIS.

Ex his igitur, aliiſque eiuſmodi antiquorum teſtimoniis, conſtat nihil aliud fuiſſe *Fermentum*, quàm fermentatum panem benedictum: quo vt communicationis ſymbolum ab Epiſcopo impertirentur cũcti parochiales presbyteri, qui eũdem ſub ſe cõſtitutis Fidelibus diſtribuerent certis diebus, quod quidem diuerſis nominibus appellatũ reperitur; putà *Fermentum*, ad diſtinctionem azymi panis ex quo ſoleret confici Euchariſtia: item *Eulogia*, ſeu *Benedictio*, quòd ab Epiſcopis benedici ac ſignari ſoleret; vt eſt etiã eâ de re elegans exemplũ in Actis[k] S. Albini Epiſcopi Andegauenſis: ac denique *Sacramentum*, ob ſacræ rei ſignum, nempè Catholicæ vnionis; quo nomine ab Innocẽtio[l] appellatur; ſicut & S. Auguſtinus[m] æquè nominat Sacramentum panem benedictum cathecumenis impertiri ſolitum. Porrò fuiſſe quoque alias priuatas Eulogias, quas ſcilicet amici inter ſe vltrò citròque dare, atque accipere conſueuiſſent, multa ſuppetunt antiqua exempla: & inter alia; Paulini Nolani[n] Epiſcopi, ad Auguſtinum, Alipium, Romanianum, & Seuerum[o], è Campaniâ in Africam & Gallias, panes pro Eulogia mittentis; & pariter Auguſtini[p] ad eumdem Paulinum remittentis.

k Ap. Sur. 1. Mart.

l Innoc. ep. 1 cap. 3.

m Aug. lib. 2. de pec. mer. & remiſſ. cap. 26.

n Ap. Aug. ep. 31. 35. 36.

o Paul. ep. 1. in fin.

p Aug. ep. 34.

XV.

Hoc eodem anno Conſtantinus[q] Imper. reſcripto confirmauit immunitatem clericorum à nominationibus, ſeu ſuſceptionibus publicis: ne videlicèt Deo militantes, diſtinerentur negotiis ſæcularibus.

q l. 1. C. Th. de epiſ. & cler.

IESV CHRISTI

AN. 314.

SILVESTRI

AN. 1.

CONSTANTINI

AN. 9.

I. SILVESTER PAPA.

ANNO Chriſti trecenteſimo decimoquarto, Voluſiano & Aniano Coſſ. Calendis Februarij SILVESTER Romanus Ruffini filius, ex presbytero ſubrogatus in locum Melchiadis, ſedere cœpit. Hæc ex libro de Romanis Pontificibus. Errare autem illos qui ingreſſum Silueſtri ponunt anno ſeptimo, vel etiam quinto Imperij Conſtantini ſatis apparet ex iis quæ ex Optato, Auguſtino, Euſebio & Actis Eccleſiaſticis ac Proconſularibus, ſuperiùs ſunt recitata de tempore ſedis Melchiadis eius deceſſoris.

II.

Hoc eodẽ anno Maximinus Imperator nulla occaſione, ſed arrogantiâ, bellum aduerſùs Licinium in Imperio conſortem mouens, ab eo ſuperatus eſt. Qui cùm à ſuis ad Licinium tranſeuntibus derelictus, vix manus hoſtium depoſito regio apparatu euaſiſſet, in ſua regreſſus, primùm in deorum ſacrificos & pſeudoprophetas, quorum oraculis impulſus bellum ſuſceperat, tanquam præſtigiatores & proditores, animaduertit; poſteà verò Chriſtianorum Deo laudem tribuens, pro eorum pleniſſimâ libertate promulgauit edictum, quo etiam loca publica eis reſtitui iuſſit, & Eccleſias ædificare permiſit: móxque repentinâ diuinitùs plagâ percuſſus, putrefactâ & pedetẽtim exeſâ carne, & ſponte exilientibus è propriâ ſede oculis cæcus redditus; demùm inuocatâ morte, & propter ſcelera in Chriſtianos admiſſa, meritò ſe illa pati confeſſus, miſerabiliter animam efflauit. Deſcribit hæc omnia pluribus Euſebius[a]. Maximinum autem diem apud Tarſum obiiſſe, Zoſimus[b] & Eutropius[c] teſtantur. Addit verò Euſebius, eumdem ab aliis Imperatoribus, nempè Conſtantino & Licinio, edictis publicis tyrannum fuiſſe declaratum; eiúſque, & liberorum nomina ex tabulis & inſcriptionibus eraſa, vel nigro colore obliterata, ſtatuáſque deiectas: atque inſuper eiuſdem aſſeclas, Chriſtianorum perſecutores, omnibus honoribus & dignitatibus ſpoliatos, quoſdam etiam nequiores morte mulctatos eſſe. Scribit denique idem Euſebius[d], Maximinum molitum eſſe inſidias Conſtantino; ſed hunc viſione diuinitùs admonitum, anteuertiſſe periculum.

MAXIMINUS IMP. MISERANDUS EXITUS.

a Euſ. 9. hiſt. 8.

b Zoſ. lib. 2.

c Eutrop. lib. 10.

d Euſ. 1. de Vit. Conſt. 40.

III.

Sic igitur Perſecutione vbique & omni ex parte ſublatâ, deinceps (inquit idem auctor) vi-

dere

PAX VBIQVE RESTITVTA.

dere erat dedicationum feſtiuitates per vrbes ſingulas, eccleſiarum nuper exædificatarum cõſecrationes, frequens Epiſcoporum in vnum conuentus, peregrinorum ab exteris regionibus accedentium concurſus, mutuas populorum beneuolentias, decoros ritus Eccleſiæ redditos, vnam omnium Fidelium mentẽ & ſententiam. Sed hæc ipſe [e] pluribus; ſimul & immenſam narrans Fidelium lætitiam de pace reſtitutâ, & egregiam recitans orationem Panegyricam tũc temporis in dedicatione Eccleſiæ Tyri habitã; ex quâ intelligere quiſque poteſt, ſingulas ſtructuræ eccleſiarum partes quid myſticum præſignare; ideóque haud perfunctoriè abſque ſpiritali intelligentiâ, ſed ſummo religionis ſtudio, conſueuiſſe à maioribus erigi.

e Id. hiſt. lib. 10.

IV. DONAT. ITERVM VRGENT CÆCILIANVM.

Intereà verò tumultuantibus rurſùm in Africâ Donatiſtis, Felicémque Aptungitanum Epiſcopum, Cæciliani ordinatorem, traditionis accuſantibus; de mandato Conſtantini Imperatoris, cognoſcens de eius causâ Ælianus Proconſul Africæ, iiſdem Coſſ. Voluſiano & Aniano decimoquinto Calendas Martij, poſt varias Donatiſtarum detectas falſitates, & ſuperatas fraudes, eumdem recto & legitimo iudicio innocentem pronuntiauit; ſicut breuiter declarat Optatus [f], fuſiùs verò ſæpiùſque Auguſtinus [g]; extántque [h] inſuper ipſa Felicis Acta, ſed in nonnullis (vt in antiquis accidere ſolet) deprauata, quæ ex Auguſtino corrigenda ſunt. Cùm autem refractarij Donatiſtæ his minimè contenti, (vt ex eodem auctore [i] conſtat) ab Æliani ſententiâ Imperatorem appellantes, ad ipſum profecti eſſent, aduerſùs Felicem, & ab eo ordinatum Cæcilianum, rurſùs iudicium proſecuturi, tanquam in præcedentibus prætermiſſa eſſent quæ viderentur eſſe potiſſima: quòd hoc negotium eſſet Epiſcoporum, voluit etiam Conſtantinus id ab Epiſcopis iudicari; minimè auſus (vt ait Auguſtinus [k]) de Epiſcoporum iudicio, qui Romæ ſederant, ipſe iudicare; ſed alios dedit Epiſcopos iudices, electâ ad hoc Arelatenſi ciuitate, quod ipſe tunc in Galliis ageret: Scripſitque ad præcipuos Occidentalis Eccleſiæ Metropolitanos, vt ipſi cum duobus aliis quos vellent ſuarum prouinciarum Epiſcopis, conductu publico ad eamdem ciuitatem properarent ad Calendas Auguſti. Extat [l] enim eius argumenti tunc ab eo ſcripta epiſtola ad Chreſtum Epiſcopum Syracuſanum; aliáque [m] ad Ablauium Africæ Proconſulem de dandis tum Catholicis, tum Donatiſtis, literis Tractoriis [n] ad ſumptus itineris: quorum exemplorum reliquas omnes, tam ad Epiſcopos, quàm Præſides, fuiſſe putamos.

f Opt. lib. 1.
g Aug. poſt. Collat. c. 32. 33. ep. 68. 152. 162.
h In append. ad Opt.
i Aug. ep. 68.
k Id. ep. 162.
l Ap. Euſ. 10 hiſt. 5.
m In Appẽd. ad Opt.
n De huius generis literis dictum eſt ſup. an. 342. num. VII.

V. CONCILIVM ARELATENSE.

Quod autem ad numerum Epiſcoporum; ducentos conueniſſe Auguſtinus [o] ſignificare videtur. Scimus tamen Adonem [p], Epiſcopum Viennenſem affirmare, ſexcentos interfuiſſe Concilio Arelatenſi celebrato ſub Conſtãtino: ſed errare conſtat, dum ait illud Concilium coactum fuiſſe tempore Nicænæ Synodi, cùm Donatiſtæ tum primùm aduerſus Catholicos inſurrexiſſent. Quemadmodùm & manifeſto librariorum errore factum eſt, vt in Tomis Conciliorum, ARELATENSE PRIMVM abſque aliquâ notâ ſubſcriptionis Epiſcoporum qui interfuerunt, editum habeatur; eorumdem verò nomina inſcripta ponantur Secundo, quod celebratum eſſe poſt Nicænum, & poſt Photini hæreſim emergentem, poſt denique Vaſenſe Concilium, canones [q] in eo poſiti pleniſſimam fidem faciunt. Neque aliud ſub Conſtantino Imp. & Silueſtro Papâ Arelate coactum eſt, præter hoc Primum habitum in causâ Cæciliani, quod huius anni Coſſ. Voluſiano & Aniano celebratum eſſe conſtat: licèt falsò ab aliquo ſuperadditum fuerit, id accidiſſe circa annum Domini trecenteſimum vigeſimum ſextum; cùm exploratum ſit, Acta etiam Eccleſiaſtica nonniſi Conſulibus conſignari conſueuiſſe, non autem à Chriſti aduentu, quod primò factum eſſe à Dionyſio Exiguo, Beda [r] teſtatur. Porrò Balduinus, qui Optati opera egregiè illuſtrauit, aſſerit ſe ex fragmentis quibuſdam compertum habuiſſe, Silueſtrum Romanum Epiſcopum eidem Synodo præfuiſſe: nempè per Legatos, qui in ſuperiùs citato catalogo quatuor nominantur, videlicèt *Claudius* & *Vitus* presbyteri *Eugenius* & *Cyriacus* diaconi.

o Aug. 1. cont. ep. Parm. 5.
p Ado in Chron. æt. 6.
q Conc. Arel. II. can. 9. 16. 18.
r Bed. de rat. temp. c. 45.

VI.

Quæ verò nomina Epiſcoporum deſcripta eodem catalogo reperiuntur, plerumque mendoſiſſima ſunt; cùm & maximæ partis penitùs deſint. Etenim planè ingentem fuiſſe illorum numerum, ex eo quoque poteſt intelligi, dum præter illos qui ex vniuerſâ Galliâ, Italiâ Hiſpania, & Africâ conuenerunt, ab extremis etiam Orbis Occidentalis oris aliquos adueniſſe conſtat: nempè ex Britanniâ, ciuitate Londinenſi, *Reſtitutum*, & ex Siciliâ *Chreſtum* Syracuſanum; qui tamen ibi malè *Sixtus* appellatur, quòd ſcriptor indecorũ putauerit Chriſtianum aliquem dici *Chreſtum* nomine proprio. At non à Chriſto *Chreſti* nomen deſcendit: erat enim æquè Gentilibus vſitatum, licèt (quod aliâs [ſ] dictum eſt) Chriſtum quoque Dominum perperam illi *Chreſtum* dicerẽt, cùm alioqui honeſtiſſimum hoc nomen eſſet, bonum & commodum ſignificans. Contrà verò *Chreſtologi* dicebantur, qui cùm benè loquerentur, malè agerent: quo nomine Pertinacem Imperatorem dictum eſſe, affirmat Iulius Capitolinus: eodémque ſenſu Paulus Romanos χρηστολογίαν nominat.

DE NOMINE CHRESTI.
ſ Sup. an. 43. num. III.

VII. ACTA CONCILII, ET SCRIPTA OPTATI, CORRVPTA A DONAT.

Ceterum quod eâdem Epiſcoporum ſerie Cæcilianus Carthaginenſis, non Epiſcopus, ſed presbyter nominatur; vehemens ſuſpicio eſt, à Donatiſtis deprauatum mutilatúmque fuiſſe idem Concilium: quemadmodùm & ex Optati commentario, cùm in Africâ poſteà dominarentur, apparet eos ſuſtuliſſe quæcumque de Concilio Arelatenſi, déque ſententiâ Conſtantini poſtmodùm Mediolani aduerſus eoſdem latâ, ille ſcripſiſſet: neque enim quæ conſcio toto Orbe facta eſſent, potuerunt Optatum prætetiiſſe. Quin etiam licèt indubitatum, ipſorum etiam Donatiſtarum confeſſione, remanſerit, adiudicatã à Patribus cauſam fuiſſe Cæciliano, ac nonnullos ex aduerſariis cum eo in concordiam rediiſſe; tamen rerum omnino, aliorúmque in eâdem causâ tunc Arelate geſtorum memoria, fraude eorumdem ſchiſmaticorum penitùs periiſſet, niſi eam ſuis ſcriptis Auguſtinus [t] obiter inſeruiſſet. Denique & in ipſos canones, quos more maiorum ſacer ille cœtus, poſt abſolutam Cæciliani cauſam, ad optimum Eccleſiarum regimen ſtatuit, mala manus eorumdem Donatiſtarum graſſata eſſe videtur. Siquidem cùm in octauo iidem damnari eſſent, quòd venientes ad ſe rebaptizarẽt, pro eo quod ſcriptum fuerat *Afris*, illi expoſuerũt *Arianis*

t Aug. 1. cont. ep. Parm. 6. & ep. 68. ad Ianuar.

quod mendum ex vetuſtioribus magíſque probatis codicibus reſtituitur; cùm & alioqui nondum hoc tempore Ariana hæreſis adeò Occidenti innotuiſſet.

VIII.
De Canonibus Concil. Arel. I.

Numerantur autem canones omnes ibidem ſtatuti, viginti tres: quotum primus eſt de obſeruatione Paſchæ Domini, vt iuxta conſuetudinem literæ à Romano Pontifice ad omnes dirigerentur, quatenùs vno die & tempore pet vniuerſum Orbé celebraretur: Reliqui verò ad rectam Eccleſiaſticam diſciplinam informandam pertinent; quorum etiam nonnullorum facta eſt ſuperiùs variis occaſionibus mentio. Ille verò maximâ conſideratione dignus, quo hæreticos atque ſchiſmaticos à Præfecturis, ceteriſq; magiſtratibus penitùs excluſerunt; dum ſtatuerunt [u], vt Præſides prouinciarum, aliique Reipublicæ Magiſtratus Chriſtiani, Literas acciperent Eccleſiaſticas Communicatorias: ita tamen vt vbicumque agerent, eorumdem locorum Epiſcopi curam de illis agerent; vt cùm inciperent contra diſciplinam publicam agere, tunc demùm à communione excluderentur. Quòd autem Euſebius teſtetur, in medio conſeſſu Patrum quaſi vnum è multis aſſediſſe Conſtantinum Imperatorem: par eſt credere, aut ipſummet auctorem fuiſſe, aut ſaltem annuiſſe vt eiuſmodi decretum à Patribus ſanciretur. Porrò iidem omnes tunc ſtatuti canones miſſi ſunt ad Silueſtrum Romanum Pontificem, eius auctoritate probandi, & in vniuerſas Eccleſias promulgandi; ſcriptâ ad illum eâ de re epiſtolâ Synodali, cuius in editis canonibus inſcriptio tantùm notata reperitur: ſed eadem integra poſtmodùm edita [x] eſt, quâ & ſanciti canones continentur, licèt ex parte mutili. Quod verò impij Donatiſtæ ab hâc Synodo iterùm appellauerint ad Imperatorem; agetur de eius iudicio poſt biennium, quando id fieri contigit.

u *Conc. Aurel. I c. 7.*
Præsides subiecti Episcopis.

Decreta Synodi ad Papam missa.

x *Rex Baron. Ann. Tom. III. hoc an. ex Biblioth. P. Pithœi.*

XI.
y *Euſeb. 10. hiſt. 3. & 9.*
Crebra in Oriente Concilia.

Sed quod ad res Orientis pertinet; cùm teſtetur Euſebius [y], extincto Maximino mox agi cœptos frequentes Epiſcoporum Conuentus: in hoc ipſum tempus referenda putamus, quæ celebrata fuêre CONCILIA, ANCYRÆ in Galatiâ, & NEOCÆSAREÆ in Ponto. Nam quòd in *Ancyrano* inprimis agitur de illis qui in perſecutione lapſi per pœnitentiam reſtituendi eſſent, confeſtim poſt ſedatam Perſecutioné celebratú fuiſſe videtur. In *Neocaſarienſi* verò, cui complures ex iis qui Ancyræ interfuerant ſubſcripti habentur, iidem poſt aliquod tempus ſupplêſſe viſi ſunt ea quæ in Ancyrano fuerat prætermiſſa. Quòd enim inter alios *Baſilius* Epiſcopus Amaſeę vtrique interfuiſſe legatur, idémque in perſecutione Licinij, quæ proximè eſt ſubſecuta, martyr occubuerit; planè neceſſe eſt affirmare, haud diù poſt Ancyranum, iterùm Neocæſareæ eoſdem fermè Antiſtites eonueniſſe, antequàm Licinius Orientalem Eccleſiam perſequi aggrederetur: ex quibus etiam plurimi ſubſcripti reperiuntur Nicænæ poſteà celebratæ Oecumenicæ Synodo.

X.
Conc. Ancyranum.

Ceterùm ab iis qui *Ancyra* conuenerunt decem & octo magni nominis Epiſcopis, ſtatuti ſunt canones viginti quatuor, tum de pœnitentiâ pro criminum differentiâ Lapſis iniunctâ, ſecundùm quod iam olim ab aliis vidimus diuerſis locis atque occaſionibus factitatum; tum de Eccleſiaſticâ diſciplinâ incorruptè ſeruandâ; ac inprimis de cælibatu clericorum, qui in eâdem Synodo eſt firmiùs ſtabilitus. Illos tamen diaconos eximi voluit, qui cùm ordinarétur inuiti, fuiſſent pariter conteſtati ſe non poſſe continentes viuere: etenim qui ſic clamâſſet, etiam poſt ſuſceptum diaconatûs ordinem poſſe vxorem ducere, Patres illi conſenſerunt; ſi verò tacuiſſent, continentiam debere ſeruare ſtatuerunt, aut à miniſterio diaconatûs ceſſare, & laicâ tantummodò communione impertiri. In *Neocaſarienſi* porrò Synodo, à ſeptemdecim Epiſcopis ſtatuti ſunt quatuordecim canones, tam ad eumdem clericorum cælibatum, quàm ad œconomiam Eccleſiaſticam, & pios Fidelium mores ſpectantes. *Vitalis* autem Epiſcopus Antiochenus, qui eidem vtrique Synodo primus ſubſcripſit, haud diù poſt hæc ſuperſtes exiſtens (quem his temporibus, cùm Licinius in Oriente regnaret, deceſſiſſe Theodoretus [z] ſcribit) ſucceſſorem habuit *Philogonium*, inſigni & ipſum pietate virum.

Conc. Neocæsar.

z *Theod. l. hiſt. 3.*

XI.
De Concilio Laodiceno.
a [De hoc Concilio egit Baron. in fin. Tom. IV. Annal. Sed ex eiuſdem ſententiâ, fuit omninò collocandum hoc loco.]
b *Strab. l. 13.*
c *Plin. lib. 5. cap. 10.*
d *Strab. l. 11.*

Cùm autem de CONCILIO LAODICENO [a], antiquâ nobilitate percelebri, Græcorum ac Latinorum ſcriptis memoriæ commendato, incertum ſit quo potiſſimùm tempore celebratum fuerit; de eo tractaturi, primò corrigemus errorem, quo à pleriſque celebratum dicitur Laodiceæ quæ eſt in Syriâ; cùm tamen in ipſius titulo disertè legatur *Laodicea Phrygia Pacatiana.* Grauior verò ille, quo Laodicea quæ eſt in Syriâ, eadem aſſeritur quæ eſt ad Lycũ flumẽ: cùm ex Strabone [b], Plinio [c], Ptolemæo, & aliis Coſmographis, duas conſtet fuiſſe *Laodiceas*; alteram Syriæ, quæ dicta eſt *Seleucia Tetrapolis*, alteram in Phrygiâ, dictam à Strabone *Laodiceam Hierapolim*: quinimmò ponunt [d] & aliam in Mediâ, à Macedonibus conditam. Quæ autem in Syriâ eſt, haud procul diſtat à ponte Orontis fluuij, Chalcidis contermina, condita à Seleuco. Sed quæ in Phrygiâ eſt ad Lycum ſita, nobilis quidem ciuitas, ac totius prouinciæ (vt ait Theodoretus [e]) metropolis; ſed nobilior elogio SS. Apoſtolorum Pauli [f] & Ioannis [g]. Ex his pariter redarguitur [h], qui putauit hanc Synodum celebratam eſſe ſub Theodoſio Epiſcopo. Fuit enim iſte Laodiceæ Syriæ Epiſcopus [i], qui in Concilio Magno Nicæno ſubſcriptus habetur inter Epiſcopos Cœleſyriæ. Quo tempore Laodiceæ Phrygiæ præerat Nunechius, qui itidem Nicæno Concilio reperitur primo loco ſubſcriptus inter Epiſcopos Phrygiæ. Sed hæc ſatis de loco.

e *Theodor. in Coloſ. 2.*
f *Coloſ. vlt.*
g *Apocal. 3.*
h *c. 11. diſt. 16.*
i *Euſeb. lib. 7. cap. vlt.*

XII.
k *Theodor. Coloſſ. 2.*
l *Baſil. ep. ad Amphil. c. 1*

De tempore primùm liquidò conſtat, eamdem Synodum non tãtùm ante tempora Theodoreti habitam eſſe, dum inuenitur ab eo [k] citata; ſed etiam ante S. Baſilium, quem eiuſdem meminiſſe certum eſt, dum ait [l] Catharorum (hoc eſt Nouatianorum) baptiſmum ſuſcipiendum eſſe, quòd nonnullis Aſiaticis viſus ſit ſuſcipiendus. Id enim ſtatutum habetur in Laodiceno Concilio, canone ſeptimo. A quo etiam cùm reiiciatur Cataphrygarum baptiſmus; ex eiuſdem ſententiâ Baſilium itidem definiiſſe apparet. Vtrùm autem poſt Nicænum Concilium, vel ante habita fuerit; diffinita cauſa eſſet, ſi quod in eodem ſeptimo canone Photinianorum hæreticorum baptiſmus approbatur, omnium exemplarium & editionum vna eſſet eadémque lectio. Verùm cùm plerique ſcripti codices, necnon editio poſita in cuſis libris poſte-

Digitized by Google

tiori loco, caueaut illis verbis, *Aut Photinianis*, manifeſtúmque fit ex Cōcilio[m] Arelatenſi Secūdo, collatum à Photinianis baptiſma, ab Eccleſiâ numquam fuiſſe receptum: (quòd ſcilicèt omninò negarent diuinitatem Filij Dei, quem hominem tātùmmodò fuiſſe dicebant:) idémq; confirmetur ex eo quod Theodoretus[n] affirmat Photinianos eadem ſenſiſſe cum Paulianiſtis, quos Concilium[o] Nicænum venientes ad Eccleſiam baptizari voluit: His, inquam, ita exiſtentibus; & penitùs ab eodem canone ſeptimo explodenda eſt lectio de approbatione baptiſmi Photinianorum, nihilque eſt quod inde conuinci poſſit, iſtud Concilium celebratum fuiſſe poſt Nicænum.

m *Cōc. Arel. II can. 16.*
n *Theodor. har. fab. l. 2.*
o *Conc. Nic. can. 19.*

XIII. Sunt verò nonnulla, quæ antè celebratum perſuadent; velut quòd conſtat auctoritate S. Hieronymi[p], receptum in Nicæno Concilio librum Iudith, qui tamen in ſerie librorum Scripturæ à Patribus Laodicenis omiſſus eſt: quod minimè contigiſſet, ſi eum Niceni iam antè approbâſſent. Prætereà cùm reperiantur quinq;[q] canones Laodiceni Cōcilij, eadem omninò cōtinere quæ in Nicæno ſtatuta ſūt, nec in eis vlla prorſùs habeatur mētio Nicæni eadem ſtatuētis; argumentum eſt ea priùs Laodiceæ decreta fuiſſe: ſiquidē vel non oportuerat ea paulò pòſt iterùm ſanciri à Prouinciali Concilio, quæ decreta nuper fuerant in Oecumenico; vel ſaltem ad maiorem Eccleſiaſticis legibus auctoritatem conciliandam, debuerant Patres meminiſſe Nicænorum canonum; ſicut & in aliis Conciliis factum eſſe reperitur, & in hoc ipſo Laodiceno[r] ſeruatum; dum decretum eſt, Bigamos ad breue tempus pœnitere debere, idque (vt ponitur) ſecundùm Eccleſiaſticum canonem; nempè Neocæſarienſis[s] Concilij, in quo id ſtatutum fuit: vnde & manifeſtum eſt, Laodicenum celebratum fuiſſe poſt Neocæſarienſe ex his omnibus colligas eos grauiter errare, qui ad longè alia tempora, quàm iſta, referant.

p *Hier. ep. 111.*
q *Conc. Laodic. c. 3. 5. 8. 12. 10. Nic. c. 2. 18. 19. 4. 14.*
r *Conc. Laod. can. 1.*
s *Conc. Neocaſ. cap. 3.*

XIV. DECRETA SYNODI LAODIC. Sunt autem quinquaginta nouem eiuſdem canones, à triginta duobus Epiſcopis inſtituti, ad diſciplinam & œconomiam Eccleſiaſticam pertinentes: quibus & Eccleſiæ antiquæ traditiones referantur, vt de Confeſſione[t] peccatorum, cultu[u] ſanctorum Martyrum, vſu[x] ſacri Chriſmatis, Ieiunio[y] Quadrageſimæ, & aliis. Qui autem poſtremus ſtatutus eſt, de non canendis in Eccleſiâ pſalmis vulgaribus, ſed iis tantùm qui in ſacris libris inueniantur; equidem aduerſùm prauum vſum à Paulo Samoſateno (vt dictum eſt aliàs) primitùs introductum, conſultò ſancitus eſſe videtur. Denique de Angelorum cultu, quem eâdem[z] Synodo vetitum nonnulli putârunt, dictum eſt abundè ſuperiùs[a].

t *Conc. Laod. can 2.*
u *Ibid. c. 34. 51.*
x *c. 48.*
y *c. 49. 50.*
z *c. 35.*
a *Sup. an. 60. num. VI. & ſeqq.*

XV. BYZANTINI EPISCOPI. Hoc eodem anno Imperij Conſtantini nono, ponitur à Cedreno[b] *Metrophanes* creatus quartus Epiſcopus Byzantij: quem & Zonaras[c] ait ſucceſſiſſe fratri ſuo *Probo*: ambos autem filios fuiſſe *Domitij* fratris Probi Imperatoris, eumdémque ipſum Domitium eiuſdem ciuitatis ante Probum filium, extitiſſe Epiſcopum. Ceterùm cùm Cedrenus quartum nominet Metrophanem Epiſcopum Byzantinum; Nicephorus[d] tamen Calliſtus, nec non alter Nicephorus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, ſeriem texentes eiuſdem ciuitatis Epiſcoporum, ab ipſo Andreâ Apoſtolo exordium ſumpſere, vt demonſtrarent eam Eccleſiam Apoſtolicam eſſe. At verò non tantùm nullus antiquorum id dixiſſe reperitur; ſed & teſtatur Gelaſius[e], ne Metropolim quidem, ſed parochiam tantùm fuiſſe Heraclienſis Eccleſiæ: & Agapeti[f] Papę teſtificatione palàm factum eſt ipſis Conſtantinopoli agentibus Epiſcopis, non ab Andreâ, ſed à Petro datum eſſe primum Epiſcopum Byzantinis.

b *Cedr. in comp.*
c *Zonar. Ann. tom. 3 in Conſtant.*
d *Nic. l. 8. c. 6. & alter. Nic. in Chro.*

OLIM SVBIECTA HERACLIENSIBVS.
e *Gelaſ. ep. ad Epiſcop. Dard.*
f *Agap. ep. ad Pet. qua ext. in Quint. Syn. Act. 1.*

[Quod Heraclienſi ſubiecta olim eſſet Eccleſia Byzantina, inde id accidiſſe ait Balſamon ad Conc. II. c. 3. quod Seuerus Imp. Byzantium (captum videlicet à ſe poſt longam obſidionem, vt ſupr. an. 197. l.) Heracleæ æquè ciuitati Thraciæ ſubiecıſſet. Cùm verò poſteà Conſtantinus Byzantium in Conſtantinopolim euexiſſet, factum paulatim eſt, vt contrà Heracleenſis Eccleſia ſubiecta ſit Conſtantinopolitanæ, hoc tamen priuilegio, vt eius Epiſcopus conſecrarec Conſtantinopolitanum, (vt infrà an. 936. l.) quemadmodum Oſtienſis Romanum.]

IESV CHRISTI
AN. 315.

SILVESTRI
AN. 2.

CONSTANTINI
AN. 10.

I. ANNO Chriſti trecenteſimo decimoquinto, Conſtantino & Licinio Augg. quartùm Coſſ. idem Conſtantinus auſpicatus Imperij ſui annum decimum, Decennalia celebrauit, non quidem ritu Gētilium, ſed vt Chriſtianum decebat, pro ſacrificiis animalium, Deo puras gratiarum actiones, precéſque ſolemniter fundens, vt Euſebius[a] tradit. In his autem ſolemnis conſueuerat fieri Votorum nuncupatio pro ſalute Principum tertia die[b] poſt Calendas Ianuarias, quando ſingulis annis vna libra auri in ſeptuaginta duobus ſolidis[c] obrizis ipſo anni principio offerri ſolebat. Sed hæc temporibus Chriſtianorum Impp. Nam olim (vt obſeruauit Alexander[d]) collectam ſtipem ex voto nuncupato pro ſalute Principis, iaciebant in Lacum Curtium. Quamuis quòd in eiuſmodi votorum nuncupationibus (vt docet Tertullianus[e]) ſoleret voueri Ioui bos cornibus auro decoratus; ne eiuſmodi impietatis vota pro ſuâ ſalute nūcuparentur, videri poſſit Conſtātinus in dictam auri penſitationem ea mutari voluiſſe.

a *Euſ. 1. de Vit. Cōſt. 41.*
VOTORVM SOLEMNIS NVNCVPATIO.
b *l. Si calumnietur §. poſt Bald. D. de verb. ſig.*
c *De oblat. vot. C. Th. l. 7. in fi. & C. Iuſtin. l. 12. tit. 48.*
d *Alex. Genial. dier. l. 3 cap. 22.*
e *Tert. de coron. mil. cap. 12.*

II. CRISPVS ET CONSTANT. CÆSS. Iiſdem verò ipſius Decennalibus, ab eodem Imperatore creatos eſſe Cæſares duos ipſius filios, CRISPVM & CONSTANTINVM, Nazarius teſtatur oratione Panegyricâ quam habuit in Quinquennalibus eorumdem Cæſarum; dum affirmat Conſtantinum peruenіſſe iam in annum Imperij decimumquintum, cùm iidem auſpicarentur annum quintum. Ex quibus erroris imprimis arguitur Euſebij Chronicon, in quo id legitur accidiſſe anno octauo Conſtantini: nam & ipſe[f] in Vitâ eiuſdem tradit, hoc eodem anno eius Imperij decimo, Conſtantinum filium Cæſarem à patre nuncupatum eſſe; prætereiens eo loco Criſpum, ne paternis in eum facinus recoleretur aliquando. Corrigendus ex his etiam Aurelius Victor[g], qui tempore conuentûs Mediolanenſis inter Conſtantinum & Licinium, ambos Conſtantini filios, nec non LICINIANVM eiuſdē Licinij filium) quem plerique alij *Licinium Iuniorem* nominant (creatos

f *Ib. l. 4. cap. 40.*
g *Vict. in Conſtant.*
LICINIANVS CÆS.

fuiſſe

fuiſſe Cæſares tradit. Etenim cùm ille ex Conſtantiâ ſorore Conſtantini, quæ tūc nuptui tradita fuit Licinio, natus ſit, quomodò nondum in vtero conceptus potuit Cæſar creari? Denique & emendâdus Zoſimus [h], dum hos creatos ait poſt certamen Cibalenſe, quo Licinius ſuperatus eſt à Conſtantino. Porrò de iiſdem tribus ſimul creatis Cæſaribus, eſt quoque mentio in Euſebij Chronico: & de Criſpo additur, literis eruditum eſſe à Lactantio, viro omnium ſuo tempore eloquentiſſimo, ſed adeò in hâc vitâ paupere, vt plerumque etiam neceſſariis indiguerit: de quo, ac ſcriptis eius, aliâ occaſione dictum eſt [i] ſuperiùs.

h *Zoſ. l. 2.*
i *Sup. an. 303. VIII. X.*

III.
Const. Mvnificentia in Pavperes.

Ceterùm iſtas leges Conſtantini, non omnes hoc anno Baron. poſuit, ſed diuerſis; quas nos in vnum collegimus, quòd vnius ferè argumenti viderentur.

Hoc eodem anno, iiſdémque Coſſ. idem Conſtantinus Imperator, dignam planè Chriſtiano Principe edidit ſanctionem [k], quâ in Italiâ parentum inopiæ, (cùm illi filios, quos alere non poſſent, occiderent) tum ex fiſcali, tum ex priuatâ Imperatoris pecuniâ ſubueniri voluit; reliquis verò prouinciis ſic aliâ lege [l] prouidit, vt parentibus egentibus ita demùm concederetur diſtractio liberorum, vt tamē redimi ſemper vel ab iis qui vendidiſſent, vel à quâcumque aliâ perſonâ poſſent, ſiue reddito pretio, ſiue alio mancipio oblato. Denique ea quæ Italis placuit impertiri, poſteà quoque ad alios prouinciales egentes protogauit [m]; quibus pariter ex fiſco & horreis publicis ſubueniri voluit, antequàm aliquid indigni pati aut facere cogerētur. Ex quibus planè perſpicias patēter Zoſimi calumniam in Conſtantinum, dum ait [n] fuiſſe adeò in exactione tributorum tenacem, vt paſſus ſit ob eorum ſolutionem, parētes filios diſtraxiſſe, atque filias proſtituiſſe: quem è contrario prouidiſſe conſtat [o], vt exactiones abſque concuſſione fierēt, & ne debitores experiri cogerentur carcerem, vel pœnas aliquas corporales, quibus anteà affligebantur; ac licèt fiſci debitores eſſent, nonniſi in eorum bona ageretur: quémq; antiquæ inſcriptiones [p] docent tributa aliquando vbique remiſiſſe. Et tametſi nō aliud, certè legis Papiæ (vt videbimus) ex eâ parte detruncatio, ex quâ ingentem pecuniarum vim corradere potuiſſet, magnum eius largitatis, & à populorum vexatione continentiæ, fuit documentum. Quibus optimè ſuffragantur quæ ab Euſebio [q] traduntur, de quartâ parte tributorum ab eodem Imperatore agrorum poſſeſſoribus in perpetuum relaxatâ, déque adæquationibus tributorum grauiorum, aliiſque eiuſdem beneficentiis; per quas nec condemnatus triſtior è iudicio decedebat, quàm qui cauſam obtinuerat. Sicut & aliquando [r] prouidiſſe reperitur, ne prouinciales à Præſidibus, ceteriſq; Magiſtratibus comprimerentur variis pecuniarum indebitis exactionibus. Idémque Euſebius alibi [ſ] eiuſdem prædicat erga pauperes quoſcumque munificentiam ac profuſam liberalitatem; de qua etiam erit nonnumquam agendi inferiùs occaſio.

k *l. 1 C. Th. de alim.*
l *l. 2. C. de patr. qui fil. diſtrax.*
m *l. 1. Th. de alim.*
n *Zoſ. lib. 2.*
o *l. 2. 3. 4. C. Th de exact.*
p *Ap. Ald. poſt ſchol in cōment. Caſ. & Baron. Ann. Tom. 3. an. 312. num. LXXXVI.*
q *Euſeb. 4. de Vit. 2. & ſeqq.*
r *l. 1. C. Th. de off. Rect. prouin.*
ſ *Euſ. 1. de Vit. 36.*

IV.
Leges pro pvdicitia.

Quod verò rurſùm ad calumniam Zoſimi de filiarum proſtitutione ſpectat; tantum abeſt id Conſtantinum paſſum eſſe, vt contrà hactenùs extet lex [t] eius, quâ etiam ancillas Chriſtianas tradi lenonibus vetuit, eaſdémq; redimi voluit. Deſideratur verò illud piiſſimo Principe dignū edictum; cuius meminère Hieronymus [u] & Sozomenus [x]; quo cœnoſas illas ſordidiſſimarum libidinum cloacas obſtruxit, cùm in fornicibus ſpectaculorum inter ſcorta ſtarent pueri publicæ libidini expoſiti. Sicut & periit æquè laudata alia eiuſdem lex, quâ (vt teſtis eſt Lampridius [y]) vetuit Eunuchos, Principum peſtes, gerere Præfecturas & Magiſtratus.

t *l. 1. C. Th. de lenon.*
u *Hier, 2. in Iſa. 2.*
x *Soz. lib. 2. cap. 8.*
y *Lamprid. in Alex.*

V.
Contra inscriptiones in vvltv.

Quæ verò hic de Notis habētur, excerpta ſunt ex Not. Baron. in Martyrol. Rom. 22. Decemb.

Sed & pœnis reorum humaniſſimè prouidēs, iiſdem huius anni Coſs. [z] illam aboleuit, quâ miſerorum hominum, in ludum vel in metallum pro criminibus dānatorum, vultus inſcriberentur; iuſsâ damnationis causâ in manibus vel ſuris inſcribi, ne (vt ait) facies; quæ ad ſimilitudinem pulchritudinis cœleſtis eſt figurata, macularetur. Sed hanc ignominiam reſtituit poſteà Theophilus Imperator Iconoclaſta aduerſus Catholicos, vt dicetur ſuo loco. Eādémque ſolitos interdum Chriſtianos Confeſsores in perſecutionibus affici, docet Pontius diaconus in Vitâ S. Cypriani. Erat porrò apud Romanos ſupplicium tam ſeruorum [a] ſeu mancipiorum, (vnde & [b] *Stigmatici*, vel etiam *Litterati*, aut *Inuſti* dicebantur) quàm etiam ſeruorum [c] pœnæ. Thracibus [d] autem (vt varia eſt hominum conſuetudo) notæ in facie apponebantur in ſignum nobilitatis: indéque in prouerbium adductæ *Thracia nota*. Et pariter Dacos & Sarmatas conſueuiſse frontes notis inſcribere, auctor eſt Plinius [e]. Deniq; fuerunt & Syri ſtigmatici; non tamen in vultu, ſed in volâ [f] manûs, vel in ceruice. Ac Britonum inſignia, fuiſse Stigmata, Tertullianus [g] tradit.

z *l. 2. C. Th. de pœn.*
a *Plin. l. 18. c. 3. Var. l. 1. de re ruſt. Val. Max. l. 6. c. 8.*
b *Ap. Dion. hiſt. l. 67.*
c *Suet. in Caio. c. 29. Senec. 3. de ira, 3. & 4 de benſ. 137. 138. & alij.*
d *Vide Cal. Rhodig. 7. antiq. lect. 31.*
e *Plin. l. 22. cap. 1*
f *Lucian. in Deâ Syriâ.*
g *Tert. de virg. vel.*

VI.
Ivdæi cohibiti.

Hoc item anno idem Conſtantinus Iudæorum procaciam edicto [h] cohibuit: qui cùm eos, qui à ſuâ ipſorum ſectâ ad religionem Chriſtianam tranſirent, ſaxis aliiſque furoris generibus perſequi non deſiſterent; eoſdem talia poſthàc præſumentes, cum omnibus ſuis participibus concremari præcepit: & ſi qui Chriſtiani ad illorum ſectam tranſirent, iiſdem pœnis ſubiici voluit. Sed & eoſdem Iudæos aliquando rebellantes, (quo autem anno id acciderit, haud exploratū habetur; rei verò geſtæ teſtis eſt Chryſoſtomus [i]:) idem Conſtantinus amputatis auriculis, ſignóque rebellionis corpori impreſso, ceu fugitiua mancipia, per omnia loca circumferri iuſſit, quò ceteri erudirentur Chriſtianorum iugum tolerare. Poſteà verò quietè agentes, eâdem quâ reliquos ſibi ſubditos benignitate proſecutum eſse, data pro illis ab eo reſcripta [k] declarant.

h *l. 1. C. Th. de Iuda.*
i *Chryſ. aduerſ. Iuda. homil. 2.*
k *l. 2. 3. 4. 5. C. Th. de Iuda.*

VII.
Dispvt. Ivdæorvm cvm Episcopis.

Ceterùm ex iis quæ hoc anno aduerſus eos ſtatuta diximus, coniecturâ aliquâ comprobari videtur illa pars Actorū Silueſtri Romani Pōtificis, quâ iiſdem huius anni Coſs. narratur habita Romæ coram Conſtantino Imperatore & Helenâ eius matre, celebris Diſputatio inter Iudæorū præcipuos ſacerdotes, qui eâdem Helenam ad Iudaiſmum inuitārāt, & ipſum Silueſtrum Papam, alióſq; Epiſcopos, delectis arbitris Cratone philoſopho, atque Zenophilo V. C. quâ iiſdem Iudæis deuictis ac penitùs cōfutatis, Conſtantinus ea quæ ſunt receſſita aduerſus eos hoc eodē anno ſtatuerit. Porrò eùm de eâdem diſputatione agant pariter Græci ſcriptores Metaphraſtes [l], Zonaras [m], Glycas [n], Nicephorus [o], atque Cedrenus [p], vt eam paucis abſoluamus, ſicut haud abnuimus eam verè accidiſse, ita omninò aſſerimus nō in omnibus vera eſse quæ de illa hodie ſcripta leguntur; corruptis magnâ ex parte iiſdem Silueſtri Actis. Quæ verò legitima in illis erāt, ſicut ante Gelaſium [q]

l *Metaphr. 2. Ianuar.*
m *Zonar. Annal. par. 3.*
n *Glyc. in Annal.*
o *Nic. lib. 7. cap. 36.*
p *Cedr. in comp.*

De Actis Silvestri Papæ.

q *Gelaſ. in Conc. Rom. decr. de libr. auth.*

tantùm

tantùm eis antiquitas detulit, vt cùm Romæ, tum in multis aliis Eccleſiis legerentur; ita poſt Gelaſium, tempore etiam Hadriani[r] Papæ & Caroli Magni Imperatoris, abſque dubitatione eadem pro veris certiſque ſunt habita.

r Had. ep. 3. ad Carol. Magn.

VIII. DE DRACONE A SILVESTRO PP. INCLVSO. Quam hiſtoriam tractat Baron. an. 324. num. XCVII. & ſeq. s Ap. Sur. 1. Nov.

Tale namque eſt, quod ibidem additur de *Dracone* in ſpecu morante, & lethali halitu homines enecâte, quem Silueſter obſignatis ſigno Crucis æreis quibus ſpecus claudebatur ianuis, perpetuo ergaſtulo mancipârit. Siquidem hàc quoque ex parte Acta ipſa aliquibus ſuperadditis deprauata putamus; quamuis res ipſa complures habeat Latinos & Græcos aſſertores. Ex quibus inter Latinos antiquiſſimus, & eruditione clariſſimus, Venantius Fortunatus Epiſcopus Pictanienſis, qui vixit longè ante mille annos, in Rebus geſtis[s] S. Marcelli Pariſiorum Epiſcopi, dum agit de immani ſerpente ab eo ſuperato, eumdem Silueſtro Romano comparat, quòd ſicut iſte draconem ſigillauit, ita Marcellus iactauit. Inter Græcos autem, præter Cedrenum, & recentiores alios, Metaphraſtes[t] eiuſdem rei aſſertor eſt, & ante baptiſmum Conſtantini accidiſſe tradit, (licèt alij in poſteriora tempora referant) draconémque latuiſſe ſub Capitolio.

t Metaphr. in Silueſt.

IX. SERPENS ROMÆ CVLTVS. u Plin. l. 29. cap. 20.

Sed quòd omnes aſſerant eiuſmodi ſerpentem apud Romanos ſacroſanctum fuiſſe, in memoriam reuocant ex Epidauro olim in vrbem legatione publicâ allatum ad peſtẽ euertendam ſerpentem Æſculapium; quem Plinius[u] teſtatur, licèt tot intercurrentibus ſæculis, ſuo tempore fuiſſe ſuperſtitem, vulgóque in domibus paſtum eſſe, ac niſi incendiis ſemina exuſta fuiſſent, nõ potuiſſe fœcunditati eorũ reſiſtere. Sanè quidem eius colubri quem Romani colerent, cellam fuiſſe ad extinctionẽ ſuperſtitionis obſignatam à Silueſtro, perfacilè eſt creditu, cùm poſthàc nulla penitùs eius extet memoria: niſi quòd Gentiles Deo ſuo carere nolentes, quem fame extinctum nôſſent, (nam de eodem agens Feſtus[x], ait nonniſi canis vberibus nutriti ſolitum) ex ligno aliâve materiâ alium fabricarunt, gladium ore geſtantem, oculis rutilátibus gemmis metuendum ac terribilem; eidémque pariter in ſpecu collocato, deuotas virgines floribus exornatas eo modo in ſacrificium offerebant, quatenùs inſciæ munera deferentes, gradúmque ſcalæ quo fraus tegebatur, contingentes, impetus venientis gladij perimeret, quod ſic manſit vſque ad Honorium Imperatorem, cùm iterùm per ſanctum monachum impoſturâ detectâ, ipſóque cõfracto ſerpente, caruêre penitus ſuperſtitionis alumni auito ſuo Deo. Rem geſtam S. Proſper[y], quæ accidit Romæ ſuo tempore, narrat. Vt planè liceat intueri, draconem illum viuentem à Silueſtro extinctum, cuius imagini tamquam viuẽti eiuſmodi virginum deuotione miniſtraretur. Nam & eamdem Silueſtri victoriam magis cõfirmat, quòd eius imagines in eccleſiis pingi ſolitæ erãt cum dracone ad pedes eius vincto. Ceterùm in aliis quoque prouinciis, immanes interdum colubros fuiſſe conſpectos, eoſdémque à ſanctis viris necatos, abundè teſtantur antiquę Sanctorum hiſtoriæ: ſiquidẽ id de SS. Arſacio apud Nicomediam, & Donato in Epiro, tradit Sozomenus[yy], de S. Hilarione, Hieronymus, de S. Theodoro, Metaphraſtes; de S. Marcello, Fortunatus; de S. Creſcentino martyre Vrbinate, eius Acta, & alij auctores, de aliis. Narratque inſuper Bibliothecarius de Leone Quarto Papâ, quòd dirum ſerpentem Romę in cauernâ apparentẽ, & ipſo halitu homines enecantem, publicis indictis precibus ad locum procedens, penitùs effugârit, vt ampliùs non fuerit viſus. Sed de his modò, occaſione Actorum Silueſtri ſatis.

x Feſt. verb. Inſul. Æſcul. DRACO EFFICTVS.

y Proſp. de prad. par.

DRACONES A SANCTIS VIRIS OCCISI. yy Sozom. l. 7 c. 25. lib. 4. c. 15.

X. ARIANA HÆRESIS INNOTESCIT.

His quoque temporibus ARIVS, qui hactenùs à tẽpore Petri martyris Epiſcopi Alexãdrini: velut Proteus ſub diuerſis latuerat formis, modò Catholicis, modò inhærens ſchiſmaticis; impius omninò detectus eſt. Propalatum quidem à Meletio; & ad Alexandrum Epiſcopum delatum, Epiphanius[z] eſt auctor: Socrates[a] verò & Sozomenus[b], occaſione cuiuſdam diſputationis coram Alexandro habitæ, virus ſuum euomuiſſe tradunt. At Theodoretus[c] eius lapſum refert in inuidiam, quâ aduerſus Alexandrum incenſus eſt, cùm eum vidit ad Epiſcopatum euectum. Porrò ad hunc ipſum annum, quo Criſpus & Conſtantinus creati ſunt Cæſares, hæreſis Arianæ manifeſtationem Oroſius[d] referre videtur: eamdémque antequàm Licinius Imper. Chriſtianos ſequẽti anno perſequi aggrederetur, iam diffamatam fuiſſe, ex Lactantio ſatis intelligitur; dum his tẽporibus magiſtrum agens eiuſdem Criſpi Cæſaris, in libris[e] diuinarum Inſtitutionum, quos (vt apparet ex præfatione) eâdem graſſante Perſecutione ſcripſit ad Conſtantinum, expeditionem aduerſus eumdem Licinium parantem, inter alios hæreticos quos annumerat, etiam *Arianos* nominat: licèt aliqui, contra omnium planè exemplarium antiquitùs ſcriptorum auctoritatem, eam vocem è textu Lactantij expunxerint. Denique Arianam hæreſim innotuiſſe ante exortam Licinij Perſecutionem, eo quoque redditur argumento perſpicuum, quòd cùm S. Baſileus Epiſcopus Amaſenus, ipſo eiuſdem perſecutionis initio Nicomediæ detineretur in carcere, paulò pòſt martyrium ſubiturus; diſſidia iam ibidem Nicomediæ de Arij opinione oborta eſse, déque iis interrogatum Baſileum rectam fidem egregiè perdocuiſse; idem ipſe qui eum tum eâ de re conſuluit, Ioannes presbyter Nicomedienſis in Actis[f] eius martyrij à ſe conſcriptis teſtatur.

z Epiph. hær. 68. a Soc. l. 1 c. 5. b Soz. lib. 1. cap. 14. c Theod. l. 1. cap. 2.

d Oroſ. l. 7. cap. 5.

e Lact. lib 4 cap. vlt.

LACTANTII LOCVS AB TITVTVS.

f Ap. Metaphr. & Sur. 26. April.

XI. DE ORTV ARIANÆ HÆR. DIVERSA TEMPORA CONSIDERANDA.

At quoniam de Ario poſſunt diuerſa tempora conſiderari, inde quoque euenit vt de eius temporibus variæ ſint ſententiæ. Primum enim tempus perpendendum eſt, cùm ab Alexãdro Epiſcopo de eo iudicium factum eſt; quando detectum, ac ſæpè monitũ pugnaciter hæreſim defendentem, exuit presbyteratus ordine, & vnà cum ſeptẽ presbyteris, duodecim diaconis, & ſeptingẽtis virginibus profeſſis quas ipſe ſeduxerat, (vt quidẽ habetur apud Epiphanium[g]) licèt ipſe Alexander ſuis literis teſtetur, ſe tantùm vndecim tam presbyteros quàm diaconos ab Eccleſiâ eiecisse: collecto aduerſus eos CONCILIO[h] centum fermè Epiſcoporum Ægypti & Libyæ, è Catholicâ communione eiecit: quæ omnia hoc tempore ante perſecutionem Licinianam geſta fuiſse videtur. Aliud verò tempus Arianæ hæreſis tunc accidit, quando eius patrocinium ſuſcipiente Euſebio Nicomedienſi Epiſcopo, eadem toti planè innotuit Orbi, ac de rebus eò vſque geſtis Alexander omnes Catholicæ religionis Antiſtites certiores reddidit quod contigiſse poſt victum Licinium, redditâ

g Epiph. hær. 69.

h Ap. Socr. l. 1. cap. 3.

Eccleſiæ

Eccleſiæ pace, ſuo loco dicturi ſumus. Nam quòd Arium, poſtquàm excommunicatus eſt, multo tempore Alexandriæ verſatum Epiphanius affirmet; opinamur illum vſque ad id temporis ibi permanſiſſe. Teſtatur verò Sozomenus[l], ab hoc tempore quo Arius de doctrinâ diſſerens, inſolitam introduxit; in Eccleſiâ Alexandrinâ conſuetudinem inoleuiſſe, vt nullus presbyter, ſed tantùm Epiſcopus populum doceret.

l Sozom. l. 7. cap. 19.

XII. COLLVTHI TEMERITAS.

His quoque ferè temporibus quibus Arius prodiit, COLLVTHVS æquè presbyter Alexandrinus, & vni ex eccleſiis eiuſdem ciuitatis præpoſitus, ſe cùm non eſſet, Epiſcopum gerens, cœpit ordinare presbyteros, & docere hæreſim: nempè (vt Philaſtrius [k] & Auguſtinus [l] tradunt) Deum non eſſe malorum creatorem. Agit quoque de eo Epiphanius[m]: eiuſdémque ambitionem taxauit Alexander[o] Epiſcopus Alexandrinus. Porrò licèt ipſe paucis annis grauiſus ſit hæreſis coaleſcentiâ, quòd paulò poſt (vt videbitur) damnatus fuerit atque depoſitus, tamen qui ab eo ſunt nominati *Colluthiani* hæretici, Arianis ſe atque Meletianis aduerſus Catholicos coniunxerunt: quod Athanaſius[o] ſæpe deplorat, aliique Orthodoxi.

k Philaſtr. de hæreſ. c. 8.
l Aug. de hær. c. 65.
m Epiph. hær. 69. lib. 1. c. 4.
COLLVTIANI HÆRESIS.
o Athan. Apol. 2.

IESV CHRISTI
AN. 316.
SILVESTRI
AN. 3.
CONSTANTINI
AN. 11.

I. DIOCLET. IMP. OBITVS.
Zoſ. lib. 2.

ANNO Chriſti trecenteſimo decimo ſexto Sabino atque Ruffino Coſſ. qui & tertius numeratur à Conſulatu tertio Conſtantini atque Licinij, (vt Zoſimus [a] eſt auctor) *Diocletianus* olim Imperator eſt mortuus in villâ ſuá Spalato haud procul à Salonis, quem ſanè diuinâ diſpenſatione ad hæc tempora Chriſtianis feliciſſima reſeruatum conſtat, vt quorum extirpationem fuerat meditatus, eoſdem imperare videret. Porrò diuturnâ & asperâ corporis ægrotatione pedetentim contabeſcentem occubuiſſe, Euſebius[b] tradit, & poſt eum Zonaras[c]: Cedrenus[d] autem eumdem planè deſcribit eius morbum, ac morbi cauſam, exitúmque, quem ſuperiùs vidimus Euſebium tribuiſſe Maximino: addens tamen, Diocletianum inſuper ex faucibus multitudinem vermium ipsâ cum linguâ quæ computruerat, eieciſſe. Quæ quidem omnia ipſe pati meruit, qui olim (vt vidimus) adorari ſe iuſſerat vt deum, & gemmatos calceos atque veſtes, non contentus purpurâ, ſe ipſum induerat. Miſerandum autem eius exitum ne mireris prætermiſſum ab Ethnicis ſcriptoribus, vt potè ignominioſum illis. Inter quos iam diximus Aurelium Victorem ſcripſiſſe, eum, poſtquàm recusâſſet intereſſe nuptiis Licinij & Conſtantiæ, reſcriptis minacibus acceptis, ſuſpectantem necem dedecoroſam, venenum hauſiſſe. Addit verò Eutropius, contigiſſe ei quod nulli poſt natos homines; vt cùm priuatus obijſſet, inter diuos referretur. Sed qui hunc ei impium honorem ſtulto conatu reddidit Licinius, mercedem mox & ipſe recepit, Imperij ac vitæ amiſſionem.

b Euſ. 8. hiſt. vlt.
c Zonar. Annal par. 2. in Dioclet.
d Cedr. in Comp.

[Arguitur Baronius à nonnullis, quòd obitum Diocletiani in hunc annum diſtulerit quem volunt triennio antè contigiſſe. Niſus eſt autem Baronius auctoritate Zoſimi: ex qua pariter Pontacus in Notis ad Euſebij Chronicon, collegit Diocletianum deceſſiſſe tribus annis poſt Conſulatum tertium Conſtantini & Licinij, & duodecim poſt Imperium depoſitum, Cedrenum etiam producens eiuſdem ſententiæ ſectatorem. Quippe cum apud Zoſimum (vt rectè obſeruauit Gordonus in ſuâ Chronologiâ an. Chr. 313.) vox ὕπατος pariat difficultatem, debeatne referri ad tertium Conſulatum Conſtantini, an verò ad nouum Diocletiani, cuius vtriuſque proximè meminerat; maluerunt iſti referre ad tertium Conſtantini. Nec fortè obſtabit Aurelius Victor, quem in contrarium proferunt alij. Licèt enim diſertè is ſcribat, vixiſſe Diocletianum annis 68. & ex iis communi habitu propè nouem exegiſſe: cùm tamen idem eodem ipſo loco dicat eumdem Dioclet. imperaſſe annis viginti quinque. (vt etiam notaui ſup. an. 308. I) æque ex hâc Victoris ſententiâ (quicquid ſit de re ipsâ) haud abſonè Diocletianus mortuus ponetur hoc anno Chriſti 316. ita abſolute dicendus erit Baronius errâſſe, aut ſibi contradixiſſe.]

II. DISCORDIÆ INTER CONSTANT. ET LICINIVM.
e L. 1. C. Th. de veter.

Quod verò pertinet ad tempus eiuſdem Licinij defectionis ab amicitiâ Conſtantini; extat ipſius Conſtantini reſcriptum[e] de Veteranis, datum poſt annum ſequentem Licinio quintùm & Criſpo Coſſ. quarto Idus Aprilis, in quo habetur mentio de obtentâ ab eo victoria in Thraciâ anno illum præcedente quinto Nonas Iulij, qui eſt ſequens poſt præſentem annum Gallicano & Baſſo Coſſ. Sed cùm antequàm dimicaretur in Thraciâ, conſtet auctore Zoſimo, & aliis, pugnatum fuiſſe apud Cibalen Pannoniæ oppidum; hâc ratione dici poſſe videtur, diſcordias hoc anno inter vtrumque eſſe conflatas. Earum verò cauſa à Zoſimo[f] in Conſtantinum infenſo, nec non à Victore[g] & ipſo Ethnico, eiuſmodi redditur; quòd Conſtantinus pacta inter eos ſtabilita parum integrâ fide ſeruâſſet, ac nationes quaſdam ad Imperium Licinij pertinentes auertere voluiſſet. Sed illam priorem atque veriorem interceſſiſſe, quòd Licinius de Chriſtianâ religione protegendâ pactis non ſtetiſſet conuentis, immò & ipſi Conſtantino inſidias ſtruxiſſet; pluribus oſtendunt qui hæc omnia præſentes ſpectârunt, Euſebius[h] in Vitâ ipſius Conſtantini, & Ioannes Nicomedienſis presbyter in Actis[i] *S. Baſilei*, ſiue Baſilij, Amaſeni in Ponto Epiſcopi,) quem S. Athanaſius[k] inter celeberrimos huius ſæculi, ſanctiſſimóſque Antiſtites commendat; (qui ipſo LICINIANÆ PERSECVTIONIS initio Nicomediæ, vbi Licinius degebat, martyrium ſibi antè à Domino reuelatum, fortiter paſſus eſt, ob nominis Chriſti confeſſionem, & ſeruatam à turpitudine eiuſdem Licinij *Glaphyram* virginem, vnam ex iis quæ Conſtantiæ Auguſtæ miniſtrabant. Ipſum enim Licinium adeò ſalacem fuiſſe idem Ioannes presbyter teſtatur, vt violenter Senatorias mulieres abripiens, in conſpectu hominum intemperatum facinus cõmitteret, non matribus neque filiabus parcẽs, quo minùs cum illis coïret.

f Zoſ. l. 2.
g Vict. in 2. Conſtant.
h Euſ. 1. de Vit. 42.
i Ap. Metaph. & Sur. 26. April.
k Athan. orat. 2. cont. Arian.

III. LICINIVS PERSEQVITVR CHRIST.

Porrò quamuis apud Euſebium in Chronico, anno ſequenti, nempè Conſtantini duodecimo, martyrium Baſilei ponatur; tamen quòd idem auctor teſtetur, Conſtantinum literis Conſtantiæ ſororis permotùm, cùm de nece ſanctiſſimi Epiſcopi, déque aliis per Licinium patratis ſceleribus certior redditus eſſet, aduerſus eum expeditionem parâſſe; necem Baſilei hoc potiùs anno accidiſſe affirmari poſſe videtur, quo in Licinium Conſtantinus copias in ſequentem

annum

aurum comparauit. Hoc autem anno Conſtantini vndecimò, ponitur ibidem expulſio omnium Chriſtianorum è Palatio Licinij; quorum etiam crudeles pœnas, quibus ab eodem affecti ſunt, alibi idem Euſebius iterùm [l] memorat. Habet & de Conuentibus Epiſcoporum ab eodem Licinio prohibitis, & ne viri ſimul cum mulieribus in eccleſiis intereſſent, neue Epiſcopi mulieribus ſacra Dei eloquia explicarent; ſed mulieres ipſæ alias mulieres à quibus erudirentur ſibi deligerent; denique ne conuentus Chriſtianorum intra ciuitates, ſed extra mœnia fierent, quòd (vt argutè ſibi dicere videbatur) aër qui extra portas eſt, permultùm ei præſtaret qui eſſet intra ciuitates & templa. Tradit inſuper Socrates [m], prohibuiſſe Epiſcopis ne cum Gentilibus in colloquium aliquando venirent; eo videlicèt conſilio, vt Chriſtiana religio inter eos minimè propagaretur.

l Euſ. 1. de Vit. 45. & 10. hiſt. 8.

m Socr. lib. 1. cap. 2.

IV.

Sicut autem legum iniquarum iniuſtiſſimus promulgator extitit, ita pariter ſeueriſſimum ſe earumdem cuſtodem exhibuit. Nam & *Paulum* Epiſcopum Neocæſareæ Euphrateſiæ, quòd minimè deſtitiſſet munus ſuum explere in inſtitutione feminarum, vinciri iuſſit, ludibriiſque causâ eius genitalia igne comburi, & articulorum manuum neruos ſuccendi; ſicut teſtantur Gregorius [n] presbyter, ac Theodoretus [o]. Et Heracleæ *Ammonem* diaconum, cum quadraginta, quas inſtituebat *Virginibus* Hadrianopolitanis in Macedoniâ, poſt alia crudelia tormenta, partem igne, partem gladio necauit: quæ dum cruciarentur, ſacerdos Idolorum arreptus à dæmone, ſuſpenſus in aëra, & in terram colliſus, miſerè periit. De his verò Virginibus planè hallucinatus eſt Nicephorus, dum quas omnes atteſtantur virgines, ipſe tradit vxores fuiſſe illorum *Quadraginta* celeberrimorum tam Orientali quàm Occidẽtali Eccleſiâ *Militum* Cappadocum; qui eâdem perſecutione Sebaſtæ in Armeniâ Minori, ſub Præfecto Agricolao, poſt dira alia tormenta, nocte in ſtagnum gelu conſtrictum nudi iniecti, frigore rigẽtes nobiliſſimam martyrij coronam adipiſci digni fuerunt. Quando & illud duplex miraculum accidit, vt cùm eos in illo agone conſtitutos obſeruans cuſtos balnei calidi iuxta poſiti, (res enim ſic fuerat excogitata talem inuenire certaminis locum, in quo paratum haberent refugium) vidiſſet Angelos è cœlo deſcendẽtes, coronas ſingulis vno excepto diſtribuere; idem tãto prodigio obſtupefactus, cùm is qui incoronatus remanſerat, deſertor factus ad aquam calidam aufugiſſet, (in quâ tamen ſtatim vt eam attigit, corpore quod glacie torpebat diſſoluto, interiit;) in eius locũ ſuccedens, coronam deſertori denegatam ſuſcepit, & ſimul cum aliis eodem mortis genere martyrium conſũmauit. Sed vnius illorum mater, cernens alios iam frigore extinctos plauſtris perduci ad ignem paratum cremandis eorum corporibus, ſuum verò filium ob validiores vires adhuc viuentem remanere; eadem virile robur aſſumens, eum propriis humeris ſuſtulit vt ſociis aggregaret, & cùm ad collum matris animam efflâſſet, eidem igni comburendum tradidit. Recenſet inſignem hanc hiſtoriam Baſilius oratione in laudem tantorum Martyrum habitâ; quæ fuſiùs deſcribitur in antiquis eorumdem Actis [p]. Porrò ſacri illorum cineres in alueum iniecti, ſed diuinâ virtute ſeruati, pérque totum ferme Orbem diſtributi, ſolenni cultu honorari meruerunt: vt tum ex eodem Baſilio patet, tum ex Gregorio Nyſſeno, Ephrem Syro, Gaudentio Brixiano, qui & ipſi egregias in eorumdem Martyrum laudem habuerunt orationes.

n Greg. presb. orat. de Patrib. Nic. Conc.

o Theod. l. 1. cap. 7.

Quadraginta Martyres.

p Ap. Metaphr. & Sur. 9. Mart.

V.

q Euſ. 1. de Vit. Conſt. 1.

Savitia Persec. Licin.

Licèt autẽ iræ Licinij in Chriſtianos conceptæ aliquamdiù (vt tradit Euſebius [q]) ob Conſtantini metum ab eo primùm fuerint ſtudioſè compreſſe; ac poſteà patefactæ, lento gradu progredi viſæ ſint; tamen quòd ex impiè cœptis addantur vires ad grauiora facinora perpetranda, mox acerbiùs Chriſtianos exagitans quos omnes ſtudere Conſtantino perſuaſum haberet; maximè Epiſcopos & alios Eccleſiarum miniſtros, variis per prouinciarum Præſides mortis generibus affecit; ac nonnullorum corpora in multas particulas minutatim diſſecta, in profũdos maris gurgites piſcibus voranda proiecit: milites ſacrificare recuſantes, balteum deponere iuſſit: omniſq; generis & conditionis Chriſtianos, exiliis, bonorum publicationibus, carceribus, aliiſq; ſuppliciis crudeliter afflixit; & eccleſias à Chriſtianis vbique reædificatas iterùm diruit. Deſcribit enim hæc omnia Euſebius. Sicut & complures alios militiâ nobiles, ignominiæ causâ ad opus publicum, vel ad textrinam, aliáque opera gynæcea damnatos eſſe, teſtatur ipſemet Conſtantinus Imperator in edicto [ſ] quod poſt expugnatũ Licinium pro Chriſtianis edidit. Deniq; quod hoſtis humani generis (vt tradit Gregorius [ſſ] Nyſſenus) Licinio ſuaſiſſet, de hoſtibus nequaquam victoriâ potiturum, niſi quos ſciret colere Chriſtum, occideret; magis ac magis furore in eos excãdeſcens per ſæuiſſimos Præſides, quam plurimos alios in diuerſis Oriẽtis prouinciis ſuſtulit: quorum multorum nomina relata inueniuntur in Tabulas Eccleſiaſticas, nonnullorum etiam acta ſuperſunt, cùm infinitorum propè memoria perierit.

r Ibid. l. 1. c. 41. 47. 49. & hiſt. l. 10. cap. 8.

ſ Id. 2. de Vit. 35.

ſſ Nyſ. orat. 2. in 40. mart.

VI.

t Seuer. hiſt lib. 2.

Qualis sã fuerit.

Sed quòd ea clades nihil prorsùs partes Orbis Occidentalis in quo Conſtantinus imperaret, pertigerit; Sulpitio [t] Seuero haud digna viſa eſt, quæ inter Perſecutiones adnumerari deberet: nempè quòd numerum myſticum Decem Perſecutionum, quas numerat inſtar Decem Plagarum Ægypti, voluit integrè cuſtoditum, prætermittique hanc Licinij, quòd eſſet vndecima numeranda. Sed quòd ait eam adeò leuioris fuiſſe negotij, quàm vt ad Eccleſiarum vulnera perueniret; planè diſſimulauit, aut ignorauit necem tot martyrum Orientalium. Quare haud eiuſmodi ſupputatio decem Perſecutionum S. Auguſtino [u] placuit, dum à tempore naſcentis Chriſti Eccleſiæ multò plures recenſet. Denique acerbam ſatis fuiſſe hanc Licinianam, ingens etiam Lapſorum numerus arguit, de quibus in Magno Concilio Nicæno [x] ſtatuendi fuêre canones. Cum & alioqui acciderit; vt cùm ea breuis admodùm fuerit, nõnulli martyres, qui poſt nouiſſimam atque longiſſimam illam Diocletiani paſſi habentur, ſub eâdem necati ponantur. Sic enim *Baſilius* Sebaſtenæ in Armeniâ ciuitatis Epiſcopus, licèt alicubi ſub Diocletiano martyrio coronatus aſſeratur; tamẽ quòd & Sebaſte, & ſub eodem Præſide Agricolao, qui Quadraginta illos Milites morti addixit, & poſt diuturnas latebras paſſ[y] dicatur, meritò ad Licinij tempora referendus videtur. Qui quidem, vt habent Eccleſiaſticæ tabulæ, poſt diutinam cæſionem, atque in ligno ſuſpenſio-

u Aug. 18. de ciuit. 52.

x Conc. Nic. can. 11. 12.

S. Blasii Martyrium.

y Martyrol. Rom. 3. Feb.

nem, vbi ferreis pectinibus carnes eius diruptæ ſũt; poſt teterrimum carcerem, & in lacum demerſionem, vnde ſaluus exiuit; iubente eodem Agricolao, vnà cum duobus pueris capite truncatus eſt: & ante eum ſeptem mulieres, quæ guttas ſanguinis eius, dum torqueretur, colligebant, poſt dira tormenta gladio percuſſæ ſunt.

t Aug. poſt. Collat. c. 33.

VII. Hoc item anno, iiſdémque Sabino ac Ruffino Coſs. (vt Auguſtinus[t] ſcribit) quarto Idus Nouembris, Conſtantinus Imperator ad Eumalium Vicarium Africæ ſcripſit de purgatione Cæciliani Epiſcopi Carthaginienſis; cùm poſt interpoſitam à Donatiſtis appellationem à ſententiâ Conuentûs Arelatenſis ante biennium celebrati, qua idem Cæcilianus abſolutus eſt, aliud (vt apparet) interceſſiſſet iudicium, in quo itidem probatus fuiſſet innocens. Hoc verò, de quo modò agimus, poſtremum iudicium; idem Auguſtinus, teſtatur prolatum eſſe Mediolani ab ipſo Conſtantino Imperatore, importunis & ſæpiùs repetitis Donatiſtarum appellationibus coacto eos audire; (à ſanctis tamen Antiſtibus, inquit Auguſtinus, poſteà veniam petituro, quod de illâ cauſâ poſt Epiſcopos iudicaret) quò omne iiſdem ſubterfugium prorſus ademptum foret, cùm ſe ab ipſomet Imperatore, ad quem toties prouocâſſet, damnatos cernerent. Quapropter eumdem Cõſtantinum ſummâ diligentiâ atque cautelâ, vocatis & præſentibus ipſo Cæciliano & aduerſariis Donatiſtis, atque inuicem diſceptantibus, cauſam cognouiſſe, & Cæcilianum innocentiſſimum, Donatiſtas verò improbiſſimos iudicâſſe, idem Auguſtinus docet. An autem nouas poſthæc aduerſus Cæcilianum calumnias excogitarint, haud quicquam certi affirmari poteſt.

a Id ep. 68. & 162.
CONST. CVR APPELLANTES EORVM DONAT. AVDIERIT.

VIII. Illud quidem conſtat, eoſdem in Africam reuerſos baſilicam inuaſiſſe, quam in Conſtantina ciuitate Numidiæ idem Imperator erigendam curauerat: quà priuati Catholici, Chriſtianâ patientiâ ab excitandis turbis abſtinuerunt; atque humiliter ad Imperatorem recurrentes, alium ab eo impetrârunt locum, ſumptuſque fiſcales, ad nouam erigendam eccleſiam; vt conſtat ex ipſius tunc ad eos redditis[b] litteris. Sed & fuiſſe animi ſui cõſilium in Africã proficiſci, & Donatiſtarum furorem compeſcere, idem Imperator datis aliis literis ad Celſum Vicarium Africæ ſignificauit. Quod verò iiſdem de falſo à Donatiſtis præſumpto martyrio inculcat, inducit vt opinemur, eos contemptis quæ aduerſus ipſos Imperator decreuiſſet, iactâſſe paratos ſe eſſe ſubire martyrium: quemadmodùm quos Proconſularis poſteà ſub Conſtante eiuſdem Conſtantini filio iuſtè necauit gladius, iidem illos coluêre vt martyres. Quamobrẽ hæc etiã cauſa interceſſiſſe videtur, quò minùs in eos vt in ceteros delinquentes Conſtantinus animaduerteret; videlicèt ne quos occidi mandâſſet, ab illis martyres haberentur. Nam illud viſus eſt declaraſſe, quando ab ipſis calumniam paſſus, quòd gratia corruptus iniquiſſimam aduerſus eos tuliſſet ſententiam; iuſſis aliquibus ad ſupplicium duci, abſtineri tamen eorum nece præcepit, ac tantùm exilio damnauit, baſilicíſque priuauit, eas fiſco vendicans: vt hæc omnia variis locis Auguſtinus[c] teſtatur. Quæ verò poſteà ſecuta ſunt, dicentur ſuis locis.

b edidit Pet. Pithœus.
CVR IN EOS NON ANIMADVERTERIT.
c Aug. cont. ep. Parm. l. 1. cap. 6. & 8. & cont. ep. Petil. l. 2. cap. 92. & ep. 68.

IX. Iiſdem quoque Coſs. Conſtantinus *de Manumiſſionibus in Eccleſiâ* coram Epiſcopis, ſpectante plebe, celebrandis reſcripſit[d]; hoc ampliùs paulò poſt Epiſcopis, quàm ceteris Magiſtratibus concedens, vt ab illis ſic manumiſſi non tantùm libertate, ſed ciuitate quoque Romanâ, perinde ac ſi eſſent adſcripti tabulis Romani cenſûs, iure ampliſſimo donarentur. Quâ de re tres ab eo latas eſſe leges, Sozomenus[e] teſtatur. Eiuſmodi verò manumiſſionum exemplum recitat S. Auguſtinus[f].

MANVMITTERE CONCESSVM EPISCOPIS.
d l. 1. & 2. C. de his qui in eccl. manumit.
e Sozom. lib. 1. c. 9.
f Aug. ſer. de diuerſ. 50.

IESV CHRISTI
AN. 317.
SILVESTRI
AN. 4.
CONSTANTINI
AN. 12.

I. ANNO Chriſti trecenteſimo decimoſeprimo, Gallicano & Baſſo Coſſ. Conſtantinus Imperator aduerſus Licinium bello agens, eum duobus ingentibus prœliis ſuperauit, primò Cibale in Pannoniâ, mox in Thraciâ cùm fugientem inſecutus eſſet. Hæc autem cùm omnes alij tam Chriſtiani quàm Ethnici ſcriptores teſtentur, Zoſimus[a] rem geſtam fuſiùs proſecutus eſt; licèt infenſus Conſtantino, ſecundo prœlio æquo Marte pugnatum eſſe tradat, ne eius humanitatem erga Licinium exhibitam prædicare cogatur. Porrò Licinium in Thraciâ penitùs ſuperatum eſſe, teſtatus eſt etiã ipſe Conſtantinus in edicto[b], quod anno ſequenti Licinio quintùm & Criſpo Coſſ. de indulgentiâ tunc temporis veteranis conceſſa promulgauit: quo etiam conſtat, victoriam Thracicam (quam Imperator *primam* vocat, reſpectu aliarum, quas poſteà in eâdem prouinciâ aduerſus eumdem Licinium conſecutus eſt) obtentam eſſe hoc ipſo præſente anno quinto Nonas Iulij. Ex quibus planè erroris arguuntur, qui anno decimoquarto Conſtantini ac decimoquinto, Licinianam Perſecutionem ponunt, & decimonono bellum eidem illatum; vt Cedrenus perperàm ſupputauit: aut denique, quicumque ad aliud tempus Bellum Licinianum retulerunt.

VICTORIA CONSTANTINI DE LICINIO.
a Zoſ. lib. 2.
b l. 1. C. Th. de Veter.

II. Quinam autem fuerit vtriuſque Imperatoris apparatus, Euſebius[c] imprimis narrans, docet Conſtantinum precibus ſibi opus eſſe intelligentem, multos ſecum Epiſcopos duxiſſe; & certæ in Deum fiduciæ inſigne, præuium ſemper habuiſſe vexillum Crucis, eiuſq; virtute hoſtes deuiciſſe: Sed & illud mirandum accidiſſe, vt qui vexillum erectum portabat, numquam ab hoſtibus lædi valuerit, & infinita aduerſus eum ab hoſtibus tela immiſſa in exiguo haſtilis ambitu fixa hæſerint: denique cùm viri quinquaginta fortitudine & pietate eximij ad vexillum illud ſalutare, ſinguli ordine, circumferendum deſtinati eſſent, nullum eorum vmquam aliquid damni incommodíve accepiſſe, niſi qui præ metu illud deſeruiſſet: Anteà verò aliud prodigium de futurâ Conſtantini victoriâ in cunctis fermè ciuitatibus Licinio ſubiectis apparuiſſe; nempè varias turmas Conſtantini, per medias vrbes tamquam victrices tranſeuntes. Econtrà verò Licinium Conſtantini apparatum, eiúſque in Chriſto fiduciam irri-

c Euſ. 2. de Vit. Conſt. 3. & c.
VTRIVSQVE IMP. APPARATVS.

dentem

ALEXANDER EPISC. BYZANT.

d Soc. l. 2. cap. 4. Sozom. lib. 3. cap. 3.

e [Gelaſius tamen Cyzicenus, qui hiſtoriam Concilij Nic. olim edidit, teſtatur lib. 2. c. 5. Metrophanem nō quidem Synodo interfuiſſe, ob ingraveſcētem ætatem, ſed Legatos ad eam miſiſſe presbyteros quoſdam, atque inter eos illum ipſum Alexandrū, qui ei poſteà in Epiſcopatu ſucceſſit.]

dentem, variis ſacrificiis litâſſe, & vatum Ægyptiorum, augurúmque, atque aliorum præſtigiatorum, falſa idolorum oracula effutientium pollicitationibus, de victoriâ redditū ſecurum, ad prælium proceſſiſſe. Hæc omnia Euſebius. Ceterùm poſt victoriam Thtacicam, pacem inter eos conciliatam eſſe conſtat; mulctato Licinio amiſſione prouinciarum Illyrici, Græciæ, & aliarum omnium quotquot vlteriùs eſſent porrectæ, relictâ ei Thraciâ & Oriente: quod cùm Zoſimus, tum alij omnes teſtantur.

Hoc eodem anno cùm Metrophanes Epiſcopus Byzantij ſediſſet annos tres, ſenio valdè cōfectus ſubſtituendum ſibi *Alexandrum* curauit: quod hoc anno contigiſſe, ex Socrate d & Sozomeno apparet, dum habent Alexandrum annos viginti tres ſediſſe, qui defunctus eſt anno Chriſti treceoteſimo quadrageſimo. Ex his autem eluduntur, tum qui volunt Metrophanem Eccleſiæ præfuiſſe annos decem, tum quæ feruntur incerto auctore ex quâdam oratione de Nicæno Concilio, eum poſt finitam Synodum coram Patribus egiſſe de ſubrogatione Alexandrj. Hunc enim iam ante e Concilium ſedere cœpiſſe, multa demonſtrabunt.

IESV CHRISTI
AN. 318.
SILVESTRI
AN. 5.
CONSTANTINI
AN. 13.

I.
LICINII INCONSTANTIA.

ANNO Chriſti treceoteſimo decimo octauo, Licinio Auguſto quintùm & Criſpo Cæſare Coſſ. idem Licinius rupto fœdere anno ſuperiori ſtabilito, aduerſus Conſtantinum iterùm in Thraciâ bellum parauit; quod ſecūdum in eâ prouinciâ geſtū eſt. Culpa datur ab hiſtoricis Licinio, qui ſæpiùs fortunam tentauit, ac poſteà infidus, tandem & naualibus & terreſtribus præliis victus, deditionē Nicomediæ fecit: vt Lætus a, Eutropius b & alij tradunt: habétque plura Euſebius c de Licinij animi obſtinatione, etiā poſt renouatum iterùm fœdus. Porrò hæc omnia huius anni exordio perfecta fuiſſe, Conſtantini reſcriptum d de indulgentiâ Veteranorum, cuius anno ſuperiore facta eſt mentio planiſſimè demōſtrat; dum huius anni Coſſ. quarto Idus Aprilis illud ſcribens, meminit de iiſdem à ſe dimiſſis apud Nicomediam poſtquam eâ iam potitus eſſet. Quamobrem cùm multa poſt primum certamen in Thraciâ anno ſuperiori quinto Nonas Iulij initum, facta reperiātur, quæ tam paucorum menſium ſpatio claudi poſſe nequaquàm videātur; ex iis aliqua anno præterito facta iure putantur. Licinianum autem bellum non exceſſiſſe biēnium, immò annum & menſes octo tantùm perdurâſſe, Cedrenus e affirmat.

a Lat. in Licin.
b Eutr. l. 10.
c Euſ. 2. de Vit. 12. & c.
d l. 1. C. Th. de Veter.
e Cedr. in Annal.

II.
VSIQVE VICTVS.

Quonam autem modo, eodem fermè tempore, Licinius terrâ marique ingētibus præliis victus ſit, ac primò Byzantij, pòſt inde Nicomediæ obſeſſus, tandem ſe Conſtantino dedens, ab eo Theſſalonicam relegatus fuerit, fusè narrat Zoſimus f: ſed quod addit, non multò poſt eidem Licinio Conſtantium, violatâ iuſiurandi religione, laq oeo vitam ademiſſe; ab aliis auctoribus redarguitur, qui & plures numero & digniore fide, ſic Licinium tradunt contra ioſiurandum ei præſtitum vt priuatam vitā agere ſineretur, necari iuſſum, quòd res nouas, vt ſæpè fecerat, ſolicitans barbaros moliretur: quamuis Ioannes g presbyter Nicomediēſis, qui hoc ipſo tempore ibidem Nicomediæ agebat, tradat illum relegatum in Galliam, & ibi iiſdem vlceribus, quibus Maximinus extinctus fuerat, vexatū, ex hâc vitâ miserè auulſum eſſe, grauiter ingemiſcentem, & Deum verum à ſe reprobatum fuiſſe cōfitentem. Quoto verò Imperij Cōſtantini anno (vtcumque acciderit) mortem obierit, nullibi certa eſt mētio; niſi apud Euſebij Chronicon, in quo longè poſt bellum Cibalenſe occiſus ponitur anno decimo octauo Conſtantini; Ex Victore h verò & Socrate i, haud multò poſtquàm vltimò victus eſt, cùm eſſet propè ſexagenarius. Fuit (inquit idem Victor) auaritię cupidine omnium peſſimus, nec alienus à luxu venereo, aſper admodū, haud mediocriter impatiens, infeſtus litteris, quas per inſcitiam immodicam virus ac peſtem publicam nominabat, præcipuè forenſem induſtriā: agrariis planè ac ruſticantibus, quia ab eo genere ortus alitúſque erat, ſatis vtilis, ac militiæ cuſtos ad veterum inſtituta ſeueriſſimus; ſpadonum & aulicorum omniū vehemens domitor, tineas ſoricéſque Palatij eos appellans. Fuiſſe porrò vitâ turpiſſimum, ac nullum ſtupri libidiniſque genus omiſiſſe, abundè teſtantur iidē Euſebius k & Ioannes l Nicomedienſis, Eumdémque Iulianus m Imperator tradit, ob multa ac turpia ſcelera, à deorū & bonorum Principium conſortio excluſum eſſe. Ceterùm vnà cum ipſo extinctum quoque fuiſſe *Martianum*, quem idē ex Officiorum magiſtro Cæſarem creauerat, Victor & Eutropius habēt.

f Zoſ. lib. 2.
g In Act. S. Baſil Amaſ. ap. Sur. 26. April.
EIVSDEM INTERITVS.
h Vict. in Conſtant.
i Socr. lib. 1. cap. 2.
k Euſ. 10. hiſt. 8. & 1. de Vit. 48.
l Ioan. Nicomed. in Act. S. Baſil. vbi ſuprà.
m Iul. Aug. de Cæſar.

QVANDO CONTIGERIT.

[Quod pertinet ad tempus obitûs Licinij, cùm Aur. Victor in Cæſar. notare videatur, ab interitu Maxentij vſque ad Bellum Cibalenſe, annos tres, indéque ad ruptam pacem, ſex: ſi anno ſeptimo Conſtantini extinctus eſt Maxentius, & incunte decimo geſtum Bellum Cibalenſe, reſtatur decimo ſeptimo inchoatum ſit Thracicum. Quòd cùm anno vno & octo menſibus confectum fuiſſe Cedrenus ſcribat: videtur Paſſe aſſeri, profligatum fuiſſe Licinium anno Conſtantini decimooctauo, & decimonono vel vigeſimo occiſum; vt etiam obſeruauit Gordonus in ſuâ Chronologiâ ad an. Chr. 313. Quare & iſtæc in Euſebii mſſ. codicibus, diuerſis annis collocari, teſtatur Pontacus in Notis ad illum appoſitis.]

III.
VISIONES OSTENSÆ CONSTANTINO.

Denique tam in hoc bello, quàm etiam in Maxentiano, prælianti Conſtantino oſtenſas eſſe viſiones, armati Equitis ſignum Crucis pro vexillo ante aciem ferentis, & adoleſcentum phalangas hoſtium cædentium, Igniſque noctu exercitum vallantis, Zonaras n ſcribit: quibus alias addit Nicephorus o de Scripturâ ſtellarum ordine atque diſtinctione conformatâ, quâ iuberetur ſpem in Deo ponere; ruſúmque de aliâ Cruce ſtellis pariter formatâ, ac ſimili ei quam in Maxentianâ expeditione vidiſset. Quæ licèt à recentioribus auctoribus referantur; ſcimus tamen Euſebium in oratione habitâ de Cōſtantini laudibus, conſtanter affirmare diuinas ei viſiones non ſemel, ſed ſæpenumerò illuxiſse. Vnde non mirum ſi adeò ſignum Crucis horreret ſimul & timeret Licinius, vt (quod ait Euſebius p) cùm intelligeret quanta eſset in Cruce vis, (quâ roboratus Cōſtantini exercitus in bello ſuperior eſse conſueuerat,) ipſe ſuos milites hortaretur ne ei ex aduerſo irent, ſed cauerēt ne

n Zonar. Annal. to. 3.
o Nic. lib. 7. cap. 47.
p Euſeb. 2. de Vit. 16.

vel torturò, vel per impudentiam oculos in illam coniicerent : quippè eam & virture valere plurimùm, & ſibi aduerſariam infauſtámque eſſe. Qualem verò erga hoſtes ſe oſtéderet Conſtannnus, intelligitur ex eo quod Idem Euſebius[pp] ſcribit, ipſum diligentem adhibere ſolitum cautionem, ne inter dimicandum fieret multorum cædes : cúmque adeptus eſſet victoriam, hortari ſuos conſueuiſſe, vt captiuorum miſererentur; & ſi quando eorum animos ferociores cerneret, moneribus eos continere, ſed & iis qui aliquem ex hoſtibus viuum cepiſsēt, certam pecuniæ ſummam proponere ſolitum fuiſſe; adeò vt infiniti ex ipſis etiam barbaris incolumes euaſerint, Imperatore vitam ipſorum auro redimente.

pp Ibid. c. 5.

IV. Teſtatur porrò idem auctor[q], in hoc Liciniano bello, Criſpi Cęſaris, filij Conſtantini, virtutem enituiſſe, quem ad debellandum tyrannum pater ſecum duxerat. Idémque huc vſque ſuam producens Hiſtoriam, eumdem Criſpum cum gloriâ voluit ſepeliiſſe, prædicans pietate patri non imparem; nec in aliis ſuis de Conſtantini Vitâ ſcriptionibus quicquam amplius de eo, ne ipſius nece patris gloriam obſcuraret, cui tantùm viſus eſt hiſce ſuis lucubrationibus ſtuduiſſe. In quibus (quod ad hæc tempora ſpectat) diſfusè narrat[qq], quomodò extincto Licinio, ſub vno Chriſtiano Imperatore Conſtantino, omnes Romani Imperij populi coëuntes, tranquilliſſimo rerum ſtatu potiti ſint; quibúſque legibus & edictis idem Imperator exulem Regionem Chriſtianam reſtituerit, & Oriētalem Eccleſiam dirâ perſecutione proſtratam erexerit; Fideles, exules & profugos reuocauerit; detentos in carceribus aut metallis, aliíſque operibus ſeu publicis ſeu priuatis addictos, relaxauerit; ſeruos factos in libertatem reduxerit; cúctis denique ſuas dignitates, bonáque adempta, ſiue à priuatis, ſiue à fiſco poſſeſſa eſſent, reſtituerit; defunctorum Martyrum facultates cognatis, vel ſij deeſſent, Eccleſiis addixerit; omnium denique neceſſitatibus prouiderit.

VIRTVS CRISPI CÆS.

q Euſeb. 10. hiſt. 9.

qq Id. 2. de Vit. Conſt. 19. & ſeque 42.

IN MONARCHIA CONSTANTINI PAX, ... AMA

V. Súntque planè illa tempora optatiſſima atq; feliciſſima, cùm Epiſcopi ſuis ſinguli Eccleſiis reſtituti, egregiam nauârunt operam vt idolorum cultum prorsùs abolerent, & fidem Chriſtianam quàm latiſſimè propagarent. Sed & illos qui iis locis præfecti erant, vbi Chriſtianorum maior eſſet numerus; in delubra deorū iniciſſe manus, & idola demolitos eſſe; vnius S. NICOLAI Myræ in Lyciâ Epiſcopi famâ celeberrimi & miraculis clariſſimi exemplo, de reliquis opinari cōceditur: quem habent eius Acta, poſt edictum Conſtantini, & ipſum è vinculis quibus religionis cauſâ detinebatur in carcere, ſuæ Eccleſiæ reſtitutum, omnem illam circuiſſe regionem, & aras quamplurimas, nonnulláque templa proſtrauiſſe, ac dæmonia inde eieciſſe. Porrò[r] peregrinationem ipſius Ieroſolymam ad inuiſenda loca ſancta, ac poſteà mirificā eius, Dei iuſſu factam, in Epiſcopum Myrenſem electionem; (quæ ante Licinianam Perſecutionem contigerunt) itémq; admiranda vitæ cunabula, auctóſque cum ætate ſanctiſſimos mores, egregia edita miracula, ceteráſque res præclarè geſtas; eadem eius Acta[s], cùm à Græcis tum à Latinis ſcripta, atque omnibus peruulgata continent : vt non ſit opus ſingula recenſere, ſed pro temporum ratione pauca dumtaxat attingere, quæ ad Annales Eccleſiaſticos magis ſpectare noſcuntur. Studium autem Chriſtianorum in comminuendis idolis, ad ſtatuas quoque Imperatorum Perſecutorum excidendas progreſſum eſſe, reſtatur Gregorius[ſſ] Nazianzenus de Maximini ſimulacris.

S. NICOLAVS DEMOLITVR IDOLA.

r Hæc de Nicolao habet Baron. an. 326. num. XXXVI. ſed abſque certâ temporis notâ.

s Ap. Metaphr. & Sur. 6. Dec.

ſſ Greg. Naz. orat. 1. in Iul.

VI. Nec verò pace vbique redditâ, tantummodò ciuitates excultæ Chriſtianis legibus redditæ ſunt pulchriores, ſed & deſerta loca Monachorum coloniis mirificè illuſtrata. Inter quos hoc eodem tempore, qui poſteà famâ celeberrimus in Thebaide claruit *Pachomius* Abbas, cùm militâſſet tyro in caſtris Licinij, eo deuicto, dimiſſis tyronibus, Chriſtianæ militiæ nomen dedit, & ſub Abbate inſignis nominis *Palamone* profiteri cœpit vitam anachoreticam : cuius extant[t] Acta clariſſima, & omni ex parte ſinceriſſima; in quibus, ſicut in Vitâ S. Antonij, præclara fit mentio quampluſimorum aliorum celebrium virorum, eamdem hoc tempore eremum illuſtrantium; de quibus aliàs.

DE PACHOMIO ABBATE.

t Ap. Metaphr. & Sur. 14. Maij.

[Militâſſe Pachomium in caſtris Maxentii, non Licinii, ex codd. mſſ. aliiſque rationibus & auctoritatibus, contendit Roſuueidus in Notis ad Vitam eiuſdem Sancti : vbi & quædam alia habet, ex quibus lux afferatur Baronio.]

VII. Cùm autem iam ex victoriâ Conſtantini, edictíſque ab eo pro pietate legibus, fulgentiſſimus illuxiſſet Oriēti pacis radius; hoſtis humani generis, quod ſibi ex animo accidiſſe ſenſerat in Occidente, cùm per eumdem Conſtantinum collocatâ Eccleſiâ in ſummâ gloriâ atque ſplendore, eam per Donatiſtas ſchiſmate labefactare conatus eſt, idem planè iniens in Oriente conſilium, igne impietatis Arianæ omnes propemodùm Eccleſias inflammauit. Quippe exutus (vt dictum eſt) Arius ab Alexandro Epiſcopo Alexandrino munere presbyteratus, idémque vnà cum ſociis in Alexandrino centum Epiſcoporum Concilio excommunicatus; cùm nihilominùs toto tempore Perſecutionis Licinianæ permanſiſſet Alexandriæ, tandem redditâ Eccleſiæ pace, ab eodem Alexandro inde eiectus, profectus eſt in Palæſtinam, & ab illius prouinciæ Epiſcopis impetrauit publicos vnà cùm ſuis conuentus agere; monitus tamen ſtudere pacem inire cum Alexandro, eique ſe ſubiicere. Hæc pluribus Sozomenus[tt].

ARIVS TVRBAT PACEM ECCLESIÆ.

tt Soz. lib. 1. cap. 14. in f.

VIII. Sed his minimè acquieſcens Arius, homo ingenio vaſer, & callidus in actionibus, potentiſſimo vſus adminiſtro Euſebio Epiſcopo Nicomedienſi (qui in ſano ambitionis furore percitus, fuerat non ita pridem, fauore, vt creditur, Conſtantiæ vxoris Licinij ab Eccleſiâ Berytenſi tranſlatus Nicomediam) quò maiori fretus eſt potētiâ, eò grauiores excitauit tumultus. Siquidem ad eum ſcribens[u], poſt querelas de ſuâ ab Alexandria pulſione, blaſphemias ſuas in Dei filium euomens, quem principium habuiſse, nec ex Patris ſubſtantiâ natum eſse docebat, eumdem Euſebium ad ſui protectionem hortatur, gloriatus ſecum ſentire Euſebium Cæſarienſem Palæſtinæ, Theodotū Laodicenum, Paulinum Tyrium, Athanaſium Anazarbenſem, Gregorium Berytenſem, Aëtium Lyddenſem, & omnes denique Orientales Antiſtites, præter Philogonium Antiochenum, Macarium Ieroſolymitanum : & Hellanicum Tripolitanum; quos ideò impudētiſſimus hæreſiarchâ appellare hæreticos non dubitauit, atque etiā calumniis onerare quaſi Filium ingenitum prædicarēt. Porrò

EVSEBIVS ET ALII ARII FAVTORES.

u Ext. eius litera ap. Epiph. hær. 69. & Theodor. lib. 1. cap. 5.

hanc epiſtolam cùm accepiſſet Euſebius; impigrè negotium curans, quem videbat Paulinum Tyrium, licèt cum Ario ſentiẽtem, haud tamen audere quod ſentiret ſcriptis prodere; eumdem literis [x], exemplo Euſebij Cæſarienſis, ad propugnationem impij dogmatis cohortatus eſt, ipſe quoque impietatis ſuæ virus euomens. Id autem præſtitiſſe Paulinum opinamur: ſicut feciſſe cõſtat alios ſuperiùs nominatos, Euſebium Cæſarienſem & Athanaſium Anazarbenſem, atque etiam Georgium Laodicenum; id teſtante S. Athanaſio [y]: Extántq; eiuſdem Euſebij Cæſarienſis ad Alexandrum eâ dé re ſcriptarum fragmenta literarum, in Actis Cõcilij [z] Nicæni Secundi, ſicut & auctor eſt Socrates [a], ipſum quoque Euſebium Nicomedienſem pariter ad Alexandrum pro Ario ſcripſiſſe. Quinimmò & ipſe Arius ac qui cum eo erant clerici Alexandrini, alias [b] dederunt ad eumdem Alexandrum; quibus turpiter mentiti ſunt, ſe prædicare doctrinam, quam à maioribus accepiſſent, & ab ipſomet Alexandro publicè docente audiſſent.

x Ap. Theod. ibid.
y Athan. de Synodis Arian.
z Conc. Nic. II. Act. 6.
a Socr. lib. 1. cap. 3.
b Ext. ap. Epiph. hær. 69.

IX.
ALEXANDRI EPISC. ALEXAND. LABORES PRO FIDE TVENDA.

Quod autem omnes eiuſmodi epiſtolę ſic ad Alexandrum eſſent ſcriptæ, vt tamẽ earũ exemplaria cunctis palàm innoteſcerẽt; fuit ei pariter opus contrarias reddere literas Circulares: cuiuſmodi ab eo conſcriptas fuiſſe numero ſeptuaginta, Epiphanius [c] tradit; ſed ex iis binæ tantummodò ſuperſunt, quarum alteras recitat Socrates [d], Theodoretus [e] alteras longè prolixiores. Quibus quidem Alexander Arij dogmata manifeſtans, ſimul & egregiè confutans, ait eum docuiſſe, Deum non ſemper Patrem fuiſſe, ſed tempus aliquando extitiſſe, cùm non eſſet Pater: non ab æterno Verbum Dei fuiſſe, ſed ex nihilo ortum eſſe: nam Deum qui eſt, eum cùm non erat, ex eo quod non eſt, procreâſſe, & proptereà tempus fuiſſe aliquando cùm non eſſet. Creatum enim & factum eſſe Filium; eumdémque neque eſſentiâ Patri ſimilem, neque naturâ verum Patris Verbum, neq; veram eius Sapientiam eſſe, ſed per abuſionem Verbum & Sapiẽtiam dici: Ipſum factum eſſe proprio Dei Verbo & Sapientiâ quæ in Deo eſt, per quam cùm cetera omnia, tum illum fecit Deus: & ob eam cauſam poſſe naturâ ſuâ conuerti & mutari, ſicut animantia omnia ratione vtentia, immò & quemadmodum diabolus mutatus eſt: Verbum eſſe peregrinum, alienum & ſeiunctum à Sapientia Dei: Patrem à Filio minimè explicari poſſe, nec perfectè cognoſci in ſuâ eſſẽtiâ: quippe Filium noſtrâ causâ factum eſſe, vt Deus per ipſum tanquam per inſtrumentum nos crearet; neque extiturũ aliquando, niſi Deus nos creare in animum induxiſſet. Hæc de Arij blaſphemiis Alexander in epiſtolâ quæ eſt apud Socratem: cuius labores pro tuendâ Filij Dei aduerſus Arianos diuinitate, egregiè laudauit Athanaſius. [f] Ex iis verò quæ ex eâdem epiſtolâ recitata ſunt, planè conſtat Arium ſenſiſſe aliud eſſe Dei Verbũ, aliud Dei Filium; quem vellet non eſſe Verbum, ſed qui eſſet factus per Verbum, ipséque nonniſi abuſiuè eſſet Verbum, quod ipſum Arianis obiiciens Athanaſius [g], æquè demonſtrauit eos plura Verba conſtituiſſe. Quinetiam eoſdem aſſeruiſſe, Chriſtũ corpus ſine animâ aſſumpſiſſe, & pro animâ Deitatem habuiſſe, ita vt affectiones quoque ei aſſignarent, expreſſum habetur in Secundâ Nicænâ [h] Synodo auctoritate Gregorij Nazianzeni.

c Epiph. ibid.
d Socr. lib. 1. cap. 13.
e Theod. lib. 1. cap. 4.
ARII IMPIA DOGMATA.
f Athan. orat. 1 cont. Arian.
g Id in decr. Nic. Syn. contra hær. Arian.
h Conc. Nic. II. Act. 6.

X.
ALIÆ ALEX. LITERÆ ADVERSVS ARIVM.

Ceterùm cùm poſt ſcriptam priorem illam epiſtolam; idem Alexander à quamplurimis diuerſarum Oriẽtis prouinciarum Epiſcopis aduerſus Arium ſcripta ſuſcepiſſet; idémque contra Arianos conſcripto ab Alexandro fidei libello ſcripſiſſent: optans ipſe hæc eadem præſtari à reliquis, tunc Circularẽ illam prolixiorem emiſit, quam Theodoretus recitat, eíque & exemplaria literarum ab iiſdem Orientalibus Epiſcopis aduerſus Arium ſcriptarum ſubiunxit: quæ quidem licèt (vt præſefert titulus) ad Alexandrum Conſtantinopolitanum Epiſcopum data dicatur, ex eius tamen lectione apparet ad plures ſcriptam eſſe, vtpotè Encyclicam. Quem verò citat Apoſtolicum canonem, aduerſus Epiſcopos qui excommunicatos à ſe in Eccleſiam reciperent; planè cognoſcitur eſſe trigeſimus tertius ordine, quo præcipitur, ne clerici à ſuo Epiſcopo excommunicati, ab alio Epiſcopo recipiantur, quem etiam nouit, & cõfirmauit Magnum Concilium Nicænum [i]: reperitúſque habetur in Antiocheno [ii].

i Concil. Nic. c. 5.
ii Concil. Antioch. c. 6.

XI.
SILVESTRI PP. STVDIVM PRO COMPONENDIS REBVS ECCLES.

Cùm verò de his omnibus Alexander imprimis ſcripſiſſet ad primariæ Sedis Antiſtitẽ Silueſtrum Romanum Pontificem; (vt conſtat ex epiſtolâ [k] Liberij Papæ ad Conſtantium Imperatorem) intendens ille ad componendas eiuſmodi turbas animum, quòd eius præcipuè muneris eſſet obortas hæreſes damnare, & diſſentientes Epiſcopos conciliare; habetétque inſuper exemplum Dionyſij deceſſoris ſui, qui eiuſdem Alexandrinæ Eccleſiæ turbas, tempore alterius Dionyſij Alexandrini Epiſcopi, ſũmâ diligentia ſedauerat: ipſe tanquam, Silveſter his monitus, OSIVM Cordubenſem in Hiſpaniâ clariſſimum confeſſione & eruditione Epiſcopum Legatum in Orientẽ miſit, & primò Conſtantinũ conuenire iuſſit, literas ab eo acceptum; ſiue eidem iam apud Conſtantinũ Imperatorem in Bithyniâ degenti (vt potiùs Euſebius [l] & Socrates [ll] ſignificare videntur) id muneris delegauit, vt excitatum per Arium incendium extinguerẽt. Id enim vt affirmemus factum eſſe per Silueſtrum, omninò cogit quòd idem Oſius reperiatur in eâ causâ Conciliũ generale Alexandriæ celebrâſſe, & poſteà Nicæno & Sardicenſi Oecumenicis præfuiſſe: quod non niſi auctoritate Sedis Apoſtolicæ vllatenùs præſtare valuiſſet. Neque enim eſt quòd dici poſſit miſſus à Conſtantino Legatus in Ægyptum; quandoquidem in literis tũc per eum ab eodem Imperatore ſcriptis: quas Euſebius [m] recitat, nulla prorsùs de ipſo Oſio, aut aliquo alio miſſo à ſe legato, mentio habeatur: quod imprimis neceſſe fuerat expreſſiſſe. Sed par eſt credere, eumdem à Silveſtro delegatum, ab ipſo quoque Cõnſtantino literas [n] accepiſſe, quò faciliùs munus ſibi iniunctum exequeretur.

k Ext. in Bibl. patrũ.
l Euſ. 2. de Vit. 62.
ll Socr lib. 1. cap. 4.
OSII LEGATIO.
m Euſ. 2. de Vit. 63.
n Socr. lib. 1. cap. 4.

XII.
CONSTANT. STVDENT ECCLESIÆ PACI.

Porrò eiuſmodi Conſtantini literæ tunc ad Alexandrum & Arium (vt præſefert titulus) de mutuâ inter eos reconciliatione miſſæ, ita conſcriptæ ſunt, vt alterũ de duobus eueniſſe oporteat; vel Euſebium Arianum hominem parùm fideliter eas retuliſſe; vel earumdem ſcribendarum argumentum ipſi Conſtantino tunc Nicomediæ agẽti ſuppeditatum fuiſſe ab altero Euſebio eiuſdem ciuitatis Epiſcopo omnium Arianorum facilè principe, à quo complura fuerint coagmentata mẽdacia: vt cùm imprimis potior diſcordiarum culpa reiicitur in Alexandrum, &

ipſa de qua ageretur controuerſia leuicula & inanis dicitur, & tam Alexander quàm Arius vnam eádemque de fide ſententiam tenere perhibentur, Quæ verò poſt hæc geſta ſunt, dicentur annis ſequentibus.

IESV CHRISTI
An. 319.
SILVESTRI
An. 6.
Conſtantini
An. 14.

I. Sarmatæ compreſſi à Conſtantino.

Anno Chriſti trecenteſimo decimonono, Conſtantino Aug. quintùm & Licinio Iuniore Cæſ. Coſſ. idem Conſtantinus Sauromatas, ſiue Sarmatas, ad Mæotidem paludem habitantes, qui Iſtro traiecto Romanam ditionem aggreſſi fuerant, debellauit. Extat[a] enim antiquus nummus, ſignificans id accidiſſe hoc ipſo quinto Conſulatu eiuſdem Imperatoris: quod Sozomenus[b] geſtum ponit mox poſt bellum Licinianum, Zoſimus[c] verò poſt debellatum in Thraciâ Licinium, & ſancitum cum eo fœdus. Meminit & Euſebius; ſed in fine Vitæ[d] Conſtantini, dum barbaros ab eo domitos ſimul recenſet. Ceterùm non ſemel, ſed ſæpiùs Sarmatas à Conſtantino eſſe ſuperatos, habet Porphyrius in Panegyrico eidem Conſtantino oblato. Quod verò ait Euſebius, Sauromatas à Scythis inuaſos, coactos eſſe ſeruos ſuos armare, & ab iiſdẽ propriis ſeruis poſteà expulſos ad Conſtantinum ſe recipere: ea poſt hæc tempora geſta oportuit, quę S. Hieronymus in Chronico refert anno vigeſimooctauo eiuſdem Imperatoris. Sauromatis autem Sozomenus Gothos adiungit, & ipſos à Conſtãtino deuictos; quos Euſebius Scythas appellâſſe videtur. Sed quòd hoc bellum Scythicum alio tempore geſtũ eſſe cõſtet, agetur de eo inferiùs[e] ſuo loco. Addit deniquè Sozomenus; Conſtantino in his bellis vel maximè per ſigna ac ſomnia declaratum eſſe, quã ſedulò Deus ſuâ prouidẽtiâ ei proſpexiſſet.

a Ap. Adol. ſed malè ponitur ſub Conſtant. Iuniore.
b Sozom. lib. 1. cap. 8.
c Zoſ. lib. 2.
d Euſeb. 4. de Vit. 5. &
e An. 33. num. X.

II. Conſt. ſcribit contra Arium.

Quod autem pertinet ad res Eccleſiaſticas; cùm anno ſuperiori Conſtantinus ad Alexandrum & Arium, litteras, quas diximus, de mutuâ ipſorum recõciliatione ſcripſiſſet; quid deinde Alexander ad Conſtantinum reſcripſerit, haud conſtat; reſcripſiſſe tamen, auctor eſt Epiphanius[f]. Cùm verò Arius literas parùm officioſas, & tam ſublimi Imperatoriâ maieſtate minùs dignas reddidiſſet, iis acceptis Imperator, zelo incenſus, publicas contra eum atque eius opinionis fautores dedit; tales planè quales decebat accipere inſanũ hæreſiarcham, nempè inuectiuis & reprehenſionibus, ſalibus quoq; ac iocis, denique monitionibus ad reſipiſcendum ab erroribus refertas; quas & paſſim (vt ait Socrates[ff]) diuulgandas curauit; & ex eis pauca quædam Epiphanius[g] recitat: Euſebius autem parùm liberalis hiſtorici numeros implens, earum nec meminit quidem, quòd contra Arianos ſuos ſcriptæ eſſent; cùm aliqui quæ aduerſus Alexandrum & Catholicos facere viderentur, integras retulerit. Extãt nihilominùs ipſæ hactenùs integræ conſeruatæ[h]: ex quarum fine apparet, eaſdem Conſtantinum ſuo ipſius chirographo

f Epiphan. hær. 69.
ff Socr. lib. 1. cap 6.
g Epiphan. ibid.
Dolus Euſebii Cæſar.
h Rec. Baron. Annal. Tom. III. hoc an. ex Bibl. Vatic.

conſignatas miſiſſe ad Alexandrinos, ac publicè recitari iuſſiſſe, quò illis teſtatum redderet animum ſuum in Arium.

III. Oſius celebrat Conc. Alexan.

Intereà verò Oſius Cordubenſis Epiſcopus, ad ſectandas (vt vidimus) Orientalis Eccleſiæ rixas delegatus, in Ægyptum cum litteris Conſtantini profectus, Generale Alexandriæ Concilium celebrauit: ſic namque illud Athanaſius[i] nominat, quòd omnes Epiſcopi illarum prouinciarum quæ parebant Antiſtiti Alexandrino, fuerint ad Synodum conuocati. Quæ verò in eo geſta ſint, cùm exciderint ipſius Acta, perpauca tãtùm quædam ſuperſunt: veluti quod Athanaſius ſcribit, Colluthum presbyterum Alexandrinum, (de quo ſuperiùs) pro Epiſcopo ſe falsò gerentem, fuiſſe à Patribus in ordinem redactum: Itémq; quod tradit Socrates[k], peruerſum dogma Sabellij, etſi iam olim damnatum, quòd tamen in illis regionibus plurimùm inualuiſſet, eſſe prorsùs exploſum: & quod ille trium perſonarum diſtinctionem non reciperet in Trinitate, ſed in vnam eas omnes eſſentiam indiſtinctè confunderet, factum eſſe in eâdem Synodo: vt in ſanctiſſimâ Trinitate, ſicut vna prædicaretur οὐσία, ita tres dicerentur ὑποστάσεις, vnde poſteà maior oborta eſt controuerſia, de quâ ſuis locis agendum pluribus.

i Athan. Apol. 2.
k Socr. lib. 3. cap. 3.

IV. Functus in Oriente legatione Silveſtri.

Ex his igitur quæ repetiuntur aduerſus Colluthũ & Sabellianos geſta, facilè poſſumus intelligere cetera quæ ſunt de eodem Concilio obliuione ſepulta, de rebus geſtis aduerſus Arianos atque Meletianos, quorum causâ potiſſimùm Oſius miſſus videbatur. Sed & ſatis ſignificatum videtur, eundẽ Oſium in his functum eſſe Legatione Apoſtolicæ Sedis: nam cùm in Conſtantini literis anno ſuperiori ſcriptis, nõniſi de componendis diſſidiis inter Alexandrum & Arium mentio habeatur; vt ipſe præterea de ſchiſmaticorũ & hæreticorũ cauſis in primaria totius Oriẽtis ſede cognoſceret, ab alio quàm à Conſtantino id ei oportuit imperatum. porrò nõ ab alio id poteſt dici vel fingi, quàm ab ipſo Romano Pontifice, quem Alexandri literis de his & aliis interpellatum fuiſſe vidimus. Quantum autem temporis in iis Oſius inſumpſerit, haud liquet; ſed quòd negotia obiret difficillima, putamus ea fuiſſe in plures annos propagata: quem tamen non ſemper in Ægypto detentum eſſe conſtat; ſiquidem eâdem legatione in componendis Aſianorùm Syrorúmque diſſidiis de die celebrationis Paſchatis, poſteà occupatum fuiſſe, Sozomenus[l] tradit.

l Sozom. lib. 1. cap. 15.

V. Synodus Gangrenſis.

Quin & eodem tempore celebrata reperitur ab eodem Oſio Gangris[m] ciuitate in Paphlagoniâ, Synodus aduerſus errores cuiuſdã Euſtathii, qui adeo fauit Monachiſmo, vt ſpreuerit reliquos Chriſtianorũ ordines, & prętextu quodam ſanctitatis, Dei Eccleſiam (quæ inſtar ſagenæ, omnium piſcium genera congregantis, cunctos amplectitur) peſſumdederit; ac ferm è fuiſſet demolitus, niſi citò ſecuris Apoſtolica infauſtos palmites per Oſium Legatum ſuccidiſſet. Cùm verò quo potiſſimùm anno dicta Synodus fuerit celebrata, minimè appareat, tamen ex præſentiâ eiuſdem Oſij certum redditur his temporibus habitam eſſe, quando ipſe labantem Orientalium Eccleſiarum ſtatum reſtituere curaret. Vnde etiam accidiſſe putamus, vt quòd idem Apoſtolicæ Sedis auctoritate eidem Cõcilio præſtò fuerit, Symmachus Papa in Sex-

m [De hoc Concilio egit aliâ occaſione Baron. in ſ. Tomi III. an. 361. ſed omninò ex ipſius ſententiâ huc transferendum fuit.]

ta

ta Rumana Synodo teſtatus ſit, canones Gangrēnſes Apoſtolicâ auctotitate conditos eſſe.

VI. Evstathivs hæresiarcha, diversvs a Sebasteno.

Quiſnam autem fuerit *Euſtathius*, prauorum eiuſmodi dogmatum architectus, haud certò cōſtat. Licèt ènim hunc fuiſſe Euſtathium illum Epiſcopum Sebaſtiæ in Minori Armeniâ, de quo ſæpè inferiùs ſub Conſtantio ac deinceps, Socratis [n]; Sozomeni [o], & aliorum qui hos ſecuti ſunt hiſtoricorum aſſertione tradatur; nulla tamen id nobis ratione probatur. Quid enim quòd nec S. Baſilius [p], cum duabus epiſtolis Valentis Imperatoris tempore ſcriptis, diligenti ſcopâ cunctas eiuſdem Euſtathij Sebaſteni turpitudines in vnum congeſſit; nec tot Synodi, quibus Euſtathius (teſte eodem Baſilio, & aliis) reperitur fuiſſe damnatus à Catbolicis; aliquam prorsùs habuère mentionem eius damnationis in Concilio Gangrenſi, vel tot eius hæreſum, quæ illic cum auctore anathemati ſuppoſitæ fuerunt; ſed tantùm de perfidiâ Arianâ eum damnârunt? Quid item quòd fungente eodem Euſtathio Sebaſteno cum collegis legatione apud Liberium Romanum Pontificem, (vt ſuo loco dicetur) cùm profeſſio ab eo exacta eſt Catholicæ fidei, nulla alia ab ipſo edita eſt, præter illam quâ ſe Arianam hæreſim deteſtari ſignificaret? Quid denique quòd apud neminem antiquorum, qui bæreticorum catalogum ſcriptis fuerit proſecutus, idem Euſtatbius Sebaſtenus errorum Gangtis recenſitorum auctor eſſe dicatur; non apud Epiphanium, aut Philaſtrium, Auguſtinum, Theodoretum, vel Damaſcenum? Quapropter accidiſſe exiſtimamus, vt cùm ipſo ſuî ortu hæreſes illæ cum auctore compreſſæ, ac penitùs extinctæ, & ab omni memoriâ deletæ eſſent; nihilominùs Socrates & Sozomenus, quòd in Actis Gangrenſis Synodi inueniſſent illorum errorum in crimen adductum Euſtathium quemdam, nec alium ſcirent eius nominis eâ ætate hæreticum, præter Sebaſtenum, qui hæreſis Arianæ causâ reperiretur ſæpè damnatus, eidem omnia adſcripſerint.

n Socr. lib. 2. c. 33.
o Sozom. l. 3. c. 3.
p Baſil. ep. 74. et 82.

VII. Evstathivs Sebast. falsò creditvs avctor monach. Armen.

Sed malus opinator Sozomenus [q], errores ex errore deducens, tradit eumdem Euſtathiū Sebaſtenum auctorem extitiſſe Vitæ Monaſticę in Armeniâ, Ponto, & Paphlagoniâ; ibidémque primum omnium regulas compoſuiſſe, quibus monachi ſimul victuti inſtituendi eſſent. Quod quidem tantū abeſt vt dici poſſit, vt nec ſi ipſe monachus fuerit, aliquo digno teſte probari poſſit. Siquidē S. Baſilius [r] einſdem viri vitam à cunabulis propè retexens, cùm eius inſtitutionem Alexandriæ ſub Atio magiſtro recenſeat, reditúmque in patriam referat, & quas paſſus eſt abdicationes ob Arianā hæreſim antequàm Epiſcopus eſſet, vel cùm factus Epiſcopus; nullam vnquam habuit mentionem de ſuſcepto ab eo monaſtico inſtituto; nec etiam cùm ad ipſum Euſtathium [ſ] ſcribens, diuerſarum recenſuit prouinciarum quos nouerat monachos. Sed & quamuis talis extitiſſet, haud tamen vllâ prorsùs ratione probari poterit, fuiſſe eum in nominatis regionibus monachorum primum auctorem & inſtitutorem: cùm ante Baſilium nullam in eiis viguiſſe cœnobiticæ vitæ obſeruantiam, perfacilè poſſit intelligi ex eo quòd idem Baſilius de eiuſmodi inſtitutione accuſatus à Neocæſariēſibus [t] primariæ Ponti ciuitatis accolis, ſe defendit exemplo monachorū Ægypti, Palæſtinæ, & Meſopotamiæ; non autem propinquiorum prouinciarum Armeniæ, Ponti, & Paphlagoniæ: quod neceſſariò debuiſſet, ſi iam tunc fuiſſent auctore Enſtathio propagati.

q Sozom. l. 3. c. 13.
r Baſil. ep. 74. 82.
ſ Id ep. 79.
t Id. ep. 63.

VIII. Evtactvs hæresiarcha.

Verùm cùm quinam fuerit ille Euſtathius Gangris damnatus, adhuc remaneat incertum; moueor interim cōiecturâ, vt loco *Euſtathij* reponendus ſit *Eutactus*. Mentio namque eſt de huius nominis monacho Armeno apud Epiphanium [v]; quē ait educatum fuiſſe in Palæſtinâ à quodā Petro profeſſione anachoretâ; re verâ autem impoſtore: reuerſum autem in patriam, multos polluiſſe ope quorumdam, quos primò corrupit, diuitum & Senatorij ordinis virorum; citiúſque morientē reliquiſſe libros hæreſibus, conſertos. Vt autem hunc ipſum exiſtimemus eſſe, quem Euſtathium dicunt, cùm ſimilitudo nominis perſuadet, tum locus (nempè Armenia) vbi docuit; tum etiam quòd de eius diſcipulis Epipbanius ſcribat, ſolitos decipere ſimpliciores homines habitu ſolitariè degentium, & renuntiationem quamdam iactâſſe. Quæ quidem renuntiatio, ea videtur eſſe, quâ in epiſtolà Synodi Gangrenſis ad Armenos, Patres aiunt, eumdem hæreſiarcham, & diſcipulos eius, docuiſſe, niſi Chriſtiani omnibus renuntiarent diuitiis, ſpem nullam apud Deum ſalutis ſuæ ſibi reliquam fore: ſed & illud, Non tantùm filios relinquere debere parentes, & hos illos, verùm vxores viros ſuos, vt ſalutem conſequerentur, aduerſus quem errorem extant canones [x] eiuſdem Synodi. Et quod pertinet ad ſanctiorē illum habitum, quo eos Epiphanius amiciri conſueuiſſe tradit; eò reſpexiſſe videtur Synodus, [y] cùm illos damnauit, qui circumſpectè veſtiti pallio contemnerent alios qui breuioribus vterentur indumentis, nempè birris, Quòdq; prætereà ſectarentur inſtituta *Petri* Palæſtini magiſtri Eutacti, quem idem Epiphanius refert quotidianas erogaſſe eleemoſynas: inde potuit accidiſſe, vt iidē oblationes ad eas erogandas in pauperes ſibi dari, etiam abſque ſcientiâ Epiſcopi, populo perſuaderent: aduerſus quos ſanciti ſunt in eâdem Synodo canones [z].

v Epiph. hær. 40.

Eius dogmata damnata.

x Concil. Gangr can. 14. 15. 16.
y Ibid. c. 12
z can. 7. & 8

IX.

Docebant inſuper eſſe damnabiles nuptias, virúmque execrabilem, qui cum vxore dormiret, & culpabiles qui carnes ederent: reiiciendos quoque presbyteros, qui aliquando habuiſſent vxores: ac ſeruos debere dominos ſuos, & liberos parentes, vxores maritos, cultûs diuini prætextu contemnere ac derelinquere; eâque occaſione feminas obtentu continentiæ poſſe mutare habitum, virilémque induere, & capillos amputare: Itémque propter continentiam ieiunādū eſſe die Dominico; reliqua verò ab Eccleſiâ Catholicâ ſeruari conſueta ieiunia diſſoluenda: Contemptibiles eſſe Eccleſias, ad quas Fideles conuenirent, necnon ſacros Conuentus qui in baſilicis Martyrum celebrari ſolerent; ipſáſque Sanctorum Memorias execrabiles eſſe. Quæ cuncta, aliáque eiuſmodi nonnulla, viginti diſtincta capitulis, appoſito ſingolis anathemate, eadem Synodus damnauit: quæ ſunt etiā à Socrate [a], Sozomeno [b], Nicephoro [c] breuiter collecta. Ceterùm quos reliquit Eutactus poſt ſe libros impietate refertos, eoſdem probè cognitos Epipbanius impugnauit; prætermiſſis erroribus ad Eccleſiaſticam diſciplinam ſpectantibus in Concilio Gangrenſi damnatis; quòd ij poſt dictum Concilium eſſe deſierint, fuerintque cum ipſorum auctore ſimul extincti. Errat autem

a Socr. l. 2. c. 31.
b Soz. l. 2. c. 13.
c Niceph. l. 9. c. 16.

d C. illud autem. diſt 30.

Gratianus, [d] cùm exiſtimat hæreticos Gangris damnatos fuiſſe Manichæos. Nam quòd illi eleemoſynam facerent, planè conſtat fuiſſe à Manichæorum inſtituto alienos, licèt in multis conuenerint.

X. PAVLINVS EPISCOP. ANTIOCH.

Hoc eodem anno, ſecundùm Nicephori Chronicon, Philogonius Antiochenus Epiſcopus, cùm ſediſſet annos quinque, ex hâc vitâ deceſſit; inque lòcum eius ſuffectus eſt *Paulinus*, (qui alicobi *Paulus* dictus legitur) cuius etiam meminit Hieronymus in Chronico. Ex quibus redarguitur Theodoretus [e], qui Euſtathium Philogonio ſobrogatum tradit, nullâ penitùs de Paulino habitâ mentione. Porrò Philogonus ob vitæ ſanctimoniam relatus eſt interSanctos: [f] in cuius laudem, ipſius natali die, S. Chryſoſtomus [g] orationem habuiſſe reperitur.

e Theod. l. 1. c. 7.
f Martyrol. & Menol. 29. Decemb
g Chryſoſt. tom. 3. ad fi.

XI.

Hoc item anno, iiſdémque Coſſ. Conſtantinus Imp. iterùm aduerſos Aruſpices, qui priuatim in alienis domibus Aruſpicinam exercerét, reſcripſit [h]. Itémque pro Clericorum ab omnibus muneribus immunitate; exceptis (vt poſteà [k] declarauit) illis qui vitandorum eiuſmodi munerum cauſâ, fraudulenter ad clericatum confugerent. Sed illud maius, quod tradit Sozomenus [l], eumdem Imperatorem lege latâ dediſſe poteſtatem omnibus, quicumque in iudicium vocarentur, reiectis ciuilibus Magiſtratibus, ad Epiſcoporum iudicium prouocandi: ac ſtatuiſſe Epiſcoporum ſententiam ſic ratam eſſe, & aliorum Iudicum ſententiis præualere, ac ſi ab ipſo Imperatore prolata eſſet: denique iuſſiſſe vt Magiſtratus Epiſcoporum iudicia exequerentur, & milites eorumdem volontati inſeruirent. Meminit eiuſdem legis Euſebius [m]; extátque [n] eadem ipſa hactenùs integra, data poſteà Conſtantinopoli ad Ablauium Præfectū Prætorio. quâ quidem declarauit, ſe adeò deferri velle ſātentiis Epiſcoporum, vt non tantùm in iis quæ ſpectant ad Eccleſiaſticas controuerſias, ſed etiā ad ciuiles diſceptationes, illibatæ permaneant; adeò vt neque Præfectus Prætorio, cuius ſummum ius erat atque poteſtas, vel alios quilibet Magiſtratus poſſet eas inualidas reddere.

h l. 1. & 2. C. Theod. de maleſ.
i l. .. C. Th. de Epiſ. & cler.
k l. 3. eod.
l Sozō lib. 1. cap. 9.
CONSTANS RESCRIBIT PRO CLERICIS.
De quo agit etiam Baron. ann. 314. n. XXXVII. & ſeqq.
m Euſeb. 4. de Vit. 27.
n l. 1. C. Th. de Epiſc. indic.

IESV CHRISTI
AN. 320.
SILVESTRI
AN. 7.
CONSTANTINI
AN. 15.

I. QVINQVENNALIA CÆSARVM.

ANNO Chriſti trecenteſimo vigeſimo, Conſtantino Aug. ſextùm & Cōſtantino Cæſ. ipſius filio Coſſ. celebrata ſunt Romæ Cæſarum Quinquennalia, cùm ipſe Conſtantinus pater annum iam decimumquintum Imperij auſpicatus eſſet; & vota pro eius Vicennalibus fierent; vt expreſsè teſtatur Nazarius [a], celebris horum temporum orator, in Panegyri quam tunc Romæ habuit, abſente licèt Imperatore: quem anno ſuperiori profectum ab Oriente, præſenti in Gallias perueniſſe, conſtat ex reſcripto [b] iiſdem Coſſ. Calendis Martij, in ipſo eius in Gallias aduentu, in vrbe Velouocorum dato de immunitate veteranis conceſſâ. Sed & ipſos Cæſares vnâ cum eo tunc egiſſe, idem orator demonſtrat. Attigítque inſuper victoriam, hoc eodem anno à Criſpo Cæſ. Conſtantini primogenito aduerſus barbaros obtentam: quos quidem fuiſſe Alemannos, docent antiquorum inſcriptiones [c] nummorum.

a Nazar. Panegyr. 3. Conſtant.
b l. 2. C. Th. de Veter.
c Adolph. de numiſm.

II. CONST. RESCRIBIT PRO CÆLIB.

His item Coſſ. idem Conſtantinus Imp. ſanctionem [d] ad Populum edidit, quâ leges Iuliam & Papiam, aduerſus cælibatum ſtatutas, (quibus cælibes à ſucceſſione ſuorū repellebantur, ingénſque inde theſaurus in Ærarium inferebatur) voluit abrogatas: ſiquidem illæ iure olim ſancitæ leges (vt conteſtatus eſt Auguſtus apud Tacitum [e] & Dionem) aduerſus turpum fictum, & ſterilem cælibatum, iniuſtè à Gentilibus conuerſæ eſſent contra verum, ſanctum, atque fœcundum Chriſtianorum hominum cælibatum, diuinis oraculis [f] præcognitum atq; laudatum; Domini ſententiâ [g] comprobatum; & Apoſtolicâ [h] auctoritate firmiter ſtabilitū. Ceterùm hæc Conſtantini lex, in Codice Theodoſiano data ponitur pridie Calendas Februarij Sardicæ, publicata verò Romæ prædictis huius anni Conſulibus: quæ inde in Codicem Iuſtinianeum [i] deriuata, aliis habetur notata Coſſ. nec integra recitatur. Agunt etiam de illâ Euſebius [k], & Sozomenus [l]: iſtéque addit, maioribus etiam priuilegiis eos qui virginitati ſe conſecraſſent, à Conſtantino donatos eſſe; nimirùm vt tam maſculi quàm feminæ, etiamſi adhuc impuberes eſſent, teſtamenta condere poſſent: cùm & ob hanc cauſam veteres quoque Romani lege permiſiſſent, vt Virgines Veſtales etiam ad ſextum ætatis annum teſtamentum facerent. Certè eumdem Imp. coluiſſe plurimùm ſanctas Dei Virgines, idem Euſebius aſſerit [m]; eaſdémque ex publico aluiſſe, Theodoretus [n] eſt auctor.

d l. 1. C. Th. de infirm. pœn. calib.
e Tac. l. 3. Dio l. 56.
f Iſa. 54. 56.
g Matth. 19.
h 1. Cor. 7.
i l. 1 Cod. de infirm. pœn. calib.
k Euſeb. 4. de vit. 26.
l Sozom. l. 1. c. 19.
m Euſeb. 4. de Vit. 28.
n Theodor. l. 1. c. 11.

III. DE ABROGATIONE LEGIS PAPIÆ.

Porrò cùm plura eſſent legis Papiæ capita, eadē à diuerſis Impp. paulatim amputata ſunt; primò à Tiberio [o], poſtea à Claudio [p], deinde à Seuero [q], hoc verò tempore à Conſtantino, & poſt eum ab Honorio [r], denique à Iuſtiniano [ſ], qui nouiſſimus omnium ad exciſam multis ramis ingentem arborem, ſecurim admouit, Caduca cædens: licèt eſſent alia quædam eiuſdem legis Papiæ capita, ad iura patronorum ſpectantia, quæ adhuc poſteà viguêre. Quod autem lex Papia eo conſilio contra cælibatum ſtatuta fuiſſet, quòd Vrbs ob bella ciuilia ciuibus exhauſta, ſobolis fœcunditate in priſtinum ſtatum reduceretur; de his agens S. Ambroſius [t], maximè falli demonſtrat eos, qui ex ſancto cælibatu Chriſtianorum, putarent exhauriri hominum prole Romanum Imperium; exemplis docens, vbi paucæ virgines, ibi etiam pauciores homines; vbi virginitatis ſtudia crebriora, ibi numerum quoque hominum reperiri maiorem. Præter alias verò, quæ reperiuntur ab eodem Conſtantino iiſdem Coſſ. latæ de variis rebus æquiſſimæ leges; ad coërcendam quoque procacem facinoroſorum audaciam, aduerſus Virginum ac viduarum raptores, ac complices, ſeueriſſimè reſcripſit [v]: cuius legis ſeueritatem Conſtantinus eius filius poſt eà temperauit [x]; ne ſub ſpecie atrocis iudicij, aliqua in vlciſcendo crimine dilatio naſceretur.

o Sueton. in Claud. c. 3.
p Ibid. & c. 19.
q Tert. Apol. c. 3.
r l. 2. C. de infirm. pœn.
ſ l. 1. C. de caduc. tol.
t Ambr. de virg. l. 3.
v l. 1. C. Th. de rapt. virg
x l. 2. eo.

IESV CHRISTI
An. 321.

SILVESTRI
An. 8.

Constantini
An. 16.

I. a Aug poſt Collat l. 1. c. 33. & in Breuic. collat. di. 3 cap. 21. & ep. 151. Donatiſtæ relaxati ab exilio.

Anno Chriſti trecenteſimo vigeſimo primo, Criſpo & Conſtantino Iun. Cæſ. ſecundùm Coſſ.(vt auctor eſt S. Auguſtinus [a]; eorum pater Conſtātinus Donatiſtarum precibus fatigatus, quos ex illis ante annos quatuor in exilium condemnauerat, indulgens relaxauit; Deo relinquens puniendos, quos nulla vel pœna correxiſſet, vel clementia emolliſſet.

II. Conſtituunt ſibi Romæ Epiſcopum.

Quòd autem iidem ſcirent, nonniſi ex communicatione cum Romano Pōtifice quempiam nanciſci poſſe Catholicum nomen; vt id mentitè ſaltem aſſequerentur, eò malitiæ adacti ſunt, vt ſtatuerint aliquem ex ſuis Romam mittere qui ibi Epiſcopum ageret; eo quidem prætextu, quòd nonnulli Afri ſuæ communicationis homines in Vrbe commorātes, periiſſent ſibi mitti qui eos colligeret; ſed re verâ vt ſic gloriari poſſent, ſe Romæ habere Epiſcopum, ac proinde nomen Catholicum promereri. Itaq; his ipſis Silueſtri Papæ temporibus, eò miſerūt *Victorem* quemdam Garbienſem, cui alij quinq; vſq; ad tempora Optati, qui hæc deſcribit [b], ſucceſſiuè ſuffecti ſunt: iidemq; (vt ait Auguſtinus) [c] vel ex Africâ mittebantur ordinari, vel alij Epiſcopi Donatiſtæ ad eum ordinādum Romam pergebant; cùm tamen (vt docet Optatus) nonniſi Afros vmquam ordinauerint, quòd nullos alios ſibi adhærentes haberent. Quapropter & nullo negotio iidem Patres [d] totam eorumdem machinationem vnicâ argumentatione diſſoluerunt; nempè quòd nullam haberēt manērem à Petri Cathedrâ ſucceſſionem, ex quâ Eccleſia Catholica veræ vnitatis ſoliditate compaginata omnibus innoteſceret; nec commercio Formatarum cum Romanis Epiſcopis in eâdem Petri Cathedrâ ſedentibus, in vnâ communionis ſocietate concordarent.

b Opt. l. 2.
c Aug. de hæreſ. c. 69.
d Opt. l. 2. Aug. ep. 163. 165. & alibi.

III. Alia ipſorum nomina.
e Hier. ep. 133.
f l. 43. C. Th. de hære.
g Supra an. 254.
h Epiph hær. 59. an. fi.
i Auguſt. de Unit. Eccl c. 3.
k [Vel potiùs pro Campita à caſis ſeu domibus ruſticis, vel cauernis.]
l Hier. cont. Lucif. in fi

Porrò quòd qui Romæ agerent, excluſi ab ipſâ ciuitate, in quâdam montium vicinorum ſpeluncâ conuenticula celebrarent; tradit idem Optatus, inde eos nomenclaturam accepiſſe, vt dicerentur *Montenſes*: quo etiam nomine à S. Hieronymo [e], & ab Imperatore [f] appellantur. Verùm eiuſmodi nuncupationis antiquiorem in Africâ cauſam deprehendimus, in Feliciſſimo ſchiſmaticorum antesignano tempore Cypriani, qui ſuos in monte colligeret, vt alibi [g] dictum eſt. Et quòd pariter oſtenderimus, ex eâdem factione manâſſe Nouatum, inde putamus accidiſſe quod S. Epiphanius [h] ait, Nouatianos Romæ vocatos eſſe Montenſes. Ceterùm ipſos Donatiſtas Romæ agentes, S. Auguſtinus [i] non tantùm Montenſes, ſed etiam *Rupitanos* à rupibus in quas ſe recipiebāt, nominat: qui & apud eumdem mendosè reperiuntur dicti *Cutzupita*, pro [k] *Corrupita*. Denique S. Hieronymus [l] *Campitas* appellat, quòd in campis ſuos colligerent.

IV. Fiunt hæretici.

Conſtat inſuper perditiſſimos homines, primò ex Traditoribus ſchiſmaticos factos, poſteà in deterius prolabentes, hæreticos euaſiſſe, & cū Nouatianis rebaptizâſſe Catholicos qui ad eos tranſirent, ſicut Optatus [ll] & Auguſtinus [m] aſſerunt: quam quidem rebaptizationem, nonniſi à tēporibus Macarianis ſub Conſtante Imperatore filio Conſtantini, ab iiſdem Donatiſtis inductam fuiſſe ſignificat apud eumdem Auguſtinum [n] Ticonius Donatiſta. Fuit & illa peculiaris eorumdem [o] hæreſis, Eccleſiā ibi eſſe non poſſe vbi peccatum eſt, ideóq; propter crimina (quæ ipſimet falsò commenti erant) Cæciliani Carthaginenſis Epiſcopi, Eccleſiam Chriſti de toto terrarum Orbe periiſſe, quaſi contagione communionis eius extinctam, atque in Africa apud ipſos ſolos permanſiſſe. Sed & ipſorum coryphæum Donatum, qui poſt Maiorinum extitit pſeudoëpiſcopus Carthaginienſis, ſcribit idem Auguſtinus [p], haud rectè ſenſiſſe de ſanctiſſimâ Trinitate; ſed quamuis eiuſdē ſubſtantiæ, minorem tamen Patre Filium, & minorem Filio putâſſe Spiritū ſanctum. Quod nec ignorauit S. Hieronymus [q], dum eius ſcripta relegens, ait edidiſſe de Spiritu ſancto librum Ariano dogmati congruentem. Sed (vt Auguſtinus addit) in hunc eius errorem, Donatiſtarum multitudo intenta non fuit.

Hæc autem tractat. Baron. hoc an. & 331.
ll Opt l. 1.
m Aug. hær 69.
n Id. ep. 48. ad Vincent
o Aug. cont. ep. Parm. l. 2. cap. 1. & hær. c. 69.
p Id. d. c. 69.
q Hieron. de Script. Eccl. in Donat.

V. Donatiſtæ faſtus et arrogantia.
r Opt. l. 3.
ſ Aug. tra. 13. in Ioan.
ſſ Opt. l. 3.
Circumcellionum origo, et impia facinora.
t Aug. in Pſalm. 132.

Eò porrò arrogantiæ idē ille perueniſſe traditur [r], vt ab aliis Epiſcopis exegerit, nō minori timore ipſum venerari, quàm Deum; & cum per ſolum Deum ſoleāt homines iurare, paſſus fuerit homines per ſe ſic iurare tamquam per Deū. Quin & ſuos iactare ſolitos, ei oranti reſpōdiſſe Deum de cælo, Auguſtinus [ſ] teſtatur. Atq; inſuper Præfectos, immò ipſos Imperatores, conuiciis & cōtumeliis laceſſiuiſſe, Optatus [ſſ] eſt auctor. De Donatiſtarum verò ab eo denominatione, iam dictum eſt ſuperiùs in origine Schiſmatis. Sub eodem autem Donato, ipſóque docente, puto, & hortante, oborti ſunt in Africâ *Circelliones*, ſiue Circumcelliones; ſic dicti (inquit Auguſtinus [t],) quòd circum cellas vagarentur, quos tamē à Donato *Agoniſticos*, & eorum Præfectos, *Duces ſanctorum* nominatos eſſe, Optatus ſcribit. Erant hi ſectæ defenſores, qui auderent Præfectis quoq; reſiſtere, quique per nundinas, villas, vicóſque circumuagantes, iactabant ſe eſſe publicæ iuſtitiæ vindices; eóq; prætextu & ſeruos vocabant ad pileum, & oppreſſos ære alieno à creditorib. liberabāt: quorum immania ſcelera aduerſus Catholicos perpetrata, inſanúmq; furorem [u] martyrij adipiſcendi, (quo vel ſeipſos necabant præcipitio, aquâ aut igne, vel alios ad inferendam ſibi necem cogebant; ſicq; vitâ functos reliqua Donatiſtarū turba, honore martyribus cōgruo venerari conſueuerat:) & Imperatorum aduerſus eos edicta, ſæpè commemorat Auguſtinus; agetúrque ſæpiùs de iiſdem inferiùs ſuis locis.

u De huiuſmodi Donatiſtarum inſaniâ, vide plura, ſi cupis, ap. Baron. Tom. IV. an 394. num. I. III. & ſeqq.

VI. De feriatione diei Dominici.
x l. 1. C. Th. de fer.
y Euſeb. 4. Vit. 19.
Formula precum militum.

Hoc eodem anno, iiſdémq; Coſſ. Conſtantinus Imp. de feriando die Dominico, & in eo precibus diuinis vacando, ſanctionem edidit [x]. Quòd autem eum non Eccleſiaſtico more *Dominicum* appellat, ſed more Gētilium *Solis*; inde colligi poteſt, non Chriſtianis ſolùm, ſed Gentilibus eamdem legem ab ipſo præſcriptā. Teſtatur enim Euſebius [y], eiuſdem feriationem diei fuiſſe quoq; Gentilibus militibus imperatam: datámque eis precationum formulam, quā omnes eo die in patentibus ſuburbiorum campis in vnum conuenientes, vti deberēt; nempè,

Te

Te ſolum Deum agnoſcimus, te Regem profitemur, adiutorem inuocamus: per te victorias conſecuti ſumus per te hoſtes ſuperauimus: abs te & præſentem felicitatem conſecutos fatemur, & futuram adepturos ſperamus: cui omnes ſupplices ſumus. Abs te petimus, vt Conſtantinum Imp. noſtrum, vnà cum piis eius liberis, quàm diutiſſimè nobis ſaluum & victorem conſerues. Præter hæc etiam conſtituiſſe, vt cuncti Romano Imperio ſubditi in honore haberent diem qui Sabbatum præcedit, idem auctor affirmat: quod quidē de die Veneris, quàm *Sextam Feriam* dicimus, quoniam eo Chriſtus crucifixus eſt, intelligendum, Sozomenus[a] docet, dum hæc cuncta paucis perſtringit. Ceterùm de horum dierum ſolemnitatibus, & cultu in Eccleſiâ antiquiſſimo, iam dictum eſt aliis locis.

a Soz. l. 1. c. 8.

VII. Malefici cohibiti. a l. 4. C. Th. de malef. b l. 4. C. Th. de Epiſc. & cle. Eccleſiæ donis aucta.

Iiſdem etiam Coſſ. idem Imperator reſcripſit[a] aduerſus maleficos & incãtatores, immiſſoréſque tempeſtatum, & qui per inuocationem dæmonum mentes hominum turbarent. Itémque alia[b] lege facultatem quibuſcumque dedit, quæ vellent de bonis ſuis vltimâ voluntate Eccleſiis relinquere. Quo quidem adeò auctæ ſunt illarum diuinæ, vt poſteriores Imperatores veriti ob eam cauſam Reipublicæ detrimentum & paupertatem, conati ſint iterùm ab eiuſmodi profuſis largitionibus cohibere Fideles; de quo dicetur ſuo loco.

VIII. Impium Conſt. edictum pro Aruſpicina. c l. 1. C. Th. de Pagan. d Zoſ. l. 2.

At in fine huius anni, minùs planè dignum, atque adeò abhorrens à Chriſtiano Imp. reſcriptum[c], idem Conſtantinus Sardicæ exiſtēs dedit ad Maximum Præfectum Vrbis, quo Aruſpices ob præcedentia quædam prodigia conſuli iuſſit; idq; ipſum ab omnibus aliis publicè fieri permiſit. Ex quo puto perſuaſum Zoſimum[d] aſſerere, Conſtantinum vſque ad hæc tempora, licet inuitum, Gentilitiam ſuperſtitionem eſſe ſectatum, vt Senatui morem gereret. quæ quàm falſa ſint, ſatis ſuperq; demonſtrant, quæ ſuperiorib. annis ex probatiſſimis auctoribus, aliiſque monumentis, de eo relata ſunt. Illud tamen non abnuerim Conſtantinum cum Senatu Populóque Romano, atq; prouincialibus Gentilibus, magnâ adhibitâ circumſpectione egiſſe; & ſic Chriſtum coluiſſe, vt deorum cultores non fuerit auerſatus. Sed vnde huius reſcripti promulgandi occaſio? nempè cùm ante proximè elapſum annum idē (vt vidimus) iterùm aduerſus Aruſpices reſcripſiſſet, qui priuatè in alienis domibus Aruſpicinam exercerēt; eâ de re ſuſpicio non leuis videbatur Gētilibus Romanis illata, eum palatim ritus patrios antiquare in conſilio habuiſſe. Quapropter ne infenſos iam ſibi Chriſtianæ religionis causâ illorū animos, eiuſmodi ſuſpicione acerbiùs irritaret; ideò putamus eum de conſulendis Aruſpicibus reſcripſiſſe. Quinimmò cùm eodē reſcripto declarauerit, ſe idipſum peragendi licentiam omnibus tribuere, dūmodò priuatis ſacris & domeſticis ſacrificiis abſtinerent, planè ſignificauit, aliquo alio reſcripto Aruſpicinam quoque publicam fuiſſe vetitam: quod illorum animos mirum in modum exacerbaſſe, & ad res nouas moliendas concitaſſe, videri poterat; cùm maximæ omniū æſtimationis & auctoritatis Aruſpicinā Romæ extitiſſe, ſatis declaret lex Duodecim Tabularū de Auguriis, quam Cicero[e] recitat, & explicat.

e Cic. l. 2. de legib.

IX.

Sed hæc quidem, cùm in homine qui Chriſti militiæ nomen dediſſet, minimè recta vel pia probentur; quæ poſt peccatum vltio diuina ſecuta eſt, eū grauiſſimè deliquiſſe perſpicuè declarauit. Siquidem cui hactenùs omnia ex ſententiâ eueniſſent, ita vt nullum vnquam felicius fuerit cuiuſquam Imperium; idē ipſe, quòd perinde ac ſi non eſſet Deus in Iſraël, (vt eſt in diuinis[f] Scripturis) miſerit conſulendum Beelzebub deum Accaron; ac velut alter Saul[g], cùm abſtuliſſet magos & ariolos de terrâ, poſt modicum temporis Pythoniſſam cōſuluerit, Dei indignationem adeò acerbam promeruit; vt oborto ex inſperato bello domeſtico, non ſolùm ſuorum cariſſimorum ſanguine manus pôlluerit; ſed & ipſe vnà cum Imperio periclitatus fuerit, niſi citò Chriſtianæ religionis remedio facinus expiâſſet. Quæ quomodo acciderint, dicetur paulò pòſt ſuo loco.

Conſtant. in deteriùs prolapſus.

f 4. Reg. 1. g 1. Reg. 28

IESV CHRISTI
AN. 322.323.
SILVESTRI
AN. 9.10.
CONSTANTINI
AN. 17.18.

I. a l. 1. C. Th. de ind. crim.

ANNO Chriſti trecenteſimo vigeſimo ſecundo, Petronio Probiano & Anicio Iuliano Coſſ. Conſtantinus Imp. lege[a] latâ reis (præter veneficos, homicidas, & adulteros) indulgētiam impartitus eſt, *propter Criſpi & Helenæ partum.* Quæ verba cùm trifariam accipi poſſint; vel vt Criſpus & Helena filij Cōſtantini gemelli fuerint, eâdémq; die vno partu editi: vel vt eodem recurrente die, licèt diuerſis annis & matribus nati fuerint; atque vtroque eo modo, vnus idémque amborum dies natalitius celebraretur: vel denique vt ex Criſpo Helena pepererit filium: media nobis ſententia magis arridet; quòd Helenam Conſtantini filiam, quæ poſteà Iuliano Apoſtatæ nupſit, non ex Mineruinâ Criſpi matre, ſed ex Fauſtâ Auguſtâ natam eſſe omnes tradāt; Criſpum autem vxorem aliquando habuiſſe, omnes antiquos latuerit. Porrò tum huius, tum ſequentis anni res geſtæ, quæ eis certò aſſignari poſſint, ſatis obſcuræ relictæ ſunt. Niſi quod ſequenti, nempè

II. Chriſtiani denuò vexati, denuò tuti redduntur. b l. 5. C. Th. de Epiſc.

Anno Chriſti trecenteſimo vigeſimo tertio, Seuero atque Ruffino Coſſ. idem Cōſtantinus, cùm quoſdam comperiſſet Eccleſiaſticos, alióſque Catholicos homines à Gētilibus ad luſtrorum ſacrificia celebrāda cōpelli, eiuſmodi conatus editâ ſanctione[b] repreſſit. Nempè exiſtimamus, cùm reſcripto quod vidimus de conſulēdis Auguribus, viſus eſt à Chriſtianâ religione deſciuiſſe, Gētiles elatos inſolenter in Chriſtianos agere cœpiſſe, ac multos pertrahere ſtuduiſſe ad eiuſmodi ſacrificia luſtri, quæ cū Vrbs ob præcedens aliquod prodigium ex reſponſis Augurum luſtranda eſſet, aut exercitus peragi cōſueuerant. Cùm igitur ex his appareat, aliquâ vexatione à Gētilibus exagitatos eſſe Chriſtianos; quis iuſtè mirari poſſit, his tēporibus Silueſtri Papæ latebras ad montem Soractem Vrbi propinquum contigiſſe? Æſtimata fuit ab aliquibus breuis hæc perſecutio eſſe per Cōſtātinum illata, cuius de captandis auguriis & Aruſpicibus conſulēdis edictum fuerat promulga-

Silueſtri Papæ latebræ.

rum:

tum: verùm editâ hoc anno ſanctione, à quorum partibus ſtaret, voluit omnibus innoteſcere. Nec tamen ideò dici poſſunt ceſsâſſe latebræ Silueſtri; tum quòd Imperatore procul exiſtente ab Vrbe, (ſiquidem reſcriptum illud de Auguribus conſulendis, datum fuerat Sardicæ in Thraciâ; iſtud autem pro Chriſtianis, Sirmij in Pannoniâ:) haud tutum illi viſum eſt, ſe furori Gentilium abſente Imperatoris in Vrbem aduentum exponere: tum maximè quòd mox ſubſecuta ſint infeliciſſima illa tempora, quibus ab ipſo etiam Imperatore, ſuorum ſanguine cruentato, iuſta erat metuendi cauſa.

IESV CHRISTI
AN. 324.
SILVESTRI
AN. 12.
CONSTANTINI
AN. 19.

I. CRISPI. ET LICINII CAES. NECES.

ANNO Chriſti trecenteſimo vigeſimo quarto, Criſpo & Conſtantino Iun. Cæſſ. tertiùm Coſſ. idem Criſpus & Licinius Iunior (vt eſt apud Euſebium in fine Chronici) à Cõſtantino Auguſto, Criſpi patre, Licinii auunculo, crudeliſſimè interficiuntur, anno Imperij eorumdem nono; ex quo nimirùm creati ſunt Cæſares. Quæ autem tanta præceſſerit cauſa, vt humanitas piiſſimi Principis in immanitatem planè tyrannicam ſit ex improuiſo conuerſa, Oroſius [a] antiquus hiſtoricus latere ſignificat. Sanè de Licinio nullam aliquis prodidit: ſed ſi verum eſt, quod itidem habetur apud Euſebij Chronicon, Licinium patrem vitam priuatam agentem, anno præterito, nempè decimooctauo [b] Imperij Conſtantini, ab eodem iuſſum eſſe necari, quòd aduerſus ipſum aliquid diceretur machinatus eſſe cum barbaris; eiuſdem criminis cõplicem fuiſſe, vel ſaltem ſuſpectum habitum Licinium Iuniorem, par eſt exiſtimare. Vnde & illud accidit, vt quòd hactenùs Licinij Senioris nomen atque decreta, amore ſororis Conſtantiæ, & Licinij Iunioris eiuſdem filij, fuiſſent conſeruata, hoc ipſo anno cuncta iuſſerit [bb] aboleri; licèt poſteà ſanioris mentis effectus, ſic temperauerit [c] edictum, vt ſi qua ab eo legitimè ſtatura fuiſſent, euertenda non eſſent.

a Oroſ. l. 7. c. 28. in fin.
b Vid. an. 318. n. 11.
bb l. 4. C. Th. de infirm. quæ ſub tyr. l. 2. & 3. eo.

II.

Quod verò ad Criſpum ſpectat; imprimis valde miramur Euagrium [d], dum in Zoſimum inuectus, quòd odij concitatus affectu multa calumnioſe in Conſtantinum coaceruârit; etiam negat eumdem Criſpum & Fauſtam Conſtantini vxorem ab eodem Imperatore interfectos eſſe; hoc vno vſus argumento, quòd Euſebius qui eodem vixit tempore, ea tacuerit. Excuſatione fortaſsè dignus, ſi hæc tantùm apud Zoſimum [e] legerentur. Sed cur Euſebij, cuius ſilentium teſtem adhibuit, Chronicon non inſpexit, vbi diſertis verbis illud ipſum aſſeritur? Sed & ſi conſuluiſſet Latinos auctores, reperiſſet inter hiſtoricos Gentiles, Aurelium [f] Victorem, & Eutropium [g], de propinquorum nece à Conſtantino perpetratâ æquiſſimos adſtipulatores; inter Chriſtianos verò, Paulum Oroſium [h] eamdem de Criſpi nece aſſerentem: itémque Sidonium [i] Apollinarem, auctorem grauiſſimum; qui & illorum temporum, & præcipui apud Conſtantinum viri, Ablauij Conſulis teſtificationem adducens, aſſerit Conſtantinum extinxiſſe coniugem Fauſtam calore balnei, filium Criſpum frigore veneni: indéque ipſum Ablauium clàm huiuſmodi diſtichon appendiſſe foribus Palatinis;

d Euagr. l. 3. c. 40. 41.
e Zoſ. l. 2.
f Vict. in Vit. Cõſtãt.
g Eutrop. l. 10.
h Oroſ. l. 7. c. 29.
i Sidon. 5. ep. 8.

Saturni aurea ſæcla quis requirat?
Sunt hæc gemmea, ſed Neroniana.

Reperiſſent & inter ipſos Græcos hiſtoricos Chriſtianos, Sozomenũ [ii] (cuius opera ſe legiſſe teſtatur) [k] eamdẽ hiſtoriam de nece Criſpi per Conſtantinum illatã recenſentem, nec improbantem: licèt negauerit quod Gentiles ſcriptores dicerent, ex nece Criſpi eueniſſe Conſtantini ad Chriſtum conuerſionem; quam pluribus argumentis demonſtrat longè ante Criſpi obitum contigiſſe, ipſúmque Criſpum plures vixiſſe annos, poſtquàm pater Chriſto nomen dediſſet. Extant & Artemij Præfecti Auguſtalis, inſignîſque ſub Iuliano martyris, qui ſub ipſo Conſtantino militauerat, Acta [l], quæ Metaphraſtes ex antiquis monumentis collegit, in quibus idem de Fauſtæ & Criſpi nece aſſeritur. Denique ſi de recentioribus hiſtoricis agamus, adiungendi fuerint Gregorius [m] Turonenſis, Suidas [n], Zonaras [o], Nicephorus [p] (qui hiſtoriam illam ex Sozomeno deſcripſit) & alij tam Latini quàm Græci exquiſitæ ſolertiæ viri.

ii Soz. lib. 1. cap. 5. [Cuius tamen ſenſum cùm aliquãdo Baronius aliter accepiſſet, poſt ea correxit.]
k Euagr. l. 3. c. 1.
l Ap. Metaphr. & Sur. 20. Oct.
m Greg. Tur. 1. hiſt. Fr. 36.
n Suid. verb. κρίσπος.
o Zon. Annal. part. 3.
p Nic. l. 7. c. 35.

III. EVSEBII MALA FIDES, ET INVIDIA.

Ex his igitur omnibus non ſolùm Euagrij redarguas incogitantiam, ſed & Euſebij fidẽ, qui parùm liberalis hiſtorici numeros explens, hæc prætermiſit in Vitâ Conſtantini, quam in gratiam Conſtantij eius filij encomiaſticè potiùs quàm hiſtoricè conſcripſit. Sed quod deterius eſt, hâc etiã ex parte inofficioſi quoque, vel potius inuidi ſilentij damnandus eſt: quique cùm multa ſuppeterent argumenta Conſtantini laudandi de rebus in Vrbe atque toto Occidente præclarè geſtis, ea propemodùm omnium ſic ſilentio obuoluta reliquerit, vt poſt narratam victoriã de Maxentio tyranno, perinde ac ſi numquam ampliùs Conſtantinus Romæ fuiſſet, vel aliis locis Orbis Occidentalis, nuſquam illorũ meminerit. Nam qui ſemel expertus eſt ſibi inhærenti Ario aduerſariam Romanam Eccleſiã, adeò auerſatus eſt illam, vt eâ ex parte delegerit potiùs à Conſtantini laudibus abſtinere, quàm vllâ ex cauſâ benè de illâ velle mereri.

IV. CRISPI ET FAVSTÆ NECIS CAVSA.

Sed quod rursùm ad Criſpi necem ſpectat; cùm eam à Fauſtâ nouercâ procuratam omnes affirment, Zoſimus certam offerens cauſam, ait contigiſſe ob ſuſpicionem conſuetudinis cum eâdẽ Fauſtâ; quòd verò Conſtantini mater Helena intolerabilem inde dolorem perciperet, vt eam conſolaretur, Conſtantinus, Fauſtam ipſam balneo ſupra modũ calefacto incluſam extinxiſſe. Hæcque Romæ cõtigiſſe tradit, licèt Ammianus [q] Polæ in Iſtriâ Criſpum eſſe necatum affirmet. Ceterùm prædictus Artemius, cùm Chriſtianitatis reus cauſam ageret coram Iuliano, deroganti illi Conſtantino, ac præſertim necem propinquorum obiicienti, pro Conſtantino reſpondit [r], eum vxorem Fauſtam iuſtiſſimè interfeciſſe, quòd exemplo priſcæ Phædræ Criſpũ calumniata de eius in ſe conatu, necem ei cauſata eſſet. Id ipſum affirmat S. Hieronymus in Lactantio ipſius Criſpi magiſtro, necnõ Zonaras, & alij recentiores eorumdem interitum referentes. At Gregorius Turonenſis necatos ait, quòd regni proditores extitiſſent; ſed

q Ammian. l. 14.
r Act. Artem. vbi ſup.

non

non recipitur: fortaſsè tamen ipſa Fauſta, vt tantùm regnarent filij à ſe geniti, hoc vnà cum aliis in Criſpum priuignum obiecit. quod ſi veruio probaretur, poſſet etiam eadem necis Licinij Iunioris cauſa prætexi, quem Fauſta videret à Criſpo, atque ipſo etiam Cooſtantino diligi. Certè quidem Eutropius affirmat, innumeros quoque amicos tunc eſſe interfectos à Cooſtantino: quod pletumque accidit, cùm agitur quæſtio perdoellionis, cuius ſolent Principes etiam in inſontes, acerrimi ſæpè eſſe vindices.

V. CRISPI VIRTVTES ET RELIGIO.

f Iulian. in Cæſar.

Quod denique ad Criſpum attinet; conſtat ab omnibus eſſe laudatum, quem & præclaris victoriis auctum vidimus, & ſpectatâ caſtitate ceteriſque moribus inſignem; longè maiorem in rebus gerendis futurum; ſiviuere licuiſset. Vt non mireris, ſi eumdem Iulianus[f] Auguſtus virum frogi & bonum prædicet; ac Helena auia (vt tradunt) inconſolabiliter fleuerit: cùm præſerôm Chriſtianâ fuiſſe religione imbutum, multa ſuppetant argumenta; atque inter alia auctoritas antiqoi numiſmatis[t], in cuius alterâ parte inſculpta eſt effigies & nomen eiuſdem Criſpi Cæſaris, in altera Chriſti Domioi, læua manu Crucem tenentis, dextra verò benedictionem impertientis. Sed & fuiſſe baptixatum, Nicephorus,[v] affirmat, licèt perperàm enm patre baptizatum dicat, quem ante patris baptiſmum necatum eſſe certum eſt.

t Habet Baron. Annal. Tom. 3 hoc an ex Ful Vrſin.
v Nic. l. 7. c. 13. in fi.

VI. BAPTISMVS CONSTANTINI E ZOSIMO.

Poſt tam immania igitur ſcelera reſipiſcens Conſtantinus, cùm (vt narrat Zoſimus eorum luſtrationem à Flaminibos popoſciſſet illíſqoe reſpondentibus non eſſe traditum luſtrationis modum qui tam fœda piacula elueret: perſuadente quodam Hiſpano Ægyptio, Romam delato, doctrinâ Chriſtianorum habere vim abolendi quodeumque peccatum; eam otationem haud grauatè Conſtantinus accipiens, patriis miſſis factis, percepit ea quæ Hiſpanus obtulit, ciúſque rei principium dedit, vt diuinationem ſuſpectam haberet atque aboleret. Hæc ex Zoſimo: quibus quidem non obſeurè ſignificat Conſtantinum diuinationem Augurum primitùs deteſtatum eſſe, cuius impulſu à Deo anteà diſciuiſſet, & in tam enormia peaeata prolapſus eſſet: cùm & Chriſtiana lex imperet, ſacro baptiſmate initiandum, ante omnia ſatanæ & operibus eius renuntiare debere. Ac proinde quod ait, Conſtantinum iis eriminibus lege Chriſtianâ expiatum, haud aliud ſignifieare potuit, quàm ipſum illis ſordibus ſuſcepto BAPTISMO eſſe dilutum: cùm omnes ſciant, aecedenti impio ad Eccleſiam, nullis aliis reribus remiſſionem peecatotum ſolere conferri. Nec mirari quis debet, ſi non adeò dilucidè ſcriptor Ethnicus myſteria noſtra ſit proſecutus, cùm id ipſum ſit obſeruare in ceteris omnibus Gentilibus, qui rerum Chriſtianotum meminerunt.

VII.

At non Zoſimus tantùm hæc teſtata reliquit de expiatione à Gentilibus Conſtantino denegatâ, & à Chriſtianis impertitâ; ſed & alij quoque Genriles hiſtorici, quorum meminit Sozomenus[x], licèt ipſe eâ in re fidem eis adhibere detrectauerit, quoniam (vt ait) Conſtantinus iam ab ipſâ expeditione Maxentianâ factus eſſet Chriſtianus. Sed haud mirandum, ſi quem vidimus adhuc Augures conſulere, idem à Flaminibus quoque expiationem petiiſſe aſſeratur. Quòd verò ad confutandam eamdem Gentilium teſtificationẽ, proferat Soxomenus exemplum Herculis ſacris Cereris expiati; vt probet, etiam apud Gentiles fuiſſe expiationem ab vxoricidio & filicidio: id quidem exempli à propoſito longè abeſt; ſiquidem Hercules in furorem conuerſus, neſciens vxorem occidit & filios, ob ídque nullius criminis reus nullâ iodigebat expiatioue. At Conſtantinus nullâ tactus amentiâ, ſed ſciens & volens facinus perpetrauit. Et quamuis non inficias ierimus, fuiſſe penes Gentiles eorum ritibus, pro iuſtis cædibus inſtitutas putgationes; nemè aquę[y] fluminis vel luſtralis; aut[z] aqnæ, ſulphuris, & ignis; vel ſuffitus[a] lauri; aliáſue ciuſmodi: pro patricidío tamen nullam ptorsùs fuiſſe, ſatis liqnet exemplo Neronis[b], qui numquam à cæde matris purgari valuit.

x Sozom. l. 1. c. 3.
SOZOMENI ERROR DE EO.

y Virg. Æn. l. 4.
z Ouid. Metamor. l. 7.
a Plin. l. 15. c. vult.
b Sueton. in Neron. c. 34.

VIII. OSIVS AVCTOR BAPTISMI.

Ceterùm quod Zoſimus air, Conſtantioum ab Hiſpano Ægyptio Romam delato, perſuaſum eſſe Chriſtianorum vti expiatiooe, ſiue (vt ex eodem Zoſimo apud Euagrium legitur) ab Ægyptio ex Hiſpaniâ: his verbis magnum illum OSIVM Cordubenſem in Hiſpaniâ Epiſcopum, ipſi Conſtanono chariſſimum, intelligi, nulla eſt dubitatio: ſiue nomen *Ægyprium* accipiamus pro mago; (vt cùm in diuinis[c] literis, tum apud Ioſephum[d], Porphyrium[e], & alios; ae moris fuiſſe Genrilibus, Chriſtianotum ſacerdotes appellare magos, ſatis aliàs oſtenſum eſt:) ſiue potiùs intelligamus, eumdem Oſium nuper ex Ægypto Romam aduentantem, nempè ex legarione, de quâ dictum eſt ſuperiùs) tam immania nactum ſcelera, doeuiſſe Conſtanonum peccata non aliter expiari poſſe quàm baptiſmo Chriſtianorum. Quòd verò non Romanom Antiſtitem, ſed peregrinom hominem, eius rei ſuaſorem iidem hiſtorici conſtituant; ex his euidenriores redduntur latebræ, quas diximus, Siloeſtri Papæ.

c Act. 21.
d Ioſeph. 20. Antiq. 6. & l. 2. de Bel. 12.
e Porphyr. in Vit. Plotí.

IX. FIDES DEBO EX ROM. CONCILIO.

Cùm igitur prædictis Gentilium teſtificationibus exploratum penitùs habeatur, Conſtantinum ad ſua abluenda parricidialia delicta, quæſîſſe remedia, nee apud alios quàm Chriſtianos inuenire potuiſſe; ac proinde (quod ex neceſſariâ aſſumptione deducitur) eſſe adhibitum ex more ſactum baptiſma: hoc ipſum inſuper ex veteribus Eccleſiaſticis monumentis perſpicuũ magis redditur: & imptimis ex Romano Concilio celebrato ſub Silueſtro Papâ; in euius exordio, hæc refettur eius celebrationis cauſa, quòd Conſtantinus baptixatos eſset ab eodem Silueſtro, & mũdatus à leprâ. Porrò ea Synodus habita ponitur iiſdem huius anni Coſſ. Criſpo & Conſtantioo tertiũ, & tamen deprauati codices loco Criſpi habeant Priſeum: (qui etiã error in Acta quæ citauimus Attemij, & apud Suidam irrepſit:) quod minùs conſiderans aliquis, imprudenter oimis viſus eſt eamdem reſpuiſſe. Sed cùm ea in complutibus antiquis codicibos ſcripta habeatur tamquam legitima, exhibeátq; illam ipſam antiquiſſima Creſeoniana Collectio; non eſt quòd quis ſuſpicari poſſit humanum eſſe commentũ. Nam & eiuſdẽ, vt puto, auctoritate Anaſtaſius Bibliothecarius ſcriptor accutatiſſimus, in perbreui quod ſcripſit Chronico, recenſet Conſtanrini Baptiſmum Romæ habitum anno decimo octauo eius Imperij; nempè ſub iiſdẽ huius anni Coſſ. quibus abſoluitur annus decimus octauus, & inchoatur decimus nonus. Vnde & illi erroris arguuntur, qui illum ad Cõſtantini primum Romam aduentum poſt, expu-

guatum Maxentium, referunt: necnon & illi, qui eumdem Conſtátinum tempore mortis tradunt baptiaatum Nicomediæ; contra quos prolixior erit paulò pôſt diſceptatio.

X.

Ex ACTIS SILVESTRI.

f Gelaſ. decr. de lib. authent.

Quonam autem modo ſe Baptiſmus habuerit, fusè deſcribunt Acta Silueſtri: quæ cùm antiquitus non ſolùm Romæ, ſed etiam in nónullis aliis Eeclesiis à Catholicis legi conſueuiſſe, iam dictum fuerit auctore Gelaſio f, qui vixit, ſub finem proximi ſæculi; nullus iure ea omninò ſpernenda cenſuerit. Sed quorum quæ extant tam apud Græcos quàm Latinos, in nonnullis depTauata eſſe noſcuntur; ea tantummodò ex illis referemus, quæ ab antiquioribus ac probarioris fidei auctoribus teſtimoniũ habent. Narrant igitur, Conſtantinum adhue patria ſectantem, perſecutionẽ aduerſus Dei Ecelesiam concitâſſe; eámque vt Silueſter euitaret, vnà cum aliquibus ſuis petiſſe ſecreta montis Soractis: ſed cùm interim Conſtantinus, ob admiſſa flagiria, diuinitùs leprâ percuſſus, accepto ab Auruſpicibus reſpooſo eam ſanguine infantium eſſe curandam; quæſitiſque ad hoc è vilioribus perſoois magno infantium numero ad necem, idem infelicium marrum planctus aëra vndiq; verberantis miſertus, à nece eorum abſtioeri præeepiſſet; in iſtiuſmodi humanitatis remunerationem, cubanti illi apparentes in viſu Apoſtolos Petrum & Paulum, iuſſiſſe vt Silueſtrum è latebris euoearet, qui eum ſanaturos eſſet à leprâ: Silueſtrum autem mox qoæſitum, & ad Imperatorem perductum, eidem de Apoſtolis percontanti oſtendiſſe depíctas eorum imagines, & eùm eas Imperator ſimillimas eſſe cerneret viris illis qui ei apparuerant; magnâ exultatione baptiſmum ſuſcepiſſe, & ſanatum eſſe. Hæc pluribus Acta; quæ tamen in diuerſis ſcriptis codicibus paolò diuersè feruotur.

XI.

g Mich. Gly. lib. 4. hiſt.

Sed quod imprimis ad Silueſtri latebras attinet; firmaras iam illas ſuperiori anno vidimus ex edicto Cooſtantini de Aruſpicibus conſulendis: vt oõ ſit ea iterum repetere. Immò verò nõ deeſt, qui ex Græcis hiſtoricis affirmet, Cóſtantinum, poſtquàm ſummâ rerum potitus eſt, ſegniorem factum in religione Chriſtianâ, etiam Fauſtæ vxoris impulſo ad patrium deorum cultum rediiſſe, ſed à Deo leprâ percuſſum, ac in ſe reuerſum, per baptiſmum leprâ ſimul & impietate ſanatum eſſe. Nibil verò mirum ſi Conſtantinos leprâ tactus fuerit, cùm eiuſmodi morbo Deus cóſueuerit peccata h vlciſci, ac potiſſimùm ſuperbientium i Regum. Solitum autem curari infantium ſanguine, docet Plinius k exemplo Regum Ægypti. Denique de Conſtantini leprâ, & curatione per baptiſmum factâ, vt de re notiſſimâ, & abſque ambiguitate receptâ, teſtes ſunt etiam probatiſſimi Gregorius l Turonenſis & Hincmarus m Rhemenſis; dum agentes de baptiſmo Clodouei Fraocorom Regis, aiunt proceſſiſſe nouum Cooſtantinum ad lauacrum, deleturum lepræ veteris morbum.

DE LEPRA CONSTANTINI.

h Num. 12. & 4. Reg. 5.

i 2. Paralip. 26.

k Plin. lib. 26. cap. 1.

l Greg. Tur. hiſt. 31.

m Hincm. in Vit. S. Rem.

XII.

APOSTOLORVM APPARITIO.

n Ext. in Concil. Nic. II. Act. 1. & inte. ep. decret. Sum. Pont.

Et quod rursùs ad hæc eadem ſpectat, necnon ad apparitionem ab Apoſtolis Conſtantino factam, eorumdémque Imagines ei à Silueſtro oſtenſas; citantur eadem ipſa, ac pariter recitantur, ab Hadriano Papâ in epiſtolâ ad n Imperatores Conſtantinum & Irenen, quam ſcripſit in causâ maximæ illius controuerſiæ de Imaginibus, quæ totum fermè eo tempore peſſumdedit Oriẽtem: vt facilè intelligas, non leuia quæque & nullius ponderis teſtimonia aduerſus pugnaciſſimos aduerſarios eſſe producta, ſed quæ firmâ auctoritare omni ex parte ſolidata nullos timerent impugnátium ictus. Porrò Petri & Pauli, necnon ipſius Saluatoris, Imagines antiquitùs effigiatas, ſed ad ſua quoq; tẽpora eſſe in Paleſtinâ cooſeruatas, oculatus teſtis Euſebius o iam ſuperiùs nos docuit. Quòd ſi eæ viſebâtur in Paleſtinâ, tot præliis ſæpe deuaſtatâ; quantò magis Romæ aſſeruari potuerunt, vbi iidem Apoſtoli diutiùs vixerunt, & martyrium paſſi ſunt? Denique eadem ipſa rabula tunc à Silueſtro Imperatori oſtenſa, hactenùs magnâ venerationе aſſeruatur in eiuſdem Petri baſilicâ Vaticanâ: cuius exemplar formis æreis affabrè expreſſũ, vulgatum eſt omnibus; refértque illud idem exẽplũ, qoo S. Auguſtinus p air pingi conſueuiſſe ſimul Imagines Saluatoris & Apoſtolorum Petri & Pauli. Cũm autem quæ de Conſtantino & Silueſtro hactenùs dicta ſunt, eadem à recentioribus Græcis & Latinis pariter confirmari omnes nôrint; horum numerum recenſere piget, quòd in re antiquâ haod niti conſueuerimus, niſi antiquorum reſtificationibus.

o Euſeb. 7. hiſt. 14.

p Aug. 1. de conſ. Euang. 10.

XIII.

BAPTISMVS CONSTANTINI.

Sed quod ad ipſum Baptiſma ſpectat; habent eadem Acta Silueſtri, Imperatorem aſsentientem ex ritu Chriſtianæ religionis per baptiſmũ patratis facinoribus ablui, iuſsũ eſſe à Silueſtro ex more ſeptem ſaltẽ diebus in pœnitentia ſoſitarium agere; indictáſque eſſe pro eo publicas preees; atque ieiunium: Sabbato autem adueniente, & Conſtantino io fõtem benedictum ingreſso, affulſiſſe cælitús diuinum ſplendorem; ipſúmque Imperatorem eodem momento baptixatum à Silueſtro ſimul & à leprâ mundatum, palàm teſtatum eſsè, eo fulgore ſibi manum porrigeotem vidiſse CHRITVM. Nee de bis prorsùs contemnenda ducimus, licèt multis obſita mendis, quæ venerandâ præſtant antiquirate, & Creſconio in ſuâ vetuſſimâ Collectione inrexta ſunt, Acta Liberij Papæ: in quibus q expreſsum babetur ex Libro quidem qui ibi citatur Silueſtri, Conſtantinum à lepræ morbo fuiſse io Baptiſmo Crucis ſignaculo liberatum; poſt eius verò mortem, valdè aduerſus eumdem Liberium indignatum eſse Conſtantium filium Conſtaotini, quòd ea ſparſiſset in vulgus. Equidem accidere potuit, tunc edita eſse à Liberio quæ ſeripta erant de Conſtantini leprâ atque baptiſmo, cùm ab Euſebio anteà elucubrata eiuſdem Cóſtantini Vita eſset io lucem edita, in quâ de eius baptiſmo in fioe ſuſcepto ioeſset falſa narratio; eâque de cauſâ Conſtantium, conficti mendacij architect um, iu Liberium fuiſse commotum. Quâ etiam ratione iotelligetur, Conſtantium leprâ deformem haud de curatione ſuâ publicum voluiſse exhibere ſpectaculum, aut ſpectante Vrbe ſuſcipere baptiſmum; ſed paucis domtaxat arbitris intra Palatiom Lateranenſe; vbi hactenùs eius viſitur Baptiſterium-curarum autem ſe omniũ conſpectui reddidiſse.

q Act. Liber. cap. 1 in fi. & cap. 6.

XIV.

EVSEBIVS OOLVS.

Quoniam verò his de Conſtantino Romæ à Silueſtro baptixato eóplures tam Græci quàm Latini aduerſantur, hîc de iis diſſerere perneceſſarium ducimus. Primus omnium cõtrariæ ſenteotię aſsertor eſſe reperitur Euſebius Cæſarieñſis; qui In Vitâ Conſtantini r, qoam in gratiam Conſtantij hominis Ariani, & Arianorum patroni, ipſe homo Arianus, & Arianorum (vt cũ

r Euſeb. 4. de Vit. 61. 62.

f Hier. in Chron. & alibi.

Hieronymo dicam) ſignifer ſcripſit, ait illum, cùm in extremam ægritudinem incidiſſet, de peccatis ſuis delendis cogitantem, coouocatis Epiſcopis qui tunc ſecum Nicomediæ erant, vrgente iam morte ab illis baptiſmum ſoſcepiſſe: profeſſum ſe io eam diem illum diſtuliſſe, quòd conſtituiſſet in Iordane, vbi Chriſtus baptizatus fuerát, & ipſe baptixari. Sed numquid, rogo, dici poteri homo Chriſtianus, tot parricidiis cruentatus, tam longo tempore inexpiatus ad extremam vſque ſenectutem ſpontè perdutâſſe, conſcientiâ interim penitùs cooſopitâ, vel potiùs emortuâ? Et quod attinet ad baptiſmum Iordanis, vt quid igitut non eum ſuſcipere curauit, cùm anno ante obitum, vt ipſemet teſtatur Euſebius[t] Ieroſolymam ex omnibus Otientis partibus, illius iuſſu ad templi dedicationem Epiſcopi conuenêre; cùm & Tricênalia inſtarent Imperij, digna quæ huiuſmodi ſolemniis præcipuè agerentut; & profectio[u] in Perſas imminetet, quâ maximè dubia ſuſcipienda eſſent certamina?

t Euſeb. 4. de Vit. 43.

u Ibid. cap. 56. 57.

XV.

Deinde quinam illi fuêre Nicomediæ collecti Epiſcopi, & à quonam illorũ baptizatus eſt Conſtãtinus? Erubuit hæc recenſete Euſebius; ſed ex loco vbi ea geſta ait, nempè ſuburbiis Nicomediæ, ſatis deſignauit Euſebium eiuſdem ciuitatis Epiſcopum. Nam & hunc interfuiſſe tunc ibi, Theodotus[x] affitmat; & ab eo baptizatum fuiſſe Conſtantinum, habent S. Hietonymi & Iſidoti Chronica. Porrò cùm eumdem Euſebium Nicomedienſem conſtet Arianorum fuiſſe anteſignanum acerrimum, adeò vt ſicut ab Ario *Ariani*, iidem ab Euſebio denominati ſint *Euſebiani*; en igitur Conſtantinum in articulo mortis ab Ariano Epiſcopo baptizatum, impium ex hâc vitâ migrantem, & ab Eccleſiâ Catholicâ penitùs alienum. Sed potiùs dixerimus, Euſebium turpiter eſſe mentitum; quandoquidem & Orientalis Eccleſia eumdem Imp. Sanctum ſemper prædicauit in ſuis Menologiis; & ipſa Vniuerſalis Eccleſia eumdem perpetuò vt pium habuit, dum eius nomen ex ſacris Diptychis (teſte Nicolao Papâ in Epiſtola ad Michaëlem Impertotem) vnâ cum aliis Imperatotibus Orthodoxis publicè recitare conſueuit: nec vllus vnquam repertus eſt auctor, qui vitã fũctum notâ ſuggillet impietatis, ſed econtrà innumera ſunt diuerſorum Conciliorum, Patrúmque de eius ſincerâ pietate teſtimonia.

x Theodor. l. 2. cap. 32.

COMMVNIS ECCLESIÆ CONSENSVS.

XVI.

y Euſeb. 4. de Vit. 22. 57.

EX IPSO EVSEBIO CONVINCITVR BAPTISMVS.

Quinimmò eumdem longè ante obitũ fuiſſe baptizatum, idem ipſe Euſebius[y] ex ſuis ſcriptis conuincitur affirmate; dum aſſetit, eum ſacris intereſſe myſteriis, atque ipſis etiam Paſchę diebus diuinos ſactorum ritus cum reliquis Fidelibus obire conſueuiſſe: cùm tamen vigeret tunc maximè Eccleſiaſtica diſciplina, quâ catechumeni, quicumque illi fuiſſent, audito Dei verbo, cùm ſacerdos ſacra auſpicaturus eſſet, extra Eccleſiam mitterentur. Quo namque pacto Conſtantinus potuit, tot immanibus cædibus ſceleribúſque pollutus, inter putiſſima ac ſacratiſſima myſteria tolerari; ſi olim Philippus (vt ex eodem Euſebio[z] ſuperiùs vidimus) & poſtcà Theodoſius (vt ſuo loco dicetur) æquè Imperatores, à Fabiano Romano Pontifice, & Ambroſio Epiſcopo Mediolanenſi, longè minorum licèt peccatorũ rei, ab ipſo etiam ingreſſu Eccleſiæ ſunt prohibiti? Denique quonam poteſt modo ſubſiſtere, quod idem auctor[a] alibi tradit, Conſtantinum ante Palatij veſtibula tabulam ſuſpendiſſe, in quâ ipſius imago depicta eſſet cum Cruce ſuper caput ſitâ, & ſub pedibus dracone medio ventre Cruce transfixo, & in profundos maris fluctus præcipitato; quo videlicèt (vt idem Euſebius ioterpretatur) ſignificaret diabolum, cùm ſub ſuis, tum ſuorum pedibus conculcatum iacere? Quonam, inquam, modo poſſunt Conſtantino hæc applicari, ſi oondum baptizatus erat; cùm conſtet omnem catecbumenum eſſe energumenum, & tantùm abeſſe vt ipſum conculcet draconem; vt potiùs ei ſubiaceat, donec per baptiſmum (quod eſt mare[b], in quod ſerpens demergitur enecatus) ab eius poteſtare liberetur?

z Id 6. hiſt. 27.

a Id. 3. de Vit. 3.

b Vid. Cyril. Ierol. catech myſtagog. 1.

XVII.

REIICIVNTVR ALIORVM OPINIONES.

At hæc ſatis aduerſus Ariani hominis impoſturam; quo obſtructo, vel potiùs exſiccato, primario eiuſmodi fonte mendacij qui ex eo in diuerſa riui fluxiſſe reperti ſunt, pariter exhauſti eſſe noſcantur; cùm nullus alius præceſſerit, præter Euſebium, à quod id quiſquam acceperit, auctor. Porrò quod apud Hieronymi Chronicon æquè legitur, Conſtantioum extremo vitæ ſuæ tempore ab Euſebio Nicomedienſi baptizatum, in Arianum dogma declinâſſe; id ab alio potiùs ex eiuſmodi Euſebij aſſertiooe appoſitum eſſe, vel inde manifeſtè conuincitur, quòd ipſe Hieronymus aduerſus Vigilantium ſcribens, ſummæ pietatis laudet Conſtantinum; qui impietatis damnandus fuerat, ſi in Arianum dogma declinâſſet. Scimus quidem apud nonnullos eumdem Conſtantinum infamiâ hæreſis laborâſſe, quòd S. Athanaſium exulare iuſſerit. ſed magis ipſi credimus Athanaſio, qui cum ſæpè excuſat, & poſtquàm obiit, *pium, felicis memoria*, ac *religioſiſſimum* non rarò nominat[bb]. Et quod in Epiſtolâ Catholicorum Epiſcoporum qui Ariminum conuenêre, ad Conſtantium ſcriptâ, apud Socratem[c], Theodoretum[d], & Sozomenum[e] legitur de Conſtantino, cum fidem Nicænam omni ſtudio & diligentiâ promulgaſſe, & poſt acceptum baptiſmum vitâ defunctum eſſe: conſtat errorem in eiuſmodi contextum irrepſiſſe, tum quòd apud Athanaſium[f], qui & ipſe eamdem epiſtolam recitat, loco Cõſtantini *Conſtans* habeatur; tum quòd ea quæ ibi dicuntur, Conſtanti meritò iuréque conueniant, quem inferiùs videbimus fortiſſimum extitiſſe Nicænæ fidei propugnatorem, & paulò poſt ſuſceptum baptiſmum fuiſſe necatum à tyranno Magnentio. Quapropter duplici Catholici Epiſcopi erga Conſtantium artificio vſi ſunt ad firmandam Catholicam fidem; exemplo nempè Conſtantini patris, (nam & de eo priùs egerunt) cuius præſentiâ Nicæna confeſſio fuerat roborata; & Conſtantis ipſius Conſtantij fratris, cuius ope eadem Catholica fides in Sardicenſi Concilio fuerat confirmata, & antè in Concilio Mediolanenſi, de quo ibidem fit mentio, aduerſus Arianos defenſa & roborata.

bb Athanaſ. orat. contra Arian. & Apol. ad Conſtant. & vide inf. an. 336. num. III. VI. VII.

c Socrat. lib. 2. cap. 29.

d Theod. lib. 2. cap. 19.

e Sozom. lib. 4. cap. 17.

f Athan. de Syn. Arim.

XVIII.

His igitur elucidatis, reliquis quoque auctoribus, qui eadem quæ Euſebius de Conſtantini baptiſmo ſcripsêre, vt Hieronymus[ff], Ambroſius[g], Socrates[h], Theodoretus[i], Sozomenus[k], & ſi qui alij, ex iiſdem quæ aduerſus Euſebium diſſeruimus, ſit ſatisfactum: qui & falſâ lectione citatæ ſuperiùs epiſtolæ, in eâ ſententiâ confirmari potuerunt. Cùm alioqui nec ipſi proca-

ff Hieron. in Chron.

g Ambroſ. orat. in fun. Theodoſ.

h Socr. lib. 1. cap. vlt.

i Theodor. lib. 1. cap. 32.

k Soz. lib. 2. cap. vlt.

ciſſimi

l *Dalm. lib. 2. Act. Nic.*

BAPTISTERIVM CONSTANTINI.

(In quo licèt non fuerit Conſtantinus baptizatus, (vt aduerſæ ſententiæ propugnatores volunt) haud tamen illud deſinet verè dici Conſtantini, quod ſaltem fuerit ab eo conſtructũ in aliorum vſum.

m *Ext. com. 1 Concil. in Silveſtro.*

ciſſimi Ariani anſi ſint aliquando dicere Conſtantinum deceſſiſſe Ariaoum: & Dalmatianus [l] Epiſcopus Cyzicenus, qui collegit Acta quædam Concilij Nicæni, reciret orationem Conſtantini tunc coram Patribus habitam, quâ ſæpiùs profitetur ſe planè Chriſtianum eſſe ſactoque baptiſmate initiatum, Denique remanẽt in hanc diem baptiſmi Romæ ei collati, in Eccleſiâ Lateranenſi certiſſima veſtigia. Sic enim planè appellaverim (licèt inſignis ſatis locus appareat) reſpectu auguſtæ illius magnificentiæ, quâ fuerat ab eodem Imperatore exornatus: quam vix in chartis modò nobis antiqoitas repręſentat Anaſtaſij Bibliothecarij induſtriâ; qui tam memorabile monumentum ab iniuriâ temporis vindicatum memoriæ prodidit [m] vnà cum aliis ab eodem Imp. illuſtribus Romæ exædificatis Eccleſiis, eiſdémque collaris immenſis donis atque reditibus.

[Haud ſanè dubium, rationes & argumenta Baronij pro Baptiſmo Conſtantini hoc tempore Romæ ſuſcepto, magni eſſe ponderis. Sed cùm permulti nihilominus non deſinant ei aduerſari, quòd minimè perſuaderi poſſint, Euſebium quantumlibet Arianum & Arianorum anteſignanum, adeò perfrictæ fuiſſe frontis, vt rem vniuerſo Orbi Romano tunc cùm hæc ipſe ſcribebat plus quam notiſſimam, auſus fuerit tam impudenti mendacio non ſolùm diſſimulare, ſed etiam contrariâ penitus aſſertione conuellere: neminémque repertum fuiſſe ex Catholicis, aliiſve, qui hoc ei exprobrauerit: nec tantùm ex iis qui aduerſus Arianos, verum etiam contra ipſummet Euſebium, quinimmò contra ipſiſſimum Conſtantinum Imp. in cuius gratiam hæc finxiſſe dicitur Euſebius, intrepidiſſimè ſcripſerunt: tótque alios grauiſſimos auctores, qui non ita pòſt vixerant, ſummâ in re maximi momenti ſocordiâ, (ceſſante iam timore Arianorum Principum, & præmij ſpe adulationis) huic putidiſſimæ imposturæ ita vel fidem præſtitiſſe, vel illam confutare neglexiſſe, vt tamquam rem indubitatam aliis credendam exhibuerint: Equidem vt auctoris mei ſententiam non infringam, ſed magis firmem teſtimonio etiam recentiorum Græcorum, Cedreni Glycæ, Nicephori, & aliorum; remitto lectorem ad ea quæ de his poſt Baronium diſputant. At enim Pontacus in Notis ad Hieronymi Chronicon. (vbi tamen corrigas quod dicitur ex Ambroſio, Theodoſium Magnum baptizatum fuiſſe ſub finem vitæ, non enim id Ambroſius de Theodoſio, quem certum eſt multis ante obitum annis baptiſmum ſuſcepiſſe, ſed de ipſo Conſtantino Magno dixit.) Quibus & addo, quòd etſi Conſtantinus ad finem vitæ baptizatus fuiſſet ab Epiſcopo Ariano; (de quo tamen non conſtat: nam neque Euſebius, neque alii dicunt à quo fuerit baptizatus; excepto Hieronymi Chronico, vbi id tribuitur Euſebio Nicomedienſi. Sed id Photius in ſuâ Bibliothecâ cap. 88. confutat ex Gelaſio Cyziceno Cæſarienſi Epiſcopo: aſſerens quidem fuiſſe baptizatum in extremo vitæ termino; ſed ab Epiſcopo Orthodoxo, non vt quidam prodidiſſent, ab hæreticorum aliquo) haud tamen ideò dicendus foret mortuus in perfidiâ Ariana: quippe poſt Concilium Nicænum, numquam eo viuente Ariani fidem Conſubſtantialitatis denegare præſumpſerant; ſed ſemper apud ipſum ſe in omnibus Catholicos profeſſi ſunt: prout conſtat ex iis quæ de huiuſmodi ipſorum ſimulatione dicemus inferiùs an. 336 num. VI. & alibi]

XIX.

QVIO POST BAPTISMVM CONSTANTIN. SANXERIT.

Ceterùm eadem Acta Silueſtri referunt, Conſtantinum poſt ſuſceptum baptiſmum, diebus illis ſeptẽ quibus fuit in albis, primâ lege promulgâſſe quòd Chriſtus eſſet verus Deus; ſecũdâ pœnas decreuiſſe aduerſus eos qui eum blaſphemaret; tertiâ in eos qui Chriſtianis contũmelias inferrent; qoartâ priuilegiis Romanam Eccleſiã præ ceteris illuſtraſſe; quintâ immunitatem confugientibus ad Eccleſias contuliſſe; ſextâ & ſeptimâ decreuiſſe, ne abſque licentiâ Romani Pontificis alicubi conſtruerentur Eccleſiæ, & de exoluendis decimis. Sed hæc duo vltima, quòd deſint in Græcis exemplaribus, ſuperaddita putantur; cùm præſertim vtraq; iure antiquiori videantur eidem Eccleſiæ debita.

BASILICÆ AB EO STRVCTÆ.

Additur verò, octauâ die eumdem Imp. proceſſiſſe albis depoſitis, & venientem ad Confeſſionem B. Petri Apoſtoli, diademate & clamyde depoſitis, acceptóque bidente, terram primùm aperuiſſe ad fundamenta Baſilicæ conſtruendæ; dehinc ob numerum duodecim Apoſtolorum, duodecim cophinos terrâ plenos propriis humeris aſportâſſe, & inde exultantem in carrucâ ſuâ cum Epiſcopo ſedentem, ad Palatium rediſſe. Nimirùm imitatus eſt Conſtantinus, à quo genus ducebat, Veſpaſianum Imperatorẽ, quem Suetonius ait [n], reſtitutionem Capitolij aggreſſum, ruderibus purgandis primum admouiſſe manum, ac ſuo collo quædam extuliſſe. Pergit poſt hæc eadem Acta narrare de aliâ baſilicâ ab eodem Conſtantino ædificari cœptâ intra Palatium Lateranenſe in monte Cælio, in ædibus ampliſſimis Laterani, de quibus dictum eſt ſuperiùs: quæ Eccleſia à fundatore dicta eſt *Conſtantiniana*, ſed frequentiùs *Saluatoris*, cui dicata fuit, & inſignis eius Imago argentea ibi collocata, ponderis librarum centum viginti.

n *Sueton. in Veſp. c. 8.*

STRATORIS OBSEQVIVM EXHIBET.

[In Edicto ſuæ Donationis tradit ipſe Conſtantinus, ſe etiam pro reuerentiâ B. Petri, tenentem frenum equi Silueſtri, ſtratoris officium illi exhibuiſſe. Quod equidem non notâſſem, niſi vidiſſem eâ de re argui Baronium à Iac. Dartis, quòd id omiſerit. Sed certè omiſit & alia plurima, quæ non minùs conferrent gloriæ & ſplendori Rom. Eccleſiæ, eiúſque Pontificum. Vnde intelligas, quâ æquitate ab aliis accuſetur de nimis ambitioſè conquiſitis eius laudibus, & prærogatiuis.)

XX.

Addunt inſuper, eumdem Conſtantinum ſanciuiſſe vt filij familias ac ſerui, ſub quâ nati eſſent ſuperſtitione non tenerentur inuiti: & vt cunctis pauperibus qui Chriſtiani fieri vellent, præſtaretur ex largitione fiſcali affatim alimenta; atque imprimis in baptiſmate candida veſtimentâ, & ſolidi viginti erogarentur, dum tamẽ afferrent pro teſſerâ Epiſcopi Romani chirographum. Quamobrẽ eodem anno Romæ fuiſſe baptizata ſupra duodecim millia virorum, præter feminas atque paruulos, Nicephorus [o] affirmat. Habent verò Acta præter hęc, Orationem ab Imperatore in baſilicâ Vlpiâ habitam ad Senatum Populúmque Romanum, de fide Chriſti ab omnibus capeſſendâ, liberam tamen ſingulis facultatem relinquente patrios colendi ritus, ac declarante haud ideò timendum eis eſſe vt à ſuâ gratiâ diuellerentur, quamquam gratiores ipſi forent qui Chriſto nomẽ darent. Quò eodem argumento ſcripſiſſe pariter generale Edictum in omnes vbique prouincias, teſtis eſt Euſebius [p], qui integrum deſcripſit: quo cùm imprimis ſuſceptæ à ſe Chriſtianæ religionis prædicet veritatem, & omnes pariter ad eam amplectendam hortetur; neminem tamen ad eam vi inducendum, ſed ſpontè accedentes ſuſcipiendos eſſe conteſtatur; reliquis permittens templa deorum adire, & pro arbitratu ritus eorum peragere. Ex quibus conſtat hallucinari eos, qui à Conſtantino clauſa deorum templa, & ſacra omninò proſcrita affirmant. Illud tamen præſtitit, (quod idem Euſebius [q] teſtatur) vt in prouincias Præfectos miſerit, qui fidem Chriſti amplexi eſſent; iis verò qui ex Gentilibus deligerentur, ſiue Præfectis prouinciarum, ſiue aliis dignioribus Magiſtratibus:

o *Niceph. l. 7. c. 34.*

p *Euſ. 2. de Vit. 47. & ſeqq.*

HORTATVR OMNES AD FIDEM, SED NEMINEM COGIT.

q *Ibid. cap. 43. 44. 45.*

vetuerit diis publicè ſacra facere:itémque,vt lege latâ diuinationes prohibuerit; & quod Romæ cæperat, toto Orbe Romano Eccleſiæ amplioribus ſpatiis, petitis è theſauro regio pecuniis, ædificarentur, mandauerit. quæ omnia conſentanea ſunt iis,quæ de eiuſmodi rebus in Actis Silueſtri recitantur.

XIX.

EFFVSA MVNIFICENTIA IN DOTANDIS ET ORNANDIS ECCLESIIS.

Haud verò tantùm quæ recẽſitæ ſunt Baſilicæ à Cõſtantino erectæ fuêre,ſed & aliæ plures cùm Romæ,tùm aliis Italiæ locis,vbi hactenùs earum memoria viget:quas quidem omnes,ſed præcipuè S.Petri in Vaticano,S.Pauli viâ Oſtiẽſi, & Saluatoris in Laterano, ipſúmque locum Baptiſterij,tot vaſis aureis argenteiſque,tótque aliis pretioſiſſimis ornamentis muneribúſq;decorauit,& ampliſſimis vbique terrarum eis aſſignatis reditibus dotauit; vt obſtupeſcere contingat,quicumque libellum illum vetè aureum gemmeúmque legerit,quem DE MVNIFICENTIA CONSTANTINI optimo iure inſcriptum, Anaſtaſius Bibliothecarius ex Archiuis Romanæ Eccleſiæ in lucẽ edidit. Ex quibus planè apparet, hâc quoque ex parte nouiſſimæ domûs fuiſſe maiorem quàm primæ gloriam[r]; cùm ſuperet numerus & pretium vaſorum Romanæ Eccleſiæ, (vt prætermittam ceteras toto Orbe diffuſas Eccleſias)vaſa templi,quæ tum à Salomone collata ſunt,tum denuò in eius reædificatione reſtituta. Nec eſt quòd iſta quis reuocare poſſit in dubium;quandoquidem vt vnius tantùm templi Saluatoris,ab eodẽ Imp.poſteà Ieroſolymis ædificati,ſingula deſcriberet collata ab eodem ornamenta,Euſebius[ſ] ſeparatum volumen ſe ſcripſiſſe teſtetur.Vnde & illæ Gentilium hiſtoricorũ[t] in eum querelæ, cùm immoderatæ profuſionis tũ & inutiliũ ſtructurarũ redarguunt. Sed tamen in eo cùm eiuſdem, tum aliorum quorumdam ſucceſſorum Impp. commendanda eſt modeſtia,quòd cùm poſſent templa deorum referta diuitiis ſummo iure ſpoliare;(non ſolùm quòd dæmonum nullus prorſùs cultus eſſe deberet, ſed etiã quòd ex illis abſq; alicuius damno compenſari poterant rapinæ, quas tam in rebus publicis quàm priuatis, trecentis iam propemodùm annis Chriſtiani ab idolorum cultoribus paſſi eſſent:)tamen ab illis Romę abſtinuiſſe,S.Ambroſius[u] aduerſus Symmachum teſtatur: licèt in Oriente,vbi ceſſabat inuidia Senatûs, ab eodem Conſtantino ſecùs actum eſſe declaret Euſebius[x].

r Agg.2.

ſ Euſeb.4 de Vit.46. in fi.

t Zoſ.lib.2. & Vict.in Conſtant.

ABSTINVIT IN OCCIDENTE A DONARIIS TEMPLORVM.

u Amb.ep. 31.

x Euſeb.3.de Vit.52.

XXII.

ALIAE ECCLESIAE ERECTAE.

Denique præter eas quas diximus, & alias quarum in eodem libello fit mẽtio,viget inſuper adhuc in pluribus aliis Italiæ ciuitatibus,ac ceteris Occidentalis Imperij prouinciis,memoria Eccleſiarum ab eodem Imperatore conſtructarum.Inter quas inſignis extitit,quæ in honorem ſanctiſſimæ Dei Genitricis in Galliâ erecta[y], eiuſmodi meruit decorari miraculo, vt cùm ad eam adductæ columnæ præ magnitudine nullo hominũ conatu leuari poſſent,eædem monitu beatiſſimæ Virginis per tres puerulos nullo negotio erectæ fuerint.De Eccleſiis verò ab eodem Imperatore in Oriente ædificatis,dicetur ſuis locis.Sed & iſta quæ de Occidentalibus relata ſunt,nequaquàm hoc ipſo anno perfecit;ſed potiùs cœpta tantùm ex iis nonnulla, reliquis quibus vixit annis abſoluit; alia verò poſteà diuerſis occaſionibus præſtitit.Illud autem memoriâ dignum, quòd cùm tam celebres & inſignes Memorias vbique locorum erexerit,

y Greg. Tur. de glor. mart. cap.9.

in nullâ ipſarum modeſtiſſimus Imperator reperiatur ſui nominis titulum inſculpſiſſe; ſed contempſiſſe, quòd alij ante eum Imperatores magno ſtudio affectaſſent:quorum qui omnium optimus à Gẽtilibus habitus eſt Traianus,quòd in ſingulis à ſe erectis operibus nomen ſuum affixiſſet, eumdem Conſtantinus (vt Aurelius Victor ſcribit) lepidè quidem & vrbanè dixit eſſe *herbam parietariam*.

XIII.

DE DONATIONE CONSTANTINI.

Quæ autem hic de illâ habẽtur,concinnata ſunt ex Annal. Baron Tom. III.hoc an. & Tom. XII. an. 1191.vbi de eâ pluribus egit,occaſione commentariorum Theodori Balſamonis.

His autem enarratis, quod ſupereſſe videtur vt attingatur vulgata illa omnium ore eiuſdem Imperatoris DONATIO, tot tantiſque controuerſiis agitata:illud primò breuiter dicimus, ſi quidem illam defendere vellemus,haud exiſtimare nos,aliquẽ veri amantem, & antiquarum litterarum ſtudioſum negare poſſe, Conſtantinum Imp.maximè pium,& ore quoque Gentilium munificentiſſimum prædicatum,Chriſtianam religionem quam primus fermè omnium Imperatorum, præter Senatûs Populíque ſententiam, amplexatus eſt, cunctis quibus valuit officiis coluiſſe, ac donis frequentâſſe: Potiſſimùm autem Romanam Eccleſiam,in quâ ſciret totius Chriſtianæ religionis vigere principatũ, par eſſe credere ampliſſimis donâſſe muneribus, ſummâque potentiâ communiſſe,& iuribus ſtabilîſſe,tũc præſertim quando indignatione motus infenſi ſibi atque paulàm obtrectãtis Senatûs, Imperij ſedem aliò transferre cogitauit, vt dicetur paulò pòſt.Quamuis autem non omnibus iiſdem iuribus Romani Pontifices vſi ſint, haud tamẽ eâ ratione negari poſſe eſſe collata; ſicut nec quis iure inficias ire poſſit tributas fuiſſe ab Auguſto[z] Senatui permultas prouincias,quas nihilominùs poſteriores Imperatores pro arbitrio adminiſtrârint. Certè & magnum planè eſſet de collatis illis Eccleſiæ Romanæ a Conſtantino muneribus argumentum, quòd Chriſtianiſſimi Francorum Reges, eadem à Longobardis ablata, ſe Romanæ Eccleſiæ reſtituere ſuis diplomatibus profeſſi ſunt, vt ſuo loco videbitur.Si enim iam anteà eiuſmodi dominium ad Romanam Eccleſiam pertinebat, vnde illud ſibi niſi iure debitũ potuit vendicâſſe:cùm certum ſit nullâ id factum armorum vi; ſilentibus præſertim,nec reclamantibus,qui illis temporibus regnabant in Oriente, Imperatoribus,alioqui in Romanam Eccleſiam parùm æquis,quam & auſi fuerunt (queritur S. Gregorius[a]) redigere ſub tributo.

z Dio lib.53. & alij.

a Greg.in 4. Pſal.pœnit.

XIV.

ROM. ECCLESIA AVCTA A CHRISTO.

Ceterùm his non obſtantibus,quod inani ſtudio laborant Nouatores improbare Edictum illud ſeu decretũ Donationis Conſtãtini;ſciant ipſi,ſe in his noſtrã potiùs cauſam agere,quàm contra nos pugnare; qui profitemur cum Irenæo, Cypriano, & aliis cùm Latinis tum Græcis ſanctiſſimis Patribus,qui ab exordio naſcẽtis Eccleſiæ hactenùs floruerunt, necnon cum Romanis Pontificibus; Romanæ Eccleſiæ priuilegia non ab hominibus,ſed à Chriſto in Petro eſſe collata,& à Petro in ſucceſſores tranſfuſa. Neque ob eam cauſam quòd nolint ſuffragari nobis ipſum Conſtantini decretum, mox iure excidit eadem Eccleſia temporalium rerum dominio;quod certum ei & indubitatum in omnibus permanet, tùm iuſtâ poſſeſſione, (quam, ſi careat humano,diuino[b] certè iure,quo ſubordinata ſunt diuinis terrena rerum dominia, legitimè ſibi vendicat:) tum plurium Regum & Imperatorum confirmatione,ac priuilegiis,quę

b [Hâc diſputatione videtur Baronius ſequi opinio-

ſuis

né quorumdam, Canoniſtarum: cui tamen quamplurimi Theologi aduerſantur. Quòd ſi ſimilia aliis locis occurrerint his Annalibus, eodem modo explicentur.]

ſuis locis viſuri ſumus. Neque Pontifices Romanos, quos poſt hæc contingit ſæpè aduerſus Principes de iuribus Romanæ Eccleſiæ diſputare, legimus ea voluiſſe defendere Conſtantini Edicti auctoritate, ſed potiùs Euangelicâ; innixi Petræ, ſuper quam Chriſtus teſtatus eſt ſe fundare Eccleſiam ſuam. Et licèt plerique eorum, vt S. Gregorius, Hadrianus, & Nicolaus, vel alij, meminerint beneficentiæ Conſtantini erga Romanam Eccleſiam; cuius tam Acta Silueſtri, quàm Damaſi Papæ, certam amplámque fidem faciunt: nullus tamen ante Leonem Nonum Edicti Donationis aliquo modo mentionem feciſſe reperitur.

XXV.
DE ACTIS SILVESTRI PAPÆ CORRVPTIS.

Quare vt impoſturà penitùs detegatur, ſciẽdum eſt (quod ſuperiùs attigimus) duplicia reperiri Acta Silueſtri, Latina primùm, quæ & ad Græcos ſunt deriuata, vt quæ habentur in pleriſque antiquis codicibus; & ex Latinis accepta, quæ recitant Metaphraſtes, Zonaras, atque Cedrenus: Alia rursùs, quæ longè poſteà, nec ante milleſimum Chriſti annum cognita fuiſſe noſcuntur, ab aliquo Græcorum commenta, proditáque Græcè ſub falſo Euſebij Cæſarienſis nomine ex libro de Martyribus: quibus deinde ſuperadditum eſt à Græcis, Græcè ſcriptum ipſum Conſtantini Edictum de Donatione; idémque poſteà Latinitate donatum atque receptum vnà cum Actis, prout gloſſemata teſtantur apud Gratianum [c]. Porrò iſta Græci non Latinorum amore, ſed odio, ſuîque vtilitate feciſſe noſcuntur; (ſic enim donare conſuerunt, vt ſurripiant potiora:) In odium; inquam, Romanæ Eccleſiæ, vt quæ ipſa poſſidet, non diceretur à Chriſto accepiſſe, ſed à Conſtantino Imperatore; In ſuî verò vtilitatem: eò quòd in eodem Edicto affirmaretur, iam ſub eodem Imp. Eccleſiam Conſtantinopolitanam fuiſſe Patriarchatum; cùm tamen nec eo tempore, quo Edictum promulgatum ponitur, adhuc vrbs Conſtantinopolis id nominis accepiſſet; & nonniſi longè poſt hæc tempora, eadem continuâ Imperij ſede tumens, ampliſſimam eiuſmodi dignitatem ambire noſcatur præſumpſiſſe; de quo dicetur ſuis locis. Hoc autem fuiſſe Græcorum conſilium in confingendo Edicto Conſtantini, ſatis apparet ex iis quæ de priuilegiis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ habet Theodorus [d] Balſamon pſeudopatriarcha Antiochenus; qui primus omnium Græcorum ex Actis Silueſtri Papæ in lucem edidit Edictum Conſtantini, circa annũ Domini milleſimum centeſimum nonageſimum quintum: cùm tamen iam aureà innotuiſſet Latinis (vt dictum eſt) tranſlatum è Græco, acceptum verò bona fide à nonnullis, quouſque mala fides Græcorum inexplorata latuerit, & à pluribus omni ſtudio defenſum.

c *Diſt. 96. cap. 14. eu paleâ, vers.* GRÆCORVM PRAVÆVLENTIA.

d *Theodor. Bal. in Nomoc. Phot. tit. 2. & in Inſtig. Nouel. cap. 123. & in Syn. Antioch. cap. 12.*

XXVI.
QVANDO INNOTVERIT EDICTVM DONATIONIS.

Qui verò primus eius meminiſſe inter Romanos Pontifices reperitur, fuit (vt diximus) Leo Nonus, anno Redemptoris milleſimo quinquageſimo quarto, in epiſtolâ ad Michaëlem Conſtantinopolitanum & Leonem Acridanum Epiſcopos: eodémque tempore fit mentio eiuſdem, in Diſputatione quæ aſſeritur Petri Damiani cũ Aduocato Regio. Poſteà verò de ipſo aliquandiù altum ſilentium; cùm tamen in cõtrouerſis de iuribus Romanæ Eccleſiæ cum Principibus occupati fuerint eius ſucceſſores, ac præſertim Gregorius Septimus & Alexander Tertius: vt appareat frigoiſſe apud eos eiuſdem Edicti auctoritatem; à cuius citatione abſtinendum putàrunt, quod illo non indigerent, qui firmiorem haberent propheticum ſermonem, & firmiſſimum Euangelicum teſtimonium, ac conteſtes omnes ſanctiſſimos Patres, de tranſmiſsâ Chriſti in Petrum Apoſtolum auctoritate, & tranſfusâ pariter in eius ſucceſſores. Sed nec Imperatores eiuſdem Edicti meminiſſe certum eſt; quãtumlibet Ottones pater & filius, necnon Henricus, anteceſſorum Principum qui donârunt Eccleſiæ Romanæ, mentionem habuiſſe inueniuntur. Denique emerſit in lucem tempore Benedicti Papæ Duodecimi; anno Domini milleſimo trecenteſimo trigeſimo nono, Ottonis Tertij nomine ſcriptum olim diploma [e] aduerſus Pontifices dilapidatores bonorum Eccleſiæ Romanæ; quo idem Conſtantini Edictum eſſe falſum argueretur, confictúmque ab impoſtore Ioanne quodam diacono, cognomento Digitorum Mutio, ſiue Mutilo, nempè digitis amputato. quod quidem diploma ſanctiſſimus Pontifex Benedictus, ita repertum in theſauro ſcripturarum Eccleſiæ Romanæ, qui tunc aſſeruabatur Aſſiſij in conuentu Fratrum Minorum S. Franciſci, haud voluit malâ fide aboleri, eò quòd videretur aduerſari Edicto vulgato Conſtantinianæ Donationis: quamuis non ob hoc quòd deſcriptum fuerit, ipſum probâſſe dici poſſit: quod nec quidem eſſe Ottonis Tertij, multa ſunt falſa, & inter ſe contraria, in eo contenta, quæ manifeſtè conuincere videantur. Quiſquis autem ille fuerit Ioannes diaconus aſſertus auctor Edicti; (qui potiùs dicendus eſt tranſlator eiuſdem è Græco in Latinum:) illud certiſſimè conſtat, ipſum Edictum nuſquam ab aliquo auctore citatum reperiri ante eiuſdem Ottonis tempora, qui deſiit imperare anno Domini milleſimo ſecundo.

e *Recitat, & examinat Baro. Tom. XII. an. 1191. Quibus adde qua pro defenſione eius ſententia de eodem prætenſo diplomate ſcripſit Gretſerus cap. 21. Apol. Baron. aduerſus Goldaſtum, & lib. 2. Replic. cap. 16 (de quibus infrà ad an. 774. poſt. nu. IV.) ac rurſum contra alios Append. 1. & 2. ad libell. de Munific. Princip. in Sed. Apoſt. vbi & multa habet de ipsâ Donatione.*

XXVII.
PRIVILEGIA ECCLESIASTICA NEC IS TO CONFIRMATA A PRINCIPIBVS.

Verùm de his ſatis; quæ dixiſſe voluimus aduerſus eos etiam, qui tanti ponderis exiſtimant ipſum Conſtantini Edictum, vt ſtultè timeant, ſi labefactetur, vniuerſam cum ipſo Eccleſiam corruere, reclamantibus ex aduerſo (quod ſæpiùs inculcamus) ſanctis Patribus, & antiquioribus Romanis Pontificibus, non Regum & Imperatorum priuilegiis, ſed Chriſti verbis in Petro perſtare ſuffultam, ſupérque petram firmam ædificatam; quamuis poſteà certiora à Regibus & Imperatoribus acceperit priuilegia. Sicut nec quod attinet ad Pontificia ornamẽta, quæ continentur in eodem aſſerto Edicto, vel minimum diſpendium Eccleſia Romana pati poteſt, ſi eius corruat integritas: quandoquidem ea cuncta antequàm in eo ſcriberentur, iam poſſiderentur ab eiuſdem Eccleſiæ Pontificibus; vt de Coronâ, ſiue laminâ aureâ, aliiſque, vel iam dictum eſt ſuperiùs, vel dicetur ſuis locis inferiùs.

XXVIII.

Hoc eodem anno, iiſdémque Coſſ. tertio Calendas Iunij, (vt habent Acta Silueſtri) poſt baptizatum Conſtantinum, collecta eſt Romæ in *Thermis Traiani*, (qui locus fuerat nuper in Titulum ſui nominis à Silueſtro erectus, & à Conſtantino muneribus ac reditibus locupletatus) SYNODVS, de quâ ſuperiùs facta eſt mentio: cuius extant Acta, ſed adeò deprauata, vt vix ſit reperire verſum, in quem non irrepſerit mendum. Porrò conueniſſe Epiſcopos ducentos octoginta quatuor, produnt eadem Acta quæ habẽtur [f] typis excuſa, ſed Creſconiana Collectio ducentoa triginta dumtaxat memorat, ac de Epiſco

SYNODVS ROM. SVB SILVESTRO.

f *Tom. 1. Concil.*

pis Græcis ne verbum quidem. Illis antem qui conuenerunt, à Conſtantino ſuppeditata eſſe vebicula & annonam, ibidem declaratur. Eidémque pariter interfuiſſe leguntur presbyteri, & diacooi, ac reliquus Romanus Clerus, (ſed omnes ſtantes à tergo ſedentium Epiſcoporum; quod de presbyteris tunc factum putamus modeſtiæ causâ, cùm alioqoi coram Epiſcopis diaconi tantùm ſtare, presbyteri verò ſedere[g] cooſueuiſſent:) necnon ipſe Conſtaotinus Imperator, & mater eius Helena, vnà cum Calpurnio Præfecto vrbis ex Gentile facto Chriſtiano. Ac fuiſſe hæc veluti quædam pietatis encænia, de primo Chriſtiano Imperatore ſummo omnium gaudio celebrata, & publica pro accepto oiunere gratiarum actio, ſignificatur ipſo Synodi principio. Cuios quidem leguntur vigioti capita, duabus Actionibus peracta, eadémque triplici editiooe excuſa.

g Hier. ep. 85. ad Euagr. Côc. Carthag. IV. cap. 34.

XXIX.

Calvmnia in Victorinvm Pictavienſem.

De quo vide ſupra an. 303 VIII.

Præloquens verò Silueſter de ſeruandâ Dei Eccleſiâ liberâ ab hæreticorum incurſu, damnauit primæ Actionis exordio *Hippolytum* diaconum Valentinianæ hæreſis ſectatorem. *Calliſtũ* Sabellij hæreſi maculatum, & *Victorinum* Epiſcopum, qui receptos ab Eccleſiâ Paſchales cyclos redarguere præſumpſiſſet. At prorsùs indignè paſſi ſumus, (quod & aliàs monuimus) ab eo qui poſt duas editiones huius Synodi tertiam conflauit, Victorino Epiſcopo additum eſſe, abſque alicuius vetuſti exemplaris fide *Pictauienſem*: quo mẽdaciter admodùm nobiliſſimum infamat Antiſtitem, quem longè ante hæc tempora ſub Diocletiano martyrium conſummâſſe vidimus; quémque Optatus[h] Mileuitanus vt ioſignem debellatorem hæreſum commẽdauit. Sed ſicut longè alius hic *Victorinus* eſt ab Epiſcopi Pictauieoſi; ita & planè diuerſus ab illo *Victorino*, ſeu potiùs *Victorio* dicto, qui nullius ſedis fuiſſe Epiſcopus reperitur; quem Gennadius[i] tradit claruiſſe ſub Hilario Papa, & ab eo iouitatum poſt Proſperum vltimum calculatorem proſequi futuri temporis Paſcbales cyclos: licèt Victorem Epiſcopũ Capuanom aduerſus eum ſcripſiſſe ferant[k]. Quiſnam antem hic fuerit, qui damnatus eſt in hoc Romano Concilio, ignoratur, ſicut & Hippolytus, & Calliſtus hæretici. Quòd autem in eâdem Synodo nulla facta reperiatur mentio de Arianâ hæreſi, quæ plores iam annos Orientalem exagitauerat Eccleſiam, videtur illud à Silueſtro vnà cuio Conſtantino initum eſſe conſilium, vt ſequenti anno maiori appatatu totius Orbis Epiſcoporum in ipſo Oriente, vbi ea vigebat, Synodus Oecumenica celebraretur. Nam & leganonem Epiſcoporum ex Rhinocolurâ, quæ eſt in Ægypto ciuitas, quorum in hâc Romanâ Symodo recitatus eſt libellus, Arianæ cladis credi poteſt ibi refricuiſſe memoriam.

h Opt. lib. 1.

i Gennad. de vir. illuſtr. cap. 88.

k Ado in Chron. an. 530. Bed. de rat. temp. & de ſex ætat. Marian. Scot. an. 560.

Dicęnitvr Nicænvm.

XXX.

Decretvm de diſpensatione bonorvm Eccleſiæ.

Poſt damnatos verò prædictos hæreticos, nonnulla inſtituta ſunt ad diſciplinam, pacémque, & œconomiam Eccleſiaſticam conſeruandam: itémque de Eccleſiæ reditibus, quibus iam incipiebat affluere, vt pars vna Epiſcopo cederet, alia clericis, tertia Eccleſiarũ fabricis, quarta pauperibus alendis. Additum qnoque de ordinatione, ætate, numero, & contioentiâ miniſtrorum Eccleſiæ; quamuis multa in annos ętatis ordinandorum menda irrepſiſſe, facilè poſſit intelligi. Inter alia verò ſtatutum, ne in parochiis ampliùs quàm duo diaconi eſſent, ſeptem autem Vrbis (nempè Regionarij) diaconi Cardinales. Vltimo demùm loco ſancitum, vt *Nemo diiudicet Primam Sedem, quoniã omnes ſedes à primâ ſede iuſtitiam deſiderant temperari: neque quoque ab Auguſto, neque ab omni Clero, neque à Regibus, neque à populo Index iudicetur.* quem canonem poſteà citauit Nicolaus Papa aduerſus Michaëlem Imp. Subſcripſiſſe verò his Romanæ Synodi decretis, noo ſolùm Silueſtrum & Epiſcopos, atque presbyteros & diaconos qui præſentes extiterunt, ſed etiam Conſtantinum, eiúſque matrem Helenam, in fine eius expreſſum habetur.

Prima Sedes a nemine ivdicatvr.

XXXI.

Conſtant. deteſtatvr ſacra Gentilivm.

Poſt hæc eodem Cooſtantino ſe in omnibus perfectiſſimum Chriſtianum exhibeore, cùm dies quidam (inquit Zoſimus[l]) more patrio feſtus appetiiſset, quo in Capitolium exercitui aſcendendum erat; ipſe eum aſcenſum verbis contumelioſis inſectans, re diuinâ proeulcatâ, Senatus atque Populi odium incurrit. Cúmque profectas ab illis execrationes haud ferret, vrbem quamdam Romæ parem quærebat, in qoâ Palatium ſibi cooderet. Itaque propè antiquum Ilium inuento loco condendæ vrbis idoneo, fundamenta iecit, & muri partem aliquam in altum egit; ſed quòd eum huius operis inſtituri pœnituiſſet, eo relicto Byzantium conceſſit; cuius vrbis ſitum admiratus, eam quàm maximè ſtatuit amplificandam, & efficiendam idoneam, vt Principis in eâ domicilium eſſet. Hæc Zoſimus. Porrò Conſtantinum hoc ipſo anno Iliũ oauigâſſe, ſatis intelligere poſſumus, quòd conſtet ipſum anoi ſequentis exordio in Oriente egiſſe. Eumdem verò ooctu per viſum à Deo monitum, relicto opere apud Ilium cœpto; Byzantium Thraciæ ciuitatem delegiſſe, Sozomenus[m] tradit. Ferunt[n] qooque illud diuinæ voluntatis index acceſſiſſe prodigium, vt ædificantium apud Ilium inſtrumenta, nollâ hominis arte in aduerſum littus reperirentur eſſe trãſlata. Sed & aquilam ſuſtuliſſe funiculum cæmentariorum, & iuxta Byzantium deieciſſe, teſtatur Zonaras[o]: ac de lapidibos idem Cedrenus[p] affirmat: qui etiam oõ vnum, ſed plura tradunt mutata à Cõſtantioo adhoc ancipite vrbis condendæ loca. Addit demùm Nicephorus[q], cùm Imperator apud Byzantium oooæ vrbis ambitum definiens circumiret, & comitibus eius vlteriùs quàm conueniret pomæria vrbis proferre videretur; cuidam ex eis roganti, *Quouſque tandem Domine?* confeſtim reſpondiſſe, *Eouſque, dum qui me præcedit, ductor conſtiterit:* indéque factum eſſe maniſeſtum, cæleſtem quandam præiiſſe virtutem, quæ eum quod fieri deberet inſtrueret. Ad quæ fortaſſe alluſit Iuſtinianus[r], cùm dixit Conſtantinopolitanam vrbem melioribus auſpiciis eſſe ædificatam, quàm veterem Romam. Reperiuntur verò in appendice ad Acta Silveſtri, & aliæ Cõſtantino runc oblatæ viſiones; ſed qoòd impoſturam tedoleant, libentiùs eas omittimus. Ceterùm Byzantivm nequaquàm erat ante hàc ignobilis ciuitas, ſed antiquitare & rebus præclarè geſtis nobilitata; cuius memoria clariſſimorum virorum ſcriptis celebratur: præter illa quæ à Coſmographis habeutur ſummâ cum gloriâ poſteris commendata: verùm multis exagitasam cladibus Conſtantinus non ſolùm reſtituit, ſed & mirificè auxit & illuſtrauit; vt dicetur pluribos in eius dedicatione.

l Zoſ. lib. 2.

Eivs conſilivm de nova vrbe erigenda.

m Soz. lib. 2. cap. 2.

n Bed. de loc. ſanct. cap. vlt. Glyc. lib. 4.

Byzantivm divinitvs elicitvr.

o Zon. Annal. tom. 3.

p Cedr. in comp. an. 18. Conſtant.

q Nic. lib. 8. cap. 4.

r Cod. de vet. Iur. enucl.

Hoc

XXXII. EVSTATHIVS CREATVR EPISCOP. ANTIOCH.

Hoc ipſo anno, defuncto Paulino Epiſcopo Antiocheno, poſtquàm ſediſſet annos quinque, (vt habetur in Chronicis Hieronymi & Nicephori) poſt multas diſceptationes, ad eius ſedis regimen accerſitur ex ſede Berœenſi *Euſtathius*. Qui tamen ſecundùm eũmdem Nicephorum, numerantem annos Epiſcoporum Antiochenſium ſub Conſtantino; dicendus eſſet non hoc anno, ſed anta biennium creatus, ſediſséque annos decem & octo, nimirùm vſque ad annum Chriſti trecenteſimum quadrageſimum, quo fuit depoſitus. Porrò ante eius electionem apparat eam Eccleſiam ſciſſam fuiſſe in duas partes; quarum altera Arianorum, Euſebio Pamphili Epiſcopo Cæſarienſi ſtudebat. Sed cùm longè ſuperior pars Catholicorum exiſteret, ac de hiſce cõtrouerſiis ſcriptum eſſet ad Imperatorem; Idem Euſebina præſeferens inuiolabilem Apoſtolicæ traditionis obſeruantiam, ne à ſede in aliam transferretur Epiſcopus; eâ de cauſâ meruit à Conſtantino plurimùm commendati literis, tum ad ipſum, tum ad illos qui ei ſtudebãt ſcripris; quas ipſe oſtentans, quòd laudes ſuas continerent, integras in Vitâ[t] eiuſdem Imperatoris deſcripſit. Quod autem turbæ illæ Antiochenæ non acciderint, (vt Theodotetus[t]; Socrates[u], Soxomenus, & alij eos ſecuti exiſtimârunt) tempore quo depoſitus eſt Euſtachius, ſed quando creatus, illud omninò conuincere videtur, quòd eas eidem Euſebius Conſtantino viuente contigiſſe referat, Euſtathium verò ſub Conſtantio depoſitum, indubitatam SS. Athanaſius[y] & Hieronymus[z] fidem faciunt. Vt autem crederentur contigiſſe tempore depoſitionis, illud induxit, quòd de iis Euſebius aliâ occaſione longè poſt Nicænum Concilium agat; cùm tamen abſque vlla ſit controuerſiâ, Euſtathium iam creatum Antiochenum Epiſcopum magnæ illi Synodo interfuiſſe.

f Euſeb. 3. de Vit. 17
t Theodor. lib. 1. cap. 22
u Socr. lib. 1. cap. 18.
x Soz. lib. 2. cap. 18.
DE TEMPORE TVRBAR. ANTIOCHENARVM OB EVSTACH.
y Athan. ep. ad Solit.
z Hier. de Script. Eccle in Euſtath.

CANON DE TRANSLATIONE EPISCOPORVM.
a Can Apoſt. 14.

Ceterùm quòd prædictis Conſtantini literis frequens mentio habetur de Apoſtolicâ traditione atque mãdato, ne vnius Eccleſiæ Epiſcopus in aliam transferatur; ex iis egregiè probatum habes canonem Apoſtolorum [a], quo id prohibetur fieri, niſi fortè quis in maiorem Eccleſiæ vtilitatem multorum Epiſcorum iudicio ad id compellentium cedat. Huius autẽ legis ſic in cauſâ præſenti babita eſt ratio vt à Catholicis Epiſcopis electoribus, ob tanti viri præſtãtiam, & tam inſignis Eccleſiæ ab Arianis appetitæ commodum, Euſtathius Berœâ Antiochiam trãsferretur: quem Theodoretus [b], ait, communibus Epiſcoporum & populi ſuffragiis inuitum ad hoc compulſum fuiſſe; eumdémque Athanaſius[c] & Hieronymus [d] de egregiâ nauata aduerſus Arianos operâ mirificè laudant. Sed de illo ſæpè inferiùs.

b Theod. lib. 1. cap. 7.
c Athan. ad Solit.
d Hier. ep. 129 ad Euarg.

IESV CHRISTI
AN. 325.
SILVESTRI
AN. 12.
CONSTANTINI
AN. 20.

I. ANNO Chriſti trecenteſimo vigeſimo quinto, Paulino & Iuliano Coſſ. Sacroſancta OECVMENICA SYNODVS NICÆÆ in Bithyniâ celebrata eſt. Id enim iiſdem Coſſ. & anno ſexcenteſimo trigeſimo ſexto poſt regnum Alexãdri Macedonum Regia contigiſſe, non ſolùm Acta Synodi [a] Chalcedenenſis expreſsè teſtantur; verùm etiam Socrates [b] ex Annalium (vt ait) commentariis indubitanter aſſerit. Quòd autem diuerſi dies & menſes poſiti habeantur, nempè in Actis Calcedonenſibus decimus tertius dies anta Calendas Iulij; apud Socratem vndecimus ante Calendas Iunij: niſi vitio librariorũ irrepſit error, affirmare neceſſe eſt accidiſſe ex diuerſis Synodi Actionib', cùm ſingulæ ſuis diebus conſignari conſueverint; vel ex diuerſis Cõſtantini literis, tunc diuerſis diebus ſcriptis. Ceterùm extat quoque in vetuſtiſſimâ Collectione Creſconianâ, Attici Epiſcopi Conſtantinopolitani teſtimonium, (quando S. Auguſtini temporibus miſſa eſt ad eum legatio ab Africanis Epiſcopis, vt ab eo peterent eiuſmodi Synodi canones, occaſione cuiuſdam controuerſiæ, de quâ dicetur ſuo loco:) quo pariter celebrata aſſeritur à die decimatertiâ Calendas Iulij vſque ad diem octauam Calendas Septembris, iiſdem Paulino & Iuliano Coſſ. & Alexandri anno ſexcenteſimo trigeſimo ſexto. Inſcriptio autem illa, quâ in vulgatis Conciliorum tomis eius tempus definitur per Ærã; licèt eâ ex parte vera conſiſtat, cùm æquè celebrata ponitur Paulino & Iuliano Coſſ. decimotertio Calendas Iulij, ærâ trecenteſimâ ſexageſimâ ſextâ; tamen cùm id dicat accidiſſe viuente adhuc Licinio Iuniore, haudquaquàm probari poteſt: quæ & in annis ab Alexandri regno numeratis deprauata eſſe dignoſcitur. Fortaſsè autem Oſius, quòd Hiſpanus eſſet Cordubenſis Epiſcopus: appoſuit æræ numerum; quæ fuit peculiaris numerandi ratio Hiſpaniarum.

a Conc. Chalced. Act. 2.
b Socr. lib. 1. cap. 6. ibſ.
CELEBRATI TEMPVS CONCILII NICÆNI.

II. QVANTVM PERDVRAVERIT.

Quòd verò tot optimæ notæ auctoritatibus certi exiſtant Coſſ. corrigendum imprimis eſt quod in fine Chronici Euſebij aſſeri videtur, Synodũ celebratã eſſe anno decimoquinto Imperij Conſtantini & Domini trecẽteſimo vigeſimu quarto: cùm ex emendatioribus Faſtis neceſſe ſit ſub Coſſ. Paulino & Iuliano numerare Conſtantini annum vigeſimum, Chriſti verò trecenteſimum vigeſimum quintum. Immò & ipſis Conſtantini Vicennalibus celebratã fuiſſe & abſolutam, ipſe Euſebius [c] in eius Vitâ tertiò repetit. Quapropter corrigendum eſt pariter Caſſiodori Chronicon, in quo poſt triennium collocatur, nempè ſub Ianuatij & Iuſti Conſulatu; quo idem Caſſiodorus poſuit annum vigeſimum Imperij Conſtantini, dum in ſtatuendo certo eius exordio (quod ſuperiùs vidimus) errauit. Quæ quidem non attendentes complures tam Latini quàm Græci Scriptores, in eam ſententiam abierunt, Nicænum Concilium triennio perduràſſe; cœptúmque eſſe dictis Coſſ. Paulino & Iuliano, & perductum vſque ad Cõſulatum Ianuarij & Iuſti. Immò & incertus auctor apud Metaphraſtem [d], profitetur perdurâſſe ſex etiam menſes vltra triennium; idque ſibi vendicat teſtimonio Alexandri, quem ait ſcripſiſſe Acta Synodi: ſed quiſquis ille fuerit, mendaciorum concinnator extitit, vt inferiùs ſuis locis continget demonſtrari. Eiuſdem verò ſententiæ aſſertor Nicephorus[e], grauiora etiam coagmentat mendacia, dum conſentiens celebratã eſſe Synodum Paulino & Iuliano Coſſ. & anno vigeſimo Cõſtantini ex quo in Britan-

c Euſeb. 3. de Vit. 14 & l. 4. c. 40. l. 7. ſ. Vide infrâ ad num. L.
d Ap. Lipom tom. 6.
e Nic. lib. 8. cap. 16.

niâ creatus eſt Imperator; tamen addit cœptam eſſe decimotertio anno poſtquàm idem Imperator venit Byzantium, & vigeſimâ tertiâ (niſi ſit legendum decimatertiâ) Indictione, die verò vndecimâ menſis Maij, ac durâſſe annis tribus paulò ampliùs. Sed nó tam miramur errâſſe Nicephorum, quàm apud aliquos fidem inueniſſe; cùm apertiſſimi ab Euſebio imprimis, qui præſens fuit, mendacij arguatur, dum toties repetit abſolutum eſſe ipſis Conſtantini Vicennalibus. Denique & illi explodendi, qui tradiderũt ante triennium cœptam, abſolutam eſſe nominatis huius anni Coſſ. & eodem vigeſimo anno Imperatoris: quippe quibus penitus reſtagantur, quæ ſuperioribus annis ab eodem Conſtantino aliis locis geſta eſſe, certis teſtificationibus demonſtratum eſt. Quæ igitur cœpta dicetur Paulino & Iuliano Coſſ. & abſoluta anno Cõſtantini vigeſimo, vtique affirmanda eſt vno eodémque anno inchoata ac pariter cõſummata: nec apud antiquiores vllum eſt reperire exemplum, quòd vltra annum Synodus perdurârit, quantumuis fuerit Oecumenica & ex omnibus Orbis partibus in eam Epiſcopi conuenerint.

III. SVB QVO ROM. PONT. HABITVM. f Soz. lib. 1. cap. 16.

Sed quod ad tempus itidem ſpectat; cùm tam perſpicuè conſtet, eamdem Synodum celebratã eſſe ſub Silueſtro Romano Pontifice, id quidem ſuis ipſorum ſubſcriptionibus manifeſtè profitentibus Legatis: corrigendum eſt quod apud Sozomenum f legitur, eam habitam eſſe ſub Iulio Romano Epiſcopo; quem conſtat non niſi poſt Marcum Silueſtri ſucceſſorem, multos poſt hæc annos ſedere cœpiſſe. Quamuis haud fortè fuerit tam patens hic error Soxomeni, ſed librariorum: qui ex eo quod ille ſcripſerat, παλαιὸς δὲ ὁ Ῥωμαίων ἐπίσκοπος, fecerant mutatione facillimâ, Ἰούλιος δὲ ὁ Ῥωμ. & quod dixerat Sozomenus, ſenem, ſiue canum, Epiſcopum Romanum, propter ætatem ingraueſcentem, non potuiſſe Cõcilio intereſſe, mutârunt illi in Iulium Epiſcopum Romanum. Vnde poſteà idem error irrepſit in Nicephorum g, qui Sozomeni verba retulit. Photius h verò vtraque conciliare volens ferè grauiùs errauit, dum Synodum ſub Silueſtro & Iulio celebratam tradidit. Nec nocet quod Sozomenus nomen Silueſtri minimè recenſuerit; cùm ſatis ipſum ſignificârit per appellationem Epiſcopi Romani. Nam & eâdem tantummodò nomẽclaturâ Theodoretus i, eum deſignauit. Sed de his, déque tempore coactæ Synodi hactenùs.

g Nic. lib. 8. cap. 14.
h Phot. de Sept. Syn.
i Theod. lib. 1. cap. 7.

[Prædictam appoſitiſſimam textûs Sozomeni emendationem, vidit primus, perſpicaciſſimus Cardinalis PERRONIVS; cuius eâ de re eſt elegans obſeruatio in Parergo de tempore celebrati Concilij Nicæni, præpoſito Actis à Gelaſio Cyziceno conſcriptis, in Edit. Rom. Conciliorum Generalium; quamuis præ modeſtiâ nomen ſuum reticuerit: quippe qui magis ſategit aliis prodeſſe, quàm laudem ſibi conciliare; nimirum omni ipſe laude ſuperior. Ibi verò licet iſthæc de tempore Concilii quamplurimis rationibus probata ac confirmata videre.]

CAVSÆ ILLIVS COGENDI. De quibus Baron. hoc anno, & ad finem ſuperioris. k Athan. de Synod. l Euſ. 3. de Vit. 4. m Chryſ. ho. 20. ad pop. Antioch.

Cauſas autem eius cogendæ, S. Athanaſius k & alij omnes fuiſſe tradunt, vt Orientali Eccleſiæ ſubuenirent, duabus præcipuè infeſtatæ cladibus, nempè Arianâ hæreſi, quæ nimiùm inualeſcebat, & Quartadecimanorum errore, qui maximè apud Syros, Cilices, & Meſopotamenos vigebat. Addit Euſebius l & aliam cauſam, nimirum ſchiſmatis Meletianorum, quod dirè vexabat Ægyptum & Thebaidem, adeò vt in ſingulis ciuitatib⁹ contrariarũ partium Epiſcopi ac populi inter ſe digladiarentur, eóque inſaniæ Meletiani progreſſi eſſent, vt & Imperatoris imagines contumeliâ afficere non dubitarẽt: verùm Imperatorem non tam ad iram, quàm ad immenſum animi dolorem de furioſâ ipſorum amentiâ incitatum eſſe. Quò etiam pertinere putamus, quod S. Ioan. Chryſoſtomus m ex oratione Flauiani Epiſcopi Antiocheni refert; nẽpè Conſtantinum, cùm aliquando effigie ſuâ lapidatâ, multi ipſum inſtigarent ad ſupplicium de auctoribus contumeliæ ſumendum, quos dicerent totam ipſius faciem ſaxis conuulnerâſſe; manu faciem ſuam palpantem, ac leniter ridentem dixiſſe, *Ego verò nuſquam vulnus in fronte factum video; ſed ſanum quidem caput: ſana verò & facies tota.*

V. n Ruff. lib. 1. cap. 1. in fi. o Epiph. hær. 68. p Soz. lib. 1. cap. 16. CVIVS AVCTORITATE COACTVM. q Socr. lib. 2. cap. 13. Pet. Rom. 3. *Quæ porrò partes Imperatorũ in Synodis conuocandis, quæ pontificum Romanorumque que in his antiqua Eccleſ. praxis, luculentiſſimè præ aliis, idem qui ſuprà Card. Perron. in Reſp. ad Reg. Ang. lib. 1. cap. 42.*

Illam porrò ex Epiſcoporum ſententiâ à Cõſtantino conuocatam eſſe, Ruffinus n tradit. Eâque de re Alexandrum Epiſcopum Alexandrinum literis apud eumdem Imperatorẽ egiſſe, teſtatur Epiphanius o. Quemadmodùm & Oſium Cordubenſem redeuntem ex legatione, quâ à Silueſtro Romano Pontifice miſſus fuerat ad componendas res Alexandrinæ Eccleſiæ, id ipſum præſtitiſſe, Sozomenus p indicat. Sed quod ait à Conſtantino indictum eſſe Concilium, ſic intelligendum eſt, quòd eiuſdem literis Epiſcopi conuocati fuerint. Ceterùm quòd religio eſſet abſque Romani Pontificis auctoritate Vniuerſalem congregare Synodum, id omninò prohibente (vt ait Socrates q) canone Eccleſiaſtico, quo vetitum erat *ne decreta abſque ſententia Epiſcopi Romani Eccleſiis ſancirentur*; interpoſitam eſſe Silueſtri auctoritatem nemo iure poterit dubitare: actúmque de his anno præterito inter Silueſtrum & Conſtantinum Romæ, probabili argumentatione declaratum ibi eſt.

VI. r Euſ. 3. de Vit. 9. ſ Socr. lib. 1. cap. 5. NVMERVS EPISCOPORVM. [Cuius diuerſitas ita fortè aliquo modo conciliari poterit; vt qui 318 numerarunt, intellexerint tam de Epiſcopis qui interfuerũt quam de legatis abſentium; reliqui verò de ſolis Epiſcopis qui per ſemetipſos interfuerunt. t Ap. Theod. lib. 1. cap. 8. u Athan. ep. ad Iouian. Imp. & in diſp. cont. Arium. x Epiph. hær. 69. & in Ancor. y Hilar. cõt. Conſtant. z Ruff. lib. 1. cap. 1. a Theod. lib. 1. cap. 7. b Sozom. lib. 1. cap. 16. c Mar. aduerſ. Arium lib. 2. ad fi.

Quod verò ſpectat ad numerum Epiſcoporum qui Nicæam conuenerunt; videtur apud Euſebium r, irrepſiſſe mendum, cùm legitur conueniſſe ducẽtos quinquaginta & amplius: Nam Socrates ſ, Euſebij verba recitans, trecentos & ampliùs ponit. Itémque depravatum putamus locum epiſtolæ t Euſtathij Antiocheni, qui Synodo interfuit, vbi ſcribitur numerus ducentorum ſeptuaginta Epiſcoporum. Nam Athanaſius u iterùm, iterúmque Epiphanius x, necnon Hilarius y, Ruffinus z, & Theodoretus a, trecentos decem & octo Epiſcopos interfuiſſe tradunt: idque ipſum videtur ſignificâſſe Soxomenus b, cùm circiter trecentos viginti conueniſſe ſcribit. Marius c verò Victorinus, qui eodem fermè vixit tempore, trecentos quindecim numerat. At ſententiam de *Trecentis decem & octo*; poſteriores omnes vno conſenſu probârunt; eumdémque numerum, vt myſticum, nonnulli variis præconiis celebrârunt; adeò vt ſtultum ſit planè, id denuò in controuerſiam reuocare. Nec quemquam hâc de re ambiguum reddat longè his minor Epiſcoporũ numerus, qui ei reperiuntur eſſe ſubſcripti: ſiquidem ex immenſo Nicænorum Actorum naufragio, eos ibi conſcriptos haberi, pro miraculo penè cenſeri poſſe exiſtimârim. Porrò presbyterorum, diaconorum, & ceterorum Eccleſiæ miniſtrorum qui cum Epiſcopis Nicæam conuenerunt, prorſus innumerabilem fuiſſe turbam Euſebius tradit; addítque, Imperatorem omnibus cibaria in ſingulos dies largè & liberaliter ſuppeditari

mandâſſe

Digitized by Google

mandâſſe, cùm & ſumptibus publicis eos illuc perduci curâſſet.

VII. OSIVS LEGATVS SILVESTRI PP. *De quo fusiè ac planè egregiè, Card. Perron in Reſp. ad Reg. Mag. Brit. lib. 1. cap. 35.* [Infanas autem nugas hac de re cuiuſdam Hiſpani attigi in Præf. ad Lector, elleboro tantum curandas non verbis confutandas.

Inter eos autem qui ceteris famâ præſtarent, primus ſe offert duplici legatione conſpicuus *Oſius* Epiſcopus Cordobenſis, & Hiſpaniarum Epiſcoporum vicem, & Siluestri Rom. Pōtificis perſonam gerens, collegarûmque Legatorum primarius. Accidit enim ei perinde ac poſteà Cyrillo Alexādrino Epiſcopo, qui quòd ei delegâſſet vices ſuas Cęleſtinus Papa, in Concilio Epheſino locum primum inter alios deinde miſſos Legatos tenuit. Quænam enim alia ratio, vt Oſius, mediocris in Hiſpaniâ Eccleſiæ Epiſcopus, primo loco ante Legatos Apoſtolicę Sedis, & ante ipſos Orientaliū ſedium Patriarchalium Antiſtites, ac deniq; ante totius Africanæ Eccleſiæ Primatem, (vt de aliis præſtātiſſimarum ſedium Epiſcopis taceam) ipſe in alienâ prouinciâ, & celeberrimo omnium conſeſſu ſubſcripſerit; niſi locum teneret, & perſonam repræſentaret ampliſſimæ omnium poteſtatis? Quapropter & Græci ſcriptores qui de Synodo Nicænâ tractârunt, vt Dalmatius Cyzicenus Epiſcopus, qui interfuit Synodo Epheſinæ, & poſt illum Gelaſius [d] eiuſdem Eccleſiæ presbyter, qui tempore Zenonis Imperatoris collegit (vt profitetur) Acta Nicæni Concilij, ac Photius [e] Patriarcha Conſtantinopolitanus, quamuis Romanorum Pontificū hoſtis inſenſiſſimus, nihil dubitârūt Oſium Legatis Apoſtolicis adnumerare, & Hadrianus Papa in Epitome [f] canonum ad Carolum Magnum, abſque controuerſiâ affirmauit eumdem ab Apoſtolicâ Sede deſtinatum fuiſſe ad Nicænam Synodum. Qui verò ei ſocij additi ſunt, miſſi à Silueſtro Papâ, *Victor* ſeu *Vitus*, atq; *Vincentius*, Romanæ Eccleſiæ presbyteri, iidem etiam poſt ipſum primi ſubſcripti reperiuntur: eoſdémque vnà cum Oſio, ad vicem Silueſtri Nicænæ Synodo præſediſſe, expreſſis verbis teſtatur Hincmatus [ff] Archiepiſcopus Rhemenſis ſub Carolo Caluo Magni nepote, haud alioqui nimium auctoritatis Romanæ ſedi tribuere aſſuetus.

Pet. Rom.
d Gelaſ. Cyzic. lib. 2. cap. 5.
e Phot. in cap. 95. & ep. de Sept. Syn. ap. Euthym. Panopl. p. 2. tit. 24.
f Ext. tom. 6. Antiq. lect. Caniſij.
ff Hincm. opuſc. 55. cap. 20.

VIII. RELIQVI PRAECIPVI EPISCOPI.

Secuti ſunt iſtos *Alexander*, *Euſtathius*, & *Macarius*, Patriarchæ Alexandrinus, Antiochenus, & Ieroſolymitanus, præclariſſimi fidei defenſores, & ſanctitate clariſſimi; de quibus iam dictum ſuperiùs, dicetúrque inferiùs. Et inter eos, quos ſecum duxit Alexander eximios Ægypti Antiſtites, duo [g] tantùm nobis noti ſunt, nomine *Potamon*, & *Paphnutius*, ille Heracleæ in Ægypto, hic Thebaidis ſuperioris Epiſcop⁹; ambo ſacris ſtigmatib. in Perſecutione Maximini decorati: quippe Potamon altero oculo priuatus eſt, Paphnutius & dextro oculo effoſſo, & ſiniſtro poplite ſucciſo, ad metalla dānatus: quem & in eremo ſub Magno illo Antonio militâſſe, auctor eſt Athanaſius; Ruffinus [h] verò, & miraculis clariſſimum extitiſſe, & in tantâ veneratione Cōſtantino fuiſſe, vt ſæpiùs intra Palatium euocatum complecteretur, & oculū euulſum auidioribus oſculis demulceret. Ceterùm cùm hunc omnes teſtentur Nicænæ Synodo interfuiſſe, nec tamē ei ſubſcript⁹ reperiatur; hinc planè, ſicut ex aliis inferiùs recēſēdis, intelligas permultos in illâ ſerie Epiſcoporū deſiderari.

g Socr. lib. 1. cap. 5. 8.
h Ruff. lib. 1. cap. 4.

IX.

Inter alios item Catholicæ fidei coryphæos, enituit *Iacobus* Niſibis in Meſopotamiâ Epiſcopus, miraculorū patrator inſignis, ac mortuorum excitator, & inter Scriptores [n] Eccleſiaſticos illuſtris; de quo rurſùm inferiùs. Et ex ſuperiore Armeniâ aduenit *Aroſtanes*, ſucceſſor Magni Gregorij Armeni, quem Maioris Armeniæ Regem ad Chriſti fidem conuertiſſe vidimus. Hunc enim Aroſtanem Synodo interfuiſſe, teſtantur Acta [k] eiuſdem Gregorij; reperitúrque ſubſcriptus, licèt deprauatâ voce Ariſteus, ſeu Acrites, vel Ariſtatees dictus. Ex quibus erroris arguitur Nicephorus [l], cùm ait interfuiſſe Synodo huius deceſſorem Gregorium, quem longè anteà conſtat eſſe defunctum. Adfuit & ille toti Orienti conſpicuus, *Leontius* Cæſareæ in Cappadociâ Epiſcopus, eiuſdem Magni Gregorij olim ordinator: quem quidem Gregorius [m] presbyter Cæſarienſis Angelis parem appellans, eius (inquit) multi, etiam antequam veniret ad Synodum, emanârunt ſudores propter fidem; multi per ipſum martyres & victores athletæ proſtrauerunt aduerſatium; multique vſi vitæ eius doctrinâ, ciues euaſère cæleſtes. Qui & hoc ipſo anno cùm Cæſareâ venturus ad publicum Fratrum conuentum, Nazianzo tranſiens diuertiſſet apud Gregorium, patrem Gregorij cognomento Theologi, vulgò dicti Nazianzeni, præſtò fuit vnà cum aliis Epiſcopis baptiſmo eiuſdem Gregorij Senioris; qui cùm hactenùs Gentilis extitiſſet, tandem viſione diuinâ inductus, ac ſanctis piiſſimæ coniugis precibus & hortationibus adiutus, miraculiſq; confirmatus, fidem Chriſtianam amplexatus eſt: & non ita pòſt in locum Epiſcopi, qui eum baptizauerat, præcedentibus propheriis electus in Epiſcopum eiuſdem ciuitatis Nazianzenæ: ſicut rem geſtam pluribus narrat Gregorius eius filius, oratione habitâ in funere patris.

i Theod. lib. 1. cap. 7.
n Gennad. de vir. illuſtr.
k Ap. Metaphr. & Sur. 29. Sept.
l Nic. lib. 8. cap. 14.
m Greg. presb. orat. de Patr. Nic. Concil. ap. Sur. tom. 4. & Lipom. tom. 6.

X. ALII ILLVSTRES ANTISTITES CATHOLICI.

Adſtitiſſe quoq; omnibus ſpectatiſſimum in eodē Conuentu, *Nicolaum* Myræ in Lyciâ Epiſcopum, (de cui⁹ egregiâ in Perſecutione Licinianâ confeſſione dictum eſt ſuperiùs) teſtantur eius Acta, tum à Methodio, tū ab aliis ſcripta; licèt nō reperiatur inter alios ſubſcriptus. Sicut nec huic impar, *Spiridion* Epiſcopus Trimithūris in Cypro, & ipſe vnus ex illis nobiliſſimis Confeſſoribus, quos Maximinus dextro effoſo oculo & ſiniſtro poplite ſucciſo ad metalla dānauerat; quem tamen eidem Synodo interfuiſſe exploratiſſimum eſt; de quo paulò pòſt dicetur pluribus. Eluxit quoq; ibidem *Paulus* Neocæſareæ Euphrateſiæ Epiſcopus, cui articulorum manuum neruos, & genitalia comboſta fuiſſe in Perſecutione Licinianâ, ſuperiùs diximus. Itidémq; magni nominis & meriti, pro vniuerſâ Eccleſiâ Africanâ aduenit, *Cæcilianus* Carthaginienſis Epiſcopus; quem à factione improborū Donatiſtarum tot annis in tot iudiciis fruſtrà calumniis exagitatum, innocētia toti Orbi clariorem reddidit: vt meritò ab Athanaſio [n] inter Apoſtolicos huius temporis Epiſcopos, & veritatis Catholicæ primarios defenſores collocetur. Sed & ex Galliâ acceſſit *Nicaſius* Diniēſis in prouinciâ Narbonenſis Epiſcopus. At Occidētalium Epiſcoporum, qui pro ceteris legatione fungerentur, memoria propè excidit: quos ſanè delectos credibile eſt, qui præſtarēt ceteris ſanctimoniâ & eruditione. Adfuit etiam (vt ſcribit Euſebius [o]) *Perſidis* Epiſcopus; nec ab eo choro *Scytha* abfuit. Sicut etiam ex *Gothiâ* interfuiſſe reperitur *Theophilus* eorum Antiſtes. Denique adfuerunt & alij quamplurimi eminentiſſimæ ſanctitatis & doctrinæ, quorum nonnullorum

n Athan. orat. 1. cont. Arian.
o Euſeb. 1. de Vit. 7.

mentio

mentionem reperire eſt apud antiquos ſcriptores, & in Tabulis Eccleſiaſticis; multorũ quoq; nomina recenſita habentur in ſubſcriptionibus Synodi, aliorum autem memoria prorſùs excidit. Vt verò rem totam antiquorum Patrum auctoritate concludam, cernere ibi licebat multitudinem [p] martyrum, & totius Orbis lumina in vnum coacta [q]. Siquidem (vt etiam Euſebius [r] tradit, & ceteri omnes fide digni profitẽtur auctores) ex cũctis Eccleſiis Europæ, Africæ, & Aſiæ, vocati ſunt Epiſcopi, qui facilè primas inter alios ferrẽt. Ex quibus planè retunditur petulãtis Macedoniani arrogantia, Sabini Heracleæ Epiſcopi, dũ veritus nõ eſt dicere [ſ], Magnum illud Conciliũ ex indoctis hominibus fuiſſe collectum: ſed in mendaciſſimum hominem alij antiqui Scriptores omnes pariter declamãrunt.

p *Theodor. lib. 1. c. 7.*
q *Mar. Victor. aduerſ. Arium, l. 1.*
r *Euſ. 3. de Vit. 7.*
ſ *Socr. lib. 1. cap. 5.*

XI.
EPISCOPI ARIANI ACCESSERVNT DOLOSE AD CONCILIVM.

At ſicut olim [ſſ] cùm veniſſent filij Dei vt aſſiſterent coram Domino, adfuit inter eos etiam ſatan; ita prorſùs diuinus iſte & venerandus cœtus (inquit Theodoretus [t]) hoſtibus Dei non caruit: ſed adfuerunt quidã, licèt pauci numero, iiq; veteratores, qui maris breuia imitati, calliditatem ſuam occultãrũt, quorum quidem duces fuerunt, *Euſebius* Epiſcopus Nicomedienſis, alterque *Euſebius* Cæſarienſis, *Paulinus* Tyrius, *Menophantes* Epheſinus, *Theognis* Nicænus, *Patrophilus* Scythopolitanus, & *Mares* Chalcedonenſis. Eorum verò illud fuiſſe ſtudium apparet, vt ſimul ac peruenirent ad Synodum, ſpreto iudicio Eccleſiaſtico (quòd malæ cauſæ diffiderent) ſinguli aduerſus Orthodoxos Epiſcopos Conſtantino Imp. libellos offerrent, quò illum eis infenſum redderent, & ad expugnandam Catholicam fidem faciliorem ſibi eo pacto aditum aperirent. Nec enim vanos eſſe nos huius rei coniectores, ſatis declarat quæ ſubſecuta ſunt, cùm aduerſùs Euſtathium Antiochenum, Athanaſium Alexandrinum, & alios, tot extruxère calumnias, vt eumdem Imperatorem demùm compulerint eos in exilium amandare. Sed hæc poſteà.

ſſ *Iob. 1.*
t *Theodor. lib. 1. c. 7.*

XII.
tt *Soz. lib. 1 cap. 16.*

Hoc verò tempore, qui ex Donatiſtarũ cauſà diutiùs ventilatâ prudentior erat redditus Cõſtantinus, cùm videret (inquit Sozomenus [tt]) in dies ferè ſingulos eiuſmodi libellos accuſatorios ſibi ab Epiſcopis offerri, mandatum dedit vt ſinguli crimina quæ aliis dicere cõſtituerãt, ad certum diem proponerent: vbi autem dies venit, oblatis ſibi libellis acceptis, *Iſta*, inquit, *criminationes tempus quidẽ ſibi præſtitutũ habent, diem magni iudicij; Iudicem autem, qui ſit tum de omnibus ſententiam pronuntiaturus: mihi verò non eſt fas, cùm homo ſim, eiuſmodi cauſarum cognitionem arrogare, præſertim cùm & qui accuſant, & accuſantur, ſacerdotes ſint.* Hiſque dictis, omnes hortatus ad concordiam, & vt fidei negotium, cuius cauſâ conuocati erant, ſtrenuè agerent, cunctos libellos comburi iuſſit. Hæc Soxomenus; eadémque Ruffinus [u], quorum & meminit Socrates [x]: Citántque eamdem hiſtoriam ex Ruffino acceptam, Gregorius [y] & Nicolaus [z] Romani Pontifices, in literis ad Mauritium & Michaëlẽ Imperatores, cùm iſti præter ius faſq; ſibi aduerſus viros Eccleſiaſticos poteſtatem arrogarent: addentes & ea quæ tunc à Conſtantino ad Epiſcopos dicta idem Ruffinus recitat, quæ apud Sozomenum compendioſiùs referũtur; nimirùm, *Deus vos conſtituit ſacerdotes, & poteſtatem dedit de nobis quoque iudicadi; & ideò nos à vobis rectè iudicamur, vos autẽ nõ poteſtis ab hominibus iudicari: propter quod Dei ſolius inter vos expectate iudicium, & veſtra iurgia, quæcumq; ſunt, ad illud diuinum reſeruentur examẽ. Vos autem nobis à Deo dati eſtis dij; & cõueniens non eſt vt homo iudicet deos, ſed ille ſolus de quo ſcriptum eſt, Deus ſtetit in ſynagogâ deorum, in medio autem deos diſcernit.* Addit verò Theodoretus [a], Conſtantinum iureiurando aſſeruiſſe, ſe ne verbum quidem libellorum legiſſe; *quòd ſacerdotum* (vt dicebat) *vitia non ſint populo aperienda, ne ille inde cauſâ offendiculi arreptâ, licenter peccare aggrediatur.* Quinetiam hoc adieciſſe, *ſi ſuis oculis Epiſcopum alienæ vxori ſtuprum inferre fortè videret, facinus illud nefandum ſuo paludamento ſe obtecturum, ne facineris aſpectus eos qui idipſum cernerent, vlla ex parte læderet.* Hęc Thodoretus: quæ tamen in fine Synodi recenſet, ſed nos ex plurium ſententiâ, & veriſimili coniecturâ, ante Concilium geſta putamus.

CONSTANT. CREMAT LIBELLOS QVERELARVM.

u *Ruff. lib. 1. cap. 2.*
x *Socr. lib. 1. cap. 5.*
y *Greg. 4. ep. 75.*
z *Nicol ep. ad Mich. Imp.*

SACERDOTVS EXIMIA DIGNITAS.

a *Theod. lib. 1. c. 11.*

XIV.
GENTILES PHILOSOPHI AD SYNODVM.

Ceterùm nõ tantùm Epiſcopi literis accerſiti, ſed etiam ex Gentilibus pleriq; philoſophicis imbuti facultatibus, tãti cõuentùs famâ exciti, Nicæã confluxerũt; vt tamquam in publico vniuerſi Orbis theatro ingenij vires oſtentarẽt, & agminibus Dei viuentis inſultarent. Sed cùm non deeſſent ex noſtris, qui hâc quoque ex parte nequaquàm eſſent inferiores: tamen voluit Deus eorũdem Gentiliũ petulantiam cõpeſcere diuinâ potiùs virtute, quàm inanibus verbis, cùm vnum ex illis acriùs inſtãtem, Chriſtianus laicus homo ſimplex, & ex Cõfeſſorũ numero, retulit: (quod Socrates [b] pridie eius diei quàm Synodus inchoaretur, accidiſſe affirmat:) alium verò ſenex quidã Epiſcopus vir æquè ſimplex, & ex Confeſſorum numero, obiectâ maieſtate Chriſtianorum myſteriorum, non ſolùm compeſcuit, verùm etiam ad fidem cõuertit; vt narrant Soxomenus [c], Ruffinus [d], Gregorius [e] presbyter Cæſarienſis, & alij fermè omnes tã Græci quàm Latini recentiores hiſtorici. Additque idem Gregorius, Menophantem Epiſcopum Epheſinũ, philoſophicis facultatibus apprimè imbutum, ſed Arianiſmo infectum, adeò ex miraculo obſtupuiſſe, vt deſerto Ario adhæſerit Orthodoxis. Sed & Soxomenos aliud huic non diſſimile miraculũ ſubtexit, ab Alexandro Epiſcopo Conſtantinopolitano Byzantij alio tempore coram ipſo Imperatore Cõſtantino editũ; quo pariter philoſophum, Chriſtianã religionẽ diſputationib. ſuis carpẽtem, ore obſtructo mutum reddidit. Quiſnam autem fuerit Epiſcopus ille, qui in Nicæno Concilio Chriſtianâ ſimplicitate munitus, tã glorioſa de faſtu philoſophicæ diſciplinæ trophæa erexit; cõueniunt in eãdem ſententiã ſcriptores [f], fuiſſe Magnum Spiridioné, de quo nuper mẽtio facta eſt, Epiſcopũ Trimithuntis in Cypro; de cuius etiam exactiſſimâ Eccleſiaſticæ antiquitatis, ac paternarum traditionum, vocúmq; atque verborũ in Eccleſiã ſemel receptorũ obſeruatione, aliud egregiũ exemplum Sozomenus [g] recitat, aliáq; præclara eius facta alij [h]: quem, licèt ſpiritu prophetiæ, & miraculorum dono præpollentem, tantæ ſimplicitatis fuiſſe tradunt, vt etiam in Epiſcopatu poſitus oues paſceret. Neque ex geſtis eius illud hic omittendum, quòd cùm defunctâ eius filiâ virgine, quidam aliquod repeteret depoſitum, quod ſe illi commendâſſe aſſerebat, nec vſquam in totâ domo reperiretur; vrgentis de-

b *Socr. lib. 1. cap. 5.*
c *Soz. lib. 1. cap. 17.*
d *Ruff. lib. 1. cap. 3.*
e *Greg. presb. orat. de Patrib. Nic. Conc.*
f *Metaphr. 10. Dec. Niceph. lib. 8. c. 15. Clyſ. in Annal.*
g *Soz. lib. 1. cap. 11. Nic. lib. 8. c. 42.*
h *Ruff. lib. 1. cap. 5. Socr. lib. 1. c. 8.*

poſitarij lacrymis permotus ſanctus ſenex, ad ſepulchrum filiæ properans, filiam nomine ciuit, & vbi commendatum poſuiſſet quæſiuit: quæ reſpondens, locum deſignauit; ipſéque ibi repertum depoſitario reddidit.

XIV.

i Ruff. lib. 1. cap. 5.

DISPVTATIONES VARIÆ CVM ARIANIS.

k Soz. lib. 1. cap. 16.

l Id. cap. 16

Quod ad cauſam ſpectat, quâ Epiſcopi Nicæã cõuocati ſunt, nempè de hæreſi Arij cognituri: per dies ſingulos (inquit Ruffinus [i]) agebantur conuentus; & euocato frequenter Ario in Concilium, aſſiduo tractatu aſſertiones eius diſcutiebantur, & quid aduerſum hæc teneri deberet aut ſtatui, ſummâ cũ libratione quærebatur. Sed hæc antequàm agerentur, illa comitia, quibus interfuit Conſtantinus Imp. geſta eſſe, Sozomenus [k] declarat; idémque teſtatur [l], in ſingulis de fide diſputationibus Catholicos illud potiſſimùm contendiſſe, ne quid ab eo quod traditum eſſet innouaretur, ſed in omnibus ſeruaretur antiquitas: in hiſce certaminibus, tum aliorum complurium eruditorum virorum, tum maximè *Athanaſij* tunc Eccleſiæ Alexandrinæ diaconi, qui cum ſuo Epiſcopo Alexandro ad Synodum venerat, in diſſerendo peritiam & acumen ingenij enituiſſe. Porrò graue inde in illum Arianorum odium, & inuidiam conflatam eſſe, Socrates [m] tradit. Quæ verò fertur Diſputatio inter illum & Arium habita in Nicæno Concilio; nõ ſolùm eius præfatio docet, eam ſeorsùm, potiùs quàm in Concilio, (cuius nulla prorsùs ibi eſt mentio) habitam; verùm etiam quòd in eâ Arius acerbiſſimè impugnet diuinitatem Spiritûs ſancti, Arianus potiùs homo quàm Arius eſſe conuincitur, cùm eiuſmodi blaſphemiã nonniſi ab Arij ſucceſſoribus prodiiſſe conſtet. Itaque ſubinducta videtur in ea diſputatione perſona Arij, potiùs quàm ipſe Arius, Athanaſio cedere neſcius, qui ibi ponitur Athanaſio conſenſiſſe. Ceterùm Vigilium Epiſcopum Tridentinum eiuſdem argumenti aduerſus Arium, Sabellium, & Photinum, per dialogiſmum, ſub nomine Athanaſij, tamquam ſi præſens cum præſentibus ageret, ſcripſiſſe commentarios, ipſemet [n] teſtatur agens contra Eutychem. Quapropter & eiuſdẽ quoque auctoris putamus eſſe illam aliam Diſputationem, quæ pariter fertur Conſtantij Imp. iuſſu Laodiceæ in Syriâ facta inter Athanaſium & Arium: quæ ex multis conuincitur haud eſſe Athanaſij, tum quòd ibi Athanaſius diaconus nominetur, quem conſtat longè ante Conſtantij Imperium creatum eſſe Epiſcopum Alexandrinum; tum etiam quòd Arius pariter ante ea tempora mortuus eſſet; tum denique quòd in ipſo diſputationis progreſſu arguat Athanaſius Arium eſſe Photiniani dogmatis, quod conſtat poſt Arij mortem exortum eſſe.

ATHANASII SPECTATA VIRTVS IN CONCILIO.

m Socr. lib. 1. cap. 7.

n Vigil. cont. Eutych li. 5. Habes verò iſta Baron. an. 338. num. VIII. IX.

XV.

CONSTANTINI PARTES IN CONCILIO.

o Euſ. 3. de Vit. 10.

p Socr. lib. 1. cap. 5.

q Theod. lib. 1. cap. 7.

r Soz. lib. 1. cap. 15.

ſ Euſ. 3. de Vit. 13.

Vbi autem venit præſtituta dies, quâ conſtitutum erat de rebus controuerſis in Synodo decidere; omnibus Epiſcopis, in Palatiũ Imperatoris cõuenientibus, & ſecundùm ordinem conſidentibus, adfuit etiam inter illos Conſtantinus, ſed tantâ cum reuerentiâ, vt non priùs in paruâ ſellâ aureâ ipſi paratâ aſſidere voluerit, quàm Epiſcopi innuiſſent: quod teſtatur Euſebius [o], Socrates [p], Theodoretus [q], Sozomenus [r], & alij nihil ab inuicem diſcrepantes. Quænam verò fuerint eius partes in Synodo aſſidentis, ſatis idem Euſebius [ſ] expreſſit; nempè attentè audire, ſtudere paci, fauere veritati, & fouere concordiam, tumultus comprimere, diſcrepantes à veritate ad rectæ fidei ſemitam reuocare; non autem ferre ſuffragium, vel cauſam ſententiâ definire, vel quampiam ad eam rem pertinẽtem incõſultis Patribus lẽgẽ ferre. Quem eumdem locũ poſteà in aliis Synodis obtinuere, qui eis interfuerũt delegati ab Imperatoribus, Iudices Cognitores; de quibus dicetur alio loco opportuniùs. Nam & commendatur in eo potiſſimùm à S. Ambroſio [t] de rebus geſtis in hâc Synodo modeſtia Conſtantini, quòd liberum in omnibus reliquerit de fide iudicium Epiſcopis.

t Amb. ep. 32 ad Valentin. Imp.

XVI.

u Euſ. 3. de Vit. 11.

EVSTATHII ORATIO.

x Soz. lib. 1. cap. 18.

Addit poſt hæc Euſebius [u], Epiſcopum, qui in dextro ordine primam ſedem occupabat, aſſurgẽtem perbreui oratione Imperatorem affatum eſſe, hymnúmque gratiarum actionum recitâſſe. Quiſnam autẽ Epiſcopus iſte fuerit, Sozomenus [x] arbitratus eumdem Euſebium modeſtiæ causâ de ſeipſo dicere ſiluiſſe, eum fuiſſe ipſum Euſebium abſque aliquâ controuerſiâ cõfirmavit. Sed parùm mores Euſebij perſpectos viſus eſt habuiſſe; qui nullam vmquam occaſionem prætermiſit honorificè de ſe dicendi, ea tantùm ſilentio obuoluta relinquens, quæ ſuam ipſius turpitudinem potuiſſent arguere, vt eſt aliàs demonſtratum. Hunc autem qui primus omnium eâ oratione affatus eſt Imperatorem, fuiſſe Magnum illum Euſtathium Epiſcopum Antiochenum, & Theodoretus [y] affirmat, & Gregorius [z] presbyter Cæſarienſis eiuſdem tunc habitã ad Imperatorem aduerſus Arium perbreuem orationem recitat. Porrò Caſſiodorus conciliare conatus Sozomenum cum Theodoreto, ait poſt Euſtathium peroràſſe Euſebium: ſed Euſebius nonniſi ab vno oratum eſſe teſtatur; nec, ſi & ipſe peroràſſet, proculdubiò reticuiſſet.

y Theodor. lib. 1. c. 7.

z Greg. presb. or. de Patr. Nic. Conc.

XVII.

DE RATIONE CONSESSVS EPISCOPOR. SINISTRA IN SACRIS POTIOR DEXTRA.

Egit verò de his etiam Baron. Tom. II. an. 313. num. VI. vnde nonnulla huc retulimus; necnon ex Tom. VI. anno 451. num. LXVIII.

a Gen. 48.

b Var. de ling. Lat. lib. 6. verb. Scena. Cic. de diuin. lib. 2. cap. 54. Feſt. verb. Siniſtræ aues. Plutar. q. Roman. 78.

c Seru. & Donat. in illud Æneid. 2. Intonuit læuùm.

Sed quid eſt quòd Euſtathius tertiæ dumtaxat ſedis Epiſcopus, in dextro Epiſcoporum ordine ſedit primo loco? Ad hęc cognoſcenda nulla verior poterit ratio ſuffragari, quàm quæ petitur exemplo rerum geſtarum in aliis Synodis Oecumenicis. Porrò cùm ex quatuor illis antiquioribus, ſolius Chalcedonẽſis Acta extent integra, & in eius primâ Actione cõſeſſus Epiſcoporum ita diſpoſitus inueniatur, vt à læuâ parte Apoſtolicæ Romanæ Sedis Legati, & poſt ipſos Patriarchæ Cõſtantinopolitanus & Antiochenus; à dextrâ verò Dioſcorus Alexandrinus, & Iuuenalis Ieroſolymitanus ſederent: (cuiuſmodi haud dubiũ conſeſſus; ex antiquo & vſitato præcedentiũ Synodorũ ordine deſumptus fuit:) quis non intelligat, locum ſiniſtrum ab illis ſanctiorem & digniorem eſſe exiſtimatum; cùm præſertim idem Dioſcorus hæreſis infamatus ad Synodum iudicandus veniſſet? Id autem duplici ratione potuit cõtingere: ſiue quòd in Eccleſiâ Chriſti, ad imitationem Patriarchalis benedictionis [a] Iacob, mutato rerum ordine dextera in ſiniſtram dignitatis ergô mutaretur: ſiue quòd apud Romanos [b] pars ſiniſtra melioris eſſet auſpicij, ac proinde dignior haberetur; ſed illud in ſacris [c] tantummodò atq; diuinis, quòd (vt aiunt) ſiniſtra noſtra, dextera numinis quæ præcipuè attendi debet, habeatur. Hanc autem inolitam conſuetudinem, tam Orientalẽ quàm Occidentalem Eccleſiam diù retinuiſſe, priſca docent exempla. Etenim de Orientali fidem facit, quòd in Concilio poſteriori Nicæno traditur ex Sophronio Epiſcopo Ieroſolymitano, ita ſolitas depingi Chriſti Imagines, vt ſanctiſſimam Deiparam haberent à ſiniſtris, Ioannem verò Baptiſtam à dextris. Et de Occidẽtali

Eccleſiâ atque ipsâ Vrbe demonſtratur, quòd olim cùm baſilicis diſtincta eſſent loca feminatum atque virorum, in dexterâ parte collocarentur mulieres, in ſiniſtrâ viri; vt docent eiuſdem Eccleſiæ vetuſtiſſima monumenta. Vnde & ille veterrimus vſus, vt in ſacris Pontificum Romanorum diplomatibus, à dextris Paulus, Petrus verò à ſiniſtris collocaretur.

XVIII. Hâc igitur ratione affirmandum eſt, in iſto Nicæno Epiſcoporum conſeſſu à leuâ parte ſediſſe Oſium, Vitum atque Vincentium, miſſos à Silueſtro Legatos, móxque aſſediſſe Alexãdrum Epiſcopum Alexãdrinum, ac reliquos ſuo ordine; à dextris verò primum obtinuiſſe locũ Epiſcopum Antiochenũ. Rursúmque quòd in medio conſeſsûs Epiſcoporum (vt habent Acta dictæ Synodi Chalcedonenſis, & aliorum Conciliorum) ſuper thronum poni cõſueuiſſet ſacroſanctum Euãgelium, quòd (vt declarat S. Cyrillus [d] Alexandrinus, dum agit de Synodo Epheſinâ) typum ipſius CHRISTI gereret: ex eo intelligere poſſumus, ſic à parte ſiniſtrâ Legatos Apoſtolicæ Sedis eſſe locatos, vt poſitus in medio CHRISTVS Dominus in vniuerſum conſeſſum reſpiciens, à dextris haberet qui ſederent à ſiniſtrâ, & à ſiniſtris qui conſiderent in dextrâ. Secũdùm quod etiam in antiquo Romano Ordine legitur: *Sedebunt eâ locali diſpoſitione; vt intrantibus Eccleſiam Epiſcopi ſint ad ſiniſtram, presbyteri verò ad dexterã: vt quãdo Pontifex ſederit, & ad eos reſpexerit, Epiſcopos ad dexterã, presbyteros contueatur ad ſiniſtram.* Quâ quidem ratione fiet vt multæ conciliari poſſint de ſiniſtrâ & dexterâ parte oboriri ſolitæ controuerſiæ; cùm alia in progreſſu, in cõſeſſu ratio alia attẽdatur.

LOCVS EVANGELII IN SYNODO.

d *Cyr. in Apol.*

XIX. Sed vt reuertamur ad Acta Nicæna; tradit Euſebius [e], poſtquàm Euſtathius perorâſſet, ipſum quoque Imperatorem ad ſacrum illum cœtum orationem Latino ſermone, alio eadem Græcè interpretante, habuiſſe de componendis Eccleſiarum diſſidiis; quam & idẽ auctor recitat. Cur autẽ Latino magis quam Græco ſermone vſus ſit, cùm teſte eodẽ Euſebio [f] Græcam quoq; calleret linguã; ea potiſſimùm ratio redditur, quòd ob maieſtatem Romani Imperij nec inferiores quidẽ Iudices deceret [g] niſi Romanâ vti dialecto. Sic enim & Marcianus poſteà Imperator [h], in Oecumenicâ Synodo Chalcedonenſi coram Patribus concionatur, licèt homo Græcus, atq; inter Græcos, & in regione Græcorũ orationẽ ſuam Latinè priùs, poſtmodùm Græcè dixit. Porrò eamdem ab Euſebio recitatam perbreuẽ Conſtantini orationem, referunt quoque Sozomenus [i] & Gregorius [k] presbyter in eamdem fermè ſentẽtiã: Dalmatianus autem longè prolixiorem habet, qua inter alia Cõſtantinus opportunâ occaſione ſe ſacro initiatum eſſe baptiſmate profitetur; quã facilioris fuit negotij ab Euſebio prætermitti, ob rationes ſuperiùs in causâ eiuſdem baptiſmi deductas: de ceteris verò Scriptoribus eamdem omittẽtibus, nulla eſt ſuſpicio doli, cùm ſiue rem ipſam, ſiue verba, nõ alia quàm quæ ab Euſebio ſcripta eſſe reperit, memoriæ commendâſſe intelligantur.

CONSTANTINI ORATIO LATINA AD SYNODVM

e *Euſ. 3. de Vit. Il. c. 12.*
f *Ibid. c. 13.*
g *Suet. in Claud. cap. 46. Val. lib. 2. cap. 2.*
h *Conc. Chalced. Act. 6.*
i *Soz. lib. 1. cap. 18.*
k *Greg. presb. erat. de Patr. Nic. Cõc.*

XX. Iam verò quod pertinet ad reliqua Synodi geſta; fuiſſe quidem Acta Nicæna accuratiſſimè ſcripta, S. Athanaſius [l] eſt auctor: verùm iniuriâ temporis, & Arianorum conatibus, paſſa eſſe naufragia, certum eſt. Scimus tamen nonnullos qui longè poſteà vixère, profiteri ea reperiri; ſiquidem teſtatur Photius [l], ſe legiſſe Acta Nicæna tribus diſtincta voluminibus, à *Gelaſio* [ll] quodam ſcripta: (is eſt Cyzicenus, cuius ſuperiùs meminimus: (non tamen (vt ait) ipſa verè Synodi Acta, ſed de rebus geſtis in Synodo hiſtoriã. Et ex Latinis Iſidorus [m] Mercator (ſed haud tãtæ fidei auctor) à quibuſdam Orientalibus audiuiſſe ait, Concilium Nicænum extare, habens (inquit) potiorem quàm quatuor Euangeliorum magnitudinem. Alióſque inſuper hoc noſtro ſæculo legimus, & audiuimus, affirmantes eadem hodie reperiri tum Alexandriæ, tum etiã apud Arabes. Sed vt liberè dicam, ſomnia puto hæc omnia: nam illud ſcimus, omne ſæculum quod ab eo tempore ad noſtram vſque ætatem interlapſum eſt, cupidiſſimum fuiſſe tam egregiæ atque omnium nobiliſſimæ antiquitatis: & ſæpiùs ortis occaſionibus, diligentiùs quæſiuiſſe, nec tamen eã quemquam hominum potitum eſſe, præter illa quæ hodie de iis habẽtur. Quãobrem bis miſſis, quæ diuerſis locis diuerſa reperiri poſſunt, ordine ſuo diſponere ſatagemus.

k *Athan. de Synod.*

l *Phot. in Biblioth. cap. 15.* [*Extant ipſa Gelaſij Acta, poſteà edita Græcè & Latinè, eadémque intexta Editioni Romanæ Conciliorum Generalium Typographiæ Vaticanæ: ex quibus multam lucem hauriant iis quæ hic à Baronio dicuntur de rebus in Synodo geſtis. Sunt tamen quædã diſſona, nec ſane adeò illa in omnibus cum antiquiorum Scriptorum ſententiis conſonare videntur.*]
m *Iſid. præf. Concil.*

XXI. Illud quidem memoriâ dignum imprimis accidiſſe Athanaſius [n] eſt auctor, vt cùm ex conſuetudine ſcripta Arij de hæreſi quam protulerat legerentur, omnes quotquot aderant Epiſcopi, adeò exhorruerint blaſphemiam, vt mox aures ſuas obſtruxerint. Quemadmodùm & cùm lectæ pariter eſſent literæ Euſebij Nicomedienſis, totius Satanicæ molitionis præcipui architecti, eas in omnium conſpectu diſcerptas eſſe, teſtis eſt Euſtathius [o] Antiochenus: Et alibi idem Athanaſius [p] tradit, ita cum eodẽ Euſebio, eiúſque gregalibus actum eſſe, vt cùm principiò in hæreſi ſuâ contumaces, bella pugnáſque meditarentur; poſtquàm ab Orthodoxis benignè & placidè inuitati ſunt opinionum ſuarum rationem reddere, ſéque non impios eſſe demonſtrare; eoſdem vix incipientes hiſcere, & improbatos ab omnibus eſſe, & ipſoſmet diſſentientes ab inuicem, agnitâ ſuæ hæreſeos perplexitate & impietate, mutos prorsùs eſſe redditos. Denique ſcribit Iulius Papa in epiſtolâ apud eumdem Athanaſium [q], Acta Synodi olim Alexandriæ aduerſus Arium ab Oſio celebratæ, coram Patribus Nicænis producta fuiſſe, & diligenter expenſa; quò Ariani certò cognoſcerent, ſe non per ſimultatem priorum Iudicum, ſed iure & meritò condemnatos eſſe.

n *Athan. orat. 1. cont. Arian.*
o *Ap. Theod. lib. 1. c. 8.*
p *Athan. de cret. Nic. Concil. cont. hær. Arian.*
q *Ap. Ath. Apol.* [illegible]

XXII. Exploſâ igitur ac penitùs confutatâ hæreſi, cùm inter Patres nonnihil laboratum eſſet, quâ potiſſimùm voce diuinitatẽ coæqualem parémque Filij Dei cum Patre poſſent exprimere, quo nullus Arianorũ eluſionibus ac fraudibus locus relinqueretur; tandem ſcripſerunt Filium ΟΜΟΟΥΣΙΟΝ, hoc eſt CONSVBSTANTIALEM eſſe Patri; vt non ſolùm *ex Deo eſſe*, vel ei *ſimilẽ*, (quas voces etiã hominibus puris creaturis cõuenire poſſe, Ariani contendebant) ſed eiuſdem *ſubſtantia* ſignificarent. quomodò verò hæc tũc geſta fuerint, narrat pluribus Athanaſius [r]. Hâc autem vnâ voculâ omne venenum Ariani dogmatis internecatum eſſe, Marius [ſ] Victorinus egregiè docet. Eamdémque tunc acceptam fuiſſe ex literis Euſebij Nicomedienſis in Synodo recitatis, teſtatur S. Ambroſius [t]: quippe cùm (vt ait) ſcripſiſſet Euſebius, *ſi Dei Filium increatum dicimus ὁμοούσιον, Conſubſtantialem cum Patre incipimus confiteri*; hoc verbum in tractatu Fidei poſuerunt Patres, quod viderunt aduerſariis

DIVINITAS FILII DEI, VOCE CONSVBSTANTIALIS ASSERTA.

r *Idd. ep. de decr.*
ſ *Mar. aduerſ. Arium lib. 2.*
t *Ambr. 3. de fid. ad Grat. vlt.*

eſſe

eſſe formidini, vt tamquam euaginato ab ipſis gladio ipſum nefandæ caput hæreſis amputarent. Ceterùm quòd calumniarentur Ariani vocem eſſe eaoticã, nec reperiri io ſacris ſcripturis; Athanaſius [a] pluribus docet, eius ſignificationem ex iiſdem diuinis eſſe literis; nomenclaturámque non nuper inuentam, ſed à ſanctiſſimis quoque Patribus vſurpatam, ab ipſis præſertim SS. Dionyſiis Romano & Alexandrino Epiſcopis, & ante hos à Theognoſto antiquiſſimo Theologo.

a *Athan. vbi ſuprà.*

XXIII. FILIVS DEI GENITVS, NON FACTVS.

Cùm igitur Ariani ſe causâ cadete cetnerenr, de *Ingenito* Patre rurſùm addiderunt propoſitionem, nempè vt Pater tantùm diceretur Ingenitus, quò deducere poſſent in conſequentiâ, ipſum Filium factum atque creatum. Sed Sãcta Synodus ſic Filium genitum nominauit, vt tamen ad eludendam illorum impoſturam, adderet, *Non factum*, sicque *Genitum, non factum*, adiecit Symbolo. Hæc enim ex Athanaſio deducuntur; qui omnes controuerſias, de his quæ ſpectarent ad Fidem inter Catholicos & Ariaoos, in Synodo agitatas, prolixiote oratione proſecutus eſt eo commentario, ſeu epiſtolâ, quam inſcripſit, *De iis quæ decreta ſunt contra hæreſim Arianam*: eadémque fermè omnia; ex aliâ eiuſdem epiſtolâ ad Africanos, Theodoretus [x] recitat. Fuit enim in bis quæ ad mutuas conflictationes pertinent, idem Athanaſius pars magna Synodi, liberâ ei coocesſâ aduerſus Atianos agendi facultate.

x *Theod. lib. 1. c. 8.*

XXIV. SYMBOLVM NICÆNÆ FIDEI.

His autem ſic peractis, cõcepta eſt Catholicæ Fidei Formula, quâ omnia hæreſis Arianæ capita truncarentur; cuius quidem præcipuum architectum fuiſſe Magnum Oſium, Synodi principem, Athanaſius [y] tradit, habetúrque ipſa (quam *Nicænum Symbolum* appellare Fideles conſueuerunt) cùm apud eumdem Athanaſiũ [z], tum aliis pleriſque [a] locis tecitata, his vetbis; CREDIMVS *in Deum Patrem omnipotentem, omnium viſibilium & inuiſibilium creatorem. Et in Dominum* IESVM *Chriſtum Filium Dei, natum ex Patre, & vnigenitum, hoc eſt, ex ſubſtantiâ Patris, Deum ex Deo, Lumen de Lumine, Deum verum ex Deo vero, genitum non factum, & Conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt tam in cœlis quàm in terra. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem, deſcendit & incarnatus eſt, & homo factus eſt, paſſus eſt, & reſurrexit tertia die, & aſcendit in cœlos, venturus inde ad iudicandos viuos & mortuos. Et in Spiritum ſanctum.* Hæc eſt Regula Catholicæ Fidei, deſcripta ex epiſtolâ Athanaſij ad Iouianum Imp. Quæ verò ibi ſequuntur, anathematiſmi ſunt pronuntiati aduerſus omnes impias Arianorum poſitiones, ne vllâ ex parte hæreſis conſiſtere poſſet.

y *Athan. ep. ad Solit.*
z *Id. ep. ad Iouia. Imp.*
a *Syn. Chalced. Act. 2. Baſil ep 78. Theodor. lib. 1. c. 12. Socr. lib. 5. c. 9. & alibi.*

XXV.

Quod autem ad adſtruendam Spiritûs Sancti diuinitatem, nihil prætereà addidiſſe teperiatur Nicænum Concilium Symbolo Apoſtolorum; id eam ob cauſam accidiſſe, SS. Baſilius [b] & Hieronymus [c] aiunt, quòd nulla tunc eâ de re controuerſia mota eſſet, quã poſteà Arij ſectatores concitârunt. Sed & ſatis expreſſam eſſe Spiritûs Sancti diuinitatẽ in Nicæno Symbolo, dũ vnà eum cum Patre & Filio glorificârunt, & in eum credere profeſſi ſunt, eò quòd ſit vna in Sanctâ Trinitate Deitas, & Athanaſius [d] & Epiphanius [e] docent. Subſcripſiſſe verò eidem formulæ fidei, non ſolùm Catholicos Epiſcopos, ſed etiã omnes Arianos, idem Athanaſius [f] disertè affirmat, & ex Euſtathio Antiocheno Theodoretus [g], qui & addit, illud eos fraudulenter egiſſe, ne in exilium eiicerentur; ſed in ſedibus ſuis relicti, pro Ario (quod fecerunt) validiùs dimicarent. Porrò cùm & æquè Euſebius [h] Cæſarienſis aſſerat, agente Conſtantino Epiſcopos, qui ad Concilium acceſſiſſent conſentientes redditos, omnes ad vnum Synodi decretis ſubſcripſiſſe; reperiantúrque hactenùs in Epiſcoporum ſubſcriptione poſiti Euſebius Nicomedienſis, Mares Chalcedonenſis, Theognis Nicænus, Secundus Ptolemaidis, & ceteri propugnatores Arij: quid eſt quod Socrates [i] iſtos quatuor, & quintum quem addit, Theonam Marmaricæ, non ſubſcripſiſſe tradit?

b *Baſil. ep. 78.*
c *Hier. ep. 65.*
d *Athan. ep. ad Iouiãũ & ep. ad Afric.*
e *Epiph. hær. 74. ad fin.*
f *Athan. decret. Nic. Conc. contr. hær. Arian.*
g *Theod. lib. 1. cap. 8.*
h *Euſ. 3. de Vit. 13 & ep. ad Cæſarienſ. ap. Socr. l. 1. c. 5.*
i *Socr. l. 1. cap. 5.*

XXVI. DE SVBSCRIPTIONE EPISC. ARIANORVM.

Sed hâc in re diuerſa ſunt tempora conſideranda; atque illud primùm, cùm ſcripta eſt Regula fidei: tunc enim accidit vt iidem à Socrate recenſiti reſilierint, & ſubſcribere recuſauerint; qui tamen paulò pòſt oblato libello recãtantes palinodiam, iis quæ de fide decreta fuerãt, ſubſcripſerunt. At cùm poſt hæc à Synodo in Arium, damnatâ iam eius hæreſi, anathema inflictum eſt, quòd à ſententiâ non diſcederet; ac ceteris omnibus ſubſcribẽtibus anathemati Arij, duo tantùm id facere tenuerunt, nempè Euſebius Nicomedienſis, & Theognis Nicænus: tunc & iſti à Synodo damnati ſunt, & priuati ſedibus, (in locum ipſorum, Nicomediæ Amphione inſigni confeſſore ſuffecto, & Chreſto Nicææ) atque ab Imperatore exilio condemnati: Sed paulò pòſt Ario palinodiam recantante, & à Synodo recepto, ipſi pariter libellum pœnitentiæ Patribus mittentes, ab iis recepti ſunt, & Eccleſias ſuas recuperarũt. Hæc enim omnia ita geſta eſſe, facilè intelligitur cùm ex ipſo eorumdem libello, tum ex iis quæ de eiuſmodi rebus habent Athanaſius [k] & Socrates [l]. Quæ pariter cùm durante adhuc Synodo contigiſſe, & ipſum Atium æquè ac illos Epiſcopos ab eâdem Synodo ſuſceptos eſſe, ac ſubſcripſiſſe S. Hieronymus cooſtanter affirmet in Dialogo aduerſus Luciferianos: errâſſe videntur, qui ſcripſerunt illos hoc ipſo anno exulâſſe, ac diù poſt reſtitutos eſse; cùm iam ex dictis planè colligatur, eos quidem ſententiam depoſitionis & exilij accepiſse, ſed antequàm in exilium deducerentur, pœnitentes veniam meruiſse. Ceterùm ipſum Atium ita Socrates & alij tradunt à Synodo receptum eſse, vt tamen ad euitandos tumultus, omninò prohibitus fuerit Alexandriam accedere. Quando verò contigerit exilium eorumdem Epiſcoporum, dicetur ſuo loco.

k *Athan. Apol. 2.*
l *Socr lib. 1. cap. 5. 20.*

XXVII. EVSEB. CÆSAR. QVOMODO SE HABVERIT IN SYNODO.

Quod autem pertinet ad Euſebium Pamphili Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopum, Athanaſius [m] tradit illũ primâ die reſtitiſſe fidei regulæ à Patribus decretæ, poſtridie verò aſsensũ præbuiſſe: eadémque Socrates [n] narrat, ſeipſum excuſans; cuius etiam recitat de rebus in Synodo geſtis, & doctrinâ Cõſubſtantialis, ſcriptã ad ſuos Cæſarienſes epiſtolam, quã ſe apud eos excuſatum voluit, ſi aliam ab eâ quam doceretur Fidei formulã ſuſcepiſse videri poſset. Sed cùm in eâ ſcribendâ ſic ſe nouum veſtimẽtum ſuperinduxiſse demõſtret, vt tamen vetus nequaquàm abiecerit; qualis inſuper fuerit iſta ei9 pœnitentia, exitus demõſtrauit, cũ ſoluto Nicæno Cõcilio, eodem cum Ario & Arianis perſeuerãte fœdere amicitiæ, ſtructâ in Fidem Catholicam acie, paribus cum eis dimicauit ſtudiis. Qui & in Vitâ

m *Athan. decr. cont. hær. Arian.*
n *Socr. lib. 1. cap. 5.*

Conſtātini ſic totam retexuit hiſtoriā de Nicæno Cōcilio,vt nihil prorſùs habeat de Arij atque Atianotum dānatione:ſed perinde ac nihil prætereà geſtum fuiſſet, quàm de Paſchate obortam dirimere controuerſiam,ea tantummodò narrat,quæ ad eam quæſtionem pertinent.

XXVIII.
o Soz. lib. 1. cap. 20.
SCRIPTA ARII DAMNATA.

Sed quod rurſùs ſpectat ad Arij damnationem primitùs factam;tradit Sozomenus [o], vnà cum eo etiam eius ſcripta fuiſſe dānata; ac præcipuè librum *Thaliam*, hoc eſt Conuiuium, ſeu Crapulam, inſcriptum , numeris metricis adeò laſciuè & diſſolutè conſcriptum, vt quamuis de ſummis Theologicis aſſertionibus diſputaret, Sotadicas tamen turpitudines , ſicut & carminum formam , imitaretur : quem & ſæpiùs exprobrat Arianis Athanaſius [p]. Porrò Conſtantinum tam hoc , quàm alia quæcumque Arij, eiúſq; ſectatorum ſcripta, vbiq; comburi iuſſiſſe , pœnâ capitis aduerſus occultatores ſancitâ idem Sozomenus narrat : extátq; ipſum Imperatoris de re illâ reſcriptum [q] ; quo etiā edixit, vt quemadmodùm Porphyrius, qui nefarios libros contra religionem Chriſtianam edidiſſet, mercedem dignam laboribus recepit , vt ipſe turpiſſimâ infamiæ labe aſperſus fuerit , atque eius impia ſcripta deleta penitùs & extincta; ſic etiam Arius, eiúſq; ſectatores , *Porphyriani* dici deberēt, vt cuius ſecuti eſſent mores, eius quoque nomine cenſerentur. Porphyrio autem, potiùs quàm reliquis impiis , ſimilem dixiſſe Ariū exiſtimamus , quòd ſicut Porphyrius aduerſus Chriſtianam religionem tot edens impia volumina, eam prorſùs deſtruere , idololatriam verò in omnibus conſeruatam reddi volebat ; ita & Arius , cùm fraudulentâ ſua hæreſi ſic prædicaret vnum Deum Ingenitum, vt eius Filium creaturam diceret, inſtar Gentilium creaturam adorandam exponere in Eccleſia conatus fuerit : prout egregiè aduerſus Arianos argumentatur Athanaſius [r]. Sicut & eâdem ratione (quod idem Sanctus [ſ] alibi docet) ipſum quoque baptiſmum de Eccleſiâ tollebant, cùm negantes Filij cum Patre Conſubſtantialitatem, non in Patre & Filio illum tribuerent , ſed in Creatore & creaturâ.

p Athan. orat. cont. Arian. & de ſent. Dionyſ.
q Ap. Socr. lib. 1. c. 6.
ARIANI CVR PORPHYRIANI DICENDI.
r Athan. ſer. 4. cont. Arian.
ſ Id. ſer. 3. cont. Arian.

XXIX.
QVÆSTIO DE TEMPORE PASCHATIS.

Terminatis igitur quæ Arium , eiúſq; hæreſim ſpectare videbantur ; quæſtio quoque illa, cuius etiam causâ Conciliū coactum dicimus, *de tēpore Paſchatis celebrādi* tractata eſt , & non ſine labore ad finem ducta. Compoſitiſque his duabus cōtrouerſiis, diuerſa diuerſo modo placuit de ſingulis edi decreta : videlicèt (ſicut narrat Athanaſius [t]) vt in negotio Paſchatis Conſulem, diem, ac menſem, & cetera quæ ſpectant ad certum tempus conſignandum, Patres apponi voluerint; inſupérque addi verba, VISVM EST VT omnes Synodi tunc eâ de re factæ conſtitutioni obtemperarent : Sed in decreto Fidei abhorrētes penitùs ab omnibus eiuſmodi certi temporis definitionibus, ſcripſerint dūtaxat, AN ISTVM MODVM CREDIT CATHOLICA ECCLESIA; vt oſtenderent eam non eſſe nouam fidei confeſſionem , ſed Apoſtolicam ; & quæ ipſi ſcripſiſſent , non eſſe ſua inuenta , ſed Apoſtolorum documenta : Sicut autem Conſtantinum vidimus damnationem Arij à Patribus factam, ſuis quoq; publicis literis eſſe proſecutum : ita pariter decretum Synodi de Paſchate vno eodémq; die Dominico celebrando , & Iudaicâ de eâ re obſeruatione fugiendâ, ſuis ad omnes Eccleſias datis literis [u] voluit innoteſcere ; ne Epiſcopi illi (erant hi Syri) qui contrariâ conſuetudine tenetentur , nec ad Synodum conueniſſent, pio eius decreto aduerſatentur , ac proinde in ſchiſmate remanerent. Quos quidem ad Catholicæ Eccleſiæ conſortium rediiſſe , & pro fide Orthodoxâ aduerſus Arianam hæreſim magnis animis pugnâſſe , S. Athanaſius [x] teſtatur.

t Id. de Synod.
DIVERSA DECRETA DIVERSO MODO CONCEPTA.
u Ext. ap. Socr. lib. 1. cap. 6. & Theodor. lib. 1. c. 10.
x Athan. de Synod.

XXX.
TEMPORIS PASCH. CALCVLVS EPISCOPO ALEXANDRINO TRIBVTVS.

Ceterùm cùm non omnes eamdem inirent computi rationem, ac inde periculum immineret, vt licèt Fideles omnes die Dominico celebraturi Paſcha forent, tamen diuerſis id facturi eſſent diebus Dominicis : eā ob rem, quòd omnibus conſtaret ex antiquiſſimo tempore Ægyptos hanc peculiarem ſibi vendicâſſe ſciētiam, vt anni tempora , Solis & Lunæ curſum peruestigarent ; placuit ſanctæ Synodo , in Alexandrum Eccleſiæ Alexandrinæ Epiſcopum, eiúſq; ſucceſſores Antiſtites , curam *Cyclorum Paſchalium* conficiendorum coniicere ; vt quo potiſſimùm die ſingulis annis celebrādum Paſcha foret, Romanæ Eccleſiæ Epiſcopis primùm ſignificarent, à quibus reliquæ omnes Eccleſiæ certiores redderentur. Teſtatur enim iſta S. Leo [y] Magnus ſcribens ad Marcianum Imperatorem. Proterius verò Epiſcopus Alexandrinus [yy] ſcribēs ad eumdem Leonem magnâ animi ſubmiſſione profeſſus eſt, omnia ſe accepta ferre Romanæ Eccleſiæ , cùm ſcilicet ea cuncta Petrus Marcum docuiſſet , quando eum Alexandriam miſit Epiſcopum. Perſeuerauit autem mos iſte in Eccleſiâ Alexandrinâ , quamdiù Catholicæ communionis illic ſederūt Epiſcopi: poſtquàm verò hæreſiarchæ intruſi ſunt, interceptū quoq; eiuſmodi fuit officium , cùm licèt illi darent literas, nemo tamen ab eis acciperet , quibus in fide minimè communicarent. Qualéſnam verò eſſe ſolerent eiuſmodi *Paſchales Epiſtolæ* ; quæ adhuc ſuperſunt [z] Theophili Epiſcopi Alexandrini, à S. Hieronymo in Latinum verſæ, docere poſſunt. Cùm autem illas Romæ in die Epiphaniæ Domini ; diaconorum præconio inter ſacra peruulgari moris eſſet; vtique non eodem anno cuius Paſcha indicebatur , ſed ſuperiori Alexandriâ mitti oportuit. Quin & ante annum, ipſum Romanum Pontificem conſueuiſſe illud aliis Eccleſiis Occidentalibus ſignificare, eâ adhibitâ modeſtiâ, vt ſi quis quid contrà adiicere vellet, audiretur , literæ [a] Innocentij Papæ Primi ad Aurelium Carthaginienſem Epiſcopum datæ ſignificant. Porrò & antè Nicænum Concilium viguiſſe antiquum in Eccleſiâ vſum, vt à Romano Pontifice quæreretur Paſchalis dies, docent primus canon Concilij Primi Arelatenſis, plures ante annos celebrati. A Primatibus autem ſubſcriptione Formatarum ceteris inferiorum ſedium Epiſcopis eumdem diem eſſe nuntiandum, Carthaginienſes Synodi [b] monuēre.

y Leo ep. 64.
yy Ap. Bed. de rat. temp. cap. 42.
z Tom. 3. Bibl. Patr.
PASCHATES EPISTOLÆ QVANDO ET VBI QVOT AVVLGANDÆ. Quâ de re etiam egit Baro. Tom. V. ann. 399. num. LII. & ann. 407. nu. IV.
a Tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. ep. 10.
b Conc. Carthag. III. c. 1. & V. c. 7.

XXXI.
AVREVS NVMERVS INVENTVS.
c Ambr. ep. ad Epiſc. Æmil.

Sed & cùm iſta de Paſchate in Nicæno Cōcilio diſcuterentur, eâ occaſione ad faciliùs inueniēdum cuiuſlibet anni Paſchalem diem, ibidem conſtitutum eſſe Cyclū , *Enneadecaëterida* nuncupatum, (qui *Numerus Aureus* nominari conſueuit) decem & nouem annorum periodū continentem , teſtis eſt S. Ambroſius [c]. Cuius ſententiâ cùm reddatur exploratiſſimum, haud quempiam alium , quàm eos quibus à Synodo delegatum eſt eiuſmodi negotium , fuiſſe eius

Numeri inuentores; & ad opus conficiendum, requiſitam præcipuè induſtriam Epiſcopi Alexandrini: quidnam eſt quod Beda[d], & alij eum ſecuti, auctorem Cycli decemnouennalis Euſebium Pamphili fuiſſe dixerunt? Decepti hi eſſe videntur, quòd conſtet Euſebium ſcripſiſſe librum de Paſchate, quem obtulit Conſtantinó. Sed ex literis[e] Imperatoris tunc ad eum redditis perſpicuè declaratur, cuiuſnam argumenti fuerit commentarius ille; nimirùm tractâſſe de antiquo ritu diei Paſchatis celebrandi, non autem de Paſchali computo.

d Bed. de rat. temp. c. 42.

e Ap. Euſ. 4. de Vit. 35.

XXXII. MELETIANUM SCHISMA COMPONITUR.

His autem à Synodo conſtitutis, tractata eſt cauſa Meletij ſchiſmatici, qui Eccleſiam in Ægypto poſitam, & temporibus S. Petri Alexandrini Epiſcopi & martyris vehementer exagitauerat; & ob Eccleſiæ pacem ſic cum eo tranſactum eſt, atque indultum, vt nomen dumtaxat Epiſcopi in propriâ Eccleſiâ retineret, munera autem obire ceſſaret; & ab eo ordinati ſic in officio permanerent, vt tamē ſanctiori ordinatione confirmarentur, & inferiores vbique haberentur illis qui ab Alexandro ordinati eſſent: prout hæc fuſiùs explicātur in literis[f] Synodicis ad Alexandrinos datis antequàm abſoluta Synodus eſſet. Cæterùm etſi Meletiani his decretis viſi ſint acquieuiſſe, vix tamē inter lapſus eſt annus cùm ipſi ab Euſebio ſollicitati, perturbare Eccleſiam aggreſſi ſunt, vt dicetur ſuo loco. Occaſione verò ordinationum, quæ paſſim à Meletio per totam Ægyptum diuagante fieri conſueuiſſent, S. Synodus canonē[ff] edidit, quo ſecundùm antiqua priuilegia Eccleſiæ Alexandrinæ, vetuit ne in Ægypto, Libyâ, vel Pentapoli, aliquis ordinaretur Epiſcopus abſque ipſius Metropolitani ſententiâ; quod etiā ſedi Antiochenæ veteri conſuetudine debitum voluit cuſtoditum: idque (vt ait) QVONIAM ET ROMANO EPISCOPO HÆC ESSET CONSVETVDO.

f Ext. ap. Socrat. cap. 6. & Theodor. lib. 1. cap. 9.

ff Conc. Nic. cap. 6.

XXXIII. CANON SEXTUS DE PRIMATU ROM. SEDIS.

Sed quoniam horum verborum, ex variâ tranſlatione & editione, ſenſus nonnihil redditus eſt obſcurus; de eo paulò diligentiùs agere, ratio inſtituti poſtulat. Atque imprimis ſi in edendo ſinceritas, & in transferendo peritia quàm maxima requiratur; nulla exquiri poteſt editio purior, quàm quæ prolata eſt & approbata in Oecumenicâ Synodo Chalcedonenſi; nec tranſlatio exactior atque fidelior, quàm quæ elaborata eſt à Magno illo, ſed cognomēto Exiguo Dionyſio, cuius eximiam in vtrâque linguâ peritiam, & morum egregiam probitatem, Caſſiodorus[g] dignis laudibus mirificè prædicauit. Porrò Chalcedone[h] ſic à Paſchaſino Apoſtolicæ Sedis Legato hic canon recitatus eſt; *Quòd Eccleſia Romana ſemper habuit Primatum: teneat autem & Ægyptus, vt Epiſcopus Alexandriæ omnium habeat poteſtatem, quoniam & Epiſcopo Romano hæc eſt conſuetudo: Similiter autem & qui in Antiochiâ conſtitutus eſt, & in ceteris prouinciis Primatus habeant Eccleſiæ ciuitatum ampliorum.* Eadémque fermè eſt, immò & liberior verſionis Dionyſij verborum complexio atq; ſententia, cùm ſic abſolutè habet, *Eccleſia Romana ſemper habuit Primatum: mos autem antiquus perduret in Ægypto,* &c. Quòd autē in aliis Nicænorum canonum editionibus deſint illa verba, *Eccleſia Romana ſemper habuit Primatum*; id inde apparet accidiſſe, quòd ea non eſſe canonis, ſed titulus fuerit exiſtimatus, atque ideò prætermiſſus, quòd deſiderarentur in reliquis canonibus affixi tituli. Sed perperàm quidem: non enim cenſendus eſt ille titulus, ſed ipſius canonis eſſe verba: nam abſque eo exordio redditur ſenſus planè obſcurus ac mutilus. Denique Chalcedone approbâſſe Iudices lectionem allatam ab Apoſtolicæ Sedis Legato, ex eo datur intelligi, quòd poſt eius recitationem ita interlocuti ſunt, *Perpendimus omnem quidem Primatum, & honorem præcipuum, ſecundùm canones, antiquæ Romæ Archiepiſcopo conſeruari.*

g Caſſiod. inſt. diuin. lect. cap. 23.

h Concil. Chalced. Act. 16.

XXXIV. GERMANA SIVE INTERPRETATIO.

Quapropter tam ſecundùm eam lectionem, quàm Dionyſij verſionem, planiſſimus erit canonis ſenſus, vt ſignificet, ex Romanæ Eccleſiæ auctoritate, quæ ſemper habuit in vniuerſâ Eccleſiâ Primatum, Epiſcopum Alexandriæ omnium Eccleſiarum quæ ſunt in Ægypto (cuius nomine appellatione continebantur Libya & Pentapolis) habere poteſtatem; quoniam ſic moris fuit Epiſcopo Romano illi concedere; ſiue quod Romanus Epiſcopus conſueuit per Alexandrinum Epiſcopum illas prouincias gubernare. Hâncque legitimam eſſe illius canonis interpretationem, non ſolùm docet quod Gelaſius[i] Papa tres enumerans ab ipſo Petro Apoſtolo, vel Petri nomine inſtitutas Sedes, Romanam, Alexandrinam & Antiochenam; eas omnes tradit ſedes eſſe Petri, præcipuam verò eſſe Romanam, reliquas autem ita ei ſubiectas, vt vicem ipſius in ſuis prouinciis repræſentarēt; ſed etiam quòd conſtet, poſteriores ſedes Patriarchales, eodem modo quo priores ab Eccleſiâ Romanâ inſtitutas, idem etiā iuris ab eâ in ſuis diœceſibus obtinuiſſe. Sic enim cùm Iuſtinianus Imp. patriam ſuam Iuſtinianam Primam honore Patriarchatûs inſigniri curauit, in eius erectione hoc illi ex more priuilegium datum legitur[k], vt in ſubiectis ſibi prouinciis locum obtineret Sedis Apoſtolicæ Romanæ, ſecundùm ea quæ definita eſſent à ſanctiſſimo Papâ Vigilio. Et aliàs ſæpè Pontifices Rom. ſuas vices committere conſueuiſſe aliis Patriarchis, in rebus ad hæreſes & vniuerſalis Eccleſiæ negotia pertinentibus, putà Alexandrino, & Conſtantinopolitano; multis exemplis[l] oſtenditur his Annalibus.

i Gelaſ. dec. lib. auth.

k Nouel. 131. cap. 3.

l Quære in Indic. verb. Alexandr. & Conſtantinopol. Epiſc. & adde Gelaſ. PP. ep. 13. ad Dard.

XXXV. REFELLUNTUR ALIÆ CANONIS INTERPRETATIONES.

Qui autem hunc ſenſum minùs exploratum habuêre, alij quidem abſurdè voluerunt ſanctam Synodum exæquatum declarâſſe ius Eccleſiæ Alexandrinæ cum Romanâ: alij[ll] abſurdiùs, tunc inſtitutum eſſe Romanum Patriarchatum, atque tres alios, nempè Alexandrinum, Antiochenum, & Ieroſolymitanum; ipſámque Romanam Eccleſiam ab eâdem Synodo priuilegia quibus potitur eſſe ſortitam: alij[m] denique abſurdiſſimè, Synodum ita definiſſe Eccleſiæ Romanæ iuriſdictionem, vt tantùm præeſſet ſuburbanis Eccleſiis. Sed aduersùs primam iſtarum interpretationem, etſi aliæ teſtificationes iuráque deficerent, facta ipſa ſatis clamant, dum conſtat ex iis quæ ſuperiùs ſuo loco dicta ſunt, Dionyſium Epiſcopum Alexandrinum ab Epiſcopis Libyæ accuſatum apud Dionyſium Romanum Pontificem, cauſam dixiſſe: ac pariter inferiùs ſuo loco videbitur, Athanaſium eiuſdem Eccleſiæ Alexandrinæ Antiſtitem, & Arianos, Romam à Iulio Papâ ad iudicium vocatos, æquè cauſam dixiſſe. Secundæ verò interpretationis aſſertores, ab ipſis canonis verbis apprimè refelluntur, dum Patres declarant, ſe id de quo agitur, ſecūdùm morem antiquum &

ll Theod. Balſ. in Nomoc. Phot.

m Plurimi heretici hodierni.

ROM. ECCLESIA NIHIL ACCEPIT A NICANO CONCILIO.

vetuſtam traditionem decernere. Et quod ad ipſam Romanam Eccleſiam pertinet, præter illa quæ iam ſuperiùs de eius priuilegiorum origine in eamdem ſententiam dicta ſunt, ea non ab aliquâ Synodo promanaſſe, ſed ab ipſo CHRISTO Domino; nec ipſum Concilium Nicænum, de quo modò agitur, aliquid eidem Eccleſiæ contuliſſe; abundè diſseruit Nicolaus Papa in epiſtolâ [n] ad Michaëlem Imperatorem, Romanæ ſedis eiúſque primatûs acerbiſſimum aduerſarium; dum ſic ait: *Eccleſia Romana Priuilegia, Chriſti ore in B. Petro firmata, in Eccleſia ipſa diſpoſita antiquitùs obſeruata, & à ſanctis Vniverſalibus Synodis celebrata, atque à cunctâ Eccleſia iugiter veneratà, nullatenùs poſſunt minui, nullatenus infringi, nullatenùs commutari; quoniam fundamentum quod Deus poſuit: humanus non valet amouere conatus; & quod Deus ſtatuit, firmum validúmque cōſiſtit; illéque potiſſimùm peccat, qui Dei ordinationi reſiſtere tentat. Priuilegia, inquam, eius Sedis, vel Eccleſia, perpetua ſunt, diuinitùs radicata atque plantata ſunt; impingi poſſunt, transferri non poſſunt; trahi poſſunt, euelli non poſſunt. Quæ ante Imperium veſtrum fuerunt, & permanent (Deo gratias) hactenùs illibata poſt vos, & quouſque Chriſtianum nomen prædicatum fuerit, illa ſubſiſtere non ceſſabunt immutilata. Iſta igitur Priuilegia huic S. Eccleſiæ à* CHRISTO *donata, à Synodis non donata, ſed ſolummodo celebrata, & veneratione habita, per quæ non tā honor, quàm onus nobis incumbit, licèt ipſum honorem nō meritis noſtris, ſed ordinatione Dei gratia per B. Petrū & in B. Petro ſimus adepti, nos cogunt, nóſque compellunt, omnium habere ſolicitudinem Eccleſiarum Dei.* Et inferiùs: *Proinde animaduertendum eſt, quia non Nicæna, non dēnique vlla Synodus, quicquam Romanæ contulit Eccleſiæ priuilegij, quæ in Petro nouerat eam totius iura poteſtatis pleniter meruiſſe, & cunctarum Chriſti ouium regimen accepiſſe.* Ac rurſùm: *Nicæna Synodi non aliud præcepta teſtantur: adeò vt nō aliquid ſuper eam auſa ſit conſtituere, cùm videret nihil ſupra meritum ſuum poſſe conferri. Omnia denique huic nouerat Domini ſermone conceſſa: ſi omnia, ergo nihil deſuit quod illi non contulerit. Denique ſi inſtituta Nicæna Synodi diligenter inſpiciantur, inuenietur profectò quia Romanæ Eccleſiæ nullum eadem Synodus contulit incrementum: ſed potiùs ex eius formâ, quòd Alexandrinæ Eccleſiæ tribueret, particulariter ſumpſit exemplum.* Hæc Nicolaus: idque ipſum reliqui omnes, cùm de his agendi neceſſitas incubuit, luculenter probârunt.

n Ext. tom. 3. Concil.

XXXVI RVFFINI IN TERTIO REPENDITVR.

Tertia demùm canonis interpretatio, nō ſolùm iiſdem argumentis apertè confutatur; ſed etiam penitùs aliena eſt ab omnibus omninò editionibus, tam Chalcedonenſi & Dionyſianâ, de quibus egimus, aliâque citata in Concilio Sexto Carthaginienſi, quàm quæ vulgatæ habentur in Tomis Conciliorum; in quibus omnibus nulla prorsùs eſt mentio Eccleſiarū ſuburbanarum. At hoc Nouantes hæretici ex Ruffino [o] collegerunt; qui Nicænos canones non leui præiudicio in compendium redigens, (homo alioqui imperitiæ, & nimis licētioſæ in ſcribēdo libertatis, à S. Hieronymo & aliis ſæpè redargutus) de canone ſexto ſic ait: *Vt apud Alexandriā, & in vrbe Româ, vetuſta conſuetudo ſeruetur, vt vel ille Ægypti, vel hic ſuburbicariarum Eccleſiarum ſolicitudinem gerat.* Sed horū verborum nullus ſenſus elicitur, & ſunt alioqui cōtra canonem, in quo non legitur, *vt*, comparationem ſignificans, ſed *Quoniam*, cauſam reddens cur debeat permanere antiquus ille mos in Ægypto: ac demùm Ruffinus nō tantùm ſuburbanatum, ſed *Suburbicariarum* Eccleſiarum curam Romano Pontifici tribuit; cuius vocis longè amplior eſt ſignificatio. Cùm enim idem eſſe *vrbicarium* & *Suburbicarium*, ſatis expreſsè intelligi poſſit ex iis quæ habentur in *Notitiâ prouinciarum*, vbi agitur de diſpoſitione Comitis rerum priuatarum; conſtet autem Vrbicariarum regionum appellationem, non ſolùm loca propè Vrbem poſita, (nam & iſta aliquando ſignificatio reperitur) ſed etiam plures continere prouincias, tam in Italiâ [p], quàm extra Italiam [q] ſitas: ex his colligas, ſicut illæ dictæ ſunt [r] prouinciæ Vrbicariæ, ſiue Suburbicariæ, quæ Vrbi debentes annonam, eidem peculiari nexu tenebantur obſtrictæ: ita eodem exemplo appellatas eſſe à Ruffino Eccleſias ſuburbicarias, quæ Romanæ Eccleſiæ Patriarchatui peculiariter viderentur eſſe ſubiectæ: quo etiam iure Epiſcopus Alexandrinus moderaretur omnes ſubditas ſibi Ægypti prouincias. Et hæc quidem ex ſenſu Ruffini; ſed canonis aliam fuiſſe ſententiam vidimus.

o Ruff. lib. 1. cap. 6.

VRBICARIVM, ET SVBVRBICARIVM, QVID.

p l. 12. & 14. C. Th. de indulg. debit.
q l. 9. C. Th. de extraord. muner. l. 1. C. Th. ſi per ſubrept.
r arg. l. 3. & 6. C. Th. de cano. frum. Vrb. Rom. & l. 2. & 3. C. Iuſtin. eod.

[Cùm poſt frequentes Catholicorum & hæreticorum de ſententiâ Ruffini concertationes, viderentur hæretici cauſam deſeruiſſe; rurſùm inuentus eſt nuper quidam coniector, qui ex tacito nomine infirmitatem ſui iuris manifeſtans, controuerſiam curioſam in manus ab integro reſumere præſumpſit, tractatu edito *de Suburbicariis Regionibus & Eccleſiis*: ſed quantâ infelicitate, confeſtim vt dicam impegit, feliciter oſtenderunt argumentis refellentibus doctiſſimi Catholicæ veritatis defenſores, *Iac. Gothofredus* & *Iac. Sirmondus*, Galli, *Hieron. Alexander M. Ant. Capellus* Itali, & qui citra cuiuſquam illorum inuidiam, omnibus excelluit Emmus Card. PERRONIVS in Reſp. ad Obiecta Regis Mag. Britann. lib. 1. cap. 32. & 33. ac fortè alij quorum ſcripta non vidi: qui tum Coniectoris hallucinationes in diſſertatione de prouinciis Suburbicariis aperuerunt, & Baronium ab eius iniquis criminationibus defenderunt: tum varios adſtruentes verborum Ruffini ſenſus, & ad diuerſas Romani Pontificis muneris partes & perſonas quas ſuſtinet aptantes, ſiue quâ prouinciam Romanam regit vt Metropolitanus, ſeu quâ Italiam vt Primas, vel Occidentem vt Patriarcha; (non enim quæſtio eſt de peculiari ipſius Vrbis Romæ Epiſcopatu:) apprimè oſtenderunt, nullum eorum incommodare vniuerſali totius Eccleſiæ Catholicæ regimini, quod à Domino accepit in perſonâ Petri: qui quod Sedem Pontificalem Romæ conſtituit, fecit hoc quidem quoniam Vrbs Roma totius Orbis Romani Regina erat, ſed non vt ab eâ auctoritatem Primatûs acciperet, qua iam notè adeò in vniuerſum terrarum Orbem inſignitus pro ſe ac ſucceſſoribus ſuis fuerat, vt nec Imperij Romani quantumuis ampliſſimi terminis circumſcribi vel coarctari poſſet: qualem continuo vſu ſucceſſores eius Romanos Pontifices exercuiſſe, iidem oſtenderunt: & paſſim his Annalibus, illuſtribus exemplis demonſtratur.

XXXVII. DE ECCLESIA IEROSOLYM.

Quod autem poſt hæc de *Æliâ*, hoc eſt, Ieroſolyma, ſtatuiſſe legitur Sancta [ſ] Synodus; tantùm abeſt vt (quod tradit Balſamon) auxerit eam Eccleſiam Patriarchatu, vt nec exemptam voluerit à ſubiectione Eccleſiæ Cæſarienſis totius Palæſtinæ metropolis. Id enim & verba canonis manifeſtè docent, & longè poſteà Hieronymus [t] de ſui etiam temporis obſeruatione teſtatus eſt. Primúſque reperitur Iuuenalis Ieroſolymitanus Epiſcopus, qui poſt abſolutum Chalcedonenſe Concilium, apertè tentauit ſibi ſubiicere Cæſarienſem Eccleſiam: cui reſtitiſſe S. Leonem Papam, dicetur ſuo loco. Ceterùm quòd eadem Eccleſia, attentâ eius origine, Ma-

ſ Conc. Nicæn. can. 7.
t Hier. ep. 61. aduer. Ioan. Hieroſol.

Digitized by Google

ter eſſet omnium Eccleſiarum, quo etiam nomine in epiſtolâ [u] Synodali Concilij Conſtantinopolitani appellatur) inde accidit vt eius Epiſcopus hunc antiquitùs honorẽ ſit conſecutus, vt inter Apoſtolicarum Eccleſiarum Antiſtites in Synodis conſidêret. Indéque fertur [x], Polychronio eius ſedis Epiſcopo prauam illam inhæſiſſe ex ambitione ſententiam, vt auſus ſit dicere, Ieroſolymorum Eccleſiam locum principem obtinere, & dignitate reliquas ſedes Apoſtolicas antecellere. Sed hæc poſteà. In Synodo verò Nicænâ ita Patres voluerunt conſuetum illi exhiberi honorem eſſe ſeruatum, vt tamen nihil imminueretur dignitatis Eccleſiæ Metropolitanæ Cæſarienſis.

u Ap. Theod. lib. 5. cap. 9.
x Nicol. PP. ep. ad Mich. Imp.

XXXVIII
Qvid actvm in Concilio de aliis hæret.

Poſt hæc S. Synodus, ne quid intentatum relinqueret, *Nouatianos* antiquos ſchiſmaticos & hæreticos communioni Catholicæ reſtituere ſtuduit; ſed fruſtrà, ob duritiem Aceſij eorum Epiſcopi; quem & Conſtantinus Imp. ad Concilium vocatum, incaſsùm delinire conatus eſt; vt ſcribit Socrates [y], & ex eo (vt opinor) Sozomenus [z]: ſiquidem aſſerit Socrates, illud Conſtantini cum Aceſio colloquium, à nemine ſcriptore aliquando literis proditum eſſe; ſe verò accepiſſe à quodam viro ætate admodùm prouecto, qui ea quæ in Concilio geſta ipſe viderat, commemorabat. Ceterùm S. Synodus, quantumlibèt Aceſij duritiem ſatis exploratam haberet; voluit [a] nihilominùs Nouatianis apertam certis conditionibus ianuam reliquiſſe, ſi abiectâ ab hæreſi ad Eccleſiam redire vellent: iiſdémque ſic conceſſit priſtinos in clero gradus retinere, vt tamen in vnâ ciuitate non eſſent duo ſimul Epiſcopi. *Paulianiſtas* autem, (à Paulo Samoſateno nuncupatos) & *Cataphrygas*, ſic ad Eccleſiam Catholicam recipiendos ſtatuit [b], vt tamen rebaptizarentur: cuius rei allata eſt cauſa, cùm de iiſdem hæreticis actum eſt ſuperiùs.

y Soc lib. 1. cap. 7.
z Soz. lib. 1. cap. 21.
a Conc. Nic. can. 8.
b Ibid. can. 19.

XXXIX.
Canones statvti adversvs delinqventes.

Sed quoniam præter illa quæ de Fide in eo Concilio rectè ordinata ſunt, (inquit S. Baſilius [c]) alia ad correctionem noxiorum, alia verò ad præmunitionem eorum quæ ſuboriri poſſent, decreta fuerunt: ad emendationem delictorum illud imprimis pertinere videtur, quod de iis qui ſe ſponte abſcidiſſent S. Synodus [d] ſtatuit, vt in Clero conſtituti deponerentur, ac deinceps nullus talium promoueretur, illis exceptis, quos non voluntas, ſed neceſſitas feciſſet eunuchos, ſiue à medicis propter languorem, ſiue à barbaris, aut in perſecutione exciſi eſſent. Recens ſanè facinus *Leontij* Presbyteri Antiocheni, canonis ſanciendi cauſam dediſſe videtur: quem Athanaſius [e] & alij referunt, accuſatum de cõmercio cuiuſdam iuuenculæ feminæ Euſtochij dictæ; ac proinde ab Euſtathio Epiſcopo Antiocheno iuſſum ab eâ abſtinere, ſeipſum caſtrandum dediſſe, quo liberè cum eâ verſari poſſet. Porrò iſte infelix presbyterij gradu eam ob rem depoſitus, deficiens ad Arianos, ab eis poſteà creatus eſt Epiſcopus Antiochenus; de quo rurſùm inferiùs. Sed inde videtur occaſio fluxiſſe, vt eadem Magna Synodus canone [f] ſancito vetuerit, ne quis in Clero conſtitutus, quouis prætextu apud ſe ſubintroductas mulieres retineret, niſi fortè aut matrem, aut ſororem, aut amitam, vel aliàs tantùm eiuſmodi perſonas, quarum nulla prorsùs eſſe poſſet ſuſpicio.

c Baſil. ep. 72.
d Conc. Nic. can. 1.
e Athan. Apol. de fug. in fi. & ep. ad ſolit. Socr. lib. 2. c. 21. Theod. lib. 2. cap. 24.
De Leontio castrato.
f Conc. Nic. can. 3.
Canon de cælibatv clericorvm.

XL.
Refellvntvr Socrates et Sozom.

Quod autẽ longè poſt hæc tempora Socrates [g] & Sozomenus [h] ſcripſerunt, quæſitum quoque in Synodo fuiſſe de illis clericis qui antequàm ordinarentur, coniugati eſſent, num cum vxoribus conſuetudinem vlteriùs habere poſſent; & cùm pleriſque Patribus videretur, nec illis vxorũ vſum permitti debere, Paphnutium Epiſcopum interceſſiſſe, quòd vetus Eccleſiæ traditio prohiberet tantùm iis qui cælibes ordinati eſſent, poſteà vxores ducere; poſt nuptias autem ordinatis permitteret illis vti; eiúſque ſententiæ Synodum acquieuiſſe: hæc inquam, quomodò iidem auctores dicere poſſunt, ſi ea ipſi Concilij canoni aduerſari ſit perſpicuum? Certè enim cùm expreſſæ in eo habentur feminæ, quibuſcum permittantur clerici habitare, nec inter eas recenſeatur vxor planè & ipſa excluſa eſſe conſpicitur. Nec veritati conſentaneum eſt, quod dicit Sozomenus, nullum à Patribus eâ de re ſancitum eſſe canonem, ſed in cuiuſque arbitrio, non in neceſſitate poni voluiſſe: nam id neceſſariò ſcriptâ lege ſanciendum erat, cùm ſcriptus canon his contrarius militaret, quo fuerunt definitæ perſonæ quibus liceret cum clericis habitare. Sed & quomodò ſine decreto ſcriptis prodito, potuit S. Synodus antiquam à temporibus Apoſtolorum conſuetudinem in Eccleſiâ abrogare, quæ ordinatos coniugatos à ſacris arcebat, ſi ſe iterùm vxoribus miſcuiſſent? Sunt enim huius veterrimi vsùs, quamplurimarum aliarum Synodorum, Patrúmque teſtimonia, atque adeò illorum qui hoc ipſo ſæculo vixerunt; de quibus abundè dictum eſt, cùm eiuſmodi Apoſtolicam traditionem firmioribus argumentis ſtabiliuimus [i]. Vbi etiam oſtendimus, quando id vſurpari ſit cœptum à Græcis vt coniugati ordinati penes ſe contra ius fáſque, in vſum coniugij retinerent vxores. Ceterùm ſi velimus Socratem & Sozomenum non eſſe mentitos, de illis tantummodò totam illam controuerſiam agitatam dicemus, qui cùm ordinarentur inuiti, conteſtarentur ſe non poſſe continere; quibus in Concilio [k] Ancyrano fuerat haud diù antè proſpectum. Verùm & de eo quoque dictum eſt ſuperiùs.

g Socr. lib. 1. c. 8.
h Soz. lib. 1. cap. 22.
i An. 58. num VII. & ſeq.
k Conc. Ancyr. c. 9.

XLI.
Alii Synodi Canones.

Præter hæc autem, ſunt alia ad pœnitentiam [l] eorum qui in Perſecutione Licinianâ lapſi fuerant, à S. Synodo ſancita. Itémque alia ad prauorum correctionem morum; cùm clericos fœnus [m] exercentes coërcuit; Diaconos [n] prohibuit Euchariſtiam porrigere presbyteris, (qui prauus vſus penes aliquos irrepſerat) atque etiam ſedere coram illis; vetuítque [o] tranſlationes Epiſcoporum, aliorúmque clericorum, ab vnâ Eccleſiâ in aliam; & ne quis [p] alterius Eccleſiæ aliquem ordinaret clericum, abſque conſenſu illius Eccleſiæ Epiſcopi. Ad præmunitionem autem ſcandalorum quæ ſuboriri poſſent, ſtatuit [q] ne recèns baptizati, & neophyti, aſſumerentur in Epiſcopos, vel ordinarentur presbyteri: Epiſcopis [r] verò ab omnibus prouinciæ Epiſcopis ordinari decreuit, vel ſaltem à tribus, ceteris per ſcripta conſentientibus, & Metropolitano confirmante. Excommunicatos [ſ] ab vno Epiſcopo, ab altero recipi prohibuit: Vtque bis in anno Antiſtites Cõcilia celebrarent, inſtituit, ad quæ deferrentur cauſæ eorum, qui ab Epiſcopo ſe iniuſtè paſſos aliquid conquererentur. delecta verò ad Concilia cele-

l Conc. Nic. c. 9. 10. & ſeqq.
m c. 18.
n c. 14.
o c. 15. 16.
p c. 17.
q c. 2.
r c. 4.
ſ c. 5.

btanda, ſunt tempora, ante Quadrageſimam, & in Autumno.

XLII. De nvmero Canonvm Nican.

Sunt autem Canones omnes *Viginti* numero, non tamen eâdem partitione & ordine vbique diſpoſiti, ſicut nec eâdem verſione Latinitati redditi: quorum duæ verſiones auctore incerto extant Tomo primo Conciliorum: alia præterea Dionyſij Exigui, qui collegit Græcos Canones & in Latinum conuertit, tradiditque Stephano Epiſcopo Salonitano: habetúrque & alia ſub Attico Archiepiſcopo Conſtantinopolitano elaborata à Theilone & Theariſto, quãdo ab eodem Attico iidem canones miſſi ſũt in Africam, annexíque Concilio Carthaginienſi Sexto. Quibus omnibus editionibus Viginti tantummodò Canones enumerantur: qui licèt à Ruffino viginti duo recenſeantur, iidem tamen eſſe noſcuntur, cùm ab eo duo ex illis in duas ſecti partes effecerint quatuor. Sed & Theodoretus [ff] viginti tantùm à Synodo ſtatutos affirmat: totidémque duntaxat repertos eſſe in Archiuis Eccleſiarum Alexandrinæ, Antiochenæ, & Conſtantinopolitanæ, cùm illi magnâ diligentiâ perquiſiti ſunt ab Epiſcopis Africanis; dictæ Synodi Sextæ Carthaginienſis Acta, & epiſtolæ eâ de cauſâ tũc ſcriptæ certiſſimam fidem faciunt. Quamobrem quòd in epiſtolâ quâdam Marco Papæ tributâ, ſeptuaginta recenſeantur, atque ex illis nonnulli in literis quæ Iulij & Felicis Papæ dicuntur, deſcripti habeantur; quódq; Turrianus profiteatur, octoginta inuentos Arabicâ linguâ ſcriptos ſe Latinitate donâſſe, ſecundùm epiſtolam nomine Athanaſij ad Marcum editam de octoginta pariter capitulis in ſeptuaginta redactis: quoniam hæc omnia ſcripta, quibus ingens ille numerus canonum ſtabilitur, prorsùs incertæ ſunt fidei; nec aliquis vmquam probatus antiquitatis auctor, ampliùs quàm Viginti Nicænæ Synodi agnouiſſe reperiatur; hæc libentiùs aliis diſcutienda relinquimus. Cùm tamen haud inficias iuerimus, ipſa Nicæna Acta magnum paſſa eſſe naufragiũ; quod tabulæ quæ hinc inde diſperſæ reperiuntur, manifeſtè ſignificant. Quapropter cùm & alia nonnulla à probatis auctoribus aſſerantur in eâdem Synodo tractata, quæ minimè inter illos viginti canones reperiuntur; ſicut ea ex Concilij Nicæni Actis prodiiſſe dubium non eſt, ita certos de iis ſancitos fuiſſe canones, ex iis quæ dicta ſunt, haud adeò facilè affirmandum [t] putarem.

ff *Theod. lib. 1. c. 8. in f.*

t [Hæſitans in his Baronius, propenſiori tamen fuit in ampliorem quam viginti canonum numerum: ideóque in ſequenti articulo, aliqua de his poſita fatemur præter ipſius ſententiam.]

XLIII. Non esse plvs qvam XX. Canones.

Sic enim quod S. Hieronymus præfatione in Iudith ait, librum Iudith à Synodo Nicænâ in numero ſanctarum Scripturarum computatum eſſe; haud inde neceſſe eſt colligi, in Synodo de diuinis Scripturis authenticis editum eſſe canonem: quandoquidem poſt eamdem Synodum ſcripti reperiuntur ſacrorum librorum catalogi, tam à Patribus Concilij Laodiceni, quàm à SS. Athanaſio, (ſeu qui alius auctor eſt *Synopſis* eius nomine ad Conſtantem Imp. inſcriptæ:) Gregorio Nazianzeno, Amphilochio, vel aliis, in quibus idem liber Iudith nõ numeratur inter canonicos; quem tamen nefas fuiſſet omittere, ſi canon eâ de re à Magnâ Synodo ſtatutus eſſet. Idcóque apertè conſtat, non ex canone id aſſeruiſſe S. Hieronymum, ſed potiùs ex Actis Synodi, in quibus idem liber citatus à Patribus inuentus fuerit. Ruſùm verò quod S. Ambroſius ſcribens ad Vercellenſes tradit, de Bigamis non ordinandi Patres in Concilio Nicæno tractatus addidiſſe; haud conuincit canonem eâ de re ſancitum fuiſſe; cùm potuerint tractatus illi contingere, quando actum eſt de cælibatu clericorum, & in Acta referri. Itémque quod profertur de canone Appellationum ad Sedem Apoſtolicam, à Zoſimo Papâ tamquam è Nicæno Concilio producto; intelligendum eſſe de canone Concilij Sardicenſis, oſtẽdetur inferiùs ſuo loco. Nec repugnat (vt putatur) Theodoretus [tt], dum ſimilis cuiuſdam Eccleſiaſtici canonis meminit, quem Iulius Papa ſecutus dicitur in citandis ad iudicium Romæ ſubeundum Euſebianis & Athanaſio Epiſcopo Alexandrino, antequam celebratum eſſet Concilium Sardicenſe. Loquitur enim de regulâ Eccleſiæ, Nicæno etiam Concilio antiquiore; quæ proceſſit non ex alicuius Synodi auctoritate, ſed ex ipsâ Apoſtolorum traditione, immò ex auctoritate ab ipſo Christo Domino tributâ Petro, & ſucceſſoribus eius: quomodò etiam ſæpiſſimè vidimus, ab ipſo Eccleſiæ Chriſtianæ principio, maiores de religione, & controuerſiis Epiſcoporum, cauſas ſolitas Romam deferri iudicandas. Quamuis nõ negemus eâ de re actum etiam eſſe in Synodo, id apertè teſtante Iulio Rom. Pont. epiſtolâ ad Orientales ſcriptâ: verùm non vt nouus de eo canon ſanciretur, ſed ſolùm vt antiquus vſus obſeruaretur. Denique ſunt alia nonnulla, quæ proponuntur à quibuſdam, tamquam ex canonibus Nicæni Concilij: quæ tamen vel ad hiſtoriam duntaxat rerum in eo geſtarum pertinere, vel etiam ab eâdem Synodo aliena eſſe noſcuntur, ſed multi quæcumque repererunt antiquis canonibus tribui, mox ea ad Nicænam Synodum retulerunt, tum quòd illa Oecumenicarum omnium antiquiſſima & celeberrima eſſet, tum quòd prætextu deperditorum eius Actorum, quæuis ei faciliùs adſcribi poſſe viderentur. Cùm & alioqui certum ſit, aliqua eorum quæ deperdita eſſe dicuntur, contineri (ſi rectè examinentur) iis viginti canonibus quos habemus.

tt *Theod. lib. 2. cap. 4. & adde ep. Iulij PP. ad Orient. quæ eſt prima inter eius epiſt.*

XLIV. De conficienda Epist. Formata.

Prætereà fuit in eâdem Synodo conſtitutum exemplar Epistolæ Formatæ ſcribendæ; quod ab Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano poſteà editũ, excuſum habetur in fine Concilij Chalcedonenſis, deſcribitúrque in Collectione Creſconianâ, & apud Iuonem [u] dilucidiùs explicatur. Fuitque eius forma, vt ex vocibus Græcis *Patris*, & *Filij*, & *Spiritus Sancti*, *Petrique* Apoſtoli, prima elementa ſumerẽtur; adderetúrque eius *qui* Epiſtolam *ſcriberet*, prima item litera, *cui ſcriberetur* ſecũda, *cui* deferenda *traderetur* tertia, *ciuitatis* è quâ ſcriberetur quarta; & harũ omnium numeris, cum numero *Indictionis* currentis, & literarum vocis ἀμὴν, in vnum ductis ſecundùm valorem quem apud Græcos exprimunt, collecta ſumma epiſtolæ apponeretur. Sed quòd hoc feratur inuentum à Patribus Nicænis, ne aliqua fraus falſitatis in iiſdem Formatis faciendis præſumeretur; & tamen facillimum cuiuis fuerit eas iiſdẽ elementis ac numeris confingere: ideò exiſtimamus, eiuſmodi formulam nequaquàm ab eis fuiſſe ſcripto traditam, vel omnibus communicatam, ſed penes Epiſcopos Catholicos retentam eſſe ſecretam; atq; illud fuiſſe eorumdem conſilium, vt dantibus & accipientibus, communicationis Catholicæ teſſeram eâ formulâ

u *Iuo de conſ. cler. par. 6. c. 432.*

exprime

exprimerent. Nam huius tei cauſa in vſu extitiſſe Furmatas, nempè vt qui eas ſcriberet, vel afferret, exiſtimaretur eſſe Catholicus, iam dictũ eſt alias. Sic igitur quòd in hâc Formatâ tribus illis priotibus elementis, Patris, & Filij, & Spiritûs ſancti, perfectæ & ſanctiſſimæ Trinitatis, nomina adnotatẽtur; veluti ſymbolicis formulis; aduerſus eos qui tunc inſurrexiſſent hæreticos Arianos, Fides Nicæna & Catholica videbatur eſſe deſcripta. Quòd verò non ſolùm in rectæ fidei confeſſione, ſed etiam ex verâ cum Eccleſiâ Casholicâ communicatione, probari deberet qui recipiendus eſſet; inde additum eſt primum elementum nominis Petri, nẽpè quod in ſede Petri vigeret totius Eccleſiæ Catholicæ principatus, & ille probaretur verè eſſe Catholicus qui Petri ſucceſſori eſſet communione cõiunctus. Nam & hoc perſpicuo argumento Optatus [x] ſe Catholicum probat, quòd commercio Formatarum in vnâ communionis ſocietate concordaret cum Epiſcopo Romano; Donatiſtas verò ſchiſmaticos, quòd huiuſmodi communicatione carerent.

x Opt. lib. 2.

XLV. De Epist. Synodi ad Silvestrum PP.

Poſt autem deſcriptam formulam de Formatis in dictâ Creſconianâ Collectione, mox ſubiiciuntur S. Synodi Litteræ ad Silueſtrum Romanum Pontificem; quæ etiam habentur in tomis Conciliorum, licèt vbique deprauatiſſimæ. Illud tamẽ apertè legitur, petere Patres à Silueſtro confirmationem eorum quæ in Synodo decreta eſſent. Sed etſi dicta Epiſtola non extaret, vel omninò reiiceretur vt ſpuria; quis ignorat, canone Eccleſiaſtico (quod tradit Socrates [y]) vetitum fuiſſe, ne decreta abſque ſententiâ Epiſcopi Romani Eccleſiis ſancirentur? qui quidem canõ cùm in nulla Synodo reperiatur eſſe ſancitus, omninò dicendus eſt antiquo vſu, vti Apoſtolica inſtitutio, ad poſteros iugi & inuiolabili obſeruatione deriuaſſe: quod & ſuperiùs variis locis demonſtratum eſt. Denique ipſam Synodum Nicænam tunc temporis poſtulâſſe cõfirmationem ab Apoſtolicâ Sede, teſtatur etiam Felix Papa Tertius in epiſtolâ Synodali ex Concilio Romano cui præerat.

y Socr. lib. 2.

XLVI. De Hymno Glorificationis quid Synodus.

Pertinet item ad Nicæna inſtituta, (licèt nec de canonibus, nec de Actis fuerit) quod Sozomenus [yy] vindicat, ſecundùm traditam in eâdem Synodo fidei formulam, *Hymnos* poſteà à Catholicis compoſitos eſſe, & decantari ſolitos. Nimirùm cùm Ariani, ſicut Baptiſmi formam, ita quoque Glorificationis hymnum corrupiſſent, vt dicerent, *Gloria Patri per Filium in Spiritu Sancto*; Catholici contrà, tum ex antiquâ conſuetudine eumdem ipſum Glorificationis hymnum ritè canere pertexerunt, *Gloria Patri & Filio & Spiritui Sancto*; tum alios in eiuſdem Glorificationis formam hymnos compoſuerũt in odium impietatis Arianæ. Siquidem eumdem ipſum Glorificationis hymnum ſic à maioribus dictum, nequaquam (vt aliqui putant) inuentum eſſe à Nicæno Concilio, aut aliquo alio poſteà canone ſtatutum; ſed ab ipſis Apoſtolorum temporibus, cùm ab eis ſacrum baptiſma iuſſu Domini in nomine Patris & Filii & Spiritûs ſancti collatum eſt, à Fidelibus occini cœptum, & abſque ſcripto Eccleſiæ traditum, atque ab omnibus Catholicis vbique vſurpatum, S. Baſilius [z], pluribus docet. Sed nec vt idem hymnus in fine cuiuſque pſalmi caneretur, ab eâdem Synodo eſſe ſtatutum, ex eo conſtat, quòd poſt hæc diuerſæ repetiantur eâ de re fuiſſe diuerſarum Eccleſiarum conſuetudines: quod tamen haud contigiſset, ſi vniformem regulam Oecumenica Synodus cunctis præſcripſiſset. Nam & de ſuo tempore Caſſianus [a], teſtatur, id quidem in Occidente obſeruatum ſe inueniſse, ſed per Orientem nuſquam audiuiſse, vt poſt pſalmorũ clauſulas Glorificatio adderetur, ſed eâ tantummodò Antiphonam terminari conſueuiſse. Ex quibus, ſicut ex multis aliis, commentitia deregitur epiſtola Hieronymi nomine ad Damaſum conſignata, quâ ex Orientis more eum hortatur eiuſmodi pſallendi ritum in Eccleſiam Romanã introducere. Portò & S. Ambroſius [b] ſignificat, ſe in odium Arianæ hæreſis, in hymnis recèns à ſe editis, & in Eccleſia canẽdis populo traditis, ad finem cuiuſque addidiſse eamdem conglorificationem ſanctiſſimæ Trinitatis. Sicut & alios pariter Sanctos Patres, hymnos aduerſùs eoſdem hęreticos compoſuiſſe, iam aliàs diximus.

yy Soz. lib. 3. cap. 19 in fin.

De eodem autem hymno egit etiã Baron. Tom. IV. an. 382. num. XXI. & 387. XV. Adde verò & quæ nos ex eodem habemus inf. 375. V.

z Baſ. ad Amphil. de Sp. S. cap. 7. 27 29.

a Caſſian. lib. 2. de noct. orat. mod. cap 8.

b Ambr. in Auxent.

XLVII.

Ceterùm illud poſt Nicænum Concilium accidit, vt qui iam anteà ex traditione Apoſtolorum vigeret vſus, vt â Fidelibus Glorificationis hymnus occineretur vbique licèt diuerſo ritu, noua iam occaſione recens acceperit additamẽtum: nimitùm vt contra blaſphemias Arianorum, dicentium Filium à Patre in tempore factum, & fuiſse tempus quando non erat, communi conſenſu Eccleſia tam Orientalis quàm Occidẽtalis ad antiquum Glorificationis hymnũ, nempè GLORIA PATRI ET FILIO ET SPIRITVI SANCTO, addiderit appendicem, SICVT ERAT IN PRINCIPIO ET NVNC ET SEMPER ET IN SÆCVLA SÆCVLORVM AMEN. Hoc enim teſtatũ habetur in Concilio *Vaſenſi* [c] Primo, ſeu *Vaſionenſi* dicto, celebrato in Galliâ temporibus Conſtantij Imperatoris ſub Nectario Epiſcopo Viennenſi; vt patet ex Adone [d] eiuſdem poſteà Eccleſiæ Antiſtite: quamuis in tomis Conciliorum id Secundæ Vaſenſi Synodo tribuatur; quæ longè poſteà collecta eſt ſub Theodoſio Iuniore Imperatore. Sed trium *Synodorum Vaſenſium* canones vnà confuſos eſſe, dicetur opportuniùs cùm de Secundâ tractabitur.

c Conc. Vaſ I. cap. V.

d Ado in Chron. an. 337.

XLVIII. Svbscriptiones Patrvm.

Omnibus autem quæ agenda erant, in ſacroſancto Nicæno Concilio abſolutis, conſecuta eſt ſubſcriptio Patrum, qui tum Fidem Catholicam Symbolo explicatam, tum etiam ſancitos canones ſinguli ſuo chirographo munierũt. Quâ in re mirandum quiddam accidiſſe, Gregorius [e] presbyter Cæſarienſis atque Nicephorus [f] narrant; nimirùm, cùm duo ex Epiſcopis qui deciſionibus Synodi interfuerant, antequã ſubſcriberent, vitâ functi eſſent; reliquos Patres veniſſe ad locum vbi ſepulti erant, ac eos compellâſse, vt ſi quæ decidiſsent, Deo grata eſsent, ipſi quoque ſuum chirographum apponerent; cúmque relicto apud ſepulchrum volumine, ſigillis munito, ne qua fraus fieret, noctẽ inſomnem peregiſsent in oratione, die ſequẽti, ſigillis remanentibus integris, inueniſſe Epiſcoporum defunctorum adiectas ſubſcriptiones. Sed horum omniũ fides ſit apud auctores: cùm tantæ rei nullum veſtigium ſit reperire penes Athanaſium, Hilariũ, & alios, qui nihil planè reliquêre intactum, quo inſultantem Arianam hæreſim oppugnare potuiſsent; nec fuerit moris, fidem inter Fideles velle miraculis probatã reddere, cui ſuffragarẽtur firmiores diuinarum Scriptu-

e Greg. presb. or. de Patr. Nic. Conc.

f Niceph. lib. 8. c. 23.

ratum & ſacrarum Traditiooum auctoritates.

XLIX. PRÆCONIA NICÆNI CONCILII.

At NICÆNI CONCILII hîc finis eſto celebrati à *Trecentis decem & octo Eiſcopis* numero videlicèt io magno illo, Patre Fidei dicto, ABRAHAM cooſecratos cùm totidem ex ſuis vernaculis aduerſus quinque Reges[g], quos & vicit, armâſset. Eodem quippe numero Patrum certatum eſt aduerſus Filij Dei diuinitaris impios adverſarios, obtentáque victoria in ciuitate *Victoria*, *Victore* atque *Vincentio* vnà cum *Oſio*, hoc eſt *ſancto*, primarijs ducibus pietatis; vt & in his quoque nominibus admirabile intelligas ſacramentum. Ipſius autem Synodi ſingulatem cumprimis eacellentiam, ac veneraodam eximiámque ſuper omnes alias, quotquot vmquam quocumque loco vel Patrũ numero celebratæ fuerunt, maieſtatem, vix credi poteſt quot laudibus atque præconiis proſecuti ſint poſteriores omnes omnium temporum Patres & Sctiptores. Deoique ſicut cùm diuina illa Arca[h] manſit tribus menſibus in domo Obededom Gethæi, hic magnam inde benedictionem conſecutus eſt: ita *Nicæna* ciuitas licèt anteà non ignobilis, tamen longè celebrior tèddita totidem menſiũ Magni illius Cõcilij incolatu, admitandis quoque nonnullis ſibi diuinitùs impertitis porita eſt beneficiis; non ſolùm cùm poſt finitum Cõcilium, otantibus pro ſuo domum reditu Patribus, in medio apſidis, ad quam ſacer chorus cõſtiterat, ſcaturietunt fontes; ſed etiam cùm longo pòſt tempore ipſa ciuitas, à barbarorũ, omnia circùm igne fertòque vaſtãtium, furore iotacta prorſus remãſit: ſicut hæc, & alia, pluribus tecenſet Gregorius presbyter; addens quoque de incorruptione quâ donatæ ſunt ſacræ Patrũ Synodi reliquiæ: quorum etiam memoriam Orientalis Eccleſia quinto Calendas Iunij anniuerſariâ celebtitare conſecrauit.

g *Gen.* 14.

h 2. *Reg.* 6.

CHRIST. NICÆA CIVITAS MIRASST CONSECVTA EX CONCILIO.

L. VICENNALIA CONSTANTINI.

Portò abſolutâ Synodo, Conſtantinum *Vicennalia* Imperij ſui magnificè celebrâſſe, iiſdémque filium ſuum CONSTANTIVM ſecundogenitum Cæſatem cteâſſe; ſed & cunctos Epiſcopos conuiuio regio excepiſſe, ac muneribus auctos, & de concordiâ ſeruandâ mooitos, ad propria dimiſiſſe, Euſebius[i] ſcribit, & alij[k] cooſcotiunt: additque Theodoretus, literas quoque ad omnes prouinciarum Præſides dediſſe, vt certus frumenti numerus viduis, & iis quæ perpetoam ſetuatent vitginitatem, necnõ omoibus diuini miniſterij functionibus addictis, in ſingulis ciuitatibus quotannis ſuppeditaretur. Sed quæ Nicephorus[l] habet de iiſdem Patribus Cõſtantini rogatu Cõſtãtinopolim profectis ad dedicationem illius ciuitatis; hæc cùm antiquorum teſtimonio deſtituantur, penitùs reiiciuntur; cùm præſertim ſit certum, Cõſtãtinopolis dedicatiooem nonniſi poſt aonos quinqne ab hoc tempore contigiſſe.

i *Euſ.* 3. *de Vit.* 14. & *ſeqq. ac lib.* 4. *cap.* 10.

k *Sozom li.* 1. *cap. vlt. Theod. lib.* 1. *cap.* 11.

l *Niceph lib.* 8. *cap.* 16.

[Quod de Vicennalibus Conſtantini hîc dicitur; in extremo quidem Euſebii Chronico, bis ea dicũtur celebrata, nimirùm hoc anno Nicomediæ, & ſequenti Romæ. Quare & in vitâ ipſius Conſtantini lib. 4. cap. 40. ait idem Euſebius, ferè vigeſimo anno (hoc eſt, circiter) Conſtantium creatum eſſe Cæſarem. Ex quibus intulit Gordonus in Chron. cap. de indict. Vicennalia quidem fuiſſe in procinctu quando celebratum eſt Concilium Nicænum, ſed peracta tantùm anno ſequenti. Quod & conuenit ingreſſui Conſtantini, qui non potuit contigiſſe ante octauum Cal. Aug. anni 306. quo pater eius defunctus eſt.]

LI.

Perlatis autem Romam decretis Synodi, Silveſter Papa collegit ex Italiâ, & aliis Occidentalibus regionibus, aliud Epiſcoporum ducentorum ſeptuaginta quinque (vt ponitur numerus) CONCILIVM, quo Acta Nicæna coofirmavit, & eos qui auditent illa diſſoluere, anathemate perculit. Cuius *Romanæ Synodi* nonnulla tantùm fragmenta[m] ſuperſunt; eiſque perperàm ab eorum collectore præfixus eſt titulus, quo ſignificaret eam Synodum celebratam eſſe præſeote Cooſtantino Imperatore. Quod verò poſteà attexitur aliud *Concilium* itidem *Romæ* ab eodem Pootifice celebratum (vt aſſeritur) eo tempore quo Nicænum ageretur; eâ parte ſuſpecta redditur tota narratio, quòd dicat Photinũ tum illic, tum Nicææ damnatum eſſe, quem cõſtat longè poſt hæc tempora detectum eſſe. Cetera autem quæ ibi reperiuntur eſſe poſita, à vero Romano Concilio putantur eſſe deſumpta, & in compendium redacta; quibus tamen incertus auctor & mendaa præfationem aſſuerit.

CONCILIVM ROM. PRO CONFIRMATIONE NICÆNI.

m *in Tom.* 1. *Conc. poſt. Nic. Syn.*

LII. IVSTÆ IMP. LEGES.

Sed quod ad Cooſtantinum ſpectat; idem nõ ſolum de rebus Eccleſiaſticis ſolicitus, verùm etiam politicas diligenter procurans; imprimis hoc ipſo anno ſanctionem[n] edidit, quâ vniuerſis prouincialibus permiſit Iudices, Comites, aulicos & Palatinos, ſiquid contra eos probare poſſent, accuſare. Aliâque lege[o] latâ, tolli iuſſit cruenta Gladiatorum ſpectacula: & quos ſolitum eſſet in punitionem ſcelerũ eiuſmodi pœoiis ſubiicere; ad metalla magis damnari voluit: quamuis haud valuerit ludus gladiatorius nonoiſi poſt longa tempora penitus aboleri: quod quando, & quâ occaſione acciderit, dicetur ſuo loco. Sed & quod eiuſdem Imp. commendat humanitatem, ſupplicium crucis prorsùs abdicauit, vt Soxomenus[p] & alij teſtantur: quinetiam, vt idem addit, ſuam imagioem, ſeu in nummis expreſſam, ſeu depictam io tabulis, iuſſit ſemper eo diuino ſigno inſcribi. Immò & Lanceam quâ vti ſoleret in prælijs, in ſimilitudinem Crucis elaborandam curâſſe, eámque à ſucceſſoribus Impp. hæreditario iure poſſeſſam, ad Henricum quoque, & Ottonem eius filium perueniſſe, ſunt qui ſcribant[q].

n *l.* 4. *C. Th. de accuſ.*

o *l.* 1. *C. Th. de glad.*

CRVCIS SVPPLICIVM SVBLATVM.

p *Sox. lib.* 1. *cap.* 8. *in f.*

q *Vid. Act. S. Gerardi Abb. ap. Sur.* 3. *Oct.*

LIII. LEGATIONES DIVERSÆ AD CONSTANTINVM.

Hoc quoq; præcipuè tempore, quo Vicẽnalia feſta ſolemnia toto Orbe Romano celebrata ſunt, accidiſſe putamus quod ſcribit Euſebius[r], cõplures ex diuerſis prouinciis, extra Romanũ quoq; Imperium poſitis, ad Conſtantioum miſſos eſſe cũ muneribus Legatos; atq; ioter alios, id officij exhibuiſſe Blemyas, Iodos, Æthiopas: necnon & Regem Perſarum Saporem; cui Imperator Chriſtianos agentes in Perſide ſolicitè commendauit, litteris ad eum ſcriptis, quas idẽ auctor ad verbum recitat, meminítq; earumdem Sozomenus[ſ]. Sed hîc planè cùm aliis plurimis errare videtur, dum putat eas ſcriptas eſſe poſtquàm Sapores aggreſſus eſt Chriſtianos perſequi; cùm nulla prorsùs io iis meotio de perſecutiooe habeatur, quam multis abhinc annis ſub Conſtantio Imp. cœptam eſſe, dicetur ſuo loco.

r *Euſ.* 4. *de Vit.* 7. 8. 9.

ſ *Sox. lib.* 2. *cap.* 4.

LIV. DE CHRONICO EVSEBII, AT HIERONYMI.

Ceterùm idem Euſebius, qui Hiſtoriarum libros vſque ad Licinium extinctum perduxit, Chronicon in hunc aooum Conſtantini vigeſimum propagauit; quod poſteà S. Hieronymus in Latinum vertit, multáque inſeruit, ac denique appendicem addidit vſque ad Conſulatum Valẽtis ſextùm & Valentioiani iterùm. Sed eius lucubrationes, librariorum iocuriâ, haud ita ſinceras, vt ab ipſo elàboratæ ſunt, nobis eſſe redditas, perſpicuè intelliget qui quæ in eas

idem

idem ipſe præfatus eſt Hieronymus, conferre volueris cum earumdem editionibus, quæ hodie extant vel typis excuſæ, vel ſcriptæ in antiquis codicibus: vnde & factum eſt, vt & iidem ipſi auctores in alienorum errorum culpam ſæpè vocati fuerint; & nobis in iis emendandis ac reſtituendis, incredibiles planè labores ſuſcipiendi venerint.

IESV CHRISTI
An. 326.
SILVESTRI
An. 13.
Constantini
An. 21.

I. Athanaſius creatur Epiſc. Alexandr.
a Athan. Apol. 2.
b Theodor. l. 1. cap. 26.
c Sozom. lib. 2. cap. 1.

Anno Chriſti trecenteſimo vigeſimo ſexto, Conſtantino Aug. ſeptimùm & Conſtantio Cæſ. Coſſ. S. Alexander Epiſcopus Alexandrinus, quinto poſt celebratum Concilium Nicænum & debellatum Arium menſe, ex hac vitâ diſcedens, ætate iam decrepitâ, triumphans cælum intrauit; & in locum eius ſuffectus eſt Athanasivs: vt hæc idem ipſe Athanaſius [a], atque Theodoretus [b] affirmant. Sed quod ad electionem Athanaſij ſpectat; calumniati ſunt [c] Ariani, quòd cùm quinquaginta quatuor Epiſcopi ex Thebaide & Ægypto in vnum conueniſſent, vt communibus ſuffragiis ſucceſſorem Alexandro eligerent, ſeptem ex illis contra ceterorum voluntatem clam Athanaſium ordinauerint, indéque orti fuerint cleri ac populi luctus & tumultus. Verùm cùm iſtæc ad Imperatorem ſcripſiſſent, econtrà *Synodus Generalis Alexandriæ* celebrata ab omnibus Ægypti, Libyæ, Thebaidis, & Pentapoleos Epiſcopis, eiuſmodi aperiſſimam calumniam refellens, literis [d] ad eumdem Imp. ſcriptis teſtata eſt, vniuerſum populum Catholicum publicis votis & magnis acclamationibus poſtulâſſe Athanaſium ſibi dari Epiſcopum; eumdémque ab Epiſcopis qui ad id conuenerant, ingenti omnium lætitiâ ordinatum eſſe. Inſupérque Sozomenus [e] ex Apollinario Syro refert, Alexandrum, cùm iam de vitâ diſceſſurus eſſet; diuino monitu ſignificâſſe, Athanaſium ſibi ſubrogandum eſſe; húncque onus fugientem, & latebras quærentem, diuinis pariter indiciis inuentum eſſe, & in ſede collocatum. Ac deniq; Gregorius [f] Nazianzenus ſcribit, eumdem Athanaſium totius populi ſuffragiis, Apoſtolicè & ſpiritualiter in Marci thronum euectum eſſe.

d Ap. Athan Apol. 2. circa pr.
e Soz. vbi ſup.
f Greg. Nazor in laud. Athan.

II.
g Epiph. hær. 68.

Quæ cùm ita ſe habeant, neſcio vnde acceperit Epiphanius [g], Athanaſio tempore obitûs Alexandri in Comitatu exiſtente, eidem Alexandro ſubrogatum eſſe à Meletianis Theonâ; húncque demùm poſt tres menſes vitâ functũ, ſucceſſorẽ habuiſſe Athanaſium: ſeu quod poſteà addit [h], creato à Melitianis Theonâ, Catholicos, ne is ſedem occuparet, elegiſſe abſente Athanaſio Achillam; hunc verò poſt tres menſes Athanaſio aduenienti ceſſiſſe, quòd Alexander omninò præcepiſſet Athanaſium ordinandum. Sic Igitur Athanaſius creatus Epiſcopus Alexandrinus, ſedit annos quadraginta ſex. Cuius quidem (inquit Ruffinus [i]) tanti in Eccleſiâ pro fidei integritate agones fuerũt, vt etiam de eo videatur eſſe dictum [k], *Ego oſtendam ei quanta illum pati oporteat pro nomine meo*; cùm in eius perſecutiones vniuerſus coniuratus Orbis, & commoti fuerint Principes terræ, gentéſque, regna, & exercitus coierint. Sed de eius certaminibus agetur ſuis locis.

h Id hær. 69.
i Ruff. lib. 1. cap. 14.
Labores Athanaſii.
k Aċt. 9.

III. Meletius turbat Eccleſ.
l Athan. Apol. 2.
m Soz. lib. 2. cap. 20.

Inter hæc autem Meletius ſchiſmatis auctor, è Concilio Nicæno, vbi Patrum humanitatem expertus erat, Lycopolim in Ægypto ad ſuam Eccleſiam reuerſus, contra decretum eiuſdem Synodi, non ſolùm ordinauit Arſenium Epiſcopum Hypſelitarum, quibus ipſe aliquando [l] præfuerat; ſed etiam (inquit Sozomenus [m]) cùm eſſet è vita migraturus, Ioannem vnum ex familiaribus ſuis Lycopoli in ſuum locum ſuffecit, ſicque Eccleſias denuò conturbandi auctor & cauſa extitit. Hoc verò eodẽ anno id accidiſſe, ſignificat Athanaſius [n], dum ait mox poſt Alexandri obitũ Meletianos rurſùm Eccleſias perturbare cœpiſſe; Euſebiúmque Nicomedienſem, Arianæ hæreſis propugnatorem, magnis promiſſionibus amicitiam ac ſocietatem cum eis clâculum iniiſſe. Ex quibus etiam cùm certum reddatur, coîſſe cum Arianis Meletianos poſt Meletij & Alexandri obitum; planè erroris arguuntur, qui hæc ante accidiſſe tradunt [o]. Porrò Epiphanius [p] Meletium ante Alexandrum mortuum eſſe ſcribit, & ex aliquo Meletianorum fautore (vt ſuperiùs notatum eſt) eorum mutuatus hiſtoriam, totam culpam nouorum iſtorum tumultuum in Alexandrum conuertit: quâ de cauſâ ſuſceptam ait ab eis legationem ad Conſtantinum Imp. atque operâ Euſebij Nicomedienſis egiſſe, vt permitterentur ſeorsùm ab Epiſcopo Alexandrino conuentus agere. Sed ab hâc tantâ calumniâ, ſuis ipſius literis Conſtantinus omninò purgatur, cùm ad Athanaſium poſteà ſcribens [q], eoſdem Meletianos omni execratione dignos vocat, immanéſque & nefarios homines, qui quaſi apoplexiâ icti ſtupentes, ſolummodò inuidiâ & tumultibus ad ſcelera motum haberent. Auctórque eſt Euſebius [r], (cùm alioqui propter hæreſim Arianam poſſet eſſet ſuſpectus) eumdem Imp. in his Ægypti controuerſiis poſt Nicænum Concilium exortis, humaniùs cum illis agentem, & ſermone & literis conatum eſſe ad concordiam eos reuocare; ſtuduiſſéque imprimis vt Nicæna decreta in ſuo robore permanerent. Ceterùm Meletianis ad Conſtantinum accedendi, inde putatur oborta occaſio, quòd S. Athanaſius poſtquã Epiſcopus creatus eſſet, ſollicitus pro cuſtodiâ decretorũ Magnæ Synodi, Meletianos rurſùm ſchiſmate diuiſos ad eorum obſeruationem cõpelleret. Tradit enim hæc Epiphanius: [ſ] additque Sozomenus [t], Euſebium ceteróſque Arianos hanc ſibi oblatam occaſionem arripiẽtes, conatos eſſe aduerſus Athanaſium commouere Imperatorem. Quas autem ſtruxerint ei calumnias, dicetur ſuo tempore.

n Athan. ib. Meletiani iunguntur Arianis.
o Epiph. hær. 64. Socr. lib. cap. 5.
p Epiph. hær. 65.
q Ap. Ath. Apol. 2.
r Euſeb. 3. de Vit. 22.
ſ Epiph. hær. 69.
t Soz. lib. 2. cap. 21.

IV. Conſtant. exagitat omnes hæreticos.
u l. 1. C. Th. & Iuſtin de hæret.
x Euſeb. 3. de Vita 1. 62.

Interim verò Conſtantinus, quos obſtinatos in ſchiſmate & hæreſi poſt Nicænum Concilium permanere audiret, eos omnes à priuilegiis Catholicæ legis obſeruatoribus conceſſis, editâ hoc anno ſanctione [u] alienos eſſe voluit, ac diuerſis oneribus obligauit. Sed & alio prolixiori edicto, quod Euſebius [x] recitat, Nouatianis, Valentianis, Marcionitis, Paulianis, & Cataphrygibus, aliiſque cunctis vbique hæreticis, conuentus quocumque modo, ſeu publicè ſiue priuatim agere, penitùs interdixit; & in

quibus

quibus eos celebrare conſueuerant, ædes vniuerſas dirui iuſſit, ſicq; dirutas, quæ templa fuiſſēt, Catholicæ reddi Eccleſiæ, reliqua verò loca publica Fiſco addici. Sed quòd inter recenſitos hæreticos, Ariani, quorum præcipua mentio habenda fuiſſet, vt potè qui totum pene Orientalem Orbem exagitaſſent reperiantur omiſſi; ſuſpecta redditur perfidia Euſebij, hominis Ariani, recenſentis edictum, potiùs quàm reuocari poſſit in dubium Cõſtantini pietas. Nam quod Sozomenus [y] dum eiuſmodi viſus eſt edicti meminiſſe, ait Arij ſectatoribus nondum fuiſſe inditā *Arianorum* appellationē hoc ex innumeris auctorum ſuperiùs citatorum locis refellitur; quibus conſtat, ſtatim promulgatâ ab Ario hæreſi, eius ſectatores nuncupatos eſſe Arianos. Addit verò Sozomenus, hâc lege publicatâ, prædictarum & aliarum eiuſmodi ſectarum memoriam magna ex partè deletam eſſe; tum quòd plurimi metu perterriti, Eccleſiæ ſe Catholicæ addixerunt; tum quòd qui in hæreſi perſtiterūt, quoniam nec conuentus agere, nec ſine metu poſsēt ſuæ opinionis fautores docere, nullis relictis ſucceſſoribus è vitâ exierūt. Eadem fermè Euſebius [z]: ſed illud planè hyperbolicè, quòd ait induſtriâ Conſtantini ne veſtigium quidem hæreticæ vel ſchiſmaticæ prauitatis relictum fuiſſe: nam ex rebus geſtis ſingulorum ſequentiū annorum ſatis apparet, nunquam interioiſſum eſſe temporis ſpatiū, quin ab hæreticis atq; ſchiſmaticis, nempè Arianis atque Meletianis, negotium fuerit Catholicis faceſſitum. Sed iſtos noluit Euſebius inter hæreticos vel ſchiſmaticos recenſere, quòd ipſe Arianus fœdere impietatis coniunctus eſſet Meletianis.

y Soz. lib. 2. cap. 30.

CONVERSIO PLVRIMORVM.

z Euſeb. 3. de Vit. vlt.

V. CONSTANT. IDOLOLATRIAM PESSVNDAT.

Ceterùm laudanda planè eſt in omnibus Cõſtantini pietas; qui ſtabilitâ anno ſuperiori in Nicæno Concilio fide Catholicâ, & hæreticis atque ſchiſmaticis (quantùm licuit) profligatis, ad extirpandum idolorum cultum, & Dei Eccleſiam in Oriente (quod in Occidente fecerat) ædificiis illuſtrandam, animum addixit. Quod & teſtatur Ethnicus auctor, Chriſtianis rebus infenſus, Eunapius [a], Sardianus, cùm queritur Conſtantinum fana toto Orbe celeberrima euertiſſe, & vbique Chriſtianorum ædificia extruxiſſe. Hæc autem præſenti anno geſta eſſe, poſtquàm de conciliandis ſchiſmaticis litteras in Ægyptum ſcripſiſſet, Euſebius eſt auctor: aliíque [b] referunt ſtatim poſt Nicæni Concilij celebrationem.

a Eunap. in Vit. Philoſ. in Ædeſ.

b Socr. lib. 1. c. 12. & aly.

VI.

c Euſ. 3. de Vit. 24. & ſeqq.

Portò de *Eccleſiis* à Conſtantino in Palæſtinâ erectis idem Euſebius [c] diffuſiùs agens, deſcribit imprimis nobiliſſimum *Reſurrectionis* templum, ingentibus ſumptibus ac mirâ magnificentiâ ædificatum ad ſepulchrum Saluatoris diruto Veneris fano, quod ſuper idem ſepulchrum à Gentilibus olim ad abolendam tanti Chriſtianorum myſterij memoriam, conſtructum fuerat. Addítque de nouâ ciuitate Hieruſalem, eodem tempore ad illud ipſum monumentum extructâ è regione illius, quæ in pœnam necis Dominicæ extremam vaſtitatem paſſa fuerat. Ipſū verò templum Cyrillus, eiuſdem paulò pòſt ciuitatis Epiſcopus, ſcribit nominatum fuiſſe Μαρτύριον, hoc eſt *Teſtimonium*, vtpotè Chriſti reſurrectionis monumentum & teſtem; idque (vt ait) ex Prophetarum oraculis. Dictúmque idem reperitur ab aliis pluribus, *Baſilica Conſtantiniana*: quam inter cetera ornamenta, fuiſſe

NOVA IEROSOLYMA EXTRVCTA.

etiam ſacris picturis decoratam, & inter alias Deiparæ Imagine, Acta [d] Mariæ Ægyptiacæ fidem faciunt. Fuiſſe autem abſolutam, dedicatámque anno trigeſimo Conſtantini ſuo loco dicturi ſumus. Meminitque [e] longè poſt hæc tempora, Vrbanus Papa Secundus (cùm in Cõcilio Claromontenſi hortaretur Chriſtianos Occidentales ad recuperandam Terram Sanctam) perennis ad illam Eccleſiam, etiam tunc fieri ſoliti annuatim diuini miraculi, quo in diebus Paſſionis Dominicæ, extinctis omnib' & in ſepulchro & in Eccleſiâ circūcircà luminibus, iubare diuino lampades extinctæ reaccenderentur. Subdit verò Euſebius [f] de aliis templis in diuerſis Iudææ ſanctioribus locis, necnon in præcipuis aliarum prouinciarum ciuitatibus, ab eodem Imp. erectis; de quibus etiam agunt Socrates [g], Theodoretus [h], ac Sozomenus [i]: itémque de aliis ab Imperatoris matre Helenâ, itidem in Palæſtinâ, & alibi ædificatis: quam licèt ſenio prægrauatam, diuino inſtinctu atque monitu, pietatis ergò Ieroſolymam petiiſſe, & Orientem peragrâſſe narrant.

d Ap. Nic. Concil. II. Act. 4. & Damaſ. lib. 3. de Imag.

e Hanc periodum habet Baron. Tom. XI. an. 1095. num. XLV. ex mſſ. Vati.

PERENNE MIRACVLVM ECCLESIÆ IEROSOL.

f Euſ. 3. de Vit. 40. & orat. in laud. Conſt.

g Socr. lib. 1. cap. 14.

h Theod. lib. 1. cap. 15.

i Soz. lib. 2. cap. 2.

VII. DE INVENTIONE SANCTISS. CRVCIS PER HELENAM AVG.

Sed magna planè tenet omnes admiratio, quid ſit quod Euſebius hæc omnia relegens, & de Helenâ prolixiorem mentionem faciens, de CRVCE ab eâ INVENTA ne verbum quidem: quam ſub Conſtantino repertam eſſe, nullum eſt dubium; id teſtante imprimis omnium antiquiſſimo Cyrillo, qui cùm ſub Cõſtantino Cõſtantini filio Eccleſiam Ieroſolymitanam rexiſſe noſcatur, facilè eidem inuentioni intereſſe potuit: ſed & cæteris, quos diximus, & qui eos ſecuti ſunt, Græcis auctoribus, hoc ipſo anno, nempè ſequenti à Nicæno Concilio, aduentum Helenæ Ieroſolymam, & Crucis inuentionem ponentibus. At non audiendus omninò Zonaras [k], dum ait Helenam poſt baptizatum Conſtantinum, adſcito ſibi comite S. Silueſtro Ieroſolymam profectam eſſe: commentum enim iure dicēdum eſt, quod nulla vel maiorum traditione probatur vel antiquorum ſcriptorum auctoritate fulcitur. Portò cùm & alia plura minùs ſolidæ veritatis in eamdem ſanctiſſimæ Crucis Inuentionis hiſtoriam, iam ab antiquis temporibus irrepſerint; quæ Gelaſius [l] Papa ſic reliquit dubia, vt reiiciat in arbitrium prudētis lectoris, qui verū à falſo diſtinguere ſciat: nos, ex more, quæ nouimus antiquioribus Patribus eſſe probata, omniúmque fide recepta, breuiter recenſentes, cetera legentium arbitrio relinquemus.

k Zon. Annal. tom. 3.

l Gelaſ. decr. de lib. apocry.

[De inuentione Crucis agitur etiam ad finem Chronici Euſebij; quamquam ea verba non reperiuntur in pleriſque mſſ. codicibus. Videtúrque inſuper eadem indicari apud ipſum Euſebium lib. 3. de Vitâ Conſt. dum poſtquam narrauit cap. 27. quomodò ſepulchrum Domini inuentum eſſet, ſubdit cap. 29. Epiſtolam Conſtantini Imp. ſcriptam ad Macarium tunc temporis Ieroſolymorum Epiſcopum (quam etiam ſuis Hiſtoriis inſeruerunt Theodoretus li. 1. cap. 17. & Socrates lib. 1. cap. 6.) vbi in ipſo principio hæc ponuntur: *Tanta Saluatoris noſtri erga nos benignitas declarata eſt, vt nulla tam accurata dicendi ratio & vis ſit, quæ præſens miraculum pro dignitate explicare poſſe videatur. Nam vt inſigne illud ſanctiſſimæ illius paſſionis monimentum, quod terræ viſceribus abditum, tot támque multis annorum conuerſionibus iam delituiſſet, tum illuceret ſeruis Dei, cùm illo, hoſte deuicto, in libertatem eſſent vindicati, omnem profectò hominum admirationem longè ſuperat.*]

VIII.

m Ambr. or. in fun. Theodoſ.

Ambroſius [m] igitur tradit, Helenam reuiſentem Loca Sancta, diuinitùs inſpiratam, vt lignū Crucis requireret, acceſſiſſe ad Golgotham, &

aperta

QVOMODO INVENTA, AT COGNITA.

apertâ humo tria patibula confuſa reperiſſe; incertámque hærentem, quodnam eorum eſſet in quo Chriſtus pependiſſet, illud ex titulo ei à Pilato affixo agnouiſſe. Verùm in eo quod habet de titulo, ab eo planè diſcrepant cæteri omnes antiqui ſcriptores; & inter alios, qui eodem ſæculo vixerunt, S. Paulinus[a] Epiſcopus Nolanus, atque Seuerus[o], qui teſtantur Crucem Chriſti innotuiſſe ex reſurrectione extincti cadaueris eidem Cruci admoti, cùm priùs ad tactum crucum latronum immotum permanſiſſet. Roffinus[p] autem & ipſe eiuſdem temporis auctor, non mortuum reuocatum ad vitam, ſed nobilem feminam animam agentem reſtitutam tradit incolumitati: eadémque Theodoretus[q], Socrates[r], & Sozomenus[ſ]; qui omnes id ex conſilio Macarij Epiſcopi Ieroſolymitani factum affirmant. Sed Nicephorus[ß] vtrumque miraculum accidiſſe prodit, cùm ſubdit, poſteà mortuo Crucem impoſitam, illum repentè in vitam reuocâſſe. Addit ad hæc Sozomenus, in alterâ parte antri illius in quo ſepulchrum Domini inuentum fuit, tres illas Cruces eſſe repertas, & tabellam tituli ſeorsùm poſitam. Vt non ſit mirum, ſi poſt trecentos fermè annos Cruces ſubtus terram abſconditæ non penitùs emarcuerint: nam (vt taceamus de ligno Crucis Chriſti, quam à putrefactione potuit miraculum præſeruâſſe) quod aliæ duæ integræ ſint repertæ, non potuit aliâ ratione contingere: ſicut etiam nec eas fuiſſe figurâ diſtinctas, aut ex diuerſâ ligni materiâ, ſed ſicut illam, ex ligno quod cariem non admitteret, ex his poſſumus intelligere.

a Paulin. ep. 11. ad Seuer.
o Seuer. hiſt. lib. 2.
p Ruff. lib. 1. cap. 7. & 8
q Theod. lib. 1. cap. 18.
r Socr. lib. 1. cap. 13
ſ Soz. lib. 1. cap. .
ß Nic. lib. 8. cap. 29.

IX.

Sed & de eiuſdem Inuentione circumfertur hiſtoria, in quà inter alia narratur de Iudæo quodam nomine Iudâ, qui ſecretum locum in quo Crux haberetur abſcondita, reuelauit; eumdémque redditum Chriſtianum, nominatum fuiſſe Cyprianum: cuius etiam eſt mentio in Libro de Romanis[t] Pontificibus, & apud Gregorium[u] Turonenſem. Par eſt autem credere, tum hunc, tum alios peritiſſimos Iudæorum Rabbinos, quos Paulinus ait ab Helenâ de eo loco conſultos eſſe, referâſſe traditionem Hebræorum, de quâ dictum eſt in Paſſione Domini, vt omnia inſtrumenta quæ ſupplicijs ſontium inſeruîſſent, vel vnà vel iuxta eos conſepelirentur, ac proptereà cùm de loco conſtaret vbi ſepultus fuiſſet Dominus, omnium ſententiâ decretum eſſe, ab eodem proximo loco terram effodere.

t Lib. de Rom. Pont. in Euſ. PP.
u Greg. Tur. 1. hiſt. 36.

X.
CRVX IN PARTES DIVISA.

Porrò Crucis inuentæ partem alteram Ieroſolymis eſſe relictam, alteram verò ad Conſtantinum allatam, iidem auctores affirmant, Ruffinus, Socrates, Theodoretus, & Sozomenus. Quam (inquit Socrates) vbi Conſtantinus accepiſſet, ratus ciuitatem in quâ illa ſeruaretur, omninò ſaluam fore, in ſuam ipſius incluſit ſtatuam, quæ Conſtantinopoli in Foro Conſtantini dicto ſuper ingentem columnam porphyreticam collocata erat. Verùm haud magna potuit eſſe portio, quæ aliquo ſtatuæ membro includeretur: ſed quâdâ particulâ ibi reconditâ, conſtat reliquam perlatam eſſe Romam, & in baſilicâ ad Atrium Seſſorianum apud Veneris & Cupidinis templum dirutum à Conſtantino ædificatâ, (quæ & inde *Sanctæ Crucis in Ieruſalem*, vel etiam *Heleniana* dicta eſt) collocatam. Sic[x] enim pius Imperator vleiſci voluit immane ſcelus; quod à Gentilibus perpetratum vidimus, dum in ſancto Golgothâ, in Crucis rupe, impudicæ Veneris ſtatua collocata fuerat, & locus ipſe Veneriarium appellatum. Nec verò hanc tantùm paſſa eſt Crux ipſa diuiſionem; ſed vt de partibus aliis, & ex aliis ſubdiuiſis, dicere prætermittamus; ex maximâ illâ omnium portione, quæ Ieroſolymis relicta eſt, Fidelibus eò peregrinantibus, pietatis ergo, & pro mercede longi itineris, à loci Epiſcopo fuit ſolitum fruſtum concedi: ſed *operante diuinâ virtute iugi miraculo* (quod ait Paulinus[y]) *Crux in materiâ inſenſatâ vim viuam tenens, ita ex illo tempore innumeris penè quotidie hominum votis lignum ſuum commodans, vt detrimenta non ſentiret, & quaſi intacta permaneret, quotidie diuidua ſumentibus, & ſemper totam venerantibus: ſed iſtam imputribilem virtutem, & indeſtribilem ſoliditatem, de illius profectò carnis ſanguine bibit, quo paſſa mortem non vidit corruptionem.* ita Paulinus. Sicut & Cyrillus[z] Ieroſolimitanus Epiſcopus ſæpiùs repetit, eiuſdem ſanctæ Crucis ligno, per particulas ex eâ ciuitate vniuerſum terrarũ Orbem repletum eſſe; ſed vt quinque panes in quinque millia multiplicati fuiſſent, ita hoc lignum & Ieroſolymis conſpicuum extitiſſe, & vniuerſum fermè Orbem iam replêſſe. Cuiuſmodi tantorum Patrum testimonia, ora obſtruant ſubſannantium hæreticorum de vnâ Cruce tot in partes toto Orbe diffuſâ.

x Hanc periodum habet Baron. an. 314. num. CV.
y Paulin. ep. 11. ad Seuer.
LIGNVM S. CRVCIS MVLTIPLICATVM.
z Cyril. catec. 4. 10. 13.

XI.
DE CLAVORVM INVENTIONE, AT VSV.

Quod verò pertinet ad repertos eodem loco CLAVOS, quibus crucifixus eſt Dominus; cùm eos non fuiſſe tam longâ temporis diuturnitate conſumptos rubigine teſtetur Socrates, haud fuit opus ab aliis alio miraculo diſcriminari. De illorum autem inuentione aſſertores ſunt iidem omnes citati ſuperiùs auctores: & quem primum ordine poſuimus, S. Ambroſius ait, Helenam de vno clauo frenos fieri præcipiſſe, de altero diadema intexiſſe, hæcque duo filio ſuo Conſtantino miſiſſe, vt tum ipſe, tum aliij ſubſequentes Impp. diſcerent fidem integram conſeruare, & iuſtè imperare geſtando in capite, vbi ſenſus eſt, coronam de Cruce, & manibus pariter regendo habenam de Cruce. Alludit & inter alios Theodorus[a] de clauo in freno poſito, ad id quod olim per Zachariam[b] Prophetam prænontiatum fuerat; *In die illâ erit quod ſuper frenum equi eſt, ſanctum Domino*: licèt hoc S. Hieronymus, explicanti verba Prophetæ, parùm arrideat. Cùm autem tres ſaltem Clauos eſſe oportuerit, ex illorum duobus frenum eſſe confectum tradunt, (quamuis frenos, quaſi plures, Ruffinus æquè ac Ambroſius dicat) tertio autem regium diadema compactum. Verùm quatuor potiùs fuiſſe, Gregorius[d] Toronenſis affirmans, (de quâ controuerſiâ dictum eſt in Paſſione Domini) & de vſu ſingulorum agens, tradit duobus frenum Imperatoris munitum eſſe, quò faciliùs hoſtes hâc virtute fugarentur; adeò vt etiam alluſiones dæmonis Iuſtinus Imp. eo capiti ſuo impoſito freno poſteà fugârit: Tertium verò clauum, Helenam cùm rediret in Occidentem, in mare Hadriaticum inieciſſe, miſeratam excidia nauigantium, quæ in eo tractu frequẽtiſſima eſſent, factúmque eſſe, vt qui *Vorago nauigantium* dici conſueuiſſet, poſt hæc redditus fuerit quietus & tranquillus: eamque vſque ad ſua tempora conſuetudinem perdurâſſe, vt illum ſanctifica-

a Theod. 1. hiſt. 18.
b Zachar. 14.
c Hieron. in Zachar.
d Greg. Tur. de glor. mart. cap. 6.

tum maris tractum naturæ venerarentur,& cùm in greſſi eſſent,ieiuniis, orationibus,& pſalterio vacarent: Quartum denique clauum in galeâ ſtatuæ Conſtantini fuiſſe poſitum. quod etiam poſt alios teſtatur Zonaras [e]. Sed cùm omnium ſententiâ conſter, clauum poſitum eſſe in coronâ,quâ ipſe vti ſoleret Conſtantinus; puto potiùs coronam ſtatuæ impoſitam, ad illius quam geſtare ſoleret Imperator exemplum eſſe compoſitam, quàm illam re verâ alio clauo Crucis ornatam fuiſſe.

e Zonar. Annal. par. 3

XII. CLAVORVM MVLTIPLICITAS VNDE.

Quòd verò Claui,quibus crucifixus eſt Chriſtus, plures diuerſis in locis reperiri dicantur; nihil eſt quod pluribus quàm tribus,vel ad ſummum quatuor, eum confixum eſſe putemus:licèt multa extent exempla ſanctorum Martyrū, (& inter alia,quod S.Ambroſius [f] recitat, Agricolæ martyris) multiplicibus clauis patibulo affixorum.Sed fortaſsè accidit,vt ex aliquo clauorum Chriſti modica illis acceſſerit ferri portio; vel potiùs, deperditis antiquioribus rem teſtantibus monumentis, claui illi quibus compacta ſunt ſigna ſanctiſſimæ Crucis,crediti ipſi fuerint quibus Chriſti membra transfixa fuiſſent.Niſi & fortè alicubi cõtigit,vt clauus aliquis inter ſacras reliquias aſſeruatus,quo myſtica membra Chriſti,nempè Martyr quiſpiã confixus eſſet, idem vnus ex ipſis Paſſionis Chriſti clauis fuerit exiſtimatus. Quicquid ſit,fides (quod ait Ambroſius) purgat facinus; cùm nemo Fidelium ferrum colat,ſed CHRISTI potius paſſionem veneretur & adoret in ferro.

f Ambr. exhort. ad Virg.

XIII. HELENÆ PIETAS, ET MVNIFICENTIA.

Sed quod rurſùm ad Helenam ſpectat; tradunt iidem [g] qui ſuprà auctores, eam aliud inſigne religioſi animi Ieroſolymis indicium reliquiſſe, dum Virginibus, quas ibi reperit Deo ſacratas, prandium exhibuit & habitu famulæ ſuccincta, propriis manibus cibum appoſuit, poculum porrexit,aquam manibus infudit. Cuius etiam in hâc Orientis peregrinatione, erga egenos & afflictos,necnon in loca ſacra,vbique exhibitam munificentiam Euſebius [h] deſcribit. Eamdem verò Ieroſolymis redeuntem, egregiá memoriam Luciani martyris Drepani in Bithyniâ excitâſſe, teſtantur eiuſdem martyris Acta [i] antiquitùs ſcripta. Filius autẽ qui ad omnia ſumptus copioſiſſimos ſuppeditabat Conſtantinus [k], voluit à matris nomine eamdem ciuitatem redditam ampliorem, *Helenopolim* appellari,& Pontum ipſum, Polemaicum anteà dictum, à matre ſuâ *Helenopontum* [l] nominari.

g Ruff. lib. 1. c. 8. Socr. lib. 1. c. 13. Theodor. lib. 1. c. 18. Sozom. lib. 2. cap. 2. & aly. h Euſeb 3. de Vit. 43. 44. i Ap. Metaphr. & Sur. 7. Ianuar. k Socr. & Soz. vbi ſuprà. Niceph. lib. 8. cap. 31. l Iuſtinian. Nouel. 28

XIV. OBITVS.

Cùm autem quoto potiſſimùm anno Domini defuncta fuerit, incompertũ habeatur; haud tamẽ affirmare dubitamus, adhuc aliquot poſthæc vixiſſe annos; quippe quam octogenariam ex hâc vitâ migrâſſe, tum alij, tum Euſebius [m] tradit,dum trãquillum ac felicem eius obitum, funúſque regium deſcribit. Addit verò Theodoretus [n], eamdem morientem plurima de piâ viuendi ratione filio Conſtantino præcepta dediſſe, eumdémque benedictionibus muniuiſſe. Porrò quòd eam Euſebius delatam ait ſepeliendam ad ciuitatem, quæ principem locum teneret Imperij; Socrates [o] id accepit de vrbe Conſtantinopoli, Euſebij phraſim minùs exploratam habuiſſe viſus: nam vrbem Romam iis verbis eum intelligere ſolitum declarat nõ ſolùm quòd alibi dum agit de Legatis ad Nicænum Concilium miſſis, Silueſtrum Romanum Pontificem deſignet [p] *per illius vrbis penes quam Imperium eſſet, Epiſcopum*; ſed etiam quòd longè poſt ædificatam Conſtanticopolim, eamdem Romam antonomaſticè *Imperatoriam Vrbem* appellare conſueuit [q]: cùm autem agit de Conſtantinopoli [r], nuncupat *Vrbẽ Imperatoris* (nempè Conſtantini) *nomine appellatam*. Ceterùm Nicephorus [ſ], non Romæ tantùm Helenam ſepultam eſſe,ſed & defunctam affirmat; tranſlatam verò poſt biennium Conſtantinopolim. Ac pariter Suidas [ſſ] Romæ ſepultam confirmat. Citatúſque ſuperiùs Anaſtaſij liber de munificentiâ Conſtantini,cùm agit de baſilicâ SS.Martyrum Marcellini & Petri Romæ viâ Lauicanâ inter duas lauros poſitâ,ait Conſtantinum condidiſſe Mauſoleum, vbi Auguſtam matrem ſuam poſuit in ſarcophago porphyretico. Romæ igitur cùm ſepulta dicatur, de tranſlatione factâ Conſtantinopolim penes antiquos nulla eſt mentio: immò Sigebertus [t] ab Vrbe ex eâdem Eccleſiâ SS.Petri & Marcellini tranſlatam tradit in Gallias,& in Rhemenſi diœceſi collocatam. Conſtat [v] tamen fuiſſe Conſtantinopoli factam ædem S.Helenæ; cùm [x] & inſuper Veneti eius corpus ab Oriente delatum; poſſidere ſe glorientur. Quod verò teſtatur Euſebius, Conſtantinum matris obitui præſentem extitiſſe; dicendum eſt eum, poſtquàm in Orientem profectus eſt, iterùm rediiſſe in Occidentem: éſtque veriſimile, ipſum modò huc, modò illuc, vt ferebat occaſio, peregrinatum eſſe. Adueniens autem Helena Romam, in baſilicâ Heleonianâ (de quâ ſuperiùs) partem quam ſecum vexit ſanctiſſimæ Crucis, & alias pariter ex Oriente allatas Reliquias, vt Titulum eiuſdem Crucis,& vnum ex Clauis religioſiſſimè collocauit. Eius verò natalem, tam Orientalis, quàm Occidentalis Eccleſia, anniuerſaria commemoratione celebrare conſueuit.

o Socr. lib. 1. cap. 13. ET SEPVLTVRA.

p Euſeb. 3. de Vit. 7.

q Id. 4. de Vit. 69. r Id. 3. de Vit. 52. 53. & lib. 4. cap. 65. & alibi. ſ Nic. lib. 8. cap. 31. ſſ Suid. verb. [illegible]

t Sigeb. in Chron. an. 849. Nouel. v Nouel. 3. cap. 1. x Hoc notat. Baron. Tom. X. an. [illegible] in fi.

XV. DEORVM DELVBRA DESTRVCTA.

Poſtquàm Euſebius narrationem abſoluit de templis Chriſtianorum à Conſtantino erectis in Oriente, conuertens eamdem ad ſuperſtitionem Gentilium ab eodem Imperatore abolitam; pluribus docet [y], quâ illam animi alacritate & ſolicitudine vbique delere ſtuduerit, fana deſtruendo, deóſq; ludibrio exponendo, ac præcipuè loca Veneri ſacra, turpitudinibúſque dicata, penitùs ſubuertendo: quæ pariter Sozomenus [z] proſequitur. Et Socrates [a] aſſerit,eiuſdem Imp. tunc opera factum eſſe, vt Serapidis Cubitus, Nili excreſcentiæ index, ab idoli templo ſublatus, in Eccleſiam Chriſtianorum Alexandriæ inferretur: cúmque ſermo percrebeſceret, Nilum præ Serapidis irâ deinceps minimè inundaturum, econtrà flumen in poſterum latiùs ſe diffudiſſe. De templorum verò demolitione, egregium eſt etiam monumentum in Rebus geſtis [b] *S.Partheny* Epiſcopi Lampſaceni in Helleſponto, qui ab eodem Conſtantino impetrauit, vt liceret idolorum templa ſuæ ciuitatis euertere: quem quidem tum eadem ipſius Acta demonſtrant, tum Nicephorus breuiter ſcribit, fuiſſe vitæ ſplendore, humanitate, & prodigiis ingentibus clarum, adeò vt mortuos excitârit, dæmonibus imperârit, & morbos quoſcumque ſanârit.

y Euſ. 3. de Vit. 50. & ſeqq. & lib. 4. cap. 25. z Soz. lib. 2. cap. 3. & 4. a Socr. lib. 1. cap. 14.

b Ap. Metaphr. & Sur. 17.

XVI.

Quòd autem Euſebius ait, vbique ſacra Gentilium,& idolorum fana vnà cum idolis à Conſtantino eſſe ſublata, hyperbolicè planè locutus eſſe dignoſcitur, cùm longè latéque per Orbem complura remanſerint famoſiſſima deorum

templa

templa, ab eo prorsùs intacta, ne ſeditiones in populis excitaret, quæ poſteà ab iis qui eum ſecuti ſunt Impp. (quod ſuis dicetur temporibus) proſtrata fuere. Quapropter Theodoretus [c], dum agit de idolorum demolitione per Theodoſium factâ, ait Conſtãtinum, tametſi vetuerit omninò dæmonibus immolare hoſtias, non tamen eorum delubra demolitum eſſe, ſed mãdatum ſolùm dediſſe ne quiſquam ad ea accederet. Et Oroſius [d] nihil aliud de Conſtantino teſtatur, niſi ſtatuiſse Paganorum templa claudi. Eius quidem edicto prohibita fuiſſe ſacrificia diis offerri, teſtatur, reſcriptum [e] Conſtantij ipſius filij, eadem pariter prohibentis. cuius etiam cùm extet aliud edictum de claudendis templis deorum, planè intelligas nequaquàm omnia fuiſſe à Conſtantino deiecta, ſed (vt apparet) ea potiſſimùm, quæ eſſent turpitudinũ promptuaria; quippe qui pudicitiæ & honeſtatis amantiſſimus eſſet. Quare & quod idem Euſebius [f] ait, eum cunctis Romanu Imperio ſubiectis gentibus & legionibus idololatriæ fores clauſiſſe, repreſſúmque quoduis idolis ſacrificandi genus; intelligendum erit tantummodò de eiuſmodi impudicitiarum ſacrificiis atque cultoribus, vel de aliquo particulari alicubi promulgato edicto: cùm diù poſt Conſtantinum conſtet fuiſſe hoſtias immolatas, & vix tandem ſub Theodoſio Seniore id Romæ ceſsâſſe.

c Theod. 5. hiſt. 20.
d Oroſ. l. 7. c. 28 in fin.
e l. 1. C. Th. de Pagan.
TVRPIA SACRA ABOLITA.
f Euſeb. 4. de Vit. 23.

XVII. Hoc item anno, quo Imperator publicas libidinum ſcholas deturbauit; ſanctione [g] editâ occultas etiam quaſque turpitudines inſectatus eſt: nimirùm vt ſi qua ingenua mulier proprio ſeruo ſe occultè miſcuiſſet, ea capite puniretur, ſeruus igni combureretur. Paulò verò pòſt concubinatum penitùs ſuſtulit [h], conſtante matrimonio. Iiſdémque præſentis anni Coſſ. reſcripſit [i] ad Ablauium Præfectum Prætorio de nobilibus, qui ad euitanda publica munera, & vt fruerentur priuilegiis ab eodem Imp. conceſſis Chriſtianæ religionis miniſtris, ſeſe haud rectâ menta in clericatum obtrudebant: quos repellendos eſſe (non ſine Epiſcoporum, puto, conſilio) exiſtimauit.

g l. 4. C. Th. de mulier. quæ ſer.
h l. 1. C. de conc. h.
i l. 6. C. Th. de Epiſc. & cler.

XVIII. Ceterùm quòd ex prædicto reſcripto conſtet Ablauium anno præſenti Præfecturam Prętorij geſſiſſe; ad hoc pariter tempus referendum eſt, quod in Actis [k] ſancti Nicolai Myrẽſium in Lyciâ Epiſcopi famâ notiſſimi, de quo dictum eſt ſuperiùs, traditur ſub eiuſdẽ Ablauij magiſtratu contigiſſe, de tribus fortiſſimis Tribunis militum, per calumniam inuidentium aulicorum à Conſtantino maieſtatis damnatis: qui cùm nocte illâ quæ ſupplicium præcederet, precibus Deum ſolicitantes, ipſum etiam Nicolaum adhuc viuentem, ſed Myris agentem, (vbi enim paulò antè in expeditione quãdam agnouerant acerrimum oppreſſorum & innocentium defenſorem) ipſi Conſtantinopoli exiſtentes, vt præſto eſſet enixiùs rogârent; accidit vt eâdem nocte Nicolaus in ſomnis cùm ipſi Imperatori, tum Ablauio Tribunorum ſupplicium procuranti apparens, vultúque ſeuero eos acriter obiurgans de iniquiſſimâ aduerſus inſontes prolatâ ſententiâ, eoſdẽ compulerit Tribus libertatem dignitatémque reſtituere. Quæ aliáque eò ſpectantia, referunt pluribus eadem Nicolai Acta ex antiquioribus monumentis edita. Porrò vir ſanctiſſimus non diù poſt hæc in bonâ ſenectute & pace reddidit Deo ſpiritũ, relinquens etiam poſt mortem vberem gratiarum fontem, nempè vnguentum [l] iugiter ex oſſibus eius ſcatens; quod & in hanc vſque diem manare non deſinit Barij in Apuliâ, quo poſt aliquot ſæcula corpus eius tranſlatum [m] eſt.

k Ap. Metaphr. & Sur. 6. Dec.
S. NICOLAI ERGA MISERANDA.
l Conſt. Emman. Imp. ap. Balſ. in Nomoc. tit. 7. c. 1.
m Sigebert. in Chron. an. 1087. Vid. ap. Su. die 9. Maij.

Ex hâc autem ſancti Nicolai viſione fortaſſis accidit, vt Ablauius grauiora timens ſi Epiſcoporum iudicia paruipẽderet; de illis Conſtantinum conſuluerit; Imperatórque non immemor eorum quæ pariter per viſum paſſus eſſet, ad eundem Ablauium reſcripſerit [n], Epiſcoporum iudicia atque teſtimonia in omnibus rata firmáque eſſe, & ab omnibus inconcuſſa ſeruari; cùm ea quæ in eâdem causâ Imperator antè reſcripſerat, iam propemodùm exoleuiſſent. Eſt prætereà in eumdem Ablauium vehemens Eunapij [o] Sardiani querela de nece Sopatri, huius temporis inter philoſophos Platonicos facilè principis, & apud Conſtantinum præcipuum fermè locum obtinentis: contra quem (vt ait) Ablauius liuore exæſtuans, machinatus eſt illi ſuppliciũ, quod iuſſu Conſtantini capite luit, quaſi per magiã vinctis vẽtis impediſſet nauiũ frumentariarum Conſtantinopolim aduentum. At digna planè retulit Sopater de impietate præmia, dum eo conſilio tranſtulerat ſe in Regiã (quod idem Eunapius teſtatur) vt Conſtantinum à religione Chriſtianâ reuocaret. Sed & ipſe Ablauius apud eumdem Imp. inter aulicos omnes & magiſtratus locum ſibi principem vendicans, ſub eius filio Conſtãtio (vt videbitur) finem tandem infeliſſimum conſecutus, meritas luit pœnas de inſatiabili auri cupiditate, quâ flagrans multa iniuſtè perpetrauit. Quem & putamus ab Euſebio [p] intelligi, dum agens de pio officio Conſtantini in curandis ſuorum aulicorum morbis. tradit dixiſſe cuidam ex ſuis; *Quouſque tandem, ô bone, inexplebilem hanc auaritiam cumulamus?* Deinde corporis humani menſuram humi imprimentem haſtâ, addidiſſe, *Omnes vitæ diuitias, & totius Orbis opes ſi domi haberes, tamen plus hoc à me circumſcripto loculo non poſſidebis, ſi & illud forte poſſederis.*

XIX.
n l. 1. C. Th. de Epiſc. iudic.
o Eunap. in Vit. Philoſ.
ABLAVII P. P. AVARITIA.
p Euſeb. 4. de Vit. 29. 30.

IESV CHRISTI
AN. 327.
SILVESTRI
AN. 14.
CONSTANTINI
AN. 22.

I. ANNO Chriſti trecenteſimo vigeſimo ſeptimo, Conſtantinus Cęſ. quartùm & Maximus Coſſ. ponũtur in Faſtis: quo Arij & Arianorum falſæ pœnitentiæ malè obducta cicatrix iterùm recruduit. Cùm enim (quod dictum eſt ſuperiùs) iidem dolosè palinodiam recantantes damnâſſent hæreſim, ipſéque Arius ſic receptus eſſet à Nicænâ Synodo, vt tamen ab Alexandrinâ ciuitate, in quâ tot diſſidia vnà cum hæreſi propagâſſet, omninò abſtineret: qui ei patrocinabatur Euſebius Nicomediẽſis Epiſcopus, inito cum Meletianis fœdere, de eodem Alexandriam reſtituẽdo literas ad Athanaſium eiuſdem ciuitatis nuper creatum Epiſcopum ſcripſit, & cùm his reſponſum dediſſet, hære-

EVSEBII NICOMEDI. STVDIA PRO ARIO ADVERSVS ATHANASIVM.

ſum inuentores damnatos in Concilio minimè recipiendos eſſe, idem Imperatorem induxit, vt ipſi Athanaſio per litteras exilium minaretur, niſi Arium reciperet: cùm verò & Imperatorem Athanaſius placâſſet, perſuadens nullam eſſe debere Eccleſiæ Catholicæ cum hæreſi Chriſti oppugnatrice communionem; tum demùm Euſebius per litteras cum Meletianis egit, vt ſcelera de Athanaſio confingerent. Sed hæc de confictis ſceleribus, anno ſequenti: reliqua verò præſenti geſta eſſe, nempè paulò poſt Alexandri Epiſcopi Alexandrini obitum, ipſe S. Athanaſius[a] ea narrans demonſtrat: ſimulque docet non aliâ de cauſâ Euſebianos in ipſum Athanaſium machinatos eſſe, niſi vt Arium reſtituerent, & per eum damnatam hæreſim reſtaurarent.

a Athan. Apol. 2.

II. CONSTANTIA FAVTRIX ARII.

Eſtque dictu incredibile, quibus ſe artibus Euſebius in aulicorum intruſerit amicitiam; qui iam diù antè (vt vidimus) Conſtantiæ Auguſtæ Licinij Imperatoris coniugi, ſorori verò Conſtantini, familiaris redditus, eâ apud Conſtantinum præcipuâ vtebatur adminiſtra in omnibus quæ pro Ario moliretur: cùm præcipuè eadem Conſtantia, poſt obitum S. Helenæ pientiſſimæ feminæ, ſummæ eſſet apud Imperatorem auctoritatis. Vnde egregiè S. Hieronymus[b] ait, Ariū vt Orbem deciperet, ſororem Principis antè decepiſſe. Accidit enim, (quod Ruffinus[c], & alij ſcribunt) eidem Conſtantiæ presbyterū quendam venire in notitiam, qui latenter eam erga Arium propenſiorem reddidit; adeò vt cùm diem obitura viſitaretur ab Imperatore, extremam ab eo gratiam popoſcerit, illum presbyterum in familiaritatem recipere, & quæ ſibi ab eo pro ſalute ſuggererentur, audire. Porrò horum omnium fuiſſe Euſebium Nicomedienſem architectum, teſtatur Socrates[d].

b Hier. ep. ad Cteſiph. c Ruff. l. 1. cap. 11. Socr. l. 1. cap. 19. Theod. lib. 2. ca. … l. 1. c. 26.

d Socr. l. 1. c. 9.

III. PERPLEXA DE ARIO HISTORIA ELVCIDATVR.

Sed quòd tunc Arium ab exilio reuocatum eſſe, nonnulli ſcripſêre; iidem decepti ſunt, quòd putârint exilium ei in Nicæno Concilio irrogatū eſſe: verùm nec Athanaſius quicquam vſpiam de Arij exilio, nec Conſtantini literæ,[e] quibus ad ſe Ariū accerſiuit, eum ab exilio reuocâſſe demōſtrant: & quod Euſebius ad Athanaſium de recipiendo Ario literas dedit, planè ſignificat eum nō fuiſſe exilio mulctatum cùm non eſſet Athanaſij, eum exilio ſoluere, quem Imperator relegâſſet: ac denique vidimus auctore S. Hieronymo[f], eumdem in Synodo pœnitentiam ſimulantem ſubſcripſiſſe cum aliis; neque aliud aduerſus eum decretum, niſi ne amplius rediret Alexādriam. Quapropter & ex his quoque errore conuincuntur, qui[g] Arium confeſtim poſt Nicænam Synodum tradunt reuerſum Alexandriam, ibidémque diù cōmoratum eſſe. At certè vix credi poteſt, quot perplexitatibus inuoluta habeatur, alioqui omnibus notiſſima, huiuſmodi hiſtoria. Siquidem affirmat Socrates[h], Arium poſt Nicænum Concilium diù verſatum Alexandriæ, ac per Tyriam Synodum pleniùs reſtitutum, anno demùm trigeſimo Conſtantini periiſſe. Sozomenus[i] verò, reſtitutum eſſe per Concilium Ieroſolymitanum, quod ante Tyrium ab Arianis celebratum ſcribit. Sed Theodoretus[k] coitionem Arianorum cum Meletianis, poſt Arij obitum recēſet. Ruffinus[l] autem eiuſdem Arij interitum poſt Conſtantini obitum, & Conciliabulum Tyrium ſub Conſtantio contigiſſe putauit. Ac denique his omnibus ſenior Epiphanius[m], affirmat Arium periiſſe viuente adhuc Alexādro Epiſcopo Alexandrino, antequàm etiā cogeretur Nicænum Cōcilium. Sed in tantâ Scriptorum diuerſitate, vnus nobis ſit inſtar omnium Athanaſius, qui ea cuncta præ oculis habuit, eorúmque pars magna fuit: ex cuius teſtificatione conſtat, primùm omnium pro reſtitutione Arij Alexandriam, Euſebium Nicomedienſem & Arianos plurimùm laborâſſe, & acres literas à Cōſtantino ad ipſum Athanaſium extorſiſſe: cùm verò nec ſic aliquid profeciſſent, ad eumdem Athanaſium è ſede exturbandum cum Meletianis conſpirâſſe. Quæ autem poſteà acciderint, dicturi ſumus pro rerum & temporum occaſione.

e Ap. Socr. ibid.

f Hier. aduerſ. Luciſer.

g Theod. l. 1. hiſt. 14.

h Socr. l. 1. cap. 20. & ſeqq.

i Soz. l. 2. c. 25. & ſeqq.

k Theod. lib. 1. cap. 14. & 26.

l Ruff. l. 1. cap. 11. & ſeqq.

m Epiph. hær. 69.

IV. EVANGELII AD INDOS PROPAGATIO.

His ipſis primordiis ſacerdotij Athanaſij, tradit Ruffinus[n] Euangelium ad INDOS inferiores perueniſſe, induſtriâ FRVMENTII Tyrij: qui cum adhuc puer exiſtens, Orbis perſcrutandi gratiâ eò deductus eſſet à Meropio philoſopho Chriſtiano; iſto ab Indis necato, ipſe à Rege ſuſceptus, vnà cum *Ædeſio* Tyrio condiſcipulo, poſtmodùm ob egregiam in rebus agendis perſpicaciam in tantam creuit in regno auctoritatem, vt eius gubernacula ei concrederentur. Quapropter cùm & Romanis negotiatoribus Chriſtianis illuc aduentantibus, poteſtatem dediſſet conuentus agere & Eccleſias ædificare: ac poſtea ipſe in patriam rediens; Alexandriam primò perrexiſſe, vt Patriarcham moneret aliquem dignum Epiſcopum naſcenti Indorum Eccleſiæ mittere: tunc idem ipſe Frumentius ab Athanaſio, qui nuper eius Eccleſiæ regimen ſuſceperat, creatus Epiſcopus, atque vnde venerat redire iuſſus, ſignis ac miraculis editis infinitas barbarorum multitudines ad Chriſti fidem conuertit, & apud eos Eccleſiam ſtabiliuit: Hæc pluribus Ruffinus, qui ea (vt teſtatur) accepit ex relatione Ædeſij comitis Frumentij: eadémque ex Ruffino Socrates[o], necnon Theodoretus[p], atque Sozomenus[q].

n Ruff. l. 1. c. 9.

o Socr. lib. 1. c. 15.

p Theod. lib. 1. cap. 23.

q Sozom. l. 2. c. 23.

V. IBERI PER ANCILLAM AD FIDEM CONVERSI.

Porrò quemadmodùm Frumentius captiuus viam Indis ad fidem aperuit; ſic eodem tempore captiua quædam apud Iberos femina Chriſtiana exemplo pietatis & auſterioris vitæ, ac famâ editorum miraculorum, ſanitatíſque tum aliis, tum ipſi Reginæ, precibus ſuis reſtitutæ; eoſdē IBEROS (ſiue dixerimus, auctore Plinio[r], Iberes) populos, vnà cum ipſorū Rege *Bacurio* dicto, ad veritatis cognitionem perduxit; effecitq; vt ab illis legatio ad Conſtantinum Imp. mitteretur, quâ eum rogarēt ſacerdotes ad ſe mitti, qui cœptum munus explerent. Narrāt hæc pluribus iidem qui ſuprà auctores, Theodoretus[s] Socrates[t], Sozomenus[v], & qui omnes præceſſit Ruffinus[x]; qui rem geſtam ſe Ieroſolymis accepiſſe teſtatur ab ipſo Bacurio Rege, poſtquàm is ad Conſtantinum veniēs, creatus ab eo fuiſſet Domeſticorum Comes, & Palæſtini dux limitis; quem & illum eſſe putamus, qui apud Ammianum[y] item Bacurius nominatur, aliàs Baturius Iberus, ab Imperatore creatus Domeſticorum Comes, & in exercitu Romano dux ſcutariorum & ſagittariorum. Ceterùm partem illam Iberiæ quæ vergit ad mare Ponticum, Colchicam dictam, iam olim ſub Traiano Imperatore prædicatione S. Clementis Papæ illic exulantis, Euangelium ſuſcepiſſe, ſuperiùs dictum eſt: & Irenæi[z] quoque teſtificatione conſtat, longè ante hæc tempora Iberos Chriſtianam fidem

r Plin. lib. 6. c. 10.

s Theod. lib. 1. c. 24.

t Socr. l. 2. c. 6.

x Ruff. l. 1. c. 10.

y Ammian. c. 15.

z Iren. l. 1. c. 3.

Occasione bellor. aut persecut. barbari facti Christiani.

a Soz. l. 2. cap. 5.
b Iren. l. 1. cap. 3.
c Iuſt. dial. cum Tryph.
d Tert. Apol. c. 37. & aduerſ. Iudæ. c. 7. & 8.

amplexatos eſſe. Qui verò iuxta Caucaſios mõtes incolunt Iberi inferiores, vergentes ad mare Caſpium, hi putant ſub Conſtantino veritatem ſuſcepiſſe.ᵃ Certè quidem occaſione Bellorum Romanorum contra barbaros, vel Perſecutionum Imperatorum Gentilium, aduerſus Chriſtianos, magnam factam eſſe diuerſorum populorum ad fidem Chriſti acceſſionem, dum Chriſtiani vel ducerentur à barbaris captiui, vel metu perſecutionum eò confugerent; teſtatur Sozomenus[a]. Sed haud probamus quod aſſerere videtur, id fieri cœpiſſe ſub Gallieno Imp. Nam longè antè Chriſtianam religionem propagatam eſſe ad gentes remotiſſimas, ſatis conſtat Irenæi[b], Iuſtini[c] martyris, Tertulliani[d], & aliorum teſtificatione.

IESV CHRISTI
An. 328.
SILVESTRI
An. 15.
Constantini
An. 23.

I.
Athanasius Diœcesim visitat.

a Athan. Apol. 2.

Anno Chriſti trecenteſimo vigeſimo octauo, Ianuario & Iuſto Coſſ. S. Athanaſius paululùm quieſcens à calumniis & inſultibus Meletianorum atque Euſebianorum, hoc tertio ſuæ ſedis anno peregrinationem ſuſcepit, quâ ex Epiſcopali munere ſubiectam Alexandrinæ Eccleſiæ perluſtrauit diœceſim; vt quod hæreſis & ſchiſma, prauiſque mores corrupiſſent, vigilantiſſimo ſtudio reſtauraret. Meminit huius ſuæ Eccleſiarum Viſitationis ipſe Athanaſius[a], cùm agit de *Iſchyrâ* Mareotidis regionis homine: qui ſuo iuſſu tunc correptus, quod cùm non eſſet clericus, tamen presbyterum ageret, (quippe qui ordinatus olim à Collutho, falsò ſe pro Epiſcopo gerente, redactus inter laicos fuerat in Concilio Alexandrino ſub Oſio Cordubenſi:) ad Meletianos confugit, de quo erit ſæpiùs agendi occaſio inferiùs.

II.
b Ap. Sur. tom. 3.
Athanas. visitat S. Antonium.

c Hier. in Vit. Pauli Erem.

Insignis visiq; Antonii fama.

Porrò non tantùm viſitâſſe Eccleſias, quæ in ciuitatibus aut oppidis poſitæ eſſent, ſed etiam quæ in ſolitudinibus deſertiſque locis à ſanctis monachis regerentur, conſtat ex Actis[b] S. Pachomij, de quo dictum ſuperiùs, ad cuius tunc monaſterium peruenit. Eſtque par credere, ad Magnum quoque *Antonium*, monachorum omnium famâ celeberrimũ, quocum ab adoleſcentiâ aſſueuerat, (& vt ipſe in eiuſdem Vitâ teſtatur) ei inſeruierat, diuertiſſe; quem & aliàs ſæpè viſitâſſe ſcribit. Hoc verò tempore, benedictionis gratiâ duo ad eum pallia attulit; quorum altero poſteà (vt auctor eſt Hieronymus[c]) idem Antonius Pauli primi Eremitæ exanime corp⁹ inuoluit; alterum iam vſu tritum moriens legauit eidem qui dederat Athanaſio: qui ſe illud, tamquam magnâ hæreditate ditatum, lætanter accepiſſe, teſtatur in eodem quem de rebus ab eo præclarè geſtis commentario cõſcripſit. Vbi & aſſerit, tantam fuiſſe eius ſanctitatis vbique famam, vt non ſolùm vniuerſum impleſſet Oriẽtem, ſed etiam Africam, Hiſpaniam, Galliam, Italiam, ipsámque etiam vrbium caput Romam peruaſiſſet: adeò vt & ipſe Conſtantinus Imp. eiúſq; filij, literis eum frequentarent, ceteríque omnis generis Chriſtiani ad eum inuiſendum confluerent; & qui inter Gentiles philoſophos eminerent, moleſtè ferentes hominem illiteratum tam eximio ferri præconio, quaſi ſummũ philoſophiæ verticem attigiſſet, ad eum diſputandi gratiâ accederent, & non ferre valentes eius acumen ingenij, ac gratiam Spiritûs quæ in eo eſſet, victi cum ſtupore recederent.

III.
Cœnobiticæ vitæ institutor.

Cùm igitur (vt idẽ Athanaſius ſcribit) quamplurimi eorum qui Antonium vndique viſitabant, ab eo ad contemptum ſæculi, & perfectæ vitæ ſtudium ſedulò inuitari, idem viuendi genus & inſtitutum capeſſerent; complura condidit monaſteria, Cœnobiticæque Vitæ primus iecit in eremo fundamenta: adeò vt Cœnobitarum Monachorum idem Inſtitutor ſit habitus: vel potiùs reſtitutor, ſi Eſſenorum, qui in Ægypto ſub Marco Euangeliſtâ floruerunt, ratio aliqua habẽda eſſe videatur; quos Chriſtianos extitiſſe, ſuo loco demonſtratum eſt. Fuêre quidem & alij ante Antonium, qui timore perſecutionis ciuitatibus derelictis, ſiue turi ſiue in deſertis loci abditi, Angelis ſimilem vitam duxêre; quorum aliquos ex Euſebio diximus fuiſſe martyrio coronatos: reperitque ex iſtis ipſe Antonius, cùm (vt deſcribit Athanaſius) deſertum petens, ab vno illorum prima rudimẽta Monaſticæ inſtitutionis accepit; quæ ipſe diuino afflatus numine perfecit, cum monachos in vnum collegit, & in diuerſa loca, tamquam in diuerſa aluearia apum examina diſtribuit, quorum alij in iiſdem cum illo montibus monaſticam exercuêre diſciplinam, alij eamdem aliò transferentes, breui tempore, nempè hoc ipſo ſæculo, vniuerſum terrarum Orbem tam ſanctâ repleuêre propagine; nimirùm Syriam, Aſiam, Armeniã, Indiam, Perſidem, Æthiopiã, & Boreales regiones, vſque ad Gothos, ac latrones Beſſos, & Dacos; vt teſtantur inter alios Paulinus[d] & Hieronymus[e]. Adeò vt non ſit, quòd quis huiuſcemodi vitæ inſtituti Baſilio primas tribuat; quẽ imitatorem potiùs acceſſiſſe, profitetur ipſemet[f] ad Neocæſarienſes. Sicut & de feminis, idem vitæ inſtitutum in Ægypto arripientibus, teſtis eſt S. Ioannes Chryſoſtomus[g].

Monachismus satis[?] sims[?] propagatus.
d Paulin. in carm. vlt. de reditu Niceta.
e Hier. ep. 3. ad Heliod. & 7. ad Latam.
f Baſil. ep. 63.
g Chryſoſt. hom. 8. in Matth.

IV.

h An. 340.
Romæ primùm monasteria intra Varbem.
i Aug. 8. Confeſſ. 6.
k Id. de morib. Eccl. c. 33.
l Ambr. ep. 82. ad Vercel.
Monachismus coniunctus clericatui.

In Occidente quoque id primùm accepiſſe Romam ab eodem Antonio Magno per Magnum Athanaſium, à Romanâ verò Eccleſiâ alias omnes Occidentalis Orbis Eccleſias, dicetur inferiùs ſuo loco[h]. Modò illud ſatis dicere, præſtitiſſe hoc ampliùs ceteris Romanâ Eccleſiam, vt ipſa prima voluerit etiam intra Vrbem & in ſuburbiis cœnobia monachorum. quod æmulatæ ſunt nobiliores Eccleſiæ; vt Mediolanenſis, quæ primum monaſterium iuxta ciuitatem poſitum habuit, ſicut Auguſtinus[i] ſcribit; qui & plura ſe Romę vidiſſe teſtatur[k], dum eorum viuendi rationem deſcribit. Qui verò in Orbe Occidentali monachiſmum coniunxerit clericatui, prædicatur à S. Ambroſio[l] S. Euſebius Epiſcopus Vercellenſis; qui Apoſtolicâ (vt videbitur) auctoritate Alexandriæ aduerſus Arianos Concilium habuit; ſanctorúmq; monachorum inſtitutum (vt par eſt credere) diligentius perquiſiuit, & quod videret illic fieri, clericali vitæ coniungere ſtuduit. Idque ipſum præſtantiſſimum vitæ genus, S. Martinus Epiſcopus Turonenſis tranſuexit in Gallias, & S. Auguſtinus in Africam.

V.

At parùm viſum eſt Athanaſio, monachorum inſtituta in clerum Eccleſiarum ciuitatis transferre;

EX MONACHIS CREATI EPISCOPI.

ferre; ſed ipſos etiam ſanctiſſimos Monachos, quos ceteris nôſſet moribus & peritiâ antecellere in Epiſcopos diuerſarum Eccleſiarũ adſciuit; vt ipſe teſtatur in epiſtolâ ad Dracontium. Nec poteſt negari, fuiſſe Monachiſmũ, ſeminarium in Eccleſiâ Dei ſanctiſſimorum Epiſcoporum, ex quo Baſilij, Gregorij, Chryſoſtomi, & alij tam in Oriente quàm Occidẽte viri ſpectatiſſimi prodiêre; quorum omnium qui Antonium Magnum dixerit Patriarcham, veritatis ſcopum attinget: in quo mille ſignis atq; virtutibus, quàm ſit Deo grata Monaſtica Vita, fuit euidentiſſimè declaratum; & in aliis idem vitæ genus agentibus firmiſſimè ſtabilitum, vt in Pachomio, Hilarione, Macariis, Ioanne, Ammone, Abrahamio, & aliis fermè innumeris, in quibus ſunt innouata antiqua miracula Prophetarum & Apoſtolorum: veluti conſtat ex ipſorum Rebus geſtis antiquitùs ſcriptis, quæ reperiuntur penes Collectores Vitarum SS. Patrum.

VI.

m Hier. ep. 22. ad Euſtoch.

MONACHORVM DIVERSA GENERA.

Porrò degentium in Ægypto monachorum, Hieronymus[m] docet tria fuiſſe genera; nempè CŒNOBITAS, quos illi *Sauſes*, vocarent, hoc eſt, in communi viuentes; ANACHORETAS, qui ſoli habitarent per deſerta, & ab eo quòd procul ab hominibus recederent, nuncuparentur: ac tertium genus, quod *Remoboth* dicerent, qui bini & terni, nec multò plures ſimul habitarẽt, idque quamplurimùm in vrbibus & caſtellis, ſuo arbitrain ac ditione de eo quòd laboraſſent, in communi viuentes, ſed cum nimiâ rerum omnium affectatione, ac minori rerum diuinarum ſollicitudine. Deſcribit eos omnes pluribus Hieronymus. A tertio autem illo genere paulò diuerſi erant, quos Caſſianus[n] *Sarabaitas* nominatos eſſe tradit, ab eo quòd ſemetipſos à cœnobiorum congregationibus ſequeſtrarent, ac ſingillatim ſuas curarent neceſſitates. Sed quod ſpectat ad Cœnobitas, quos Hieronymus ſimiles fuiſſe tradit Eſſenis; extant prolixiores de eorum antiquis inſtitutis formæ conſcriptæ à Pachomio, Baſilio, Caſſiano, Climacho, ac demùm in Occidente à S. Benedicto, & aliis recentioribus ſanctiſſimis viris; de quibus ſingulis dicetur ſuis locis. Pariterque de Cœnobitarum Monialium inſtitutis, agunt Hieronymus[o], Baſilius[p], Ambroſius[q], Auguſtinus[r], & alij. Anachoretarum autem idem Hieronymus ait auctorem extitiſſe Paulum, illuſtratorẽ Antonium, & ſi ad ſuperiora conſcendamus, principem Ioannem Baptiſtam. Sed quod ait de Antonio, ſic accipiendum eſt, quòd ille primò id vitæ genus exercuit, qui poſteà cœnobiticam vitam excoluit, & rurſus ad anachoreticam rediit, licèt ſuorum curam non dimiſerit. Cuius exemplo contigit ordine quodam reciproco, anachoretas generare cœnobitas, & cœnobitas vice verſâ parere anachoretas: qui ſcilicèt voluntate patris omnium præſidis, ſic agere ſolitarij permittuntur, vt tamen vinculo quoque obedientiæ adſtringantur: cùm alioqui non defuerint viri ſanctiſſimi, qui ipſo primo ingreſſu vitæ monaſticæ, eremum petentes, ſolitariam vitam ſectati fuerint. Porrò de iis habent fermè eadem Epiphanius[ſ], & Auguſtinus[t].

n Caſſian Collat. 18. c. 7.
o Hier. ep. 12.
p Baſil. de virg.
q Ambr. de virg.
r Ambr. de morib. Eccl. c. 31. 33.
ſ Epiph. her. 80.
t Aug. de morib. Eccl. c. 31.

IESV CHRISTI
AN. 329.
SILVESTRI
AN. 16.
CONSTANTINI
AN. 24.

I.

a Ep. Conſt. ad Nicomed. ap. Theodor. l. 1. cap. 20.

CRIMINATIONES IN ATHANASIVM.

ANNO Chriſti trecenteſimo vigeſimo nono, Conſtantino Aug. octauum & Conſtantino Cæſ. quintùm Coſſ. Meletiani ſchiſmatici, ob excitatas denuò turbas ab Imperatore accerſiti, ex conſilio Euſebianorum Athanaſium criminati ſunt, indixiſſe Ægyptiis tributum de pendendis Eccleſiæ linteis ſeu velaminibus. Sed qui aliâ occaſione præſentes tunc adfuêre, Catholici presbyteri Alexandrini, Apis & Macarius, illatum crimen de tributo indicto facilè diluerunt; ceterùm docentes non eſſe nouum, vt eiuſmodi ornamenta rogarentur à populis ad decorem Eccleſiarum. Rem geſtam paucis perſtringit ipſe Athanaſius[b]; ac poſt illum Socrates[c] & Sozomenus[d]. Conſueuiſſe verò Fideles *Linteamina* Eccleſiis offerre, teſtatur quoque S. Paulinus[e]. Habéſque apud S. Gregorium[f], Ruſticanam Patriciam *Vela* Romam miſiſſe ad Eccleſiam S. Petri: & extat ad eundem querela de Natali[g], Epiſcopo Salonitano, quòd Vaſa ſacra, & Velamina ſuis dediſſet affinibus; necnon de Fuſeo[h] Abbate, qui ſacros codices & Vela ſecum aſportaſſet: ac denique ſunt de his innumera planè alia exempla. Ceterùm grauiori poſt hæc Athanaſius calũniâ appetitus; de auro miſſo cuidàm *Philumeno*, qui aduerſus Imperatorem rebellauerat; idem à Conſtãtino accerſitus, non ſolùm eam diluit, ſed etiam honorificè habitus, Alexandriam remiſſus eſt cum literis ſuæ integritatis teſtibus; quas ipſe[i] integras, Theodoretus[k] fragmentum ex eis recitat; meminerúntque[l] earumdem Socrates & Sozomenus. Quibus quod ait, *Veſtri autem eſt, non mei iudicij de eâ re cognoſcere*; magnâ modeſtiâ Chriſtianiſſimus Princeps, ad cõprouinciales Epiſcopos cognitionem cauſæ remittit, quòd res Eccleſiaſticæ inter Eccleſiaſticos agendæ eſſent.

b Athan. Apol. 1.
c Socr. l. 1. c. 20.
d Sozom l. 2. cap. 21.
e Paulin. natal. 6. S. Felic.
f Greg. 9. ep. 38.
g Id. 2. ep. 14.
h Id. ep. 8. 15.
i Athan. Apol. 2.
k Theod. lib. 1. c. 17.
l Socr. & Soz. vbi ſupra.

VELIS EXORNARI ECCLESIAS SOLITAS.

II.

CONSTANTINVS EXAGITAT ARIANOS.

Sed cùm hæc omnia aduerſus Athanaſium intelligeret actitari ab Euſebio Nicomedienſi & Theognide Nicæno; qui damnati atque depoſiti in Nicæno Concilio, ſimulatè palinodiam recantantes, eiuſdem Conſtantini precibus reſtituti fuerant: iam ipſe aduerſus eos vehementer commotus, iuſſit vt iidem ſecundùm priorem Synodi ſententiam ſedibus pellerentur. Hæc enim conſtant ex datâ ab eo ad Nicomedienſes epiſtolâ, quam Theodoretus[m] recitat, licèt non integram[n], nec ſuo loco, aut tempore. Præter autem cõmunicationem cum Meletianis, quam in illis Imperator vehementer execratus eſt, addit Sozomenus[o] aliam grauiorem Conſtantini commotionis cauſam; nempè quòd iidem circumuenientes eum, cui libellum de Actis Concilij Nicæni Imperator cuſtodiendum tradidiſſet, ſuas in eo ſubſcriptiones deleuiſſent; ac coram eodem ipſo Imp. impudenter Euſebius negâſſet Filij cum Patre conſubſtãtialitatem. Verùm iſta non ſatis liquent: quippe conſtat, Euſebianorum ſiue Arianorum neminem, nec ipſum quidem Arium, auſum eſſe viuente Conſtantino in Nicænum Concilium vel quicquam mutire;

m Theod. lib. 1. cap. 20.
n Integram recitat Baron Annal. Tom. III. hoc an. acceptam à Nic. Fabro.
o Soz. lib. 2. cap. 20.

EVSEBIVS NICOM. EXALTA.

ſed

Digitized by Google

ſed omnes ſe eius profeſſores cùm dicerẽt, nonniſi occulto tramite illud aggreſſos eſſe : vt geſta ab eis in Ieroſolymitano Concilio, quæ dicentur inferiùs, manifeſtè ſignificabunt.

IESV CHRISTI
AN. 330.
SILVESTRI
AN. 17.
CONSTANTINI
AN. 25.

I.
DEDICATIO VRBIS CONSTANTINOPOL.
a Nic. l. 8. c. 26.
Greg. Presb. orat. de Patrib. Nic. Conc.

ANNO Chriſti trecenteſimo trigeſimo, Gallicano ſecundùm & Symmacho Coſſ. celebrata ſunt. *Quinquennalia* Conſtãtij Cæſaris, ipſáque *ciuitas Conſtantinopolitana Noua Roma dicata.* Nam quorumdam recentiorum [a] opinionem de factâ eiuſmodi dedicatione à SS. Patribus qui Nicææ cõueniſſent, iam ſuperiùs refellimus. Quòd autem in Chronico Caſſiodori ponitur Pacatiano & Hilariano Coſſ. nẽpè poſt annum ſequentem; ſi ex eodem Chronico numeres annos Conſtantini, inuenies id accidiſſe quinq; annis poſt eius Vicennalia, nẽpè vigeſimo quinto eius Imperij, qui eſt præſens. Error eſt autem in Conſulatu; quòd ipſe Caſſiodorus ingreſſum Conſtantini tardiùs quàm oportuit duobus annis (vt vidimus) collocauerit. Ceterùm hoc ipſo eodem anno id etiam collocat Anaſtaſius Bibliothecari[a] in breui ſuo Chronico; & apud Hieronymum [b] ponitur pariter anno vigeſimoquinto Imperij Conſtantini. Conſentitque Marcellinus Comes, cùm ab anno eiuſdem ciuitatis conditæ vſq; ad Cõſulatum Mauortij, quo Iuſtinus Senior obiit, & cœpit imperare Iuſtinianus, annos numerat centum nonaginta ſeptem. Tunc enim cœptos eſſe numerari annos ab vrbe cõditâ, cùm eadem dedicata eſt, nulli eſt dubium. Vt verò dies ipſa natalis ſiue dedicationis Nouæ Romæ, ſicut & antiquæ, anniuerſariâ commemoratione celebraretur, edita fuit Impp.[c] ſanctio: quæ quidẽ dies Nouę Romæ, in Menologio, decima menſis Maij in Eccleſiâ publicè recitanda deſcripta reperitur; licèt apud Zonaram [d] vndecimâ menſis Maij eadem fuiſſe abſoluta legatur.

b Hier. in Chron.
DIES EIVS NATALIS.
c L. 2. C. Th. de feriis.
d Zonar. Annal. p. 3.

II.
e Nic. l. 8. c. 26.
CVI DICATA.

Sed quod ad ipſam dedicationẽ ſpectat; eùm eam à Chriſtianiſſimo Imp. nonniſi Chriſtianis ritibus oportuerit eſſe factã; de iis agens Nicephorus [e], affirmat eã incruento Sacrificio, precibus, votiſque, fuiſſe Dei-Genitrici MARIÆ conſecratam. Ceterùm quòd Dedicatio ad cultum latriæ Deo tãtùm debitæ pertineat, nõniſi Deo dedicari conſueuiſſe à Chriſtianis Eccleſias, S. Auguſtinus [f] ſæpè teſtatur. Verùm ſicut eodẽ auctore, conſtat, dedicari Deo Eccleſias in memoriam Martyrum, ita etiam potuit accidiſſe, vt Conſtantinopolis Deo conſecraretur in memoriam SS. Virginis Dei-Genitricis. Nam & Theodoretus [g] illam, *Vrbem* MARIÆ appellat. Deo autem omninò dicatã eſſe Euſebius [h] tradit. Quod verò ſcribit Zoſimus [i], Conſtãtinum in nonnullis publicis à ſe conſtructis ædificiis poſuiſſe deorum ſimulacra; id quidem ex Euſebio [k], aliiſq; antiquis ac probatis auctoribus ita factum intelligitur, vt inſigniora ſimulacra ænea, cùm ornatùs cauſa, tum præcipuè ad deriſionem deorum Gentilium, fuerint locis publicis à Conſtantino poſita, aurea verò & argentea conflata, & in maſſam redacta. Nam & præter hæc diſertis verbis idem Euſebius [l] aſſerit, Imperatorem eam vrbem ita omni idolorum cultu purgâſſe, vt nuſquam in illâ vel ſtatuæ deorum in templis, vel altaria ſanguine inquinata, vel hoſtiæ igne cõſumptæ, vel feſta dæmonum nomine celebrata, vel aliud quicquam eorum quę apud ſuperſtitioſos vſurpari ſolerent, omninò apparerẽt, ſed permultis Eccleſiis, in honorem Martyrum, tam in ſuburbiis, quàm intra vrbem erectis, illuſtrâſſe. Et S. Auguſtinus [m] felicitatem Conſtãtini recenſens, inter alia ſcribit, ei Deum conceſſiſſe condere ciuitatem Romano Imperio ſociam, velut ipſius Romæ filiam, ſed ſine aliquo dæmonum templo ſimulacróque.

f Aug. 22. de ciuit. 10. & alibi.
g Theod. l. 5. c. 13.
h Euſeb. 3. de Vit. 47.
i Zoſim. l. 2.
k Euſeb. de Vit. 12. Socr. l. 1. c. 12. Soz. l. 2. c. 4.
l Euſ. 3. de Vit. 47. 48.
m Aug. 5. de ciuit. 25.

III.
ECCLESIÆ CONSTANTINOP. ERECTA
n Socr. l. 1. c. 12.
o Soz. l. 2. c. 2.

Quod autem attinet ad *Eccleſias* ab illo ibi erectas; de duabus tantùmmodò meminit Socrates [n], nempè de Eccleſiâ *Apoſtolorum*, & alterâ *Pacis* dictâ, quæ & alio nomine *Sophia & Sapientia* nominata reperitur. Sozomenus [o] autem aliam recenſet extra vrbem ædificatam, ac *Michaelium* dictam, quòd in honorem S. Michaëlis Archangeli, qui eo loco apparuiſſet, Deo dicata eſſet: quam & celebrem admodùm fuiſſe, & diuinas virtutes in eâ perfici iugiter conſueuiſſe, ipſemet in ſe expertus, & alioqui oculatus teſtis narrat. Habet verò & alias nõnullas vrbis eiuſdem Eccleſias Nicephorus [p]. Quibus illud ſummâ diligẽtiâ Imperatorem inter alia præſtitiſſe, vt libris ad diuina officia celebrãda abundarẽt, Euſebius [q] eſt auctor, dum literas ab eodem ad ſe eo argumẽto conſcriptas recitat. Sed & teſtatur Nicephorus [r], inter cetera egregia pietatis monumenta, Conſtantinum in eâdem vrbe ſuper columnas erexiſſe tres Cruces æneas, & in eis ſeparatim has voces ſcripſiſſe, IESVS CHRISTVS VINCIT: ad quarum vnam (nimirùm in quâ vox VINCIT inſculpta eſſet) plurima tradit ſolita fieri miracula, & qui inflammationibus, aut oculorum doloribus & ſuffuſionibus vexarentur, ad eam ſanari conſueuiſſe: ſed & ad eam Angelum Domini ingenti ſplendore ter quotannis intempeſtâ nocte venire ſolitum, ac Crucem circumire ſuffitum faciendo, & Triſagion ſuauiſſimè canendo. Habétque inſuper [s], in Conſtantini ſtatuâ ſuper columnam porphyreticam erectâ, poſitam fuiſſe in dextrâ manu aureum malum cum ſuperpoſitâ Cruce, ac tali inſcriptione, TIBI CHRISTE DEVS VRBEM HANC COMMENDO; in baſi verò columnæ, varias ſacras Reliquias fuiſſe reconditas.

p Nic. l. 7. c. 49. 50.
q Euſeb. 3. de Vit. 36.
r Nic. l. 8. c. 32.
CRVCES PVBLICÆ.
s Id. l. 7. c. 49.

IV.
DICTA NOVA ROMA.
t Socr. l. 1. c. 12.

Vt autem eadem ciuitas, ab Imperatoris nomine CONSTANTINOPOLIS appellata, *Noua* ſiue *Secunda Roma* diceretur, ipſum Cõſtantinũ lege publicâ ſtatuiſſe, Socrates [t] tradit. Quæ vt in omnibus antiquæ Romæ reſponderet, eamdem in quatuordecim Regiones diuiſit, Capitolium erexit, Milliarium aureum collocauit, Circum Maximum, Amphitheatrum, Fora, Porticus, & alia publica Romæ inſtar ædificia: idque (vt ait S. Hieronymus [u]) omniũ vrbium nuditate, cùm quicquid nobile in aliis antiquioribus totius Orientis ciuitatibus inuentum eſt, Conſtantinopolim deferri curauit. Sed de his plura Nicephorus, Zonaras, Cedrenus, & alij. Senatũ quoq; ibi conſtituit, & Senatoribus ab antiquâ Româ eò tranſlatis (vt tradit Zoſimus) domos ædificauit: ipſique Senatui [x] eoſdem honores: eademq; priuilegia quæ Romano tribuerentur,

u Hier. in Chron.
EIVSDEM ORNAMENTA.
x Soz. l. 1. c. 2.

Digitized by Google

aſſignauit Scieotiarum quoq; Seholas ædificauit, quæ laudautur à S. Gregorio [y], Nazianzeno. Teſtatur enim Aurelius Victor, Conſtantinum fuiſſe nutritorem bonarum artium, ac fouiſſe maaimè ſtudia litterarum: quod & demonſtrant priuilegia [z], quibus eorum profeſſores voluit aſſe munitos. Eiuſdémque opus fuiſſe putatur *Bibliotheca* ibidem ædificata, ab aliis verò adeò aucta, vt numerum centum viginti millium librorum expleret; quæ tempote Baſiliſci Imp. incendio conflagrauit [a].

y Greg. Naz. or. in laud. Baſil.

z l. 1. & 3. C. Th. de med. & profeſ.

a Zon. Annal. par. 3.

V.

ANNONA CIVIBVS CONSTITVTA.

Ad ampliandam autem ciuitatem ædificiis, Conſtantinum annonam publicam viritim omnibus in eâ domû habentibus diſtribuiſſe, eamdémque ad poſteros tranſmitti voluiſſe, docent poſteriorum Impp. eâ de re ſanctiones [b] editæ. Solitam verò in pane cocto fieri, eadémque à Theodoſio Seniore auctam eſſe, & inuiolabiliter præſtari conſueuiſſe, Theodoſij Iunioris cõſtitutio [c] declarat. Meminit & Zoſimus [d] eiuſmodi munificentiæ Conſtãtini; quam ſuo tempore viguiſſe teſtatur. Denique idem & in eo magnam ex Chriſtianâ manſuetudine ſibi gloriam comparauit, quòd cùm vetera ædificia eius ciuitatis anguſtiora in omnibus reddidiſſet, & noua longè ampliora erexiſſet; carcerem tamen, vt ſe habebat, humilem atque depreſſum, paucorum hominum capacem, nullo auctum additamento reliquit: quem nec poſteri mutare auſi ſunt Imperatores, vſque ad Phocam, ſub quo redditus eſt amplior, vt Glycas [e] teſtatur. Ceterùm quantumlibèt tam ipſe Cõſtantinus, quàm alij certauerint eodem ſtudio poſteriores Imperatores Orientalis Orbis, vt æmulam Romæ Conſtantinopolim æqualem ei redderent, tum priuilegiis muniendo, tum mœnia ſæpiùs dilatando, & ædificiis illuſtrãdo, tum denique aliarum ciuitatum atq; nationum ſpoliis ornando: tamen id perficere minùs licuiſſe, quæ hactenùs præ manibus habetur in Notitiâ [f] prouinciarũ, vrbs Cõſtãtinopolitana accuratè deſcripta; facilè monſtrat. Vnde veriſſima comprobatur eâ de re Suidæ ſententia, *Conſtantinopolim tãtò eſſe aliis omnibus maiorem, quantò Româ eſſe minor videretur: à quâ ſecundam numerari longè ſatius eſſet, quàm ceterarum omnium primam exiſtimari.* quamuis Sozomenus [g], qui veterem Romam numquam inuiſit, nouam ei prætulerit.

b l. 10. 11. 13. C. Th. de annon. ciuit.

c l. 2. C. Th. de frum. vrb. Conſt.

d Zoſ. l. 2.

e Glyc. l. 4.

QVANTVM PRÆSTARET VRBS VETVS NOVÆ.

f Ext. poſt C. Th. recen. edit. eadémque ſeparatim cauſa, cum Notis Panciroli.

g Soz. l. 2. c. 2.

VI.

NOVI MAGISTRATVS CREATI.

De Præfectis verò Prætorio, tã antiquis quàm recentibus, vide plura in vnum collecta à Buleng. in ſuo Imp. Rom. l. 3.

Sic autem diſpoſitis quæ ad perfectionem cõditæ vrbis videbãtur requiri, idem Conſtantinus vniuerſi quoq; Imperij politicum ſtatum in meliorem ordinem reformare volens, complures nouos Magiſtratus inſtituit, & veteres magnâ ex parte mutauit: atque inter alios, cùm duo tantũmodò anteà eſſent *Præfecti Prætorio*, (quorum erat ſumma poſt Imperatorem auctoritas; adeò vt ceteri omnes vbique Magiſtratus, ordinéſque Palatini, atque duces exercituum, eis ſubiacerent:) quatuor impoſterum eſſe voluit, nimirùm Galliarum, Illyrici, Italiæ, & Orientis; quibus vniuerſarum Imperij Romani prouinciarum curá diuiſit. Sed quòd *Magiſtros* quoque *militum* inſtituens, alterum equitum, peditum alterum, poteſtatem eis militum ordinandorum ac puniẽdorum contulit; hâc ea parte Præfectorum auctoritati detraxit. At hæc & alia pluribus eaplicata habentur in Notitiâ aliâ peruetuſtâ prouinciarũ; vbi & ceterorum Magiſtratuum nomina inſunt, qui miro quodam ordine diſpoſiti eſſe videntur. Vt plane apparet, Zoſimũ [h] mali animi affectu potiùs quam iure, hâc quoque ea parte in Conſtantinum inuehi; cuius cuncta, quantumlibèt rectè geſta, carpere numquam deſtitit. Sed & quod addit de ſæuis exactionibus ab eodem Imp. extorqueri ſolitis, quàm ſit calumnioſum ſatis ſuperiùs [i] demonſtratum eſt.

h Zoſ. l. 2.

CALVMNIÆ ZOSIMI.

i An. 315. num. III.

VII.

DE EXACTIONE CHRYSARGYRI.

Quod autẽ habet de *Chryſargyri*, hoc eſt auri argentíque collatione, impoſitâ omnibus vbique terrarum negotiationes exercentibus, & Dardanariis oppidorum, (hoc eſt, fraudulentis venumdatoribus annonæ, atque perſonis quibuſcumque viliſſimis, ac meretricibus, quarto quoque anno pendẽdâ) confundit planè diuerſa tributorum genera. Nam quod impoſitum erat negotiatoribus, id proprie Chryſargyrum erat; diuerſum ab alio, quod pendere conſueuerant lenones, meretrices, & exoleti. quod quidem non Conſtãtinus, ſed Caius [k] Caligula excogitauit, auxitq; aliis probroſis exactionibus: Alexander [l] verò Imperator æquiſſimus, quòd ea turpi lucro colligeretur, vetuit in Ærarium inferri; non tamen abſtulit, ſed ſumptibus publicis ad inſtaurationem Circi Amphitheatri deputauit. Et licèt ipſum non Conſtantinus penitùs ſuſtulerit *, ſaltem eâ ea parte minuit quæ ad exoletos pertinet, quos lege latâ penitùs ſuſtuliſſe vidimus. Rurſùm verò tantùm abeſt vt iſtud de quo agimus indictum fuerit meretricibus, vel pauperibus; vt cùm à negotiatoribus dumtaxat exigendum illud eſſe ſtatuerint Principes [ll], immunes ab eo eſſe voluerint etiam ruſticanos atque colonos, vel alios omnes qui victum manu quærerent.

k Suet. in Calig. c. 40.

l Lamprid. in Alex.

* [Suſtulit poſtea penitùs Anaſtaſius Imp. de quo infrà 149. III. vbi habes quale eſſet tributum Chryſargyri.]

ll l. 10. C. Th. de Luſtral.

VIII.

Sed nec quiſquam eiuſmodi tributum eſſe inuentum à Conſtantino poterit affirmare, cùm aurum Negotiatorium, ſicut & Coronarium, iam pendi ſoleret Alexandri temporibus: quem illud remiſiſſe aliquãdo, non autem abſtuliſſe, Lampridius tradit. Vt verò tunc aurum tãtummodò ſit imperatum, & ſub Conſtãtino aurum & argentum; hoc nemo poterit demõſtrare: itaque refellere cenſetur Euagrius [m] Zoſimi calumniam de eo tributo falsò Conſtantino adſcripto. Quod tamen ſi daremus auctum ab eo fuiſſe, haud quidem eſſet eiuſmodi cõferendum cum tot aliis ab Impp. Ethnicis indictis; quinimmò & leuiſſimum exiſtimari deberet, ſi quis conſiderauerit tot publica à Conſtãtino erecta inſignia monumenta, & maximè (vt prætermittamus de aliis dicere) ciuitatem inſtar Romæ conſtructam, ac pontem [n] lapideum ſuper Danubium, vaſtiſſimum & rapidiſſimum amnem, conſtructum, quo ad inuadendos barbaros facilis pareret acceſſus; de quo planè inueniet quod in Conſtantino admiretur, qui legerit quæ de alio olim à Traiano conſtructo ſcripſit Dio [o]. Porrò ſic eiuſmodi deſcriptum à Zoſimo tributum, dictum fuit *Chryſargyron*, quod vtraque ſpecies penderetur, aurum ſcilicèt & argentum: effoꝛmari enim ſolitos nũmos, ſiue aureos, ſiue argenteos, iuxta pondus indicti tributi, diſtinctámque fuiſſe penſitationem auri ab argenti, conſtat ex Lampridio in Alexandro: adeò vt cùm auri tributum indictum eſſet, non pẽderetur argentum, nec contrà. Vt autem argenti, vel æris pretium in aureo perſolui poſſet, Arcadius & Honorius primi ſtatuiſse [p] reperiuntur.

m Euagr. l. 3. c. 39. & ſeqq.

n Vict. in Conſt. Niceph. l. 7. c. 49.

o Dio in Traian.

p l. vn. C. Th. de arg. pret. l. vn. de collat. æris. C. l. 10.

IX.

Sed quod idem Zoſimus rurſùm eò inſectatur Conſtantinum, quò clariſſimis quoque vi-

ris

DE FOLLE, ALIO TRIBVTI GENERE.

q Epiph. de menſ. & pōd.

[Ceterum agunt de Follis valore, Alciat. & Cuiac. tit. de Præt. & præt. honor. ſed exactius Baron. Annal. tom. 3. hoc an qui omnibus ab aliis diſſentit: quos conſulat qui hæc curioſiùs cupit.]

r l. 1. C. Th. de expenſ. Ludor.

ſ Suid verb. μίλιαρησιον

t Colligitur ex l. 5. & 25. C. Th. de Prætor.

u d. l. 1. de expenſ.

x Dio. lib. 53 hiſt. Rom.

y An. 315. num. III.

ris tributum impoſuerit, *Follem* (vt ait ab ipſo nominatum: cùm duplicis generis *Follis* eſſet, (vt Epiphanius q docet) quorum maior ducentos octo denarios, hoc eſt, (vt aliunde r colligitur) tres libras & ſemis paulò minùs argenti cótineret; minor duo tantùm minuta denarij, nempè obolum, (vt etiam Suidas ſ interpretatur) quem Epiphanius tradit continuiſſe octogeſimam partem vnciæ argenti: eſſétque adhuc aliud tertium genus t Follis, quod contineret tres nummos argenti, hoc eſt vigeſimam u partem libræ: cùm, inquam, hæc ita ſe habeant, etiamſi daremus tributum Conſtantini ſummi pretij Follis extitiſſe, quæ tanta cauſa Zoſimo aduerſus eum inclamandi, ſi tres libras argenti in ſingulos annos ſenatoribus, viris ampliſſimis atque ditiſſimis impoſuerit: cùm præſertim ſciamus, Auguſtum x Imp. tam graue eis tributum indixiſſe, vt complures coacti fuerint è Senatu migrare? Ceterum hâc ex parte magnam ſibi laudem comparâſſe Conſtantinum, quòd non tantùm noua non impoſuerit, ſed nonnulla ex iis quæ alij indixiſſent, abſtulerit, fidem faciunt quæ iam ſuperiùs y ſunt de his dicta: vt non ſit ampliùs immorandum in eo vindicando à calumniis Zoſimi.

X.

z Zoſ. lib. 2.

CONSTANT. SCYTHAS REDIGIT SVB TRIBVTO.

a Euſ. 4. de Vit. 5.

b Cedr. an. 25. Conſtant.

c Hier. in Chron. an. 27 Conſt.

d Soz. lib. 1. cap. 8.

e Habet Baron. Annal. Tom. 3. hoc an. ex muſæo Lelij Paſqual.

His ipſis temporibus, quibus Noua Roma Conſtantinopolis ædificabatur, ab eodem Zoſimo z ponitur *Bellum Scythicum*: cùm (vt ait) Thaiphali Scythiæ populi Romanorum ditionem inuadere auſi eſſent, Conſtantino otioſè agente quieto ab omni belli tumultu: quem & maiorem exercitus partem amiſiſſe, & fuga ſibi conſuluiſſe tradit: cùm tamen Euſebius a, & alij omnes qui proſecuti ſunt res Conſtantini, affirment ipſum Scythas ſuperâſſe, Romanúmque Imperium à vectigali quod illi pendebat prælio redemiſſe, ac denique (quod nemo anteà fecerat) ſub tributo etiam redegisſe. Porrò hæc iſtis planè temporibus contigiſſe, cùm extructo ponte ſuper Iſtrum, eo tranſmiſſo Scythas debellauit, Cedrenus b quoque teſtatur: hóſque putamus eos eſse, quos S. Hieronymus c & Sozomenus d *Gothos* appellant; ſuffragantibus antiquis Conſtantini numiſmatibus e, in quorum alterâ parte ſcriptum legitur, VICTORSA GOTHICA.

XI.

GALLIC. DIVINITVS VINCIT SCYTHAS.

[Cuius tamen expeditionis aliàs fortè fuerit ab eâ quam citati ſuperiùs auctores deſcribunt.]

f Extat. ap. Sur & alios 26. Iunij.

Hoc autem bellum quo deuicti ſunt Scythæ, iidémque Gothi, geſtum eſſe ab *Ouinio Gallicano* V. C. huius anni Conſule, cui Conſtantinus filiam ſuam Conſtantiam deſpondiſſet; Acta f SS. Martyrum Ioannis & Pauli teſtantur: quem quidem tunc adhuc Paganum extitiſſe tradunt, ſed cùm in extremas anguſtias à Scythis redactus, defectionem inſuper ſui exercitûs pateretur, ipſéque de fugâ cogitaret; hortatu Ioannis & Pauli ſe Chriſto vouiſſe, ciúſque auxilio per Angelos præuiâ Cruce miniſtrato, glorioſiſſimâ victoriâ potitum, Scythas ſub tributum redegiſſe; & ſe Conſulatu abdicantem, ac bona ſua pauperibus diſtribuentem, ad Oſtia Tiberina ſeceſſiſſe, ibique infirmis ac pauperibus miniſtrantem diutiùs vixiſſe. Habent hæc pluribus illa Acta, ex quibus eadem ad verbum Ado g recitauit. Et quáuis ſciamus nónulla eſse quę poſſint eis obiici, nec abnuamus eiuſmodi hiſtoriam additamentú accipere potuiſſe: (vt moris fuit quorumdam, qui de re magnâ breuis pertæſi narrationis, multa periphraſticè cumularunt:) tamen ea quæ retulimus, cùm ab Eccleſiaſticis monumentis; tum ab aliis auctoribus fidem ſibi vindicant. Siquidem Eccleſ. monumenta h, Gallicani ad Oſtia Tiberina exhibitam omni officio hoſpitalitatem teſtantur. Extátque præterea de eiuſdem muneribus oblatis Eccleſiæ SS. Apoſtolorum Petri & Pauli ac Ioannis Baptiſtæ, ibidem Oſtiæ à Conſtantino ædificatæ, egregium monumentum in Anaſtaſij libello de Munificentiâ Conſtantini. Euſebius autem, quamuis nullam prorsùs de eo mentionem habeat, quòd more ſuo omnia Conſtantino tribuat; tamen Scythas Crucis potentiâ ſuperatos eſſe affirmat. Sicut & cùm Zoſimus dicit maioré parté Romani exercitûs apud Scythas eſſe amiſsam, licèt de victoriâ nihil ſcribat, quâ à Romanis obtentam conſtat, Iſthæc viſus eſt aliquâ ſaltē ex parte ſignaſse. Denique vt vir poſt Imperatorem & Cæſares omnium clariſſimus, & à Chriſtiana fide alieniſſimus: tam repentè ex Patricio & Conſule adeò humile arſipuerit vitæ inſtitutum; haud potuit contigiſſe abſque aliquo veritatis Chriſtianæ religionis admirando ſigno. Quomodò verò ſub Apoſtata Iuliano martyrium ſubierit, dicetur ſuo loco.

g Ado in Martyrol. 25. Iunij.

FIT CHRISTIANVS, ET RENVNTIAT MVNDO.

h Martyrol. Rom. Bed. Vſuar. Ado 25. Iunij.

XII.

DE CONSTANTIA FILIA CONSTANTINI.

De quâ egit aliâ occaſione Baron. an. 324. num. CVII. & ſeqq.

i Ap. Amb. ſer. de paſſ. Agnet.

k Antiq. Inſcript. Append pag. 1161. nu. 9.

l Tom. 5. Antiq. lect. pag. 153.

Porrò quæ in prædictis Martyrum Actis, *Conſtantia* filia Conſtantini Magni, deſponſata dicitur Gallicano; hanc veriſimile eſt eamdem illam eſſe, quæ veneratione colitur Romæ extra portam Nomentanam apud baſilicam S. Agnetis martyris; quæque ad ſepulchrum eiuſdem vlceroſo morbo in ſomnis liberata eſse, & in virginitate perſeuerâſse traditur apud Ambroſium i ab incerto auctore: eiuſdémque rogatu, patrem ipſius Conſtantinum eamdem baſilicam S. martyris Agnetis ædificâſſe, aſseritur in dicto libello de Munificentiâ Conſtantini. Quamuis quæ vſu recepto, & ſcriptis firmato, vbique & ab omnibus *Conſtantia* dicitur, eamdem proprio nomine dicendam eſſe *Conſtantinam* antiqua k ſuadeat inſcriptio affixa eiuſdem S. Agnetis baſilicæ apſidi; nec non S. Althelmus Angelorum Epiſcopus in carmine, quod ſcripſit de laude Virginum. Non enim iſtud intelligi poſse de aliâ *Conſtantinâ*, itidem Conſtantini Magni filia, inde conſtare videtur, quòd ea nec Virgo permanſit, (quam Ammianus tradit duos viros habuiſſe priorem Annibalianum, poſteriorem Gallum Cæſarem) nec talis extitit vt ſanctitatis vllo titulo meruerit inſigniri vt potè femina crudelitatis face incensâ furens, noua Megæra ab eodem auctore nominata: cùm tamen alteram illam Conſtantinam, vulgò Conſtantiam dictam, eamdem veteres monimenta Virginitatem Deo dicâſſe tradant.

XIII.

m l. 7. C. Th. de Epiſc. & Cler.

CONSTANT. EXIMIT CLERICOS A MVNERIBVS.

Hoc eodem anno, iiſdémque Coſſ. datum reperitus reſcriptum m Conſtantini Imp. ad Valentinum Conſularem Numidiæ, pro Clericis Catholicis, ad Curiam (hoc eſt, ad munera publica municipiorum capeſſendâ) hæreticorum delatione deuocari ſolitis: quod ne ampliùs fieret in Eccleſiâ Occidentali, Orientalis exemplo Imperator prohibuit, volens omninò ab eiuſmodi oneribus clericos eſſe liberos, & immunitate pleniſſima potiri.

IESV CHRISTI
An. 331.
SILVESTRI
An. 18.
Constantini
An. 26.

I. Anno Chriſti trecenteſimo trigeſimo primo, Ouinio Baſſo iterùm & Ablauio Ægyptic Coſs. Athanaſins Epiſcopus Alexãdrinus, cũ aliquãtiſper quieuiſset, donec Euſebius Nicomedienſis & Theognis Nicænus exularẽt; iiſdem Conſtanöj Cæſaris (vt creditur) operâ [a], & Conſtantiæ Licinij olim coniugis, ſororis Conſtantini Imp. arte, anno ſuperiori, quo eiuſdem Conſtantij celebrata ſunt Quinquennalia, & nouæ Romæ vrbis Conſtantinopolitanæ dedicario facta, ab exilio ad proprias Eccleſias reuocatis, nouis rurſùs calumniis exagitatur. Siquidẽ Meletiani cùm Iſchytam pſeudo-presbyterum (de quo ſupetiùs) ad ſe transfugientem ſuſcepiſsent, concilio cum Euſebianis inito, tum eidem Iſchytæ perſuaſerunt, Macarium presbyterum Alexandriuum (quem alij diaconum tãtùm nominant) qui apud Imperatorem defenderat à Meletianorũ calumniis Athanaſium, & ad perquirendum Iſchytam miſsus fuerat, accuſare de fracto in eccleſiâ calice, aliiſque ſacrilegiis; tum ipſimet Athanaſio impudentiſſimam calumniam impegerunt, de occiſo Arſenio Epiſcopo factionis Meletianæ; quem, vt calumnia ſuccederet, in abditis habuerunt, interim manum cuiuſdam, tamquam ex eius corpore reciſam, ad oſtẽtationem circumferentes. Cùm verò Iſchyras à ſuis reprehenſus, veniam ab Athanaſio poſtulâſset, & publicè dato libello conteſtatus eſset, ſe à Meletianis ſubornatũ eſse eiuſmodi calumniam aduerſus Macarium ſtruere: nihilominùs Meletiani eadem crimina paſſim iactitantes, rem etiam ad Imperatorem detulerũt; qui cognitatâ ac repudiatâ de fractione calicis ſycophantiâ, Antiochiam literas ad Delmatium Cenſorem miſit, vt cognoſceret de cauſa homicidij. Tradit hæc omnia ipſe Athanaſius in Apologiâ ſecundâ. Porrò Iſchyram non ad Meletianos tantùm, ſed & per eos profectum eſse Nicomediam ad Euſebium illius ciuitatis Epiſcopum, & ab eo de concinnandis calumniis optimè fuiſse inſtructum, teſtantur Socrates [b] & Soxomenus [c]. Sed iſte, aliique eiuſdem ſententiæ, errore labuntur, dum Arſenium clericum tantùm, vel presbyterum nominant; quem ex ipſo Athanaſio & aliis conſtat fuiſse Epiſcopum. Quale verò fuerit de Athanaſio Delmatij iudidicium, dicetur poſteà.

a Vide Niceph. l. 9. c. 21.

Athanasius iterum vexatur.

b Socr. lib. 1. cap. 20.
c Soz. lib. 2. cap. 22.

II. Interim hoc ipſo anno Macarius Epiſcopus Ieroſolymitanus, cùm ſediſset annos decem & nouem, reddidit Deo ſpiritum; cuius memoria iugi annuâ cõmemoratione in Eccleſiâ hactenùs perſeuerat [d]. In eius verò locum ſubrogatus eſt *Maximus*, quem Soxomenus [e] tradit, cùm anteà Epiſcopus Dioſpolitanus à Macario fuiſſet ordinatus, à populo Ieroſolymitano ne eam ſedem capeſseret, impeditum eſse, & Hieroſolymis retentum vt Macario ſuccederet, eorúmque deſiderio Macarium facilè acquieuiſse, quòd ſciret Maximum fidei Nicænæ acerrimum aſsertorem; ac vereretur, ne ſe mortuo Euſebius Cæſarienſis & Patrophilus Scythopolitanus ſectæ Arianæ fautores, aliquem ex ſuis in ſedem Ieroſolymitanam intruderent.

d Mar. Rom. 10. Mar.
e Soz. lib. 2. cap. 19.

Maximus Episcopus Ierosoly.

III. Hoc pariter anno Domini trecenteſimo trigeſimo primo (vt habet Hieronymus in Chronico) *Donatus agnoſcitur; à quo per Africam Donatiani.* Nempè fuit hic creatus partis ſchiſmaticorum Carthaginienſis Epiſcopus, in locum Maiorini defuncti. Sed de eo, déque Donatiſtis ab eo denominatis, nec non de Circumcellionibus ſub eo prognatis, plura ſuperiùs.

IESV CHRISTI
An. 332.333.
SILVESTRI
An. 19.20.
Constantini
An. 27.28.

I. Anno Chriſti trecenteſimo trigeſimo ſecundo, Ouinio Pacatiano & Mecilio Hilariano Coſſ. S. Athanaſius à Delmatio, cui Conſtantinus cauſæ cognitionem de Arſenij nece delegauerat, monitus vt ſe ad criminis defenſionem pararet; rem impigrè gerens, primò in Thebaidem, vbi Arſenium latitare audierat, diaconum ſuum exploratum miſit; mox verò cùm eumdem illinc aſportatum in inferiorem Thebaidem, ac poſteà in externas regiones nauigare compulſum, audiuiſſet Tyrum appuliſſe, & ibi rurſùm occultari; ſuos denuò illuc direxit: qui tandem inuentum, & ſe Arſenium eſſe negantem, ſtiterunt iudicio Pauli eius ciuitatis Epiſcopi Catholici: apud quem ille de fraude conuictus, ſe Arſenium verè eſſe confeſſus eſt, ac totam de ſimulatione ſuæ necis ex Euſebij Nicomedienſis conſilio technam detexit. Quæ quidem ita geſta eſſe, ipſe Athanaſius publico ſcripto, nempè Apologiâ [a], tamquam patentibus literis ab omnibus inſpiciendis teſtatus eſt: cui magis credendum, quàm aliis totam huiuſmodi hiſtoriam de Meletianorum & Euſebianorum in ipſum calumniis, aliter enarrantibus: quorum nonnullis [b], quod ad Arſenij inuentionem ſpectat, eam referunt ad tempus Concilij Tyrij, quod tertio poſt hunc anno celebratum conſtat; alij [c] etiam à vero longiùs, poſt Conſtantini obitum.

Causa Athanasii de occiso Arsenio.

a Athan. Apol. 2.

b Socr. lib. 1. c. 21. Theod. lib. 1. c. 3. Sozom. lib. 2. cap. 22.
c Epiph. hær. 68.

Cetetùm cùm Athanaſius de inuento Arſenio cuncta liquidò probata habuiſſet.

II. Anno Chriſti trecenteſimo trigeſimo tertio, Delmatio atque Zenophilo Coſſ. Macarium presbyterum ſuum Conſtantinopolim miſit, qui Imperatorem de omnibus certiorem redderet. Imperator autem iis acceptis, Delmatium à cauſæ cognitione ceſſare iuſſit, Euſebianos accuſatores reiecit, & ad ipſum Athanaſium literas honorificas miſit, quibus calumnias in eum illatas deteſtatus eſt. Vnde & illud planè incomparabile ſubſecutum eſt bonum, vt cùm Arſenius, tum ipſe Ioannes ſupremus Meletianorum Antiſtes, facti pœnitentes, ſupplices pro veniâ conſequenda eidem Athanaſio literas dederunt, & à ſchiſmate recedentes Catholicæ ſe communioni reſtituerint. Docet hæc pluribus ipſe Athanaſius [d]: additque, hunc finem tunc habuiſſe conſpirationem Meletianorum.

Ioannis Episcopi Melet. poenitentia.

d Athan. Apol. 2.

At verò Euſebiani, veriti ne Meletianis ceſſantibus, deſtituerentur eiuſmodi calumniarum hiſtrionibus.

III.

e Athan. ibid. Theod. lib. 1. ca. 28. Sozom. lib. 2. c. 24.

CONSTANT. INDICIT CONCIL. ADVERSVS ATHANAS.

Anno Chriſti trecenteſimo trigeſimo quarto, Optato & Paulino Coſſ. denuò eumdem Ioannem ab Athanaſio reſilire fecerunt [e], taliáque ac tanta in eumdem Athanaſium commenti sūt, vt Conſtantinum, alioqui erga illum propēſiorem, à propoſito mentis auertentes, malè credulum compulerint Synodum Epiſcoporum Cæſareæ Palæſtinæ celebrandam indicere, ad quam Athanaſius iudicandus adueniret. Sed quòd ille detrectans ſubire iudicium Euſebij eius ciuitatis Epiſcopi, & aliorum Arianorum, recuſâſſet, eò accedere; nouis rurſùm eâ occaſione apud Imperatorem calumniis oneratus, mutato Concilij loco, iuſſus eſt ab ipſo iam in eum commoto Tyrum petere. Cuius etiam cogendi ibi Concilij illa cauſa prætexta [f] eſt, vt baſilicam famoſiſſimam Ieroſolymis erectam Epiſcopi dedicarent. Sed de his anno ſequenti, quo Synodum celebratam eſſe conſtat.

f Euſeb. 4. de Vit. 41. Socr. lib. 1. cap. 10.

IESV CHRISTI
AN. 335.
SEVERI IMP.
AN. 22.
CONSTANTINI
AN. 30.

I.

a Euſeb. 4. de Vit. 40.

CONCILIAB. TYRIVM ADVERSVS ATHAN.

ANNO Chriſti trecenteſimo trigeſimo quinto, Iulio Conſtantio Cōſtantini Imp. fratre, & Ruffino Albino Coſſ. celebrata ſunt *Tricennalia* eiuſdem Conſtantini, & CONSTANS tertius eius filius ab ipſo creatus, eſt Cæſar. Sed & ab Euſebianis aduerſus Athanaſiū Tyri in Phœniciâ habitum eſt *Conciliabulum*, conſpirātibus vnà cū eis ſchiſmaticis Meletianis, & hæreticis Collutianis; præſidente in eo Dionyſio Comite à Conſtātino miſſo, & militibus armatis Epiſcopos ſuo ſatellitio cingētibus: vt queſti ſunt Patres [b] Synodi Alexandriæ paulò poſt celebratæ. Porrò hoc ipſo anno eiuſmodi conuentum malignantium fuiſſe collectum, Euſebij [c] imprimis, & aliorū [d] auctoritate probatur, dum eiuntipſis Tricennalibus Imperatoris, cùm Tyri, tum etiam Ieroſolymis, eoſdem Epiſcopos conueniſſe: Idémque compertiſſimum redditur ex epiſtolâ [e] Eccleſiæ Mareoticæ in Ægypto, dum Tyri Synodus ageretur, datâ ſub iiſdem huius anni Coſſ.

b Ap. Athā. Apol 2.

c Euſ. d. c. 40. & 41. 47.

d Socr lib. 1. c. 20. Soz.

e Ap. Athan. ibid.

QVOT, ET QVALES EPISCOPI CONVENERINT.

Quot autē illic Epiſcopi conuenerint, nullus certᵘˢ ab Euſebio definitur numerus; ſed res ſuas atque ſuorū oſtētare ſolitus, dum ait collectos fuiſſe ex omni Ægypto, Aſiâ, Africâ, & Europâ, voluit demonſtrare eiuſmodi conuentum fuiſſe Nicæno propemodùm non imparē: cùm tamen nonniſi ſexaginta omnes numero fuiſſe teſtetur Socrates [f], nec inter eos ex Occidentalibus aliquem, ſed illos tantùm præſtò fuiſſe, quos Euſebius & Euſebiani aduocandos eſſe Conſtantino perſuaſerūt, vt expreſsè teſtatur ipſemet Imperator in literis [g] ad eiuſmodi Synodum ſcriptis. Fuerunt autem illi omnes propè, qui Ario ſtuduiſſent tempore Nicæni Concilij, vel poſteà eius fautoribus inhæſiſſent; qui tamen vt deciperēt Imperatorē, ſe Catholicos & hoſtes Arianæ hæreſeos, & Eccleſiæ pacis ſtudioſiſſimos eſſe profiterentur. Quorum præcipui extiterūt Euſebius Nicomedienſis totius impietatis choreæ ductor, eiuſdémque nominis & impietatis Euſebius Cæſarienſis, qui ambo eiuſmodi Synagogæ veluti Iudices præfuerunt; adſtantibus eis Theognide Nicæno, Mari Chalcedonio, Patrophilo Scythopolitano, & aliis tam Arianis, quàm Meletianis, ab ipſo Athanaſio [h] recenſitis. Eorumdémque voluntate factum eſt, vt prætextu comprimendi tumultûs, miſſus fuerit ab Imperatore cum militari manu Dionyſius Comes, & ipſe (vt putatur) Euſebianus; re verâ vt innocentes opprimeret, & ſecretum aditum Athanaſij hoſtibus ad oppugnandā fidem Catholicam aperiret. Denique Archelaum quoque Orientis Comitem eò miſſum eſſe, qui cum Dionyſio Concilio præſideret, Ruffinus [i] eſt auctor, ſed de eo nihil apud Athanaſium, aliosue antiquos ſcriptores, qui de eo conuentu egerunt, Socratem [k], Theodoretum [l], ac Sozomenum [m].

f Socr. lib. 1. cap. 10.

g Ap. Euſ. 4. de Vit. 42. & Theod. lib. 1. cap. 29.

h Athan. Apol. 2.

i Ruff. lib. cap. 16. 17.

k Socr. lib. 1. cap. 20. 21.

l Theodor. lib. 1. cap. 29. 30.

m Soz. lib. 2. cap. 24.

III.

Qui verò Imperatoris literis, iiſdémque minacibus, vocatus fuerat S. Athanaſius ad dicendam cauſam; venirétne deberet, diù multúmque animo verſâſſe, omnes tradunt. Sed quod apud Sozomenum legitur, cùm licèt vehementer vrgeretur, profectionem diſtuliſſe vſque ad triginta menſes; textum eſſe deprauatum exiſtimo, & reſtituendum ad tres menſes. Nam hoc ipſo anno Synodum cœptam eſſe ac pariter abſolutā, inde verò Ieroſolymam ad dedicationem templi euocatam, omnes affirmant. Acceſſit igitur Tyrum Athanaſius ne aduerſariis anſam præberet in ipſum vehementiùs inſultandi, & nouas apud Imperatorem calumnias adſtruendi. Venerúntque cum eo Ægypti Epiſcopi quadraginta ſeptem, quorum nomine ſubſcripta habentur in fine epiſtolæ [n] quam Tyri ſcripſerunt; inter quos leguntur magni illi Potamon & Paphnutius confeſſione celebres, de quibus dictum eſt ſuperiùs. Eodémque Macarius presbyter vinctus per milites deductus eſt. Cū autē in Synodū ingreſſus eſſet Athanaſius, nullus ei penitùs vbi ſederet, datus eſt locus, cui omnium primus ob Alexandrinæ ſedis toto Oriente prærogatiuam debebatur; ſed tamquam reus coram accuſatoribus iuſſus eſt ſtare. Quod non ferens S. Potamon, lacrymans inuectus eſt contra Euſebiū Cæſarienſem, quòd ipſe apoſtata olim à fide tēpore perſecutionis, ſederet iudex, & Athanaſius innocens ſtaret ab eo iudicandus. Rem geſtam pluribus deſcripſit Epiphanius [o]; eiuſdémque meminerunt iidem Epiſcopi Ægyptij in epiſtolâ quam diximus: de Euſebij verò apoſtaſiâ, dictum quoque eſt ſuo loco. Ceterùm Athanaſius; primò de ſuſpectis Iudicibᵘˢ cōqueſtus, cùm minimè audiretur; demùm quantumuis ex eorumdem fauore, Meletiani accuſatores audentiores in eum redderentur, ipſe nihilominùs veritate fretus, & alij Orthodoxi qui aderant, certi de eius innocentiâ, etiam coram hoſtibus talia iudicari paſſi ſunt.

n Ap. Athan. Apol. 2.

ATHANASIVS INDICTA CAVSA HABITVS.

o Epiph. hær. 68.

IV.

ACCVSATIONES IN ATHANAS.

Quod autem ad crimina in eum obiecta pertinet; veteres in primis accuſationes illæ, quæ aduerſariorum quoque confeſſione calumnioſę fuerant comprobatæ; iterùm allatæ ſunt in medium; nempè de occiſo ab eo Arſenio, & fracto à Macario ſacro calice: prodeunte etiam accuſatore, ſpe polliciti Epiſcopatûs illecto, illo eodē Iſchyrâ pſeudopresbytero, quem calumniatum ſuarum pœnitentem iam olim Athanaſio

Digitized by Google

ſupplicem libellum obtuliſſe vidimus. De cuius gradu malè præſumpto, ac calumniæ fictione, licèt Athanaſius euidenter demonſtraret; tamen (inquit ipſe[p]) ea res nibil remorata eſt inimicos, cùm & presbyter fingeretur qui non erat, & Comes vim adbiberet, & milites Athanaſium ac ſuos traherent.

p Athan. Apol. 2.

V.

Arsenii causa quomodo se habuerit.

Sed vodénam quæſo, manauit occaſio, vt quem viuere certo certiùs fuerat diuulgatum, adcò procaciter iterùm de occiſo Arſenio accuſationes propoſuerint? Non aliuodè quidem, niſi quòd ſicut Iudæi impij reſuſcitatum Lazarum in odium Chriſti interficere quærebant; ita Euſebiani atque Meletiani, cùm viderent quem occiſum prædicâſſent; in eorum ſummam infamiam adhuc viuere, conati ſunt eidem necé inferre: (id enim annuunt Synodales literæ[q] Cõcilij Alexandrini poſteà habiti, quibus hæc omnia Tyri geſta fuſiùs enarrantur: quod perſentiens ille, deluitur qnouſque palàm in Tyrio cõuentu ſe prodidit. Porrò Sozomenus[r] ſcribit, eum ſpontè, vt Athanaſium periclitantem eriperet, ſe Synodo obtuliſſe. Additque Theodoretus[s], eumdem ab Athanaſij neceſſariis coactum eſſe in diuerſorio parumper latere; cùm autem aduerſarij in Synodo proferrent manum illam ad haoc tragœdiam comparatam, quam dicerent Arſenio fuiſſe abſciſſam; & ſciſcitante ab eis Athanaſio ecquis Arſenium noſceret, multi reſpondiſſent ſe accuratè bominem noſcere; tone eum introduxiſſe, & à Iodicibus agniti vtramque manum integram oſtendiſſe: ſed nihilominùs tam àccuſatores quàm Iudices, vociferantes hæc per incantationes ac præſtigias ab Athanaſio fieri, impetum in eum feciſſe; verùm ipſum à Dionyſio Comite neci ereptum, Conſtantinopolim ad Imperatorem nauigâſſe. Hæc Theodoretus, & alij: ſed acceſſus Athanaſij ad Conſtantinum poſteà accidit.

q Ap. Athan ibid.

r Soz. lib. 2. cap. 24.

s Theod. lib. 1. c. 30.

t Soz. lib. 2. c. 24. Socr. lib. 1. 28.

VI.

Meretricula adversus Athan. producta.

Narrat verò Sozomenus alia quædam ad Arſenij cauſam ſpectâria, qoæ ab aduerſariis fuiſſe tunc ſuperaddita tradit: ſed & alia multa io Athanaſiò obiecta recéſet, quæ ab aliis sũt prætermiſſa, atque ab ipſo etiam Athanaſio, necnon à Patribus Synodi Alexandrinæ; apud quos oonniſi de duabus querelis in Athanaſium Tyrio conuentu illatis mentio habetur; nempè de nece Arſenij, & fracturâ ſacri calicis. Eſt tamen & apud Theodoretum narratio de meretricolâ ſuppoſitâ, quæ ſe ab Athanaſio vi compreſſam quereretur: aitque, cùm Athanaſius in Synodum vnà cùm Timotheo quodam presbytero ingreſſus, iuſſus eiſſet crimini reſpondere, ipſo quidem ſilente, Timotheum perinde ac ſi ipſe fuiſſet Athanaſius, mulierculam ſic interrogâſſe, *Egóne tecum aliquando rem babui?* cúmque illa petulantiùs aſſereret, eum ipſum eſſe qui ſibi virginitatem abſtuliſſet, technam omnibus patefactam eſſe.

VII.

Quid actum pro praetensa fractura calicis.

Quod autem ſpectat ad querelam Meletianorum de fracturâ calicis; (quam licèt Macarius feciſſe diceretur, tamen sũma criminis in Athanaſium ipſum referebatur, quòd is illnd iuſſiſſe affirmaretur[r]) in eâdem epiſtolâ Alexandrinæ Synodi traditur, etſi hæc calumnia ipſâ ſuâ vaoitate corrueret, tamen Euſebianos Iudices ſententiam eâ de re ſuſpenſam voluiſſe, donec de probationibus conſtaret: & ad hoc delectos ex ſuis ſex Epiſcopos Arianos, qui omnium maximè Athanaſio infenſi eſſent, clàm in Mareotem regionem (vbi calix fractus fuiſſe dicebatur) legâſſe qui rem curioſè ſcrutarentur; nẽpè Theognidem, Marin, Macedonium, Theodorum, Vrſacium, & Valentem. Ceterùm cùm iſta contra omne ius faſque, ac præter ſententiam omnium Orthodoxorum qui Tyri conueoerant, agerêtur; dederunt primò Ægypti Epiſcopi illî quadraginta ſeptem, conteſtationis libellos ad Syoodum & ad Dionyſium Comitem, nequid ampliùs ab iis in eâ cauſâ ageretur, ſed cuncta reſeruarent integra cognoſcenda per Conſtantinom Imp. Quibus & ſuum peculiarem addidit Alexander Epiſcopus Theſſalooicenſis, qui eidem conuentoi intererat, eóſque omnes recitat Athanaſius in ſuâ Apologiâ. At cùm nequicquã proficeretur, nec ipſe Dionyſius miſſam à Iudicibus Arianis legatiooem in Ægyptum reuocãdam curaret, omnia denique in gratiam fierent eorumdem Arianorum: tunc Athanaſius meliorum rerum deſperatione, è Concilio iniurioſorum (vt ipſe loquitur) Tyro receſſit, & ad Conſtautinum profectus eſt, expoſtulaturus de iis quæ adeò iniquè geſta eſſent.

VIII.

Interim verò legati in Ægyptum miſſi, ducto ſecum Iſchyrâ accuſatore Alexandriam aduenientes, ſumpto Philagrio Ægypti Præfecto, repulsíque à teſtimonio pro Athanaſio & Macario ferendo Eccleſiaſticis hominibus, ac tantummodò examinatis catechumenis, Iudæis, atque Gentilibus; iiſdémque præmonitis de his, quæ dicere deberent, minas iactaure Præfecto, militibúſque tela & vulnera intentantibus, confecta ſunt Acta pro libito Euſebianorum: & in ipsâ vrbe Alexandriâ, virgines Deo dicatæ dirè flagellatæ, ac ludibrio habitæ, aliíque Catholici malè tractati ſunt: vt hæc omnia fusè apud ipſum Athanaſium narrantur in Apologiâ[u]. Iis autem Actis magna celeritate Tyrum perlatis, Concilium (inquit Sozomenus[x]) Athanaſium indictâ caoſâ condemnauit, abdicauitque Epiſcopatu, ac decreuit ne poſtmodùm Alexandriæ habitaret: Ioannem autem Meletianorum principem, & alios eius factionis in communionem recepit, & ſuam cuique dignitatem reſtituit: literáſque eâ de re tum ad Imperatorem, tum ad omnes vbique Epiſcopos ſcripſit, ne ampliùs cum Athanaſio aut literis aut ſermone communicarent. Verùm complures qui aderant in Cõcilio Epiſcopi, huic iudicio minimè conſensêre, & inter eos Paphnutius confeſſor prehensâ manu Maximi Epiſcopi Ieroſolymitani, monuit vt ſurgeret: non enim oportere ſe, cùm eſſeor Confeſſores, & pro pietate oculos effoſſos, pedúmque flexns debilitatos haberent, Concilio bominum proditorum communicare. Hæc & alia Sozomenus, & alij. Vnde quod Iulius Papa ſcribens[y] poſteà ad Arianos, dicit Athanaſiom nequaquàm Tyri condemnatum fuiſse; intelligendnm putamus à maiori & ſaniori parte Cõcilij: ſiquidem Euſebiani ſeorsùm ab Orthodoxis coëuntes, (vt ipſe Athanaſius teſtatur) quæ viſa ſibi ſunt decreuerunt. Porrò hallucinatus eſt planè Ruffinus, dum putat Athanaſiũ è Tyrio Conciliabulo fugâ lapſum, per ſex annos delituiſse: quodquidem loogè poſt hæc contigit. Addit denique Athanaſius, Euſebianos apud Imperatorem egiſse de erigendâ Eccleſiâ & Epiſcopatu Iſchyræ accuſatori; & qui nec preſbyter erat, vocatum fuiſse Epiſcopum pagi ilius in quo habitabat: idque præter maiorum tradi-

u Athan. Apol. 2.

x Soz. lib. 2. cap. 24.

Athan. damnatur ab Eusebianis.

y Athan. Apol. 2.

tionem

tionem, quòd is pagus adeò paruus eſſet & paucorum hominum, vt nec vmquam Eccleſiam habuiſſet aut preſbyterum, ſed penderet ab alio proximo pago.

IX.

His igitur in hunc modum ex ſententiâ Euſebianorum in Athanaſium Tyri cõfectis; qui remanſerant ibi Epiſcopi, confeſtim Ieroſolymam, ex iuſſione Imperatoris (qui mandauerat, vt quàm celeriter altercationibus Epiſcoporum fine impoſito, trãsferrent ſe illò ad dedicandam inſignem baſilicam, *Martyrium* dictam, ab ipſo iuxta Saluatoris monumentum ædificatã) properantes, ritu id Eccleſiaſtico perfecerunt. Tradunt hæc Euſebius [x], Socrates [a], Theodotus [b], & Sozomenus [c]; qui ea accidiſſe aſſerunt mox poſt Tyrium conuentum, ipſis Tricennalibus Imperatoris. Verùm quòd anni Conſtantini inchoentur ab octauo Calendarum Auguſti; haud neceſſe eſt vt Concilivm Ierosolimitanvm, & alia quæ iiſdem Tricennalibus geſta dicuntur ſpatio præſentis anni Domini includantur; ſed multa reiicienda ſunt in ſequentem, vſque ad exitum eiuſdem Conſtantini anni trigeſimi. Res porrò vaſtas in conſecratione Eccleſiæ Ieroſolymitanæ deſcribens Euſebius, eiuſmodi Epiſcoporum conuentum magnoperè oſtẽtat, & ipſi Nicænæ Synodo fermè adæquat; quo Arij confeſſio ibi probata maiorem ſibi fidem vendicaret, & Arianorum in eo facta reſtitutio rata ab omnibus haberetur. Nã etſi aliqui magni nominis ibi fuerunt Orthodoxi Epiſcopi, ad dedicationem baſilicæ conuocati, tamen ſeorsùm ab illis Euſebianos conueniſſe, vel poſt illorum diſceſſum, certum eſt: quandoquidem Euſebianorum conuentus, potius quàm legitima Synodus, ille æſtimatus eſt. Sed quòd ad cõſecrationem attinet, tradit Sozomenus, non ſolùm ipſum templum, ſed & vaſa miniſterialia conſecrata fuiſſe ſecundùm antiquum religionis Chriſtianæ ritum; itque ex eo tempore Ieroſolymitanam Eccleſiam quotãnis per dies octo feſtum conſecrationis ſplendidè admodum celebrâſſe, quarum rerum frequentem in Eccleſiâ Catholicâ vſum hodie eſſe videmus.

x Euſ. 4. de Vit. 41. & ſeqq.
a Socr. lib. 1. c. 22.
b Theod. lib. 1. c. 31.
c Sozom. lib. 2. c. 25.
Concil. Ierosolym. in Encæniis.

X.

Ruſsùm verò quod ait Euſebius [d], eiuſmodi celebritatem diſputationibus quoque exornatam fuiſſe; ad hoc ſpectat, quòd in eodem conuentu de recipiendis ad ſuas Eccleſias Arianis pœnitentiam præ ſe ferentibus actum eſt. Sed & quòd iidem recepti fuerint; inde eſt quod idem auctor [e] ait, per eiuſmodi Epiſcoporum Concilium donum quoddã pacis ab Imperatore oblatum eſſe Deo. Haud verò admittimus quod ait Sozomenus, Arium huc tempore fuiſſe ab exilio relaxatum, ſiquidem iã ſuperiùs vidimus, eum in Nicæno Concilio ſimulatè palinodiam recantãtem receptum fuiſſe, non tamen vt Alexandriam redire poſſet; & Euſebianos omni conatu niſos eſſe eumdem Alexandriam reuocare, ſed obnitente Athanaſio minimè impetrâſſe, quam etiam ob cauſam tot tantáſque molitiones ab eis depellendo Alexandriâ Athanaſio eſſe comparatas, ipſe Athanaſius [f] ſcribit. Denique quomodò dici poteſt exulâſſe Arius, quem ante hęc ſuadentibus Euſebianis Conſtantinus Imp. ſcriptis ad eum liberè agentem literis, quas Socrates [g] recitat, cur non priùs ad ſe venerit admirari ſe dicit, & quam primùm venire conceſſo regio diplomate pro viatico iuſſit?

d Euſ. 4. de Vit. 41.
Arius et Ariani recepti.
e Ibid. c. 47.
f Athan. de Synod.
g Socr. lib. 1. cap. 19.

XI.

Ceterùm cùm ipſe vnà cum Euzoio (quem Alexãder Epiſcopus Alexãdrinos, cùm Arianos damnâſſet, à diaconatu depoſuerat) hoc ipſo tempore Conſtantinopolim veniſſet, fidei ſuæ confeſſionem Imperatori obtulit: quę cùm ambignè & doloſè compoſita à multis cenſeretur, quòd in eâ deeſſet verbum *Conſubſtantialis*; eam haud Imperator ſuſcipere auſus, antequàm Epiſcopi quorum eſſet definire de fide, approbâſſent, ad Epiſcopos Ieroſolymis cõuocatos examinandam miſit: vbi qui Ario fauebant, eamdem approbantes, ipſos quoque Arium & Euzoium qui eò aduenerant, in cõmunionem receperunt, & Alexandriam cum literis Synodalibus miſerunt. Narrant hæc Socrates, & Sozomenus: agítque de iiſdem pluribus Athanaſius, tam in Apologiâ, quàm in libro de Synodis; vbi hunc conuentum (qui vnus idémque exiſtimatus eſt cum Tyrio, vtpotè qui eodem fermè tempore, & ab iiſdẽ Euſebianis fuerit celebratus) nominat *Exordium Synodorum Arianarum*: queritúrque quod non timuerint Magnam Synodum Nicænam, quantùm in ipſis fuit, in angulis demoliri homines (vt ait) quidvis temerè & dicentes & facientes. Quibus planè intelligas, quod iam diximus, ea ſic Ieroſolymis geſta eſſe, vt peractâ templi dedicatione, dimiſſóque cœtu, ipſi tãtùm Euſebiani relicti conuenerint: Ariíque fide probatâ, tum ipſum, tum alios recipiendos eſſe ſtatuerint: Itémque Arium eiuſmodi ambiguâ fidei profeſſione nihil aliud intendiſſe, quàm vt abolito ex Nicænâ fide verbo *Conſubſtantiali*, tota pariter extructa à SS. Patribus ſinceræ fidei machina corrueret: cùm (vt ſuperiùs dictum eſt) omnia quæcumque à Catholicis afferrentur ad deſtructionem hæreſis Arianæ, haud ſatis eſſe videri poſſent ad tollendas omnes illorum captioſas tergiuerſationes, niſi verbum *Conſubſtantiale* adderetur: quod reticere, idem videri poterat quod Arianam hæreſim profiteri. Sed & quod idẽ [h] Athanaſius ait poſt ſuum ipſius exilium Euſebianos ſcripſiſſe de reſtitutione Arij; planè declaratur, non ſtatim atque hic receptus eſt Ieroſolymis, miſſum eſſe Alexandriam, ſed tum demùm cùm Athanaſius amandatus eſt in Gallias: quod & Socrates [i] affirmat. Quamobrem de vtroque agetur anno ſequenti: ſicut & de causâ Marcelli Epiſcopi Ancyrani, quam idem Socrates [k] in Ieroſolymitano Concilio cœptam, in Conſtantinopolitano abſolutam tradit.

Sublatvm verbvm Conſvbſtantiali.
h Athan. de Synod.
i Socr. lib. 1. cap. 25.
Ibid. c. 24.

XII.

Interim autem vltimâ die huius anni, *S. Silueſter* Romanus Pontifex ex hâc vitâ migrauit, cùm ſediſſet annos viginti vnum, menſes vndecim, vno minùs die; ſepultúſque eſt in Cœmeterio Priſcillæ viâ Salariâ, cui meritò poſt Petrum, ob inſignes res geſtas, tantùm debet Eccleſia, quantùm alij de eâ quamoptimè merito. Quòd autẽ ſciamus eius annos à diuerſis Scriptoribus diuerſo numero conſignatos, (ſiquidem alij tribuerent eius ſedi annos viginti quatuor & aliquot menſes; & apud Nicephori Chronicõ legũtur anni viginti octo; ac denique ex deprauatâ Euſebij Chronographiâ, cum additamento Hieronymi, anni tãtùm reperiuntur decem & nouem;) vt nos quam poſuimus ſententiam amplectamur, illud potiſſimùm perſuadet, quòd cùm in Libro de Romanis Pontificibus ponatur ingreſſus Silveſtri ſub Conſulatu Voluſiani tempore Conſtantini; (ſic enim legendum eſt, non ſub Conſulatu Conſtantini &

Silveſter PP. obitvs.

Voluſiani)

Voluſiani:) turſúmque Marci eius ſucceſſoris ſubrogatio collocetur ſub anni ſequentis Conſulibus; præſentem annom nequaqnàm potuerit exceſſiſſe Silueſter. De quo turſum illud minimè prætermittimus, inter alia præclariſſima eius opera, ipſius plantationem fuiſſe nobiliſſimam virginem, *Romanam* nomioe filiam Calpurnij Præfecti Vrbis quæ baptizata à S. Silueſtro in antris & ſpeluncis cæleſtem vitam duxit in virginitate perpetuâ: & miraculorum gloriâ claruit: cuius natalis dies ſeptimo Calendas Martij ab Eccleſia celebratur.

DE ROMANA, SIC DICTA VIRGINE ROM.

IESV CHRISTI
AN. 336.
MARCI
AN. 1.
CONSTANTINI
AN. 31.

I.

a Lib. de Rom. Pont. in Silveſtr. & Marco.

MARCVS PAPA.

ANNO Chriſti trecenteſimo trigeſimo ſexto, Nepotiano atque Facundo Coſſ. cùm poſt obitum Silueſtri Papæ ſedes vacâſſet [a] dies quindecim MARCVS Priſci filius, natione Romanus ſubrogatus eſt in locum eius decimoſeptimo Calendas Februarij. Quantùm autem ſederit, dicetur ex more in eius obitu.

II.

Intereà cùm Athanaſius Epiſcopus Alexandrinus ex Tyrio conuenticulo ſe abſtrahens, Cõſtantinopolim profectus eſſet ad Imperatorem (quod dictum eſt anno ſuperiori) ipſúmque acerrimis querimoniis ob toleratas calũnias interpellâſſet, obtinuit vt Euſebiani qui eius cauſam Tyri iudicâſſent, adhuc Ieroſolymis exiſtentes, ab eodem Imp. grauiter commoto acribus literis Conſtantinopolim euocarentur, rationem ſui iudicij reddituri. Sed plurimis eorum, ſcelerum ſuorum conſciis; ad ſuas Eccleſias ſe recipientibus, qui ceteris audaciâ, & in Athanaſium odio præſtarent, Euſebius Nicomedienſis, & alter Euſebius Cæſarienſis (qui & hâc occaſione, vt animũ Imperatoris demulceret, ibidem Conſtantinopoli orationem de eius laudibus recitauit, poſt Conuentum, vt ipſemet [b] teſtatur, Ieroſolymitanum, & trigeſimum Imperatoris annum, quæ hactenùs extat:) Theognis Nicænus, Patrophilus Scythopolitanus, Valens Murſorum Superioris Pannoniæ, & Vrſacius Singidonis Superioris Myſiæ Epiſcopi; ſoli iſti ſex ad Imperatorem accedentes, nec ampliùs fidentes inanibus fracti calicis aut occiſi Arſenij calumniis; nullâ de his habitâ mentione, aliud commentitium crimen detulerunt, nimirùm Athanaſium minatum eſſe, ſe impediturum quò minùs frumentum Alexandriâ Conſtantinopolim ex more adueheretur; eiúſque teſtes protulerunt quinque Ægypti Epiſcopos, qui cùm olim pro Athanaſio in Cõcilio Tyrio inter illos quadraginta ſeptẽ ſteriſſent, poſteà vel Dionyſij Comitis blandiris, vel aliis Euſebianorum fallaciis decepti, à ſanctis collegis auulſi fuerant, & impiis aduerſariis coniuncti. Cùm igitur hæc à tot Epiſcopis, iiſdémqoè Catholicis, & defenſoribus aliàs Athanaſij, aſſererentur; iiſdem fidem adhibens Imperator, & irâ æſtuans, omiſſo de ſceleribus Euſebianorum Iudicio, quod in expectatione erat, e veſtigiò eumdem Athanaſium, fruſtrà ſe excoſantem, Treueros in Galliaa relegauit. Narrantur hæc pluribos cùm apud ipſum Athanaſium [c], tum apud Socratem [d], quæ breuiùs Theodoretus [e] refert: ex quibus omnibus erroris arguitur Soxomenus [f], dum nullam mentionem babens recentis calumniæ de frumenti vectione, tradit Athanaſium ob crimen de fracto calice, aliaque ipſi anteà impoſita, relegatum eſſe Treueros. Cùm verò Athanaſius adeò iniquam ſententiam ab Imperatore accepiſſet, infracto animi vigore diuinum aduerſus eum comminatus iudicium, grauem (inquit Epiphanius [g]) ſermonem protulit; nempè, *indicabis Dominus inter me & te, quoniam ta conſentis calumniatoribus modeſtia noſtra.*

b Euſ. 4. de Vit. 46. 37.

NOVÆ CALVMNIÆ IN ATHAN.

RELEGATVS AB IMP.

c Athan. Apol. 2.
d Socr. lib. 1. cap. 22. 23.
e Theod. lib. 1. cap. 31.
f Soz. lib. 2. cap. 27.
g Epiph. hær. 68.

III.

h Athan. ep. ad Solit.

CONSTANTINVS EXCVSATVR.

i Ext. ap. Athan. Apol. 2.
k Ep. Synod. Conc. Alex. ap. Ath. ibid.
l Theod. l. 1. cap. 33.

Ceterùm eiuſmodi Conſtantini facinus excuſans alibi ipſemet Athanaſius [h], ait illud eo conſilio Imperatorem præſtitiſſe, quò tali ſeceſſione Athanaſius liber eſſet ab Euſebianorum crudelitate. Confirmat id ipſum Conſtantinus Iunior, eiuſdem Maioris filius, in litteris [i] ad Alexãdrinos poſteà datis. Iiſdémque concordat quod Alaxandrina Synodus [k] teſtatur, Imperatorem exilio damnâſſe Athanaſium, vt ſic furorem Ariaoorum eius capitale ſupplicium omninò poſcentinm expleret, ſicut & Theodoretus [l] eumdem excuſat, dolo Epiſcoporum, eximiam quamdam vitæ ſpeciem præ ſe ferentium, deceptum fuiſſe: cùm præcipuè (quod Socrates & Soxomenus addunt) perſuaſum babet, concordiam vbique in Eccleſiâ inter omnes Epiſcopos fore, ſi Athanaſius remoueretur. Vous tantùm Lucifer [m] Calaritanus culpam omnem in Conſtantinum reliciens, ait idcircò Athanaſium ab eo relexatum eſſe, quòd noluiſſet eſſe Arianus: ſed is omni probatioois genere refellitur. Nec verò Conſtantinum fuiſſe penitus animo ab Athanaſio auerſum, ac proiode oeque à fide Catholicâ alienum: ex eo quoque planè intelligi poteſt, quòd (vt ipſe Athanaſius [n] eſt auctor) cùm ab Euſebianis impelleretur in eius locum alium præficere Eccleſiæ Alexandrinæ Epiſcopum, eoſdem compteſſerit, & ab eâ molitione grauibus minis deterruerit, Immò, & cùm audiſſet (inquit Soxomenus [o]) Ioannem Melenj ſucceſſorem Alexandriæ agere, & populum ſibi conciliare, eumdem in exilium pepulit, cùm tamen, licèt tam ab Alexandrinis, quàm ab ipſo Magno Antonio monacborum principe, de Athanaſij reſtitutione enixè rogaretur, (quod idem auctor ſcribit) eam omninò tunc denegauerit. Habet porrò Conſtantinus Iunior vbi ſuprà, conſilium poſteà parentis fuiſſe vt Athanaſium reſtitueret, ſed morte præuentum minimè adimplere valuiſſe. Idque morientem ipſum iuſſiſſe, licèt Euſebius Niuomedienſis contradiceret, Theodoretus [p] eſt auctor.

m Lucif. lib. 1. pro S. Ath.

n Athan. ep. ad Solit.

o Soz. lib. 2. cap. 29.

p Teod. lib. 1. cap. 32.

IV.

ALII EPISCOPI EXVLES.

q Ap. Ath. Apol. 2.

Porrò oon Athanaſium tantùm, ſed & ei communiòne inhærentes Ægypti Epiſcopos è ſedibus ſuis pulſos exulare eſſe iuſſos, ipſemet teſtatur epiſtolâ [q] Syoodali ex Concilio Alexandrino celebrato poſt reditum ab exilio. Euſebiani enim viſi ſunt & in iſtos, tamquam eorumdem criminum reos, damoationis ſententiam irrogâſſe, & ab Imperatore vt in exilium pellerentur petiiſſe. Obſeruatione verò digna res, Athanaſij exilium haud quaqnàm impunitum à Deo eſſe relictum: quandoquidem Imperium hactenùs feliciſſimum, inuaſione Perſarũ cœptum eſt perturbari; & ipſe Imperator anno

ATHANASIVS HONORIFICE EXCEPTVS TREVERIS.
r Hier. in Chron.
ſ Athan. de Synod.
t Socr. lib. 1. cap. 25.
u Soz. lib. 2. cap. 28.
ARIVS NON REDIIT ALEXANDRIAM.

ſequenti ex hac vitâ ſubtractus eſt, quantumlibet videri poſſet penes homines excuſatus. Ceterùm Athanaſium, non vt exulem, ſed vt egregium fidei athletam, Treveris iam à ciuibus, quàm à Maximino ſincèrâ fide & eximia ſanctitate præſtante eiuſdem vrbis Epiſcopo, honorificè ſuſceptum eſſe S. Hieronymus r eſt teſtis. Eodem autem in exilium amandato, tunc demùm Euſebianos apud Imperatorem egiſſe de reſtitutione Arij Alexandriam, (quod anno ſuperiori diximus) non ipſe tantùm Athanaſius, ſ ſed & Socrates t atque Sozomenus u teſtantur: addúntque, (cum eamdem ciuitatem Arius de integro in magnas turbas conieciſſet, quòd Alexandrini ei communicare recuſarent, dicentes eadem illum adhuc ſentire de fide quæ priùs;) Imperatorem de eius peruerſâ mente & inſtituto certiorem factum, eum denuò Conſtantinopolim accerſiuiſſe, rationem de ſeditione quam concitare aggreſſus erat redditurum.

V.
x Ruff. lib. 1. c. 12.
SYNODVS CONST. ADVERSVS MARCELLVM ANCYRANVM.
y Ep. Iulij PP. ad Arian. ap. Athan. Apol. 2.

Cùm intereà *conuocatis* in eamdem ciuitatem *Conſtantinopolim* proximis Epiſcopis, atque illis maximè (vt ait Ruffinus x) qui Arium & Euſebium ſectabantur, iidem *Marcellum Ancyræ* in Galatiâ Epiſcopum, (quem æquè ac Athanaſium ſenſerant y in Nicæno Concilio acerbiſſimum aduerſarium) pariter damnatum in exilium pelli curârunt. Acceſſerat recens Euſebianorum in illum odij cauſa, quòd neque in Tyrio conuentu eorum decretis conſentire, neque Ieroſolymis cum eiſdem communicare, aut Arij reſtitutioni aſſentiri voluiſſet. Itaque quòd inde receſſiſſet calumniandi ſumpta occaſione, primò eumdem apud Imperatorem accuſârunt, quòd in contemptum ipſius dedignatus eſſet conſecrationi templi Ieroſolymitani intereſſe; poſteà verò eumdem iuſſu Imperatoris Conſtantinopolim euocatum, per calumniam ex ipſiuſmet Marcelli ſcriptis comparatam, Epiſcopatu abdicarunt: nempè quòd cùm Aſterius ſophiſta Cappadox, olim in perſecutione Maximiani Herculij apoſtata, ex ſententiâ Euſebij libros quoſdam Ariano dogmati fauentes edidiſſet, in quibus locuſtam & erucam cum Chriſto compararet, immò Chriſto anteponeret, aliámque quàm Chriſtum in Deo Sapientiam conſtitueret, Chriſti & mundi conditricem; idémque per Syriam & per alias Eccleſias, ex commendatione Euſebij hæc docens obambularet: aduerſus eum Marcellus ſcribens, in Pauli Samoſateni errorem impegiſſet. Narrant iſta Athanaſius z, Socrates a, & Sozomenus b: ſed eadem ab Euſebianis Marcello falsò adſcripta eſſe, dum quæ ipſe per modum quæſtionis tractauerat, ea tamquam ita eſſe profiteretur calumniati ſunt; tam idem Athanaſius docet, quàm Iulius Romanus Pontifex ac Synodus Sardicenſis eadem diligenter examinantes intellexerunt; ipsúmque Marcellum (vt videbitur) Eccleſiæ ſuæ reſtituerunt.

z Athanaſ. Apol. 2. de Synod. & ep. ad Solit.
a Socr. lib. 1. c. 24.
b Soz. lib. 2. cap. 32.

VI.
CONSTANTINVS MALE AVDIVIT, SED INIVSTE.
c Seuer. hiſt. lib. 2.
d Ruff. lib. 1. cap. 17.
e Lucif. lib. 1. pro Athan.
f Chron. Hieron. an. 31. Conſt.

Quod verò Conſtantinus de Euſebianorum ſententiâ tot magni nominis Epiſcopos exulare iuſſerit, planè accidit vt apud nonnullos exiſtimatus fuerit Arianæ hæreſis patrocinium ſuſcepiſſe: id enim Seuerus c, Ruffinus d, & maximè Lucifer e Calaritanus aſſeuerant: legitúrque apud Hieronymi Chronicon f, eumdem Conſtantinum in obitu in Arianũ dogma declinâſſe. Verùm ad iſta refellenda, probandámque eiuſdem integram fidem Catholicam, licèt ſatis eſſe poſſint quæ dicta ſunt ſuperiùs in eius baptiſmo, vel nuper in Athanaſij exilio; illud tamen ampliùs addimus, tum Euſebianos vſque dum vixit Conſtantinus, cui ſemel ſubſcripſiſſent Nicenæ fidei profeſſores forinſecùs præſetuliſſe; & ſiquod bellum Catholicis intulerunt, nequaquàm vt Arianos, ſed potiùs vt diſciplinæ Eccleſiaſticæ ac fidei Orthodoxæ vindices præſtitiſſe, veluti cùm Athanaſium ob crimina, vel Marcellum ob hæreſim damnauerunt: tum ipſum Conſtantinum, cùm eis in his fauit, certò exiſtimâſſe, Catholicæ fidei & Eccleſiaſticis inſtitutis integrè conſeruandis religioſo officio præſtò eſſe. De quo & illud euidentiſſimum ſpecimen edidit, dum (quod dicetur) haud aſſenſit in Eccleſiam Arium admitti, niſi iuratum, & abdicatâ penitùs hæreſi profeſſum fidem Catholicam. Rursùm verò, quouſque ipſe vixit, Euſebianos nequicquam aduerſus Nicænæ fidei regulam mutire ſaltem auſos eſſe, Athanaſij imprimis teſtificatione exploratum redditur; dum in libro de Synodis, id ab eis cœptum agi tradit in Concilio Antiocheno in Encæniis, celebrato, anno quinto Conſtantij. Et licèt anteà aliquam interpretationem fidei Nicænæ Symbolo addidiſſent; Filij tamen cum Patre Conſubſtantialitatem (quâ in re totum robur conſiſtebat Catholicæ ſententiæ) viuente Conſtantino numquam denegare præſumpſiſſe, Sozomenus g teſtatur; quòd (vt ait) pro certo ſcirent, Imperatorem fidem Conſubſtantialis ſectari: aſſeritque idipſum Theodoretus h, & alij. Quare tantum abeſt vt Conſtantinus ab Euſebianis deceptus, lapſus ſit in Arianam hæreſim; vt nec ipſi Euſebiani, cum vellent, Arianos ſe eſſe voluerint demonſtrare.

QVAMDIV EVSEBIANI DATEGI ARIANI NOLVERVNT.
g Soz. lib. 3. c. 30. in fi.
h Theod. l. 5. cap. 3.

VII.
i Athan. ad Solit.
PROBATVR FIDES CONSTANTINI.
k Epiph. hær. 69.
l Hilar. lib. 1. ad Conſt.
m Theodor. lib. 2. cap. 5.

His conſentiens accedit Athanaſij i teſtimonium, dum aduerſus eius filium Conſtantium agens, conqueritur quòd patris veſtigia minimè conſectaretur, ſed ab hæreticis ſe pateretur ſeduci; cùm pater cognito periurio & ſupplicio Arij, eum damnatum & pro hæretico habuiſſet. Sic & Epiphanius k de eodem Conſtantio ait, fuiſſe quidem pium & bonum iuxta multos modos; ſed in hoc ſolùm deliquiſſe, quòd non proceſſerit ſecundùm rectam & integram fidem parentis, ſed ab ea deuiârit. Eodémque modo S. Hilarius l eumdem Conſtantium appellat diuinæ religionis hoſtem, & paternæ pietatis heredem rebellem. Denique idem Athanaſius poſt obitum Conſtantini, Conſtantem eius filium hortatus m eſt, vt aduerſus Arianorum inſidias vindex & cuſtos eſſet paternæ pietatis. Quibus omnibus luce clarior teſtata redditur fides Orthodoxa Conſtantini vſque ad vitæ exitum illibatè ſeruata: atque inde vniuerſa Catholicorum poſteritas, ipſáque publica Synodalia Acta, magno præconio ex eadem fide potiſſimùm comparato, ipſum laudare conſueuerunt: quod & ſuperiùs dixiſſe meminimus.

VIII.
ARIVS FRAVS IN ASSERENDA FIDE.

Sed vt cetera quæ ſpectant ad Concilium Conſtantinopolitanum proſequamur; Arius, quem vidimus ob nouas Alexandriæ excitatas turbas, Conſtantini litteris Conſtantinopolim vocatum, rogatus ab eo num fidem Nicænam ſeruaret, ille iureiurando affirmauit ſe eam am-

plecti; atque eamdem à ſe ſcriptam & proprio chirographo munitam Conſtantino obtulit: qui conteſtatus, ſi doloſè iurâſſet Deum periurij vindicem futurum; mandatum dedit Alexandro Epiſcopo Conſtantinopolitano, vt in communionem eum reciperet: ſed Alexandro contradicente, quòd diceret non debere hæreſis inuentorem in Eccleſiam recipi, contrà verò minantibus Euſebianis, etiam ipſo inuito ſe Arium poſterâ die (erat autem tunc Sabbatum) in Eccleſiam introducturos; tunc idem Alexander templum ingreſſus, ſeque humi ad altare proſternens, magno preſſus angore Deum totâ nocte orauit, vt ſi Arius ad Synaxim introducendus eſſet, ipſe Alexander priùs eriperetur è vitâ; ſin autem Eccleſiæ ſuæ Deus miſereri dignaretur, Arium è medio tolleret. Accidit autem, vt cùm poſtridiè ſummo manè ab Euſebianis Arius domo eductus eſſet, vt antequàm Eccleſia ab Alexandro præoccuparetur, ipſi eam inuaderent; in viâ poſitus idem Arius cùm ventre perurgeretur, (ſiue naturalis exonerationis neceſſitate, ſiue timore ex conſcientiâ ſceleris exorto, cuius vi laxari ſolet aluus:) diuertens ad latrinas publicas quæ ponè Forum Conſtantini erant, ibi medius crepuerit, effundens vnà cum excrementis viſcera omnia, ſplen & iecur. quam rem geſtam Athanaſius[n], & alij Græci pariter ac Latini ſcriptores[o] affirmant.

INFAMIS ARII OBITVS.
n Athan. ep ad Serap. & orat. 1. cont. Arian.
o Socr. lib. 1. c. 25. Soz. l. 2. c. 18. Theod. l. 1. c. 14. Ruff. lib. 1. c. 12.

IX.
p Greg. Naz. in laud. Athan. Ambroſ. de fid. ad Grat. l. 1. c. 9. Gaudēt. ad Paul. Diac. in Bibl. Patr. Prudens. & aly.
q Theod hiſt de SS. Patr. in Iacob. Niſib.

Hunc igitur planè finem, numine vlciſcente, impius ille ſortitus eſt Iudæ ſimillimum, cui ille à SS. Patribus[p] iure comparatur, vtpotè perfidiæ in Chriſtum, & pœnæ ſceleris ſocius. Addit porrò ad ſuperiorem hiſtoriam Socrates, Arium cùm ab Imperatore ad iusiurandum de rectâ fide adigeretur, eâ arte in ipſo ludificando vſum eſſe, vt cùm libellum fidei Catholicæ eidem offerret, haberet tamen ſub aliâ chartam aliam, in quâ ſuam ipſius hæreſim ſcripſiſſet, ſicque iuraſſe ſe verè & ex animo ſentire quemadmodum ſcripſerat. Et Theodorus[q] habet, non tantùm Alexandrum de imminenti periculo fuiſſe ſolicitum; ſed & pios cunctos ingenti mœrore affectos, hortatu Magni Iacobi Epiſcopi Niſibeni, qui tunc aderat Conſtantinopoli, ieiuniis & orationibus vacâſſe; Deúmque rogâſſe, vt id fieri iuberet quod vtile futurum eſſet Eccleſiis. Sozomenus verò addit, locum in quo Arius extinctus eſt, poſteà deteſtabilem cunctis factum eſſe, donec poſt multum temporis potens quidam Arianus homo, vt probroſi Arij obitûs memoria deleretur, illum à Republicâ emit, ædéſque in eo extruxit.

X.
r Ath. ep ad Serap.
PROFICVA ECCLESIÆ MORS ARII.
ſ Socr. lib. 1. cap. 25.

Sic autem extincto Ario, tradit Athanaſius[r] quamplurimos ex iis qui antè decepti fuerant, conuerſos eſſe, quòd vidiſſent Dominum per ſe ipſum hæreſim aduerſus ſe conflatam condemnâſſe. Sed & reliquos Euſebianos Socrates[ſ] ſcribit ingenti terrore concuſſos eſſe; Imperatorem verò fidei Chriſtianæ firmiùs adhæſiſſe, cùm Synodi Nicænæ doctrinam auctoritate & nutu diuino confirmatam cerneret. Quinimmò qui Arij & Arianorum deteſtatus eſt errorem, ſe ipſum quoque arguit leuitatis ob miſſum Athanaſium in exilium; quem reuocandum Alexandriam deſtinauit, ſed obitu præuentus non perfecit; ſicut & iam ſuperiùs diximus, & ipſemet teſtatur Athanaſius[s]. Quapropter cùm ex his, modicum temporis ſpatium interceſſiſſe videri poſſit inter mortem Arij & obitum Conſtàntini; inde ſequenti potiùs anno, quàm præſenti, Arium extinctum eſſe poſſumus opinari. quod quidem Socrates tradit accidiſſe poſt elapſum trigeſimum Conſtantini annum, qui vſque ad octauum Calendas Auguſti huius anni ſe extendit. Denique & ex iis omnibus quæ hactenùs de Ario ſunt dicta, errore lapſos eſſe conſtat, tam qui ſtatim poſt Nicænam Synodum eius mortem accidiſſe putârunt, quàm qui antè, vel poſteà ſub Conſtantio, vel alio quouis tempore poſuerunt. Ac de illo iam hactenùs.

s Athanaſ. orat. 2. cont. Arian.

XI.
u Euſ. 4 de Vit. 49. & ſeqq.
EVSEBIA VXOR CONSTANTII.
x Zoſ. lib 3.
y Am. lib. 16

Hoc ipſo anno, confecto trigeſimo Imperij Constantini, (inquit Euſebius[u]) idem Imperator, cùm iam multò ante Conſtantinum maximum natu filium in matrimonio collocâſſet; ſecundo quoque, nempè Conſtantio, magnâ celebritate vxorem deſpondit *Euſebiam*; quæ (vt ſcribit Zoſimus[x]) ſummâ præſtabat eruditione, ſupráque muliebrem ſexum prudens erat. Permanſit tamen ſterilis, & aliarum partui inſidiatrix (quod tradit Ammianus[y]) & inuida: ſed, quod deterius eſt, Ariano infecta contagio. Addit verò Euſebius, eodem fermè tempore veniſſe Conſtantinopolim ab Indis Orientalibus Legatos cum muneribus pretioſiſſimarum gemmarum, & varij generis animalium, picturarúmque, ac ſtatuarum; quæ Principes Indorum ad Imperatorem miſiſſe, vt declararent ſe illum ſummum omnium Regem agnoſcere & profiteri. Poſt quæ ſubdit, Conſtantinum tribus ſuis filiis vniuerſum Imperij ſtatum ita partitum eſſe, vt auitam ſortem grandior natu Conſtantinus, Orientem Conſtantius, quod medium interiacebat Conſtans omnium minimus haberet; ſinguliſque regium apparatum & comitatum dediſſe: atque imprimis hortatum eſſe, vt verum Dei cultum omnibus opibus, atque adeò ipſi regno anteponerent, ac ſummâ curâ afficerentur erga Dei Eccleſiam.

CONST. FILIIS IMPERIVM PARTITVR.

XII.
z Hier. in Chron.
DELMATIVS CREATVR CÆSAR.
a Vict. in. Epit.
b Eut. l. 10.
c Oroſ. lib. 7. c. 28.

Quòd verò alibi dicitur[z], iiſdem Conſtantini Auguſti Tricennalibus *Delmatium* (filium alterius Delmatij fratris Conſtantini) ab eo creatum eſſe Cæſarem; licèt nihil tale apud Euſebium legatur, qui de tribus tantùm Cæſaribus, iiſdémque Conſtanſtini filiis, meminit cùm in Vitâ Conſtantini, tum in oratione de eius laudibus: tamen quòd Victor[a], quoque, Eutropius[b], Oroſius[c]; & alij fermè omnes de dignitate Cæſaris DELMATIO (ſiue *Dalmatio* dicto) collatâ teſtentur, & nummi id ipſum habeant: ſic concilandi hi ſunt cum Euſebio, vt tres tantùm Conſtantini filij ad ſucceſſionem & adminiſtrationem Imperij creati fuerint Cæſares, Delmatius verò titulo tenùs. Sicut & patrem eius *Delmatium*, & patruos *Conſtantium* & *Annibalianum*, in participationem Imperij quodammodò à Conſtantino vocatos fuiſſe, conceſsâ eis purpureâ & aureis ornatâ limbis veſte, ac *Nobiliſſimatûs* dignitate, Zoſimus[d] ſcribit: quamuis & ipſe confundens patrem Delmatium cum filio, exiſtimâſſe videatur eum qui traditur creatus Cæſar à Conſtantino, fuiſſe Delmatium fratrem Conſtantini; cùm ceterorum omnium auctoritate conſtet, Delmatium Iuniorem, nempè filium fratris Conſtantini, creatum fuiſſe Cæſarem. quem quidem proſperrimâ fuiſſe indole, nec patruo abſimilem, Eutropius & alij affirmant.

d Zoſ. lib. 2. Sed de hâc dignitate, tu vide plura in vnû collecta à Iul. Caſ. Buleng. in ſuo Imp. Rom. lib. 2. cap. 10.

Hoc

XIII.

c *Hieron. in Chron.*

APOSTOLORVM TEMPLVM CONSTANTINOPOLI.

f *Euſ. 4. de Vit. 56. & ſeqq.*

Hoc autem anno vltimo [c] Conſtantini, idem Imperator aduerſus Perſas tumultuantes expeditionem parauit; ſed pace ab eis per legatos petitâ & obtentâ, ad ædificandam Conſtãtinopoli *Apoſtolorum* eccleſiã, in quâ ſepeliretur, adiecit animum, quam magnificentiſſimè cõſtruxit, & ære texit. Sed hęc pluribus Euſebius [f], qui ait, eâ de cauſâ ſibi Conſtantinum ibi delegiſſe ſepulturam, vt defunctus quoq; precationum, quæ ibidem eſſent ad Apoſtolorum gloriam offerendæ, particeps efficeretur. Nempè idem Imperator à SS. Epiſcopis optimè inſtitutus in fide, probè ſciebat defunctorum animas viuorum precibus adiuuari. Addit verò Socrates [g], ædificatum fuiſſe illud templum à Conſtantino, ne Apoſtolorum Reliquiis Impetatores & Epiſcopi aliquando deſtituerentur. Eò namque tranſlata eſſe ab eodem Conſtantino *Andreæ* Apoſtoli, *Lucæ* Euangeliſtæ, & *Timothei* diſcipuli Pauli corpora, iterùm S. Hieronymus [h] teſtatur; licèt alibi [i] apud eumdem id ſub Conſtantio accidiſſe legatur; quod & alij nonnulli tradiderunt: ceterùm S. quoque Paulini teſtificatione, apud Dungalum aduerſus Claudium Taurinenſem, aſſeritur id contigiſſe ſub Conſtantino. Fuiſſe verò eamdem eccleſiam poſteriorum quoque Imperatorum ſepulchrum, Chryſoſtomus [k] teſtari videtur, dum ait Conſtantinopoli Imperatores magnam gratiam putare, non ſi prope Apoſtolos, ſed ſi vel extra eorum veſtibula corpora ſua ſepelirentur, fierentque piſcatorum oſtiarij Reges. Ex quibus pariter intelligas, non intra baſilicam; ſed in eius atrio Imperatores ſepeliri conſueuiſſe: quod ex eodem auctore dicetur inferiùs de ſepulturâ Conſtantini.

g *Socr. lib. 1. cap. vlt.*

RELIQVIÆ ILLVC TRANSLATÆ.

h *Hier. de Script. Eccleſ. in Luc. & aduerſ. Vigil.*

i *Id. in Chrõ.*

k *Chryſ. orat. quòd Chriſtus ſit Deus*

XIV.

CVRATORES SEPELIENDO MORTVORVM.

l *Nouel. 43. 59.*

m [In quibuſdam Galliarum locis, aptiori (vt videtur) appellatione nuncupatur *Confraternitas Charitatis.* Quid enim hoc officio præſtantius, ei exhibere beneficium, qui tibi iam non poſſit, reddere? Sed de his locupletiùs diximus in Tractatu noſtro *de ſacris Cœmeteriis.* lib. 1.]

Sed & illud ſanè memoriâ dignum idem Cõſtãtinus ſtatuit, & primus actor fuit, VT AD CORPORA DEFVNCTORVM HVMANDA, Corpus hominum conſtitueretur ex nongentis quinquaginta diuerſorum collegiorum & artium officinis, qui ei muneri mancipati eſſent; quos & voluit Eccleſiæ ſubiectos eſſe, & ab omnib. publicis muneribus immunes, atq; a vectigalibus liberos. Quod idem Corpus poſtmodùm Anaſtaſius Imp. confirmauit; centúmq; alias & quinquaginta officinas appoſuit, vt eſſẽt omnes numero mille & cẽtum; eaſdémq; certis redditibus dotauit. Teſtatur hæc quidem omnia Iuſtinianus [l], dum ea ipſe quoque confirmauit. Porrò opus iſtud pium ac religioſum, poſteris temporibus antiquatũ, hoc noſtro ſæculo Romæ ſanctioribus legibus & inſtitutis inſtauratũ eſt, & in diuerſas Catholici Orbis Eccleſias propagatum ſub nomine *Confraternitatis Mortis* [m].

XV.

n *To. 1. Conc. in Marco.*

Hoc anno, iiſdémque Conſulibus, decimo Calendas Nouembris, data [n] legitur Marci Papæ nomine epiſtola ad S. Athanaſium Epiſcopum Alexandrinum ac ceteros Ægypti Epiſcopos; cuius argumentum ex illâ ibidem poſitâ epiſtolâ eorundem Epiſcoporum ad ipſum Marcum, faciliùs intelligitur: nempè Ægyptios dirâ Arianorum perſecutione vexatos, inter alia diſpendium paſſos eſſe Nicænorum canonum, qui vnà cum omnibus aliis libris ab iiſdẽ Arianis incenſi fuerint, eorúmque exemplar à Romana Eccleſiâ poſtulant impertiri. quibus quidem litteris tã Ægyptiorum quàm Marci, Nicænorum canonum numerus definitur, ab eâdem Synodo ſtatutos fuiſſe ſeptuaginta, ſecundùm numerum Diſcipulorum Domini. At Mercatoris merces ſuſpectæ redduntur, tum ob immenſum eorumdem canonum numerum, de quo dictũ eſt in eodem Concilio; tum quòd tempus haud concordet. Quonam enim pacto ſub dictis Coſſ. potuit Athanaſius Alexandriâ ad Marcum ſcripſiſſe, qui iam exul agebat in Galliis? Et quænam ſub Cõſtantino tanta graſſatio Arianorum in Ægypto; cùm non Marci tempore, ſed multò pòſt quando Conſtantius Gregorium in locum Athanaſij ſubrogauit, paſſa ſit Eccleſia Alexandrina violentam Arianorum vaſtationem.

DE MARCI PAPÆ ET ATHAN. MVTVIS LITERIS.

[Quas quidem multi ceu legitimas & genuinas agnouerunt, & publicè etiam hoc nomine & titulo celebrarunt quos refert Alph. Piſan. de Act. Conc. Nic. lib. 3. ſed cùm ij omnes poſt ſeptingentos abhinc annos vixerint, eſt vt adhuc nutet fundamentum harum epiſtolarum, & 70. canonum Nic. Concilij.]

Sed & quonam pacto Marcus potuit decimo Calẽdas Nouembris ſcripſiſſe ad Athanaſium, cum hoc ipſo anno Nonis Octobris reperiatur eſſe defunctus? Eum quidem nonniſi octo menſes ſediſſe, S. Hieronymus teſtatur in Chronico. Videat hæc qui illas epiſtolas citat Marianus Scotus, & pariter contendit nonniſi octo mẽſibus ſediſſe Marcum. Quem item cùm Sozomenus [o] tradat ad exiguum tempus ſedem tenuiſſe, ſed & auctor Libri de Romanis Põtificibus, de Iulio Papâ habeat, eum ſedere cœpiſſe Coſſ. Feliciano & Maximo, nempè anno ſequenti: iam ſatis conſtat, hoc potiùs anno, quàm ſequẽti, vel (quod alij dicunt) poſt biennium Marcum defunctum eſſe, cùm reperiatur Iulius antè menſem Octobris illius anni Synodum celebrâſſe: ob eámq; cauſam totum illud de duabus aſſertis ab eo habitis Ordinationibus menſe Decembri euaneſcere. Qui igitur ſedere cœpiſſe reperitur decimaſextâ die Ianuarij, & diem obiiſſe ſeptima Octobris; eâ namque, anniuerſaria eius memoria ex antiquiore vſu in Eccleſiâ agitur: dicendus eſt in Pontificatu vixiſſe menſes octo, & dies viginti duos. Sepultus eſt autem in cœmeterio Balbinæ viâ Ardeatinâ, quod ipſe conſtituens fecit. Ceſſauitque Epiſcopatus eius dies viginti. Quâ ratione dicendum eſt, IVLIVM patriâ Romanum ex patre ruſtico, die vigeſimâ ſeptimâ eiuſdem menſis Octobris in locum eius ſubrogatum eſſe.

XVI.

MARCI PP. OBITVS.

o *Soz. lib. 2. cap. 59.*

IVLII CREATIO.

Quod autem de eodem Marco in dicto libro de Romanis Pontificibus legitur, cõſtituiſse vt Epiſcopus Oſtienſis, qui conſecrat Epiſcopos Vrbis, tunc Pallio vteretur, & ab eodem Vrbis Epiſcopus conſecraretur: ita concinnandus eſt textus, vt ſignificet Marcum conceſſiſse, vt Epiſcopus Oſtiẽſis tunc pallio vteretur; cùm ab eo Vrbis Epiſcopus conſecraretur. Nam vt Oſtiẽſis Epiſcopus Romanum Pontificem conſecraret, antiquioris fuiſse videtur vsûs; cùm Dionyſius Papa à Maximiano Oſtiẽſi conſecratus habeatur, reſtetúrque Auguſtinus [p], eum vetuſtiſſimum ritum fuiſse. Primò autem hîc mẽtio in Rebus geſtis Romanorum Pontificum habetur de PALLIO, ſummi honoris & plenitudinis poteſtatis indice: quod cur ita fuerit appellatum, cùm veteris pallij forma longè diuerſa eſset & amplior; (vt quæ ſuperiùs de pallio dicta ſunt, docent) coniecturâ ducimur, id accidiſse quòd inhæreret, dum Põtifex ſacra ageret, indumento illi quod pallij præſeferebat imaginem, nos autẽ nunc *Planetam* ſeu *Caſulam* dicimus: cùm alioqui *Pallij* nomine omne operimentum in rebus ſacris ſignificari ſoleret; quemadmodùm Venantius [q] Fortunatus vela oblata S. Cruci, pallia appellat, quæ & ipſa crucis imaginibus eſsent contexta. Porrò ſicut olim in ſacerdotio

XVII.

EPISC. OSTIENS. CONSECRAT ROM. PONTIF.

p *Aug. in Breuic. collat. di. 3. c. 16.*

DE PALLIO EPISCOPALI.

q *Fortun. l. 8. epigr. 3. de S. Cruce.*

r Exod. 28.

Hebræorum [r] erat ſummi Sacerdotis ſuperhumerale inſigne, quod nefas eſſet, aliquem alium ſacerdotum vel Pontificum indui: ita in Chriſtianæ religionis ſacerdotio, Palliũ illud Summi tantùm Romani Pontificis ceſſit vſui; ab eo tamen ſæpè Metropolitanis magnâ ex cauſâ communicatum: de quo frequens futura eſt inferiùs mentio. Ait autem Iſidorus [ſ] Peluſiota, nobiliſſimus & antiquiſſimus auctor, illud ex lanâ non ex lino contextum eſſe, & Pontificum humeris imponi conſueuiſſe, quòd ouis illius quam Dominus aberrantem quæſiuit, inuentámque humeris ſuis ſuſtulit, pellem deſignet: Epiſcopum enim, qui Chriſti typum gerit, ipſius munere fungi; atq; ipſo etiam habitu illud omnibus oſtendere, ſe boni illius ac magni paſtoris imitatorem eſſe, qui gregis infirmitates ſibi ferendas propoſuit.

ſ Iſid. Peluſ. l. ep. 156. ad Hermin.

IESV CHRISTI
AN. 337.
IVLII
AN. 1.

CONSTANTINI
CONSTANTII } AN. 1.
CONSTANTIS

I. CONST. IMP. OBITVS.

a Socr. lib. 1. cap. vlt.
b Hier. in Chron.
c Ruff. l. 1. c. 11.
d Soz. lib. 2. cap. vlt.
e Eutrop. lib. 10.

ANNO Chriſti trecenteſimo trigeſimo ſeptimo, Feliciano & Titiano Coſſ. *Cõſtantinus* Imp. ex hac vita migrauit; vt diſertè Socrates [a] teſtatur, addẽs & diem, nempè vndecimum Calendas Iunij: cùm (vt ait) vixiſſet annos ſexaginta quinque, regnaſſet triginta vnum. De annis Imperij conſentit quoq; Hieronymus [b]; de ætate etiam Ruffinus [c] & Sozomenus [d]. Eutropius [e] autem, cùm itidem triginta & vnius anni Imperij ſit aſſertor; ſexaginta tamen & ſex annos ætati tribuit. Qui ergo Socrati conſentientes, huius anni Coſſ. Conſtantinum dicunt eſſe defunctum; ſic eos oportuit affirmâſſe triginta vnum regnaſſe, vt tamen vltimum nõ abſoluerit, tantúmq; defuerit ad anni eius conſummationem, quantum intercurrit temporis ab vndecimo Calendas Iunij, quo defunctus eſt, vſque ad octauum Calendas Auguſti, quo Imperium ſuſcepit. At Euſebius [f], Epiphanius [g], Victor [h] Zonaras, & ſi qui alij ex recentioribus, triginta duos annos, vtique inchoatos, eius Imperio tribuunt. Ceterùm vt Socratis chronographiæ de die & Coſſ. conſentiamus, illud imprimis maximè perſuadet, quòd leges poſthàc datæ, nominibus filiorum reperiantur inſcriptæ, potiùs quàm ipſius Conſtantini patris; vt quæ extant in Cod. Theodoſ. datæ à Conſtantio [k] iiſdem huius anni Coſſ. menſe Decembris, & aliæ [l] decimoſeptimo Calendas Iunij ſubſequentis anni Coſſ. Vrſo atque Polemio: quæ quidem inſcribendæ erant Conſtantini titulo, ſi fuiſſet ſuperſtes, & in ſequentem annum vitam propagâſſet. Sed & quòd aliæ [m] reperiantur ab ipſo Conſtantino in hunc vſque annum ſancitæ, erroris arguuntur qui tradiderunt eum anno Imperij ſui trigeſimo obiiſſe: Quòd verò Euſebius ait, eumdem quot imperauit, tot annos viuendo duplicâſſe; hac ratione dicendus erit obiiſſe anno ætatis ſexageſimo tertio exacto, dum æquè aſſerit imperâſſe annos triginta duos præter paucos menſes & dies. Sed de tempore obitûs ſatis.

f Euſ. 4. de Vit. 53.
g Epiph. de menſur.
h Vict. in Conſt.
i Zon. Annal. par. 3.
k l. 4. C. Th. de Annon. & Trib. l. 2. C. Th. de diſtr. pign.
l Tit. de bonis. codicil. C. Th.
de contrah. empt. & alia.

II. VBI, ET QVOMODO MORTVVS.

n Euſ. 4. de Vit. 61. &c.

De ipſo autem eius morbo, obitúque, tradit Euſebius [n], & alij poſt eum, cùm idem Imperator ægrotare cœpiſſet, Helenopolim Bithyniæ ciuitatem acceſſiſſe ad calida balnea, inde verò ingraueſcẽte morbo Nicomediam petiiſſe, & in eiuſdem ciuitatis ſuburbano ſuſcepto baptiſmo, paulò pòſt defunctum eſſe, extremo ferè die celebritatis Pentecoſtes, ipſa meridie. Sed de Baptiſmo tunc ſuſcepto, déque eodem Imperatore (quod alij tradunt) in Arianâ hæreſi defuncto, iam ſatis ſuperiùs dictum. Tacuit autem Euſebius, quod de Conſtantini obitûs cauſâ peruulgatum fuit, eum à fratribus ſuis potatum eſſe veneno: de quo dicetur paulò pòſt. Prænũtiam verò obitûs apparuiſſe in cælo crinitam ſtellam, quæ inuſitatæ magnitudinis diù refulſit, auctor eſt Eutropius [o]. Ceterùm Ruffinus [p] de eiuſdem agens teſtamẽto, ait eum cùm liberos ſuos de ſucceſſione Romani Orbis heredes ſcripſiſſet: quoniam Conſtantius, cui Orientis regnum decreuerat, præſens non erat, ſecretò acceſſiſſe presbyterum illum quem ei Conſtantia ſoror commendauerat, eidémque tradidiſſe teſtamentum, accepto ab eo ſacramento ne vlli niſi Conſtantio in manus traderet; id verò cùm presbyter præſtitiſſet; eius rei gratiâ Conſtantium adeò ei deuinctum eſſe, vt qui imperare cunctis ambiret, ab illo ſe imperari æquanimiter pateretur. Sed quod idem auctor addit, de tractatâ poſt hæc ab eodem presbytero cum Conſtantio Arij reſtitutione; iam omnia de Ario ſub Conſtantino conſummata fuiſſe, ſatis ſupérque demonſtratum eſt ſuperiùs. De concredito verò teſtamento illi presbytero, aſſertores ſunt etiam Socrates [q] & Sozomenus [r].

o Eutr. l. 10
p Ruff. lib. 1 cap. 11.
TESTAMENTVM CREDITVM PRESB. ARIANO.
q Socr. lib. 1 cap. vlt.
r Soz. lib. 2. cap. vlt.

III. FVNVS.

Porrò Conſtantini corpus anteà capſulâ incluſum, & purpurâ coopertum, delatum eſt ab exercitu ingenti pompâ Conſtantinopolim; atque ibi in Palatio excelſo loco collocatum, luminibus circumquaq; ſuper aurea candelabra accenſis: eidémq; purpurâ & diademate ornato, omnes conſueti honores à Ducibus, Senatu, & populo, tamquam ſuperſtiti per multos dies tributi ſunt; donec qui ex Cæſaribus eius filiis vicinior erat (nam omnes tunc aberant) Conſtantius Conſtantinopolim aduenit: à quo honorificentiſſimè curatum eſt funus, ipſis Dei ſacerdotibus & vniuerſo populo diuinum per preces cultum adhibentibus, & pro eius animâ Deum orantibus. Quæ omnia, aliáque de pio ipſius funere, ac ritibus & cęremoniis in eo obſeruatis, déq; luctu publico totius Imperij Romani, pluribus Euſebius [ſ]. Quod verò Eutropius tradit Conſtantinum inter diuos eſſe relatum; vel potuit ille intellexiſſe recenſita officia, à Chriſtianis ei poſt mortem exhibita; vel quid aliud à Gentilibus Senatoribus more patrio actitatum. Illud quidem notum eſt omnibus, à Græcis ſolemni celebritate coli vt Sanctum. At quod ad locum ſepulchri ſpectat; quãtumlibèt eum ſummo honore funeratum atq; ſepultum Euſebius prædicet; nequaquam tamen auſus eſt Conſtantius tumulare intra ipſam baſilicam Apoſtolorũ, ſed foris in atrio, ſeu veſtibulo; vt ſcribere, & in gloriâ Apoſtolorum extollere S. Ioannem Chryſoſtomum, iam diximus anno ſuperiori.

ſ Euſ. 4. de Vit. 66. vſque ad finem libri.
SEPVLTVS IN ATRIO BASILICÆ.

t Chriſ ho. 26. in Cor. 2. & hom. 66. ad pop. Antioch.
v Soz. lib. 2. c. vult. in fi.

ſuperiori. In eâdem verò Apoſtolorum baſilicâ, poſt hæc non tantùm Imperatores, ſed & Epiſcopos ſepeliri conſueuiſſe, Sozomenus[v] teſtatur; *quippe cum* (inquit) *dignitas ſacerdotalis Imperij dignitati par ſit, immo verò in locis ſacris primas partes obtineat.*

IV. Conſtantini autem effigiem, & egregiam corporis habitudinem, Nicephorus[x] deſcribit: animæ verò faciem ex rebus geſtis facilè deprehēdes; quam (præter ea quæ ſuperiùs paſſim recenſita ſunt) Ethnici quoque ſcriptores quibuſdam lineamentis expreſsēre. Etenim Victor, ait, cōmodiſſimum rebus multis fuiſſe; calumnias ſedare legibus ſinceriſſimis, nutrire artes bonas, præcipuè ſtudia litterarum: legere ipſum, ſcribere, meditari, audire legationes & querimonias prouinciarum. Eutropius[z] autem, ciuilibus artibus, & liberalibus ſtudiis deditum fuiſſe, aſſectatorem iuſtitiæ & amoris; eáque omninò ſibi & liberalitate & docilitate quæſiuiſſe. Dat tamen ei Victor crimini, quòd fuerit laudis auidiſſimus: ſed id de laude militari intelligēdum. Eutropius docet, dum ait innumeras in eo animi corporíſque virtutes claruiſſe: militaris gloriæ appetentiſſimum; fortunam in bello proſperam fuiſſe, verùm ita vt non ſuperaret induſtriam. At hâc ex parte laude quoque digniſſimus Cōſtantinus extitit; quippe qui omnes aduerſus tyrannos & barbaros vni Christo victorias acceptas ferens, id quoque omnibus penè edictis ingenuè profeſſus eſt.

x Niceph. l. 8. cap. 55.
y Vict. in Conſtant.
z Eutrop. lib. 10.

Vindicatvr a calvmniis Gentilivm.

V. Rursùm verò ea reperitur apud Ammianum[a] Iuliani Apoſtatæ in Cōſtantinum querela, quòd magiſtratus ampliſſimos contuleuit quoq; barbaris. Sed inſulsè nimis & lauiter hoc ipſum effutiiſſe, quippe qui multò grauiùs eâdem in re ipſemet peccauerit, idē Ammianus licèt ei addictiſſimus affirmat. Quid autem adeò nouum atque mirandum, ſi Conſtantinus preſſus bellis ciuilibus, eiuſmodi magiſtratibus barbaros ſibi deuinxit; cùm ex barbarorum nationibus homines ſciuerit etiam ad ipſum Romanum Imperium adminiſtrandum iam anteà plurimos perueniſſe? Sed grauiùs carpitur ab eodem Iuliano, quòd deliciis deditus fuerit, conuiuiis tantùm & comæ capitis exornandæ intentos; quam ob cauſam fingit deorum ſentētiâ iudicatum ne inter deos, ſed cum deâ deliciarum ac veſte muliebri amictus ageret. Verùm hęc ſatis refelluntur, quòd idem Imperator tū ab omnibus aliis dux fortiſſimus prædicetur, tum ab ipſo etiam Iuliano; qui talem eum cogitur affirmare; dum inter alios ab eo domitos barbaros, Dacos ait Romano Imperio ſubiugâſſe, tanto iam antè labore à Traiano vix tandem ſuperatos; quos ſuperbè excuſſo è ceruicibus Iugo Romano redditos formidabiliores, poſt tot Imperatores ſolus Conſtantinus Crucis virtute perdomuit.

a Am. lib. 21.

VI. Quod autem Iulianus ait, illum exornandæ comæ fuiſſe intentum; diſplicuit fortè pexa Cōſtantini coma Cynico, canem in hircum barbâ & capillo mutanti; ac iniquo ferenti animo ſe eâ de causâ à Christianis carpi dicteriis atque ſcommatibus: cùm alioqui omnia fermè eiuſdem ipſius Iuliani numiſmata, eius vultum tradant capite ſertis contextis ex margaritis ornato. Sed quod carpit Cōſtantinum, ad illud viſus eſt alludere, quod ait Victor, eum cōſueuiſſe exornare caput perpetuo diademate: quod quidem gemmatum fuiſſe, muliebre præſeferens ornamentum, docent antiqua eiuſdem Conſtantini numiſmata. Cur autem ipſe laureas demùm in aurum gemmáſq; mutauerit; exiſtimatur piè ſanctéque feciſſe, quòd exhorreret quæcumque ſciret ex Gentilium ſuperſtitionis officina manâre. Et cui adhuc Gentili Apollinem comitante Victoriâ miniſtrâſſe laureas, Gallicanus orator in Panegyrico quarto ſcribit; eidem facto Christiano indecēs viſum eſt, ex arbore Apollini dicatâ victricia inſignia ſumere, qui cunctas Christo victorias ferret acceptas. Ideóque maluit imitari ſanctiſſimū Regem Dauid, ex quo Christus ſecundùm carnem, quid de ſe ipſo à Deo coronato ait[b], poſuiſſe Deū in capite ſuo coronam de lapide pretioſo; quémque diuina Scriptura[c] teſtatur conſueuiſſe regium ornare caput coronâ illâ ex gemmis & auro, quam abſtulerat è verticè Melchom. Ceterùm ſic Conſtantini exemplum ſecuti ſūt poſteriores Impp. vt tamē interdùm laureis in nomiſmatibus appareant coronati: quod cōſtat abſq; veræ pietatis offenſâ, ex inolitâ penes Imperatores cōſuetudine factitari potuiſſe; cùm omnia, teſtante Apoſtolo[d], munda ſint mundis.

Coronam cvm ex gemmis gerat.
b Pſal. 20.
c 1. Paralip. 20.
d Tit. 1.

VII. Sic autem mundities fuit Conſtantino cordi, vt tamen, licèt obduratis iam militiâ membris ab effeminatis deliciis abhorreret. Vnde & ſolitus[e] erat frequenter dicere iis qui eum ab immenſis ſuſceptis laboribus auocare tentaret, Imperatores non debere recuſare labores pro vtilitate Reipublicæ. Denique ſi quid à bellorum curis, & adminiſtratione tam vaſti Imperij, ſupereſſet, Euſebius[f] teſtatur illud in ſcribendo & alios docēdo inſumere conſueuiſſe; adeò vt vſque ad extremum vitæ tempus, orationes conſcribere & recitare minimè prætermiſerit. Sed perierūt iſtæc nobiliſſima Imperatoris monumenta: quæ ſi æſtimāda ſunt comparatione vnius orationis, quæ ſupereſt[g] *Ad Sanctorū Cœtum* inſcripta; talis habendus eſt Conſtantinus, vt in eo dicēdi genere non ſolùm inter Christianos Imperatores, ſed & complures alios oratores, nulli peritiâ & facultate ſcribendi cōcedat: quem & liberalibus ſtudiis deditū fuiſſe, & legere, ſcribere, ac meditari ſolitum, teſtimonio quoque Ethnicorum vidimus. Cur autem voluerit Deus eum adeò proſperis rebus clareſcere, S. Auguſtinus[h] hanc rationem affert: *Bonus Deus* (inquit) *ne homines, qui eum crederent propter æternam vitam colendum, has ſublimitates & regna terrena exiſtimarent poſſe neminem cōſequi, niſi dæmonibus ſupplicaret, quòd hi ſpiritus in talibus multùm valerent. Conſtantinū Imp. non ſupplicantem dæmonibus, ſed ipſum verū Deum colentē, tantis terrenis impleuit muneribus, quanta optare nullus auderet. Cui etiam condere ciuitatē Romano Imperio ſociam, velut ipſius Romæ filiā, ſed ſine aliquo dæmonum templo ſimulacróq; conceſſit. Diu imperauit; vniuerſum Orbem Romanum vnus Auguſtus tenuit, & defendit; in adminiſtrādis & gerēdis bellis victorioſiſſimus fuit; in tyrānis opprimendis per omnia proſperatus eſt; grādæuus ægritudine & ſenectute defunctus eſt, filios imperātes reliquit. Sed rursùs ne Imperator quiſquā ideò Christianus eſſet, vt felicitatem Conſtātini mereretur, cùm propter vitā æternam quiſque debeat eſſe Christianus; Iouianū multò citiùs, quàm Iulianū abſtulit.* Hæc Auguſtinus, cū & paulò antè egregiè diſſeruiſſet, non tam ex rerum temporalium affluentiâ, rebúſque belli & pacis tempore præclarè geſtis,

e Pom. Lat. in Vit. Cōſt. inſ.
f Euſ. 4. de Vit. 29. 32. 55.
Fvit dicendi paritvs.
g Ap. Euſeb. poſt Vit. Conſt.
h Aug. 5. de ciuit. 25.
Cvr a Deo tanta conſecvtvs ſit bona.

Chriſtianorum Principum felicitatem metiendam eſſe, quàm ex morum præſtantiâ.

VIII. Iam vt ad nouos Imperatores, eiuſdem Conſtantini filios, ſtylum connectamus; ij ſimul atque pater ipſorum ex hâc vitâ ſublatus eſt, tam Senatûs quàm militum votis confirmati, (quod ſcribit Euſebius hh, & alij) quiſque relictam ſibi ex patris teſtamento Imperij partem accepit; nempè CONSTATINVS natu maximus cunctas trans Alpes regiones; CONSTANTIVS Thraciam, & vniuerſam Aſiam, atque Orientem, cum Ægypto; CONSTANS natu minimus Romam ipſam cum Italiâ, Africâ, Siciliâ, & reliquis inſulis, Illyrico, Macedoniâ, & vniuerſâ Græciâ, aliaſque circùm prouincias, vſque ad Thraciam. Sic enim inter ipſos imperium eſſe diuiſum, auctores tradunt.

hh Euſeb. 4. de Vit. 65. 69.

TRES EIVS FILII IMPERANT.

IX. Conſtantius autem cùm liberas ſuæ ditionis habenas nactus eſſet, confeſtim ſæuire cœpit in domeſticos Cõſtantini, atque in ipſos præcipuè conſanguineos. Ac primùm quidem (inquit Zoſimus [i]) Cõſtantium patruum à militibus interfici curauit, deinde Delmatio Cæſari ſimiles inſidias ſtruxit, ac veluti contra cognationem vniuerſam conſpirans, etiam his Annibalianum adiecit, cùm ſubornaſſet milites, vt acclamarent alterius nominis imperium ſe ferre poſſe quàm filiorum Conſtantini. Hæc de necibus affinium Zoſimus: de aliis verò clariſſimis viris ſubdens, imprimis ait interfectum eſſe Optatũ, qui PATRICII dignitatem adeptus à Conſtantino fuerat: quem (inquit) honoris titulum primus Conſtantinus excogitauit, lege ſanciens vt qui eum conſequerentur, ſupra ipſos Præfectos Prætorio conſiderent. Porrò *Patricij* nomẽ eamdem fermè cum ipſa Vrbe Româ originem habuiſſe, ex Liuio, Dionyſio, Plutarcho, Suetonio, ac ceteris priſcis auctoribus conſtat: ſed vt ea dignitas tot aucta priuilegiis eſſet Conſtantinopoli, Conſtantinus meritò dicendus eſt auctor: quæ quidem tanta erat, vt non tam ea Conſulatu, quàm Conſulatus ea illuſtraretur [k], nec iam (vt olim) Patricij appellarentur, à Patribus, qui & Senatores erant; ſed quòd dicerentur [l] Patres Imperatoris: quorum inſignia (quantùm ex Caſſiodoro [m] colligitur) erant chlamys, cingulum, calcei picti, & ſella ſublimis.

CONSTANTIVS SÆVIT IN PROPINQVOS.

i Zoſ. lib. 2.

DE HONORE PATRICIATVS.

k l. 1. & 3. C. de Conſul. lib 2.

l l. vult. ec.

m Caſſiod. 6. Var 8. & lib. 8. ep. 9. 10. 11.

X. Inter alios quoq; clariſſimos viros, ipſo Conſtantij Imperij ingreſſu necatos, adnumerat Zoſimus *Ablauium* Conſularẽ & Præfecturâ Prætorij aliiſque inſignibus decoratum; qui cùm ex humillimâ origine ad tantam perueniſſet ſub Conſtãtino celſitudinem, vt & Imperatore plus poſſet, & filiam ſuam Olympiadem Conſtanti fratri Conſtantij vxorem ſpopondiſſet, (quam poſteà Conſtantius [n] nuptui tradidit Arſaci Armeniæ Regi) & ipſum Conſtantium ei Cõſtantinus pater commendâſſet; meritò nominatus eſt *Pila fortuna*, quòd eleuatus ſublimia, deorsũ rurſùs magno ac miſerando caſu demiſſus ſit: cùm videlicèt poſt adeptam ei à Conſtantio adminiſtrationẽ, ſecurus in Bithyniâ apud extructam ſibi olim villam regiam cõquieſcens; acceptis ab eodem Conſtantio ſimulatoriis litteris, purpuram ei denunciantibus, à ſicariis eam deferre fingentibus confoſſus eſt, & in fruſta diſſectus: quam rem geſtam Eunapius [o] deſcribit.

ABLAVIS INTERICIEXITVS.

n Am. l. 22.

o Eunap. in Vit. Philoſ. in Sopatro.

XI. Sed quod ſpectat ad necem, quam ex Zoſimo diximus, Delmatij Cæſaris; Eutropius [p] ait, eum oppreſſum eſſe factione militari, Conſtantio ſinente potius quam iubente. Eumdemq; vi manutum ſublatum, Victor [q] affirmat: quod alij [r] anno ſecundo, alij [ſ] tertio Conſtantij, alij [t] rurſùm ſub huius anni Coſſ. factum tradunt. Cauſam autem inferendæ necis patruis ſuis, Conſtantio Cedrenus hanc tribuit, quòd Conſtantinus ab iiſdem ſuis fratribus veneno potatus, ſuâ manu ſcriptis litteris mandâſſet Conſtantio vt à patruis ſibi caueret, ac in eos vlciſceretur; eáſque litteras Euſebium Nicomediæ Epiſcopum accepiſſe, & Conſtantio ex Oriente reuerſo tradidiſſe, atque magnam inde apud eum conſecutum eſſe auctoritatem. Eadémque ratione Artemius [u] Præfectus Auguſtalis, corã Iuliano Apoſtata Conſtantinum de imperatâ fratrum nece excuſauit; nempè quòd ipſi venenum ei miſcuiſſent, nullâ omninò ab eo affecti iniuriâ.

p Eutr. lib. 20.

q Vict. in Conſt. in ſ.

r Ced. in comp.

ſ Hier. in Chron.

t Pannin. in Rom. Impp.

CAVSA NECIS PROPINQVORVM.

u Act. Ar. tem. ep. Metaphr. & Sur. 20. Oct.

XII. Porrò cum prædicto Delmatio Cæſare, filio Delmatij fratris Cõſtantini, in periculum quoque necis (inquiunt Socrates [x] & Sozomenus [y]) inciderunt *Gallus* & *Iulianus* eius patrueles; niſi Gallum ægra valetudo, quâ mox obiturus expectabatur; Iulianum ætas tenera liberâſſet, qui nondum annum octauum cõpleuiſſet. Hæc illi. Sed quod pertinet ad Iuliani ætatem; cùm de eo ſcribant, vixiſſe annos triginta vnum; quẽ conſtat occiſum anno Domini trecẽteſimo ſexageſimo tertio, dicere opus eſt hoc anno fuiſſe tantùm quinquennem: Gallum verò duodennem, quem liquet defunctum eſſe anno Chriſti trecenteſimo quinquageſimo quarto, ætatis autem (vt habet Ammianus [z]) vndetrigeſimo. Ceterùm etſi eumdem ambo patrem haberent, nempè Conſtantium fratrem Conſtantini, ex maiore Conſtantio & Theodorâ Maximiani Auguſti filiâ genitum; diuerſis tamen matribus ſunt nati, Gallus nimirùm Gallâ ſorore Ruffini & Cerealis Conſularium virorum, Iulianus verò Baſilinâ nobiliſſimâ feminâ, eâdémque Chriſtianâ ac pientiſſimâ: quem & natum eſſe Conſtantinopoli, Ammianus [a] auctor eſt.

x Socr. l. 3. c. 1.

y Soz. l. 9. c. 2.

GALLVS ET IVLIANVS SERVATI.

z Am. l. 24. in ſi.

a Id. lib. 22.

XIII. Poſt euitatum autem eiuſmodi periculum, tradit Sozomenus eoſdem iuſſu Cõſtantij ſummâ induſtriâ variis diſciplinis & exercitationibus inſtructos eſſe; cùmque & ſacris litteris imbuerẽtur, (ſiue ſponte, nequa affectati Imperij poſſet de eis exoriri ſuſpicio, ſiue arte Cõſtantij, vt omnem illis regnandi ſpem amputaret:) in cleri ordinem cooptatos eſſe; adeò vt ſacros etiam libros in Eccleſiaſticis conuentibus populo legerent. Quod præter Sozomenum, Gregorius [b] quoque Nazianzenus, & alij fermè omnes aſſerunt. Tradunt inſuper; cùm aliquando ſacram martyris Mamæ, ſiue Mamantis, ædem ambò conſtruendam opere inter ſe diſpertito ſuſcepiſſent, Galli quidem opus ritè profeciſſe & perfectum eſſe; Iuliani verò, modò corruiſſe, modò ex ipſis fundamentis auulſum eſſe, denique terram detrectaſſe vel ipſa fundamẽta ſuſcipere, & vi quadam ex aduerſo vrgẽte quicquid apponeretur, reieciſſe. quod quidem vaticinium extitit futuræ Iuliani impietatis, dum cordium ſcrutator Deus, munus Galli, vt olim Abel ſacrificium, ritè oblatum ac diuiſum libenter ſuſcepit: Iuliani verò, non ſecùs ac Cain, licèt benè oblatum malè tamen diuiſum repulit.

EDVCATIO ILLORVM.

b Greg. Naz. orat. 1. in Iulian.

IVLIANI DONVM RESPVITVR NA MARTYRE.

XIV. Ceterùm Gallo [c] Epheſum inſtituendo miſſo, Iulianus Cõſtantinopoli diutiùs commoratus, cùm ob ingenij præſtãtiam dignus ab omnibus ſperaretur Imperio, à Conſtantio eâ de re com-

c Socr. l. 3. c. 1. Soz. lib. 5. c. 2.

SECRETO FAVET GENTILISMO.

monito miſſus eſt Nicomediam;(cuius ciuitatis Epiſcopũ Euſebium materno genere,licèt longiùs attigiſſe Ammianus teſtatur:) adhibitis tamen cuſtodibus, ne Libanij Sophiſtæ tunc ibi degentis,vel aliorum Gentilium ſcholas adiret, in quorum religionem iam decliuis eſſe videretur.Inſtiturum enim ſe à puero ſub Gentili philoſopho Mardonio eunucho natione Scythâ,& ab eodem Ethniciſmi rudimẽta ſuſcepiſſe,ipſemet Iulianus in Miſopogone nõ obſcurè ſignificat. Cùm autem Nicomediæ Maximus philoſophus Epheſius,non ſolùm Gẽtilis,ſed & magus ei,notus factus eſſet, idem ab eo cum Philoſophiæ & magiæ ſtudio odium quoq; hauſit Chriſtianæ religionis, & per eiuſdem vaticinia in ſpem Imperij maiorem erectus eſt. Sed his rebus Imperatori nunciatis,timore percuſſus cutem abraſit,& vitam monaſticam ſimulauit,ſecreto tamen Gentilem ſuperſtitionem colens.

MONACHVM SIMVLAT.

Poſteà verò in Aſiam concedens,totum ſe,licèt occultè præ metu Conſtantij, iiſdem magiæ & Gentilitatis ſtudiis dedit,familiaritate vſus Iamblichi, Ædeſij , aliorúmque eiuſmodi Philoſophorum pariter ac magorum , quos recenſet Eunapius[d] Sardianus, dum de Iuliani ſtudiis & pernici ad dicendum ingenio agit.

d *Eunap in Tir. Philoſ.*

XV.

At hæc modò de Galli & Iuliani inſtitutione ſatis : quæ quidem etſi multis poſthæc,iiſdémque diuerſis annis geſta eſſe noſcantur;quòd tamen certum cuiuſque rei tempus ignoretur,hîc in vnum colligere voluimus,[e] ne fortè aliis annis ſingula collocare ſtudentes,longiùs aberraremus.Quæ verò poſt iſta de vtroque ſubſecuta fuerint,dicemus inferiùs in aſſũptione Galli in Cæſarem. Sed quod pertinet ad conſilium Conſtantij in eorumdem educatione , Gregorius[ee] Nazianzenus tradit , eam ipſum diligenter curâſſe, primùm vt ſe de reliquorum propinquorum necibus purgaret,velut ex ſui animi ſentẽtiâ minimè admiſſis: deinde vt iis ad Imperij ſocietatem adſciſcendis , magnitudinis animi argumentum ederet ; poſtremò , vt Principatum his incrementis firmiùs ſtabiliret.

e *Baronius tamen non omnia hoc anno poſuit, ſed quadam an. 349.*
ee *Greg. Nazianz. orat. 1. in Iulian.*

XVI.
CONST. IMP ADHÆRET ARIANIS.

At qui ſummã induſtriam in iis optimè educandis adhibuit, ipſe Conſtantius aures aperiẽs Euſebio Epiſcopo Nicomedieſi,& illi presbytero,quem olim Conſtantia fratri Conſtantino commendauerat;citò miſer à paternâ fide deſciuit , & in barathrum Arianæ hæreſis decidit: quâ & vniuerſa ipſius aula infecta eſt,corruptis ab eodem presbytero , tum Euſebio eunucho Imperatorij cubiculi Præfecto, & aliis collegis ſpadonibus , (quorum ſummam fuiſſe apud Conſtantium auctoritatem , tam noſtri quàm Ethnici ſcriptores queruntur;) tum ipsâ Imperatoris vxore Euſebiâ,& ceteris aulæ mulierculis : indéque malum in reliquas ciuitatis familias,& mox in vniuerſas Orientis vrbes ſerpſit. Narrant hæc pluribus Socrates[f], & alij:eadémque ab eunuchis maximè promota eſſe,eſt etiã querela Athanaſij[g]; qui egregiè ait , Arianam hæreſim abnegantem Filium Dei , præſidium ſibi ex Eunuchis comparâſſe,hominibus vt naturâ ita animo ad gignendum ſterilibus, & qui proinde ægrè paterentur vllam mentionem de ſobole,nempe Filio Dei fieri. Ad quæ verò tam hi quàm alij Ariani, aduerſus Catholicos & fidem Nicænam patranda , Conſtantium impulerint , dicetur inferiùs ſuis quibuſque temporibus.

f *Socr. lib. 2. c. 2.*
g *Athan. ep. ad Solit.*
ARIANA HÆRESIS PRÆSIDIVM QVÆRIT AB EVNVCHIS.

XVII.
SYNOD. ROM. SVB IVLIO. PP.

Huius quoque anni Coſſ. Feliciano & Titiano,decimooctauo Calendas Octobris cõſignata reperitur ROMANA SYNODVS[h] ſub Iulio Papâ centum ſexdecim Epiſcoporum : de quâ nihil præter confeſſionem rectæ fidei ; & deteſtationem Arianæ hæreſis reperitur. Ceterùm cùm in eâ Maximianus Conſul cum Feliciano ponatur,inde(vt puto)idem error irrepſit in librum de Romanis[i] Pontificibus ; cum Caſſiodori & Græcorũ Faſtorum conſenſu: Feliciano omniſi Titianus collega iungatur. Sed & quamuis eadẽ Synodus aliis inſuper chronographiis ſignetur, nempè Conſtantij & Conſtantis Auguſtorum anno quarto, & Indictione ſextâ ; ne tamen iis fidem adhibeamus , aut Synodum in alium annum referamus,illa potiſſimùm ratio prohibet, quòd facilius fuerit in notas numerorum errorem illabi, quàm in ipſa Conſulum nomina.

h *Tom. 1. Concil.*
i *Lib. de Rom. Pont. in Iul.*

XVIII.
DE IVLIO MATERNO.

Porrò qui inter paucos illos iiſdem Synodi Actis recenſitos , ex tanto numero Epiſcopos, nominatus reperitur *Iulius* Mediolanenſis ; ſuſpicione interdum pulſor eumdem hunc eſſe cũ *Materno* eiuſdem ciuitatis Antiſtite , antiquis ſcriptis & memoriâ anniuerſariâ ex Tabulis Eccleſiaſticis celeberrimo,qui cognominatus fuerit *Iulius Maternus*:eumdémque illum eſſe,cuius extat nobiliſſimus commentarius.[k] *De Myſterys & erroribus profanarũ religionum,ad Conſtantinum & Conſtantem Auguſtos*;quos eis perſuadere conatur,vt quod reliquum eſſet Gentilitiæ ſuperſtitionis,penitùs abolerent. Nomina enim & tempora probè conſentiunt;licèt in titulo nomen tantùm Epiſcopi deſideretur,errore forſitan librariorum omiſſum. Ex quibus etiã intelligi datur[l], diuerſum hunc Iulium Maternum ab eo fuiſſe , qui librum *de Matheſi ad Lollianum Proconſulem* inſcripſit. Longè enim abeſſe videtur , vt qui adeò disertè & piè de Chriſtianâ religione aduerſus Gẽtilium ſuperſtitionem tractatum edidiſſet , idem poſteà de Matheſi omni ex parte impium ſcripſerit. Ceterùm hæc minimè oportuit prætermiſiſſe,cum ob alia, tum quòd in eâdem de Myſteriis ſcriptione auctor ſæpè mentionem habet de victoriis aduerſus Britanos & alios barbaros ab iiſdem Impp. Conſtantino & Conſtante diuinâ virtute partis , quarum nulla penè memoria apud alios ſcriptores reperitur : quæ quidem contigiſſe videntur,cùm patre agente in Oriente,ipſi Occidentale adminiſtrarent Imperium. Repeiuntur[m] enim hactenùs numiſmata Conſtantini Iunioris adhuc Cæſaris,cum inſcriptione, ALAMANNIA DEVICTA.

k *In. Bibl. Patr.*
l *Baron. an. 355. in pr.*
VICTORIÆ EX CVLTV VERÆ RELIGIONIS.
m *Habet Baron. Annal. Tom. III. hoc anno in fi. ex Lel. Paſqualini muſæo.*

IESV CHRISTI
AN. 338.
IVLII
AN. 2.
CONSTANTINI
CONSTANTII } AN. 2.
CONSTANTIS

I.
ATHANASIVS RESTITVITVR.

ANNO Chriſti trecenteſimo trigeſimo octauo, Vrſo atque Polemio Coſſ. cùm Athanaſius Treueris in Galliâ exul egiſſet(vt teſtatur Theodoretus[n]) annos duos & menſes quatuor,

n *Theod. l. 2. c. 1.*

a Conſtantino maiore natu fratrum Impetatorum, qui in Galliis regnabat, in ſuam Eccleſiam ſummo honore remiſſus eſt, cum litteris ad Alexandrinos, quas recitant iidem Athanaſius[b] & Theodoretus[c], necnon Soxomenus[d], & Socrates[e]: hícque poſtremus Ruffinum etiam iure redarguit[f], quòd in hiſtoriâ eorum quæ paſſus eſt Athanaſius, temporis ordinem inuertit; quẽ & nos ſuperiùs refellimus, quòd eius damnationẽ in Conciliabulo Tyrio ſub Conſtantio ponit, & antequàm reſtitueretut Alexandriam, ſexennio latuiſſe puter. Porrò & illud falſum magis, quod apud Epiphanium[g] legitur, Athanaſium exulem manſiſſe in partibus Italiæ annos plures quàm duodecim aut quatuordecim. Nã & qui eum reſtituit Conſtantinus, haud quadriennium exegit in Imperio; ſed & ſtatim poſt obitum patris id præſtitiſſe; eædem eius litteræ non obſcurè ſignificant.

b Athan. Apol. 2.
c Theod. ibid. c. 2.
d Sozom. l. 3. c. 2.
e Socr. l. 2. c. 2.
f Ib. c. 1.
g Epiph. hær. 68.

II. Ceterùm cùm Athanaſium (quod ait Theodoretus) omnes tum ciues tum ruſtici, tum nobiles, tum plebij, cupidè perlibenrérque excepiſſent; ſed & (quod alij[h] addunt) populorum vndique accurſus deſiderio eius videndi fierent, & vbique per Eccleſias lætitiæ & gratulationes Deo redderentur; Cõſtantinus quoque Imp. tametſi inuito animo ferret eius reſtitutionem, quòd ex perſuaſione Euſebianorum (vt Socrates & Soxomenus doeent) iam cogitaret de ſubrogando alium Alexandriæ in ipſius locum; tulit tamen, tum quòd ex Magni Conſtantini voluntate id ſe facere Conſtantinus Iunior profiteretur, tum nę ſi aduerſaretur, fratrem natu maiorem inſenſum ſibi redderet. Porrò non tantùm Athanaſium, ſed & reliquos Ægyptios Catholicos Epiſcopos, qui eius cauſâ anteà pulſi fuerant, ſuas recepiſſe Eccleſias; teſtantur ipſimet in Synodali epiſtolâ[i], ex Concilio Alexãdrino, quod paulò pòſt celebrãrunt. Quid verò rurſùm in eumdem Athanaſium Ariani, quibus eius reditus moleſtiſſimus extitit, moliti ſint, dicetur anno ſequenti.

h Ep. Synod. Conc. Alex. ap. Athan. Apol. 2.
i Ap. Athan. Apol. 2.

III. CONSTANTIVS CVRATVR A SPIRIDIONE.

Interèà hoc ipſo anno, iiſdémque Coſſ. cùm idem Conſtantius Antiochiam Syriæ ſe contuliſſet ob expeditionem aduerſus Perſas parandam; (quod & data ab eo ibi reſcripta[k] declarant:) idem vlcere, incurabili planè morbo affectus, & (vt putatur) diuinitùs immiſſo, vt à quâ deflectere occœperat, pietatem ſolicitiùs cuſtodiret, oſtenſis illi in viſione duobus ignotis Epiſcopis, qui ſoli poſſent eũ ſanitati reſtituere, accerſens celebriores vndique Antiſtites, eùm inter eos agnouiſſet, qui ipſi demonſtrati fuerant, magnum illũ *Spiridionem* Trimithuntis in Cypro Epiſcupũ, de quo ſuprà, & *Triphyllium* eius diſcipulum, tunc quidem nondum Epiſcopum, ſed poſteà promotum ad ſedem Ledrenſem: ſupplex factus Spiridioni, ſtatim vbi Sanctus manum ſuam capiti ipſius impoſuit, priſtinam ſanitatem recuperauit; cui Sanctus ſalutaria impertiens monita, hortatus eſt vt patrem ſe & curatorem ſubditis ſuis exhiberet, & accuratè pietatem cuſtodiret, nec vel tantillum ab Eccleſiæ ſenſu atque doctrina deflecteret. Rem geſtam eius Acta[l] pluribus narrant; quorum licèt auctor non prodatur qui ſcripſit, creduntur tamen ſolutâ oratione ex illis eſſe deducta, quæ idem ipſius diſcipulus Triphyllius (vt teſtatur Suidas[m]) verſibus Iambicis cecinit.

k l. 4. C. Th. de tēſ. curſu & l. 3. Cleo. de Decur.
l Ap. Metaphr. & Sur. 12. Dec.
m Suid. verb. Tryphil.

VI. Sed & cùm eodem tempore Sapores potentiſſimus Perſarum Rex, auditâ Cõſtantini morte; cuius ſummâ potentiâ ſæpè coërcitus, minimè auſus fuerat inuadere Romanum Imperium, validiſſimo exercitu cumparato, Niſibin muniti ſſimam Meſopotamiæ ciuitatem (quam alij Antiochiam Mydoniæ vocant, ſitam in finibus Romanorum & Perſarum) durâ obſidione cinxiſſet, (quod quidem ipſo exordio Imperij Conſtantij accidiſſe, Hieronymus[n], & Theodoretus[o] teſtantur:) eáque iamiam potiturus eſſet; idem ad preces *Iacobi* eiuſdem ciuitatis Epiſcopi, primò diuinâ viſione repulſus, deinde immiſſis in eius copias examinibus cyniphum & culicum, quibus miſerè agitarentur equi & elephantes vnà cum ſeſſoribus, obſidionem ſoluere coactus, in Perſidem rediit. Rẽ geſtam pluribus narrat Theodoretus[p]. Hæc autem felicia Romanum Imperium meruiſſe per eũdem Iacobum, declarauit etiam euentus; dum quoad vixit, licèt ſæpè munitio illa tentata[q], numquã tamen valuit ab hoſtibus capi; immò & eodem ex hac vitâ ſublato, quamdiù corpus illius Niſibi manſit, planè facta eſt inexpugnabilis. Quã eius virtutem præſentiens iam olim Conſtantinus, omninò præceperat, vt poſt mortem intra muros vrbis ſepeliretur ob cuſtodiam eius: ſicut teſtatur Gennadius[r], dum eiuſdem Iacobi inſignes commentarios Syrâ linguâ ſcriptos enumerat.

n Hier. in Chron.
o Theod. in Philoth. in Iacob. Niſib.
IACOBI NISIB. PRECIBVS REPVLSI PERSÆ.
p Id. 2. hiſt. 30.
q Hier. in Chron. an. 1. Conſtantij.
r Gennad. de Vir. illuſtr. c. 1.

V. CONST. INDVRATVS.

Porrò tãta iſta quæ diximus Cõſtãtino Imp. hoc anno præſtita, ſatis eſſe poterant ad eum continẽdum in fide Catholicâ, per cuius cultores tot ſibi à Deo beneficia impertiri cerneret. Sed planè accidit ei, quod Pharaoni, dum percuſſus à Deo, Moyſen iuberet & Aaron, à quibus ſalutem conſequeretur, audiuit; ſed eos curatus contempſit, ſuſceptæ ſemel inhærens impietati. Quid autem poſt hæc Conſtantius de rebus religionis egerit, dicetur inferiùs ſuis locis. Hoc verò anno, inter alias Reipublicę vtiles leges, quas promulgauit, Famoſos libellos[s] cremari iuſſit; & Delationibus[t] occultis nihil licere in fortunas hominum ſanciuit.

s l. 5. C. Th. de lib. fam.
t l. 4. C. Th. de petit.

IESV CHRISTI

AN. 339.

IVLII

AN. 3.

CONSTANTINI
CONSTANTII AN. 3.
CONSTANTIS

I. ARIANI ACCVSANT ATHANAS. APVD ROM. PONT. ET IMPP. OCCID.

ANNO Chriſti trecenteſimo trigeſimo nono, duobus Augg. Conſtantio ſecundùm & Conſtante Coſſ. Euſebiani indignè ferentes Athanaſium in Eccleſiam ſuam reſtitutum; vt eum iterùm deturbarent, præter veteres calumnias, nouas ſupperaddentes, (nempè quòd occaſione ipſius reditûs, plurimę cædes patratæ fuiſſent, recuſante populo ipſum recipere; itémque quòd cùm à Synodo damnatus eſſet, abſque aliâ Synodo ſedem propriâ auctoritate contra canones recipere præſumpſiſſet: ac denique quòd frumentum ſolitum exhiberi ex Conſtantini Imperatoris liberalitate Ægypri ac Libyæ viduis, ſurripuiſſet:) legationem aduerſus eum

mittunt

mittunt ad Iulium Romanum Pontificem,& ad Occidentis Impp. Conſtantinum & Conſtantem. Teſtatur id ipſe Athanaſius a: qui rem ab iiſdem legatis apud Impp. geſtam vno verbo abſoluens, ait eos ab illis cum pudore reiectos eſſe,cùm alij miſſi ab ipſo Athanaſio legati mēdacia eorum refutâſſent. Quid autem apud Iulium Romæ actum ſit,fusè declarauit idem ipſe Iulius litteris b ad Arianos poſteà redditis ex quibus in ſummâ habetur, Arianorum Legatos in omnibus ab Athanaſij presbyteris confutatos ac profligatos, Concilium Generale poſtulâſſe, in quo maturiùs cuncta examinarentur. Tradit eadem Athanaſius iterum c. Sed de Synodo dicetur anno ſequenti.

a Athanaſ. ep.ad Solit.
b Ext.ap. Athan Apol.2.
c Athanaſ. Apol.2.& ep.ad Solit.

II. Hoc autem anno,iiſdémque Coſs.ab Imperatoribus lex ſancita [d] eſt aduerſus adulteros; quâ iuſſerunt,vt manifeſtis probationibus adulterio probato, fruſtratoria prouocatio minimè admitteretur;ſed pari ſimilique ratione ſacrilegi nuptiarum tanquã manifeſti parricidæ inſuerētur culleo viui,vel exurerentur.Porrò cùm Imperatores nuptiarum corruptores,*ſacrilegos* vocent,& tam diro ſupplicio puniri velint, planè declaratur,aliâ ratione habitum fuiſſe Chriſtianorum Matrimonium à Gentilium nuptiis, nimirùm vt Eccleſiæ peculiare ſacramentum.

d l.4.C.Th. quor.appel. LEX ADVERSVS ADVLTEROS.

IESV CHRISTI

AN. 340.

IVLII.

AN. 4.

CONSTANTINI
CONSTANTII } AN.4.
CONSTANTIS

I. ANno Chriſti trecenteſimo quadrageſimo, Acyndino & Proculo Coſſ. indicta eſt à Iulio Romano Pontifice SYNODVS in cauſâ Athanaſij, quam(vt vidimus) legati Ariani popoſcerant. Licèt autem reuerâ ea potiùs fuerit iuſta quædam apparens tergiuerſatio,vt ſic vitarent aduerſus ſe pro Athanaſio pronuntiandam a Romano Pontifice ſententiam,quàm Synodi ex animo facta poſtulatio:nihilominùs nequid in eos tyrannicum iidem quererentur perpetratum,indulſit benignè Iulius petitioni ipſorum. Sed & vocandi eoſdem ad Synodum ea quoque cauſa præceſſit,quòd Marcellus Epiſcopus Ancyranus, & alij complures ab iis iniuriâ affecti, Romam venientes, eidem Iulio accuſationum libellos aduerſus eos dediſſent; vt ipſe teſtatur in literis a poſteà ad eoſdem ſcriptis.

ROM. SYNODVS IN CAVSA ATHANASII.
a Ext.ap. Athan. Apol.2.

II. Cùm hæc igitur præceſſiſſent, Iulius(inquit Theodoretus b Eccleſiæ canonem ſecutus, (de quo dictum eſt ſuperiùs, in canonibus Nicæno Concilio tributis) tum ipſos Euſebianos iuſſit Romam venire,tum Athanaſium, quò pro ſe in iudicio ipſe reſponderet, vocauit. Ad hoc verò miſſos eſſe à Iulio Legatos in Orientē *Elpidium* & *Philoxenū* presbyteros, teſtatur ipſe Athanaſius epiſtolâ ad Solitarios. Sed quaſnam Euſebiani inanes cauſas obtexuerint ne Romam venirēt, dicetur anno ſequenti. Athanaſius autem magnâ animi alacritate eò continuò aduolauit, quòd ſciret res Eccleſiaſticas ibi non tyrannicè, ſed ſecundùm canones pertractari. Ceterùm quòd prædictæ Iulij literæ teſtantur, Synodum ad conſtitutum tempus Romam conueniſſe, ipſúmque Athanaſium annum vnum & ſex menſes ibidem Romæ aduerſarios expectâſſe qui eum accuſarent;ſicque conſtet, Synodi tēpus magnam quoque partem anni ſequentis occupâſſe: quid in eâ decretum ſit dicetur ſuo loco. Adduxiſſe verò ſecum reperitur Athanâſius inter alios, *Ammonium*; admirandæ ſanctitatis monachum:quem adeò parùm curioſum fuiſſe, Socrates [c] ait, vt nihil ex magnificis Vrbis operibus, præter templum Petro & Paulo dicatū, videre omninò deſiderauerit. Fuit verò longè alius ab illo *Ammone*,æquè inſigni ſanctitate & miraculis monacho; quem idem Socrates tradit,cùm olim inuitus ad nuptias inductus eſſet, antequàm cum ſponsâ congrederetur, perſuaſiſſe ei vt ambo in virginali integritate vitam ducerent; ambóſque in monte Nitriæ vitam anachoreticam magnâ auſteritate egiſſe;ac tandem ipſo ex hoc mundo abeunte, viſam eſſe à Magno Antonio eius animam, comitantibus Angelis in cælum ferri.

b Theod.lib. 2.c.4.
ATHAN. ROMAM VENIT AD DICENDAM CAVSAM.
c Socr.lib.4. c.15.

III. Quàm autem proficuus fuerit Athanaſij Romam acceſſus,vel ex eo poteſt intelligi,quòd in Vrbe diuulgans vitam admirandam Antonij Magni tunc adhuc viuentis, & monaſteriorum quoque in Thebaide Pachomij,& Virginum ac Viduarum, inuexit primus omnium diſciplinam: quam ad omnes Euangelicæ perfectionis numeros attemperatam,etiam nobiliſſimæ Romanæ feminæ conſectari cœperunt;ſicut de S. Marcellâ S. teſtatur d Hieronymus. Quamuis enim non defuerint etiā in Occidente Perſecutionis retrò temporibus,cùm in Vrbe,tum aliis locis,monachi;illos dixerim, qui in ſimilitudinē Pauli atq; Antonij à perſecutionibus fugientium,eâdem ex cauſâ in cryptis,antris,iugis mōtium,valliúmq; conuexis receſſibus deliteſcentes,inſtar Eliæ à facie Achab & Ieſabel fugientis,Deum propenſiùs colerent: Vt tamen eſſent tam virorū quàm mulierum cœtus,qui monaſticam exercerent diſciplinam,id primùm accepit Roma ab Antonio Magno per Magnum Athanaſium; à Romanâ verò Eccleſiâ, velut è promptuario diſciplinæ, aliæ omnes Occidentalis Orbis Eccleſiæ. At de Monachorum origine iam ſatis alibi e: de ipſo verò nomine diſputat Auguſtinus f, aduerſus impios Circumcelliones,illud nouum ſugillantes.

INVEXIT IN VRBEM MONACHISMVM.
d Hier.ep. 16.ad Princ.
e Supra an. 328.
f Aug.in Pſal.132.

IV. Romæ item cùm eſſet Athanaſius,inſigne fidei ſuæ reliquit monumentum, SYMBOLVM, quod hactenùs ATHANASII nomine in Eccleſiâ Catholicâ publicè recitatur.Qui enim Romam citatus ſe contulit iudicādum;quò eius Eccleſiæ communionem mereretur,edidit publicam Catholicæ fidei profeſſionem Latino,ex more,ſermone:quæ cognita atque ſuſcepta,in Romanæ fuit Eccleſiæ ampliſſimo Archiuo,vna cū Actis Synodi tunc ibidem habitæ, collocata. Quòd verò longo tempore ibi delituerit,minimè citata reperitur ab antiquioribus noſtratibus, vel Græcis. Aliquod tamen eius exemplar delatum eſſe ad Africanā Eccleſiam ab aliquo Epiſcopo Africano,qui(vt frequenter accidere conſueuit) tūc Romæ repertus eidem interfuerit Romanæ Synodo, mihi facilè perſuadeo; quandoquidem S. Auguſtini ſcripta, verbis quibuſdam atque ſententiis eiuſdem Symboli apparent interdum

SYMBOLVM ATHANASII ROMÆ CONFECTVM.

conſperſa.

couiperſa. Cùm aurem Romanæ Eccleſiæ antiquis monnmentis veluti erudetatum emerſit in lucem, tum à Latinis omnibus, Græciſq; ſuſceptum eſt, neenon ab Eccleſiâ Seruianâ, Bulgaricâ, Ruſſicâ Moſcouiticâ, & aliis: quamuis ab eis dempta inde pars illa fuerit, quâ Sipiritum Sanctum à Patre Filióque procedere expreſſum habetur, eo falſo prætextu quòd ſupperaddita nuper fuerit à Latinis; cùm tamen ex capitulo primo Concilij Toletani Quatti liquidò appareat, etiam ante ánnos propemodùm mille ea verba ita vt nnnc ſe habent in eodem Symbolo legi conſneuiſſe. Quòd verò ab aliqnib⁹ feratur Treucris hoc ipſum Symbolũ ab Athanaſio in puteo latitante, diuino quodam præuio miraculo eſſe cóſcriptum; corruit prorsùs fabella hæc: ſiquidem Treuetos non profugum, ſed exulem Athanaſium[g] peruenisſe; nec ibi latuiſſe, ſed à Conſtantino Augusto Iuniore[g] honeſtiſſimè habitum, & à Maximino[h] Epiſcopo amantiſſimè ſuſceptum fuiſſe, ſuperiùs vidimus.

g *Athan. Apol. 2.*
h *Hier. in Chron.*

V. Hoc eodem anno, iiſdémque Coſſ. S. Alexander Epiſcopus Conſtantinnpolitanus, magnus pietatis athleta, & Catholicæ fidei defenſor acertimns plenus dierum ex hâc vitâ migrauit; cũ ſediſſet annos vigiori tres, vixiſſet nonaginta octo: & in eius locũ, ex ipſius præmonitione ſuffectus eſt ab Orthodoxis *Paulus* eiuſdem Eccleſiæ presbyter, inſignis pietate & doctrinâ vir; cũ Ariani pro eligẽdo Macedonio ſatagerẽt. Sed eùm eodem tempore Conſtantius Imp. in eam vrbem aduenisſet, coacto Arianorum Epiſcoporum Concilio, Paulum abdicauit, & eorumdem anteſignatum *Euſebium* Nicomediâ Conſtantinopolim tranſtulit. Narrant hæc plnribus Socrates[i], Sozomenns[k], & alij. Quæ verò ſunt geſta aduerſus Paulum, procurata eſſe ab eodem Euſebio, ſedem murare, ac maiori ſemper inhiare aſſueto; declarauerũt Patres *Synodi Alexandrinæ*, circa hæc tempora ab Epiſcopis Ægypti celehratæ, in epiſtolâ Synodi aduerſus omnes Euſebianorum in fidem Catholicam conatus, & in Atbanaſium criminationes, ſcriptâ ad Iulium Romanum Pontificem, (apud quem iidem Athanaſius & Euſebiani cauſam dicturi eſſent) & omnes Catholicæ communionis Epiſcopos toto orbe diffuſos; quam integram Athanaſius recitat ipſo fermè ſecundæ ſuæ Apologiæ exordio. Ceterùm hoc tempore Paulum relegatum fuiſſe in Pontum, alibi idem Athanaſius[l] affirmar. quòd antem conſtet, eum ſæpius & in diuerſa loca deportatum eſſe, de ceteris agetur inferius.

PAVLVS CREATVR EPISC. CONSTANTINOPOL.

i *Socr. l. 2. c. 3. 4.*
k *Sozom. l. 3. c. 3. & 4.*

ABDICATVR, ET EVSEBIVS NICOM. SVBROGATVR.

l *Athan. ep. ad Solit.*

VI. Sed iam manifeſtiũs redditur, Euſebianorum conſilium illud extitiſſe, vt præcipnos Catholicæ fidei coryphæos ſedib⁹ eiicieutes, & in ipſas ſuæ factionis homines intrudentes, liberum eis eſſet hæreſim Arij publicè prædicare. Namque exagitatis Athanaſio & Paulo, ipſum etiam *Euſtathium* eximij nominis Antiochenum Epiſcopum; & in Magno Concilio Nicæno ſpectatiſſimum, aggreſſi; connenientes *Antiochiæ*, (licèt aliis ſimulatis occaſionibus) Euſebius intruſus nuper Epiſcopus Conſtantinopolitanus, necnõ alter Euſebius Cæſatienſis, Theognis Nicænus, Patrophilus Scythopolitanus, aliique eiuſdem impietatis Epiſcopi, eumdem Euſtathium per ſuppoſitam ab eis auri pretio meretriculam de adulterio accuſatum, ſimúlq; aliis confictis criminibus oneratum, ſed & Sabellianiſmi inſimulatum, (etenim peculiare fuit Arianis, in Catholicos qui Filij Dei Conſubſtanrialitatem cũ Patre aſſererent, Sabellianos eſſe inclamarẽt; quaſi Patrem cum Filio ſimul confunderent, cùm vnâ vtriuſque ſubſtantiam prædicarent;) ſede abdicârunt, & in exilium ab Imperatore pelli curârunt. Rem geſtam narrant, inter alios Theodoretus[m], Socrates[n], & Sozomenus[o]: quos tamen errare in eo quòd Euſtachij eiectionem referũt ad tempora Conſtantini, eorumdem ipſorum anctoritate manifeſtum redditur. Si enim (quod ſcribit Theodoretus) nõ anteà Euſtathius è ſede pulſus fuit, quàm Euſebius Nicomediâ Conſtãtinopolim eiecto Paulo tranſlatus eſt; quomodò ad tempora Conſtantini reiicietur Euſtathij depoſitio, cùm ex Socrate & Sozomeno conſtet, non ante præſentem annum Paulum loco Alexandri ſedere cœpiſſe? Deinde cùm Soxomenus affirmet, eâ de cauſâ Euſtathium fuiſſe depoſitum, quòd fidem Nicænam approbaret; ſatis apparet hæc ſub Conſtantino minimè contingere potuiſſe: ſiquidem ille dum vixit (quod ſuperiùs demonſtratum eſt) nec mutire ſaltem Arij fautoribus aduerſus Nicænum Concilium licuit. Denique cùm expreſſa ſit SS. Athanaſij[p] (qui ſpectabat hæc oculis) & Hieronymi[q] teſtificatio, Euſtathium ſub Conſtantio pulſum eſſe in exilium; nequaquam audiendi videntur, qui ad anteriora tempora id referunt.

CRIMINATIONES IN EVSTATHIVM ANTIOCHENVM

m *Theod. l. 1. hiſt. 21*
n *Socr. l. 1. c. 18.*
o *Soz. l. 2. c. 17. 18.*
p *Athan. ep. ad Solit.*
q *Hieron. de Script. Eccl. in Euſtath.*

VII. At præter illas quas diximus in Euſtathium criminationes intentatas; tradit ibidem Athanaſius illam quoque ad commouendũ Conſtantij animum ab iiſdem Euſebianis confictam fuiſſe, quòd in eiuſdem Imp. matrem, haud integræ famæ feminâ, verba contumelioſa effudiſſet. Ipſum porrò Traianopolim in Thraciâ relegatum eſſe, ibiq; defunctum, & conditum, Hieronymus eſt auctor: qui & nonnulla eius volumina recẽſet, aliáq; inſuper Theodoretus[r]; eáque eloquentiſſimè ſcripta fuiſſe, teſtatur etiam Sozomenus: cuius & natalis dies, anniuerſariâ celebritate ab vniuerſâ Eccleſiâ, recolitur. Corpus autem poſt longa tempora, ſub Zenone Imp. à Calendione eiuſdem ciuitatis Epiſcopo Antiochiâ translatum eſſe, ac ſummâ ciuium gratulatione exceptum, Theodoretus[t] Lector ſcribit. Sed de meretriculâ ipſins accuſatrice ſcribit Theodoretns, eam cùm paulò pòſt in grauiſſimnm ac diuturnum morbum incidiſſet, totam inſidiarum Euſebianarum technam apetuiſſe.

EVSTATHII RELEGATIO, ET OBITVS.

r *Theodor. l. hiſt. 8. & in Immu. dial. 1. 2. 3.*
ſ *Martyrol. Ro. 16. Iul.*
t *Theodor. Lect. Collect. l. 2.*

VIII. Athanaſius autem poſt recenſitâ de Euſtathij exilio hiſtoriam, alios[u] quoque addit quamplurimos Epiſcopos; quorum nonnulli ſub ſpecie confictorum criminũ, alij ſine vllâ prorſus cauſatione, reuerâ omnes fidei Nicænæ defenſionis cauſâ, eorumdẽ Arianorum fictione, diplomatibus Imperatoris exturbati ſunt à ſuis ciuitatibus, ſuffectis in locum eorum quos impios iidẽ Ariani nouerant. Hîcque illa ſanè tempora exoriuntur, de quibus S. Hieronymus in Chronico, anno tamen ſecundo Cõnſtantij, ait ex eo tempore Arianam impietatem, Cnnſtantij fultam præſidio, exiliis, carceribus, & variis afflictionum modis, primò Athanaſium, deinde omnes non ſuæ partis Epiſcopos perſecutam eſſe.

u *Athan. ep. ad Solit. & Apol. de fugâ ſuâ.*

ALII ORTHODOXI EPISCOPI EXVLES.

IX. Quod verò rurſùm ad res Antiochenas pertinet; qui ſemel errore tẽporis lapſi, quos recenſuimus, Theodoretus, Socrates, Sozomenus, & alij eos ſecuti, voluerunt Euſtathium ſede pulſum fuiſſe Conſtantini temporibus; perperàm

quoque addiderunt, digladiantibus tunc inter ſe Euſtathianis Orthodoxis, & Arianis, de eligendo Epiſcopo ſucceſſore, partem Arij delegiſſe Euſebium Cæſarienſem, eóque renuente electum ab iiſdem eſſe Euphroniũ æquè Arianæ hæreſis profeſſorem. Sed has Antiochenas turbas cõtigiſſe ante Euſtathij electionem, poſt Pauli ſiue Paulini obitum, viuente Conſtantino Magno, iam ſuperiùs demonſtratum eſt in eiuſdem Euſtathij ingreſſu. Ceterùm cùm de eius ſucceſſoribus diuerſæ ſcribantur ſententiæ, & recenſeantur in Chronico Hieronymi *Eulalius, Euſebius, Euphronius, Flaccillus, Stephanus, Leontius*, & reliqui, iidémque omnes Ariani, poſt Euſtathium ſuffecti, quorum etiam nonnullos Theodoretus[x] habet; Socrates[y] verò dicat, octo continuos annos ſedem vacâſſe, & tandem ab Arianis intruſum fuiſſe Euphronium: quicquid de his ſit, quem tutò ſectemur vnus eſt Athanaſius, qui in epiſtolâ ad ſolitariam vitam agentes, (quam, vt in fine habet, conſtat eſſe ſcriptam poſt Conſulatum Arbetionis & Lolliani, nempè anno Domini trecenteſimo quinquageſimo ſexto:) diſertè teſtatur, eo tempore quo illam ſcriberet, ſediſſe Antiochiæ Leontium caſtratum, qui Stephano ſucceſſerat; ſignificans tamen, & alios pariter Arianos, ante iſtos duos, poſt Euſtathium eam ſedem occupâſſe. Quo tẽpore factum eſt, vt quamplurimi (ſicut ſcribit Theodoretus[z]) tam ex clero quàm ex populo, quibus propoſitum erat Deum ſanctè & piè colere, relictis publicis Eccleſiæ conuentibus, ſeparatim per ſe conuentus agere cœperint: quos *Euſtathianos* propterea nũcupauêre, quòd poſt obitum Euſtathij in vnum coiuiſſent.

SVCCESSIO EPISC. ANTIOCHENORVM ARIANORVM.

x Theod. l. 1. hiſt. 22.
y Socr. lib. 1. c. 28. in fi.
z Theod. d. cap. 22.

EVSTATHIANI ORTHODOXI.

X. Hoc quoque anno quarto Conſtantij (vt habet Hieronymus in Chronico) multæ Orientis vrbes terræ motu horribili conciderunt: certum de offenſo ab Arianis numine in expellendis Epiſcopis Catholicis prodigiũ; vt & Oroſius[a] notauit, & manifeſtè inde apparuit, quòd Antiochena ciuitas, in quâ Arianorum ſæpè conuentus celebrati ſunt, & in ſanctos Epiſcopos decretæ ſententiæ, per annum integrum (vt ait Socrates[b]) terræmotu concuſſa eſt; quem quidem cœptum eſſe hoc anno quarto Conſtantij, & quinto perſeuerâſſe, ait Cedrenus[c]. Et S. Ephræm[d] aduerſus eos agens, qui cunctos terræmotus naturalibus cauſis tribuunt, & non cõminanti Deo; cùm admirabiles eorum recenſet effectus, refert inter alia de montibus Armeniæ, eos tunc per terræmotum ab inuicem diſſitos, in mutuum quaſi conflictum impulſos eſſe, ita vt ignis videretur excitari, plurimúmque fumare, rurſúmq; ſingulos ſuo ordine ac loco cõſiſtere.

a Oroſ. lib. 8. c. 29.

DEI TERRÆMOTVS.

b Socr. lib. 2. cap. 7. in fin.
c Cedr. in comp.
d Ephr. orat. de terramot.

XI. Hoc item anno *Euſebium* Epiſcopũ Cæſareæ Palæſtinæ ex hâc luce ſubtractum interiiſſe, innuit Socrates[e], dum ait, haud diù poſt eius obitum, Conſtantinum Iuniorem eſſe necatum huius anni Coſſ. Acyndino & Proclo. Sed planè idem auctor[f] dealbat Æthiopem, dum nititur eumdem Euſebium ab Arianâ hæreſi immunẽ reddere; cui addictiſſimũ fuiſſe, multa demonſtrant quę ſingulis fermè annis de eo dicta ſunt. Quòd autem, vt eum excuſet Socrates, recitat fragmenta quædã ex ipſius ſcriptis contra Marcellum Ancyranum, quibus negauit Filium Dei eſſe creaturam, ſicut vnam ex ceteris ex nihilo à Deo creatis, ſed re verà à Patre genitum ante omnes creaturas, Patri ſimilem, propter quod Deus ſit, & per quem omnia facta ſint: hæc, inquam, recitans Socrates, apertè ſignificat ſe Arianæ hæreſis labyrinthum minimè penetrâſſe; cùm Athanaſius[g], & alij qui cominùs aduerſus Arianos decertârunt, planè declarent (quod eſt à nobis ſuperiùs oſtenſum) non ſatis fuiſſe Nycænæ Synodo, dicere Filiũ nequaquã eſſe creaturam, & non ex nihilo, ſed à Patre genitum, Verbum & Sapientiam eius; quòd Ariani iſtud ipſum in ſuam ſententiam detorquerent: ſed omninò addere opus fuiſſe, Filium Patri eſſe in omnibus Conſubſtantialem; per quod ſignificaretur non tantùm ex ſubſtantiâ Patris eſſe, ſed & illi coëxtitiſſe ſemper; vt ex hoc & illud Arianorum excluderetur, quo dicerent fuiſſe tempus quando non erat. Nam etſi ante tempora & creaturas omnes eum extitiſſe, ac per eum creata fuiſſe tempora & creaturas dicerent; tamen negabant Patri fuiſſe coæternũ; putantes iſta inter ſe pugnare, eſſe Filium à Patre genitum, & ei in principio coëxiſtere; ideóq; calumniantes, Catholicos duo ingenita aſſerere.

EVSEBII CÆSAR. OBITVS.

e Socr. lib. 2. c. 5.
f ibid. c. 17.

LATIBVLA ARIANORVM OBSCVRA.

g Athanaſ. decret. Nic. Synod. contra Arian.

XII. Denique Euſebij inconſtantiam, & poſt Magnam Synodum (cui in gratiam Imperatoris Conſtantini ſubſcripſit) ad errores priſtinos reditum, ſugillat ſæpius Athanaſius: vt nõ immeritò appellari meruerit à S. Hieronymo[h] & aliis, *Arianæ factionis ſignifer, propugnator apertiſſimus, & inter Arianos facile princeps*: cuius & memoriam adeò execrata eſt Nicæna[i] Synodus Secunda, vt planè eum iam defendere velle, nihil aliud exiſtimandum ſit, quàm Eccleſiã Catholicam impugnare. Quòd verò ſimplicitate quadã, & rerum inſcitiâ, in ſuo à ſe ſcripto Sanctorũ Catalogo Petrus[k] inter Sanctos eumdem Euſebiũ retulit; & errore atque incuriâ in aliquod Martyrologium[l] die vigeſimâ primâ Iunij irrepſit: id inde putamus accidiſſe, quòd qui *Euſebium Samoſatenſem* (cuius memoria eâ die celebratur) minùs perſpectum habuerunt, & nomen *Samoſatenſis* ob Paulum hæreſiarcham fortaſſis exhorruerunt; infelici mutatione, pro *Euſebio Samoſatenſi* poſuerunt *Euſebium Cæſarienſem*. Ceterùm multiplices huius lucubrationes S. Hieronymus recenſet in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis. In eius verò locum ſuffectus eſt *Acacius*, ipſius diſcipulus, & impietatis ſectator, cognomento *Luſcus*: qui inter alia ſcripta, perſoluit magiſtro digna præmia, cùm de rebus geſtis eiuſdem Euſebij (vt teſtatur Socrates[m]) librum conſcripſit. At de Acacio ſæpè inferiùs.

EVSEB. PERSEVERAVIT HÆRETICVS.

h Hie. ep. 55. & aduerſ. Ruff. & ad Creſiph.
i Concil. Nic. II. Act. 5. 6.
k Petr. de Natal. lib. 5. cap. 154.
l Vſuard. & Menolog.
m Socr. lib. 2. cap. 5.

XIII. Vt verò redeamus ad Conſtantinũ Iuniorem, quem hoc anno occiſum diximus; Zoſimus[n] eius necis culpam in Conſtantem ipſius fratrẽ reiiciẽs, ait, cõtrouerſiâ motâ inter eos de Africâ & Italiâ, Conſtantem inimicitias toto triennio diſſimulantem, expectato tempore quo per prouinciam ſibi fidam Cõſtantinus iter ageret; ſpecie mittendi auxilij Conſtantio ad bellum Perſicum, ablegâſſe milites qui Conſtantinum incautum occiderunt. At verò maior pars antiquorũ hiſtoricorum, culpã in Cõſtantinum inuadentem fraternam ditionem confert. Nam & Eutropius, Hieronymus, Oroſius, & alij poſt eos bellum illatum à Conſtantino in Conſtantem affirmant; & ſic à militibus Conſtantis eſſe interfectum: at locus in quo occiſus eſt, nempè (vt Victor[o] ait) apud Aquileiam ad Alſam fluuium, planè demonſtrat eum ſuos exceſſiſſe limites, iugis Alpiũ circumſcriptos. Ceterùm eo

n Zoſ. lib. 2.

CONST. IVNIOR OCCIDITVR.

o Vict. in Annibaliano.

ſublato,

Digitized by Google

ſublato, ſumma totius Occidentalis Imperij in Conſtante remanſit.

XIV. p l. 1. C. Th. de ſep. viol. MONVMENTA GENTILITIA CONTRITA. De quibus etiam Bar. Tom. VI. an. 447. in fi.

Hoc eodem anno iiſdémque Coſſ. ſeueriſſima lata habetur Mediolani lex [p] aduerſus eos qui ſepulchra demolirentur, aut inde marmora vel columnas ad alios vſus transferrent. Cuius ſanciendæ illa cauſa fuiſſe videtur, quòd cùm iam maximâ ex parte qui Romano ſubiacerent Imperio, Chriſtianam religionem profiterentur, & proinde execrarentur omnia, in quibus idololatriæ veſtigia quælibet apparerent; iidem quæ haberent in fũdis maiorum ſepulchra diis Manibus ſacra demolirentur, & ex eis quæcumque ad ornatum ſpectarent, in alium vſum conuerterent; reliquos verò confractos lapides ad calcem conficiendam adhiberent; prout aliud ſequens [q] reſcriptum poſteà datum declarat. Quòd verò nec ita eos coërcere Imperatores valuerunt, alias rurſùm diuerſis temporibus eodem argumento ſanctiones condere non deſtiterunt.

q l. 2. eo. Baron. an. 349. nu. XXVII.

IESV CHRISTI
AN. 341.

IVLII
AN. 5.

CONSTANTINI } AN. 5.
CONSTANTIS }

I. a Athan. de Syn. b Socr. lib. 2. cap. 5. c Euſeb. 3. de Vit. 49. ENCÆNIA TEMPLI ANTIOCH.

ANNO Chriſti trecenſimo quadrageſimo primo, Marcellino & Probino Coſſ. (vt teſtantur Athanaſius [a] & Socrates [b]) Indictione decimaquartâ, ipſius Conſtantij Imp. Quinquennalibus, ipſóque præſente Antiochiæ, Encænia celebrata ſunt in dedicatione nobiliſſimi templi à Conſtantino [c] Magno iam cœpti, & ſub Conſtantio poſtmodùm abſoluti; quod pro ſui mirificâ in omnibus excellentiâ, meruit à maioribus *Dominicum Aureum* nuncupari. Huius autem celebritatis occaſionem arripuerunt libentiſſimè Ariani, immò ſanè callidiſſimè excogitàrunt, vt ſic effugerent Romanam Synodum, ad quam à Iulio Papâ (vt vidimus anno ſuperiori) vocati fuerant ad proſequendas accuſationes ab eis in Athanaſiũ illatas. Hoc enim ipſos eo conſilio apud Conſtantium egiſſe, Ipſe Athanaſius [d] teſtatur: additque, eos, vbi ſemel audiiſſent Eccleſiaſticum conſeſſum fore, vbi nec Comes affuturus eſſet, neque ſatellites pro foribus excubarent, nec ex Cæſaris præſcriptis omnia fierent; (quibus videlicèt rationibus, & non aliis, Epiſcopos vicerant; immò qui ſine hoc præſidio, ne quidem loqui auderent:) malè ſibi conſcios ita metu contractos eſſe, vt Legatos Iulij ad ipſos ad indicendam Synodum miſſos vltra diem condictam detinuerint, cauſationem interim inaniſſimam obtexentes, ſe ob bella Perſarum Romam accedere non poſſe. Pariterque Theodoretus [e] ait, eos Romam ideò non eſſe profectos, quòd intelligerent ſua mendacia manifeſtò fore deprehenſa.

d Athan. ep. ad Soli. ARIANI SVBTERFVGIVNT IVDICIVM ROM. PONT. e Theod. lib. 2. cap. 4.

II. SYNODVS ANTIOCH. IN ENCÆNIIS. f Athan. de Synod. g Socr. lib. 2. cap. 5. h Hilar. de Synod. i Sozom. li. 3. c. 5.

His igitur ab illis fraudulento artificio concinnatis, Conſtantij mox literis CONVOCANTVR ANTIOCHIAM EPISCOPI ad Encænia, omnes nonaginta numero, vt Athanaſius [f] & Socrates [g] tradunt, ſiue (vt Hilarius [h] & Sozomenus [i]) nonaginta ſeptem; quorum triginta ſex tantùm fuerunt Arianæ factionis. Nihil autem eſt quòd quis admiretur, ſi Catholicos audiat cum illis communicaſſe in ſacris Encæniorum ſolemnitatibus, vnáque in eodem Concilio cõſediſſe. Tantùm enim abeſt vt Euſebiani palàm ſe Arianos eſſe profiterentur, vt etiam in hoc ipſo conuentu iidem Arianum nomen publicis ſcriptis aduerſari ſint; & in iis quæ aliàs aduerſus Epiſcopos Orthodoxos egerunt, ſemper ſe fidei & morum vindices prætulerint. Nec inſuper cùm quis audit, tam nefanda in eo conuentu fuiſſe ſtatuta, exiſtimare debet ea tot Catholicorum Epiſcoporũ ſuffragiis firmata eſſe: ſiquidem illa ab iiſdem ſolis triginta ſex Arianæ factionis fuiſſe peracta, diſertè teſtatur Iulius Papa in litteris [k] ad eoſdem poſteà ſcriptis. Vt ita dicendum ſit, (quod accidiſſe quoque vidimus in Tyrio Conuentu) Euſebianos vel ſeorſùm ab aliis tam indecora ſtatuiſſe, vel fauore Imperatoris, nullâ habitâ ratione refragantium maioris numeri Epiſcoporum, quod pauci illi ſtatuiſſent ratum ac firmum habitum eſſe. Fuerunt tamen qui Arianorum dolos præſentientes, licèt vocati, intereſſe noluerunt. Nam inter alios, (inquit Socrates) qui haud longè diſtabat Maximus Epiſcopus Ieroſolymitanus, neutiquàm acceſſit, ratus ſi acceſſiſſet, ſe compulſum iri Athanaſij abdicationi ſubſcribere. Et Iulius Romanus Epiſcopus neque ipſe aderat, nec quemquam qui eius locum ſuppleret, eò miſit, cùm tamen canon Eccleſiaſticus iuberet, non oportere abſque ſententiâ Epiſcopi Romani decreta Eccleſiis ſancire. Quæ cum Socrates dicat, ipſe quoque Papa Iulius per literas [l] declarauit, nefas fuiſſe pendente Romanæ indictione Synodi, aliud interim ab Euſebianis alio loco conuocari Concilium.

k Ap. Athan. Apol. 2.

l Ap. Athan. ibid.

III. ATHANASIVS ABDICATVR AB ARIANIS.

Quæ porrò in eâ Synodo acta ſint, Socrates narrans, ait factionem Euſebianam ad Athanaſium falsò accuſandum ſtudium ſuum potiſſimùm contuliſſe; ac primùm quòd abſq; decreto Concilij ad ſedẽ ſuam rediiſſet; deinde quòd eius reditus (vt mentiebantur) occaſionem ſeditionum, & multis mortem attuliſſet: ac denique ob ea quæ Tyri contra eum allata fuiſſent, eiuſdem damnatione conclamatâ, in eius locũ electum eſſe Epiſcopum Alexandrinum *Euſebium* poſteà *Emeſenum* dictum; ſed iſto recuſante, quòd ſciret Alexãdrinos numquam alium Epiſcopum viuẽte Athanaſio ſuſcepturos, *Gregorio* illum Epiſcopatum delatum eſſe, Euſebium verò Eccleſiæ Emeſenæ Antiſtitem creatum. Hæc Socrates; eadémque Sozomenus [m]: qui eiuſdem Euſebij primordia, aliáſque res geſtas proſequentes, tradunt ipſum Edeſſâ in Meſopotamiâ oriundum, ibidémque ſacris & humanioribus litteris inſtitutum, poſteà in ſanctarum Scripturarum interpretatione vſum eſſe magiſtris Euſebio Pãphili, & Patrophilo Scythopolitano; deinde Alexãdriæ philoſophicas diſciplinas edoctum, Antiochiam perrexiſſe; ibique recuſato Epiſcopatu Alexandrino Emeſenum ſuſcepiſſe; ſed & Emeſæ tumultu aduerſus eum oborto, quòd Aſtronomiam iudiciariam exerceret, inde aufugere coactum, ac poſtmodum operâ Georgij Epiſcopi Laodiceni reſtitutum, demùm Sabellianiſmi accuſatum fuiſſe. Hæc iidem auctores, accepta (vt teſtantur) ex ipſius Vitâ, ab eodem Georgio Laodiceno conſcriptâ.

m Sozom. lib. 3. c. 5. EVSEBII EMESENI PRIMORDIA.

IV.

Sed vnde id de Sabellianiſmo, cùm certum ſit

iſtum

ltum Euſebium Arianam hæreſim, Sabellianæ ex diametro repugnantem, magno ſtudio cõſectatum eſſe? Nam & hoc eius vitæ conſuetudo in primis indicat, quâ (vt vidimus) Arianorum diſcipulus ac perneceſſarius ſemper extitit: & eumdem ipſum Theodoretus [n] æquè in Arianorum claſſem reiecit; ac Hieronymus [o] eius ſcripta relegens, minimè dubitauit *Arianæ ſigniferum factionis* appellare. Quę quidem oportuit declaraſſe, quòd alicubi maximâ auctoris inſcitiâ qui eius nomine quaſdã edidit homilias, inueniamus nominatum eſſe *beatum*; & ab aliis [p] recenſitum perperàm inter Sanctos. Nimirum decepti fuerunt à Sozomeno: qui eum non ſolùm piam vitam duxiſſe, ſed & miracula edidiſſe, teſtatur auctoritate prædicti Georgij Laodiceni. Verùm cùm & iſte Georgius Arianus fuerit, haud mirum ſi de collegâ impietatis tot tantáque mendacia in eius Vitâ conſarciuerit. Cùm autem permultos eumdem Euſebium confeciſſe libros conſtet; quæ ipſius nomine feruntur homiliæ, Eucherij potiùs Lugdunenſis eſſe, aliorúmque Galliarum Antiſtitum, demonſtrabitur ſuo loco.

n Theodor. in Impatib.
o Hieron. in Chron. an. 10. Cõſtant.
p Petr. de Natal. Catal. Sanct. lib. 7. c. 63. Martyrol. 14. Aug.

V.

GREGORIVS INTRVDITVR ALEXANDRIAM

q Synod.
r Id ep. ad Orthod.

GREGORII A GEORGIO DISTINCTIO.

Ceterùm recuſante Euſebio Alexandrinam Eccleſiam, delectus eſt (vt diximus) ab Euſebianis *Gregorius*, neque ex ſuperiori vita (vt inquit Athanaſius [q]) commendatus, neque vllo modo Chriſtianus, ſed pro temporis conditione nomen Chriſti ſimulans; idémque olim [r] pro impietate ſuâ excommunicatus, & anathema edicto Eccleſiæ proclamatus. Sed quòd frequenter acciderit apud antiquos auctores, ob quamdam nominis ſimilitudinem, & alia plura ſimul conuenientia, vt qui alter poſt alterum intruſi ſunt Alexandrini Epiſcopi *Gregorius* & *Georgius*, eorumdem nomina & res geſtæ confuſæ reperiantur; magnâ opus eſt diligentiâ, vt ab inuicẽ diſtinguantur. Conueniunt igitur imprimis nominis ſimilitudine: concordant verò omninò patriâ, cùm vtrumque fuiſſe Cappadocem, veteres ſcriptores tradant; teſtante id de Gregorio (mẽdosè Georgio ſcripto) Athanaſio [f]; de Georgio, Gregorio [t] Nazianzeno: itémque miniſterio, dum vterque ab Arianis creatus eſt in ſchiſmate aduerſus Athanaſium Epiſcopus Alexandrinus. Súntque inſuper rerum geſtarum ſimilitudine pares, quòd ſuo ipſorum vterque ingreſſu graſſatus fuerit in Catholicos Alexandrinos, & in eos armauerit Infideles; vterque dogmate fuerit Arianus; ac denique vterq; occiſus ſit à populo Alexandrino. Diſtinguuntur autẽ ab inuicem, imprimis quòd prior hic inſtitutus Antiochiæ Epiſcopus Alexãdrinus, Gregorius & nõ Georgius re verâ nũcupatus habeatur ab ipſo Athanaſio [v], Gregorio [x] Nazianzeno, Ruffino [y], Socrate [z], atque Sozumeno [a]: deinde quòd iſte Gregorius ſedere cœperit hoc anno, Georgius verò cùm iterùm poſt Sardicenſe Concilium Athanaſius reſtitutus eſt, atque iterum deiectus: item quòd Gregorius ad inuadendam Eccleſiã Alexandrinam vſus ſit miniſterio Philagrij & Arſacij Magiſtratuum, Georgius, verò Heraclij Còmitis, Syriani, & Fauſtini: inſuper quòd Gregorius depoſitus fuerit in Concilio Sardicenſi, ac poſt decem menſes occiſus, ſuperſtite adhuc Conſtante Imperatore; Georgius verò peruenerit ad tempora Iuliani Apoſtatæ: ac denique quòd Gregorius ex clero electus eſt ad Epiſcopatum, Georgius ex Curiâ Imperatoris: ſicut

f Id. ibid.
t Greg. Naz. orat. in laud. Athan.
v Athan. ep. ad Solit.
x Greg. Naz. vbi ſup.
y Ruff. lib. 1. cap. 19.
z Socrat lib. 2. cap. 6.
a Sozom. lib. 3. c. 3.

hæc omnia diuerſis locis reperiuntur expreſſa apud Athanaſiũ in epiſtolà ad Solitarios. Quinimmò ex teſtificatione Ammiani [b], neceſſe eſſet eoſdem ab inuicem diſcriminari patria; ſiquidem ipſe tradit Georgium fuiſſe Cilicem, Epiphania ciuitate oriundum; patre fullone.

b Amm. lib. 22.

VI.

Poſt Gregorij electionem, tradit Socrates [c] (idque, vt apparet, ex Athanaſio [d]) Euſebianos laborâſſe vt fidem commutarent; ac tametſi nihil eorum quæ in Concilio Nicæno acta eſſent reprehendere auſi fuerint; re verâ tamen fidem Conſubſtantialis per crebras coitiones labefactare, & alias fidei formulas ſcribere aggreſſos eſſe, vti paulatim homines ad Arij opinionem impellerent. Quapropter primò quidem fidei Confeſſionem ſcripſerunt, in quâ cùm nihil de eſſentia vel ſubſtantiâ Filij ageretur; ne tamen eâ de re malè audirẽt, expreſsè conteſtati ſunt, nequaquàm ſe Arium, ſed quod ab initio in Eccleſiâ creditum eſſet ſequi, ſcriptâ eâ de re vnâ cũ fidei formulâ ad omnes Epiſcopos epiſtolà. At vbi paulò ampliùs (ſubdit Socrates) Antiochiæ commorati eſſent, eamdem ſuam fidei formulam quodammodò condemnantes, aliam de integro conſcripſerunt. Quòd enim in illà priori ieiunè nimis vſi eſſent de Filij Dei diuinitate egiſſe, ac proinde facilè in ſuſpicionem venire potuiſſe Arianæ impietatis; nouam aliam ediderunt, qui potiſſimum profeſſi ſunt, ſe Apoſtolicæ aſſectatores eſſe traditionis, nec à *ſubſtantiæ* nomine abhorrere, dum Filium, licèt non eiuſdem cum Patre ſubſtantiæ, tamen ſubſtantiæ Patris abſque omni diſſimilitudine imaginem agnouerunt; adiectis inſuper inſignibus Chriſti præconiis, & diuinitatis eius expreſſis notis. Recitat ambas has Fides Socrates ex Athanaſio.

c Socr. lib. 2. cap. 7.
d Athan. de Synod.

VARIÆ FIDEI FORMVLÆ ARIANORVM.

VII.

Quod autem S. Hilarius [e] poſteriorem non tam Euſebianis, quàm vniuerſæ Synodo nonaginta ſeptem Epiſcoporum tribuit; præſtat audire Athanaſium, qui eam ab Euſebianis editam tradit, cùm iam prioris eos pœnituiſſet: quod & firmat Socrates [f]: addítque Sozomenus [g], eamdem ab iis *Luciani* martyris titulo promulgatam fuiſſe. Quâ quidem licèt (vt diximus) Filium imaginem eſſe ſubſtantiæ, ſiue eſſentiæ Patris profeſſi ſint; nihilominùs eo ſenſu quo ea ipſi accipiebãt, hæreſim confouiſſe ſatis demõſtrat Athanaſius [h], qui eos intùs & in cute probe nouerat. Nec tamen iſtud ipſum de imagine ſubſtantiæ Patris diù retinuiſſe, idem Sanctus [i] affirmat, ſed poſteà Iſauriæ ab eâdem formulâ ſuſtuliſſe; quinimmò nec tunc quidem Antiochiæ ei ſoli ſtetiſſe, ſed Theophronium Tyanenſem Epiſcopum aliam rurſum à ſe compoſitam fidei confeſſionem in præſentiâ omnium promulgâſſe, eidémque omnes hominis religione approbatâ, ſubſcripſiſſe.

e Hilar. de Synod.
f Socr. lib. 2. cap. 7.
g Sozom lib. 3. c. 4.

CALLIDA FRAVS ARIANORVM.

h Athan. de decret. Synod. Nic. contra her. Arian.
i Id. de Syn.

VIII.

Denique quòd ſit hæreticis peculiariter inſitum, vt ſemper inſtabiles ſuâ ipſorum arguantur inconſtantiâ, cùm tres illæ inter ſe diuerſas formulas Antiochiæ per tempora Encæniorum edidiſſent: ne tum quidem arbitrati (vt ſubdit Athanaſius) ſatis perfectè fidem ſuam conſcriptam eſſe, vt potè homines turbido fluentéque animo, aliud ſcripturæ genus de fide poſt aliquot menſes confecerunt; amandârúntque in Gallias legatos, qui eam Conſtanti Auguſto, ceteriſque qui ibi erant, traderent. Sic refert Athanaſius. Fuerunt autem Legati eiuſmodi,

EVSEBIANORVM LEGATIO IN OCCIDENTEM.

qui primi inter Euſebianos viderentur Epiſcopi impietate ac perſuadendi facultate præſtantes, videlicet Narciſſus Neroniadis Ciliciæ, Maris Chalcedonenſis Theodorus Heracleæ (quæ & Perinthus dicta eſt) atque Marcus Arethuſius: nempè eo miſſi conſilio, vt quemadmodùm Conſtantium Orientis Imperatorem deceepiſſent, ſic etiam eum qui Occidentem regeret iiſdem artibus captiuarent; fieretque vt cum eis vniuerſus Chriſtianus Orbis duceretur ab Arianâ impietate captiuus. Nã & hanc ipſam nouiſſimã famulam, ſicut & tres præcedentes, ambiguam fuiſſe & doloſam, idem Athanaſius[k] demonſtrat, dum eam poſt alias recitat. Diuerſum autem ab iis omnibus eſt illud *Symbolum Antiochenum*, quod recitat Caſſianus[l] contra Neſtorium; in quo eadem Filij cum Patre Conſubſtantialitas aſſeritur, non ab his, ſed à Catholicis editum.

k *Athan. de Syn.*
l *Caſſ. de In carn. lib. 6.*

IX.

Cur autem quarta illa fidei Regula ibidem Antiochiæ non ſtatim, ſed conſcripta poſt aliquot menſes á prioribus fuerit, nulla quidem, quam opinari poſſimus, cauſa nobis occurrit, niſi dirus ingruens terræmotus, quo eamdem ciuitatem anno ſuperiori quo eiuſmodi Synodus indicta eſt, & præſenti quo eſt celebrata, vehementer afflictatam fuiſſe vidimus; adeò vt defuerit facultas, inita ſemel comitia frequentiùs celebrandi. Hiſce namque planè auſpiciis decuit recentes Euſebianorum fidei regulas ſanciri ac promulgari, quarum cauſâ vniuerſus Catholicus contremuit ac cõcuſſus eſt Orbis. Sed & quod ad eaſdem pertinet; illud etiam obſeruatione dignum, quòd poſtrema cùm ſcripta eſt, priores haud iuſſæ ſunt aboleri, ſed permiſſæ omnes integræ permanere; ea nimirum calliditate vt pro temporis atque loci ratione, eam quæ ſibi opportunior videretur, ederent: quod feciſſe legatos ipſum ad Conſtantem miſſos, Socrates[m] & Sozomenus[n] affirmant.

QVATVOR SIMVL FIDEI REGVLÆ APVD EVSEBIAN.

m *Socr. lib. cap. 14.*
n *Sozom. lib. 3. c. 9.*

X.

CANONES SYNODI ANTIOCH.

Reperiuntur eiuſdem Cõcilij Antiocheni canones vigintiquinque; ſed quòd ab Arianis inſtituti eſſent, ab Orthodoxis haud facilè poſtmodùm admiſſi ſunt: ſic enim aduerſus eos excepiſſe S. Ioannem Chryſoſtomum, Socrates[o], Sozomenus[p], & alij tradunt. Ceterùm iidem Euſebiani, quòd nihil apud eos antiquius eſſet, quàm vt in cuius ſuſpicionem venerãt, vitarent nomen hæreticũ; idcircò ſicut in primâ ibidem factâ fidei confeſſione, inprimis conteſtati ſunt ſe Arium minimè ſectaros eſſe: ita in canonum editione vſi ſunt hâc arte, vt ipſo ingreſſu illum poſuerint, quo Nicæni Concilij conſtitutionis de Paſchatis tempore ſe vindices exhiberẽt; ac proinde maculam quòd eidem Magnæ Synodo aduerſarentur, hoc dolo prorsùs eluerent. Inſupérque ad horum confirmandam fidem, illud addiderunt, vt inter Epiſcopos qui ſcripſerunt epiſtolam Synodalem, quam iiſdem canonibus præfixère, inſignis ille Iacobus Niſibita, fidei Nicænæ profeſſor egregius, haberetur inſcriptus, nomina verò Arianorum, Euſebij Conſtãtinopolitani, Acacij Cæſarienſis, Maris Chalcedonenſis, Patrophili Scythopolitani, Theognidis Nicæni, & aliorum eiuſdem ſectæ famoſiſſimorum, quos ei Concilio interfuiſſe cõſtat, omninò deeſſent. Vnde & accidit, vt antiquiſſimi Canonũ collectores, hos quoque Antiocheni Concilij tamquam editos ab Orthodoxis vnà collegerint. Nam quòd in Synodo Chalcedonenſi[q] conſtat duos canones ex his Antiochenis ad verbum eſſe citatos, licèt abſque titulo Antiocheni Concilij; cùm in eo codice, qui in Synodo lectus eſt, Actione vndecimâ, prior nonageſimo quinto, poſterior nonageſimo ſexto eſſet numero conſignatus, & tamen iidem in Concilio Antiocheno decimus ſextus & decimus ſeptimus ordine deſcribantur; ex his planè apparet, non ex ipſo Antiocheni Cõcilij codice editos eſſe, ſed ex quâdam antè iam factâ, nobis incompertâ, canonum collectione, communi maiorum auctoritate probatâ. Etenim quæ ſecundùm Eccleſiaſticam antiquitùs traditam diſciplinam, ab Euſebianis viderentur Antiochiæ eſſe diſpoſita, planè abiicienda nõ fuerunt; ſed ab eis tanquam ab iniuſtis poſſeſſoribus vindicanda, quæ ipſi plerúmq; in malum vſum, nempè ad perſecutionem Catholicorum conuertiſſent. De Litteris autem ex hâc eâdem Synodo ſcriptis ad Iulium Romanum Pontificem, agetur anno ſequenti.

o *Socr. lib. 6. cap. 16.*
p *Sozom. lib. 8 cap. 20.*
q *Concil. Chalced. Act. 4. & 11.*

QVOMODÒ RECEPTI.

r *De illâ pluribus egit Card. Perron. in Reſ. ad Reg. Mag. Brit. lib. 1. cap. 53. vbi tota hiſtoria huius Concilij Antiocheni egregiè illuſtratur.*

XI.

DE AVDÆO HÆRESIARCHA.

Intereà verò agendum de AVDIANIS (ſic dictis ab AVDÆO hæreſiarchâ) quorũ cauſâ primus ille huius Concilij canon ſtatutus eſſe videtur, aduerſus eos qui contra decretum Nicænæ Synodi celebrarent Paſcha more Iudæorũ Lunâ decimaquartâ. Mentio eſt eiuſdem Audæi apud Hieronymum in Chronico, anno quarto Conſtantij: ſed & vixiſſe temporibus Arij Epiphanius[s] eſt auctor; atque fuiſſe è Meſopotamiâ oriundum, clarum in patriâ ſuâ propter ſinceritatem vitæ, ac zelum erga Deum & fidem: cùm verò & Epiſcoporum, aliarúmque Eccleſiaſticarum perſonarum prauos mores publicè ac liberrimè argueret; idcircò malè ab iiſdem habitum, tandem poſt multas toleratas iniurias & ignominias, ſeipſum ab Eccleſiâ ſeparâſſe, multóſque ſecum in ſchiſma traxiſſe: à ſuis verò creatum Epiſcopum, relegatum fuiſſe in ſenectute in partes Scythiæ ab Imp. Conſtantio, quòd apud ipſum ab Epiſcopis accuſatus eſſet de procuratâ rebellione populorum: deinde è Schythiâ ad intima Gothiæ penetrâſſe, multóſque ad fidẽ inſtruxiſſe, & plurima monaſteria in eâdẽ Gothia erexiſſe, inque eis rectæ vitæ conuerſationem, virginitatémque, atque exercitationem pietatis non vulgarem inſtituiſſe; quippe qui omnia in vitâ ac moribus ad admirationem vſque ſeruaret. Hæc de Audæo Epiphanius, aliíque qui eam ſunt proſecuti hiſtoriam.

s *Epiph. hær. 70.*

XII.

ERRORES EIVS.

At quænam eſſent eius dogmata, quorum cauſâ ſe extra Eccleſiam continerent; idem Epiphanius tradit eum docuiſſe, Deum humanam ferre imaginem, ſecundùm quam creauerit hominem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam. Itémque Paſcha ex conſuetudine Iudæorum decimaquartâ lunâ celebrandum aſſeruiſſe. Addit verò Theodoretus[t], eum & tenebras & aquam, & ignem, dixiſſe ingenita. Quos autem laudat Epiphanius Audianos probatiſſimis vixiſſe moribus, & virginitate ac pietatis exercitatione excelluiſſe; eoſdem ſuis temporibus valdè deprauatos extitiſſe, Theodoretus affirmat: modúmque ridiculum deſcribens, quem in confitendis & dimittendis peccatis, abſque vllâ impoſita pœnitentiâ obſeruare conſueuiſſent, ait eos, poſtquàm ſacros libros vnà cum adulterinis, O, bipertito diuiſiſſent, & hinc & illinc per verſus poſuiſſẽt, iubere ſolitos vnumquemque per eos tranſire, & peccata ſua cõfiteri:

t *Theodor. hær. fab. lib. 4.*

ri: deinde confeſſis donâſſe remiſſionem, non tempus ad pœnitẽtiam (nempè ſatisfactionem) vt inberent leges Eccleſiæ, præſcribẽtes, ſed ſuâ poteſtate condonantes. Quapropter ſcientes qui tranſirent, id quod ageretur ludum eſſe; vera quidem peccata celâſſe, ac parua tantùm quædam & ridicula dicere conſueuiſſe. Hæc Theodoretus. Ceterùm in Eccleſiâ Catholicâ haud per ſimplicem peccatorum confeſſionem ea dimitti, niſi digna ſequatur ſatisfactio, Euſebiani etiam ex præſcripto Eccleſiaſticæ diſciplinæ, in eâdem celebratâ hoc anno Synodo Antiochenâ [t] profeſſi ſunt; idque (appatet) aduerſus eoſdem Audianos nuper obortos hæreticos, qui poſteà ob præcipuum illum errorẽ de humanâ Dei formâ, dicti ſunt ANTROPOMORPHITÆ; eorúmque vix paucos ſuo tempore reliquos fuiſſe, Epiphanius teſtatur. Sed iam ceteras huius anni res geſtas inſpiciamus.

t Concil. Antioch. c. 2.

ANTROPOMORPHITÆ HÆRETICI.

XIII. SYNODVS ROM. IN CAVSA ATHANASII.

Cùm igitur ſtatutus terminus indictæ à Iulio Papâ Romæ Synodi, longiùs præterlapſus eſſet, (nam Athanaſius annũ & dimidium expectârat) & Euſebiani vt eam ſubterfugerent, retentis Sedis Apoſtolicæ Legatis conuenticulum ſuum Antiochiæ celebrâſſent: (quæ omnia ſuperiùs ſunt enarrata:) idem Iulius in SYNODO quinquaginta Epiſcoporum eiuſdem Athanaſij cauſam cognoſcens, diligenter examinatis quæ aduerſus eum ex Actis Tyriis & Mareoticis Euſebiani congeſta Romam miſerant, eorumdémq; patefactis calumniis, ex Eccleſiaſticarum legum præſcripto eum iudicauit innocentem, recepítque ad communionem & agapen. Teſtatur hæc tum ipſe Iulius in literis ad Euſebianos ex aliâ poſteà Synodo (de quâ inferiùs) ſcriptis, tum Athanaſius Apologiâ ſecundâ. Poſt illa verò peracta, confeſtim eumdem hoc ipſo anno, vel ſequentis exordio, Alexandriam nauigio reuerſum eſſe, odoratum videlicèt ex contumaciâ Euſebianorum detrectantium Romam venire, eos aduerſus ipſum & Eccleſiam Alexandrinam aliquid noui molituros; & Socrates [u] docet, & ex eo perſpicuè intelligitur, quòd conſtat tempore graſſationis Arianorum in Alexandrinam Eccleſiam anno ſequenti, eum fuiſſe ibi repertum.

u Socr. lib. 2. cap. 11.

XIV. MARCELLI CAVSA IBIDEM COGNITA.

Porrò in eâdem quoque Synodo Romanâ cognitam eſſe Marcelli Ancyrani cauſam, (qui, vt vidimus, damnatus Conſtantinopoli ab Euſebianis, Romanum Pontificem appellans, eò venerat) eumdémq; iuſtè ac canonicè ad communionem admiſſum, ipſe Iulius Papa iiſdem ſuis literis teſtatur. Additque de complurium aliorum Orientalium Epiſcoporum & presbyterorum, qui grauia paſſi ab Arianis, ex diuerſis prouinciis Romam pariter confugerent, auditis in eâdem Synodo querelis. qui verò ij fuerint, Athanaſius recenſet in Apologia de fuga ſua, & in epiſtola ad Solitarios. Sed de Marcelli rebus cum Iulio geſtis plura habet Epiphanius [x]; recitátq; libellum quem dicit ab eo oblatum eidem Iulio. Sed an ille ipſe ſit, quem Iulius per omnia conſentientem eſſe tradit Eccleſiæ Catholicæ, dubito: in eo enim licèt multa reperiantur ad Arianorum opinionem confutandam; tamen (quod potiſſimùm exigebatur à profeſſore Catholico) nomen Conſubſtantialis non ponitur. At de Marcelli fide aliàs pleniùs.

x Epiphan. hær. 72.

XV. ARROGANTIA EVSEBIANORVM IN IVLIVM PP.

Cõpertis autem his quæ Romæ geſta eſſent, Euſebiani Antiochiæ diutiùs commorantes, dimiſſis tandem Elpidio & Philoxeno Iulij Papæ Legatis, literas ad eum dederunt ingenti faſtu & arrogantiâ ſcriptas: quibus imprimis indignantes ſe Romam eſſe citatos, inſuper conqueſti ſunt de anguſtiori tempore ad veniendum præfixo, déque abſolutis Athanaſio & Marcello; inſulsè prætexentes, non opus fuiſſe in Synodo ab Epiſcopo Romano retractari, quæ in alia iam ab Orientalibus ſtabilita eſſent; ſicut nec olim, cùm Nouatus ab Epiſcopo Romano damnatus fuiſſet, Orientales eius communionem recipere annuiſsent. Hæc & alia id genus Euſebianos ſcripſiſſe ad Iulium, ipſe teſtatur in epiſtolâ ad eoſdem poſteà redditâ quam Athanaſius [y] recitat: non enim ipſæ eorum literæ extant. Eadem verò habent fermè Socrates [z] & Sozomenus [a]: ſed dum ab alio Concilio Antiocheno, quàm ab eo in Encæniis celebrato, Arianorum litteras miſſas eſſe videntur aſſerere; certum eſt eos errare, quòd conſtet illas per Legatos Elpidium & Philoxenum ad ipſos tunc miſſos redditas eſſe. Addit verò Sozomenus, eoſdem conteſtatos eſſe, numquam ſe inituros cum Iulio pacem, niſi probâſſet quæ ab eis conſtituta fuiſſent. Quæ porrò extat [b] epiſtola Arianorum nomine ad Iulium data, putatur ex eis quæ Socrates & Sozomenus de his rebus narrant, conſarcinata; cùm in eâ multa deſiderentur, quæ ex Iulij literis produntur ſcripta ab eis eſſe; compluráque ineſse noſcantur aliter quàm à Iulio relata ſint: vt meritò & illæ quæ ibidem adduntur à Iulio ad Arianos redditæ, eâdem ſuſpicione laborent: nam quæ veræ ſint literæ Iulij, declarat Athanaſius qui eas verbatim deſcripſit.

y Athan. Apol. 2.
z Socr. l. 2. c. 11.
a Sozom. lib. 3. cap. 7.

b Tom. 1. Concil. in Iulio.

XVI.

Huius quoque anni Coſſ. conſignata habetur Conſtantij Imp. ſanctio [c] aduerſus Idololatras, & ne quis auderet ſacrificia celebrare. Quæ quidem fuère & ad ſectam Arianorum illecebræ, dum eius patronus ex huiuſmodi promulgatis edictis maximè pius videri voluit. Alter verò Auguſtus Conſtans [d] irrumpentibus in Pannonias Scythis occurrit ex Italiâ. Indéque in Gallias pergens, oppreſſit anno ſequenti *Francos* eas occupare conantes: pacéque tandem cum eis conſtitutâ, reddidit confœderatos Romani Imperij.

c l. 2. C. Th. de Pagan.

d Hieron. in Chron. Socrat. lib. 2. c. 10. & 13.

FRANCI FŒDERATI ROMANOR.

IESV CHRISTI
AN. 342.
IVLII.
AN. 6.
CONSTANTII CONSTANTIS AN. 6.

I. GREGOR. INVADIT ALEX. ECCLESIAM.

ANNO Chriſti trecenteſimo quadrageſimo ſecundo duobus Augg. Conſtãtio tertiùm & Conſtante ſecundùm Coſſ. Gregorius Cappadox, electus anno ſuperiori ab Arianis in locum Athanaſij Epiſcopus Alexandrinus; per Præfectum Philagrium, iuſſu Conſtantij, militari manu Alexãdriam introducitur. Hæc enim præſenti potiùs anno quàm ſuperiori cõtigiſse, illud magnopetè ſuadet, quòd conſtet Antiochenam Synodum in Encæniis celebratam; ad plures menſes fuiſse propagatam, & Gregorium qui ei interfuit prope Paſchale tempus Alexan-

driam aduenisse. Quibus autem cladibus tunc ea Eccleſia vexata fuerit, (quas iam ante biennium, per viſionem mulorum, altare Domini circumdantium, & crebis calcium ictibus omnia diſſipantium, diuinitùs oſtenſas fuiſſe Magno Antonio, Athanaſius in eius Vitâ teſtatur:) cùm à Socrate[a], Sozomeno[b], Theodoreto[c], & pleriſq; aliis magnâ planè confuſione & ieiunè admodùm referantur; eas vt verè ſe habuêre, Athanaſius ipſe, contra quem maximè tempeſtas excitata eſt, dum eamdem forti animo ſuſtineret, exactè deſcripſit in epiſtolâ Encyclicâ quam ad vniuerſos Orthodoxos tunc direxit.

a Socrat. lib. 2. cap. 8.
b Soz. lib. 5. cap. 5.
c Theodor. lib. 2. c. 4.

II. IMMANISSIMÆ CLADES ECCL. ALEXAN.

Res autem geſta ſic breuiter habet: Cùm Eccleſia Alexandrina, & quæ ei ſubiectæ eſſent prouinciæ, ob Athanaſij reſtitutionem ingenti lætitiâ exultarent; ſtatim Philagrius Præfectus Ægypti, Gregorij conterraneus, & olim transfuga Chriſtianæ religionis, ac in Eccleſiam contumelioſus, prauiſſimorúmque morum homo, litteras publicè propoſuit in formâ edicti, quibus declarauit Gregorium (ita hunc vocatum fuiſſe iam ſuperiùs demonſtrauimus, licèt apud Athanaſium hæc narrantem corrupte Georgius frequentiùs legatur) pro ſucceſſore datum Athanaſio, ſatellitio ſtipatoribuſque Comitis in cathedram introducendum, Populo autem grauiter ferente iſtarum rerum inſolentiam; & publicè tum ad Iudices, tum ad vniuerſam ciuitatem conteſtante, nullas aduerſus Athanaſium querelas vel à plebe vel ab Eccleſiaſticis motas eſſe, Arianorúmque hæreticorum operâ hanc legum præuaricationem induci; atque adeò Eccleſias occupante, ne illæ paterent Arianis; his viſis idem Philagrius, magiſtratûs ſui fretus auctoritate præſidióque; Ethnicos homines atque Iudæos Alexandriæ exiſtentes, alióſque facinoroſos nebulones, hortationibus & promiſſionibus inſtigatos, ſub ipſos Paſchatis dies cum gladiis & fuſtibus contra populum in Eccleſias immittit: à quibus igne & ſanguine cuncta ſunt mixta; altaria, baptiſteria, aliæque res ſacræ profanatæ, diſſipatæ, direptæ; libri ſacri combuſti; ſacrificia animalium frugúmque idolis oblata, Virgines Deo dicatæ nudatæ, tractæ raptatæque; monachi pedibus obtriti, atque dilacerati; presbyteri, aliique clerici conciſi; multi ex populo occiſi, quamplurimi vulnerati; omnis generis homines in carcerem coniecti, & in ius tracti: denique ipſo ſacræ Paraſceues die, is cuius cauſâ hæc omnia ſcelera perpetrabantur, Gregorius in quandam Eccleſiam cum Duce & Præſide ingreſſus, intellecto hominum odio, quo illius violentum introitum auerſabantur, auctorem ſe crudeliſſimo Præſidi præbuit, vt eâdem horâ triginta quatuor virgines, & matronæ item, viríque ingenui, publicè flagellis cæderentur, & in carceres conicerentur. Cùm verò iam eamdem graſſationem in illam Eccleſiam, in quâ per eos dies Athanaſius commorabatur, aggrederentur, nihil non agentes vt ibi eum interceptum de medio tollerent; ipſe diuino auxilio manus eorum effugiens, ſe furtim ſubduxit; ne eius occaſione vel Eccleſia noxam acciperet, aut virgines indigniora paterentur, cædéſque denuò committerentur. Sicque eo ſtatu Eccleſiæ Gregorio & furioſis Arianis ſunt traditæ; populóque & clericis Catholicis ea neceſſitas inflicta, vt cum iiſdem Arianis communicarent, aut ab introitu Eccleſiarum penitùs abſtinerent: ac denique miſſum eſt ſub falſo populi nomine: ad Conſtantium Imp. decretum aduerſus Athanaſium, vt in exilium mitteretur, vel etiam morte mulctaretur.

f ATHAN. CLAM ELAPSVS.

III. PROSECVTIO PERSECVTIONIS.

Scripſit hæc pluribus (vt diximus) ipſe Athanaſius ad Orthodoxos; ſed feſtinè, vt apparet, ac è latebris priuſquàm Alexandriâ recederet, vt ſic anteuerteret ſcribendas à Gregorio literas: quæ eadem maiori poſteà idem otio fuſiùs proſecutus, ac præſertim in eâ quæ ad ſolitariam vitam agentes ſcripta eſt epiſtolâ (quæ præſefert breuiarium rerum ab Arianis geſtarum aduerſus Eccleſiam Catholicam, ac potiſſimùm Alexandrinam) addit etiam de graſſationibus eiuſdem Gregorij in cunctas alias Eccleſias Alexandrinæ ſubiectas; déque exiliis, vinculis, flagellis, necibus, illatis omnibus, ſibi communicare recuſantibus, ac præcipuè Epiſcopis, inter quos & magnus ille Confeſſor *Potamon*, de quo ſuperiùs, ita plagis (inquit Athanaſius) conciſus eſt, vt paulò poſt ex hâc vitâ deceſſerit, adeptus gloriam iterati martyrij, cuius extat celebris memoria in Tabulis[d] Eccleſiaſticis.

d Martyrol. Rom. 18. Maij.

IV. GREGOR. QVAMDIV EADEM OCCVPARIT.

Qui igitur his facinoribus ſedem inuaſit Gregorius Cappadox, eam tyrannicè tenuit vſque ad Concilium Sardicēſe, à quo depoſitus eſt, ac poſt decem menſes ab Alexandrinis necatus, ipſéque Athanaſius cum honore Alexandriam reſtitutus: vt demonſtrabitur ſuo loco. Ex quibus intelligas hallucinatos eſſe Socratem[e], atque Sozomenum[f], & alios qui dixerunt Gregorium ante Concilium Sardicenſe ab ipſis Arianis abdicatum eſſe, quòd Alexandrino populo magnoperè inuiſus eſſet, nec iam ſatis videretur ipſorum opinioni patrocinari; Rectiùs longè & accuratiùs Theodoretus[g], dum ait Gregorium ad ſex annos maximâ aduerſus Catholicos crudelitate eam ſedem occupaſſe: ſiquidem tot numerantur ab anno præſenti vſque ad eius necē: eumdémque in parte Arianorum promouendâ acerrimum ſe acerbiſſimúmque Catholicorum hoſtem ſemper oſtendiſſe, tam quæ dicta ſunt, quàm quæ dicenda, manifeſtè demonſtrant.

e Soc. lib. 2. cap. 10.
f Sozom. lib. 3. c. 6. in fin.
g Theod. lib. 2. cap. 4.

V.

Ceterùm cùm de omnibus, quæ Alexandriæ geſta eſſent, Iulius Romanus Pontifex, tum ab iis qui ex eâdem ciuitate tunc temporis fugientes, Romam tamquam ad tutum aſylum ſe contuliſſent, tum Ægypti Epiſcoporum literis, certior redditus eſſet[h]; cúmque ex aliâ parte contumaces Euſebianorum literas, de quibus actum anno ſuperiori, Antiochiâ miſſas ſuſcepiſſet: iis omnibus ex more communicatis cum aliis Epiſcopis in Synodo congregatis, ex omnium ſententiâ reſcripſit ad Arianos epiſtolam illam, cuius ſæpiſſimè facta eſt mentio, quâ ſingula eorum dicta factáque egregiè ſcitéque confutauit. Etenim CONCILIVM *Romæ* hoc anno celebratum eſſe, Patréſque qui conuenerunt, per Iulium eas literas reſcripſiſſe, quæ eiuſdem Iulij tantùm nomine feruntur, ac per Gabianum Comitem tranſmiſiſſe, Athanaſius[i] tradit dum eas verbatim recitat. quas & poſt Alexandrinā cladem à Gregorio illatam ſcriptas eſſe, inde ſatis intelligitur, quòd eis de eâdem Iulius aduerſus illos expoſtulauerit. Sed & dum eoſdem reprehendens quòd nihil de iis quæ in Athanaſium, Marcellum, alióſque Epiſcopos, inque ipſam Eccleſiam Alexandrinam, ab eis decreta eſſent, ſcripſiſſent, hæc ait; *Si omninò in culpa fuerunt,*

h Sozom. lib. 2. cap. 13.

CONCIL. ROM. OB TVRBAS ALEXAN.

i Athan. Apol. 2.

ROM. SEDIS IVDICIVM SVPREMVM.

runt, oportuit ſecundùm canonem, & non iſto modo, iudicium fieri: oportuit ſcribere omnibus nobis, vt ita ab omnibus quod iuſtum eſt decerneretur: Epiſcopi enim erant, & non vulgaris Eccleſia quæ iſta patiebantur, ſed quã ipſi Apoſtoli ſuâmet operâ ad fidẽ inſtruxerunt. Cur igitur & imprimis de Alexãdrina Eccleſiâ nihil nobis ſcribere voluiſtis? An ignari eſtis hanc cõſuetudinem eſſe, vt primùm nobis ſcribatur, vt hinc quod iuſtum eſſet, definire poſſe: his inquam, Iulius perſpicuè declarauit, ſic olim ex regulâ & conſuetudine Eccleſiæ, legitima Epiſcoporum iudicia exerceri ſolita fuiſſe, vt de his imprimis ſcriberetur ad Romanum Pontificem, à quo quid definiendum eſſet acciperetur, Ideóque ſubdit, *Quapropter ſi iſtic huiuſmodi ſuſpicio in Epiſcopum concepta fuerit, id huc ad noſtram Eccleſiam referre oportuit*, &c. Meminit quoque horum Socrates [k], dum eas literas ſummatim perſtringit. Porrò mitiùs viſus eſt Iulius cum eiſdem Euſebianis agere, quàm par erat in tanto immanium criminum admiſſorum aceruo; tum vt eos ad Concilium (ad quod ruſùm eos Romam inuitat) pertraheret, tum etiã quòd ſciret eoſdem tot tantáque non priuatim à ſe ipſis, ſed tamquam ex Synodalibus iudiciis & Imperatoris auctoritate perpetrare: cùm & nondum (vt ea eorum profeſſione, immò conteſtatione factâ in Synodo Antiochenâ, ſuperiùs vidimus) iidem omninò conuinci poſſent Ariani, vt à Iulio damnarentur. Manifeſtis verò Arianis ſeueriorem ſe exhibuiſſe, probatur ex eo quòd cùm idem qui ſuprà Gregorius miſiſſet Romam legatum quemdam Carponam Arianum manifeſtum, iam olim ab Alexandro Epiſcopo Alexandrino eo nomine notatum; idem Iulius tam ei, quàm aliis eâ labe conſperſis, ſuum denegauerit conſpectum; vt traditur iiſdem ipſius literis.

k *Socrat. lib. 2. cap. 1. 15.*

LAGATI ARIANORVM, REIECTI A IVLIO PP.

VI.

ATHAN. ROMAM FVGIT.

Eodem quoque tempore Athanaſius fugâ lapſus, ne hoſtium pateret incurſui eius necem auidè ſitientium, acceſſit iterùm ad tutum tranquillúmque portum Romanæ Eccleſiæ; quo cum à Iulio Papâ accerſitum eſse, Socrates [l] & Sozomenus tradunt. Ipſe verò Athanaſius in Apologia ad Conſtantium Imp. cùm apud illum eâ ſuſpicione laboraret, quaſi fratrem ipſius Conſtantem aduerſus eum ſolicitáſset; ait ſe Romam acceſſiſse, vt ſe ſuáque ei Eccleſiæ commendaret: ceterùm nec ſe Cõſtantem conueniſſe, nec ad eum vmquam ſcripſiſse, niſi ea ipsâ vrbe Alexandriâ, vt ſe excuſaret quando Euſebiani calumnioſas de ipſo literas ad eumdem Conſtantem (nempè ex Synodo Antiochenâ) miſiſſet. Qui autem hoc anno fugiens Alexandriâ, Romam ſe contulit, ibidem manſit vltra triennium; vſque dum anno quarto ab eodem Conſtante Mediolanum vocatus eſt, vt ſuo loco dicturi ſumus.

l *Socr. lib. 2. cap. 13. Soz. lib. 3. c. 9.*

VII.

Hoc eodem anno, ac planè eius exordio, cùm ſcriptæ ab Euſebio Nicomedienſi iam Epiſcopo Conſtantinopolitano, ex Antiochenâ Synodo ad Iulium Romanum Pontificem contumaces literæ nondum perlatæ eſsent, (vt auctor eſt Socrates [m]) ipſe *Euſebius* ſceleſtiſſimus omnium hominum, bis apoſtata, Imperatorum ſeductor; in omnes contumelioſus, blaſphemus, vbique tyrannus, non ſine admiratione ſummæ Dei erga homines delinquentes patientiæ diù toleratus; tunc cùm blaſphemiæ & pertinaciæ cornua in ipſam Romanam Eccleſiam erexit, ex hac vitâ infelix recedere, & qui eiuſdem Eccleſiæ iudicium ſubterfugit, ad horrendum iuſtitiæ diuinæ tribunal ſe ſiſtere coactus eſt. Quod quidem paulò poſt dimiſſum Concilium Antiochenum iiſdem huius anni Coſſ. accidiſse, idem Socrates [n] demonſtrat, necnon Sozomenus [o]. Eo verò defuncto (vt inquiunt) cùm populus Conſtantinopolitanus *Paulum*, Euſebij olim occaſione eiectum in Eccleſiam denuò introduxiſſet, Ariani autem *Macedonium* delegiſsent Epiſcopum, indéque crebris exortis ſeditionibus quamplurimi vtrimque periiſsent; ſed & Dux Hermogenes, à Conſtantio Imp. tunc Antiochiæ exiſtente, iuſſus Paulum Eccleſiâ expellere, à populo aduerſus eum pro Paulo inſurgente interemptus eſset: tunc Cõſtantius ipſe Conſtantinopolim properans, & Paulum eiecit è ciuitate, & ipſam ciuitatem ſupra quadragies centena millia medimnorum frumenti, nempè dimidiâ parte congiarij, quod illi à Conſtantino Magno in dies ſingulos ex vectigalibus Ægypti ſuppeditari iuſsum fuerat, mulctauit. Macedonio verò etiam ſuccenſens, tum quòd eius occaſione tot cædes commiſſæ fuiſſent, tum quòd minimè expectato ipſius Imperatoris conſenſu pro Epiſcopo ſe geſſiſſet; re adhuc in dubio relictâ, Antiochiam rediit.

m *Socr. vbi ſup.*

EVSEBII NICOM. OBITVS.

n *l. l. 2. c. 9. 10.*

o *Sozom. lib. 3. c. 6.*

TVRBÆ CONSTANTINOP. OB SVCCESSIONEM EPISCOPI.

VIII.

Cùm autem [p] Paulus Romam periiſſet, eodémq; tempore Aſclepas Gazæ, Marcellus Ancyræ, & Lucius Hadrianopolis, diuerſis prætextibus Eccleſiarum ſuarum iacturam ab Euſebianis paſſi, itidem Romam confugiſſent; Iulius Papa iis omnibus fidei Nicænæ cõſentientibus repertis, *cùm propter Sedis dignitatẽ cura omnium ad ipſum ſpectaret, & Eccleſia Romana priuilegiũ præter ceteras obtineret; in Orientem literas miſit quo ſuus cuiq; locus reſtitueretur; & qui eos temere addicàrant grauiter reprehendit; quod incõſulto de iis iudicaſſent, Eccleſiaſq; perturbaſſent, cùm decretis Concilij Nicæni ſtare nollent: minatúſque eſt ſe de reliquo non paſſurũ eos inultos eſſe, niſi nouis rebus ſtudere deſiſterent.* Hæc Socrates, & Sozomenus; conſentanea iis, quæ in eâdem ipsâ Iulij epiſtolâ, cuius ipſi meminère, continentur [q]: Vbi inter alia de his Epiſcoporũ altercationibus ita loquitur: *Quas præuidentes ſancti Patres illicitas altercationes, vnanimiter in Nicænâ ſtatuerũt Synodo, vt nullus Epiſcopus, niſi in legitimâ Synodo, & ſuo tempore Apoſtolicâ auctoritate conuocatâ, ſuper quibuſdam criminationibus pulſatus audiatur, id eſt iudicetur vel damnetur. Sin aliter præſumptum à quibuſdam fuerit, in vanum deducatur quod egerint, nec inter Eccleſiaſtica vllo modo reputabitur. Ipſi verò primæ Sedis Eccleſiæ cõuocandarum generaliũ Synodorũ iura, & iudicia Epiſcoporum, ſingulari priuilegio, Euangelicis, & Apoſtolicis, atq; canonicis conceſſa ſunt inſtitutis; quia ſemper maiores cauſæ ad Sedem Apoſtolicam multis auctoritatibus referri præcepta ſunt. Nec vllo modo poteſt maior à minore iudicari. Ipſa nãque omnibus maior & prælata eſt Eccleſiis, quæ nõ ſolummodò canonum & ſanctorum Patrum decretis, ſed Domini Saluatoris noſtri voce ſingularem obtinuit principatum: Tu es (inquit) Petrus*, &c. *Porrò dudùm à SS. Apoſtolis, ſucceſſoribúſque eorum, in præfatis antiquis decretum fuerat ſtatutis, quæ hactenùs ſancta & vniuerſalis tenet Eccleſia, non oportere præter ſententiam Romani Pont. Concilia celebrari, nec Epiſcopum damnari, quoniam ſanctam Rom. Eccleſiam primatem omnium*

p *Socr. lib. 2. c. 11. Soz. l. 3.*

PAVLI, ET ALIORVM ORTHOD. ROMAM CONFVGIVM.

q *Ext. tom. Cõcil. eſtque prima inter epiſt. Iulij.*

ROM. SEDIS AVCTORITAS.

Eccleſiarum eſſe voluerunt: Et ſicut B. Petrus primus fuit omnium Apoſtolorum, ita & hæc Eccleſia ipſius nomine conſecrata, Domino inſtituente, prima & caput ſit ceterarum; & ad eam quaſi ad matrem atque apicem, omnes maiores Eccleſiæ cauſæ, & iudicia Epiſcoporum recurrant; eiúſque iuſtâ ſententiâ terminum ſumant; nec extra Romanum quicquam ex his debere decerni Pontificem: &c. *Et nos ſcitote hunc typhũ deinceps nõ eſſe paſſuros, vt ea quæ ad hanc ſpecialiter ſanctã pertinet Sedem, vos patiamur nobis incõſultis inuadere, abſque veſtri ſtatûs periculo. Sed ſi quis ab hodierna die & deinceps Epiſcopum præter huius ſanctæ Sedis ſentẽtiam damnare, aut propria pellere Sede præſumpſerit; ſciat ſe irrecuperabiliter eſſe damnatum, & proprio carere perpetim honore: eóſque qui abſque huius Sedis ſunt eiecti ſentẽtia, vel damnati, huius ſanctæ Sedis auctoritate ſcitote priſtinam recipere communionem, & in propriis reſtitui ſedibus.* Hæc, & alia eiuſmodi, de his Iulius. Quæ verò Socrates & Sozomenus ſubdunt de literis ab Euſebianis ad Iulium ſcriptis, ea iam antehàc contigiſſe ſuperiùs demonſtratum eſt: quæ autem poſt hæc acciderunt, dicẽtur inferiùs ſuis locis.

IESV CHRISTI

An. 343.

IVLII

An. 7.

CONSTANTII } CONSTANTIS } An. 7.

I. a An. 253. num XVI. vbi vide quæ fuerant addita.

Pavlvs primvs Eremita migrat in cælvm.

ANNO Chriſto trecenteſimo quadrageſimo tertio, Placido & Romulo Coſſ. ipſo exordio ſeptimi anni Conſtantij Imp. (ſecundùm ea quæ dicta ſunt alibi [a]) *S. Paulus* Primus Eremita, annos natus centum tredecim, ceterīſque cunctis hominibus incognitus, ſed à S. Antonio Monachorum patre nonagenario, diuino iuſſu paulò ante obitum viſitatus; feliciter migrauit in cælum, & ab eodem Antonio cum hymnis more Chriſtianorũ humatus eſt. Rem geſtam, multiplicibus miraculis, aliíſque rebus memorabilibus illuſtratam, pluribus narrat in Vitâ eiuſdem Pauli S. Hieronymus, vir ab omni fabularum commento longiſſimè abhorrẽs: vt non ſit quod dubitare quis poſſit, ſeu de *Hippocentauro* [aa], & *Fauno*, qui Antonio in itinere occurrerunt; ſeu de *Coruo* dimidium panis ad victum Paulo quotidie deferente, & in aduentu Antonij annonam duplicante, ſiue de *Leonibus* terram ad Paulum humandum vngulis ſuis aperientibus, & poſteà benedictionem ab Antonio depoſcẽtibus; ſiue denique de aliis rebus mirabilibus, quas in illo diuinorum virorum congreſſu contigiſſe, idem Hieronymus elegantiſſimè deſcribit.

aa Hippocentauros & Faunos inueniri poſſe. docet hic pluribus Baron.

Congreſsvs Antonii cvm Pavlo.

Quòd autem in Actis Antonij ab Athanaſio conſcriptis, de eiuſmodi viſitatione nulla penitus mentio habeatur, id inde accidit, quòd (vt eodem Hieronymo [b] auctore conſtat) Athanaſius res geſtas Antonij ipſo adhuc viuente ſcriptis commendauit, eáſq. Romã detulit ante biennium, quo tempore hæc de Paulo non acciderant: poſteà verò multis prætermiſſis appoſitus eſt eius obitus, ſed verùm ab ipſo Athanaſio, haud certò conſtat.

b Hier. ep. 16. ad Princip.

Athan. quando ſcripſerit Vitam Antonii.

[Immò cùm ipſe Athanaſius in præfat. Vitæ S. Antonij ita loquatur ad peregrinos fratres, quorum rogatu eam deſcripſit: *Quoniam igitur exegiſtis à me vt vobis ſcriberem de conuerſatione B. Antonij, volentibus diſcere quemadmodum cœperit, quiue fuerit ante ſanctum propoſitum, qualem etiam habuerit terminum vitæ* etc. his verbis apertè conſtare videtur, Athan. ſuam Vitam Antonij non niſi poſt obitum eius conſcripſiſſe. Nec aliud Hieronymus dicit, niſi Marcellam viduam ab Athanaſio primùm, ac poſteà à Petro & ipſo Epiſcopo Alexandrino, vitam Antonij tunc adhuc viuentis (hoc eſt vitæ inſtitutum) monaſteriorúmque Pachomij, & virginum ac viduarum didiciſſe diſciplinam. Niſi fortè quædam etiam ſcriptis tunc Athanaſius mandauit, ne memoria Marcellæ, aliorúmque earum rerum cupidorum excideret. Cur verò non meminerit congreſſus Antonij cum Paulo, non alia videtur reddi poſſe cauſa, quàm quòd eadem præfatione ipſe teſtetur, non omnia Antonij geſta ſe referre, ſed tantum *minima de maximis*; tùm ob portitoris literarum feſtinationem, non potuerit monachos euocare, *vt plenius aliquid addiſcens munera maiora tranſmitteret*. Quæ ſunt etiam ab aliis obſeruata.]

II. Pavlvs [illegible] Athanasii.

At inter alia omnia de Paulo à S. Hieronymo conſcripta, illud contemplor attentiùs, quòd ait expetiiſſe ab Antonio, ad ſuum ipſius defuncti corpuſculum inuoluendum palliũ quod eidem Antonio Athanaſius donâſſet. Id enim ab eo non idcircò dumtaxat factũ puto (quod tradit S. Hieronymus) vt recedendo ab Antonio, mœror ſuæ mortis leuaretur; ſed quòd qui prophetico ſpiritu Athanaſium nouerat, eo ſaltem communicationis ſymbolo ſignificaret ſe eius fidem probare: quod quidem haud videbatur mediocris eſſe momenti ad erigendos titubantium animos, & roborandam conſtantium fidem. Siquidem tanti facere ſolebat populus illuſtrium monachorum de fide teſtimonium, vt Ariani hoc ſentientes, mentiti non ſint veriti Magnum Antonium eadem ſecum ſentire; adeò vt ob eam cauſam rogatus ipſe aliquando ab Athanaſio, aliíſque Epiſcopis Catholicis, relictâ intimâ eremi ſolitudine, Alexandriam deſcendere neceſſe habuerit, & de Catholicâ fide quam coleret, publicè verbis, factis, miraculíſque ſpecimen edere; vnde propè innumerabiles Gentiles ad fidem conuerſi, Catholici in fide roborati ſunt, hæretici verò confuſi: vt affirmat, deſcribítque in eius Vitâ Athanaſius; meminítque Hieronymus [bb]. Cùm & præter hæc impudentiſſimos Arianos, ad ſtabiliendum ſuum ipſorum dogma impietatis, haud veritos eſſe quos ſciſſent antiquos clariſſimos viros, eoſdẽ etiam ſuæ hæreſis falsò aſtruere aſſertores; ſatis probent quæ de Origene, Dionyſio Alexandrino, ac Luciano martyre, mendaciter ab ipſis in ſuam ſententiam detortis, dicta ſunt ſuperiùs ſuis locis.

Antonivs confvtat Arianos.

bb Hier. ep. 33. ad Caſtrut.

III. Hoc itidem ſeptimo anno Cõſtantij & Conſtantis Imp. ponitur à S. Hieronymo [c] excitata in Chriſtianos Perſas à Sapore eorũ Rege dira *Perſecutio*; quam [d] alios perperàm ad tempora Conſtantini referre, ſuperiùs monuimos. Vt enim potiùs Hieronymo aſſentiamur, id compellit, quòd liqueat inter Cõſtantium & Saporem hoc tẽpore acre viguiſſe bellum: perſecutionem autem ortã eſſe ex falsâ criminatione à Magis & Iudæis in Chriſtianos illatâ, quòd regni eſſent proditores, & rerum Romanarum fautores: quamuis & poſteà ſolo religionis nomine eadem graſſata fuerit. Rem verò geſtam pluribus deſcribens Sozomenus [e], ait hoc primo eiuſdem perſecutionis anno immoderata imprimis tributa Chriſtianis impoſita eſſe

c Idem in Chron.
d Theodor. lib. 2. cap. 24. in fi. Sozom. l. 2. cap. 14. Ceds in Chr. an. 21. Conſtantini.

Perſecvtio Christianorvm in Perside.

e Soz. lib. 2. c. 8. & ſeq.

quòd

quòd Rex nollet ipſorum quamplurimos volũtariam egeſtatem excolere:eorumdémque exactionem crudeliſſimis viris commiſiſſe, quò & inopiâ pecuniæ & exactorũ ſeritate coacti,ſuam religionẽ aſpernari incipetẽt:poſthęc verò eccleſias vbique dirutas eſſe, necatúmque *Simeonem* Seleuciæ & Cteſiphontis primatię in Perſide ciuitatis Archieſpiſcopum;necnon *Vſthazanem* eunuchorum principem,ipſiúſque Sapotis Regis educatorem, qui cùm primò à fide defeciſſet, paulò pòſt ad Simeonis increpationẽ reſipiſceos,capitéque damnatus, petiit à Rege vt præco palàm prædicaret, cauſam Vſthazani amputari,non ob aliquam improbitatem, ſed tantùmodò quòd Chriſtianus eſſet,ac Deum ſuum negare nolleti:idque eo fine, vt quemadmodum quando timore perterritus Solẽ adorauit,multis Chriſtianis metum iniecit, ita modò non pauciores ad ſuam conſtantiam imitandã incitaret. Præter hos autem, centum quoque alios cùm Epiſcopos, tum presbyteros, & diuerſorum ordinum clericos;ac denique *Puſicem* Præfectum Regis artificum, eiúſque filiam, tunc paſſos eſſe,Sozomenus habet.Quorum quidem omnium natales dies Eccleſiaſticis inſerri monumentis,anniuerſariis celebrantur honoribus.

VI. CONTINVATIO PERSECVT. *Quam habet Baron. an.ſeq.nos vno cõtextu referimus.*

Sequenti verò anno (vt hîc vno contextu rem abſoluamus) idem Sozomenus tradit, inſtante Paſchate exiiſſe edictum à Rege in vniuerſam Perſidem, vt quicumque ſe confiterentur Chriſtianos, morti addicerentur: Sed cùm inter infinitam eorum multitudinem, qui eiuſdem edicti vigore omnis ſexûs & conditionis homines ſublati ſunt;plurimi etiam qui in ipſo Palatio militarent, ac præcipuè *Azades* eunuchus Regi longè chariſſimus eo inſcio necatus eſſet; Regem ingenti affectum dolore, commune cædem ſedaſſe, ac ſolos Chriſtianorum doctores occidi iuſſiſſe;túncq;Epiſcopos quamplurimos,atque immenſam multitudinem presbyterorum,diaconorum,monachorum, ſanctarum virginum, & aliorum qui Eccleſiarum miniſterio vacabant,trucidatos eſſe,quorum etiam nonnullorum extant apud Metaphraſtem Acta. Ceterùm quod bellum vſque ad tempora Iouiani Imp.acriùs in dies exacerbatum fuerit inter Romanos & Perſas; Perſecutionem quoque ab eodem Sapore ſemel edicto promulgatam, haudquaquàm duorum annorum curriculis terminatam eſſe putandum eſt:eò maximè quòd Chriſtiani, licèt Perſæ natione eſſent, tamen quòd cultu religionis à Perſis receſſiſſe viſi eſſent,& Romanis inhæſiſſe,quorum Deum colerent,quodammodò transfugæ haberentur. meminítque S.Auguſtinus[f] de perſecutione in eâdem Perſide excitatâ, ac ſæpè reſtauratâ. Porrò Eccleſiam Perſidis ſubiectam fuiſſe Antiochenæ, canon[g] eâ de re confectus, aſſeritur eſſe Concilij Nicæni;ſed fide dubiâ.

f *Aug 18.de ciuit.c.52.* g *Ap.Turrian. in Append ad Conſt. Clem.*

V. h *Hier.in Chron* PRIVILEGIVM SEPVLCHRI GREG. THAVMAT.

Eodem quoque Conſtantij anno ſeptimo, Neocæſarea in Ponto(inquit S.Hieronymus[h]) ſubuerſa eſt terræmotu, excepta Eccleſiâ, ac Epiſcopo, ceteriſque qui ibidem reperti ſunt. Obtinuiſſe namque hanc diuinitùs prærogatiuam Eccleſiam illam, in quâ S. Gregorius eius ciuitatis olim Epiſcopus, cognomento Thaumaturgus, ſepultus erat,vt ceteris ædificiis terremotu ſæpè proſtratis, ipſa remanſerit ſemper incolumis, diximus etiam aliàs ex Gregorio Nyſſeno,& Theodoro Lectore.

IESV CHRISTI

AN. 344.

IVLII

AN. 8.

CONSTANTII CONSTANTIS } AN. 8.

I.

ANNO Chriſti trecenteſimo quadrageſimo quarto, Leontio atque Salluſtio Coſſ. triennio poſt Synodum Antiochiæ in Encæniis celebratam,(vt Athanaſius[a] eſt auctor,cui conſententia ſcribunt Socrates[b] & Soxomenus[c];) ab Arianis ibidem *Antiochiæ* aliud CONCILIVM eſt habitum:in quo nouam fidei formam, eamdémque ceteris antè editis prolixiorem, ideóque *μακρόστιχον* dictã,conſcripſerunt; quò ſe (vt teſtati ſunt)apud omnes Catholicorum Eccleſias,præſertim verò apud Occidẽtales,ab Arianâ hæreſi procul abhorrere ſignificarent. Sed non tamen quod prætenderunt effecêre: ſiquidem illam ad Occidentales per Eudoxium,Macedonium, atque Martyrium ſuæ factionis Epiſcopos miſſam, ab iiſdem Occidentalibus fuiſſe reiectam, iidem auctores eamdem recitantes tradunt.

a *Athan.de Synod.* b *Socr.lib.2. cap.15.* c *Soz.lib.3. cap.10.* CONCIL. ANTIOCH. SECVNDVM.

II. EVSEB. PROFESSIO FIDEI REIECTA AB OCCIDENTALIB.

Sed inſulſè planè Socrates,dum ait nõ receptam eſſe ab Occidentalibus,quòd cùm linguæ Græcæ ignati eſſent, eadem minimè intelligere valuerint.Quid enim tam ineptum,quàm dicere in vniuersâ Occidentali Eccleſiâ,vel in ipſa vrbe nõ extitiſſe, qui potuiſſent eam fidei regulam è Græco in Latinum vertere; quaſi verò non recens eſſet exemplum de aliis, quas vidimus, eorumdem Orientalium literis ad Iulium Papam ſcriptis, ab eodem perinde ac ſi Latinæ fuiſſent perſpicuè cognitis & & confutatis?Cur autem ea fidei formula nec Romæ, nec alibi in Occidente recepta ſit,illud fuit, quòd(vt ex ei' lectione apparet)concepta eſſet fraudulẽtis verborum inuolucris, laterétque anguis in herbis. Quantumlibèt enim eiuſdem concinnatores viderentur deſtruere poſitiones Arij;tamen quòd Filium non dicerent eſſe Patri Conſubſtantialem,quælibet ipſorum alia verba meritò ſuſpecta haberi debuiſſe, ſatis demonſtrant quæ de eorum technis ſæpè dicta ſunt ſuperiùs.Sapientiſſimè igitur Occidentales eam vt futilem,ſiue ſuperfluam, vel erroneam reiecêre:quandoquidem ſi quod nitebantur oſtendere, ſe eſſe verè Catholicos,& non Arianos, perſpicuè perſuadere voluiſſent; haud neceſſe erat nouas toties cudere confeſſiones; ſed ſatis eſſe videbatur, Nicænam formam ſuo ipſorum chirographo conſignatam mittere ad Occidentales: quos quidem,præter illam ſe nihil ampliùs velle cu-rioſius exquirere profeſſos eſſe,iidem qui ſuprà auctores tradunt.

III. FALLACIA EVSEBIANORVM.

Denique ipſos Euſebianos omnia fraudulenter agere,perſpicuè hoc eodem tempore cũctis apparuit; quòd cùm iidem ipſorum legati Mediolanum ad Conſtantem Imperatorem ſe contuliſſent,& qui ibi in Synodo conſiderent Orthodoxi Epiſcopi ſententias Arij damnare voluiſſent;legati iſti,qui hactenùs & verbis & ſcriptis ſe idipſum præſtaturos eſſe præferulerant, continuò reſilientes,& iratis animis de Cõcilio exeuntes, quinam qualéſue eſſent apertiſſimè

demonſtrârunt: ſicut teſtatur Liberius Romanus Pontifex in epiſtolà [d], quam ad Conſtantium Imp. poſt annos octo ſcripſit; quà tribus illis legatis ſuperiùs nominatis, quartum addit Demophilum item Epiſcopum Arianũ. Húncque tandem finem habuit huius anni conuentus Arianorum Antiochenus, eorumdémque in Occidentem tanto apparatu miſſa legatio. Quæ verò poſt hæc geſta ſunt, dicentur inferiùs ſuis locis.

d Ext. in Append. ad Lucif. Calar. & in Bibl. Patr.

IESV CHRISTI
AN. 345.
IVLII
AN. 9.
CONSTANTII / CONSTANTIS } AN. 9.

I. ANNO Chriſti trecenteſimo quadrageſimo quinto, Amantio & Albino Coſſ. datum habetur Niſibi in Meſopotamià, Conſtãtij Imp. reſcriptum [a]: quod eſt euidens argumentum, ipſum cum exercitu ad Perſarum fines cõſediſſe. Cùm autẽ eum multis annis aduerſus Saporem Perſarum Regẽ, fines Romani Imperij inuadentem, pugnaſſe certum ſit; vix perpauca de rebus geſtis extant poſteris tradita, quæ & ſummatim ab Eutropio [b] recenſentur, dum ait diuerſam Conſtãtij fortunam fuiſſe; à Perſis enim multa & grauia perpeſſum, ſæpè captis oppidis, obſeſſis vrbibus, cæſis exercitibus: nullúmque ei contra Saporem proſperum prælium fuiſſe, niſi quod apud Singaram, haud dubiam victoriam ferocià militum amiſit, qui pugnam ſeditiosè & ſtolidè contra rationem belli die iam præcipiti popoſcerũt. Sed breuiùs eadem complexus Oroſius [c], ait Conſtantium aduerſus Perſas & Saporem nouem prælia parùm proſperè decertâſſe. Denique apud Ammianum [d] traditur eum aliquando ſuperatum à Perſis, deductúmque poſtremò per fugam cum paucis adhibitam, ad ſtationem intutam, panis fruſto vixiſſe precariò ab anu quâdam agreſti porrecto. En igitur quàm diſpar fuerit conditio in bellis gerendis, Conſtantini parentis atque Conſtantij. Ille enim fide Catholicà roboratus, ſecúmque Catholicos Epiſcopos ducens, præuio vexillo Crucis, numquam de barbaris atque tyrannis non rediit victor ac triumphator; Conſtantius verò tot præliis cum Perſis initis, numquam niſi victus & cum ignominià reuerſus eſt, cùm ſecum duceret Epiſcopos Arianos; & inter alios, quem ſuperiùs memorauimus, impietate notum, Euſebium [e] Emeſenum.

a l. 5. C. Th. de exact.
b Eutrop. lib. 10.
c Oroſ. lib. 7. cap. 19.
d Am. li. 25.
COMPARATIO CONSTANTINI ET CONSTANTII IN BELLIS GERENDIS.
e Socr. lib. 2. cap. 6. Soz. lib. 3. cap. 5.

IESV CHRISTI
AN. 346.
IVLII
AN. 10.
CONSTANTII / CONSTANTIS } AN. 10.

I. ANNVS Chriſti trecenteſimus quadrageſimus ſextus, in Faſtis Latinis non Coſſ. notatus ex more, ſed (vt aliàs interdum accidit) poſt Conſulatum Amantij & Albini, & qui contigit anno ſuperiori, notatus extat; quod & veteres quædam inſcriptiones [a] confirmant. Faſti verò Græci habent hoc anno Coſſ. Conſtãtium quartò & Conſtantem tertiò; quibus etiam complures leges conſignatæ eſſe reperiuntur; & inter alias, quæ [b] de claudendis in vniuerſis locis atque vrbibus deorum templis, & vt cuncti ſub pœnà capitis à ſacrificiis abſtinerent, promulgata eſt. Quapropter hæc de eius numeri Auguſtorum Conſulatu ſentiens Caſſiodorus, eum ante Cõſulatum Amantij & Albini collocauit.

a Inſcript. edit. Plant. pag. 68. nu. 2.
b l. 4. C. Th. de Pagan.

III. Hic autem ille eſt quartus annus commorationis Romæ Magni Athanaſij, quo ſe accerſitum eſſe Mediolanum ab Imperatore Conſtante, occaſione futuræ in ipſius aliorúmque Epiſcoporum ab Arianis expulſorum cauſâ, *Sardicenſis Synodi* ipſe teſtatur in Apologià ad Conſtantium ſcripta. Ceterùm Iulium Romanum Pontificem fuiſſe primum auctorem eiuſmodi Concilij indicendi, idem Athanaſius ſignificare videtur, cùm ait, iam antequàm ipſe Mediolanum vocaretur, quoſdam Epiſcopos ad Conſtantem profectos, ab eo poſtulâſſe vt fratri Conſtantio de Synodo celebrandà ſcriberet; inter Epiſcopos autem, quos tunc apud Conſtantem fuiſſe tradit, recenſet *Vincentium* Capuanum, quem conſtat obire ſolitum legationem ab Apoſtolicà Sede. Idq; ipſum planè Sozomenus [c] inſinuare videtur, dum ait eumdem Iulium, quòd cerneret nihil ſe literis ſuis apud Epiſcopos Oriẽtis proficere, cauſam Athanaſij & Pauli ad Conſtantem retuliſſe, húncque de eà ad fratrem Cõſtantium ſcripſiſſe. Quinimmò literis ipſius Iulij potiſſimùm conuocatos eſſe ad Synodum Epiſcopos omnes, & ab eodem certam diem ad conueniendum Sardicam fuiſſe præſcriptam, Socrates [d] demonſtrat, dum teſtatur quoſdam Epiſcopos ad Concilium non veniſſe, cauſatos anguſtiam temporis à Iulio præſtituti. Sed de indictione ſatis; de ipſa verò Synodo anno ſequenti.

CONCIL. SARDIC. A ROM. PONT. PROCVRATVM, ET INDICTVM.
De cuius indictionis cauſis dilucidè Card. Perron in Reſp. ad Reg. Mag. Brit. lib. 1. cap. 31.
c Soz. l. 3. c. 9.
d Socr. lib. 2. cap. 16.

IV. Hoc quoque anno, nempè poſt Conſulatum Amantij & Albini, quarto Idus Maias, celebratum ponitur [e] CONCILIVM AGRIPPINENSE, ſeu *Colonienſe* aduerſus EVPHRATEM illius ciuitatis Epiſcopum, negantem Chriſti diuinitatem; qui ob eam cauſam ab Epiſcopis qui eò conuenerunt, depoſitus eſt. Sed vel de eius damnatione; vel de tempore Synodi nonnihil dubitare compellit, quòd ille ipſe Euphrates anno ſequẽti reperitur ex Synodo Sardicenſi, vnà cum Vincentio Epiſcopo Capuano, honorificentiſſima legatione functus ad Conſtantium Imp. Haud enim facilè creditur, hominem qui adeò infami nota eſſet inuſtus, quantumlibèt palinodiam recantaſſe dixerimus, tam breui temporis ſpatio in priſtinam ſedem reſtitutum eſſe, & inter tot alios eximios ſanctitate & doctrina viros, ad eiuſmodi legationem delectũ. Quod verò Trithemius [f] hanc Synodum reiicit in annum Domini trecenteſimum ſeptuageſimum quintum planè errare conuincitur; quia conſtat eoſdem fermè Epiſcopos qui ei interfuerunt, præſentes quoque fuiſſe Sardicenſi: cùm etſi non omnes, maiorem ſaltem partem eorum, ante tempus à Trithemio definitum defunctos eſſe non ſit dubium. Sed nec recipimus quæ ad eamdem Synodum addita eſt appendix, de legatione, ob

e Tom. I. Concil.
CONCIL. AGRIPPINENSE CVIVS SEDAS.
f Trith. in Maximo, ap. Sur. 18. Nouemb.

imminen

imminentem graſſationem Hunnicam, Seruatio Tungrenſi Epiſcopo mox ſuſceptâ Romam ad Limina Apoſtolorum: Eam enim longè poſt hæc tempora oportuit contigiſſe, cùm qui ibi nominatur Eauperius Epiſcopus Toloſanus, conſtet viaiſſe imperantibus Theodoſio & filiis. Quapropter agetur de eâ ſuo loco.

IESV CHRISTI

An. 344.

IVLII.

An. 11.

Constantii } Constantis } An. 3.

I. Concilium Sardicenſe Oecumenicum.

a Socr. lib. 2. cap. 16

b Soz. lib. 3. cap. 11.

ANno Chriſti trecenteſimo quadrageſimo ſeptimo, Ruffino & Euſebio Coſſ. celebrata eſt Synodvs Oecvmenica Saroicensis. Id enim, quod ad tempus ſpectat, teſtantur imprimis Socrates [a] & Sozomenus [b], dum illud duplici chronologiâ conſignantes, accidiſſe tradunt ſub dictis Coſſ. & anno vndecimo (vt habet Socrates) ſiue decimo abſoluto (vt ponit Sozomenus) poſt mortem Conſtantini Magni. Ea quibus aliiſque plurimis auctoritatibus & argumentis, mendaciſſima conuincitur inſcriptio, quæ ab incerto auctore præfiaa reperitur Surianæ editioni eiuſdem Concilij, (neque enim eam Creſconiana Collectio, vel aliæ antiquiores editiones agnoſcunt) quâ dicitur habitû anno ſeato Cõſtantij, Leontio & Salluſtio Coſſ. Ærâ trecenteſimâ octogeſimâ primâ. Longiúſque viſus eſt Seuerus [c] erraſſe, dum dixit eamdem Synodum à Conſtantino Magno conuocatam; quem tamen & ipſe tunc temporis mortuum eſſe teſtatur. Sed & errore ij lapſi ſunt, qui *Sardicam* ciuitatem, eamdem eſſe putârunt cùm *Sardis*, quæ eſt in Minori Aſiâ ciuitas. Sardica enim confinis Illyrij, Myſiæ, atque Thraciæ reperitur: nobilis ſanè tunc ciuitas, in quâ Conſtantinus Magnus aliquando habitârit, vt complura eius reſcripta illic data teſtantur. Quæ quidem electa eſt ad Synodum ex Imperatorũ conſilio, vtpotè propè confinis inter Orientale atque Occidentale Imperium, ſecundùm partitionem à Conſtantino inter filios factam; cùm tamen ſita eſſet in ditione Conſtantij.

c Seuer lib. 2. hiſt.

II. Nvmervs Episcopor.

d 16. diſt. 11.

e Theod. lib. 2. cap. 7.

f Soz. & Socr. vbi ſup.

De numero autem Epiſcoporum, variæ ſunt diuerſorum aſſertiones: ſed illorum penitùs eaplodendæ, qui numerant tantùm eos qui hodie leguntur poſt Synodi canones; quâ ratione Gratianus [d] ſeaaginta ſolùm interfuiſſe tradit. Theodoretus [e] ducentos quinquaginta habet: Sozomenus [f] & Socrates trecentos ea Occidente, ea Oriente ſeptuaginta ſex. At ipſe Athanaſius qui interfuit, in Epiſtolâ ad Solitarios ait, cõueniſſe ea Oriente & Occidẽte Antiſtites numero plùs minùs trecentos: in Apologiâ verò ſecundâ, dum in ipſo principio recenſet prouincias ea quibus ad Synodum miſſi ſunt Epiſcopi, plures quàm trecentos conueniſſe numerat: ſed dum poſt epiſtolam encyclicam Cõcilij, nomina ſingulorum Epiſcoporũ recitat, ea Italiâ ponit ſeptuaginta octo, è Canalio Italię quindecim, (dicebantur Epiſcopi illi in *Canalio* conſtituti, qui ſedes haberẽt in curſu publico; viâ ſcilicèt, quâ equi publici per ſtationes ſingulas diſpoſiti eſſent ad iter agendum; vt Imperatorum [ff] reſcripta declarant:) ea Galliâ triginta quatuor, ea Africâ triginta ſea, ex Ægypto nonaginta quinque, ea Cypro duodecim, ea Palæſtinâ quindecim; omnes numero ducentos octoginta quinque. Ceterùm quoniam aliarum complurium prouinciarum, quàm quæ modò recenſitæ ſunt; Epiſcopos Sardicam conueniſſe, videlicèt Aſianos, Thraces, Græcos & alios Orientis, Occidentis, & Septemptrionis, idem ipſe Athanaſius ſingulas prouincias nominatim enumerans, eâdem Apologiâ teſtatur; haud omnes prædictâ ſerie recenſitos eſſe Antiſtites, ac præſertim Orientalium plurimos eſſe prætermiſſos, euidentiſſimè conſtat: cùm & in eiuſdem Concilij epiſtolæ Synodalis inſcriptione apud Theodoretum [g], & aliæ etiam prouinciæ nominentur, præter illas quas Athanaſius recenſuit. Quamobrem in Socratis atque Sozomeni ſententiam eundum putamus, vt conuenerint Sardicæ Epiſcopi trecenti ea Occidente, ea Oriente ſeptuaginta ſea; iidémque omnes Catholicæ [h] cómunionis: nam Arianos Synodũ refugiſſe, ac ſeorſùm coiuiſſe, inferiùs demõſtrabitur. Deſcripſerunt enim eiuſmodi numerum illi (vt Socrates profitetur) ea Sabini, qui eatabat, de Synodis commentario, & ipſius Athanaſij ſcriptis, quæ tunc circa numeros correctiora legebantur. Maiorem porrò numerum Epiſcoporum ad Concilium vocatum eſſe, ſed alios morbum, alios præſcripti anguſtiam temporis cauſatos, apud ſedes ſuas remanſiſſe, auctor eſt idem Socrates [i].

ff l. 11. C. Th. de curſ. publ.

g Theod. lib. 2. cap. 8.

h [Immò iſtos 76. Orientales, fuiſſe Arianos, apertè Socrates affirmat: eoſdémque relicta Sardicâ Philippopolim Thraciæ abiiſſe, atque ibi Conciliabulum celebraſſe, omnes cõſentiunt.]

i Socr. lib. 2. cap. 16.

III. Conciliorum generalium differentiæ, et appellationes.

k Aug. ep. 162.

l Athan. Apol. 2. in pr.

m Id. ibid.

n Conc. Carth. III. cap. 7.

o Conc. Matiſcon. II. can. 2.

Quod igitur tantâ celebritate conuocatum fuit, meritò cenſendum eſt Cõcilium Oecumenicum. In quo monendum putamus, diuerſam reperiri de his antiquorum nomenclaturam, ab illâ quâ nunc vtimur. Siquidem ad ſignificandũ Eccleſiæ vniuerſæ Conciliũ, quod dicimus *Oecumenicum*, Patres olim ſiue *Plenarium* nominare conſueuerunt, vt ex S. Auguſtino [k] conſtat, ſiue etiam *Magnum*, quo nomine Nicænum ſæpiſſimè nuncupatũ reperies: eadémque ratione, S. Athanaſius [l] inſtar Nicæni hoc quoque Sardicenſe *Magnum* appellat. Cùm verò conuocarentur Epiſcopi earũ prouinciarũ quæ ſub vno Primate eſſent, dicebatur *Generale*, ſicut ex nomine Athanaſius [m] appellauit Synodũ ea Ægypti Epiſcopis Alexandriæ ab Oſio collectam. In Synodo verò Carthaginienſi Tertia [n], nominatur *Vniuerſale*, Cõcilium anniuerſariũ, ad quod ſingulis annis ea omnib. Africæ prouinciis Epiſcopi conuenire ſolerent: eâdémque ratione ſtatutum [o] eſt in Gallia, vt quolibet triennio celebraretur *Vniuerſalis* Synodus: ſúntque alia de his complura eaempla. Obtinuit tamen poſteà vſus, vt Concilium *Vniuerſale* idem, diceretur quod *Oecumenicũ*; cùm & eadẽ ſit propè vtriuſque vocis ſignificatio: dicitúrque *Oecumenicum*, ſiue *Vniuerſale*, vel quòd ex vniuerſi terrarum Orbis prouinciarum Epiſcopis colligatur; vel quòd, licèt non ea omnibus prouinciis adſint Epiſcopi, tamen in eo decernantur quæ vniuerſam Orbis Chriſtiani Eccleſiam pertinent. Quòd igitur ea Oriente & Occidente, ac Septẽtrione Sardicâ accerſiti ſunt Epiſcopi, & interfuerit ac præfuerit Synodo Legatio Apoſtolicæ Sedis, actúmque in eâ ſit de rebus ad vniuerſam Eccleſiam ſpectantibus, nempè de Arianorum damnatione; nullum reſtat dubium quin eadem *Oecumenica* dici debeat.

Sed

DISCRIMINATIO ECCLESIÆ ORIENTALIS ET OCCIDENT.

Quam hoc opportunè transtulimus ex Tom. V. an. 431. nu. XXXVI.

Sed& quòd frequentiſſimè in his Annalibus, & apud antiquos Scriptores Eeeleſiaſticos, occurrat mentio Epiſcoporum *Orientalium & Occidentalium*; nequis putet, Patres,& nos cum illis, errore labi, cùm interdum quæ Meridiei potiùs, vel etiam Septemtrioni aſſignandæ eſſent prouinciæ, inter Orientales legi cótingat adnumeratas,& Occidentales item dici, quę ſpectaot ad Meridiem, & aduerſam illi Borealem partem: illud ſemel admonendum putamus, diſtinctionem einſmodi, non quidem ex ſitu Orbis ſecundùm exactam Coſmographorum deſcriptionem fieri; ſed pro ratione partiri Romani Imperij: ita vt quæcumque prouinciæ ſub Oriétali Imperio eſſent, *Orientales*; quæ verò ſub Occidentali eas *Occidentales* dicamus.

V.

CELEBRIORES EPISCOPI CONCILII SARDIC.

Miſſus autem eſſe Legatos Sardicam à Iulio Romano Pótifice, *Archidamum & Philoxenum* presbyteros; teſtatur Athanaſius[p] qui Synodo interfuit: cui multò magis credendum putamus, quàm Gratiano[q] recenſenti Vincentiú Epiſcopum Capuanum, Ianuarium Beneuentanum, & Calepodium Neapolitanum. Quòd ſiquis ex Epiſcopis qui Concilio interfuerunt, Apoſtolicæ Sedis Legatus putandus eſt; *Oſius* Cordubenſis potiùs dicendus; quem eodem munere functú vidimus in Magnâ Nicænâ Synodo; quémque inter Epiſcopos Sardicenſis Conuentûs idé Athanaſius primo loco ponit, vnà cú *Protogene* Epiſcopo Sardicenſi: nam & Soxomenus[r] hos principem locum inter Epiſcopos Occidentis tenuiſſe tradit. Porrò Oſiú egiſſe patronum Synodi, (cuius muneris erat definiéda proponere, atque ſingulorum rogare ſententias) tum ex rebus geſtis apparet, tum ipſe Athanaſius, aliíque affirmant. Inter ceteros autem celebres Epiſcopos, interfuerunt eidem Synodo *Maximus* Ieroſolymitanus, *Paphnutius & Spiridion*, Confeſſores, atque *Serapiõ* inſignis ille Thmueos Epiſcopus; & ex Italiâ *Protaſius* Mediolanenſis, ac *Seuerus* Rauennas; ex Galliâ *Maximinus* Treuerenſis, *Seruatius* Tungréſis, *Simplicius* Auguſtodunenſis; & alij plurimi ſanctitate illuſtres.

p *Athan. Apol. 2.*
q 17. *diſt.* 11.
r *Soz. lib. 3. cap. 11.*
[Ceterùm Oſium verè præfuiſſe Synodo Sardicenſi loco Iulij Papæ, multis rationibus demonſtrat Card. Perronius Reſp. ad Reg. Mag. Brit. lib. 1. cap. 35.]

VI.

QVID ARIANI SARDICÆ EGERINT.

Qui verò ex Arianis ob ſcelus magis famoſi Sardicam venerunt, potiùs quàm ad Concilium conuenerunt; numerantur in eiuſdem Concilij epiſtolâ Synodali, Theodotus Heracleæ, Narciſſus Nerodiadis Ciliciæ. Stephan[9] Antiochiæ, Georgius Laodiceæ, Acacius Cæſareæ Palæſtinæ, Menophantes Epheſi, Vrſacius Singidonis Myſiæ, & Valens Murſi Pannoniæ. Traditúrque ibidem, illos in itinere ſeparatim inter ſe Concilium coëgiſſe, ac pactos eſſe nequaquam ſe vel ad iudicium acceſſuros, vel in Synodum intraturos; ſed mox vt Sardicam perueniſſent, tamquam officio ſuo perfunctos, quamprimùm inde receſſuros. Habet tamen Athanaſius[ſ] eos fiduciâ quorumdam Comitum, quos ſecum duxerunt, fretos, audacter quidem ſeſe obtuliſſe, ſperantes eorum viribus iterùm poſſe cuncta confici: verùm cùm cernerent omnia Eccleſiaſtico more geri, cauſæ ſuæ diffidentes, & damnationé metuentes, conſilio ſimul inito, turpem excuſationem finxiſſe, quã Imperator ipſis triumphalia de Perſis per literas ſcripſiſſet; ſicque fugam adornâſſe, & impudenter hanc cauillationem per vnum presbyterum Eccleſię Sardicenſis Synodo renuntiâſſe: Oſio verò patrono Synodi illis ſignificante, vt aut occurrerent reſponſuri de ſuis in alios, & de aliorum in ipſos criminibus; aut certò ſcirent, ſe pro reis à Synodo condemnãdos, & Athanaſius cum ſuis vt puros ab omni crimine abſoluendos; eoſdem Ariano maiori conſcientiæ metu anxios, nu ad reſpondendum quidem auſos ſe reflectere, ſummâ intencione fugam reſpuiſſe. Hæc Athanaſius.

ſ *Athan. Apol. 2. & ep. ad ſolit.*

VII.

ATHANASIVS ABSOLVITVR, ARIANI DAMNANTVR.

Idem verò rem in Synodo poſt hæc geſtam de ſuî ipſius abſolutione & condemnatione Euſebianorum, ſummatim complectens, ait cognitâ Arianorum malitiâ, permiſſum fuiſſe ipſi Athanaſio cum ſuis, vt cauſam dicerent de calamitatibus ſuis; & calumniis quas paſſi eſſent; auditíſque eorum rationibus, ipſos innocétes pronuntiatos eſſe, ac ſedibus ſuis reſtitutos; eorum verò accuſatores (népè eoſdem illos Epiſcopos Arianos nuper recenſitos) damnatos atque depoſitos: ſed & Gregorium pſeudoëpiſcopum Alexandrinum iudicatum fuiſſe indignum qui Chriſtianus appellaretur; eiuſdémq; Acta omnia, & ordinationes quaſcumque penitùs reſciſſas eſſe. Hęc (vt diximus) ſúmatim Athanaſius de Iudicio Sardicenſi: quæ narrantur diffuſiùs cùm in litteris Synodalibus ab eodé Cócilio ſcriptis ad Iulium[t] Romanum Pontificem & ad Eccleſiam[u] Ægypti, tum maximè in Circulari epiſtolâ[x] ad cunctas vbique poſitas Catholicorum per Orbem Eccleſias exaratâ: quæ omnes adhuc ſuperſunt; exciderunt verò, quas miſſas eſſe ad Impp. Conſtantium & Conſtantem eſt mentio in epiſtolâ ad Iulium. Aliis autem, ac præcipuè Circulari docetur, in his omnibus obſeruatum eſſe legitimum iudicium Eccleſiaſticum; & neque Athanaſium abſolutum eſſe, niſi poſt accuratam eius innocentiæ cognitioné; neque Arianos damnatos; niſi poſt exactè perſpectas illorum calumnias, fallaciáſque, & poſtquàm ſæpiùs legitimè citati, prorſus iudicio ſe ſiſtere recuſâſſent: ſed & abſoluto iudicio Athanaſij, cauſam quoque Marcelli Ancyrani, & Aſclepę Epiſcopi Gazæ, expoſitá eſſe & examinatam; ipſóſque pariter innocétes repertos, abſolutus eſſe: ac ſedibus ſuis reſtitutos, ſecundùm Iulij Papæ ſententiam iam anteà Romæ latam: damnatis atque depoſitis iis qui ab Euſebianis in locum ipſorum fuerant ſubrogari, Baſilio Ancyræ, & Quintiano Gazæ.

t *Ext. inter Hilar. frag. lib. 1.*
u *Ap. Athan. Apol. 2.*
x *Ap. Athan. ibid. & ap. Theod. lib. 2. c. 8.*

VIII.

CAVSA ASCLEPÆ GAZENSIS EPISCOP.

Porrò de Arianorum in Marcellum accuſationibus, ſatis ſuperiùs dictum eſt. *Aſclepas* auté cùm aliquando coîſſet cum illis ante Nicænú Concilium, ac poſt illud celebratum Catholicam fidem profeſſus eſſet; eam ob rem ab Euſebianis in eum exacerbatis, in Conuenticulo Tyrio (vt ſcribit Theodoretus[y]) prauæ doctrinæ accuſatus eſt: verùm in Conuentu Antiocheno (vt quidem eâdem Circulari epiſtolâ traditur) ſed quinam hic fuerit conuentus Antiochenus ignoratur: cauſâ cognitâ, innocens ab Epiſcopis iudicatus, cùm rurſùm ab eiidem Euſebianis exagitatus, & de altaris euerſione (vt ſcribit Sozomenus[z]) accuſatus, ſedéque ſpoliatus, Romá confugiſſet ad Iulium Papam: iterùm diligenter inſpectis Actis contra eum confectis, & calumniis aduerſariorum perſpicuè patefactis, (quod ſuperiùs diximus) idé innoxius, ac dignus communione Catholicâ, ab eodem Romano Pontifice declaratus eſt; cuius ſententiam Synodus confirmauit. Addunt verò Socrates[a], & Sozomenus[b], Paulum quoque Epiſcopum Conſtantinopolitanum vnâ cum Athanaſio eidem Synodo interfuiſſe; Arianos autem fuiſſe hos

y *Theod. lib. 1. c. 29. inf.*
z *Soz. lib. 3. cap. 7.*
a *Socr. lib. 2. c. 16.*
b *Soz. lib. 3. cap. 10.*

adeò

adeò deteſtatos, vt iis à Synodo in communionem ſuſceptis, noluerint Cōcilio cum aliis præſentes eſſe. At Theodoretus [c] ait, Paulum vetitum fuiſſe à Catholico populo Conſtantinopolitano Sardicam progredi, quòd ſciret paratas illi eſſe inſidias ab Arianis: quod & verius putamus, cùm in prædictis epiſtolis Synodalibus nullam penitùs de Paulo, ſicut de ceteris Epiſcopis ab Arianis accuſatis, & à Synodo abſolutis, verbum habeatur.

c Theod. lib. 2. c. 5.

IX. Ceterùm quæ apud Athanaſium [d] deſcripta eſt epiſtola Encyclica Concilij Sardicēſis, apud Theodoretum [e] aucta reperitur appendice, nēpe tractatione ſeu regulâ Catholicæ fidei, quam etiam Sozomenus [f] agnoſcere videtur. Sed eam aliunde ſuperadditam eſſe, Athanaſius [g] apertè docet, dum diſertis verbis affirmat, in Concilio Sardicenſi nullam prorsùs editam Catholicæ fidei regulam; nec priorem Nicęnam permiſſam eſſe vel vno verbo aut apice augeri, aut quouis prætextu explanari: ſed & contra eos quid cōtenderent, à Patribus declaratum eſſe, contentos ſe eſſe Nicænæ fidei Symbolo; decretóque Synodi ſancitū, ne quid vlteriùs de fide ſcriberetur, ne fidei profeſſio Nicæna ſuos numeros non habere videretur; néve illis, quibus libido eſſet ſemper noua ſtatuere, occaſio inde ſuppeditaretur iterùm atque iterùm de fide definire: denique ſi quid eiuſmodi, tamquam ex Synodo Sardicenſi proferretur, penitùs ſpurium eſſe. Hæc Athanaſius. Ex quibus etiam erroris conuincitur Vigilius [h] Epiſcopus Tridentinus, dū agens contra Eutychen, affirmat ſeptem capitula ad fidem ſpectantia, poſt illa quæ Nicææ ſtatuta eſſent, in Sardicenſi Concilio fuiſſe addita. Sed iſta fortè tum ipſe, tum alij hauſerunt ex profeſſione Arianorum, lata nomine Synodi Sardicenſis, de quâ dicetur paulò pòſt.

d Athan. Apol. 2.
e Theod lib. 2. cap. 8.
f Soz. lib. 3 cap. 11.
g Athan ad Antioch.
APPENDIX COMMENTITIA DE FIDE SARDICÆ TRACTATA.
g Vigil. cont Eutych. lib. 5.

X. Quod verò ad Acta legitimæ Synodi Sardicēſis attinet, in Dialogo Liberij Papæ cum Imp. Conſtantio, qui recitatur à Theodoreto [i], ab eodem Liberio aſſeritur Theognidē, Theodorum, Marem, Valentem, & Vrſacium, Epiſcopos Arianos, in eodem Concilio libellos ſupplices dediſſe, poſtulâſséque veniam pro eo quòd cōmentarios vnius partis ſuffragiis per calumniā contra Athanaſium in Mareote confeciſſent. Sed hæc cùm non extent in ſuperiùs citatis Synodi epiſtolis, in quibus omnia quæ in causâ Athanaſij eatenùs eſſent geſta, narrātur; in eam imus ſententiam, vt hæc poſt illas datas contigerint. Potuit autem perfacilè accidiſſe, vt iidē Ariani Epiſcopi cum aliis ſuæ ſectæ diſſidentes, eiuſmodi libellum ad Synodum miſerint, aut etiam ipſimet Sardicam acceſſerint; cùm & & de Valente atque Vrſacio liqueat, id genus aliàs (vt ſuo loco videbitur) Romano Pontifici obtuliſſe libellos, ſæpè pœnitentes, & in errorem iterùm relabentes. Quinimmò & ipſum Conſtantium Imp. in hâc eadem Synodo Sardicenſi, necnon in Sirmienſi poſteà celebratâ, *Subſtantiæ* nomine approbato, pium ſe Occidentalibus mentitum eſſe, Hilarius [k] contra ipſum agens exprobrat.

i Theod. lib. 2. c. 16.
K Hilar. cōt. Conſt.

XI. Quod autem Epiphanius [l] ſcribit, in eodem Concilio Sardicenſi damnatum ac depoſitum fuiſſe PHOTINVM Epiſcopum Sirmienſem hæreſiarcham, qui Chriſtum ſolum hominem aſſerebat, & ante Mariā extitiſſe negabat; à pleriſq; putatur errore lapſus, & loco *Sirmienſis* poſuiſſe Synodum *Sardicenſem*: ſicut & Seueros [m], dū ait eumdem Photinum iam etiam antehàc hæreſeos damnatum, Sardicæ iteratam damnationis ſententiam accepiſſe. Verùm quòd Epiphanius id de prædamnatione Photini in Synodo Sardicenſi, & iteratâ eiuſdem damnatione in Sirmienſi, ex ipſis Sirmiēſibus Actis ſe accepiſſe profiteatur; haud facilè concedendum putamus, eum in eiuſmodi narratione hallucinatum eſſe. Certè quidem Photini hæreſim iam ante hæc tēpora palàm factam eſſe, fidem fecit profeſſio [n] fidei ſcripta iterùm ab Euſebianis in poſteriori Concilio Antiocheno ante trienniū celebrato; in quâ, ſicut *Marcelliani*, ita & *Photiniani* taxantur hæretici: licèt apud Athanaſium cùm eadem recitatur, loco *Photini* legatur *Scotini* [o], velut aliàs ſæpè apud aliquos etiā. Fuiſſe autem Photinum Marcelli diſcipulum conſtat: eumdémque ingenij viribus florētem, doctrinâ & eloquio præpotentem, linguarúmque cognitione excellentem extitiſſe, Epiphanius & Vincentius [p] Lirinenſis tradunt. Sed de eius erroribus plura inferiùs in Synodo Sirmiēſi. Interim verò corrigendus Epiphanius, quòd ait eum à Sirmio originem duxiſſe; quē cōſtat fuiſſe quidem Sirmienſem Epiſcopum, ſed natione Galatam ex vrbe Ancyrâ; quam monſtrorum eiuſmodi feracem extitiſſe, S. Hieronymus [q] tradit.

l Epiph. hær. 71.
PHOTINI DAMNATIO IN SYNODO.
m Seuer. lib. 2. hiſt.
n Ap. Socr. l. 2. c. 15. & Athan. de Synod. Vide Baron an. 342. num. XLIX.
o [Videlicèt per antiphraſin: φῶς quippe lumen ſignificat; σκότος tenebras. Lucifer Calaritanus in Conſtantium Aug. Ore vt reſpondeas, quid ſit inter eo & Conſcotinū tuum, quem verſo ordine Sirmienſes vocant Photinum.]
p Vinc. Lirin. c. 15.
q Hier. praf. in comment. ep. ad Gal.

XII. Ceterùm poſtquàm in Synodo Sardicenſi diuerſorum Antiſtitum cauſæ tractatæ ſunt; vltimo loco ſecundùm diuerſas Epiſcoporum ſuggeſtiones, rogante Oſio Synodi patrono ſententias Patrum, Canones viginti & vnus ſāciti ſūt, ad diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectātes, quam Ariani pluribus modis conuellerent. Et quod maximè pertinet ad Romanę Eccleſiæ dignitatem; quoniam iidem Ariani adeò indignè ferebant condemnatos à ſe Epiſcopos, per Iulium Papā abſolutos eſſe, & ſedi priſtinæ reſtitutos; ſtatutū [r] eſt à Patribus, vt ſi quis in iudicio cōprouincialium Epiſcoporum ſe iniuſtè damnatum putaret, liberum ei eſſet prouocare ad Romanum Pontificē, qui vel iudicata confirmaret, vel denuò eamdem cauſam cognoſceret. Sed & quòd pendēte coram Iulio eorumdem Epiſcoporum causâ, Euſebiani in eorum locum alios ſubrogâſſent; additum eſt decretum [ſ], ne liceret aliquem ſufficere in locum damnati Epiſcopi dum ille qui Romanum Pōtificem appellâſſet, eius expectaret ſententiā. Rurſúmque inculcatum eſt [ſſ] de Epiſcopis depoſitis, appellantibus ad Romanū Pontificem; vt ei liberum eſſet vel cauſam delegare finitimis Epiſcopis, aut è latere presbyteros in prouinciam mittere. Ac deniq; de proficiſcentibus ad Comitatum (ad Curiam ſcilicèt, vbi ageret Imperator) ſtatutum [t] eſt, vt ſi eos in Vrbem venire cōtingeret, Romano Pontifici libellos precum Imperatori offerendarum aperirent; qui cuncta priùs examinaret, & ſi digna ſibi viſa eſſent, ea curaret ad Comitatum perferēda. Reliqui verò eiuſdem Synodi canones, ferè pertinent ad ritè peragēdas Epiſcoporum ac clericorum ordinationes, ac cohibēdas eorumdē tranſlationes & diuagationes in alias ſedes & prouincias, necnon ad præſtandam reſidentiam in Eccleſiis ſuis, quorum nonnulli deſumpti apparent ex canonibus Concilij Nicæni; nempè primus, decimusſextus, & decimus nonus, qui in Nicæno ſunt quintus, decimusquintus, cum duobus ſequentibus.

CANONES CONCILII SARDIC. De quibus (quod ſpectat Appellationes ad Rom Sedem. illic ſtabilitas præclarè admodum Card. Perron. Reſp. ad Reg. Mag. Bret. lib. 1. cap. 33.
r Conc. Sard. c. 3.
ſ Ibid. c. 4.
ſſ Ibid. c. 7.
t Ibid. c. 10.

Quod

XIII.

u *Theodor. Balſ. in Nomoc. Photy.*

ACTA CONCILII EDITA GRÆCE ET LATINE.

Quod autem in Latinâ editione eiuſdem Sardicenſis Synodi legitur, ei ſubſcripſiſſe Epiſcopos centum viginti & vnum; iſtud quidem deſideratur in Græcis exemplaribus, quæ extant apud Theodorum u eiuſdem Synodi canonum interpretem, qui trecẽtos quadraginta & vnum Epiſcopos Sardicæ conueniſſe, & iſta decreuiſſe teſtatur: deeſt tamẽ in Græcis exemplaribus canon decimus-octauus, qui habetur in Latinis. Auctórque eſt Dionyſius cognomẽto Exiguus, in epiſtolâ ad Stephanum Papam, quæ extat in Collectione Creſconianâ: ipſum Sardicenſe Conciliũ à principio inter Latinos Latinè editum eſſe. Verùm & Græcè quoque ſcriptum à Græcis teſtatur Nicolaus Romanus Põtifex in epiſtolis ad Photium Cõſtantinopolitanũ ſcriptis: qui quòd ſentiret ſuam ipſius ordinationem ex canone decimotertio eiuſdem Concilij labefactari, prohibente ne quis ex laico ad Epiſcopalem ſedem abſq; diuturnâ in quolibet inferiore gradu exercitatione promoueretur; negabant veteratoriè, in Oriente reperiri canones Sardicẽſes: quos tñ ipſemet in ſuo Nomocanone honoris causâ crebrò inter primos intexuit.

XIV.

x *Seuer. lib. 2. hiſt.*

CALVMNIÆ ARIANORVM ADVERSVS SYNODVM.

Sciendum verò, hanc Synodum x haud leuem paſſam eſſe ab Arianis calumniam, quòd abſoluerit Marcellum Epiſcopum Ancyranum, qui iam anteà ab iiſdem Arianis damnatus hæreſis Sabellianæ, poſteà quoq; eâdem cenſurâ perculſus eſt ab Athanaſio. Verùm cùm ex iis quæ de illo dicta ſunt ſuperiùs, & quæ habentur in epiſtolâ Synodali Cõcilij Sardicenſis, manifeſtum reddatur, hactenùs illum inter Catholicos rectam fidem profeſſum eſſe; nullum planè faciendum eſt negotium, vel Iulio Papæ, qui eum primò ſecundùm ea quæ in publicum iudicium delata eſſent abſoluit; vel Synodo Sardicenſi quæ Iulij ſententiã itidem ſecundùm Acta edita confirmauit; ſi quid poſteà Marcellus impiè ſcripſit, vel quod impiè anteà in Oriente credidiſſent, vel etiã ſcripſiſſet, ita occultauit in Occidente vt minimè Catholicis eſſet cognitum. Ceterùm qui cũcta Marcelli accuratiſſimè perſcrutatus eſt Epiphanius y, affirmat de eo varias fuiſſe diuerſorum ſententias, & quoſdam quidem aſſeruiſſe eum verè Sabellianum extitiſſe, alios verò ſemper eum rectè ſenſiſſe; aut certè ſi aliquando hæreſim docuiſſet, eã poſteà emendaſſe, ipſius Athanaſij teſtimonio demonſtrare videtur. Sed non modicam Marcello inuſſit notam *Photini* eius diſcipuli execranda impietas, de quâ nuper diximus; necnon vulgata ab Arianis in deteriorem partem accepta ſcripta Marcelli, & quòd eiuſdem poſteà diſcipuli (vt idem teſtatur Epiphanius z) tres in Trinitate ſubſiſtentias confiteri minimè voluerunt. Vnde & factum eſt, vt ipſius quoque Marcelli nomen peſſimè apud poſteros audierit, ac in eumdem tamquam hæreticum Baſilius a & Hilarius b declamauerint; coniunxeritque eum Chryſoſtomus c Photino atque Sophronio; qui Verbum ab humanitate Chriſti ſeparabant: ſicut & Theodoretus d eamdem ei tribuit hæreſim, & alij omnes recentiores.

y *Epiph. hær. 72.*

z *Id. hær.*
a *Baſil. ep. 52. ad Atha.*
b *Hilar. lib. 7. aduerſ. Arian. & ap. Hier. de Script. Eccl. in Marcel.*
c *Chryſ. hom. 6. in ep. ad Philip.*
d *Theod. hær. fab. lib. 2.*

XV.

VSVRPANT NOMEN CONCILII SARDIC.

Sed grauiorem paſſa eſt Synodus Sardicẽſis iacturam, ex eo quòd cùm Ariani Sardicã regreſſi ſeorsùm egiſſent Conciliabulum, idémq; Sardicenſis Concilij nomine honeſtâſſent; fauore Imperatoris factum fuerit, vt illud tantùm Sardicenſe Concilium omnibus in locis peruulgaretur, quod confectum conſtaret ab Arianis. Vnde & multi nec in aures nomen Concilij Sardicenſis admittentes, ipſum omninò execrati ſunt. Iidem namque Ariani Sardicâ (vt vidimus) fugâ lapſi, Philippopoli in Thraciâ conſiſtentes, ſeparatim per ſe (inquit Sozomenus e) in vnum coacti, ſtabilitis antiquis decretis ſuis de Athanaſio, Paulo, Marcello, & Aſclepâ; imprimis Iulium Epiſcopum Romanum, quòd primus omnium cum eis communicâſſet, deinde Oſium, Maximinum Treuerenſem, Protogenem Sardicenſem, & Gaudentium, eâdem aliiſque præſumptis cauſis, abdicârunt; idque per literas omnibus Epiſcopis ſignificârunt, quò ab eorum communione abſtinerent: ſed & fidei formulam promulgârunt, quæ vt nullam vocis Conſubſtantialis faciebat mentionem, ſic eis communione Eccleſiæ interdicebat, qui dicerent tres Deos, aut Chriſtum non eſſe Deum, aut Patrem & Filium & S. Spiritum eumdem eſſe, aut Filium ingenitum, aut fuiſſe tempus quando non erat. Hæc pluribus Sozomenus. Sicque hîc primùm furor hæreticæ priuitatis, terminos omnes præſumptę ab aliis temeritatis exceſſit, dum auſa eſt Ariana procacia illud nefas in Romanum Pontificem, quod vel cogitare quælibet execranda hæreſis, licèt ab eo abdicata, hactenùs ſibi inconceſſum putauit.

e *Soz. lib. 3. cap. 10.*

PRIMVM AVSI EX-COMMVNICARE ROM. PONT.

XVI.

Sed & quòd alia furore inſaniẽtes, alia verò dolo fallentes, in ſuo ipſorum conuenticulo perpetrârunt; nouam ibi, poſt quatuor alias antè ab eis editas, cudẽtes fidei regulam, deforme monſtrum honeſto Sardicẽſis Concilij nomine decorârunt. Extat f namque hactenùs illa epiſtola Synodalis, quam ab illis ex eodem Conciliabulo ad omnes Eccleſias, de Iulij & aliorum abdicatione ſcriptã tradit Sozomenus: quę cùm habeat in fine illam ipſam fidei formulam, cuius argumentum idem auctor deſcripſit; eadem tamen nomine Sardicenſis Synodi inſcripta legitur. Sicut & iidem Ariani in aliâ epiſtolâ g Synodali ex cõuentu Ancyrano ab eis poſteà celebrato, recenſentes Synodos à ſe diuerſis locis & temporibus actas, & quid in ſingulis geſtum eſſet; apertè profeſſi ſunt, ſe fidei formulam Sardicæ edidiſſe: cùm tamen Athanaſij, quam vidimus, teſtificatione omninò conſtet, nullam penitùs Sardicæ factam eſſe Catholicæ fidei formulam. Vt iam nulla poſſit eſſe dubitatio, impoſtores qui Philippis hoc anno conuenerunt, eam quam ſcripſerunt edidiſſe nomine Synodi Sardicenſis. Nam & quæ extat apud Hilarium h eiuſdem Synodi nomine inſignita, eadem ipſa eſſe cognoſcitur, quæ prædictâ Arianorum epiſtolâ continetur, quâ quidem licèt à profeſſione Nicænâ deflexerint, non recipientes nomen Conſubſtantialitatis in Filio Dei: tamen quòd (vt ab hæreſi Arianâ ſe abhòrrere monſtrarẽt) poſitiones quaſdam Arij damnauerunt; ex eo id lucri apud nonnullos conſecuti ſunt, vt SEMIARIANI fuerint nominati; ſicut pluribus declarat Epiphanius i, dicetúrque à nobis inferiùs.

f *Ext. inter Hilar. frag lib. 2.*

SARDIC. CONCILII NOMINE EDITA NOVA ARIANOR. FIDEI PROFESSIO.

g *Ext. ap. Epiph. hær. 73.*

h *Ap. Hilar. de Synod.*

SEMIARIANI HÆRETICI.

i *Epiph. hær. 73.*

XVII.

Cùm igitur eadem Arianorum Synodalis epiſtola pſeudoconcilij ſardicenſis, miſſa quoque eſſet in Africam ad Donatum Carthaginienſem Epiſcopum Donatiſtarum, vt eam Ariani ſibi conciliarent, (ſiquidem Gratus k eiuſdem ciuitatis Epiſcopus Catholicus, interfuit legitimæ ſynodo ſardicenſi vnà cum aliis triginta quin-

k *Athan. Apol. 2.*

que

que Epiſcopis Africanis; (ac inde poſteriores Donatiſtæ probare nitterentur, ſe fuiſſe cum Orientalibus communione coniunctos: aduerſus eos diſputans Auguſtinus[1], abſolutè excepit, Sardicenſe Concilium Arianorum fuiſſe; idque duobus poriſſimùm argumẽtis, videlicèt quòd in eo Athanaſius, & Iulius Romanus Epiſcopus, legerentur eſſe damnati; & quòd literæ Synodales inde ſcriptæ, inuenirentur datæ, contra morem, ad Epiſcopum Carthaginienſem, Romano prætermiſſo. Porrò ſicut Auguſtinum nõ fefellit, illũ ipſum, ex quo eiuſmodi literæ datæ erant, fuiſſe Arianum conuentum, Sardicenſem ab ipſis nuncupatum; ita ſatis liquet, eumdem præteriiſſe legitimum Sardicenſe Concilium, cùm nec tũc neceſſariam adhibuerit diſtinctionem, quodnam germanum, quódve ſpuriũ fuerit; nec vſquam alibi meminerit aliquando legitimi. Quod equidem admirari non deſino, cùm non ſolùm (vt dixi) Gratus Carthaginienſis cum aliis triginta quinq; Africanis Epiſcopis, eidem legitimæ Synodo præſtò fuerit, ſed & in Primo Concilio[m] Carthaginienſi anno ſequenti coacto, idem ipſe Gratus mentionem fecerit illius canonum. Quamobrem exiſtimamus, vel ex tot tantiſque inuaſionibus atque graſſationibus à Donatiſtis aduerſus Catholicos ſæpè conflatis, vel alio aliquo caſu nobis incomperto, canones Sardicenſes in Africâ penitùs excidiſſe; ipſúmque Primum Carthaginienſe Concilium Auguſtini tempore latuiſſe.

1 Aug. 3. cõt. Creſcon. 34. & ep. 163. ad Eleuſ.

Concil. legitimum Sardic. parum iacturam in Africa.

m Conc. Carthag. 1. c. 3.

XVIII. Confuſi canones Nicæni cum Sardicenſibus.

Sed quod nos in maiorem admirationem adducit; quomodò accidit vt Zoſimus & Bonifacius Romani Pontifices, in diſcordiâ cum Africanis Epiſcopis, de quâ dicetur ſuo loco, Sardicenſes canones citauerint nomine Synodi Nicænæ; cùm præſertim nulla in his de dolo malo poſſet eſſe ſuſpicio, quòd vtrumque Concilium Oecumenicum fuerit, & æquè ex hoc atque illo neceſſariò conuincendi fuiſſent Africani Epiſcopi? Alterum igitur de duobus cõtigiſſe oportuit; vel quòd Concilium Nicænum & Sardicenſe pro vno & eodem haberentur, (tum quòd plerique ex Patribus in vtroque Concilio interfuerunt, tum quod nihil noui quoad fidem in Sardicenſi definitum eſt, ſed ſolùm Nicæna Fides confirmata, cùm in aliis Conciliis ſemper nouæ hæreſes damnatæ fuerint:) vel quòd in codice Bibliothecæ Romanæ, aliquis canonum collector, quòd ſciret nomen Concilij Sardicenſis ab Arianis eſſe magnoperè infamatum, eiuſdem canones collocâſſet abſque titulo ſub Nicænis. At de his modò hactenùs.

XIX. Legati Synodi ad Conſtantium Imp.

Miſſi verò sũt demùm Legati ex eâdem Synodo Sardicenſi ad Conſtantium Imp. tunc agentem Antiochiæ, vt ſecundùm decreta Synodi, ipſe quos eiecerat Epiſcopos ad ſuas Eccleſias reuerti pateretur: delectis ad hoc munus *Vincentio* Epiſcopo Capuano, legatione olim Sedis Apoſtolicæ in Concilio Niceno; dum adhuc presbyter eſſet, magnâ laude perfuncto, & *Euphrate* Agrippinenſi, de quo ſuperiùs. quos quidem ab ipſâ S. Synodo directos eſſe, Athanaſius[n] qui aderat, teſtatur; licèt Theodoretus[o] à Conſtante Aug. miſſos ſcribat, eiſdémque additum *Salianum* Ducem, Sed putamus à Synodo (quòd decebat) duos illos Epiſcopos legatos eſſe; ab Imperatore autem Salianum. Quæ verò ab eis geſta ſint, dicemus anno ſequenti.

n Athan. ad Solit.
o Theod. lib. 2. c. 8. ad fi.

IESV CHRISTI
AN. 348.
IVLII
AN. 12.
CONSTANTII / CONSTANTIS } AN. 12.

I. Arianorum ſcelera poſt Concil. Sardic.

ANno Chriſti trecenteſimo quadrageſimo octauo, Flauio Philippo & Flauio Salleâ Coſſ. Ariani Epiſcopi qui fuerant à S. Synodo Sardicenſi exauctorati, cùm ad propria remeâſſent, ſcelera ſceleribus addentes quamplurimos vbique Epiſcopos Orthodoxos ipſis aduerſantes, exiliis contumeliiſque affecerunt, operâ Conſtantij Imperatoris, ad omnia quæ ipſi vellent promptiſſimi: curauerúntque vt portus & introitus ciuitatum obſeruarentur, ne quibus à Synodo conceſſus erat reditus ad Eccleſias ſuas pateret. Sed & quod in ipſorum Arianorum regreſſu, Hadrianopolitani auerſati eſſent eorum communionem, vt fugientium à Synodo, & noxiorum, re ad Imperatorem delatâ, effecerunt vt plurimi more laicorum capite plecterentur. Tantúſque eorum vbique terror extitit, vt multos coegerint ad ipſorum hæreſeos ſimulationem; multiq; alij maluerint in eremum fugere, quàm in illos incidere. Narrat hæc ſummatim Athanaſius[a]. *Hadrianopolitanorum* verò Martyrum tunc occiſorum, nec non *Lucy* eorum Epiſcopi, ab iiſdem Arianis poſteà in exilio mori coacti, aliorúmque nonnullorum Antiſtitum, quos eadem paſſos Athanaſius tradit, dies natales anniuerſariâ commemoratione in Eccleſiâ Catholicâ celebrantur.

a Athan. ep. ad Solit.

Epiſcopi martyres, et confeſſ.

II. Legati Synodi quæ paſſi Antiochiæ.

His autem recenſitis, idem Athanaſius pergens narrare quæ in ipſos etiam Vincentium & Euphratem Epiſcopos, Legatos à S. Synodo ad Imperatorem, Antiochiam miſſos, iidem impij Ariani auſi fuerint; ait, Stephanum Antiochenum Epiſcopum Arianum, conſilio cum aliis inito, in ipſis feriis ſanctiſſimi Paſchatis, conductam publicam meretricem, per quoſdam ſuos clericos, alióſque facinoroſos homines, noctu immiſiſſe in cubiculum Euphratæ, quò tum ei, tum collegæ Vincentio crimen adulterij intentarent: ſed meretricem fraudis inſciam, cùm putaret ſe ad iuuenem duci, viſo ſene Epiſcopo clamorem edidiſſe; eóque detectos facinoroſos, & ad iudicium raptos, prodito auctore ſceleris Stephano, hunc iuſſu Imperatoris ab Epiſcopis qui tunc Antiochiæ reperti ſunt abdicatum eſſe, & ab Eccleſiâ penitùs expulſum. Hæc paucis Athanaſius: quibus nonnulla addit Theodoretus[b] rem diffuſiùs narrans. Ambo verò queruntur, non ideò Eccleſiam Antiochenam Arianâ labe liberatam eſſe: quippe quòd in Stephani locum ſuffectus fuerit *Leontius* caſtratus, genere Phryx, homo nequiſſimus & verſutiſſimus, de cuius ſpontaneâ abſciſione dictum eſt in Concilio Nicæno; ob quam nec ad laicam communionem admittendum fuiſſe, idem Athanaſius aduerſus Arianos proclamat.

b Theod. lib. 2. c. 9.

Porrò Conſtantius (vt iidem auctores ſubdunt) pauliſper ad ſe rediens, coniecturâ eorum quæ aduerſus Euphratem deſignata fuerant, conſimiles eſſe Arianorum in alios calumnias

arbitratus, Alexandriam ſcripſit, ne vlterius Athanaſium, aut ei adhærentes clericos laicóſve perſequerentur; ipſúmque Athanaſium crebris literis accerſiuit. Sed accerſitus Athanaſij ad annum ſequentem pertinet: cùm interim ipſe (vt alibi [c] teſtatur) poſt Concilium Sardicenſe Naiſſum ſe recipiens, inde à Conſtante Imp. euocatus, confecto itinere per reliquum tempus Aquileiæ hæſit, vbi literæ Cóſtantij eum deprehenderunt. Quod verò decem menſium moras (nempè, vt ipſe Athanaſius ſcribit, vſque ad obitum Gregorij pſeudoepiſcopi Alexandrini traxerit Conſtantius reſtituendi Athanaſij; planè arguit minaces illas litteras, quas Theodoretus [d], Socrates [e], & Sozomenus [f] tradunt Conſtantem miſiſſe ad fratrem Conſtantium quibus minatus eſt, niſi Athanaſium & Paulú, Eccleſiis ſuis reſtitueret, ſe eò acceſſurum, & inuito ipſo eos in ſuas ſedes introducturum; non ſtatim poſt Sardicenſe Concilium, ſed poſt Conſtantij prolixas moras eſſe conſcriptas. Quibus ille tandem impulſus, non ſolùm paſſus eſt Paulum Conſtantinopolim redire, ſed & ipſum Athanaſium adhuc ſibi metuentem, literis ſæpiùs iteratis accerſiuit.

c Athan. Apol. ad Conſt.

CONSTANS IMP. CVRAT RESTITVTIONEM ATHANASII ET PAVLI.

d Theod. lib. 2. c. 9.

e Socr. lib. 2. cap 18.

f Sozom. lib. 3. c. 19.

IV. CONCIL. CARTH. DICTVM PRIMVM.

Hoc eodem anno, vel ſequenti, habita eſt SYNODVS CARTHAGINIENSIS, occaſione Legationis à Cóſtante Imp. in Africá miſſæ per Paulum & Macarium VV.CC. ad vniendos Donatiſtas Eccleſiæ Catholicæ. Súntque hæc illa tempora *Macariana*, (ſic denominata ab altero Legatorum) quorum frequens eſt mentio tum apud Optatum & Auguſtinum, tum etiam apud ipſos Donatiſtas. Sed perperàm in veteri Conciliorum editione ponitur ea Synodus tempore Silueſtri, vel Marci Papæ, ſub Imperio Conſtantini: cùm legationem Macarij, ipſáque Macariana tempora contigiſſe ſub Conſtante, frequentiùs iidem Optatus & Auguſtinus inculcent. Et quòd ex præfatione inditá eidem Synodo, conſtet eodem ipſo anno quo ea eſt habita, miſſos eſſe dictos Legatos Paulú & Macarium; rurſúmque exploratum habeatur, eamdem Synodum celebratam eſſe poſt Sardicenſem, cuius in eá fit mentio [g]; ac denique certum ſit, Conſtantem Imp. anno poſt ſequentem ipſo eius exordio necatum eſſe: ex his omnibus neceſſe eſt affirmare, dictum Concilium Carthaginenſe, poſt Conuentum Sardicenſem, & viuente Conſtante, ſub Iulio Papâ, hoc vel ſequenti anno fuiſſe collectum; ipſáque Macariana tempora iiſdem limitibus eſſe terminanda.

MACARIANA TEMPORA.

g Conc. Carth. l. c. 5.

V. OCCASIO LEGATIONIS AFRIC. A CONSTANTE IMP. MISSÆ.

Quoniam verò priùs contigit Legatio, quàm celebratio Synodi; vt de illâ primùm agamus, exiſtimamus Gratum Epiſcopum Carthaginienſem, qui anno ſuperiori Sardicam venerat, conueniſſe quoque Conſtantem Auguſtum, ac de ſtatu deploratiſſimo Africanę Eccleſię, Donatiſtarú ſchiſmate miſerè laceratæ, certiorem reddidiſſe. Quamobrem idem Imp. cuius omne ſtudium inuigilabat, vt toto terrarum Orbe Chriſtiana religio, ab hæreſibus & ſchiſmatibus vindicata, vnâ vbique fide ac concordiâ floreſceret; ſelectos ex multis maximè pios atque ampliſſimos viros Paulum atque Macarium in Africam Legatos direxit; eo quidem titulo, vt munificentiâ Imperatoris pauperum omnium ſubleuarét inopiam, re verâ autem vt populum eiuſmodi beneficentiâ demeritum ad ineúdam cum Catholicis concordiam pellicerent. Docet hæc enim imprimis Optatus [h], Mileuitanus, dum (interpolatâ licèt oratione) deſcribit quid ab iiſdem Legatis, itémque aduerſus eos in Africâ geſtum fuerit.

h Opt. lib. 3. cont. Parm.

VI. DONATIST. CONATVS ADVERSVS LEGATOS.

Accidit namque vt cùm iidem munere ſuo egregiè fungentes, & pauperum nomina vbique diſpungerent, & ad vnitatem ſingulos hortarentur; Donati duo, omnium Donatiſtarum factioſiſſimi, alter Carthaginenſis, Bagaienſis alter eiuſdem Schiſmatis Antiſtites, ſanctæ pacis legationi magno conatu reſtiterint; adeò vt Carthaginienſis, homo impudentiſſimus, (de cuius faſtu & arrogantiâ iam dictum eſt aliàs) ipſi etiam Imperatori contumelias irrogârit, eumdémque blaſphemiis proſciderit; præmiſeritque per totam Africá ad homines ſuarum partium, ne eiuſmodi eleemoſynam ab eo acciperent, quòd alienus eſſet à ſuâ communicatione: Bagaienſis verò, armatis quoque Circumcellionibus, (hominibus ad omne nefas promptiſſimis, de quibus etiam aliàs dictum) reſiſtere obniſus ſit. Narrat hæc pluribus (vt diximus) Optatus. Ceterùm cùm aduerſus eiuſmodi armatos ac furioſos Circumcelliones (quod idem ſcribit) Legati pro ſui defenſione milites à Præfecto Africæ poſtulâſſent; horúmque nonnullis ab ipſis Circumcellionibus iniuriâ affectis, reliqui omnes commoti multos ex iiſdem Circumcellionibus occidiſſent: hæc poſteriores Donatiſtæ frequenter in Catholicos obiectare [i] conſueuerunt, eoſdémque nuncupare *Macarianos* ab altero Legatorum; necnon [k] *Paganos*, hoc eſt idololatras, ob præſumptam eiuſmodi perſecutionem.

i Aug. cont. lit. Petil. de 2. cap. 39.

k Opt. lib. 3.

VII. POPVLVS DONAT. AD ECCLESIAM REVERTITVR.

Sed quamuis non in ipſis Donatiſtarum Epiſcopis, tamen in populo eis ſubiecto optatum concordiæ finem conſecutam eſſe legationem, & iidem Optatus innuit; & Carthaginienſe Concilium, de quo proximè dicturi ſumus, apertè ſignificat [l]. Ipſos autem Epiſcopos vnà cum clericis ſuis fugam arripuiſſe, & ex eis aliquos eſſe defunctos, fortiores verò captos & procul relegatos, Optatus tradit. Meminítque Hieronymus in Chronico, expulſionis Donati Carthaginienſis: Sed quod eam ponit Conſtantij Imp. anno vigeſimo, planè error ineſt in tempore; cùm ex eodem Optato conſtet Donatiſtas Epiſcopos à Conſtante relegatos eſſe, & numquam niſi per Iulianum Apoſtatam reſtitutos.

l Conc. Cart. I. in Præf.

VIII. QVID ACTVM IN SYNODO CART. I.

His igitur ſic peractis, mox per Gratum Carthaginiéſem Epiſcopum Catholicú ibidem *Carthagine* CONCILIVM conuocatum eſt; in quo redditis Deo gratiis de ſchiſmatis extinctione, & populorum reductione, actum eſt de rebaptizatione à Donatiſtis conferri ſolitâ; eadémque omnium Patrum ſentétiâ reiecta eſt & improbata. Et quoniam execrandum illud ſcelus inter ſchiſmaticos coaluerat, vt ipſorum ſectæ homines, qui ſub cupiditate falſi martyrij, vel ſeipſos voluntario præcipitio necâſſent, vel alios ad ſui necé coëgiſſent, (quod Optatus declarat) apud eos titulo & honore Martyrum frequentarentur: eadem S. Synodus, ne id ampliùs ageretur, decreto ſanciuit. Ac deinde cetera quæ ab iiſdem Donatiſtis fuerant in diſciplinâ Chriſtianâ corrupta, ad Catholicæ Eccleſiæ vſum reſtituere laborans; alios; pariter canones conſcripſit, omnes numero quatuordecim, qui cunctis patét. Quòd autem inter Concilia Car-

rhaginienſia, hoc *Primum* ordine ponatur & nominetur, non ſic quidem accipiendum eſt, quòd nullum aliud ipſum præceſſerit (cùm & multa alia fuiſſe hactenùs celebrata, iam vidimus) ſed quòd aliorum Acta perierint, & illorum quæ extarent poſt Ethnicorum perſecutiones, & redditam à Conſtantino Eccleſiæ pacem, hoc antiquiſſimum probaretur.

IESV CHRISTI
AN. 349.
IVLII
AN. 13.
CONSTANTII CONSTANTIS AN. 13.

I. a Athan. ad Solit. b Theod. lib. 2. c. 12. GREGORIVS NECATVR, ATHAN. RESTITVITVR.

ANNO Chriſti trecenteſimo quadrageſimo nono, Vlpio Limenio & Catulino Philoniano Coſſ. poſt decem menſes (vt Athanaſius a eſt auctor) à legatione ad Conſtantium Imp. à Concilio Sardicenſi miſsâ, occiſo b ab Alexandrinis Gregorio illius ſedis inuaſore, idem Cõſtantius crebris Conſtantis fratris literis interpellatus, eumdem Athanaſium ad ſe vocauit; & vt maiori cum fiducià rediret, tum preſbyterum & diaconum ad eum miſit, tum plures Comites in ipſum propenſiores in eamdem ſententiam ei ſcribere iuſſit: denique & ad fratrem ſuum Conſtantem ſcripſit, vt ipſe quoque eumdem ad reditum hortaretur. Tradit hæc omnia ipſe Athanaſius c; qui & tres eã de re ab eodem Conſtantio ſcriptas ad ſe amiciſſimas epiſtolas recitat quas habet quoque Socrates d, ſecundum etiam Theodoretus e. Cùm autem eſſet tunc Athanaſius Aquileiæ, inde rurſum à Conſtante (vt ait) euocatus in Gallias, Romam quoque diuertit ad Iulium Papam; literáſque ab eo ad Alexandrinos accepit, quas ipſe recitat f, & poſt eum Socrates.

c Athan. ibid. & Apol. 2. d Socr. lib. 2. cap. 18. e Theod. lib. 2. cap. 11. f Athan. Apol. 2. Socr. l. 2. c. 18.

II. g Id. ap. ad Solit. CONSTANTIVS FAVET ATHANASIO.

Poſt hæc verò Antiochiam, vbi erat Conſtantius, perueniens, benignè ab eo exceptus eſt, facultatémque accepit Alexandriam redeundi: quin etiam (vt ipſemet g ait) cùm ſuas calamitates deploraret, & admoneret ne denuò eiuſmodi calumniæ reciperentur; ſed & iam nunc accuſatores euocarentur, vt aut redarguerent, aut redarguerentur: hoc quidem Imperator facere noluit, verumtamen omnia quæ contra Athanaſium geſta, & publicis Actis excepta eſſent, penitùs aboleri præcepit, iureiurando affirmans nullas ſe impoſterum calumnias aduerſus eum admiſſurum. Hæc Athanaſius: Idque ipſum literis ſuis Conſtantium iuraſſe Alexandrinis, auctor eſt Lucifer h Calaritanus. Quòd autem Eccleſiæ Antiochenæ præeſſet Leontius Arianus Epiſcopus, abſtinuit Athanaſius ab eius communicatione: & quòd pariter omnes illius vrbis Eccleſias ſibi Ariani vendicâſſent, in ædibus priuatis (vt ſcribit Sozomenus i) conuentus egit cum Euſtathianis; nempè Catholicæ communionis hominibus, magni illius Euſtathij Arianorum oppugnatoris ſobole.

h Lucif. pro Athan. lib. 1.

i Soz. lib. 3. cap. 19.

III.

Cùm autẽ Imperator à ſuis Arianis admonitus, peteret ab eo, beneficij loco, vt vnã Eccleſiam in ciuitate Alexandrinã cõcederet eis qui nollent cum ipſo communicare; idem Athanaſius egregiã reſponſione Conſtantij petitionem dum non negauit, eluſit; promittens quidem ſe ei obtemperaturũ, ſed aliud ſimile ab eo beneficium poſtulans, nempè vt Antiochiæ iis qui cum Leontio non communicarent, vna itidem Eccleſia cõcederetur. Quam vbi Imperator poſtulationem vt æquã approbâſſet, commodius tamen viſum eſt Arianis neutri parti Eccleſias tribuendas; quippe ſcientibus ſuam ipſorum ſectam propter Athanaſium nullã omninò apud Alexandrinos progreſſionem facturam; apud Antiochenos autem, ſi iſtud fieret, Euſtathianos breuî rerum potituros eſſe Hęc Sozomenus; eadémque Theodoretus k Socrates, verò reciprocam illã petitionem Athanaſij, amplioré fuiſſe dicit; nẽpè vt liceret Catholicis non tantùm Antiochiæ, ſed in omnibus ciuitatibus quibus præeſſent Epiſcopi Ariani, Eccleſiam habere.

ATHAN. ELVDIT PETITIONEM CONSTANTII PRO ARIAN.

k Theod. lib. 2. c. 12. l Socr. lib. 2. cap. 18.

IV. CONSTANTII LITERÆ PRO ATHANASIO.

Addunt iidem auctores, Athanaſiũ poſt hæc ab Imperatore dimiſſũ eſſe, ſcriptis pro eo literis, tum ad Epiſcopos & clerũ Ægypti, tum ad populum Alexandrinum, vt lubentibus animis illum exciperent; additíſque aliis ad præfectos; vt quæcumque aduerſus eum antehàc decreta eſſent per calumnias Euſebianorum, delerentur è tabulis publicis: quas omnes epiſtolas idem Athanaſius m recitat, & ex eo Socrates n. Hócque etiam auctore conſtat, redditas pariter eſſe ab eodem Imp. proprias ſedes aliis Epiſcopis per Synodum Sardicenſem reſtitutis. Sed de reliquo Athanaſij itinere anno ſequenti.

m Athan. Apol. 2. n Socr. vbi ſup.

V. o l. 2. C. Th. de ſepul. viol. p l. 2. C. Th. de rapt. virg. q l. 9. C. Th. de Epiſc. & cler.

His item Coſſ. reſcripſerunt Imperatores aduerſus ſepulchrorum o demolitores, (quã id occaſione, iam dictum eſt ſuprà) virginum p raptores, & pro immunitate clericorum q à muneribus publicis.

IESV CHRISTI
AN. 350.
IVLII
AN. 14.
CONSTANTII
AN. 14.

I. CONSTANS IMP. OCCIDITVR. a Socr. lib. 2. cap. 20. 25. b Soz. lib. 4. cap. 1.

ANNO Chriſti trecenteſimo quinquageſimo, Sergio & Nigriano Coſſ. Conſtans Imp. fugiens inſidias Magnentij ducis Imperium ſibi vẽdicantis, occiſus eſt in Galliã apud Helenam oppidum Pyrenæo proximum, à Gaiſone perfidiæ Magnentij conſcio. Id enim his Coſſ. factum Socrates a eſt auctor; qui vnà cum Sozomeno b, aliã quoque chronographiã, nempè quarti poſt Synodum Sardicenſem anni, hoc ipſum tempus conſignat. Rem verò geſtam Victor c deſcribens, ait eum interiiſſe anno decimotertio Auguſtæ dominationis, æui ſeptimo vigeſimóque. Quare quod Eutropius regno eius tribuit annos ſeptemdecim, numerat etiam tempus quo Cæſar cum patre regnauit. Porrò S. Athanaſius d innocentiſſimi Principis necem immenſo proſecutus luctu, eumdem appellat *Martyrem*: quem & facer Conuentus Orthodoxorum Antiſtitum Mediolani poſteà habitus, prӕuiã rectã fide & dignis operibus in beatam requiem tranſlatum affirmat e. Ex quibus videas quàm calumnioſè eum infamentt Scriptores Ethnici, & ex noſtris qui nimis facilè iiſdem fidem præſtiterunt; dum illum

c Vict. in Epit. hiſt. in Annibal. Conſt. & Conſtant.

d Athan. Apol. ad Conſt.

e Ap. Athan. de Synod.

illum obſcœnæ voluptatis & auaritiæ ſugillârunt. quem quidem fuiſſe debilem pedibus, manibúſque, articulorum dolore, Victor tradit.

II. Ceterùm Zoſimus[f] ſcribit, Magnentivm Auguſtoduni ſumpſiſſe purpuram; túmque anteà præfectum fuiſſe Legatum militibus Iouianis & Herculianis: quorum legiones à Diocletiano & Maximiano Impp. inſtitutæ, ac ſuo ipſorum cognomine inſignitæ, eò honoris prouectæ erant, vt Imperatorem comitari ſolerent; quod Prætorianorum erat militum. Eodem verò fermè tempore, quo nuntiatum eſt Magnentium in Galliis Imperium arripuiſſe, Vetranio in Pannoniâ exercitûs Dux, eâdem ambitione percitus apud Murſum legionum ſuffragio acclamatus eſt Imperator. Quamobrem & Romæ auditâ Conſtantis nece Nepotianvs filius Eutropiæ ſororis Conſtantini Magni Augusti nomen aſſumpſit, id ſibi ſanguinis iure vendicans. Sed haud felix extitit eius progreſſus; ſiquidem vigeſimo octauo à ſuſcepto Imperio die, occiſus eſt per Anicetum Præfectum Romæ à Magnentio conſtitutum. Hæc pluribus Zoſimus, Victor, & alij. Occiſámque pariter eſſe Eutropiam, & alios eorumdem pernecessarios, Romæ hoſpites Athanaſij, ipſe mœrens ſcribit[g].

f Zoſ. lib. 2.
Magnentivs invadit Imperivm.
Item qua Vetranio. Et Nepotianvs.
g Athan. Apol. ad Conſt.

III. Fuiſse verò Magnentium, nec non Decentivm eius germanum, quem mox Cæſarem dixit, Chriſtianos homines, declarant antiqua eorumdem numiſmata[h] Chriſti nomine inſignita. Hîcque primùm dirâ perciti regnandi libidine Chriſtiani duces, in Chriſtianum conſpirârunt Imperatorem; cùm olim ne gregarius quidem miles (Tertulliano[i] teſte) inueniri potuerit, qui aduerſus Imperatores Ethnicos Chriſtianorum perſecutores, à partibus aliquãdo ſteterit inſurgentium tyrannorum. Ceterùm ſimulatè potiùs quàm verè Magnentium Chriſtianam religionem coluiſſe, magno quidem eſt argumento, quòd ſimul ac liberas nactus eſt habenas Imperij, proſcripta deorum ſacrificia reſtituit[k].

Magnentivs Christianvm simvlat.
h Ap. Adol. & alios.
i Tert. ad Scap. & in Apolog.
k Vid. l. 5. C. Th. de Pagan.

IV. Inter hæc autem Athanaſium, nouis rurſùm Imp. Conſtantij literis[l], aduerſus recentes Arianorum calumnias (quibus eum adhuc in itinere[m] exiſtentem, auditâ morte Conſtantis, in cuius gratiam ſciſſent reſtitutum, exagitare cœperunt) ſecuriorem redditum, amici quidem (inquit ipſe) amicum intuentes gratulari, alij verò ad conſpectum eius pudeſcere, alij quibus nulla erat fiducia ſeſe abdere, alij pœnitentiam de his quæ contra eum ſcripſerant, agere. Certè Palæſtini omnes Epiſcopi, exceptis duobus, nempe Acacio Cæſarienſi, & Patrophilo Scythopolitano, ita eum exceperunt, vt & *Synodo Ieroſolymis* coactâ, pro ſatisfactione proteſtati ſint, omnia quæ priùs ſcripſerant, non voluntate, ſed vi adactos feciſſe, dederíntque de ſuſceptâ eius communione literas ad Epiſcopos Ægypti, & ad clerum populúmque Alexandrinum. Hæc ipſe Athanaſius. De quibus refellendus Socrates[n] dum ait Maximum Epiſcopum Ieroſolymitanum, quòd anteà ſuo calculo Athanaſium abdicâſſet, tunc facti pœnitentem eidem fuiſſe recõciliatum. Nam nec Maximum vnquam Athanaſij damnationi conſenſiſse, ſatis conſtat ex iis, quæ de eo dicta ſunt in Conciliabulo Tyrio, & Antiocheno in Encæniis celebrato; & eumdem iam antehac in Synodo Sardicenſi, vnà cum aliis Epiſcopis Orthodoxis ſubſcripſiſse eius abſolutioni, ipſe Athanaſius[o] eſt auctor.

l Athan. ep. ad Solit. & Apolog. ad Conſtant.
m Socr. li. 2. cap. 21.
Athanasii adventvs Ierosolymam.
n Ibid. c. 19.
o Athan. Apol. 2.

V. Sed quod pertinet ad iter Athanaſij; narrat Sozomenus[p] eum cùm Ieroſolymam pergens tranſiret per Laodiceam Syriæ, ibi cum *Apollinare* tunc eius Eccleſiæ Lectore familiarẽ congreſſum habuiſſe; eàque de causâ Apollinarem à Georgio eius loci Epiſcopo Ariano expulſum ab Eccleſiâ fuiſse, quòd communicare cum Athanaſio execrabile videbatur Arianis: cúmque reſtitutionem nunquam ab eodem Georgio impetrare valuiſset, indignatione motum Eccleſiam turbare cœpiſſe nouitate doctrinæ. Hæc Sozomenus. At Socrates[q] de his agens, ait Seniorem Apollinarem huius Iunioris parentem, fuiſſe genere Alexandrinum, ac primùm Beryti, inde Laodiceæ docuiſſe grammaticam; atque poſt ſuſceptum ab vxore filium, ſacris ordinibus initiatum eſse, & presbyteratûs gradum adeptum: Iuniorem autem Apollinarem Rhetoricis diſciplinis apprimè excultũ fuiſſe: Vtrunque verò à Theodoto Epiſco Laodiceno ſæpè commonitum abſtinere à familiaritate Epiphanij cuiuſdam, inſignis eius temporis Sophiſtæ Gentilis, cùm eius prohibitionem contempſiſſent, demùm à Georgio Theodoti ſucceſſore ob eamdem cauſam communione priuatum eſse: Quoſdam autem ſenſiſſe, ſpontè ambos ab Eccleſia receſſiſſe, non ſolùm ob prædictam Epiphanij cauſam, ſed etiam quòd idem eorum Epiſcopus inconſtantiſſimus eſſet in fide. Hæc de ambobus Socrates.

p Soz. lib. 6. cap. 25.
Congressvs Athanasii cvm Apollinare.
De quo Baronius ann. ſuper.
q Socr. li. 2. cap. 36.
Apollinaris hæresis ortvs.

VI. At certè nulla potuit eſſe eis ignominia, ab Eccleſiâ cui præſideret Arianus, fuiſſe eiectos; in quâ manere tãtùm, videri poterat extra Catholicã Eccleſiã eſse poſitos: ac proinde ſtultã fuiſſe liquet huiuſcemodi Apollinarium vindictam in odiũ Epiſcopi Ariani aduerſus Eccleſiam Catholicam hæreſim excogitâſſe, & illam quidem, cuius (vt aliàs dictum eſt) ipſimet Ariani profeſſores eſsent, cùm dicerent Chriſtũ hominem fuiſſe abſque animâ rationali, & pro animâ Deitatem habuiſse. Ceterùm Socrates, & alij, ponunt auctorem huius hæreſis Apollinarem Iuniorem; ſed protinùs à priori ſententiâ diſcedentem, Chriſti humanitati animam ita tribuiſse, vt ea mente caruerit, cuius loco diceret inditum eſſe Verbum. Verùm alia complura ad hæc eiuſmodi hæreſis principia, ſuperaddita eſse deliramenta, dicetur inferiùs. Neque enim ſic modò iſta recenſuiſse voluimus, vt hoc ipſo anno Apollinarium lapſus acciderit, aut eorum hæreſis innotuerit, quam longè poſt diffamatam eſſe conſtat: ſed occaſione congreſsûs Apollinaris Iunioris cum Athanaſio. Cùm & alioqui S. Epiphanij[r] teſtificatione cõſtet, dum hæc Conſtãtij tempore de Arianâ hæreſi vigerent diſcrimina, ambos Apollinares magnâ cũ laude in Eccleſiâ vixiſſe, & in medio nationis prauæ eluxiſse confeſſione Nicænæ fidei, tamquam lucernas ardentes in caliginoſo loco, Athanaſio ac ceteris Orthodoxis addictiſſimos: adeò vt cùm de hæreticâ eorum ſententiâ per ipſorum diſcipulos poſteà rumor increbuiſset, fidem apud Orthodoxos non inuenit.

r Epiph. hær. 76.
Lavs pristina Apollinarivm vitæ.

VII. Quod autem pertinet ad reliquum iter Athanaſij, eum ineffabili omniũ gaudio per vniuerſam Ægyptum, ac potiſſimùm Alexãdriæ ſuſceptum eſse, ipſe teſtatur[ſ]. Additque Theodore-

ſ Athan. ep. ad Solit.

t *Theod. lib. 2. c. 13. in fi.*

FRVCTVOSVS ATHANASII REDITVS ALEXANDRIAM.

tus [t],viſo ſuo paſtore Alexādrinos publica cõuiuia celebrâſſe,feſtos dies egiſſe, & Deo ſolẽnes gratiarum actiones reddidiſſe.Quin & ſubdit Athanaſius, quamplurimos perfectiorẽ vitæ ſtatũ ſuſcepiſſe,& virgines nupturas Deo ſe dicâſſe,iuuenes monaſticã vitam amplexos eſſe, coniugatos ſibi inuicem continentiam perſuaſiſſe,alios eleemoſynas largitos eſſe, alios orationibus vacâſſe; deniq; tantam æmulationem fuiſſe ad virtutem,vt ſingulas familias,ſingulas domos,Eccleſiam eſſe exiſtimares. Quid plura? Vrſacius & Valens Epiſcopi factioſiſſimi,& antiqui Arij diſcipuli,de quibus dictum eſt ſuperiùs,ſpontaneam pœnitentiam profitentes,literas amicas ad eumdem Athanaſium ſcripſerũt; Romámq; ipſi abeuntes, libellum pœnitentiæ Iulio Papæ obtulerunt, confitentes omnia quæ vel dixiſſent, vel egiſſent contra Athanaſium, falſa eſſe,& anathema Arianæ hæreſi dicentes.

VRSACIVS ET VALENS ARIANI RESIPISCVNT.

Tradit hæc ipſe Athanaſius:memineruntq; Vrſacij & Valentis libellorum pœnitentiæ,Socrates [u],Sozomenus [x],Epiphanius [y], Seuerus [z], & alij. Verùm antequàm Romam ſe cõferrent,eos Mediolanum perrexiſſe, vbi *Epiſcoporum conuentus* celebris agebatur, cui & præſentes erant Romanæ Eccleſiæ presbyteri; cõſtat tam ex ipſo eorumdẽ libello [a] oblato Iulio,quàm ex epiſtolâ Synodali [b] Patrum,qui ex parte Catholicâ interfuerunt poſteà Concilio Ariminẽſi. Sed quamuis libellum pœnitentię Synodo obtuliſſent,nihilominùs duorum talium Epiſcoporum exomologeſin, haud eiuſmodi negotium eſſe exiſtimârunt Patres, vt illud ipſi abſoluerent; ſed miſerunt illos ad Iulium,vt coram ipſo,ſpectante Romanâ Eccleſiâ,id præſtarent. Porrò & alios quoq; pluſquàm quadringentos Epiſcopos ex cunctis fermè Chriſtiani Orbis prouinciis,literis pacificis eiuſdem Athanaſij ſubſcripſiſſe,idem ipſe [c] teſtatur.

u *Socr. lib. 2. cap. 19.*
x *Soz. lib. 3. cap. 22. 23.*
y *Epiph. hær. 68.*
z *Seuer. lib. 2. hiſt.*
a *Ext. ap. Athan. Apol. 2. & Sozom. lib. 3. cap. 22.*
b *Ap. Athan. de Synod. & Theodor. lib. 2. cap. 10.*
c *Athan. ep. ad Solit.*

VIII.

NOVA ARIANORVM CALVMNIA IN ATHANAS.

Quamobrem metu & inuidiâ anxij aduerſarij,nullam eius calumniandi occaſionem omittẽtes;cùm accidiſſet vt ob auctam per eius aduentum Fidelium Alexandrinorum multitudinem, neceſſe fuiſſet in ſolẽnitate Paſchali Synaxin agere in Magnâ Eccleſiâ recens à Conſtantio in eâdem ciuitate erectâ, cùm nondum eſſet dedicata, quòd antiquæ populo capiendo non ſufficerent:eâ quoque ex re eumdem apud Conſtantium accusârunt,quòd abſque eius iuſſu auſus eſſet in eâ baſilicâ ſacra facere, & (vt mentiebantur eiuſdem Encænia ipſo inſcio celebrare.Sed & cùm circa eadem tempora, miſſa eſſet à Magnentio tyranno ad eumdem Imp.legatio, quâ functi ſunt qui maioris nominis in Galliis videbãtur eſſe Epiſcopi, Seruatius Tũgrenſis,& Maximinus Trauerenſis, quibus additi ſunt duo Comites Clemens & Valẽs:cúmque appellentibus illis Alexãdriam,iidem Epiſcopi anteà Athanaſio in Galliis & in Sardicẽſi Concilio cogniti,ab eo (vt par erat) in Eccleſiaſticam communionem recepti eſſent:inde rurſùm alia in eum ab iiſdem aduerſariis calumnia eſt comparata, ipſum per eoſdem legatos ſcripſiſſe ad Magnentium aduerſus Conſtantium. Docet hæc omnia idem Athanaſius [d], cùm ſe ab omni crimine liberum apud Imperatorem poſteà conatus eſt demonſtrare.

d *Id. Apol. ad Conſt.*

IX.

Ceterùm Conſtantius quòd grauioribus Romani Imperij periculis vrgeretur, hinc imminente prælio ex tyrannis,& inde bello Perſico inſtante;non ſolùm cõtempſit tunc omnia quæ in Athanaſium ab Arianis inferrẽtur, ſed etiam (vt idem Athanaſius [e] ſcribit) iteratis poſt Conſtantis necem tertiò literis,eum ab omni vexatione,atque etiam metu, tutum redditum omninò voluit:quãuis haud putem id pietatis ergô ipſum feciſſe, (vtpotè qui numquam ſe à conſuetudine Arianorum abſtulit) ſed potiùs quòd non videretur tempus opportunum infenſos ſibi reddere Ægyptios, (alioqui ad ſeditiones promptiſſimos) qui erga Athanaſium propenſiores eſſent. Longè enim errant, qui putant Athanaſium mox vt Alexandriam peruenit, exturbatum eſſe;quem conſtat eiuſmodi Conſtantij litteris communitum, ad triennium in ſuâ Eccleſiâ perſeuerâſſe.

e *Id. ep. ad Solit.*

IESV CHRISTI
AN. 351.
IVLII
AN. 5.
CONSTANTII
AN. 15.

I.

GALLVS CREATVR CÆSAR.

ANNO Chriſti trecenteſimo quinquageſimo primo, ob tyrannicos motus abſque nouis Coſſ. tranſacto,ac propterea Poſt Conſulatum Sergij & Nigriani in Faſtis notato, *Flauius Conſtantius* GALLVS, Conſtantio fratre Magni Conſtantini & Gallâ matre genitus,Iuliani Apoſtatæ frater maior natu, de cuius pueritiâ & inſtitutione dictum eſt ſuperiùs,anno ætatis vigeſimo ſexto à Conſtantio Auguſto creatus eſt Cæſar. Id.n. hoc anno potiùs quàm (quod alij volunt) ſuperiori contigiſſe, illud potiſſimùm perſuadet,quòd hoc anno celebrata ſunt Cõſtantij Quinquennalia tertiò repetita;quibus ſolemnibus Cæſares dici ſolere,complutibus iam exemplis demonſtratum eſt. Acceditque, quòd Ammiano auctore liqueat, Gallum quarto ſui Imperij anno occiſum eſſe: quâ ratione, præſenti illud auſpicatum eſſe dicendus eſt; licèt & alij eius creationem etiam poſt occiſum Magnẽtium referant. Eius verò creandi ea fuit occaſio, quòd Conſtantius maſculâ prole carens, profectutus in Occidentem aduerſus tyrannos,ei voluit adminiſtrationem reliquiſſe Orientalis Imperij:cui etiam in matrimonium collocauit *Conſtantinam* ſororem ſuam,filiam Magni Conſtantini.

II.

a *Soz. lib. 5. cap. 18.*

CORPVS S. BABYLÆ TRANSFERTVR IN DAPHNEM.

Vbi verò Gallus creatus eſt Cæſar, (vt ait Sozomenus [a]) cùm Antiochiæ degeret, conſtituens pro egregiâ animi indole, & ſincerâ religione Chriſtianâ, famoſiſſimum, ac poëtarum fabulis notiſſimum *Daphnes* lucũ Apollini dicatum, & delubro atq; oraculo dæmonis inſignem,in ſuburbiis Antiochiæ poſitum,purgare tum intẽperantium hominum contumeliâ,tum ſuperſtitione Gentilium:hoc ſe facilè perfecturum putauit, ſi loculũ *Babylæ* martyris Antiocheni olim Epiſcopi eò transferret. Quod cùm præſtitiſſet,accidit illud mirabile, vt dæmoniũ ex eo tempore nullum ampliùs oraculum, vti conſueuerat,ediderit:nempè quòd præſentiam exhorreſceret Martyris, vt idem ipſe Apollo poſteà Iuliano coactus eſt confiteri, cùm anteà putaretur obmutuiſſe quòd victimis careret: quâ de re dicetur pluribus ſuo loco. Ceterùm

de antiquanda memoriâ Apollinis in Daphne, niſum iam olim fuiſſe Cõſtantinum Magnum, probatur ex Suidâ [b], dum ait, eum ſtatuam Helenæ matris ſuæ ibi collocâſſe, locúmque ipſum mutatâ appellatione *Auguſtale* nuncupâſſe. Quin & ſuum ipſius nomen eumdem Imp. illi loco indidiſſe, vt diceretur *Conſtantiana Dafne*, atque inſuper vigeſimæ tertiæ legioni, quàm recèns ſcribendam curâſſet, nomen impoſuiſſe *Conſtantiana Dafnenſis*, antiqua numiſmata [c], & inſcriptiones declarant.

b *Suid. verb.* Auguſtale.
c *Goltz. in Theſ. & Occo. de Num Sed magis de his vide Gretſ. De Cruc. Tom. 3. lib. 1. c. 31.*

III.

Euecto autem in ſortem Imperij Galli Cæſare, & Conſtantio Imp. Occidentem petente; Iulianus Galli frater, qui hactenùs in clericali vitâ quâ fuerat initiatus perſeuerauerat, laxiores iam nactus habenas, armans ſe audaciâ, (inquit Theodoretus [d]) Imperij & ipſe cupiditate exardeſcere cœpit. Proinde perluſtrare prouincias, conquirere vates & ariolos, ſciſcitaturus ab illis vtrùm compos futurus eſſet. Incidens verò aliquando in hominem, qui hoc ei prædicere polliceretur, deductúſque in adyta cuiuſdam ſimulacrorum delubri; accidit vt cùm apparentibus ad illius magi inuocationem terribili ſpecie dæmonibus, ipſe Iulianus metu perterritus Cruce frontem ſignâſſet, dæmones ad Dominici trophæi figuram confeſtim euanuerint. Quare cum virtutem Crucis vehementer admirari cœpiſſet; tamen præſtigiatore cauſam receſsûs dæmonum, nõ ipſorum formidini, ſed deteſtationi eiuſmodi Iuliani facti adſcribente; miſer ipſe in fraudem impulſus, impiis initiatus eſt myſteriis, & Imperij cupiditate omnem penitùs pietatem exuit. Hæc Theodoretus: quæ dum narrantur pluribus à Gregorio [e] Nanzianzeno, iunguntur rebus ab eo in Imperio geſtis. Porrò Eunapio [f] quoque auctore ſcimus, hiſce eum hominum conſuetudinibus delectatum: quem, præter Maximum de quo dictum eſt ſuperiùs, familiariter etiam vſum tradit *Ædeſio* ſummo totius Gentilitiæ ſuperſtitionis antiſtite, & huic non imparibus Chryſantio, Euſebio, Priſco, Iamblico, & aliis illorum temporum, magiæ eius quæ fit per inuocationẽ dæmonum, peritiſſimis, quam honeſto philoſophiæ pallio contegebant. Quomodo verò idem poſt hæc Iulianus in ſuſpicionem adductus affectatæ tyrannidis, inſtar Protei in alium ſe mutauerit, palliúmque induens philoſophicum, Athenas perrexerit, ſuo loco dicturi ſumus.

d *Theod. lib. 3. c. 3.*
IVLIANVS TOTVS IN CONSVLENDIS MAGIS.
SIGNO CRVCIS DÆMON ABIGITVR.
e *Greg. Naz. orat. 1. in Iulian.*
f *Eunap. in Vit philoſ.*

IV.

Intereà hoc eodem anno Conſtantius Imp. aduerſus tyrannos Magnẽtium & Vetranionem expeditionem parans, ſalubre conſilium iniit, vt nullũ in ſuo exercitu militare permitteret, qui nõ eſſet baptiſmo initiatus: quẽ ſi quis ſuſcipere detrectaret, exui mox cingulo, & ad propria reuerti præcepit. Tradit hoc Theodoretus [g]. Quòd igitur tantummodò Chriſtianos baptizatos militiæ Conſtantius adſcribi voluit; inde accidit, vt Gentiles qui baptizari recuſarent, exuti militiâ ad paganitatem redacti, *Pagani* pariter, hoc eſt, non milites dicerentur; ſecundùm longo iam olim vſu receptam vocem, vt non ſolùm qui in pagis degerent, Pagani appellarentur, ſed & omnes [h] qui non eſſent adſcripti militiæ. Indéque etiam poſteà vſu veniſſe credimus, vt Ethnici omnes à Chriſtianis PAGANI ſint nominati; nimirùm quòd illi [à Conſtantio militare prohibiti eſſent. Niſi magis dixerimus, à temporibus Imperatorum Chriſtianorum eam vocem in hanc tranſiſſe ſignificationem: quod legibus Imperatorum clauſis idolorum delubris, ſacriſque vetitis, Ethnici Pagos adirent, illicque more [i] antiquo deos ſuos colerent: ſicque accidiſſe vt Ethnicus homo, quòd in pagis deos coleret, diceretur Paganus. quomodò apud Prudentium *Pago dediti*, *Pagóque implicitis*, Gentiles vocantur. Vſque enim ad tempora Honorij Imp. quæ erat in Pagis, idololatria, adhuc reſidua [k] fuiſſe videtur.

EXPEDITIO RELIGIOSA CONSTANTII.
g *Theod. l. c. 3.*
h *Suet. in Aug. D. & C. de milit. teſt. & aly.*
PAGANI CVR DICI COEPTI GENTILES
[Quæ poſtremum colligimus ex Notis ad Rom. Martyrol 11. Ianuar. Sum*pſimus fortaſsè diſertis, quod aliis quibuſdam obſcuratum; Pagum Latinis eſſe, quod gentem, & Græcis, ἔθνος; ac proinde Paganos, eoſdem qui Ethnici, & Gentiles.*]
i *Cic. lib. 2. de leg. Var. lib. 5. de lingua Lat.*
k *Aug ſer. 6. de Verb. Dom. Conc. Carth. V. c. 15.*

V.

Atque hæ quidem magis placent eius ſignificationis origines, quàm quæ ab aliis [l] afferuntur plenæ difficultatum, vel per tropologiam. Quòd enim Pagani appellati ſunt qui non ſunt Chriſtiani, ſed Ethnici, hoc eſt, multorum deorum cultores; non antiqua, ſed recens fuit vſurpatio: ac licèt ea vox reperiatur eo ſenſu in nõnullis Vitis SS. Martyrum, haud tamen ex illorum Actis olim ſcriptis, ſed ab iis qui poſtmodùm eadem paraphraſticè deſcripſerunt, vel è Græco fonte tranſtulerunt, vſurpatam ſcias. Errantq; [m] qui apud Tertullianum Paganos accipiunt pro Ethnicis; quos haud dubium Tertullianus, more maiorum, nõ milites intelligit. Primum autem, quem inuenerim qui Paganum pro Ethnico acceperit, Optat [n] eſt Mileuitanus; quem ſub Valentiniano & Valente Impp. ſcripſiſſe cõtra Parmenianum, auctor eſt Hieronymus [n]. Et Honorius Imperator [o] eamdem vocem, quaſi nouiter eo ſenſu vſurpatã, declarat, dum quos *Paganos* dixerat, interpretatur, *hoc eſt*, *Gentiles*. Poſt illa verò tempora, paſſim ab omnibus vſurpari [p] cœpit. Vt autem iidem Ethnici dicerentur *Gentiles*, id acceptum eſt ex Iudæis; vnde Paulus [q], *Siue Iudæus, ſiue Gentilis*. Sed apud Romanos, Barbari tantùm hoc tempore dicebantur Gentiles, vt conſtat ex reſcripto [r] Valentiniani & Valentis Impp.

l *Philaſtr. de hær. c. 3. Iſid. lib. 8. Orig. Bed. 6. in Can. 10. & 6. in Luc. 23. Alcuin. & alij.*
m *Rhen. & Pamel. in Tert. de cor. mil.*
n *Hieron. de Script. Eccl in Opt.*
o *l. 21. C. Th. de Pagan.*
p *Mar. Vict. de homouſ. recip Aug. 2. Retract. 43. CC. Th. & Iuſtin. tit. de Pagan. Philaſtr. & Iſid. vbi ſup. & alij.*
q *1. Cor. 12.*
r *C. Th. tit. de nupt. Gentil.*

VI.

Hâc ergo occaſione, quâ cũcti milites baptizari iuſſi ſunt, accidit vt S. MARTINVS, Sabatię in Pannoniâ nobili genere natus, tũc adhuc catechumenus baptiſma ſuſceperit, annum agens ſuæ ætatis trigeſimum quintum: vt auctor eſt Gregorius [s] Turonenſis, dum eum vndecimo anno Conſtantini Magni natum affirmat, nempè Sabino & Ruffino Coſſ. anno Domini trecenteſimo decimoſexto. Abhorrerem quidem penitùs à Gregorij ſententiâ, quæ à Seuero qui eodem cum S. Martino tempore vixit, & amici intimi quocum magnam habuit cõſuetudinem res geſtas ſcripſit, tantoperè diſcrepat, dum iſte [t] Martinum baptizatum ſignificat anno ſuæ ætatis decimooctauo: niſi ſententiæ Gregorij alio in loco eumdem Seuerum haberemus aſſertorem; dum in Dialogis ait, S. Martinum ſeptuagenarium fuiſſe cum Maximum Imp. conuenit. Cùm enim id einſdem [u] conſtet auctoritate cõtigiſſe ſub Conſulatu Euodij, qui eſt annus Domini trecenteſimus octogeſimus ſextus; æquè neceſſe eſt affirmare, Martinum natum eſſe anno Domini trecenteſimo decimoſexto, & hoc anno egiſſe ætatis ſuæ trigeſimumquintum; ac denique ſub Iuliano, cùm dimiſſus eſt à militiâ, attigiſſe quadrageſimum; non tantummodò vigeſimum, vt apud eumdem Seuerum legitur: cuius exordium Vitæ S. Martini, librariorum vitio fuiſſe deprauatum exiſtimamus; cùm & alia inſit eo prorſus indigna.

S. MARTINI ÆTAS, ET BAPTISMVS.
s *Greg. Tur. 1. hiſt. Fr. 36.*
t *Seuer. Vit. S. Mart. c. 2.*
u *Ibid. c. 23.*

VII.

Nam & quod ſpectat ad tempus Martini militiæ, habet idem auctor, tunc Martinum ad-

ſcriptum

ſcriptum eſſe militiæ, cùm promulgatum eſt edictum vt filij veteranorum ad militiam ſcriberentur. Extat enim ipſum edictum [x], à Conſtantino ſancitum Coſſ. Pacatiano & Hilariano, habens relationem ad aliud reſcriptum [y] de filiis veteranorum, vt ad militiam cogerentur; quo pariter ſignificatur, adſcribendos eſſe filios veteranorum caſtrenſi militiæ poſt exactum ipſorum ætatis annum decimumſextum; nempe decimoſeptimo, more maiorum [z]. Huius porrò edicti tempore cùm inueniatur Martinus fuiſſe annorum ſeptemdecim, (tot enim numerantur à Conſulatu Sabini atq; Ruffini, quo natus ponitur, vſque ad Conſulatum Pacatiani & Hilariani; nempè ab anno Domini trecenteſimo decimoſexto, vſque ad trecenteſimum trigeſimum ſecundùm:) illud planè ipſum tempus eſſe cognoſcitur, quod à Severo deſcribitur, Martinum edicto Imperatoris coactum fuiſſe nomen dare militiæ, ipſo nimirùm exordio anni ætatis ſuæ decimiſeptimi. Quapropter & hinc emendes illapſum in eundem Severum errorem, quo dicitur Martinus anno decimoquinto militare coactus; cùm id planè aduerſetur tum antiquis militiæ legibus, tum etiam recentioribus ab ipſo Conſtantino editis.

x l. 4. C. Th. de fil. mil.
y l. 2. eo.
z Vid. Gel. l. 19. c. 18.

VIII.

Rursùm verò quòd idem auctor [a] ait, Martinum poſtulâſſe à Iuliano Cæſare miſſionem, cùm ille in Galliis aduerſus barbaros pugnaturus eſſet: conſentit hoc militaribus legibus [b] eorum temporum, quibus Ripenſes milites poſt viginti quatuor ſtipendia honeſtam miſſionem accipere ſoliti erant. (Talis namq; eſſe militia Martini videri poterat, vtpotè Pannonij militis.) Si enim numeres ab anno Domini trecenteſimo trigeſimo ſecundo, quo Martinus adſcriptus eſt militiæ, vſque ad trecenteſimum quinquageſimum ſextum, quo Iulianus militauit in Galliis; inuenies eum viginti quatuor ſtipendia meruiſſe, ac proinde honeſtam, nō cauſariam miſſionē poſtulâſſe; cùm cauſaria tantùm ægrotantibus & corpore inualidis dari ſoleret, honeſta nonniſi emeritis ſtipendiis omnibus impertiretur. Tantúmque abeſt vt Martinus, quòd Chriſtianus eſſet, miſſionem pecierit, (quod vnà cum aliis, in Seuero eſt emendandum:) vt contrà nonniſi qui Chriſtiani eſſent, decreto Conſtantij militare deberent. Ceterùm militâſſe Martinum inter equites, ex eodem Seuero conſtat: cuius & pater primariis dignatus militiæ honoribus militabat Tribunus. Sed hæc modò hactenùs: quæ oportuit paulò fuſiùs declarâſſe, ad ſtabiliendam annorum Martini chronographiam; à cuius obitu ſolerent olim apud Francos tempora numerari, quæ verò ſunt eius reliqua, dicentur inferiùs ſuis locis.

a Sever. c. 3.
b l. 4. C. Th. de Veter.

ANNI S. MARTINI.
De quibus vide infrà an. 402. num. XIV.

IX.

Hoc eodem anno Domini trecētesimo quinquageſimo primo, ponitur apud Hieronymum in Chronico, obitus Maximi Epiſcopi Ieroſolymitani: ſed perperàm idem annus Domini ſub eodem laterculo notatus habetur cum Conſtātij vndecimo; cùm (vt vidimus) idem Maximus reperiatur anno ſuperiore, qui fuit Conſtantij decimusquartus, vnà cum Athanaſio Ieroſolymis Synodum habuiſſe. Qui igitur ſedere cœpit anno Domini trecenteſimo trigeſimo primo, & præſenti obiit, dicendus eſt ſediſſe annos viginti: ex quibus deformem corrigas errorem Chronici Nicephori, in quo ſex tantùm annis ſedi præfuiſſe ponitur. Poſt obitum verò Maximi, (ſubdit Hieronymus) Eccleſiam Ariani inuadunt, primùm *Cyrillus Eutychius*, rursùm *Cyrillus Irenæus*, tertiò *Cyrillus Hilarius*, quartò *Cyrillus*. Quorū Cyrillus cùm à Maximo fuiſſet presbyter ordinatus, & poſt illius mortem ei ab Acacio Epiſcopo Cæſarienſi, & ceteris, Arianis Epiſcopis, promitteretur Epiſcopatus ſi ordinationem Maximi repudiâſſet, diaconus in Eccleſiâ miniſtrauit: ob quam impietatē ſacerdotij mercede penſatus, *Heraclium*, quem moriens Maximus in ſuum locum ſubſtituerat, variâ fraude ſolicitans, de Epiſcopo in presbyterum degradauit. Hæc apud Hieronymum. A quo cùm quatuor ponantur Cyrilli, ab Epiphanio [c], nonniſi duo cogniti ſunt, dum ſucceſſionē Epiſcoporum Ieroſolymitanorum ita recenſet, vt poſt Maximū ſederit Cyrillus, inde Irenæus, poſteà Cyrillus alius, quartò demùm Hilarion. At Ruffinus [d] vnum tantùm habet Cyrillum, eumdémque Maximo ſubrogatum, quem & tradit aliquando in fide, ſæpiùs in communione variâſſe. Itémque Nicephorus vnicum ponit, eumdémque Catholicum, & Maximi ſucceſſorem: quem ait ab Arianis expulſum eſſe, & in eius locum tres conſtitutos, Arſenium, Heraclium, & Hilarium; ac rursùm tempore Gratiani reuocatum eſſe. Qui proculdubio ille eſt *Cyrillus*, de quo alibi S. Hieronymus [e] ait, ſæpè Eccleſiâ pulſum & receptum, ad extremum ſub Theodoſio Imperatore octo annis inconcuſſum Epiſcopatum tenuiſſe.

CONFVSA SVCCESSIO EPISCOP. IEROS.

c Epiph. hær. 66.
CYRILLI IEROS. PLVRES.
d Ruff. l. 1. c. 23.
e Hieron. de Script. Eccl. in Cyrill.

X.

Quòd igitur Eccleſiæ Ieroſolymitanæ ſucceſſiones adeò inter ſe confuſæ & inuolutæ habeantur, in cauſâ fuerunt Arianorum & Semiarianorum inter ſe cōflictationes: cùm videlicèt rebus Orthodoxorū collapſis penitùs in Oriēte, qui Arij ſe hoſtes eſſe profiterentur, dum & ipſi ob inuidiam, aut mutuum odium diſſentirent ab inuicē; alij Baſilio Ancyrano, (qui hoc eodem tempore in locum Marcelli iterùm expulſi [f] ſubſtitutus eſt) Georgio Laodiceno, & aliis Semiarianis inhæſerunt, vt ſub eorum patrocinio ſecuri agerent; ac rursùm in horum inuidiam, alij Acacio Cæſarienſi Arianorū ſignifero, non ob dogma, ſed vt ab eo defenderetur, acceſſerunt. Hæc enim ita ſe habuiſſe, quæ S. Epiphanius [g] tradit de controuerſiis inter Eutychium & Cyrillum Ieroſolymorum Epiſcopos, ſatis apertè ſignificant; quorum ille Arianis, iſte Semiarianis (ſaluâ tamen fide) vt ab illis in ſede protegeretur, adhæſit. Ceterùm quòd duo ſaltem ab Epiphanio tradantur eſſe Cyrilli; auctor ille Catecheſeos, cùm ſuis ipſius ſcriptis, tum Concilij Conſtantinopolitani teſtificatione, probatur fuiſſe Catholicus, fidelque Nicænæ aſſertor; de quo ſæpè inferiùs.

ECCLESIA IEROS. AGITATA TVRBIS.

f Socr. l. 2. c. 25. Soz. l. 4. c. 2.
g Epiph. hær. 73.

XI.

Hoc eodem anno, antequàm Conſtantius Antiochiâ recederet, (vt Socrates [h] & Sozomenus [i] teſtantur) idem Imp. Paulum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, quem Conſtans frater reſtituēdum curauerat ſolutus iam eius metu à ſede pellendum, & *Macedonium* in eius locum ſubrogandum eſſe decreuit; litteris eâ de re ſcriptis ad Philippum Præfectum, qui ſecundus ab Imperatore dicebatur, & erat. Hallucinati ſunt tamen iidem auctores, dum Pauli exilium per Philippum illatum, contigiſſe putârunt ante Concilium Sardicenſe. Cùm enim ſæpiùs exulâſſe conſtet, vltimo à Philippo pulſum eſſe Athanaſius [k] docet: ipſum verò vltimum eius

h Socr. l. 2. cap. 12.
i Soz. l. 3. c. 8.
PAVLVS EIICITVR CONSTANTINOPOLI, ET MACEDONIVS INTRODVCITVR.
k Athanaſ. ep. ad Solit. & Apol. de fug.

exilium, hoc ipſo tempore quo Conſtantius expeditionem in Occidentem pararet, contigiſſe, iidem auctores [l] æque conſentiunt. *Paulus* [m] igitur doloſè à Philippo, tumultum populi in Paulum propenſiſſimi verito, ad domum publicam alio prætextu euocatus, ac per feneſtram in nauigium demiſſus, magnâ feſtinatione ad locum exilij abductus eſt. Porrò diuerſa eius exilia in vnum colligens Athanaſius [n], ait eum primò in Pontum ab Euſebianis relegatũ fuiſſe; poſteà à Conſtantio ferro vinctum, in Singara Meſopotamiæ deportatum; ruſúſque inde Emeſam, denique hinc Cucuſum Armeniæ oppidum circa deſerta Tauri abreptum; ibi laqueo per eoſdem Arianos ſtrangulatum vitam finiuiſſe. quæ eadem de loco ac mortis genere tradunt & alij [o]. De diuinâ verò in Philippum vindictâ ſubdit Athanaſius eum nondum vertente anno, Præfecturâ ſuâ magnâ cum ignominiâ ſpoliatum eſſe, atque omnibus ludibrio expoſitum, longe à ſuis ac patriâ ſuâ, velut alterum Cain, errantem, perpetuóque gementem & trementem, miſerè extinctum eſſe. Pauli [p] autem corpus Theodoſius Senior Imp. poſteà magnificâ tranſlatione [q] Conſtantinopolim deferri curauit, & collocari in Eccleſiâ, quam Macedonius eius perſecutor extruxerat; quæ poſteà Pauli nomine vocata eſt.

l Socr. l. 2. c. 22. Sozom. l. 4. c. 2.
m Vid. eoſd. ad cap. 12. & 8.
n Athan. ep. ad Solit.
Pavli martyrivm in exilio.
o Theod. l. 2. c. 5. Socr. & Soz. ad.
p Hanc periodum habet Baron. Tom IV. an 38. num. LXXIX.
q Socr. l. 5. c. 9. Soz. l. 7. c. 10.

XII. Persecvtio Macedonii adversvs Catholicos.

Quanto autem effuſo Catholicorum ſanguine, poſt eiectum Paulum Macedonius in Eccleſiam Conſtantinopolitanam introductus fuerit: quámque ipſe exquiſitis tormentis, non ſolùm clericos, ſed & laicos omnis conditionis, ſexûs, ætatis, tum ibidem Conſtantinopoli, tum in aliis finitimis prouinciis ac ciuitatibus, ad ſuam communionem cogere ſtuduerit; adeò vt præter verbera, vincula, exilia, bonorum deprędationes, permultis quoque ſtigmata in fronte inuſſerit, fœminiſq; mamillas partim ferro candente, partim ouis, igne tuſtis (hactenùs inaudito tormenti genere) exuſſerit, vel etiam ferris abſciderit; & quod omnibus aliis quibuſcumque tormentis acerbius Catholicis extitit, ſacra myſteria per vim ore ligno diſtento ingeſſerit: cædes item vbiq; patrârit, Eccleſias demolitus fuerit, deniq; nihil crudelitatis omiſerit vt eos ſibi communicare compelleret: hæc inquam, omnia deſcripſerunt Socrates [r], & Sozomenus [ſ]; qui & ſuos Nouatianos eadem dira à Macedonio paſſos eſſe tradunt, quòd & ipſi Catholicis pro fide Conſubſtantialis iuncti, ſtrenuam aduerſus Arianos nauarent operam. Addunt demùm, tum iſta ipſius Macedonij facinora, tum quòd Magni Conſtantini corpus à templo Apoſtolorum ruinam minante in Acacij martyris Eccleſiam tranſtuliſſet, eâque de cauſâ immenſa populi cædes (nefas eſſe aſſerentis, Imperatoris oſſa transferre, quaſi perinde eſſet ac ſi è ſepulchro effoderentur) intra ipſam Eccleſiam edita eſſet; non ſolùm apud Catholicos, ſed & apud Arianos ingens in illum odium concitâſſe; ipſiúſque etiam Conſtantij animum adeò commouiſſe, vt eum à ſede pelli iuſſerit. Sed hæc poſteà, cùm idem Imperator in Orientem reuerſus eſt; de quo dicetur ſuo loco.

r Socr. l. 2. c. 12. 22. 30.
ſ Soz. l. 3. c. 8. l. 4. c. 2. 19. 20.

IESV CHRISTI
An. 352.
IVLII
An. 1.
Constantii
An. 16.

Anno Chriſti trecenteſimo quinquageſimo ſecundo, Conſtantio Imp. quintùm & Gallo Cęſ. Coſſ. pridie Idus Aprilis, *S. Iulius* Romanus Pôtifex ex hâc vitâ migrauit, cùm ſediſſet annos quindecim [a], menſes quinque, dies ſeptemdecim. De annis quidem conſentiũt Indices Vaticani: de menſibus autem atque diebus, licèt diuerſa inueniatur diuerſorum aſſertio; tamen habitâ ratione temporis eius ingreſsûs & exitûs totidem eum ſediſſe opus eſt affirmare. Apud Hieronymi verò Chronicon, cùm ingreſſus Liberij æquè hoc ipſo anno Domini trecenteſimo quinquageſimo ſecundo ponatur; haud tamen reſpôdet annis Conſtantij, cùm dicatur accidiſſe anno duodecimo eius Imperij, qui hoc anno numeratur decimus ſextus. Quod autem ſcribitur in Libro de Romanis Pontificibus, Iulium poſt multas tribulationes in exilio fuiſſe menſibus decem, & poſt Conſtantij mortem cum gloriâ reſtitutum eſſe: adeò hæc abhorrent à veritate, vt nec coniici vel fingi ſaltem aliquo modo poſſint. Quapropter ea ad Liberium potiùs pertinere viderẽtur, quem ſub Conſtantio liquet exulâſſe: niſi & quod additur de eius reditu poſt Conſtantij mortem, apertè falſum eſſet.

I. Ivlii PP. obitvs.

a [Totidem annos tribuit etiam Iulio Socrates l. 2. cap. 27. ex quo Sozomenum l. 4. c. 7 corrigas, apud quem leguntur viginti quinque, in verſo.]

Porrò quod Gennadius [b] tradit, Iulium Romanum Epiſcopum ſcripſiſſe ad Dionyſium quemdam de Incarnatione Domini epiſtolam vnam: tunc quidem vtilem aduerſus eos qui duas in Chriſto perſonas: ſicut & naturas cõſtituerent, ſed quæ poſteà fomentum fuerit Eutychianæ & Timotheanæ impietatis: ſatis detegitur hæc minùs explorata habuiſſe. Nam qui eã epiſtolam apprimè nouit, ciúſque auctorem diligentiùs perueſtigauit, Leontius [c] in commentario de Sectis, multis argumentis demonſtrat, illam epiſtolã Iulij nomine ad Dionyſium Corinthi Epiſcopum ſcriptam, non ipſius Iulij, ſed Apollinaris hæreſiarchæ partum fuiſſe: & de Neſtorianis hæreticis Euagrius [d] ait, multos Apollinaris libros Athanaſio, Gregorio Thaumaturgo, & Iulio, mutatis titulis attribuiſſe. Ceterùm defuncto Iulio, & viâ Aureliâ in cœmeterio Calepodij ſepulto, poſtquàm ſedes vacâſſet dies viginti quinque, in locũ eius ſubrogatus eſt octauo Idus Maij, Liberivs natione Romanus, patre Auguſto.

II.
b Gen. de Script. Eccl. cap.
Ivlii nomina svpposita scripta.
c Leont. de ſect. Act. 8. in Bibl. Patr.
d Euag. lib. 3. c. 31.
Liberivs Papa.

III.

Cùm autem hoc Orientales Ariani cognouiſſent, collectis in *Concilium* ſuæ ſectæ Epiſcopis, literas ad eumdem Liberium dederunt; quibus Catholicam ab eo communionem expoſcentes, Athanaſium quoque accuſarunt. Verùm cùm eodem fermè tempore, redditæ eſſent eidem Pôtifici aliæ literæ ex Synodo ſeptuaginta quinque Epiſcoporum Ægypti, pro Athanaſij defenſione: his acceptis ex vtrâque parte epiſtolis, eiſdémque recitatis in Concilio tunc *Roma* collecto, negatum eſt Arianis quod à Liberio poſtulabant. Ne tamen eiuſmodi occaſione Conſtantius Imp. cuius voluntate iſta fieri videbantur, in Romanam Eccleſiam graſſandi

Agit apvd Imp. de eo celebrando Concilio.

anſam

anſam arriperet; illud in eadem Romana Synodo decretum eſt, vt legatio ad ipſum mitteretur de cogendo Concilio. Habentur autem iſthæc omnia in epiſtolâ, eiuſdem Liberij ad Conſtantium poſt annum ſequentem ſcriptâ.

c Ext. ap. Lucif. Calar. in fi. & in Bibl. Pat.

IV. LIBERII NOMINE CONFICTÆ EPISTOLÆ ADVERSVS ATHAN.

Sed quæ in edito ſub titulo S. Hilarij de Rebus geſtis in Cócilio Arimenſi libello, legitur epiſtola Liberij Papę nomine, ipſo ferme ſuę ſedis ingreſſu conſcripta; quâ ſignificat Athanaſium a ſuâ communione, quòd Romam vocatus venire noluiſſet, redditum alienum, ipſos verò Oriẽtales Epiſcopos in eam receptos: eam haud quidem ab Hilario intextam in commentario illo, ſed potiùs ab Ariano aliquo, Athanaſij damnationem præ ceteris omnibus rebus optãte, confictam, vel ex eo manifeſtiſſimè demonſtratur, quòd eâdem epiſtolâ mox de ſanctitate & timore Dei plurimùm laudetur; cùm tamen Hilarium conſtet tenaciſſimum ſemper extitiſſe Athanaſij defenſorem. Sed & quomodò iſta à Liberio hoc tempore ſcribi potuère, cùm Athanaſij ipſius aſſertione exploratum habeatur, Liberium quouſque in exilium miſſus eſt, (quod quarto ſedis anno cõtigit) omnia pati maluiſſe, quàm aut veritatem, aut cauſam ipſius Athanaſij prodere; & licèt poſt biennij exilium, minis mortis ad ſubſcriptionem aduerſus Athanaſiũ inductus fuerit; tamen idipſum & eorum violẽtiam, & Liberij in hæreſim odium, eiuſdémque pro Athanaſio ſuffragium cùm liberos haberet affectus, ſatis coarguiſſe. Sed hæc euidentiùs apparebunt inferiùs ex rebus geſtis ipſius Liberij. Quibus etiã omnibus redarguas pariter epiſtolam, eiuſdem Liberij nomine ſcriptam ad Vrſacium, Valentem, & Germinium, qua dicitur Athanaſius Romæ damnatus, antequam Liberius traheretur ad Comitatum: cùm non ob aliã cauſam abductus ipſe fuerit ad Cõſtantiũ, & in exilium inde miſſus, niſi quòd Athanaſium damnare noluiſſet. Vna planè eadémque fuit manus Scorpij, quę vtramque ſcripſit epiſtolam nomine Liberij; eâ nimirùm occaſione quòd diceretur Liberius vi coactus contra Athanaſium ſcripſiſſe: ne id igitur dici poſſet, confictæ ſunt epiſtolæ, quibus aſſereretur iam ipſo ſuæ ſedis exordio id Romæ ſponte pꝛegiſſe. At erit vt inferiùs quoque apertâ luce monſtretur, alia adhuc contineri in eodem volumine Hilarij, quæ eius eſſe non poſſint. Moris antè fuiſſe Arianis, falſas in causâ Athanaſij ſcribere, immò & nomine ipſius fictas dare literas; iuſta eſt eiuſdem ad Imperatorem, g querela. Siquidem & hoc ipſo tempore, iidem Ariani pertæſi moræ Conſtantij in eo Alexandriâ expellendo, literas eius nomine ad eundem Conſtantium confinxerũt, quibus eum rogaret ſibi facultatem impertiri proficiſcendi in Italiam; quo videlicèt id ei concedente Conſtantino, eum tentarent Alexandriâ dimouere.

f Athan. Apol. 2.

g Id. Apol. ad Conſtan.

V. VETRANIO DOLO SVBIGITVR.

Ceterùm quòd totus eſſet Conſtantius in expeditione bellicâ, haud quiuerunt eâdem tempeſtate omnes quas aduerſus Athanaſium parauerant machinas admouere, ſed eas in opportuniora tempora reſeruârunt. Sicut & eadem expeditio impedimento quoque fuit, quò minùs ea quæ in Romano Concilio decreta vidimus, apud eumdem Imp. pertractari potuerint ante expugnatos tyrannos. Cùm interea ipſe Imp. veniens in Pannoniam, ſimulánſq; cum Vetranione amicitiam, quaſi accepturus eum in collegã Imperij; magnis pollicitationibus ipſum primò à Magnentio, à quo magnoperè ſolicitabatur, retraxit; ac demùm habens ad eius milites concionem, effecit vt ab iiſdem purpurâ exueretur, & priuatus viuere cogeretur: qui placidè conſenuit in prædio Bithyniæ amœno. Hæc Zoſimus h, Victor, & alij. De bello verò Magnentiano dicetur anno ſequenti.

h Zoz. l. 2.

IESV CHRISTI

AN. 353.

LIBERII

AN. 2.

CONSTANTII

AN. 17.

I. PIA CONSTANTII EXPEDITIO IN MAGNENTIVM.

ANNO Chriſti trecẽteſimo quinquageſimo tertio, Conſtantio Aug. ſextùm & Gallo Cæſ. iterùm Coſſ. aduerſus Magnentium tyrannum idem Cõſtantius pugnaturus, quòd eo ſciret prælio totius Romani Imperij momentum verti, diuinum numen ſibi propitium reddere omni ſtudio laborauit. Ad hoc namque ſpectat quod ſuperiùs dictum eſt, omnes in ſuo exercitu militaturos voluiſſe priùs initiari ſacro baptiſmate, renuentéſq; dimitti. Sed & paterno vſus exemplo, quem ſciebat fiduciam omnem de victoriâ contra Maxentium tyrannum conſequẽda in Crucis virtute collocâſſe ſecundùm quod illi cælitùs fuerat demonſtratum, IN HOC VINCES: eodem ipſe modo aduerſus Magnentium pariter tyrannum pugnaturus, expectatæ è cælo victoriæ ſigna dedit, quòd eodem tempore numiſmata a conflari iuſſit iſtiuſmodi inſcriptione, HOC SIGNO VICTOR ERIS cum Labaro, cui cum Cruce, Chriſti quoque nomen eſſet inſcriptum hoc modo, ☧ ſicuti eſt pariter in Conſtantino demõſtratum. Ceterùm Magnentium etiam, quem Chriſtianum fuiſſe vidimus, virtute Crucis & nominis Chriſti certam ſibi b pollicitum eſſe victoriam, aliud numiſma, antiquum demonſtrare videtur; cuius à tergo figura ipſius militaris, ſtans, dexterâ Victoriolam, ſiniſtrâ Labarum habet, in quo pariter ſalutiferum idem ſignum eodem modo expreſſum habetur.

a Habet Baron. Annal. Tom. III. hoc an. ex. Horat Tygrino de Mariis Ro.

b Ap. Adolph. in lib. numiſm. Impp. Rom.

II. CHRISTIANI PRIMVM CONTRA CHRISTIANOS PVGNANT.

Sicque in hoc primùm bello illud velut portentum apparuit, CRVCEM contra CRVCEM in prælium ferri, CHRISTIQVE nomen aduerſus CHRISTVM in Labaro oſtentari, & Chriſtianos in Chriſtianos armatos progredi: ſed quorũ alterius partis tyrannus, innocẽtiſſimi Principis interfector, dux eſſet; alterius hæreticus, ac Deo perfidus Imperator: neque enim aliis planè quàm his auſpicibus, tãtum decebat tentari nefas. Quamuis autem & ipſe Conſtantius, quòd patrocinium impiiſſimæ hæreſis ſuſcepiſſet, indignus prorsùs videri potuiſſet qui de hoſtibus victoriam conſequeretur; quòd tamen Deus de Magnentij immani parricidio tunc pœnas expoſceret, Conſtantij delicta ad aliud tẽpus puniẽda diſtulit: cùm alioqui idem Imperator, etſi non de fide Catholicâ, certè, quidẽ de Chriſtianâ religione, idolatriam vehementi odio proſecutus, videri potuerit optimè meritus: qua ex parte à Gregorio Nazianzeno, habitâ eius cum Iuliano Apoſtatâ collatione, meruit egregio

laudum

laudū præconio celebrari;eodémq; nomine, vt quid temporalium rerum conferret illi diuina clementia, haud incongruom æſtimatum eſt.

III. MAGNENTII ET DECENTII DEBELLATIO ET INTERITVS. c Zoz.l.2.

Quod autem ad ipſum bellum in Pannoniâ confectum attinet; quæ aute illud intetnuntia inter ducem vtrumque præierint;quę velitationes vltimum prælium,vbi de ſummâ rerum cõcertatum eſt præceſſerint;quo ordine acies diſpoſitæ fuerint; quóve defectu Magnentij exercitus cedere cœperit,ac tandem victus penitùs fuerit:ad Zoſimum [c],rem prolixiùs proſequentem, lectorem amandamus. Quo etiam auctore conſtat, ipſum Magnentium poſt vltimum certamen, deſperatione melioris fortunæ ſeipſum gladio tranſuerberâſſe,Decentiúmque eios fratrem impacto ſibi laqueo vitam finiiſſe. Ceterùm accidiſſe Magnentio hæc apud Murſum, ſeu Murſam,Pannoniæ vrbem, cùm occupaſſet Imperium annos tres & menſes ſex,idem Zoſimus,Victor,Eutropiúſque teſtantur:Idque hoc ipſo anno, iiſdémque Coſſ. decimooctauo Calendas Septembris contigiſſe,Socrates [d] habet, ſed mendosè Murſum in Galliâ collocans. Addit verò, eumdem Magnentium fugâ lapſum, dolore amiſſi Imperij ſuperatum,tum propriam matrem,tum etiam alterum fratrem apud Lugdunum Galliæ occidiſſe;ac demùm ſibi ipſi necem conſciuiſſe: Sed & SILVANVM quemdam,eodem tempore tyrannidem in Galliâ arripientem, poſt paucos dies à Conſtantij ducibus extinctum eſſe, quæ eadem & alij tradunt.

d Socr.l.2.c.27.

SILVANVS TYRAN. OCCIDITVR.

IV. e Seuer.l.2.hiſt. VALENTIS EPISC. ARIANI DOLVS.

Habet quoque ampliùs Seuerus [e], Conſtantium deſcendere in conſpectum pugnæ non auſum,in baſilicâ Martyrum extra idē Murſi oppidum, Valente eius loci Epiſcopo in ſolatium aſſumpto diuerſatum eſſe: Valentem autem per ſuos diſpoſuiſſe, vt quis prælij fuiſſet euentus primus cognoſceret; vel gratiam Imperatoris capraturum, ſi prior bonum nūtium detuliſſet; vel fugâ vitæ conſulturum, ſi quid contrà accidiſſet: Itaque cùm primus nuntiâſſet hoſtes fugere,ipſéque Imp.eius nuntij indicem intromitti poſceret;Valentem, vt reuerentiam ſuî adderet:Angelum fuiſſe ſibi nontium reſpondiſſe:facilémque ad credendum Imperatorem palàm poſteà dicere ſolitum, ſe Valentis meritis, non virtute exercitûs viciſſe. Eique planè accidit ſecundùm illam antiquorum ſententiam, tam Gentilium quàm Chriſtianorum conſenſu receptam,qua dicitur, *Nihil eſſe infelicius felicitate peccantium.* Siquidem hâc partâ victoriâ, fuit illud frequens in ore eius, (quod reſtatur Lucifer [ff] Calaritanus)probatam diuino calculo ſuā fidem; cùm ſibi ſecundùm Arium credenti tot tantáque Deus præſtitiſſet, & ea maioribus in dies acceſſionibus cumularet. Quâ blaſphemiâ poſteà permotus ipſe Lucifer, librum ad eum ſcripſit *De Regibus apoſtatis*;quorum exemplis, omnem illā ipſius inanem de probatione veræ fidei ex felicitate præſentis vitæ iactantiam libertimo ore repreſſit;oſtendens ſæpè accidiſſe, vt impiiſſimi ac ſceleratiſſimi Principes à Deo fuerint diuiùs tolerati, immò & rebus proſperis ſæpiùs munerati.

f Senec de prouid.c.3. ex Democr. Orig.in Periar. ep.35 Aug ep.5.Greg.in Moral.& alij.

ff Lucif.de Regib.Apoſt.

CONSTANTIVS EX PROSPERIS FIT DETERIOR.

V.

Sed & poſt debellatum tyrannum Conſtantium arrogantiorem eſſe cœpiſſe,quòd eam fortunæ proſperitatem moderatè ferre non poſſet; atque inde apertam fuiſſe calumniantibus viam ad optimos quoſque comprimendos, Zoſimus teſtatur. Paritérque Ammianus [g] ſcribit, eumdem adulantium ſtudio expoſito ſublatum, immunémq; ſe deinceps fore ab omni mortalitatis incommodo fidenter exiſtimantem; confeſtim à iuſtitiâ declinâſſe ita intemperanter, vt ÆTERNITATEM MEAM aliquoties ſubſereret ipſe dictando,ſcribendóque propriâ manu *Orbis totius* ſe *Dominum* appellaret.

g Am.l.15.in pr.

EIVSDEM INSOLENS FASTVS.

Fuiſſe autem iſtas præcipuè Arianorum adulationes, S. Athanaſius [h] teſtatur;eiſdémque exprobrat,ſuū Imperatorem *Æternum* appellâſſe, qui Filium Dei æternum eſſe negarent. Denique in reſcriptis etiam ſæpè eſt reperire, Conſtantium ſeipſum *Æternum* nominare. Tali nimirùm faſtu infamauit Chriſtianam religionem hæreticus Imperator,in quâ ſumma animi ſummiſſio potiſſimùm commendatur.

h Athan. de Synod.

VI. FVROR IN ATHAN.

Cùm itaque ſic compoſitus, audiſſet non ex ſuorum Arianorum ſententiâ eueniſſe quod à Papa Liberio petiiſſent;in furorem exardeſcēs, edictum [i] propoſuit, vt qui in damnationem Athanaſij non ſubſcriberent, in exilium pellerentur.Ipſumque Athanaſium per Magiſtratus [k] Alexandrinos variis modis vexare cœpit, vt quolibet modo inde eiiceretur. Quo tempore conuenientes eum Arelatē in Galliâ, decreti ex Romano ſuperioris anni Concilio Legati Vincentius Epiſcopus Capuanus atq; collegæ, qui de cogendo rursùm in causâ eiuſdem Athanaſij Concilio ipſum interpellarent;cum inueniſſent apud eum complures Arianæ factionis Epiſcopos, (& inter alios cariſſimum ipſi Valentem Murſi;quem nō ita pridem [l] vnà cum ſocio impietatis Vrſacio, reliquorū Arianorum perſuaſiones à fide Catholicâ, & Athanaſij amicitiâ, quam apud Iulium Papam profeſſi fuerant, ad priſtinam hęreſim Arianam retraxerant:)à quibus importunè ſollicitarētur damnationi Athanaſij ſubſcribere: id illi pro pace omniū Eccleſiarum polliciti ſunt,eâ propoſitâ conditione,ſi & alij priùs Arij hæreſim condemnâſſent. Et quidem conuentio ſcriptis firmata eſt: ſed cùm actum eſt de executione, alij reſponſum dederunt,ſe Arij doctrinam damnare non poſſe, Athanaſium autem (quod ſolum exigebatur) cõmunione eſſe priuandum. Habentur iſta expreſſa in epiſtolâ [m] Liberij Papæ, quam poſteriore legatione ad eumdem Conſtantium miſit.

i Seuer.l.2. k Athan. Apol.ad Conſtant.

l Id.ep. ad Solit.

m Ext.ap. Lucif.Calar.& in Bibl. Patr.

VII. VINCENTII LEGATI APOST. LAPSVS.

Sed poſt hæc illud lugubre accidit, vt Vincentius ipſe primarius Apoſtolicæ Sedis legatus,necnon Fortunatianus Aquileiæ Epiſcopus magni tunc nominis vir,atque Herminus Theſſalonicenſis,aliique nõnulli ex illis qui tunc ad CONCILIVM *Arelaten* vocari cõuenerant,vim non vulgarem (inquit Athanaſius [n]) & graues contumelias paſſi, tandem promiſerint ſe ab eiuſdem Athanaſij communione abſtinere. Inſigne humanæ fragilitatis exemplum! Ecce enim tibi hic ille *Vincentius*, qui in Nicæno Magno Concilio honorificentiſſimâ Apoſtolicæ Sedis legatione perfunctus fuerat;idémque tum Romæ,tum in æquè Magnâ Synodo Sardicenſi ſederat cum aliis Epiſcopis Iudex,ad cognoſcendam ſæpiùs iudicio ventilatam Magni Athanaſij cauſam, & pro eiuſdem abſolutione ſuffragium tulerat: hic, inquam,in vltimo ſenio conſtitutus,minimè conſiderans munus ſuum,quo Romani Pontificis vices ageret, adeò turpiter inflexus eſt vel precibus vel minis Arianorū atque Conſtantij, vt in ſummum Catholicæ fidei athletam damnationis ſententiam intulerit; tā

n Athan. Apolog. ad Conſt.

fœdâ

fœdâ ſubſcriptione obliterans tot honeſtis laboribus partam gloriam. Verùm in lapſu continuit greſſum, ne in profundum præceps deferretur impietatis: nam non ſic ipſe, velut Fortunatianus, ſubſcripſit in Athanaſium, vt factus quoque fuerit proditor fidei; quippe qui poſtea aduerſus Arianos perſeuerauit infractus; prout inferiùs ſuis locis demonſtrabitur.

VIII.
o Seuer. l. 2.
Multi orthod. Episc. eiecti in conciliab. Arelat.
p Athan. ep. ad Solit. Socr. l. 2. c. 29. Soz. l. 4. c. 2.
q Hil. libel. ad Conſt.

Quid prætereà Arelate in eo Epiſcoporum conuentu factum ſit; Seuerus o ait Catholicos petiiſſe, vt priuſquàm in Athanaſium ſubſcribere cogerentur, de fide potiùs diſceptarent; ſed Valentem ſociôſque eius priùs Athanaſij damnationem extorquere conatos eſſe, de fide certare non auſos: ab hócque partium conflictu actum eſſe in exilium *Paulinum* inſignis nominis Treuerēſem Epiſcopum, Maximini (de quo ſæpè dictū eſt) ſucceſſorem: quem tamen alij, p è Concilio Mediolanenſi poſt annum ſequentē pulſum eſſe volūt. At Seuero S. Hilarius q, & ipſe Gallus, & tunc Eccleſiam Pictauienſem gubernans adſtipulatur. Paritérq; vnà cum Paulino, ex eodem Conuenticulo Arelatenſi *Luciū*, *Anneum* Moguntinum Antiſtitem relegatū eſſe in Phrygiam, & ſecundo anno ſui exilij Arianorum inſidiis ſtrangulatum, atq; in locum eius ab Orthodoxis Maximum ſubrogatum, Acta r eiuſdem Maximi teſtantur.

r Ap. Sur. 18. Nou.

Sicque vides Occidentalem Eccleſiam hoc anno, quamprimùm eius Orbis Imperio Cōſtantius potitus eſt, cœptam eſſe grauiſſimis ex Arianorum furore turbinibus agitari. Quę verò poſt hęc iſtis grauiora ab iiſdē peracta ſint, dicetur inferiùs ſuis locis.

IX.
Ingens prodigium de Cruce apparente in aere.
ſ Soz. l. 4. c. 4.

Interim hoc ipſo anno Conſtantij decimoſeptimo, ponitur in Chronico S. Hieronymi, prodigium ingens apparuiſſe Ieroſolymis maximo inſpicientium terrore; nempè lucidiſſimū Crucis ſignum ſuper ſanctum Golgotham. Quod deſcribens Sozomenus ſ, ait clare admodùm reſplenduiſſe, non vt cometes ſolet diffuſis radiis, ſed luce multâ in vnum confertâ, valdè denſo iubare & perlucido: ac pertigiſſe à loco Caluariæ vſque ad montem Oliueti, reſpondente ei longitudini, æquâ proportione, latitudine, ipſóque ſigno quindecim ſtadiis in aëre ſuſpenſu hærente. Omnes autem eo velut inſigni miraculo obſtupeſcentes, in Eccleſiam concurriſſe, & vno ore Christum laudibus celebrâſse: multóſque tam Gentium, quàm Iudæorum, ad Chriſtianam fidem conuerſos eſse: ſed & cùm ex cunctis propemodùm terræ oris homines Ieroſolymis tunc reperti eſſent, qui vel precandi, vel ſancta loca inuiſendi cauſâ ex more aduenisſent, rem per vniuerſum Orbem diuulgâſſe: Cyrillum autem eiuſdem ciuitatis Epiſcopū, Imperatorē de eâ per litteras certiorem reddidiſſe. Hæc Sozomenus: extántque t ipſæ Cyrilli ad Conſtantium litteræ, cùm & hâc opportunâ occaſione ferociā eius blandis verbis, & immeritis laudibus delinire conatus, eumdē ad fidem Cōſubſtantialis hortatus eſt. Apparitionē autem fusè deſcribens, ait contigiſse ipſis ſanctæ Pentecoſtes diebus, circa horam diei tertiā, & compluribus horis ab omnibus viſam eſſe.

t Ap. Cyril. Hieroſ. in ſ. Catech.

Quæ eadem teſtata habentur in Actis u Artemij martyris ſub Iuliano; & poſt expugnatum Magnentium accidiſse traduntur. Quòd verò apud Nicephorum x legitur, idem ſignum Romano exercitui in Pannoniâ militanti factum eſſe perſpicuum; hâc ex parte redargui ex prædictis poſſe videtur, quibus conſtat haud adeò ſublime apparuiſſe, vt in longè remotis regionibus videri potuerit.

u Ap. Sur. 19. Oct.
x Nic. l. 9. cap. 32.

X.
Quid portenderit prodigium.
y Menolog. Gr. 7. Maij.

Porrò tantæ rei memoria, non diuerſorum dumtaxat ſcriptorum egregiis monumentis remanſit poſteris conſignata; ſed & eadem publicis Eccleſiaſticis y Tabulis penes Orientales conſcripta eſt, anniuerſariâ celebritate Chriſtiano populo rediuiuâ die ſeptimâ menſis Maij. Quid verò portenderit, tempora ipſa declarare viſa ſunt. Etenim cùm Orbis Imperator bellum geſturus aduerſus Catholicam Dei Eccleſiam, vexillum erexiſſet impietatis; Christus, cuius maximè diuinitas impetebatur, illud ipſum quo vniuerſam cum impiis debellauerat impietatē, diuinum ſignum ſupra ſanctum montem immenſâ claritate coruſcās voluit cælitùs demōſtrare, quò illud auribus Fidelium intonaret, Confidite, ego vici mundum. Rémque ſanè probauit euentus; cùm diuinâ virtute fides Catholica eò effulſit glorioſior, quo magis exiſtimabatur armis impietatis extincta.

XI.
z Am. l. 14.
Iudæi a Gallo Cæs. compressi.

Inter hæc autem fluctuabant res Orientales Iſauricis latronibus longè latéque graſſantibus; aliâque ex parte Saracenis collimitios infeſtantibus, atque etiam Perſis Meſopotamiam inuadentibus: cùm interim Gallus Cæſar, quòd tyrannidem affectâret, in Magiſtratus complures diuerſis prætenſis cauſis immaniter fureret. Iſta pluribus Ammianus z; ſed eius iacturâ librorum, deſiderantur ea quæ ab eodem Gallo geſta ſunt aduerſus Iudæos. Ea verò Hieronymus in Chronico hoc ipſo anno Cōſtantij decimoſeptimo breuiter attingens, ait Gallum Iudæos, qui interfectis per noctē militibus arma ad rebellandum inuaſerant, oppreſſiſſe, cæſis multis hominum millibus vſque ad innoxiam ætatem: & nonnullas eorum ciuitates, plurimáque oppida igni tradidiſſe. Eadem Socrates a & Sozomenus b. Sed & ipſum Conſtantium natalis ſui celebritatem multo inſontium ſanguine aſperſiſſe, idem Ammianus tradit; eorum ſcilicèt, qui vel leuiſſimâ quâlibet ſuſpicione de amicitiâ cum Magnentio laborâſſent, vel aliis ex cauſis delatorum calumniis obnoxij fuiſſent. Habet in ſuper, eumdem hoc anno in Galliis hiemem egiſſe Arelate.

a Socr. l. 2. cap. 17.
b Soz. l. 4. c. 6.

XII.
c l. 5. C. Th. de pagan. & ſacrif.
d l. 10. C. Th. de Epiſc. &
e l. 7. C. Th. de exact.

His item Coſſ. poſt debellatum Magnentium reſcripſit Conſtantius pro abolitione c ſacrificiorum nocturnorum, ab eodem tyranno permiſſorum: itémque de immunitate d clericorum; & de non infligendis e pœnis corporibus debitorum.

IESV CHRISTI
An. 354.
LIBERII
An. 3.
Constantii
An. 18.

I.
Legatio Liberii ad Constantium.

ANno Chriſti trecenteſimo quinquageſimo quarto, Conſtantio Aug. ſeptimùm & Gallo Cæſ. tertiùm Coſſ. Liberius Papa auditis iis quæ prioribus à ſe miſſis legatis ad Conſtantium contigiſsent, aliam rursùs Legationem ad eumdem in Galliam mittere feſtinauit, quâ fun-

cti

cti ſunt *Lucifer* Calaritanus in Sardiniâ Epiſcopus,qui Romam his diebus opportunè aduenerat,*Pancratius* Romanæ Eccleſiæ presbyter, & *Hilarius* eiuſdem Eccleſiæ diaconus; quibus in itinere iunctus eſt,rogatu eiuſdem Liberij,*Euſebius* Epiſcopus Vercellenſis, digniſſimus planè Eccleſiæ Romanæ filios; quippe quem olim à Sardiniâ Romam à matre Reſtitutâ nobili Chriſtianâ feminâ ductum Euſebius Papa fide ac pietate egregiè imbutum baptizauerat, ac ſuum ei nomen indiderat; vt habent eiuſdem Vercellenſis Vitæ Acta. Porrò obtentum eſt eâ legatione quod petebatur, nempè vt Concilium celebraretur in causâ Athanaſij. Sed quòd

a Am. l. 14.

hoc anno(vt tradit Ammianus [a]) Conſtantium aduerſus Gundomadum & Vadomarium fratres Alemannorum Reges Galliam inuadentes oportuit arma mouiſſe; & tantùm poſt pacem eiſdem petentibus conceſſam, hiberno adueniente tempore datum fuit ſuperatis Alpibus ſe Mediolanum conferre: Concilium ibidem celebrandum dilatum eſt in annum ſequentem. De Legatione verò miſsâ fidem faciunt litteræ quas tunc Liberius cùm ad ipſum Imperatorem [b],tum ad Euſebium [c] ſcripſit.

b Ext. ap. Lucif. Calar. in fi.
c Ext. in Act. Vit. Euſ. Vercel.

II.
GALLVS TRVNCATVR.

Interim autem Imperator (inquit Ammianus) curatum abiectis ponderibus aliis, tamquam nodum & odium difficillimum,Gallum Cæſarem niſu valido cogitabat.Quod verò modo, & per quos id effecerit,pluribus ipſe. Nobis ſat ſcire, hoc ipſo anno,hiemis tempore, Gallũ Polæ in Iſtriâ circumuentum atq; circumdatum à Cõſtantianis;ſpoliatum Cæſareis ornamentis,& in priuatam fortunam redactum,ab iiſdem tandem truncari capite iuſſum eſſe,anno ætatis ſuæ vigeſimo nono, cùm quadriennio imperâſſet; vxore eius Conſtantinâ paulò antè febribus abſumptâ. Perſeuerâſſe verò Gallum Chriſtianam religionem excolere ad exitum vſque, Theodoretus [d] affirmat: vtinam & fidei coniunxiſſet quoque manſuetudinem. De cuius exitu agens S.Gregorius [e] Nazianzenus,in quem reiiciat culpam,num in ipſum,an in Conſtantium, hæret; ſed vtrumque deliquiſſe affirmat. De compluribus autem necatis iuſſu Conſtantij, quòd ob amicitiam cum Gallo in ſuſpicionem veniſſent, pluribus agit Ammianus.

d Theod. l. 3. c. 3.
e Greg. Naz. orat. in Iulian.

III.

f Nicel. 9. c. 19.

Quo etiam tempore Eudoxium & Aëtium hæreticos Arianos, quòd Gallo fauiſſent, eiectos in exilium eſſe, Nicephorus [f] ſcribit: quos tamen conſtat paulò pòſt exilio relaxatos, & honoribus auctos. Addit quoque Theophilum Indum, & ipſum Arianum, ob eamdem Galli amicitiam in exilium pulſum eſſe. Sed quæ habet de eius laudibus,déque fide Chriſtianâ, ſeu potiùs hæreſi Arianâ,in Indiam per eum inuectâ & diſſeminatâ; cùm ea ſe ex Philoſtorgio hæreticorum infamiſſimo ſuſcepiſſe profiteatur, omnia planè in mendacij ſuſpicionem adducit: ſicuti & Suidas,dum ex Thalaſſio eiuſdem farinæ homine eumdem Theophilum laudat; quem quidem antiquiores omnes Græci hiſtorici penitus ignorârunt.

IV.
IVLIANVS ATHENAS VENIT.

g Am. l. 15.

Cùm autem Iulianus Galli frater in ſuſpicionem adductus conſpirationis cum eo, ad Conſtantium Mediolanum ſe contuliſſet,& ipſe nefando (inquit Ammianus [g], eidem Iuliano plurimùm addictus) aſſentatorum cœtu vt gentium periiſſet,ni aſpiratione ſuperni numinis,Euſebiâ ſuffragante Reginâ, ductus ad Comum oppidum Mediolano vicinum,ibíque pauliſper moratus; liberalium causâ doctrinarum, vt cupidine flagrauit,ad Græciam ire permiſſus eſt. Duplicem autem eò proficiſcendi cauſam habuiſſe,Gregorius [h] Nazianzenus tradit, qui & ipſe tunc Athenis aderat cùm Iulianus eò ſe cõtulit: nempè alteram ſpecioſiorem & honeſtiorem, vt Græciam eiúſq; ſcholas viſeret; alteram tectiorem,paucíſque notam,vt regionis illius ſacrificos & impoſtores de rebus ſuis conſuleret. Quibus quidem adſtipulatur Eunapius [i], dum ait Iulianum à Maximo atq; Chryſanthio philoſophis magicis inſtructum; intellecto plus aliquantò latere in Græciâ apud Eleuſiniarũ dearum Antiſtitem, inſignem futurarum rerũ præſagum,velociter illuc accurriſſe. Ceterùm prædictus Gregorius Iulianum conſpicatus,de homine haud falſus coniector extitit; cùm(vt ait) motum ipſius inconſtantia,& incredibilis quędam mentis emotio, ceruix non ſtata, humeri ſubſultantes & ad æquilibrium ſubinde agitati, oculus inſolens & vagus furioséque intuens, pedes inſtabiles & titubantes, naſus contumeliam & contemptum ſpirans, vultûs lineamenta ridicula idem ſignificantia, riſus petulantes & effrenati, nutus & renutus temerarij, ſermo hærens ſpiritúque conciſus, interrogationes ſtultæ & præcipites, reſponſiones nihilo his meliores,aliæ in alias inſultantes,nec graues & conſtantes, nec ordine progredientes; eum in hæc verba vaticinando prorumpere coëgerunt; *Quale malum Romanorum terra nutrit!* quamuis adhuc illud contegere conaretur pallio illo philoſophico, quod tum Athenis induit.

h Greg. Naz. orat. 1. in Iulian.
i Eunap. in Vit. Philoſ.
DE EO QVID AVGVRATVS GREG. NAZIAN.
Ac vide etiam ſup. an. 356. num. 11. in fi.

V.
QVALES ATHENÆ HIS TEMPORIBVS.

Florentiſſimæ videbantur hoc tempore eſſe Athenarum Scholæ, quarum causâ Iulianus ſe eò proficiſci vehementer cupere demonſtrauit: & licèt in aliis quoque Orientis præclarioribus vrbibus, diuerſarum eſſent facultatum gymnaſia; accidere tamen ſolebat, vt qui priùs in eis operam ſcientiis dediſſent, demùm Athenas ſe conferrent vt penitùs conſummarentur. Sic enim planè factum, non à Iuliano tantùm, ſed & ab ipſo *Gregorio Nazianzeno*: qui [k] cùm Cæſareæ Paleſtinæ primùm, inde Alexandriæ vnà cum fratre Cæſario auditor extitiſſet, poſtremò Athenas profectus eſt. Paritérque poſt eum *Baſilius* [l] Cæſarienſis Cappadox,cùm priùs Cæſareæ Paleſtinæ, inde Conſtantinopoli egregiè litteris excultus fuiſſet, Athenas conceſſit. Quâ verò occaſione, & quàm intima inter eoſdem Baſilium & Gregorium ibidem Athenis inita fuerit amicitia; quæ eadem amborum optima conuerſatio,quod pietatis ſtudium,qui litterarum profectus, quæ famæ toto Orbe celebritas: hæc inquam, pluribus narrat idem Gregorius oratione habitâ in laudem Baſilij. Quo etiam auctore [m] cùm exploratum habeatur, priorem Athenis Baſilium diſceſſiſſe, Gregorium verò inuitum ab Athenienſibus retentum vt publicè profitere oratoriam artem, (annum tunc agentem ætatis trigeſimum) & ipſum paulò pòſt inde ſe ſubducentem domum repetiiſſe: ex his planè Ruffinus [n] erroris arguitur, dum ait à Gregorio ſubductum Baſilium è doctoris cathedra, manúque iniectâ in monaſterium eſſe productum. Sed iam iis relictis, quos ſæpè in progreſſu conueniemus, ad ſequentis anni res tragicas cunctantem licet conuertamus orationem.

k Greg. Naz. carm. de reb. ſuis,& orat. in fun. Cæſ.
l Id. orat. in laud. Baſil.
BASILII ET GREG. NAZ. AMICITIA, ET STVDIA.
m Id. carm. de Vitâ ſuâ.
n Ruff. l. 2. c. 9.

IESV

IESV CHRISTI
AN. 355.
LIBERII
AN. 4.
CONSTANTII
AN. 19.

I.

CONCILIVM MEDIOL.

ANNO Chriſti trecenteſimo quinquageſimo quinto, Arbetiano & Lolliano Coſſ. celebratum eſt *Mediolani* CONCILIVM, quod miſſâ à Liberio Papâ anno ſuperiori ad Conſtãtium Imp. legatione fuerat expetitum, vt cauſa Athanaſij, ex quâ ingens naufragium Catholicę Eccleſiæ imminebat, Epiſcopali iudicio cognoſceretur. Quod quidem hoc ipſo anno habitum eſſe, cùm plura alia demonſtrent, tum Seuerus [a] diſertis verbis certum reddit, dum exilia Epiſcoporum ex eodem Concilio irrogata contigiſſe iiſdem Coſſ. aſſerit. De frequentiâ verò Synodi Socrates [b] & Sozomenus [c] tradunt, ex Oriente paucos Epiſcopos aduentâſſe, quòd alij morbo detenti, alij itineris longitudine deterriti eſſent, Occidentalium autem conueniſſe ampliùs trecentos. Verùm quãtumlibèt iſtiuſmodi Epiſcoporum conuentus Eccleſiaſtici Concilij nomen præſetulerit, veriùs tamen dicenda fuit tyrannica conſultatio; quippe cui præſideret vnà cum ſatellitio adhuc cruentus innoxiorum ſanguine hæreticus Imperator; vbi Arianis totum conceſſum, Catholicis Epiſcopis denegata omnia, ſuffragia vetita, vel interciſa, vilipenſa; vbi non ſacri ſancirentur canones, ſed exiliorum ſcriberentur ſententiæ. Quæ omnia anteà odoratus Euſebius Vercellenſis, eò conuenire detrectans, venire tamen (quod tradit Hilarius [d]) poſteà iuſſus eſt: extántque [e] hactenùs literæ tam ipſorum Arianorum Epiſcoporum, quàm etiam Luciferi atque collegarum Apoſtolicæ Sedis Legatorum, ad eumdem ſcriptæ, pro accelerando ipſius ad Synodum aduentu.

a Seuer. l. 2.

b Socr. l. 2. c. 29.

c Sozom. l. 4. c. 8.

FACTVO SCELERATORVM.

d Hilar. libel. ad Conſtant.

e Bar. Annal. Tom. III. Archiuo Eccleſ. Vercel.

II.

QVID EVSEBIVS VERCEL. IN SYNODO.

Qui vbi Mediolanum veniſſet, decem diebus (ſubdit Hilarius) ad Eccleſiam vetitus eſt accedere: ſoporatis verò conſiliis omnibus, vbi libitum eſt aduocatus, adſtitit vnà cum Romanis clericis & Lucifero: & conuentus vt in Athanaſium ſubſcriberet, reſpondit de Epiſcoporum qui adeſſent fide priùs oportere conſtare; compertos enim ſibi quoſdam hæreticâ labe pollutos eſſe. Itaque expoſitam fidem apud Nicæam producens, promiſit omnia quæ poſtularẽt eſſe facturum, ſi ei ſubſcripſiſſent. Sed cùm Dionyſius Mediolanenſis Epiſcopus ſcribere cœpiſſet, Valens calamũ & chartam è manibus eius violenter extorſit, clamans non poſſe fieri vt aliquid inde gereretur. Re verò poſt clamorem multum deductâ in conſcientiam plebis, verentes Ariani illius iudicium, ab Eccleſiâ in Palatium ſe receperunt. Quid verò tunc in Palatio actum ſit Seuerus narrans, ait Valentẽ & Vrſacium, ceteróſque Arianos Epiſcopos, metu plebis quæ Catholicam fidem egregio ſtudio conſeruabat, nõ auſos impietatem corãm illâ profiteri, intra Palatium congregatos eſſe, illincque epiſtolâ ſub Imperatoris nomine emiſiſſe omni prauitate refertam: eo nimirùm cõſilio, vt ſi eam æquis auribus populus reciperet, ipſi publicâ auctoritate cupita proferrent; ſin eam reſpueret, omnis inuidia in Imperatorem caderet; & ipſa quidem venialis, quia adhuc catechumenus myſteria fidei videretur potuiſſe neſcire. Enituit verò tunc magnâ cum laude ſincera fides, atque infracta conſtantia populi Mediolanenſis; cum non ſolùm lectam in Eccleſiâ epiſtolam Imperatoris auerſatus eſt; ſed & ſemper in eâdem ſententiâ perſtitit, licèt ſibi ablatus poſteà fuerit Epiſcopus Catholicus, & Arianus ſuffectus.

CONSTANTIA POPVLI MEDIOL.

III.

f Athan. ep. ad Solit.

Quid etiam tunc in Palatio actum ſit in cauſâ Athanaſij, idem [f] ipſe Athanaſius deſcribens, ait Conſtãtium cognitâ Epiſcoporum Paulini, Luciferi, Euſebij, Dionyſij, libertate, docentiũ ex pœnitẽtiâ Vrſacij & Valentis falſos ipſos eſſe Athanaſij criminatores; neque vlteriùs habendam eſſe fidem eorum dictis, quæ ipſi ſuâ pœnitentiâ reuocauerant: e veſtigio aſſurgentem, ſeipſum profeſſum eſſe Athanaſij accuſatorem; illiſque viciſſim reſpondentibus, cauſam iudicari non poſſe abſente vel inaudito reo, tunc illum ipſos quidem in exilium eieciſſe; concitatiorem autem in Athanaſium factum, atrocius in eum edictum promulgâſſe, quo decerneret & eum debere pœnas luere, & Eccleſias Arianis tradi, iiſdémque ſe liberum facere vt agerent quod vellent. Hæc Athanaſius: qui & Conſtantium Antichriſti imaginem induiſſe ait, cùm in decernendo principem ſe faceret Epiſcorum, & præſidere iudiciis Eccleſiaſticis non dubitaret. In hunc igitur modum Athanaſio dãnato, nonnulli quoque Epiſcopi Catholici eiuſdem damnationi conſenſerunt, ſperantes ſic conſopitum fore Eccleſiaſticum bellum. Verùm cùm & eoſdem Ariani vnâ ſecum cõmunicare pariter ſuaderent, intentantes etiam minas (quod Lucifer [g] qui aderat teſtatur) iis qui facere recusâſſent; cùm in alios omnes abnuentes Conſtantij furor exarſit, tũ præcipuè in Legatos Apoſtolicæ Sedis; quorum principem Luciferum Hieronymus [h] tradit, quòd nollet ſub nomine Athanaſij Nicænam damnare fidem, in Paleſtinam relegatum eſſe. Pancratium verò presbyterum & Hilarium diaconum eiuſdem legationis ſocios, S. Athanaſius [i] docet in exilium miſſos eſſe, Hilario priùs flagellis conciſo.

CONSTANTIVS ANTICHRISTI IMAGINEM GERIT.

g Lucif. l. 1. pro Athan.

h Hier. de Script. Eccl.

LEGATI APOST. MALE HABITI.

i Athan. ep. ad Solit.

IV.

EVSEBIVS VERCEL. ARTE LIBERAT DIONYSIVM MEDIOL. A SVA SVBSCRIPTIONE.

Ceterùm Dionyſius, qui magnâ cum laude Catholici nominis præerat Eccleſiæ Mediolanenſi, cùm pellectus & ipſe fuiſſet in Athanaſium ſubſcribere, eâ conditione vt in reliquo Catholicæ fidei conſultum foret, facti poſteà pœnitens, Euſebij Vercellenſis arte ſubſcriptionem reuocauit. Requiſitus enim Euſebius vt exemplo Dionyſij & ipſe ſubſcriberet, viſus eſt illis annuere, eâ tamẽ lege ſi ſua ſubſcriptio ante illam Dionyſij in ſerie chirographorum poneretur; indignum planè eſſe affirmans, ſi iunior Epiſcopus ſeniori, & velut parenti filius præponeretur. Quâ illi ratione permoti, quibus nihil magis in optatis erat, quàm vt toti Occidentali Orbi ſanctitate conſpicuum Euſebium, ad ſubſcribendum in Athanaſium pellicerent; ſtatim ex tabellâ Dionyſij nomen penitùs deleuerunt, priorem locum ſcribendi Euſebio deferentes. Sed ille tunc fictionis ſuæ cauſâ detectâ, eoſdem irridẽs, negauit ſe illorum velle ſceleribus pollui. Habentur iſta apud S. Ambroſium [k], in Sermone incerti, ſed tamen antiqui auctoris, in natali die eiuſdem S. Euſebij habito: quæ tamen in quibuſdam aliis minoris fidei Sermonibus,

k Ap. S. Ambr. ſer. 69.

lio diuerſóque modo referuntur. Ceterùm Ariani (ſubdit auctor ille apud S. Ambroſium) grauiter indignantes ita nequitiam ſuam fuiſſe deluſam, nouis eum per Conſtantium Imp. paſſionibus vexauerũt; ac poſt multas iniurias exulem in Orientem miſerunt, ac mori coëgerunt. Verùm de obitu aliàs. Denique & Dionyſium pariter in exilium miſſum eſſe, quòd Arianis communicare noluerit, Lucifer ſcribit. Quos ambos exulantes, egregio præconio Ambroſius [l] celebrat: eorumdemque ſimul & aliorum tunc eâdem pœna mulctatorum, in fide conſtantiam, & ingentem in reſiſtendo ipſi Conſtantio, animum, Athanaſius [m] prædicat. De iiſdem item omnibus agunt Ruffinus [n], Seuerus [o], Socrates [p], Sozomenus [q], & alij; ſed in quibus nonnulla inſunt, quæ tum ex iam dictis, tum ex aliis inferiùs dicendis corrigantur.

EI DEMDAMNATI IN EXILIVM.

[l] Ambr. ep. 82. ad Vercel.
[m] Athan. ad ſolit.
[n] Ruff. l. 1. cap. 20.
[o] Seuer. l. 2.
[p] Socr. lib. 2. c. 29.
[q] Sozom. l. 4. c. 9.

V.

Quæ autem fuerint reliqua Conſtantij opera aduerſus alios Epiſcopos in ſuis Eccleſiis commorantes, S. Athanaſius [r] ſummatim colligens, aît ſtatim poſt hæc Mediolani geſta, literas ad Præfectum Ægypti miſſas eſſe, vt frumentum Athanaſio ac ſuis (id enim liberalitate Conſtantini, Epiſcopo & cleris eius Eccleſiæ impẽdebatur) adimeretur, dareturq; Arianis; & vt liberum eſſet cõtumeliam inferre in Athanaſij communicatores: minas item intentatas eſſe Iudicibus, niſi cum iiſdem Arianis communionem celebrarent: rurſúſque in alias vbique prouincias edicta miſſa, & Palatinos delegatos ad Epiſcopos & Iudices, vt iſti quidẽ de cauſa iudicarent, illi verò contra Athanaſium ſubſcriberent, & aut communionem cum Arianis haberent, aut pœnam exilij ſuſtinerent; populiq; qui eis communicare recuſarent, vinculis, contumeliis, bonorúmq; direptionibus affligerentur: mulctam quoque Magiſtratibus denuntiarent, niſi quiſq; ſuæ ciuitatis Epiſcopum ad eiuſmodi impietatem cogeret: quotquot autem Epiſcopi ad Imperatorem proficiſcerentur, non priùs ad eius conſpectum admiſſos eſſe, nec vel è domicilio prodire permiſſos, quàm ſubſcripſiſſent; aut ſi recuſarent, in exilium mitterentur.

[r] Athan. ad ſolit.

CONSTANTII PROGRESSVS ADVERSVS CATHOL.

VI.

AVXENTIVS INTRVDITVR MEDIOLANVM.

Agens prætereà idem Athanaſius de Epiſcopis a Conſtãtio in locum Orthodoxorum ſubſtitutis; inter alios meminit de *Auxentio*, qui in locum Dionyſij Mediolanenſis exulis ſubrogatus eſt; eumdémque delatorem potiùs quàm Chriſtianum fuiſſe tradit, hominémque ne Romanæ quidem linguæ (erat namque Cappadox) ſed tantummodò hæreſeos peritum. Verùm callidus ſerpens, quòd ſciret populo Mediolanenſi peroſam Arianam eſſe doctrinam, aſtutè admodùm eam diù ſtuduit occultare; ſicque, aureo calice Babylonis blaſphemias Arij propinauit, cùm tamen vix paucos aliquot ſibi inuenerit obſequentes. Agetur de eo ſæpè inferiùs; nunc verò reliqua huius anni proſequamur.

VII.

[s] Amm. l. 15.

LIBERIVS EP. VEHITVR AB IMP.

[t Refert ...am Ammianus, ... re ſcri... ns, ſed ex Arianorum ... ribus, ... quam ex ... veritate.]

Hoc eodem anno, iiſdémque Coſſ. (vt Ammianus [s] tradit) adminiſtrante Præfecturam vrbis Leontio, Liberius Chriſtianæ religionis Antiſtes à Conſtãtio ad Comitatum Mediolanum mitti præceptus eſt, tamquam Imperatoris iuſſui, & plurimorum ſcitis in Synodo decretis obſiſtens, in causâ [t] Athanaſij Epiſcopi; quem per ſubſcriptionem abiicere ſede ſacerdotali, paria ſentiens ceteris, iubente Principe, Liberius monitus perſeueranter renitebatur; nec viſum hominem, nec auditum damnare, nefas vltimum ſæpè exclamans; apertè ſcilicèt recalcitrans Imperatoris arbitrio. Id enim ille Athanaſio ſemper infeſtus, *licèt ſciret impletũ; tamen auctoritate qua potiuntur æternæ Vrbis Epiſcopi firmari deſiderio nitebatur ardenti.* Quo non impetrato, Liberius ægrè populi metu, qui eius amore flagrabat, cum magnâ difficultate noctis medio potuit aſportari. Hæc Ammianus: qui cùm eſſet ethnicus, non potuit de auctoritate Romani Pontificis loqui, niſi quæ omnibus etiam à religione Chriſtianâ alienis notiſſima eſſent.

VIII.

[u] Athan. ad ſolit.

Ceterùm ei conſentientia Athanaſius [u] ſcribens, dum poſt prædictorum Epiſcoporum exilia, & alias Arianorum impietates, eamdem de Liberio hiſtoriam proſequitur, ait eoſdem Arianos ne Liberio quidem Romano Epiſcopo pepercìſſe; nullâ reuerentiâ ductos, vel quòd Sedes illa Apoſtolica eſſet, vel quòd Roma metropolis eſſet Romanæ ditionis, vel quòd eos Apoſtolicos viros in ſuis literis appellâſſent: ſed omnia ſimul miſcentes, æquè omnium oblitos eſſe, nihil curæ habẽtes niſi ſolam impietatem. Itaque ſecum cogitantes, ſi Liberium in ſuam ſententiam traherent, omnes alios ſe breuì ſuperaturos, rem ad Imperatorem detuliſſe; ab hoc autem miſſum Romam eſſe Euſebium eunuchum Præfectum cubiculi cum literis & donis, vt donis quidem Liberio blandiretur, literis autem minaretur: ſed & has & illa Liberium contemnentem, eidem Euſebio egregiè teſtitiſſe, omninóque Imperatori renuntiandum præcepiſſe, vt fieret Eccleſiaſtica Synodus longè à Comitatu, vbi nec Imperator præſtò eſſet, nec Comes ſe ingereret, nec Iudex minaretur; vt eo in loco ante omnia Catholica fides Nicæna ſtabiliretur, & Arianis eiectis eorum hæreſis anathemate damnaretur; túncque demùm iudicium de Athanaſio legitimè redintegraretur: cúmque poſt hæc idem Euſebius dona quæ Liberio attulerat, eadem ab ipſo reiecta in Eccleſiâ S. Petri conſecrâſſet; re ab eodem Liberio cognitâ, increpito cuſtode loci quòd id non prohibuiſſet, dona illa vt oblationem illicitam proieciſſe: hiſque valde commotum Imperatorem, ſcripſiſſe Romam ad Præfectum, vt Liberium aut dolo inde ſubductum ad ſe mitteret, aut vim in eo proſequendo adhiberet: itaque poſt ingentem per vrbem excitatum terrorem, & ingeminatas inſidias, Liberium tractum eſſe ad Imperatorem; rurſúmque apud eum magnâ dicendi libertate declarâſſe, ſe ad omnia potiùs ſuſtinenda paratum eſſe; quàm vt Arianis adhæreret. Hæc omnia Athanaſius pluribus.

IX.

LIBERII CONSTANTIA, ET MAGNANIMITAS.

[x] Theodor. l. 2. c. 13.

Sed quod addit, Conſtantium ad verba Liberij nihil aliud reſpondiſſe quàm imperia & exilia; præteriiſſe eum apparet integra illa Acta publica à Notariis tunc excepta, de rebus inter Imperatorem atque Liberium tranſactis, quæ Theodoretus [x] fideliter per dialogiſmum vt geſta ſunt recitat; quibus videas infractum Liberij animi robur, pro tuendâ fide Catholicâ, & Athanaſij innocẽtiâ: ob quam poſt triduum relegatus eſt Berœam Thraciæ; recuſatâ quoque pecuniâ, tam ab Imperatore, quàm Imperatrice eidem in ſumptus oblatâ, iuſsâque eâdem vel ad militum ſtipendia ab Imperatore impendi, vel Auxentio & Epicteto Epiſcopis Arianis qui eâ indigerent, dari. Cúmque rurſùm aliam Euſebius eunuchus ei offerret, ad eum Liberius; *Tu* (inquit) *Eccleſias Orbis terræ expilaſti, & iã mihi*

vt damnato & egenti eleemoſynam adfers? Abi primum, & Chriſtianus ipſe fias. Hæc pluribus apud Theodoretum; quorum meminit etiam Sozomenus,ʸ ex quibus, aliiſque ex Athanaſio recitatis,ſatis manifeſtè intelligitur(quod & ſuperiùs monuimus) quàm falſum ſit quod ex mentitâ eiuſdem Liberij epiſtolâ traditur, eum ipſo ſedis ſuæ principio Athanaſium damnâſſe, & Arianis commmunicâſſe.Quæ verò poſt hæc ei acciderint,ſuis locis dicemus.

y Sozom.l.4. c.10.

X.
EO IN EXILIUM PULSO, FELIX SUBROGATUS.
z Hier. de Script. Eccl. in Acac.
a Socr.l.2. c.29.in fin.
b Ruff.l.1. c.21.

Interim in eius locum *Felix* Romanæ, Eccleſiæ diaconus ſuffectus eſt,id operante (vt tradit Hieronymus ᶻ) Acacio Epiſcopo Cæſarienſi in Palæſtinâ. Porrò eumdem Felicem Orthodoxæ fidei profeſſorem fuiſſe, Theodoretus, & Sozomenus teſtâtur;licèt(vt aiũt)Arianis,à quibus in eam ſedem euectus eſſet,communicaret. Sicque intelligendum eſt,quod ait Socrates ᵃ fuiſſe Felicem Arianæ ſectæ addictum; nimirùm quòd illis communicaret,& ex eorum voluntate dãnationi Athanaſij ſubſcripſiſſet.Hócq;item eſt, quod iis omnibus Græcis auctoribus antiquior Ruffinus ᵇ ait,Felicem non tam ſectæ diuerſitate, quàm communionis & ordinationis conuenientiâ maculatum eſſe:nimirùm quòd cùm ab Arianis ordinatus, & in locum Liberij ſubrogatus eſſet,eiſdem communicaret. Quapropter cùm Hieronymi ſententiâ conſtet, Felicem ab Acacio Arianorũ principe electũ eſſe; & Athanaſij ᶜ quoq; teſtificatione,à tribus Arianis Epiſcopis,Epicteti molitione(fuit is Epiſcopus Cẽtumcellenſis, Arianorum ſæuiſſimus, & ad omnia ſcelera promptiſſimus, ac proinde Imperatori charisſimus)ordinatum; ſed & Socratis auctoritate liquet eũ ab Vrſacio Arianorũ audaciſſimo ad eam dignitatem electum: his ſic ſe habentibus,haud ſubſiſtere poſſe videntur,quæ de Felicis ordinatione legũtur in Libro de Romanis Pontificibus, videlicèt eum ſubſtitutum in locum Liberij à Concilio ſacerdotum, ipſomet procurante Liberio.Sed vtcumque daremus, id ab Arianis conceſſum eſſe Catholicis,vt aliquis è Catholicis & è Romanæ Eccleſiæ clericis in locum Liberij exulantis adminiſtraret eam Eccleſiam quonã titulo dicemus Felicem in locũ Liberij ſubſtitutum? non certè titulo Romani Epiſcopi,ſuperſtite adhuc eodémque confeſſionis gloriâ celebri, legitimo eius ſedis Antiſtite Liberio:ſed tantùm (vt quod maximum concedi poteſt, tribuamus Chorepiſcopi, ſeu Vicarij eiuſdem Eccleſiæ. Quòd ſi cum aliis citatis auctoribus dixerimus, Felicem in locum Liberij ordinatum eſſe ab Arianis;nullę prorsùs potuerunt eſſe eius ordinationis vires.Vt non ſit mirum ſi (quod ſcribit Theodoretus ᵈ) nemo ex Romano populo in Eccleſiam,dum Felix initùs eſſet,ingredi vellet. At quonam modo mutatæ ſint rerum vices de Felice atque Liberio,ſuo loco opportuniùs dicturi ſumus.

c Athanaſ. ad Solit.

FELIX AN DICI POTUERIT EPISC. ROM.

d Theod.l.2. c.17.

XI.
OSIUS TENTATUS, PRIORE CERTAMINE VINCIT.

Talibus autem ac tantis ſceleribus factis,(inquit Athanaſius) nihil adhuc ſe feciſſe Ariani arbitrãtes,quamdiù Magnus ille Oſius Cordubenſis in Hiſpaniâ Epiſcopus,gloriâ confeſſionis illuſtris,& toto Orbe ob res præclarè geſtas celeberrimus,eorum malitiam expertus non eſſet;apud Conſtantium egerunt,vt ipſe eum, licèt iam propè centenarium ſenem, ad ſe vocaret,& aduenientem ſollris ſuis fraudibus ad ſubſcriptionem in Athanaſium, & communionem cum Arianis,ſolicitaret. Verùm cùm illũ Oſius magnis rationibus conterritum de ſententiâ deduxiſſet, atque ita ad Eccleſiam ſuam redire permiſſus eſſet; agentibus rurſùm Arianis, minacibus ab Imperatore literis appetitus,(quibus ipſe denuò magnâ libertate ſimul & grauitate reſpondit demum quòd alios Hiſpanos Epiſcopos ab eiuſmodi ſubſcriptione auerteret, ad Comitatum iterùm accerſitus,pro exilio detentus eſt integrum annum Sirmij. Narrat hæc pluribus Athanaſius ᵉ: quæ verò poſthæc de Oſio ſubdit,ſuo loco dicentur.

e Athan. ad Solit.

XII.
f Id. Apolo.
PERSECUTIO ARIANOR. UBIQUE GRASSATUR.

Denique trans mare quoque aduerſus Catholicos Africanos Conſtantij furorem progreſſum eſſe, eiuſdem Athanaſij ᶠ aſſertione compertum habetur:licèt quid ſpeciatim paſſæ ibi ſint Orthodoxorum Eccleſiæ,nulla prorſus extet ſcriptorum memoria; vel quòd ea exciderint, vel quòd ob malorum multiplicitatem atque frequentiam haud poſteris tradita ſint:ſicut & de aliis pluribus prouinciis, iiſdem cladibus pariter affectis,accidiſſe noſcitur.

XIII.
g Hilar. ad Conſtant.

Quòd verò idem Conſtantius Arianis impellentibus,ad prouinciarum Rectores literas dediſſet,vt omnes Orthodoxos cõpellerent communicare cum Arianis Epiſcopis, quos illi in Catholicorum locum ſubrogâſſent;hæc ſciẽs & legens S.Hilarius,Pictauienſis haud ita pridem factus Epiſcopus, ſupplicem libellum ᵍ ad Imperatorem dedit hoc ipſo anno,(vt ex eius contextu apparet)nempè ſtatim poſt exilium Euſebij Vercellenſis & Dionyſij Mediolanenſis:quo quidem miſerandum illius temporis ſtatum,lugubrémque Eccleſiæ faciem repræſentans,grauiſſimáque demùm inuectiuâ Arianos Epiſcopos malorum omnium auctores inſectatus, atque ipſum etiam Imperatorem eorum nutibus obtemperantem perſtringens; ceſſare iam mala hæc,& Catholicos Epiſcopos reſtitui poſtulauit. Quàm autem opportunè Deus conſuluerit deploratiſſimis hiſce temporibus, vt Eccleſiæ Gallicanæ tam immani turbine perſecutionis exagitatæ, HILARIUM daret Epiſcopum, qui velut præcelſa arbor (vt eum S. Hieronymus ʰ nominat) eam ſuffulciret,& periclitanti fidei præſtò eſſet,declarârunt euenta.

HILARIUS CREATUR EPISCOPUS PICTAVIENSIS.
h Hier. in Iſa. 30.

XIV.
i Hilar. de Trin. lib. 1. circa pr.

Porrò ipſum iam prouectâ ætate factum eſſe Chriſtianũ,illud perſuadet,quòd ipſe teſtatur ⁱ, poſt philoſophos cognitos,ac vanos deprehenſos,ſe diuinæ Scripturæ libros perſcrutatũ eſſe ac veri Dei cultum ſuſcepiſſe.Redditus verò Fidelium omnium gaudio Chriſtianus, aliquo temporis ſpatio interlapſo,defuncto Pictauienſis ciuitatis,cuius ipſe ciuis erat,Epiſcopo,miro vniuerſorũ conſenſu fuit eius ſedis electus Antiſtes,quantumlibèt(vt auctor eſt Fortunatus ᵃ) coniugatus eſſet, & filiâ vnâ nomine Aptâ auctus.Cur autem coniugatos contigerit nonnunquam eligi Epiſcopos, ſatis alibi dictum eſt; ſimúlque demonſtratum, qui tales ad Eccleſiaſticos ordines eueherentur, quod ad procreationem liberorũ ſpectat, deſiuiſſe eſſe maritos, Hoc autem præſtitum eſſe à S.Hilario,quis poterit dubitare?cuius animus virginalis amantiſſimus integritatis, filiam quoque ſuam vnicè à ſe dilectam virginem Deo dicare quantoperè expetierit,quæ eadem ſcripta ab ipſo extat epiſtola docet.

a Fortun. in Vit. S. Hilar.

XV.

Quòd autem exulantibus ceteris Orthodoxis, Hilarius aliquamdiù liber in ſuâ permiſſus ſit Eccleſiâ permanere, etiam poſt adeò terribi-

lem ipſius in Arianos Conſtantiúmque inuectiuam; non id quidem ex patientiâ vel clementiâ Imperatoris accidit, ſed vt puto, quòd barbaris in Gallias irrumpentibus, (quod ſub iiſdem huius anni Coſſ. Ammianus[1] ponit) nequaquàm tempus viſum eſt opportunû Gallorum animos ampliùs exacerbandi, quos ſciebat bene Catholicos, & à maioribus acceptá fidem inuiolatam firmâ cõſtantia cuſtodire. Quinimmò ad continendos eos in officio, videri voluit Hilario aliquid indulſiſſe. Siquidem cùm inter alia à Conſtantio illud ex libello expetiuiſſet, ne Iudices vſurparent ſibi negotia Eccleſiaſtica, néve cauſas cognoſcerẽt clericorum; idem Conſtantius hoc ipſo anno, nono Calendas Octobris, lege[k] prohibuit, ne in iudiciis Epiſcopi accuſarentur, ſed eorum quæſtiones apud alios Epiſcopos agitarentur. Quomodò autem ſedatis belli tumultibus, Hilarius quoque iuſſus fuerit ſolum vertere, dicetur anno ſequenti.

1 Amd. 15.

INDICES SÆCUL. ABSTINENT A CAVSIS EPISCOP.

k l. 12 C. Th. de Epiſc. & cler.

XVI. At ex barbaricis hiſce in Galliis motibus accidit opportuna occaſio Iuliano, vt ex pallio philoſophi ad Imperium aſſumeretur. Æſtuans enim Conſtantius (inquit Ammianus) quâ vi propulſaret ærumnas illas ipſe in Italiâ reſidens; (periculoſum enim exiſtimabat, ſe in partem contrudere longe dimotam;) illud tandem conſilium, agente maxime Euſebia Imperatrice reperit, vt Iulianum patruelem fratrem, haud ita dudum è Græciâ contractum, ac tritu etiam palliatum in ſocietatem Imperij adſciſceret; apertè confeſſus proximis (quod numquam fecerat) ſuccumbere tot neceſſitatibus tamque crebris vnum ſe. Quomodò verò eumdem IVLIANVM induerit purpuram, idem Ammianus pluribus proſequitur; at in fine addit, ea geſta eſſe die octauo Iduum Nouembrium cùm Arbetionem Conſulem annus haberet & Lollianum. deinde diebus paucis *Helenâ* virgine Conſtantij ſorore, eidem CÆSARI iugali fœdere copulatâ, paratíſque omnibus quæ maturitas proficiſcendi poſcebat, comitatu paruo ſuſcepto, Calendis Decembris egreſſum eſſe, & itineribus rectis Galliam petiſſe. Subdit de eodem, cùm Viennam peruenitſet, ab anu luminibus orbâ acclamatum; ipſum deorum templa reparaturum, Quod quidem viſum eſt admirandum: nam ait Eunapius[n]; Iulianum in Gallias venientem, ab omnibus ignoratum quòd deorum cultui addictus eſſet. Quinimmò vt populi illius quem ſciret eſſe Catholicum, animos ſibi conciliaret, fauiſſe quoque Epiſcopis Orthodoxis, ac inter alios præſtò fuiſſe S. Hilario Epiſcopo Pictauienſi, eiúſque rei cauſâ etiam aliquam contumeliam ab Arianis paſſum eſſe; non obſcurè ipſe Hilarius ſignificat in libro ad Conſtantium ab exilio poſteà ſcripto: cùm tamen (vt ait Ammianus[o] ſubſequentis anni Coſſ.) ſecretò deos coleret, & noctu ſurgens occultè Mercurio ſupplicaret. At de reliquis eius rebus in Gallia geſtis agetur anno ſequenti. Quod autem ad eiuſdem electionem ſpectat; nihil eam proprium accidit, quàm vt impius Imperator duplò impium ſibi adſciuerit Cæſarem, cui iuſto Dei iudicio cógeretur cedere Imperio.

IVLIANVS CREATVR CÆSAR.

n Eunap. in Vit. Philoſ.

IN GALLIA FAVIT CATHOLICIS.

o Amd. 16.

IESV CHRISTI
AN. 336.
LIBERII
AN. 5.
CONSTANTII
AN. 20.

I. ANNO Chriſti trecenteſimo quinquageſimo ſexto, Cõſtantio Aug. octauum & Iuliano Cæſ. Coſſ. eius exordio idem Conſtantius aduerſus Aruſpices, Mathematicos, Magos, alióſq; eiuſmodi maleficos & diuinatores, necnõ aduerſus ſimulacrorum cultores, nouis ſanctionibus pœnam capitis cõſtituit[a]: Chriſtianæ quidem religionis, vt decebat, ſeuerum vindicem agens; ſed aliâ ex parte in gratiam hæreticorum Alexandrinam Eccleſiam dira perſecutione vexans. Cùm enim ſubſcriptiones plurimorum Epiſcoporum aduerſus Athanaſium extorſiſſet; quaſi iam tot ſuffragationibus iuſtitiâ ſibi comparâſſet, (ne quid tyrannicè agere videretur, ſi quem reſtituẽdum curauerat, iterùm e ſede pelleret:) velut iuſto contra eum bello indicto, Syriacû Ducem cum legionibus militum Alexandriam miſit, qui cùm Alexandrinis petentibus nihil innouari aduerſus ipſos, donec legationẽ ad Imperatorem mitterent, id iureiurando pollicitus eſſet, mox tamen, nempè die quinto Calendas Febroarij, vigilias cum omni ſecuritate agẽte in Eccleſiâ populo vnà cum ſuo Epiſcopo Athanaſio, nocte intempeſtâ cum militibus armatis ex improuiſo illuc erumpens, multos tum è plebe, tum è clericis atq; virginibus ſacris, gladiis ſagittiſq; confecit, plagis concîdit, ac vinculis conſtrinxit, reſque ſacras diripuit: quæ pluribus iidem Alexandrini proſecuti ſunt literis[b] eâ de re ad vniuerſam Athanaſij diœceſim tertiâ die poſt cladem illatam ſcriptis, hoc eſt (vt ponunt) pridie Calendas Febroarij poſt Conſulatum Arbetionis & Lolliani; nempè hoc ipſo anno, quando nondum quinam renuntiati Coſſ. eſſent, ſciretur Alexandriæ.

a l. 5. C. de maleſ. l. 6. C. Theod. de Pagan.

SYRIANI DVCIS GRASSATIO IN ECCLES.

b Ext. ap. Athan. poſt ep. ad Solit.

II. Quòd autem iiſdem literis tradunt, ipſum Athanaſium Epiſcopum, qui potiſſimùm quærebatur ad necem; cùm in illo tumultu conſtanter ſedens in throno omnes hortaretur ad preces, hinc illinc raptum minimo minùs diſcerptum fuiſſe; & cùm in graui deliquio animi pro mortuo iacuiſſet, iam aduerſariorum operâ nuſquam comparere, nec ſcire quid eo factum eſſet: quonam ille pacto è manibus hoſtium euaſerit, ipſemet docet in Apologiâ quam ſcripſit de fugâ ſuâ; nempè cùm milites ſacrarium ad eum intercipiendum obſiderent, omníſque clerus ac populus clamaret & obſecraret vt ſe ſubduceret, ipſe verò pernegaret, niſi iis omnibus digreſſis; tunc omnibus vt poterant abeũtibus, monachos ſuos & nõnullos ex clericis inter abeundum ſecum ipſum per medios milites, nihil eis ſentientibus, inoffenſè abſtraxiſſe Deo duce & protectore. Porrò ſic fugâ lapſus cùm lateret in ſolitudine, rerum quæ poſt diſceſſum ſuum Alexandriæ vel alibi factæ eſſent ignarus; vt periclitanti Eccleſiæ ſuæ conſuleret, ad Conſtantium Imp. in Occidentem proficiſci diſpoſuit: ſed à cœpto itinere reuocatus eſt in ſuam eremum, cùm inter hæc accepiſſet nũtium de per-

ALEX. ATHANASIVS FVGA LAPSVS.

ſecutione

ſecutione illius vbique graſſante, nempè de exilio Liberij Papæ & aliorum Occidẽtalium Antiſtitũ, de Epiſcopis propè nonaginta ex Ægypto & Libya pulſis, Arianiſque in locum ipſorum ſubſtitutis, ſexdecim in exilium actis, ceteris deinde aut fugatis, aut ad ſimulationem hæreſeos coactis; ac de aliis cladibus in reliquas totius Orbis Eccleſias illatis aduerſus eos qui ipſum Athanaſium damnare, aut Arianis communicare nollent; necnon de literis ab eodem Conſtantio ſcriptis, vt vbique ipſe Athanaſius etiam apud barbaros perquireretur, quæ omnia idem Athanaſius[c] recenſet ad eumdem Imp. ſcribens. Hócque planè tempus eſt, quo (vt ait Ruffinus[d]) iam toto Orbe profugus actus eſt, nec vllus ei tutus ad latendum ſuperfuit locus; quandoquidem Tribuni, Præfecti, Comites, exercitus quoque ad peruestigandum eum mouerentur edictis Imperialibus; præmiáque delatoribus proponerentur, ſi quis eum viuum, ſi id minùs, caput certè detuliſſet.

VBIQVE PERSEQVITVR.
c Athanaſ. Apol. ad Conſtant.
d Ruff. l. 1. c. 18.

III. Sed hæc licèt grauiſſima, leuia tamen videri potuêre, præ ſæuiſſimâ illâ omnium perſecutione, quæ poſt hæc in Eccleſiam Alexandrinã atque vniuerſam Ægyptum graſſata eſt per Heracilium Comitem Arianum hominem ab Imperatore miſſum, necnõ per Sebaſtianum Ducem hæreticum Manichæum; iunctis ſecum indiſtinctè hæreticis, ethnicis, aliiſque quibuſlibet facinoroſis hominibus, in perniciẽ Catholicorum, cõmunicare recuſantium tum aliis Arianis Epiſcopis in locum Orthodoxorum relegatorum intruſis, tum præcipuè *Georgio* Cappadoci: quẽ (vt ait Athanaſius[e]) ærarij olim Conſtantinopolitani Quæſtorem, & depeculatorẽ omnium, eóque crimine profugum, Alexandriam ſpecie militari, & auctoritate Ducis, Ariani immiſerunt, & in locum ipſius Athanaſij in ſedem Epiſcopalem per vim introduxerunt: quémque malum genere, animo peiorem, moribus peſſimum fuiſſe, nec quidem omni ex parte liberum, ſed dubium & permixtum, Gregorius[f] Nazianzenus ipſius Gentilis docet, dũ eius ſcelera recenſet. Sed peractam ab eo, & aliis, eius ac ſociorum causâ, graſſationem, ingentiáq; mala inde ſubſecuta, ſed & quaſdam diuinas vindictas in nõnullos ſacrilegos; tu orioſiùs lege apud ipſum Athanaſium[g], ea ſæpiùs fuſiúſq; memorantem. Erit enim vt obſtupeſcas ad eiuſmodi nefanda perfidiſſimorum Arianorum ſcelera & ſacrilegia; admireriſque Catholicorũ fermè omnium, ſiue Epiſcoporum & clericorum, ſiue monachorum & populorum, & tam virorum quàm feminarum, ac maximè ſacratum Virginum conſtãtiam; dum quæuis potiùs tormenta, exilia, deportationes in metalla, lapidationes, denudationes, deprædationes, ignominias, carceres, neces, ſepulturæ priuationes, monaſteriorum & Eccleſiarum, rerúmque ſacrarum direptiones, incẽdia, & euerſiones, pati maluerunt, quàm vel ſemel iiſdem impiiſſimis hæreticis communicare. Cuius etiam cladis plures alij Scriptores[h] meminerunt, eamdémque longè immaniorem fuiſſe perſecutionibus ethnicorum Impp. aptâ inter eos factâ collatione, ipſe Athanaſius demonſtrat, conqueritúrque in locum Epiſcoporum Orthodoxorum, ſuffectos fuiſſe iuuenes libidinoſos, ethnicos, ne catechiſmo quidem imbutos, necnon & bigamus, & de maximis criminibus malè audientes; modò aurum darent, nullâ aliâ re quàm opum & potentiæ gratiâ commendatos.

GEORGIVS INTRVDITVR IN SEDEM ALEX.
e Athanaſ. ep. ad Solit.
f Greg. Naz. orat. 1. in laud. Ath.
g Athan. Apol ad Conſtant. Apol de fug. ſuâ, & ep. ad Solit.
h Theod. l. 2. c. 13. 14. Socrat. l. 2. c. 23. Soz. l. 4. c. 8. 9. Lucif. Calar l. 2. pro Athan. Marcel. de ſchiſ. Urſ. & alij.

IV. Ceterùm cùm idem Athanaſius ad euitandos curioſiſſimè indagantes eum Arianos, occultiores latebras quæſiuiſſet; vſque ad Conſtantij obitum ibi commoratus, plura diuerſis temporibus conſcripſit, tam pro ſuâ ipſius defenſione, quàm ad roborandos in fide Catholicos, & lapſos erigendos, necnon ad Arianorum impietatem retundendam. Quòd enim imprimis accepiſſet, Arianos fugam ſuam infamare, quaſi malè ſibi conſcius ſolum vertiſſet; nec eâ ex parte boni paſtoris numeros explêſſet, cuius eſt animam ſuam pro ouibus ponere: idem ad eos redarguendos, qui quòd optâſſent illum occidere, adeò ægrè ferrent è manibus ereptum, egregiam texuit *Apologiam de fugâ ſuâ*; quâ plura inculcans de ipſorum in perſequendo veſanâ rabie, ad eiuſdem fugæ ſuæ defenſionem oracula diuina adduxit in medium, quibus ipſorum petulantia retunderetur, ac fuga ſua laudabilis haberetur. quam etiam tum alij, tum S. Auguſtinus[i] vt commendabilem adduxit in exemplum. Sed & quòd iidem Ariani, ipſéque imprimis Conſtantius Imperator, quò ſua facta aliquo prætextu iuſtitiæ obuelarent, permulta in Athanaſium maledicta, vt in impoſtorem & hominem omnium ſceleſtiſſimum iactitarant; aliam ipſe *Ad eumdem Imperatorem Apologiam* conſcripſit, quâ cunctas ac ſingulas in ſe calumnias obiectas recenſuit, ac confutauit. Itémque eodem latebrarum tempore, (verùm poſt Sirmienſem, aut etiam Ariminenſem Synodum) luculentam illam *Epiſtolam* elucubrauit *Ad omnes in eremo ſolitariam vitam agentes*, quâ de cunctis Arianorum impietatibus & graſſationibus, eoſdem id experentes certiores reddidit. Ac denique eodem fermè tempore, ſoluto iam à pœnâ exilij Liberio Papâ, prolixiorem pro ſeipſo ſcripſit *Apologiam*, quam *Secundam* vocant.

ATHANASII SCRIPTA IN SVIS LATEBRIS.
i Aug. ep. 180 ad Honorat.

V. Sed & qui Athanaſij tuendæ innocẽtiæ causâ, Epiſcopi iam antea è Mediolanenſi Cõciliabulo in diuerſa loca deportati fuerant, quamtumlibet inter hoſtes, tamen non deſiêre eamdem prædicare. Quod inter primos egregiè præſtitit *Lucifer* Calaritanus, dum exul agens, pro eodẽ Athanaſio aduerſus Conſtantium duos libros conſcripſit; tertium contra eumdem Imperatorem *De non communicando cum hæreticis*; rurſúſq; alium *De Regibus apoſtaticis*: quibus omnibus mirâ dicendi libertate eumdem Imp. grauiſſimè perſtrinxit, ſceleráque exprobauit. Quinetiam cùm eaſdem lucubrationes ad Imperatorẽ perferendas curâſſet, ipſéq; Imp. iis grauiter commotus, per Florentium Magiſtrum Officiorum literis ab eo quæri iuſſiſſet an ille re verâ eas ſcripſiſſet; non ſolùm Lucifer ſe earum auctorem profeſſus eſt, ſed & aliam in eum ingeminans edidit *De non parcendo in Deum delinquentibus*, quâ illum grauioribus exagitauit inuectiuis. Rurſùm verò quòd autumaret Conſtantium atque miniſtros eius in necem ſuam conſpiraturos, alium addidit commentarium, cuius eſt titulus & argumentum, *Moriendum pro Filio Dei*: ſed hunc poſteà ſcriptum eſſe cõſtat, nempè poſt Conciliabulum Sirmianum, & Conſtãtinopolitanum, in quo Eudoxius, cuius mentionem habet, ſuffectus eſt in locum Macedonij. Porrò eoſdem Luciferi commentarios, Latinè

LVCIFERI SCRIPTA ADVERSVS CONSTANTIVM IMP.

ſcriptos Athanaſium conuertiſſe in Græcum, quò Orientalibus omnibus communiores eſſent, teſtatur Marcellinus presbyter in libello ad Theodoſium de Schiſmate Vrſicini. Extántque hactenùs binæ eiuſdem Athanaſij è latebris miſſæ ad ipſum Luciferum exulem epiſtolæ, quibus eos ad ſe mitti petiit, & receptos mirè laudauit.

k Ap. Lucif. prope fin.

VI. Ariani inuident Lucifero martyrii gloriam.

At verò conſtat, Imperatoré ac ceteros Arianos eidem Lucifero gloriam martyrij inuidiſſe, cuius ſe cupidiſſimum tot tantiſque ſcriptis præſeferebat; cùm in alios mille modis (vt vidimus) ſupplicia mortis irrogare pro nihilo ducerent. Haud tamen eſt permiſſus quietè viuere: nam auctor eſt Marcellinus presbyter, eum ab Arianis quartò in diuerſa exilij loca mutatum, & cùm Eleutheropoli exularet, ab eiuſdem loci Epiſcopo Ariano dira paſſum eſſe. Quòd igitur ſæpè locum mutârit, ex his conciliandi ſunt qui dixerunt[l] cum in Palæſtinam amandatum, cùm aliis qui ſcripſerunt[m] miſſum eſſe in Ægyptum ad ſuperiores Thebas.

l Hieron. de Script. Eccl. in Lucif. m Ruff. l. 1. cap. 27. Theodor. l. 3. c. 4. Socr l. 3. c. 4. Soz. l. 3. c. 11.

VII. Athanasii latebræ abstruſiores.

Porrò quod Athanaſius prædictis ad Luciferũ literis queritur, militibus eremum in quâ ipſe latebat peruadentibus, & cuncta loca perluſtrantibus, ſe eò loci perfugium quæſiuiſse, vbi nec liberè aërem, nec fratres videre ſibi liceret, vno excepto, qui (etſi non ſine labore & periculo) ei neceſsaria miniſtraret, & epiſtolas ad eum ſcriptas afferret: in eam adducimur ſententiam, vt locus ille fuerit ciſterna ſicca, in quâ annis ſex ita illum delituiſse, vt numquã ſolem videret, Ruffinus[n] tradit; cùm (vt ait) poſt annos ſex per ancillam quæ ſola conſcia videbatur officij dominorum qui latebras Athanaſio præbuerant, indicatus; tamquam Dei Spiritu admonitus, ipſâ nocte quã ad eum comprehendendũ veniebatur, migrauit ad alium locum. Hæc Ruffinus; licèt perperàm ad alia tempora eiuſmodi latebras ipſe referat: ſicut & Sozomenum[o] eaſdem narrantem feciſſe conſtat. Hic tamen poſteà[p] de iis agens, quas Athanaſius hoc tempore quæſiuit, ait ipſum haud Alexandriã receſſiſſe; ſed diuino monito apud formoſiſſimam quamdam virginem in ipſâ vrbe ſe recepiſſe, & apud eam nullo alio arbitro per ſex annos remanſiſſe, vſque ad obitum Conſtantij. Recitátque eamdem hiſtoriam Palladius[q]; addens ſe eam virginem Alexandriæ nouiſſe, cùm iam ſeptuagenaria eſſet.

n Ruff. l. 1. c. 18.

o Soz. l. 4. c. 9.

p Id. l. 5. c. 6.

q Pallad. in Lauſiac.

VIII. Diſputatio de latebris Athan.

Ceterùm cùm nõ poſſit vtraque hiſtoria eſſe vera, quarũ altera Ruffinum, altera cum Sozomeno habet Palladium aſſertorem: (neq; enim aliud ſexennij tempus reperiri datur, quo Athanaſius delituerit, niſi poſtquàm à Syriano Duce graſſatio facta eſt in Eccleſiá Alexandrinã, quam huius anni exordio contigiſſe vidimus:) illa quæ à Ruffino deſcribitur, ex veritate temporis tantummodo falſa redargui poteſt; quæ verò à Sozomeno & Palladio recenſetur, ſpuria prorsùs arguitur ex ipſo Athanaſio; qui ſæpiùs teſtatur[r], ſe cùm inuaſa eſſet Eccleſia à Syriano, non Alexandriæ ampliùs commoratum eſſe, ſed fugâ lapſum cõfeſtim eremum petiiſſe: quod Gregorius[ſ] item Nazianzenus & alij affirmant: manſiſſéque ibi, literæ datæ poſt ſequentem annum ad Serapionẽ Epiſcopum manifeſtè ſignificant. Quamobrem mẽdacij ſuſpectam ſemper habui ſeceſſionem illam apud formoſiſſimam virginem: interdúmque exiſtimaui id fuiſſe ad infamandum ſanctiſſimum virum Arianorum commentum, cùm eluſa eſſet eorum in eo perquirendo ſollicita cura: cetèrùm id ipſum ab eis in vulgus ſparſum, poſt tot annorum curricula, vt verum fuiſſe quoque aliis perſuaſum, quòd eſſet honeſtatis coloribus egregiè pigmentatũ. Illud tamen non negauerim contingere potuiſſe, ipſum Athanaſium eo fugæ inopinatæ improuiſo impetu, qualeſcumque latebras ſibi opportunè obuias captantem, dictæ virginis domum ingreſſum eſſe; ſed mox inde recedentem, eremum petiiſſe.

r Athan. Apol. ad Conſtant. Apol. de fug. ſua, & ep. ad Solit. & alibi.
ſ Greg. Naz. orat. in laud. Atha.

IX. De Ioſepho Comite ex Iudæo facto Chriſtiano.

Quam hiſtoriam retulit aliâ occaſione Baron. an. 327. num. XVIII. & ſeqq.

Sed quod argumenti ratio poſtulat, vt etiam aliquid agamus de glorioſis illis Confeſſoribus ſanctis Epiſcopis, quos vnà cũ Lucifero in exiliũ miſſos vidimus; *Euſebius* Vercellenſis ablegatus Scythopolim in Palæſtinâ, ſub cuſtodiâ fuit Patrophili veternoſi hæretici, Arij quõdam ſocij, hominis planè ſæuiſſimi, omniúmq; teterrimi. Fuit tamen ei, aliíſque ibidem exulantibus præſidio *Ioſephus* Comes, qui ex nobili olim Iudæo, poſt multa habita potentiæ Crucis Chriſti experimenta, póſtque plures in ſomnis viſas Chriſti Domini ipſum ad fidem vocantis apparitiones, ac toleratos frequentes ob duritiã cordis morbos; poſt denique ſuperatas ſeu vitatas contribulium ſuorum perſecutiones, alióſque multos varióſque caſus, tandem magnâ Dei clementiâ factus ſub Conſtantino Magno Chriſtianus, Comitatúſque dignitate ab eodem Imperatore auctus; poſt edita permulta Chriſtianæ pietatis exempla, atque ab Arianis ſæpè fruſtrà tentatus ipſis adhærere; mandatorum ille diuinorum obſeruãtiſſimus cuſtos, non ſolùm preces mináſque eorum ſpreuit, ſed & impia Conſtantij edicta parui faciens, exules Confeſſores apud ſe ſuſcipere conſueuit, eoſdémque ſummo charitatis ſtudio confouere. Teſtatur enim iſta S. Epiphanius[t]; qui cùm ex Cypro inſulâ Scythopolim vt Euſebium inuiſeret, veniſſet, & ipſe apud eumdem Ioſephum hoſpitatus eſt, totámque ipſius conuerſionis hiſtoriam, multis prætereà miraculis illuſtratam, ab eodem ipſo didicit, ac ſcriptis egregiè mandauit.

t Epiph. har. 30.

X. Euſebii Vercel. ærumnæ et paſſiones in exilio.

Verùm quòd Ariani pollerent Imperatoris auctoritate, haud diù paſſi ſunt Euſebium apud tantum hoſpitem commorari, vel viſitatione inſignium famâ virorum ex diuerſis prouinciis ad eum conuenientium gaudere. (Tradit enim Seuerus[u], tam ipſum Euſebium, quàm alios exules, totius Orbis ſtudiis celebratos fuiſſe; pecuniáſque eis in ſumptum affatim congeſtas, & legationibus eos plebis Catholicæ ex omnibus ferè prouinciis frequentatos.) Itaque illum Patrophilus à Ioſepho diuulſum, diræ cuſtodiæ mancipauit; & cùm nullâ valuiſſet illum arte ad ſecum communicandum pellicere, conſilium illud iniit, vt in ergaſtulo cum detentum cogeret à ſe miſſum pro alimento cibum accipere, quem ſi ſumeret, gloriari poſſet eum ſecum in cibo potúque communicare, ſi verò reiiciens fame periret, calumnioſè diffamaret eũ voluntario exitio diem extremum clauſiſſe. Verùm cùm nihilominùs ipſe Euſebius decreuiſſet impaſtum potiùs in carcere permanere, quàm ab Arianis cibum accipere, ne videri quoquo modo poſſet cum eis communicâſſe: ne tamen eâ de re apud alios accuſari poſſet, libello ad Patrophilum miſſo, quem & vbique promulgari curauit, conteſtatus eſt, ſe vſque ad mortem

u Seuer. l. 2.

Renuit cibum accipere ab Arianis.

impaſtum

Digitized by Google

impaſtu perſeuctaturum, niſi Ariani permitterent cibum ſibi à clericis ſuis, vel aliis qui ipſũ inuiſerent, aut deniq; à Catholicis viris, vt anteà, miniſtrari. Quapropter Ariani hàc cõteſtatione coacti, ne viderentur Euſebij humicidæ, poſt quatuor eiuſmodi ieiunij dies, eũ ad prius hoſpitium remiſerunt. Sed iterùm poſt paucos dies eumdem arctiori cuſtodiæ tradentes, ceteros quoq; ipſios clericos in diuerſa exilia miſeront; alios verò Fideles qui ad eum viſitandum venerant, publicis carceribus incluſeront. Quæ omnia pluribus proſecutus eſt ipſe Euſebius in epiſtolà è carcere tunc ſcriptà [x] ad ſuos Vercellenſes.

x Ext. in Act. S. Euſeb. & ap. Lipom. tom 2.

XI.

y Ap. Ambr. ſer. 69

DIRVM IVS SVPPLICIVM.

Nec tamen hic finis eius ærumnarum: ſiquidem traditur apud Ambroſium [y], tunc inter cetera paſſionum genera, hoc pœnale ſupplicium pertuliſſe, vt quòd interrogatus ab Arianis eorum ſe communicare perfidiæ denegâſſet, ſcalarum procliui tractu ſupinis pedibus ad imum vſque pertraheretur; & iterùm reuocatus ad ſummum, interrogatus denuò cùm eadem reſpondiſſet, eadem pateretur; ac ſic frequentem interrogationem frequenter huiuſmodi ſupplicium fuerit ſubſecutum. Hæc quidem ibi; At nequaquàm tunc (quod multi putârunt) cõſummauit martyrium; quem & videbimus ad longa poſt hæc tempora ſuperuixiſſe, ac multum pro fide Catholicà laboràſſe. Sed illud etiam auctore S. Hieronymo [z] liquet, ipſum è Scythopoli ab iiſdem Arianis ad grauiores pœnas amandatum fuiſſe exulem in Cappadociam. Et quod æquè Ruffinus [a], Socrates [b], Theodoretus [c], atq; Sozomenus [d] tradunt eumdem cum Lucifero relegatum eſſe ad ſuperiores Ægypti Thebaidas; argumento eſt, & ipſi pluſquàm ſemel mutatum eſſe locum exilij.

z Hieron. de Script. Eccl. in Euſeb. Sardic.
a Ruff. lib. 2. cap. 27.
b Socr. lib. 3. cap. 4.
c Theod. lib. 3. c. 4.
d Soz. lib. 5. cap. 11.

XII.

MARTYRIVM DIONYSII MEDIOL. ET PAVLINI TREVER.

Inter alios verò Occidẽtis Epiſcopos exules, duo promeriti ſunt coronã martyrij, grauioribus Arianorum exagitati ærumnis; nempè *Dionyſius* Mediolanenſis, & *Paulinus* Treuerenſis: ille quidem in Cappadociâ; (vnde enim Auxentius, qui in eius locum Mediolani ſuffectus eſt, venerat, eò Dionyſius in grauiorẽ pœnam exulare iuſſus eſt; cuius corpus poſteà S. Baſilius magnus Mediolanum miſit ad ſanctum Ambroſium. Paulinus verò anno Conſtãtij vigeſimo tertio ponitur in Chronico S. Hieronymi, coronã martyrij auctus. Sed ab his antiquioribus exiliis, ad alia recentiora tranſeamus.

XIII.

HILARIVS EXILIO DAMNATVS IN CONC. BITARREN.

e Seuer. li. 2.

Hoc enim eodem anno, celebrato *Biterris* in Galliã Narbonenſi CONCILIO, Hilarius Pictauiẽſis Epiſcopus, & Rhodanius Toloſanus ſunt itidem in Orientem relegati. Id enim hoc anno contigiſſe, inde colligimus, quòd Seuerus [e] ait, quartumiam annum Hilarium egiſſe in exilio, cùm Seleuciæ ab Arianis Synodus collecta eſt: quod quidem accidit Euſebio & Hypatio Coſſ. anno Domini trecenteſimo quinquageſimo nono. Nam quò minùs eidem auctori aſſentiamur, Hilarium inter ſuperioris anni exules adnumeranti, obſtat ipſe Hilarius [f], dum ait ſe tunc exulare contigiſſe, cùm Iulianus Cæſar in Galliis agereriquẽ nõniſi anni præſentis exordio illuc peruenire potuiſſe, cõſtat ex iis quæ de eo dicta ſunt ſuperiùs: itémque dum nonniſi poſt Euſebij, Luciferi ac ſociorum exilium, ſe cum aliis Gallicanis Antiſtitibus à cõmunione Saturnini Arelatenſis Arianorum anteſignani ſeparâſſe dicit; eáque de causâ: fauore Conſtantij Imp. ab eodem Saturninò celebratum eſſe Cõciliabulum Byterrẽſe, ex quo ipſe Hilarius exulauit, cùm (vt queritur) reliquorum Orthodoxorum in eo conuentu fides tepuiſſet, ipſéq; ſolus inuentus eſſet qui Saturnino obſiſteret. Verum non tantùm Hilarium, ſed & *Rhodanium* Epiſcopum Toloſanum eâdem ſententiâ exilij cõdemnatum eſſe, Seuerus teſtatur: ſed ait eum, cùm eſſet naturâ lenior, non tam ſuis viribus, quàm Hilarij ſocietate, non ceſſiſſe Arianis; eũdémque in exilio mortuum eſſe. Meminit & Ruffinus [g] de amborum expulſione; aitque ceteros remanſiſſe, vel ignorantes, vel non credẽtes fraudem Saturnini ac ſociorum, qui mentito *Subſtantiæ* nomine dolos tegerent hæreſis Arianæ. Porrò Hilarium ex hâc ipſâ Synodo Biterrenſi in Phrygiam eſſe relegatum, etiam Hieronymus [h] eſt teſtis.

f Hilar. ad Conſt.

g Ruff. lib. 1. c. 20.

h Hier. de Script. Eccl. & in Chron.

XIV.

CONSTANTIVS TRIVMPHVM ROMÆ AGIT.

i Amb. li. 16
k Theod. lib. 2. c. 17.

ROM. MATRONAR. STVDIVM PRO LIBERIO PP.

Hoc eodem anno, iiſdémque Coſſ. tertio Calendas Maias, Conſtantius Imperator in Vrbem ſe contulit, triumphum agens de Magnentio tyranno extincto; cuius pompa ab Ammiano [i] deſcribitur. Ibi autem cùm eſſet, (Inquit Theodoretus [k]) Magiſtratuum & nobilium cõiuges orant maritos, vt ab eodem Conſtantio ſupplices petant, vti paſtor Liberius qui exulabat in Thraciâ, ſuo gregi redderetur; ſéque niſi eum exorarent deſeruturas eos, & ad egregium illum paſtorem conuolaturas: Sed reſpondentibus maritis, ſe nõ parùm Imperatoris iram pertimeſcere; ideóq; ſatius eſſe vt ipſæ eum deprecarentur, quia niſi petitionem concederet, ſaltem eas eſſe illæſas dimiſſurus: tũc ipſæ ad Imperatorem accedentes, rogant vt vrbi paſtore orbatæ, & luporũ expoſitæ inſidiis miſereatur: eidémque reſpondenti, altero paſtore ciuitati opus non eſſe, quippè cùm haberet vnum qui ei poſſet prouidere, nempè Felicem in Liberij locum ſubrogatum, ſignificârunt illæ, quòd hic fidei Nicænæ aduerſariis communicaret, neminem ex Romæ habitatoribus, in Eccleſiam, dum ille intùs eſſet, ingredi velle. His igitur motus Imperator edictum promulgauit, vt Liberius Romam rediret, & vnà cũ Felice communiter Eccleſiam regeret. Lecto verò in Circo edicto, irridens populus acclamauit, æquam eſſe Imperatoris ſententiam; nam cùm bifariam diuiſi Circenſes eſſent, quibus nomẽ impoſitum erat ex colorum varietate, (nempè *Praſinis & Venetis*) alterum Epiſcoporum his, illis alterum præfuturum; móxque vno omnes ore acclamârũt, VNVS DEVS, VNVS CHRISTVS, VNVS EPISCOPVS. Quibus editis vocibus, permiſſus eſt Liberius Romam redire. Hæc Theodoretus: eadémque Ruffinus [l], & Seuerus [m], de liberato ad preces populi Romani Liberio. Addit verò Sozomenos [n], eâ lege id annuiſſe Conſtantium, ſi Liberius conſenſurus eſſet Epiſcopis, quos ipſe Imperator ſecum haberet. At de Liberij reditu, ſequenti anno.

DECRETVM CONSTANTII DERIDETVR IN CIRCO.

l Ruff. lib. 1. c. 27.
m Seuer. lib. 2.
n Sozom. lib. 4. c. 10. in fi.

XV.

SIMVLACRVM VICTORIÆ GENTILIB. SVBLATVM.

o Tac. hiſt. lib. 1.

Quod verò rurſùm ad Conſtantij Romæ res geſtas pertinet; ex Relatione Symmachi ad Valentinianum Imp. & S. Ambroſij ad eam reſponſione apparet Conſtantium abſtuliſſe Romanis vnicum idolum ipſis relictum *Victoriæ* ſimolacrum cum arâ quod quidem, teſte Tacito [o], erat ſuper rhedam impoſitum, in veſtibolo Capitolij collocatum. Illúdque à Conſtantini patre Conſtantio cultum, à Conſtantino Chriſtiano Principe non remotum, à Conſtãte Aug. ſubla-

[Fuiſſe verò ſimulacrum Victoriæ, in ipſa Senatus curiâ, patet ex Suetonio in Aug. cap. 100. & Herodiano lib. 5.& 7.]

p Am. li.16.

CONSTANTIVS RECEDIT VRBE.

tum, reſtitutum illud per Magnentium tyrannum,à Conſtantio Imp.rurſùs ſublatum, idem Symmachus teſtatus eſt. Poſt hæc verò cupiens Conſtantius (inquit Ammianus p) auguſtiſſimâ omnium ſede morari diutiùs, vt otio puriore frueretur & voluptate; aſſiduis nuntiis percitus, indicantibus Sueuos Rhætiam incurſare, Quadóſque Valeriam, & Sarmatas latrocinandi peritiſſimum genus, ſuperiorem Mœſiam, & ſecũdam populari Pannoniam: trigeſimo poſtquàm ingreſſus eſt die, quarto Calend. Iulij ab Vrbe profectus, per Tridentum iter in Illyricum feſtinauit. Hæc Ammianus. Ceterùm haud ſupernum paſſum eſt numen, Arianum Imp. ſtipatum hæreticorum Epiſcoporum cateruâ, Romæ diutiùs commorari; ne tantâ ſordium colluuie ea inficeretur Eccleſia, quam abſens damnatione Liberij & ſubrogatione Felicis tantoperè perturbâſſet. Cùm igitur in Illyricum veniſſet, Sirmium conceſſit, vbi & aliquandiù quieuit.

XVI.

q Socr. lib.2. cap. 23.

EVDOXIVS ARIANVS AVCVPATVR EPISCOPATVM ANTIOCH.

Cùm autem Romæ adhuc eſſet, (inquit Socrates q) *Eudoxius* Germanicæ Syriæ vrbis Epiſcopus, qui & ipſe tum Romæ aderat, auditâ morte Leontij Antiocheni, fraudulenter impetratâ ab Imperatore licentiâ in Syriam redeundi quaſi ad nonnullas Eccleſiæ ſuæ turbas componendas; cubiculariorum Imperatoris operâ & auxilio; relictâ propriâ ciuitate per dolum in Epiſcopatum Antiochiæ ſubrepſit: móxque conatus eſt *Aetium* denuò in Eccleſiam reducere, & conuocato ad hoc Epiſcoporum *Concilio*, eumdem in diaconatus gradum reſtituere; quod tamen reſiſtentibus aliis minimè valuit perficere. Hæc Socrates: ſed præpoſtero planè ordine ea referens ad tempora Concilij Ariminenſis, ignarus temporis Conſtantij Romam aduentùs; quem ex Coſſ. ab Ammiano pôſitis, hoc anno contigiſſe certum redditur.

XVII.

AETII IMPII ORIGO, AT PROGRESSVS.

Sed quod ad AETIVM ſpectat, fuit is (vt tradit Suidas, eius vitæ periodum breuiter ſcribens) patriâ Antiochenus, pauperibus & vilibus parentibus natus; qui ingenij acumine præſtans, primò aurificis artem apprimè edoctus, ac poſtmodùm diſciplinas liberales complexus, ad Paulinum ſe contulit tunc Antiochenum Epiſcopum: ſed cùm eius argutiis & in diſputando ſubtilitate nullus fermè reſiſtere poſſet, defuncto Paulino idem ſub Eulalio eius ſucceſſore conſpiratione aduerſariorum Antiochiâ expulſus eſt. Qui inde Anazarbum, ac poſteà Alexandriam profectus, cùm maiorem in dies peritiam adeptus eſſet, ſub Leontio Epiſcopo Antiochiam rediens, ab eo creatus eſt diaconus. Verùm paulò pôſt, licèt eadem cum Arianis doceret, tamen ab iiſdem ob perplexitatem rationum ab eo traditarum, quas ipſi non intelligebant, pro hæretico habitus, iterùm ab ipſorum Eccleſiâ eiectus eſt. Hæc ex Suidâ; quæ fermè eadem ſcripſerat anteà Socrates r. Ceterùm Epiphanius ſ, eiuſdem Aëtij horrendas impietates propiùs contemplatus, ob quas etiam ATHEVS vulgò, ſiue IMPIVS cognominatus eſt) ait eò ipſum blaſphemiæ progreſſum eſſe, vt non Filij tantùm & Spiritûs ſãcti diuinitatem negauerit; ſed & ab homine quod diuinũ eſt, nempè deteſtationem vitiorum, & virtutis amorem, penitùs amputare contenderit; dum perfectionem hominis in rerum diuinarum cognitione, non

r Socr. lib. 2. cap 28.

ſ Epiph. hær. 76.

IMPIA DOGMATA.

autem in operatione virtutum poſitam eſſe iactaret; nihilque meriti eſſe, ad præſcriptum diuinarum atq; humanarum legum vitam attemperare: denique nullum fornicationi, vel cuilibet carnis inſanæ voluptati ineſſe peccatum, & perinde ac neceſſaria naturæ opera, idem eſſe quod aurem ſcalpere, nares emungere, & reliqua naturæ excrementa egerere. quem & inſuper ſe totum ventri & abdomini dediſſe, Theodoretus t tradit. At licèt lutulentus porcus toto corpore ſic proſtratus iaceret in limo, animo tamen ſe ſuprà cæli cardines perambulare iactabat: vnde & ſolitus erat dicere, ſe ſcire Deũ, & adeò ipſum nôſſe, vt ne quidem ſe magis nôſceret quàm Deum: & ſi quando ad retundendam perfrictam frontem hominis procaciſſimi, à Prophetis vel Apoſtolis dicta aduerſus eum adducerentur, impudenter reſpondebat, eos ſicut homines in errorem lapſos eſſe: cùm tamen vt de eo teſtatur Socrates u, diuinæ Scripturæ rudis admodùm & ignarus eſſet, elenchis Ariſtotelicis tantummodò excultus.

t Theod. lib. 2.cap. 27.

TVRPITVDO ET FASTVS.

u Socr. lib.2. cap.28.

XVIII.

ARII ET AETII EADEM DOCTRINA.

x Athan. de Synod.

Quantumlibèt autem propter horrendas blaſphemias hûc exectari viſi ſint Ariani, & ob eam cauſam frequentes Synodos cogere; vnam tamen ipſorum omnium fuiſſe in Filij Dei diuinitate negandâ latentem impietatem, Athanaſius x & alij declarant. Sed planè dedignans Aëtius intra confines Arianæ perfidiæ contineri, ſupra Arium ſe extollens, voluit nouæ hæreſis dici & auctor & architectus: cuius ſectatores appellati ſunt *Aetiani*, ſiue etiam *Eunomiani* ab eius diſcipulo *Eunomio*, de quo dicetur ſuo loco. Nobilitauit verò etiam Aëtij nefandam hæreſim, (quâ Filium Patri ſubſtantiâ omninò diſſimilem eſſe aſſerebat) EVDOXIVS quem diximus hoc anno ſurripuiſſe Antiochenæ Eccleſiæ præfecturam: qui quòd (vt teſtatur Suidas) Cæſarij martyris in Arabiſſo Minoris Armeniæ filius eſſet, eâ abuſus eſt gloria ad hæreſim illuſtrandam: cùm tamẽ ſcribat Theodoretus y, eum præter impietatem, Sybariticam etiam molliciem ac delicias conſectatum eſſe, ideóque Aëtium cum diſcipulo ſuo Eunomio tamquam eiuſdem doctrinæ & vitæ homini, e libentiſſimè inhæſiſſe: ipſúmq; Eudóxium ambitioſè obtinuiſſe, vt eorumdem hæreſis ſectatores non Aëtiani, ſed *Eudoxiani* appellarentur. Quæ autem aduerſua eos poſt hæc geſta ſunt dicentur ſuis locis.

EVDOXII MOLLICIES, ET IMPIETAS.

y Theod. lib. 2.c. 27.28.

XIX.

z Am.li.16.

a Seuer. Vit. S. Mart. lib. 3.

S. MARTINVS MISSIONEM A MILITIA PETIT.

Hoc eodem anno Iulianus Cæſar aduerſus barbaros in Galliis effuſos bellum gerens eoſdem ad pacem compulit: quæ pluribus Ammianus z proſequitur. Túncque planè accidit, quod tradit Seuerus a, vt cùm idem Iulianus apud Vangionum ciuitatem donatiuum militibus erogaret, poſterâ die pugnaturus aduerſus hoſtes; S. MARTINVS, cùm iàm cuncta ſtipendia meruiſſet, recuſato decenter donatiuo, miſſionem ab eo honeſtam petierit, conteſtatus ſe poſthâc velle militare Deo: neque enim integrum ſibi fore arbitrabatur, ſi donatiuum non militaturus acciperet. Cùm verò Iulianus exprobraret, eum metu futuræ pugnæ detrectare militiam; Martinus intrepidus, vt eam notam dilueret, promiſit ſe poſterâ die ante aciẽ inermem ſtaturum, & in nomine Domini IESV, ſigno Crucis non clypeo protectum aut galeâ, hoſtium cuneos ſecurè penetraturum. Retrudi ergo in cuſtodiam iuſſo, facturo fidem dictis, vt

intermia

inermis barbaris obiiceretur; poſtera die hoſtes legatos de pace miſerunt, ſua omnia ſeſéq; dedentes. Hæc Seuerus, qui eiuſmodi hoſtium deditionem eidem Martino tribuit; cui (inquit) à Deo præſtitum ſit, ne inermis ad prælium mitteretur. Ceterùm de hac miſſione Martini, déque eius ætate, nec non emendatione complurium errorum, qui in eiuſmodi narrationibus irrepſerunt in Seuerum, dictum eſt ſuperiùs in Baptiſmo eiuſdem Sancti. Quòd autem Seuerus ſubdit, eum relictâ militiâ conueniſſe S. Hilarium Eccleſiæ Pictauienſis Epiſcopum, id contigiſſe oportuit antequàm Hilarius hoc eodem anno ab Arianis in exilium mitteretur.

XX. EVSEBIA AVG. INVIDET IVLIANO. b Am. ibid.

Quod inſuper ad Iulianum ſpectat; quæ eum è periculo ſubtraxerat Euſebia Auguſta vxor Conſtãtij, eadem ipſa, quòd eſſet ſterilis, cœpit eius inuidere in Imperium ſucceſſionem: atque Helenam eius coniugem (inquit Ammianus [b]) venenum bibere per fraudẽ illexit, vt quotieſcumq; concepiſſet, immaturum abiiceret partum. Sed & pridem in Galliis cùm marem genuiſſet infantem, hoc perdidit dolo, quòd obſtetrix corrupta mercede, mox natum præſecto pluſquàm conuenerat vmbilico necauit. Hæc quidem Ammianus dolet: at conſilium Dei fuit hoc, ne in apoſtatæ ſobole propagaretur impietas. Sed & Euſebiæ Arianorum patronę, iidẽ ab Ammiano deſcripti conueniunt mores; cuius etiam ſententia omnes Conſtãtij Magiſtratus aduerſus fidem Catholicam mouerentur: quæ & eò ad nocendum procliuior erat, quò (vt tradit Zoſimus) ſumma præſtaret eruditione doctrinæ, ſupráque muliebrem ſexum videretur eſſe prudentior; cuius & conſilio Conſtantius cuncta peragerat.

IESV CHRISTI
AN. 357.

LIBERII
AN. 9.

CONSTANTII
AN. 21.

I. CONCILIVM SIRMIENSE ARIANORVM. a Socr. lib. 2. cap. 24. & Soz. li. 4. c. 5. Pet. Rom. [Quorum tamen ſententiam ſunt qui contra Baronium tueantur, ſicut ſane et contra qui Baronianæ correctioni magis inhærendum cenſeant. Quemadmodum & de Formulis in hoc Sirmienſi Concilio editis, & cuinam ac quando Oſius ſubſcripſerit, vndé nata eſt controuerſia. Res, inter amicos & fratres agitur, ideò & amicabiliter, veritatis duntaxat indagandæ cauſa. Vt verò nos Baronij propugnatoribus [illegible] & ſuſceptum opus ſuadet, & vt putamus rationum pondera compellunt.]

ANNO Chriſti trecenteſimo quinquageſimo ſeptimo, Conſtantio Aug. nonum & Iuliano Caſ. ſecundùm Coſſ. dum idem Conſtantinus Sirmij ageret, cogẽdum curauit CONCILIVM SIRMIENSE, dicendum potiùs cõuenticulum Satanæ: cuius quidem tempus perperàm conſtituitur à Socrate[a] & Sozomeno, anno poſt Conſulatũ Sergij & Nigriani, qui eſt Domini trecenteſimus quinquageſimus primus. Nam cùm iidem ipſi affirment, eò perductum eſſe Oſium Epiſcopum Cordubenſem, atque ad ſubſcriptionem in Athanaſiũ compulſum; conſtet autem ex iis quæ ſuperiùs dicta ſunt, eiuſmodi Oſij lapſum nonniſi poſt eius exiliũ contigiſſe, nec exiliũ niſi poſt relegationem Liberij, quæ accidit ante annũ ſuperiorem; ac denique eumdem Oſiũ detentum exilio annum integrum, antequàm ſubſcribere cogeretur: iam ex his affirmare neceſſe erit, eamdem Synodum Sirmienſem non ante præſentem annum haberi potuiſſe. Nam id etiam ex eo probatur, quòd certum ſit eam habitam eſſe præſente Conſtantio Imp. quem hoc anno ibidem Sirmij conſediſſe Ammianus demonſtrat.

II. b Epiph. hær. 73. c Greg. Naz. orat. in laud. Athan. PHOTINI HÆRESIS CONDEMNATVR. Et vide ſup. an. 347. num. X I. d Lucif. de non parc. in Deũ delinq.

Eius verò celebrãdæ ea cauſa fuit, quòd cùm Ariani, iam ſe hæreticos dici non ampliùs patientes affectarent (quod tradunt Epiphanius[b] & Gregorius[c] Nazianzenus) Catholicum nomen; itidem quod Catholicorum eſſet, explere in omnibus ſtudentes PHOTINVM Epiſcopum Sirmienſem, negantem diuinam in Filio cum Patre ſubſtantiam, & omnimodam cum eo ſimilitudinem, damnare ſategerunt: licèt & ipſi (quod docet Lucifer[d], dum Arianorum eiuſmodi laruam detegit) haud multùm ab eo differrent, cùm dicerent Filium eſſe creaturam. Porrò Photinum iam in Synodo Sardicẽſi hæreſis causâ depoſitum fuiſſe, dictum eſt ſuperiùs ex mente Epiphanij: qui ait, eum Synodi ſentẽtiæ haud acquieſcentem, adiiſſe Imperatorem, & alios rurſum ab eo impetrâſſe Iudices, nonnullos Comites & Magiſtratus ſæculares; in quorum præſentiâ confutatus in conuentu Sirmienſi à Baſilio Epiſcopo Ancyrano, ſentẽtiam rurſùm damnationis acceperit. Teſtãtur eadem de eius Sirmij factâ damnatione, Socrates, Sozomenus, & alij; qui tradunt eum Sabellij & Pauli Samoſateni, nec non Cerinthi & Ebionis damnatas de Chriſto hæreſes renouâſſe, ob quã cauſam apparet eumdem ab Hilario ſæpè nuncupatum eſſe Ebionem. Sed deterior hic fuit Ebione: Siquidem Ebion Chriſtum Deũm eſſe negabat omninò: Photinus autem id minùs habuit, vt diceret non antè fuiſſe, ſed tunc Chriſtũ eſſe cœpiſſe cùm Spiritus ſanctus viſus eſt ſuper illum; quamobrem ex Spiritu ſancto genitum eſse dicebat, vt Epiphanius tradit. De diuinis quoque Perſonis idem ſenſiſse, quod Paulus Samoſatenus & Sabellius, Theodoretus[e] eſt auctor; vnámque tantùm operationem Patris & Filij & Spiritùs ſancti eſse docuiſse; quẽ & poſt damnationem, pro defenſione hæreſis multa in exilio cõſcripſiſse, iidem Sozomenus & Socrates teſtãtur. Meminit quoque plurimorum eius ſcriptorum Hieronymus[f]; in quibus præcipua fuiſse ait, contra Gentes & aduerſus Valẽtinianum: eumdémque deceſſiſse ponit anno duodecimo Valentis Imperatoris. Reliquit verò ſuæ impietatis ſucceſsores improbos, ab eò dictos *Photinianos*: quos etiam, quòd Chriſtum nonniſi hominem affirmarent, dictos fuiſse *Homuncioniſtas*, S. Auguſtinus[ff] ſcribit.

e Theod. hær. fab. lib. 2.

f Hieron. de Script. Eccl. HOMVNCIONISTÆ HÆRETICI. ff Aug. ſer. 26. ex addit. fragm. edit. Louan.

III. NOVÆ FIDEI FORM. SIRMII SCRIPTÆ. g Athan. de Synod. h Hilar. de Synod. i Socr. lib. 2. cap. 25.

Damnato verò Photino, qui ad Synodum venerant Ariani Epiſcopi, nouã Fidei formulam edidère; eique addiderunt anathematiſmos viginti ſeptem, quibus damnando Photini hæreſim voluerunt videri Catholici. Recitant eam Athanaſius[g], Hilarius[h], & Socrates[i]: eumdémque conſentientem fuiſse Catholicæ veritati, idem Hilarius eam interpretatus demonſtrat. Sed quòd omitteret vocẽ *Conſubſtantialis*, (quâ ſolâ ſæpè diximus præcludi omnem aditum Arianorum argutiis, & captioſis interpretationibus;) meritò ſuſpecta cenſeri debuit. Eam autem Græcè ſcriptam fuiſse à Marco Epiſcopo Arethuſio Ariano, Socrates teſtatur: additque, duas alias tunc ibidem Sirmij Formulas Latino ſermone editas eſse, quæ & verbis & ſẽſu, tum inter ſe, tum ab illâ primâ differrent. Tradit illud ipſum Sozomenus[ii]: ſed planè in eo hallucinatus, dum in nullâ ipſarum *Vſia*, ſiue *Subſtantia*, nomen aſſertum putauit; cùm in primâ quam diximus illud expreſsum habeatur. At verò ſecundâ, quam iidem auctores recitant, prorſus

ii Soz. lib. 4. lib. 3.

ea

IMPIETAS ARIANA APERTE PANDITUR.

ea vox abdicata eſt : vetitúmque de ὁμοουσίῳ, aut ὁμοιουσίῳ, ampliùs diſſerere, vel mentionem habere; quòd de eis nihil reſcriptum eſſet in ſacris Litteris, quódque humanam intelligentiam captúmque longe ſuperarent. Ex quibus videas hæreticorum inconſtantiam: qui cùm aduersùs Photinum Subſtantiæ nomine vſi eſſent, quod nonniſi Catholicæ Eccleſiæ armis ad pugnacem hæreſiarcham proſternendum ſatis ſibi virium eſſet, illo ſuperato, armis illis procul eiectis, qualéſnam eſſent ſe palàm prodidêre.

IV.

FALSVS INDITVS TITVLVS SIRMIANÆ BLASPHEMIÆ.

Quòd autem eiuſmodi blaſphema Formula, apud Hilarium ſub titulo Oſij & Potamij recitetur; caret planè eo titulo, quæ recenſetur ab Athanaſio & Socrate; nec vlla apud eos prorsùs mentio, quòd Oſius & Potamius eam ſcripſerint. Quamobrem cùm ex eo quod Hilarius profiteτur ſe eam è Græco in Latinum verſam recitare, planè appareat eum haud nactum eſſe originalem eius fidei profeſſionem Latino ſermone primitùs conſcriptam, ſed eam quæ eſſet in Græcum conuerſa: omninò cogimur affirmare, titulum illum qui deſiderabatur in authentico Latino exemplari, ſuperadditum fuiſſe ab Arianis cùm eam in Græcum verterunt; atq; eam magni Confeſſoris Oſij titulo Orientalibus, quò faciliùs acciperetur, promulgâſſe. Sed quod ad Potamium ſpectat, haud quis putet hunc illum fuiſſe Epiſcopum magni nominis in Ægypto, Potamionem ſeu Potamonem nuncupatum, quem in inuaſione Eccleſiæ Alexandrinæ a Gregorio factâ multa paſſum, martyrium quoque conſummâſſe, Athanaſius eſt auctor ſcribens ad Solitarios. Hic enim de quo agitur Potamius, vnus erat ex putentibus Arianis; quem Phœbadius (qui his temporibus viuebat, & aduerſus Arianos ſcribebat, Epiſcopus Agenni in Galliâ) vnà cum Vrſacio ac Valente coniungit; meminitque epiſtolæ eiuſdem confertæ blaſphemiis, ad Orientales atque Occidentales ſcriptæ.

V.

OSII LAPSVS.

k Epiph. hær. 73.

l Athan. ep. ad Solit.

Ceterùm ipſum Oſium eidem impiæ fidei Formulæ ſubſcripſiſſe, non autem eam ſcripſiſſe, Socrates & Sozomenus affirmant; vi (vt aiunt) & verberibus, tormentiſque, ad id ab Arianis compulſum. Epiphanius [k] autem ait, Arianos quâdam epiſtola, quam ab Oſio venati eſſent, eam hauſiſſe ac promulgâſſe blaſphemiam Quem excuſans [l] Athanaſius, aſſerit Conſtantium, ei tātam vim intuliſſe, & ita eum arctè tenuiſſe, vt afflictus aſtrictúſque malis, tandem ægréq; cum Vrſacio & Valente communicaret, ſed tamē vt contra Athanaſium non ſubſcriberet. Porrò immenſo planè luctu proſecuti ſunt ſancti Patres funus præclariſſimi viri: qui cùm nauem, quâ tot tantáq; mariâ nauigaret, inter ſyrtes, ſcopulos, atque piratas, validis vndique aduerſariis vrgentibus ventis, iam ad portum ſalutis magnâ gloriâ perduxiſſet incolumem, ibi inſperatò naufragium fecit, vniuerſâ Eccleſiâ expaueſcente. Superauit enim, meâ ſententiâ, lapſus Oſij præteritorum omnium caſum, ſiue Origenis, ſiue Tertulliani, vel quorumuis aliorum dixeris: cùm nullus tot tantiſque publicis actionibus, ad ſtatum totius Reipublicæ Chriſtianæ ſpectantibus, tum in Occidente, tum in Oriente perfectis, æquè ac ipſe, neque tantâ temporis diuturnitate, ſpectatus fuerit.

VI.

At verò ſicut olim negante Petro, & ceteris fugâ lapſis Apoſtolis, Latro Chriſtum Deum confeſſus eſt in Cruce; itidémq; Centurio; qui eum crucifixerat, publicè Filiū Dei proclamauit: ita pariter (ô prodigium!) cùm negat Oſius, hoſtes fidei confitentur Ariani. Siquidem pertæſi Sirmianæ perfidiæ Orientales Epiſcopi, Sirmio recedentes in Aſiam commigrârunt; atque ANCYRÆ in Galátiâ conuenientes, damnatâ Formulâ Sirmienſi, reſtitutóq; in Filio Dei *Subſtantia* nomine, ſuas eâ de re ſententias ac definitiones, duodecim capitibus comprehēſas, per Legatos Sirmium miſerunt ad Conſtantium.

NOVA FIDEI FORMVLA ANCYRÆ EDITA A SEMIARIANIS.

ll Hilar. de Synod.

Tradit enim hæc, pariterq; eaſdem Orientâlium definitiones recenſet Hilarius [ll]: quibus quidem cùm omnia aſſeruiſſent, quæ piè ſanctèque de Filio Dei dici poſſunt, omiſſâ dumtaxat *Conſubſtantiali* voce; eoſdem ipſe de re egregiè geſtâ laudans, hortatus ad ſuſcipiendam vocem *Conſubſtantialitatis*, ſine quâ nomen quoque *Subſtantia* periclitari poſſe videretur, haberéq; ſecum fraudem paratam ab iis qui in ſuum ſenſum illius ſignificationem detorquent. Porrò iſtos nominis ſubſtantiæ vindices, fuiſſe *Baſilium* Ancyranum Epiſcopum, qui interfuerat Concilio Sirmienſi, *Georgium* Laodicenum, & alios *Semiarianos* poſteà dictos, S. Epiphanius [m] numerat, dum eorumdem fidei profeſſionem, prolixiorem quàm Hilarius recitat, editam (vt ait) ab eis cùm *Ancyra* in Galatiâ *Synodum* habuerunt.

m Epiph. hær. 73.

VII.

REVOCATA SIRMIANA PERFIDIA.

n Vide ep. Germin. ad Hilar. fragm. lib.

o Athan. de Synod.

p Socr. lib. 2. c. 29.

Idem verò Epiphanius eo nomine pium appellat Conſtantium, quòd contra perfidiā Sirmienſem, quâ ſicut de nomine Subſtantiæ, ita de Similitudine Filij cum Patre tacendum eſſe decretum erat, ipſe tum Valentem hæreticorum peſſimum, præcipuúmque (vnà cum impietatis indiuiduo ſocio Vrſacio) eiuſdem perfidiæ auctorem, tum alios omnes, ex Orientalium præſcripto iuſſerit ſcribere, Filium Dei per omnia Patri Similem, ac proinde etiam Subſtantiā. Sed hæc poſteà, cùm Orientales Epiſcopi rursùm in Occidentem venientes, & Sirmij, vbi Conſtantius erat, conſiſtentes, nouam, eamdémque tertiam ordine, cuius ſuperiùs meminimus, ediderunt Latino ſermone fidei profeſſionem; (dictante illam Marco [n] Arethuſiæ Epiſcopo, cui & primæ ſcriptionem Socrates tribuit) in quâ demptо in Filio Subſtantiæ nomine, eum per omnia Patri Similem eſſe cōſcriberēt occaſione haud dubium inde obortâ, quôd cùm Oriētales Epiſcopi Semiariani iterùm atque iterùm nomen Subſtātiæ in Filio profeſſi fuiſſent, offenſis nónnihil Arianis eâ profeſſione, quæ in omnibus Catholica videri poſſet; poſt diuturnam inter ipſos diſputationem, ita tranſactum fuerit, vt Semiariani relinquerent nomen Subſtantiæ, Ariani verò admitterēt Filium dici Patri per omnia Similem; licèt Valēs id profiteri refugerit, & niſi Conſtantio iubente nō fecerit. Conſtant hæc ex Epiphanio; itémque nouam illam Formulam conſcriptā eſſe Sirmij nocte illuceſcentis ſacri diei Pentecoſtes; nempè (vt Athanaſius [o] & Socrates [p] tradunt) vndecimo Calendas Iunias, Euſebio & Hypatio Coſſ. Fuit is annus Domini trecenteſimus quinquageſimus nonus, quo & Ariminenſis Synodus eſt celebrata; ad quam Valens (vt videbitur) eamdem Formulam detulit ibi promulgādam: refragante tamen (vt ait Epiphanius) Baſilio Ancyrano Semiarianorum ſignifero, qui in ſuâ ſubſcriptione Subſtan-

tiæ

tiæ nomen appoſuit. Sed & impię illius Sirmianæ profeſſionis ſecũdæ exemplaria omnia diligenter perquiſita fuiſſe, & in quantum potuerunt ſuppreſſa, ipſúmque Imperatorem edicto promulgato ſupplicium ea occultãtibus minatum eſſe, Athanaſius, Socrates [q], & alij tradunt: cùm tamen (vt addunt) factum id fruſtrà fuerit, quòd iam ea Formula vbique diuulgata eſſet.

q Id. cap. 25. in fi.

VIII. Osii finis qualis.

t Iſid. de Vir. Illuſtr. in Oſio, c. 5.

Sed qualem finem ſortitus ſit eius, ſiue ſcriptor, ſiue ſubſcriptor Oſius, modò dicendum eſt. Auctor qui Iſidorus [t] Epiſcopus Hiſpalenſis falsò aſſeritur, tradit eum poſt reditum in Hiſpaniam in defenſione hæreſis perſtantem, dum in Gregorium Epiſcopum Eliberitanum, ſibi communicare recuſantem, ſententiam damnationis proferre vellet; ad eiuſdem Gregorij preces Deo fuſas, repentè ore verſo ceruicéque diſtortâ, de ſede in terram eliſum illicò expiraſſe. Sed non eſt tantæ auctoritatis emeritus iſte Iſidorus, vt eius teſtificatio præferenda ſit ſanctiſſimis Patribus, qui eodem tempore vitæ & obitûs Oſij fuere ſuperſtites; cùm ipſe poſt annos ducentos vixerit, nec ab alio quàm à cœnoſo ſchiſmaticorum fonte iſthæc potuerit haurire: ſiquidem primus eiuſmodi fabulæ auctor fuiſſe reperitur Marcellinus presbyter ille ſchiſmaticus Luciferianus, qui vixit tẽporibus Theodoſij. Ceterùm Magnus Athanaſius ſcribẽs ad Solitarios, poſtquàm narrauit vim Oſio ab Imperatore illatã Sirmij quò Valenti & Vrſacio cõmunicaret; addit non ita quidem eam rẽ, illum pro leui habuiſſe, ſed moriturum, quaſi in teſtamento ſuo, eorum vim proteſtatũ eſſe, & Arianam hæreſim condemnaſſe, vetuiſséque eam à quoquam probari aut recipi. Rursúmque Apologiâ ſecundâ cùm eumdem dicat ſenij imbecillitate imparem verberibus ad tempus ceſſiſſe; iam planè ſignificat, poſt illud tempus in priſtinum ſtatum reuocatum eſſe. Nec certè aliud S. Hilarius in libro de Synodis demonſtraſſe viſus eſt, cùm ait, idcircò Oſium reſeruatum eſſe, ne iudicio humano ignoraretur qualis antè vixiſſet. Denique quomodò dici poteſt, Oſium in hæreſi quã ſcripſerat, vel ſubſcripſerat, perduraſſe, ſi ipſa ſcripta profeſſio impietatis, ſtatim eſt reuocata, & Imperatoris edicto vetita? cùm æquè periculum ei fuiſſet illud aſserere, ac quod antè fecerat, affirmare ſe Catholicum?

IX

Sed nimitùm Marcellinus Luciferianus, quòd errore ſectæ ſuæ, Lapſis etiam pœnitentibus communicandum eſſe negaret, in ſtabilimentum opinionis ſuæ id de Oſij prodigioſâ morte confinxit. Scimus quidem extare [ſ] epiſtolam Euſebij Vercellenſis ad prædictum Gregorium Eliberitanum, ab exilio ſcriptam poſt Cõcilium (vt patet) Ariminenſe: quã conſtat, eumdem Gregorium Oſio in Hiſpaniam reuertenti reſtitiſse. Verùm quòd & eâdem pariter cõſtet, eumdem Gregorium æquè denegâſse communicare Epiſcopis Catholicis apud Ariminum lapſis, apertè intelligitur, ipſum iam tunc eius opinionis aſſertorem fuiſse, quam poſteà Lucifer in ſchiſma conuertit. Eóque ſpectat, quod S. Auguſtinus [ſſ] Oſium ab aliis Donatiſtarum calumnis vindicans, ait eum, ſi ab Hiſpanis eſt damnatus, à Gallis abſolutum eſſe: nimitùm quòd in Hiſpaniâ agẽte Gregorio vigeret error ille, in Galliis verò lapſi Epiſcopi pœnitentes in Eccleſiam admitterentur. Ceterùm creditur poſtea Gregorius ſaniori menti redditus, durámque auſteritatem illam flexiſse in obſeruantiæ Catholicæ rectitudinem: quippe qui nonnullorum præconiis Orthodoxorum celebratus reperiatur.

ſ Ext int. frag. Hilar. lib. 2.

De Gregorio Eliberitano.

Eo que agit etiam Baro. Tom. IV. an. 371.

ſſ Aug. cont. ep. Parm. cap. 4.

X.

Quod autem pertinet ad tempus obitûs Oſij; cùm ex eadem Euſebij epiſtolâ probari videatur, vixiſſe poſt Concilium Ariminenſe: Athanaſius oratione primâ contra Arianos, quam habuit anno Chriſti trecenteſimo ſexageſimo primo, (nempè, vt ait, triginta ſex annis poſt Nicænam Synodum) de ipſo vt defuncto meminerit: neceſse eſt dicere, tempus illud non exceſſiſſe, obiiſséque anno ſequenti à Concilio Ariminenſi, qui numeratur Chriſti trecenteſimus ſexageſimus, cùm centum & ampliùs annos vixiſſet. Sed & quod eâdem oratione Athanaſius recenſens præſtantiſſimos Epiſcopos de fide Catholicâ optimè meritos, primo loco, atque titulo honorifico ponat Oſium; planè declarat eumdem in Catholicâ communione ſanctè quieuiſſe. At de illo hactenùs: de quo agens idem qui aſſeritur Iſidorus, eum ſcripſiſse tradit librum *De Laude Virginitatis*, pulchro & diſerto eloquio exornatum.

Osius sancte quieuit.

XI. Liberii PP. causa in Synodo Sirmiana.

Verùm ad res Sirmianas reuocanda eſt oratio: haud enim Oſij lapſu tragœdia illa finem accepit, quæ caſu Liberij Romani Pontificis longè reddita eſt lugubrior. Tradit enim imprimis Athanaſius [l], Liberium poſt exactum in exilio biennium, inflexum eſſe, minìſque mortis ad ſubſcriptionem in ipſum Athanaſium inductum. Et Hieronymus [u] iterùm aſſerit, eumdem tædio victum exilij, in hæreticam prauitatem ſubſcripſiſſe. Teſtantur idipſum & alij quoque antiqui Scriptores: ac denique ipſe Liberius literis cùm ad Orientales Epiſcopos, tum ad Vrſacium & Valentem, nec non ad Vincentium Epiſcopum Capuanum ſcriptis, (quæ hactenùs [x] extant in Creſconianâ Collectione) apertè profiteretur ſe deſiderio redeundi Romam, & Athanaſij damnationi conſenſiſse, & fidem Sirmij conſcriptam approbâſse, ac pacem cum omnibus Orientalibus Epiſcopis iniiſſe.

l Athan. ep. ad Solit.

u Hieron. de Script. Eccl. in Fortunatiano, & in Chron.

x Rec. Baron. Annal. Tom. III. hoc an. ex ms. Vati.

XII. Lapsus Liberii qualis.

Porrò cùm duas fidei Formulas hoc anno Sirmij editas eſse nuper ſit viſum (altera nãque poſt annum ſequentem eſt compoſita:) priorem videlicèt ad confutandas Photini blaſphemias, poſteriorem verò blaſphemam illam de quâ diximus: Liberium priori ſubſcripſiſse, Sozomenus [y] imprimis declarat; nimirum ei, quâ aſſertum eſſet Filium Patri tam Subſtantiâ quàm ceteris omnibus eſſe ſimilem: quam quidem S. Hilarius interpretatus agnoſcit eſse Catholicam, quippe cui nihil deeſset præter vocem Cõſubſtantialis. Nam & hâc ex parte Vigilius [z] Epiſcopus Tridentinus eamdem Sirmienſem Synodũ nouit eſse Catholicam; cuius decretis obniti, nihil aliud eſſe dixit, quàm velle cũ Photino dãnari. Denique cùm poſterior illa eiuſdem Conuentûs Formula confeſtim ab iiſdem ipſis exploſa fuerit, & edicto Imperatoris prohibita, quis dicere audeat, Liberium ab exilio Sirmiũ ab Imperatore accerſitum, vt impietati quam idem Imp. ac ſui exhorreſcerent, ſubſcriberet? At verò accidit, vt licèt nomen Subſtantiæ fuiſset profeſsus in Filio, tamen quòd Nicænam vocẽ Conſubſtantialitatis reticuiſset, quam omnes Orthodoxi aduerſus Arianos magnâ ſemper gloriâ defendiſsent; eam ob cauſam calumniam paſsus fuerit, quaſi Conſubſtantialitatem damnâſset;

y Soz. lib. 4 cap. 14.

z Vigil. aduerſ. Eutyc. lib. 5.

naſſet;

nâſſent; diſſipantibus eiuſmodi rumorẽ vt tradit Sozomenus) Eudoxio, & ceteris Aëtianæ hæreſis fautoribus. Quòd autem inſuper Regula fidei cui ſubſcripſit, cetera licèt Catholica tamen ab hæreticis conſcripta eſſet; itémque quòd iiſdem hæreticis communicâſſet; ac denique Athanaſij damnationi conſenſiſſet; (cuius tanta exiſtimabatur cauſa, vt qui in eam ſubſcriberent, in Nicænam pariter fidem ferre calculum viderentur,) ex his, inquam, factum eſt, vt à Catholicis exiſtimatus fuerit in hæreticam prauitatem ſubſcripſiſſe.

XIII. MINIME DICENDVS HÆRETICVS.

Ceterùm quamuis in his eum grauiſſimè deliquiſſe, inficiari nemo poſſit; tamen à fide Catholicâ defeciſſe, aut in hæreſim incidiſse, nullus vnquam probabit. Longè enim aliud eſt dicere, Liberium damnâſse Conſubſtãtialitatẽ, aliud vocem illam ſilentio ſuppreſſiſse. Nam aſseuerando Filium eiuſdẽ eſſe cum Patre Subſtantiæ, idem eſt ac ſi profeſſus eſset Conſubſtantialem; etiamſi hæretici Subſtãtiæ vocẽ in alium ſenſum inflecterent, quorum malitia nequaquam inuertere poteſt legitimum ſenſum qui naturâ & vſu vocibus ineſt: Sicut nec ob eam cauſam quòd iidem hæretici abutuntur diuinâ Scripturâ, & ex eâ hæreſes ſuas efformant, Catholici eâdem vti vetantur. Itaque & ipſe S. Auguſtinus [a] aduerſus Paſcentiũ Arianũ agens, ſæpè pollicetur ſe ſubſcripturum ipſius fidei, ſi nihil inueniret in eâ quod aduerſaretur Catholicæ veritati, etiamſi nomen Conſubſtantialis minimè profiteretur. Ex hoc ipſo tempore, cùm Aëtius in Syriâ, & Photinus in Illyrico, diuinitatẽ à Filio Dei penitùs reieciſſent, Eleuſium ac ſocios eius, qui profeſſi eſsent Sirmij vnam Filij cum Patre ſubſtantiam habitos eſse à noſtris Catholicos, teſtificatione conſtat Hilarij [b], dũ ait, præter Eleuſium & paucos cum eo, ex maiori parte Aſianos Epiſcopos verè Deũ neſciſſe: cùm alioqui hic Eleuſius Epiſcopus Cyzicenus, ab Epiphanio [c] & aliis, vnà cum Baſilio Ancyrano inter Semiarianos adnumeretur; & à Sozomeno [d] inter illos recẽſeatur, qui Liberio ob pacem Eccleſiarum perſuaſerit vocem Conſubſtantialitatis prætermittere, quo in candẽ fidem ſimul cõuenientes, aduerſus Photinianos & Aëtianos bellum gererent, quibus ſic Liberius aſſenſus eſt, vt tamen quò Subſtantiæ nomini benè conſultum eſset, Eccleſiâ (inquit idem Sozomenus) interdixerit omnibus, qui Filium Patri non ſubſtantiâ ceteris rebus omnibus ſimilem aſseuerarent.

a Aug. ep. 174.

b Hilar. de Synod.

c Epiph. hær. 73.

d Soz. lib. 4. cap. 14.

XIV. CONFICTA DE EO.

Ex quibus planè intelliges, non eſse S. Hilarij, quæ in textu citatæ nuper epiſtolæ Liberij ad Orientales, leguntur in incerto; & omni ex parte mutilato libello [e] *de Synodo Ariminenſi*, ſub nomine Hilarij edito. Vbi enim profitetur Liberius, ſe recepiſse Confeſſionem Sirmienſem à Demophilo Epiſcopo ſibi oblatam, iſta intexuit mirâ audaciâ qui exſcripſit, *Hæc eſt perfidia Ariana; hoc ego notaui, non apoſtata,* & paulò pòſt, *Anathema tibi à me dictum, Liberi, & ſociis tuis.* ac rurſùm inferiùs, *Iterùm tibi anathema, & tertio, præuaricator Liberi.* Præter enim quod iſta aborrent, non dicam à modeſtiâ, ſed & à maieſtate Hilarij ſtyli; quomodò quis fingere poteſt iſta ipſius eſse, quippe qui perfidiam illam Sirmienſem, non Demophili, vel alterius, vel alicuius ſuperiùs nominatorum, ſed Oſij & Potamij fuiſse affirmat libro de Synodis? quam

e Ap. Hilar. fragm. lib. 1. [Quem quidem libellum, eſſe potius Hilarij Luciferiani, aut ſane hæc inſipida additamenta non eſſe Hilarij Pictauienſis, multis probabilibus conſectaris.

eùm ipſe Demophilus, vnà cum aliis ſuis Semiarianis, (nam & hunc ex numero Semiarianorum fuiſſe, idem Hilarius, Epiphanius, Sozomenus, & alij teſtantur) ſit magnoperè deteſtatus; quis dicet eam ipſum obtuliſſe Liberio ſubſcribendam, & non potiùs ſuam ipſorum Semiarianorum; quæ fuit (vt vidimus) Prima Sirmienſis nominata, quam & Hilarius cognouit eſse Catholicam? At hæc modò ſufficiant pro defenſione conſeruatæ à Liberio fidei Catholicæ apud Sirmium: quomodò verò eamdem poſteà integram vſque ad obitum cuſtodierit, videbitur inferiùs.

diſputat Card. Perron. in reſpond. ad Reg. Mag. Brit. lib. 1. cap. 17.]

XV. ROMAM REDIRE PERMITTITVR.

Poſt hæc autem geſta, addit Sozomenus Imperatorem dediſſe Liberio poteſtatem Romam reuertendi, & Epiſcopos Sirmij cõgregatos ſcripſiſſe literas Felici, qui in eiuſdẽ Liberij locum ſubrogatus fuerat, ac Clero Romano, vti Liberium reciperẽt, & ambo pariter ſedem Apoſtolicam adminiſtrarẽt: haúdque ita diù pòſt mortuo Felice, ſolum Liberium Eccleſiæ illi præfuiſse; id diuinâ operante prouidentiâ, ne Sedes Petri à duobus Præſulibus gubernata, vllâ infamiæ maculæ aſpergeretur. Hæc Sozomenus. Sed quod ad Felicem pertinet; ſi fidem haberemus Libro de Romanis Pontificibus, ſic ibi dicitur decreta in Synodo Sirmianâ reſtitutio Liberij, vt Felix depoſitus ceſsare iuſſus eſset.

XVI. EXCIPITVR A ROM. f Hieron. in Chron.

Rediens porrò Liberius Romam, nequaquàm (vt multi putant, decepti auctoritate eiuſdem Libri de Romanis Pontificibus) tunc detentus eſt in cœmeterio S. Agnetis; id enim poſteà aliâ occaſione contigit: ſed quod ait S. Hieronymus [f], tunc quaſi Victor in Vrbem intrauit. Verùm qui expetitus antè fuerat ab omnibus, iam, quod adeò turpiter Conſtantio conſenſiſſet omnium animos à ſe abalienatos inuenit: quippe qui cùm anteà Felicem, quòd Romanæ Eccleſiæ ab Arianis præfici viuente Liberio tunc Confeſſore, paſsus eſſet, exhorruiſsent; eidem iam Catholicæ fidei vexillum aduerſus Liberij præuaricationẽ extollenti, ſeſe iunxerunt. Vnde traditur in prædicto Libro, magnam Romæ turbationem factam eſse; ac planè perſecutionem excitatam à Magiſtratibus aduerſus eos qui non parerent literis Imperatoris pro Liberij reſtitutione conſcriptis: ita intra Eccleſiam presbyteri & clerici plures necarentur, & martyrio coronarentur; alij verò ab introitu Eccleſiæ vbi Liberius ſuos conuocabat, atque etiam à balneis publicis penitùs abſtinerent, ne quoquo modo cum iis communicarent. Tantus ab ipſis Apoſtolorum temporibus viguit in Clero & Populo Romano amor Catholicæ diſciplinæ, atque odium in hæreticos, ac eis vel leuiter communione coniunctos! Porrò inter clericos tunc Romæ paſſos *Euſebij* presbyteri nomen meruit publicis [g] adſcribi Tabulis: qui à miniſtris Conſtantij intra cubiculum clauſus, illic menſibus ſeptem in oratione perſeuerans, fame conſumptus ſpiritum exhalauit.

g Martyrol. Rom. 14. Aug.

XVII. FELICIS EXITVS QVALIS.

Sed de Felicis exitu diuerſa planè reperiuntur ſcripta, dum in eodẽ libro de Romanis Pontificibus in Liberio ſcribitur, Felicem depoſitum in Synodo ab Epiſcopatu, habitâſſe in prædio ſuo viâ Portuenſi, & ibi in pace quieuiſſe: rurſúmque eodẽ libro in Felice habetur ipſum ob dãnationẽ Cõſtãtij, obtruncatione capitis martyrium cõſummâſſe in ciuitate Cære: (ſic enim reſtituendum eſſe pro *Coronâ*, docet Martyrologium

h *ibid. 29. Iul.*

i [Habentur hæc eadem apud Hieronymum in Chronico, in ingreſſu Liberij prout es ope codicum mſs. Annal. Pontacus ſuo loco reſtituit: cum anteà fœdiſſimo errore in impreſſis poſita eſſent ad ſucceſſionem Epiſcoporum Ieroſolymitanorum quorum proximè meminerat Hieronymus.]

logium [h] Eſt autem. *Care* ciuitas in Faliſcis viâ Aureliâ decimoſeptimo ad Vrbe lapide, vbi hactenus idem Felix vt patronus colitur:) corpus verò eius in Vrbẽ relatum, primò ad Thermas Traiani occultè ſepultũ eſſe, inde à Damaſo presbytero, & aliis ipſius Felicis communionis clericis, tranſlatum ad baſilicam quam conſtruxerat viâ Aureliâ. At enim Marcellinus presbyter tradit, quòd cùm Liberio pulſo Clerus Romanus iuràſſet, ſe nullum creaturum Pótificem, donec Liberius reſtitueretur [i], & nihilominùs quidam ex illis periuri effecti intruſiſſent Felicem; reuertente Liberio, Felicem Vrbe pulſum eſſe, paulò verò pòſt fauore periurorum Romã reuerſum, móxque iterùm eiectum, demùm Valentiniano & Valente Coſſ. (eſt is annus Domini treecenteſimus ſexageſimus quintus) migràſſe è vitâ. Hæc Marcellinus: qui fauens ſchiſmati Vrſicini contra Damaſum Felicis ſequacem, nihil de eiuſdem Felicis martyrio meminit: vel quòd illud occultè eum ſubiiſſe habeat Romanum Martyrologium, fortaſſe Marcellinum prætetiit.

XVIII. CAVSA MORTIS FELICIS.

Ceterùm cauſa illa, quæ in libro de Romanis Pontificibus aſſeritur damnationis Conſtantij per Felicem factæ, nempe quòd Conſtantius, ſecundò rebaptizatus eſſet ab Euſebio Nicomedienſi, minimè probari poteſt, tum quòd nondum hòc tempore Ariani rebaptizarent, ideóq; nec adhuc Eccleſia reſpueret Arianorum baptiſmum, vt S. Hieronymus aduerſus Luciferianos ſcribens teſtatur: tum quòd conſtet aſſertione Hilarij [k], Seueri [k], atque Luciferi, Conſtantium his temporibus adhuc perſeueràſſe catechumenum; eundémque Athanaſius [m] & alij [n] affirment, tempore mortis ab Euzoio Ariano Epiſcopo Antiocheno initiatum eſſe baptiſmo. At non hæc tantum, ſed & alia pleraque eodem commentario, cùm in Liberio, tum in Felice habentur, quæ inter ſe diſcrepent, & erroris facilè redarguantur. Quamobrem cùm ingreſſus Felicis abſque controuerſiâ à maioribus fuerit exiſtimatus iniquus; & de exitu ipſius eadem inter ſe pugnantia ſcripta nutẽt; accidit planè magnâ Dei prouidentiâ, vt cùm temporibus Pontificatùs Gregorij XIII. de emendatione Romani Martyrologij à viris eruditis ad hoc delectis frequentes haberẽtur cõuentus; & de Felice nõ leuis cõtrouerſia incidiſſet, expungendúſne eſſet ob vitioſum ingreſſum eius, vel abſq; martyrij titulo relinquendus, ac demùm ob innumeras contrarias aſſertiones, idem Felix cauſâ fermè cecidiſſet: accidit, inquam, eo ipſo tempore, vt cùm in Diaconiâ SS. Martyrum Coſmæ & Damiani in Foro Romano, clàm quidam altare ſuffoderent vt theſaurum inuenirẽt, quem acceperant ibi eſſe reconditum; in arcam marmoream inciderent, in cuius altero latere, tabulę lapideę interſtitio ab altero diſtincto, repoſitæ inuenirentur Reliquię SS. Martyrum Marci, Marcelliani, & Tranquillini, in altero verò corpus S. Felicis de quo agimus, vnà cum lapideo laterculo ibidem intùs poſito hiſce literis exarato, CORPVS S. FELICIS PAPÆ ET MARTYRIS, QVI DAMNAVIT CONSTANTIVM. quod cõtigit pridie eius diei, quo eiuſdem S. Felicis in Eccleſiâ natalis dies agi conſueuit quarto Calendas Auguſti, anno Domini milleſimo quingenteſimo octogeſimo ſecundo: quando opportunè ipſemet viſus eſt admiratione omnium rediuiuus comparuiſſe per ſe ſuam cauſam acturos; cùm iam ſtylo contradicentiũ valde eſſet oppreſſus.

li *Hilar. de Synod.*
k *Sener. l. 2.*
l *Lucif. pro Athan.*
m *Athan. de Synod.*
n *Socr. lib. 2. c. vlt. Nicep. lib. 9. c. 50.*

MARTYRIVM SVBIIT PRO FIDE CATHOL.

XIX. CAVSA FELICIS ET LIBERII.

Quod verò ſpectat ad ſeriem vniuerſam rerum geſtarum inter Liberium atque Felicem; admiranda prorsùs in eis apparuit ſumma Dei prouidentiâ, qua ſemper Romanam Eccleſiam moderatus eſt. Quippe labefactato ex Arianorum communicatione, etſi non hæreſis participatione, Liberio; Felicem, anteà eorumdem comunicatione coniunctum, excitauit ex aduerſos; ſicque ad pugnam roborauit, vt cùm eos omnes, tum eorum Principem Conſtantium anathemate feriens, pro mercede coronam martyrij fuerit conſecutus. Quæ verò fertur Athanaſij nomine ſcripta ad Felicẽ ex Synodo Alexandrinâ epiſtola, haud æquè probatur: ſiquidem ab eo tempore, quo exulante Liberio Felix ſedere cæpit, nullus planè locus vel tempus cogendæ Synodi potuit eſſe, Athanaſio in eremo latitante, atque aliis Ægypti Epiſcopis pariter exturbatis: ſúntque præter hæc alia multa, quæ ibi poſita minùs arrident.

XX.

Et quod demùm pertinet ad tempus ſedis Felicis; hoc quidem debet omnibus eſſe exploratum, totum illud biennium, quo ſedit cùm Liberius legitimus Pontifex BerϾ exularet, nequaquam in numerum annorum eſſe computãdum: ſed eius ſedis initium accipi debere, cùm auditâ Liberij præuaricatione ipſe FELIX (eius nominis Secundus, natione Romanus, Anaſtaſij filius) à Clero Populóque Romano legitimus Pontifex declaratus eſt hoc ipſo anno. A quo tempore quantùm ſederit, haud vllo modo probare poſſumus, quod Marcellinus tradit eum perueniſſe vſque ad Conſulatum Valentiniani atque Valentis: ſed potiùs ſediſſe annum vnum, menſes tres, totidémque dies, vt habetur in libro de Romanis Pontificibus. Huic enim ſententiæ cõſentit Sozomenus, dum eum haud diù poſt reditum Liberij mortem oppetiiſſe tradit. Eíque conſentaneum eſt, quòd nonniſi vnam ordinationem feciſſe dicatur. Sed & quòd tempus ſedis eius habeatur incluſum Pontificatu Liberij, vel ex eo quòd eiuſdẽ ingreſſus fuerat vitioſus; inde factum reor, vt Optatus [o] Milevitanus & Auguſtinus [p], cùm recenſent ſeriem Romanorum Pontificum, poſt Liberium, omiſſo Felice, mox Damaſum ponant.

FELIX QVANDO DICENDVS LEGITIMVS SEDISSE ROM. PONT.

o *Opt. lib. 2. cont. Parm.*
p *Aug. ep. 165.*

XXI. LIBERIVS RECEDENS AB ARIANIS, SVSCEPITVR A ROMANIS.

Felice autem defuncto nullus in locum eius ſubrogatus eſt, quòd Liberius, abruptâ penitùs quæ recipiendæ ſedis causâ interceſſerat cum Arianis communicatione, ab omnibus legitimus Romanæ Eccleſiæ Pontifex, vt erat anteà, cognitus & acceptus fuerit. Conſtátque auctore Marcellino presbytero, eumdem, ad tollendum Eccleſiæ Romanæ ſchiſma, eos qui à Felice fuerant ordinati, in eorum eum ordinibus & honoribus recepiſſe; factúmque vnum paſtorẽ ouilis vnius. Riſu verò potiùs, quàm redargutione, dignum eſt recentiorum quorumdam [q] hiſtoricorum commentum, dicẽtium Felici fuiſſe ſuffectum *Leonem* quemdam, in S. Hilarium parùm æquum; quem ſerò accedentem ad Synodum, in pœnâ, humi conſidere iuſſerit, ipſum verò diuinâ vindictâ, eâdem, quâ Arius, pœnâ mulctatum, vnà cum viſceribus animam efflaſſe. Somniàſſe iſta putantur; cùm tantæ rei, in tãto viro, in totius Orbis theatro confectæ, antiquorum nullus reperiatur aſſertor. At de Felice hactenùs: de Liberio autem, eiúſque egregiâ

q *Contrad. Alberſt. Herman. Greg. qui refelluntur ab omnibus.*

FABVLA DE LEONE SVFFECTO IN LOCVM FELICIS.

fidei Catholicæ aduerſus Arianus ſuſceptâ defenſione, rurſùm inferiùs.

XXII. Verùm hic de vtroque non omittēdum; haud ita nos prædicta omnia de eis hoc anno recenſuiſſe, vt ſub eodem facta eſſe contendamus; ſed ad faciliorem hiſtoriæ intelligentiam: cum alioqui & Synodum Sirmienſem in ſequentem annum propagatam eſſe, prolixitas rerum geſtarum admoneat; & Liberij in Vrbem reſtitutionem nonniſi eodem ſequeori anno contigiſſe, id maximè demonſtret, quòd de immunitate clericorum Conſtantius promulgans edictum[r] octauo Idus Decēbris iiſdem huius anni Coſſ. non ad Liberium, (vt potè qui nondum Romā fuiſſet reſtitutus) ſed ad Felicem illud reſcripſit. Quod cùm Mediolani datum ponatur; aliúdque ibidem ab eodem Imp. pariter quarto Idus Nouembris eiuſdem anni, de confirmatione priuilegiorum Eccleſiæ Romanæ datum legatur; inde quoque apparet, ſic eumdem Imp. hoc anno & ſequenti (quod Ammianus teſtatur) Sirmij degiſſe, vt tamen ſe interdum Mediolanum conferret; ſub quâ metropoli, lege Varinià[ſ] prouincia Illyriei poſita eſſet.

r l. 14. C. Th. de Epiſc. & cler.

ſ Suet. in Iul. c. 22.

XXIII. Hoc item anno iiſdémque Coſſ. (vt conſtat Ammiani[t] aſſertione) Iulianus Cæſar ab exercitu acclamatus eſt *Auguſtus*, quòd ſeptem Alemannorum Reges Gallias incurſantes viciſſet: quem tamen ipſe titulum tunc quidem recuſare ſimulauit, Iiſdémq; Coſſ. Conſtantius Imp. aduerſus maleficos[u], elementa turbantes, & manes accientes ad conficiendos malis artibus inimicos reſcripſit ad Populum; & contra gladiatorum[x] munera exhibentes, Orfitum Vrbi Præfectum, Sed & ſub eâdem Orfiti præfecturâ *Obeliſcus* omnium maximus Alexandriâ allatus, Conſtantij iuſſu erectus eſt Romæ in Circo Maximo: quem in eodem Circo fractum, iacentem, terrâ ſepultum, noſtro ſæculo Sixtus Quintus Pont. Max. in Lateranum tranſtulit, ac Crucis vexillo nobilitatum CHRISTI gloriæ conſecrauit.

t Am. l. 16.
IVLIANVS ACCLAMATVS AVGVSTVS.
u l. 5. C. Th. de malef.
x l. 2. C. Th. de gladiat.

IESV CHRISTI
AN. 358.

LIBERII
AN. 7.

CONSTANTII
AN. 22.

I. ANNO Chriſti trecenteſimo quinquageſimo octauo, Daciano & Cereale Coſſ. Imperator Conſtantius per Legatos Ancyranę Synodi (de quâ dictum eſt anno ſuperiori) certior factus de Eccleſiâ Antiochena, Aëtij hęreſi, quæ Filium Patri diſſimilem aſſeverabat, grauiter ab Eudoxio, qui malis artibus eam Eccleſiam inuaſerat, labefactatâ; confeſtim aduerſus ipſum Eudoxium ad Antiochenos ſcripſit, tamquam non à ſe miſſum; ac paulò pòſt conſtituit Nicææ in Bithyniâ Cōcilium de Aëtij hæreſi cogere. Sed cū deinde mutato cōſilio, placuiſſet illud apud Nicomediam eiuſdē prouinciæ ciuitatem conuocare; interim dum Epiſcopi illuc properarēt, ciuitate repentino terræ motu penitùs collapſâ, ipſiſque etiam cunctis fermè hominibus extinctis vnà cum Cecropio Epiſcopo Ariano, electa denuò à Baſilio Ancyrano ad conuentum agendum Nicæa, ab Imperatore probata eſt, ſed rurſùm mox improbata, quòd & illa ciuitas terræmotibus pariter afflictata in mœrore eſſet. Itaque tandem operâ Valentis, aliorúmque Arianorum Aëtij hæreſi patrocinantium, Synodus in duas partes ita diuiſa eſt, vt Occidentales Epiſcopi *Arimini*, Orientales *Seleuciæ* in Iſauriâ conuenirent: eo videlicèt conſilio quòd timerent, ſi in vnum omnes Epiſcopi conuenirent, fore vt Aëtius damnaretur; ſperarent autem vt vel cunctis ita ſeparatis, eius hæreſis faciliùs perſuaderetur; vel ſaltem ab altero conuentu ea minimè damnaretur. Tradit hæc omnia pluribus Sozomenus[a].

CONCILIA ARIMIN. ET SELEVC. DECERNVNTVR.

a Soz. lib. 4. c. 15. & ſeq.

II. Ceterùm fuiſſe conſilium Eudoxij, id per aulicos procurâtis, vt Nicææ Synodus cogeretur, Theodoretus[b] eſt auctor: ſed (vt inquit magnâ Dei prouidentiâ res terræ motu impedita fuit, ne cùm in illâ vrbe fidei Apoſtolicæ doctrina à ſanctis Patribus deſcripta fuiſſet, & alij iam ibi congregandi contrariam doctrinam conſcribere in animo haberent; ex ſimilitudine nominis, anſam Ariani arriperent ad fraudem. Sed & Athanaſius[c] declarans veteratorie quæſitam eſſe ab Arianis Synodi diuiſionem, quòd metuerent ne ſi omnes in vnum conuenirent, damnanda forent omnia quæ hactenùs impiè egiſſent: ſperaréntque ita inuicem à ſe diſiunctis, aliquid ſuffurari poſſe: ait tamen, id numinis prouidentiâ procuratum eſſe, vt in ſingulis Concilijs, hîc quidem ſinceræ puræque fidei ſententiæ apparerent, illic autem ſuſpecta incertáque ingenia cum ſuis moribus ſeſe oſtenderent. At de iis Synodis dicetur anno ſequenti; cùm in tantâ rerum conflictatione de loco deligendo, anni huius tempus inſumptum eſſe noſcatur. Nam & habet Socrates[d], de conueniendo quoque Tarſi Ciliciæ actum eſſe: Et illud pro conſtanti vulgatum fuiſſe, Epiſcopus in Oriente Ancyræ conuenturos; in Occidente Arimini, S. Hilarius[e] affirmat.

b Theod. lib. 2. cap. 26.
PROVIDENTIA DIVINA IN HVMANIS REBVS OSTENSA.
c Athan. de Synod.
d Socr. lib. 2. c. 31.
e Hilar. de Synod.

Porrò Nicomediæ terræmotum contigiſſe iiſdem huius anni Coſſ. quinto Calendas Septembris, Socrates eſt auctor, quem Ammianus[f] breuiter quidem, ſed graphicè depingens, demùm addit ſupereſſe potuiſſe ædium ſacrarum & priuatarum, hominúmque partem maiorem, ni palantes abrupti flammarum ardores, per quinquaginta dies & noctes quicquid conſumi poterat exuſiſſent. Scribens quoque hæc eadem Sozomenus[g], ſubdit *Arſacium* genere Perſam olim ea milite qui leones Imperatoris nutriebat, inſignem ſub Licinio cōfeſſorem, ac poſteà monachum factum, intra turrim Nicomediæ commorantem, vitæ ſanctitate & miraculorum editione conſpicuum, huius cladis venturæ per viſionem certiorem eſſe redditum; eámque clericis prænuntiâſſe, vt preces pro illâ auertendâ Deo offerrent: ſed ludibrio habitum, ſe in turrim ſuam recepiſſe, ibiq; poſt cladem pronum, ſicut ſe cùm orare cœpiſſet, extenderat, mortuū repertum eſſe; cùm (vt fama fuit) à Deo petiiſſet, vt antè mortem oppeteret, quàm oculis cerneret calamitatem vrbis illius, in quâ primò CHRISTVM cognouerat, & Eccleſiaſticâ diſciplinâ imbutus fuerat. Ceterùm iiſdem diebus pares terræmotus horrendos per Macedoniam, Aſiámque, & Pontum aſſiduis impulſibus oppida multa concuſſiſſe & montes, Ammianus ſcribit: auctórque eſt Sozomenus, ipſam quo-

DIVS NICOM. TERRÆMOTVS.
f Am. l. 17.
g Soz. lib. 4. c. 15.
ARSACII MIRANDVS OBITVS.

que

Digitized by Google

que Conſtantinopolim in eiuſdm calamitatis ſocietatem veniſſe.

IV. HILARIVS QVO CONSILIO SCRIPSERIT DE SYNODIS.

Cùm igitur ſtatutum eſſet, Concilium Epiſcoporum Occidentalium Arimini celebrãdum fore; eâ de cauſâ Hilarius in Phrygiâ exulans, vt Gallorum ſuorum fidei integritati hactenùs conſeruatæ conſuleret, ad eoſdem *De Synodis* commentarium hoc ipſo anno conſcripſit, quo eos redderet de omnibus admonitos & aduerſus Arianorum fraudes munitos. Docet id ipſe eâdem ſcriptione. Verùm fuit & alium eius exarandæ, ipſius conſilium. Nam cùm Ariani diuiſi ab inuicem, acriùs fermè inter ſe præliarentur, quàm aduerſus Eccleſiam Catholicam; accidit (quod & ſuperiùs dictum eſt) vt cùm vno eodémque nomine omnes dicerentur *Ariani*, tamen ex iis alij, qui ſe deteſtari preſeferrent Arij nomen, diuinam in Filio Dei ſubſtantiam vtcumque ſpecie tenus confiterentur, *Semiariani* ſint nominati; quorum principes eſſe videbantur *Baſilius* Ancyran[h], *Eleuſius* Cyzicenus, *Silnanus* Tarſenſis, *Georgius* Labdicenus, *Macedonius* Conſtantinopolitanus, *Euſtathius* Sebaſtenus, & illi panci qui ſubſcripti apud Epiphanium[h], repetiuntur Concilio Ancyrano: eratque illa eorum fidei profeſſio, quæ tum Antiochiæ in Encæniis, tum Sardicæ, tum etiam Sirmij primo loco edita fuit, ac poſteà Ancyræ declarata. Alij verò erant, qui in deterius prolabentes, nullam in Filio admittebãt vocem diuinæ Subſtantiæ, vel omnimodæ cum Patre Similitudinis: quorum erat anteſignani, *Acacius* Cæſarienſis, *Eudoxius* Antiochenus, *Valens* Murſi in Pannoniâ, & *Vrſacius* Singidonis in Myſiâ ſuperiore Epiſcopus, atque alij his inhærẽtes, quorum factio longè ſuperiore copioſior erat. Accidit item in tanta errorum offuſâ caligine, vt qui Subſtãtiæ Filij Dei aſſertores eſſent à noſtris quoque in pretio haberentur; vt potè quòd (vt ſæpiùs eſt dictum) nullâ aliâ re viderentur à Catholicis differre, niſi quòd vocem Conſubſtantialitatis non admitterent; quam Catholici mordicùs retinerent, ad excludendas ambiguitates omnes, quæ in nomen Subſtantiæ obrepere potuiſſent. Rebus igitur in hunc modum ſe habentibus; in odium & confutationem illorum qui Filium à Patre ſubſtantiâ diuiderent, ac proinde inter creaturas adnumerarent, Hilarius aduerſæ parti fauiſſe viſus, editas à Semirianis diuerſis locis fidei Regulas, eâ adhibitâ prudentiâ recitauit, & interpretatus eſt, vt quamuis ſecundùm potiorem ſenſum eas demonſtret Catholicæ fidei conſentientes; tamen quòd ſciret earum auctores ob Conſubſtantialitatis nomen cum Eccleſiâ Catholicâ minimè communicâſſe, legentium iudicio relinquat, vtrùm Catholicæ, an verò hæreticæ ſint; ideóque nihil diſputet, à quibus eædem ſingulæ editæ, vel quâ occaſione, quâue mente, compoſitæ, fuerint.

SEMIARIANI VISI CATHOLICI, RESPECTV ARIANORVM.

h *Epiph. hær.* 73.

V. ANTONII MAGNI TRANSITVS. *De cuius tempore, vide quæ dicta ſunt ad an.* 353.

Hoc eodem anno (nimirùm Conſtantij Imp. vigeſimo primo nondum abſoluto, qui extenditur vſque ad vndecimum Cal. Iunij) ſanctus ille toto Orbe conſpicuus ANTONIVS Magnus decimo ſexto Calendas Februarij ex hâc vitâ in cæleſtem migrauit, cùm iam quintum ſupra cẽteſimum vixiſſet annum; vt Athanaſius[i] & Hieronymus[k] teſtantur. Idémque moriens fidem Catholicam, & odium in hæreticos, diſcipulis ſuis egregiè commendauit, his verbis, *Cuſtodienda eſt pia fides in* CHRISTVM, *& Patrum religioſa traditio, quam ex Scripturarum lectione & crebro mea paruitatis didiciſtis admonitu.* Et poſt alia; *Schiſmaticorum quoque & hæreticorũ venena vitate, meúmque circa eos odium conſectamini, quia Chriſti ſunt inimici. Scitis ipſi, quòd nullus mihi nec pacificus quidem ſermo cũ eis aliquando fuerit, propter eorum prauam volũtatem, & pertinax contra* CHRISTVM *bellum.* Sed & eximios Catholicæ fidei defenſores volens exuuiis ſuis honorare, ita eas legauit, vt Athanaſio redderetur melotes ac pallium tritũ, cui ipſe Antonius ſuperiacerer, quod ei nouum olim Athanaſius detulerat: Serapioni verò inſigni illi Thmueos Epiſcopo, alia melotes traderetur; ipsíque chariſſimi eiuſdem Antonij diſcipuli, veſtimentum cilicinum ſibi haberent. Poſteà verò oſculantibus ſe diſcipulis, extendens paululùm pedes, mortem lętus aſpexit; ita vt ex hilaritate vultûs eius, Angelorum ſanctorum, qui ad perferendam animam eius deſcenderant, præſentia noſceretur. Narrat hæc Athanaſius in ipſius Vitâ: qui & relictum ſibi ab eo legatum, tamquã magnam hereditatem ingenti gaudio ſuſcepit, & honore veneratus eſt. Sepultus eſt autem incognito loco, quòd ita præcepiſſet; ne ſcilicèt Pergamus quidam eius ſtudioſiſſimus qui in illis locis ditiſſimus erat, ſublato ad villam ſuam eius corpore, Martyrium, (hoc eſt, Eccleſiam) fabricaret: non enim tanti ſe meriti eſſe rebatur, vt æqualẽ Sãctis honorem ſibi in terris impertiri vellet. Tradit hæc S. Hieronymus in Rebus geſtis S. Hilarionis. Addítque, Hilarionem cognito, licèt lõgè abſentem, obitu Antonij, (quem olim quindecim tantummodò ipſe natus annos cùm inuiſiſſet, largitus bona ſua pauperibus, monaſticam vitam amplexus, ſanctitate vitæ & miraculorum editione factus eſt toti penè Orbi cõſpicuus:) illuc magno labore iam ſenem ſe contuliſſe, vt anniuerſariam eius dormitionis diem, in eodem in quo defũctus erat loco, præuiis nocturnis vigiliis celebraret, quod pium officium, non tantùm ceteri in Ægypto Orthodoxi, ſed etiam vniuerſa Eccleſia Catholica præſtare hactenùs eidem Antonio non prætermiſit. Denique poſt eius obitum triennio clauſo cælo, elementa quoque eum luxiſſe fuit in ore priorum, quem & viuentem animalia venerata ſunt[l]. De Scriptorum porrò eius monumẽtis; licèt Athanaſius tradat nequaquàm claruiſſe librorũ ſcriptorum memoriâ, multas tamen ex munere conſtat ſcripſiſſe epiſtolas patriâ linguâ: ex quibus ſeptem in Græcum tranſlatas fuiſſe, auctor eſt Hieronymus[m]. Res autem ab eo geſtas ſcriptas eſſe à S. Athanaſio, idem Hieronymus ac reliqui omnes affirmant: quas ex Græco Euagrius[n] Epiſcopus Antiochenus in Latinum cõuertit. Sed & hoc ipſum à ſe quoque præſtitum, idem Hieronymus[o] teſtatur: qui dum ſententias ſententiis reddit, Gelaſius[p] ab eo ſcriptam Antonij Vitam tradidit. Quomodò verò quæſitum corpus Antonij, inuentum tandem, ac primò Alexandriam, demúmque in Gallias tranſlatum ſit, dicetur ſuis locis.

i *Athan. in Vit. Anton.*

k *Hier. in Chron.*

TESTAMENTVM.

SEPVLTVRA.

HILARIONIS PRIMORDIA.

l *Vid. Hier. in Vit. Pauli Pri. Eremi.*

m *Hier. de Scrip. Eccl. in Anton. & vide ſup.* 343 *poſt* 1.

n *Ibid. in Euagr.*

o *Id ep.* 101.

p *Gelaſ. dec. de lib. auth.*

VI. CONST. IMP. DEBELLAT SARMATAS.

Hoc eodem anno Conſtantium Imp. Sirmio profectum aduerſus Sarmatas; iiſdémque debellatis, Sirmium eſſe reuerſum, & *Sarmaticum* iterùm appellari voluiſſe; Ammianus[q] affirmat. Inter alias verò ſanctiones hoc anno ab eodem promulgatas, illa magnoperè pietati conſen-

q *Amm.* 17.

z l.6.C.Th. de maleſ. EXAGITAT MAGOS, &c.

riens fuit, qua, Magos & maleficos quoſcumque, aut Aruſpices, Ariolóſve, vel Augures, & Mathematicos, ac Somniorum diuinatores, quicumq; in Comitatu ipſius Imperatoris vel Cæſaris fuiſſent deprehenſi, quácumque fulgerent dignitate, cruciatibus & tormentis ſupponi voluit, cùm videlicèt (vt ex hoc, aliiſque anno ſuperiori aduerſus eiuſmodi homines datis reſcriptis, conÿcere poſſumus) odoratus eſſet Iuliani Cæſaris nocturnos magicos ſuſurros, quos in Galliis ſecretò exerceret, vt Eunapius & Ammianus teſtatur. Quò etiam pertinet quod idem Ammianus [z] docet, Conſtantium anno ſequenti valdè permotum eſſe aduerſus idololatras, qui contra leges ab eo ſæpiùs latas ſacrificarent, ac reſponſa quærerent; adeóque aduerſus eiuſmodi ſcelus ſeuerum ſe vindicem præbuiſſe, vt illos qui ad remedia quartanæ, vel alterius morbi, amuleta collo geſtarent, vel per ſepulchra errare comperti eſſent, iuberet ad ſupplicia trahi.

z Am. lib. 19. prope fin. ap. Baron. an. ſeq. num. CXVIII.

IESV CHRISTI
AN. 336.
LIBERII
AN. 8.
CONSTANTII
AN. 23.

I.

ANNO Chriſti trecenteſimo quinquageſimo nono, Euſebio & Hypatio Coſſ. (quos fuiſſe germanos fratres, & Conſtantij Imperatoris affines, auctor eſt Ammianus [a] ab eodem Imperatore indicta eſt ad controuerſias de fide componendas OECVMENICA SYNODVS, quæ fraudulento (vt vidimus anno ſuperiori) Arianorum conſilio, licèt non abſque diuinâ prouidentiâ, derepentè ita diuiſa eſt, vt Orientales Epiſcopi SELEVCIÆ in Iſauriâ, Occidentales ARIMINI in Æmilia conuenirent.

a Am. lib. 19.

II.

b Seuer. lib. 2. hiſt. COLLIGITVR SYNODVS ARIMINI.

Vt autem de vtráque Synodo acturi, ab *Ariminenſi* auſpicemur; de eius conuocatione Seuerus [b] imprimis tradit, Conſtantium Tauro Præfecto Prætorio imperâſſe, vt collectos in vnum Epiſcopos non antè dimitteret, quàm in vnam Fidem cõſentirent; promiſſo eidem Conſulatu, ſi rem effectui tradidiſſet. Itaque miſſis per Illyricum, Italiam, Africam, Hiſpanias, Galliáſq; Magiſtris Officialibus, accitos atque tractos quadringentos & aliquot ampliùs Occidentales Epiſcopos Ariminum conueniſſe, quibus omnibus annonas & cellaria dari Imperator præceperat. Sed id Aquitanis, Gallis, & Britãnis, indecens cùm eſſet viſum; repudiatis fiſcalibus, propriis ſumptibus viuere maluiſſe: tres tantùm ex Britanniâ, inopiâ proprij, publico vſos eſſe, cùm oblatam à ceteris collationem reſpuiſſent; ſanctius putantes Fiſcum grauare, quàm ſingulos: atque ita in vtriſque egregium exemplum apparuiſſe. Hęc Seuerus. Et quod ad numerum Epiſcoporum ſpectat; Sozomenus [c] quoque teſtatur, conueniſſe Ariminum ampliùs quadringentos. Subdit verò Seuerus, ex eis non ampliùs quàm octoginta fuiſſe Arianos; reliquos omnes fidei Catholicæ defenſores. Athanaſius [d] autem quinquaginta vel plures ex Arianis fuiſſe tradit, illorúmq; facile principes Vrſacium, Valentem, Auxentium, Germanium, Demophilum, & Caium. Sed depravatus eſt eius textus in epiſtolâ ad Africanos, vbi dicitur ducentos patrium Catholicarum Ariminum conueniſſe; nam patet eorum extitiſſe numerum trecentorum & ampliùs; inter quos eminuerit Legatio miſſa à Liberio Papâ, cuius *Vincentius* Epiſcopus Capuanus tantummodò nominatus habetur: qui (vt vidimus) anteà communione Arianâ labefactatus, ad meliorem poſteà frugem conuerſus, pro fide Catholicâ vnà cùm collegis in eodem Concilio aduerſus ingruentem Arianorum furorem ſtetit intrepidus.

c Soz. lib. 4. cap. 16. NVMERVS EPISCOP. d Athan. de Synod.

III. ACTA SYNODI.

Cùm igitur Epiſcopi Ariminum perueniſſet, mox fit (inquit Seuerus) partium ſucceſſio; eccleſiámque Catholici obtinuerunt, Ariani tantùm locum de induſtria vacantem orationis loco cœperunt. Conuenientibus autem in vnum omnibus ad rerum tractationem, lectæ ſunt literæ Imperatoris ad Synodum ſcriptæ: quas Sozomenus eiuſmodi fuiſſe argumenti declarat, vt primùm de his quæ in fide ambigua viderentur, Epiſcopi deciderent; ac demùm de cauſis Epiſcoporum, qui quererentur ſe vel iniuſtè abdicatos eſſe, vel in exilium miſſos, diſceptarent; déque criminibus quibuſdam Epiſcopis illatis accuratè iudicarent; rebúſque omnibus pertractatis, decem vtriúſque partis ad aulam accederent, qui quæ acta eſſent Imperatori renunciarent tunc adhuc Sirmij agenti. Hæc quidem Sozomenus ad omnes Epiſcopos tam Arimini quàm Seleuciæ conuenturos, ab Imperatore ſcripta eſſe tradit. Sed cùm Occidentales Arimini congregati fuiſſent, ait eos qui infenſo erga Athanaſium erant animo, commodum duxiſſe vti de illo nulla omninò inſtitueretur actio. Verùm extat quoque in libro [e] de Synodo Ariminenſi, alia Conſtantij ad eamdem Synodum ſcripta epiſtola ſexto Calendas Iunias, quâ omninò voluit, nihil in eâ de Orientalibus Epiſcopis qui ſeorsùm conuenirent, definiri à Patribus; & ſi quid in eos agerent, irritum fore declarauit.

e Ap. Hilar. frag. lib. 2.

IV. SIRMIANA PROFESSIO PROPOSITA.

Cùm autem quæri cœptum eſt de Fide (inquit Sozomenus) Valens & Vrſacius poſtulârunt, vt cunctæ aliæ Formulæ anteà editæ antiquarentur; eáque ſola teneretur, quæ nuper Sirmij Latino ſermone, præſente eadémque approbante Imperatore, edita fuerat, quæ Filium Patri per omnia Similem doceret: neque vlla fieret in Deo mentio *Subſtantiæ*, multò minùs *Conſubſtantialitatis*; quòd iſtiuſmodi voces occaſionem diſſenſionum ſubminiſtrarent. Porrò iſta fidei Formula, quam tum Valens in Synodo recitauit, ea ipſa eſt, quam tertio loco Sirmij editam eſſe, ſuperiùs [f] dictũ eſt in Synodo Sirmianâ ex Athanaſio & Socrate, qui eamdem recitant; ſimúlque eius compoſitores ſugillant, tum quòd ei Conſulem, menſem ac diem ſcriptionis apponentes, ſic notum omnibus fecerint, eam non ab initio in Eccleſia fuiſſe creditam, ſed tunc primùm ab ipſis adinuentam: tum quòd in eâ Imperatorem *Æternum* nominauerint, qui Filium Dei æternum eſſe negarent. Ceterùm, quamuis eiuſmodi fidei profeſſionem à Valente propoſitam, Epiphanius [ff] & Hieronymus [g] doceant non ita aduerſam extitiſſe Catholicæ Fidei, vt manifeſtam hæreſim contineret: tamen ab Athanaſio, tam hæc, quàm omnes aliæ ab aduerſariis conditæ, in quibus no-

f An 357. num. VII.

ff Epiph. hær. 73. g Hier. aduer. ſ. Lucif.

men

men Conſubſtantialitatis Filij cum Patre non exprimeretur, vt hæreticæ ſunt repudiatæ; eâ ſcilicèt ex causâ, quòd abdicatione eius vocis, iam ad Arianam blaſphemiam apertus aditus videretur.

V.

Quâ etiam ratione in hâc ipsâ Synodo Ariminenſi, poſtquàm ea formula recitata eſt, (inquit idem Athanaſius) cognita eſt pariter Epiſcoporum qui eam ſcripſerant, vafricies; dum Catholicis proponentibus vt ceteræ cum Arianâ damnarentur hæreſes, Valens & Vrſacius cum ſuis penitùs abnuerunt; ſicque manifeſtârunt eos non ſincerè, ſed ad abolitionem fidei Nicænæ illam profeſſionem ſcripſiſſe. Quaptopter communi omnium Patrum decreto Nicænâ fide comprobatâ, & ad omnia ſufficère iudicatâ; ab iiſdem Vrſacius, Valens, Germinius, Auxentius, Demophilus, & Caius, Arianorum coryphæi, pronuntiari ſunt hæretici, & ab Eccleſiâ ſubmoti. Hæc Athanaſius [h], eadémque Socrates [i], Sozomenus [k], atque Theodoretus [l]: à quibus ſingulis æquè recitatur epiſtola Synodalis de iiſdem rebus in Concilio geſtis, ad Imperatorem per viginti Legatos Epiſcopos ſcripta; quâ & miſſionem à Synodo petierunt, tamquam perfectis omnibus quorum causâ conuenerant. Porrò hanc Arianorum à Synodo factam damnationem contigiſſe duodecimo Calendas Augusti, docetur in ipsâ Synodi ſententiâ: quæ deſcripta quoque habetur in prædicto libello de Synodo Ariminenſi: cui & appoſita eſt damnatio hæreſis Arianæ, & aliarum omnium, eodem temporeà Patribus vndecim anatheomatiſmis publicata.

Fides Nicæna probata, et Ariani damnati.
h Athan. de Synod.
i Socr. lib. 2. cap. 29.
k Soz. lib. 4. c. 16. 17.
l Theod. lib. 2. c. 18.

VI.

Quid inter Synodum et Imp.

At verò Vrſacius & Valens à Synodo damnati, Legatos ab eâdem miſſos præuertentes, vehementer Conſtantium aduerſus eam commouerunt, quòd reiecisſet Formulam fidei, quæ ipſo præſente Sirmij promulgata fuiſſet. Itaq; Conſtantius, nec Legatos in conſpectum ſuum admittens, poſt longas tàdem moras ad Synodum per alios reſcripſit, excusâs quòd occaſione ſuſceptæ aduersùs barbaros expeditionis, haud potuerit cum Legatis de rebus religionis conferre; ſed mandatum eis dediſſe, vt Hadrianopoli ad ſuum vſque reditum expectarent, quò tunc animo à curis vacuo ipſorum legationem audiret ac cognoſceret. Tradit hæc Sozomenus [m]: ipſam verò Conſtantij epiſtolam Socrates [n] recitat: ſed & Theodoretus [o] tradit, hæc omnia conſilio Arianorum geſta eſſe, quòd putarent Epiſcopos Arimini congregatos, tantæ moræ tædio affectos, deſiderio ad propria remeandi coactos fore vallum quod contra hæreſim ſtruxerant, ſubuertere. Sed (ſubdit) fruſtrà hic conatus ab illis ſuſceptus eſt: nam generoſi illi fidei propugnatores, aliam denuò ſcripsêre ad Imperatorem epiſtolam, quâ conſtanter affirmàruntſe neutiquàm à ſuis decretis velle diſcedere; idque Legatis ſuis & præcepiſſe, & ſcripſiſſe: Itaque rogârunt, vt tum benignè eoſdem audiret, tum ipſam Synodũ dimitteret, vt ſinguli Epiſcopi ad regendas ſibi commiſſas Eccleſias redire poſſent, quam ipſorum epiſtolam idem Theodoretus recitat, necnon & Socrates.

m Soz. ibid. c. 18.
n Socr. cap. 29.
o Theod. c. 19. in fi.

VII.

Concilia. Nicæn. in Thracia.

Eâ porrò ad Imperatorem allatâ, Ariani cùm eius animum ad iracundiam concitâſſent, effecerunt vt plurimi Epiſcopi *Nicæam Thraciæ* inuiti traducerentur; eorúmque partem ob animorum ſimplicitatem callidè circumueniendo, partem minis deterrendo, impulerunt, voces *Subſtantia & Conſubſtantialis*, quòd offendiculum in Eccleſiâ parerét, ex fidei formulâ eximere, inque earum locum, vocem *Similis* ponere. Tradit hæc Theodoretus [p]: recitátque Fidei regulam tunc ibidem Nicææ Thraciæ editam; quæ conſentiens eſt in omnibus Sirmianæ tertiæ, niſi quòd in Sirmianâ dicatur Filius Patri *per omnia Similis*, in iſtâ verò tantùm *Similis*. Sicque videas quibus lapſibus Ariani à fide Catholicâ ſemel excidentes præcipites delati ſint ad ima; dum primò abiicientes vocem *Conſubſtantialis*, vt exoticam & peregrinam, nomen *Subſtantiæ* retinuerunt; deinde & hoc ablegantes, appoſuêre *Per omnia Similis*; modò verò tantùm *Similis*; ac denique (vt videbitur) vocem *Diſſimilis*, aliáſque demùm hâc teteriores vſurpare non ſunt veriti. Tradit verò Socrates, eo ipſos conſilio Nicææ Thraciæ cōueniſſe, quò ſimpliciores homines ſimilitudine nominis [q] in errorem inducerent, tamquam ea fides illa eſſet; quæ Nicææ in Bithyniâ fuerat olim ſtabilita. Sed luctuoſum illud tunc accidit, quòd teſtatur Seuerus, vt Legati quoque à Synodo Ariminenſi ad Conſtantium miſſi, (quos & ætate iuniores, & parùm cautos fuiſſe dicit (illic otioſè agentes, ab eo fuerint compulſi ad eiuſmodi Nicænam Arianorum perfidiam ſubſcribendam, atque cum iiſdem communicandum: cuius ipſorum præuaricationis extant in volumine S. Hilarij Fragmentorum, Acta Synodalia eiuſdem Conuentùs Nicææ Thraciæ.

p Ibid. c. 21.
q [Hæc tamen vrbs Thraciæ, non Nicæa (quamuis ita ab Interpretibus Latinis appelletur) dicenda eſt, ſed Nice: quomodò & ab Ammiano vocatur lib. 31. cap. 31. & 32. & à Socrate, Sozomeno, & Theodoreto. *Nicæa*: illa verò Bithyniæ, ab omnibus. *Nicæa*.]

Legati Synodi Arim. coguntur ſubſcribere perfidiæ Arianæ.

VIII.

Dimiſſis autem poſt hæc Legatis vt Ariminũ redirent, Imperator (inquit Seuerus [r]) Præfecto Tauro mandatum dedit, vt Synodum non antè laxaret, quàm prædictæ conſcriptæ fidei conſentire ſe omnes ſubſcriptionibus profiterentur; ac ſi qui pertinaciùs obſiſterent, dummodò is numerus intra quindecim eſſet, in exilium pellerentur. Itaque licèt regreſſis Legatis, fruſtrà vim regiam cauſantibus, denegata fuerit communio; poſtmodùm tamen compertis quæ decreta erant, paulatim plerique Catholicorum partim imbecillitate ingenij, partim tædio hiemis, & ſeptem iam menſium moræ euicti, dedère ſe aduerſariis, iam poſt reditum Legatorum ſuperioribus, & Eccleſiam (Catholicis inde detruſis) obtinentibus. Factâque ſemel inclinatione animorum, cateruatim in partem alteram conceſſum, donec ad viginti vſque numerus Catholicorum eſt imminutus; quorum conſtantiſſimi habiti ſunt *Fegadius* Epiſcopus Agenenſis & *Seruatius* Tungrenſis Galli: ſed & hi cùm minis & terriculis non ceſſiſſent, precibus & lacrymis à Tauro Præfecto paulatim infractiores redditi, ad extremum propoſitâ conditione euicti ſunt; dum videlicet Valens & Vrſacius, qui fidem Nicææ conditam Ariminum detulerant, admonentes eam ab Orientalibus auctore Imperatore prolatam cum periculo repudiari; nullúmque finem diſcordiarum fore, ſi quæ Orientalibus placuiſſet, Occidentalibus diſpliceret; poſtremò obtulerunt, ſiquid minùs plenè eâ Fide editum videretur, ipſi Catholici adderent quæ addenda putaſent, ſéque iis conſenſum præbituros. Itaque conceptæ à Catholicis Epiſcopis Profeſſiones edi cœpere; in quibus primùm damnatus eſt Arius, totáque eius perfidia; deinde Filius Dei Patri æqualis, & ſine initio, ſine tempore pronunciatus. Túm

r Seuer. li. 2.

Lapſus Epiſcop. Arimin.

DOLVS VALENTIS EPISC.

que Valens, tamquam Catholicos adiuuans, ſubiecit ſententiam cui inerat occultus dolus, nempè Filium Dei non eſſe creaturam ſicut ceteras creaturas. Fefellitque audientes fraus profeſſionis. Etenim his verbis, quibus ſimilis eſſe ceteris creaturis Filius negabatur, creatura tamen potior tantùm ceteris pronuntiabatur. Ita neutra pars viciſſe ſe penitùs, aut victam putare poterat; quia Fides ipſa pro Arianis, Profeſſiones verò adiectæ pro Catholicis erant; præter illam quam Valens ſubiunxerat, quæ tum non intellecta, ſerò demùm animaduerſa eſt: hócque modo Concilium dimiſſum, bono initio, fœdo exitu eſt conſummatum. Hæc Seuerus huius temporis auctor, de rebus poſtremis Arimini geſtis.

IX.

f Hier. aduerſ. Lucifer.

ACTA ARIM. EX S. HIERONYMO.

Sed & S. Hieronymus[f] eadem illa, aliàque eiuſmodi ex ipſis Synodi Actis recitans, ait nomine vnitatis & fidei tunc infidelitatem ſcriptam eſſe; vt quidem poſteà agnitum eſt. nam illo tempore nihil tam pium tàmque conueniens ſeruis Dei viſum eſſe, quàm vnitatem ſequi, & à totius mundi communione non ſcindi; præſertim cùm ſuperficies expoſitionis nihil iam ſacrilegum præferret, & ſonantibus pietatem verbis nemo venenum inſertum putaret. Sed cùm poſt ſolutum Concilium Vrſacius & Valens, ceterique nequitiæ eorum ſocij, cœpiſſent palmas ſuas iactare, dicentes ſe Filium non creaturam negâſſe, ſed ſimilem ceteris creaturis; tunc Vſiæ, ſiue Subſtantiæ nomen abolitum eſſe, tunc Nicænæ fidei damnationem conclamatam eſſe; totúmque ingemuiſſe Orbem, & ſe Arianum eſſe miratum. Alios igitur intra ſuam communionem remanſiſſe, alios ad eos confeſſores qui ſub nomine Athanaſij exulabant, cœpiſſe literas mittere; nonnullos initam ſocietatem meliorum deſperatione planxiſſe; paucos verò errorem pro conſilio defenſâſſe. Hæc quidem Hieronymus.

X.

IN QVO DELIQVERINT PATRES ARIMIN.

At enim non quia Valens in hæreticum ſenſum verba illa detorſit, Catholici Epiſcopi in optimam ſignificationē ea interpretati, dicendi ſunt euaſiſſe hæretici; cùm præſertim noſcatur, quòd explicatio illa Arianorum, fuerit ſubdola potiùs cauillatio, quàm quæ poſſet ex ipſâ ſententiâ verè deduci; & maximè cum in eâdem Profeſſione (vt Hieronymus ex ipſis Synodi Actis teſtatur) non ſolùm dictum fuerit, Filium Dei non eſſe creaturam ſicut ceteras creaturas; ſed & expreſsè additum, eum ex Patre genitum ante omne omninò tempus, nec ei aliquid anteferri poſſe. quæ quidem omninò excludunt, vt Filius Dei quouis modo accepta dici poſſit creatura, cùm omnem creaturam in tempore factam eſſe affirmare oporteat. Sicut igitur indignum eſt, tot Patres dictâ ea causâ aſpergere quâvis leui maculâ hæreſis; ita nihilominùs reprehenſione minimè caruerunt, quòd ſint paſſi ſilentio ſepeliri nomen *Subſtantia*; & vocem *Conſubſtantialitatis* in Nicæno Concilio ſtabilitam, tamquam ſcandalum inferentem omitti: vnde & turpis facta eſt illa ab Arianis de damnatione Nicænæ fidei conclamatio. Quamobrem quod S. Hieronymus ait, *Orbem ſe Arianum eſſe miratum*, haud ſic accipiendum eſt, vt quam adeò Catholici Arimini deteſtati erant, atque hactenùs abominarentur, Arianam hæreſim crederent ſe inſcios nolentéſque eſſe complexos; (cùm tandem nonniſi volens quis ſciénſque effici poſſit hæreticus:) ſed quòd in nouâ fidei regulâ, Conſubſtantialitatis nomine prætermiſſo atque Subſtantiæ pariter ablegato, viſi eſſent Nicænæ fidei proditores, diſiectâque munitione illâ fortiſſimâ, quâ Patres in Magno illo Conſeſſu, ſummâ induſtriâ aduerſus quoſcumque Arianorum impetus, atque fallacias, Catholicam fidem muniſſent, iam fraudolentis eorumdem hæreticorum cauillationibus locum dediſſent, & ad inuadendam veritatem aditum patefeciſſent.

XI.

QVID SENTIENDVM DE SYNODO ARIM.

Quòd autem Ariminenſis Synodi conſiderādæ diuerſa fuerit diuerſorum ratio; inde quoque accidit, vt eadem ab aliis damnata fuerit vt impia, ab aliis probata vt Orthodoxa: rei tamen veritate perſpectâ, nonniſi Catholica & ſummâ laude digna meruit appellari; in quâ Ariana fidei profeſſio Sirmij edita, & Arimini in Concilio recitata, omnium Patrum ſententiâ fuit exploſa, & Nicæna Confeſſio cunctorum ſuffragiis ſtabilita; ac demum ei aduerſantes, cùm ceteri Ariani omnes, tum qui præſtò erant Vrſacius & Valens, ac ſocij omnium ſententiâ anathemate damnati: quibus omnibus abſolutis, quorum causâ vocati eſſent, Concilium pariter perfectum eſt; cùm Patres qui conuenerant, de rebus geſtis, per Legatos & Synodalem epiſtolam, certiorem reddentes Imperatorem, vt ad ſuas Eccleſias ſibi redire liceret, miſſionem petierunt. Quapropter & illud Concilium, vt verè Orthodoxum, S. Athanaſius[s] ſæpiùs laudat; ac frequenter repetit, perperàm ab Arianis pro ſe citari, in quo ſententiam damnationis accepiſſent: & S. Ambroſius[t] æquè aſſerit, maiorem numerum Ariminenſium Epiſcoporum Nicæni Concilij fidem probâſſe, Arianáque decreta damnâſſe. Quæ verò poſt multos interlapſos menſes, per vim & metum ab Epiſcopis extorta ſunt, à legitimo Ariminenſi Concilio à Patribus iure fuêre diſcreta, eadémque reiecta; quæ Athanaſius vocat *Recentiora Arimini*, in epiſtolâ ad Africanos, quam ad veritatem totius rei geſtæ aperiendam ſcripſit. Vt autem illa Recentiora auctoritatem obtinerent, eadem rata habuit Imperator, cùm allata ſunt ad ipſum Conſtantinopoli tunc agentem in fine præſentis anni; atque Epiſcopis qui ex Synodo Seleucienſi venerant, tradidit ſubſcribenda: idque tanto ſtudio procurauit, vt quamuis (inquit Sozomenus[u]) ſe pararet poſtridie ad pompam celebrandam, quæ more Romano Calendis Ianuarij in creandis Conſulibus fieri ſoleret; tamen totum illum diem, & magnam partem noctis ſequentis eâ in re conſumpſerit.

s Athan. de Synod. & ep. ad Afric. ſæpè.

t Ambr. ep. 32. ad Valentin. Imp.

u Soz. lib. 4. c. 23.

XII.

x Theod. lib. 2. c. 22.

LIBERIVS PP. DAMNAT FORMVLAM ARIMIN.

Ceterùm (inquit Theodoretus[x]) quòd iſta fidei Formula ab omnibus veritatis athletis, & ab his potiſſimùm qui versùs Occidentem habitabant, repudiata ſit, ſatis conſtare poteſt ex literis ab eiſdem ad Illyricos conſcriptis; quarum præcipuus auctor extitit *Damaſus*, in Eccleſiæ Romanæ primatu ſucceſſor Liberij; eiſdémque ſubſcripſerunt nonaginta Epiſcopi ex Italiâ & Galliâ Romæ in vnum coacti. Ita Theodoretus; qui mox ipſam Damaſi & Synodi Romanæ epiſtolam ad Epiſcopos Illyrici ſcriptam recitat: in quâ inter alia traditur, *numerum Epiſcoporum qui erant Arimini cōgregati, præiudicij vim habere non debere; præſertim cùm Formula illa compoſita ſit, neque Epiſcopo Romano, cuius ſententia præ ceteris omnibus erat expectanda, neque Vincentio,*

ne, ne

neque aliis, ei conſentientibus; cùmque illi ipſi qui in fraudem illecti à veritate deflexiſſe viſi eſſent, poſt ad meliorem mentem denuo traducti planè teſtarentur hanc formulam ſibi magnoperè diſplicere. Porrò hunc Romanum Pontificem, quem Damaſus ait Ariminenſi Regulæ contradixiſſe, fuiſſe Liberium, & Socrates[y] & Sozomenus[z] docent, dum aiunt, cùm Imperator Vrſacio & Valenti poteſtatem dediſſet, contra Eccleſias omnia pro arbitrio admittendi, & eiiciendi eos qui fidei Ariminenſi ſubſcribere recuſarent, primum omnium Liberium Epiſcopum Romanum, quòd ſe illi fidei aſſentiri denegaret, ab Eccleſia exturbatum fuiſſe: quamuis Socrates (ſecutus fortè Ruffinum[a]) erret confundens exturbationem hanc cum exilio Berrœenſi, in quod ante triennium Liberius eſt pulſus, & Felix in locum eius ſubrogatus.

y Socrat. lib. 2. c. 26. ad fi.
z Sozom. l. 4. cap. 18.
a Ruff. lib. 1. cap. 24.

XIII. Sedes perpetua ob fidem Cathol.

Longè verò accuratiùs Sozomenus duplicem eiuſdem Pontificis vexationem recenſet; priorem[b] ſcilicet illam, cùm Mediolano exul in Thraciam amandatus eſt, & Felix in locum eius intruſus: poſteriorem autem iſtam[c], cùm eumdem Profeſſioni Ariminenſi ſubſcribere renuentem, Valens Epiſcopus mandato Imperatoris Eccleſia exterminauit. Quo quidem tempore neminem reperimus in locum eius ſubſtitutum Epiſcopum, ſed ab ipſo Liberio *Damaſum* preſbyterum Vicarium eſſe relictum: quod habent vetertima, antiquitate corroſa, in multis deprauata, atque admixtione & additione aliqua labefactata, Liberij Acta: ex quibus illud ſaltem non obſcurè ſignificatur, eum ſic eiectum delituiſſe in cœmeteriis ſuburbanis, Nouellæ & Oſtriano nuncupatis; vbi manſit vſque ad Conſtantij obitum, quando (vt teſtatur S. Hieronymus[d]) reddita eſt pax Eccleſiæ, & ad ſedes proprias exterminati Epiſcopi redierunt. Quemadmodùm & in Fragmentis S. Hilarij de Synodo Ariminenſi, haud obſcura eſt mẽtio de damnato Liberio ab Arianis in eodem Conciliabulo. Traditur enim, illos minimè contineri potuiſſe ab eius cõdẽnatione, licet à nonnullis producerentur eius litteræ, quibus olim Athanaſium damnâſſet, & pacem cum Orientalibus iuiiſſet. Vnde etiam eſt, quod Siricius[e] Papa ait, poſt ceſſatum Concilium Ariminenſe, miſſa eſſe à Liberio (quem *prædeceſſorem ſuum venerãda memoria* nominat) decreta generalia, quomodò recipiendi eſſent hi qui ab Arianâ hæreſi ad Eccleſiam Catholicam redire vellẽt. Quæ quidem omnia, manifeſta ſunt argumenta, Liberium, poſtquàm ſolutus eſt ab illo primo exilio, receſſiſſe penitùs ab Arianorum communione.

b Sozom. lib. 4. cap. 10.
c Ibid. cap. 8.
d Hier. adu. Lucif.
e Siric. ep. 1. ad Himer. ap. Baron. an. 357. nu. LXXII.

XIV. Episcopi Cathol. martyrium pass.

Quod autem pertinet ad reliquos Occidentales Epiſcopos, ob non ſubſcriptam Fidem Ariminenſem, vexationem paſſos, ibidem Arimini tragœdia cœpit exordium. Nam eius ciuitatis *Gaudentius* Epiſcopus, qui poſt peractam legitimam Synodum, ingruẽte ibidem impietate, ad tempus exceſſerat vnà cum aliis quibuſdã Epiſcopis; demùm poſt Recentiora illa abſoluta, ad ſuam Eccleſiam rediens, Arianorum geſta damnauit, & Martianum preſbyterum eâdem labe infectum eiecit: quã ob cauſam Marciani Præſidis in ſe odio concitato, ab eius militibus ad ſuburbia eductus, fuſtium ac lapidum ictibus, martyrio glorioſus migrauit in cælum. Sed hęc fuſiùs eius Acta, ab illis diuerſa quæ ſpuria omninò habentur; in quibus ponitur S. Gaudentius ordinatus à Damaſo Papâ, cùm conſtet Damaſum ſedere cœpiſſe poſt Concilium Ariminenſe, cui Gaudentius interfuiſſe dicitur. Tradit quoque Marcellinus[f] presbyter, Epictetum Epiſcopum Centumcellenſem, crudeliſſimum Arianorum miniſtrum, ita ſæuiſſe in *Ruffinum* Catholicum Epiſcopum, vt eum ante rhedam ſuam tamdiù currere coëgerit, quouſque ruptis præcordiis fuſo ſanguine expirauit: qui poſt mortem miraculis claruit.

f Marcell. de de Schiſm. Vrſic.

XV. Diuina vindicta in perſecutores Arianos.

Verùm pugnauit quoque pro defenſione Nicænæ fidei aduerſus perfidiam Ariminenſem, ſignis & prodigiis Deus. Nam cum inter alios ab Vrſacio & Valente exturbatos, *Maximus* Epiſcopus Neapolis in Campaniâ durum exilium ſubire coactus, ſententiam anathematis tuliſſet in Zoſimum eius loco ſuffectũ ab Arianis; eamdem haud paſſus eſt Deus inutilem exiſtere: ſed cùm ex eo tempore coacto in Eccleſiâ populo, Zoſimus peragere vellet Eccleſiaſticas functiones, inter ipſa ſacerdotalia verba (inquit idem Marcellinus) eius lingua protendi cœpit, nec valuit eam ampliùs reuocare intra oris meatũ, eò quòd contra modum naturę extra os penderet, vt boui anhelo: cùm verò egreſſus eſſet baſilicam, in officium lingua reuocata eſt. Hoc autem ipſum toties paſſus, quoties in Eccleſiam intrare tentaret, ob eam cauſam tandem ceſſit Epiſcopatui, vt priſtinum linguæ officium ſibi integrè redderetur. Itémque Potamon Epiſcopus Arianus (quem illum putamus, qui Potamius apud Hilarium dictus, auctor ponitur vnà cum Oſio perfidiæ Sirmianæ:) cùm ob præcipuam impietatem prædio à Fiſco donatus eſſet, dum ad ipſum inuiſendum ire feſtinaret, diuinam mox vltionem in viâ, obitu repentino excepit. Et Florentius æquè Epiſcopus, licèt minimè ſubſcripſiſſet, tamen quia cum Arianis communicâſſet, cùm in conuentu plebis in ſuo throno ſederet, repentè diuinâ virtute in terram eliſus eſt, ac palpitans foras ſublatus: cúmque viribus iterùm reſumptis, in thronum regreſſus, eadem quoque paſſus eſſet, ac tertiò denique id ipſum obſtinatè pertentâſſet; tertiò eliſus, ora diſtorquens miſerè animam exhalauit. Narrat hæc omnia Marcellinus: cuius fides in quibus periclitetur, & ſuperiùs iam dictum eſt, & inferiùs rurſùm dicetur ſuis locis.

XVI. De Concilio Seleucienſi.

Nunc ad Concilium Seleuciæ, eodem tempore quo Arimini celebratum, conuertẽda eſt oratio: de quo imprimis Athanaſius[g], Socrates[h] & Sozomenus[i] tradunt, conueniſſe ad illud Epiſcopos Orientis numero centum ſexaginta; licèt Theodoretus[k] centum tantùm & quinquaginta ponat: quorum quadraginta tres Epiphanius[l] ſcribit fuiſſe ex parte Acacij. Atenim fuẽre & in hâc Synodo Ariani inter ſe diuiſi, quorum alij nempè Acaciani Aëtianorum conſortes, Chriſtum omnis cum Patre ſubſtantiæ expertem eſſe dicebant; reliqui verò, Semiariani dicti, diuinam cum Patre ſubſtantiam aſſerebant. Sed & tradit Seuerus[m], S. quoque Hilarium Pictauienſem Epiſcopum, in Phrygiâ iam annum quartum in exilio agentem, compulſum à Præſide fuiſſe Seleuciã ire; nõ quidem aliquo præuio Imperatoris ſpeciali mandato, ſed generali tantùm iuſſione, quâ Præfectis omnes Epiſcopos ad Concilium cogere præceptum fuerat: Verùm id nutu diuino accidiſſe tradit, vt vir diuinarum rerum inſtructiſſimus, cùm de fide

g Athan. de Syn.
h Socr. lib. 2. cap. 31.
i Sozom. lib. 4. cap. 21.
k Theodor. lib 2. c. 27.
l Epiph. hær. 73.
m Seuer. lib. 2.

S. Hilarius vocatus ad Synodum.

diſceptandum erat, intereſſe. Subditque, antequam in conſeſſum irent Epiſcopi, exploratam eſſe eiuſdem Hilarij & Gallorum fidem, quòd de illis Ariani vulgâſſent, eos Sabellij fauore hæreſi: ipſum autem expoſitâ fide ſuâ, iuxta ea quæ Nicææ fuerant à Patribus conſcripta, Occidentalibus perhibuiſſe teſtimonium; ſicque Concilio adſcitum eſſe.

XVII. DISCORDIA INTER ARIANOS.

Porrò cœpta eſt Synodus (vt ait Socrates) iiſdem huius anni Coſſ. ad quintum Calendas Octobris. Cuius Actorum præcipua capita ſecundùm dies ſingulos quibus ea geſta ſunt, idẽ auctor ex Sabini commentariis recenſet; quæ ferme eadem Sozomenus habet. Ipſo verò primo congreſſu magna contentio orta eſt, tum quòd nonnulli diuerſorum criminum rei ad Concilium venire timentes, variis moræ cauſis adductis, in ſuburbiis Seleuciæ cõſtitiſſent; (inter quos fuêre Baſilius Ancyranus, Macedonius Conſtantinopolitanus, & Patrophilus Scythopolitanus;) tum quòd multi ex iis qui ſimul in vnum conuenerant, de fide agi, alij contrà de criminibus Epiſcoporum priùs inquiri debere contenderent; cùm & allatæ eſſent ambiguæ literæ Imperatoris, quæ nunc hoc, nunc illud primò quærendum præciperent. Vnde factum eſt, vt Cõcilium in duas partes diuiſum fuerit; quarũ alteri Acacius Cæſarienſis in Paleſtinâ Epiſcopus, Georgius Alexãdrinus, Vranius Tyrius, & Eudoxius Antiochenus præfuêre, quibus triginta dumtaxat alij adhæſerũt; alteri Georgius Laodicenus, Eleuſius Cyzicenus, & Sophronius Pompeiopolitanus in Paphlagoniâ, quos alij complures ſecuti ſunt. Porrò iſti nullam nouam fidei formulam ſcribendam eſſe cenſentes, eam quæ Antiochiæ in Encæniis condita fuerat, ſuis calculis atque ſubſcriptionibus confirmarunt: Acacius verò aliam à ſe compoſitam protulit, in quâ abdicatis Cõſubſtãtialis & Subſtantiæ nominibus, Filius Patri non ſubſtantiâ, ſed tantummodò voluntate ſimilis aſſereretur. Cùm verò agente Leonâ, Synodi Præfecto ab Imperatore miſſo, vtraque pars rurſùm in vnũ coiiſſent, nec inter ſe de eiuſmodi formulâ conuenire potuiſſent; poſt multas digladiationes, quæ per quatuor integros dies agitatæ ſunt, ab eodem Leonâ Concilium dimiſſum eſt, negante ſe amplius eiuſmodi diſſenſionibus intereſſe velle, permittente tamen vt in Eccleſiâ conuenirent de ſuis controuerſiis tractaturi.

XVIII. ARIANI EXCOMMVNICATI A SEMIARIANIS.

Itaque conuenientes in Eccleſiam Subſtantiæ defenſores, (quibus Baſilius & Macedonius adhæſerunt) Acacium cum ſuis accerſiuerunt vt tum de Cyrillo Ieroſolymorum Epiſcopo, quẽ idem Acacius iam ante biennium depoſuiſſet, tum de aliis reis, qui ad partes Acacij confugerant, decideretur: atque vbi ſæpius illi accerſiti non venerunt, tunc iidem Acacius, Georgius Alexandrinus, Vranius, Eudoxius, Patrophilus, & alij nonnulli à Subſtantiariis abdicati ſunt; aliique communione Eccleſiæ vſque eò interdicti, quoad crimina ſibi illata diluerent. Cùm autem in locum Eudoxij, *Anianum* quemdam ordinâſſent Epiſcopum Antiochenum, idem mox Acacianorum operâ à Leonâ in exilium miſſus eſt: quâ de re conqueſti qui eum ordinauerant, cùm nihil profeciſſent, dimiſſis ceteris, decem ex ſuis Conſtantinopolim legatos ad Imperatorem miſerunt, eum de his certiorem reddituros. Hactenus Socrates & Sozomenus de Actis Seleuciæ; ex Sabino tamen Macedoniano, qui librum de Synodis ſcripſit.

XIX. n Socr. lib. 2. cap. 13.

Ceterùm cùm eumdem Sabinum parùm fidelẽ extitiſſe in recenſendis rebus à profeſſoribus Nicænæ fidei geſtis, idem Socrates [n] teſtetur; haud mirum videri debet, ſi de iis quæ ipſi Seleuciæ præſtiterunt, nullam habuerit mentionem: cùm tamen inter has Arianorum & Semiarianorum conflictationes, Ægyptios Epiſcopos (excepto Georgio Alexandrino) conſtantiſſimos ſe ὁμοουσίου, hoc eſt Conſubſtantialis, fidei defenſores oſtendiſſe ſcribat Hilarius [o] qui & ipſe eamdem tunc ibidem egregiè propugnauit. (o Hilar. contra Conſt.) Agit prætereà de horrendis Acacianorum blaſphemiis in eâdem Synodo prolatis; cùm non contenti ὁμοούσιον, & ὁμοιούσιον, nempe Conſubſtantialitatem & Similitudinem Subſtantiæ, à Filio reiicere, inſuper & Diſſimilitudinem damnârunt, ita vt Chriſtum Deo ſimilem non eſſe, ſed ſimilem Patri eſſe dicerent; eo videlicèt ſenſu, vt Pater voluerit creaturã huiuſmodi creare, quæ ſimilia ſui vellet; & idcircò Similem Patri eſſe quia voluntatis eſſet potiùs Filius, quàm diuinitatis: Diſſimilem autem Deo eſſe, quia neque Deus eſſet, neque ex Deo, id eſt de ſubſtantiâ Patris natus eſſet: Nihil enim ſubſtantiæ Dei ſimile eſſe poſſe, neque de Deo poſſe exiſtere generationem: Chriſtum autem puram eſſe creaturã ex nihilo factam; & idcircò nec Deum ei Patrem eſſe, nec ipſum eſſe Dei Filium; eóſque ex nominibus potiùs quàm ex naturâ comparari: Nam ſi Filius eſſet, neceſſe eſſe vt femina ſit, & colloquium ſermonis, & compunctio coniugalis verbi, & blandimentũ, & poſtremò ad generandum naturalis machinula. Hæc & alia eiuſmodi Hilarius; qui iure miſeras aures ſuas pronuntiat, quæ tam funeſtarum vocum ſonum audierint. Sed quæ poſthæc ſubſecuta ſunt, proſequamur.

HORRENDÆ ACACIANOR. BLASPHEMIÆ.

XX. SYNODVS CONSTANTINOPOL. ARIANORVM. p Amm. lib. 19. q Socr. lib. 2. cap. 2. 3. r Athan. de Synod.

Cùm igitur dimiſſâ Seleucienſi Synodo, decem ab eâ Epiſcopi legati miſſi eſſent ad Conſtantium; hos Acacius præueniens, præoccupauit pariter aures Imperatoris, qui & alioqui ſemper in ipſum Acacium viſus eſt propenſior. Itaque ex eiuſdem ſententiâ, hoc ipſo anno indicta eſt ab eodem Conſtantio (quem hoc anno Conſtantinopolim rediiſſe, Ammianus [p] quoque teſtatur) SYNODVS CONSTANTINOPOLINA; ad quam feſtinè conuocati ſunt ex proximâ tantùm prouinciâ (vt tradit Socrates [q]) Epiſcopi Bithyniæ, omnes numero quinquaginta. Quod quidem antequàm ſolueretur Conuentus Ariminenſis, contigiſſe, S. Athanaſius, [r] non obſcurè ſignificat, dum ait nouam fidei profeſſionem ſcriptam eſſe Conſtantinopoli, eamdémque miſſam ad eos qui Arimini cõuenerant. Ex ſententiâ enim Acacianorum, ſcripta eſt tunc ibidem noua fidei Formula, quam Nonam numerat Socrates earum quæ poſt Nicænum Concilium ab Arianis ſunt diuerſis locis & temporibus in hanc diem conſcriptæ: ad quam & illud impietatis additum eſt, vt præter abolitionem nominis *Vſia* ſiue *Subſtantia* in Filio Dei, damnatum ſit quoque ſilentio in Perſonis diuinis nomen *Hypoſtaſis*, ſiue *Subſiſtentia*. Recitant eam Athanaſius, Socrates & Epiphanius [ſ].

NONA FIDES ICAM. ARIANORVM. ſ Epiphan. hær. 73.

XXI.

Altercationes autem Acacianorum cum Baſilio Ancyrano; & aliis legatis à Synodo Seleucienſi ad Conſtantium miſſis ventilatas coram eo de fide, necnon de blaſphemiis Aëtij atque

Eudoxij

Eudoxij ipſius patroni; Theodoretus [t] atque Sozomenus [u] fuſiùs narrant: quarum exitus hic fuit, vt Acaciani tum ipſum Aëtium hæreſiarcham damnârint, vt eâ ratione Catholici apparerent; (quem & Imperator in exilium amandauit in Phrygiam;) tum prædictum Baſilium, itémque Macedonium Epiſcopum Conſtantinopolitanum, Eleuſium Cyzicenum, Siluanum Tarſenſem, Euſtathium Sebaſtenũ in Armenia Minori, & quoſdam alios, qui tam Seleuciæ quàm ibi Conſtantinopoli iiſdem Acacianis aduerſati erant, depoſuerit, ſpecie quorumdam criminum de quibus ſinguli accuſabantur, quæ iidem auctores recenſent; & in eorum locum alios ſubſtituerint; inter quos *Eudoxius* à ſede Antiochenâ in Conſtantinopolitanam tranſlatus eſt, & Meletius Berrhæâ Sebaſtam; Eunomius verò Eleuſio ſubrogatus, & Athanaſius quidam Baſilio; de quibus rurſùm dicetur ſuis locis. Quo eodem quoque tempore, iterùm abdicatus eſt Cyrillus Ieroſolymorum Epiſcopus, (iam anteà ab eodem Acacio depoſitus) cùm aliorum criminum prætextu, tum præcipuè quòd ſequeretur eos qui Filium Patri Conſubſtãtialem aſſererent. (Hoc verò magnæ Cyrilli laudi cedit, illum eâ de re ab Arianis in crimen vocatum eſſe) & quòd cum Acacio Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopo, de iure Metropolitano diſſenſiſſet. Quo ſic abdicato, Epiſcopatum capeſſiuit [x] *Herennius*, cui ſucceſſit *Heraclius*, huic verò *Hilarius*; poſt quem tandem Theodoſij Imperatoris temporibus *Cyrillus* ſedem recuperauit.

t Theodor. lib. 2. c. 27.
u Sozom lib. 4 cap. 23. 24.
Aëtii damnatio.
Damnati Semiariani ab Arianis.
x Id. cap. vlt. in fi.

XXII. Dum autem iſthæc agerentur Conſtantinopoli, extremo huius anni tempore (quod ex Sozomeno [y] ſuperiùs diximus) perlata eſt à Legatis poſterioris Ariminenſis Synodi, Profeſſio fidei illic ſcripta; quam iuſſu Conſtantij Imperat. Epiſcopi qui Seleuciâ venerant, & qui aliunde Conſtantinopolim ad Synodum acceſſerãt, pridie Calendas Iãuarias ſubſcriptionibus ſuis firmauerunt: adeò vt duplici fidei ſubſcripſerint; Ariminenſi, & Conſtãtinopolitanæ, cùm tamen inter ſe diuerſæ eſſent: quarum alterã in Oriente, in Occidente alteram (quod ridiculum planè eſt) voluit Conſtãtius obſeruari. De hâc verò Synodo Conſtantinopolitanâ, déq; Epiſcopis in eâ tyrãnice damnatis, meminit ſæpè Baſilius [z] Magnus: & tam de eâ, quàm de Seleucienſi, pluribus agẽs Gregorius [a] Nazianzenus, luget ingentem cladem ex eiuſmodi Satanæ cõuentibus vniuerſæ Orientali Eccleſiæ illatam: cùm præter expulſos Epiſcopos, alij fermè omnes vel minis vel fraudibus ad ſubſcribendum perfidiæ compulſi ſunt; inter quos dolet & patrem ſuum fuiſſe, gaudens tamen quòd primus omnium reſipuerit, & multos alios ſuo exẽplo reduxerit; commendans & hâc in parte firmitatem in fide monachorum, qui ſe proptereà ab Epiſcopis lapſis ſegregârunt. Sed & Catholicorum expulſionem Sozomenus [b], argumenti magnitudine ſuperatus, ſummatim complexus vnâ fermè periodo rem abſoluens, ait perdifficile eſſe omnes Epiſcopos & ſacerdotes, qui tum à ſuis ciuitatibus pulſi fuerunt, enumerare; ſiquidem nulla fuit gens Romano ſubiecta Imperio, ab hâc calamitate libera. Quibus Orientis cladibus, ſi quis addat ruinam illam ſuperiùs recẽſitam Occidentalis Eccleſiæ, facilè conſentiet Ruffino [c], dicenti, eâ tempeſtate faciem Eccleſiæ fœdam admodùm ac turpem fuiſſe, cùm non ſicut prius ab externis, ſed à proprijs vaſtaretur; nec niſi fugæ, præuaricationes, lapſus, ac ruinæ cernerentur, doleretq; Eccleſia illius caſum, qui impellebat ad lapſum. Ad Orientales verò turbas & illud acceſſit, quod Epiſcopi qui ab Acacianis Conſtantinopoli depoſiti fuerant, ſe minimè abdicatos agnoſcentes, haud deſtiterũt munia obire Epiſcoporum, ac clericos ordinare. Vnde magna ac planè incredibilis illa fuit facta confuſio, (quàm Baſilius [d] memorat) dum vnius eiuſdémq; ciuitatis diuerſæ communionis extiterunt Epiſcopi: eodémque ſchiſmate vnà cum hæreſi ad poſteros propagato, mutuo perpetuóque bello cùm ipſi, tum populi inter ſe conflixerunt.

y Id. c. 21. 23
Duæ fidei diverſæ eodem tempora ſubſcriptæ.
z Baſil. lib 1 adu. Eunom ep. 72. ad Euaiſ. & alibi.
a Greg. Naz. or. in laud. Athan.
b Sozom. lib. 4. c. 26. in fi.
Fœdius faciès Eccleſiæ huius temporis.
c Ruff. lib. 1. c. 21.
d Baſil. d. ep. 72.

XXIII. Ad hæc autem quæ dicta ſunt de frequẽtiſſimis Synodis, ad mutandas fidei Regulas, ſuperioribus temporibus, hócq; ipſo anno quatuor in ciuitatibus, à Conſtantio celebrari iuſſis, addimus corollarium ex Ethnico quoq; ſcriptore Ammiano [e]; qui prauos Conſtãtij mores recenſens, inter alia adſcribit ei crimini, quod Chriſtianam religionem abſolutam & ſimplicẽ anili ſuperſtitione confundens, in eâ ſcrutãdâ perplexus, quamquam componendi gratiâ, excitauit diſſidia plurima: quæ progreſſa fuſiùs aluit concertatio verborum; vt cateruis Antiſtitum iumentis publicis vltrò citróque diſcurrentibus, per Synodos dum ritum omnem ad ſuum trahere conaretur arbitrium, rei vehiculariæ ſucciderit neruos. Hæc Ammianus. Fuitque pariter Iuliani [f] Apoſtatæ de eodem Conſtantio querela, eius tempore curſus publicos nimiùm fuiſſe fatigatos. Qui quidem in hanc diem ſummâ Dei patientiâ in ſummâ felicitate permiſſus agere, (adeò vt, quod dictum eſt ſuperiùs, ex optatis rerum ſucceſſibus ſanciret perfidiæ fidem;) cùm iam ad imum impietatis ab Acacianis deduci paſſus eſt, inversâ rerum aleâ, vſque in diem obitûs habitus eſt poſthâc infeliciſſimus. Ac primùm quidem hoc ipſo anno aduerſus Perſas in Meſopotamiâ à Sabiniano Duce malè pugnatum eſt, ac nonnulla ab illis Romanorum propugnacula capta: vbi tamen (inquit Ammianus [g]) inuentas Virgines, Chriſtiano ritu cultui diuino ſacratas, Rex Perſarum cuſtodiri intactas, & religioni ſeruire ſolito more, nullo vetante, præcepit.

Conſtantii inconſtantia taxatur ab Ethnicis.
e Am. l. 21. in fi.
f l. 12 C. Th. de curſ. pub. l.
Rerum mutatio in eo illi.
g Am. l. 18. in fin.

IESV CHRISTI
An. 360.

LIBERII
An. 9.

Constantii
An. 24.

I. Anno Chriſti trecenteſimo ſexageſimo, Conſtantio Aug. decimum & Iuliano Cæſar. tertiùm Coſſ. ipſo anni exordio illud planè accidit admirandum, vt inter tot Eccleſiarum naufragia, proſcriptiones & exilia Epiſcoporum, de quibus dictũ eſt anno ſuperiori, vnus S. Hilarius iã exul, in Gallias liber redire ſit permiſſus: cùm alioqui aduerſus Acacianos, quibus valuit viribus, tum Seleuciæ; tum Conſtantinopoli (quò & ipſe Legatos Seleucienſes ſecutus erat) obniti conatus eſſet, atque ipſum

S. Hilarius ab exilio relaxatus.

Imp.

Imp. grauiſſimis orationib⁹ ſæpè perſtrinxiſſet. Is enim (inquit Seuerus [a]) vbi extremum fidei periculum animaduertit, Occidentalibus deceptis, Orientales per ſcelus vinci; tribus libellis publicè datis audientiam Regis popoſcit, vt de fide corā aduerſariis diſceptaret. Id verò Arianis magnoperè abnuentibus, poſtremò quaſi diſcordiæ ſeminarium, & perturbator Orientis, redire ad Gallias iubetur, abſque exilij indulgentia; nempè, vt vbicumque eſſet, reus haberetur exilij, quo iam anteà fuerat ab Imperatore ob fidem Nicænam condemnatus. Hoc autem pro miraculo habendum eſſe, qui legerit libellos tunc ab eodem oblatos Imperatori, haud puto, negabit.

a Seuer. l. 2.

II. De libellis ab eo oblatis Constantio.

Sed illud de iis ſciendum; tres eos libellos quorum meminit Seuerus, diuerſos eſſe a tribus illis qui extant pro defenſione fidei Conſtantio dati, vel aduerſus eum ſcripti. Siquidem illi (vt Seuerus declarat) ſupplices erant ad impetrandam Imperatoris audientiam, vt coram ipſo de veritate fidei cū aduerſariis diſceptaret: at enim ex tribus qui ſuperſunt, primum quidem ſtatim poſt exilium Occidentalium Epiſcoporum, Euſebij Vercellenſis & collegarum è Cōcilio Mediolanenſi, antequàm ipſe Hilarius exularet, ſcriptum eſſe, tam ex eius contextu, quàm ex iis quæ dicta de illo ſunt ſuperiùs, facilè intelligi poteſt: qui ſic incipit, *Benignifica natura tua*, &c. Secundus verò ille libellus eſt, ſeu potiùs oratio, quam hoc anno coram Conſtantio habuit Conſtantinopoli, antequàm ipſa Conſtantinopolitana Synodus, ob accuſationem pluriū Epiſcoporum longiùs in hunc quoque annum producta, abſoluta eſſet; & cùm adhuc (vt apparet) ſperaret ſe publicè ab Imperatore audiendum: cuius exordium eſt, *Non ſum neſcius*, &c. Tertius demum eſt ille, qui incipit, *Tempus eſt loquendi*, &c. quem poſt præcedentem, hoc pariter anno dedit Imperatori, nempè (vt ait) quinto anno poſt exilia Epiſcoporum Occidentalium; licèt perperàm indita ei inſcriptio, dicat ſcriptum eſſe poſt Conſtantij obitum. Nam quem Hieronymus [b] tradit ſcriptum eſſe poſt mortem Conſtantij, deſiderari videtur: ſicut & ille, quem ait editum aduerſus Vrſacium & Valentem, continentem hiſtoriam Synodorum Ariminenſis & Seleucienſis.

b Hieron. de Script. Eccl. in Hilar.

[De tertio iſto S. Hilarij ad Conſtantium libro, (qui primo loco in impreſſis codd. collocatus eſt) fueritne antè, vel poſt Conſtantij obitum conſcriptus, diſſentientes ſententias ita conciliari poſſe putauit Bellarm. lib. de Script. Eccl. in Hilar. ſi dicamus Hilarium ſcripſiſſe illum ex Gallia poſt reditum ab exilio, cùm putaret Conſtantium adhuc viuere, ſed verè mortuus eſſet: quippe conſtat ex Seuero lib. 2. & Hieronymo in Chron. ipſoque Baronio, Hilarium rediſſe in Galliam paulò antè quam Conſtantius moreretur: & quia res in tam remota regione geſtæ continuò reſciri non poſſunt, facilè concurrere potuit finis ſcriptionis Hilarij cum fine vitæ Conſtantij.]

III. Porrò tertio eo libello Hilarius, cùm vidiſſet adeò proſtratam Catholicam fidem, & perfidiā exaltatam, graſſantémque Imperatoris auctoritate impietatem; publicā quam petierat audiētiā ſibi denegatā, meliorum rerum deſperatione, ingenti zelo, intrepidóque animo, Imperatoris inconſtantiam acerrimè exagitauit, atque perfidiam grauiter exprobrauit, *Antichriſtum eum, & lupum rapacem*, & *ſceleſtiſſimum mortalium* appellans, & alia id genus plurima vehementiſſimo ſpiritu in eum ingeminās: etſi nihil ei his profuturus, inde ſaltē promeriturus ipſe martyrium. Verùm (vt diximus) magno Dei miraculo accidit, vt nihilominus ab Imperatore iuſſus ſit reuerti ad ſuos, quod quidem hoc ipſo anno vigeſimo quarto Conſtantij contigiſſe, & anno ſequenti in Gallias perueniſſe, S. Hieronymus [c] affirmat. Redeunti verò, Romámque primùm aduentanti, S. Martinus feſtinauit occorrere ex Gallinariā inſulā maris Tyrrheni; in quam ſe receperat, vitam acturus ſolitariam, poſtquàm in Illyrico primùm, ac demùm Mediolani pro fide Catholicā ſæpè vincula & verbera, exiliúmque ſemel ab Arianis paſſus eſſet; quod Seuerus [d] atque Sozomenus [e] tradunt: ſed cùm iam Romā Hilarium abiiſſe comperiſſet, eum eſt ſecutus in Galliam.

Eiusdem reditus in Gallias.

c H. in Chro. Gratian. Luci f.

d Seuer. lib. 2.

e Sozom. lib. 3. c. 31.

IV. Macedonius quid in Spir. S.

Ceterùm quod omnium eſt hæreticorum, vt in deterius prolabantur; ſimulátque MACEDONIVS Epiſcopatu Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ abdicatus eſt, (quā de re egimus anno ſuperiori) quamuis de Filio diceret, eum Deum eſſe, & cùm aliis rebus omnibus, tum ſubſtantiā Patri ſimilem, tamen Spiritum Sanctum non eiuſdem cum Patre & Filio honoris participē eſſe docuit; ſed creaturam eſſe, vnúmque ex Angelis & ſpiritibus miniſtris, gradu tantùm à ceteris Angelis differentem. In cuius opinionis cum eo ſocietatem (inquit Sozomenus [f]) venêre Eleuſius Cyzicenus, Euſtathius Sebaſtenus, & quotquot ab Acacianis Cōſtantinopoli abdicari fuerant. Nam & *Baſilium* quoq; Ancyranum eamdem impietatem ſectatū eſſe, teſtatur Hieronymus [g], eúmque Macedonianæ partis principem nominat. Addit verò Sozomen [h], horū doctrinæ non exiguam populi multitudinem, tam Cōſtātinopoli quàm in finitimis prouinciis adhæſiſſe, quòd iidem nō malè vitam inſtituerent, & monachiſmum imitari præſeferrent, ſed & oratione ad perſuadendum pollerent. Subditq; de *Marathonio* olim Quæſtore; qui cùm poſt moltas collectas diuitias, relictā militiā totū ſe cōtuliſſet ad curandos ægros, & pauperes ſubleuandos, ac demùm vitam monaſticam Euſtathij Sebaſteni amplexatus eſſet; Macedonij hæreſim partim ſtudio partim pecuniā adeò auxit, auctámque fouit, vt eiuſdem hæreſis ſectatores à nonnullis *Marathoniani* vocarentur. Quòd autem *Eleuſi* (vt ait Gregorius [h] Nazianzenus) ſuæ hæreſis auctorem aſſererēt; id inde accidit, quòd cùm Macedonius in ſuburbiis Conſtantinopolis agens, haud diù pòſt exceſſiſſet è vitā [i], Eleuſius poſt obitum Conſtantij, Cyzici præualens, ibidem eius ſectam in tantum propagauit, vt ipſam Cyzicenam vrbem Anaſtaſius [n] Nicænus *ciuitatem Macedonianorum* appellet, cùm falſa quædam ſigna ac præſtigias Epiſcopi cuiuſdam Macedoniani recenſet.

f Id. lib. 4. cap. 26.

g Hieron. de Script. Eccl. in Baſil.

Marathoniani hæretici.

h Greg. Naz. epiſt. ad Nectar.

i Soz. lib. 3. cap. 15.

n Anaſt. Nic. quæſt. 21.

V. Athanaſius primus oppugnat hæreſim Macedon.

Cùm autē nouæ hæreſis increbreſcens fama peruaſiſſet quoque Ægyptum, ac de eā Serapiō ille Magnus Epiſcopus Thmuenſis certiorem reddidiſſet Athanaſium adhuc in eremo latentem; mox Athanaſius [k] egregiam ad illum reddidit epiſtolam, quā primus omniū iacula intorſit in eiuſmodi mōſtrum, vt quē acerrimum diuinitatis Filij vindicem Spiritus Sanctus conſtituerat, idem quoque eiuſdem Spiritus eſſet vnius cum Patre & Filio ſubſtantiæ defenſor. Porrò iſtā blaſphemiā ab Arianis quoque, qui Filium pariter blaſphemabant, auidè ſuſceptā, vbicumque tam in Oriente quàm in Occidēte

k Athan. ad Serap. de Spir. S.

Ariana

Digitized by Google

ARIANI IIDEM ET MACEDONIANI.
l Hieron. de Scrip. Eccl. in Donat.
m Amb. 3 de Sp. S. 11.

Ariana hæſeſis diffundetetur, Macedoniana æquè propagata eſt. Sic enim Donatum Epiſcopum Carthaginienſem partis ſchiſmaticorum, quòd fœdus (vt dictum eſt) iniiſſet cum Arianis, teſtatur S. Hieronymus[l] ſcripſiſſe librum de Spiritu Sancto, Ariano dogmati congruentem. Et S. Ambroſius[m] eſt auctor, eoſdem Arianos è ſacris codicibus delere ſolitos teſtimonia de Deitate Spiritûs Sancti.

VI.
EVDOXII EPISC. CONSTANT. IMPIETAS

Sed quod ad EVDOXIVM, fæcem hæreticorum omnium ſpectat, quem tanquam oſtentum Conſtantius Imp. in Eccleſiâ Conſtantinopolitanâ collocauit Epiſcopum; tantæ ipſe compertus eſt fuiſſe impietatis, vt cum Aëtio & Eunomio paria de Filio Dei ſentiret, nempè eſſe Patri diſſimilem; ſicut ea Theodoreto dictum eſt ſuperiùs, cùm actum eſt de Aëtio. EVNOMIVS autem licèt ab Eudoxio aduerſus accuſatores ſæpè defenſus, (nam vt idem auctor[n] ſcribit, non ſolùm ipſe Eudoxius occultabat ſcelus, ſed & ſuaſit quoque Eunomio vt blaſphemias ſuas ad tempus tegeret; fore aliquando vt eas magnificè propalaret) tamen cùm impius eſſe conuictus omninò fuiſſet, conſilio eiuſdem Eudoxij fugam arripiens, hæreſim quam fouerat verbis, (vt teſtis eſt Baſilius[o]) ſcriptis audaciùs promulgauit; ac inſignis impietate euaſit hæreſiarcha, impio Aëtio magiſtro non impar. Quem cùm Baſilius Galatam appellet, erroris arguitur Sozomenus[p], dum eum Cappadocem patriâ fuiſſe tradit; quem quidem conſtat vixiſſe in Cappadociâ.

n Theodor. lib. 2. c. 29.
EVNOMII HÆRESIARCHÆ PROCACIA, ET IMPIA DOGMATA
o Baſil. adu. Eunom. lib. 1
p Soz. lib. 7. cap. 17.

VII.
q Theod. hær. fab. l. 4.
r Greg. Naz. orat. 3. de Theolog.
ſ Greg. Nyſ. 2. de animâ, 6. & 12.

Fuit autem homo, ſi quis vnquam alius, immenſo tumore mentis elatus: quem videlicèt Theodoretus ait auſum eſſe dicere, nihil ſe ex rebus diuinis ignorare, ſed ipſam etiam diuinã ſubſtantiam exactè noſſe; eandémque de Deo habere cognitionem, quam de ſeipſo haberet ipſe Deus: Sed & pariter alios omnes execrandæ illius ſectę participes, apertè aſſerere ſolitos, ſe ita Deum nôſſe, vt ipſe ſeipſum. Quorum inſuper horrendam blaſphemiam prodens Gregorius[r] Nazianzenus, ait eos aſſeruiſse Filium æquiuocè tantùm Deũ dici, ac nominis ſolius participem eſſe: perinde videlicèt ac animal pictum, animal nomine tenus dicere conſueuimus. De Incarnationis verò incomprehenſibili myſterio, (quod teſtatur Gregorius[ſ] Nyſſenus) idem Eunomius affirmabat, Dei Verbum non ſecundùm ſubſtantiam, ſed ſecundùm virtutes tantùm humano corpori vnitum eſſe: Eundémque de origine & creatione animæ malè ſenſiſse, tradit. Et quem egregium recentiores hæretici gloriari poſſint ſe nactos eſſe doctorem, inſuper iactabat (vt auctor eſt Auguſtinus[tt]) fidẽ quam ipſe prædicabat ſufficere ad ſalutẽ, etiamſi grauia atque enormia quis crimina perpetraret, atque in iiſdem perſeueraret aſſiduè: itémque (quod addit Hieronymus[t]) Ss. Martyrum reliquias, eiſdémque adhiberi ſolitum religioſum cultum damnabilem eſſe; eorumdémque miracula, præſtigias eſſe dæmonum. Docuiſse pariter Anabaptiſmum, cùm ſcilicèt rebaptizaret eos qui in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis baptizati eſſent, Epiphanius[u] ſcribit. (Quod & ceteris demùm Arianis fuiſſe commune, docet Auguſtinus libro de Hæreſibus, & alij auctores.) Quin & adeò infenſus fuit hoſtis Trinitatis, vt quælibet etiam ſigna, quibus illa repræſentaretur, amouerit; nempè (vt Theodoretus affirmat) trinam in baptiſmo fieri conſuetam immerſionem: illúdque ridiculum in homine baptizando excogitauit, vt magnâ cautelâ ageretur; ne aquâ baptiſmi alia membra quàm quæ ſunt ſupra pectus, abluerentur.

tt Aug. de hær. cap. 54.
RECENTIOR. HÆRETICOR. CVM EVNOMIO COGNATIO.
t Hier. adu. Vigilant.
u Epiph. hær. 75.

VIII.
EVNOMIS IMPVRITAS.
x Ruff. lib. 1. cap. 25.

Sed qualis doctrinâ Eunomius, talis & vitæ moribus extitit; quippe diſcipulus & ſcriba Aëtij, aſſerentis abſque peccato licere ſe carnis libidinibus quomodocumque polluere. Vir (inquit Ruffinus[x]) corpore & animo leproſus, & interiùs exteriúſque morbo regio corruptus. Magno verò Fidelium damno vitam longiùs propagauit: ſi quidẽ anno decimoquarto Theodoſij Magni adhuc ſuperſtes in Cappadociâ agebat, quando S. Hieronymus ſcribebat commentariolum de Viris Illuſtribus: vbi & multa eum contra Eccleſiam ſcripſiſſe tradit; ei verò reſpondiſſe Apollinarium, Didymum, Baſilium Cæſarienſem, ac Gregorios Nazaianzenum & Nyſſenum. Eiuſdem porrò lucubrationes, non ſolùm impias fuiſse, ſed & planè inanes atque inſulſas, vt potè hominis dialecticis tantummodò ſophiſmatibus dediti, ſacrarum verò literarum admodùm imperiti Socrates[y] tradit, dum eius ſcriptorum monimenta recenſet: cui conſentientiâ alij quoque ſcripſête, & inter recentiores Græcos latè Suidas. Fuit denique legibus etiam Impp. Catholicorum damnatus, quòd ſecretò cõuẽtus ageret: vnde (inquit Theodoretus) accidit, vt iidem Eunomiani dicti fuerint *Troglodytæ*: teſtatúrque, ad ſua tempora in exiguum numerum eam ſectam redactam eſse. Habuit verò diſcipulos, magiſtro impietate non impares; & inter eos *Vrbicum* Potentinum, cuius meminit Athanaſius[a] & *Philoſtorgium*[z] ingentem laudum ipſius præconem.

y Socr. lib. 4. cap. 7.
TROGLODYTÆ HÆRETICI.
a Athan. de ſing. nom.
z Niceph. li. 2. cap. 29.

IX.
b Soz. lib. 4. cap. 27.

Eodem hoc tempore (inquit Sozomenus[b]) cùm multi ſedem Antiochenam, vacantem per tranſlationem Eudozij Conſtantinopolim, magno ſtudio ambire cœpiſſent; câque de re contentiones in clero & populo ortæ eſsent, quòd ſinguli eum quem ſperabant ſecum fide conſenſurum, ad Eccleſiam gubernandam deligerent: percommodum viſum eſt Eudoxianis, *Meletium* Sebaſtiâ Antiochiâ transferre, virum oratione & perſuaſione potentem, moribus ſpectatum, & cum ipſis iam antè opinione coniunctum: cuius æſtimatione futurum putabant, vt non modò ciues Antiocheni, verùm etiam populi finitimi, & maximè Euſtathiani; qui fidei Nicænæ firmiter adhærebant, ad ſuam ipſorum ſectam allicerentur. Sed longè eos fefellit opinio. Nam vt Meletius venit Antiochiâm, concione publicè in frequentiſſimo vtriuſque partis conuentu habitâ, Filium eiuſdem cum Patre eſsentiæ palàm aſſeruit: cúmque Archidiaconus illius cleri accurrens, manu admotâ eius os obturaret; ipſe manu multò euidentiùs quàm voce, ſententiam ſuam populo indicans, primùm tres tantùm digitos palàm extendit, mox iiſdem compreſſis vnum ſolum porrexit, quò vnam Trinitatis eſſentiam ſignificaret. Cùm verò rurſùm Archidiaconus, ore dimiſſo manum Meletij comprehendiſſet; ipſe denuò oratione planiore ſuam declarauit ſentẽtiam, populúmque hortatus eſt decretis Nicæni Concilij adhæreſcere; ingenuè teſtificatus, eos qui aliter ſentirent à veritate penitus aberrare. Quapropter Ariani grauiter in eum commoti, egerunt apud Imperatorem vt in exilium eiicerent: ſe-

MELETIVS ELECTVS EPISCOP. ANTIOCH. FIDEM CATHOL. PROFITETVR.

déſque

PELLITVR, ET EVZOIVS SVBROGATVR.

déſque Antiochena *Euzoio* deferretur, qui olim cum Ario ab Alexandro Epiſcopo Alexandrino abdicatus fuerat. Meletij autem fautores, ſe ab Arianis ſegregantes, conuentus ſeparatim egerunt: ſed tamen iis Euſtathiani, quamuis eamdem fidem tenerent, communicare recusârunt, quòd Meletius ab Arianis creatus fuiſſet Epiſcopus, eiuſque ſectatores à ſacerdotibus Arianis baptizati fuiſſent. Hæc apud Soxomenum. Sedémque de concione à Meletio habitâ Epiphanius [c], qui & ipſam integrè recitat.

c *Epiphan. hær. 73.*

X.

d *Socr. lib. 2. cap. 34.*

Hallucinatur verò Socrates [d], dum ſcribit Meletium ex ſede Sebaſtenâ tranſlatū eſſe Berrhœam, & ex hac ciuitate Antiochiam; cùm potiùs Berrhœâ in ſedē Sebaſtenam in locum Euſtathij depoſiti fuiſſet ſubrogatus, & inde communi decreto populi, conſentientibus in eius electionem tam Catholicis quàm Arianis, quòd vtraque pars eum à ſe ſtare putaret, Antiochiā accerſitus; impellente ad hoc Catholicos Euſebio Epiſcopo Samoſateno Orthodoxo, qui probè notum habebat Meletij animum, quam rem geſtam narrans Theodoretus [e], addit, cùm eiuſmodi commune populi Antiocheni decretum de Meletij electione, apud eumdem Euſebium tamquam ſequeſtrem fuiſſet depoſitum; illúdque poſt eiuſdem violationem Ariani retrahere cupiêntes, ne eius teſtimonio argui fraudis poſſent, egiſſent apud Imperatorem vt Euſebio iuberet reddere; tamen iſtum nullis Imperatoris iuſſionibus, vel minis, induci ad id potuiſſe: adeò vt cùm ad eum perterrefaciendum iuſſiſſet Imperator dexteram ei amputari, ipſe non dexteram ſolùm, ſed & læuam extendens, iuſſerit vtramque abſcindi: Imperatorem autem, auditâ eius magnitudine animi atque conſtantiâ, non ſolùm eum illæſum abire ſiuiſſe, ſed & tum eum plurimùm admiratum eſſe, & poſteà laudibus efferre non deſtitiſſe.

e *Theodor. l. 2. c. 31. 32.*

EVSEBII SAMOSAT. CONSTANTIA.

XI.

SYNODVS ANTIOCH. IN CAVSA MELETII

Quòd autem depoſitiones Epiſcoporum ab ipſis quoque Arianis abſque Synodo minimè peragi ſolerent; planè demōſtrare videtur, eam quæ fertur SYNODVS ANTIOCHENA hoc tempore Conſtantij auctoritate celebrata, ad exauctorandum Meletium & ſubſtituendum Euzoium, fuiſſe collectam: quamuis Theodoretus eam cum ipſius Meletij ingreſſu confundere videatur. Ceterùm in Chronico Hieronymi traditur, Meletium hoc anno vigeſimo quarto Conſtantij electum eſſe Epiſcopum Antiochenum, & paulò pòſt deiectum. Cùm verò eadem Synodus celebrata ab omnibus ponatur ipſo Imp. Antiochiæ exiſtente; nequaquam ante initium anni ſequentis haberi potuit; quòd Ammianus [f] ſcribat, Conſtantij Antiochiam aduētum nonniſi circa finem huius anni contigiſſe. Itaque & Socrates [g] disertè teſtatur, eamdem Synodum habitam eſſe anno ſequēti, Tauro & Florentio Coſſ. cùm Euzoius ſedem Antiochenam ſuſcepit. Quæ igitur causâ Meletij conuenit Synodus Antiochiæ, nouam rurſùs fidem, eamdémque omnium deterrimam condidit; quā nomen *Simile* ex Formulis Ariminenſi & Cōſtantinopolitanâ eximentes; aſſeruerunt Filium Patri non ſolùm ſubſtantiâ, ſed etiam voluntate, penitùs Diſſimilē eſſe; atque item ex nihilo ortum, ſicut Ario iam ab initio placuerat. Fuêre autem eis ſubſidio ſectatores Aëtij, qui primus poſt Arium eiuſmodi vocibus palàm auſus eſt vti. Vnde factum eſt, vt tum ipſe *Atheus*, ſiue *impius*, vulgò fuerit cognominatus, tum eius ſectatores *Anomiani* & *Exucontij*, hoc eſt, Filiū Patri diſſimilem, & ex nihilo ortum aſſerentes. Habent iſta Socrates, & Soxomenus [h]; idque (vt apparet) ex Athanaſio [i]. Iámque vides Lector, ex infelici radice Arianæ hæreſis, tot praua germina propagata; nempè Euſebianos, Photinianos, Eudoxianos, Acacianos, Eunomianos, Macedonianos, Aëtianos, Anomianos, Exucontios; atque etiam *Pſatyrianos* quorum meminit Theodoretus [k]; qui impie dixerunt, idem eſſe in Deo *Gignere* atque *Creare*: quibus & adiungit *Cyrianos* atque *Dulianos*; qui Dei Filium, Patris ſeruum phanaticè prædicârunt.

f *Am. l. 20. in fi.*

g *Socr. lib. 2. cap. 35.*

DETERRIMA FIDEI FOR. ARIANOR.

h *Soz. lib. 4. cap. 25.*

i *Athan. de Synod.*

HÆRESES EX ARIANA PROPAGATÆ.

k *Theod. hær. fab. lib. 4.*

XII.

IVLIANVS ELIGITVR IMP.

Sed quo tempore à Conſtantio adimitur diuinitas Filio Dei, eodem quoque ipſi Imperium abripitur; cùm in Galliis Iulianus, à militibus aliàs acclamatus, Imperator eligitur: quod Ammianus [l] pluribus narrat; inſupérque nonnullas refert [m] viſiones, ſeu veriùs phantaſmata earum rerum quas vigilando ſibi effingebat, ipſi Iuliano noctu oblatas, quibus velut impellente numine ſubire Imperium videri voluit: cuiuſmodi & alia ipſemet Iulianus ſcripſit ad Oribaſium magni nominis ſophiſtam. Nam & inuitum ſe, ac penitùs reluctātem, ab exercitu oblatum Auguſti nomen & auctoritatem ſuſcepiſſe, idem ipſe in Miſopogone conteſtatur. Hiſce verò peractis celebrans Quinquennalia, diademate vſus eſt lapidum fulgore diſtincto; cùm anteà præ penuriâ torques aurea fuiſſet à milite capiti ipſius impoſita. Defunctámque inter hæc coniugem Helenam, Romæ in ſuburbano viæ Nomentanæ, vbi Conſtantina ſoror eius, Galli coniux, ſepulta erat, condi præcepit. Hæc apud Ammianum [n].

l *Am. lib. 20.*

m *Id. lib. 19. 21. apud Baron. an. 363. num. 11. & ſeqq.*

n *Id. lib. 21.*

IESV CHRISTI

AN. 361.

LIBERII

AN. 10.

CONSTANTII

AN. 25.

I.

a *Am. lib. 21.*

IVLIANVS SIMVLAT CHRISTIANVM.

ANNO Chriſti trecenteſimo ſexageſimo primo, Tauro & Florentio Coſſ. Iulianus Auguſtus (inquit Ammianus [a]) nihil interim de ſtatu rerum præſentium mutās, ſed animo quieto incidentia cuncta diſponens, paulatímque ſeſe corroborans, vt omnes, nullo impediente, ad ſuum fauorem alliceret, inhærere cultui Chriſtiano fingebat, à quo iam pridem occultè deſciuerat, arcanorū participibus paucis, aruſpicinæ auguriiſque intentus, & cæteris quæ deorum ſemper fecêre cultores. Et vt hæc interim celarentur, feriarum die, quem celebrantes menſe Ianuario Chriſtiani *Epiphaniam* dictitant, progreſſus in eorum Eccleſiam, ſolemniter numine orato diſceſſit. Ita Ammianus.

Cùm verò inter hæc Conſtantius per ſecreta internuntia tentaſſet fidem Vadomari Francorum Regis, ſibi anteà fœderati, vt eum in Iulianum armaret; idémq; Rex officium omne ſuum per literas Conſtantio polliceretur, accidit vt literis Vadomari interceptis, re compertâ idem captus, vinctúſque, à Iuliano in Hiſpanias mādatus fuerit, quando Iulianus mox victis barbaris, qui propè erant in armis, pro acceptis

(vt

(vt ipſe putauit) a diis beneficiis, placauit (inquit Ammianus) ſecretiore ritu Bellonam; habuitq; ad exercitum concionem, & à ſingulis militare iuramentum exegit. Sic igitur cùm appareat, Iulianum quamdiu fuit in Galliâ deos ſecretò coluiſſe, erroris arguitur Zoſimus[b] qui tunc in Galliis eum publicè immolâſſe ſcribit. Quamprimùm autem ſatis ſibi ineſſe virium vidit, & exercitum ad ſua vota in omnibus comparatum eſſe; quod clanculum agere ſolebat, iam palàm Illyrico facere non erubuit, diiſque publicè ſacrificare cœpit. Teſtatur enim id ipſe in epiſtolâ quam ad Maximum Epheſium (quo ad omnem impietatem vſus fuerat pædagogo) ſcripſit, cùm ex Galliis peruenisset ad Illyrios; iámque vltrò citróque à Iuliano atque Conſtantio miſſis legationibus, iiſdémque caſſis redditis in apertum bellum progreſſa res eſſet. Ex quibus quidem Iuliani literis Ammianus[c] itidem redarguitur, cùm ait non anteà Iulianum ſe manifeſtum deorum cultorem exhibuiſſe, quàm cùm perueniſſet Constantinopolim.

b Zoſ. l. 3.

Palam deos colere incepit.

c Am. l. 22.

III.

Eodem autem fines Illyrici ingreſſo, fertur (inquit Sozomenus[d]) vites poſt vindemiam circiter Vergiliarum occaſum, vuis acerbis miniméque maturis onuſtas viſas eſſe; rorémque tum in eius, tum in comitum ſuorum veſtes, ex aëre delapſum, ſingulis guttis ſignum Crucis impreſſiſſe: prodigium verò portendiſſe, Imperatorem immaturò ætatis ſuæ tempore periturum, religionem autem Chriſtianam cæleſtem eſſe, & omnes figurâ Crucis ſignari debere. Ceterùm quantumlibet Iulianus viam ſibi, quocumque progredere tur, vi exercitùs aperiret; tamen excuſationẽ quamdam forinſecùs obtexens, ne videretur eſſe tyrannus, (quod ei obiicit Gregorius[e] Nazianzenus) profectionẽ in Oriẽtem inſtituiſſe iactabat, vt ſe purgaret apud Conſtantium de ſuſcepto Imperio, re verâ autem vt totum Imperium ad ſe transferret. At verò Iulianus ipſe eâ epiſtolâ, quam poſt mortem Conſtantij ſcripſit ad Iulianum auunculum, Iouem Solémque appellat; ſe Conſtantium occidere numquam optâſſe; ſed itineri ſe accinxiſſe, vt diis obtemperaret, ſalutem pollicentibus ſi progrederetur, perniciem autem ſi remaneret: itémque quòd hoſtis iam appellatus eſſet, terrere eum dumtaxar cogitâſſe, eóque pacto res ad colloquium aliquod mitius deducere. Porrò Zoſimus ſcribit, Coſſ. Taurum & Florentium, cùm audiſſent Iulianum in Pannoniam perueniſſe, fugâ ex vrbe ſe ſubduxiſſe; eóſque ipſum in publicis memoriis deſcribi voluiſſe *Conſules Fugitiuos*: cùm verò Naiſſum in Daciâ perueniſſet, ibidémque ſubſtitiſſet, accepiſſe nuntium de Conſtantij obitu.

d Soz. l. 5. c. 1.

Prodigium de Crucibus in veſtim. militum.

e Greg. Naz. orat. in Iul.

Iulianus ſe excuſat de inuaſo Imperio.

Conſules fugitiui.

VI.

Qui quidem Conſtantius, cùm hiemaret Antiochiæ, (vt Ammianus[f] eſt auctor) defunctâ Euſebiâ coniuge, aliam nomine *Fauſtinam* ſortitus eſt; ex quâ genita filia poſthuma, *Conſtantia* dicta, quam poſteà Gratianus Imp. vxorem duxit. Porrò cùm aduerſus Iulianũ ſe benè putâſſet Occidentale Imperium muniuiſſe; ipſo primo vere aduerſus Perſas in Meſopotamiam irrumpentes, vbi & quaſdam iam munitiones occupauerant, mouens exercitum, peruenit Edeſſam, cùm adhuc Iulianus moraretur in Galliis. Sed cùm Iulianus ſuperatis mõtibus peruaſiſſet Illyricum, nuntij ad Conſtantium percrebuêre certiſſimi, ipſum Italiam & Illyricũ curſu celeri prætergreſſum, clauſtra interim occupaſſe Succorum, ac cita vndique præſtolantem auxilia, vt multitudine ſtipatus armatorum peruaderet Thraciam. Quo cognito mœrore offuſus Conſtantius ſolatio vno ſuſtentabatur, quòd inteſtinos ſemper ſuperauerat motus: communicatóque cum ſuis conſilio, decreuit cum expeditione reverti; eo maximè quòd & Perſarum Rex ad propria reuerteretur. Interim verò nocturnis imaginibus territus, aliquãdo nondum penitùs merſus in ſomnum, vmbram vidit patris obtuliſſe pulchrum infantem, eúmque ſuſceptum & locatum in gremio ſuo, excuſſam ibi proieciſſe ſphæram, quam ipſe dextera manu geſtabat, quod quidem permutationem indicabat, licèt Interpretes placentia reſponderẽt. Ac poſt hæc iunctioribus quoque proximis confeſſus eſt, quòd tãquam deſolatus ſecretum aliquid videre deſiiſſet, quod interdũ affuiſſe ſibi ſqualidius æſtimabat: & putabatur genius eſſe quidam tutelæ ſalutis appoſitus, eum reliquiſſe, mundo citiùs digreſſurum. Ferunt enim Theologi in lucem editis hominibus cunctis, ſaluâ firmitate fatali, huiuſmodi quædam velut actus rectura numina ſociari, admodùm tamen paucis viſa, quos multiplices auxêre virtutes. Iſthæc, & alia de his Ammianus: quibus (paucis demptis) concordat Chriſtiana religio.

f Am. l. 21.

Secundæ nuptiæ Conſtantis.

Funeſta viſio ei oblata.

V.

Paulò verò pòſt de Conſtantij obitu agens; ingreſſus (inquit) Antiochiam feſtinando, ad motum certaminum ciuilium (vt ſolebat) auidè ſurrectutus, paratis omnibus exire properabat, immodicè renitentibus plurimis murmure tenus: neque enim diſſuadere palàm audebat quiſquam, vel vetare. Autumno igitur iam ſeneſcente profectus, cùm ad ſuburbanum veniſset, diſiunctum exinde tertio lapide, Hippocephalum nomine, lucente iam die, cadauer hominis interfecti dexterâ iacens, capite auulſo, conſpexit contra occiduum latus extenſum: territíſque omnibus, finem parantibus fatis, deſtinatiùs ipſe tendebat, (ita loquitur ethnicus auctor) venítque Tarſum; vbi leuiori febre contactus, ratúſque itinerario motu imminutæ valetudinis excuti poſſe diſcrimen, petit per vias difficiles Mopſueſtiam Ciliciæ: egredíque ſecuto die conatus, illabente morbi grauitate detentus eſt; paulatímque vrente calore nimio venas, vt ne tangi quidem corpus eius poſſet, in modum foculi feruens, cùm vſus deficeret medelarum, vltimum ſpirans deflebat exitium: mentíſque ſenſu tum etiam integro ſucceſſorem ſuæ poteſtatis ſtatuiſſe dicitur Iulianum; deinde anhelitu iam pulſante letali, conticuit, diúque cum animâ colluctatus iam diſceſſurâ, abiit è vitâ tertio Nonarum Octobrium, Imperij vitæque anno quadrageſimo & menſibus paucis. Hæc Ammianus.

Proiicitur ad vrbes Iulianum.

Moritur.

VI.

Sed quod ait, Conſtantium vltimo elogio ſtatuiſſe Iulianum ſui Imperij ſucceſſorem; puto commentum ethnicorum Iuliano fauentium excogitatum, quò à tyranni nomine eâ arte redderent ipſum immunem. Nam S. Gregorius[g] Nazianzenus de Conſtantio tradit, ipſum inutili pœnitentiâ in extremo vitæ ſpiritu affectum, tria mala Principatu ſuo indigna agnouiſſe: vnum; quòd generi ſuo necem attuliſſet; Aliud, quòd Iulianum Cæſarem creâſſet; Tertium, quòd nouis fidei dogmatibus ſtuduiſſet: ſimúlque cum his vocibus è vita diſceſſiſſe. Sed

g Greg. Naz. orat. in laud. Athan.

Moritur pœnitentia inutilis.

vtcumque hæc eius extrema ſe habuerint, illud exploratum habetur, morientẽ ipſum fuiſſe ab Euzoio Ariano Epiſcopo Antiocheno baptizatum; teſtante id Athanaſio[b], & ceteris omnibus.
b Athan. de Synod. Itaque cùm vixiſſe impium, & impiè clauſiſſe diem extremum, maiorum omnium conſtet aſ-
GREG. NAZ. QVOMODO EVM LAVDAT. ſertione; vnus quem diximus, Gregorius duabus illis luculentiſſimis in Iulianum ſcriptis orationibus, comparatione Iuliani eumdem Conſtantiũ ſuper ſidera conatus eſt extollere; quòd & putauerit pœnitentem obiiſſe. Nam alioqui, licet eum excuſet, haud tamen in fide Catholicâ non erraſſe defendit; quem à ſuis fuiſſe deceptũ affirmat. Certè quidem ex edictis pro religione Chriſtianâ & aduerſus idololatriam, magiam, aliáſque eiuſmodi impietates, ac prauos mores promulgatis, non modicam meruit laudem. quem & egregiâ enituiſſe caſtitate, adeò vt nec aliquâ potuiſſet aduerſâ vel leui ſuſpicione pulſari, Ammianus affirmat. Quod autem pertinet ad alios eius probè compoſitos actus, necnon quæ eidem vitio vertebantur, atque de eius vultûs effigie; habes hæc omnia fuſiùs ab eodem Ammiano recenſita.

VII. Cùm autem ex eodem Gregorio[i] conſtet,
i Greg. Naz. orat. 2. in Iulian. fuiſſe, eum Chriſtiano ritu ſepulturæ mandatũ Conſtantinopoli; miramur dici eumdem inter diuos eſſe relatum: niſi fortaſsè id Iulianus ethnicus præſtiterit, ad abolendas contractas ex
k Vict. in Iulian. ingratitudine notas. Vixit (inquit Victor[k]; quẽ hoc ipſo anno Iulianus Conſolarem præfecit
l Am. l. 21. Secundæ Pannoniæ, & æreâ quoque[l] ſtatuâ honorauit;) annos quadraginta quatuor; impera-
EIVSDEM ÆTAS, ET IMPERIVM. uit cum patre, fratribus, ac demùm ſolus, annos triginta nouem; factos Auguſtus annos viginti quatuor expletos, octo ſolus, eum fratribus & Magnentio ſexdecim, Cæſar quindecim. Hæc cùm ita legantur apud Victorem, deprauata eſſe noſcuntur. Illud autem certum eſt; Conſtantij Imperium inchoatum eſſe ab obitu Conſtantini, anno Domini trecenteſimo trigeſimo ſeptimo, vndecimo Calendas Iunij; productúmque ad præſentem vſque annum, quo ipſe obiit tertio Nonas Octobris: ſicque eumdem imperâſſe poſt patrem, annos viginti quatuor, menſes quatuor, & dies quatuordecim.

VIII. Ceterùm præter multiplicia aliarum hæreſum monſtra, quæ ſub eodem Conſtantio Eccleſiam vniuerſam peſſumdederunt, de quibus dictum eſt ſuperiùs; auctor eſt quoque Epipha-
m Epiph. hær. 80. nius[m], MASSALIANORVM errores ab
MASSALIANI HÆRET. eiuſdem Imperatoris tẽporibus coaluiſſe in Meſopotamiâ: cui maiorem fidem præſtandam putamus, vtpote tunc viuenti, & aduerſus eamdem hæreſim ſcribenti; quàm Theodoreto, qui poſteà vixit, affirmanti temporibus Valentiniani atque Valentis Impp. prodiiſſe. Sed vt altiùs eius originẽ ex Epiphanio repetamus; fuit alia ſecta nõ ex Chriſtianis, vel Iudæis, Samaritíſve comparata, ſed ex Gentibus, dicta *Euphemita-*
EVPHEMITÆ MARTYRIANI HÆRET. *rum*; qui cùm plures deos aſſererent, nonniſi tamen vnum adorarent, quem dicerent *Omnipotentem*; ſoleréntque in publicis à ſe ædificatis oratoriis conuenire precũ causâ; qui & ſe ipſos nominabant *Martyrianos*, quòd cùm Gentiles eſſent, à prouinciarum Præſidibus vexationem paterentur: ſed & *Satanianos*, propter cultum, quem exhiberent Satanæ, ne ab eo læderentur. Hæc de iis Epiphanius. At verò diuerſi planè ab eis ſunt, de quibus agimus, à precibus item dicti *Maſſaliani*; iidémque *Euchitæ*, ſeu *Precatores*: quos & ſe *Spirituales*, reliquos verò homines *Carnales* dicere ſolitos, Theodoretus[n] affirmat; n Theod. hær. fab. l. 4.
eoſdémque prodiiſſe ex Chriſtianis monachis, qui ſolitudinẽ Meſopotamiæ incolebant; quorum nomina recenſet[o], Dadoën, Sabbam, o Id. l. 4. c. 10.
Adelphium, Simeonem, Hermam, & alios nonnullos.

Iſti igitur illud primùm iecerunt ſtruendæ IX.
impietatis fundamentum, vt quòd Dominus[p] p Luc. 18.
admonuiſſet ſemper orandum, cetera cuncta MASSALIANORVM DOGMATA, ET DELIRIA.
paruî aut nihili facienda aſſererent: id affirmantes eſſe tanti momenti, vt ſolum ſufficeret ad omnes poteſtates aduerſarias ſuperandas. Ex quo imprimis prouenit, vt quod erat monaſticæ diſciplinæ coniunctum opus manuum, penitùs prætermitterent, quòd iuſſiſſet Dominus[q] q Ioan. 6.
operari cibum qui non perit. Sed & ieiunium ignorabant; ſatis dicentes ſufficere ad mentem expurgandam, Orationem. Iidémque ad preces coibant permixti mulieribus; quod à ſanctis Chriſtianorum inſtitutis penitùs abhorrebat. Quinetiam nefandum illud dogma excogitâſſe, Theodoretus affirmat, vt dicerent, Sacramenta Eccleſiæ nec prodeſſe nec obeſſe; ſed oratione tantùm peccata laxari, dæmonéſque fugari, impiéque iactabant, ſe habere baptiſmum ad inſtar nouaculæ; vt ſicut hæc pilos corradit, & tamen iidem ex radicibus iterum pullulant: ita poſt baptiſmum remaneret peccatum originale, ſed perpetuâ oratione peccati radix prorſus euelleretur. Habere item vnumquemque hominem, habitantem in ſe dæmonem, nec ipſo caruiſſe Apoſtolos; eum verò tantùm oratione fugari: quâ aiebant poſſe quoque effici homines impaſſibiles. Duas inſuper poſſidere homines animas, earúmque alteram eſſe ſupercæleſtem: ſéque capaces eſſe corporeis oculis videndi ſanctiſſimam Trinitatem. Vnde accidebat, vt huiuſmodi viſionibus, quæ per dæmonum illuſionem ſolent fieri, vehementer delectarentur: quarum apparitionibus, ac quibuſdam rerum futurarum præſumptis reuelationibus, eò inſaniæ peruenerunt, vt non tantùm dicerent ſe eſſe perfectos, ſed vel Angelum, vel Prophetam, immò & Chriſtum eſſe iactarent; reliquos autem indignos eſſe Chriſtiano nomine. Sed & repentè ſaltabant, ac ſuper dæmones ſe ſaltâſſe iactabant, & digitis ſagittantium ſpeciem præſeferentes, ſe in dæmonem iaculari affirmabant: aliáque quædam faciebant ſimili furore plena; vnde etiam *Enthuſiaſtarum* nomen ſortiti ſunt. Hæc de iis Theodoretus.

De quibus etiam agens Damaſcenus[r], multa X.
addit de eorumdem in mendicos, & alios quoſ- r Damaſc. hær. 80.
cumque egenos immanitate; quibus negabant ALIÆ EORVMDEM IMPIETATES ET LVDIBRIA.
aliquid dandum eſſe, ſed ſibi omnia ſuppeditanda, eo quòd ipſi ſoli eſſent pauperes ſpiritu. Addit inſuper, ex dogmatis præſcripto fas eis fuiſſe iurare, ac peierare. Docuiſſe item, ad libitum poſſe dirimi cõiugia, ſuaderéq; filiis neglectum parentum, & ad ſibi omnia conferenda ſolitos exhortari: negâſſe pariter quemquam initiari ſacramentis, niſi ſuper quem viſibilis gratia Spiritûs ſancti deſcenderet: phantaſticis enim huiuſmodi viſionibus à dæmone illudebantur, vt ſuper eo viſibili ſigno apparere videretur Spiritus ſanctus, cùm præſertim ordinationes celebrarent: nam habebãt Sacerdotes & Epiſcopos. Eóque pertinet quod S. Auguſtinus[ſ] tradit, eos ſ Aug. de hær. c. 57.

de

de purgatione animæ neſcio quam phãtaſticam & ridiculam fabulam narrare ſolitos: porcam ſcilicèt cũ porcellis ſuis videri exire de ore hominis quando purgatur, & in eum viſibili ſimiliter ſpecie ignẽ qui non comburit, intrare. Maſſalianorum quoque eam ſententiam fuiſſe S. Hieronymus[t] docet, vt dicerẽt poſſe hominem ad perfectionem, atque ad ſimilitudinem & æqualitatẽ Dei, humanâ virtute & ſcientiâ peruenire? ita vt aſſererent, ſe ne cogitatione quidem & ignorantiâ (cùm ad cõſummationis culmen aſcendiſſent) poſſe peccare. Quod verò ad habitum corporis ſpectat: eos comas muliebres producere, & ſacco cõſpicuos incedere ſolitos, Epiphanius tradit: indéque & *Saccophoros* nuncupatos eſſe, alias dicetur. Qui quidem haud viſi ſunt pretergreſſi Meſopotamiam, vel Syriam; occultè ſerpentes, eò quòd expellerentur ab omnibus, ſicubi detecti eſſent.

t Hier. dial. aduerſ Pelag. in præf.

XI.
Monachorum quorumdam Ægyptior. fatui errores.

Quòd autem iidem dicerent, ab hominibus orantibus dæmones foras egredi per excrementa, ſputa, mucum, & alia; in memoriam reuocatur, his contraria conatum eſſe dæmonem ſuadere *Monachis quibuſdam Ægypti*; nimirùm peccatum eſſe, eiuſmodi corporis neceſſaria excrementa egerere: abutentibus videlicèt ſententiâ Domini[u], quâ dixit, Non quæ intrant per os coinquinare hominem, ſed quæ exeunt. In quos iure inuehitur Athanaſius, ad Ammonẽ Archimandritam ſcribens: vbi etiã declarat, eò vſque progreſſam eſſe illam hereſim, vt eâdem ratione matrimonium quoque damnaret, quòd in procreatione prolis è corpore progredi ſemẽ neceſſe eſſet. In horum pariter claſſem adlegendi ſunt illi *Pſeudomonachi*; quos S. Epiphanius in ſuâ Anacephalæoſi recẽſet: quorum alij eum nullis penitùs hominibus preces faciebant, & ob eam cauſam impudẽter ſãcta myſteria, licet laici eſſent, cõtrectabãt: alij Epiſcopos ſeipſos conſtituentes, Epiſcopalia munia obibant: alij ſeipſos caſtrabant; alij propriâ auctoritate eos qui ex Arianis ad ſe accederẽt, rebaptizabant; alij nulli prorsùs communicare volebant; ac denique alij precabantur in vinculis. Quibus etiã longè teteriora videri poſſunt, quæ *Euſtathius*, ſiue *Eutactus*, hereſiarcha docuit ſuos monachos. Sed quòd de illis dictum ſit ſuperiùs in Synodo Gangrenſi, iam his decurſis, noui Imperatoris res geſtas inuiſamus,

u Matth. 15

Aliorum deliria.

(Hic incipit Tomus IV. Annalium Baronii.)

XII.
Iulianus imperat.
x Am. l. 22.
y Zoſ. l. 3.

Conſtantio igitur defuncto, *Flauius Claudius* Iulianus, cognomento Apoſtata, annos natus vndetriginta, vniuerſum Romanum Imperium ſolus obtinuit: perueniénſque Conſtantinopolim tertio Idus Decembris, cùm pre impietatis ſcelere Chriſtianis omnibus horrori eſſe debuiſſet; nullâ de his impræſentiarũ habitâ ratione, ab eiſdem vt conciuis fauſtis acclamationibus exceptus eſt, ac Senatûs populíque officiis obſequiiſque cumulatus; vt Ammianus[x] & Zoſimus[y] tradunt. Ipſum enim Conſtantinopoli natum, non hi tantummodò auctores, ſed Mamertinus quoq; Conſul in Panegyrico ei dicto, aliiſque teſtantur. Qui autem à rudimentis pueritiæ primis (vt loquitur Ammianus) inclinatior fuerat erga deorum cultum; quíque, vt ipſemet[z] de ſe teſtis eſt, iam ante decenniũ à Chriſtianâ religione deſciuerat, licèt ob metum Cõſtantij, nonniſi ſecretò numina coleret: cùm nuper (vt vidimus) impietatem eiuſmodi in Illyrico palàm profiteri cœpiſſet; nactus iam libertas habenas Imperij, nihil antiquius habuit, quàm vt collapſũ ſub Conſtantino & Conſtantio eumdem deorum cultum (quorũ beneficio aſſecutum ſe affirmare ſolebat Imperium) in priorem ſtatum reponeret. Ideóque templis (vt aiunt[a]) aperiri iuſſis, ínque illis ſacrificia immolari; exinde pariter cœpti ſunt feſti dies vbique ritu Gentiũ celebrari. Ipſéque Iulianus ſãguine victimarum (quod refert Gregorius[b] Nazianzenus) corpus abluens, Baptiſmi ſignaculũ, in quantum potuit, deleuit; eodémque manus profanauit, quibus ſacram Euchariſtiã ori admoturus acceperat, Ac deinde more maiorum Imperatorum, vnà cum Imperio ampliſſimi Sacerdotij dignitatẽ ſuſcipiens, nec quid minimũ in re tantâ paſſus præteriri veteris obſeruantiæ, Summo Pontificatu initiatus eſt ſolẽnibus Gẽtiliũ ritibus; quorum vanitatem & impuritatem Prudentius[c] graphicè depingens, ſuis verſibus deridendam propoſuit. Illúdque inter cetera de eo prædictus Gregorius[d] narrat, ſufflationibus & reſufflationibus maxillas indecorè inflãtem, altaris ignem accendere ſolitum. Et quòd omnium eſſet ſuperſtitioſiſſimus, voluit pariter (vt ſcribit Eunapius[e]) Eleuſiniorum ſacrorum Pontifex creari: Minoréſque & ipſe, iam factus ſummus culturæ deorum Pontifex, creãs Pontifices, eoſdem in diuerſas prouincias diſtribuit.

z Iul. ep. ad Alexand.

Deorum cultum reſtituit.

a Am. ibid. Socr l. 3. c. 1. Soz. l. 5. c. 3.

b Greg. Naz. orat. 1. in Iulian.

Christianitatem abdicat ritu ſolemni

c Prudent. Periſteph. in Rom. hymn. 10.

d Greg. Naz. orat. 2. in Iulian.

Pontificatum aſſumit.

e Eunap. in Vit. Philoſ. in Maxim.

His autem rebus geſtis Gentilium animos ſibi deuinciens, aliâ quoque ratione Chriſtianis extitit gratiſſimus; dum quo infenſiſſimo animo in Cõſtantium fuerat, eius aulicos & Magiſtratus, (non ſine magnâ dei prouidentiâ, quòd iſti in gratiam Conſtantij fauentes Arianæ hæreſi, magnis moleſtiis Catholicos affeciſſent) iudicio ſubiectos variis cõfecit ſuppliciis. Nam ex Ammiano accuratiùs hæc pertractãte conſtat, inter alios Taurum huius anni Conſulem ordinariũ, Palladiúmq; Magiſtrum Officiorum, Euagrium Comitem rei priuatæ, Saturninum ex Cura Palatij, & Cyrinum ex Notario, in exilium pulſos: Florentium alterum Conſulem, qui ſe periculo opportunè exemit, capitis crimine damnatum eſſe abſentem: Vrſulum verò Comitem Largitionum, Apodemium Agentẽ in rebus, & Paulum cognomento Catenam, viuos combuſtos: ipſúmque Euſebium Eunuchum, Arianorum patronum, in Deum impium, in ſanctos Epiſcopos contumelioſum, Præfectum Cõſtantij Cubiculi, ab ima ſorte ad vſque iubendum Imperatori penè elatum, pœnæ lethali addictum: omnéſque demùm aulicos, vel capite, vel relegatione mulctatos: ac vehementiùs turbam illam Eunuchorum Palatinorum exagitatam; quibus etiam ne quis ſuffragator accederet (vt Ammianus affirmat) lege vetuit, ſanciuítque (quod addit Socrates) vt illis qui paſſi eſſent ab eis iniuriam, facultates iniquè abreptæ redderentur, & ea potiſſimùm, quæ iidem Eunuchi ex deorum fanis expilatis ſibi vẽdicaſſent. Ciuitates pariter multiplicatis tributis ſub Conſtãtio exhauſtas, ac penè deſertas mœnibúſque orbatas, ex ærario collata pecunia in priſtinum ſplendorem reſtituens, (quod Mamertinus publicâ oratione laudauit) plurimùm ſibi prouinciarum ſubditarum gratiam conciliauit. Sed & Romanæ Vrbi hoc anno ſummâ penuriâ periclitãti, licèt lõgè poſitum, mirâ celeritate abundè ſubueniſſe, idem auctor aſſerit. Ammianus inſuper, inutiles illum Palatij expenſas reſecuiſſe. Hiſq; omnibus effe-

XIII.
Iudicio ſubiicit Magiſtratus Conſtantii.

Munificentia eius erga prouincias.

XIV. EPISCOPOS EXVLES REVOCAT.

cit, vt qui ob impietatem videri poſſet intolerandus, etiam diligeretur à multis.

Quin & magnam inde ſibi laudem comparauit apud optimos quoſque, quòd exulem diù pacē Catholicæ Eccleſiæ reſtituit, ab acerbiſſimâ illâ tot annis per Arianos perſecutione fugatā; non modò Epiſcopis à Conſtātio damnatis exilio, ad ſuas Eccleſias redire permiſſis, (quod teſtantur Hieronymus[f], Socrates[g] Sozomenus[h], Theodoretus[i]; (ſed & aliis pariter religionis cauſâ caſibus relaxatis. Verùm, quod fidem facit hæc illum non amore Catholicorū præſtitiſſe, ſed vel beneficentiæ in quoſcumque affectatione, vel odio Conſtantij eiúſq; miniſtrorum, quorum auctoritate Catholici vexari fuerant, is nullâ habitâ ratione exulum, cùm & plures etiam hæreticos, ſed qui Arianis haud in omnibus conſentirent, Conſtantius proſcripſiſſet, ex æquo omnes iuſſit exilio relaxari: intérque illos Atheum Aëtium, ad quem extant eiuſdem Iuliani literæ, eum in memoriam priſtinæ cognitionis & amicitiæ in Regiam accerſentis. Sicut etiam Nouatianorum[k] Eccleſiā ab Eleuſio Cyziceno Epiſcopo Ariano dirutā, per eumdem propriis ſumptibus intra bimeſtre ſpatiū, grauiſſimâ mulctâ præſcriptâ, refici mandauit. Et omnibus quos ab exilio reuocauit, etiā bona ſua reſtituit: ſanciuitque, ne quis Chriſtianos vel iniuriâ afficeret, vel ad immolandum inuitos traheret: veritus (vt creditur) ipſo ſuî aduentu cū illis aperto Marte pugnare, quos ſciret impleſſe multitudine Romanum Orbem. Ideóque vt hâc etiam parte gratus illis eſſet, inter Chriſtianæ religionis Epiſcopos cōciliatorē ſe geſſit[l]: fruſtraque in Palatium vocatos, ac de his monitos, ſuo ipſorum omnes reliquit arbitrio. Inde autem captās occaſionem Chriſtianis detrahēdi, quòd adeò pugnaciter inter ſe altercarentur; reddidit inſuper eoſdem in epiſtolis & colloquiis ſuis, *Galilæorum* nomine contemptibiles, & expilatione iam factâ templorum exoſos; multis prætereà artibus in Chriſtianā religionem ſenſim inſurgens. Contrà verò Gentilium ſacerdotibus[m] priſtinos honores reddidit, omníſq; generis immunitates decreuit. Et vbique iam abrogatis Conſtantij Magiſtratibus, aliíſque ea animi ſui ſententiâ ſubrogatis; tandem omnibus rebus ad ſecuritatem Imperij ſtabilitis, ſeriò cœpit excogitare modos, quibus Chriſtianam religionem funditùs euerteret.

LABORAT PRO PACE ECCLESIÆ.

f Hier. adu. Lucif. l. 2. g Socr. l. 3. cap. 4. h Soz. l. 5. c. 2. i Theod. l. 3. c. 4. k Soz. l. 5. c. 5. l Am. l. 22. m Soz. l. 5. c. 3.

IESV CHRISTI
AN. 362.

LIBERII
AN. 11.

IVLIANI IMP.
AN. 1.

I.

ANNVS Chriſti trecenteſimus ſexageſimus ſecundus, Eccleſiæ admodùm ærumnoſus, Conſules habuit Mamertinum atq; Neuittam. Hicq; eſt *Mamertinus* ille, cuius ad Conſulatum indigniſſimè (vt docet Ammianus[a]) adſciti, extat de Gratiarū actione oratio panegyrica, quâ laudes noui Imperatoris adulatoriè nimis prædicauit. Cùm verò ex more ab eodem Conſule publica munera ederentur, eíſque interesſet Iulianus Auguſtus, nuntiato *Maximi* Philoſophi, quē literis ex Aſia acceſſiuerat, aduentu; idem Imperator (inquit Ammianus[b]) exiliuit indecorè; & qui eſſet oblitus, effuſo curſu è veſtibulo longè progreſſus, oſculatum, ſuſceptúmque, reuerēter ſecum induxit, per oſtentationem intēpeſtiuam nimius captator inanis gloriæ viſus. Erat hic Maximus philoſophus Cynicus, idémq; magus; quo (vt aliàs dictū eſt) viſus in philoſophicis facultatibus, præceptorem etiam habuerat impietatis: ideóq; & quòd ipſius diuinationibus Imperium acceptum ferret, ab eo totus pēpēdit, & quem magis coleret habuit neminem: vt ex variis eiuſdē Iuliani ad eum epiſtolis, ipſiúſque Maximi Vitâ ab Eunapio deſcriptâ, ſatis apparet. Ceterùm diuerſus hic eſt ab illo item *Maximo Cynico*, qui ſub Theodoſio Imp. S. Gregorio Naziázeno negotium Conſtātinopoli faceſſit; ille quippe patriâ fuit Alexandrinus; hic autem Smyrnæ natus, Epheſius dictus eſt, quòd ibidem diutiùs egerit; quem nonnulli perperàm Tyrium dixerunt. *Maximus* enim *Tyrius*, cuius extant conciones, Philoſophus fuit Platonicus; vixítq; ſub Commodo, vt teſtis eſt Suidas.

a Am. l. 21.

IVLIANVS MAXIMVM PHILOS. EXCIPIT.

b Id. l. 22.

MAXIMI CYNICI DVO.

II.

Curauit præterea Iulianus, quos ſciret eruditione clariſſimos viros, eodem ad ſe vocare. Nec Gentiles tantùm, ſed & Chriſtianos; atque inter alios, *SS. Baſilium*[c], & *Gregorium*[d] Naziázenum, Athenis olim egregiâ eruditione ſibi notos. Accedere verò ad illum, impietate iam vbique diffamatum, recuſantes reiecit, necique (ſi licuiſſet) reſeruauit. Sed de his poſteà. Cúmque qui agebat Conſtantinopoli tunc temporis, *Cæſarius* frater eiuſdē Gregorij, philoſophicis facultatibus nulli ſecundus, iam anteà à Cōſtantio in Senatum cooptatus, ab eodem Iuliano Præfecturâ donatus eſſet Cuſtodiæ Theſauri: idem tamen, procurantibus[e] vtroq; Gregorio patre & fratre, in patriam ſe recepit; ſed nobiliſſimâ auctus coronâ, de ſuperato Apoſtatâ in certamine de fide cum eo publicè habito; cuius hiſtoriam egregiè deſcripſit idem ipſius Cæſarij germanus Gregorius[f].

c Iul. ep. 12. ad Baſil. d Greg. Naz. orat. 1. in Iulian.

IVLIAN. VOCAT BASILIVM ET GREG. NAZ.

e Id. ep. 17.

CÆSARII VICTORIA DE IVLIANO.

f Id orat. de ſuo Cæſ.

III.

At lōgè aliter *Ecebolius*, rhetor magni nominis; qui pro Principū religione[g] fidem mutans, cùm ſub Conſtantio Chriſtianū ſimulâſſet, iam ſub Iuliano Gentilitatem coluit: Idémque rurſùm eo mortuo ad Chriſtianos rediēs, ante portam Eccleſiæ ſe pronum abiiciens ſic clamauit, *Me quaſi ſalem infatuatum pedibus conculcate.* Intereà verò, quòd iam ad ethniciſmum prolapſus eſſet, fuit Iuliano percarus[h]. Coluit præterea idem Auguſtinus mirificè *Oribaſium* Pergamenum, quo iam olim vſus erat medico; qui tantùm quoque (inquit Eunapius[i]) in ceteris excelluit virtutibus, vt ad Imperium etiam Iulianum euexerit. Sed ſupra hos, alióſque eiuſmodi plurimos, in honore habuiſſe videtur *Libanium*, celeberrimum huius temporis Oratorum Antiochenum, cuius ſcriptis[k] plurimùm delectabatur; eumdémque Quæſturâ inſigniuit: ſicut & *Themiſtium* inſignem Philoſophū (quod tradit Suidas) Præfecturâ vrbis Conſtantinopolitanæ; cui iam anteà Conſtantius[l] Præturæ inſignia contuliſſet. Fuēre præterea ei in pretio *Nymphidianus* & *Claudianus*, Maximi[m] fratres: ipſum verò Maximum delegit[n], qui ſcriptas à ſe lucubrationes cognoſceret, & pro arbitrio emendaret.

ECEBOLII AMIT. INCONSTANTIA.

g Socr. l. 3. c. 11.

h Vid. ep. Iul. 43. ad Ecebol.

i Eunap. in Vit. Philoſ.

k Iulian. ep. 14. ad Liban.

l l. 2. C. Th. de Prætor.

m Eunap. ib. n Iul. ep. 16.

Et hoc quidem laude dignum videri poterat

in

o Greg. Naz. orat. 1. in Iul.

IVLIANS AVLA REFERTA MAGIS.

p Chryſ. orat. adu. Gen.

q Greg. Naz. orat. 2. in Iulian.

r Am. l. 22.

ſ orat. 1. in Iulian.

t Soz. l. 5. c. 2.

u Nic. l. 10. c. 3.

HORRENT DAMONES PRAESENTIAM CHRISTIANI.

x Prudent. in Apoth. cont. Iude.

in Iuliano, eruditorum virorum conſuetudine delectati; niſi complures ex illis (vt ſuperiùs dictum eſt, & confirmat Gregorius[o] Nazianzenus) ſic foris Philoſophos agerent, vt tamē magos intùs gererent. Verùm vt hæc quoque illi, ethnico homini, & ſuperſtitioni addicto cōdonentur; ſed quid cum Imperatore philoſopho, lenones, meretrices, atque cinædi? Huiuſmodi enim hominibus Palatium refertum fuiſſe, eóſque ſecum vbique cultûs Veneris, ac religionis prætextu, circumducere ſolitum Iulianum, non ſolum Chryſoſtomus[p] oculatus teſtis, cùm Iulianus ageret Antiochiæ, itémque Gregorius[q] Nazianzenus affirmant; ſed & ipſe quoque Ammianus[r] ethnicus auctor. Sacrificanti verò portenta ſæpiùs accidiſſe, varij tradunt: & aliquando exta animalium coronatam Crucem edidiſſe, idem Gregorius[ſ] aſſerit, necnon Sozomenus[t], Nicephorus[u], aliíque recentiores. Aliquādo etiam Chriſtiani adoleſcentis, qui putabatur Gentileſ, præſentiâ, quam horrerent dæmones, victimarum immolationem impeditam omninò fuiſse, territúmque ſacerdotem corruiſſe, ac ipſum Iulianum præ metu ſolum aufugiſse, Prudentius[x] tunc (vt ipſe teſtatur) puer, verſibus ſuis poſteà cecinit.

V.

PERSECVTIO IVLIANI DIVERSA AB ALIIS.

y Iul. ep. 7. ad Arrab. & 43 ad Ecob.

z Chryſ. ſerm. de SS. Iuuent. & Maxim.

At hæc omittentes, vt iam de excitatâ in Chriſtianos PERSECVTIONE agamus; ea longè diſpar extitit ab aliis per ethnicos Impp. illatis. Siquidem illi ſancitis legibus, Chriſtianos diis ſacra facere acerbiſſimis pœnis impulerunt: Iulianus[y] autem colendi deos vim nemini adhibēdam eſſe putauit, ratus (quod in omnibus olim Perſecutionibus contigerat) omnes ad martyrium, quaſi ad alueartum apes (vt illum dicere ſolitum, teſtatur Chryſoſtomus[z]) volaturos, indéque ex ſolito incrementa maiora Chriſtianitatem ſumpturam. Quapropter quòd non exerto palàm gladio furens perſecutio, ob fidei Chriſtianæ profeſſionem graſſata fuerit, idem Chryſoſtomus ait, in pace Eccleſiæ martyres ſub Iuliano paſſos eſse. Eâdémque ratione, nec inter Perſecutiones hanc recenſendam eſſe, cōplures exiſtimârunt: licèt Auguſtinus[a] & Gregoris[b] Nazianzenus cōtrarium planè ſentiant ac probent.

a Auguſt. 18 de ciuit. 52.

b Greg. Naz. orat. 1. in Iulian.

Itaque Iulianus violentiam maximè popularibus inſolentiis relinquens, ſibíque partes ſuadendi retinens; verſutè primùm iuſſit, Chriſtianos vel à profeſſionibus ſuis publicis diſcedere, vel fidem abiurare; diſceſſionem autem deligentibus, alias poſteà diuerſas finxit cauſas, quibus eos variis ſubiiceret ſuppliciis. Hoc enim Chryſoſtomus & Gregorius, harum rerum inſpectores affirmant; conſtátque ex Actis Martyrum, quos hoc tempore pati contigit. Addit verò Gregorius, eiuſmodi perſecutionis genere, domeſticos maximè, atque milites exagitatos eſse. Inter quos eluxit egregium *Helpidij*, inſignis nominis Senatoris, qui anno ſuperiori à Conſtantio Præfecturâ Prætorij decoratus fuerat, martyrium[c]; cùm ob præclaram fidei confeſſionem, ficto tamen perduellionis crimine accuſatus, primùm equis indomitis, vnà cum ſociis, alligatus atque pertractus, deinde in ignem coniectus eſt.

c Martyrol. Rom. & Menol. Gr. 16. Cal. Dec.

VI.

MVTAT LABARVM.

d Soz. l. 5. c. 16.

Labarum quoque, magnum illud & præcipuum Imperatorum Vexillum, ab eodem Iuliano mutatum eſſe, Gregorius tradit: ſed diſtinctiùs Sozomenus[d], Crucem inde, quam Cōſtātinus appoſuerat, ipſum abſtulisse, & ad veterem ethnicorum Romanorum formam reduxiſſe: dediſséque operam, vt in publicis imaginibus, iuxta ipſum Iulianum Iupiter depingeretur, velut è cælo coronam & purpuram ei præbens; Mars item & Mercurius in eum intuentes, & quaſi teſtificantes quòd vir eſset tum dicendi arte, tum re militari præſtans. Reperiuntur etiā nummi[e] antiqui, Iuliani voltum expreſſum habentes cum inſcriptione Serapidis, tamquam ille ipſe eſset, cui à ſiniſtris inhæreret effigies Iſidis, (quibus imaginibus apud Ægyptios Sol atque Luna repræſentari ſolebant,) ex aduerſo verò latere, gemina Imago duplicem Iſidem repræſentans, duas namque fuiſſe Iſides nonnulli tradiderunt[f], quorum ſententiam hi nummi optimè comprobant. Hoc autem non primus Iulianus aggreſſus eſt, vt Serapidi vultum ſuū conformem redderet, ſicut Commodus Herculi; ſed more maiorum ſuorum, & potiſſimùm Hadriani Imp. feciſse, antiquum[ff] numiſma docet, in quo effigiatum Serapidem ſimilem Hadriano, comâ excepta, quæ in Serapide myſticum quid ſignificabat, probè intelligi poteſt.

e Habet Baron. Annal. Tom. VI. hoc an. accept. à Phil. Vignio Louan.

IVLIANI IMAGO INSTAR SERAPIDIS.

f Vid. Lil. Girald. de diis Gent. Synt. 12 in ſi.

ff Hab. Bar. ex Lal. Paſqual.

IMAGINIS IMP. CVLTV, TECTA IDOLATRIA.

Hæc autem imaginibus admiſceri iuſſiſſe Iulianum Sozomenus ait, vt ſimulatione honoris Imperatori decreti, (Imperatorum enim imagines, Chriſtianos quoque milites pio cultu, abſque vllâ idololatriæ labe honorare ſolitos, aliàs diximus:) latenter etiam venerari cogeret res vnà depictas. Quâ fraude plurimos deceptos, ac maximè in erogatione donatiui, quando incenſum imaginibus Imperatorum offerri mos erat; paucos dolum intelligentes, nec ſuaſionibus, nec donis, nec minis eò impelli potuiſſe; & ex deceptis nonnullos reſipuiſſe, ac dona referentes, magnâ conſtantiâ CHRISTVM confeſſos eſse, ideóque è militum numero exemptos, iniuriáque affectos ac relegatos; idem Sozomenus narrat, necnon Gregorius[g] Nazianzenus, atque Theodoretus[h].

g Greg. Naz. orat. 1. in Iul.

h Theod. 3. hiſt. 16.

VII.

Ceterùm Prætorianos potiſſimùm, quibus ſalus ipſa Imperatoris cōcredita erat, Iulianum voluiſſe deorum eſſe cultores, renuentes autem militiâ & honoribus priuatos expuliſſe, tradit Socrates[i]; intérque illos claruiſſe inſignem *Iouiani* ducis, ac *Valentiniani* & *Valentis* fratrum, confeſſionem: cuius mercedem, Imperium poſteà iidem omnes obtinuēre. De Valentiniano verò & id ſpecialiter obſeruatur[k]; eum aliquando, cùm ex officio (erat enim Prætorianorum Tribunus) Imperatorem præcederet, in fanum Fortunæ choreas ducentem, Ædituique aquâ luſtrali introëuntes expiarent; pugnis Æditum ipſo inſpectante Iuliano cecidiſſe, quòd aquæ guttam ſuæ lææ aſperſiſſet; tantúmque ſuæ veſtis excidiſſe, quantum gutta madefeciſſet. Verùm tres iſtos Duces, licèt baltea depoſuiſſe ſcribat Socrates[l], affirmat tamen nequaquàm militiæ gradu ab ipſo Iuliano priuatos eſſe, quòd tales agnoſceret qui Reipublicæ plurimùm inſeruire poſſent. Sanè conſtat Iouianum vnà cum Iuliano in expeditione aduerſus Perſas militâſſe; idque permiſſum eſſe tradunt, ob ſpectatam parentis virtutem. At Valentinianum & Valentem Sozomenus aſſerit exulâſſe religionis cauſâ Melitinæ Armeniæ ciuitatis; ſolutos autem exilio ad ipſo Iouiano creato Imperatore. Hallucinatus tamen in eo videtur, dum id ait contigiſſe in Galliâ: nam ibi dum fuit Iulianus, ſemper Chriſtianum

i Socr. l. 3. c. 12.

k Theod. l. 3. c. 1. Soz. l. 6. c. 6.

VALENTINIANI EGREGIA CONFESSIO.

l Soc. l. 4. c. 1.

præteriuiſſe, ſuperiùs vidimus: ſed & hæc omnia Conſtantinopoli ad ædem Fortunæ (quam in ipſâ Regiâ Imperator ſtatuerat) geſta eſſe, reliqui æque conſentiunt.

VIII. m Soz. l. 5. c. 4. MARIS EPISCOP. ARIANVS RESISTIT IVLIANO.

Scribit inſuper Sozomenus [m] Marin Chalcedonenſem Epiſcopum eidem Iuliano in eodem Fortunæ fano ſacrificanti, publicè impietatem exprobrâſſe; cúmque Iulianus ei ſolam cæcitatem probri loco obieciſſet (ob grandem enim ſenectam, ſuffuſione oculorum laborabat;) irridénſque dixiſſet, *Non te Galilæus tuus ſanabit*, Marin reſpondiſſet, *At ego gratiam Deo meo habeo, quòd cæcus ſum; ne te, qui a pietate excideris, oculis aſpiciam*: Imperatorem autem, patientiam & manſuetudinem ſimulantem, nullo dato reſponſo eum præteriiſſe. Sed indolendum, quòd egregium ſenis facinus obſcuretur Arianâ ipſius profeſſione; quâ Acacio iam etiã tum inhæſiſſe, conſtat ex eodem Sozomeno [n] atque Socrate [o]. Ceterùm in Iuliani manſuetudinis laudem plura Ammianus [p] adducit: ſed quem adulatum eſſe Principi, potiùs quàm puræ conſuluiſſe veritati, ſatis perſpicuum reddit, quod de Iuliani præcipiti iracundiâ, atque inſano furore, maximè verò in Chriſtianæ fidei cultores, pluribus proſequitur ſinceriſſimus veritatis ſcriptor Gregorius [q] Nazianzenus, qui hominem Athenis probè cognitum habuit, & quæ à fratre ſuo Cæſario aliiſque accepit, ſummâ fide conſcripſit. In quam etiam ſententiam, Nectarius Epiſcopus Conſtantinopolitanus, eâ oratione [r] quam habuit in exordio Quadrageſimalis Ieiunij, plura habet de tyranni immanitate, & illatis eius voluntate crudeliſſimis necibus, & horrendis antiquorum cruciamentis recenti vſu iterùm in Chriſtianos innouatis; putà ventris & viſcerum ſectionibus, virginum publicis verberationibus, oculorum effoſſionibus, dentium eiectionibus, linguarum & manuum præciſionibus, tibiarum confractionibus; excogitatis & adhibitis craticulis, lebetibus, ſubulis, ſartaginibus, ita tamen vt eiuſmodi ſupplicia alio potiùs quouis titulo, quàm religionis, ingeri fingerentur.

n Id. l. 4. cap. 13. o Socr. l. 2. c. 35. p Am. l. 22. IVLIANI PRÆCEPS FVROR. q Greg. Naz. orat. 1. & 2. in Iulian.

r Ext. ap. Lipom. tom. 5. ex Metaphraſt. 17. Febr.

IX. CONSTANTINOP. CIBARIA INQVINAT IDOLOTHYTIS.

Nec verò diuerſas excogitare deſtitit artes, quibus poſſet abſque publicis quæſtionibus populum idololatriæ reddere obſequentem. Quare cùm primò (vt vidimus) in erogatione publici donatiui, thuris oblatione fidem totius exercitûs explorâſſet, nouo iam dolo vrbem ipſam Conſtantinopolitanam aggreſſus eſt pertentare; dum auſpicantibus Chriſtianis conſueto animi ardore ſolemne Ieiunium Quadrageſimæ, cuncta cibaria quæ venum publicè in foris exponi ſolerent, ſacrificiis deorum polluit, vt ſic illi cibis cogerentur veſci immolatitiis, aut fame confici. Sed cùm iidem diuinâ Theodori martyris reuelatione admoniti, loco panis cocto frumento vti cœpiſſent (ditioribus ſummâ alacritate egenis hâc neceſſitate ſubuenientibus;) eo facto victus Iulianus, deſperánſque optata cõſequi, cibos ab omni labe puros foris vt anteà apponi iuſſit. Placuit verò Fidelibus, vt in memoriam tam glorioſæ de Apoſtatæ impietate partæ victoriæ, & in honorem Theodori martyris, anniuerſariâ die ciues Conſtantinopolitani coctum frumentum erogarent in pauperes. Quam hiſtoriam egregiè deſcripſit idem qui ſuprà Nectarius Epiſcopus; ex quo redarguas eos, qui hæc Antiochiæ geſta eſſe tradiderunt. Quid autẽ Antiochiæ cõtigerit, dicetur poſteà.

X. ſ Suid. verb. μίλιον SIGNVM CRVCIS OBRVIT.

De Iuliano inſuper tradit Suidas [ſ] ab eo terrâ obrutum ſanctiſſimum Crucis ſignum, quod Conſtantinus in capite ſimulacri vrbis Cõſtantinopolitanæ, felicitati eius ſignificãdæ exſculpſerat: ne ſcilicèt Chriſti virtuti tribueretur gloria ampliſſimæ ciuitatis. Quòd autem illic natus eſſet, in vniuerſos conciues ſuos voluit videri munificus; adeò vt à priuilegiis conceſſis nec Chriſtianos, excludi voluerit. [t] Auctórque eſt Zoſimus [u], ipſum eamdem natalem patriam maximis incrementis fultam, Senatu quoque ad æmulationem vrbis Romæ, portu pulcherrimo Sigma literæ formam referente, Bibliothecâ in Regiâ constructâ, aliiſque ornamentis decorâſſe.

t Iul. ep. 11. ad Byzant. u Zoſ. l. 3.

XI. x Am. l. 22. LEGATOS PERSARVM NECAT. y Ap. Metaphr. 17. Ianuary. z Nic. l. 10. c. 11.

Iam verò cogitans bellum Perſicum, atque hiemare ſtatuens Antiochiæ cum exercitu, iter eò dirigens, (quod exactè relegit Ammianus [x]) primò tranſgreſſus fretum, Chalcedonem ex adverſo littore poſitam venit. Vbi nactus Legatos, à Rege Perſarum Sapore (non Alemundaro, vt eorumdem martyrij Acta [y] habent) miſſos, *Manuel, Sabel, Iſmael*; quòd Chriſtiani eſſent (vt ait Nicephorus [z]) contra ius gentium ignominiâ affecit. Quinimmò neci traditos, eadem illorum Acta ſignificant: eo nimirùm prætexto, quòd inuitati ad ſacrificium, magnis animis renuiſſent, vnde in eos, tamquam impios, & numinum Perſarum, Solis, Lunæ, & Ignis contemptores, quaſi vindex legum Perſarum iuſſit animaduerti, decimoquinto Calendas Iulij, quâ die eorum memoria tam apud Græcos quàm Latinos in Eccleſiâ celebratur. Ex his verò redarguas Zoſimum, dum ait Iulianum decem mẽſes Conſtantinopoli commoratum eſſe, videlicèt vſque ad tertium Iduum Octobris. Id enim ex ipſo Ammiano mendacij conuincitur, dum oſtẽdit eumdem Iulianum menſe Octobri iam Antiochiam perueniſſe, cùm multo tempore in ipſo itinere pluribus locis ſubſtitiſſet. Porrò Chalcedone Iulianum veniſſe Nicomediam, atque vrbis (in quâ ab Euſebio educatus fuerat Epiſcopo; quem genere longiùs contingebat) ingentem ex tremore terræ deſolationem defleſſe, teſtatur Ammianus; indéque per Nicæam in Galatiam proceſſiſſe.

XII. a Soz. l. 5. c. 4. VEXAT CÆSARIENSES.

Sed antequàm eò perueniſſet, Cæſaream Cappadociæ diuertiſſe, Sozomenus [a] docet; eámque ex numero ciuitatum deleuiſſe, & Cæſaris priuâſſe nomine, quod obtinuerat regnante Claudio, cùm anteà Mazaca diceretur. Siquidem in ciues infenſiſſimus erat; tunc quòd fidei Chriſtianæ tenaciſſimi eſſent profeſſores, tum quòd olim fana Iouis vrbis patroni, & patrii Apollinis diruiſſent; nuperriméque templum Fortunæ, quod ſolum eo regnante ſupererat, euertiſſent: Quamobrem omnem pecuniam & ſuppellectilem Cæſareæ, & confinium Eccleſiarum, inueſtigatam afferri, & inſuper trecentas libras auri ærario publico ſolui; clericóſque omnes in numerum militum adſcribi, ac Chriſtianos vniuerſos vnà cũ vxoribus & liberis in cenſum redigi, atque tributa penſitare iuſſiſſe; minatum quoque, numquam ſe ab affligendâ ciuitate temperaturum, niſi delubra idolorum quamprimùm de integro extruerent. Hæc Sozomenus. Addit verò Gregorius [b] Nazianzenus, quòd cùm ob eamdem Fortunæ templi demolitionẽ, promiſcua Gentilium plebs furenter

b Greg. Naz. orat. 1. in Iul.

in

in Chriſtianos impetum feciſſet, multáque cæde perpetratâ, plura etiam comminaretur, ideóque gentis Præfectus mediâ quâdam viâ inter temporis tyrannidem & leges incedens, multis Chriſtianorum abductis, de nonnullis etiam Gentilibus ſupplicium ſumpſiſſet: eumdem Iulianus eam ob rem Præfecturâ ignominioſè abdicatum, expulerit in exilium. Ceterùm ne tam nobilis Eccleſia, tot certaminibus erecta martyrij coronâ priuaretur; præter hæc idem Iulianus eiuſmodi deorum ſuorum contumelias vlciſci voluit, cùm nec complurium aliorum qui templi munitioni manus admouiſſent, tum nobiliſſimi ciuis *Eupſychij* [c], nomen reddentis antiquioris martyris *Eupſychij*, qui ſub Hadriano paſſus ibidem fuerat.

[c] *Soz. lib. 5. c. 10. Menol. & Martyr. 9. April.*

XIII. QVID NAZIANZI

Quo eodem tempore in ceteras pariter Cappadociæ Eccleſias graſſante per milites Iuliano, vt eas ſibi adiungeret; quæ nobiliſſimè nuper Nazianzi erecta fuerat, ab illius ciuitatis Epiſcopo, Gregorio nomine, quantumlibèt ſeniu confecto, ab immiſſis militibus fortiter liberata eſt: vt rem geſtâ fuſiùs deſcribit ſæpiſſimè citatus eiuſdem Gregorij filius, Gregorius [d] cognomento Theologus, vulgò Nazianzenus nuncupatus. Qui & aliam ſubdens hiſtoriam de electione Archiepiſcopi Cæſarienſis, tunc factâ cùm in eâ ciuitate Iulianus eſſet; ait, cùm de eâ inter ſe contenderent Cæſarienſes, tandémque plebs tota vno conſenſu Euſebium quemdam nobilitate & probitate elatum, ſed adhuc catechumenum, inuitum licèt in ſede collocâſſet, & Epiſcopos qui ad electionem conuenerant, coëgiſſet illum baptizare, & Antiſtitem pronuntiare: his iiſdem Epiſcopis paulò poſt eam inſtitutionem, vt minùs legitimam, abrogare cupientibus, in eâque re a Iuliano ipſo, & Præfecto prouinciæ, infenſis Euſebio, adiutis ſolum Gregorium ſeniorem ſe illis omnibus opponētem, & Præfecto magnâ conſtantiâ obnitentem, Imperatoris repreſſiſſe impetum, & ciuitatem periculo, Epiſcopos infamiâ liberâſſe.

[d] *Greg. Naz. orat. in fun. patr.*

XIV. DE BASILII ET GREG. NAZ. VITA INSTITVTO.

Quod verò ad hanc quoque rem pertinet; accidit poſt hæc, vt monachi quibus in illis partibus præerat S. Baſilius, tam æmulatione quâdam in eumdem nuper electum Euſebium, quicum Baſilio ſimultatem aliquâ exercebat, quàm quod eumdem ſuum ipſorum principem Baſilium prouehere ſtuderent; ſeſe ab Euſebio communicatione diuellerent; partémque populi facili negotio ab eo diſtraherent, cùm ob tumultum in Euſebij electione coortum, qui eam ciuitati iam ſuſpectam reddebat, tum ob magnam Baſilij apud omnes venerationem: qui cùm iam anteà, poſt relictas Athenas, altius [e] vitæ genus animo ſpectans, inſtituta monachorum cognoſcendi gratiâ, Ægyptum, Palæſtinam, Syriam, & Meſopotamiam perluſtraſſet, eorumdémque inflammatus exemplo, reuerſus in patriam, idem viuendi genus conſectatus eſſet, demùm poſt ſactos libros in Eccleſiâ populo lectos, & explanatos presbyter ab Hermogene Epiſcopo Cæſarienſi, iſtius Euſebij prædeceſſore factus fuerat. Verùm Baſilius corpus Eccleſiæ lacerare fugiens, ſimúlque conſultore eodem Gregorio Iuniore cognomento Theologo, fido & amantiſſimo ſodali, (qui & ipſe [f] eodem fermè tempore, à patre Gregorio inuitus presbyter ordinatus fuerat) vnà cum illo in Pōticas ſeceſſit ſolitudines: vnde à ſuis Cæſarienſibus literis reuocatus, apologeticam dedit de ſuâ ſucceſſione epiſtolam [g]. Quę quidem cùm nonniſi poſt creationem Euſebij accidiſſe, ex ipſo Gregorio [h] cōſtet; erroris arguitur Gregorius presbyter in Vitâ eiuſdem Gregorij, dum id ait contigiſſe ſub Conſtantio. Sicut & iam alibi corrigendum monuimus Ruffinum [i], vbi dixit Baſilium è cathedrâ publicè profitentem, per ipſum Gregorium perductum fuiſſe in ſolitudinem. Namque Gregorium perueniſſe ad Ponti eremum, ab ipſo Baſilio ibi iam commorante ſæpius vocatum, ex ipſiuſmet Gregorij ad eum redditis literis [k] habetur manifeſtum.

[e] *De his vide ipſum Baſil. ep. 79. ad Euſtach. in quâ vitæ ſuæ vſque ad hoc tempus, veluti epitomen texuit; & Greg. Naz. orat. in laud. Baſil.*

[f] *Vid. Greg. Naz. ep. 11. ad Baſil. & carm. de vit. ſuâ.*

[g] *Baſil. ep. 141.*

[h] *Greg. Naz. orat. in laud. Baſil.*

[i] *Ruff. l. 2. cap. 9.*

[k] *Greg. Naz. ep. 4. & ſeqq.*

XV. PROFICISCVNTVR IN EREMVM.

Sed vt ſucceſſionis vtriuſque certior ratio habeatur, quàntum ex epiſtolis vltrò citróque datis colligere licet; illud imprimis reperimus, Gregorium primò ſeceſſiſſe in rus paternum nomine Arianzum, locum ſui natalitij, in eâ Cappadociæ regione ſitum quæ Tiberina dicebatur: eodémque tempore Baſilium, ob tumultus occaſione Euſebij motos, Cæſareâ recedentem, Neocæſaream primariam Ponti ciuitatem, vbi à cunabulis aſſueuerat, quaſi ad portum confugiſſe [l] inde in proximam migraturum eremum, cui nomen Mataxæ [m]; ad ripam iucundiſſimi fertiliſſimique fluminis Iridis. Cùmque ipſe eò inuitaret Gregorium, híceque è contrario eum in Tiberinam regionem allicere conaretur: tâdē aliquibus hinc inde pro vtriuſque loci præſtantiâ datis literis [n], dulcedine magnâ, & ſalſis feſtiuíſque iocis, periucundo lepore conditis; cùm nihil penes Gregorium antiquius eſſet, quàm ipſum Baſilium conuenire, incunctanter id præſtitiſſe. Qui quidem adeò modico tēporis interuallo poſt Baſilium eamdem Ponti ſolitudinem petiit, vt vnà cùm illo eò ſe profectum eſſe teſtetur in oratione quam poſteà in laudem eius habuit.

[l] *Nicet. in Greg. Naz. orat. in plag. grand.*

[m] *Baſil. ep. 79. 120.*

[n] *Ap. Greg. ep. 6. 7. &c.*

XVI. SECRETVM IBI AGVNT.

Quamuis porrò in eâdem ambo degerent eremo, ſeparata tamen ab inuicem tuguria habitâſſe, inſtar monachorum Ægyptiorum, quos nominabant Anachoretas, certum deducitur argumentum ex breui illâ epiſtolâ [o] eiuſdem Gregorij ad Amphilochium in eâdem eremo commorantem. Ex quâ detegitur pariter arreptum ab illis auſterum vitæ propoſitum; quippe qui adeo ſterilem delegiſſent locū, vbi nec oluſculorum ſuppeteret abundantia. Aderat tamen ipſius Baſilij mater *Emmelia*, ſanctiſſima femina; quæ olim cum viro ſuo, item Baſilio nominato, tempore perſecutionis Maximini pro fidei cōfeſſione facta extorris, ad hæc vſque tempora ſuperſtes, nihil verita ſexum aut ætatem, filium Baſilium in eremum ſecuta eſt: ſed quod monaſticæ vitæ inſtituta non paterentur, vnà cum filio ipſam degere; in villâ trans fluminis ripâ ſitâ habitare delegit [p]: indéque iiſdē Baſilio & Gregorio fame enectis [q] annonam ſuppeditabat.

Ceterùm quæ tribus ſeqq. artic. habentur de Baſilio & Gregorio extant apud Baron. an. ſeq. ſed nobis ſatius viſũ eſt, ſuperioribus adnectere, quòd eiuſdem ſint argumenti, nec certo diſtinguantur tempore.

[o] *ibid. ep. 22.*

[p] *Baſil. ep. 79.*

[q] *Greg. ep. 8.*

XVII. ADMIRANDA MONACHORVM PONTI VITA.

Quale verò ſoleret eſſe diuerſorum monachorum illic agentium, admirandū illud quòd Baſilius [r] prædicat vitæ inſtitutū, ex his quæ Gregorius in vnum collegit, vniúſque eſt complexus epiſtolæ ad Hellenium breuitate, intelligi poteſt, in quâ admirandas videas quorumdam auſteritates, & abſtinētias; quas & rurſùm commemorat in epiſtolâ ad Iulianum Tributorum Exæquatorem, & in tractatu de Calamitatibus animæ ſuæ. Sed & Baſilius in ſecūdâ allocutione ad monachum lapſum, enumerat fermè omnes vitæ monaſticæ aſperitates, quibus ipſe at-

[r] *Baſil. ep. 79.*

diſceptandum erat, intereſſe. Subditque, antequam in conſeſſum irent Epiſcopi, exploratam eſſe eiuſdem Hilarij & Gallorum fidem, quòd de illis Ariani vulgâſſent, eos Sabellij fauore hæreſi: ipſum autem expoſitâ fide ſuâ, iuxta ea quæ Nicææ fuerant à Patribus conſcripta, Occidentalibus perhibuiſſe teſtimonium; ſicque Concilio adſcitum eſſe.

XVII. DISCORDIÆ INTER ARIANOS.

Porrò cœpta eſt Synodus (vt ait Socrates) iiſdem huius anni Coſſ. ad quintum Calendas Octobris. Cuius Actorum præcipoa capita ſecundùm dies ſingulos quibus ea geſta ſunt, idẽ auctor ex Sabini commentariis recenſet; quæ ferme eadem Sozomenus habet. Ipſo verò primo congreſſu magna contentio orta eſt, tum quòd nonnulli diuerſorum criminum rei ad Concilium venire timentes, variis moræ cauſis adductis, in ſuburbiis Seleuciæ cõſtitiſſent; (inter quos fuêre Baſilius Ancyranus, Macedonius Conſtantinopolitanus, & Patrophilus Scythopolitanus;) tum quòd multi ex iis qui ſimul in vnum conuenerant, de fide agi, alij contrà de criminibus Epiſcoporum priùs inquiri debere contenderent; cùm & allatæ eſſent ambiguæ literæ Imperatoris, quæ nunc hoc, nunc illud primò quærendum præciperent. Vnde factum eſt, vt Cõcilium in duas partes diuiſum fuerit; quarũ alteri Acacius Cæſarienſis in Paleſtinâ Epiſcopus, Georgius Alexãdrinus, Vranius Tyrius, & Eudoxius Antiochenus præfuêre, quibus triginta dumtaxat alij adhæſerũt; alteri Georgius Laodicenus, Eleuſius Cyzicenus, & Sophronius Pompeiopolitanus in Paphlagoniâ, quos alij complures ſecuti ſunt. Porrò iſti nullam nouam fidei formulam ſcribendam eſſe cenſentes, eam quæ Antiochiæ in Encæniis condita fuerat, ſuis calculis atque ſubſcriptionibus confirmarunt: Acacius verò aliam à ſe compoſitam protulit, in quâ abdicatis Cõſubſtãtialis & Subſtantiæ nominibus, Filius Patri non ſubſtantiâ, ſed tantummodò voluntate ſimilis aſſereretur. Cùm verò agente Leonâ, Synodi Præfecto ab Imperatore miſſo, vtraque pars rurſùm in vnũ coîſſent, nec inter ſe de eiuſmodi formulâ conuenire potuiſſent; poſt multas digladiationes, quæ per quatuor integros dies agitatæ ſunt, ab eodem Leonâ Concilium dimiſſum eſt, negante ſe amplius eiuſmodi diſſenſionibus intereſſe velle, permittente tamen vt in Eccleſiâ conuenirent de ſuis controuerſiis tractaturi.

XVIII. ARIANI EXCOMMVNICATI A SEMIARIANIS.

Itaque conuenientes in Eccleſiam Subſtantiæ defenſores, (quibus Baſilius & Macedonius adhæſerunt) Acacium cum ſuis accerſiuerunt vt tum de Cyrillo Ieroſolymorum Epiſcopo, quẽ idem Acacius iam ante biennium depoſuiſſet, tum de aliis reis, qui ad partes Acacij confugerant, decideretur: atque vbi ſæpius illi accerſiti non venerunt, tunc iidem Acacius, Georgius Alexandrinus, Vranius, Eudoxius, Patrophilus, & alij nonnulli à Subſtantiariis abdicati ſunt; aliique communione Eccleſiæ vſque eò interdicti, quoad crimina ſibi illata diluerent. Cùm autem in locum Eudoxij, *Anianum* quemdam ordinâſſent Epiſcopum Antiochenum, idem mox Acacianorum operâ à Leonâ in exilium miſſus eſt: quâ de re conqueſti qui eum ordinauerant, cùm nihil profeciſſent, dimiſſis ceteris, decem ex ſuis Conſtantinopolim legatos ad Imperatorem miſerunt, eum de his certiorem reddituros. Hactenus Socrates & Sozomenus de Actis Seleuciæ; ex Sabino tamen Macedoniano, qui librum de Synodis ſcripſit.

XIX. a Socr. lib. 2. cap. 15.

Ceterùm cùm eumdem Sabinum parùm fidelẽ extitiſſe in recenſendis rebus à profeſſoribus Nicænæ fidei geſtis, idem Socrates[a] teſtetur; haud mirum videri debet, ſi de iis quæ ipſi Seleuciæ præſtiterunt, nullam habuerit mentionem: cùm tamen inter has Arianorum & Semiarianorum conflictationes, Ægyptios Epiſcopos (excepto Georgio Alexandrino) conſtantiſſimos ſe ὁμοουσίου, hoc eſt Conſubſtantialis, fidei defenſores oſtendiſſe ſcribat Hilarius[o] qui & ipſe eamdem tunc ibidem egregiè propugnauit. Agit præterea de horrendis Acacianorum blaſphemiis in eâdem Synodo prolatis; cùm non contenti ὁμοούσιον, & ὁμοιούσιον, nempe Conſubſtantialitatem & Similitudinem Subſtantię, à Filio reiicere, inſuper & Diſſimilitudinem damnârunt, ita vt Chriſtum Deo ſimilem non eſſe, ſed ſimilem Patri eſſe dicerent; eo videlicèt ſenſu, vt Pater voluerit creaturã huiuſmodi creare, quæ ſimilia ſui vellet; & idcircò Similem Patri eſſe quia voluntatis eſſet potiùs Filius, quàm diuinitatis: Diſſimilem autem Deo eſſe, quia neque Deus eſſet, neque ex Deo, id eſt de ſubſtantiâ Patris natus eſſet: Nihil enim ſubſtantiæ Dei ſimile eſſe poſſe, neque de Deo poſſe exiſtere generationem: Chriſtum autem puram eſſe creaturã ex nihilo factam; & idcircò nec Deum ei Patrem eſſe, nec ipſum eſſe Dei Filium; eóſque ex nominibus potiùs quàm ex naturâ comparari: Nam ſi Filius eſſet, neceſſe eſſe vt femina ſit, & colloquium ſermonis, & compunctio coniugalis verbi, & blandimentũ, & poſtremò ad generandum naturalis machinula. Hæc & alia eiuſmodi Hilarius; qui iure miſeras aures ſuas pronuntiat, quæ tam funeſtarum vocum ſonum audierint. Sed quæ poſthæc ſubſecuta ſunt, proſequamur.

o Hilar. contra Conſt.

HORRENDA ACACIANOR. BLASPHEMIA.

XX. SYNODVS CONSTANTINOPOL. ARIANORVM. p Amm. lib. 19. q Soc. lib. 2. cap. 23. r Athan. de Synod.

Cùm igitur dimiſſâ Seleucienſi Synodo, decem ab eâ Epiſcopi legati miſſi eſſent ad Conſtantium; hos Acacius præueniens, præoccupauit pariter aures Imperatoris, qui & alioqui ſemper in ipſum Acacium viſus eſt propenſior. Itaque ex eiuſdem ſententiâ, hoc ipſo anno indicta eſt ab eodem Conſtantio (quem hoc anno Conſtantinopolim rediiſſe, Ammianus[p] quoque teſtatur) SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA; ad quam feſtinè conuocati ſunt ex proximâ tantùm prouinciâ (vt tradit Socrates[q]) Epiſcopi Bithyniæ, omnes numero quinquaginta. Quod quidem antequàm ſolueretur Conuentus Ariminenſis, contigiſſe, S. Athanaſius[r] non obſcurè ſignificat, dum ait nouam fidei profeſſionem ſcriptam eſſe Conſtantinopoli, eamdémque miſſam ad eos qui Arimini cõuenerant. Ex ſententiâ enim Acacianorum, ſcripta eſt tunc ibidem noua fidei Formula, quam Nonam numerat Socrates earum quæ poſt Nicænum Concilium ab Arianis ſunt diuerſis locis & temporibus in hanc diem conſcriptæ: ad quam & illud impietatis additum eſt, vt præter abolitionem nominis *Vſia* ſiue *Subſtantia* in Filio Dei, damnatum ſit quoque ſilentio in Perſonis diuinis nomen *Hypoſtaſis*, ſiue *Subſiſtentia*. Recitant eam Athanaſius, Socrates & Epiphanius[ſ].

NONA PERFIDIÆ FORM. ARIANORVM.

ſ Epiphan. hær. 73.

XXI.

Altercationes autem Acacianorum cum Baſilio Ancyrano, & aliis legatis à Synodo Seleucienſi ad Conſtantium miſſis ventilatas coram eo de fide, necnon de blaſphemiis Aetij atque

Eodoxij

Digitized by Google

t Theodor. lib. 2. c. 27. u Sozom. lib. 4. cap. 23. 24. ÆTII DAMNATIO.

Eudoxij ipſius patroni; Theodoretus [t] atque Sozomenus [u] fuſiùs narrant: quarum exitus hic fuit, vt Acaciani tum ipſum Aëtium hæreſiarcham damnârint, vt eâ ratione Catholici apparerent; (quem & Imperator in exilium amandauit in Phrygiam;) tum prædictum Baſilium, itémque Macedonium Epiſcopum Conſtantinopolitanum, Eleuſium Cyzicenum, Siluanum Tarſenſem, Euſtathium Sebaſtenũ in Armeniâ Minori, & quoſdam alios, qui tam Seleuciæ quàm ibi Conſtantinopoli iiſdem Acacianis aduerſati erant, depoſuerit, ſpecie quorumdam criminum de quibus ſinguli accuſabantur, quæ iidem auctores recenſent; & in eorum locum alios ſubſtituerint: inter quos *Eudoxius* a ſede Antiochenâ in Conſtantinopolitanam tranſlatus eſt, & Meletius Berrhæâ Sebaſtam; Eunomius verò Eleuſio ſubrogatus, & Athanaſius quidam Baſilio; de quibus rurſùm dicetur ſuis locis. Quo eodem quoque tempore, iterùm abdicatus eſt Cyrillus Ieroſolymorum Epiſcopus, (iam anteà ab eodem Acacio depoſitus) cùm aliorum criminum prætextu, tum præcipuè quòd ſequeretur eos qui Filium Patri Conſubſtãtialem aſſererent. (Hoc verò magnæ Cyrilli laudi cedit, illum eâ de re ab Arianis in crimen vocatum eſſe) & quòd cum Acacio Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopo, de iure Metropolitano diſſenſiſſet. Quo ſic abdicato, Epiſcopatum capeſſiuit [x] *Herennius*, cui ſucceſſit *Heraclius*, huic verò *Hilarius*; poſt quem tandem Theodoſij Imperatoris temporibus *Cyrillus* ſedem recuperauit.

DAMNATI SEMIARIANI AB ACACIANIS.

x Id. cap. vlt. in fi.

XXII.

y Id. c. 21. 23. DVÆ FIDES DIVERSÆ EODEM TEMPORE SVBSCRIPTÆ.

Dum autem iſthæc agerentur Conſtantinopoli, extremo huius anni tempore (quod ex Sozomeno [y] ſuperiùs diximus) perlata eſt à Legatis poſterioris Ariminenſis Synodi, Profeſſio fidei illic ſcripta; quam iuſſu Conſtantij Imperat. Epiſcopi qui Seleuciâ venerant, & qui aliunde Conſtantinopolim ad Synodum acceſſerãt, pridie Calendas Iãuarias ſubſcriptionibus ſuis firmauerunt: adeò vt duplici fidei ſubſcripſerint; Ariminenſi, & Conſtãtinopolitanæ, cùm tamen inter ſe diuerſæ eſſent: quarum alterã in Oriente, in Occidente alteram (quod ridiculum planè eſt) voluit Conſtãtius obſeruari. De hâc verò Synodo Conſtantinopolitanâ, déq; Epiſcopis in eâ tyrãnice damnatis, meminit ſæpè Baſilius [z] Magnus: & tam de eâ, quàm de Seleucienſi, pluribus agẽs Gregorius [a] Nazianzenus, luget ingentem cladem ex eiuſmodi Satanæ cõuentibus vniuerſæ Orientali Eccleſiæ illatam: cùm præter expulſos Epiſcopos, alij fermè omnes vel minis vel fraudibus ad ſubſcribendum perfidiæ compulſi ſunt; inter quos dolet & patrem ſuum fuiſſe, gaudens tamen quòd primus omnium reſipuerit, & multos alios ſuo exẽplo reduxerit; commendans & hâc in parte firmitatem in fide monachorum, qui ſe proptereà ab Epiſcopis lapſis ſegregârunt. Sed & Catholicorum expulſionem Sozomenus [b], argumenti magnitudine ſuperatus, ſummatim complexus vnâ fermè periodo rem abſoluens, ait perdifficile eſſe omnes Epiſcopos & ſacerdotes, qui tum à ſuis ciuitatibus pulſi fuerunt, enumerare; ſiquidem nulla fuit gens Romano ſubiecta Imperio, ab hâc calamitate libera. Quibus Orientis cladibus, ſi quis addat ruinam illam ſuperiùs recẽſitam Occidentalis Eccleſiæ, facilè conſentiet Ruffino [c], dicenti, eâ tempeſtate faciem Eccleſiæ fœdam admodùm ac turpem fuiſſe, cùm non ſicut prius ab externis, ſed a propriis vaſtaretur; nec niſi fugæ, præuaricationes, lapſus, ac ruinæ cernerentur; doleretque Eccleſia illius caſum, qui impellebat ad lapſum. Ad Orientales verò turbas & illud acceſſit, quod Epiſcopi qui ab Acacianis Conſtantinopoli depoſiti fuerant, ſe minimè abdicatos agnoſcentes, haud deſtiterũt munia obire Epiſcoporum, ac clericos ordinare. Vnde magna ac planè incredibilis illa fuit facta confuſio, (quàm Baſilius [d] memorat) dum vnius eiuſdémq; ciuitatis diuerſæ communionis extiterunt Epiſcopi: eodémque ſchiſmate vnâ cum hæreſi ad poſteros propagato, mutuo perpetuóque bello cùm ipſi, tum populi inter ſe conflixerunt.

z Basil. lib. 1 adu. Eunom. ep. 72. ad Euaiſ. & alibi.
a Greg. Naz. or. in laud. Athan.

b Sozom. lib. 4. c. 26. in fi. FOEDISSIMA FACIES ECCLESIÆ HVIVS TEMPORIS.
c Ruff. lib. 10. c. 21.

d Baſil. ep. 72.

XXIII.

CONSTANTII INCONSTANTIA TAXATVR AB ETHNICIS.
e Am. l. 21. in fi.

Ad hæc autem quæ dicta ſunt de frequẽtiſſimis Synodis, ad mutandas fidei Regulas, ſuperioribus temporibus, hócq; ipſo anno quatuor in ciuitatibus, à Conſtantio celebrari iuſſis, addimus corollarium ex Ethnico quoq; ſcriptore Ammiano [e]; qui prauos Conſtãtij mores recenſens, inter alia adſcribit ei crimini, quod Chriſtianam religionem abſolutam & ſimplicẽ anili ſuperſtitione confundens, in ea ſcrutãdâ perplexus, quamquam componendi gratiâ, excitauit diſſidia plurima: quæ progreſſa fuſiùs aluit concertatio verborum; vt catervis Antiſtitum iumentis publicis vltrò citróque diſcurrentibus, per Synodos dum ritum omnem ad ſuum trahere conaretur arbitrium, rei vehiculariæ ſucciderit neruos. Hæc Ammianus. Fuitque pariter Iuliani [f] Apoſtatæ de eodem Conſtantio querela, eius tempore curſus publicos nimiùm fuiſſe fatigatos. Qui quidem in hanc diem ſummâ Dei patientiâ in ſummâ felicitate permiſſus agere, (adeò vt, quod dictum eſt ſuperiùs, ex optatis rerum ſucceſſibus ſanciret perfidiæ fidem;) cùm iam ad imum impietatis ab Acacianis deduci paſſus eſt, inuerſâ rerum aleâ, vſque in diem obitûs habitus eſt poſthâc infeliciſſimus. Ac primùm quidem hoc ipſo anno aduerſus Perſas in Meſopotamiâ à Sabiniano Duce malè pugnatum eſt, ac nonnulla ab illis Romanorum propugnacula capta: vbi tamen (inquit Ammianus [g]) inuentas Virgines, Chriſtiano ritu cultui diuino ſacratas, Rex Perſarum cuſtodiri intactas, & religioni ſeruire ſolito more, nullo vetante, præcepit.

f l. 12 C. Th. de curſ. publ. RERVM EIVS MVTATIO INFELIX.

g Am. l. 18. in fin.

IESV CHRISTI
AN. 360.

LIBERII
AN. 9.

CONSTANTII
AN. 24.

I.

S. HILARIVS AB EXILIO RELAXATVS.

ANNO Chriſti trecenteſimo ſexageſimo, Conſtantio Aug. decimùm & Iuliano Cæſar. tertiùm Coſſ. ipſo anni exordio illud planè accidit admirandum, vt inter tot Eccleſiarum naufragia, proſcriptiones & exilia Epiſcoporum, de quibus dictũ eſt anno ſuperiori, vnus S. Hilarius iã exul, in Gallias liber redire ſit permiſſus: cùm alioqui aduerſus Acacianos, quibus valuit viribus, tum Seleuciæ; tum Conſtantinopoli (quò & ipſe Legatos Seleucienſes ſecutus erat) obniti conatos eſſet, atque ipſum

Imp.

Imp. grauiſſimis orationib[a] ſæpè perſtrinxiſſet. Is enim (inquit Seuerus[a]) vbi exrremum fidei periculum animaduertit, Occidentalibus deceptis, Orientales per ſcelus vinci; tribus libellis publicè datis audientiam Regis popoſcit, vt de fide corã aduerſariis diſceptaret. Id verò Arianis magnoperè abnuentibus, postremò quaſi diſcordiæ ſeminarium, & perturbator Orientis, redire ad Gallias iubetur, abſque exilij indulgentiâ; nempè, vt vbicumque eſſet, reus haberetur exilij, quo iam anteà fuerat ab Imperatore ob fidem Nicænam condemnatus. Hoc autem pro miraculo habendum eſſe, qui legerit libellus tunc ab eodem oblatos Imperatori, haud puto, negabit.

a Seuer. lib. 2.

II. DE LIBELLIS AB EO OBLATIS CONSTANTIO.

Sed illud de iis ſciendum; tres eos libellos quorum meminit Seuerus, diuerſos eſſe à tribus illis qui extant pro defenſione fidei Conſtantio dati, vel aduerſus eum ſcripti. Siquidem illi (vt Seuerus declarat) ſupplices erant ad impetrandam Imperatoris audientiam, vt coram ipſo de veritate fidei cũ aduerſariis diſceptaret: at enim ea tribus qui ſuperſunt, primum quidem ſtatim poſt exilium Occidentalium Epiſcoporum, Euſebij Vercellenſis & collegarum è Cõcilio Mediolanenſi, antequàm ipſe Hilarius exularet, ſcriptum eſſe, tam ex eius contextu, quàm ea iis quæ dicta de illo ſunt ſuperiùs, facilè intelligi poteſt: qui ſic incipit, *Benignifica natura tua*, &c. Secundus verò ille libellus eſt, ſeu potiùs oratio, quam hoc anno coram Conſtantio habuit Conſtantinopoli, antequàm ipſa Conſtantinopolitana Synodus, ob accuſationem pluriũ Epiſcoporum longiùs in hunc quoque annum producta, abſoluta eſſet; & cùm adhuc (vt apparet) ſperaret ſe publicè ab Imperatore audiendum: cuius exordium eſt, *Non ſum neſcius*, &c. Tertius demùm eſt ille, qui incipit, *Tempus eſt loquendi*, &c. quem poſt præcedentem, hoc pariter anno dedit Imperatori, nempè (vt ait) quinto anno poſt exilia Epiſcoporum Occidentalium; licèt perperàm indita ei inſcriptio, dicat ſcriptum eſſe poſt Conſtantij obitum. Nam quem Hieronymus[b] tradit ſcriptum eſſe poſt mortem Conſtantij, deſiderari videtur: ſicut & ille, quem ait editum aduerſus Vrſacium & Valentem, continentem hiſtoriam Synodorum Ariminenſis & Seleucienſis.

b Hieron. de Script. Eccl. in Hilar.

[De tertio iſto s. Hilarij ad Conſtantium libro, (qui primo loco in impreſſis codd. collocatus eſt) fueritne ante, vel poſt Conſtantij obitum conſcriptus, diſſentientes ſententias ita conciliari poſſe putauit Bellarm. lib. de Script. Eccl. in Hilar. ſi dicamus Hilarium ſcripſiſſe illum ex Galliâ poſt reditum ab exilio, cùm putaret Conſtantium adhuc viuere, ſed verè mortuus eſſet: quippe conſtat ex Seuero lib. 2. & Hieronymo in Chron. ipſoque Baronio, Hilarium rediiſſe in Galliam paulò antè quam Conſtantius moreretur: & quia res in tam remota regione geſtæ continuò referri non poſſunt, facilè concurrere potuit finis ſcriptionis Hilarij cum fine vitæ Conſtantij.]

III.

Porrò tertio eo libello Hilarius, cùm vidiſſet adeò proſtratam Catholicam fidem, & perfidiã exaltatam, graſſantémque Imperatoris auctoritate impietatem; publicã quam petierat audiẽtiã ſibi denegatã, meliorum rerum deſperatione, ingenti zelo, intrepidóque animo, Imperatoris inconſtantiam acerrimè exagitauit, atque perfidiam grauiter exprobrauit, *Antichriſtum eum, & lupum rapacem*, & *ſceleſtiſſimum mortalium* appellans, & alia id genus plurima vehementiſſimo ſpiritu in eum ingeminãs: etſi nihil ei his profuturus, inde ſaltẽ promeriturus ipſe martyrium. Verùm (vt diximus) magno Dei miraculo accidit, vt nihilominus ab Imperatore iuſſus ſit reuerti ad ſuos, quod quidem hoc ipſo anno vigeſimo quarto Conſtantij contigiſſe, & anno ſequenti in Gallias perueniſſe, S. Hieronymus[c] affirmat. Redeunti verò, Romámque primùm aduentanti, S. Martinus feſtinauit occurrere ex Gallinariâ inſulâ maris Tyrrheni; in quam ſe receperat, vitam acturus ſolitariam, poſtquàm in Illyrico primùm, ac demùm Mediolani pro fide Catholicâ ſæpè vincula & verbera, exiliúmque ſemel ab Arianis paſſus eſſet; quod Seuerus[d] atque Sozomenus[e] tradunt: ſed eùm iam Româ Hilarium abiiſſe competiſſet, eum eſt ſecutus in Galliam.

EIVSDEM REDITVS IN GALLIAS.

c H. in Chro. & adu. Lucif.

d Seuer. lib. 2.
e Sozom. lib. 3. c. 13.

IV. MACEDONII QVID IN SPIR. S.

Ceterùm quod omnium eſt hæreticorum, vt in deterius prolabantur; ſimulátque MACEDONIVS Epiſcopatu Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ abdicatus eſt, (quâ de re egimus anno ſuperiori) quamuis de Filio diceret, eum Deum eſſe, & cùm aliis rebus omnibus, tum ſubſtantiâ Patri ſimilem, tamen Spiritum Sanctum non eiuſdem eum Patre & Filio honoris participẽ eſſe docuit; ſed creaturam eſſe, vnúmque ex Angelis & ſpiritibus miniſtris, gradu tantùm à ceteris Angelis differentem. In cuius opinionis cum eo ſocietatem (inquit Sozomenus[f]) venêre Eleuſius Cyzicenus, Euſtathius Sebaſtenus, & quotquot ab Acacianis Cõſtantinopoli abdicati fuerant. Nam & *Baſilium* quoq; Ancyranum eamdem impietatem ſectatũ eſſe, teſtatur Hieronymus[g], eúmque Macedonianæ partis principem nominat. Addit verò Sozomen[f], borũ doctrinæ non exiguam populi multitudinem, tam Cõſtãtinopoli quàm in finitimis prouinciis adhæſiſſe, quòd iidem nõ malè vitam inſtituerent, & monachiſmum imitari præſeferrent, ſed & oratione ad perſuadendum pollerent. Subditq; de *Marathonio* olim Quæſtore; qui cùm poſt multas collectas diuitias, relictâ militiâ totũ ſe cõtuliſſet ad curandos ægros, & pauperes ſubleuandos, ac demùm vitam monaſticam Euſtathij Sebaſteni amplexatus eſſet; Macedonij hæreſim partim ſtudio partim pecuniâ adeò auxit, auctámque fouit, vt eiuſdem hæreſis ſectatores à nonnullis *Marathoniani* vocarentur. Quòd autem *Eleuſi* (vt ait Gregorius[h] Nazianzenus) ſuæ hæreſis auctorem aſſereret; id inde accidit, quòd cùm Macedonius in ſuburbiis Conſtantinopolis agens, haud diù pòſt exceſſiſſet è vitâ[i], Eleuſius poſt obitum Conſtantij, Cyzici præualens, ibidem eius ſectam in tantum propagauit, vt ipſam Cyzicenam vrbem Anaſtaſius[k] Nicænus *ciuitatem Macedonianorum* appellet, cùm falſa quædam ſigna ac præſtigias Epiſcopi cuiuſdam Macedoniani recenſet.

f Id. lib. 4. cap. 26.

g Hieron. de Script. Eccl. in Baſil.

MARATHONIANI HÆRETICI.

h Greg. Naz. epiſt. ad Nectar.
i Soz. lib. 5. cap. 25.

k Anaſt. Nic. quaſt. 21.

V. ATHANASIVS PRIMVS OPPVGNAT HÆRESIM MACEDON.

Cùm autẽ nouæ hæreſis increbreſcens fama peruaſiſſet quoque Ægyptum, ac de eâ Serapiõ ille Magnus Epiſcopus Thmuenſis certiorem reddidiſſet Athanaſium adhuc in eremo latentem; mox Athanaſius[l] egregiam ad illum reddidit epiſtolam, quâ primus omniũ iacula intorſit in eiuſmodi mõſtrum, vt quẽ acerrimum diuinitatis Filij vindicem Spiritus Sanctus conſtituerat, idem quoque eiuſdem Spiritus eſſet vnius cum Patre & Filio ſubſtantiæ defenſor. Porrò iſtâ blaſphemiâ ab Arianis quoque, qui Filium pariter blaſphemabant, auidè ſuſceptâ, vbicumque tam in Oriente quàm in Occidẽte

l Athan. ad Serap. de Spir. S.

Digitized by Google

Ariani idem et Macedoniani.

l Hieron. de ſcrip. Eccl. in Donat.

m Amb. 3 de Sp. S. 11.

Ariana hæreſis diffunderetur, Macedoniana æquè propagata eſt. Sic enim Donatum Epiſcopum Carthaginienſem partis ſchiſmaticorum, quòd fœdus (vt dictum eſt) iniiſſet cum Arianis, teſtatur S. Hieronymus[l] ſcripſiſſe librum de Spiritu Sancto, Ariano dogmati congruentem. Et S. Ambroſius[m] eſt auctor, eoſdem Arianos è ſacris codicibus delere ſolitos teſtimonia de Deitate Spiritûs Sancti.

VI. Eudoxii Episc. Constant. impietas

Sed quod ad Eudoxium, fæcem hæreticorum omnium ſpectat, quem tanquam oſtentum Conſtantius Imp. in Eccleſiâ Conſtantinopolitanâ collocauit Epiſcopum; tantæ ipſe compertus eſt fuiſſe impietatis, vt cum Aëtio & Eunomio pariter de Filio Dei ſentiret, nempè eſſe Patri diſſimilem; ſicut ex Theodoreto dictum eſt ſuperiùs, cùm actum eſt de Aëtio. Eunomius autem licèt ab Eudoxio aduerſus accuſatores ſæpè defenſus, (nam vt idem auctor[n] ſcribit, non ſolùm ipſe Eudoxius occultabat ſcelus, ſed & ſuaſitquoque Eunomio vt blaſphemias ſuas ad tempus tegeret; fore aliquando vt eas magnificè propalaret) tamen cùm impius eſſe conuictus omninò fuiſſet, conſilio eiuſdem Eudoxij fugam arripiens, hæreſim quam fouerat verbis, (vt teſtis eſt Baſilius[o]) ſcriptis audaciùs promolgauit; ac inſignis impietate euaſit hæreſiarcha, impio Aëtio magiſtro non impar. Quem cùm Baſilius Galatam appellet, erroris arguitur Sozomenus[p], dum eum Cappadocem patriâ fuiſſe tradit; quem quidem conſtat vixiſſe in Cappadociâ.

n Theodor. lib. 2. c. 29.

Eunomii hæresiarchæ procacia, et impia dogmata

o Baſil. adu. Eunom. lib. 1.

p Soz. lib. 7. cap. 17.

VII.

q Theod. hær. fab. l. 4.

Fuit autem homo, ſi quis vnquam alius, immenſo tumore mentis elatus: quem videlicèt Theodoretus[q] ait auſum eſſe dicere, nihil ſe ex rebus diuinis ignorare, ſed ipſam etiam diuinã ſubſtantiam exactè noſſe; eandémque de Deo habere cognitionem, quam de ſeipſo haberet ipſe Deus: Sed & pariter alios omnes execrandæ illius ſectę participes, apertè aſſerere ſolitos, ſe ita Deum nôſse, vt ipſe ſeipſum. Quorum inſuper horrendam blaſphemiam prodens Gregorius[r] Nazianzenus, ait eos aſſeruiſse Filium æquiuocè tantùm Deũ dici, ac nominis ſolius participem eſſe: perinde videlicèt ac animal pictum, animal nomine tenus dicere conſueuimus. De Incarnationis verò incomprehenſibili myſterio, (quod teſtatur Gregorius[s] Nyſſenus) idem Eunomius affirmabat, Dei Verbum non ſecundùm ſubſtantiam, ſed ſecundùm virtutes tantùm humano corpori vnitum eſse: Eundémque de origine & creatione animæ malè ſenſiſse, tradit. Et quem egregium recentiores hæretici gloriari poſſint ſe nactos eſſe doctorem, inſuper iactabat (vt auctor eſt Auguſtinus[t]) fidẽ quam ipſe prædicabat ſufficere ad ſalutẽ, etiamſi grauia atque enormia quis crimina perpetraret, atque in iiſdem perſeueraret aſſiduè: itémque (quod addit Hieronymus[u]) Ss. Martyrum reliquias, eiſdémque adhiberi ſolitum religioſum cultum damnabilem eſſe; eorumdémque miracula, præſtigias eſſe dæmonum. Docuiſse pariter Anabaptiſmum, cùm ſcilicèt rebaptizaret eos qui in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis baptizati eſſent, Epiphanius[x] ſcribit. (Quod & ceteris demùm Arianis fuiſſe commune, docet Auguſtinus libro de Hæreſibus, & alij auctores.) Quin & adeò infenſus fuit hoſtis Trinitatis, vt quælibet etiam ſigna, quibus illa repræſentaretur, amouerit; nempè (vt Theodoretus affirmat) trinam in baptiſmo fieri cõſuetam immerſionem: illúdque ridiculum in homine baptizando excogitauit, vt magnâ cautelâ ageretur; ne aquâ baptiſmi alia membra quàm quæ ſunt ſupra pectus, abluerentur.

r Greg. Naz. orat. 3. de Theolog.

s Greg. Nyſ. 1. de animâ, 6. & 12.

t Aug. de hær. cap. 54.

Reiterata hæreticor. cum Eunomio cognatio.

u Hier. adu. Vigilant.

x Epiph. hær. 76.

VIII. Eunomii impuritas.

z Ruff. lib. 1. cap. 25.

Sed qualis doctrinâ Eunomius, talis & vitæ moribus extitit; quippe diſcipulus & ſcriba Aëtij, aſſerentis abſque peccato licere ſe carnis libidinibus quomodocumque polluere. Vir (inquit Ruffinus[z]) corpore & animo leproſus, & interiùs exteriúſque morbo regio corruptus. Magno verò Fidelium damno vitam longiùs propagauit: ſi quidẽ anno decimoquarto Theodoſij Magni adhuc ſuperſtes in Cappadociâ agebat, quando S. Hieronymus ſcribebat commentariolum de Viris Illuſtribus: vbi & multa eum contra Eccleſiam ſcripſiſse tradit; ei verò reſpondiſſe Apollinarium, Didymum, Baſilium Cæſarienſem, ac Gregorios Nazianzenum & Nyſſenum. Eiuſdem porrò lucubrationes, non ſolùm impias fuiſse, ſed & planè inanes atque inſulſas, vt potè hominis dialecticis tantummodò ſophiſmatibus dediti, ſacrarum verò literarum admodùm imperiti Socrates[y] tradit, dum eius ſcriptorum monimenta recenſet: cui conſentientiâ alij quoque ſcripsêre, & inter recentiores Græcos latè Suidas. Fuit denique legibus etiam Impp. Catholicorum damnatus, quòd ſecretò cõuẽtus ageret: vnde (inquit Theodoretus) accidit, vt iidem Eunomiani dicti fuerint *Troglodytæ*: teſtatúrque, ad ſua tempora in exiguum numerum eam ſectam redactam eſse. Habuit verò diſcipulos, magiſtro impietate non impares; & inter eos *Vrbicum* Potentinum, cuius meminit Athanaſius[a] & *Philoſtorgium*, ingentem laudum ipſius præconem.

y Socr. lib. 4. cap. 7.

Troglodytæ hæretici.

a Athan. de ſing. nom.

a Niceph. li. 2. cap. 29.

IX.

b Soz. lib. 4. cap. 27.

Eodem hoc tempore (inquit Sozomenus[b]) cùm multi ſedem Antiochenam, vacantem per tranſlationem Eudoxij Conſtantinopolim, magno ſtudio ambire cœpiſſent; câque de re contentiones in clero & populo ortæ eſſent, quòd ſinguli eum quem ſpectabant ſecum fide conſenſurum, ad Eccleſiam gubernandam deligerent: percommodum viſum eſt Eudoxianis, *Meletium* Sebaſtiâ Antiochiâ transferre, virum oratione & perſuaſione potentem, moribus ſpectatum, & cum ipſis iam antè opinione coniunctum: cuius æſtimatione futurum putabant, vt non modò ciues Antiocheni, verùm etiam populi finitimi, & maximè Euſtathiani; qui fidei Nicænæ firmiter adhærebant, ad ſuam ipſorum ſectam allicerentur. Sed longè eos fefellit opinio. Nam vt Meletius venit Antiochiam, concione publicè in frequentiſſimo vtriuſque partis conuentu habitâ, Filium eiuſdem cum Patre eſsentiæ palàm aſſeruit: eúmque Archidiaconus illius cleri accurrens, manu admotâ eius os obturaret; ipſe manu multò euidentiùs quàm voce, ſententiam ſuam populo indicans, primùm tres tantùm digitos palàm extendit, mox iiſdem compreſſis vnum ſolum porrexit, quò vnam Trinitatis eſſentiam ſignificaret. Cùm verò rurſùm Archidiaconus, ore dimiſſo manum Meletij comprehendiſſet; ipſe denuò oratione planiore ſuam declarauit ſententiam, populúmque hortatus eſt decretis Nicæni Concilij adhæreſcere; ingenuè teſtificatus, eos qui aliter ſentirent à veritate penitus aberrare. Quapropter Ariani grauiter in eum commoti, egerunt apud Imperatorem vt in exilium eiiceretur: ſe-

Meletius electus Episcop. Antioch. fidem Cathol. profitetur.

dèſque

PALLITVR AT EZOIVS SVBROGATVR.

déſque Antiochena *Euzoio* deferretur, qui olim cum Ario ab Alexandro Epiſcopo Alexandrino abdicatus fuerat. Meletij autem fautores, ſe ab Arianis ſegregantes, conuentus ſeparatim egerunt: ſed tamen iis Euſtathiani, quamuis eamdem fidem tenerent, communicare recuſârunt, quòd Meletius ab Arianis creatus fuiſſet Epiſcopus, eiuſque ſectatores à ſacerdotibus Arianis baptizati fuiſſent. Hæc apud Sozomenum. Sedémque de concione à Meletio habitâ Epiphanius [c], qui & ipſam integrè recitat.

c Epiphan. hær. 73.

X.

d Socr. lib. 2. cap. 34.

Hallucinatur verò Socrates [d], dum ſcribit Meletium ex ſede Sebaſtenâ tranſlatū eſſe Berrhœam, & ex hac ciuitate Antiochiam; cùm potiùs Berrhœâ in ſedē Sebaſtenam in locum Euſtachij depoſiti fuiſſet ſubrogatus, & inde communi decreto populi, conſentientibus in eius electionem tam Catholicis quàm Arianis, quòd vtraque pars eum à ſe ſtare putaret, Antiochiā accerſitus; impellente ad hoc Catholicos Euſebio Epiſcopo Samoſateno Orthodoxo, qui probè notum habebat Meletij animum, quam rem geſtam narrans Theodoretus [e], addit, cùm eiuſmodi commune populi Antiocheni decretum de Meletij electione, apud eumdem Euſebium tamquam ſequeſtrem fuiſſet depoſitum; illúdque poſt eiuſdem violationem Ariani retrahere cupiêntes, ne eius teſtimonio argui fraudis poſſent, egiſſent apud Imperatorem vt Euſebio iuberet reddere; tamen iſtum nullis Imperatoris iuſſionibus, vel minis, induci ad id potuiſſe: adeò vt cùm ad eum perterrefaciendum iuſſiſſet Imperator dexteram ei amputari, ipſe non dexteram ſolùm, ſed & læuam extendens, iuſſerit vtramque abſcindi: Imperatorem autem, auditâ eius magnitudine animi atque conſtantiâ, non ſolùm eum illæſum abire ſiuiſſe, ſed & tum eum plurimùm admiratum eſſe, & poſteâ laudibus efferre non deſtitiſſe.

e Theodor. l. 2. c. 31. 32.

EVSEBII SAMOSAT. CONSTANTIA.

XI.

SYNODVS ANTIOCH. IN CAVSA MELETII

Quòd autem depoſitiones Epiſcoporum ab ipſis quoque Arianis abſque Synodo minimè peragi ſolerent; planè demōſtrare videtur, eam quæ fertur SYNODVS ANTIOCHENA hoc tempore Conſtantij auctoritate celebrata, ad exauctorandum Meletium & ſubſtituendum Euzoium, fuiſſe collectam: quamuis Theodoretus eam cum ipſius Meletij ingreſſu confundere videatur. Ceterùm in Chronico Hieronymi traditur, Meletium hoc anno vigeſimo quarto Conſtantij electum eſſe Epiſcopum Antiochenum, & paulò pòſt deiectum. Cùm verò eadem Synodus celebrata ab omnibus ponatur ipſo Imp. Antiochiæ exiſtente; nequaquam ante initium anni ſequentis haberi potuit; quòd Ammianus [f] ſcribat, Conſtantij Antiochiam aduētum nonniſi circa finem huius anni contigiſſe. Itaque & Socrates [g] disertè teſtatur, eamdem Synodum habitam eſſe anno ſequēti, Tauro & Florentio Coſſ. cùm Euzoius ſedem Antiochenam ſuſcepit. Quæ igitur cauſâ Meletij conuenit Synodus Antiochiæ, nouam rurſus fidem; eamdémque omnium deterrimam condidit; quâ nomen *Simile* ex Formulis Ariminenſi & Cōſtantinopolitanâ eximentes; aſſeruerunt Filium Patri non ſolùm ſubſtantiâ, ſed etiam voluntate, penitùs Diſſimilē eſſe; atque item ex nihilo ortum, ſicut Ario iam ab initio placuerat. Fuêre autem eis ſubſidio ſectatores Aëtij, qui primus poſt Arium eiuſmodi vocibus palàm auſus eſt vti. Vnde factum eſt, vt tum ipſa *Atheus*, ſiue

f Am. l. 20. in fi.
g Socr. lib. 2. cap. 35.

DETERRIMA FIDES POR. ARIANOS.

Impius, vulgò fuerit cognominatus, tum eius ſectatores *Anomiani* & *Exuconty*, hoc eſt, Filiū Patri diſſimilem, & ex nihilo ortum aſſerentes. Habent iſta Socrates, & Sozomenus [h]; ídque (vt apparet) ex Athanaſio [i]. Iámque vides Lector, ex infelici radice Arianæ hæreſis, tot praua germina propagata; nempè Euſebianos, Photinianos, Eudoxianos, Acacianos. Eunomianos, Macedonianos, Aëtianos, Anomianos, Exuconttios; atque etiam *Pſatyrianos* quorum meminit Theodoretus [k]; qui impiè dixerunt, idem eſſe in Deo *Gignere* atque *Creare*: quibus & adiungit *Cyrianos* atque *Dulianos*, qui Dei Filium, Patris ſeruum phanaticè prædicârunt.

h Soz. lib. 4. cap. 25.
i Athan. de Synod.

HÆRESES EX ARIANA PROPAGATÆ.

k Theod. hær. fab. lib. 4.

XII.

IVLIANVS ELIGITVR IMP.

Sed quo tempore à Conſtantio adimitur diuinitas Filio Dei, eodem quoque ipſi Imperium abripitur; cùm in Gallijs Iulianus, à militibus aliâs acclamatus, Imperator eligitur: quod Ammianus [l] pluribus narrat; inſupérque nonnullas refert [m] viſiones, ſeu veriùs phantaſmata earum rerum quas vigilando ſibi effingebat, ipſi Iuliano noctu oblata, quibus velut impellente numine ſubitâ Imperium videri voluit: cuiuſmodi & alia ipſemet Iulianus ſcripſit ad Oribaſium magni nominis ſophiſtam. Nam & inuitum ſe, ac penitùs reluctātem, ab exercitu oblatum Auguſti nomen & auctoritatem ſuſcepiſſe, idem ipſe in Miſopogone conteſtatur. Hiſce verò peractis celebrans Quinquennalia, diademate vſus eſt lapidum fulgore diſtincto; cùm antea præ penuriâ torques aurea fuiſſet à milite capiti ipſius impoſita. Defunctámque inter hæc coniugem Helenam, Romæ in ſuburbano viæ Nomentanæ, vbi Conſtantina ſoror eius, Galli coniux, ſepulta erat, condi præcepit. Hæc apud Ammianum [n].

l Am. lib. 20.
m Id. lib. 19. 21. apud Baron. an. 363. num. 11. & ſeqq.

n Id. lib. 21.

IESV CHRISTI
AN. 361.
LIBERII
AN. 10.
CONSTANTII
AN. 25.

I.

a Am. lib. 21.

IVLIANVS SIMVLAT CHRISTIANVM.

ANNO Chriſti trecenteſimo ſexageſimo primo, Tauro & Florentio Coſſ. Iulianus Auguſtus (inquit Ammianus [a]) nihil interim de ſtatu rerum præſentium mutās, ſed animo quieto incidentia cuncta diſponens, paulatímque ſeſe corroborans, vt omnes, nullo impediente, ad ſuum fauorem alliceret, in hæterà cultui Chriſtiano fingebat, à quo iam pridem occultè deſciuerat, arcanorū participibus paucis, aruſpicinæ augurijſque intentus, & cæteris quæ deorum ſemper fecère cultores. Et vt hæc interim celarentur, feriarum die, quem celebrantes menſe Ianuario Chriſtiani *Epiphaniam* dictitant, progreſſus in eorum Eccleſiam, ſolemniter numine orato diſceſſit. Ita Ammianus.

Cùm verò inter hæc Conſtantius per ſecreta internuntia tentâſſet fidem Vadomari Francorum Regis, ſibi anteà fœderati, vt eum in Iulianum armaret; idémq; Rex officium omne ſuum per literas Conſtantio polliceretur, accidit vt literis Vadomari interceptis, re compertâ idem captus, vinctúſque, à Iuliano in Hiſpanias mādatus fuerit, quando Iulianus mox victis barbaris, qui propè erant in armis, pro acceptis

(vt

(vt ipſe putauit) a dijs beneficijs, placauit (inquit Ammianus) ſecretiore ritu Bellonam; habuitq; ad exercitum concionem, & à ſingulis militare iuramentum exegit. Sic igitur cùm appareat, Iulianum quamdiu fuit in Galliâ deos ſecretò coluiſſe, erroris arguitur Zoſimus[b] qui tunc in Galliis eum publicè immolâſſe ſcribit. Quamprimùm autem ſatis ſibi ineſſe virium vidit, & exercitum ad ſua vota in omnibus comparatum eſſe; quod clanculum agere ſolebat, iam palàm Illyrico facere non erubuit, diiſque publicè ſacrificare cœpit. Teſtatur enim id ipſe in epiſtulâ quam ad Maximum Epheſium (quo ad omnem impietatem vſus fuerat pædagogo) ſcripſit, cùm ex Galliis perueniſſet ad Illyrios; iámque vltrò citróque à Iuliano atque Conſtantio miſſis legationibus, iiſdémque caſſis redditis in apertum bellum progreſſa res eſſet. Ex quibus quidem Iuliani literis Ammianus[c] itidem redarguitur, cùm ait non anteà Iulianum ſe manifeſtum deorum cultorem exhibuiſſe, quàm cùm perueniſſet Conſtantinopolim.

b Zoſ. l. 3.

PALAM DEOS COLARE INCEPIT.

c Am. l. 22.

III.

d Soz. l. 5. c. 1.

PRODIGIVM DE CRVCIBVS IN VESTEM. MILITVM.

Eodem autem fines Illyrici ingreſſo, fertur (inquit Sozomenus[d]) vites poſt vindemiam circiter Vergiliarum occaſum, vuis acerbis miniméque maturis onuſtas viſas eſſe; rorémque tum in eius, tum in comitum ſuorum veſtes, ex aëre delapſum, ſingulis guttis ſignum Crucis impreſſiſſe: prodigium verò portendiſſe, Imperatorem immaturò ætatis ſuæ tempore petiturum, religionem autem Chriſtianam cæleſtem eſſe, & omnes figurâ Crucis ſignari debere. Ceterùm quantumlibet Iulianus viam ſibi, quocumque progrederentur, vi exercitûs aperiret; tamen excuſationẽ quamdam forinſecùs obtexens, ne videretur eſſe tyrannus, (quod ei obiicit Gregorius[e] Nazianzenus) profectionẽ in Oriẽtem inſtituiſſe iactabat, vt ſe purgaret apud Conſtantium de ſuſcepto Imperio, re verâ autem vt totum Imperium ad ſe transferret. At verò Iulianus ipſe eâ epiſtolâ, quam poſt mortem Conſtantij ſcripſit ad Iulianum auunculum, Iouem Solémque appellat; ſe Conſtantium occidere numquam optâſſe; ſed itineri ſe accinxiſſe, vt diis obtemperaret, ſalutem pollicentibus ſi progrederetur, perniciem autem ſi remaneret: itémque quòd hoſtis iam appellatus eſſet, terrere eum dumtaxat cogitâſſe, eóque pacto res ad colloquium aliquod mitius deducere. Porrò Zoſimus ſcribit, Coſſ. Taurum & Florentium, cùm audiſſent Iulianum in Pannoniam perueniſſe, fugâ ex vrbe ſe ſubduxiſſe; eóſque ipſum in publicis memoriis deſcribi voluiſſe *Conſules Fugitiuos*: cùm verò Naiſſum in Daciâ perueniſſet, ibidémque ſubſtitiſſet, accepiſſe nuntium de Conſtantij obitu.

e Greg. Naz. orat. in Iul.

IVLIANVS SE EXCVSAT DE INVASO IMPERIO.

CONSVLES FVGITIVI.

VI.

f Am. l. 21.

SECVNDÆ NVPTIÆ CONSTANTII.

Qui quidem Conſtantius, cùm hiemaret Antiochiæ, (vt Ammianus[f] eſt auctor) defunctâ Euſebiâ coniuge, aliam nomine *Fauſtinam* ſortitus eſt; ex quâ genita filia poſthuma, *Conſtantia* dicta, quam poſteà Gratianus Imp. vxorem duxit. Porrò cùm aduerſus Iulianũ ſe benè putâſſet Occidentale Imperium muniuiſſe; ipſo primo vere aduerſus Perſas in Meſopotamiam irrumpentes, vbi & quaſdam iam muniriones occupauerant, mouens exercitum, peruenit Edeſſam, cùm adhuc Iulianus moraretur in Galliis. Sed cùm Iulianus ſuperatis mōtibus peruaſiſſet Illyricum, nuntij ad Conſtantium percrebuêre certiſſimi, ipſum Italiam & Illyricũ curſu celeri prætergreſſum, clauſtra interim occupaſſe Succorum, ac cita vndique præſtolantem auxilia, vt multitudine ſtipatus armatorum perVaderet Thraciam. Quo cognito mœrore offuſus Conſtantius ſolatio vno ſuſtentabatur, quòd inteſtinos ſemper ſuperauerat motus: communicatóque cum ſuis conſilio, decreuit cum expeditione reuerti; eo maximè quòd & Perſarum Rex ad propria reuerteretur. Interim verò nocturnis imaginibus territus, aliquãdo nondum penitùs merſus in ſomnum, vmbram vidit patris obtuliſſe pulchrum infantem, eúmque ſuſceptum & locatum in gremio ſuo, excuſſam ibi proieciſſe ſphæram, quam ipſe dextera manu geſtabat. quod quidem permutationem indicabat, licèt interpretes placentia reſponderẽt. Ac poſt hæc iunctioribus quoque proximis confeſſus eſt, quòd tãquam deſolatus ſecretum aliquid videre deſiiſſet, quod interdũ affuiſſe ſibi ſqualidius æſtimabat: & putabatur genius eſſe quidam tutelæ ſalutis appoſitus, eum reliquiſſe, mundo citiùs digreſſurum. Ferunt enim Theologi in lucem editis hominibus cunctis, ſaluâ firmitate fatali, huiuſmodi quædam velut actus rectura numina ſociari, admodùm tamen paucis viſa, quos multiplices auxêre virtutes. Iſthæc, & alia de his Ammianus: quibus (paucis demptis) concordat Chriſtiana religio.

FVNESTA VISIO EI OBLATA.

Paulò verò pòſt de Conſtantij obitu agens; ingreſſus (inquit) Antiochiam feſtinando, ad motum certaminum ciuilium (vt ſolebat) auidè ſurrecturus, paratis omnibus exire properabat, immodicè renitentibus plurimis murmure tenus: neque enim diſſuadere palàm audebat quiſquam, vel vetare. Autumno igitur iam ſeneſcente profectus, cùm ad ſuburbanum veniſſet, diſiunctum exinde tertio lapide, Hippocephalum nomine, lucente iam die, cadauer hominis interfecti dexterâ iacens, capite auulſo, conſpexit contra occiduum latus extenſum: territiſque omnibus, finem putantibus fatis, deſtinatiùs ipſe tendebat, (ita loquitur ethnicus auctor) veníſque Tarſum; vbi leuiori febre contactus, ratúſque itinerario moto imminutæ valetudinis excuti poſſe diſcrimen, petit per vias difficiles Mopſueſtiam Ciliciæ: egredíque ſecuto die conatus, illabente morbi grauitate detentus eſt; paulatímque vrente calore nimio venas, vt ne tangi quidem corpus eius poſſet, in modum foculi feruens, cùm vſus deficeret medelarum, vltimum ſpirans deflebat exitium: mentíſque ſenſu tum etiam integro ſucceſſorem ſuæ poteſtatis ſtatuiſſe dicitur Iulianum: deinde anhelitu iam pulſante letali, conticuit, diúque cum animâ colluctatus iam diſceſſurâ, abiit è vitâ tertio Nonarum Octobrium, Imperij vitæque anno quadrageſimo & menſibus paucis. Hæc Ammianus.

V.

PROFICISCITVR ADVERSVS IVLIANVM.

MORITVR.

VI.

Sed quod ait, Conſtantium vltimo elogio ſtatuiſſe Iulianum ſui Imperij ſucceſſorem; puto commentum ethnicorum Iuliano fauentium excogitatum, quò à tyranni nomine eâ arte redderent ipſum immunem. Nam S. Gregorius[g] Nazianzenus de Conſtantio tradit, ipſum inutili pœnitentiâ in extremo vitæ ſpiritu affectum, tria mala Principatu ſuo indigna agnouiſſe: vnum, quòd generi ſuo necem attuliſſet; Aliud, quòd Iulianum Cæſarem creâſſet; Tertium, quòd nouis fidei dogmatibus ſtuduiſſet: ſimúlque cum his vocibus è vita diſceſſiſſe. Sed

g Greg. Naz. orat. in laud. Athan.

MORITVR PŒNITENTIA INVTILI.

vtcumque hæc eius extrema ſe habuerint, illud exploratum habetur, morientē ipſum fuiſſe ab Euzoio Ariano Epiſcopo Antiocheno baptizatum; teſtante id Athanaſio[h], & ceteris omnibus. Itaque cùm vixiſſe impium, & impiè clauſiſſe diem extremum, maiorum omnium conſtet aſſertione; vnus quem diximus, Gregorius duabus illis luculentiſſimis in Iulianum ſcriptis orationibus, comparatione Iuliani eumdem Conſtantiū ſuper ſidera conatus eſt extollere; quòd & putauerit pœnitentem obiiſſe. Nam alioqui, licet eum excuſet, haud tamen in fide Catholicâ non erraſſe defendit; quem à ſuis fuiſſe deceptū affirmat. Certè quidem ex edictis pro religione Chriſtianâ & aduerſus idololatriam, magiam, aliáſque eiuſmodi impietates, ac prauos mores promulgatis, non modicam meruit laudem. quem & egregiâ enituiſſe caſtitate, adeò vt nec aliquâ potuiſſet aduersâ vel leui ſuſpicione pulſari, Ammianus affirmat. Quod autem pertinet ad alios eius probè compoſitos actus, necnon quæ eidem vitio vertebantur, atque de eius vultûs effigie; habes hæc omnia fuſiùs ab eodem Ammiano recenſita.

h Athan. de ſynod.

Greg. Naz. quomodo eum laudat.

VII. Cùm autem ex eodem Gregorio[i] conſtet, fuiſſe, eum Chriſtiano ritu ſepulturæ mandatū Conſtantinopoli; miramur dici eundem inter diuos eſſe relatum: niſi fortaſsè id Iulianus ethnicus præſtiterit, ad abolendas contractas ex ingratitudine notas. Vixit (inquit Victor[k]; quē huc ipſo anno Iulianus Conſulatem præfecit Secundæ Pannoniæ, & æreâ quoque[l] ſtatuâ honorauit:) annos quadraginta quatuor; imperauit cum patre, fratribus, ac demùm ſolus, annos triginta nouem; factus Auguſtus annos viginti quatuor expleros, octo ſolus, cum fratribus & Magnentio ſexdecim, Cæſar quindecim. Hæc cùm ita legantur apud Victorem, deprauata eſſe noſcuntur. Illud autem certum eſt; Conſtantij Imperium inchoatum eſſe ab obitu Conſtantini, anno Domini trecenteſimo trigeſimo ſeptimo, vndecimo Calendas Iunij; productúmque ad præſentem vſque annum, quo ipſe obiit tertio Nonas Octobris: ſicque eumdem imperaſſe poſt patrem, annos viginti quatuor, menſes quatuor, & dies quatuordecim.

i Greg. Naz. orat. 2. in Iulian.

k Vict. in Iulian.

l Am. l. 21.

Eiusdem ætas, et imperium.

VIII. Ceterùm præter multiplicia aliarum hæreſum monſtra, quæ ſub eodem Conſtantio Eccleſiam vniuerſam peſſumdederunt, de quibus dictum eſt ſuperiùs; auctor eſt quoque Epiphanius[m], Massalianorum errores ab eiuſdem Imperatoris tēporibus coaluiſſe in Meſopotamiâ: cui maiorem fidem præſtandam putamus, vtpote tunc viuenti, & aduerſus eamdem hæreſim ſcribenti; quàm Theodoreto, qui poſteà vixit, affirmanti temporibus Valentiniani atque Valentis Impp. prodiiſſe. Sed vt altiùs eius originē ex Ephipbanio repetamus; fuit alia ſecta nō ex Chriſtianis, vel Iudæis, Samaritíſve comparata, ſed ex Gentibus, dicta *Euphemitarum*; qui cùm plures deos aſſererent, nonniſi tamen vnum adorarent, quem dicerent *Omnipotentem*; ſolerēntque in publicis à ſe ædificatis oratoriis conuenire precū causâ; qui & ſe ipſos nominabant *Martyrianos*, quòd cùm Gentiles eſſent, à prouinciarum Præſidibus vexationem paterentur: ſed & *Satanianos*, propter cultum, quem exhiberent Satanæ, ne ab eo læderentur. Hæc de iis Epiphanius. At verò diuerſi planè ab eis ſunt, de quibus agimus, à precibus item dicti *Maſſaliani*; iidémque *Euchitæ*, ſeu *Precatores*: quos & ſe *Spirituales*, reliquos verò homines *Carnales* dicere ſolitos, Theodoretus[n] affirmat; eoſdémque prodiiſſe ex Chriſtianis monachis, qui ſolitudinē Meſopotamiæ incolebant; quorum nomina recenſet[o], Dadoēn, Sabbam, Adelphium, Simeonem, Hermam, & alios nonnullos.

m Epiph. hær. 80.

Massaliani hæret.

Euphemitæ Martyriani hæret.

n Theod. hær. fab. l. 6.

o Id. l. 4. c. 10.

IX. Iſti igitur illud primùm iecerunt ſtruendæ impietatis fundamentum, vt quòd Dominus[p] admonuiſſet ſemper orandum, cetera cuncta paruî aut nihili facienda aſſererent: id affirmantes eſſe tanti momenti, vt ſolum ſufficeret ad omnes poteſtates aduerſarias ſuperandas. Ex quo imprimis prouenit, vt quod erat monaſticæ diſciplinæ coniunctum opus manuum, penitùs prætermitterent, quòd iuſſiſſet Dominus[q] operari cibum qui non perit. Sed & ieiunium ignorabant; ſatis dicentes ſufficere ad mentem expurgandam, Orationem. Iidémque ad preces cuibant permixti mulieribus; quod à ſanctis Chriſtianorum inſtitutis penitùs abhorrebat. Quinetiam nefandum illud dogma excogitâſſe, Theodoretus affirmat, vt dicerent, Sacramenta Eccleſiæ nec prodeſſe nec obeſſe; ſed oratione tantùm peccata laxari, dæmonéſque fugari, impiéque iactabant, ſe habere baptiſmum ad inſtar nouaculæ; vt ſicut hæc pilos corradit, & tamen iidem ex radicibus iterum pullulant: ita poſt baptiſmum remaneret peccatum originale, ſed perpetuâ oratione peccati radix prorſùs euelleretur. Habere item vnumquemque hominem, habitantem in ſe dæmonem, nec ipſo caruiſſe Apoſtolos; cum verò tantùm oratione fugari: quâ aiebant poſſe quoque effici homines impaſſibiles. Duas inſuper poſſidere homines animas, earúmque alteram eſſe ſupercæleſtem: ſéque capaces eſſe corporeis oculis videndi ſanctiſſimam Trinitatem. Vnde accidebat, vt huiuſmodi viſionibus, quæ per dæmonum illuſionem ſolent fieri, vehementer delectarentur: quarum apparitionibus, ac quibuſdam rerum futurarum præſumptis reuelationibus, eò inſaniæ peruenerunt, vt non tantùm dicerent ſe eſſe perfectos, ſed vel Angelum, vel Prophetam, immò & Chriſtum eſſe iactarent; reliquos autem indignos eſſe Chriſtiano nomine. Sed & repentè ſaltabant, ac ſuper dæmones ſe ſaltâſſe iactabant, & digitis ſagittantium ſpeciem præſeferentes, ſe in dæmonem iaculari affirmabant: aliáque quædam faciebant ſimili furore plena; vnde etiam *Enthuſiaſtarum* nomen ſortiti ſunt. Hæc de iis Theodoretus.

p Luc. 18.

Massalian dogmata, et deliria.

q Ioan. 6.

X. De quibus etiam agens Damaſcenus[r], multa addit de eorumdem in mendicos, & alios quoſcumque egenos immanitate; quibus negabant aliquid dandum eſſe, ſed ſibi omnia ſuppeditanda, eo quòd ipſi ſoli eſſent pauperes ſpiritu. Addit inſuper, ex dogmatis præſcripto fas eis fuiſſe iurare, ac peierare. Docuiſſe item, ad libitum poſſe dirimi cōiugia, ſuaderéq; filiis neglectum parentum, & ad ſibi omnia conferenda ſolitos exhortari: negâſſe pariter quemquam initiari ſacramentis, niſi ſuper quem viſibilis gratia Spiritûs ſancti deſcenderet: phantaſticis enim huiuſmodi viſionibus à dæmone illudebantur, vt ſuper eo viſibili ſigno apparere videretur Spiritus ſanctus, cùm præſertim ordinationes celebrarent: nam habebāt Sacerdotes & Epiſcopos. Eóque pertinet quod S. Auguſtinus[ſ] tradit, eos

r Damaſc. hær. 80.

Aliæ eorumdem impietates et ludibria.

ſ Aug. de hær. c. 57.

de porgatione animæ neſcio quam phãtaſticam & ridiculam fabulam narrare ſolitos: porcam ſcilicèt cũ porcellis ſuis videri exire de ore hominis quando purgatur, & in eum viſibili ſimiliter ſpecie ignẽ qui non comburit, intrare. Maſſalianorum quoque eam ſententiam fuiſſe S. Hieronymus [t] docet, vt diceret poſſe hominem ad perfectionem, atque ad ſimilitudinem & æqualitatẽ Dei, humanâ virtute & ſcientiâ peruenire: ita vt aſſererent, ſe ne cogitatione quidem & ignorantiâ (cùm ad cõſummationis culmen aſcendiſſent) poſſe peccare. Quod verò ad habitum corporis ſpectat: eos comas muliebres producere, & ſacco cõſpicuos incedere ſolitos, Epiphanius tradit; indéque & *Saccophoros* nuncupatos eſſe, alias dicetur. Qui quidem haud viſi ſunt prętergreſſi Meſopotamiam, vel Syriam; occultè ſerpentes, eò quòd expellerentur ab omnibus, ſicubi detecti eſſent.

t *Hier. dial. aduerſ Pelag. in praf.*

XI. MONACHORVM QVORVMDAM ÆGYPTIORVM FATVI ERRORES.

Quòd autem iidem dicerent, ab hominibus orantibus dæmones foras egredi per excrementa, ſputa, mucum, & alia; in memoriam reuocatur, his contraria conatum eſſe dæmonem ſuadere *Monachis quibuſdam Ægypti*; nimirùm peccatum eſſe, eiuſmodi corporis neceſſaria excrementa egerere: abutentibus videlicèt ſententiâ Domini [u], quâ dixit, Non quæ intrant per os coinquinare hominem, ſed quæ exeunt. In quos iure inuehitur Athanaſius, ad Ammonẽ Archimandritam ſcribens: vbi etiã declarat, eò vſque progreſſam eſſe illam hęreſim, vt eâdem ratione matrimonium quoque damnaret, quòd in procreatione prolis è corpore progredi ſemẽ neceſſe eſſet. In horum pariter claſſem adlegendi ſunt illi *Pſeudomonachi*; quos S. Epiphanius in ſuâ Anacephalæoſi recẽſet: quorum alij cum nullis penitùs hominibus preces faciebant, & ob eam cauſam impudẽter ſãcta myſteria, licet laici eſſent, cõtrectabãt: alij Epiſcopos ſeipſos conſtituentes, Epiſcopalia munia obibant: alij ſeipſos caſtrabant; alij propriâ auctoritate eos qui ex Arianis ad ſe accederẽt, rebaptizabant; alij nulli prorsùs communicare volebant; ac denique alij precabantur in vinculis. Quibus etiã longè teriora videri poſſunt, quæ *Euſtathius*, ſiue *Eutactus*, hereſiarcha docuit ſuos monachos. Sed quòd de illis dictum ſit ſuperiùs in Synodo Gangrenſi, iam his decurſis, noui Imperatoris res geſtas inuiſamus,

u *Matth.* 15

ALIORVM DELIRIA.

(HIC INCIPIT TOMVS IV. ANNALIVM BARONII.)

XII. IVLIANVS IMPERAT.

Conſtantio igitur defuncto, *Flauius Claudius* IVLIANVS, cognomento APOSTATA, annos natus vndetriginta, vniuerſum Romanum Imperium ſolus obtinuit: perueniénſque Conſtantinopolim tertio Idus Decembris, eùm prę impietatis ſcelere Chriſtianis omnibus horrori eſſe debuiſſet; nullâ de his impræſentiarũ habitâ ratione, ab eiſdem vt conciuis fauſtis acclamationibus exceptus eſt, ac Senatûs populique officiis obſequiiſque cumulatus; vt Ammianus [x] & Zoſimus [y], tradunt. Ipſum enim Conſtantinopoli natum, non hi tantummodò auctores, ſed Mamertinus quoq; Conſul in Panegyrico ei dicto, aliique teſtantur. Qui autem à rudimentis pueritiæ primis (vt loquitur Ammianus) inclinatior fuerat erga deorum cultum; quíque, vt ipſemet [z] de ſe teſtis eſt, iam ante decenniũ à Chriſtianâ religione deſciuerat, licèt ob metum Cõſtantij, nonniſi ſecretò numina coleret: cùm nuper (vt vidimus) impietatem eiuſmodi in Illyrico palàm profiteri cœpiſſet; nactus iam liberas habenas Imperij, nihil antiquiùs habuit, quam vt collapũ ſub Conſtantino & Conſtantio eumdem deorum cultum (quorũ beneficio aſſecutum ſe affirmare ſolebat Imperium) in priorem ſtatum reponeret. Ideóque templis (vt aiunt [a]) aperiri iuſſis, ínque illis ſacrificia immolari; exinde pariter cœpti ſunt feſti dies vbique ritu Gentiũ celebrari. Ipſéque Iulianus ſãguine victimarum (quod refert Gregorius [b] Nazianzenus) corpus abluens, Baptiſmi ſignaculũ, in quantum potuit, deleuit; eodémque manus profanauit, quibus ſacram Euchariſtiã ori admoturus acceperat. Ac deinde more maiorum Imperatorum, vnà cum Imperio ampliſſimi Sacerdotij dignitatẽ ſuſcipiens, nec quid minimũ in re tantâ paſſus præteriri veteris obſeruantiæ, Summo Pontificatu initiatus eſt ſolẽnibus Gẽtiliũ ritibus, quorum vanitatem & impuritatem Prudentius [c] graphicè depingens, ſuis verſibus deridendam propoſuit. Illúdque inter cetera de eo prædictus Gregorius [d] narrat, ſufflationibus & reſufflationibus maxillas indecorè inflãtem, altaris ignem accendere ſolitum. Et quòd omnium eſſet ſuperſtitioſiſſimus, voluit pariter (vt ſcribit Eunapius [e]) Eleuſiniorum ſacrorum Pontifex creari: Minoréſque & ipſe, iam factus ſummus culturæ deorum Pontifex, creãs Pontifices, eoſdem in diuerſas prouincias diſtribuit.

x *Am. l.* 25.
y *Zoſ. l.* 3.
z *Iul. ep. ad Alexand.*

DEORVM CVLTVM RESTITVIT.

a *Am. ibid. Socr l.* 3. *c.* 1. *Soz. l.* 5. *c.* 3.
b *Greg. Naz. orat.* 1. *in Iulian.*

CHRISTIANITATEM ABDICAT RITV SOLEMNI

c *Prudent. Periſteph. in Rom. hymn.* 10.
d *Greg. Naz. orat.* 2. *in Iulian.*

PONTIFICATVM ASSVMIT.

e *Eunap. in Vit. Philoſ. in Maxim.*

XIII. IVDICIO SVBIICIT MAGISTRATVS CONSTANTII.

His autem rebus geſtis Gentilium animos ſibi deuinciens, aliâ quoque ratione Chriſtianis extitit gratiſſimus; dum quo infenſiſſimo animo in Cõſtantium fuerat, eius aulicos & Magiſtratus, (non ſine magnâ dei prouidentiâ, quòd iſti in gratiam Conſtantij fauentes Arianæ hæreſi, magnis moleſtiis Catholicos affeciſſent) iudicio ſubiectos variis cõfecit ſuppliciis. Nam ex Ammiano accuratiùs hæc pertractãte conſtat, inter alios Taurum huius anni Conſulem ordinariũ, Palladiúmq; Magiſtrum Officiorum, Euagrium Comitem rei priuatæ, Saturnium ex Cura Palatij, & Cyrinum ex Notario, in exilium pulſos: Florentium alterum Conſulem, qui ſe periculo opportunè exemit, capitis crimine damnatum eſſe abſentem: Vrſulum verò Comitem Largitionum, Apodemium Agentẽ in rebus, & Paulum cognomento Catenam, viuos combuſtos: ipſúmque Euſebium Eunuchum, Arianorum patronum, in Deum impium, in ſanctos Epiſcopos contumelioſum, Præfectum Cõſtantij Cubiculi, ab ima ſorte ad vſque iubendum Imperatori penè elatum, pœnæ lethali addictum: omnéſque demùm aulicos, vel capite, vel relegatione mulctatos: ac vehementiùs vrbam illam Eunuchorum Palatinorum exagitatam; quibus etiam ne quis ſuffragator accederet (vt Ammianus affirmat) lege vetuit, ſanciuitque (quod addit Socrates) vt illis qui paſſi eſſent ab eis iniuriam, facultates iniquè abreptæ redderentur, & ea potiſſimùm, quæ iidem Eunuchi ex deorum fanis expilaris ſibi vẽdicãſſent. Ciuitates pariter multiplicatis tributis ſub Conſtãtio exhauſtas, ac penè deſertas mœnibúſque orbatas, ex ærario collata pecunia in priſtinum ſplendorem reſtituens, (quod Mamertinus publicâ oratione laudauit) plurimùm ſibi prouinciarum ſubditarum gratiam conciliauit. Sed & Romanæ Vrbi hoc anno ſummâ penuriâ periclitãti, licèt lõgè poſitum, mirâ celeritate abundè ſubueniſſe, idem auctor aſſerit. Ammianus inſuper, inutiles illum Palatij expenſas reſecuiſſe. Hiſq; omnibus effecit,

MVNIFICENTIA EIVS ERGA PROVINCIAS.

cit, vt qui ob impietatem videri poſſet intolerandus, etiam diligeretur à multis.

XIV. Episcopos exvles advocat.

f Hier. adu. Lucif. l. 2. g Socr. l. 3. cap. 4. h Soz. l. 5. c. 2. i Theod. l. 3. c. 4.

Quin & magnam inde ſibi laudem comparauit apud optimos quoſque, quòd exulem diù pacē Catholicæ Eccleſiæ reſtituit, ab acerbiſſimâ illâ tot annis per Arianos perſecutione fugatā; non modò Epiſcopis à Conſtātio damnatis exilio, ad ſuas Eccleſias redire permiſſis, (quod teſtantur Hieronymus[f], Socrates[g] Sozomenus[h], Theodoretus[i];(ſed & aliis pariter religionis cauſâ exulibus relaxatis. Verùm, quod fidem facit hæc illum non amore Catholicorū præſtitiſſe, ſed vel beneficentiæ in quoſcumque affectatione, vel odio Conſtantij eiúſq; miniſtrorum, quorum auctoritate Catholici vexati fuerant; is nullâ habitâ ratione exulum, cùm & plures etiam hæreticos, ſed qui Arianis haud in omnibus conſentirent, Conſtantius proſcripſiſſet, ex æquo omnes iuſſit exilio relaxari: interque illos Atheum Aëtium, ad quem extant eiuſdem Iuliani literæ, eum in memoriam priſtinæ cognitionis & amicitiæ in Regiam accerſentis.

k Soz. l. 5. c. 5.

Sicut etiam Nouatianorum[k] Eccleſiā ab Eleuſio Cyziceno Epiſcopo Ariano dirutā, per eumdem propriis ſumptibus intra bimeſtre ſpatiū, grauiſſimâ mulctâ præſcriptâ, refici mandauit. Et omnibus quos ab exilio reuocauit, etiā bona ſua reſtituit: ſanciuitque, ne quis Chriſtianos vel iniuriâ afficeret, vel ad immolandum inuitos traheret: veritus (vt creditur) ipſo ſuî aduentu cū illis aperto Marte pugnare, quos ſciret impleſſe multitudine Romanum Orbem.

Laborat pro pace Ecclesiæ.

l Am. l. 22.

Ideóque vt hâc etiam parte gratus illis eſſet, inter Chriſtianæ religionis Epiſcopos cōciliatorē ſe geſſit[l]: fruſtráque in Palatium vocatos, ac de his monitos, ſuo ipſorum omnes reliquit arbitrio. Inde autem captās occaſionem Chriſtianis detrahēdi, quòd adeò pugnaciter inter ſe altercarentur; reddidit inſuper eoſdem in epiſtolis & colloquiis ſuis, *Galilæorum* nomine contemptibiles, & expilatione iam factâ templorum exoſos; multis præterea artibus in Chriſtianā religionem ſenſim inſurgens. Contrà verò Gentilium ſacerdotibus[m] priſtinos honores reddidit, omniſq; generis immunitates decreuit.

m Soz. l. 5. c. 3.

Et vbique iam abrogatis Conſtantij Magiſtratibus, aliíſque ex animi ſui ſententiâ ſubrogatis; tandem omnibus rebus ad ſecuritatem Imperij ſtabilitis, ſeriò cœpit excogitare modos, quibus Chriſtianam religionem funditùs euerteret.

IESV CHRISTI
AN. 362.

LIBERII
AN. II.

IVLIANI IMP.
AN. I.

I.

a Am. l. 21.

Ivlianvs Maximvm

ANNVS Christi trecenteſimus ſexageſimus ſecundus, Eccleſiæ admodùm ærumnoſus, Conſules habuit Mamertinum atq; Neuittam. Hicq; eſt *Mamertinus* ille, cuius ad Conſulatum indigniſſimè (vt docet Ammianus[a]) adſciti, extat de Gratiarū actione oratio panegyrica, quâ laudes noui Imperatoris adulatoriè nimis prædicauit. Cùm verò ex more ab eodem Conſule publica munera ederentur, eiſque intereſſet Iulianus Auguſtus, nuntiato *Maximi* Philoſophi, quē literis ex Aſia accerſiuerat, aduentu; idem Imperator (inquit Ammianus[b]) exiliuit indecorè; & qui eſſet oblitus, effuſo curſu è veſtibulo longè progreſſus, oſculatum, ſuſceptúmque, reuerēter ſecum induxit, per oſtentationem intēpeſtiuam nimius captator inanis gloriæ viſus.

Philos. excipit.

b Id. l. 22.

Erat his Maximus philoſophus Cynicus, idémq; magus; quo (vt aliàs dictū eſt) vſus in philoſophicis facultatibus, præceptorem etiam habuerat impietatis: ideóq; & quòd ipſius diuinationibus Imperium acceptum ferret, ab eo totus pependit, & quem magis coleret habuit neminem: vt ex variis eiuſdē Iuliani ad eum epiſtolis, ipſiúſque Maximi Vitâ ab Eunapio deſcriptâ, ſatis apparet. Ceterùm diuerſus hic eſt ab illo item *Maximo Cynico*, qui ſub Theodoſio Imp. S. Gregorio Naziāzeno negotium Conſtātinopoli faceſſit; ille quippe patriâ fuit Alexandrinus; hic autem Smyrnæ natus, Epheſius dictus eſt, quòd ibidem diuoòs egerit; quem nonnulli perperàm Tyrium dixerunt. *Maximus* enim *Tyrius*, cuius extant conciones, Philoſophus fuit Platonicus; vixítq; ſub Commodo, vt teſtis eſt Suidas.

Maximi Cynici dvo.

II.

c Iul. ep. 12. ad Baſil. d Greg. Naz. orat. 2. in Iulian.

Iulian. vocat Basilium et Greg. Naz.

e Id. ep. 17.

Cæsarii victoria de Iuliano.

f Id orat. de ſun. Cæſ.

Curauit præterea Iulianus, quos ſciret eruditione clariſſimos viros, eodem ad ſe vocare. Nec Gentiles tantùm, ſed & Chriſtianos; atque inter alios, *SS. Baſilium*[c], & *Gregorium*[d] Naziāzenum, Athenis olim egregia eruditione ſibi notos. Accedere verò ad illum, impietate iam vbique diffamatum, recuſantes reiecit, necique (ſi licuiſſet) reſeruauit. Sed de his poſteà. Cúmque qui agebat Conſtantinopoli tunc temporis, *Cæſarius* frater eiuſdē Gregorij, philoſophicis facultatibus nulli ſecundus, iam anteà à Cōſtantio in Senatum cooptatus, ab eodem Iuliano Præfecturâ donatus eſſet Cuſtodiæ Theſauri: idem tamen, procurantibus[e] vtroq; Gregorio patre & fratre, in patriam ſe recepit; ſed nobiliſſimâ auctus coronâ, de ſuperato Apoſtatâ in certamina de fide cum eo publicè habito; cuius hiſtoriam egregiè deſcripſit idem ipſius Cæſarij germanus Gregorius[f].

III.

Ecebolii amet. inconstantia.

g Socr. l. 3. c. 11.

At lōgè aliter *Ecebolius*, rhetor magni nominis; qui pro Principū religione[g] fidem mutans, cùm ſub Conſtantio Chriſtianū ſimulâſſet, iam ſub Iuliano Gentilitatem coluit: idémque rurſùm eo mortuo ad Chriſtianos rediēs, ante portam Eccleſiæ ſe pronum abiiciens ſic clamauit, *Me quaſi ſalem infatuatum pedibus conculcate.* Intereà verò, quòd iam ad ethniciſmum prolapſus eſſet, fuit Iuliano percarus[h].

h Vid. ep. Iul. 43. ad Ecebol.

i Eunap. in Vit. Philoſ.

Coluit præterea idem Auguſtinus mirificè *Oribaſium* Pergamenum, quo iam olim vſus erat medico; qui tantùm quoque (inquit Eunapius[i]) in ceteris excelluit virtutibus, vt ad Imperium etiam Iulianum euexerit. Sed ſupra hos, aliósque eiuſmodi plurimos, in honore habuiſſe videtur *Libanium*, celeberrimum huius temporis Oratorum Antiochenum, cuius ſcriptis[k] plurimùm delectabatur; eumdémque Quæſturâ inſigniuit: ſicut & *Themiſtium* inſignem Philoſophū (quod tradit Suidas) Præfecturâ vrbis Conſtantinopolitanæ; cui iam anteà Conſtantius[l] Præturæ inſignia contuliſſet. Fuère præterea ei in pretio *Nymphidianus* & *Claudianus*, Maximi[m] fratres: ipſum verò Maximum delegit[n], qui ſcriptas à ſe lucubrationes cognoſceret, & pro arbitrio emendaret.

k Iulian. ep. 14. ad Liban.

l l. 2. C. Th. de Prætor.

m Eunap. ib. n Iul. ep. 16.

Et hoc quidem laude dignum videri poterat

o Greg. Naz. orat. 1. in Iul. — IVLIANI AVLA REFERTA MAGIS. — p Chryſ. orat. adu. Gen. — q Greg. Naz. orat. 2. in Iulian. — r Am. l. 22. — ſ orat. 1. in Iulian. — t Soz. l. 5. c. 2. — u Nic. l. 10. c. 3. — HORRENT DÆMONES PRÆSENTIAM CHRISTIANI. — x Prudent. in Apoth. cont. Iuda.

in Iuliano, eruditorum virorum conſuetudine delectari; niſi complures ex illis (vt ſuperiùs dictum eſt, & confirmat Gregorius [o] Nazianzenus) ſic foris Philoſophos agerent, vt tamē magos intùs gererent. Verùm vt hæc quoque illi, ethnico homini, & ſuperſtitioni addicto cōdonentur; ſed quid cum Imperatore philoſopho, lenones, meretrices, atque cinædi? Huiuſmodi enim hominibus Palatium referrum fuiſſe, eóſque ſecum vbique cultûs Veneris, ac religionis prætextu, circumducere ſolitum Iulianum, non ſolum Chryſoſtomus [p] oculatus teſtis, cùm Iulianus ageret Antiochiæ, itémque Gregorius [q] Nazianzenus affirmant; ſed & ipſe quoque Ammianus [r] ethnicus auctor. Sacrificanti verò portenta ſæpiùs accidiſſe, varij tradunt: & aliquando exta animalium coronatam Crucem edidiſſe, idem Gregorius [ſ] aſſerit, necnon Sozomenus [t], Nicephorus [u], aliíque recentiores. Aliquādo etiam Chriſtiani adoleſcentis, qui putabatur Gentiles, præſentiâ, quam horrerent dæmones, victimarum immolationem impeditam omninò fuiſſe, territúmque ſacerdotem corruiſſe, ac ipſum Iulianum præ metu ſolum aufugiſſe, Prudentius [x] tunc (vt ipſe teſtatur) puer, verſibus ſuis poſteà cecinit.

V. PERSECVTIO IVLIANI DIVERSA AB ALIIS. — y Iul. ep. 7. ad Artab. & 43 ad Eccb. — z Chryſ. ſerm. de SS. Iuuent. & Maxim.

At hæc omittentes, vt iam de eacitatâ in Chriſtianos PERSECVTIONE agamos; ea longè diſpar extitit ab aliis per ethnicos Impp. illatis. Siquidem illi ſancitis legibus, Chriſtianos diis ſacra facere acerbiſſimis pœnis impulerunt: Iulianus [y] autem colendi deos vim nemini adhibēdam eſſe potuit; tarus (quod in omnibus olim Perſecutionibus contigerat) omnes ad martyrium, quaſi ad alvearium apes (vt illum dicere ſolitum, teſtatur Chryſoſtomus [z]) volaturos, indéque ex ſolito incrementa maiora Chriſtianitatem ſumpturam. Quapropter quòd non aperto palàm gladio furens perſecutio, ob fidei Chriſtianæ profeſſionem graſſata fuerit, idem Chryſoſtomus ait, in pace Eccleſiæ martyres ſub Iuliano paſſos eſſe. Eâdémque ratione, nec inter Perſecutiones hanc receuſendam eſſe, cōplures exiſtimârunt: licèt Auguſtinus [a] & Gregorius [b] Nazianzenus cōtrarium planè ſentiant ac probent. Itaque Iulianus violentiam maximè populâribus inſolentiis relinquens, ſibíque partes ſuadendi retinens; verſutè primùm iuſſit, Chriſtianos vel à profeſſionibus ſuis publicis diſcedere, vel fidem abiurare; diſceſſionem autem deligentibus, alias poſteà diuerſas finxit cauſas, quibus eos variis ſubiiceret ſuppliciis. Hoc enim Chryſoſtomus & Gregorius, harum rerum inſpectores affirmant; conſtátque ex Actis Martyrum, quos hoc tempore pati contigit. Addit verò Gregorius, eiuſmodi perſecutiones genere, domeſticos maximè, atque milites exagitatos eſſe. Inter quos elozit egregium *Helpidy*, inſignis nominis Senatoris, qui anno ſuperiori à Conſtantio Præfecturâ Prætorij decoratus fuerat, martyrium [c]; cùm ob præclaram fidei confeſſionem, ficto tamen perduellionis crimine accuſatus, primùm equis indomitis, vnà cum ſociis, alligatus atque pertractus, deinde in ignem coniectus eſt.

a Auguſt. 18 de ciuit. 52. — b Greg. Naz. orat. 1 in Iulian. — c Martyrol. Rom. & Menol. Gr. 16. Cal. Dec.

VI. MVTAT LABARVM. — d Soz. l. 5. c. 16.

Labarum quoque, magnum illud & præcipuum Imperatorum Vexillum, ab eodem Iuliano mutatum eſſe, Gregorius tradit: ſed diſtinctiùs Sozomenus [d], Crucem inde, quam Conſtātinus appoſuerat, ipſum abſtuliſſe, & ad veterem ethnicorum Romanorum formam reduxiſſe: dediſſéque operam, vt in publicis imaginibus, iuxta ipſum Iulianum Iupiter depingeretur, velut è cælo coronam & purpuram ei præbens, Mars item & Mercurius in eum intuentes, & quaſi teſtificantes quòd vir eſſet tum dicendi arte, tum re militari præſtans. Repeliuntur etiā nummi [e] antiqui, Iuliani voltum expreſſum habentes cum inſcriptione Serapidis, tamquam ille ipſe eſſet, cui à ſiniſtris inhæreret effigies Iſidis, (quibus imaginibus apud Ægyptios Sol atque Luna repræſentari ſolebant,) ea aduerſo verò latere, gemina imago duplicem Iſidem repræſentans, duas namque fuiſſe Iſides nonnulli tradiderunt [f], quorum ſententiam hi nummi optimè comprobant. Hoc autem non primus Iulianus aggreſſus eſt, vt Serapidi vultum ſuū conformem redderet, ſicut Commodus Herculi; ſed more maiorum ſuorum, & potiſſimùm Hadriani Imp. feciſſe, antiquum [ff] numiſma docet, in quo effigiatum Serapidem ſimilem Hadriano, comâ excepta, quæ in Serapide myſticum quid ſignificabat, probè intelligi poteſt.

e Habet Baron. Annal. Tom. VI. hoc an. accept. à Phil. Viguio Lovan. — IVLIANI IMAGO INSTAR SERAPIDIS. — f Vid. Lil. Girald. de diis Gent. Synt. 12 in fi. — ff Hab. Bar. ex Lal. Paſqual. — IMAGINIS IMP. CVLTV, TECTA IDOLOLATRIA.

Hæc autem imaginibus admiſceri iuſſiſſe Iulianum Sozomenus ait, vt ſimulatione honoris Imperatori decreti, (Imperatorum enim imagines, Chriſtianos quoque milites pio cultu, abſque vllâ idololatriæ labe honorare ſolitos, aliàs diximus:) latenter etiam venerari cogeret res vnà depictas. Quâ fraude plurimos deceptos, ac maximè in erogatione donatiui, quando incenſum imaginibus Imperatorum offerri mos erat; paucos dolum intelligentes, nec ſuaſionibus, nec donis, nec minis eò impelli potuiſſe; & ea deceptis nonnullos reſipuiſſe, ac dona referentes, magnâ conſtantiâ CHRISTVM confeſſos eſſe, ideóque è militum numero exemptos, iniuriáque affectos ac relegatos, idem Sozomenus narrat, necnon Gregorius [g] Nazianzenus, atque Theodoretus [h].

g Greg. Naz. orat. 1. in Iul. — h Theod. 3. hiſt. 16.

VII.

Ceterùm Prætorianos potiſſimùm, quibus ſalus ipſa Imperatoris cōcredita erat, Iulianum voluiſſe deorum eſſe cultores, renuentes autem militiâ & honoribus priuatos expuliſſe, tradit Socrates [i]; intérque illos clariſſe inſignem *Ioviani* ducis, ac *Valentiniani* & *Valentis* frâtrum, confeſſionem: cuius mercedem, Imperium poſteà iidem omnes obtinuēre. De Valentiniano verò & id ſpecialiter obſeruatur [k]; eum aliquando, cùm ex officio (erat enim Prætorianorum Tribunus) Imperatorem præcederet, in fanum Fortunæ choreas ducentem, Ædituique aquâ luſtrali introëuntes expiarent; pugnis Æditoum ipſo inſpectante Iuliano cecidiſſe, quòd aquæ guttam ſuæ læuæ aſperſiſſet; tantúmque ſuæ veſtis excidiſſe, quantum gutta madefeciſſet. Verùm tres iſtos Duces, licèt baltea depoſuiſſe ſcribat Socrates [l], affirmat tamen nequaquàm militiæ gradu ab ipſo Iuliano priuatos eſſe, quòd tales agnoſceret qui Reipublicæ plurimùm inſeruire poſſent. Sanè conſtat Iouianum vnà cum Iuliano in expeditione aduerſus Perſas militâſſe; idque permiſſum eſſe tradunt, ob ſpectatam parentis virtutem. At Valentinianum & Valentem Sozomenus aſſerit exulâſſe religionis causâ Melitinæ Armeniæ ciuitatis; ſolutos autem exilio ab ipſo Iouiano creato Imperatore. Hallucinatus tamen in eo videtur, dum id ait contigiſſe in Galliâ: nam ibi dum fuit Iulianus, ſemper Chriſtianum

i Socr. l. 3. c. 13. — k Theod. l. 3. c. 1. Soz. l. 6. c. 6. — VALENTINIANI EGREGIA CONFESSIO. — l Soc. l. 4. c. 1.

in Chriſtianos impetum feciſſet, multáque cæde perpetratâ, plura etiam comminaretur, ideóque gentis Præfectus mediâ quâdam viâ inter temporis tyrannidem & leges incedens, multis Chriſtianorum abductis, de nonnullis etiam Gentilibus ſupplicium ſumpſiſſet: eumdem Iulianus eam ob rem Præfecturâ ignominiosè abdicatum, expulerit in exilium. Ceterùm ne tam nobilis Eccleſia, tot certaminibus erecta martyrij coronâ priuaretur; præter hæc idem Iulianus eiuſmodi deorum ſuorum contumelias vlciſci voluit, cùm nec corplurium aliorum qui templi munitioni manus admouiſſent, tum nobiliſſimi ciuis *Eupſychij* [c], nomen reddentis antiquioris martyris *Eupſychij*, qui ſub Hadriano paſſus ibidem fuerat.

c Soz. lib. 5. c. 10. Menol. & Martyr. 9. April.

XIII. QVID NAZIANZI

Quo eodem tempore in ceteras pariter Cappadociæ Eccleſias graſſante per milites Iuliano, vt eas ſibi adiungeret; quæ nobiliſſimè nuper Nazianzi erecta fuerat, ab illius ciuitatis Epiſcopo, Gregorio nomine, quantumlibèt ſenio confecto, ab immiſſis militibus fortiter liberata eſt: vt rem geſtâ fuſiùs deſcribit ſæpiſſimè citatus eiuſdem Gregorij filius, Gregorius [d] cognomento Theologus, vulgò Nazianzenus nuncupatus. Qui & aliam ſubdens hiſtoriam de electione Archiepiſcopi Cæſarienſis, tunc factâ cùm in eâ ciuitate Iulianus eſſet; ait, cùm de eâ inter ſe contenderent Cæſarienſes, tandémque plebs tota vno conſenſu Euſebium quemdam nobilitate & probitate clarum, ſed adhuc catechumenum, inuitum licèt in ſede collocâſſet, & Epiſcopos qui ad electionem conuenerant, coëgiſſet illum baptizare, & Antiſtitem pronuntiare: his iiſdem Epiſcopis paulò poſt eam inſtitutionem, vt minùs legitimam, abrogare cupientibus, in eâque re a Iuliano ipſo, & Præfecto prouinciæ, infenſis Euſebio, adiutis ſolum Gregorium ſeniorem ſe illis omnibus opponẽtem, & Præfecto magnâ conſtantiâ obnitentem, Imperatoris repreſſiſſe impetum, & ciuitatem periculo, Epiſcopos infamia liberâſſe.

d Greg. Naz. orat. in ſun. patr.

XIV. DE BASILII ET GREG. NAZ. VITÆ INSTITVTO.

Quod verò ad hanc quoque rem pertinet, accidit poſt hæc, vt monachi quibus in illis partibus præerat S. Baſilius, tam æmulatione quâdam in eumdem nuper electum Euſebium, qui cum Baſilio ſimultatem aliquã exercebat, quàm quod eumdem ſuum ipſorum principem Baſilium prouehere ſtuderent; ſeſe ab Euſebio communicatione diuellerent; partémque populi facili negotio ab eo diſtraherent, cùm ob tumultum in Euſebij electione coortum, qui eam ciuitati iam ſuſpectam reddebat, tum ob magnam Baſilij apud omnes venerationem: qui cùm iam anteà, poſt relictas Athenas, altius [e] vitæ genus animo ſpectans, inſtituta monachorum cognoſcendi gratiâ, Ægyptum, Palæſtinam, Syriam, & Meſopotamiam perluſtraſſet, eorumdémque inflammatus exemplo, reuerſus in patriam, idem viuendi genus conſectatus eſſet, demùm poſt ſacros libros in Eccleſiâ populo lectos, & explanatos presbyter ab Hermogene Epiſcopo Cæſarienſi, iſtius Euſebij prædeceſſore factus fuerat. Verùm Baſilius corpus Eccleſiæ lacerare fugiens, ſimúlque conſultore eodem Gregorio Iuniore cognomento Theologo, fido & amantiſſimo ſodali, (qui & ipſe [f] eodem fermè tempore, à patre Gregorio inuitus presbyter ordinatus fuerat) vnà cum illo in Pôticas ſeceſſit ſolitudines: vnde à ſuis Cæſarienſibus literis reuocatus, apologeticam dedit de ſuâ ſucceſſione epiſtolam [g]. Quę quidem cùm nonniſi poſt creationem Euſebij accidiſſe, ex ipſo Gregorio [h] cõſtet; erroris arguitur Gregorius presbyter in Vitâ eiuſdem Gregorij, dum id ait contigiſſe ſub Conſtantio. Sicut & iam alibi corrigendum monuimus Ruffinum [i], vbi dixit Baſilium è cathedrâ publicè profitentem, per ipſum Gregorium perductum fuiſſe in ſolitudinem. Namque Gregorium perueniſſe ad Ponti eremum, ab ipſo Baſilio ibi iam commorante ſæpius vocatum, ex ipſiuſmet Gregorij ad eum redditis literis [k] habetur manifeſtum.

e De his vide ipſum Baſil. ep. 79. ad Euſtach. in quâ vitã ſua vſque ad hoc tempus, veluti epitomen texuit; & Greg. Naz. orat. in laud. Baſil.

f Vid. Greg. Naz. ep. 11. ad Baſil. & carm. de vit. ſuâ.

g Baſil. ep. 141.

h Greg. Naz. orat. in laud. Baſil.

i Ruff. l. 2. cap. 9.

k Greg. Naz. ep. 4. & ſeqq.

XV. PROFICISCVNTVR IN EREMVM.

Sed vt ſucceſſionis vtriuſque certior ratio habeatur, quantum ex epiſtolis vltrò citróque datis colligere licet; illud imprimis reperimus, Gregorium primò ſeceſſiſſe in rus paternum nomine Arianzum, locum ſui natalitij, in eâ Cappadociæ regione ſitum quæ Tiberina dicebatur: eodémque tempore Baſilium, ob tumultus occaſione Euſebij motos, Cæſareâ recedentem, Neocæſaream primariam Ponti ciuitatem, vbi à cunabulis aſſueuerat, quaſi ad portum confugiſſe inde in proximam migraturum eremum, cui nomen Matazæ [m]; ad ripam iucundiſſimi fertiliſſimique fluminis Iridis. Cùmque ipſe eò inuitaret Gregorium, hicque è contrario eum in Tiberinam regionem allicere conaretur: tãdẽ aliquibus hinc inde pro vtriuſque loci præſtantiâ datis literis [n], dulcedine magnâ, & ſalſis feſtiuiſque iocis, periucundo lepore conditis; cùm nihil penes Gregorium antiquius eſſet, quàm ipſum Baſilium conuenire, incunctanter id præſtitiſſe. Qui quidem adeò modico tẽporis interuallo poſt Baſilium eamdem Ponti ſolitudinem petijt, vt vnà cùm illo eò ſe profectum eſſe teſtetur in oratione quam poſteà in laudem eius habuit.

l Nicet. in Greg. Naz. orat. in plag. grand.

m Baſil. ep. 79. 120.

n Ap. Greg. ep. 6. 7. &c.

XVI. SECRETVM IBI AGVNT.

Quamuis porrò in eâdem ambo degerent eremo, ſeparata tamen ab inuicem tuguria habitâſſe, inſtar monachorum Ægyptiorum, quos nominabant Anachoretas, certum deducitur argumentum ex breui illâ epiſtolâ [o] eiuſdem Gregorij ad Amphilochium in eâdem eremo commorantem. Ex quâ detegitur pariter arreptum ab illis auſterum vitæ propoſitum; quippe qui adeo ſterilem delegiſſent locũ, vbi nec oluſculorum ſuppeteret abundantia. Aderat tamen ipſius Baſilij mater *Emmelia*, ſanctiſſima femina; quæ olim cum viro ſuo, item Baſilio nominato, tempore perſecutionis Maximini pro fidei cõfeſſione facta extorris, ad hæc vſque tempora ſuperſtes, nihil verita ſexum aut ætatem, filium Baſilium in eremum ſecuta eſt: ſed quod monaſticæ vitæ inſtituta non paterentur, vnà cum filio ipſam degere; in villâ trans fluminis ripâ ſitâ habitare delegit [p]: indéque iiſdẽ Baſilio & Gregorio fame enectis [q] annonam ſuppeditabat.

Ceterùm quæ tribus ſeqq. artic. habentur de Baſilio & Gregorio extant apud Baron. an. ſeq. ſed nobis ſatius viſũ eſt, ſuperioribus adnectere, quòd eiuſdem ſint argumenti. nec certo diſtinguantur tempore.

o Ibid. ep. 12.

p Baſil. ep. 79.

q Greg. ep. 8.

XVII. ADMIRANDA MONACHORVM PONTI VITA.

Quale verò ſoleret eſſe diuerſorium monachorum illic agentium, admirandũ illud quòd Baſilius [r] prædicat vitæ inſtitutũ, ex his quæ Gregorius in vnum collegit, vniúſque eſt complexus epiſtolæ ad Hellenium breuitate, intelligi poteſt, in quâ admirandas videas quorumdam auſteritates, & abſtinẽtias; quas & rurſùm commemorat in epiſtolâ ad Iulianum Tributorum Exæquatorem, & in tractatu de Calamitatibus animæ ſuæ. Sed & Baſilius in ſecũdâ allocutione ad monachum lapſum, enumerat fermè omnes vitæ monaſticæ aſperitates, quibus ipſe at-

r Baſil. ep. 79.

BASIL SCRIBIT REGVLAS MONAST.

f Ruff. lib. 1. c. 9.

que Gregorius,ſicut & alij aſſeuerant.Ceterùm idem Baſilius in eàdem eremo diuino afflatus Spiritu,*Regulas* illas verè aureas(quæ adhuc extant) monaſticum inſtitutum arripientibus piè ſanctéque præſcripſit,ex quibus ceteri qui poſteá vixêre ſanctiſſimi Patres,monachorum inſtitutores,diſciplinam hauſerunt.Quod autẽ Ruffinus[f] agens de amborum in eremo conſuetudine,partitiſque inter eos officiis,tradit Baſilium Ponti vrbes & rura circum-ire ſolitum,deſidéſque gentis illius animos ad rerum cæleſtiũ cõtemplationem accendere,& ad monaſticæ vitæ cultum excitare, Gregorium verò meditationi magis deditum,animam ſuam exercitiis indeſinentibus excolere:quàm verè hæc, & alia eiuſmodi dicat,ipſe viderit.Nam in ipſorum epiſtolis,vno eodémq; ſpiritu, parique ſtudio,iiſdem ambos occupatos exercitiis perſpicere licet.

XVIII.

BASIL. IN EREMO EXAGITATVR CALVMNIIS.

t Baſil. ep. 63.

Ruſsùm autẽ dum in eàdem Ponticâ ſolitudine Baſilius verſaretur, licèt (vt dictum eſt) è fluctibus maris videre poſſet ad tutũ portũ nactus eſſe confugium,haud tamen deſiuit exagitari procellis,nec quidẽ leuibus. Cùm enim eo tempore deceſſiſſet Muſonius, inſignis pietate Neocæſarienſis Epiſcopus,& vniuerſæ ciuitatis eſſent in deligendo ei ſucceſſore Baſilio propenſiora ſtudia; accidit vt qui ſe in eam Eccleſiam intrudere conabantur hæretici Sabelliani,eumdem Baſilium ambitionis, rerum nouarũ cupidinis,Deique deſertionis accuſarent;contrà verò ſe Magni illius Gregorij Thaumaturgi,primi Neocæſarienſis Eccleſiæ Antiſtitis,doctrinæ ſectatores iactarent. Quâ arte Neocæſarienſes, primogenitoris ſui Gregorij ſtudioſiſſimi,hęreſi Sabellianâ infeliciter potari,in eam pariter corruerunt erroris foueam,vt Baſilium, quem ſibi expetiuiſſent dari Epiſcopum, acerbiſſimo odio fuerint inſectati. Quod cùm Baſilius perſenſiſſet, magno de pereunte populo dolore confectus,apud quem ſub Macrinâ ſanctiſſimâ feminâ auiâ ſua,prima fidei rudimẽta percepiſſet;ad eoſdem Neocæſarienſes apologeticam ſcripſit epiſtolam[t], quâ ſe ab illatis calumniis penitùs expurgauit,fraudéſque Sabellianorum detexit; atque inſuper de inſtitutione Monaſtica,déque Vigiliis,& ritu Canendi pſalmos, (quarum rerũ causâ grauem ab hæreticis patiebatur calomniam; quaſi earum ipſe recèns extitiſſet inuentor:) pleniſſimã attulit rationem,dum id genus vitæ & diſciplinæ docet iam antè in vniuerſâ Catholicâ Eccleſia fuiſſe latiſſimè propagatum. Ad calumniam verò de Epiſcopatu Neocæſarienſi ab eodem expetito, ſequenti ad eoſdem datâ reſpondet epiſtolâ;quâ pariter illos hortatur,vt relictâ Sabellianorum impietate,Gregorij Thaumaturgi, aliorúmque ſubſequentium Epiſcoporum, doctrinæ ac traditioni adhæreant. Ceterùm quanto tempore in eâdem ſolitudine perſeuerare tum ipſi,tum etiam Gregorio licuerit,dicetur ſuo loco:nunc ad Iulianum redeamus in Chriſtianos debacchantem.Cuius in omnes furor cùm non poſſit ſimul eâdem narratione concludi,diſcretione prouinciarum ipſum dicendi ordinem diſtinguemus.

XIX.

IVLIANI PERSECVTIO IN GALATIA

n Sez. lib. 5. c. 10. Martyrol. & Menol. 11. Cal. April.

Ac primò in vicina Cappadociæ Galatia *Baſilius*[n] Ancyræ presbyter,(nobilis ſub Conſtantio,fidei Catholicę aduerſus Arianos confeſſor) quòd Chriſtianos ab idololatria auerteret, poſt multa tormenta martyrium ſuſtinuit. Porrò diuerſum hunc eſſe à Baſilio illo, eiuſdẽ Ancyræ ciuitatis Epiſcopo Ariano, auctoritate Sozomeni[x] demõſtratur;dum aſſerit, Baſilium Epiſcopum,poſt obitum Iuliani,ſub Iouiano recantantem palinodiam,Nicænæ fidei ſubſcripſiſſe. Cui adnectendus *Buſiris* hæreticus Encratita, qui in eâdem ciuitate Ancyrâ ſub Iuliano tormẽta & vincula[y] mirâ cõſtantiâ paſſus, (omnes enim cuiuſuis ſectæ Chriſtianos Iulianus in ſe prouocauerat; adeò vt & ipſi hæretici ei obniti magnis animis ſæpè ſtuduerint:) ad Imperium vſque Theodoſij vitam propagans, damnatâ priori hæreſi, in pace Eccleſiæ Catholicæ requieuit. Et in eâdem Galatiâ *Philoromus*[z], preſbyter,idemque ſummæ abſtinentiæ monachus, Iuliani iuſſu,caluitie ei priùs factâ,dirè à pueris verberatus eſt: ſed ſuperſtes permanens, poſt etiam piis per Orbem ad loca ſancta peregrinationibus illuſtrior eſt redditus.

x Soz. lib. 5. cap. 4.

y Id. ibid.

z Pallad. in Lauſiac.

XX.

IN PHRYGIA.

a Am. l. 22.

b Iul. ep. 21.

c Greg. orat. 1. in Iul.

d Soz. lib. 5 c. 14.

Ex Galatiâ Peſſinuntem Phrygiæ ciuitatem, memoriâ Matris deûm apud Ethnicos celebrẽ, veniſſe Iulianum,ibîque venerato numine, hoſtiíſque litato & votis, Ancyram rediiſſe,ſcribit Ammianus[a]. Porrò eumdem Iulianum Matris deûm ſacris à ſe reſtitutis præfeciſſe ſacerdotẽ Calixenam,anteà Cereris ſacerdorio inſignitã, ſummè laudatam inter Ethnicas mulieres, epiſtola[b] eiuſdem ad ipſam eâ de re ſcripta teſtatur. Duos autem *adoleſcentes* Chriſtianos ob eamdẽ deûm Matrem contumelioſè vexatam, arámque dirutam,in iudicium vocatos, inſigniter ei, eiúſque miniſtris illuſiſſe, Gregorius[c], Nazianzenus ſcribit;dum, vt ait, alter purpurã Iuliani,ac ſermones eius vt inanes & futiles effuſo riſu proſecutus eſt: alter cùm vngulis toto corpore altiſſimè impactis laceratus eſſet,ſolámque tibiam haberet vulnerum expertem, carnifices vt ne huic quidem parcerẽt hortatus eſt. Quo eodem tempore, in eiuſdem Phrygiæ ciuitate Meri, *Macedonius, Theodulus*, & *Tatianus*,ob confracta idola,poſt multa alia dira cruciamenta, craticulis impoſiti, martyrium conſummârunt, hæc poſtrema verba ad Præſidem elocuti; *Si cupiditate duceris carnes aſſas deguſtandi,verte nos in altera latera, ne in ipſo guſtu tibi ſemiaſſi videamur.* Et Cyzici[d] in Proponti de,Eleuſius Epiſcopus (licèt inter Semiarianos profitens) in carcerem concluſus eſt, quòd Gẽtilium fana vaſtâſſet,ipsóſque Gentiles ad ritus patrios contemnẽdos induxiſſet.Idémq; poſteà, vnà cum aliis clericis,vrbe pulſus eſt:illud cautè excogitante Iuliano,vt cùm Antiſtites ac clerum vrbibus exegiſſet, reliqui Chriſtiani concionibus & doctoribus priuati,diuturnitate tẽporis in ſuæ ipſorum religionis obliuionem venirent.In Thraciæ quoque vrbe Hadrianopoli, *Philippus*[e] Epiſcopus, aliique cum eo, poſt carceres & flagella,incendio cremati ſunt. Et Doroſtori in Myſiâ *Æmilianus*[f] parem incurrit pœnam, quòd idolorum ſimulacra cõfregiſſet, & ſacrificia diſperſiſſet.Factum eſt enim,vt cùm impudentia Iuliani in reſtituendo deorum cultu vbique feruesceret, Spiritus Domini ad eam retundendam complures paſſim Ierobaales[g] aris deſtruendis armauerit.

IN ALIIS PROVINCIIS.

e Menol. & Martyrol. 1. Cal. Nouemb.

f Theod. lib. 3. c. 6. Hier. in Chron. Mart. & Menol.

g Iud 6.

XVI.

VENIT ANTIOCHIAM.

h Zoſ. lib. 3.

Porrò cùm Antiochiam perueniſſet, primò quidam ab omnibus benigniſſimè exceptum fuiſſe, ſed mox philoſophicam eius auſteritatẽ portentoſis quibuſdam dicteriis punctam eſſe à populo Zoſimus[h] tradit; ipſum autem non facto ſe vltum, ſed tantummodò oratione facetâ

Digitized by Google

tam in ipſos quàm vrbem compoſita, magnam in ſe cum irriſione accerbitatem cōtinente. Verùm tradit Ammianos eum nihil aliud eâ adeptum eſſe, niſi quòd illos ad eadem crebriùs inculcanda, & alia addenda, prouocârit. Vocauit autem eam & *Miſopogonem*, & *Antiochicam*: hoc quidem posteriori nomine Dionem Chryſoſtomum, alióſque imitatus, qui ex locis vbi dictæ eſſent, nomen appoſuerunt orationibus ſuis: Miſopogonē verò, hoc eſt, Odium Barbæ, quòd cùm Antiocheni Christiani contemptum ab ipſo diuioum numen aliter vindicare non poſſent, multis eum deridentes ſcommatibus, à vultûs ſpecie ac formâ corporis, & imprimis à Philoſophicâ, promiſsâ, & hircinâ barbâ, ludibrij argumentum aucupati eſſent. Ridebatur enim (ait Ammianus [i]) *vt Cecrops, homo breuis, humeros oſtentans anguſtos, & barbam præſe ferens hircinam, grandiaque incedens, tamquam Oti frater & Ephialtis*, quorum proceritatem Homerus in immēſum tollit. Itidémque *Victimarius* dicebàtur, & culpabatur, quòd ſacra licenter vehens ſtipatus mulierculis incederet: quæ ipſe dict. coact. diſſimulare pro tēpore, ità inflāmabatur interiùs Sed hæc de barbâ, & alia quædam, eidē iuniori, & in Galliis militanti, ab aulicis Cōſtantij obiectari ſolita; idem auctor [k] ſcribit; à quibus (inquit) *Capella non homo, loquax talpa, purpurata ſimia, literio Grecus*, & alia id genus appellabatur. Quo ſimili ludo, *Idolianum*, & *Piſaum*, & *Adonaum*, & *Tauricremū*, à multis vocari ſolitum, Gregorius [l] Nazianzenus tradit: videlicèt à cultu idolorū, & Iouis Piſęi qui colebatur in Elide; atq; ab Adonidis feſtis, quæ ipſe cū mulierculis Antiochiæ celebrabat; denique ab immolatione taurorum: in quâ quidem tam creber fuit, vt illud aſſerat Socrates [m] iuſſiſſe aram & taurum in quodam numiſmate incidi; alióque rurſùm numiſmate taurum inſculpſiſſe, qui mundum cornibus expugnaret. Ceterùm hæc & alia his ſimilia, publicâ voluiſſe oratione refellere, & cōtra vulgi blaterationes diſſerere; nec philoſophi quidē, nec Imperatoris fuit officij: quorū alterius id fuiſſet muneris cōtemnere, alterius diſſimulare, & aliâ occaſione populum ad ſeria quæque cogitanda compellere. Effecit porrò illud egregiè, vt quæ iactata in auras inanes, ſi non aliter, temporis ſaltem ſpatio obliuione delenda forent; ex eâ ab ipſo conſcripta oratione, remanſerint monumentis perpetuis conſignata.

i Am. lib. 22.
VICTERIA IN EVM.
k Id. lib. 17.
l Greg. Naz. orat. 1. in Iul.
m Socr. lib. cap. 15.

XXII.
QVERELÆ IN ANTIOCH.

Eâdem verò ſuâ oratione grauiter inter alia expoſtulauit aduerſus Antiochenos, quòd ſubobſcuris quibuſdam dictis ipſum execrari, & Conſtantium in eius impietatis vltionem expetere declararent: itémque quòd ad ſepulchra Martyrum preces ad Deum frequentarēt, vt ab eius eriperentur tyrannide: necnon quòd clamoribus eum impeterent, cùm cernerent templa adeuntem. Sed quo maximè commorom ſe teſtatus eſt, illud fuit, quòd Antiochenorum (vt ait) in deos impietate, Apollo famoſiſſimū toto Orbe Daphniticū templum, in ſuburbiis ciuitatis conſtructum, deſeruiſſet, & mutus prorſùs redditus eſſet. Sed quod ad rem iſtam attinet: cùm multi auctores, qui eodem ſæculo res geſtas Iuliani ſcripsēre, de illa egerint, vnus nobis pro cunctis ſufficiat Ioannes Chryſoſtomos, qui ſanctitate & doctrinâ ceteros antecellens, fidem etiam maiorem inde ſibi meruit, quòd & patria Antiochenus, & licet tunc adhuc puer; tamen cuncta præſens inſpexit; ac luculentâ poſteà oratione in Gentiles conſcriptâ, teſtes complures adhuc viuentes, ad redarguendum ſi qua minùs verè ſcripſiſſet, prouocauit.

XXIII.
n Chryſ. orat. cont. Gent.

Is igitur diffuſiſſimè hanc hiſtoriam eâdem oratione [n] tractans, agénſque primò de tranſlatione corporis *S. Babylæ* martyris & Epiſcopi Antiocheni in Daphnem lucum, factâ olim per Gallum Cæſarem; ait, Babylam non ſtatim è templo dæmonem eiecisse, ſed obſtructo ore otioſum reddidiſſe, adeò vt ab illo tempore nullum oraculum, vti conſueuerat, ederet. Eius autem ſilētij cauſam primò exiſtimatam eſſe, quòd iam non ampliùs ſacrificiorum particeps fieret: ſed cùm à Iuliano, antiquum victimarum cultum reſtituente, magnâ inſtantiâ de reddendo oraculo inquietaretur violentâ neceſſitate conuictum reſpondiſſe, Daphnem cadaueribus ſcatere, idque oraculum arcere, quo audito, Imperatorem, qui hæc optimè nouerat intelligi de Reliquiis S. Babylæ, confeſtim earum capſulam inde deturbari iuſſiſſe: eâdémque à Chriſtianis magno honore in ciuitatem reductam eſſe. Hæc Chryſoſtomus. Addit verò Sozomenus [o], eiuſmodi tranſlationem factam fuiſſe ingenti populi frequentiâ, atque pſalmorum canto: cúmque Chriſtiani identidem repeterēt hunc verſum [p], *Confundatur omnes qui adorant ſculptilia, & qui gloriantur in ſimulacris ſuis*; excandeſcentis Imperatoris mandato, multos in vincula fuiſſe coniectos: Intérque alios *Theodorum* adoleſcentem; cui cùm in equuleo & tormentis [q] diuinitùs Angelus præſtò eſſet doloris morſus ſedans, ſudorēſque abſtergēs & frigidâ ardorem reſtinguens; ideóque ipſe eumdem verſum alacriùs cantaret: inuictâ eius cōſtantiâ ad Imperatorem delatâ, ipſum concilio habito, ne & maiori ludibrio haberetur, ac Chriſtiani plus inde gloriæ colligerent, omnes liberos dimiſiſſe.

OBMVTESCIT IDOLVM, OB RELIQVIAS MARTYRIS.
o Soz. lib. 5. c. 18 19.
p Pſal. 96.
MAGNIFICA TRANSLATIO RELIQVIAR. S. BABYLÆ.
q Soz. ibid. Socr. lib. 3. c. 16. Ruff. lib. 1. c. 36.

XXIV.

Quod verò Iulianus infenſus in Babylæ oſſa, non ea diſiici aut comburi iuſſerit, ſed cum honore in ciuitatem reduci permiſerit; id inde accidiſſe ait Chryſoſtomus, quòd exterritus eſſet prodigiis, quæ præceſſerant aduerſus ipſius auunculum, Iulianum item nomioe, Præfectum Orientis, & Felicem Præfectum Ærarij, ambos olim Chriſtianos, ſed in gratiam Imperatoris Apoſtatæ factos deſertores. Qui cùm ſimul ambo, vnà cum aliis, iuſſu Imperatoris ingreſſi eſſent Dominicum Aureum (ita nominatam Eccleſiam Antiochenam, à Conſtantino Magno & Conſtantio, vt vidimus, ædificatam) ad vaſa ſacra auferenda; omnéſque clerici aufugiſſent, præter Theodoritum presbyterum theſauri cuſtodem: hunc idem Iulianus Præfectus, quòd nollet theſaurum iodicare, verberibus cæſum, aliíſque tormentis exagitatum, demùm ſecuri feriri iuſſit: idémque ſacrilegia ſacrilegiis addens, per contumeliam aduerſus ſacram menſam minxit, atque Euzoio eum prohibere conanti colaphum impegit, ac denique ſupra vaſa ſacra, inuerſa, & ſuper pauimentum extenſa, impuríſque manibus contacta, ſedit. Felix verò magnificentiam eorū conſpicatus, *Ecce*, inqoit, *quā ſumptuoſis vaſis filio Mariæ miniſtratur*. Sed haud diù ſiuit eos diuina vindicta de tātis ſceleribus exultare. Siquidem Iulianus verendis atque viſceribus putrefactis, non ampliùs per eas partes excremēta valens egerere, ſed ea per ſceleratum

DIVINA VINDICTA IN CONTEMPTORES CHRIST. RELIG.

leratum

Digitized by Google

leratum os, inſtrumentum blaſphemiæ, euomens, miſerè petiit. Felix autem direptis viſceribus, ſanguinis ex ore profluuio derepentè extinctus eſt. Hæc; & alia eò ſpectantia, plutibus Chryſoſtomus[s], Sozomenus[ſ], Theodoretus[t], & alij[u]: Idque ipſum de vtroque eodem Præfecto Ammianus[x] breuiſſimè perſtrinxit. Sed & Elpidium Comitem rerũ priuatarum, & ipſum ex Chriſtiano factum deſertorem, qui Iuliano atque Felici comes extiterat in direptione vaſorum ſacrorum, infeliciſſimè diem extremum clauſiſſe, Nicephorus[y] tradit. Quod autem ſpectat ad tempus ſuppliciorum eorumdem; cùm ex ſententiâ Chryſoſtomi ea ſpectantis, conſtet ante tranſlationem Babylæ, & templi Daphnitici conflagrationem contigiſſe, iiſque admonitum Iulianum Imp. eiuſdem Martyris reliquiis perperciſſe; perperàm ab Ammiano, & aliis, ordine præpoſtero recenſentur.

s Chryſ orat. in Gent.
ſ Soz. lib. 5. cap. 7.
t Theod. lib. 3. c. 12. 13.
u Bed. in Martyrol. 23. Oct. &c.
x Am. li. 23.
y Nic. li. 10. cap. 19.

XXV. Conflagratio templi Daphnitici.

Ceterùm mox vt capſula Babylæ Antiochiã delata eſt, eiuſdem martyris precibus ignem in templum Daphnes cælitùs demiſſum eſſe, teſtatur eâdem oratione Chryſoſtomus; totúmque templi tectum exuſſiſſe, atque ipſo idolo in cinerem redacto, à parietibus & columnis prorsùs abſtinuiſſe; vt his ædificij reliquiis, tamquam vocalibus monimentis, dæmonis impoſtura, deorum imbecillitas, & viri Dei ſumma potentia, poſteris manifeſtaretur: Poſt id verò incendium, cùm Iulianus Imp. à dæmonis ſacerdote, nec vinculis, nec tormentis, vllum alium eius auctorem extorquere potuiſſet, quàm ignem de cælo delapſum: ne hoc verum eſſe ab aliis crederetur Chriſtianos in eius rei crimen adduxiſſe, ac diriſſimam in eos quæſtionem exercuiſſe. Quâ etiam ratione Ammianus, inter alias vulgò iactaras, quas recenſet eius conflagrationis cauſas, ſuſpicionẽ pariter de Chriſtianis inculcat: quidvis potiùs ad defenſionem idoli cum Iuliano fingens, quàm veram cauſam toto Oriente & Occidente notiſſimam admittens. Cùm tamen & ruſticos ipſos proximè habitãtes, publicè teſtatos eſſe, fulmen è cælo ſe vidiſſe ſuper templum delatum, Theodoretus affirmet. Sed & *Artemius* dux, qui tum erat Antiochiæ coram ipſo Iuliano exprobrauit (vt habẽt ipſius Acta) non ab hominibus fuiſſe templum incenſum, ſed igne cælitùs miſſo. Hic olim ſub Conſtantino Magno aduerſus Maxentium tyrannum militans, videre cum aliis meruerat Crvcis ſignum, quod ei apparuit: poſteà iam ſenex à Conſtãtio nobiliſſimis Præfecturis honeſtatus, miſſus fuerat nouiſſimè in Ægyptum cum ampliſſimo magiſtratu. Inde verò prætextu expeditionis Perſicæ à Iuliano Antiochiã accerſitus, cùm eum reperiſſet de quibuſdam Antiochenis presbyteris quæſtionem habere; magnâ animi libertate eumdem impietatis arguens, poſt vincula & tormenta varia, capite truncari iuſſus eſt: cuius illuſtre martyrium Ammianus Gentilium more obſcurare conatus, atrocium criminum mole obrutum periiſſe ait. Ea verò non alia fuiſſe, niſi quòd plurima deorum ſimulacra confregiſſet, teſtis eſt Theodoretus[b].

Christianis adscribit vra.
z Am. li. 22.
a Metaphr. & Sur. 20. Oct.
Artemii martyrium.
b Theod. lib. 3. c. 17.

XXVI.
c Id. c. 13. 14.

Ex quo etiam, de iis quæ ſpectant ad Apollinis Daphnitici cultum, addimus corollarium[c] de adoleſcente filio ſacerdotis eius templi: qui à muliere quâdam Chriſtianâ diaconiſſâ fidei rudimẽta edoctus, impietatem abiurauit; & clàm aufugiẽs, denuò à patre retractus eſt, ac diriſſimè caſtigatus: ſed rurſùm confractis omnibus patris ſimulacris, ab eius cuſtodiâ diuinitùs liberatus, Ieroſolymam ad Cyrillum Epiſcopum peruenit; indéque poſt mortem Iuliani Antiochiam rediens tandem etiam patrem ad veram traduxit religionem.

Filii Sacerdotis conversio.

XXVII.

Sed nequaquàm iis quæ diximus contentus Iulianus, qui virtutem exhorruit Babylæ martyris, in cuius Reliquias ne leuiter quidem peccare auſus eſt; in Martyres longè poſitos vindictam de templi conflagratione cõuertere curauit. Siquidem tradit Sozomenus[d], cum certiorem factum de Eccleſiis quibuſdam in honorem martyrũ Mileti erectis prope Apollinis Didymæi fanum, ſcripſiſſe ad Præſidem Cariæ, vt eas incenderet, & ſolo æquaret. At minimè Martyres, in quos ita ſæuilt Iulianus, inultam ſuam reliquêre iniuriam; quorũ (vt videbitur) precibus, paucos poſt menſes ſublatus eſt. Ceterum iacturam famoſiſſimi templi Daphnitici, ac diſpendium oraculi celeberrimi, omnes æquè luxêre Gentiles; ac potiſſimùm ipſe reſtitutor deorum Iulianus Apoſtata. Quamobrem Libanius Antiochenos Sophiſta, ob mœrentium conſolationem, threnos lugubrémque næniam edidit; cuius aliquot S. Ioannes Chryſoſtomus planè ridicula fragmenta recitat, refellítque, auctorem pariter atque ipſam Ethnicorũ ſuperſtitionem, lepidè deridendam proponens. Sed & Iulianus furore in Chriſtianos Antiochenos percitus, vt quoquo modo impietatis eos participes faceret, fontes omnes, qui in vrbe erant atque Daphne, cunctáque cibaria quæ in foro exponebantur, ſorde victimarum contaminauit, & aquâ luſtrali aſperſit: quibus nihilhominùs Chriſtiani, licèt dolentes, vſi ſunt. Narrat hæc pluribus Theodoretus. Porrò fontes ipſos, ſic ſorde ſacrificiorum inquinatos, ſubitò in ſe reſiliẽdo fugiſſe & exſiccatos eſſe, quod nunquam anteà contigerat; Chryſoſtomus[e] aſſerit. Etſi autem ſuperiùs vidimus, Conſtantinopolitano huiuſmodi laudabiliter abſtinuiſſe eſculentis; haud tamen damnandos Antiochenos, idem Theodoretus auctoritate Apoſtoli[f] confirmat, *Quidquid in macello venditur, comedite, nihil interrogantes propter conſcientiam.*

d Soz. lib. 5. cap. 1.
Iul. cibaria et aquas sacris idololatriæ polluit Antiochiæ.
e Chryſ. in laud. Pauli hom. 4.
f 1. Cor. 10.

XXVIII. Martyres Antioch.

Tunc quoque ibidem Antiochiæ, *Euſignius* miles emeritus, qui ſub Conſtantino militauerat, annum agens ætatis centeſimum decimum, cùm Iuliano ſuam apoſtaſim exprobraret, & Conſtantini fidem; vt maieſtatis reus, (quaſi ſcilicèt iuuentutem in Imperatorẽ ſollicitaret) ab eodem amputari[g] capite iuſſus eſt. Eodémque tempore[h], glorioſum martyrium ſubiêre duo illi inſignes milites *Iuuentinus* atque *Maximinus*, qui meruerunt egregiâ poſteà oratione à S. Ioanne Chryſoſtomo collaudari. Sicut & mimus nomine *Porphyrius*[i], cùm vt Chriſtianam religionem riſui exponeret, baptiſmo per iocum initiatus eſſet, ſeriò exinde Chriſtum confeſſus, ac tyranni iuſſu necatus, martyrium feliciter conſummauit.

g Menol. & Martyrol. 3. Aug.
h Theod. ibid.
i Martyrol. Rom. 17. Cal. Oct.

XXIX. Publiæ matronæ confessio.

Sed nec feminæ hâc laude caruerunt. Inter quas enituit magno præconio venerãda matrona nomine *Publia*; quæ ſecum habens chorum Virginum perpetuã caſtimoniam profeſſarum, quandocumque Iulianus illàc prætergrederetur, cum eis canebat illos potiſſimùm pſalmos, quibus debilitas ſimulacrorũ ſcitè derideretur. Illis autem conticeſcere iuſſis, ſed maiori alacri-

tate

tate perſeuerantibus, iratus Imp. Publiam ad ſe adductam, per ſatellitem verberari, & genas manibus cruētari iuſſit. Ceterùm cùm hæc narrans Theodoretus [k], affirmet eam fuiſſe Ioannis matrem, ea apud Græcos ſententia inualuit, vt fuerit parens S. Ioãnis Chryſoſtomi. Quod tamē vix eſt vt ſtare poſſit: primò quòd dicat idē auctor, Ioannem illũ Publiæ filium, numquam adigi potuiſſe vt ſedem Epiſcopalem capeſſeret: cùm tamen conſtet, Chryſoſtomum fuiſſe Epiſcopum Conſtantinopolitanum. Deinde quòd eamdem matronam *Publiam* nominet; Chryſoſtomi verò mater *Anthuſa* appellata tradatur. Denique quòd dicat hanc Publiam auum fuiſſe iam ingraueſcentis ætatis; cùm tamen appareat matrem Chryſoſtomi fuiſſe hoc Iuliani tempore iuniorem, ipſum verò Chryſoſtomum puerum. Quem enim vixiſſe annis quinquaginta duobus & menſibus octo tradunt omnes, obiiſſéque Honorio ſeptimùm & Theodoſio ſecundùm Coſſ. anno Domini quadringenteſimo ſeptimo, natum eſſe oportuit anno trecenteſimo quinquageſimo quarto, Conſtantio ſeptimùm & Gallo tertiùm Coſſ. ſicque hoc anno fuiſſe annorum ætatis octo: quem iterùm liquet à matre genitum adoleſcentulâ, quæ anno ſuæ ætatis vigeſimo orbata viro, magnâ cũ laude in viduitate permanſit; vt idem ipſe teſtatur Chryſoſtomus [l]. Atque hæc obiter de matre Chryſoſtomi: cuius patrem tradunt dictum fuiſſe *Secundum* nomine.

k Theod. lib. 3. c. 17.

Publia cuius Ioannis mater.

Ioan. Chryſoſtomi ætas.

l Chryſ. ad Vid. iunior. ep. 1.

XXX. Verùm præter hæc Iulianus grauibus Antiochenos affecit incõmodis, ac in eo potiſſimùm quòd exercitum ad bellum Perſicum comparatum ibidem in hibernis continuit; eíque alendo adegit [m] ciues vili vendere annonam, quam ipſi caro ob penuriam pretio emiſſent. Sed & magnas ibidem ab eo factas clanculùm cædes ciuium, necnon virginum puerorúmque ſectiones ad animarum euocationem, & diuinationem, nocturnáque ſacrificia nefanda; referunt Gregorius [n] Nazianzenus, Chryſoſtomus [o], ac Socrates [p]. Iſte verò addit [q]; cùm per id temporis Legati Perſarum Antiochiam aduenientes, petiiſſent ab eo vt bellum palàm denuntiaret; illum eos remiſiſſe, hæc ſolùm locutum; *Meipſum breui videbitis, & propterea Legatos hâc de re ad vos mittere non eſt opus.* At de rebus Antiochiæ hoc anno geſtis, iam ſatis.

Iul. vexat Antiochenos.

m Socr. li. 3. c. 15.

n Greg. Naz. orat. 1 in Iul.

o Chryſ. orat. cont. Gent.

p Socr. lib. 3. c. 12.

q Ib. c. 26.

XXXI. Vt autem & reliquas inuiſamus Syriæ prouincias, imprimis Sozomenus [r] de Gazenſibus Palæſtinis Gentiliſmo deditiſſimis tradit; cùm ii nonnullos Chriſtianos miſerrimè tractos per plateas, & variis modis dilaceratos, crudeliſſimè trucidâſſent, quòd olim ſacra ipſorũ profanâſſent; id eiuſmodi eorum factum Iulianum non ſolùm laudâſſe, ſed & Gazæ Præfectum magiſtratu abdicâſſe, quòd ſeditionis & cædis auctores in vincula coniecißet: quippe Gazenſes (vt aſſerebat) iuſtam cauſam habuiſſent vlciſcendi iniurias quas eis ſæpè, ac diis, Galilæi illi intuliſſent. Peculiare nãque hoc fuiſſe Iuliano dictitare, & ad Præfectos reſcribere, quotieſcumque accideret Chriſtianos à Gentilibus, vi publicâ necari; docet quòd id ipſum Gregorius [ſ] Naziãzenus refert de Cæſarieſibus, cùm Iulianus cædem Chriſtianorum per Gẽtiles ibi factam deriderat. Porrò eodem quoq; tempore magnum illum *S. Hilarionem* à Gazenſibus, in quorum agro degebat, ad necem quæſitum, in Siciliam profugiſſe, ibique ligna in deſertis montibus collecta venditando victitâſſe, idem Sozomenus [t] tradit; variáſque addit eiuſdem ad diuerſa loca peregrinationes, dum fugeret ibi commorari vbi frequentiſſima eius miracula inoteſcerent.

r Soz. lib. 5. c. 8.

Martyres Gazenses.

ſ Greg. orat. 3. in Iul.

Hilarion fugit persecutionem Gazenſium.

t Soz. c. 9.

XXXII. Quæ licèt vera ſint omnia; diuerſo tamē tēpore cõtigiſſe fugam Hilarionis è Gazâ, à profectione eiuſdem in Siciliam, S. Hieronymus, qui eius res geſtas exactiſſimè eſt proſecutus, facilè monſtrat, dũ hoc Iuliani tempore eum petiiſſe Oaſenam Ægypti ſolitudinem, atque demùm ipſo defuncto reuerſum, profectúmque in Siciliam tradit. Quòd autem tanto ſtudio Gazenſes eius necem expeterent, vt (ſicut ait Hieronymus) deſtructo eius monaſterio, precibus ab Imperatore mortem eius impetrâſſent, & vt quæreretur toto Orbe ſcriptũ eſſet; ea potiſſimùm cauſa interceſſit, quòd cùm aliquãdo Italicus quidam nomine, eiuſdem vrbis municeps Chriſtianus, & aduerſus Gazenſem Duũvirum Gentilem Circenſes equos ex inolitâ Romanorum conſuetudine nutriens, ab Hilarione remedium periiſſet, quo aduerſarij magicas incantationes, quibus ſuos proprios incitabat equos, Italici impediebat, eluderet; Hilarion cùm hæc derideret; tamē rogatus à Fratribus, ſcyphum ei fictilem, quo bibere conſueuerat, aquâ plenum tradidit, quâ cùm Italicus ſuos equos rhedâque & aurigam aſperſiſſet, idque aduerſarius irridēs diffamâſſet; tandē mirâ vulgi expectatione vter vinceret, aduolantibus Italici equis, aduerſarij præpeditis, ingens factus eſt populi etiam Ethnici clamor, Marnam (erat hoc idolum Gazenſium, quod dicebant eſse Iouem) victum à Christo eſse. Vnde furentes aduerſarij, Hilarionem tamquam maleficum ad ſuppliciũ poſcendi cauſam captauerunt, & ceteros pariter Chriſtianos inſectandi. Quo tempore fugam pleriſqoe captantibus: id ipſum maiores quoq; ſuos feciſse, Sozomenus [u] tradit, quos & multum de pietate laudat; auúmque præcipuè ſuum commemorat, quem in Scripturæ interpretatione excelluiſse ait, humaniore quoque litteraturâ non mediocriter inſtitutum.

Cur quæſitus ad necem.

u Ibid. c. 14.

XXXIII. Sed & eò progreſsam eſse eorumdem Gazẽſiũ, atque finitimorum Aſcalonitarum ſæuitiã, Theodoretus [x] narrat, vt presbyterorum & virginum ſacrarum vẽtres diſcinderent, & hordeo farciẽtes porcis deuorandos obiicerent. Idémq; ab Heliopolitanis Libano finitimis, & ab Arethuſiis, in virgines ſacras commiſsum, Sozomenus [y] affirmat. Et Gregorius Nazianzenus [z] addit; eoſdem Heliopolitanos non porcis rantùm carnes virginum expoſuiſse, ſed etiã ipſos eaſdem depaſtos eſse, & earum ſe hepatibus crudis ingurgitâſse. Additque demùm Theodoretus, eoſdē recordatos facinoris *Cyrilli* diaconi qui regnante Conſtantino multa ſimulacra confregiſset, non modò eum interfeciſse, verùm etiam diſsecto vẽtre iecur eius deguſtâſse: huius tamen maleficij perpetratores, diuinas dediſse pœnas, dẽtibus, linguis, oculis amiſſis. Sebaſte quoq; in Paleſtinâ, quæ olim Samaria dicebatur, *S. Ioãnis Baptiſtæ* tumulum apertũ eſse, oſsa diſperſa, atque rurſùm collecta igne cremata; ſanctóſqoe cineres puluer immixtos, per agros & rura diſperſos eſse; Ruffinus [a], atque Theodoretus [b] affirmant. Eãdémque *Eliſei* Prophetæ oſsa contumeliâ affecta, Nicephorus [c] & alij tradunt. Verùm

x Theod. lib. 2. c. 6.

Horrenda Gentilium in Christianos ſævitia.

y Soz. d. c. 9.

z Greg. orat. 1. in Iul.

Reliquiæ Io. Bapt. et Eliſei diſiectæ.

a Ruff. lib. 2. c. 28.

b Theod. lib. 3. c. 6.

c Nic. li. 10. c. 13.

rùm ſiue ex ſubductis tum per Chriſtianos earumdem Reliquiarum partibus, (vt ex eodem Ruffino conſtat) ſiue ex diuiſis anteà in varias prouincias ad pium Chriſtianorum vſum ac venerationem, ſiue denique ex collectis cineribus; cùm earum poſt hęc variis locis vlguit cultus, tum ibidem Sebaſte, ipſa eorumdem SS. ſepulchra, eâdem quâ prius, immo maiori celebritate & veneratione, ob celeberrima in iia edi ſolita miracula, claruerunt: vt ex Hieronymo [d], aliiſque patet.

d Hier. ep. 27.

XXXIV. MARCI ARETHVSII INSIGNE CERTAMEN.

Arethuſæ pariter Epiſcopus *Marcus*, ætate iã grauis, quòd olim ſub Conſtantio Imp. magnificentiſſimum eiuſdem ciuitatis deorum tẽplum deſtruxiſſet; (Nam & pœnas Iulianum exegiſſe de iis, quæ à Chriſtianis in Gentilium ſuperſtitionem ſub præcedẽtibus Impp. patrata eſſent, cùm aliis exemplis iam viderimus, reſtatur etiã Chryſoſtomus [e]:) damnatus à Iuliano vt de ſuo illud reſtitueret, cùm nefas id ipſe Chriſtiano homini, nedum Epiſcopo exiſtimaret, fugâ ſibi conſuluit: ſed audito quòd multi propter ſe in diſcrimen venirẽt, rediit Arethuſã, & ſuâ ſpõte ſe ciuibus tradidit: qui omnes gregarim, tam viri, quàm mulieres, eũ per plateas trudere, ferire, trahere cœperunt, auréſque tenuibus funiculis auulſerunt; ſed & pueri qui ſcholas frequentabant, eũ in ſublime elatum inſtar globi inter ſe voluentes, tum ab ſe proiicientes, tum denuò excipiẽtes ſtylis, corpus eius vulnerib. deformârunt; adhúcque ſpiritum ducentem, melle & liquamine vnctum, impoſuerunt in ſportulam ex iuncis contextam, ſublimémque ſuſpenſum veſpis & apibus exedendum obiecerũt. Hæc quidem præter Soxomenum [f], refert Gregorius [g] Nazianzenus; indéq; in Iulianũ cũ crudelitate coniunctam ingratitudinem inuehitur, quòd (vt ait) Marcus iſte ex iis vnus fuiſſet, qui eumdem Iulianum, tum cùm genus ipſius totum periclitaretur, furtim à nece ſubduxerãt; quo ſolo nomine diriora etiã perpeti meruiſſe ait, quòd tãtum malum Orbi ſeruâſſet. Verùm iſtud humanitatis officium erga puerulum exhibitum, laude dignum videri poterat: at illud magis inficit nomẽ Marci, quòd ipſe (vt ſæpè vidimus) à partibus Arianis ſteriſſet. Ceterùm quòd omnes hiſtorici, atq; ipſe etiam Gregorius Nazianzenus, cùm eius in patiendo conſtantiam deſcribunt, hominem pietate inſignẽ prædicent; par eſt credere, illum tãdẽ ab hæreticis ſeſe ad caſtra Orthodoxorum tranſtuliſſe, vel in ipſis tormentis hæreſim deteſtatum eſſe. Quod idem dicendum de nõnullis aliis, hâc eâdem perſecutione paſſis; quos cùm anteâ conſtet fuiſſe hæreticos, tamen eoſdem Eccleſia inter Martyres recenſet. Non ita quidem *Patrophilus* Scythopolitanus in Palæſtina Epiſcopus; qui ad vltimum vſque ſpiritum, hæreſis Arianæ patronus permanſit. Itaq; & ipſe, licèt pro pietate, in pœnâ tamen impietatis pari meruit, vt eius oſſa [h] haud pridem defuncti, à Gẽtilibus eiuſdem ciuitatis è ſepulchro effoſſa diſſipata fuerint, caput verò in ſublime elatũ omni contumeliæ generi expoſitum.

e Chryſ. orat. de Iuuẽt. & Max. mart.

f Soz. lib. 5. cap. 9.
g Greg. orat. 1. in Iul.

PATROPHILI OSSA EFFOSA.
h Nic. lib. 10. c. 13.

XXXV.
i Soz. lib. 5. c. 14.
IVL. DOLOSE POPVLVM ADVERSVS SVVM EPISC. CONCITAVIT.

Sed & callidè Iulianus Boſtrenos Phœnices populos Chriſtianos licèt & Catholicos, aduerſus ſuum ipſorũ Epiſcopum *Titum* concitauit [i]. Cùm enim literis minatus fuiſſet, tum eum, tum clericos eius in crimen vocaturum, ſi aliqua ibi conflaretur ſeditio; reſcripſiſſétque Titus, ſuis monitis inductum populum nihil motûs concitare: huiuſmodi verborum occaſione, Iulianus ad Boſtrenos ſcribens, eum vt populi accuſatorem inſimulauit, quaſi dixiſſet, populum non ſuâ ſponte, ſed ipſius tantummodò hortationibus à ſeditione quieuiſſe: itáque populum incitauit, vt illum velut ſibi infenſum, è ciuitate exturbaret. Extat [k] hactenùs Iuliani eâ de re ad Boſtrenos epiſtola, miro artificio extrinſecus ſummam præferens optimi principis humanitatẽ, intrinſecùs autem inuolutos continẽs laqueos & gladios: cuiuſmodi pleræque noſcũtur eiuſdem de Chriſtianis ſcriptæ. Ceterùm cùm eodem tempore certior factus, præclarã Cæſareæ Philippi in eâdem Phœniciâ ſeruari Statuam CHRISTI, quam (vt vidimus) mulier laborans profluuio ſanguinis, morbo liberata confecerat: eò in Chriſtum audaciæ elatus eſt, vt ſtatuã illã deturbatã confractáque, ſuam in locum eius repoſuerit. Sed confeſtim diuinâ in vindicando potentiâ ſeſe manifeſtante, ignis violentus de cælo delapſus ſtatuam Iuliani circa pectus perſecuit, capútq; in terram deiecit. Statuæ autem Chriſti à Gentilibus confractæ fragmenta à Chriſtianis collecta in Eccleſiâ repoſita ſunt. Quam rem geſtam Soxomenus [l], Artemij Acta [m], Nicephorus [n], & alij recitant.

De Titi verò Boſtreni ſcriptis, vide Bellar. de Script. Eccl.
K Adſ. epiſt. Iulian. edit. Gr. Rec. tom. Baron. tom. IV. hoc an. ex verſ. Feder. Mety.
COMMINVIT CHRISTI STATVAM.

l Soz. lib. 5. cap. 20.
m Ap. Metaphr. 20. Oct.
n Nic. li. 10. c. 30.

XXXVI.
o Am. li. 22.
GEORGIVS INVASOR SEDIS ALEXAND. DIRE NECATVR A GENTILIBVS.
p Epiph. har. 76. in pr.

Sed à vindictâ ad vindictam tranſeamus, quã hoc ipſo tempore irrogauit Deus in impium illum ac crudeliſſimũ *Georgium* Epiſcopũ Arianum, de cuius in Eccleſiam Alexãdrinam graſſatione ſuo loco dictum. Et quod imprimis ad tempus attinet, cùm ex Ammiano [o] conſtet non anteà ſublatum eſſe Georgium, quàm Artemius Dux Ægypti à Iuliano capitis damnatus eſt; neceſſe quidem videtur aſſerere, eius necẽ hoc potiùs anno quàm ſuperiori cõtigiſſe. Is igitur cùm etiam Gẽtilium Alexandrinorum (vt taceamus de Catholicis Chriſtianis) infenſiſſimum odiũ in ſe concitâſſet, nõ ſolùm ob turpes ac crudeliſſimas, quas refert Epiphanius [p], exactiones, quib' eos diù vexauit; ſed præcipuè (vt ait Ammianus) quòd per ſpecioſum Genij templum tranſiens, flexis ad ædem ipſam luminibus, hæc verba protuliſſet, *Quamdiu ſepulchrum hoc ſtabit?* quaſi ſcilicèt illud euertere in animo haberet: item quòd (vt refert Socrates [q]) eorumdem arcana ſacra, quibus in honorem Mithræ homines pro victimis ſacrificare cõſueuerãt, detecta palàm ludibrio expoſuiſſet: ac denique (vt tam idem Ammianus teſtatur, quàm Iulianus ipſe Imp. epiſtolâ [r] de eius nece ad Alexandrinos ſcriptâ) quòd olim variis accuſationibus Cõſtãtium aduerſus eos concitâſſet, & per Præfectum Ægypti idoli templum expoliâſſet, ipſóſq; ciues peſſimè habuiſſet, his, inquam, de cauſis, ſubitò poſt auditam cædem Artemij, à quo ſibi multùm Gentiles Alexandrini timebant, plebs (inquit Ammianus) gaudet inſperatò, vocibus horrendis infrendens Georgium petit, raptúmque diuerſis mulctandi generibus proterens, & cõculcans, diuaricatis pedibus; cúmque eo (aliis prætextibus) Dracontius Monetæ Præfectus, & Diodorus quidã veluti Comes, iniectis per crura funibus, ſimul exanimati ſunt: eóq; non contenta multitudo immanis, dilaniata cadauera peremptorũ camelis impoſita inuexit ad lacus; iiſdémq; ſubitò igne crematis, cineres proiecit in mare. Hæc Ammianus. Addit verò Epiphanius [ſ], Georgij corpus cum multis pecorum ac beſtiarum oſſibus in cinerem redactum eſſe; &

q Socr. lib. 3. c. 2.
r Ap. Socr. ibid. c. 3.
ſ Epiph. de har. 77.

Socrates,

Socrates, ipſum camelum geſtatione illius cadaueris adeò contaminatum putatum fuiſſe, vt & ſimul cum eo combuſtus à plebe fuerit. Eadem porrò de nece Georgij habent Gregorius[t] Nazianzenus, Sozomenus[u], & alij fermè omnes.

t Greg. Naz. orat. in laud. Athan.
u Soz. lib. 5.

XXXVII. HAVD DE ECE DVS MARTYR.

Quòd autem non defuerint Ariani, Georgij ſectatores, qui eum ſic à Gentilibus cæſum, vt martyrem coluerint; idem S. Epiphanius docet, eum indignum eſſe nomine martyris, eâ ratione quam Petrus Apoſtolus inſinuauit[x], nempè quòd non ob Chriſti fidem, ſed ob nefanda admiſſa ſcelera dignas pœnas perſoluerit. Quinimmò licèt non criminum causâ, qui criminoſiſſimus erat, ſed propter Chriſti nomen necatus fuiſſet; haud tamen dignus martyris titulo videri potuit, qui extra Catholicam communionem fidémque, ab hæreticorum partibus ſtaret, vbi nullum ſit reperiri martyrium. Ceterùm Iulianus, etſi (quod de cunctis Chriſtianis contigiſſe optâſſet) ſummo gaudio Georgij necem excepiſſet, tamen qui extrinſecus agebat tanquam in ſcenâ philoſophum, ſe illam ægrè ferre ſimulans, ad vindicandum facinus (inquit Ammianus) erectus eſt; iámque experiturus videbatur pœnas à noxiis vltimas, cùm mitigatus eſt lenientibus proximis: miſſo verò edicto, acri oratione ſcelus deteſtatus eſt, minatus extrema ſi deinde tentaretur aliquid, quod iuſtitia vetaret & leges. Ipſas autem Iuliani tunc eâ de re ſcriptas ad Alexandrinos literas, recitat Socrates[y] Extántque eiuſdem duæ aliæ epiſtolæ[z], datæ pòſt extinctum Georgium ad Magiſtratus Ægypti, de eius copioſâ Bibliothecâ magnâ diligentia perquirendâ, & ad ſe Antiochiam mittendâ. Porrò eidem Georgio mox Arianos *Lucium* Epiſcopum ſucceſſorem ſubſtituiſſe, Socrates[a], atque Sozomenus[b] referunt.

x 1. Petr. 4.
y Socr. lib. 3. cap. 3.
z Iulian. ep. 9. & 30.
a Socr. c. 4.
b Soz. lib. 5 cap. 7.

XXXVIII. ATHAN. ALEXANDRIAM REDIT.

Poſt ſublatum autem Georgium, Magnus Athanaſius emergens è latebris, perſpicuus cunctis Alexandriam venit. Nam quod ad tempus ſpectat; quamuis æquius videri poſſet, eius reditum collocare anno ſuperiori, quo Iuliani edicto Epiſcopi ab exilio relaxati ſunt: quia tamen conſtans eſt aſſertio Gregorij[c] Nazianzeni, nonniſi poſt extinctum Georgium, eum Alexandriam rediiſſe, hîc eâ de re agere, opportunius viſum eſt: reprehenſo tamē priùs Sozomeno[d], quòd hæc à Gregorio ſcripta ignorans, dicat Athanaſium mox nuntiatâ morte Conſtantij, noctu in Alexandrinâ Eccleſiâ comparuiſſe. Ceterùm ipſum lætis ac fauſtis omnium Chriſtianorum acclamationibus, necnon vnguentorum profuſionibus, luminúmque per totam vrbem accenſionibus, atque etiam publicis priuatíſque conuiuiis, omnibus denique lætitię argumentis, aduenientem in vrbem exceptum eſſe, idem Nazianzenus teſtatur; tantáque occurſionis frequentiâ honeſtatū, vt vniuerſa Ægyptus vndiquaque in vnum concurriſſe videretur. In tantum, vt cùm aliquo pòſt tempore Philarius Præfectus Alexandriam adueniens, à ciuibus, quo erga illum amore flagrabant, ingenti omnium concurſu exciperetur; túmque è vulgo quiſpiam, populi frequentiâ miratus, à familiari qui ſibi adhærebat peteret, an tantâ vmquam multitudinem vidiſſet: *Minimè*, inquit ille, *ac ne ipſum quidem Imperatorem Conſtantium pari honorificentiâ exceptum fuiſſe opinor.* Tum ille alius ſuauiter arridens, & iam ipſi Imperatori Athanaſium præferens, *Quid ais*, inquit, *quaſi magnum aliquid & admirandum dicens? Immò Magnum quoque Athanaſium pari honore introductum fuiſſe, vix adduci poſſum vt credam.* Tanta (inquit idem Gregorius, hanc recitans hiſtoriam) erat viri huius apud omnes veneratio! tanto ſtupore ingreſſûs eius memoria hominum mentes defixas tenebat!

c Greg. Naz. orat. in laud. Athan.
d Soz. ibid. c. 6.

CELEBERRIMVS EIVS TRIVMPHALIS INGRESSVS.

XXXIX. CONVOCAT CONCIL. EPISCOP.

Athanaſius igitur Alexandriam regreſſus, tum alia multa egregia præſtitit, tum imprimis prolapſam (inquit Gregorius) fidei doctrinam erexit, leges rurſùs orbi terrarum præſcripſit, aliis epiſtolas mittens, alios accerſens, nonnullos etiam vltrò accedentes erudiens. Quibus quidē verbis Gregorius planè alluſiſſe videtur ad CONCILIVM, tunc temporis *Alexandriæ* cōgregatum; cùm Athanaſij iuſſu, aliarum Ægypti Eccleſiarum Epiſcopi, qui ſub Conſtantio in exilium acti, Iuliani edicto proprias ſedes receperant, in vnum conuenerunt, vnà cum aliquibus aliis ceterarum quarumdam prouinciarum Epiſcopis, quorum ſit mentio in ſubſcriptione epiſtolæ Synodalis illinc ſcriptæ. Verùm horum omnium præcipuum auctorem fuiſſe Liberium Romanum Pontificem, inferiùs aperietur. Ipſe enim Ariminenſe naufragium reparare ſolicitus, primùm omnium iis qui decepti Arianorum fraudibus, & perterriti minis Imperatoris, in Italiâ lapſi fuerant, Epiſcopis pœnitentibus ſubueniendum putans; epiſtolam[e] ad omnes Italiæ Epiſcopos eo argumento dedit. Sed & in Orientem reſpiciens, benè vſus occaſione illos ipſos, qui erant illic fidei cauſâ exules, Epiſcopos Occidentales magni nominis, *Euſebium* Vercellenſem & *Luciferum* Calaritanum, Legatos Apoſtolicæ Sedis creauit ad reſtituendas collapſas Orientis Eccleſias.

LIBERII PP. SOLICITVDO ECCLESIÆ.

e Ext. inter Hilar. Frag. lib. 1.

XL.

Itaque Lucifer, miſſis interim Alexandriam ad futuram Synodum duobus ſuis diaconis, qui eiuſdem Concilij epiſtolæ Synodali reperiuntur ſubſcripti, ipſe intento animo (inquit Ruffinus[f]) Antiochiam pergit: vbi diſſidentibus adhuc partibus Orthodoxorum Euſtathianorum & Meletianorum, ſed in vnum reuocari poſſe ſperantibus, ſi vtriuſque gradus eligeretur Antiſtes; *Paulinum* creauit Epiſcopum, ſanctum quidem & dignum eo munere virum, ſed tamen in quem acquieſcere plebs vtraque non poſſet. Ab eo tamen ſtatim ad Concilium Alexandrinum duo item Legati diaconi miſſi ſunt, qui pariter eidem epiſtolæ Synodali ſubſcripti habentur. Hícque tunc fuit ſtatus Eccleſiæ Antiochenæ, vt in eâ tres eſſent Epiſcopi, nēpè Euzoius, qui Arianis præerat; Meletius qui Orthodoxis, ſed quocum haud omnes communicarent, quòd ipſe aliquando Arianis conſenſiſſet; ac demùm Paulinus, cui parebant Orthodoxi Euſtathiani, perpetui veritatis defenſores. Et cùm (vt ait Socrates[g]) omnes fermè ciuitatis Eccleſias Euzoius occuparet, Paulinus vnam tantùm paruam obtinuit, ex quâ eum Euzoius ob tanti viri reuerentiam non eiecit: Meletius autem extra ciuitatem conuentus celebrauit.

f Ruff. lib. 1 cap. 27.
LVCIFER CALAR. CREAT ANTIOCHIÆ EPISC. PAVLINVM.
g Socr. lib. 3. cap. 7.

XLI. IN CONC. ALEX. LAPSI CVM HONORIS RECEPTI.

Intereà verò Euſebius Vercellenſis Alexandriam pergens, (inquit Ruffinus) ibi Confeſſorum CONCILIO congregato, iidem pauci numero, ſed fidei integritate & meritis multi, quo pacto poſt hæreticorum procellas, trāquillitas reuocaretur Eccleſię, omni cauſâ & deliberatione diſcuſſerunt. Et quidem aliis opinantibus,

nullum debere vltrà in ſacerdotium recipi, qui ſe vtcumque hæreticæ communionis cõtagione maculaſſet; vicit pars mitior, vt ſolis errorũ auctoribus amputatis, in quos rigorem Eccleſiaſticæ diſciplinæ valere placuit, reliquis pœnitentibus ſic aditus Eccleſiæ pateret, vt etiam in eodem honoris gradu, quo anteà inſigniti fuiſſent, reciperentur. Quod & olim à Patribus Antiocheni Concilij primi Paulo Samoſateno, à Melchiade Papà Donatiſtis, à Concilio Nicæno Nouatianis indultum, ſuis locis vidimus: etſi ſeuerior in his anteà præceſſiſſet Patrum diſciplina, vt lapſi Epiſcopi nonniſi ad communionem laicam reciperentur; vt ſæpiùs ſuis Cyprianus inculcat epiſtolis. Quinimmò nec iſtam huius Concilij Alexandrini indulgentiam, omnibus indiſtinctè Epiſcopis collatam eſſe, ſed iis dumtaxat, qui vel ignorantiâ, (quales fuerãt qui Ariminenſis Concilij fraudulentæ fidei formulæ ſubſcripſerant,) vel vi adhibitâ Arianis viſi eſſent conſenſiſſe; ſignificare Hieronymus videtur, de his diſputans aduerſus Luciferianos, (vbi & ait, per tam neceſſarium Cõcilium è Satanæ faucibus ereptum eſſe mundum;) & disertè profitetur ipſe Athanaſius in epiſtola [h] ad Ruffinianum.

h Ext. in Conc Nic. II. Act. 1.

XLII.

i Socr. lib. 3. cap. 5.

Agens præterea Socrates [i] de eodem Alexandrino Concilio, noua tradit Patres ſanxiſſe decreta aduerſus Eunomium, Macedonium, & alios Semiarianos, negantes diuinitatem Spiritûs ſancti; necnon aduerſus tunc recèns emergentem hæreſim, quæ poſteà dicta eſt *Apollinaris*, perfectam Chriſti Incarnationẽ diminuentem, nempè animam ab homine detrahentem. Addit inſuper, ibidem controuerſiam de οὐσίᾳ, & ὑποστάσει, excuſſam fuiſſe & deciſam. Cùm enim iam olim (vt ipſe ait) ab Oſio Cordubenſi, ad ſedandum Arij tumultum miſſo, dum Sabellij dogma explodere cogitaret, de οὐσίᾳ, id eſt eſſentiâ, & ὑποστάσει, id eſt ſubſtantiâ, ſiue ſubſiſtentiâ, ſeu perſonâ, diſceptatum eſſet: cúmque poſteà (vt ſcribit Baſilius [k]) quidam ex Sabellianis, Hypoſtaſim & Vſiam idem eſſe dicentibus, auctoritate Concilij Nicæni abuterentur, quo ſcriptum eſſet, *Si quis ex aliâ vſiâ vel hypoſtaſi Filium Dei eſſe dixerit, anathema ſit*; quaſi ſcilicèt dixiſſent Patres, Vſiam & Hypoſtaſim idem eſſe: (quam eorum collectionem refellit Baſilius:) cùm denique, quod ad *Hypoſtaſis* vocem ſpectat inter Catholicos, non autem hæreticos (vt teſtatur S. Hieronymus [l]) de eius proprietate non leuis oborta eſſet controuerſia, his Arianiſmum illis, illis verò Sabellianiſmũ his impingentibus; cùm alioqui reuerà omnes Catholici eſſent, idémq; ſentirent: Cùm, inquam, huiuſmodi iam anteà altercationes præceſſiſſent; eadem Synodus Alexandrina, auctore (vt tradit Gregorius [m] Nazianzenus) Athanaſio, conata conſopire, decreuit vt tam Latini quàm Græci ſuo quique idiomate vterentur; nec curandum eſſe de ſyllabis, dummodò nulla eſſet in re diſcrepantia.

DE HYPOSTASIB. ET PERSONIS QVÆSTIO.

K Baſ. ep. 78.

l Hier ep. 57 ad Damaſ.

m Greg orat. in laud. Athan.

XLIII.

QVOMODO EÆ VOCES RECEPTÆ A GRÆC. ET LAT.

n Aug. 5. de Trinit. 8. 9.

Ceterùm vix vnquam videtur placuiſſe poſteris Latinis, vocem *Hypoſtaſis* vſurpari loco *Perſonæ*, quòd ſcilicèt ea videretur ſignificare *Subſtantiam*; Latini autem nullam agnoſcerent differentiam inter *Eſſentiam* & *Subſtantiam*: vt inter alios diſputat Auguſtinus [n] libro quinto de Trinitate. Græci verò differentiam illã conſtituebant, vt quam habeat rationem id quod commune eſt ad id quod proprium, hanc habeat Vſia ad Hypoſtaſim, hoc eſt Eſſentia ad Subſtantiam, ſiue Subſiſtentiam: ſicut exactè declarat Baſilius ſcribens ad Terentium, & pluribus ad fratrem ſuum Gregorium Nyſſenum. Adeò vt hâc ſententiâ iidem Græci piè dicerẽt, tres Perſonas in Trinitate eſſe tres proprias Subſtantias: quod horrebant audire Latini. Vel ſi & ipſi hoc dicerent, tunc ad euitandum Arianiſmum, non tres perſonas tres eſſe ſubſtantias, ſed (vt idem Baſilius teſtatur) more Græcorum dicerent, & voce Græcâ, vſiam vnam, & hypoſtaſes tres, ſiue ſubſiſtentias; nec è contrario ponerent vnam ſubſtantiam, abſque trium addito nomine perſonarum, ne eadem cum Sabellio ſentire viderentur.

XLIV.

o Athan. ad Antioch.

Actum prætereà eſt in eâdem Synodo Alexandrinâ: vt profeſſio illa fidei ab Arianis titulo Concilij Sardicenſis promulgata; eſſe ſpuria, publicâ teſtificatione demonſtraretur, ac pariter declararetur, in eodem Sardicenſi Concilio, nihil fuiſſe additum ad Nicænam confeſſionem. De quibus omnibus ſcripta eſt Synodalis epiſtola; quæ apud Athanaſium [o] reperitur eſſe ſcripta ad Antiochenos, cùm iam Paulini ordinatio facta eſſet, inde verò ad vniuerſos Orientales mittenda. Sed & quòd de rebus haud parui momenti actum videtur in Synodo; de iis omnibus idem Athanaſius certiorem reddidit Liberium Romanum Pontificem. Cuius quidem epiſtolæ illud tantùm fragmentum ſupereſt [p], quod ſpectat ad Incarnationis myſterium, & perfectam Filij Deitatem. Eiuſdémque ſcripti cùm ille ſit titulus, *Athanaſij reſcriptum ad Liberium Epiſcopum Romanum*; planè declarari videtur, ipſum anteà Liberium de Alexandrinâ Synodo cogendâ ad Athanaſium dediſſe litteras: éſtque fortè earum illud fragmentum [q], quo idem Pontifex præmiſsâ fidei ſuæ confeſſione, eamdem ab Athanaſio exigit: quòd ſcilicèt nulla inter eos à longo tempore, ob perſecutionem Conſtantij, communicatio fuiſſet. Sanè hæc omnia auctoritate Romani Pontificis in Oriẽte ab Euſebio, & Lucifero geſta eſſe, quis poterit dubitare, ſi conſiderauerit, quæ ipſi, & Occidentis, nec tantarum ciuitatum Epiſcopi, in primariis totius Oriẽtis ciuitatibus peregerint? Athanaſium autem ac collegas Epiſcopos, ad eumdem Liberium ſcripſiſſe de cunctis rebus in Synodo geſtis, idem ipſe Athanaſius diſertis verbis teſtatur in prædictâ epiſtolâ, quàm poſteà reſcripſit ad Ruffinianum: quâ pariter declarat, quæcumque in eâdem Synodo acta ſunt, fuiſſe confirmata ab ipsâ Romanâ Eccleſiâ.

p Ext. ap. Athan.

q Ap. Athan.

r [Quos quidem Romæ miſſos eſſe ad componendos motus Eccleſiæ, (hoc eſt, delegatos ad hoc à Romano Pontifice) diſertè aſſerit Nicetas, in comment. ad Gregor. Naz. orat. in Baſil. num. 53.

XLV.

ſ Socr. lib. 3. c. 7.

EVSEBII ET LVCIF. DISSENSIO.

Porrò cùm ibidẽ decretæ eſſent Legationes ad reſtituendas Eccleſias, lapſóſq; recipiendos; Euſebium Vercellenſem ex munere ſuſcepto Antiochiam contendiſſe, ſcribit Socrates [ſ]: ibíque cùm populum in duas factiones partitum offendiſſet, quòd non omnes Paulini electioni à Lucifero factæ acquieuiſſent; ipſum quidẽ eam tacitè damnâſſe, Luciferum verò iniquo id animo paſſum, recusâſſe cum eo cõmunicare: ſtudióq; contentionis inductum, Concilij decreta reiicere cogitâſſe; ſed Legatorum ſuorum ſubſcriptione conſtrictum, Eccleſiæ aſſentiẽtem ſe in Sardiniam ad propriam ſedem recepiſſe: Harum verò diſſenſionum causâ multis iterùm ad

deficiendum

f Ruff. lib. 1. cap. 30.
e Soz. lib. 5. cap. 12.

deficiendum ab Eccleſiâ impulſis, factam eſſe nouâ ſectam LVCIFERIANORVM. Hæc Socrates: eadémque Ruffinus[ff], atque Sozomenus[e], de Luciferi & Euſebij diſſentione. Verùm cùm Paulini electionem, in Synodo Alexãdrinâ, cui Euſebius interfuit, approbatam eſſe conſtet, nec ſit veriſimile, eam poſteà Euſebium dãnare voluiſse: probabilius videtur, Luciferi cum eo ſimultatem non aliunde ſumpſiſſe exordium, niſi quòd Lucifer, auſterioris vir ſpiritûs, indigno animo ferret, ex Synodi decreto Epiſcopos lapſos ſuis ſedibus reſtitui; ideóque in Euſebium quem aduenıẽtem Antiochiam iturum in Cappadociam, primũ eſt nactus, veluti in eius decreti auctorem, ſimul & executorem, inuectũ eſſe.

XLVI.
SCHISMA LVCIFERI.
u Sev. lib. 2.
x Theod. li. 3. cap. 5.
y Amb. orat. in ſum frat
z Hier. cont. Lucif.

Ex iis verò quæ de eodem Lucifero ſcripſit poſteà Marcellinus presbyter, & ipſe ſectâ Luciferianus, planè intelligitur, eum ex Oriente recedentem veniſſe Romam, & communionem eorum qui aliquando coniuncti fuiſſent Arianis fugiſſe. Ait inſuper Seuerus[u], illum non ſolùm eos qui Arimini fuerant condemnâſſe; ſed etiam ab eorum ſe communione ſeparâſse, qui illos ſub pœnitẽtiâ recepiſſent. Addit denique Theodoretus[x], præter Schiſma conflatum, eum nouam quamdam excogitâſſe doctrinam, quam ſectati ſint eius ſucceſſores. At nihil eum ad doctrinam Catholicam addidiſſe, S. Ambroſius[y] teſtatur. Et S. Hieronymus[a] multùm abeſt vt ei falſam doctrinam impingat, vt potiùs eum aliquâ ex parte excuſare nitatur; affirmétq; ipſum eos recepiſſe, qui ab Arianis baptiſma conſecuti eſsent. In quam etiam ſententiam, tam de Lucifero, quàm de prioribus illis ab eo dictis Luciferianis, aſſeritur à S. Auguſtino[a], eos baptiſmum hæreticorum minimè iterâſse. Vt ita planè conſtet, illos ſchiſmatis tantummodò labe pollutos fuiſſe. Indéque etiam accidiſse putauit idem Auguſtinus[b], vt neque ab Epiphanio horum temporum ſcriptore, neque à Philaſtrio huic proximo, qui catalogum contexuerunt hæreticorum, Luciferiani inter eos numerati ſint. Teſtatur tamen, ſe de iiſdem apud incertum auctorem legiſſe, ipſos dixiſse animam ex traduce generari, eámque ex carne, & cárnis eſse ſubſtantiam: quod tamen verúmne eſset, haud ſatis ſibi fuiſſe compertum tradit.

a Auguſt. de agon. Chriſti, cap. 30.
b Id. de hær. cap. 81.

XLVII.
c Hier. adu. Lucif.
PROCACIA SCHISMATICORVM LVCIFERIANOR.

Ceterùm adeò pertinaci animo ſententiæ de non recipiendis cum dignitate lapſis Epiſcopis inſiſtebant, vt (quod teſtatur S. Hieronymus[c]) inter eos *Helladius* quidã eò blaſphemiæ proruperit, vt cùm videret tot lapſos Epiſcopos reſtitutos, diceret mundum eſse diaboli, & Eccleſiam in lupanar eſse conuerſam. Sed cunctis procacior habitus eſt HILARIVS diaconus Eccleſiæ Romanæ, qui olim cum Lucifero ad Conſtantium Imp. à Liberio Pontifice miſsus, verbera paſsus & vincula, eâdem quâ Lucifer ſententia in exiliũ pulſus fuerat. Is enim gloriâ confeſſionis clarus, ſpernens eos qui ceciderant, non ſolùm vnà cum Lucifero ſchiſmate ſe ab Eccleſiâ ſeparauit; ſed & hæreſim addens, dixit, ſcripsítque, nullatenùs baptiſmum hæreticorum recipiendum eſse: quem, ob rebaptizationem, Hieronymus *Deucalionem Orbis* appellauit. Verùm cùm iſte neque ex ſchiſmaticis ipſis aliquem habere potuerit ſectatorem, vnà cum homine interiit pariter & ſecta. Imperiti verò Centuriatores, nominum occaſione lapſi, hunc ipſum errorem S. Hilario Epiſcopo Pictauienſi egregio Confeſsori calumnioſiſſimè impegerunt.

HILARII DIAC. HÆRESIS.

XLVIII.
d Id. de Script. Eccl. in Lucif.
e Id. in Chr.
f Ruff. lib. 1 cap. 30.
LVCIFERI EXITVS.

Porrò Lucifer, qui hoc Iuliani[d] tempore in Sardiniam rediit, ſub Valentiniano[e] mortuus eſt in ſchiſmate[f]: quem temerè nimis Ioannes Arca natione Sardus, in commentario de Sanctis Sardiniæ, inter Sanctos collocauit. Certè quidem tanti viri, tot pro fide Catholicâ legationibus, confeſſionibus, certaminibus, exiliis, martyriis, ſcriptis, inſigniter nobilitati, caſus Fidelibus magnum intulit luctum & timorem. Poſt cuius obitum, ipſius ſectatores, quorum exiguus fuit numerus, ſe in Hiſpaniam receperunt: ibíque vt ſolos ſanctos & puros, à reliquis omnibus Orthodoxis diuiſos conſediſse, S. Hieronymus[g] docet. Vnde licèt aliquando turbas in Eccleſiâ concitauerint; tamen quòd poſt Theodoſium Aug. de iis nulla reperiatur facta mentio, eos hoc ipſo, quo oborti ſunt ſæculo, extinctos eſse putamus.

g Hier. adu. Lucif.

[De obitu Luciferi, Baronius an. 391. qui contigiſſe ponitur apud Hieron. in Chron. Ceterum ſi caſus eius magnum intulit Fidelibus luctum & timorem, (quod vere dixit Baronius) haud ſanè minorem exultationem ac ſpem inferat qui illum ab eo grauiſſimo caſu, dexterâ porrigente diuinâ gratia ſe extuliſſe docuerit. Faciam hic ego, auſpice Chriſto, & comprobante cælo, permotore imprimis pio quodam ſacerdote Sardo; qui popularis ſui exiſtimationis ſtudioſus, poſt longas promiſſiuum dilationes, expectationi abundè ſatisfaciens, exhibuit tandem mihi in Vrbe, duplex teſtimonium authenticum agitatæ poſt obitum ſanctitatis Luciferi: Alterum manu ſcriptum, ſubſcriptúmque menſe Octob. ann. 1616. ab Archiepiſcopo Calaritano, Epiſcopo Boſacenſi, & aliquot Canonicis ac Theologis Societ. IESV, ſigilloque Archiepiſcopali firmatum: quo aſſeritur, ex vetuſtis eius inſulæ ſacris monumentis certiſſimè conſtare fuiſſe ab antiquis temporibus erectam in eâ ciuitate Eccleſiam in memoriam & honorem. Luciferi Epiſcopi Calaritani, quæ hodiéque extat. Alterum excuſum ann. 1617. recentis perquiſitionis, & inuentionis Sanctorum Sardiniæ, operâ & diligentiâ eiuſdem Archiepiſcopi; quò, præter alia diuerſorum SS. corpora in eâdem eccleſiâ S. Lucif. in diuerſis locis reperta, inuenta eſt ad eius altare primarium grandis arca marmorea, continens oſſa cuiuſdam corporis magnâ odoris ſuauitate fragrantia; quæ facile ab omnibus credita ſunt eſſe ſacra lipſana ipſius Luciferi, quòd in præcipuo eius Eccleſiæ loco repoſita fuiſſet: eò maximè quòd eodem momento, abſque vllo præuio mandato, pulſatæ ſpontè ſint campanæ Eccleſiæ Archiepiſcopalis, ſicut in ſolemnitate Paſchali fieri conſueſceret; tamquam in diuinam confirmationem huiuſmodi illorum exiſtimationis, & lætitiam ac gratulationem tanti theſauri feliciter effoſſi. Quæ ſanè ſi viuente Baronio contigiſſent, haud grauatè (vt opinor) ſententiam de infelici exitu Luciferi reuocaſſet; qui dum vixit, ſolo teſtimonio eccleſiæ in eius honorem antiquitùs erectæ ſe id præſtaturum promiſerat: ſicuti & in caſu ſimili reuocauit, quæ de Fauſto Regienſi in Galliâ Narbonenſi epiſcopo priùs dixerat, poſtquàm intellexit Martyrologium Gallicanum ſemper ipſum continuiſſe inter Sanctos, & in eius memoriam olim in eâ ciuitate erectam baſilicam eius nominis titulo inſignitam. (*Baron. Tom. VI. an. 490. fine in Append. Tom. X. ad illum annum: & infr. hac Epit. ann. 520. num. VII*) Illud equidem ſcio, ita Catholicæ fidei zelo ardentem fuiſſe Luciferum, vt ab antiquis Scriptoribus etiam poſt ſchiſma factum, & ſectam Luciferianam poſt ſe relictam, non niſi timidè arguatur. Quinimmò & Socratem lib. 2. cap. 7. ac Sozomenum lib. 5. cap. 12. diſertè de eo teſtari, ipſum poſt ſimultatem cum Euſebio, quòd teneretur adſtrictus diaconi ſui ſubſcriptione, *Eccleſia Catholica conſentientem*, ſeſe in Sardiniam recepiſſe. Nec de nihilo quod Petrus de Natalibus iam ante centum ac fermè triginta annos illum in catalogo Sanctorum numerauit; præter illos auctores qui de rebus & Sanctis Sardiniæ poſtelà ſcripſerunt. Cùm & ipſe antiquiſſimus Hieronymus, dum [illegible] eius tangit eius ſchiſmatis, vocet eum poſt obitum *beatum*; quod vix reperiat de quoquam non Catholicè mortuo vſurpatum. Ac denique Hermannus Contra-

ctus nobilis chronographus, qui vixit ante quingentos quinquaginta annos cum eius obitum recenſet, nominet *virum valdè Catholicum.* Quocircà maneant tam noſtro quàm Baronij nomine, Lucifero integra pœnitentiæ ac palinodiæ ſuæ iura; neque vllum ex noſtris ſcriptis ſentiat præiudicium.]

XLIX.

De Euſebio verò Vercellenſi, quid ſuſceptâ legatione pro reconciliatione Lapſorum egerit, nihil prætereà reperimus; niſi quòd Ruffinus[h] & Socrates[i] aiunt, eum Orientis prouincias circumeuntem, medicique pariter ac ſacerdotis fungentem officio, ſingulas quaſque Eccleſias ad ſanitatem rectæ fidei reſtituiſſe doctrináque Eccleſiaſticâ inſtruxiſse, atque erudiſſe. Quantâ verò fuerit in reditu ab Italis alacritate ſuſceptus, quámque Lapſis extiterit proficuus, teſtis eſt S. Hieronymus[k], dum inter alia ſcribit, ad eiuſdem reditum lugubres veſtes Italiam mutâſſe, quòd ſcilicèt eius operâ lapſi ac decepti Epiſcopi recepti fuerint. Verùm & iam antehàc Hilarium Pictauienſem, poſt reditum ſuum ab exilio viam aperuiſſe ad reſtitutioné lapſorum, frequentibus eâ de re coactis in Gallia Epiſcoporum *Concilius*, præter Fortunatum[l], teſtatur Seuerus[m]: extátque hactenùs[n] vnius ex eis apud *Pariſios* celebrati epiſtola ad Orientales Epiſcopos cùm illi literis ſuis ad Hilarium ſcriptis, conati fuiſſent Gallicanos Epiſcopos reddere ſuæ ipſorum perfidiæ profeſſores. Addit autem Seuerus Saturninum peſſimum illum Arelatenſem Epiſcopum, nec non Paternum Petracoricenſem, quòd in perfidiâ obſtinati permanerent, ſacerdotio pulſos fuiſſe. De quibus planè commendatur ſincera fides atque conſtantia Eccleſiæ Gallicanæ, cùm in tanto numero Epiſcoporum, vnus dumtaxat & alter ſit repertus, qui inhæſerit Arianis. Eſtque hæc gloria S. Hilarij, qui ſcriptis ſuis eoſdem Galliarú Epiſcopos in hæreticos commouerit, & iugiter aduerſus eos in officio continuerit, & in antiquâ fide. De cuius pariter atque Euſebij Vercellenſis egregiâ in Lapſis reuocandis reſtituédíſque nauatâ operâ, Ruffinus agens, ait duos illos viros, velut magnifica quędam mundi lumina, Illyricum, Italiam, Galliáſque ſuo ſplendore radiâſse, vt omnes etiam de abditis angulis & abſtruſis hæreticorum tenebræ fugarentur. Sed de iis rurſùm inferiùs.

h Ruff. d. c. 30.
i Socr. d. c. 7.
EVSEBII ET HILARII GRATISSIMVS IN OCCID. REDITVS
k Hier. adu. Lucif.
l Fortun in Vit. Hilar.
m Seuer. lib. 2.
n Hilar. fragm. lib. 2.
SINCERA FIDES ECCL. GALLIC.

L.

ARIANI MOVENT GENTILES IN ATHANAS.

Inter hæc autem qui erant Alexandriæ Ariani indigno ferentes animo Athanaſij reditum, eiúſquę operâ florentem illius Eccleſiæ ſtatum; fœdus ineuntes cum Gentilibus, eum in eumdem Athanaſium concitârunt, eâ recenti occaſione, quòd ille nobiliſſimas quaſdam matronas à Gentilium ſuperſtitione ad Chriſtianam fidem conuerſas, magno dedecore Imperij Iuliani baptizâſſet: ſimúlque communicato conſilio, ad Iulianum aduerſus eum literas dedêre; magóſque[o] inſuper & aruſpices miſêre, qui conteſtarentur, nihil proſperi ſucceſſurum, niſi Athanaſius pelleretur. Quibus Imperator acceptis, confeſtim eâ de re cùm ad Alexandrinos, tum ad Ecdicium Ægypti Præfectum reſcripſit[p], grauiſſimam ei mulctam auri minatus, niſi Athanaſius ante Calendas Decembris ex eâ vrbe, vel potiùs ex vniuerſâ Ægypto recederet. Veram autem odij ſui in Athanaſium cauſam (nimitùm quòd inimicus eſſet deorum, & multos ad fidem conuerteret) Ecdicio patefaciens, aliam in literis ad Alexandrinos ſimulauit; videlicèt quòd cùm fuiſset à Conſtantio damnatus exilio, idem poteſtate à nullo acceptâ, ſuopte nutu ſedem Epiſcopalem denuò occupaſset: ſe enim à Conſtantio eiectis non regimen Eccleſiarum, ſed reditum tantummodò in patriam conceſſiſse. Narrat hæc eadem Sozomenus[q]: additque Athanaſium cùm videret multitudinem Chriſtianorum circa ſe lacrymas profundentem, dixiſſe; *Bono animo eſtote; nebula enim eſt, & breuì euaneſcet.* Addunt & alij[r], eum literis Iuliani ſecretioribus, non Alexandriâ tantùm expelli, verùm etiam occidi iuſſum; poſtquàm in Thebaidem traiecturus nauigium aſcendiſſet, ac qui iuſſi erant occidere ipſum inſequentes iam propè eſſent; Athanaſium hoc cognito nauigium Alexandriam verſus conuertiſſe, ac perſequentibus obuiam de induſtriâ factum, iiſdem de Athanaſio ſciſcitantibus ipſummet reſpondiſse, eum nó longè abeſſe, atque ita eos eluſiſſe; redeuntem autem ſecretò Alexandriam, quamdiu vixit Iulianus ibi delituiſse. Addit denique Socrates poſt hæc conuerſum eſſe furorem Gentilium ſimul & Arianorum ac Iudæorum in reliquos Catholicos; Præſidéſque prouinciarum ratos ſibi tempus opportunum oblatum quo queſtum facerent, vbique Catholicos dirè vexaſſe, pecunias exegiſse, & corporibus ſupplicia inflixiſse: Iulianum verò Chriſtianorum eâ de re expoſtulationes audientem, reſpondere ſolitum, (cuiuſmodi ſæpè dicteriis Religionem Chriſtianam irridebat) ipſorum eſſe ex præcepto Chriſti æquo animo iniurias tolerare. Extant porrò & Acta[t] *Apollonij* ſanctiſſimi monachi, ex quibus æquè conſtat, Ægyptum vexatam fuiſſe perſecutione Iuliani, vbi & ingentia recenſentur ab eodem Apollonio edita hoc potiſſimùm tempore miracula, indéque ſecutæ plurimorum Gentilium conuerſiones.

o Ruff. lib. 1. cap. 33
p Iulian. ep. 6. 27.
q Soz. lib. 5. cap. 4.
ATHAN. RECEDIT ALEXANDRIA.
r Ruff. lib. 1. cap. 34. Theodor. lib. 3. c. 8. Socr. lib. 3. c. 11.
PERISC. IN ECCL. ALEXAN.
t Ap. Euagr. in Vit. Patr. cap. 7.

LI.

IVLIANI PERSEC. IN ROM. ECCLES.

Iam verò enarratis præcipuis rebus à Iuliano in Oriéte aduerſus Chriſtianos geſtis; ratio temporis exigit, vt quod in Occidente pariter actú eſt, ex parte ſaltem recenſeamus. Res quidem hîc, ſicuti in Oriente, lento gradu agi cœpta. Quòd enim (vt dictum eſt) nollet Iulianus à Chriſtianis palàm perſecutor haberi, tum inuidiâ martyrij, tum metu ingentis eorum numeri; more ſuo alias prætexendo cauſas, aggreſſus eſt dolo in eos agere. Quapropter eorum bona primùm inſurgens Fiſcus, qui in aula Chriſtianorum Imperatorum militâſſent, cauſa illa communi obtenta, quòd ex templorum diuitiis expilatis fortunas auxiſsent; aut ſi adeò hæc cauſa deeſſet, illa in próptu adeſſet, (quam etiam publicis ſuis reſcriptis[ff] inſerere, haud Iulianus erubuit,) Chriſtianos ex Euangelij præſcripto, quo faciliùs in regnum cælorum veniant, nequaquàm affluere diuitiis, ſed contra omnia erogare debere: Huiuſmodi, inquam, coloribus Fiſcus Romæ auidas iniecit manus in *Gallicani* viri Conſularis, olim generi Conſtantini Magni, opulentiſſimum patrimonium, quod tamen Chriſtus, in cuius pauperes diuitiæ Gallicani erogari conſueuerant, tutatus eſt patendis planè prodigiis; dum omnes quicunque prædiis vel domibus fiſcales titulos affigere tétarent, continuò à dæmone arrepti, vel lepra percuſſi recedere coacti sút. Cùm verò nequàm ſpiritus expetentes de Gallicano vindictam, ab obſeſſis corporibus ſe minimè egredi poſſe iactarent,

ff Iul. ep. 43. ad Ecob. & alibi.
MARTYRIVM GALLICANI.

ctarent, niſi idem Gallicanus ſacra diis ageret; id ipſe perpetrare magnâ conſtantiâ renuens, Iuliani reſcripto ex Italiæ finibus abire iuſſus, Alexandriam venit: vbi à Rauciano Comite truncatus capite, martyriũ conſummauit. Quo eodem tempore, eodémque ſupplicio, Romæ *Hilarius* Gallicani perneceſſarius, & *Donatus* Epiſcopus Aretinus, eamdem martyrij coronam conſecuti ſunt. vt fuſiùs hæc omnia deſcribunt eorumdem Acta Martyrum, memorántque ſacræ Eccleſiaſticæ [t] Tabulæ.

t 25. Iun. 10. Iul. 7. Aug.

LII. IOANNES ET PAVLI.

Ioannes item & *Paulus* fratres, in aulâ Conſtantini inter primos olim educati, & honorib. aucti, negãtes ſe velle deinceps inter Iuliani familiares adnumerari, ac diis ſacrificare recuſantes, à Terentiano Prætorianorum Præfecto necati ſunt. Qui cùm eos ſecretò ſepeliiſſet, rumore ſparſo in exilium eſſe miſſos, ſed dæmones martyrum gloriâ atq; virtute cruciati ſcelus aperuiſſent, factum eſt mirâ Dei prouidentiâ, vt cùm ad eorum ſepulchrum, tum multi alij, tum eiuſdem ipſius Terentiani filius à dæmone obſeſſus liberationem accepiſſet; idẽ *Terentianus*, relictâ Gẽtilium ſuperſtitione, baptizari voluerit; ipsúmque certamen Martyrum, cuius auctor extiterat, ſcriptis [u] mãdauerit. Paſſi pariter reperiuntur ſub Iuliano, nonnulli alij omnis conditionis & ſexûs homines in eâdem Vrbe Româ; quorum nomina, ſimul & paſſiones, æquè ac ſuperiorum, adſcriptæ reperiuntur Tabulis Eccleſiaſticis. Porrò præſtitit Deus etiã in illorum certaminibus, vt per Magiſtratum illum Vicariam præfecturam gerentem, per quẽ ſic in eos Iulianus ſæuierat, nempè, *Gordianum*, eiuſdem Iuliani impietas argueretur, dũ quem ad necem Fidelium ille delegerat, Chriſti nominis egregium confeſſorem ac martyrem factum Eccleſia lucrata eſt. quod eædem Tabulæ Eccleſiaſticæ, & fuſiùs ipſius Acta declarant: in eo tamen deprauata, quòd quæ ſub Iuliano, aut forte eius reſcriptis geſta ſunt, eadem coram ipſo facta eſſe dicuntur, atque Romæ; cùm tamen Iulianus toto Imperij ſui tempore verſatus ſit in Oriente. Cuiuſmodi errores in pleriſque item aliis huius temporis Martyrum Actis, nec ſolùm Occidentis, ſed & Orientis, animaduertere liceat.

u Ext. ap. Sur. to. 3. ſed in multis deprauata.

GORDIANI IVDICIS PERSECVTORIS.

LIII.

Ceterùm quod in Oriente frequenter, ac Romæ aduerſus Chriſtianos actum nouimus; id etiam in aliis Occidentis prouinciis factitatum non ambigimus: ſed quòd (vt ſæpè dictum eſt) abſque titulo Chriſtianitatis, ſed aliis confictis criminibus, eiuſmodi de illis iudicia exercerentur; inde (puto) obſcuræ remanſerunt res geſtæ plurimorum martyrum. In Galliis namque paſſos reperimus [x] quatuor germanos, *Eliphium* Tullenſem virum, eiúſque fratrem *Eucharium* Epiſcopum, & ſorores *Liberiam* atque *Suſannam*. At perperàm, meâ ſententiâ, dicuntur paſſi, dum Iulianus adhuc in Galliis eſſet: nam eo tempore ipſum ſe Chriſtianum fictè ſaltem exhibuiſſe, ſuperiùs eſt demonſtratũ. Sed & egregium pro fidei confeſſione in variis ac diris tolerandis tormentis, ſpecimen Chriſtianæ conſtantiæ edidiſſe, in caſtris tunc militantem ſub Tribuno *Victricium*, qui tandem è perſecutorum manibus mirabiliter liberatus, demúmque Rotomagenſis creatus Epiſcopus, diutiſſimè vixit; fusè narrat Paulinus [y] Nolanus, meminerúntque Tabulæ Eccleſiaſticæ. Dirè autem exagitatas eſſe illas prouincias ſub Præfecturâ Salluſtij; Iuliano omnium chariſſimi, ac proinde hoſtis Chriſtianorum acerbiſſimi; illud etiam admonet, quòd aduerſus eumdem, ſiue Dioſcorum vicem eius gerentem, S. Hilarium Pictauienſem ſcripſiſſe commentarium, auctor eſt S. Hieronymus [z].

x Ap. Sur. 16. Oct. MARTYRES ET CONFESS. IN GALLIIS.

y Paulin. ep. 26.

z Hieron. de Scri. e. Eccl. in Hilar.

LIV. DONATISTÆ REVOCATI A IVLIANO.

At verò in Africâ Donatiſtæ, qui penè videbantur extincti, vtpotè quorum duces Imperatorum Chriſtianorum reſcriptis exilio cõdemnati fuiſſent; adueniente Iuliano, quem ſcirent deteſtari prædeceſſorum Principum acta, ad ipſum legationem miſerunt, quâ ab exilio liberari peterent, ablatáſque ſibi baſilicas reddi: ad id precibus tantæ adulationis vtentes, (quod eis ſæpè exprobrauit Auguſtinus [a]) vt etiam dicerent, apud ſolum Iulianum iuſtitiam habere locum. Eorũ verò petitionibus annuiſſe per omnia Iulianum, teſtis eſt Optatus [b]; idque (vt ait) quod probè intelligeret, Donatiſtas ad diſturbandam Eccleſiæ pacem cum furore eſſe venturos. Quale autem fuerit eiuſmodi pro eis datum à Iuliano reſcriptum, inde penſare licet, quòd illud Honorius Imp. poſt ſexaginta fermè annos, vnà cum Proconſularibus Geſtis eâ tunc in causâ conſcriptis, publicis celeberrimis locis affigi iuſſit [c], quo Donatiſtarum temeritas atq; procacitas omnibus eſſet oſtentui. Porrò ex ſententiâ planè Iuliano res accidit: ſiquidem eius reſcripto relaxati Donatiſtarum Epiſcopi, factioſiſſimi duces ſchiſmatis, maximo inuecti impetu in Catholicos, graſſatorum inſtar atq; prædonum, immanes ſacerdotum, aliorúmque clericorum, necnon & reliqui populi, feminarum etiam, atque infantium nec dum natorum, cædes commiſerunt; adhibitáque potentiâ Magiſtratuum Epiſcopos de ſedibus expulerunt, baſilicas ſacris vaſis & ornamentis ſpoliarunt, calices conflârunt, altaria fregerunt, virginibus ſacris ſtuprum intulerunt, plebem ad ſeditionem commouerunt, cœmeteriâ Catholicorum ſibi ſolis vendicârunt: aliáq; id genus plurima perpetrârunt, quæ fusè Optatus [d] aduerſus eos ſcribens recenſuit.

a Aug. cont. lit. Petil. lib. 2. cap. 97. ep. 48. ad Vincent. ep. 166. ad Donat.

b Opt. lib. 2. cont. Parm.

c l. 37. C. Th. de hæret.

EORVM FVROR IN CATHOL. ET SACRILEGIA.

d Opt. lib. 2. & 6.

LV. MIRACVLA DE EVCHARIST. ET CHRISM.

Inter quæ illud eſt notabile, quòd (vt ait) Donatiſtarum Epiſcopi iuſſerũt Euchariſtiam canibus fundi: non tamen ſine ſigno diuini iudicij, cùm iidem canes accẽſi rabie ipſos dominos ſuos dẽte vindice laniauerunt. Quemadmodùm & cùm iidem ampullam Chriſmatis per feneſtram iactâſſent, eadem diuinitùs Angelicâ manu ſubleuata, illæſa inter ſaxa conſedit. Ex quibus videas, inter quos recẽſendi ſint, qui noſtro hoc infeliciſſimo ſæculo, vel his paria, vel etiã magis horrenda, in ſacroſancta Eccleſiæ Sacramenta, eodem quo Donatiſtæ, ſatanico agitati ſpiritu perpetrârunt: eò quidem illis deteſtabiliores, quò ea impugnant, quæ tam certis atque adeò manifeſtis diuinis miraculis comprobata ſunt. Iam verò illud quale eſt, quòd iidẽ Donatiſtæ in multis locis altaria & parietes raſerũt, aut lauarunt ſalsâ aquâ, quo tandem populũ execratione imbuerent in Catholicos; quantúmq; eos deteſtari deberent, his ſignis inſinuarent? Itémq; illud quàm ſtultum purgationis genus, quòd vt Deo ſacratas virgines ſuæ facerẽt cõmunicationis, immũdis illas aſpergerent cineribus, crinéſq; ſalsâ aquâ profunderent, & mitrellis (ſeu mitellis) proiectis, quas ab Epiſcopis Catholicis acceperant, (erat [e] hoc in Africanâ

VIRGINES SACRÆ PROFANATÆ.

e Id. lib. 6.

Ecclesiâ tegumenti capitis genus ex lanâ, purpurâ tamen pictum potiùs quàm tinctum, quod ſacrandis virginibus ab Epiſcopis ſoleret imponi; ſicut Romæ, & in aliis locis, ſimplex velũ nigrum;) aliàs iiſdem imponerent? Sed hæc & alia eiuſmodi inſana, pluribus Optatus. His autem Donatiſtæ Iuliàni fulti præſidiis, qui penè videbantur extincti, adeò inualuerunt aduerſus Catholicos, vt omnes qui ſucceſſerunt Catholici Impp. licèt aduerſus eos plurimùm laborauerint, vt communioni Catholicæ reſtituerent, vel aliquo alio modo tollerent: numquam tamen id efficere valuerint.

LVI.

f Greg. Naz. orat. 1. in Iulian.

IVLIANI INIQVISSIMA IN CHRIST. EDICTA, ET IMPIA DICTERIA.

g Chryſ. or. cont. Gent.

h Cyril. Alex. lib. 6. & 10. in Iul.

Iam vt occaſione huius reſcripti, reliquas ab eodem Iuliano aduerſus Chriſtianos promulgatas leges, ſcriptáſque epiſtolas, præter illas quæ ſuperiùs memoratæ ſunt, hîc vltimo loco huius anni recenſeamus: imprimis Gregorius[f] Naxianxenus ſcribit, eum non conſueuiſſe tantùm ignominiæ cauſâ (quod dictum eſt) ſuis epiſtolis ac colloquiis nominare Chriſtianos, *Galilaeos*; ſed vt eodem nomine ab omnibus dicerentur, publicâ lege ſanxiſſe. Additque Chryſoſtomus[g], Principes etiam vt idem factitarent adhortatum eſſe: nempè adeò infenſo animo Chriſtianam religionem inſectantem, vt ne ipſum quidem nomen ſupereſſe vellet. Rursùm verò cultum Crucis, & ſacrarum Reliquiarum venerationem Chriſtianis obiectare, ob ídque eos deridere cùm verbis tum ſcriptis cõſueuiſſe, ex Cyrillo[h] patet. quem perfidum Apoſtatam noſtri temporis Nouatores egregiè imitatos eſſe, quis non videat? Cõceſſa item ab Impp. Chriſtianis, clericis, & miſerabilibus perſonis, dona & immunitates, atq; diuerſi generis priuilegia, caſſa reddidiſſe, docet Soxomenus[i]: Immò & quæ à Gẽtilibus aliquando ex certâ cauſâ collata fuiſſent, abripuiſſe conſtat; dum inter alia, ter mille modios tritici, perpetuâ largitione conceſſos à Marco Aurelio, erogandos in pauperes Eccleſiæ Hierapolitanæ petitione[k] Abercij Epiſcopi in hunc vſque diem à ceteris perſecutoribus perſolutos, prorsùs abſtulit. Sed & quòd ad expeditionem belli Perſici ingẽs pecuniæ vis à Chriſtianis exigeretur, lege latâ mulctam impoſuiſſe pecuniariam illis qui ſacrificare renuiſſent, ſcribit Socrates[l]. Et ad expi anda Eccleſiarum bona, edicta fuiſſe publicè propoſita, priuatimque expleta, Gregorius[m] Nazianxenos teſtatur. Conſtituiſſe quoque, vt ius Reipublicæ Chriſtianis denegaretur, iidémque conciliis, foro, publicis cœtibus priuarentur, niſi priùs aris antepoſitis thura adolerent; ipſiſque adeò tribunalibus expellerentur, vt nec vllas iniurias ſuas iudicio perſequi liceret, (eo videlicèt prætextu, quòd Scriptura vetaret ne iniurias vlciſcerentur, ne litem intenderent, nequid proprium exiſtimarent, &c.) iidem Gregorius & Sozomenus[n] tradunt. Ac quamuis nullum manifeſtum promulgâſſet edictum, (vt ab aliis Imperatoribus factum fuerat) quo perſecutio in Chriſtianos indiceretur; tamen ſancita olim aduerſus ſacrilegos templorum expilatores iura, in eos torſiſſe, & queritur Chryſoſtomus[o], & plurimis eſt demonſtratum ſuperiùs exemplis. Tuliſſe inſuper eam legem, vt Galilæi à militiâ pellerentur, & à quibuſcumque dignitatibus ac regimine prouinciarum penitùs arcerentur, auctores ſunt Ruffinus[p], Theodoretus[q], & Sozomenus[r].

i Soz. lib. 5. cap. 5.

k Act. S. Aberc. ap. Metaphr. 22. Oct. & vide ſup. an. 163. v.

l Socr. lib. 3. c. 11.

m Greg. orat. 1.

n Soz. c. 17.

o Chryſ. orat. de Iuuent. & Max.

p Ruff. lib. 1. c. 32.

q Theod. lib. 3. c. 27.

r Soz. l. 6. c. 17.

LVII.

EOS DOCERE PROHIBET.

f Am. li. 22. 21.

ff l. 5. C. Th. de profeſſor.

Lex autem eiuſdem illa, quâ vetuit ne Chriſtiani Doctores, humaniores literas ac liberales diſciplinas docere poſſent, niſi diis ſeſe vellent abdicere; ab ipſis etiam Scriptoribus[f] Ethnicis vt iniuſtiſſima improbatur. Qui quidem primò erubeſcens id palàm decernere, aliis fucatis coloribus iam anteà ſanciuerat[ff], vt quiſquis docere vellet, non id aggrederetur, antequàm à Curiis ciuitatum probatus, ipſius quoq; Imperatoris iudicio confirmaretur. Sed in dies audacior redditus, illam quam diximus legem promulgans, manifeſtè Chriſtianos à docendo repulit. Quam quidem Ammianus ait eo conſilio ſancitam eſſe, ne per doctores Chriſtianos, Gẽtiles à cultu deorum deſciſcerent: nempè quòd Chriſtiani libros Ethnicorum interpretando, pariter demonſtrarent, quæ iidem auctores Ethnici de ſuis ipſorum diis atque dogmatibus ſcripſiſſent, fuiſſe mera figmenta, & inanes ſuperſtitiones. Extat hactenùs eiuſmodi Iuliani edictum inter ipſius epiſtolas[t], multis pigmentis delinitum, & philoſophicâ laruâ decorum. Ex cuius lectione cùm apertè cõſtet, Iulianum, etſi Chriſtianos omnes à docendo Gentilium libros reuocaret, Chriſtianorum tamen liberis permiſiſſe vt artes & diſciplinas à doctoribus Gentilibus diſcerent: (idque eodem haud dubium, quod diximus, cõſilio; nimirùm vt Chriſtiani Ethnicis doctoribus magno deorum præconio explicatos accipientes, eorum cultui addicerentur:) miramur Ruffinum[u] Socratem[x], Theodoretum[y], Sozomenum[z], ipſóſque etiam Gregorium[a] Naxianxenum, Auguſtinum[b], & alios dixiſſe, Iuliani edicto non tantùm à docendo, ſed & à diſcendo, reiectos fuiſſe homines Chriſtianos. Ceterùm illud de docendo tantummodò fuiſſe, meminerunt Ammianus & Eunapius[c], atque ex noſtris SS. Ambroſius[d], & Hieronymus[e].

t Iul. ep. 42.

u Ruff. lib. 1. cap. 32.

x Socr. lib. 3. c. 10.

y Theod. lib. 3. c. 7.

z Soz. lib. 5. c. 17.

a Greg. orat. 1. in Iulian.

b Aug. 18. de ciuit. 52.

c Eunap. in Muſon.

d Ambr. ep. 30. ad Valent. Imp.

e Hier. in Chron.

LVIII.

f Ap. Metaphr. 20. Oct.

In Actis[f] autem Artemij martyris expreſſum habetur, Iulianum illud promulgâſſe, quòd Antiochiæ expertus eſſet vim magnam Eugenij presbyteri in dicendo, ac cõfutãdo falſam deorum religionem. Soxomenus autem affirmat, id accidiſſe ob inuidiam in Apollinarem Syrum, Baſilium & Gregorium Cappadocas, alióſque celeberrimos Chriſtianos viros, qui apprimè Gentilium callebant literas. Vbi & inter alia magnifica de eodẽ Apollinare narrata, ait eum, quò pluribus prodeſſet, ad exemplar poëmatis Homeri, veterem Hebræorum hiſtoriam vſque ad regnum Saülis, carmine heroïco viginti quatuor libris cõſcripſiſſe: ſed & alia plurima ſcripta edidiſſe; intérque illa, librum aduerſus Iulianum, ſeu aduerſus philoſophos Gentiles, pro veritate inſcriptum; in quo ſine vllis ſacrarum Scripturarum teſtimoniis, planè oſtenderet eos in illo quod de Deo ſentiendum eſſet, vehementer errare: ſed ea irridentem Iulianum, Epiſcopis eius temporis præſtantiſſimis hæc ſcripſiſſe; *Legi, intellexi, improbaui*; Epiſcopos autem reſcripſiſſe, *Legiſti quidẽ, ſed nõ intellexiſti, nam ſi intellexiſſes, non improbâſſes.* Gregorius[h] quoque Naxianzenus grauiſſimâ eumdem exagitans inuectiuâ, quòd eiuſmodi edicto liberales diſciplinas tyrannicè oppreſſiſſet, atque eloquentiæ & doctrinæ humanioris ſtudia Chriſtianis auferre molitus eſſet; addit inſuper, eum hiſce in rebus deridendo iactare ſolitum, Gentilium eſſe cõcinnè loqui & Græcari, quippe qui

g [Elegantius Græcè, ἀνέγνων, ἔγνων, κατέγνων. Ad quod Epiſcopi reſponderunt: ἀνέγνως, ἀλλ' οὐκ ἔγνως· εἰ γὰρ ἔγνως, οὐκ ἂν κατέγνως.]

h Greg. Naz. or. 1. in Iul.

deos

IRRIDET FIDEM CHRISTI. deos colerent;Chriſtianorum autem infantiam & barbariem, quotũ ſapientia nihil aliud eſſet quàm *Crede*. Quæ Gregorius inſignitet refellens, præſtantiámque Chriſtianorum CREDE oſtendens; ſimol etiam pluribus demonſtrat, non fuiſſe à Græcis inuentas ſcientias, verùm eas à barbaris nempe Ægyptiis didiciſſe, qui conſuetudine Iudæorum facti eſſent eruditi. In quo etiam argumento verſati ſunt olim antiqui Chriſtiani Theologi, Iuſtinus martyr, Athenagoras, Theophilus Antiocheous, Clemens Alexandrinus, Origenes, Tertullianus, Arnobius, Lactantius,& qui poſt hæc,eadem eſt proſecutus S.Auguſtinus de *Ciuitate Dei*, atq; alij plures qui aduerſus Gentes texuerunt Apologias: qui docent, Græcos puerorum loco habitos fuiſſe, (quod Soloni fuit olim exprobratum) factã cum Hebræis & Egyptiis,quos illi barbaros dicebant, collatione.

LIX. Illo igitur promulgato edicto,ſcholas deſeruère Chriſtiani, qui publicè hactenùs ſummâ laude in ciuitatibus profeſſi eſſét.quod de *Muſonio* teſtatur Eunapius[b];de *Proæreſio* Athenienſi magni nominis Philoſopho Athenis docente, S.Hieronymus[k]; (qui illum ait,eo promulgato edicto,ſcholam ſpoōtè deſeruiſſe,cùm ſibi ſpecialiter Iulianus concederet,vt Chriſtianus doceret.)de *Mario Victorino* Afro nobiliſſimo oratote Romę profitente,S.Auguſtinus[l],dum eiuſdem memorabilem à Gentilitate publicè anteà factam ibidem Romæ conuerſionem deſcribit[m]: cuius exemplo ſe quoqua extitiſſe at dote fidei conſequendæ, teſtatur. Tantâ enim apud Ethnicos olini floruerat claritudine,vt ex Senatuſconſulto(quod idem Auguſtinus tradit,confirmátque Hieronymus[n]) donati meruetit ſtatuã in Foro Traiani. Sed quod attinet ad eius ſcripta Chriſtiana, quotum extant hodiéque nonnulla,haud adeò ea laudat S.Hieronymus[o], quòd in extrema ſenectute Chriſti ſe tradens fidei, adeóque eruditione litteratum ſæcularium occopatus, Scripturas ſanctas ignorauerit, acres Chriſtianæ Religionis ſerò nimis attigerit.

Margin notes: b Eunap. in Vit. Philoſ. in Muſon. — k Hier. in Chron. — l Auguſt. 8. Confeſſ. c. 5. INSIGNIS CONVERSIO MARII VICTORINI. — m Ib. c. 2. — n Hier. in Chron. — o Id. de Scr. Eccl. & in proœm. comment. in ep. ad Gal.

LX. Vt verò nihil Iulianus intentatum relinqueret, quo poſſet Gentilium ſuperſtitionem firmiùs ſtabilire, ac latiùs propagare;cùm videtat (inquit Sozomenus[p]) eam Religione Chriſtianã,laude, & hominum approbatione inferiorẽ eſſe; exiſtimatétque Religionem Chriſtianam, maximam ex vitâ & moribus eorum qui eam ſequebantur, cõmendationem conſecutam eſſe: inſtituit animo ,eios ritus & mores in Ethnicíſmum transferre , minimè erubeſcens imitari te ipſâ,quos vt infames exagitabat. Ideóque(vt ait Gregorius[q] Nazianzenus) Scholas in omnibus ciuitatibus extruere parabat; in templis ordinem atque apparatum Chriſtianorum imitari,ſacraria,ſedéſque conſtituere patrim altiores partim depreſſiores;profanorum etiam dogmatum lectiones & explicationes inſtituere, tam quæ mores componerent,,quàm quæ in rerum abſtruſiorum tractatione verſarentur;tom precationum alternatim canendarum formam, necnon rationem animaduertendi in eos qui peccateut pro delicti modo;aliáque omnia quæ Chriſtianæ diſciplinæ eſſent:Domos quoq; excipiẽdis hoſpitibus ædificare,necnon monaſteria, & virginum cœnobia;ſimúlque humanitatem erga pauperes;beneficẽtiámqoe adiungere cùm ceteram,tum eam quæ in epiſtolaribus teſſeris conſiſteret, quibus eos qui inopiâ premerentur,ex gente ad gentem Chriſtiani tranſmittere conſueuiſſent Hæc Gregorius de Iuliani in his rebus ſtudio.Quæ quidem licèt ipſe ſummâ cura pertentârit,vt etiã abundè docent eius litteræ[r] ad Arſacem Galatiæ Pontificem ; quibus eum hortatur, vt exemplo Chriſtianorum curet vbique ſacerdotes ſanctè viuere , benignitatem in pauperes & peregrinos exhiberi,& ſollicitam curam in mortuis ſepeliendis poni:baud tamen valuit ea perficere , non tam quia citiùs ex hac vitâ abreptus eſt , quàm (ſicut idem Gregorius tradit) quòd ritus moréſq; ac traditiones Chriſtianæ Religionis,Deum auctorem habeant,nec ſine eius ope valeant conſummari. Hinc tamen perſpici poteſt,quã deteriotes Iuliano Apoſtatâ exhibeant ſeſe recentiores apoſtatæ,antiquorum Eccleſiæ morũm contemptores ; dum & ſubſannãt quæ inuidi boſtis oculis ſunt viſa pulcherrima,atque omni acceptione digniſſima.

Margin notes: p Soz. l. 5. c. 16. IVL. EXTRA STRA CONATVR IMITARI RES CHRIST. — q Greg orat. 1. in Iulian. — r Ap. Soz. l. 5. c. 16.

LXI. PERMISIT FEMINIS REPVDIVM VIRORVM. Ad poſtremum addimus his, Iuliani inauditam hactenùs vanitatem, quam etiam lege ſancite non puduit;vt ſcilicèt liberum eſſet vxoribus matitos dimittere : quâ vnâ lege inſanus homo vniuerſos homines ſub Romano Imperio conſtitutos,mulierũ leuitati ſubiecit. De eã vetò eſt mentio apud Auctorem Quæſtionũ[ſ] ex vtroque teſtamento apud Auguſtinum:qui etſi non ſit Auguſtinus, certè his vixit tempotibus, quippe qui numeret annos trecentos & circiter à clade Ieroſolymitanâ in illom diem.

Margin note: ſ quæſt. 115. 144.

LXII. Hoc inſuper anno, menſe Decembri, quæ ſuperetant Nicomediæ è priori terræ motu , eodem teciprocãte proſtrata ſunt:quo & Nicæam hand medioctiter fuiſſe concuſſam, Ammianus[t] affirmat,triſtiáque hæc ait auſpicia præceſſiſſe Perſicam,in quam Iulianus incumbebat, expeditionem. Ac vix credi poteſt, quot cladibus hoc anno fuerit Oriens afflictatus , cùm idem inſtaret conciliare ſibi numina hecatombis.

Margin note: t Am. l. 22.

IESV CHRISTI
AN. 363.
LIBERII
AN. 12.
CONSTANTII
AN. 2.

I. ANNO Chriſti trecenteſimo ſexageſimo tertio,Iuliani Imp.ſecundo, cœpto menſe Nouembri anni ſuperioris,idem Iulianus quartum Coofulatum iniens , collegam ſibi allegit Salluſtium,quod quidem(inquit Ammianus[a]) viſum eſt nouum : nimirum adiunctum eſſe in Conſulatu Auguſto priuatum hominem;quod poſt Diocletianum & Ariſtobulum nullos meminerat geſtum. Ceterùm tantæ hic apud Iulianum æſtimationis extitit,vt & illũ ſibi[b] ſucceſſorem optaret. Creatus autem eſt Conſul , cùm ageret Præfectum in Galliis: vnde & per literas Iulianum proficiſcentem in Perſas obteſtatus eſt,ne expeditionem illam maturaret, nondum pace numinom exoratã. Tradit bæc Ammianus, additque,multis aliis territamentis atque ominibos,quæ narrat, exagitatum fuiſſe Iulianũ:ac pretereà nuntiatum per litteras,Romę ſuper eo bello libros Sibyllæ eius iuſſu conſultos,Impe-

Margin notes: a Am. l. 23. — b Iul. ep. ad Oribaſ. — OMINA DE FVTVRO INTERITV IVLIANI.

Digitized by Google

ratorem eo anno diſcedere a limitibus ſuis prohibuiſſe; templúmque Apollinis Palatini (ex quo omnis diuinatio hauriri ſolita) noctu conflagrâſſe.

II.
RESTITVENDVM CVRAT TEMPLVM IEROSOL.
c Amm. l. 23.

Huius quoque anni primordiis, immenſum Iuliani conatum de reſtituẽdo immodicis ſumptibus Ieroſolymorum templo à Tito diruto, idem auctor [c] deſcribit. Cùm tamen ait, Iulianum id cogitâſſe, quòd Imperij ſui memoriam magnitudine operum geſtiret propagare; haud veram cauſam tecitâſſe videtur. Nec idem ſtudium erga Iudæos ad illud impulit, quotum doctrinam patriámque religionem, æquè ac Chriſtianorum cultum (vt dicemus) commentariis exagitauit. Verũ illæ cauſæ potiſſimę interceſſerunt, quas inſinuat Chryſoſtomus [d]; nempè quòd ſic ſperaret CHRISTI ſententiã fruſtrari, quæ non patitur templum illud inſtaurari; & vt Iudæos inducens ad ſacrificandum in templo ſuo, facilè eoſdem inde reuocaret ad cultum ſimulacrorum: itémque, vt ſic aduerſus Chriſtianam Religionem veluti munitionem ædificans, eam faciliùs ſtetneret, dum Iudæos ſuperexaltaret; quos ſciret acriùs, quàm ipſos Gentiles, in Chriſtianos ſæuire conſueuiſſe, & his ipſis eiuſdem Iuliani temporibus multas [e] Eccleſias incendiſſe. His igitur de cauſis videri volens erga Iudæos propenſior, plenam ad eos officij dedit epiſtolam, in quâ nouus Proteus penè viſus eſt Iudæis factus Iudæus; cùm & vnius tantùm Dei Optimi Maximi habuit mentionem, & ſe Imperiúmque ſuum eorum precibus impensùm commendauit. Meminit eius Sozomenus [f]; extátque hactenùs inter alias eiuſdem Imperatoris [g] epiſtolas.

d Chryſ. orat. 2. aduerſ. Iud.
e Ambr. ep. 25. ad Theod.
f Sozom. l. 5. c. 321.
g ibid. ep. 25.

III.
ÆDIFICATIO TEMPLI DIVINITVS PROHIBITA.

Quod autem ad ipſum reædificationis opus attinet; cùm ei fortiter inſtarent Iudæi, iámque nudatis fundamentis reſtaret vt ſtructuram aggrederentur, metuendos globos flãmarum crebris aſſultibus è fundamentis erumpentes, exuſtis aliquoties operantibus, locum inacceſſum feciſſe, & incœptum in perpetuum interrupiſſe; tum Ethnicus auctor Ammianus ſcribit, tum S. Ioannes Chryſoſtomus, quo puero hæc geſta ſunt, inculcat [h] ſæpiùs. Quibus Gregorius [i] Nazianzenus luculentâ illa oratione, quam mox vt Iulianus extinctus eſt, ſcripſit, addit non ſolùm ſæuos turbines & vehementes terræmotus Iudæos deturbâſſe; ſed & ignem exeuntem à propinquo templo, ad quod trementes confugerant, eoſdem abſumpſiſſe, aut mutilâſſe; ac denique fulgentiſſimum CRVCIS ſignum in cœlo apparuiſſe, ipſáſq; eorumdem, aliorúmq; quotumcumque, cuiuſuis fidei aut religionis hominum, qui hæc aut præſentes viderẽt, aut ab aliis audirent, veſtes CRVCIS notis tunc cõſignatas, fuiſſe; indéq; multas ad CHRISTVM conuerſiones factas. Eadem propè Ruffinus [k], qui & hoc ſæculo vixit, & Ieroſolymis diù verſatus ea ab accolis nôſſe potuit; addítque, plurimos Iudæorum periiſſe ruinis porticuum publicarum, ad quas ingruenti terræ motu confugiſſent: ſed & ignem emergentem ex ædibus, vbi inſtrumenta operi neceſſaria aſſeruabantur, per medium plateæ totâ die percurrentem, pertinacis populi temeritatẽ flammis vltricibus coërcuiſſe. Sed de ferramentis habet Theodoretus [l], Iudæos mirâ vanitate ligones ex materiâ argenteâ, palas etiã & ſportas confeciſſe. Eadem verò omnia prodigioſo igne cõflagraſſe [m], Socrates ſcribit. Ac denique idem Theodoretus affirmat, reliquam omnem materiam ad templum extruendum præparatam, vehementi ventorum vi, ac procellarum turbinibus, penitùs diſſipatam eſſe.

h Chryſ. l. or. 1. hom. 4. in Math. hom. 41. in Act.
i Greg. orat in Iulian.
k Ruff. l. 1. c. 38. 39.
l Theodor. l. 3. cap. 17.
VANITAS IVDÆORVM.
m Socr. l. 3. c. 17.

IV.
SACRA ORACVLA NVSQVAM CONCVSSA.
n Dan. 9.
o Matth. 24.

Addunt demùm iidem Ruffinus ac Socrates, dum hæc agere Iulianus & Iudæi aggrederentur, Cyrillum Ieroſolymorum Epiſcopum, qui ab exilio in patriam remeauerat, diuinarum prædictionum firmitate confiſum, quibus dicebatur [n], *Vſque ad conſummationem & in finem perſeueraturam eſſe deſolationem*, & *Lapidem* [o] *ſuper lapidem in templo non manſurum*; ſpe erectum, rem tacitum ſpectâſſe, finémque magnâ fiduciâ præſtolatum eſſe: Sed & quod adhuc deſiderari poſſe videbatur in eodẽ Chriſti Domini de eâ re vaticinio, iſtud ipſum vidiſſe in fundamentis expletum; cùm admirandâ quâdam terræ concuſſione, reuulſa ſunt & foras emiſſa templi vetera fundamenta. At licèt perfidia Iudæorum tot conuicti prodigiis minimè (vt par erat) penitùs cederet: complures tamen CHRISTI gloriam confeſſos, eiuſdem fidem auidè conſectatos eſſe; præter nonnullos alios ex prædictis auctoribus, Sozomenus [p] egregiè teſtatum reliquit. Hoc verò Oroſius [q] addit; cũ videret Iulianus templum perfici non poſſe, ex congeſtâ ad illius extructionem materiâ, præcepiſſe ædificari theatrum, in quo reuerſus à Perſide, Epiſcopos, monachos, cæteróſque eius loci accolas Chriſtianos, traderet beſtiis laniandos: vt ſcilicèt ibi eſſet Chriſtianorum carnificina, vnde eorum Religio videretur eſſe progreſſa. Quod autem Nicephorus [r] his omnibus ſubiicit de Euangelio ſecundùm Ioannem reperto in ſpecu deorsùm, cùm fundamentum templi iaceretur; quoniam recentioris auctoris rei tantæ aſſertio nullâ fulcitur antiquiorum fide, reiicimus lectoris arbitrio.

p Soz. l. 5. c. vlt.
q Oroſ. l. 7. cap. 30.
r Nic. lib. 10. cap. 33.

V.
ſ L. 5. C. Th. de ſepu. viol.
LEX IVLIANI DE SEPVLCHRIS ET FVNERIB.

Hoc eodem anno, antequàm in Perſidẽ proficiſceretur Iulianus, adhuc Antiochiæ exiſtens, pridie Idus Februarij reſcriptum [ſ] dedit ad populum, de non violandis Sepulcbris, neque efferendis interdiù (quod Chriſtiani facere ſolerent) cadaueribus defunctorum. Porrò à violatione ſepulchrorum Chriſtianos cohibuiſſe voluit, quòd illi (vt aliàs dictum eſt) haud putarentur ſuis agris permanere ampliùs loca religioſa diis Manibus conſecrata, lapidéſve maiorum ſuorum eâdem Gentilitiâ inſcriptione notatos.

VI.
t Greg. Naz. orat. 2. in Iulian.
APPARATVS AD BELLVM PERSICVM.

Acturis verò iam de expeditione Perſicâ, quã Iulianus diu meditatus fuerat, primum illud occurrit, quod Gregorius [t] Nazianzenus tradit, eũ Antiochiâ duplicem exercitum mouiſſe, alterum militum, alterum dæmonum, à quibus ducebatur, & in quibus maiorem ipſe fiduciã collocauerat. Et quidem armatorũ ſexaginta quinque millia delectu habito eſſe numerata, Zoſimus [u] tradit. Sed per exercitum dæmonum, videtur Gregorius ſignificâſſe dæmones familiares quibus vtebatur; necnon accerſitos vndique præſtantiſſimos magos & aruſpices, quos ſecum duxit: (turbam hominum, vt ait de hâc eâdem expeditione agens Eunapius, qui ſuas virtutes ſtultè prædicabant:) Vel etiam, quod Theodoretus [x] ſcribit, eumdem Iulianum antequàm arma ſumeret, miſiſſe nuntios Delphos, Delum, ac Dodonem, aliáq; ad oraculorum loca, ſciſcitatum de bello gerendo; ab iiſque acceptâ victoriæ pollicitatione, itineri ſe cõmiſiſſe: licèt (vt vidimus) diuerſa ab his aliũde omnia recepiſſet.

x Theod. l. 3. c. 21.

Sed

Sed & vt qui defectionis à Religione Chriſtiana auctor ei fuerat, idem eſſet & ad ſupplicium quod merebatur, impulſor; his falſis vaticiniis acceſſit ſuffragium Maximi philoſophi magi, promittentis (vt ait Socrates [y]) victoriam, non minorem, quàm Alexander olim obtinuiſſet. Vnde & eò proceſſit amentiæ, vt putaret ex Pythagoreâ metempſychoſi animam Alexandri in ſe tranſmigrâſſe. Ac demùm, quo magis ſua ſibi numina propitia redderet, vouit ſe cùm de Perſis victor rediſſet; Chriſtianos homines [z] diis immolaturum; totámque eorum gentem [a] deleturũ, & in Eccleſiis collocaturum [b] laſciuæ deæ ſimulacrum. Hiſque omnibus tantam de auxilio deorum fiduciam præſumpſit, vt hominum ſpernens adiuuamen, copias auxiliares [c], quas plurimarum gentium legationes pollicebantur, reiecerit: præterquàm Arſacis Regis Armeniæ: quem, quòd eſſet Chriſtianus per litteras, iactantiæ ſui, contemptus Conſtantij, contumeliæ in Arſacem, blaſphemiarum in Chriſtum referias (ſic enim eas depingit Sozomenus [d]) iuſſit collectis copiis validis ſubſidio ſibi eſſe, minitans, nec Deum quem Arſaces coleret, eum defenſurum, ſi imperata negligeret.

y Socr. l. 3. c. 12.

INANIA VOTA

z Hier. in Chron.

a Chryſ. ad verſ. Gent. Greg. Naz. orat. 2. in Iulian.

b Theod. l. 3. cap. 12.

c Am. l. 23.

d Soz. l. 6. c. 1.

VII. RECEDIT ANTIOCHIA.

Ait autem Zoſimus, eum exactâ hieme, præmiſſo exercitu, Antiochiâ egreſſum eſſe, cùm ne perlitare quidem potuiſſet. Quod Ammianus contigiſſe tradit tertio Nonas Martij, relicto in odium Antiochenorum, Syriæ Præfecto Heliopolite quodam Alexandro, viro turbulento & ſæuo: cúmque eum deduceret multitudo promiſcua, iter felicem, reditúmque glorioſum optans, oránſque vt deinceps placabilis eſſet ac lenior; ipſum locutum eſſe aſperiùs, & aſſeruiſſe ſe eos poſtea non viſurum, ſed Tarſum Ciliciæ, reuerſurum: quod haud diù pòſt contigit, quando cadauer eius illuc ſepeliendum relatum eſt. Hæc Ammianus. Porrò iter eius in Perſidem, réſque in eo geſtas, cùm iidem auctores deſcripſerunt, tum ipſemet Iulianus breui compendio retegit epiſtolâ [e] ad Libaniũ ſophiſtam ſcriptâ. Ex quâ & illud conſtat, eumdem in eâ expeditione (quod ſummis ducibus gloriæ datum eſt) ipſas noctes peruigilem in commentariis ſuis ſcribendis, inſtar Cæſaris, inſumpſiſſe: adeò vt affirmet Hieronymus [f], eum eâdem expeditione compoſuiſſe libros contra Religionem Chriſtianam; quos poſteà Cyrillus Alexandrinus egregiis refellit commentariis. Quòd autem Hieronymus eos ſeptem numeret, Cyrillus autem tres tantùm; ex diuerſâ partitione operis, id accidiſſe putatur. Edidit verò præterea aliis temporibus ſcripta multa, quæ Suidas, aliique enumerant; quorum adhuc extat pars magna: & inter illa, commentarius *de Cæſaribus*; quem non aliam ob cauſam elucubrâſſe puto, quàm vt eâ occaſione Imp. Conſtantinum, veſte indutum muliebri, deæ deliciarum coniungeret vnâ cum filiis, ſe verò Solis filium Mercurij ſententiâ comprobaret.

e Iul. ep. 28

f Hier. ep. 84 ad Magn.

SCRIPTA EIVS ITINERE PERSICO.

VIII. FALSIS AVGVRIIS DECIPITVR.

Ceterùm Ammianus varia in itinere oblata Iuliano portenta refert: quæ tametſi eius interitum apertè præſagirent, ipſe nihilominùs, aruſpicibus licèt vt plurimùm repugnantibus, magorum adulationibus deceptus, in victoriæ omina conuertere ſoleret. Sicque (vt ait S. Ambroſius [g]) cùm reſponſis Aruſpicum malè credulus eſſet, ademit ſibi ſubſidia reuertendi. Recenſet etiam Theodoretus aliud vaticinium Antiocheni cuiuſdã ludi magiſtri Chriſtiani: qui paucis ante Iuliani mortem diebus, interrogatus per iocum à Libanio, victoriam Iuliani expectante, *quid tum ageret fabri filius?* (Chriſtum intelligens) reſpondit, *eum Iuliano loculum fabricari.* Tradit verò Cedrenus, cùm idem poſt aliquot dies Charras Meſopotamiæ peruenîſſet, clam in quâdam ſpeluncâ mulieris ventrem diſſecuiſſe, vt ex eius iecinore futuri belli exitum prænoſceret, quippe territũ fuiſſe ibi in ſomniis, teſtatur Ammianus. Cùm autem Niſibin apud Tigrin aduenîſſet, ibi (inquit Zoſimus) octies mille grauis armaturæ milites, ad loci munitionem reliquit ſub ducibus Procopio & Sebaſtiano. Quem quidem *Procopium* ait Ammianus fuiſſe Iuliano propinquum; eúmq; cùm Charris idem Imperator Lunæ ſacra faceret, admiſſum abſq; arbitro ante aras, induiſſe purpureo paludamẽto, mandâſséque arripere fidenter Imperium, ſi ſe interiiſſe audiret. Ceterùm quamuis Niſibin ciuitatem, Romanorum aduerſus Perſas propugnaculũ, præ cæteris muniiſſet, tamen cùm Reliquias S. Iacobi eius ciuitatis Epiſcopi, magno honore ab accolis cultas, quæ iuxta præceptum Conſtantini Magni, à Cõſtantio filio intra muros vrbis collocatæ fuerant ob cuſtodiam ciuitatis, idẽ Iulianus extrà efferri præcepit [h], ſimul ipſam ciuitatem omni prorsùs præſidio neſciens ſpoliauit; quippe quòd quamdiù illæ ibi manſeruot ab omni Perſarum aggreſſione perſeuerauit incolumis, eis verò amotis, neceſſe fuit mox hoſtibus (vt videbitur) dedi. Quo eodem tempore cùm Niſibi eſſet, idem Iulianus ſanctiſſimum monachum *Demetrium* [i] Perſam, quòd exprobrâſſet apoſtaſiam, vnà cum duobus eius diſcipulis, lapidibus obrui iuſſit.

g Ambr. ep. 31.

AVFERT PROPVGNACVLVM NISIBIS.

h Gennad. de Script. Eccl. cap. 1. in Iacob. & alij poſt eum.

i Martyrol. Ro. 7. Aug.

IX. DÆMON NVNTIVS DETINETVR PRECIBVS MONACH.

Cùm verò apud Perſas ageret, contigit dignũ illud memoriâ facinus, vt cùm ex more ad diſcendas res abſentes dæmone nuntio vteretur, cúmque tunc in Occidentem ſciſcitatum miſiſſet: perueniens dæmon ad locum quemdam, vbi monachus nomine *Publius* habitabat, ſteterit ibidem per dies decem immobilis, non valens vltrà progredi, quòd monachus ille die noctúque oraret, quapropter regredi coactus, Iuliano & moræ & rei infectæ cauſam narrauit. Quibus auditis Iulianus quidem in monachum fremere; at verò vnus ex ipſius proceribus, eo miraculo cognito, poſt reditũ ab expeditione, omnia ſua pauperibus diſtribuit, & ad Publium profectus, præclarus monachus euaſit. Recitantur iſta in Vitis [k] Patrum; quæ eadem habent Cedrenus [l], Glycas [m], & alij.

k Vit. Patr. part. 2. c. 19.

l Cedr. in comp. in Iul.

m Glyc. Annal. par. 4.

X. TRISTIA OMINA IVLIANVM EXAGITANT

n Am. l. 23.

Rursùm autem cùm Iulianus perueniſſet Cercuſium, munitionem poſitam in finibus Imperij Romani ad ripã fluminis Euphratis, ac per nauale pontem exercitum in hoſtium ditionem tranſmiſiſſet ſeptimo Iduum Aprilis; ibi triſte (ait Ammianus [n]) ei omen occurrit, exanime cadauer apparitoris extincti manu carnificis, quem Præfectus præſens damnauerat. Sed eo cũ aliis eiuſmodi, quæ eodem tempore cælitùs acciderunt, philoſophorum ſuaſione neglectis, idem Imperator vlteriùs proſecutus, omnia proſpera habuit vſque ad vrbem Creſiphontem, vt pluribus narrat idem Ammianus; quem legat, qui præter res ad Eccleſiaſticam hiſtoriam ſpectâres, aliquid ampliùs cupit. Ad eam autem vrbem cùm accepiſſet nouum (quod referunt Suidas [o] atque Nicephorus [p]) oraculum adulatorium

o Suid. verb. Iul. Parab.

p Nic. l. 10. in fi.

q Am. l. 24.
INDIGNATVR IN MARTEM.
r Macrob. 3. Satur. 5.
ſ Suet. in Iulio, c. 59.
t Id. in Galb. cap. 18.
u Tac. l. 3. hiſt.
x Lamprid. in Alex. Imp.

rorium de futurâ victoriâ; triſte rurſùm ómen cunctis mœrorem incuſſit: cùm videlicèt (vt refert Ammianus [q]) eodem Imp. hoſtias Marti parante Vltori, ex tauris pulcherrimis decem ad hoc perductis, nondum aris admoti voluntate ſuâ nouem procubuere triſtiſſimi, decimus verò deſtractis vinculis ægrè reductus eſt mactatúſq; ominoſa ſigna monſtrauit. Quibus viſis, exclamauit indignatus acriter Iulianus; Iouémque teſtatus eſt, nulla Marti iam ſacra facturum. Porrò eiuſmodi victimarum reluctationem, triſtis portẽti loco haberi ſolitam, ex Macrobio [r], Suetonio [ſ], aliiſque patet. Sic enim & de Galbâ idem Suetonius [t], de Vitellio Tacitus [u], de Alexandro Lampridius [x] affirmant, ante eorum interitum tauros fractis vinculis ab arâ receſſiſſe.

XI.
EVPHRATES IN TIGRIM FOSSA DEDVCTVS.

His igitur Iulianus quaſi in deſperationem actus, qui Cteſiphontis vrbis (vt ait Gregorius Nazianzenus) tanto deſiderio tenebatur, vt vel ad eam propiùs acceſſiſſe, victorię partem exiſtimaret: tamen inde iam velut arenâ pedibus ſubtractâ, res ſibi retrò fluere ſenſit. Cùm enim eam vrbem, propter firmam ipſius munitionem, expugnare nequaquàm poſſet, nec vlteriùs commodè pergere; vt periculum euitaret, quod inde imminebat exercitui, ac præſertim nauibus frumẽtum & vaſa per fluuium Euphratem conuehentibus; eius fluminis partem perrupit, & circumduxit per foſſam, quam olim Traianus, poſteàque Seuerus, egeſto ſolo fodi in modum canalis ampliſſimi curauerant, vt aquis illuc ab Euphrate transfuſis, naues ad Tigridem fluuium aliquantò vlteriùs confluentem commigrarent: quæ quondam ſimilia Perſæ timentes, mole ſaxorum obruerant multorum: eâ verò purgatâ valle, auulsíſque cataractis vndarum magnitudine, Iulianus claſſem ſecutam ſtadiis triginta depulſam, in alueum iniecit Tigridis, Cteſiphontem à tergo relinquens: admiſſis inter hęc velitationibus quibuſdam, & leuibus præliis cum Perſarum copiis quæ in conſpectu erant.

y Greg. Naz. orat. 2. in Iulian.

Hæc Gregorius [y] & Ammianus. Addit verò Gregorius, Perſarum in his pugnis conſilium fuiſſe, vt nonniſi magnâ neceſſitate vrgente tentandam ſibi belli aleam iudicarent; ſed è locorum anguſtiis hoſtes ſagittis impererent, atque opportuniſſimis viæ tanſitibus occupatis, eos vlteriùs progredi impedirent. Quibus rebus (vt ait) adeò fatigatus fuit Iuliani exercitus, vt ipſe quò ſe verteret non habens, pernicioſum tandem conſolationis ſuæ exitum reperit; dum fraude deceptus nobilis cuiuſdam Perſæ, qui Zopyri illius [z] erga Cyrum in Babylonis obſidione facinus imitatus, quaſi ob grauiſſimas quaſdam cauſas in offenſionem Perſarum Regi veniſſet, ad Romanos transfugit; eius ſuaſione aliæ facilioris & tutioris viæ ducem ſe fore pollicentis, naues ſimul & commeatum imprudentiſſimè incendit; eundémque Perſam itineris ducem ſecutus, poſt paucos dies in magnas locorum difficultates adactus eſt: quouſque tandem proditore Perſâ cum promiſſis ſuis abſcedente, hoſtes vndique Romanorum exercitum, fame ac ſiti languentem infeſtare cœperunt.

PERSA PRODITOR DECIPIT IVLIANVM.
z Iuſt. lib. 1. Herodot. l. 3. Plutarch. Apophteg. impp.

XII.
a Am. l. 25.
RVRSVS TRISTIA OMINA.

Quo tempore Iulianus (vt ait Ammianus [a]) ad ſacrificia ſe ac inſpicienda victimarum exta conuertens, omniáque triſtibus plena ominibus conſpiciens; nocte etiam ipſâ quæ eius obitum præceſſit, vidit ſqualidiùs ſpeciem illam Genij publici, quam cùm ad Auguſtum ſurgeret culmen conſpexerat in Gallis, velatâ cum cornucopiâ per aulæa triſtiùs diſcedentem: paulóque pòſt numinibus per ſacra depulſoria ſupplicás, flagrantiſſimam facem cadenti ſimilem viſam aëris parte ſulcatâ euanuiſſe exiſtimauit: horroréque perfuſus eſt, ne ita apertè minax Martis apparuiſſet ſidus. Cùm verò & hæc omnia aruſpices triſtia portendere ſignificarent, & profectionem differendam eſſe aſſererent; ipſe nihilominùs eadem ſpernens, exortâ iam die caſtra mouit: quando aggreſſi eum vndique Perſæ, acerrimum inierunt prælium; in quo dum idem tum ſuos excitaret, tum audacter effunderet ſemet in pugnam, ſubita equeſtris haſta, cute brachij eius præſtrictâ, coſtis perfoſſis hæſit in imâ iecoris fibrâ: quam dum auellere dextrâ manu conaretur, acuto vtrimque ferro digitorũ neruos ſentiens exciſos, letaliter vulneratus in caſtra relatus eſt: móxque vbi medicinæ miniſteriis lenito pauliſper dolore, timere deſiit, magno ſpiritu contra exitũ certans, arma popoſcit & equum, vt reuiſo prælio, ſuorũ fiduciam repararet. Sed cùm vires parùm ſufficeret voluntati, manſit immobilis, ideò ſpe deinceps viuendi abſumpta, quòd percontando, Phrygiam appellari locum illum vbi ceciderat, comperit; ibi enim obiturum ſe præſcriptâ audierat ſorte. Ita Ammianus: qui pergit deinde referre militum, poſt vulneratum Imperatorem, inſuperabilem fortitudinem, donec ſatietate vulnerum ambabus partibus feſſis, nox diremit certamina tenebroſa. Iulianus autem in tabernaculo iacẽs, poſt habitam ad ſuos orationem, in laudem ſuæ ipſius fortitudinis, & optimæ Reipublicę adminiſtrationis, (quam recitat Ammianus) perplexiùs diſputans cum Maximo & Priſco philoſophis, ſuper animorum ſublimitate, hiante latiùs ſuffoſſi vulneris latere, & ſpiritũ tumore cohibente venarum, epotâ gelidâ aquâ, medio noctis horrore vitâ facilius eſt abſolutus; vt habet idẽ Ammianus, in Iuliani omne laudum genus profuſus, quem pariter ſic extinctum Libanius Sophiſta luculentâ ſcriptâ oratione laudauit [b], atque etiam inter numina collocauit.

PVGNA EXTREMA IVLIANI CVM PERSIS, QVA IPSE PERIIT.

b Socrat. 3. c. 19.

X.III.
c Ap. Nic. l. 10. c. 34.
PERCVSSOR IVLIANI QVIS.
d Soc. l. 3. c. 18.

Sed quòd eâdem oratione [c] Chriſtianos de Iuliani interfectione in crimen vocat, eò quòd ex hoſtibus nemo vulneris eius honorẽ & præmium, licèt à Perſarum Rege hæc ingentia percuſſori promitterentur, auſus ſit petere; adſtipulatorem habet eumdem Ammianum, dum ait hoſtium etiam aſſertione conſtitiſſe, non ipſorum armis, ſed telo Romano Iulianum interemptum eſſe. Verùm (inquit Socrates [d]) Calliſtus ſatelles Imperatoris; qui eius res geſtas carmine heroico conſcripſit, illum à dæmone trãsfixum commemorauit. Sanè à quonam is percuſſus interierit, haud ſatis fuiſſe exploratum ſcriptoribus illius temporis, immò nec iis qui certamini interfuerunt, S. Gregorius [e] Nazianzenus ſignificat, dum cunctas quæ à diuerſis ferrentur, caſum incertum pro arbitrio confingentibus, eius necis opiniones profert: ipſe verò miniſterio Angelorum tribuit [f], & diuini virtuti numinis. Ioannes autem Damaſcenus [g], ex Helladio Baſilij Magni diſcipulo & ſucceſſore refert, eidem Baſilio per viſum à B. Virgine oſtenſam fuiſſe Iuliani necem, per S. Mercurium martyrem factam. Ac pariter Sozomenus [h], accuratè deſcribit aliâ viſionem, cuidam ex neceſſariis Iuliani ad caſtra progredienti diuinitùs oblatam, de

e Greg. orat. 2. in Iul.
f Id orat. 1. in pr. & de laud. Athan.
g Damaſc. orat. 1. de Imag.
h Soz. l. 6. c. 2.

nece

nece à duobus quibuſdam cælitùs illatâ Iuliano. Quod idem narrans Nicephorus ᵢ, duos illos fuiſſe prædictum Mercurium, & Artemium Ducem, ambos, inſignes martyres, & egregios olim Chriſtianos milites, affirmat. Vt cumque res ſe habeat, (inquit de his agens Gregorius [k]) Iulianus Orbi vniuerſo ſalutare vulnus accepit, vnóque facinore multorum pernicioſè vetitorom pœnas exoluit. Quod verò in Vitâ S. Baſilij ſub falſo Amphilochij nomine narratur, Libanium perſimilem de interitu Iuliani, quam Baſilius habuit, viſionem noctu per ſomnium conſpexiſſe, cùm eſſet in caſtris; eundémque ſeptimo pòſt die ab exercitu fugientem, ad Baſilium Cæſaream conuolâſſe, ac Chriſtianum factum eſſe: ſunt hæc planè digna riſu, quæ & fidem derogent nonnullis, quæ ab aliis accepta, in eâdem Vitâ vera eſſe probantur.

i Nic. l. 10. c. 35.
k Greg. Naz. orat. 2. in Iulian.

XIV.
l Theod. l. 3. cap. 20.
BLASPHEMÆ VOCES MORIENTIS.

Porrò ſcribit Theodoretus ₗ, Iulianum ſimol ac plagam accepiſſet, ſangoine manum impleuiſse, eóque in aërem proiecto exclamâſſe, VICISTI GALILÆE: quod & alij plerique teſtantur: Nicephorus verò, dixiſse, SATVRARE NAZARENE. Sozomenus inſuper eumdem cùm ſanguinem manu oſtendiſset, illum in aërem proiecisſe, perinde ac Soli iratum quòd Perſis veniſſet ſubſidio, & ſe non ſeruaſset incolumẽ, cuius natiuitatis velut dominus eſſet & moderator. Sed & aliàs in deos ſuos querelas ingeſſiſse, idem Theodoretus habet, putà in Martem, quòd vti promiſerat, auxilium non tuliſſet; in Apollinem, quòd falſa vaticinatus eſset; in Iouem denique, quòd non in ſuum interfectorem ſulmen torſiſset. Addit verò Gregorius Nazianzenus, eumdem, quòd per multos ſciret ărte ſe olim ex hominum oculis ſuſtuliſse, ac pro diis habitos eſse, eioſdem gloriæ cupiditate captum, in proximum profluentem corpus proiicere conatum eſse operâ fidiſſimorũ ſibi hominum; ſed vnũ ex Eunuchis Imperatotiis, ſceleris odio re patefactâ, ei obſtitiſse. Haud tamen defuerunt ex domeſticis, qui eum curru ad ſuperos eleuatũ finxerint, & diuinâ teſtificatione id probare niſi fuerint; ſicut legitur apud Nicephorum [m]. Coius quidem caſum eâdem horâ qua contigit, diuinâ reuelatione cognitũ fuiſse S. Iuliano Sabbæ inſigni anachoretæ, pluſquàm viginti dietũ itinere ab exercitu diſtãri Theodoretus [n] narrat. Idque ipſom doctiſſimo Didymo, viro Eccleſiaſtico Alexandriæ degenti, diuinitùs oſtẽſum, & vt ſignificaret Athanaſio iuſſum, Soxomenus [o] & Palladius preferunt.

AFFECTAT DIVINOS HONORES.

m Nic. l. 10. cap. vlt.
DIVINÆ VISIONES DE EIVS INTERITV.
n Theod. c. 19.
o Soz. d. c. 2.
p Pallad. in Lauſiat.

VX.
q Am. l. 25.
r Socr. l. 3. c. 28.
ÆTAS ET IMPERIVM.

Diem verò taotæ vltionis ſoiſſe ſextum Calẽdarum Iulij, ex Ammiano [q] colligitur, ac Socrates [r] expreſsè teſtatur. Vnde & diuinam liceat æſtimare vindi ctâ, dum eâ die quâ ipſius reſcripto paſſi ſunt Romæ SS. Ioannes & Paulos, ipſe Iulianus diuinitùs necatus habetur. Sed quod ad tempus eios vitæ, & imperij attinet; prædictorum anctorum aſſertione conſtat, ipſum anno ætatis trigeſimo primo occubuiſſe. Errat tamen Socrates dũ ait anno tertio Imperij id accidiſſe; cùm ex ſuperiori chronologiâ manifeſtum ſit, Iulianum minùs haboiſſe in Imperio ab expleto biennio, menſes tres & dies nouem. Sed errandi dedit occaſionem, quòd ſub eius Imperio tres ponuntur Conſulatus: verũ primi menſes tres, poſtremi ſex haud abſolutos regnauit. In quod autem diſcrimen ex hoc inſulsè tentato, & malè geſto Perſico bello; adductum ſit Romanum Imperium; omnes luctu immenſo proſequuntur hiſtorici: quod etiam demooſtrârunt ſanctiſſimi Patres qui tunc vixerunt, Gregorius [t] Nazianxenus, Chayſoſtomus [ſt], Hieronymus [u] Auguſtinus [u]. Adeò vt planè habuerint vnde plurimùm erubeſcerent, Libanius & alij ei ſimiles, qui Iuliano viuenti turpiter adulati, *Bono Reip. natum* iactarent, & vbique locorum inſcriptionibus [x] ſignarent. Admiratos verò etiam eſſe Gentiles, vlciſcentis Dei Chriſtianorum vim atque forötudinem, ex iis quæ S. Hieronymus [y] ſcripſit iorelligere poſſumus; dum ait, in ipſo perſecutionis ardore Iuliani nuntiato interitu, eleganter vnum de Ethnicis, *Quomodò* dixiſſe, *Chriſtiani aiunt, Deum ſuum eſſe patientem & ἀνεξίκακον nihil iracundius, nihil hoc furore præſentius: ne modico quidem ſpatio indignationem ſuam differre potuit.* Ceterum corpus Iuliani Tarſi Ciciliæ conditum, Ammianus ſignificat. Sed illud eò è Perſide, maximâ omnium vrbium ac populotum deriſione & ſubſannatione reuectum fuiſſe, & impuro atque execrando tumulo mandatum, Gregorius [z] Naxianzeous tradit: qui tamen alibi [a] aodiuiſſe affitmat, eius corpus nec ad ſepolturam aſſumptum, ſed à terrâ, quæ propter eius ſcelus tremore affecta fuerat, excuſſum æſtúque vehementi proiectom eſſe, in ſeqnentis ſupplicij primordium. Sed & iiſdem quibus Iulianus, probris affectos fuiſſe, Antiochiæ præſertim, philoſophos illos magos atque augures, quos chariſſimos amicos habuerat & CRVCIS vbique prædicatam victoriam, teſtis eſt Theodoretus [b]: eóque magis iu illos conclamatum eſſe, cùm poſt eius obitum reſeratis penetralibus, inuenta ſunt humana cadauera iam putredine exeſa, quæ ipſe inmolauerat diis, vel exta ſcrutatus fuerat ad conſequendam rerum futurarum ſcientiam.

t Greg. Naz. orat. 2. in Iulian.
ſt Chryſ. orat cont. Gent.
t Hieron. ep. 3.
u Aug. 5. de Ciuit. 21.
x Inſcript. Smet. pag. 156. num. 13. 15. 16.
y Hier. in Habat. 3.
SCELERATVM FVNVS.
z Greg. orat. 2. in Iul.
a Id. orat. in laud. Athan.
b Theod. l. 3 cap. 22.

XVI.
LAVDES ET VITVPERIA EX AMMIANO.

Ceterùm in cõſcribendis Iuliani rebus geſtis ex Ethnicis æquiorem ſe præbuit Ammianus: qui etſi in iis limen interdum veritatis trãſgreſſus ſit, tamen in memoriam reuocans ſibi non encomiaſtæ, ſed hiſtorici fore nomeros exſoluẽdos; poſt contexta præconia Iuliani virtutum laudans eius iuſtitiam, prodentiam, fortitudinem, temperantiam, caſtitatémque cum liberalitate coniunctam, necnon in militari diſciplinâ ſolertiam; vitia tandem paucis perſtrinxit dum ait [c] eum leuioris fuiſſe ingenij, linguæ fuſioris & admodũ rarò ſileotis, præſagiotom ſciſcitationi nimiæ deditum, ſuperſtitioſum magis quã ſacrorum legitimum obſeruatorẽ, atque in victimarum mactaoooe adeò profuſum, vt æſtimaretur, ſi reuertiſſet de Parthis, boues iam defuturos; vulgi plauſibus lætum, laudum etiam ex minimis rebus intemperantem appetitorem, popularitatis cupiditate cum indignis loqui ſępè affectantem. At verò extant duæ illæ à Gregorio Nazianxeoo Orationes in Põticâ ſolitudine (vbi cum Baſilio hoc tempore degabat) aduerſus Iulianũ conſcriptæ; in quibus aius vitia, turpitudines & ſacrilegia, necnõ mala Eccleſiæ illata, egregiè deſcripta habentur: quas prudens quiſque dixerit duo fulmina, magno cũ fragore tonitrui veritatis luce coruſca, in horrendum mõſtrum valido impetu cælitùs miſſa. Nec ſine iuſto Dei iudicio factum eſt, vt quos alij Iulianum laudantes commentarios cõſcripsère, omninò perierint, vt potè mendaciis referti; Gregorij verò orationes veritati innixę, immortales

c Am. l. 22.
ORATIONES GREGORII NAZ. IN EVM.

perſeuerent.

d *Zoſ. l.* 5.

perſeuerent. Auctor enim eſt Zoſimus [d], complures hiſtoricos & poëtas res Iuliani proſecutos fuiſſe; quas etiam Eunapius teſtatur ſe collegiſſe. Sed perierunt hæc omnia, ſimúlque oratio panegyrica Libanij, & carmen Calliſti, quorum meminit Socrates [e]. Si verò quis cupit ſummatim ſcire prauos mores hominis, ac præſertim leuitatem, quam omnes tam noſtri quàm Ethnici in eo redarguunt, ſimúlque eius infelicem exitum, accipiat diuinum diù antè pronuntiatum oraculum [f]; *Homo apoſtata, vir inutilis, graditur ore peruerſo, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malum, & omni tempore iurgia ſeminat.* Huic extemplò veniet *perditio ſua, & ſubitò conteretur, nec habebit vltrà medicinam.* quæ mirè Iuliano per omnia congruere, cùm dicta ſint de apoſtatis omnibus.

e *Socr. l.* 3. *c.* 18. 19.
APOSTATÆ DESCRIPTIO, CONVENIENS IVLIANO.
f *Prou.* 6.

XVII.

Poſt Iulianum extinctum, cùm haud pateretur rerum anguſtia, longa de nouo Imperatore deligendo agitari comitia; ipſo illuceſcente die quinto Calendarum Iulij, mirâ Dei prouidentia cuncta diſponente, in locum eius, omnium ferè Ducum, ac totius exercitûs ſuffragio, IOVIANVS [g] Singidone in Pannoniâ parte Varroniano Comite natus, ipſéque Domeſticorum ordinis primus, tam paternâ quàm propriâ virtute commendatus, Chriſtianæque fidei (vt vidimus) confeſſor egregius, Imperator ſubrogatus eſt, paucis tantummodò refragantibus, haud dubium Gentilitiæ factionis hominibus. Cuius quidem in eo tum egregia virtus enituit, dum ſic electus negauit ſe, Chriſtianus cùm eſſet, imperare velle exercitui militum Gentilium, quouſque milites ſe itidem Chriſtianos eſſe clamâſſent. quippe qui licèt in gratiam Iuliani foris idololatriæ adhærerent, intùs tamen magnâ ex parte conſeruarent ſuſceptam olim ſub Chriſtianis Impp. fidem Catholicam. Narrant hæc Theodoretus [h], Sozomenus [i], Socrates [k], & ante eos omnes Ruffinus [l].

g *Am. l.* 25.
IOVIANVS CONFESSOR, ELIGITVR IMP.
h *Theod. l.* 4. *c.* 1
i *Soz. l.* 6. *c.* 3
k *Socr. l.* 3. *c.* 19.
l *Ruff. l.* 1. *c.* 5

XVIII.

Ex quibus omnibus refelluntur Ammiani calumniæ, de iniquâ Iouiani electione; itémque quod ait, eumdem profectionem inſtituentem deſeruiſſe vallum extorum inſpectione ſuaſum. Quomodò enim potuit Iouianus extorum inſpectione aliquid diſponere, qui adeò Chriſtianæ legis (vt idem fatetur Ammianus) ſtudioſus fuit? Et quid idem cladem exercitûs, ciuitatum prouinciarúmque iacturam, non Iuliano, quem ea inſtituto laudandum ſuſcepit, ſed Iouiano ſemper adſcribit? Quænam autem fuerint fœderis cum Perſis in annos triginta initi conditiones, eas idem Ammianus imprimis narrat; nimirum vt quinque regiones Tranſtigritanæ, cum quibuſdam aliis caſtellis traderentur Perſis; itémque vt Niſibis & Singara in Meſopotamiâ, (ſine tamen incolis, qui patriis ſedibus coacti ſunt cedere) tranſirent ad iura Perſarum; ac denique ne Arſaci Maioris Armeniæ Regi poſcenti contra Perſas ferretur auxilium, licèt is amicus Romanis ſemper & fidus extitiſſet. Quæ tameſi dura maximè, ac prorsùs indigna Romanorum potentiâ videri poſſent; tamen rem ipſam, ſtatúmque eius temporis accuratiùs perpendentibus, viſum eſt quaſi miraculum, vt fame & bello inſumpto vndique in terra hoſtili locíſque deſertis exercitu, in quo tunc conſiſtebant omnes Reip. Romanæ vires, cui nec euadendi, nec manus cum hoſte conferendi facultas vlla ſuppeteret; quas Romani auſi minimè eſſent conditiones pacis petere, ſponte eas tunc hoſtes offerrent. Hæc quidem inter alios pro magno Dei beneficio reputarunt Gregorius [m] Nazianzenus, Chryſoſtomus [n], ac Ruffinus. Verùm Gentiles omnes inuidiâ tabeſcentes de Chriſtiani creatione Imperatoris, eum maledictis inceſſere, ſannísque atque dicteriis tum publicè tum priuatim deridere, ac potiſſimùm Antiochiæ cum eò peruenit, minimè deſtiterunt: quorum nonnulla referunt Suidas [o] atque Nicephorus [p].

FŒDERIS CVM PERSIS CONDITIONES.
m *Greg. orat.* 4. *in Iul.*
n *Chryſ. de laud. Paul. orat.* 4.
IOVIANVS AB ETHNICIS DERISVS.
o *Suid. verb. Iouian.*
p *Nic. l.* 10 *c. vlt.*

XIX.

Vbi autem primùm is Imperium adeptus eſt, milites Chriſtianos fidei confeſſionis causâ exauctoratos ac proſcriptos, in integrum reſtitui mandauit: quando (vt ait Sozomenus [q]) Valentinianus ea de cauſa in Melitina Armeniæ relegatus, priſtinæ militiæ redditus eſt. Sed & verum Dei cultum vbique reſtitui iuſſit; Eccleſiíſque ac clericis, viduis & virginibus, immunitates, donatiua, ac priuilegia omnia à præcedentibus Impp. Chriſtianis conceſſa, atque à Iuliano ablata reddidit [r]. Inſupérque Epiſcopos [ſ] omnes ab exilio ad ſedes ſuas edicto promulgato reuocauit; & maximè Athanaſium: ad quem, etiam ſcripſit, vt fidei Catholicæ veritatem, quam inter tot diuerſas ac contrarias opiniones tutò ſequi poſſet, ad ſe mitteret. Quod & præſtitum eſt impigrè; cùm è veſtigiò conuocatis ab Athanaſio ad SYNODVM Alexandrinam primaris Epiſcopis ſibi ſubiectis, communi omnium decreto miſſus eſt ad nouum Imp. Catholicæ fidei libellus, qui hactenùs extat inter Athanaſij [t] lucubrationes; & apud alios auctores: cuius etiam titulus, quo carent alij, apud Theodoretum [v] habetur, ſed fidelior textus penes ipſum Athanaſium.

q *Soz. l.* 6. *c.* 3
FIDEM CATHOL. VBIQ. RESTITVIT.
r *Id. cap* 6. *Theod. l.* 4. *c.* 4.
ſ *Greg. Naz. orat. in laud. Athan. Socr. l.* 3. *c.* 20. *& aliy.*
ATHAN. LIBELLVS FIDEI AD IOVIAN.
t *Athan. de fide ad Iouiā.*
v *Theod. l.* 4. *cap.* 3.

XX.

Haud verò ſegniores fuerunt hæretici. Siquidem auctor eſt Socrates [x], Macedonianos (ſic iā palàm dictos Semiarianos, à Macedonio eorum anteſignano) præoccupaturos animum Imperatoris, obuiam redeunti à Perſide proceſſiſſe; expoſtulantes aduerſus Arianos; ſed Imperatorem eos reieciſſe, conteſtatum ſe nolle aures contentionibus præbere: Acacium autem, impiiſſimum illum Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopum, Arianorum anteſignanum, facem luémque totius Chriſtiani Orbis, cùm regnāte Arianæ hæreſis fautore Conſtantio, ei perpetuò inhæſiſſet; vt tranſlatum vidit Imperiū in hominem Nicænæ fidei profeſſorem; ne quod ſæpiùs aliis procurauerat, exiliū iam ipſe pateretur, pietate ſimulatâ, vnà cum ſuis venientem *Antiochiam* ad CONCILIVM, à Meletio eiuſdem ciuitatis Orthodoxorum Epiſcopo, hoc ipſo tempore poſt reditum ab exilio celebratum, fidei Conſubſtantialis conſenſiſſe, & Confeſſioni Nicænæ ſubſcripſiſſe; eáque de re libellum ad Iouianum miſiſſe. Hæc Socrates, & alij [y], quamquam ea Arianos doloſè peregiſſe conſtet, ad circumueniendum nouum Imperatorem. Addit verò Socrates, eoſdem in hâc Synodo ſic recantantes palinodiam, non tantùm ad Catholicam religionem receptos eſſe, ſed & gradum Epiſcopatûs ſuáſque Eccleſias retinere permiſſos. Quod vltimum Marcellinus presbyter ſchimaticus Luciferianus, cùm huius Synodi mentionem habet, magnoperè deteſtatus eſt eo libello quem ad Theodoſium ſcripſit. Ceterùm de huiuſmodi hæreticis, pro conditione

x *Socr. l.* 3. *c.* 20. 21.
HÆRETICI SIMVLANT SE CATHOLICOS. [Hæretici ſtudent ſe inſinuare]
SYNODVS ANTIOCH. SVB MELETIO.
y *Soz. l.* 6. 4. *Suid. ver. Iouian. Marcell presb. libel. ad Theodoſ.*

temporis

temporis fidem mutantibus, lepidè Themiſtius [z] philoſophus, de quo ſuperiùs, dixit eos non Deum, ſed purpuram coluiſſe; Euripóque ſimiles eſſe, qui modò in hác, modò in illam partem præcipitatur. Meminit quoque eiuſdem Synodi Antiochenæ Hieronymus in Chronico; ſed deprauatus eſt ſanè textus, qui ita reſtituẽdus eſt, vt dicat; *Synodus Antiochiæ à Meletio & ſuis facta; in quâ Hominſio & Homœuſio reiecto, medium inter hæc Homouſion receperunt, & Macedonianum dogma reiecerunt.*

z Ap. Socr. ibid.

QVÆ FIDES IBI PROBATA.

[Ita quidem emendauit Baronius, auctoritatem ſecutus Socratis & Sozomeni. At verò huiuſmodi emendationi omninò repugnant cùm libri editi, tum præcipuè M. S. omnes, quorum cùm ingentem copiam ſe vidiſſe teſtetur *Arn. Pontacus* in Notis ad Chronicon Hieronymi, hanc in eis inuenit lectionem; *Synodus A. à M. e. ſ. f. in quâ Homouſio, Anomœóque reiecto medium inter hæc Homoiouſion Macedonianum dogma vendicauerunt.* Idque ita interpretatus, vt Meletios & Synodus ſecuti ſint dogma Macedonianum, quod reiectâ fide Catholicâ de Homouſio, i. de eadem Filij cum Patre ſubſtantiâ, & opinione Acacij de Anomœo, h. e. de diuerſâ ſubſtantiâ Filij à Patre, retinebat Homoouſion tamquam medium inter vtroſque: aſſerebat Filium non eiuſdem, nec diuerſæ, ſed ſimilis ſubſtantiæ cum Patre. Ac certè apud Socratem obſeruare licet, Epiſcopos qui Synodo interfuerunt, quamuis fidem Nicænam amplecti, Anomœóſque det ſtari dicant, Homouſion tamen ſic interpretari, quaſi aliud non ſignificet quàm ſimile ſubſtantiâ: quod ipſum planè erat Homouſion ſtatuere. Quâ etiam de re monitus abundè Baronius in poſterioribus correctionibus, licèt non omninò probauerit lectionem illam codicum M. S. tamen agnouit dolum Arianorum in interpretando Conſubſtantiali per Similitudinem. Ceterùm haud ideò detrahendum Meletio viro ſanctiſſimo, qui ei Synodo præfuit quippe qui facilè potuit decipi fraudulentorum hominum verborum inuolucris, cum aliàs ſemper à quo tempore profectus eſt ſedi Antiochenæ, conſtans permanſerit aſſertor fidei Catholicæ Homouſij & Conſubſtantialis, frequentiáque inde pertulit exilia.]

XXI.

Qui autem hæreſim Arianam pertinaciter ſectari inſtituerunt, (ſiquidem Imperator declarauit [a] ſe nemini qualemcumque fidem amplexanti moleſtiam exhibiturum:) quorum ſignifer videbatur Euzoius Antiochenorum ſuæ ſectæ Epiſcopus, conati Imperatorem ab amicitiâ Athanaſij diuellere, plurimas in eum accuſationes planè calumnioſas intulerunt: quas tamen idem Athanaſius, ſiue ſpontè (vt vult Sozomenus [b]) ſiue (vt ſcribunt Epiphanius [c] atque Ruffinus) Imperatoriis literis accerſitus, Antiochiam ad illum accedens, cunctas facilè diluit, & cum multo honore ad Eccleſiam ſuam remiſſus eſt. Sed dum ibidem Antiochiæ ageret, turbatâ eâ Eccleſiâ nouis factionibus, occaſione *Vitalis* presbyteri [d] partium Meletianarum, moribus ac pietate illuſtris, exagitantis Paulinum alterius Catholicorum partis Antiſtitem, tamquam Sabellianæ ſectatorem hæreſis; idem Paulinus coram Athanaſio ſe purgauit ſcriptâ fidei Catholicæ confeſſione, quâ & Sabellio anathema dixit. Recitat illam Epiphanius [e], dum narrationem inſtituit de aliâ rurſùm altercatione, quam pariter ipſe Epiphanius alio pòſt tempore habuit ibidem Antiochiæ cum eodem Vitale. qui poſtmodùm ob [f] indignationem quamdam aduerſus Flauianum compresbyterum, quòd ſe contemptui haberi videret, derelictâ communione Catholicâ, adhæſit Apollinari, & factus eſt ſuæ ſectæ Antiochenus Epiſcopus.

a Socr. c. 21. ARIANI FRVSTRA CALVMNIANTVR ATHAN. b Soz. l. 6. c. 5. c Epiph. hær. 68.

d Soz. l. 6. c. 27.

e Epiph. hær. 77.

f Soz. d. c. 27.

XXII.

Sub hoc idem tempus, Gentiliũ delubra Ioniani iuſſu occluſa, atque victimarum ſacrificia ſublata fuiſſe; Gentiles quoque ipſos ſe occultâſſe, & philoſophos pallio depoſito communem habitum ſumpſiſſe; auctor eſt Socrates [g] Ceterùm hæc philoſophis contigiſſe potuerunt timore Chriſtianorum, quòd iidem cuncta quæ paſſi eſſent, illis accepta ferrent: alioqui enim factum eſt, vt præter ſpem omnem, Iouianus, quod Eunapius tradit, non deſtiterit illos honoribus proſequi, Maximum præſertim & Priſcum, quos in Perſidem ſecum duxerat Iulianus, tum philoſophiâ, tum etiam magiâ celebres. Quâ fortè ex cauſâ Iouianus diuinum in ſe numen haud leuiter concitauit: eóque exemplo admonitus Valens, qui poſt eum Orientale adminiſtrauit Imperium, eiuſmodi genus hominum grauiter inſectatus eſt; vt videbitur ſuo loco.

IDOLORVM TEMPLA CLAVSA, ET SACRIFICIA VETITA.

g S. Socr. l. 3. c. 20.

IESV CHRISTI
AN. 364.
LIBERII
AN. 13.
VALENTIN. } AN. 1.
VALENTIS }

I.

ANNO Chriſti trecenteſimo ſexageſimo quarto, Iouianus Imper. cùm Antiochiâ iturus Conſtãtinopolim, ipſis Calendis Ianuariis, quibus nouis Coſſ. aperitur annus, perueniſſet Ancyram Galatiæ; illic ipſe adiit Conſulatum, aſcito ſibi in collegam filio paruulo, nomine patris ſui *Varroniano*. Cúmque inde profectus, perueniſſet ad locum Dadaſtanam dictum, qui Bithyniam diuidit [a] à Galatiâ; (vbi & Themiſtium philoſophum, alióſq; ordinis Senatorij obuiam factos excepit, eiuſdémq; orationem Conſularem audiuit: ibidem, vt ait Ammianus [b], improuiſo caſu nocte exanimatus inuentus eſt. Inter varias autem huius repẽtini obitûs opiniones, ea verior credita [c] eſt, vt denſo prunarum vapore (cùm ad exiccandum recens ædificatum parietem, in eius cubiculo incenſæ fuiſſent collocatæ) ſpiraminũ meatibus occluſis interierit. Cuiuſmodi repentinos obitus, ſæpè Romæ noſtrâ ætate audiuimus contigiſſe. Si verò cauſam ex infenſo numine afferre licet, (nam diuino arbitrio hæc omnia tranſigi, nemo negârit) cùm illa præceſſiſſe videtur, quam diximus de honore ab eo exhibito Maximo ac Priſco philoſophis magis; tum etiam quòd (vt Ammianus tradit) cùm Tarſum perueniſſet, exornandum Iuliani ſepulchrum decreuit; hominis alioqui ne cæſpiritiâ quidem ſepulturâ digni. Impios enim indignos eſſe ſepulchro Ioſias [d] Rex ſanctiſſimus docuit: quippe quòd ædificatione & ornatu ſepulchrorum, probari acta eorum qui ibi reconditi ſunt, ſententiâ Domini [e] reddatur manifeſtum.

a Socr. l. 3. c. 21. 22.

b Amb. l. 25. IOVIANI IMPROVISVS REPENTINVS. c Amm. ib. Hier. ep. ad Heſiod. Soz. l. 6. cap. 6.

d 2. Paral. 34. e Matth. 23.

II.

Ceterùm cùm auctoritate Socratis & Eutropij conſtet, Iouianum deceſſiſſe decimotertio Calendas Martij; oportuit eum imperâſſe menſes tantummodò ſeptem & dies viginti. quem natum fuiſſe annos triginta tres, iidẽ auctores, & imprimis Ammianus teſtatur: ex quibus Victor redarguitur, dum ait ad quadrageſimum proximè perueniſſe. Sed & illi omnes, qui eum non *Iouianum* appellât, ſed *Iouinianum*, ex anti-

quorum in merorum inſcriptionibus manifeſti redarguuntur erroris. Eius verò corpus ex more curatum, miſſum eſſe Conſtantinopolim, vt inter Auguſtorum reliquias (nempè in atrio baſilicæ Apoſtolorum) reconderetur, Ammianus tradit.

III. VALENTINIANVS CONFESSOR ELIGITVR IMP.

f Am. l. 26. g Nic. l. 11. c. 1. h Suid. verb. Sallust.

Progreſſo autem exercitu Nicæam Bithyniæ, decimo die ab obitu Iouiani (inquit Ammianus f) VALENTINIANVS abſens, (relictus enim apud Ancyram fuerat, poſteà ſecuturus;) nullâ diſcordante ſententiâ, numinis aſpiratione cæleſtis, electus eſt Imperator agẽs ſcholam Scutariorum ſecundam. Porrò iam olim prodigio quodam ſub Conſtantio Imperium Valẽtiniano prænuntiatum fuiſſe, Nicephorus g tradit. Auctórque eſt Suidas h, eum creatum eſſe Imperatorem à Salluſtio Præfecto tunc Prætorio; cui9 virtutes (licèt ethnici, & Iuliano olim chariſſimi) prædicat; & Valentiniani Imperij exordium ad iuſtitiæ integritatem benè compoſitũ refert. Cõtigiſſe autem eius creationem quinto Calendas Martij, auctor eſt Socrates i; cúmque fuiſſe Pannonium, Cibale ortum, parte Gratiano, non generis nobilitate, ſed propriâ virtute clariſſimo; cui tradit Victor k comparatum fuiſſe cognomentum *Funarij*, ea eo quòd venalitium funem portanti quinq; milites nequiuerint extorquere; eóque merito aſcitum in militiam, vſque ad præfecturæ Prætorianæ potentiam conſcendiſſe; ac demùm ob eius apud milites commendationem, Valentiniano reſiſtenti Imperium eſſe collatum. Hæc Victor.

i Socr. l. 4. c. 1.

k Vict. in Valentin.

IV.

Simul ac autem Valentinianus ad exercitum ſe contulit, cùm ex more concionem eſſet habiturus ad milites, oborto tumultu eorum qui prouectionem eius indignè ferebant; elatâ tunc ipſe proſperè dextrâ, (vt ait Ammianus) plenâ fiduciâ, ſeditioſos ac pertinaces increpans, ea inſperato cõpeſcuit. Quin etiã (vt teſtatur Zoſimus l) ſubiecit quæſtioni aliquos nobiles, Iuliani quondam amicos, quorum præſtigiis ſibi tunc repentinum morbum immiſſum putauit. Poſt hæc autem (Ammianus ſubdit) Nicomediam itineribus citis ingreſſus Calendis Martij, Valentem fratrem ſtabulo ſuo cum Tribunatus dignitate præfecit. Indéque cùm veniſſet Conſtantinopolim, multa ſecum ipſe deuoluens, & magnitudini vrgẽti negotiorum iam ſeſe parate conſiderans; nihil immorandum ratus, quintùm Calẽdas Aprilis productum eumdem VALENTEM in ſuburbanum, vniuerſorum ſententiis concinentibus, (neque enim audebat quiſquam refragari) Auguſtum pronunciauit; decoréque Imperatorij cultûs ornatum, & tempora diademate redimitum, in eodem vehiculo ſecum reduxit. Hæc Ammianus. Porrò ambos fratres meruiſſe ſub Iuliano laudem Confeſſionis, ob egregiè defenſam Chriſti fidem, iam dictum eſt ſuperiùs.

l Zoſ. l. 4.

VALENTEM FRATREM ASSVMIT IN COLLEGAM.

V.

m Am. l. 26.

MISER ROM. IMPERII STATVS.

Qualis autem hoc tempore fuerit Imperij Romani ſtatus, (vt ex his quantùm intulerit dãni impietas temeraria Iuliani, quantúmq; retulerit commodi Religio Chriſtiana, poſſit intelligi) ex Ammiano m ſatis conſtat, dum ait, velut per vniuerſum orbem Romanum, bellicum canentibus buccinis, excitas gentes ſæuiſſimas limites ſibi proximos perſultaſſe; putà Alemannos, Gallias, Rhetiáſque, Sarmatas, Pannones, & Quados, Rhetos, Saxonéſq; & Scotos, atque Atacittos, Britanniã, Auſtorianos, Mauricáſque aliàs gentes, Africam, Gothos, Thracias; Perſas, Armenias. Quam turpem rerum faciem, deformiorem reddidit ciuile bellum Procopij, de quo proximè dicturi ſumus. Interim etiam, vt tum Orientali tum Occidẽtali pariter languenti Imperio conſultum eſſet ac tumultuãtes vndiq; barbari faciliùs coërcerentur, illud opportunum viſum eſt Valẽtiniano remedium, vt relicto Valente fratre in Oriẽte, ipſe in Occidentem ſeſe transferret. Itaq; partitis inter ſe exercitibus ac ducibus, rebúſque diſpoſitis, percurſis Thraciis vnà ſimul in Pannoniam deſcendentes, Sirmium peruenêre. Vnde ad inuicem digreſſi, Valens reuerſus eſt Conſtantinopolim, Valentinianus Mediolanum ſe contulit. Quæ omnia pluribus Ammianus.

FRATRES PARTIVNTVR IMPERIVM.

VI.

n Soz. lib. 6. c. 7.

Cùm autem adhuc in Thracia Valẽtinianus eſſet, (vt refert Sozomen9 n) occurrère illi Epiſcoporum Helleſponti & Bithyniæ Legati petentes vt ipſis de fide tractare cupientibus, in vnum conueniendi poteſtas permitteretur: quibus Imperator reſpõdit, *Sibi qui vnus è laicorum numero eſſet, non licere ſe eiuſmodi negotiis interponere; & ideò Sacerdotes & Epiſcopos, quibus hæc curæ eſſent, ſeorſum per ſe, vbicumque libitum foret, in vnum conuenirent.* Quapropter Lampſaci Concilium coactum eſt. Verùm cùm illud anno tantùm ſequẽti celebratum eſſe, Socrates o probet; erroris idem Sozomenus arguitur, dum ait, Valenti, relicto fratre Cõſtantinopolim redeũti, occurriſſe apud Heracleam Legatos Concilij Lampſaceni, afferentes acta eiuſdem Synodi. Quem errorem alius eiuſdem auctoris p ſequitur, dum poſt Concilium Lampſacenum PROCOPII eſſe obortam tyrannidem tradit; quam hoc anno cœptam liquet.

VALENTIN. SCITE DICTVM.

o Socr. l. 4. c. 3. 4. 5.

p Soz. c. 8.

VII. DE PROCOPIO TYRANNO.

Fuit hic quidem natione Cilix, propinquus genere Iuliano Imperatori; à quo etiam (vt vidimus) admonitus fuerat de ſuſcipiendo Imperio, ſi ipſe Iulianus apud Parthos obiret. Is cùm à Iouiano ſuſcepiſſet curam deferendi cadaueris Iuliani è Perſide Tarſum: poſtquàm ſuprema perſoluit cognato, ſeceſſit, nec viſus eſt perquiſitus ſtudio ingenti; niſi cùm multò poſtea Valentiniano exiſtẽte in Galliis, ac Valẽte Cæſareæ Cappadociæ, autumnali huius anni tempore, opportunam nactus vtriuſq; Imperatoris abſentiam, Conſtantinopoli purpuratus apparuit: vbi à paucis admodùm primò, inde verò à vili plebeculâ acclamat9 velut in ſcenicis ludis Auguſtus paulatim auctus viribus, in memendum tyrannum euaſit; adeóque in arctum Valentem conſtrinxit, rebus hoc & ſequenti anno feliciter ei ſuccedentibus, vt Valẽs abiicere purpuram aliquando cogitauerit; feciſſétque, niſi fuiſſet à comitibus impeditus. Habet hæc pluribus Ammianus q. Adiutum autem primùm omnium fuiſſe Procopium ab Eugenio eunucho, conſilio & opibus, auctor eſt Zoſimus r.

q Am. l. 25. 26.

r Zoſ. l. 4.

VIII. MAXIMVS PHILOS. DIRA PATITVR.

Eodem verò tempore quo Procopius inuaſit Imperium, (vt auctor eſt Eunapius) Maximus philoſophus Epheſius,) è cuius fõte omnem in Eccleſiam ſub Iuliano perſecutionem deriuaſſe creditum eſt & Priſcus item philoſophus, iuſſu Valentis Imp. in carcerem cõiecti: Priſcus nihil mali paſſus, in Græciã redire permiſſus eſt: Maximus poſt multa exquiſita tormẽta; per Clearchum Aſię Proconſulem Valẽtis pernereſſariũ, à vinculis, quæſtionibus, & equuleo, ad tempus liberatus eſt. Cui infenſum quoque fuiſſe

Valentinianum, quòd ille Iuliani temporibus criminationem quandam aduerſus ipſum Valentinianum ſtruxiſſet, Zoſimus teſtatur: additque eoſdem Impp. infeſtos fuiſſe iis, quos ſciſſēt Iuliano extitiſſe chariores. Quos quidē ſicut Iuliani magos exagitârunt, ita hoc eodem anno aduerſus Idololatras legem ſanciuerūt [r], ne quis nocturna ſacra celebrare auderet. Cuius idem meminiſſe videtur Zoſimus [t]; quam in Græciâ, Prætextati Proconſulis, vehementiſſimi Gentilitiæ ſuperſtitionis defenſoris, precibus abrogatam fuiſſe tradit. Portò Valentinianum hoc ſui Imperij exordio dediſſe legem, vt quiſque quam vellet religionem coleret, idem ipſe in alio à ſe poſt ſeptem annos dato reſcripto [u] teſtatur: qui & eo nomine laudator ab Ammiano [x], quòd nunquam aliquem pro religionis diuerſitate inquietauerit. Haud enim idolorum cultura, quam altas ſub Iuliano radices fixiſſe ſciebat, actutùm ſibi videbatur poſſe conuelli. Ceterùm quos arcuiſſet Iulianos à docendo Christianos profeſſores, eos iidem Impp. hoc anno ſancitâ lege [y] honorificè reuocârunt.

r l.7. C.Th. de maleſ.
t Zos. l.4.
LEX VALENTIN. DE LIBERTATE RELIGIONIS.
u l.9. C. Th. eod.
x Am. l.30.
y l.6. C.Th. de Med. & profeſ.

IESV CHRISTI
AN. 365.
LIBERII
AN. 14.
VALENTIN. VALENTIS } AN. 3.

I.
CONCILIVM LAMPSACENVM SEMIARIANORVM.

ANNO Christi trecenteſimo ſexageſimo quinto, Valentiniano & Valente Impp. Coſſ. ſeptimo anno poſt Concilium Seleuciæ ſub Conſtantio habitum, (vt ait Socrates [a]) *Lampſaci* in Helleſponto CONCILIVM celebratum eſt. Quâ in re illud primùm animaduertendum; errare Sozomenum [q], atque ceteros omnes qui putârunt illud fuiſſe Catholicorū, qui Conſubſtantialitatem Filij Dei tuerentur; quod iteratâ Baſilij [z] aſſertione conſtat ab hæreticis habitum eſſe: nempè à Semiarianis, qui ſic Arianos oppugnarent, negantes Filij cum Patre ſimilitudinem atque ſubſtantiam, vt tamen nequaquàm eſſent aſſertores Nicænæ confeſſionis de Conſubſtantialitate. Quòd verò iidem reſpectu Arianorum viderentur eſſe Catholici; inde multi exiſtimârunt à Catholicis celebratum eſſe Concilium, quod certò conſtabat aduerſus Arianos eſſe peractum; immò & aliquos Catholicos ad illud vocatos eſſe, ſicut de ſe Baſilius (nondum tamen tunc Epiſcopo) teſtatur [d] ſcribens ad Euſtathium Sebaſtenum anteſignanum eius conuentûs. Cuius quidem celebrandi cauſa illa potiſſima fuit, vt editam Conſtantinopoli ab Eudoxio, Acacio, & aliis impudentiſſimis Arianis, portentoſam fidei Formulam penitùs abolerent; & Antiochenam in Encæniis editam, ac poſteà Seleuciæ confirmatam (de quibus omnibus dictum eſt ſuis locis) ſtabilirent. Quod & factum eſſe, ſimúlque in eoſdem Acacium & Eudoxium ſententiam cōdemnationis repetitam, Socrates [e] & Sozomenos tradunt. Sed & præter hæc, ab iiſdem Semiarianis in eodem Concilio additam fuiſſe Spiritûs ſancti diuinitatis ex ſententiâ Macedonij negationem, Socrates ſignificat. Quæ verò tum à Legatis Synodi, tum ab Eudoxio geſta eſſe cum Valente Imp. Sozomenus addit; ea omnia contigiſſe anno ſequēti, poſt extinctum Procopium, conſtat: cùm hoc anno abſque vllâ temporis intermiſſione Valens acertimè à tyranno vexatus fuerit, & ad vltimum fermè diſcrimen adductus.

a Socr. lib.4. c.4.
q Soz. l. 6. c.7.
z Baſil ep. 72.79.82.
d Id ep.79.
e Socr & Sozom. vbi ſuprà.

II.
SVBRIPIVNT COMMVNIONEM A LIBERIO PP.

Porrò quæ Lampſaci Semiariani ſtatuerunt, eadem ab aliis eiuſdē communionis Epiſcopis, diuerſis in locis coëuntibus, confirmata ſunt; eorúmq; omnium conſenſu, ſcriptæ Synodales epiſtolæ ad Occidentales Epiſcopos, ac præcipuè ipſum Romanum Antiſtitem. Sed quòd probè ſcirent, nunquam ſe ab eo extorturos communicationem, niſi per Nicænæ fidei confeſſionem; fraudulenter rem agentes, Legatos miſerunt ex omnibus qui eſſent audaciſſimi, & ad fingendum maximè comparati; videlicèt prædictum Euſtathium Sebaſtiæ Minoris Armeniæ, Theophilum Caſtabalorum, & Siluanum Tarſi Ciliciæ Epiſcopos. Qui cùm Romam peruenissent, ac Liberius Papa literas quas ipſi attuliſſent, recipere recuſaret, quòd ab Arianis datæ eſſent; reſpondentes illi, ſe pœnitentiâ ductos veritatem agnouiſſe; ac mox petenti Liberio libellum ſuis manibus ſubſcriptum offerentes, quo fidem Nicænam ac doctrinam Conſubſtantialitatis profiterentur, & Ario eiúſque fautoribus anathema dicerent: iidem in communionem à Liberio recepti, ſuſceptis ab eodem ad Orientales Epiſcopos gratulatoriis ſimul ac pacificis ſeu communicatoriis literis, dimiſſi ſunt. Hæc quidem omnia pluribus Socrates [f]; qui libellum ipſum Legatorum, literáſque Liberij recitat: perperàm tamen hæc refereos ad Valentiniani & Valentis Augg. ſecundùm Conſulatum, tertium videlicèt ab hinc annum; cùm conſtet nequaquàm ad illud tempus Liberium perueniſſe. Denique nec has ſolùm, ſed aliàs Legatis literas Liberium dediſſe, quibus præciperetur, vt qui ſedibus expulſi fuerant, poſt fidei Catholicæ confeſſionem iiſdem reſtituerentur, apparat ex iis quæ mox dicentur.

f Socr. l.4. c.12.

III.
CONC. SICVLVM.

Interim Euſtathius cum ſuis Româ diſcedens, in Siciliâ CONCILIO (vt ait *Socrates*) Epiſcoporum Inſulæ conuocato, fidem Conſubſtantialitatis iterùm profeſſus eſt, acceptíſque á Synodo literis in eamdem cum epiſtolâ Liberij ſententiam, illinc receſſit. Idémque præſtitiſſe in Illyrico, patet ex literis Epiſcoporum eius prouinciæ; quas Theodoretus [g], licèt confuſo rerum geſtarum ordine, recitat: ex quibus etiam conſtat, Liberium vnà cum iiſdem Legatis miſiſſe in Aſiam *Elpidium* Romanæ Eccleſiæ preſbyterum. Tradit inſuper Sozomenus [h], eoſdem Legatos redeuntes in Orientem, tuliſſe pariter ſecum literas ab Epiſcopis Galliæ & Africæ. Sed & alias eodem tempore ab Imperatoribus ad eoſdem Aſianos conſcriptas, idem Theodoretus [i] habet. His igitur omnibus munitus Euſtathius; ad SYNODVM, quæ à Catholicis agebatur *Tyana* in Cappadociâ ad radices Tauri montis, ſe contulit. Vbi literis Liberij oſtenſis, mox idem earum auctoritate Eccleſiæ Sebaſtenæ reſtitutus eſt, è quâ pulſus olim fuerat à Concilio Melitinenſi ob communicationem cum Eudoxio. Hęc enim teſtatus S. Baſilius [k], cùm ſcribens poſteà ad Occidentales, aperuit veternoſi hæ-

g Theod. l.4. c.8.
h Soz. l.6. c.12.
i Theod. ibi c.6.
SYNODVS TYANENSIS
k Baſil ep. 74.

Digitized by Google

retici vaſrum conſilium in ſurripiendis hiſce à Liberio literis. Ceterū magnâ alacritate Synodum Tyanenſem excepiſſe literas cùm ipſius Liberij, tum aliorum Occidentalium Epiſcoporum, eáſque ad omnes Eccleſias miſiſſe vt earum doctrinæ ſubſcriberent; ſed & Epiſcopos omnes ad certum diem Tarſum Ciliciæ inuitâſſe, Sozomenus tradit. Hæc autem omnia à tempore Concilij Lampſaceni vſque ad abſolutam Synodum Tyanenſem, exceſſiſſe huius anni terminum, & occupaſſe partem ſequentis, ob rerum multiplicitatem facilè adducimur vt credamus.

IV. DIRISS TERRÆMOTVS, ET MARIS EFFVSIO.

l Am. l. 26. m Soz. lib. 5. cap 2. n Nic. l. 10. cap 2. o Oroſ. lib. 7. c. 32. p Hier. in Chron.

S. HILARIONIS GRANDE MIRACVLVM.

Præſens item annus memorabilis extitit horrendis tremoribus, qui per omnem Orbis ambitum graſſati ſunt ſubitò, (inquit Ammianus [l]) quales nec fabulæ, nec veridicæ nobis antiquitates exponunt: Itémq; terribili maris retractione primùm, móxque eruptione, quâ infinitæ naues, perſonę, ciuitates, nationes oppreſſę ſunt. Deſcribit ea pluribus idem auctor: quæ Sozomenus [m] & Nicephorus [n], aliíque eos ſecuti, malè referunt ad tēpora Iuliani, quidam etiam ad Ioviani Imperium: ſed Oroſius [o] ſub Valentiniano & Valente Impp. contigiſſe tradit, Hieronymus [p] anno ſecūdo eorumdem Impp. nempè præſēti; ac deniq; Ammianus iiſdem Impp. primum Coſſ. duodecimo Calendas Auguſti. Quâ cādem neceſſitate accidit grande illud miraculum, à S. Hilarione in fauorem Epidauritanorum editum, quod in eius Vitâ Hieronymus refert: cùm videlicèt tribus ſignis Crucis in ſabulo pictis, mare, quod iam ciuitati euerſionem minabatur, ita coërcuit, vt poſtquàm in immēnſam altitudinem intumeſcens diù fremuit, quaſi ad obicem indignans, paulatim in ſemetipſum relapſum ſit. De Alexandrinis verò teſtatur Sozumenus, inſtituiſſe anniuerſariam memoriam eiuſmodi terræmotûs ad reddendas Deo gratias. Si quid autem futurorum malorum portendi, iis caſibus vim ineſſe ex diuinâ ordinatione, quis velit; diri Schiſmatis ſequenti anno in Eccleſiâ Romanâ ſubſecuti, & Perſecutionis aduerſus Catholicos à Valente in Oriente excitatæ, fuiſſe prænuntios, æquè dicere poterit.

V. 1.

q l. 4. C. Th. de cenſ. r l. 10. C. Th. de exact. ſ l. 2. C Epiſ. audient. t l. 8. C. de u l. 5. C. Th. de pœn.

x l. 19. C. Th. de Epiſc. & cler.

Eodem hoc anno, ab iiſdem Impp. inter alia reſcripta, hæc fuère magnâ laude promulgata. Vt ſacræ virgines, viduæ, ac pupilli, exempti [q] eſſent à cenſu capitationis: Ne Chriſtiani [r] ab exactoribus die Dominico conueniri poſſent: Vt eſſet [ſ] muneris Epiſcopalis prouidentiæ, ne mercatores cariùs ſuas merces venderent: Ne addiſcerentur [t], vel docerentur improbatæ magicæ artes: Ne Chriſtiani delinquentes [u] damnarentur ad ludum: (quod iam diù antè abolitum, impius Iulianus in odium Chriſtianorum reuocauerat in priſtinum vſum:) ac denique addiderunt, vt qui [x] è curiâ tranſiſſent ad munia clericatûs, niſi decennio in clericali functione perſeuerâſſent, non potirentur immunitatibus conceſſis clericis. Quod quidem ab iis reſcriptum eſt, quoniam (vt aliàs dictum) complures vitandi cauſa onera curialia, & potiundi ampliſſimis Clericorum priuilegiis, inter clericos allegi feſtinarent.

IESV CHRISTI

AN. 366.

DAMASI

AN. 15.

VALENTIN. } An. 3
VALENTIS }

I.

a Am. l. 26.

b Id. l. 27.

ANNO Chriſti trecenteſimo ſexageſimo ſexto, Gratianus filius Valentiniani Imperatoris, Nobiliſſimus Puer, Conſul creatus eſt, vnà cum Dagalaipho; qui antiquâ peritiâ probatus, militiæ rector [a], conſtitutus à Ioviano, eodem munere in Galliis apud Valentinianum in Alemannicâ expeditione hoc tempore fungebatur. Vrbana verò Præfectura Romæ eſt collata hoc anno Lampadio, vt puto Chriſtiano homini; qui expenſas exhiberi ſolitas in munificentiſſimâ munerum editione, contulit in pauperes agentes in Vaticano: quâ ex causâ plebem in ſe concitauit, adeò vt parùm abfuerit, quin ipſius ædes combuſſerit, ſicut anno ſuperiori combuſſerat domum Symmachi eamdem Præfecturam tum agentis, acerrimi Gentiliæ ſuperſtitionis defenſoris, ob denegatum vinum, quod Imperatores diſtribui reſcripſerant. Hæc omnia pluribus Ammianus [b].

II. PROCOPIVS, ET MARCELLVS TYRANNI EXTINCTI.

c [Ita quidam Ammianus: verùm Socrates, Sozom. Zonar. Cedren. aliiq; eiuſmodi auctores Græci, volunt Procopium duabus adductis arboribus alligatum, ita diſcerptum eſſe.]

cc Id. l. 26. 27.

d Theod. l. 4. c. 11.

Hoc autem anno, aperto iam vere. Valens iuncto ſibi Lupicino Magiſtro equitum, aduerſus Procopium tyrannum validiùs agēs; deſertum illum à ſuis, fugamque captantem, ſed à fugæ comitibus vinctum perductum, capite truncari iuſſit [c], quod ad Valentinianum tranſmiſit in Gallias. Accepit illud ipſe Pariſiis, cùm eodē tempore excepit Iouinum Magiſtrum equitum, victorem redeuntem ab Alemannis: factúmque eſt, vt cùm Valens Lupicinum, tum Valentinianus Iouinum, ambos Magiſtros equitum; ob res præclarè geſtas, in ſequentem annum Coſſ. deſignarent. Cùm autem poſt extinctum Procopium, *Marcellus* eius cognatus agens cum militibus apud Nicæam, tyrannidem arripuiſſet; idem quoque à Valēntis militibus captus, diúq; tortus occiſus eſt. Hæc omnia pluribus Ammianus [cc]: qui & *Bellum Gothicum*, (quod ceptū ob auxilia ab eis, anteà Romanorum fœderatis, Procopio præſtita, triennio perdurauit;) réſque per Valentem aduerſus eos geſtas, parùm quidem illis mali inferentem, ſed tamen cogentem ad pacem poſcendam, exactè proſequitur.

III. VALENS BAPTIZATVR AB EVDOXIO ET LAPSVS IN HÆRESIM ARIAN.

e Socr. l. 4. c. 8 1. Soz. l. 6. c. 7. & aliy f Oroſ. l. 7. c. 12. & aliy.

Sed cùm ipſo expeditionis exordio, ambitioſum apparatum (vt vocat Ammianus) magno ſtudio comparâſſet, decreuit ante profectionem (vt Theodoretus [d] ſcribit) ſacro muniri baptiſmate. Quod quidē hoc anno tertio eius Imperij factum eſſe, Hieronymus quoq; habet in Chronico. Quomodò verò blanditiis coniugis ſuæ, Ariani laqueis erroris iam anteà irretitæ, conſenſerit baptizari ab Eudoxio Epiſcopo Conſtantinopolitano, Arianorum omnium ſceleſtiſſimo; eidémque ſe iureiurando obſtrinxerit, perſeueraturum in impio eius dogmate; pluribus idem Theodoretus deſcribit. Sed quod attinet ad exordium Perſecutionis eiuſdem Valentis, hallucinati ſunt, qui [e] retulerunt ad principium eius Imperij; necnon qui [f] negarunt id factum [g], niſi poſtquàm Valentinianus frater,

cuius timore continebatur, ex hâc vitâ deceſſit. Quippe Theodoretus vſque ad expeditionem Gothicam Valentem Catholicum perſeuerâſſe affirmat: & Hieronymus g, vnà cum baptiſmate ſuſcepto, à Valente cœptos vexari Catholicos tradit: ac denique relegationem Epiſcoporum Orthodoxorum longè ante obitum Valétiniani factam eſſe, demonſtrabitur inferiùs. Illud tamen conceſſerimus, Valentem poſt fratris obitum grauiùs Eccleſiam perturbâſſe.

g Hier. in Chron.

IV. GREG. NAZ. ET BAS. REVOCANTVR AB EREMO.

Contra cuius inſultus arma parantibus Epiſcopis Orientalibus, opportunum viſum eſt tépus vt duo illa cæli tonitrua, *Gregorius* Nazianzenus atq; *Baſilius*, ex eremo ad arenam certaminis prodeuntes, in hoſtes fidei cominùs fulmina belli iacerent. Et quidem Gregorius, cùm de reditu antea ſæpè interpellat, auſcultare renuiſſet; tandem hâc iam vrgente neceſſitate, parentibus amicíſque euocantibus ceſſit; vt pluribus ipſe narrat, cùm alibi h, tum præcipuè Apologiâ i, quam ſimul ac rediit Nazianzum pro concione dixit in auditorio frequentiſſimo, receſſionis & reditûs ſui rationem reddens. Sed quod à pluribus ſcriptum eſt, eumdem ex eremo redeuntem factum eſſe Epiſcopum Nazianzenum; id quidem ab ipſo Gregorio refellitur; dum ſæpiùs k aſſerit, ſe nunquam eius Eccleſiæ fuiſſe ordinatum Epiſcopum, ſed tantùm acceſſiſſe patri Epiſcopo ſenio cófecto in ſacerdotali functione adiutorem, ac potiſſimùm in Dei verbum prædicando, & hæreticos inſectádo. Idem verò mox vt in Cappadociam rediit, curauit propétiùs vnà cum Euſebio Epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ, (æquioris iam anteà erga Baſilium animi reddito) vt eumdem Baſilium pariter ab eremo reuocarent in patriam. Quod cùm factū eſſet, tantùm auctoritatis apud eumdem Euſebium Epiſcopum ſuum Baſilius aſſecutus eſt, vt licèt ipſi honore cathedræ ſecundus eſſet, Eccleſiæ tamé imperio potiretur, cuius omnimodam haberet adminiſtrationem; prout hæc omnia teſtatur idem Gregorius l. Sed & in variis tunc temporis *Conuentibus* habitis, *Chalcedone*, *Heraclea*, *Cæſarea*, Baſilium pro Epiſcopo ſuo legationé obiiſſe, ex ipſiuſmet m ad Euſtathium epiſtolâ ſatis colligitur. Porrò ex his quæ de eius reditu ab eremo Gregorius narrat; corrigenda ſunt quæ de eo aliter refert Sozomenus n, ſiue alij. Itémque corrigendus Ruffinus o, dum ait Baſilium & Gregorium perſeuerâſſe in eremo annos tredecim; qui habitâ exactâ diſcuſſione temporis acceſsûs & receſsûs illorum, nonniſi quatuor annos illic manſiſſe reperiantur.

h Greg. Naz. ep. 14. ad Boſphor.
i Id. Apol. 1.
k Id. orat. ad patr. & ep. 42. ad Greg. Nyſſ.
l Id. orat. 2. in laudib. Baſil.
m Baſil. ep. 79.
n Soz. l. 6. c. 15.
o Ruff. l. 2. c. 9.

V. ACACII CÆSAR. EPISC. OBITVS.

Hoc eodem p tempore, defuncto illo ſcelerum omnium architecto, & vexillario impietatis, Acacio Epiſcopo Cæſareæ Palæſtinæ; Ariani æquè Arianum hominé dedêre illi ſucceſſorem *Euzoium*; diuerſum illum planè ab Euzoio itidem Ariano tunc Epiſcopo Antiocheno ſub Cóſtantio. Hic verò qui Acacio ſucceſſit, apud Theſpeſium rhetorem cum Gregorio Naziázeno fuerat Cæſareæ eruditus, eiúſque poſteà factus vrbis Epiſcopus, plurimo labore corruptā Bibliothecam Origenis & Pamphili in mébranis inſtaurare conatus eſt, ſed quòd Arianus eſſet, ſub Theodoſio Imp. pulſus, ſucceſſorem habuit Gelaſium, de quo inferiùs. Hæc omnia docet Hieronymus q in Scriptoribus Eccleſiaſticis, dum eorumdem Acacij, Euzoij, & Gelaſij, elucubrationes recéſet: quas ſic ipſe legere conſueuit r, vt caueret à ſordibus. Porrò hoc eodem anno ab iiſdem Arianis, fauore Valentis Imperatoris, dirè exagitatos eſſe, non Catholicos tantùm, ſed & Nouatianos, ac Macedonianos, alióſq; hæreticos omnes qui cum ipſis nó ſentirent, referunt Socrates ſ & Sozomenus t, docéntq; u inſuper, eoſdem Arianos impedimento fuiſſe, quò minùs inductum Tarſi anno ſuperiori Concilium celebraretur. Factum tamen aliud in *Cariâ* à triginta quatuor Epiſcopis Aſianis ſectæ Macedonianæ, Sozomenus habet: in quo, reiecto Conſubſtantialis vocabulo, formula fidei Antiochiæ & Seleuciæ edita, approbata eſt. & ex alterâ parte, eodem anno, fæces Arianorum Valens & Vrſacius, vnà cum aliis eiuſdem perfidiæ collegis, *Singeduni* in Myſiâ Conciliabulum habuêre aduerſus Macedonianos, ſiue Semiarianos: ex quo epiſtolam ad Germinium Epiſcopum ſcripſerunt, ad ſuam perfidiam eum trahere molientes: quod tamen ipſe recuſauit, licèt Conſubſtantialitatem non admiſerit, purâ ſectâ Semiarianus: ſicut de his patet ex iiſdem literis tunc vltro citróque datis, quæ hactenùs extant x.

p Hier. de Script. Eccl. in Acac.
q Ib. in Acac. Euzo. & Gelaſ.
r Id. ep. 151 ad Miner.
ſ Socr. l. 4. c. 6. & c.
t Soz. l. 6. c. 9.
u Socr. c. 11. Soz. c. 12.
x Ap. Hilar. Fragm. l. 1.

VI. VALENTINIANI IVNIORIS NATALIS.

Hoc item anno, iiſdémque Coſſ. (vt auctor eſt Socrates y) natus eſt filius Valentiniano Imperatori, quem ſuo nomine *Valentinianum* appellauit. Genitus hic fuit ex *Iuſtinâ* Arianâ feminâ, de quâ ſæpè inferiùs. Quapropter licèt Valentinianus omnium ſententiâ vſq; ad obitum Catholicus permanſerit; vxoris tamen & fratris perfidiâ infamatur; tum quòd nullus reperiatur ab eo adhibitus conatus, quo eoſdem ad meliorem frugem reuocaret, aut graſſantem Valentem in Orthodoxos Orientis cohiberet; tum etiam quòd in ipſo Occidente Auxentium Arianum, quantumlibèt reclamantibus Catholicis, in ſede Mediolanenſi vſque ad mortem ſiuerit quietè agere.

y Socr. ib. c. 1.

IESV CHRISTI
AN. 367.

DAMASI
AN. 1.

VALENTIN. } AN. 4.
VALENTIS }

I.

ANNO Domini trecenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Flauiis Lupicino & Iouino Coſſ. a Romæ poſt Lampadium Viuentius geſſit Præfecturam Vrbanam: id Ammiano teſtante, atque etiam reſcriptis b Imperatorum hoc anno datis de relaxandis vinctis die Paſchatis, (exceptis ſacrilegis, maieſtatis reis, veneficis & maleficis, adulteris, raptoribus, & homicidis:) & de non damnandis delinquentibus ad ludum. Ex quibus pariter redditur exploratum tempus obitûs Liberij Papæ, & creationis Damaſi eius ſucceſſoris: nam ſub eiuſdem Viuentij Præfecturâ ſubortum eſſe ſæuum Vrſicini ſchiſma aduerſus Damaſum, diſertis verbis Ammianus affirmat.

a Faſti. Am. l. 27. Socr. l. 4. c. 10.
b l. 3. C. Th. de indulg. l. 11. C. Th. de pœn.

II. LIBERII PP. OBITVS.

Inter varias autem ſententias annorum ſedis Liberij, quas ſiue ſcriptorum, ſiue exſcriptorum incuria induxit; habitâ exactiori ratione ipſius ingreſsûs, qui contigit octauo Idus Maij anni

Domini trecenteſimi quinquageſimi ſecundi, vſque ad præſentis anni quintum Idus Septembris quo deceſſit, opus eſt dicere eum ſediſſe annos quindecim, menſes quatuor, dies duos, qui & ſepultus eſt viâ Salariâ in Cœmeterio Priſcillæ[c]. Remanſit verò poſteris eius memoria planè honorificentiſſima; quippe quem Ambroſius[d] *Sanctæ & beatæ memoriæ virum*, Baſilius[e] *beatiſſimum*, Epiphanius[f] *beatum* nominent: reperirimúſque eius memoriam in nonnullis Martyrologiis[g] recenſitam inter alios ſanctos. Vt planè appareat, omnem maculam, quam olim exul, Arianorum ad tempus communione, etſi non hæreſis prauitate, contraxerat; poſteriori illâ confeſſione tempore Concilij Ariminenſis, & aliis poſteà ſecutis egregiis, ipſius geſtis, prorsùs fuiſſe deletam. Cuius etiam nomine inſignita fuit primùm Eccleſia, ab ipſo ædificata Romæ in monte Exquilino, ex collatis impenſis Ioannis Patricij[h], eâ de re per viſum à ſanctiſſimâ Dei-genitrice moniti, & miraculo Niuium Nonis Auguſti deſcendentium confirmari, quæ Eccleſia poſteà, ob miraculi dignitatem, nuncupata eſt S. MARIÆ *ad Niues*, vel etiam S. MARIÆ *Maioris*.

c *Lib. de Rom. Pont.* EIVS MEMORIA SANCTA. d *Ambr. l. 3. de Virg.* e *Baſil. ep. 74.* f *Epiph. hær. 75.* g *Bed. in Martyrol. 8. Cal. Octob. Martyrol. VVandelbert. 23. Sep.* BASILICA LIBERII. h *Vid. Breviar. Rom. 5. Aug.*

III. DAMASVS PAPA.

Poſt obitum Liberij ſedem vacâſſe dies ſex, & in eius locum DAMASVM Hiſpanum, Antonij filium, fuiſſe legitimè ſubrogatū die decimaquintâ Septembris; *Vrſicinum* verò poſteà eodem anno in ſchiſmate Pontificem acclamatum, conſentiunt omnes. Quæ enim olim cœperat in Clero Romano diſſenſio ex ſubſtitutione Felicis, (licèt Liberius eam componere ſtuduiſſet, recipiens in clero eos qui ordinati fuerant à Felice) latenter ſerpens, noui Pontificis electionis occaſione recruduit; dum alij ex parte Felicis, alij verò ex parte Liberij conarentur ordinare Pontificē. Itum eſt à maiori ſaniorique ad Damaſum: qui licèt fuiſſet ex partibus[i] Felicis, Liberius tamen eum Vicarium conſtituerat; ſicut eiuſdem Liberij Acta[k] teſtantur. In quibus, cùm Damaſus presbyter iam tunc fuiſſe dicatur; erroris arguuntur, qui eum dicunt ex diacono creatum Pontificem. Ceterùm pars aduerſa indignè ferens ex communione Felicis electum eſſe Pontificem, vnà cum diaconis Romanæ Eccleſiæ conſpirans, collectâque factioſorum hominum manu, occupans Baſilicam Sicinini, ſitam in Regione quintâ vrbis iuxta Forum Exquilinum, *Vrſicinum* diaconum creauit Romanum Epiſcopum. Magnos autem tunc obortos eſſe tumultus, immò & multas cædes in eâdem baſilicâ Sicinini factas, Ruffinus[l], Socrates[m], Soxomenus[n], Nicephorus[o], aliíque reſtantur. Quin & ipſe Ammianus[p] homo ethnicus, de his agens aſſerit, in eâ vno die reperta eſſe centum triginta ſeptem cadauera peremptorum; ita vt Viuentius Præfectus vrbi, hęc corrigere aut mollire non ſufficiens, vi magnâ coactus ſceeſſerit in ſuburbanum.

i *Marcel. presbyt. de ſchiſ. Vrſic.* k *Act. Liber. c. 2.* VRSICINI SCHISMA. l *Ruff. l. 2. c. 10.* m *Socr. l. 4. c. 24.* n *Soz. l. 6. c. 23.* o *Nic. l. 11. c. 30.* p *Am. l. 27.*

IV. QVID AMMIANVS DE ROM. PONTIF.

Addit verò idem auctor, haud ſe mirari ſi tanta contentione Romanus Epiſcopatus appeteretur; cùm (vt ait) id adepti, futuri ſint ita ſecuri, vt ditentur oblationibus matronarum, procedántque vehiculis inſidentes, circumſpectè veſtiti, epulas curantes profuſas, adeò vt eorum conuiuia regales ſuperent menſas. Equidem ita Romæ his temporibus effulgebat Pontificum ſplēdor, vt ipſis etiam ampliſſimis Magiſtratibus inuidiam commoueret. Vnde Prætextatus ille Romanorum nobiliſſimus, quem in Græciâ Proconſulatum geſſiſſe horum Imperatorum exordio vidimus; & Viuentio in Vrbanâ Præfecturâ ſequenti anno ſuffectum, aliiſque Magiſtratibus auctum conſtat; quémque in ſuis Saturnalibus interloquentem inducens Macrobius[q], ſacrorum omnium Præſulem nominat; hic, inquam, ipſe talis tantúſque Prætextatus (inquit Hieronymus[r]) qui & Conſul deſignatus poſteà mortuus eſt, ſolebat ludens Beato Papæ Damaſo dicere; *Facite me Romanæ Vrbis Epiſcopum & ero protinus Chriſtianus.* Vt planè appareat, ſummo atq; regali Chriſti Eccleſiæ ſacerdotio, regiam pariter magnificentiam fuiſſe coniunctam. Quæ cùm ab ethnico ſcriptore Ammiano carpantur, æquè ab hæreticis recentioribus canino dente rabioſiùs corroduntur; haud conſiderantibus, antiquam hanc eſſe calumniam ab ethnicis in Chriſtianos omnes illatam, vt (quod ait Tertullianus[ſ]) prodigas eorum cœnas ſugillarent: quæ tamen quantiſcumque, inquit ipſe, ſumptibus conſtent: lucrum eſt pietatis nomine facere ſumptus. Siquidem ex cis etiam inopes paſcebantur: cùm alioqui iidem Chriſtiani frequentiùs ieiunare ſolerent, ac Romæ potiſſimùm, vbi tribus diebus cuiuſlibet hebdomadæ totius anni, excepto tēpore Quinquageſimæ, & Paſchatis, ieiunari[t] conſueuerat. Sed & causâ vrgente interdùm ſanctiſſimos viros regias cœnas parare ſolitos, vel ex eo patet, quod de S. Ambroſio teſtatus eſt[u] apud S. Martinum Vincentius Præfectus Prætorio in Galliis, eum agentem Mediolanenſem Epiſcopum conſueuiſſe exhibere conuiuia Præfectis atque Coſſ. & abſque dubio digno inuitatis ſumptu: cùm tamen haud ipſe Ambroſius voluptuoſus eſſet quē Paulinus[x] ait quotidiano ieiunio corpus attriuiſſe. Denique eiuſmodi Apoſtolici viri ita nouerant vitæ inſtitutum attemperare, vt iuxta Apoſtoli[y] ſententiam, ſiue manducarent, Domino manducarent, ſiue non manducarent, æquè Domini causâ non manducarent; omniáque e charitate lubente, arbitrio ſpiritûs agerent. Quos vt dignos laude cenſemus, ita illos damnandos, qui carni indulgentes, de Chriſti patrimonio opſonantur.

q *Macrob. l. Satur. 17.* r *Hieron. ep. 61. ad Pam.* REGIVS SPLENDOR REGALIS SACERDOTII. ſ *Tert. Apol. c. 39.* t *Aug. ep. 86. ad Caſul.* SANCTORVM CONVIVIA. u *Seuer. dial. l. 1.* x *Paulin. in Vit. Amb.* y *Rom. 14.*

V. REFELLVNTVR MENDACIA DE ELECTIONE DAMASI.

Sed vt ad ſchiſma Vrſicini redeamus; de eo complura ſcripta habentur à Marcellino presbytero Romano in eo libello, quem vnà cum Fauſtino diacono obtulit[z] poſteà Theodoſio Imperatori: cuius lectione ducti ſæuiſſimi quidam, nullâ rerum habitâ diligentiori peruestigatione, imprudenter nimis primas detulerunt Vrſicino. Sed cùm manifeſtum ſit, Marcellinum bis fuiſſe ſchiſmaticum, adhærentem primò eidem Vrſicino, ac poſteà Luciferianis, hoſtémque Damaſi implacabilem; ea in hâc causâ fides illi adbibenda eſt, quæ latronibus ſolet accuſantibus eos quos ipſi fuerint deprędati. Porrò hæc cauſa publicis iudiciis ſæpè diſcuſſa, adeò explorata eſt redddita, vt Imperatores ipſi ſæpiùs aduerſus Vrſicinum, eiúſque ſectatores, reperiantur dediſſe ſcripta[a], eoſdémque exiliis, aliiſque pœnis mulctâſſe, quod de ipſo quoque Vrſicino Ammianus[b] teſtatur; qui ait, eum anno ſequenti pulſum eſſe in exilium à Prætextato Vrbis Præfecto. Sed & mendacio illi, quo dicunt primitùs Vrſicinum, ac ſubinde Damaſum poſt dies ſeptem eſſe creatum Epiſcopum, manifeſtè aduerſantur Hieronymus[c], Ruffi-

z *Gennad. de Script. Eccl. c. 16.* a *Recit. Baron. Annal. Tom. IV. ſeqq. annis ex cod. Vatic. vbi ſunt Epiſt. antiq. Rom. Pont.* b *Am. l. 27.* c *Hier. in Chron.*

nus

d Ruff. lib. 2. c. 10.

nus[d], ac Græci auctores, quos ſuperiùs recenſuimus: qui vno omnes ore affirmant, primò Damaſum ordinatum eſſe, poſteà verò Vrſicinum electum. Denique Ambroſius, & ipſe Romanus, & Romæ tunc agens, ſcribens[e] poſtea ad Valentinianum Iuniorem, cùm de Damaſo Papâ obiter incideret mentio, ait eum iudicio Dei electum fuiſſe. Sed quòd eius legitima electio omnibus nota eſſet, ſchiſmatici ad falſas accuſationes cõuerſi, ſanctiſſimum virum adulterij accuſârunt; quem S. Hieronymus[f] virginem, Eccleſiæque virginis doctorem appellat; cuiuſque mores eximios Græci[g] pariter prædicant. Porrò totis octodecim annis, quibus vixit in Pontificatu, non deſtitiſſe ſchiſmaticos ipſum exagitare, conſtat ex iiſdem Imperatorum reſcriptis aduerſus illos ſingulis ferè annis promulgatis. Cùm interim ipſe[h] pro vnione S. Eccleſiæ nuncuparet vota Martyribus; quæ & perſoluit, vbi Romanus Clerus relicto Vrſicino ei coniunctus eſt.

e Amb. ep. 50.

f Hier. ep. 50. ad Pam. g Theod. lib. 5. c. 2. Socr. lib. 4. c. 27 Soz. lib. 6. c. 28. Nicoph. l. 11. c. 20. h Inſcript. antiq. Append. pag. 1172. nu. 9.

VI.

GRATIANVS AVGVSTVS. i Socr. lib. 4. c. 10. k L. 11. C. Th. de pæn. l. 3. C. Th. de in dulc. &c. l Am. l. 27. SÆVITIA VALENTINIANI IMP.

His iiſdem Coſſ. GRATIANVM Valentiniani filium à patre creatũ eſſe Auguſtum, Socrates[i] tradit: quem & quibuſdam reſcriptis[k] hoc eodem anno menſibus Maij & Aprilis datis, vnà cum patre & patruo inſcriptum liquet. Feciſſe id autem Valẽtinianum, poſtquàm crebris pulſatus febribus via ex inſperato cõualuiſſet, Ammianus[l] affirmat: qui Gratianum fuiſſe adulto proximum ait; immò iam adultum fuiſſe, Valentinianus eâ oratione quam tunc habuit cõtrà exercitu, teſtatus eſt. His verò proximè ſubdit Ammianus multa de eiuſdem Valentiniani nimiâ ſeueritate, in puniendis quibuſcumque leuiſſimis delictis. Quòd enim homo eſſet naturâ ferus; atque inſuper præfecerer prauorum morum correctorem; eius quoq; miniſtri ſæpè ad ſummam ſeueritatem iura ſæuire permiſerunt. Nam præter eos, quos gladius vindea magiæ leuiter ſuſpectos abſtulit, incredibilib' etiã quæſtionibus & cædibus exagitatos eſſe illos, quos adulterij vel ſtupri cauſâ apparitores Præſidum inſcripſiſſent, nec viles tantùm perſonas, ſed nobiles vtriuſque ſexus; idem Ammianus[m] deplorat. At ſuperauit omnes eos caſus, feritas aduerſus Chriſtianam feminam Vercellenſem exhibita; quæ à marito poſtulata rea, ſed innocens, criminis adulterij, exquiſitis diù tormẽtis lacerata, nec vnquam adducta ſe ipſam falsò accuſare; ea confeſſione tamen adoleſcentis, qui ei ſtuprum intuliſſe vi tormẽtorum aſſeruerat; vnà cum illo capitis damnata eſt. Sed cùm adoleſcentis ad primum ſtatim ictum amputatum eſſet gladio caput, ipſa ſepties icta, nec tamen læſa ad mortem, quaſi tamen mortua ad tumulum elata, inde viua educta ſanata eſt: cui poſteà vitæ libertatem Papa Damaſus ab Imperatore impetrauit. Quam rem geſtam luculento ſtylo S. Hieronymus[n] proſecutus eſt; planè deteſtans ſeueriſſimi Principis per miniſtros crudeliores ſæuientem nimiùm in perſequendis delictis ardorem, quo innocentes quoq; interdum puniri contingeret.

m Am. l. 28. DE MVLIERE SEPTIES ICTA, NEC TAMEN NECATA.

n Hier. ep. 49. ad. Innocent.

VII.

o Soc. lib. 4. c. 10. p Hier. in Chron. PLAGA GRANDINIS.

Quod autem ſpectat ad res Orientales; hoc anno pariter, iiſdémque Coſſ. grando magnitudine inuſitatâ lapidibus ſimilis, Conſtantinopoli decidit, quâ complures homines[p] necati ſunt. Cuiuſmodi clade & alias quoque prouincias affectas eſſe, intérque eas Cappadociam, teſtis eſt celebris illa oratio, *De Plagâ grandinis* inſcripta, dictáque Nazianzi coram patre mœrente, à Gregorio Theologo. Sed & quæ ſecuta eſt, Fames poſt hominum memoriam atrociſſima, cùm alios, tum præcipuè Cappadocas magnoperè exagitauit: quo tempore, Cæſareæ S. Baſilij adhuc presbyteri magnam enituiſſe in alendis pauperibus charitatem, idem Gregorius alibi[q] teſtatur; immò & ipſum patrimonium ſuum in eoſdem pauperes erogâſſe, auctor eſt germanus eiuſdem Baſilij Gregorius[r] Nyſſenus.

q Greg. Naz. orat. in laud Baſil. r Greg. Nyſſ. orat. in laud Baſil.

IESV CHRISTI
AN. 368.

DAMASI
AN. 2.

VALENTIN. } AN. 5.
VALENTIS }

I.

ANNO Domini trecenteſimo ſexageſimo octauo, Impp. Valentiniano atque Valente ſecundùm Coſſ. Oriens rurſus terræmotibus in Aſiâ vexatus eſt; & non ſine diuino quodam prodigio, Nicæa vrbs funditùs euerſa; in quâ fides anteà conſcripta; mox ob diram Arianorum perſecutionem, niſi Deus reliquiſſet ſemẽ, penitùs videri potuiſſet extincta. Meminit eiuſdem terræmotus Nicæni, præter Hieronymum[a] & Socratem[b], Gregorius[c] Nazianzenus occaſione *Cæſarij* fratris, agentis Quæſtorem Valentis; qui ibi tunc degens, magno miraculo diuinâ ope ſeruatus eſt. Eumdem tamen haud multò poſt apud ſanctos parentes obiiſſe tradit; & Chriſtiano ritu, cum pſalmorum cantu, & accenſarum facum geſtatione, celebri pompâ ad Martyrum ſedes elatum eſſe; eiúſque ſe animam iam cæleſtibus gaudiis locupletatam ſæpè per viſum aſpexiſſe: cuius & obitûs dies relatus eſt in Tabulas Eccleſiaſticas. Extant verò eiuſdem piæ eruditæq; lucubrationes, nempè de Animâ dialogi: quem & varia inſuper ſcripſiſſe opera, ac potiſſimùm contra Græcos, auctor eſt Suidas.

a Hier. in Chron. b Socr. lib. 4. c. 10. c Greg. Naz. orat. in laud Cæſar. CÆSARII FRATRIS GREG. NAZ. OBITVS.

II.

Hoc pariter tempore, defuncto Donato Carthaginienſi in Africâ pſeudo-Epiſcopo partis ſchiſmaticorum, immò capite Donatiſtarum, de quo multa ſuperiùs, ſubrogatus eſt in eius locum ab iiſdem factioſis *Parmenianus*, eiuſdẽ ſectæ tenaciſſimus cuſtos atque defenſor. Qui cùm non ſtylum acuiſſet aduerſus Catholicos ſcriptis mendaciſſimus; & ad ea confutanda, Catholici Epiſcopi prouocâſſent hominem ad publicum conuentum; ipſe verò cum ſuis recuſaret omnimodum Catholicorum conſortium, quòd eos immundos communicatione Lapſorum, ſeipſos autem ſanctos prædicarẽt ac mundos: neceſſe fuit literis ſaltem publicè cauſam agere, ne veritas indefẽſa periclitaretur. Declarat hæc OPTATVS[d]: qui Epiſcopus exiſtens Mileui in Numidiâ, eruditione ac morum ſanctitate clariſſimus, zelo pietatis incenſus, ſcripſit ad eumdem Parmenianum ſeptẽ libros eius ſcriptis aduerſarios; quibus non ſolùm mendacia redarguit, ſed contrariâ planè dictione faſtum proterui hominis, nonniſi contumelias vomentis, deprimere cupiens, atque ſi liceret, charitate in eum introducere veritatẽ, *Fratrem*

d Opt. lib. 1. cont. Parm. OPTATVS MILEVIT. EPISC. SCRIBIT ADVERSVS PARMEN.

ſæpiùs appellat; ex conſortio videlicèt ſacramenti, quòd vno baptiſmo ab vnà progenitrice Chriſtianâ religione geniti eſſent. Vt autem hoc potiſſimùm tempore Optatum ſcripſiſſe dicamus, perſuadet primò Hieronymus [e], dum id aſſerit contigiſſe ſub Valentiniano & Valente Principibus: deinde quòd idem Optatus [f], cùm texit ſucceſſionem Romanorum Pontificum, Damaſi meminit poſt Liberium ſuccedentis. Quòd verò Siricius quoque poſt Damaſum ponitur, additus creditur à librario, qui Siricij tempore librum exſcripſit: nam nequaquàm tempus Siricij Optatum attigiſſe, omnes æquè conſentiunt; cùm præſertim Auguſtinus, qui ſub eodem Siricio factus eſt Epiſcopus, de Optato agens, non vt ſui temporis hominis, ſed antiquioris meminiſſe videatur: quamobrem vix Damaſi prima tempora attigiſſe putatur, neque diù ſuis ſcriptis ſuperuixiſſe.

e Hieron. de Script. Eccl. in Opt.
f Opt. lib. 2.

III.
PENES QVOS SIT ECCLESIA CATHOLICA.

Ceterùm cùm in eo potiſſimùm totius quæſtionis videretur cardo reuolui, vt certis notis demonſtraretur, quæ verè eſſet Eccleſia Catholica, vt ſic pariter intelligi poſſet apud quos ea eſſet: cúmque illud aduerſariorum etiam affirmatione certum haberetur, vbi non eſſet Catholica, nec ibi eſſe poſſe veritatem; & contrà, vbi probaretur Catholica, ibi reperiri neceſſariò veritatem: videas Optatum, more maiorum, aſſeueranter definire [g], eos à Catholico nomine, adeóque à veritate, prorsùs includi, quibuſcum Romana Eccleſia non communicat; eóſque dumtaxat eo nomine poſſe legitimè gloriari, quibus Romanus Epiſcopus Formatarum commercio coniungitur. Porrò magnâ ipſe Optatus apud poſteros veneratione viguit; quem inter alios S. Auguſtinus [h] digno præconio nominauit, & inter præclaros tractatores Eccleſiaſticos [i] adnumerauit. Eiúſque etiam memoria nomine ſanctitatis relata eſt in Tabulas [k] Eccleſiaſticas.

g Id. l. 2. & 7.
h Aug. 1. cont. Par. 3.
i Id. 2. de doct. Chr. 40.
K Martyrol. Rom. 4. Iuny.

IV.
TICONIVS DONAT. SCRIBIT ADVERSVS PARMEN.

Quòd autem exhorreſceret planè aures blaſphemiam illam audire, Catholicam Chriſti Eccleſiam toto Orbe diffuſam iam penitùs periiſſe; & in Africâ tantùm, nec apud omnes, ſed eos ſolùm qui eſſent partis Donati, tamquam arcam Noë diluuio pereunte Orbe, integram eſſe relictam: non Optatus tantùm, aut Catholici tractatores, ſed & ipſius Donatiſtarum communionis *Ticonius* quidam Afer, Parmenianum ea delirantem redarguit, ſcriptíſque ſuis confirmauit, Catholicam Dei Eccleſiam nequaquàm adeò anguſtis coarctari terminis, ſed longè latéque per Orbem Chriſtianum vbique perſeuerare diffuſam; nec poſſe illam peccatis hominum tolli, euacuaríque humanis exceſſibus Dei promiſſiones. Quem ita ſentientem Parmenianus epiſtolâ primùm fruſtrà monitum, poſteà in ſuorum Concilio damnandum curauit; ſicut teſtatur Auguſtinus [l], cùm & ipſe multùm poſt temporis Parmeniani ſcripta feliciùs impugnans, eamdem illam potiſſimùm epiſtolam, quam contra Ticonium ſcripſerat, tribus libris egregiè refellit. Queritur [m] autem de Ticonio, quòd cùm inuectiſſimè contra Donatiſtas ſcripſiſſet; tamen illic inuentus fuerit abſurdiſſimi cordis, vbi eos non omni ex parte relinquere voluit. Quem quidem multa alia ſcripſiſſe, Gennadius [n] eſt auctor.

l Aug. 1. cõt. Parmen. 1.
ITEMQ. AVGVSTINVS.
m Ibid. & 3. de doctr. Chriſt. 30.
n Gen. de Virâ illuſtr. c. 18.

IESV CHRISTI
AN. 369.

DAMASI
AN. 3.

VALENTIN. VALENTIS } AN. 6.

I.
HILARIVS AGIT APVD IMP. CONTRA AVXENT. ARIANVM.

ANNO Chriſti trecéteſimo ſexageſimo nono, Valentiniano Nobili Puero & Aurelio Victore Coſs. S. Hilarius cùm accepiſſet Valentinianum Imp. confecto tandem Alemannico bello Mediolanum ſe contuliſſe, atque reſcriptum quoddam pro Auxentio Ariano eiuſdem ciuitatis pſeudo-Epiſcopo, qui ſe Catholicum ſimulabat, dediſſe: dolens Imperatorem deceptum eſſe, eò profectus eſt, acturus coram aduerſus Auxentium. Quod hoc anno accidiſſe, libellus [a] ipſius Auxentij tunc oblatus Imperatori declarat, dum teſtatur ſe illum ſcribere poſt decem annos à Concilio Ariminenſi.

a Ap. Hilar. cont. Aux.

II.
NON AVDITVR.

Porrò cùm Hilarius blaſphemiæ Auxentium accuſâſſet, Imperator audiri eos à Quæſtore & Magiſtro præcepit, conſidentibus vnà cum eis Epiſcopis ferè decẽ: Vbi cùm Auxentius verbis negaret Ariũ, ſe approbâſſet eius impietatem, libellúmque fidei ſecundùm confeſſionem Nicææ Thraciæ & Arimini editam, obtuliſſet Imperatori, ſubdolis captionibus plenum: haud permiſſo Hilario fraudes occultatas patefacere, Auxentius habitus eſt Catholicus. Hilarius autẽ calumniator & diſcordiarum auctor iuſſus eſt Mediolano diſcedere. Narrat hæc pluribus ipſemet in epiſtolâ [b] ad omnes Epiſcopos & Fideles eâ de re tum ſcriptâ pro vitandâ Auxẽtij communione; quam S. Hieronymus [c] appellat *Libellum contra Auxentium*: eámque vltimam eius lucubrationem eſſe putamus, quòd poſt hæc nõ diù ſuperuixiſſe reperiatur; immò & ſecundùm eiuſdem Hieronymi [d] aſſertionem, hoc ipſo anno Pictauis in Eccleſiâ ſuâ, ex hâc vitâ migrauit. Quod verò Gregorius [e] Turonẽſis eius obitum anno horum Imperatorum quarto adſcribit, Seuerus [f] autem ſecundo, hoc eſt, ſexto poſtquàm idem S. Hilarius rediit ab exilio Orientis in Gallias: iidem ex his erroris arguuntur, quòd ipſum Mediolani poſt decimum annum à Concilio Ariminenſi, aduerſus Auxentium ſteriſſe conſtet. Qui quidem (vt ait idem Gregorius) plenus ſanctitate & fide, multis vndique virtutibus editis, ita vt & mortuos ſuſcitauerit, migrauit ad cælos.

b Hilar. ele. Auxen.
c Hier. de Script. Eccl. in Hilar.
d Id. in Chr.
e Greg. Tur. lib. 5. hiſt. Franc. c. 39.
f Seuer. li. 2.
EIVS OBITVS.

III.
ET SCRIPTA.

Lucubrationes ab eo conſcriptas recenſet Hieronymus [g]: qui & illum alibi [h] eloquentiſſimum, & Latini ſermonis aduersùs Arianos tubam appellat; itémq; Latinæ [i] eloquentiæ Rhodanum, ob dicendi copiam ac vehementiam: haud verò æquè cultũ & facilem fuiſſe, alio loco tradit. Commendat [l] tamen eius ſcripta, vt ſincera; videlicèt quoad ſanam de Trinitate doctrinam, de quâ cõtrouertebatur inter Arianos & Catholicos. Alioqui. n. cùm diuinæ tantùm Scripturę ſit, nihil habere erroris quod corrigatur; nec ipſe Hilarius næuis caruit: vt illis quos olim notauit Claudianus [m] Mamertus, aliíque diſcuſſerunt, & alij [n] perperàm ſecuti ſunt. Fuit verò admirationi etiam Græcis [o]. De cuius vitâ & miraculis extãt Venãtij Fortunati libri duo.

g Hier. de Script. Eccl.
h Id. aduerſ. Ruff. l. 2.
i In præf. comment. ad Gal. lib. 2.
K Ep. 13. ad Paulin.
l Ep. 7. ad Lætam.
m Claud. Mamert. de ſtat. animæ ad Sidon.
n Sixt. Sen. l. 5 Bibl. c. 68.
o Soz. lib. 3. c. 14.

Cùm

p Ruff. lib. 1. cap. 31.

Cùm autem virtutum omnium fuerit viuum quoddam exemplar; lenitate potiſſimum ac máſuetudine enituiſſe, Ruffinus p tradit. Ceterùm quod ſubdoli ac cæcutientes recentiorum hæreticorum hiſtorici, confundunt S. Hilarium Epiſcopum Pictauienſem cum Hilario diacono Anabaptiſtâ ſchiſmaticóque Luciferiano; hoc iam ſuperiùs refutatum eſt. Sicut alios erroneè conflaſſe eumdem ſimul cum Hilario Arelatenſi, inferiùs demonſtrabitur. Sed & iam olim tefellit S. Hieronymus q Ruffini quoddam figmentum de eodem Hilario, tamquam hæretico excommunicato in Concilio Epiſcoporum, ob falſata ab Arianis eius ſcripta.

q Hier. ad uerſ. Ruff. lib. 2.

IV.

Quod verò ad Auxentium pertinet; hîc cùm à populo ignaro vidit ſe acclamari Catholicum, Valentinianúmque Imp. iam ſibi vt Catholico inhærere; dictis factiſque inſultans in Eccleſiæ Catholicæ ſanctos Epiſcopos, in alios exagitauit Euſebium Vercellenſem, quem ſemper paſſus fuerat aduerſarium; nec non Philaſtrium Brixianum, quem item iugiter contra eum pro fide Catholicâ certâſſe, adeò vt verbera etiam ob eam cauſam ſit paſſus, S. Gaudentius r tradit eius in Epiſcopatu ſucceſſor. Quamobrem cùm res Auxentij eò prouectæ eſſent, vt iam Illyrici Epiſcopos magnâ ex parte ſeduxiſſet: ne lethale virus, quod lento tabo proxima membra infecerat, latiùs ſerperet, Damaſus Romanus Pontifex aduerſus eum *Romæ* CONCILIVM nonaginta Epiſcoporum ex Italiâ & Galliâ congregauit; in quo cauſâ cognitâ, tum ipſe nominatim Auxentius, tum rursùs formula Ariminenſis Concilij damnata eſt; epiſtoláque Synodalis ad Illyrici Epiſcopos conſcripta, vt Auxentij communionem vitarent, & in antiquâ Patrum fide Nicææ Bithyniæ ſtabilitâ permanerent. Præceſſerat hanc Synodum alia ab eodem Damaſo *Romæ* itidem habita; in quâ, qui manifeſti conuincebantur Ariani, Valens & Vrſacius damnati fuerant; vt patet ex Athanaſij epiſtolâ ad Africanos Epiſcopos. Cuius pariter teſtificatione compertum habetur, ante damnationem Auxentij Romæ factam, aliam ab ipſo Athanaſio in Ægypto *Synodum* habitam, ex quâ de damnando Auxentio Romam literæ eſſent datæ ad Damaſum. Sed & aliâ rursùm eiuſdem Athanaſij epiſtolâ ſ conſtat, diuerſis prætereà *Conciliis* per Galliam & Hiſpanias celebratis, eoſdem ipſos Auxentium, Vrſacium, Valentem, alióſque eiuſdem farinæ homines, anathemate percuſſos eſſe. Iam enim ad id præſtandum, Epiſcopi literis Circularibus S. Hilarij incitati fuerant: cùm tamen idem Auxentius, nonniſi morte valuerit ab Eccleſiâ Mediolanenſi depelli.

r Gaud. in Vit. S. Philaſt. ap. Sur. 10. Iul.

PLVRA CONCILIA CONTRA AVXENT. ET SOCIOS.

ſ Athan. ad Epict. Epiſ. Corinth.

V.

Hoc item anno Anicius Probus Prætorij Pręfecturam accepit; vt apparet ex Ammiano t, & reſcriptis u Imperatorum. Cùm autem ex inſtitutione x Conſtantini, qui vniuerſum Romanum Imperium in quatuor partitus eſt Præfectos Prætorio, Probo curæ eſſent Italia, Sicilia, ac circumiacentes Inſulæ, necnon Sardinia, Corſica, & Africa à Syrtibus Cyrenem vſque ipſe pro officij munere delecturus Rectores earumdem prouinciarum, imprimis nobiliſſimi viri *Ambroſij* Romani ciuis, ex patre Ambroſio Galliarum olim Præfecto nati, rationem habens; quem nouerat eruditione præclarum, eloquentiæ ſtudiis egregiè excultum, (cuius & infantia diuino quodam nobilitata fuerat prodigio, cùm in eius ore examen apum conſedit, diuinæ viri facundiæ præſagium) optimiſque moribus domi foriſque ſpectatum: eidem Inſubriam, Liguriam, & Æmiliam, cum inſignibus Conſulatibus tradidit gubernandas. Eumdémque proficiſcentem his verbis hortatus y eſt, *Vade, age non vt Iudex, ſed vt Epiſcopus.* Quæ quidem etſi ab eo futura neſciente propheticè pronuntiata videri poterant; tamen eius admonitionis hæc quoque ratio digna præceſſit, quòd nimia ſeueritas Magiſtratuû, (vt ſuperiùs vidimus) ad ſeueriſſimi Principis gratiam captandam accommodata, tempora propemodùm Neroniana reddidiſſet. Itaque voluit Probus Ambroſium monere, vt clementiam cum iuſtitiâ coniungeret. Ceterùm habitâ ratione annorum quibus Ambroſius vixit, cùm ex obitus tempore retrò reuolutis annis, inueniatur natus ſub Conſulatu Delmatij atque Xenophili, anno Domini trecenteſimo trigeſimo ternio, eum hoc anno, quo dictam præfecturam accepit, ad annos triginta ſex perueniſſe, exactâ temporum diſpoſitione comperimus, Quomodò verò poſteà factus fuerit Epiſcopus Mediolanenſis, dicetur ſuo loco.

t Am. l. 27. 28.

u l. 5. C. Th. de rect. prouinc. l. 5. C. Th. de abolit.

x Zoſ. lib. 2.

AMBROSIVS MITTITVR PRAEFECTVS TRIVM PROVINC.

y Paulin. in Vit. S. Amb.

VI.

His iiſdem Coſſ. Valentinianus Imp. vnà cum collegis Augg. z *Chronopium* quemdam Epiſcopum, in Synodo ſeptuaginta Epiſcoporum condemnatum, appellantem ad ſæculare tribunal, argentariam mulctam, quam eiuſmodi facto ſanctio generalis imponebat, (nempè, vt puto, quâ vetitum erat, ne clerici coram ſæcularibus Iudicibus cauſam dicerent:) coëgit expendere, erogandam pauperibus. Idémque in ceteris omnibus Eccleſiaſticis cauſis obſeruari præcepit. Cuius quidem legis meminiſſe videtur S. Ambroſius a ſcribens ad Valentinianum Iuniorem, dum ait, *patrem eius* nempè hunc Valentinianum Seniorem) *non ſolùm ſermone reſpondiſſe, ſed etiam legibus ſanxiſſe, in cauſâ fidei vel Eccleſiaſtici alicuius ordinis, eum iudicare debere, qui nec munere impar ſit nec iure diſſimilis: hoc eſt, vt ſacerdotes de ſacerdotibus iudicent; quin etiamſi aliàs quoque argueretur Epiſcopus, & morum eſſet examinanda cauſa; etiam hanc voluiſſe ad Epiſcopale iudicium pertinere.*

z l. 20. C. Th. quor. appel.

EPISC. MVLCTATVS QVOD HORVM SAECVLARS APPELLASSET.

a Am. ep. 32.

Inter hæc in Oriente defuncto Euſebio Epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ, cùm S. BASILIVS ne in locum eius ſufficeretur, (quòd videret complurimorum iu ſe conſpirare ſtudia (fugam arripuiſſet; nihilhominùs tamen, operâ maximè Gregorij Nazianzeni, electus b eſt Epiſcopus Cæſarienſis. Hoc autem anno id acciſſe, inde fit manifeſtum, quòd cùm Gregorius c Nyſſenus eiuſdem Baſilij germanus, eum obiiſſe dicat ante menſes nouem à celebrato Concilio Antiocheno poſt mortem Valentis Imperatoris, illud autem Concilium habitum fuerit anno Chriſti trecenteſimo ſeptuageſimo octauo menſe Septembri; cúmque rursùm idem Nyſſenus, nec non prædictus d Nazianzenus, aſſerant eumdem ſediſſe annos octo abſolutos, nonum verò ex parte tantùm attigiſſe; ac denique ex tabulis e publicis appareat eum ex humanis deſiiſſe ipſis Calendis Ianuariis: iam iſtis omninò affirmandum eſt, eum hoc ipſo anno fuiſſe ordinatum Epiſcopum: idque (vt ex iiſdem tabulis f conſtat) decimo octauo Calendas Iulij. Ex quibus omnibus detegitur oſci-

S. BASILIVS CREATVR EPISC. CAESAR.

b De Baſil. electione vid. Greg. Naz. orat. in laud. Baſil. & ep. 18. 22. 23.

c Greg Niſſ. ep ad Olym. de obit. S. Martin. ap. Sur. tom 4.

d Greg. Naz. in ſepulchr.

e Martyrol. 1. Ianuar.

f Ibid. 14. Iuny.

tantia

Digitized by Google

ſtia auctoris illius, quiſquis fuerit, qui pulchro Amphilochij nomine vſurpato res Baſilij ſcripſiſſe reperitur, dum anno ſexto Imperij Valentiniani vitâ functum affirmat. Cuius pariter erroris redarguendus eſt Nicephorus [g], dum vult eumdem tempore Iuliani iam ſediſſe Epiſcopum: Cùm præter ea quæ diximus, S. quoque Hieronymus [h], ac res ab eodem Baſilio geſtæ, eiuſdémque ſcripta, planè demonſtrent, eum multos poſt hæc annos vixiſſe. Porrò (vt hæc obiter obſeruemus) ea quibuſdam literis, quas pro electione Baſilij Gregorius [i] nomine patris Epiſcopi Nazianzeni ſcripſit ad Cæſarienſes, & Epiſcopos comprouinciales, qui in eam ciuitatem ea more conuenerant ad eligendum Epiſcopum; illud diſcitur, hoc antiquitùs obſeruatum, vt cùm à populo legitimè fieret poſtulatio futuri Epiſcopi, per ſodalitia artificum, & nobilium cognationes, ſuffragia conferrentur: tunc verò perperàm facta cenſeretur; cùm miſcellaneâ turbâ & clamoribus expeteretur.

g Nic. l. 10. cap. 15.
h Hier. in Valentis. & in Script. Ec.
i Greg. Naz. ep. 12. 13.

VIII. De Greg. Nysseno fr. Basilii.

Quod autem attinet ad Gregorium, eiuſdem Baſilij fratrem; quoto potiſſimùm Domini anno Epiſcopus Nyſſæ in eâdem prouinciâ Cappadociæ creatus fuerit, & num ante Baſilium fratrem, an pòſt, haud ſatis compertum habetur; eum tamen conſtat ſequenti anno iam agentem Epiſcopum, perſecutione Valentis à propriâ Eccleſiâ pulſum eſſe. Quem quidem ante Epiſcopatum fuiſſe coniugio obligatum, ſignificat ipſemet in libro quē de virginitate cōſcripſit, fuitque vxori eius nomen *Theoſebia*: quę ſicut vir eius muneri ſacerdotali, ita ipſa ſe Eccleſiæ miniſterio mancipauit, diaconiſſam agēs: de cuius obitu extat Gregorij [k] Naziãzeni epiſtola ad ipſum Nyſſenum conſolatoria. Porrò eiuſdem Nyſſeni in dicendo facundiam ita maiores omnes prædicant, vt non impar veteribus cunctis habitus [l] fuerit. Quòd verò plus ſatis quàm deceret Chriſtianum hominem, rhetoricis diſciplinis incumberet, ab eodem Nazianzeno [m] meruit reprehendi, aureâ planè epiſtolâ eâ de re ad illum ſcriptâ.

k Id. ep. 95. in addit.
l Suid. in Greg. Nyſſ.
m Greg. Naz. ep. 43

IX. Arsaces Rex Armen. proditorie necatur.

Hoc eodem anno Bellum Gothicum, quod aduerſus Athanaricum Regem Valens geſſit iam triennio, redemptâ ab eo pace pecuniâ, abſolutum eſt. Et Arſaces Rex Armeniæ Chriſtianus, dolo pacis & conuiuij captus à Sapore Rege Perſarum, effoſſis oculis vinctus catenis argenteis, (quod apud eos honoratis vanum ſuppliciorum æſtimabatur eſſe ſolatium) exterminatus eſt ad caſtellum Abagana nomine, vbi diſcruciatus cecidit ferro pœnali. Hæc Ammianus [n].

n Amm. l. 27.

IESV CHRISTI

An. 370.

DAMASI

An. 4.

Valentin. Valentis } An. 7.

I. Valentis Imp. persecut. excitatur.

Annus Chriſti trecenteſimus ſeptuageſimus, Conſulatu tertio Valentiniani atque Valentis Augg. Faſtis adſcriptus, fuit eiuſdem Valentis Persecutione, edicto excitatâ aduerſus Epiſcopos Orthodoxos Orientalis Eccleſiæ, planè funeſtus. Hæc autem nequaquàm ante præſentem annum, ipſum aggreſſum eſſe, (licèt iam olim meditatus eſſet) demonſtrant quę dicta ſunt ſuperiùs, nempè quòd triennio in Imperio Catholicus perſeuerauit; quòd altero triennio aduerſus Gothos totus occupatus fuerit; ac denique quòd in hunc vſque annum Catholici Epiſcopi in ſuis Eccleſiis liberi permanſiſſe reperiantur. Nec verò ea poſteà facta eſſe, illud inſinuat, dum Gregorius Nyſſenus, qui ea hoc ipſo edicto in exiliū pulſus eſt, in epiſtolâ ad Olympium [a], de rebus geſtis S. Macrinæ ſororis, octo numerat annos exilij ſui; quod ſolutum eſt nonniſi morte Valentis anno decimoquinto eius Imperij. Ex quibus erràſſe conuincuntur, (quod & ſuperiùs monuimus) qui eamdem Perſecutionem ad exordium Valentis retulerunt; ſicuti & qui poſt obitum Valentiniani diſtulerunt.

a Greg. Nyſſ. ep. ad Olimp. ap. Sur. 19. Iul.

II. Edictum Valentis adversus Episcopos.

Quod verò ad ipſum Edictum attinet, tradit Soxomenus [b], eo ſub grauiſſimis pœnis iuſſum eſſe ſingulis omnium prouinciarum Magiſtratibus, vt Epiſcopi temporibus Conſtantij abdicati, & regnante Iuliano reſtituti, expellerentur: eiúſque auctoritate Athanaſium à Magiſtratibus Ægypti exagitatum, ſed à populo Alexandrino defenſū, clàm ex vrbe egreſſum latebras quæſiſſe; mox verò literis Valentis, (ſiue Valētiniani fratris indignationem, ſiue ampliſſimæ ac factioſiſſimæ Alexandrinæ ciuitatis tumultum timentis) ad Eccleſiam redire iuſſum. Cuius rei meminerunt pariter Hieronymus [c] atque Epiphanius [d]. Sed & ab ipſo Epiphanio, nec nō à Paulino Antiocheno, ob virtutum ac ſāctitatis venerationem, abſtinuiſſe Valētem: iidem [e], aliíque auctores tradunt: cùm alioqui nec hi eius comprehenſi viderentur edicto, quippe qui poſt Conſtantij obitum creati fuiſſent Epiſcopi; Athanaſius verò non Conſtantij præcepto, vel aliorum eius nomine Magiſtratuum ſentētiâ, exilio damnatus fuiſſet; ſed cùm quæreretur ad necem, ſponte ſolum vertiſſet, ac latebris ſe vſque ad eius obitum continuiſſet.

b Soz. lib. 6. cap. 12.
c Hier. ep. 61 ad Pammac.
d Epiph. hær. 68.
e Hier. & Sozom. ibid. Soc. lib. 4. cap. 2.

III. Epiphanii primordia. De quibus Baronius an. 379. nu. CVII. & ſeqq.

Sed quòd de Epiphanii Epiſcopatu mentio facta eſt; vt de eius primordiis breuiter agamus, quod primùm ad ætatem ſpectat, cùm S. Hieronymus de eo agens in commentario de Viris Illuſtribus, ipſum ad extremam ſenectutem iam tum perueniſſe tradat; eſſétque tunc quando de Epiphanio hæc ſcribebat, annus (vt ipſe ait) Theodoſij Imp. decimus quartus, qui eſt Chriſti trecenteſimus nonageſimus ſecundus, poſſumus æquè opinari, hoc tempore ipſum circiter ſexaginta annorum fuiſſe. Quem Sozomenus [f] tradit, ex pago Beſanduce in tractu Eleutheropolitano in Palæſtinâ ortum, cùm illic ab adoleſcentiâ monaſticam vitam egiſſet, eamdem in Ægypto longiſſimo poſteà tempore coluiſſe; tandémque magnâ apud omnes gloriâ florentem, à Cypriis electum eſſe Salaminæ primariæ totius Inſulę vrbis (quæ & Conſtantia dicta eſt) Epiſcopum. Ipſemet verò de ſe teſtatur [g], cùm in Ægypto iuuenis ageret, à Gnoſticis tentatum eſſe per laſciuas mulieres, ſed miſericordiâ Dei ab improbitate ipſarum liberatū. Ceterùm auctorem qui eius Acta conſcripſit, Ioannem nomine, qui & ſe eius fuiſſe comitem in Ægypto tradit, multa ſcias ad libitum finxiſſe; ideóque nec in plurimis quæ narrat, tutò fidem illi adhi-

f Soz. lib. 6. cap. 32.
g Epiph. hær. 26.

heri

beri poſſe. Quæ verò reliquæ ſunt eius præcipuæ res vere geſtæ, cæ ſuis locis inferiùs deſcribentur.

IV. EVSEBII SAMOSAT. EXILIVM.

h Theod. l. 4. c. 13. 14.

Interim ad Valentis perſecutionem redeuntibus, imprimis occurrit *Euſebius*, Orthodoxæ cauſâ fidei ſpectatus vbique Samoſatenus Epiſcopus: quem Theodoretus [h] ait in Thraciam amandatum, militari habitu, Syriæ, Phœniciæ, & Palæſtinæ Eccleſias luſtrâſſe, ac paſtores eis aliáque neceſſaria ſubminiſtrâſſe. Memorabile eſt verò, quod idem auctor de eo recitat; nempè, cùm Samoſatas aduenîſſet qui ei nuntium de exilio afferret, rem illo tacitè agere iuſſo, ne à populo in flumen demergeretur, bonum ſenem noctu ſolum cum vnico famulo, ceruical tãtùm & librum deferente, nauem conſcendiſſe, cùmque manè eius cognito abſceſſu, ciues ad eum concurriſſent vt reducerent; ipſum præceptum Apoſtoli obiicientem, iubentis magiſtratibus & poteſtatibus obedire, ad locum exilij properâſſe. Extant ad eumdem exulem binæ Gregorij [i] Nazianzeni literæ, ac tredecim Baſilij (præter illas quæ excuſæ habentur) nondũ editæ [k]; quibus & miſerum aliarum etiam Eccleſiarum huius temporis ſtatum perſpicere liceat. Addit verò Theodoretus, in tantũ Samoſatenos execratos eſſe Arianos, vt cùm iidẽ in locum Euſebij ſubrogâſſent Eunomium quemdã, nemo ex vrbis incolis, vel pauper, vel diues, famulus vel artifex, agricola vel conſitor, vir vel mulier, iuuenis vel ſenex, ad conuentũ Eccleſiaſticum accedere voluerit, vel in eius venire cõſpectum, aut cum eo ſermonem conferre, licèt valdè modeſtè vitam apud eos ageret: adeò vt cùm aliquando balneo publico lauiſſet, Samoſateni aquam balnei, quaſi hæreticæ nequitiæ contagione infectam, in cloacam mittentes, nouam in ſuum ipſorum vſum apponi curârint: Sed & cùm eapropter ipſo ciuitatem ſibi adeò infeſtam deſerente, Lucius alius Arianus iterùm ſubrogatus fuiſſet, tanto pariter hunc odio Samoſatenis exarſiſſe, vt cùm die quâdam puerorum in foro ludentium pila aſini quo Lucius illàc tranſiens vehebatur, pedem tetigiſſet, eamdem ipſi ideò pollutam exiſtimãtes, accẽſo igne flamma purgârint: At nequaquàm hunc manſuetudinem imitatum Eunomij, tum Magiſtratibus fuiſſe auctorem vt alios complures ex clero in exilium mitterent, tum ipſummet eos potiſſimùm qui ſanctam propugnabant doctrinam, ad vltimas Imperij oras relegâſſet. Hæc Theodoretus.

i Greg. Naz. ep. 25. 30.
k Vertit eos in Latinum Sextil. Epiſc. Alexanus: & ex iis fragmenta profert. Baronius.

SAMOSAT. ODIVM IN ARIANO.

V.

l Theod. l. 4. c. 12.

GREG. NYSS DAMNATVR AB ARIANIS

m Baſil. ep. 10. vulg. edit. & ep. 12. ex verſ. Sexty.
n Greg. Naz. ep. 34. 35.

Inter alios autem Epiſcopos à Valente exturbatos, numerat quoque idem Theodoretus [l], *Pelagium* Laodicenum, magnæ virum ſanctitatis; qui olim in adoleſcentiâ vxori ductæ, primo nuptiarum die in ipſo thalamo caſtitatem perſuaſerat. Cùm autem illud Imperatoris & Arianorum conſilium eſſet, vt Epiſcopi qui promulgato edicto minimè comprehendi viderentur, quòd poſt Conſtantium electi eſſent, iidem collectis ab Arianis Synodis damnarentur; id imprimis factum conſtat aduerſus *Gregorium* Nyſſæ Epiſcopum, ſic in Synodo Galatiæ damnatum: de cuius exilio extant Baſilij [m] fratris eius epiſtolæ ad Euſebium Samoſatenum, aliæque conſolatoriæ Gregorij [n] Nazianzeni ad ipſum Niſſenum; quibus apparet eumdem in exilio minimè fuiſſe otioſum, ſed luſtrâſſe Eccleſias, ac de omnibus ſtuduiſſe benè mereri.

VI.

Hoc item Impp. tertio Conſulatu, mortuo Eudoxio impiiſſimo Conſtantinopolitano Epiſcopo, cùm in eius locum Ariani *Demophilum*, Orthodoxi *Euagrium* ſubrogâſſent; Valens Nicomediæ agens, Euagrium iuſſit in exilium pelli. Quâre audaciores facti Ariani, cùm variis diríſque modis Catholicos vexarent; hîque vt ea violentiâ liberarentur, octoginta legatos ordinis Eccleſiaſtici ad Imperatorem miſiſſent: ii dem legati ab eo iuſſi necari, operâ Modeſti Præfecti Prætorio nauigio in altum ducti, igne à nautis immiſſo omnes conſumpti fuêre. Narrat hæc pluribus Socrates [o]: additque, famem acerbiſſimam per vniuerſam Phrygiam peruagantem, impium eiuſmodi facinus vltam eſſe. Meminit verò etiam S. Hieronymus eiuſdem famis in Chronico, eodem ſeptimo anno Valentis. In reliquis autem habet Socrates aſſtipulatorem Sozomenum [p]. Vterque tamen in eo corrigendus eſt, dum Euagrium ponunt ordinatum ab Euſtathio Epiſcopo Antiocheno; quem conſtat diù ante hæc tempora ſub Conſtantio defunctum eſſe. Corrigendus item Socrates, quòd Eudoxium dicat ſediſſe annos decem & nouem; cùm à tempore illius acceptæ ſedis in hunc diem, nonniſi vndecim numerentur: ſicuti & hunc dumtaxat annorum numerum ſedi eius rectè Sozomenus tribuit. De eâdem verò presbyterorum in mari conflagratione, déque aliis horrendis contumeliis in Catholicos Conſtantinopoli hoc Valentis tempore commiſſis, ſæpè quoque meminit Gregorius [q] Nazianzenus: idémque alibi [r] alterius cuiuſdam presbyteri ſimile ſupplicium recenſet; rémque geſtam (vt apparet ſaltem ex numeri diuerſitate) à priori illâ octoginta legatorum diſtinctam, graphicè repræſentat. Quo quidem tempore, cùm Eccleſia Conſtantinopolitana acerbiſſimis hiſce quateretur fluctibus, Damaſum Rom. Pontif. illuc miſiſſe S. Zenobium, creatum poſteà Epiſcopum Florentinum, qui Arianorum petulantiam, quamdiù illic manſit, nonnullis editis miraculis coërcoerit; eius Vitæ Acta [s] habent: verùm eo recedente, Arianos acriùs ſæuiſſe conſtat. Sanctum autem Baſilium literas ad Occidentales Epiſcopos de his quæ Orientalis Eccleſia pateretur dediſſe, docet ipſe ſecundâ ad eos miſſâ anno ſequenti legatione; de quâ dicetur ſuo loco.

MARTYRIVM LXXX. LEGATORVM ECCL. CONSTANTINI.

o Socr. lib. 4. cap. 13.
p Soz. lib. 6. c. 13. 14.
q Greg. Naz. orat. ad 150. Epiſcop. & orat ad Arian. & orat. in laud. Baſil.
r Id. orat. in laud. Heron.

DAMASVS PP. SVBVENIT ECCL. CONST.

s Ap. Sur. 25. Maij.

VII.

Ceterùm Valens Nicomediâ Antiochiam proficiſcens, (puto ob ingruens bellum Perſicum) Cæſaream Cappadociæ ſe contulit. Sed quid ibi actum ſit ab eo aduerſus Baſilium, Sozomenus [t] & alij cùm recitant, planè hallucinantur dum putant aduentum Valentis Cæſaream contigiſſe ſub Euſebio eius ciuitatis Epiſcopo. Nam Baſilium iam tunc eidem defuncto ſucceſſiſſe, ipſa rerum geſtarum ſeries plus certo declarat. Eam verò Gregorius [u] Nazianzenus, & ipſe tunc Cæſareæ exiſtens, ac Baſilio adhærens, fuſiùs proſecutus, ait Baſilium variis minis ac pollicitationibus à Valentis Magiſtratibus atque domeſticis, & maximè à Modeſto Præfecto, homine ſæuiſſimo, ipsóque etiam Imperatore, vt Arianæ faueret hæreſi tentatũ; magnâ animi conſtantiâ, miríſque ac planè diuinis datis reſponſis reſtitiſſe: cúmque idcircò vincentibus Imperatorem iam propè emollitum Arianis, in eumdem eſſet decretum exilium, iamque omnibus paratis, atque in tantâ rerum pertur-

t Soz. lib. 6. cap. 15.

VALENS QVID CVM BASILIO.

u Orat. Naz. orat. in laud. Baſil.

barione ipſo Baſilio nihil ampliùs ſatagente, quàm vt vnum ex comitibus acceptis pugillaribus iuberet ſe ſequi; filio Imperatoris repentino morbo diuinitùs afflictato, exilij decretum reſciſſum eſſe; ipſúmque Baſilium ad puerum ſanandum acceſſitum; aduentu ſuo leuiorem reddidiſſe morbum; verumtamen puerum, quòd nec eâ re pateṙ Valens hæreticis credere deſiſteret, poſt Baſilij receſſum extinctum eſſe: Modeſtum verò Præfectum, qui eodem propè tempore in morbum incidiſſet, Baſilij implorantẽ auxilium, ab eodem ſanatum eſſe. Hæc omnia pluribus Gregorius.

VIII.

x Theod. lib. 4. cap. 17.

PRODIGIA IN VALENTEM.

y Ephr. in laud. Baſil.

z Id. ibid.

Sed iis alia veteres alij addentes, imprimis Theodoretus[x] ait, Valentem ſubſcribere conantem decreto exilij Baſilio irrogandi, ne apicem quidem vnum alicuius literæ formare potuiſſe, ruptis ſpontè tribus calamis ad illud adhibitis; cúmque nihilominùs idem adhuc tentare vellet, concuſſam eſſe dexteram, tremoréque occupatam; hâcque tandem re obſtupefactum, chartam laceraſſe. Idem pariter de tribus perfractis calamis confirmat S. Ephrem[y], magnus ille diaconus Edeſſenus, Magni olim Iacobi Niſibeni diſcipulus, ipſiúſque Magni Baſilij æqualis, & ex viſione diuinâ[z] factus ei pernecesſarius: qui & de puero ægrotante hoc ampliùs habet Baſilium ab Imperatore acceſſitum promiſiſſe illi ſanitatem filij, dummodò is ſibi traderetur inſtituendus in fide Catholicâ; idque cùm Imperator pollicitus eſſet, puerum ſubitò precibus Baſilij ſanatum fuiſſe: cùm autem Valens ab Arianis ſeductus, filium illis tradidiſſet baptizandum, eumdem mox ſpiritum emiſiſſe.

a Socr. lib. 4. cap. 21.

At Socrates[a] ſcribit, Baſilium Imperatori ſanitatem filij promiſiſſe, ſi ipſe Imperator Orthodoxorum doctrinæ ſe adiungeret: eo verò renitente, ideóque Baſilio pro puero orare omittente, ipſum mox obiiſſe. Sed Theodoretus ſanitatem promiſſam ait, ſi puer ab Orthodoxis baptizaretur; Imperatore autem illum Arianis committente, ipſum extemplo expiraſſe. Verùm non de baptiſmo, ſed de precibus id Sozomenus[b] refert: nempè puerum, qui aduentu Baſilij nonnihil conualuiſſet, eo dimiſſo, & ſuperinductis ad preces ſuper puerum fundendas Arianis, mortuum eſſe.

b Soz. lib. 4. cap. 19.

PRINCEPS COQUORUM CONFUTATUS.

Rurſùm verò à ceteris prætermiſſa; de principe coquorum Demoſthene Theodoretus addit, cùm & ipſe Baſilium reprehendere præſumpſiſſet, eius inſolentiam egregiâ hâc voce Baſilio eſſe retuſam; *Tuum eſt iuſculorum curare condimenta: nam cùm aures habeas oppletas ſordibus, ſacroſancta dogmata audire non potes.*

IX.

ALIA BASILII CERTAMINA CUM MAGISTRATIBUS.

Nec tamen hîc finis Baſilij cum Magiſtratus certaminum. Siquidem Euſebius auunculus Imperatricis, nactus Ponti & Cappadociæ Præfecturam, alio tempore (quo autem anno Baſilij neſcitur) eidem non parùm negotij faceſſit, ob nobilem quamdam mulierem, quæ vt vim effugeret Iudicis aſſertoris, inuitam ad nuptias pertrahere tentantis, ad altare Eccleſiæ confugerat: vnde cùm illam præſes auferre conaretur, Baſilius verò reſiſteret; ille non ſolùm ad ipſius Baſilij cubiculum ignominiæ causâ apparitores miſit, qui perſcrutarentur an aliqua illic mulier eſſet; ſed & eidem in ius vocato verbera aliáſque pœnas iam minabatur, quando populus furore concitatus, in Præſidem pro Baſilio inſurrexit: occidiſſetque, niſi Baſilius ei præſtò fuiſſet. Quam rem geſtam pluribus deſcribit Gregorius[c] Nazianzenus.

c Greg. Naz. orat. in laud. Baſil. & Nicet. ibid.

X.

d Socr lib. 4. cap. 13. Soz. lib. 6. ca. 18.

e Greg. Nyſſ. orat. in funer. Melet.

Qui autem tanto ſtudio Cæſareæ Valens Baſilium aggreſſus eſt, eodem planè niſu, cùm Antiochiam aduenisſet, *Meletium*[d] virum ſanctiſſimum, in eâdem ciuitate alterius Orthodoxorum partis agentem Epiſcopum, inuaſit. Tertiò namque ipſum exulâſſe, cùm Gregorius[e] Nyſſenus affirmet; primò ſub Conſtantio, ſecundò ſub Iuliano, tertiò ſub Valente accidiſſe videtur: meminítque huius ſub Valente exilij Sozomenus, aliíque. Sed & Chryſoſtomus[f] vnum tantùm memorans, poſt illud cùm reuerſum dicat quietè egiſſe, quouſque vocatus eſt à Theodoſio ad Concilium Conſtantinopolitanum; de iſto vltimo intellexiſſe oportuit: quo (vt ait) in Armeniam relegatus eſt; idque tanto dolore Antiochenorum, vt Præſidem ipſum, qui Meletium curru extra vrbem ducebat, penè lapidibus obruerint; confeciſſéntque, niſi Meletius ipſe pallio ſuo eumdem contexiſſet.

e Soz. c. 17.

f Chryſ. orat. in natal. Melet. ap. Sur 12. Feb.

MELETII ANTIOCH. EXILIUM

Ceterùm quod tam Socrates quàm Sozomenus tradunt, iſtiuſmodi profectionem Valentis Antiochiam, accidiſſe ipſo fermè eius Imperij exordio; vterque erraſſe conuincitur ex Ammiano[g], qui teſtatur Valentem eò tunc dirigentem iter, obortâ Procopij tyrannide coactum eſſe à cœpto deſiſtere. Quapropter accuratiùs Cedrenus aduentum eius Antiochiam ponit anno ſequenti.

g Am. l. 26.

Porrò Meletio abſente, Flauianum & Diodorum illuſtres presbyteros, (quorum ille poſteà ipſi Meletio Epiſcopatu Antiocheno ſucceſſit, iſte creatus eſt Epiſcopus Tarſenſis in Ciliciâ) vnâ cum Aphraate, ac Iuliano cognomento Sabâ, monachis gratiâ miraculorum inſignibus, Eccleſiæ Antiochenæ curam ſuſcepiſſe, eâque dignè perfunctos eſſe, Theodoretus[h] eſt auctor; qui eorumdem Aphraatis & Iuliani multa tunc edita in defenſionem fidei miracula recenſet.

h Theod. 4. Hiſt. 23. 24. 25. & in Philoth. ca. 2. & 8.

XI.

QUID APHRAATES MONACHUS CUM IMP.

Memorandum verò eſt, quòd cùm aliquando Aphraatem Valens cito gradu, licèt confectum penè ætate, incedentem vidiſſet, & ab aliquo dictum eſſet illum eſſe Aphraatem, ex cuius nutu penderet ciuitas vniuerſa; Valens eo vocato, interrogauit quò ſe cõferret: ille verò, *Pro tuo* (inquit) *regno precaturus*: cúmque adiecisſet Imperator, ei potiùs intra cellã manendum eſſe, vt lex monaſtica poſtularet; tũ ille, *Præclarè admodùm dicis, ô Imperator. Iſtud ſanè mihi faciendum eſt; & hactenùs feci, dũ oues Saluatoris pace fruerentur: Verùm quoniam iam magnoperè perturbantur, & multùm illis impẽdet periculi; neceſſe eſt omnes vias perſequi, non modò ne à feris capiantur, ſed etiam vt conſeruentur incolumes: &c. cúmque tu iam in Dei ædes flammã iniecerís, nos circũcurſitamus, quò eam maturè poſſimus extinguere.* Quæ cũ locutus eſſet, Imperator ei interminatus conticuit. Hæc de iis Theodoretus: qui & addit de vindictâ diuinâ in quemdã ex cubiculariis Imperatoris, qui auſus eſt grauiores in eũdem Sanctum iacere minas: quippè dum paulò pòſt pararet ex munere balneum Imperatori, repentè mente captus, in aquam calidiſſimam ſeſe præcipitans, illicò miſerè periit. Sed & inſignis extitit eo tempore mors *Aſterij* olim ſophiſtæ, tunc verò Epiſcopi Ariani, precibus prædicti Iuliani ſublati: qui cùm ab ipſo iam tempore Concilij Nicæni Fidelibus, vbique ſemper inſultâſſet, ipſíque Ario fax ad inflãmandas Eccleſias paratiſſima

Digitized by Google

l Hier. de Script. Eccleſ. in Aster. k Chryſ. in Epheſ. 6. hom 21. l Martyrol. 14. Ianuar. & 7. April. m Theod. 4. hiſt. 26.

tiſſima fuiſſet, tandem ſancti huius ſenis exſufflatione extinctus eſt. Recenſet eiuſdem Aſterij ſcripta S. Hieronymus[i]: Iuliani verò etiam meminit Chryſoſtomus[k]: ciúſque natalis dies, ſicut & Aphtaatis, adſcriptus habetur Indicibus[l] Eccleſiaſticis. Sed & alios pleroſque magni nominis monachos, iſtis virtute haud impares, Syriæ ſolitudines his temporibus excoluiſſe, idem Theodoretus[m] refert, nominátque; & nonnullorum res geſtas in Philotheo deſcribit.

XII.

n Socr. lib. 4. cap. 14. o Soz. lib. 6. cap. 18. p Aug. 2. cont. lit. Petil. 91. AFFLICTIO ECCLES. ANTIOCH. q Soz. lib. 6. cap. 4. Baron. an 375. num. LIV.

Præter hæc autem quæ de Meletio diximus, Valentem Antiochiæ diutiùs commorantem, ceteros omnes qui Arianæ doctrinæ aduerſarétur, exiliis ac cruciatibus exagitâſſe, Socrates[n] & Sozomenus[o] teſtantur: ingentémque planè fuiſſe perſecutionem, quâ Catholicos ipſe vexauit, S. Auguſtinus[p] contra Petilianum inſinuat: cùm & ex aliâ parte haud paruâ inteſtinâ vexatione eadem affligaretur Eccleſia Antiochena, dum Orthodoxorum alij Meletio, alij Paulino adhærerent. Vnde & illud damnũ hoc tempore emerſit, vt multi Meletiani, eò exula, vt pollerent multitudine, coniunxerint ſe *Tarſenſibus*, ſic dictis hæreſicis Semiarianis[q] à Siluano Tarſenſi eorumdem Epiſcopo: qui cùm horrere Arianos profiterẽtur, confitẽtes in Dei Filio diuinam ſubſtantiam; nolebant tamen cum Orthodoxis aſſerere eius Conſubſtantialitatem, iis de cauſſis quæ ſuperiùs ſunt commemoratæ.

XIII.

r Baſil. ep. 48.

In tam igitur lugubri ſtatu Orientis Eccleſiæ, quæ eiectione vbique Epiſcoporum Orthodoxorum, & ſubrogatione Arianorum, iam penitùs videretur eſſe collapſa; de iis Magnus Baſilius ſcribens[r] ad Magnum Athanaſium, in id vehementer incubuit, vt vnum tantùm doceret ſupereſſe remedium, ſi ab Occidentalibus Epiſcopis ea ſubleuaretur; atq; iſtud ipſum vt cum iiſdem Occidentalibus ageret, enixiùs rogauit. Quid autem geſtum fuerit, dicetur anno ſequẽti. Hoc verò eodem tempore, cùm Eccleſia Libyæ à quodam Præfecto Cappadoce, homine moribus deprauato, licèt fide Catholico; labefactata eſſet; eum mores emendare non curantẽ, idem Athanaſius ſententiâ excommunicationis perculit; ſcripſítque ex more publicas literas, quibus ſignificaretur ne is ab alio vſquam Epiſcopo reciperetur. Quas cùm imprimis Baſilius Cappadociæ Metropolitanus accepiſſet, eumdem nefarium hominem à Fidelium ſimiliter conſortio penitùs declarauit extorrem, déque eâ re Athanaſium literis[ſ] ſuis reddidit certiorem, quibus inter alia dicit, *execrabilem illum auerſaturos omnes, ita vt nec ignis, nec aqua, nec tecti communionem cum illo ſint habituri: ſiquidem prodeſt, vt violenti iſti tyranni communi & vnanimi iudicio condemnentur.*

PRÆFECTVS LIBYÆ EXCOMMVNICATVS AB ATHANASIO.

ſ Id. ep. 47.

XIV.

VALENS EXAGITAT MAGOS DIVINATORES.

t Am li. 29. ſ l. 8. C. Th. de malef. u Soz. lib. 6. cap. 35.

Hoc eodem anno, quo Valens Antiochiam venit ipſius tertio Cõſulatu, Præfecturam Prætorij Modeſto adminiſtrante, diræ ſunt habitæ quæſtiones de compluribus, qui de vitâ eiuſdem Imp. conſuluiſſent magos, aruſpices; vel alios, qui malis artibus futura prænoſcere profitebãtur: de quibus omnibus Ammianus[t] pluribus agit: extátque hactenùs Valentis reſcriptum[ſ], ad eumdem Modeſtum hoc anno aduerſus maleficos datum. Sed diſtinctiùs Sozomenus[u] ait philoſophos Gentiles pertæſos Chriſtianorum dominationis, nefandis magiæ præſtigiis de venturo conſuluiſſe Imperatore; reperiſséque Valentis ſucceſſorem futurum, cuius primæ literæ eſſent THEOD. Vnde cùm illi auidè expectarent *Theodorum* quemdam, inſignem illum quidem & illuſtrem virum, ſed Gentilem, Imperatorem euaſurum; re cognitâ, Valentem mandâſſe, vt Theodorus igne, qui autem eiuſmodi artibus vſi eſſent, gladio necarentur: parique ratione eos omnes, quicumque (ſi modo illuſtres eſſent) idem *Theodori* nomen, vel *Theodoſii*, vel *Theoduli*, vel ſimile haberent; cuius videlicèt primæ literæ à TH. vſque ad D. eſſent eædem. Additque Socrates[x], *Theodoſiolum* quemdam ex genere Patricio, ab Hiſpaniâ ad Valentem adductum, morte mulctatum eſſe: multóſque præ metu ſua commutâſſe nomina, & quæ à parentibus acceperant, tamquam plena periculi denegâſſe. Meminit porrò prædicti Theodori Ammianus, tamquam re verâ virtutibus ſuis Imperio digni, claróque olim genere in Galliis nati; quem (vt ait) Conſtantinopoli accerſitum, quæſtionibus Imperator ſubiecit. Zoſimus[y] autem affectatum ab eo Imperium tradit, ac malis artibus conquiſitum; quamuis eum Ammianus excuſet. His verò addit Sozomenus, câdem de cauſâ omnes illuſtriores toto Imperio Philoſophos extinctos eſſe: immò & eos qui philoſophi non erant, ſed illorum dumtaxat veſtitu vtebantur, itam Imperatoris & inuidiæ flammam peruaſiſſe; adeò vt qui alias artes profitebantur, neque crocotia neque palliis philoſophorum ſe induere auderent.

LITERÆ IN CRIMEN ADDICTÆ.

x Socr. lib. 4. cap. 15.

y Zoſ. lib. 4.

XV.

CELEBRIORES PHILOS. OCCIDI IVSSI.

z Eunap. in Vit. Philoſ.

LIBRI MAGIÆ COMBVSTI.

a Chryſ. hom 38. in Act. Apoſt.

Inter celebriores autem philoſophos, tunc iuſſu Valentis occiſos, recenſent iidem Ammianus & Zoſimus *Maximum* illum Cynicum, olim Iuliani in magiâ magiſtrum, cuius ſæpè facta eſt mentio: qui tandem ſcelera ſua iuſto Dei iudicio Epheſi capite luit; & quidem ob eamdem ipſam artem, propter quam apud Iulianum ſummam fuerat gratiam conſecutus. Cuius pariter necem Eunapius[z] deſcripſit, licèt & ipſe Ethnicus Ethnici excuſet facinus, prædicétque virtutes. Addit prætereà Ammianus, magnam tunc factam eſſe inquiſitionem codicum vetitarum artium; eorúmque reperiendorum cauſâ, fuiſſe cuiuſque fermè domûs penetralia accuratè quæſita, ac foris etiam inſidias poſitas; eoſdem autem inuentos, multis aceruis publicè combuſtos eſſe. Meminítque eiuſmodi librorum perquiſitionis etiam Chryſoſtomus[a], quam tum ipſe adhuc adoleſcentulus præ oculis habuit; eáque ſe periclitatum eſſe, licèt innocentem, tradit, niſi diuino quodam præſidio fuiſſet adiutus. Denique in Occidente quoque, ab anno ſuperiori diras agitari cœptas quæſtiones aduerſus eos, qui curioſis per diuinationem ſcientiis operam darent, adeò vt in Senatorias quoque perſonas pœnis ſeruilibus ſæuitum fuerit, vt eodem Ammiano auctore[aa] conſtat. Extátque Valentiniani ſanctio[b], anno ſequenti promulgata aduerſus Senatores maleficij accuſatos.

aa Am. l. 28. b l. 10. C. Th. de malef.

XVI.

ATHANARICI REGIS GOTHOR. PERSECVTIO.

c Hier. in Chron.

Intereà verò Athanaricus Rex Gothorum, immemor quæ triennali bello à Valente paſſus eſſet, quòd non liceret, pacis legibus prohibentibus, vel potiùs viribus deficientibus, inuadere Romanũ Imperium; Chriſtianos apud ſe agentes ipſe Ethnicus morte atque exilio perſequi cœpit[c]: nec deſtitit, quouſque publicâ expeditione, transmiſſo Iſtro, ipſum Valentem aggreſſus eſt. Contigiſſe autem eiuſmodi *Perſecu-*

tiorem, antequam iidem Gothi Arianæ hæreſis labe conſpergerentur, adeò vt qui apud eos paſſi ſunt, omnes Catholici eſſent, iidémque martyres habiti fuerint, S. Auguſtinus [d], Oroſius [e], & Tabulæ Eccleſiaſticæ teſtantur. Ex quibus corrigendus ſit Sozomenus [f], qui eos iam tum hæreſi labefactatos affirmare videtur. Sanè vſque in hunc diem Chriſtianus Gothos perſeuerâſſe Catholicos; eos verò tantummodò, qui Phritigerni alteri Gothorum Regi ſubditi eſſent ex conditione [g] icti fœderis cum Valente Imp. (a quo Phritigernes, ciuili bello aduerſus Athanaricum alterum Gothorum Regem, auxiliares copias accepiſſet) mutatos in Arianos, teſtantur Oroſius atque Theodoretus [h].

d Aug. 18. de ciuit. 52.
e Oroſ. lib. 7. c. 7.
f Soz. lib. 6. c. 37.
g Vide etiam Sozom. ibid. & Socr. l. 4. c. 27.
h Theodor. lib. 4. cap. vlt.

XVII. Quòd verò Socrates [i] & Sozomenus æquè aſſerere videntur *Vulphilam* Gothorum Epiſcopum, qui primus literas Gothicas inuenit, ac ſacram Scripturam in eorum linguam conuertit, eoſdem quoque ipſum omnium primum ex Gentilibus reddidiſſe Chriſtianos; vel ex eo ſatis erroris arguitur, quòd iam temporibus Conſtantini Magni qui Gothos domuit, eos religionem Chriſtianam amplexatos eſſe, ipſorúmque Epiſcopum Theophilum interfuiſſe Nicæno Magno Concilio, index Epiſcoporum eidem ſubſcriptorum apertè ſignificat. Illud verò omnium aſſertione firmum habetur, eumdem Vulphilam deceptum ab Eudoxio, (idque tum pecuniæ illecebris, vt habet Theodoretus, tum verborum lenocinijs, cùm falsò iactaret nullam in re, ſed tantùm in verbis fuiſſe Catholicis cum Arianis controuerſiam) auitam fidem Catholicam deſeruiſſe, eadémque verborum deceptione ipſum Gothos ſibi deuotiſſimos in communionem Arianorum perduxiſſe: quamuis nec ob illam communionem, eos à doctrinâ Catholicâ deſciuiſſe, idem Theodoretus ſcribat: quos & poſtea egregiè excultos à ſanctiſſimo viro Nicetâ eorumdem Epiſcopo, docet S. Paulinus Nolanus in Hymnis S. Felicis.

i Socr. & Soz. vlt. ſup.
DE VVLPHILA GOTHIC. LITTER. INVENTORE.

XVIII. Hoc ipſo anno, iiſdémque Coſſ. à Valentiniano Imp. cum aliis Augg. datum reperitur ad Damaſum Romanum Pontificem reſcriptum [k] de Eccleſiaſticæ perſonæ, (neque enim ad ipſas Eccleſias illud extenſum eſt) ſiue clerici, ſiue monachi, qui continentium nomine nuncuparentur, hereditates, vel legata, aut alias donationes, à mulieribus accipere poſſent. Cuius meminerunt SS. Hieronymus [l] atque Ambroſius [m], non tam querẽtes de edicto, quàm de cauſa eius ſanciendi: quæ fuit inſignis auaritia multorum eius temporis presbyterorum ac monachorum, bonis viduarum anhelantium, atque ex pietate quæſtum captantium, domóſque circueuntium ad decipiendas mulierculas oneratas peccatis. Aduerſus cuiuſmodi clericorum turpitudinem iidem Patres [n] ſæpiùs inuecti ſunt. Quapropter, & quòd ea lex præter morẽ lecta dicatur in Eccleſiis Romæ, veriſimile eſt eam agente Papâ Damaſo editam eſſe, quo ſeculari etiam auctoritate coërceretur ſordida Eccleſiaſticorum officina. Porrò hanc legem antiquauit poſteà Marcianus [o]; eiúſque eâ de re ſanctionem probauit Iuſtinianus [p], ac ſuo Codici inſeri voluit.

k l. 20. C. Th. de Epiſc. & cler.
LEGE VALENTIN. COHIBITA AVARITIA CLERIC. ET MONACHOR.
l Hier. ep. 2. ad Nepot.
m Ambr. ep. 31. ad Valentin. Iunior.
n Hier. ep. 2. 3. 22. Amb. ſer. 7.
o Martian Nouel. tit. 5.
p l. generali lege C. de Epiſc. & cler.

XIX. Sed quod attinet ad legem illam, quâ Socrates [q] ait eumdem Valentinianum ſanciuiſſe, vt quicumque vellet, duas poſſet vxores legitimas habere; idque (vt ait) occaſione Iuſtinæ virginis, cuius pulchritudine captus, eam in vxorem cepit viuente adhuc & retentâ priori coniuge Seuerâ: de his conuincitur ex pluribus Socrates, apertiſſimis mendaciis anilem vel ab eo cõcinnatam eſſe fabellam, vel potiùs ab aliquo è triuio acceptam conſcripſiſſe vt verã. Vnde enim ei, Iuſtinam fuiſſe virginem, cùm eam Valentinianus accepit in coniugem; quam cõſtat [r] vxorem anteà fuiſſe Magnentij tyranni, à Valentiniano verò ductam poſt Seueræ obitum? Deinde quomodò nullus auctorum Ethnicorum, nõ Zoſimus, non Ammianus, res horum temporum deſcribentes, & in Chriſtianos principes parùm æqui, huius meminerũt obſcœnitatis: cum alioqui ſciamus, eamdem à Romanarum rerum hiſtoricis [s] in barbaris eſſe deriſam, & in Romano Imp. id tentare [t] magnoperè improbatum, atque ab aliis etiam Imp. Ethnicis [u] prohibitam, ac denique ab Imp. Chriſtiano [x] etiam externis, nempè Iudæis interdictam? Quinimmò idem Ammianus nihil adeò celebrat in Valentiniano, ac caſtitatem; quem ait [y] omni pudicitiæ cultu domi caſtum fuiſſe & foris, nullo contagio conſcientiæ violatum obſcœnæ, nihílque inceſtum habuiſſe. Sed & quonam, quæſo, modo, res toto Imperio Romano diffamata, nonniſi vni qui longè poſt hæc tempora vixit, innotuit Socrati: (ex eo enim ceteri deſcripsêre Theophanes, Zonaras, Nicephorus, & ſi qui alij:) non etiam Hieronymo, Oroſio, Seuero, & aliis pluribus Latinis hiſtoricis, qui his tẽporibus claruêre; nõ penes Græcos ipſi Sozomeno, vel Theodoreto, qui eiuſdem Imp. res geſtas proſecuti ſunt; non denique vlli omninò horum temporum ſcriptori? Ceſſet igitur de infami lege ſuſpicio, ac præſertim in Valentinianum caſtiſſimum, & violatæ caſtitatis acerrimum [z] vindicem.

q Socr. lib. 4. cap. 26.
DE ASSERTA
LEGE VALENTIN. DE DVAB. VXORIB.
r Zoſim. l. 4.
ſ Salluſt. in Bel. Iugurt.
t Sueton. in C. Iul. c. 52.
u Valerian. & Gallien. l. 8 C. de leg. Iul. de adult. Diocl. & Maximian. l. 2. C. de inceſt. nupt.
x Theodoſ. l. 7. C. de Iudæ.
y Ammian. lib. 30.
z Am. l. 28 Hier. ep. 49.

XX. Laude verò planè dignum extitit reſcriptum [a] eiuſdem, hoc ipſo anno promulgatum, quo Romanas Scholas apprimè compoſuit, ac diſcipulorum moribus egregiè proſpexit: omnibus inſuper interdicens, ne ſupra vigeſimum ætatis annum liberalibus ibidem ſcientiis operam nauare poſſent. Ad cuius planè legis decreta ſpectat, quod S. Auguſtinus [b] in ſuis Confeſſionibus ait, ſe Romam perrexiſſe, quòd quietiùs ibi ſtuderẽt adoleſcentes, & ordinatiore diſciplinæ coërcitione ſedarentur. Ceterùm cùm ex eiuſdem Auguſtini, tum ex aliorum ſententiâ, illud prudenter ſtatuiſſe viſus eſt Imp. vt adoleſcentibus Romæ non liceret morari vltra vigeſimum ætatis annum; ne ſcilicèt iam liberiores otio torpeſcentes, vrbanis irretirentur illecebris.

a l. 1. C. Th. de ſtud. liber. Vrb. Rom.
ROM. SCHOLÆ LEGE VALENTIN. OPTIMÆ INSTITVTÆ.
b Aug. 5. Confeſſ. 8.

XXI. Denique hoc eodem anno idem Imp. lege latâ [c] ſacras virgines, viduas, & pupillos, à cenſu plebis exemit.

c l. 6. C. Th. de cenſib.

IESV CHRISTI
AN. 371.
DAMASI
AN. 5.
VALENTIN. } AN. 8.
VALENTIS }

I. ANNO Domini trecenteſimo ſeptuageſimo primo, Gratiano Aug. ſecundùm & Anicio Petronio Probo Coſſ. S. Baſilius ſatagens de ſtatu deploratiſſimo Orientalis Eccleſiæ,

PRÆCIPVI ORIENT.

egit

Episc. avxilivm implorant Occidentalivm

egit cum Athanaſio Alexandrino, Meletio Antiocheno, & Euſebio Samoſateno, vt legatio Romam mitteretur, ad petendos viros capaces in Orientem quamprimum dirigendos, qui nutantia roborarent, & proſtrata erigerent. Hæc enim manifeſta fiũt ex variis eiuſdem Baſilij de his ad prædictos Epiſcopos ſcriptis literis[a]. Extátque apud eumdem[b], Meletij, (vtpotè primarij totius Orientis Antiſtitis; cui etiam Baſilius aduerſus Paulinum ſtuduiſſe[c] cognoſcitur) Euſebij, atq; ipſius Baſilij nomine ad Occidentales eâ de re epiſtola; quam & ab aliis pariter Epiſcopis Orthodoxis ſubſcriptam eſſe, idem alibi[cc] inſinuat: ipsúmque ſuas[d] priuatim addidiſſe conſtat. Porrò illæ omnes, etſi ad Occidentales, vel Occidentis diuerſas prouincias, nempè Italiæ & Galliæ Epiſcopos, habeãtur inſcriptæ; tamen ad ipſum imprimis communem Pontificem, Epiſcopum Romanum datas eſſe, ex eiuſdem Baſilij[e] ad Athanaſium epiſtolâ pleniſſimè cognoſcitur. Deſiderantur autem literæ Athanaſij ad Romanum Pontificem, quarum ibidem Baſilius meminit. Quid verò actum ſit hâc legatione, (quâ functi reperiuntur Sabinus & Probus Sanctiſſimus presbyteri, ac Dorotheus diaconus) illud tantùm potuimus[f] inuenire, Occidentales redditis ad Orientales literis, eos conſolatos eſſe, bonáque ſpe roboraſſe: ſed & reſcripſiſſe ad Athanaſium, qui acceptas literas ad Baſilium[ff] in Cappadociam miſit.

a Baſil. ep. 52. 17. 58. 59.
b Id. ep. 69.
c Id. ep. 50. ad Athan.
cc Id. ep. 18. 59.
d Id. ep. 70.
e Id. ep. 72.
f Id. ep. 74. ad Occid. & ep. 15. in addit. ad Antioch.
ff Id. ep. 61. ad Occident.

II.

Athanasivs Basilivm in visitatione Eccles[iarum adhibet].

Quanti enim eumdem Baſilium Athanaſius fecerit, ex variis ipſius epiſtolis[g] apparet, in quibus eiuſdem Baſilij defenſionẽ contra oblatrantes ſuſcepit. Tantam verò etiam de eo fidem concepit, vt cùm anteà ab eodem Baſilio[h] ſæpè interpellatus pro Eccleſiâ Antiochenâ, aliiſq; aliarum Orientis Eccleſiarum ærumnis, ad eaſdem luſtrandas, quibus valeret remediis ſubleuandas, miſiſſet ex clero Alexandrino Petrum[i], qui eo munere egregiè functus eſt: iam eidem ipſi Baſilio (ſicut ipſe teſtatur[k] ad Neocæſarienſes) iniunxerit viſitationem Epiſcoporum Macedoniæ & Achaiæ; cui & in mandatis dedit, vt lapſos in hæreſim omnes reciperet cũ fidei Nicenæ confeſſione. Sed accidit, vt cùm idem Baſilius Minorem etiam Armeniam viſitans, in[l] *Nicopolitano* eiuſdem prouinciæ *Conuentu* Euſtathium Arianum Epiſcopum Sebaſtenum, fidem Catholicam profiteri ſimulantem, eidémque ſubſcribentem, in communionem accepiſſet, eidem eâ de re primùm ab illius loci Epiſcopo Orthodoxo, nomine Theodoto, deinde ab aliis in ſuſpicionem colluſionis cum Euſtathio adductus fuerit: ac re vbique, etiam apud Occidentales diffamatâ[m], opus habuerit Apologiam[n] ſcribere; quam ad Terentium Comitem ſibi perneceſſarium miſit, (quem ex Ammiano conſtat, his temporibus ad cohibendos Perſas in Armeniâ cum duodecim legionibus egiſſe) virum pietate ac fide Catholicâ inſignem; cuius eâ de re egregium apud Valentem Imp. facinus Theodoretus[o] recitat.

g Athan. ep. ad Ioan. & Antioch. & ep. seq. ad Pallad.
h Baſil. ep. 45. & ſeqq. ad Athan.
i Id. ep. 15. ad Athan.
K Id. ep. 75.
l Ap. Baſil. ep. 78.
Basil. male avdit ob receptvm Evstath.
m Id. ep. 82. ad Euſeb.
n Id. ep. 6. in addit.
o Theod. lib. 4. c. 28.

III.

Quinimmò & ipſe Euſtathius, cùm videret ſe ex fidei profeſſione ſubſcriptâ, quam aucupatus fuerat gloriam minimè conſecutum eſſe; terga impudenter vertens, in eumdem Baſilium verbis iactare conuitia, ac ſcriptis diſſeminare calumnias aggreſſus eſt, quaſi de fide haud rectè ſentiret. Id enim teſtatur ipſe Baſilius[p], ad eumdem Euſtathium pro ſua defenſione ſcribens: cuius etiam alia extat[q] ad prædictum Theodotum epiſtola, quâ demonſtrat, ſerò nimis pœnitere ſe, quòd minimè eidẽ de Euſtathij ſimulatione monenti auſcultâſſet: itémq; aliæ pariter defenſoriæ ad Athanaſium[r] magni nominis & ſpectatæ fidei Epiſcopũ Ancyranum, & ad ſuos Neocæſarienſes ſibi ob illatas calumnias infenſos. Se inſuper ab Arianis accuſatum, quòd literas dediſſet ad Apollinarem, eáque de causâ complures ſuam vitâſſe cõmunionem, idem teſtatur[ſ] in epiſtolâ ad Patrophilum, quâ ſe excuſat quòd neſciſſet Apollinarem eſſe hæreticum. Neq; enim adhuc damnatus fuerat: antequàm autem Romæ in Cõcilio damnaretur à Damaſo, nequaquàm vt hæreticus vitabatur; quem etiam in diuinis literis ſe habuiſſe magiſtrum, S. Hieronymus[u] ingenuè profitetur. Sed & cùm idem Baſilius aduerſus Sabellium atque Marcellum concionibus ſæpè dimicans, tres in Trinitate diſtinctas hypoſtaſes, ſiue ſubſiſtentias ad inuicem per ſe ſingulas diſtinctas, niteretur demonſtrare; idẽ ab auditoribus (qui adſtare ſolebant, quod ipſe ſæpiùs[x] queritur, vt eum carperent, nõ vt diſcerent) diffamatus eſt quaſi trium deorum aſſertor. Vnde opus habuit frequenti populo ambonem conſcendere, ſéque deorum trium cultorem numquam fuiſſe, vel aſſertorem, publicâ oratione, quæ hodiéq; extat[y], omnibus exploratum reddere. Denique ſe in omnibus cuſtodem eſſe antiquatum traditionum, aduerſus hæreticos nouitatem in eo accuſantes, egregiè vbique profitetur; ac præcipuè dum in oratione contra Sabellianos ait; *Dominus ita docuit, Apoſtoli prædicauerunt, Patres obſeruârunt, Martyres confirmârunt: ſatis tibi ſit, vt dicas quemadmodùm edoctus es.*

p Baſil. ep. 79.
q Id. ep. 25. in addit.
r Id. ep. 54.
ſ Id. ep. 7.
t Id. ep. 22.
Aliæ mvltæ in evm calvmniæ.
u Hieron. ep. 65. ad Pammach.
x Baſil. orat. cont. Sabel. & orat. aduerſ. calum. & alibi.
y In orat. aduerſ eos qui calum[niantur] quod tres deos col.

IV.

His verò accedente calumniâ aliâ, quaſi malè crederet de Spiritu ſancto; de eâ ſe pariter defendit literis[z] ſcriptis ad monachos Ponticæ ſolitudinis, qui ſe idcircò ab eo tamquam hæretico diuellere meditabantur, ad quos etiam, id exigentes, egregium miſit libellum dè verâ ac piâ fide, (vt habet titulus) quo rurſum declarauit, quantùm abhorreret à nouitate, cuius ab aduerſariis inſimulabatur. Ac demùm occaſione vnius circa Spiritum ſanctum voculæ, ab eodem pro concione obſcuriùs aliquando prolatæ, ingentea in eum ab aduerſariis concitatæ ſunt turbæ; quas fuſiùs pertractat Gregorius[a] Nazianzenus, cùm & eiuſdem Baſilij eâ de re conſilium, fidémque integerrimam demonſtrat. Verùm cùm nec deſiſterent aduerſarij eidem inſultare etiam mortuo; pro eo rurſùm diuerſis temporibus apologias ſcripſêre, germanus eius Gregorius Nyſſenus, Theodoretus Antiochenus, atque Sophronius; vt auctor eſt Photius, in ſua Bibliotheca.

z Id. ep. 73.
Accvsatvr male sentire de Spir. S.
a Greg. Naz. ep. 26. ad Baſil. & orat. 2. de laud. Baſil.

V.

Quænam autem fuerit vocula illa, ſeu potiùs ſyllaba, quæ tot indiguit defenſionibus; ipſemet Baſilius declarauit in peregregio illo commẽtario, quẽ eâdem occaſione ab amiciſſimo Amphilochio Iconij Epiſcopo interpellatus conſcripſit, vt obortam de Syllabis quæſtionem in cauſa de Spiritûs ſancti diuinitate elucidaret. Vbi docet[b], illius quæſtionis originem inde manaſſe, quòd ipſe in concione Glorificationem[c] abſoluiſſet, *Deo Patri*, interdum *cum Filio ipſius ac Spiritu ſancto*, interdum *per Filiũ in Spiritu ſancto*. Quæ quidẽ etſi tam diuinæ Scripturæ auctoritate, quàm antiquæ traditionis

b Baſil. ad Amphiloch. cap. 1.
c De hymno Glorificationis, dictum eſt an. 325. nu. 46. 47.

DE MODO RECITANDI HYMNI GLORIFICATIONIS.

exemplo, & SS Patrum teſtificatione, abſque diſpẽdio Catholicæ fidei licenter dici poſſent; ex iis tamen ſcandalum Fideles paſſi ſunt, quòd iam olim Antiochiæ[d] (vt aliàs dictum eſt) obortą eſſet diſſentio inter Catholicos & Arianos, dum illi Glorificationis hymnum occinentes dicerent, *Gloria Patri & Filio & Spiritui ſancto*, Ariani verò, *Gloria Patri per Filium cum Spiritu ſancto.* Sed quonam modo eadem verba dicentes Ariani blaſphemarent, Catholici laudarent SS. Trinitatem, idem Baſilius[e] eodem libro pluribus docet. Cui quidem in tot ærũnis conſtituto, vnum illud relictum viſum eſt confugium, vt Magni Athanaſij, atque amiciſſimi ac fideliſſimi ſibi Gregorij Nazianzeni auxilium literis abſens expeteret[f], vt illius ad Deum precibus fulciretur, huius etiam ad ſe aduentu recrearetur.

d *Theodor. l. 2. c. 24. Sozom. l. 3. c. 19.*
e *Baſil. ad Amphil. de Spir. S. c. 4. 8. 25. 27. 29*
f *Id. ep. 49. ad Athan. & ep. 20. apud Greg. Naz.*

VI.

BASILII DISSIDIVM CVM ANTHIMO TYANENSI.

Fuit verò eidem aliâ etiam ex cauſâ magnum cum Anthimo Epiſcopo Tyanenſi diſſidium. Cùm enim Cappadocia in duas prouincias & Metropoles diuiſa eſſet[g], quarum altera Cappadocia Prima, Secunda altera dicebatur; primæque ac potiori, in quâ Cæſarea, Baſilius præeſſet; alteri verò, cuius erat metropolis Tyana, Anthimus; hicq; ex primâ illâ ſuæ iuriſdictioni multas parœcias vendicare conaretur, ac multæ inde contentiones ortæ eſſent: ſalubre hoc (inquit Gregorius[h] Nazianzenus, hæc narrans) conſilium Baſilius excogitauit, vt plures in ſuâ diœceſi crearet nouos Epiſcopos, quò & animarũ cura maior ſuſciperetur, & quælibet ciuitas prouentus ſuos haberet, quorum præcipuè cauſâ turbas Anthimus ciebat. Sed illud planè ſalubrius fuit Baſilij conſilium, vt à ditione Anthimi (ſub quâ ſitum erat[i] Nazianzum, necnon Arianzum patrium ſolum Gregorij) vendicaret ſibi eumdem Gregorium, quem nouæ inſtitutæ ſedi Saſimorum crearet Epiſcopum. Verùm id ægrè perferens Gregorius[k], ſæpiùs obfirmato animo reſtitit, non tam quòd humilem Saſimorum locum deſpiceret, (quamuis ille eſſet non ſolùm Gregorio, ſed & quolibet homine libero[l] prorsùs indignus, arctúſque nimis, & triſtis:) quàm amore[m] tranquillioris vitæ, & quòd locus ille cuiuſnam eſſet, primæne an ſecundæ Cappadociæ, inter Anthimum atque Baſilium in magnâ controuerſiâ eſſet. Tandem verò Baſilij victus amicitiâ, & patris ſui Gregorij ſenis Epiſcopi Nazianzeni cedens imperio, Saſimorum Epiſcopus ordinatus eſt, cõuenientibus ad hoc ipſis Baſilio & Gregorio ſene, ac ſuperueniente Baſilij germano Gregorio Nyſſeno: quo tempore idem Gregorius nouus Epiſcopus plures habuit orationes[n] Apologeticas, eaſdémq; in Baſilium ſubquerulas, quæ extant.

g *Greg. Naz. orat. in laud. Baſil. Inſt. edict. de ſid. ad Ioan. Pap.*
h *Greg. ibid.*
i *Iuſtin. eod. edict.*
k *Greg. ibid. & ep. 31. 32.*
l *Id. in carm. de Vit. ſuâ.*
m *Id. iiſdem literis ſed præcipuè ep. 10. ad Baſil.*

GREG. NAZ. CREATVR EPISCOPVS SASIMORVM.

n *Id. orat. ad patr. orat. de Greg. Nyſſ. & Apol. 3.*

VII.

Sed cùm poſt hæc idem variè ab Anthimo fruſtrà ſolicitatus, Saſimorum adeò acceſſu prohiberetur, vt nec ea ipſi inuiſere vnquã licuerit, atque ex altera parte in ſuſpicionem apud Baſilium adduceretur, quaſi Anthimo adhæſiſſet: nouum ipſe conſilium iniit[o], in ſolitudinem ſe recipiẽdi. Haud tamen licuit ei diù ſolitarium agere: ſiquidem coactus patris ſubiraſcentis imperio, ipſi ſenio cõfecto aſſiſtere, Nazianzum venit: ſed eâ lege, vt quoadvſq; pater viueret, ei inhæreret, poſteà verò quò vellet, liberũ eſſet abire; ſicut ipſemet publicâ tũc concione[p] omnibus teſtatum voluit, & poſteà in carmine de Vitâ ſuâ repetiit. Ex quibus omnibus egregiè refellitur, quod de eodẽ Gregorio planè omnes etiam antiqui affirmant[q], ipſum fuiſſe creatum Epiſcopum Nazianzenum. Contra quam inueteratam opinionem, & illud inſuper manifeſtiſſimum addimus, quòd idẽ ipſe Gregorius[r] longè poſt patris obitum ad Gregorium Nyſſenum ſcribens, cùm de ſubrogato Eulalio in locum patris agit, expreſſis verbis teſtatur, inter omnes conſtare, ſe numquam Nazianzi, ſed Saſimorum Antiſtitem creatum fuiſſe; tametſi patre viuente, ad breue tempus eius Eccleſiæ præfecturam quaſi hoſpes accepiſſet: Illúdque ipſum iiſdem fermè verbis in carmine de Vitâ ſuâ repetit, inſinuátque in epiſtolâ ad Philagrium[ſ]. Quod autem de Saſimorum Eccleſiâ nulla poſthàc mentio habeatur, id inde eueniſſe exiſtimamus, quòd Anthimus alium Saſimis, quæ ſibi vendicâſſet, Epiſcopum ordinauerit; & Baſilius ad dirimendas controuerſias inter Catholicos periculoſo illo tempore obortas, Anthimo pugnaci homini, ſed tamen Orthodoxo, loco ceſſerit.

o *Id. ep. 15. & carm. de Vitâ ſuâ.*
p *Id. orat. cuius eſt exord. Os meum aperui.*

NVMQVAM FVIT EPISCOPVS NAZ.

q *Hier. de Scr. Eccl. in Greg. Naz. Ruff. lib. 2. cap. 9. Socr. li. 4. c. 35. Sozom. li. 6. c. 17. Greg. presb. in Vitâ Greg. Naz. & alij.*
r *Greg. Naz. ep. 42.*
ſ *Id. ep. 65.*

VIII.

QVID EDESSÆ VALENS IN ORTHODOXOS.

Intereà verò cùm Valens Imp. Antiochiâ recedens, in ſuperiorem Syriam peregrinaretur, Edeſſam profectus cauſâ vidẽdi magnifici templi S. Thomæ Apoſtolo dicati, ſanctitate & hominum frequentiâ celeberrimi; conſpectâ ibidem magnâ Orthodoxorum multitudine, qui quòd eccleſiis priuarentur, in campo ante ciuitatem conuentus agebant: Modeſtum Præfectum contumelioſis verbis arguens, pugnóque etiam maxillam percutiens, quòd eiuſmodi cõuentus fieri permiſiſſet, imperauit vi multitudinem diſſipare, virgiſque ac fuſtibus cædere. Quod exequi Præfectus ſatagens, dum per forum tranſiret, mulierculam vidit infantem manibus geſtantem, ac properantem: quâ interrogatâ, cùm accepiſſet, eam ad reliquam Catholicorum multitudinem feſtinam contendere, vt vnà cum paruulo infante cædem Orthodoxis intẽratam ſubiret; obſtupefactus, & ex eius animo aliorum omnium flagrans martyrij deſiderium perſpiciens, rem ad Imperatorem detulit; cædémque illis fruſtrà illatam fore docens, cõmonuit præcipere vt abſtineretur à nece populi; quandoquidẽ nihil inde præter dedecus cõſecuturus eſſet. Narrant hanc fuſiùs hiſtoriam Theodoretus[t], & Socrates[u] atq; Sozomenus[x]. Sed ab iſtis ille corrigendus, quòd præpoſtero ordine recenſeat primùm res à Valẽte geſtas Edeſsæ, inde quæ cũ Baſilio Cæſareæ Cappadociæ cõtigerũt. Habet verò inſuper idem Theodoretus multa de Eccleſiæ Edeſſenæ Epiſcopo, nomine *Barſe*, vitæ ſanctitate & miraculorum gratiâ vbique clariſſimo, iam ante Valentis aduentum in exilium miſſo; déque aliis eiuſdem Eccleſiæ clericis tunc exulare iuſſis, atque malè habitis; cùm Imperator, ſicut abſtinere præcepit à nece populi, ita in Eccleſiæ miniſtros irã cõuertit. Inter quos præcipui extitêre *Eulogius* & *Protogenes*; quorum ille in exilio cellæ ſe includens, dies noctéſque in oratione tranſegit; iſte pueros literis & pietate informans, occaſione redditæ quibuſdã ægris ſanitatis, plurimos Gẽtiles ad fidem conuertit: amboq; demùm reuerſi ab exilio, Eulogius defũcto ſucceſſit Barſæ, Protogenes factus eſt Charrarũ Epiſcopus, eorumdem verò trium nomina relata ſunt in Tabulas Eccleſiaſticas. In Scythiâ quoque eumdem Valentem Eccleſiam vexâſſe, eorúmque Epiſcopũ,

EGREGIVM EXEMPLVM MVLIERIS PROPERANTIS AD MARTYRIVM.

t *Theod. l. 4. c. 16.*
u *Socr. lib. 4. c. 14.*
x *Soz. lib. 6. c. 18.*

æquè

æquè ſanctitate illuſtrem, *Bretannionem* in exilium expuliſſe, ſed mox reuocâſſe, veritum ne Seythæ eius rei occaſione nouis rebus ſtuderent, Sozomenus[y] narrat.

y Soz. ib. c. 21.

IX.

z Hier. in Chron.
a Martyrol. Rom. & Menol. Græc & Cal. Aug.
EVSEBII VERCEL. OBITVS.

Hoc item anno[z] obiit *S. Euſebius* Epiſcopus Vercellenſis: qui cùm martyrij titulo in Eccleſiâ ſuâ colatur, & in Tabulis Eccleſiaſticis adſcriptus habeatur; hunc ipſe meruit, tum propter graues quas exulans paſſus eſt moleſtias, tum propter ſæuam illam ſub Conſtantio factam ſanctiſſimi viri per ſcalas protractionem, quâ membris confractus & capite quaſſatus eſt. Quamuis enim poſteà conualuerit, tamen (quod alias dictum eſt) illi etiam antiquis *Martyres* dicebantur, qui fidei causâ poſt cõfeſſionem aliquid in corpore paſſi eſſẽt; etiã ſi ex illatis pœnis minimè contigiſſet ſpiritum exhalare. Nam quòd eumdem in Euſebiũ reuerſum in patriã, Arianorum inſultu lapidum ictibus morte affectum, monumẽta Vercellenſis Eccleſię tradunt; hæc antiquiorum carent teſtimonio. Denique SS. Ambroſius[b] & Gregorius[c] Turonenſis, aliique eum inter Confeſſores tantùm adnumerârunt. Cùm autem Latinè & Græcè doctiſſimus eſſet, haud otioſus abſque ſcriptione vitam exegiſſe creditur: verùm de eius lucubrationibus nulla eſt memoria, niſi de tranſlatione[cc] in Latinum factâ commentarij Euſebij Pamphili ſuper Pſalmos; quæ & excidit. nec aliud nobiliſſimi ingenij ſupereſt, niſi quędã epiſtolæ ab exilio ſcriptæ, quarum facta eſt ſuis locis mentio. Quantâ verò miraculorum effulſerit poſt obitum gloriâ, adeò vt oleo lâmpadum in Eccleſiâ ipſius ex more Chriſtiano ardentium, dæmones ab energumenis pellerentur, idem Gregorius Turonenſis certam fidem reddit. Hoc autem eodem anno, æquè recenſetur à S. Hieronymo interitus Luciferi Epiſcopi Calaritani; de quo iam actum eſt in eius ſchiſmate.

b Ambroſ. ep 82. ad Vercel.
c Greg. Tur. de glor. Confeſſ. c. 3.
cc Ap. Hieron. ep. 75. aduer. Vigil.

X.

INIVSTÆ VALENTINIANI IMP. SANCTIONES
d l. 1. C. Th. de ſcen.
e l. 1. C. Th. de malef.
f l. 75. C. Th. de decur.

Eodem anno Valentinianus Imp. de Scenicis (erant hi ſerui publici, ad lætitiã publicã theatricis ſpectaculis mancipati) pœnitentibus, & Chriſtianos fieri cupientibus, reſcripſit[d] (haud quidem piè) nonniſi in mortis articulo baptizari. quòd ſcilicèt, cùm legibus Eccleſiaſticis vetitum eſſet Chriſtianos Theatrales eſſe, qui eiuſmodi eſſent, ſimulac per baptiſmum Chriſtiani efficerentur, ſcenicum munus exercere ampliùs non valerent. Nec iuſtiora ſanxit, cùm hoc eodem anno licentiam dedit[e] Gentilibus aruſpicinam exercendi, dummodò id facerent abſque magiâ. Itémque, dum ſacerdotibus Gentilitij ritûs[f], honorem Excomitibus exhiberi ſolitum impertiit. Sed & quòd permiſit Aram Victoriæ in Capitolio ſtare, illicque Senatores Gentiles ſacra facere; licèt eum S. Ambroſius[g], quaſi tantum nefas ignorâſſet, excuſet: ſed rhetoricè, vt puto, ad deliniendum Valẽtiniani Iunioris animum, & reuocãdum ne paterno exemplo eamdem Aram Gentilibus permitteret: tamen ex his videas Symmachum, qui Gentilitiæ ſuperſtitionis maiorem gerebat Põtificatum, in Relatione ad eumdem Valentinianũ Iuniorem iure appellâſſe Valentinianum Seniorem, ritûs veteris cõſeruatorẽ. Nam & præter hæc adeò eius indulgentiâ abuſi ſunt Ethnici, vt non veteres tãtùm frequentarentur ſacrificiis aræ, ſed recentes erigerentur; vt conſtat ex variis eius temporis publicis Inſcriptionibus. Quibus[h] addas, quæ de eiuſdem in hæreticos indulgentiâ, déq; promiſſâ omnibus quâcumque religione, dicta sũt ſuperius[i], haud adeò mirandum, ſi filios eius conſpiratione Gentilium ſublatos viſuri ſimus; & tranſlatum Imperium in Theodoſium, qui deorum omnium demoliretur aras & templa, omnéſque hæreſes ſeueriſſimis propulſaret edictis.

g Ambr. ep. 30. ad Valẽtin. Iunior.
h Smet. In ſcrip. pag. 19. & 20. & d Baron an. 376.
i Sup. 364. VIII. 366. VI.

IESV CHRISTI

AN. 372.

DAMASI

AN. 6.

VALENTIN. VALENTIS } AN. 9.

I.

ANNVS Chriſti trecenteſimus ſeptuageſimus ſecundus Coſſ. habuit Modeſtum & Arintheum, ambos ex familiâ Valentis, ſed diuerſis inter ſe ſtudiis. Siquidem Modeſtus Arianus, ad inſequendos Orthodoxos (vt ſæpè vidimus) Valenti vſui erat; *Aritheum* verò pium, & de Eccleſiâ Catholicâ benemeritum fuiſſe; patet ex epiſtolâ Baſilij[a] conſolatoriâ de eius obitu ad ipſius coniugem ſcriptâ quem & prævalidum extitiſſe ducem, & Armeniam à Perſarum incurſionibus tutatum eſſe, Ammianus teſtatur.

a Baſil. ep. 5. in addit.

II.

BASILII LEGATIONES AD OCCIDENTALES.
b Id. ep. 74.

Hoc autem tempore, cùm ſub Ariano Imperatore, Ariani magis, magíſque aduerſus Catholicos inſoleſcerent, idem S. Baſilius nouam rurſùs legationem in Occidentem ad Damasũ Papam, alióſque Epiſcopos miſit cum literis[b]; petens vt aliqui in Oriẽtem, viſitaturi, & remedia malis allaturi venirent: itémque vt Euſtathius Sebaſtenus, & Apollinaris, (quorum causâ, vt vidimus, in ſuſpicionem venerat) ab Occidẽtalibus damnarentur, ob impietates & fraudes quibus Orientem infeſtarẽt. Verùm nihil iſtâ legatione actum eſt, quòd Damaſus dignum exiſtimauerit, quouſque de accuſationibus aduerſus eumdem Baſilium prolatis certior redderetur, abſtinere à cõſuetudine literarum. Quapropter Baſilius magno animi dolore confectus, nouã denuò legationem decernẽs, eam credidit *Petro* Eccleſiæ ſuæ presbytero, (quem exiſtimamus germanũ ipſius, ex decem vltimo loco natum, virtutibus verò conſummatum, creatum[c] ab eo ex monacho presbyterum:) eidémque literas[d] ad Romanum Pontificem, alióſque collegas Epiſcopos dedit, quibus queritur nullas ab eis ad ſe redditas, nullóſq; Legatos in Orientẽ miſſos: eóſque iterùm expetit; ſéque coram ipſis cõpariturum pollicetur, rationémq; redditurum earum rerum de quibus ab inimicis ſuis accuſaretur. Quid autem ad hæc reſcripſerint Occidentales, vel an reſcripſerint, haud apparet, certiùs tamen videtur eos minimè reſcripſiſſe, quòd quæ anno ſequenti ad eoſdem à Baſilio datæ ſunt literæ[e], eaſdem querelas ingeminent.

c Greg. Nyſſ. ep. ad Olymp. de Vitâ S. Macrinæ.
d Baſil. ep. 77.
e Id. ep. 78. in addit.

III.

f Id. ep. 10.
COMMOVETVR IN SVP.
g Sup. an. 362. XLII. XLIII.

Præſenſerat ipſe quidẽ iam anteà aliquo modo has ſimultates, cùm ad Euſebium Samoſatenum ſcribens[f], Occidentales ſupercilij & faſtûs accuſauit, necnon inſcitiæ atque erroris: nempè ob veterem cõtrouerſiam de vocibus *Subſtantia* & *Subſiſtentia*, ſeu *Vſia* & *Hypoſtaſi*, de quibus dictum eſt[g] in Concilio Alexandrino. Quæ licèt tunc ſopita viſa eſſet authoritate Athanaſij, decernentis haud curandum eſſe de ſyllabis, vbi

nulla eſſet in re diſcrepantia: tamen eadem iterùm hoc tempore refricatâ, Occidentales, qui nollent cum Orientalibus tres Hypoſtaſes in Trinitate dicere, quòd ea vox apud eos ſubſtantiam ſignificaret, ab iiſdem Orientalibus hæreſis inſimulati ſunt; vt pluribus queritur Hieronymus[h] in epiſtolâ circa hæc eadem tempora ad Damaſum Papam ſcriptâ. Sed quàm iuſtè id fieret, docent ea quæ ſuperiùs eâ de re diſputata ſunt. Quapropter his poſteà a S. Baſilio accuratiùs conſideratis, tantùm abeſt vt in priori de Occidentalium vel faſtu, vel hæreſi, ſententia (quam perturbatio animi, vt ſanctiſſimis quoque viris interdum accidere conſueuit, induxerat) perſeuerauerit; vt contrà ſcriptis anno ſequenti ad eos officij ac ſubmiſſionis plenis literis[i], eoſdem illibatos in fide permanere, & Apoſtolicum depoſitum illæſum ſeruare prædicauerit. vt non ſit mirandum, ſi opem illorum & communionem tam ſtudioſè, dixerim & importunè, expetierit. Quod verò ad diſputationem de tribus Hypoſtaſibus; accidit vt poſt editas ab eodem S. Baſilio, Theodoreto, aliiſque Orientalibus, de ſincerâ eius vocis interpretatione ſcriptiones; ſicut à Græcis, ita à Latinis eadem ipſa vox Græca ſuſcepta fuerit, & vſu frequentata, ad ſignificandam in Trinitate Perſonam.

h *Hier. ep. 57.*

i *Baſil. ep. 1. in addit.*

IV.

S. ATHANASII OBITVS.

k *Ruff. lib. 2. c. 3. Cyril. Alex. ep. 1.*

l *Greg. Naz. orat. in Laud. Heron*

CELEBRIS EIVS MEMORIA.

Hoc eodem anno, iiſdemque Coſſ. ſexto Nonas Maij, Magnus ille *S. Athanaſius* Epiſcopus Alexandrinus, maximo omnium bonorũ luctu ex hâc vitâ deceſsit, cùm ſediſſet[k] quadraginta ſex annos ſolidos. Vnde cùm conſtet eum anno ſequenti à Nicæno Cõcilio, nempè Domini trecenteſimo vigeſimo ſexto, creatum fuiſſe Epiſcopum; corrigendus Socrates, qui cùm totidem annos eius ſedi tribuat, deceſsiſſe tamẽ ait anno ſuperiori, Gratiano & Probo Coſſ. Nominat eum Gregorius[l] Nazianzenus, *Orbis oculum, Sacerdotum Antiſtitem, Confeſſorum ducem & magiſtrum, ſublimem vocem, fidei columen, ſecundã Chriſti lucernam, præcurſorem.* At prægrandis liber conficiendus eſſet, ſi omnes præſtantiſsimi Sacerdotis laudes à Patribus editas, quis ſimul in vnum congereret: cùm alioqui impar ſit omnis lingua ad celeberrima eius recenſenda certamina ſub Conſtantino, Conſtantio, Iuliano, ac demum Valente Imperatoribus, pro fide ſuſcepta vt nullus alius ſit inueniri poſt Apoſtolos in Eccleſiâ Dei, qui acerbiora diuturnioráque ſubierit prælia pro patrum fide tuendâ, ac Magnus hic, immò Maximus ATHANASIVS. Reliquit præclara Scriptorum ſuorum monumenta; de quibus imprimis agit S. Hieronymus[m]; dolemúſque Epiſtolarum eius factam eſſe iacturam, quas idem[n] alibi laudat. De eiuſdem verò Scriptis egregia fuit Coſmæ Abbatis ſententia[o]; *Cùm* (inquit) *ex S. Athanaſij opuſculis aliquid inueneris, nec ad ſcribendum chartas habueris, in veſtimentis tuis ſcribe illud.*

m *Hier. de Scrip. Eccl.*

n *Idem ep. 7. ad Lat.*

o *Prat. Spir. cap. 40.*

V.

p *Ruff. lib. 2. c. 3. Theodor. lib. 4. c. 18*

PETRVS SVBROGATVR ATHANASIO.

q *Greg. Naz. ad Epiſc. Ægypt.*

Eo defũcto, qui ipſius anteà ſuffragio deſignatus[p] fuerat & communi poſteà ſacerdotum, monachorum, magiſtratuum, ac populi cõſenſu approbatus eſt ſucceſſor, *Petrus* eiuſdem Eccleſiæ presbyter, ætate ſenex, omniũ Athanaſij tribulationum particeps, virtutibus[q] omnibus conſummatus, euectus in thronum, mouit vehemẽter Arianorum inuidiam. Qui freti auxilio præſidum, & imprimis ipſius Valentis Imp. auctoritate ſuffulti, *Lucium* illum omnium Arianorum nequiſſimum, quem in locũ teterrimi Gregorij ab eis ſubrogatum vidimus, Alexandrinũ oſtentauêre Epiſcopum; ùtque vni ei pareretur, renitentem populum vi militari, verberibus, carceribus, exiliis, cædibus, domorum vaſtationibus, ac bonorum direptionibus compulerũt. Cuius rei hiſtoriam Theodoretus[r] imprimis narrans, ait Petrum à Palladio Præfecto eius prouinciæ Gentili homine, collectâ Gentilium ac Iudæorum multitudine, ciuitate exire coactum, conſcenſâ naui Romam contendiſſe; móxque Lucium ab Euzoio Antiocheno Epiſcopo Ariano Alexandriam introductum eſſe. Sozomenus[ſ] verò ſcribit, Euzoiũ vnà cum Magno Quæſtore veniſſe Alexãdriam, arreptúmq; Petrum detruſiſſe in carcerem; Petrum autem clàm fugâ lapſum, Romam ſe contuliſſe. Eadémque habet Socrates[t]. Sed Ruffinus[u], qui tunc in Ægypto agebat, nihil habet de Petri carcere: addit verò, Lucium poſt flammas ciuicas, furorẽ in monachos eremum incolentes conuertiſſe, armatámque equitũ ac peditum manum in eos immiſiſſe. Ceterùm hanc omnem Arianorum graſſationẽ copioſiùs deſcripſit, luxítq; Gregorius[x] Nazianzenus; ſed copioſiſſimè ipſe Petrus Circulari epiſtolâ ad omnes Chriſtianæ Religionis toto Orbe diffuſas Eccleſias directâ, quã Theodoretus[y] recitat: in quâ immania videas ſcelera, & ſacrilegia, atrociáque ſupplicia, carceres, & exilia, quibuſcumq; Orthodoxis, tam Eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus omnis ſtatûs, ſexûs, ac cõditionis, & tam viuis quàm defũctis illata; adeo vt & ſuperſtites mala ſua ſuorumque lugere prohibiti fuerint: necnõ & profanationes locorum ſacrorũ. Sed præ ceteris, impiè & crudeliter habitus deſcribitur Romanæ Eccleſię diaconus, qui literas conſolationis, & communionis à Damaſo Papâ ad Petrũ & Alexandrinos detulerat. Addit verò Socrates, ad ſæuitiam Præſidũ acceſſiſſe Valẽtis edictum, vt omnes fidem Cõſubſtantialis tenentes, nõ ſolùm Alexãdriâ, ſed ex vniuerſa Ægypto penitùs expellerentur. Hócque tempore multa edita fuiſſe miracula in confutationẽ hæreticæ prauitatis, teſtantur etiã iidem Ruffinus, Theodoretus, atq; Sozomenus. Ipſam autem eiuſmodi perſecutionem Ægypti, ſicut exortam ſcimus hoc anno poſt obitum Athanaſij, ita vſq; ad vltimũ fermè Valẽtis perdurâſſe certum eſt.

GRASSATIO LVCII PSEVDOEPISC.

r *Theod. l. 4. c. 18. 19.*

ſ *Soz. lib. 6. c. 19.*

t *Socr. lib. 4. c. 16. 17.*

u *Ruff. lib. 2. c. 3.*

x *Greg. Naz. orat. in laud. Heron.*

y *Theod. c. 20.*

VI.

z *Paulin. ep. 10. ad Seuer.*

MELANIAE PIETAS IN EXTORRES ORTHOD.

De eâ verò Sanctus quoque Paulinus[z] agens, dignum memoriâ tunc exhibitum officium à *Melaniâ* nobiliſſimâ Romanâ feminâ, mirificâ prædicatione celebrat; dum narrat, eam fugatos ab Arianis ſuſcepiſſe, & apprehenſos comitatam eſſe; eâdemque tempeſtate occultâſſe, ac per triduum ſuis ſumptibus paviſſe quinq; millia monachorum; & quòd adeò faueret Orthodoxis, in iudicium vocatam eſſe; ſed confuſum Iudicem veneratione præſentis, non executum eſſe infidelitatis iram, dũ fidei miraretur audaciam. Quæ ſanè in Ægypto, non in Paleſtinâ, geſta eſſe, illud perſuadet, quòd nullibi tam ingens numerus monachorum ſimul collectorum, niſi in Ægypto fuerit reperiri. Nam ab his diuerſa eſſe noſcuntur, quę Palladius[a] tradit de eiuſmodi ipſius Melaniæ officiis, quibus paulò pòſt proſecuta eſt Diocæſareæ in Paleſtinâ, relegatos à Lucio cõfeſſores Epiſcopos, presbyteros, aliósque vſque ad numerum centum duodecim. Ceterùm vt his eius veluti contumeliis prouocati Præfecti, eiuſdẽ tamẽ liberrimis atq; fortiſſimis

a *Pallad. in Lauſ. c. 33.*

EIVS GENVS, ET PEREGRINATIO.

reſponſis

reſponſionibus ceſſerint; ſumma feminæ pietas atque nobilitas in cauſâ fuit. Quæ Marcellini Conſulis, ſiue filia[b], ſiue neptis, in teneris adhuc annis nuptias paſſa, & breui mater, præter alias orbitates fœtuum abortiuorum, duobus filiis & marito intra anni tempus magnâ conſtantiâ ſiccis[c] oculis ſepultis, & vnico tantùm ſibi paruulo relicto; peregrinatione Ieroſolymam ſuſceptâ[d], vnà cum *Ruffino* magni tunc nominis presbytero Aquileienſi, in Ægyptum primò diuertit, ſuperſtite adhuc Athanaſio; à quo Palladius ait eam donatam fuiſſe ouinâ pelle, quam ipſe dono acceperat à S. Machario Abbate; oblatam ipſi munere à leone pro gratiarum actione de leunculis cæcis ab eodem Macario luci redditis: cuius rei adeò inſignis idem quoque Ruffinus[f], itineris Melaniæ comes, hiſtoriam narrat inter alia admiranda, quæ de Monachis Nitriæ memorat. Ex Ægypto verò Ieroſolymam ſe Melania conferens, monaſterium extruxit, ibique cum quinquaginta ſororibus virginibus ad quinque & triginta vel ampliùs permanſit; aliáque infinita pietatis officia exercuit.

b Hier. in Chron. Pallad. ibid.
c Ruff. inuect. 1. in Hier. Paulin. d. ep. 10.
d Hier. ep. 25
e Idem ep. 3. ad Florent. & ep. 41. ad Ruffin. Paulin. ep. 9. ad Seuer. Pallad. vbi supr.
f Ruff. l. 2. cap. 4.
ff Paulin. ep. 10. ad Seuer. Pallad. c. 35

[Quod Baronius tum hoc anno, tum alibi paſſim Ruffinum vniuerſæ peregrinationis Melaniæ participem facit, an vſquequaque ſubſiſtat, vide quæ de iis habet Roſweydus in Notis ad Vitas Patrum: vbi & plura Baronij de his rebus expoſita habentur.]

VII.
MELANIA ET RVFFINVS INFICIVNTVR ERRORIBVS ORIGEN.

At verò eius in Ægypto commoratio, magnum planè cùm ipſi, tum Ruffino attulit detrimentũ: ſiquidem cùm Didymo Alexandrino intimam conſuetudinem habentes, propinante illo ipſis ſitientibus, quem mirificè prædicabat, Origenem ſuum, hauſerunt iſti vnà cum dulci potu venenum. Erat hic *Didymus*, Scholæ Eccleſiaſticæ Alexandriæ doctor, magni vir nominis, & ob eximiam coniunctam cum oculorum cæcitate peritiam, planè cũctis admirabilis; qui etiam à SS. Antonio & Athanaſio egregiè laudatus reperitur. Narrátque S. Hieronymus[g], Antonium, cùm aliquãdo ab Athanaſio propter confutationem Arianorum Alexandriam eſſet accitus, & iſſet ad eum Didymus; inter ceteras ſermocinationes, quas de Scripturis ſanctis habuerunt, cùm eius Antonius admiraretur ingenium, & acumen animi collaudaret, ſciſcitatum eſſe, num triſtis eſſet quòd oculis carnis careret; cúmq; Didymus faſſus eſſet, Antonium dixiſſe, *Miror prudentem virum eius rei dolere damno, quam formicæ, & muſcæ, & culices habent; & non lætari illius poſſeſſione, quã ſancti ſoli & Apoſtoli meruerunt.* Qui quidem cùm anno quinto ætatis ſuæ[h] oculos perdidiſſet, lectore tamen adhibito tanta didicit, vt non ſolùm ceterarum artium atque ſcientiarum, necnon Theologicæ facultatis, & Scripturarum interpretationis apicem attigerit; ſed & Geometricas perfectè aſſecutus fuerit diſciplinas[i], quæ vt addiſci poſſint, maximè viſu indigent: ac propè infinita reliquerit egregia ingenij ſui monumenta ſcriptis tradita, quæ Hieronymus recenſet. Vnde magis deploreſ tanti viri miſerabilem caſum, qui ſe in errores Origenis præcipitem dedit, alióſque ſecum traxit; & cauſa extitit tot malorum, quæ poſteà acciderunt. Ceterùm ex eius Scriptis vix hodie ſupereſt commentarius de Spiritu ſancto, & expoſitiones in Epiſtolas Canonicas, & liber contra Manichæos. Eum autem ad nonageſimum circiter ætatis annum perueniſſe, adeóque ad multa poſt hæc tempora vitam produxiſſe, ex eodem Hieronymo conſtat.

g Hier. ep. 33 ad Caſtrut. Baron. 343. IX.
h Hieron. in Chron. an. 9. Valent.
MIRA DE DIDYMO CÆCO ALEXAND.
i Id. de Scr. Eccl. in Didymo: de cuius optimo vita inſtituto. vid. Ruff. l. 2. c. 7. Theod. l. 4. c. 27. Sozo. l. 3. cap. 14.

Hoc autem eodem tempore, quo defuncto Magno Athanaſio, dira perſecutio exagitauit Eccleſiam Alexandrinam, totámque Ægyptum: idem S. Hieronymus ex Syriæ ſolitudine, vbi tunc agebat, ad prædictum Ruffinũ epiſtolam[k] ſcripſit, cùm ille vnà cum Melaniâ Ægypti peteret eremum ad inuiſendos monachos perſecutione vexatos: ex quâ aliiſque iam citatis auctorũ locis, refellitur[l] ille, qui ſcripſit Hieronymum cum Ruffino atque collegis itineris ſociis primùm Ieroſolymam petiiſſe; inde verò inter ſe diuiſos, Ruffinum in Ægyptum, Hieronymum in diuerſas prouincias peregrinationem inſtituiſſe, atque illinc deſerta Syriæ petiiſſe. Sed vt tanti Patris hîc ſummatim in hanc diẽ vitæ curſum recenſeamus, ex ſuis ipſius ſcriptis elicitũ; natus eſt HIERONYMVS Stridone oppido in Dalmatiâ, honeſtis parentibus, & ſubſtantiis, non infimis; quas poſteà pro ædificatione monaſterij per Paulinianum fratrem diſtraxit[m]. Haud enim de ſeipſo, ſed de voluptuoſis monachis & clericis; ex perſonâ tamen ſuâ, ait[n] ſe natum in paupere domo & in tugurio ruſticano, &c. Bonoſum habuit[o] collactaneum, & cum eodem coaluit in liberalibus[p] diſciplinis, prædiuite adoleſcente; cum quo Romam veniens[q], Donatum audiuit, ac ſcholaſtico more luſit[r] in controuerſiis declamandis.

k Hier. ep. 42.
l Marian. Vict. in Vit. S. Hier.
S. HIERONYMI PRIMORDIA, ET PROGRESSVS.
m Hier. ep. 56.
n Id. ep. 2.
o Id. ep. 41.
p Apol. adu. Ruff.
q in Chron. an 20. Conſtant.
r Lib. 1. cont. Pelag. & in ep. ad Gal. c. 2.

IX.

Ibi adultâ ætate ſacro baptiſmo initiatus[ſ], paulò ſolutiorem vitam quam geſſerat cõtinuò emendauit; ac cùm priorem amiſiſſet corporis integritatem, ſecundam quam vocat continentiam poſt baptiſmum[t] ſeruauit immaculatam. Piiſque[u] officiis deditus, totus inſuper fuit in deſcribendis libris; adeò vt bibliothecam[x] Romæ ſibi confecerit. In Gallias poſt hæc peregrinatus cum Bonoſo, Treueris S. Hilarij libros de Synodis manu ſuâ deſcripſit, alióſque ibi poſitos antiquos codices ſibi deſcribendos curauit[y]. Inde Aquileiam perueniens, cõſedit ibi aliquo temporis ſpatio, fruiturus ſuauiſſimo conſortio ſanctiſſimorum virorum, qui illic erant. Valeriani eius ciuitatis Epiſcopi, Heliodori, Nepotiani, Ruffini, Florentij, Chromatij, aliorúmque, ad quos extãt intimæ neceſſitudinis teſtes eiuſdem literæ[z]. Sed recedere coactus neſcio quo improuiſo[a] rerum euẽtu, in Dalmatiam patrium ſolum venit; ſororémque iuuenculam, ætatis lubrico lapſam, primùm viro maximè pio Iuliano diacono (qui eam ad meliorẽ frugem reſtituit) deinde etiam per litteras Chromatio commendauit[b]. Poſt hæc peragrauit[c] Thraciam, Pontum, Bithyniam, Galatiam, Cappadociam, Ciliciam, ac denique Syriam. Vbi tum Malchi ſanctiſſimi monachi, cuius poſteà Vitam conſcripſit) tum aliorum plurimorum, quibus Syria florebat, exemplo, accenſus deſiderio conſectãdæ vitæ monaſticæ; literas ad Theodoſium[d] magni nominis virum, & alios præclaros anachoretas[e] dedit, petens eorum precibus ſolui vinculis ſæculi. Atque interim agens Antiochiæ docẽtem audiuit in Sanctis Scripturis[f] Apollinarem, qui nondum perfectè cognitus hæreticus, nec dãnatus erat. Locus autem in ſolitudine ad habitandum delectus, Chalcidis[g] prouinciæ fuit eremus inter[h] Syros & Saracenos: cuncta verò neceſſaria cùm ei, tum aliis ſociis miniſtrauit[i] Euagrius, & ipſe vnus ex peregrinationis eius comitibus, prædiues ac nobilis tunc

ſ Ep. 57.
t Apol. pro lib. adu. Iouin.
u In Ezech. c. 40.
x Epiſt. 22.
EIVS CONVERSATIONES.
y Ep. 6. & 41.
z Ep. 41. 42.
L. 3. 44.
a Ep. 41.
b Ep. 37. 41.
c Ep. 41.
d De hoc Theodoſ. vide Theodor. in Philoth. c. 10.
e Ep. 38.
f Ep. 65.
PATER EREMVM.
g Præf. in Abdiam
h Ep. 6. 43.
i Ep. 41. 43.

preſbyter, ac poſteà Epiſcopus Antiochenus; adeò vt etiam libris [k] ibidem Hieronymus abundaret.

k Ep. 6.

XI. ÆRVMNÆ CORPORIS ET ANIMI

l Ep. 37. 41.
m Ep. 22.
n Ep. 4.

Præter autem crebras [l] corporis infirmitates, patiens [m] acerrimas dæmonum impugnationes, ac prælia carnis; precibus ea, & ieiuniis, duriſſimiſque corporis afflictationibus, ac iugi literarum ſtudio frenare conſueuit [n]. Sed omnium ærumnarum illa maxima ei viſa eſt, quòd Occidentalis ipſe homo, ſociis monachis Orientalibus parùm cognitus, ſuſpectæ fidei haberetur, magnúmque ei negotium fieret ob nomen *Hypoſtaſis*, & quòd ſciſsâ in plures partes Eccleſiâ Antiochenâ, totâque illa prouinciâ, ipſe quoq; ſollicitaretur inhærere alicui ex iis, nempè vel Paulino, vel Meletio, ambobus Orthodoxis Epiſcopis, aut Vitali anteſignano ſectæ Apollinaris. De quibus omnibus conſulendus ei fuit Romanus Põtifex Damaſus duabus iteratis epiſtolis [o], vt quomodò in eis ſe gerere deberet, ab eo diſceret, qui (vt ait) Petri cathedrã, & fidem Apoſtolico ore laudatam teneret, & apud quem ſolum incorrupta patrum ſeruaretur hereditas; quippe profitetur, ſe ipſi Damaſio, id eſt, Cathedræ Petri communione conſociati, quòd ſuper illam petram ædificatam Eccleſiam ſciret, & quicumque cum eo nõ colligeret, ſpargeret, hoc eſt, qui Chriſti non eſſet, Antichriſti eſſet. Hæc & alia plura eiuſmodi Hieronymus ad Damaſum iis literis, quas quidem non niſi ſaltem poſt biẽnium ab hoc tempore ſcriptas eſſe, illud oſtendit, quòd in prioribus meminit de Ambroſio iam Epiſcopo; quem conſtat non niſi anno vndecimo Valentiniani fuiſſe ordinatum.

o Ep. 57. 58.

XII. PRIMÒ SCRIBIT SVPER ABDIAM.

Cœpit autem Hieronymus in eremo primùm ſui experiri vires ingenij, ſcribens cõmentariũ in Abdiam Prophetam; quem cùm iuuenis elaboráſſet, erubuit poſteà ſenex, audiens per Italiã circumferri, quem obliuione putabat eſſe deletum. Annos autem natum triginta, illum in ſolitudine Chalcidis ſcripſiſſe; & poſt alios triginta, eumdem correxiſſe, nempè ſexageſimo ætatis anno ex verbis ipſius [p] ſatis elicitur: licèt ſæpè ipſe cùm de prioribus illis tẽporibus meminit, adoleſcentem ſe, vel etiam infantem tunc fuiſſe dicat: cuius qui in locutione tropos minimè cõſiderauerit, & figuras, cùm interdum attenuatione, amplificatione aliquãdo vtitur; facilè erit vt in mille labatur errores. Porrò ipſum hoc, vel ſequenti anno, quo dictam ad Ruffinũ dedit epiſtolam, eumdem priorem commentarium ſcripſiſſe, ipſemet ſignificat, dum ait [q] id contigiſſe poſtquàm Heliodorus ad ſe veniſſet, & antequàm recederet; quem liquet ad Hieronymũ acceſſiſſe poſtquàm ipſe in eremo conſediſſet, & haud diù ibi commoratum eſſe. Ex his autem, diuerſorum de eiuſdem Hieronymi ætate chronologiæ refelluntur; dum quem volunt vixiſſe nonaginta vnum, vel etiam nonaginta octo, aut nonaginta nouem annos, & obiiſſe conſtat anno Chriſti quadringenteſimo vigeſimo; eumdem præſenti anno Domini trecenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, conſtituunt annorum quadraginta trium, vel etiam quinquaginta aut quinquaginta vnius. Quòd ſi cum iiſdem diceremus ipſum deceſſiſſe anno duodecimo Honorij, qui eſt Domini quadringenteſimus ſextus, iam illud ſequeretur abſurdius, ipſum hoc tempore fuiſſe annorum ſexaginta trium. Sed vt ad Scripta eius in eremo redeamus; præter complures quas ad diuerſos dedit epiſtolas, Origenis quoque homilias ad populum dictas ſe adoleſcentem in Latinum vertiſſe, alibi [r] tradit. Quantùm verò temporis in eremo permanſerit, dicetur ſuo loco.

p Præfat. in Abd. & in ſ. poſter. comment in eund. Proph.

q Ep. 41. & præf. in Abd.

r Ep. 1. 37.

DE EIVS ÆTATE.

ſ Apol. adu. Ruff. l. 2.

* [Inter illos qui de S. Hieronymi ætate egerunt, Proſper eſt in Chronico; vbi eum duodecimo Honorij anno deceſſiſſe ponit, ætatis ſuæ nonageſimo primo. Sed numerat ipſe duodecimum Honorij annum ab obitu Arcadij fratris ipſius, vt planè videre ibi eſt: qui quidem duodecimus annus ſic computatus, concurrit cum vigeſimo ſexto eiuſdem Honorii ab eo tempore quo primùm cœpit regnare poſt obitum patris. Illéque vigeſimus ſextus, eſt omninò ille ipſe quadringenteſimus vigeſimus Chriſti quo Hieronymũ obiiſſe conſentit Baronius. Quod autem non adeò reiicienda videatur ſententia Proſperi de nonaginta & vno annis ætatis Hieronymi; probare nititur contra Baronium Ant. Pont. in Not ad Proſp. præſertim cùm apud Marcellinum Comitem legamus, Hieronymum admodùm ſenem vitæ finem feciſſe; & apud Auguſtinum l. 1. contra Iulian. c. 7. vſque ad decrepitam ætatem vixiſſe, quæ non ita facilè de homine ſeptuaginta octo annorum quis dixerit?]

XIII. GREG. NAZ. SECEDIT AD MEMORIAM S. THECLÆ.

t Greg. Naz. orat. in fun. patr.

u Id carm. de Vitâ ſuâ

Hoc ipſo quoque tempore Gregorius Nazianzenus parentum obitu ſe exoluit ab adminiſtratione Eccleſiæ Nazianzenæ; prout antè condixerat. Defunctus namque eſt pater (vt ipſe [t] ait) cùm annos quadraginta quinque eidem Eccleſiæ præfuiſſet, natus annos fermè centum: matérque eiuſdem quâ pater ætatis, haud diù ſuperſtes extitit. Poſt quorum mox obitum (conantibus fruſtrà S. Baſilio, aliiſque Epiſcopis, ac ciuibus eum retinere) ipſe fugâ ſe abripiens, profectus [u] eſt Seleuciam ad Memoriam S. Theclæ, quò frequens tunc Fidelium peregrinatio eſſe conſueuerat: ibique permanſit vſque ad Valentis perſecutoris necem.

XIV. CONVERSIO MAVIÆ REGINÆ SARACEN.

x Hieron. in Vita S. Hilarion.

Intereà verò hoc eodem tempore accidit, vt dum Romanus Imperator Fidem Catholicam negaret, & cõfitentes illam variis ſuppliciis afficeret; eamdem profeſſa fuerit *Mauuia* Regina Saracenorum, apud quos iecerat anteà eius fundamenta [x] præſtantiſſimus ille monachorum S. Hilarion Abbas, de quo ſuperiùs. (Quem circa hæc eadem tempora, iam octogenarium, poſt innumera edita miracula, ex hâc vitâ ad cæleſtẽ migráſſe, cõſtat ex S. Hieronymo, qui geſta eius proſecutus eſt pluribus.) Ceterùm Mauuia; cùm Palæſtinæ & Arabiæ limites vaſtare cœpiſſet, ac frequentibus præliis Romanum attriuiſſet exercitum; orata pacem hâc conditione dedit, ſi *Moyſes* monachus virtutibus àc miraculis clarus, agens in eremo partibus ſuis propinquâ, gentis ſuæ ordinaretur Epiſcopus. Qui captus, & ad ſacerdotium ſuſcipiendum Alexandriam deductus, cùm numquam induci potuiſſet, vt manûs impoſitionẽ ab Impiiſſimo Lucio Ariano ſuſciperet; frementes licèt Ariani, pacis Reipublicæ neceſſitate coacti ſunt permittere, vt ordinaretur ab Epiſcopis, quos ipſimet in exilium pepuliſſent. Qui mox ad Saracenos profectus, eoſdem partim ſermone, partim miraculis, ad veritatem traduxit. Scribunt hæc omnia Ruffinus [y], Socrates [z], Sozomenus [a] atque Theodoretus [b]. Additque Soxomenus, aliam quoque gentem quamdam barbaram ad fidem conuerſam eſſe, occaſione ſobolis maſculæ impetratæ eius Principi nomine Zocomo, à monacho quodam Chriſtiano.

MOYSES EPISC. SARACEN. ORDINATVR.

y Ruf. l. 2. c. 6.
z Socr. l. 4. c. 29.
a Soz. l. 6. c. 38.
b Theod. l. 4. cap. 3.

XV. MANICHÆI.

c l. 3. C. Th. de hæret.

Hoc item anno Valentinianus Imp. Treueris in Galliis agens, Manichæorum conuentus edicto [c] vetuit; iuſsíque eorum doctores graui cenſione mulctari, & domos vbi conuentus fierent

fiſci

GE COMPARI-ERIT.

ſiſci turibus adſciſci. Quod quidem exiſtimatur accidiſſe occaſione conuentuum, quos Romæ his temporibus fieri ſolitos in domo cuiuſdam Conſtaurij prædiuitis Manichæi, qui poſteà factus eſt Catholicus, S. Auguſtinus[d] docet. Cererùm quod iidem ſimulando ſummam affectarent ſanctitudinem, in calumniam ieiunantium Chriſtianorum verſa Romæ res eſt, vt (quod ait S. Hieronymus[e]) quem viderent pallentem atque triſtem, miſerum & Manichæum vocarent. Hócque ipſo anno, de eligendis antiquariis, quatuor Græcis, ac tribus Latinis ſcribendi peritis, ad Bibliothecæ Conſtantinopolitanæ codices componendos vel reparandos, Valens reſcriptum[f] dedit.

d *Aug. 2. de morib Manich. vlt. & 5. cõt. Fauſt. 6.*

e *Hier. ep. 22.*

f *l. 2. C. Th. de ſtud. lib.*

XV. PRESB. OCCISVS, OB QVEMDAM VIRVM OCCVLTATVM.

Nec prætereundum quod S. Hieronymus hoc eodem anno accidiſſe teſtatur in Chronico, vt presbyter Sirmij iniquiſſimè occiſus fuerit, quòd Octauianũ ex Proconſule apud ſe latitantem prodere noluiſſet. Cui perſimile factum de Firmo Epiſcopo Tagaſtenſi in Africâ ſub Imperatore Ethnico, S. Auguſt.[g] vehementer laudat: qui cùm quæreretur ab eo iuſſu Imperatoris homo, quem ad ſe confugientem occultauerat; reſpondit quærentibus, nec mentiri ſe poſſe, nec hominem prodere; paſſúſque multa tormenta corporis, permanſit in ſententiâ, deinde ad Imperatorem ductus, vſque adeò admirabilis apparuit, vt ipſi homini quem ſeruabat, indulgẽtiam ſine vllâ difficultate impetraret. Ex quibus videas æquiorem erga Epiſcopum fuiſſe Ethnicum Imperatorem, quàm contra presbyterum Valentinianum Chriſtianum Principem, ab omnibus crudelitatis nimiæ condemnatum.

g *Auguſt. ad Conſent. de menda. c. 13*

IESV CHRISTI
AN. 373.
DAMASI
AN. 7.
VALENTIN. } VALENTIS } AN. 10.

I. CONCIL. ROM. ADVERSVS APOLLINAREM.

ANNO Chriſti trecenteſimo ſeptuageſimo tertio, Valentiniano &, Valente Augg. quartùm Coſſ. Damaſus Papa acceptis anno ſuperiori literis Baſilij, quibus inter alia agebatur de APOLLINARIS hæreſi; aduerſus eandẽ *Romæ* CONCILIVM conuocauit; cui etiam interfuit[a] Petrus Epiſcopus Alexandrinus, quem à Lucio Ariano pulſum Romam acceſſiſſe vidimus. Verùm ante hæc ſciendum eſt, Vitalem Antiochiæ agentem patronum hæreſis Apollinaris, eâ de causâ in crimen vocatum, ad dicendam cauſam apud Damaſum Romam ſe contuliſſe[b]; edidiſſéque fidei formulam, quæ primâ fronte ſana viſa eſt: eam tamen ſic à Damaſo acceptam eſſe, vt illam Paulino Antiocheno Epiſcopo cognoſcendá delegaret, ſcriptis ad eum eâ de re literis, quæ hactenùs extant; quibus præſcripta eſt fidei confeſſio, ſub quâ tum Vitalis, tum alij hæretici recipiendi eſſent in communionem. Quare cùm ei Vitalis ſubſcripſiſſet, ſuſceptus eſt nõ ſolùm à Paulino, ſed ab aliis quoque Orthodoxis; intérque eos à Gregorio[d] Nazianzeno, à quo tamen breui detectus & repudiatus eſt. Nã cùm ea Apollinaris præcipua hæreſis eſſet, vt affirmaret Chriſtũ fuiſſe mentis expertem, carnémque tantum abſque mente ſuſcepiſſe humanam; Vitalis quidem in ſuâ fidei profeſſione cõfeſſus erat in Chriſto, ſicut carnem, ita & mentem, verùm per mentem (vt idem Gregorius teſtatur) diuinitatem ſignificari doloſè intelligebat. His itaque in præſens, de quo agitur, Romanum Conciliũ allatis, detectâ impietate, fuit ipſa hæreſis omnium damnata calculo, vnà cum eius auctore Apollinare, huiúſque diſcipulis Vitale & Timotheo; atque aliis omnibus eius ſectatoribus[e]: fuerúntq; ſcriptæ eâ de re literæ à Damaſo Papâ, quas recitat Theodoretus[f], vnà cum anathematiſmis, non tantùm aduerſus Apollinaris dogmata, ſed & contra omnes ingruentes in Oriente hæreſes, ex eâdem Romanâ Synodo miſſis ad Paulinum, non Theſſalonicenſem (vt videtur perperàm accepiſſe Latinus interpres Theodoreti) ſed Antiochenum Epiſcopum, tunc (vt habet Græcus textus) Theſſalonicæ in Macedonia exiſtentem.

a *Sex. l. 6. c. 25.*

b *Eliàs Cret. in Greg. Nazianz. ep. 2. ad Cledon*

c *Tom. 1. Concil.*

d *Greg. Naz. ep. 2. ad Cledon. aduerſ. Apolin.*

e *Id ep. 2. ad Hell Theodor. l. 5. cap. 10. 11.*

f *Ap. Theod. n. c. 11.*

II. APOLLINAR. PRAVA DOGMATA.

Porrò ſic Apollinariſtarũ damnatio facta eſt, vt etiam omnia eorum hæreſum capita complexa fuerit: Vt illud imprimis quod diximus, ſæpè corpus ſolùm à Verbo aſſumptum ex Mariâ, non integrum cum animâ hominem: Itémque illud quod ad antiquam hæreſim *Millenariorũ* ſpectabat, quam idem Apollinaris reſtituere conatus eſt. Fuit & ille eiuſdem error, quo iungeretur cũ Ario & Macedonio, vt conſtitueret[g] Trinitatem ex magno, maiore, & maximo; maximum[h] Patrem, maiorem Filiũ, magnum Spiritum Sanctum dicens. Chriſti quoque carnem de cælo allatam affirmabant, ac per Virginem tamquam per canalem defluxiſſe: eámque Verbo ac Deitati coæqualem eſſe, ac coëſſentialem, & coæternam: ipſum autem Verbum ſic carnẽ factum eſſe, vt penitùs in ipſam tranſmutatum eſſet, & à propriâ naturâ immutatum. Deitatem ipſam circumciſam fuiſſe, ac cruci affixam: eſſéque neceſſe Chriſti carnem fateri increatam, vt adorationem cõſequi poſſet; cùm nihil creatum adoratione diuinâ ſit dignum. Hominem primò creatum fuiſſe, deinde in ſanctum hominem, velut in vnum ex Prophetis veniſſe Verbum; & diuinitatem in Chriſto, velut in Prophetâ, per gratiam operatam fuiſſe, ac non ſecundùm eſſentiam connexam eſſe: & non ipſum hominem factum eſſe, accepto ex Mariâ corpore; ſed aliũ Chriſtum eſſe, & aliũ Dei Filium, qui ante Mariam & ante ſæcula filius eſt Patris: eóſque qui dicerent ex Mariâ eſſe Dominicum corpus, non ampliùs Trinitatẽ, ſed Quaternitatem in Deitate docere. Alium Deum eſſe, & aliud eſſe Dei Verbum. Adoptione, & non naturâ, corpus geſtâſſe Filium; eumdémque ex operibus perfectionem aſſecutum eſſe, ac poſt baptiſmum, vel reſurrectionẽ à mortuis, in Filium adoptatum. Carnem nunc exutam & abiectam eſſe, diuinitatémque corpore ſpoliatam exiſtere, nec cum aſſumptâ parte venturam. Dicebãt inſuper cum Manichæis, Peccatum ex naturâ eſſe: aliáque nonnulla purulenta addebant, quæ vnà cum iſtis, tum Gregorius[i] Nazianzenus refert ac refellit; tum præcipuè S. Athanaſius, qui primus omnium errores Apollinariſtarum confutauit (vt ex Epiphanio[k] liquet) multis aduerſus eos ſcriptis commentariis[l], qui extant.

g *Greg. Naz. ad Cled. ep. 1.*

h *Theod. hær. fab. l. 4.*

i *Greg. Naz. ad Nectar. & ep. 1. ac 2. ad Cledon.*

k *Epiphan. hær. 77.*

l *Athan. ep. ad Epid & de Incarn. Chr. & de aduent. Chr. & orat. aduerſ. omnes hær.*

III.

Fuiſſe prætereà Apollinaris de origine animarum communem cum Tertulliano ſententiam, S. Hieronymus[m] teſtatur; nimirùm eas ex

m *Hier. ep. ad Ocea. 82.*

Google

traduce generari, atque inſtar corporum ex corporibus, ex animabus animas propagari. Sed & Hypoſtaſeon, ſeu Perſonarum proprietates confudiſſe, ac id ipſum feciſſe in Trinitate, indéque Sabellianiſmi inſimulatum eſſe Theodoretus[n] affirmat. Diſplicuit itẽ Baſilio[o] in Apollinare, quòd Geneſim interpretatus, ſpretâ literâ totũ ſe conuertit ad allegoricum ſenſum. Ac deniq; faſtûs ſugillatus eſt ab eodem Gregorio[p] Nazianzeno, quòd pro antiquis Eccleſiaſticis canticis ex diuinâ Scripturâ acceptis, nouos in Eccleſiam à ſe editos pſalmos, & diuerſa canticorum genera introduxerit; atq; multiplicitate librorum ſibi gloriam ſtuduerit cõparare. Cuius & ſectatores eò procaciæ perueniſſe tradit[q], vt cùm damnatos ipſos eſſe ab Occidentali Synodo (nempè Romanâ prædictâ) nemini dubium eſſet, mentirẽtur tamen ſe ab eâ ſuſceptos. *Quòd ſi* (pergit Gregorius) *vel nunc, vel antè ſuſcepti ſunt, hoc oſtendant, & nos acquieſcemus: perſpicuum enim erit, eos rectæ doctrinæ aſſentiri, nec enim aliter ſe res habere poteſt ſi hoc conſecuti ſunt. Id autem omninò liquebit, ſi vel Synodalem codicem, vel epiſtolas, quibus ad communionem admitti iubeantur protulerint: nam hic Synodorum mos eſt.* Vbi obſerues Gregorij Theologi erga Sedem Romanam reuerentiam, dum illud putauit à ſe tutò recipiẽdum fore, quod conſtaret ab eâ fuiſſe de dogmatibus Apollinariſtarũ decretum. Pertinet verò ad res eorumdem, quod habet Ruffinus[r] de quodam Athanaſij codice, Romę ſub Damaſo ab Apollinariſtis deprauato, nolentibus (vt ait) admittere complexionem illam *Dominicum hominem*, ad ſugillationem eorum hæreſis vſurpatam à Damaſo. Verùm hoc S. Hieronymus[ſ] fabellæ loco duxit: idq; ab eodem Ruffino confictum fuiſse, illud magnoperè perſuadet, quòd econtrà ex iiſdem Athanaſio[t], & Gregorio[u] cõſtet, fuiſse eas peculiares Apollinariſtarum voces, vt Chriſtum *Hominem Dominicum* appellarent: ideóque ipſos dixiſse, Deum ex Virgine natum eſſe, ac non Deum hominem; ne genituram carnis confitendo, neceſſitas eos cogeret naturalem eum agnoſcere. Ceterùm piis pio ſenſu has voces nonnunquam vſurpatas eſſe conſtat, atque adeò ab ipſomet Athanaſio[x]: quamquam haud tutò Chriſtum dici *Hominem Dominicum*, S. Auguſtinus, eâdem locutione aliquando vſus, exiſtimauit in ſuis Retractationibus[y].

n Theodor. hær. fab. l. 4.
o Baſil. in Hexam. hom. 3.
p Greg. Naz. ep. 1. ad Clod.
q Ib. ep. 2.
r Ruff. de adult. l. Orig. ap. Hieron.
CHAIVVR AN DICI DEBEAT DOMINICVS HOMO.
ſ Hier. aduerſ. Ruff. Apol. l. 2.
t Athan. de Aduent. Chr. adu. Apol.
u Greg. Naz. ep. 1. ad Cledon.
x Athan. in expoſ. fid.
y Auguſt. 1. Retract. 19.

IV.
SCRIPTA APOLLINARIS.

Quòd autem pertinet ad Scripta Apollinaris, teſtatur S. Hieronym[z] reliquiſſe illum, præter alia innumera penè volumina, triginta libros aduerſus Porphyriũ, qui inter cetera eius opera maximè probarentur: conatúmq; eſſe[a], diuinorum Librorum tranſlationes omnes in vnum aſſuere. Citat[b] inſuper eiuſdem in Prophetas, & Matthæum, Commẽtarios; quos ita ſe legiſſe dicit, vt habito delectu aurum ſeligeret ex ſtercore. Patrem eum eloquentiæ prædicauit Philoſtorgius; ſed tamen quæ eſſet verboſa potiùs, quàm neruoſa. Multis rurſùm voluminibus cõplures hæreſes oppugnâſſe, tradit Vincentius Lirinenſis: ſicque de eo accidiſse ait, vt quem populi quaſi arietem gregis ſequerentur, eum deinceps vt lupum fugere cœperint, quẽ & magnum aliquando in Eccleſiâ agoniſtã, vnumque ex primoribus extitiſse, ſed nimiâ ſuî ipſius ſapientiæ præſumptione excidiſse, Cyrillus[c] quoque Alexandrinus teſtatur. Sed de eius inſigni olim apud Catholicos æſtimatione, iam dictum eſt alio[d] loco. De ludibrio verò, quod in publicâ diſputatione paſsus eſt aliquando in ſuis ſcriptis glutino compactis à S. Ephræm, elegantem S. Gregorius[e] Nyſſenus hiſtoriam recitat.

z Hieron. de Script. Eccl. & ep. 65.
a Id. Apol. aduerſ. Ruff.
b Id. ep. 152.
c Cyril. Al. ep. 15. ad Acac.
d Suprà an. 350. num. V. VI.
e Greg. Nyſſ. ſerm. de S. Ephr.

V.
HÆRESES ALIÆ EX SCRIPTIS APOLLINARIS.

Ex eiuſdẽ autem ſcriptis POLEMIVM quemdam Theodoretus[f] teſtatur hæreſim deduxiſse, quâ affirmaret Verbi atque carnis cõmixtionem confuſionémque factam eſse; & ab eo denominatos fuiſse *Polemianos* hæreticos. Rurſùm verò affirmat Epiphanius[g], diſcipulos quoſdam eiuſdem Apollinaris in Arabiâ hæreſim aduerſus Dei Genitricem diſſeminâſſe, quâ dicerent eam poſt natum Chriſtum Ioſepho viro coniunctam eſſe; (quam ſceleſtiſſimam opinionem HELVIDIVS in Occidẽte pariter ſtuduit propagare, vt videbitur inferiùs:) eoſdémque *Antidicomarianitas* dictos egregiè confutauit. Additque, in eâdem prouincia exortam eſſe aliam hæreſim dictam *Collyridianorum*; qui eádémque ſanctiſſimam Virginẽ vt Deum colerent, collyridémque ſiue placentam illi ſacrificantes offerrent, ſacra ipſa per mulieres celebrantes. Atque hæc modò de Apollinare, eiúſque hæreſibus: quem ſub Theodoſio Imp. defunctum eſſe, Hieronymus affirmat. Eius verò ſectatores omnes ab eo dicti ſunt vno eodẽmq; nomine *Apollinariani*, ſiue *Apollinariſtæ*, cùm tamen inter ſe non eiuſdem eſſent ſententiæ. Nam & recitata nuper eorum praua dogmata, longè inter ſe reperiuntur eſſe diuerſa; & teſtatur Epiphanius, ex iiſdẽ Apollinariſtis alios alia ſenſiſſe, quod ſemper hæreſibus peculiare fuit, vt quoniam abhorrent à veritate, quæ vna eadémque ſemper eſt, in diuerſas ſententias ſectâſque diſtrahabantur.

f Theod. hær. fab. lib. 4.
g Epiph. hær. 77. 78.

VI.
DEPLORATIS. ECCLESIÆ ORIENT. STATVS.

Vt autem videas deploratiſſimum huius temporis Eccleſiæ Orientalis ſtatum; in vnâ ſolâ ciuitate Ancyra Galatiæ metropoli, præter Cataphrygas, Ophitas, Borboritas, & Manichæos, fuiſſe etiam Paſſalorincitas, Aſcodrogos, & Artotyritas, ac cetera magis portenta quàm nomina, teſtatur Hieronymus[h]. Quænam verò eſſent illorum hæreſes, dictum eſt ſuperiùs ſuis locis. Sed ſi hæc monſtra alebat Ancyra, licèt ſanctiſſimus ei præeſſet Epiſcopus Athanaſius, quem defunctum Baſilius[i] adeò luxit atque laudauit, cuiſque ſuffectus eſt Leo[k] ſanctiſſimus monachus; quid putandum de aliis ciuitatibus, quibus vel ſegnes, vel nulli, vel hæretici præeſſent.

h Hieron. proœm. in ep. ad Gal. l. 2.
i Baſ. ep. 67.
k Soz. l. 6. c. 34.

VII.
FIRMVS TYRANNVS IN AFRICA MALE PERIIT.

Hoc pariter anno Valentinianus Imp. cùm adhuc Treueris ageret, Donatiſtas in Africâ rebaptizantes edicto[l] cohibuit: quod poſt liberatam à Firmo Mauro Africam datum fuiſſe putamus. Inualuerat enim his tẽporibus ibi FIRMI tyrannis: cui Theodoſius dux, Theodoſij Imperatoris pater, à Valentiniano ad eumdem oppugnandum miſſus, gemino prælio attrito, pacem legatione Epiſcoporum petenti conceſſit; eumdémque iterùm tyrannidem exercentem penitus oppreſſit, eóq; deſperationis adegit, vt ſpontaneo nectẽs collum laqueo miſerè vitam finierit. Hæc pluribus Ammianus[m]. Ceterùm Theodoſius, poſtquàm experientiſſima prouidentiâ (loquit Oroſius[n]) totam cum Mauritaniâ Africam meliorem priſtinis legibus reddidiſſet; inſtimulante & obrepente inuidiâ (fortè dolo Valentis, qui poſt patefactum oraculum de quo ſuperiùs, omnes qui his literis primis THEOD. conſcriptum nomen haberent, quæſiuit ad mortem: Neq; enim alia vlla Theodoſij necis cauſa

l 1. C. Th. de ſanct. bapt. ite.
m Am. l. 29.
n Oroſ. l. 7. cap. 33.
THEODOS. DVX INCAVTE OCCIDITVR.

à

à quoquam tefertur.)ingratè iuſſus Carthagine interfici, poſt ſuſceptum baptiſmum de vitæ æternitate ſecutus percuſſori iugulum vltrò præbuit. Quæſitum verò fuiſſe pariter ad necem Theodoſium Iuniorem eius filium, qui poſteà factus eſt Imperator, ſed diuinâ prouidentiâ anteuertiſſe periculum, S. Ambroſius[o] inſinuat. Quem hoc tempore primâ lanugine pubeſcentem, ob egregiam virtutem, Ducem Mœſiæ aduerſus Sarmatas fines Romani Imperij inuadẽtes electum fuiſſe, pluréſque de eis victorias reportâſſe, Ammianus[p] affirmat. Eò verò clariores eius victoriæ effulsêre, quòd reliqua facies Occidentalis Imperij lugubrior apparuit repentinis incurſionibus Quadorum ac Marcomannorum; quas idem auctor deſcribit.

o Ambroſ. orat. in fun. Theodoſ. in fin.

THEODOSII IVN. SPECTATA VIRTVS.

p Am. l. 29.

IESV CHRISTI

AN. 374.

DAMASI.

AN. 8.

VALENTIN. VALENTIS } AN. 11.

I.

AVXENTIVS MORITVR.

ANNO Chriſti trecenteſimo ſeptuageſimo quarto, Gratiano Aug. tertiùm & Equitio Coſſ. vndecimo Valentiniani & Valentis Imperatorum anno, Auxentiũ Mediolanenſem Epiſcopum Arianum diem obiiſſe, & Ambroſium electum eſſe, Hieronymus in Chronico affirmat, & multæ aliæ rationes confirmant; licet alij aliter ſenſerint: Igitur poſt ſeram mortem Auxentij, Valentinianus (vt narrat Theodoretus[a]) accerſitis ad ſe Epiſcopis, hortatus illos eſt vt talem eligerent Antiſtitem, cui & ipſe Imperator *verè & ex animo caput inclinaret, & illius reprehenſionem, velut medicinam animarum cupidè amplecteretur.* Cúmque Epiſcopi contenderent ab eo, vt ipſemet qui ſapientiæ & pietatis inſignibus præclarè ornatus eſſet, quem idoneum iudicaret, eligeret; reſpondit, *maiorem eſſe hanc prouinciam, quam quæ viribus ſuis ſuſtineri poſſet: ac proinde ipſos diuinâ repletos gratiâ, multò meliùs illud Epiſcopum diligendi negotium tranſacturos.* Commendanda planè Imperatoris modeſtia: ſecundùm quod aliàs eumdem conteſtâtum eſſe vidimus, haud ſui muneris eſſe, Eccleſiaſticis ſe immiſcere negotiis. Cùm verò in eiuſmodi electione, ex Arianæ & Orthodoxæ partium contrariis ſtudiis, magna timerentur conflari diſſidia; ideóque Ambroſius illius prouinciæ Præfectus properè ad Eccleſiam contendiſſet: ibi (inquit Paulinus in eius Vitâ) cùm alloqueretur plebem, ſubitò vox fertur infantis in populo ſonuiſſe Ambroſium Epiſcopum: repentéque in hunc vnum mirabili concordiâ omnes tam Catholici quàm Ariani conſenſerunt. Sed Ambroſius inopinato caſu perculſus, vt quibus valeret artibus illos ab eâ ſententiâ reuocaret, tum tribunal ſibi parari iuſſit, trucéſque carnifices aſſiſtere, tormenta congerere, vinctóſque catenis miſeros reos palàm torquere; tum mulieres impudicas ad ſe publicè ingredi fecit: vt hac ratione crudelis & impudicus apparens: indignus cenſeretur altaris miniſterio: Cúmque hæc fictè fieri haud ignorans populus, eâ ex causâ ardentiori ipſum ſtudio poſtularet; idem omni prorſus conſilio deſtitutus, nocte intempeſtâ è ciuitate fugit; Ticinum versùs dirigens iter. Verùm cùm inuentus eſſet diuino quodam interceptus numine, curſu reflexo Mediolanum rediiſſe; tum ſe tandem victum confitens, totius populi, immò veriùs Dei voluntati ſe ſubiecit.

a Theodor. l. 4. c. 5. 6.

AMBROSIVS ELIGITVR EPISCOP. MEDIOLAN.

II.

b l. 3. & 9. C. Tit. de Epiſc. & cler.

c Paulin. in Vit. Ambr.

ORDINATVR ADMODVM INVITVS.

Igitur ad Valentinianum relatione à populo miſſâ (quippe ſanctionibus Imperatoriis prohibitum erat, ne decuriones, vel publicis obligati functionibus[b], adſciſcerentur in clerum;) Imperator ſummoperè gaudens[c] tales à ſe conſtitutos eſſe Magiſtratus, qui eligerentur in Epiſcopos, electionem approbauit. Et qui pendente relatione fallens cuſtodes, quos, ne iterùm fugeret, ei populus adhibuerat, ſe ſubducens rurſùm in ſuburbano Leontij clariſſimi viri deliteſcebat Ambroſius; idem publicato[d] Imperatoris decreto, à Leontio productus eſt, & ab Epiſcopo Catholico baptizatus, (ſiquidem adhuc catechumenus erat) ac demùm octauo poſt die ordinatus Epiſcopus; nempè ſeptimo Idus Decembris, prout Dei Eccleſia hactenùs celebrans illam diem, anniuerſariâ ſolemnitate teſtatur. Interfuiſſe verò eius ordinationi Valentinianum Imperatorem, ac gratias Deo egiſſe, quòd cùm ipſe corpora Ambroſio commiſiſſet, Deus animas commendaſſet, ſed & paucis pòſt diebus ingenti modeſtiâ laudâſſe eiuſdem libertatem, quâ res nonnullas tamquam minùs rectè a Magiſtratibus adminiſtratas coargueret, idem Theodoretus teſtatur. Additque Paulinus, confeſtim poſt ordinationem, ipſum pecuniam ſuam omnem Eccleſiæ vel pauperibus contuliſſe; prædiáque, reſeruato germanæ ſuæ vſufructu, donâſſe Eccleſiæ; ac nihil ſibi, quod hîc ſuum dicere poſſet, reliquiſſe, vt expeditiùs Chriſtum ſequeretur. Hoſce porrò ipſius conatus, quibus reluctatus eſt, ne Epiſcopus crearetur, non Paulinus tantùm, ſed reliqui omnes tam Latini[e] quàm Græci[f] hiſtorici profitentur, ipſéque[g] alibì inſinuat.

d Theodor. l. 4. cap. 6.

e Ruff. l. 2. c. 11. Socr. lib. 4. c. 25. Soz. l. 6 c. 24.

f Ambr. ep. ad Vercel.

III.

g Quæ hoc & ſeq. art. continentur, ſunt ap. Baron. ſeq. ſed ea hic commodiùs recenſenda putauimus, cùm nec certorũ annorum res Ambroſij contineant.

h Baſil. ep. 58

BASILII CVM AMBROSIO NECESSITVDO.

Sic igitur, Ambroſio ordinato Epiſcopo totus exultauit Catholicus Orbis, ac Cõmunicatoriæ ex more literæ vltrò citróque datæ ſunt; è quibus extât, quas Magnus Baſilius[h] è Cappadociâ tunc ad eum reddidit inter quos perſeuerâſſe mutuam literarum conſuetudinem, multáque inter eoſdem tranſacta eſſe conſtat. Sed & expetiiſſe Ambroſium à Baſilio eius lucubrationes, facilè intelligat, qui vtriuſque legerit commentarios in Hexameron & de Spiritu Sancto; videns magnâ ex parte quæ Baſilius Græcè edidit, Ambroſium tradidiſſe Latinis: ſicut & multa alia eũdem à Græcis mutuatum fuiſſe liquet. At verò non vnum dumtaxat Baſiliũ, Ambroſij electionem, quamuis actam reſiſtẽte canone, quo ſcilicèt prohibebatur, non ſolum ne catechumenus, ſed vt nec neophytus[i] ordinaretur Epiſcopus, ſed omnes Occidentales & Orientales Catholicæ cõmunionis Epiſcopos approbâſſe, ipſemet Ambroſius declarauit, cùm ad Vercellenſes[k] ſcripſit *Ordinationem ſuam Occidẽtales Epiſcopos iudicio, Oriẽtales exemplo probâſſe*, quibus illud imprimis innuit, quod minùs ritè actum videbatur, id iudicio Sedis Apoſtolicæ publico decreto eſſe firmatum: Orientales verò & exemplo probâſſe, dum Cõſtantinopoli poſteà elegerunt Nectarium catechumenum. Sed huius licentiæ inconſideratum abuſum acriter poſteà arguit Siricius Papa epiſtolâ ad

i 1. Tim. 3. can. Apoſt. 80. Concil. Nic. c. 2.

k Ambr. Ep. 82.

AMBROSII ORDINATIO QVAMVIS CONTRA CANONES, PROBATA

ABLANDIBVS.

Aug. 8. Confeſſ. 2.

Orthodoxos. Ceterùm ad nouæ Ambroſij præfecturæ regimen, miſſus eſt ad illum à Damaſo Papâ, egregiæ eruditionis & ſpectatæ probitatis Romanæ Eccleſiæ presbyter *Simplicianus*: cuius operâ, aliíſque aliunde quæſitis auxiliis, ſed præcipuè diuinâ accedente gratiâ, benè accidit, vt catechumenus in Epiſcopum, & diſcipulus in Eccleſiæ Doctorem fuerit continuò transformatus; iunxeritque in regimine Epiſcopatûs, vitam monaſticam cum muneribus & officiis clericalibus.

IV. VITÆ INSTITVTIO.

m *Ambroſ. orat in fun. fratr.* n *Id precat. 1. ad M ſſ & ep. 1. ad or.* o *Auguſt. 6. Confeſſ. 3.* p *Paulin. in Vit. Ambr.* q *Id ibid.* r *Seuer. 1. dial 17. in f.* ſ *Poſſid. Vit. Aug. c. 27.*

Sic enim vitam inſtituit, vt curâ rerum domeſticarum relictâ Satyro fratri ſpectatæ virtutis viro, (quo in rebus agendis ac moderandis conſultore & arbitro vſus m eſt) ipſe totum ſe ſpiritualibus Eccleſiæ negotiis mãcipârit. Sacrificium quotidie n ſummâ præuiâ animi præparatione celebrauit: quolibet verò diè Dominico o in eccleſiâ pro concione populum docuit: ceteráq; munia Eccleſiaſtica ſic ſtrenoè obiuit, vt p & pœnitentium confeſſiones, magno commiſerationis affectu audiret; & circa baptizãdos ipſe ſolus adimpleret, quod poſt eius obitũ via qoinque Epiſcopi perficere potuerũt. Externa quoque minimè negligens, audiuit frequenter litigantes, causáſque iudicauit, ac compoſuit, & æquiſſimus arbiter, vtriſque acquieſcentibus partibus, definiuit. Corpus autẽ eâ diſciplinâ coërcuit, vt ieiunium cuſtodiret xſſiduum; nũquam prandendi q admittens vſum, niſi religio Eccleſiæque illius conſuetudo mãdâſſet, nempè Sabbato, die Dominico, & Natalitiis Martyrũ; quibus diebus prandium reuocabat quo quidem non ſolùm pauperes reficerentur, ſed & viri clariſſimi eaciperentur; adeò vt etiam duces exercitûs, Arbogaſtes Comes, & Vincentius, Galliarum Præfectus, pro magno munere oſtentarent ſe ab Ambroſio acceptos eſſe cõuiuio. At licèt ſic ipſe omnes eaciperet, numqoam tamen xd cõuiuium inuitatus acceſſit: tradit enim Poſſidius r in Auguſtino; etiamſi Ambroſius fieret omnia omnibus vt omnes lucrifaceret, à tribus tamen perpetuò ſe continuiſſe, nimirum vt nemini vxorem quæreret, nullíque militiam ſuaderet, neque ad conuiuium inuitatus accederet. Sed de eo nunc hactenùs: quæ verò sũt reliquæ præcipuæ res eius geſtæ, narrxbuntur inferiùs ſuis ſ quibuſque locis.

ATRIBVS ABSTINVIT.

[Si quis verò integram, ſerieíque rerum geſtarũ cõtinuatam legere capit Ambroſij Vitã, habet eam ab ipſo Batonio iuſſu Siati PP. V. conteatã & eiuſdem S. Doctoris operum editioni Rom. præpoſitam in quibuſdã tamẽ emendandam ex Annalibus.

V. CONCIL. VALENTINVM.

u *Tom. 1. Concil.* x *Ep. Conc. Valent. ad Foroiul.*

Iiſdem huius anni Coſſ. celebratum habetur CONCILIVM VALENTINVM in Galliâ, quarto Idus Iulij cuius eatant u quatuor tantummodò canones, & perbreuis epiſtola de Ordinationibus legitimè faciendis, déque Lapſorum pœnitentiâ. Dignum verò planè memoriâ, quòd in eo ſtatutum eſt de iis, qui occaſione fugiendi oblati ſxcerdotij, aliquod admiſiſſe delictum confeſſi eſſent; nimirùm x, *vt quiſquis de ſe vel vera vel falſa dixiſſet, fides quam ſuimet teſtimonio confirmaret, haberetur.*

VI.

y *Epiphan. in prof. Ancor.* z *Id har.*

EPIPH. SCRIPSIT ANCORATVM.

Quod xutem pertinet ad res Oriẽtales; iiſdem Coſſ. S. Epiphanius y petenti magiſtratui & cleró Eccleſiæ Sidornm in Pamphiliâ: commentarium miſit nominatum *Ancoratum*; nempè quòd, vt ipſemet teſtatur z, velut ancora eſſet bis qui volunt ſanctam Patrum fidem ab initio vſque ad illud ſæculum in Eccleſiâ prædicatam cognoſcere: Eruditum planè opus, continens cum fide Catholicâ hæreſum omnium confutationem. Tempus autem eius ſcriptionis conſignat anno nonageſimo Diocletiani, Valẽtiniani & Valentis decimo, (quo & vndecimus inchoatur) Gratiani ſexto, Conſulato Gratiani Aug. tertio & Equitij, indictione ſecunda: quæ omnia præſentem annum ad amuſſim deſignant.

IESV CHRISTI

AN. 375.

DAMASI

AN. 9.

VALENTIN. VALENTIS } An. 12.

I.

a *Hieron. in Chron.*

ANNVS Chriſti trecenteſimus ſeptuageſimus quintus, quòd ordinariis qui darent nomen anno Coſſ. caruit, Poſt conſulatum Gratiani & Equitij in Faſtis inſcribitur. Cur autem deſierint ex more creari, S. Hieronymus a rationem affert, quòd ſuperiore anno Sarmatæ Pannonias vaſtâſsẽt. Adeò vt mœtoris eo ſigno notatus ſit annus qui lætis nouorum Coſſ. auſpiciis xtque moneribus conſuerat inchoari

II. VALENTIN. IMP. OBITVS

b *Am. l. 30.* c *Hier. ep. 3. ad Heliod.*

GRATIANVS IMPERAT VNA CVM VALENTIN. IVN.

Sed idem triſtior redditus eſt obito Valentiniani Imp. Qui cùm aduerſus Quados mouiſſet exercitum, ipſorúmque legati veniam ac pxcem depoſcẽtes obuiam ei facti eſſent, irâ vehemẽti in eos eacãdeſcens ob præteritam rebellionem, repentino vomitu ſanguinis extinctus eſt, ætatis anno quinquageſimo quinto, Imperij minùs cẽtum diebus duodecimo. Hæc pluribus Ammianus b. Cui in genere mortis adſtipulatur Hieronymus c. Additque Socrates, id accidiſſe in Bergitione caſtello, decimoquinto Calendas Decembris. Quo defuncto, GRATIANVS eius filius, iam ante ſeptem annos Auguſtus nuncupatus, ſolùs imperare cœpit cum Valente patruo. Corpus autem Valẽtiniani Conſtantinopolim tranſlatum eſt, vt inter Chriſtianorum Impp. reliquias humaretur. Atque intereà ſexto die poſt eius obitũ, VALENTINIANVS Iunior, eiuſdem Valentiniani ex Iuſtinâ cõiuge filius, opera Cerealis auunculi, Auguſtus ſolemni more nuncupatus eſt: idque factum Gratianus, quâ præditus erat animi benignitate, ratum habuit. Quod autem Ammianus eum tunc quadrimum fuiſſe teſtatur, haud probari poteſt; Aduerſatur enim Socrxtes; qui cùm natum affirmet Coſſ. Gratiano & Dagalaipho, (eſt is annus Domini trecẽteſimus ſexageſimus ſextus;) eâ ratione hoc anno nooenné fuiſſe aſſerere oportet. Cõfirmãt d & tabulæ Conſulares dum xnno Chriſti trecenteſimo ſexageſimo nono, habent Coſſ. eumdem Valentinianum Nobilem puerum & Aurelium Victorem. Porrò ex eâdem Iuſtinâ huius Valentiniani matre, reliquit d Valẽtinianus Senior genitas filias *Gallam*, *Gratam* & *Iuſtam*; quarum duæ poſteriores in virginitate vitam duxere, Galla Theodoſio nupſit Imperatori.

d *Socr. l. 4. cap. 26.*

III. S. MARTINVS CREATVR TVRON. EPISC.

Quà de re infrà ad an. 401. XIV. e *Greg. Tur. hiſt. Franc. l. 2. c. 14. & l. 1. mirac. c. 6.* f *Id 10. hiſt. 31.* g *Seuer. 2. dial. 7. & dial. 3.*

Hic item anous eſt, quo S. MARTINVS creatus fuit Turonenſis in Galliâ Epiſcopus, quarto Nonas Iulij; vt auctor eſt Gregorius e, eiuſdem poſteà Eccleſiæ Antiſtes. Qui licèt alibi f eum octauo Valẽtiniani anno electum fuiſſe Epiſcopum tradat: tamen cùm eiuſdem ipſius auctoritate conſtet, Martinum ſediſſe Epiſcopum annos viginti ſex, menſes quatuor & dies vigintiſeptem; rurſúmque Seuerus g, eiuſdem Martini

æqualis

Digitized by Google

æqualis ac pernecesſarius, aſſerat eum ſub Conſulatu Euodij anno Chriſti trecenteſimo octogeſimo ſexto iam fuiſſe ſeptuagenariũ, vixiſſeque ab eo tempore annos ſexdecim: ſicque ad annum Domini quadringenteſimum ſecundum oportuerit fuiſſe ſuperſtitem: vtique ex his omnibus affirmandum eſt, eumdem hoc anno creatum eſſe ¡Epiſcopum.

QVIO SICVM VALENTIN. SEN.

Qui mox ad Valentinianum Seniorem adhuc ſuperſtitem, nonnulla petiturus ſe conferens, cùm operâ Iuſtinæ Auguſtæ Arianæ feminæ, Imperatoris iuſſu expulſus palatio fuiſſet; ad diuinas ſe preces, & ſolitam corporis afflictationem ſe conuertens, ſeptimo pòſt die Angeli monitu ad palatium rediit, & nemine prohibente vſque ad Imperatorem peruenit. Cúmq; rurſùm infrendens ille cur fuiſſet admiſſus, haud aſſurgere dignaretur, confeſtim eius ſellam ignis operuit: quo prodigio territus, & Martinum complexus eſt, & omnia quæ deſiderabat conceſſit; in colloquium ſæpiùs illum, ac conuiuium, adſciſcens, & abeunti multa munera offerens, quæ vir ſanctus, vt ſemper paupertatis ſuæ cuſtos, cuncta reiecit. Hæc pluribus Seuerus [h], & Venantius [i] Fortunatus.

h Seuer. 1. dial. 6.
i Venant. Fortun. Vit S. Mart. l. 3.

IV.

k Soz. lib. 6. ca. 35.

THEMISTIVS CVRARE STVDET VALENTEM IMP.

Eodem tempore quo Valentinianus extinctus eſt, (inquit [k] Sozomenus) Valens ipſius frater Antiochiæ agens, maiore odio Catholicos exagitare cœpit: qui tamen oratione Themiſtij Philoſophi, quâ docuit non oportere mirari diſſenſionem, quæ in Eccleſiaſticis opinionibus verſabatur, cùm multò maior extaret apud Gentiles; aliquantò manſuetior factus viſus eſt. Portò non licuit hanc Themiſtij orationem, quam citat Sozomenus, inuenire: longè enim diuerſa eſt ab eâ, coram eodem Imp. habitâ poſt debellatum Procopium. Themiſtium autem erga Orthodoxos propenſiorem fuiſſe, hęc ipſa demonſtrant, aliáque multa; eóque vſum eſſe familiariſſimè Gregorium Nazianzenum, ex eius ſcriptis ad illum literis [l] facile eſt intelligerè. Ex quibus etiam conſtat, ipſum non philoſophiâ tantùm celebrem, ſed etiam apud Imperatores potentiâ claruiſſe; quippe qui iam ab ipſis Conſtantij temporibus functus ſit ampliſſimis magiſtratibus.

l Greg. Naz. ep. 139. 140.

V.

VALENS COGIT MONACHOS AD MILITIAM.

m Hier. in Chr. Oroſ. li. 7. cap. 33.
n l. 63. C. Th. de Decur.

At Valens nequitiâ exardeſcens, ſic oratione Themiſtij viſus eſt ab Eccleſiarum perſecutione adſtinuiſſe, vt tamen aliâ viâ diram aduerſus Monachos perſecutionẽ conflârit; cùm eos hoc ipſo anno [m], poſt fratris obitum, lege latâ è monaſteriis abſtrahi, & ad militiam cogi, ac nolentes fuſtibus interfici iuſſit: quâ occaſione multa per Ægypti ſolitudines eorum agmina cæſa ſunt. Præceſſerunt autem huius perſecutionis illa prælùdia, cùm [n] eoſdem ad munia patriarum ſubeunda reuocari iuſſit. Reliquos prætereà omnes grauiſſimâ vbique exagitauit exactione tributi, à quâ per Conſtantinum & Conſtantium Impp. exempti fuerant, de quibus extant ſcripta [o] Gregorij Nazianzeni ad Iulianũ, necnon carmen ad Hellenium, quibus monachos plurimis cumulat laudibus. Ex eo verò quod cognitum fuit, eiuſmodi genus hominũ eſſe Imperatori inuiſum; quibuſcumque ſceleſtis in eoſdem debacchandi creuiſſe audaciam, docet ſcripta ad eos conſolatoria Baſilij [p] epiſtola. Quo etiam tempore S. Epiphanius ad Archimandritas in Syriâ apud Chalcidem habitantes, librum quem ipſi petierãt de Hæreſibus miſit, rationem in præfatione reddens, cur Panarium, nempè caſulam medicam nuncupari voluerit: egregium planè opus, & Catholicæ Eccleſiæ valdè proficuum.

o Greg. Naz. ep. ad Iulian. & carm. ad Hellen.
p Baſil. ep. 19. in addit.

EPIPH. SCRIBIT PANARIVM.

IESV CHRISTI

AN. 376.

DAMASI

AN. 10.

VALENTIS 13.

GRATIANI 10.

VALENTIN. II. 1.

I.

GRAT. IMP. VETAT CONVENTVS HÆRETICORVM.

a l. 4. C. Th. de hæret.
b l. 23. C. Th. de Epiſc.

ANNO Chiſti trecenteſimo ſeptuageſimo ſexto, Valente quintùm & Valentiniano Iun. Augg. Coſſ. Gratianus Imp. probè intelligens nimiâ indulgentiâ patris, permittentis Arianos in Eccleſia Occidentali pacificè agere, hæreticos audaciores factos; ſancitâ lege [a] vetans eorum conuentus, à Fiſco vindicanda ſtatuit quæcumque loca vbi hæretici cõuenirent, ſiue in oppidis, ſiue in agris. Reſcripſitque [b] item ad Epiſcopos vt leuiora delicta ad religionis obſeruantiam pertinentia, à ſuæ cuiúſque diœceſeos Synodis audirentur; criminalia verò (nempè perquæ etiam pœna ſanguinis irroganda foret) ab ordinariis, extraordinariíſque Iudicibus, aut illuſtribus poteſtatibus.

II.

c Am. lib. 30.

BARBARORVM GRASSATIONES IN ORIENTE.

Quod pertinet ad res Orientales; narrat Ammianus [c], Hunnos vltra paludes Mæoticas incolentes, in Alanos, qui Scythicas ſolitudines habitabant, irrumpentes, ab illis repulſos deſcendiſſe in regiones trans Iſtrum, quas occupauerant Gothi: Eoſdem verò Gothos inde expulſos, ſub Regibus Alarico & Phritigerne (Athanaricus enim ad tutiora loca confugerat) impetrâſſe à Valente Thracias ad habitandum; ſpondentes ſe Romanis ſubditos fore, tutaturóſque fines Romani Imperij ab omnibus aliis barbarorum incurſibus. Permiſſi ſunt igitur, magno Reipublicæ damnò, barbari Iſtrum tranſire; quem & aliæ proximæ nationes, ſe iiſdem adiungentes tranſmiſêre. Romanis licèt inuitis. Cùm verò iidem barbari victûs inopiâ laborantes, ciuiúmque prouocati contumeliis, ac Lupicini in Thraciâ Romani Ducis auaritiâ atque perfidiâ moti, graſſari cœpiſſent in prouinciam; aduerſus eos copias parans Lupicinus, vniuerſum Romanum exercitum eiſdem ad internecionem ſubiecit, fugâ ſibi conſulens: ſicque occiſorum Romanorum armis, barbarorum eſt armatus exercitus. Sed hæc pluribus Ammianus. In quibus illud accuratiùs contemplandum eſt, quàm æquâ diuini penſatâ lance iudicij, impius Valens, qui haud pridem ſanctos monachos ad militiam ſubeundam adigere conatus eſt, ac renuentes peremit; incautus in Romanorum ſolum hoſtes, per quos vinceretur, ac tandem occideretur, adduxit.

III.

d Ambr. in Luc. lib. 9. cap. 21.

PESTIS ANIMALIVM & HOMINVM.

Cęterùm has earundem gentium, aliarúmque inter ſe cõflictationes, dum paucis Ambroſius perſtrinxit in commentariis [d] in Lucam, quos tunc habebat præ manibus; iiſdem barbaricis tumultibus addidit ingentem omnium famem, luémque pariter boum, atque hominum, ceterique pecoris. Eſtque de iſtâ animalium peſte, quæ vniuerſam fermè Europam occupauit,

CIR CVRATA.

e Paul. ep. 9. ad Reuer.

elegans Ecloga Seueri Sancti Endelecbij Rhetoris & Poëtæ, (cuius meminit S. Paulinus[e] Nolanus) quâ docetur, illam à Chriſtianis per Signum Crucis mediis animalium frontibus additum, facillimè curari conſueuiſſe, & tanto miraculo Gentiles ad Chriſti fidem conuerti.

IESV CHRISTI
AN. 377.
DAMASI.
AN. II.
VALENTIS 14.
GRATIANI II.
VALENTIN. II. 2.

I.

VALENS ARVLEIS ORTHODOX. REVOCAT.

a Am. lib. 31

b Socr. lib. 4. cap. 28.

c Hieron. in Chron.

d Oroſ. lib. 7. cap. 33.

e Ap. Theod. lib. 4 c. 30.

ANNO Domini trecenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, Gratiano Aug. quartùm & Merobaude Coſſ. Valens Imp. acceptâ immensâ anni ſuperioris clade Romani exercitûs ſub Lupicino, Antiochiâ[a] citò diſgreſſus eſt Conſtantinopolim. Túncque (inquit Socrates[b]) deſtitit ab Orthodoxis in exilium mittendis. Sed veriùs S. Hieronymus[c] ait, eum tunc ſerâ pœnitentiâ Catholicos de exiliis reuocâſſe: quod ipſum & Oroſius[d] affirmat. Verùm ſic Epiſcoporum ſolutum eſſe exilium, vt tamen quandiù Valens vixit, ſuæ ipſis Eccleſiæ minimè reſtitutæ fuerint; certum redditur ex Iſacij[e] monachi eidem Imp. conteſtatione factâ, cùm poſteà aduerſus Gothos progrederetur. At verò moræ impatiens populus Alexandrinus, zelo fidei æſtuans, ſic Petrum Epiſcopum ſuum redeuntem ſuſcepit, vt (quod ſcribit Socrates[f]) literis Damaſi Papæ confiſus, eumdem ſedi ſuæ reſtituerit expulſo Ariano.

f Socr. lib. 4. cap. 30.

II.

Hoc item anno periclitanti Imperio Orientali Gratianus laturus ſuppetias, Ricomerem ducem cum copiis miſit: qui iunctus Ducibus Valentis, iidem ſimul ingenti prælio barbaros affixêre, attriti tamen & ipſi multâ cæde. Sed autumni tempore, ob nouos barbarorum in Galliâ motus, Ricomere reuocato; Gothi aliis barbaris iuncti, non Thracias tantùm, ſed alias interiores depopulati ſunt regiones. Quæ cuncta Ammianus copioſiore tractat hiſtoriâ.

III.

ff 24. C. Th. de Epiſc. & cler.

g l. 2. C. Th. ne ſanct. bapt. iter.

S. AVGVSTINI PRIMORDIA.

h Aug. li. de Vit. beat.

Iiſdem pariter Coſſ. idem Gratianus reſcripſit[ff] pro clericorum immunitate à muneribus perſonalibus. Aliâque editâ ſanctione[g] Donatiſtas in Africâ rebaptizantes compeſcuit; ac Manichæos conuentus agentes compreſſit. Erat tunc in Africâ inter Manichæos *Auguſtinus* Auditor, annum agens quartũ ſub eorum diſciplinâ, ſuæ verò ætatis vigeſimum tertium. Qui natus[h] Tagaſte in Numidiâ, Arbetione & Lolliano Coſſ. anno Conſtantij Imp. decimonono, Chriſti trecẽteſimo quinquageſimo quinto, Idibus Nouẽbris; decimoſeptimo ætatis anno, litteratum ſtudij[i] causâ Carthaginem petiit, ac orbatus[k] eſt patre: decimo nono[l] verò impegit in Manichæos veritatẽ pollicentes, & nihil minùs dantes. Quo tẽpore ſanctiſſima mater eius *Monica* vidua, deplorans filij perditionem, de futurâ eius cõuerſione[m] diuinam accepit in ſomniis viſionẽ; atque propheticum habuit reſponſum cuiuſdam Epiſcopi Catholici: qui cùm ab illâ ſæpiùs cum lacrymis vrgeretur, vt cum Auguſtino diſſerere vellet, ídque ille prudenter negaret, quòd adhuc Auguſtinus indocilis eſſet, & nouitate hæreſis inflatus; tædio tandem ab eâ affectus, *Vade*, inquit, *à me: fieri enim non poteſt, vt filius iſtarum lacrymarum pereat.* Ipſi verò admodùm tenui nato, ſemper & vbique Romanianus[n] nobiliſſimus conciuis Tagaſtenſis cuncta neceſſaria ab ipſa eius adoleſcentiâ abundè ſuppeditauit: cui eam ob cauſam, non ipſum tantùm Auguſtinum, ſed vniuerſam Eccleſiam Catholicam magnoperè deuinctam eſſe, neceſſe ſit profiteri. Quando autem è fæce hæreſis Auguſtinus emerſerit, dicetur ſuo loco.

i Id. 2. Confeſſ. 2.

k ibid. lib. 3. cap. 4.

l Ibid lib. c. 6. & lib 4. cap 1.

m Ibid lib 3. cap. 11. 12.

MONICA SOLLICITA DE CONVERSIONE FILII.

n Id. contra Academ. lib. 2. c. 2.

IV.

o Ambroſ. de Vir. lib. 2.

Hic ipſe etiam annus eſt, quem tertiũ[o] agens in ſede S. Ambroſius, menſe Ianuarij, ipſo die natali S. Agneris, exorſus de Virginitate ſermonem, propagauit illum in libros tres, ad ſororem Marcellinam conſcriptos *de Virginibus*. Ex quibus & illud diſcitur, ſacras Virgines Deo dicatas duplicis fuiſſe generis; alterius nimirùm eâs, quæ in domo paternâ cum ſuis parentibus & cognatis agerent: alterius autem eas, quæ in monaſterio religioſam vitam ducerent. De quo duplici apud Orientales Virginum genere, Gregorius[p] Nazianzenus meminit. Prioris autem generis fuit *S. Marcellina* Ambroſij ſoror; quæ Romæ à Liberio[q] Papâ Deo ſacrata, domi degebat, atque alias ipſa diues in eamdem profeſſionem & conſortium ſibi adlegerat. Sicut & Romæ itidem Euſtochium, Principia, Demetria, & aliæ, quarum eſt frequens apud S. Hieronymum mentio, eodem modo apud ſuos habitantes, Deo ſeruiebant, quibus ad Eccleſiam venientibus, locus[r] tabulati interſtitio ſeparatus dabatur, idémque ornatus diuerſis appoſitis ex diuinis Scripturis virginitati congruis monumentis. De poſteriori verò Virginum genere, actum eſt aliàs copioſiùs.

SACRARVM VIRGINVM DVPLEX GENVS.

p Greg. Naz. ad Hellen.

q Ambr. de Virg. lib. 3

r Id. ad virg. lapſ. c. 6.

V.

AMBROS. COMPONIT CLERVM, ET CORRIGIT PRAVOS VSVS.

ſ Id. 1. de Offic. 18.

Qui autem hoc anno ſacras Virgines ſanctis inſtitutis Ambroſius confirmare laborauit, idem poſteà abſolutam quoque Cleri diſciplinam componere ſtudens, tres egregios *de Officiis* libros ſcripſit: quibus inter alia conſtat, adeò ipſum in clericis deligendis exactum delectum adhibuiſſe, vt[ſ] quemdam à multis commendatum, hoc ſolo recipere noluerit, quòd geſtus eius plurimùm dedeceret; alterum verò in clero iam repertum, ob inſolentes inceſſus iuſſerit ne vmquam præiret ſibi. Quantùm autem ad Gentilitios mores incuriâ miniſtrorum coalitos, quantocyùs extirpandos incubuerit, teſtis, eſt ipſius declamatio[t] aduerſus Ianuarij Calendas ſuperſtitioſè colentes: qui & auctor extitit, vt diem illum Calendarum, quo populus Gentilis genio indulgeat, Fideles ieiunando tranſigerent. Acclamationes[u] item in Lunæ defectum fieri ſolitas, penitùs ſuſtulit. Dilationis baptiſmi vſque ad prouectiorem ætatem, prauam conſuetudinem tollere omninò contendit[x]; ſicut & id ipſum præſtare ſtuduiſſe apud Orientales, Baſilium, Gregorium Nazianzenum, atque Nyſſenum, ipſum de baptiſmo editæ orationes ſignificant. Inſupérque piorum conuiuia, *Agapes* nominata, in Eccleſiis peragi conſueta aboleuit[y], quòd imaginem quamdam Parentalium Gentilium repræſentarent: cuius poſteà exemplo S. Auguſtinus eadem in Africanâ Eccleſiâ auferenda curauit[z].

t Id. ſerm. 30.

u Id. ſer. 82

x Id. ſerm. de ſanct. & alibi.

y Auguſt. 6. Confeſ. 2.

z Conc. Carthag. III. ca. 39. Aug. ep. 64.

IESV CHRISTI
An. 378.
DAMASI
An. 12.
Valentis 15.
Gratiani 12.
Valentin. II. 3.

I. S. Basilius moritur.

ANno Chriſti trecenteſimo ſeptuageſimo octauo, Valente ſextùm & Valeotiniano ſecundùm Augg. Coſſ. ipſis Calendis Ianuarij, *S. Baſilius* anois octo, meoſibus ſex & diebus ſexdecim io Epiſcopatu functus, (vt ex iis quæ ſuprà in eius electione dicta ſunt, conſtar) feliciter ad Deum ex hâc vitâ migrauit, maximo omnium non ſolùm Catholicorum, ſed etiam ethnicorum, ac Iudæorum, aliorúmque exterorum luctu, tantóque funere à ſuis Cæſarienſibus elatus eſt, vt præ nimiâ homioum propulſione, plurimi extincti fuerint. quod tradit Gregorius Nazianzenus, eios obitum pluribus tractans & deflens luculentâ illâ ratiooe funebri, quâ poſteà eiuſdem Magni Baſilij res geſtas contexuit; digno plauè atque nobili monumenro, viuæ inſtar ſtatuæ, in quâ cùm Baſilij egregia relucet imago, tum Gregorij excellens exprimitur artificium.

Laudatur a pluribus.

Laudauit pariter eumdẽ oratione funebri, ipſius germanus Gregorius Nyſſenus; necnõ magnus ille Syrus Ephræm diaconus Edeſſenus; multis eum ſummiſq; efferens præconiis, quem diuini Spiritûs ſciret apertâ teſtificatione laudatum. Siquidem (vt idem Nyſſenus eſt auctor, & eius Vitæ Acta reſtantur) cùm Baſilium conuenit, vidit ſuper eius dextram, inſidentem columbam (quam hieroglyphicum Spiritûs ſaocti nemo neſcit) eidem concionanti ſermonem ſuggerentem. Tradit verò Nazianzenus, tantâ Baſilium refulſiſſe claritudine, vt eum omnes, tamquam omnibus numeris abſolutiſſimum, ſibi proponerent imitandum exemplar; perfecta exiſtimantes quęcumque eius dicta, vel facta, necnon & geſtus omnes, atque adeò eos, quibus ei natura minùs fauiſſet: Et qui monachis, ac clericis, laiciſque viuendi regulas præſcripſiſſet; ipſum factum formam omnibus, tunicâ vnâ & pallio vno cootentum humi cubuiſſe, panéque ſolo, & ſale, atque aquâ purâ, pro victu vſum eſſe. Vt non ſit mirandum, ſi infirmâ frequenter (quod ipſemet ſuis ſæpè epiſtolis teſtatur,) vteretur valetudine.

II. Eius scripta.

Quod autem ſpectat ad eius Scripta; præter pauca illa quæ S. Hieronymus [a] relegit, longè plura eum elucubrâſſe, ex Caſſiodoro [b] poſſumus intelligere, dum Baſilium numerat inter eos Græcos Scriptores, qui à principio ad finẽ vſque diuinam Scripturam ſunt interpretati. Extántque eiuſdem complura decreta, quæ Eccleſiâ Orientalis piè ſanctéque obſeruanda ſuſcepit. Res autem ab eo geſtas, ſcriptas eſſe ab Helladio ipſios diſcipulo, qui & eidem in Epiſcopatu ſucceſſit, auctor eſt S. Ioannes [c] Damaſcenus; ſed non extant: quæ autem Amphilochij falſo nomine fertur eiuſdem Vita, haud digna ſatis habetur cui fides adhibeatur.

Eius effigies.

Ceterùm ex anonymo codice Vaticano conſtat, Baſiliom fuiſſe procero habitu corporis & recto, ſiccum, gracilem, colore fuſco, vultu ſubpallido, iuſto naſo, ſuperciliis in orbem inflexis & adductis, cogitabundo ſimilem, paucas habentem in vultu rugas, eáſque renidentes; genis oblongis; temporibus aliquantùm cauis, promiſsâ barbâ; & mediocri canitie. Quibus conſentit Gregorius [d], dum ait ipſum fuiſſe pallidum, barbatum, & cogitabundum.

III. S. Ephraim obitus.

Hoc item anno, idem quem modò nominauimus, *S. Ephram* diaconus Edeſſæ, ex hâc vitâ diſceſſit Calcodis Februarij (vt Latini habent) vel (vt Græci eius diem oatalem colunt) duodetrigeſimo die eiuſdem menſis Februarij. Extat peregregia eiuſdem oratio ab eo iam proximè morituro aſtantibus fratribus habita, quæ eâ de causâ *Teſtamentum Ephram* eſt appellata: quâ diuinam hæreditatẽ ſanctis admonitionibus conſignatam, ſuis poſſidendam reliquit; atque inter cetera de vitandis hæreticis plurima inculcauit, nominans inter alios *Vitalianos*, oempè illos, qui à Vitale Antiochepo Apollinariſtarũ Epiſcopo ita vocati erant. Eodẽ verò Teſtamento, illud perfectæ humilitaris, quam viuens præ ceteris virtutibus excoluit, egregium ſpecimen dedit; dum magnâ conteſtatione prohibuit, ne exhiberi ſolita ſãctis viris ſumptuoſa fuoera, exanimi ſuo corpori impenderentur; cùm tamen illa poſtrema, quæ à Sanctâ Eccleſiâ pro ſalute animarum præſtari conſueuerunt officia, nempè Preces & Sacrificia, ea ſibi impendi ſolicitiùs poſtularit.

Postulator ari pro se post obitum.

Eius autem lucubrationes, quòd Syro eſſent idiomate coſcriptæ, haud confeſtim Græcorum aur Latinorum Eccleſiis innotuêre: nam S. Hieronymus [e] vnius tantùm voluminis meminit, quod ex Syro in Græcum tranſlatum accepit: pedetentim autem alia complura per Græcorum alueos in Latinam Eccleſiam confluxêre.

Eius scripta magni habita.

Tanti autem ab antiquis facta eſſe, idem tradit Hieronymus, vt poſt lectionem Scripturarum publicè io quibuſdã Eccleſiis recitarentur. Quòd verò dicatur presbyter à S. Baſilio ordinatus, minimè aſſentiri poſſumus; cùm præter alia quæ repugnant, haud eſſet Baſilij iuris Syrum hominem ordinare. Ceterùm cùm aliquando [f] ad Epiſcopatum quæreretur, in forum curſitans, primò furorem ſimulauit, mox fugam capiens, tantiſper latitauit, dum alius loco crearus eſſet Epiſcopus. Extat verò Gregorij Nyſſeni oratio in die eius anniuerſariâ habita, quâ ipſius planè admiranda primordia, frequentéſque viſiones & ſigna, atque alias memoria digniſſimas res ab eo geſtas complexus eſt.

IV. Ambrosius scribit de fide ad Gratian.

Hoc eodem anno Gratianus Imp. cùm expeditionem aduerſus Gothos Thracias deuaſtantes, ſuppetias Valenti patruo laturos pararet; in ipſo fermè militari procinctu, quo ſcuto fidei meliùs quàm qoibuſvis armis ſeruaretur incolumis, petiit à S. Ambroſio libellum fidei: eùm ille duos ſcripſit *de Fide* libros; quibus & tertium poſteà addidit: in quibus [g] etiam victoriam illi certam vaticinatur, ex propheria Ezechielis [h] aduerſus *Gog*, quam de Gothis intelligendam docet. Eam tamen ipſius interpretationem haud in omnibus probauit S. Hieronymus [i]. Sed & S. Proclos [k] Epiſcopus Conſtaotinopolitanus vaticinium illud Ezechielis de Gog, ad aliam de barbaris victoriam ſub Theodoſio Iuniore aptauit. Eaque de re conſulendus etiam S. Auguſtinus [l].

V.

Porrò auctor eſt Ammianus [m], Leotienſes, polum

a Hieron. de Script. Eccl.
b Caſſiod. præf. lib. Inſtit. diuin. lect.
c Damaſc. orat. 1. de Imag.
d Greg. Naz. orat. in laud. Baſil.
e Hieron. de Script. Eccl. in Ephram.
f Soz. lib. 3. cap. 15.
g Ambroſ. de fid. ad Grat. li. 2. propè fi.
h Ezech. 38.
i Hier. præf. in Ezech. ad Euſtoch. & quæſt. 1. in Geneſ.
k Ap. Socr. lib. 7. c. 43.
l Aug. 20. de ciuit. 11.
m Am. l. 31.

GRAT. VINCIT ALEMANNOS.

pulum Alemannicum, auditâ expeditione Gratiani aduerſus Gothos ſuſceptâ, moræ impatiétes, antequàm ille è Galliis recederet, huius anni menſe Februarij Rhenum gelu peruiũ depopulaturos Gallias tranſiiſſe; ſed illum aduerſus eos ingenti animo, & incredibili celeritate, dirigentem paratas ad bellum Orientale copias, eoſdem apud Argentariam immenſâ clade affeciſſe; eâque victoriâ gentes hebetâſſe Occiduas: inde verò pari celeritate Thracias petentẽ, Sirmium vſque perueniſſe: adoleſcentem (vt vocat) præclaræ indolis, facundum, & moderatũ, & bellicoſum, & clementem; ad æmulationem lectorum progredientem Principum, dum etiam tum lanugo genis inſerperet ſpecioſa.

VI.

a Socr. lib. 4. cap. vlt. Soz. lib. 6. c. 39.

VALENS PROGREDITVR ADVERSVS GOTHOS.

Interim Valens, poſt reditum Antiochiâ Cõſtantinopolim, paucos dies (vt ait idem Ammianus) in eâ vrbe moratus; populo ſeditionem mouente, quòd [a] cùm Gothi Thraciam populati, & ad vſque ſuburbia progreſſi, iam ipſa vrbis mœnia oppugnare aggrederentur, tamen ipſe, quaſi nihil hæc ad eum pertineret, Ludis Circenſibus otioſus intereſſet; variis tandem contumeliis pulſatus, minatúſque, ſi rediret, ſe populum earum cauſâ probè vlturum, aduerſus Gothos egreſſus eſt, & ad Melantiada villam Cæſarianam cum copiis quieuit. Vbi accepto nuntio de Alemannis victis à Gratiano, eiúſque aduentu Sirmium cum exercitu; eiuſdem gloriæ æmulus, quaſi ad maiorem certámque proficiſceretur ipſe victoriam, Hadrianopolim venit; ibique Legatum Phritigernis Gothorum Regis, presbyterum Chriſtianorum excepit, rogantem honeſtis conditionibus pacem. Sed ipſe mali dæmonis impulſu, & legationem Goth. Regis inanem remiſit, nec Gratianum proximè adfuturum expectandum putauit, licèt præſtantiſſimi duces id ſuaderent. Itaque in pugnam incautè proſiliens, ſuis mox in fugã conuerſis, & ipſe fugiens, intérque gregarios milites latens, ſagittâ percuſſus eſt, delatúſque à ſuis in agreſtem caſam: quam intùs occluſam, cùm in eâ expugnandâ barbari in prædam effuſi terere

VIVVS CREMATVR.

tempus haud vtile ſibi putarent, ſuppoſitis lignis & ſtipulâ incenderunt: inque eâ Imperatorem cum omnibus quos ſecum habebat combuſſerunt, quinto Idus Auguſti; eiuſdem Valentis quinquageſimo ætatis anno, Imperij decimoquarto, adiectis menſibus quatuor & diebus aliquot. Hæc omnia pluribus Ammianus [o]: eadémque fermè Ruffinus [p], Socrates [q], Sozomenus [r], Theodoretus [ſ] ac breuiter S. Hieronymus in fine ſui Chronici; meminitque item S. Chryſoſtomus [t]. Acciditque appoſitè iuſto Dei iudicio, (quod Oroſius [u] notauit) vt quos Valens Gothos ex fide Catholicâ ad ſectam Arianam capeſſendam adduxiſſet, immò conditione pactâ icti fœderis coëgiſſet; vt ſuo loco vidimus; ab iiſdem flammis vltricibus cremaretur, atque inſuper (quod notauit Hieronymus) ſepultura priuaretur, dignis ſuppliciis impiorum.

o Am. l. 31. p Ruff. lib. 2. cap. 13. q Socr. lib. 4. cap. vlt. r Soz. lib. 6. cap. vlt. ſ Theod. lib. 4. cap. 31. t Chryſ. ad Vid. iun. u Oroſ. lib. 7. cap. 33.

VII.

x Nic. lib. 11. cap. 50. y Theod. lib. 4. c. 30. z Zon. Annal. part. 3.

Addit Nicephorus [x], Iſacium monachum agentem Conſtantinopoli, Valentis interitum ac genus mortis eâ ipſâ horâ quâ contigit retuliſſe. quem & Theodoretus [y] ait, ipſi Valenti Conſtantinopoli exeunti necem prædixiſſe, & exercitûs internecionem, niſi deſiſteret ab impietate, & Epiſcopos Orthodoxos Eccleſiis ſuis reſtitueret. Refert quoque Zonaras [z] oraculum de loco mortis eius: narrátque Ammianus multa, quæ præceſſerunt ſigna eiuſdem prænuntia; vt inter alia, vulgi clamores Antiochiæ editos, *Viuus ardeat Valens.* Sed & illam cladem ob perfidiam atq; hæreſim Imperatoris acceptam, tótque aliis tantiſq; malis exagitatum eſſe Romanum Imperium, ſanctiſſimi viri teſtati ſunt, Gregorius [a] Nazianzenus, Ambroſius [b], & Oroſius [c]; atque ipſimet in faciem generosè exprobrauit, paulò ante hoc vltimum prælium, Traianus [d] Dux fortiſſimus, cùm ab eo conuitiis laceraretur, quòd ab hoſtibus quâdam aliâ pugnâ ſuperatus fuiſſet: qui & eodem vltimo prælio fortiter pugnans interiit. Ceterùm auditâ clade Orientalium, exercitus Occidentalis ad tempus Sirmij conſedit, donec aduerſus victores Gothos maioribus fulciretur auxiliis.

PERIT OB HÆRESIM.

a Greg. Naz. orat. de pace b Ambroſ. de fid. ad Grat. lib. 2. c Oroſ. lib. 7. cap. 33. d Ap. Theod. lib. 4. c. 29

VIII.

SARRACENI LIBERANT CONSTANTINOPOLIM

e Am. l. 31. f Socr. lib. 5. cap. 1. g Soz. lib. 7. cap. 1. h Hier. ep. 3. ad Heliod.

Cùm intereà veluti miraculo accidit, vt præſtò fuerint Saraceni, iam anteâ (vt vidimus) per Moyſen Epiſcopum Chriſtiani Orthodoxi facti: qui à Mauiâ Reginâ miſſi, eoſdem Gothos Conſtantinopolim obſidione cingentes procul fugârunt; ſicut Ammianus [e] Socrates [f], atque Sozomenus [g] narrant. Additque Ammianus receſſiſſe ex his regionibus perfractos Gothos, atque retrogreſſos deueniſſe vſque ad Iulias Alpes. Eoſdem verò palabundos, omnia quæ ſibi occurrerent, deuaſtâſſe; S. Hieronymus [h] ſcribit; dum non has tantùm hoc anno illatas per barbaros clades, verùm alias ſimul congeſſit, quæ poſteà per quatuor luſtra acciderunt. Qui & alibi [i], patriam ſuam Stridonem ciuitatem eadem Gothorum incurſione ſubuerſam fuiſſe tradit. Sed quantùm roboris eſſet ad barbaros, eoſdémque hæreticos propellendos, fides Catholica etiam in homine inermi, ſatis apparuit in *S. Acholio* Epiſcopo Theſſalonicenſi; quem eoſdem ſæpè his temporibus ab ingreſſu eius ciuitatis repreſſiſſe, ac peſtilentia precibus ſuis affectos, pacem rogare coëgiſſe, S. Ambroſius [k] eſt teſtis.

i Id. de Script. Eccl. S. ACHOL. GOTHOS REPRIMIT. k Ambr. ep. 59.

IX.

GRATIANVS RESTITVIT ECCLESIAS ORTHODOXIS. l Soz. lib. 5. cap. 1.

Porrò extincto Orthodoxæ fidei perduelle Valente, facultas omnibus Epiſcopis Catholicis data eſt, expulſis Arianis qui in eorum locum ſubrogati fuerant, ad ſuas reuertendi Eccleſias: idque lege à Gratiano Imp. latâ, quâ de cetero omnibus (vt ait Sozomenus [l]) conceſſit liberè quamcumque religionem ſectari, exceptis Manichæis, Photinianis, & Eunomianis. Satis namque viſum eſt, vlceroſum morbum pedetentim curare: hócque primo initio fidem Catholicam poſtliminio reſtituere; atque illas hæreſes quæ execrabiliores haberentur comprimere. Meminit quoque eiuſdem legis Socrates [m]: ſed expreſſiùs Theodoretus [n], dum ait eâ pariter Gratianum iuſſiſſe, vt Eccleſiæ iis traderentur, qui Damaſi Epiſcopi Romani communionem amplexarentur. Vt autem ea lex maiorem haberet auctoritatem, ſubdit Theodoretus, Gratianum miſiſſe in Orientem Ducem Saporem magni nominis virum, ad eamdem executioni mandandam, & Arianos ab Eccleſiis eiiciendos: eumdémque Saporem Antiochiæ edictum promulgâſſe, cuius occaſione Concilium celebratum eſt.

m Socr. l. 5. cap. 2. n Theod. lib. 5. cap. 2.

X.

CONCIL. ANTIOCH.

Qui igitur Valentis primùm edicto ab exilio reuocati fuerant, & Gratiani ſanctione ſuas ſedes recepêre Epiſcopi Orthodoxi; mutuo conſenſu hoc anno menſe Septembris, (nimirùm nono menſe ab obitu Baſilij, vt teſtatur Grego-

rius

Digitized by Google

o Greg. Nyſ. ep. ad Olymp. de obit. Macrin.

MELET. ET PAVLINI CONCILIATIO.

p Socr. lib. 5. c. 5.
q Soz. lib. 7. c. 3.
r Theod. lib. 5. c. 3.

rius ° Nyſſenus qui interfuit (*Antiochiæ*) CONCILIVM celebtârunt, vt proſtratæ Oriẽtali Eccleſiæ patihus votis conſulerent. Ac ptimùm ſchiſma illud Eccleſiæ Antiochenæ inter Paulini & Meletij partes, quod vniuerſam Eccleſiá diuidere potuiſſet, ita tollendom cenſuerunt, ambahus partihus cõſentientihus, vt cùm alteruter ex duobus, Paulinus vel Meletius decederet, qui ſuperſtes eſſet, nullo alio in locum demortui creato ſucceſſore, ſolus remaneret Epiſcopus: ad quod præſtandum iureiurando adegerunt ſex primores eiuſdem Eccleſiæ preshyteros, qui propinquiores ad eum gradum cõſequendum eſſe viderẽtut. Teſtâtur id Socrates ᵖ, Sozomenus ᵠ, & alij eos ſecuti: quibus potiùs ſtandum eſſe quiſq; iure ſentiet quàm Theodoreto ʳ, cetera quidem veraci hiſtorico, aut rem iſtam aliter geſtam narrâti in fauorem Flauiani Antiocheni preshyteri; cuius poſteà partes, cùm is contra iuſiurandum ſuffectus eſſet in locum Meletij, idem Theodoretus, Paulino infenſus; ſectatus eſt. Nam & quod ihidem hâhet de Sabellianiſmo Paulino obiecto, meram fuiſſe aduerſariorum ealumniam ſuperiùs vidimus. Cui ſ quidem & Damaſum Romanum Pontificem, S. Athanaſij cum eodem cõmunione inductum, fuiſſe Formatarom communicatione iunctum, certum redditur ex literis S. Baſilij ſſ, ad Terentium. Immò & eumdem tantæ apud Damaſum fuiſſe æſtimationis, vt qui ad Eccleſiá recipiendi Antiochiæ eſſent, ipſe eiuſdem Paulini athitrio crederet; ſatis prohat epiſtola ᵗ ipſius Damaſi ad enndem Paulinum de Vitale ſcripta, de quâ ſuperiùs. Cùm alioqui Meletio ſemper fauiſſent omnes fermè Orientales Orthodoxi Epiſcopi, tum ob multiplicia quæ paſſus eſſet oh fidem Catholicam exilia, tũ quòd Paulinus ordinatus fuiſſet à Lucifero Occidentali homine.

ſ Habet hac Baron. an. 372. num. L. & ſeqq.
ſſ Ad Baſil. in vlt. edit. Nucian ante canon. ep.
t Ext. Tom. 1. Concil.

XI.

u Ap. Theod. lib. 5. c. 9.

DECRETÆ LEGATIONES AD VISITANDAS ECCL.

Rursùm verò in eodem Concilio recognitam fuiſſe rectam fidei regulam, ac ſtabilitam; itémque hæreſihus nuper obortis putà Apollinariſtarum, anathema dictum; apparet ex Synodicâ epiſtolâ ᵘ Concilij Conſtantinopolitani ad Damaſum. Præterea (quod maximi ponderis negotium viſum eſt) decretæ ſunt Legationes complures ad viſitandas Orientis Eccleſias: ad quod opus electi, qui præclarioris nominis in eâ Synodo interfuiſſent Epiſcopi; nempè Gregorius Nyſſenus, Euſebius Samoſatenos, Meletius Antiochenus, & Gregorius Nazianzenus; quem aliquot annis ah obitu patris Seleuciæ apud S. Theclam commoratum, puto inde abductum eſſe à Meletio, cùm ab exilio ex Armeniâ rediit Antiochiam.

XII.

S. MACRINÆ PIVS OBITVS.

Et quidem Legationis imprimis *Gregory Nyſſeni*, teſtis eſt ipſemet in tractatu *De Peregrinatione Ieroſolymitanâ*, dum ait ſe à Concilio delegatum fuiſſe ad emendandam Eccleſiam Arabiæ. Paritérq; in epiſtolà ad Olympiũ monachum de ohitu S. Macrinæ ſororis ſuæ, virginis in monaſterio agẽtis, meminit miſſionis ſuæ ad res componendas Eccleſiæ. Quo tempore per viſum admonitus de proximè futuro eiuſdem ſororis ſuæ tranſitu, ad eam diuertit; & ex iis quæ tunc cum eâ diſſeruit, lihrum illum aureum conſcripſit *de Anima & Reſurrectione*, in quo eamdem oh inſignem eius eruditionẽ nominat ſæpè magiſtram De cuios hereditate ipſe locupleratus annulo ferreo, habente ſuh palâ particulam Ligni S. Crucis, quem ipſa ſemper adhærentem cordi, vnà cum ferreo Crucis ſigno, geſtare conſueuerat. Quantâ verò eminetet illa vitæ ſanctitate, ex eâdem epiſtolâ ad Olympium, vhi & hæc continentur, poterit quiſque abundè cognoſcere.

XIII.

x Theod. lib. 5. c. 4.

EVSEBII SAMOSAT. MARTYRIVM.

Quod autem ad reliquorum Legationes attinet, narrat Theodoretus ˣ, *Euſebium* Syriam ac Meſopotamiam peragrâſſe, multóſq; ibi ſacerdotea Catholicoa Eccleſiis ah Arianis ohſeſſis Epiſcopos conſtituiſse; quouſque tandem in Dolichâ oppidulo eum mulier quædã Ariana, tegulâ è ſuperiori loco in eius caput deiectâ occidit: pro quâ tamen, antequàm expiraret, adſtantes iureiurando obſtrinxit, ne quid penitùs mali ei inferrent. Cuius præſtantiſſimi Præſulia iugem memoriam, cùm Orientalis cùm Occidẽtalis Eccleſia martyrij titulo annuè celebrate cõſueuit. *Meletium* verò Legatione ſuâ fungentem, multos pariter variis in locia ordinâſſe Epiſcopos, idem auctor ʸ teſtatur: Eáq; peregrinatione monachos ſibi ſubditoa inuiſentem, inueniſse ᶻ inter alios, *Symeonem Stylitam* hahitationem ſihi ſuper columnam ſtatuiſse; & cùm eumdem vinctum quoque arctè ferro ſpectaſſet, accito fahro ſolui iuſſiſse ferri vincula, illud addendo, *Amanti Deum homini ſatis pro vinculo eſſe mentem*; in ceteris autem eum ah inſtituto minimè dimouere voluiſse. Sed de Symeone plura inferiùs.

y Theod. ibi.
z Id. de Vit. Patr. c. 26.

SYMEONIS STYLITÆ INSTITVTVM.

XIV.

GREGOR. NAZ. MISSVS CONSTANTINOPOLIM.

Iam verò ad *Gregorij Nazianzeni* Legationem veniamus; quò ille doctior atque ſanctior aliis extitit, eò ad difficiliorem prouinciam miſſus eſt; nimirùm ad Conſtãtinopolitanæ Eccleſiæ, ſolo fermè ab hæreſi proſtratæ, reparandas ruinas. Quòd enim haud ſpontè profectus fuerit, ſed coactus ab Epiſcoporum conuentu, Catholicis qui reſidui erant Conſtantinopoli id maximè flagitantihus, ipſe plutibus locis cõteſtatur ᵃ. Ex quibus etiam conſtat, non ante hoc tempus eiuſmodi illuc profectionem cõtigiſse: licèt Gregorius preshyter, qui encomiaſticâ oratione vitam eius tractauit, itémque Nicephorus ᵇ, & alij eos ſecuti, ad longè anteriora tempora eamdem referant. Cùm autem peruenisſet Conſtantinopolim, initio (vt ait ᶜ) clandeſtinè docuit ob ſummam ferociam Arianorum; quorum referta erat ciuitas ſub Ariano Epiſcopo præpotente Demophilo. At diuino planè miraculo factum, vt domus illa, in qoam primùm diuertit, (erat ea Nicobuli, eiuſdem Gregorij affinis) in Eccleſiam conuerteretur, quæ ab eodem Gregorio vocata eſt *Anaſtaſia*, quòd (vt idem ipſe ᵈ teſtatur; ex quo redarguas aliter ᵉ ſentientes:) compreſſa & extincta in eâ ciuitate fides Catholica, ibi excitata reuixerit: quam & ob loci anguſtiam, ſæpè *Bethleem* nominauit; ſed eam poſteà Marcianus Oeconomus amplioribus ſpatiis dilatauit, vt videbitur ſuo loco. quã & in honorem ſanctiſſimæ Dei-Genitricis dicatam fuiſse, Sozomenus ſcribit. In eâ verò ipſe Gregorius quinque illas inſignes *de Theologia* habuit orationea (ex quihus & nomen eſt THEOLOGI conſecutus) quibus exultantes & inſultantes repreſſit hoſtes. Cùm autem detectus eſset, ſuſcepiſse patrocinium Catholicæ fidei, mox ſenſit Arianos infeſtos: qui eò furoris adacti ſunt, vt eum non ſolùm hæreticum & maleficum inclamarent, ſed etiam vt talem lapidibus impeterent, rapeténtque ad tribunal, ingenti hæc conſtãtiâ ac ſummâ patientiâ ſuſtinentem:

a Greg. Naz. carm. de Vit. & carm. 4. Epiſ. & or. ad Arian.
b Nic. in Chron.
c Greg. Naz. orat. in Maxim.
d Id. orat. ad 150. Epiſc. & in Somn. Anaſt.
e Greg. presb. & Soz. l. 7. c. 5.

GREG. VNDE DICTVS THEOLOGVS.

nentem: quod ipſemet teſtatur in carmine de Vitâ ſuâ.

XV. ALTERCATIO DE HYPOSTASIBVS.

Sic namque res ſe habebat hoc tempore, vt quòd reciperetur ab omnibus nomen *Hypoſtaſis*, hactenus pro ſubſtantia vſurpatum; qui tres hypoſtaſes dicerent, ac proinde tres ſubſtantias vel ſubſiſtentias prædicarent, trium deorùm aſſertores inclamarentur: ſicut econtrà qui eam vocem non reciperent, ab iſtis nominarentur Sabelliani, vt ſuprà vidimus in Paulinum Antiochenum factum; & vt idipſum Hieronymus ſibi [f] obiectum queritur: quem non quidem hæretici, vt multi putârunt, ſed ſtudioſi Meletij, (ſi quidem ipſe cum Romano Pontifice, Paulino fauit) adeò quaſi Sabellianum exagitarunt, vt coactus fuerit (quod ait) ex eremo recedere. At planè conſilio Dei hoc totum factum eſt; vt ſub modij anguſtiâ lucerna latens; ſuper candelabrum in Eccleſiæ amplitudine collocata, longè latéque ſplendoris ſui radiis effulgeret. Quoto verò potiſſimùm anno Domini ex eremo egreſſus ſit, haud certò affirmare poſſimus. Sed inde Ieroſolymam petiiſſe, antequàm Romam veniret ad Damaſum, ex ipſiuſmet poſteà aſſertione [g] probatur, dum ait, ſe Româ recedentem poſt obitum Damaſi, poſtliminio reuerſum Ieroſolymam. Cùm autem illic moraretur, totum fuiſſe in rebus Hebraïcis perſcrutandis, intelligi poteſt ex eius ad Damaſum eo tempore datis literis [h]: ſed & Damaſum crebris eumdem diuinæ Scripturæ quæſtionibus pulsâſſe, aliæ eius [i] ad ipſum Hieronymum literæ docent.

f Hieron. ep. 77. ad Marc. presb. Chalcid.

HIERON. PETIT IEROSOLYM.

g Id. ep. 99. ad Aſel. & præf. ad Paulin. in Didym. comment. de Sp. S.

h Id. ep. 125.

i Ap. Hier. ep. 124.

XVI. ORDINATVR PRESB. A PAVLINO.

Placuit autem Paulino, eumdẽ ordinare presbyterum: cui tamen ſic ipſe aſſenſit, vt nihilominùs conteſtarẽtur ſe nolle alicui adſcribi Eccleſiæ; quippe qui nolẽs deſerere monachatum, liberum ſibi eſſe vellet quò luberet pergere. Id enim ipſemet teſtatus eſt ad Pammachium [k] ſcribens, cùm à Ioanne Epiſcopo Ieroſolymitano ei Eccleſiæ ſubiici tentaretur. Aitq; de illo Epiphanius [l], nec precibus adduci vnquã potuiſſe, vt vel ſaltem in monaſterio ſacerdotis muneri alligaretur. At ſi, quod pleriq; dicunt, is à Damaſo fact[us] eſt Cardinalis tituli S. Anaſtaſiæ; cur cùm redigi tentaretur à Ioanne ſub Eccleſiâ Ieroſolymitanâ, non æquè excepit, ſicut de ordinatione à Paulino factã, ita de Cardinalatu Eccleſiæ Romanæ? Vel cur ex illâ primitùs à ſe factâ conteſtatione Paulino, ſe omninò liberum eſſe declarauit, ſi interim in titulum Cardinalis à Damaſo cooptatus eſt? Neq; enim Cardinalis quis vnquam ſine titulo Eccleſiæ particularis eſſe potuit. Nec eſt quod fingere quis poſſit, Hieronymum poſtquàm recuſauit adſcribi Eccleſiæ Ieroſolymitanæ, venientem Romam id accepiſſe à Damaſo: nam illa, quâ hæc refert, ad Pammachium epiſtola (vt ibi teſtatur) ſcripta eſt decimotertio anno poſt ſuum Româ reditũ Ieroſolymam, totidémque & ampliùs poſt obitum Damaſi. Sed quid eſt, quòd eam dignitatem conſecutum volunt, quòd intimè Damaſo inhæreret? Quaſi verò neceſſe fuerit, omnem qui ab epiſtolis eſſet Sũmo Pontifici (hoc enim munere poſteà functum Hieronymum apud Damaſum, ſuo loco dicetur) fuiſſe Cardinalem; cùm de S. Proſpero certum ſit [m], in eodem miniſterio vſui fuiſſe S. Leoni, nec tamen Cardinalem extitiſſe. Ceterùm auctores [n] illis, qui hanc dignitatem Hieronymo adſtruere conantur, præter quod incerti ſunt, & plerumque recentiores; multis prætereà ſcatent mendaciis, vt nulla iis fides tutò adhiberi poſſit.

K Id. ep. 61.

l Ap. eumd. ep. 60. ad Ioan.

NON FVIT CARDINALIS ROM. ECCL.

m Gennad. de Vir. illuſt. c. 84.

n Ap. Aug. ſerm. 24. ad Fratr. de erem. Mi. erol. cap. 21. Vit. S. Hier. ap. Hier. tom. 9.

[Egit etiam de his Baronius an. 382. num. XXV. Sanè tamen Pelagius PP. Secundus in Epiſtolâ ad Eliam Aquileienſem, (ſeu potiùs Gregorius Magnus eam Pelagij nomine, vt putatur, ſcripſerit) quam longè poſt hæc à ſe ſcripta, Baronius acceptam à Nicolao Fabro edidit in Append. Tom. IX. inſerendam, anno 586. disertè paulò ante finem vocat Hieronymum, *noſtræ Eccleſiæ presbyterum*; h. e. Romanæ. An quia diù Romæ vixit presbyter, inſeruiens Pontifici, etſi non in eius Eccleſiæ clerum optatus? An verò potiùs, quia cùm patriâ Dalmata, ſiue Illyricus eſſet, nomine pertineret ad ſpecialem Romani Pontifici Patriarchatum?]

IESV CHRISTI
AN. 379.

DAMASI
AN. 1.

GRATIANI 13.
VALENTIN. II. 4.
THEODOSII 1.

I. CONSVLATVS AVSONII GALLI.

ANNVS Chriſti trecenteſimus ſeptuageſimus nonus, Auſonium, Gallum & Olybrium habuït Coſſ. ordinarios. Eiuſmodi namque primario honore Gratianus Aug. Auſoniũ magiſtrum ſuum, egregium Rhetorem ac poëtam ornare voluit; probè ſciens, magiſtris æquè ac parentibus haud dignam meritis vicẽ referri poſſe. Ceterùm rependit ei pro munere & ipſe Auſonius [a] egregiã gratiarum actionem, quam coram eodem Imperatore & ampliſſimo Senatu Sirmij dixit. Fuiſſe autem ipſum Chriſti cultorẽ, pluribus eius declaratur carminibus, quibus vel diuinum numẽ deprecatur, vel Paſchalia feſta celebrat: immò qui & à tenellis vnguiculis, à Chriſtianis ſacris virginibus [b] ſuis materteris educatus eſt, par eſt credere imbutum fuiſſe ab eis etiam pietate: cùm tamen negari nõ poſſit, eumdem tum de diis, tum de rebus amatoriis quamplurima ceciniſſe, more poëtarum; ob eámque cauſam viſum eſſe nonnullis potiùs Gentilem quàm Chriſtianum.

a Auſon. Grat. act. pro Conſul.

AVSONIVS FVIT CHRISTIANVS.

b Auſon in Parental. epigr. 6. & 26.

II.

Ipſo igitur Conſule, Gratianus proximè ſpectãs imminentes in cladem totius Romani Imperij Gothorum turmas; cùm ipſe reuocaretur in Gallias ob Alemãnos iterùm rebellãtes, publicæ potiùs proſpiciẽs vtilitati, quàm priuatæ, & (vt loquitur Auguſtinus [c]) auidior fidæ ſocietatis, quàm nimiæ poteſtatis; ibidem Sirmij, publicis comitiis militaribus, die decimâ ſextâ [d] menſis Ianuarij, in locum Valentis defuncti THEODOSIVM Orientis creauit Imperatorem inſignem militiâ ducem, annum agentem ætatis trigeſimum tertium; qui tempore Valentiniani Senioris (vt ſuperiùs vidimus) inuidiam paſſus, & ad necem quæſitus, ſeruatus fuit magno Dei conſilio ad erigendum collapſum Romanum Imperium. Cuius parentes ſomnio monitos, nomen ei tamquam bonorum futurorum prænuntium ſacrauiſſe, vt *Theodoſius*, quaſi Adeodatus, diceretur, auctor eſt Aurelius Victor: qui cum patre Honorio, matre Thermantiâ, genere Hiſpanum, originem à Traiano traxiſſe, eidémque formâ corporis, atque etiam moribus, exceptis vitiis, ſimillimum fuiſſe dicit. Verùm patrem eius non Honorium fuiſſe, ſed

c Aug. 5. de ciuit. 25.

d Socr. lib. 5. c. 2.

THEODOSIVS CREATVR IMP.

Theodoſium

e Amb. or. in ſunc. Theod. f Oroſ. lib. 7. cap. 33. g Marcel. in Chron. h Zoſ. lib. 4. i Claud. de 4. Conſul. Honor.

Theodoſium, Ambroſius[e], Oroſius[f], Ammianus, & alij teſtantur: partiam verò Marcellinus[g] ponit Italicam; ſed Zoſimus[h] Caucæ in Gallæciâ natum tradit. Vnus hic inter tot tantóſque Imperatores inuentus, ſententiâ Claudiani[i], qui non generis dono, non ambitione, potius fuerit purpurâ, ſed ipſa ſe vltrò ei ſupplex obtulerit; adeò vt hic ſolus meruerit regnare rogatus.

III.

k Theod. lib. 5. c. 5.

VICTORIÆ THEODOSII, ET GRATIANI, DE BARBARIS.

Porrò de creatione Theodoſij cerâſſe conuincitur Theodoretus[k], dum ait, ipſum nonniſi poſt adeptam ab eo victoriam de Gothis, fuiſſe creatum; túncque diuina viſione de futurâ ſuâ electione præmonitum fuiſſe, cùm viſus eſt ſibi in quiete videre Meletium Antiochenum Epiſcopum, chlamydem Imperialem inijcere, & capiti coronam pretioſam imponere. At verò reliqui omnes antiqui hiſtorici dicunt, eum anteà nominatum Auguſtum, poſteà verò cum exercitu profectum eſſe contra barbaros: quos quidem ingenti clade ab eo proſtratos eſſe, idem Theodoretus, aliíque teſtantur. Verùm Sozomenus[l] de bello nihil; ſed Gothos pacem per Legatos petentes, in amicitiam, & aliquos etiam ad militiam Rom. receptos eſſe. Addit Zoſimus, diſperſos fuiſſe in varias prouincias, ne nocerent; hácque arte detectâ Gothos clàm conueniſſe, & tantùm non cepiſſe Imperatorem captáque ingenti præda, abiiſſe trans Iſtrum, Gratianum autem profectum contra Alemannos Gallias infeſtantes, eos feliciter debellâſſe; idem Sozomenus & Zoſimus teſtantur. Qui & inſuper, Chriſtianiſſimi Principis (quo eum titulo Ambroſius[m] inſigniuit epiſtolâ hoc eodem tempore ad eum reſcriptâ, cùm is ab Ambroſio petiiſſet ſcriptionem de Spiritûs ſancti diuinitate) ſpecimen in aliis edens, hoc ipſo anno reſcriptum[n] dedit ad Heſperiũ Præfectum Prætorio, quo hæreſes omnes, legibus diuinis & Imperialibus vetitas, perpetuò conquieſcere iuſſit. Cui in Codice Iuſtinianeo[o] additur, *Hæreticorum vocabulo autem continentur, & latis aduerſus eos ſanctionibus ſuccumbere debent, qui vel leui argumento à iudicio Catholicæ religionis & tramite detecti fuerint deuiare.* Compeſcuit hoc item anno, ad eumdem Heſperium reſcribẽns[p], auaritiam cleri eorum mercaturam exercentium, quos à luſtrali collatione, nonniſi in denis vel quindenis ſolidis voluit immunes eſſe.

l Soz. lib. 7. cap. 4.

m Ambr. ep. 26.

n l. 5. C. Th. de hæret.

GRATIANI LEX ADVERS. HÆRET.

o l. 2. C. de hæret.

p l. 13. C. Th. de luſtr. collat.

IV.

HIERON. ADIIT CONSTANTINOPOLI GREG. NAZ.

q Hier. ad Pammach. aduer. Ruff. lib. 1. cont. Iouin. ep. 2. ad Nepotia. ep. 31. ad Domnion. de Script. Eccl. in Gregor. Naz. in Iſa. cap. 6.

Inter hæc autem S. Hieronymus, famâ permotus Gregorij Nazianzeni, (qui iam ex parte ferociam populi Conſtantinopolitani prædicationibus ſuis retuderat, multóſque Arianorum ad fidem conuerterat, & admirationi cunctis etiam remotiſſimis eſſe cœperat;) vnà cum collegâ Vincentio è Syria contulit ſe Conſtantinopolim. Res planè admiratione digna; hominem, quem ob inſignem eruditionem conſulerent Occidentales Epiſcopi, ipſéque etiam Romanus Pontifex[?]; tam longa difficiliáque itinera peragrâſſe, vt Gregorij eſſe mereretur auditor in ſacris Scripturis: quo poſteà ſemper magiſtro[q] gloriatus eſt. Sed quòd gloria patris ſit filius ſapiens, diſcipulúſque excellens doctrina decori ſit præceptori; ſi conferas Hieronymum cum Gregorio, veram iudices Ennodij Ticinenſis ſententiam; nempè, Hieronymum, niſi præceptorem ſuum Gregorium diceret, illo meliorem cenſeri: ſed illi applicanda eſſe bona nominatim, à quo ſumpſiſſe videntur originem. Certè namque in his quæ pertinent ad multiplicium linguarum peritiam, (quam in diuinis explicandis Scripturis, & Scriptoribus antiquis conſulendis, magni momenti eſſe nemo negârit) abſque controuerſiâ Gregorium primas dare Hieronymo certum eſt, vt potè qui profiteatur[r], etiam Latinam linguam toto Orbe diffuſam ſe penitùs ignorâſſe. Manſiſſe autem Hieronymum tribus fermè annis Conſtantinopoli ex ipſo patet[ſ], dum ait ſe ibi Gregorium Nyſſenum cognouiſſe; quem conſtat, poſt biennium ad Synodum Conſtantinopolitanum profectum eſſe.

r Greg. Naz. ep. 71. ad Poſthum.

ſ Hier. de Scrip. Eccl. in Greg. Nyſſ.

V.

MAXIMVS CYNICVS AMBIT SEDEM CONSTANTINOP.

t Id. ibid in Maxim.

Hoc item tempore *Maximus* ille Alexandrinus, ex philoſopho Cynico Chriſtianus, qui ſe iactabat martyrum filium, & pro fide exulem in Oaſis ſolitudine; inſignis hypocrita, qui & aucupari conatus gratiam Gratiani Imp. Mediolanum ad eum profectus, obtulit librum, & quidem (vt ait S. Hieronymus[t]) inſignem, de fide aduerſus Arianos: idem quaſi gloriâ confeſſionis & doctrinæ illuſtris, Conſtantinopolim veniens, à Gregorio domi ſuæ exceptus eſt, & luculentâ oratione laudatus, quæ mutato titulo in laudem Heronis ſcripta legitur: cùm tamen is doloſè veniſſet, vt exturbator Gregorio, ipſe cathedrâm Conſtantinopolitanam arriperet. Quamobrem cùm Orthodoxi, quorum in eâ ciuitate creuiſſet operâ Gregorij magnoperè numerus, in odium Demophili Ariani Epiſcopi poſtulâſſent ſibi eumdem Gregorium dari Antiſtitem; iiſdémque annuens Petrus Alexandrinus, talem eum conſtituiſſet per literas, tamen paulò pòſt idem Petrus, mutatâ ſententiâ, fauens Maximo gentili ſuo; vt eumdem ei ſedi præficeret, prætenſâ occaſione frumenti publici Conſtantinopolim deportandi, ſeptem legauit Epiſcopos: qui primò quidem Gregorio adhærentes, & ab eodem benignè ſuſcepti, atque oratione laudati, poſteà à Maximo allecti; Gregorio ægrotante foris in ſuburbano; eumdem Maximum, operâ nautarum Alexandrinorum eius auro corruptorum, noctu in ſedem Epiſcopalem intrudere conati ſunt; ac licèt ab Eccleſiâ per ſuperuenientem clerum ac magiſtratum expulſi, nihilominùs eumdem in domo cuiuſdam ſcenici, detonsâ comâ Cynicâ Epiſcopum ordinarunt: ſed cunctis iam Catholicis quàm Arianis nefandum ſcelus deteſtantibus, tandem Maximus pulſus eſt vrbe. Narrat hæc omnia fusè Gregorius ipſe in carmine de Vitâ ſuâ, & in oratione in Maximum. Ex quo redarguas eos[u], qui conati Petrum Alexandrinum excuſare, in Timotheum eius ſucceſſorem hæc cũcta reiecêre. Ceterùm Maximus à Theodoſio primùm, ad quem Theſſalonicam confugerat, repulſus[x], ac cùm inde Alexandriam rediiſſet, ab ipſo quoque Petro noua occaſione reiectus; miſer tandem lapſus eſt in hæreſim Apollinaris, eiúſque rei cauſa (vt Theodoretus[y] ait) ab Epiſcopis damnatus. Aduerſúſque eum pro Gregorio ſteriſſe quoque Damaſum Papam, auctor eſt Nicolaus Romanus Pontifex Epiſtola ad Michaëlem Imperatorem.

u Theodor. lib. 5. c. 8. Caſſiod. li. 9. c. 13. Niceph. lib. 12. c. 15.

x Greg. Naz. carm. de Vit. ſuâ.

De quo Baron. an. ſeq.

y Theod. ib.

INFELIX EIVS EXITVS.

IESV CHRISTI
An. 380.

DAMASI.
An. 14.

Gratiani 14.
Valentin. II.5.
Theodoſii 2.

I. Theodoſ. Imp. baptizatur. a Socr.l.5.c.6. b Aug.5. de ciuit.26.

ANno Chriſti trecentreſimo octogeſimo, Gratiano quintùm & Theodoſio Augg. Conſulibus, idem Theodoſius Theſſalonicæ mnibo correptus, ab Acholio, ſiue Aſcholio Orrhodoxo eius ciuitatis Epiſcopo, virrutibus ac miraculis claro, baptixari[a] voluit. Nihilque antiquius habens, quam[b] vt iuſtiſſimis legibus aduerſus impios laboranti Eccleſiæ ſubueniret; hoc ipſo tertio Calendas Martias, ibidem Theſſalonicæ auream illam promulgauit ſanctionem[c], quâ damnatis ac prohibitis cunctis hæreſibus, omnes populos ſibi ſubditos in tali iuſſit religione verſari, quam S. Petrum Apoſtolum tradidiſſe Romanis, deducta ab eo temporc ſucceſſio docet, quàmque modò Damaſus Ponrifex, & Petrus Alexandrinus Epiſcopus colerent. Quo etiam die, & loco, aduerſus eos qui diuinæ legis ſanctitatem aut neſciendo confunderent, aut negligendo violarent, offenderéntve, reſcripſit[d], ac tempore Quadrageſimę criminales quæſtiones agitari, ſequenti menſe ptohibuit[e].

c l.2.C. Th. de fid. Cath. Eius ſanctio de fide Catholica. d l.25.C. Th de Epiſc. & cler. e l.4. C. Th. de quæſt.

II. f Socr. lib 6. cap 6. g Marcel. in Chron. Sozom l.7.c.5. h Greg. Naz. carm. de Vitâ ſuâ. Eccleſias Conſtantinopol. reſtituit Orthodoxis.

Poſt hæc verò, octauo[f] Calendas Decembris Conſtantinopolim adueniens, acto triumpho[g] de Scythis & Getis, ipſo menſe Decembri Eccleſias ab Arianis per quadraginta annos, occupata, Catholicis reſtituit; ipſúmque primarium[h] templum, frementibus licet Arianis, vi militum occupans, Gregorio Naxianxeno tradidit, magno eorumdem Arianorum luctu, maximo Orthodoxorum gaudio: quod & Deus miraculo confirmauit, cùm ſimulac Gregorius ſacros cancellos introiuit, Sol puriſſimis radiis effulgens atram nubem diſſipauit, quæ mediâ die noctem fermè induxerat. Rem geſtam narrat pluribus ipſe Gregorius in carmine de Vita ſua: additque de ſicario ab Arianis ad ipſum ſubægrotantem in lecto occidendum miſſo, qui Dei prouidentia in ipſo cædis procinctu pœnitens veniam ab eo petiit; & quòd eam facillimè impetrauit, (quippe hoc ſolũ pro noxa ab eo petiit vt execrans hæreſim, Catholicus fieret:) nonnihil erga ipſum Gregnrium propenſiora reddita ſunt Arianorum corda.

III. Timotheus creatur Epiſc. Alex. i l.5.C. Th. de hæret. k Leo ep.64.

Hoc item anno mortuus eſt Petrus Epiſcopus Alexandrinus, cùm ſediſſet annos octo: in cuius locum ſubrogatus eſt *Timotheus* ipſius frater. Id enim hoc anno accidiſſe planè apparet, quòd Timothei mentio habeatur in Theodoſij ſanctione[i] data anno ſequenti; in ea verò quam præſenti promulgatam diximus, nominetur Petrus. A quo etiam præſenti anno Theophilum eiuſdem Eccleſiæ hoc tempore clericum, poſteà Epiſcopum, Paſchalem Cyclum annorum centum inchoaſſe, nempè à primo Conſulatu Theodoſij, teſtatur S. Leo Papa[k] Epiſtola ad Marcianum Imp. ſcripta.

Iuſtina Auguſt. fauet Arianis. l Sueton in C. Iul. c. 22.

Eodem quoque tempore contigit, Mediolanenſem Eccleſiam perturbari cœptam eſſe à Iuſtina Auguſta, Valentiani Senioris coniuge, Iunioris matre, Ariana femina audaciſſima. Quæ hæreſi patrocinatura, cùm accepiſſet Sitmienſem Eccleſiam deſtitutam eſſe paſtore, illuc properauit, Arianum ei Antiſtitem præfectura. Verùm Ambroſius pariter eò ſe conferens, (perſeuerabat enim antiqua illa diuiſio prouinciarum, quâ, lege Vatinia[l], coniuncta erat prouincia Illyrici Galliæ Ciſalpinæ:) poſt multas diſſenſiones, Anemmium (ſiue Auennium) virum Orthodoxum, eiuſdem ciuitatis conſtituit Epiſcopum, quando & virgo quædam Ariana, quæ in ipſum Ambroſium manus intra Eccleſiam iniicere auſa fuerat, pœnam temeritatis ſuæ luens alio die mortua ad ſepulchrum deducta eſt, ipſo comitante Ambroſio, qui gratiam pro contumeliâ rependit. Hæc omnia Paulinus in eius Vita. Quo pariter tempore Ariani, eiuſdem Iuſtinæ fauore res adeò perturbarunt, vt Gratianus Imp. baſilicam vnam, quam peterent ſibi tradi, ab Ambroſio abſtulerit: quam non illis dedit, ſed eidem Ambroſio reſtituit[m]. Sed & cùm iidem vndique pulſi, inſtarent vt Generale Concilium indiceretur, in quo demonſtrare poſſent ſe eſſe Catholicos; id quoque tandem ab eodem Imp. extorſerunt. Verùm Ambroſius continuò intercedens, atque probroſum eſſe & indigniſſimum aſſerens, propter duos carioſos hæreticos (erant hi Palladius & Secundianus Epiſcopi) totius Catholici Orbis Epiſcopos conuocare magno Eccleſiarum detriméto, quæ paſtoribus deſtitutæ luporum patent incurſui: ex eiuſdem Ambroſij ſententia factum eſt, vt Imperator acquieſceret Aquileiæ celebrari Concilium, ad quod finitimi tantùm conuenirent Epiſcopi, ex Africa autem & Gallia ſatis eſſet Legatos adeſſe. Quæ omnia ex eiuſdem Synodi Actis certa redduntur: de qua dicetur anno ſequenti.

Reſiſtit ei Ambroſius. m Amb. de Sp. S. l.1. c.1.

IESV CHRISTI
An. 381.

DAMASI
An. 15.

Gratiani 15.
Valentin. II.6.
Theodoſii 3.

I. Theodoſ. reſcribit aduerſ. hæret. a l.6. C. Th. de hæret.

ANno Chriſti trecenteſimo octogeſimo primo, Eucherio & Syagrio Coſſ. quarto Idus Ianuarij, Theodoſiu Aug. cum aliis Impp. aduerſus hæreticos ſanctionem[a] edidit, qua Arianis, Photinianis, Eunomianis, aliiſque eiuſmodi hæreticis vetitum eſt conuentus intra oppida agere; atque omnes vbique Eccleſiæ fidei Nicænæ aſſertoribus reddi ſunt iuſſæ. Eodémque Ianuarij menſe Athanaricus Rex Gothorũ, cum quo Theodoſius fœdus pepigerat, à ſuis expulſus Conſtantinopolim veniens, ab eodem Theodoſio, obuiam ei extra vrbem facto, amátiſſimè exceptus eſt; & cùm eodem menſe morbo periiſſet, ambitioſis exequiis ſepultus: quam Imperatoris benignitatem admirati reliqui Gothi, fidi poſthàc Romanis extiterũt. Hęc plures teſtantur hiſtorici[b]. Addit verò Oroſius, Perſas,

b Ammian. li.27. Zoſimus lib. 4. Oroſ. lib.7.c.34. Marcel. in Chron.

quoque ad eumdem Imp. Legatos miſiſſe de pace petendâ, eámque impetràſſe. Sed & Pataeus [e] affirmat, eoſdem Perſas munera, quoque ad eum detuliſſe; omnéſque quãtumlibèt remotiſſimos barbaros eumdem coluiſſe, vel ſaltem timuiſſe. Vt vel hinc videas, quot mala hæreſes olim inuaſiſſent in Orientem, tot bona reſtituam Catholicam fidem ſecum attuliſſe. Quam etiam ideò Theodoſius magis excolere perſeuerans, his iiſdem Coſſ. priuilegium [d] Induſſit Eccleſiarum cuſtodibus, ac religioſis obſequiis deſeruientibus, vt nullius attentationis moleſtias ſuſtinerent. *Quis enim* (inquit) *eos capite cenſos patiatur eſſe deuinctos, quos neceſſario intelligit ſuprà memorato officio mancipatos?*

e Pacat. in Panegyr. Theodoſ.
QVANTA BONA SECVM VEHAT FIDES CATHOL.
d l. 26. C. Th. de Epiſc. & cler.

II.
OECVMENICA SYNODVS CONSTANTINOP.

Hoc eodem anno, iiſdémque Coſſ. menſe Maij celebrari cœpta eſt *Conſtantinopoli*, quæ perducta vſque ad finem Iulij, OECVMENICA SYNODVS Epiſcoporum, Theodoſij literis cõuocatorum, tum vt Gregorium eius ſedis Epiſcopum ſtabilirent, tum vt fidem Concilij Nicæni confirmarent. Ad quã conuenerunt *Timotheus* Alexandrinus, (licèt hic poſteà aduenerit) *Meletius* Antiochenus, *Cyrillus* Ieroſolymitanus, *Acholius* Theſſalonicẽſis, *Gregorius* Nyſſenus, aliiſq; inſignis nominis Orthodoxi, omnes numerò centum quinquaginta. Sed & quoniam in ſpem venerat Imperator, Macedonianos ſiue Semiarianos poſſe ad concordiam reduci, eos quoque accerſendos curauit: aduenerúntque ex iis triginta ſex, quorum potiores fuête *Eleuſius* Cyzicenus, & *Marcianus* Lampſacenus. Hæc Socrates [e], & alij. Porrò Concilium iſtud nominatum eſſe *Generale*, certũ redditur ex epiſtolâ [f] Synodali ad Epiſcopos Occidẽtales anno ſequẽti ſcripta: Illúdque auctoritate Damaſi Papę celebratum eſſe, (præter regulas Eccleſiaſticas, & Patrum inſtituta, quæ Synodos facere, & decreta in Eccleſiis ſancire, abſque Romanorum Põtificum auctoritate [ff] vetant:) diſertis verbis teſtãtur codices peruetuſti Bibliothecæ Vaticanæ, & S. Mariæ Maioris, qui res geſtas Damaſi continent; cùm aiunt: *Sententiam de damnatione Macedonij & Eunomij, Damaſus confirmari præcepit etiam in Sancta Secundâ Synodo, quæ præcepto & auctoritate eius apud Conſtãtinopolim celebrata eſt.* Idque ipſum eſt, quod aſſerũt Patres Sextę [g] Synodi; nempè quẽadmodùm Conſtantinus Imp. & Silueſter Papa Synodum aduerſus Arium apud Nicęam congregãrunt, ita maximum Imp. Theodoſium; & Damaſum fidei adamantem, obſtitiſſe Macedonio in Secundâ Synodo Conſtantinopolitanâ.

o Socr. lib. 5. c. 8. Sozom. lib. 7. cap. 9. Theod. lib. 5. cap. 8.
f Ext. ap. Theod. lib. 5. c. 9.
COLLECTA AVCTORITATE DAMASI PAPÆ.
ff Damaſ. ep. ad Epiſc. Illyr. ap. Theod. lib. 2. c. 22. Conc. Chalced. Act. 1. Socr. lib. 2. c. 13. Soz. l. 3. c. 9.
g Syn. VI. Act. 18.

III.
h Concil. Conſt. can. 4.
GREG. NAZ. CONFIRMATVR EPISC. CONSTANT.
i Greg. Naz. carm. de Vit. ſuâ
k Concil. Conſt. can. 5.
l Ext. tom. 1. Conc. in Damaſ.

Quod autem pertinet ad res in eâ geſtas; primò quidem Maximus [h] inuaſor ſedis Conſtantinopolitanæ, declaratus eſt nec eſſe, neque vmquam fuiſſe Epiſcopus; ideóque ordinationes, atque alia omnia quæ ab ipſo geſta eſſent; improbata ſunt atque reſciſſa; ac deinde communi Patrum calculo probata eſt electio *Gregorij* Nazianzeni facta ab Imperatore & populo; ſolo ipſo Gregorio mœrente tunc, vt ait [i], atque hanc confirmationẽ lugente. Poſt hæc ad ea quæ Fidei eſſent accedentes Patres, approbàrunt primò volumen (vt vocant [k]) Occidentalium de fide Antiochenorum circa Trinitatis perſonas. Quod quidem nihil aliud eſſe puto, quàm profeſſionem [l] illam fidei, à Damaſo (vt vidimus) ex Concilio Romano ſcriptam ad Paulinum Epiſcopum Antiochenum, cõtinentem anathematiſmos aduerſus omnes hæreſes tunc temporis Eccleſiam Orientalem potiſſimùm infeſtantes. Quòd igitur Patres optimè ſcirent, Antiochenos communicationis Paulini recepiſſe à Damaſo fidei profeſſionem, iidem ad tollendam omnem ſchiſmatis ſuſpicionem, ſe eos recipere publicâ illâ atteſtatione decreuerunt; cùm alioqui fermè omnes Meletio ſtuderent.

IV.
DECRETVM DE DIVINITATE SPIRITVS S.

Cognitum pariter fuit in eâdem Synodo, atque ab omnibus receptum, Nicænũ fidei Symbolum. Sed cùm in eo parciùs de diuinitate Spiritûs ſancti actum eſſet, eò quòd nulla tunc adhuc hæreſis ei aduerſaria emerſiſſet; placuit de eâ addere aliqua, (vt olim de Filio in Nicæno Concilio factum fuerat) quibus aduerſus omnes hæreticos, eiuſdem Spiritûs ſancti vna eadémque cum Patre & Filio diuina ſubſtantia prædicaretur: nimirùm hæc verba; *Et in Spiritum S. Dominum & viuificatorem, ex Patre procedentem, cum Patre & Filio coadorandum & cõglorificandum, qui locutus eſt per Prophetas.* Porrò ipſum libellum fidei, ſiue dixerimus Symbolum, (quod in Concilio [m] Chalcedonenſi integrè recitatum habetur) ſummâ deliberatione Patrum examinatum, tradunt [n] ſcriptum fuiſſe à Gregorio Nyſſeno. Poſt hæc verò communi omnium ſententiâ damnatas hæreſes Eunomianorum, ſiue Anomæorum Arianorum, ſiue Eudoxianorum; Semiarianorum; ſiue Pneumatomachorum; Sabellianorum, Marcellianorum, Photinianorum, & Apollinarianorum; canon [o] eâ de re editus oſtendit: nec tantùm hæreſes, ſed earum quoque auctores nominatim fuiſſe damnatos, omnes æquè conſentiunt. Sed quod pertinet ad Semiarianos, ſiue etiam Macedonianos dictos, qui cum aliis damnati fuère, licèt ab Imperatore vocati fuiſſent; eos nullo pactò Catholicorum ſententiæ adhærere voluiſſe, ac proinde Conſtantinopoli receſſiſſe auctor eſt Socrates [p].

m Concil. Chalced. Act. 2.
n Niceph. lib. 12. c. 13. & alij.
o In libel. Synodi Conſt.
p Socr. lib. 5. c. 8.

V.
q Conſt. Conſt. c. 2.
DE SERVANDIS LIMITIB. DIOECESEON.
r Conc. Nic. cap. 6.

Quòd autem Ægyptij Antiſtites, Petro Alexandrino (vt vidimus) annuente, præſumpſiſſent in tam remotâ à ſuâ diœceſi ciuitate Epiſcopum ordinare; hâc Synodo ſtatuerunt Patres [q], ne vlteriùs ſiue ab Alexandrinis Epiſcopis, ſiue à quibuſuis aliis præſumeretur, res Eccleſiarum quæ extra ſuas prouincias ſitæ eſſent, adminiſtrare, iuxta vetus Nicæni [r] Concilij decretum de diſtinctione diœceſeon. Vnde & appendia illa eidem canoni addita de prærogatiuâ ſedis Conſtantinopolitanæ poſt Epiſcopum Romanum, corruere videtur. Quonam enim modo ex præſcripto Nicæni Concilij voluit Synodus quibuſcũq; prouinciis iura ſua integra eſſe ſeruata, ſi in præiudicium aliarũ Eccleſiarũ tanta Conſtantinopolitanę contulit? Quòd ſi re verâ contuliſſet, vt quid poſteà in Synodo, immò poſt abſolutam Synodum Chalcedonenſem id tanquam in eâdem Chalcedonenſi factum vſurpare conatus Anatolius Conſtantinopolitanus, cùm mox Leonem Romanum Pontificem expertus eſt ſibi acerrimè aduerſantem, haud præſentem citauit canonem, cuius numquam vel leuẽ ſaltem habuit mentionem? Si tamen vetus eſſe credendus ſit; (cuius etiam meminerunt Socrates [s], Sozomenus [t]: & in Concilio [u] Chalcedonenſi clerici Conſtantinopolitani:) ille ſaltem poſt hæc primò decreta, pòſtque Nectarij electionẽ, ſancitus eſſe dicendus erit ab Epiſcopis Orientalibus qui remanſerunt Conſtantinopoli; quorũ

DE SEDE CONSTANT.
s Socr. lib. 5. cap. 2.
t Sozom. lib. 7. c. 8.
u Conc. Chalcid. Act. 11. & vid. inf. an. 4. num. XXXI.

(vt

(vt videbitur) tantummodò ſtudium fuit, vt Orientalem Eccleſiam etiam præferrent Occidentali: ídque abſeote haud dubium Timotheo Alexandrino, quem ſeirent habituros acerrimum adnerſarium, quòd ex antiquâ inſtitutione ſedes eius ſecunda eſſet poſt Romanam.

VI.

x Conc. Conſt. can. 6. & 7.
y Ext. in libel. Conſtit. Synodic. to. 1. Conc.
SYNODI FIDES CONFIRMATA A DAMASO PAPA.
z Greg. 6. ep. 125.

Sed vt reliqua huius Synodi proſequamur, ſtaturus x quoque in ea reperitur canon de accuſationibus Epiſcoporum: aliúſque, quomodo ab hæreſi redeuntes hæretici recipiendi forent. Omnibus autem abſolntis, de iiſdem poſteà Patres ad Theodoſium Imp. literas y dederunt, quibus etiam petierunt illa ab eo confirmari, atque ſigillo roborari; oempè quò ſibi fidem eius ſtabilem duraturam oppignerarent. Porrò eâdem Synodum cōfirmatam fuiſſe à Damaſo Papâ, Photius tradit in libello de Septem Synodis. quòd ſanè intelligendū eſſe in his qnæ ſpectant ad fidem Catholicam, eſt ſententia S. Gregorij z Papæ, Eâque ex parte, eiuſdem Pontificis auctoritate, hoc eoncilium conſtat obtinuiſſe nomen Oecumenici: Poſt hæc autem, conſecuta eſt ſubſcriptio Patrum: ita tamē vt nomina poſteà ſuperuenientium Epiſcoporum, nempè Timothei Alexandrini, aliorúmque, imnò & Nectarij, qui poſt Gregorij abdicationem creatus eſt Cōſtantinopolitanus Epiſcopus, fuerint ſuperaddita. Sed perperàm factum, neſcimus à quo, vt quoniam Gregorius nuntium remiſit ſedi, qui antè ſnbſcripſerat Epiſcopus Conſtantinopolitanus, inueniatur inter Epiſcopos prouinciæ Cappadocię, & vltimo loco poſitus. Nec eſt quod dici poſſit, poſt eius ceſſionem Patres ſubſcripſiſſe: Nam & ſubſcriptus reperitur Meletius Antiochenus, qui ante Gregorij abdicationem mortuus eſt.

VII.

MELETII ANTIOCHENI OBITVS.

Quamuis autem ita hæc Synodus fuerit abſoluta, noui tamen euentus coēgēre Patres diutiùs Conſtantinopoli morari. Atque imprimis obitus Meletij Epiſcopi Antiochenì: quem tnnc Gregorius Nyſſenus panegyricâ oratione laudauit; celebréque ipſius funus cum pſalmis, & luminaribus ab vniuerſâ Synodo, ipſóque Imperatore, ac totâ ciuitate curatum deſcripſit. Cuius memoria tertio Idus Februarij in publicis monumentis legitur adſcripta; ſiue quòd eâ die ex hâ vitâ migrarit, ſeu quòd, more maiorum, vel eâ die fuerit Epiſcopus ordinatus, vel Antiochiam transferri contigerit: nam eò celebri pompâ, & continuâ pſalmodiâ, tranſlatum eſſe, & iuxta loculum S. Babylæ conditum, Sozomenus zz teſtatur. In cuius anniuerſariâ celebritate, poſteà S. Ioannes Chryſoſtomus egregiam babuit in laudem eius frequenti, populo concionem a. Ceterùm Gregorius Nazianzenus de eodem tradit, ipſum morientem commendâſſe Epiſcopis pacem Eccleſiæ: ſicque ex eius ſententiâ, de non ſubrogando aliquem in loeum ipſius, à prudentioribus agi cœptum; quemadmodùm fuerat etiam inter eum ac Paulnm transſactum, vt qui ſuperuiueret ſolus Eeeleſiam Antiocbenam regeret. Sed cùm per quoſdam factioſos, qni in locum Meletij ſufficiendum conabantur Flauiannm preſbyterum Antiochenum, tumultus eſſent concitari; iámque ex Patribus longè plures, iidémque iuniores, ac præſertim qui cum Principibus fidem mutare ſolerent, nonam fieri electionem ſuaderent; & qnòd ordinatus ab Occidentali

zz Soz. lib. 7. cap. 10.
a Ext ap. Sur. 12. Feb.
TVRBÆ EXORTÆ OB EIVS SVCCESSIONEM.

Epiſcopo Lucifero Paulinus eſſet, eique Occidentales fauerent, ipſi iidem Orientales ſuam Eccleſiam præſtare Occidentali, omnibns aliis deſtituti, hàc vnâ futili planè contenderent ratione, quòd Chriſtus io Oriente natus eſſet: Iis, inquam, ita tumultuaotibns: idem Gregorius Theologus grauiſſimâ ſententiâ agere conatus eſt, vt ſineretur Paulinus iam ætate cōſumptus, pancis diebus quibus vita ſuperſtes foret ſolus ſedere; eo verò defuncto (oe quid ſuorum iurium Orientales diſpendij paterentur) alium tunc ſubrogarent quem vellent. Verùm cùm ipſe hâc ſenteotiâ contrariæ factionis Epiſcopos ſibi reddidiſſet infenſos, quaſi ab Occidentalibus ſtaret; idem quâ cœperat animi conſtantiâ, conteſtatus denuò ſe ceſſurum throno poòùs, quàm vt illis peſſima decernentibus iobæreſceret, indignans abſceſſit ab eorum conuentu. quando confeſtim illorum qui remanſeruot communibus votis, *Flauianus* electus eſt Meletij ſucceſſor: ſicque continuata eſt prior diſcordia, vt vnius Eccleſiæ Catholico populo duo præeſſent Epiſcopi. Narrat verò iſta pluribus idem Gregorius in Carmine de Vitâ ſuâ: memineruntque alij auctores.

FLAVIANVS ELIGITVR EIVS SVCCESSOR.

VIII.

ADVENTVS TIMOTHEI ALEX. NOVAS TVRBAS ASFERT.

Cùm verò inter hæc accedens Conſtantinopolim Timotheus Alexandrinus, cum ſuis Ægyptiis, & aliqnot Epiſcopis Macedonibus, omnia adeò perturbata inueniſſent; indignantes primò, ipſis non expectatis, ſedem Gregorio confirmatam fuiſſe, eamdem eins promotionem vt illegitimè factam cœperunt arguere, (non quidem, vt Gregorius ſcribit, io odium ipſius, ſed in inuidiam Orientalium Epiſcoporum;) tum quòd ægrè ferrent ab eis datum fuiſſe Meletio ſucceſſorem; cùm ipſi Paulino ſemper fauiſſent; tum præcipuè quòd negarent creationem Epiſcopi Conſtantinopolitani pertinuiſſe ad Epiſcopum Antiochenum, nempè Meletium. Siquidem Epiſcopus Alexandrinus, quòd primæ Sedi poſt Romanam præeſſet, id ad ſe ſpectare contendebat; ideóque iam anteà Timothei deceſſor Petrus in ordinando Maximo quaſi ius debitum vendicârat, & poſt hoc in ordinatione Ioannis Chryſoſtomi requiſitus fuit conſenſus Theophili ſucceſſoris Timothei.

IX.

GREGORIVS ABDICAT SE EPISCOPATV CONSTANTINOP.

Quapropter cùm ſic eſſet cauſa Gregorij, vt io eum Epiſcopi Oriēn̄s, ob denegatum Flauiano ſuffragium, infenſo animo eſſent; & Ægyptij atque Macedones, in odium Orientalium, de ſede illegitimè occupatâ negotium eidem faceſſerent: eâ re perſpectâ idem Gregorius, quod anteà fuerat meditatus, iam perficiendi tempus opportunum accepit, abdicandi ſe Epiſcopatu; eo iuſto prætextn, vt quia ſuæ causâ ſedis inter ſe mutuò concertarent Epiſcopi, iidem eâ ſublatâ iungerentur in vnum. Quod & ſæpiùs conteſtatus eſt in Synodo multis ea de re pnblicè babitis orationibns, *De Pace*, *De non affectatâ cathedrâ Conſtātinopolitanâ* & *De rebus à ſe geſtis, ex quo tempore eò venit*; diſſerens & de ſtatu quo eam Eccleſiam repererit, & qno relinquat; purgánſque ſe à calumniis, cum reprehenſione aduerſariorum. Obtentaque egrè à Theodoſio licentia, po b triennij in vrbe Cōſtantinupolitana commorationem, (vt quidem ipſe b diſertè teſtatur, annuitque Ruffinus c; licèt nonnulli recentiores d duodecim annos illic māſiſſe perperàm aſſeruerint:) paucos poſt dies quàm eius Eccleſiæ thronum acceperat, eumdem deſerens

b Id. carm. de Vit. ſuâ.
c Ruff. lib. 2. cap. 9.
d Gregor. Presb. in Vit. Greg. Naz. Niceph. in Chron. & alij hos ſecuti.

maximo

Digitized by Google

maximo populi luctu reuerſus eſt in Cappadociam; illis quoque Epiſcopis prudentioribus qui ei fauerant, è Synodo ad ſuas ſedes recedentibus. Quam vniuerſam de eo declaratam hiſtoriam, ipſemet pluribus diducit in Carmine de Vitâ ſuâ. Teſtatúrque alibi [e], tanto ſe ſtomacho diſceſſiſſe à conuentu illo tumultuantium Epiſcoporum, vt numquam ampliùs alicui eiuſmodi Synodo intereſſe decreuerit. Quamobrem cùm anno ſequenti, iteratis Præfectorum literis, nomine Theodoſij Imp. vocatus Conſtantinopolim eſſet ad Synodum eorumdem illorum Epiſcoporum, qui hoc anno ibidem conuenerant; planè recuſauit [f] accedere, quòd quales ij eſſent plus ſatis expertus eſſet. Cùm alioqui multùm ipſum aliis Patrum conuentibus detuliſſe, abundè pateat ex variis eiuſdem ſcriptis. Ceterùm poſt Epiſcopatus abdicationem, ipſe in patriam ſe recipiens, curauit etiam Eccleſiæ Nazianzenę, adhuc à patris obitu paſtore deſtitutæ, præficiendum [g] Eulalium Epiſcopum.

e Greg. Naz. de Vit. diſſ. m ſ.

f Id ep. 55. ad Procop. & 76. ad Olymp.

g Id. ep. 54. ad Hellad. ep. 42. ad Greg. Nyſſ.

X.

NECTARIUS ALIGITUR SUCCESSOR. GREG.

Poſt eius autem, & aliorum ipſi ſimilium Epiſcoporum, ab vrbe Conſtantinopoli diſceſſionem; qui remanſerunt ibidem, ſucceſſorem ei longè diſſimilem delegerunt, (operâ præcipuè Diodori Tarſenſis Epiſcopi) hominem nōdum Chriſtianum, ſed adhuc catechumenum, è curiâ petitum, rerúmque Eccleſiaſticarum penitùs imperitum, quíque olim intemperantius [h] vixiſſet, quamuis tunc vir probus à cũctis haberetur: videlicèt *Nectarium*, ex Senatorio ordine Tarſo Ciliciæ ortum, iam ætate prouectum: qui licèt in ſæculi obeundis negotiis dexter videri poterat, tamen in Eccleſiaſticis functionibus (vt ita dicam cum Gregorio [i]) præſeferret cadauer viduum. Quomodò autem is ab Imperatore delectus fuerit ex omnium illorum numero, quos ipſius iuſſu Epiſcopi eo onere dignos catalogo inſcripſerant, idémque baptizatus, ac conſecratus fuerit, Sozomenus [k] pluribus narrat: additque eum retinuiſſe ſecum Cyriacum Adanorum in eâdem Cilicia Epiſcopum, vt officium ſacerdotale ab eo diſceret.

h Sozom. l. 7. cap. 10.

i Greg. carm de Vit. ſuâ.

k Soz. ibid. c. 8.

XI.

l l. 3. C. Th. de fid. Cath

SYNODI DECRETUM DE PROBANDIS CATHOL.

Ad hanc quoque Synodum ſpectat publica Theodoſij Sanctio [l], quâ, quòd adhuc complures hæretici ſub Catholico nomine retinerent Eccleſias, ad eorum fraudes conuincendas, nōnullos in diuerſis prouinciis Orientis nominauit Epiſcopos, quorum fides Orthodoxa ſpectata eſſet; quibus qui cōmunione iungerentur, iidē Catholici haberentur, & Eccleſiis præficerentur; qui ſecùs, exploderentur. Hoc enim iam anteà in Synodo conſtitutum fuiſſe, tum ex Gregorio [m] Nyſſeno colligitur, qui cùm in eodem Imperatoris reſcripto inter alios Epiſcopos nominatus habeatur, id tamen ſibi vendicat ex Synodi canone: tum ex Sozomeno [n] atque Socrate [o], qui tam canonis, quàm Imperatoriæ approbationis & cōfirmationis meminēre: licèt apud Socratem hæc cōfundi videantur cum alio Synodi canone, quem ſuperiùs retulimus, de non præſumēdâ ab Epiſcopis alienarum diœceſeon adminiſtratione. Dũ verò adhuc Synodus ageretur, quæ vſque ad finem menſis Iulij producta eſt, idem Theodoſius decimoquarto Cal. Aug. edicto vetuit [p], ab Arianis, Eunomianis, vel Aëtianis hęreticis fabricari Eccleſias intra vel extra vrbes, quippe qui quòd expulſi ab Eccleſiis Catholicorum eſſent, nouas erant aggreſſi fabricare. Sed & Manichæos, Encratitas, Apotacticos, & Hydroparaſtatas hæreticos exagitans [q], eoſdē infamiâ notatos inteſtabiles reddidit, & nequid caperent ex teſtamento prohibuit. Pariterque apoſtatis, qui ex Chriſtianis Pagani facti eſſent, eripuit [r] facultatem iúſque teſtandi.

m Greg. Nyſſ. ep. ad Flauian.

n Soz. l. 7. c. 9.

o Socr. lib. 5. cap 8.

p l. 8. C Th. de hæret.

q l. 7. eo.

r l. 1. C. Th. de apoſtat.

XII.

CONCIL. AQUILEIENSE IN SIGNIUM EPISCOP.

Eodem anno, Nonis Septembris, celebratum eſt CONCILIUM AQUILEIENSE, quod à Gratiano Imp. extortum vidimus à duobus Arianis Epiſcopis Palladio & Secundiano: cui interfuerunt ex Italiâ, Galliâ, aliiſque prouinciis, Epiſcopi triginta duo & inter eos *Valerianus* Aquileienſis, *Euſebius* Mediolanenſis, *Ambroſius* Bononienſis, *Anemmius* Sirmienſis, *Philaſtrius* Brixianus, alijque ſelectiſſimi ſimul & ſanctiſſimi viri: adeò vt vix ſit reperiri alia Synodus, in quâ tam exiguo Epiſcoporum numero tot comprehenſi habeantur viri ſancti, & eruditi; famâque celebres; è quibus duo ab Africanâ Eccleſiâ miſſi fuēre Legati: ex Gallicanâ verò tres, & inter eos *Iuſtus* Lugdunenſis. Ceterùm extant [ſ] eius Synodi Acta omnibus peruia, epiſtoláque Synodalis ad Imperatores miſſa, aliáque ad Epiſcopos Galliarum prouinciæ Narbonenſis, ac Viennenſis: ex quibus patet, *Palladium* ac *Secundianum* variè tergiuerſantes, & Concilium Generale, necnon Iudices ſæculares nequicquā implorantes, poſt multiplices eorumdem impietatum confutationes, plurimis anathematiſmis damnatos fuiſſe, vnà cum *Attalo* presbytero, ex Catholico facto Ariano, ac *Valente* pſeudoëpiſcopo Perauionenſi, qui à populo electus patriam Gothis proditione tradiderat, & habitu Gothico cum torque & brachialibus incedere conſueuerat. Fuit autem Synodi vna tantùm Actio; quòd à prudentibus bellatoribus doloſa impietas è latebris in lucem coacta progredi, citò citiùs omnium iaculis confecta fuerit: adeò vt (quod eadem Acta habent) vnà die, à primâ horâ vſque ad ſeptimam, totum prælium confectum fuerit.

ſ Tom. 1. Concil.

DAMNATI EPISCOPI.

XIII.

Poſt hæc cùm de rebus geſtis in Synodo Cōſtantinopolitanâ Damaſus Papa nuntium accepiſſet, & inter alia de Flauiani electione factâ in Paulini Antiocheni contumeliam; tradit Sozomenus [t], eum valdè indignatum eſſe, & cum eo cunctos Epiſcopos Occidentales: ac Paulino quidē conſuetas ſcripſiſſe Synodales, ſeu communicatorias literas, ad Flauianum verò ſilentium egiſſe: quin & Diodorum Tarſi, & Acacium Berœæ Epiſcopos, qui Flauianum ordinârant, pro excommunicatis habuiſſe: atque adeò vt de his rebus cognoſceretur, egiſſe cum Gratiano Imperatore, vt cogeretur in Occidente Concilium Generale, & tam ipſos, quàm Imperatorem, literas ſcripſiſſe, vt & Orientales Epiſcopi ad illud conuenirent. Sed & eoſdem implorâſſe ad hoc Theodoſij auxilium, eúmque eâ de re literas ad Orientis Epiſcopos dediſſe, vt Romam proficiſcerentur ad Synodum, teſtatur epiſtola [u] eorum qui ſequenti anno Conſtantinopoli conuenēre. Meminit & Hieronymus [x] eiuſmodi Imperialium literarum; ex quibus ait Paulinum, & Epiphanium, vnà cum aliis Romam ſe contuliſſe. Sed de his anno ſequenti.

t Soz. lib. 7. cap. 11.

DAMASUS PP. AGIT PRO CONCILIO ROMA CONSILIO GENER.

u Ap. Theod. l. 5. c. 9.

x Hier. ep. 27. ad Euſtoch.

XIV.

PRISCILLIANUS HÆRESIARCHA HISPA.

Hoc eodem tempore Eccleſia Hiſpanica valdè exagitata eſt turbis PRISCILLIANI hæreſiarchæ: qui nobilis ac prædiues Hiſpanus, facũdus & eruditus, multiſque animi & corporis dotibus ornatus; ſed homo vaniſſimus, & magicis artibus ab adoleſcentiâ deditus, ita enim illum

deſcribit,

Digitized by Google

NIAS CORRVMPIT.
y *Seuer hiſt. lib. 2.*
z *Seuer. ibid Hier. in Iſa. 40.*

deſcribit Seuerus[y]) Gnoſticorum turpi ac infami imbutus hæreſi,(quam Marcus quidã Ægyptius Memphiticus primò in Gallias circa Rhodanum, deinde[z] inuexerat in Hiſpanias) plures homines ac feminas nobiles, necnon & Epiſcopos quoſdam Hiſpanos, intérque illos Inſtantium & Saluianũ, variis perſuaſionibus & blanditiis, ſub ſpecie pietatis & diſciplinæ, in ſocietatem allexit: quippe qui humilitatem ore & habitu prætendens, honorem ſuî & reuerentiam cunctis inieciſſet. Quapropter cùm nõnulli alij Epiſcopi Catholici illis acriter aduerſati fuiſſẽt; demùm SYNODO apud CÆSARAVGVSTAM quarto Nonas Octobris conuocatã, (cui etiam interfuère Aquitani Epiſcopi) iidem hæretici, committere ſe Synodi iudicio non auſi, abſentes damnati ſunt, nempè Inſtantius & Saluianus Epiſcopi, Elpidius & Priſcillianus laici, cum omnibus ipſorum ſequacibus: qui nihilominùs ad confirmandas vires ſuas, eumdem Priſcillianum Abulenſis in Hiſpaniâ oppidi conſtituerũt Epiſcopum. Econtrà verò aduerſus illos Idacius atque Ithacius Epiſcopi Catholici acriùs inſtãtes, opémque etiam ſæcularium Iudicum parùm[a] ſanis conſiliis (inquit Seuerus) implorantes, demùm à Gratiano Imp. reſcriptum elicuêre, cuius vigore iidem hæretici extra Hiſpanias ſunt propulſi. Sed Inſtantius, Saluianus, & Priſcillianus, cum mulieribus quibuſdam, (in quibus erat *Procula*, quæ vulgò credita eſt Priſcilliani ſtupro grauida partũ ſibi graminibus abegiſſe) Romam profecti, vt apud Damaſum Papam obiecta purgarent; cùm ne in conſpectum quidem eius admiſſi fuiſſent; ac Mediolanum regreſſi æquè aduerſantem ſibi Ambroſium reperiſſent: idem corrupto donis Macedonio Magiſtro Officiorum, reſcriptum ab Imperatore ſubripuerunt, cuius auctoritate in Hiſpanias reuerſi Eccleſias ſuas receperunt: inſupérque Ithacium acerrimum ipſorum aduerſarium, quaſi perturbatorem Eccleſiarum, eiuſdem Macedonij operâ variè exagitatum, aufugere coëgerunt in Gallias, ac diuerſis rurſùm modis perſecuti ſunt.

CONCIL. CÆSAR. AVG. ADVSR.&VM.
a *Vide inf. an 385. nu. VI.*
VNDIQVE EXPVLSVS AB EPISCOPIS, RESCRIPTVM SVBRIPIT AB IMPIIS.

XV.
b *Seuer. l. 2.*
VINDICTA DIVINA IN GRAT. ET MACED. DE PATROCINIVM. PRISCIL.
De quâ Baron. hoc an. & 385.

At hæc omnia fuſiùs Seuerus[b]: quæ contigiſſe noſcuntur vſque ad Maximum tyrannum, qui anno poſt ſequentem pro Catholicis aduerſus hæreticas ſuſcipiens patrocinium, ipſi etiam Gratiano, alioqui piiſſimo Principi, ſed tamen eius quod ſanctè aduerſus Priſcillianiſtas primò dederat decreti (quamuis fraude Macedonij) præuaricatori facto, diuino iudicio necem intulit. Hoc enim licèt poſteà, tamen ex præſenti causâ contigiſſe, nemo non videt. Vt vel hinc appareat, minimè apud Deum Principes excuſari, cùm miniſtrorum fallaciis ad noxia ſtatuẽda decepti aliquando inducuntur. Sed nec inultus adiit Macedonius Magiſter: qui mortuo Gratiano confugiens ad Eccleſiam, patentibus ianuis aditum reperire non potuit, ſecundùm quod ei prædixerat S. Ambroſius, (vt refert in eius Vitâ Paulinus) cùm ad prætorium pro quodam interceſſurus pergens, haud permiſſus ab eo eſſet fores ingredi. Ceterùm Concilij Cæſarauguſtani aduerſus Priſcillianiſtas, habiti, cuius nuper facta eſt mentio, extant[c] fragmenta quædam, in nominibus Epiſcoporum enormiter deprauata ac decurtata; atque errore Collectoris ad tempora Hormiſdæ Papæ reiecta; cùm ex certâ auctoritate Seueri, ſub Damaſo collocanda fuerint. Súntque in eo ſanciti octo canones, ad corruptelas eius hæreſis tollendas.

c *Tom. 1. Conc.*

XVI.
PRISCIL. DOGMATA.
d *Auguſt. de hær. c. 70.*
e *Leo ep. 93. ad Turib.*

Sed quænam eæ fuerint vt indagemus, imprimis Auguſtinus[d] ait, Priſcillianiſtas maximè Gnoſticorum & Manichæorum dogmata permixta ſectatos eſſe: & S. Leo[e], ita eos cum Manichæis fuiſſe mutuo fœdere connexos, vt ſolis eſſent nominibus diſcreti: quamuis (vt addit Auguſtinus) & ex aliis hæreſibus in eas ſordes, tamquam in ſentinam quamdam, horribili confuſione confluxerint. Subdit inſuper, eos, propter occultandas contaminationes & turpitudines ſuas, habuiſſe in ſuis dogmatibus & hæc verba, *Iura, periura, ſecretum prodere noli*. Itémq; alio loco ſcribit[f], fuiſſe Priſcilliani aſſertionem, mendacium non eſſe peccatum, etiam iuncto periurio: eóque tanto errore permotum ſe, vt eum confutaret, compoſuiſſe librũ contra Mẽdacium. In quo item de Priſcillianiſtis ait, ſolitos eſſe habere librum, quem Libram appellarent, eò quòd duodecim quęſtionibus velut vnciis explicaretur, quibus horrendæ continebantur blaſphemiæ. Ac pariter vſos eſſe hymno quodam peculiari, quem ipſum eſſe dicerent, quem Dominus poſt cœnam cecinisset. Inſuper docuiſſe, animas eiuſdem naturę atque ſubſtantiæ, cuius eſt Deus, ad agonem quemdam ſpontaneum in terris exercendum, per ſeptem cælos, & per quoſdam gradatim deſcendere principatus, & in malignum principem incurrere, à quo iſtum mundum factum dicerent, atque ab hoc principe per diuerſa carnis corpora ſeminari. Aſtruxiſſe etiã fatalibus ſtellis homines colligatos; ipsúmque corpus noſtrum ſecundùm duodecim ſigna cæli eſſe compoſitum, adeóque ſingulis corporis partibus ſingula ſigna attribuiſſe: multáq; alia fabuloſa, vana & ſacrilega cõtexuiſſe. Carnes etiam tamquam immundas eſcas deuitâſſe, coniugium vituperâſſe; ac coniuges, quibus hoc malum potuiſſent perſuadere, disiunxiſſe, & viros à nolentibus feminis, & feminas à nolentibus viris: quippe opificium omnis carnis non Deo bono & vero, ſed malignis Angelis tribuentes hoc verſutiores etiã Manichęis, quòd nihil Scripturarũ canonicarum repudiârẽt, ſimul cum apocryphis omnia in auctoritãtem ſumentes, ſed in ſuos ſenſus allegorizando vertẽtes quicquid eorum euerteret errorem. De Chriſto autem Sabellianiſmum tenuiſſe, eumdem ipſum eſſe dicentes non ſolùm Filium, ſed etiam Patrem & Spiritum ſanctum. Hæc Auguſtinus. Ad quem etiam extat[g] de eorumdem Priſcillianiſtarum dogmatibus planè ridendis, epiſtola Oroſij: vbi agitur de duodecim Patriarcharum nominibus, duodecim præcipuis corporis membris attributis, & aliis deliramentis ex Manichæorum petitis inſomniis. Cuius ipſius Oroſij impulſu, idem S. Auguſtinus aduerſus eos volumen ſcripſit peculiare. Sicut & S. Hieronymus[h] contra Pelagianos agens, multas eorumdem detexit turpitudines: additque de duabus feminis, *Agape & Gallâ*, ſic dictis, quæ illam hæreſim valdè propagarunt.

f *Aug. 2. Retract. 51.*
g *Ap. Aug. in conſult. de error. Priſc.*
h *Hier. aduerſ. Pelag. ad Cteſiph.*

XVII.

Eoſdem verò hæreticos ieiunare quoque cõſueuiſſe die Dominico, & ad ſuas abominationes peragendas clandeſtinos conuentus egiſſe; cúmque ad Eccleſias Catholicorum conuenirent, vt viderentur communicare, ſic accepiſſe Euchariſtiam vt eam non comederent: certum redditur ex prædictæ Synodi Cæſarauguſtanæ

aduerſus iſtos errores decretis. Quos inſuper tempore Natalis Domini ieiunare conſueuiſſe; (eâ nimirùm ex cauſâ, quod non crederent eum carnem ſuſcepiſſe humanam) S. Leo i tradit, dum capita ſingula dogmatum Priſcilliani cóplexus eſt: de quibus & aliâ occaſione dicendum inferiùs. Haud verò hic omittédum, Ithacium Priſcilliani aduerſarium, non apud Iudices tantùm ſiue Eccleſiaſticos, ſiue ſæculares, eumdem cum ſociis perſecutum eſſe; ſed ſcriptis quoque publicis exagitâſſe; in quibus (vt auctor eſt Iſidorus k) deteſtanda eorum dogmata ac maleficiorum artes, libidinúmque probra demonſtrauit.

i Leo ep. 95.

k Iſid. de Vir. illuſt. c. 2.

IESV CHRISTI

AN. 381.

DAMASI

AN. 16.

VALENTIS 16.
GRATIANI 7.
VALENTIN. II. 4.

I. CONCIL. ROM OB TVRBAS ANTIOCHEN.

ANNO Chriſti trecenteſimo octogeſimo ſecundo, Syagrio ſecundùm & Antonio Coſſ. celebratum eſt *Romæ* CONCILIVM ex Epiſcopis diuerſarum prouinciarum: ad quod (vt anno præcedéti ex Hieronymo dictum eſt) venerunt ab Oriente *Paulinus* Antiochenus, & *Epiphanius* Salaminæ, ſiue Cóſtantiæ, in Cypro Epiſcopus. Cum iiſdem autem & eumdem *Hieronymum* Romam acceſſiſſe, ipſemet alibi teſtatur a: qui veniſſe creditur vocatus à Damaſo Papâ, vt ei in Reſponſionibus Synodalibus inſeruiret. Venerunt pariter ad eamdem Synodum *Acholius* Epiſcopus Theſſalonicenſis, *Anemius* Sirmienſis, *Valerianus* Aquileiéſis, *Ambroſius* Mediolanenſis, & alij qui nominati habentur in inſcriptione epiſtolæ Synodalis b Conſtantinopoli hoc anno Romam miſſæ; licèt pauciſſimorum ibi nomina habeantur expreſſa, reliquis ſilentio prætermiſſis.

a Hier ep. 61 ad Princ.

b Ext. ap. Theod. lib. 5. cap. 9.

II. ORIENTALES LEGATIONEM ROMAM MITTVNT.

Inter hæc enim Orientales Epiſcopi, qui anno ſuperiori interfuerant Conſtantinopolitano Concilio, cum literis Theodoſij (vt diximus) Romam ad Synodum ire iuberentur; aſtuto concilio ſubterfugium captantes, venerunt ex condicto Conſtantinopolim, atque Imperatori perſuaſerunt magnam iacturam paſſuras Orientales Eccleſias ob eorum abſentiam; Damaſo verò ſatisfactum fore, ſi Conſtantinopoli ipſi Conciliú celebrantes, Romam Legatos mitterent. Quibus acquieſcente Imperatore, ipſi ad id delegârunt Cyriacum, Euſebium, & Priſcianum Epiſcopos cum literis ad Synodum, quæ recitátur à Theodoreto c: quibus primò iiſdem quas diximus, aliiſque vſi excuſationibus cur minimè Romam accedere poſſent, poſteà quæ geſſiſſent anno ſuperiori in Generali Synodo ſignificârút: nullâ tamen habitâ mentione de Gregorio Nazianzeno, neque etiam de primatu Sedis Conſtantinopolitanæ, poſt Romam: quam rem (ſi vere geſta eſt) latere voluerunt Damaſum Papam, quòd ſcirent ſe habituros ipſum acerrimú aduerſarium. Quid autem Romæ his acceptis literis factum ſit, haud conſtat; deperiére enim Acta Romani Concilij: nam quæ Theodoretus de damnatione Apollinaris atque Timothei ſubdit, ad interiorem Romanam Synodum aduerſus hæreſim Apollinaris congregatam (de quâ dictum eſt ſuo loco) pertinent.

c Theod. ibid.

III. SYNODI ROM. DECRETVM DE EPISCOPIS ANTIOCH.

Quid autem in ipſâ huius anni Romanâ Synodo fuerit actum, ex rerum euentibus indicatur. Nam cùm Paulinus Antiochenus, qui eidé interfuit, reperiatur anno ſequenti reuerſus eſſe Antiochiam, atque etiam ipſi poſteà defuncto ſubrogatus Euagrius; planè ipſi ex Synodi decreto adiudicatam fuiſſe ſedem Antiochenam aduerſus Flauianum affirmandum eſt, cùm & Paulini partes, ſucceſſores Damaſi Romanos Pontifices defendendas ſuſcepiſſe conſtet. Illud tamen æque prudenter factum reperimus, quòd etiam Flauianus toleratus fuerit: ne videlicèt totus fermè Oriens, à quo foueretur, à Catholicâ communione pariter ſcindendus eſſet.

IV. CANON DE PRÆROGATIVA SEDIVM.

Quod rursùs ad hoc ipſum Romanum Concilium ſpectat; in Collectione Creſconianâ, nobili antiquitate venerandâ, canon habetur in eâ ſancitus de prærogatiuâ Sedium Patriarchalium, his verbis: *Quamuis per Orbem Catholicæ diffuſa Eccleſia quaſi vnus thalamus Chriſti ſit: Sancta tamen Romana Eccleſia nonnullis Synodicis conſtitutis ceteris Eccleſiis prælata eſt. Sed & Euangelicâ voce Domini Saluatoris noſtri Primatum obtinuit: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam,* &c. *Addita eſt etiam ſocietas beatiſſimi Pauli Apoſtoli, Vaſis electionis, qui non diuerſo (ſicut hæretici garriunt) ſed vno tempore, vno eodémque die glorioſâ morte cum Petro in Vrbe Româ ſub Cæſare Nerone agonizans, coronatus eſt: & pariter ſupradictā Romanam Eccleſiam Chriſto Domino conſecrárunt, aliiſque omnibus in vniuerſo mũdo ſuâ præſentiâ atque venerando triumpho prætulerunt. Eſt ergo prima Petri Apoſtoli Sedes Romana Eccleſia, non habens maculam neque rugam, neque aliquid huiuſmodi. Secunda autem Sedes apud Alexandriam B. Petri nomine à Marco eius diſcipulo, atque Euangeliſtâ, conſecrata eſt: ipſéque in Ægyptum directus à Petro Apoſtolo, verbum veritatis prædicauit, & glorioſum conſummauit martyrium. Tertia autem Sedes eſt apud Antiochiam beatiſſimi Apoſtoli Petri; quæ habetur honorabilis, eò quòd illam primitùs quàm Romam veniſſet, habitauerit, & illic primùm nomen Chriſtianorum nouellæ gentis exorditum eſt.* Hæc in canone. Cuius quidem ſanciendi occaſionem inde credimus emanâſſe, quòd Damaſus aliquid ſubodoratus de Orientalium, quam diximus, audaci præſumptione in erigendâ Eccleſiâ Conſtantinopolitanâ ſupra Alexandrinam; ex vniuerſi ſententiâ Concilij, iſta de legitimâ & antiquâ Sedium prærogatiuâ palàm ſcriptis edere voluerit. Quâ etiam occaſione, eadem illa Gelaſius d Papa iterùm ſcriptis prodidit in Romano Concilio, & aduerſus Acacium Conſtantinopolitanum Epiſcopum eadem pertentantem ſæpiùs inculcauit.

d cap. Sacroſancta. diſt. 53. ex Rom. Conc.

V. ALIA DECRETA ROMANI CONCILII.

In Actis item Damaſi Papæ in Eccleſiis recitari ſolitis, habentur aliqua ab eodem Pontifice decreta in Romano Concilio; hócne, an alio, haud certum eſt: nimirùm, vt Fideles qui Decimas atque Primitias dare detrectarent, nec non qui fœnori vacarent, anathemate ferirentur. Itémque vt ab Eccleſiâ eiicerentur, qui in ea va-

nis ſermonibus operam darent: atque etiam vt auguriis, ſortilegiis, omnibúſque aliis ſuperſtitionibus vacantes excommunicarentur; ac præſertim feminæ illæ, quæ illuſæ à dæmone, ſe putant noctu ſuper animalia ferri, & vnà cum Herodiade circumuagari. Prohibitum etiam ex præſcripto (vt ibi ponitur) Nicæni canonis, ne ante horam tertiam diebus feſtis Miſſæ canerentur, aliis verò diebus à mediâ horâ quartâ vſque ad nonam facere liceret. Ac denique vt in fine cuiuſque pſalmi apponeretur *Gloria Patri*, &c. Quod quidem vltimum nequaquam fluxiſſe ab Oriente, vt multi putârunt, iam ſancti alibi[e] probatum eſt. Sed quod ſpectat ad canonem de *Feminis* eo modo à dæmone illuſis; eadem fermè à S. Auguſtino[f] deſcripta habentur; necnon in Appendice Ancyrani Concilij, & apud Gratianum[g] ſub eodem titulo collocata. Conſtat quidem auctoritate Seueri[h], hoc tempore tam in Oriente, quàm Occidente, maleficorum hominum artes plurimùm inualuiſſe: Adeò vt etiam in Gerontium S. Ambroſij diaconum præſtigias magicarum incantationum irrepſiſſe, Sozomenus[i] tradat. Pleníque ſunt Ammiani libri vltimi de quæſtionibus Antiochiæ & Romæ aduerſus maleficos his temporibus agitatis.

e An. 325. n XLVI. f Auguſt. de ſpir. & ani. c. 28. g 26 q. 5. c. 12. h Seuer. Vit. S. Mart. c. 25. MAGIÆ VSVS FREQVENS. i Soz. lib. 8. cap 6.

VI. DE REBVS GESTIS HIERONYMI ROMÆ.

Sed his expoſitis, quoniam dictum eſt S. Hieronymum hoc anno Romam acceſſiſſe; peruestigandæ modò ſunt res eius geſtæ toto triennio quo illũ morari contigit. Ac primùm quod ad publicas pertinet functiones, Damaſum Papam eius operâ vſum eſſe in cõſcribendis epiſtolis ad conſultationes ex diuerſis Eccleſiarum tam Orientis quàm Occidentis Conciliis ad Sedem Apoſtolicam perlatas; ipſemet teſtatur Hieronymus[k]. Indéque tantæ apud omnes fuiſſe æſtimationis, vt omniũ penè iudicio dignus etiam ſummo ſacerdotio decerneretur, alibi[l] tradit. Inter multiplicia verò, quæ Romæ edidit ſcripta; oblatrantem compeſcuit canem HELVIDIVM, imperitum illum quidem, ſed blaſphemiis pollentem, hoſtémque Virginitatis acerrimum; quippe qui aſſerens eiuſdem eſſe gloriæ virgines ac maritatas, eò quoque ſceleris prolapſus eſt, vt ſanctiſſimæ Deiparæ negârit virginitatem poſt partum. Sed & poſt eum editum commentarium, idem Hieronymus aliam tractationem *De cuſtodiâ virginitatis* ad Euſtochium ſcripſit; ſicut ipſe alio loco[m] teſtatur: ſimúlque addit, ipſum quoque Damaſum Papam eodem argumento, carmine & proſâ ſcripſiſſe libellos ad S. Ambroſium & alios. Quòd verò illud ipſum Baſilius ac Gregorius Nazianzenus paulò antè, ſed & paulò pòſt Chryſoſtomus præſtitiſſe reperiantur: ex his planè intelligas, inſtinctu diuino ſanctiſſimos atque doctiſſimos Patres, tam in Oriente quàm Occidente in eâdem verſatos eſſe materiâ, cùm diabolus ſua monſtra in medium eſſet producturus.

k Hier. ep. 11. l Id. ep. 99. ad Aſel. COMPESCIT HELVIDIVM HÆRESIARCHAM. m Id. ep. 22.

VII. ITEMQVE IOVINIANVM.

At non Heluidius tantùm repertus eſt eiuſmodi eſſe blaſphemiarum aſſertor, licèt primus Romæ auſus ſit eas inclamare; ſed Epicureus IOVINIANUS pſeudomonachus, eidem extitit, in impietate collega: quẽ & ipſum poſteà egregiè confutauit idem S. Hieronymus, cuius Romam hâc tempeſtate contigit opportunus aduentus, cùm iam impurus ille Iouinianus aliquas etiam ſanctimoniales (vt Auguſtinus[n] ait) deieciſſet in nuptias Saram, Suſannam, Annam aliaſque commendatiſſimas commemorando feminas, quæ in Scripturâ nuptæ reperiuntur, quibus ſe illæ meliores, vel etiam pares cogitare nõ poſſent: eodémque modo etiam virorum ſanctorum cælibatum, commemoratione Patrum coniugatorum & prædicatione fregiſſet. Ceterùm ab Auxentio Seniore Mediolanenſi Ariano Epiſcopo, Heluidium Iouiniani præcurſorẽ originem duxiſſe, Gennadius[o] tradit. Iouinianum autem vnà cum collegis impietatis, ſub Catholico nomine, & habitu monaſtico aliquandiù delituiſſe in monaſterio Mediolanenſi, Ambroſius demonſtrat[p], epiſtolâ ad Vercellenſes. Egreſſus verò quòd ferre delicatulus non poſſet monaſticam diſciplinam, quàm ſolutè & impurè vixerit, licèt monachi ſemper falsò nomine gloriaretur, Hieronymus[q] egregiè deſcribit: de eius dogmatibus addens, ſenſiſſe, Virgines, viduas, & maritatas eiuſdem eſſe meriti: Renatos plena fide in baptiſmo, à diabolo nõ poſſe ſubuerti: Nullum eſſe abſtinentiæ ciborum meritum: Omnium qui baptiſma ſeruauerint, eſſe vnam in regno cœlorum remunerationem. Præter, quæ addit Ambroſius, eò illum blaſphemiæ adactum eſſe, vt inſtar Heluidij diceret, Deiparam MARIAM deſiiſſe virginem eſſe cùm Chriſtum peperit: Itémque negâſſe cum Manichæis, filium Dei veram carnem ſuſcepiſſe. Eadem quoque de hæreſi Iouiniani Auguſtinus[r]: quam & ait citò extinctam eſſe, neque ſacerdotem aliquem decipere valuiſſe. De cuius damnatione factâ ſub Siricio Romano Pontifice, dicetur ſuo loco.

n Aug. 2. Retract. 22. o Gennad. de vir. illuſtr. in Heluid. c. 32. p Ambroſ. ep. 82. q Hier. l. 1. & 2. cont. Iouin. IOVINIANI IMPIA DOGMATA. r Aug. 2. de hær. c. 82.

VIII. HIERON. SCRIBIT CONTRA LVCIFER.

Romæ pariter elaboratus ab eodem Hieronymo creditur liber aduerſus *Luciferianos*: cum quibus ſchiſmaticos *Vrſicinianos* (qui adhuc, licèt ſæpiùs repreſſi, vigebant) conſpirâſſe, libellus Marcellini preſbyteri docet. Reliqua verò eiuſdem S. Patris in Vrbe ſcripta, pauca numerare continget, ſi conferas cum quotidianis illius colloquiis: cùm, vt ipſe[ſ] ait, totius in eum Vrbis ſtudiis conſonantibus, à diuerſis de diuerſis interrogaretur quæſtionibus; ac præcipuè à compluribus illuſtribus Romanis matronis & virginibus, dicendi cupidiſſimis; quarum habitaculum aut ipſe adire, aut illæ ipſius ſolebant ſummâ pietate & modeſtiâ, vt Scripturas eis diſſereret: ad quas etiam extant plurimæ eiuſdem de variis quæſtionibus: aliiſque piis rebus epiſtolæ. Quæ verò inter illas præcipuè enituêre, imprimis *Marcella* fuit vidua, quæ vt idem ait[ſſ] ad Principiam eius filiam, quicquid ipſe lõgo ſtudio cõgregâſſet, & meditatione diuturnâ quaſi in naturam vertiſſet; hoc illa libauit, didicit, atque poſſedit: ita vt poſt ipſius Hieronymi ab Vrbe profectionem, ſi in aliquo teſtimonio Scripturarum eſſet oborta contentio, ad illã iudicem pergeretur. Quam & inſuper monaſticę vitę imitatam eſſe inſtitutum, & propagâſſe in alias tradit. Quomodò verò eadem aduerſus Origenis errores prima Romę vexillum erexerit, dicetur ſuo loco. Eius quoque mater *Albina*, ita Hieronymum audire conſueuerat, vt tamen examinaret omnia, & ſagaci mente vniuerſa penſaret: adeò vt (quod ipſe ait[t]) non tam ſe ſentiret habere diſcipulam, quàm indicem. *Paula*[u] porrò, maternum genus ex antiquis Gracchorum & Scipionum familiis, paternum ex regio Græcorum ſtemmate ducens, quinque liberorum mater, quatuor feminarum, & vnius

ſ Hier. ep. 99. MATRONÆ ROM. EIVS DISCIPVLÆ. ſſ Id ep. 16. t Præf. in ep. ad Gal. u Ep. 26. & 27.

maſculi;

maſculi;plus ceteris vita eſt eruditione proficere: ſiquidem non ipſa tantùm, ſed & liberi atq; cognaō,eius vſu perfectiſſimi redditi sũt Chriſtiani, & domus eius velut in Eccleſiam commutata. Cuius filius *Texotius* cum vxorem duxiſſet Lætam Albini Gentilitiæ ſuperſtitionis Pontificis filiam, tantâ cum coniuge vixit pietate,vt *Albinus* [x] ex aorum connetſatione, admirante Vrbe,euaſerit Chriſtianus. Ex filiabus verò Paulæ,*Bleſilla* primogenita, viginti annorum vidua a viro,quo cum ſeptem tãtùm menſibus vixerat,relicta,magis [y] ipſam amiſſam deplorauit virginitatem, quàm mariti obitu doluit. Fuitque adeò exculta Græcis & Latinis literis, vt ſi Græcè loquentem audiſſes, Latinè eam neſcire putares; ſi in Romanũ ſonum lingua ſe verteret, nihil omninò peregrini ſermo redoleret:eadémq; paucis non dicam mẽſibus, ſed diebus, Hebrææ vicit linguæ difficultates. Sed *Euſtochium* Bleſillæ ſoror, virginitatẽ Deo conſecrãs,nobilitatis portas (inquit idem Hieronymus [z]) & arrogantiam generis Conſularis virginali propoſito fregit, & in Vrbe prima primum genus ſubiugauit pudicitiæ.Cui cùm aliquando Prætextata [a], iubente viro Hymetio, qui patruus erat Euſtochij habitum cultúmque mutâſſet,& neglectum crinem mundano more texuiſſet; eâdem nocte ab Angelo terribiliter in ſomnis eâ de re correpta, prædictionem accepit fore vt manus eius, quæ caput virginis Dei ſacrilegè attrectare præſumpſiſſent, areſcerent, & finito menſe quinto ipſa duceretur ad inferna:ſin autem perſeueraret in ſcelere,&marito ſimul orbatam iri & filiis. quæ omnia per ordinem expleta ſunt, & ſeram miſeræ pœnitentiam velox ſignauit interitus.Fuêre quoque inter ſtudioſas Hieronymi feminas,*Paulina* [b] & *Ruffina*;prædictarum Bleſillæ & Euſtochij ſorores;necnon & *Felicitas* [c], *Aſella*, & *Lea*, clariſſimæ genere & ſanctitate: de quibus extant egregia eiuſdem ſancti Patris elogia. Sed iis modò,aliiſque eiuſmodi dimiſſis,res geſtas huius anni enarrare pergamus.

x Ep. 7.
y Ep. 25.
z Ep. 26.
a Ep. 7. ad Læt.
b Ep. 27. 31. 52.
c Ep. 25. 24. 99.

IX.
Io. CHRYSOSTOMI SCRIPTA HVIVS TEMPORIS.

Hoc igitur eodem anno, qui numeratur vigeſimus à cõflagratione templi Apollinis Daphnitici apud Antiochiam, S. IOANNES CHRYSOSTOMVS (vt ipſe teſtatur [d]) aduerſus Gentiles diſertiſſimum commentarium elaborauit; eodèmque anno [e] quinque illas nobiliſſimas orationes aduerſus Iudæos elucubrauit: necnon aduerſus Anomæos [f] hæreticos quinque homilias de incomprehenſibili Dei naturâ:móxque pòſt [g] habuit ſermonem illum ad populum Antiochenum partis Flauiani,(quo abſẽte,ipſe docendi munere eius vicem agebat)cui eſt titulus,*De Anathemate*; ab alio verò perperàm addita inſcriptio illa,*Quòd neq; viui,neque mortui anathemate plectẽdi ſint*.Haud enim ipſe abſolute excommunicationem negat; ſed tantùm in eoſdem Flauiani ſectatores inuehitur, quòd in Paulini cõmunionis homines, alioqui Orthodoxos,anathema conclamarẽt, perinde ac ſi eſſent hæretici, atque eâdem ratione quâ Apollinariſtæ cenſendi. Hæc antẽ omnia Chryſoſtomus ſcripſit ac perorauit, cùm adhuc diaconus eſſet. Siquidem ſecundùm Marcellini atque Palladij calculum,dicentium ipſum quinquennio miniſtrâſſe diaconum, duodecim verò annos egiſſe presbyterum vſque ad tempus quo Epiſcopus creatus eſt: planè aſſerendum eſt, eum anno ſuperiori(nempè ætatis vigeſimo ſeptimo; quippe quem eo tempore quo Apollinis templum conflagrauit,annorum octo fuiſſe vidêrimus)ſacro diaconatûs ordine initiatum; &, vt omnes affirmant, à Meletio antequàm iter ad Conſtantinopolitanum Concilium. Ex quibus & Socratem & alios confutes, qui ſcripta Chryſoſtomi nuper recenſita ab eo tradunt elucubrata, cùm eſſet Antiochenæ Eccleſiæ Lector.

d Chryſ. orat. aduerſ. Gentil.
e Id. orat. 5. cont. Iuda.
f Id. aduerſ. Anom. hom. 1.
g Id. pref. homil. de Anathem.
TRACTATIO DE ANATHEMATE QVA-bis.

ÆTAS LEVITÆ INSTITVTIO.

X.

Sed vt eiuſdem annorum; ac rerum geſtarũ ratio ineatur,ea, auctore Palladio æquali eius, Iſidoro Peluſiotâ eius diſcipulo, aliiſque, ſic ſe habuit: E rhetoricis ſcholis egreſſus, magnâ cum laude & felicitate in agendis cauſarum controuerſiis in foro verſatus eſt; adeò vt Libanio ipſi, eloquentiæ nomine tunc temporis apud omnes celeberrimo, admirationi fuerit. Anno verò ætatis vigeſimo ſecundo, cùm iam ad Epiſcopatum adſcitum vidiſſet Baſiliũ amicum chariſſimum,quo cum à puero aſſueuerat, ipſe;ne teneretur, in ſolitudinem Syriæ aufugit;atque inde in ſuî excuſationem,commentarium illum tam celebrem *De Sacerdotio* in publicum emiſit, alióſque inſuper æquè pios ac egregios de variis rebus multiplices tractatus edidit.Quamdiù autem in eremo egerit,diuerſæ reperiuntur ſententiæ,cùm alij ſexennium, alij quadriennium tribuant. Extant tamen, qui poſt presbyteratum eò profectum tradunt; cum ipſius ibidem aſſertione pateat, è foro foras eſſe progreſſum in ſolitudinem.

PETIT EREMVM.

XI.

Sed & grauiore illi detinẽtur errore,qui *Baſilium* quem modò nominauimus, exiſtimant [h] fuiſſe Baſilium Magnum Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopum. Nam ipſius Chryſoſtomi atteſtatione conſtat,Baſilium iſtum Iuniorem eo tempore cùm creatus eſt Epiſcopus, non exceſſiſſe ætatem annorũ viginti duorum;(æquales enim erant)eumdémque Antiochiæ natum, facultatibus pauperem, electum eſſe ab Epiſcopis Syriæ.quæ omnia quàm longè diſcrepẽt à Baſilio Magno,iam tum cùm iſte iunior creatus eſt, ſene ac morti proximo, patriâ verò Cæſarienſe Cappadoce, ac prædiuite;nemo nõ videt. Quiſnam verò fuerit ille Chryſoſtomi perneceſſarius,haud certò conſtat. Scimus tamen, eodem tempore in iiſdem partibus duos vixiſſe Baſilios, qui interfuerunt Synodo Conſtantinopolitanæ; nempè Baſilium Raphanenſem in Syriâ & alium Epiſcopum Bibli in Phœniciâ. Opinantur alij [i], fuiſſe Baſilium Seleuciæ Iſauriæ Epiſcopum: verùm conſtat [u], hunc vitam egiſſe monaſticam ſub S. Marciano Abbate;Epiſcopum verò poſteà claruiſſe tempore Concilij Chalcedonenſis, cui & ſubſcriptus habetur, poſt annos fermè ſeptuaginta: cùm Seleuciæ Iſauriæ,tempore Chryſoſtomi,Epiſcopus eſſet Maximus,qui ſub [k] Carterio, & Diodoro Tarſenſi, collega fuit ipſius Chryſoſtomi in exercitatione vitæ monaſticæ; vnà cum Theodoro illo infelici planè Mopſueſtiæ facto in Ciliciâ Epiſcopo;quem primò lapſum ſcriptis Chryſoſtomi fuiſſe reuocatum, ſed iterùm lapſum eſſe atque deteriorem redditum,Heſychius [l] Ieroſolymitanus tradit.

h Soz. li. 6. c. 3. & alij eum ſecuti.
DE BASILIO, AD QVEM CHRYSOSTOM. SCRIPSIT DE SACERDOTIO.
i [Confirmat idipſum Dauſquerus in Not. ad Baſilij Seleucien. Orat. vbi & rationibus, quas Baroniũ ab eiuſmodi aſſertione abſterruerunt, ſatisfacit.]
u Theodor. de SS. Patrib. c. 3.
k Socr. lib. 6. c. 3. Theod. lib. 5. c. vlt. Soz. lib. 8. c. 2.
l In Act. Syn. V. Act. 5.

XII.

Porrò Chryſoſtomum rediiſſe in patriam,ob graues contractas ex duro viuẽdi genere(quod ipſe alibi [m] deſcribit)ægritudines; móxque ibi, abſente Meletio ordinatum eſſe Lectorẽ à Ze-

m Chryſ. de compunct. cord. lib. 2.

noue Epiſcopo, auctor eſt Socrates; non quidem (vt putauit) Epiſcopo Ieroſolymitano, (nullus enim eius nominis his temporibus ei Eccleſiæ præfuit;) ſed Zenone Tyri Epiſcopo, qui interfuit Concilio Conſtantinopolitano; vel (quod tradit Nicephorus [n]) Maiumæ Epiſcopo. Poſteà verò, vt dictum eſt, ab ipſo Meletio ordinatus eſt diaconus. At de illo modò hactenus; cetera ſuis locis.

n Nic. lib. 13. c. 2.

XIII. Hoc eodem anno Imperatores conceſſerūt [o] Gentilibus, vt ſuas adirent baſilicas negotiorum agendorum cauſâ; ita tamen vt omninò à ſacrificiis abſtinerent: cùm anno ſuperiori aliâ lege latâ [p], tam conuentus, quàm ſacrificia eiſdem prohibuiſſent, quæ ſub Valentiniani ac Valentis Imperio inualuerant. Iidémque hoc ipſo anno aduerſus Manichæos, clandeſtinos conuentus agentes [q], ſanctionem ediderunt: aliámque [r] anno ſequenti addiderunt aduerſus apoſtatas, qui ad eorumdem Manichæorum, vel etiam ad Gentilium aut Iudæorum impietates deficerent. Hoc verò item anno, contra Validos mendicantes edictum [f] promulgârunt.

o l. 8. C. Th. de Pagan. p l. 7. eo.

q l. 9. C. Th. de hæret. r l. 3. C. Th. de Apoſtat.

f l. 9. C. Th. de valid. mendic.

IESV CHRISTI
An. 383.

DAMASI
An. 17.

GRATIANI 17.
VALENTIN. II. 8.
THEODOSII 5.

I. MAXIMI TYRANNIS.

ANNO Chriſti trecenteſimo octogeſimo tertio, Merobaude iterùm & Saturnino Coſſ. MAXIMVS Dux exercitûs in Britāniâ, tyrannidem arripiens, acclamatus eſt à militibus Imperator; & tranſmittens exercitū in Gallias, ab infenſis Gratiano Auguſto legionibus exceptus, imperium ſibi corroborauit. Hæc Victor [a], & Zoſimus [b]. Treueris autem collocâſſe thronum Imperij, Gilda [c] Sapiens tradit. Habétque Pacatus [d], eum vt obſequentes ſibi milites redderet, ſe Theodoſio Imperatori affinitate coniunctum aſſeruiſſe, quaſi hæc ipſe eo conſcio aggreſſus eſſet. At verò affirmāt alij, Maximum Britannum genere, ex Helenæ Conſtantini matris propagine originem mentientem, Britanniæ Regulorum ope fultum, ſcelus iſtud pertentâſſe. Certè quidem Britannum fuiſſe, Socrates [e] quoque tradit: de ſtemmate verò Conſtantini ſibi aliquid arrogâſſe, cognomen *Flauium* indicium eſt; dicebatur enim *Flauius Clemens Maximus*: licèt Zoſimus eum genere Hiſpanum fuiſſe velit.

a Vict. in Gratian. b Zoſ. lib. 4. c Gild. de excid. Brit. d Pacat. in Panegyr. Theodoſ.

e Socr. lib. 13. c. 11.

II. Quando & tranſiens in Gallias vnà cum Britannis, Armoricos traditur è ſedibus eieciſſe, eámq; regionem Britannis militibus tribuiſſe; indéque eidem prouinciæ comparatum eſſe nomen, vt *Minor Britannia* diceretur; & quò nouam coloniam in poſteros propagaret, miſsâ in Britanniam legatione, ſingulas virgines ſingulis militibus coniugio fœderandas, à Dionoco Rege Cornubiæ impetrâſſe: delectáſque eſſe duabus legionibus Britannicis, pro numero militum qui tunc in eis reperti fuêre, totidem virgines omnes numero vndecim mille, principe VRSVLA, eiuſdem Regis Cornubiæ filiâ, deſponsâ Connano regulo, eorumdem Britannorum militum duci: Sed illas Londini inuitas nauigiis impoſitas, cùm à ſæuâ procellâ ad Germanicum littus impulſæ, incidiſſent in Melgam Pictorum & Gaunum Hunnorum piratas, qui pro Gratiano Imp. aduerſus Maximum mare incurſabant; (Hunnos enim & Alanos ſibi Gratianum, exercitibus ſuis diffidentem conciliâſſe, elicitur quoque ex S. Ambroſio [f]:) eaſdem omnes, hortante Vrſulâ, mortem pati delegiſſe, quàm virginei pudoris ferre diſpendium. Quas duplici auctas coronâ martyrij ac virginitatis, cælum excepit: earumdem verò certamen annuâ commemoratione [g] Eccleſia celebrat. Hæc enim ex antiquis monumentis rerum Britániæ excepiſſe, Gaufridus Epiſcopus Aſaphenſis in ſuo de rebus Britannicis commentario [h] tradit. Qui licèt multa de aliis habeat fabuloſa; tamen quòd hæc pluribus fulciātur veriſimilibus coniecturis, obuiis accipimus manibus: cùm præſertim adſtipuletur eidem hiſtoriæ Lindanus Epiſcopus Gandauenſis eruditione clariſſimus; eadémque vir nobilis, & cum primis diſertus Marcus Velſerus in fragmentis Itinerariæ antiquæ tabulæ, ex veteribus monumentis fide certâ teſtatam reddat. Nam quæ plures alij diuerſi auctores, ſiue ex ſuo ingenio, ſiue ex leui vulgi rumore de his ſcripsêre, adeò nutant, vt grauiſſimam hiſtoriam, commentitiam penè reddiderint; in quam diligentiùs incumbere neceſſe ſit.

DE S. VRSVLA, ET SOCIIS VIRGIN. MARTYR.

De quibus egit plurib. Baron. in Not. ad Rom. Mart. 21. Octobr.

[Quæ tamē fabuloſa eſſe quod Maximum & Armoricos attinet, diſputat Chriſtop. Brouuerus in Not. ad li. 3. carmin. Venāt. Fortunati num. 8. reiectâ Gaufridi Aſaphenſis, ex quo hæc deprópta ſunt, auctoritate, vti nullius ponderis.]

f Ambr. ep. 17. ad Valentin. g Martyrol. Rom. 21. Oct. h Ext. in Bibl. Vatic. cod. an. 944.

III. Hoc anno res Gentilium Romæ mirum in modum collapſæ ſunt; demptis [i] enim ſumptibus ſacrificiorum, ac ſtipendiis ſacerdotum, illud ſuperadditum eſt, vt Gratianus nomen reſpuerit [k] *Summi Pontificis*, quod hactenùs more maiorum (abſq; tamen labe ipſorum ſacrorum, vt aliàs dictum eſt) Chriſtiani Impp. ob ſummam poteſtatis amplitudinem retinuerant. Vnde mox illud argutum in Gratianum ſcomma iactârunt; *Si Princeps non vult appellari Pontifex Maximus, admodùm breuì Maximus* (nempè tyrannus prædictus) *Pontifex fiet*. Sed & prætereà Gratianus Vrbis Præfecto, de rebus ad Gentilitiam ſuperſtitionem pertinentibus (quod Pontificum erat) auctoritatem [l] tribuit iudicandi. Quibus etiam acceſſit, quòd Præfectus Gracchus V.C. candidatus Chriſtianæ religionis [m], in deiiciendis idolis egregiam nauauit operam. Porrò hæc omnia Gentiles Senatores inſenſo ferentes animo, ſecretò ſtudere [n] cœperunt Maximo: qui licèt Chriſtianus eſſet, vxorémque maximè piam haberet; tamen cæcâ dominandi libidine, eoſdem ſpe feliciorum euentuum delinitos, reddere ſibi deuinctos ſtuduit.

i Symmach. ad Valentin. Imp. ap. Ambroſ. k Zoſ. lib. 4.

GRAT. IMP. REIICIT NOMEN SVMMI PONTIF.

l Symmach. 5. ep. 12. m Hier. ep. 7. Prudent. aduerſ. Sym. lib. 1. n Zoſ. ibid.

IV. Ceterùm nullâ interpoſitâ morâ, hoc eodem anno, octauo [o] Calendas Septembris, Gratianus ab exercitu ſuo derelictus, fugiens per Andragathium Ducem occiſus eſt: quod Lugduni in Galliâ accidiſſe, omnes [p] conſentiunt, licèt nonnihil diſſentiant in modo necis. Tribuunt ei nonnulli [q] annos Imperij quindecim: verùm ſi numeres ab anno Domini trecenteſimo ſexageſimo ſeptimo, quo creatum diximus Auguſtum nono Calendas Septembris; vtique reperies ipſum imperâſſe annos ſexdecim expletos. Nec verò iis aſſentimur, qui tribuunt ætati eius anno viginti quatuor: Nam qui proximus adulto, vt habet Ammianus [r], creatus eſt Auguſtus,

o Marcel. in Chron.

EIVS INTERITVS.

p Hier. ep. 3. Ruff. lib. 2. cap. 14. Zoſ. lib. 4. Socr. lib. 5. c. 11. Soz. lib. 7. c. 13. q Socr. Soz. & alij. r Am. l. 27.

Digitized by Google

ÆTAS, ET VIRTVTES.

ſtus, & annos ſexdecim imperauit; planè numerum illũ exceſſiſſe oportuit. Triginta octo cum vixiſſe, apud Victorem legimus; ſed puto lègendum annos viginti octo, quantum ex eodẽ Amniano colligere licet. Prædicâtur eius laudatiſſimi mores, fides, pietas, humanitas, caſtitas, ceteræq; animi & corporis dotes, à S. Ambroſio[s] Ruffino[t], Auſonio[u], aliiſque; immò & ab ipſo Ammiano[x], dum præclaram eius laudat indolem, facundiam, moderationem, clementiam, ac rei militaris peritiam: licèt addat, eum in vana demùm ſtudia Commodi deflexiſſe, quòd ſcilicèt feras in viuariis ſagittis conficere ſoleret. Sed quid hoc demùm, ſi re haud illiberali conſueuit iuuenis interdum poſt curas genio indulgere? At condonandum Ethnico ſcriptori, in Chriſtianos Principes parùm æquo. Gratiani autem funus denegatum à Maximo, nolẽte eius corpus ſepulturæ mandari, Ambroſius[y] Maximi crudelitatem exaggerans plurimùm queritur. Poſt necem autem eius, furorem Maximi cùm in alios Gratiani ſtudioſos agentes in Galliis, tum præcipuè in Merobaudem Conſulem, & Balionem ſtrenuiſſimum Ducem eſſe conuerſum, Pacatus tradit; occiſúmque illum, iſtum verò ob metum crudelium cruciamentorum ſibi ipſi mortem intuliſſe. Sed Merobaudem iniuſtè Proſper in Chronico infamat de proditione Gratiani: nam Pacatus virum de fide ſincerâ erga Imperatorem plurimùm laudat; Ambroſius[z] etiam Balionem.

s Amb. orat. in obitu Valentin. & in Pſal. 61.
t Ruff. l. 2. c. 13.
u Auſon. in Grat. act. pro Conſul.
x Ami. l. 31.
y Ambr. in Pſ. 61.
z Id. ep. 27.

V. LEGATIO A MAXIMO AD THEODO. IMP.

Poſt hæc autem tradit Zoſimus, Maximum legatos miſiſſe Conſtantinopolim ad Theodoſium, vt eius animum exploraret, velletne bello decernere, vel adſciſcere ipſum in collegam Imperij, illum autem rationem temporis ducẽtem bonâ ſpe aluiſſe tyrannum, ne ſuperans Alpes, Valentinianum imbellem adoleſcentulum æquè conficeret, totúmque ſibi Occidẽtale Imperium vendicaret; qui iam inſtar fulguris eodem fermè momento Britannias, Gallias, atque Hiſpanias ſibi ſubieciſſet. Quod verò tradunt[a], poſt Gratiani necem, Valentinianum, Iuſtinum, atque Probum Præfectum Prætorio metu deſeruiſſe Italiã, haud quidem hoc anno contigit, ſed cùm poſteà ex improuiſo Maximus ſe in Italiam intulit: de quo dicetur ſuo loco. Hoc namque tempore, cùm ingentia mala ab eius tyrannide in Italiâ timerentur, idem Valentinianus Imper. perdifficilem ac planè deſperatam legationem Ambroſio ad illum credidit; ſi fortè veritus ſanctitudinem viri vbique ſpectatam, furentes cohiberet impetus. Fuítque hæc prior eiuſdem Sancti legatio, poſterior verò poſt ſequentem annum; quamuis Paulinus ſcriptor eius Vitæ, ambas in vnum confundat. bis etenim ipſum eodem munere apud Maximum eſſe perfunctum, ipſiuſmet[b] teſtificatione liquet. Quæ autem extat eiuſdem Relatio[c] ad Valentinianum, poſterioris certum eſt fuiſſe legationis: nam in eâ mentionem facit de priori. cuius quidem Acta licèt exciderint, ex aliâ tamen ipſius epiſtolâ[cc] certum fit, Maximum ab eo coërcitum fuiſſe, ne in Italiã progrederetur. Quando & accidiſſe videtur, vt Satyrũ fratrem ſuum chariſſimũ amiſerit. Quippe ait in eius oratione funebri, quòd cùm ſemper optâſſet, vt ſi quæ perturbationes vel in Eccleſiam, vel in ipſum manarent, in ipſum potiùs ac eius reciderent domum, tunc contigit fratrem mori, cùm iam omnia moribus eſſent ſuſpecta barbaricis; ſicque in ipſum conuerſum eſſe quicquid timebant omnes.

a Socr. lib. 5. c. 11 Soz. l. 7. c. 13.

AMBROSIVS CONVENIT MAXIMVM PRO SALVTE ITALIÆ.

b Amb. orat. in fun. Valent. a
c Id ep. 27.
cc Id. ep. 33.

VI. ARCADIVS APPELLATVR AVG.

Quod autem ad res Orientales pertinet; ſub iiſdem huius anni Coſſ. decimoquarto Calendas Februarij, Theodoſius Imp.[d] ARCADIVM filium maiorem natu pronuntiauit Auguſtum, agentem ætatis ſextum. Cupiénſque cum Imperio pietatem in eum transfundere, Gratianum adhuc viuẽtem literis rogauit, vt egregium pietate virum qui filiũ doceret, ad ſe mitteret. Hic verò cùm eâ de re Damaſum Papam monuiſſet, idem Pontifex ei muneri delegit *Arſenium* Eccleſiæ Romanæ diaconum, pietate & doctrinâ inſignem. Cui Conſtantinopolim accedenti Theodoſius filium ſuum tradens, moribus ac literis imbuendum, *Poſthàc* (inquit) *tu magis pater eius, quàm ego.* Cùmque aliquando ingreſſus ſcholas vidiſſet Arſenium ſtantem, Arcadiúmque ſedentem; increpito Arſenio quòd magiſterij gradum parùm decorè ſeruaret, illo verò excuſante haud decere ſedentem ſe docere Imperatorem; indignans Theodoſius Arcadio abſtulit Imperatoris inſigne, ſederéque in throno Arſenium compulit, filium verò detecto capite auditorem profiteri; illud inculcans, *Tunc prolem ſuam verè fore dignam Imperio, ſi cum ſcientiâ æquè imbuta eſſet pietate.* Hæc pluribus in eiuſdem Arſenij Vitâ[e]: ac licèt ibi de duobus Theodoſij filiis mentio habeatur, tamen Honorium conſtat hoc tempore nondum natum eſſe; quem aliquis, quòd ſciret duos fuiſſe Theodoſio filios, adiecit. Ceterùm cùm poſteà contigiſſet aliquando, vt Arſenius Arcadio verbera inflixiſſet, hic verò inſtar Neronis meditaretur magiſtro mortem inferre; ipſe Arſenius diuino monitu ab aulâ clàm recedens, ad Ægypti eremum ſe contulit; vbi vixit egregiâ ſanctitate toto Orbe conſpicuus.

d Socr. l. 5. c. 10. Soz. l. 7. cap. 12. Marc. l. in Chron. & alij

ARSENIVS MAGISTER IMPERATORIS.

e Ap. Sur. 19. Iulij.

VII. CONCIL. CONSTANTINOPOL.

Eodem quoque anno, menſe[f] verò Iulij, celebrata eſt *Conſtantinopoli* SYNODVS, conuocata à Theodoſio ad dirimendas concitatas vbique in Eccleſiâ diſcordias ob diuerſas hæreſes; quarum etiam defenſores præcipui ideò ad eamdem Synodum vocati ſunt, vt ſi fieri poſſet, ad Eccleſiam reuocarentur: interfuítque pro Arianis Demophilus Cõſtantinopol. eorum Epiſcopus, pro Eunomianis Eunomius ipſe, pro Macedonianis Eleuſius Cyzicenus, pro Nouatianis Agelius eiuſdem vrbis Conſtãtinopolitanæ eorumdem Epiſcopus. De rebus autem ibi geſtis tradunt Socrates & Sozomenus; cùm Imperator priuatim iniunxiſſet Nectario eiuſdem ciuitatis Epiſcopo Catholico, vt conſideraret quænam cum hæreticis quæſtiones diſceptandæ eſſent, hicque de eâ re communicâſſet cùm Agelio Nouatiano, qui in his quæ ad Symbolum Nicænum pertinent, eadẽ cum ipſo ſentiret: demùm Siſinij Lectoris Nouatiani conſilio conſtitutum fuiſſe, vt fugerentur inſtitutæ cum ſectariis diſputationes; vtpotè rixarum fomites, ſed tantùm ab ipſis quæreretur, reciperéntne eos qui ante Eccleſiæ diſtractionem interpretes fuiſſent ſacræ Scripturæ: nam ſi abnegarent, à ſuis ipſorum conſortibus exploſos iri: ſi verò adouerent, à veterum Patrum ſcriptis facilè conuinci poſſe. Itaque hoc conſilij ſecutum Imperatorem, à ſectariis petiiſſe, quidnam ipſi de Veterum interpretationibus ſentirent; cúmque eas magnificè laudarent, rurſùm interrogâſſe,

f Socr. & Soz. vbi ſup.

VETERVM PATRVM SENTENTIIS COERCENTVR HÆRETICI.

gaſſe, num illorum dictis in finiendis quæſtionibus ſtaturi eſſent: ſed eâ de re ortâ inter eos diſſenſione, Imperatorem eorum peruicaciam perſpicientem, iuſſiſſe vt vnaquæque ſecta doctrinæ ſuæ libellos porrigeret; iiſque acceptis, ſolos eos approbâſſe qui Cōſubſtantialitatem aſſererent, reliquos diſrupiſſe: legéque ſanxiſſe, vt ſectarij conuentus non agerent, neque ampliùs Epiſcopos aut alios ordinarent, ac denique quâcumque Eccleſiæ aut Reipublicæ adminiſtratione priuarentur. Hæc iidem auctores: qui addunt, ob rem conſilio Siſinij Nouatiani præclarè geſtam, Theodoſium Nouatianis fauiſſe, paſſúmque eſſe Eccleſiam Conſtantinopoli habere conuentúſque agere, ac frui Catholicorum priuilegiis.

VIII.

SVSPECTA FIDES NOVATIAN. IN REBVS SVIS. *Quæ de re ſæpè quæritur Baronius, ſed quæ hoc art. continentur excerpta ſunt ex ijs quæ habet hoc an. & 391.*

Sed vt vera ſit hiſtoria de eiuſmodi interrogationibus ab Imperatore factis; ſuſpectum tamen nobis eſt, immò mendacium eſſe conuincitur, quod in laudem Nouatianorum iidem auctores, & ipſi ſectâ Nouatiani habent. Quis enim ſibi perſuadeat, in eam Synodum, in qua fortiores hæreſum propugnatores audiendi eſſent, non vocatos eſſe à Theodoſio Catholicos Epiſcopos, quorum doctrinâ atque prudentia ſiue Nectarius, ſiue ipſe Imp. rem tantam adminiſtrare potuerint? Id verò in eiuſmodi rebus quamplurimis obſeruare licèt, Socratem & Sozomenum, ambos ſectâ Nouatianos, multa in fauorem ſuorum effutiiſſe, cum ingenti detrimento veritatis, non ſolùm hiſtoriæ, ſed etiam doctrinæ Catholicæ, & rituum religionis Chriſtianæ, quibus frequentes imponunt. Adeò vt putem, eoſdem Nouatianorum Eccleſiarum, quæ in diuerſis locis toto fermè Orbe Chriſtiano diſperſæ erant, mores potiſſimùm inſinuare voluiſſe; vel nullo delectu habito, Nouatianorum & Orthodoxorum ritus ſimul commiſcuiſſe, confudiſſéque.

IX.

Ceterùm cauſam quoque Antiochenam de altercatione inter Paulinum atque Flauianum, in hâc eâdem Synodo pertractatam fuiſſe, Socrates videtur annuere, dum ait Catholicos inter ſe extitiſſe diſcordes: fauentibus nimirùm Syris, Phœnicibus, ac Palæſtinis Flauiano, Ægyptiis autē, Cypriis, & Arabibus Paulino. Quòd autem auctores omnes conſentiunt, Theodoſium poſt Synodum aduerſus hæreticos edicta promulgâſſe; habentur adhuc illa deſcripta in Codice Theodoſiano g, quibus omnes omninò quarumcumque hæreſum, ab Eccleſiâ Catholicâ damnatarum ſectatores, conuentus agere, ordinationes habere, aliúdve quid Catholicæ ſanctitati contrarium, priuatim vel publicè exercere, expulſionis pœnâ prohibuit. Qui verò inter alios hæreticos nominantur *Saccophori*, fuerunt ij Maſſâliani, de quibus ſuprà; quòd h ſacco induerentur ita appellati: quos ab Epiſcopis Catholicis vndique expulſos, eorúmque non tam monaſteria quàm ſpeluncas latronum, incenſa, narrat Theodoretus[i]; ſed perperàm ea ad tempora Valentiniani atque Valentis referens, cùm certum ſit Flauianum (quem & eoſdem exagitâſſe tradit) nonniſi ſub Theodoſio creatum fuiſſe Epiſcopum Antiochenum. Conſtat inſuper ex Photio[k], aduerſus eoſdem Maſſalianos congregatam eſſe his temporibus SYNODVM *Sidæ* in Pamphilia, cui præfuit Amphilochius Iconij Epiſcopus; aliámque *Antiochiæ* ſub eodem Flauiano.

g l. 11. & 12. *de hæret.*

SACCOPHORI.

h *Epiph. hær.* 80.

i *Theod. l. 4. c. 10.*

k *Phot. in Biblioth.*

X.

AVGVSTINVS PETIT ROMAM.

Hoc ipſo anno Auguſtinus agens ætatem vndetriginta annorum, nauem autem fermè in ſectâ Manichæorum habens; cùm de pluribus rebus dubitaret, nec reperiret qui eas ſolueret Romam clam matre perrexit ad docendam Rhetoricam, quam docebat Carthagine. Ibíque apud Manichæum quemdam diuertens ægrotauit: vt verò conualuit, licèt cum Manichæis vt plurimùm verſaretur, tamen cœpit eſſe frigidus eius ſectæ aſſertor; immò & hoſpitem ſuum ab illâ reuocare ſtuduit. Docuit autem domi Rhetoricam; quam poſteà publicè profeſſurus miſſus eſt Mediolanum, vt dicetur anno ſequenti. Iſta autem narrat ipſe diffusè libro quinto ſuarum Confeſſionum.

XI.

INOPIS PENVRIA VRBIS.

l *Amb. l. 3. offic. 7.*

m *Sym. 2. ep. 7*

n *Dio. l. 55.*

Hic item ille annus eſt, quo Vrbs magnâ fame laborauit: ob quam pauperes, liberos homines, ab Vrbe pulſos eſſe, Ambroſius[l], & Symmachus[m] iure queruntur. Namque Auguſti tempore (quod Dio[n] teſtatur) ingenti afflictatâ Româ fame, non liberi homines, ſed gladiatores, venaliáque mancipia tantùm, vltra octoginta millia paſſus ab Vrbe reiecta fuerunt. Porro eamdem famem Symmachus ad ſuum propoſitum inflectens in Relatione, quam anno ſequenti ad Valentinianum conſcripſit; conatus eſt perſuadere eam accidiſſe, quòd adempti fuiſſent ſacerdotum reditus, & agri Veſtalium virginum: ſed inania eius argumenta ſcitè prudentérque refellit S. Ambroſius[o].

o *Ambr. ep.* 31.

IESV CHRISTI
AN. 384.
DAMASI
AN. 18.
VALENTIN. II. 9.
THEODOSII 6.

I.

ANNO Chriſti trecenteſimo octogeſimo quarto, Ricimere & Clearcho Coſſ. Q. Aurelius Symmachus Præfecturam Vrbanam geſſit; quod Imperatoris reſcripta[a] ad ipſam hoc anno data teſtantur; quamuis Paulinus Vitæ S. Ambroſij ſcriptor, Præfecturam cum Conſulatu confundens, illum ad alia tempora referat. Porrò Symmachus homo dexterrimus, & admirandâ dicendi facundiâ præditus, cùm deorum cultûs ſtudioſiſſimus eſſet, opportunè vſus occaſione obitûs Gratiani, & Maximi tyrannidis, cùm Valentinianus Imp. adoleſcentulus nihil non conceſſurus eſſet Magiſtratibus; Senatûs nomine abuſus, libellum[b] obtulit eidem Valentiniano, pro reſtituendo damnato legibus Gratiani deorum cultu; ſpeciatim verò, vt concederet reparari in Capitolio aram Victoriæ, reddi Veſtalibus conſuetum ſtipendium & agros, ac liberum eſſe cuique quod vellet deorum ſacerdotibus teſtamento relinquere. Verùm hæc perſentiſcens S. Ambroſius[c], feſtinans occurrit: literáſque ad Imperatorem ſcribens, interceſſit ne quid ab illo adhuc puero extorqueretur; ſinguliſque Symmachi obiectionibus accuratè reſpondit; ſed & vtiliſſima monita & conſilia dedit; ac denique, ſi poſtulata Gentilibus concederet, *Certe* (inquit) *Epiſcopi hoc æquo animo pati*

a *l. 4. C. Th. de ſent. ex periculo recit. l. 4. de appell.*

SYMMACHVS AGIT APVD IMP. PRO GENTILIB.

b *Ext. ap. Ambroſ.*

c *Ambr. ep.* 10.

SED OBSISTIT AMBROSIVS.

&

& diſſimulare non poſſumus. Licebit tibi ad Eccleſiam conuenire, ſed illic non inuenies ſacerdotem, aut inuenies reſiſtentem. Quid reſpondebis ſacerdoti, dicenti tibi; Munera tua non quærit Eccleſia, quia templa Gentilium muneribus adornaſti? Ara Chriſti dona tua reſpuit, quoniam aram ſimulacris feciſti, &c. Quibus idem adeò profecit Ambroſius, vt abſque perendinâ dilatione, ei cauſa fuerit adiudicata. Sed & *Aurelius Prudentius* vir Conſolaris aduerſus eamdem Symmachi Relationem egregium poëma conſcripſit: quòd tamen nonniſi ſub Honorio Imp. elaboratum eſſe conſtat.

II.
[d *Sym. 10. ep. 34*]
[e *Marcel. in Chron.*]
[DAMASI PP. OBITVS.]

Porrò cùm ex aliâ eiuſdẽ Symmachi ad Imperatores datâ epiſtolâ [d], cùm hoc anno Præfectum ageret, conſtet *Damaſum* Papam ad eumdem annum fuiſſe ſuperſtitem; inde erroris arguitur Macellinus [e] Comes, dum ante bienninm ſub Conſulatu Antonij & Syagrij menſe Octobris eius obitum ponit. Conſultiùs itaque Proſper ſub huius anni Coſſ. collocat, etſi mendosè pro ſuffecto Siricio, Vrſicinus legatur. Obiit verò tertio Idus Decembtis, (quo die natalis eius inter Sanctos adſcriptus antiquâ memoriâ perſeuerat) poſtquàm ſediſſet annos ſeptemdecim, menſes tres, minùs diebus quatuor: cúmque iam propè octogenarium deceſſiſſe auctor eſt S. Hieronymus. Sepultus autem viâ Ardeatinâ in baſilicâ ſuâ, inde poſtea tranſlatus eſt in Eccleſiam S. Laurentij ad Theatrum Pompeij. Ceſſauitque ſedes eius vnum & triginta dies. Extant verò in Bibliothecâ Vaticanâ, & aliis, eiuſdem Pontificis acta, in Eccleſiâ olim recitari ſolita; in quibus nonnulla habentur miracula, ab eodem cùm adhuc viuente, tum etiam defuncto edita. De eius verò ſucceſſore agetur anno ſequenti.

III.
[SCRIPTA EIVS.]
[f *Edita ſunt in Antiq. Inſcript. in Append. Eorúmque plura Baronius deſcripſit hoc & aliis ſuis quibuſque locis.*]

At non ipſe inter Sanctos dumtaxat, miraculis clarus adnumeratur, ſed & inter Scriptores Eccleſiaſticos à S. Hieronymo recenſetur. Extántque præterea hactenùs complura [f] eiuſdem Epigrammata & Epitaphia metro conſcripta, tam in honorem SS. Martyrum, quàm aliorum memoriam. Quæ autem fertur nomine Damaſi breuiter texta ſeries Vitarum Romanorum Pontificum, alterius potiùs quàm ipſius eſſe opus, ſæpiùs inculcauimus. In quo poſt plurimarum aliarum rerum ab eo geſtarum narrationem, appendicem putamus adiectã, quâ dicitur eius præcepto inſtitutum, vt diu noctúque Pſalmi in Eccleſiis canerentur. Id enim planè falſum eſt: ſed fortaſsè aliqua potiùs forma ab eo præſcripta fuit. Alioqui ab ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ viguiſſe certum eſt (vt ſuo loco vidimus) cum cantu diurnam nocturnámq; pſalmodiam. Equidem illud puto (quod & Hieronymo [g] indicare videtur) emendatum ab ipſo Hieronymo Pſalterium Septuaginta Interpretum, à Damaſo canendum Occidentalibus traditum eſſe.

[g *Hier. Apol. aduerſ. Ruff.*]

IV.
[h *Greg. 7. ep. 63.*]
[DE ALLELVIA.]

Scribit quoque Gregorius [h] Papa, ex Ieroſolymorum Eccleſiâ per eumdem Hieronymum Damaſum accepiſſe, vt Romana Eccleſia concineret ALLELVIA. Quod pariter nõ ſic accipiendum eſt, vt tempore Damaſi cani cœptum ſit Romæ; ſed vt canerẽtur extra Paſchale temp⁹; ſicut idem Gregorius ſuperiùs declarat. Nam huius vocis vſum Romæ perantiquũ fuiſſe, vel ex Auguſtino [l] intelligi poteſt, dum ait, antiquâ traditione ab Eccleſiâ Catholicâ toto Orbe diffusâ *Alleluia* cãtari ſolitum. Ceterùm peculiarem quemdam eius vocis vſum ab Eccleſiâ Ieroſolymitanâ Romanam mutuatam eſſe poſſumus ex Gregorij verbis intelligere. Siquidem eiuſdem vsûs diuerſas fuiſſe cõſuetudines, idem Auguſtinus [k] alibi tradit: docétque [l] certis tantùm diebus moris fuiſſe ſolemniter decantari; tempore verò Quadrageſimali [m] ab eo ceſſari ſolitum. Habetur autem apocrypha illa Hieronymi nomine ad Damaſum epiſtola, quâ dicitur vt Alleluia pſalmis omnibus affigatur. Sed & hallucinatur planè Sozomenus [n], dum ſcribit in Eccleſiâ Romanâ nonniſi ſemel in anno cani ſolitum Alleluia: Nam Vigilantium hæreſiarcham eius fuiſſe inſtitutionis auctorem, conatúmque eam Ieroſolymis introducere, teſtatur Hieronymus [o]. Romæ verò hiſce temporibus adeò frequenti vſu eam vocem receptam fuiſſe liquet, vt etiam in Eccleſiâ caneretur in [p] funere defunctorum; extra Eccleſiam autem, ipſi etiam infantes [q] in eius ſonum linguâ primùm ſoluere docerentur. Denique Ieroſolymis fuiſſe in vſu agricolis, idem auctor [r] affirmat; nec non eius vocis ſymbolo ſolitos [ſ] conuocari monachos ad Synaxim. Eâdemque tertiò repetitâ, Germanus Epiſcopus Antiſiodorenſis inſignem ſine ſanguine victoriam de hoſtibus ad prælium armatis retulit [ſſ] in Britanniâ.

[l *Auguſt. in pſal. 106.*]
[k *Id. ep. 119. c. 17.*]
[l *Id. in pſal. 106.*]
[m *Id. in pſ. 110.*]
[n *Soz. lib. 7. c. 19.*]
[o *Hier. adu. Vigil.*]
[p *Id. ep. 30.*]
[q *Id. ep. 7 & 27.*]
[r *Id. ep. 17.*]
[ſ *Id. ep. 27.*]
[ſſ *Vit. S. Ger. ap. Sur. tom. 4.*]

V.
[AVGVST. MEDIOLANVM MISSVS AD DOCENDAM RHETOR.]
[t *Auguſt. 5. Confeſſ. 13.*]
[u *Id. 6. Confeſſ. 11.*]

Hoc eodem anno, cùm miſſum eſſet Mediolano Romam ad Præfectum vrbis, vt illi ciuitati Rhetoricæ magiſter prouideretur; Auguſtinus (vt ipſe [t] teſtatur) per ſuos Manichæos ambiens vt dictione propoſitâ ſe probatũ Præfectus tunc Symmachus mitteret, Mediolanum profectus eſt, annum agens ætatis (vt ait [u]) trigeſimum: ibique benignè exceptus ab Ambroſio, adeò ipſius conſuetudine profecit, vt quos antè errore duci deprehendiſſet Manichæos, iam penitùs delinquere animo decreuerit: non tamen vt ob id fieret Chriſtianus, ſed ad Academicos ſe conferret, magnæ tunc apud omnes æſtimationis philoſophos. quorum etiam eò vſque progreſſa erat temeritas, vt palàm effutirẽt, à Platone Chriſtianos accepiſſe de fide ſententias, quas Euangeliſta Ioannes ſuæ narrationis exordio præ foribus expoſuiſſet pro miraculo omnibus contemplandas. Sed occurrit quamprimùm peſti huic graſſanti S. Ambroſius; cuius libros *De Sacramentis* ſiue *De Philoſophia* [x], cõtra Platonem & Academicos conſcriptos, poſteà Auguſtinus [y] magnoperè celebrauit.

[x *Aug. ep. 84.*]
[y *Id. 2. de doct. Chr. 25. cont. Iul. cap. 7. 2. Retract. 4.*]

VI.
[QVID S. MONICA MEDIOLANI.]
[z *Aug. 6. Conf. 1. & 2.*]

Eo autem Auguſtini ſtatu, S. Monica mater eius affectata veſtigia filij, Mediolanum veniẽs, nihil non egit pro ſalute illius procurandâ. Túncque accidit [z], vt cùm epulas ferret ad Memorias Martyrum, (quæ erogari ſolebant in cibos pauperum, qui in Eccleſiam in Martyrum natalitiis ad agapen conuocabantur: id enim nõ tantùm in Africâ fieri ſolitum erat, ſed Romæ quoque in memoriam defunctorum, vt apparet ex epiſtolâ Paulini ad Aletium:) argueretur ab Ambroſio, qui correxit illud Mediolani: cuius exemplum, docente poſteà Auguſtino [a], Africana Eccleſia ſecuta eſt: & Oriens anteà id ipſum didicerat à Concilio Laodiceno. Sed & aliquando rogatus [b] Ambroſius ab eâdem pientiſſimâ feminâ de ieiunio Sabbati, reſpondit, vt illud obſeruaret ſecundùm conſuetudinem Eccleſiarum vbi eſſe contingeret. Sed quod ad Auguſtinum attinet: cùm inter hæc ipſius con-

[a *Id. ep. 64.*]
[b *Id. ep. 112.*]

concubina in Africam vnde venerat rediiſſet, (relicto ei filio, quem ex ea ſuſceperat Adeodato) hoc ipſe ſolutus vinculo, è tenebris paulatim in lucem cœpit emergere.

VII.
c l. 5. C.Th. de contrah. empt.

Quod verò ad res pertinet Oriẽtis; Theodoſius Imp. cohibuit Iudæos mancipia Chriſtiana habentes, eadémq; ad ipſorum ſuperſtitionem adducentes. Itémque hæreticos Eunomianos, Macedonianos, Arianos, & Apollinarianos, ſæpè damnatos ſæpéq; pulſos, iterum reuertẽtes, atque impudenti procaciâ iactantes dedecoroſum eſſe neſcire quæ ipſi docerent, recẽti lege [d] proſcripſit. Cuius de nouo ſanciendæ auctor Theodoſio fuiſſe videtur Gregorius Nazianzenus; dum licèt abſens, ruríque paterno Arianzi ſolitariam vitam agens, nec tamen valẽns obliuiſci plantatæ à ſe vineæ, Eccleſiæ ſcilicèt Cõſtãtinopolitanæ, cùm accepiſſet eam, dormitante Nectario Epiſcopo ab iiſdem hæreticis proculcari, ad ipſum Nectarium nõ ſine ſtomacho literas [e] dedit, quibus eum aduerſus eos excitaret. Qui & inſuper, etſi ſtatu humilis, tamquam è celſiori loco vibrare iacula in delinquentes, cùm occaſio opportuna daretur, minimè prætermiſit. Sic enim cùm accepiſſet, Eleuſiũ præfectum, ſibi familiaritate coniunctum, ieiunia ab Eccleſiâ inſtituta negligere; vt grauis offenſæ reum, ita redarguit [f]: *Legibus iniuriam facis, Iudex, qui non ieiunes. Et quomodo leges humanas ſeruabis, qui diuinas contemnis: ac pro nihilo ducis? Purga tribunal tuum, ne duorum alterum tibi accidat, vt aut malus fias, aut exiſtimeris. Fœda ſpectacula proponere, ſeipſum traducere eſt. In ſumma, ô Iudex, futurum ſcito vt iudiceris: & minùs peccabis.*

d l. 13. C.Th. de hæret.
GREG. NAZ. SOLICITVS PRO ECCL. CONSTANTINOP.
e Greg. Naz. ad Nectar.
f id ep. 74.

VIII.
NATALIS HONORII.
g Marcel. in Chron.
h Socr. l. 5 c. 12.

Hoc item anno menſe Septembri Theodoſium auctum eſſe filio ex Flacillâ coniuge, cui nomen *Honorio* inditum fuit auctores ſunt Marcellinus [g] & Socrates [h].

IESV CHRISTI
AN. 385.

SIRICII
AN. 1.

VALENTIN. II. 10.
THEODOSII 7.

I.
a Auguſt. l. 3. cont. Petil. c. 25.
b lib. 6. Confeſſ. 6.
AVGVSTINVS TRANS, VENIT AD PORTVM.

ANNO Chriſti trecenteſimo octogeſimo quinto, Arcadio Aug. & Bautone Coſſ. Auguſtinus [a] in eiuſdem ingreſſu Bautonis (qui creatus eſt Mediolani) panegyricam habuit orationem coram Valẽtiniano Imp. Cuius orationis occaſione, idem alibi [b] ſtatũ præſentis temporis ſuæ animæ ærumnoſæ deplorat, cùm (vt ait) inhiaret honoribus, lucris, coniugio, & quãuis liber à Manichæorum deliriis, & Mathematicorum vanitatibus, quib⁹ antea inhæſerat, totus eſſet in perſcrutandis Academicis quæſtionibus; duceret tamẽ vitam peccatis obnoxiam. Periiſsétq; in illis, niſi Dominus præſtò fuiſſet: à quo didicit veritatem, quam per Apoſtolum Paulũ [c] in cor eius Spiritus Sanctus inſtillauit; & vt perficeretur, ſuaſit ad Simplicianum [d] ſanctum & eruditum ſacerdotem accedere (ipſum enim Ambroſium frequenter adire, & prolixiùs cum eo agere, ob ingruentia illius negotia impoſſibile videbatur:) à quo cùm multa alia; tum Victorini nobiliſſimi oratoris cõuerſionem audiuit; quam mox animo exarſit ad imitandum. Cúmq; poſt hæc à Ponticiano Afro in curiâ militante, didiciſſet vitã Antonij magni; perfectè ad Chriſtum conuerſus eſt, annum agens ætatis trigeſimum primum; & illud exaudiens in horto; *Tolle, lege: Tolle, lege,* lectione Pauli Apoſtoli, quid ſibi eſſet agendum planè didicit; cum de ſuſcipiendo baptiſmo, relinquendáque ſcholâ, & agendâ vitâ caſtâ, & à negotiis ſæculi remotâ, certum firmúmque conſilium [e] iniit; quod & poſteà opere impleuit: idémque ſecedens primò in rus amici, indéque Mediolanum rediens, ſcripſit [f] iis locis tres libros contra Academicos, commentarium de Vitâ beata, librum de Ordine, Soliloquia; lucubrationem de Immortalitate animæ, aliámque de Diſciplinis; & hæc quidem omnia ante baptiſmum; quem nõ niſi poſt biennium ſuſcepiſſe, diſertè probatur eiuſdem [ff] aſſertione, dum in Confeſſionibus ab vndeuigeſimo ætatis ſuæ anno, vſquequò lecto Ciceronis Hortenſio, teneri cœpit amore ſapientiæ (nempè vſque ad tempus conuerſionis) duodecim numerat annos; & in Soliloquiis [g], (quæ ſcripſit anno ætatis trigeſimo quarto nondum baptizatus) quatuordecim. Vnde planè neceſſe eſt affirmare, annos duos & menſes aliquot à conuerſione vſque ad baptiſmi tempus intercurriſſe.

c Id. 7. Confeſſ. 21.
d 8. Confeſſ. 1. &c.
e 9. Confeſſ. 1. &c.
f Retract. lib. 1. c. 1.
ff 8. Confeſſ. 7.
g 1. Solil. 10.

[Confirmat pluribus hanc ſuam ſententiam Baron. an. 388 num. LXXI. & ſeqq. Sed nihilominùs qui attentè legerit quæ ipſe Auguſtinus in Confeſſionibus habet de tempore à Conuerſione ad Baptiſmum elapſo, rebúſque tunc à ſe geſtis; ne quidem annum integrum intercedentem repertum puto. Quapropter exiſtimo numeros annorum alicubi corruptos eſſe. Haud enim multum temporis in iis commentariis quos tunc ſcripſit, inſumpſiſſe, ſatis intelligitur ex lib. 1. Retract. vbi de iis agit. Ac denique cum poſt receſſum Mediolano, adhuc aliquanta Romæ morâ peractâ, in Africam nauigare parans, matrem Oſtiis amiſit, teſtatur ipſe in Confeſſionibus lib. 9. c. 11. in fin. id contigiſſe anno ſuæ ipſius ætatis trigeſimo tertio. Ætatem verò in Soliloquiis expreſſam, diuerſimodè in codd. mſſ. referri annotarunt Doctores Louanienſes. Vt ſit, ſanè ſi tunc Auguſtinus diſciplinam Eccleſiæ exploratam habuit, minimè putandus eſt diù baptiſmum protelaſſe: quippe licèt & tum non pauci id conſueſcerent, eam tamen conſuetudinem euellere ſtuduiſſe noſcuntur (præter Neocæſarienſem Synodum cap. 12.) in Oriente Baſilius atque Gregorij Nazianzenus & Nyſſenus, & in Occidente ipſemet Auguſtini catechiſta & baptiſta Ambroſius orationibus de Baptiſmo habitis. Cum & præter mortis ſubitæ, vel alias improuiſæ periculum, immineret etiam diſcrimen irregularitatis iis qui Eccleſiaſticis ordinibus initiari cuperent: quandoquidem qui baptizabantur in ægritudine, clerici fieri non poterant, quòd fides illorum non voluntaria, ſed ex neceſſitate præſumeretur, vt ſup. an. 254 IX. nec tollitur hæc irregularitas per baptiſmum, quia committitur in ipſo baptiſmo. Ceterum poſt hæc à nobis obſeruata, vidimus quendam multa folia ſuorum commentariorum de chronologiâ Auguſtinianâ expleſſe in contumeliam Baronij, & ridimus oblectamentum quo ſe in his beat. O tyrunculus, qui ſi quid ſcitis ab illo ſcitis, quos ad hunc veteranorum ducem]

II.
SIRICIVS CREATVR ROMAN. PONT.
a Ext. in cod. Vatic. vbi ſunt antiq. Rom. Pontif.

Huius quoque anni exordio, nempè pridie Idus Ianuarij, cùm vacâſſet Sedes Romana poſt obitum Damaſi Papæ vno & triginta diebus, SIRICIVS natione Romanus Tiburtij filius, presbyter tituli Paſtoris, in locum Damaſi à Clero populóque ſubrogatus eſt non ſine tumultu Vrſicini ſchiſmatici, vt indicant literæ [a] Valentiniani Imp. ſeptimo Idus Martij ad Pinianum Præfectum datæ. Ipſi verò ſuæ ſedis exordio, nimirùm tertiò Idus Februarij, idem

Siricius

Siricius ad Himerium Epiſcopum Tarraconenſem in Hiſpaniâ, qui de nonnullis rebus dubiis Damaſum conſuluerat, Decretalem ſcripſit Epiſtolam; quam & in reliquâ Eccleſiâ Hiſpanicâ obſeruari voluit.

III. Hieron. vexatur Romæ.

Cum autem non vt Damaſus fecerat, Siricius in conſcribendis eiuſmodi Decretalibus aut Synodalibus Epiſtolis, Hieronymi operâ vteretur, neque eum, vt ille, amplecteretur: mox idem Hieronymus acerbiſſimos pati cœpit perſecutores; illos ſcilicèt [i] clericos, quorum ipſe impetitiam [k] ac prauos mores ſcriptis ſuis ſugillâſſet à quibus inter alia, multis ſub communi nomine monachorum petitus eſt conuitiis, & vt *Impoſtor* ac *Græcus* iactatus, quaſi Vrbe pellendus eſſet, lapidibus obruendus, & præcipitandus in fluctus. Horum namque ipſemet [l] teſtis eſt. Sed quis æquo animo ferat impoſtorum abſurda mendacia, quibus tradiderunt eumdem muliebri veſte ab Vrbe expulſum? Sub Auguſtini falſo nomine frigidus ille fictor iſta commentus eſt; qui cùm in reliquis Sermonibus edidit ſub titulo *Ad Fratres de Eremo*, multa delira & fabuloſa effutiat, in eo ipſo [m] vbi iſta ſomniat, quæ portentoſa mendacia blaterat? Sed nihilo prudentior incertus auctor ille, qui compingens S. Hieronymi Vitam, vnà cum aliis mendaciis iſtud ipſum præteriiſſe noluit. Ad quam impoſturam refellendam, illud ſufficiens eſt argumentum, quòd Ruffinus, qui leuiora quæque in Hieronymum vnquam iactata diligenter collegit, iſtud non inuexit in eum, quod in fronte fuerat collocandum: cùm præſertim res tanta, in tantum virum, locóque tali admiſſa, nec angulum Orbis præteriiſſe potuerit, vbi non ſciretur.

i Hier. ep. 7. ad Demetr. k Id. in præf. verſ. Didy. de Sp. S. & ep. 22. ad Euſtoch. l Ep. 23. 25.

Vanæ de eo commenta.

m Ap. Aug. ſerm. 24. ad fratr. de erem.

IV.

Ceterùm quæ reuera in ipſum poſt Damaſi obitum à calumniatoribus fuerunt obiecta, idem ipſe exactè recenſet eâ Epiſtolâ, quam in Portu Romano nauim conſcenſurus, conſcripſit ad Aſellam [n] nobilem Romanam virginem Chriſto dicatam, docens præcipuam calumniam fuiſſe de quibuſdam matronis Romanis, & maximè de Melaniâ Seniore, & Paulâ feminis Conſularibus; quæ ipſius ſuaſionibus, contemptis diuitiis, cariſque pignoribus, Ieroſolymam ad loca Sancta nauigâſſent; atque inde multis ſe fuiſſe calumniis & conuitiis impetitum. Qui quidem vt ſe ab eiuſmodi concitatis turbinibus liberaret, tranquillam cogitans Ieroſolymæ manſionem, menſe Auguſto à Romano Portu ſoluens cum Pauliniano fratre iuniore, aliiſque monachis, nauigauit Cyprum, ibique viſitato S. Epiphanio, Antiochiam deuectus, ſuſceptus eſt à Paulino Epiſcopo; & deductus ab eo, mediâ hieme & frigore grauiſſimo intrauit Ieroſolymam; ac multa ibi vidit miracula, quæ priùs ad ipſum fama pertulerat. Hæc ipſemet [o] de ſuo itinere. Quod quidem hoc anno accidiſſe, inde fit perſpicuum, quòd teſtetur [p] ſe penè triennium Romæ manſiſſe, & poſt obitum Damaſi receſſiſſe, conſtétque Romam veniſſe ſub Conſulatu Antonij & Syagrij, anno Domini trecenteſimo octogeſimo ſecundo. Sed quæ fuerint illa miracula, quæ tum primùm ſe vidiſſe Ieroſolymis tradit; fortaſsè eiuſmodi intelligit, qualia ad ſepulchra Sanctorum alibi fieri ſolita ſcribit in epitaphio [q] Paulæ: *Cernebat variis dæmones rugire cruciatibus, & ante ſepulchra Sanctorum vlulare homines more luporum; vocibus latrare canum, fremere leonum, ſibilare ſerpentum, mugire taurorum: alios rotare caput, & poſt tergum terram vertice tangere, ſuſpenſiſque pede feminis, veſtes defluere in faciem.* His ſimilia narrat Hilarius libro de Synodis: nec non Paulinus Nolanus natali ſeptimo S. Felicis, & Seuerus dialogorum libro tertio: qui de feminis arreptitiis illud addunt, quòd licèt pedibus ſuſpenſæ eſſent deorsùm capite, nihilominùs veſtes inhærerent diuino miraculo pedibus, quo femineo eſſet pudori conſultum.

n Hier. ep. 99.

Reuertitur Ieroſol.

o Id. Apol. aduerſ. Ruff. p Id. ep. 99.

q Ep. 27.

V. Concil. Burdegal. contra Priſcil.

His item Coſſ. (vt Proſper ponit in Chronico) celebrata eſt *Burdegalæ* in Aquitaniâ (gubernante eam Eccleſiam *Delphino* Epiſcopo, cuius Seuerus cum laude meminit) SYNODVS in cauſâ Priſcilliani hæretici, iuſſu Maximi tyranni, ad id inducti ab Ithacio Epiſcopo, eiuſdem Priſcilliani oppugnatore acerrimo, de quo dictum eſt ſuperiùs. Poſtquàm verò in eâdem Synodo Inſtantius Epiſcopus factionis Priſcilliani, prior iuſſus dicere cauſam, damnatus eſt atque depoſitus; ſe quoque damnandum Priſcillianus intelligens, ad eumdem Maximum Treueris tunc agentem prouocauit: ſed rursùs apud eum ab Ithacio accuſatus, licèt obtinente apud Maximum S. Epiſcopo Turonenſi (cui etiam tunc fortè negotiorum Eccleſiaſticorum causâ Treueris ad fuit) vt à ſanguine infelicium abſtineretur; ſatis ſupérque ſufficere dicere, ne Epiſcopali ſententia hæretici iudicati, Eccleſiis pellerentur; nouúmque eſſe & inauditum nefas, vt cauſas Eccleſiæ Iudex ſæculi iudicaret; tamen poſt eius diſceſſum, nouis aliorum Epiſcoporum ſuaſionibus, Maximus eumdem Priſcillianum, ob turpiſſima quæ confeſſus eſt ſcelera, capite truncari iuſſit, vnà cum aliquibus ipſius ſociis, reliquis in exilium pulſis. Hæc pluribus Seuerus [r]; quæ & alij attigere: meminitque Hieronymus de eiuſdem Priſcilliani, ac nonnullorum eius ſectatorum ſcriptis editis. Addit verò Proſper, eodem tempore Burdegalæ quamdam Priſcilliani diſcipulam, nomine *Vrbicam*, ob impietatis pertinaciam, per ſeditionem vulgi lapidibus extinctam eſſe. Ac denique Seuerus ſcribit, Priſcillianum, qui viuus vt ſanctus honorabatur à ſuis, poſt mortem martyrem ab iiſdem coli cœptum: peremptorúmque corpora ad Hiſpanias relata, magnis fuiſſe obſequiis honorata: quin & iurare per Priſcillianum, ſummam ipſis religionem fuiſſe, eóque occiſo, non ſolùm non repreſſam eſſe hæreſim, ſed latiùs propagatam.

Priſcil. cum ſuis ſubiectus gladio.

r Seuer. hiſt. lib. 2.

Colitur à ſuis.

VI.

De *Ithacio* autem accuſatore idem Seuerus tradit hanc Priſcilliani & ſociorum necem, notam ei inuſiſſe indelebilem; tum quòd odio ipſe potiùs, quàm diuinæ legis zelo commotus, eos perſecutus eſſet; (qui & alioqui audax, loquax, ſumptuoſus, ventri & gulæ deditus, omnes ſanctos viros Catholicos, quibus aut ſtudium inerat lectionis, aut grauitas inceſsûs, & modeſtia habitûs, propoſitumve erat certare ieiuniis; atque adeò ipſum S. Martinum, virum planè Apoſtolis conferendum, cum Priſcilliano ſentire culparet, tamquam & ipſi illius hypocriſim affectarent:) tum etiam quòd pœna ſanguinis procul abhorreret à manſuetudine muneris paſtoralis. Quamuis enim minimè reprehenſum aliquando fuerit, aduerſus hæreticus auxilium Principum implorare: (quod S. Auguſtinus, & alij ſæpè feciſſe probantur; idque ritè & legiti-

Eccleſ. perſonæ immunes à ſanguine.

quod habet Baron. An. ſeq. num. XXXIII. & ſeqq.
f Leo ep. 93.

mè fieri, idem aduerſus Donatiſtas diſputans demonſtrat: ſed & hoc ipſum à Maximo Imp. probè vtilitérque factum, S. Leo f commendat in Epiſtolâ ad Turbium Epiſcopum Aſturicenſem:) tamen nullus vnquam Ss. Patrum laudauit, pœnam capitis aduerſus eoſdem hæreticos poſſe vel debere procurari à perſonis Eccleſiaſticis. Vnde & in Eccleſiâ Catholicâ vſu receptum eſt, vt cùm quis expetit à ſecularibus Magiſtratibus opem aduerſus impios, ne Ithacianæ partis ſectator eſſe videatur, conteſtationem illam conſultè præmittat, ſic ſe correctionem expetere incorrigibilium delinquentium, vt tamen citra pœnam ſanguinis puniantur. Porrò quomodo eâ de cauſâ Ithacius communione priuatus fuerit, ſequenti anno dicturi ſumus.

MAXIMVS IN QVO PECCAVERIT NECANS PRISCIL.

Quod autem pertinet ad Maximum; licèt ipſe exerens, vt alter Phinees, gladium in turpiſſimorum hominum necem, ſanctificâſſe manus ſuas Domino, ob idque perennitatem Imperij commeruiſſe videri potuiſſet: tamē quòd arrogauerit ſibi iudicium ſacerdotale, quantumlibèt nonnullorum Epiſcoporum conſenſione delatum, deferénſque appellationi hæreſiarchæ, cauſam iudicauerit; meruit paulò pòſt iacturam Imperij atque vitæ pati: vt intelligant omnes, quàm grauiùs delinquant, qui idem iudicium contradicentibus ſacerdotibus, ſibi vendicant & extorquent.

VII.
t Socr. lib. 5. cap. 12.
THEOPHILVS EPISC. ALEXAN.
u Ap. Th. Balſam. in fi.
x Pallad. in Lauſiac. cap. 12.
y l. 3. C. Th. de Epiſc. iudic.

Iiſdem Coſſ. (vt auctor eſt Socrates t) defuncto Timotheo Alexandrino Epiſcopo, cùm ſediſſet annus quinque, in eius locum ſuffectus eſt *Theophilus.* Timothei verò extat u apud Græcos Epiſtola Canonica. Fuitque eiuſdem x, cùm Ammonem ſanctiſſimum monachum, ob auriculæ ſpontaneam amputationem irregularem effectum, (ne videlicèt, qualis ſibi videbatur, eligeretur indignus) nihilominus Epiſcopum ordinauit, hæc ſententia; *A Iudæis lex iſta ſeruatur: Ego ſi dederitis mihi aliquem etiam naribus truncum, ſed moribus probum, non eum dubitabo Epiſcopum ordinare.* Mentio item eius habetur cum laude, in reſcripto y Theodoſij de Eccleſiaſtico iure illibato ſeruando, quo prohibuit, ne Epiſcopi, vel vlli alij Eccleſiaſtici, ad iudicia, ſiue ordinariorum, ſiue extraordinariorum Iudicum pertrahantur, quantum ad cauſas Eccleſiaſticas pertinet; ſed ſinantur iudicari à Præſulibus ſuis.

VIII.
z Theoph. li. 5. cap. 18.
FLACCILLA DICENDA VXOR THEODOSII.
a Habet Baron. Tom. IV. hoc an.

Hoc item anno creditur defuncta *Flaccilla* Auguſta, Theodoſij coniux: quam funebri oratione laudauit Gregorius Nyſſenus; eiuſdémque pariter deſcripſit Theodoretus z egregias virtutes, pietatem in Deum, ac charitatem erga pauperes, quibus etiam in humillimis & ſordidis obſequiis per ſe ipſam miniſtrabat, quæ & crebrò (vt ait) ſolebat maritum commonere, vt cogitaret qui olim fuiſſet, & qui iam eſſet: quippe ſi iſta aſſiduè animo complecteretur, non ſe ingratum oſtenſurum erga patronum, ſed Imperium iuſtè & legitimè gubernaturum. Quare haud abs re illam S. Ambroſius in funere Theodoſij Deo in cælis coniunctam affirmat. qui & eam *Flaccillam* (non vt alij ferè omnes cùm Græci tum Latini *Placillam*) nominat: ſicque veteri a numiſmate vocata legitur, necnon apud Claudianum in carmine de Laude Serenæ, atque Paulinum diaconum in Appendice ad Eutropium: denique & eodem modo eius neptem Arcadij filiam; Proſper & Marcellinus, proneptem verò, Theodoſij minoris filiam, idem Marcellinus nominat. Genuit ex Theodoſio, præter Arcadium & Honorium, Gratianum & Pulcheriam, vt habet Ambroſius in funere; licèt alij, tres tantum eidem liberos tribuant, ſed & hi duo vltimi breui extincti ſunt, etiam ante matris obitum: habuitque idē Gregorius Nyſſenus, qui tunc erat Conſtantinopoli, panegyrim in eiuſdem Pulcheriæ funere.

IX.
b l. 9. C. Th. de Pagan.
c l. 10. C. Th. de ſcenic.
d l. 8. C. Th. de indulg. crim.
e Ambr. ep. 33.
INDVLGENTIA REIS DATA TEMPORE PASCH.

Hoc inſuper anno idem Theodoſius reſcriptum b dedit aduerſus idololatras iterū reuiuiſcentes, & per inſpectionem extorum futura quærentes: itémque aduerſus c pſaltrias ac fidicinas mulieres, ciuitatum peſtes. Eodémque anno Valentinianus edictum d propoſuit de relaxandis vinctis Paſchali tempore, exceptis grauiorum quorumdam criminum reis. Cuius conſuetudinis meminit poſtea S. Ambroſius e; cùm exprobrâuit in eumdem ipſum Imperatorem, quòd Iuſtinæ matris ſuaſione, Paſchatis tempore pios viros carceri mancipâſſet, quo vincti dimitti ſolerent. Porrò idem quoque in Oriente Theodoſij lege cautum fuiſſe; conſtat ex Chryſoſtomo, cùm agit de oratione Flauiani Epiſcopi Antiocheni, quam coram eodem Imp. habuit Conſtantinopoli, legatione fungens pro populo Antiocheno ſub gladio irâ Principis periclitante, de quâ dicetur ſuo loco.

IESV CHRISTI
An. 386.
SIRICII
An. 2.
VALENTIN. II. 11.
THEODOSII 8.

I.
a Sever. li. 2.

ANNVS Domini trecenteſimus octogeſimus ſextus Coſſ. habuit Honoriū Theodoſij filium adhuc infantulum, atque Euodium Galliarum a ſub Maximo Præfectum: Vt hinc videas, inter eumdem Maximum ac Theodoſium & Valentinianum Imperatores, aliqua pacis fœdera eſſe tranſacta.

II.
CONC. ROM. PRO RESTITVENDA ECCL. DISCIPL. IN AFRICA.
b Siric. ep. ad Epiſc. Afric.

Ipſo quoque huius anni menſe Ianuario, celebratum eſt à Siricio Papa *Romæ* in Baſilicâ S. Petri CONCILIVM octoginta Epiſcoporum: cuius extat Epiſtola b Synodalis data octauo Idus Ianuarij, poſt Conſulatum Arcadij & Bautonis; quòd ſcilicèt nouorum Coſſ. nomina Romæ nondum publicis auſpiciis promulgata eſſent. Porrò in hoc Concilio nouem Papa capitulis collapſam in Africâ Eccleſiaſticam diſciplinam reſtituere conatus eſt: quæ tu conſulas.

III.
LEX PRO ARIAN.
c l. 4. C. Th. de fid. Cath.
d Ruff. l. 2. cap. 16.
e Soz. lib. 7. cap. 13.
BENEVOLI EGREGIA CONFESSIO.

Eodem quoque menſe Ianuarij, Valentinianus Imp. indignum pio Principe pro Arianis promulgauit edictum; quo dedit illis facultatem conuentus agendi. Id autem impulſu Iuſtinæ Auguſtæ, matris, Arianæ feminæ; fāctū eſſe, conſtant ex iis quæ de eâdem lege Ruffinus d & Sozomenus e habent; dum referunt egregiam confeſſionem *Beneuoli* Magiſtri Memoriæ; qui non ſolùm altiorem pro impietatis mercede ipſi promiſſum à Iuſtinâ gradum reſpuit; ſed & ipſum quem haberet deponere maluit, quàm ea decreta dictare, Erat is patriâ Brixianus, à S. Philaſtrio Catholicâ diſciplinâ optimè informatus: ad quem, eiuſdem Philaſtrij ſucceſſor. S.

Digitized by Google

f Gaudent. ſer. in dedic. baſil. & ſer. in ſuâ ordinat.

Gaudentius (qui nuper dum f abſens peregrinaretur in Otiente, adnitente maximè S. Ambroſio electus, admodùm renitens coactus eſt excommunicationis interminatione, immaturâ quidem adhuc ætate, ſed doctrinâ præſtans atque virtutibus, humetos oneri ſubmittere:) mi-ſit editos à ſe Sermones de Paſchate: inque eia meminit eiuſdem egregij ipſius facinoris.

IV. g Id praf. in Serm. IVSTINA AVG. VEXAT AMBROS. h Ruff. lib. 2. cap. 5. i Paul. in Vit. S. Amb. Soz. l. 7. cap. 13. Nic. lib. 13. c. 19. & aly. AVXENTII DVO.

Quòd vetò ex eodem Gaudentio g apparet, tempore eiuſmodi impiæ ſanctionis, Iuſtinam (quam nominat Iezabelem) petſecutam eſſe S. Ambtoſium in quem iam olim infenſo erat animo: hanc in eumdem Ambroſium perſecutionem Ruffinus h quoque poſt obitum Gratiani contigiſſe tradit; licèt plerique alij ante illum minùs rectè collocent i. Huius autem tumultûs noua illa fuit occaſio, quòd cùm memorato Impetatoris edicto Arianis data eſſet conueniendi facultas, & Iuſtina ſubreptam à Catholicis baſilicam iiſdem Arianis tradere vellet; Ambroſius cōſtanter ei reſtiterit, adſiſtente ei miro Catholicæ fidei zelo populo Mediolanenſi. Deſcribit hæc ipſemet pluribus, cùm agit in *Auxentium* Arianorum Epiſcopum (cuius nutu Iuſtina ad omne nefas impelleretur) ſuhrogatum Mediolani ab eâdem Iuſtina in locum Senioris Auxētij. Nam quòd alioqui ambos iſtos Auxentios in vnum confundunt, ſatis refelluntur, quòd ſeniorē diem obiiſſe ante creationem Ambroſij, æquè Paulinus k; Hieronymus l, Ruffinus, m, & ex Græcis Socrates, n, Sozomenus, o Theodoretus p, abſq; vllâ controuerſiâ confirment: itémque quòd eumdem ſeniorem Cappadocem fuiſſe, Athanaſius q & alij teſtentur; hunc verò Iuniorem Ambroſius, Scytham quem & ait mutâſſe ſibi vocabulum, ne cognoſceretur quis eſſet, tum quòd ſciret Auxentij nomen odioſum eſſe Mediolanenſibus; tum etiam quòd in patriâ enormia ſcelera perpetrâſſet: atque ideò qui in Scythiâ Auxentius diceretur, Mediolani Mercurinum nominari voluiſſe. Verùm haud profuit iſta mutatio nominis: ſiquidem vſitatiùs Auxentius ab omnibus dictus reperitur.

k Paulin. in Vit. Amb. l Hieron. in Chron. m Ruff. l. 2. cap. 12. n Socr. l. 4. cap. 25. o Soz. lib. 6. cap. 4. p Theod. lib. 4. cap. 5. q Athan. ep. ad ſolit. r Amb. orat. aduerſ. Aux.

V. ſ Amb. ibid. AMBROS. ABNVIT DISPVTARE DE FIDE IN ISTORIO IMP.

Cùm autem & auſus hic Ambroſium ad publicam diſputationem prouocare, delegiſſet arbitros pugnæ Gētiles ſ quoſdam homines, necnon ipſum Valentinianum Imp. adhuc adoleſcentulum, & catechumenum; Ambroſius autem exhortēs fidei cauſam poſt tot Cōcilia iudicio credere ſæculariū, nedum Gentilium hominum, ſpetneret petulantiam hominis, ne Eccleſiæ proſterneret dignitatem; ideóque Auxentius Valentinianum adiens, cogi Ambroſium id in Cōnſiſtorio Imperatoris agere, magnâ arrogantiâ poſtulâſſet: tunc iubenti hoc in gratiam Iuſtinæ matris Valentiniano, idem Ambroſius, ex ſententia Epiſcoporum qui aderant, per libellum t reſpondit competenter, id minimè fas eſſe: *Nec quiſquam* (inquit) *contumacem iudicare me debet, cùm hoc afferam, quod augusta memoria pater tuus* (nempè Valentinianus Senior) *non ſolùm ſermone reſpōdit, ſed etiam legibus ſuis ſanxit, in cauſâ fidei, vel Eccleſiaſtici alicuius ordinis, eū iudicare debere, qui nec munere impar ſit, nec iure diſſimilis: hoc eſt, ſacerdotes de ſacerdotibus voluit iudicare: Quin etiam ſi aliàs quoque argueretur Epiſcopus, & morum eſſet examinanda cauſa; etiā hanc voluit ad Epiſcopale iudicium pertinere.* Et paulò poſt: *At certè ſi vel Scripturarum ſeriem diuinarū, vel vetera tempora retractemus, quis eſt*

t Id. ep. 32.

qui abnuat, in cauſâ, fidei, in cauſâ, inquam, fidei Epiſcopos ſolere de Imperatoribus Chriſtianis, non Imperatores de Epiſcopis iudicare? Et rurſùm infra: *Si tractandum eſt, tractare in Eccleſia didici: quod maiores fecerunt mei. Si conferendum de fide, ſacerdotum debet eſſe iſta collatio: ſicut factum eſt ſub Conſtātino auguſtæ memoriæ Principe, qui nullas leges ante præmiſit, ſed liberum dedit iudicium ſacerdotibus.* Ac paulò pòſt: *Si ad Synodum prouocat Auxentius, vt de fide diſputet* (*licèt non ſit neceſſe propter vnum tot Epiſcopos fatigari; qui etiam ſi Angelus de cælo eſſet, paci Eccleſiarū non deberet præferri*) *cùm audiero Synodum congregari & ipſe non deero. Tolle igitur legem, ſi vis eſſe certamen. Veniſſem, Imperator, ad conſiſtorium clementiæ tuæ, vt hæc coram ſuggererem, ſi me vel Epiſcopi, vel populus permiſiſſent, dicentes de fide in Eccleſia coram populo debere tractari,* &c. Euenit porrò tunc (ſicut ait Paulinus) vt quidam vir Arianus, acerrimus diſputator, & durus atque inconuertibilis ad fidem Catholicam, ad baſilicam ſe conferret, qui cùm vidiſſet Angelum ad aures Ambroſij tractantis loquentem, vt verba Angeli populo Ambroſius renuntiare videretur; mox conuerſus fidē quam oppugnabat cœpit propugnare.

ANGELVS LOQVITVR AD AVRES AMBROSII.

VI. CONCIL. TREVER. IN CAVSA ITHACII EPISC.

Hoc eodem anno habita eſt SYNODVS TREVERENSIS ab Epiſcopis partis Ithacianæ; qui ipſum Ithacium, antea damnatum à Theognoſto Epiſcopo, quòd apud Maximum (vt vidimus) ipſe ſacerdos & Epiſcopus necem procurâſſet hæreticorum Priſcillianiſtarū; (qua etiam ex cauſa complures Epiſcopi, qui & ſanioris viderentur eſſe conſilij, eiuſdem Ithacij, tāq uam ſanguinarij, communionem vitabant:) vt innocentem abſoluerunt, patrocinante illi Maximo Imperatore. Quo tempore S. Martinus, multis grauibúſque laborantium hominum cauſis ad Comitatum ire compulſus, primo quidem cum iiſdem Epiſcopis Ithacianis communicare, licèt multùm rogatus à Maximo, recuſauit; ſed poſtcà, vt auerteret furorem eiuſdem Imp. percuſſores his pro quibus Martinus rogauerat ditigentia, ac Tribunos in Hiſpanias mittentis ad inquirendos & occidendos hæreticos; ne & cum illis hoc prætextu multi alij; qui ſanctiora eſſent vitæ Catholicæ, ideóque Priſcilliani hypocriſim affectare accuſarentur, abſque diligentiori examine multa pati cogerentur: cum iiſdem Epiſcopis corpore, non animo, ad horam communicauit in ordinatione *Felicis* Epiſcopi: ſed quamuis ſummâ vi Epiſcopis nitentibus vt communionem illam ſubſcriptione firmaret, torqueri non potuit. Verùm & de ipſa communicatione iam dolens, & in regreſſu ab Angelo in via ei apparente correptus, quādiù vixit, peccatum defleuit, & Ithacianorum cōmunionem vitauit, nullámque Synodum adiit, aut Epiſcoporum cōuentum; eò maximè quòd ab eo tempore curandis morbis detrimentum ſentiret ſupernæ virtutis. Hæc omnia Seuerus u oratione ſoluta proſecutus eſt; quæ Fortunatus carmine cecinit.

S. MART. COMMVNICANS ITHAC. ARGVITVR AB ANGELO.

u Seuer. dial. lib. 3.

VII. DE FELICE EPISC. TREVIR. x Marian. Scot. an. 379.

Porrò fuiſſe illum, *Felicem*, cuius ordinationi S. Martinus adſtitit virum ſanctiſſimum, & planè dignum qui meliori tempore ſacerdos fieret, Seuerus ſcribit. Fuiſſe verò ordinatum Epiſcopum Treuerenſem, Marianus x Scotus affirmat. Sed ſicut qui cum illo lapſus eſt S. Martinus, pœnitentia ad priſtinam atque etiam puriorem

teuocatus

reuocatus eſt ſanctitatem: ita & ipſe Felix, quã-uis à factione Ithacianâ fuerit ordinatus, per pœnitentiam facinus purgans, dignus factus eſt vt inter Sanctos adnumeraretur. Quod autem pertinet ad Ithacium, ſuperiorum omnium tumultuum auctorem; cum tandem Eccleſiæ communione priuatum exilio damnatum eſſe, ibíque vitam finiſſe his ipſis Impp. Theodoſio & Valentiniano regnantibus, Iſidorus [y] tradit: quod accidiſſe putamus poſt mortem Maximi cuius præſidio fouebatur.

FINIS ITHACII.

y Iſid. de Vir. illuſt. c. 2.

VIII.

QVID S. MART. IN CONVIVIO MAXIMI IMP.

Ceterùm hoc eodem anno quo Martinus ſub Conſulatu Euodij Treueros ad Maximum ſe contulit, accidit quod idem Seuerus [z] alio loco deſcribit; nempè eumdem S. Maronum precibus Martini ad conuiuium accedere coactum, paterâ regiam ſibi oblatam iuſſu Imperatoris, ambientis eam ab illius manu ſumere; vbi ebibiſſet, presbytero ſuo tradidiſſe, quòd nullum exiſtimaret digniorẽ qui poſt ſe biberet. Sed & quàm digniùs eumdem Martinũ Auguſta, eiuſdem Maximi vxor, femina ſanctiſſima, conuiuio ſolis manibus ſuis parato exceperit eique per ſe ipſam in modũ famulæ ſtans miniſtrauerit, reliquiáſque deuotè comederit; apud eumdem auctorem [a] narratum inuenies. Habétque [b] inſuper eumdem Sanctum longè antè prædixiſſe Maximo, futurum vt ſi in Italiam pergeret aduerſus Valentinianum, primo quidem impetu victor exiſteret, ſed paruo pòſt tempore periret. quod & accidit, vt videbitur.

z Seuer. de Vit. S. Mart. c. 23.

a Id. 2. dial. 7.

b Id. ed. c. 23.

IX.

HIERON. PETIT ALEXANDRIAM AD AVDIENDVM DIDYMVM.

Inter hæc autem S. Hieronymus haud dudùm moratus Ieroſolymis, quo anno ſuperiori perueniſſe diximus, profectus eſt in Ægyptum, diſcendi cupiditate, licèt iam ſenex eſſet: ibíque magnum illum *Didymum* Alexandrinum, de quo ſuperiùs, magiſtrum habuit in ſacrarũ Scripturarum interpretatione: quem *Videntem*, quamuis cæcus eſſet, ob eximiam ingenij perſpicacitatem, appellare [c] conſueuit; oculóſque [d] eum habuiſſe columbæ, qui laudantur in Canticis Canticorum in ſponsâ. At ſic quidem laudauit, vt tamẽ poſteà eumdem Origeniſtam compertum, eâ re ex parte damnauerit [e]. Quòd verò non ſicut Ruffinum Didymus; ita & Hieronymum iiſdem Origenis erroribus imbuerit; id inde accidiſſe puto, vel [f] quòd non auſus fuerit viro adeò perſpicaci propinare venenum, vel ſi tẽtauit, expertus eum renitentem mox abſtinuerit, ne apud magni nominis virum conceptâ ſemel caderet æſtimatione. Ceterùm qui Didymum auditurus aliquantiſper Alexandriæ conſedit, poſteà Ægypti monaſteria [1] peragrauit: protinúſq; Bethleem reuerſus & Ieroſolymam: *Barrabanum* Iudæum magno labore, & pretio, in Hebraicis literis nocturnum [g] habuit præceptorem, quòd idem Barrabanus timeret Iudæos. Tumque inſuper aggreſſus eſt [h] interpretari S. Pauli Epiſtolas: cùm intereà occupatiſſimus eſſet in ſuſcipiendis fouendíſque (vt ait) omnis generis, ſexûs, & nationis peregrinis, de toto Orbe Ieroſolymam ad viſitanda ſacra loca concurrentibus, diuerſarum virtutum ſpecimen oſtendentibus.

c Hieron. proœm. in ep. ad Gal.

d Id. præf. in Didym. lib. de Sp. S.

e Id. Apol. aduerſ. Ruff.

f Id. ead. Apol.

REVERTITVR IN PALÆSTINAM.

g Id. ep. 65. ad Pam.

h Id. præf. in ep. ad Eph. & ad Gal.

i Id. proœm. lib. 7. in Ezech. ep. 25. ad Paulin & ep. 27. ad Marcel.

X.

GREGOR. NYSSEN. QVOR. PEREGRINATIONEM IMPROBAT.

Sed quòd in hæc inciderimus, aduertendum eſt extare libellum, ſeu epiſtolam potiùs dixerimus, S. Gregorij Nyſſeni, hoc tempore in vitâ agentis, ac plura ſcribentis; quâ totus in eo eſt, vt improbet eiuſmodi ad loca Sãcta peregrinationem: vnde etiam hagiomachi hodierni occaſionem arripuere illius damnandæ. Scimus aliquos pro piiſſimi, & omnibus ſæculis (vt frequenter vidimus, viſuríque ſumus) in Eccleſiâ ab omnibus vbique Chriſtianis receptiſſimi cultûs defenſione, eam epiſtolam vt germanam Gregorij agnoſcere minimè voluiſſe. At nos legitimum eum ipſius partum eſſe haud euntes infitias, breuiter reſpondemus, Gregorium eas ſcribere literas ad quemdam monachum, immò & monachorum Abbatem; atque in eo totum eſſe vt diſſuadeat viris, qui eiuſmodi ſelectum viuendi genus aggreſſi fuerant, necnon & feminis, peregrinandi propoſitum; quòd vix illud cum exactâ obſeruatione regularum monaſticarum, & abſque pudoris feminei diſpendio, in tot ac tantis itinerum difficultatibus atque neceſſitatibus adimpleri poſſet. Atq; adeò, vt hoc faciliùs perſuadeat, inter alia aſſerit; peregrinationes non eſſe ex præcepto Domini, nec homines ad eas teneri. Nempè hæc proponens, quòd ob rei frequentiſſimum vſum, videret multos exiſtimare, ſe minùs Chriſtiano dignos eſſe nomine, ſi ipſi agere prætermitterent quod ſcirent ab aliis impensè præſtari. Hæc autem ſcitè à Gregorio dicta eſſe, prudens nemo negarit; cùm & in eamdem eius ſententiam reperiatur ſimul ire alij ſanctiſſimi Patres quamuis alioqui eaſdem ſacras peregrinationes non ſolùm in aliis approbare, ſed & plurimi ipſorum frequentare conſueuerint. Ceterùm longè alio ac planè contrario ſpiritu, Vigilantius primus hoc ſeculo aggreſſus eſt, vnà cum aliis quas euomuit impietates; improbare penitùs qualemcunque peregrinationem ad loca Sancta; de quo dicetur ſuo loco.

Quæ de re vide etiam poſt Bellarminum 3. de Sanct. 8. Greſ. lib. 2. de Sacr. Peregrinat. cap 10. & in Not. aduerſ. Pet. Molin vbi prolixè confutans contra hæreticorum contrakãc Nyſſeni epiſtolæ argumenta.

XI.

DE DISTRACTIONE RELIQVIARVM.

Hoc eodem anno menſe Februario Theodoſius Imp. de non diſtrahendis Reliquiis Martyrum reſcripſit [k]. Cuius ſanciendæ legis occaſio inde accepta eſt, quòd quidam pſeudomonachi, cernentes totius Eccleſiæ Catholicæ erga SS. Martyrum Reliquias ſtudioſum cultum & propenſiorem amorem, circumeuntes turpis lucri gratiâ conſueuiſſent eas venditare; vt S. Auguſtinus [l] declarat.

k l. vlt. C. Th. de ſepul. viol.

l Auguſt. oper. monach. cap. 8.

XII.

CHRYSOS. ORDINATVR PRESBYTER.

Hoc item anno Ioannes Chryſoſtomus preſbyter ordinatus eſt, nõ quidem ab Euagrio Antiocheno Epiſcopo, (vt vult Socrates [m]) qui nondum hoc tempore ſucceſſerat Paulino; ſed à Flauiano alterius partis Catholicorum eiuſdem ciuitatis Antiſtite, ſicut teſtantur reliqui Græcorum hiſtorici; quibus & nos accedimus quòd conſtet ipſum communicationis fuiſſe Flauiani. Nec tamen ideò illum quis putet, ſchiſmaticorum ſacerdotem à ſchiſmatico ordinatum. Nunquam enim eò illud ſchiſma Antiochenum progreſſum eſt, vt anathemati Flauianus ſubiectus fuerit; quippe quòd ſpe concordiæ res tolerata, eo modo quo cœperat, ad plures annos producta eſt. Annuiſſe verò diuinum numen eiuſdem Chryſoſtomi ſacerdotio; & cùm ab Angelo iuſſum eſſe ordinari, tum in ipsâ ordinatione albam columbam (ſymbolum Spiritus Sancti) repentè deuolantem ſtetiſſe ſupra caput eius; qui res ab eo geſtas fideliter ſunt proſecuti, teſtantur, & inter alios Leo Auguſtus in oratione de eius Vitâ; vbi & multa ſubdit miracula tunc Antiochiæ ab eodem presbytero facta.

m Socr. l. 6. cap. 3.

EIVS ORDINATIO DIVINIS PROBATA.

XIII.

Eum autem hoc anno creatum fuiſſe presbyterum, colligimus ex eodem Leone, ac Marcel-

n Marcel. in Chron.
o Pallad. in dial. de Vit. Chryſ.

lino [n] Comite, & ante hos ea Palladio [o]; dum aiunt ipſum duodecim annos exegiſſe in preſbyteratu, antequàm crearetur Epiſcopus Coſſ. Honorio quartùm & Eutychiano, anno Domini trecenteſimo nonageſimo octauo: ea quibus & illorum error refellitur, qui quadriennium tantùm eidem ipſius presbyteratui tribuunt. Suſceptâ verò à Flauiano docendi populi functione, egregias illas habuit *Ad Populum Antiochenum* inſcriptas orationes, cùm tamen longè plures ibi dixiſſe oportuerit toto illo duodecim annorum ſpatio, quo Antiochiæ manſit. Ferúntque [p], cùm ſublime dicendi genus arripuiſſet, redargutum à piâ muliercula, quòd eius orationes ſimplicioribus infrugiferæ eſſent; mutâſſe eveſtigiò iuuenilis animi, cuius eſt alta petere, inſtitutum, & dictionem faciliorem imis auribus accommodâſſe. Quâ ex parte illud eſt conſecutus, vt publicis frequentibúſque acclamationibus, CHRYSOSTOMVS, hoc eſt, *Os aureũ* diceretur: quod perinde ac inditum diuinitùs nomen, in eius ſcriptis hactenùs perſeuerat, eodémque vulgò ab omnibus nominatur. Quantos verò inſuper labores inſumpſerit ad extirpandos, ſeu reducendos, cùm alios hæreticos, tum Marcionitas qui Antiochiæ latebant; itémque ad expugnandos, conuertendóſque Gentiles, & deſtruenda ipſorum templa, ſatis docent varia ipſius tunc edita Scripta, necnon eiuſdem Vitæ Acta.

p Ap. Metaph. in Vit. Chryſ.

VNDE DICTVS CHRYSOSTOMVS.

XIV.
CYRILLI IEROS. OBITVS.
q Hieron. de Scrip. Eccl. in Cyril.

Hoc eodem anno, qui & octauus Theodoſij Imperij numeratur S. Cyrillus Ieroſolymitanus Epiſcopus (vt auctor eſt S. Hieronymus [q]) ex hâc vitâ migrauit: de quo quidem, quòd (vt idem ait) ſæpè pulſus, ac ſæpè in ſedem receptus à Conſtantij temporibus fuerit, quantùm temporis ſederit haud exploratum haberi poteſt. Eius monumenta ingenij extant *Catecheſes*, quas in adoleſcentiâ elaborauit. Subrogatus autem eſt *Ioannes*: quem tempore perſecutionis ſub Valente Catholicos auerſatum eſſe, & cum Arianis ac Macedonianis communicâſſe, non obſcurè teſtatur aduerſus eum poſteà ſcribẽs idem Hieronymus [r]. Sed & ſub nomine Prætextati ipſum ſugillat, redemptúmque ab hæreſi pollicitatione Epiſcopatûs affirmat. At de ipſo plura inferiùs.

r Id. ep. 61.

IESV CHRISTI
AN. 387.
SIRICII
AN. 3.
VALENTIN. II. 12.
THEODOSII 9.

I.
IVSTINA AVG. AMBROSIVM VEXAT.
a Paulin. in Vit. Amb. & ipſe Ambr. in Auxent. poſt ep. 32.

ANNO Chriſti trecenteſimo octogeſimo ſeptimo, Valentiniano Aug. tertiùm & Eutropio Coſſ. Iuſtina Auguſta vna cum eodem Valentiniano filio, quam anno ſuperiori aduerſus S. Ambroſium perſecutionem concitare cœperat, maioribus proſecuta eſt incrementis. Ac primò quidem cùm fruſtrà tentâſſet, ſecretò illum extra prouinciam deportare, promiſſis amplis dignitatibus iis qui ipſum de Eccleſiâ raptum ad exilium perduxiſſent; (quod cùm multi conarentur, vnus ceteris infelicior nomine Euthymius, domo ſibi iuxta Eccleſiam conductâ, & curru ad eumdem abducendum parato, cùm diutiùs fruſtrà expectâſſet; tandem ipſemet poſt annum, eodem die quo Ambroſium abripere cogitauerat, ea eâdem domo, eodémque curru deportatus eſt in exilium, ipſo Ambroſio ei quę ad victum neceſſaria erant, ſubminiſtrante:) omniáque incaſſùm fieri cerneret: demùm aperto marte eumdem aggreſſa, edictum publicari curauit, quo iuberentur Catholici ſacerdotes Auxentio aliiſque Arianis Eccleſias tradere, aut occidi. Aduerſus quos omnes conatus mirè eluxit, tum ipſius Ambroſij ingens animus in conſeruandis baſilicis, & ſacris vaſis, quæ dare, & ipſe quò vellet abire iubebatur; parati potiùs mortem oppetere, quàm id præſtare: tum populi Mediolanenſis vigilantiſſimum ſtudium in cuſtodiendo diu ac noctu eodem Præſule ſuo, ab inſultibus furentium Arianorum, & militum Prætorianorum.

II.
b Amb. ibid.

Ea verò cuncta quomodò geſta fuerint, fuſiſſimè ipſe Ambroſius proſecutus eſt concione [b], quam ad populum tum habuit in Auxentium, & epiſtula [c] eodem tempore ad Marcellinam ſororem ſcriptâ. In quibus inter alia quamplurima, quomodò ſe habeat Imperialis auctoritas cum Eccleſiaſtico iure, ſic eâdem concione declarat: *Tributum Cæſari eſt, non negatur: Eccleſia Dei eſt; Cæſari vtiq; non debet addici; quia ius Cæſaris non poteſt eſſe Dei tẽplum. Quod cum honorificentiâ Imperatoris nemo dictũ poteſt negare: quid enim honorificentius, quàm vt Imperator Eccleſiæ filius eſſe dicatur? Quod cùm dicitur, ſine peccato dicitur; cum gratiâ dicitur. Imperator enim bonus intra Eccleſiam, non ſupra Eccleſiam eſt. Bonus enim Imperator quærit auxilium Eccleſiæ, non refutat. Hæc vt humiliter dicimus, ita conſtanter exponimus.* Epiſtolâ autem ad ſororem: *Conuenior ipſe à Comitibus Tribunis, vt baſilicæ fieret matura traditio: dicẽtibus, Imperatorẽ iure ſuo vti, eò quòd in poteſtate eius eſſent omnia. Reſpondi, ſi à me peteret quod meum eſſet, id eſt, fundum meum, argentũ meum, ius huiuſmodi meum, me non refragaturum; quamquam omnia quæ mea ſunt, eſſent pauperum: verùm ea quæ diuina, Imperatoriæ poteſtati non eſſe ſubiecta.* Et inferiùs, alio habito ad populum ſermone, quẽ eâdem ad ſororẽ epiſtolâ refert: *Mandatur denique; Trade baſilicã. Reſpondeo: nec mihi fas eſt tradere; nec tibi accipere, Imperator, expedit. Domum priuati nullo potes iure temerare: domũ Dei exiſtimes auferendam? Allegatur, Imperatori licere omnia, ipſius eſſe vniuerſa. Reſpondeo: Noli te grauare, Imperator; vt putes te in ea quæ diuina ſunt, Imperiale aliquod ius habere. Noli te extollere; ſed ſi vis diutiùs imperare, eſto Deo ſubditus. Scriptum eſt, Quæ Dei Deo: quæ Cæſaris Cæſari. Ad Imperatorẽ palatia pertinent: ad ſacerdotem Eccleſiæ: publicorũ tibi mœnium ius cõmiſſum eſt, non ſacrorum.* Hæc autẽ cùm adeò conſtanter atq; frequẽter affirmet & inculcet Ambroſius, compello te, Chriſtiane Princeps, quem tutiùs audies, Ambroſium, doctrinâ, moribus, pietate, ac fide Catholicâ probatiſſimum, miraculíſque clariſſimum; an recentiores hæreticos, omnia indiſcriminatim Principibus tribuentes? Cùm verò idem Ambroſius, ob huiuſmodi obniſum, tyrannus ab aulicis vocaretur; Notario Imperatoris id obiicienti reſpondit, (vt ait ad ſororem:) *Si hæc tyrannis videtur, habeo arma, ſed in Chriſti nomine: habeo offerendi corporis mei poteſtatẽ. Quid moraretur ferire, ſi tyrannum putaret? Veteri iure*

c Id. ep. 33.
QVÆ AVCTORITAS IMPERATORIS IN RES SACRAS.

à ſacerdotibus donata Imperia, non vſurpata. Et vulgò dici, quòd Imperatores ſacerdotium magis optauerint, quàm Imperium ſacerdotes, Chriſtus fugit, ne Rex fieret. Habemus tyrannidem noſtram. Tyrannis ſacerdotis, infirmitas eſt. Cùm infirmor, inquit [d], *tum potens ſum.*

d *2. Cor. 12.*

III.

Ceterùm ex prædictis Ambroſij ſcriptis intelligitur, hæc geſta eſſe Dominicâ Palmarum, atque aliquot præcedentibus ſubſeqoenribúſque diebus. Errant autem Socrates [e], & Sozomenus [f], qui hæc referunt ad tẽpora necis Gratiani Imp. Scripſit verò etiam de eâdem re Ambroſius literas ad omnes Italiæ Epiſcopos, quæ penitùs excidẽte; tantúmque ſupereſt breue fragmentum, quod S. Ioannes Damaſcenus [g] ex iis recitat de viſione B. Pauli, qui eidem Ambroſio in tantis anguſtiis conſtituto apparuit confortans eum. Qui verò ipſum Ambroſium prædicta narrantem legerit, prorsùs mirabitur vniuerſum populum Mediolanẽſem Epiſcopo potiùs pro Eccleſiaſticâ libertate pugnanti, quàm Imperatori ſibi ius in res diuinas & Eccleſiaſticas arroganti, tanto periculo ſuorum capitum atque bonorum, ſtudere ardẽtiſſimis conanibus delegiſſe: mercatores, vt fidem tuerentur, contempſiſſe lucra; nobiles prætuliſſe Crucis ignominiam Regiæ Pharaonis; ac denique milites, qui ad expugnãdam baſilicam acceſſiſſent, momento temporis eſſe conuerſos in defenſores. Sed quòd ne ſic quidem emolliretur obduratus Iuſtinæ animus, Deus pro Ambroſij defenſione Maximum Imp. commouit: qui literis, quæ hactenùs extant [g], Valentinianum monuit, vt à vi in ſacerdotes abſtineret, atq; religioni paternæ inhæreret. Ex quibus etiam planè apparet, non Mediolanenſem dumtaxat Eccleſiam, ſed & ipſam Romanam, aliáſq; omnes exiſtentes in prouinciis Valentiniano ſubditis, vexatas eſſe edicto illo in fauorem Arianorum promulgato. Quin & iam anteà Iuſtinæ arbitrio contigiſſe videtur, vt Catholicorum Eccleſiis tributum indiceretur ex agris; quod, licèt indebitum, perſoluere Ambroſius [h] ſecundùm Chriſtianam manſuetudinem non recuſauit, dummodò fidei Orthodoxæ & Catholicæ communionis baſilicis parceretur. Ceterùm meminit quoque literarum Maximi Theodoretus [i]; additque eum minatum eſſe Valentiniano bellum, ſi non obtemperaret.

e *Socr. lib. 7. cap. 11.*
f *Soz. lib. 7. cap. 13.*
g *Damaſc. orat. 2. de Imag.*
ERABORTA FIDEI MEDIOLANENSIVM.
MAXIMVS AGIT PRO SACERDOT. CATHOL.
g *Tom. 1. Epiſt. Rom. Pont.*
h *Amb. orat. in Aux. Vid. ſup. an. 57 num. XXIV.*
i *Theod. lib. 5. cap. 14.*

IV.

INVENTIO MARTYRVM GERVASII ET PROTASII.

Cùm verò necdum petulantia Iuſtinæ compeſceretur, longè nobilius è cælo Ambroſius præſidium ſuſcepit; dum eodem tempore diuinitùs per viſum admonitus de loco vbi laterent corpora SS. Martyrum *Geruaſij & Protaſij*, ipſe illa è terrâ refoſſa, digno cum honore in Baſilicam Ambroſianam tranſtulit: vnde præter multa alia eorumdem virtute miracula in confirmationẽ fidei Catholicæ edita, quæ idem Ambroſius [k], necnon Auguſtinus [l] qui Mediolani tunc aderat, ex parte referunt; illud factũ eſt omnium fermè maximum, quòd ex tempore (ſicut Paulinus [m] ſcribit) ſedari cœperit perſecutio, quæ Iuſtinæ furore accendebatur: licèt Ariani [n] eorumdem Sãctorum claritudinem miraculorum obſcurare niterentur. Sed quæ palàm Ambroſium perſequi deſtitit, iterùm furiis agitata, paulò pòſt eumdem clàm per ſicarium intra cubiculum interficere pertentauit: cúmque ſicarij dextera ad percutiendum eleuata obriguiſſet, (quæ ſanata eſt ſceleris confeſſione;) demùm ipſos dæmones per quoſdam maleficos ad eumdem necandum immiſit, qui tantùm abeſt vt illud exequi valuerint, vt nec ad fores domus appropinquare potuerint, quòd ignis inſuperabilis totum illud ædificium cõmuniret, vt etiam longè poſiti vterentur. Hæc cuncta Paulinus. Quo etiam auctore, & ſuffragatore S. Auguſtino [o], conſtat ipſos dæmones, cùm ab iis quos vexarent, virtute ſacrarum Reliquiarum SS. Geruaſij & Protaſij expellerentur, clamare ſolitos; ſe non à Martyribus tantùm, ſed etiam ab Ambroſio torqueri.

k *Ambr. ep. 85. ad Marcel. ſoror.*
l *Auguſt. 9. Confeſſ. 7. & lib. 22. de ciuit. cap. 8.*
m *Paulin. in Vit. Ambr.*
n *91. Paulin. in Vit. Amb.*
o *Auguſt. de cur. pro mor. agen.*
DÆMONES AB AMBROSIO TORTI.

V.

Verùm adhuc parua hæc Deo viſa ſunt, ſacerdotem ſuũ amplioribus honoribus proſequenti. Factum enim inſuper voluit, vt qui mille nocẽdi artibus ipſum appetiiſſent, iidem mox adirent eum ſupplices, ſuæque ſalutis arbitrum, & ſeruatorem Imperij profiterentur. Cùm enim Maximus Imp. in Italiam venturus nunciaretur, Ambroſius in Gallias proficiſci à Valentiniano, ipſiúſque matre Iuſtinâ rogatus eſt, vt (quod aliàs antè experti fuerant) legatione ſuâ Maximum talia conantem coërceret. At non vt prior, ita poſterior hæc Ambroſij legatio feliciter ceſſit, nimirum quòd iuſtâ fuiſſet iam diuinâ ſententiâ definitum, eos qui de pellendis Catholicis ſacerdotibus ab Eccleſiis promulgâſſent edictum, à ſuo ipſorum fore expellendos Imperio: vt ſic poſteri intelligerent Principes, quanto periculo laceſſant Eccleſias & Sacerdotes. Quid autem in eâ legatione Ambroſius egerit, ſcripta ab ipſo epiſtola [p] ad Valentinianum declarat, quâ ſingularum rerum tunc Treueris cum Maximo geſtarum exacta relatio continetur. Ad cuius finem ait, ſe, quòd abſtinuiſſet ab Epiſcopis communionis Maximi, vel qui deuios à fide ad necem petebant, ab eodem Maximo iuſſum eſſe ſine morâ Treueris recedere. Et hoc eſt quod Paulinus [q] ſcribit, Ambroſium à communionis conſortio ſegregâſſe Maximum: nimirùm quòd nec cum ipſo voluit communicare, ob effuſum ab eo ſanguinem innocentem domini ſui; nec cum Epiſcopis ei communicantibus, quòd eſſent partis Ithacianæ, de quâ ſuperiùs, aduerſus quos & eumdẽ ipſum literas dediſſe, idque pariter feciſſe Siricium Papam, expreſſum habetur in Concilio [r] Taurinenſi. Porrò vltimo loco ſuæ Relationis Ambroſius Valentinianum monuit, vt ſibi caueret à Maximo, pacis inuolucro bellum tegente.

AMBROS. ROGATVS LEGATIONEM OBIRE AD MAXIMVM.
p *Ambr. ep. 27.*
q *Paul. in Vit. S. Amb.*
r *Conc. Taurin. cap. 5.*

VI.

MAXIMVS IRRVMPIT IN ITALIAM.

At negligens ille imprudenter nimis eiuſmodi admonitionem, alium ad eũdem Maximum Legatum miſit, Dominum natione Syrũ, ſummæ apud ipſum Valentinianũ auctoritatis. Qui vanis deceptus Maximi illecebris, immenſiſq; muneribus, partem etiam ipſius exercitûs ſecum in Italiam reduxit, quam Maximus Valentiniano ſimulabat auxilio mittere aduerſus barbaros Pannoniis imminentes. Sicque ipſe Domnius viam reddidit faciliorẽ Maximo: qui mox eum cum reliquo exercitu ſecutus, magnâque celeritate Italiam, nemine præcipiente, ingreſſus, Aquileiam copias duxit. Quo repentino caſu Valentinianus oppreſſus, naui Theſſalonicam aufugit cum matre Iuſtinâ, & ſorore Gallâ: cóque Theodoſius Imp. adueniens, accepit in vxorem prædictam *Gallam*, Valentiniani Senioris ex eâdem Iuſtinâ filiam. Hæc omnia pluribus Zoſimus [ſ]. Quantis autem laboribus, & impenſis, Theodoſius Valentinianum reſtituere in regnum

VALENT. FVGIT AD THEODOS.
ſ *Zoſ. lib. 4.*

t Aug. de ciuit. 26.

gnum ſtuduerit, Auguſtinus [t] eius in eâ re commẽdans pietatem docet, & dicetur inferiùs ſuo loco. Hanc vetò contigiſſe vindictam, ob contemptum, atque perſecutione exagitatũ S. Ambroſium, Ruffinus [u], & poſt eum alij æquè confirmant. Factúmque inſuper diuino conſilio Pacatus [x] ait, vt Maximus innocentis Gratiani ſanguinis reus, ſceleri ſcelus adderet, quò Theodoſio in eum pugnandi vincẽdique neceſſitas imponeretur; darétq; tandem ille de cruentâ violentáque tyrãnide pœnas. Theodoretus [y] autem ait, Theodoſium, cùm audîſſet fugam Valentiniani, primò ad eum ſcripſiſſe, nõ debere eũ mirari quòd ſibi Imperatori terror incuſſus fuiſſet, & robur tyranno adiunctũ; quippe ipſe pietatem armis oppugnâſſet, tyrannus autem defendiſſet: Cùm autẽ ad eum acceſſiſſet, primùm animo eius adhibuiſſe curationem, impietatis morbum euulſiſſe, & ad pietatem paternam reduxiſſe; ac demùm iuſſiſſe bono animo eſſe, & contra tyrannum expeditionem ſuſcepiſſe.

u Ruff. lib. 2. cap. 16.
x Parat. panegyr. Theodoſ.
y Theod. lib. 5. cap. 15.

VII.
z Socr. lib. 5. cap. 12.

Intereà auctor eſt Socrates [z], Maximum legatos miſiſſe ad Theodoſium; à quo nec excepti nec excluſi fuerint, cùm tamen ad vindicandum ſcelus tacitè expeditionẽ pararet: Sed & maximâ clade à Maximo Italiæ partẽ illam, quę poſt Alpium deſcẽſum occurrit, affectam eſſe; nobiléſque ciuitates, Placentiam, Rhegium, Mutinam, Bononiam, & alias ditè exagitatas, Pacatus affirmat, meminítq; Ambroſius [a]; qui quòd refletur, ſe hoc anno vitam produxiſſe ad annum ætatis quinquageſimum tertium, inde quamdiù vixerit, facilè poteſt colligi. Sed mirâ quâdam diſpenſatione factum eſt, vt quamuis in eumdem Maximus perinfenſus eſſe videretur; nihilominùs nec ei, nec eius Eccleſiæ Mediolanenſi, quicquam negotij in tantâ vicinarum ciuitatum vexatione factitatum appareat. Quâ ipſe pace benè vſus, totus fuit in ſubleuandis egenis, atq; redimẽdis captiuis; quorũ cauſâ ſacra etiã vaſa confregit: vnde ab Arianis arreptâ oblatrandi occaſione, ab eâ ſe accuſatione defendit [b]. Laudâſſe autem S. Auguſtinum illud factum, atque imitatum eſſe, Poſſidius [c] tradit.

a Amb. ep. 8. & 57.
AMBROS. VASA SACRA CONFREGIT VT REDIM. CAPTIVO.
b Id. 2. Offic. 28.
c Poſſid. in Vit. S. Aug. cap. 24.

VIII.
MAXIMVS OMNIVM CAPTAT BENEVOLENTIAM.

Ceterùm Maximus cùm tantum timorem vniuerſis incuſſiſſet, vt nullum ſibi iam aduerſari videret; Imperatoris aggreſſus eſt perſonam agere, non tyranni; & quò ſibi Senatum populúmque conciliaret, cunctis morem gerere etiã plus æquo ſtuduit; atque inter alia, Gentilibus ſacrificia, ſublatámque in Capitolio Aram Victoriæ reſtituit; (vnde & à Symmacho laudatus eſt libro eo argumento conſcripto, coram ipſo, vt ait Socrates [d], recitato:) Iudæíſque [e] multa indulſit: & ne hâc ex parte Catholicos concitaret, quàm acerrimum ſe fidei Catholicæ exhibuit defenſorem, vt patet ex epiſtolâ [f] quam dedit ad Siricium Papam.

d Socr. lib. 5. cap. 14.
e Ambroſ. ep. 29.
f Ext. tom. 1. Epiſt. Rom. Pontiff.

IESV CHRISTI
AN. 388.
SIRICII
AN. 4.
VALENTIN. II. 13.
THEODOSII 10.

I.

ANNO Chriſti trecenteſimo octogeſimo octauo, Theodoſio Aug. ſecundùm & Cynegio Coſſ. ipſo anni exordio idem Imp. aduerſus Maximum expeditionem parans, eius causâ tributum nouum indixit: quod cùm inter alios permoleſtè ferrent ciues Antiocheni, proſilientes in forum, veſano impetu irruerunt in ſtatuam æneam Flaccillæ olim Auguſtæ, biẽnio antè vitâ functæ, eamdémque loco emotam cum ignominia per vrbem protraxerunt. Hæc Theodoretus [a]: ſed Sozomenus [b] atque Zoſimus [c], eâdem contumelia ipſius quoque Theodoſij ſtatuas affectas narrant; idque ex oratione [d] Flauiani coram eodem Imp. habitâ verius demonſtratur. Quod autem iidem Theodoretus & Sozomenus, hæc referunt ad tempus poſterioris aduentûs Theodoſij in Italiam aduerſus Eugenium tyrannum; eis aduerſatur imprimis Zoſimus, qui tempore expeditionis in Maximum ea contigiſſe refert: itémque S. Ambroſius [e], dum ad Theodoſium ſcribens eo tempore quo Maximum expugnauit, meminit de indulgentiâ conceſsâ Antiochenis.

ANTIOCHENI DEIICIVNT STATVAS IMPP.
a Theod. lib. 5. cap. 19.
b Soz. lib. 7. cap. 23.
c Zoſ. lib. 4.
d Ap. Chryſ. ad pop. hom. 20.
e Ambr. ep. 28.

II.
THEODOS. VLCISCITVR IN EOS.

Porrò Theodoſius ob illud facinus vehemẽter in Antiochenos commotus, miſit eò Iudices cum exercitu: qui primùm omnium ciuitatem illam nobiliſſimam, metropolis totius Syriæ dignitate ſpoliauẽre: (Tranſlatam enim fuiſſe Syriæ metropolim in Laodicenſem ciuitatem, Scriptores affirmant:) & omnia loca publica, putà balnea, theatra, fora, & alia id genus clauſêre: inde verò ciuium complures, qui admiſſi ſceleris vel auctores videri poterant, vel ſocij, aſſectatoréſque, captiuos abduxêre: cùm interim ceterorum pars magna fugâ ſibi conſuleret, & pauci qui remanerent, in continuo metu eſſent. Quos Ioannes Chryſoſtomus Antiochenus presbyter aſſiduis concionibus conſolans, habuit tunc orationes illas, quas Græcè (vt reſtatur Suidas [f]) *Andriantas* nominant, nempè de Statuis, ex quibus [ff], illius vrbis deploratiſſimus ex omni parte ſtatus abundè cognoſci poteſt. Sed mox in omnium auxilium properans è montibus proximis magna ſanctiſſimorum multitudo monachorum, id tandem precibus, ac monitionibus, & conteſtationibus ſuis apud Iudices effecerunt, vt ſententia de nece ſontium differretur, donec quid de his decernendum eſſet, ab Imperatore ſignificaretur.

f Suid. verb. Placilla.
ff Vide præcipuè homil. 2. & 13. ad pop. Antioch.

III.
FLAVIANVS OBTINET EIS VENIAM.

Verùm inter hæc, qui ſimul ac dirum illud à ciuibus facinus fuerat perpetratum, antequàm Iudices ad illud vindicandum Antiochiam aduenissent, Flauianus eius ciuitatis Epiſcopus legationem pro populo libens voléńſque ſuſceperat Cõſtantinopolim ad Theodoſiũ, egregiâ illum oratione iam longo itinere meditatâ omnimò placauit: ſicut teſtatur Chryſoſtomus [g] homiliâ poſt eiuſdem ſui Antiſtitis reditum habitâ; qua ipſius legationis narrationem inſtituit, ipſámque eâdem Flauiani ad Imperatorem habitam orationem recitauit: additque de Imperatoris in eumdem humanitate, & cura de celeri ipſius Antiochiam reditu ad conſolandos ciues & à metu liberãdos ante imminens feſtum Paſchale, quod cum omni gaudio celebrare deberent. (Quam eiuſdem Imp. clementiam, non in parcendo tantùm, ſed quàm celerrimè veniam impertitam nunciando; Themiſtius [h] quoque philoſophus eximiè prædicauit.) Cùm igitur conſtet, oratione Flauiani Theodoſium fuiſſe placatum; commentum putamus, quod Sozomenus [i] habet de adoleſcẽtibus ad menſam Im-

g Chryſoſt. hom. 20. ad pop.
h Themiſt. orat. 5.
[Quam tamen eius orationem haud de rebus iſtis Antiochenis fuiſſe, collegit Petau. in Not. ad eam ex eo quòd Themiſtius ait, Theodoſij indulgentiæ, de quâ ibi agitur, ſubſcripſiſſe quoque Auguſtum, & vnicum quẽ tunc habebant filium; ac proinde pater, ea cõtigiſſe non ſolùm ante obitũ Flaccillæ, ſed etiam ante ortum Honorij, iunioris ipſorum filij.]
i Soz. lib. 7. cap. 25.

peratoris canere ſolitis; nempè quòd eis Flauianus perſuaſerit pronunciare cantilenas, quæ in Antiochenſium ſupplicationibus erant, eóque facto Imperator irãm poſuerit. Nihil enim prorsùs de his Chryſoſtomus, quæ primo loco fuerant collocanda. Sed & quod idem Chryſoſtomus[k] philoſophis tunc Antiochiæ agentibus exprobrat, quòd vniuerſi ſuos ciues ipsámque ciuitatem omninò deſeruerint, planè redarguit grande mendacium Zoſimi[l], quo tradit Libanium vnà cum Hilario pro ſalute ciuitatis Legationem ſuſcepiſſe ad Theodoſium. Cùm & alioqui Libanium alij ſub Valente defunctum tradant, alij vix ad initium Imperij Theodoſij perueniſſe confirment. Denique cùm Antiocheni à neſcio quo Gentili orationem de conſolatione in his ærumnis audiſſent; grauiter in eos inuectus eſt Chryſoſtomus[m], quòd qui ethnicos docere debuiſſent, ipſi ab illis doceri ſuſtinuiſſent. At de rebus Antiochenis hactenùs.

k Chryſoſt. hom. 17. ad pop.
l Zoſ. lib. 4.
m Chryſoſt. hom. 16.

IV. INSIGNE CERTAMEN THEODOSII CVM OLYMPIADE.

Hoc quoque tempore, antequàm Theodoſius cum exercitu in Occidentem proficiſceretur, contigit Conſtantinopoli nobiliſſimus alius eius cõflictus cum *Olympiade* clariſſima feminâ, Anyſij Secundi (vt vocat Menologium[n] Græcorum; ex quo Palladium corrigas, apud quẽ[o] pro Secundo Seleucus legitur) filiâ, Ablauij illius, penes quem ſumma rerum fuit tẽporibus Conſtantini, nepte: quam viduam, ſimúlque virginem, formâ florentẽ, eruditione ſingularem; ac locupletiſſimi heredem patrimonij poſt viginti menſium matrimonium, relictam à Nebridio C. V. alterius Nebridij ſub Conſtantio Præfecturâ Prætorij[p] inſigniti filio, cui admodùm iuuenis nupta fuerat; Theodoſius conatus eſt coniungere in matrimonium Elpidio cognato ſuo Hiſpano homini. Sed illa renuente, quòd Deo tantùm vacare instituiſſet; Imperator omnem eius ſubſtantiàm (ex quâ pauperes, ipsóſque Epiſcopos inſigniores ſuſtentare conſueuerat) Præfecto Vrbis in cuſtodiam dedit, quò his anguſtiis coacta coniugalem eligeret vitam; verùm poſteà cùm vidiſſet ipſam his magis oblectari, tantúmque petere vt ea pauperibus diuiderentur; poſt ſuum à bello reditum eius tolerantiam laborémque admiratus, in ſuâ in omnibus libertate eſſe iuſſit. quæ deinùm Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ diaconiſſa creata, munus illud, ad quod nondum annis apta erat, magnâ totius Eccleſiæ laude expleuit; bona ſua liberaliſſimè in pios vſus expendens: de quâ ſæpè inferiùs agendũ. Hanc porrò de illâ hiſtoriâ pluribus referunt Palladius in dialogo, ac Leo Auguſtus in Rebus geſtis S. Ioannis Chryſoſtomi. Eáque ipſa eſt Olympias, ad cuius nuptias cùm ingens inuitata accurreret Epiſcoporum multitudo; quòd ipſe Gregorius Nazianzenus intereſſe minimè valeret podagrâ laborans, ad Anyſium patrem ſcriptâ epiſtola[q] ſe excuſauit; ſed donum miſit carmen parænecticũ loco epithalamij nuptialis, quod hodiéque extat. Quòd verò eamdem fermè omnes virginem prædicant; tamen ex Chryſoſtomi[r] quâdam ad illam ſcriptâ epiſtolâ colligi videtur, eam non tam corporis integritate, quàm incorruptione morum, & bonorum operum luce, quibus abundè ornata erat, ſic appellatam eſſe.

n Menol. 8. Cal. Aug.
o Pallad. in Lauſiac. ca. 43.
p Am. lib. 27.
q Gregor. Naz. ep. 57.
r Chryſ. ep. 1. in addit.

V. THEOD. CONSVLIT SERVOS DEI DE BELLO.

Ceterùm Theodoſius profecturus cõtra Maximum, diuerſis modis ſibi à Deo ſuppetias implorare laborãs, imprimis legatos in Ægyptum miſit ad ſanctos ibi agentes anachoretas, quos pro ſe certantes precibus habere voluit propugnatores. Atque inter alios, *Ioannem* ſanctiſſimum monachum, à S. Hieronymo[s] magnoperè commendatum, quem prophetandi ſpiritu præditum famâ crebreſcente didicerat, de belli euentu conſulens; ab eo nuncium victoriæ certiſſimum accepit; ſicut tradunt Auguſtinus[ſſ], Ruffinus[t], & Euagrius[v]. Habéntq; inſuper Acta[x] Cyri & Ioannis de *Senuphio* magni nominis Ægypti anachoretâ, ipſum, cùm ab eodẽ Theodoſio per Theophilum Alexandrinum Epiſcopum rogaretur ad ſe venire, ſummâ humilitate ſe excuſantem, Deum oraſſe, vt ſuperhumerali & baculo ſuo daret, vt tantum poſſent, quantum ipſe Senuphius ſi illic adeſſet; miſiſséque eadem ad Imperatorem, vt cùm pugnandum eſſet aduerſus hoſtes, ſuperhumerale capiti ſuo imponeret, ac baculum manu geſtaret: ídque Imperatorem exequentem, his auxiliis glorioſiſſimam victoriam ſine labore ac ſuorum ſanguine reportâſſe: eámque diem anniuerſariâ feſtiuitate poſteà magnificè ab Alexandrinis celebrari ſolitam; nominarámque εἰκόνειον, ab imagine, quòd Imperatoris ſtatuam feciſſent, capite ſuperhumerali indutam, dexterâ baculum tenentem. Hæc ibi, recitátque eadem breuiter Glycas[y]: ſed quo potiſſimùm tempore, num aduerſus Maximum hoc anno, an aliis bellis id acciderit, penitùs ignoratur.

s Hier. de Cteſiph. cont. Pelag.
ſſ Aug. 5. de ciuit. 26.
t Ruff. lib. 2. cap. 32.
u Euagr. Vit. SS. Pat. cap. 1.
x Ap. Metaph. 31. Ianuar.
y Glyc. Ann. part. 3.

VI. RESCRIPTA ADVERSVS HÆRET.

Eodem item huius expeditionis tempore, idem Imp. aduerſus quoſcumque hæreticos, varias ſub huius anni Coſſ. Theſſalonicæ atque Stobis reſcripta[a] dedit; quibus qualeſcomque vbique conuentus agere, publicos vel priuatos, aliáque adire munera Eccleſiaſtica, necnon de Religione diſputare prohibuit. Ex quibus cùm Marcellinus arguitur, dum ſub anni ſuperioris Coſſ. Theodoſij in Occidentem aduentum collocat; tum Socrates[a], qui affirmat eum, exceptis Eunomianis, reliquis hæreticis, purâ Arianis & Nouatianis, conceſſiſſe priuatos conuentus agere, & Eccleſias extra ciuitates conſtruere. Nam & in his tum Arianorum & Apollinariorum diſerta fit mentio, tum ceteri omnes hæretici generali nomine comprehenduntur: & in aliis pariter ſuperiùs recenſitis, atque inferiùs recenſendis eiuſdem Imp. ſanctionibus, idem obſeruare licet.

a l. 14. 15. 16 C. Th. de hæret. l. 2. C. Th. de his qui ſup. relig. cont.
a Socr lib. 5. cap. 20.

VII. VICTORIA DE MAXIMO.

Accidit autem proſperè Theodoſio, vt cùm manu alterâ aduerſus hæreticos pugnaret, alterâ hoſtes deuicerit; nempè Maximum Sciſciæ in Pannoniâ, eius verò fratrem Marcellinũ apud Petauionem; quos ingentibus pollentes exercitibus, duobus maximis prælijs ſuperatos fugauit. Sed & cùm Maximus Aquileiam ſe recepiſſet, ibi mox ab eodem Theodoſio obſeſſus eſt, à ac paulò pòſt à ſuis ipſius militibus captus, atque ad Theodoſium vinctus perductus, cõfeſtim ab iiſdem, (cùm viderent Theodoſij animum flecti ad miſericordiam) nequid, vt ait Pacatus, licere poſſet clementiæ, inter innumeras manus raptus eſt ad mortẽ ſexto Calẽdas Septẽbris. Nec ita multò pòſt in Siciliâ Andragathius, eiuſdem Maximi claſſis præfectus, olim Gratiani proditor, auditâ eius nece ſe præcipitem dedit in fluctus: ſecutáque eſt mors *Victoris* Maximi filij, à patre iam Auguſti nominati; quem Arbogaſtes Comes proditione cõfecit, puerulum

MAXIMVS NECATVR CVM SVIS.

apud

b Zoſ. lib. 6. c Pacat. panegyr. Theod. d Socr. lib. 5. cap. 14. e Paul. diac. Gild. Sap. & aly. f Ambr. ep. 29. ad Theod. g Procop. de Bel. VVandal. lib. 1.

apud matrem relictum in Galliis. Hæc à Zoſimo b copioſiùs quàm ab aliis deſcribuntur: narrantur verò etiam à Pacato c, Socrate d, & aliis e, meminitque Ambroſius f, qui & ait ingentes illas victorias Theodoſium reportâſſe ope *Francorum* atque *Saxonum*. Pro victoriâ verò de Maximo partâ, Romanos quolibet poſteà anno feſtum agere conſueuiſſe, teſtis eſt Procopius g. Quod quidem eò dignius fuit peragi, quò Pacatus ait, tantâ Theodoſium erga reliquos hoſtes clementiâ vſum eſſe, vt nullius bona publicata, nullius mulctata libertas, nullius dignitas imminuta fuerit: denique feciſſe Imperatorem, vt nemo victus ipſo victore videretur. Additque Ambroſius, ipſum Maximi filias reuocâſſe, nutriendas apud affinem dediſſe; matríque eiuſdem miſiſſe de ærario ſuo ſumptus. Reſtituto poſt hæc, maximâ omnium laude h, Imperio Occidentali Valentiniano, (cuius mater Iuſtina his diebus defuncta i eſt) manſit hoc anno Theodoſius Aquileiæ & Mediolani; vbi datis reſcriptis k acta ſub Maximo infirmauit.

h Aug. 5. de ciuit. 26. i Soz. lib. 7. cap. 14. k l. 5. & 7. de infir. his quæ ſub tyrã.

VIII.

l Socr. lib. 5. c. 13. Sozom. lib. 7. c. 14. m Amb. d. ep. 29. n Socr. lib. 6. cap. 2. o Pallad. in Lauſiac. c. 1.

Cùm ex alterâ parte Conſtantinopoli falſis diſſipatis rumoribus de maximâ clade ei per Maximum illatâ; Ariani l animis reſumptis, Nectarij Epiſcopi domum iniectis facibus incenderunt. Sed paulò pòſt accepto nuncio de Imperatoris victoria, multo timore concuſſi, interceſſione m Arcadij Theodoſii filij veniã ſceleris impetrauerunt. Nec prætereat, quod hoc ipſo anno antequam Maximus victus eſſet, Theophilus n Epiſcopus Alexandrinus miſit in Italiã Legatum Iſidorum, (olim Nitriæ monachum o, poſteà presbyterum Alexandrinæ Eccleſiæ factum, virum ſpectatum valdè ac prædiuitẽ, ſed qui omnia Chriſti amore in pauperes fuerat elargitus) cum literis atque muneribus, vt alterutri qui vinceret ea traderentur. Quâ fraude Romæ per Theophili lectorem detectâ, ipſe Iſidorus metu perculſus mox Alexandriam profugit: de quo rurſùm inferiùs agendum.

IX.

Augustini baptismus.

p An. 385. l. vbi vide quæ dixi. q Poſſid. in Vit. Aug. r Auguſt. 9. Confeſſ. 6. & cont. Pelag. lib. 1. cap. 9. ſ Ap. Amb. ſer. 92.

Hoc ipſo anno S. Auguſtinus, quem trigeſimo primo ſuæ ætatis conuerſum eſſe, ac biennio catechumenum perſeuerâſſe diximus p, iam trigeſimo qarto ætatis, Paſchali q tempore Mediolani à S. Ambroſio baptizatus r eſt, vnà cum Alipio Hipponenſi amico chariſſimo, & Adeodato filio naturali, adoleſcente tunc annorum fermè quindecim, ſed miro prorſùs ingenio prędito; qui poſt paucos annos in Africâ defunctus eſt. Porrò fertur Ambroſij nomine ſermo ſ de Bapriſmo S. Auguſtini; ſed qui nec apicem habeat Ambroſij. Nam vt de diſſimilitudine ſtyli dicere prætermittamus, imperitus ille fictor impoſturæ perfacilè arguitur tum ex aliis, tum quòd ait Auguſtinũ Carthaginieñſem fuiſſe, atque ex Gentilium cultu factum Chriſtianum, & in bapriſmo cucullâ nigrâ fuiſſe indutum: cùm tamen certo ſit certius, Auguſtinum Tagaſtenſem fuiſſe; nec vmquam Gentilem, licèt ſectator fuerit Manichæorum; ac deniq; moris fuiſſe inuiolabilis, baptizatum quemlibet albis indui t veſtimentis. Poſt ſuſceptum verò baptiſmum, idem Auguſtinus haud diù Mediolani paſſus eſt detineri; ſed vnà cum ſanctâ matre, filio, Alipio, atque Euodio Agente in rebus nuper & ipſo ad fidem conuerſo, reuerſurus in Africam, Romam ſe contulit: vbi vſque ad ſequentis anni tempus nauigationi commodum remanſit, complura ſcribens cùm aduerſus Manichæos, tum de aliis rebus; vt ipſemet u alibi enumerat.

t Vit. ſup. nu. 57. XXIX. in fi. u Aug. 1. Retract. 7. 8. 9.

[Extat Chronicon S. Dacij Mediolanenſis Epiſcopi. in cuius libro 1. cap. 10 ſcribitur hoc modo: *A. B. Ambroſio, cunctis fidelibus vrbis aſtantibus, & videntibus, in nomine ſancta & indiuiduæ Trinitatis Auguſtinus baptizatus & confirmatus eſt. in quibus fontibus, prout Spiritus ſanctus dabat eloqui illis*. Te Deum laudamus *cantantes, cunctis qui aderant audientibus & videntibus ediderunt*. Cene Eccleſia in diuinis Officiis, illud canticum Ambroſij & Auguſtini vocat. Prædicti verò Dacij fit honorifica mentio inferiùs ſub Iuſtiniano Imp. (quo tempore vixit) & apud S. Gregorium 4. Dialog. 4]

Hymnus Te Deum laud.

X.

x Paulin. in Vit. S. Ambroſ.

De synagoga Iudæor. et luco Valentinianorum, incensis a Christ. z Ambr. ep. 29. ad Theodor. p. 18. ad ſor. Paul. ibid.

Eodem item anno, Theodoſio Mediolani agente, accidit x vt in partibus Orientis à Chriſtianis Synagoga Iudæorum, & lucus ac fanum Valentinianorum hæreticorum incenſa ſint, quòd ij monachis Chriſtianis, cum cantibus ad celebritatem Machabæorum Martyrum proceſſionaliter, ex conſuetudine vsúque veteri, pergentibus inſultâſſent. Quâ de re certior factus Theodoſius, præcepit vt ſynagoga ab eius loci Epiſcopo reædificaretur, qui auctor incendij ferebatur. Sed quòd indecens eſſet, ſynagogas Iudæorũ à Chriſtianis inſtaurari; ne id fieret, S. Ambroſius x obſtitit, magnâ dicẽdi libertate ac vigore ſacerdotali, & literis abſens, & verbis præſens, apud Imperatorem vſus; quibus inter alias fortiter inculcauit, neque Imperiale eſſe libertatem dicendi negare; neque ſacerdotale, quod ſentiat non dicere: veniámque tandem Chriſtianis illis, & monachis, ac Epiſcopo impetrauit. Itémque legatione Gentilium Senatorum, petẽtium ab Imperatore vt Aram Victoriæ à Maximo reſtitutam ſineret permanere in Capitolio, ſeſe æquè fortiter opponens, illum ab eiuſmodi conceſſione reuocauit y.

y Id. ep. 15. edit. Sixt. ad Eugen.

XI.

z Zoſ. lib. 4.

Quid Theodos. in causa Lucifera. schismat.

Hoc item anno Cynegium, qui vnà cum Conſulatu Præfecturam Prætorij adminiſtrabat, ex hâc vitâ migrâſſe, auctor eſt Zoſimus z, in eiúſque locum Tatianum ſuffectum fuiſſe. Porrò ad eumdem Cynegium eo fungentem magiſtratu, Teodoſius pro ſchiſmaticis Luciferianis reſcriptũ dedit, quod extat in libello Marcellini presbyteri ac Fauſtini diaconi. Cuius quidem ea præceſſit occaſio, quòd iidẽ Marcellinus ac Fauſtinus ex ſchiſmate Vrſicini inhærẽtes ſchiſmaticis Luciferianis, aduerſus Orthodoxos librũ conſcripſiſſent, quem a Theodoſio obtulerunt: quo lecto Imperator, vel ignorans ipſos fuiſſe ſchiſmaticos, vel quòd perperàm putâſſet reperiri fidem in ſchiſmate, (cùm & qui obtulerunt in omnibus profiterentur ſeſe Catholicæ fidei defenſores, ob eámque cauſam plurimùm vexari à Catholicis, vel hæreticis Arianis;) voluit prædicto ſuo illos fouere reſcripto. Res autem ſic ſe habuit, donec hęc ipſa Epiſcopis Catholicis innotuêre: qui cùm quod verum eſſet Theodoſio ſignificâſſet, omnes ipſorum conatus prorsùs irritos reddiderunt; ideóque ſchiſma diſcuſſum fuit, vt poſthàc nulla ampliùs mentio reliqua fuerit Luciferianorum ſchiſmaticorum. Qui verò apud eos ſanioris fuêre conſilij, Eccleſiæ ſe Catholicæ coniunxerunt: vt inter alios *Gregorius* Bęticus Eliberi Epiſcopus, de quo iam dictum aliâ occaſione ſuperiùs, cuiúſque meminit S. Hieronymus in Scriptoribus Eccleſiaſticis, & eiuſdem hactenùs extat liber *de Trinitate ad Gallam Placidiam* titulo prænotatus; noménque inter Sanctos b relatum habetur.

a Gennad. de Script. Eccl. cap. 16.

Schisma Lucifer. penitus deficit.

b Martyr. Rom. 24. Apr.

XII.

Fertur etiam Chromatij Epiſcopi Aquileienſis, & Heliodori Altinenſis nomine epiſtola ad

DE QVIBVSDAM EPIST. COMMENTITIIS.

S. Hieronymum ſcripta; quâ dicitur, hoc anno ſimulac Theodoſius Mediolanum ingreſſus eſt, conuocâſſe ad ſe omnes Italiæ Epiſcopos in cauſà quorumdam Epiſcoporum Arianorum. In eóque conuentu laudatus traditur ab eorum Imp. alius *Gregorius* Epiſcopus Cordubenſis, quòd diebus ſingulis, etiam ieiunij tempore, illorum Martyrum memoriam recoleret, quorum natalitia contigiſſent; déque his ipſos Chromatium & Heliodorum ad S. Hieronymum dediſſe literas, quibus eum rogarent vt Martyrologium conſcriberent: Ei autem epiſtolæ, veluti ad eam redditæ ab eodem Hieronymo ad ipſos literæ ſubiiciuntur. At ſicut ea cuncta ſpuria eſſe, alibi [c] demonſtratum eſt; ita econtrà meritò affirmamus auctoritate Caſſiodori [d], ipſum S. Hieronymum perbreuem Sanctorum collectionem elaboraſſe, eámque ad eoſdem Chromatium & Heliodorum miſſam toto Chriſtiano Orbe vulgatam eſſe.

c *Barō. tract. de Rom. Martyrol. c. 7.*
d *Caſſiod. Inſt. diuin. lect. cap. 32.*

XIII. DE PALLADIO GALATA.

Hoc eodem anno, nempè ſub Conſulatu Theodoſij ſecundo, *Palladius* Galata (vt ipſe teſtatur [e]) Alexandriam petiit; qui tum ex iis quæ eremum Ægypti peragrans vidit, tum ab aliis audiuit, ſcripſit poſteà commentarium ad Lauſum Præfectum, quem ideò interdum *Lauſiaca* appellârunt; cui & *Paradiſi Heraclidis* titulus præfixus alicubi reperitur. Manſit hic in eremo cum Euagrio Pontico aliquot annis: cuius conſuetudine, Origenis erroribus imbutus, eos poſteà in Palæſtinâ docere conatus eſt; ideóque eum cauendum, S. Epiphanius [f] Ioannem Ieroſolymitanum Epiſcopum quamprimùm admonuit. Inde verò recedens in Bithyniam, & Catholici hominis perſonam induens, Epiſcopus Helenopoleos ibidem creatus eſt: inque Ioannis Chryſoſtomi amicitiam ſe inſinuans, ob eiuſdem defenſionem multa paſſus [ff] eſt; atque eâdem occaſione ex Oriente recedens, Romam [g] ſe contulit ad Innocentium Papam, vt dicetur ſuo loco.

e *Pallad. in Lauſiac. c. 1.*
f *Ap. Hier. ep. 60.*
ff *Pallad. ib. cap. 22.*
g *Id. cap. 49.*

XIV. DE EVAGRIO PONTICO.

Quod verò ad *Euagrium* ſpectat; fuit is origine Iberus citra Pontum Euxinum, quem obid *Hyperboritam* appellat S. Hieronymus [h]: qui quidem à S. Baſilio Lector ordinatus, & à S. Gregorio Nazianzeno Conſtantinopoli factus diaconus, Nectarióque commendatus; inde diuino impulſu coactus recedere, Ieroſolymam ad Melaniam ſe contulit; vbi corporis malâ valetudine diù affectus, pœnitentiaque anteactæ vitæ ductus, & ex clerico monachus redditus, in Nitriæ monte Ægypti ad decimum ſextum vſque annum degit; prout idem qui ei inhæſit Palladius [i] tradit. Scripſit autem præter *Vitas Patrum* multa, alia, quorum meminêre Hieronymus [k], Sozomenus [l], & Socrates [m], necnon Gennadius [n] qui erga Pelagianos & ipſe Pelagianos propenſior, tribuit falſus auctor Euagrio ſigna atque prodigia; quorum tamen Palladius illius ſocios, rerúmque ab eo geſtarum ſcriptor, nullo modo meminit. Sic namque Euagrius ſectatus eſt Origenis errores, vt ſententia Hieronymi [o], Epiphanij [p], Theophili Alexandrini & aliorum Orthodoxorum, idem ipſe Pelagianis materiã præparauerit deliraodi. Cuius errores minimè exploratos habens Sozomenus, plurimùm eum commendauit. Qui verò & Iudolentiam Stoicam in Eccleſiam introducere conatus eſt; hominémque ſtatim ad culmen perfectionis euehi à ſe poſſe, ſcriptis ſuis pollicebatur; eo nomine ab aliis [q] diuerſus eſt.

h *Hier. ad Cteſip.*
i *Pallad. ib. cap. 25.*
k *Hier. praf. aduerſ. Pelag.*
l *Soz. lib. 6. cap. 30.*
m *Socr. lib. 4. cap. 15.*
n *Gennad. de Vir. illuſt. cap. 11.*
EVAGR. ORIGENISTA MATERIAM PRÆPARAVIT PELAGIO.
o *Hier. d. praf.*
p *Epiph. ap. Hier. ep. 60.*
q *Io. Climach.*

[Quas Baronius Vitas Patrum tribuit Euagrio Pontico Origenitæ; eas nequaquàm eius eſſe, nec cuiuſlibet alterius auctoris, cui à diuerſis diuersè tribuuntur; ſed Ruffini Aquil. presbyteri, qui & ipſe Origeniſta extitit, latè tractat Roſuueydus Prolegom. 4. ad eaſdem Vitas Patrum, quas nuper edidit.]

IESV CHRISTI
AN. 389.
SIRICII
AN. 5.
VALENTIN. II. 14.
THEODOSII 11.

I. OBITVS S. MONICÆ.

ANNO Domini trecenteſimo octogeſimo nono; Timaſio atque Promoto Coſſ. Auguſtinus cùm hiemâſſet Romæ, ad Oſtia Tiberina deſcendens inde ſoluturus in Africam, retardatus eſt *S. Monicæ* matris ægritudine: eâ verò ibidem defunctâ anno ætatis ſuæ quinquageſimo ſexto; poſt oblatum ex more Chriſtianorum pro eius animâ ſacrificium incruentum, ſicut etiam illa moriens rogauit, ceteráque perſoluta religioſa funeris officia; ſecundâ nauigatione cum ſociis Carthaginem appulit: vt hæc omnia pluribus ipſe [a] deſcribit. Sed quod habet textus, ipſum tunc fuiſſe ætatis annorum triginta trium, corrigendus eſt vt legatur triginta quinque, ſecundùm ea quæ de ipſius ætate dicta ſunt ſuperiùs [b]. Rediens verò vnà cum ſociis ſuis Alipio & Euodio in patriam, iidem ſimul quem condixerant vitæ ſtatum cùm adhuc in Italiâ eſſent, exercere cœperunt. Siquidem rus ſecedentes, triennio [c] ibi permanſêre, ieiuniis, orationibus, boniſque operibus dediti; ac legem Domini meditantes die ac nocte: vbi & ipſe Auguſtinus multos libros conſcripſit, antequàm presbyter fieret, quos ipſe alibi [d] recenſet.

a *Auguſt. 9. Confeſſ. 8. & ſeqq.*
b *An. 385. I. & 385. IX. vbi vide quæ dixi.*
AVGVSTINI VITÆ INSTITVTIO IN AFRICA.
c *Poſſid. in Vit. S. Aug. cap. 3.*
d *Aug. Retract. lib. 1.*

II. GREG. NAZ. OBITVS.

Hoc item anno, nonâ die menſis Maij, *S. Gregorius* Nazianzenus cognomento *Theologus*, diem clauſit extremum. Cùm enim de eo dicat Hieronymus in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, obiiſſe ante fermè triennium ex quo is eumdem librum ſcriberet; conſtétque ſcriptum fuiſſe anno Theodoſij Imperij decimoquarto: (teſtatur id enim ipſe in fine:) planè aſſerendum eſt, vndecimo eiuſdem Imperij anno, hoc ipſo nimirùm, eum ex hâc vitâ deceſſiſſe. Ex quibus erroris redarguitur Proſperi Chronicum, in quo eiuſdem Gregorij obitus recenſetur anno tertio ipſius Theodoſij ſub Conſulatu Eucherij atque Syagrij: Itémque Suidas, dum ait obiiſſe anno eiuſdem Imp. decimotertio, ipſius verò Gregorij ætatis nonageſimo, cùm tamen quem vidimus [e] ipſiuſmet teſtimonio, anno Domini trecenteſimo quinquageſimo quarto natum annos triginta, dicendus ſit obiiſſe anno ætatis dumtaxat ſexageſimo quinto.

e *Sup. an. 354. in fi.*

III. EXERCITIA SIVE IN SENECTVTE.

Fuiſſe ipſum robuſto corpore, verùm aſſiduis podagræ, aliarúmque ægritudinum moleſtiis fractum, ſæpiùs ipſe teſtatur: qui detentus in lectulo, cygneis ſe diuerſi generis carminibus ſolabatur; quorum pleraque hactenùs extant; intérque alia, quibus indicat

ſe

ſe non morbo tantùm vexatum corporis, ſed diris à diabolo [f] impugnatū eſſe ſtimulis carnis quos cùm olim iuuenis facili negotio ſuperâſſet, illibatam à pueritiâ virginitatem cuſtodiens, vix ſenex multis lacrymis, vigiliis, orationibus, ieiuniis, aliíſque aſperrimis macerationibus, futuríſque iudicij meditationibus, fugâ quoque conſpectûs mulierum, & exactâ cuſtodia monaſticæ diſciplinæ, coërcere potuit. Linguam inſuper loquaciorem ſentiens, continuo [ff] eam quadraginta dierum ſilentio domuit: vt hæc omnia variis iiſdem ſui scarminibus ipſe teſtatur. Denique & ab inuidis monachis aliquando ad altare Dei ſacrificans lapidibus appetitus, diuinâ fultus gratiâ immane periculum euaſit. Cuius graſſationis meminit idem ipſe in epiſtolâ [g] ad Theodorum Epiſcopum Tyanenſem, in eoſdem monachos ſcelus vendicare paratum; quem ab eo reuocare conatur, pluribus demonſtrans zelo præſtare manſuetudinem. Hîc verò illud obiter attingendum; Gregorium hanc & alias plures epiſtolas ſcribentem ad eundem Theodorum Epiſcopū Tyanenſem in Cappadociâ, calumniam paſſum eſſe à poſteris, quòd ſcripſerit ad Theodorum Mopſueſtenum hæreſiarcham. Sed cùm mille modis redargui poſſit calumniantium vel dolus, vel imperitia; ſatis illud ſit tibi, Iuſtinianum Imp. in editâ à ſe de Fide Catholicâ ſanctione [h], ipſum ab hac calumniâ liberâſſe. His igitur Gregorius tam præclaris auctus in ſenectute coronis, feliciter migrauit in cælum.

[f] Greg. Naz. car. aduerſ. carnem car. de calam. animæ ſuæ. & ep. 196. ad Valentin.
[ff] Id. carm. in ſilent. 40.
[g] Id. ep. 21. edit. Bild.
CALVMNIA IN EVM.
[h] Ext. tom. 2. Concil.

IV.

[i] Num. 549. EFFIGIES.

Extat in Græco [i] codice Vaticano eius effigiei deſcriptio, quâ dicitur fuiſſe ſtatura mediocri, aſpectu blando & ſuaui, ſubpallidus tamen, ſubcaluus, barbâ non promiſsâ, ſed denſâ, depreſſo naſo, ſuperciliis in rectum protenſis; dextero oculo cicatrice aliquantùm contracto: quibus quidem conſentiunt quæ ipſemet de pallore [k] ſuo & macie, oculi [l] cicatrice, atque caluitie [m] teſtatur. Tanto autem, & viuens, & poſt mortem, nominis ſplendore effulſit, vt tam Græcorum quàm Latinorum inſignibus præconiis celebretur: quem & laudauerint etiam Eccleſiæ hoſtes; vt inter alios Euſtorgius, qui Baſilio atque Apollinari Gregorium prætulit. Repræſentauit eum quaſi viuentem poſt mortem veneranda ipſius imago [n], non picturâ tantùm ſed & ſculpturâ reddita; quæ in Eccleſiâ collocata, magnâ Fidelium veneratione piè culta fuit; ex quâ & miracula diuinitùs edita prodiêre. Compoſuit ipſe ſibi Epigramma, ſeu potiùs vitæ epitomen, continens epitaphium, quod hactenùs extat [o]. Eius verò corpus Roma tandem accipiens, nobiliſſimo condidit tumulo in baſilicâ Vaticanâ.

[k] Greg. orat. in Max.
[l] Id carm. de reb. ſuis
[m] Id. orat. ad Arian.
[n] Cedren. in Mich. Balb.
[o] Greg. Naz. Epitaph. & Epitom. Vit. ſuæ.

V.

TESTAMENTVM

Confecit & Teſtamentum [p] iam tunc cùm eſſet Conſtantinopoli, vt præ ſe fert titulus. Eucherio & Syagrio Coſſ. quo omnia ſua Eccleſiæ Catholicæ Nazianzi in vſum pauperum reliquit, exceptis paucis quibuſdam legatis in fauorem propinquorum aut domeſticorum ſuorum. Ipſum verò mox executioni fuiſſe mandatum, eamdémque Eccleſiam Nazianzenam adeptam eſſe poſſeſſionem eorum quæ ipſe ei reliquiſſet; perſpicuè declarat ipſe carmine ad Iulianum Tributorum Exæquatorem, quo eius Eccleſiæ bona ei commendat, quæ olim (vt ait) ſua ipſius Gregorij fuiſſent. Meminitque ſæpè aliis locis de abdicatione à ſe facta omnium diuitiarum, retento ſibi vbi degeret paruulo tantùm horto cum fonte: quod teſtatur cùm in quoſdam monachos hypocritas iuſtè inuehitur.

[p] Deſcripſit Baron. Annal. Tom. IV. hoc an. ex Bibl. Vatic. duobus codd. Gr. num. 511 & 92. Extat atque in Formulis Briſſonij, ſed valdè corruptū & mutilum.

VI.

PERPETVAM COLVIT VIRGINITATEM.

Cæterùm quòd in eo Gregorij teſtamento fit mentio de Alypianâ, quam *filiam* vocat, itémque Eugeniâ & Nonnâ eiuſdem Alypianæ ſororibus; necnon de Meletio, quem item *generum* ſuum nominat: nihil eſt quod exiſtimes eumdē Gregorium filias habuiſſe, aut generum; cùm ſæpè ſæpiùs ipſemet teſtetur [q] ſe perpetuam coluiſſe virginitatem. Sed fuerunt illæ filiæ Gorgoniæ ſororis ipſius Gregorij, quæ nupta Vitaliano, ex eo genuit prædictas filias, itémque filios Petrum & Phocam; vt idem ipſe Gregorius teſtatur in carmine filiorum ad ipſum Vitalianum ſcripto. Alypiana verò nupta fuit inſigni viro Nicobulo; ex quibus ortus eſt Nicobulus iunior, cuius nomine ad eius patrem extat Gregorij carmen, necnon aliud patris nomine ad ipſum filium redditum, & aliæ complures epiſtolæ. Quòd ſi quis omnes quos idem Gregorius ſuis ſcriptis filios & filias nominat, ex coniuge eſſe ſuſceptos vellet aſſerere; plusquàm quinquaginta (vt ita dicā) ex eo geniti reperiuntur: quos (vt fit) propter ſuam in eos beneuolentiam, aut propter iuniorem ætatem, aut denique propter affinitatem, eiuſmodi honeſtauit nominibus. Quòd verò Meletium appellat *generum* ſuum, vox quidem illa in Græco legitur *γαμβρὸς*: cuius etſi frequentior vſus eſt, vt generum exprimat; ſignificare tamen poſſe interdum affinem quemlibet, extra [r] controuerſiam eſt: ſicut & apud Latinos idem in voce *generi*, loquendi vſum obtinuiſſe, vt alios prætermittamus, Iuſtinus [t] hiſtoricus fidem facit, dum generum vocat, virum ſororis. At de Gregorio hactenùs.

[q] Greg. Naz. carm. de ſe ipſo: carm. de calam. ſuis: carm. de Virginit. carm. de Vit. ſuâ: carm. de rebus ſuis: carm. de calam. anim. ſuæ. carm. in monach. hypocr. in Epitaph. ſuo: in præcept. ad Virg.

VOCE GENERI VTVNTVR AFFINES.

[r] Vid. Theſ. ling. Græc.
[t] Iuſt. lib. 23.

VII.

THEODOS. VNA CVM VALENTIN. TRIVMPHAT.

Iiſdem huius anni Coſſ. (vt habet Marcellinus Comes in Chronico) Theodoſius Imp. menſe Iunij Vrbem ingreſſus eſt: agénſque de liberato Imperio Occidentali triumphum, (ſicut narrat Sozomenus [s]) ſocium gloriæ habere voluit Valentinianum Auguſtum; quod ſplendidioris triumphi ipſi conciliauit honorem. Tùncque Latinus Pacatus nobilis orator Gallicanus, Theodoſium in Senatu luculentâ oratione laudauit, quæ hactenùs extat. Sicut & Symmachus clariſſimus Senator & orator, ſed Gentilis, (de quo ſuperiùs actum eſt) tempori inſeruiens, qui priùs Maximum celebrauerat, nunc quoque Theodoſium in Conſiſtorio oratione laudauit. Sed cùm eadem quoque petiiſſet, vt Ara Victoriæ in Senatu reſtitueretur; ipſum ſtatim Theodoſius à ſuis aſpectibus pulſum, in centeſimo lapide rhedæ non ſtratæ impoſitum ea die manere præcepit; vt ait S. Proſper [u]: cui potiùs credendum eſt, res ſui temporis in Occidente geſtas ſcribenti; quàm Socrati [x], longè poſt hæc in Oriente eadem aliter in fauorem ſuorum Nouatianorum referenti; dum ait Symmachum reum factum de laudato Maximo, ad Eccleſiam confugiſſe, ſed Theodoſium dediſſe ei veniam in gratiam Epiſcopi Nouatiani Romæ agentis. Ceterùm (vt idem addit) ſcribens Symmachus ad Imperatorem Apologeticum, non veniam tantùm eſt conſecutus: ſed & maiorem apud eum gratiam nactus: vſque adeò vt etiam Conſulatu ordinario, anno poſt ſequentem ab eo auctus fuerit.

[s] Soz. lib. 7. cap. 14.

SYMMACHVS INCVRRIT IRAM THEODOSII.

[u] Proſp. de promiſſ. lib. 3. cap. 38.
[x] Socr. lib. 5. cap. 14.

VIII.

y Prud. aduerſ Sym. lib 1.

Agens verò Prudentius [y], in carmioe contra eumdem Symmachum ſcripto, de Theodoſij Romam aduentu, ait nihil eum antiquius habuiſſe, quàm vt Vrbem à profano idolorũ cultu penitùs liberatet: ita cum Romanis tranſigens, vt ſacrificia omnia, feſtique dies abolerentur, & ipſæ idolorum ſtatuæ frangerentur; niſi quòd illas quæ ab excellentiotibus artificibus confectæ eſſent, ad vrbis ornatum, non etiam ad cultum, exponi permiſit. Vt ex his videas confractionem nobiliſſimorum artificum operũ, Gothis potiùs quàm Chriſtianis adſcribendam eſſe: quibus fortaſsè Deus tradidit vrbem, vt eam penitùs expurgarent à deorum Gentilium ſimulacris. Sed de expoliatione templorum, & confractione idolorum, à Theodoſiu iuſſis, eorúmque cæremoniis obliteratis, meminerunt quoque Proſper [z], Auguſtinus [a], & Ambroſius [b]. Vnde ſine diis Capitolium, nempè templa ibi ſita, ſemiruta & ſqualore obducta fuiſſe Hieronymus [c] tradit. Scribitque etiam Zoſimus [d], cùm Theodoſius Romam venit (hoc ſcilicèt anno) Stiliconem Ducem vtriuſque militiæ, è foribus Capitolij lamioas aureas abſtuliſſe, eiúſque vxorem Serenam detraxiſſe è collo Rheæ deorum matris mundum muliebrem, ſuóque ipſios illigâſſe. Qui tamen præter Scriptorum omnium ſententiam, ait eos poſteà ob hæc perpetrata malè periiſſe, Nam omnes alij cauſam necis Stiliconis, proditioni Imperij tribuerunt; de quâ dicetur ſuo loco. Sed eſt iuſta de iiſdem in eo querela Zoſimi, quòd eiuſmodi ſpolia à templis deorum ablata ſibi [e] ſumpſerunt: cùm apud antiquæ probitatis Chriſtianos nefas, duceretur ſic in idola graſſari, vt in vſum priuatum ipſorum aliquid ex iis conuerteretur; ne ſcilicèt ardore auaritiæ, potiùs quàm zelo pietatis, viderentur in ea inſurgere. Cremâſſe inſuper Libros Sibyllinos eumdem Stiliconem, luxit Gentilitas [f]: quamuis hoc potiùs ſub Honorio Imp. contigerit.

DE SPOLIATIONE TEMPLORVM.

z Proſp. d. c. 38.
a Auguſt. 5. ciuit 26.
b Amb. orat. in ſun. Theo.
c Hier. ep. 7. ad Lat. & lib. 2. cont. Iouin.
d Zoſ. lib. 5
e Aug. ep. 154. ad Public. Marc. diac. in Vit. S. Porphyr. Gaz. Epiſc. ap Sur. 26. Feb.
f Rutil. itiner. lib. 2.

IX.

g Socr. lib. 5. cap 18.

DISTRVCTÆ MVSCIPVLÆ INSONTIVM.

Vrbem quoque Socrates [g] ait Theodoſium expurgâſſe furum latibolis, in quæ pleriq; incauti ſecretis quibuſdam machinis ad piſtrina præcipitabantur: itémque lupanaribus, quibus mulieres in adulterio deprehenſæ, includi ſolitæ, ad tintinabulorum ſonitum ſcortari cogebantur, vt iis qui in proximo adeſſent illarum turpitudo innoteſceret. Hæc quidem Socrates. At verò hanc fuiſſe Romæ conſuetudinem apud neminem memini legere: ſi quidem ibi lex Iulia ſemper vigens extitit vindex aduerſus adulteros. In aliquibus autem Italiæ locis ſcimus hactenùs in more eſſe, vt viduarum ad vota ſecunda tranſeuntium mattimonia hoc tintinabulorum ſonitu derideantur. Sed quod pertinet ad vrbis expurgationem; reperitur quoque Theodoſius hoc eodem anno Romæ ſanctionem [h] ediſiſſe aduerſus maleficos.

TINTINABVLA IN NVPTIIS VIDVARVM.

h l. 11. C. Th. de malef.

X.

i Soz. lib. 7. cap. 14.
k l. 18. C. Th. de hæret.

QVID THEODOSIVS ROMÆ DE ALB. RELIG.

Quòd verò ſcribit Soxomenus [i], eumdem Romæ multa pro ſaluberrimo Eccleſiarum ſtatu conſtituiſſe; liquet imprimis, eum aduerſus Manichæos, tam in vrbe, quàm in reliquo Orbe commotantes, reſcripſiſſe [k] vt vndique pellerentur, & inteſtabiles eſſent. Id autem feciſſe inſtante Siricio Papâ, ſignificant labores ab eodem Siricio eâ de causâ ſuſcepti, qui deſcribuntur in Libro de Romanis Pontificibus. Reſcripſit quoque ibidem Imperator de feriis [l], quibus à Iudicij ſtrepitu vacaretur. Sed & eumdem à Siricio excitatum fuiſſe aduerſus Flauianum Epiſcopum Antiochenum in fauorem *Euagrij*, ſuffecti nuper in locũ Paulini alterius Catholicorum partis in eâdem ciuitate Epiſcopi, adeò vt idem Flauianus poſteà ab Imperatore iuſſus fuerit Romam proficiſci, licèt tergiuerſationis cauſas quæſierit; pluribus narrat Theodoretus [m], ſed ſatis confusè, ac minùs (vt videtur) ſincerè, quippe nimis propenſior erga Flauianum. Cui quidem dicenti, Paulinum adhuc viuentem ſibi ipſi contra canones ſucceſſorem ordinâſſe Euagrium repugnant omnino Socrates [n] & Soxomenus [o], affirmantes nonniſi poſt obitum Paulini, auditores eius reotâſſe ſubrogare Euagrium.

l l. 4. C. Th. de fer.
m Theod. lib. 5. cap. 23.
n Socr. lib. 5. cap. 15.
o Soz. lib. 7. cap. 15.

XI.

p Ambr. ep. 78.

Aliquid tamen vitij in ordinatione Euagrij interceſſiſſe, S. Ambroſius [p] inſinuat in epiſtola de his altercationibus ſcriptâ ad Theophilum Alexandrinum: ex quâ multa cognoſcuntur ſtatuta in Occidente, quæ prætetierunt Græcos hiſtoricos; nimirũ poſt querelas Siricij aduerſus Flauianum, in eâdem causâ indictam fuiſſe (quamuis annus certus ignoretur) SYNODVM *Capuæ*; ad quam Flauianus vocatus minimè venerit, ſed ab Imperatore petierit Conciliũ agi in Oriente, ad quod ipſe cauſam dicturus accurreret. Interea verò Synodum Capuenſem, ne aliquo diro ſchiſmate ea de cauſa Chriſtianus diſcinderetur Orbis, illud imprimis ſtatuiſſe, vt neutrius partis ſectatoribus Catholicis communio denegaretur: deinde vt eiuſmodi diſſenſiones omninò ſedarentur, cauſam inter Euagrium & Flauianum cognoſcendam delegatam eſſe Theophilo Epiſcopo Alexandrino, (tum ob ſedis illius principalem in Oriente auctoritatẽ, tum etiam quòd ipſe à neutrius partibus ſtaret) vt cum ſibi ſubiectis Ægypti epiſcopis illam iudicaret, ita tamen vt ipſorum iudicium poſteà confirmandum eſſet à Romanæ Sedis Antiſtite: ſed rursùm horum iudicium Flauianum refugiſſe. Hæc quidem conſtant ex prædicta Ambroſij epiſtola. Quid autem poſt hæc vſque ad ſecundùm Theodoſij in Italiam aduentum factum fuerit, ignoratur. Illud tantùm ex Socrate [q], iuſtè contra Flauianum commotum eſſe Romanum Pontificem; (quem ipſe perperàm Damaſum vocat; hunc enim conſtat longè ante creationem Euagrij defunctum eſſe:) ſed per Theophilum actum eſſe, vt ob vniuerſalis Eccleſiæ pacem illi reconciliaretur, & communicationem vt priùs impertiret. Ceterùm ab breue poſt hæc tempus vixiſſe Euagrium, cum eodem Socrate Sozomenus [r], Affirmat; (cuius lucubrationum meminit Hieronymus in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis:) cùm tamen nec ſic ea diſcordia finem acceperit. Siquidem etſi Euagrio nullus ſit datus ſucceſſor, nihilominùs qui eius communionis erant, priuatos conuentus agentes, communicare cum Flauiano penitùs recuſarunt.

CONCIL. CAPVAN. IN CAVSA EPISCOP. ANTIOCH.

q Socr. d. c. 15
r Soz. lib. 7. cap. 15.

XII.

BONOSVS HÆRET. DAMNATVR

ſ Ap. Ambr. ep. 79.
s Innocent. PP. ep. 22. cap. 5.

In eadem quoque Synodo Capuenſi, actum eſt de *Bonoſo* cuiuſdam in Macedonia ciuitatis Epiſcopo, hæreſis accuſato, quòd auderet Dei Genitricis virginitatẽ poſt partum negare: cuius cauſæ cognitione delegata [r] Anyſio Epiſcopo Theſſalonicenſi, ab hoc ille damnatus [s] eſt. Portò à Bonoſo dicti ſunt *Bonoſiani* hæretici; iidémq; Photinianæ hæreſis ſectatores, vt Gen-

nadius

u Gennad. de vir. illuſt. in Audent.
x c. Sancta Rom.
y Innoc. ep. 20 c. 21 22.
z Citatur à Conc. III. Carthag. c. 38. & ap. Theod. Balſ. can. 32.

nadius[u] tradit. Damnanturque à Gelaſio[x] Papa Bonoſiani, vnà cum Photino, & aliis illi ſimilibus: nam & Photini hæreſim ſectatum fuiſſe Bonoſium, Innocentius[y] æquè ſignificat. Denique fuit in eâdem Synodo Capuenſi ſtatutum[z], ne fierent rebaptizationes, reordinationes, & Epiſcoporum tranſlationes.

Recedens hoc eodem anno Calendis Septembris (vt habet Marcellinus Comes) Theodoſius ab vrbe, ac Mediolanum petens, in itinere reſcripto[a] vetuit, ne *ſacratis Quadrageſimæ diebus ſupplicia ſint corporum, quibus abſolutio expectatur animarum*. Idémque Mediolani menſe Nouembris, alio reſcripto[b] omnibus hæreticorum clericis conuentus omninò prohibuit.

XIII. DEMOLITIO TEMPLI SERAP. ALEXANDR.

a l. 5. C. Th. de quæſt.
b l. 29 C Th. de hæret.
c Ruff. lib. 2. cap. 22.
d Vit. SS. Patr. part. cap. 11.
e Eunap. Sard. in Vit Phil. in Ædeſ.

Hoc item anno (vt idem Marcellinus ſcribit) celeberrimum illud, totóque Orbe terrarum notiſſimum templum *Serapidis* Alexandriæ, iuſſu eiuſdem Imp. funditùs exciſum eſt; occaſione (vt tradit Ruffinus[c]) turbarum à Gentilibus in Chriſtianos motarum, ob detecta ſecreta quædam nefanda eorumdem Gentilium myſteria. Prædixerat illam, & aliorum in Ægypto templorum idolorum demolitionem, Beſſarion[d] Abbas. Sed quòd eadem ab Antonino quoque Ethnico philoſopho, ſeu veriùs mago, prædicta fuiſſet, vt auctor eſt Eunapius Sardianus[e]; inde Gentiles, cùm in templi iactura erubeſcerent imbecillitatem ſuorum deorum, tamen quòd iidem iſta prænunciâſſent, eorum rurſùm prædicare cœperunt potentiam: cuius rei occaſione compulſus S. Auguſtinus, (vt ipſe teſtatur[f]) ſcripſit cõmentarium *de Diuinatione dæmonum*.

f Aug. de diuin. dæm. c. 1.

Quòd verò demolitis templis, expurgatiſque iis, ibidem erigerentur Eccleſiæ, & loco ſacerdorum Gentilium monachi ſuſtituerentur, ac pro idolis Reliquiæ Martyrum collocarentur; maiore æſtuans irâ idem Sardianus, multa in Monachos, & Reliquias Martyrum debacchatur: quæ cùm à dæmone per Ethnicum hominem eructata, nihil hætenus huius noſtri temporis aduerſus Catholicam religionem proficere valeant; (niſi fortè vt ſibi ea proſint, ſuâ ſe ſponte in claſſem Ethnicorum coniiciant, recedentes ab antiquo Eccleſiæ Chriſtianæ vſu, & ab iis quæ de his eodem argumento ſcripſerunt his ipſis temporibus itidem in Oriente, Athanaſius, Baſilius, Gregorius Theologus, Chryſoſtomus, & alij innumeri ſanctiſſimi atque doctiſſimi Patres, miraculis coruſcantes:) proficiunt tamen aduerſus illos ex parte Eccleſiæ Catholicæ, cùm priſtina horum inſtitutorum obſeruatio ex eiuſdem Eunapij blaſphemiis egregiè referatur: dum inter alia, vt oſtendat in quam virtutis opinionem Monachi apud Chriſtianos perueniſſent, ait, *quemuis atram veſtem indutum, quique in publico ſordido habitu ſpectari nõ abnuebat, eum tyrannicam* (ita inuidus loquitur) *obtinuiſſe auctoritatem*. De Reliquiis autem ait, conſueuiſſe Chriſtianos, *condita & ſalita eorum capita, qui à Iudicibus extremo ſupplicio fuerant affecti, pro diuinis oſtentare; iis genua ſubmittere, eos in deorum numerum receptare, ad illorum ſepulchra puluere ſordibúſque conſpurcari*. Hæc apud illum: quibus quæ ab eodem maledicta inferuntur, loco benedictionum accipienda ſunt.

EVNAPIVS ETHNICVS ASSERTOR MONACHISMI, ET CVLTVS RELIQVIARVM.

XIV. DE TEMPLO, ET IDOLO SERAPIS.

Porrò templi Serapidis demolitionem, edito libro Sophronius huius temporis ſcriptor haud ignobilis; teſtimonio Hieronymi commendatus, fuſiſſimè explicauit: ſed periit commentarius ille. Eamdem autem breuiùs tractauit Ruffinus[g]; ſimúlque deſcripſit ipſum magnificentiſſimum templum, ingénſque Serapidis idolum; quod factum olim eſſe à Seſoſtre Rege per Bryaxem artificem, ex omnibus generibus metallorum, lignorum, lapidúmque pretioſorum, vitrorum, & in vnum commixtorum; idem Ruffinus cum Clemente[h] Alexandrino docet. Agunt verò inſuper de eiuſdem templi demolitione Socrates[i], Sozomenus[k], & alij. Agit que poſteà Ruffinus de ridiculi dei *Canopi*, in modum hydriæ confícti; aliorúmque omnium idolorum ac delubrorum Alexandriæ confractione ac dirutione; déque flagitioſis myſteriis, ac fraudibus occultis ad illuſionem populorum in eis peragi ſolitis, vnde & Gentiles plurimos, eiuſmodi ſceleribus deprehenſis, fidem Chriſti amplexos eſſe tradit, denique (vt addit) per cunctas Ægypti vrbes, per caſtella, per vicos, per omne rus, per ripas fluminis, per eremum quoque, ſi qua fama, vel potiùs buſta, reperiri potuerunt, inſtantiâ vniuſcuiuſque Epiſcopi ſubruta & ad ſolum deducta ſunt; ita vt denuò culturæ redderetur, quod iniuſtè fuerat dæmonibus deputatum. Ceterùm in loco vbi Serapis templum erat, ait erectam fuiſſe baſilicam, & illatas in eam per Theophilum Antiſtitem Alexandrinum Reliquias S. Ioannis Baptiſtæ; prout S. Athanaſius antè prædixerat, cùm ad ipſum perlatæ fuiſſent, quando ſub Iuliano Apoſtatâ diſperſæ ſunt. Verùm ipſa ædificatio Eccleſiæ ſub Theodoſio facta eſt; Reliquiarum autem collocatio ſub eius filio[l] Arcadio, cùm dedicata eſt quarto[m] Calendas Septembris; quo die in vniuerſâ Eccleſiâ S. Ioannis Baptiſtæ Decollationis ſolemnitas celebratur.

g Ruff. l. 2. 22. & ſeqq.
h Clem. Alex. ad Gent.
i Socr. l. 5. cap. 16.
k Soz. lib. 7. cap. 20.
l Cedren. com.
m Act. Inuent. S. Ioan. Bapt. Bed. de 6. æt. in Iulian.

XVI.

Quòd autem inter alias dei Serapis originis ſententias Gentilium, & hanc Ruffinus profert, quòd illud ſimulachrum fuerit formatum in honorem *Ioſeph* Patriarchæ, ob diuiſionem frumenti, quâ famis tempore ſubuenit Ægyptiis; ea quidem opinio haud ſpernenda eſt: ſiquidem ex diuinis literis[n] conſtat Pharaonem Ægypti Regem mutâſſe nomen Ioſeph, ac vocâſſe linguâ Ægyptiacâ *Saluatorem mundi*. Et quamuis ſciamus antiquos ſcriptores nomen *Serapis*, ex Græcis deducere vocibus, *σορὸς ἄπις*, *Sepulchrum Serapis*: tamen Iulius Maternus non ignobilis ſcriptor, qui clatuit temporibus Conſtantini, & poſt illius obitum ad eius filios commentarium illum ſcripſit. *De errore prophanæ religionis*, ait[o], nomen Serapis deductum eſſe à *σάῤῥας*, hoc eſt à Sarâ Abrahæ vxore, cuius Ioſeph pronepos erat. Sed haud facilè mihi perſuadeo, populum Ægyptium deos patrios peregrinis vocibus nuncupâſſe. Quamobrem tota vis in eo poſita eſſe videtur, quidnam apud Ægyptios vox *Serapis* ſignificaret: nam ſi idem erat, quod *Mundi Saluator*. non alium quàm *Ioſeph* ipſos ſignificare voluiſſe, certum redditur. Sanè fertur ab antiquis Serapis oraculum, Ioſeph Patriarchâ digniſſimum, noſtris etiam decantatum, ſic Latinè redditum;

n Geneſ. 42.

SERAPIS VNDE DICTVS, ET QVIS EXTITERIT.

o Iul. Firm. cap. 14.

Principio Deus, tum Verbũ, his Spiritus vnus eſt
Cõgenita hæc tria ſunt, cũcta hæc tẽdẽtia in vnũ.

quod quidem oraculum, ex eo quòd eumdem cum Plutone eſſe Serapim Heraclides Ponticus tradidit; (quæ fuit etiam aliorum ſententia) id-

circò

circò Plutoni illud ipſe tribuit. Certè non frumentum tantùm, ſed veram Dei cognitionem Ioſeph tradidiſſe Ægyptiis, aſſerit Scriptura p; dum ait, Pharaonem *conſtituiſſe eum vt erudiret Principes ſicut ſemetipſum*, &c. vt iure dici poſſit, eam de ſacroſancta Trinitate ſententiam fuiſſe Ioſephi. Tradúntque inſuper; à Serapi inuenta eſſe ſymbola quædam, quibus ab obſeſſis dæmones pellerentur; quod Hebræorum ſapientiæ conuenit. Denique quod addit Socrates q, in imo diruti Serapis delubri, lapides repertos eſſe inciſos ſigno Crucis, adeò vt Gentiles dicerent aliquid eſſe Serapi commune cum CHRISTO; illud de eius origine ex Ioſepho magis confirmat.

p *Pſal. 104.*
q *Socr. lib. 5. cap. 17.*

XVII. [Ant. Pontacus Epiſcopus Vaſatenſis, cuius ſæpè mentionem ſuprà habuimus, vir Hebraicarum linguarum & Hiſtoriæ Eccleſ. peritiſſimus, cunctas vocis *Serapis* etymologias, in ſuis ad Euſebij Chron. Notis expendens, in eâ quieſcit, vt dicatur ab *Apis*, & voce Hebraica *Sor* quæ bouem ſignificat: vt *Serapis* ſit idem quod *Bos Apis*. Qui ſicut ibi Lectores amandat ad hunc Baronij locum, vt plura de Serapi videant; ita & ego ad illum, vt eius ſingulas etymologias intelligant. Quibus & addas quæ poſtea de iiſdem accuratè ſcripſit Cornel. a Lap. in Gen. 41. ad fin.]

Et quòd rurſùm ad prædictã templi Serapis demolitionem ſpectat, tradit Ruffinus, cùm thoraces Serapis, qui per ſingulas quaſque domos, in parietibus, in egreſſibus, in poſtibus, ac feneſtris erant, ita abſciſſi eſſent omnes & abraſi, vt ne veſtigium quidem vſquam vel nominis appellatio, aut ipſius, alteriúſve cuiuſlibet dæmonis remaneret; ſed pro his Crucis Dominicæ ſignum vnuſquiſque iiſdem locis depingeret; hæc videntes Paganos, in recordationem veniſſe traditionis ſibi antiquitùs commendatæ, quòd prædicta deorum ſigna tamdiù ſtare deberent, quamdiù ſignum illud veniret, in quo eſſet Vita: nimirùm ſignum CRVCIS, quod Ægyptij inter illas habebant literas, quas dicebant *ἱερατικὰς*, id eſt Sacerdotales, & vitam venturam ſignificare prohibebant. Indéque factum eſſe ait, vt plurimi ex ſacerdotibus vel miniſtris templorum ad fidem conuerſi ſint. Ne autem quod Theodoſius aduerſus delubra Gentilium fieri præceperat, auaritiæ potiùs quàm pietati adſcribi poſſet; deorum imagines iuſſit (vt ait Socrates) ad pauperes ſubleuandos impendi.

XVIII. GENTILES INSVRGVNT IN CHRIST.

Accidit verò planè, vt tam ingenti fragore collapsâ in Ægypto idololatriâ, vnde tamquam è fonte riui in totum ferè Orbem terrarum ſuperſtitio dimanârat; Gentiles vbique concuſſi fuerint, atque pro defenſione deorum ſuorum concurrerint; multos etiam occidentes Chriſtianos, nec non & Epiſcopos; intérque alios *Marcellum* Apameæ in Syria Epiſcopum, cùm famoſiſſimum eiuſdem ciuitatis Iouis templum demoliendum curaret: cuius martyrium deſcribit Sozomenus r. Additque Theodoretus s, dæmones eius templi ruinam impedire conantes, aquâ ſigno Crucis ſanctificatâ fugatos eſſe. Ceterùm qui zelus perringit Orientis Epiſcopos, ſub Principe maximè pio idola demoliri; æquè Occidentales impulit id ipſum præſtare. Siquidem à S. Martino plurima in Galliis diruta fuiſſe deorum templa, magnáque illa occaſione ab illo edita miracula, quib. Ethnici eiuſmodi demolitionibus reſiſtentes ad fidem conuerſi ſint, Seuerus t narrat: ex quibus coniecturam capere poſſumus, quid à ceteris vbique ſanctis Epiſcopis geſtum fuerit. Quæ quidem hoc anno cœpta, ſequentibus agi perſeuerarunt indeſinenter. Nullibi autem maiori ſtudio, quàm Romæ, delubra proſtrata eſſe, Hieronymi u ſententiâ conſtat.

r *Soz. lib. 7. cap. 15.*
s *Theod. lib. 5. cap. 21.*
TEMPLA IDOLOR. VBIQVE DIRVTA.
t *Seuer. Vit. S. Mart. c. 10.*
u *Hier. præf. lib. 2. comment. in ep. ad Gal.*

IESV CHRISTI
AN. 390.
SIRICII
AN. 6.
VALENTIN. II. 15.
THEODOSII 12.

I. THEODOS. IMP. AB AMBROSIO ECCLESIA PVLSVS.

ANNO Domini trecenteſimo nonageſimo, Valentiniano Aug. quartùm & Neoterio Coſſ. Theodoſius Imp. ob cladem Theſſalonicenſium, à S. Ambroſio repulſus eſt ab Eccleſiâ. Errant qui hæc contigiſſe dicunt a poſt ſecundum Theodoſij in Italiam aduentum, póſtque debellatum Eugenium; cùm longè plures referant b ad tempus poſt debellatum Maximum. Itémque qui ſcripſerũt, cladem illam accidiſſe, cùm Theodoſius eſſet Theſſalonicæ; cùm certũ ſit, ipſum tunc temporis in Italiâ extitiſſe.

a *Soz. lib. 7. cap. 24.*
b *Ruff. lib. 2. cap. 15. Paulin. in Vit. S. Amb. Theod. lib. 5 cap. 17.*

II. DE CLADE THESSALONIC.

Res porrò ita ſe habuit: Theſſalonicenſes Bothericam apud Illyricos militum Præfectum ſeditione factâ interfecerunt, quòd noluiſſet aurigam ſuum, eius artis peritiſſimum, ob facinus aliquod in vinculis detentum, dimittere ad ſolemnem equeſtrem concertationem. Quâ renunciatâ Imperator excandeſcens, ab Ambroſio tamen, aliiſque Epiſcopis Mediolani agentibus placatus, indulgentiam Theſſalonicenſibus promiſit. Sed Comitibus ſecretò cum illo agentibus de vindictâ tanti facinoris; in eius executionem ad Circenſes inuitatus populus Theſſalonicenſis, à circumfuſis militibus ſine diſcrimine nocentes & innocentes obtruncati ſunt: móxque ab iiſdem militibus per vrbem diuagantibus, obuiorum quorumcumque, ſiue ciuium, ſiue etiam peregrinorum, tanta eſt edita ſtrages, vt ſeptem millia hominum ſpatio trium horarum cæſa fuerint. Hâc autem immani clade Mediolani Ambroſio, aliiſque Epiſcopis qui Synodi causâ conuenerant, nuntiatâ, idem Ambroſius pro omnibus Theodoſium abſentem ſeuerioribus primò literis appetens, ſignificauit ipſum ob patratas Theſſalonicẽſium cædes indignum ſe Eccleſiaſticâ communione penitùs reddidiſſe; & vt pœnitentiam ageret monuit: poſteà verò cùm Imperator magnopetè perculſus animo, Mediolanum acceſſiſſet remedium ſalutis petiturus, inconcuſſo ipſum ſacerdotali robore ab ingreſſu Eccleſiæ publicè repulit: quouſque poſt publicam octo menſium pœnitentiam, eumdem in Eccleſiam admiſit in feſto Natalis Domini: hoc inſuper ei iniuncto, vt legem conſcriberet; quâ deinceps executiones ſententiarum de cæde & publicatione bonorum, ad triginta dies differrentur, vt illo temporis ſpatio maturè examinari poſſent.

III. Hæc quidem omnia ſummatim deſumpta ſunt ex Ruffino c, Theodoreto, Paulino, Sozomeno, atque etiam Auguſtino d, ipſóque Ambroſio e. Refértque Paulinus; cùm Theodoſius ſe excuſaret exemplo Dauidis, qui homicidium quoque perpetrâſſet; Ambroſium illicò reſpondiſſe, *Qui ſecutus es errantem, ſeque-*

c *Ruf. & alij, vbi ſuprà.*
d *Aug. 5. de ciuit. 25.*
e *Amb. ep. 28. ad Theo. & in ſup. Theodoſ.*

Digitized by Google

re corrigentem. Quod & ipſe adeò humiliter adimpleuit, vt (quod ait Theodoretus) cùm ab Ambroſio intra Eccleſiam receptus eſſet, minimè auſus Deum ſtans aut genibus flexis precari, pronus humi abiectus; verſum illum Dauidis recitauit[f], *Adhæſit pauimento anima mea, viuifica me ſecundùm verbum tuum*: & capillos manibus lacerans, frontem ferire, lacrymis ſolum rigare, veniámque ſupplex petere cœperit. Nec minori (quod ad exactam Eccleſiaſticæ diſciplinæ obſeruationem Ambroſij & Theodoſij ſpectat) eſt conſideratione dignum, quòd cùm Imperatores Conſtantinopoli conſueuiſſent, dum ſacris intereſſent, ſedere intra cancellos, idque etiam tum Mediolani Theodoſius obſeruare vellet; Ambroſius conſiderans eam conſuetudinem vel ex aſſentatione, vel ex ordinis inſcitiâ eſſe natam, iuſſit Imperatorem exire, & cum reliquis laicis conſiſtere, quòd ad loca interiora ſolis ſacerdotibus pateret aditus; purpurâ autẽ Imperatores, non ſacerdotes efficere. Eámque admonitionem adeò lubenti animo Theodoſius excepit, vt non ſolùm in Italiâ, ſed etiam cùm rediit Conſtantinopolim, eamdem perpetuò obſeruârit, licèt inuitaretur ab Epiſcopis intùs manere. Narrant hæc iidem Theodoretus atque Sozomenus. Iſte autem addit, hanc optimam Ambroſij conſtitutionem, quam Theodoſius approbauit, ſucceſſores quoque Imperatores confirmâſſe; eamdémque ſuo etiam tempore obſeruatam ſe vidiſſe.

PŒNITENTIA THEODOSII.
f Pſ. 118.
HAVD PERMISSI IMPP. SEDERE CVM CLERICIS.

IV.

Quod verò pertinet ad ipſam eiuſdem Imperatoris pœnitentiam; viguit, vigebitque ſemper eiuſmodi exemplum in Eccleſiâ Dei, tamquam nobile quoddam trophæum erectum ex illuſtri victoriâ, quam de ſe ipſo Imperator conſecutus eſt: quam quidem tum alij omnes, tum ſancti Ambroſius[g] & Auguſtinus[h] egregio præconio celebrârunt. *Sic enim* (vt ait Auguſtinus) *egit pænitentiam, vt Imperatoriam celſitudinem pro illo populus orans magis fleret videndo proſtratam, quam peccando timeret iratam.* Et Ambroſius: *Strauit omne quo vtebatur inſigne regium: defleuit Eccleſia publicè peccatum ſuum, quod ei aliorum fraude obrepſerat: gemitu & lacrymis orauit veniam. Quod priuati erubeſcunt, non erubuit Imperator publicè agere pænitentiam: neq; vllus poſteà dies fuit, quo non illum doleret errorum.* Ceterùm poſt illâ pœnitẽtiam enarratam, Paulinus mox adiungit, per idem tempus duos potentiſſimos ac ſapientiſſimos viros Perſarum, ad famam Ambroſij veniſſe Mediolanum, deferentes ſecum plurimas quæſtiones, vt ex eis probarent ſapientiam viri; ac poſt longam cum eo diſputationem admirantes diſceſſiſſe Romam, vt illic pariter cognoſcerent potentiam Probi; eáque cognitâ, ad propria reuertiſſe. Fuit autem iſte *Anicius Probus*, promotor olim Ambroſij Præfecturæ prouinciæ, longâ (vt docet Ammianus) Prætorij Præfecturæ propagatione laſſatus: cuius conſtat auguſtiſſimas fuiſſe Romæ ædes; eiúſdémque tantas opes, vt & Zoſimus[i], eis inuidens ſcribat, ſolam Aniciorum familiam omnium propemodùm Romanorum diuitias poſſediſſe.

g Amb. ora. in fu. Theod.
h Aug. 5. de ciuit. 26. & hom. 49.

PRINCIPES PERSÆ CONVENIVNT S. AMBROSIVM, ET ANICIVM PROBVM.
i Zoſ. lib. 6.

V.

Sed quod ſpectat ad legem illam Theodoſij de dilatione ſententiarum triginta diebus; extat[k] ipſa Codice Theodoſiano, & Iuſtinianeo. Verùm quòd ante annos octo data ponatur Veronæ, viuente adhuc Gratiano, nimirùm decimoquinto Calendas Septembris Antonio & Syagrio Coſſ. eiuſmodi mendum in eam irrepſiſſe neceſſe eſt; cùm nulla penitùs memoria extet, Theodoſiũ, poſtquàm factus eſt Imperator, veniſſe in Italiam ante expeditionẽ in Maximum; ac prorogatio triginta dierum nonniſi lege Theodoſij conceſſa habeatur. Quam quidem poſteà conſtat abrogatam fuiſſe per Nicephorum Botoniatem Imperatorem Orientis.

LEX THEODOS. DE DIFFERENDA SENTENTIA.
K l. 13. C. Th. l. 20. C. Iuſtin. de pœn. Sed vide ſup. an. 23. poſt. num. 11.

VI.

Quàm verò vigeret in Eccleſiâ hoc tempore ſeueritas publicæ pœnitentiæ, planè declaratur alio exemplo clariſſimæ feminæ Romanæ, *Fabiola* nomine: quæ cùm diuortio facto cum priori viro, neſciens prohibitionem Euangelicam, ſecundas nuptias iniiſſet; poſt mortem ſecundi viri (inquit hæc narrans Hieronymus[l]) in ſemetipſam reuerſa, ſaccum induens vt errorem publicè fateretur, & totâ Vrbe ſpectante Romanâ, ante diem Paſchæ in baſilicâ quondam Laterani, ſtans in ordine pœnitentium, Epiſcopo, presbyteris, & omni populo collacrymantibus, ſparſum crinem, ora lurida, ſqualidas manus, ſordida colla ſubmittens; poſt immenſos ipſius fletus & lamenta, recepta eſt in communionem. De cuius poſteà peregrinatione Ieroſolymam, & piis poſt reditum operibus, atq; ſancto fine, multa planè egregia refert ibidem Hieronymus; interque alia notat, ipſum primam omnium νοσοκομεῖον inſtituiſſe, in quo ægrotantes colligeret de plateis, & conſumpta languoribus atque inediâ miſerorum membra foueret.

EGREGIVM EXEMPLVM PVBLICÆ PŒNIT.
l Hier. ep. 30.

VII.

Quoniam autem ex epiſtolâ quam diximus S. Ambroſij[m] ad Theodoſium poſt cladem Theſſalonicenſem, liquet hoc ipſo anno collectam eſſe *Mediolani* SYNODVM Epiſcoporum, de eâ modò agẽdum eſt. Nam cùm (vt ſuperiùs vidimus) ex monaſterio Mediolanenſi eiectus fuiſſet cum ſociis impietatis *Iouinianus*; toleratus tamen fuit aliquamdiù, vel quòd eius expectaretur correctio, vel potiùs quòd contemnẽdus videretur, qui adeò vana atque inſulſa, quæ retulimus, priuatim in aures aliquorum ſuſurrans ingereret. Sed cùm eò temeritatis progreſſus eſſet, vt etiam eodem argumento à ſe ſcriptos commentarios ederet; licèt ij barbarie (vt ait Hieronymus[n], qui eos ad ſe Bethleem agentem Româ miſſos, duobus libris egregiè refellit) & plurimis vitiis ſpurciſſimo ſermone compoſiti eſſent: haud tamen ampliùs ipſorum auctorem tolerandum eſſe iudicatum eſt. Delatus[o] itaq; Siricio Papæ per Pammachium nobiliſſimum Senatorẽ & Romanorum doctiſſimum, fideíque Catholicæ ardentiſſimum propugnatorem, atque per alios Fideles: idem cum ſociis impietatis ab eodem Pontifice damnatus eſt, & extra Eccleſiam eiectus. Hoc enim declarat ipſe Siricius[p] epiſtolâ, quam eâ de re ad Eccleſiam Mediolanenſem ſcripſit per tres Legatos presbyteros Eccleſiæ Romanę: quos eò miſiſſe putatur, vt illorum auctoritate Synodus Epiſcoporum aduerſus eoſdẽ hæreticos ibi cogeretur: quò & illic etiam ij damnarentur, vbi cœperant hæreſum venena ſpargere. Id verò & factum eſſe ſecundùm præcedens ipſius Siricij Papæ iudicium, teſtantur literæ[q] ad eum ex eâdem Synodo Mediolanenſi (ad quam conuenerunt etiam ex Galliâ Epiſcopi) à S. Ambroſio ac ceteris Patribus redditæ. Hócque ipſo anno Theodoſios Imp. reſcripto[r] Veronæ dato, eoſ-

m Ambr. ep. 28.
CONCIL. MEDIOL. ADVERS. IOVIN.
n Hier. ad uerſ. Iouin. lib. 1.
o Id ep. 10. ad Pam.
SIRIC. PP DAMNAT. IOVINIAN.
p Siric. ep. 2. Tom. 1. Epiſ. Rom. Pont.
q Ext. ibid.
r l. 1. C. Th. de monach.

dem

dem hæreticos, habitu monaſtico vagantes, ab vrbibus recedere, & ad deſerta loca proficiſci iuſſit: quamuis nec ſic coërciti, deſtiterint poſteà negligentiâ Magiſtratuum extra vrbes ſuburbanos conuentus habere.

VIII. HIERON. SCRIPTA CONTRA IOVIN. QVOMODO ACCEPTA.

Ex aliâ verò parte, cùm Iouiniani ſcripta Hieronymus (vt dictum eſt) cõfutâſſet, ipſa eiuſdem Hieronymi reſponſio Romam perlata, impugnata eſt non leuiter, cùm ab aliis, tum ab ipſo Romano Pontifice Siricio, quòd cùm totus eſſet in commendatione virginitatis, quam Iouinianus deprimebat; viſus eſſet cum Manichæis nuptias deſpexiſſe: quâ de re admonitus à Domnione & Pammachio, cùm iam ampliùs iidem ipſius libri reuocari non valerent, quòd eſſent vbique diuulgati, coactus eſt pro illis apologiam [t] edere. Etenim Manichæorum (quorum etiam hæreſis vrgebat hoc tempore magnopere Eccleſiam Dei) cauſam eos agere qui virginitatem nuptiis præferebant, iactare ſolitum Iouinianum, Auguſtinus [u] quoque tradit. Qui quòd ſciret Hieronymum inde paſſum eſſe calumniam, (quantumlibet piè ſanctéq; ſcripſiſſet; conteſtatúſque eodem ipſo in Iouinianum ſcripto eſſet, ſe & Marcionis, & Manichæi, atq; Encratitarum dogmata deteſtari:) ipſe cautior aduerſus eundem Iouinianum aliâ viâ agendum ſibi propoſuit, ſicut teſtatur [u]; nempè vt quantùm liceret nuptias laudibus celebraret, ac ſimul præconia virginitatis extolleret, ſicque elaborauit commentarium illum *De bono coniugali* aduerſus Iouinianum. Quòd verò ſordidæ huiuſmodi Iouiniani hæreſes inuexiſſent in Vrbem deformes omnis generis libidines, Theodoſius Imp. lege [x] hoc ipſo anno latâ, neſandum peccatum Sodomiticum flammis vindicibus expiari ſanciuit.

t *Hier. ep. 31. 32.*
t *Auguſt. de nupt. & concup. lib. 2. c. 23.*
AVGVST. SCRIBIT CONTRA IOVIN.
u *Id. l. Retract. 22.*
x *l. 6. C. Th. ad l. Iul. de adult.*

IX.

Quod ad res pertinet Orientis, ſub huius anni Coſſ. (non autem ſequentis, vt à Socrate [y] ponitur) accidit Conſtantinopoli ſcelus illud immane, quod ab eodem auctore, & à Sozomeno [z] recenſetur, de Diacono illius Eccleſiæ, qui nobilem viduam diaconiſſam (talem enim fuiſſe Sozomenus ſignificare videtur) conſtuprauit: cùm (vt aiunt) propalato facinore, Nectarius eiuſdẽ Eccleſiæ epiſcopus mãcipatum audiendis confeſſionibus presbyterum dimouit. At de veritate huius hiſtoriæ, déque Nouatianorum auctorum mendaciis, actum eſt ſuperiùs [a] aliâ occaſione. Sed quòd eius facti causâ Sozomenus addit, Theodoſium Imp. edixiſſe, ne mulieres, niſi liberos haberent, & annũ ſexageſimum exegiſſent, diaconiſſæ munus obirent; extat ipſa lex [b] ſub huius anni Coſſ. menſe Iunio promulgata Mediolani. Quòd verò etiam vidua illa exhauſiſſet bona ſua ditando diaconum; inde factum eſt, vt Imperator eâdem lege cauerit, ne viduæ quouis titulo, vel Eccleſiæ, vel eius miniſtris, aut pauperibus bona relinquerent. Sed hanc eiuſdem ſanctionis partem, quâ periclitabatur Fidelium erga Deum, eiúſque miniſtros, & Eccleſias, religio, & erga pauperes miſericordia; Ambroſius Eccleſiaſticę libertatis vindex exurgeos, aliâ lege [c] duobus pòſt menſibus, nempè menſe Auguſto Veronæ latâ, compulit Theodoſium penitùs abrogare: aliâ verò ex parte, quâ Apoſtolica inſtitutio conſeruabatur immunis, (nam Pauli [d] præceptio eſt, ne vidua eligatur minor ſexaginta annorum) ſiuit in ſuo robore perdurare.

y *Socr. lib. 5. c. 19.*
z *Soz. lib. 7. c. 16.*
DE SCELERE A DIACONO PERPETRATO CONSTANTINOP.
a *An. 56. nu. IX. X. XI.*
b *l. 27. C. Th. de Epiſc.*
LEX THEODOS. ADVERSARIA ECCL. LIBERTATI, REVOCATVR.
c *l. 28. eod.*

Laudatur quoq; ab Aurelio Victore [e] lex alia Theodoſij, quâ conſobrinarum coniugium vetaretur, tamquam ſororum: cuius & meminit Ambroſius [f]. Periit tamen illa; extátq; [ff] tantùm quæ Conſtantio tribuitur. Eius autem Theodoſij legis ſeueriſſimam pœnam, nimirùm ignis atque bonorum proſcriptionis, Arcadius & Honorius eius filij poſteà mitigârunt [g]. Sanè quidem vt Romani ducerent conſobrinas, nequaquàm antiquo iure factum, ſed recentiori; idque gratiâ potiùs populari, quàm liberè decernente Senatu, Plutarchus [h] eſt auctor. Græcos verò antiquarum legum Solonis & Lycurgi auctoritate, nec non Ægyptios ex antiquo more, iuréque patrio, non à conſobrinis tãtùm, ſed nec à ſororibus, Lacedæmonios vterinis, Athenienſes eodem patre prognatis, Ægyptios vtriuſque, coniugio abſtinuiſſe, docet Philo [i]. Quæ turpitudinum mala in Orbe Romano lex vna Theodoſij in Ethnicis ſanctè curauit, quæ in Chriſtianis ipſa religionis profeſſio procul amouerat. Quippe (vt pluribus docet Theodoretus libro de Legibus) vnà cum nomine Chriſtiano, abdicatis omnibus prauis moribus, antiquatíſque turpibus & iniquis legibus, diuinæ, puræ, iuſtæ, ſanctæq; leges ſeruãdæ ab omnibus receptæ ſunt. Sed illud quidem perperàm factũ, vt quod Chriſtiani Principes vetuerint ne inter conſobrinos matrimonium iniretur, iidem id faciendi aliquando licentiam impertirent: quem vſum vſque ad Gothos Reges in Italiâ regnantes perſeuerâſſe, declarat formula diſpenſationis à Caſſiodoro [k] conſcripta.

X.
d *1. Tim. 5.*
e *Vict. in Theodoſ.*
f *Amb. ep. 66. ad Pater.*
ff *l. 2. C. Th. de inceſt. nupt.*
g *l. 1. eod.*
DE NVPTIIS CONSOBR. ET SOROR.
h *Plutar. qu. Rom. 6.*
i *Philo. de ſpecial. leg.*
k *Caſſiod. 7. Formul. 46.*

IESV CHRISTI
AN. 391.
SIRICII.
AN. 7.
VALENTIN. II. 16.
THEODOSII 13.

I.

ANNO Chriſti trecenteſimo nonageſimo primo, Tatiano & Symmacho Coſſ. Theodoſius Imp. promulgatis legibus aduerſus Ethnicos [a], apoſtatas [b], & quoſcumque [c] hæreticos; cunctíſque aliis rebus optimè in Occidente ſtabilitis: tandem ex Italiâ recedens, Conſtantinopolim peruenit quarto Idus Nouembris, vt auctor eſt Socrates [d].

a *l. 10. & 11. C. Th. de Pagan.*
b *l. 4. & 5. C. Th. de apoſt.*
c *l. 20. C. Th. de hæret.*
d *Socr. lib. 5. c. 18. in f.*

II. TRANSLATIO CAPITIS S. IOAN. BAPT. IN HEBDOM.

Quò cùm aduectâſſet, nihil antiquius habuit, quàm vt abſolutâ baſilicâ quam in honorem S. Ioannis Baptiſtæ in Hebdomo (ſic dicto loco extra vrbem Conſtantinopolitanam) ſumptuosè erigendam curârat, inuentum ſub Valentis Imperio Caput eiuſdem Baptiſtæ, in eam ex Coſlai vico prope Chalcedonem poſito transferret. Sed hanc hiſtoriam cùm Sozomenus [e] à Macedoniano hæretico mutuatus ſit; variis illa commentis in eorumdem hæreticorum laudem apud eum deprauata noſcitur. Itaque reliquis exploſis, illud vnum quod retulimus, ratum firmúmq; ex Sozomeno habeatur; id etiam affirmantibus ex Latinis eiuſdem temporis, Proſpero, & qui poſt ipsũ ſecuti [f] ſunt; ex Græcis, Cedreno [g] atq; Nicephoro [h]. Error tamen irrepſit in Proſperum, dum eiuſmodi tranſlationem factam tradit anno ſuperiori; cùm omnium liqueat aſſertione, Theodoſium nõ ante præſentem annum Conſtantinopolim rediiſſe, reuerſum

e *Soz. lib. 7. c. 21.*
f *Sigeb. in Chron. & aly.*
g *Cedren. in comp.*
h *Nic. li. 12. c. 49.*

Digitized by Google

ſum autem iſtud curâſſe. Quamobrem nec audiendum Cedrenum putamus, qui eiuſmodi tranſlationem ad annum ſextum Theodoſij refert, vel qui ad poſteriora reponunt tempora. Quòd autem aliæ factæ Tranſlationes eiuſdem Capitis S. Præcurſoris Alexandriam, & in Gallias, ab aliis incertis auctoribus referuntur; dictum eſt de bic alibi [i]. Tam verò apud Græcos quàm Latinos, publicis monumentis duplex memoria anniuerſariâ die peragitur duplicis eiuſdem Capitis Inuentionis; quarum prior illa dicitur facta ex ruderibus antiquæ Herodis Regiæ, poſterior ex agro Emeſæ Conſtantinopolim.

i Not Baron in Rom. Martyrol. 29. Aug. b. Adde verò quæ nos de his infrà an. 1025. poſt num. 11.

III. Avgvst. per vim raptvs ordinatvr presb.

Annus hic tertius numeratur poſt Auguſtini reditum in Africam: quo idem à S. Valerio Epiſcopo Hipponenſi, petēte populo, inuitus & lacrymans creatus eſt Presbyter, annos natus triginta ſeptem. Vigebat namq; mos ille, vt quem eruditione & moribus inſignem populus nôſſet, eumdem vi raptum, reclamantem licèt, offerrēt Epiſcopis ordinandum: quòd planè contigiſſe Auguſtino, ipſemet [k] teſtatur; narrátque Poſſidius [l] in eius Vitâ. Eumdem verò creatum presbyterum, idem S. Valerius iuſſit ſe præſente Euangelium populo prædicare: quod antè nullus Africanorum Epiſcoporum attigerat; apud quos (vt idem Poſſidius [m] teſtatur) moris hactenùs fuiſſet, vt presbyteri non loquerentur in Eccleſiâ coram Epiſcopis. Reprehendit eam conſuetudinem alibi Hieronymus [n]; docens ex Apoſtolicâ [o] inſtitutione manare, vt etiam presbyteri loqui poſſint in Eccleſiâ. Ceterùm cui coactus fuit derogare Valerius, quòd ipſe homo Græcus, nec adeò Latinâ linguâ & literis eruditus, adminiſtrationi verbi minùs incumbere poſſet; eamdem antiquam Africanorum conſuetudinem mox & apud alios in deſuetudinem abiiſſe, inde conſtat, quòd in ipsâ metropoli totius Africæ Carthagine, Aurelius nuper ex diacono creatus eius Eccleſiæ Epiſcopus, exemplo Valerij presbyteros verbum Dei prædicare ſe præſente compulerit: quâ de re literis [p] ei congratulati ſunt Auguſtinus & Alipius. Quòd verò idem Auguſtinus primus monaſticæ vitæ inſtituta, quæ in Italiâ didicerat, inuexiſſet in Africam, cōſtructis illic monaſteriis [q] tam virorum quàm feminarum; eadémque pariter primus ipſe ſeruare cœpiſſet: inde accidit vt Donatiſtæ vel ipſum *Monachi* nomen execrantes [r], inuidentéſque monaſticæ vitæ per totam Africam propagationem: eumdem Auguſtinum inſimulauerint, quaſi eius generis vitæ auctorem: qui tamen eos refellens [s], docuit illud toto iam tunc Orbe receptiſſimum fuiſſe.

k Aug. de diuerſ. ſerm. 49. & ep. 225. ad Albin.
l Poſſid. Vit. Aug. c. 4.
m Id. cap. 5.
n Hier. ep. 2. ad Nepot.
o 1. Cor. 14.
p Aug. ep. 77.

Infert monachismvm in Africam.

I Sed his acriter educ ſantur Clerici Canonici, ſeu vt vulgò vocãtur *Canonici Regulares*: quos ſinimus ſeſe inuicem ſtylis pungere, & concertationibus ſuis veritatem indagare.
q Ibid. & ep. 109.
r Id. in Ioan. tract. 97.
s Id. 3. cont. lit. Petil. 40.

IESV CHRISTI
An. 392.
SIRICII.
An. 8.
Valentin. II. 17.
Theodosii 14.

I. Legatio Gentilivm ad Valent.

Anno Chriſti trecenteſimo nonageſimo ſecundo, Arcadio Aug. ſecundùm & Ruffino Coſſ. cùm iam Theodoſius eſſet in Oriente, Gentiles Senatores Romani, qui eo præſente de reſtituendis deorum ſacris nec mutire auſi ſunt ſine maximo ſuo periculo, vt exemplo Symmachi, qui inter eos eminebat, ſuperiùs vidimus; publicâ Senatûs nomine legatione eodem agente Symmacho, Valentinianum Imp. in Galliis agentem cōuenerunt, vt ab eo impetrarent vetera ſacra, quæ pluribus legibus editis idem Theodoſius abſtulerat. Verùm reſtitit illis Ambroſius, vt Paulinus [a] docet, quamuis iſtam poſteriorem eorumdem legationem cōfundens cum priore illâ ſub Symmachi Præfecturâ, de quâ ſuperiùs actum eſt. Ceterùm ipſius teſtificatione Ambroſij [b], demonſtratur, nouiſſimam hanc miſſam eſſe ad Valentinianum hoc anno paulò ante eius obitum; quem & ait petitionem illam Gentilibus denegâſſe.

a Paulin. in Vit. Ambr.
b Ambr. orat. in fun. Valent.

II. Valentin. Imp. necatvr.

Quod verò pertinet ad mortem Valentiniani; corrigendum eſt Marcellini Chronicon, vbi recenſetur ſub anni ſuperioris Coſſ. Eam enim ſub his Coſſ. Idibus Maij in ipsâ vigiliâ Pentecoſtes accidiſſe, Epiphanius [c] aſſerit: ſúbque hoc eodem anno illam recenſet Proſper in Chronico, idémque Zoſimum ſenſiſſe apparet: cùm & alioqui omnium ſententiâ cōſtet, Theodoſium ab Italiâ recedentem, reliquiſſe Valentinianum incolumem. Fuiſſe autem ferro confoſſum ab Arbogaſte Comite natione Franco, quòd ei, ob illius in ſe arrogantiam, exercitûs adminiſtrationem abrogâſſet, Zoſimus [d] aſſerit. Verùm non ferro confoſſum, ſed laqueo ſtrangulatum in palatio, teſtatur Epiphanius, necnon Socrates [e]. Sozomenus [f] autem ait, aliquos aſſeruiſſe eum ſpontaneo laqueo periiſſe, quòd ſcilicèt hæc de eius obitu cubicularij ipſius leui famâ ſparſiſſent. Sicut etiam indicare videtur Hieronymus [g], dum ſcribit necatum eſſe & cadauer exanime ſuſpendio infamatum. Ruffinus [h] autem tradit, cauſas cur laqueo vitam finierit ignoratas, & num ipſe ſibi vel alij iniecerint. Sed Ambroſius [i], rerum etiam ſecretò geſtarum probè conſciùs, longè ab hâc abhorret ſententiâ, vt ſibi ipſi adoleſcens manus conſciuerit, probè ſciens id dolo Arbogaſtis factum; quem præſentiâ ſuâ placare ſe potuiſſe affirmat, ſi illic adeſſe contigiſſet: quippe quem Paulino conſtet auctore, omni obſeruantiâ coluiſſe Ambroſium. Eumdémque robore corporis, & odio auaritiæ, necnon grauitate morum præſtitiſſe, Suidas ſcribit: vt non mireris, ſi & ipſe ab Ambroſio diligeretur, ac frequenter etiam conuiuio exciperetur, vt idem Paulinus teſtatur.

c Epiph. de menſ. & pond.
d Zoſ. l. 4.
e Socr. lib. 5. cap. 24.
f Soz. lib. 7. cap. 22.
g Hier. ep. 3.
h Ruff. lib. 2. cap. 31.
i Ambr. in fun. Valent.

III. Lavdatvr pvblica orat. ab Ambros.

Ceterùm erat tunc Valentinianus cùm necatus eſt adhuc catechumenus; qui paulò ante obitum profecturus cum exercitu aduerſus barbaros in Italiam irrumpentes, cupidus ante eam expeditionem initiari ſacro baptiſmo, Viennæ cùm eſſet in Galliâ, S. Ambroſium Mediolano, vt ab illo, quem patris loco habebat, baptizaretur, accerſiuit; ſed illo adhuc in itinere conſtituto, proditorū appetitus inſidiis occiſus eſt. Hæc pluribus ipſe refert Ambroſius oratione habitâ in funere eiuſdem Valētiniani; vbi egregios ipſius mores, ac ſummam pietatem, miris effert laudibus. Cuius etiam aſſertione cùm ſalus animæ eius teſtata reddatur; ad eam ſignificandam, non ſolùm baptiſmi votum atque petitio interceſſit, ſed præceſſit nupera fidei Chriſtianæ fortis confeſſio; cùm Gentilibus, pro reſtitutione ſuorum rituum inſtantibus conſtanter (vt diximus

mus reſtitit. Quòd autem eâdem Ambroſij oratione dictur obiiſſe decimooctauo regni ſui anno; mendoſa videtur lectio, cùm ex iis quæ dicta ſunt de eius aſſumptione ad Imperium, conſtet imperâſſe vſque ad diem necis ſuæ, annos tantùm ſexdecim & mẽſes ſex, minùs octo diebus; necatum autem eſſe anno ætatis vigeſimo ſeptimo inchoato, quem natum vidimus anno trecenteſimo ſexageſimo ſexto. Eius corpus delatum Mediolanum, Theodoſij Imp. iuſſu[k], & S. Ambroſij curâ, humatum eſt honorificentiſſimè in ſarcophago porphyretico: in cuius depoſitione idem Ambroſius panegyricam habuit orationem.

k Vid. ep. Amb. 34. ad Theod. Imp.

IV. EVGENIVS TYRANNVS.

Qui verò poſt Valentinianum regnare cœpit in Occidente, fuit EVGENIVS, nomen ſibi tyrannus ſumens Auguſti, elatus in Imperium à Valentiniani Interfectoribus: quem obſcurum genere, rhetoricis facultatibus, quas publicè profeſſus erat, tantummodò clatum, in aulâ verſatum, Rhicomeri Duci notum, & eius commendatione ab Arbogaſte in familiaritatem acceptum tradunt[l]: vnde clientem & famulum Arbogſt is, eum nominat Claudianus[m]. Eumdem autem ita ſublimatum in Imperium, legationem pro pace ad Theodoſium miſiſſe, Zoſimus ait: additque Ruffinus, miſſos etiam legatos ſacerdotes, qui Arbogaſtem culpâ purgarent. Cum inter hæc Theodoſio de expeditione ad verſus Eugenium parandâ cogitare incipiente, ipſe Eugenius Gentilium vatum (quod tradit Sozomenus) ex victimarum immolatione, & viſcerum inſpectione, & obſeruatione ſiderum, deceptus promiſſis, ac de futurâ victoriâ ſecurus redditus; Aram Victoriæ, & ſumptus cæremoniarum, homo alioqui Chriſtianitatis ferens imaginem, iiſdem Gentilibus conceſſit: vt tradit Paulinus; ipſéque S. Ambroſius in epiſtolâ, quã è ciuitate Florentiâ (ad quam inuitatus à ciuibus libens ſeceſſerat, declinans magis aſpectum ſacrilegi Eugenij Mediolanum properãtis, quàm formidans imperantis iniuriam) ad eumdem tyrannum conſcripſit[n], liberè illum de eiuſmodi conceſſione redarguens. Permanſit verò Ambroſius Florentiæ (vt putatur) ad biennium; quippe quem eodem auctore Paulino conſtat non antè reuerſum Mediolanum, quàm Theodoſius in Italiam aduenerit contra Eugenium. Interceſſit autem tunc ei cum S. Zenobio eius ciuitatis Epiſcopo familiaritatis vſus, pluribus inter vtrumque officiis declaratus, quæ Paulinus recenſet, ſicut & præclara miracula Apoſtolis digna ibidem ab eo edita.

l Zoſim. l. 4.
m Claud. panegyr. de 3. & 4. Hon. Conſul.

FAVET GENTILIBVS.

n Ambr. ep. 25. edit. Sixt.
ABGVITVR AB AMBROS.

V. THEOD. RESCRIBIT ADVERS. GENTIL. ET HÆRET.

Porrò Theodoſius, cognitâ conceſſione illâ Eugenij; quòd ſibi non adhuc integrum eſſet his malis occurrere, quibus tamen valuit modis, cõtrariis legibus repugnare niſus, aduerſus idolorum cultores hoc eodem anno ſanctionem[o] edidit: quâ penitùs omnimoda ſacrificia, & qualemcumque cultum, ſiue publicum, ſiue priuatum ſimulacris exhiberi ſolitum, ſeueriſſimis pœnis vbique interdixit. Sed & religionem Chriſtianam cupiens ab hæreſum inquinamentis liberã reddere, inter alia hoc eodem tempore data aduerſus hereticos reſcripta, illud eſt cuius ſæpiùs meminit Auguſtinus[p], quo hereticos omnes quicumque vel ordinarent clericos vel ordinarẽtur, decẽ libris auri mulctauit. Et quòd occaſione Iouiniani hæreſiarchæ, & ſociorum eius monachorum vagantium, (vt ſuperiùs vidimus) generali lege ſancierat, ne in ciuitatibus monachi apparerent, ſed deſerta loca peterent, quoniam hæc in iniuriam & damnum cõuertebantur etiam bonorum, noua emandauit ſanctione[q]. Itémque de Paſchalibus feriis reſcripſit: vt diebus quindecim actus omnes ſiue publici ſiue priuati conquieſcerent; exceptis emãcipationibus, & manumiſſionibus. Ac denique qui illibatè in omnibus conſeruandum voluit ius Eccleſiarum, ne tamen id fieret damno alterius curauit; de debitoribus ad eas confugientibus ſanciens[r], vt aut illicò extraherentur, aut pro eis Epiſcopi qui eos occultaſſent debitum ſoluerent. Quæ planè ipſa lex eſt, cuius vigore compulſus aliquando S. Auguſtinus perſoluere quod debebat qui confugerat ad Eccleſiam, pro eius debiti diſſolutione de collecta facienda in populo literas[r] dedit.

o l. 12. C. Th. de pagan.
p Aug. ep. 50. ad Bonif. ep. 68 ad Ianuar. & 1. cont. Creſcon. 37.
q l. 2. C. Th. de Monach.
r l. 1. C. Th. de his qui confug. ad eccl.
ſ Aug. ep. 215.

VI. DISPVTATIO AVGVSTINI CONTRA FORTVNATVM.

Sed quod rurſùm ad Auguſtinum pertinet; idem hoc ipſo anno, quinto Calendas Septembris, expetente & ſpectante populo, Hippone-regio publica diſputatione contulit de origine mali (ſuper quâ totus cardo hæreſis Manichææ vertebatur) cum *Fortunato* veternoſo hæretico Manichæo, multos oſtentatione doctrinæ decipiente: cuius diſputationis extant apud eũdem Auguſtinum Acta à Notariis tunc excepta; ex quibus apparet, Fortunatum ita ab Auguſtino arctatũ fuiſſe, vt quid ampliùs reſponderet non habens collaturum ſe cum ſuis dixerit, & ſi ſibi fortè de his ſatis minimè facerent, animæ ſuæ conſulturum. Addit verò Poſſidius[t], eumdem Fortunatum tantâ confuſione affectum eſſe, vt Hippone recedens, numquam ampliùs auſus ſit illuc reuerti. Scripſit autem poſt hæc idem Auguſtinus, dum ad huc presbyter eſſet, plurimos commentarios, contra eoſdem Manicheos, necnon adverſus Donatiſtas; quos ipſe alibi[u] enumerat. Atque inter alios, miſeratus impetitam plebeculam, ab iiſdem Donatiſtis antiquis ſchiſmaticis deceptam, *Pſalmum Abecedarium* qui eis cantaretur, per Latinas litteras compoſuit qui hodiéque extat; quo ſchiſmatis imprimis origo cantatur, ſed & diluuntur calumniæ à Donatiſtis illatæ in Catholicos; ac denique demonſtratur, eos qui non iunguntur Romanæ Petri cathedræ, in Eccleſiâ eſſe non poſſe.

t Poſſid. in Vit. S. Aug. cap. 6.
ALIA SCRIPTA AVGVSTINI.
u Aug. 1. Retract. 15. & ſeqq.

VII. DE SCRIPTIS HIERONYMI.

Eſt quoque vt & S. Hieronymi ſingulas lucubrationes in hunc vſque decimumquartum annum Theodoſij editas perfacilè enumeres, ſi quæ ipſe ad finem habet commentarij *De Scriptoribus Eccleſiaſticis* legas. Scripſit illũ ad Dexterum V.C. Paciani Epiſcopi Barcinonenſis filium, ac Præfecturâ[x] Prætorij aliquando decoratum; qui & ipſe antrà ad eũdem Hieronymũ omnimodam hiſtoriam ſcripſerat[y], quæ periit[a]. In hoc autem commentario edendo, Hieronymi is fuit ſcopus, (quẽ ipſe in præfatione teſtatur) vt Chriſtianæ religionis Scriptorũ monumẽta enumeraret aduerſus Celſum, Porphyriũ, & Iulianum, qui Chriſtianos omnes imperitiæ arguerant. Verùm aliquot prætermiſſus in illâ ſerie Scriptores Eccleſiaſticos, vidit etiam tum Auguſtinus ad ipſum eâ de re ſcribens[a]. Quod monuiſſe voluimus, ne ſuſpecta ſit fides auctoris alicuius, qui non reperiatur in eodem catalogo ſcriptus. Nam & ipſummet Hieronymum, licèt ibidem aſſeratſe lucubrationes ſuas ipſius omnes editas vſque ad præſentem annum receſſere, ex eis tamen aliquas numerare prætermiſiſſe,

x Hier. Apol. cont. Ruff.
y Id. de Scrip. Eccl.
[Eius nomine edita quædam poſtea fuit, ſed riſu omnium accepta, ingenti ed torum pudore.
a Aug. ep. 9. ad Hier.

ſe, conſtat ex dinumeratione illarum quas recenſet in epiſtolâ ad Pammachiũ b, ſcriptâ paulò poſt miſſum ad eum Apologeticum, quem ante hoc tempus ſe ſcripſiſſe teſtatur in eodem commentario de Viris illuſtribus. Adeò vt dici planè de eo poſſe videatur, quod iactari ſolet de valdè abundante diuitiis homine; ita prædiuitem fuiſſe, vt numerum neſciret diuitiarũ ſuarum. Ceterùm in eodem libello aliquid ampliùs deſideratum, nempè vt cùm adnumerat hæreticos inter Scriptores Eccleſiaſticos, in quibus cauendi eſſent, admonuiſſet, Auguſtinus eidem ſignificauit; idque vt alio libello præſtaret, vehementer eâdem epiſtolâ rogauit.

b Hier. ep. 52.

VIII. c Hier. ep. 61. 101. CONTENTIONES INTER IOAN. IEROSOL. ET EPIPHAN. d Id. ep. 61. 62.

Quod autem ex diuerſis eiuſdem S. Hieronymi c ad Pammachium literis colligitur, hoc ipſo anno datam eſſe S. Epiphanij epiſtolam ad Ioãnen Ieroſolymorum Epiſcopum; de huiuſmodi magni momenti hiſtoriâ, ſed multis perplexâ difficultatibus, breuiter agendum eſt. Hic *Ioannes* (vt iam ſuperiùs attigimus, & ex S. Hieronymo d patet) monachus ſectâ Macedonianus, ſpe illectus Epiſcopatus Ieroſolymitani, abdicatâ hæreſi illo tandem potitus, Origenis errorum ſe patronum exhibuit, Originiſtarúmque Ruffini, Palladij, aliorúmque fautorem: atque ob eam cauſam adeò infenſus fuit ſibi aduerſantibus ſanctiſſimis viris Epiphanio, Hieronymo, atque Theophilo Alexandrino, vt nullam prætermiſerit occaſionem iiſdem moleſtiam faceſſendi. Cùm verò idem Epiphanius, etſi non ſub Ioannis parochiâ, in Palæſtinâ tamen, in monaſterio vbi tũc agebat in Eleutheropolitano territorio, ſanctum virum Paulinianum S. Hieronymi fratrem, primò diaconum, deinde presbyterum ordinâſſet: hanc diù quæſitam arripiens Ioannes occaſionem contra Epiphanium agendi, maximas aduerſus eum turbas concitauit, quòd eiuſmodi ordinationem in alienâ diœceſi præſumpſiſſet. Addebat & aliam irarum cauſam, nimirùm quòd quando Epiphanius ſacrificium offerret, ſoleret pro Ioãnne dicere, *Domine, præſta Ioanni, vt rectè credat.*

IX. e Ap. Hier. ep. 60. f Hieron. ep. 61.

His igitur prouocatus Epiphanius, ad eumdem Ioannem illam quam diximus dedit epiſtolam e: in quâ de duabus illis accuſationibus agens, de poſteriori quidem ſe explicat; priorem verò excuſat ex penuriâ ſacerdotum, quibus indigebat monaſterium; itémque ex conſuetudine Eccleſiarum Cypri, vbi eiuſmodi ordinationes promiſcuè in alienis parochiis geri ſolerẽt: (cũ & alioqui, vt poſteà ſcripſit Hieronymus f, ſi quid in eo perperàm geſtum eſſet, non Ioannes, ſed Epiſcopus Cæſareæ maritimæ, quę metropolis totius Palæſtinæ erat, cui & ipſa Ieroſolymorum Eccleſia, decernente ſacroſancto magnóque Nicæno Concilio, ſubiaceret, expoſtulare debuiſſet) ac poſtremò docet prætextus inanes hos eſſe, verámque Ioannis indignationis cauſam præceſſiſſe, quòd eum ipſe Epiphanius coràm redarguiſſet hæreſum Origenis, monuiſsétque ab eis recedere. Quæ verò poſt hæc de iſtâ altercatione ſecuta ſunt, dicentur inferiùs ſuis locis.

SANCTI VIRI HORREBANT ONVS SACERDOTII.

Illud autem hîc minimè omittendum, quod eâdem epiſtolâ S. Epiphanius teſtatur, Paulinianum adeò inuitum ordinatum fuiſſe diaconum atque presbyterum, (quia indignum ſe his gradibus eſſe conteſtabatur) vt ingenti difficultate tenendum fuerit os eius, ne fortè liberari ſe cupiens, adiuraret ipſum Epiphanium ordinatorem ſuum per nomen CHRISTI. Vſque eò enim ſanctiſſimi viri horrebant pondus ſacerdotij, vt vix paterentur ordinari, (ſicut de pluribus aliis iam dictum eſt ſuperiùs, dicetúrque inferiùs) & qui ordinati eſſent, vererentur illud munus exercere: quemadmodùm de S. Hieronymo & Vincentio presbyteris Epiphanius eâdem epiſtolâ tradit, eos propter verecundiam & humilitatem refugiſſe debita nomini ſuo exercere ſacrificia, & laborare in hâc parte miniſterij, quæ (vt ait) Chriſtianorum præcipua ſalus eſt.

XI. FICTIO DE CONSCISSO AB EPIPHANIO VELO IMAGINEM HABENTE.

Porrò additamentum, quod habetur in fine eiuſdem S. Epiphanij epiſtolæ, de *Velo picto imaginem Chriſti vel Sancti cuiuſdam habente*, quod idem Epiphanius in eccleſiâ Ioanni ſubiectâ appenſum pro foribus conſcidiſſe diceretur, quaſi contra religionem Chriſtianã eſſet in Eccleſiis appẽdi Imagines; illud quidem ab aliquo impio conſarcinatum eſſe, nullũ eſt dubium. Sic enim & plura alia nomine Epiphanij ſcripta, ab Iconoclaſtis ſuppoſita iam olim fuiſſe, in Nicæno poſteriori Concilio ipſius Epiphanij defenſor, item Epiphanius nominatus, pluribus exemplis docet, & validis rationibus eumdem S. Patrem ab eiuſmodi calumniis vindicat: ſicut & idipſum aliàs præſtitit S. Ioannes g Damaſcenus. Vnde & aliud validiſſimum argumentum aduerſus iſtud additamentum colligitur. Quid eſt enim quod ab iiſdem Iconoclaſtis, qui omnia omniũ ſcripta tantâ ſolicitudine ſcrutabãtur, quò aliquid aduerſus Imagines dictum reperirẽt, vt & multa falſa ſupponerent; prætermiſſa tamẽ fuerit hæc ad Ioannẽ epiſtola, quam vbique diffuſam Hieronymus h teſtatur; niſi quòd illa eo tunc additamento careret? Deindè quomodò id tacuiſſet Ioannes, qui de multò leuioribus conqueſtus eſt? Certè enim maioris audaciæ, & ipſi Ioanni grauioris contumeliæ facinus videri potuiſſet, in Eccleſiam ipſi ſubditam Epiphanium violentas iniecisſe manus, quàm in monaſterio alienæ parœciæ ſacros ordines miniſtrâſſe.

g Damaſc. orat. 1. de imag.

h Hier. ep. 101.

XII. VELOR. ET IMAG. VSVS ANTIQVVS. i Paulin. Natal. 3. 6. 10. k Ven. Fort. lib. carm. in hon. S. Cruc.

Denique quomodò Epiphanius voluiſſet, vel valuiſſet prohibere, quæ in Eccleſiâ Catholicâ ſcirentur vbique recepta? Nam præter ea quæ iam aliàs abũdè ſunt dicta de recepto ſacrarum Imaginum vſu, prætérque S. Paulini i & Venantij k Fortunati eiuſdem temporis ſcriptorũ auctoritatẽ, quâ eiuſmodi Velorum ſacris Imaginibus ornatorum vſus probatur; illuſtrẽ hiſtoriam de ſimili velo, Imaginibus S. Crucis & S. Stephani inſignito, diuinitùs exhibito, & appẽſo in eccleſiâ eiuſdem protomartyris in Vzalẽſi ciuitate, eius loci Epiſcopus Euodius (cuius fidem probat S. Auguſtinus l) ſcriptis m prodidit. Quamobrem ſi eam veli ſciſſionem âb Epiphanio reuerâ factam quis omninò contendere velit; tunc verba illa, quibus id declaratur, nimirùm *Velum depictum, pendens in foribus eccleſiæ, habens imaginem quaſi Chriſti vel Sancti cuiuſdam*, ita accipienda fuerint, vt ipſe iuſtè excanduerit in prauum facinus, quo alicuius profani hominis imago in ſacro velo depicta, quaſi Chriſti eſſet, vel alicuius Sancti, ad limen religioſè fuiſſet appenſa. Quo ſenſu verba accepta, Iconoclaſtas potiùs impugnent, quàm eis faueant.

l Aug. ſer. de diuerſ. 32. 33 & lib. 22. de ciuit. cap. 8. m Euod. de miracul. S. Steph. lib. 2 cap. 4. ap. Aug. tom. 10.

Digitized by Google

IESV CHRISTI
AN. 393.
SIRICII
AN. 9.
THEODOSII
AN. 15.

I

Honorivs creatvs Imp.

a *Socr. l. 5. c. 14.*
b *Proſp. in Chron.*
c *Marcel. in Chron.*

ANNO Domini trecenteſimo nonageſimo tertio, Theodoſio Aug. tertiùm & Abondantio Coſſ. idem Theodoſius HONORIVM filium Imperatorē creauit quarto Idus Ianuarij; vt tradunt Socrates [a], Proſper [b], & Marcellinus [c]. Eodémque anno circa ſacros dies Pentecoſtes, quartâ horâ diei eclipſato mirificè ſole, tantas tenebras factas eſſe, vt omnes iam iámq; venturum Iudicem formidarent, cùm iidem auctores tradunt, tum S. Hieronymus confirmat in epiſtolâ ad Pammachium aduerſus Ioannem Ieroſolymitanum Epiſcopum, quam poſt paucos (vt ait) menſes ſcripſit.

II.

De Ioannis Ieroſol. et Hieronymi aduerſis Epiſt.

d *Hier. ep. 61.*

Cathol. dicti ab Origen. Piloſiotæ.

[Apud Hieronymum vero legitur *Peloſiota*. Eſt autem πηλώδης id eſt quod πηλώδης, hoc eſt luteus à πηλὸς lutū: appoſitiſſime ad me tem Hieronym.]

Cùm enim ex literis ad eumdem Ioannem ab Epiphanio anno ſuperiori ſcriptis, is magis magiſque commotus alias encyclicas aduerſus ipſum Epiphanium, cùm ad Theophilum Epiſcopum Alexandrinum, tum ad Occidentales prouincias miſiſſet, quibus inter alia calumniam ei hæreſis Anthropomorphitarū impingeret: rogatus à Pammachio V.C. Hieronymus, (qui & ipſe ob Paulinianum fratrem ab Epiphanio ordinatum, & quòd Ioannem ob errores Origenis nonnihil perſtrinxiſſet, eumdem ſibi patiebatur infenſiſſimum;) inſignes pro defenſione S. Epiphanij dedit literas [d], quibus eas quas Ioannes ſcripſiſſet, omnéſque ab eo illatas in Epiphaniū contumelias, necnon errores ab eo deſumptos ex Origenis libris περὶ ἀρχῶν, acriter abundéque refellit. Quos quidem errores cùm Ioannes, ac tota illa Origeniſtarū ſchola, nempè Ruffinus, Palladius, & alij complures in Ægypto monachi, ſummæ ſapientiæ oſtentatione exponerent; ſi quos ſcirent ſecùs ſentire, eoſdem (vt ait ibidem Hieronymus) rudes ac ſimplices, luteos, ac catoecos, & planè animales homines nominabant; necnon *Piloſiotas*, quòd Catholici crederent mortuos reſurrecturos cum pilis, aliiſque ſingulis corporis membris: cùm illi inter alios errores ex Origene ſuſceptos, corpora cum ſuis prioribus membris reſurrectura negarent, ſed transformanda illa in lucidos aëreos globos, ex Platonis ſententiâ aſſererent.

III.

Iſidorvs Origeniſta.

Illud præterea eâdem Hieronymi epiſtolâ cōſtat, Theophilum Alexandrinum egiſſe ſequeſtrem, vt diſſidia inter Ioannem & alios Epiſcopos, ipſúmque Hieronymum, componeret; eâque de cauſâ legatum Ieroſolymam miſiſſe Iſidorum presbyterum ac monachum Alexandrinum: qui cùm erga Ioannem propenſior eſſet, ac ſtuderet Origeniſtis (quod huc vſque Theophilus ignorauerat) cōfeſtim ex Legato ſe detexit Origeniſtarū anteſignanum; & quòd Hieronymum acerrimum illorū aduerſarium expertus eſſet, literas à Theophilo ad ipſum ſcriptas adiuratus à Ioanne ei reddere noluit; prout eâ de re Hieronymus queritur: ſimúlque aduerſus Ioannē expoſtulat, quòd mandaſſet clericis ſuis, vt ſi quis Paulinianum ab Epiphanio Epiſcopo cōſecratum, presbyterum diceret, Eccleſiâ prohiberetur intrare; atque inde ipſi Hieronymo, velnti excōmunicato, interdictus fuiſſet ingreſſus Sepulchri Domini. Aliâ verò epiſtola [e], ad Theophilum ſcriptâ, ſimiliter obiicit Ioanni, quòd eidem ipſi Hieronymo poſtulâſſet & impetrâſſet exiliū. Quòd enim ſciret Hieronymus, Theophilum Ioannis literis male perſuaſum, exiſtimare ob rem friuolam, nempè ordinationis Paliniani cauſâ, non autem tuendæ Catholicę fidei, eos ſic inter ſe fuiſſe altercatos; ipſe ad eumdem ſcriptis literis, rerum geſtarum veritatem ſignificauit; ſéque pacem, quam Theophilus per Legatos obtulerat, optare, modò veram pacem, quæ ſcilicèt compendio, non autem diſpendio fidei Catholicæ compararetur. Quibus Theophilus intellectis, poſt hæc fauit eorum cauſæ aduerſus Ioannem & alios Origeniſtas.

e *Id. ep. 62.*

Hieron. certiorem reddit Theophilum Alex. de omnibus.

IV.

Inter hæc autem ſubreptam fuiſſe à quodam pſeudomonacho aduerſariorum arte ſubmiſſo, epiſtolam Epiphanij ad Ioannem ſcriptam, atque ab Hieronymo in Latinum tranſlatam; indéque ipſum Hieronymum calumniam falſarij paſſum eſſe, quaſi non rectè quædam verba trāſtuliſſet, ipſemet pluribus declarat, ac rider epiſtolâ illâ, quam eâ occaſione anno ſequenti *De optimo Interpretandi genere* ad Pammachium [f] ſcripſit. Quâ cùm imprimis ſe purget ab illatâ calumniâ, inuehatúrq; in chartarum ſubreptores, & quàm acres ac ſeueras leges ſæculi vindices haberet, pluribus demonſtret exemplis; demùm apertè docet, eius architectos fuiſſe Ruffinum & Melaniam, de quibus dictum eſt ſuperiùs, qui ob hæreſes Origenis, quarū præcipuos ſe patronos exhibuerant, ab eiuſdem ſe Hieronymi amicitiâ diſiunxeranț. Operâ tamen, vt puto, Theophili Alexandrini, (qui multùm in his medēdis Eccleſiæ vulneribus laborauit) inita eſt poſteà concordia [g] inter eoſdem Hieronymum & Ruffinum: & exiſtimare fas eſt, alios quoque Hieronymi aduerſarios pari fœdere eidem copulatos eſſe, Origenis erroribus ſilentio condemnatis. Sed quomodò malâ obducta cicatrix, ſerpente intrinſecùs tabo, iterùm in vlcus eruperit, dicetur ſuo loco.

Scribit de opt. gen. interp.

f *Id. ep. 101.*

g *Id. ep. 66. ad Ruff.*

V.

Hoc eodem anno, iiſdémque Coſſ. octauo Idus octob. [h], *Hippone-regio* in Africâ celebratū eſt CONCILIVM generale ex totius Africæ collectis Epiſcopis; cuius pleriſq; in locis ſparſa mentio reperitur. Quod verò ad ſancitos ibi vnum & quadraginta canones attinet; conſtat ex eis confectum eſſe Breuiarium, quò iidem faciliùs innoteſcerent; idque decreto Cōcilij Carthaginienſis poſteà celebrati Cæſario & Attico Cōſulibus, vbi & habetur intextum. Huius autem Hipponenſis celebrandi nullam aliam præceſſiſſe cauſam profeſſi ſunt Patres, quā vt collapſam diſciplinam Eccleſiaſticam in integrum reſtituerent: quod quidem adeò efficaciter præſtiterūt, vt ceteræ quæ poſteà in Africâ celebratæ ſunt Synodi, ex Hipponenſi, tāquam archetypo quodam, cōplura fuerint mutuatæ. In eâdem autem, coram iubentibus Epiſcopis, de Fide & Symbolo diſputâſſe Auguſtinum adhoc presbyterum, Poſſidius [i] tradit: eiúſque tractationis alibi ipſe meminit Auguſtinus [k], quam & iiſdem petentibus Epiſcopis in librum conuertit; incipiēs iam ab omnibus magni haberi. Vnde Valerius Hipponenſis Epiſcopus, timens ne tam nobilis Chriſti miniſtri diſpendium faceret, & adſciſcendus ab aliis eſſet in alicuius vacantis ſedis Epiſcopum, cogitare [l] cœpit de ſub-

h *Tom. 1. Conc. in exord. Conc. Afric.*

Concil. Hippon. pro reſtituenda diſcipl. Eccleſ.

i *Poſſid. in Vit. S. Aug. cap. 7.*
k *Aug. 1. Retract. 17.*
l *Poſſid. c. 8.*

rogando

rogando eum ſibi; eâque de re contulit cum Aurelio Carthaginienſi, ac tandem perfecit, vt dicetur poſt annum.

VI. THEODOSII ET EVGENII CONTRARII APPARATVS.

Hoc itèm anno Theodoſius Imp. expeditionem parans aduerſus Eugenium tyrannum, doctus exemplo pietate magis quàm armis hoſtes debellari ſolere; primò Dei voluntatē per Ioannem celeberrimum illum anachoretam, quem & aliàs conſuluiſſe vidimus, ſciſcitatus; victoriæ quidem promiſſionem accepit, ſed cum plurima ſanguinis effuſione. Cùm ex alterâ parte Eugenius, licèt foris præſeferens Chriſtianum, intus tamen Paganum gerens, ex ſacrificiis victimarum & inſpectione extorum & ipſe de victoriâ ſecurus fuit redditus: idque maxime perſuaſionibus Flauiani Præfecti, viri quidem eximij & eruditi, ac in rebus politicis prudentis habiti, ſed idololatriæ addictiſſimi, & in Chriſtianam religionem infenſiſſimi; ideóque Symmachi Conſularis perneceſſarij, cuius ad eum ſcriptæ extant complures epiſtolæ. Ceterùm prædicta tam de illo, quàm de Theodoſij & Eugenij contrariis conſiliis & apparatibus, teſtantur Ruffinus [m] atque Sozomenus [n]. Nec verò de futuro tantummodò exitu belli vaticinatum eſſe Ioannem anachoretam; ſed & poſt obtentam victoriam, proximum fore propalâſſe obitum Theodoſij Euagrius [o] atque Theodoretus [p] affirmant. Addit autem Ruffinus, multis inſuper ieiuniis, orationibus, vigiliis, ciliciis, ac proceſſionibus ad loca ſancta, eundem Imp. ſe præparâſſe ad bellum: Cedrenus quoque, ipſum incognitum alieno habitu peregrinatum Ieroſolymam ad inuiſenda loca ſancta. at hoc ignorauère antiquiores hiſtorici.

m Ruff. l. 2. cap. 32.
n Sozom. l. 7. cap. 22.
o Euagr. Vit. SS. Patr. cap. 1.
p Theod. l. 5. cap. 24.

VII. THEOD. PRVDENTIA IVNCTA CLEMENTIA.

Prætereà recèns indictas à Præfecto Prætorio exactiones populo remiſit [q]: militibúſque leges præſcripſit, ne quid à ſuis hoſpitibus quocumque nomine exigerent [r]: ac denique reſcripſit [ſ], vt qui ipſi Imperatori maledixiſſent, pœnâ carerent; *Quoniam* (vt inquit egregiè) *ſi id ex leuitate proceſſerit, contemnendum eſt; ſi ex inſania miſeratione digniſſimum; ſi ab iniuria, remittendum.* Et tamen ad Imperatorem referri iuſſit, vt ex perſonis hominum dicta penſarentur. Quâ quidem in lege admireris eius cum pietate prudētiam; dum quando viſus eſt ſeueritatis ſoluere diſciplinam, tunc magis eam fibulâ editæ legis adſtrinxit. His itaque præuiis ſanctiſſimis legibus, hoc eodem anno Conſtantinopoli promulgatis, idem ad ſequentis anni auſpicandum bellum certam ſibi ſtrauit ad victoriam viam.

q l. 13. C. Th. de annon. & trib. l. 12. & 13. C. Th. de bon. proſcrip. r l. 3. C. Th. de ſalgam. l. 18. 19. 20. de erog. mil. l. 4. de metator. ſ l. 1. C. Th. ſi quis Imp. maled.

IESV CHRISTI
AN. 394.

SIRICII
AN. 10.

THEODOSII
AN. 16.

I. THEOD. PROFICISCITVR ADVERSVS EVGENIVM.

ANNO Chriſti trecenteſimo nonageſimo quarto, Arcadio tertiùm & Honorio ſecundùm Coſſ. iiſdémque Auguſtis & fratribus, Theodoſius eorumdem parens, in ipſo procinctu bellico, memor pietatis, quâ ſolâ ſperaret parari ſibi poſſe victoriam, nouis edictis [a] Chriſti hoſtes inſectatus eſt hæreticos: deinde cum exercitu tam ſuorum militum, quàm barbarorum fœderatorum, profectus eſt in Occidentem aduerſus Eugenium tyrannum, præuio ſigno Crucis quod micabat in Labaro. Quod vbi Eugenius reſciuiſſet, conſilium [b] iniit cum ſui exercitûs Ducibus, Arbogaſte Comite & Flauiano Præfecto, de occupandis Iuliarum Alpium iugis; collocatis ibi ſimulacris [c] Iouis Fulminei, exercitúmque præuio Herculis ſigno progredi iuſſit. Tradit verò Paulinus in Vitâ S. Ambroſij, recedentes Mediolano Eugenianos minatos eſſe, cùm victores reuertiſſent, ſtabulum ſe facturos in baſilicâ Mediolanenſi, ac clericos ſub armis probaturos; quòd munera Eugenij, qui ſe ſacrilegio commiſcuerat, ab Eccleſia reſpuerentur, nec orandi ei cum Eccleſiâ ſocietas tribueretur. Sed nihilominùs S. Ambroſius, mox vt iidem Mediolano exceſſerunt, (vt idem auctor tradit) illuc è Tuſciâ reuertit, vt Theodoſium venturum exciperet.

a l. 12. C. Th. & Iuſtin. de hæret.
b Paulin. in Vit. S. Ambr.
c Aug. 5. de ciuit. 26.

II. MIRIFICA THEODOSII VICTORIA AVXILIO DIVINO.

Porrò Theodoſius inopinato ſuo aduentu hoſtes terrens, Alpiùmque præter omnem ſpem potitus; ad pleniorem poſteà pugnam accedens, prioris diei congreſſu multis ſuorum millibus interfectis, poſteriori prælio inſignem atq; mirificam adeptus eſt victoriam octauo Idus Septembris, ad ripâ fluminis nomine Frigidi. Quę omnia, aliáque præclara eo bello geſta, pluribus deſcripsēre Ruffinus [d], Theodoretus [e], Oroſius [f], Socrates [ff], Sozomenus [g], aliíque [h] Chriſtiani auctores; & ex Ethnicis Claudianus [i], atque Zoſimus. Iſte tamen (præterquàm quòd defectum illum Solis, quem anno ſuperiori contigiſſe demonſtrauimus, hoc ipſo prælij tempore accidiſſe falsò ait) more ſuo, quòd ſciret victoriam Theodoſij in deorum ignominiam, & gloriam Chriſti cedere; quam negare non potuit, ſic obſcurauit, vt non CHRISTI virtuti, ac pietati Theodoſij adſcribenda eſſet, ſed potius Eugenij oſcitantiæ. Cùm tamen eam non deſidiâ hominum acerrimè & obſtinātiſſimè pugnāntium, ſed diuinitùs impertitam fuiſſe precibus Theodoſij quas medio prælio, cùm ſuorū videret acies ad fugam conuerſas, in editâ rupe, vnde & conſpicere & cōſpici ab vtroque poſſet exercitu, proſtratus fudit ad Deum; adeò vt exorto cælitùs in hoſtium facies vehementiſſimo vēto, cuncta tela ab eis miſſa in eoſdem ipſos retorquerentur, & immenſa pulueris copia oculos occludere cogeret; iidē ſuprà nominati auctores Chriſtiani, ipſéque Claudianus Ethnicus affirmant. Quin etiam SS. Ioannem Euangeliſtam & Philippum Apoſtolum eidem in viſione apparentes, animum dediſſe redintegrandi ſecundâ die prælium, Theodoretus narrat: extátque hactenùs eâ de re nobile antiquitatis monumentum, prægrande numiſma [k] aureum, ex alterâ parte repræſentans effigiem Theodoſij, ex alterâ verò SS. Ioannis & Philippi, tonſurâ clericali & ſacerdotali antiquo ornatorum habitu; iiſdémq; ſingulis dextrâ manu volumen, (nempè Euangelij, vt puto) ſiniſtrâ Crucem apponens, quaſi his armis ſuperâſſent confidentem diis Gentium exercitum. Ceterùm Arbetionem quoque, hoſtilium partium Comitem, in ipſo certamine ad Theodoſium tranſeuntem, magnam extitiſſe victoriæ partem, Oroſius aſſerit.

d Ruff. lib. 2. cap. 33.
e Theod. l. 5. cap. 24.
f Oroſ. lib. 7. cap. 35.
ff Socr. lib. 5. cap. 24. Soz. lib. 7. cap. 24.
h Vid. Aug. 5. de ciuit. 26. Ambroſ. de fun. Theod.
i Claud. panegyr. in 3. Conſul. Honor.
k Habet Baron. Annal. Tom. IV. hoc an. ex Fuln. Verſ. ſed vide de qua de eius interpretatione habet Grets. Tom. 3. de Cruc. lib. 1. cap. 14.

III. EVGENII ET ARBOGASTIS.

Ipſum verò Eugenium tyrannum, captum ac vinctum ad Theodoſium ductum, pœnâ mortis affectum eſſe, iidem auctores affirmant: ac de Arbogaſte ſcelerum omnium auctore tradunt,

INFELIX EXITVS.

fuga ſe ſubducentem è pugnâ, vbi nullam vitę ſpem ſibi reliquã intellexit, proprio ſe enſe confodiſſe. Reliquis autem omnibus, qui bello cõfecto fuêre ſuperſtites, veniam à Theodoſio impertitam fuiſſe, teſtãtur Oroſius & Auguſtinus [l]: & qui ad Eccleſias cõfugiſſent, iis S. Ambroſiũ, eâ de cauſâ Aquileiam ad Imperatorem accedentem, indulgentiam impetrâſſe, Paulinus ait. Vnde & Syneſius ea oratione, quâ agit cum Arcadio de ſeruandâ clementia erga ſupplices, paternum ingerit exemplum; illúdque magnificè de Theodoſio prædicat, quòd victor hoſtium ipſe à miſericordiâ vinceretur, generoſitatémque naturæ ad indulgentiam flecteret. Et vt ait de eodem S. Ambroſius [ll], beneficium ſe putabat accepiſſe, cùm rogaretur ignoſcere: túncque propior erat veniæ, cùm fuiſſet commotio maior iracundiæ: erâtque prærogatiua ignoſcendi, indignatum fuiſſe; ac denique optabatur in eo, quod in aliis timebatur, vt iraſceretur. Quam eamdem Theodoſij virtutem magnis pariter laudibus extulerũt exteri homines tam Claudianus, quàm etiam Themiſtius philoſophus, qui & ſub Theodoſio prouecta admodòm ſenectute vixit, ipſíque etiam charus extitit. Ceterùm hanc Theodoſij victoriam eâdem ipsâ die quâ accidit, indicatam fuiſſe apud Conſtantinopolim in templo quod ipſe in honorem S. Ioan. Baptiſtæ ædificauerat in Hebdomo, à dæmone ipſi S. Ioanni conuitiante quòd ea eiturui ſuo aduerſaretur, Sozomenus refert: eodémque tempore in Thebaidis Ægypti ſolitudine, à magno illo Ioanne monacho, qui bis Theodoſio de auſpicandis prœliis ventura prædixerat, nunciatam Euagrius [m] narrat.

l Aug. d. c. 26

THEOD. CLEMENTIA PRÆDICATA. *De qua agit variis locis Baronius.*

ll Ambr. in fun. Theod.

m Euagr. Vit. SS. Pat. cap. 1.

IV. EXPIATIO OB CÆDEM BELLICAM.

At verò poſt adeò inſignem victoriam, Theodoſium, quòd hoſtes in acie ſtrati eſſent, abſtinuiſſe à Sacramentorum conſortio; donec Domini circa ſe gratia exprimeretur aductu filiorum, quos literis Cõſtantinopoli Mediolanum accerſiſſet, S. Ambroſius [n] teſtatur: & hoc quidẽ ritu Chriſtianorũ; quamuis ſciamus fuiſſe apud Gentiles luſtrationes à cæde hoſtium, ſuffitu [o] lauri, vel aquâ [p] fluminis. Sed de ritu Chriſtianorum eſt etiam canon [q] 13. Baſilij, vt trium annorum communione abſtineat. Verùm haud eum fuiſſe vſu receptũ, hâc ratione Theodorus Balſamõ ait; quòd numquam daretur militibus ſacra participare, vt potè quòd ante abſolutũ triennium iidem pugnare iterùm atque iterùm compellerentur. Eius tamen auctoritate repreſſum ab Epiſcopis Nicephorum Phocam Imp. tradit, cùm vellet cęſos bello Romanos milites haberi martyres. Apud Latinos extat canõ pœnitentialis in antiquis libris Ritualibus vndecimus ordine, vt qui in bello cædem feciſſent, abſtinerent quadraginta diebus. Certè diuinâ veteri lege [r], qui licet mandato Dei homines occidiſſent, ſeptem diebus extra caſtra manentes, luſtrabantur tertio & ſeptimo die.

n Ambr. in fun. Theod.
o Plin. lib. 15. cap. vlt.
p Vir. Æn. 2.
q Baſil ep. ad Amphil c. 13.

r Num. 31.

V. TERRÆMOTVS IMMENSI.

Poſt hæc autẽ, elemẽta variè perturbata fuiſſe, atque inter alia nonnullas regiones terræmotu quaſſatas, Marcellinus [ſ] & Ambroſius [s] referunt; præſagia exiſtimantes proximi Imperatoris obitûs, qui contigit ſub principium anni ſequẽtis. Sed inter alias Orbis regiones, Palæſtinam tunc vexatam eſſe tremore terræ, meminit S. Hieronymus [u] occaſione impuriſſimi Vigilantij: qui ex Hiſpaniâ Ieroſolymam profectus, necdum ibi detectus hæreticus, cum Catholicis communicabat: ſed qualis intus eſſet omni pudore vacuus, occaſio foris manifeſtauit, cùm (vt ait Hieronymus) ſubito terræmotu noctis medio omnibus de ſomno excitatis, ille & tunicâ & fide nudus, & aliquid habens nocturnæ crapulæ, omnium oculis obſcœnam partem corporis ingeſſit. Sed de Vigilantio plura inferiùs.

ſ Marcel. in Chron.
s Ambr. in fun. Theod.
u Hier. ad uerſ. Vigil.

VI. SYNOD. CONSTANTIN. IN ENCÆNIIS.

Hoc eodẽ anno, iiſdémque Coſſ, apud Theodorum Balſamonem celebrata ponitur tertio Calendas Octobris *Synodus Conſtantinopolitana*, in causâ vertente inter Agapium & Gebadium, vtrumque ſibi vendicare ſatagentem Epiſcopatum Boſtrenſem. Sed cùm in eâ tam Patriarchæ Alexãdrinus & Antiochenus, quàm ceterarum Orientis primarum ſedium quamplurimi cõſediſſe dicantur Epiſcopi, nec tamẽ eiuſmodi tanti Cõcilij vlla penitùs apud antiquos reperiatur mentio; exiſtimo illud haud conuocatum eſſe vel Eccleſiaſticorũ dogmatum causâ, vel diſciplinæ Eccleſiaſticæ corrigendæ, vt in ceteris Conciliis fieri conſueuit, vel etiam litis vnius Eccleſiæ terminãdæ ſtudio; ſed vt nouam Apoſtolorum Petri & Pauli nomine erectã à Ruffino Pręfecto Prętorio, penes quem ſumma erat, Theodoſio præſertim abſente, in toto Oriẽtali Imperio auctoritas, baſilicam dedicarent: húncque ipſum eſſe conuentum Epiſcoporum, cuius Palladius [x] res ſuorum temporum ſcribens meminit, cùm agit de Euagrio Põtico, qui vnà cum Ammonio & aliis magni nominis anachoretis ex Ægypto vocatus à Ruffino, ad eamdem baſilicæ, Ruffinianæ dictæ, dedicationem Conſtantinopolim venit, & ipſum Ruffinum propriis manibus ſuſcepit ſacro fonte mundatum. Certè quidem ad magnatum Eccleſiarum dedicationes vocari ſolitos è remotiſſimis quoque regionibus Epiſcopos, quæ dicta ſũt ſuperiùs de Antiochenæ & Ieroſolymitanæ Encæniis docent. Porrò meminit eiuſdem à Ruffino erectæ baſilicæ Sozomenus [y]; aítque ædificatam fuiſſe trãs mare prope Chalcedonem in loco dicto *Ad quercus*; vbi ab eodem Ruffino ſumptuoſa villa extructa erat, erectæque regiæ ædes, ipsáque Baſilica in honorem præcipuorum Apoſtolorum Petri & Pauli dedicata, dicta quoque nomine communiori *Apoſtoleum*.

x Pallad. in Lauſ. c. 2.

y Soz. lib. 8 cap. 17.

VII. ACTA CONCILII.

His igitur cauſis præcedentibus, vt præcipuarum ſedium Epiſcopi inuitari à Ruffino Conſtantinopolim ſe conferrent: ibi cùm eſſent, cõtrouerſiam quoque inter duos illos Epiſcopos obortam definiuêre, eo modo quo Acta declarant ibidem à Theodoro narrata: nimirùm ex ſententiâ Theophili Alexãdrini definitum, non licere deponi Epiſcopum à duobus vel tribus aliis Epiſcopis, ſed maioris tãtùm Synodi arbitrio, nempè eiuſdem prouinciæ Epiſcoporum ſententiâ. Cùm autem inter alios magni nominis Epiſcopos in eâdem Synodo cõſidentes, reperiantur quoque duo illa lumina Orientalis Eccleſiæ poſt Baſilium & Gregorium Nazianzenũ, nempè Baſilij frater *Gregorius* Epiſcopus Nyſſenus, & *Amphilochius* Iconiẽſis; erroris arguuntur, qui eos longè ante hæc tempora obiiſſe tradũt. Nam & S. Hieronymus anno ante ſuperiorem, quo (vt vidimus) edidit Commentarium de Scriptoribus Eccleſiaſticis, de iiſdẽ adhuc viuentibus & ſcribentibus meminit. Sed quòd Amphilochij nonniſi Commentarium de Spiritu S. recenſet; tamen complura alia ipſum ſcripta ediſſe, fidem facit Theodoretus, qui

multa

multa ac diuerſa in ſuis dialogis ab eodem mutuatus, ea citat. Sed & cùm ex eorumdem Epiſcoporum catalogo cõſtet; *Theodorum* Mopſueſtenum in Cilicia Epiſcopum vnà cum aliis in eàdem Synodo conſediſſe; apparet quoque ipſum adhuc Catholicum perſeueraſſe, communicationem cum Catholicis, necdum hæreſim, quâ in diuinis Quaternitatem, aliáſque nefandas blaſphemias introducere conatus eſt, publicè profeſſum eſſe.

THEODORVS MOPSVESTENVS.

VIII. CONCIL. ADRVMET. CATHOL.

His item Coſſ. *Adrumeti* in Africâ celebrata reperitur SYNODVS Catholicorum: ſed quæ ibi decreta fuerint, haud facilè appatet, quòd diuerſorum Conciliorum canones in vnum collecti, ſimul ſub vno titulo Cõcilij Africani habeantur admixti. Porrò Donatiſtæ quoque in Numidiâ his iiſdem Coſſ. (vt docet Auguſtinus [a]) Generale CONCILIVM Epiſcoporum trecentorum decem celebrârunt, BAGAIENSE dictum, quòd *Bagai* eiuſdem prouinciæ ciuitate fuerit collectum: in quo cauſa Primiani & Maximiani definita eſt. Cùm enim mortuo Parmeniano, quem poſt Donatum vidimus Carthaginēſem Epiſcopum partis Donatiſtarum, in eius locum ſuffectus eſſet ab aliquibus eorum *Primianus*; idémq; ab aliis, duobus aduerſus ipſum celebratis Conciliis, (nempè *Cauernenſi* prope Carthaginem quinquaginta trium Epiſcoporum, & *Cebarſuſſi* centum vel amplius Epiſcoporum) damnatus eſſet, ob multa ei obiecta ſcelera; & in eius locum electus *Maximianus* ex diacono, quem idem Primianus anteà damnauerat: iam in hoc Bagaienſi Concilio per Primianum conuocato, idem Maximianus abſens atrociſſimâ criminatione damnatus eſt cum ſuis, ac Primianus ibi præſens cõfirmatus. Narrat hæc omnia fusè S. Auguſtinus [a]: quo etiam auctore conſtat, Primianiſtas tanto ardore in Maximianiſtas ferri ſolitos, vt & ad iudicia publica traherent, & cædibus atque incendiis eâ occaſione omnia replerent. Quòd igitur eâdem cauſæ ſuæ proſecutione ipſi aduerſus Maximianiſtas ea omnia præſtarent, (immò & longè atrociora) quæ iidem, atque ceteri Donatiſtæ à tempore Conſtantini Magni ac filij eius Conſtantis, ſe à Catholicis paſſos eſſe effuſo ore iactare non deficiebant; ſicq; ſuis ipſorum ſe armis confodi negare non poſſent: (quod eis crebertimè idem Auguſtinus exprobrat:) inde factum eſt, vt in Concilio Carthaginienſi poſteà à Catholicis celebrato Vincentio & Flauitâ Coſſ. decreuerint [b] Patres, ad perpetuam rei memoriam è publicis Actis excipienda eſſe cũcta, quæ inter Primianiſtas & Maximianiſtas penes Procõſules verſata eſſent. Ex his autem videas, ſchiſmaticos ab Eccleſiâ Catholicâ primitùs ſeparatos, inter ſe ipſos pluribus eſſe partibus ſciſſos, & ab auctoribus ſciſſionum ſumpſiſſe denominationem: vt qui primi à Donato dicti ſunt *Donatiſtæ*, eorumdem alij à Primiano nuncupati ſint *Primianiſtæ*, & à Maximiano *Maximianiſtæ*. Itémq; alios à Claudio appellatos eſſe *Claudianiſtas*, conſtat ex epiſtola [bb] Synodali prædicti ipſorum conuentûs Cauernenſis: ſed & de *Rogatiſtis* à Rogato dictis, ac malis quæ ab aliis Donatiſtis paſſi ſunt, quòd nollent cum iis cõmunicare, agit pluries Auguſtinus [c]. *Ticonium* quoq; ſciſſuram feciſſe in Schiſmate Donati, iam ſuperiùs dictum eſt. Quàm autem pertinaci diſſenſione ab inuicè ſeparentur, oſtendit Auguſtinus, dum ait [cc], quòd cùm pars Donati in multa minutiſſima fruſta cõſciſſa eſſet, ſingulæ tamen minutæ particulæ conarentur aſſerere, apud ſe tantummodò verum baptiſmum remanſiſſe; nec omninò eſſe alibi, neque in toto orbe terrarum, quâ Eccleſia Catholica expanditur, nec in ipsâ grandiore parte Donati, nec in ceteris, præter ſe vnam ex minutiſſimis partibus. Denique & illud admiratione dignum planè eſt, quòd inter ſectas diuiſi Donatiſtæ, tamen quæ potior inter eas habebatur Primianiſtarum, adeò erat abundans, vt (quod ait idem Auguſtinus [d]) ceterarum ſeparationem non ſentiret; ex quâ hoc anno trecentos & decem Epiſcopos in vnum conueniſſe vidimus. Sed de his modò ſatis.

a Aug. 3. cõtra Creſcon. 56.

CONCIL. BAGAIEN. SE DONAT. IN CAVSA SCHISM. IPSOR.

a Id in Pſal. 36. & lib. 3. & 4. contra Creſcon.

b Conc. Africam. c. 54.

DONAT. IN VARIAS SECTAS DIVISI.

bb Ext. cap. Auguſt. in Pſal. 36.

c Aug. epiſt. 48. & 5 contra Parm. 8.

cc Id. de baptiſmo contra Donat. lib. 2. c. 6.

d Id. de hæreſ. c. 69.

IX. DE LITERIS AVG. ET HIERON. VLTRO CITROQVE DATIS.

Hoc ipſo anno S. Auguſtinus, de S. Hieronymi ſtatu certior factus per Alipium Tagaſtenſem, eiuſdem Auguſtini in vitæ inſtituto collegam, (qui anno ſuperiori Ieroſolymam peregrinatus, ſequeſter extiterat vt inter eoſdem Sanctos amicitiæ vinculum ſtrictiùs necteretur) literas cuidam Profuturo ad eundem Hieronymum dedit, poſtquàm hoc ipſo anno idem Alipius promotus eſſet in Epiſcopum Tagaſtenſem; familiares illas [e] quidem, ſalibus tamen acrioris correctionis aſperſas. Nam vnde ſibi ſuppetere poterat haud mediocre argumentum Hieronymi commendandi, quòd ſolus ac primus inter Latinos potuiſſet reſerare fõtes Hebraicos; inde eum ſugillandi arripiens occaſionem, quaſi otioſè hæc tentâſſet, ab eo ſtudio diuellere conatus eſt; fructuoſiúſque ipſam laborare, nomine (vt ait) totius Eccleſiæ Africanæ, rogauit in vertendis in Latinum Græcis Scriptoribus Eccleſiaſticis: ac deinde incuſauit reprehenſionem de perperam factâ ab Hieronymo interpretatione loci illius, in epiſtolâ ad Galatas, quo Paulus ait à ſe obiurgatum eſſe Petrum. Sed de hoc quàm rectè ſenſerit Hieronymus, abundè ſuperiùs [ee] demonſtratum eſt, cùm de illâ inter Paulum & Petrum controuerſiâ diſputaretur.

e Aug. ep. 8. & ap. Hier. ep. 86.

ee An. 51. n. 7. & ſeqq.

X.

Accidit verò vt hæ primæ Auguſtini literæ in Africâ retentæ, ob promotionem Profuturi in Epiſcopũ eo ipſo tempore quo Ieroſolymam petere decreuerat, vix poſt annos duodecim ad Hieronymum peruenerint. Cùm intereà Hieronymus earum penitùs ignarus, ad Auguſtinum aliâ occaſione aliàs officioſas ſatis mitteret, (quæ licèt non extent, agit tamen de illis Auguſtinus [ff]) inter alia eum admonuit de cauendis in Origenis lectione, eius erroribus. Quam quidem admonitionẽ non aliâ de cauſâ factam puto, niſi quòd cùm Alipij Ieroſolymam aduentus tunc contigiſſet, cùm excitatæ nuper controuerſiæ de Origenis erroribus vigerent, timeret ne Auguſtinus relatione Alipij de omnibus certior redditus, aduerſatiæ partis fortaſſè defenſor inſurgeret. Certè quidem ſubodorari mihi videor, tantos viros, penes quos ſumma rerum Ieroſolymis eſſet, quorúmque prætenſa ſanctitas videbatur toto iam Orbe ſpectata, nempè Ioannem, Ruffinum, Melaniam, alióſque Origenis fautores, aduerſus Hieronymum aliqua falſa Alipij auribus inſuſurrâſſe; eadémque ipſum, aduerſariorum ignorantem dolos, in Africam redeuntem Auguſtino narrâſſe; qui eis nonnihil permotus, bonâ fide, rectóque animo, paulò licentior primis illis literis à reprehen-

f Aug. ep. 10. ad Hier. 88.

ff Ib. ep. 9. & 87.

tione ſcriptorum Hieronymi aggreſſus ſit Acceptis verò quas Hieronymus ſcripſerat, alias ipſe rursùm ad eumdem dedit, eodem prorsùs quo priores argumento.

XI. Sed iterùm accidit dolo aduerſariorum (ac præcipuè Ruffini, vt alibi non obſcurè Hieronymus [g] indicat) vt nec iſtæ Auguſtini literæ ad Hieronymum perlatæ fuerint, ſed exſcripta ex eis exemplaria in Italiam miſſa, ſparsáque non ſine graui Hieronymi notâ: quorum vnum nactus Siſinnius [h] diaconus, tandem poſt annos (vt diximus) duodecim à priorum literarum ſcriptione, Ieroſolymam aliâ occaſione peregrinatus, ad eumdem Hieronymũ attulit. Quapropter binis iis literis acceptis, Hieronymus nonnihil ſtomacharus, aliis binis [i] & ipſe ad Auguſtinum miſſis, de iniutiâ acceptâ conqueſtus eſt. Auguſtinus verò aliis rursùs ad eum ſcriptis [k] per Cyprianum diaconum, nouas addidit reprehenſiones operum Hieronymi: & ex alterâ parte Hieronymus validam aduerſus eas Apologiam contexuit; quâ cùm ab omnibus obiectis cauſam ſuam defendiſſet, redarguit inſuper Auguſtinum, quòd eius ſententiæ viſus eſſet aſſertor, quâ diceretur, Iudæos ad Chriſtũ conuerſos vti licitè legalibus potuiſſe; quod affirmare nihil aliud eſſet, quàm Cerinthi, Ebionis, & Nazaræorum hæreſi adſtipulari: ſed ab his poſteà Auguſtinus prolixiori ſe purgaris epiſtolâ. Porrò cũcta hæc, aliáque eiuſmodi, his aliíſque literis vltrò citróque ab iiſdem datis ad annos fermè quatuordecim, quibus hæ controuerſiæ inter ipſos agitatæ ſunt, pluribus pertractata apud eoſdẽ inſpicere licet. Ex quibus omnibus & illud videas, Deo dilectos, filios pacis, Eccleſiæ magiſtros, eo animo in altercãdo fuiſſe, vt inter ipſos verborum grauiores verberibus ictus, ſe tamẽ mutuò complecterentur, laudibúſque efferrent, atque furtiuis charitatis oſculis peterent: adeò vt tandem veritate in vtroque vincente, firmiori concordiâ iuncti fuerint. At de his hactenùs: quæ cuncta in vnum ſummatim congeſſiſſe voluimus, ad rerum geſtarum faciliorem intelligentiam.

[g] Hieron. Apol. aduerſ. Ruff. lib. 2.
[h] Id. ep. 92. ap. Aug. 14.
[i] Id. ep. 91. 92.
[k] Aug. ep. 20. ap. Hier. 88.

CHARITAS ILLIBATA IN DISSENSIONIB. AVGVST. ET HIERON.

XII. Hoc eodem anno *Pontius* PAVLINVS V.C. antiquæ nobilitatis decus, vnà cum *Theraſia* coniuge, ampliſſimo patrimonio in pauperes erogato, monaſticæ vitæ inſtitutum arripiens, in Nolanum agrum ſeceſſit, ætatis annum (vt ex ipſius anno ſequenti ad Auguſtinum datâ epiſtolâ [l] conſtat) emenſus quadrageſimum. Quanti verò ea res momenti fuerit, talem virum ex tali familiâ atque proſapia ortum, tantaque eloquentiâ præditum, tale de ſe ſpectaculum Vrbi & Orbi exhibuiſſe; declarat Ambroſius [m] in illâ epiſtolâ, quam ad iſtud ipſum ſignificandum, ad Sabinum Placentinum Epiſcopum ſcripſit. Qui quòd ibidem ait, Paulinum in partibus Aquitaniæ ſplendore generis nulli fuiſſe ſecundum; ad ampliſſimum, de quo mox agit, patrimonium alluſit, quod ille in Aquitania haberet, (vſu nimirùm antiquo, hoc etiam tempore vigente [n] vt nobiles Romani in prouinciis longè poſitis latifundia poſſiderent) vbi & habitare ſæpè ſoleret, vt ex variis Auſonij epiſtolis patet. Cùm alioqui eumdem Paulinum ampliſſimum fuiſſe Senatorem, familiâ nobiliſſimâ, ac Romanâ proſapia, ex iiſdem Ambroſio & Auſonio manifeſtum exiſtat.

PAVLINVS RENVNCIAT SÆCVLO.
[l] Ap. Aug. ep. 31.
[m] Ambroſ. ep. 36.
[n] Vid. Hier. ep. 7. Aug. ep. 134. Symmach. 7. ep. 66.

XIII. Burdegalæ tamen natus eſt: (pluribus namque Romanis contigiſſe, in prouinciis, diuerſis occaſionibus naſci, multa exempla ſuppetunt, vt recens de Ambroſio, qui natus eſt in Galliis, cùm parens eius in eis gereret Præfecturam:) ibique ab Auſonio Gallo illic publicè profitẽte, rhetoricis atque poëticis nobiliter inſtitutus facultatibus, paterniſque frequentatus officiis, prout declaratur eorumdem ad inuicem datis [o] literis: quibus [p] & illud conſtat, Paulinum ante Auſonium fuiſſe inſignitum Conſulatu ordinario. Eumdem verò etiam Præfecturam Vrbis ſub Conſulatu Gratiani quinto & Theodoſij geſſiſſe, certum redditur ex duobus reſcriptis [q] ad eum ſub iiſdem Coſſ. datis. Omnia tamẽ hæc propter CHRISTVM miſſa fecit: ſicut & multo ſtudio anteà quæſitas cultáſque muſas, cùm licèt ſæpè prouocatus ab Auſonio [r], tacere nihilominùs ſtatuit: & ablegatis terſis illis comptíſque, retinuit ruſticam atque raucíſonam, quæ ſatis viſa ad laudes Deo canendas, qui cordis potiùs quàm chordarum numeris delectatur, & magis fide quàm fidibus collaudatur. Baptizatum quoque ſe fuiſſe Burdegalæ à Delphino Epiſcopo; apud Barcinonam verò Hiſpaniæ per vim inflammatæ ſubitò plebis, licèt inuitum, & vxoratum, (de quo more dictum eſt aliàs) à Lampio Epiſcopo presbyterum ſacratum, ipſemet [ſ] teſtatur: addens inſuper, ſe poſteà Mediolani à S. Ambroſio cooptatum eſſe in clerum eiuſdem Eccleſiæ: (fortaſsè quòd Ambroſius cuperet eum poſt ſe habere in ſede ſucceſſorem, cùm more maiorum de gremio plerumque eligi Epiſcopi conſueſcerent:) cùm, vt alibi [ſſ] teſtatur, eâ conditione in Barcinonenſi Eccleſiâ conſecrari adductus eſſet, vt ipſi Eccleſiæ non alligaretur. Ceterùm dum adhuc in Hiſpaniâ conſiſteret, S. Felicem martyrem, qui Nolæ in Campaniâ colebatur, quémque ipſe olim recedens ab Italiâ inuiſerat, ſuáque ei vota [t] dicarat, iugibus precibus frequentaſſe, & apud eum reſidere ſtatuiſſe, tradit ipſe primo eiuſdem Sancti Natali, quod in Hiſpania iam propemodum diſceſſurus cecinit.

EIVS PRIMORDIA ET PROGRESSVS.
[o] Auſon. ep. 20. 23. Paulin. ep. 39. ap. Auſon ep. 1.
[p] Auſon. ep. 2. & 14.
[q] l. 4. & 5. C. Th. de Scenic.
[r] Vid. epiſt. Auſon 23. 25. & Paul. 39 41. quæ ſunt ap. Auſon. 1. & 3.
[ſ] Ap. Aug. ep. 35.
[ſſ] Paulin. ep. 6. ad Seuer.
[t] Ad. Natal. l. 2. S. Felic.

XIV. Romam igitur repetens vt inde Nolam ſecederet, ibi (vt ipſe queſtus eſt epiſtolâ, quam anno ſequenti ſcripſit [u] ad Seuerum, cùm iam annum Nolæ egiſſet) ſenſit inuidiam quorumdam clericorum, ipſiúſque etiam *Vrbici Papæ*, vt vocat, hoc eſt Siricij Romani Pontificis; commotam (vt puto) quòd aduenıẽte Paulino Romam poſt tam longum ſpatium temporis, omnium oculi in ipſum conuerſi eſſent, obſtupeſcentiũ præ miraculo cùm viderent Conſularem virum presbyterum factum, mox in monachum transformandum; indéque idem celebri cõcurſu (vt ipſemet ait) tum ciuium tum exterorum, monachorum, Antiſtitum, clericorum, atque etiã ſæcularium frequentaretur officiis ac legationibus. Quamobrem ipſe pacis filius, ſic malè affectis liuore animis nullo opportuniori remedio (vt addit) occurrendum putauit, quàm maturatâ ab Vrbe diſceſſione. Vbi verò acceſſit ad agrum Nolanum, totus obſequio S. Felicis deditus, hoc ipſo anno abdicauit ſe grauiſſimâ ſarcinâ rerum temporalium. Quas cùm erogaret in pauperes, (ſoboles enim ei nulla) ex eis illam ſubduxit partem, quâ erigeret Fundanam baſilicam; quam picturis ornandam, & cum Reliquiis SS. Apoſtolorũ ac Martyrum dedicandam curauit [x]. Quàm autem arduum arripuerit

[u] Id. ep. 1.
PATITVR INVIDIAM ROMÆ.
ESCEDIT IN AGRVM NOLANVM.
[x] Id. ep. 11. ad Seuer.

viuendi genus, docent aliæ ipſius ad eundem

y Ep.1.7.24. Seuerum conſcriptæ epiſtolæ [y]. Fuiſſe quidem profeſſos tum Paulinum, tum ſeorsùm Theraſiam coniugem, vitam monaſticam, teſtis eſt S.

a Hier.ep.13 Hieronymus [a] literis ad illum ſcriptis de Inſtitutione monachi. Sed longè alius ab hoc, *Paulinus* eſt ille, ad quem ſcribit idem Hieronymus

a Id.ep.103. epiſtolam [a] de Libris diuinæ ſcripturæ: ſiquidē illum alium hortatur ipſe Hierooymus proficiſci Ieroſolymam; hunc autem Nolanum iuſtis de cauſis ab eo propoſito variis rationibus procul reuocat: cùm & alioqui plura ſint alia, quæ eoſdem Paulinos inter ſe diſcriminent. At de Nolano rurſùm continget infrà ſæpius mentionem fieri.

XV. Severi Svlpitii d gnvm exemplvm.

Accidit porrò eodem fermè tempore, aliud Paulino perſimile exemplū edi ab eodem ipſius amico *Seuero Sulpitio*, ciue Romano in Galliis agente, & monaſticum vitæ genus arripiente:

b Gennad. de Vir. illuſtr. cap. 61. c Paul. ep. 1. & 5.

viro (vt Gennadius [b] ait) genere & litteris nobili, & paupertatis atque humilitatis amore conſpicuo. de cuius ſummâ laude digno eiuſmodi conſilio, agens idem Paulinus epiſtolâ [c] ad eum ſcriptâ, poſtquàm ſua extenuauit ſummiſſo animo, addit ipſum Seuerum miraculo maiore conuerſum aſſe; quia ætate florentior, laudibus abundantior, oneribus patrimonij grauior, ſubſtantiâ facultatum non egentior, & in ipſo adhuc mundi theatro, id eſt, fori celebritate diuerſans, & facundi nominis palmam tenens; repentino impetu diſcuſſit ſeruile iugum peccati, & letalia carnis & ſanguinis vincula rupit: neque ipſum diuitiæ de matrimonio familiæ Cōſularis aggeſtæ, neque poſt coniugium peccandi licentia, & cælebs iuuenta ab anguſto ſalutis introitu, & arduo itinere virtutis, in mollem illam & ſpatioſam multorum viam reuocare potuerunt. Inhæſit porrò Seuerus S. Martino, eiúſque Vitam ac Miracula conſcripſit. Sicque ipſe ſe abdicauit à ſæculo, vt filios in ſanctitate educaret; prout idem Paulinus aliâ ad eum ſcripta

Tetradii conversio.

epiſtolâ teſtatur. Sed & *Tetradij* V. C. atque Proconſularis, admiratione digna fuit conuerſio, cùm ex faſtuoſiſſimo Ethnico factus eſt humillimus Chriſtianus, viſo miraculo ab eodem S. Martino edito in expulſioue nequiſſimi dæ-

d Seuer. c. 16

monij è corpore vnius ex ſeruis ipſius Tetradij, quam hiſtoriam idem Seuerus [d] narrat in Vitâ S. Martini. Ceterùm claruiſſe in Galliâ his temporibus præter S. Martinum, alios complures

e Ap. Greg. Tur. 1. hiſt Franc 13. Insignes Episcopi in Gallia.

inſignes ſanctitate Epiſcopos, idem qui ſuprà Paulinns [e] teſtatus eſt; videlicet *Exuperium* Toloſæ, *Simplicium* Viennæ, *Amandum* Burdegalæ, atque alibi alios quos recenſet. quibus addendus eſt *S. Mauritius* Epiſcopus Andegauenſis à S. Ambroſio Lector ordinatus, & à S. Mar-

f Ap. Sur. 13. Septemb.

tino monaſticâ inſtitutione exculus, & presbyter conſecratus, ac deinde inuitus ordinatus Epiſcopus, cuius extant [f] Acta mirifica.

XVI. g Sozom. l. 7. cap. 25. Immensvs draco signo Crvcis necatvr.

Corollarium verò eiuſdem argumenti, rebus hoc anno geſtis ex Sozomeno [g] addimus: qui ad finem Imperij Theodoſij in quo verſamur, dicens hoc tempore multos multis in locis per orbem terrarum præclaros extitiſſe Epiſcopos; de ſanctiſſimo viro *Donato* Epiſcopo Euoreæ in Epiro ait, eum inter infinita alia miracula, draconem ingentis magnitudinis, (cui videlicèt extincto extrahendo, octo iuga adhibenda fuêre) homines & animalia quæcumque rapientem, ſolo ſigno Crucis digito aduerſus eum in aëre [illegible], & ſputo in os eius iniecto [illegible]. Subdit & de aliis Epiſcopis, de quibus nos alibi opportuniùs.

IESV CHRISTI
An. 395.
SIRICII
An. 11.
Arcadii & Honorii } An. 1.

I.

Anno Chriſti trecenteſimo nonageſimo quinto, in auſpiciis Conſulatûs duorum germanorum fratrum, Olybrij atque Probini, Claudianus carmen panegyricum [a] cecinit; idque meritis patris Probi, de Imperio Romano optimè meriti, conſecutos eſſe fratres adoleſcentes pluribus tradit; natóſque eſſe ex Probo & Probâ parentibus confirmat. Ceterùm ex Anicio Probos atque Olybrios genus accepiſſe, Hieronymus [b], Prudennius [c], atque idem Claudianus [d] docent: eámque familiam nobilitate, opibus, virtutibus Chriſtianis ac religione illuſtriſſimam, tot frequentatam fuiſſe Conſulatibus affirmant, vt nullus aut rarus in ea fuerit, qui non meruerit ampliſſimam illam dignitatem. Additque Caſſiodorus, verè eam nobilem dictam, quando ab eâ actionis probitas non receſſit. *Probus* autem horum Conſulum pater, is fuit qui cùm eſſet Præfectus Prætorio (vt vidimus) Ambroſio delegauit prouincias Æmiliam atque Liguriam: qui & ipſe Conſulatum geſſit vnà cum Gratiano Imp. anno Domini trecenteſimo ſeptuageſimo primo: ac tantæ fuit potentiæ, vt ad eam cognoſcendam (quòd pariter dictum eſt ſuperiùs) e Perſide ſapientes Romam acceſſerint.

a Claud. de Conſul. Olyb. & Prob. De clarissima familia Aniciorvm. b Hier. ep. 8. c Prud. adu. Symm. lib 1. d Claud. ibid.

Probvs civis Rom. potentiss.

II. Proba insignis pietate et doctrina femina. e Iſidor. de vir. ill. c. 5.

Proba verò eius coniux, nobiliſſima item atque ſanctiſſima femina, trium Conſulum Ordinariorum mater, eadémque Conſulum item Ordinariorum filia & vxor, ab iiſdem auctoribus, necnon Auguſtino, Chryſoſtomo, aliiſque mirum in modum laudata; viuente adhuc viro, centonem illnm Virgilianum de Teſtamento Nouo & Veteri ſcripſit. Itaque cnm ex antiquis monumentis appareat, Aniciam Falconiam Probam poëtriam vxorem fuiſſe Probi; vndénam recentiori Iſidoro [e], eadem Adelphij Proconſulis coniux extitiſſe dicitur? & vnde rurſum illis qui ſentiunt cum Iſidoro, eſt quòd dicant Probo fuiſſe cognomentum Adelphium? Certè in antiquis monumentis & inſcriptionibus, quæ permultæ extant Romæ de familiâ Proborum, nullatenùs reperiri datur ita dictum eſſe, ſed tantùm Anicium Sextum Petronium Probum. Porrò horum filio Olybrio huius anni Conſuli nupſit Iuliana clariſſima femina ac pientiſſima, & ex eo matrimonio nata eſt Demetrias Chriſtianæ pudicitiæ decus; de quibus agendum inferiùs. Iam verò ad præſentis anni res geſtas oratio ſe conuertat.

III. Theodosii Imp. obitvs. f Proſp. in Chron. Marcel. in Chr. Soc. l. 5. c. 25. g Paulin. in Vit. S. Amb.

Hoc igitur anno, iiſdémque Coſſ. [f] Theodoſius Imp. cùm filios Arcadium & Honorium Conſtantinopoli venientes Mediolani excepiſſet, eóſque Ambroſio [g] commendâſſet; ipséque omni hoſtilis cædis labe purgatus, Eccleſiaſticæ communionis particeps factus eſſet; pro-

hibitis

Digitized by Google

h Ambroſ. in fun. Theod. i Oroſ. lib. 7. cap. 36. Vict. in Theodoſ. k Socr. ibid. l Marcell. ibid. Ruff. lib. 2. m Vict. ibid. n Soz. lib. 7. cap. vlt. o Zoſ. lib. 4.

CORPVS TRANSLATVM CONSTANTINOP.

hibiis[h] rurſùm Gentilium ſacrificiis, & relaxatis ex teſtamento annonariis tributis, conceſſâque hoſtibus indulgentiâ; ibidem Mediolani[i], magno totius Orbis damno, ex hâc vitâ migrauit decimoſeptimo[k] Calendas Februarij, cùm imperâſſet[l] annos ſexdecim, & duobus diebus decimum ſeptimum attigiſſet, annum agens ætatis[m] quinquageſimum. Errat enim Socrates, dum illum aſſerit vixiſſe annos ſexaginta: Itémque, dum vnà cum Sozomeno[n] tradit, filios aduenientes reperiſſe patrem morbo laborantem in lecto: Necnon Zoſimus[o], dum refert, Theodoſium Conſtantinopolim redeuntem in itinere vitâ functum. Nam quæ ſummatim de eius obitu dicta ſunt, ea teſtificatione probatiſſimorum auctorum, qui hoc ipſo tempore in Occidente, vbi ea fieri contigerunt, vixêre, firmata conſtant. Corpus autem eius pollinctum temporariæ mandatum eſt ſepulturæ, poſteà verò tranſlatum Conſtantinopolim hoc eodem anno; traditúmq; ab Arcadio ſepulturæ ſexto Idus Nouembris, vt Socrates[p] tradit. Non tamen ſecum vexit illud Arcadius, qui ſtatim poſt patris obitũ, ne quid inopinatâ eius morte turbarum oriretur in Oriẽte, quàmcitiſſimè reuerti laborauit Conſtantinopolim: & dumtaxat Honorium interfuiſſe quadragenæ funeris functioni, S. Ambroſius in eâ, quam coram ipſo tũc in laudem Theodoſij habuit, oratione indicat.

p Socr. lib. 6. cap. 1.

IV. LAVDES EIVS.

Ceterùm cùm Theodoſij laudes tam ex prudẽtiâ in Imperio gubernando, quàm ex pietate in fide Catholicâ integerrimè conſeruandâ, ſanctiſque moribus cuſtodiendis, omnium veritatem amantium ore cunctis ſint ſæculis conclamatæ; vnus infelix repertus eſt Zoſimus, qui more ſuo, Chriſtianæ religionis odio, eumdem mollitiei & ſocordiæ, profuſionis, & nimiarum deliciarum carpſerit in ſuâ Hiſtoriâ, mendaciorum textrinâ. Sed quòd ſciret, facta eius celeberrima cunctis eſſe perſpicua; illud vafri ingenij conſilium iniit, vt pacis tempore eius facta cõdemnet, laudet verò labores in bello. Verùm ad confutandum oblatrantem hominem, omiſſis quæ noſtri de eodem in omnibus laudatiſſimo Principe referunt, ſatis ẽrit ſi vel ea legãtur quæ ipſi auctores Ethnici, Chriſtianorúmque hoſtes, ſed veritatis ſtudioſi; de eius publicis priuatiſque moribus, ingentibúſque virtutibus habent; videlicèt Symmachus[q], Themiſtius[r], & Aurelius Victor[ſ]: quorum primus, poſt multa planè egregia de eo dicta, teſtatur eius laudes adeò ſua oratione ſuperiores fuiſſe, vt ſibi viſus ſit illas potiùs attigiſſe, quàm pro rerum geſtarum dignitate ſingulis ſatisfeciſſe. Secundus, non habens ex recẽtioribus Principibus, quem Theodoſio æquare poſſit, ad priſcos illos laudatiſſimos ſe conferens, nõ dubitat affirmare, eum probitate, prudentiâ, & conſilio ſuperâſſe Lycurgum, fortitudine & peritiâ militari Alexandrum Magnum. Tertius demùm ita eum comparat Traiano, vt tamen longè etiam eidem præferat. Denique aduerſus omnes Ethnicorum calumnias, multò potentiorem nactus eſt Theodoſius poſt mortem patronum, Pontium Paulinum, literis clarum, famâque celebrem, de quo ſuperiori anno dictum eſt; qui luculentam edidit pro Theodoſio lucubrationem, cuius meminit ipſe ad Seuerum[ſſ] laudátque valde eamdem Hieronymus[t]; Gennadius verò vocat Panegyricum ſuper victoriâ tyrannorum. At de Theodoſio hactenùs. de quo illud verè dici poteſt, nullum vnquam Romanorum Imperatorum, qui non hereditario iure parenti Auguſto ſucceſſerit, ita legitimè, ita opportunè, ita fructuoſè, atque fideliter, ad regimen Romani eſſe cooptatum Imperij. Quòd verò tot egregiis excultum virtutibus, in peccatum aliquando labi diuina prouidentia permiſerit; totum id fuit, vt delinquentibus Principus poſteris ſanciret diſciplinam: nimirùm vt tum exemplo diſcerent Theodoſij, quanto diſpendio audiant magis aulicos, quàm ſacerdotes; tum verò vt eius pœnitentiâ erudirentur, quantumuis potentiſſimos & inuictiſſimos, cùm delinquunt, ferulæ ſubiacere Eccleſiaſticæ poteſtatis, & ſolutos licèt legibus ſæculi, vinculis tamen alligatus eſſe Euangelicæ diſciplinæ.

q Sym. 2. ep. 13. ad Flauian. r Themiſt. orat. 5. ſ Vict. in Theodoſ. ſſ Paulin. ep. 9. t Hier. ep. 13 ad Paulin.

V. [HIC INCIPIT TOM. V. ANNAL. BARONII.] ARCADIVS ET HONORIVS IMPP.

Eo defuncto iidem qui diuerſis temporibus Imperatores ab ipſo creati fuerant, ARCADIVS & HONORIVS eius filij, ſoli imperare cœperunt, ille in Oriente, iſtè in Occidente; cùm annum ille ętatis decimumoctauum, hic decimum ageret; imperâſsétque ille vnà cum patre annos duodecim, iſte duos; vt ex Marcellino[u] & aliis colligitur. Quos quidẽ ambos iam antè baptizatos fuiſſe, & à S. Arſenio in baptiſmo ſuſceptos, in Viris[x] SS. Patrum habetur expreſſum. Porrò quòd eos moriens Theodoſius ſub protectione reliquiſſet Comitis Stiliconis Magiſtri militiæ vtriuſque Imperij, quem & loco parentis (vt Ambroſius[y] eſt teſtis) ipſos habere voluit; (quippe cuius, licèt genere VVandali, in multis fidem & religionem probatam inuenerat; eumdémque arctiori vinculo nuptiarum obſtrinxerat, iunctâ illi coniugio Serenâ Honorij fratris ſui filia:) his inuidiæ facibus *Ruffinus* incenſus æmulus, (de cuius ſummâ in Oriente poteſtate dictũ eſt ſuperiùs) eueſtigiò aduerſus Imperium conſpirare cœpit. Hanc enim eius commotionis cauſam cecinit Claudianus in carmine inuectiuo, quod in eumdem conſcripſit: cùm tamen Suidas & alij aſſerant, pari poteſtate Ruffinum atque Stiliconem relictos eſſe tutores Imperij, Orientalis illum, iſtum Occidentalis. His verò nouã addit cauſam Zoſimus[z], nempè quòd cùm idem Ruffinus filiam ſuam Arcadio in matrimonium iamiam ſe collocaturum ſperaret, factum fuerit arte Eutropij Eunuchi cubiculi Imperatoris Præfecti, vt Arcadius duxerit *Eudoxiam*, cognomento *Iuliam*[a], eximiæ pulchritudinis virginem, neptem Promoti viri Conſulatis, quem idem Ruffinus occidi à barbaris curauerat. Quod verò Eudoxiam nonnulli (vt eſt apud Nicephorum[b]) opinati ſunt fuiſſe Gratiani filiam, alij autem Bautonis Conſularis; iidem ex Zoſimo refelluntur.

u Marcell. in Chron. x Vit. SS. Patr. part. 2. cap. 16. y Ambr. in fun. Theod.

RVFFINVS MEDITATVR DEFECTIONEM. z Zoſ. lib. 5. ARCAD. DVCIT EVDOXIAM. a [Hoc eius cognomen aſſerit Baron. Tom. VI. an. 461. in fiere tractãs quod priùs ei tribuerat *Liciniæ*; quod Iunioris Eudoxiæ Valentiniani III. coniugis fuiſſe docet.] b Nic. l. 13. cap. 4.

VI. RVFFINI GENVS, ET VITA FLAGITIOSA.

Sed quod ad *Ruffinum* ſpectat; fuit ipſe Eluſæ in Aquitaniâ humili loco natus. Qui Conſtantinopolim profectus, adeò ſe in amicitiam inſinuauit Theodoſij, vt non Magiſtrum tantùm egerit Officiorum, ſed & Conſulatum Ordinarium, & nobiliſſimam omnium Prætorij Præfecturã obtinuerit: in omnibus tamen plura edens crudelitatis atque rapacitatis exempla[c], quem & magis inſigniter petitum fuiſſe, Claudianus ſignificare videtur. Tandem verò eò peruenit arrogantiæ, vt generum habere conaretur Imperatorem; immo eâ (vt tradunt) viâ Imperium ſibi ſumere. Ceterùm ſpe nuptiarum delectus, nihil tamen minùs de Imperio cogitans, cœpit

c Vid. Zoſ. lib. 4. & Claudian. in Ruff. lib. 1.

occultè

Digitized by Google

occultè Gothos alióſque barbaros in Arcadij necem,& vtriuſque Imperij cladem ſollicitate. Conſtant hæc quidem omnia ex auctoribus ſuperiùs citatis.

VII. ARCAD. PIETATE VITAT INSIDIAS.

Quo Tempore iſta neſciens Arcadius,ſibi tamen atque periclitanti Imperio proſpexit, dum ipſo ingreſſu in Imperium, parentis exẽplo nihil antiquius habens, quàm Chriſtianam religionem, ipsámque fidem Catholicam ſartam rectam ſeruare; tum ad ipſum Ruffinum Præfectum Prætorio,tum ad alios Magiſtratus, hoc ipſo anno aduerſus hæreticos & Gentiles plura dedit reſcripta [d]; quibus omnes quas idem Theodoſius pater aduerſus eos ſtatuiſſet pœnas conſirmauit, & quæcumque eis eſſent ſpe correctionis indulta reuocauit, quos rurſum, ſicut & Iudæos, ſequentibus annis variis modis exagitare non deſtitit, prout patet ex ipſius reſcriptis,quæ hactenùs extant ſub diuerſis titulis [e] in Codice Theodoſiano. Quemadmodùm & ipſius frater Honorius bis iiſdem Imperij ſui primordiis, legibus [f] ſancitis confirmauit priuilegia omnia à deceſſoribus Imperatoribus Catholicæ Eccleſiæ collocata. Itaque factum eſt diuino planè miraculo,vt dum Arcadius aduerſus impietatem ſolerti ſtudio leges armaret,eodem tempore diſſipauerit Deus conſilia gentium : ipſéque Ruffinus dignas execrandi ſceleris pœnas luerit. Quem quidẽ auctor eſt Zoſimus [g] & hàc quoque arte Romanum Imperium prodidiſſe, vt cùm eius eſſet tamquam Præfecti Prætorio,quos vellet prouinciis Præſides dare,coniuratos ſibi creauerit earum Rectores;& inter alios Græciæ Proconſulem deſignauerit Antiochum, & Thermopylarum anguſtias cuſtodiendas Geruntio tradiderit, vt ea ambo cederent aduenientibus Gothis ſub duce Alarico militantibus : quod & ipſi præſtitêre.

d l.26.27.28.29. C.Th. de hæret. l.13. de Pagan.

e de hæret. de apoſtat. de Iud. de Pagan.

f l.29.39. C.Th. de Epiſc. & cler.

g Zoſ. lib. 5

VIII. BARBARORUM GRASSATIO IN ROM. IMP.

Agens porrò Claudianus [h] de clade Europæ à Gothis illatâ,ait eos palabundos diſcurrentes ad Hadriaticum vſque mare veniſſe, & in Græciâ conſediſſe : ſed & eo progreſſum eſſe ipſorum furorem,vt deuaſtantes Thracias,auſi quoque fuerint Conſtantinopolim obſidere. Quod verò de eâdem Græciæ clade Zoſimus agens, Athenas totámque regionem Atticam permanſiſſe tradit intactas, beneficio armatæ Mineruæ, Achilliſque ad prælium parari apparentis; manifeſti mendacij arguitur,tum à S.Hieronymo [i] de his agente, tum ab ipſis Ethnicis Claudiano [k] & Eunapio [l]; quorum omniũ teſtificatione conſtat,æquè Athenas cum aliis nobiliſſimis Græciæ ciuitatibus,hâc Gothorum ſub Alarico incurſione deuaſtatas eſſe. Ceterùm ad Aſiæ cladem à Ruffino vocatos eſſe Hunnos, idem Claudianus [m] affirmat. Teſtatúrque etiam Sozomenus [n],eoſdem hoc ipſo tempore in Armeniam irruiſſe,ac nonnullas alias Orientalis Imperij regiones deuaſtaſſe. Sed expreſſiùs Hieronymus [o] tunc Ieroſolymis exiſtens, ait ab vltimâ Mæotide inter glacialem Tanaim & Maſſagetarum immanes populos, vbi Caucaſi rupibus feras gentes Alexandri clauſtra cohibent, erupiſſe *Hunnorum* examina, quæ pernicibus equis huc illúcque volitantia, & famâ celeritate vincentia,cædis pariter ac terroris cuncta compleuerunt; non religioni, non dignitatibus, non ætati parcentia,non vagientis miſerantia infantiæ: peruoeniſſe quoque in Syriam, ipsámque Antiochiam, aliáſque plurimas vrbes obſediſſe, atque Ieroſolymis,vniuerſæque Palæſtinæ, Arabiæ, Phœniciæ, Ægypto,timorem incuſſiſſe. Vt meritò doluerit Claudianus, Imperium Romanum tantu quæſitum ſeruatúmque ſanguine, quod mille ducum pepeperiſſent labores, quod tot annis contextum fuiſſet, proditoris vnius inertia anguſto tempore ſubuerſum eſſe.

h Claud. lib. 1. cont. Ruff.

i Hier. ep. 3. ad Heliod.

k Claud. l. 2.

l Eunap. in Maxim.

m Claud. l. 1.

n Sozom. lib. 8. cap. 1.

o Hier. ep. 3. & 30.

HUNNORUM INCURSIONES.

IX. RUFFINI PRODITIO.

Cùm igitur his tam diris atque funeſtis Orientale exagitaretur Imperiũ, Stilico gemino pollens exercitu,quamcitiſſimè (vt Claudianus docet) ſubuenire ſatagens, Gothos apud Theſſaliam agentes inuenit : ſed arte Ruffini proditoris prærepta eſt ei certa victoria,cùm iſte timens ne Gothis deuictis Stilico in ipſum arma conuerteret, egit apud Arcadium mille ſuadendi modis,vt Orientalem exercitum Conſtantinopolim reuocaret, derelictis ſub barbarorum iugo victis prouinciis. Itaque coactis inuicem diuelli duobus illis victoribus exercitibus, qui iunctis in vnum armis & animis Eugenium tyrannum vicerant, & Occidentale Imperium liberauerant; Stilico cum Occidentali in Italiam mœrens rediit, Gainas Gothus cum Orientali minas in Ruffinum ſpirans Conſtantinopolim verſùs iter carpſit : eique vrbi cùm appropinquâſſet,datâ ſuis teſſerâ de his quæ acturi eſſent, aduentum ſuum Imperatori ſignificauit, exigens ab eo quod moris eſſet,obuiam procedere exercitui,atque eum ſalutare.

X.

Quo tempore Ruffinus, coniurationis conſortibus in vnum conuocatis, de parando militibus donatiuo conſilium iniit,vt ſic ipſe totius exercitûs voce, die ſequenti eo occurſu Imperator acclamaretur. Quin & paratâ purpurâ, aulâque diſpoſitâ,quæ nouum exceptura eſſet Imperatorem,atque epulis adhiberi iuſſis ſplendidioribus; & ipſius denique Ruffini imagine cuſis aureis numiſmatibus, quibus donarentur ex more poſt menſam conuiuæ : idem in campum vnâ cum Arcadio conuenturus exercitum; ſtipatus turmâ ſuorum proceſſit. Vbi ſalutatis primò ſignis Cruce decoris ab Arcadio,ac ſubinde à Ruffino,ipſiſque reſalutatis fauſtis vocibus ab exercitûs ducibus; datâ mox condicta teſſera,qui denſo agmine coagmentati in vnum erant milites,in longum quàm citò diſtenti,atque reflexi in orbem, Ruffinum cinxêre atque incluſêre medium. Cùm ille rei ignarus, tempus adeſſe ratus quo acclamaretur à militibus Imperator, vrgens Arcadium vt ipſe ptiùs eum conſortem declararet Imperij;infelix appetitus ex inſperato eſt gladio militis, Stiliconis nomine ictum vibrantis,vulnúſque letale inferentis: quem ſecuti alij atque alij,mille eumdem Ruffinum vindicibus gladiis confoderũt; eiuſdémque inter ſe membra diſpertita, pro trophæis cum pompâ in vrbem retulerunt,eminente inter ea capite palo impoſito. Sed & iocundum afflicto populo ſpectaculum Ruffini rapacitatis, ſecta eius dextera præbuit; cùm quæ neruorum qui mouent articulos attractione vel remiſſione,claudi apta eſſet & aperiri, quidam miles eamdem panſam tendendo, mendicare Ruffinum obolum dictitaret,oblatóque palmæ obolo,tractis neruis ſtrictiſque digitis,cum à Ruffino auidè acceptum ſignificaret. Deſcripſêre iſtum ludum Claudinus [p], Zoximus [q], Hieronymus [r], Marcellinus [ſ], & alij plures.

OCCISIO RUFFINI. (margin: OCCISI-TURA)

p Claud. in Ruff. lib. 3.

q Zoz. lib. 5.

r Hier. ep. 3.

ſ Marcell. in Chron.

XI.

Verè terribilis [t] Deus in conſiliis ſuper filios hominum, dum qui innocentium ſanguinem

t Pſal. 65.

ſparſerat

ſparſerat Ruffinus,& in Theſſalonicenſium necem (vt docet Theodoretus [u])exercitum in Circum immiſerat, ipſe ab exercitu circumdatus, militum omnium confoſſus eſt armis: quique inſatiabili cupidine auri, prouinciarum exhauſerat facultates, obolos mendicare coactus eſt mortuus; atque ambiens iniuſtam homo purpuram, proprio mox ſanguine apparuit purpuratus; ac denique ſuper omnes exaltatum caput diademate exornandum, ceteris omnibus eminentius pilo Conſtantinopolim geſtatum eſt. Facta verò ſunt iſta (vt docent Marcellinus, & Socrates [x]) iiſdem huius anni Coſſ. Olybrio atque Probino, quinto Calendas Decembris. Cùmque haud pridem, nempè ſexto Idus Nouembris, Magni Theodoſij corpus ex Italiâ fuiſſet delatum Conſtantinopolim, rediiſſe viſus eſt ipſe rediuiuus in Orientem, vt de iniquiſſimo proditore pœnas ſumeret, filiúmque in Imperio ſtabiliret. Hócque fortaſsè numiſmata [y] illa Arcadij declarant, cùm ipſi ætate iuniori cælitùs corona hominis manu demiſſa porrigitur; quibus quidem ſummo Deo curæ fuiſſe Arcadij Imperium monſtratur. Sed & in quibuſdam Crux ſeorſum inſculpta reponitur, eâ de causâ quòd cùm poſt obitum Theodoſij, cuius timore quieuiſſent Perſæ, negotium Chriſtianis apud eos agentibus faceſſere agreſſi eſſent, Arcadius (inquit Proſper [z]) religioſus Princeps, ne traderet ad ſe confugientes Armenos, bellum cum Perſis confecit, eóque ſigno, antequàm potitus victoriâ, iam coëuntibus in prælium militibus, aëriæ CRVCES in veſtibus paruère. Vnde etiam victor auream monetam cum eodem ſigno Crucis fieri præcepit, quæ in vſu totius Orbis, & maximè Aſiæ perſtitit. Hæc Proſper: quæ quidem poſteà contigerunt.

u Theod. lib. 5. cap. 17.
x Socr. lib. 6. cap. 1.
y Habet Baron. Annal. Tom. V. hoc an. ex Ial. Paſqual. & Hiero. Mandel. Canon. S. M. Maioris.
z Proſ. de prædict. lib. 3. cap. 14.

VII.
QVID ACTVM DE PROPINQVIS EIVS.

Hoc verò tempore extincto Ruffino auctor eſt Zoſimus, Eutropium Cubiculi Præfectum facultates eius ſibi maiori ex parte vendicaſſe, conceſſo aliis, vt ex iis ea ſibi ſumerent quæ ab eis quoquo modo poſſideri poſſe viderentur: vxori autem Ruffini, filięque, ad eccleſiã Chriſtianorum metu confugientibus, permiſiſſe vt ad Ieroſolymorum vrbem nauigarent: Timaſium Conſularem, ex Ruffini comitibus ad omne ſcelus paratiſſimum adminiſtrum, in Oaſim Ægypti, teterrimum omnium exilij locum deportari: & Abundantium, Conſulem item Ordinarium nobiliſſimum, Sidonem Phœniciæ relegari curâſſe; licet hunc Hieronymus [a] apud Pithyuntem exulare iuſſum ſcribat. Deoique ſororem quoque Ruffini, nomine *Siluiam*, virginem Chriſto dicatam, egregiâ ſanctitate atque eruditione conſpicuam, vixiſſe Ieroſolymis, & peregrinatam eſſe in Ægyptum, auctor eſt Palladius [b]. Quamuis porrò nece Ruffini tyrannidem affectantis, res hâc ex parte in tutum repoſitæ fuerint; haud tamen ſubmoti ſunt barbari, ab ipſo in diuerſas prouincias Imperij Orientalis immiſſi: qui cùm eas vt hoſtes palabundi ingreſſi eſſent, iam vt indigenæ colere cœperunt, Romanas vires contemptui habentes, eiſdémque inſolentiſſimè inſultantes; vt de his iuſtæ ſunt querelæ Hieronymi, Chryſoſtomíque [c].

a Hier. ep. 3.
b Pallad. in Lauſiac. cap. 33.
c Chryſ. ad Vid. iunior.

XIII.
S. AVG. CREATVR EPISC. HIPPON.

Hoc item anno, iiſdémque Coſſ. Olybrio atque Probino, AVGVSTINVS (inquit Proſper in Chronico) Hippone-regio in Numidiâ Epiſcopus ordinatur: cùm videlicèt ageret annum ſuæ ætatis quadrageſimum primum, vt ex ſupputatione ſuperiùs initâ annorum eius certâ ratione colligitur. Vt autem ordinaretur adhuc viuente Valerio eiuſdem ciuitatis Epiſcopo, Poſſidius [d] eiuſmodi cauſam adſert, quòd cùm cerneret Valerius Auguſtinum à diuerſis Eccleſiis ad Epiſcopatum quæri, metueret ne ſibi tandem eriperetur. Quare primò ipſum ad locum ſecretum tranſire curans, occultatúmque à quærentibus minimè inueniri faciens, deinde ſecreto egit apud Primatem Africæ Carthaginienſem Epiſcopum, vt cùm ipſe iam corpore infirmo, & graui eſſet ætate, eumdem coëpiſcopum acciperet Auguſtinum: hócque impetrato, adueniente paulò pòſt ad viſitandam Eccleſiam Hipponenſem Primate Numidiæ Megalio Calamenſi Antiſtite, idem Epiſcopis qui fortè tunc aderant, & vniuerſæ plebi ſuam inſinuauit voluntatem; adeóque factum eſt, vt gratulantibus omnibus, atque id perfici ingenti deſiderio clamantibus, ipſe diù repugnans ab eodem Megalio ordinatus fuerit Epiſcopus. Quod tamen fieri non debuiſſe, vt viuo Epiſcopo ſuo ad eamdem Eccleſiam ordinaretur, & dixit poſteà & ſcripſit [e], propter Nicæni Concilij prohibitionem, quam ſe tunc, ipsúmque Valerium ignorâſſe excuſat. Vnde etiam ſategit, vt Concilio Carthaginienſi celebrato Cæſario & Attico Coſſ. ſtatueretur [f] vt ordinandis Epiſcopis vel clericis priùs ab ordinatoribus decreta Conciliorum recitarentur, ne quid contra ea feciſſe pœniteret. Ceterùm ſolemnis remanſit Hipponenſibus, more maiorum, dies illa, quæ talem tantúmque ordinatũ meruerunt obtinere Epiſcopum: eâque ipſe Auguſtinus de eâdem ſuâ ordinatione homilias [g] habere conſueuit ad populum. Qui & ſcriptis literis [h] ad Paulinum & Thereſiam, qui in agro Nolano vitam monaſticam excolentes iam annum exegiſſent, ait paſſum ſe ordinari coëpiſcopum, quòd tantâ Valerij charitate, tantóque populi ſtudio, Dominum id velle credidiſſet; nonnullis iam exemplis præcedentibus, quibus ſibi omnis excuſatio clauderetur.

d Poſſid. in Vit. Aug. cap. 8.
e Aug. ep. 110.
f Conc. Carthag. III. cap. 3.
CANONVM SCIENTIAM REQVIRI IN ORDIN. EPISC.
g Aug. hom. 24. 25.
h Id. ep. 34.

XIV.
CONSVETVDO INTER AVG. ET PAVLIN.

Porrò eiuſmodi literarum conſuetudo quæ inter ſanctos Dei viros Paulinum & Auguſtinum interceſſit, hoc ipſo anno cœpta eſt; cùm prioribus Paulinus literis [i] Auguſtinum ſalutaſſet adhuc presbyterũ, cuius acceperat quinque libros contra Manichæos ſcriptos, dono Alipij Epiſcopi Tagaſtenſis, atque ex iis quantus Auguſtinus eſſet, leonem (vt ait) ex vnguibus excellexerat. Cùm autem plurimas inuicem, quoad ſuperſtites extiterunt, literas, ſcripſerint; tamen nonniſi duæ ab alterutris [k] datæ hoc ipſo anno extant, & commentarius ille Auguſtini, ab eodẽ Paulino expetitus, *De curâ pro mortuis agenda* Quòd verò *Paulini* nomen, claritudine generis, & ampliſſimorum magiſtratuum functione, vbique notum atque conſpicuum, abdicatione rerum temporalium longè celebrius eſſet redditum; non Alipij tantùm & Auguſtini, ſed & aliorum in Africa Catholicæ Eccleſiæ Epiſcoporum permouit animos, & excitauit affectus: adeò vt iidem ipſum literis legationéque miſſa ſalutauerint [l], quarum ipſe meminit ſcribens ad Romanianum & ad Seuerum: quantóque iidem tenerentur videndi eum deſiderio, S. Auguſtinus [m] ad illum ſcribens, & inuitans in Africam, declarat.

i Ap. Aug. ep. 31.
k Ibid. ep. 31. 32. 33. 34.
LEGATIO AFRIC. EPISCOP. AD PAVLIN.
l Paul. in ap. Aug. ep. 39. Id. ep. 1. ad Seuer.
m Aug. ep. 34.

IESV CHRISTI
AN. 396.
SIRICII
AN. 12.
ARCADII & HONORII } AN. 2.

I.
ECCLESIÆ IMMVNITATVM VIOLATORES DANT POENAS.

ANNO Chriſti trecenteſimo nooageſimo ſexto, Arcadio quartum & Honotio tertium Augg. Coſſ. cùm idem Honorius io vrbe Mediolanenſi ex more Libycarum ferarum munus exhiberet, miſſique ab Stilicone Comite milites Ariani Creſconium quemdam grauiſſimorum criminum reum, qui ad Eccleſiam confugerat, fruſtrà reniteote Ambroſio, rapuiſſent, accidit vt dimiſſi ad ludum leopardi, ſaltu celeri aſcendẽtes locum, in quo raptores munera ſpectaturi coofederant, eoſdem miſere dilaniauerint: quâ de re motus Stilico, Ambroſio abundè ſatisfecit. Narrat hæc Paulinus, qui Vitam Ambroſij conſcripſit. Subditque de quodam eiuſdem Stiliconis ſeruo; quem cùm idem Ambroſius à dæmonio liberâſſet, rursùm eumdem cõpertum falſarium tradidit ſatanæ in interitum carnis, à quo ſtatim miſerè diſcerpi cœpit.

II.
REGINÆ MARCOMAN. CONVERSIO.

Sed & per idem tẽpus *Fritigil* Regina *Marcomannorum*, auditâ eiuſdem Ambroſij ſanctitatis famâ, Chriſto credidit; miſsiſq; muneribus, ab eo petiit qualiter credere deberet informari. Ad quàm ille epiſtolam ſcripſit in modum catechiſmi; eamdémque monuit, perſuadere viro ſuo Romanis pacẽ ſeruare. Quòd cùm ipſa præſtitiſſet, perrexit etiam Mediolanom vt S. Ambroſium videret; ſed eum iam de hâc luce migrâſſe reperit. Habet iſta idem qui ſuprà Paulinus: quæ quidem hoc anno eſſe cœpta tranſigi, inde cõſtat quòd obitus Ambroſij acciderit anno ſequenti, menſe Aprili. Ceterùm periiſſe dolemus adeò nobile ſcriptorum Ambroſij monumentum, quo vnico Spiritûs telo indomitos hactenùs barbaros ſubiugauit. Perſtitiſſe verò in ſuſceptâ fide Chriſti Marcomannos, ſemélque initam cum Imperatore Romano pacem firmiter cuſtodiſſe, certo argumento eſt, quòd inter alios quamplurimos à S. Hieronymo[a] recenſitos diuerſarum nationum barbaros, qui eruperunt in Gallias ſub Honorio, Marcomanni haud nominati inueniuntur.

a Hier. ep. 11.

III.
INCENDIVM TERROR VRBIS CONSTANTINOP.

Iiſdem Coſſ. Marcellinus & Proſper prodigium memorabile illud ſignant, quo ardente deſuper cælo, atq; terrâ tremẽte deorsùm, Conſtantinopolitanę vrbis conflagratio, eiúſque extremus interitus timebatur. Quam rem certis teſtibus confirmatam fuſiùs deſcribens Auguſtinus[b], ait Deum volentem terrere ciuitatem; & terrendo emendare; ſermo cuidam ſuo fideli viro militari dixiſſe in reuelatione, ciuitatem venturo de cælo igne perituram; eúmque admonuiſſe, vt Epiſcopo diceret. Dictum eſt: Epiſcopus allocutus eſt populum; & conuerſa eſt ciuitas in luctum pœnitentiæ. Tamen ne putarent homines, illum qui dixerat, vel falſitate deceptum, vel fallaciter decepiſſe; adueniente die quem Deus fuerat comminatus, intentis omnibus & exitum eum timore magno expectantibus; noctis initio viſa eſt ignea nubes ab Oriente, primò parua, deinde paulatim, vt accedebat, ſupra ciuitatem, ita creſcebat donec toti vrbi ingens terribiliter immineret. Videbatur horrenda flamma pendere, nec odor ſulphuris deerat. Omnes ad Eccleſiam confugiebant, nec capiebat multitudinem locus. Baptiſmum extorquebat quiſque à quo poterat, non ſolùm in Eccleſiâ, ſed etiam per domos, per vicos, ac plateas. Verùm vbi exhibuit Deus fidem reuelationi ſerui ſui, cœpit vt creuerat minui nubes, paulatimque conſumpta eſt. Populus ſecurus paululùm factus, iterùm audiuit omninò eſſe migrandum, quòd ciuitas eſſet proximo ſabbato peritura. Migrauit itaque cum ipſo Arcadio Imp. tota ciuitas: nemo in domo remanſit, nemo domum clauſit, ſed relictis chariſſimis ſedibus voce miſerabili valefecit. Et aliquot millibus tanta illa multitudo progreſſa, vno tamen loco fundendis ad Deum orationibus congregata, magnum fumum ſubitò vidit, & vocem magnam emiſit ad Deum. Tandémq; tranquillitate conſpectâ miſſis qui renunciarunt de rerum ſtatu, cùm ſalua cuncta conſiſterent, omnes cum ingenti gratulatione redierunt, ac nemo de domo ſua quicquam perdidit patente: omnis homo, ſicut dimiſit, inuenit. Hæc Auguſtinus. Cuius etiam prodigij cùm fit mentio in Hiſtoriâ Miſcellâ[c], Arcadij precibus ac populi tribuitur ciuitatis ab imminente clade ſalus; aliáque ingeruntur de eiuſdem Imperatoris commendandâ fide ac pietate. Ac meritò ſanè: ſiquidem his Imperij ſui primordiis, multa optimi atque Chriſtianiſſimi Principis teſtimonia edidit. Vtinam non Herodias, Ioannis hoſtis; eius lateri inhæſiſſet; quæ poſteà ipſum à recto tramite æquitatis abduxit. Sed de his inferiùs.

b Aug. de excid. vrb. c. 6.

c Miſcell. lib. 13.

ARCADII IMP. PIETAS.

IV.

Hoc eodem anno, qui ſequens eſt ab Hunnorum & aliorum barbarorum egreſſu, S. Hieronymus (vt ipſe[d] teſtatur) de Nepotiano preſbytero ſuî amantiſſimo (ad quem *De Vitâ clericorum* libellum ſcripſerat, cùm ille relictâ ſæculi militiâ, in quâ clarus apud Imperatorem vigebat, vitæ ſe clericali addixiſſet) iam vitâ functo, Epitaphium ſcripſit ad Heliodorum Altinenſem Epiſcopum eius auunculum; quo eiuſdem virtutes perpetuæ memoriæ conſecrauit, ob quas illum tota (vt ait) luxit Italia. Porrò ex eâdem epiſtolâ & illud notandum eſt, quod de propagato longè latéq; apud barbaros Chriſti nomine Hieronymus agens, *Indos* etiam, *Perſáſque*, *Gothos*, atque *Beſſos* enumerat: & in epiſtola ad Lætam[e] eodem fermè tempore ſcripta, *Hunnos* quoq; & *Scythas* iiſdem adiungit. Sicut & S. Paulinus[f] in epiſtola ad S. Victricium Epiſcopum Rotomagenſem, meminit de *Morinis*, aliiſque Neruici littoris ad Oceanum Borealem poſitis populis, hoc eodem tempore per eumdem Victricium ad fidem conuerſis: vbi & multa habet de nobilitate Eccleſiæ *Rotomagenſis*, ex ſtudioſo cultu Chriſtianæ obſeruantiæ comparata.

d Hier. ep. 3.

PROPAGATIO FIDEI CHRIST.

e Id. ep. 7.

f Paul. ep. 26.

V.
S. NICETAS BARBAROS MVLTOS CONVERTIT.

Quonam autem prædicante Hunni ceterorum omnium ferociſſimi, ſubiecerint indomita colla iugo Chriſti, planè neſcitur. Niſi dixerimus, eumdem illis acceſſiſſe Apoſtolum magnum illum *S. Nicetam* Dacorum Epiſcopum, quem Beſſos, Dacos, Getas, Scytháſque, hoc tempore ad finem conuertiſſe, idem S. Paulinus[g] tradit, cùm eiuſdem in Italiam pietatis ergo peregrinationem meminit. Vel fortè dicendi Hunni ad fidem cõuerſi à *S. Theotimo* Scythâ

g Id. de reditu Nic. in Dac.

Tomitenſium Epiſcopo, viro eruditione & ſanctitate præſtantiſſimo; quem his iiſdem temporibus omni officiorum genere Hunnos demereri curâſſe, auctor eſt Sozomenus [b]: qui & ait, eumdem ab illis *Deum Romanorum* vocari ſolitum, ob diuinas quas in eo virtutes experti eſſent. Quod quidem miretis in gente ſemper vagâ, & omnem prorsùs modum feritatis in vitâ & moribus excedére; vt cam pluribus deſcribit Ammianus [i]: Sicut & eoſdem eleganter S. Ambroſius [a] tradit, cùm omnibus bellum inferrent nationibus, fœnerationibus tamen fuiſſe ſubiectos; & cùm ſine legibus viuerent, aleæ ſolius legibus obediuiſſe: atque ideò nunquam belli ſtudia depoſuiſſe, quòd victi aleæ ludo, cùm tutius prædæ munus amiſiſſent, ludendi ſubſidia requirerent bellandi periculo: ſed & frequenter tanto ardore rapi conſueuiſſe, vt cùm ea quæ ſola magna æſtimarent, victi arma tradidiſſent, ad vnum aleæ iactum vitam ſuam poteſtati vel victoris vel fœneratoris addicerēt: adeò vt reperti fuerint, qui pretium ſeruitutis, quam ſibi tali ſorte ſuperati intuliſſent, ſuppliciis imperatæ mortis exſoluerint. Porrò Hunnos fuiſſe itidem impudicos, Saluianus [l] affirmat: & Ammianus, infidos & inconſtantes, nullius religionis vel ſuperſtitionis reuerentiâ aliâ diſtrictos, externa prædandi auiditate flagrantes immani. Quæ quidem eo concilio à nobis ſunt relata, vt videas & admireris Crucis potentiam, quæ indomitum omne genus perdomuit barbarorum; adeò vt qui tam feri & omnis prorsùs humanitatis expertes deſcribuntur tam à noſtris quàm ab externis auctoribus, ſub iugum tandem Chriſti redacti, pij humani, benigni, omnique ex parte ſanctiſſimi euaſerint; atque etiam enituerint ex eis Reges, qui maximo Chriſtianæ religioni decori fuerunt & ornamento.

h Sozom. lib. 7. cap. 25.

S. THEOTIMVS DICTVS ROM. DEVS.

De eo verò agit Baron. an. 402. nu. X. XI.

i Am lib. 31. in pr.

a Ambr. de Tob cap. 1.

HVNNORVM MORES.

De quibus agit Baron. aliâ occaſione Tom. VI. an. 444. num. XXXVI. & ſeqq.

l Saluian. de prouid. lib. 4.

IESV CHRISTI
AN. 397.
SIRICII
AN. 13.
ARCADII & HONORII } AN. 3.

I. ANNO Chriſti trecenteſimo nonageſimo ſeptimo, Cæſario & Attico Coſſ. hæreſes Origenis per *Ruffinum* presbyterum Aquileienſem è Palæſtina illatæ ſunt Romam. Hunc enim indiuiduum Melaniæ comitem, eiuſdem in vrbem redeuntis aſſectatum eſſe veſtigia, Palladij [a] atque Paulini [b] teſtificatione exploratum habetur. Porrò Melaniam, quam Ieroſolymam migrâſſe vidimus anno Domini trecenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, hoc præſenti anno rediiſſe Romam, nimirùm poſt quinque luſtra, hoc eſt viginti quinque peregrinationis annos, eiuſdem Paulini [c] aſſertione certum redditur; apud quem ipſa, putà ſibi ſanguine coniunctum, in reditu Nolam diuertit: licèt Palladius viginti ſeptem numeret annos. Sed is & ex eo refellitur, quòd conſter hos adhuc ſuperſtite Siricio Papâ repetiiſſe Romam; quem videbimus anno ſequenti menſe Februario ex hâc vitâ migrâſſe.

ORIGENIS ERRORES INFERVNTVR IN VRBEM.

a Pallad. in Lauſiac. cap. 33.

b Paulin. ep. 9. ad Seuer.

c Id. ep. 10.

II. Accepit tunc idem Paulinus, inter alia munera, à Melaniâ, perbreue ſegmentum Ligni ſanctiſſimæ Crucis, miſſum ſibi à Ioanne Ieroſolymorum Epiſcopo; vt teſtatur ipſe, cùm ex eo quid modicum ſumptum, nomine Theraſiæ ſuæ miſit ad ſocrum Seueri Baſſulam. Vbi & meminit [d] de eiuſdem Ligni erogatione Ieroſolymis fieri ſolitâ ab eius ciuitatis Epiſcopo, qui illud Paſchali tantùm tempore (vt ait) exhibebat populo adorandum. Cuius planè exemplo illa in reliquas Occidentalis orbis Eccleſias conſuetudo manaſſe putatur, vt eodem Paſchali tempore Lignum CRVCIS cum Imagine Crucifixi populo adorandum aperiatur, quod antè erat velo obductum; illud Epiſcopo tertium præcinente præconium, *Ecce lignum Crucis, &c.* ac reſpondente & inuitante choro, *Venite adoremus.* Et in illis quidem Eccleſiis, in quibus ineſſe contingeret aliqua pars Ligni ſanctiſſimæ Crucis, illud ipſum, ſicut fiebat Ieroſolymis, proponebatur populo adorandum: quæ autem Eccleſiæ illo carerent, loco eius exhibebant (vt fit) alterius ligni Crucem cum Imagine Domini Crucifixi. Ex eo porrò quod à Melania delatum eſt Paulino, ingens planè contigit edi poſtea miraculum, quod perpetua memoria conſecrandum ipſe verſibus [e] cecinit; nimirùm cùm incendio flagrante fœno refertâ caſâ, in Paulini ipſius hoſpitium conuerſa flamma cuncta impetu violento depaſceret, oblato ab ipſo globis igneis eodem ligno Crucis, incendium protinùs reſiliit, ac penitùs extinctum eſt.

d Id. ep. 11.

VETVS CONSVETVDO ADORANDÆ CRVCIS TEMPORE PASCH.

e Id. Natal. 10. S. Felic.

III. Ceterùm qui diù ab vrbe abſentes, Ieroſolymis tamquam in ſpiritali quâdam academiâ, vt veram excolerent ſapientiam, quinque luſtris conſederant Melania atque Ruffinus; cùm primùm in Italiam aduenerunt, omnium animos præ admiratione in ſe conuerterunt, cùm viderent eoſdem Stoicâ indolentiâ, quam ex Origenis libris didicerant, perfectiſſimæ & ad omnes numeros abſolutæ vitæ Chriſtianæ ſpecimen edere. In tantum, vt etiam ab ipſo ſanctiſſimo viro Paulino [f] immenſis præconiis celebrati reperiantur. Quapropter hâc opportunè arreptâ occaſione, qui ad hoc venerant vt ſi poſſent Origenis errores ipſi etiam Romanæ Sedis Antiſtiti, ac per eum vniuerſæ perſuaderent Eccleſiæ; confeſtim vt Romam appulerunt, ac ſe ingenti exiſtimatione apud omnes eſſe cognouerunt; (perpaucis eruditis exceptis, quos anteà S. Hieronymus literis monuiſſet:) iiſdem impietate referta allata ſecum ſcrinia reſerantes, depromſerunt inde peſtiferas merces, ſed ita fallaciis obuolutas, vt etiam benè prudentes decipere potuiſſent.

RVFF. ET MELANIA ÆSTIMATIO ROMÆ.

f Id. ep. 9. & 10. ad Seuer.

IV. Ac primùm ne ipſis eſſet impedimento, quod apud nonnullos Origenis nomen malè audiret, idem Ruffinus Apologiam pro Origene ab Euſebio Cæſarienſi ſcriptam, nomine tamen martyris Pamphili, à ſe verò Latinitate donatam, edidit [g]: addiditque pro eodem recèns à ſe item volumen elaboratum, *De adulteratione librorum Origenis.* Quibus præmiſſis defenſoribus, ſic περὶ ἀρχῶν ipſius, hæreſibus refertiſſimum, à ſe tranſlatum voluit edi, vt præfationi ei affixæ nomen ſuum [h] ſilentio prætermitteret, quò & nomen interpretis haberetur incognitum. Vt autem ſuſpectum Origenis nomen, teſtificatione S. Hieronymi venerandum faceret, idem prædictâ ſuâ præfatione [i], quæcumque ab adeò ecle-

QVOMODO RVFF. INTRODVCERE CONATVS ERRORES ORIG.

g Teſtatur Hier. Apol. 1. adu. Ruff.

h Hier. ep. 66. ad Ruff.

i Ext. ap. Hier. tom. 9.

bri

bri auctore Hieronymo aliæ eiuſdem Origenis lucubrationes eſſent hactenùs Latinitate donatæ, recenſuit, eiúſque de ipſo elogia recitauit; ac demùm profeſſus eſt, eius ſe in interpretando, atque ab erroribus expurgando Origene, affectatum eſſe veſtigia. Ex quibus alterum de duobus euenturum præſentiret; vel, vt ita Origenis περὶ ἀρχῶν auidiùs acceptum ab omnibus probaretur; vel ſi contingeret ob blaſphemias reſpui, in Hieronymum antiquiorem Origenis interpretem ac laudatorem infamia verteretur. Hiſque atque aliis eiuſmodi appoſitis dolis, adeò profecit mali operis peior interpres, peſſimúſque præfator, vt permulti ſe clerici imprudentes in Origenis errores præcipitauerint; potuiſſétque iure timeri Romanæ Eccleſiæ caſus, niſi qui pro eâ continuò vigilat Deus, dormitantibus iis quorum muneris erat ſtare pro muro domùs Iſraël, excitâſſet ſpiritum feminæ, nouæ Deboræ, per quem phalangas euerteret Chananæorum.

V.

Fuit ea *S. Marcella*; (de quâ ſuperiùs) ſpectata ſcientiâ & virtutibus matrona Romana, monaſticam excolens diſciplinam, ad quam plurimæ extant S. Hieronymi de variis quæſtionibus epiſtolæ [k]: quæ quidem (vt ipſe [l] ait, ſcribens ad Principiam eiuſdem Marcellæ filiam) cum diù ſe cohibuiſſet, ne per æmulationē quippiam facere videretur; poſtquàm ſenſit fidem Apoſtolico ore laudatam in pleriſque violari, ita vt ſacerdotes quoque & nonnullos monachorum, maximéque ſæculi homines, in aſſenſum ſui Ruffinus traheret ac ſimplicitati illuderet Romani Epiſcopi, qui de ſuo ingenio ceteros æſtimabat; publicè reſtitit, atque damnationis hæreticorum principium extitit, dum adduxit teſtes, qui priùs ab eis erudiri, & poſteà ab hæretico fuerant errore correpti; oſtenditque multitudinem deceptorum, atque impia Periarchon ingeſſit volumina, quæ emendata manu ſcorpij monſtrabantur. Denique eo negotium prouexit, vt ipſi hæretici negare coacti fuerint Periarchon ſuâ ipſorum operâ in Latinum eſſe conuerſum, ſéque cum Origene ſentire; ac præſeferentes Catholicam diſciplinam, quæſierint à Romano Pontifice communicatorias literas, vt communicantes Eccleſiæ diſceſſiſſe viderentur. Iſta ex Hieronymo: quibus videas quam egregiè diuino iudicij pondere certamen fuerit æquâ lance penſatum, tum per feminam diſſipari delegit, quod duce feminâ (ſcilicèt Melaniâ) per ſuos diabolus fuerat machinatus.

k Hier. ep. 136. 137. 138. 147. 148.
l Id. ep. 16.
S. Marcella detegit Origenistas.

VI. Siricius excusatur de non damnato Ruffino.

Sed quod ad Ruffinum ſpectat; etſi profecturus Aquileiam ſolum patrium petierit & impetrauerit à Siricio Papâ cōmunicatorias literas, Catholicis tantùm impertiri ſolitas; haud tamē id ceſſit culpæ Siricio. Nam cùm ipſa hæretica interpretatio Periarchon Origenis, nomine careret auctoris, nec à quo præfatio illa eſſet ſcripta liqueret; nihil eſt quod Ruffinū hæreticum nondum detectū, immò Catholicum ſe clamantem, ab Eccleſiâ extorrem facere deberet. Sugillet tamen S. Hieronymus eiuſdem Siricij ſimplicitatem, quòd minimè adduci poſſet, vt crederet in Chriſtianis adeò famâ conſpicuis hæreſis occultari venenum; ex probitate animi ſui neſciens (vt ait) mala exiſtimare de aliis. Factúmque eſt vt quod haud citò periclitanti occurrit Eccleſiæ, ipſe citiſſimè, nempè anni ſequentis exordio, ex hâc vitâ ſublatus fuerit; erectúſque ſuper Cathedram Petri acerrimus oppugnator Origeniſtarum Anaſtaſius Papa. Frequentibus ſiquidem atque pauendis eſt demonſtratum exemplis, Pontifices illos qui cauſam fidei paulò ſegniùs tractarent, à Chriſto primario omnium paſtore fuiſſe quàm celeriter ſubtractos: inuigilante iugiter ſuper Romanam Eccleſiam diuinâ prouidentiâ, ne quâ vel leui ſuſpicione hæreticæ contagionis aſpergeretur.

VII. S. Ambrosii obitus.

Hoc eodem anno, pridie Nonas Aprilis, ipsâ vigiliâ Paſchæ *S. Ambroſius* Archiepiſcopus Mediolanenſis in eâdem ciuitate ex hâc vitâ migrauit. eâ quippe die natalis eius Catholicæ Eccleſiæ monumētis adſcriptus habetur. De anno verò expreſſam fidem facit Marcellinus Comes in Chronico: confirmátque Paulinus eius Vitæ ſcriptor, dum ait ab obitu Theodoſij Imp. vſque ad Ambroſij mortem ferè interceſſiſſe triennium. Sed & cùm ex Concilio Carthaginienſi Tertio [m], miſſa fuerit legatio hoc anno ſub dictis Coſſ. Cæſario & Attico menſe Septembri ad Siricium Papam & Simplicianum Epiſcopum Mediolanenſem; planè ſignificatur, iam ante illud tempus Ambroſium ex hâc vitâ deceſſiſſe. Ex quibus & colligere valeas, ipſum ſediſſe annos viginti duos, menſes quatuor, minùs tribus diebus; quem creatum diximus anno Domini trecenteſimo ſeptuageſimo quarto, ſeptimo Idus Decembris. Hæc autem cùm adeò perſpicuis argumentis appareant; habes vnde redarguas Gregorium Turonenſem, dum tradit ante Ambroſium defunctum eſſe S. Martinum, quem iiſdem Coſſ. deceſſiſſe ait. Sed in vtroque ipſum errore lapſum, ſatis aliàs [n] demonſtratum eſt.

m Cōc. Carthag. III. c. 48.

n Suprà, & infrà vbi agitur de S. Martino Adde Baron. Notat: in Rom Martyrol 4. April. & 11. Nouemb.

VIII. Divina signa in eius novissimis.

Porrò & ipſum præuidiſſe, prædixiſſéque diem ſui obitùs, & Dominum IESVM eidem ægrotanti apparuiſſe atque arriſiſſe; ac demùm ſuſcepto viatico Dominici corporis, (ad quod ei porrigendum Honoratus Epiſcopus Vercellenſis diuinitùs expergefactus accurrit) confeſtim expirâſſe: ſed & plura alia admiranda, tum eiuſdem obitum præceſſiſſe, tum in eo contigiſſe, ſubſecutáque eſſe; docet ea cuncta narrans idem Paulinus (longè diuerſus à Nolano, licèt plerique vtrumque in vnum cōfuderint) qui adfuit, eique olim à manu fuit, ac poſteà eius Vitam ſummâ fide cōſcripſit, petente (vt ipſe teſtatur) S. Auguſtino. Illud verò inter alia memorandum, quod de viſione quâdam ante paucos dies quàm Ambroſius lectulo detineretur, accidiſſe tradit: nimirùm, quòd cùm pſalmum quadrageſimum tertium dictaret, ipſo Paulino excipiente; ſubitò in modum ſcuti breuis, ignis caput eius cooperuit, atq; paulatim per os ipſius tamquam in domum habitator ingreſſus ſit, ac poſt hæc facta fuerit facies eius ſicut nix, ac demùm reuerſa ſit ad ſpeciem ſuam: quo die ſcribendi dictandíque finem fecit, inabſoluto relicto eodem pſalmo. Hæc Paulinus: extátque adhuc ipſa poſtrema S. Ambroſij lucubratio in pſalmum quadrageſimum tertium relicta imperfecta, duobus vltimis verſibus protsùs intactis. Iſtâ porrò voluit Deus, velut ſigillo appoſito conſignâſſe, tantum Eccleſiæ Doctorem non pro humani ſenſûs arbitrio, ſed ex ore Domini diuino afflatum Spiritu, docuiſſe, diſſeruiſſe, ſcripſiſſe, atque dictâſſe ea, quibus vel populum erudiuit, vel hæreticos confutauit.

IX.

Addit inſuper idem Paulinus; cùm pluribus

diebus Ambroſius detineretur in lectulo, querente Comite Stilicone, quòd tanto viro decedente de corpore, interitus immineret Italiæ; ideóque eum per ipſius familiares rogante, vt ſibi viuendi peteret à Deo commeatum; Ambroſium reſpondiſſe; *Non ita inter vos vixi, vt pudeat me viuere: nec timeo mori, quoniam Dominum bonum habemus.* Sententia digna quidem Ambroſio, quâ a S. Auguſtino laudatâ, qui eam declarat Poſſidius[o], tradit. Cæterùm haud falſò vatem Stiliconem fuiſſe, miſerandus Italiæ euentus poſteà probauit. Habet quoque Paulinus, eumdem poſt obitum perductum ad Eccleſiam maiorem, viſum eſſe à plurimis infantibus recens baptizatis ſedentem in cathedrâ & tribunali; ab aliis verò in cælum aſcendentem; ac rurſùm ab aliis ſupra corpus eius ſtellam conſpectam eſſe: idémque dæmonum turbam, ab illo ſe torqueri eiulatu maximo publicè faſſam eſſe: Sed & quâ obiit die, ipſum mer in Oriente apparuiſſe orantem cum aliis, & imponentem illis manus; & apud Florentiam in Tuſciâ ſæpiùs ad altare viſum eſſe orare; auxilio etiam multis extitiſſe: ac nonnullos, qui aduerſus eum obloqui non eſſent veriti, grauiter à Deo punitos eſſe. Hæc omnia pluribus idem Paulinus.

o Poſſid. in vit. S. Aug. cap. 27.

Sanctitas diuinitus confirmata poſt obitum.

X. Ætas.

Quod autem ad eius ætatem ſpectat; cùm ipſe literis ad Seuerum ſcriptis tempore quo Maximus tyrannus ex improuiſo Italiam inuaſit, teſtetur ſe tunc fuiſſe ætatis annorum quinquaginta trium, cùm Honorio & Euodio Coſſ. annus Domini volueretur trecenteſimus octogeſimus ſextus; numerando ab eo tempore vſque ad præſentem annum eius vitæ curſum, ſexageſimum quartum vix inchoatum numerari contigit.

XI. De eius Scriptis.

De lucubrationibus verò ipſius; præter eas quæ extant, eiuſdem Paulini teſtificatione conſtat ſcriptum ab eo catechiſmū ad Fritilgildem Reginam Marcomannorum; & de pueriliſ ætatis inſtitutione libellum ad Panſophium puerulum Florentiæ ab eo reuocatum à mortuis. Meminit quoque Auguſtinus[p] commentatij eiuſdem aduerſus quoſdam nebulones, qui de Platonis libris Dominum profeciſſe iactarent. Et Caſſiodorus[q] recenſet eius elucidationes in Prophetas, & homilias in Sapientiam Salomonis, & ſuauiſſimam (vt vocat) expoſitionem in omnes Pauli Epiſtolas. Quâ quidem expoſitione iam eiuſdem Caſſiodori tempore deſiderati cœptâ, poſteáque planè deperditâ; in locum eius, alterius auctoris, eiuſdem facultatis opus Ambroſij nomine apparet fuiſſe ſuppoſitum. Sed & quamplurimos certum eſt Sermones eiuſdem Sancti eſſe deperditos; quem conſtat ſingulis diebus Dominicis & celebritatibus Martyrum conciones ad populum habuiſſe: cùm alioqui complures S. Maximi Epiſcopi Taurinenſis, Ambroſij nomine habeantur inſcripti; ſicut & alia nonnulla S. Proſperi, & aliorum: Vtinam & non Pelagij etiam, cuius epiſtola ad Demetriadem ſcripta, Ambroſij nomine hactenùs lecta fuit: Vt prætermittam alia ab eo alieniſſima, quæ tamen eius titulo cuſa leguntur: à quorum diſcriminationis labore liberâſſet nos Paulinus, ſi ſingula ab eo ſcripta opera edito Indice poſteris credidiſſet. Ceterùm quæ à nobis conſcripta eſt eius Vita, præfixa editioni Romanę Operum eius; ea ad ſcripta de eodem in Annalibus, cùm quid diuerſum inueniatur, (quòd poſteriores cogitationes meliores eſſe ſoleant) conformanda eſt.

p Aug. ep. 34. in fin.

q Caſſiod. diuin. inſtit. lib. 1. cap. 3. & 5.

XII. Concil. Taurin.

Hoc item anno, paulò poſt S. Ambroſij obitum, celebratum apparet Concilium Taurinense; in quo lectæ ſunt tam Romani Pontificis Siricij, quàm ipſius Ambroſij literæ, ſcriptæ ad Synodum pro recipiendis in ſanctæ pacis conſortium illis, qui non communicarent Felici in Galliâ Epiſcopo, ordinato olim ab Ithacianæ partis Epiſcopis ſanguinariis, de quibus ſuprà in hiſtoriâ Priſcilliani; cui idcircò reliqui Galliarum Epiſcopi communicare recuſarent. Sed quid? cauſa Priſcillianiſtarum ad Mediolanenſes Epiſcopos, vt cùm in iſtâ Synodo, tum in Toletanâ Primâ ſub Stiliconis Conſulatu, literæ S. Ambroſij de iis legi debuerint; eodémque Toletano Concilio, ſcribendum de iiſdem fuerit ad S. Simplicianum eiuſdem Ambroſij ſucceſſorem; Nempè hoc factum apparet, quòd cùm infeſtarent quoque eiuſmodi peſtes Mediolanenſem Eccleſiam, iidem condemnati illic fuerint in Synodo auctoritate Siricij Papæ celebrata: ſiquidem publicè Toletani Patres profeſſi ſunt, eodem ſuadente Siricio ea per S. Ambroſium ſcripta eſſe. quod etiam de eius ſucceſſore Simpliciano dicendum eſt, in quem conceſſa S. Ambroſio auctoritas, per eumdem Siricium & eius ſucceſſorem Anaſtaſium propagata fuerit. Iam enim temporibus Damaſi Papæ, in eâdem causâ (vt vidimus) idem S. Ambroſius ſe iudicium Damaſi ſequi profeſſus fuit, dum quos à Damaſo reiectos audiuit Priſcillianum ac ſocios, ipſe æquè audire penitùs recuſauit.

r Conc. Taurin. cap. 5.

ſ Hæc habet Baron. an. 405. num. LV. LVI.

XIII. De metrop. Gal. Narb. et Viennens.

Sedatæ ſunt item in hâc Synodo Taurinenſi altercationes inter Arelatenſem & Viennenſem Epiſcopos, de primatu certantes: eáque dignitas illi ciuitati decreta; quæ ſe eius prouinciæ metropolim oſtenderet: atque interim ad pacem conſeruandam vtilius iudicatum, vt vnuſquiſque eorumdem Antiſtitum viciniores ſibi ciuitates vendicaret. Sed & prouinciæ Narbonenſis Secundæ primam eſſe ſedem Maſſilienſem, pariter declaratum eſt: eiúſque tunc ſedis Epiſcopum Proculum (inſignem nomine & ſanctitate virum) Metropolitanum eſſe habendum Antiſtitem.

XIV. Concil. Carth. tertium dictum.

ſſ Tom. 2. Concil.

Iiſdem inſuper huiùs anni Coſſ. Calendis Septembris celebrata habetur ſub Aurelio Epiſcopo Carthaginienſi totius Africæ Primate, Synodus[ſſ] Carthaginiensis, *Tertia* dicta; non quidem quòd in eâ ciuitate tria tantùm in hanc diem fuerint celebrata Concilia, cùm longè plura ibidem habita numerari contingat: ſed quòd eorum collector ab illis numerare exorſus, quæ poſt tempora Conſtantini potuit reperiſſe, hoc ordine *Tertium* numerauit. *Secundum* verò nominauit, quod ante iſtud collocauit, celebratum (vt ponitur) ſub Conſulatu Valentiniani quarto & Theodoſij. Sed manifeſtus eſt ibi error in Conſulum notâ; ſiquidem nuſquam reperitur Valentinianus Aug. geſſiſſe Conſulatum cum Theodoſio, ſed cum Neoterio, anno Chriſti trecenteſimo nonageſimo. Nec eſt quod dici poſſit, pro Neoterio ſcriptum eſſe Theodoſiū: etenim Alipius qui in eâ Synodo nominatur Tagaſtenſis Epiſcopus, adhuc presbyter tunc tantùm erat; quem conſtat creatum fuiſſe Epiſcopum anno Domini trecenteſimo nonageſimo quarto.

Quòd

XV.
De tempore ſedis Genedii.

Quòd autem pluribus notis,qui huic Secundo dicto Concilio præfuit *Genedius*,abſq; controuerſiâ cognoſcatur fuiſſe Carthaginienſis Epiſcopus; vt eius tempus ad poſteriora tempora referamus,hâc imprimis euidenti ratiooe vtimur,quòd interfuiſſe huic Synodo reperitur Valentiuus Numidię Primas,qui non aote Sextam dictam Synodum Carthaginienſem,potuit eam eſſe conſecutus dignitatem:ſiquidem ante ipſum in Concilio Mileuitano,celebrato anno Domini quadtingenteſimo ſecundo ſub Conſulatu quinto Arcadij & Honorij Augg. cum aliis ſediſſe Numidiæ Primatem Xantihppum, eiuſdem Concilij Acta ſigoificant:Sexta autem dicta Synodus Carthaginienſis,habita eſt anno quadringeoteſimo decimo octauo ſub Conſulatu Honorij duodecimo & Theodoſij octauo. Immò & ipſum Concilium ſub Genedio habitum fuiſſe poſt Africanum, (ita dictum, vt in eius exordio declaratur,quòd quæcumque Cócilia ſub Aurelio Carthaginienſi collecta, illie per epitomen ſint recenſita)quod tempore Cæleſtini Romani Pontificis celebratum eſſe,cooſtat ex Synodali epiſtolà ab eodem Concilio ad eum datâ,ipſius Cæleſtini anno primo, nempè ſub Conſulatu Caſtini atque Victoris; inde ducimus argumentum, quòd io eiuſdem Concilij ſub Genedio,canone ſecundo, in quo agitur de continentiâ clericorum, citetur canon alterius Concilij,qui eſſe reperitur trigeſimus ſeptimus eiuſdem Africani : paritérque tertio canone citatur canon de non reconciliandis à presbyteris publicè pœnitentibus, qui decimus eſſe reperitur Africani.Quod autem illud ſignatum habetur his Coſſ. nempè Valentiniani IV.& Theodoſij; ſcias vitio librariorum inuerſum ordinem, vt loco Theodoſij Iunioris XI. & Valentiniani, qui geſſerunt Conſulatum poſt Caſtinum & Victorem, ſecundo anno Cælæſtini Papæ,poſuerint Coſſ.Valentinianum & Theodoſium; & loco IVnioris, IV. poſuerint vt numeri notam.Quare his de tempore eius Concilij accuratè perſpectis, intelligere poſſumus quid ſit quòd primo loco *Genedius* tamquam vere Carthaginienſis Epicoſpus ponitur, & ſecundo loco *Aurelius*,quem hactenùs fuiſſe Primatem,primúmque locum in omnibus tenuiſſe conſtat:oimirùm nihil aliud eſſe quod dici poſſit,quàm ipſum iam ſenio fatiſcentem refudiſſe in Genedium onus Epiſcopatûs ; quemadmodùm Valerium in Auguſtinum, & ipſum Auguſtinum in Eradium , atque alios in alios feciſſe conſtat : ſicque ſederit Aurelius cum Genedio honoris causâ, conceſſâ ab aliis ipſi prærogatiuâ ſuffragij.

[Cùm prima huius Operis editione , ad hunc § adnotâſſem, haud fore difficile demonſtrare Genedium (ſeu potiùs Genetium dicendum) ſediſſe ante Aurelium; ſed & Concilia Carthagioienſia , quorum ſeriem Baronius immutauit , ſuo ordine in vulgatis editionibus recenſeri nouiſſimè mirum in modum lætatus ſum, cùm vidi hanc quæſtionem locupletiſſimè ac diſertiſſime tractatam ab harum rerum ſcientiſſimo Card. Perronio in Reſp ad Reg. Mag. Britann. lib. 1. cap. 48. & ſeqq vbi ſatisfacit abundè omnibus Baronij, aliorúmque circa hæc dubiis & obiectionibus, & quæ in eadem Concilia , aliáque Africana , confuſio ſiue permiſtio irrepſerit , enucleatè explicat. Quinimmò & in hoc Carthag. Tertio, omnes illos 50. canones verè conditos fuiſſe (de quo Baronius num. ſeq. dubitauit) egregiè demonſtrat ; & vitium collectoris in exprimendo nomine Bonifacij Papæ in canone de libris canonicis, aperit.]

XVI.

Sed & ex prædictis illud inſuper habes,Synodum Carthaginienſem hoc anno celebratam, quæ dicitur *Tertia*,potiùs debere dici *Secundam*; quæ verò *Secunda* hactenùs dicta eſt, *Sextam* magis nuncupandam eſſe. Si autem attendas quæ de eâdem huius anni , in Coocilio Africano poſita leguntur, eam longè ante præſcriptum diem Calendarum Septembris cœptam inuenies : nam de non nauigando abſque Formatâ ſancitus canon ibi [t], legitur his Coſſ.ſexto Calendas Iulij. Ruſùm verò de receuſitis ſub eodem Africano Concilio quinquaginta canonibus,haud omnes in hoc Carthaginienſi ſanciri probantur,ſed diuerſis aliis in eâdem ciuitate celebratis:vt inter alios, quo ſacrorum Librorum certus numerus definitur [u]; quem quidem ex ipſius canonis verbis exploratum ſatis redditur,decretum eſſe in Concilio Carthagioienſi tempore Bonifacij.

t Côc. Afric. circa princi.

u Conc. Carthag. III. cap 47.

XVII.

Quod autem inter alia ad Eccleſiaſticam diſciplinâ & œconomiam ſpectâtia, ibidem reperitur de [x] Cooniuiis in Eccleſiâ fieri ſolitis, id quidem ex ſuaſione S. Auguſtini factum videtur;quippe qui iam anteà commonuiſſet, Aurelium Carthaginienſem, vt exemplo Eccleſiarum tranſmarinarum ea auferenda curaret, ob prauum illorum vſum.Cùm autem etiam ipſius Auguſtini hortatu, Aurelius ſuſtuliſſet eiuſmodi ambitioſas comeſſationes,quæ non ſolùm in memoriis SS. Martyrum, ſed etiam in ſepulchris defunctorum exhiberi ſolerent;(quod tamen ita Auguſtinus [z] ſuaſit,vt nihilominùs conſultum vellet piis oblationibus pro animabus defunctorum; oempè vt quæ ad deorum ſepulchra ferrentur, erogarentur in pauperes ;)ex eóque accidiſſet, vt ab omni pro defunctis piorum officiorum frequentatione ceſſaretur : idcircò viſum eſt poſtea iiſdem Africanis [a] Patribus, ad defunctorum oblationes præſtandas pœna excommunicationis populum compellere.Tanti enim exiſtimârunt, illum in aotiquo pietatis officio retinere.

x Conc Carth. III. c. 30. y Aug. ep. 64

Conuiuia Eccl. ſublata.

Quod habet Baron. an. 395. num XXXIX. & ſeq.

z Aug. ibid.

a Conc. Carthag. IV. cap. 93.

XVIII.

Porrò quod eodem Concilio prohibetur [b], *Vt primæ ſedis Epiſcopus non appelletur Princeps ſacerdotum,aut Summus ſacerdos:aut aliquid huiuſmodi , ſed tantùm Primæ ſedis Epiſcopus* ; ſcias ita in omnibus antiquis ſcriptis exemplaribus legi,& in Græcè redditis apud Theodorum Balſamonem eiuſdem Concilij canonibus eadem tantummodò eſſe verba : Et non dubites , quæ mox ſequuntur io Decretorum libro, *Vniuerſalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur*, eſſe Gratiaoi : nec quidem appoſita ad caoonis illius declarationem,ſed tamquam epigraphen, ad ſequentium rerum tractationem. Quæ ignorantes Nouatores [c],magno canonem præconio extulerunt , quo ſancitum dixerunt ne Romanus Pontifex *Vniuerſalis* appellaretur : quaſi Africanæ Eccleſiæ iuris fuerit de Romanâ Eccleſia,cui ipſa ſubiacebat, ſancire leges. At verò cur Romani Pontifices *Vniuerſales* interdum dici renuerint , opportuniùs aliàs dicendom: Cur autem Africani Epiſcopi prohibuerint, ne quis ipſorum in Africa diceretur *Princeps Sacerdotum* , *Summus Sacerdos* ; (cùm alioqui vox illa prior , communis eſſet omnibus Metropolitanis [d] Epiſcopis ; poſterior illis [e] etiam qui Metropolitano ſubditi eſſent Antiſtiti) Theodorus notat fuiſſe ad tollendam nominum arrogantiam , non autem quòd reuerâ ta-

b Cōc. Carth. III. c. 26.

De titulis Epiſc prohibitis in Concil. Carth.

c Centur. 5. c. 9. col. 868.

d Vid. Theod. Balſ. in Concil. Carthag. cap. 43.

e Zozim. Pap epiſt. ad Heſych Epiſc. Salon. Ambroſ. ep. ad Felic com. Gaud. Brix. ſer. de ſuâ ordin. Auguſt. q ex vtroq. 10 Sidon 5. ep. 14. & 6. ep 10. & 9. epiſt. 15. Conc. Aurel. 1. c. 3. Agath cap. 6. Tolet. V Ian pr.

les non eſſent. Quæ cùm quis non conſideret, in quamplurimos errores præcipitem ferri neceſſe ſit.

XIX. ADVERSVS CONGERENTES EX BONIS ECCLES. f Conc. Carthag. III. c. 49.

Memoria quoque dignum illud tunc à Patribus ſancitum [f] eſt; vt quæ Epiſcopus vel quis clericus ex paupere ditior factus, emiſſet ex bonis Eccleſiæ eadem Eccleſiæ cederent, nec illa in quemlibet quouis titulo transferendi eidem facultas eſſet. cùm videlicèt complures ex miniſtris Eccleſiæ, tepeſcente in eis ſanctitatis vitæ ſtudio, & curâ pauperum frigeſcente, bonis Eccleſiæ in quæſtum proprium abuterentur. quos ſugillat Hieronymus [g], dum vt eos caueat admonet Nepotianum.

g Hier. ep. 2. ad Nepotian.

Quòd verò ad eiuſmodi negotiatorum potiùs dicendorum, quàm clericorum, auaritiam compeſcendam ſegniores eſſent Epiſcopi canonum vindices, & ipſi interdum eodem morbo languerent; iure meritóque Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus Romanus Antiſtes, ad vendicandas eiuſmodi ex bonis Eccleſiæ partas ac malè congeſtas opes, per prouincias conſueuit mittere exactores, quos nominant *Collectores*. De quorum importunâ exactione cùm multi querantur; hos facilè vitabunt, & prudenti arte deludent, qui bona Eccleſiæ, quæ ſuperſunt, non congregarint, ſed in pauperes erogârint.

XX. CONSVLTATIO AD SIRIC. ET SIMPLICIAN. h Conc. Carthag. III. cap. 48.

Miſſa eſt ab hâc etiam Synodo ad Siricium Romanum Pontificem, necnon ad Simplicianum Epiſcopum Mediolanenſem Ambroſij ſucceſſorem, de baptizatis in infantiâ, eorum quæ ambigua videbantur, conſultatio [h]: ad Siricium quidem, quòd ſcirent Catholicæ Eccleſiæ præſidere Epiſcopum atque doctorem; ad Simplicianum autem, tum ob egregiam ipſius ſcientiam atq; probitatem, cuius nos ante meminiſſe ſufficiat; tum etiam quòd occaſione S. Ambroſij toto Orbe nominatiſſimi Præſulis, ea Eccleſia in magnâ laude apud omnes haberetur, & maximè apud Africanos Epiſcopos; quorum duo eius temporis lucidiſſima lumina, Auguſtinus & Alipius, qui his Africanis Conciliis numquam ferè deeſſe, immò eorum pars maxima eſſe conſueuerant, ibidem Mediolani ab eodem Ambroſio instructi in fide ac baptizati fuiſſent. Ideóque & in aliâ Synodo Carthaginienſi celebratâ poſt Conſulatum Stiliconis, ſimiliter ad Anaſtaſiũ Papam & Venerium Mediolanenſem Epiſcopum, prædictorum Siricij & Simpliciani ſucceſſores, decreta legitur legatio, vt Africanæ Eccleſiæ ſacris miniſtris indigẽti conſulerent. Sicut etiam ex aliâ parte Simplicianus benè conſcius quantus doctor eſſet in Africâ Auguſtinus, de quibuſdam perdifficilibus quæſtionibus diuinæ Scripturæ eum pulſauit. ad quem ſic ille duos iis de rebus à ſe conſcriptos libros miſit, vt tamen eoſdem eius cenſuræ ſummâ modeſtiâ voluerit ſubiacere.

XXI. i Socr. lib. 6. cap. 2. Soz. l. 8. cap. 2.

Iidem Coſſ. (inquit Socrates [i]) quinto Calendas Octobris Nectarius Epiſcopus Conſtantinopolitanus diem obiit. Eiúſque rei causâ, nempè vt ei ſucceſſor eligeretur, multaq; conſilia inirentur, & alij alium ad id muneris quærerent, tandem placuit IOANNEM Antiochiæ presbyterum, ab eloquentiâ cognomento CHRYSOSTOMVM, de quo ſæpè ſuperiùs, accerſere; fruſtrà aduerſus eum ſatagente Theophilo Alexandrino: qui vnà cum aliis compluribus Epiſcopis (quò Ioannis ordinatio plus haberet auctoritatis) vocatus ad Imp. Conſtantinopolim, ex iure

IOAN. CHRYSOST. ELIGITVR EPISCOP. CONST.

prætento à Patriarchis Alexandrinis in electione Epiſcopi eius ciuitatis, conatus eſt Iſidorum ſuæ ipſius Eccleſiæ presbyterum ad illum Epiſcopatum euehere. Sed minis perterritus Eutropij Eunuchi, potentiſſimi Præfecti cubiculi Imperatoris, metúque ſubeundi iudicij de nonnullis criminibus ſibi obiectis, & ipſe eumdem Ioannem deſignauit Epiſcopum: cuius ordinationem in ſequentis anni menſem Februarium productam eſſe conſtat.

IESV CHRISTI

AN. 398.

ANASTASII

AN. 1.

ARCADII & HONORII } AN. 4.

I. SIRICII PP. OBITVS.

ANNO Chriſti trecenteſimo nonageſimo octauo, Honorio Aug. quartùm, & Eutychiano Coſſ. octauo Calendas Martij, *S. Siricius* Papa, cùm ſediſſet annos tredecim, menſem vnum, & dies quatuordecim, ex hâc vitâ migrauit. Ita enim apud antiquos Indices; licèt apud Bedam [a], ſexto Calendas Decembris Siricij ponatur obitus; & in nuper reperto indito antiquitùs eius ſepulturæ epitaphio [b], idem dicatur ſediſſe quindecim annos. Sepultus eſt autem in cœmeterio Priſcillæ viâ Salariâ. De ſcriptis ab eo ad diuerſos, diuerſis de cauſis, Epiſtolis Decretalibus, mentio eſt apud Iſidorum [c]: ſed errare planè videtur, dum eum ſub Theodoſio & Valentiniano Impp. vitâ functum affirmat. Vacâſſe verò ſedem poſt eius obitum dies viginti, habent Indices Vaticani, necnon liber de Romanis Pontificibus quâ ratione dicendus eſt in locum eius ſubrogatus pridie Idus Martij ANASTASIVS patriâ Romanus, patréque Maximo presbyter, (vt habetur in ipſius epitaphio [d]) & in militiæ Dei officiis natus.

a Bed in Martyrol. b Antiq. Inſcript. in Append. pag. 1171. nu. 16. c Iſid. de Vir. illuſtr. c. 8.

ANASTASII CREATIO. d Antiq. Inſcript. pag. 1161. nu. 7.

II. e Hier. ep. 26.

Hoc ipſo anno S. Hieronymus ad Pammachium conſolatoriam dedit epiſtolam [e], cùm ex hac vitâ iam antè migrâſſet eius vxor Paulina, filia S. Paulæ Conſularis feminæ; quæ nobiliſſimo vtrímque genere orta [f], vnà cum filiabus atque cognatis, ipſius olim Hieronymi vſu, Chriſtianam perfectionem fuerat adepta, & domus eius velut in Eccleſiam cõmutata. *Pammachius* autem eius gener, prognatus ex Camillorum antiquo ſtemmate Furiano, ipſéq; inter primos Senatores emicãs Conſulum pronepos, vir doctrinâ & pietate inſignis, ſolutus iam vinculo coniugali, egregium Chriſtianæ virtutis ſpecimen de contemptu ſæculi edidit; dum bona ſuâ erogans in pauperes, vel in ſacris erigendis ædificiis impendens, monaſticum amplexus eſt inſtitutum: quem ideò multis præconiis extulit eâdem epiſtolâ Hieronymus.

f Id. ep. 99. Vide ſup. an. 382. VIII. PAMMACHII V. C. RENVNTIATIO SÆCVLI.

III.

Quo eodem tempore Anaſtaſius Papa, cùm non ignoraret paulò illiberaliter cùm S. Paulino Nolano Siricium deceſſorem ſuum egiſſe; ſimul ac in thronum Pontificum euectus eſt, officioſiſſimas literas ad Epiſcopos Campaniæ pro eodem Paulino dedit, ac poſteà eumdem ipſum, cùm Romam ſolemni conſuetudine ad SS. Apoſtolorum natalem veniſſet, honorificè

g Paulin. ep. 16. VETVS CONCVRSVS ROMAM AD NATALEM DIEM APOSTOL. h Tom. 1. concil. ante Conc. Chal. ed. i Ibid. k Paul. ep. 13.

excepit: vt teſtatur ipſe Paulinus[g] ad Delphinum ſcribens. Quæ etiam recenſuiſſe voluimus ad demonſtrandam *ſolemnem conſuetudinem* (vt ipſe vocat) ad natalem diem Apoſtolorum Romam, nullâ habitâ æſtiuorum caloium ratione concurrendi. Verùm & de eâ ſunt pariter aliæ antiquæ teſtificationes; vt inter alias illæ nobiles Gallæ Placidiæ Auguſtæ ſcribentis[h] ad Pulcheriam æquè Auguſtam, & Valentiniani[i] Imp. ad Theodoſium Iuniorem, aliæque inſuper ipſius Paulini[k] ad Seuerum.

IV. l Aug. 18 de ciuit. 53. 54. FALSVM ORACVLVM DE TERMINO CHRIST. RELIG.

Hoc itero anno ſcribebat[l] S. Auguſtinus aduerſus falſa Gentilium in vulgus iam antehàc fruſtrà iactara oracula, quibus illi huius anni termino finem accepturam Chriſtianorum religionem, quò idolorum cultores in officio cōtinerent, affirmabant; excogitatis neſcio quibus verſibus Græcis, tamquam conſulenti cuidam diuino oraculo effuſis; vbi Chriſtum quidem ab huius tamquam ſacrilegij crimine facerent innocentem, Petrum autem maleficia feciſſe ſubiungerent, vt coleretur Chriſti nomen per trecentos ſexaginta quinque annos; completo autem eo numero, ſine morâ ſumeret finem: ſumpto videlicèt annorum initio à tempore quo miſſus eſt Spiritus ſanctus, id eſt per Idus Maias; à quo numeratis Coſſ. trecenti ſexaginta quinque anni reperiuntur impleri per eaſdem Idus Maias Conſulatûs Honorij & Euthychiani. Hæc Auguſtinus. Quam quidem eius ſupputationem noſtræ chronographiæ optimè conſentire cognoſcis: ſiquidem quem nos numerauimus Domini annum trigeſimum quartum, ipſe à die Pentecoſtes numerat primum. Porrò numero trecentorum ſexaginta quinque annorum ſi addas triginta tres, vtique reperies à naſcente Domino vſque ad dictos præſentis anni Coſſ. Honorium & Eutychianum, rectè numerari annos trecentos nonaginta octo. Ceterùm ſtultæ prædictioni contraria prorsùs obueniſſe contigit: & tantùm abfuit Religionem Chriſtianam defeciſſe, & deorum cultum reſtitutum eſſe; vt quę reliqua eſſent templa Gentilium, ſequenti anno diruta fuerint: quod ipſe Auguſtinus demonſtrat, dicetúrque ſuo loco.

RECTE INSTITVTA TEMPORVM CHRONOGRAPHIA.

V. LEX HONORII IMP. PRO PERSONIS ET REB. ECCLES. m l. 31. C. Th. de Epiſc. & cler. Rec. etiam Greg. PP. 11. ep. 53.

Rurſùm verò quod ad res Africanæ Eccleſię pertinet; Honorius Imp. Mediolani exiſtens, ad comprimendam ſceleratorum audaciam, ſexto Calendas Maij reſcriptum[m] dedit; quo præcepit, inferentes iniuriam perſonis Eccleſiaſticis, & locis ſacris Catholicorum, ac diuino cultui, capitali ſupplicio puniri: voluitque cunctis liberum eſſe, factas atroces ſacerdotibus aliiſque miniſtris Eccleſiaſticis iniurias, veluti publicum crimen inſequi. Hanc porrò legem nondum in Africâ promulgatam fuiſſe, quando Auguſtinus ſcripſit commentarios contra Literas Petiliani, patris Donatiſtarum Conſtantinienſis in Numidiâ Epiſcopi, ſuæ ſectæ hominum huius temporis eloquentiâ facilè principis; ex eo demonſtratur, quòd ipſe iiſdem commentariis[n] neget aliquam legem ab Imperatoribus latam eſſe, vt tumultuantes Donatiſtæ occiderentur. Quòd autem meminit Anaſtaſij Papæ in cathedrâ Petri ſedentis; ex his colligas eoſdem commentarios elaboratos eſſe ante eius legis promulgationem, ſed tamen hoc ipſo anno poſt Anaſtaſij electionem.

n Aug. cont. lit. Petil. lib. 2. cap. 51.

VI.

Vt verò Donatiſtæ huiuſmodi lege coërcendi eſſent, cùm hactenùs nonniſi decem librarum auri pœna (vt idem Auguſtinus teſtatur) in ipſorum facinoroſiſſimos ſtatuta fuiſſet; effecêre immaniſſimæ graſſationes Circumcellionum, aliorúmque eiuſmodi furentium Donatiſtarum, in Catholicorum Epiſcopos & clericos, necnon in laicos, eorumdémque domos & Eccleſias, quarum aliquas idem auctor variis locis[o] recenſet: ſúntque etiam de iis eiuſdem epiſtolæ[p] ad Donatum Proconſulem Africæ, & Marcellinum itidem in Africâ magiſtratum agentem, quibus eos rogat, nonnullis Circumcellionibus homicidis in vinculis detentis, iámque vltimo ſupplicio plectendis ignoſci; ſperans eiuſmodi Chriſtianâ manſuetudine eos ad meliorem frugem perducere. Quin etiam quamdiù ſpes aliqua fuit, hoc genus hominum rationibus poſſe conuinci, indefeſſam nauauit operam cùm verbis & ſcriptis, tum rebus & factis, vt eos ad Eccleſiæ Catholicę vnitatem perduceret. Sed cùm econtrà (prout Poſſidius in eius Vitâ narrat) illis his eius officiis irati, furioſa aduerſus eum loquerentur, atque vt ſeductorem deceptorémque animarum & priuatim & publicè condemnarent; adeóque vt lupum occidendum eſſe dicerent & tractarent, ac vias armati, cùm ille ad viſitandas plebes Catholicas iret, aduerſus eum obſiderent: his, inquam, aliiſque poſtmodùm exemplis edoctus, eos beneficiis deteriores euadere; & ipſe recantans palinodiam, præclaram ad Vincentium dedit epiſtolam[q], quâ diſſeruit per Magiſtratus cogi debere hæreticos, & illorum pertinaciam ſæculari potentia retundi: atque inſuper eiuſdem argumenti duos ſe ſcripſiſſe libros, quorum eſſet titulus *Contra partem Donati*, ipſe alibi[r] teſtatur.

SCELERA DONATIST. IN CATHL. o Aug. ep. 50. ad Bonif. Com. ep. 68. ad Ianuar. Donat. lib. 3. cont. Creſcon. cap. 48. p Id. ep. 127. 159. HÆRETICI COGENDI A MAGIST. q Id. ep. 48. r Id. 2. Retract. 5.

VII. CONCIL. CARTHAG. III. DICTVM V. ſ Vbi vide quæ dixi ad num. XV.

Hoc eodem anno; nimirùm poſt Conſulatum Cæſarij & Attici, (vt ex ſcripto addimus codice) ſexto Calendas Iunij, habita eſt *Carthagine* SYNODVS ſeptuaginta trium Epiſcoporum, quæ *Quinta* dicta reperitur; dicenda autem, ſecundùm illa quæ de his dicta ſunt anno ſuperiori[ſ], *Tertia*: quæ verò *Quarta* numeratur, & eſt, celebrata fuit (vt videbitur) hoc eodem anno mēſe Nouembri. Mendoſus autem numerus huic priori inhæſit notæ Æræ trigeſimæ octauæ; ſicut & in aliis pleriſque locis: nam & noſcitur habita anno ante edictum Imperatoris de reliquiis idololatriæ tollendis in Africa; quod ab Imperatoribus petendū, in eâdem Synodo Patres[ſſ] decreuerunt; conſtátque editum eſſe anno ſequenti. In ipſa prættereà Synodo, inter alia ad Eccleſiaſticam ſpectantia diſciplinam, inculcatum eſt de[t] diaconorum, presbyterorum, & Epiſcoporum continentia, déque[u] baptizandis infantibus. Sed & decreta[x] eſt Legatio ad Imp. pro petendis afflictatis pauperibus aduerſus potentias diuitum *Defenſoribus*; próque delendis (vt diximus) reliquiis idololatriæ. Quæ quidem Patres obtinuiſſe videntur. Nam de Magiſtratu in Africa, qui dicebatur *Defenſor Eccleſiæ*, Poſſidius[y] in Auguſtino meminit: & perſeueraſſe impoſterum eiuſmodi in Eccleſia magiſtratum, S. Gregorius Papa pluribus epiſtolis fidem facit. Aduerſus autem idololatriæ reliquias, reſcripſiſſe Honorium anno ſequenti, dicetur ibi.

ſſ Conc. Carth. V. c. vlt. t Ibid c. 3. u Canc. 6. x Can. 9. DEFENSORES ECCLESIÆ. y Poſſid. Vit. S. Aug. c. 12.

VIII. z Claud. de laudib. Stilic. lib. 1.

Eodem hoc anno *Bellum Gildonianum* confectum eſſe, auctor eſt Marcellinus in Chronico, & non anteà, ſatis ex Claudiano[z] intelligetur dum tradit ſtatim poſt nuptias Honorij, de Gil-

Nuptiæ Honorii Imp.

done tyranno in Africâ ſuperato fuiſſe gaudia, geminata. Hoc namque anno idem Honorius Aug. inchoaturus annum ætatis decimumquartum menſe Septembris, *Mariam* coniugem duxit, filiam Stiliconis Ducis ex Serenâ fratris Theodoſij filiâ: eáſque contractas nuptias mandato ipſius Theodoſij, idem Claudianus [a] affirmat.

a Id. in carm. de nupt. Honor.

IX. Sed quod ad bellum attinet Gildonianum; præſtat hic ipſius Gildonis originẽ ex Ammiano [b] præfari: qui ait, „Nubelem potentiſſimum inter nationes Mauricas Regulum, plures genuiſſe filios, inter quos enituere Firmus, Gildo, & Maſcezil, ſiue Maſcixel. Horum *Firmus*, occiſo alio quodam fratre ſuo nomine Zammâ, Romanis Magiſtratibus accepto, tyrannus in Africâ in Romanum Imperium inſurrexit: aduerſus quem Theodoſius ſenior, Theodoſij Imperatoris pater, Magiſter equitum bello egit, cui & Gildo aduerſus germanum inhæſit. Sed extincto Firmo, in Imperatorem euectus Theodoſius, Gildonem creauit Comitem, & [c] in Africâ conſiſtentis Magiſtrum vtriuſque militiæ. Verùm auctor eſt Claudianus [d], eum tempore belli Eugeniani palàm deſciuiſſe ab Imperio Romano, cùm vocatus ab eodem Theodoſio cum auxiliaribus copiis, venire renuit, quem tamen longo etiam anteà tempore tyrannidem arripuiſſe, ſed pacem aliquam interceſſiſſe, aſſerere cogi videmur, quòd idem Claudianus [e], duodecim illum annis Africam infeſtâſſe tradit. Scribit autem Zoſimus [f], ſolicitatum quoque ab Eutropio Cubiculi Arcadij Præfecto Gildonem, vt Africam in ditionem transferret Arcadij. Sed quod addit, id ab eo præſtitum eſſe, haud probatur. Id quidem ipſum molitum eſſe, quâdam permotum inuidiâ, Oroſius [g] eiuſdem temporis ſcriptor ex quorumdam ſententiâ refert. Vt vt ſit, hoc certum habetur, ſicut tyrannide Firmi, abuſi fuerunt Donatiſtæ ad perſequendos Catholicos, ita & ſub Gildone Eccleſiam Africanam *Optato* quodam eorumdem Donatiſtarum Epiſcopo, ſæuiſſimo inhærente eidem Gildoni ſatellite, per decennium admodùm afflictatam eſſe; id teſtante pluribus locis, ac deplorante S. Auguſtino [h].

b Am. lib. 29.
De bello Gildoniano.
c Conſtat ex inſcript. lib. 6. C. Th. ad l. Iul. de adult.
d Claud. in ſext. Conſul. Honor.
e Id. de bel. Gild.
f Zoſ. lib. 5.
g Oroſ. lib. 7. c. 36.
h Aug. cont. lit. Petil. lib. 1. c. 24. & 83. 2. c. 23. & 83. & cont. ep. Parm. lib. 2. cap. 2.

X. Ceterùm qui hactenùs toleratus fuerat Gildo, (homo licet Ethniciſmo [i] deditiſſimus, quique militibus ſuis [k] ad impuras exercendas libidines, rapinas, & crudelitates abuteretur;) haud vlteriùs perferendus viſus eſt, cùm impedire, cœpit ne frumentum ex more de Africâ deferretur in Vrbem annonâ laborantem. Itaque decretum eſt ex Senatuſconſulto bellum aduerſus eum: placuítque præfici legionibus *Maſcezilem* ipſius germanum, ſed hoſtem eidẽ infenſiſſimum, ob necatos ab eo crudeliter filios, quos Maſcezil Italiam petens apud Africanam militiam reliquerat. Rem geſtam narrat idem qui ſuprà Oroſius: additque, Maſcezilem iam inde à Theodoſio ſcientem, quantum, in rebus deſperatiſſimis oratio hominis per fidem Chriſti à clementiâ Dei impetraret; Caprariam inſulam adiiſſe, indéque ſanctos aliquot monachos ſecum in Africam duxiſſe, (ſiquidẽ hanc, aliáſque Tyrrheni, necnon Etruſci maris Inſulas, ipſóſque reconditos curuorum littorum ſinus, iam hoc tempore choris ſanctorum monachorũ fuiſſe refertos, teſtes ſunt etiam SS. Hieronymus [m] & Auguſtinus [n]; necnon in ſuo Itinerario Rutilius [o] Numatianus poëta Ethnicus, licèt eos impiè & ignarè carpens;) & vnà cum illis, orationibus, ieiuniis, pſalmis dies ac noctes continuantem, ſiue bello victoriam meruiſſe, ac ſine cæde vindictam: dum ſcilicèt ipſe cum millibus quinque militum, contra ſeptuaginta millia hoſtium caſtrametatus, in locum munitiorem tranſgredi volens, nocturnâ viſione roboratus S. Ambroſij nuper defuncti Epiſcopi Mediolanenſis, iubentis vt eodem loco conſiſteret atque pugnaret; tertio demùm die, poſt noctem orationibus hymniſque peruigilem, ab ipſis cæleſtium ſacramentorum myſteriis in hoſtem circumfuſum proceſſit, & cùm ad eos qui primi occurerant pia pacis verba iactaret, ſigniferum quemdam inſolenter obſiſtentem, & iam iámque pugnam excitantem, gladio percoſſit in brachio, eumque manu debilem ipſo vulnere coëgit pronum inclinare vexillum. Quo viſo reliquæ cohortes, deditionem iam fieri priorum exiſtimantes, certatim ſeſe ad Maſcezilem ſignis tradidêre conuerſis. Barbari autem, quorum magnam multitudinem Gildo ad bellum deduxerat, defectu militum deſtituti in diuerſa fugerunt. Sed & ipſe Gildo fugam molitus, arreptâ naui, vt in altum prouectus, ac deinde reuocatus in Africam eſt, poſt aliquot dies ſtrangulatus interiit. Hæc Oroſius: eadémque fermè in Hiſtoriâ [p] Miſcella Pauli Diaconi. Claudianus [q] quoque, licèt Ethnicus, ad confecti belli celeritatem obſtupeſcens, eamdem victoriam Deo tribuit; ſed Gildonem in Siciliâ obtruncatum tradit [r]: Zoſimus [ſ] autem, eumdem, ne veniret in manus hoſtium, ſibi iniecto laqueo, ſpontaneo exitu finem viuendi feciſſe. Ceterùm eo extincto, bona ipſius, quæ quidem erant ampliſſima, Fiſco ſunt adiudicata; ſupérque eis nouus inſtitutus Magiſtratus, dictus *Comes Gildoniaci patrimonij*, cuius eſt mentio in Notitiâ prouinciarum: de iiſdem verò bonis extant plura reſcripta in Codice [t] Theodoſiano. Et quod mirum eſt, viguit ad decem ſaltem annos perſecutio vindictæ aduerſus eos qui Gildonem conſectati fuerant: vt apparet ex reſcripto [u] Imperatorum dato ſub Conſulatu Philippi & Baſſi, qui incidit in annum Domini quadringenteſimum octauum.

i Marcel. in Chron.
k Claud. de Bel. Gild.
l Id. ibid. & Symmach. 4. ep. 4. ad Stilic.
m Hier. ep. ad Ocean.
n Aug. ep. 81. ad Eudox.
o Rutil. Itiner. lib. 1.
Maſcezilis pietas, et inſignis victoria.
p Miſcel. lib. 13.
q Claud. de Bel. Gild.
r Id. lib. 1. præf.
ſ Zoſ. lib. 5.
t l. 7. & 9. de metu. l. 16. 19. de bon. proſcrip.
u l. 19. C. Th. de pœn.

XI. Quod verò ad *Maſcezilem* victorem ſpectat, tradit Oroſius, ipſum rerum ſecundarum elatum inſolentia, poſthabito ſanctorum conſortio, cum quibus anteà Deo militans vicerat, etiam Eccleſiam temerare auſum eſſe, nonnullos ab eâ ad pœnam extrahendo: verùm ſequente pœnâ ſacrilegium, iiſdem ſuperſtitibus, atque inſultantibus, quos protraxerat, poſt aliquantum tempus, ſolum ipſum punitum eſſe atque occiſum: ſicque probâſſe in ſe vno, ad vtrumque ſemper diuinum vigilare numen; quando & cùm ſperauit, adiutus, & cùm contempſit, occiſus eſt. Ita Oroſius. Zoſimus autem ait, Stiliconis inuidiâ iuſſum Maſcezilem à militibus per pontem in flumen præcipitari.

Eiuſdem interitus ob violatam Eccleſiam.

XII. Porrò Gildoni, licèt Ethnico, fuiſſe vxorem ſanctiſſimam feminam, necnon ſororem quæ perpetuam virginitatem Deo dicauerat, teſtis eſt Hieronymus in epiſtola [x] ad *Saluinam* eiuſdem Gildonis filiam, quâ ipſam ad viduitatem ſeruandam hortatus eſt: quippe quæ nupta ante patris obitũ Nebridio nobiliſſimo atque religioſiſſimo adoleſcenti, genito ex ſorore Au-

Vxor, ſoror, et filia, religioſiſſ. feminæ.
x Hier. ep. 9.

guſtæ,

guſtæ, Arcadiique & Honorij Impp. conſobrino, (vt hæc omnia idem S. Hieronymus[y] ſcribit) poſt eiuſdem Nebridij immátutum obitum, adoleſcentior vidua relicta eſt cum duobus paruulis ex eo ſuſceptis, cuius in Eccleſiâ Conſtantinopolitanâ magna pietate in officio diaconiſſæ deſeruientis, mentio habetur apud Palladium in Dialogo de Vitâ S. Ioannis Chryſoſtomi.

y Ibid. & ep. 11. ad Ager.

XIII.

Hoc eodem anno Honorius Imp. interceptam, neſcio quo caſu, iudicandi inter laicos Epiſcoporum auctoritatem, cùm partes ex conſenſu apud eos litigare eligerent, lege lata[z] reſtituit. Quâ quidem nihil ipſe iuris tribuit Epiſcopis: ſed illud Apoſtolicâ auctoritate ſtabilitum, & à Conſtantino Magno confirmatum, (ſicut demonſtratum eſt[a] ſuperiùs) voluit eſſe liberum.

z l. 7. C. de Epiſc. aud.

a An. 57. num. X. XI. & 319. XI.

XIV. CONC. CARTH. IV. ADMODVM COPIOSVM.

Iiſdem quoque huius anni Coſſ. ſexto Idus Nouembris, celebrata eſt in Africâ SYNODVS CARTHAGINIENSIS, nomine & tépore *Quarta*, Sublato enim Gildone tyranno, qui Africam perturbabat, data eſt facultas copioſiori numero Epiſcoporum, nempè ducentorum & quatuordecim, in vnum conueniendi, vt de reſtituendâ in integrum Eccleſiaſticâ diſciplinâ diligentiùs ageretur, quod & ipſi egregiè præſtiterunt, centum & quatuor ſancitis regulis de iis quæ tam Epiſcopis; quàm aliis inferioris ordinis clericis obſeruanda eſſent: quarum exempla non ſolùm reliquæ Occidentales Eccleſiæ, ſed etiam Orientis Epiſcopi mutuati eſſe noſcuntur. Extitit enim huiuſmodi Carthaginienſe Concilium veluti Eccleſiaſticæ promptuarium diſciplinæ; non quidem recèns inuentæ, ſed ab antiquioribus vſu receptæ, atque ad priſtinam conſuetudinem reuocatæ; niſi in quibus nouâ emergente cauſâ, nouæ ſanciendæ legis neceſſitas incubuit: Vt quod in principio, vbi de Epiſcoporum ordinatione agitur, ob emergentes nouas Origeniſtarum hæreſes, in Fidei profeſſione, quam publicè emittere ſolerent Epiſcopi ordinandi, additæ ſunt aſſertiones ſententiarum fidei Catholicæ, quas iidem hæretici impugnarent.

XV. OPVS MANVALE PRÆSCRIPTVM CLERICIS.

b Conc. Carthag. IV. can. 51. 52. 53.

Placuit[b] item Apoſtolicam inſtitutionem de opere manuum clericorum, quo ſibi victum & veſtitum quærerent, in obſeruationem reuocare. Cuius rei ſanciendæ occaſioné præbuerunt, emergentes quidam ex ſcholâ Euchitarum & Maſſalianorum hæreticorum, qui omninò negarent monachis & clericis eſſe manibus operandum; vnde & contentiones orirentur inter ipſos laïcos, quibus Eccleſia turbaretur, aliis hoc, aliis illud defendentibus. Quamobrem & eâ occaſione, vt *De Opere Monachorum* librum conſcriberet, compulſum ſe fuiſſe Auguſtinus[c] teſtatur. Sed & quòd iidé prolixâ ac muliebri[d] incederét comâ, ideò ille à Synodo canon[e] editus eſſe videtur, vt clerici nec comam nutrirent, nec barbam. Licèt enim nonniſi de comâ Auguſtinus aduerſus eos ſcribens agat; Synodus tamen, cui & ipſe Auguſtinus interfuit, addidit quoque de barbâ minimè nutriendâ: quamuis nonnulla exemplaria habeant additamentum illud, *Sed radant*, vel *tondeant*: tamen non nutriendam eſſe, communi codicibus omnibus lectioni cóncordat. Vt ex his ſatis conuinci poſſit, ipſum Auguſtinum & alios Epiſcopos, necnon Africanæ Eccleſiæ clericos, minimè geſtare conſueuiſſe promiſſam barbam; ſed ſi non raſam ſaltem præciſam & ex parte aliquâ decurtatam, quo omnis ſuſpicio impenſi in ea nutriendâ laboris omninò ceſſaret. Sed dicet aliquis: Cur in Synodo de clericis, & non de monachis mentio habetur? quòd ſcilicet in Eccleſiâ Africanâ monachiſmus iam aſcitus in Clerû, ſimúlque coniunctus eſſet; & in eâdem Eccleſia clericorum nomine etiam monachi continerentur, vtpotè Dei ſeruitio arctioribus vinculis mancipati: cùm alioqui vel clerici monachorum amplecterentur inſtitutum, vel ex monachis plurimi cooptarentur in clerum, de quibus eſt huius ipſius anni reſcriptum[f] Imperatorum, Si quos Epiſcopi deeſſe ſibi clericos arbitrarentur, ex monachorum numero rectiùs eos ordinandos fore. Indéque S. Auguſtinus ſuos clericos interdum monachos appellat.

c Aug. 2. Retract. 21. & de oper. monach.

d Epiph. hær. 80.

e Eod. Concil. cap. 44. TONSVRA CAPILLORVM ET BARBÆ. De quibus vide ſup. an. 58. nu. LIII. & LVIII.

MONACHI IN AFRICA ASCITI IN CLERVM.

f l. 32. C. Th. de Epiſc. & cler.

XVI.

g Eod. Concil. cap. 84.

Rurſum quod ad eiuſdem decreta Concilij pertinet; & illud notandum eſt, quod Patres ſtatuerunt[g], *Vt Epiſcopus nullum prohibeat ingredi Eccleſiam, & audire verbum Dei, ſiue Gentilẽ, ſiue hæreticum, ſiue Iudæum, vſque ad Miſſam catechumenorum.* Ex quibus planè intelligas, S. Auguſtinum inter concionandum ad populum, pro audientium diuerſâ conditione aptare conſueuiſſe ſermonem; nimirum interdum hæreticos Arianos, Manichæos, vel Donatiſtas vrgere, interdum verò Gentiles, & ſæpè Iudæos. Sed de eâ Synodo hactenùs. Iam ad res Eccleſiaſticas Orientis hoc anno geſtas tranſeamus.

XVII. IOAN. CHRYS. ABDVCITVR ANTIOCHIA CONSTANTINOPOLIM.

Cùm defuncto Nectario Epiſcopo Conſtantinopolitano, poſt de ſucceſſore deligendo controuerſias, tandem in *Ioannem* presbyterum Antiochenum cognomento *Chryſoſtomum* ſuffragia conſpirâſſent, vt dictû eſt anno ſuperiori: quòd ſciretur eum haud facilè inuito populo fore Antiochia abducendum, ſcripſit Arcadius Imp. ad eius ciuitatis Præfectum, vt abſque ſtrepitu ipſum mitteret Conſtantinopolim: Præfectus verò eumdem deductû extra portam, quaſi ad viſitanda Martyria, impoſitum rhedæ publicæ, Magiſtro militum tradidit ad Imperatorem deducendum. Hæc quidem ita eſſe geſta, tradit Palladius in Dialogo de Vita eiuſdem Ioannis. Addunt verò alij[h], innotuiſſe tunc etiam ex literis Imperatoris ad Flauianum Antiochenum Epiſcopum datis, electionem Chryſoſtomi populo Antiocheno; populúmque reſtitiſſe ne abduceretur, ſed à Præfecto ea qua diximus arte deluſum eſſe. Simulac igitur Ioannes Conſtantinopolim peruenit, ordinatus eſt eius ciuitatis Epiſcopus: quod hoc anno die vigeſimâ ſextâ Februarij contigiſſe, Socrates[i], Sozomenus[k] & Marcellinus[l] affirmant.

h Leo Aug. & Metaphr. in Vit. Chryſ.

i Socr. lib. 6 cap. 2.

k Soz. lib. 8. cap. 2.

l Marcel. in Chron.

XVIII.

m l. 34. C. Th. de hær. LEX ADVERSVS HÆRETICOS.

In ſublimem porrò thronû euectus, primùm omnium curauit vt Catholicæ fidei in omnibus proſpectum eſſet: auctórque extitiſſe putatur, vt ſeueriſſima lex[m] aduerſus Eunomianos deteſtabiliores ceteris hæreticis, & Mótaniſtas, poſt dies ſex à ſuâ ordinatione ſanciretur, nimirùm quarto Nonas Martij; quâ non ſolùm ipſorum conuentus omninò prohibiti, ſed & eorumdem clerici vrbibus pelli, ac codices igni comburi iuſſi ſunt; & quod numquam hactenùs aduerſus vllos hæreticos decretum fuerat, eorumdem receptoribus, & librorum occultatoribus, capitale ſupplicium eſt irrogatum. Poſt hæc verò (vt tradit Sozomenus[n]) ad pacem in Eccleſiâ Antiochenâ conciliandam idem adiiciẽs animum,

n Soz. cap.

egit

egit cum Theophilo Alexandrino, vt Legatio Romam mitteretur, quò Flauianus Antiochenus in gratiam Romani Pontificis reduci poſſet, ad quod negotium electi Acacius Epiſcopus Berœenſis, & Iſidorus ille, cuius nomine Theophilus ordinationi Ioannis obſtiterat, legatione pro votis functi ſunt. Hæc quidem Sozomenus. Sed Theodoretus[o] longè ante hæc tempora legationem Acacij, & Romani Pōtificis ac Flauiani concordiam contigiſſe ſignificat. Quicquid ſit, illud exploratum eſt, vſque ad Innocentij Papæ tempora Eccleſiam Antiochenam perfectam pacem non obtinuiſſe.

o Theod. lib. 5. cap. 23.

XIX. Ipſo quoq; primo ſuo ingreſſu Ioannes, cùm inueniſſet clericos Conſtantinopolitanos, alióſque viros, pietatis quodam intuitu ſacras virgines ſecum in domibus ſuis retinere, quas vocabant *Sorores adoptiuas*; multus fuit in iis corrigendis, vt tam ex Palladio[p] conſtat, quàm ex duobus libellis[q] eo argumento ab ipſo Ioanne conſcriptis. Quem prauum eiuſmodi virginum vſum (quæ à charitate, ἀγάπη, nomen trahentes, quaſi ſpirituali amore coniunctæ, dicebantur *Agapetæ* ab illis penes quos[r] habitabant) grauiter itidem redarguit S. Hieronymus[ſ]. Poſt hæc verò Ioannem, victum quoque luxurioſum clericorum caſtigâſſe: ſed & ſuperfluos Eccleſiæ, ipſiúſque Epiſcopi Conſtantinopolitani ſumptus reſecâſſe, & ad infirmorum ſolatia tranſtuliſſe; viduas inſuper luxuriantes in vitæ integritatem reſtituiſſe; potentium faſtum inſectatum eſſe; omnéſque omnis generis ac conditionis laicos variis admonitionibus erexiſſe; atque his odium fermè omnium in ſe concitâſſe, narrat Palladius. Additque Socrates[t], plurimos ex clero iam ab ipſo Epiſcopatûs eius initio eum tamquam nimis iracundum vitare cœpiſſe; & cùm multos variis ex cauſis ab Eccleſiâ eieciſſet, eoſdem contra illum conſpirare, & ad populum falsò criminari non deſtitiſſe.

CAPITARUM VIRG. ABVSVS ABLATVS A CHRYSOST.
p Pallad. dial. de Vit. Chryſ.
q Ext. to. 5. Chryſ.
r [At quo- ... vicissim ... Agapetæ appella- ... ex No- ... cap. 6. ... qui & eos prohibuit]
ſ Hier. ep. 22. ad Euſtoch.
CORRIGIT MORES CLERI.
t Socr. lib. 6. cap. 4.

XX. His verò cùm inter alios potentes, quorum faſtum & profuſas expenſas reprehenderet, ipſum quoque Eutropium Imperatorij Cubiculi Præfectum, qui principem inter aulicos vindicarat ſibi locum, perinfenſum ſibi reddidiſſet; non tamen deſtitit eumdem arguere & de aliis ipſius prauis facinoribus; atque inter alia, quòd[u] in Eccleſiam debacchabatur. Siquidem ipſe intemeratum hactenùs factum Eccleſiæ aſylum violans, non ſolùm ad eam confugientes violenter abſtraxit, ſed & malus auctor extitit[x] Arcadio Imp. vt occaſione Pentadiæ clariſſimæ feminæ, (coniugis Timaſij Conſulis, quem idem Eutropius ob coniurationem cum Ruffino in Oaſiam relegauerat) quæ ad Eccleſiam confugiſſet, conſtitutionem[x] ederet his ipſis Coſſ. ſexto Cal. Aug. quâ iuberentur confugientes ad Eccleſiam extrahi. Sed accidit magno diuinæ prouidentiæ iudicio, vt qui eius ſanciendæ auctor extitit Eutropius, idem anno ſequenti (vt dicetur) ad Eccleſiam confugere neceſſitate compulſus, in ſe primùm ſæuientem experiri legem ſuam coactus fuerit: quam & ipſam eodem tempore abrogatam videbimus.

u Socr. lib. 6. c. 5. Soz. lib. 8. c. 7. & alij in Vit. Chryſ.
x Chryſ. in Eutrop.
LEX ARCADII ADVERS. IMMVNIT. ECCLES.
x l. 3. C. Th. de his qui ad Eccl. conf.

XXI. Rurſùm verò eadem die, qua aduerſus Eccleſiæ immunitatem Arcadius reſcripſit, aliud quoque promulgauit edictum[y], ad coërcendam inſolentiam clericorum & monachorum, qui quaſi vi publicâ ab apparitoribus raperēt reos, cùm ad ſupplicium ducerentur. Quam quidem licentiam ex Epiſcopis conſtat in clericos atque monachos, quorum ad hoc illi operâ vtebantur, fluxiſſe, occaſione edicti[z] Conſtantini Magni, concedentis iniquas ſententias Præſidum ab Epiſcopis poſſe reſcindi. Ceterùm ſanctos Epiſcopos haud nouimus abuſos eſſe huiuſmodi impertitâ ſibi auctoritate: ſed precibus ſcimus egiſſe pro reis ſub Præſidū gladio periclitantibus. Hoc autem tempore Conſtantinopoli magnam Eutropij, cuius nutu omnia gerebantur, vna cum iniquitate crudelitatem, quâ etiam manifeſtè innocentes ad ſupplicium duci iuberet; id à clericis atque monachis, tamquam vindicibus læſæ veritatis atque iuſtitiæ, extorſiſſe par eſt credere. Eiuſmodi enim caſibus, cùm quid à Præſidibus tyrannicè ageretur, ſacerdotes infracto vigore eiſdem reſtitiſſe, geſta S. Nicolai Myrenſis Epiſcopi in Euſtachium Proconſulem Aſiæ, S. Athanaſij in Præfectum Libyæ, S. Ambroſij aduerſus Theodoſium Imperatorem, S. Baſilij aduerſus Modeſtum Præſidem, S. Chryſoſtomi in Eudoxiam Auguſtam, S. Auguſtini in Bonifacium Africæ Comitem, Syneſij Epiſcopi in Libyæ Præſides, & aliorum plurium Sanctorum teſtatur; de quibus etiam his Annalibus agitur. Quàm autem in his efficaces eſſe ſolerent apud Præſides preces Epiſcoporum, ex Auguſtino diſcimus, qui ad Marcellinum in Africâ magiſtratum agētem ſcribens[a], magnâ fiſus ſacerdotij auctoritate; *Quoniam*, inquit, *Chriſtiano loquor, maximè in tali cauſâ, non arroganter dixerim; Audire te Epiſcopum conuenit iubentem, Domine exi... ie, & meritò inſignis, atque chariſſime fili.* Quòd ſi hæc pro reis damnatíſque Circumcellionibus Auguſtinus præſtitit, quæ putas eum egiſſe pro inſontibus Catholicis apud Præſides?

y l. 16. C. Th. de pœn. l. 7. C. Iuſtin. de Epiſc. audient.
z Vid. ſupr. an. 314 num. VIII. & 319. XI.
EPISCOPI VINDICES PRÆSIDVM INIVSTITIÆ.
a Aug. ep. 159.

XXII. Accidit porrò, vt quò magis res Eutropij vndiquaque florentiſſimæ maioribus progreſſibus ſurgerent, adeò vt ipſe videretur in omnibus imperare Imperatori: eò ampliùs inuidiæ id ſtimulos acuerit, cùm aulicorum omnium, indignè ferentium eunuchum ceteris anteferri; tum præcipuè Gainæ Gothi Ducis exercitûs, cuius operâ Ruffinus extinctus, Arcadius in Imperio ſtabilitus fuiſſet. Itaque vt eumdem Eutropium de medio tolleret poſſet, egit imprimis cum Tribigildo Gothorum duce, ſanguine ſibi coniuncto, vt Aſiæ regiones infeſtaret: aduerſus quem & ipſe profectus, turpi colluſione non ſolùm pugnare detrectauit, ſed & cùm ſibi viſum eſt opportunum, detegi & ipſe voluit perduellis Imperij. Cuius quidem, ſimul & Tribigildi clades hoc anno illatas in Aſiam, Sozomenus[b], Socrates[c], ac Zoſimus[d] pluribus proſecuti ſunt. Ex quibus intelliges, quàm opportunè periclitanti Conſtantinopolitanæ ciuitati vna cum vniuerſo Orientali Imperio, conſuluerit Deus præficiendo illi Eccleſiæ hoc anno S. Ioannem Chryſoſtomum; qui meliùs quàm Simon[e] Oniæ filius deorsùm iam labentem ſuffulſit domum, & ruinam minans corroborauit templum; prout videbitur ex ſequentibus.

GAINÆ TYRANNIS.
b Soz. lib 8. cap. 4.
c Socr. lib. 6. cap. 6.
d Zoſ. lib. 5.
e Eccleſ. 50.

Digitized by Google

IESV CHRISTI
AN. 399.
ANASTASII
AN. 2.
ARCADII / HONORII } AN. 5.

I. LAVDES MANLII THEODORI CONS.

ANNVS Chriſti trecenteſimus nonageſimus nonus Coſſ. habuit Manlium Theodorum & Flauium Eutropium. Quorum *Theodorus* in Occidente creatus, idémque ex Manliâ priſcâ gente ortus, & Chriſtianus erat, & mente atque virtutibus præſtantiſſimus, adeóque eruditus, vt eloquentiâ inter omnes eius ætatis celebres oratores eniteret facilè princeps; vt tum ex S. Auguſtino [a] apparet, qui ad eum, apud Mediolanum ruri dum ageret, librum ſcripſit *de Vitâ Beatâ*; tum ex Claudiano in Panegyrico de ipſius Conſulatu; vbi etiam quaſdam recenſet eiuſdem excultiſſimas lucubrationes, quas dolemus eſſe deperditas. Qui autem in Oriente ab Arcadio Conſul creatus eſt *Eutropius*; quòd eunuchus eſſet, ſeruiliſque generis, & perditis moribus, minimè dignus habitus eſt vt Latinis Conſularibus Faſtis adſcriberetur. Videáſque in antiquis marmoribus inciſis inſcriptionibus, hunc annum nonniſi Theodori Conſulatu ſignati; ſicut & Imperatorum reſcripta, atque alia vetera monumenta. Sed nec penes Orientales Conſulatûs eius memoria reliqua fuit; quòd eo paulò pòſt damnato, ipſius quoque è Faſtis expunctum fuerit nomen; vt Claudianus [b] & Socrates [c] affirmant, declarátque ipſa eiuſdem damnatio, de quâ inferiùs.

a Aug. de ordin. lib. 1. cap. 2.

EVTROPII EVNVCHI CONSVLATVS PROBROSVS.

b Claud. in Europ. lib. 1.
c Socr. lib. 6. cap. 5

II.

Ipſum autem primum omnium ex eunuchis ad dignitatem Conſularem euectum fuiſſe, notârunt etiam Socrates & Sozomenus [d]: ídque pro monſtro habitum, Claudianus ait. Ante Conſulatum autem, cùm & pro arbitrio habenas moderaretur Imperij, adeò eminebat ille ſummæ potentiæ ſplendore, coruſcus, vt etiam (quod ait Suidas [e]) aureæ ſtatuæ ei paſſim collocarentur, & ædificia extruerentur ſplendidiſſima totâ vrbe: immò & genus eunuchorum propter illius auctoritatem adeò creuerit, vt nonnulli iam barbati, cùm eunuchi fieri vellent, & ſe Eutropios fore ſperarent, vitâ priuati ſunt vnà cum teſtibus, etiam Eutropio amiſſo. Potentiæ verò additâ ſæuitiâ, totum planè Orientale peſſumdedit Imperium. Tolerauit tamē omnia iſta Deus, quouſque profanus ſacra non tetigit: cùm verò & ad altare miſeros confugientes crudelitas & impietas eius inuaſit, protinùs diuinam in ſe vindictam ſenſit armatam. Etenim (quod Zoſimus, & alij teſtantur) etſi antehàc Gainas dux exercitûs in Arcadium Imp. parùm æquo eſſet animo, quam ob cauſam tot tumultûs per Tribigildum excitâſſet: idem tamen, cùm audiuit Eutropium ſibi infenſiſſimum ad Conſulatum vſque prouectum eſſe, maiori exæſtuans irâ, furore bàrbarico debacchatus eſt in Aſiam: eóque tandem deſperationis res Imperij Orientalis adegit, vt Arcadium coëgerit quas ipſe vellet pacis conditiones ſubire. Earum porrò præcipuam fuiſſe Zoſimus docet, vt malorum omnium auctor Eutropius ſibi dederetur, in quem ipſe ſtatueret quidquid

d Soz. lib. 8. cap. 7.

e Suid. verb. εὐνοῦχος.

SVMMA EIVS POTENTIA.

PETITVR A GAINA AD NECEM.

vellet. Quibus auditis Arcadius, & acceſſiuit Eutropium, & abrogatâ dignitate dimiſit: Eutropius autem curſu ad Chriſtianorum Eccleſiam perrexit. Hæc ille: ex quibus vides, magno Dei iudicio opus habuiſſe confugere ad Eccleſiam, qui haud pridem ius Eccleſiæ ſuperbâ licentiâ violauerat.

III.

Poſt quàm [f] autem Arcadius cognouit eum ad aſylum Eccleſiæ ſe recepiſſe, depoſcentes illum ad necem ingenti fremitu milites, oratione habitâ ab inuaſione loci ſacri dimouit: quem antiquis priuilegiis omninò gaudere voluit, abrogatâ lege illâ, quam anno ſuperiori in eius contumeliam intulerat. Sed cùm nihilominùs populus infeſto agmine per plures dies in eumdem Eutropium inſilire non deſiſteret; tandem Ioannes Chryſoſtomus illius ciuitatis Epiſcopus ſuggeſtum conſcendens, inſignem illam habuit concionem, quâ, mirâ dicēdi arte in eo primùm verſatus eſt, vt in Eutropiū acriter inuectus, eum omnium hominum miſerrimū oſtentaret, quò populum ad eius commiſerationem inflectens, cogeret etiam pro eius vitâ rogare Imperatorem: quod & accidit. Socrates autem, ſiue alij qui animi Chryſoſtomi conſilium, eiúſque verba minimè perpenderunt; ſanè imprudenter arrogātiæ ſancto Epiſcopo notam inurere tentârunt, & quaſi ſuperbè nimis in miſerum humi proſtratum, & altaris prenſantem baſim, Eutropium inſultârit. Porrò hoc planè admiratione dignum ille prudentiâ ſuâ effecit, vt Eccleſiæ immunitate integrâ illibatâque conſeruatâ, obtinuerit etiam vt Eutropij capiti parceretur; in quod iam poſt Gainam & rebellem exercitum, Imperator primùm, mox eius milites, inde populus ardentiſſimis ſtudiis conclamâſſent: nec ſiuit eum ab Eccleſiâ abſtrahi, niſi iuramento à Magiſtratibus exhibito de vitâ ei ſecurâ conſeruandâ. Extat [g] verò eiuſdem damnationis ſententia ab Arcadio lata, publiciſque locis affixa, quâ & Conſulatu, & omnibus aliis dignitatibus boniſque ſpoliatus eſt; eiúſque vniuerſa acta reſciſſa, ac nomen è Faſtis expunctum: omnes quoque eiuſdem ſtatuæ tam priuatis quàm publicis locis vbique aboleri iuſſæ, ac demùm ipſe in Cyprum inſulam relegatus.

f Chryſ. orat. in Eutrop.

AGIT PRO EO CHRYS.

g l. 17. C. Th. de pæn.

IV.

Quod verò pertinet ad eius exitum; narrat Zoſimus, vrgente Gainâ, & ad necem eius Arcadium impellente; qui Principis negotia tractabant, iuſiurandum Eutropio præſtitum cùm abſtraheretur ex Eccleſiâ, per cauillationem eludentes, eum è Cypro reuocâſſe; & quaſi iurâſſent non ſe morte mulctaturos ipſum quamdiù Conſtantinopoli foret, Chalcedonem miſſum interfeciſſe, quem & ſecuri percuſſum eſſe, Socrates quoque & Sozomenus tradunt. Sed quòd eâdem oratione Chryſoſtomus teſtetur, milites in eum concitatos fuiſſe ob offenſam Imperatoris, nihilque de Gainæ petitione meminerit; eius rei hanc cauſam reddit Nicephorus [g], quòd Eutropius præter alia conuicia in Eudoxiam Auguſtam illata, ei minatûs eſſet breuì fore vt ex Imperiali aulâ abductam ipſe domum remitteret. Nec etiam tacendum (quod licèt alij dicere prætermiſerint, grauiſſimus eiuſdem auctor ſæculi S. Proſper [h] aſſerit) fuiſſe Eutropium animo & mente Paganum. Vnde ampliùs habes, quo efferas CHRISTI præconia; dum Chriſtianorum & Eccleſiæ hoſtem; vt necem effugeret, ad Chriſti altare profugum, compulit confiteri

INFELIX EIVS EXITVS

g Nic. lib. 13. cap. 4.

h Proſp. de prædict. par. 3. cap. 38.

FVIT ETHNICVS.

Chriſti potentiam,& Eccleſiæ clemétiam, quæ infeſtatorem ſuum obiecto ſcuto protegeret. Denique eſt animaduerſione dignum, extare aliam eiuſdem Chryſoſtomi homiliam in Pſalmum quadrageſimum quartum, cui præfixa eſt inſcriptio, quâ ſignificatur, eam habitam cùm Eutropius extra Eccleſiam deprehenſus eſt. Verùm alium omninò potiùs quàm Eutropij caſum ibi apparet deſcriptum eſſe; cùm videlicèt is de quo agitur, ſubducens ſe ab Eccleſiâ ad quam confugerat, captus eſt; atque in ipſum etiam Imperatorem commotæ ſunt turbæ à populo,& Chryſoſtomus multis iam annis ei ſedi præerat: quæ omnia vides quàm huic tempori & occaſioni parùm conueniant.

V. CHRYS. DECLAMAT ADVERSVS SPECTACVLA.

Ex miſerando porrò Eutropij caſu, ſatis opportunum eidem Chryſoſtomo ſuppeditatum eſt argumentum, concionibus inſectandi cùm alias mundi illecebras, tum potiſſimùm turpia populo exhiberi ſolita Spectacula:effecitque vt ſpectaculum obſcœnum, *Maiuma* dictum, penitùs aboleretur, quo deteſtandæ[i] adulteriorum fabulæ in Orcheſtrâ peragerentur, & obſcœniſſima à ſcorris verba proferrentur. Quæ quidem ſpectacula olim ſublata, deinde ante triennium ab Arcadio Imp. ſic fuerant reſtituta[k], ne quæ turpia eſſent & inhoneſta ceſſarent. Sed vt facilius eſt à voluptate penitùs abſtinere, quàm eâ conceſſâ intra honeſti limites contineri: eædem iterùm erumpentes obſcœnitates, fuère rurſùm omnino vetandæ: quod hoc anno contigit, edito eâ de re ab eodem Imp. reſcripto[l], impulſore haud dubium Chryſoſtomo. Quàm autem fœda ea ſpectacula eſſent, inde licet capere argumentum, quòd Iulianus Apoſtata in Miſopogone Antiochenis (apud quos ea maximè vigebant) probo obiicit, quod in Maiumę ferias pecuniam effunderent & à ſacrificiorum impenſis ſe penitùs continerent. Sed quod pertinet ad *Maiumæ* nomen reiectâ Suidę & aliorum ſententiâ, quâ dicunt, fuiſſe feſtum agitari ſolitum Romæ ad Oſtia Tiberina menſe Maio, vt & inde Maiumæ appellationem fuerit conſecutum, (nulla quippe eius nominis feſta, antiqua Gentilium continent Calendaria; neque feſtorum eius menſis ſolemnium Romanis vllum erat, in quod aliquid, quod prohibet Imperator, actitaretur fœdum & indecorum:) opinamur eſſe dictum à ciuitate Palæſtinæ maritimâ Maiumâ nomine, vbi erat nauale Gazæ. Conſtat enim eo in loco coli cõſueuiſſe Venerem, eiúſque ſimulacrum impudicum adhuc integrum extitiſſe hoc tempore, ſed paulò pòſt deiectum; vt auctor eſt Marcus diaconus in Rebus geſtis[m] S. Porphyrij Gazenſis Epiſcopi.

i Vid. Chryſ. hom. de Dauid. & Saule, & hom. 7. in Matth.
k l. 1. C. Th. de Maium.
l l. 2. eo.
MAIVMA SPECTAC. QVAE, ET VNDE. De quo vide plura, ſi cupis, apud Baron. in Not. ad Rom. Martyrolog. 26. Decembris.
m Ap. Sur. 26. Febr.

VI. HIERONYMI TRANSLATIO PERIARCHON ORIG.

Dum autem hæc in Oriente gererentur; quæ ex Origenis Periarchon tranſlatione à Ruffino perperàm factâ, haud mediocre paſſa fuerat Romana Eccleſia detrimentum, reſpirauit ad miſſam in Vrbem ad Pammachium & Oceanum clariſſimos atque doctiſſimos viros, eorum precibus[n] elucubratam à S. Hieronymo germanam eiuſdem commentarij verſionem; vnà cum præfatione[o], quâ omnes qui in eo ſparſi ſunt Origenis errores redderet omnibus manifeſtos, ac dolum pariter eius, qui malè verſum ediderat, aperiret. Hæcque eo conſilio ſe elaboráſſe Hieronymus profitetur[p], vt qui in ſuſpicionem criminis à Ruffino vocatus fuerat, eâ ſe labe purgaret. Ad quem inſuper adiecit epiſtolam[q], quâ (vt ait) amicè potiùs expoſtulare voluit, quàm laceſſitus publicè deſæuire.

n Ap. Hier. ep. 64.
o Ibid. ep. 65.
p Id. Apol. 1. aduerſ. Ruf.
q Id. ep. 66.

VII. CONCIL. ALEXAN. CONTRA ORIGENIST.

Quo eodem tempore, cùm in monaſteriis Nitriæ Ægypti quidam monachi hæreſes Origenis ſeminare ſtuderent; Theophilus Alexandrinæ ſedis Epiſcopus, collectâ SYNODO, ex omnium ſententiâ eoſdem errores, eorúmque ſectatores condemnauit, omnéſque Origenis ſtudioſos diligenter perquiſitos ex Ægypto expulit: ac de his Synodicas, alio nomine Generales dictas, literas miſit per alios ſanctiſſimos Nitriæ monachos, tum Romam ad Anaſtaſium Papam, tum in Cyprum ad S. Epiphanium, & in alias prouincias ad diuerſos Epiſcopos: agens pariter cum eodem Epiphanio, vt ipſe eaſdem Conſtantinopolim, Ieroſolymam, & ad alias Orientis Eccleſias perferendas curaret: prout de his omnibus conſtat ex variis literis eâ de re tunc ſcriptis, quæ habentur inter epiſtolas S. Hieronymi[r]; ad quem etiam Ieroſolymis agentem idem Theophilus iterùm ſcripſit. Hæc autem præſenti anno geſta eſſe, nempè ante annum quàm prima Paſchalis Epiſtola ab eodem Theophilo ſcriberetur, docet Hieronymus ad Pammachium & Marcellam ſcribens[ſ].

r Ibid. ep. 67. 69. 70. 71. 72. 73.
ſ Ibid. ep. 78.

VIII.

Hiſtoria verò de altercatione Epiſcoporum Ægypti cum monachis Origeniſtis, déque monachorum damnatione, recitatur etiam apud Seuerum ex relatione Poſthumiani illius, qui cum Gallo dialogum egit: qui ſoluens Narbonâ in Africam, ad inuiſendum S. Cypriani tumulum, inde Alexandriam appulit, Ieroſolymam peregrinaturus viſitandorum causâ locorum ſacrorum: poſteáque ſex menſibus in Bethleem apud Hieronymum permanſit; ac rurſùm Alexandriam repetens, inde ad ſuperioris Thebaidis perluſtranda monaſteria conceſſit. Sed quod ait, Ægypti monachos à Theophilo aliiſque Epiſcopis paſſos eſſe preſſuram; coërcenda eſt freno veritatis hyperbole. Nam nonniſi Origeniſtas monachos, vt turbarum auctores, expulſos eſſe, literæ Theophili ſignificant. Ceterum Epiphanium quoque literis à Theophilo acceptis, CONCILIVM Epiſcoporum *Cypri* celebraſſe, & in eo lectionem librorum Origenis prohibuiſſe; déque eâ re ad Chryſoſtomum Conſtantinopolim, vt & ipſe idem præſtaret, ſcripſiſſe; teſtantur etiam Socrates[t] & Sozomenus[u]. Sed de hoc inferiùs, cùm agetur de aduentu Epiphanij Conſtantinopolim.

EPIPHAN. AGIT CONTRA ORIGEN.
t Socr. lib. 6. cap. 9.
u Soz. lib. 8. cap. 14.

IX. TEMPLA IDOLOR. DIRVTA.

Hoc eodem anno (ſequenti ſcilicèt ab eo[a] qui Gentilium deorum reſponſis, fatalis prædictus erat, vt Chriſtiana religio penitùs exciſa deficeret) Dei prouidentiâ factum eſt, vt deorum templorum, & in eis conſiſtentium idolorum, facta fuerit vbique demolitio; contrà verò Chriſtianæ religionis res magnâ creuerint acceſſione. Quod quidem tum alibi, tum maximè Carthagine in Africâ Gaudentium & Iouium Honorij Imp. Comites, decimoquarto Calendas Aprilis huius Manlij Theodori Conſulatûs præſtitiſſe, diſertis verbis S. Auguſtinus[x] affirmat. Ceterùm cùm de templis diruendis manâſſent ab Imperatoribus edicta, populúſque Chriſtianus conferto agmine impetum faceret in excelſa & auguſta quæque eiuſmodi ædificia, non ſine vrbium (vt videbatur) immensâ deformitate; placuit, Honorio poſterioribus

a Vide ſuper. num. IV.
x Aug. 18. de ciuit. 54.

huius

Digitized by Google

y l. 15. 17. 18. C. Th. de pagan. l. 3. & 4. C. Iuſtin. eo.
z l. 16. C. Th. eo.

huius ipſius anni reſcriptis y iubere, vt vbique populus à diruendis publicis ædificiis abſtineret; itemque vt ſpectacula minimè haberi prohiberentur, quæ tamen eſſent ab omni ſacrificio & Gentilitiâ ſuperſtitione pura. Sed & Arcadius in Oriente reſcripſit z, vt illa templa idolorum diruerentur quæ eſſent in agris. Quæ verò in vrbibus, licèt ab eorum demolitione vetiti fuerint Chriſtiani, iiſdem tamen potiri conceſſum eſt, diruptiſque idolis eadem vſui veræ religionis vendicare.

X. CÆLESTIS TEMPLVM MVTATVM IN ECCL.
a Proſp. de prædict. l. 3. cap. 38.

Id enim inter alia, de ampliſſimo ſimul & magnificentiſſimo, atque celeberrimo nominatiſſimæ *Cæleſtis* Deæ Carthaginienſis templo contigiſſe; & in eo Aurelium Epiſcopum cathedram ſuam poſuiſſe, narrat S. Proſper a, qui tunc adoleſcens præſens extitit rei geſtæ. Magnâque planè Chriſti victoriâ factum eſt, vt vbi Cęleſtis idolum (quod ait Capitolinus in Pertinace) reddebat oracula, illic audiretur ab Epiſcopo prædicari Euangelium veritatis: ac leo ille Cæleſtis (ſiquidem hoc idolum leoni inſidens pingi & ſculpi conſueuerat) Epiſcopali throno ſuccumberet; quippe in Eccleſia moris eſſet, (vt innumera de his cernuntur exempla) ſedes Pontificum ſculptorum leonem tergis imponi; quo myſticum illud declararetur, ſuperbiam ſęculi aduerſariam Chriſti, dæmoniſque potentiam, Crucis virtute ſubactas. Cum verò etiam Luciani b, Apuleij c, Herodiani d, aliorumq; auctoritate conſtet, idem Cæleſtis deæ ſimulacrum non vnius tantùm, ſed diuerſorum, ac fermè præcipuorum totius Orbis numinum nomina continuiſſe, & quippiam ſibi ex omnibus vindicaſſe; ipſumque, vt ait ex noſtris S. Ambroſius e; à diuerſis populis pro diuerſitate nominis, non pro numinis varietate cultum fuiſſe: æquè apparet, in eius demolitione etiam alia omnia Gentilitæ ſuperſtitionis eſſe numina debellata. Immò, quod maioris fuit gloriæ CHRISTI, de illo tunc potentiſſimo triumphatum eſt dæmone, qui Salomonem f ſapientiſſimum omnium Regum viciſſet, Hebræumque Dei populum g ſub iugo duxiſſet impietatis: ipſa nimirum Aſtarthe, nuncupata Regina cæli, dea Sidoniorum; quam eamdem fuiſſe, quæ à Carthaginienſibus diceretur Virgo Cœleſtis, iidem Lucianus atque Herodianus, & ex noſtris Philaſtrius h teſtantur.

b Lucian. de dea Syr.
c Apul. de Aſin. lib. 11.
d Herod. lib. 5.
DE CVLTV CÆLESTIS DEÆ.
e Ambr. aduerſ. Symmach.
f 3. Reg. 11.
g Ierem. 7. & 44.
h Philaſtr. de hær. c. 16.

XI. GENTILES AFRICAN. INSVRGVNT IN CHRISTIAN. PRO SVIS DIIS.
i. Auguſt. ep. 201. 267.

Accidit autem tunc temporis illud lugubre in eadem Africa, vt in Colonia Suffectana Gentiles ſimulacri ſui Herculis iacturam paſſi, aduerſus Chriſtianos arma corripientes, ex eis trucidauerint ſexaginta: iidemque Calamæ, in opprobrium promulgatarum in ipſorum deos legum, pariter aduerſus Chriſtianos inſurrexerint, Eccleſiam ſæpiùs lapidarint, & ædificiis Eccleſiaſticis ignem iniecerint. Quæ omnia conſtant ex Epiſtolis S. Auguſtini i ad eos ea de cauſa ſcriptis. Quænam autem aduerſus ea quæ reliqua eſſent ſigna idololatriæ, vbique locorum ſub Romano Imperio à Chriſtianis hoc anno geſta fuerint, ſcriptorum inopia ſilent. Illud verò ex eodem qui ſuprà Proſpero conſtat, templa deorum omnia cum ſuis adiacentibus ſpatiis, fuiſſe Eccleſiis ab Honorio collata. Tuncque planè accidit, vt cùm diſiectis quæ in aperto erant idololatriæ veſtigiis, ipſa penetralia ſecretoſque aditus Fideles curioſiùs perſcrutarentur; detecta quoque fuerit impoſtura effictis draconis in ſpecu latentis, de quo alia occaſione ex eodem Proſpero dictum eſt ſuperiùs k. Reſerata tunc pariter ſunt Romæ Apollinis Palatini abſconſa, repertique libri Sibyllini, in quibus crederentur fatalia Vrbis ineſſe præſcripta: quos à Stilicone in opus incumbente ſuccenſos fuiſſe, tradit, lugetque Gentilis poëta eius temporis ſcriptor, Rutilius l Numantianus.

k An. 315. num. IX.
CARMINA SIBYL. COMBVSTA.
l Rutil. Itiner. lib. 2.

XII.
m l. 14. C. Th. de Iuda.
IVDÆORVM COLLECTAS VETAT HONORIVS.

Sed & qui Gentiles hoc anno exagitauit Honorius, idem quoque Iudæos m, collectis ſuis & exactionibus totum ferè Imperium depaſcentes repreſſit, iubens vt quicquid ab ipſorum Apoſtolis collectum eſſet, ad Imperatoris ærarium deferretur. Dicebantur enim *Apoſtoli* Iudæorum, qui ipſorum *Patriarchis* aſſidebant tamquam conſultores, & ad ipſos referebant ea quæ ſunt in Lege; à quibus & mitti certis temporibus ſolebant in prouincias vbi Iudæi habitarent, tum ad Synagogas inſpiciendas, & mores componendos, tum ad exigendum ab eis aurum & argentum decimarum ac primitiarum nomine, & ipſis Patriarchis deferendum: vt conſtat ex S. Epiphanio n, & prædicta Honorij lege, qua eiuſmodi (vt vocat) prædationis functionem omninò prohibuit. Meminit quoque S. Hieronymus o eiuſdem præſcriptæ à Iudæis conſuetudinis, vt ipſorum doctores Synagogarum & totius Orbis fouerentur miniſteriis. Vetus autem ea querela in Iudæos, etiam ante Chriſti aduentum, qui cùm vbique terrarum diſperſi eſſent, ſicut ipſi ſuis Primatibus aurum vectigale pendere cogebantur, ita iidem ab earum prouinciarum hominibus in quibus agebant, mille inuentis modis pecunias corradebant; fiebatque vt vniuerſi propemodùm Imperio ſubditi in Iudæorum ærarium æs conferrent: prout hæc in illos Cicero exaggerat in oratione pro L. Flacco, qui iuſſus erat cauſam dicere, quòd vetuiſſet Iudæos collectam in Aſia pecuniam deferre Ieroſolymam. Ad quæ etiam ſpectare videtur recens huius temporis querela Rutilij p, optantis nunquam Iudæos deuictos fuiſſe à Tito, quòd victores ſuos ea gens victa premeret. Ceterùm quòd hoc anno eis Honorius ademptum voluit, paulò pòſt reſtituendum q putauit. Extat tamen de eadem re Theodoſij Iunioris reſcriptum r, quo pariter ſibi vendicat quæ ipſorum Patriarchæ ab eiſdem exigere conſueuerant.

n Epiph. hær. 30. Egit verò de his fuſius Bar. Tom. III. an. 327. num. XVIII.
o Hier. aduerſ. Vigilant. in fin.
IVDÆI VBIQ. INFESTI.
p Rutil. Itiner. lib. 1.
q l. 17. C. Th. de Iuda.
r l. vlt. eo.

XIII.
ſ l. 35. C. Th. de hæreſ.
t l. 34. C. Th. de Epiſc. & Cler.
HONOR. ECCLESIAE PRIVILEGIA FIRMAT.

Hoc item eodem anno, idem Honorius Imp. Manichæos ſ ſordibus ſuis Eccleſiam Africanam inficientes, nouis edictis compreſſit. Sed & Eccleſiæ priuilegia firmauit t; occaſione legationis ad ipſum miſſæ à CONCILIO *Carthaginienſi*, hoc anno, nimirùm P. C. Honorij quartùm, & Eutychiani, quinto Calendas Maij celebrato; quâ petierunt, ab eo ſanciri legem de non extrahendis ad Eccleſiam confugientibus: cùm videlicèt Marcezil (vt vidimus anno ſuperiori) eam immunitatem Eccleſiaſticam violaſſet.

IESV CHRISTI
AN. 400.
ANNASTASII
AN. 3.
ARCADII HONORII } AN. 6.

I.

a Ap. Mombrit.

ANAVNANSIVM MARTYRVM PASSIO.

ANNO Chriſti quadringenteſimo, Conſulatum inierunt Stilico & Aurelianus. Cuius quidem Stiliconis Conſulatu conſignata inuenimus Acta *a* ſanctorum Martyrum *Anaunenſium, Siſinnij, Martyrij, & Alexandri*; quorum primus genere Cappadox Diaconus erat, Martyrius Lector, Alexander Oſtiarius: qui quidem progreſſi vt Gentiliū ruſticis vallis Anauniæ prope Tridentinam ciuitatem fidem prædicarent, erecta ibi Eccleſia, cùm eos ab impietate abducere conarentur, ab iiſdem interfecti ſunt ac combuſti quarto Calendas Iunij, tempore Luſtrationis ſegetum, quæ *Ambarualia b*, quaſi ab ambiendo arua, maiores dicere conſueuerant. Meminerunt horum Martyrum, eorumdemque Reliquiarum tranſlationis Mediolanum & in alias Eccleſias, nec non miraculorum ad illas editorum, Paulinus *c*, Gaudentius *d*, Auguſtinus *e*, & alij: extatque *f* de illorum agone epiſtola Vigilij Epiſcopi Tridentini ad Simplicianum Mediolanenſem. Porrò diuinam mox impij ruſtici ſenſere vindictam; cùm atra nube ad terram vſque cœlo contecto, vibrantibus hinc inde fulminibus contenriti, ſe primùm in ſanguinem innoxium peccaſſe cognouere. Miſſis verò à prouinciæ Præſide militibus, tenti ſunt omnes; iamque ſupplicio damnandi, intercedentibus apud Honorium Imp. Epiſcopis, liberati ſunt: quod docet idem Auguſtinus. Denique effecit tandem SS. Martyrum ſanguis, quem dæmones exhorreſcebant, vt aliquo intercedente temporis ſpatio, idololatria ex ea regione penitùs extincta fuerit; eorumdemque Memoriæ ibidem erectæ, frequenti Fidelium cœtu frequentarentur.

b Ex. Feſt. ad Macrob. l. 3. cap. 5.

c Paulin. in Vit. Ambr. in fin.
d Gaud. tract. de Conc. ſanct. dedic.
e Aug. ep. 158.
f Ap. Sur. 29. May.

II.

DE VIGILIO TRIDENT. EPISC. ET MARTYRE.

At de *Vigilio* Tridentino Epiſcopo, eodemque martyre, vt dicamus, & ratio temporis & neceſſitas poſtulat argumenti. Nam Vſuardus (cuius ex veteribus monumentis, & antiquioribus Martyrologiis, facta in dies ſingulos Sanctorum collectio, haud mediocris auctoritatis eſt) de eodem S. Vigilio, ſexto Calendas Iulij habet, eum apud Tridentinam vrbem ſub Stilicone Conſule pro CHRISTI nomine magno imbre lapidum percuſſum, martyrium impleſſe. Addit verò Cutterius in Vita eius, id accidiſſe ab iiſdem ruſticis, cùm ipſe Vigilius poſt trium dictorum Martyrum trophæa, ad comminuendum eorumdem Gentilium idolum eò perrexiſſet. Quæ quidem ſi referas ad primum Stiliconis Conſulatum; vtique nondum menſe exacto à nece Martyrum, dicendum eſſet ipſius Vigilij martyrium contigiſſe. Si verò ad ſecundum, poſt annos quinq; id factum oportuit. Vt vt ſit, redargui quidem huiuſmodi auctoritate certum eſt, tum eiuſdem Cutterij, tum aliorum ſententiam, qui dixerunt martyrium Vigilij Tridentini Epiſcopi contigiſſe poſt annum ferme centeſimum ab hoc tempore, nempe ſub Anaſtaſio Imperatore; ea quidem perſuaſione adducti, quòd eum exiſtimauerunt vnum eumdemque eſſe cum illo qui aduerſus Eutychen hæreſiarcham ſcripſit. Vnde & alia quædam de eo ſcripſere *g*, corruptis eius Actis, ne quid eſſe poſſet impedimento quò minùs eam ſuam opinionem aſtruerent. Cùm tamen nihil obſtet, quin duo dicantur fuiſſe Vigilij Tridentini Epiſcopi, quorum alter his diebus martyr obierit, alter poſt centum annos inter Scriptores Eccleſiaſticos celebris extiterit: & alioqui ſciamus, huius centenarij ſpatio plures alios memoria celebres vixiſſe Vigilios.

DE VIGIL. SCRIPTORE ECCL.

g Vita Vigil. ante eius opera, Tom. V. Bibl. S. & ap. Sur. Tom. 7. & Gelaſ. in Not.

[Libros quinque aduerſus Eutychen, qui circumferuntur nomine Vigilij Tridentini, eſſe *Vigilij* Epiſcopi Africani, qui eos ſcripſit Conſtantinopoli in defenſionem Leonis PP. aduerſus Eutychianos Iuſtiniano imperante, adnotauit Theodulphus Epiſcopus Aurelianenſis in Collectaneis de proceſſione Spiritus ſancti ad Ludouicum Pium Imp. Quod nos primùm docuit eruditiſſimus Iac. Sirmundus.]

III.

CONCIL. TOLET. I.

Hoc eodem anno *h* ſub Stiliconis Conſulatu, Æra quadringenteſima trigeſima octaua, menſe Septembri, celebratum eſt *Primum* CONCILIVM TOLATANVM decem & nouem Epiſcoporum, præſidente Patrono. In quo, præter profeſſiones *i* Hiſpaniæ Epiſcoporum, qui partem Priſcilliani ſectati palinodiam modò recantarunt, & de illis definitionem Synodi ſanciti reperiuntur viginti canones ad rectè componendam Eccleſiaſticam diſciplinam, qui autem in appendice habetur canon vigeſimus primus, pertinere cognoſcitur ad tempora S. Leonis Papæ. Quod verò in decimo ſeptimo ponitur *de Concubina*, intellige ſecundùm ea quæ S. Auguſtinus habet libro de Bono coniugali capite quinto. Porrò qui eidē Concilio reperitur ſubſcriptus cum aliis Epiſcopus *Olympius*, licèt cuius Eccleſiæ Epiſcopus fuerit non dicatur, ſicut alij ibidem nominati Antiſtites; fuit tamen celebris fama & clarus inter Scriptores Eccleſiaſticos. De Olympio enim Epiſcopo his temporibus in Hiſpania florente, agit Gennadius *k* recenſens eius librū Fidei aduerſus Manichæos: citatque ſæpè magno præconio aduerſus Pelagianos eiuſdem ſcripta S. Auguſtinus *l*.

h [Egit de hoc Concilio Baron. an. 405 ſub ſecundo Stiliconis Conſulatu: ſed poſteà monuit, referēdum eſſe in hunc Chriſti annum, primumque eiuſdem Stiliconis Conſulatum.]
i Rec. Baron. ibid. ex Biblioth. reg. S. Laurentij.

OLYMP. INSIGNIS EPISCOP.

k Gennad. de vir. illuſtr. cap. 24.
l Aug. cont. Iulian. lib. 1. c. 3. & 7. l. 2. c. 10. l. 3. cap. 17.

IV.

COARGVVNTVR ERRORES DE CONCILIIS TOLETANIS.

Quod autem Ambroſius Morales & Ioannes Mariana viri eruditi, & de Eccleſiaſticis antiquitatibus rerum Hiſpanicarū optimè meriti, Concilium hoc Primum Toletanum, quod ſub Anaſtaſio Papa habitum confitentur, volunt idem eſſe cum eo, ad quod extat Innocentij Romani Pontificis epiſtola *m*, eamdemque datam in ipſo eius Pontificatus ingreſſu cùm Anaſtaſio ſucceſſit; haud in eo poſſumus eis aſſentiri. Nam cùm certa teſtificatione maiorum, & ex rerum geſtarum neceſſaria deducta temporis ratione inferiùs demonſtraturi ſimus, Anaſtaſium non iſto ſui Pontificatus anno tertio (vt ipſi cū aliis volunt) diem obiiſſe, ſed ad quintum perueniſſe, ſuffectumq; in eius locum Innocentium anno Domini quadringenteſimo ſecundo: quæ ratio patitur, vt vnum idemq; dicamus eſſe Concilium Toletanum, quod anno tertio Anaſtaſij celebratum eſt, cum eo ad quod Innocentius decretalem dedit epiſtolam? Cùm & prætereà ex ipſo eiuſdem Innocentij epiſtolæ exordio planè appareat, nō ſtatim vt ipſe ſubrogatus eſt in locum Anaſtaſij, ſed cùm plures iam ſediſſet annos, eam ab ipſo eſſe cōſcriptam. Neque eſt inſuper quod dici poſſit, Concilium ſub Innocē-

m Innoc. ep. 24. tom. 1. Concil. & ep. 13. tom. 1. Epiſt. Rom. Pont.

tio

Google

tin idem eſſe cum illo ſub Anaſtaſio celebrato, ex eo quòd in ipſo quoque de perperàm factis ordinationibus actum ſit: Nam & longè ante Primum Toletanum, de iiſdem tractatum eſt à Siricio Papâ in literis ad Himerium Tarraconenſem Epiſcopum. Diù enim multúmque eiuſmodi in ſacris ordinibus corruptio diſciplinæ, eagitauit Hiſpaniarum Eccleſias; adeò vt in ſchiſma vlcus eruperit. Porrò Innocentius eaſdem ordinationes hactenùs factas tolerandas eſſe putauit, ne grauiorem pati Eccleſia Hiſpaniæ ſciſſuram cogeretur. Sed nihilominùs irritam reddidit ſententiam illam, quâ dicebatur, coniugium ante baptiſmum initum ſic per baptiſmum obliterari, vt ducens aliam poſt baptiſmum, bigamus minimè efficeretur. Quod ſenſit aliquando S. Hieronymus *n*, ſed poſteà excuſauit *o*. At hæc modò ſatis de duabus inter ſe inuicem diſtinctis Synodis Toletanis, ſub Anaſtaſio & Innocentio Romanis Pontificibus celebratis.

BIGAMIA CONSTITVITVR EX CONIVGIO ANTE BAPTISMVM.

n Hier. ep. 83. ad Ocean.

o Id. Apol. 1. contr. Ruff. lib. 1. in fin.

V.

Iam quod ad res ſpectat Origeniſtarum in Occidente; hoc ipſo anno (ſequenti ſcilicèt poſt Synodum Alexandrinam, in quâ eoſdem à Theophilo eius ciuitatis Epiſcopo damnatos diximus) cùm iam pluribus ac manifeſtis probationibus, & potiſſimùm S. Hieronymi ſcriptis Romam miſſis, Origenis commentarij περὶ ἀρχῶν errores ſinguli cunctis innotuiſſent: Anaſtaſius Papa, vir (vt eum vocat idem Hieronymus *p* de his agens) ditiſſimæ paupertatis, & Apoſtolicæ ſolicitudinis, ſtatim noxium percuſſit caput, & ſibilantis hydræ ora compeſcuit, dum Apoſtolicâ auctoritate earundem Origenis hæreſeon damnationem promulgauit. Docet hoc idem S. Hieronymus *q* epiſtolâ hoc ipſo anno ad Pammachium atque Marcellam data. Cuius etiam aduerſus *r* Ruffinum agentis teſtificatione conſtat, ea de re conſcriptas eſſe per Orbem Catholicum ab Anaſtaſio literas; iiſque factum eſſe, vt collectis vbique à præcipuarum Eccleſiarum Epiſcopis tam in Oriente quàm in Occidente Synodis, atque inter alios à Venerio (qui S. Simpliciano nuper defuncto ſucceſſerat) *Mediolani*, & à Chromatio *Aquileiæ*; ipſorum omnium ſententia Origenes denuntiatus fuerit hæreticus: ac denique ſanctionem Imperatorum de ſectatoribus eius pellendis, ſecutam eſſe Epiſcoporum iudicium. Quid autem peculiariter actum ſit in Ruffinum, qui has Romam merces inuexerat, dicetur anno ſequenti. Iam verò ad res Orientales ſe oratio conferat.

p Id ep. 8. ad Demetr.

ANAST. PP. DAMNAT ORIGEN. ERRORES.

q Id ep. 78.

r Id. Apol. 1. & 2.

DAMNATVS VBIQVE ORIGENES.

VI.

GAINAS RVRSVM VRGET IMP.

Truculentus barbarus, ſceleſtiſſimúſque proditor *Gainas*, haud exatiatus ſanguine totius fermè Minoris Aſiæ, nec placatus Eutropij Conſulis nece; fretus Tribigildi & Gothorum copiis, iuratæque pacis nullam ducens penitùs rationem, Chalcedonem veniens, contumelioſo animo imperare aggreditur Imperatori, nouáſque ac duriores pacis conditiones præſcribit. Namque imprimis poſtulauit, vt Arcadius ipſe eum conueniret: cúmque in hoc etiam Imperator aſſenſus eſſet, tunc petit Aureliani præſentis anni Conſulis, ac Saturnini viri Conſularis, nec non Ioannis qui erat Arcadio à ſecretis capita ſibi dari. Cui pariter nimis licèt tyrannico poſtulato acquieſcens Imperator, eoſdem viros, libenti & ipſos ſe animo pro ſalute Reipub. deuouentes, barbaro tradidit: qui eis gladium admouens, eatenùs tamen vt cutem tantummodò ſtringeret, iſtis habuit exilium eiſdem irrogare. Habet hæc Zoſimus *ſ*: cui concordant Socrates *t* & Sozomenus *u*, niſi quòd viros illos nihil mali à Gaina paſſos affirmant, ſed refelluntur etiam Chryſoſtomi auctoritate, qui eque illos exilio mulctatos aſſerit oratione ea de re habita.

ſ Zoſ. lib. 5.

t Socr. lib. 6. c. 6.

u Soz. lib. 8. cap. 4.

VII.

CHRYSOSTOMVS RESISTIT.

Iurata verò rurſum poſt hæc pace, permiſſus Conſtantinopolim accedere barbarus, audens & maiora, Eccleſiam ſibi Arianiſque ſuis in eadem ciuitate dari poſtulauit. Sed cùm ea de re Arcadius Chryſoſtomum Epiſcopum conſuluiſſet; iſte non ſolùm id fieri debere negauit, ac ſatius Imperatori eſſe Imperio cedere, quàm domum Dei prodere inculcauit; ſed etiam præſente ipſo Imperatore cum Gaina congreſſus, eidémque beneficia ab Arcadij patre Theodoſio accepta exprobrans, atque aliis vtens efficaciſſimis rationibus, ipſum penitus coëgit à cœptis deſiſtere; ſicut rem geſtam narrant pluribus Theodoretus *x* & Sozomenus *y*. His porrò magis exacerbatus perfidus barbarus; incendium Palatij Imperatorij, vrbíſque expilationem atq; ſubuerſionem meditatus eſt. Quo tempore, has inſidias portendens cometes maximus ſupra ciuitatem apparuit, ad ipſam vſque terram fermè pertingens, qualis anteà nuſquam viſus eſſet. Cùm verò qui noctu milites à Gaina miſſi erant ad incendendum Palatium, videre ſibi viſi eſſent multitudinem armatorum vaſtis corporibus formidabilium; idque ipſum aliis ſequenti nocte miſſis, ipſique etiam poſtremò Gainæ accidiſſet: tum ille ratus Imperatorem nouum exercitum in vrbem introduxiſſe, (ceterùm hos Angelos cuſtodes vrbis fuiſſe, cùm præter milites Prætorianos nullos alios tunc ciuitas contineret, cunctis redditum exploratum fuit) ſimulans ſe à dæmone vexari, relicta in vrbe maxima barbarorum parte, ipſe vrbem egreſſus eſt, quaſi oraturus ad Eccleſiam S. Ioannis Baptiſtæ in Hebdomo. Hæc quidem ita Sozomenus, & Socrates. At decedendi ab vrbe Gainæ illud conſilium fuiſſe Zoſimus tradit, vt Romanos milites, quibus ipſe recèns ab Imperatore Præfectus confirmatus fuerat, inde abduceret, atque per diuerſa loca diſpergeret, ne vrbi à barbaris inuadendæ præſidio eſſent.

x Theod. lib. 5 c. 32.

y Soz. d. c. 4.

VRBS CONSTANTINOP. DIVINITVS CONSERVATA.

VIII.

GAINAS SVPERATVR, ET OCCIDITVR.

Verùm vt rem contraham coniuratione detecta, Gainas ab Imperatore hoſtis Reipublicæ declaratus eſt; omnéſque Gothi qui in vrbe relicti ad Eccleſiam Gothorum dictam confugerant, furore militum & populi vnà cum ipſa Eccleſia ſuccenſi ſunt: ipſéque Gainas in Orientem pergens, poſt acceptas terra mariq; ab exercitibus Imperatoris varias clades, quibus etiam nonnumquam diuina acceſſerent miracula; tandem vnà cum ſuis interemptus eſt. Deſcripſerunt hæc pluribus iidem Socrates atque Sozomenus; adſtipulantibus, quos citat Socrates, Euſebio Scholaſtico & Ammonio, qui eam hiſtoriam carmine conſcripſerunt: ex quibus emendes quæ à Zoſimo eiſdem haud congruentia narrantur; qui & inſuper, vtpotè ethnicus, tanta à Deo præſtita beneficia, diis Gentium tulit accepta. Scribit verò etiam Theodoretus *z*, tunc cùm Gainas infeſto exercitu oppida Thraciæ peruaderet, omnia cæde atque incendio miſcens; ad eiuſmodi auertendam populorum cladem, legatum miſſum fuiſſe S. Ioannem Chryſoſtomum, ipſúmque à Gaina maximo honore

z Theod. l. 5. cap. 33.

ſuſceptum. Portò iſthæc omnia geſta eſſe hoc ipſo Stiliconis & Aureliani Conſulatu, prædicti auctores tradunt: quæ Marcellinus ſuperiori anno confuſè poſuit; niſi quòd mortem Gainæ in ſequentem retulit, cùm caput eius miſſum eſt Conſtantinopolim.

IX. MONACHI ORIGENISTÆ VENIVNT CONSTANTINOP.

a Ap. Hier. ep. 67.

b Socr. lib. 6. cap. 7.

c Soz. lib. 8. c. 12.

Contigit hoc quoque anno, monachos illos Origeniſtas, quos à Theophilo Alexandrino ex Nitriæ Ægypti monaſteriis pulſos vidimus, rurſùm Palæſtina, quò abierant, eiectos, perueniſſe Conſtantinopolim. Quinam autem ij fuerint, idem Theophilus ad S. Epiphanium ſcribens *a*, antesignanorum nomina referat, nempè *Ammonium, Euſebium* & *Euthymium*. His verò Socrates *b* & Sozomenus *c* addunt *Dioſcorum*, eóſque omnes fratres fuiſſe aſſerunt, ac dictos cognomine *Longos*. Addunt inſuper & *Iſidorum* illum, cuius nomine Theophilus ordinationi Chryſoſtomi obſtiterat: eundémque cauſam extitiſſe ſimultatum, quæ inter Theophilum & monachos ortæ ſunt; nempè quòd iſti defenſionem ſuſcepiſſent Iſidori, quem Theophilus iniuſtè admodùm Eccleſiâ expuliſſet. Ita quidem prædicti auctores. Sed quòd ipſi erga iſtos Origeniſtas procliuiores ſeſe eſſe declararent; equidem illa ab aliquo Origeniſtarum, vel alio Theophili aduerſario, ab eis accepta eſſe, facilè poſſumus intelligere: atque inter alia, dum ipſum Theophilum Antropomorphitarum hæreſis defenſorem aſtruunt; quem rectæ in omnibus doctrinæ adhæſiſſe conſtat, egregiáque eruditione excelluiſſe; immò & inſectarum eſſe Anthropomorphitas, Caſſianus, *d* & Gennadius *e* affirmant. Verùm meminiſſe debemus quod ſuperiùs dictum eſt, peculiare imprimis fuiſſe Origeniſtis, impingere Catholicis hæreſim Anthropomorphitarum; (quam & S. Epiphanio quòd Origeniſtas inſectaretur, ab Ioanne Ieroſolymitano fauente tùc Origeniſtis, obiectam vidimus; (ex eo vtique, quòd eùm ipſi eò dementię perueniſſent, vt nec corporibus noſtris poſt reſurrectionem membra tribuerent, ſed transformanda illa in lucidos aëreos globos, ea Platonis ſententiâ ab Origine acceptâ aſſererent: ſi Orthodoxi diuinæ Scripturæ auctoritate, inſtar Chriſti reſurgentis, in reſurrectionem ſingulis corporis membra ſingula fore dicerent; illi non aſtutâ tergiuerſatione dicerent, ea eſſe intelligenda ſicuti cetera eiuſdem diuinæ Scripturę loca, quibus Deo per alluſionem membra tribuuntur; qui verò diuerſa ſentirent, eoſdem craſſioris Mineruæ homines ac rudes ridebant; atque etiam *Piloſiotas* appellabant, quaſi non membra tantùm, ſed & pilos tribuerent corporibus reſuſcitatis. At hæc Hieronymus in epiſtolis *f* ad Pammachium ſcriptis aduerſus Ioannem Ieroſolymitanum, & Origenis errores, pluribus confutauit.

d Caſſ. collat. 2.

e Gennad. de vir. ill. c. 33.

ANTHROPOMORPHIT. HÆRESIS AB ORIGENISTIS IMPINGITVR CATHOLICIS.

f Hier. ep. 61. 65. Et vide ſup. 353. II. vbi etiam de Piloſiotis

X. FALSÆ ORIGENIST. CAVSATIONES ADVERSVS THEOPHIL. ALEX.

Ex eâdem autem Origeniſtarum officina deprompta fuère commẽta illa, quæ iidem Socrates & Sozomenus referunt de cauſa indignationis Theophili in Iſidorum, ac fratres Longos, alióſque Ægypti monachos. Namque hos ſtudentes erroribus Origenis, indignationẽ Theophili meruiſſe; neque illos (quod iſti auctores dicunt) fraudulenter vocatos ab ipſo eſſe Alexandriam ad pacem; ſed poſt ipſorum damnationem in Synodo factam, quæſitos in eremo fugatos fuiſſe, non ab Ægypto tantùm, ſed & è Palæſtina; auctoritate S. Hieronymi, Poſthumiani, & aliorum quos antehàc citauimus, indubitatum habetur. Quomodo verò Iſidorus Alexandrinus fuerit Origeniſtarum anteſignanus, dictum eſt ſuperiùs: vt non mireris, ſi quem adeo charum Theophilus habuerat, eundem ipſe Origeniſtarum acerrimus oppugnator, Origeniſtam detectum, vnà cum aliis eiecerit. Portò iidem monachi Longi, quòd ſcirent Theophilum per ſe, ſuóſque familiares Epiſcopos, & inter alios Epiphanium, tum ad alias diuerſas prouincias, tum Conſtantinopolim miſiſſe Legatos vnà cum epiſtolis, quibus ipſorum damnatio in Synodis Epiſcoporum tam Alexandriæ quàm in Cypro ſignificabatur eſſe decreta; antevertere conati eos, Conſtantinopolim ad Imperatorem, ceterorum more hæreticorum, à iudicio Epiſcoporum ad ſæculare tribunal recurrentes (vnà cum aliis plurimis eiuſdem farinæ monachis) nauigarunt, cum quibus etiam Iſidorum fuiſſe, Socrates & Sozomenus dicunt, ſed refelluntur auctoritate literarum, quas Theophilus ad Epiphanium ſcripſit. Eadem autem fermè quę a Sozomeno & Socrate, & alia eiuſmodi, inuenies etiam à Palladio Epiſcopo Helenopoleos, & ipſo iamdudùm (vt vidimus) Origeniſta, eſſe cõſcripta: qui tam in ſuis Lauſiacis, quàm in Dialogo de Vita Chryſoſtomi, (ſi forrè is ipſe *ff* eſt, qui in eo interloquitur cum Theodoro S. R. E. diacono) totus eſt in laude Iſidori, ac conſodalium monachorum, adeò vt etiam miracula eidem falsò tribuerit.

ff [Habet enim rationem de his dubitandi Baronius. Tom. IV. an. 388. num. vlt. cui & aliæ poſſent addi, ac præcipuè ex accuratâ vtriuſque ſcripti lectione.]

XI. CHRYS. QVO MODO SE GESSERIT IN EA CAVSA.

Cùm autem res hactenùs geſta fuerit inter Catholicos & Origeniſtas, poſthàc verò pro ipſis, licèt non cum ipſis, ſtetiſſe compertum ſit ſanctiſſimum virum Ioannem Chryſoſtomum Conſtantinopolitanum Epiſcopum: mutata iam rerum facie, oratio ipſa in aliud argumentum ſe transferat opus eſt, quo ſanctorum aduerſus ſanctos (quod pro monſtro habitum) dira conflictatio deſcribenda eſt. Qui tamen haud ideò dicendi ſunt ab inſita probitate excidiſſe; quippe qui falſis ſubreptionibus decepti, ad ea quæ egerunt recto ſinceróque mentis delati ſunt intuitu. Cùm igitur prædicti monachi Conſtantinopolim perueniſſent, idem ſanctorum virorum formâ ſibi ſuperinductâ, procumbentes ad genua Chryſoſtomi, rogarunt vt opem ferret calumniam paſſis à Theophilo; conteſtantes quòd ſi & ab ipſo deſpicerentur, recurrendum eſſet ad Imperatorem: nihil verò aliud ſe petere, quàm vt ſibi qui per omnia innocentes eſſent, permitteretur pacificè in Ægypto commorari. Quibus auditis Chryſoſtomus, ratus facilè ipſos in gratiam Theophili redire poſſe, libenter hanc curam ſuſcipiens, illis intereà manſiones in quadam Eccleſia tribuit, non tamen victum ſuppeditauit, quem ipſi tum ex labore manuum ſuarum, tum ex liberalitate Olympiadis potentis viduæ, Eccleſiæ Conſtantinopolitanę diaconiſſæ (exiſtimantis videlicèt illos probos eſſe viros) ſuſceperunt. Hęc quidem ex narratione Palladij *g*. Ceterum peregrina tantùm communione eos à Chryſoſtomo dignatos eſſe, qua ſacrarum ſolummodò precum communicatio, non autem vſus ſacramentorum impertitur; Sozomenus *h* eſt auctor. Vigebat namque illa vetus in Eccleſia conſuetudo, (de qua alias) vt peregrinis ſe Chriſtianos profitentibus, in iis quę ſunt naturæ & hoſpitalitatis exhiberetur humanitas: iidémque ad communes duntaxat Eccleſiæ pre-

g Ap. Pallad. in dialog. de Vit. Ioan. Chryſ.

h Soz. lib. 5. c. 13.

DE PEREGRINA COMMV-

ces

…CATIONE *De qua etiam egit. Baron. an. 407. num. XL.*

…ces admitterentur; nequaquàm verò ad ſacramentorum participationem, niſi cùm ſe eſſe Catholicos, fidei certâ Formatiſque literis docuiſſent. Cuius quidem Peregrinæ communicationis habes ſymbola expreſſa in epiſtolâ Syneſij Epiſcopi Ptolemaidis ad prædictum Theophilum, cùm eum conſuluit de Alexandro Epiſcopo Baſianopolis partis Chryſoſtomi, à ſe recepto. Ceterùm nec peregrinâ quidem communione dicti monachi dignandi fuiſſent, ſi literæ ſcriptæ è Concilio Alexandrino de eorumdem damnatione, Conſtantinopolim iam antè perueniſſent.

XII. CAVSA THEOPHILI ET CHRYSOSTOMI DE ORIGENISTIS.

Subdit verò Palladius, eodem tempore quoſdam Theophili clericos Conſtantinopoli extitiſſe, qui & ipſi teſtimonium apud Ioannem monachis perhibuerint de iniuriâ à Theophilo eis illatâ; rogârint tamen eumdem ab illorum aliquandiù communione abſtinere; ne Theophilum contriſtaret. Verùm hæc ab eo calumnioſè prolata eſſe, ſatis conſtat ex iis quæ de hâc cauſâ dicta ſunt ſuperiùs; aut certè aſſerendum, legatos Theophili ad hoc miſſos vt excommunicati Origeniſtæ vndique pellerentur, præuaricatores extitiſſe mandati. Pergens porrò Palladius, ait Chryſoſtomum per literas rogâſſe Theophilum, vt eoſdem monachos in gratiam reciperet; Theophilum autem miſiſſe rurſùm aduerſus eos Conſtantinopolim varias atque atroces accuſationes; ſed & ipſos pariter monachos eidem Chryſoſtomo libellos contra Theophili tyrannidem porrexiſſe; cúmque Chryſoſtomus de his rurſùm monuiſſet Theophilum, hunc reſcripſiſſe haud eſſe Ioannis cognoſcere de cauſâ ipſius Theophili, prohibentibus Nicæni Concilij canonibus Epiſcoporum iudicare cauſam extra terminos ſuos. Iſta ex Palladio: quæ verò poſt hæc ſecuta ſunt, dicentur ſuis locis. Interim ex prædictis videas, iuſtæ cauſæ Theophilum fauiſſe, cui in expellendis Origeniſtis totus fermè Oriens & Occidens conſentiret: Chryſoſtomum autem deceptum à Monachis, negantibus ſe hæreticos eſſe, priuatáſque prætexentibus Theophili inimicitias, operæ pretium facturum exiſtimâſſe ſi inter eos ſequeſter accederet, ne maius inde in detrimentum Eccleſiæ ſchiſma naſceretur.

XIII. CAVSA ASIAN. EPISCOPORVM.

Hoc item anno (vt ex eiuſdem Palladij, qui præſens extitit, ſupputatione colligitur) idem Ioannes Chryſoſtomus Epheſum migrauit, vt res Eccleſiæ Aſianæ malè diſpoſitas cõponeret. Cùm enim ipſe iam anno ſuperiori, nempè (vt idẽ auctor ait) *Decimatertia Diſtributione* (hoc enim etiam nomine Indictio dicta reperitur) collectâ *Conſtantinopoli* Synodo viginti duorum Epiſcoporum, tam ex Aſiâ, quàm aliis prouinciis, libellos accuſationum aduerſus Antoninum Epiſcopum Epheſinum Synodo præſentem ſuſcepiſſet ab Euſebio Valentiniopolitano Epiſcopo; quibus inter alia quæ ibi recenſentur accuſationum capita, Antoninus inſimulabatur, quòd cùm vxori propriæ abrenuntiâſſet, rurſùs ei congreſſus eſſet, (vnde & certior fias eorum quæ ſuperiùs inculcata ſunt, etiam in Orientali Eccleſiâ coniugatos electos Epiſcopos nonniſi vxore dimiſſâ ordinari ſolitos, nec ampliùs eâ vti:) & quòd ordinationes Epiſcoporum vendere conſueuiſſet pro modo redituum: cúmque delegati à Synodo Epiſcopi duo cauſæ cognitores miſſi in Aſiam, ob colluſionem partium nihil operari potuiſſent; ſed tantùm Euſebium accuſatorem, teſtes in Antoninum producere negligentem, excommunicatum denuntiâſſent, ſiue vt deſertorem, ſiue detractorem; atque inter hæc Antoninus ipſe diem obiiſſet: his, inquam iam anteà geſtis, demùm præſenti anno idem Chryſoſtomus rogatus ab Aſianis periclitanti Eccleſiæ ſuccurrere, licèt malâ corporis valetudine tentus, ſæuientéque hyeme, pertexit Epheſum.

XIV. SYNODVS EPHES. SVB CHRYSOS.

Vbi in Synodo ſeptuaginta Epiſcoporum tractatâ cauſâ ſimoniacorum Epiſcoporum, quos Antoninus pretio ordinâſſet; idem conuicti, ac crimen cõfitentes, depoſiti ſunt, ſubrogatis aliis, in locum eorum; facto tamen à Synodo decreto, vt ab Antonini hæredibus pretium eis quod dederant reſtitueretur. Hæc pluribus Palladius; qui ſex tantùm ponit Epiſcopos à Chryſoſtomo tunc exauctoratos; cùm tamen Sozomenus *i* tredecim numeret: à quo & Nicomedienſem Epiſcopum, *Gerontium* nomine, depoſitum aſſerit; qui olim clericus exiſtens Mediolanenſis Eccleſiæ, à S. Ambroſio magiæ conuictus, eiectus fuerat; ſed cùm medicinæ peritiſſimus eſſet, & eloquio præſtantiſſimus, Conſtantinopolim profectus, paulò pòſt aulicorum fauore Nicomedienſem ſedem obtinuerat; tantóque ciuium ſtudio & amore, ob plurima præſtita ab ipſo in eos beneficia, conſeruatus ac defenſus hactenùs fuerat, vt nec Ambroſij ad Nectariũ Conſtantinopolitanum Ioannis deceſſorem eâ de re ſcribentis ſollicitatione, nec ipſius Nectarij valuerit inde conatibus expelli. Ceterùm in locum Antonini defuncti ſubrogatum fuiſſe Heraclidem Cyprium, & in locum Gerontij depoſiti Panſophium, qui pædagogus fuerat Eudoxiæ Auguſtæ, teſtantur Socrates *k* & Sozomenus.

i Soz. lib. 8. c. 6.

k Socr. lib. 6. c. 10. Soz. vbi ſuprà.

XV. SEVERIANVS RES NOVAS MOLITVR ADVERSVS CHRYSOST.

Cùm verò inter hæc Ioannes Chryſoſtomus audiſſet, Seuerianum Gabalenſem in Syriâ Epiſcopum res nouas Conſtantinopoli moliri; factum eſt vt qui hactenùs detentus fuiſſet in Aſiâ; tum ob Epiſcoporum depoſitionem, tum ob *l* Nouatianos & Quartadecimanos hæreticos, quibus & multas ademit Eccleſias; Conſtantinopolim quantocyùs properauerit. Erat iſte *Seuerianus*, ſicut & *Antiochus* Epiſcopus Ptolemaidis Phœniciæ æmulus Ioannis eloquentiæ. Et quidem Antiochus, cùm prior Conſtantinopolim veniſſet, tantam in dicendo laudem conſecutus eſt, vt & ipſe *Chryſoſtomus*, hoc eſt, aurei oris homo à quibuſdam nominaretur; qui multis pecuniis collectis ad ſuam Eccleſiam reuertit. Ad eius verò imitationem Seuerianus poſteà veniens, tametſi aſperitatem linguæ Syrorum retineret, ſententiis tamen & Scripturarum teſtimoniis præſtantior habitus, beneuolúmque Ioannem Chryſoſtomum nactus, cùm frequenter in Eccleſia cõcionaretur, in admiratione & honore fuit: in tantum vt Ioannes in Aſiam proficiſcens, Eccleſiam illi Conſtantinopolitanam commendauerit. Sed cùm impenſius auditoribus gratificari, & populum verbis demulcere ſtuderet; certior ea de re Ioannes per Serapionem eiuſdem Eccleſiæ Archidiaconum redditus, eò (ſicut diximus) quamprimùm reuerti curauit. Narrant hæc Sozomenus *m* & Socrates. Ceterùm ſiue quòd Ioannes diſſimulandum putauerit, ſiue quòd reuera qualem optaſſet ſui ſtudioſiſſimum populum nactus ſit; ſequenti à reditu die orationem habuit, qua tunc ea de re populum laudauit,

l Socr. ibid.

m Soz. l. 8. c. 10. Socr. vbi ſuprà.

tum etiam quòd paſtore ſuo abſente aduersùs hæreticos ſtrenuè decertâſſet.

XVI. CONTENTIONIS INTER ARIAN. ET CATH. PRO CANTU HYMNOR. *De quibus vide etiam quæ dicta ſunt ſuprà an. 60. num. XV.*

Nam cùm referta admodùm eſſet hæreticis, ac potiſſimùm Arianis, ciuitas illa, iugis viguit aduerſus eos contentio, quòd licèt conuentus in vrbe agere Imperatorum legibus interdicti eſſent, nihil tamen prætermitterent negotij faceſſendi Fidelibus. Accedit verò vt cùm inter alia, iidem diebus feſtis quaſdam cantilenas hæreſi Arianæ aptatas, & aduerſus fidem Conſubſtantialis contumelioſas, noctu intra vrbem, & manè ad ſuos conuentus foras proficiſcentes, publicè alternatim concinerent; veritúſque Ioannes ne aliqui ex ſimplicioribus Catholicis eiuſmodi cantilenis ab Eccleſiâ abducerentur, alios & ipſe hymnos in Conſubſtantialis laudem compoſitos longè maiori decore & apparatu ſimiliter decantari præcepiſſet; æmulationis ardore incenſi Ariani noctu, Catholicos adorti aliquos ex iis occiderint. Quâ re Imperator vehementer commotus, Arianis penitùs interdixit ne hymnos in publico canerent. Hæc quidem pluribus Socrates *n* & Sozomenus *o*: hîc verò etiam addit, eiuſmodi hymnorum cantionem tunc à Chryſoſtomo inſtitutam, feliciter in Eccleſiâ Conſtantinopolitanâ perſeuerâſſe in poſterum. Sed quod ad legem ab Arcadio Imp. aduerſus Arianos ſancitam; cùm vnà eiuſmodi data reperiatur *p* ſub Conſulatu quarto eiuſdem Arcadij, anno videlicèt Domini trecenteſimo nonageſimo ſexto, biennio antequàm eius Eccleſiæ Ioannes eligeretur Epiſcopus: omninò videtur dici debere, ob Arianorum procacitatem, eaſdem cantilenas contra vetitum repetentium, neceſſe fuiſſe eamdem prohibitionem ſæpiùs edicere.

n Socr. l. 6. c. 8.
o Soz. lib. 8. cap. 8.
p l. 30. C. Th. de hæret.

XVII. HÆRETICI PVLSI CONSTANTINOPOLI

Porrò omnes tandem hæreticos, agente Chryſoſtomo, eiuſdem Imperatoris mandato ab vrbe penitùs pulſos eſſe, aſſerit Metaphraſtes *q*: addítque Marcus *r* diaconus Gazenſis, qui hæc ibidem Conſtantinopoli vidiſſe potuit, Arcadium, cùm intellexiſſet complures ſuorum, vel in aulâ militantium, vel magiſtratibus fungentium, eſſe hæreticos, ſed extrinſecùs ſpeciem præ ſe tuliſſe Catholicorum eoſdem è magiſtratibus pulſos, pecuniâque mulctatos, penitùs reieciſſe. Eóque tempore ingens illud contigit prodigium, quod Sozomenus *ſ* deſcribit; quò videlicèt cùm ſectator quidam hæreſis Macedonianæ Chryſoſtomum audiens de fide diſſerentem, conuerſus eſſet, hortaretúrque vxorem vt & ipſa fidem amplecteretur, aut à ſe abſcederet; mulier ſe facturam promittens, compoſitâ cum famulâ ſuâ fraude tempore communicationis acceptam, ex more, manu, ſiue linteo, ſanctiſſimam Euchariſtiam, velut abſumptura procumbens, furtim à famulâ aliam accepit ritu Macedonianorum conſecratam; quam ſimul ac dentibus admouit, ſenſit in lapidem induruiſſe. Quando timore conſternata, ne quid ſibi grauius eueniret, cum feſtinatione ad Epiſcopum accurrens, ſe ipſam prodidit, ac lapidem oſtendit, manifeſta veſtigia morsùs, ſed materiam ignotam & inuſitatatum colorem referentem: cúmque profuſis lacrymis veniam impetrâſſet, cùm marito deinceps concors vixit: ipſe verò lapis in tanti miraculi memoriam repoſitus eſt in Theſauro Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Hæc Sozomenus, & alij poſt eum. Præter quæ ipſum Ioannem Chryſoſtomum Scythas in caſtris Imperatoris militantes, ab hæreſi Arianâ ad fidem Catholicam conuertiſſe; ſed & ad eos qui dicuntur *Nomadæ*, propter Iſtrum incolentes, ſalutémque ſitientes, direxiſſe viros ſanctiſſimos qui ipſos inſtruerent; teſtis eſt Theodoretus *t*. Reliquos autem pro fide Catholicâ labores ab eo ſuſceptos, inferiùs ſuis locis relaturi ſumus.

q Metaph. in Vit. Chryſ.
r Marc. in Act. S. Porphyr. Gaz. Epiſc. ap. Metaphr. 26. Febr.
ſ Soz. l. 8. c. 5.

MIRACVLVM DE EVCHARISTIA.

NOMADÆ AD FIDEM CONVERSI.
t Theod. lib. 5. c. 30.

XVIII. IVDICIA EPISCOP. CONFIRMATA.

His iiſdem Coſſ. Honorius Imper. ſanctionem *u* edidit, quâ benè proſpectum eſſe volens iudicio Epiſcoporum, pœna exagitauit eos, qui in Concilio Antiſtitum depoſiti Epiſcopi, turbas cierent, & ſæculare præſidium putarent exquirendum. Sed & cùm Donatiſtæ his iiſdem temporibus in Catholicos *x* vehementer conclamarent, quòd à Principibus aduerſus ipſorum conatus ſæpè expetiiſſent auxilium: his (vt putamus) commotus idem Imp. in eorum Donatiſtarum opprobrium, qui eò procaciæ peruenerant, vt aduerſus Catholicos indigniſſimum hominibus Chriſtianis libellum Iuliano Imp. Apoſtatæ (vt ſuo loco vidimus) obtuliſſent: illum ipſum vnà cum reſcripto à Iuliano per eos obtento, ac Proconſularibus Geſtis eâ tunc in causâ conſcriptis, in publicis quibuſque celeberrimis locis affigi voluit *y*; quò (vt ait) omnibus innoteſceret & Catholicæ confidentiæ ſtabilita conſtantia, & Donatiſtarum deſperatio fucata perfidia.

u l. 55. C. Th. de Epiſc. & cler.
x Vide Aug. contr. litt. Petil. l. 2. c. 92.
y l. 3. C. Th. de hæret.

IESV CHRISTI
AN. 401.

ANASTASII
AN. 4.

ARCADII
HONORII } AN. 7.

I.

ANno Chriſti quadringenteſimo primo, Coſſ. Vincentio atque Frauittâ, ſiue Frauito, aut Flauito Gotho, (qui ob ſtrenuam pro Romanis aduerſus Gainam nauatam operam *a*, hanc dignitatem conſecutus eſt) Anaſtaſius Papa, qui anno ſuperiori Origenis errores condemnauerat, audiens eâ de causâ grauiter Ruffinum ſcriptis ſuis aduerſus Hieronymum obſtrepere; (hic enim, quòd ea quæ S. Hieronymus contra Origeniſtas ſcripſiſſet, in ſe vnum cōuerſa ex malè affectis præcordiis diiudicaret; trium annorum ſpatio tres aduerſus eundem Sanctū, vt idem *b* teſtatur, libros elucubrauit; quorum adhuc duo priores ſuperſunt *c*, tertius periiſſe videtur:) eundem Ruffinum ſcriptis publicis literis cauſam dicturum Romam vocauit. Cùm ille malè ſibi conſcius, diſſimulans, prætexénſq; quaſi non eſſent Anaſtaſij literæ, ſed ab ipſo Hieronymo, aut aliquo alio, nomine Anaſtaſij cōfictæ, itémque neceſſitatem obtendens Aquileiæ commorandi parentum vel affinium gratiâ, omninò Romam venire neglexit. Vt tamen Anaſtaſio ſatisfaceret ſcripſit ad eum Apologiam *d*, cui fidei ſuæ profeſſionem adiunxit, quò ſe Catholicum eſſe monſtraret: ſed quòd in eâ nulla fieret mentio de Origenis erroribus, quorū vehementer accuſabatur haud eſt recepta. Quapropter habito de eo iudicio, quòd venire vocatus neglexerit, quódque de obiectis criminibus mi-

a Socr. lib. 6. c. 6. Soz. l. 8. c. 4. Zoſ. l. 5.
RVFFINI CAVSA AGITVR ROMÆ AB ANASTAS. PP.
b Hier. Apol. 1. & 2.
c Ap. Hier. tom. 9. Vide Baron. an. 402. num. XXXIII.
d Ext. ibid.

nè

nimè ſatisfecerit; iure meritóque ſententiam damnationis accepit. Quæ quidem ita hoc eodem anno geſta eſſe, docent tum literæ ab eodem Pontifice anno ſequenti ad Ioannem Ieroſolymitanum datæ, tum ipſe Hieronymus Apologiâ aduerſus eundem Ruffinum conſcriptâ.

EIVS DAMNATIO.

II. Hoc item anno, nimirùm Poſt Conſulatum Stiliconis, menſe Iunij, habita eſt SYNODVS e prouincialis *Carthagine*, quâ decretum eſt de legatione mittendâ Romam ad Anaſtaſium Papam, ac Mediolanum ad Venerium eius ſedis Epiſcopum, vt Africanæ Eccleſiæ ſacris miniſtris indigenti conſulerent. Eatántque in Africano Concilio, triginta duo canones in hoc Carthaginienſi editi; inter quos & ille inſertus eſt f, quo in Eccleſia Paſſiones Martyrum anniuerſaria illorum die legi conceduntur: qui æquè reperitur in Synodo Carthaginienſi dictâ Tertiâ g; ſed pertinet ad tempora Bonifacij Papæ. Porrò illum vſum legendi Paſſiones Martyrum in Eccleſiâ, licèt in aliis non improbauerit Romana Eccleſia, haud tamen ipſa recepit; quòd ſcilicèt (vt teſtatur Gelaſius) ex eis aliqua ab idiotis, aliqua etiam ab hæreticis probarentur fuiſſe compoſita. Sed hæc intellige de proliaioribus Actis ſanctorum Martyrum, quorum vix pauca reperiri contingit eo quo ſunt ſcripta candore niteſcere: de quorum improbatione eſt etiam canon nomine h Sextæ Synodi Oecumenicæ. Cæterùm compendioſæ illæ Paſſiones Martyrum, quas continent Martyrologia, anniuerſariâ quâque die quâ paſſi ſunt, tam apud Latinos, quàm Græcos, antiquo vſu ſemper in Eccleſia recitati conſueuerunt.

e tom. 1. conc. CONCIL. CARTHAG. PRO PETENDIS SACRIS MINISTR.

f Conc. Carth. can. 13.

g Conc. Carth. III. c. 47. vid. ſup. ann. 397. XVI.

DE LEGENDIS IN ECCLES. PASSIONIBVS MARTYR. *Quæ habet Baron. ann. 417. n. XCVI.*

h Sext. Synod. c. 63 ep. Theod. Balſam.

III. Quod autem attinet ad prædictæ Synodi Carthaginienſis petitionem; annuiſſe ei Anaſtaſium Papam, miniſtros Eccleſiæ in Africam mittendo, argumento eſt, quòd & his maiora curauit. Scribens enim ad Africanos Epiſcopos, de reducendis in Eccleſiam Donatiſtis prouinciam per difficilem ſolicitiùs curandâ admonuit, de quâ mox dicetur. Sed & Venerium eorundem fauiſſe votis, ex eo exiſtimamus, quòd peculiaris ille auctor Vitæ S. Ambroſij *Paulinus*, eiuſdem Mediolanenſis Eccleſiæ quondam Lector, in Africam amandatus appaiet; quem conſediſſe Carthagine apud Fortunatum diaconum, ac S. Auguſtini petitione ſcripſiſſe eaſdem S. Ambroſij Res geſtas, eâ ſcriptione ipſe confirmat. Quémque inſuper illum putamus eſſe Paulinum, qui auctus diaconatu, in eâdem Eccleſiâ Africanâ acerrimus inſurrexit impugnator hæreſis Pelagianæ, dum Carthagine primus omnium aduerſus Cœleſtium in Epiſcoporum Concilio i ſtrenuè decertauit; quâ de re dicetur ſuo loco.

DE PAVLINO SCRIPTORE VITÆ AMBR.

i Aug. de peccato orig. contr. Pelag. lib. 2. c. 2. 3.

IV. Quòd igitur Anaſtaſius Papa de Eccleſia vniuerſali curam gerens, ſciénſque Africam ex Donatiſtarum ſchiſmate magnoperè laceratam, de vnitate procuranda literas hoc anno dediſſet ad Aurelium Epiſcopum Carthaginieſem, alióſque Africanos Antiſtites: iidem vt eius ſatisfacerent monitis, Generale CONCILIVM k ex omnibus Africæ prouinciis *Carthagine* celebrârunt Idibus Septembr. huius ipſius anni Coſſ. Vincentio & Flauito. In quo illud imprimis actum eſt, vt in vniuerſas Africanas prouincias, ad ipſarum Præfectos ac Iudices, penes quos Acta publica ſeruabantur, literæ ſcriberentur, vt curarent exquiri omnibus locis, in quibus Maximianiſtæ à prioribus Donatiſtis auulſi haberent Eccleſias, res inter eos geſtas quæ in publica monumenta relatæ eſſent idque idcircò, vt ex iiſdem Actis ipſi Donatiſtæ manifeſti conuincerentur erroris, fruſtráque ſe cernerent obiicere in Catholicos, quæ ipſimet ſæpiùs perpetrâſſent contra Maximianiſtas: eóque magis debere ipſos, ob pacem totius Chriſtiani Orbis, Catholicis reconciliari, eorúmque Baptiſmum recipere, etiamſi verum eſſet eos communicatione Lapſorum olim inquinatos fuiſſe; quò & ipſi Donatiſtæ, ob bonum pacis Donatianæ partis, eoſdem Maximianiſtas, qui ab illis ſchiſma feciſſent, in communionem recepiſſent, acceptâſſéntque Baptiſmum, quem iidem ab ipſis ſæpè damnati, & excommunicati dediſſent.

CONCIL. CARTHAG. ADVERS. DONAT.

k Extat inferius Conc. Afric. c. 33. tom. 1. concil.

V. Sed & illud decretum eſt, vt ad ipſum imprimis Anaſtaſium Apoſtolicæ Sedis Epiſcopum, ceteróſque tranſmarinos Antiſtites ſcriberetur, vt Donatiſtis redire volentibus ad Eccleſiam indulgeretur, in iiſdem ordinibus & honoribus apud ſuos antè ſuſceptis (ſi hoc recipiens Epiſcopus cõducere exiſtimaret) perſeuerare. Quod quidem olim ſub Melchiade Papâ in Romano Concilio, cum eiſdem Donatiſtis fuiſſe tranſactum vidimus; ſed poſteà in tranſmarinâ Synodo, ob eoſdem Donatiſtas in ſchiſmate obſtinatiùs perſiſtentes, reuocatum fuerat. At in præſens Africani Epiſcopi id illis concedi poſtulârunt, quòd vniuerſali Eccleſiæ paci & vtilitati id maximè profuturum intelligerent: conceſſúmque ab Anaſtaſio & congregatis cum eo Epiſcopis fuiſſe, certum illud eſt argumentum, quòd conſtet l Africanos Epiſcopos eâ vſos eſſe indultâ auctoritate. His autem in Concilio Carthaginienſi ſtabilitis, quatuordecim reperiuntur ſtatuti canones ad diſciplinam Eccleſiaſticam rectè inſtituendam, reſtituendámque ex antiquioribus regulis; vt de cælibatu clericorum, de baptizandis infantibus, & aliis quæ reliquimus diſquirenda lectori. Ad poſtremum illud additum eſt decretum, vt literæ Legatorum, qui vel tunc, vel aliàs ex Concilio mittendi eſſent, ſcriberentur omnium nomine ab Epiſcopo Carthaginienſi.

CONCEDITVR DONATISTIS REDIRE AD ECCL. CVM HONORIB.

l Aug. contr. Creſc. 22. 3. 1

VI. Quod ad res Orientales ſpectat, iiſdem huius anni Coſſ. quarto Idus Aprilis (vt auctores ſunt Socrates m, Sozomenus n, Marcellinus o & alij) Arcadius Imperator auctus eſt filio, quem patris ſui nomine *Theodoſium* in Baptiſmo nominari voluit: ſequentis verò anni initio ſolemni ritu Imperatorem proclamauit, cùm iam in ipſo ortu natus in purpurâ acclamatus eſſet Auguſtus; prout docet Marcus diaconus, de quo mox dicturi ſumus.

m Socrat. l. 6. c. 6.
n Soz. l. 8. c. 4.
o Marcel. in Chron.

THEODOS. IVN. NASCITVR.

Contigit enim eodem tempore, aduerſus Conſtantinopolim *Porphyrij* Gazenſis in Palæſtinâ Epiſcopi, inſignis pietate viri, patriâ Theſſalonicenſis, profeſſione monachi: qui cùm olim Ieroſolymam viſendorum causâ locorum ſanctorum peregrinatus eſſet, poſt multa ibi edita vitæ ſanctiſſimæ exempla, à Cyrillo tunc eius Eccleſiæ Epiſcopo inuitus creatus eſt presbyter, cuſtóſque Ligni ſanctiſſimæ Crucis factus: idémque poſteà à Ioanne Cæſarienſi Palæſtinæ Metropolitano diuino monitu acceſſitus, reluctans diù ordinatus eſt Gazenſis Epiſcopus; ibique mira edens patientiæ exempla, in tolerandis multo tempore Gazenſium Gentilium tam in ſe quàm in ſuos inſultibus; cùm illi numero Chriſtianos longiſſimè ſuperantes, & idolorum

PORPHYR. GAZEN. AGIT APVD IMP. ADVERSVS GENTILES.

ſuperſtitioni deditiſſimi exiſtentes, nullis non modis eos iugiter inſectati conſueuiſſent; vt etiam alias dictum eſt: inſuper antiqua renouauit in eorumdem Gentilium conuerſionem miracula. Cùm verò nihilominùs maxima illorum pars in obſtinatione permanentes, quò magis viderent multiplicari Chriſtianos, eò magis efferrentur, nec ſinerent eos obire officia ciuilia, ſed & alias grauiſſimas eis inferrent iniurias; demùm idem ſanctiſſimus Præſul, adito Ioanne Cæſarienſi ordinatore ſuo, egit cum illo vt ambo ad Arcadium Imp. Conſtantinopolim nauigarent, petituri cùm ceteram omnimodam Gentilium coërcitionem, tum maximè demolitionem famoſiſſimi Gazenſium templi idoli *Marnæ*, quem Iouem eſſe dicebant. Sed quomodo hæc ſingula ſe habuerint, fusè deſcribit prædictus Marcus *p* eiuſdem Gazenſis Eccleſiæ diaconus qui comes itineris eidem Porphyrio Epiſcopo ſuo adhæſit, cunctáque intexuit Actis rerum ipſius geſtarum: cùm & ipſe, ſicut ibidem narrat, iam ante biennium eâdem ea cauſa ad eumdem Imp. ab eodem Porphyrio miſſus legatus, quæ petierat impetrâſſet; ſed res ob miniſtri illius auaritiam, cui negotium ab Imperatore mandatum fuerat, haud integrum effectum ſortiri valuiſſet.

p Ap. Metaphr. & Sur. & Sur. 26. Febr.

VIII. Porrò vt hæc tanta breui ſermone contraham, iidem Ioannes & Porphyrius hiemis tempore Conſtantinopolim nauigantes, diuinis præcedentibus reſponſis, conſilio ſancti Ioannis Chryſoſtomi illius ciuitatis Epiſcopi, & opera Eudoxiæ Auguſtæ, omnibus quæ petiiſſent ab Imperatore, in gratiam recèns nati Theodoſij pueri, & tanquam eius nutu, & Imperatoriâ auctoritate, obtentis; multíſque aliis donis ac muneribus honeſtati, Gazam felici nauigatione reuerſi ſunt menſe Aprilia: quos mox ſecutus cum cohortibus militaribus Cynegius V. C. ab Imperatore ad opus peragendum commiſſus; frementibus, licèt Gazenſibus Ethnicis, omnia Deorum templa, quæ in ipſâ ciuitate, eiúſque ditione erant, vnà cum omnibus idolis, penitùs diruit atque confregit. Cùm verò ipſum præcipuum Marnæ templum ita obſeratum intùs fuiſſet ab idoli ſacerdotibus, vt adiri non poſſet; indicto ab Epiſcopo ieiunio, fuſíſque ad Deum precibus, vt quid de eo faciendum eſſet reuelare dignaretur, accidit vt puer ſeptennis repentè exclamans, Syriacâ primò patriâque linguâ, poſteà verò (vt appareret ipſum non ex ſe loqui) Græcâ tam ipſi quàm omnibus eius loci incolis penitùs ignotâ, modum planè extraordinarium edixerit, quo vellet Deus templum comburi, inque eius locum Eccleſiam ædificari: quod & ſtatim effectum eſt, diruto funditùs Marnæo, & in eius locum nobiliſſimâ extructâ in formam Crucis Eccleſiâ impenſis Eudoxiæ Auguſtæ. Sed hæc omnia fuſiſſimè Marcus; aliáque plurima ſcitu digniſſima, tam de ingentibus miraculis quæ in vniuerſo iſto negotio contigerunt, (ex quibus magna facta eſt acceſſio Gentilium ad Fidem Chriſtianam) quàm de variis antiquis ritibus Eccleſiaſticis; intérque alios, de frequenti vſu *Proceſſionum* præuio ſigno Crucis, déque *Vigiliis*, ac *Genuflexionibus*: necnon de nobili quâdam feminâ Antiochenâ, nomine Iuliâ, religione Manichæâ; quæ cùm Gazam adueniſſet vt recentes Chriſtianos in ſuam ſectam traduceret, diſputare etiam auſa cum

MIRANDVM DE PVERO DOCENTE MODVM DESTRVENDI MARNÆI.

S. Porphyrio Epiſcopo, repentè verbo eius tremebunda obmutuit, ac paulò pòſt extincta miſerè periit. Cæterùm quòd ſemel ipſe Porphyrius viam aperuiſſet ad egregia idolorum delubra ſternenda; pari æmulatione incitatos Phœniciæ Epiſcopos ad ipſum ab Arcadio petiiſſe, obtinuiſſeque, & executioni mandâſſe, eodem patrocinante Chryſoſtomo, qui magno pietatis zelo in opus incubuit; ſatis licèt ex Theodoreto *q*, ac literis ea de re ab ipſo Chryſoſtomo *r*, cùm poſteà in Armenia exularet, ſcriptis, colligere.

q Theod. li. 5. c. 20.
r Chryſ. epiſt. 123. 126.

IX. Quoniam autem ex prædicto Marco diacono, fideliſſimo auctore, ac quæ vidit ſcribente, certum redditur, iam eo tempore quo ipſe cum prædictis Palæſtinis Epiſcopis Conſtantinopolim adueniſſet, atque etiam antequàm natus eſſet Theodoſius Arcadij filius, Eudoxiam Auguſtam abalienatam fuiſſe ab amicitia S. Ioannis Chryſoſtomi, quòd eam arguiſſet ob quamdam poſſeſſionem iniuſtè ereptam; ex eo ſatis arguuntur erroris, qui hanc rem aduerſus Eudoxiam geſtam ad tempus referunt, quo contra Chryſoſtomum Synodus Conſtantinopoli cogeretur. Cæterùm qui res eiuſdem Sancti oratione proſecutus eſt Leo Auguſtus, id accidiſſe ait, quòd Imperatrix vineam abſtuliſſet viduæ Theognoſti cuiuſdam V. C. qui iniquâ bonorum publicatione, atque relegatione damnatus fuerat ſimul cum vxore & liberis; cúmque munera reſtituere recusâſſet, eamdem ab ipſo Chryſoſtomo prohibitam fuiſſe ingreſſu Eccleſiæ. Habet idem auctor & de alio patrocinio, quòd idem Sanctus ſuſcepit alterius cuiuſdam viduæ Alexandrinæ, quàm Præſes Ægypti primò, & inde Eudoxia, certâ pecunia defraudare conaretur: cur ab eis ſatisfieri Chryſoſtomus omninò curauit. Excuſauit autem apud Eudoxiam, ſe hæc minimè agere vt eius maieſtatem contemneret, ſed tum vt viduæ omni deſtitutæ præſidio, ex diuinarum legum præſcripto, præſtò eſſet, tum etiam vt animæ ipſius Auguſtæ benè conſuleret, quòd præcipuum eſſet Epiſcopalis dignitatis officium, curæ proſpicere animarum. Addit verò inſuper Leo de Theodotito quodam Patricio, qui quòd eſſet ditiſſimus, ab eâdem Auguſtâ appetitus inſidiis, conſilio Chryſoſtomi omnia ſua bona diſtribuens pauperibus, ſanctè illuſit auaritiæ Imperatricis, quam quidem non noſtri dumtaxat, ſed etiam externi *s*, turpis auaritiæ infamârunt. His autem quæ Leo habet, cæteri *t* quoque conſentientia tradunt: ex iiſque maximum ipſam Auguſtam aduerſus Chryſoſtomum concepiſſe odium, affirmant omnes.

CHRYSOST. AGIT PRO IVSTITIA CONTRA EVDOXIAM AVG.

s Zoſ. lib. 5.
t Metaphraſ. in vit. Chryſ.

X. Sed illud valdè auctum eſt ex diſſenſione, quæ hoc eodem anno poſt natum Theodoſium ſubſecuta eſt inter eundem Chryſoſtomum & Seuerianum Gabalenſem in Syriâ Epiſcopum, de quo ſuperiùs; concitatâ ipſâ per Serapionem diaconum. Qui Ioannis fretus gratiâ aduerſus omnes inſoleſcens, cùm aliquando etiam ipſi Seueriano, ad locum vbi ille cum aliis erat accedenti, minimè aſſurrexiſſet, eâdem de re indignatus Seuerianus exclamaſſet, *Si Serapion moriatur Chriſtianus, Chriſtus numquam homo factus eſt:* hâc arreptâ occaſione Serapion, priùs eiuſcemodi Seueriani ſententiæ membrum ſupprimens, ſubornatis teſtibus, retulit Chryſoſtomo Seuerianum aſſeruiſſe Chriſtum numquam factum

DISSIDIA INTER CHRYSOST. ET SEVERIAN.

eſſe

Digitized by Google

eſſe hominem. Quapropter confeſtim Chryſoſtomus Seuerianum à ciuitate eiecit, vixque precibus Eudoxiæ Auguſtæ Seueriano fauentis, induci potuit vt eum in amicitiam reciperet. Iſta quidem ſic Socrates *v*, & alij *x*. Quod verò is ſubdit, etiam reconciliatâ inter eos amicitiâ, rubiginem tamen odij haud fuiſſe prorsùs eaterſam, id quidem ex parte tantùm Seueriani contigiſſe liquet: nam in iis quæ poſt hæc aduerſus Ioannem concitatæ ſunt turbæ, eum contra Ioannem ſtetiſſe, Palladius *y* tradit. Sed quod ad Ioannem; tantùm aberat vt ipſe in Seuerianum indigno remaneret animo, vt econtrà populum in eum infenſum oratione *z* habitâ omni adhibito ſtudio delinire laborauerit.

v Socr. lib. 6. c. 10.
x Soz. lib. 8. c. 10. Niceph. lib. 13. c. 9.
y Ap. Pallad. in dial. de Vit. Chryſ.
z Chryſ. hom. de recip. Seuer.

IESV CHRISTI
AN. 402.
INNOCENTII
AN. I.
ARCADII & HONORII } AN. 8.

I. MONACHI ORIGEN. AGVNT CONSTANT. ADVERS. THEOPH.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſecundo Arcadio & Honorio Auguſtiſſimis quintùm Coſſ. recrudeſcentibus Conſtantinopoli odiis Origeniſtarum causâ ſuſceptis, de quibus dictum eſt ante annum; eius hæreſis ſectatores monachi, ab Ægypto & Palæſtinâ fugati, cùm viderent fruſtra S. Ioannem Chryſoſtomum eos Theophilo Alexandrino reconciliare ſtuduiſſe; deſperatâ concordiâ, libellum aduerſus eundem Theophilum Arcadio Imperatori dederunt, & quidem adeò grauibus refertum criminibus, vt Theophili caput in diſcrimen videretur adduci. Quod quia creditum eſt eos impellente Chryſoſtomo peregiſſe; eâ diſſipatâ longè latéque famâ, idcircò illum ſanctus Hieronymus, tacito proprio, ob tanti viri reuerentiam, nomine, ſub Barnabæ voce, ex Pauli *a* ſententiâ, grauiter ſuggillauit in epiſtolâ ad Principiam *b*; ait ipſum non ſolùm ductum eſſe in illam ſimulationem, ſed & in apertum parricidium, quod non viribus, ſed voluntate commiſit. Inter hæc autem & monachos olim legatos à Theophilo miſſos, dediſſe pariter aduerſus prædictos Origeniſtas Imperatori libellos, aſſerit Palladius *c* qui de rebus eiuſdem Chryſoſtomi vnà cum Theodoro S. R. E. diacono interloquitur: qui quidem fauens Origeniſtis, eos libellos calumniarum à Theophilo confictarum refertos fuiſſe tradit; ideóque factum eſſe, vt id faſſi iidem eius monachi, in carcerem truſi, alij malè ibi perierint, alij poſteà in exilium pulſi fuerint: miſſúſque ab Imperatore ſit Alaphius Alexandriam; qui Theophilum inde Conſtantinopolim perduceret iudicandum. Sed de Theophili aduentu dicetur anno ſequenti.

a Gal. 2.
b Hier. ep. 16.
c Ap. Pallad. in dial. de Vit. Chryſoſt.

II. DISSIDIA INTER CHRYSOST. ET EPIPH.

Intereà verò hoc ipſo anno ibidem Conſtantinopoli, eâdem ex causâ concertationes haud leues eidem S. Ioanni Chryſoſtomo interceſſerunt cum S. Epiphanio. Qui quidem cùm primus aduerſus Origeniſtas vexillum erexiſſet, ac poſteà Synodale decretum Concilij Alexandrini de anathemate Origeniſtarum, in aliâ Synodo habitâ in Cypro firmatum, Conſtantinopolim miſiſſet; vbi ſe nihil profeciſſe, ſed eos Conſtantinopoli foueri cognouit, confeſtim aduerſus eos cominùs pugnaturus, ſponte eò ſe contulit. Verùm in rebus illic ab eo geſtis magna adhibenda eſt cautio, quòd paſſim vera falſis admixta inueniantur; cùm alij vel fauentes nimis Chryſoſtomo, vel ſtudentes Origeniſtis in odium Theophili, complura quoque in Epiphanium falſa coaceruârint. Vnde Palladius cæteris in hoc prudentior viſus eſt eſſe: qui licèt fauerit Origeniſtis, res tamen geſtas Epiphanij Conſtantinopoli ſciens voléſque prætermiſit; & quamuis non ignoraret illum aduerſatum fuiſſe Ioanni, eumdem tamen ob excellentiam meritorum non potuit non laudâſſe; cùm alioqui in cæteros omnes Ioanni aduerſantes ſtylum exacuerit.

III. EPIPHAN. QVID CONSTANTIN.

Quamobrem vt multa prætereamus conficta in Epiphanium, quæ ſatis ex iis quæ iam ſuperiùs ſunt dicta, refelluntur; illud tamen minimè eſt omittendum, quòd quamuis Socrates *d* & nonnulli alij dicant, Epiphanium ex Cypro traiicientem, cùm in locum appuliſſet Conſtantinopoli vicinum, quem Hebdomon appellabant, illic ordinâſſe quemdam diaconum, quod non licebat in diœceſi non ſuâ præſumere: nihilominùs cùm de re tantâ ne verbum quidem Sozomenus, (Socrate longè accuratior, vt etiam Photius nobis oſtendit) iter ipſius relegens habeat, licèt & ipſe, vt & ille, & alij, Origeniſtarum fautor extiterit, & in Chryſoſtomum aduerſus Epiphanium propenſiſſimus: id commentum eſſe, non ſit dubitandum. Nimirùm loco Ioannis Epiſcopi Ieroſolymorum, acceperunt illi Ioannem Conſtantinopolitanum Antiſtitem. Ab eo enim de ordinatione diaconi ab Epiphanio in illius diœceſi factâ, controuerſiam motam eſſe, ſuo loco dictum eſt: nec vllo modo veriſimile eſt, virum ſanctiſſimum bis in idipſum impingere voluiſſe. Habet autem Sozomenus, Epiphanium cùm ingrediens in vrbem à Ioanne totius cleri proceſſione exceptus eſſet, manifeſtè præ ſe tuliſſe, quòd calumniis aduerſus Ioannem ſtructis conſenſiſſet; quandoquidem inuitatus vt in ædibus Epiſcopalibus diuerſaretur, non acquieuit. At vitandi communionem Chryſoſtomi, cauſa illa interceſſerat, quòd antè literis (vt vidimus) monitus de damnando Origene, eiúſque errorum ſectatoribus, Ioannes ab Epiphanio; minimè ex cauſis ſuperiùs recenſitis obtemperaſſet.

d Socrat. lib. 6. c. 11.

IV. ERRORES, NON LIBRI ORIGEN. DAMNATI.

Sed & quòd idem Sozomenus, atque alij omnes Chryſoſtomi defenſores, vel Origeniſtarum fautores, ad inuidiam commouendam in eorumdem aduerſarios, vno fermè ore prædicant, Epiphanium tum anteà in Synodo Cypriâ, tum poſteà in literis ad Chryſoſtomum ſcriptis, tum denique modò Conſtantinopoli conuocatis aliis Epiſcopis qui ibi reperti ſunt, contendiſſe vt damnarentur libri Origenis, quodque apud Seuerum *e* æquè traditur, Synodo Alexandrinâ vetitum, ne quis legeret Origenis libros, vel eos penes ſe haberet: hæc, inquam, omnia quàm procul à veritate abhorreant, ſatis apparet ex eiuſdem Epiphanij literis ad Ioannem Ieroſolymitanum ſcriptis, quas magnâ ex parte ſanctus Hieronymus epiſtolæ *f* ad Pammachium aduerſus errores eiuſdem Ioannis inſeruit: vbi declaratur, magno ſtudio Epiphanium curâſſe, vt Ioannem auocaret ab erroribus Origenis, non autem à lectione librorum;

e Seuer. dial. lib. 1.
f Hier. ep. 61.

g Ibid. ep. 67. & ſeqq.

eiuſdem : ſicur & io epiſtolis g vltrò citróque datis inter ipſum, atque Theophilum, ſimúlque Hieronymum oihil prætereà actum eſt, niſi vt Origenis erroies, & qui eis adhærerent, damnarentur. Nec aliud quidem accepit à Theophilo Epiphanius, niſi vt errores Origenis cum auctore ac ſectatoribus condemnaret: de libris autem ne verbum quidem. Nec item Hieronymus de iiſdem frequentiùs agens, de damnatione librorum omnium Origenis ſermonem aliquando miſcuit, immò ad Tranquillum h ſcribens, eos abſque crimine legi poſſe, dummodò vitentur errores, ſignificauit. Ac denique vt quis libros Origenis omnioò damnandos eſſe ſenſerit, neminem præter Fauſtinum quendam inuenimus, cuius ibidem Hieronymus meminit: quamuis non hæreſes tantùm Origenis, ſed ipſarum auctorem Origenem tanquam hæreticum ab Eccleſiâ explodendum, idem ſanctus Hieronymus i ex ſententiâ Epiphanij, abſque vllâ dubitatione conſenſerit.

h Id ep. 76.

i Id Apol. 2. adu. Ruff.

V.
PERIARCHON LECTIO VETITA.

Quod verò in epiſtolâ Anaſtaſij Papæ ad Ioannem Ieroſolymitanum (de quâ poſteà) habetur, damnatam fuiſſe Imperatorum reſcripto Origenis lectionem; ea vtique intelligenda eſt libri Periarchon, de quo totus eſt ille ſermo Anaſtaſij cum Ioanne: cuius operis editionem Latinè redditam à Ruffino, Romæque vulgatam magno Fidelium detrimento, idem Anaſtaſius proſcripſit vnà cum eius auctore Ruffino. Déque eodem Origenis opere, errorum fonte, intelligendum puto quod reperitur in Rebus geſtis ſancti Pachomij, ipſum execratum eſſe monachos legentes libros Origenis. Nam & Papa Gelaſius k Origenis opera, quæ Hieronymus non repudiâſſet, legi poſſe decreuit, cæteris vnà cùm auctore reiectis. Ac deoique bis conſentaneam fuiſſe Græcorum Patrum, qui Origenem impugnârunt, ſenteotiam, nimirùm vt præter errores cætera eiuſdem auctoris ſcripta retinerentur, teſtatur Socrates l: ſed illud perperàm, dum eos ſugillat, quaſi ambitioſè captare conatos laudem ex Origenis vituperatione. Sicut & illud omninò falſum, quod de S. Methodio ſubdit, eum antè quidem vituperâſſe Origenem, ſed poſteà palinodiâ recantatâ ſummis laudibus extuliſſe: cùm econtrà auctore ipſo Euſebio Cæſarienſi m Epiſcopo eiuſdem Origenis patrono, apertè conſtet, accidiſſe vt cùm Methodius Origenem anteà laudâſſet, poſteà contra ipſum commentarium elaborauerit: cuius lucubrationis meminit quoque S. Hieronymus n, citátque plurima ex eâ S. Epiphanius o, dum errores confutat Origenis. Ex quibus planè intelligis, Socratem Nouatianum, æquè fuiſſe Origeniſtam, & quidem audaciſſimum, vtpotè nouæ inuentorem Apologiæ Methodij nomine exornatæ, quam omnes Origenis defenſores, Euſebius, Ruffinus, & alij penitùs ignorârunt. Sed quæ ſunt reliqua rerum geſtarum Epiphanij Conſtantinopoli proſequamur.

k Gelaſ. in Rom. Concil. concl. 1. de lib. apocr.

l Socr. l. 6. c. 12.

m Ap. Hier. Apol. 1. in Ruff.

n Hieron. de ſcript. Eccl. in Method.

o Epiph. hær 64.

SOCRATES, NOVATIANVS ET ORIGENISTA

VI.
p Soz. lib. 8. c. 15.
INTER S. EPIPH. ET EVDOX. AVG. CONFLICTVS.

Interceſſiſſe quoque inter ipſum & Eudoxiam Auguſtam altercationem quamdam, Sozomenus p dit; eam ſcilicèt ob cauſam, quòd rogante Imperatrice, vt Epiphanius pro filio ſuo morbo correpto oraret, negauerit ille ſe facturum, niſi priùs ipſa Longos fratres, cæteróſque monachos Origeniſtas vrbe pelleret, Addítque, Imperatricē grauiter ideò in Epiphanium commotam, noluiſſe quidem monachos eiicere, ſe eos iuſſiſſe ad ipſum accedere, ſciſcitari quâ de causâ in eos commoueretur; cúmque fallus ipſe eſſet, auditu dumtaxat de ipſorum hæreſi te ſciuiſſe, poſteà ſuſceptâ ipſorum iuſtâ defenſione, eumdem facti pœnitentem Conſtantinopoli receſſiſſe. Hæc Sozomenus: ſed quæ facilè vnuſquiſque cernat in fauorem Origeniſtarum eſſe conficta. Cæterùm Leo Auguſtus oratione de Rebus geſtis Sancti Ioannis Chryſoſtomi, ait Eudoxiam ideò commotam fuiſſe in Epiphanium, quòd cùm ipſa Chryſoſtomum accuſans de hæreſi, petiiſſet ab Epiphanio vt in eum ſententiam damnationis pronunciaret; reſponderit Epiphanius, ſiquidem haberet Eudoxia vnde Chryſoſtomum hæreſis conuincere poſſet, vocaretur ille vt cauſam ſuam ageret; ſin autem ea proferret contumeliæ tantummodò causâ, ſe minimè ei aſſenſurum: tumque commotam illam minatam eſſe, ſi Epiphanius impedimento eſſet quominùs Chryſoſtomus mitteretur in exilium, ſe aperturam templa idolorum, & effecturam vt ea adorarentur; eámque blaſphemiam non valentem ferre Epiphanium, protinùs abſceſſiſſe. Iſta Leo; quæ & fuſiùs apud Metaphraſtem narrata habentur. Iidem verò, æquè ac Socrates & Sozomenus, (ſed omnes ex incertis rumoribus, ideóque fides ſit penes auctores;) ſcribunt, cùm Epiphanius & Chryſoſtomus inter ſe litigarent, Epiphanium quidem Chryſoſtomo prænuntiaſſe Epiſcopatûs amiſſionem; Chryſoſtomum autem Epiphanio, obitum in mari, antequàm ad Eccleſiam ſuam perueniret: ídque de Epiphanio aiunt hoc eodem tempore accidiſſe, cùm nauigans in Cyprum, defunctus eſt io viâ. Cur autem ante aduentum Theophili receſſerit Conſtantinopoli, illam equidem exiſtimo cauſam, quòd quæſtio illa de Origene & Origenis erroribus, iam tranſlata videretur in mutuas criminum accuſationes, quarum causâ Theophilus ab Imperatore iuſſus eſſet Conſtantinopolim ſe conferre; eiúſque agitando iudicio ipſe minimè iotereſſe voluerit. Vel potiùs dixerimus, quòd ſciret ex aduerſo Theophilum ad deponendum è ſede Chryſoſtomum iam parare iudicium, ne & ipſe in eum cogeretur calculum ferre, anteà maturè diſceſſiſſe.

CHRYSOST. ET EPIPH. PROPHETICA PRÆDICTIONE

VII.
S. EPIPH. OBITVS.

Cùm autem quo deceſſerit anno, licèt præſentem auctores prædicti ſignent, haud ſit adeò exploratum; certè decrepitum ætate obiiſſe, inde apparet, quòd ante fermè decennium Hieronymus q de eo aſſeruerit, perueniſſe iam tum in extremam ſenectutem. Triginta autem & ſex annos ſediſſe Epiſcopum, Palladius r tradit. Et qui celebris in Eccleſiâ vixit, virtutibus, ſcientiâ, zelóque potiſſimùm Fidei Catholicæ commendatus, poſt obitum quoque relatus fuit tam à Græcis, quàm Latinis inter Sanctos anniuerſariâ memoriâ celebrandus. Monuimus autem iam anteà Lectorem, Vitam illam Epiphanij, quam recitat Metaphraſtes, ſcatere erroribus: inter quos ille, qui ad hæc tempora ſpectat, adnumerandus, cum dicitur Epiphanius acceſſitus eſſe Romam ab Arcadio & Honorio Impp. vt ſorori ægrotanti ſuppetias ferret, atque eam curâſſe, filiúmque ipſius extinctum ad vitam reuocâſſe. Etenim nec Arcadius Romæ cum Honorio vnquam degit, neque probare quis poterit Epiphanium aliquando Romam veniſſe,

q Hieron. de ſcript. Eccl. in
r Dialog. de vit. Chryſ.

APOCRYPHA DE S. EPIPH.

niſo ipſo Theodoſij Senioris exordio, vt ſuo loco dictum eſt. Suntque & alia ibi planè delira, quæ prudens lector ex iis quæ de eo ſuperiùs ſunt enarrata, facilè dignoſcere poterit. Quod verò ad ſcripta pertinet; præter Panarium, & eiuſdem Epitomen, & Ancoratum, & de Gemmis libros, & Res geſtas S. Hilarionis, quorum eſt certa mentio apud S. Hieronymum, & alios; eiuſdem quoque nomine ac titulo notantur libri de Menſuris atque Ponderibus, nec non de Vita & obitu ſanctorum Prophetarum: meminitque Caſſiodorus *f* Commentarij ab eodem editi in Cantica Canticorum.

EIVS SCRIPTA.

f Caſſiod. de diuin. lect. cap. 5.

VIII.

Hoc eodem anno Anaſtaſius Papa interpellatus literis Ioannis Ieroſolymorum Epiſcopi, de cauſa Ruffini Aquileienſis presbyteri; reſcripſit *t* ad eum de iis, quæ tū ab ipſo Ruffino, tum aduerſus ipſum hactenùs Romæ geſta eſſent; de quibus nos ſuperiùs. Quòd verò eumdem Ioannem Anaſtaſius multùm ea epiſtola laudet, inde videas ipſum abeuntem olim poſt errores Origenis, iam meliori frugi redditum, fide Catholica vbique his temporibus ſaltem exterius nituiſſe, quod etiam confirmatur auctoritate S. Auguſtini *u* ſcribentis contra literas Petiliani, vbi Orthodoxos cum illo Catholica vnitate connexos eſſe dicit: necnon ipſius S. Hieronymi *x*, reſpondentis ad epiſtolam Theophili Alexandrini, qua Ioannē excuſat de communicatione antè cum Origeniſtis inita; cùm eum olim eadem ex cauſa acriter (vt vidimus) exagitaſſet. Meminit autem prædictæ ad eum ſcriptæ ab Anaſtaſio epiſtolæ frequenter Hieronymus, & tanquam telo potenti vtitur in Apologiis ſuis, quas hoc eodem anno (vt ſatis indicat) elaborauit aduerſus maledica ſcripta à Ruffino in ſe promulgata. Sed quòd non ſtatim ac edita ſunt integra Ruffini ſcripta, ſed auditu tantùm quædam eorum capita percepta, Paulinianus Hieronymi frater ad ipſum agentem Bethleem detuliſſet; vberiorem pollicitus eſt eorumdem confutationem, cùm in manus ſuas perueniſſent quæ eatenùs auctor publicè prodere metuiſſet, & tantùm confœderatis legenda eſſe decreuiſſet. Id enim ipſe Hieronymus priori Apologia teſtatur. Vt non mireris, ſi plura legeris in Ruffini inuectiuis, quæ haud inuenies in aduerſariis Hieronymi reſponſionibus confutata.

t Ext. tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. & ap. Hier. tom. 9.

IOANNES IEROSOL. RESIPISCIT.

Qua de re agit Baron. hic & ad. 3. 9. num. XXXVIII.

u Aug. cont. lit. Petil. lib. 2. cap. 51.

x Hier. ep. 70.

HIERON. APOLOGIÆ IN RVFF.

IX.

QVALIS HIERON. IN HÆRETICOS.

Porrò his, & aliis in eumdem Ruffinum exaratis ſcriptis, videas ipſum ſanctiſſimum virum omnia in ſe iactata retorquere iacula in aduerſarium, erectaq; ac planè inflexibili ſtantē ceruice, (ſicut & quandocumque aduerſus hæreticos agendum fuit, magnis ſemper atque vehementibus ſpiritibus inſurrexit; quem alioqui præ ceteris virtutibus, ſumma præditum fuiſſe animi demiſſione, quam vſitatiori vocabulo dicimus humilitatem, cùm res ab eo geſtæ, tum alia ſcripta manifeſtè declarant: quem vtinam imitati eſſent, qui eum faſtus & ſuperbiæ ſumma arrogantia & immenſa temeritate tedarguunt:) eximia eum eloquentiæ vi exagitare, deprimere, deridere interdū, dicteriiſque deludere, & accōmodatis ad mores hominis nominibus appellare: velut cùm illum ſæpè *Grunnium* vocat, quòd res nullius pretij ſcriberet, alludens nimirùm *y* ad illum Grunniū Gorocottam, cuius teſtamentum Porcelli ſolerent cachinnantes pueri in ſcholis ludibrio proſequi.

NOMINA RVFFINO TRIBVTA.

y Hieron. proœm. lib. 11. in Iſa.

vel cùm eumdem *Alecto z* nominat, ob furorem; *Luciúmque Lauinium*, & *Aſinium Pollionem*, ob æmulationem, quòd alter ipſorum Terentium, Ciceronem alter fuerit æmulatus: itidemque aliquando *a Calpurnium Lanarium*, ob dolos & fraudes. Porrò non detegendi, ſed potiùs contegendi cauſa hominum crimina conſueuiſſe Hieronymum alieno nomine ſæpè eos appellare, ipſe alibi *b* declarat.

z Id in Ag. ga. cap. 5.

a Apol. 1. & 2.

b Præf. in Hierem. lib. 4.

X.

Quòd verò ad Ruffinum pertinet; tantùm abfuit vt parato eiuſmodi antidoto curaretur, vt etiam immenſo furore percitus, cùm accepiſſet in ſe editos ab Hieronymo duos prioris Apologiæ libros; tunc ad eum libros ſuos miſerit, epiſtolamque addiderit acerbiſſimam, qua, niſi taceret, mortem ipſi minatus fuerit, ſimulque tribunal ſæcularium iudicum, actutus ſaltem in euro actione iniuriatum: quod teſtatur ipſe Hieronymus Apologia ſecunda. Eoque tandem idem prolapſus eſt, vt poſt Origenis errores, quos fouit, Pelagianæ hæreſis aſpides ex eiſ obortos, perchatam ſibi ſobolem eoutriuerit, quod proprium eſt hæreticorum, ſemper in deterius ferri, quouſque in imum impietatis prolabantur; iuſto Dei iudicio condemnati, vt ipſi ſibi malum inferant, quod nec ab hoſtibus paſſuri eſſent. Quomodò autem hæc acciderint, patebit ſuo loco.

RVFFINVS IN DETERIVS LAPSVS.

IX.

ANAST. PP. MORTVVS.

Hoc eodem anno *S. Anaſtaſius* Romanus Pontifex ab hac vita migrauit, vt Marcellinus Comes & S. Proſper docent, dum ſub huius anni Coſſ. Innocentium eidem ſuffectum ponunt. Sed & quæ S. Hieronymus in prædictis Apologiis hoc anno conſcriptis de eodem Anaſtaſio habet, ad hunc ſaltem ipſum vixiſſe annum perſpicuè demonſtrant necnon Concilium Carthaginienſe anno ſuperiori Idibus Septembris celebratum, vbi de viuente adhuc Anaſtaſio fit mentio. Quapropter cùm omnium ſententia conſtet, defunctum eſſe in fine menſis Aprilis; illi arguendi ſunt erroris, qui anno ſuperiori eum obiiſſe, quíve tres dumtaxat annos ſediſſe tradunt: quem habita ratione temporis quo ſedere cœpit, nimirùm anno Domini trecenteſimo nonageſimo octauo, pridie Idus Martias, & obitus eius, quem hoc anno contigiſſe ponimus quinto Calendas Maij; (vt habet Liber de Romanis Pontificibus;) dicendum eſt, ſediſſe annos quatuor menſem vnum, & dies tredecim. Sepultus autem eſt in Cœmeterio ſuo ad Vrſum Pileatum.

XII.

DIACONOR. AC PRESBYTEROR. ROMÆ DISSIDIA.

Quòd autem eodem Libro de Rom. Pontiff. inter alia ab eo ſtatuta, traditur decreuiſſe, vt dum Euangelium in Eccleſia recitaretur, ſacerdotes non ſederent, ſed curui ſtarent; inde eiuſmodi ſanciendi decreti occaſio fluxiſſe videtur, quòd graui Romæ his temporibus inter presbyteros & diaconos oborta contentione, dum hi adminiſtrantes res Eccleſiæ, ſupercilio elati ſpernerēt presbyteros, presbyteri autem ex conſuetudine Romanæ Eccleſiæ, ipſis in Eccleſia ſedentibus diaconos ſtare debere contenderent, eò vſque contentio pertinax progreſſa eſſet, vt etiam cùm ſtantes diaconi coram populo legerent Euangelium, presbyteri minimè è ſeſſione conſurgerent: quod vt enorme factum Anaſtaſius Papa emendandum ſancito eo decreto putauit. Porrò de huiuſmodi inter Presbyteros & Diaconos diſceptationibus, quamque contra ius faſque diaconi Eccleſiæ

Romanæ

ſcribendi itidem carmine heroico ipſius ſancti Vitam quatuor libris conſilium iniit, vt ipſe teſtatur ad finem illius operis.

XVI. CONCIL. MILEVIT. PRIMVM. a Tom. 1. Concil.

Hoc eodem anno, ſexto Calendas Septembris, in Numidia celebratum eſt ab Epiſcopis totius Africæ generale CONCILIVM a MILEVITANVM, præſide Aurelio Carthaginenſi Epiſcopo omnium primate, eidémque aſſiſtente Xanthippo Epiſcopo Conſtantinæ, Numidiæ Primate, quod quidem Mileuitanum Primum dicendum eſt, cùm aliud inueniatur celebratum ſub Siluano eiuſdem Numidiæ Primate, poſt annos quatuordecim, vt ex literis Innocentij Papæ ad eam Synodum intelligi poteſt, in notatis ibi Theodoſio Auguſto & Palladio Coſſ. quæ & habita noſcitur poſt damnatam in Synodo Carthaginenſi Pelagianam hæreſim, cùm hoc tempore nondum ea hæreſis cognita eſſet.

CONFVSA SIMVL DVÆ SYN. MILEVIT. x Conc. Afric. cap. 52.

Oborta tamen eſt librariorum ſeu potiùs collectorum vitio, vtriuſque Mileuitanæ Synodi confuſio, ex eo quòd præfatio iſtius prioris præfixa fuit poſteriori. Sciendumque eſt, apud Concilium Africanum x ſic haberi intexta Acta quædam huius Mileuitani Concilij, vt tamen cùm amborum Imperatorum ponitur Conſulatus, quotus ille fuerit minimè exprimatur, ſed ſic tantùm poſiti legantur, *Glorioſiſſ. Impp. Arcadio & Honorio Augg. Viris Clariſſ. Coſſ.* ubi errore imperitorum librariorum loco V. C. numeri notæ, quâ exprimitur quintus eorundem Conſulatus, ſcriptum fuit *Viris Clariſſimis*: cuiuſmodi nomenclatura abhorret ab Imperatoribus; ſolita tantum poni, vbi alij ſub Imperatoribus conſtituti nobiliſſimi viri, eadem Conſulatûs dignitate donabantur.

XVII. DE PRIMATV NVMIDIÆ CONTROVERSIA DECISA.

Quod autem pertinet ad eiuſdem Acta Concilij; poſt confirmata Synodalia decreta, diuerſorum Epiſcoporum atque presbyterorum cauſæ in medium ſunt allatæ: atque inter alias, deciſa controuerſia duarum ſedium in Numidiâ poſitarum, quænam potior habenda eſſet. Cùm enim in duas prouincias diuideretur Numidia, eademque duæ dictæ Numidiæ, vt Acta Synodi Carthaginenſis y Sextæ dictæ demonſtrant; ob idque altercatio oborta eſſet inter Xanthippum Epiſcopum Conſtantinæ, Numidiæque Primatem, & Victorinum Epiſcopum alterius ciuitatis, primatum eiuſdem vniuerſæ prouinciæ ſibi vindicantem: (de quâ etiam altercatione mentio habetur in epiſtolâ ad eundem Victorinum à S. Auguſtino z ſcripta:) hâc Mileuitanâ Synodo Patres a cauſam adiudicârunt Xanthippo, ſediq; Conſtantinæ quam & Iuſtinianus b Imp. primam ſedem Numidiæ eſſe voluit; ſicut in prouinciâ Mauritaniæ Cæſaream, in Byzacena Capſam, in Tripolitanâ Leptim.

y Conc. Carthag. VI. in præf.
z Aug. ep. 17.
a Côc. Afric. c. 53.
b l. 2. C. de P.P. Afric.

IESV CHRISTI
AN. 403.
INNOCENTII
AN. 2.
ARCADII } HONORII } AN. 9.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo tertio, Theodoſio puero Auguſt. & Rumoridio Coſſ. Theophilus Alexandrinus Epiſcopus Conſtantinopolim venit, vocatus (vt vidimus) ab Arcadio Imp. vt reſponderet libellis aduerſus ipſum oblatis à monachis Origeniſtis. Cùm autem eò iam ante ipſum aduenitet Acacius Epiſcopus Beroëenſis, famâ notiſſimus, cùm ob monaſticam antéactam in Syriæ ſolitudine vitam, tum etiam ſacrarum peritiâ literarum, hunc Palladius a ait indignatum aduerſus Ioannem Chryſoſtomum, quod non ſatis honeſtum ſibi datum eſſet diuerſorium, coniunctum Seueriano Gabalenſi & Antiocho Ptolemaidis Epiſcopis, (æmulis in dicendo eiuſdem Ioannis eloquentiæ, de quibus dictum eſt ſuperiùs) Antiochiam primùm communi conſilio miſiſſe, vt adoleſcentiæ Ioannis crimina ſtudioſè inquirerent; ſed cùm nihil reperire potuiſſent, Theophilum Alexandriam acceſiſſe. Hic verò eodem tempore acceſſit, vt cum Ioannes pro concione mulieres acerbè exagitaſſet, & aliquando opportuna data occaſione, ab illo Regum b exordium ſumpſiſſet, *Congregate ad me ſacerdotes dedecoris, qui comedunt menſam Iezabel*, &c. hæc vt dicta aduerſus Eudoxiam Auguſtam, quæ eoſdem Seuerianum, Antiochum, & Acacium Conſtantinopoli aleret, interpretati aduerſarij, effecerint vt quæ in Ioannem alioqui iam anteà perinfenſa eſſet, his nunc acriùs commota, de eius depoſitione per Theophilum machinanda ſedulò cogitauerit. Quæ cùm Socrates c & Sozomenus d ante Theophili aduentum acta velint, Leo e Imp. & Metaphraſtes f poſt eiuſdem aduentum referunt: quod ſi verum eſt, certè quidem inter ſacerdotes Iezabel & ipſum Theophilum adnumeratum oportuit.

CONSPIRATIO ADVERSVS CHRYSOST. a Ap. Pallad. in dial. de reb. geſt. Chryſ.
b 3. Reg. 18.
c Socr. lib. 6. cap. 14.
d Soz. lib. 8. cap. 10.
e Leo Aug. in Encom. de Chryſ.
f Metaph. in vit. Chryſ.

II. THEOPH. ALEX. ADVENTVS CONSTANTINOPOLIM.

His igitur, aliiſque eiuſdmodi caſibus factum eſt, vt qui ad dicendam cauſam vocatus fuerat Theophilus, idem in itinere multis collectis Epiſcopis, quaſi triumphum agens aduenerit Conſtantinopolim: vbi nautarum Alexandrinorum, qui tunc ibi reperti ſunt, lætis acclamationibus exceptus: nemo enim ex clericis obuiam ei proceſſit) ingreſſus vrbē, diuertit in Palatium Imperiale. Narrant hæc pluribus Socrates, Sozomenus, & Palladius. Sed ipſe Chryſoſtomus epiſtola ad Innocentium Papam, Theophilum in ſuburbio manſiſſe tradit, nec ciuitatem ingredi voluiſſe. Porrò accidit planè Theophilo, vt benè currenti pedibus in viâ lapſo, cùm in decliuum præceps adactus ruinâ alterius, caſu grauiore corruit. Siquidem cuius laudandus fuit impetus ille, quo Origeniſtas perſecutus eſt, (id quidem pleno ore SS. Hieronymus, Epiphanius, Anaſtaſius Papa, ac denique omnes Occidentales, magnaque Orientalium pars ſummis laudibus prædicarunt:) cùm prætermiſſa cauſa publica, inimicitias priuatas in S. Ioannem Chryſoſtomum, talē ac tantum virum exercere cœpit; aperuit calumniantibus ianuas obtrectandi, & optimos quoſque à ſe abalienauit, redditus etiam poſteris eo nomine odioſus. Ait igitur Palladius, remoratum Conſtantinopoli Theophilum tres dierum hebdomadas, neque cum Ioanne congreſſum eſſe, neque omninò propinquaſſe Eccleſiæ, ſed perſtitiſſe certantem nocte ac die, vt eundem Ioannem pelleret, ac vita etiam priuaret, corruptis auro potentibus, & ſpe maiorum dignitatum attractis ad ſe nonnullis clericis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, alioqui parum erga ſuum ipſorum Epiſcopum, ob diras eius reprehēſiones

æquis; iunctiſque ſibi Epiſcopis illis, quos in Aſiâ vidimus à Ioanne depoſitos; necnon prædictis Seueriano, Antiochio, & Acacio, itemque Cyrino Epiſcopo Chalcedonenſi omnium factioſiſſimo.

III. CONCIL. AD QVERCVM ADVERSVS CHRYSOST.

His igitur omnibus ſimul cum ira Auguſtæ, aliarumque clariſſimarum feminarum, concurrentibus; idem Theophilus cum triginta ſex factionis ſuæ Epiſcopis, conuenientes in vnū *Chalcedone* in ſuburbio Ruffini, loco *ad Quercum* dicto; (trans pontum enim Synodum celebrandam delegeruot, ob turbas euitādas populi Conſtantinopolitani, in Ioannem propenſiſſimi, hocq; tempore diu noctuque ſolicitè pro illo excubias agentis; ſuſceptis aduerſus eundē Ioannem accuſationum libellis, oblatis à duobus clericis, quos ille ob patrata ſcelera ab Eccleſia expulerat; ipſum per tres Epiſcopos Cōſtantinopolim miſſos citarunt, vt de obiectis criminibus reſponſurus Chalcedonem accederet. Erāt tunc cum Ioanne quadraginta Epiſcopi, ex variis prouinciis Cōſtantinopolim accerſiti ad iudicium de Theophilo agendum; qui eiuſmodi ſeſe opponentes citationi, per alios tres ex ſuo ipſorum numero Epiſcopos & duos presbyteros Theophilo reſcripſerunt, vt ipſe potiùs Conſtantinopolim veniret, vbi maior numerus Epiſcoporum eſſet, iudicandus de ſeptuaginta capitibus criminum, quæ priùs in ipſum oblata fuiſſent; nec contra Nicæni Concilij canones, quos ipſemet pro ſe antehac in ſimili cauſa protuliſſet, præſumeret cauſas Epiſcoporum extra terminos ſuos cognoſcere. Hęc quidem Epiſcopi, qui cum Ioanne erant: at verò ipſe Ioannes ſuo peculiari nomine iis qui ad Quercum erant, reſcripſit, ſe quocumque ipſi vellent proceſſurum, modò iudices non experiretur, quos iniuſtè inimicos atque accuſatores patiebatur, Theophilum, Acacium, Seuerianum, & Antiochum. Poſt quæ Legatis Synodi exeuntibus, confeſtim ingreſſus eſt Notarius Imperatoris, (quem & ipſum Eudoxia Auguſta in Ioannem commouerat) cum edicto regio, per quod Ioannes etiam inuitus trahi iuberetur ad iudicium: Ac denique poſtquàm ei quoque reſponſum eſſet, mox duo ipſius Ioannis presbyteri adfuerant, eum pariter ad Synodum citantes: quibus & eadem facta eſt reſponſio. Hæc omnia pluribus Palladius, qui & ipſe inter quadraginta illos Epiſcopos ei tunc aſtitit, purâ Helenopoleos in Bithynia Epiſcopus. Socrates *g* verò atque Sozomenus *h* addunt, iam quartò à Synodo Quercus ad iudicium Epiſcoporum vocatum Ioannem, demum poſt alia prouocaſſe ad Synodum Oecumenicam: Clerumque Conſtantinopolitanum ad eamdem Syodum eſſe pariter vocatum, comminatione depoſitionis ſi venire detrectaret.

CHRYSOST. RESPONSIO AD CITATIONEM SYNODI.

g Socr. lib. 6. cap. 14.
h Soz. lib. 8. cap. 17.

IV. ASCITITIVS CANON DE ECCLESIA CONST. ARGVITVR.

Ceterùm cùm tam ab Epiſcopis qui cum Ioanne erant, quàm ab ipſo Ioanoe plures cauſę fuerint allatæ, cur haud teneretur ſe Synodali illi ſiſtere iudicio; certè quidem minimè prætermiſſum eſſet, cùm & tempus peropportunū & vrgens neceſſitas imperaſſet, Conſtantinopolitanæ Oecumenicæ Synodi illum citare canonem, ſi re vera ſancitus fuiſſet, & non per impoſturam annexus) quo decernitur, ſedem Cōſtantinopolitanam primum poſt Romanam tenere debere locum; ac proinde nihil iuris ſibi Theophilum vindicare potuiſſe in Ioannem, ſi inferior Ioanne fuiſſet. Sed quòd alia iura noua deficerent, ad antiquum dumtaxat canonem *i* Nicæni Concilij prouocatum eſt, quo limites Eccleſiarum fuerant definiti: vt planè intelligas, nullam penitùs penes Ioannem, eique adhærentes Epiſcopos, fuiſſe canonis illius ſuppoſititij cognicionem.

i Conc. Nic. c. 6.

V. ACCVSATIONES IN CHRYS.

k Phot. in Biblioth.

Quod verò ſpectat ad accuſationes in Ioannem intenſas; eiuſdem Synodi Acta ſummatim Photius *k* colligens, quadraginta ſex earumdem recenſet capita, quorum viginti nouē ab ipſius Ioannis clericis obiecta fuerint, vnum à Ioanne quodam monacho, ſexdecim ab Acacio Berœenſi; ob quæ tradit eumdem Ioannem fuiſſe depoſitum à quadraginta quinque Epiſcopis qui ei Cōciliabulo interfuerunt, in quo (vt ait) accuſatores iidem teſtes & iudices extiterunt. Verùm ſubiit interdum animum meum haud leuis ſuſpicio de Actis iſtis quæ Photius recitat, quòd ſpuria ſint, & ab aduerſariis S. Ioannis Chryſoſtomi poſt eius obitum conficta: Quandoquidem in eis deſiderari videntur, quæ in ſe ab illis Epiſcopis obiecta fuiſſe, ipſemet Chryſoſtomus ſcripſit ad Cyriacum Epiſcopum cùm à ſede deiectus eſt; nimirùm quòd ad cōmunionem non ieiunos recepiſſet; itemque quòd cum muliere dormiuiſſet. Habentq; & alij alia, quæ in Photij Actis minimè ſit reperire: veluti quod Sozomenus *l* habet de monachis Origeniſtis pœnitentibus, à Theophilo in cōmunionem receptis: Palladius verò de malè habitis Epiſcopis illis, quos Ioannes, & qui cū ipſo erāt Antiſtites, ad eamdem Synodum Quercûs miſiſſent.

l Soz. lib. 8. cap. 18.

PELLITVR CONSTANTINOPOLI.

Porrò depoſitionis ſententia per contumaciam ac cauſæ detrectationem in Ioannem lata, eademque ad Imperatorem perlata; (vt Palladius narrat) idem Eccleſia pulſus, miſſo ad hoc Comite cum auxilio militum, Prenetum Bithyniæ emporium è regione Nicomediæ ſitum ſe recepit. Cuius quidem exturbationem profundo iam veſpere factā eſſe, ac per milites violenter abductum, iniectumque in nauem, proſequente eum omni plebe lamētatione miſerabili; idem ipſe Ioannes docet epiſtola, quam ſequenti anno ad Innocētium Papam ſcripſit. Ex qua arguēdi ſunt, qui id meridie factum, ipſo ſe aduerſariis offerente clam populo, qui eum vigilātiſſimo ſtudio cuſtodiebat ne abduceretur, Socrates & Sozomenus tradunt. Addunt verò de ingēti ſeditione à populo concitata, eademque ex eo magis aucta, quòd Seuerianus in cōcione palam dixiſſet, Ioannē licèt nullius alterius criminis eſſet conuictus, iure tamen propter ſuperbiam & arrogantiā ipſius abdicatum eſſe, itaque Eudoxiam Augnſtam, ipſumq; Imperatorem, populi ſeditione precibuſque commotos, ſine mora Ioanoem reuocandū curaſſe, miſſo ad eum Briſone Auguſtæ eunucho, qui eum è Preneto Conſtantinopolim reduxit. Hęc illi. Sed habet inſuper Leo Auguſtus, terræmotum quoque factum eſſe, quo cubilis Imperatoris pars collapſa eſt, eoque ipſum perterritum, continuò Ioannem reuocaſſe. Palladius autem meminit tantum leuioris terræmotus, qui ſuburbio Conſtantinopolis factus eſſet. At verò Theodoretus *m* eius veritatis certior adſtipulator, ait cū noctu terræmotus factus eſſet, & terror inde Imperatrici incuſſus: primâ luce miſſos eſſe legatos ad Ioannem, oratum vt quā primū in vrbem rediret, eamque à periculo impendanti

STVDIA POPVLI PRO EO.

m Theod. l. 5. cap. 34.

REVOCATVR CVM HONORE.

danti

denti liberaret; póſtque hos rurſùm alios miſſos eſſe, atque iterùm alios, adeò vt Boſphorus refertus eſſet Legatorum turbâ: vbi verò populus id intellexit, oſtium Proponidis nauigiis operuiſſe, omnes cum cereis accenſis obuiam Ioanni procedentes.

VII. Addunt inſuper Socrates & Sozomenus, Chryſoſtomum ad ſuburbium Conſtantinopolis aduenientem, decreuiſſe non priùs in vrbem ingredi, quàm maioris Synodi iudicio innocens probatus eſſet: ſed à populo coactum, non ſolùm in ciuitatem intrâſſe, ſed & eodem actiùs vrgente, in Eccleſiâ ſedē Epiſcopalem conſcendiſſe, ac populo benedixiſſe, concionémque habuiſſe: quod poſteà illi (vt dicetur) crimini verſum eſt. Ipſum verò petiſſe ab Imperatore, ſuam cauſam tractari in legitimâ Synodo, habet ipſemet in nuper citatâ ad Innocentium Papā epiſtolâ. Quod autem Sozomenus addit, eumdem à ſexaginta Epiſcopis Conſtantinopolim conuenientibus abſolutum fuiſſe, irritáque reddita Acta Synodi ad Quercum: hæc ex iis quæ Palladius ſcribit, improbantur, dum ait poſteà Theophilum canone Antiochenæ Synodi egiſſe aduerſus Ioannem, quo iubebatur, vt à Synodo depoſitus Epiſcopus non poſſet niſi à maiori numero Epiſcoporum reſtitui. Quòd ſi verum eſſet, reſtitutum fuiſſe Ioannem à Synodo ſexaginta Epiſcoporum; nullus poterat eiſe locus obiectioni à Theophilo factæ; cùm à longè minori numero Ioannes fuiſſet depoſitus. Ceterùm ipſe Ioannes dictâ epiſtolà tradit, ſe quidem à triginta Epiſcopis reductum eſſe; ſed nihilominùs non deſtitiſſe legitimam Synodum ad vlciſcenda facinora ab Imperatore expetere: eámque futuram timentem Theophilum, fugam cum ſuis arripuiſſe Alexandriam verſùs, ac vocatum literis Imperatoris, venire contempſiſſe, plebis Conſtantinopolitanæ furorem prætexentem, excuſationis loco. Rurſúmque eâdem declaratur, Ioannem reſtitutum in Eccleſiam, ſediſſe vſque ad anni ſequentis Paſchale tempus, quo iterùm expelli contigit. Ipſam autem Synodum ad Quercum habitam fuiſſe hoc anno circa tempus Quadrageſimæ, ſatis probatur ex iis quæ dicentur in eâdem poſteriore ipſius condemnatione. Sed quid in reditu acciderit Theophilo apud oppidum Geras cum Nilammone monacho, qui mortem à Deo expetiit, obtinuitque, ne Epiſcopatum eius vrbis ſuſcipere cogeretur, quo ſe indignum eſſe præ animi modeſtiâ cenſebat; Sozomenus *n* pluribus deſcripſit.

n Soz. lib. 8. c. 18. Vid. ſup. 385. VII.

VIII. Quod autem ad res huius anni Imperij Occidentalis attinet; his iiſdem Coſſ. octauo Calendas Septembris, celebratum eſt in Africâ CONCILIVM CARTHAGINIENSE, Generale dictum, quòd ex omnibus Africæ prouinciis legationes in eo affuerint, (præterquàm ex Numidiâ, vnde mitti non potuerunt ob tyrones, deſertores militiæ factos, qui vt prædones vagabantur.) Cùm enim ante annum (vt vidimus) ex aliâ Carthaginienſi Synodo in cauſâ reconciliationis Donatiſtarum habitâ, inter alia fuiſſet decreta Legatio ad Romanum Pontificem, pro aſſequendâ indulgentiâ, vt liceret Donatiſtis ad Eccleſiam Catholicam reuertentibus, eamdem quam apud ſuos accepiſſent, dignitatem retinere, ſdque conceſſum eſſet ab eodem Romano Pontifice: hoc anno Legatis Româ reuerſis, huiuſmodi celebratum eſt Concilium *o*, vt coram omnibus ſignificarent quæ obtinuiſſent. Actum prætereà in eo eſt de modo vnitatis procurandæ cum Donatiſtis, exaratáque formula *p*, quâ iidem ex parte Catholicorum conueniendi eſſent. Portò conuentos eos eſſe, ſed conferre cum Catholicis detrectâſſe, quaſi fugientes cum peccatoribus loqui, teſtis eſt S. Auguſtinus *q*; qui & ipſe Proculianum Hipponenſem partis Donati Epiſcopum fruſtrà *o* conuenit. Nec ſolùm verbis dolo, maledictione, & amaritudine plenis, eos aduerſus Catholicos vſos eſſe; ſed & minas mortis addidiſſe, immò & arma & ſanguinolentas graſſationes adhibuiſſe, idem Auguſtinus teſtatur, dum præcipuè recenſet quod *s* acciderit Poſſidio Calamenſi Catholico Epiſcopo, conuenienti, atque conuincenti de hæreſi Criſpinum eiuſdem ciuitatis Donatiſtarum Epiſcopum; itémque Maximiano *t* Vagienſi ſiue Baiaenſi; quorum vterque ab iiſdem Donatiſtis plagis & contumeliis affectus eſt: ex quibus pariter quid reliquis Catholicis reſponſum, quidve aduerſus eos commiſſum fuerit, intelligi datur. Coërcitos tamen fuiſſe legibus Imperatorum, & iuſſos ad iura legum omnium contra hæreticos latarum vbique teneri, ſcribit idem ipſe Poſſidius *u* in Vitâ S. Auguſtini: extántque eâ de re Honorij reſcripta, de quibus dicetur anno ſequenti.

CONCIL. CARTHAG. GENERALE, PRO RATIONE CONVENIENDI DONATISTAS.

o Cōc. Carth. ſub Innoc. in præf. & Conc. Afric. c. 57.
p Ibid. c. 58.

q Aug. 3. cōt. Creſcon 45. & epiſt. 166.
r Id. ep. 68. 147.

s Id. 3. contr. Creſc. 46. & ep. 166.

t Id. ep. 50.

u Poſſid. in Vit. S. Auguſt. c. 12.

IX. Hoc eodem anno, qui præceſſit ſextum Honorij Conſulatum, idem Auguſtus (vt habet Claudianus *x*) audito rumore Getarum, ſiue Gothorum, nouis mœnibus Vrbem Româ circumdedit, extátque *y* hactenùs de eiuſmodi erectione murorum, vetus inſcriptio ſuper Portuenſem portam trans Tyberim. Sed quinam fuerit hic Gothorum rumor, timórque, equidem exiſtimo fuiſſe aduentum *Alarici* in Italiam cum ingenti exercitu: qui cùm per multos iam annos, poſtquàm Iſtrum tranſiiſſe vidimus, diuerſas Imperij Romani prouincias deuaſtâſſet, Græciáſque inuaſiſſet, & ad Illyricum vſque deſcendiſſet; maiora quoque auſus, immenſo æſtuabat ardore potiundæ Romæ, ſemper id animo oréſque verſans. Verùm accidit, vt idem apud Pollentiam Liguriæ ciuitatem, victus fuerit à Stilicone Comite, ipſo Alarico fugâ lapſo. Cuius belli hiſtoriam idem qui ſuprà egregiè proſecutus eſt Claudianus libro quarto de Bello Getico. Ex quo corrigas Caſſiodori Chronicon, vbi anno ſuperiori ponitur prælium illud Gothicum, & inuerſâ ſententia Stilico ab Alarico ſuperatus. Fuit verò planè iuſta, poſt detectos dolos & inſidias Stiliconis, omnium illius temporis Scriptorum querela, proditione ipſius Alaricum Romano vallatum exercitu permiſſum tunc abire liberum, reſumere vires, & iterùm aduerſus Romanos pugnare, immò & vincere: cùm qui Chriſti nomine inuictus erat exercitus Romanorum, (ſiquidem & hanc Pollentinam victoriam partam fuiſſe Chriſti ope, præuiis Crucium ſignis, Prudentius aduerſus Symmachum cecinit,) præpoſito ei poſtmodùm Duce Ethnico, Saüle dicto, idem turpiter eſt paulò pòſt ſuperatus, ob contemptum diei Paſchatis, quo cedentes propter religionem hoſtes idem Saül pugnare compulit; vt Oroſius *z* ſignificant. Sed de eodem Alarico maiora moliente & operante, déque Stiliconis proditione, pluribus inferiùs.

x Claud. de 6. Cōſul. Honor.
y Ap. Smet. pag. 8. n. 1.

DE BELLO POLLENTINO ADVERS. ALARICVM. [Quod quidem Iornandes æquè ac Caſſiodorus, infauſtū fuiſſe Romanis ait: fortè & ipſe fauens ſuis Gothis. Veriusitaque fuerit, extitiſſe victoriā Cadmeā: ſiquidem in Chronico Proſperi dicitur, Pollentiæ aduerſus Gothos vehementer vtriuſque partis clade pugnatū eſſe.]

z Oroſ. lib. 7. c. 37.

IESV CHRISTI
AN. 404.

INNOCENTII
AN. 3.

ARCADII & HONORII } AN. 10.

I.
LVDI SAECVLARES RESTITVTI.
a *Claud. de ſext. Conſul. Honor. Panegy.*

ANNO Chriſti quadringenteſimo quarto, Honorio Auguſto ſextùm & Ariſtæneto Coſſ. Sæculares Ludi, à ſuperſtitione introducti Gentilium, Conſtantini verò Magni religione neglecti ac prætermiſſi, non ſine dedecore Chriſtiani nominis editi *a* ſunt. Malè namque ſuaſus à Gentilibus Honorius, qui hos fatales eſſe æternitati Vrbis, & felicis eius ſtatûs conciliatores dicerent, eoſdem imprudens reſtituit. Scimus illum excuſari, quòd voluerit haud ritibus Gentilitiis ipſos agi, ſed indulſerit tantùm, vt Theatrales atque Circenſes ludi exhiberentur. At quæ ſine ſuperſtitione ſpectacula? aut quis putat occini prætermiſſa Sibyllina illa carmina, in eis edendis ludis ſolemnia?

II.
ITEMQVE GLADIATORES.
b *Prud. adu. Sym. lib. 2.*
c *Theod. li. 5. cap. 10. Ap. Baron. Tom. IV. ann. 395. num. XIX.*

Quinimmò & tot Chriſtianorum Imperatorum legibus vetita Gladiatorum cruenta munera, his temporibus ſub Honorio rurſùm exhibita fuiſſe, atque ad ea ſpectanda prodire ſolitas cum pompâ virgines Veſtales, teſtis eſt Prudentius *b*. Eòque pertinere videtur, quod apud Theodoretum *c* legitur de *Telemachio* monacho; qui ſub Honorio Imperatore ab Oriente Romam ſe conferens, vt Ludos gladiatorios abolendos curaret: dum ſceleratum illud ederetur ſpectaculum, in ſtadium ingreſſus vt dimicationem ſedaret, à furentibus ſpectatoribus lapidibus obrutus eſt: quem & ait, eâ re cognitâ, Imperatorem adſcripſiſſe in numerū Martyrum, (hoc eſt curaſſe, vt Eccleſiaſticâ auctoritate à Romano Pontifice id fieret) ac crudele illud ſpectaculi genus penitus ſuſtuliſſe. Verùm quòd Præfecturam Vrbanam Alipij, ſub quâ in Tabulis *d* Eccleſiaſticis *Almachius* occubuiſſe ponitur, (ita enim vocant, quem Theodoretus Telemachium; quamuis in illis idem martyr non à populo, ſed ab ipſis gladiatoribus occiſus dicatur:) ſub Theodoſio patre Honorij contigiſſe, Inſcriptiones *e* antiquæ demōſtrent; nec ſciatur, vtrùm idem Alipius eamdem Præfecturam ſub Honorio exercuerit: veriùs fortaſsè dicetur, id accidiſſe ſub Theodoſio, ſub quo ſiluiſſe videntur ſpectacula illa cruenta, quæ ſub Honorio reſtituta ſunt. Cæterùm hæc facinora Romano ſanguine voluit Deus expiari: ipſéque Honorius paulò pòſt magno damno ſuo, atque iactura ipſius Vrbis, cuius felicitati & æternitati malâ ſuperſtitione conſulebatur, expertus eſt, quantùm ex perperàm facto iuſtam Dei vindictam commouerit: de quo dicetur ſuo loco.

d *Mart. Rom. ante 1. Ianuar.*
e *Ap. Smet. pag. 156. n. 17*
VINDICTA DIVINA OB LVDOS REDIIT.

III.
CHRYSOST. IN VRBE HIC IVRA IN ALIOS LVDOS.
f *Socr. lib. 6. c. 19.*
g *Sozom. lib. 8. c. 20.*

Hoc item anno, aliorum occaſione Ludorum, S. Ioannes Chryſoſt. vrgente Eudoxiâ Auguſtâ Arcadij Imperatoris coniuge, in exilium pulſus eſt, ob ſtatuam argenteam eidem Auguſtæ erectam ſuper columnam porphyreticam iuxta Eccleſiam, ad quā ludi populares, ſicut moris erat in regiarum Imaginum dedicatione, celebrari cœpiſſent. Porrò cùm idem Ioannes à Socrate *f* Sozomeno *g*, aliiſque dicatur factam eiuſdem ſtatuæ dedicationem habitâ ad populum concione reprehendiſſe; aliquid in eâ admiſſum putatur, quod & legitimo cultui eiuſmodi ſtatuis adhibendo, (qualis ille deberet eſſe, Gratianus & Theodoſius Iunior, pij Impp. editis ſanctionibus *h* definierunt:) & religioni Chriſtianæ aduerſaretur. Aut certè, vt habent alij, quòd ludi pro Eccleſiæ foribus agerentur, non ſine magnâ rerum diuinarum contumeliâ & turbamento, ideò iuſtè commotus Ioannes vehementi inuectiua eiuſmodi eſt ſpectacula inſectatus; qui & alioqui aduerſus quæcumque ſpectacula & ſectatores acerrimè declamare *i* conſueuiſſet. Sed illa verior atque iuſtior cauſa eius motionis interceſſit, (quâ etiam ſcimus perturbatum nonnihil fuiſſe Honorium, cùm audiuit; eóque nomine reprehendiſſe *k* fratrem Arcadium, quòd adeò nefanda æquo animo pertuliſſet:) dum ſcilicèt non modò Conſtantinopoli venerationi ſimulacrum Eudoxiæ expoſitum eſſet, ſed idem per prouincias deferretur, non ſecùs ac olim Cybeles circumferre ſolerent Ethnici idolum.

h *l. vn. publ. lat. C. lib. 12. l. vn. C. Th. de imag. Imp.*
i *Chryſ. hom. in Pſal. 118. homil. de Dauid & Saule hom. in Matt. &c.*
k *Extat eius eâ de re epiſt. inter Epiſtolas Innoc. Pap. poſt epiſt. 16.*
IMAGO EVDOXIÆ AVG. CIRCVMDVCTA.

IV.
EVDOXIA FVRIT IN CHRYSOST.

His igitur Eudoxia, quæ priſtinum in Ioannem conflatum odium, perterrefacta vi numinis, remiſiſſet potiùs quàm dimiſiſſet; veluti œſtro percita, minata non depoſitionem tantùm, ſed & necem, pertractóque facilè ad ſua vota viro ſuo Arcadio; literas quamprimùm ad Epiſcopos ſcripſit, ſolicitè curans vt omnes Conſtantinopolim accelerarent, atque imprimis Theophilus Alexandrinus, quem expertā eſſet in eiuſmodi rebus curandis ſolertiſſimum: qui tamen venire noluit, ſed ſuo loco tres alios Epiſcopos miſit, vt Palladius narrat. Porrò iſta aduerſus Ioannem iam anno ſuperiori cœpta eſſe, ſatis indicat idem Palladius, qui præſens omnibus extitit; dum ait, poſt duos menſes à priori inflictâ plagâ, iterùm aduerſus Ioannem tumultuatum eſſe, miſsáſque literas ad Epiſcopos: ac nouem poſteà, aut decem menſes vſque ad tempus Quadrageſimæ, cùm imminente Paſchâ Ioannes condemnatus eſt. Sed & Socrates atque Sozomenus apertè declarant, iam ante diem Natalis Domini Epiſcopos omnes aduerſus Ioannem vocatos Conſtantinopolim aduenisſe. Ipſam verò poſteriorem eius expulſionem hoc anno ſub Conſulatu Honorij & Ariſtæneti accidiſſe, expreſſis verbis idem Socrates ſcribit: ſignificauitque Metaphraſtes *l*, dum ait integrum fluxiſſe annum à priori expulſione vſque ad poſteriorem condemnationem. Marcellinus *m* autem omnia in vnum colligens, ſub anni ſuperioris Coſſ. ea referre videtur.

l *Metaphr. in Vit. Chryſ.*
m *Marcel. in Chron.*

V.
n *Pallad. de Vit. Chryſ.*
CONCILIAB. CONSTANTINOP. IN CHRYSOST.
o *Concil. Antioch. in Encæn. c. 12. De eo verò canone dictum eſt ſuo loco ann. 341. X.*

Quod autem ad rem geſtam attinet; narrat Palladius *n*, accerſitos ex variis Orientis prouinciis Epiſcopos (inter quos etiam fuêre Acacius, Seuerianus, Antiochus, & Cyrinus, qui ſuperioris anni iudicio interfuerant) Conſtantinopolim aduenientes Ioanni communicaſſe, ne ipſe, quod in priori iudicio fecerat, de inimicitiâ eorum exciperet. Addunt verò Socrates & Sozomenus; cùm priores eius accuſatores rurſùm producti, propter eius animi confidentiam animis cadere viderentur; Epiſcopos dixiſſe, non de alio crimine quæri, ſed hoc ſolùm in iudicium adduci oportere, quòd poſt abdicationem, abſque Concilij ſententiâ ſe ipſe in ſedem Epiſcopalem intruſiſſet: producentes aduerſus ipſum, quem Theophilus miſerat canonem Antiocheni *o* Concilij in Encæniis, quo iuberetur,

vt ſi quis ſiue iniuſtè, ſiue iuſtè depoſitus abſque maioris numeri Synodo in Eccleſiam rediret, iterùm expelleretur. Sed cùm ex parte Ioannis exciperetur, eum canonem ab Arianis ſancitum fuiſſe aduerſus S. Athanaſium; multo tempore his altercationibus inſumpto, tandem agentibus aduerſariis apud Arcadium Imp. vt eundem Ioannem quaſi cõuictum imminente Paſcha iuberet expelli, eorum importunitate, depoſitionem Ioannis ſuper caput ſuum recipientium, fatigatus Imperator, mandauit Ioanni vt Eccleſia exiret: Cùm verò Ioannes reſpondiſſet, ſe à Deo Eccleſiam ſuſcepiſſe, vt ſalutem populi curaret, ideóque nec eam deſerere poſſe, niſi vi expelleretur, miſſi quidam ab Arcadio, modeſtè eum depulerunt, mandantes vt interim in Epiſcopatus habitatione moraretur Aduenienſ-

SACRILEGA OPPVGNATIO MILITVM.

niente autem magni Sabbati die, cùm ex more Vigiliæ celebrandæ eſſent, & Baptiſmus petentibus adminiſtrandus; conuenientibus ad hæc populis vnà cum Ioannis presbyteris, rurſum agentibus Ioannis aduerſariis, miſſus eſt à magiſtro militum Tribunus Gentilis: qui vnà cum clericis aduerſariorum Epiſcoporum, populum exturbare contendens, tanto id ſacrilegio, tantâque ſæuitia præſtitit, vt omnis generis, ſexùs, ac conditionis homines, tam ſæculares quàm Eccleſiaſticos, qui Epiſcopo ſuo inhærerent, fuſtibus & armis expulerit, diſtraxeritque; adeò vt & ipſum Baptiſterium cruore repletum fuerit. Narrat hæc omnia pluribus Palladius; quæ inſcio Arcadio, Epiſcoporum factione geſta eſſe ait. Habétque eadem ipſe Chryſoſtomus epiſtolâ ad Innocentium Papam ſcriptâ: ac præterea addit, dum ſanctiora quæque milites, & in iis quidam nondum myſteriis initiati, perſcrutarentur, ipſum etiam ſacratiſſimum Chriſti Sanguinem

SANGVIS CHRISTI EFFVSVS.

(aſſeruari tunc adhuc temporis in Eccleſia ſolitum) in tanto tumultu in eorundem militum veſtimenta fuſum eſſe; omniáque non ſecùs ac in captiuitate, barbarica facinora paſſim admiſſa: ac demùm narrat populum omnem extra vrbem excubare coactum eſſe; ſimúlque & ampliùs quadraginta Epiſcopos, qui eidem Ioanni adſtabant ſine aliquo iudicio pulſos; & ipſa illuceſcente S. Paſchatis die, viſam eſſe ciuitatem omnem extra vrbis mœnia ſub arboribus & frondibus feſtiuitatem celebrare. Hæc & alia Ioannes ea epiſtola.

VI.
CHRYSOST. APPELLAT ROM. PONTIFICEM.

Qui enim nullam ſpem reliquam eſſe cognoſceret, vt meliori ſtatu res collocarentur; haud diutiùs diſſimulandum ratus, ad vnicum ſibi relictum confugium conuolauit: nimirùm ad Romanum Pontificem, quem ſciret perperam facta aliorum Epiſcoporum poſſe corrigere. Cùm & eum iam anteà præuenire ſtudens Theophilus Alexandrinus, legatum Romam miſiſſet Alexandrinæ Eccleſiæ Lectorem, cum literis, quibus ſignificauit quæ in Synodo aduerſus Ioannem geſta eſſent. Ipſe verò Ioannes legationem honorificam quatuor Epiſcoporum & duorum diaconorum ad eundem Innocentium Papam direxit, qua ipſum contra iudicium Theophili & aliorum Epiſcoporum appellauit; his inter alia vtens verbis: *Scribite precor, & auctoritate veſtrâ decernite, huiuſmodi iniqua geſta, nobis abſentibus, & iudicium non declinantibus, nullius eſſe roboris; ſicut per ſuam naturam ſunt profectò & irrita & nulla. Porrò qui talia geſſere, eos Eccleſiæ cenſuræ ſubiicite: nos autem inſontes, neque conuictos, neque deprehenſos, neque vllius criminis reos comprobatos, Eccleſiis noſtris iubete reſtitui, vt charitate frui & pace cum fratribus noſtris conſuetà poſſimus.* Additæ quoque ſunt literæ Epiſcoporum quadraginta communionis Ioannis, necnon Cleri Conſtantinopolitani, ad eundem Innocentium confirmantes quæ à Ioanne ſcripta eſſent. Eſt enim horum omnium locuples teſtis in Dialogo Palladij, alter interlocutor Theodorus tunc temporis Romanæ Eccleſiæ diaconus, qui eadem Romæ præſens cuncta perſpecta habuit; à quo etiam recitatur epiſtola p Ioannis ad Innocentium: vbi in fine idem Ionnes teſtatur, ſe pariter ad Venerium Epiſcopum Mediolanenſem, & Chromatium Aquileienſem ſcripſiſſe: nempè relationem rei geſtæ, non vt etiam eos appellaret, ſicut Rom. Pontificem. Eam verò epiſtolam ſtatim poſt Paſcha miſſam eſſe, ex eo aſſeri poſſe videtur, quòd Ioannes cunctas res geſtas ordine temporis narrans, orationem in iis quæ in ipſa illuceſcente eiuſdem feſtiuitatis die acta ſunt, clauſit. Magnâ porrò prouidentiâ ſiuit Deus hæc inter tantos Epiſcopos in Oriente agitari, vt certo iudicio exploratum poſteris redderetur, quinam in vniuerſa Eccleſia Catholica principem locum teneat; quémque tam Iudices iudicantes, quàm rei damnati, pariter inſpicere debeant; illi, quòd ſcirent eminentius ſupra ſe ſtare tribunal; iſti magno ſolatio intelligerent, aliquod reliquum eſſe confugium, quod iniquam ſententiam paſſi ſecuri peterent. Subdit autem his Theodorus, Innocentium Papam omnibus perſpectis, vtriuſque quidem, tam Theophili, quàm Ioannis, communionem admiſiſſe; ſed tamen Theophili iudicium irritum eſſe decreuiſſe, donec Ioannis cauſa iterum tractaretur in Synodo Occidentalium & Orientalium Epiſcoporum: ad quam ipſum etiam Theophilum inuitauit literis; quas idem q recitat. Quas autem ad Ioannem Innocentius dedit, non extant illæ quidem: affirmat tamen Palladius, Demetrium Epiſcopum vnum ex Legatis à Ioanne miſſis, literas ab Innocentio pro illius communione ſcriptas vulgaſſe magno præconio per Orientales Eccleſias.

p Ap. Pallad. in Dialog. Ext. etiam poſt ep. Innoc. 3.

ROM. PONTIFEX SVPREMVS OMNIVM IVDEX AGNITVS.

q Ap. Pallad. ibid. & Innoc. ep. 16.

VII.

Interea verò dum adhuc Ioannes Conſtantinopoli eſſet, qui eum iniuſtiſſimè damnarant, mercede quoque ſicarios conduxiſſe in necem ipſius, ſed his à populo tentis, ipſum Ioannem eiuſmodi periculum effugiſſe, teſtatum habetur apud Palladium atque Sozomenum r. Licèt autem poſt hæc noctu diúque idem à populo cuſtodiretur in ædibus Epiſcopalibus; tamen poſtmodùm factione aduerſariorum Epiſcoporum, Acacij, Antiochi, Seueriani, & Cyrini, rurſum conteſtantium apud Imperatorem, ſed damnationem eius ſuper caput ſuum ſuſcipere; eundem ab Imperatore iuſſum illinc egredi, tandem abſceſſiſſe maximo omnium eiulatu, atque vinctum à militibus abductum eſſe, diſpertis pariter in diuerſa loca, aut in carcerem coniectis Epiſcopis ei fauentibus; pluribus narrat idem Palladius, qui aderat Ioannis autem expulſionem contigiſſe his Coſſ. duodecimo Calendas Iulij, Socrates ſ eſt auctor.

r Soz. lib. 8. cap. 21.

CHRYSOST. VINCTVS ABDVCITVR IN EXILIVM.

ſ Socr. lib. 6. cap. 16.

VIII.

Subdit verò Palladius de igne; qui confeſtim poſt Ioannis egreſſum, ipſo meridie de medio throno in quo ille in Eccleſia ſedere conſue-

INCENDIVM CALITVS MISSVM IN ECCL. CONSTANT.

uerat, repentè proſiliens primò ſedem ipſam depaſtus, inde arboris inſtar tectum petens, ipſum quoque penitùs incendit; ac poſtea interſtitio plateæ ſepoſitas Senatûs ædes, per mediam populi multitudinem innoxiè tranſiliens, inuaſit, ac in cineres redegit, vnà cum adiacentibus ædificiis: ſoli parcens ædiculæ in quâ ſacrorum vaſorum multitudo fuerat condita, ne videlicet obtrectatoribus præberet mendacij locum, vt S. Ioannem inſimulare poſſent quòd pretioſæ ſupellectilis aliquid aſportaſſet. Hæc fuſiùs Palladius. Eiuſmodi autem incendium prodigioſum fuiſſe, & haud humanâ operâ excitatum, poſt eundem auctorem, Marcellinus & complures *t* alij affirmarunt. Sed eâ de re conflictatum eſſe inter fautores Ioannis & Theophili, alterâ parte alteri illud contentioſè impingente, Sozomenus tradit. Quod quidem Socrates tribuit Ioannis fautoribus, quaſi indignantibus de iis, quæ geſta eſſent aduersùs eum. Credidítque itidem Zoſimus *u*, publicâ quâdam famâ ſparſum ex habitis de Ioannis ſectatoribus publicis quæſtionibus: cùm de eo incendio non ſolùm in miniſtros Eccleſiæ, ſed & in diaconiſſas clariſſimas feminas diriſſima eſt quæſtio *x* ab Optato vrbis Conſtantinopolitanæ præfecto homine Gentili habita: adeò vt etiam nonnullorum ex iis nomina habeantur in Tabulas *y* Eccleſiaſticas titulo martyrij relata. Sed quòd nemo *z* inuentus ſit, qui de perpetrato ſcelere vel leuiſſimam ſuſpicionem fecerit; planè ad alios prorſus, ſi non admiraculum ob numeo offenſum, pertinere perpetratum facinus docuère.

t Leo Aug. in Encom. de Reb. Chryſ. Metaphr. in Vit. Chryſ. & alij.
u Zoſ. lib. 5.
QVÆSTIONES DE INCENDIO.
x Vide Pallad. in dial. Soz. lib. 8. c. 2. Chryſ. ep. 5. & 7. ad Olympia. & ep. 94. ad Pentad.
y Martyrol. Rom. 12. Ianuar.
z l. 37. C. Th. de Epiſc. & cler.

IX.
ARSACIVS ELIGITVR SVCCESSOR CHRYSOST.

Eiecto Ioanne, maturè eius aduerſarij aliquem in ipſius locum ſufficere conati ſunt, quò omnem ei ſpem reſtitutionis auferrent. Itaque elegerunt *Arſacium*, eius Eccleſiæ presbyterum, fratrem Nectarij, qui ante Ioannem eidem Eccleſiæ præfuerat; virum (vt ait Palladius) quem piſces facundiâ, & cantu ranæ ſuperarent: qui & periurus eam acceptauit, cùm fratri Nectario ſub iureiurando fuiſſet pollicitus, ſe nunquam ordinationem Epiſcopatûs admiſſurum, dum illi exprobraret quòd noluiſſet Tarſenſi Eccleſiæ præfici. Quamobrem magno planè & occulto Dei iudicio accidit, vt in locum eloquentiſſimi viri ſuccederet homo penitùs infantiſſimus, decrepitus ſenex, ſpiritalis exercitationis ignarus; qualem omnes fuiſſe ferunt Arſacium. Euenítque tunc idem, quod antè itidem Conſtantinopoli accidiſſe vidimus; nempè in ſedem Magni Gregorij cognomento Theologi, ſuffectum fuiſſe prædictum Nectarium hominem cathecumenum, ſacrorúmque dogmatum penitùs imperitum: ſicque duos ampliſſimos viros, quorum vix vnquam pares viſa eſt habuiſſe Catholica Eccleſia, tales poſt ſe longè diſſimiles conſecutos eſſe Epiſcopos ſucceſſores.

X.
DIRA PERSECVTIO IN FAVTORES CHRYSOST.

Quanto autem mœrore affecti ſint pij omnes, cùm viderent adeò diſparem in ſede Ioannis ſedere Antiſtitem; quantiſque cùm in ipſa ciuitate Conſtantinopolitanâ, tum vbique per vniuerſum Orientem malis, pœniſque carcerum, verberum, exiliorum, amiſſionum bonorum atque omnimodarum facultatum, immò & cædium, afflictati fuerint tam Clerici atque Epiſcopi, quàm aliæ religioſæ & ſæculares cuiuſcumque ſexûs & ordinis perſonæ, quòd Arſacio communicare recuſantes, Ioanni licèt exuli adhærerent, (quos ideò *Ioannitas* vocabant.) ea facilè vnuſquiſque intelligere poterit ex paucis, quæ de iis retulère Palladius *a*, Socrates *b*, Sozomenus *c*, & alij rerum Chryſoſtomi ſcriptores; ipſéque Chryſoſtomus *d* in epiſtolis ad Olympiadem atque Pentadiam clariſſimas feminas conſulares, Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ diaconiſſas, cùm & ipſæ eâdē de cauſa diriſſima à Præfectis paſſæ eſſent: ac deniq; ex Arcadij *e* Imp. promulgatis hoc eodem anno conſtitutionibus, quibus iuſſum eſt Præfecto Prætorio & prouinciarum Rectoribus, conuentus eorum arcere, qui Orthodoxorum religione ſuffulti, relictis Eccleſiis aliò conuenirent; eóſque Epiſcopos atque ſacerdotes Eccleſiis ſuis pellere, qui diſſentirent à communione Arſacij Conſtantinopolitani, Theophili Alexandrini, & Porphyrij Antiocheni Epiſcopi: quem quidem *Porphyrium* hoc ipſo anno, quo Ioannes in Armeniam deportatus eſt, in locum Flauiniani, poſt viginti tres ſedis annos defuncti, ordinatum eſſe ab inimicis S. Ioannis, Acacio, Seueriano, & Antiocho teſtatur Palladius, eiuſdem probroſam vitam & perditiſſimos mores, eiúſque ſedis fraudulentam inuaſionem, ac violentam retentionem pluribus deſcribens; aſſeréoſque Innocentium Romanum Pontificem nunquam ei communicare voluiſſe. Palladio verò cùm & alij huius temporis ſcriptores aſſentiantur in recenſendis eiuſdem Porphyrij vitiis; à veritatis ſcopo longiùs aberraſſe arguitur Theodoretus *f*, dum eum laudibus extulit. Sed quod ad rem de quâ agitur attinet, teſtatur quoque idem qui ſuprà Theodorus *g* Romanæ Eccleſiæ diaconus, aliud edictum ab Arcadio Imp. promulgatum eſſe aduerſus eos, qui aliquem Clericū vel Epiſcopum ab eorundem Epiſcoporum communione abhorrentem occultaſſent; & quod & hactenus extat *h*. Paritéſque Zoſimus ingentem monachorum numerum, & alios id genus homines captos, & dira ob non communicationem cum Arſacio paſſos eſſe tradit.

a Ap. Pall. in dial.
b Socr. lib. 6. c. 16.
c Soz. lib. 8. c. 23. 24.
d Chryſ. ep. 5. 7. 94.
e l. 5. & 6. C. Th. de his qui pro relig. cont. & Pallad. in dial.
DE PORPHYRIO PSEVDOEPISCOP. ANTIOCH.
f Theod. lib. 5. cap. 35.
g Ap. Pallad. ibid.
h l. 37. C. Th. de Epiſc. & cler.

XI.
LEGATIONES AB VTRAQVE PARTE AD INNOC. PP.

Quomodò autem his omnibus acceptis Romæ Innocentius Papa, quamprimùm valuit his occurrere conatus eſt, idem Theodorus enarrat; ſingulâſque legationes recenſet, tam ab Epiſcopis partis Ioannis, quàm ab eius etiam aduerſariis, atque item à Clero Conſtantinopolitano ad eundem Pontificem hoc anno poſt expulſum Ioannem miſſas: ſed & nonnullos enumerat Epiſcopos, qui fugâ lapſi ad commune aſylum Eccleſiæ Romanæ ſe receperunt; inter quos fuit & ſæpè nominatus *Palladius* Helenopoleos in Bithynia Epiſcopus. Qui verò inter Legatos à Clero Conſtantinopolitano miſſos, recenſetur *Caſſianus* Ioannis diaconus; eum quidem putamus illum, cuius ſunt *Collationes Patrum*: nam & Gennadius *i* eum à Ioanne Chryſoſtomo diaconum ordinatum tradit. Errore autem, mea ſententia, lapſi ſunt, qui ſcripsére *k*, hunc ipſum à Ioanne Chryſoſtomo diaconum ordinatum, poſt aliquot annos ab eodem expulſum, Maſſiliámque profectum, illic ordinatum eſſe presbyterum.

i Gen. de vir. illuſtr. c. 61.
k Trith. in catal. vir. ill. & alij poſt eum.

XII.
DE IOANNE CASSIANO SCRIPTORE ECCL.

Quando enim hic expulſus à Chryſoſtomo dici poteſt, qui etiam poſt eius exilium in ipſius obſequio perſeueraſſe cognoſcitur, & pro eo functus legatione ad Innocentium? Cùm autem nullus antiquorum notam huiuſmodi Caſſiano inuſſiſſe legatur; puto occaſionem aliis errandi inde manaſſe, quòd qui pro Ioanne, ſicut

cæteri eius Eccleſiæ clerici partis Ioannis, eſſe reperitur expulſus, eumdem per Ioannem eiectum exiſtimârint. Denique ipſe Caſſianus in libris quos de Chriſti Incarnatione conſcripſit, erga memoriam Ioannis Chryſoſtomi propenſiorem ſe oſtendit, dum eum ſæpè laudibus haud vulgaribus celebrat; & quod maius videri debet, quicquid ipſe ſciret liberaliter eidem acceptum *l* refert. Cæterùm poſt hæc Caſſianus profectus in Ægyptum, ibi monaſticam vitam excolere cœpit, indéque ſcribendi Collationes Patrum hauſit argumentum. Extátque Iſidori Peluſiotæ, ipſius quoque Chryſoſtomi diſcipuli, ad eumdem Caſſianum epiſtola, cùm aggreſſus eſſet vitam monaſticam profiteri, quâ eum imprimis coërcere linguam admonuit. Porrò idem vſitatiùs cognomine, quàm nomine, à maioribus vocitari ſolitus fuit: nam Gennadius, Caſſiodorus, aliíque, nonniſi *Caſſianum* nominant; cùm tamen auctore S. Proſpero *m* ſciamus, appellatum eſſe *Ioannem*, cognomento verò *Caſſianum*.

l Caſſian. de Incarn. lib. 7. in fin.

m Proſper. in Chron.

[Ipſemet Caſſianus præfatione ad Caſtorem Epiſcopum, quam libris ſuis de Inſtitutis cœnobiorum præpoſuit, disertè teſtatur ſe à pueritiâ inter monachos Ægypti conſtitutum fuiſſe. Indéque colligi poſſe videtur, non eſſe eumdem cum illo Caſſianum, ad quem ſcripſit Iſidorus Peluſiota.]

XIII. INNOC. PP. AV HONOR. IMP. AGVNT PRO CHRYSOST.

Sed vt ad Legationes redeamus; conſtat quidem, iis acceptis Innocentium Papam ſtatuiſſe vnà cum Epiſcopis Italiæ, communicandum eſſe cum Ioanne Chryſoſtomo, quòd violenter eiectus eſſet, non autem cum Arſacio intruſo; donec eâ de cauſâ congregatis vtriuſque partis Epiſcopis Synodus generalis haberetur, in quâ quæ eſſent alterutrius potiora iura decerneretur. Hæc enim explorata redduntur ex relatione *n* Theodori S. R. E. diaconi; epiſtolâque *o* Honorij Imp. ad Arcadium fratrem ſcriptâ, (admonitione Innocentij Papæ, vt Theodorus ſignificat) quâ omnia quæ hactenus impiè in eâ cauſâ geſta eſſent exprobans commemorat; ad modúmque piè monet, vt à cœpto furore deſiſtens pacem Eccleſiæ procuret. Sed & eumdem Innocentium ad Ioannem Chryſoſtomum conſolatorias ſcripſiſſe literas, pariterque ad Clerum Conſtantinopolitanum partis Ioannis de celebrandâ Oecumenicâ Synodo: teſtis eſt inter alios Sozomenus *p*, qui eaſdem recitat. Quæ autem hæc ſecuta ſunt, dicentur anno ſequenti: iam ipſum inuiſamus Chryſoſtomum, inter manus militum exiſtentem.

n Ap. Pallad. in dialog.
o tom. 1. ep. Rom. Pont. poſt ep. Innoc. 16.

p Soz. lib. 8. c. 26. Innoc. ep. 14. 25.

XIV.

Cucuſum oppidum ab Eudoxiâ Auguſtâ præſcriptum ei fuiſſe locum exilij, cùm ipſe, tum alij omnes teſtantur; aſperrimum planè locum, ſed nobilitatum antè exilio ſanctiſſimi viri Pauli Epiſcopi pariter Conſtantinopolitani & martyris ſub Conſtantio Imp. Cæterùm quod omnes fermè in Armeniâ oppidum illud conſtituunt, ipſe Chryſoſtomus epiſtolâ ad Cyriacum *q* Epiſcopum poſteà ſcriptâ, in Cilicia ſitum ponit. Quomodò autem illoc proficiſcenti, ex diuerſis prouinciis agmina Fidelium vtriuſque ſexûs, omniſque conditionis, in occurſum properantes, per vias, per vicos, per vrbes ſeſe effunderent, & lacrymarum imbres præ dolore funderent; quámque ipſe ægrâ valetudine toto itinere laborauerit, continuis febribus, & ſtomachi ſolutione: quanta inſuper paſſus ſit Cæſareæ Cappadociæ mala à Pharetrio eius ciuitatis Epiſcopo, inuidiâ percito quòd vidiſſet ipſum Chryſoſtomum ab omnibus ciuibus, & clero, ac monachis vtriuſque ſexûs, magna veneratione haberi, & eximiâ humanitate foueri, quantas prætereà itinerum difficultates pertulerit; quantáque latronum Iſaurorum *r*, vniuerſas illas regiones diriſſimè infeſtantium, pericula euaſerit: ſed & quomodò Cucuſum adueniens, (quod accidit menſe Auguſti huius anni) humaniſſimè ibi tam ab Epiſcopo, quàm aliis eiuſdem loci ac totius regionis incolis ſuſceptus fuerit; atque ob ingentem ipſorum liberalitatem ac ſolicitudinem, etiam ſi oppidulum illud deſertum eſſet, & nec forum, nec venale aliquid haberet, omnibus tamen rebus abundauerit: ac denique cùm de ſede firmâ exilij innotuiſſet, quomodò ad eum confluere vndique cœperint, quibus hoc conceſſum eſſet, amici, abſentes verò legationibus eum ac literis frequentauerunt: Hæc, inquam, omnia, & alia eò ſpectantia, pluribus ipſemet Ioannes narrat in epiſtolis, quas multiplices tam ex itinere, quàm ex ipſo exilij loco, ad diuerſos ſcripſit; ac præcipuè ex prædictâ ad Cyriacum, aliiſque duabus *s* quas inter alias dedit ad Olympiadem diaconiſſam, cuius ſuperiùs facta eſt mentio; quæ & ipſa ob communionem Chryſoſtomi, poſt alia certamina, etiam exilio mulctata eſt. Habent autem Chryſoſtomi tunc ſcriptæ literæ eam energiam, vt quiſque perlegens; non ſolùm ingentem vim illam dicendi admiretur, ſed obſtupeſcat ad eius celſitudinem animi; dum innumeris licèt atque immenſis obrutus anguſtiis, tantum tamen abfuit vt alienâ indigerêt conſolatione, vt potiùs omnes diuerſis attritos moleſtiis, & vel in vinculis, vel in exilio ipſius cauſâ conſtitutos Epiſcopos, clericos, alióſque ita conſolatus fuerit, vt maiora ſubeundi tormenta immenſum iniiceret deſiderium: quas ſingulas perlegendo, magnam lector capiet cum vtilitate animi voluptatem.

q Chryſoſt. ep. 25.

IVER CHRYSOST. AD LOCVM EXILII.

r [Meminerunt etiam *Iſaurorum* graſſationũ, Zoſ. lib. 5. Sozom. lib. 8 c. 25. Marcel. in Chronol. Extatque Theodoſij iunior. Imp. poſt annos quatuor datum reſcriptum, l. vlt. C. Th. de quo iubetur Præſides prouinciarũ, in Iſaurorum quæſtionibus nullũ Quadrageſimæ, vel venerabilẽ Paſcha rũ diẽ excipere.]

s Chryſ. epiſt. 13. 14.

QVALIS IN EXILIO.

XV. PERSECVTORES IOANNIS MALE PEREVNT.

Quod autem ſpectat ad perſecutores Ioannis, & calumniarum aduerſus eum miniſtros, dam nationiſque architectos; eos omnes horribilibus & incurabilibus diuerſis morbis diuinitùs affectos eſſe, teſtatus eſt Palladius in Dialogo cum Theodoro, ſingulorum fermè inſortunia recenſens: quorum etiam meminerunt ex parte Socrates *t* atque Sozomenus *v*. Sed & cùm grando (inquit idem Socrates) magnitudine inuſitatâ in ſuburbiis Conſtantinopoli ſub huius ipſius anni Coſſ. pridie Kal. Octobris fortè decidiſſet; percrebuit ſermo, iſtud Deo irato propter Ioannem abdicatum contigiſſe. Eúmque ſermonem Imperatricis mors, quæ quatriduò poſt delapſam grandinem inſecuta eſt, vehementer auxit. Hæc Socrates; eadémque Sozomenus: quibus æquè aſſentitur S. Proſper *x*, dum affirmat iiſdem Coſſ. Eudoxiam diem obiiſſe; ídque ipſum tradit Marcellinus. Cedrenus *y* autem genus mortis deſcribens, ait cùm vterum ferret, cúmque partui eſſet vicina, fœtum in vtero extinctum eſſe, totóſque dies quatuor mortuum retentum computruiſſe; cúmque nec exiret, nec dolorum Auguſtæ finis eſſet, quemdam ei literas magicas ſuperpoſuiſſe; ſícque eamdem ſtatim mortuũ fœtum eieciſſe, ac ſimul animam miſerrimè efflauiſſe. Nicephorus *z* verò addit, vrnam cui eius cadauer impoſitum eſt, perpetuo motu agitari viſam: Deo videlicèt eum, qui per illam concitatus fuerat in Eccleſiâ: motum oſtendente. Denique nec Arcadius, quamuis

t Socrat. lib. 7 c. 17.
v Soz. lib. 8. c. 26.

x Proſp. in Chron.

y Cedren. in comp.

z Nic. lib. 13. c. 36.

iunioris eſſet ætatis, diu ſuperſtes fuit, vixque ad quadriennium vitam propagauit. Vt planè vlciſcente numine palam factum ſit, quanto periculo Principes inſequantur eos, de quibus illata terribilis præceſſit commnatio Chriſti *a*,

a *Matth.* 18.

Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.

XV. DE TEMPORE OBITVS EVDOXIÆ AVG.

Sed quod in controuerſiam adduci poteſt, illud eſt, num reuerà hoc anno (vt citati auctores teſtantur) contigerit Eudoxiæ obitus: ſiquidem ſuperuixiſſe etiam poſt biennium, Græci omnes, tum qui Vitam conſcripsêre S. Ioannis Chryſoſtomi, tum recentiores hiſtorici affirmant, puta Leo Auguſtus, Metaphraſtes, Nicephorus, Cedrenus, Zonaras, Glycas, alij: & quæ maiora his omnibus teſtimonia videri debent, iam Innocentij Papæ literæ ad Arcadium Imp. poſt obitum Ioannis datæ, quàm Arcadij ad eum redditæ, adhuc eo tempore eandem ſuperſtitem fuiſſe ſignificant. Denique ſi verum eſſet, eam hoc anno adeo prodigioſo interitu extremum clauſiſſe diem, quomodò Palladius, cùm recenſet ſeriatim omnes, qui ob perſecutionem Chryſoſtomi à Deo malè mulctati ſunt, de malis illatis Eudoxiæ ne verbum quidem, quæ ante omnia fuerant recenſenda? planè ſuo de iis ſilentio ſignificans, ea nondum hoc tempore contigiſſe. Sed de his modò hactenùs: quæ autem poſteà acciderint, ſequenti anno dicturi ſumus. Iam enim res Occidentales ad ſe nos euocant.

SVPERVIXIT CHRYSOST.

[Eudoxiam ſuperuixiſſe Chryſoſtomo, (quod prædicti auctores teſtantur) apertè etiam colligitur ex Zoſimo auctore Ethnico, qui eodem tempore & loco quo res geſta eſt, vixit) ſimul & Marcellino Chriſtiano: dum videlicet Zoſimus lib. 5. poſtquam meminit incendij, quod contigit poſt expulſionem Chryſoſtomi, de quo ſupra num VIII. aut cogitatum eſſe de ædificiis reſtituendis, ſed inter venientes motus Iſauricos rem impediſſe: miſſúmque aduerſus Iſauros Arbazacium ducem in Pamphyliam, proſperè primò rem egiſſe, poſteà verò delicis ſe dantem, multùm de vigore ſuo remiſiſſe, ac pecuniæ manus porrigentem bono publico diuitias prætuliſſe: eáque propter reuocatum, cùm iudicio ſiſtendus eſſet, partem prædæ dediſſe Auguſtæ, (nempe Eudoxiæ) ac ſic euaſiſſe pœnam. Vides in his multùm temporis neceſſario inſumi debuiſſe, ac proinde Eudoxiam diù Chryſoſtomi exilio ſuperuixiſſe. Hoc enim & firmatur auctoritate Marcellini Comitis, qui æquè motus illos Iſauricos collocat anno Chriſti 405. nempè Stilicone & Anthemio Coss. Errorem autem Socratis, & aliorum qui eum ſecuti ſunt: inde proceſſiſſe putabat doctiſſimus Card. Perronius, quòd deceptus ambiguitate vocis [illegible], quæ nonnunquam mortem, aliquando exitum ſimpliciter ſignificat, (quâ veriſimile eſt vſum fuiſſe auctorem illum, ex quo Socrates hanc hiſtoriam accepit) eam ille ſumpſerit pro exitu Chryſoſtomi ab eccleſiâ ſuâ in exilium, cùm intelligenda eſſet de exitu ex hâc vitâ, locutione viſitatâ antiquis Chriſtianis Græcis. Denique Georgius Patriarcha Alexandrinus, qui ante mille annos ſcripſit, citatúrque à S. Ioanne Damaſceno orat. 3. de Imag. & à Photio Conſtantinopolitano in Bibl. in Geor. Alex. extatque Græcè editus in Angliâ vnà cum Operibus S. Ioannis Chryſoſtomi, disertè aſſerit, Innocentium Papam auditâ morte Chryſoſtomi, Arcadium Imp. eiuſque coniugem Eudoxiam excommunicatione perculiſſe. Sed de excommunicatione poſtea: interim verò ex prædictis firmum ſtet, Eudoxiam non niſi poſt obitum Chryſoſtomi mortuam eſſe.]

XVII. CONCIL. CARTHAG. CONTRA DONATISTAS.

b *Ap. Concil. Afric. c.* 60.

Hoc eodem anno iiſdémque Coſſ. Honorio ſextùm & Ariſtæneto, ſexto Kalendas Iulij, habita eſt *Carthagine* SYNODVS, ex quâ *b* miſſi ſunt duo Epiſcopi Legati ad Honoriũ Imp. contra Donatiſtas, vt imperatoriâ cogerentur auctoritate pacificè agere; qui fraterna conuentione, quâ ad pacem & concordiam fuerant à Catholicis inuitati, contempta, in Epiſcopos, eos conuenientes, armatâ manu graſſati eſſent: vt pluribus dictum eſt anno ſuperiori. Intereà verò, vt dum iidem redirent Legati, conſultum eſſet Catholicorum ſecuritati, ex eâdem Synodo ſcriptum eſt ad Iudices, vt patrocinium eorum ſuſciperent; additæque Legatis literæ commendatitiæ ad Romanum Pontificem, vel alios Epiſcopos illarum ciuitatum, in quibus Imperatorem morari contigiſſet. Quem autem exitum hæc ad Imperatorem legatio habuerit, dicetur anno ſequenti.

XVIII. DISP. AVG. CVM FELICE MANICH.

c *Ap. Auguſt. tom.* 6.

In eâdem quoque Africâ, iiſdem Coſſ. (vt Acta *c* publica à Notariis excepta docent) S. Auguſtinus Hippone-regio in Eccleſiâ ſuâ biduò coram populo diſputauit cum Felice Manichæo, qui ad hoc eò venerat, vt errores Manichæorum diſſeminaret: quæ diſputatio feliciſſimum eiuſdem Felicis conuerſione ad Catholicam veritatem nacta eſt finem. Quo verò ritu recipi Manichæi ſolerent in Eccleſiam, quâque formâ ſuam hæreſim anathematizarent; extat ea de re Commonitorium *d* eiuſdem ſancti Auguſtini, nouem complectens anathematiſmos. Cæterùm Felice conuerſo, hæreſis Manichæa adeò debilitata eſt, vt nullus poſthâc inuentus ſit, qui publicè eius patrocinium ſuſcipere auſus fuerit, iam antè Fauſto inde ſubmoto *e*, cum erroris conuictus in iudicio, à Præſide eſt relegatus in inſulam; à qua tamen non multò pòſt relaxatus fuit.

d *Rec. Baron. annal. tom.* 5. *hoc an. à Nicolao Fabro. acceptum.*

e *Aug.* 5. *cont. Fauſt.* 5.

XIX.

f *Innoc. ep.* 2.

Iiſdem pariter Coſſ. decimoquinto Calendas Martij, Innocentius Papa epiſtolam *f* ſcripſit, quam *Decretalem* appellant, maiores verò *Conſtitutum* dixêre, ad S. Victricium Rotomagenſem in Galliâ Epiſcopum: quam ille expetiiſſet, vt in his quæ ſpectant ad Eccleſiaſticam diſciplinam, ab ipsa Apoſtolicâ Sede normam acciperet. Hic namque ille magnus *Victricius*, ætate longæuus, iam olim Iuliani Apoſtatæ temporibus miles, Chriſti Confeſſor, miraculis egregiè nobilitatus; de cuius certamine ſuo loco facta eſt mentio. Ex quibus videas, doctrinâ & ſanctitate ſpectatos vbique Epiſcopos, quantumlibèt ipſi ad informandam Eccleſiaſticis inſtitutis plebem fidelem ſatis ſibi eſſe videri poſſent; ex fonte tamen ſolitos originario haurire aquas, quòd firmioris ſcirent eſſe roboris, maioríque ſuſcipi reuerentiâ, quod ab Apoſtolicâ Sede conſtaret eſſe petitum. Nam & quod hoc anno Victricius egit, id ipſum præſtitit ſequenti Exuperius Epiſcopus Toloſanus, & alij aliis temporibus ſemper, vt conſtat ex horum Annalium lectione. Vt planè perſpicias, quales habendi ſint, qui eius Sedis refugiant diſciplinam, ac poteſtat m diuinitùs in Petro à CHRISTO impertitam contemnant. Quæ verò in epiſtolâ Innocentij ad Victricium à Nouatoribus redarguuntur, cùm ea ab Apoſtolicis traditionibus, ſanctorúmque Patrum doctrinâ, vſu Eccleſiæ ſibi vendicent auctoritatem, eſt vt inde eorum arguas imperitiam & improbitatem.

SS. EPISCOPI SOLITI CONSVLERE S. SEDEM APOSTOL.

XX. HIER. VERTIT REGVLAS MONACHOR.

g *Hier. ep.* 27. *ad Euſtoch.*

h *Gennad. de vir. illuſt. c.* 7. 8. 9.

Iiſdem quoque Coſſ. S. Hieronymus *g* conſignat obitum Ieroſolymis S. *Paulæ* clariſſimæ atque ſanctiſſimæ fœminæ Romanæ, de quâ ſuperiùs facta eſt mentio. Quo quidem obitûs tempore, ſe quoque Regulas monachorum à SS. Pachomio, Orieſio, & Theodoro ſcriptas, (quarum etiam meminit Gennadius *h*; extant verò in appendice ad Caſſianum) profuturum, vt ait, Latinis ſuis in Latinum conuertiſſe; ipſe in præfatione illis affixâ teſtatur.

IESV

IESV CHRISTI
AN. 405.

INNOCENTII
AN. 4.

ARCADII } HONORII } AN. 10.

I. ANNVS Chriſti quadringenteſimus quintus Coſſ. habuit Stiliconem ſecundò & Anthemium: qui quidem *Anthemius* in Oriente creatus; ob inſignem pietatem à Patribus dignis elogiis *a* prædicatur: ac præcipuè à S. Ioanne Chryſoſtomo in epiſtolâ *b*, quam ad eum, ſimul ac auditum eſt Conſulem creatum eſſe, Cucuſo ſcripſit. Vnde videas, haud ipſum maiorum ſuorum voluiſſe offundi tenebris, & perpetam geſtis infamari; cùm illius Philippi nepos fuiſſe dicatur *c*, qui Arianorum nequiſſimus S. Paulum Epiſcop. Conſtantinopolitanũ è throno expulit, & Cucuſum item relegatũ, ſtrangulandũ curauit.

a *Vide Theod. Hiſt. SS. Patr. c. 2.*
b *Chryſ. ep. 147.*
c *Socr. lib. 7. cap. 1.*

II. CHRYSOST. MVTAT LOCVM EXILII.

His igitur Coſſ. idem Chryſoſtomua rigore aſperrimæ hiemis grauiſſimo morbo affectus, adueniente vere Iſaurorum latronum, cuncta deprædationibus, incendiis, cædibus miſcentium pericula ſubiit. Itaque factum eſt, vt quibus eius cuſtodia mandata erat, rati minùs tutum locum eſſe Cucuſum, cùm exegiſſet (vt ait Palladius) ibi annum in Arabiſſum magis munitum Armeniæ oppidum, ipſum non ſine magno periculo transtulerint. Teſtatur hæc ipſemet in pluribus eo tempore ad Olympiadem *d* diaconiſſam, alioſque amicos *e* ſcriptis epiſtolis, quibus etiam quæ Arabiſſi pateretur incommoda deſcripſit. Proliziorem inſuper ad eandem Olympiadem *f* exarans, meminit ad finem de *Pelagio* monacho recèns detecto Hæreſiarcbâ, iubétque eogitare, quot quantíſque coronis digni ſint, qui forti animo in acie ſteterint, cùm viri tam piè ac ſanctè, tantáque cum tolerantiâ viuentes, abripi atque in fraudem impelli cernerentur. Ex quibus probè intelligere poſſumus, hoc potiſſimùm anno eundem Pelagium, in Oriente diù in veſtitu ouinæ pellis deliteſcentem, iam qualis intùs eſſet ab aliquibus lupum fuiſſe detectum. Eadémque epiſtola mittere ſe ait lucubrationem, *Quòd qui ſeipſum non læſerit, à nemine alio lædi poſſit*, à ſe elaboratam, quo ipſius, Olympiadis immenſis afflictum ærumnis animum recrearet, & ad altiora erigeret. Extat *g* hactenùs ea ſcriptio; cui inconſultè præfigitur inſcriptio *Homiliæ*, cùm nequaquam ad populũ in Eccleſiâ habita ſit, ſed in cubiculo elaborata: & quidem huiuſmodi, vt ipſa ſola ſatis eſſe poſſit ad abſolutiſſimum Philoſophũ efformandum: nouiſſimus ſanè tanti Patris partus, quem dolore conceptum, morte etiam nobili cõſecrauit. Proſpexiſſe ipſum inſuper Eccleſiis Phœniciæ, & Gothorum, miniſtris indigentibus, teſtantur aliæ ipſius epiſtolæ *h*. Atq; ex pecuniis, quas tum alij multi efferebant, tum prædicta Olympias mittebat, indigenatum ſubueniſſe egeſtati, & captiuos ab Iſauris redemiſſe, auctor eſt Sozomenus *i*.

d *Chryſ. ep. 6. 15.*
e *Id ep. 69. 130. 131. 135.*
f *Ep. 4.*
PELAGIVS HÆRESIARCHA DETEGITVR.
g *Tom. 5. oper. Chryſ.*
VLTIMA LVCVBRATIO CHRYSOSTOMI.
h *Id ep. 51. & 99.*
i *Soz. lib. 8. cap. 27.*

III. ROMANA SYNODVS PRO CHRYSOST.

At quid Romæ interim in eius cauſâ actum ſit; hæc habentur ex Theodoro Romanæ Eccleſiæ Diacono, in dialogo, quem de rebus Chryſoſtomi habuit cum Palladio: nimirùm ibidem congregatos in Synodo Italiæ Epiſcopos Honorium Imp. rogaſſe, vt ſcriberet fratri Arcadio pro celebrando Concilio Theſſalonicæ, quò faciliùs vtræque partes Orientis & Occidentis concurrere poſſent: Honorium verò id magnâ diligentiâ præſtitiſſe, miſſis literis *k* ſuis per quinque Epiſcopos, duóſque presbyteros, & vnum diaconum Romanę Eccleſiæ, quos Patres Synodi cum aliis literis Conſtantinopolim delegarunt. Quod verò idem Theodorus affirmat, legatos non ſolùm Innocentij Papæ & Honorij Imperatoris, ſed aliarum ſedium in Italiâ Epiſcoporũ, ſecum literas attuliſſe: conſtat quidem eoſdem omnes non pacificis tantùm, ſed etiam cõmunicatoriis vel formatis cum Ioanne communicaſſe. Quamuis enim eorum literæ minimè reperiantur, id tamen intelligitur ex compluribus, quæ ad ipſos datæ extant ab eodem Ioanne, atque inter alios ad Chromatium *l* Aquileienſem, Venerium *m* Mediolanẽſem, & Aurelium, *n* Carthaginienſem. Ceterùm etſi hoc anno decreta eſt legatio ad orientem; haud tamen eò venit niſi tranſactâ hieme, cùm iam nõ ampliùs Arſacium pſeudoepiſcopum, ſed Atticum inuenerunt eidem ſubſtitutum in ſede Conſtantinopolitanâ. Si quidem contigit Arſacium hâc vitâ defungi ſub his Coſ. tertio Idus Nouembris, vt auctor eſt Socrates *o*, cùm annos vitæ exegiſſet octoginta vnum; occupaſſet verò ſedem (vt ait Palladius) annum unum & menſes duos: eidémque poſt quatuor mẽſes, vt habet Sozomenus *p*, ſuffectus eſt *Atticus*; de quo anno ſequenti.

k *Rec. Pallad. in dial.*
LEGATI INNOC. HONOR. ET OCCIDENT. EPISCOP. AD ARCAD. PRO EODEM.
l *Chryſ. ep. 155.*
m *Rec. Baron. Tom. V hoc an. ex vod. Vatic.*
n *Chryſ. ep. 149.*
ARSACII OBITVS.
o *Socr. lib. 6. cap. 18.*
p *Soz. lib. 8. cap. 27.*

IV. HONORAſT DONATISTAS.

Quod autem ad res ſpectat Africanæ Eccleſiæ Honorius Imp. receptâ legatione ex Concilio Carthaginienſi ad ipſum anno ſuperiori miſsâ quâ rogabatur legibus à Theodoſio antè ſancitis cohiberi debere perfidos Donatiſtas: idem hoc anno ſecundùm diuerſa libelli accuſationis capita, diuerſas contra eoſdem Donatiſtas edidit ſanctiones *q*. Quantum autem emolumenti earumdem ſeueritas Catholicæ attulerit vnitati, quantaque ſecuta fuerit ex Donatiſtis acceſſio ad Eccleſiam ſatis compertum redditur cùm ex diuerſis S. Auguſtini ſcriptis, ac potiſſimùm epiſtolâ *r* ad Vincentium; tum ex Actis Carthaginienſis *ſ* Synodi, hoc anno iiſdémque Coſſ. decimo Calendas Septembris habitæ in quâ nihil præterea geſtum reperitur, niſi vt quæ reliqua eſſent ad perfectam vnitatem pertinentia, per Legatos quamprimùm perficerentur; ageretúrque de iis publicâ legatione Honorio Imp. gratiarum actio. Non tamen ita vnitas proceſſit, vt Donatiſtæ omnes ad Catholicam ſint reuerſi Eccleſiam: remanſerunt enim multi obſtinatiores, quos nec ratio, nec metus corrigere valuit. quorum etiam nonnulli deſperatione adacti, armis in Catholicos graſſati cœperunt; alij verò, qui modeſtiores eſſe viderentur, ſcriptis egêre, expoſtulantes aduerſus Catholicos, quòd legibus Imperatorum inuitos pertraherent ad vnitatem. Inter alios autem qui iſta iactarent, fuit prædictus *Vincentius* Donatiſta, ſcriptâ eo argumento ad S. Auguſtinum epiſtolâ; cui fortiorem ipſe reddidit Apologiam *t*, qua pluribus diſputauit, benè conſuli ſchiſmaticis & hæreticis, ſi legum ſeueritate ad Eccleſiam redire compellantur *u*; egitque de iiſdem ad diuerſos, & inter alios ad Bonifacium Comitem, & nomine clericorum Hipponenſium *x* ad Ianuarium Donatiſtarum Epiſcopum. Sed & haud poſt multùm temporis, eundem compulſum eſſe ſcribere aduerſus Creſconium Gramma-

q *l. 4. C. Th. ne ſanct. bapt. iter. l. 2. de relig. l. 38. 39. de hæret.*
r *Aug. ep. 48.*
ſ *Conc. Afric. c. 61.*
CONCIL. CARTHAGIN. PRO VNITATE CONSVMMANDA.
HÆRETICI LEGVM SEVERITATE AD ECCLESIAM COMPELLENDI.
t *Aug. ep. 48.*
v *Id. ep. 50.*
x *Ep. 68.*

y *Id 3. contr. Creſ. 47. & 2. Retract. 26.*

ricum Donatiſtarum acerrimum defenſorem, ipſe eo tractatu *y* indicat.

V.

z *Innoc. ep. 2.* DE S. EXVPERIO EPISCOP. TOLOS. *De quo Baron. hoc & ſeq. an. & in Not. ad Rom. Martyr. 28. Sept.* a *Auſon. epigr. in cōmem. profeſſ. 15.* b *Paulin. ep. 10. ad Amās* c *Hier. ep. 4. 10. 11.* d *Quæ ſequuntur, habentur apud Baron. an. ſeq. quæ nos vno contextu ſuperioribus adtexuimus.*

Iiſdem quoque huius anni Coſſ. decimo Calendas Martias, Innocentius Rom. Pont. de nonnullis Eccleſiaſticis rebus ſcripſit *z* ad S. Exuperium Epiſcopum Toloſanum, à quo de iis fuerat conſultus. Hunc autem *Exuperium* eundem eſſe putamus, (licèt ſint, qui negēt) quem Auſonius *a* Burdegalēſem fuiſſe, clarúmque inter eius temporis oratores, poſt Præfecturam Hiſpaniarum ad tranquillitatis portum ſeceſſiſſe tradit; quem & in Eccleſiâ Burdegalenſi meruiſſe presbyterum, ex Paulino *b* intelligi poteſt. Factus autem Epiſcopus Toloſanus, qualis quantuſque extiterit, egregiâ vitæ ſanctitate conſpicuus, & erga pauperes largitionibus effuſiſſimus, (adeò vt etiā cunctis vaſis Eccleſiæ diſtractis, Corpus Domini caniſtro vimineo, Sanguinem portaret in vitro) pluribus locis declarat Hieronymus *c*. Qui *d* etiam ad ipſum anno ſequenti ſcripſit cōmentarios in Zachariam, cùm idem Exuperius literas ad eum miſiſſet per Siſinnium monachum, integerrimis vitæ moribus præditum; quem in Orientem legauit cum ingenti pecuniâ, vt Palæſtinæ & Ægypti monachis penuriâ admodū laborantibus, ad vitā ſubſidia miniſtraret. De quo equidem puto, eū diuino ſpiritu prænouiſſe proximè venturum Galliarū excidium dedendámque ipſam Toloſam barbaris; ob ídque feſtinâſſe conferre in ſanctos, quod ablaturi eſſent paulò pòſt barbari, niſi antè caueret. Sed de barbarorum incurſione dicetur poſt annum ſequentem.

[Quod Baronius opinatus eſt de patriâ Exuperij Burdegalâ; ſi cui legere placuerit quæ Catellus Toloſanus de his habet in ſuâ Hiſtoriâ Gallicâ prouinciæ Occitaniæ Narbonenſis lib. 5. intelliget Exuperium illum, cuius meminere Paulinus & Auſonius, nequaquam fuiſſe Toloſanum Epiſcopum de quo hic agitur; ſed Rhetorem, qui longè Epiſcopo antiquior extitit; quémque Cruceus in Hiſtoriâ Epiſcoporum Cadurcenſium, patriâ Burdegalenſem, & poſtquàm Rhetoricam ibidem Burdegalæ, itémque Toloſæ & Narbonæ docuit, factum eſſe Epiſcopum Cadurcenſem putauit. De quibus non diſputo etſi videatur non nihil ineſſe ambigui. Illud denique moneo, eumdē Catellum ex antiquâ traditione aſſere, Exuperium Epiſcopū Toloſanū haud fuiſſe patriâ Toloſanū, ſed Aurenſem diœceſis Conuenarum: multáq; alia habere, quæ vitam ac virtutes Exuperij illuſtrant]

IESV CHRISTI
AN. 406.
INNOCENTII
AN. 5.
ARCADII } HONORII } AN. 12.

I. RHADAGAISI SCYTHÆ BELLVM, ET INTERITVS.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſexto, Arcadio Aug. ſextùm & Anicio Probo Coſſ. Theodoſius Iunior (inquit Marcellinus Quinquennalia edidit: & Rhadagaiſus Paganus natione Scytha, cum ducentis millibus ſuorum totam Italiam inundauit: cùm Huldin & Satus Hunnorum Gothorúmque Reges Rhadagaiſum continuò confecerunt, ipſius capite amputato, captiuos eius ſingulis aureis diſtrahentes. Hæc Marcellinus breuiter: quæ S. Proſper anno ſuperiori ponit. Sed vt Marcellino potiùs aſſentiamur, perſuadēt reſcripta *a* Honorij Imp. data hoc anno ad Prouinciales, quibus ob imminentes vndique hoſtiles neceſſitates, iuſſit etiam armari ſeruos, & ingenuis militantibus ſtipendium auxit. Ceterùm rem geſtam Oroſius *b* huius temporis ſcriptor paulò diſtinctiùs recenſens, ait Rhadagaiſum Paganum & Scytham, omnium antiquorum preſentiúmque hoſtium longè immaniſſimum, cum incredibili pluſquàm ducentorum millium Gothorum multitudine, repentino impetu totam inundâſſe Italiam; & (vt mos erat barbaris eiuſmodi gentibus) omnem Romani generis ſanguinē diis ſuis propinare deuouiſſe. Cùm itaq; Romanis arcibus immineret, cœpiſſentque omnes in Vrbe Pagani continuò de repetendis ſacris celebrandiſque tractare, quærentes Vrbem Deorum ità per Deorū cultorem perituram, quia Deos & ſacra perdidiſſent: iuſto Dei iudicio factum eſſe, vt cùm duo tunc populi Gothorum cum duobus potentiſſimis ſuis Regibus per Romanas prouincias baccharentur, quorū alter Chriſtianus (nempè *Alaricus* ſectâ Arianus) Paganus alter (videlicèt *Rhadagaiſus*) eſſet; perierit Paganus, qui iam receptus ſinu Italiæ Romam è proximo trementem terrore quaſſabat; Chriſtianus autem paulò pòſt præualere permiſſus fuerit, vt Pagani blaſphemantéſque Romani, & illo confunderentur perdito, & hoc punirentur immiſſo. Namq; cùm *Huldin & Sarus* Hunnorum & Gothorū duces præſidio Romanorum adueniſſent, contritum diuinitùs Rhadagaiſum, in Feſulanos montes ſe recepiſſe, ibique abſq; vllo prorsùs certamine, aut aliquâ ſanguinis effuſione, ingentem illum exercitum inediâ atque languore confectum, ipſumq; Rhadagaiſum clàm ſuis aufugientem, captum atque interfectum eſſe: ac tantâ denique multitudinem captiuorum extitiſſe, vt vliſſimarum pecudum modo, ſingulis aureis paſſim greges hominum venderentur: ſed & eoſdem ipſos qui emebātur, illicò mortuos eſſe, ne quid de eo populo ſupereſſet, quem ad reſtituendū deorum cultum Romani Ethnici miſſum iactâſſent. Iſta ex Oroſio.

a *l. 16. & 17. C. Th. de tyron.*

b *Oroſ. lib. 7. cap. 37.*

VILE PRETIO BARBARI VENDITI.

II.

c *Aug. ſer. 25. in Luc. & 5. de ciuit. 23.*

Extant verò tantæ victoriæ diuinitùs impertitæ præclara etiam S. Auguſtini *c* elogia: eamdémque ope S. Ambroſij, per viſum apparentis, obtentam eſſe, Paulinus eius Vitæ ſcriptor ſignificat: aliúſq; Paulinus Nolanus Epiſcopus, Apoſtolorum Principibus Petro & Paulo, Vrbíſque Martyribus tribuit; cuius eâ de re decem verſus ex Natali duodecimo S. Felicis recitat *d* Dungalus contra Claudium Taurinenſem. Quod verò ad numerum exercitûs Rhadagaiſi; modeſtiùs agere viſus eſt Auguſtinus, ne fidem minimè poſteris facturus videretur loqui hyperboles, dum ait multò ampliùs quàm centum millium fuiſſe: quem tamen Oroſius pluſquàm ducentorū millium extitiſſe tradit; quin immò Zoſimus, & quidem Paganus (ne quis inuidiosè Oroſium mentitum putet) ſcribit quadringenta barbarorum millia hoc in bello ſub Rhadagaiſo militâſſe collectorum ex trans-Iſtranis, trans-Rhenanis, Celticis, & Germanicis nationibus. Sed planè, vt Paganus, rem tantam perfidè obſcurare conatus, ait trans-Iſtrum, antequàm cum copiis in regiones Romano Imperio ſubditas Rhadagaiſus ſe inferret, à Stilicone fuiſſe imparatū offenſum, ac ſuperatū: cùm teſtibus Proſpero & Caſſiodoro, iam ante quinque annos ſub Conſulatu primo Stiliconis & Aureliani iidem deſcēderint in Italiā; & Paulino, Oroſio, Auguſtino, ac Proſpero auctoribus, idem Rhadagaiſus, fuerit diuinâ virtute in Tuſciâ ſuperatus, captus, atq; necatus.

d *Rec. etiam Baron. Annal. Tom. V. hoc an.*

DE NVMERO HOSTIVM, ET ERRORE ZOSIMI.

III.

Sed iam res Orientalis Eccleſiæ videamus.

e Soc. lib. 6. cap. 18.

ATTICVS EPISCOP. CONSTANTINOP.

Sub huius namque anni Coſſ. (vt auctor eſt Socrates *e*) *Atticus* ex Sebaſtia Armeniæ oriūdus, à puero ad religionem inſtitutus per monachos hæreſis Macedonianæ, à quā poſteà ad Eccleſiā Catholicam tranſiit, & Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ factus præsbyter, vnus fuit ex inſidiatoribus Ioannis Chryſoſtomi; prudentia magis naturali, quàm doctrina valens, in rebus agendis ſolers, in locum defuncti Arſacij, quatuor poſt menſibus creatus eſt Epiſcopus Conſtantinopolitanus. Hæc ex Socrate atque Sozomeno *f*.

f Soz. lib. 8. cap. 27.

IV.

LEGATI INNOC. ET HONORII QVÆ PASSI CONSTANTINOPOLI.

Intereà verò cùm Legati Roma miſſi (vt dictum eſt anno ſuperiori) Conſtātinopolim properarent; ſcientes aduerſarij Ioannis, ſi iidem eò appellerēt, fore vt populus pro Ioāne ſolicitus cum eis conſpiraturus eſſet; conſiliū illud iniere ſceleſtum, ne eos ſinerent Conſtantinopolim ingredi. Cùm itaque iidem ad portam appuliſſent, ab iis quibus eiuſmodi cura demādata fuerat, retrò repulſi, concluſi ſunt intra caſtellum quoddam maritimū, ac variis contumeliis cruciatibuſque affecti. Cúmque vt literas, quas ab Honorio Imp. Innocentio Papa, aliiſque Occidentalibus Epiſcopis deferendas acceperant, darent, exigeretur ab eis; iidemque obfirmato animo recuſarent eas niſi ipſi Arcadio Auguſto, ad quem dirigebantur, tradere: adueniens Tribunus quidam, perfracto vnius ex Epiſcopis Legatis pollice, eaſdem per vim abſtulit. Poſtridie verò venerunt ad eos, qui tria millia nummûm darent, vt cōmunicarent cum Attico nuper electo Epiſcopo, & de Ioannis Chriſoſtomi iudicio omninò tacerent. Sed id ipſi penitùs agere recuſantes, ab eodem Tribuno iniecti ſunt in nauim vetuſtam & putrem, dato pretio nauclero vt perderet nauigantes: verùm iidem diuino adiuti auxilio Lampſacum appellātes, inde mutata naui in Italiā peruenerunt poſt quatuor mēſes quàm in Orientem profecti fuerant. Quæ quidē adeò immaniter geſta, refert apud Palladium rerum Chryſoſtomi enarratorem, Theodorus Eccleſiæ Romanæ Diaconus, ex relatione eorumdem ipſorum Legatorum. Eodémque inſuper Palladio auctore conſtat, illos Epiſcopos Orientales, quos Romā aduenisse ſuperiùs vidimus, & ipſos è Cōcilio Romano in Orientem cum aliis Legatis miſſos, atque in idem caſtellum Thraciç maritimum incluſos, poſt legatorū Italorum emiſſionem, in exilium ad diuerſa remotiora & barbara loca ductos eſſe. Idque ipſum aliis quamplurimis Epiſcopis & Eccleſiaſticis viris Ioanni communicantibus accidiſſe tradit; eoſdemque paſſim diriſſimè habitos eſſe.

ALII FAVTORES CHRYS. DIRE VARIQVE HABITI.

V.

CHRYS. EPISTOLA VLT. AD INNOC. PP.

Hoc item anno, quo abſolutis exilij annorum duorum periodis, tertium mēſe Iulij inchoauit S. Ioannes Chryſoſtomus; idem mittēs Romam Ioannem presbyterum & Paulum diaconum, literas *g* ad Innocentium Papam dedit; quibus imprimis pro ſedulo & indefeſſo in ſua cauſa exhibito ſtudio, ingentes gratias egit; inde verò pro perſecutoribus rogans; ſuaſit mitiùs agere aduerſus canonū proculcatores, ne ab Eccleſiæ communione, ob periculum vniuerſalis in toto Orbe conflandi ſchiſmatis, eos expellat, ſed expectet ſi forte reſipiſcant. Ita quidem Chryſoſtomus. Cōſtat tamen tum ipſum Innocentiū, tū reliquos Occidentalis Eccleſiæ Epiſcopos, poſtquā accepiſſent de ſcelere planè execrādo aduerſus ſuos ipſorum legatos Cōſtantinopoli perpetrato, Atticum pſeudoepiſcopum Con-

g Chryſ. ep. 2. ex ſeptem tom. 5 oper. eius Ext. etiā Tom. 1. Ep. Rom. Pont. poſt Innoc. ep. 16.

ATTICVS ET THEO-

ſtantinopolitanum, & Theophilūm Alexandrinum, alioſque tanti ſceleris architectos, à communione ſua, Eccleſiæque Romanæ, extorres declaraſſe; vt ex iis quæ dicentur inferiùs apparebit. Porrò ipſe Ioannes, qui primo anno Cucuſi, & ſequēti vſque in præſens tēpus Arabiſſi exulauit; haud priuatus eſt hactenùs cōmercio literarū, quas mutuò acciperet & redderet. Sed quòd nullę ampliùs ab eo datæ legātur, interceptus creditur cōmeatus, ipſéq; ne quid ſcriberet cuſtoditus ab aduerſariis; inuidia tabeſcentibus, (vt ait Sozomenus) quòd viderent vniuerſam Eccleſiam Occidentalem pro illo eſſe ſolicitā.

PHIL. EXCOMMVNICATI AB INNOC.

VI.

HIERON. SCRIBIT ADVERS. VIGILANTIVM.

h Hier. adverſ. Vigilant. ad fin.

Hoc eodem anno, iiſdemque Coſſ. S. Hieronymus aduerſùs VIGILANTIVM hæreſiarchā nuper obortum ſcripſit vnius noctis (vt ait *h*) lucubrationem: quā Siſinio monacho, à S. Exuperio Toloſano Epiſcopo in Orientem (vt dictū eſt) miſſo, perferendam in Gallias, vbi ſuum virus ſerpens euomuerat, paratum antidotum dedit; cùm de einſdem Vigilantij erroribus certior redditus eſſet literis Riparij & Deſiderij preſbyterorum Gallorum, per eumdē Siſinium perlatis. Teſtatur hæc quidem ipſe ad finē eiuſdem commentarij. Vbi etiam cùm fateatur, ſe ante biennium ab eodem Ripario de horrendis Vigilantij blaſphemiis certiorem factum eſſe; (ad quem ea de re extant eiuſdē Hieronymi reſcriptæ *i* literæ; inde dici poteſt, Vigilantium, qui hactenùs inter ſanctos perfidus latuiſſet, iam palam quas diù in pectore occultaſſet hæreſes, ante duos annos propalare cœpiſſe. Fuiſſe verò natione Hiſpanum, patria Calaguritanum, idem S. Hieronymus tradit: ex quo Gennadius *k* redarguitur, qui quòd ſciret hominem verſatum in Gallia, Gallum vtique fuiſſe exiſtimauit, ſed Hiſpaniç Barcinonenſis parochiæ Eccleſiam tenuiſſe. Vſu igitur & conſuetudine Barcinonenſis Eccleſiæ eumdē S. Paulinus, qui ibidem ordinatus eſt presbyter, pernecesſarium aliquando habuit, & vt virum pium probumque laudauit *l*, atque apud ſe ægrotantem fouit. Proficiſcentem quoque Ieroſolymam S. Hieronymo plurimùm commendauit, à quo in gratiam Paulini maximā auiditate *m* ſuſceptus eſt: ſed mox ab eo qualis eſſet detectus *n*, haud poſteà ceſſauit, tam in Paleſtina, quàm in Ægypto, aliiſque quas peragrauit prouinciis, in eumdem Hieronymum (impulſus *o* etiam ad id hortationibus Ruffini) oblatrare; ipſumq; Origenis hæreſeos accuſare, quòd eius opera aſſiduè legeret: denique in Occidentem reuerſus, quas multo tempore congeſſerat blaſphemiarum ſordes, ſed pallio obuoluerat ſanctitatis, cœpit in Gallia primùm ante biennium (vt diximus) explicare.

i Id ep. 53.

VIGILANTII PRIMORDIA, ET PROGRESSVS.

k Gennad. de ſcript. Eccl. cap. 35.

l Paul. ep. 1. ad Seuer.

m Hier. ep. 13 ad Paulin.

n Id ep. 75. aduerſ. Vigil.

o Id. Apol. 2. aduerſ. Ruff.

VII.

EIVSDEM HÆRESES.

Impugnabat cultum Reliquiarum ſanctorum Martyrum, & qui eas ſuſciperent, appellabat *Cinerarios & Idololatras*, qui mortuorū hominum oſſa venerarentur: ſignaque apud eas fieri ſolita, dæmonum aſſerebat eſſe præſtigias; eaſdemque inutiles omninò eſſe, quòd ſigna non Fidelium, ſed Infidelium cauſa fieri debeant. Et cùm Baſilicas Martyrum declinādas eſſe diceret, Catholicos qui ibi ex more orationēs celebrarēt, quaſi immundos fugiendos eſſe docebat. Iouinianum quoque hæreſiarcham ſecutus, impugnabat Virginitatem, atque Cælibatum clericorū, Ieiuniaque Fidelium. Damnabat præterea, diei tempore cereos ac lampadea in Eccleſia incendi ſolitas: itemque ex quibuſdam apocryphis ſub

nomine

nomine Eſdræ libris, poſt mortem nullum pro alio deprecandi facultatem habere dixit. Improbabat quoque Vigilias in S. Eccleſia celebrari ſolitas; præter ſolemnes S. Paſchatis, quas dumtaxat retinendas eſſe dicebat; reliquas verò obtentu publicæ honeſtatis, ne tenebrarum occaſionem captantibus ad delinquendum via aperiri videretur, eſſe abolendas. Sicut & illud addidit, nonniſi in Paſchate *Alleluia* canendum, Eleemoſynas quoque ſolitas mitti ad loca ſancta damnabat; aſſerebatq; eos meliùs facere qui vtũtur rebus ſuis, & paulatim fructus poſſeſſionum ſuarum pauperibus diuidunt, quàm illos qui poſſeſſionibus ſuis venundatis ſemel omnia largiuntur. Atq; item auſus eſt dicere, montem de quo abſciſſus eſt in Daniele *p* lapis ſine manibus, eſſe diabolum, & lapidem Chriſtum.

p Dan. 2.

VIII.

q Hier. adu. Vigil. & ep. 53. ad Ripar. & in Iſa. cap. 65.

Hæc omnia ore ſacrilego effudiſſe Vigilantium, teſtis eſt Hieronymus in ſcriptis *q* aduerſus ipſum editis: quibus videas impiiſſimũ hæreſiarcham conatum eſſe diſſoluere omnem Eccleſiæ diſciplinã, ac ſanctas traditiones deſtruere, ſacroſque ritus peſſumdare: adeò vt non ſit mirandum, ſi idem S. Hieronymus ingenti quo ſemper aduerſus hæreticos efferbuit, Catholicæ fidei zelo, haud parcens verbis (quod notauit S. Gregorius) vehementiori impetu viſus ſit in eumdem Vigilantium inſurrexiſſe: quem & rectiùs *Dormitantium* appellandum eſſe ait, quòd vigilans dormiret, & dormiens adeò ſacrilega ſcriberet. Recenſitiſque diuerſis, quæ diuerſis temporibus & regionibus in orbe terrarum viſa fuiſſent, hæreticorum monſtris; ingemuit maximè huius temporis infelicem Galliæ ſtatum; quòd cùm ea ſola hactenùs eiuſmodi monſtra non habuiſſet, ſed viris ſemper fortiſſimis & eloquentiſſimis abundaſſet, tandem & ipſa paſſa fuerit Vigilantium, qui immundo ſpiritu pugnaret contra CHRISTI Spiritum.

GALLIC. ECCLESIÆ INTEGRITAS TENTATA.

IX. QVOMODO COMPRESSA HÆRESIS VIGILANTII.

Ceterùm eius impietates adeò nullo negotio idem S. Doctor araneorum filorum inſtar diſrupit, vt os eius obſtruxerit; extinxeritque penitus antè propemodùm quàm naſcerentur infames hæreſes; ita vt nullus labor incubuerit ſanctis Epiſcopis Concilia celebrandi ad eas condemnandas. Vnde magis mireris phreneſim illorũ, qui eas hoc noſtro tempore iterùm promulgare non erubuerunt. Quamuis vt illæ tum ſiluerint, nec ampliùs ad multa ſæcula auditæ fuerint, non ſolùm effecerit breuis illa Hieronymi ſcriptio; ſed etiam quòd terribilis Deus in conſiliis ſuis ſuper filios hominum, vocauerit gentes ab extremis terræ, immiſeritque in Gallias, ſicut dicetur anno ſequenti; atque in eam potiſſimùm partem graſſari iuſſerit, in quâ hæreſis nefanda plantata fuit, cùm Toloſa ciuitas capta eſt à barbaris, vniuerſaque Aquitania, & Narbonenſis ac Lugdunenſis prouinciæ penitùs deuaſtatæ; (quam cladem ipſe *r* Hieronymus alibi luxit:) adeò vt ſub barbarico gladio magis de vita tuenda, quàm de dogmatibus licuerit diſputare. Creduntur porrò à barbaris illi eſſe ſublati hæretici, quorum nulla vmquam fuit poſteà vox audita: ſiue potiùs iidem ſic malè ſeducti, iam facti mentis compotes reſipuerint. Ecce autem tibi quid ſoleant vehere ſecum, vel poſt ſe ducere hæreſes; clades nimirùm prouinciarum: quod multis exemplis ſæpè omnibus ſæculis, & hoc ipſo quò viuimus, infeliciùs contigit demonſtrari.

r Id. ep. 11. ad Ageruch.

X. TRANSLATIO RELIQVIAR. SAMVELIS PROPHETAE.

Intereà verò hoc eodem anno, quo illa aduerſus Vigilantium S. Hieronymus ſcripſit, cõtigit transferri ex Palæſtina Cõſtãtinopolim, Reliquias *Samuelis* Prophetæ in ſerico & vaſe aureo ab Epiſcopis: ac tanta eis lætitia ab omnium Eccleſiarum populis in itinere occurſum eſt, vt de Palæſtina vſque Chalcedonem iungerẽtur populorum examina, & in CHRISTI laudem vna voce reſonarẽt. Narrat hæc Hieronymus aduerſus eumdem Vigilantium. Vt planè voluerit Deus, tunc maiori honore frequentari Sanctorum Reliquias, quando ab impuro hæretico eædem eſſent grauiori affectæ dedecore. Quod verò ad tempus ſpectat; cùm ſub Arcadio Imp. id geſtum eſſe Hieronymus, qui proximè conſpexit, aſſerat; & ſub Attico Conſtantinopolitano Epiſcopo æquè id contigiſſe, Theodorus Lector *ſ* habeat: haud quidem in alium annum referri poteſt, quàm præſentem, quòd Atticus nõ ante præſentem annum ei ſedi præfectus ſit; & Hieronymus, quem hoc anno ſub dictis Coſſ. contra Vigilantium ſcripſiſſe diximus, id iam tunc factum fuiſſe affirmet. Meminit autem de templo Samuelis apud Conſtantinopolim iuxta Hebdomum erecto, non ſolùm Theodorus, ſed & Procopius *t*. Antè verò iampridem, viuente adhuc Theodoſio Seniore, reperta fuiſſe itidem in Palæſtina veneranda corpora SS. Prophetarum *Habacuc*, & *Michæa*, reuelataque diuinitus Sebenno Epiſcopo Eleutheropolis, auctor eſt Sozomenus *u*.

ſ Theod. Lect. Collect. lib. 2.

t Procop. de ædif. Iuſtin. lib. 1. in fin.

u Socr lib. 7. cap. vlt.

IESV CHRISTI
AN. 407.
INNOCENTII
AN. 6.
ARCADII } AN. 13.
HONORII

I. HONORIVS HÆRETICOS EXAGITAT.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſeptimo, Honorio ſeptimùm & Theodoſio ſecundùm Augg. Coſſ. idem Honorius acceptorum diuinitùs aduerſus Gothos beneficiorum memor; quòd nihil diuinitati gratius eſſe ſciret, quàm ſi illius hoſtes hæreticos debellaret; octauo Calendas Martias nouum promulgauit edictum *a*; quo præter Donatiſtas, etiam Manichæos, Phrygas, & Priſcillianiſtas, bonorum publicatione proſecutus eſt, inteſtabileſque declarauit; eiſque nihil ex moribus, vel ex legibus, commune eſſe voluiſſe cum ceteris hominibus: iuſſitque publicum eſſe crimen, quia quod in religione diuina committitur, in omnium fertur iniuriam. Ex quibus pij Imperatoris obſequiis, haud imparia prioribus conſecutus eſt à Deo beneficia, cùm inſidiis Stiliconis anno ſequenti (vt dicetur) ereptus eſt.

a l. 40. C. Th. & l. 4. C. Iuſtin. de hæret.

II. GALLIÆ DEVASTATÆ A BARBARIS.

Intereà verò hoc ipſo anno Galliæ miſerè deuaſtatæ ſunt ab Wandalis & Alanis, qui tranſito Rheno eas inuaſerunt. Referunt quidem id anno ſuperiori Proſper *b*, Caſſiodorus *c*, & Zoſimus *d*: ſed quòd idem Proſper, horum malorũ inſpector, nonniſi pridie Calendas Ianuarias illius anni eorundem barbarorum ingreſſum ponat; cladẽ ipſam, quâ deuaſtatæ ſunt Galliæ minimè ante præſentem annũ cœptam eſſe appatet. Porrò iiſdem barbaris permixtos quoque fuiſſe Sueuos, Oroſius *e* & Zoſimus ſcribunt, & Hieronymus *f* eamdẽ lugens cladem, Quados

b Proſp. in Chron.

c Caſſiod. in Chron.

d Zoſ. lib. 6.

e Oroſ. lib. 7. cap. 38.

f Hier. ep. 11.

addit, & Sarmatas, Gepidas, Herulos, Saxones Burgundiones, Alemannos, & Pannonios: quos ait quicquid inter Alpes & Pyrenæum eſt, quod Oceano & Rheno includitur, deuaſtaſſe, omneſque fermè ciuitates diripuiſſe. Eaſdem autem barbaras omnes gentes proditione Comitis Stiliconis, ex Wandalis ducentis originem, ſatagentiſque in Euſebium filium ſuum transferre Imperium, accitas eſſe, Oroſius atq; Marcellinus *g* diſertis verbis affirmant; confirmatque S. Hieronymus, necnon Rutilius *h* Numatianus ethnicus Poeta; qui & ipſe iiſdem barbaricis bellis coactus è Gallia patrio ſolo fugere, reuerſurus tandem per mare nauigans, *Itinerarium* illud ſuum metro cecinit. Sed de proditione Stiliconis pluribus inferiùs. Eiectos autem fuiſſe Romanos Magiſtratus à Gallis ipſis in barbaros arma ſumentibus, teſtatur Zuſimus. Quàm verò ſoluta eſſet in Galliis magna ex parte Eccleſiaſtica diſciplina, exundantibuſque vbique vitiis eædem prouinciæ meruerint tradi barbaris deuaſtandæ; Saluianus *i* Maſſilienſis Epiſcopus pluribus docet, qui viuens his temporibus ob oculos habebat quæ ab oculis excurerent iugiter lacrymas: nouus planè ſui temporis Ieremias; qui (quod deterius eſt) luget eoſdem ſuos Gallos, hiſce flagellis haud moribus emendatos, ſed potiùs deteriores redditos.

g Marcel. in chron.
h Rutil. Itiner. lib. 2.

CORRVPTÆ MORA GALLIÆ.

i Saluian. de prou. indic. lib. 6. & 7.

III. CONCIL. CARTHAG. ADVERS. DONAT. ET PAGANOS.

Hoc eodem anno, idibus Iunij, celebratum eſt ab Epiſcopis Africæ CONCILIVM *k* CARTHAGINENSE: vbi inter alia decreta eſt legatio ad Honorium Imp. pro defenſione rerum Eccleſiaſticarum aduerſus Donatiſtas & Paganos: ſancitúmque *l*, vt quicumque ad Comitatum ire vellent, Formatam acciperent ad Romanum Pontificem, & ab hoc aliam ad Imperatorem: iùq; ideò ne hæretici Catholico nomine velarentur, ſicut apparet ex iis quæ de Formatis alias *m* dicta ſunt. Hâc verò Synodo id ampliùs præceptum eſt, vt in eis dies Paſchæ illius anni poneretur; quòd ſi nondum definitus ſciretur, (quippe literas ea de re, vt vidimus, dari contingeret) tunc apponeretur dies anni præteriti, Poſt diem Paſchæ ſcilicet; ſicut ſoleret in publicis Geſtis, Poſt Cóſulatum adſcribi. Quod autem ſtatutum *n* eſt, vt de diſſenſione Romanæ Eccleſiæ atque Alexandrinæ ad S. Papam Innocentium ſcriberetur, quò vtraque Eccleſia inter ſe pacem teneret: ex his planè ſignificátur; ipſum Romanum Pontificem Ioannis Chryſoſtomi cauſa aduerſus Theophilum Alexandrinum mirum in modum fuiſſe commotum, & in omnes alios Epiſcopos qui cum illo aduerſus eum conſpiraſſent; eóſque ſuſpendiſſe, nec voluiſſe miſſas ab eis recipere literas, quod quidem epiſtola *o* eiuſdem Innocentij ad Alexandrum Epiſcopum Antiochenum poſteà data, de Acacio eius functionis anteſignano demonſtrat. Sed & Theodorus *p* diaconus diſertè teſtatur, fuiſſe hanc Romanæ Eccleſiæ ſententiam; non communicare in finem vſque Orientalibus Epiſcopis, donec in vniuerſali Synodo de eâ cauſâ iudicatum eſſet.

k Con. Afric. can. 26. & c.
l Ibid. can.
m Sup. 142 num. 6 & an. 5. XLII.
n Con. Afric. can. 68.
o Innocent. ep. 18.
p Ap. Pallad. in dialog.

IV. CHRYSOST. OBITVS.

Porrò eodem anno, iiſdémque Coſſ. ipſe, *S. Ioannem Chryſoſtomum*, ærumnis confectum, Cumanis apud Pontum Euxinum ex hâc vitâ migraſſe, ſcribit Socrates *q*: ſed error apud eum irrepſit: dum ponitur obiiſſe decimo octauo Calendas Decembris; quem decimo octavo Calendas Octobris in cælum migraſſe omnes affirmant, & Tabulæ Eccleſiaſticæ fidem faciunt. Quæ autem ipſius obitum præceſſerint, Palladius narrat; nempè pertæſos eius aduerſarios frequentem ad eum populorum acceſſum, & vt ægrâ valetudine labnantem longiſſimis difficillimiſque peregrinationibus fatigatum exhalare animam cogerent; illud conſilij iniiſſe, vt eum Arabiſſo Pityuntem, locum omninò deſertum ad ripam maris Pontici, transferre curarent: eâque deportatione, poſt trimeſtris temporis difficillimum iter, quo peſſimè à militibus qui eum ducebant, habitus eſt, cùm in templo quodam Comanis propinquo pernoctaret, ipsâ nocte Martyrem loci, *Baſiliſcum* nomine, qui Nicomediæ ſub Maximiano paſſus fuerat cùm eſſet Comanenſis Epiſcopus, apparentem ei dixiſſe, *Confide frater Ioannes, cras enim ſimul erimus*: ipsúmque de oraculo confidentem, poſtridie candida ſe induentem veſtimenta, ſumptiſque cæleſtibus ſacramentis, & poſt orationem ſigno ſe Crucis munientem, animam Deo reddidiſſe; eiúſque corpus poſitum eſſe in eâdem cum Baſiliſco Eccleſiâ: tantam multitudinem virginum, monachorum, & aliorum ſanctorum virorum, ex Syriâ, Ciliciâ, Ponto, & Armeniâ, ad eius funus accurriſſe, vt plurimi putarent eos ex condicto adueniſſe. Hæc pluribus Palladius. Vixiſſe autem illum annos quinquaginta duos & menſes octo, Leo Auguſtinus habet in eius Encomio; & de quinquaginta duobus annis reliqui omnes, qui de his egerunt, ſunt aſſertores, Epiſcopatûs verò vſque in diem quâ obiit, numerantur anni nouem, menſes ſex, & dies viginti.

q Socr. lib. 6. cap. 19.

FVNVS.

V. SCRIPTA.

Quod ad eius Scripta pertinet, teſtantur Caſſiodorus *r* & Suidas *ſ*, eum vniuerſam Scripturam tam Veteris quàm Novi Teſtamenti commentariis illuſtraſſe. Quod ſi verum eſt, vide quàm pauca ex ingentibus theſauris nobis ſint reliqua: cùm & alioqui nonnulla ſpuria eius nomine edita hactenùs habeantur. Inter quæ haud æquo animo pati poſſumus, adſcriptas fuiſſe ſanctiſſimo viro quinquaginta quatuor homilias in Matthæum; quas vt diſtinguant à conſummato in eumdem Euangeliſtam commentario nonaginta vnius homiliarum, *Opus Imperfectum* nominant: quod ne pilum quidem Chryſoſtomi, vel in dictione, vel in ſententiis, vel in dogmatibus habet; ſed ſparſas hæreſes Manichæorum, Montaniſtarum, Arianorum, ac Donatiſtarum continet. Teſtantur autem Theophanes atque Cedrenus, ſub Conſtantino & Irene Impp. Patriarchium Conſtantinopolitanum incenſum fuiſſe, abſumptáſque cameras vbi repoſita erant vniuerſa ſcripta, quibus ſacram Scripturam S. Ioan. Chryſoſtom. fuerat interpretatus.

r Caſſiod. præf. de diuin. lect.
ſ Suid. verb. Ioan. Chryſ.

VI. PAVLVS APOSTOLVS DOCET CHRYSOST.

Porrò habuiſſe ipſum in ſacris literis peculiarem Doctorem S. Paulum Apoſtolum, cuius immenſo tenebatur amore; fidem fecit S. Proclus, qui poſteà eiuſdem Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ creatus eſt Epiſcopus: qui cùm Chryſoſtomi eſſet diſcipulus, vidit ſæpiùs ipſum S. Paulum inclinatum poſt ſedem illius ſcribentis, & os admouentem eius auri dextræ, & cum eo colloquẽtem. Teſtantur hæc Leo Auguſtus, Metaphraſtes, & alij omnes qui de Ioanne ſcripſerunt; atque imprimis Ioannes Damaſcenus *t* ex antiquioribus Actis Vitæ eius. Contigiſſe verò viſiones, cùm epiſtolam Pauli ad Ga-

t Damaſc. orat. 1. de Imag.

latas interpretaretur, in qua ſeipſum ſuperaſſe cognoſcitur, haud improbanda opinio eſt. S. quoque Nilus in epiſtola ad Anaſtaſium de eodem refert, ipſum omni fermè tempore conſueuiſſe videre Eccleſiam refertã Angelorum cœtu, & tunc potiſſimùm cùm incruentum ſacrificium offerretur; quo tempore iidem Angeli è cælo deſcendentes, ſtolis induti ſplendidiſſimis, nudis pedibus, intentis oculis, proni altari, magno cum ſilentio & reuerentia, quoad myſteriũ illud expletum eſſet, circumſtare videbantur ab illo. Omittimus autem hîc innumera SS. Patrum de eodem elogia. Satiſq; ad laudem, quòd poſt eius obitum, paucis exceptis quos liuor infecit, tam Oriens quàm Occidens, & vniuerſus Catholicus Orbis, ipſum ſanctiſſimum prædicauit: quem etiam conſtat complura poſt obitum edidiſſe miracula. Sed viſionem illam de gloria ipſius apud thronum Domini poſt mortẽ euecti, quæ narratur in Prato *u* Spirituali, tanquam omni fide carentem, immò & quædã falſa continentem, inter ſpuria reiicimus. Non enim indigent Sancti noſtris illuſtrari mendaciis, qui propriis virtutibus decorantur. Illud verò ex eodem Prato *x* haud omittendum de moribus eiuſdem S. Ioannis; eum ex quo Baptiſmum ſuſcepiſſet, numquam omninò iuraſſe, neque aliquem iurare compuliſſe, neque mentitum eſſe, neque alicui maledixiſſe, neque ſcurrilia locutum eſſe, nec iocos admiſiſſe.

VISIONES CHRYSOSTOMI.

u Prat. Spir. cap. 128.

x Ibid. c. 191.

VII. INNOC. PP. QVID IN ARCAD. IMP. ET EVDOX. AVG.

Audita eius morte Innocentius Papa, primò quidem eius memoriæ ita conſultum voluit, vt nomen eius referretur in ſacra Diptycha; (hoc eſt Tabulas Eccleſiaſticas, in quibus nomina Epiſcoporum in Catholica communione defunctorum deſcribi ſolerent, & inter Miſſarum ſolemnia relegi; vt docet epiſtola *y* Ægyptiorum Antiſtitum ad Anatolium Conſtantinopolitanũ contra Timothæum Alexandrinæ ſedis inuaſorem:) perſtititque in ſententia, vt numquã, niſi id fieret, communicare vellet cum Orientalibus Ioannis aduerſariis Epiſcopis; vt auctor eſt Theodoretus *z*. Deinde verò literis ad Arcadiũ Imp. ſcriptis, (ſunt ipſæ quidẽ Græcis notiſſimæ; quas Gennadius, Nicephorus *a*, atque Glycas *b* recitant) ob facinora in eundem Ioannem perpetrata, tum ipſum Imperatorem, eiúſque vxorem Eudoxiam, à communione Eccleſiæ reiecit; tum Arſacium, licèt iam mortuum, qui in eiuſdem Ioannis locum intruſus fuerat, & omnes Epiſcopos, qui conſultò cum eo cõmunicaſſent, exauctorauit; ac denique Theophilũ Alexandrinum anathemati ſubiectum, gradu depoſuit. Sunt autem verba, quibus hæc tanta decreuit, huiuſmodi: *Itaque ego minimus & peccator, cui thronus magni Petri Apoſtoli creditus eſt, ſegrego & reiicio te, & illam,* hoc eſt, Arcadium & Eudoxiam) *à perceptione immaculatorum myſteriorum Chriſti Dei noſtri. Epiſcopum etiam omnem, aut clericum ordinis ſanctæ Dei Eccleſiæ, qui adminiſtrare aut exhibere ea vobis auſus fuerit, ab ea hora qua præſentes vinculi mei legeritis literas, dignitate ſua excidiſſe decerno. Quòd ſicut homines potentes quemquam ad id vi adegeritis, & canones nobis à Saluatore per Sãctos Apoſtolos traditos tranſgreſſi fueritis; ſcitote id vobis non paruũ peccatum fore in horrenda illa Iudicij die, cùm neminem huius vitæ honor & dignitas adiuuare poterit, arcana autẽ & abdita cordium ſub oculos omnium effundentur atque exhibebũtur.*

y Ext. inter ep. viror. illuſtr. pro Conc. Chalcedon.

[Cæterùm duplices fuiſſe Tabulas, quarum alteris viuorum, alteris defunctorum nomina inſcribebantur, multis teſtimoniis probatum habes apud Cypr. ep. 10. in Notis Pamelij.]

z Theod. lib. 5. cap. 34.

a Nic. lib. 13. cap. 34.

b Glyc. Ann. par. 4. Extant etiam Tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. ep. Innoc. 17.

Arſacium, quem pro magno Ioanne in thronum Epiſcopalem produxiſtis, etiam poſt obitum exauctoramus, vna cum omnibus, qui conſultè cum eo communicarunt Epiſcopis: cuius etiam nomen ſacro Epiſcoporum albo non inſcribatur. Indignus eo honore eſt, qui Epiſcopatum quaſi adulterio polluerit. Omnis ſiquidem planta, quæ à Patre noſtro in cælis plantata non eſt, eradicabitur. Ad Theophili anathematiſmum addimus abrogationem, & abſolutam à Chriſtianiſmo abſolutionem. Huic verò Innocentij epiſtolæ ſubiicit Glycas Arcadij ad eundem Pontificem reſponſionem; qua excuſãs ſe de ignoratione eorum, quæ aduerſus Ioannẽ iniuſtè per Epiſcopos geſta eſſent, aſſeréńſque Eudoxiam acriter à ſe ea de re correptam graui detineri ægritudine, enixè rogauit vt ipſos à cenſuris liberare dignaretur. Ac demùm his idẽ auctor aliam ſubdit Innocentij ad Arcadiũ, qua eius excuſationes accipiens, tam ipſum quàm eius vxorem Eccleſiaſticæ cõmunioni reſtituit. Sed & quam codex Vaticanus continet, Arcadij ad Innocentium reſponſio *c*, habet ampliùs excuſationem de iis quæ geſta eſſent Conſtantinopoli, ipſo Imperatore prorsùs inſcio, aduerſus Legatos Apoſtolicæ Sedis. Extátque *d* inſuper epiſtola Honorij Imp. ad eundem Arcadium fratrem, qua eum grauiter obiurgauit de iiſdem, quæ tum in Ioannem, tum in Legatos perpetrata fuiſſent. Cæterùm poſt obitum Ioannis nondum tribus menſibus elapſis, contigiſſe prodigioſum ac planè miſerandum interitum Eudoxiæ Auguſtæ, eo modo quo ſuperiùs *e* dictum eſt, Zonaras, & alij teſtantur.

ARCAD. SE EXCVSAT, ET RESTITVITVR.

c Ext. Baron. Tom. V. hoc an.

d Baron. ib. ex eod. cod. Vatic.

e An. 404. num. XV. XVI. vbi vide quæ diximus poſt n. XVI.

VIII. HONOR. COGITAT DE INFERENDO BELLO FRATRI.

Sed quod ad Honorium ſpectat; haudquãquàm ipſe prædictis ſcriptis literis conceptum ob indigna facinora dolorem exhaurire valens, inſuper & bello decernere aduerſus fratrem in animum duxit. Iámque ad illud peragendum Rauennæ expeditio parabatur, cùm hoc præcipuum interceſſit impedimentum, (vt auctor eſt Zoſimus *f*) quòd certior factus eſt *Conſtantinum* perduellem, ex inſula Britannia tranſuectum iam ad Tranſalpinas gentes acceſſiſſe. Hęc enim de tyrannide Conſtantini (quem alij *Conſtantium* nominant) hoc anno contigiſſe, idem auctor non obſcurè ſignificat; dum ait exacto pòſt autumno deſignatos eſſe Coſſ. Baſſum atque Philippum; quos anno ſequenti nomen dediſſe omnes affirmant; ſub quibus etiam Proſper Conſtantini tyrannidem contigiſſe refert; eumdémque infimæ militiæ militem, ob ſolam ſpeciem nominis acclamatum fuiſſe Imperatorem. Nempè cùm primò (vt Zoſimus *f* & Sozomenus *g* tradunt) iidem milites Britannici MARCVM quemdam acclamaſſent Imperatorem; huícque breui ab ipſiſmet ſublato ſuffeciſſent GRATIANVM; iſto etiam poſt quatuor menſes interempto, CONSTANTINVM elegerunt, quòd putarent eum ex nominis ſui præſagio Imperium optimè adminiſtraturum, & à barbaris illud vbicumque deprædantibus liberaturum, ſicut fecerat olim Conſtantinus Magnus & ipſe genere Britannus: cùm & ad ſpem augendam illud acceſſiſſet, vt æquè ac Conſtantino Magno, huic quoque filius eſſet CONSTANS appellatus; quem & ſimul ac ad Alpes Cottias peruenit, Cæſarem dixit, & ad obtinendas Hiſpanias miſit.

f Zoſ. lib. 5.

f Zoſ. lib. 6.

g Soz. lib. 6. cap. 11.

TYRANNI IN BRITANNIA EXORTI.

IX.

Poſt obitum quoque S. Ioannis Chryſoſtomi, viſum eſt Theophilo Alexandrino, iis qui

ob

THEOPH. CVRAT EXVLES RESTITVENDOS.

ob initam cum Ioanne communicationem proſcripti fuiſſent, vel voluntario exilio contigiſſet eſſe factos extorres, omnibus ad propria redeundi licentiam impertiri, cunctiſque obortis diſſenſionibus oblitione deletis, vnitatem in Eccleſiâ reintegrari. Quem quidem eâ de re libellum ſcripſiſſe ad Atticum Conſtantinopolitanum, teſtantur literæ Syneſij Epiſcopi Ptolemaïdis in Ægypto, ſcriptæ ad eundem Theophilum, cùm ipſum conſuloit de Alexandro Baſianopolis in Bithyniâ Epiſcopo communionis Ioannis, quem exulem idem Syneſius apud ſe recepiſſet. At licèt iſta curarit Theophilus; non tamen propterea meruit communionem Romani Pontificis, quòd vſque ad vltimam horam nunquam conſenſerit nomen Ioannis in Diptycha reſtitui. Sicut nec eandem ob cauſam Atticus, licèt crebras miſerit legationes ad eamdem communionem obtinendam, valuit vnquam illam adipiſci, quouſque poſt mortem Theophili, Ioannis nomen reſtituit; prout teſtatur Theodoretus *b*. Sed de his inferiùs ſuis locis.

b Theod lib. 5. cap. 34. in fin. ap. Baron. an. ſeq. num. XLII.

IESV CHRISTI
An. 408.
INNOCENTII
An. 7.
HONORII 14.
THEODOSII II. 1.

I. ARCADII IMP. OBITVS.

ANno Chriſti quadringenteſimo octauo, Baſſo & Philippo Coſſ. Calendis Maij, Arcadius Imp. offenſi numinis indignationem ob S. Ioannis Chryſoſtomi perſecutionem experitus, ex hâc vitâ morbo ſubreptus eſt: præmaturè quidem, annum tantùm ætatis agens trigeſimum primum: cùm imperaſſet vnà cum patre annis duodecim, póſtque eius obitum, tredecim, menſibus tribus & diebus quindecim. Teſtantur hæc de tempore obitus Proſper *a*, Marcellinus, Socrates *b*, & alij. Reliquit verò poſt ſe liberos, *Theodoſium, Pulcheriam, Placillam, Arcadiam, & Marinam*. Sed quòd ſciret Honorium fratrem ſibi eſſe perioſenſum, timens ne inſidias Theodoſio puerulo octo annorum moliturus eſſet, eundem Regi Perſarum Iſdigerdi, quocum fœdus inierat commendatum reliquit, qui quidem fideliter eius ſuſceptâ tutelâ, Antiochum quemdam prudentiſſimum virum ſuo loco Conſtantinopolim miſit, ipſius curam acturum. Teſtatur enim iſta Theophanes *c*, qui Græcè ſcripſit Hiſtoriam illam quæ inſcribitur *Miſcella*, & ſub titulo Pauli Diaconi errore circumfertur, quam Anaſtaſius Bibliothecarius Latinam fecit. Idémque Antiochus legatus etiam ad Honorium Imp. ab eodem Rege Perſarum miſſus Romam creditur ad eum cum Theodoſio conciliandum. Namque ait Sozomenus *d*, Honorium commiſeratione ductum Conſtantinopolim properare decreuiſſe, vt fidus Præfectos conſtitueret Theodoſij ſaluti atque Imperio; ſed Conſtantini tyrannidem eum à cœpto itinere reuocaſſe: & cùm anteà deſtinatus fuiſſet Stilico cum exercitu mitti in Orientem; detectis eius inſidiis, quibus filio Eucherio parabat Imperium, retentum fuiſſe. Porrò Theodoſio inſuper acceſſiſſe Imperij curatorem Anthemium Præfectum, virum laudatiſſimum, quem ante triennium Conſulatum geſſiſſe vidimus, Socrates *e* tradit. Sed & maior natu ſoror *Pulcheria*, cùm grandioris ætatis effecta eſt, (quam tempore obitus patris, nonniſi annorum fuiſſe ætatis decem, Marcellino auctore liquet) æquè Imperij regimen ſuſcepit: de cuius prudentiâ, pietate, ceteriſque virtutibus, ſæpè dicendum inferiùs.

a Proſp. & Marcell. in Chron.
b Socr lib 6. cap 1.

THEODOS. PVER IMP. COMMENDATVR REGI PERSARVM

c Miſcel. lib. 13.

d Soz. lib. 9. c. 4.

CVRATOREM ORIEN.

e Socr lib. 7. c. 1.

[Quod audiſtis ſuperiori art. de Hiſtoriæ Miſcellæ auctore, ita quidem apud Baronium Tom. IX. variis locis, ex aliorum magis quàm propria ipſius ſententiâ. At verò qui rem accuratiùs conſiderarunt, tam ex Theophanis Græci, quàm ex eius verſionis Anaſtaſianæ lectione obſeruarunt, longe à vero abire qui aſſerunt Miſcellam eſſe ipſum Theophanem Latinitate ab Anaſtaſio donatum, quamuis ſint quædam ex Theophane ei Hiſtoriæ immiſta & intexta. Quam quidem conſtat centonem eſſe, à Paulo Aquileienſi diacono primùm, pòſt etiam à Landulpho Sagace, ex variorum auctorum monumentis conſutum: in quo præter Suetonij, Eutropij, Flori Victoris, Euſebij, Oroſij, Iornandis, & aliorum Hiſtorias, tota pene Anaſtaſij Bibliothecarij Hiſtoria ex Georgio, Theophane, aliiſque Græcis Scriptoribus collecta continetur: à libro verò XVII. & deinceps pleraque ad verbum deſumpta eſſe ex Theophane. Sed de Theonis Hiſtoriâ vide quæ rurſùm dicentur ſuo loco, nempè an. 813 num. III.]

II.

Quod autem ad Perſarum fœdus cum Romanis ſpectat auctor eſt Sozomenus illud ad centum annorum ſpatium ſancitum fuiſſe. Ex quo quidem factum eſt, vt non tantùm ſecuritati Imperij benè proſpectum eſſet, ſed & propagandæ in Perſide fidei, quam mirum in modum amplificatam eſſe prædicationibus & miraculis S. Maruthæ Epiſcopi Meſopotamiæ, pluribus docet Socrates *f*: cùm videlicèt idem Sanctus ab Imperatore Legatus ad Regem miſſus, adeò charus ei extitit, quòd ipſum grauiſſimo ac diuturno capitis dolore precibus ſuis liberaſſet, & ab ipſius filio dæmonem expuliſſet; vt frementibus licèt Magis, omniáque in contrarium per dolos, & occultas fraudes (quæ tamen in ipſorummet perniciem detectæ ſunt) ſatagentibus, non ſolùm Eccleſias vbique ædificandi licentiam ab eodem Rege obtinuerit, ſed & parùm abfuerit quin & ipſummet fidem profiteri compulerit. Extat verò etiam S. Ioannis Chryſoſtomi *g* exulis epiſtola ad Olympiadem, quâ perſpicuè intelligitur, per eundem Marutham conuerſionem Perſarum ipſum Chryſoſtomum in exilio iam procurare cœpiſſe. Ex quibus intelligas, Marutham cùm in conuentu ad Quercum ſtetiſſet contra eundem Chryſoſtomum, (vt ex eodem Socrate *h* atque Sozomeno *i* conſtat) poſteà in eius partes tranſiſſe qui quidem magnæ ſanctitatis nomine glorioſus, tam Græcis quàm Latinis publicis notis *k* anniuerſariâ memoria in Eccleſiâ perſeuerat.

f Id. lib. 7. c. 8.

RELIGIO CHRIST PROPAGATA IN PERSIDE A S. MARVTHA.

g Chryſ. ep. 14.

h Socr lib. 6. c. 14.
i Soz. lib 8. c. 16.
k Martyrol. & Menol. 4. Dec.

III. STILICONIS PRODITI DECRETVS

Dum autem hæc in Oriente gererentur, interim in Occidente hoc eodem anno Stiliconis inſidiis res admodùm turbatæ ſunt; cùm qui pluribus annis occultaſſet in animo proditionem Imperij, & aliquibus interdum eamdem ſignis patefeciſſet, iam apertâ luce in Honorium egit. Quod indignum facinus, & ipſa quoque elementa bruta clamare viſa ſunt, quando ſub huius anni Coſſ. (vt Marcellinus ſcribit) Romæ in Foro Pacis per dies ſeptem terra mugitum dedit. Inſeruiebat Alaricus Gothorum Rex ſtudiis Stiliconis: qui cum eo pluribus prœliis ſæpè colludens, ac præcipuè (vt vidimus) apud Pollentiam, eundem ad terrendam; terendam-

conſenſu partium Epiſcopi iudicaſſent; nec ab eorum ſententiâ appellare liceret.

VIII.

a d. l. 43.

CÆLICOLÆ HÆRETICI QVI.

Sed quod vno ex prædictis reſcriptis *a* iuſſit, cum Donatiſtis æquè exagitari *Cælicolas*; quinam hi fuerint exquirendum eſt. Exiſtimaui aliquando, hos fuiſſe Gentiles in Africâ, ſic dictos à cultu Cœleſtis idoli Carthagine poſiti, de quo dictum eſt ſuperiùs. Sed quòd ex ſententiâ Auguſtini *b*, iidem etiam baptizarentur, Chriſtianitatem præ ſe tuliſſe viſi ſunt. Verùm & quòd vult alia eiuſdem Imp. ſanctio *c*, hos cogendos ad Chriſtianitatem ſeruandam; quódque inſuper tam in Theodoſio, quàm Iuſtinianeo Codice, non ſub titulo *de Hæreticis*, ſed *de Iudæis* ponantur *Cælicolæ*; ac denique quòd idem S. Auguſtinus in commentario ad Quod-vult-Deum, relegens omnes quæ ab exordio Chriſti Eccleſiæ hæreſes extitêre, vſque ad hæreſim Pelagianorum, quæ poſt hoc tempus innotuit, nullam ibi de Cælicolis mentionem habeat, ex his, inquam, intelligi poſſe videtur, hos fuiſſe quidem Chriſtianos, ſed tamen apoſtatarũ nomine cenſendos potiùs quàm hæreticorum. Et quantùm colligere fas eſt ex eâdem Honorij ſanctione *d*, illos apparet appellatos eſſe Cælicolas, qui ex Chriſtianâ Fide tranſirent ad Iudaiſmum: ita tamen quòd cùm ſcirent Iudaïcum nomen abominabile cunctis eſſe, non Iudæi, ſed Cælicolæ dici voluerint; nec ſub Iudæorum degerent Patriarchis, ſed ſub aliis præpoſitis Præfectis, quos *Maiores* nominarent, vt ex S. Auguſtino *e* apparet, necnon ex antiquiori reſcripto *f* Conſtantini Magni. Qui verò prætereà alius de Cælicolis ſermonem habeat, ex veteribus inuenimus neminem. Sed ad eos ſpectat, quod poſt dies nouem à reſcripto dato ab Honorio aduerſus hæreticos atque Cælicolas, idem Imp. octauo Calendas Decembris ſub his iiſdem Coſſ. aduerſus eoſdem promulgauit edictum *g*, quo Donatiſtas pariter & Iudæos, noua in Religionem Catholicam tentantes, (nempè Cælicolarum ſectam introducentes) coërcuit.

b *Auguſt. ep. 163. ad Eleuſ*

c *l. 16. C. Th. & l. 12. C. Iuſtin. de Iuda. & Cælic.*

d *d. 19. ſen. 12.*

e *Aug. ep. 163 & 164.*

f *l. 2. C de Iuda. & Cælic.*

g *l. 44 C. Th de hæret.*

IX.

h *l. 18 C. Th de Iuda*

IVDÆORVM VELATVM SACRILEGIVM.

Sed & hoc eodem anno, iiſdémque Coſſ. quarto Calendas Iunij, Theodoſius Imp. Iudæos, pariter ritus Chriſtianorum adulterantes, datâ lege *h* compeſcuit; qui videlicèt (vt ait) quodam feſtiuitatis ſuæ ſolemni, Aman ad pœnæ quondam recordationem incendere, & S. Crucis aſſimulatam ſpeciem in contemptum Chriſtianæ Fidei ſacrilegâ mente exurere conſueuiſſent. Ex quibus intelligis quid præſumpſerint Iudæi ſceleſtiſſimi, nimirùm Crucifixum vnà cum Cruce incendere; & ne ſacrilegij conuinci poſſent, illud prætexere conſueuiſſe, ſe non CHRISTVM Crucifixum, ſed Aman Iudæorum hoſtem tali ſupplicio *i* affectum, ob Dei gloriam repræſentare: At quid admirandum Deus oſtenderit his temporibus Conſtantinopoli, de Iudæo paralytico per ſanctum Baptiſmum ſanitati reſtituto, déque pluribus Gentilibus ad ſuſcipiendum Baptiſmum tali miraculo inductis, Iudæis in obſtinatione permanentibus; tu conſule Socratem *k*. Qui & eiuſmodi narrationi aliam ſubiicit de Sabbatio, ex Iudæis oriundo; facto Nouatiano, ſed ſchiſmata ob Epiſcopatum non adeptum ab iiſdem reſiliente, & nouam factam conſtituente. A quo quidem *Sabbatianos* nominatos eſſe Nouatianos ab aliis ſchiſmate diuiſos, reſcripta *l* Principum docent. Toleratos autem diximus Nouatianos, tamquam qui in reliquis de Fide eadem cum Orthodoxis ſentirent: ſed Romæ ab Innocentio Papâ primùm expulſos eſſe, idem Socrates *m* affirmat.

i *Eſth. 7.*

IVDÆVS PARALYT. PER BAPT. SANATVS.

k *Socr. lib. 7. c. 4. 5.*

SABBATIANI HÆRETICI.

l *li 59. C. Th. de hæret.*

m *Soc. l. 7. c. 9*

X.

Contigit inter hæc mori Porphyrium illum ſceleſtiſſimum, qui poſt Flauianum ſedem inuaſit Antiochenam; cui numquam (vt dictum eſt) Romanus Pontifex communicare voluit. Quo defuncto affulſit primus pacis radius poſt tot procellas Eccleſiæ Antiochenæ. Etenim communi omnium conſenſu electus *n* eſt *Alexander*, vir laudatiſſimus, & ab ineunte ætate vitam monaſticam egregiè profeſſus: qui vno vinculo communicationis in vnum coniunxit eos qui erant ex parte Paulini (eiúſque ſucceſſoris Euagrij) iam à tempore Concilij Alexandrini ſub Iuliano Apoſtata, cum aliis qui erant ex parte Meletij, ſeparatos ab inuicem quadraginta quinque annis: tot enim numerant ab eo Concilio vſque in præſentem annum. Si quis autem numeret à tempore reſipiſcentiæ Meletij, quando ex Arianorum ſectatore Catholicum ſe publicè profeſſus eſt; (quocum tamen, vtpotè ab Arianis ordinato, renuerunt communicare Catholici, qui ab illo Magno Euſtathio denominati erant Euſtathiani; quod contigiſſe vidimus anno Chriſti trecenteſimo ſexageſimo:) planè ad hunc vſque annum reperiet ſchiſmatis annos quadraginta octo. Denique ſi illud accipias ab electione ipſius Euſtathij factâ anno trecenteſimo quadrageſimo, quo tempore ſcindi primùm cœpit in duas partes Eccleſia Antiochena; annos numerabis ſexaginta octo. Quamobrem manifeſtum redditur, illapſum eſſe errorem apud Theodoretum *o*, dum anni numerantur eiuſdem Eccleſiæ diſſidij octoginta quinque; quandoquidem illud ſpatium longè tranſgreditur tempora Alexandri Epiſcopi Antiocheni & Innocentij Romani Pontificis, ſub quibus pacem eidem Eccleſiæ redditam eſſe, tam ipſe Theodoretus, quàm alij omnes affirmant. Laudat verò inſuper eundem Alexandrum idem auctor, quòd ipſe omnium illorum Orientalium primus, Magni Ioannis Chryſoſtomi nomen in Tabulas Eccleſiaſticas referendum curauerit.

n *Theod lib 5 c. 35.*

VNIO ECCL. ANTIOCHENÆ SVB ALEX. EPISC.

o *Id. li. 5. c. 5*

XI.

INNOC. PP AVCTOR PACIS ANTIOCH.

Verùm tam huius rei, quàm pacis Eccleſiæ Antiochenæ, auctorem fuiſſe Innocentium Romanum Pontificem, dum Alexandro, legationem ex more Romam mittenti ad obtinendam Catholicam communionem, eam prædictis conditionibus impertiuit; declarant eiuſdem Innocentij literæ *p* ad Bonifacium presbyterum, legatione fungentem apud Theodoſium Imp. Conſtantinopoli; necnon aliæ *q* ad eumdem Alexandrum de pace Eccleſiæ ſcriptæ. His verò & illud conſtat, Acacium quoque Berœenſem Epiſcopum, Catholicam ab eodem Romano Pontifice communicationem, iamdiù ob cauſam Chryſoſtomi interceptam, experiiſſe: eámque ipſum certis legibus obtinuiſſe, teſtantur literæ quas ad eum Innocentius *r* reddidit.

p *Innoc. ep. 22*

q *Hier. ep. 18.*

r *Id ep. 49*

XII.

MELANIA RECEDIT AB VRBE.

s *Pallad. in Lauſiac. c. 33 & 47.*

Hoc item anno, qui Vrbis obſidionem præceſſit, Melania Romana vidua, de quâ ſæpè ſuperiùs, antiqui vaticinij, ante annos quadringentos (vt Palladius *s*) editi memor; diſtractis prædiis, vnà cum Melaniâ nepte, Pinianóque eiuſdem Melaniæ Iunioris viro, & Albinâ eiuſdem matre, euaſura cum illis immanentem vrbis cladem, Româ recedens, Ieroſolymam ſe iterùm contulit. Addit inſuper Palladius,

EIVSDEM, AC SVORVM PEREGRINATIONES, AC VITÆ INSTITVTVM.

Ap. Baron. an. ſeq & 419

eiuſmodi Prophetico oraculo ab eâ Romæ euulgato, atque ſæpiùs inculcato, complures Romanorum ciuium ad rerum temporalium contemptum inductos eſſe. Nam & maior vis inerat ad hæc ſuadenda Melaniæ orationi, quòd dictitaret (vt exiſtimabat) vnà cum Vrbe Orbem pariter ruiturum. Cæterùm illam cum ſuis in itinere Carthaginem appuliſſe, pauperéſque eius Eccleſiæ locupletantes, inde Tagaſtam ad Sanctum Alipium acceſſiſſe, & templum ſplendidiſſimè ornâſſe, atque prouentibus ditâſſe; ſed & duo monaſteria, virorum octoginta alterum, alterum virginum centum & triginta, ædificâſſe, & dotâſſe; conſtat ex epiſtolâ S. Auguſtini t Alipium poſtmodum ſcriptâ & ex Actis Melaniæ apud Metaphraſtem v. Cum autem & placuiſſet Hipponem ad Auguſtinum proficiſci, contigit in eâ ciuitate vim Piniano fieri à populo, vt preſbyter ordinaretur; (de cuiuſmodi populorum conſuetudine dictum eſt aliàs:) qui tamen certis promiſſionibus populum eludens, clàm inde receſſit. Quâ de re cùm tam ipſi, quàm etiam Alipius, qui cum eiſdem Hipponem venerat, in Auguſtinum nonnihil commoti eſſent, quòd ſuſpicarentur, id ex eius factum ſententiâ, de eâ re ipſe literis ad eos ſcriptis x (quibus hæc omnia quomodò geſta fuerint declaratur) ſe excuſauit; ſimúlque Hipponenſes ab eâ ſuſpicione liberauit, quâ putabantur id præſtitiſſe amore pecuniæ ac facultatum Piniani. Quàm enim Auguſtinus abhorruerit, vt locupletaret Eccleſiam ſuam vel leui ſcandalo, teſtatus eſt ipſe aliâ occaſione eidem y Alipio; dum pluribus egit de non accipiendis bonis illorum qui ex ſæculo ad vitam monaſticam conuerterentur, ne obtrectandi daretur inde occaſio; cùm Alipius dimidium bonorum ſuaderet accipiendum. Qui & Leporium z quemdam, nobilitate & diuitiis conſpicuum, ſua omnia dimittere cupientem, & pauperem cum Chriſti pauperibus Auguſtini fratribus Deo ſeruire; non antè recipere voluit, quàm erogatis bonis omnibus egenum prorsùs redditum vidiſſet. Denique tametſi cùm fortè Eccleſiæ à quoquam ſpontè aliquid vel donabatur, vel titulo legati dimittebatur, id ipſe quidem non reſpueret, ſed ſuſcipi iuberet; nihilominùs oblatas non ſemel hæreditates recuſâſſe, cùm illas videret in detrimentum liberorum, vel affinium defunctorum verti; conſtat ex Poſſidio in eius Vitâ. Cuius eſt & illa ſententia a: *Quicunque vult, exheredato filio, heredem facere Eccleſiam; quærat alterum qui ſuſcipiat, non Auguſtinum.*

t *Aug. ep. 224.*
v *Ap. Metaphr. 31. Ianu.*
x *Aug. epiſt. 224. 225.*
y *Id. ep. 239.*
z *Id. ſerm. 50. de diuerſ.*
a *Ibid. ſerm. 49.*

XIII.

Quòd autem rursùm ad Melaniam Seniorem ſpectat, cùm ea hoc tempore Sancti Auguſtini atque Paulini b Nolani præconiis laudata reperiatur, argumentum eſt, ipſam maculas, quæ ei ex patrocinio errorum Origenis inhæſiſſent, penitùs diluiſſe, poſtquàm iam illos Romæ ab Anaſtaſio Papâ damnatos comperit. Nauigâſſe autem poſt hæc Ieroſolymam, & ab ipſo illuc aduentu poſt dies quadraginta defunctam eſſe, Palladius tradit. Pinianum verò cum nuru & vxore remanſiſſe in Africâ, ac poſt aliquot annos Ieroſolymam ipſos nauigâſſe, teſtantur Acta c Melaniæ Iunioris. Ex quibus etiam conſtat, peregrinaram eandem Iuniorem eſſe cum marito in Ægyptum, ad viſendos ſanctos monachos eremi accolas, relictâ Albinâ matre ob ingraueſcentem ætatem Ieroſolymis: inde verò redeuntes Ieroſolymam, ſeorsùm à coniuge Pinianum excoluiſſe vitam monaſticâ, Melaniam autem ad annos quatuordecim apud montem Oliueti clauſam in cellâ perſeuerâſſe, egiſſéque vitam Angelis ſimilem, quæ omnia videtur ignorâſſe Palladius d, dum ait eos vitam duxiſſe in Campania & in Siciliâ. Sed de iis rursùm inferiùs.

b *Paul. ap. Aug. ep. 149.*
c *Apud Metaph. & Sur. 31. Ianuar.*
d *Pallad. in Lauſiac. c. 49*

IESV CHRISTI
AN. 409.
INNOCENTII
AN. 8.
HONORII 15.
THEODOSII II. 2.

I.

VRBIS OBSIDIO PER ALARICVM

a *Zoſ. lib. 5.*

ANNO Christi quadringenteſimo nono, Honorio octauùm & Theodoſio tertiùm Augg. Coſſ. Roma ab Alarico Gothorum Rege obſeſſa eſt a. Qui enim Stiliconi addictiſſimus erat, ob necem eius in Imperatorem commotus, exercitum in Vrbem mouit, quam diù antè ſitiuerat. Cùm intereà Eucherius filius Stiliconis detentus captiuus, mandato Honorij Rauennæ agentis interſectus eſt: eiúſque mater Serena Stiliconis coniux, ipſiúſque Honorij ſoror patruelis, ex Senatuſconſulto iuſſa eſt pariter laqueo interfici; adnitente Placidiâ Honorij germanâ, eo prætextu quod in ſuſpicionem adducta eſſet, eius nutu barbaros ad vrbis obſidionem ſe contuliſſe; ratis nimirùm Senatoribus, poſtquàm Serena foret è medio ſublata, barbaros pariter ſoluturos obſidionem, ablatâ ſpe de proditione vrbis: quod tamen minimè ſucceſſit. Dediſſe verò meritas illam pœnas, quòd & ipſa inſano ardens deſiderio creandi filij Imperatoris, eaſdem cum Stilicone ſtruxiſſet Imperio Honorij inſidias omnes affirmant: licèt Zoſimus ethnicus ad iuſtam numinis vindictam eius necem accommodet, quòd aliquando è Rheæ ſimulacri collo mundum pretioſum abſtractum ſuo colligâſſet.

EVCHERIVS FILIVS STILIC. OCCIDITVR CVM MATRE.

II.

VRBIS OBSIDIO AVRO SOLVTA.

Cùm autem obſidio arctior perduraret, fame ac peſte populo Romano vexato, vi adacti ciues pacem redemerunt, perſolutis Alarico quinquies mille libris auri, & tricies mille libris argenti, quater mille tunicis ſericis, ter mille pellibus coccineis, piperis pondere quod ter mille libras æquaret. Sed quòd Ærarium eſſet exhauſtum, & priuatorum opes haud in promptu eſſent ad dictam ſummam perficiendam; decretum eſt ſpoliari deorum ſimulacra auro & gemmis, quibus recèns fuerant fauente Eucherio exornata, conflaríque nonnulla, quæ adhuc ſupererant, auro & argento facta ſimulacra: quod valdè deplorat Zoſimus. Notam verò etiam Innocentio Romano Pontifici inurit, quòd religioni ſuæ ſalutem vrbis anteponens, Gentilitia ſacra fieri, ſecretò conſenſerit; quando vrgente obſidione iactantibus Tuſcis quibuſdam aruſpicibus, barbaros ſe per ritus ethnicos fulminibus, ac tonitruis abacturos, ſicut in alios oppidò feciſſe dicebant; qui in Senatu adhuc Pagani erant, tam in Capitolio, quàm reliquis vrbis delubris ſacrificia publicè celebrarunt. Sed quòd nihil ex ſententia ſucceſſit erubeſcens Zoſimus infirmitatem Deorum, excuſat ex

INNOC. PP. DEFENDITVR A CALVMNIA ZOSIMI.

eò quòd nemo auſus fuerit participare de ſacrificiis. Cæterùm Soxomenus, & ipſe Græcus ſcriptor, & ſui temporis res proſecutus, quamuis ſectâ Nouatianus extiterit, & aduerſus Innocentium Papam, quòd primus omnium (vt vidimus ex Socrate *b*) Nouatianos eiecerit ab Vrbe nonnihil commotus; tamen dum eamdem hiſtoriam recenſet *c*, nequaquam de eius conſenſu Gentilibus exhibito meminit.

b Socr. lib. 7. cap. 9.
c Soz. l. 9 c. 6.

III.

Ac certè tantum abfuit vt Innocentius eiuſmodi ſcelus admiſerit, vt contrà cùm innocentiſſimus eſſet, ne periret cum noxiis, tanquam Loth (inquit Oroſius *d*) è Sodomis occultâ prouidentiâ Dei ſubtractus fuerit. Cùm videlicèt, quamuis ſolutâ obſidione, haud tamen pace cum Honorio ſtabilitâ, quòd is omnibus Alarici poſtulatis minimè ſatisfeciſſet; aliáſque ipſe Alaricus poſteà adieciſſet conditiones, & maximè vt ipſe vtriuſque militiæ dux copiis Honorij præficeretur, cui Imperator acquieſcere noluit: inter hæc bis miſſis à Senatu ad eumdem Alaricum, apud Ariminum agentem, Legatis pro pace inter ipſum & Honorium ſanciendâ, (inter quos fuit etiam Innocentius, vt iidem Zoſimus atque Sozomenus teſtantur) & Alarico re infectâ rurſùm ad obſidionem Vrbis properante; ipſe Innocentius apud Honorium Rauennæ conſtitit, ne (vt ait Oroſius) peccatoris populi videret excidium. Quod autem ad Alaricum ſpectat; cùm reparatæ aduerſus vrbem expeditionis mox eum pœnituiſſet, Epiſcopos quoſdam ad Honorium pro pace moderatis admodùm conditionibus legauit. Sed quoniam imprudenti ſuaſione Iouij Præfecti Prętorio, Magiſtratus iurauerant nunquam ſe de ineundâ cum Alarico concordia acturos, atque ad idem iuſiurandum Imperatorem adegerant, dum paulò antè Alaricus reſiliiſſet; Epiſcopis re infectâ redeuntibus, Alaricus cœptum iter proſecutus eſt, Romámque ſecundâ cinxit obſidione. Iſta pluribus Zoſimus, atque Sozomenus. Quæ autem poſt hæc ſecuta ſunt, dicentur anno ſequenti.

d Oroſ. lib. 7. c. 39.

VRBS ITERVM OBSIDETVR AB ALARICO.

IV.

HONORII IMP. MINVS RECTE ACTA.

Cæterùm cùm in his omnibus factum videatur, vt Honorius ab aulicis prauo concilio deceptus, nonnulla perperàm egerit; dum Olympiũ, adeò pium virum, de quo ſuprà, ordinem redegit; & latam legem, ne Gentiles militiæ cingulo honeſtarentur, quò Generidum quemdam ducem barbarum, qui eâ cauſâ militare deſierat, ad militiam reuocaret, abrogauit, omnibúſque ſimul Ethnicis ad malitiam viam aperuit, inuitus licèt, vt Zoſimus ipſe teſtatur: nihilominùs tamen inter tot tantáſque perturbationes conſtitutus, Catholicæ Eccleſiæ neceſſitatibus conſulere minimè prætermiſit; dum inter alia pia reſcripta hoc anno promulgata, Mathematicos *e* & hariolos in errore perſtantes ab omnibus ciuitatibus expelli iuſſit; & aduerſus Donatiſtas, Paganos, Iudæos & Cælicolas, conſentientes illis quas ſuperiori anno promulgaſſe vidimus, ſanctiones *f* edidit; ac reos *g* carceratos iuſſit omnibus diebus Dominicis ſub fidâ cuſtodia educi, vt eis à Chriſtianis laicis vel ſacerdotibus ſubſtantia ſiue alimonia præberetur, paritérque iiſdem diebus ad balnea religionis contemplatione deduci. Ex quibus, aliiſque eiuſmodi piis Honorij edictis, planè apparet, (quod ait S. Hieronymus) non eius peccatis exigentibus, ſed Gentilium obſtinatâ perfidiâ, deditam vrbem barbaris. Id enim & ipſe Alaricus teſtatus eſt; nimirùm ſe numine impellente, nolentem licèt & inuitum, ad eius interitum ferri; exiſtente quodam qui ſe obtundendo vrgeret, ac præciperet vt Romam euerteret; quod narrant Sozomenus *h* & Socrates *i*.

e l. 12. C. Th. de malef.
... LEGES HOC ANNO LATÆ.
f l. 46. C. Th. de hæret.
g l. 9. C. Th. de Iud. & Cæl.
l. 7. C. Th. de cuſt. reor.
ALARICVS IMPVLSVS NVMINE AD CLADEM VRBIS.

h Soz. lib. 9. c. 6.
i Socr. l. 7 c. 10

V.

BARBARI HISPANIAS OCCVPANT.

His iiſdem Coſſ. *Vvandalos* Hiſpanias occupaſſe, ſcriptum habetur in Chronicis Proſperi & Caſſiodori. Eóſque introductos eſſe à Conſtantino tyranno per Conſtantem filium, aduerſus Didymum & Verinianum fratres, cognatos Honorij Imp. qui Hiſpanias tutabantur; iiſque occiſis, illas in præmium datas eſſe barbaris deprædandas; ſicque patefacta fuiſſe clauſtra Pyrenæi reliquis barbaris qui in Galliâ erant; tradit Oroſius *k* homo Hiſpanus res patrias non ignorans. Nam & præter Vvandalos, *Alanos* quoque & *Suenos* in Hiſpanias ingreſſos eſſe, Iſidorus affirmat. Hi verò ſic inter ſe eas partiti ſunt, vt Alani Luſitaniam & Carthaginenſem prouincias, Vvãdali cognominati Silingi Bæticam poſſiderent: Hiſpani autem per ciuitates & caſtella reſidua barbaris dominantibus ſe ſubiunxêre. Quàm autem graue diſpendium paſſæ ſint Hiſpaniarum Eccleſiæ ab huiuſmodi incurſionibus, intelligi poteſt ex reſcriptâ à S. Auguſtino *l* epiſtola ad Honoratum Epiſcopum Africanum; cùm iiſdem Vvandalis poſt hæc Africam vaſtantibus, ab eo conſultus fuiſſet, num Epiſcopo huiuſmodi perſecutionum tempore fugere liceret: vbi poſt alia; *Non quiſquam eſt* (inquit) *qui dicat miniſtros manere oportere, vbi iam non fuerint, quibus neceſſe ſit miniſtrare. Ita quidam ſancti Epiſcopi de Hiſpaniâ profugerunt, priùs plebibus partim fugâ lapſis, partim peremptis, partim obſidione conſumptis, partim captiuitate diſperſis. Sed multò plures, illic manentibus propter quos manerent, ſub eorumdem periculorum denſitate manſerunt. Et ſi aliqui deſeruerunt plebes ſuas, hoc eſt, quod dicimus fieri non debere: neque enim tales docti auctoritate diuinâ, ſed humano vel errore decepti, vel timore ſunt victi.* Ceterùm cuncta hæc mala Deo in Hiſpanos immiſſa eſſe, ob grauiſſima illorum ſcelera, ac præcipuè impuriſſimam libidinem, ideóque Vvandalis potiſſimùm, infirmiſſimis illis quidem & ignauiſſimis, ſed pudicis, ſubiugandos tradi meruiſſe; defleuit Saluianus *m*, ea præ oculis habens, Maſſilienſis Epiſcopus.

k Oroſ. lib. 7 cap. 40.
l Aug. ep. 180
CVR TRADITI HISPANI BARBARIS.
m Saluian. de prouid. lib. 7.

IESV CHRISTI
AN. 410.

INNOCENTII
AN. 9.

HONORII 16.
THEODOSII II. 3.

I.

ANnus Chriſti quadringenteſimus decimus, vnius tantùm Varanis legitimo Conſulatu in Oriente creati, Faſtis adſcriptus habetur. Romæ enim obſidio repetita, ab alterius Conſ. creatione Honorium Imp. dimouit. Creatus eſt tamen Tertullus *a*; ſed eius nomen à Faſtis abiectum, quòd eam à tyranno dignitatem accepiſſet. Cùm enim Alaricus vrbem oppugnaret, coëgit Romanos vt *Priſcum* ATTALVM vrbis tunc temporis Præfectum, ſecta Arianum, crearent Imperatorem: qui mox Alari-

a Zoſim. l. 6. Oroſ. lib. 7. c. 42.
ATTALVS CREATVR IMP. AB ALARICO.

cum æquè Arianum, vtriuſque Militiæ ducem, Tertullum verò Gentilem hominem creauit Conſulem; aliiſque pariter Ethnicis & Arianis alios nobiliſſimos magiſtratus diſtribuit: ac denique orationem ad Senatum habuit, quâ iactabundus promiſit ſe patria omnia illi conſeruaturum, & Ægyptum, vniuerſúmque Orientis Imperium Italis ſubiecturum. Cùm verò Alaricus rectè ei conſuleret, vt Drumam cum barbarorum copiis in Africam mitteret, qui Heraclianum Præfectum Honorio fauentem minimo negotio potuiſſet inde expellere: Attalus contrà, deluſus falſis Deorum vatúmque reſponſis, promittentium citra pugnam Africæ totius adeptionem, Alarici ſpreto conſilio, Conſtantinum quemdam, ſeu Conſtantem, abſque idoneis copiis eò miſit, qui ab exercitu Heracliani mox cum ſuis interfectus eſt.

II. Dedignatur habere Honorium Imperii conſortem.

Intereà verò Attalus planè ſibi perſuadens iam in partes ſuas Africam conceſſiſſe, ipſe aduerſus Honorium Rauennæ agentem mouens Romanorum ac barbarorum exercitum, Ariminum acceſſit. Quâ re perculſus Honorius, cùm per literas ei atq; Legatos regni cõſortium obtuliſſet; eò tumoris elatus eſt Attalus, vt negans ſe Imperij conſortem admiſſurum eſſe, iuſſerit Honorium eligere inſulam aliúmve locum in quo priuatus degeret. Itaque in eo cardine rebus exiſtentibus, vt & naues iam Honorius paratas haberet ad nauigandum ad Theodoſium fratris filium; ex improuiſo magnus militum numerus ex Oriente noctu Rauennam appulit, quibus fretus Rauennæ conſiſtere decreuit, quouſque rerum Africanarũ ſtatus nunciaretur. Factúmq; eſt, vt cùm Heraclianus occiſo Conſtantino, frumentum Romam ex Africâ vehi prohibuiſſet, diráque inde fames Vrbem inualuiſſet; Attalus eò reuocatus fuerit, vt medelam ei malo afferret. Hæc quidem omnia æquè referunt Zoſimus *b* & Sozomenus *c*. Sed de Fame Sozomenus ait, illam eò inualuiſſe, vt caſtaneis pro frumento vterentur ac nonnullos etiam carnes humanas guſtaſſe ſuſpicarentur. Zoſimus verò etiam affirmat, tunc temporis Romæ in exhibitis ex more Circenſibus ſpectaculis, populum fame tabeſcentem conclamaſſe ad nouum Imperatorem, vt pretium poneret carni humanæ. Ac denique S. Hieronymus *d* ſcribit, ad nefandos cibos erupiſſe eſurientium rabiem, & ſua inuicem membra laniaſſe, dum mater non parceret lactenti infanti, & ſuo reciperet vtero quem paulò antè effudiſſet. Poſt famem verò, grauiſſimam Peſtem ſecutam eſſe Zoſimus tradit, lugétque. Sed quis rogo, in has redegit anguſtias Vrbem, niſi Gentilium factio ſcelerata? Vt planè deſipuiſſe arguantur, qui cladem eius adſcripsêre Chriſtianis; cùm ex Deorum falſis reſponſis hæc omnia factitata eſſe ipſe Deorum cultor Zoſimus compulſus ſit confiteri.

b Zoſim. lib. 6.
c Sozom. lib. 9. cap. 8.
Dira fames vexat Vrbem.
d Hier. ep. 16. ad Princip.

III. Attalus deponitur ab Alarico.

Poſt hæc autem Alaricus, qui hactenùs laboraſſet vt ciuitates Italiæ ſubditas redderet Attalo, iam ob contrarium rerum euentum, in eumdem commotus, eum extra Vrbem Ariminum, in quâ tunc morabatur, productum, diademate ſpoliauit, & purpurâ exuit, iiſque ad Honorium miſſis, Attalum in omnium oculis ad priuatam conditionem redegit; apud ſe tamen, vnà cum Ampelio eius filio retentum, donec pace cum Honorio conſtitutâ vitæ ſecuritatem eis impetraſſet: cùm & Placida quoque ſoror Honorij apud Alaricum obſidis loco maneret, ſed omni honore cultúque regio fruens. Hæc iidem Zoſimus atque Sozomenus. Sed de Attalo rurſum poſt aliquot annos eorumdem Gothorum operâ Imperium reſumente, atque iterum deſerente, dicetur ſuo loco. De quo egregiè Oroſius *e* ait, *In eo Alaricum Imperatore facto, infecto, refecto, ac defecto, citiùs his omnibus factis penè quàm dictis, mimum riſiſſe, & ludum ſpectaſſe Imperij.* Porrò iſta de Attali depoſitione, circa menſem Iulij huius ipſius anni facta eſſe intelligi poteſt ex Honorij reſcripto *f* dato octauo Idus Auguſti Rauennæ ſub Conſulatu Varanes; quo ob liberatam Rempublicam à tyrannidis iniuriâ, omnium criminum reos relaxari præcepit; nimirùm illos, qui tyrannum Attalum ſecuti eſſent. His autem planè conſternatos animo eſſe Deorum cultores Romæ, cum res Attali Imperatoris ſui collapſas penitùs intuiti ſunt; qui adeò magna de eo conceperant; teſtis eſt Sozomenus. Sed licèt ſic humiliati, non ſunt tamen compuncti: factúmque ideo eſt, vt qui admiſſi ſceleris nullâ afficerentur pœnitudine, eumdem Alaricum, quem in patrocinium aduocarant, perpetrati quoque facinoris ſæuum experirentur vltorem.

e Oroſ. lib. 7. cap. 42.
f l. 11. C. Th. de indulg. crim.

IV.

Qui quidem cùm ad locum Rauennæ proximum veniſſet, & cum Imperatore de pace communicaret; Sarus Hunnorum dux, de quo ſuperiùs, Alarico iam antea ſuſpectus; conſiderans ſibi nequaquam vtilia fore inter Romanos Gothóſque percuſſa fœdera, repentè cum trecentis ſuis ſtrenuis militibus irruens, nonnullos ex Gothis Alarici interfecit. Vnde metu ſimul & irâ aduerſus Honorium percitus Alaricus, eadem mox viâ reuerſus eſt ad obſidionem vrbis. Scribit iſta Sozomenus: eadémque Zoſimus, cuius hiſtoria fine carens hîc deſinit. Subdit verò Sozomenus, reuerſum Alaricum Romam obſidione cinctam per proditionem cepiſſe. Sed à quibus iſta proditio? Narrat Baptiſta Egnatius *g* ex Procopij fragmento (vt profitetur) fabulam quamdam de biennali obſidione vrbis, Honorio Imp. nihil minùs quàm de eius ſalute ſollicito; quam cùm Alaricus expugnare non poſſet, regreſſum in patriam ſimulantem, trecentos validiſſimos iuuenes ibi reliquiſſe, Romanis principibus donatos, qui condictâ die cum Romani ſomno vel otio meridie torpeſcerent, portam Aſinariam interfectis cuſtodibus occupantes, per eam Alaricum, circa vrbem variis prætextibus moras protrahentem, introduxerunt. Sed ſiue Procopius, qui poſt centum annos vixit, ſiue Egnatius recèns hæc confixerit, refelluntur ea tum ipſius fabulæ vanitate, tum ex iis quæ his contraria ex probatis huius ipſius temporis auctoribus referuntur. Scimus etiam alios iactaſſe, Vrbem Alarico traditam proditione Probæ Falconiæ vxoris Adelpij Senatoris, commiſeratæ Romanos longâ obſidione vallatos fame & peſte perire. At quomodo id fieri potuit longioris obſidionis obtentu, cùm (vt apparet) nouiſſima obſidio iſta perpaucis tantùm diebus perdurauerit? Et quod Probæ ex proditione compendium, quam bonorum iacturam paſſam, vixque temulentorum barbarorum manus euaſiſſe *h* conſtat? Explosis igitur his figmentis, pro arbitrio abſque antiquorum teſtificatione vulgatis, cuncta feriò expendenda ſunt.

Vrbs capta ab Alarico.
g Egnat. Rom. Princ. lib. 1.
Fabula de Vrbis proditione.
h Hier. ep. 8.

V.

Ac primùm ingreſſum eſſe hoc anno Alaricum

Tempvs captæ vrbis.

cum in vrbem nono Calendas Septembris, tradit auctor *i* hiſtoriæ Miſcellæ: quem ſequi potiùs, quàm recentiores, quoſdam aſſerentes vrbem Calendis Aprilis captam, iuſtè decernimus. Siquidem id imprimis ſuadet citatum Honorij reſcriptum *k* de Republicâ ab Attali tyrannide liberatâ: quod cùm datum ſit octauo Idus Augusti, conſentiántque omnes captam vrbem poſt pulſum Attalum, haud potuit Calendis Aprilis id accidiſſe. Nam & Concilium Carthaginienſe hoc anno (vt dicetur) decimo octauo Calendas Iulij celebratum, æquè ante vrbis excidium habitum eſſe conſtat. Sicque quod ad tempus attinet, cum antiquioribus affirmamus, hoc anno Domini quadringenteſimo decimo, ſub Conſulatu Varanes, Alaricum Gothum Arianum Romam cepiſſe; à tempore poſtquàm ea fuit condita, ſecundùm Varronianam ſupputationem, anno milleſimo centeſimo ſexageſimo ſecundo. Quibus elucidatis, reliqua faciliùs innoteſcunt: veluti quod ait Sozomenus, Alaricum ob iniuriam acceptam à Saro, ad expugnandam vrbem quantocyùs reuerſum eſſe, atque eamdem obſidione cinctam proditione cepiſſe, ex quibus apparent, hæc omnia confecta eſſe menſe Auguſti poſt datum illud Honorij reſcriptum. Quinetiam ſi inſumpti in itinere temporis ratio habeatur, dicendum ſit, eamdem Vrbem, vt acceſſit, Alaricum; ex improuiſo ingreſſum eſſe. Quod quidem S. Hieronymus *l* noctu contigiſſe ſignificat. Sed quorumnam proditione, niſi amicorum; nimirùm eorum qui cum Attalo conſpirârent? Hinc etiam videas S. Proſperum in Chronico dicere, Attalum priuatum regno, illud ceſſiſſe Gothis. Indéque & illud intelligas, quod ob inopinatum Alarici ad vrbem reditum, & in eam ingreſſum, contigiſſe dicitur de Honorio: nempè, cùm accepiſſet repentino nuncio Romam perditam, putâſſe hoc de gallo gallinaceo, Româ nominato, eſſe renunciatum. Sanè quidem ſi quis ea in mentem reuocat, quæ ſuperiùs dicta ſunt de immenſo Alarici olim concepto potiundæ vrbis deſiderio; in eam planè ſententiam veniet, cuncta quæ antehàc geſta ſunt de Attalo ignauo homine in Imperium prouehendo, eodémque priuando, déque pace cum Honorio ſancienda; ab eodem Alarico proditoriè peracta eſſe, vt voti diù concepti compos fieret; ac pacis inuolucro Honorio ſecuro iam reddito & incauto, ita proditionem perfidus occultaret.

i hiſt. Miſcell. lib. 13.

k l. 12. C. Th. de indulg. crim.

l Hier. ep. 16.

Qvanta celeritate capta.

VI.

Porrò vt de his quæ contigerunt cùm Alaricus in vrbem ingreſſus eſt, aggrediamur hiſtoriam; illud primùm occurrit, quod Oroſius *m* ait, Alaricum iam anteà præceptum militibus dediſſe, vt ſi qui in ſancta loca, præcipuéque ad SS. Apoſtolorum Petri & Pauli baſilicas confugiſſent, hos imprimis inuiolatos ſecuróſque eſſe ſinerent; tum deinde in quantum poſſent prædæ inſiſtentes, à ſanguine temperarent. Quapropter accidit inter alia, vt diſcurrentibus per vrbem barbaris, fortè vnus Gothorum ſacram Deo virginem iam ætate prouectam in quâdam Eccleſiasticâ domo repererit: cúmque ab eà aurum argentúmque honeſtè expoſceret, & illa fideli conſtantiâ omnia protuliſſet; (erant hæc vaſa ſacra in cuſtodiam accepta, quæ haud abſque inſtinctu Spiritûs ſancti barbaro reuelanda putauit: attonitúmque barbarum videret magnitudine eorum & pulchritudine. *Hæc* (inquit virgo) *Petri Apoſtoli ſacra miniſteria ſunt. Præſume ſi audes, de facto tu videris.*) Quibus barbarus motus, ab illis abſtinens, Alarico nunciauit: hic verò continuò reportari ad S. Petri Baſilicam vniuerſa imperauit, virginem etiam, ſimúlque omnes qui ſe ei adiungerent Chriſtianos, eodem cum defenſione deduci. Itaque magno omnium ſpectaculo, diſpoſita per ſingulos ſingula, omnia illa vaſa magnâ pompâ ad Eccleſiam portata ſunt, exertis vndique ad defenſionem gladiis, hymnóſque Deo Romanis barbaríſque concinentibus. Hæc Oroſius: qui eiuſmodi ingens diuinæ prouidentiæ miraculum, quod Deus per barbaros, eoſdémque Arianâ hæreſi infectos, ac proinde Catholicis infenſiſſimos, exhibere voluit, multis amplificat exclamationibus; eamdémque rem geſtam Caſſiodorus *n* enarrat. Vnde clarè vel hinc proſpicere liceat, haud aliam ob cauſam à Deo ingredi permiſſum in vrbem Alaricum, quàm vt in ignominiam idololatrarum, pararet nobilem Religionis Chriſtianæ de Gentilitate victa, atque proſtratâ triumphum. Quapropter & multos Paganos eà re attonitos, Chriſtianitatem profeſſos eſſe, idem Oroſius tradit. Addit verò ad pompam triumphi Iſidorus *o*; quicumque extra Eccleſias à militibus reperiebantur, dummodò Chriſti nomen vel Sanctorum nominarent, & ipſis hoſtilem furorem pepercisſe; ſicque multa millia Romanorum periculum euaſiſſe. Et in eamdem pariter ſententiam Auguſtinus *p* in ipſos ingratos, atque obſtinatos Gentiles ſcribens, affirmat quamplurimos ex iis ipſis in Martyrum loca & baſilicas Apoſtolorum ſeſe recipientes, mortem effugiſſe.

m Oroſ. lib. 7. c. 39.

Confvgientes ad eccleſias, intacti.

Vaſa ſacra ſolemniter relata in eccleſiam S. Petri.

n Caſſiod. 12. Var. 20.

Salvs victis in Christo.

o Iſid. de Mund.

p Aug. 1. de ciuit. 1. & 7.

VII.

Cùm autem Gentiles modis omnibus à Gothis vocarentur, contigit etiam nonnullis Chriſtianorum, veluti eſſent Gentiles religionem ſimulantes, malè haberi. Quod quidē inter alios accidit S. Marcellæ, inſigni illi atque clariſſimæ feminæ, cuius ſuperiùs facta eſt mentio, quæ vnà cum Principiâ filiâ, incognitæ quænam eſſent, à barbaris tentæ fuêre; ipſáque Marcella (quæ monaſticam amplexata diſciplinam, voluntariâ paupertate ampliſſimis diuitiis renunciauerat,) fuſtibus flagelliſque cæſa, cùm poſceretur aurum: cognitæ verò ambæ dimiſſæ ſunt, atque ſaluæ fierent, in baſilicam ſancti Pauli deductæ. Narrat hæc S. Hieronymus *q*, habétque & aliud inſigne exemplum Sozomenus *r*, perductæ à iuuene quodam milite barbaro ad S. Petri baſilicam Chriſtianæ mulieris formoſiſſimæ; vt quæ conſtantiſſimam ſeſe aduerſus vim eius demonſtrâſſet, ab aliis quoque intacta viro ſuo conſeruaretur. Quotquot autem fugam arripere, barbaris vrbem ingreſſis, valuerunt; eam protinùs quaquauerſùm capeſſiſſe, teſtis eſt idem Hieronymus *s*, dum de iis qui Ieroſolymá aufugerunt, agit in commentariis ſuper Ezechielem Prophetam, quos hoc tempore elucubrare aggreſſus eſt. Sed haud feliciter clariſſimis feminis, de quibus aliàs facta eſt mentio, Probæ, & ipſius nurui Iulianæ, ambabus viduis, atque Demetriadi eiuſdem Iulianæ filiæ, (quæ & ipſæ à Gothis tentæ, poſtquàm Chriſtianæ agnitæ ſunt, liberæ dimiſſæ fuêre,) Africam patuiſſe ad fugam queritur idem Sanctus *t*, dum illam ipſarum peregrinationem enarrat; multùm eà de re inuectus aduerſus Heraclianum Comitem, qui ſub ſpecie tutandi Imperij contra barbaros, tyrannidem Africæ arripuit, & cùm in alios omnes

q Hier. ep. 16. ad Princip.

r Soz. lib. 9. c. 10.

Fvgam arripiunt multi.

s Hier. præf. lib. 3. & 7. in Ezech.

t Id. ep. 8.

ſæuiſſimis exercuit rapinas ac crudelitates, tum prædictas matronas nonniſi magno perſoluto pretio permiſit Carthagine habitare.

VIII. Ceterum quòd non omnium Gothorum eadem eſſet humanitas atque religio, vel metus Alarici, vt eius edicto de liberis dimittendis omnibus Chriſtianis obtemperarent; non omnibus in tot miſeriis ea felicitas obtigit, vt apprehenſi dimitterentur; nam & præter viros, complures etiam ſacras virgines eoſdem barbaros ſecum abduxiſſe, ſed & ſtupra addidiſſe, ibidem S. Hieronymus, & alibi S. Auguſtinus *v* docent. Vnde cùm de captâ vrbe, ac malis ibi perpetratis inuidia ſumma aduerſus Chriſtianos à Gentilibus vbique locorum conflaretur; neceſſitas compulit Chriſtianos Epiſcopos, calumnioſè obiecta refellere. Inter quos ſanctus Auguſtinus *x*, præter peculiarem quem eo argumento *y* habuit tractatum, quàm locupletiſſimè de his agit libris viginti duobus *De Ciuitate Dei*, quos anno ſequenti *z* cœptos, plurimorum annorum ſpatio ad finem perduxit, eò quòd (vt ait *a*) multa alia intercurrerent, quæ differre non oportet. His verò docuit, longè grauiora damna Romanum populum à ſuis ipſius ciuibus olim accepiſſe, quam modò Gothi intulerint; & impietate Gentilium talia pati commeruiſſe vrbem cùm contra Religionis Chriſtianæ cultu factum ſit ne penitùs interiret.

v Aug. 1. de ciu. c. 16.

x Ibid. lib. 1. GENTILIVM IN CHRIST. OBTRECTATIO.

y Id. de excid. vrb.

z Id. p. 101. ad Euod.

a Id. Retract. 43.

IX. TRIDVVM CLADIS VRBIS.

Quantum verò temporis ipſum vrbis excidium perduráit, miraberis cùm audieris. Etenim cùm in perquirendis exhauriendiſque ampliſſimis omnium diuitiis, nec triennij ſpatium ſatis eſſe ſufficiens videretur; tamen triduana Gothi deprædatione contenti, protinùs diſceſſêre. Id enim diſertis verbis teſtatur fide dignus temporis illius ſcriptor Oroſius *b*; confirmátque Miſcellæ *c* auctor. Vnus eſt tantùm qui diſcrepat Marcellinus *d*, dum ait ſexto die ex quo vrbem Alaricus eſt ingreſſus, diſceſſiſſe. Adeò vt dici quidem potuerit hæc comminatio potiùs, quàm illatum flagellum; quâ Romani ſint perterriti, non proſtrati. Vnde & ipſe poſt diſceſſionem Alarici populus (vt ait Oroſius *e*) adeò paruo quodam & leui motu hæſitaſſe erga ſe parumper conſuetudinem voluptatum indubitatiſſimè conteſtatus eſt, vt liberè conclamaret, ſi reciperet Circum, nihil eſſe ſibi factum; hoc eſt, nihil egiſſe Romæ Gothorum enſes, ſi concedatur Romanis ſpectare Circenſes. Qui ergo totius Romani Imperij capite, ipsâ vrbe Româ potitus Alaricus, victricibus copiis totum ſibi fermè vindicare potuiſſet Imperium; quâdam veluti amentiâ percuſſus, nec vrbem quam ceperat tenuit, vel recedens cuſtoditam ſibi curauit, neque exercitum in Honorium imparatum & inermem mouit: ſed ab vrbe numine cogente exire compulſus, potius quàm ſpontè progreſſus, palabundo milite magis quam ordine compoſitis turmis, Campaniam, Lucaniam, Brutioſque peruaſit. Qui autem putant, hoc ipſum tempus fuiſſe, cùm S. Paulinus, inſignis ille Nolanus Epiſcopus, ductus eſt in Africam pro viduæ filij redemptione captiui, errore labuntur: ſiquidem nulli hoc tempore in Africâ barbari, ſed longè pòſt Wandali eâ ſunt potiti, ſub quibus illud de Paulino accidiſſe dicetur. Tentum quidem ipſum, dum oppugnata eſt à barbaris hac incurſione Nola, Auguſtinus *g* eſt auctor: Quando (vt ait) *cum teneretur, ſic in corde ſuo precabatur; Domine non excrucier propter aurum & argentum: vbi enim ſint omnia mea, tu ſcis. Ibi enim habebat omnia ſua, vbi eum condere & theſaurizare ille monuerat, qui hæc mala mundo ventura prædixit.* Nec verò ipſum ſolùm, ſed & alios ciues Nolanos, protegente eos patrono ſuo S. Felice, incolumes euaſiſſe conſtat; cùm (vt ait alibi idem Auguſtinus *h*) Felix non ſolis beneficiorum affectibus, verùm etiam ipſis hominum aſpectibus apparuit. Quem verò tandem Alaricus exitum habuerit, dicetur anno ſequenti.

b Oroſ. lib. 7. c. 39.

c Miſcell. l. 13.

d Marcell. in Chron.

e Oroſ. lib. 1. c. 6.

ALARICI IMPRVDENTIA.

f Pallad. dial. lib. 13.

g Aug. 1. de ciuit. 10.

h Id. de cur. pro mort. ag. c. 6.

X. Interim cùm in hunc modum Gothorum eſſet tumultibus agitata Italia, totúſque mundus (inquit idem Auguſtinus *i* epiſtolâ hoc ipſo tempore ad Victorianum datâ) tantis affligeretur cladibus, vt penè nulla pars terrarum eſſet, vbi non ſimiles barbarorum incurſiones committerentur atque plangerentur; Africana verò Eccleſia pace frueretur: hoc ipſo anno, nempè poſt Conſulatum Honorij VIII. & Theodoſij III. congregatum eſt CONCILIVM CARTHAGINIENSE *k* decimooctauo Calendas Iulij: ex quo decreta eſt legatio quatuor Epiſcoporum ad Honorium Imperat. aduerſus Donatiſtas. Cùm enim Attalo tyranno Africam tentaturo, idem Honorius Heracliani Comitis, vel Macrobij Proconſulis Africæ conſilio reſcriptum dediſſet, quo Donatiſtæ ſinerentur eam quam vellent religionem amplecti; qui legibus in eos anteà latis exagitati, iidem pro partibus Attali dimicarent, ac ſic actum eſſet de Africâ: eodem iam Attalo exauctorato, Epiſcopi Africani Catholici, quòd viderent Honorij reſcriptum in magnum Chriſtianæ Religionis diſpendium vertere, hâc eum legatione rogârunt vt illud reuocaret. Porrò eorum petitioni annuiſſe Imperatorem, ipſius hoc anno eâ de re miſſum ad eumdem Heraclianum reſcriptum *l* demonſtrat; quo cunctos ſanctæ legis inimicos, ſi vltrà per publicum conuenire tentarent, pœnâ proſcriptionis & ſanguinis plecti iuſſit. Id verò cùm datum reperiatur poſtridie eius diei quo vrbs capta eſt, nempè octauo Calendas Septembris; inde, vt opinor, accidit vt imminentem vrbi extremam cladem, magno Deus miraculo tunc propitiatus auerterit.

i Id. ep. 122.

k Conc. Afric. can. 75. CONCIL. CARTH. ADVERS. DONAT.

l L. 51. C. Th. de hæret.

XI. PARATVR COLLATIO INTER CATHOL. ET DONAT.

Sed parùm viſum eſt Honorio legem lege conuellere: verùm & adiiciens animum vt Donatiſtas omnimodè Eccleſiæ Catholicæ reſtitueret; id fieri poſſe ratus, ſi ad publicam eos Collationem cogeret, huic rei perficiendæ miſit in Africam *Marcellinum* Tribunum & Notarium. Quod quidem Epiſcopos Catholicos ab Imperatore expetiiſſe, haud obſcurè S. Auguſtinus *m* ſignificat: immò per ipſum Auguſtinum fuiſſe procuratum, perſpicuè tradit Poſſidius *n*. Id autem eo conſilio factum, idem Sanctus tradit, quòd Donatiſtarum furor vniuerſam iam Africam occupaſſet, nec prædicari à Catholicis veritatem contra ſuum paterentur errorem; violentis aggreſſionibus, latrocinationibus, itinerum obſidionibus, rapinis, ignibus, cædibus, multa vaſtantes, cuncta terrentes. Hæc igitur (vt ait) neceſſitas Catholicos ad eamdem Collationem petendam compulit, vt ſaltem Geſtis in ea confectis, (quibus haud dubium Donatiſtæ cauſâ caderent) illorum Catholici contunderent inuerecundiam, & reprimerent audaciam. Verum (vt addit) ſicut ſummâ curarum fuit in

m Aug. 3. contra Iulian. 1.

n Poſſid. in vit. S. Aug. c. 13.

duſtria, vt ad illam Donatiſtæ, licèt renuentes compellerentur: ita eamdem expetentes Maximianiſtæ, ramus præciſus à reliquis Donatiſtis, ab Epiſcopis Catholicis repulſi ſunt; quòd qui contempti ab omnibus eſſent paucitate ſua, magis de certamine nominari deſiderarent, quàm formidarent in certamine ſuperari. Quid autem in ea Collatione actum fuerit, dicetur anno ſequenti, quo facta eſt.

XII. RVFFINI OBITVS

Hoc eodem anno *Ruffinus* Aquileienſis preſbyter, in Sicilia, profugus extra patriam ob cladem Aquileienſibus ab Alarico illatam, ex hac vita deceſſit. Perueniſſe quidem illum ad Alarici tempora, eius præfatio ad Chromatium Aquileienſem Epiſcopum, quam præfixit ſuæ tranſlationi Hiſtoriæ Euſebij Cæſarienſis, planè demonſtrat. Agit itaque de ipſius obitu S. Hieronymus in præfatione libri primi commentariorum in Ezechielem, quos (vt dictum eſt) hoc anno elaborabat: ſed *Scorpij* nomine eum notans, (ſicut & aliàs o ſæpè) quòd perſeueraſſet hactenùs in perfidia, ob quam meruerat ab Anaſtaſio Papa condemnari. Quem & alibi p conſueto *Grunnij* nomine deſignans, præcurſorem docet fuiſſe Pelagij; nempè *ſtolidiſſimi* (vt vocat) *Scotorum pultibus prægrauati*; quippe qui progeniem q haberet Scoticæ gentis, idémque (vt docet epiſtola ad ipſum ſcripta Iſidori r Peluſiotæ) voluptuoſus eſſet monachus. Qua etiam ratione ſcripturus idem Hieronymus in eumdem Pelagium, in eius operis præfatione ea Pelagij præcurſoribus primum ponit Grunnium, hoc eſt Ruffinum, vt qui ex Origenis cœnoſo fonte in Eccleſiam eiuſmodi deriuaſſet ſpurcitias. Denique Cæleſtius ipſe Pelagij collega, publicè in Concilio Carthaginienſi poſt ſequentem annum habito, profeſſus eſt ſe didiciſſe à Ruffino negare Peccatum originale. Eumdémque inſuper Ruffinum de Libero arbitrio malè ſenſiſſe, ex hócque à S. Hieronymo iure reprehenſum, Gelaſius ſ Papa haud obſcurè demonſtrat.

o Hier. ep. 16. & 59.
p Id. præfat. lib. 1. in Hierem.
FVIT PRÆCVRSOR PELAGII.
q Id. præf. l. 3 in Hierem.
r Iſid. Peluſ. l. ep. 314.
ſ Gelaſ. in Conc. Rom. decr. de lib. apocryph.

XIII. EIVS IMPOSTVRA DE LIBRIS XYSTI PYTHAG.

Ad eiuſmodi verò roborandas impietates præter Origenis Periarchon ab ipſo malè tranſlatum, & Euagrij Pontici libros virulentos Latinitate donatos, illam adiecit execrabilem impoſturam, vt Xyſti ſeu Sexti Pythagorici hominis Ethnici commentarium à ſe tranſlatum ex Græco, ſub titulo Xyſti martyris Eccleſiæ Romanæ Pontificis ediderit: ex quo præpollentes elicerentur ſententiæ, quibus, quaſi Romani Pontificis eſſent, reluctari nefarium duceretur. Id enim in eum ſcribens obiecit S. Hieronymus t. Editæque adhuc habentur ex eodem libro excerptæ ſententiæ ſub nomine Xyſti Papæ & martyris: quarum nonnullas citatas à Pelagio, S. Auguſtinus tunc ignorans ſtropham Ruffini, tituli auctoritate perculſus, in rectum ſenſum interpretando inflectere conatus eſt: ſed rem demùm edoctus, (monitus, vt puto, ſcriptis S. Hieronymi) aperiens impoſturam, quod ante dixerat, retractauit u. Verùm eam ipſius retractationem haud legiſſe certum eſt auctorem de Viris Illuſtribus Iſidori nomine editum, dum ait Xyſtum illum fuiſſe Romanum Pontificem, eumdémque Martyrem, id auctoritate ſibi vendicans Auguſtini; quamuis eum librum ab hæreticis eſſe depravatum affirmet: & hoc quidem in ſcripto codice Vaticano eiuſdem auctoris; in impreſſis enim deſiderantur Xyſtus, & alij labe hæreſis infamati. Eadémque ratione cùm Gelaſius Papa ſuppoſitum nomine Xyſti Martyris librum reiicit, id quidem ab hæreticis præſumptum dicit, nec Gentili eam ſcriptionem tribuit, quòd Ruffinus transferens, pluráque addens more ſuo ex diuinis Scripturis, videri fecit librum potiùs hominis Chriſtiani quàm Ethnici. Sic enim Euſebij Pamphili Hiſtoria Latinitate donanda, (vt recentior benè oculatus interpres inſpexit) multa prætermiſit, déque ſuo nonnulla miſcuit, & complura quaſi non rectè collocata mutauit, vt eam reddiderit propemodùm aliam. Duobus verò libris quos addidit, quibus res geſtas à tempore Nicæni Concilij vſque ad obitum Theodoſij proſecutus eſt, quàm ieiunè, & haud in omnibus tutâ fide, cuncta percurrerit; quæ variis locis dicta ſunt ſuperiùs facilè monſtrant. Sed de Ruffino hactenùs.

t Hier. lib. 4. Hierem. & epiſt. ad Cteſiph.
u Aug. 2. Retr. c. 40.
HISTORIA QVALIS. *De qua Baronius alia occaſione an. 395. num. XLI.*

XIV. MACEDONIANI HÆRETICI EXAGITATI.

Quod ad res Orientales pertinet; hoc anno Theodoſius Imp. pluribus reſcriptis x hæreticos Montaniſtas, Priſcillianiſtas, & Eunomianos, diuerſis pœnis exagitauit. Quod & aliàs y iterùm præſtitit, cùm iidem haud quieſcerent. Quàm verò etiam Macedoniani vexati ſint hoc tempore à Theodoſio Synodorum vrbis Phrygiæ Pacatianæ Epiſcopo, Socrates z deſcribit: ſed illud parùm conſultè, quod ait eum non de more Orthodoxæ Eccleſiæ exagitaſſe perſonas ipſas hæreticorum; cùm tamen à temporibus Chriſtiani Imperatoris Conſtantini, ſexcenta fermè edita aduerſus eaſdem perſonas promulgata legantur. Sed quòd ſordeſceret, non animarum lucri cauſa, ſed cupiditate rerum temporalium, Epiſcopos exagitare illos qui extra Eccleſiam praua docerent; (quod Theodoſium illum Epiſcopum egiſſe, ideóque ſede priuatum eſſe, Socrates deſcribit:) prudentiùs Syneſius a ſic ſuos docuit presbyteros; magno animi zelo Eunomianos inſectari, vt tamen à rapina bonorum ipſorum abſtinerent; cùm his & aliis rectè ſancitis ſui Epiſcopatus primordia conſecrauit. Hoc enim anno ipſum ordinatum eſſe à Theophilo Alexandrino, Epiſcopum Ptolemaïdis in Pentapoli Ægypti, nempè anno tertio à reuocatis exulibus Epiſcopis Ioannis Chryſoſtomi fautoribus, conſtat ex epiſtolâ ab ipſo ad Theophilum ſcripta in cauſa Alexandri Baſianopolitani Epiſcopi, cùm delegaret ei Theophilus prouinciæ illius negotia, & lites vertentes inter Epiſcopos.

x l. 48. 49. 50 C. Th. de hæret.
y l. 57. eod.
z Socr. lib. 7. cap. 3.
a Syneſ. ep. 50.

XV. DE SYNESIO EX PHILOSOPHO FACTO EPISCOPO.

Fuit iſte *Syneſius* celeberrimus huius temporis philoſophus, patria Cyrenenſis, Alexandriæque verſatus, vbi vxorem duxit, & filios genuit: ex quo autem genere ortus ſit, & inſtitutum vitæ eius probè compoſitum, ipſe b hæc omnia pluribus. Illum verò cùm etiam Chriſtiani in magna haberent admiratione, cœpiſſe ipſos ei perſuadere vt Baptiſmo ac ſacerdotio initiaretur, auctor eſt Euagrius c: qui quæ attingit de conteſtationibus ab eodem factis, antequàm fieret Chriſtianus, & ordinaretur Epiſcopus; (cùm videlicèt à clero Ptolemaïdis electus, & poſtulatus à populo Epiſcopus, ille publicè conteſtatus eſt, ſe haud cælibatum, vt alij Sacerdotes ſeruaturum, ſed cum coniuge permanſurum ſuſcepturúmque ex ea liberos; nec addici poſſe, vt contra philoſophiæ præceptum, ea fide Chriſtiana eſſet crediturus, fore aliquando mundi occaſum, corporúmque reſurrectionem, vel

b Id. ep. 18.
c Euag. lib. cap. 15.
EIVS ARTES IN FVGIENDO EPISCOPATV.

antè

antè corpora formari quàm animas;) ea idem Euagrius hauſiſſe viſus eſt ab ipſius Syneſij epiſtola ad Euoptium fratrem ſuum, quæ hodieque extat tum inter alias eius *d* epiſtolas, tum apud Nicephorum *e*, vbi pleniùs eadem pertractantur. Sed errore maximè labuntur, qui putant hæc ſeriò fuiſſe ab eo inculcata. Etenim quomodo Theophilus Epiſcopus Alexandrinus adduci aliquando valuiſſet, vt credere obſtinata contradictione nolentem, baptizandum fore conſenſerit, nedum ſummo ſacerdotio imbuendum; contra Euangelicam Apoſtolicamque doctrinam, ipſaſque Eccleſiæ ſacras leges, quarum Theophilus conſultiſſimus eſſet? At verò hæc omnia Syneſium conteſtatum eſſe, vt Epiſcopatus onus quoquo modo effugeret, cui ſe imparem iudicaret; ipſemet abundè declarauit, cùm ſimul ac creatus eſt Epiſcopus ſcribens *f* ad ſuæ Eccleſiæ presbyteros, teſtatus eſt omnimodam ſe adhibuiſſe artem vt munere Epiſcopali indignus cenſeretur, adeò vt etiam expetierit mori potiùs quàm Epiſcopus fieri. Idipſum quoque alia rurſum contra Andronicum ſcripta epiſtola *g* inculcauit: & vt ſentio, haud aliud ipſe præſtitit verbis, quàm quod S. Ambroſium factis exhibuiſſe ſuperiùs vidimus, dum ne Epiſcopus ordinaretur, adulter & ſanguinarius ab omnibus credi voluit. Nam & idem rurſum ad Theophilum ſcribens de cauſa Lamponiani, hæc habet in fine: *Poſtremùm ora pro me: orabis enim pro derelicto & omnibus deſerto, & egente eiuſmodi cooperatione: ita ipſe vereor pro me ipſe loqui ad Deum. Omnia enim mihi in contrarium cedunt, propter temerariam & periculis obnoxiam ſe audaciam, quòd homo in peccatis ſeorſum ab Eccleſia peregrinus educatus, alieno vitæ ductu inſtitutus altaria Dei contigi.*

d Syneſ. ep. 105.
e Niceph. lib. 14. cap. 55.
f Syneſ. ep. 11.
g Id ep. 57.

XVI. CASVVM RESERVATIO ANTIQVA.

Qua eadem epiſtola, de Lamponiano, qui ob illatas in Iaſonem iniurias excommunicatus fuerat, hæc dicens; *Quamquam & lacrymas ex pœnitentia effuderit, & populus ſupplex illum excuſarit; at ego in his quæ viſa eſſent, perſeueraui: ſoluendi verò poteſtatem ad ſacram ſedem remiſi. Tantùm igitur mihi ipſi permiſi, ſi appropiaret Lamponiano debitum fatale, ipſe vitæ exitus, vt tunc ſanè dies conſtituta adeſſe videretur: omnibus permiſi tum affuturis presbyteris, vt cum ipſo communionem participarent. Nemo enim ligatus mihi moriatur. Verùm ſanitati reſtitutus, rurſus ob eadem reus ſit, & à diuina ac benigna anima tua veniæ aſſenſum expectet:* hæc, inquam, Syneſius ad Theophilum Alexandrinum ſcribens, illud inſinuat Eccleſiæ antiqui moris, quoſdam atrociores caſus Epiſcopos minores non abſoluere, ſed reſeruare illos primarum ſedium Antiſtitibus.

IESV CHRISTI
AN. 403.
INNOCENTII
AN. 2.
HONORII 71.
THEODOSII II. 4.

I. ALARICI OBITVS.

ANNO Domini quadringenteſimo vndecimo, Theodoſio Imp. quartum Conſule abſque collega, (nullum enim Occidentale imperium dedit, quòd afflictatum eſſet barbarorum graſſationibus) Alaricus Gothorum Rex traiicere exercitum in Siciliam tentans, apud Conſentiam ſubita morte defunctus eſt: quem Gothi, Baſentio amne captiuorum labore de alueo ſuo deriuato, in ipſo medio alueo cum multis opibus ſepelierunt; amnemque meatui proprio reddentes, ne quis locum ſcire poſſet, captiuos qui interfuerant, extinxerunt. Hæc auctor Miſcellæ *a*. Sozomenus *b* autem de Alarico ait, eum ante obitum inita cum Honorio pace ab eo declaratum fuiſſe totius ducem exercitus? ſubditque, audita eius morte, Honorium, pro conſuetudine Principum ex proceſſu quopiam tum reuertentem, ſtatim deſcendiſſe, publiceque gratias Deo nuncupatis precibus egiſſe, quòd eſſet inſidiatore manifeſto liberatus. Quod autem in Miſcella additur *Athaulphum* Alarici affinem, Regem à Gothis conſtitutum, Romam rediiſſe; ac iterùm deuaſtata illa, Gallam Placidiam Theodoſij Senioris filiam, Honorij ſororem, ſibi coniugio ſociaſſe: de poſteriori hac Vrbis inuaſione, apud nullum alium me legiſſe memini. Oroſius *c* porrò tradit, in ea quæ facta eſt ſub Alarico, Gallam Placidiam ab Athaulpho eſſe captam: ſed Zoſimus & alij ipſam iam anteà ſub Alarico cuſtoditam fuiſſe. Ceterùm id diuina factum diſpenſatione, quo ipſa Athaulphum ab extrema imperij clade ſuis blandimentis auerteret, iidem Oroſius & Miſcellæ auctor affirmant: in tantum vt Athaulphus *d* militare fideliter Honorio Imperatori, ac pro defendenda Romana Republicâ, & in priſtinum ſplendorem reſtituendâ, impendere vires Gothorum peroptauerit, cùmque animo, viribus, ingenioque nimium exiſtens, imprimis ardenter inhiaſſet, vt obliterato Romano nomine, Romanum omne ſolum Gothorum Imperium & faceret & vocaret, eſſetq; *Gothia* quod Romania fuiſſet, fieretque deinceps *Athaulphus* quod quondam Cæſar Auguſtus: tamen vbi multa experientia probaſſet, neque Gothos vt modo parere legibus poſſe propter effrenatam barbariem, neque Reipublicæ interdici leges oportere; elegerit gloriam ſibi de reſtituendo in integrum, augendoque Romano nomine Gothorum viribus quærere. Hæc de illo Oroſius: cetera verò poſteà. Habet autem idem auctor, Gothos ſub Alarico in Siciliam tranſire conatos, in conſpectu ſuorum miſerabiliter demerſos eſſe.

a Miſcell. lib. 13.
b Sozom. lib. 9. cap. 12.
c Oroſ. lib. 7. cap. 40.
d Idd ca. 43.

ATHAVLPHI REGIS CONSILIVM.

II. COLLATIO CARTHAG. INTER CATHOL. ET DONATIST.

Hoc eodem anno Carthagine in Africa celebrata eſt famoſiſſima illa COLLATIO inter Catholicos & Donatiſtas, diu expetita, ſæpè tentata, numquam autem, reſilientibus Donatiſtis, conſummata; niſi hoc anno, poſtquàm ad hoc ipſum perficiendum ab Honorio ſuperiori anno miſſus eſſet Marcellinus. Poſt Conſulatum quidem Varanes, nempè hoc anno, eam habitam eſſe, ex Actis antiquitùs ſcriptis Balduinus ſumma fide teſtatur *e*. Extant verò eadem ipſa Acta; (quorum etiam Auguſtinus compendium breuiſſimè ſcripſit, ea cauſa *Breuiculum Collationis* ab ipſo nuncupatum:) ex quibus conſtat *f*, ex parte Catholicorum totius Africæ conueniſſe Epiſcopos ducentos octoginta ſex, cùm fermè centum viginti in ſuis Eccleſiis ſenectute & morbis præpediti remanſiſſent, eſſentque eo tempore ſexaginta ſedes Epiſcopales paſtoribus orbatæ: Ex parte verò Donatiſtarum, licèt ipſi

e Balduin. Not. ad Opt. de Donat.
f Aug. Breuic. collat. di. 1. c. 14. & ad Donat. poſt Collat. c. 24.

NVMERVS EPISCOP. VTRIVSQ. PARTIS.

(ne hac

(ne hâc etiam ex parte Catholicis cenſerentur inferiores) ſe plures quàm quadringentos eſſe numero, ſed detentos illos domi diuerſis corporis infirmitatibus, falsò iactarent: ac licèt etiam in ſubſcriptionibus literarum, nomina ipſorum numerata eſſent ducenta ſeptuaginta nouem; tamen inanes prorsùs has fuiſſe eorum gloriationes Auguſtinus oſtendit; ac deprehenſa eſt ſubſcriptionum falſitas, cùm pro abſentibus multi ſubſcripſiſſent: denique reipsâ in Collatione reperti ſunt tantummodò centum quinquaginta nouem. Porrò eos omnes vocatos fuiſſe per Tractorias, (quibus publicæ concederentur vecturæ) Auguſtinus *g* teſtatur. Iiſdémque & alia plurima, quò illos demulceret, Marcellinus edicto ſuo conceſſit ſine iuſſione Imperatoris. Qui quidem ad oſtentandam numeroſitatem ſuam, ingreſſi ſunt vnà ſimul Carthaginem (inquit Auguſtinus *h*) cum tantâ ſpecioſi agminis pompâ, vt tam magnæ ciuitatis oculos in ſe conuerterent; cùm econtrà ad euitandam oſtentationem, Catholici ſeorsùm ſinguli ingreſſi ſint.

g Aug. poſt Coll. c. 14.

h Ibid. c. 25.

III.

i Id. Breuic. Di 1. c. 3. & 4. & epiſt ad Donat. poſt Collat. in pr.

ORDO COLLATIONIS.

Ad tumultum autem anteuertendum ex tantâ numeroſitate oboriri ſolitum, Marcellinus edicto *i* cauit, vt ex vnaquâque parte decem & octo deligerentur, qui ſeſſionis locum ingrederentur; quorum officia ita inter ſe partita eſſent, vt ex iis ſeptem deputarentur ad diſputandum, totidem quibus opus eſſet ad conſulendum, reliqui quatuor Actis conſcribendis, atque cuſtodiendis præeſſent, ne quid addi aut detrahi ab aliquo poſſet. Additique ex vtrâque parte Notarij quatuor, vt bini cum exceptoribus Iudicis alternarent, ne aliquis ſe dixiſſe cauſaretur quod non fuiſſet exceptum. Inter illos autem Epiſcopos ſeptem ad diſputandum delectos, primum locum ex parte Donatiſtarum prærogatiuâ ſedis *k* obtinuit *Primianus* ipſorum partis Epiſcopus Carthaginienſis, poſt eum verò nominari reperiuntur *Emeritus l* Epiſcopus Cæſareæ Mauritaniæ, *Gaudentius m* Tamugadenſis, *Petilianus* Donatiſtarum diſertiſſimus, tres reliqui hactenùs incogniti mihi ſunt: ſicut & Catholici, præter *Aurelium* Carthaginienſem, *Alipium* Tagaſtenſem, *Auguſtinum* Hipponenſem. Sed & ex Actis eiuſdem Collationis, quæ antiquitùs ſcripta recenſet Balduinus, illud proditur, huic Collationi inter Epiſcopos Donatiſtas ſediſſe Felicem quemdam Romanum dictum Epiſcopum: nimirùm quòd (vt ex Optato *o* dictum eſt aliàs) conſueuiſſent Donatiſtæ Africani, ad ſuos qui in Vrbe agerent mittere ordinatum Epiſcopum, quem Romanum appellabant; ſicque captioſè gloriarentur, Romanum Epiſcopum ſuæ ipſorum eſſe communionis, ac ſectæ.

k Ib. di. 3. c. 4.

l 2. Retr. 51.

m Ibid. c. 50. & lib. contr. duas Gaud. epiſt

n lib. 1 cont. duas Gaud ep. c. 37.

o Opt lib. 2. cont. Parm.

IV.

p Ap Aug. de geſt. cum Emer.

IVDICES COGNITORES.

De quib. agit Baron. hic & tom. III. an. 325. num. LXXIII & tom. VI. an. 451. in Conc. Chalc. Vide etiam infrà an. 431. n. VI

Cum Epiſcopis autem ingreſſus eſt etiam *Marcellinus* in locum ad Collationem paratum: qui quidem non ſolùm Tribunus militaris erat, ſed & Notarius, hoc eſt, à ſecretis Imperatoris, vt conſtat ex titulo epiſtolæ *p* Catholicorum ad ipſum ante Collationem ſcriptæ. Nec tamen in Collatione illâ, Iudicis ſimpliciter, ſed *Cognitoris* nomen præ ſe tulit. Ita enim nominare conſueuit antiquitas Iudices ſæculares, quorum arbitrio cuncta diſponerentur; ſed ita vt integrum iudicium Epiſcopis relinquerent, nec aliquid ipſi ſibi vſurparent, niſi quod ad pacem, ac quietum congreſſum pertineret, vtque in omnibus pacta conuenta conſeruarentur in quibus ritè ordinandis, eiſdem interloquendi facultas eſſet; atque demùm cuius alterutrius partis potiora iura eſſent, ex æquo pronunciare deberent: vt de his omnibus conſtat, cùm ex ipſis Actis præſentis Collationis, tum ex aliis diuerſarum Synodorum, ac præſertim Oecumenicarum Geſtis. Immò & cùm aliquid merè Eccleſiaſticum ſecundùm canones agendum eſſet, id à ſolis Epiſcopis, excluſis Iudicibus, fieri conſueuiſſe, docetur in Actis Magnæ Synodi *q* Chalcedonenſis; vbi citatus Dioſcorus, cùm excuſâſſet abſentiam Iudicum Cognitorum, reſponderunt Legati Synodi, *Quando quædam regularia negotia examinantur ſecundum canones, neque Iudices alios, vel laicos intereſſe oportere.*

q Concil. Chalced. Act. 3.

V.

ACTA COLLATIONIS.

Omnibus igitur ritè diſpoſitis, cœpta eſt ipſa Collatio Calendis Iuniis, in Thermis Gargilianis, in ipſo ciuitatis Carthaginienſis meditullio conſtitutis. Quid verò ſingulis trium illorum dierum, quibus diſputatum eſt, geſtum ſit; quibúſque futilibus ſubterfugiis Donatiſtæ vſi fuerint, ne ad diſceptandum de causâ veniretur; ſed & quantis probris, ac contumeliis Catholicos affecerint, adeò vt cum eis ſedere obſtinatiſſimâ pertinaciâ renuerint, quòd prohibeat Scriptura ſedere cum impiis; cùm econtrà Catholici omnibus eos modis demulcere ſtudentes, eoſdem vt fratres amplecterentur: quomodò denique de causâ tandem à Marcellino agere coacti, manifeſtiſſimis probationibus de ſchiſmate & hæreſi conuicti fuerint; (In eo enim totius quæſtionis cardo vertebatur, apud quos eſſet Catholica Eccleſia; & vtrùm ex peccatis hominum Eccleſia Catholica illud detrimentum pati poſſit, quod aſſerebant Donatiſtæ, vt ipſa Sancta, ſique Catholica eſſe deſinat,) ac tandem Marcellini ſententiâ damnati, Actíſque ſubſcribere compulſi: hæc, inquam, omnia fusè Auguſtinus, cùm in eodem, quod diximus, *Breuiculo Collationis*, tum in libro inſcripto *Ad Donatiſtas poſt Collationem*, quas lucubrationes edidit anno ſequenti, eodémque pariter Marcellus Memorialis compendioſâ breuitate recenſuit: & habentur inſuper in epiſtolâ Synodali *r* Concilij Cirtenſis, eodem anno ſequenti à Catholicis in Numidiâ celebrati, vt occurreretur calumniis Donatiſtarum, quibus conabantur irritam reddere prædictam Collationem; dum inter alia mentiebantur, Marcellinum præmiis fuiſſe corruptum à Catholicis; nullámque eius ſententiam eſſe dicendam, quam ipſe noctu pronunciaſſet. Conſumpſerant enim variis tergiuerſationibus diem vltimum, adeò vt Marcellinus eos noctu pronuntiare coactus eſſet. In quos Auguſtinus plura; & inter alia de more Iudicum, vt ad noctem iudicium ſæpè protraherent.

r Ap. Aug. ep. 152.

VI.

DONAT. MVLTI RESIPISCVNT.

s Aug contr. Gaud. lib. 2 c. 29.

Cæterùm etſi perditiſſimis iſtis nebulonibus Collatio nihil attulit emolumenti, immò detrimentum, cùm ex eâ iidem redditi ſint deteriores; tamen ex plebe, & ex eis qui Circumcelliones dicebantur, multa millia ad vnitatem Eccleſiæ tranſiiſſe, idem Auguſtinus *s* contra Gaudentium poſteà ſcribens teſtatus eſt. Vt autem iugis memoria de geſtis Collationis penes Catholicos perſeueraret, eadémque ſemper recens dimanaret ad aures hæreticorum; illud etiam factum eſt (inquit idem Sanctus *t*) apud omnes diligentes Eccleſias Africæ, vt annis omnibus, per ieiuniorum dies, id eſt, Quadrageſimâ ante Paſcha, quando populis maximè ieiunantibus,

t Id. de geſt. cum Emer ap. Bar. an. ſeq. n VIII.

plus vacat audire,eadem Geſta Collationis vniuerſa à capite in finem ex ordine recitarentur. Quæ autem prætereà hanc Collationem ſecuta ſunt,dicentur anno ſequenti.

VII.

u Oroſ lib. 7. c. 42.

RELIGIONIS OSTENSIO, ROBVR IMPERII.

Sed & in his illud maximè obſeruandum, quod Oroſius *u* conſiderat; Honorium Imp ob eximium religionis exemplum, quod hoc anno exhibuit,(dum licèt vndique obrutus bellis,& à tyrannis oppreſſus, nihil tamen antiquius habuit quàm Eccleſiæ conſulere opportunitatibus) mirifica eſſe ob id beneficia conſecutum; cùm ipſe Deus Opt. Max. eodem fermè tempore,præter Alaricum,crudeliſſimos quoque alios tyrannos Imperij inuaſores, Conſtantinum, Conſtantem,Gerontium,Iouinum,Sebaſtinum, Sarum,aliósque variis locis exurgentes, diuerſis modis extinxit. quorum quidem tyrannorum infauſtas cædes idem Oroſius,necnon Proſper *x* & Sozomenus *y* deſcribunt;eáque omnia operâ maximè Conſtantij & Vulphilæ Honorij ducum facta eſſe tradunt. In quibus & illud diligenter conſiderandum,quòd cùm Conſtantinus Conſtantem filium, iam profeſſione monachum, (vt ait Oroſius *z*) vt crearet Cæſarem, eduxiſſet è monaſterio; ipſe ne occideretur (vt ſcribit etiam Sozomenus)compulſus fuerit confugere ad Eccleſiam, ac presbyter ordinari: ſed malâ vterque nece periit,qui Deum poſthabuit tyrannidi.

x Proſp. in Chron

y Sozom lib. 9 c. 12. 13. 14. 15.

z Oroſ lib 7. c 42

VIII.

HIERON. SCRIBIT ADVERS. PELAG.

Hoc eodem anno,cùm nondum auctoris nomine Pelagiana hæreſis vulgaretur,ſed eius praua dogmata quæſtionum velamentis ſpargerentur; (quod enim timeret Pelagius hæreſis condemnari, clanculò rem cum ſuis agebat, huc & illuc paſſim vagans, vt ſuos errores vbique diſſeminaret:) S. Hieronymus rogatus per epiſtolam à Cteſiphonte,vt quæſtioni reſponderet, quam huius promulgatores hæreſis de Impaſſibilitate & Impeccantia proponere cõſueuerant, affirmantes poſſe in homine, non ipſa tantùm vitia,ſed affectus vitiorum,omnémque radicem peccati conuelli,vt ne minimum quidem fomitis in eo reliquum eſſet: hos errores, redditâ ad eundem Cteſiphontem epiſtolâ, refellit: quâ quidem etſi nomina taceat Pelagij & Cæleſtij, illius hæreſis præcipuorum aſſertorum; patriæ tamen nomine deſignat,dum Britanniæ tyrannorum fertilis,& Scoticæ gentis meminit. Auctores quoque vnde iidem errores dimanarent in medium profert,dum eos de ſcholâ Stoicorum deductos fuiſſe demonſtrat,atque primùm introductos per Origené, Euagrium Ponticum, Ruffinum & alios Origeniſtas. A Manichæis quoque acceptos eſſe, & à Priſcillianiſtis, quibuſcum iidem hæretici communicationis fœdere iungerentur; itémque cum Iouiniano commune aliquid interceſſiſſe,(dum ſcilicèt diceret,eos qui plenâ fide in baptiſmate renati eſſent,à diabolo non poſſe ſubuerti)apertè demonſtrat.

PELAG. HÆRESIS VNDE PRODIERIT.

IX.

a Ap. Aug. ep. 98.

b Ibid. ep. 99.

AVGVST. SCRIBIT CONTRA PELAG.

Dum autem hæc in Oriente aduerſus eos ageret Hieronymus, S. quoque Auguſtinus in Occidente,Hilarij poſteà Arelatenſis Epiſcopi literis *a* è Siciliâ interpellatus de eiuſmodi Pelagij erroribus Syracuſis diuulgatis; reſcripſit ad illum epiſtolam *b* quâ accuratè ac copioſè refellit,quod iidem hæretici aſſererent,Poſſe eſſe hominem ſine peccato.& mandata Dei facilè cuſtodire per ſolum liberum arbitrium,abſque auxilio diuinæ gratiæ:Infantem non baptizatum, morte præuentum,non poſſe perire meritò,quoniam ſine peccato naſcitur:Diuitem non poſſe ingredi regnum Dei, niſi omnia ſua vendiderit Non debere iurari omninò,&c. Qui & hoc eodem tempore aduerſus eoſdem errores tres ſcripſit libros; quorum eſt titulus, *De Peccatorum meritis & remiſſione, déque Baptiſmo paruulorum*. In quibus tamen omnibus locis, quòd ipſi auctores blaſphemiarum (vt diximus) adhuc latere cuperent,noluit eos propalaſſe, ſic facilius poſſe corrigi ſperans; immò & non ſine honore Pelagij meminiſſe,quia vita eius à multis adhuc prædicabatur: vt ipſemet alibi *c* hanc eius conſilij ſui rationem reddidit.

c 2. Retract. 33.

X.

MILLENARIORVM ERROR RENOVATVS

d Hier. in Ezech. 36.

At non vna hęc tantùm peſtis lento inficiebat tabo Fideles in Occidente: ſed & *Chiliaſtarum*, ſiue *Millenariorum* vetus error complurium mẽtes inuaſerat;vt patet ex Hieronymo in præfatione ad librum decimumoctauum in Iſaiam, quem his temporibus habuit præ manibus. Qui quod alio loco affirmat *d*, eiuſdem ſententiæ aſſertorem fuiſſe Seuerum admiratione planè dignum eſt, hominem S. Martini diſcipulum, Sanctiq; Paulini amicum intimum, in eiuſmodi deliramentis inſaniſſe,poſtquàm ea doctiſſimorum virorum ſententiis ac ſcriptis exploſa fuiſſent. Ceterùm quòd aduerſaretur Millenarij Origeniſtis,qui nec cum humanis membris reſurrectionem futuram dicebant; cautiùs ipſi S. Hieronymo(vt teſtatur *e*) fuit incedendum, vt mediâ incedens viâ non declinaret ad dexteram neque ad ſiniſtram; ne cùm aduerſus Origeniſtas aſtrueret in reſurrectione omnia in corpore fore membra,etiam vſum illorum more Millenariorum videretur aſſerere; & dum negaret aſſertum à Millenariis membrorum vſum,videretur cum Origeniſtis concordare. Sed eiuſmodi Millenariorum inſaniæ cùm vbique iam reiicerentur,exaruerunt penitùs;nec poſthac niſi deliri quidam iis fabulis traduci comparti ſunt.

e Id. præfat. lib 18 in Ezech.

XI.

SYNODVS PTOLEMAIDIS ADVERS. ANDRON. PRÆF.

Hoc item anno,cùm Syneſius Epiſcopus Ptolemaidis nondum in Epiſcopatu annum exegiſſet,celebrata eſt Synodus ibidem *Ptolemaidi* in Pentapoli Ægypti, in occaſione potiſſimùm Andronici eius prouinciæ Præfecti:qui præter horrendas crudelitates,nouis tormentorum inſtrumentis in ſubditos commiſſas, Eccleſiam Dei,ipſúmque Chriſtum Dominum, ſæpiſſimè factis ac verbis contumelioſis publicè affecerat; dum inter alia, ad fores Eccleſiæ nefaria ſua edita affigere, & ab aſyli menſâ illos qui ab ipſo iniuriâ affecti eſſent,excludere præſumpſiſſet; ſacerdotibúſque Dei, hæc improbantibus, grauiſſima intentans, etiam hoc impiiſſimum verbum effutiiſſet, *Quod nullus Andronici manus effugere poſſet, etiam ipſius Chriſti pedem teneret.* Quibus omnibus in Synodo propoſitis,atque probatis; idem communi omnium ſententia, dira excommunicationis pœnâ mulctatus eſt: cuius formam hîc deſcribemus, ad antiquos inſinuandos ritus: *Poſtquàm non ampliùs admonendus eſt homo, ſed velut inſanabile membrum à nobis reſecandus;vt ne ſocietate, etiam id quod ſanum eſt ſimul corrumpatur: Propter hæc Ptolemaidis Eccleſia ad omnes vbique terrarum ſorores ſuas hæc demandat: Andronico & ſuis, Thoanti & ſuis*, (erat hic audaciſſimus ſcelerum eius miniſter) *nullum templum Dei aperiatur: omnis ſacer cætus, omne ſacrum templum concluſum ſit. Non eſt diabolo portio in Paradiſo. Qui etiamſi*

SENTENTIA EXCOMMVNICATIONIS IN EVM.

Clandeſtine

clandeſtine ingreſſus fuerit, expellatur. Admonemus igitur & priuatum quemque, & Principem, vt neque ſub eodem tecto cum ipſo habitet, neque eadem menſa participet: Sacerdotes autem præcipuè vt neque viuentes ipſos alloquantur, neque mortuos ſimul deducant. Si vero quis velut paruæ ciuitatis Eccleſiam reprobarit, & excommunicatos ab ipſa ſuſceperit, veluti neceſſe non ſit pauperi obedire: is ſciat ſe ſcindere Eccleſiam, quam vnam Chriſtus eſſe vult. Talis autem ſiue leuita eſt, ſiue presbyter, ſiue Epiſcopus à nobis in Andronici ſorte locabitur; & neque porrigimus ipſi dexteram, neque vnquam de eadem menſa cum ipſo cibum capiemus. Multùm autem abeſt, vt in arcano myſterio communionem habituri ſimus cum his qui cum Andronico & Thoante ſortem habere voluerint. Verùm poſt hæc Androoicus veniam enixè petens, eam obtinuit, poſtquam duram pœnitentiam inter lapſos egit. Hæc verò cuncta manifeſta fiunt ex pluribus literis eâ de re ſcriptis à Syneſio *f*, totius huius operis ſapientiſſimo architecto: cuius egregia Epiſcopalis functio, ſuper cõſtantiam philoſophicam ſtabilita, multis antiquorum ſententiis commendata habetur. Numerat Suidas *ff* eius lucubrationes, ſed quas vt plurimùm ante Epiſcopatum elaborauit ad Grammaticam & Philoſophiam ſpectantes; necnon Panegyricas orationes, & alia plura. Præter quæ ſcripſiſſe libros venatorios, & commentarium de Inſtrumento Aſtronomiæ, ipſe *g* ad Orum affirmat. Sed pleraque perierunt.

f Syneſ. ep. 57. 58. 72. 89.
ff Suid. verb. Syneſ.
g Syneſ. ep. 154. 157.

XII.
h Prat. Spir. c. 195.

DE PHILOSOPHO, CHIROGRAPHVM POST MORTEM AGENTE.

Eſt verò in Prato *h* Spirituali, omni fide teſtata digna de illo huiuſmodi hiſtoria. Habuit is amicum Euagrium nomine, philoſophum Ethnicum: quem cùm Syneſius reddere Chriſtianum conaretur, excipiebat ille de multis dogmatibus Chriſtianorum creditu difficilibus, atque inter alia, de receptione poſt hanc vitam à Chriſto centuplicis remunerationis bonorum quæ hîc diſperguntur in pauperes. Sed cùm etiam in his ſatisfeciſſet ei Syneſius, Euagrius tandem factus Chriſtianus dedit ei tria auri centenaria vt in pauperes erogaret; eâ tamen conditione, vt Syneſius ipſi cautionem manu propriâ ſcriberet, quòd Chriſtus redderet illud aurum in futuro ſæculo. Factum eſt; & poſt aliquot annos philoſophus moriens præcepit filiis ſuis vt vnà cautionem illam ſepelirent. Tertiâ pòſt die apparuit ipſe Syneſio quieſcenti, iuſſitque recipere chirographum ſuum, quòd à Chriſto ſatisfactum ipſi eſſet abundè. Cùm autem Syneſius aperto ſepulchro chirographum reciperet, reperit in eo confeſſionem accepti debiti, recenti manu philoſophi ſcriptam his verbis: *Ego Euagrius philoſophus tibi ſanctiſſimo domino Syneſio Epiſcopo Salutem. Accepi debitum in his literis manu tuâ conſcriptum. Satisfactúmque mihi eſt: Et nullum contra te habeo ius propter aurum quod dedi tibi, & per te Chriſto Deo & Saluatori noſtro.* Hæc ibi. Ex quibus videas (quod & aliàs diximus) philoſophiam, licèt in multis aduerſari videatur Chriſtianæ religioni, conducere tamen plurimùm ad eamdem capeſſendam: ſicut & quamplurimis aliis exemplis quæque tempora demonſtrarunt, quibus ſingulis celeberrimi philoſophi Chriſto nomen dedere; dum quos veri amantes philoſophiâ ſurſùm è vulgo abreptos altiùs ſubleuaret, vitáque ſapientiæ conſona comprobaret, non deſpexit Deus, ſed cæleſti deſuper lumine, quò fidei ſacramenta perciperent, illuſtrauit. Quâ de re eſt etiam huic affine egregium exemplum apud Auguſtinum *i*, de Gennadio medico, rerum naturalium ſcientiâ apprimè imbuto, & in eleemoſynis feruentiſſimo; qui cùm dubitaret de immortalitate animæ, diuinitùs in ſomnis eam eſt mirificè à conſpicuo quodam iuuene iterùm ei apparente edoctus. Accidítque pariter noſtris temporibus, vt cùm *Michael Mercatus* & *Marſilius Ficinus*, philoſophiæ Platonicæ ſtudiis & amicitiâ coniuncti, ſibi inuicem promiſiſſent, vt qui prior ex hâc vitâ decederet, (ſi liceret) alterum de alterius vitæ ſtatu redderet certiorem; interlapſo breui temporis ſpatio Marſilio defuncto, idem Michaëli apparuerit, aſſerens vera eſſe illa, quæ fides Chriſtiana de animæ immortalitate doceret. Referuntur & alia plurima ab aliis eiuſmodi exempla. Sed hæc modò ſatis, occaſione Syneſij. Qui quamdiù ſederit, ignoratur: ſed poſt eius obitum in Eccleſia Ptolemaïdis reperitur ſubrogatus eius germanus *Euoptius* vir pereruditus; ad quem extat ſcriptio S. Cyrilli contra reprehenſiones Theodoreti.

i Aug. ep. 100. ad Euod.
IMMORTALITAS ANIMÆ PROBATA.

XIII.
THEODOTVS EPISCOP. ANTIOCH.
k Ext. ap. Niceph. lib. 14. c. 26.

Hoc quoque anno defuncto Alexandro Epiſcopo Antiocheno, cùm ſediſſet annos fermè quatuor in locum eius ſubrogatus eſt *Theodotus*. Id enim imprimis admonent literæ *k* Attici Conſtantinopolitani Epiſcopi, datæ anno ſequenti ad Cyrillum Alexandrinum mox vt Theophilo ſucceſſit, in quibus de ipſo Theodoto iam Epiſcopo Antiocheno mentio habetur. Vnde intelligas eos errare, qui ad Bonifacij Papæ tempora Alexandri vitam producunt. Porrò *Theodotum* virum fuiſſe manſuetudine ac probitate inſignem, Theodoretus *l* affirmat.

l Theod. lib. 5. c. 37.

IESV CHRISTI
AN. 412.

INNOCENTII
AN. 11.

HONORII 18.
THEODOSII II. 5.

I.

ANno Chriſti quadringenteſimo duodecimo, Honorio nonùm & Theodoſio quintùm Augg. Coſſ. tertio Calendas Februarij, idem Honorius Rauennæ exiſtens, omnis ſexûs ac conditionis Donatiſtas, qui poſt euictam in proxima collatione à Catholicis cauſam, adhuc in ſchiſmate pertinaciter remanerent, ſeueriſſimis pœnis mulctandos præcepit; laïcis pecuniaria pœna pro conditione cuiuſque irrogata, clericis exilio inflicto, eccleſiiſque eorum, ac prædiis illarum, Eccleſiç Catholicæ adiudicatis. Sed tantùm abfuit, vt eis illi adigi potuerint è ſchiſmate redire ad Eccleſiam, vt maiori obdurati obſtinatione crudeliùs ſæuierint in Catholicos; ea patrantes facinora, quæ recenſet Auguſtinus duabus hoc anno ad Marcellinum Cognitorem datis epiſtolis *b*, quibus enim abſtinere à gladij aduerſus eos pœna pluribus exorauit: extántque pariter eiuſdem aliæ duæ eodem argumento ad Proconſulem *c* Africæ Donatum, & Apringium *d* Iudicem ſcriptæ epiſtolæ: quas & petiit à Proconſule, ad futuram memoriam Actis iungi, vt ſciretur qualis fuiſſet ipſius animus erga perditos Donatiſtas. Quin etiam adeò cupiuit mitiùs cum eis agi, (quòd putaret

a l. 52. C. Th. de heret.
g Aug. ep. 158. 159.
c Ep. 127.
d Ep. 160.

eiuſmodi lenitatem multùm Eccleſiæ profuturam)vt eâ de re ad Marcellinum ſcribens, poſtquam pluribus argumentis & obteſtationibus id ab eo obtinere conatus eſt, demùm addiderit, quod aliâ occaſione iam anteà retulimus) *Si non audis amicum petentem, audi Epiſcopum conſulentem: quamuis quoniam Chriſtianè loquor, maximè in tali cauſâ, non arroganter dixerim audire te Epiſcopum conuenit iubentem.*

II. MANSVETVDO CHRIST. PRÆSVLVM CVM REIS.

Cæterùm exhibebantur eiuſmodi manſuetudinis officia in reos Donatiſtas, aliόſque, tum à Iudicibus, tum imprimis ab Epiſcopis, vt quos ſcirent ſeueritate legum obſtinatiùs obrigeſcere, comitate & benignitate eos demereri laborarent. Vnde & aliquando Macedonius Iudex ius gladij habens, eundem Auguſtinum literis interpellauit, num acquieſcendum eſſet precibus Epiſcoporum, reis pœnam dimitti poſtulántium, præſertim ſi probabilis eſſet coniectura eoſdem in deterius prolapſuros. Extant illæ Macedonij literæ *e*, aliæque ab Auguſtino eo argumento redditæ: quibus, ſi lubet, addere poteris S. Ambroſij eadem tractantis epiſtolam *f* ad Sudium ſcriptam. Illud tamen Auguſtinus curauit à Marcellino agi, vt confecta Acta publica de Donatiſtarum confeſſis criminibus, publicè exponerentur ad ipſorum ignominiam, vt ſic manifeſtatione ſuorum ſcelerum erubeſcerent.

e *Aug. ep. 53. 54.*
f *Amb. ep. 76.*

III. CONCIL. CIRTENSE.

Interfuit quoque hoc eodem anno idem S. Auguſtinus Synodo prouinciali, quæ celebrata eſt menſe Iunij *Cirta* in Numidiâ ſub Siluano eius prouinciæ Primate; de quâ actum eſt anno ſuperiori, occaſione prædictæ Collationis. Quid autem prætereà ibi decretum fuerit, eſt Synodalis epiſtola *g* ad populum Donatiſtam ſcripta, quæ id doceat. Sed illud emendandum, vt loco octaui Honorij Imp. Conſulatus reponatur nonus; cùm epiſtolam conſtet ſcriptam eſſe anno poſt Collationem, nempè præſenti; octanus autem Honorij Conſulatus inciderit ante triennium. In itinere verò Cirtam versùs, Auguſtinus Tiburſicum ciuitatem cum Alipio perueniens, publicam habuit diſputationem cum *Fortunio* eius Epiſcopo Donatiſtâ; in quâ quid actum ſit, idem Auguſtinus literis *h* ad Donatiſtas ſcriptis declarat.

g *Ap. Aug. ep. 152.*
h *Ibid. ep. 163.*

IV.

Qui & inſuper, præter alia quæ de rebus geſtis in Collatione, hoc ipſo anno ſcriptâ edidit, de quibus dictum eſt ſuperiori; elaborauit eodem tempore librum, ſiue epiſtolam *i* ad Honoratum de quæſtionibus quinque ab eo ipſi Auguſtino propoſitis; quarum vna erat ſpectans ad hæreſim Pelagianã de gratiâ Noui Teſtamenti.

i *Ep. 120.*

CÆLESTIVS DAMNATVR CARTHAGINE.

Carthaginem enim eiuſmodi quæſtiones, per ſceleſtum Cæleſtium primarium Pelagij diſcipulum, ſunt allatæ hoc ipſo anno, ac pugnaciter defenſæ in diſputatione habitâ cum Paulino diacono; ſed cum ipſo auctore, iudicio Eccleſiaſtico ibidem condemnatæ. Cuius quidem Epiſcopalis Iudicij ſupereſt tantummodò fragmentum, à S. Auguſtino *k* contra Pelagium & Cæleſtium recitatum de peccato originali. Ex quo illud maximè notes, Cæleſtium in eâ diſputatione faſſum, ſe eam hæreſim, quâ traducem peccati negaret, à Ruffino didiciſſe: vt hoc vno teſte ſatis poſſit intelli, quam iuſtè S. Hieronymus in hominem ſæpè commotus ſit. Quod verò demùm eodem fragmento Cæleſtius ait, hæreſes à ſe editas, aſſertiones fuiſſe quæſtionum, & non hæreſes; attendendum eſt vafrum ipſius, Pelagiique conſilium: qui vt ſuas prauas opiniones faciliùs introducerent, nec tamen hæreſis damnari poſſent, ita (donec palàm detecti fuére) agere conſueuerunt, quaſi per quæſtiones veritatem inquirerent. Ceterùm geſta hæc Carthagine aduerſus Cæleſtium hoc anno fuiſſe, inde conſtat, quòd Synodus Carthaginenſis celebrata anno Domini quadringenteſimo decimoſexto, ſub Theodoſij ſeptimo Conſulatu cùm collegâ Palladio, in epiſtola Synodali *l* data ad Innocentium Papam dicat, ante annos fermè quinque ab illa ſcripta, iudicium ſuper Cæleſtio agitatum fuiſſe. Damnatus autem eo iudicio Cœleſtius, ſubterfugia captans, appellandum putauit Romanum Pontificem: verùm hæc ſpecie tenùs, ne illo iudio ſtringeretur. Nam & quòd ſciret Pontificem æquè ſibi aduerſantem fore expertutum, appellationem maximè proſecutus eſt; ſed Innocentio qui tum Eccleſiam regebat defuncto, ad eius ſucceſſorem Zoſimum ſe contulit, vt ſuo loco dicetur.

k *Id. lib. 2. contr. Pelag. de pecc. orig. c. 5.*

VAFRICIES PELAGII ET CÆLESTII.

l *Id. ep. 90.*

V. PELAGII HÆRESIS PRIMO DAMNATA ROMÆ.

Quod verò audis de Cæleſtij Carthagine primo iudicio; haud velim exiſtimes, ipſam Pelagianam hæreſim in Synodo Carthaginenſi primùm fuiſſe damnatam. Etenim S. Proſper *m* hæc ſpectaos oculis, cõſtanter affirmat primitùs cõtigiſſe Romæ damnari: more nimirum maiorũ, vt noua emergens hæreſis primùm omnium à prima omnium Sede examinaretur, & damnaretur. Hanc autem Pelagianam hæreſim, fuiſſe Romæ olim damnatam in Iouiniano primario hæreſiarchâ, à quo illam Pelagius ſumpſiſſet, Hieronymus *n* teſtatur. Vnde & in ipſum eundem Iouinianum, ab Epiſcopis iuſtè commotus Honorius Imperator, ſub huius anni Coſſ. reſcriptum *o* dedit de eius relegatione in inſulam Boam, poſitam in Dalmatiæ littore; qui ad hæc vſq; ad tempora magno Eccleſiæ detrimento, licèt ſæpè reiectus, permanſerat tamen in Italia, ſacrilegos agens, etiam extra muros Vrbis, conuentus: ceterique eius participes & miniſtri, in alias ſolitarias & longè inter ſe diſſitas inſulas, eodem reſcripto in perpetuum deportari iuſſi ſunt. Poſtquàm autem in Inſulam deportatus fuit, numquam ampliùs auditus eſt. Qui cùm voluptatum & libidinum prædicator extitiſſet, eundem inter luxurioſas epiſtolas * animam eructaſſe, Gennadius *p* ex Paulo presbytero tradit. Curę fuit prætereà pio Imperatori, aduerſus *q* reliquos in Africa exiſtentes hęreticos, pœnam proſcriptionis & ſanguinis decernere, reſcripto ad Heraclianum Comitem Africæ dato quòd licèt notatum habeatur Conſulatu Honorij decimo; tamen nonum reponendum eſſe, euidens redditur, quòd ante decimum Heraclianus iam tyrannus factus è medio ſublatus eſſet. Sicut è contrà accidiſſe vidimus, vt reſcriptum *r* Honorij de nece Heracliano inferenda, datum inueniatur ſub huius anni Coſſ. cùm conſtet eius tyrannidem nequaquàm cœptam, niſi cùm ipſe Conſulatum geſſit anno ſequenti.

m *Proſp. carm. de ingrat.*
n *Hier. cont. Pelag. lib. 2. & in Ierem. præf. lib. 4.*
o *l. 53. C. Th. de hæret. ap. Baron. hic, & ſupr. an. 390.*

IOVINIANVS RELEGATVR IN INSVLAM.

* *al. epulas.*
p *Gennad. de Vir. illuſtr. cap. 75.*
q *l. 56. C. Th. de hæret.*
r *l. 21. C. Th. de pœn.*

VI.

Adiecit verò pius Imperator, pro rebus & perſonis Eccleſiaſticis dare reſcripta *ſ*; ne ſcilicèt bona Eccleſiaſtica diuerſis aliis, præter canonicam penſionẽ, tenerentur obligata muneribus, néue clerici apud alios Iudices, quàm Epiſcopos iudicio poſtularentur. Porrò non clerici tantùm, ſed & laici, & qui inter eos magiſtratibus fungerentur, ſiquid in Deum peccaſſent, vel iura Eccleſiaſtica violaſſent, habebãt Epiſcopos Iudices.

ſ *l. 40. 41. C. Th. de Epiſc. & cler.*

IVDICIA EPISCOP. ADVERSVS OMNES IN DEVM DELINQVENTES.

Iudices. Cuius rei exemplum vidimos anno ſuperiori de Andronico Pentapoleos Præfecto, à Synelio Epiſcopo condemnato in Synodo: extantque alia plurima in his Anoslibus. Eorúmque iudiciū tauti ponderis æſtinoabatur, vt licèt miuſtam excommunicatiuois ſententiam reos aliquando ſubire contigiſſet, haud tamen contemnendam putarent; ſed ad alios talia paſſi Epiſcopos recurrerent, agentes ſupplicibus votis, vt iniuſtè lata ſententia, ab eo qui eam tulerat, ſcinderetur, cuius rei eſt egregiū exemplum apud S. Auguſtinū *t* in epiſtola ad Auxilium. Sed quòd in his verſamur, illud quoq; huius temporis Eccleſiaſtici Iudicij moris inſinuandum putamus: Cùm criminois accuſatus, haud adeò plenè vt damnari poſſet conuinceretur, neque eius innocentia ita perſpicua appareret, vt abſolui penitus poſſet; conſueuiſſe huiuſmodi tum reum, tum auctorem, per iuramentum purgandos ad ſepulchra ſanctorum martyrum mitti; illorum præſertim, quorum virtus in miraculorum editione omnibus nota eſſet. Huius enim in Africa, itémque Mediolani conſuetudinis meminit idē Auguſtinus *u*: eadémque Romæ perdoraſſe temporibus Gregorij Papæ, ipſe ſuis *x* ſcriptis fidem facit; confirmatque Gregorius *y* Turonenſis: & ſunt alia innumera de his exempla.

t Aug. ep. 57.

PVRGATIO IVRAMENTI AD RELIQVIAS MARTYRVM.

u Id ep. 137. ad Hippon.
x Greg. hom 32. in Euang
y Greg. Tur. de glor. mart. cap. 58

VII.

GOTHI INVADVNT GALLIAS.

z Proſp. & Caſſiod. in Chron.

Hoc eodem anno, iiſdémque Coſſ. Proſper *z* & Caſſiodorus tradūt, Gothos ab Italia penitus recedētes, ſub Athaulpho rege Gallias inuaſiſſet vbi Narbonenſem Galliā, & Aquitaniæ partem occuparunt. Magna quidem Dei vindicta cōtigit hoc ſęculo, cùm vniuerſum fermè Romanū Imperium, tum maximè Gallias dedi barbaris gentibus incurſandas; quæ vel vocatæ à tyrānis, vel aliis ipſæ occaſionibus ex diuerſis partibus eò cōfluentes, eaſdē miſerè depaſtę ſunt. Verum huius diuini iudicij pondus, etſi graue videri poſſit, ſi tamen vbique delinquentiū ſcelera in alterā libræ lancem cōiiciamus, nihil erit quod miremur. Quæ vt apertè percipiantur, prouocote rurſum ad Saluianum Epiſcopum Maſſilienſem, de quo dictum eſt ſuperiùs; qui octo libris hoc argumento, hoc ipſo tempore, hácq; ex cauſa conſcriptis, miro affectu luget deprauatiſſimos mores, cùm omnium in genere populorum, tum præcipuè Gallorum ſuorum & Aquitanorum, tam virorū quàm feminarum. Stragem autem in ipſa Aquitanis editam à Gothis & Vvandalis, deplorat pariter Aquitanicus vir ſanctiſſimus Proſper carmine lugubri eodem argumento edito: necnon alius nobiliſſimus Aquitanus, Paulinus Conſularis in carmine Eucbariſtico *a*, cui titulus falsò habetur inſcriptus nomine S. Paulini Nolani Epiſcopi. Hic enim auctor carminis Euchariſtici, licèt & ipſe Burdegalæ educatus, diúque verſatus ſit; maiores tamen Vaſatis ortos habuit, fuítque nepos ſororis Auſonij Conſ. & incenſa patria ex ditiſſimo factus pauperrimus, neceſſariis egens, profugus cum ſuis Vaſatas conceſſit: vt hæc omnia ipſe eodem carmine declarat. Ex quo & illud conſtat, duo illi accidiſſe parùm digna nobilitate ſua; nimirùm conſpirationem cum Attalo tyranno, à quo creatus fuerat Comes priuatarum largitionum; & diuerſionem ad hæreſim, puto Priſcillianiſtarum, quam iis in locis viguiſſe diximus: quorum errorum primum eodem carmine excuſauit, alterum (vt ait) pœnitentiâ purgauit.

a Ext. in Bibl. Patr.

DE PAVLINO IVNIORE.

VIII.

Iiſdem Coſſ. decimoquinto Calendas Nouembris, vt habet Socrates *b*, Theophilus Alexandrinus Epiſcopus ex hac vita migrauit, cùm ſediſſet annos viginti ſeptē. De cuius obitu mirū illud ex Iſidoro diacono Ioannes Damaſcenus *c* refert: nimirùm ob illud peccatū, quòd nunquam S. Ioannis Chryſoſtomi nomē paſſus eſſet in Eccleſia recitari, eum non potuiſſe animam agere, donec allatam Imaginem Chryſoſtomi adoraſſet. Reliquit ingenij ſui monumenta, quæ Gēnadius *d* & Trithemius *e* recenſent, aduerſus Origeniſtas & Anthropomorphitas hæreticos, necnō de Paſchali recurſu, ac libros de fide. Scripſit itē de Sacris myſteriis, vel de Sacris Supellectilibus Eccleſiæ Dei: quem quidem librū Eccleſiæ vtiliſſimum fuiſſe, cùm exciderit ipſe, intelligi poteſt ex fragmēto epiſtolæ *f* S. Hieronymi ad ipſum Theophilum datæ, cùm illum commentarium Latinitate ab eo rogatus donauit. Extántq; plures eiuſdem Eccleſiaſtici canones, treſq; Paſchales epiſtolæ ab eodem Hieronymo Latinæ factæ: illæ ſcilicèt quas aduerſus Origenem edidit, cùm alioqui per ſingulos annos ſingulas dare ſoleret, vt ex Syneſij *g* ad illū litteris apparet, qui eas Panegyricas orationes nominat. Sed poſtquā is Romano Pontifici, de inferendo Diptychis Ioānis Chryſoſtomi nomine, obniti cœpit abſtinuiſſe penitùs cognoſcitur S. Hieronymus ab eiuſdem pòſt editarum epiſtolarum quam cœperat, verſione. Accidit tamen, vt licèt ei ob Chryſoſtomi cauſam fuiſſet à Romano Pontifice cōmunio denegata; tamen quòd conſtiterit in obitu emendaſſe, quòd viuens pertinax deliquiſſet; commemoratione rerum aduerſus Origeniſtas, aliarúmque ab eo benè geſtarum, retenta eſt poſt obitum eius memoria apud poſteros *h* magnā ęſtimatione, tituló; ſanctitatis.

THEOPH. ALEXAN. OBITVS.

b Socr lib. 7. c. 7.
c Damaſc. li. 3. de Imag. circ. fin.
d Gennad de Vir Illuſtr. c. 10.
e Trith de Vir. Illuſtr.

ET SCRIPTA.

f Ext. in Hæreſolog.
g Syneſ ep. 9.
h Leo Pap. ep. 58. & 64. Paul. Emiſ. in conc. ad pop. Alex. Vit. S. Patr. de compunct. Prat. Spirit. cap 195. & alibi.

IX.

CYRILLVS ELIGITVR EPISCOP. ALEX.

i Theod. lib. 5. c 35. Iſid Peluſ. 1. ep. 310. k Socr. lib. 7. cap. 7.

Poſt triduum autem ab eius obitu, ſubrogatus eſt Cyrillus ipſius ſororis *i* filius: ſed non abſq; controuerſiā, quòd alij peterent Timotheum Archidiachonum, cui fauebat Abundantius Præfectus militum. Id enim teſtatur Socrates *k*, qui addidit, Cyrillū in ſede Epiſcopali collocatum, maiorem principatum quàm vnquam Theophilus habuiſſet, ſibi aſſumpſiſſe; atque ex eo tempore Epiſcopum Alexandrinum præter ſacri Clerici dominatum, rerum quoque ſæcularium principatum acquiſiuiſſe: Quapropter eumdem ſtatim Nouatianorum Eccleſias quæ erant Alexandriæ, occluſiſſe, nec modò omnem ſacrum theſaurum, qui in illis eſſet, penitùs abſtuliſſe, ſed & ipſorum Epiſcopum omnibus ſuis fortunis priuaſſe. iſta ſubinfensè Socrates, ſed ob eius ſectæ patrocinium fide ſuſpectus. Cùm autem viuente Theophilo, cuius quodammodò vinculis tenebatur adſtrictus, Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, ob non receptum nomen Ioannis Chryſoſtomi, & ipſe ſecluſus à communicatione Romani Pontificis permanſiſſet; eo defuncto, faciliorem ſe præbens, (admonitus nono Theophili caſu, & periculo recèns eā de cauſâ in ipſummet concitati populi Conſtantinopolitani) non ſolùm eius Ioannis nomen ſacris Diptychis reddidit, ſed ad id quoque faciendum Cyrillum incitauit: qui diutiùs infenſiſſimo animo reluctatus, tandem eiuſdem Attici, necnon Iſidori Peluſiotæ, aliorúmque hortationibus, ac demum viſione diuinitùs oſtenſa commotus, (quā & ipſe ſibi viſus eſt à Ioanne, diuino comitatu circundato, ab Eccleſia expelli, & Matrem Domini pro eodem Ioanne enixius

CHRYSOST. NOMEN RESTITVTVM IN DIPTYCHA.

otantem conſpexit) ipſe quoque cum omnibus Epiſcopis ſibi ſubditis eiuſdem Ioannis nomen in ſacro Albo repoſuit: factúmque eſt, vt totius pariter Orbis Eccleſiæ mutuo inter ſe pacis fœdere iungerentur. Hæc omnia pluribus ex Nicetâ Nicephorus) *f*; qui & ipſas Attici atque Cyrilli ea de cauſa vltrò citróque datas literas, aliáſque Iſidori ad Cyrillum recitat. Quæ quidem hoc anno, ipſius Cyrilli ſedis exordio cœpta, in ſequentem etiam propagata videntur.

f Niceph. lib. 14. cap. 26. 27. 28. 53. & ap. Iſid. 1. ep. 370.

IESV CHRISTI

AN. 413.

INNOCENTII AN. 12.

HONORII 19. THEODOSII II. 6.

I. HERACLIANI CONSVLATVS, TYRANNIS, ET EXITVS.

ANNVS Chriſti quadringenteſimus decimuſtertius, vnius tantùm Lucij Conſulatu in Faſtis reperitur adſcriptus, necnon in reſcriptis Imperatorum; quòd nimirùm ipſius collegæ, *Heracliani* Comitis in Africâ, cùm tyrannus euaſiſſet, expunctum eſt nomen è publicis monumentis; ſicut aliàs factum ſæpè vidimus. De Conſulatu enim Heracliani hoc anno geſto aſſertores ſunt Proſper *a* & Oroſius *b*, ſuorum temporum ambo ſcriptores; ipſéque Honorius Imp. reſcriptis *c* aduerſus eum datis cùm patefactus eſt tyrannus, quibus eum hoſtem publicum declarat, & cum ſuis interfici iubet, eiúſque nomen ab omnibus tam priuatis quam publicis Actis deleri. Sed Oroſius eius rebellionis hiſtoriam paulò fuſiùs proſecutus, inter alia ait, ipſum Africanâ annonâ extra ordinem retentâ, cum incredibili claſſe trium millium & ſeptingentarum nauium Romam adnauigaſſe; ſed littore egreſſum, occurſu Comitis Marini territum eſſe, & in fugam verſum, arreptáque naui ſolum Carthaginem rediiſſe, atque ibi continuò militari manu interfectum eſſe. Verùm eius interitum anno ſequenti ſub Conſulatu Conſtantij & Conſtantis, Marcellinus ponit in Chronico. Cuius gener *Sabinus*, & in tyrannide ſocius, Conſtantinopolim fugiens, inde poſt aliquantum temporis retractus, exilio damnatus eſt; vt Oroſius eſt auctor.

a Proſp. in Chron.
b Oroſ. lib. 7. cap. 42.
c l. 13. C. Th. de infirm. his quæ ſub tyrann. & l. 21. de pæn.

II. MARCELLINVS INNOCENS OCCIDITVR.

Sed illud poſt hæc accidit lugubre, quòd idẽ Marinus Dux exercitûs traiiciens in Africam aduerſus perduelles Imperij, *Marcellinum* illum Tribunum & Notarium, Cognitorem miſſum & ſequeſtrem conciliationis inter Catholicos & Donatiſtas, virum eruditione & pietate inſignem, proditione hæreticorum Donatiſtarum in ipſum infenſiſſimorum, calomniam paſſum ſtuduiſſe parti Heraclianæ, innocentem occidi iuſſerit, vt Hieronymus *d* docet. Ob quam cauſam & ipſe titulo martyrij in Eccleſiaſticas *e* Tabulas referri meruit: & Marinus eius interfector, qui ob Rempublicam à tyranno liberatam, nobilem fuiſſet iure conſecuturus triumphum, non ſolùm eo priuatus eſt, ſed (vt ſcribit Oroſius) continuò reuocatus ex Africâ, factúſque priuatus, vel ad pœnam, vel ad pœnitentiam conſcientiæ dimiſſus eſt. Et quòd putarent Donatiſtæ, ſe vnà cum Marcellino abolere potuiſſe, quæ eo præſente confecta eſſent aduerſus ipſos Acta publica; voluit Honorius Imp. reſcripto *f* ad Iulianũ in Africâ Procõſulẽ anno ſequẽti miſſo, eandẽ habere perpetim firmitatẽ.

d Hier. lib. 3. cont. Pelag.
e Martyrol. Rom. 8. Id. April.
f l. 55. C. Th. de hæret.

III. DEMETRIAS VIRGO RENVNCIAT SPONSO ET SÆCVLO.

Hoc eodem tempore contigit à *Demetriade* Iulianæ filia, Probæ nepte, edi Carthagine (quò eam vnà cum matre & auiâ appuliſſe vidimus) egregium Chriſtianæ pudicitiæ ſpecimen; cùm ipſa nobiliſſima Romana virgo, oppignerata æquè nobiliſſimo ſponſo, appropinquante nuptiarum die, derepentè mutato habitu, profeſſa eſt vitam monaſticã, matre & auiâ gaudio exultantibus, cunctíſque reliquis vbique admirantibus, & quàm plurimis aliis exemplum eius imitantibus: quæ & præparatam ei à parentibus ingentem dotem, ac pretioſiſſimum ornatum, diſperſit pauperibus. Hæc autem pientiſſimæ virginis generoſiſſima facta egregiè deſcripſit, & mirificè laudauit S. Hieronymus *g* epiſtola de ea re poſtea ad eamdem ipſam ſcripta. Cui quidem, eius ſanctiſſimi vitæ generis capeſſendi auctorem extitiſſe S. Auguſtinum, ipſemet Auguſtinus *h* teſtatur ſcribens ad eius matrem Iulianam: extántque aliæ eiuſdem ad matrem & auiam, cùm ipſum quamprimùm de voto virginis certiorem reddidiſſent gratulatoriæ literæ *i*, quibus ſummis efferet laudibus virginis propoſitum. Idque item præſtitit S. Proſper epiſtolâ ad ipſammet Demetriadem ſcriptâ, quæ habetur inter epiſtolas S. Ambroſij *k*. Ex quarum omnium lectione intelligas, eo ſemper pretio in Eccleſia extitiſſe ſanctam Virginitatem, vt ſublimis quæque nobilitas decorem ex ea accipere credita fuerit & ornamentum.

g Hier. ep. 8.
h Aug. epiſt. 143.
i Id. ep. 179.
k Ap. Ambr. ep. 84.

IV. PELAGIVS CLANDESTINA INFVNDIT VENENA.

Quin & ante omnes Pelagius, licèt in præcone ipſius Cæleſtio ibidem Carthagine (vt vidimus) hæreſis eius damnata fuiſſet, ipſe tamen adhuc ſub ſanctitatis pallio latere ſatagẽs, congratulaturus nouæ Chriſti ſponſæ, epiſtolam parænecticam, (ſeu dixerimus potiùs librum; ita enim nominat Auguſtinus) ad eamdem Demetriadem miſit, quæ & hactenùs extat; & quòd ea nomine Pelagij careret, eadémque inter opera SS. Hieronymi & Auguſtini edita reperiretur, à ſimplicioribus vel Hieronymi, vel Auguſtini credita eſt, quam quidẽ verè Pelagij eſſe, nõ ſolùm ipſius errores in ea poſiti indicãt, ſed teſtificatione S. Auguſtini *l*, immò & ipſius Pelagij *m* habetur expreſſum: ſicut & olim intellexit Beda *n*. Quamobrem idem S. Auguſtinus continuò vt hæc accepit, ne hauſtum ex epiſtola illius lectione venenum, mortem Demetriadi ac parẽtib. eius afferret, antidotum propinauit, ſcribens quã diximus ad Iulianam (quæ ab ipſius Auguſtini ore pendebat) epiſtolã *o*, qua ſparſas in illo Pelagij ſcripto hæreſes confutauit: idque ipſum rurſùs præſtitit in libro poſtmodùm ſcripto aduerſus Pelagium & Cæleſtium de Gratia Chriſti. Quemadmodùm & S. Proſper in prædictis literis ad Demetriadem, nihil aliud conatus eſt quàm Pelagij aſſertionibus aduerſariam ſtabilire Catholicam veritatem. Ac denique Innocentius ipſe Papa, perbreui, ad Iulianam ſcripta epiſtola *p*, æquè illam in fide Catholica de gratia Chriſti confirmare ſtuduit. Vnde eueniſſe putamus, vt ſcribens æquè Hieronymus *q* ad Demetriadem, magnoperè hortatus fuerit, vt eiuſdem Innocentij teneret fidem, nec peregrinam (quamuis ipſa ſibimet prudens callidáque videretur) doctrinam reciperet. Quod igitur hoc anno Pelagius quid ſentiret, penitùs ignotum

l Auguſt. de grat. Chriſt. lib. 1. c. 22.
m Ap. Aug. ibid. c. 37.
n Bed. præf. in Cant.
o Aug. ep. 143.
p Innocent. ep. 11.
q Hier. ep. 8.

fuerit,

tuerit, inde accidit vt ſub anni huius Lucio Conſule S. Proſper *r* tradat ipſius hæreſim in notuiſſe; quam tamen in Cæleſtio vidimus anno ſuperiori Carthagine damnatam.

r Proſp. in Chron.

V. BVRGVNDI OBTINENT PARTEM GALLIAR.

Hoc eodem anno *Burgundiones*, Germaniæ populos *ſ* bellicoſiſſimos, multitudine ac viribus præſtantes, qui gloriari ſolerent ſe ſobolem Romanorum, partem Galliæ Rheno proximam obtinuiſſe, Proſper teſtatur, & Caſſiodorus: de quorum à Burgis denominatione, Oroſium *t* conſule; quamuis dicta ab eo haud omnibus placeant. Sed & de eorumdem Chriſtianitatis tempore, minimè ei conuenit cum Socrate *u*, dum hic ad tempora Valentiniani Tertij qui ſucceſſit Honorio, Oroſius verò (cui magis aſſentiendum eſt, putà ſub Honorio, ac de rebus vicinorum ſcribenti) ad præſens ipſius Honorij Imperium refert. Verùm ea & ante Anaſtaſium Papam dicenda eſſet contigiſſe; ſi in omnibus legitima demonſtrari poſſet, quæ extat eius nomine epiſtola ad Epiſcopos Germaniæ & Burgundiæ. Quomodò verò, quave de cauſa, eorum contigerit ad Chriſtianam Religionem conuerſio, eoſdem conſule auctores.

ſ Ammian. l. 18. & 8.
t Oro. lib. 7. cap. vlt.
u Socr. lib. 7 cap. 30.
DE EORVM CHRISTIANITATE.

VI. NOVATIANI TERRA MARIQ. EIECTI.

Hoc item anno, in Oriente Theodoſius Imp. Eunomianos ſæpè damnatos, nouo reſcripto *x* exagitauit; ſimúlque *Anabaptiſtas* vltimo ſupplicio afficiendos decreuit. Idémque Nouatianos illos *y*, qui recèns ab aliis hæreticis Nouatianis diuiſi in hoc cum Eccleſia Catholica concordabant, vt Paſcha in azymis celebrarêt, ob ídque *Protopaſchitarum* ſibi nomen impoſuiſſent, (quos & *Sabbatianos* ab auctore Sabbatio appellatos, ſuperiùs vidimus) proſcriptione & deportatione damnauit *z*. Quo eodem tempore diuino quoque iudicio omnes Nouatiani oſtenſi ſunt eſſe repulſi, miraculo illo quod à S. Paulino deſcribitur in carmine *a* ad Cytherium; cùm videlicèt Nouatiani hominis nauis abſque aliqua maris tempeſtate ſoluta compagibus, ebibens vndam, abſorpta eſt à mari; Nouatianis omnibus, atque cæteris Infidelibus qui in ea erant, pereuntibus, Catholicis Fidelibus tantummodò liberatis, & qui iis inhæſerunt credentes ita vt magno prodigio caſus ipſe omnes diſcreuerit, qui pij, quíve impij eſſent.

x l. 7. C. Th. ne ſanct. bap. iter l. 2. C. Iuſtin. eod.
y Vt l. Socr. l. 7. cap. 5.
z l. 6. C. Th. eo.
a Paulin. ep. 42.

IESV CHRISTI
AN. 414.
INNOCENTII.
AN. 13.
HONORII 20. THEODOSII II.7.

I. GOTHI IN HISPANIAS.

ANNO Chriſti quadringenteſimo decimoquarto, Conſtantio & Conſtante, patre & filio, Coſſ. anno quarto à capta vrbe, idem Conſtantius Gothos Narbonâ expulit, & abire in Hiſpaniam coëgit: vbi apud Barcinonem ipſorum Rex Athaulphus ſtudioſiſſimè paci petendæ inſiſtens, dolo ſuorum occiſus eſt. Hæc Oroſius *a*: ſed necem Athaulphi ſequenti anno Proſper ponit. Extat *b* verò ipſius epitaphium, ad eius ſepulchrum ibidem Barcinone poſitum, quo conſtat vnà cum ipſo ſex quoque eius filios à Gothis peremptos eſſe. Quòd autem Romani in Gothos, quos pacis ſtudioſos & auxiliarios habere cœperant, copias mouerint; illa præceſſiſſe cauſa videtur, quòd Attalus ille tyrannus qui ab eiſdem Gothis imperium deponere coactus fuerat, hoc anno (vt Proſper ait) eorúdem auxilio tyrannidem reſumpſit in Galliis. Qui rursùm anno ſequenti in Hiſpaniam ab iis deductus, móſque relictus, captus eſt in mari, & Conſtantio Comiti viuus traditus: idémq; poſteà ab Honorio in triumphum ductus, ac Liparæ viuere iuſſus, truncatâ priùs manu. Hæc iidem auctores. Sed in hoc vno triumpho de pluribus aliis hoſtibus debellatis celebratæ ſunt victoriæ, nempè de Gothis, qui Attalum euexere in Imperium; de Gentilibus, qui omnibus fauerunt ſtudiis homini reſtituturo deorum cultum; de diis ipſis, qui vanis reſponſis vanos homines inflammabant; ac denique de Arianâ perfidiâ, cuius ſectæ ſymbolis Attalus cum Gothis arcto iunctus erat amicitiæ fœdere.

a Oroſ. lib. 7. cap. 43.
b Ap. Ambr. Moral l. 11. Chron. Hiſp.

ATTALI TYRANNI FINIS. *De quo Baron. ſeq. an. ſicut & de illis quæ habentur art. proximo.*

II.

Subdit verò Oroſius de *Segerico* ſucceſſore Athaulphi, paulò pòſt ſimiliter à ſuis necato, quòd & ipſe ad pacem pronus eſſet. Cui ſucceſſor electus *Vvallia* vt pacem infringeret, nihilominùs eam magis confirmauit. Quippe territus maximè iudicio Dei; quia dum magna Gothorum manus traiicere in Africam moliretur, in freto Gaditano tempeſtate correpta miſerabili exitu perierat; memórque illius acceptæ ſub Alarico cladis, cùm Gothi in Siciliam tranſire conati ſubmerſi ſunt, pacem optimam cum Honorio Imp. datis obſidibus pepigit; ac Placidiam ipſius ſororem, relictam Athaulphi, honorificè apud ſe habitam fratri reddidit. Denique Romanæ ſecuritati periculum ſuum obtulit, vt aduerſus cæteras gentes quæ per Hiſpanias conſediſſent, ſibi pugnaret, & Romanis vinceret. Quamuis & cæteri Alanorum, Wandalorum, Sueuorúmque Reges, eodem cum Romanis placito depacti forent, mandantes Honorio, vt ipſe cum omnibus pacem haberet, omniúmque obſides acciperet, dum ipſi inter ſe confligerent, ſibíque pereuntes Imperatori vincerent. Hæc Oroſius: quæ præſenti, & duobus ſequentibus annis geſta, Proſper quoque attigit. In quibus illud imprimis obſeruandum, Gothos illos qui Romam deprædati ſunt duplici naufragio breuiſſimi temporis ſpatio fuiſſe punitos; præter alias clades quibus confecti ſunt. Iſtud enim planè aliis poſteà diuerſis temporibus accidiſſe eiuſdem Vrbis inuaſoribus & prædatoribus, accuratus lector inueniet; nimirùm qui id facere auſi ſunt, eos ſemper Dei vindictâ haud ſerâ malè periiſſe. Sed hæc prolixiorem ſequitur ſermonem.

INVASORES ROM. VRBIS MISERE PERIRE SOLITI.

III.

Vt verò tanta quæ diximus, adeò proſperè gererentur in vtilitatem Imperij, ipſe Honorius Aug. religione ſua promeruit, dum pro fide certans, hæreticos atque Gentiles ſingulis fermè annis exagitare nō ceſſauit. Qui quidem & hoc ipſo anno priuilegia conceſſa Catholicis Eccleſiis confirmauit, reſcribens *c* vt qui abſtraherent confugientes ad eas, maieſtatis criminis rei haberentur: quæ quidem eius lex in Codice Iuſtinianeo, huius anni Conſulibus conſignata reperitur; apud Gregorium verò Papam, mendosè Conſulatu Honorij ſeptimo & Theodoſij tertio. Idem quoque Imperator hoc eodem anno aduerſus Donatiſtas reſcribens *d*, eos inteſtabiles, infaméſque declarauit; Epiſcopiſque ac reliquis clericis exilium irrogauit, atque il-

c l. 2. C. de his qui confug. ad Eccl. l. 38 C. Th. de Epiſc. & cler. Greg. 11. ep. 51 Egit verò de hac lege Baron. an. 407 num. XLI.
d l 54 C. Th. de hæret.

HONORIVS EXAGITAT DONATISTAS.

lorum occultationem ſub iiſdem pœnis vetuit; laicos autem pecuniariâ pœna pro conditione cuiuſque mulctauit; ac denique ipſorum conuentuum loca Eccleſiis Catholicorum tribuit. Miſiſſe verò huius legis executorem in Africam Dulcitium Tribunum & Notarium, S. Auguſtinus *e* docet. Quo etiam auctore *f* conſtat, pecuniariam illam pœnam laicis inflictam, ſic exigi ſolitam, vt tamen eiſdem reddenda ſeruaretur, ſi ad Eccleſiam Catholicam redire vellent. Cùm autem permulti eorum Epiſcopi decreuiſſent *ff* potiùs mori, quàm Eccleſias ſuas deſerere; adeò vt ſibi ipſis nonnulli *g* violentas manus inferre non dubitarent, ſic rati fore vt vel à ſuis colerentur vt martyres, vel Iudicum commiſeratione ſinerentur in ſuis Eccleſiis permanere: anceps Dulcitius quid in his ſibi agendum eſſet, litteris conſuluit Auguſtinum. Qui cùm videret quamplurimos Donatiſtas Honorij reſcripti vigore ad Eccleſiam Catholicam redire; melius eſſe reſpondit *h*, paucos quoſdam ſuis ignibus, aut aliis eiuſmodi excidiis perire, quàm ſi vniuerſi ſempiternis ignibus gehennarum arderent. Mitiùs tamen cum eis eſſe tranſactum, nec omnes Donatiſtarum Epiſcopos ſolum vertere iuſſos, quæ inferiùs dicenda ſunt demonſtrabunt.

e Aug. 2. Retract. 59. *f Id l. 1 cont. Gaudent. c. 38.* *g Ibid. c. 37. & ep. 204. ad Donat.* QVOMODO CVM OBSTINATIS HÆRET. AGENDVM. *h Id. ep. 61.*

IV. Hoc eodem anno accidit *Pauli Oroſij* preſbyteri Hiſpani (cuius Hiſtoriam ſæpè citare contigit) legatio ab Eutropio & Paulo in Hiſpania Epiſcopis ad S. Auguſtinum in Africam. Cuius decernendæ in cauſa fuere hæreſes, quæ tunc temporis ditè Hiſpanias infeſtabant. Nam præter errores Priſcillianiſtarum, quos ſingulos idem Oroſius in libello *i* conſultationis Auguſtino oblato enumerat; nouas addit hæreſes nuper inuentas, ex Origene & Victorino quodã prognatas, allatas verò in Hiſpaniam à duobus *Auitis* hominibus Hiſpanis, altero Ieroſolymis, Româ altero redeuntibus, itémque à Baſilio quodam Græco. Itaque Auguſtinus breuiter quidem, ſed planè diſertiſſimè, aduerſus Priſcilliani atque Origenis errores diſputauit, edito commentario ad eumdem Oroſium, vt inſcriptio præſefert. Repreſſit verò alibi *k* Catholicos illos homines, qui ad inquirendos Priſcillianiſtas, mendaciorum atque periuriorum inuolucris deliteſcentes, dicebant artem arte deludendam, & mendaciis licere mendacia prodere; nempè mentiri ſe quoque Priſcillianiſtas, vt qui verè eiuſmodi eſſent detegerent, ſicque ab eorum prauis fruticibus expurgare poſſent Eccleſiam: pluribúſque docuit, Chriſtiano homini nec in leuibus mentiri licere. Permanſit autem hoc anno Oroſius apud S. Auguſtinum cupiditate diſcendi, ſequenti verò (vt dicetur) nauigauit Ieroſolymam. Cui quidem Auguſtinus iniunxit opus, vt Hiſtoriam ſcriberet aduerſus Paganos: idque ille officioſiſſimè præſtitit, vt eiuſdem docet præfatio libris affixa; quos (vt declarat *l*) abſoluit anno ab initio Mundi quinquies milleſimo ſexcenteſimo decimo octauo, hoc eſt, ſecundùm initam ab eo rationem, anno Chriſti quadringenteſimo decimoſeptimo.

i Ext. ap. Aug. ante libr. aduerſ. Priſcil. ORIG. ET PRISCIL. HÆRESES ILLATÆ IN HISPANIAS A DVOBVS AVITIS. *k Id. 2. Retract. 60. & lib. cont. Mendac.*

OROSII HISTORIA. *l Oroſ. lib. 7. cap. vlt.*

V. Accidit verò poſt hæc, vt quamuis prominens peſſimæ plantæ truncus ex Origenis Periarchon productus, ſcriptis SS. Patrum, & decretis ſacrorum Conciliorum iam ſucciſus eſſet, pullulauerint tamen ex eo hinc inde virgulta, S. Auguſtini falce ſuccidenda. Etenim quod ait Oroſius in dicto Conſultationis libello, de damnatorum ſaluatione poſt aliquam purgationem, déque etiam ipſius diaboli reſtitutione, ex Origene per Auitos in Hiſpania prædicatis; licet in ſaluatione dæmonum minimè aſſenſum eis populi præbuerint, tamen in venia damnatorum plures habuerunt ſectatores: ſed ita vt pro diuerſitate animorum, diuerſæ eſſent eorumdem aſſertiones; dum alij crederent, omnes omninò damnatos fore aliquando ſaluandos; alij verò non omnes, ſed tantùm Chriſti baptiſmate ablutos, qui participes facti eſſent corporis eius, in quacumque hæreſi vel impietate vixiſſent: alij rurſùm, non omnes baptizatos, ſed ſolos Catholicos, quantumuis malè viuentes: alij demùm reliquos omnes, præter illos qui pro peccatis ſuis facere dignas eleemoſynas negligerent; adeò vt qui facerẽt, quamuis inter ipſas ſuas eleemoſynas nefariè ac nequiter viuerent, ſaluandi eſſent poſt aliquam purgationem. Recenſet hæc iſtorum omnium deliramenta S. Auguſtinus, quæ & ſacrarum auctoritate Scripturarum ipſos defendiſſe tradit: eadem verò ipſe egregiè confutauit in libris *m* de Ciuitate Dei, quos his diebus ſcribebat.

DE SALVATIONE DAMNATOR. PLVRIMI ERRORES. *m Aug. de ciuit. Dei, l. 21. cap. 17 vſque ad 27*

VI. Hoc item anno collecta eſt prouincialis SYNODVS *in Macedonia*; ex qua pro confirmatione rerum geſtarum miſſa eſt legatio ad Innocentium Papam, vt conſtat ex litteris *n* eiuſdem Romani Pontificis ad eos redditis; quarũ exordio ipſe eos nonnihil reprehendit, quòd certa quædam ſemel impertita à Sede Apoſtolica iterare cogerent mandata. Eodémque anno, die vigeſima octaua Iulij, facta eſt à Cyrillo Epiſcopo Alexandrino tranſlatio partis Reliquiarum SS. Marci Euangeliſtæ, & Martyrum Cyri atque Ioannis, in Canopum: quo facto penitùs extinctæ ſunt iuges dæmonum ibi adhuc vigentium, (licèt à Theophilo, deſtructo famoſiſſimo illic templo, Eccleſia ſupererecta fuiſſet) infeſtationes, vt de his conſtat ex Actis eorumdem martyrum Cyri & Ioannis, in poſteriore Concilio Nicæno cognitis, & à S. Ioanne Damaſceno & aliis comprobatis.

SYNODVS IN MACEDONIA. *n Innoc. ep. 17.* TRANSLATIO SS. RELIQVIARVM.

IESV CHRISTI
AN. 415.

INNOCENTII
AN. 14.

HONORII 21.
THEOD. II. 8.

I. ANNO Chriſti quadringenteſimo decimoquinto, Honorio decimùm, & Theodoſio ſextùm Augg. Coſſ. magnus ille Protomartyr STEPHANVS rurſùs in miraculis rediuiuus apparuit; cùm eius venerandæ Reliquiæ, vnà cum Gamalielis & Nicodemi, (de quibus in Euangelio *a*, & Actis *b* Apoſtolorum) atque Abibi ipſius Gamalielis filij corporibus, diuinitùs in ſomnis ab ipſo Gamaliele reuelatæ ſunt *Luciano* presbytero Eccleſiæ Caphargamala in territorio Ieroſolymorum, vbi eadem corpora condita primò fuerant: à quo admonitus Ioannes Epiſcopus Ieroſolymitanus, corpus S. Stephani tranſtulit magna pompa Ieroſolymam ſepti-

INVENTIO RELIQVIAR. S. STEPH. PROTOMART. *a Ioan. 3.* *b Act. 5. 12.*

mo

mo Calendas Ianuarij. Extat de eiuſmodi Inoentione eiuſdem Luciani libellus, ſiue epiſtola ad omnes Fideles ſcripta: cui adſtipulantur Marcellinus *c*, Nicephorus *d*, & alij recentiores auctores Græci, Latinorúmque plurimi; quorum inſtar omnium Gennadius *e*, cùm hæc ſuâ ætate facta potuerit certiùs cognouiſſe. In eâ igitur epiſtolâ cùm eiuſdem Inuentionis tempus notetur Conſulatu Honorij decies & Theodoſij ſexies, qui hoc ipſo anno extitit; ídque ipſum Marcellinus abſque vllâ dubitatione confirmet: apparet irrepſiſſe mendum in Bedam *f*, & erráſſe alios eum ſecutos, dum anno ſeptimo Honorij id factum habent: ſicut ex iiſdem corrigendus eſt Niceta *g* Philoſophus, qui ad tempora Conſtantini refert. Cæterùm cùm aperta eſt theca Reliquiarum S. Stephani, terræ motum factum eſſe, & ſuauitate miræ odoris fragrantiæ inde emergentis, ipſo eodem momento ſeptuaginta tres homines variis grauiſſimis languoribus detentos; quorum etiam nonnulli erant dæmoniaci, integram ſanitatem recuperâſſe, narrat idem Inuentionis libellus. Addítque; cùm eodem tempore ingens ſiccitas vniuerſam Palæſtinam vexaret, in ipſâ tranſlatione earumdem ſacrarum Reliquiarum pluuiam magnam deſcendiſſe, & abundanter terram imbuiſſe, immenſo omnium gaudio. At hæc adeò multa & inſignia, pauca & perexigua eſſe intelliges, ſi conferas cum illis quæ in Orbe Occidentali earumdem virtute Reliquiarum voluit Deus edi; de quibus dicetur anno ſequenti.

c *Marcel in Chron.*
d *Nic. lib. 14. c. 9.*
e *Gennad. de Vir. ill. c. 46.*
f *Bed. de 6. ætat. Sigeb. & alij.*
g *Nicet. de mart. & inu. S. Stephan. ap. Metaphr. 2. Aug. & Lipom. tom 6.*

II.
DEI CONSILIVM IN REVELATIONE RELIQVIAR.

Noua verò hæc planè admiranda bella elegit Dominus, ad expugnandos & confundendos aduerſarios ſuos. Qui enim expugnauit Antiochiæ impietatẽ Iuliani Apoſtatæ Reliquiis S. Babylæ Martyris; poſtrauit Medionali Arianam audaciam reliquiis Geruaſij & Protaſij Martyrum; extinxit in Ægypto idololatriam reliquiis S. Marci Euangeliſtæ & SS. Martyrum Cyri & Ioannis; confudit importitatem Vigilantij reliquiis S. Samuëlis Prophetæ: (vt de his omnibus vidimus ſuperiùs ſuis locis: extántque innumera alia eiuſmodi omnium temporum atque prouinciarum exempla, deuictorum virtute ſacrarum Reliquiarum, diabolicorum conatuum; de quorum etiam nonnullis vel iam nobis dictum eſt, vel dicendum erit.) idem in Sanctis mirabilis Deus, iiſdem modò armis vſus eſt, tum ad reliquos Ethnicos & hæreticos atque ſchiſmaticos expugnandos, tum ad cogendum impium Pelagium, nuper euerſum è puteo inferni hæreſiarcham, errores proprios ſaltem in ſpeciem condemnare.

III.
CONCIL. DIOSPOL. IN CAVSA PELAG. HÆRESIARCH.

Cùm enim in dictâ ſacrarum Reliquiarum Inuentionis epiſtolâ Lucianus dicat, contigiſſe vt eo tempore Ioannes Ieroſolymorum Epiſcopus eſſet in Synodo Epiſcoporum apud Lyddam, quæ & Dioſpolis dicta eſt ciuitas Palæſtinæ; agens de eodem DIOSPOLITANO CONCILIO S. Auguſtinus *h*, ſimul & quatuordecim qui interfuerunt Epiſcoporum nomina recenſens (quorum primus ordine ponitur *Eulogius Cæſarienſis* Palæſtinæ Metropolitanus, ſecundus verò idem qui ſuprà *Ioannes Ieroſolymitanus*) docet ibi præſentem Pelagium, damnantem ſuas hæreſes, & Fidem Catholicam profitentem, fuiſſe abſolutum. Verùm quod id doloſè egerit, eumdem Conuentum S. Hieronymus *i miſerabilem Synodum* appellauit. Cuius etiam Acta de purgatione Pelagij, Innocentium Romanum Pontificem noluiſſe confirmare, idem Auguſtinus *k* teſtatur: ipſéque poſtquàm ea accepit, ſcripſit *l* de iis librum ad Aurelium Epiſcopum Carthaginienſem, ne (vt ait) Pelagio velut abſoluto, eius quoque dogmata putarentur Iudices approbâſſe. Conſtat enim in eo Concilio tunc erectum eſſe trophæum de proſtratâ hæreſi Pelagianâ: in quo licèt Pelagius dolo pœnam anathematis effugerit, hæreſes tamen eius ſunt penitùs ab ipſo etiam earum auctore anathemate damnatæ.

h *Aug. 2. Retract. 47. & l. 1. cõt. Iul. c. 5.*
i *Hier. ep. 79. ad Alip. & August.*
k *Aug. 2. de pec. orig. 8. & 9.*
l *Ib. c. 14. & l. 2. Retract. c. 47.*

IV.
ERRORES PELAGII AB IPSO IN CONC. DAMNATI

Aſſertiones verò quas Pelagius ibi damnare, ne ipſe damnaretur, compulſus eſt, inuenimus in Collectione Creſconianâ recitatas poſt epiſtolam Aurelij Carthaginienſis ad Epiſcopos prouinciæ Byzacenæ: ſuntque duodecim numero; nempè, 1. Adam mortalem factum eſſe, adeò vt ſiue peccâſſet, ſiue non, mortuus eſſet. 2. Peccatum Adæ, ipſum ſolum læſiſſe, & non genus humanum. 3. Infantes nuper natos, in illo ſtatu eſſe, in quo Adam fuit ante præuaricationem. 4. Per mortem, vel prævaricationem Adæ, non omne genus hominum mori, nec per reſurrectionem Chriſti omne genus humanum reſurgere. 5. Infantes, etſi non baptizarentur, vitam æternam habere poſſe. 6. Diuites baptizatos, niſi omnibus abrenuncient, ſi quid boni viſi fuerint facere, non reputari illis, nec eos habere poſſe regnum Dei. 7. Gratiam Dei atque adiutorium non ad ſingulos actus donari, ſed de libero arbitrio eſſe, vel in lege atque doctrinâ. 8. Gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari. 9. Filios Dei non poſſe vocari, niſi omnimodò abſque omni peccato fuerint effecti. 10. Non eſſe liberum arbitrium, ſi Dei indigeat auxilio; quoniam in propriâ voluntate habet vnuſquiſque facere aliquid, vel non facere. 11. Victoriam noſtram non eſſe ex Dei adiutorio, ſed ex libero arbitrio. 12. Petentibus veniam, non dari ſecundùm gratiam & miſericordiam Dei, ſed ſecundùm merita & laborem eorum, qui per pœnitentiam digni fuerint miſericordiâ. Atque hæc fuerunt capita, quæ Pelagius compulſus eſt damnare: quæ eadem Auguſtinus *m*, agens de peccato Originali, recitat ex Actis eiuſdem Synodi Dioſpolitanæ: addítque alios errores ab eodem Pelagio aſſertos; nempè, Legem ſic mittere ad regnum, quemadmodùm & Euangelium: itémque, Fuiſſe homines ante aduentum Chriſti ſine peccato. Ac denique alibi *n* recenſet aliud caput eiuſdem hæreſis corollarium, quo deſtrueret orationes quas facit Eccleſia, ſiue pro Infidelibus & doctrinæ Dei reſiſtentibus, vt conuertantur ad Deum, ſiue pro Fidelibus, vt augeatur in eis fides, & perſeuerent in eâ: quippe hæc non à Deo homines accipere, ſed à ſeipſis habere, Pelagiani contendebant; gratiam Dei, quâ liberamur ab impietate, dicentes ſecundùm merita noſtra dari.

m *Id. 2. de pec. orig. 11. & ep. 106. ad Paulin.*
ALII EIVSDEM ERRORES.
n *Id. de hæreſ. c. 88.*

V.

Erant & aliæ blaſphemiæ Pelagij ſcriptis inſertæ, quæ non ſunt ad publicum illud examen productæ; quas recitat S. Hieronymus in tribus illis Dialogorum libris, quos contra Pelagianos conſcripſit poſt dictam Synodum Dioſpolitanam: vt S. Proſper *o* teſtatur in carmine, quod de proſtratâ in eâdem Synodo hæreſi cecinit. Qui quidem Hieronymus, cùm vidiſſet verſutum Pelagium captioſis artibus Synodum decepiſſe; prudens illud excogitauit inuentum, vt Dialogos ſcriberet, & ſub *Critobuli* nomine Pe-

o *Proſp. de Ingrat.*
HIER. CONSILIVM CONTRA PELAG.

lagium

Google

lagium ſignificaret, quem Catholicus homo *Atiſi* nomine exquiſitiſſimis interrogationibus cogeret latens intus venenum in medium proferre; ſicque palàm demonſtraret, qualis ille eſſet, qui errores damnans videri voluiſſet probatus Catholicus. Vbi etiam prudentiſſimè illud egit, vt nunquam eius Synodi expreſsè voluerit meminiſſe; ne ſi ab illâ acta probâſſet, Pelagium in eâ abſolutum probâſſe pariter videretur; vel ſi damnâſſet, ipſe potiùs damnandus videretur, qui damnantem hæreſes Synodum argueret.

ALIA RVRSVM PELAGII DOGMATA.

Quæ autem prætereà ex eiuſdem Pelagij ſcriptis eruta idem Sanctus omnibus patefecit, hæc ſunt præcipuè; Quòd cùm ille ad Impeccantiam ſuam aſſereret opus eſſe diuinæ legis ſcientiâ, hanc quoque feminas habere debere diceret, eaſdémque debere in Eccleſia Deo pſallere: itémque, Quòd iactaret, eſſe hominis vi liberi arbitrij, non tantùm non peccare, ſed etiam non tentari; ac quamuis mulierum velaretur agminibus, nullam habere concupiſcentiam: ac demùm, Quòd omnes homines tam viros quàm fœminas, craſſioribus, vt monachos, vti vellet veſtibus, aſſereretque, nitorem veſtium & ornamentorum Deo eſſe contrarium. Quæ quidem aliaque eiuſmodi ex Pelagij ſcriptis allata, poſtquàm Hieronymus abundè confutauit; poſtremò ad exterrendos aduerſarios, validiſſimum planè commilitonem, qui iam antè aduerſus eandem graſſantem impietatem, gladium ſpiritûs exeruiſſet, oſtentat: ipſum nimirum ſanctiſſimum, atque doctiſſimum Auguſtinum, cuius recenſet ſcriptos commentarios aduerſus Pelagianos.

VI.
PELAGIVS QVASDAMNAVIT, HÆRESES REPETIT.
p Aug. de c. 88.

Sed quomodò, qui hoc anno in Palæſtinâ Synodo ſuas damnauit hæreſes, & Catholicas aſſertiones profeſſus eſt Pelagius, rurſùs auſus eſt eadem virulenta dogmata prædicare; Docet id Auguſtinus *p*, dum de ipſo atque Cœleſtio primario eius diſcipulo agens, ait quòd cùm increpatus eſſet à Synodo, quòd nihil tribueret gratiæ Dei ad eius mandata facienda; correctioni eorum hactenùs ceſſit, vt non eam libero arbitrio præponeret, ſed infideli calliditate ſupponeret; dicens ad hoc eam dari hominibus, vt quæ facere per liberum iubentur arbitrium faciliùs poſſint implere per gratiam: ſicque dicendo, *Vt faciliùs poſſint*, voluit credi, etiam difficiliùs, tamen poſſe homines ſine diuinâ gratiâ facere iuſſa diuina. Illam vero gratiam, ſine quâ nihil boni poſſumus facere, non eſſe dicebant niſi in libero arbitrio, quod nullis ſuis præcedentibus meritis ab illo accepit noſtra natura; ad hoc tantùm exiſtimantes ipſum adiuuantem per ſuam legem atque doctrinam, vt diſcamus quæ facere & quæ ſperare debeamus. Hæc & alia Auguſtinus, affirmans inferiùs, eumdem Pelagium contrariis ſcriptis iis quæ in Synodo Palæſtinâ damnâſſet, quæ ibi profeſſus fuerat, deſtruxiſſe. Accidit autem vt cùm in dictâ Synodo idem Pelagius receptus eſſet, Ioannes Ieroſolymitanus, quòd diceretur amicus eius factus eſſe, apud Occidentales malè audire cœperit. Vnde S. Auguſtino ſuppeditatum eſt argumentum, eundem Ioannem monendi *q*, vt lupum caueret ſub ouinâ pelle latentem, expoſcendíque eiuſdem Concilij Acta, ad quem etiam Pelagij ſecretum librum, quem ab eius diſcipulis Timaſio atque Iacobo haud pridem ad fidem ab ipſo Auguſtino conuerſis acceperat, miſit eum aduerſariâ reſponſione à ſe editâ, cui titulum fecit *De Naturâ & Gratiâ*; vt ex his Pelagius Orientalibus pleniùs innoteſceret, detectumque omnes cauerent. quam etiam ſuam lucubrationem idem Auguſtinus miſit *r* ad Inocentium Romanum Pontificem, vnà cum ipſo Pelagij libro cui reſponſum eſſet.

q Id. ep. 252.

r Id. ep. 95.

VII.
QVÆST. DE ANIMAR. ORIGINE HIERON. SOLVENDAM MITTIT AVG.
s Vid. Hier. ep. 82. Aug.

Hoc item anno Oroſius presbyter (de quo ſuperiori dictum eſt) ab Auguſtino Ieroſolymam ad Hieronymum miſſus eſt, conſulturus illum de perdifficili his temporibus agitatâ quæſtione, ab eodem Oroſio ipſi Auguſtino propoſitâ, *De animarum origine*: de quâ Auguſtinus Chriſtianâ modeſtiâ ſententiâ ſuam ſuſpendens, eam Hieronymo refudit; quem iam antè, ſicut & ipſum Auguſtinum, Marcellinus *s* eâdem quæſtione pulſauerat. Quæ quidem eâ occaſione oborta eſt, quòd Origenes delirâſſet animas in cœlo ſicut Angelos peccaſſe, atque ideò in corpora ad luendum ſupplicium tanquam in carcerem quemdam demitti. Extat verò epiſtola tunc ab Auguſtino *t* ad Hieronymum data; quâ cùm multa diſertiſſimè de eâ quæſtione diſputâſſet, ad finem tamen ſe neſcire profeſſus eſt. Sicut & eâdem modeſtiâ vtens Hieronymus, ne doctorem docere videretur, tacuiſſe voluit, excuſans *v* apud Auguſtinum, quòd impedito aliis rebus, in enodationem quæſtionis minimè ſibi incumbere licuiſſet: cùm & alioqui (vt ait) timeret, ne ſi diuerſa inter ſe ſentirent, hæreticis daretur occaſio detrahendi. Sed Auguſtinus verecundiam verecundiâ compenſauit, dum viuente S. Hieronymo noluit quicquam ampliùs de eâ quæſtione ſcribere, expectans fore aliquando, vt tantus Eccleſiæ Doctor ſuæ petitioni ſatisfaceret: prout huius ſui conſilij rationem ipſe poſteà reddidit *x*. Cæterum non Auguſtino tantùm, aut Hieronymo, viſa eſt ea quæſtio perdifficilis; ſed & ante eos Gregorius Theologus illam eiuſmodi eſſe exiſtimauit, quam non ſatis ſint humanæ vires vt aſſequi valerent; cùm quid de eâ definiret totus ambiguus, rem integram Deo committendam tradit *y*, qui ipſas creauit animas. Et quod magis mireris, eadem adhuc Gregorij Magni Papæ temporibus adeò indeciſa remanſerat, vt nec quid de eâ eſſet definiendum, ipſe auſus ſit *z* proferre ſententiam. Porrò in ſententiam Hieronymi Sancta Eccleſia viſa eſt eſſe propenſior; quâ dicitur eadem recèns à Deo creari, atque infundi corporibus; quod profeſſus eſt ipſe epiſtolâ *a* ad Marcellinum: licèt eam ſententiam haud affirmare ſe auderet, ipſe Auguſtinus in epiſtolâ ad eumdem Hieronymum *b* profeſſus eſſet. Verumtamen & ipſum poſteà in ſententiam Hieronymi abiiſſe conſtat; quam & contra ei aduerſantes doctiſſimè propugnauit, ſcriptis *c* eo argumento quatuor libris.

t Aug. ep. 28.

v Hier. ep. 92. ep. Aug. ep. 30. ep. 7.

x Auguſt. 2. Retract. 45.
DIFFICILLIMA EA QVÆSTIO.

y Greg. Naz. carm. de anima.

z Greg. Pap. 7. ep. 53.

a Hier. ep. 82.

b Aug. ep. 28.

c Id. 2. Retr. 56. & de orig. anim.

VIII.
d Socr. lib. 7. c. 13. &c.
TVRBÆ ALEXAND. IVDÆOR. CAVSA.

Iiſdem huius anni Coſſ. ponit Socrates *d* magnas Alexandriæ ſeditiones & clades, à Iudæis in Chriſtianos excitatas; quarum cauſâ omnes Iudæi, operâ Cyrilli Epiſcopi, eiecti penitùs Alexandriâ fuerint, qui vſque ab Alexandro Magno eam incoluerãt. Multa inſuper habet de inimicitiis inde ortis inter eumdem Cyrillum & Oreſtem illius vrbis Præfectum, quæ magnarum aliarum turbarum occaſionem præbuerint; dum plurimi monachi Nitriæ Alexandriã pro Cyrillo dimicaturi ſponte aduenientes, audaci omnis facinore Oreſtem contumelioſè tractant, vul-

to

nerántque; populus verò pro Præfecto exurgens monachos pellit: ac demùm *Hypatia* fœmina celeberrima, atque doctiſſima omnium huius ſæculi Philoſophorum, (ad quam extant plures Syneſij epiſtolæ, quibus eam & *Dominam* & *Magiſtram* ſæpè vocat; quam & Suidas virginem æquè caſtiſſimam prædicat) furore ſectatorũ Cyrilli necata eſt, atque dilacerata, & combuſta, ob ſuſpicionem quòd eundem Oreſtem dimoueret à reconciliatione cũ Cyrillo ineundâ. Hæc fusè apud Socratem: ſed monendus lector, huiuſmodi rerum hiſtoriam ab eodem auctore Nouatiano homine, in Cyrillum parùm æquo, ob pulſos (vt dictum eſt) Alexandria Nouatianos, perinſenſo animo ſcriptam eſſe: vt non mireris ſi ab eo legas Cyrillum ſæpè perſtringi nimiæ præſumptionis & ſuperbiæ, atque etiam in crimen ſcelerum vocari. Quod verò prætereà addit de reſcripto ab Imperatoribus aduerſus Iudæos dato, eò quòd in loco Inmeſtar inter Chalcidem & Antiochiam, præter alia impia conſueta facinora, puerùm Chriſtianum Cruci alligâſſent, & in ſublime ſuſpenſum verberibus vſque ad mortem cruciâſſent: licèt reſcriptum illud non appareat, extat tamen à Theodoſio aliud hoc anno datum *e*, quo iuſſit Præfecturam honorariam abrogari Gamalieli, (hunc autem illum exiſtimo Patriarcham Iudæum, cuius eſt mentio apud S. Hieronymum *f*) aliáque iiſdem Iudæis pœnas infligi. Sicut & idipſum paulò pòſt Honorius in Occidente aduerſus Iudæos magiſtratibus fungentes, vel militantes ſanciuit *g*. Etenim quòd Chriſtiani Principes de perfido huminum genere curâſſent benè mereri, iidem faſtu elati adeò nefanda aggredi auſi ſunt,

II.

IMMANE SCELUS IVDÆORVM.

e l. 21. C. Th. de Iuda.

f Hier. ep. 102

g l. 24. C. Th. eo Ap Baron. ann. 418. nu. LXXI. Et vide inf. an. 418 in fin.

IX.

h l. 42. C. Th. de Epiſcop & cler.

Occaſione verò prædictorum tumultuum Alexandrinorũ, reſcripſit *h* anno ſequenti Theodoſius, ne Corpus eorum qui ibidem Alexandriæ adſcripti erant ægrotantium curæ, excederet numerum quingentorum; eoſdémque non ex diuitibus, ſed pauperibus allegandos: quos & vetuit publicum quodlibet adire ſpectaculum; néue ad Curiam accederent, niſi ſinguli, & vrgente neceſſitate. Fuiſſe autem hos minoris ordinis clericos, exordium eiuſdem reſcripti inſinuare videtur; dum eo prohibetur, aliquid commune eſſe Clericis cum publicis Actibus, vel ad Curiam pertinentibus. Sed quod pertinet ad vocem *Parabolanos*, qua eoſdem Imperator nuncupat; vel, vt habet Iulius Firmicus, *Parabolarios*; ſiue *Parabolos*, vt eſt apud Socratem, & ex eo apud Caſſiodorum: conſentiunt recentiores, deriuari à voce Græcâ παράβολος quâ ſignificatur homo periculo incautè expoſitus, vel ad ſubeunda pericula præceps; quales putabantur qui curæ omnis generis ægrotantium, peſtis quoque tempore præeſſent. Verùm quod ex charitate eiuſmodi primò manauit officium, quâ nulla maior videri poterat, cùm poneret quis animam ſuam pro amicis ſuis; tranſiuit in factionem, cùm iidem pro Epiſcopis pugnaturi negotium faceſſerent quoque Præfectis: cuius auertendæ rei causâ, Theodoſius ea aduerſus illos ſtatuere opus habuit. Qui verò diſſidia inter Cyrillum Epiſcopum & Oreſtem Præfectum ignorârunt, pariter hallucinatos eſſe oportuit in quærendâ aliâ prædictæ ſanctionis interpretatione. Cæterùm qui per illam ad quingentorum numerum reſtricti fuerant; eoſdem, quòd curæ infirmorum non ſatis eſſe viderentur, ad ſexcentos poſteà

DE PARABOLANIS RESCRIPTVM IMP. *De quo Bar. an. ſeq. in fin.*

idem Imp. excreſcere voluit *i*, quibus præeſſet in omnibus Epiſcopus Alexandrinus.

i lib. 43. eo.

X.

k Marcel. in Chron.

PVLCHER. CREATVR AVGVSTA.

Hoc pariter anno (vt Marcellinus *k* eſt auctor) idem Theodoſius nouo facto hactenùs intentato nobilitauit Imperium, cùm maiorem natu ſanctam ſororem virginem Deo dicatam, nomine PVLCHERIAM, prudentiâ & religione præſtantiſſimam, in Imperij conſortium allegens, creauit Auguſtam, agenté annos ſexdecim; vt idem auctor aſſerit, dum natam ait ſub Conſulatu Theodorij & Eutropij, nempè anno Domini trecenteſimo nonageſimo nono: licèt tantùm quatuordecim Sozomenus *l* ei tribuat, cùm habenas capeſſiuit Imperij, quod quàm prudenter texerit, quámque inſigniter tam pietate in Deũ, & reuerentiâ in res ac perſonas ſacras, quàm omni aliarum virtutum genere Theodoſium fratrem inſtituerit; apud eumdem Sozomenum, atque etiam Socratem *m*, abundè videre licet. Ex quibus planè intelligas, quantùm valeat in rectè adminiſtrando Imperio, exactè cuſtodita religio; cùm tantam molem puer vnus, atque puella, ſummâ tranquillitate ab omni barbarorum & tyrannorum timore ſecuram, (quod nec temporibus bellicoſiſſimorum Impp. conceſſum eſt) feliciter rexerint. Cui haud dubium rei multùm profuit, diuinúmque auxiliũ Orientali Imperio conciliauit, quòd reliquæ Arcadij filiæ, ipſius Theodoſij ſorores, *Placilla: Arcadia, & Marina*, omnes paribus votis (auctrice atque hortatrice ſorore Pulcheriâ, vt idem Sozomenus *n* teſtatur) excoluerint cælibem uitam, virginitatem Deo dicantes, & in Palatio perinde, ac in monaſterio monaſticam vitam agentes.

l Soz. l. 9. c. 1.

m Socr. lib. 7. c. 22.

FILIÆ ARCAD. OMNES VIRGINITATEM SECTATÆ

n Soz. lib. 9. c. 1. & 2.

IX.

o Ib. c. 16. 17.

IMPERIVM THEODOS. FELIX OB SS RELIQ. INVENTIONEM.

Sed & illud ad bonorum cumulum acceſſit additamentum, (quod idem *o* auctor iure conſideret) dum præclara Sanctorum corpora Deus ad opitulationem Fidelium voluit è terrâ emergere, & non ſecùs ac riuos, perennes gratiarum fontes erumpere. Quod in mirabili inuentione Corporum *Zachariæ* Prophetæ, & *Stephani* Protomartyris, illo tempore contigiſſe, ait: agítque de eiuſdem Zachariæ corporis reuelatione factâ ab eodem ipſo Prophetâ cuidam ſeruo nomine Calimero, præfecto villæ Dophar in territorio Eleutheropolis Palæſtinæ, in quâ ipſe conditus erat; qui etiam ita integer inuentus eſt, ac ſi adhuc viuus fuiſſet. Deſideratur autem quod idem auctor de inuentione S. Stephani ſe fore dicturum pollicitus fuerat. Sed de illâ nos ſatis ſuperiùs. Nec verò iſta tantùm operi Sozomeni deeſſe, ſed plurimorum annorum res geſtas, ex eo conſtat, quòd in præfatione ipſe teſtetur, perduxiſſe Hiſtoriam vſque ad Conſulatum decimum ſeptimum Theodoſij, nempè ad annum Chriſti quadringenteſimum trigeſimum nonum.

HISTORIA SOZOM. TERMINVS.

IESV CHRISTI

AN. 416.

INNOCENTII

AN. 15.

HONORII 22.

THEODOSII II. 9.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo decimo ſexto, Theodoſio Aug. ſeptimùm & Palladio Coſſ. celebrata ſunt in Africâ aduerſus Pe-

Pelagium

CONCILIA CARTH. ET MILEVIT. ADVERS. PELAG.
a Ep. Synodal. Conc. Carth. quæ eſt 90 ap. Aug.

lagium & Cœleſtium duo CONCILIA; nempè *Carthaginienſe* ſub Aurelio eius ciuitatis Epiſcopo Africæ Primate; & *Mileuitanum* ſub Siluano Numidiæ Primate: idque (vt aparet *a*) tam occaſione rerum in Synodo Dioſpolitanâ ſuperiori anno aduerſus Pelagianos geſtarum, quas Oroſius hoc anno in Africam reuerſus retuliſſet; quàm etiam occaſione literarum ab Herote & Lazaro Epiſcopis Gallis aduerſus eoſdem hæreticos ſcriptarum, quas idem Oroſius ad ſe miſſas, Africanis Epiſcopis dedit pariter inſpiciendas. Cæterùm in iiſdem Conciliis damnatos eſſe Pelagium atque Cœleſtium, conſtat tum ea Synodalibus epiſtolis per Iulium Epiſcopum ad Innocentium Papam miſſis, quibus Actorum confirmationem petierunt; tum etiam ex aliis priuatis Aurelij, Alipij, Auguſtini, aliorùmque Epiſcoporum nomine ad eumdem Pontificem ſcriptis, ac denique ea ipſius ad eos omnes reſponſionibus: quas cunctas reperire eſt apud eoſdem Innocentium *b* & Auguſtinum *c*: ſicut & de iis ſcripſit etiam ad Paulinum Nolanum idem Auguſtinus *d*; inter alia docens, ipſum Innocentium *ad omnia reſcripſiſſe eodem modo, quo fas erat, atque oportebat Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem*; quod & aliàs *e* ſæpè repetit. Vt vel hinc videas, meram fuiſſe calumniam, quam cæterorum more hæreticorum Pelagiani, vt gloriarentur ſe primæ Sedis Epiſcopi communione fulciri, ſparſerant in vulgus de tacitâ eiuſdem Innocentij cum Pelagio conniuentiâ, cuius fit mentio in prædictis Epiſcoporum priuatis ad ipſum literis *f*. Quàm enim acerrimus Pelagianorum inſectator fuerit Innocentius, abundè etiam docet ſanctus Hieronymus *g*, dum Pelagij epiſtola pulſatam virginem Demetriadem monet, fidem tenere Innocentij Romani Pontificis. Laudátque inſuper ſanctus Proſper *h* ipſius integritatem in fide incorruptâ ſeruandâ: eiúſque aſſertione liquet, ſententiâ Innocentij damnatos fuiſſe Pelagium & Cœleſtium: quod & Gennadius *i* teſtatur: Sed in re non ambiguâ haud ampliùs immorandum.

b Innoc. ep. 31. 32. 33. 34. to. 1. ep. Rom. Pont.
c Aug. ep. 90. 91. 93. 95.
d Aug. ep. 106.
e Id. ep. 47. l. 1. contr. Iul. c. 4. li. 2 de pec. orig. cap. 8. de 21. Retr. c. 50.
CALVMN. PELAG. IN PP. INNOC.
f ap. Auguſt. ep. 95.
g Hier. ep. 8.
h Proſp. adu. Collat.
i Gennad. de vir. illuſtr. c. 41.

II.

k Innoc. ep. 32

Vt autem præſenti anno eadem Concilia Carthaginienſe & Mileuitanum eſſe habita affirmemus, inde euidens ſuppetit argumentum, quod ipſa Innocentij iiſdem reſcribentis epiſtola *k* data habeatur ſexto Calendas Februarij anni proximè ſequentis ſub Conſulatu Honorij, & Conſtantij. Ex quibus eos corrigas, qui putàrunt Mileuitanum contra Pelagium atque Cœleſtium, celebratum eſſe Arcadio & Honorio Augg. quintùm Coſſ. anno Chriſti quadringenteſimo ſecundo. Nam Mileuitanum illud longè diuerſum ab iſto, ut ſuo loco vidimus; quo tempore nulla erat Pelagij, vel Cœleſtij in Africanis Eccleſiis mentio. Sed accidit Collectorum incuriâ, vt ambo ſimul in vnum conflata fuerint. In cuius exordio præfixa habetur nota diei & Conſulis; quæ eſt prioris, cui interfuit (vt vidimus) Aurelius Carthaginienſis Epiſcopus; & cætera quæ habentur vſque ad illa verba, *Ideoque pariter*. quæ verò ſequuntur, huius de quo agimus ſunt Mileuitani Concilij, vſque ad octauum canonem: reliqui verò vſque ad finem, diuerſorum eſſe apparent Africanorum Conciliorum, quæ niſi quis accuratè perſpexerit, in ambages inextricabiles incidat neceſſe eſt. Porrò adeò vehementi ſtudio ad expugnandam Pelagianam hæreſim incu-

DVO MILEVIT. CONC. IN VNVM CONFVSA.

buêre Patres Africani, vt poſt eadem duo Concilia, Auguſtino qui Mileuitano interfuit, delegauerint *l* opus, vt ſuis ſcriptis eam penitùs inſectaretur. quod ipſe adeò accuratè impleuit, vt cùm in aliis ſcriptis alios ſuperet, in tractatibus contra Pelagianos ſeipſum ſuperâſſe noſcatur. Quod denique in epiſtolâ Carthaginienſis Concilij, ſexaginta ſeptem tantummodò recenſiti habentur Epiſcopi, & in literis Mileuitani quinquaginta quatuor; putamus haud omnes numeratos eſſe, cùm S. Proſper *m* de iiſdem Conciliis agens, à trecentis Epiſcopis ea definita fuiſſe ſcribat.

l Aug. ep. 110
AVG. PRÆSCRIPTVS SCRIPTIONI ADVERS. PELAG.
m Proſp. de Ingrat.

III.
OROSIVS SVBIMVS RELIQVIAS S. STEPH. IN OCCIDENTEM TVLIT.
n Ext. breuis ad Balchon. epiſt. in Act. Inuẽt. S. Stephani
o Marcel. in Chron.
p Gennad. de Vir. ill. c. 47
q Aug. de diuer. ſer. 31. 32

Poſt hæc autem Oroſius, de quo nuper actum eſt, cùm ex Oriente rediens, Luciani epiſtolam de Inuentione corporis ſancti Stephani Protomartyris, ab Auito quodam presbytero Hiſpano è Græco in Latinum conuerſam ſimúlque ſacras eiuſdem ſancti Reliquias, ab eodem Auito *n* ad Balchonium Bracarenſem Epiſcopum deferendas accepiſſet: hâc occaſione ipſe primus omnium eaſdem literas, Reliquiáſque, hoc anno in Occidentem intulit. Id enim Marcellinus *o* & Gennadius *p* diſertè affirmant: Sanctique Auguſtini *q* teſtificatione certum eſt, ante hæc tempora numquam eiuſmodi Reliquias viſas vel auditas in Occidentalibus oris; præter vnum ea Lapidibus, quibus ideo Protomartyr percuſſus occubuit, à nautâ illatum Anconam ad mare Hadriaticum ſitam Italiæ ciuitatem, vbi multa edi ſolita eſſent miracula. Hoc verò tempore acceperunt ex iiſdem Reliquiis partem ab Oroſio traditam, Auguſtinus, aliique nonnulli Epiſcopi Africani, quorum ipſe meminit *r*, agens de variis Eccleſiis cùm à ſe ipſo Hippone, tum ab aliis alibi Epiſcopis in eiuſdem Protomartyris memoriam erectis: quando & earumdem virtute Reliquiarum, innumera. ac planè ingentia edi contigit miracula ſanitatum, ſeptémque etiam mortuos reuocari ad vitam, alióſque à morte animæ (quod maius videri poteſt) ad gloriam ſempiternam: vt de his omnibus locupletiſſimus eſt teſtis idem Auguſtinus *s*; qui incredibili eorum multitudine victus, cùm multa recenſuiſſet, excuſans quòd plura notiſſima prætermitteret, ait, ſi miracula tantummodo ſanitatum, quæ per eundem ſanctum Martyrem facta eſſent in ſolis duabus ciuitatibus Hippone & Calamâ, ſcribere vellet, plurimos conficiendos fore libros, nec tamen omnia colligi poſſe.

r Id. 22. de ciuit. 8.
MIRACVLA AD EAS.
s d. c. 8 & ſer. 32. 33.

IV.
t apud Aug. tom. 10.
v Euod. de mirac. S. Stephani, lib. 1. c. 1. & 7.

Extant *t* inſuper duo libri ad Euodium Epiſcopum Vzalenſem, cuius eſt ibidem apud Auguſtinum honorifica mentio, conſcripti, (ad eum enim conſcriptos, non ab ipſo, quomodò vulgò citantur, accuratus lector *v* inueniet) de Miraculis in Vzalenſi Memoriâ Beati Stephani, ad Reliquias eiuſdem fieri ſolitis. In quibus item libris permulta alia ſuppetunt memoriâ digna vetera monumenta, de quibus etiam tractari contigit aliis occaſionibus ſuperiùs: quiâ de *Cereis* ad memorias Martyrum accendi ſolitis; de *Puluere* adiacente locis vbi ſacræ Reliquiæ conderentur, colligi ſolito ad ſanandos languores; de *Feneſtellis* fieri conſuetis ad altaria vbi eædem Reliquiæ ſeruarentur, vt per eas demitterentur velamina, aliæve res admouendæ capulis, in quibus ſacra pignora clauderentur, per quas Deus ex virtute ſacrarum Reliquiarum operari ſoleret miracula; de *Oleo* ſanctificato

ctificatio ad curationem morborum; de vſu ſacrarum *Imaginum* diuinitùs comprobato; & aliis eiuſmodi.

DE NOMINIS. DOMNI ET DOMNÆ.

Eſtque pariter obſeruatione dignum vocem *Domnus* & *Domna* ab eorumdem librorum auctore frequentiùs reperi tributam clariſſimis viris ac feminis; necnon etiam Sanctis, vt ipſi Protomartyri, qui ſæpè *Domnus Stephanus* nuncupatur: cùm verò de Deo dicendum eſt, ipſum *Dominum* poni: Vt appareat in antiquo vſu loquendi, vocem *Dominum* tribui ſolitam Deo tantùm *Domnum* verò communem fuiſſe Sanctis, vel clariſſimis viris ac feminis, non Epiſcopis ſolùm, vel ceteris clericis, vt alij putauerunt: quamuis nec id ipſum ſemper vbique & ab omnibus obſeruatum.

V. CONVERSIO IVDÆOR. MINORIC. EX MIRACVLIS RELIQVIARVM S. STEPHANI. *De quo Baron. an. 418. & vide infrà eo an. in fin.* x *Rec. illas Baron. eod. an. 418. ex cod. Vatic.* y *Euod. vbi ſ. p. lib. 1 c. 2.*

Ceterùm qui Reliquias S. Stephani perlaturus in Hiſpaniam Oroſius acceperat, cum licuit illuc reuerti, munus expleſſe ſuum, certum eſt. De quo etiam conſtat, nauigatione appuliſſe in Minoricam Inſulam, vnam ex Balearibus, eiuſque Epiſcopo Seuero ex eis partem aliquam reliquiſſe: quarum virtute facta eſt in eadem Inſulâ, cum ſignis & prodigiis, quingentorum & quadraginta Iudæorum intra octiduum ad fidem Chriſti conuerſio; ſicut rem geſtam vniuerſo Orbi Chriſtiano idem Seuerus Epiſcopus notam fecit litteris ſuis Circularibus x, quas inter alios accepiſſe prædictum Euodium Vzalenſem, & publicè in Eccleſiâ recitare feciſſe, traditur in iiſdem libris y ad ipſum ſcriptis. Vt planè Dei conſilio factum appareat, quòd tepeſcente per Orbem Chriſtianâ fide, vnius Chriſtiani ante quadringentos fermè annos vitâ functi, tenuis puluis & oſſa tot tantáque præſtarent, non tantùm ad titubantes conſolidandos, ſed & Infideles omnes ad Chriſtianam religionem, reluctantes licet, omninò pertrahendos. Et ex eis perſpicias, quanto Hagiomachi noſtri temporis ſint quorumuis infidelium miſeriores & obſtinatiſſimi, qui tot ac tantis miraculis, à tot ac tantis viris, ad Gentiles & Iudæos confundendos publicis ſcriptis omni fide traditis, nec mouentur, nec credunt.

VI. IOANNIS IEROS. OBITVS. z *Theod. lib. 5. c. 37.*

Hoc item anno mortuus eſt Ioannes Epiſcopus Ieroſolymitanus, cùm ſediſſet annis triginta. In cuius locum (vt teſtatur Theodoretus z) ſubrogatus eſt *Prailius* cuius extant literæ anno ſequenti ad Romanum Pontificem datæ. Ex quibus corrigas Nicephori Chronicon; vbi loco Prailij legitur *Paulinus* Ioannis ſucceſſor: vel alios emendes, qui pro Prailio dixerunt *Cyrillum*, qui iam ante Ioannem ſederat.

IESV CHRISTI
AN. 417.

ZOSIMI
AN. 1.

HONORII 23.
THEODOSII II. 10.

I. PELAGIVS DOLOSE PVRGARE SE STVDET APVD INNOC. PP.

ANno Chriſti quadringenteſimo decimoſeptimo, Honorio Aug. vndecimùm, & Flauio Conſtantio ſecundùm Coſſ. Pelagius hæreſiarcha, cùm audiſſet non eſſe receptam ab Innocentio Romano Pontifice purgationem ſuam habitam in Concilio Dioſpolitano, ſed priori apud eundem aſtrictum ſe teneri damnatione; eundem quoque fallere in animo habens, literas ad illum è Palæſtinâ dedit, quibus profiteretur ſe eſſe verè Catholicum: quarum S. Auguſtinus aliqua fragmenta recitat in libris de Peccato Originali & de Gratiâ Chriſti; docétque a illas quidem ad Innocentium miſſas fuiſſe, acceptas autem, eo tunc defuncto, ab eius ſucceſſore Zoſimo.

a *Aug. de pec. orig. c. 17 & 21 de grat. Chriſt. lib. 2. c. 30.*

II. INNOC. PP. OBITVS. b *Lib. de Roman. Pont. & Mart. Rom. eo die.* c *Innoc. ep. 32.*

Hoc namque ipſo anno, quinto b Calendas Auguſti, idem *S. Innocentius* Pontifex diem obiit, cùm ſediſſet annos quindecim, menſem vnum, & dies decem: ſepultúſque eſt in cœmeterio Priſcillæ ad Vrſum pileatum. Licèt enim quidam eum ſuperiori anno defunctum tradant; ad hunc tamen annum perueniſſe, docent literæ c eius ſub huius anni Coſſ. datæ ad Concilium Mileuitanum, ſexto Calendas Februarij, quarum anno ſuperiori facta eſt mentio. quibus accedit Marcellini Comitis auctoritas, dum collocat ſub iiſdem Coſſ. Zoſimum Innocentio ſubrogatum: extántque inſuper aliæ eiuſdem Zoſimi literæ hoc ipſo anno (vt videbitur) ſcriptæ; vt nec poſt hunc annum vixiſſe Innocentium dicere poſſis. Traditur autem in Libro de Rom. Pont. eundem feciſſe Conſtitutum de omni Eccleſiâ, & de Regulis monaſteriorum, & de Iudæis ac Paganis. Quod verò dicitur *Conſtitutum de omni Eccleſia*, idem eſt, ac decretum ad vniuerſalem Eccleſiam ſpectans: illúdque ipſum putamus, cuius meminit Gennadius d, dum ait Innocentium ſcripſiſſe decretum Occidentalium Eccleſiarum & Orientalium aduerſus Pelagianos; quod poſteà ſucceſſor eius Zoſimus Latinis promulgauit. Eodem quoque Libro, inter alia ipſius geſta legitur, eum damnantem hæreticos Pelagium & Cœleſtium, conſtituiſſe, vt qui natus fuerit de Chriſtianâ, denuò naſci debeat per baptiſmum; quod (vt ibi aſſeritur) Pelagius damnabat. Verùm hæc perperam dicta videri poſſint, ſi ipſum Pelagium auſcultemus; qui (vt refert Auguſtinus e) ſuis ad Innocentium ſcriptis literis conqueſtus eſt de eiuſmodi in ſe calumniâ.

d *Gennad. de vir. ill. c. 43.*

e *Aug. vbi ſup.*

QVOMODO DICENDVS PELAG. DAMNASSE BAPTIS. PARVVL.

Quamobrem quod ibi dicitur, negaſſe Pelagium baptiſmum infantium, ſic accipiendum eſt, quòd ſi non verbis, re ipsâ tamen damnaſſe videri poterat, dum peccatum negaret Originale, cuius causâ neceſſarium infantibus baptiſmum eſſe ſemper Eccleſia tenuit, & Innocentius decretor firmauit. Sicuti & illud quod eodem libro ſubiicitur, Innocentium conſtituiſſe vt Sabbato ieiunium celebraretur, haud ſic accipiendum eſt, vt ipſe eius ieiunij auctor fuerit, ſed quòd de his reſcripſerit ad Decentium Epiſcopum Eugubinum, qui ieiunij Sabbati cauſam edoceri expetierat. Sed de eo Ieiunio dictum aliàs fuſiùs.

III. ZOSIMVS PAPA CREATVR.

Poſt Innocentij porrò obitum interlapſis diebus viginti, Zoſimus natione Græcus, Abrahami filius, ſubrogatus eſt die decimanona menſis Auguſti. Cuius ſedis exordio, Cœleſtius Pelagij anteſignanus, (quem tanquam nouæ hæreſis promulgatorem, iam diù antè damnatum ab Epiſcopis Africanis in Concilio Carthaginenſi, appellaſſe vidimus Sedem Apoſtolicam;) Innocentio ſibi aduerſante defuncto, Romam ad ſucceſſorem illius Zoſimum ſe contulit, aduerſus accuſatores querelas illaturus. Quòd verò non ignoraret, & ab ipſo Zoſimo

QVOMODO SE GESSERIT IN CAVSA CÆLISTII, ET PELAGII.

ſe fore damnandum, ſi qualis eſſet detegeretur hæreticus; eâ arte concinnauit ſcriptum à ſe libellum, vt licèt in eo ſatis indicaret ſe negare peccatum Originale, non poſſet tamen à Zoſimo reiici: vt potè qui poſt enarratam de fide ſententiam, eiuſmodi apponeret verba, *Si fortè (vt hominibus quiſpiam ignorantia error obrepſerit, veſtrâ ſententiâ corrigatur.* At verò adiecit prudenter Zoſimus, ad explorandam hominis fidem interrogare eum quàm exactiſſimè, an aſſentiretur epiſtulæ aduerſus errores Pelagij ab Innocentio ſcriptæ: quod cùm ille profeſſus eſſet, tunc leniùs quidem cum eo ſpe conuerſionis ipſius agens, minimè tamen adhuc à vinculis excommunicationis ſoluendum exiſtimauit; ſed ex abundanti in Africam ſcripſit, vt ſi quid haberent contra eum, Romam mitterent. Hæc enim omnia ita ſe habuiſſe conſtat ex diuerſis S. Auguſtini ſcriptis *f*: qui & ipſe Zoſimum excuſans, docet haud etiam errâſſe, dum ſcripſit illum Cæleſtij libellum eſſe Catholicum. Extántque in veteri codice Vaticano litteræ *ff* ipſæ eiuſdem Zoſimi ad Epiſcopos Africanos ſub huius anni Coſſ. ſcriptæ; atque aliæ æquè ad eoſdem datæ vndecimo Calendas Octobris in causâ Pelagij. Qui enim eâdem erant fuligine tincti, eadem ambo vſi ſunt ad fallendam Sedem Apoſtolicam arte; dum ſicut Cæleſtius, ita Pelagius in literis quas datas diximus ad Innocentium, & eo defuncto acceptas à Zoſimo, nihil magis conatus eſt, quàm ab ipſo Romano Pontifice videri atque probari Catholicus: addens & ipſe in fine libelli *g* confeſſionis fidei eidem oblati, hæc verba; *Hac eſt fides quam ſemper tenuimus: in quâ ſi minùs peritè, aut parùm cautè aliquid fortè poſitum eſt; emendari cupimus à te, qui Petri & fidem & ſedem tenes.* Quibus perſuaſus Zoſimus, ſicut fecerat de Cœleſtio, ita etiam de Pelagio iam Catholico (vt videri poterat) reddito, dedit literas ad eoſdem Epiſcopos Africæ, quibus illum Catholicum, eius verò accuſatores, ac præcipuè Herotem atque Lazarum Epiſcopos Gallos, calumniatores, & multorum atrocium criminum reos declarat; ſicut illos iidem impij hæretici mendaciter depinxerant. Quomodò verò vtriuſque, Pelagij ac Cœleſtij, detecta poſteà fraus, ab eodem Zoſimo damnata fuerit; dicetur anno ſequenti.

f Aug. de pec. orig. c.6.7.8. & l.2. contr. ep. Pelag. c.3. & lib.6. contr. Iulian. Pelag. c.12.
ff Rec. Bar. vt & ſubſequentes. Annal. Tom. V. hoc an. ex cod. Vatic.
g Rec. hunc libellum Baron. vbi ſup. ex cod. eod.

IV. DE PRIVILEGIIS ECCLES. ARELATAN.

Extant præterea eiuſdem Zoſimi Papæ hoc ipſo anno datæ ad vniuerſos Galliarum Epiſcopos literæ de priuilegiis Eccleſiæ Arelatenſis conſeruandis: quæ tamen in editâ nuper à Ioanne à Boſcho monacho Cœleſtino Bibliothecâ Floriacenſi, recitantur iiſdem verbis Silueſtri Papæ nomine; in fine additis nonnullis, quæ faueant Eccleſiæ Viennenſi. At verò eas potiùs Zoſimi eſſe, hac ſaltem ratione perſuademur, quòd tunc temporis ſub Silueſtro non Paſchaſius, cuius fit in eis mentio, Viennenſi præeſſet Eccleſiæ, ſicut nec Claudius quem vult Ado; ſed Verus, vt conſtat ex Actis Concilij Arelatenſis Primi, celebrati ſub ipſo Papâ Silueſtro. Ceterùm, quòd Euangelium in Gallias per S. Petri Apoſtoli diſcipulum S. Trophimum allatum fuerit; & per eundem ſedes Arelatenſis erecta; ea de cauſa hæc Eccleſia primatia olim in Gallia habita eſt; cùm & eius Epiſcopi non ſolùm Pallium acciperent à Romano Pontifice, ſed & vicem eius agerent, eiuſdemque Vicarij dicerentur. Teſtantur id plures Epiſtolæ Romanorum Pontificum, ex eiuſdem Eccleſiæ ſcripto antiquitùs codice acceptæ, omni fide conſcriptæ *h*: idque ipſum confirmat S. Gregorius Papa in ſuis epiſtolis *i* ad Virgilium Epiſcopum Arelatenſem, & ad vniuerſos Epiſcopos Galliæ. Sic igitur Zoſimus eâ epiſtolâ iuſſit, vt nullus Epiſcopus, presbyter, aliúſue clericus, ex qualibet Galliarum parte, ſiue Romam, ſiue in aliam quamlibet prouinciam proficiſceretur abſque literis Formatis Arelatenſis Metropolitani: addiditque, vt ſublatæ ab eadem Eccleſia prouinciæ Viennenſis, & Narbonéſes Prima & Secunda, eidem rursùs ſubiacerent. Quo pacto irritum reddidit, quod in Concilio Taurinenſi ante viginti propè annos ſtatutum fuerat, vt Narbonenſis Secunda ſubeſſet Epiſcopo Maſſilienſi.

h Recitat has, aliáſque plures eodem argumento epiſt. Zoſimi Baron. Annal. Tom. V. hoc an. & ſeq. ex Cod. Arelat.
i Greg. 4. ep. 51. 52.

V. ECCLES. VIENNEN. RESISTIT ARELATENSI.

Verùm poſt hæc Zoſimum, de iuribus Eccleſiæ Viennenſis per Legatos, admonitum, reuocaſſe ſententiam ſuam aduerſus eam datam, donec plenior de cauſa cognitio haberetur, docet alia eiuſdem epiſtola *k* ad Simplicium Viennenſem Archiepiſcopum. Et qui Zoſimo ſucceſſit Bonifacius Papa, ſcribens ad Hilarium Epiſcopum Narbonenſem, ex auctoritate Concilij Nicæni iuſſit eius prouinciæ Metropolim integrè conſeruari, neque ad Arelatenſis Antiſtitis iura pertinere: In cuius pariter ſententiam ſucceſſor Bonifacij Cæleſtinus *l* abiit, necnon poſt multum tempus S. Leo, ac ceteri ferè Romani Pontifices, cùm eiuſmodi controuerſia ſæpè ſopita, iterùm in iudicium reuocata eſt: vt conſtat cùm ex aliis, tum præcipuè ex plurimis eorundem Pontificum eâ de re ſcriptis literis quæ habentur *m* in dictis codice Arelatenſi & Bibliothecâ Floriacenſi.

k Ext. in Biblioth. Floriac. part. vlt.
l Celeſt. ep. 2. c.4.
m Rec. Bar. Annal. Tom. 5. 6. & ſeqq. ſecundum tempora, quibus ea ſcripta ſunt à Rom. Pontif.

VI. ERROR LAPSVS DE PASCHATE HIC.

Hoc eodem anno, vt Paſcha non ſuo legitimo die celebraretur, errore ſupputationis factum eſt. At diuino miraculo compertum eſſe errorem, vt non ſineret Deus quicquam in Eccleſia perperam agi; narrat Paſchaſius Epiſcopus Lilybæi in epiſtolâ, quam poſteà dedit ad S. Leonem *n* Romanum Pontificem: vbi ait, cùm in Eccleſia quadam baptiſterium nocte Paſchali ex ſe repleri ſoleret, & baptizatis qui ſe offerebant, vt aqua venerat, ita ex ſeſe dilaberetur, hoc præſenti anno, cùm die qua perperam Paſcha celebrari iuſſum erat, nempè octauo Calendas Aprilis, nulla aqua veniret, errorem eſſe cognitum; quia multis poſt diebus, videlicet decimo Calendas Maij, cùm re vera Paſchalis dies acceſſiſſet, fons ſacer ex ſolito repletus eſt. Porrò alia quoque eiuſmodi Fontium baptiſmalium, diebus Paſchalibus ſpontè repleri ſolitorum, miracula variis Occidentis Orientiſque locis exhibita, videre licet apud Caſſiodorum *o*, Gregorium *p* Turonenſem, & in Prato *q* Spirituali. Vt planè inſanire deprehendantur Nouatores, dum baptiſmalis aquæ benedictionem derident, quam tanto miraculo annis ſingulis repetito Deus voluit in Eccleſia Catholica, vt ſibi perplacitam conſignari, immò & aliis miraculis *r* ab incredulorum irriſionibus vindicari.

n Ap. S. Leo. ep. 65.

MIRACVLA DE FONTIBVS BAPTISMI.

o Caſſiod. 8. ep. 33.
p Greg. Tur. lib. 1. de glor. Mart. c.24.
q Prat. Spir. c.214. 215.
r Vide Greg. Tur. ibid.

IESV CHRISTI

AN. 481.

ZOSIMI.

AN. 1.

HONORII 24. THEODOSII II.11.

I. CONCIL. CARTH. IN CAVSA PELAG. ET CÆLEST.

a Proſp. ad verſ. Collat.

ANNO Chriſti quadringenteſimo decimooctauo, Honorio duodecimùm, & Theodoſio octauum Augg. Coſſ. CONCILIO (inquit Proſper in Chronico) apud *Carthaginem* habito ducentorum ſeptemdecim Epiſcoporum, (ſiue, vt apud eumdem alibi *a* de his agentem legitur, ducentorum quatuordecim) ad Pontificem Zoſimum Synodalia decreta perlata ſunt: quibus probatis, per totum mundum hæreſis Pelagiana damnata eſt. Hæc ille breuiter. Sed quoniam eodem tempore, Romæ iterùm cognoſcebatur cauſa Pelagij atque Cæleſtij; de his pariter nobis agendum eſt.

II. Quòd igitur literis anni ſuperioris, Zoſimus Papa Africanis Epiſcopis ſignificauerit, inſtaurandum fore Romæ iudicium in causâ Cæleſtij, qui ab eis olim dãnatus recurrerat ad Apoſtolicam Sedem; ipſi quidem Epiſcopi Africani, qui conuenerant Carthaginem, quamuis ſub infenſo ferentes animo, admiſiſſe Zoſimum ad audientiam Cæleſtium, quem hæreſis infamabat: tamen rem ipſam nauiter agentes, non ſolum literas ad eumdem Zoſimum ſcripſere aduerſus Pelagium & Cæleſtium, quibus imprimis profeſſi ſunt ſe Innocentij Papæ amplecti decretum, quod anno ſuperiori diximus promulgatum; verùm & libellum miſere Paulini diaconi (quem in alia Synodo Carthaginienſi aduerſatum eſſe Cæleſtio vidimus) contra eumdem Cæleſtium, quo capite omnia continebantur, de quibus foret interrogandus. Quæ ipſi Cæleſtio Romæ oſtenſa cùm is omninò ſubterfugiſſet damnare, idem Zoſimi quoque ſententia demùm damnatus eſt. Hæc quidem omnia manifeſta fiunt, cùm ex Zoſimi ad Africanos reddita epiſtola *b*, qua oſtendit ſe quicquid ea in re egiſſet, ritè, & auctoritate Sedis ſuæ feciſſe; tum ex Proſpero aduerſus collatorem, & ex Auguſtini *bb* diuerſis ſcriptis; ac demùm ex ſecundo Paulini libello *c*, oblato Zoſimo pro gratiarum actione de eiuſdem Cæleſtij ab ipſo facta condemnatione. Nec verò ipſum dumtaxat ſed & Pelagium ab eodem Pontifice damnatum eſſe, literaſque ea de re ad vniuerſas Eccleſias miſſas, teſtantur iidem Auguſtinus *cc* & Proſper *d*, necnon Cæleſtinus *e* Papa, Gennadius *f*, atque Poſſidius *g*. Eaſdem verò Sedis Apoſtolicæ literas mox conſecutum eſt Honorij Imp. reſcriptum *h* ad Palladium Præfectum Prætorio, datum pridie Calendas Maij ſub iiſdem huius anni Coſſ. aduerſus eoſdem hæreſiarchas, ipſorúmque ſectatores, quod quidem teſtificatione Poſſidij *i* conſtat latum fuiſſe, poſtquàm iidem Romæ damnati eſſent. Poſt hæc autem, Calendis Maij facta eſt editio canonum prædicti Concilij Carthaginienſis hoc anno celebrati; repetitáque ibidem decreta Synodi Mileuitanæ aduerſus hæreſim Pelagianam.

SEQVITVR DECRETVM INNOC. PP.

b Rec. Baron. hoc an. ex cod. Vatic.
bb Aug. de pec. orig. c. 5. & 6. & lib. 2. cont. ep. Pelag. cap. 3.
c Rec. Baron. ex eod. cod.
cc Id. de pec. orig. cap. 8. & 22. & ep. 157.
d Proſp. cont. Collat.
e Celeſt. ep. ad Epiſ. Gal.
f Gennad. de Eccl. dogmat.
g Poſſid. in Vit. Auguſt.
h Rec. Baron. Annal. Tom. V hoc an. ex Bibl. monaſterij S. Vedaſti Atreb.
i Poſſid. ibid. cap. 18.

III. Porrò qui primus aduerſus eoſdem hæreticos, poſtquàm Zoſimi ſententia damnati ſunt, palàm inclamauit anathema, fuit *Sixtus* Romanus presbyter, qui poſteà Pontifex Cæleſtino ſucceſſit: quod S. Auguſtinus *k* in epiſtola ad ipſum reddita, ea de cauſa factum ab eo docet, vt dilueret calumniam, quam iidem more ſuo mentientes ſpaſſiſſent quòd ille ipſis faueret. Eumdémque ad ſui purgationem adieciſſe, vt aduerſus eos commentarium ſcripſerit, idem Auguſtinus *l* teſtatur. Cùm enim vbique locutum contra illos anathema inclamaretur; qui in errore obſtinatiùs perſiſtere, non habentes quid detecti facerent, ad calumnias concinnandas ſtylum exacuerunt. Præſtititque id imprimis Iulianus Epiſcopus Capuanus, qui inter alia de quibus dicetur anno ſequenti, cùm Zoſimum, Romanúmque Clerum, tum Auguſtinum præuaricationis accuſare non erubuit, quaſi ipſi olim cum Pelagio ſenſiſſent, ac poſteà ſententiam mutaſſent: cuius impudentiam Auguſtinus retudit. Iidémque non contenti calumniis agere, eò audaciæ progreſſi ſunt, vt in Catholicos inſilierint; nec modò in humilis conditionis viros, ſed etiam in primarios: quando quidem hoc tempore (vt habet Proſper in Chronico) Conſtantius ex Vicario Romæ habitans, & pro Gratiâ Dei Pelagianis reſiſtens, factione eorumdem multa pertulit, quæ illum ſanctis Confeſſoribus ſociarunt.

SIXTVS PRESB. ROM. VALIDE AGIT ADVERS. PELAG.

k Aug. ep. 105.
l Id. ep. 104.

IVLIANI PELAG. CALVMNIÆ IN ZOSIM. PAP. ET AVGVST.

IV. At verò S. Auguſtinus, qui contra illam hæreſim (vt ait Poſſidius) decem annos infatigabili ſtudio laborauit, hoc præſenti anno, nempè poſt illam Romæ damnatam, (ſicut ipſe *ll* teſtatur) duos ſcripſit libros, vnum *De gratiâ Chriſti*, alterum *De peccato Originali*, ambóſque ad Albinum, (ſiue legeris Albinam) Pinianum, & Melaniam Iuniorem, ſibi olim in Africâ notos *m*, tunc verò Ieroſolymis degentes; at vbi Pelagius de ſua purgatione ſecurus ſedem conſtituerat, quòd maiori facilitate hæreſi ſua Orbem inficeret, (illuc enim, religionis ergo, Chriſtiani vndiq; frequenti cœtu cõcurrere conſueuerant) ibi ad ſalutem omnium paratum aduerſus venena diſtraheretur antidotum: atque eò maximè quòd iidẽ Albinus ac ſocij ſcripſiſſent *n* ad Auguſtinum, ſe egiſſe cum Pelagio vt quæcumque aduerſus eum dicerentur ſcripto damnaret. Quapropter eas miſit ad illos lucubrationes; vt oſtenderet impij hæreſiarchæ fallacias. Idémque qui adeò aduerſus Pelagianos pugnauit, aliud quoque planè contrarium certamen iniit aduerſus eos qui negantes penitùs Liberũ Arbitrium, omnia Dei gratiæ tribuerent. Erant hi ex monaſterio Adrumetino; qui (inquit ipſe Auguſtinus) quod grauius eſt, negabant in die Iudicij Deum eſſe redditurum præmia ſecundùm opera hominum. Contrà verò alij ſic defendebant Liberum Arbitrium, vt negarent Dei Gratiam aſſerentes eam ſecundùm merita noſtra dari. Ad vtramque igitur partem confutandam, duos commentarios ſcripſit ad eoſdem monachos; alterum *De gratia & Libero arbitrio*, alterum *De Correptione & Gratiâ*.

ll Id. 2. Retract. 50.
AVGVST. SCRIBIT ADVERS. PELAG.
m Vide ſup. an. 408. XII.
n Id. de grat. Chr. lib. 1. cap. 1.
ET PRO LIB. ARB. ET GRAT.

V. Hoc item anno, qui primus eſt poſt Conſulatum Honorij vndecimum, & Conſtantij ſecundum, ſexto Calendas Martias celebratum habetur CONCILIVM TELEPTENSE, nõ (vt mẽdoſè legitur) Teleſẽ. Erat enim *Telepte* prima ſedes prouinciæ Byzacenæ in Africâ, cuius erat Epiſcopus Donatianus, qui ei Cõcilio præfuiſſe le-

CONCIL. TELEPTENSE.

gitur; eumdémque inuenies ſubſcripſiſſe Concilio Milevitano, nec non Catthaginienſi præſenti anno celebrato. In hoc autem Teleptenſi nihil prætereà factum repetitur, niſi quòd ad cauſæ, de qua controuerſia vertebat, definitionem, iuſſa eſt recitari decretalis Epiſtola Siricij Romani Pontificis ad Africanos Epiſcopos data: ſicut & aliis Conciliis, primo loco legi conſueuiſſe literas ab eadem ſuprema Sede miſſas, ibidem teſtatum fuit.

IV.

Hoc inſuper anno, à Papâ Zoſimo iniuncta eſt legatio ob quaſdam Eccleſiaſticas neceſſitates, S. Auguſtino & aliis Epiſcopis, in Cæſaream Mauritaniæ: qua eidem Auguſtino o contigit habere cum Emerito eius vrbis Epiſcopo Donatiſtâ, coram Epiſcopis prouinciæ & plebe ciuitatis, diſputationem de religione, eumdémque mutum reddere: cuius extant Acta p integra, conſignata huius anni Coſſ. duodecimo Calendas Octobris. Sed & eadem ciuitate idem Auguſtinus monitionibus ſuis (vt q ipſe ait) de cordibus & moribus ciuium auulſit crudeles atque inueteratas pugnas ciuiles, vel potiùs pluſquàm ciuiles, quas *Cateruas* nominabant; quibus non ciues tantùm, ſed & propinqui & fratres, poſtremò parentes ipſi ac filij, lapidibus inter ſe, in duas partes diuiſi, per aliquot dies continuos certo tempore anni ſolemniter dimicabant, & quiſque vt quemque poterat, occidebat. Irrepſerant & alij ex Gentilium ritu in Africanam Eccleſiam praui vſus, quos idem Sanctus verbi Dei falce ſuccidit r: putà *Balationes* (vt vocat) & ſaltationes ante baſilicas in feſtis Sanctorum exerceri ſolitas; Lunæ per clamoré reuocationes, quando obſcuratur; Votorum redditiones ad fontes & arbores; ſortilegorum & diuinatorum inquiſitiones; Phylacteriarum & characterum diabolicorum, herbarúmque atque ſuccorum aliquibus corporis partibus appenſiones; diei Iouis obſeruationes, & in feſtis SS. Martyrum vſum citharæ, conuiuia, atque choreas; aliáque eiuſmodi. Inſectatúſque eſt pariter eos qui negligenter audirent Miſſas, vel recederent antequàm abſoluerentur, aut ſermones in Eccleſia miſcerent; ac denique propter gulam & auaritiam ſuam, cogerent presbyteros abbreuiare Miſſas, & ad eorum libitum cantare. In quo obſerues morem priſtinum canendi omnes Miſſas: & conſideres vnde introductum ſit, vt eædem etiam voce ſubmiſſa dicantur. Sed de his hactenus.

o Id. ep. 157. ad Op. & 8. Retract. 51. Poſſid. in Vit. Aug. cap. 14.
p Aug. de geſt. cum Emer.
q Id. 4. de doctr. Chriſt. 24.
AVGVST. CORRIGIT MVLTOS PRAVOS VSVS ECCLES. AFRIC.
r Aug. de temp. ſer. 215. de diuerſ. ſer. 115. de S. Cypr. ſer. 3.
ABBREVIATIO MISSARVM VNDE.

VII.

ZOSIMI PP. DECRETVM DE TEMPORE MINISTRANDI ORDIN.

Hoc item anno Zoſimus Papa ad Gallos, Hiſpanos, & Afros, Decretalem dedit epiſtolam, aduerſus eos qui ad ſacerdotium confeſtim proruunt, abſque alia præuia miniſtratione in ſingulis minoribus ordinibus; definiens quantùm temporis in quolibet ordine quis debeat miniſtrare. Non extat illa quidem epiſtola; ſed eadem repetuntur in alia eiuſdem argumenti, hoc eodem anno ad Heſychium Epiſcopum Salonitanum ſcripta. Idémque hoc ipſo anno tres Legatos à Latere miſit Carthaginem, ob diſſenſionem quamdam ortam de proſecutione Appellationum ad Sedem Apoſtolicam. Sed quoniam inter hæc contigit ipſum mori, quid in ea cauſa geſtum ſit, dicetur anno ſequenti ſub eius ſucceſſore.

VIII.

ZOSIMI PAPÆ OBITVS.

Ad calcem enim huius anni, nempè ſeptimo Cal. Ianuarij, idem *S. Zoſimus* Papa diem obiit, cùm ſediſſet annum vnum, menſes quatuor, & dies ſeptem: ſepultúſque eſt viâ Tiburtinâ apud corpus S. Laurentij martyris; vt apparet ex Libro de Romanis Pontificibus. Eum enim haud poſt præſentem annum fuiſſe ſuperſtitem, tum Acta Concilij Catthaginienſis anno ſequenti celebrati ſub Bonifacio Zoſimi ſucceſſore, tum eiuſdem Bonifacij epiſtola eodem anno data, ſatis manifeſtè declarant: quamobrem certum eſt errare eos, qui Zoſimi ſedi tribuunt tres annos, eúmque non ante ſequentem annum deceſſiſſe volunt: cùm & in eodem Libro de Romanis Pontificibus, ipſum nonniſi annum ſediſſe, & menſes duos ac dies vndecim, legatur; quamuis & ibi errorem in tempore ineſſe, quæ dicta ſunt de obitu Innocentij demonſtrent. Sed quod ibidem dicitur, eum conceſſiſſe licentiam per parochias benedicendi *Cereum Paſchalem*; haud intelligas, primò inuentum eſſe à Zoſimo eius vſum; ſed tantùm conceſſiſſe, vt idem cereus, qui in maioribus dumtaxat baſilicis incendi ſoleret, æquè ſingulis parochiis permitteretur. Etenim antiquiorem fuiſſe in Eccleſiâ, Paſchalis cerei benedictionem, & ſymbolicum ſacramentum; docet Prudentius, qui de eo hymnum cecinit.

CEREI PASCHALIS ANTIQVVS VSVS.

IX.

BONIFACII CREATIO, ET EVLALII SCHISMA.

Mortuo itaque Zoſimo, vna tantùm die ſedes vacauit; non autem vndecim, vt aliqui dixerunt; nam literæ Symmachi Vrbis Præfecti ad Honorium Imp. de BONIFACII electione, datæ hoc anno, quartò Cal. Ianuarij, id ſatis euidenter demonſtrant. Extant ipſæ ſ in Codice Vaticano, vnà cum aliis ſecundùm ordinem temporis vltrò citróque datis de ſedanda diſſenſione in clero obortâ: cuius pars minor, facto ſchiſmate, elegit *Eulalium* Archidiaconum, contra *Bonifacium* presbyterum. Porrò ex Symmachi literis ſatis apparet, ipſum fauiſſe Eulalio; dum non ſolùm potiora fuiſſe iura Eulalij, quàm Bonifacij, ſed tamquam res in aperto eſſet, eumdem Eulalium legitimum eſſe Romanum Pontificem, Bonifacium verò ſpurium, Honorio ſignificauit. Quæ autem iſta ſecuta fuerint, dicetur poſteà.

ſ Rec. Baron. Annal. Tom. V. hoc. an.
[Cæterùm fuit hic Symmachus dictus Q. *Flauianus Memmius Symmachus*, filius Q. Aurelij Symmachi, illius quem ſæpè pro Arâ Victoriæ decertaſſe vidimus.]

X.

PLACIDIVS VALENTINIANVS NASCITVR.

Hoc eodem anno iiſdémque Coſſ. ſexto Nonas Iulij (vt Marcellinus habet in Chronico) natus eſt *Placidius Valentinianus*, ex Gallâ Placidia ſorore Honorij Imp & Conſtantio Cæſ. vito eius. Nam cuius potiſſimùm virtute, eiuſdem Conſtantij Magiſtri militiæ idem Honorius tyrannos debellauerat; ipſum præmij loco (inquit Sozomenus t) tum ſorore, tum coronâ, tum purpura, tum Imperij conſortio honorauit.

t Soz. lib. 9. cap. 16.

XI.

DE IVDÆIS.

Hoc etiam anno contigit conuerſio Iudæorum inſulæ Minoricenſis, virtute ſacrarum Reliquiarum S. Stephani Protomartyris, de qua dictum eſt alia occaſione ſuperiùs u. Ea verò quàm citiſſimè per vniuerſum Chriſtianum orbem vulgata, Honorius Imp. legem x tulit, qua Iudæos vetuit honoribus & magiſtratibus fungi; militiæque cingulo exui iuſſit: ratus nimirùm, exemplo Minoricenſium, conuerſionem ipſorum eiuſmodi vexatione eſſe tentandam. Accidítque & illud, vt quòd ea cœpiſſet in Minoricâ, incenſione Synagogarũ ipſorum, ſimiliter & alibi populi Chriſtiani Iudæorũ conuerſionem iiſdem incendiorum initiis auſpicarentur. Tolerabilis enim viſa eſt Magiſtratibus, eiuſmodi ex pietate proueniens vis illata. Sed cùm nec ob id Iudæi conuerterentur, iidémque apud Imperatorem conquererentur; poſt annos demùm

u Sup. an. 416. num. V.
x l. 24. C. Th. de Iud.

quatuor

y l. 25. 26. 27. cod.

quatuor, pluribus edictis y Imperatores ſynagogarum prohibuerunt incenſiones, & bonorum deprædationes; vetanter tamen, vllas ampliùs extrui. Cæterùm quòd non idem eſt conſecutus euentus, planè innotuit, non ſynagogarum conflagratione, ſed Protomartyris virtute Minoricenſes Iudæos ad fidem eſſe conuerſos.

IESV CHRISTI
AN. 419.
BONIFACII
AN. 2.
HONORII 25.
THEODOSII II. 12.

I. QVID IN CAVSA SCHISMATIS ECCL. ROM. ACTVM AB HONORIO IMP.

ANNO Chriſti quadringenteſimo decimonono, Monaxio & Plintâ Coſſ. cùm Eulalius ſchiſmaticus, fauore Symmachi vrbis Præfecti (vt nuper dictum eſt) extolleretur, Bonifacius legitimus Romanæ Eccleſiæ Pontifex vehementer depreſſus eſt; coactúſque deſerere S. Petri Baſilicam, & cum fuit extra Vrbem ad S. Pauli ſecedere. Cùm & Honorius Imp. mendaci Symmachi relatione commotus, tertio Nonas Ianuarij reſcriptum Rauēnâ ad illum dedit, vt Bonifacium, ſi Eulalio cedere nollet, vrbe pelleret: cuius virtute reſcripti, Eulalius in S. Petri Baſilicam intruſus eſt. Qui autem erant ex Bonifacij parte, quod ſcirent Imperatorem falſis præuentum eſſe relationibus, literis ad eū ſcriptis res geſtas certa fide narrarunt: nimirum Bonifacium veterem Presbyterum, in lege doctiſſimum, ac bonis moribus comprobatum, inuitum ac reluctantem, acclamatione totius populi, ac conſenſu optimatum ciuitatis, à ſeptuaginta presbyteris, & nouem diuerſarū prouinciarum Epiſcopis, diuinæ inſtitutionis ordine conſecratum fuiſſe: Eulalium verò Archidiaconum, circumuentis diaconis, & pauciſſimis presbyteris, ac multitudine turbatæ plebis, in locum ſibi non debitum, incuſtodito religionis ordine, per ambitum prouiſſe. Petierúntque vt Honorius vtráque parte ad ſe vocata, de alterutrius iure decerneret. Conſenſit Honorius, ac iuſſis Rauēnam accedere Bonifacio & Eulalio; tamen quòd nollet Imperator maximè pius res Eccleſiaſticas ab Eccleſiaſticis viris eſſe tractandas, plures in eamdem ciuitatem conuenire iuſſit Epiſcopos de ea re iudicaturos. Cùm autem inter eos, propter diſſentientes ſententias, non potuiſſet tunc cauſa terminari; Imperator eam differens, interim propter dies qui imminebant S. Paſchæ, vtroſque Bonifacium & Eulalium ab vrbe iuſſit abſtinere, & Spoletinum Epiſcopum Achilleum Romæ ſacra myſteria celebrare; datis ea de re literis ad eumdem Antiſtitem, necnon ad Symmachum, & ad Senatum, Populúmque Romanum; Idibus Martij. Quo tempore Bonifacius ad S. Agnetis baſilicam, Eulalius Antium ſeceſſit.

II. Ex altera verò parte pleniorem Synodum ad dirimendam totam cauſam idem Imp. conuocare conſtituens; aliis litteris non Italos tantùm Iunij Spoletum conuenire mandauit. Sed vt indicta Synodus fuerit intermiſſa, Eulalij fecit temeritas; iuſtóque accidit Dei iudicio, vt ipſe ſuis operibus, abſque tot Patrum fatigatione, in ſemetipſum ſententiam ſuæ repulſionis licèt nolens proferret. Cùm enim contra decretum Imperatoris ſe in Vrbem intruſiſſet, & publicæ ſeditionis præbuiſſet occaſionem, qua & ipſe Præfectus Symmachus periclitatus eſt; Honorius ea re commotus, eidem Symmacho per reſcriptum octauo Calendas Aprilis iuſſit, vt Eulalium vrbe pelleret; clericóſque qui poſt eius reſcripti publicationem ei communicare præſumerent, eadem mulctaret pœna; laïcos verò honeſtiores proſcriptione, ſeruos capite puniret. Eulalio itaque, licèt pertinaciter renitente, (quod Symmachus Imperatori ſignificauit) vrbe pulſo; aliud mox, nempè tertio Nonas Aprilis, ad eumdem Symmachum Honorius reſcriptum dedit, ut Bonifacius in Vrbem deduceretur, Eccleſiámque Romanam tamquam verus & legitimus paſtor regeret. Quod cùm maxima, tam Cleri, quàm Senatûs, Populique Romani conſenſione factum eſſe, Symmachus retuliſſet; Imperator pacata cuncta ſedatáque cernens, confeſtim ne Epiſcopi Africani & Galli ad indictam Synodum venire fatigarentur, reſcripſit ſeptimo Idus Aprilis.

EVLALIVS SCHISMATICVS VRBE PVLSVS.

BONIFACIVS VERVS PONT. INTRODVCTVS.

III. Bonifacius autem regreſſus in Vrbem, illud imprimis ſolicita cura efficere conatus eſt, vt omnes in mutuam concordiam reſtitueret. Sed cùm, poſtquàm in his plurimùm laboraſſet, in morbum incidiſſet grauem; & ex eo aliquantulùm conualeſcens, experimento didiciſſet malè conſolidatam eſſe pacem: de ea in futurum ſolicitus, ne poſt ſuum obitum grauiori ſciſſura Romana Eccleſia diſtraheretur, illam enixiùs Imperatori commendauit literis ad eū Calendis Iulij datis: ad quas Imperator reſcripſit, effecturum ſe vt ſi duo deinceps ſimul ordinarentur, nullus ex illis futurus eſſet Epiſcopus; ſed ille, in Sede Apoſtolica permaneret, quem ex numero clericorum noua ordinatione diuinum iudicium & vniuerſitatis conſenſus eligeret. Hæc autem omnia de cauſa Bonifacij & Eulalij ſummarim hactenùs relata, cùm luce clariora fiant ex citatis epiſtolis ac reſcriptis, quæ continentur *a* in codice Vaticano, cuius ſuperiùs mentionem egimus: riſum contine, lector, dum audis, qui inter Nouatores profitentur *b* hiſtoriæ partes, aſſerere Eulalium à maiori parte cleri & populi electum, tantæ fuiſſe modeſtiæ vt ſponte cederet; Bonifacium verò ſuperbum & impium, alienam ſedem inuaſiſſe, quem etiam cùm præter alios ſanctiſſimos atque doctiſſimos viros, ſæpè Auguſtinus æquè ſanctiſſimum atque doctiſſimum prædicet; idem tamen, cùm ignoratione rerum geſtarum, tum obſtinata ad detrahendum ſemper Romanis Pontificibus malitia, eumdem carpunt, atque etiam dicteriis perurgentes, frigida nominis inuerſione *Maleſacium* nominant; ſicut & Innocentium ipſius deceſſorem, *Nocentium*, ſucceſſorem verò Cæleſtinum, *Infernalem* (vt de aliis modò taceamus) fatuis deriſionibus appellant. Sed ſinamus eos ad libitum deſipere: ac cæcos & duces cæcorum, in his & aliis innumeris qualibet fermè pagina delirare. Quod verò rurſùm ad Eulalium attinet; quamuis de eo expellendo, vt dictum eſt, Honorius iuſſerit; tamen in Synodo ducē totum quinquaginta duorum Epiſcoporum fuiſſe depoſitum, habet Liber de Romanis Pontificibus; verùm non ex tranſ-

a Rec. etiam Bar. Annal. Tom. 5. hoc ann.
b Cyr. in ſuis inſt.

DELIRAMENTA CENTVRIATORVM.

marinis Eccleſiis, vt declaratum eſt, ſed ex Italia ac cæteris vicinioribus. Eumdémque poſtquàm vnà cum ſuis apud Antium non longè ab Vrbe exul aliquamdiù egiſſet, Nepeſinæ Eccleſiæ factum eſſe Epiſcopum, traditur eodem Pontificali volumine.

IV. Cæterùm hanc ipſam diſſenſionem Romani Cleri in nouo creando Epiſcopo poſt Zoſimū, Pelagiani hæretici in Catholicos obiectare cōſueuerunt; & imprimis Iulianus Epiſcopus Capuanus, quem in eo, ſicut in aliis quæ contra Catholicos ſcripſit Auguſtinus *e* egregiè refellit. Sed quòd in eo vt paululùm immoremur, tamquam illius ſectæ poſt Pelagium & Cæleſtium anteſignano, ratio temporis exigat; primò fuiſſe hunc *Iulianum* honeſto loco natum, patre Memorio Epiſcopo, qui cum S. Auguſtino non paruam inierat amicitiam colloquio literarum, ipſe teſtatur *d* aduerſus eumdem Iulianum; patétque ex eiuſdem Sancti ad ipſum Memorium ſcriptâ olim epiſtolâ *e*, qua etiam rogat vt ad ſe mittat Iulianum iam tunc diaconum, quem multùm amaret, eiúſque magno deſiderio teneretur. Videtur autem ipſe Memorius fuiſſe Capuanus Epiſcopus, ac filium ſuum eidem Eccleſiæ mancipatum diaconum ordinaſſe: quem tamen non ſacris, (vt ex eadem epiſtola apparet) ſed ſæcularibus imbuendum curaſſet diſciplinis, quas vetus loquēdi vſus Liberales appellat. Hic igitur adhuc iuuenis ſede auctus nobili, (nempè eadem Capuanâ, vt tradit Gennadius: ſed Proſper *f* eum vocat Attellanenſem, ab oppido inter Capuam & Neapolim ſito; fortè à patria, vel quòd poſteà ſedem mutauerit:) faſtu tumidus, literarúmque ſæcularium inflatus ſuperbia, erumpens in maledicta, ſanctiſſimum ſenem Auguſtinum ipſius amantiſſimum cœpit exagitare: primúmq; omnium quatuor *g* libros ſcripſit aduerſus eiuſdem cōmentarium de Nuptiis & concupiſcentiis; quem (vt ipſemet Auguſtinus tradit *h*) monente Valerio Comite, poſt damnatum Pelagium atque Cęleſtium elaborauerat, ab illis prouocatus; ne dum aſſertor eſſet originalis peccati, damnaſſe nuptias videretur; quod Pelagiani impudentiſſimè Catholicis obiiciebant. Porrò cùm Auguſtinus eoſdem Iuliani libros à Claudio Epiſcopo acceptos *i*, aliis ſex libris confutaſſet; rurſùm Iulianus, qui duorum librorum numero ſe ſuperatum videret, hæretica arrogantia aduerſus ſex illos Auguſtini, octo conſcripſit, vt ipſe aſſerit Auguſtinus *k*; ex quo erroris arguuntur Gennadius *l* & Honorius *m*, dum ſeptem tantùm numerant. Sed rurſùm & hos octo ab Alipio Româ miſſos, Auguſtinus contrariis ſcriptis refellere cæpiſſe, ipſe *n* teſtatur: non tamen perfeciſſe, inde apparet quod citans ex illis fragmenta quædam (cum alioqui ipſum opus perierit) Beda in Collectaneis ſuper Epiſtolas Pauli, citet titulo Operis Imperfecti contra Iulianum.

c Aug. lib. 6. cont. Iul. Pelag. c. 12.
De Iuliano Pelagiano, eiusque calumniis et scriptis adversus Avo.
d Id. lib. 1. cont. Iul. c. 4.
e Id. ep. 131.
f Proſp. ſub Coſſ. an. 439.
g Aug. 2. Retract. 53.
h Id. cōt. duas epiſt. Pelag. cap. 5.
i Id. 2. Retract. 62.
k Id. ep. 2. ad Quod vult d. Tom. 6. in pr.
l Gennad. de vir. ill. c. 45.
m Honor. de Script. Eccl. cap. 45.
n Aug. ep. 2.
[Nuper autem repertum illud opus à Cl. Menardo, iam præ manibus omnium habetur.]

V. Cùm verò præter eiuſmodi libros, Iulianus *o* duas alias epiſtolas ſcripſiſſet, earúmque alteram Romam, alteram nomine decem & octo ſuæ ſectæ Epiſcoporum Theſſalonicam miſiſſet, quibus Eccleſiam Catholicam portentoſis errorum calumniis infamaret, accidit opportunè vt cùm eas Romam allatas Bonifacius Papa in manibus haberet, Alipius Epiſcopus Tagaſtenſis in Africâ, Auguſtino amiciſſimus, Rauennam (vt idem Auguſtinus *p* teſtatur) ad Honorium Imp. pergens, Romámque diuertens, à Bonifacio eaſdem acceperit ad Auguſtinum perferendas, vt confutaret: quod ipſe nauiter impleuit ſcriptis aduerſus illas libris quatuor diſertiſſimis, quos ad ipſum Bonifacium Papam Romam miſit, vt eius (quod ait *q*) *examinarentur* iudicio, & *vbi forſitan aliquid diſpliceret, emendarentur*. Quantis autem eædem epiſtolæ refertæ eſſent mendaciis ex ipſorum confutatione ab Auguſtino facta intelligi poteſt: nempè in epiſtola Romam miſſa *r* imprimis effutiit, Catholicos omnes aſſerentes ex Adæ Peccato naturam eſſe corruptam, ſapere cum Manichæis: inſuper dicere eoſdem, mentitus eſt, nuptias non eſſe ex Deo, & prolis generationem ex diabolo eſſe: itémque eoſdem affirmare, Patres veteris Teſtamenti numquam à peccato fuiſſe per emendationem liberatos; Apoſtolos verò immoderata libidine pollutos eſſe, ipſúmque etiam Chriſtum non fuiſſe immunem à peccato; ac denique baptiſmum non dare omnem indulgentiam peccatorum. Hæc ibi impudens Iulianus impegit calumnioſè Catholicis. In epiſtolâ verò ad Theſſalonicenſes *ſ*, excitare conatus eſt omnes Orientales Epiſcopos, vt aduerſus Manichæos (ita enim Catholicos nominabat) inſurgerent: & quò ad hoc magis eos pelliceret, cùm Zoſimum Papam, tum Romanum Clerum (vt dictum eſt ſuperiùs) præuaricationis redarguit: adiecítque, Catholicos negare liberum hominis arbitrium poſt Adæ peccatum; & aſſerere fatum ſub nomine gratiæ: Deum quoque acceptorem facere perſonarum, ac dicere, legem datam non eſſe ad hominis inſtitutionem, ſed ad maiorem damnationem, ac Spiritum ſanctum non fuiſſe auctorem virtutis in veteri Teſtamento; nec item Prophetas & Apoſtolos extitiſſe ſanctos, ſed comparatione aliorum minùs malos; ac demùm in futura reſurrectione homines Dei mandata incœpturos implere. Hæc & alia impius ille vaniloquus in Orthodoxos: vbi etiam ad poſtremum quæſtus eſt nomine coëpiſcoporum ſuorum. Pelagij dogmata à ſimplicibus quibuſdam Epiſcopis propriis in locis abſque conuentu Synodali eſſe damnata; ſéque quærere vt Orientales & Occidentales ad hæc exactè inſpicienda in vnam vniuerſalem Synodum ſimul conuenirent. Sed hæc omnia S. Auguſtinus pleniſſimè diſcuſſit, cunctáſque obiectas calumnias pleniſſimè diluit. De eodem verò Iuliano Gennadius habet, eum ad aliam artem conuerſum, quos non poſſet doctrina ſeducere, hypocriſi decepiſſe; dum tempore famis & anguſtiæ, indigentibus omnibus ſuis præerogatis, multos miſerationis ſpecie, nobilium præcipuè & religioſorum illiciens, hæreſi ſuæ ſociauit. Quæ autem reliqua ſunt illius, dicentur alio loco.

o Id. ad Boniſ. cont. Pelag. lib. 1. cap. 1. & 5.
p Id. lib. 1. de Nupt. & concup. cap. 1.
q Id. cont. duas ep. Pelag. lib. 1. c. 1.
r Id. con. ep. Pelag. ad Boniſ. lib. 1.
Iuliani calumnia in Catholicos.
ſ Ibid. lib. 2.

VI. Iam quod pertinet ad dictam Alipij ad Honorium legationem; licèt ipſius cauſa minimè habeatur expreſſa, tamen ex iis quæ ſecuta ſunt conicere poſſumus, tantum Epiſcopum pro rebus grauiſſimis illuc eſſe profectum; & quidem puto, pro extirpandis latitantibus in Africâ Pelagianis. Erant enim nonnulli, qui quamuis Pelagianos ſe eſſe minimè profiteri auderent, tamen quæ ex ea hæreſi deducerentur, interdum aſſerere non dubitarent. Sit in exemplum, quod ex Auguſtini literis exploratum habetur de *Vitali* Carthaginienſi, qui licèt Pe-

Alipii legatio ad Honor. Imp. adverſ. occulto Pelag.

lagij

lagij nomen horrere videretur, ex eius tamen doctrinâ dogma illud impium deducebat, vt diceret non eſſe orandum pro idololatris, vel aliis non credentibus, vt crederent; ſed tantummodò illis eſſe proponendam doctrinæ veritatem; cæterùm credere, vel non credere, ea eorumdem pendere arbitrio, non autem ex præueniente eos diuinâ gratiâ. Ad quem curandum Auguſtinus eruditam ſatis dedit epiſtolam *t*; quam illo titulo, *Auguſtinus Chriſti ſeruorum ſeruus*, inſcripſit. Cùm verò eiuſdem hæreſim impugnat, priſtinum Eccleſiæ morem inſinuat, quo publicè orare conſuetum erat in Eccleſiâ (ſicut hodiéque ſeruatur) pro infidelibus, ac catechumenis. Quòd igitur periculum immineret, ne eiuſmodi morborum contagionibus Africana Eccleſia inficeretur; nullum reliquum iam videbatur remedium eſſe, niſi vt qui protervè nimis deſpicerent tot aduerſus ipſos celebrata vbique Eccleſiaſtica Iudicia, iidem legibus coërcerentur Imperatorum: quod eſſet curatum Alipij legatione putamus. Extat enim Honorij, in Africam miſſum ad Aurelium Epiſcopum Carthaginienſem, & Auguſtinum Hipponenſem, reſcriptum *u* his ipſis Coſſ. datum Rauennæ quinto Idus Iunias; quo latentes Pelagianos exagitauit, omnéſque Epiſcopos qui damnationi eorumdem ſubſcribere recuſarent, ſedibus ſuis pelli iuſſit.

t Id. ep. 107. MOS ANTIQVVS ORANDI PRO CATECHVM. ET INFIDEL.

u Rec. Baron. Annal. Tom. V hoc an. ex Collect. Creſcon.

VII. CONCIL. CARTHAG. VI. IN CAVSA APPELLAT. AD S. D. APOST.

Hoc eodem anno, nimirùm poſt Conſulatum Honorij XII. & Theodoſij VIII. die octaua ante Calendas Iunij habita legitur SYNODVS CARTHAGINIENSIS dicta vulgò *Sexta*, ſed ſi eiuſmodi numerandi rationem à Collectore ſuſceptam obſeruare velis, (cùm alioqui multo plura in hanc diem in eadem ciuitate, vt vidimus, celebrari contigerit) dicenda ordine *Quinta*; cùm quæ hactenùs *Secunda* nuncupata eſt, referenda ſit ad tempora Cæleſtini Papæ, eadémque *Sexta* appellanda, vt dictum eſt ſuperiùs *x*. Huic autem Quintæ, vnà cum Aurelio eiuſdem ciuitatis Epiſcopo, interfuerũt ex cunctis prouinciis Africanæ Eccleſiæ delecti Iudices, ſiue Legati, omnes numero viginti duo *xx*. Quod verò habetur in fine, ſubſcripſiſſe eidem Synodo Epiſcopos ducentos ſeptemdecim; ſic intelligendum eſt, vt ipſi poſteà in ſuis Eccleſiis ſubſcripſerint decretis, quibus ſuos Legatos ſubſcripſiſſe ſcirent.

x An. 397. num XV. XVI. vbi vide quæ notauit ex Perron. [Immò omnes 217 qui ſubſcripti reperiuntur, interfuiſſe quoque Synodo, ex Actis eius colligit Perron. ibid.]

VIII. LEGATI APOST. SED. AD CONCIL.

Quòd autem Synodo interfuiſſe legantur Apoſtolici Legati, *Fauſtinus* Epiſcopus Potentinus in Piceno, atque *Philippus* & *Aſellus* preſbyteri; hi quidem anno ſuperiori à Zoſimo miſſi fuerant, creato verò Bonifacio cauſam proſecuti ſunt. Ad quid verò miſſi eſſent, ex eiuſdem Concilij Carthaginienſis Actis intelligi poteſt; necnon ex ipſo Commonitorio (ita appellabant mandata Legatis tradita in ſcriptis) à Zoſimo iiſdem Legatis tradito *y*; quo quatuor capita continebantur agenda cum Africanis Epiſcopis: vnum de Appellationibus Epiſcoporum Africanorum ad Romanæ Eccleſiæ Pontificẽ: alterum ne ad Comitatum iidem Epiſcopi importunè nauigarent: tertium, de presbyterorum & diaconorum cauſis tractandis apud finitimos Epiſcopos, ſi à ſuis excommunicati perperàm eſſent: quartum, de Vrbano Epiſcopo excommunicando, vel etiam Romam euocando, niſi ea quæ videbantur corrigenda, corrigeret. Et hæc quidem omnia cum Sardicenſis Concilij auctoritate firmarentur illud tamen de non adeundo importunè Comitatu, qua auctoritate mandatum eſſet, expreſſum non legitur in Commonitorio, quòd nulla de ea re mota eſſet controuerſia; liquet autem, id eiuſdem Concilij Sardicenſis canonibus roboratum, cùm ſuggeſtione Grati Epiſcopi Carthaginienſis decretum eſt *z*, vt Epiſcopi Africani Comitatum adituri, Romam peruenientes, Romano Epiſcopo cauſas exponerent, qui illas examinaret; & ſi dignæ viderentur eius quoque impertito auxilio, ad Imperatorem deferrentur, quod ipſum ab Epiſcopis Africanis, in Concilio habito ſub ſeptimo Honorij Conſulatu, confirmatum vidimus.

y Ext. in Synodal. epiſt. ad Bonif. in Conc. Afric. c. 101. & in Conc. Carthag. VI c. 3. & 6.

z Conc. Sardic. c. 8. 9.

IX.

Sed quod ad capita de Appellationibus pertinet; cum ea Zoſimus ſuo Commonitorio auctoritate Nicæni Concilij canonum (qui re vera eſſent Synodi Sardicenſis *zz*) firmari profeſſus eſſet, nec tamen ea Patres Africani repeririſſent inter canones Nicænos; iidem ea de cauſa conqueſti ſunt apud Zoſimi ſucceſſores Bonifacium & Cæleſtinum. Et quidem hodie in Commonitorio, & in Actis Concilij Carthaginienſis huius anni, poſitus pro appellationibus clericorum aduerſus ſuos Epiſcopos, (quod pertingebat cauſam Apiarij presbyteri contra ſuum Epiſcopum Vrbanum Siccenſem) canon Concilij Sardicenſis: ſed cùm de hoc capite, ſicut de primo quod pertinebat ad appellationes ipſorum Epiſcoporum, obiectum à Patribus fuerit, non reperiri in Nicæno Concilio; coniectura eſt non leuis, vt loco *Nicæni*, in prædictis Commonitorio & Actis Concilij (vt nunc legitur) emendatum fuerit *Sardicenſis*, quòd ſciretur eſſe verè canon Concilij Sardicenſis. Cæterùm quod ex Patrum Africanorum obiectione, huius noſtri temporis Nouatores occaſionem ſumpſerunt inclamandi, Zoſimum ſummo ſcelere ſurripere tentaſſe Romanæ primatum Eccleſiæ, mendacio, & falſatione Nicenorum canonum: iſtæ vt faciliùs calumniæ diluantur, cunctas res in hac cauſa geſtas, licèt ad plures annos productæ fuerint, tamen vt meliùs intelligantur, in vnum colligere placuit, quòd de cauſa magni momenti agatur.

zz Ibid. c. 7. & 17.

X. VNDE MOTA QVÆSTIO DE APPELLATIONIB.

Hic primo quidem præceſſiſſe Legationem à Zoſimo miſſam, appellationes quaſdam ad Romanam ſedem Epiſcoporum Africanorum, itémq; Apiarij præsbyteri ab Epiſcopo ſuo Vrbano Siccenſi excommunicati; cùm ipſum Zoſimi Commonitorium, tum literæ *a* Epiſcoporum Africanorum ad Bonifacium & Cæleſtinum datæ non obſcurè ſignificant. Ex quibus & illud conſtat, quod ad Appellationes attinet, eoſdem Epiſcopos Africanos in Concilio hoc anno habito decreuiſſe omnia integra ſeruare ſine vlla Sedis Apoſtolicæ iniuria, quouſq; de Nicenis canonibus (quibus ea contineri ſcripſerat Zoſimus) fieret exactior exploratio: Itémque Apiarium, quem ab Epiſcopo ſuo appellantem Romanus pontifex, poſt eius purgationem, communioni reſtituerat, licèt multa magnáque ſcelera, quorum cauſa excommunicatus fuerat, ipſemet tandem coram Africanis Epiſcopis confeſſus eſſet, quæ anteà negauerat; tamen & ipſum, ob reuerentiam Sedis Apoſtolicæ, ab eadem Synodo ad communionem admiſſum eſſe, ſeu ita vt à Siccẽſi Eccleſia in aliam tranſmigraret. Ac de his quidem primò Zoſi-

a Ap. Conc. Afric. c. 105.

muni, poſteà verò eo inter hæc defuncto etiam Bonifacium, iidem Africani Epiſcopi certiorem literis *b* ſuis reddidere. Rebúſque ſic ſtantibus, decreti ſunt ab eadem Synodo Legati in Orientem, nempè Conſtantinopolim, Antiochiam, & Alexandriam, pro fideliſſimis habendis exemplaribus Nicæni Concilij canonum. Antequàm autem Legati redirent, contigit Bonifacium mori, & in eius locum ſuffici Cæleſtinum: Túncque reuerſis Legatis, nec inuentis in Nicæni Concilij exemplaribus, canonibus à Zoſimo citatis; iidem Epiſcopi Africani datis ad Cæleſtinum literis *c*, non quidem (vt hodie Nouatores) arguerunt Zoſimum impoſturæ, dolúmve malum proclamarunt: ſed ſubmiſſo animo rogarunt, vt maiori cautela Romani Pontifices ex Africâ quærelas ingerentes ſuſciperent ac maturiori iudicio cauſas tractarent, ne ſic iudicia ritè ac probè facta perirent; nec prohibuerunt appellationes ad Romanam Sedem, ſed tantùm monuerunt ne facilè, vel abſque vigente neceſſitate admitterentur.

b *d.c.*102.

CANONES NICÆNI PERQVISITI AB AFRIS.

c *d.c.*103.

XI.

Quòd enim minimè illas omninò tollere voluerint, cum ex multis aliis exemplis côſtat, quibus Sedes Apoſtolica de Africanis Epiſcopis vel ipſa iudicauit, vel aliorum iudicia firmauit; (quæ quidem S. Auguſtinus *d*, dum agit de cauſa Antonij Fuſſalenſis in Numidia Epiſcopi ex parte recenſet;) tum maximè fit manifeſtum ex eiuſdem Antonij cauſæ hiſtoriâ, quæ hoc eodem tempore contigit, quo de Nicæno canone ea inter ipſos Africanos Epiſcopos controuerſia agitabatur. Fuerat hic ob enormia quædam ſcelera, agente contra eum ipſo Auguſtino, qui ei ſedi illum præficiendum curauerat, ab Epiſcopis prouinciæ depoſitus ab adminiſtratione, relicto ei ſolo ſedis titulo. Appellauit ipſe ad Bonifacium Romanum Pontificem; ſimúlque vafer homo ex Africâ proficiſcens, elicuit literas à Primate Numidiæ, quibus velut innocens excuſaretur. Iis acceptis Bonifacius, magna cautela pro Antonio reſcribẽs, illud adhibuit temperamentum, ſi nulla in eius narratione ſubreptio interceſſiſſet. Contigit autem inter hæc Bonifacium mori, & cauſam integram relinqui eius ſucceſſori Cæleſtino: apud quem contra ſuum Epiſcopum Fuſſalenſibus, cauſam proſequentibus, cùm ab Antonio iactaretur, miſſurum Cæleſtinum executores, qui publica etiam poteſtate & vi militari ipſum in ſedem reſtituerent; Auguſtinus ad eumdem Cæleſtinum ſupplices literas *e* dedit, quibus poſt recenſita omnia quæ hactenùs geſta eſſent, eum deprecatus eſt, vt Fuſſalenſium admiſſa iuſta querela, ſuo eis iudicio aduerſus Antonium ſubueniret; abſtinerètque à violenta eiuſmodi dominatione, quam Antonius minabatur. *Subueni* (inquit) *hominibus opem tuam in Chriſti miſericordia poſcentibus. Non ſinas iſtas fieri, obſecro te per Chriſti ſanguinem, per Apoſtoli Petri memoriam, qui Chriſtianorum præpoſitos populorũ monuit, ne violenter dominentur inter fratres.* Hócque ipſum eſt, quod Concilium Carthaginienſe ad eumdem Cæleſtinum *f* ſcribens, voluit verbis illis, *Executores etiam clericos veſtros quibuſque petentibus nolite concedere, ne fumoſum typhum ſeculi in Eccleſiam Chriſti videamur inducere.* Certè enim de his conquerendi occaſionem dediſſe noſcitur Legatorum, qui in Africam mittebantur, nimia in cauſa proſequenda aſperitas: qui & in cauſ

d *Auguſt. ep.* 261. *ad Cæleſt.*

EPISCOPI AFRI NON INTENDERVNT DEROGARE IVRI APPELLATIONVM.

e *d. ep.* 261.

f *d.c.*105.

Apiarij nõ iudices, vt Epiſcopi Africani *g* aiunt, ſed eiuſdem patronos ſe oſtenderunt, diuerſis etiã ipſis Africanis Epiſcopis inferẽtes iniurias.

g *d.c.*101.

XII.

DE QVO CONTROVERSVM EST INTER EPISCOPOS AFRIC. ET SEDEM APOSTOL.

Proinde quòd eâdem ad Cæleſtinum epiſtola iidem petierunt Epiſcopi, vt vbi ſunt exorta, ibi ſint finienda negotia, ob difficultatem proſecutionis Iudicij tranſmarini; neque hoc per Legatos à Latere fiat, ſed per cauſæ delegationem ipſis Africanis Epiſcopis; hæc, inquam, manifeſtè quoque declarant, ipſos non quidem negaſſe appellationem, ſed ægrè tuliſſe proſecutionis modos, quibus vt plurimùm Pontifices vterentur, ſiue cùm Romæ ſumma difficultate producendi eſſent teſtes, ſiue in Africâ per Legatos à Latere, & clericos executores, proteruè nimis foret agenda cauſa. Nam de modò tantùm proſequendæ appellationis obortum eſſe diſſidium, non etiam de ipſo iure Appellationum, ex eo quoque euidenter apparet, quòd in ipſo Zoſimi Commonitorio, vbi agitur de primo mandato; non de iure appellandi citatus eſt canon Concilij Nicæni (ſeu potiùs Sardicenſis) ſed de proſequendæ appellationis modo, quo ſcilicèt cauetur *h*, vt ipſe Romanus Pontifex duplici via poſſit, ſi velit, appellantium ſubuenire iuſtitiæ, nimirùm vel committendo cauſam Epiſcopis finitimæ regionis, vel mittendo Legatos à Latere; quorum ſolum poſteriorem modum Epiſcopi Africani refugiſſe noſcuntur.

Qua de re vide omninò Perron. Reſp. ad Reg. Mag. Brit. lib. 1. c. 47. & 51. vnde multam lucem hauries ad totius huius controuerſiæ deciſionem.

h *Conc. Sardic. c.* 7.

XIII.

Cùm igitur ex his omnibus ſatis liqueat, Zoſimum Papam haud quicquam alieni iuris vſurpare conatum eſſe, quo & prædeceſſores omnes abſque vlla controuerſia potiri eſſent; quænam ſubeſſe potuit ratio doli mali & impoſturæ, vt ſuppoſuerit Nicæno Concilio canonem Sardicenſem? cùm præſertim qui ab eo citatus eſt canon, non minoris eſſet auctoritatis, ac ſi eſſet Concilij Nicæni; quandoquidem ambo fuerunt Oecumenica; immò hoc ampliùs apud Afros Sardicẽſe à Nicæno habere debuit, quòd Nicæno ex Africanis Epiſcopis vnus tantùm Cæcilianus intereſſuiſſe reperiatur, Sardicenſi verò cum Grato Epiſcopo Carthaginienſi triginta quinque (vt Athanaſius *i* docet) eiuſdem prouinciæ Epiſcopi præſtò fuerint adeò vt ſalua pace Catholica nequaquam potuiſſent Sardicenſis Concilij Canones non reciperet. Itaque licet opinari, id egiſſe Zoſimum, (ſicut etiam diximus aliàs) quod in codice Bibliothecæ Rom. aliquis canonum collector Sardicenſes collocaſſet cum Nicænis: quippe cùm Sardicenſe Concilium celebratum ſit pro corroboratione Nicæni, vnum idémque reputatum cum illo eſſet. Hoc enim apud veteres adeò conſtans fuit, vt cùm recenſerent Concilia Generalia poſt Nicænum ponerent Conſtantinopolitanum, prætermiſſo penitùs Sardicenſi; quod tamen æquè fuiſſe Oecumenicum liquet.

i *Athan. Apol.* 2.

QVOMODO CANON SARDIC. CITATVS SVB NOMINE NICÆNI.

XIV.

DE EPIST. CONFICTA BONIFACII PP. II. NOMINE.

Porrò qui ſemel errore ductus, ſibi perſuaſit hoc tẽpore ſciſſam fuiſſe Africanam Eccleſiam à Romana, quàm enorme excogitauit commentum? Finxit Bonifacij Secundi Papæ nomine epiſtolam ad Eulalium Epiſcopum Alexandrinum, de reconciliatione Eccleſiæ Carthaginienſis cum Romana, qua auctorem ſchiſmatis conſtituit Aurelium Carthaginienſem, eíque collegam adiungit Auguſtinum: idémque libellum ab alio Eulalio Epiſcopo Carthaginiẽſi ad ipſum Bonifacium pro reconciliatione da

k *Not. in Martyrol. Rom. 16. Octobr. b.*

tum; necnon interceſſiſſe ad rem perficiendam literas Iuſtini Imperatoris. Egimus de eius impoſtura (quiſquis fuerit) in Notationibus *k* ad Romanum Martyrologium; ac demonſtrauimus, noo ſolùm prædictos ſanctos Epiſcopos deceſſiſſe in communione Eccleſiæ Romanæ, eiuſdémque Catholicæ; ſed nec vnius quidem horæ momento, nedum centum & ampliùs annorum, qui interceſſerunt ab hoc tempore ad Bonifacium ſecundum, interciſam fuiſſe Africanæ cùm Romanâ Eccleſiâ commonioocm: quòd & tibi notius fiet ex iis quæ inferiùs ſingulis fermè annis dicturi ſumus. His adde quòd tempore Bonifacij Secundi, non Eulalius Eccleſiæ Alexandrinæ præfuit, ſed Timotheus hæreticus, & à Romanâ Eccleſia alienus: nec item alius Eulalius Eccleſiæ Carthaginienſi, cùm eo tempore regnante Gelimere Vvandalorum Rege, nec vnus eſſet reperiri in Africa Catholicæ communionis Epiſcopus: ac denique non Iuſtinus, ſed Iuſtinianus regnaret in Orieote. At de his hactenus.

XV. CANONEM SCRIPTURÆ DIVINÆ CONFIRMAT ROM. PONT.

l *Conc. Carthag. III. cap. 47.*

In Concilio item Carthaginienſi, ſiue hoc, ſiue alio ſub iſto Bonifacio Primo celebrato, editus eſt canon de Libris Canonicis diuinæ Scripturæ tam Veteris quàm Noui teſtamenti, idem prorsùs qui noſtro ſæculo io Concilio Tridentino confirmatus eſt. Extat adhuc, ſed neſcio quomodò relatus ſub Concilio Tertio *l* Carthaginienſi: vbi ad finem additom eſt de confirmatione canonis à Bonifacio Papa petenda. Ea quibus videas, quantùm deferrent Africani Epiſcopi Romanæ Eccleſiæ, dum eodem tempore, quo ea agitabatur controuerſia, nihil remiſerunt ſubmiſſionis erga Romanum Pontificem. Sed & illud conſideres, quòd ſi in hagiographis ſuſcipiendis auctoritatem requiſierint Apoſtolicæ Sedis, quantùm abſit vt ob cauſam aliorum canonum voluerint ab ea ſeparari. Quòd autem ibi additur de legendis in Eccleſia Paſſionibus Martyrum; de iis dictum *ll* eſt in alia Synodo Carthagioienſi. Cùm verò ſerperet etiam hoc eodem tempore hæreſis Manichæorum in Galliis idem Booifacius Papa interpellatus libello accuſationis à clericis Eccleſiæ Valentinæ, aduerſus Maximum Epiſcopum Manichæorum ſectatorem; delegauit cauſam cognoſcendam Epiſcopis ſeptem prouinciarum: cuius ea de re extat epiſtola data huius anni Conſulatu Monaxlj Idibus Iunij.

ll *Suprà an. 401. num. ll.*

XVI. CHRISTI APPARITIO MIRIFICA SUPER MONTEM OLIVETI.

Hoc item anno, iiſdémque Coſſ. multæ Palæſtinæ ciuitates, villæque, terræmotu collapſæ ſunt: Dominus noſter IESVS CHRISTVS ſuper montem Oliueti Ieroſolymæ vicinum ſeſe de nube manifeſtaoit. Multæque tunc vtriuſque ſexûs vicinarum gentium nationes, tam viſu quàm auditu perterritæ, atque credulæ, ſacro CHRISTI fonte ablutæ ſuot: omniúmque baptizatorũ in tunicis crux CHRISTI extemplo preſſa refulſit. Hæc Marcellinus *m*, & alij. Cuius quidem rei adeò admirabilis occaſione, de tempore vltimi aduentûs Domini ad iudicandum, cœpti ſunt vbique miſceri ſermones; quòd Danielis *n* prophetia prænunciatus eſſet aduentus Filij hominis in nubibus; & Zacharias *o* de ipſo loco eius aduentus ſuper montem Oliueti prædixiſſet; Angelíque apud Lucam *p* confirmaſſent. Quapropter & eadem occaſione ſcripſiſſe videtur Heſychius *q* ad S. Auguſtinum de oouiſſima die, quæ, cùm præceſſiſſent

m *Marcel. in Chron.*
n *Dan. 7.*
o *Zach. 14.*
p *Act. 1.*
q *Ap. Aug. ep. 79.*

tot ſigna, iam videretur inſtare: quando Auguſtinus *r* epiſtola ad eum reddita, curioſos nimis de his exploratores redarguit; illúmque diem haud inſtare demonſtrauit ex ſignis, cùm longè abeſſet vt impletum dici poſſet, quod prædixit Dominus *ſ* de prædicatione Euangelij in vniuerſo Orbe, antequàm veniat coosummatio, innumeris adhuc exiſtentibus populis, qui non accepiſſent verbum Dei.

r *Ibid. ep. 80.*
ſ *Matt. 24.*

XVII.

t *Socr. lib. 7. cap. 7.*

DE ASSERTO MIRACULO IUDÆI SÆPIUS BAPTIZATI.

His item Coſſ. defuncto Chryſanrio Epiſcopo Nouatiano Conſtantinopoli, in locum eius ſuffectum eſſe Paulum, Socrates *t* ſcribit; ac ſub iſto contigiſſe, vt quidam Iudæus, qui ſimulata Chriſtiana fide ſæpiùs baptizatus fuiſſet, (nempè ab Arianis, & Macedonianis; ac poſteà ab Attico Orthodoao) multáſque ex ea fallacia pecunias corraſiſſet, cùm tandem & ad Paulum Nouatianum ſe conferens, æquè ab eo baptiſmum peteret; euaneſcente ſemel atque iterùm aqua baptiſterij, eo miraculo Iudæus præuaricator agnitus fuerit. Verùm licèt demus Socratem, & ipſum ſecta Nouatianum, haud eſſe mentitum, (cùm alioqui ſuſpecta ſit omnis de ſuis dogmatiſtis hæreticorum narratio) nihil eſt tamen vt Epiſcopo Nouatiano adſcribatur miraculum, quod potiùs tribuendum eſt virtuti ſacramenti: quandoquidem verum fuiſſe Nouatianorum baptiſmum, cùm veri aſſertores eſſent ſanctiſſimæ Trinitatis, nullum eſt dubium: non ſic autem Arianorum & Macedonianorum, qui in fide Trinitatis (ſub qua neceſſe eſt conferri baptiſmum) peccarent. Non autem euanuit aqua, cùm Iudæus baptizatus eſt ab Attico, quia tunc verè baptiſmum accepit: euanuit verò ſub Paulo, ne ſacrilegium ſecundo baptiſmo committeretur: adeò vt ceſſerit miraculum in confirmationem Catholicæ veritatis, non ad Pauli merita illuſtranda.

XVIII. SUPPLICIA PRO EDOCTA ARTE CONFICIENDÆ NAVIS.

Contigit itidem hoc ipſo anno in eadem ciuitate Conſtantinopolitana, vt cùm capitalem plurimi pœnam luituri eſſent, quòd conficiendi naues incognitam antè peritiam barbaros docuiſſent; agente pro eis apud Theodoſium Imp. Aſclepiade Epiſcopo Cherſoneſi, omnes liberati ſint; eadem tamen pœna tam ipſis propoſita, quàm cæteris qui aliud ſimile impoſterum perpetrarent: quà de re extat eiuſdem Auguſti reſcriptum *u*. Hoc quidem tempore ruptum fœdus inter Romanos Perſáſque fuiſſe conſtat; de quo dicetur anno ſequenti.

u *l. vlt. C. Th. de pæn.*

IESV CHRISTI

AN. 420.

BONIFACII.

AN. 2.

HONORII 26.
THEODOSII II. 13.

I. CONSTANTIUS CREATUS AUG.

a *Rer. Baron. Annal. Tom. V. hoc an. ex cod. monaſt. S. Vedaſti Atrebat.*

ANNO Chriſti quadringenteſimo vigeſimo, Theodoſio Aug. nonùm & Conſtantio Cæſ. tertiùm Coſſ. idem CONSTANTIVS auctus Imperio ab Honorio, ex Cæſare Auguſtus eſt nominatus; vt habet Proſper in Chronico. Idémque noua reſcripto ad Voluſianum Præfectum Vrbi dato, (quod extat *a*; meminitque eiuſdem Photius in Bibliotheca) pœnam exilij renouauit in impium Cæleſtium, qui

iterùm

iterùm ſeſe audax inſerret in Vrbem, & contra omnes eius ſectatores. Sed & ſub eodem Conſtantio idem Proſper *b* contigiſſe ait in Africâ, vt cùm à quodam Pagano falſum vaticinium, velut Cæleſtis idoli olim Carthaginienſis proferretur, quo rurſùm templa priſco ſacrorum ritui reddenda eſſent; econtrà, Vrſo inſiſtente Tribuno, omnia illa templa ad ſolum vſque euerſa fuerint, ſolúmque in ſepulturam mortuorum conuerſum. Denique inſtante eodem Vrſo Tribuno, domûs Regiæ procuratore, apud eamdem Carthaginem turpitudines Manichæorum execrabiles; quibus ad excipiendum & commiſcendum concumbentium ſemen farina ſubſternebatur, vnde non ſacramentum ſed execramentum conficeretur, detectas eſſe à quibuſdam feminis, quæ propter hoc ſceleſtum myſterium violatæ fuiſſent, narrat S. Auguſtinus *c*; quem Eccleſiaſticis Actis tunc ea de re confectis interfuiſſe, Poſſidius *d* in eius Vitâ teſtatur.

b Proſp. de prædict. par. 3 cap. 38.

GENTILES ET MANICHÆI PROFLIGATI IN AFRICA.

c Aug. de hæreſ. cap. 46.
d Poſſid. in Vit. S. Aug. c. 16.

II.
DE VINCENTIO VICTORE HÆRESIARCHA.

Eodem quoque tempore in eadem Africâ noui erroris aſſertor emerſit VINCENTIVS VICTOR, qui de Animarum origine noua commenta excogitauit; nempè eas non ex nihilo, ſed ex diuina creatas eſſe ſubſtantia. Fuiſſe verò hunc olim Donatiſtam, vel potiùs Rogatiſtam, ac poſteà Catholicam fidem ſimulantem, nihilominùs adeò Rogatiſtis additum permanſiſſe, vt etiam cognominari voluerit *Vincentius*; quòd Rogati ſucceſſorem eo nomine dictum, tamquam magnum & ſanctum virum ſuſpiceret; eumdémque in viſione (vt iactabat) ab illo Vincentio admonitum, adiutúmque, aduerſus Auguſtini tractatum de Origine animarũ, quem in Mauritaniâ Cæſarienſi inuieniſſet, duos libros ſcripſiſſe; idem Auguſtinus *e* tradit: qui mox contrariis ſcriptis eos refellens *f*, ipſum quoque illorum compoſitorem Vincentium Victorem, (quod mireris in auctore erroris) victum ſe fatentem, atque emendationis ſuæ literas ad Auguſtinum ſcribentem, (vt ipſe *g* teſtatur) fidei Catholicæ reſtituit. Ita quidem, quod (vt ait) eum non præproperè deteſtandum, ſed adhuc docendum, quanta potuiſſet lenitate tractaſſet. Fuit enim S. Auguſtini praxis in agendo cum hæreticis, vt cum recèns progredientibus, antequàm deſperata obſtinatione obduruiſſent, ex Apoſtolica *h* admonitione in ſpiritu lenitatis ageret: cum inueteratis verò & obſtinatis, ſeuerè agendum exiſtimaret; vſque adeò vt docuerit etiam eſſe eos vi compeſcendos, Principum & Magiſtratuum auxilio implorato; de quo dictum eſt aliàs. Cæterùm eodem quo Vincentius miraculo, atque eodem fermè tempore. (certus autem annus ignoratur) hæreticorum omnium audaciſſimus, dicendus & ipſe hæreſiarcha, (quippe qui non ſolùm Pelagianam hæreſim ſectatus fuerit, ſed & Neſtorio auctor extiterit ſuæ ipſius hæreſis) LEPORIVS, primùm monachus, deinde presbyter, apud Gallos aſſertor prædictarũ hæreſeon; à Gallicanis Doctoribus admonitus, & in Africâ per Auguſtinum emendatus, ad fidem Catholicam perfectè conuerſus eſt, libellúmque pœnitentiæ ad omnes Epiſcopos Galliarum ex Africa miſit: vt tradit Gennadius *i*; ac fuſiùs Caſſianus *k*, qui & ipſe eiuſdem Leporij conuerſionem adiuuit.

e Aug. lib. de anim. ad Vincent. Vict. l. c. 1. & lib. 2. Retract. 56.
f Auguſt. de orig. anim.
g Id. 2. Retract. 56.
h Gal. 6.

LEPORIVS ITEM HÆRESIARCH CONVERSVS AB AVGVST.

i Gennad. de Vir. Illuſtr. in Lepor. cap. 9.
k Caſſian. de Incar. Chr. l. 1. & 7.

III.

His item Coſſ. PERSECVTIO aduerſus Chriſtianos in Perſide ſæuiit, vt Marcellinus teſtatur in Chronico: quam perduraſſe vſque ad biennium, nempè Conſulatum Honorij XIII. & Theodoſij X. Socrates *l* ſcribit; túncque quieuiſſe, vnà cum bello inter Romanos Perſáſque orto: at illam Theodoretus *m*, etiam ceſſante bello, nouis cauſis prorogatam eſſe tradit vſque ad triginta annos. Sed & à quonam Rege Perſarum indicta fuerit, diſſentiunt ab inuicem; dum Socrates poſt mortem Iſdigerdis amici Romanorum, excitatam eſſe vult ab ipſius filio Vararane, ſeu Gororane dicto; Theodoretus ab Iſdigerde inchoatam, à Vararane continuatam: cui adſtipulatur Cyrillus monachus in Rebus geſtis *n* S. Euthymij. Cauſam autem perſecutionis inferendæ, hanc idem Theodoretus adfert, quòd *Audas* Epiſcopus Pyreum (nempè templum, in quo Ignis, Perſarum Deus colebatur) demolitus eſſet, nec à Rege monitus illud reædificare voluiſſet. Quapropter tum ipſe, Regis iuſſu, neci traditus eſt, tum omnes Chriſtianorum Eccleſiæ dirutæ, & crudeliſſima in cunctos Chriſtianos Perſecutio concitata; quam multiplicibus & exquiſitiſſimis tormentis Perſæ Magorum ſuorum impulſu exercuerunt. Deſcribit ea Theodoretus, ſimúlque nonnullos ex præcipuis qui tunc ſunt paſſi, recenſet, præclaráque ipſorum Chriſtianæ fortitudinis exempla; quibus & alios addit Nicephorus *o*, de eadem agens perſecutione. Haud tamen probat Theodoretus, quòd Audas zelo non opportuno incenſus Pyreum demolitus ſit: verùm maximè celebrat, quòd mori potiùs voluerit, quàm illud reædificare; quippe par ſit impietas, ignem adorare, & templum ei erigere. Cæterùm cùm plurimi Chriſtianorum ea oppreſſi perſecutione, ad Romanos confugerent; Theodoſius Imp. maximè pius, tam pro defenſione Religionis, quàm in vltionem aliarum quarũdam iniuriarum à Perſis acceptarum, atrox bellum aduerſus eoſdem Perſas ſuſcepit: quod & feliciter per Ardaburium ducem, diuino auxilio, Angelorúmque adminiſtratione confecit; vt videre eſt apud eoſdem Socratem *p* & Theodoretum *q*: cùm præſertim infinita Saracenorum multitudo in auxilium Perſarum euocata, immiſſo diuinitùs pauore, ſeſe in fluuium præcipitauit, ſubmerſáque ſunt centum eorum millia. Quo etiam bello, Perſarum furorem repreſſum quoque eſſe Simeonis Stylitæ precibus, ſcribit idem Theodoretus in Hiſtoria SS. Patrum.

PERSECVTIO IN PERSIDE.

l Socr. lib. 7. cap. 20. in fi.
m Theod. lib. 5. cap. 38.
n Ap. Metaphr. & Sur. 20. Iannar.
o Nic. lib. 14. c. 19. 20. 21.

BELLVM PERSICVM PRO RELIGIONE.

p Socr. lib. 7. c. 18. 19. 20.
q Theod. lib. 5. c. 36.

IV.

At verò cùm alio vſus vincẽdi genere *Acacius* Amidæ in Meſopotamia Epiſcopus, ſeptem millia captiuorum Perſarum, fame propè aliiſque miſeriis conſumptorum, diſtractis conflatiſque vaſis Eccleſiæ, redemiſſet, fouiſſet, & in patriam remiſiſſet; eam rem Perſarum Rex admiratus, eumdem Acacium videre cupiuit, prout narrat Socrates *r*. Eodémque bello & perſecutione, occaſione alterius exhibitæ in Chriſtianos miſerationis, fidem Chriſtianam apud Saracenos propagatam eſſe, Cyrillus monachus qui eodem ſæculo claruit, omni fide poſteris tradidit, dum in Vita S. Euthymij agit de *Aſpebeto*, viro clariſſimo diuitiis inſigni; qui ſub Iſdigerde militans Præfectus Saracenorum, cùm adhuc Gentilis eſſet, tamen quòd contrà Regis prohibitionem, Chriſtianis in perſecutione facultatem ad ditionem Romanorum confugiendi præberet, quæſitus à Rege, & ipſe cum tota familia & facultatibus ad Romanos transfugit.

r Socr. lib. 7. cap. 21.

PROPAGATIO FIDEI APVD SARACENOS.

vbi ab Anatolio Præfecto Orientis præpoſitus in Arabiâ Saracenis qui Romanis ſuberant, poſt aliquod tempus miraculo motus ſanati filij ſui, Terebonis dicti, à grauiſſimâ per dæmonem immiſsâ paralyſi, per Euthymium Archimandritam ſolâ impoſitione figuræ Crucis baptizatus eſt cum ſuis, ac *Petrus* nominatus: idémque aliquibus pòſt annis, cùm pleniſſimè Chriſtianæ Fidei dogmatibus eruditus eſſet, ac Saracenorum in Palæſtinâ creſceret numerus qui CHRISTO nomen darent, à Iuuenale Epiſcopo Ieroſolymitano dignus eſt habitus, qui primus illorum in eâ prouinciâ ordinaretur Epiſcopus; quæ cuncta pluribus proſecutus eſt Cyrillus. Hique fuêre fructus Perſicæ perſecutionis, & ex fuſo martyrum ſanguine conſueti omni tempore in Eccleſiâ Dei copioſi prouentus.

V.

S. HIERON. OBITVS, & ÆTAS.

Hoc eodem anno, iiſdémque Coſſ. Magnum illum Eccleſiæ Doctorem, hæreticorum infatigabilem hoſtem, Chriſtiani Orbis miraculum, *S. Hieronymum* è vitâ deceſſiſſe pridie Calendas Octobris, anno ætatis ſuæ nonageſimo primo, ſanctus Proſper teſtatur in Chronico. Idque in Bethleem, vbi & ſepultus eſt, accidiſſe Marcellinus *s* tradit. Sed de annis ætatis diſſenſiſſe à Proſpero videntur nonnulli *t*, qui nonaginta octo, vel nonaginta nouem ei tribuunt. Eoſdem autem omnes, æquè ac ipſum Proſperum, longè à ſcopo veritatis aberrâſſe, Hieronymúmque annos tantùm ſeptuaginta octo, vel ſeptuaginta nouem vixiſſe, ſatis ipſiuſmet teſtificatione demonſtratum eſt ſuperiùs *v*. Quantâ verò effulſerit poſt obitum gloriâ in Eccleſiâ Dei, elogia SS. Auguſtini *x* & Proſperi *y*, necnon Caſſiani *z*, Marcellini *a*, atque Caſſiodori *b*, (vt cæteros prætereamus) perſpicuè oſtendunt; dum illum inter alia, *Magiſtrum Catholicorum, Lampadem mundi* nominant. Quænam autem reliquerit Scriptorum monumenta, haud laborandum quærere, cùm eorum extet catalogus; eorumdémque ſpuria à veris diligentia Mariani Victorij Epiſcopi Reatini ſegregauerit. Sed & præter illa, ſcripſiſſe librum de Hæreſibus, aliúmque de Reſurrectione carnis teſtis eſt Auguſtinus *c*; idémque ipſe Hieronymus *d* meminit Homiliarum triginta in Euangelium Lucæ, & Tractatuum ſeptem in pſalmos à ſe editorum; necnon tranſlationis viginti octo homiliarum Origenis. quæ omnia periiſſe dolemus; ſicut & plurima alia, quæ Caſſiodorus *e* recenſet.

s Marcel. in Chron. Coſſ. Arcad. & Ruffin.
t Bed. Viſuar. Ado. in Martyrol. Sigeb. in Chron.
v ann. 378. n. XI.
y Proſp. de Ingrat.
z Caſſian. de Incarn. lib. 7.
a Marcel. vbi ſup.
b Caſſiod. Inſt. diuin. lect. c. 21.

LAVDES ET SCRIPTA.

Sed de Scriptis, videatur Bellar. Eccl.
c Aug. de hæreſ. ad Quodvult d. in fi.
& ep. 261. ad Ocean.
d Hier. lib. 2. contr. Iouin. & de Script. Eccl. in fin.
e Caſſiod. vbi ſup. ca. 2. c. 3. 7. 9.

[Prædictus tamen liber Sancti Hieronymi *De Hæreſibus* inuentus nuper à Cl. Menardo, & publici iuris factus eſt, vnà cum Opere imperfecto S. Auguſtini contra Iulianum, de quo an. ſuper. ad § IV.]

V.

Porrò Vita illa eiuſdem Patris, quæ ſine auctoris nomine circumfertur, tot ſcatet mendaciis, vt nulla ſit ei fides adhibenda; ſicut & prorsùs ſpuriæ noſcuntur epiſtolæ Euſebij, vel Auguſtini, aut Cyrilli nomine, de eius rebus geſtis confictæ. Quibus omnibus exploſis, tu Lector non aliunde eius vitam requiras, quàm ab eodem Mariano, qui eam tibi ex ipſis illius ſcriptis deprompſit; his tamen emendatis, quæ iure emendanda ſuperiùs tibi noſtri ſuggeſſerunt Annales. Quòd autem eiuſdem Sancti imago, vnà cum Leonis effigie antiquitùs conſueuit in Eccleſiâ pingi; id hieroglyphicum eſt eius in hæreticis inſectandis infracti roboris, & vehementis in eos, inſtar leonis rugitûs, clamoris. Nam quod tradunt de leone ab ipſo curato; id

CVR LEO PINGATVR CVM EO.

non Hieronymo, ſed Geraſimo Abbati viro ſanctiſſimo in Palæſtinâ contigiſſe, verè narratur in Prato *f* Spirituali.

f Prat. ſpir. c. 107.

VII.

His item Coſſ. Honorius Imp. reſcripſit aduerſus clericos *g* extranearum cohabitatione infamatos; itemque aduerſus raptores ſacrarum virginum.

g l. 44. C. Th. de Epiſc. & cler.
h l. 2. C. Tho. de rapt. vel matrimon. ſanct. virg.

IESV CHRISTI
AN. 421.
BONIFACII
AN. 3.
HONORII 26.
THEODOSII II. 15.

I.

Annn Chriſti quadringenteſimo vigeſimo primo, Agricolâ & Euſtathio Coſſ. Conſtantius *a* Aug. ex hâc vitâ migrauit, cùm anteà meditatus *b* eſſet bellum inferre Theodoſio, quòd ſuam imaginem, cùm eſſet creatus Auguſtus, perlatam ex more Conſtantinopolim, recipere noluiſſet. Quo etiam anno *c* idem Theodoſius Leontij Philoſophi filiam Athenaim anteà dictam *d*, ſed in Baptiſmo ab Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano *Eudociam* nominatam, liberalibus diſciplinis excultam, ſibi in matrimonium iunxit: quæ in laudem Theodoſij, egregium poema à ſe conſcriptum de bello Perſico edidit.

a Proſp. in Chron.
b Niceph. lib. 14. c. 6.
c Marcel. in Chron.
d Socr. lib. 7. c. 22.

THEODOS. IMP. EVDOCIAM VXOREM DVCIT.

II.

Hócque ipſo anno, perſuaſione (vt creditur, eiuſdem Attici Epiſcopi, idem Theodoſius Imp. inductus eſt ad legem *e* illam ſanciendam, quâ iura Epiſcopatûs Conſtantinopolitani ad Illyricum quoque extendi debere conſtituit: idque (vt ait) ex priſtinis Eccleſiaſticis canonibus; quos ſcilicèt commentitios et ſuggeſſit Atticus: numquam enim anteà, vel in aliquo definitum conſtat fuiſſe Concilio, vel vſu rerum monſtrari poteſt eſſe ſeruatum, vt Illyricorum Eccleſiæ ſubiectæ fuerint Epiſcopo Conſtantinopolitano: neque id illud obtinere potuiſſe permultos poſt annos, pluribus locis inferiùs apparebit. Quod verò eâdem conſtitutione traditur, Conſtantinopolim Romæ veteris prærogatiuâ lætari; id quidem non de his quæ ad iura Eccleſiæ, ſed Imperij pertinent, nec Patrum canones, ſed Imperatorum leges conſtituerunt: adeò vt iſta vſurpare ſibi tentantes Epiſcopi Conſtantinopolitani, ſemper obſiſtentes ſenſerint Romanos Pontifices; vt dicetur pro ratione temporum ſuis locis.

e l. 6. C. de ſacroſ. Eccl. l. 45. C. Th. de Epiſc. & cler.

ATTICVS VSVRPARE CONATVR AVCTORITATEM IN ECCL. ILLYRIC.

IESV CHRISTI
AN. 421.
BONIFACII
AN. 4.
HONORII 28.
THEODOSII II. 15.

I.

Anno Domini quadringenteſimo [vigeſi]mo ſecundo, Honorio decimum tertium & Theodoſio decimùm Augg. Coſſ. Bonifacius Pontifex agens contra Patroclum Epiſcopum, qui olim fauori Conſtantij tunc Magiſtri

PATROCLI EPISCOP. AREL. VEMENTIAS COERCETVR A BONIF. PAPA.

militum

militum, cuius familiaris erat, (vt hæc ſcribit S. Proſper *a*) pulſo Herote viro ſancto, & ſancti Martini diſcipulo, ſedem vſurpauerat Arelatenſem; & adhuc alienæ Metropolis iura peruadens, in Narbonenſi prouincia vacantis paſtore ſedis auſus fuerat Epiſcopum ordinare; eumdem repreſſit, datiſque quinto Idus Februarij literis *b* ad Hilarium Narbonenſem Epiſcopum, iuſſit vt iure Metropolitani, & præceptione Sedis Apoſtolicæ, ad locum accedat, & quæ agenda ſint videat, Sedique referat Apoſtolicæ. Idque ex præſcripto Nicæni canonis ſe agere docet quo *c* iubetur, per vnamquamque prouinciam ius Metropolitanos ſingulos habere debere, nec cuiquam duas eſſe poſſe ſubiectas. Ex quibus perſpicuè vides, ſic ex Nicæno Concilio quibuſcumque Metropolitanis ſuas ſeruatas cuſtoditáſque eſſe prouincias, vt tamen ſuper omnes Apoſtolica Sedes ius diceret. Nulla enim verior atque certior eſſe poteſt canonum interpretatio, quàm quæ vſu rerum iugi obſeruatione probata.

a Proſp. in Chron. Coſſ. Honor. 9. & Theod. 5.
b Boniſ. ep. 3.
c Conc. Nic. c. 6.

II. Sub iiſdem pariter Coſſ. (vt ait Proſper) cùm Caſtinus Dux Honorij Imp. exercitum in Hiſpaniam aduerſus Wandalos duceret; qui cum illo erat Bonifacius Domeſticorum *d* & Africæ Comes, vir bellicis artibus præclarus, genere Thrax, Caſtini ſuperbiam ferre non valens, in Africam ſe recepit: vbi vitam planè Chriſtiano dignam duce agens, ſe in Auguſtini amicitiam inſinuauit, quæ poſtea enutrita & aucta eſt conſuetudine literarum *e*. Illæ autem quæ perbreues extant in Appendice epiſtolarum Auguſtini, eorumdem nomine datæ, licèt Auguſtini non eſſe, ob Laconicum ſcribendi genus, præter ipſius morem, ab aliquibus ſit creditum; eaſdem tamen germanas eſſe, ab omni procul fictione remotas, haud dubium eſt; ab aliquo fortè alio Africanorum Epiſcoporum conſcriptas, putà Aurelio Carthaginienſi, vel Alipio Tagaſtenſi. Ex vnà *f* verò illarum conſtat, eumdem Bonifacium priuatum fuiſſe communione Eccleſiæ, quòd hominem quemdam morte digniſſimum, confugientem ad Eccleſiam, inde abſtrahi iuſſiſſet; eumdémque magnâ humilitate veniam implorantem, hominem illæſum confeſtim reſtituiſſe. Reliqua verò de illo inferiùs.

d Aug. ep. 70.
e Id. ep. 50. & 20
DE BONIF. DVCE IN AFRICA.
f Ep. 9. & 7. in append.
EXCOMMVNICATVR, ET RESTITVITVR.

III. PROCACIA ARIANOR. IN AVG.

Accidit inſuper, vt dum Gothi ſub eodem militarent in Africâ, Ariani ibidem inualeſcerent. Etenim cùm Gothi ipſi Ariani eſſent, vnà ſecum quoque ducebant, qui ſacra iis miniſtraret, Arianum Epiſcopum. Erat hic Maximinus nomine, qui eò temeritatis progreſſus eſt, vt auſus fuerit S. Auguſtinum apud Hipponem ad diſputationem de fide laceſſere. Sed & prouocauit alio tempore eumdem ſanctum apud Carthaginem Paſcentius Comes in Africâ Exactor rerum fiſcalium, itidem Arianus; ſed tamen Ario anathema infligere ſimulans, & tantùm Auxentij Mediolanenſis olim Epiſcopi Ariani ſe diſcipulum profitens. Agit verò de vtriuſque hæretici procaciâ Poſſidius *g*: ſed fuſiùs illorum diſputationes percipi poſſunt ex ipſius S. Auguſtini *h* aduerſus eos editis ſcriptis.

g Poſſid. in vit. Auguſt. c. 17.
h Aug. cont. Maxim. c. 6. & ep. 73. & ſeqq.

Maximus et Iovinus tyranni bello victi, capti necati. Marcellin. in Chron.

IESV CHRISTI
AN. 423.
BONIFACII
AN. 5.
HONORII 19.
THEODOSII II. 16.

II. ANNO Chriſti quadringenteſimo vigeſimo tertio, Maximiano & Aſclepiodoto Coſſ. *Honorius* Imp. ex hâc vitâ migrauit decimo octauo Kalendas Septembris; vt Socrates *a* Proſper, Marcellinus, & Caſſiodorus affirmant: addit Miſcellæ auctor, eſſe defunctum Romæ, poſitúmque in Mauſoleo iuxta Martyrium ſancti Petri Apoſtoli. Imperauit ab obitu Theodoſij patris annos viginti octo, menſes ſeptem, minùs duos dies. Vixítque annos triginta nouem, & menſem vnum expletum. Sugillant eum aliqui, quòd nunquam viſus fuerit in procinctu, per ſuos duces bella gerens. Sed id à Rege non requiritur: ſatis verò ſupérque ad laudem Honorij, quòd nullus Imperatorum Chriſtianorum inuentus eſt, qui per ſuos duces extinxerit plures in Imperium graſſantes tyrannos, nec qui ingruentes barbaros ſæpiùs vicerit: vt planè fuerit in eo perſpicuè declaratum, longè præſtare, Imperatorem religione pollere, quàm armis: quandoquidem vt tanta peregerit, nequaquàm ducum virtuti tribuendum, quos fermè omnes expertus eſt inſidos & proditores, aduerſus quos rurſùs copiæ ducendæ fuerint, & ancipiti pugnandum certamine; ſed planè diuinæ protectioni, quam ipſe benè cultâ pietate demeruit.

HONORIVS IMP. OBIIT.
a Socr. lib. 7. cap. 23 alij in Chron.
FVIT RELIGIONE POTANS

II. Quòd autem ante ſuum obitum, hoc ipſo anno; (vt habent Proſper & Caſſiodorus) Gallam Placidiam Auguſtam ſororem ſuam, cum eiuſdem filiis duobus, Valentiniano & Honoria ex Conſtantio ſuſceptis, ob ſuſpicionem inuitatorum hoſtium, miſiſſet in Orientem, adeóque ipſo defuncto nullus in Occidente eſſet, qui iure cognationis Imperium gubernandum ſuſciperet: IOANNES quidam, quem anno ſuperiori Imperatorum reſcripta *p* Præfecturam geſſiſſe Prætorij demonſtrant, vilis natalibus homo, qui inter Notarios antè militauerat, imperium arripere auſus eſt, ac per legatos poſtulare à Theodoſio vt Imperator declararetur. At Theodoſius illos in cuſtodiam tradens, exercitum aduerſus Ioannem miſit; de quo agetur anno ſequenti. Hæc verò ita ſe habuiſſe, Socrates *c* narrat. Ioannem autem ipſo principatûs exordio æquè aduerſus Dei Eccleſiam bellum paraſſe, atque omnia ſimul ab eâ priuilegia abſtuliſſe, quæ à Chriſtianis Impp. tam perſonis quàm locis Eccleſiaſticis collata fuerant; patet ex Valentiniani poſteà editis ſanctionibus *d*, quibus eâ reſtituit. Contrà verò Theodoſius, exemplo aui ſui, ad Occidentale Imperium è tyranni manibus vindicandum arma primùm ſpiritualia Deo potentia præparauit; dum hoc eodem anno edictis ſuis exagitauit omnium ſectarum hæreticos *e*, itémque Iudæos *f*, atque Paganos *g*: adeò vt quod ad ipſos Gentiles ſpectat, ſcribat Theodoretus *h*, eumdem mandaſſe ita omnia funditùs euerti, vt ne veſtigium quidem eorumdem everſis reſtaret poſteris ad intuendum. Sicut & poſt

IOAN. TYRANNVS INSVRGIT.
b l. 2. C. Th. de pignor. l. 1 quod iuſſu, &c.
c Soc. vbi ſup.
SED IVS ECCLESIÆ TOLLENS PRIVATVR IMPERIO
d l. 46 & 47. C. Thom. de Epiſc. & c. et.
e l. 59. 60. 61. C. Th. de hær
f l. 25. 06. 27. C. Th. de Iudæ.
g l. 22. 23. 24 C. Thom. de pagan.
h Theod. l. 5. c. 36.

bien

i l. vlt. C. Th. de pagan.

biennium, rurſùm prohibitio i ſub pœnâ mortis omni Gentilitio cultu, cuncta eorundem fana templa ac delubra, ſi qua reſtarent integra, omninò deſtrui, collocatione que venerandæ Chriſtianæ Religionis ſigni expiari præcepit. Iudæis autem licèt vetuerit ſynagogas nouas ædificare, veteres tamen retinere conceſſit.

III.
k Lib. de Rom. Pont.
BONIF. PP. OBITVS.

Hoc eodem anno, octauo k Calendas Nouembris, *S. Bonifacius* Papa diem obiit. Id enim Proſper & Marcellinus indicant, dum his Coſſ. ingreſſum referunt ſucceſſoris: ex quibus planè corrigendi ſunt, qui ſedi eius triennium tantùm, vel paulò amplius tribuunt; cùm ex tempore tempore quod diximus eius electionis, vſq; ad diem obitus, conſtet eum ſediſſe annis quinque, minùs duobus menſibus & tribus diebus. Sepultus eſt viâ Salaria in cœmeterio S. Felicitatis martyris (in quâ Oratorium ædificatat) iuxta corpus eius. Portò citat Beda l libellum de miraculis Bonifacij Papæ; ſed cuius Bonifacij non dicit. Recitatque miraculum de puero Iudæo, à patre in ignem iniecto, quòd Euchariſtiam cum Chriſtianis ſuſcipiens, Spiritus ardore incenſus clamauerit ſe optare fieri Chriſtianum, déque eius matre, puero opem ferente, itidem in ignem à marito iniectâ, & ſeruatis ambobus illæſis.

l Bed. in Collect. in fin.
MIRACVLVM DE PVERO ET FEMINA IVDÆIS.

m Lib. de Rom. Pont.
CÆLESTINVS CREATVR ROM. PONT.
n Aug. ep. 261.

Ceterùm cùm ſedes Bonifacij vacaſſet m dies nouem, fruſtrà quibuſdam petentibus reditum Eulalij ſchiſmatici, tertio Nonas Nouembris creatus eſt Cæleſtinus patriâ Romanus ex patre Priſco. Fuiſſe quidem pacificam eius electionem, ſatis declarant literæ n S. Auguſtini, quas ad ipſum mox ſcripſit, auxilium Apoſtolicæ Sedis implorans aduerſus Antonij Epiſcopi Fuſſalenſis (de quò ſuperiùs) illegitimè factam ordinationem. Et tamen qui Eulalij factionis erant, in eadem ſciſſione perſeueraſſe, nec vllo pacto cum Cæleſtino communicare voluiſſe; ſignificant Valentiniani reſcripta o poſt annum ſequentem aduerſus eos data.

o L. 62. 63. 64. C. Th. de hæret.

IV.
THEODORETVS CREATVR CYRI EPISCOP.
p Theod. ep. ad Leon.
q Id. ep. 118.
r Id. ep. 81. ad Nomum Conſ.

Hoc eodem anno *Theodoretus* Cyri in Syriâ ciuitatis, octingentas (vt teſtatur p) parœciſs ſub ſe habentis, creatus eſt Epiſcopus. Id enim colligitur ex eo quòd ipſe in literis q ad Leonem Papam, datis (vt ſuo loco dicetur ex certâ Coſſ. notâ) anno Domini quadringenteſimo quadrageſimo nono, ſcribat eo tempore habuiſſe iam in ſede Epiſcopatus annos viginti ſex. Cùm autem (vt alibi r refert) ante ſuam ipſius conceptionem à genitoribus Deo votus eſſet, & ab incunabulis oblatus; in monaſterio permanſit, quouſque inuitus ordinatus eſt Epiſcopus. Túncque primùm à Theodoto Epiſcopo Antiocheno, deinde à Ioanne eius ſucceſſore, ac demùm à Domno in locum Ioannis defuncti ſubrogato, Antiochiæ plerumque retentus eſt vt pro concione populum edoceret. Pollebat enim mirâ dicendi facundia, diuinis literis, necnon externis apprimè imbutus; vt egregia ipſius contra Gentiles, aliáque ſcripta apertam fidem faciunt: cùm alioqui de homiliis, quas ad populum habuit, nec vna ſuperſit.

V.
EIVS IMMENSI LABORES ADVERS. HÆRET. IVD. GENTIL.
ſ Id. ep. 146. ad eulo. vit. monaſt.

Cùm verò & Eccleſiam ſuam (vt par erat) ſæpè viſitaret, eámque regionem Marcionitis hæreticis confertam videret; ad eos ab errore liberandos adiiciens animum, pluſquàm decem millia ipſorum (vt ſcribit ſ) ad Eccleſiam Catholicam conuertit; cùm tamen vel vnum ex eis lucrari, quaſi miraculum videri poſſet: nam facilius eſt inuenire Marcionitam à Gentilibus olim occiſum, quam à Chriſtianis Eccleſiæ redditum. Recenſet autem ipſemet Theodoretus t ſua ipſius quædam certamina contra eoſdem hæreticos inita: quibus aduerſus contrarios diaboli conatus diuinam expertus eſt opem, virtute Reliquiarum ſanctorum Martyrum, ac protectione S. Ioannis Baptiſtæ, precibúſque Iacobi anachoretæ, in cuius Vita ſe deſcripta hæc ipſe fuſiùs narrat. Nec verò ſolùm cum Marcionitis fuiſſe illi confligendum, ſed etiam cum Arianis & Eunomianis, Gentilibus item atque Iudæis eóſque ſimiliter debellaſſe, & quamplurimos Eccleſiæ reſtituiſſe, ſed non ſine ingentibus periculis, quibus ſæpè ſanguinem ſuum fudit, ſæpè lapidatus fuit, & ſæpè ad portas mortis peruenit; idem u aliâ occaſione ad Leonem Papam, & ad Nomum Conſulem, ſiue Conſularem, coactus eſt de ſe prædicare, cùm grauiſſimarum procellarum impetu quateretur, de quibus dicetur ſuo loco.

t Id hiſt. SS. Patr. c. 21. Ap Baron. an ſep
u Id. d. ep. 113. & 81.

IESV CHRISTI
AN. 424. 425.

CÆLESTINI
AN. 1. 2.

THEOD. II 17. 18.
VALENTIN. III. 1.

I.
CASTINI CONS. FVGA IN AFRIC

ANno Domini quadringenteſimo vigeſimo quarto, Caſtino & Victore Coſſ. idem Caſtinus calumniis inimicorum appetitus, ex Italiâ profugus in Africam, ad Bonifacium Comitem, ibi cum copiis Gothorum agentem, coactus eſt confugere: ídque magnâ diuini iudicij diſpenſatione, cùm ipſe (vt dictum eſt ſuperiùs) eundem Bonifacium ſub ſe militantem adeò deſpexiſſet, vt ab exercitu recedere compuliſſet. Expunctum autem è Faſtis nomen eius reſcripta a Theodoſij Imp. hoc anno data demonſtrant, dum ea Victoris tantùm collegæ Conſulatu notata leguntur. Hócque eodem anno, Ioannis tyranni iungere ſibi Africam tentantis, exercitum ab eodem Bonifacio Comite repulſum eſſe, Proſper b tradit. De Caſtini verò fuga, & Ioannis in Africam conatibus; extant c etiam binæ ipſius Bonifacij ad S. Auguſtinum inſcriptæ literæ totidémque Auguſtini nomine ad eum redditæ.

a l. 36. de erog. milit. annon. l. 24. de collat. l. 5. de don. at &c.
b Proſp. in Chron.
c Ap. Aug. in Append. ep. 4. 5. 10. 11.

II.
d Socr. lib. 7. c. 23.

Inter hæc autem cùm aduerſus eundem Ioannem Theodoſius exercitum miſiſſet in Occidentem ſub Ardaburio d duce ſcelectiſſimo; idem Ardaburius Salonis vrbe Dalmatiæ Aquileiam nauigans vento, aduerſo ſtante in manus tyranni delatus eſt, & ab eo in cuſtodia tentus Rauennæ. At verò,

III.
IOAN. TYRAN. DIVINITVS SVPERATVR, ET OCCIDITVR.

Anno ſequenti, Chriſti quadringenteſimo vigeſimo quinto, eodem Theodoſio Aug. vndecimùm & Valentiniano Cæſ. eius conſobrino Coſſ. idem Ioannes ingentibus barbarorum copiis ſtipatus ſecurus degens, ibidem Rauennæ extinctus eſt ab Aſpare Ardaburij filio, aduerſus eum poſt captum patrem miſſo; cui Angelus Dei in habitu & forma paſtoris ducem itineris ſe præbens, eundem per ſtagnum Rauennæ adiacens (qua via nemo vnquam iter feciſſe commemorabatur) aqua diuinitus exhauſta, cum

copiia ſuis in ciuitatem introduxit. Narrat hæc Socrates *e*, prudenter ea nuu Aſparis ducis virtuti, ſed Theodoſij pietati ac religioni adſcribens. Etenim conſtat, tam Ardaburium, quàm Aſparem eius filium, Magiſtros militiæ, ſectâ fuiſſe Arianos; de quibus dicendum pluribus inferiùs. Theodoſius autem (vt idem auctor ſubdit) cùm eius rei nuncium in Ludis Circenſibus accepiſſet, inſigni pietatis exemplo, iuſſis ceſſare ludis, populum ad Eccleſiam perduxit ad gratias Deo agendas. Hicque finis tyranni; qui cùm dominationis ſuæ primordia ab imminutione iurium Eccleſiæ auſpicatus eſſet, Spiritu Dei flante repentè extinctus eſt.

e Socr. vbi ſuprà.

PIETAS THEODOSII IN GRATIARVM ACTIONE.

IV
SCYTHÆ CÆLITVS EXTINCTI.

Nec tamen hic finis belli. Siquidem poſt extinctum Ioannem confligendum adhuc fuit in Oriente contra immenſam Scytharum, qui Nomadæ dicuntur, multitudinem; qui à Ioanne tyranno in auxilium acceſſiti, traiecto Iſtro Thraciam populari incœperant, iámque ipſi Conſtantinopoli minabantur: ſed eos Deus, ipſius Imperatoris precibus, fermè omnes vnà cum ipſorum ducibus, fulminibus, peſte, & igne cæleſti extinxit; vt narrant Theodoretus *f* & Socrates *g*, laudibus celebrantes miram Theodoſij manſuetudinem, & pium erga Deum cultum, quorum cauſâ tot tantáque meruerit conſequi beneficia. Eius verò manſuetudinis & tranquillitatis animi, hoc etiam Theodoretus affert exemplum, quòd cùm aliquando à quodam audaciori monacho, ob neſcio quid ei non conceſſum, interdictus communione fuiſſet; quamuis ab Epiſcopo Conſtantinopolitano moneretur, non curandam eſſe eiuſmodi excommunicationem, tamen noluerit cibum ſumere, quin Epiſcopi auctoritate ab eodem monacho, magno labore conquiſito, communioni reſtitutus fuiſſet. Porrò idem hoc ipſo anno Calendis Februarij reſcriptum dediſſe reperitur *h*, de ſacris Feſtis diebus religioſè ſanctéque abſque ſpectaculorum hilaritate ſeruandis.

f Theod. lib. 5. c. 36.
g Socr. lib. 7. c. 41. 42.

THEODOSII RELIGIO, ET MANSVETVDO.

h l. 5. C. Th. de ſpectat.

V.
AETIVS HVNNORVM DVX.

In Occidente quoque poſt tyrannum extinctum, pugnandum fuit cum *Aetio* fortiſſimo Duce, ſub ſe habente *i* ſexaginta millia Hunnorum, quos pro tyranno aduocauerat; magnáque vtrimque cæde peractâ, ſic res inter eos compoſitæ ſunt, vt Aëtius auctus Comitatus dignitate ab Imperatore reciperetur, Hunni verò auro donati ad propria remitterentur. Sicque Dei ope factum eſt, vt maximi motus Orbis breui temporis ſpatio feliciter ſedati fuerint; Gallâ Placidiâ Auguſtâ ſummâ pace regnante cum Valentiniano paruulo filio; quem *k* hoc ipſo anno decimo Calendas Nouembris, Theodoſius ipſius conſobrinus Imperatorem Occidentis, miſſa ei corona renunciauit. Qui & ipſe Valentinianus pro acceptis tot inſignibus à Deo muneribus, in gratiarum actionem, pias valdè confeſtim edidit Aquileiæ ſanctiones *l*, quibus hæreticos & ſchiſmaticos, necnon Gentiles Ioannis fauore rurſum capita erigere incipientes compreſſit, & priuilegia ab eodem tyranno ablata Eccleſiis reſtituit; ac præcipuè clericos à ſecularibus iudiciis, quibus eos indiſcretim tyrannus ſubiecerat, exemit: *Fas enim non eſt* (inquit) *vt diuini muneris miniſtri temporalium poteſtatum ſubdantur arbitrio.*

i Proſp. in Chron.

VALENTINIANVS PLACIDIÆ FILIVS DECLARATVR AVG.

k Proſp. & Marcell. in Chron. Socr. lib. 7. c. 24. 25.

l l. 62. 63. 64. C. Th. de hæret. l. 46. 47. C. Th. de Epiſc. & cler.

VI.
ATTICI EPISCOPI CONST. OBITVS.

His iiſdem Coſſ. Theodoſio & Valentiniano, Atticus Conſtantinopolitanus Epiſcopus ſexto Idus Octobris ex hac vita migrauit, vt refert Socrates *m*; qui illum cùm ob multas alias res præclarè geſtas laudat, tum ob munificentiam erga pauperes, ac præcipuè illos qui mendicare erubeſcerent; nec hæreticos quidem ab accipiendo excludens, cùm opus haberent naturæ neceſſariis. Quem quidem modum inimicis Eccleſiæ benefaciendi, laudauit etiam aliquando S. Gregorius *n* Papa. Eidem verò Attico tantùm tribuit idem Socrates, vt obitus ſui diem prædixiſſe affirmet. Laudatur inſuper à ſanctis Cyrillo *o* Alexandrino, Cœleſtino *p* Papa, Auguſtino *q*, atque Proſpero *r*, de inſigni Orthodoxia, & hæreticorum maximè Pelagianorum exagitatione. Sed quòd eius ſedi apud Socratem tribuantur anni viginti vnus, error eſt: ſiquidem illum decem & nouem tantummodò annos, menſes ſeptem, minùs tres dies ſediſſe; conſtat ex eodem Socrate *ſ*, atque etiam Sozomeno, dum oſtendunt ſedere cœpiſſe ſub Coſſ. anni Chriſti quadringenteſimi ſexti tertio Idus Martij, & hoc anno ſexto Idus Octobris mortuum eſſe. Quis autem ſuffectus fuerit, dicetur anno ſequenti.

m Socr. l. 7. c. 25.

n Greg. 2. ep. 32. ad Ioan. Rauen.
o Cyril. Alex. ep. cont. Neſt.
p Cœleſt. ep. ad Neſt.
q Aug. 3. cont. iul. 1.
r Proſp. carm. de ingr.
ſ Socr. lib. 6. c. 18.
t Soz. lib. 8. c. 27.

VII.

Antè verò quàm ipſe moreretur, eodem anno, tertio Calendas Martij, Theodoſius Imp. gymnaſium litterarium Conſtantinopoli in meliorem formam reſtituit *u*, vetuitque imprimis neminem publicè docere, qui non probatus eſſet, & ad hoc munus delectus: profitentiúmque vniuſcuiuſque artem atque ſcientiam, certum numerum definiuit; nempè vt eſſent Romanæ eloquentiæ tres Oratores, decem Grammatici; Græcæ verò facundiæ Sophiſtæ quinque, ac decem Grammatici; item Philoſophus vnus, ac duo Iuris & Legum profeſſores. Aliâ verò Idibus eiuſdem menſis Martij editâ ſanctione *x*, eos qui viginti annorum curſum docendo expleſſent, Comitiuæ ordinis primi dignitate honeſtari voluit.

u l. 3. C. Th. de ſtud. liber.

THEODO. SANCTIONES DE PROFESSORIB. LITERAR.

x l. 1. C. Th. de Profeſſor.

IESV CHRISTI
AN. 426.
CÆLESTINI
AN. 3.
THEODOSII II. 19.
VALENTIN. III. 2.

I.
SISINNIVS CREATVR EPISC. CONST.

ANno Chriſti quadringenteſimo vigeſimo ſexto, Theodoſio duodecimùm & Valentiniano ſecundùm Aug. Coſſ. cùm de ſucceſſore in locum Attici nuper defuncti Epiſcopi Conſtantinopolitani eligendo diù certatum eſſet, tandem pridie Calendas Martij, vniuerſo petente populo, *Siſinnius* ordinatus eſt. Narrat hæc Socrates *a*, eiuſdem extollens pietatem, & erga pauperes benignitatem: quem pariter commendat Marcellinus, virum ſanctæ ſimplicitatis, & ſimplicis prædicans ſanctitatis: ſed quod præ ceteris æſtimandum eſt, eundem ſummis laudibus ornat Cæleſtinus Romanus Pontifex in epiſtolâ ad Neſtorium poſteà ſcriptâ.

a Socr. lib. 7. cap. 26.

II.
b ibid. cap. 37.
PHILIPPI SIDITÆ HISTORIA.

Fuiſſe eius competitores Philippum Siditam & Proclum, eiuſdem Eccleſiæ presbyteros, ambos olim S. Ioannis Chryſoſtomi diſcipulos, Socrates tradit: additq; *b* de *Philippo*, ediſſe poſt hæc aduerſus Iuliani Imper. Apoſtatæ libros, opus, quod *Hiſtoriam Chriſtianam* inſcripſit, in

multos libros diſpertitum, ſed rebus inanibus inflatum, quò ſe doctrinâ Philoſophorum & humaniori literaturâ excultum oſtentaret: adeò vt tum ex eâ parte, tum ex maledicentia qua Siſinnium, eiúſque ordinatores Epiſcopos, ac poſtulatores laicos perſtrinxit, eandem Hiſtoriam Socrates valdè improbet. Quod & fecit poſteà Photius in Bibliothecâ, dum eam diſcreptationem potius, quàm hiſtoriam fuiſſe dicit. Quod verò ad *Proclum* alterum competitorem ſpectat; tradit Socrates *c*, ipſum à Siſinnio ordinatum eſſe Epiſcopum Cyzicenum, ex auctoritate legis, quæ iuberet ne quis Epiſcopus deſignaretur abſque ſententia Epiſcopi Conſtantinopolitani: ſed Cyzicenos illo ſpreto alium accepiſſe, quòd dicerent legem illam in fauorem dumtaxat Attici factam fuiſſe: ſicque Proclum repulſum Conſtantinopoli permanſiſſe, ibique magnam laudem docendo adeptum eſſe. Ex quibus videas, neque in ipſo Helleſponto ius vllum ex aliqua Synodo Oecumenica vendicaſſe ſibi Epiſcopos Conſtantinopolitanos; ſed Attico id tantùm fuiſſe conceſſum, neſcio cuius legis auctoritate; ac fortè eadem, quâ Illyricanam Eccleſiam ſibi ab Imperatore ſubiici procuraſſe ſuperiùs vidimus.

c *Cap.* 28.
PROCLVS FRVSTRA ORDINATVS EPISC. CYZIC.

III.
d *Ap. Aug. ep.* 110.
AVGVST. COADIVTOREM SIBI ERADIVM ALLEGIT.

Huius quoque anni Coſſ. die verò ſexto ante Calendas Octobris, ſignata habentur Acta *d* Eccleſiaſtica publicè à notariis excepta, de re geſtâ per S. Auguſtinum apud Hipponem; cùm aſſiſtentibus ſibi duobus aliis Epiſcopis, vniuerſo clero populóque præſente atque conſentiente, allegit ſibi coadiutorem in Epiſcopali functione *Eradium* presbyterum, quem & optauit ſibi poſt mortē ſuccedere; cuius rei recens præceſſiſſet exemplum de Seuero Epiſcopo Mileuitano, qui ſibi viuens ſucceſſorem deſignauerat. Erat autem Auguſtinus hoc tempore annum ætatis agens ſeptuageſimum ſecundum, Epiſcopatûs verò trigeſimum ſecundum; vixitque poſt hæc annos quatuor. Porrò licentia iſta deſignandi ſibi ſucceſſoris, benè vſi ſunt complures ſancti Epiſcopi: cùm quos digniſſimos ſcirent, eos deligerent: excreſcente verò hominum iniquitate, cùm ſucceſſionem Antiſtites refunderent in propinquos, quos carnalis affectio, non meritorum excellentia commendaret; eadem poſteâ (vt videbitur) proſcripta eſt ſactis canonibus, & decretis Summorum Pontificum.

IV.
e *Aug. ep.* 7.
f *Poſſid. Vit. S. Aug. c.* 28.
g *Aug. ep.* 2. *ad Quodvult.*
h *Id. de prædeſt. ſanct. c.* 3. *& de bon. perſeuer. lib.* 2. *c.* 21.

Poſt hæc autem Auguſtinus, quod diù antè meditatus *e* fuerat, hoc anno *f* & ſequenti omnia ſua ſcripta relegēs, duos illos *Retractationū* libros conſcripſit. Cùm interim non deſiſtens alia quoque multa, à multis hinc & inde interpellatus *g*, tractãda ſuſcipere, inter alia ſcripſit *h* *De Prædeſtinatione ſanctorum*, & *De Bono perſeuerantia*, aduerſus Pelagianos, qui ipſius de Vocatione & pœnitentia electorum déque Gratia præueniente, & aliis eiuſmodi, ſcripta inſectari cœperant: prout de de iis fuerat admonitus literis Proſperi Aquitani, & Hilarij Arelatenſis; quorum prior commercio litterarum iam ei notus erat, poſterior etiam ipſius diſcipulus extiterat: vnde & iidem aduerſus prædictos eius obtrectatores, defenſionem ipſius promptiſſimo animo ſuſceperant: ad eos verò Auguſtinus prædictos ſuos tractatus conſcripſit: de quibus rurſùm dicendum inferiùs.

V.

His ipſis Coſſ. (vt habet idem ipſe Proſper in ſuo Chronico) Patroclus Arelatenſis Eccleſiæ inuaſor, de quo ſuprà, ambitionis ſuæ pœnas luens, à Tribuno quodam barbaro vulneribus laniatus, occiſus eſt, occulta iuſſione Felicis Magiſtri militum: cuius etiam impulſu *Titus* diaconus Romanus interfectus, eo nomine adſcriptus eſt *i* inter ſanctos Martyres. Ipſe verò Felix ob hæc nefanda tandem poſt triennium diuino iudicio pœnam talionis paſſus, occiſus eſt cum vxore ab Aëtio Magiſtro militum. Porrò in locum Patrocli ſuffectus eſt *S. Honoratus* Abbas & fundator cœnobij *Lirinenſis*; quem ideò S. Eucherius *k* primò *Inſulanum*, inde verò *Magiſtrum Eccleſiarum* appellat. Cuius res præclarè geſtæ, deſcriptæ ab eius in vita monaſtica diſcipulo, & in ſede Epiſcopali ſucceſſore S. Hilario (quod teſtatur Gennadius *l*, & alij poſt cum) oratione funebri de illo habitâ, prodierunt haud pridem in lucem: ex quibus refellantur fabulæ, ſeu potiùs dicenda deliria incerti auctoris tribus conſcripta libris; quæ talia habent, vt non ſine nauſea legi poſſint, niſi ab eo cuius ſit ſtomachus ferreus, & ignorantiæ obductus rubigine. Ex ipſo verò Hilario conſtat fuiſſe Honoratum Senatoriâ ac Conſulari familia ortum, patria Arelatenſem, eundemque duce S. Capraſio ſene conuerſum in monachum, vitandæ cauſa humanæ laudis iter arripuiſſe Orientem verſùs: ſed defuncto in Achaiâ itineris comite ipſius germano Venantio nomine, ipſum haud leuiter ægrotantem in patriam remeaſſe, ac primùm omnium, conſilio Leontij Foroiulienſis proximè degentis Epiſcopi, incoluiſſe inſulam Lirinenſem à ſerpentibus obſeſſam, è regione oppidi Antipolis: illícque, cedentibus illis, Eccleſiam & monaſterium erexiſſe, excepiſſéque à ſæculo profugos ad vitam monaſticam excolendam: à cuius nomine eadem inſula dicta poſteà eſt *S. Honorati*.

i *Martyrol. Rom.* 5. *Aug.*
HONORATVS ELIGITVR EPISCOP. ARELAT.
k *Eucher. ep. ad Salon.*
l *Gennad. de Vir. Illuſtr. c.* 69.
EIVS GENVS, ET VIVÆ INSTITVTV[M].
Quæ habet alià occaſi. Baron. Tom. VI. an. 445.

IESV CHRISTI
AN. 427.

CÆLESTINI
AN. 4.

THEODOSII II. 20.
VALENTIN. III. 3.

I.

ANno Domini quadringenteſimo vigeſimo ſeptimo. Coſſ. Hierio & Ardaburio, (ſiue Artabure, vt eſt in veteri inſcriptione baſilicæ S. Pauli Romæ;) Bonifacius Comes in Africâ cum exercitu agens, inſidiis ac dolo Felicis Magiſtri militum, (vt habet S. Proſper *a*) ſiue (vt volunt Procopius *b*, & auctor Miſcellæ) Aëtij æquè Magiſtri militum, apud Placidiam Auguſtam & Imperatorem Valentinianum affectatæ tyrannidis accuſatus, publico bello appetitus à ducibus Mauortio, Galbione, & Sinoce. Sed huius vltimi proditione duobus illis, cùm Bonifacium obſiderent, interemptis, ipſóque poſteà Sinoce à Bonifacio occiſo; eiuſdem belli cura Sigiſuulto Comiti cum valentioribus copiis delegata eſt. Itaque Bonifacius propriis diffidens viribus, furore percitus transfretans in Hiſpaniam *d* Vuandalos, Arianorum omnium perditiſſimos, inde in Africam duxit: qui cùm iam in Hiſpania *e* Catholicos variis pœnis atque ſuppliciis diuexaſſent, modò pariter in

a *Proſp. in Chron.*
b *Procop. li.* 1. *de Bel. Vuandal.*
c *Miſcel. li.* 14.
BONIFACIVS DVX VVANDALOS IN AFRICAS DVCIT.
d *Idem qui ſup. auctor.*
e *Vid. Greg. Tur.* 3. *hiſt. Franc.* 11. *Aug. ep.* 15 *ad Honora*

vult-deo & Honorato, conſultus idem Auguſtinus, reſcripſit *d*, nec eos eſſe prohibendos qui ad loca munita migrare deſiderarent; & miniſterij vincula, ne Epiſcopi Eccleſias deſerant quibus ſeruire debent, non eſſe rumpenda.

d Auguſt. ep. 180. ad Honor.

II. Ceterùm Victor *e* de Wandalorum progreſſu agens, ait calliditate Genſerici ducis, vt famam terribilem ſuæ faceret gentis, omnem multitudinem numeratam eſſe, ac repertos ſenes, iuuenes, paruulos, ſeruos, vel dominos, octoginta millia, tantum numerum vbique diuulgâſſe: Inuenientes autem pacatam prouinciam, vniuerſam terram depopulatos eſſe, incendióque & homicidiis totam exterminâſſe: ſed nec arbuſtis fructiferis omninò pepercíſſe, ne fortè quos antra montium, aut præupta terrarum, vel ſecluſa quæque occultauerant, poſt eorum tranſitum illis pabulis nutrirentur; nullúmque ab eorum crudelitate remanſiſſe locum immunem. Interim verò Bonifacius Comes, qui eoſdem barbaros prouocâret in Africam, per amicos ſuos in amicitiam Placidiæ Auguſtæ atque ipſius filij Valentiniani redintegratus; initam cum Vuandalis ſocietatem deteſtans, pecuniâ primùm, poſteà prælio eos pellere tentauit; ſed victus ab ipſis, Hipponem-regium ſe recepit, ciuitatem Numidiæ maritimam ac munitiſſimam, S. Auguſtini ſedem, quam poſteà (vt dicetur) Vuandali obſederunt. Hæc autem de Bonifacio narrat Procopius *f*; quorum etiam meminit Poſſidius in Vitâ S. Auguſtini. cetera vero poſteà.

e Vict. utic. de perſec. Vuandal. lib. 1. in præfat

DIRA CLADES AFRICÆ.

f Procop. lib. 1. de Bel. Vuandal.

III. Sub iiſdem Coſſ. (inquit S. Proſper *g*) pars Galliarum propinqua Rheno, quam FRANCI poſſidendam acceperant, Aëtij Comitis armis recepta eſt. Eadem Caſſiodorus in Chronico; necnon Sidonius Apollinaris in Panegyrico de Conſulatu Maioriani, qui ſub Aëtio tunc eques pugnauit contra Francos. Nam benè vſus Aëtius opportunitate temporis, adortus eos ex improuiſo, dum choreas ducerent in nuptijs cuiuſdam nuptæ Franco claræ puellæ; & illam cepit, & ceteros in fugam egit nouo caſu perculſos. Perſimili planè olim modo Francos imparatos offenſos, leui negotio à Iuliano Apoſtata ſuperatos fuiſſe, Ammianus *h* tradit. Porrò quòd iidem Franci tam à Gentilibus, quàm Chriſtianis antiquis Scriptoribus *i*, reperiuntur dicti *Fœdifragi*; tales quidem ipſi cùm adhuc eſſent idololatræ, & humanas cæderent hoſtias: ſed exculti Chriſtianis moribus, eò religionis & fidei ac conſtantiæ peruenerunt, vt inter Chriſtianos omnes & obſeruantiſſimos fidei populos, inuenti ſint maximè pij & fideles defenſores Eccleſiæ, cuſtodéſque Catholicæ veritatis & diſciplinæ. Quod verò de Francis dicimus, de alijs quoque dicendum nationibus; quæ cùm antequam fidem Chriſtianam ſuſciperent, deprauatis feralibúſque eſſent moribus, vbi ſacro initiati ſunt baptiſmo, nouum hominem induentes, manſueti & pij ſunt redditi, ſicut pluribus demonſtrat Theodoretus in libro de Legibus. Vt vel ex hoc vno cernere ſit Catholicæ fidei veritatem, cùm hoc minimè inuenire detur apud hæreticos: quos tantùm abeſt Ethnicos vnquam ad vitam excultiorem perduxiſſe, vt ipſimet ex quo ſinceritate fidei defecerunt, redditi ſint barbaris omnibus ſceleſtiores, quantumlibèt nonnulli ad tempus conati ſint tegere lupum ouina pelle. Quod quidem de Francis, de quibus eſt ſermo, noſtro tempore ſatis euidèter apparuit; dum ſi de verè Catholicis agitur, vix in Orbe ſit inuenire illis æquales probitate & conſtantiâ; ſi de peruerſis in hæreſes, haud facile ſit reperire nequiores.

g Proſp. in Chron.

FRANCI IN GALLIA VICIT.

h Ammian lib. 20.

i Vopiſ in Procu. Salman. lib. 4. & 7.

MVTATI IN MELIVS FRANCORUM MORES.

[Quod pertinet ad pugnam Francorum præcedenti an. enarratam; in dubium reuocauit Sirm. in Not. ad Sidon. verùm quæ Sidonius habet de prælio ab Aëtio & Maioriano inito aduerſus *Clodionem* Francorum Regem, aptari poſſint ei bello, quod Proſper & Caſſiodorus hoc anno geſtum contra eoſdem Francos ponunt Rationéſque dubitandi has affert; imprimis quod non videatur conſentaneum, vt Maiorianus hoc anno ei intereſſe, & tam acriter dimicare potuerit, qui triginta pòſt annis in ſuo Conſulatu, quo ei Sidonius panegyricum dixit, adhuc iuuenis fuiſſe dicitur: Deinde quòd illa expeditio, cuius meminerunt Proſper & Caſſiodorus, ad Rhenum, hæc Sidoniana ad Atrebates & vicum Helenam contigerit. Certiùs ergo putat, hanc geſtam eſſe poſt annum Chriſti quadringenteſimum quadrageſimum quintum; quo tempore, cum Gregorio & Sigeberto Annales Francorum tradunt, Clodionem è Thuringorum finibus egreſſum, protritis Romanis qui cis Rhenum erant, in Carbonariam ſiluam veniſſe, Tornacum & Cameracum vrbes, aliaque mox omnia ad Somonam vſque fluuium occupaſſe. Cumque in proximos etiam Atrebatum agros peruaderent Franci, ab Aëtio inhibitos eſſe, & victoriam illam Sidonius laudat, repreſſos. Haud enim fuiſſe penitùs ab Aëtio è Gallijs expulſos, ex Gregorio Turonenſi, alijſque rerum Gallicanarum Scriptoribus conſtat.]

CLODIONIS PRÆLIA.

IV. Sed quod ad ſtatum pertinet huius temporis Eccleſiarum Galliæ Narbonenſis & Viennenſis; turbatum illum fuiſſe ab innouatoribus, intelligi poteſt ex literis *k* Cæleſtini Papæ hoc anno ad eorum Epiſcopos ſcriptis: Emerſiſſe nimirùm, qui in veſtitu clericorum nouum vſum inducerêt, nempe vt incederent palliati, ac præcincti renibus, eò quòd Dominus *l* ſuos admonuiſſet. *Sint lumbi veſtri præcincti*, &c. Quos reprehendens Cæleſtinus, iuſſit clericos illum; quem à maioribus accepiſſent, retinere habitum, nec à peregrinis peregrinum accipere; quod præſtaret moribus magis, quàm indumentis, ſacerdotalem præferre decorem. Redarguit etiam eos de alijs quibuſdam perperàm geſtis, atque inter alia de probo à Danielis cuiuſdam, ſanctimonialium olim in Oriente corruptoris, facta ab ipſis ad Epiſcopatum promotione, qui ab Orientalibus apud Sedem Apoſtolicam de ſceleribus ſuis reus conſtitutus fuerat.

k Cæleſt. ep. Tom. 1. Epiſt. Rom. Pont.

l Luc 12.

NOVA HABITVS INVENTIO VESTITA CLERICI.

V. Sub iiſdem Coſſ. cùm ageretur de ſubrogando in locum Siſinnij Epiſcopo Conſtantinopolitano, multíque Philippum, cõplures Proclum deſignatum cuperent, (ambos olim, vt vidimus eiuſdem Siſinnij cõpetitores:) viſum eſt Theodoſio Imperatori, de conſenſu populi, NESTORIVM Antiochia accerſere, oriundum ex Germanica vrbe Syriæ, magníque nominis Eccleſiæ Antiochenæ preſbyterum ex monacho, & quòd linguâ diſertus eſſet, aptum docendo populo iudicatum. Narrat hæc Socrates *m*; eúmque ordinatum tradit quarto Idus Aprilis. Caſſianus *n* verò ait; cùm Eccleſia Conſtantinopolitana olim ab Antiochenâ ſanctiſſimum atque doctiſſimum nacta fuiſſet antiſtitem Ioannem Chryſoſtomum, inde alium ei ſimilem recepturam ſe credentem, Neſtorium delegiſſe. Qui quidem ſimulac ordinatus fuit, oratione ad Imperatorem habitâ, eum aduerſus hæreticos commouens, hanc ſententiam, tantoperè poſteà decantatam, coram vniuerſo populo protulit; *Mihi, ô Imperator, terram hæreticis tu purgatam tribue, & ego tibi cælum tribuã. Tu mihi ſu-*

NESTORIVS ELECTVS EPISCOP. CONSTANT.

m Socr. lib. cap. 29.

n Caſſian. Incar. lib. 7

EIVS DE PELLENDIS HÆRET. EGREGIVM DICTVM.

profligandis hæreticis ſubueni, & ego tibi in profligandis Perſis (nempè hoſtibus) *ſubueniam.* Paucíſque pôſt diebus Eccleſiam Arianorum in qua clam preces fundebant, demolitus eſt; alióſque quoſcumque hæreticos inſectari cœpit, intérque illos, etiam Nouatianos: vnde Socrati homini Nouatiano orta occaſio, nimiæ illum vanitatis & præcipitationis arguendi; cùm econtrà plurimùm laudis ab eiuſmodi hæreticorum exagitatione meruerit accipere. Cuius etiam incenſo zelo Imperator, alioqui ſua ſponte benè currens, vehementiùs excitatus, cùm omnes hæreticos variis ſubiecit pœnis, tum etiam turpes perſonas edictis *o* ſuis repreſſit. Porrò de Neſtorij ordinatione ſcripſiſſe ex more Epiſcopos qui interfuerunt, ad Cæleſtinum Romanum Pontificem, & Cyrillum Epiſcopum Alexandrinum, vitam eius & doctrinam multùm prædicantes; conſtat ex literis eorumdem Cæleſtini *p* & Cyrilli *q* ad eos redditis.

o l. 65. de hæret. l. 2. de lenon. C. Th.
p Caleſt. ep. ad Neſtor.
q Cyril. ep. ad Theo. Tom. 5. conc. Epheſ. edit. Pel.

VI.

Verùm ipſe plenè iam potitus honore, cui ſimulata olim vitæ ſanctitate inhiauerat (vt egregiè illum poſteà depinxit Theodoretus *r*) infelix ſubitò ex paſtore conuerſus in lupum, (inquit Vincentius *ſ* Lirinenſis) gregem Chriſti lacerare cœpit; cùm hi ipſi qui rodebantur, ex magna adhuc parte paſtorem crederent, ideóque morſibus eius magis paterent: quippe qui vt vni hæreſi ſuæ aditum patefaceret, cunctarum hæreſeum blaſphemias inſectabatur, & noxios quoque Iudæorum atque Gentilium confutabat errores. Hic igitur talis, bis ipſis Coſſ. (vt habent Proſper *t* & Liberatus *u*) prædicare cœpit ex Mariâ hominem tantùm, & non Deum natum, eique diuinitatem collatam eſſe pro merito. Cuius quidem hæreſim deducit Caſſianus *x* è ſeculentis fontibus Ebionæis, deriuátque per lutolentos eorum cuniculos qui Chriſti negauerunt diuinitatem, ac demum per Pelagianorum eſſe productam cloacas tradit. Sed contrà Socrates *y*, qui ſe in Neſtorij libris verſatum ait, negat eum Pauli Samoſateni aut Photini opinionem ſectatum eſſe, aut Chriſtum ſolum hominem dixiſſe; ſed vocem dumtaxat *Deiparam*, præ inſigni inſcitia & ignoratione reiecisſe: licèt enim eloquentia polleret, imperitum tamen fuiſſe; & ſeipſum efferentem, veterum ſcripta legere neglexiſſe, in quibus alioqui vocem *Deiparam* ſæpiùs vſurpatam reperire potuiſſet.

r Theod. ep. ad Sporad.
ſ Vinc. Lirin. 16.
IN PRAVVM MVTATVR.
t Proſp. in Chron.
u Liber. in Breuiar. c. 2.
x Caſſian. de Incar. Verb. l. 1. & 5.
y Socr. lib. 7 cap. 32.

VII.

Aſſentimur & nos Socrati, rectè primarium edocenti fontem vnde omnes hæreſes manare ſolent, ex quo & Neſtorius venena hauſit; nempè ex tumore mentis, neglectúque SS. Patrum, & contemptu antiquatum Eccleſiæ traditionum. Sed quòd negat Neſtorium Pauli Samoſateni veſtigiis inſtitiſſe, haud res ab eo exactè videtur eſſe conſiderata; cùm omnes qui de Neſtorio ſcripſerunt, ſecùs ſentiant, atque imprimis Cæleſtinus Papa ad ipſum Neſtorium ſcribens: ſicut & Cyrillus Alexandrinus demonſtrat, Neſtorium quindecim capitibus eadē cum Paulo hæreſiarchâ ſenſiſſe. Denique Neſtorium fuiſſe Pauli Samoſateni nepotem, Suidas teſtatur: vt vel hinc veriſimile ſit, eius errores ipſum inſtaurare conatum eſſe. Sanè longè ante Neſtorium, inter Latinos Patres Ambroſius *z* non alium quàm Paulum Samoſatenum, eiúſque ſectatores ſugillauit, cùm dixit; nonnullos aliud Dei Verbum, alium verum Dei Filium credidiſſe. Quam ſententiam Neſtorium acceſſiſſe, quis non videt? At ſi altiorem petas originem, inuenies eamdem poſitionem Ario tributam *a* ab Alexandro Epiſcopo Alexandrino. Sic igitur cùm negari non poſſit, Neſtorium complura ex Paulo mutuatum; tamen certum eſt, verſipellem hæreſiarcham, ſcientem malè audire in Eccleſiâ nomen eiuſdem Pauli, ſimulaſſe illum pariter deteſtari, adeò vt in ipſum iactarit, *Sic pereat Paulus Samoſatenus, qui nudā nobis Dominicā delirauit humanitatem.* Et alioqui inter illos huiuſmodi ponitur differentia, quòd Neſtorius negarit in vtero ſanctiſſimæ Virginis Chriſtum fuiſſe Deum, Paulus autem ſemper. Nec qui tradunt Neſtorium ſecutum eſſe Paulum, vel alios impios negantes hypoſtaticam vnionem carnis cum Verbo, eumdem cum illis omnia ſenſiſſe aſſeuunt: quandoquidem in eo potiſſimùm ab iis omnibus Neſtorius diſcrepabat, quòd ſe Nicænæ fidei aſſertorem eſſe gloriaretur, cui illi penitùs aduerſabantur.

z Ambr. de Incar. Verb. cap. 6.
a Ap. Socr. lib. 1. c. 3.

VIII.

Sed vt viciniorem attendamus canalem, ex quo in ipſius agrum prana dogmata fluxerunt; conſtat Neſtorium diſcipulum fuiſſe Theodori nefarij illius Mopſueſteni Epiſcopi, teſtante id Euagrio *b* & aliis: ac Quinta Synodus *c* Oecumenica, necnon Iuſtinianus Imp. edicto *d* de Fide Catholicâ, damnaſſe reperiuntur ipſum Theodorum, veluti ducem Neſtorij. Aſſeritque inſuper Cyrillus *e*, eumdem Neſtorium præceptorem babuiſſe Diodorum Tarſenſem Epiſcopum. Porrò eamdem doctrinam Diodori fuiſſe, quæ fuit & Theodori, Theodoretus *f* affirmat. Quænam verò fuerit Diodori, Cyrillus tradit illum, cùm primò Spiritus ſancti impugnator extitiſſet, eiuſmodi poſteà deponentem Macedonianæ perfidiæ maculam, in alteram recidiſſe; ſenſiſſeque alterum eſſe Filium ſeorsùm qui de ſemine Dauid & S. Virgine natus eſt, & alterum propriè Filium Dei Patris: eumdemque ouinâ pelle lupum contegentem, ſimulaſſe quidem vnum ſe Chriſtum docere, hoc nomen tantummodò vt Patris Verbo Filio vnigenito tribuentem; gratiam verò & huic deputantem qui eſt ex ſemine Dauid, quem & Filium vocaret, tanquam vnitum ei qui ſecundùm veritatem eſt Filius; vnitum autem iuxta ſolam dignitatem & auctoritatem, & honoris æqualitatem. Cuius diſcipulus Neſtorius, ſimulauit quoque ſe vnum Chriſtum etiam Filium & Dominum confiteri; verùm & ipſe duos in vnum indiuiduúmque partitus eſt, hominem dicens Deo Verbo æquiuoca nuncupatione, & honore, & æqualitate, atque dignitate coniunctum. Hæc de ambobus Cyrillus.

b Euagr. lib. 1. cap. 2.
c Concil. Oecum. V. Act. 4. &c.
d Ext. to. 2. Concil.
e Cyril. de Incar. vnig. & ep. ad Succeſſ.
f Theod. 5. hiſt. vlt.
DIODORI TARSEN. HÆRESIS.

IX.

Cæterùm DIODORVS ex monachorum Abbate, præfectus olim Tarſenſi Eccleſiæ à Meletio Antiocheno, quamdiù vixit, non latuit tantùm hæreticus, ſed & claruit inter magni nominis Epiſcopos, & Orthodoxæ fidei acerrimos propugnatores, laudatus à S. Baſilio, & qui eumdem Diodorum nactus fuerat in eremo inſtitutorem, S. Ioanne Chryſoſtomo, necnon S. Cyrillo, & aliis; vt omittamus dicere de Theodoreto, qui mirificis eum ſemper præconiis extulit. Poſt mortem verò, qualis intus fuiſſet, ex ipſius depromptum eſt ſcriptis, eâm ea de cauſa damnatus eſt vnà cum ſocio impietatis & ſimulationis Theodoro Mopſueſteno, quando dogma ſuum Neſtorius ex eorum doctrina con-

IS QVAMDIV VIXIT, LATVIT QVASSI [illegible]

firmare

g *Leont. de Sect. Act.* 4.

firmare cœpit: Vt horum omnium teſtis eſt inter alios Leontius *g*, diceturque inferiùs ſuis locis. Deuique Neſtorium fauiſſe Pelagianis, conſtat ex Cæleſtini Papæ ad eum poſteà reddita epiſtola: Neſtorianóſque ex Pelagianis eſſe progenitos, ac ſymbola interſeſſiſſe inter vtramque hæreſim, planè detegit Caſſianus *h* ſecretorum Pelagianorum optimè conſcius.

h *Caſſian. de Incar. Verb. lib.* 1. & 5.

X. NESTORII PROGRESSVS IMPII.

i *Socr. lib.* 7. *cap.* 32.

k *Euag. lib.* 1. *cap.* 2.

Qui igitur hos habuit impietatis magiſtros Neſtorius, ad eam promulgandam imprimis vſus eſt miniſterio *Anaſtaſij* cuiuſdam presbyteri (vt Socrates *i* & Euagrius *k* tradunt) ſectatoris dogmatum Iudæorum, qui vnà cũ eo Antiochia Conſtantinopolim venerat, eique in rebus gerendis conſiliarius ſemper extiterat; itémque (vt Cyrillus ad Cæleſtinum ſcripſit) *Dorothei* Epiſcopi, quem Marciopolis Myſiæ Antiſtitem fuiſſe conſtat, viri quæſtûs cauſa adulationi impensè dediti: quorum vterque (vt iidem auctores aiunt) publicè pro concione ibidem Cõſtantinopoli coram frequentiſſimo populo auſus eſt negare MARIAM dici debere ΘΕΟΤΌΚΟΝ, ſiue DEIPARAM, (quòd, vt dicebant, ipſa homo eſſet, & ab homine Deus naſci non poſſet) & anathema illis dicere, qui eam *Deiparam* aſſererent: horrente quidem populo, & acclamante contra tantam blaſphemiam; ſed approbante illam & confirmante Neſtorio, qui iam anteà eiuſmodi impietatem ſæpè orationibus ſuis ſubdolè immiſcuerat: & poſteà apertiùs proferre nõ erubuit, eum qui ſpatiis menſtruis, hoc eſt bimeſtri, & trimeſtri, & ita deinceps adoleuiſſet, Deum non eſſe appellandum. Quibus autem progreſſibus ad hæc adeò execranda deuenerit, dignum eſt legere apud Theodoretum, qui fuit ei intima quondam amicitia coniunctus, epiſtola ad Sporadium *l* poſt eius damnationem ſcripta. Sed & quomodò Neſtorij prædicatio nefaria, magna fuerit tentatio in Eccleſia Dei, eleganter deſcripſit Vincentius *m* Lirinenſis, horum & ipſe temporum auctor. Atque hæc fuêre initia malorum: quæ verò ſecuta ſunt, dicentur ſuis locis.

l *Theodor. ep.* 2.

m *Vinc. Lirin. cap.* 16.

IESV CHRISTI
AN. 429.
CÆLESTINI.
AN. 6.
THEODOS. II. 22.
VALENTIN. III. 5.

I. GERMANI ANTISSIODOR. LEGATIO IN BRIT.

a *Proſp. in Chron. & cont. Collat. in fin.*

b *Bed.* 1. *hiſt. Angl.* 14. & 17.

ANNO Chriſti quadringenteſimo vigeſimo nono, Florentio & Dionyſio Coſſ. Cæleſtinus Papa actione Palladij diaconi Germanum Antiſſiodorenſem in Gallia Epiſcopum, in Britanniam vice ſua miſit; vt deturbatis hæreticis Pelagianis, qui eius Inſulæ Eccleſias dogmatibus ſuis corruperant, eas ad Catholicam fidem dirigeret: vt tradit ſub his Coſſ. S. Proſper *a* res ſui temporis deſcribens. Ex quo Bedam *b* corrigas, dum ſub anno octauo Theodoſij Imp. miſſionem ponit Palladij, (quo nec dum Cæleſtinus creatus erat Pontifex) legationem verò S. Germani poſt eiuſdem Theodoſij obitum ſub Marciano Aug. Duæ namque fuerunt iſtæ Legationes, nimirùm Palladij altera, altera S. Germani; ſed poſterior ex priore, ambæque ex vno eodémque prodeuntes fonte, nempè à Cæleſtino Romano Pontifice, vt ex eodem Proſpero conſtat.

II.

c *Ap. Sur. tom* 4.

d *Iſid. de Vir. Illuſt. cap.* 4.

Cæterùm extant ipſius *S. Germani* Acta, omni fide à Conſtantio tunc presbytero, poſteà Epiſcopo, (cuius etiam meminere Sidonius Apollinaris, & Iſidorus *d*,) ſcripta ad S. Patientẽ Epiſcopum Lugdunenſem & Cenſuriũ Antiſiodorenſem, qui hoc ipſo ſæculo floruerunt. A quibus, ſimúlque ab ipſo Bedâ, cùm aſſeratur, S. Germanum in Britanniam à Synodo Gallicanâ miſſum eſſe; Proſperi verò auctoritate conſtet, à Cæleſtino Papa id factum: potuit contigiſſe, vel vt quem mittendum Synodus illa delegiſſet, Pontifex comprobaſſet, vel qui ad eam prouinciam legari deberet, ipſe Cæleſtinus arbitrio Gallorum Epiſcoporum reliquiſſet. Certè quidem cladem illam Britannorum Eccleſiæ ab ipſorum gentili Pelagio ea eius diſcipulis, priùs innotuiſſe Epiſcopis Galliarum legatione Catholicorum Antiſtitum Britannorum, ex Conſtantio liquet. Ab iiſdem verò Gallis additus item eſt S. Germano collega vir ſanctiſſimus *Lupus* Epiſcopus Trecenſis; qui *e* ducta olim vxore Pimeniolâ, ſorore Hilarij Arelatenſis, poſt ſeptennium ambobus amore perfectioris vitæ ſe abinuicem ſeparantibus, ipſe Lupus ſub S. Honorato Abbate cœnobij Lirinenſis vitam monaſticam excolens, indéque à Trecenſibus ad Epiſcopatum aſſumptus, mirâ ſanctitate claruit: ad quem iam nouem luſtra in Epiſcopatu perfunctum, Sidonius *f* Apollinaris ſcribens, inter alia laudum præconia, vocauit ipſum *Patrem patrum, Epiſcopum Epiſcoporum, & alterum ſæculi ſui Iacobum*. Porrò eius cum S. Germano in Britanniam nauigatio, incolarúmque tam hæreticorum ad fidem Catholicam, quam adhuc Gentilium ad Chriſtianitatem, facta per multos immenſoſque labores, multáque & ingentia miracula conuerſio; fuſiùs deſcribitur in iiſdem S. Germani Actis *g*. In quibus etiam narratur, quomodò in itinere apud Pariſios ſanctam virginem *Genouefam* S. Germanus præſcius futurorum vocatam Deo deſponderit, nummúmque caſu repertum Cruce impreſſum eidem in memoriam geſtandum dederit.

e *Act. S. Lupi ap. Sur.* 29 *Iulij.*

DE LVPO TRECENSI.

f *Sidon.* 6. *ep.* 1.

g *Act. S. Germ. lib. cap* 19 &

S. GENOVEFÆ DIVINA VOCATIO

III.

h *Trithem. ſcript. Ec.*

DE PALLADIO APOSTOLO SCOTORVM.

Quod autem pertinet ad *Palladium* diaconũ; Græcum fuiſſe hominem cùm dicant, vanè putauit aliquis *h* ex recentioribus, hunc illũ fuiſſe Palladium Ioannis Ieroſolymitani pernéceſſarium: nam illum non diaconum, ſed Epiſcopum, non expugnatorem Pelagij, ſed propugnatorem vnà cùm aliis Origeniſtis fuiſſe, ſuperiùs demonſtratum eſt. Cùm autem plures his temporibus extitiſſe reperiantur Palladij; quem hunc fuiſſe putamus, conſtat Palladium diaconum S. R. E. ſcripſiſſe haud pridem ſub Zoſimo Papâ res geſtas S. Ioannis Chryſoſtomi, nempè Dialogum illum alterius Palladij Epiſcopi Helenopoleos cum Theodoro itidem R. E. diacono: qui quidem apud Trithemium numeratus inter Scriptores Eccleſiaſticos, præter Vitam Ioannis Chryſoſtomi, aſſeritur compoſuiſſe librum aduerſus Pelagianos, & ad Cæleſtinum Epiſtolarum librum vnum, aliáque Græco ſermone. Duas verò fuiſſe ipſius legationes in Britanniam, S. Proſpero auctore liquet; priorem ſcilicèt hoc anno, occaſione hæreſis Pelagianæ; poſteriorem autem poſt ſequẽtem annum, cùm ex diacono creatus Epiſcopus, ad Scotos miſſus

ſit à Cæleſtino Papà. Namque *Scotos* ab eodem PALLADIO ad Chriſti fidem conuerſos fuiſſe; eúmque ex munere Apoſtolico conſecutū quoque eſſe nomen, vt *Apoſtolus Scotorum* fuerit nuncupatus, vox omnium cum Proſpero eſt ſententia. Quod tamen ita intelligendum eſt, vt Cæleſtinus primum illis Epiſcopum Palladium ordinauerit; qui Scotos illos qui adhuc Gentilitio ritu viuebant, reddiderit Chriſtianos, omnéſque ſub vno paſtore, vnóque ouili collegerit: cùm alioqui ipſam Scotiam iam à tempore Victoris Papæ & Martyris Euangelium ex parte accepiſſe, pleríque conſentiant. Nauigaſſe quoque eumdem Palladium ad Hibernos, & illic Euangelium prædicaſſe mandato eiuſdē Cæleſtini, Probus teſtatur in Rebus geſtis S. Patricij, qui & nominat eumdem Palladium, Archidiaconum Cæleſtini. Cæterùm morte præuento Palladio, S. Patricius cœptum ab eo in Hibernia abſoluit opus: de quo ſuo loco dicēdum.

[Huius miſſionis Palladij occaſione, magna eſt controuerſia inter Scotos ſic nunc dictos, & Hibernos; ad quos demùm is miſſus fuerit à Cæleſtino, ſingulis illum ſibi, ſicut & multos alios ſanctos & præſtantes viros, qui vel ad eos miſſi, vel ibi pietate & doctrina floruiſſe dicuntur, vendicantibus. *Hibernia* namque & *Scotia* nomina fuiſſe aliquando confuſa, & qui Hiberni, eoſdem Scotos, & contra dictos eſſe, aſſerunt Hiberni, pernegant Scoti: concedentes hi quidem Scotiam aliquando vocatam fuiſſe Hiberniam, eò quòd Scoti ex Hibernia in Scotiam ſic hodie dictam traiecerint, poſtquàm ibi ad aliquod tempus hæſiſſent: at numquam Hiberniam quæ nunc ita dicitur, nuncupatam fuiſſe Scotiam. Excuſabilis contentio piæ æmulationis. Inter cæteros autem rem diligentiùs egiſſe videntur hactenùs *Thomas Meſſinghamus* Hibernus in præambulis *Florilegij Sanctorum Hiberniæ* ac *Dauid Camerarius* Scotus in tractatu *de Fortitudine & Pietate Scotorum* append. ad lib. 3. Quos, aut alios eadem tractantes, conſulat cuius intererit]

IV.
NESTORIVS LIBROS HÆRESIS SVÆ AD DIVERSOS MITTIT.

Hoc item anno Neſtorius, quam promulgaſſet hæreſim Cōſtantinopoli, cupiens per totum Orbem dilatari, ſuos pro ipſius defenſione ſcriptos à ſe libros per diuerſas partes ad diuerſos miſit, & inter alios, ad Ægypti monachos; quos vt deciperet, ſe nonniſi Nicænæ fidei profeſſorem eſſe iactauit, & ex eo factum eſt vt nonnulli ex ipſis ei adhæſerint. Quorum cauſa magnis inter eoſdem monachos excitatis turbis, ad eas ſedandas Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus primam ſcripſit epiſtolam *i*; in qua ex Patrum qui Nicæno interfuerunt Concilio, & ex ipſo imprimis Athanaſio, docet ſanctiſſimam Virginem Θεοτόκον, hoc eſt *Deiparam*, appellatam eſſe. Eodémque tempore, ne ipſius Neſtorij venena in animos Auguſtorum & Auguſtarum illaberentur, in aulámque ac reliquos Magiſtratus ſerperent; commentarios eodem argumento ad ipſos Imperatores atque Reginas conſcripſit: quibus tamen à Neſtorij nomine adhuc abſtinuit, ne ex eo Theodoſij animus offenderetur, qui eum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ præficiendum curauerat. Sed & paulò pòſt monitus à Cæleſtino Romano Pontifice, ad quem Neſtorij ſcripta peruenerant, de iiſdem erroribus diligenter inquirere; (quippe cui impoſſibile quodammodò videbatur, talia de Neſtorio credere de quo nuper Orientalium Epiſcoporum literis præconia accepiſſet;) idem Cyrillus binas ad ipſum Neſtorium dedit literas *k*, quibus eum hortatus eſt in fide Patrū permanere. Cùm totidem ad eum reſcribens Neſtorius *l*, arrogantia ſumma refertas, illud ampliùs præſtitit, vt circuitores homines iteret *m*, qui vbique locorum aduerſus eumdem probria diſſeminarent; cùm econtrà Cyrillus quanta poſſet patientia & manſuetudine cum ipſo ageret. Verùm his omnibus ferocior redditus impius hæreſiarcha, multa alia dira & violenta aduerſus Clerum populúmque Conſtantinopolitanum, ac monachos Orthodoxos, communionem ipſius auerſantes, commiſit, quæ manifeſta ſunt ex libello *n* Baſilij Archimandritæ Theodoſio Imp. poſteà oblato, nec non ex epiſtola Cæleſtini Papæ ad ipſum Neſtorium reddita: cùm qui in cæteros ita ſuperbiret; ad Romanum Pontificem plenas humilitatis dedit literas, ratus (vt ſcribit Cyrillus *o*) poſſe illum in ſuam ſententiam pertrahere: de quo dicetur anno ſequenti. Quantum verò eius ſcripta nefaria, ingrata fuerint ipſi Dei-genitrici MARIÆ, vniuerſiſque cælitibus, declaratum *p* eſt etiam per viſum aliquando ſanctiſſimo anachoretæ Cyriaco.

i Cyril. ep. 1.

CYRIL. ALEX. AGIT ADVERSVS ILLOS.

k Extat. ap. Conc. Epheſ. edit. Rom. tom. 1. & Cyril. ep. 2. & 3.
l Ap. Cyril. ep. 3. & 4.

m Vide Cyr. ep. 7. 8. 14.

n Extat. ap. Conc. Epheſ.

o Cyril. ep. 16 ad Iuuenal. ap. Baron. an. ſeq.

VISIO DE SCRIPTIS NESTORII.

p Vid. Prat. Spir. cap. 66.

V.
IVVENALIS ELIGITVR EPISCOP. IEROS.

Hoc ipſo tempore defuncto Prailio Epiſcopo Ieroſolymitano, in locum eius ſubrogatus eſt *Iuuenalis*. Haud enim ad longioris temporis ſpatium ſedem propagaſſe Prailium, conſtat ex Cyrilli *q* literis anno ſequenti ad Iuuenalem datis. Ex quibus corrigas Nicephori Chronicon, vbi ſedi Prailij anni viginti adſcribuntur; cùm habita ratione obitûs eius deceſſoris, nonniſi annos tredecim ſediſſe dicendus ſit.

q Cyril. ep. 16.

IESV CHRISTI

AN. 430.

CÆLESTINI.

AN. 7.

THEODOSII II. 23.
VALENTIN. III. 6.

ANNO Domini quadringenteſimo trigeſimo, Theodoſio decimumtertiùm & Valentiniano tertiùm Augg. Coſſ. Cæleſtinus Papa literis à Neſtorio, vna cum aliis eius ſcriptis ad ſe per Antiochum virum illuſtrem miſſis, accepit. Cùm paulò pòſt opportunè contigit aduentus Romam Poſſidonij Eccleſiæ Alexandrinæ diaconi; qui eidem Pontifici cùm literas Cyrilli dedit, tum etiam volumina ab ipſo elucubrata aduerſus Neſtorij execranda dogmata. Extant eædem vtriuſque, Neſtorij *a* ſcilicèt atque Cyrilli *b*, tunc ad Cæleſtinum datæ literæ: quibus quidem Cyrillus poſt alia cuncta narrata addidit, ſe quantumuis Neſtorij opinionem omni execratione dignam cenſeret; non tamen priùs eius communionem auſum eſſe deſerere, quam ipſe Romanus Pontifex ſuam ea de re ſententiam pronunciaſſet: rogátque vt dignetur cunctis Orientis Antiſtitibus declarare, an communicare cum Neſtorio deberent, nécne. Quibus videas egregiè confirmatum priſtinum morem, quem ſæpè diximus; nimirum eſſe Cathedræ Petri, quæſtiones de fide definire, & nouas emergentes hæreſes cum earum auctoribus primùm condemnare.

I.
NESTORII AT CYRILLI LITERÆ AD CÆLEST. PP. ALLATÆ.

a Rec. Baron. Annal. Tom. V hoc an. ex cod. Ant. Auguſtini.
b Tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. poſt ep. 2. Cæleſt.

II.

Cæleſtinus igitur his viſis Cyrilli Neſtoriíque literis, eorúmque vltrò citróque exaratis ſcriptis; habitâ (vt idem Cyrillus *c* docet) Epiſcoporum SYNODO, de omnium ſententiâ Neſtorij blaſphemias condemnauit: ei verò ad

c Cyril. ep ad Neſtor. in Act. Conc. Epheſ. tom. 1. c. 14. & 15.

reſipiſcen

CONC. ROM. CONTRA NESTOR.
d *Cæleſt ep. 5. t. 1 ep Rom. Pont.*

reſipiſcendum decem dierum poſt denunciationem conceſſit ſpatium; eadem damnatione feriendo & ipſi, niſi aſſertos errores apertâ & ſcriptâ confeſſione damnaret. Quâ de re extat eiuſdem Cæleſtini ad Neſtorium epiſtolâ *d*, ſcripta huius anni Coſſ. tertio idus Auguſti; datáque Poſſidonio Diacono Alexandriam perferenda ad Cyrillum, & per hunc Neſtorio mittenda: quam quidem Patres Concilij Epheſini poſteà præconiis extulerunt, & Euagrius *e* pro dignitate argumenti, & auctoritate ſcribentis, diuinam appellat. Scripſit pariter eodem tempore Cæleſtinus Cyrillo *f*, ſuas ei vices in hoc negotio delegans. Sed & ſcripſiſſe ad Ioannem Antiochenum, Rufum Theſſalonicenſem, Iuuenalem Ieroſolymitanum, & Flauianum Philippenſem, eóſque de ſuâ in Neſtorium latâ ſententiâ certiores feciſſe, teſtatur ipſe iiſdem ad Cyrillum datis literis: extántque adhuc, quas ſcripſit *g* ad Ioannem, (quibus etiam verbis & reliquæ conceptæ fuêre) nec non quas eodem argumento dedit ad Clerum *h* Conſtantinopolitanum.

e *Euagr li. 1. c. 4.*
CÆLEST. PP. SCRIBIT ADVERS. NEST.
f *Cæleſt. ep. 3.*
g *Id. ep. 6.*
h *Id. ep 4.*

III.
CYRILLVS CASAVVR V. CARIVS CASLASV.
i *Theod. Balſ.*
m *Nomocan. Phot. tit. 8. c. 1.*
k *Niceph. l. 14 c. 31.*

Tradit verò Theodoretus *i*, ad eumdem Cyrillum à Cæleſtino miſſum fuiſſe *Phrygium*, (ipſum nempè Pallium, quo ſignificatur plena poteſtas;) eóque Cyrillum eſſe vſum in Epheſino Concilio, & in ſacris ſolemniis more Rom. Pontificis: ac deniique illud priuilegium propagatum eſſe ad Alexandrinos Epiſcopos ſucceſſores. Nicephorus *k* autem *Mitram*, quâ Romani vterentur Pontifices, à Cæleſtino miſſam affirmat, necnon nomen *Papæ*; ſed & conceſſum vt appellaretur *Uniuerſi Orbis Iudex*. Verùm de *Papæ* nomine aliter ſe res habet; quod conſtat olim commune fuiſſe reliquis Epiſcopis; ſed nec de nomine *Iudicis Vniuerſalis* ſatis liquet. Sanè nihil præterea Cyrillo conceſſum à Cæleſtino, quàm concedi ſoleat iis quibus creditur Vicaria præfectura, vel Legatio à Latere, exiſtimatur: vt autem eadem poteſtas propagaretur ad poſteros, non in inſignibus dumtaxat, ſed etiam in auctoritate, exemplum extare neſcimus.

PHRYGIVM SEV QVOD MITRA.

[Quod *Phrygium* à Cæleſtino miſſum Cyrillo, Baronius *Pallium* interpretatus eſt; videtur potiùs de *Mitrâ* intelligendum, quemadmodum & Nicephorum ſeu eius interpretem, accepiſſe vidimus. Sic enim, &c. Conſtantinus, diſt. 96. ſumptus ex Actis S. Syluestri PP. & Edicto Donationis Conſtantini, ſemel *Phrygium* (Græcè λῶρ.) interpretatur, *id eſt Mitram*, & poſteà, *Nos Phrygium* (inquit Conſtantinus) *candido nitore ſplendidum eius* (nempè Silveſtri) *ſacratiſſimo vertici manibus noſtris impoſuimus*. Eodémque modo Leo PP. IX. ep. 1. ad Mich. Conſt. & Leon Acrid. c. 13. & in Iſidori Gloſſario verb. *Phrygium* Idémque Iſidorus 19. etymol. 31. *Mitra eſt pileum Phrygium caput protegens.* Ex antiquioribus Ethnicis Iuuenalis Satyr. 6 *Phrygia veſtitur bucca tiara*, & ibi vetus Interpres. Clarè Sugerius Abbas in Vitâ Regis Ludouici Groſſi, *Circumdantes capiti eius Phrygium ornamentum Imperiale inſtar galeæ circulo aureo concinnatum imponunt*. Facitque mirè ad huiuſmodi Cæleſtini miſſionem Mitræ, quod in Regus geſtis S. Anſelmi Lucenſis Epiſcopi, ab eius contubernali presbytero pœnitentiario conſcriptis dicitur, (ap. Baron. tom. XI. an 1085. n. XIII.) Gregorium PP. VII. *Mitram capitis ſui tranſmiſiſſe Anſelmo, tamquam poteſtatem ſuam ligandi & ſoluendi*. Et quod S. Bernardus in Vitâ S. Malachiæ Metropolitani Hiberniæ ſcribit, Innocentium PP. II. eidem Malachiæ, tunc Romæ exiſtenti, ſed *parantì repatriare, commiſiſſe vices ſuas per vniuerſam Hiberniam, Legatum illum conſtituentem; ac deinde tollentem Mitram de capite ſuo, impoſuiſſe capiti eius, & ſalutatum ſeculo pacis dimiſiſſe Apoſtolicâ fultum auctoritate*. Quod verò Nicephorus addit, hinc vſum Mitræ, & Papæ appellationem ad ſucceſſores Epiſcopos Alexandrinos perueniſſe, inde etiam colligas, & priſcos illos Epiſcopos Orientales Mitris vti minimè conſueuiſſe; (quibus nec facilè antiquas eorum picturas ornatas inueneris) & Papæ nomenclaturam haud iis, ſicut erat Occidentalibus, adeò fuiſſe communem: aut ſanè Mitram quâ Romanus Pontifex vtebatur, longè auguſtiori formâ præſtitiſſe: & nomen Papæ abſolutè abſque addimento tributum fuiſſe in Oriente Cyrillo, eiúſque ſucceſſoribus Alexandrinis Epiſcopis, ſicuti in Occidente Romano Pontifici. Denique ſicuti Baron. non rectè *Phrygium* accepiſſe pro *Pallio* diximus, ita & Græci lapſi videntur, cùm Phrygium *lorum* interpretati ſunt; quod magis humeris quàm capiti conuenire noſcitur. Vid. Buleng. lib. 1. de Veſtib. Pontif. c. 8. & 10.]

IV.
QVID I ORIENTA ADVERSV NESTOR.
l *Cyrill. ep 1 & 16.*
m *Ext in Conc. Eph. lib 1. c. 31. & Pele.*

Acceptis autem prædictis omnibus à Cæleſtino per Poſſidonium miſſis literis, Cyrillus quæ ad alios directæ erant ex ipſius Cæleſtini admonitione mittens, ſuas etiam peculiares *l* ad Ioannem Antiochenum & Iuuenalem Ieroſolymitanum addidit, quibus eos ad hoc negotium diligenter amplectendum hortatus eſt. Túncque Ioannes eaſdem ad Neſtorium Conſtantinopolim mittens, adiecit & ſuas *m*, quibus tam ſuo nomine, quàm aliorum quorumdam inſignium Syriæ Epiſcoporum, qui ſimul tunc Antiochiæ aderant, (inter quos etiam Theodoretus recenſitus habetur) ſuaſit ſanctiſſimam Virginem Theotócon, cum omnibus antiquis Eccleſiaſticis Doctoribus agnoſcere, ac pacem Eccleſiæ recantando palinodiam amplecti. Quâ quidem in re præſtitiſſe viſi ſunt iidem Antiſtites, quod Catholicos decebat Epiſcopos, numeróſque explêſſe verorum amicorum: ſed contra pietatem, & amicitiæ iura, deinde peccârunt, cùm renitentem hominem ſalubri obedire conſilio, adhuc amicum retinuerunt, atque fouerunt; vt videbitur ſuo loco.

IV.
CONCI ALEX. C. I TRA EVNDEM.
n *Conc. E t. 1. c. 1. 4.*
o *Ib. c. 15. ap. Cyrill. 1 11. & 19.*

Inter hæc autem, qui cogere Synodum vſque ad Cæleſtini cognitionem, Cyrillus (vt ipſe teſtatur in litteris ſuperiùs memoratis ad eum ſcriptis) fuerat retardatus, idem delegatâ iam ſibi ab ipſo Cæleſtino in proſequendâ causâ Neſtorij vice ſuâ, confeſtim collegit *Alexandriæ* SYNODVM: è quâ imprimis quatuor decreti ſunt Legati, nempè duo Epiſcopi, ac totidem Alexandrinæ Eccleſiæ miniſtri, delaturi Conſtantinopolim ad Neſtorium literas Cæleſtini, vnà cum decreto ipſius damnationis, niſi intra decem dierum præſcriptum terminum reſipiſceret: additáque eſt Synodalis ad eumdem Concilij epiſtola *n*, vnà cum fidei Orthodoxæ confeſſione, & duodecim Anathematiſmis aduerſus totidem ipſius hæreſis capita, quibus ille ſubſcribere deberet: ac denique adiecerunt & alias *o* Synodales ad Clerum Conſtantinopolitanum, & Patres monaſteriorum eiuſdem ciuitatis, quibus eos de cunctis geſtis certiores redderent, & vt viriliter aduerſus Neſtorium agerent, exhortarentur; ac pariter declararent, in ſuam, hoc eſt totius Eccleſiæ Catholicæ communionem recipi qui ab eo fuiſſent causâ fidei ſeparati. Cùm verò Legati Conſtantinopolim acceſſiſſent, inque ipſâ eccleſiâ, die Dominicâ, cùm Synaxis perageretur, vniuerſo præſente clero, multiſque adſtantibus proceribus, literas Neſtorio obtuliſſent; idem iuſſos poſtridie ſe priuatim conuenire, aduenientes aditu intercluſit (vt conſtat ex eorumdem relatione *p* poſteà facta in Concilio Epheſino:) Theodoſium verò Imperatorem commouit aduerſus Cyrillum, (quod teſtatur Liberatus *q*) compulitque ad eum ſcribere, velut inquietum, & ſcandala ſuſcitantem: ſed hoc (vt ex ipſâ Imperatoris epiſtolâ conſtat) poſt Synodum ab eo publicis literis conuocatam.

p *Ibid. t. 2. c.*
q *Liber. Bre c. 4.*
r *Act. Conc. Eph t. 1. c. 7.*

Quò

VI. ANATHEMATISMI IN ILLVM.

Quò verò duodecim illa Capitula, ſiue Anathematiſmi, eiuſmodi ſint, vt ſingula Neſtorij hæreſis capita ab eis iugulentur; operæ pretium duximus, hic illa recenſere, quò faciliùs eiuſdem Neſtorij errores, eiſque contraria Eccleſiæ Catholicæ dogmata innoteſcant.

Primùm ergo anathema proclamatum eſt aduerſus eos, qui Emmanuelem Verbum Deum, & ob id ſacram Virginem Theotocon eſſe non confiterentur. (Genuit enim illa incarnatum Dei Verbum ſecundùm carnem.

Secundò aduerſus eos, qui Dei Patris Verbum carni ſecundùm hypoſtaſim vnitum, & vnum tantùm vnà cum ſuâ carne Chriſtum eſſe, eumdem nimirùm Deum ſimul & hominem non confiterentur.

Tertiò aduerſus eos, qui poſt vnionem hypoſtaſes in Chriſto diſtinguerent; eáque dumtaxat coniunctione inter ſe necterent, quæ eſt ſecundùm dignitatem, vel auctoritatem, vel poteſtatem, & non eâ potiùs quæ eſt ſecundùm naturalem vnionem.

Quartò aduerſus eos, qui duabus perſonis vel hypoſtaſibus, eas voces attribuerent, quæ in Euangelicis & Apoſtolicis Scripturis paſſim occurrunt, quæve à Sanctis de Chriſto, aut ab ipſo quoque Chriſto de ipſo dictæ ſunt; & alias quidem homini ſeorsùm à Dei Verbo conſiderato adſcriberent, alias verò tamquam in diuinam maieſtatem conuenientes ſoli Verbo, quod ex Deo Patre eſt, accommodarent.

Quintò aduerſus eos, qui dicerent Chriſtum non eſſe verum Deum, ſed hominem tantùm Deiferum, vtpote vnum naturalémque Filium, quatenùs nimirùm Verbum caro factum carni & ſanguini perinde, ac nos communicauit.

Sextò aduerſus eos, qui Dei Patris Verbum, Chriſti Deum vel Dominum eſſe dicerent; neque poſt Verbum ſecundùm Scripturas incarnatum, vnum eumdémque Deum ſimul & hominem eſſe confiterentur.

Septimò aduerſus eos, qui Ieſum Chriſtum, hominem tantùm, diuini Verbi vi actum eſſe dicerent, aut illuſtrem illam Vnigeniti gloriam illi ipſi homini, veluti alteri cuipiam ab ipſo Verbo aduenisſe comminiſcerentur.

Octauò aduerſus eos, qui hominem aſſumptum vnà cum ipſo Dei Verbo adorandum, vnà cum illo glorificandum; vnà cum illo tamquam alterum in altero exiſtentem Deum appellandum eſſe dicerent; (quippe hunc intellectum particula *Cum* adiecta perpetuò, ac neceſſariò afferre conſueuit) & non vnâ potiùs adoratione Emmanuelem honorarent, vnámque hactenùs illi glorificationem attribuerent, quatenùs Verbum factum eſt caro.

Nonò aduerſus eos, qui vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum à Spiritu ſancto tamquam à virtute ab ſe alienâ glorificatum dicerent; efficaciámque quâ contra immundos ſpiritus vteretur, & diuina inter homines miracula operaretur, ab ipſo eodem accepiſſe prædicarent, & non proprium naturalémque eſſe illius Spiritum, per quem diuina ſigna edidit.

Decimò aduerſus eos, qui (cùm Chriſtum Ieſum noſtræ confeſſionis Pontificem & Apoſtolum extitiſſe, eumdémque ſemetipſum pro nobis in odorem ſuauitatis Deo Patri obtuliſſe, diuina Scriptura commemoret) dicerent, Pontificem & Apoſtolum noſtrum non eſſe ipſum Dei Verbum, poſteaquàm caro & homo nobis ſimilis factum eſt; ſed hominem illum qui ex muliere natus eſt, quaſi alterum quempiam ab ipſo diuerſum: Aut qui Chriſtum pro ſe ipſo quoque, & non ſolùm pro nobis, ſacrificium obtuliſſe affirmarent. (Neque enim ipſe oblatione opus habuit, qui nullum peccatum commiſit.)

Vndecimò aduerſus eos, qui ipſam Domini carnem viuificam, ipſiúſque Verbi, quod ex Patre eſt, propriam eſſe negarent; ſed alterius cuiuſpiam ipſi Verbo ſecundùm dignitatem tantùm coniuncti, aut diuinam tantùm inhabitationem ſortiti, eſſe dicerent; neque verè rursùm viuificam, vt modò meminimus, eò quòd Verbi, quod omnia viuificat, facta ſit propria, confiterentur.

Duodecimò aduerſus eos, qui inficiarentur Dei Verbum ſecundùm carnem paſſum, ſecundùm carnem crucifixum, mortémque ſecundùm carnem guſtâſſe; & primogenitum tandem ex mortuis factum eſſe, quatenùs videlicèt vita eſt & viuificum, vt Deus.

VII. EXCITAT SVOS CONTRA CYRILLVM.

His autem Neſtorius lectis Anathematiſmis, tantùm abfuit vt eis ſubſcripſerit, (quod ab eo imprimis requirebatur) vt contrà tum ipſe eoſdem carpere cœperit, labémque hæreſis in Cyrillum eorum auctorem ex illis inferre ſtuduerit, quaſi eis Cyrillus, dum immoderatè occurreret Neſtorio, in ſectam ipſe Apollinaris declinâſſet; tum vt alij id ipſum præſtarent, effecit: inter quos Ioannes Epiſcopus Antiochenus (vt auctor eſt Liberatus *s*) Theodoreto Epiſcopo Cyrenſi, Andreæ Samoſateno, aliiſque Epiſcopis Concilij ſui mandauit, vt contra eadem duodecim Capitula ſcriberent, tamquàm Apollinaris dogmata inſtaurantia. Sed hæc poſteà, cùm iam ipſe Cyrillus, etiam antequàm illi in ipſum conſcripſiſſent antitheſes, aduerſus cunctas eiuſmodi calumnias edidiſſet Epheſi declarationem duodecim illorum ſuorum Capitulorum: qui & rursùm aduerſus eorumdem oppoſitiones ſcripſit Apologeticum & Commentarium ad Euoptium; quæ cuncta eius opera adhuc extant. Interim verò factum eſt, vt ſententia in Neſtorium lata haud valuerit executioni mandari; cum qui eius executor præpoſitus erat Cyrillus, æquè hæreſis accuſaretur.

s Liber. Breu. c. 4.

VIII. THEODOS. IMP. AGIT CVM CÆLEST. PP. DE COGENDA SYNOD. OECVM.

Quapropter Theodoſius Imp. rem eò progreſſam ratus, vt opus eſſet Vniuerſali Concilio, egit apud Cæleſtinum Romanum Pontificem, per virum illuſtrem Petronium (vt eius Vitæ Acta, quæ Sigonius reſtituit, declarant) poſteà creatum Bononienſis Eccleſiæ Epiſcopum, de conuocandâ Epheſi in annum ſequentem Vniuerſali Synodo: quam quidem non ſolùm Cæleſtinus in literis ad eam ſcriptis, ſua voluntate collectam eſſe profeſſus eſt; ſed etiam præſcriptam eius formam ab illo fuiſſe, Firmus Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus in eâdem Synodo confirmauit: cum alioqui nemo inficias ierit, conuocatam fuiſſe Theodoſij literis, quæ extant *t* his ipſis Coſſ. decimo tertio Calendas Decembris ſcriptæ ad Cyrillum, iiſdémque verbis ad cæteros ſingulos Metropolitanos, eò quòd illæ publicæ eſſent) ad conueniendum Epheſum in feſto Pentecoſtes anni ſequentis. Porrò non Orientales tantum, ſed & Occidentales inſignioris nominis aduocans, inter alios S. Auguſtinum accerſendum curauit, miſſo ad hoc in Africam Ebagnio Magiſtriano, vt ſcribit Liberatus *v*) quæ

t in Act. Eph. t. 1. c. 25. edit. Pol. & ap. Cyril. ep. 17.

v Liber. Breuiar. c. 5.

Car

Digitized by Google

S. AVGVSTINI OBITVS TEMPVS.

Carthaginem adueniens, audiuit à Capreolo tunc vrbis illius Antiſtite, eumdem Auguſtinum ex hâc vitâ migrâſſe. Cum autem iſta de Concilio conuocando geſta fuerint hoc dumtaxat anno; ex his videas confirmari, eundem Auguſtinum ad hunc quoque annum vitam propagâſſe. Cuius etiam obitum cùm ſub iiſdem Coſſ. Propet ponat; ex his omnibus erroris redarguitur Marcellini Chronicon, dum illum ſub anni ſuperioris Coſſ Florentio & Dionyſio recenſet.

IX.
OBSIDIO HIPPON. VRBIS.

Obſidebatur tunc temporis Hipponenſis ciuitas, Auguſtini ſedes à Wandalis, qui mixti Alanis, Gothis & alijs barbaris nationibus, vniuerſam ferè iam peſſumd derant Africam; victóque Bonifacio Comite, eundem Hipponem ſe recipientem perſecuti fuerât. Quatuordecim autem menſes obſidionem perdurâſſe, teſtatur Poſſidius *x*: cuius primo tempore mori contigit Auguſtinum, mœrentem & deplorantem miſerum eius temporis Africæ ſtatum, cùm exceptis tribus ciuitatibus, Carthagine, Cirtâ, & Hippone, reliquæ omnes ab hoſtibus iam captæ eſſent, magnâ hominum ſtrage, maiori Eccleſiarum clade, & maximâ diuini numinis côtumeliâ. In ipsâ verò obſidione Hipponenſi, Auguſtinus nihil prætermittens curæ paſtoralis (inquit Poſſidius) Verbum Dei vſque ad ipſam extremam ægritudinem impretermiſsè, alacriter, & fortiter, ſanâ mente, ſanóque conſilio in Eccleſiâ prædicauit: rogans interim Deum, vt aut ciuitatem liberare dignaretur; aut ſi aliud ei videretur, ſuos ſeruos ad perferendâ ſuam voluntatem fortes faceret, aut certè vt ipſum de hoc ſæculo acciperet. Illarum verò tunc ab eo habitarum concionum, vna *y* tantùm nobis reliqua eſt perbreuis ac lacrymis plenâ, quæ lugubrem tunc Africanæ prouinciæ faciem nobis reddat. Tertio demùm obſidionis menſe, decumbens lecto febribus defatigatus, (qui etiam anteà frequenter ægrotare *z* conſueuiſſet) ægrotû quemdam à Deo in ſomnis admonitum, vt ab Auguſtino ſanitatem peteret, impoſitione manuum ſanauit. Quod quidem miraculum extremo vitę articulo Deus per eum operari voluit, vt quodam veluti ſigno, cùm res geſtas, tum ſcripta eius conſignata relinqueret. Cumque dicere ſoleret, Chriſtianos & ſacerdotes abſque dignâ & competenti pœnitentiâ exire de corpore non debere; ipſe quoque, prohibitis omnibus ad ſe ingredi, niſi iis tantùm horis quibus medici ad inſpiciendum intrarent, vel cùm eius inferretur refectio, (videlicèt ne intentio eius à quoquam impediretur) per decem integros dies ante mortem iugi orationi vacauit, pſalmos pœnitentiales multa cum lacrymis recitans. Sicque tandem membris omnibus ſui corporis incolumis, integro aſpectu atque auditu, orans obdormiuit in pace; ac pro eius commendandâ corporis depoſitione, ſacrificium Deo oblatum eſt. Hæc omnia idem Poſſidius *a*, Epiſcopus Calamenſis, qui interfuit, cùm Wandalorum fugiens incurſiones, vnâ cum alijs coëpiſcopis Hipponem ſe recepiſſet, locum munitum; & Auguſtini poſteà Vitam deſcripſit, cum quo (vt teſtatur) quadraginta fermè annis vixiſſet ſummâ concordiâ. Cui ideò credendum eſt, dum ait ipſum vixiſſe annos ſeptuaginta ſex *b*. Porrò in Epiſcopali functione annos triginta ſex habuiſſe, ea quæ à nobis de ſedis eius exordio dicta ſunt, ſatis certò demonſtrant. Dies autem obitûs in Tabulis Eccleſiaſticis ſcriptus eſt anniuerſaria memoriâ repetendus, quinto Calendas Septembris.

x Poſſid. in Vit. S. Aug. cap. 28.

y Aug. ſerm. III. de temp.

z Id ep. 56. in fin. 138. 140. 21. 356. 361.

AVGVST. ÆGROTANS SANAT ÆGROTVM.

PRÆPARATIO EIVS AD OBITVM.

a Poſſid in Vit. S. Aug. c. 28. 29. 30.

b [Fuerit igitur eius obitus referendus in annum ſequentem, ſi conferas cum tempore natiuitatis, aſſerto ſuprà anno 377. ſ. II.]

X.

De ipſius autem ſuppellectili, addit Poſſidius *c* nullum ab eo teſtamentum factum eſſe, quia vnde faceret pauper Chriſti non haberet: Eccleſiæ bibliothecam, & omnes codices diligenter poſteris cuſtodiendos ſemper iuſſiſſe: Si quid verò Eccleſia, vel in ſumptibus, vel in ornamentis habuit, fideli Presbytero, qui ſub eo domûs Eccleſiæ curam gerebat, dimiſiſſe: Nec ſuos conſanguineos, vel in propoſito, vel extra conſtitutos, in ſuâ vitâ & morte more vulgi tractaſſe: quibus dum adhuc ſupereſſet, id, ſi opus fuit, quod & ceteris erogauit, non vt diuitias haberent, ſed vt aut non, aut minùs egerent.

c Ibid. c. 31.

XI.
DE SCRIPTIS EIVS A DIVERSIS IMPVGNATIS, ET DEFENSIS

Scriptorum verò eius idem Poſſidius *d* confecit Indiculum; quæ tot ac tanta fuiſſe dicit, vt ea omnia vix quiſque ſtudioſorum nôſſe & perlegere ſufficiat. Quæ quidem cùm in ipſâ Hipponenſis ciuitatis conflagratione à Wandalis factâ, illæſa permanſiſſent. Angelicâ quidem, ſi non humanâ, vallata cuſtodia; eadem à calumnioſis hominibus poſteà impugnata ſunt, quaſi in iis quæ aduerſus Pelagianos ſcripſerat, à fide deuiaſſet. Quod non ſolùm illi, qui ipſo adhuc viuente eiuſmodi certamen in Gallia (vt vidimus) aggreſſi fuerant, iam eo mortuo acriùs inſtaurarunt, quindecim ſcribentes obiectiones aduerſus ipſius commentarios in Pelagianos ſed & Vincentius quidam rem priuatim agens, ſexdecim in eoſdem propoſuit obiectiones, & Camillus ac Theodorus presbyteri Genuenſes decem dubia obiecêre; ac denique Caſſianus Eccleſiæ Maſſilienſis presbyter cognomento Collator, aduerſus eamdem Auguſtini doctrinam aliqua intulit: cùm tamen ij omnes haud ſe Pelagij errores fouere profiterentur, ſed vt Catholici verſarentur inter Catholicos, & in ipſos Pelagianos declamare præ ſe ferrent *cc*. Ceterùm contra omnes pro S. Auguſtino viriliter ſteterunt SS. Hilarius Arelatenſis & Proſper Aquitanus, de quibus iam dictum eſt ſuperiùs: cuius quidem Hilarij ea de reſcripta perierunt; Proſperi autem adhuc ſuperſunt. Sed & anno ſequenti iidem ſanctiſſimi viri Romam petentes, apud Cæleſtinum Papam egerunt, vt eiuſmodi nugatoribus ora obſtrueret. Quod ipſe egregiè præſtitit, ſcriptis ea de re ad Epiſcopos, in quorum Eccleſijs illi presbyterio fungerentur, literis *e*, quibus Auguſtinum mirificè laudauit: ipſæ verò eius literæ æquè laudantur ab eodem Proſpero *f*, Vincentio *g* Lirinenſi, atque etiam Photio *h*.

d Ibid. c. 18.

De quibus vide etiam Bellarm. lib. de Script. Eccle.

cc [Fuerunt propterea dicti Semipelagiani, itémque, radoſtinati, ſiue etiâ ... de quibus vide etiam infrà an. 520. num. IV. & ſeqq. Sed plura ap. Sander de viſib. mon an. 492. & ſeqq. & Gaulteri in Tab. Chronogr. ſæcul. 5. cap. 19]

e Caleſt. ep. 8. De hoc verò agit Bar an. ... in ſeqq.

f Proſp. ad verſ. Collatorem prop. fi.

g Vinc. Lirin. cap. vlt.

h Phot in Biblioth.

XII.
SVLPITII PŒNITERTIA DE SEDVTO PELAGIO.

Inter alios verò, quos diximus presbyteros Pelagij fuligine denigratos, fuit *Seuerus Sulpitius*, ille diſcipulus & ſcriptor Vitæ S. Martini, & Paulino Nolano amicitia coniunctiſſimus, de quo ſæpè dictum ſuperiùs; quem Gennadius *i* ait in ſenectute ſua à Pelagianis deceptum fuiſſe. Verùm idem magno Dei beneficio reſipuit tandem, ac in ſeipſum vindex inſurrexit erroris. Agnoſcens enim (quod addit Gennadius) loquacitatis culpam, ſilentium vſque ad mortem tenuit; vt peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitùs emendaret. Quòd autem hunc Seuerû Sulpitium, Epiſcopum fuiſſe aliqui dicant Bituricenſem, errant: cum nemo id antiquorum dicat, immò cùm idem Gennadius, collega eius atque gentilis, nonniſi presbyterum nominet, & in eo ordine pœnitentem al-

i Gennad. de vir illuſtr.

ferat

ſerat eſſe defunctum. Sicut & Honorius Auguſtodunenſis retexens catalogum clarorum virorum, presbyterum dumtaxat appellat. Sulpitium enim Epiſcopum Bituricenſem, longè poſteà ſub Gunthranno Rege vixiſſe, teſtatur Gregorius Turonenſis; probatúrque Geſtis Concilij Secundi Matiſconenſis, quibus ipſe interfuiſſe ponitur. eumdémque fuiſſe conſtat cognomento Pium.

IESV CHRISTI.

AN. 431.

CÆLESTINI

AN. 8.

THEODOSII II. 24.
VALENTIN. III. 7.

I.
DE CONSVLATV ANTIOCHI EVNVCHI.
a l. de C. Th. auctor. Nouel. tit. 1.

ANNVS Domini quadringenteſimus trigeſimus primus, celebris memoria OECVMENICÆ SYNODI EPHESINÆ, conſignatus eſt Conſulatu Anicij Baſſi & Flauij Antiochi. Hic ille *Antiochus* Patricius ex eunucho, cuius clara memoria extat in collectione Codicis *a* Theodoſiani; qui poſteà delatus apud Theodoſium Imp. redactus in ordinem, inter clericos profeſſus eſt, vt Suidas teſtatur: eiúſque occaſione editam ait à Theodoſio ſanctionem, ne ampliùs Eunuchi inter Patricios militarent.

II.
IN FAVSTA CÆDES IN ECCLESIA CONSTANTINOP.

Antequàm verò Syuodus Epheſina hoc anno celebraretur, contigit vt cùm expulſis clericis Orthodoxis Neſtorius ſibi cunctas Eccleſias quę erant Conſtantinopoli vendicâſſet, vna ipſarum cæde hominum turpiſſimè profanara fuerit à ſeruis præpotentis cuiuſdam viri genere barbari: qui cùm immanem heri ſui feritatem ferre non valentes, ad Eccleſiam cum armis confugiſſent, rogati à clericis ab altari abſcedere, cuius ſacris miniſterijs impedimento eſſent, iidem vno interfecto clerico, alteróque vulnerato, ad extremum ſibi ipſis necem conſciuerunt. quod omen mala quæ poſteà ſecuta ſunt portendiſſe, Socrates *b* eam narrans hiſtoriam tradit. Eamdémque cædem hoc ipſo anno Marcellinus *c*, ſed paulò diuerſè refert; dicens barbaros in eâ vrbe nutritos, ad Eccleſiam Chriſtianorum hoſtili ritu confluentes, ignem in eam ad comburendum altare dum infeſti iacerent, in vicem, ſeſe, reſiſtante Deo, trucidâſſe. Subdítque, hoc eodem tempore, ob tritici penuriam, Theodoſium Imp. à populo lapidibus impetitum fuiſſe.

b Socr. lib. 7. cap. 33.
c Marcell. in Chron.

Quod verò ad Eccleſiæ profanationem ſpectat; idem Theodoſius conſulturus impoſterum, hoc ipſo anno ſanctionem *d* edidit de Eccleſiaſticâ immunitate latioribus terminis dilatandâ vſque ad extremas fores Eccleſię; ita vt poſt loca publica & ianuas primas Eccleſiæ, quicquid eſſet interiacens, ſiue in cellulis, ſiue in domibus, hortulis, balneis areis, atque porticibus, confugas interioris templi vice tueretur. Quâ eâdem conſtitutione cùm arma intra Eccleſiam ferre iiſdam confugientibus prohibuerit, egregium eſt quod de ſe ipſo appoſuit; nimirùm, cùm Imperatoriam majeſtatem ſine armatis ſtipatoribus eſſe non conueniret, ſe tamen cùm Eccleſiam ingreſſurus eſſet, foris arma relinquere, atque ipſum etiam diadema Regiæ majeſtatis inſigne humiliter deponere, & ſacra altaria munerum tantùm offerendorum causâ accedere, iis verò oblatis ad extimum communéque atrium mox ſe recipere, nec quicquam ea propinquâ diuinitate ſibi arrogare conſueuiſſe. Ceterùm hanc ſuam conſtitutionem in iis quæ ad confugientes pertinent, ſequenti anno nouis caſibus idem Imperator ea parte corrigere *e* coactus eſt.

d l. 4. C. Th. l. 2. C. Iuſtin. de his qui ad Eccleſ. confug. Habetur verò integra in Act. Conc. Epheſ. edit. Colt. tom. 5. cap. 21.
THEOD. IMP. MODERATIA IN ECCLESIA.
e l. vlt. C. Theod.

III.
SYNODVS OECVM. EPHES.
LEGATI MISSI AD EAM EX OCCID.

Acturis autem iam nobis de EPHESINO CONCILIO, dicendum primùm de Legationibus eò miſſis: ſiquidem (vt habetur in Relatione *f* Philippi Apoſtolicæ Sedis Legati) omnes Orientales & Occidentales, vel per ſe, vel per ſuos legatos ſacerdotali ei cõſeſſui interfuerunt. Illa verò præcipua fuit Legatio, quæ nomine omnium Occidentalium, Africanis exceptis, in Synodo eâ de causâ Romæ *g* habitâ, decreta eſt à Cæleſtino Romano Pontifice, qui eam credidit *Arcadio* & *Proiecto* Epiſcopis, ac *Philippo* S.R.E. presbytero: quorum quidem Epiſcoporũ priorem, illum putamus eſſe Arcadium, qui reperitur interfuiſſe poſt annos octo Concilio Regienſi in Galliâ Narbonenſi; poſteriorem verò, Proiectum Forocornelienſem Antiſtitem, cuius meminit cum laude Petrus *h* Chryſologus, qui his quoque temporibus claruit Rauennas Epiſcopus. Quò minùs autem ſolemnis ex more legatio mitteretur ab Epiſcopis Africanis, Wandalorum graſſatio fuit impedimento. Nec tamen defuit officio Capreolus Epiſcopus Carthaginenſis, quin miſerit ſaltem vnum diaconum Eccleſiæ ſuæ, *Baſſulum*, ſeu Beſulam nomine cum literis *i* excuſationis ad Synodum; cuius etiam Capreoli extat alia egregia de Verbi Incarnatione ſcripta epoſtila *k*, ſed fine carens.

f In Act. Eph. edit. Colt. tom. 2. cap. 16.
g Ibid. c. 17
h Chryſol. ſerm. 165.
i Ext. in Act. Eph. to. 2. c. 9.
k Rec. Bar. Annal. Tom. V. hoc an. acceptam à Pet. Pithœo.

IV.
AD QVID MISSI LEGATI APOSTOL.

Sed & Cæleſtinus per eoſdem ſuos & Occidentalis Eccleſiæ Legatos Epheſum miſſos, literas *l* ad Oecumenicam Synodum dedit octauo Idus Maij præſentis anni: quæ cùm ex more ſcriptæ fuerint Latino ſermone, inde verò in Græcum tranſlatæ ac rurſùm è Græco Latinitati reſtitutæ; eædem diuerſè editæ reperiuntur, haud ſigne magno præiudicio germanæ ſinceritatis: Latinum verò exemplar *m* vetuſtiſſimum exhibet Creſconiana Collectio, cuius nulla de impoſturâ poſſit eſſe ſuſpicio. Ceterùm ex eâ Cæleſtini epiſtolâ illud exploratum redditur, ſic miſſos eſſe illos Legatos, non vt cauſa Neſtorij nouo ſubiiceretur examini; ſed potiùs vt ſententiæ in eum anno ſuperioti Romælatæ iidem Legati executores eſſent: ſicut etiam nihil quicquam, præter ſententiam Cæleſtini, ſibi arrogâſſe Oecumenicam tantum Synodum conſtat. Scripſit verò etiam Cæleſtinus per eoſdem Legatos ad Theodoſium Imp. epiſtolam parænericam, ad res fidei ſolicitè curandas: aliámque ad Cyrillum Alexandrinum, de recipiendo Neſtorio ſi reſipiſceret, etiamſi induciarum tempus anno ſuperioti ei propoſitum iam emenſum eſſet. Atque hæc de Legationibus Occidentalis Imperij.

l Act. Eph. tom. 2. c. 14.
m Hanc, & alias ſubſequ. epiſt. Cæleſtini, recitat Baron. Annal. Tom. V. hoc an. acceptas ab Ant. de Aquino.

V.
PRÆCIPVI ANTISTITES ORIENT. QVI CONVENERVNT EPHESI.

Inter Orientales autem Epiſcopos, ad eamdem Synodum literis Theodoſij euocatos, *Cyrillus* primæ poſt Romanam prærogatiuâ ſedis, & ipſius omnium Primæ Vicariâ (vt vidimus) præfecturâ reliquos omnes antecellens, morum etiam egregiâ ſanctitate, atque eximiâ diuinarum rerum ſcientiâ enituit. Interfuerunt pariter alij magni nominis Epiſcopi; putà *Acatius* Melitinæ Armenię ciuitatis Antiſtes, *Cyrus* Aphrodiſiæ

Digitized by Google

diſiæ Cariæ, & *Petrus* Saracenorum, quem ex milite Pagano Chriſtianum Epiſcopum factum ſuperiùs vidimus: cui & ad Synodum profecturo idem ille Euthymius qui eum baptizauit, vt Cyrillo & Acacio in omnibus inhæreſceret perſuaſit *n*. Accurrit etiam inter primos *Neſtorius*, vt ſingulos eò aduentantes Epiſcopos pertentaret *o*, ſi in ſuas poſſet aliquâ arte pellicere partes: quem quidem Socrates *p* ait, ſtatim poſt diem Paſchatis cum magna populi multitudine Epheſum profectum eſſe. Cùm autem præſcripta dies literis Imperatoris, qua conuentus agi deberet, aduenisſet; humanitate quadam viſus eſt omnibus expectandus *Ioannes* Epiſcopus Antiochenus, qui vnà cum aliis ſibi ſubiectis Epiſcopis dolo malo moras in itinere nectens, (vt videlicèt alterum de duobus pati compelleretur, aut ferre calculum in damnationem Neſtorij cui ſecretò fauebat; vel ſi ſecùs faceret, eamdem cum illo ſubire damnationis ſententiã) ad Cyrillum ſuæ cunctationis excuſatorias literas *q* dederat: ſed poſt quindecim dies, Metropolitani qui cum ipſo erant, aduenientes Epheſum, ipſius nomine Synodo nunciarunt *r*, omninò non eſſe eius aduentum expectandum.

n Nic. lib. 14. c. 33. Cyril. monach. in Vit. Euthym. ap. Sur. tom. 1.
o Cyril. Alex. ep. 20. & 13. & Apol. ad Theod. Imp. tom. 4. oper. & in Act. Eph. tom. 1. c. 17. & tom. 2. c. 6.
p Socr. lib. 7. cap. 33.
q Act. Eph. tom. 1. c. 13.
r Cyril. Apol. ad Theodoſ.

VI. NVMERVS EPISCOPOR.

Interfuiſſe porrò in vniuerſum eidem Synodo pluſquàm ducentos Epiſcopos, vna eadémque omnium reperitur aſſertio, ipſiſque Synodicis teſtificationibus firmatur, videlicet epiſtolâ *ſ* à Concilio ad Clerum Conſtantinopolitanum, aliâque ad Imperatores data: immò & literis *t* Cyrilli ad ſuos Alexandrinos poſt Neſtorij damnationem ſcriptis, traditur fuiſſe illuc congregatos Epiſcopos vltra ducentos, ferè plus minùs trecentos: adeò vt non ſit curandum, ſi qui hodie in Actis Synodi ſubſcripti inueniuntur, expleant dumtaxat centum quinquaginta trium numerum. Adfuerunt quoque *Irenæus* Comes, quem Neſtorius ſibi fauentem ſecum priuatim duxerat; & *Candidianus* Comes Domeſticorum, miſſus à Theodoſio Imp. *eâ lege & conditione* (inquit ipſe Imperator ſuis ad Synodũ literis *u*) *vt cum quæſtionibus & controuerſiis, quæ circa fidei dogmata incidunt, non quicquam commune haberet; (non enim fas eſſe, qui ſanctiſſimorum Epiſcoporum catalogo adſcriptus non eſt illum Eccleſiaſticis negotiis & conſultationibus ſeſe immiſcere:) verùm vt monachos, & ſæculares, ac cæteros denique omnes, qui eo confluerent à ciuitate ſubmoneret: quandoquidem non licet illos qui omninò neceſſarij non ſunt, ſacrorum dogmatum examen aliquo tumultu impedire, &c. tum vt diligenter proſpiceret, ne qua grauior diſſenſio ex mutuo repugnandi ſtudio coorta, ſanctiſſimæ Synodi conſultationem, exactioremque veritatis indagationem quovis modo obturbaret: tum denique quo operam daret ſedulam, vt omnibus & ſingulis quæ dicerentur, riti perceptis, ſinguli inoffenſè quod videretur in medium proponere, vel ab aliis propoſitum refutare quirent: quò eâ tandem ratione, quod omnibus probatum eſſet, communi ſententiâ conſtitueretur.* Hæc & alia eiuſmodi Imperator: quibus videas, quæ ſint iura & officia Legati Cæſaris in Synodis; de quibus etiam dictum eſt aliàs.

ſ Act. Eph. tom. 2. c. 1.
t Cyril. ep. 34.
u Act. Eph. tom. 1. c. 32.

MVNVS LEGATI IMP. IN SYNODO.

VII. ORDO CONSESSVS.

Collecta eſt autem Synodus in Eccleſiâ ſanctiſſimæ Dei-genitricis MARIÆ, *Marianâ* ob eam cauſam appellatâ: ac primùm omnium, vt CHRISTVM præſidere ſignificarent, ſacroſanctum Dei Euangelium, ex inolitâ conſuetudine, in conſpicuâ ſede poſuêre in medio collocata; prout Cyrillus *x* Apologiâ ad Theodoſium deſcribit, & habetur in epiſtolâ Synodali ad eumdem Imperatorem. Quod verò ad reliquum ſedendi ordinem ſpectat; ex Collectione Creſconianâ, vbi ponitur ſubſcriptio Epiſcoporum colligitur: Cyrillum vicem agentem Romani Pontificis, primum obtinuiſſe locum; inde verò Arcadium Legatum miſſum à Cæleſtino, vbi aduenit; poſteà Iuuenalem Ieroſolymitanum, & Theodotum Ancyranum, agentes patronos Synodi; ſubinde verò duos alios Sedis Apoſtolicæ Legatos, Proiectum Epiſcopum, & Philippum presbyterum; ac reliquos demùm Epiſcopos. Quæ autem diebus ſingulis facta ſint, ſat erit præcipuarum rerum hîc ſummam referre; cùm extent Acta ipſa Concilij, quæ ſingula fuſiùs doceant.

x Cyril. Apol. ad Theod. quæ ext. in Act. Eph. tom. 5. c. 2. ap. Cyril. tom. 4. oper.

VIII. NESTOR. CITATVS A SYNODO, RENVIT ACCEDERE.

Cùm igitur omnium conſenſo vigeſimaprima die mẽſis Iunij iudiciali ordine res inchoanda viſa eſſet, ante omnia miſſi ſunt à Patribus quatuor Epiſcopi inuitare, ſeu potiùs citare Neſtorium ad diei ſequentis futurum in publico omnium conſeſſu iudicium: quibus ille faſtuoſè hoc tantùm reſpondit, *Conſiderabo & videbo.* Poſtera verò die, vigeſimaſecunda Iunij, qua Primam Seſſionem haberi contigit *y*, lectis Cæleſtini & Cyrilli geſtis Contra Neſtorium, & literis Imperatoris de indictione Synodi; rursúmque miſſis ad citandum Neſtorium ſecundò ac tertiò aliis atque aliis Epiſcopis cùm ipſe numquam eos ad ſe admittere voluiſſet, quinimmò & armatos aſſumpſiſſet milites, qui domũ ſuam cuſtodirent, nec vllus omninò qui à Synodo miſſus eſſet, ad ipſum ingredi permitteretur; hócque tantùm ſemel reſponſum eiſdem per alios dari iuſſiſſet, tunc ſe Synodo adfuturũ cùm omnes Epiſcopi ſimul conueniſſent: (intelligentis videlicèt de Ioanne Antiocheno, qui ex compoſito moras nectebat:) his ad ſanctam Synodum relatis, cùm nulla ampliùs ſpes eiuſdem Neſtorij acceſſus eſſet, immò & vocandi eum denuò omnem aditum percluſum viderent; animum Patres ad rem deliberandam conuertẽtes, lectis Imperatoris literis ad ipſam Synodũ ſcriptis; ac recitato, ex more, ſacroſancto Nicæno fidei Symbolo; & ſubinde lectâ atque laudata Cyrilli epiſtola ad Neſtorium; huius verò ad Cyrillum reſponſione, vt hæretica, vnà cum auctore, eiúſque ſectatoribus, magnis omnium conclamationibus anathemati ſubiecta; poſt item lectas, comprobatáſque Cæleſtini Romani Pontificis, eiuſdémque Cyrilli, de ipſius Neſtorij anteà Romæ facta damnatione literas; auditáſque aliorum Epiſcoporum relationes de eiuſdem blaſphemiis; ac rursùm poſt prolata ſacræ Scripturæ, & SS. Patrum teſtimonia, quibus demonſtraretur, Verbi Incarnationem indiuiſè & inconfuſè in vtero Virginis factam, duarúmque Naturarum cõiunctione vnam tantùm redditam eſſe Perſonam, CHRISTVM IESVM, Deum & hominem; poſt denique lectos, & cum execratione auditos Neſtorij Quaterniones eidem Orthodoxæ doctrinæ repugnantes; aliáque eiuſmodi ad rem neceſſaria peracta: tandem damnationis, ſediſque priuationis, in eumdem Neſtorium lata eſt ſententia *z*; cui omnes Epiſcopi ſubſcripſerunt, numero (vt habent Acta) pluſquàm ducenti; eámque ipſi Neſtorio ſignificari, eumdem vocans *Nouum Iudam*, Synodus iuſſit *a*. Ac demùm Catholicæ fidei de-

y Act. Eph. tom. 2. c. 2.

EIVSDAM NATIO.

z Tom. 1. c. 10.
a Ibid. c. 11.

Digitized by Google

militum, cuius familiaris erat, (vt hæc ſcribit S.Proſper *a*) pulſo Herote viro ſancto, & ſancti Martini diſcipulo, ſedem vſurpauerat Arelatenſem; & adhuc alienæ Metropolis iura peruadens, in Narbonenſi prouincia vacantis paſtore ſedis auſus fuerat Epiſcopum ordinare; eumdem repreſſit, dariſque quinto Idus Februarij literis *b* ad Hilarium Narbonenſem Epiſcopum, iuſſit vt iure Metropolitani, & præceptione Sedis Apoſtolicæ, ad locum accedat, & quæ agenda ſint videat, Sedique referat Apoſtolicæ. Idque ex præſcripto Nicæni canonis ſe agere docet quo *c* iubetur, per vnamquamque prouinciam ius Metropolitanos ſingulos habere debere, nec cuiquam duas eſſe poſſe ſubiectas. Ex quibus perſpicuè vides, ſic ex Nicæno Concilio quibuſcumque Metropolitanis ſuas ſeruatas cuſtoditáſque eſſe prouincias, vt tamen ſuper omnes Apoſtolica Sedes ius diceret. Nulla enim verior atque certior eſſe poteſt canonum interpretatio, quàm quæ vſu rerum iugi obſeruatione probata.

a *Proſp. in Chron. Coſſ. Honor. 9. & Theod. 5.*
b *Bonif. ep. 3.*
c *Conc. Nic. c. 6.*

II.

Sub iiſdem pariter Coſſ. (vt ait Proſper) cùm Caſtinus Dux Honorij Imp. exercitum in Hiſpaniam aduerſus Wandalos duceret; qui cum illo erat Bonifacius Domeſticorum *d* & Africæ Comes, vir bellicis artibus præclarus, genere Thrax, Caſtini ſuperbiam ferre non valens, in Africam ſe recepit: vbi vitam planè Chriſtiano dignam duce agens, ſe in Auguſtini amicitiam inſinuauit, quæ poſtea enutrita & aucta eſt conſuetudine literarum *e*. Illæ autem quæ perbreues extant in Appendice epiſtolarum Auguſtini, eorumdem nomine datæ, licèt Auguſtini non eſſe, ob Laconicum ſcribendi genus, præter ipſius morem, ab aliquibus ſit creditum; eaſdem tamen germanas eſſe, ab omni procul fictione remotas, haud dubium eſt; ab aliquo fortè alio Africanorum Epiſcoporum conſcriptas, putà Aurelio Carthaginienſi, vel Alipio Tagaſtenſi. Ex vnâ *f* verò illarum conſtat, eumdem Bonifacium priuatum fuiſſe communione Eccleſiæ, quòd hominem quemdam morte digniſſimum, confugientem ad Eccleſiam, inde abſtrahi iuſſiſſet; eumdémque magnâ humilitate veniam implorantem, hominem illæſum confeſtim reſtituiſſe. Reliqua verò de illo inferiùs.

d *Aug. ep. 70*
e *Id. ep. 50. & 20*
DE BONIF. DVCE IN AFRICA.
f *Ep. 9. & 7. in append.*
EXCOMMVNICATVR, ET RESTITVITVR.

III.
PROCACIA ARIANOR. IN AVG.

Accidit inſuper, vt dum Gothi ſub eodem militarent in Africâ, Ariani ibidem inualeſcerent. Etenim cùm Gothi ipſi Ariani eſſent, vnà ſecum quoque ducebant, qui ſacra iis miniſtraret, Arianum Epiſcopum. Erat hic Maximinus nomine, qui eò temeritatis progreſſus eſt, vt auſus fuerit S. Auguſtinum apud Hipponem ad diſputationem de fide laceſſere. Sed & prouocauit alio tempore eumdum ſanctum apud Carthaginem Paſcentius Comes in Africâ Exactor rerum fiſcalium, itidem Arianus; ſed tamen Ario anathema infligere ſimulans, & tantùm Auxentij Mediolanenſis olim Epiſcopi Ariani ſe diſcipulum profitens. Agit verò de vtriuſque hæretici procaciâ Poſſidius *g*: ſed fuſiùs illorum diſputationes percipi poſſunt ex ipſius S. Auguſtini *h* aduerſus eos editis ſcriptis.

g *Poſſid. in vit. Auguſt. c. 17.*
h *Aug. cont. Maxim. l. 6. & ep. 73. & ſeqq.*

Maximus et Iouinus tyranni bello victi, capti [illegible]. Marcellin. in Chron.

IESV CHRISTI
AN. 413.
BONIFACII
AN. 5.
HONORII 19.
THEODOSII II. 16.

II.
HONORII IMP. OBITVS.
a *Socr. lib. 7. cap. 23. alij in Chron.*

ANNO Chriſti quadringenteſimo vigeſimo tertio, Maximiano & Aſclepiodoto Coſſ. *Honorius* Imp. ex hâc vitâ migrauit decimo octauo Kalendas Septembris; vt Socrates *a* Proſper, Marcellinus, & Caſſiodorus affirmant: addit Miſcellæ auctor, eſſe defunctum Romæ, poſitúmque in Mauſoleo iuxta Martyrium ſancti Petri Apoſtoli. Imperauit ab obitu Theodoſij patris annos viginti octo, menſes ſeptem, minùs duos dies. Vixítque annos triginta nouem, & menſem vnum expletum. Sugillant eum aliqui, quòd nunquam viſus fuerit in procinctu, per ſuos duces bella gerens. Sed id à Rege non requiritur: ſatis verò ſupérque ad laudem Honorij, quòd nullus Imperatorum Chriſtianorum inuentus eſt, qui per ſuos duces extinxerit plures in Imperium graſſantes tyrannos, nec qui ingruentes barbaros ſæpiùs vicerit: vt planè fuerit in eo perſpicuè declaratum, longè præſtare, Imperatorem religione pollere, quàm armis: quandoquidem vt tanta peregerit, nequaquàm ducum virtuti tribuendum, quos fermè omnes expertus eſt infidos & proditores, aduerſus quos rursùs copiæ ducendæ fuerint, & ancipiti pugnandum certamine; ſed planè diuinæ protectioni, quam ipſe benè cultâ pietate demeruit.

FVIT RELIGIONE POTENS

II.

Quòd autem ante ſuum obitum, hoc ipſo anno; (vt habent Proſper & Caſſiodorus) Gallam Placidiam Auguſtam ſororem ſuam, cum eiuſdem filiis duobus, Valentiniano & Honoria ex Conſtantio ſusceptis, ob ſuſpicionem inuratorum hoſtium, miſiſſet in Orientem, adeóque ipſo defuncto nullus in Occidente eſſet, qui iure cognationis Imperium gubernandum ſuſciperet: IOANNES quidam, quem anno ſuperiori Imperatorum reſcripta *b* Præfecturam geſſiſſe Prætorij demonſtrant, vilis natalibus homo, qui inter Notarios antè militauerat, imperium arripere auſus eſt, ac per legatos poſtulare à Theodoſio vt Imperator declararetur. At Theodoſius illos in cuſtodiam tradens, exercitum aduerſus Ioannem miſit; de quo agetur anno ſequenti. Hæc verò ita ſe habuiſſe, Socrates *c* narrat. Ioannem autem ipſo principatûs exordio æquè aduerſus Dei Eccleſiam bellum paraſſe, atque omnia ſimul ab eâ priuilegia abſtuliſſe, quæ à Chriſtianis Impp. tam perſonis quàm locis Eccleſiaſticis collata fuerant; patet ex Valentiniani poſteà editis ſanctionibus *d*, quibus eâ reſtituit. Contrà verò Theodoſius, exemplo aui ſui, ad Occidentale Imperium è tyranni manibus vindicandum arma primùm ſpiritualia Deo potentia præparauit; dum hoc eodem anno edictis ſuis exagitauit omnium ſectarum hæreticos *e*, itémque Iudæos *f*, atque Paganos *g*: adeò vt quod ad ipſos Gentiles ſpectat, ſcribat Theodoretus *h*, eumdem mandáſſe ita omnia funditùs euerti, vt ne veſtigium quidem eorumdem erroris reſtaret poſteris ad inuendum. Sicut & poſt

IOAN. TYRANNVS INSVRGIT.
b *l. 2. C. Th. de pignor. l. 1 quod iuſſu, &c.*
c *Soc. vbi ſup.*
SED IVRA ECCLESIÆ TOLLENS PRIVATVR IMPERIO
d *l. 46 & 47. C. Thom. de Epiſc. &c. e l. 59. 60. 61. C. Th. de hær.*
f *l. 25. 26. 27. C. Th. de Iudæ.*
g *l. 22. 23. 24. C. Thom. de pagan.*
h *Theod. l. 5. c. 36.*

bien

i *l. vlt. C. Th. de pagan.*

biennium, rurſùm prohibitio *i* ſub pœnâ mortis omni Gentilitio cultu, cuncta eorundem fana templa ac delubra, ſi qua reſtarent integra, omninò deſtrui, collocatioóque venerandæ Chriſtianæ Religionis ſigni expiari præcepit. Iudæis autem licèt vetuerit ſynagogas nouas ædificare, veteres tamen retinere conceſſit.

III. k *Lib. de Rom. Pont.* BONIF. PP. OBITVS.

Hoc eodem anno, octauo *k* Calendas Nouembris, *S. Bonifacius* Papa diem obiit. Id enim Proſper & Marcellius indicant, dum his Coſſ. ingreſſum referunt ſucceſſoris: ex quibus planè corrigendi ſunt, qui ſederi eius triennium tantùm, vel paulò amplius tribuunt; cùm ex tempore tempore quod diximus eius electionis, vſq; ad diem obitus, conſtet eum ſediſſe annis quinque, minùs duobus menſibus & tribus diebus. Sepultus eſt viâ Salaria in cœmeterio S. Felicitatis martyris (in quâ Oratorium ædificarat) iuxta corpus eius.

l *Bed. in Collect. in fin.* MIRACVLVM DE PVERO ET SEMINA VDÆIS.

Porrò citat Beda *l* libellum de miraculis Bonifacij Papæ; ſed cuius Bonifacij non dicit. Recitatque miraculum de puero Iudæo, à patre in ignem iniecto, quòd Euchariſtiam cum Chriſtianis ſuſcipiens, Spiritus ardore incenſus clamauerit ſe optare fieri Chriſtianum: déque eius matre, puero opem ferente, itidem in ignem à marito iniectâ, & ſeruatis ambobus illæſis.

m *Lib. de Rom. Pont.* CÆLESTINVS CREATVR ROM PONT. n *Aug. ep. 261.*

Ceterùm cùm ſedes Bonifacij vacaſſet *m* dies nouem, fruſtrà quibuſdam petentibus reditum Eulalij ſchiſmatici, tertio Nonas Nouembris creatus eſt Cæleſtinus patriâ Romanus ex patre Priſco. Fuiſſe quidem pacificam eius electionem, ſatis declarant literæ *n* S. Auguſtini, quas ad ipſum mox ſcripſit, auxilium Apoſtolicæ Sedis implorans aduerſus Antonij Epiſcopi Fuſſalenſis (de quò ſuperiùs) illegitimè factam ordinationem. Et tamen qui Eulalij factionis erant, in eadem ſciſſione perſeueraſſe, nec vllo pacto cum Cæleſtino communicare voluiſſe; ſignificant Valentiniani reſcripta *o* poſt annum ſequentem aduerſus eos data.

o *L. 61. 63. 64. C. Th. de haret.*

IV. THEODORETVS CREATVR CYRI EPISCOP. p *Theod. ep. ad Leon.* q *Id. ep. 118.* r *Id. ep 81. ad Nomum Conſ.*

Hoc eodem anno *Theodoretus* Cyri in Syriâ ciuitatis, octingentas (vt teſtatur *p*) parœciis ſub ſe habentis, creatus eſt Epiſcopus. Id enim colligitur ex eo quòd ipſe in literis *q* ad Leonem Papam, datis (vt ſuo loco dicetur ex certâ Coſſ. notâ) anno Domini quadringenteſimo quadrageſimo nono, ſcribat eo tempore habuiſſe iam in ſede Epiſcopatus annos viginti ſex. Cùm autem (vt alibi *r* refert) ante ſuam ipſius conceptionem à genitoribus Deo votus eſſet, & ab incunabulis oblatus; in monaſterio permanſit, quouſque inuitus ordinatus eſt Epiſcopus. Túncque primùm à Theodoto Epiſcopo Antiocheno, deinde à Ioanne eius ſucceſſore, ac demùm à Domino in locum Ioannis defuncti ſubrogato, Antiochiæ plerumque retentus eſt vt pro concione populum edoceret. Pollebat enim mirâ dicendi facundia, diuinis literis, necnon externis apprimè imbutus; vt egregia ipſius contra Gentiles, aliáque ſcripta apertam fidem faciont: cùm alioqui de homiliis, quas ad populum habuit, nec vna ſuperſit.

V. EIVS EMMENSE LABORES ADVERS. HÆRET. IVO. GENTIL. ſ *Id. ep. 146. ad mo. vit. monaſt.*

Cùm verò & Eccleſiam ſuam (vt par erat) ſæpè viſitaret, eámque regionem Marcionitis hæreticis confertam videret; ad eos ab errore liberandos adiiciens animum, pluſquàm decem millia ipſorum (vt ſcribit *ſ*) ad Eccleſiam Catholicam conuertit; cùm tamen vel vnum ex eis lucrari, quaſi miraculum videri poſſet: nam facilius eſt inuenire Marcionitam à Gentilibus olim occiſum, quàm à Chriſtianis Eccleſiæ redditum. Recenſet autem ipſemet Theodoretus *t* ſua ipſius quædam certamina contra eoſdem hæreticos inita: quibus aduerſus contrarios diaboli conatus diuinam expertus eſt opem, virtute Reliquiarum ſanctorum Martyrum, ac protectione S. Ioannis Baptiſtæ, precibúſque Iacobi anachoretæ, in cuius Vita ſe deſcripta hæc ipſe fuſiùs narrat. Nec verò ſolùm cum Marcionitis fuiſſe illi confligendum, ſed etiam cum Arianis & Eunomianis, Gentilibus item atque Iudæis eóſque ſimiliter debellaſſe, & quamplurimos Eccleſiæ reſtituiſſe, ſed non ſine ingentibus periculis, quibus ſæpè ſanguinem ſuum fudit, ſæpè lapidatus fuit, & ſæpè ad portas mortis peruenit; idem *u* aliâ occaſione ad Leonem Papam, & ad Nomum Conſulem, ſiue Conſularem, coactus eſt de ſe prædicare, cùm grauiſſimarum procellarum impetu quateretur, de quibus dicetur ſuo loco.

t *Id hiſt. SS. Patr. c. 21. Ap Baron. an ſeq.*

u *Id. d. ep. 113. & 81.*

IESV CHRISTI
AN. 424. 425.

CÆLESTINI
AN. I. 2.

THEOD. II 17. 18.
VALENTIN. III. I.

I. CASTINI CONS. FVGA IN AFRIC.

ANno Domini quadringenteſimo vigeſimo quarto, Caſtino & Victore Coſſ. Idem Caſtinus calumniis inimicorum appetitus, ex Italiâ profugus in Africam, ad Bonifacium Comitem, ibi eum copiis Gothorum agentem, coactus eſt confugere: ídque magnâ diuini iudicij diſpenſatione, cùm ipſe (vt dictum eſt ſuperiùs) eundem Bonifacium ſub ſe militantem adeò deſpexiſſet, vt ab exercitu recedere compuliſſet. Expunctum autem è Faſtis nomen eius reſcripta *a* Theodoſij Imp. hoc anno data demonſtrant, dum ea Victoris tantùm collegæ Conſulatu notata leguntur. Hócque eodem anno, Ioannis tyranni iungere ſibi Africam tentantis, exercitum ab eodem Bonifacio Comite repulſum eſſe, Proſper *b* tradit. De Caſtini verò fuga, & Ioannis in Africam conatibus; extant *c* etiam binæ ipſius Bonifacij ad S. Auguſtinum inſcriptæ literæ totidémque Auguſtini nomine ad eum redditæ.

a *l. 36. de erog milit annon. l. 14. de collat l. 3. de don ac &c.* b *Proſp. in Chron.* c *Ap. Aug. in Append. ep. 4. 5. 10. 11.*

II. d *Socr. lib. 7. c. 23.*

Inter hæc autem cùm aduerſus eundem Ioannem Theodoſius exercitum miſiſſet in Occidentem ſub Ardaburio *d* duce ſceleſtiſſimo; idem Ardaburius Salonis vrbe Dalmatiæ Aquileiam nauigans vento, aduerſo ſtante in manus tyranni delatus eſt, & ab eo in cuſtodia tentus Rauennæ. At verò.

III. IOAN. TYRAN. DIVINITVS SVPERATVR, ET OCCIDITVR.

Anno ſequenti, Chriſti quadringenteſimo vigeſimo quinto, eodem Theodoſio Aug. vndecimùm & Valentiniano Cæſ. eius conſobrino Coſſ. Idem Ioannes ingentibus barbarorum copiis ſtipatus ſecurus degens, ibidem Rauennæ extinctus eſt ab Aſpare Ardaburij filio, aduerſus eum poſt captum patrem miſſo; cui Angelus Dei in habitu & forma paſtoris ducem itineris ſe præbens, eundem per ſtagnum Rauennæ adiacens (qua via nemo vnquam iter feciſſe commemorabatur) aqua diuinitus exhauſta, cum

copiis ſuis in ciuitatem introduxit. Narrat hæc Socrates *e*, prudenter ea non Aſparis ducis virtuti, ſed Theodoſij pietati ac religioni adſcribens. Etenim conſtat, tam Ardaburium, quàm Aſparem eius filium, Magiſtros militiæ, ſecta fuiſſe Arianos; de quibus dicendum pluribus inferiùs. Theodoſius autem (vt idem auctor ſubdit) cùm eius rei nuncium in Ludis Circenſibus accepiſſet, inſigni pietatis exemplo, iuſſis ceſſare ludis, populum ad Eccleſiam perduxit ad gratias Deo agendas. Hícque finis tyranni; qui cùm dominationis ſuæ primordia ab imminutione iurium Eccleſiæ auſpicatus eſſet, Spiritu Dei flante repentè extinctus eſt.

e Socr. vbi ſuprà.

PIETAS THEODOSII IN GRATIARVM ACTIONE.

IV

SCYTHÆ CÆLITVS EXTINCTI.

Nec tamen hic finis belli. Siquidem poſt extinctum Ioannem confligendum adhuc fuit in Oriente contra immenſam Scytharum, qui Nomadæ dicuntur, multitudinem; qui à Ioanne tyranno in auxilium accerſiti, traiecto Iſtro Thraciam populari incœperant, iámque ipſi Conſtantinopoli minabantur: ſed eos Deus, ipſius Imperatoris precibus, fermè omnes vnà cum ipſorum ducibus, fulminibus, peſte, & igne cæleſti extinxit; vt narrant Theodoretus *f* & Socrates *g*, laudibus celebrantes miram Theodoſij manſuetudinem, & pium erga Deum cultum, quorum causâ tot tantáque meruerit conſequi beneficia. Eius verò manſuetudinis & tranquillitatis animi, hoc etiam Theodoretus affert exemplum, quòd cùm aliquando à quodam audaciori monacho, ob neſcio quid ei non conceſſum, interdictus communione fuiſſet; quamuis ab Epiſcopo Conſtantinopolitano moneretur, non curandam eſſe eiuſmodi excommunicationem, tamen noluerit cibum ſumere, quin Epiſcopi auctoritate ab eodem monacho, magno labore conquiſito, communioni reſtitutus fuiſſet. Porrò idem hoc ipſo anno Calendis Februarij reſcriptum dediſſe reperitur *h*, de ſacris Feſtis diebus religioſè ſanctéque abſque ſpectaculorum hilaritate ſeruandis.

f Theod. lib. 5. c. 36.
g Socr. lib. 7. c. 41. 42.

THEODOSII RELIGIO, ET MANSVETVDO.

h l. 5. C. Th. de ſpectac.

V.

AETIVS HVNNOR. DVX.

i Proſp. in Chron.

VALENTINIANVS PLACIDIVS DECLARATVR AVG.

k Proſp. & Marcell. in Chron. Socr. lib. 7. c. 24. 25.

In Occidente quoque poſt tyrannum extinctum, pugnandum fuit cum *Aëtio* fortiſſimo Duce, ſub ſe habente *i* ſexaginta millia Hunnorum, quos pro tyranno aduocauerat; magnáque vtrimque cæde peractâ, ſic res inter eos compoſitæ ſunt, vt Aëtius auctus Comitatus dignitate ab Imperatore reciperetur, Hunni verò auro donati ad propria remitterentur. Sicque Dei ope factum eſt, vt maximi motus Orbis breui temporis ſpatio feliciter ſedati fuerint; Gallâ Placidiâ Auguſtâ ſummâ pace regnante cum Valentiniano paruulo filio; quem *k* hoc ipſo anno decimo Calendas Nouembris, Theodoſius ipſius conſobrinus Imperatorem Occidentis, miſſa ei corona renunciauit. Qui & ipſe Valentinianus pro acceptis tot inſignibus à Deo muneribus, in gratiarum actionem, pias valdè confeſtim edidit Aquileiæ ſanctiones *l*, quibus hæreticos & ſchiſmaticos, necnon Gentiles Ioannis fauore rurſùm capita erigere incipientes compreſſit, & priuilegia ab eodem tyranno ablata Eccleſiis reſtituit; ac præcipuè clericos à ſecularibus iudiciis, quibus eos indiſcretim tyrannus ſubiecerat, exemit: *Fas enim non eſt* (inquit) *vt diuini muneris miniſtri temporalium poteſtatum ſubdantur arbitrio.*

l l. 62. 63. 64. C. Th. de hæret. l. 46. 47. C. Th. de Epiſc. & cler.

VI.

ATTICVS EPISCOP. CONST. OBIIT.

m Socr. l. 7. c. 25.

His iiſdem Coſſ. Theodoſio & Valentiniano, Atticus Conſtantinopolitanus Epiſcopus ſexto Idus Octobris ex hac vita migrauit, vt refert Socrates *m*; qui illum cùm ob multas alias res præclarè geſtas laudat, tum ob munificentiam erga pauperes, ac præcipuè illos qui mendicare erubeſcerent; nec hæreticos quidem ab accipiendo excludens, cùm opus haberent naturæ neceſſariis. Quem quidem modum inimicis Eccleſiæ benefaciendi, laudauit etiam aliquando S. Gregorius *n* Papa. Eidem verò Attico tantùm tribuit idem Socrates, vt obitus ſui diem prædixiſſe affirmet. Laudatur inſuper à ſanctis Cyrillo *o* Alexandrino, Cœleſtino *p* Papa, Auguſtino *q*, atque Proſpero *r*, de inſigni Orthodoxia, & hæreticorum maximè Pelagianorum exagitatione. Sed quòd eius ſedi apud Socratem tribuantur anni viginti vnus, error eſt: ſiquidem illum decem & nouem tantummodò annos, menſes ſeptem, minùs tres dies ſediſſe; conſtat ex eodem Socrate *ſ*, atque etiam Sozomeno, dum oſtendunt ſedere cœpiſſe ſub Coſſ. anni Chriſti quadringenteſimi ſexti tertio Idus Martij, & hoc anno ſexto Idus Octobris mortuum eſſe. Quis autem ſuffectus fuerit, dicetur anno ſequenti.

n Greg. 2. ep. 10. ad Ioan. Rauen.
o Cyril. Alex. ep. cont. Neſt.
p Cæleſt. ep. ad Neſt.
q Aug. 3. cont. ul. 1.
r Proſp. carm. de ingr.
ſ Socr. lib. 6. c. 18.
t Soz. lib. 8. c. 27.

VII.

THEODO. SANCTIONES DE PROFESSORIB. LITERAR.

u l. 3. C. Th. de ſtud. liber.

Antè verò quàm ipſe moreretur, eodem anno, tertio Calendas Martij, Theodoſius Imp. gymnaſium litterarium Conſtantinopoli in meliorem formam reſtituit *u*, vetuítque imprimis neminem publicè docere, qui non probatus eſſet, & ad hoc munus delectus: profitentiúmque vnamquamque artem atque ſcientiam, certum numerum definiuit; nempè vt eſſent Romanæ eloquentiæ tres Oratores, decem Grammatici; Græcæ verò facundiæ Sophiſtæ quinque, ac decem Grammatici; item Philoſophus vnus, ac duo Iuris & Legum profeſſores. Aliâ verò Idibus eiuſdem menſis Martij editâ ſanctione *x*, eos qui viginti annorum curſum docendo expleſſent, Comitiuæ ordinis primi dignitate honeſtari voluit.

x l. 1. C. Th. de Profeſſor.

IESV CHRISTI
AN. 426.
CÆLESTINI
AN. 3.
THEODOSII II. 19.
VALENTIN. III. 2.

I.

SISINNIVS CREATVR EPISC. CONST.

ANno Chriſti quadringenteſimo vigeſimo ſexto, Theodoſio duodecimùm & Valentiniano ſecundùm Aug. Coſſ. cùm de ſucceſſore in locum Attici nuper defuncti Epiſcopi Conſtantinopolitani eligendo diù certatum eſſet, tandem pridie Calendas Martij, vniuerſo petente populo, *Siſinnius* ordinatus eſt. Narrat hæc Socrates *a*, eiuſdem extollens pietatem, & erga pauperes benignitatem: quem pariter commendat Marcellinus, virum ſanctæ ſimplicitatis, & ſimplicis prædicans ſanctitatis: ſed quod præ ceteris æſtimandum eſt, eundem ſummis laudibus ornat Cæleſtinus Romanus Pontifex in epiſtolâ ad Neſtorium poſteà ſcriptâ.

a Socr. lib. 7. cap. 26.

II.

b ibid. cap. 27.

PHILIPPI SIDITÆ HISTORIA.

Fuiſſe eius competitores Philippum Siditam & Proclum, eiuſdem Eccleſiæ presbyteros, ambos olim S. Ioannis Chryſoſtomi diſcipulos, Socrates tradit: addítq; *b* de *Philippo*, edidiſſe poſt hæc aduerſus Iuliani Imper. Apoſtatæ libros, opus, quod *Hiſtoriam Chriſtianam* inſcripſit, in

multos

multos libros diſpertitum, ſed rebus inanibus inflatum, quò ſe doctrinâ Philoſophorum & humaniori literaturâ excultum oſtentaret: adeò vt tum ex eâ parte, tum ex maledicentia qua Siſinnium, eiúſque ordinatores Epiſcopos, ac poſtulatores laicos perſtrinxit, eandem Hiſtoriam Socrates valdè improbet. Quod & fecit poſteà Photius in Bibliothecâ, dum eam diſceptationem potius, quàm hiſtoriam fuiſſe dicit. Quod verò ad *Proclum* alterum competitorem ſpectat; tradit Socrates *c*, ipſum à Siſinnio ordinatum eſſe Epiſcopum Cyzicenum, ex auctoritate legis, quæ iuberet ne quis Epiſcopus deſignaretur abſque ſententia Epiſcopi Conſtantinopolitani: ſed Cyzicenos illo ſpreto alium accepiſſe, quòd dicerent legem illam in fauorem dumtaxat Attici factam fuiſſe: ſicque Proclum repulſum Conſtantinopoli permanſiſſe, ibique magnam laudem docendo adeptum eſſe. Ex quibus videas, neque in ipſo Helleſponto ius vllum ex aliqua Synodo Oecumenica vendicaſſe ſibi Epiſcopos Conſtantinopolitanos; ſed Attico id tantùm fuiſſe conceſſum, neſcio cuius legis auctoritate; ac fortè eadem, quâ Illyricanam Eccleſiam ſibi ab Imperatore ſubiici procuraſſe ſuperiùs vidimus.

c *Cap* 28.
PROCLVS FRVSTRA ORDINATVS EPISC. CYZIC.

III. Huius quoque anni Coſſ. die verò ſexto ante Calendas Octobris, *c* ſignata habentur Acta *d* Eccleſiaſtica publicè à notariis excepta, de re geſtâ per S. Auguſtinum apud Hipponem, cùm aſſiſtentibus ſibi duobus aliis Epiſcopis, vniuerſo clero populóque præſente atque conſentiente, allegit ſibi coadiutorem in Epiſcopali functione *Eradium* presbyterum, quem & optauit ſibi poſt mortē ſuccedere; cuius rei recens præceſſiſſet exemplum de Seuero Epiſcopo Mileuitano, qui ſibi viuens ſucceſſorem deſignauerat. Erat autem Auguſtinus hoc tempore annum ætatis agens ſeptuageſimum ſecundum, Epiſcopatûs verò trigeſimum ſecundum; vixitque poſt hæc annos quatuor. Porrò licentia iſta deſignandi ſibi ſucceſſoris, benè vſi ſunt complures ſancti Epiſcopi: cùm quos digniſſimos ſcirent, eos deligerent: excreſcente verò hominum iniquitate, cùm ſucceſſionem Antiſtites refunderent in propinquos, quos carnalis affectio, non meritorum excellentia commendaret; eadem poſteà (vt videbitur) proſcripta eſt ſacris canonibus, & decretis Summorum Pontificum.

d *p. Aug ep.* 110
AVGVST. COADIVTOREM SIBI ERADIVM ALLEGIT.

IV. Poſt hæc autem Auguſtinus, quod diù antè meditatus *e* fuerat, hoc anno *f* & ſequenti omnia ſua ſcripta relegēs, duos illos *Retractationū* libros conſcripſit. Cùm interim non deſiſtens alia quoque multa, à multis hinc & inde interpellatus *g*, tractāda ſuſcipere, inter alia ſcripſit *h* *De Prædeſtinatione ſanctorum*, & *De Bono perſeuerantiæ*, aduerſus Pelagianos, qui ipſius de Vocatione & pœnitentia electorum déque Gratia præueniente, & aliis eiuſmodi, ſcripta inſectari cœperant: prout de de iis fuerat admonitus literis Proſperi Aquitani, & Hilarij Arelatenſis; quorum prior commercio litterarum iam ei notus erat, poſterior etiam ipſius diſcipulus extiterat: vnde & iidem aduerſus prædictos eius obtrectatores, defenſionem ipſius promptiſſimo animo ſuſceperant: ad eos verò Auguſtinus prædictos ſuos tractatus conſcripſit: de quibus rurſùm dicendum inferiùs.

e *Aug. ep.* 7.
f *Poſſid. Vit. S. Aug. c.* 28.
g *Aug ep.* 2. *ad Quodvultd.*
h *Id. de præd. ſanct. c.* 3. *& de bon. perſeuer. lib.* 2. *c.* 21.

V. Hia ipſis Coſſ. (vt habet idem ipſe Proſper in ſuo Chronico) Patroclus Arelatenſis Eccleſiæ inuaſor, de quo ſuprà, ambitionis ſuæ pœnas luens, à Tribuno quodam barbaro vulneribus laniatus, occiſus eſt, occulta iuſſione Felicis Magiſtri militum: cuius etiam impulſu *Titus* diaconus Romanus interfectus, eo nomine adſcriptus eſt *i* inter ſanctos Martyres. Ipſe verò Felix ob hæc nefanda tandem poſt triennium diuino iudicio pœnam talionis paſſus, occiſus eſt cum vxore ab Aëtio Magiſtro militum. Porrò in locum Patrocli ſuffectus eſt S. *Honoratus* Abbas & fundator cœnobij *Lirinenſis*; quem ideò S. Encherius *k* primò *Inſulanum*, inde verò *Magiſtrum Eccleſiarum* appellat. Cuius res præclarè geſtæ, deſcriptæ ab eius in vita monaſtica diſcipulo, & in ſede Epiſcopali ſucceſſore S. Hilario (quod teſtatur Gennadius *l*, & alij poſt eum) oratione funebri de illo habitâ, prodierunt haud pridem in lucem: ex quibus refellantur fabulæ, ſeu potiùs dicenda deliria incerti auctoris tribus conſcripta libris; quæ talia habent, vt non ſine nauſea legi poſſint, niſi ab eo cuius ſit ſtomachus ferreus, & ignorantiæ obductus rubigine. Ex ipſo verò Hilario conſtat fuiſſe Honoratum Senatoriâ ac Conſulari familia ortum, patria Arelatenſem, eundemque duce S. Capraſio ſene conuerſum in monachum, vitandæ cauſa humanæ laudis iter arripuiſſe Orientem verſùs: ſed defuncto in Achaiâ itineris comite ipſius germano Venantio nomine, ipſum haud leuiter ægrotantem in patriam remeaſſe, ac primùm omnium, conſilio Leontij Forojulienſis proximè degentis Epiſcopi, incoluiſſe inſulam Lirinenſem à ſerpentibus obſeſſam, è regione oppidi Antipolis. illícque, cedentibus illis, Eccleſiam & monaſterium erexiſſe, excepiſſeque à ſæculo profugos ad vitam monaſticam excolendam: à cuius nomine eadem inſula dicta poſteà eſt *S. Honorati*.

i *Martyrol. Rom.* 5. *Aug.*
HONORATVS ELIGITVR EPISCOP. ARELAT.
k *Encher ep. ad ſalon.*
l *Gennad de Vir. Illuſtr. c.* 69.
EIVS GENVS, ET VITÆ INSTITVTVM.
Quæ habet a.iâ occaſione Baron. Tom. VI an. 445.

IESV CHRISTI
AN. 427.
CÆLESTINI
AN. 4.
THEODOSII II. 20.
VALENTIN. III. 3.

I. ANno Domini quadringenteſimo vigeſimo ſeptimo. Coſſ. Hierio & Ardaburio, (ſiue Artabure, vt eſt in veteri inſcriptione baſilicæ S. Pauli Romæ;) Bonifacius Comes in Africâ cum exercitu agens, inſidiis ac dolo Felicis Magiſtri militum, (vt habet S. Proſper *a*) ſiue (vt volunt Procopius *b*, & auctor Miſcellæ) Aëtij æquè Magiſtri militum, apud Placidiam Auguſtam & Imperatorem Valentinianum affectatæ tyrannidis accuſatus, publico bello appetitus à ducibus Mauortio, Galbione, & Sinoce. Sed huius vltimi proditione duobus illis, cùm Bonifacium obſiderent, interemptis, ipſóque poſteà Sinoce à Bonifacio occiſo; eiuſdem belli cura Sigiſuulto Comiti cum valentioribus copiis delegata eſt. Itaque Bonifacius propriis diffideos viribus, furore percitus transfretans in Hiſpaniam *d* Vuandalos, Arianorum omnium perditiſſimos, inde in Africam duxit: qui cùm iam in Hiſpania *e* Catholicos variis pœnis atque ſuppliciis diuexaſſent, modò pariter in

a *Proſp. in Chron.*
b *Procop lib.* 1. *de Bel Vuandal.*
c *Miſcel. lib.* 14
BONIFACIVS DVX VVANDALOS IN AFRICAM DVCIT.
d *Iidem qui ſup. auctores.*
e *Vid Greg. Tur.* 3. *hiſt. Franc.* 11. *Aug ep.* 180. *ad Honorat.*

vult-deo & Honorato, conſultus idem Auguſtinus, reſcripſit *d*, nec eos eſſe prohibendos qui ad loca munita migrare deſiderarent; & miniſterij vincula, ne Epiſcopi Eccleſias deſerant quibus ſeruire debent, non eſſe rumpenda.

d *Auguſt. ep. 180. ad Honor.*

II. *e Vict. Utic. de perſec. Wandal. lib. 1. in præfat.* DIRA CLADIS AFRICÆ.

Ceterùm Victor *e* de Wandalorum progreſſu agens, ait calliditate Genſerici ducis, vt famam terribilem ſuæ faceret gentis, omnem multitudinem numeratam eſſe, ac repertos ſenes, iuuenes, paruulos, ſeruos, vel dominos, octoginta millia, tantum numerum vbique diuulgâſſe: Inuenientes autem pacatam prouinciam, vniuerſam terram depopulatos eſſe, incendióque & homicidiis totam exterminâſſe: ſed nec arbuſtis fructiferis omninò pepercisse, ne fortè quos antra montium, aut prærupta terrarum, vel ſecluſa quæque occultauerant, poſt eorum tranſitum illis pabulis nutrirentur; nullúmque ab eorum crudelitate remanſiſſe locum immunem. Interim verò Bonifacius Comes, qui eoſdem barbaros prouocârat in Africam, per amicos ſuos in amicitiam Placidiæ Auguſtæ atque ipſius filij Valentiniani redintegratus; initam cum Wandalis ſocietatem deteſtans, pecuniâ primùm, poſteà prælio eos pellere tentauit; ſed victus ab ipſis, Hipponem-regium ſe recepit, ciuitatem Numidiæ maritimam ac munitiſſimam, S. Auguſtini ſedem, quam poſteà (vt dicetur) Wandali obſederunt. Hæc autem de Bonifacio narrat Procopius *f*; quorum etiam meminit Poſſidius in Vitâ S. Auguſtini. cetera vero poſteà.

f *Procop. lib. 1. de Bel. Vandal.*

III. g *Proſp. in Chron.* FRANCI IN GALLIA VICTI.

Sub iiſdem Coſſ. (inquit S. Proſper *g*) pars Galliarum propinqua Rheno, quam FRANCI poſſidendam acceperant, Aëtij Comitis armis recepta eſt. Eadem Caſſiodorus in Chronico; necnon Sidonius Apollinaris in Panegyrico de Conſulatu Maioriani, qui ſub Aëtio tunc eques pugnauit contra Francos. Nam benè vſus Aëtius opportunitate temporis, adortus eos ex improuiſo, dum choreas ducerent in nuptijs cuiuſdam nuptæ Franco claræ puellæ; & illam cepit, & ceteros in fugam egit nouo caſu perculſos. Perſimili planè olim modo Francos imparatos offenſos, leui negotio à Iuliano Apoſtata ſuperatos fuiſſe, Ammianus *h* tradit. Porrò quòd iidem Franci tam à Gentilibus, quàm Chriſtianis antiquis Scriptoribus *i*, repeiiuntur dicti *Fœdifragi*; tales quidem ipſi cùm adhuc eſſent idololatræ, & humanas cæderent hoſtias: ſed exculti Chriſtianis moribus, eò religionis & fidei ac conſtantiæ peruenerunt, vt inter Chriſtianos omnes & obſeruantiſſimos fidei populos, inuenti ſint maximè pij & fideles defenſores Eccleſiæ, cuſtodéſque Catholicæ veritatis & diſciplinæ. Quod verò de Francis dicimus, de alijs quoque dicendum nationibus; quæ cùm antequam fidem Chriſtianam ſuſciperent, deprauatis feralibúſque eſſent moribus, vbi ſacro initiati ſunt baptiſmo, nouum hominem induentes, manſueti & pij ſunt redditi, ſicut pluribus demonſtrat Theodoretus in libro de Legibus. Vt vel ex hoc vno cernere ſit Catholicæ fidei veritatem, cùm hoc minimè inuenire detur apud hæreticos: quos tantùm abeſt Ethnicos vmquam ad vitam excultiorem perduxiſſe, vt ipſimet ex quo ſinceritate fidei defecerunt, redditi ſint barbaris omnibus ſceleſtiores, quantumlibèt nonnulli ad tempus conati ſint tegere lupum ouina pelle. Quod quidem de Francis, de quibus eſt ſermo, noſtro tempore ſatis euidèter apparuit; dum ſi de verè Catholicis agitur, vix in Orbe ſit inuenire illis æquales probitate & conſtantiâ; ſi de peruerſis in hæreſes, haud facile ſit reperire nequiores.

h *Ammian lib. 20.* i *Vopiſ. in Procu. Salvian. lib. 4. & 7.* MVTATI IN MELIVS FRANCORVM MORIS.

[Quod pertinet ad pugnam Francorum præcedenti an. enarratam; in dubium reuocauit Sirm. in Not. ad Sidon. vtrùm quæ Sidonius habet de prælio ab Aëtio & Maioriano inito aduerſus *Clodionem* Francorum Regem, aptari poſſint ei bello, quod Proſper & Caſſiodorus hoc anno geſtum contra eoſdem Francos ponunt Ratiónéſque dubitandi has affert; imprimis quòd non videatur conſentaneum, vt Maiorianus hoc anno ei intereſſe, & tam acriter dimicare potuerit, qui triginta pòſt annis in ſuo Conſulatu, quo ei Sidonius panegyricum dixit, adhuc iuuenis fuiſſe dicitur: Deinde quòd illa expeditio, cuius meminerunt Proſper & Caſſiodorus, ad Rhenum, hæc Sidoniana ad Atrebates & vicum Helenam contigerit. Certiùs ergo putat, hanc geſtam eſſe poſt annum Chriſti quadringenteſimum quadrageſimum quintum; quo tempore, cum Gregorio & Sigeberto Annales Francorum tradunt, Clodionem è Thuringorum finibus egreſſum, protritis Romanis qui cis Rhenum erant, in Carbonariam ſiluam veniſſe, Tornacum & Cameracum vrbes, aliaque mox omnia ad Somonam vſque fluuium occupaſſe. Cumque in proximos etiam Atrebatum agros peruaderent Franci, ab Aëtio inhibitos eſſe, & victoriam illam Sidonius laudat, repreſſos. Haud enim fuiſſe penitùs ab Aëtio è Gallijs expulſos, ex Gregorio Turonenſi, alijſque rerum Gallicanarum Scriptoribus conſtat.]

CLODIONIS PRÆLIA.

IV.

Sed quod ad ſtatum pertinet huius temporis Eccleſiarum Galliæ Narbonenſis & Viennenſis; turbatum illum fuiſſe ab innouatoribus, intelligi poteſt ex literis *k* Cæleſtini Papæ hoc anno ad eorum Epiſcopos ſcriptis: Emerſiſſe nimirùm, qui in veſtitu clericorum nouum vſum inducerêt, nempe vt incederent palliati, ac præcincti renibus, eò quòd Dominus *l* ſuos admonuiſſet. *Sint lumbi veſtri præcincti*, &c. Quos reprehendens Cæleſtinus, iuſſit clericos illum, quem à maioribus accepiſſent, retinere habitum, nec à peregrinis peregrinum accipere; quod præſtaret moribus magis, quàm indumentis, ſacerdotalem præſeferre decorem. Redarguit etiam eos de alijs quibuſdam perperàm geſtis, atque inter alia de probo à Danielis cuiuſdam, ſanctimonialium olim in Oriente corruptoris, facta ab ipſis ad Epiſcopatum promotione, qui ab Orientalibus apud Sedem Apoſtolicam de ſceleribus ſuis reus conſtitutus fuerat.

k *Cæleſt. ep. 1 Tom. 1. Epiſt. Rom. Pont.* l *Luc. 12.* NOVA HABITVS INVENTIO VETITA CLERICIS.

V.

Sub iiſdem Coſſ. cùm ageretur de ſubrogando in locum Siſinnij Epiſcopo Conſtantinopolitano, multíque Philippum, cóplures Proclum deſignatum cuperent, (ambos olim, vt vidimus eiuſdem Siſinnij cópetitores:) viſum eſt Theodoſio Imperatori, de conſenſu populi, NESTORIVM Antiochia accerſere, oriundum ex Germanica vrbe Syriæ, magníque nominis Eccleſiæ Antiochenæ preſbyterum ex monacho, & quòd linguâ diſertus eſſet, aptum docendo populo iudicatum. Narrat hæc Socrates *m*; eúmque ordinatum tradit quarto Idus Aprilis. Caſſianus *n* verò ait; cùm Eccleſia Conſtantinopolitana olim ab Antiochenâ ſanctiſſimum atque doctiſſimum nacta fuiſſet antiſtitem Ioannem Chryſoſtomum, inde alium ei ſimilem recepturam ſe credentem, Neſtorium delegiſſe. Qui quidem ſimulac ordinatus fuit, oratione ad Imperatorem habitâ, eum aduerſus hæreticos commouens, hanc ſententiam, tantoperè poſteà decantatam, coram vniuerſo populo protulit; *Mihi, ô Imperator, terram hæreticis tu purgatam tribue, & ego tibi cælum tribuã. Tu mihi*

NESTORIVS ELECTVS EPISCOP. CONSTANT. m *Socr. lib. cap. 29.* n *Caſſian. Incarn. lib. 7* EIVS DEPELLENDI HÆRET. EGREGIVM DICTVM.

firmare cœpit: Vt horum omnium teſtis eſt inter alios Leontius g, diceturque inferiùs ſuis locis. Deniquè Neſtorium fauiſſe Pelagianis, conſtat ex Cæleſtini Papæ ad eum poſteà reddita epiſtola: Neſtorianóſque ex Pelagianis eſſe progenitos, ac ſymbola interceſſiſſe inter vtramque hæreſim, planè detegit Caſſianus h ſecretorum Pelagianorum optimè conſcius.

g Leont. de Sect. Act. 4.

h Caſſian. de Incar. Verb. lib. 1. & 5.

X. NESTORII PROGRESSVS IMPII.

Qui igitur hos habuit impietatis magiſtros Neſtorius, ad eam promulgandam imprimis vſus eſt miniſterio *Anaſtaſij* cuiuſdam presbyteri (vt Socrates i & Euagrius k tradunt) ſectatoris dogmatum Iudæorum, qui vnà cũ eo Antiochia Conſtantinopolim venerat, eíque in rebus gerendis conſiliarius ſemper extiterat; itémque (vt Cyrillus ad Cæleſtinum ſcripſit) *Dorothei* Epiſcopi, quem Marcianopolis Myſiæ Antiſtitem fuiſſe conſtat, viri quæſtûs cauſa adulationi impensè dediti: quorum vterque (vt iidem auctores aiunt) publicè pro concione ibidem Cõſtantinopoli coram frequentiſſimo populo auſus eſt negare MARIAM dici debere ΘΕΟΤΌΚΟΝ, ſiue DEIPARAM, (quòd, vt dicebant, ipſa homo eſſet, & ab homine Deus naſci non poſſet) & anathema illis dicere, qui eam *Deiparam* aſſererent: horrente quidem populo, & acclamante contra tantam blaſphemiam; ſed approbante illam & confirmante Neſtorio, qui iam anteà eiuſmodi impietatem ſæpè orationibus ſuis ſubdolè immiſcuerat: & poſteà apertiùs proferre nõ erubuit, eum qui ſpatiis menſtruis, hoc eſt bimeſtri, & trimeſtri, & ita deinceps adoleuiſſet, Deum non eſſe appellandum. Quibus autem progreſſibus ad hæc adeò execranda deuenerit, dignum eſt legere apud Theodoretum, qui fuit ei intima quondam amicitia coniunctus, epiſtola ad Sporadium l poſt eius damnationem ſcripta. Sed & quomodò Neſtorij prædicatio nefaria, magna fuerit tentatio in Eccleſia Dei, eleganter deſcripſit Vincentius m Lirinenſis, horum & ipſe temporum auctor. Atque hæc fuête initia malorum: quæ verò ſecuta ſunt, dicentur ſuis locis.

i Socr. lib. 7. cap. 32.

k Euag. lib. 1. cap. 2.

l Theodor. ep 1.

m Vinc. Liri. cap 16.

IESV CHRISTI

An. 429.

CÆLESTINI.

An. 6.

THEODOS. II. 22.

VALENTIN. III. 5.

I. GERMANI ANTISSIODOR. LEGATIO IN BRIT.

ANNO Chriſti quadringenteſimo vigeſimo nono, Florentio & Dionyſio Coſſ. Cæleſtinus Papa actione Palladij diaconi Germanum Antiſiodorenſem in Galliâ Epiſcopum, in Britanniam vice ſua miſit; vt deturbatis hæreticis Pelagianis, qui eius Inſulæ Eccleſias dogmatibus ſuis corruperant, eas ad Catholicam fidem dirigeret: vt tradit ſub his Coſſ. S. Proſper a res ſui temporis deſcribens. Ex quo Bedam b corrigas, dum ſub anno octauo Theodoſij Imp. miſſionem ponit Palladij, (quo nec dum Cæleſtinus creatus erat Pontifex) legationem verò S. Germani poſt eiuſdem Theodoſij obitum ſub Marciano Aug. Duæ namque fuerunt iſtæ Legationes, nimirùm Palladij altera, altera S. Germani; ſed poſterior ex priore, ambæque ex vno eodémque prodeuntes fonte, nempè à Cæleſtino Romano Pontifice, vt ex eodem Proſpero conſtat.

a Proſp. in Chron. & cont. Collat. in fin.

b Bed. 1. hiſt. Angl. 14. & 17.

II.

Cæterùm extant ipſius S. *Germani* Acta, omni fide à Conſtantio tunc presbytero, poſteà Epiſcopo, (cuius etiam meminere Sidonius Apollinaris, & Iſidorus d,) ſcripta ad S. Patientẽ Epiſcopum Lugdunenſem & Cenſuriũ Antiſiodorenſem, qui hoc ipſo ſæculo floruerunt. A quibus, ſimúlque ab ipſo Bedâ, cùm aſſeratur, S. Germanum in Britanniam à Synodo Gallicanâ miſſum eſſe; Proſperi verò auctoritate conſtet, à Cæleſtino Papa id factum: potuit contigiſſe, vel vt quem mittendum Synodus illa delegiſſet, Pontifex comprobaſſet; vel qui ad eam prouinciam legari deberet, ipſe Cæleſtinus arbitrio Gallorum Epiſcoporum reliquiſſet. Certè quidem cladem illam Britannorum Eccleſiæ ab ipſorum gentili Pelagio ex eius diſcipulis, priùs innotuiſſe Epiſcopis Gallorum legatione Catholicorum Antiſtitum Britannorum, ex Conſtantio liquet. Ab iiſdem verò Gallis additus item eſt S. Germano collega vir ſanctiſſimus *Lupus* Epiſcopus Trecenſis; qui e ducta olim vxore Pimeniolâ, ſorore Hilarij Arelatenſis, poſt ſeptennium ambobus amore perfectioris vitæ ſe abinuicem ſeparantibus, ipſe Lupus ſub S. Honorato Abbate cœnobij Lirinenſis vitam monaſticam excolens, indéque à Trecenſibus ad Epiſcopatum aſſumptus, mirâ ſanctitate claruit: ad quem iam nouem luſtra in Epiſcopatu perfunctum, Sidonius f Apollinaris ſcribens, inter alia laudum præconia, vocauit ipſum *Patrem patrum, Epiſcopum Epiſcoporum, & alterum ſæculo ſuo Iacobum.* Porrò eius cum S. Germano in Britanniam nauigatio, incolarúmque tam hæreticorum ad fidem Catholicam, quam adhuc Gentilium ad Chriſtianitatem, facta per multos immenſóſque labores, multáque & ingentia miracula conuerſio; fuſiùs deſcribitur in iiſdem S. Germani Actis g. In quibus etiam narratur, quomodò in itinere apud Pariſios ſanctam virginem *Genouefam* S. Germanus præſcius futurorum vocatam Deo deſponderit, nummúmque caſu repertum Cruce impreſſum eidem in memoriam geſtandum dederit.

c Ap. Sur. tom. 4.

d Iſid. de Vir. Illuſt. cap. 4.

e Act. S. Lup. ap. Sur. 29 Iulij.

DE LVPO TRECINSI.

f Sidon. 6. ep 1.

g Act. S. Germ. lib 1. cap 19. &c.

S. GENOVEFÆ DIVINA VOCATIO.

III.

Quod autem pertinet ad *Palladium* diaconũ; Græcum fuiſſe hominem cùm dicant, vanè putauit aliquis h ex recentioribus, hunc illũ fuiſſe Palladium Ioannis Ieroſolymitani pernéceſſarium: nam illum non diaconum, ſed Epiſcopum, non expugnatorem Pelagij, ſed propugnatorem vnà cùm aliis Origeniſtis fuiſſe, ſuperiùs demonſtratum eſt. Cùm autem plures his temporibus extitiſſe reperiantur Palladij; quem hunc fuiſſe putamus, conſtat Palladium diaconum S.R.E. ſcripſiſſe haud pridem ſub Zoſimo Papâ res geſtas S. Ioannis Chryſoſtomi, nempè Dialogum illum alterius Palladij Epiſcopi Helenopoleos cum Theodoro itidem R.E. diacono: qui quidem apud Trithemium numeratus inter Scriptores Eccleſiaſticos, præter Vitam Ioannis Chryſoſtomi, aſſeritur compoſuiſſe librum aduerſus Pelagianos, & ad Cæleſtinum Epiſtolarum librum vnum, aliáque Græco ſermone. Duas verò fuiſſe ipſius legationes in Britanniam, S. Proſpero auctore liquet; priorem ſcilicèt hoc anno, occaſione hæreſis Pelagianæ; poſteriorem autem poſt ſequẽtem annum, cùm ex diacono creatus Epiſcopus, ad Scotos miſſus,

h Trithem. de ſcript. Eccl.

DE PALLADIO APOSTOLO SCOTORVM.

eſt à Cæleſtino Papà. Namque *Scotos* ab eodem PALLADIO ad Chriſti fidem conuerſos fuiſſe, eúmque ex munere Apoſtolico conſecutũ quoque eſſe nomen, vt *Apoſtolus Scotorum* fuerit nuncupatus, vna omnium cum Proſpero eſt ſententia. Quod tamen ita intelligendum eſt, vt Cæleſtinus primum illis Epiſcopum Palladium ordinauerit; qui Scotos illos qui adhuc Gentilitio ritu viuebant, reddiderit Chriſtianos, omnéſque ſub vno paſtore, vnóque ouili collegerit: cùm alioqui ipſam Scotiam iam à tempore Victoris Papæ & Martyris Euangelium ex parte accepiſſe, plerique conſentiant. Nauigaſſe quoque eumdem Palladium ad Hibernos, & illic Euangelium prædicaſſe mandato eiuſdẽ Cæleſtini, Probus teſtatur in Rebus geſtis S. Patricij, qui & nominat eumdem Palladium, Archidiaconum Cæleſtini. Cæterùm morte præuento Palladio, S. Patricius cœptum ab eo in Hibernià abſoluit opus: de quo ſuo loco dicẽdum.

[Huius miſſionis Palladij occaſione, magna eſt controuerſia inter Scotos ſic nunc dictos, & Hibernos; ad quos demùm is miſſus fuerit à Cæleſtino, ſingulis illum ſibi, ſicuti & multos alios ſanctos & præſtantes viros, qui vel ad eos miſſi, vel ibi pietate & doctrina floruiſſe dicuntur, vendicantibus: *Hiberniæ* namque & *Scotiæ* nomina fuiſſe aliquando confuſa, & qui Hiberni, eoſdem Scotos, & contra dictos eſſe, aſſerunt Hiberni, pernegant Scoti: concedentes hi quidem Scotiam aliquando vocatam fuiſſe Hiberniam, eò quòd Scoti ex Hibernia in Scotiam ſic hodie dictam traiecerint, poſtquam ibi ad aliquod tempus hæſiſſent: at numquam Hiberniam quæ nunc ita dicitur, nuncupatam fuiſſe Scotiam. Excuſabilis contentio piæ æmulationis. Inter cæteros autem rem diligentiùs egiſſe videntur hactenùs *Thomas Meſſinghamus* Hibernus in præambulis *Florilegij ſanctorum Hiberniæ* ac *Dauid Camerarius* Scotus in tractatu *de Fortitudine & Pietate Scotorum* append. ad lib. 3. Quos, aut alios eadem tractantes, conſulat cuius intereſt.]

IV. NESTORIVS LIBROS HÆRESIS SVÆ AD DIVERSOS MITTIT.

Hoc item anno Neſtorius, quam promulgaſſet hæreſim Cõſtantinopoli, cupiens per totum Orbem dilatari, ſuos pro ipſius defenſione ſcriptos à ſe libros per diuerſas partes ad diuerſos miſit, & inter alios, ad Ægypti monachos; quos vt deciperet, ſe nonniſi Nicænæ fidei profeſſorem eſſe iactauit, & ex eo factum eſt vt nonnulli ex ipſis ei adhæſerint. Quorum cauſa magnis inter eoſdem monachos excitatis turbis, ad eas ſedandas Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus primam ſcripſit epiſtolam *i*; in qua ex Patrum qui Nicæno interfuerunt Concilio, & ex ipſo imprimis Athanaſio, docet ſanctiſſimam Virginem Θεοτόκον, hoc eſt *Deiparam*, appellatam eſſe. Eodémque tempore, ne ipſius Neſtorij venena in animos Auguſtorum & Auguſtarum illaberentur, in aulámque ac reliquos Magiſtratus ſerperent; commentarios eodem argumento ad ipſos Imperatores atque Reginas conſcripſit: quibus tamen à Neſtorij nomine adhuc abſtinuit, ne ex eo Theodoſij animus offenderetur, qui eum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ præficiendum curauerat. Sed & paulò pòſt monitus à Cæleſtino Romano Pontifice, ad quem Neſtorij ſcripta peruenerant, de iiſdem erroribus diligenter inquirere; (quippe cui impoſſibile quodammodò videbatur, talia de Neſtorio credere de quo nuper Orientalium Epiſcoporum literis præconia accepiſſet;) idem Cyrillus binas ad ipſum Neſtorium dedit literas *k*, quibus eum hortatus eſt in fide Patrũ permanere. Cùm totidem ad eum reſcribens Neſtorius *l*, arrogantia ſumma refertas, illud ampliùs præſtitit, vt circuitores homines mitteret *m*, qui vbique locorum aduerſus eumdem probria diſſeminarent; cùm e contrà Cyrillus quanta poſſet patientia & manſuetudine cum ipſo ageret. Verùm his omnibus ferocior redditus impius hæreſiarcha, multa alia dicta & violenta aduerſus Clerum populúmque Conſtantinopolitanum, ac monachos Orthodoxos, communionem ipſius auerſantes, commiſit, quæ manifeſta fiunt ex libello *n* Baſilij Archimandritæ Theodoſio Imp. poſteà oblato, nec non ex epiſtola Cæleſtini Papæ ad ipſum Neſtorium reddita: cùm qui in cæteros ita ſuperbiret; ad Romanum Pontificem plenas humilitatis dedit literas, ratus (vt ſcribit Cyrillus *o*) poſſe illum in ſuam ſententiam pertrahere: de quo dicetur anno ſequenti. Quantum verò eius ſcripta nefaria, ingrata fuerint ipſi Dei-genitrici MARIÆ, vniuerſiſque cælitibus, declaratum *p* eſt etiam per viſum aliquando ſanctiſſimo anachoretæ Cyriaco.

i Cyril. ep. 1.

CYRIL. ALEX. AGIT ADVERSVS ILLOS.

k Extat. ap. Conc. Epheſ. edit. Colo. tom. 1. & Cyril. ep. 2. & 8.
l Ap. Cyril. ep. 3. & 9.

m Vide Cyr. ep. 7. 8. 14.

n Extat. ap. Conc. Epheſ.

o Cyril. ep. 16 ad Iuuenal. ap. Baron. an. ſeq.

VISIO DE SCRIPTIS NESTORII.

p Vid. Prat. Spir. cap. 66.

V. IVVENALIS ELIGITVR EPISCOP. ISROS.

Hoc ipſo tempore defuncto Prailio Epiſcopo Ieroſolymitano, in locum eius ſubrogatus eſt *Iuuenalis*. Haud enim ad longioris temporis ſpatium ſedem propagaſſe Prailium, conſtat ex Cyrilli *q* literis anno ſequenti ad Iuuenalem datis. Ex quibus corrigas Nicephori Chronicon, vbi ſedi Prailij anni viginti adſcribuntur; cùm habita ratione obitûs eius deceſſoris, nonniſi annos tredecim ſediſſe dicendus ſit.

q Cyril. ep. 16.

IESV CHRISTI

AN. 430.

CÆLESTINI.

AN. 7.

THEODOSII II. 23.
VALENTIN. III. 6.

I. NESTORII ET CYRILLI LITERÆ AD CÆLEST. PP. REDDITÆ.

ANNO Domini quadringenteſimo trigeſimo, Theodoſio decimumtertiùm & Valentiniano tertiùm Augg. Coſſ. Cæleſtinus Papa literis à Neſtorio, vna cum aliis eius ſcriptis ad ſe per Antiochum virum illuſtrem miſſis, accepit. Cùm paulò pòſt opportunè contigit aduentus Romam Poſſidonij Eccleſiæ Alexandrinæ diaconi; qui eidem Pontifici cùm literas Cyrilli dedit, tum etiam volumina ab ipſo elucubrata aduerſus Neſtorij execranda dogmata. Extant eædem vtriuſque, Neſtorij *a* ſcilicèt atque Cyrilli *b*, tunc ad Cæleſtinum datæ literæ: quibus quidem Cyrillus poſt alia cuncta narrata addidit, ſe quantumuis Neſtorij opinionem omni execratione dignam cenſeret; non tamen priùs eius communionem auſum eſſe deſerere, quàm ipſe Romanus Pontifex ſuam ea de re ſententiam pronunciaſſet: rogátque vt dignetur cunctis Orientis Antiſtitibus declarare, an communicare cum Neſtorio deberent, nécne. Quibus videas egregiè confirmatum priſtinum morem, quem ſæpè diximus; nimirum eſſe Cathedræ Petri, quæſtiones de fide definire, & nouas emergentes hæreſes cum earum auctoribus primùm condemnare.

a Rec. Baron. Annal. Tom. V hoc an. ex ed. Ant. Auguſtini.
b Tom 1. Epiſt. Rom. Pont. poſt ep. 2. Cæleſt.

II.

Cæleſtinus igitur his viſis Cyrilli Neſtoriíque literis, eorúmque vltrò citróque exaratis ſcriptis; habità (vt idem Cyrillus *c* docet) Epiſcoporum SYNODO, de omnium ſententià Neſtorij blaſphemias condemnauit: ei verò ad

c Cyril. ep. ad Neſtor. in Act. Conc. Epheſ. tom. 2. c. 1. & 55.

reſipiſcen

Conc. Rom. contra Neſtor.
d *Cæleſt. ep. 5. t. 1. ep. Rom. Pont.*

reſipiſcendum decem dierum poſt denunciationem conceſſit ſpatium; eadem damnatione feriendo & ipſi, niſi aſſertos errores apertâ & ſcriptâ confeſſione damnaret. Quâ de re extat eiuſdem Cæleſtini ad Neſtorium epiſtolâ *d*, ſcripta huius anni Coſſ. tertio Idus Auguſti; datâque Poſſidonio Diacono Alexandriam perferenda ad Cyrillum, & per hunc Neſtorio mittenda: quam quidem Patres Concilij Epheſini poſteà præconiis extulerunt, & Euagrius *e* pro dignitate argumenti, & auctoritate ſcribentis, diuinam appellat. Scripſit pariter eodem tempore Cæleſtinus Cyrillo *f*, ſuas ei vices in hoc negotio delegans. Sed & ſcripſiſſe ad Ioannem Antiochenum, Rufum Theſſalonicenſem, Iuuenalem Ieroſolymitanum, & Flauianum Philippenſem, eóſque de ſuâ in Neſtorium latâ ſententiâ certiores feciſſe, teſtatur ipſe iiſdem ad Cyrillum datis literis: extántque adhuc, quas ſcripſit *g* ad Ioannem, (quibus etiam verbis & reliquæ conceptæ fuêre) nec non quas eodem argumento dedit ad Clerum *h* Conſtantinopolitanum.

e *Euagr. li. 1. c. 4.*
Cæleſt. PP. ſcripſit adverſ. Neſt.
f *Cæleſt. ep. 3.*
g *Id. ep. 6.*
h *Id. ep. 4.*

III.
Cyrillus creatur Vicarius Cæleſt.
i *Theod. Balſ. in Nomocan. Phot. tit. 8. c. 1.*
k *Niceph. l. 14. c. 31.*

Tradit verò Theodoretus *i*, ad eumdem Cyrillum à Cæleſtino miſſum fuiſſe *Phrygium*, (ipſum nempè Pallium, quo ſignificatur plena poteſtas;) eóque Cyrillum eſſe vſum in Epheſino Concilio, & in ſacris ſolemniis more Rom. Pontificis: ac denique illud priuilegium propagatum eſſe ad Alexandrinos Epiſcopos ſucceſſores. Nicephorus *k* autem *Mitram*, quâ Romani vterentur Pontifices, à Cæleſtino miſſam affirmat, necnon nomen *Papæ*; ſed & conceſſum vt appellaretur *Uniuerſi Orbis Iudex*. Verùm de *Papæ* nomine aliter ſe res habet; quod conſtat olim commune fuiſſe reliquis Epiſcopis; ſed nec de nomine *Iudicis Vniuerſalis* ſatis liquet. Sanè nihil præterea Cyrillo conceſſum à Cæleſtino, quàm concedi ſoleat iis quibus creditur Vicaria præfectura, vel Legatio à Latere, exiſtimatur: vt autem eadem poteſtas propagaretur ad poſteros, non in inſignibus dumtaxat, ſed etiam in auctoritate, exemplum extare neſcimus.

Phrygium ſed an quod Mitra.

[Quod *Phrygium* à Cæleſtino miſſum Cyrillo, Baronius *Pallium* interpretatus eſt; videtur potiùs de *Mitra* intelligendum quemadmodum & Nicephorum ſeu eius interpretem, accepiſſe vidimus. Sic enim, &c. Conſtantinus, diſt. 96. ſumptus ex Actis S. Sylueſtri PP. & Edicto Donationis Conſtantini, ſemel *Phrygium* (Græcè λῶρ̃) interpretetur, *id eſt Mitram*, & poſtea, *Nos Phrygium* (inquit Conſtantinus) *candido nitore ſplendidum eius* (nempè Silveſtri) *ſacratiſſimo vertici manibus noſtris impoſuimus.* Eodémque modo Leo PP. IX. ep. 1. ad Mich. Conſt. & Leon Acrid. c. 13. & in Iſidori Gloſſario verb. *Phrygium*. Idémque Iſidorus 19. etymol. 31. *Mitra eſt pileum Phrygium caput protegens.* Ex antiquioribus Ethnicis Iuuenalis Satyr. 6. *Phrygia veſtitur bucca tiara*, & ibi vetus Interpres. Cùm Sugerius Abbas in Vitâ Regis Ludouici Groſſi, *Circumdantes capiti eius Phrygium ornamentum Imperiale inſtar galeæ circulo aureo concinnatum imponunt.* Facitque mirè ad huiuſmodi Cæleſtini miſſionem Mitræ, quod in Regus geſtis S. Anſelmi Lucenſis Epiſcopi, ab eius contubernali presbytero pœnitentiario conſcriptis dicitur, (ap. Baron. tom. XI. an 1085. n. XIII.) Gregorium PP. VII. *Mitram capitis ſui tranſmiſiſſe Anſelmo, tamquam poteſtatem ſuam ligandi & ſoluendi*. Et quod S. Bernardus in Vitâ S. Malachiæ Metropolitani Hiberniæ ſcribit, Innocentium PP. II. eidem Malachiæ, tunc Romæ exiſtenti, ſed *parante repatriare, commiſiſſe vices ſuas per vniuerſam Hiberniam, Legatum illum conſtituentem, ac deinde tollentem Mitram de capite ſuo, impoſuiſſe capiti eius, & ſalutatum oſculo pacis dimiſiſſe Apoſtolicâ fultum auctoritate.* Quod verò Nicephorus addit, hunc vſum Mitræ, & Papæ appellationem ad ſucceſſores Epiſcopos Alexandrinos perueniſſe, inde etiam colligat, & priſcos illos Epiſcopos Orientales Mitris vti minimè conſueuiſſe; (quibus nec facilè antiquas eorum picturas ornatas inuenetis) & Papæ nomenclaturam haud iis, ſicut etiam Occidentalibus, adeò fuiſſe communem: aut ſanè Mitram quâ Romanus Pontifex vteretur, longè auguſtiori formâ præſtitiſſe; & nomen Papæ abſolutè abſque addimento tributum fuiſſe in Oriente Cyrillo, eiúſque ſucceſſoribus Alexandrinis Epiſcopis, ſicut in Occidente Romano Pontifici. Denique ſicuti Baron. non rectè *Phrygium* accepiſſe pro *Pallio* diximus, ita & Græci lapſi videntur, cùm Phrygium *lorum* interpretati ſunt; quod magis humeris quàm capiti conuenire noſcitur. Vid. Buleng. lib. 1. de Veſtib. Pontif. c. 8. & 10.]

IV.
Quid ſi Orientales aduerſus Neſtor.
l *Cyrill. ep. 1. & 16.*
m *Ext. in Conc. Eph. lib. 1. c. 31. ex Pelt.*

Acceptis autem prædictis omnibus à Cæleſtino per Poſſidonium miſſis literis, Cyrillus quæ ad alios directæ erant ex ipſius Cæleſtini admonitione mittens, ſuas etiam peculiares *l* ad Ioannem Antiochenum & Iuuenalem Ieroſolymitanum addidit, quibus eos ad hoc negotium diligenter amplectendum hortatus eſt. Túncque Ioannes eaſdem ad Neſtorium Conſtantinopolim mittens, adiecit & ſuas *m*, quibus tam ſuo nomine, quàm aliorum quorumdam inſigniorum Syriæ Epiſcoporum, qui ſimul tunc Antiochiæ aderant, (inter quos etiam Theodoretus recenſitus habetur) ſuaſit ſanctiſſimam Virginem Theotócon, cum omnibus antiquis Eccleſiaſticis Doctoribus agnoſcere, ac pacem Eccleſiæ recantando palinodiam amplecti. Quà quidem in re præſtitiſſe viſi ſunt iidem Antiſtites, quod Catholicos decebat Epiſcopos, numeróſque expléſſe verorum amicorum: ſed contra pietatem, & amicitiæ iura, deinde peccàrunt, cùm renitentem hominem ſalubri obedire conſilio, adhuc amicum retinuerunt, atque fouerunt; vt videbitur ſuo loco.

IV.
Concil. Alex. contra eum.
n *Conc. Eph. t. 1. c. 1. 4.*
o *Ib. c. 13. & ap. Cyrill. ep. 11. & 19.*
p *Ibid. t. 2. c.*
q *Liber. Brev. c. 4.*
r *Act. Conc. Eph. t. 1. c. 7.*

Inter hæc autem, qui cogere Synodum vſque ad Cæleſtini cognitionem, Cyrillus (vt ipſe teſtatur in litteris ſuperiùs memoratis ad eum ſcriptis) fuerat retardatus, idem delegatâ iam ſibi ab ipſo Cæleſtino in proſequendâ causâ Neſtorij vice ſuâ, confeſtim collegit *Alexandriæ* Synodum: è quâ imprimis quatuor decreti ſunt Legati, nempè duo Epiſcopi, ac totidem Alexandrinæ Eccleſiæ miniſtri, delaturi Conſtantinopolim ad Neſtorium literas Cæleſtini, vnà cum decreto ipſius damnationis, niſi intra decem dierum præſcriptum terminum reſipiſceret: additáque eſt Synodalis ad eumdem Concilij epiſtola *n*, vnà cum fidei Orthodoxæ confeſſione, & duodecim Anathematiſmis aduerſus totidem ipſius hæreſis capita, quibus ille ſubſcribere deberet: ac denique adiecerunt & alias *o* Synodales ad Clerum Conſtantinopolitanum, & Patres monaſteriorum eiuſdem ciuitatis, quibus eos de cunctis geſtis certiores redderent, & vt viriliter aduerſus Neſtorium agerent, exhortarentur; ac pariter declararent, in ſuam, hoc eſt totius Eccleſiæ Catholicæ communionem recipi, qui ab eo fuiſſent causâ fidei ſeparati. Cùm verò Legati Conſtantinopolim acceſſiſſent, eoque ipsâ eccleſiâ, die Dominicâ, cùm Synaxis perageretur, vniuerſo præſente clero, multiſque adſtantibus proceribus, literas Neſtorio obtuliſſent; idem iuſſos poſtridie ſe priuatim conuenire, aduenientes aditu interclusit (vt conſtat ex eorumdem relatione *p* poſteà facta in Concilio Epheſino:) Theodoſium verò Imperatorem commouit aduerſus Cyrillum, (quod teſtatur Liberatus *q*) compuliſque ad eum ſcribere, velut inquietum, & ſcandala ſuſcitantem: ſed hoc (vt ex ipſâ Imperatoris epiſtolâ *r* conſtat) poſt Synodum ab eo publicis literis conuocatam.

Quod

VI. ANATHEMATISMI IN ILLVM.

Quò vero duodecim illa Capitula, ſiue Anathematiſmi, eiuſmodi ſint, vt ſingula Neſtorij hæreſis capita ab eis iugulentur; operæ pretium duximus, hîc illa recenſere, quò faciliùs eiuſdem Neſtorij errores, eiſque contraria Eccleſiæ Catholicæ dogmata innoteſcant.

Primùm ergo anathema proclamatum eſt aduerſus eos, qui Emmanuelem Verbum Deum, & ob id ſacram Virginem Theotocon eſſe non confiterentur. (Genuit enim illa incarnatum Dei Verbum ſecundùm carnem.

Secundò aduerſus eos, qui Dei Patris Verbum carni ſecundùm hypoſtaſim vnitum, & vnum tantùm vnà cum ſuâ carne Chriſtum eſſe, eumdem nimirùm Deum ſimul & hominem non confiterentur.

Tertiò aduerſus eos, qui poſt vnionem hypoſtaſes in Chriſto diſtinguerent; eâque dumtaxat coniunctione inter ſe necterent, quæ eſt ſecundùm dignitatem, vel auctoritatem, vel poteſtatem, & non eâ potiùs quæ eſt ſecundùm naturalem vnionem.

Quartò aduerſus eos, qui duabus perſonis vel hypoſtaſibus, eas voces attribuerent, quæ in Euangelicis & Apoſtolicis Scripturis paſſim occurrunt, quæve à Sanctis de Chriſto, aut ab ipſo quoque Chriſto de ipſo dictæ ſunt; & alias quidem homini ſeorsùm à Dei Verbo conſiderato adſcriberent, alias verò tamquam in diuinam maieſtatem conuenientes ſoli Verbo, quod ex Deo Patre eſt, accommodarent.

Quintò aduerſus eos, qui dicerent Chriſtum non eſſe verum Deum, ſed hominem tantùm Deiferum, vtpotè vnum naturalémque Filium, quatenùs nimirùm Verbum caro factum carni & ſanguini perinde, ac nos communicauit.

Sextò aduerſus eos, qui Dei Patris Verbum, Chriſti Deum vel Dominum eſſe dicerent; neque poſt Verbum ſecundùm Scripturas incarnatum, vnum eumdémque Deum ſimul & hominem eſſe confiterentur.

Septimò aduerſus eos, qui Ieſum Chriſtum, hominem tantùm, diuini Verbi vi actum eſſe dicerent, aut illuſtrem illam Vnigeniti gloriam illi ipſi homini, veluti alteri cuipiam ab ipſo Verbo aduenisse comminiſcerentur.

Octauò aduerſus eos, qui hominem aſſumptum vnà cum ipſo Dei Verbo adorandum, vnà cum illo glorificandum; vnà cum illo tamquam alterum in altero exiſtentem Deum appellandum eſſe dicerent; (quippe hunc intellectum particula *Cum* adiecta perpetuò, ac neceſſariò afferre conſueuit) & non vnâ potiùs adoratione Emmanuelem honorarent, vnámque hactenùs illi glorificationem attribuerent, quatenùs Verbum factum eſt caro.

Nonò aduerſus eos, qui vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum à Spiritu ſancto tamquam à virtute ab ſe alienâ glorificatum dicerent; efficaciâmque quâ contra immundos ſpiritus vteretur, & diuina inter homines miracula operaretur, ab ipſo eodem accepiſſe prædicarent, & non proprium naturalémque eſſe illius Spiritum, per quem diuina ſigna edidit.

Decimò aduerſus eos, qui (cùm Chriſtum Ieſum noſtræ confeſſionis Pontificem & Apoſtolum extitiſſe, eumdémque ſemetipſum pro nobis in odorem ſuauitatis Deo Patri obtuliſſe, diuina Scriptura commemoret) dicerent, Pontificem & Apoſtolum noſtrum non eſſe ipſum Dei Verbum, poſteaquàm caro & homo nobis ſimilis factum eſt; ſed hominem illum qui ex muliere natus eſt, quaſi alterum quempiam ab ipſo diuerſum: Aut qui Chriſtum pro ſe ipſo quoque, & non ſolùm pro nobis, ſacrificium obtuliſſe affirmarent. (Neque enim ipſe oblatione opus habuit, qui nullum peccatum commiſit.)

Vndecimò aduerſus eos, qui ipſam Domini carnem viuificam, ipſiúſque Verbi, quod ex Patre eſt, propriam eſſe negarent; ſed alterius cuiuſpiam ipſi Verbo ſecundùm dignitatem tantùm coniuncti, aut diuinam tantùm inhabitationem ſortiti, eſſe dicerent; neque verè rursùm viuificam, vt modò meminimus, eò quòd Verbi, quod omnia viuificat, facta ſit propria, confiterentur.

Duodecimò aduerſus eos, qui inficiarentur Dei Verbum ſecundùm carnem paſſum, ſecundùm carnem crucifixum, mortémque ſecundùm carnem guſtâſſe; & primogenitum tandem ex mortuis factum eſſe, quatenùs videlicèt vita eſt & viuificum, vt Deus.

VII. EXCITAT SVOS CONTRA CYRILLVM.

His autem Neſtorius lectis Anathematiſmis, tantùm abfuit vt eis ſubſcripſerit, (quod ab eo imprimis requirebatur) vt contrà tum ipſe eoſdem carpere cœperit, labémque hæreſis in Cyrillum eorum auctorem ea illis inferre ſtuduerit, quaſi eis Cyrillus, dum immoderatè occurreret Neſtorio, in ſectam ipſe Apollinaris declinâſſet; tum vt alij id ipſum præſtarent, effecit: inter quos Ioannes Epiſcopus Antiochenus (vt auctor eſt Liberatus *s*) Theodoreto Epiſcopo Cyrenſi, Andreæ Samoſateno, aliiſque Epiſcopis Concilij ſui mandauit, vt contra eadem duodecim Capitula ſcriberent, tamquâ Apollinaris dogmata inſtaurantia. Sed hæc poſteà, cùm iam ipſe Cyrillus, etiam antequàm illi in ipſum conſcripſiſſent antitheſes, aduerſus cunctas eiuſmodi calumnias edidiſſet Epheſi declarationem duodecim illorum ſuorum Capitulorum: qui & rursùm aduerſus eorumdem oppoſitiones ſcripſit Apologeticum & Commentarium ad Euoptium; quæ cuncta eius opera adhuc extant. Interim verò factum eſt, vt ſententia in Neſtorium lata haud valuerit executioni mandari; cum qui eius executor præpoſitus erat Cyrillus, æquè hæreſis accuſaretur.

s Liber. Breu. c. 4.

VIII. THEODOS. IMP. AGIT CVM CÆLEST. PP. DE COGENDA SYNOD. OECVM.

Quapropter Theodoſius Imp. rem eò progreſſam ratus, vt opus eſſet Vniuerſali Concilio, egit apud Cæleſtinum Romanum Pontificem, per virum illuſtrem Petronium (vt eius Vitæ Acta, quæ Sigonius reſtituit, declarant) poſteà creatum Bononienſis Eccleſiæ Epiſcopum, de conuocandâ Epheſi in annum ſequentem Vniuerſali Synodo: quam quidem non ſolùm Cæleſtinus in literis ad eam ſcriptis, ſua voluntate collectam eſſe profeſſus eſt; ſed etiam præſcriptam eius formam ab illo fuiſſe, Firmus Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus in eâdem Synodo confirmauit: cum alioqui nemo inficias ierit, conuocatam fuiſſe Theodoſij literis, quæ extant *t* his ipſis Coſſ. decimo tertio Calendas Decembris ſcriptæ ad Cyrillum, iiſdémque verbis ad cæteros ſingulos Metropolitanos, eò quòd illæ publicæ eſſent) ad conueniendum Epheſum in feſto Pentecoſtes anni ſequentis. Porrò non Orientales tantum, ſed & Occidentales inſigniores nominis aduocant, inter alios S. Auguſtinum acceſſendum curauit, miſſo ad hoc in Africam Ebagnio Magiſtriano, vt ſcribit Liberatus *v*) qui

t in Act. Eph. t. 1. c. 25. edit. Pal. & ap. Cyril. ep. 17.

v Liber. Breuiar. c. 5.

S. Avgvstini obitvs tempvs.

Carthaginem adueniens, audiuit à Capreolo tunc vrbis illius Antiſtite, eumdem Auguſtinum ex hâc vitâ migráſſe. Cum autem iſta de Concilio conuocando geſta fuerint hoc dumtaxat anno; ex his videas confirmari, eundem Auguſtinum ad hunc quoque annum vitam propagáſſe. Cuius etiam obitum cùm ſub iiſdem Coſſ. Proſper ponat; ex his omnibus erroris redarguitur Marcellini Chronicon, dum illum ſub anni ſuperioris Coſſ Florentio & Dionyſio recenſet.

IX. Obsidio Hippon. vrbis.

Obſidebatur tunc temporis Hipponenſis ciuitas, Auguſtini ſedes à Wandalis, qui mixti Alanis, Gothis & alijs barbaris nationibus, vniuerſam ferè iam peſſumdederant Africam; victóque Bonifacio Comite, eundem Hipponem ſe recipientem perſecuti fuerát. Quatuordecim autem menſes obſidionem perduráſſe, teſtatur Poſſidius *x*: cuius primo tempore mori contigit Auguſtinum, mœrentem & deplorantem miſerum eius temporis Africæ ſtatum, cùm exceptis tribus ciuitatibus, Carthagine, Cirtâ, & Hippone, reliquæ omnes ab hoſtibus iam captæ eſſent, magnâ hominum ſtrage, maiori Eccleſiarum clade, & maximâ diuini numinis cõtumeliâ. In ipſâ verò obſidione Hipponenſi, Auguſtinus nihil prætermittens curæ paſtoralis (inquit Poſſidius) Verbum Dei vſque ad ipſam extremam ægritudinem impætermiſsè, alacriter, & fortiter, ſanâ mente, ſanóque conſilio in Eccleſiâ prædicauit: rogans interim Deum, vt aut ciuitatem liberare dignaretur; aut ſi aliud ei videretur, ſuos ſeruos ad perferendâ ſuam voluntatem fortes faceret, aut certè vt ipſum de hoc ſæculo acciperet. Illarum verò tunc ab eo habitarum concionum, vna *y* tantùm nobis reliqua eſt perbreuis ac lacrymis plenâ, quæ lugubrem tunc Africanæ prouinciæ faciem nobis reddat.

x Poſſid. in Vit. S. Aug. cap. 29.

y Aug. ſerm. III. de temp.

Tertio demùm obſidionis menſe, decumbens lecto febribus defatigatus, (qui etiam anteà frequenter ægrotare *z* conſueuiſſet) ægrotũ quemdam à Deo in ſomnis admonitum, vt ab Auguſtino ſanitatem peteret, impoſitione manuum ſanauit. Quod quidem miraculum extremo vitę articulo Deus per eum operari voluit, vt quodam veluti ſigno, cùm res geſtas, tum ſcripta eius conſignata relinqueret. Cumque dicere ſoleret, Chriſtianos & ſacerdotes abſque dignâ & competenti pœnitentiâ exire de corpore non debere; ipſe quoque, prohibitis omnibus ad ſe ingredi, niſi iis tantùm horis quibus medici ad inſpiciendum intrarent, vel cùm eius inferretur refectio, (videlicèt ne intentio eius à quoquam impediretur) per decem integros dies ante mortem iugi orationi vacauit, pſalmos pœnitentiales multis cum lacrymis recitans. Sicque tandem membris omnibus ſui corporis incolumis, integro aſpectu atque auditu, orans obdormiuit in pace; ac pro eius commendandâ corporis depoſitione, ſacrificium Deo oblatum eſt. Hæc omnia idem Poſſidius *a*, Epiſcopus Calamenſis, qui interfuit, cùm Wandalorum fugiens incurſiones, vnâ cum alijs coëpiſcopis Hipponem ſe recepiſſet, locum munitum; & Auguſtini poſteà Vitam deſcripſit, cum quo (vt teſtatur) quadraginta fermè annis vixiſſet ſummâ concordiâ. Cui ideò credendum eſt, dum ait ipſum vixiſſe annos ſeptuaginta ſex *b*. Porrò in Epiſcopali functione annos triginta ſex habuiſſe, ea quæ à nobis de ſedis eius exordio dicta ſunt, ſatis certò demonſtrant. Dies autem obitûs in Tabulis Eccleſiaſticis ſcriptus eſt anniuerſaria memoriâ repetendus, quinto Calendas Septembris.

z Id ep. 56. in fin. 138. 149. 21. 356. 362.

Avgvst. ægrotans sanat ægrotvm.

Præparatio eivs ad obitvm.

a Poſſid in Vit. S. Aug. c. 1219. 30.

b [Fuerit igitur eius obitus referendus in annum ſequentem, ſi conferas cum tempore natiuitatis, aſſerto ſuprà anno 377. [L.]

X.

De ipſius autem ſuppellectili, addit Poſſidius *c* nullum ab eo teſtamentum factum eſſe, quia vnde faceret pauper Chriſti non haberet: Eccleſiæ bibliothecam, & omnes codices diligenter poſteris cuſtodiendos ſemper iuſſiſſe: Si quid verò Eccleſia, vel in ſumptibus, vel in ornamentis habuit, fideli Presbytero, qui ſub eo domûs Eccleſiæ curam gerebat, dimiſiſſe: Nec ſuos conſanguineos, vel in propoſito, vel extra conſtitutos, in ſuâ vitâ & morte more vulgi tractaſſe: quibus dum adhuc ſupereſſet, id, ſi opus fuit, quod & ceteris erogauit, non vt diuitias haberent, ſed vt aut non, aut minùs egerent.

c Ibid. c. 3

XI.

Scriptorum verò eius idem Poſſidius *d* confecit Indiculum; quæ tot ac tanta fuiſſe dicit, vt ea omnia vix quiſque ſtudioſorum nôſſe & perlegere ſufficiat. Quæ quidem cùm in ipſa Hipponenſis ciuitatis conflagratione à Wandalis factâ, illæſa permanſiſſent. Angelicâ quidem, ſi non humanâ, vallata cuſtodia; eadem à calumnioſis hominibus poſteà impugnata ſunt, quaſi in iis quæ aduerſus Pelagianos ſcripſerat, à fide deuiaſſet. Quod non ſolùm illi, qui pio adhuc viuente eiuſmodi certamen in Galliâ (vt vidimus) aggreſſi fuerant, iam eo mortuo acriùs inſtaurarunt, quindecim ſcribentes obiectiones aduerſus ipſius commentarios in Pelagianos ſed & Vincentius quidam rem priuatim agens, ſexdecim in eoſdem propoſuit obiectiones, & Camillus ac Theodorus presbyteri Genuenſes decem dubia obiecêre; ac denique Caſſianus Eccleſiæ Maſſilienſis presbyter cognomento Collator, aduerſus eamdem Auguſtini doctrinam aliqua intulit: cùm tamen ij omnes haud ſe Pelagij errores fouere profiterentur, ſed vt Catholici verſarentur inter Catholicos, & in ipſos Pelagianos declamare præ ſe ferrent *ee*. Ceterùm contra omnes pro S. Auguſtino viriliter ſteterunt SS. Hilarius Arelatenſis & Proſper Aquitanus, de quibus iam dictum eſt ſuperiùs: cuius quidem Hilarij ea de re ſcripta perierunt; Proſperi autem adhuc ſuperſunt. Sed & anno ſequenti iidem ſanctiſſimi viri Romam petentes, apud Cæleſtinum Papam egerunt, vt eiuſmodi nugatoribus ora obſtrueret. Quod ipſe egregiè præſtitit, ſcriptis ea de re ad Epiſcopos, in quorum Eccleſijs illi presbyterio fungerentur, literis *e*, quibus Auguſtinum mirificè laudauit: ipſæ verò eius literæ æquè laudantur ab eodem Proſpero *f*, Vincentio *g* Lirinenſi, atque etiam Photio *h*.

d Ibid. c. 2

De scriptis ei a diversis impvgnatis, et defensis

De quibus vide etiam Bellarm. de Script. Eccle.

ee [Fuerunt propterea dicti Semipelagiani, itemque rede... nati, ſiue ... de quibus vide etiam infrà an. ... num. IV. & ſeqq. Sed plura ap... der de viſi... mon an. 4... & ſeqq. & Gaulteri Tab. Chronogr. ſæc. ... cap. 19 ...

e Cæleſt. ep. ... De his vertigit Ba... & ſeqq.

f Proſp. ...

g ... Vinc. ... c. 43

h Phot. in Biblioth.

XII.

Inter alios verò, quos diximus presbyteros Pelagij fuligine denigratos, fuit *Seuerus Sulpitius*, ille diſcipulus & ſcriptor Vitæ S. Martini, & Paulino Nolano amicitia coniunctiſſimus, de quo ſæpè dictum ſuperiùs; quem Gennadius *i* ait in ſenectute ſua à Pelagianis deceptum fuiſſe. Verùm idem magno Dei beneficio reſipuit tandem, ac in ſeipſum vindex inſurrexit erroris. Agnoſcens enim (quod addit Gennadius) loquacitatis culpam, ſilentium vſque ad mortem tenuit; vt peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitùs emendaret. Quòd autem hunc Seuerũ Sulpitium, Epiſcopum fuiſſe aliqui dicant Biturìcenſem, errant: cum nemo id antiquorum dicat, immò cùm idem Gennadius, collega eius atque gentilis, nonniſi presbyterum nominet, & in eo ordine pœnitentem af-

i Gennad. de vir. illuſtr. c. ...

Pœnitentia de ... Pelagio.

ferat

ſetat eſſe defunctum. Sicut & Honorius Auguſtodunenſis retexens catalogum clarorum virorum, presbyterum dumtaxat appellat. Sulpitium enim Epiſcopum Bituricenſem, longè poſteà ſub Gunthranno Rege vixiſſe, teſtatur Gregorius Turonenſis; probatúrque Geſtis Concilij Secundi Matiſconenſis, quibus ipſe interfuiſſe ponitur. eumdemque fuiſſe conſtat cognomento Pium.

IESV CHRISTI.

AN. 431.

CÆLESTINI

AN. 8.

THEODOSII II. 24.
VALENTIN. III. 7.

I. DE CONSVLATV ANTIOCHI EVNVCHI. a l. de C. Th. auctor. Nomel. tit. 2.

ANNVS Domini quadringenteſimus trigeſimus primus, celebris memoria OECVMENICÆ SYNODI EPHESINÆ, conſignatus eſt Conſulatu Anicij Baſſi & Flauij Antiochi. Hic ille *Antiochus* Patricius ex eunucho, cuius clara memoria extat in collectione Codicis *a* Theodoſiani; qui poſteà delatus apud Theodoſium Imp. redactus in ordinem, inter clericos profeſſus eſt, vt Suidas teſtatur: eiúſque occaſione editam ait à Theodoſio ſanctionem, ne ampliùs Eunuchi inter Patricios militarent.

II. IN FAVSTA CÆDIS IN ECCLES. CONSTANTINOP.

Antequàm verò Synodus Epheſina hoc anno celebraretur, contigit vt cùm expulſis clericis Orthodoxis Neſtorius ſibi cunctas Eccleſias quę erant Conſtantinopoli vendicaſſet, vna ipſarum cæde hominum turpiſſimè profanata fuerit à ſeruis præpotentis cuiuſdam viri genere barbari: qui cùm immanem heri ſui feritatem ferre non valentes, ad Eccleſiam cum armis confugiſſent, rogati à clericis ab altari abſcedere, cuius ſacris miniſterijs impedimento eſſent, iidem vno interfecto clerico, alteróque vulnerato, ad extremum ſibi ipſis necem conſciuerunt. quod omen mala quæ poſteà ſecuta ſunt portendiſſe, Socrates *b* eam narrans hiſtoriam tradit. Eamdémque cædem hoc ipſo anno Marcellinus *c*, ſed paulò diuersè refert; dicens barbaros in eâ vrbe nutritos, ad Eccleſiam Chriſtianorum hoſtili ritu confluentes, ignem in eam ad comburendum altare dum infeſti iacerent, in vicem, ſeſe, reſiſtante Deo, trucidâſſe. Subdítque, hoc eodem tempore, ob tritici penuriam, Theodoſium Imp. à populo lapidibus impetitum fuiſſe. Quod verò ad Eccleſiæ profanationem ſpectat; idem Theodoſius conſulturus imposterum, hoc ipſo anno ſanctionem *d* edidit de Eccleſiaſticâ immunitate latioribus terminis dilatandâ vſque ad extremas fores Eccleſię; ita vt poſt loca publica & ianuas primas Eccleſiæ, quicquid eſſet interiacens, ſiue in cellulis, ſiue in domibus, hortulis, balneis areis, atque porticibus, confugas interioris templi vice tueretur. Quâ eâdem conſtitutione cùm arma intra Eccleſiam ferre iiſdem confugientibus prohibuerit, egregium eſt quod de ſe ipſo appoſuit; nimirùm, cùm Imperatoriam majeſtatem ſine armatis ſtipatoribus eſſe non conueniret, ſe tamen cùm Eccleſiam ingreſſurus eſſet, foris arma relinquere, atque ipſum etiam diadema Regiæ majeſtatis inſigne humiliter deponere, & ſacra altaria munerum tantùm offerendorum causâ accedere, iis verò oblatis ad extimum communéque atrium mox ſe recipere, nec quicquam ex propinquâ diuinitate ſibi arrogare conſueuiſſe. Ceterùm hanc ſuam conſtitutionem in iis quæ ad confugientes pertinent, ſequenti anno nouis caſibus idem Imperator ex parte corrigere *e* coactus eſt.

b Socr. lib. 7. cap. 33.
c Marcell. in Chron.
d l. 4. C. Th. l. 2. C. Iuſtin. de his qui ad Eccleſ. confug. Habetur verò integra in Act. Conc. Epheſ. edit. Pols. tom. 5. cap. 21.
THEOD. IMP. MODESTIA IN ECCLESIA.
e l. vlt. C. Th. eod.

III. SYNODVS OECVM. EPHES.

Acturis autem iam nobis de EPHESINO CONCILIO, dicendum primùm de Legationibus eò miſſis: ſiquidem (vt habetur in Relatione *f* Philippi Apoſtolicæ Sedis Legati) omnes Orientales & Occidentales, vel per ſe, vel per ſuos legatos ſacerdotali ei cõſeſſui interfuerunt. Illa verò præcipua fuit Legatio, quæ nomine omnium Occidentalium, Africanis exceptis, in Synodo eâ de causâ Romæ *g* habitâ, decreta eſt à Cæleſtino Romano Pontifice, qui eam credidit *Arcadio* & *Proiecto* Epiſcopis, ac *Philippo* S.R.E. presbytero: quorum quidem Epiſcoporũ priorem, illum putamus eſſe Arcadium, qui reperitur interfuiſſe poſt annos octo Concilio Regienſi in Gallia Narbonenſi; poſteriorem verò, Proiectum Forocornelienſem Antiſtitem, cuius meminit cum laude Petrus *h* Chryſologus, qui his quoque temporibus claruit Rauennas Epiſcopus. Quò minùs autem ſolemnis ex more legatio mitteretur ab Epiſcopis Africanis, Wandalorum graſſatio fuit impedimento. Nec tamen defuit officio Capreolus Epiſcopus Carthagienſis, quin miſerit ſaltem vnum diaconum Eccleſiæ ſuæ, *Baſſulum*, ſeu Beſulam nomine cum literis *i* excuſationis ad Synodum; cuius etiam Capreoli extat alia egregia de Verbi Incarnatione ſcripta epiſtola *k*, ſed fine carens.

f In Act. Eph. edit. ſelt. tom. 2. cap. 16.
g Ibid. c. 17.
LEGATI MISSI AD EAM EX OCCID.
h Chryſol. ſerm. 165.
i Ext. in Act. Eph. to. 2. c. 9.
k Rec. Bar. Annal. Tom. V. hoc an. acceptam à Pet. Pithoo.

IV.

Sed & Cæleſtinus per eoſdem ſuos & Occidentalis Eccleſiæ Legatos Epheſum miſſos, literas *l* ad Oecumenicam Synodum dedit octauo Idus Maij præſentis anni: quæ cùm ex more ſcriptæ fuerint Latino ſermone, inde verò in Græcum tranſlatæ ac rursùm è Græco Latinitati reſtitutæ; eædem diuersè editæ reperiuntur, haud ſine magno præiudicio germanæ ſinceritatis: Latinum verò exemplar *m* vetuſtiſſimum exhibet Creſconiana Collectio, cuius nulla de impoſturâ poſſit eſſe ſuſpicio. Ceterùm ex eâ Cæleſtini epiſtolâ illud exploratum redditur, ſic miſſos eſſe illos Legatos, non vt cauſa Neſtorij nouo ſubijceretur examini; ſed potiùs vt ſententiæ in eum anno ſuperiori Romælatæ iidem Legati executores eſſent: ſicut etiam nihil quicquam, præter ſententiam Cæleſtini, ſibi arrogâſſe Oecumenicam tantum Synodum conſtat. Scripſit verò etiam Cæleſtinus per eoſdem Legatos ad Theodoſium Imp. epiſtolam parænericam, ad res fidei ſolicitè curandas: aliámque ad Cyrillum Alexandrinum, de recipiendo Neſtorio ſi reſipiſceret, etiamſi induciarum tempus anno ſuperiori ei propoſitum iam emenſum eſſet. Atque hæc de Legationibus Occidentalis Imperij.

l Act. Eph. tom. 2. c. 14.
m Hanc, & alias ſubſequ. epiſt. Cæleſtini, recitat Baron. Annal. Tom. V. hoc an. acceptas ab Ant. de Aquino.
AD QVID MISSI LEGATI APOSTOL.

V. PRÆCIPVI ANTISTITES ORIENT. QVI CONVENERVNT EPHESI.

Inter Orientales autem Epiſcopos, ad eamdem Synodum literis Theodoſij euocatos, *Cyrillus* primæ poſt Romanam prærogatiuâ ſedis, & ipſius omnium Primæ Vicariâ (vt vidimus) præfecturâ reliquos omnes antecellens, motum etiam egregiâ ſanctitate, atque eximiâ diuinarum rerum ſcientiâ enituit. Interfuerunt pariter alij magni nominis Epiſcopi; putà *Acatius* Melitinæ Armenię ciuitatis Antiſtes, *Cyrus* Aphro-

diſiæ

diſiæ Caiæ, & *Petrus* Saracenorum, quem ex milite Pagano Chriſtianum Epiſcopum factum ſuperiùs vidimus: cui & ad Synodum profecturo idem ille Euthymius qui eum baptizauit, vt Cyrillo & Acacio in omnibus inhæreſceret perſuaſit *n*. Accurrit etiam inter primos *Neſtorius*, vt ſingulos eò aduentantes Epiſcopos pertentaret *o*, ſi in ſuas poſſet aliquâ arte pellicere partes: quem quidem Socrates *p* ait, ſtatim poſt diem Paſchatis cum magna populi multitudine Epheſum profectum eſſe. Cùm autem præſcripta dies literis Imperatoris, qua conuentus agi deberet, aduenîſſet; humanitate quadam viſus eſt omnibus expectandus *Ioannes* Epiſcopus Antiochenus, qui vnà cum aliis ſibi ſubiectis Epiſcopis dolo malo moras in itinere nectens, (vt videlicèt alterum de duobus pati compelleretur, aut ferre calculum in damnationem Neſtorij cui ſecretò fauebat; vel ſi ſecùs faceret, eamdem cum illo ſubire damnationis ſententiã) ad Cyrillum ſuæ cunctationis excuſatorias literas *q* dederat: ſed poſt quindecim dies, Metropolitani qui cum ipſo erant, aduenientes Epheſum, ipſius nomine Synodo nunciarunt *r*, omninò non eſſe eius aduentum expectandum.

n Nic. lib. 14. c. 33. Cyril. monach. in Vit. Euthym. ap. Sur. tom. 1.
o Cyril. Alex. ep. 10. & 13. & Apol. ad Theod. Imp. tom. 4. oper. & in Act. Eph. tom. 1. c. 27. & tom. 2. c. 6.
p Socr. lib. 7. cap. 33.
q Act. Eph. tom. 1. c. 11.
r Cyril. Apol. ad Theodoſ.

VI. NVMERVS EPISCOPOR.

Interfuiſſe porrò in vniuerſum eidem Synodo pluſquàm ducentos Epiſcopos, vna eadémque omnium reperitur aſſertio, ipſiſque Synodicis teſtificationibus firmatur, videlicet epiſtolâ *ſ* à Concilio ad Clerum Conſtantinopolitanum, aliâque ad Imperatores data: immò & literis *t* Cyrilli ad ſuos Alexandrinos poſt Neſtorij damnationem ſcriptis, traditur fuiſſe illuc congregatos Epiſcopos vltra ducentos, ferè plus minùs trecentos: adeò vt non ſit curandum, ſi qui hodie in Actis Synodi ſubſcripti inueniuntur, èxpleant dumtaxat centum quinquaginta trium numerum. Adfuerunt quoque *Irenæus* Comes, quem Neſtorius ſibi fauentem ſecum priuatim duxerat; & *Candidianus* Comes Domeſticorum, miſſus à Theodoſio Imp. *eâ lege & conditione* (inquit ipſe Imperator ſuis ad Synodũ literis *u*) *vt cum quæſtionibus & controuerſiis, quæ circa fidei dogmata incidunt, non quicquam commune haberet; (non enim fas eſſe, qui ſanctiſſimorum Epiſcoporum catalogo adſcriptus non eſt illum Eccleſiaſticis negotiis & conſultationibus ſeſe immiſcere:) verùm vt monachos, & ſæculares, ac cæteros denique omnes, qui eò confluerent à ciuitate ſubmoueret: quandoquidem non licet illos qui omninò neceſſarij non ſunt, ſacrorum dogmatum examen aliquo tumultu impedire, &c. tum vt diligenter proſpiceret, ne qua grauior diſſenſio ex mutuo repugnandi ſtudio coorta, ſanctiſſimæ Synodi conſultationem, exactioremque veritatis indagationem quovis modo obturbaret: tum denique quò operam daret ſedulam, vt omnibus & ſingulis quæ dicerentur, ritè perceptis, ſinguli inoffenſè quod videretur in medium proponere, vel ab aliis propoſitum refutare quirent: quò eâ tandem ratione, quod omnibus probatum eſſet, communi ſententiâ conſtitueretur.* Hæc & alia eiuſmodi Imperator: quibus videas, quæ ſint iura & officia Legati Cæſaris in Synodis; de quibus etiam dictum eſt aliàs.

ſ Act. Eph. tom. 2. c. 1.
t Cyril. ep. 14.
u Act. Eph. tom. 1. c. 31.

MVNVS LEGATI IMP. IN SYNODO.

VII. ORDO CONSESSVS.

Collecta eſt autem Synodus in Eccleſiâ ſanctiſſimæ Dei-genitricis MARIÆ, *Marianâ* ob eam cauſam appellatâ: ac primùm omnium, vt CHRISTVM præſidere ſignificarent, ſacroſanctum Dei Euangelium, ex inolitâ conſuetudine, in conſpicuâ ſede poſuêre in medio collocatum; provt Cyrillus *x* Apologiâ ad Theodoſium deſcribit, & habetur in epiſtolâ Synodali ad eumdem Imperatorem. Quod verò ad reliquum ſedendi ordinem ſpectat; ex Collectione Creſconianâ, vbi ponitur ſubſcriptio Epiſcoporum colligitur: Cyrillum vicem agentem Romani Pontificis, primum obtinuiſſe locum; inde verò Arcadium Legatum miſſum à Cæleſtino, vbi aduenit; poſteà Iuuenalem Ieroſolymitanum, & Theodotum Ancyranum, agentes patronos Synodi; ſubinde verò duos alios Sedis Apoſtolicæ Legatos, Proiectum Epiſcopum, & Philippum presbyterum; ac reliquos demùm Epiſcopos. Quæ autem diebus ſingulis facta ſint, ſat erit præcipuarum rerum hîc ſummam referre; cùm extent Acta ipſa Concilij, quæ ſingula fuſiùs doceant.

x Cyril. Ap. ad Theod. quæ ext. in Act. Eph. tom. 5. c. 2. & ap. Cyril. tom. 4. oper.

VIII. NESTOR. CITATVS A SYNODO, RENVIT ACCEDERE.

Cùm igitur omnium conſenſu vigeſimaprima die mẽſis Iunij iudiciali ordine res inchoanda viſa eſſet, ante omnia miſſi ſunt à Patribus quatuor Epiſcopi inuitare, ſeu potiùs citare Neſtorium ad diei ſequentis futurum in publico omnium conſeſſu iudicium: quibus ille faſtuosè hoc tantùm reſpondit, *Conſiderabo & videbo.* Poſtera verò die, vigeſimaſecunda Iunij, qua Primam Seſſionem haberi contigit *y*, lectis Cæleſtini & Cyrilli geſtis contra Neſtorium, & literis Imperatoris de indictione Synodi; rurſúmque miſſis ad citandum Neſtorium ſecundò ac tertiò aliis atque aliis Epiſcopis cùm ipſe numquam eos ad ſe admittere voluiſſet, quin immò & armatos aſſumpſiſſet milites, qui domũ ſuam cuſtodirent, nec vllus omninò qui à Synodo miſſus eſſet, ad ipſum ingredi permitteretur; hócque tantùm ſemel reſponſum eiſdem per alios dari iuſſiſſet, tunc ſe Synodo adfuturũ cùm omnes Epiſcopi ſimul conueniſſent: (intelligentis videlicèt de Ioanne Antiocheno, qui ex compoſito moras nectebat:) his ad ſanctam Synodum relatis, cùm nulla ampliùs ſpes eiuſdem Neſtorij acceſſus eſſet, immò & vocandi eum denuò omnem aditum percluſum viderent; animum Patres ad rem deliberandam conuertẽtes, lectis Imperatoris literis ad ipſam Synodũ ſcriptis; ac recitato, ex more, ſacroſancto Nicæno fidei Symbolo; & ſubinde lectâ atque laudata Cyrilli epiſtola ad Neſtorium; huius verò ad Cyrillum reſponſione, vt hæretica, vnà cum auctore, eiúſque ſectatoribus, magnis omnium conclamationibus anathemati ſubiecta; poſt item lectas, comprobatáſque Cæleſtini Romani Pontificis, eiuſdémque Cyrilli, de ipſius Neſtorij anteà Romæ facta damnatione literas, auditáſque aliorum Epiſcoporum relationes de eiuſdem blaſphemiis; ac rurſùm poſt prolata ſacræ Scripturæ, & SS. Patrum teſtimonia, quibus demonſtraretur, Verbi Incarnationem indiuiſè & inconfuſè in vtero Virginis factam, duarúmque Naturarum cõiunctione vnam tantùm redditam eſſe Perſonam, CHRISTVM IESVM, Deum & hominem; poſt denique lectos, & cum execratione auditos Neſtorij Quaterniones eidem Orthodoxæ doctrinæ repugnantes; aliáque eiuſmodi ad rem neceſſaria peracta: tandem damnationis, ſedíſque priuationis, in eumdem Neſtorium lata eſt ſententia *z*; cui omnes Epiſcopi ſubſcripſerunt, numero (vt habent Acta) pluſquàm ducenti; eámque ipſi Neſtorio ſignificari, eumdem vocans *Nouum Iudam*, Synodus iuſſit *a*. Ac demùm Catholicæ fidei de-

y Act. Eph. tom. 1. c. 4.

EIVS DAMNATIO.

z Tom. 1. c. 10.
a Ibid. c. 11.

Digitized by Google

ipſorum primo conuentu Epiſcopi quadraginta tres, poſteà recenſeri *q* tantummodò triginta quinque ac demùm triginta vnum.

q Ibid. c. 7. & 10.

XIII.

r Tom. 2. c. 13. 14. 15.

LEGATOR. ROM. ADVENTVS EPHESVM.

Poſt hæc duodecim *r* diebus elapſis, nimirum decimâ Iulij, Legati à Cæleſtino Papâ & Occidentalibus miſſi, tempeſtate maris tamdiù detenti, appulerunt Epheſum: qui licèt minimè aduenisſent, tamen Synodo ſatis viſum fuerat rem aduerſus Neſtorium agere, quòd adeſſet Cyrillus vicem & ipſe agens Romani Pontificis. Porrò Legatis eadem die in Synodum introductis, litteræ Cæleſtini Latino, quo ſcriptæ erant, ſunt recitatæ ſermone, ob dignitatem *ſ* Apoſtolicæ Sedis Latinè ſcribentis; inde Græcè redditæ, iterumq; lectæ, omnium ſententia Catholicæ ſunt prædicatæ, & fauſtis acclamationibus acceptæ. Quâ de re gratiis actis Patribus à Philippo S.R.E. presbytero, vno ex Legatis, quòd ſcilicèt (vt ait) iidem *ſanctis ſuis vocibus, piiſque præconiis, ſancta Eccleſiæ membra, ſancto ſuo capiti ſe exhibuerint*; quæcumque hactenus in Synodo geſta eſſent, coram ipſis Legatis recitata ſunt, & Neſtorij iterata damnatio. Atque ita abſoluta eſt Quarta Seſſio. Vndecimâ autem Iulij, Quinta nimirum Actione, iidem Legati Apoſtolicæ Sedis in damnationem Neſtorij ſuum calculum addidère *ſſ*, quorum primo loco Philippus presbyter (aliqua prælocutus de primatu Sedis Apoſtolicæ) ſubſcripſit, poſt illum verò duo reliqui Legati Epiſcopi. quibus intelligas, etſi præſtare dignitate certum ſit Epiſcopos presbyteris, eos tamen qui proxima connexione capitis *Cardinales Presbyteri* nominantur, aliquid habuiſſe quo interdum præferrentur Epiſcopis. Deinde verò ſcripta eſt de his epiſtola *t* Synodalis ad Theodoſium Imp. aliaque *u* ad Clerum Conſtantinopolitanum. In quibus quidem cùm nulla habeatur mentio de rebus geſtis per aduerſariorum conciliabulum; euidens eſt argumentum (quod diximus) omnia ab eis clanculùm ſub ſilentio actitata fuiſſe.

ſ [Simile exemplum vide infrà an. 451. XI. Et de huiuſmodi Latinæ linguæ dignitate, atq; in eâ Imperatorum & Pontificum vſu, doctè diſputauit And. Eudęm. lib. 2. Deſcaſ. Baron. contra inſulſas Græculi Cauſauboni criminationes.]

ſſ Tom. 2. c. 16.

CARDINAL. R.E. DIGNITAS.

t Ibid. c. 17.
u Cap. 23.

[Quod pertinet ad ſubſcriptionem Philippi presbyteri, de quâ præced. §. ea Baronio, cùm aliquoties in hanc quæſtionem cum aliis inciderim, placet ex accuratiſſimis obſeruationibus Illuſtriſſimi Card. Perronij, Reſp. ad Reg. Mag. Brit. lib. 1. c. 35. hic addere, cùm celebranda eſſent Concilia Oecumenica in Oriente, conſueuiſſe Rom. Pontificem, eò mittere duplicis generis Legatos; alteros quidem à Latere dictos, (ſicut etiam vocantur in Synodo Sardic. cap. 7.) ſumptos illos ex Clero Romano, qui ipſius Pontificis peculiariter perſonâ ſuſtinerent; alteros ex ordine Epiſcoporum, qui vniuerſum Patriarchatum Romanum & Eccleſiam Occidentalem repræſentarent. Fuiſſe autem illos à Latere, præcipuos Legatos, non quoad honorem, (niſi quando Legatione ipſius Pontificis, & Eccleſiæ Occidentalis collectæ in Synodo, diſtinctæ, erant, vt in Concilio Oecumenico Sexto,) ſed quoad inſtructionem, & expoſitionem mentis Pontificis ſuper quæſtione de quâ ageretur: Ac proinde cùm promenda eſſet ipſius ſententia, vel ipſos nominari conſueuiſſe ſolos, vt apud Sozomenum lib. 1. c. 16. & in ſubſcriptione Epiſtolæ Synodalis Cõcilij Sardicenſis; vel ſubſcribere primos, vt in hâc Synodo Epheſinâ, vbi Philippus presbyter, nonnulla prælocutus de auctoritam Romanæ Sedis pronunciat ſententiam Papæ Cæleſtini; & poſt eum Arcadius & Proiectus Epiſcopi, Legati tam ipſius Pontificis, quàm etiam vniuerſæ Eccleſiæ Occidentalis: Pariterque inf. num. XIX. cùm mittuntur Legati ad Imperatorem in Cõmonitorio iis dato ſolus Philippus nominatur Vicarius Cæleſtini, non etiam Arcadius qui æquè mittebatur vnà cum aliis, quia Philippus erat legatus à Latere, Arcadius legatus Eccleſiæ Patriarchalis. Vnde & intelligas, cùm in Concilio Nicæno aliqui ponunt interfuiſſe nomine Romani Pontificis Vitum & Vincentium presbyteros, alij etiam Oſium Epiſcopum addunt, haud eos diſcrepare ab inuicem, quoniam illi de ſolis legatis à latere, alij etiam de legato Patriarchatus Occidentalis loquuntur]

XIV.

x Tom. 4. c. 1. 2. 3. 4.

Cùm autem poſtmodùm ea innotuiſſent Catholicis Epiſcopis, iidem decimaſexta menſis Iulij Sextam habuere Seſſionem *x*. Ex qua, poſt auditas querelas Cyrilli & Memnonis, ſemel atque iterùm miſſi ſunt tres Epiſcopi ad citandum Ioannem Antiochenum; qui à militibus vetiti ad eum accedere, ſed & opprobriis onerati, vix tandem per eoſdem milites à Ioanne reſponſum acceperunt, ipſos, quòd excommunicati eſſent, haud dignos eſſe reſponſo: cùm tamen ipſe, ſaltem ob reuerentiam Apoſtolicæ Sedis eius Legatorum, debuiſſet ad purgationem obiectorum occurrere; ſicut poſt auditam eius proteruiam, Iuuenalis *y* Epiſcopus Ieroſolymitanus coram Synodi Patribus intulit, ex eo quòd (vt ait) *Apoſtolicâ ordinatione, & antiquâ traditione, Antiochena ſedes perpetuò à Romanâ dirigeretur, iudicareturque.* At verò idem Ioannes crimen adiiciens crimini, confeſtim chartas publicè iuſſit affigi, quibus Cyrillus declararetur eſſe ſectæ Apollinaris hæreticus. Quâ de calumniâ Cyrillus in Septimâ Seſſione, habitâ die decimaſeptimâ Iulij, queſtus, in eundem Apollinarem & alios omnes hæreſiarchas anathema protulit. Cúmque placuiſſet Sanctæ Synodo, Ioannem tertiò per tres alios Epiſcopos citari: iique legati à clericis Ioannis malè excepti, illud ab eiſdem duntaxat reſponſum habuiſſent, Ioannem decreta ſuæ Synodi ad Imperatorem miſiſſe, eiuſque reſponſum expectare: tunc S. Synodus Oecumenica, haud diutiùs diſſimulandum rata, in ipſum Ioannem, & Epiſcopos qui cum eo erant, anathematis ſententiam tulit, nomina ſingulorum exprimens, numero triginta quinque, inter quos recenſitus reperitur Theodoretus Cyri. Scriptáque *z* eſt de his Synodalis ad Theodoſium Imp aliáque Encyclica ad vniuerſos Chriſti Fideles: cui adiecère ſex canones, aduerſùs eos qui communicare præſumerent Neſtorio, Ioanni, vel Pelagianis, aut qui res geſtas per Sanctam Synodum conarentur irritare; & vt qui à Neſtorio, eique adhærentibus, depoſiti eſſent, ſuum reciperent locum.

IOANNIS ANTIOCHENI PROTERVIA.

y Ibid. c. 4. [De eiuſ verborum germano ſenſu, (quem & nos ex Baronio expreſſimus) qui deprauatus exſtitit in edit. Rom. Concil. dilucidè Hieron Aleander. diſſert. 2. de Region. ſuburbic. c. 4. ad fin.]

EIVS AC SOCIORVM DAMNATIO.

z Tom. 4. c. 8 & 9. & ap. Cyril. ep. Synod. 5. & 6.

XV.

a Tom. 2. c. 28. & ſeqq.

Quinque autem poſt diebus, nimirum die viceſima ſecunda Iulij, Octauus *a* habitus eſt Congreſſus: in quo aduerſus Neſtorianos, qui decipere ſimpliciores ſolerent, exhibendo illis à ſe ſcriptam nouam fidei confeſſionem, velut Nicænum Symbolum; ſtatutus eſt canon, vt nemo ſubſcribendam offerret aliam fidei profeſſionem, quàm Nicænam abſque vllo additamento. Sequenti verò die Nonâ habitâ Seſſione, damnata eſt hæreſis Pelagiana, ipſiúſque ſectatores ex præſcripto commentariorum Romæ conſcriptorum ſub Cæleſtino Papa aduerſus eoſdem hæreticos: datáque epiſtola *b* Synodalis ad eumdem Cæleſtinum, qua eum de omnibus in Synodo huc vſque peractis certiorem reddidère; integróſque Actorum commentarios miſêre. Ac poſt iſta diuerſis Conſeſſibus damnati *c* ſunt pariter hæretici Maſſaliani, Euchitæ, & Enthuſiaſtæ; aliæque priuatæ cauſæ in Synodo productæ. Sed Iuuenalem Epiſcopum Ieroſolymitanum tentaſſe totius Syriæ Paleſtinæ, ſibi & ſucceſſoribus ſuis arrogare primatum, cum graui Eccleſiæ Cæſarienſis præiudicio, cui tum ex traditione, tum ex Concilij Nicæni decreto de-

PELAG. ALIORVMQVE HÆREST. DAMNATIO.

b Tom. 4. c. 17 & ap. Cyril. ep. Synod. 12.
c Tom 2. Append. c. 1. 2. 3. 4.

IVVENALIS IEROSOL. PRIMATVM QVÆRIT PALÆST.

bebatur; ſed cùm vniuerſam penè Synodum ad ſua vota traxiſſet Cyrillum ei reſtitiſſe; Leo Papa docet epiſtola *d* ad Maximum Epiſcopum Antiochenum ſcripta. Quod autem ad hæreſim Pelagianam ſpectat; ponet etiam Proſper in Chronico ſub huius anni Coſſ. eius damnationem cum Neſtorij erroribus factam in Synodo Epheſina. Qui & compoſuit *e* elegans epitaphium de eadem ſepulta cum ignominiâ: aitque, eâ in Concilio damnatâ, ciues Epheſios ardore fidei Catholicæ æſtuantes, haud pati potuiſſe Pelagianos Epiſcopos intra ciuitatis mœnia contineri, ſed populari vi atque tumultu protinus expuliſſe.

d Leo ep. 62.
e Proſp. carm. de Ingrat.

XVI.

Cùm verò his omnibus ritè abſolutis, S. Synodus rurſum literas *f* ad Imperatorem ſcripſiſſet, quibus peteret, Epiſcopis iam mala valetudine & inopia laborantibus, dari ad propria remeandi licentiam: econtra accidit, vt cùm & illæ, ſicut aliæ ab ipſis iam anteà ſcriptæ, interceptæ fuiſſent dolo Candidiani Comitis, omnia ad nutum Neſtorianorum agentis; peruenissent verò quàm citiſſimè Conſtantinopolim, quas Neſtoriani conſcripſiſſent: idem Imp tertio Calendas Auguſti (non autem, vt alicubi legitur, decimotertio Calendas Iulij) Epheſum reſcribens *g* per Palladium *Magiſtrianum*, ſeu præfectum Tabellariorum, præcepit acta contra ordinem, ſuúmque mandatum, ſiue aduerſus Neſtorium, ſiue alios, eſſe penitùs irritanda, integrandúmque iudicium, vt cuncta ritè fierent; & ob id iuſſerit Epiſcopis omnibus, ne quis eorum vllo pacto Epheſo recedere auderet; & Præfectis prouinciarum, ne quempiam in Eccleſiam ſuam redire permitteret. Verùm cum eas literas Palladius vtriuſque partis Epiſcopis reddidiſſet, mox & ipſe ad ſtudia Candidiani, Neſtoriique abreptus, tantam præ ſe tulit redeundi ad Imperatorem celeritatem, vt noluerit expectare literas *h* Orthodoxæ Synodi ad eum ſcriptas, ſubſcribi ab omnibus Epiſcopis tunc adſtantibus: ſicque Conſtantinopolim abſque illis rediit. Vnde iidem Epiſcopi Catholici, cùm ipſis planè innotuiſſet, miſſas à ſe literas ſemper interceptas fuiſſe; opportunum in re adeò deploratâ conſilium nacti, fidum hominem mendici habitu miſerunt, loco baculi arundinem geſtantem cui & has ipſas literas, alias omnes à ſe anteà ſcriptas incluſerunt. Quo tandem modo cùm illæ Conſtantinopolim perueniſſent, cognitis inſidiis tyrannicis quas iidem Epheſi paterentur, Archimandritæ *i* Conſtantinopolitani (ad quos etiam Synodus literas dederat) zelo æſtuantes, vniuerſamque ciuitatem ad fidei Catholicæ defenſionem commouentes, & cum monachorum gregibus magnâ fiducia ad Regiam contendentes, (inter quos fuit & Dalmatius Archimandrita, annis plus minùs quadraginta octo pietatis ſtudio recluſus, qui extra monaſterij ſui ſepta numquam hactenùs pedem efferre induci potuerat,) cuncta Imperatori palàm fecerunt. Ipſe autem veritate perſpectâ, decretis Synodi de Neſtorij damnatione acquieuit: ad ſedandas verò alias controuerſias inter partes Ioannis & Cyrilli, facultatem tribuit eidem Oecumenicæ Synodo, quos vellet Conſtantinopolim mittere, qui ſibi omnia referrent.

f Res. Baron. Ann. Tom. V. hoc an. ex cod. Ant. Auguſtini.
THEOD. IMP DECEPTVS AB HÆRETICIS. QVID EGERIT IN CAVSA SYNODI
g Act. Eph. tom. 3. c. 17.
h Ext ap. Cyril. ep. Synod. 4. & in Act. Tom. 4. c. 10.
ARCHIMANDR. CONSTANTIN. VIRILITER AGVNT PRO S. SYNODO.
i Tom. 4. c. 19. 20. 24.

XVII.

Verum cùm eodem tempore & ſchiſmatici legaſſent Irenæum Comitem cum litteris *k* ad Imperatorem, quibus multa inuidioſa admiſcuiſſent; eadémque Irenæus confirmans, magnam eâ de re haberet *l* diſceptationem Conſtantinopoli cum Legatis Catholicis; ex quibus perplexus redderetur Imperatoris animus: rurſum importunè nimis adiuit precatum à ſchiſmaticis officium Acacij Epiſcopi Berœenſis, de quo aliás ſuperiùs: qui quòd natus annos centum & decem, præ ingraueſcente ſenectâ ſe conferre ad Synodū excuſaſſet, Paulo Epiſcopo Emeſeno *m* ſuas vices delegans, (quem conſtat aduerſus Orthodoxos inhæſiſſe Ioāni) eò ab iiſdem ſchiſmaticis adactus eſt deſitus ſenex, vt aduerſus Cyrillum & Memnonem ſcriberet ad Imperatorem. qui neſciens eiuſmodi technas, ac famâ commotus Acacij, ſecundùm ipſius ſuaſionem, ſententias ab Epiſcopis Epheſi aduerſum ſe inuicem latas ſtatuit eſſe ſeruandas, quouſque res inter ſe ipſi componerent: miſitq; *n* ſequeſtrem pacis Ioannem, quem Imperatoris ab Eleemoſynis fuiſſe aiūt, propriori titulo *Comitem* dictum *Sacrarum Largitionum*. Qui quidē magnâ celeritate Epheſum perueniens, primâ die patefactis literis imperatoris, declarauit Neſtorium, Cyrillum, atque Memnonem iure depoſitos; cūſque omnes, ne diſſidia maiora concitarentur in populo, carceri quemque ſuo voluit mancipatos; cuſtodeſque milites appoſuit ceteris Epiſcopis Orthodoxis, qui nollent communicare cum Ioanne Antiocheno *o*: & vt rem ſe benè geſſiſſe ſignificaret, ſcribens ad Imperatorem, turpiter mentitus eſt, vniuerſam Synodum aſſenſam eſſe in damnationem Cyrilli; adeò vt iam de loco in quem eſſet deportandus, conſuleretur. Quibus omnibus, aliiſque eiuſmodi nefariè perpetratis, ſcripſerunt clàm Orthodoxi ad Clerum Conſtantinopolitanum de rerum ſuarum ſtatu miſerando; petierúntque vt agerent apud Imperatorem, reddi Synodo Cyrillum & Memnonem, ac dari ipſum adire poſſe; ſin minus, liberum fieri vnicuique in patriam reuerti.

k Tom. 3. c. 26.
l Tom. 3. c. 14.
QVID RVRSVM IMP. IN REB. DVBIIS.
m Tom. 3. c. 19.
n Ibid. c. 15.
OMNIA MINISTRI IMP. CONSPIRANT ADVERS. S. SYNODVM.
o Vide plura de his, in Act. Eph tom. 3. Append. c. 1. & 8. ac tom. 4. c. 6. 12. 14. 15. 18. 22.

XVIII.

Intereà verò dum barbarico more Catholica fides, vnà cum defenſoribus ſuis, Epheſi vim pateretur, eodem quoque tempore iuſto Dei iudicio, qui terribilis eſt in conſiliis ſuis ſuper filios hominum, Romanus exercitus à barbaris trucidatus eſt. Hoc enim ipſum tempus eſſe, quo Theodoſius miſſo in Africam Aſpare inuictiſſimo duce, iunctiſque copiis Occidentalis Imperij, quas Bonifacius Comes ibi regebat, bellum geſſit aduerſus Genſericum Vvandalorum Regem Africam occupantem, inſinuat libellus *p* ſchiſmaticorum paulò pòſt eidem Theodoſio oblatus; quo fit mentio belli quod idem Imperator in Africa gereret. Sed accidit vt Romanus exercitus omninò deletus fuerit, Aſparque Conſtantinopolim, & Bonifacius Romam ſe recipientes, (quam cladem Procopius *q* deſcribit, meminítque Miſcellæ *r* auctor) totam Africam Vvandalis reliquerint. Qua eadem pugna, captus *Marcianus*, tunc miles, poſteà Imperator oſtenſo aquilæ prodigio dimiſſus à Genſerico iurata amicitia fuit.

CLADES ROM. EXERCITVS IN AFRICA.
p Ibid. tom. 3. Append. c. 4. & ap. Cyril. in Apolog.
q Procop. de Bel. Vvandal lib. 1.
r Miſcel. lib. 14.

XIX.

Hac igitur tam graui clade ſuſcepta Theodoſius perterrefactus, inſupérque expergefactus acerrimo Orthodoxorum, qui Conſtantinopoli partes Synodi Oecumenicæ tuebantur, libello *ſ* ipſi oblato; necnon Pulcheriæ *ſſ* Auguſtæ ſororis ſuæ, deuotiſſimæ ac prudentiſſimæ virginis, precibus fatigatus: pro fide Catholica, cuius alioqui & ipſe ſtudioſiſſimus erat, ſolertius agere

ſ Act. Eph. tom. 4. c. 16.
ſſ S. Leo ep. 39 & 45. ad Pulcher.

THEOD. DILIGIT CALVMNIAS HÆRETICORVM.
t Tom. 4. c. 22.

cœpit, qui hactenùs à ſuis domeſticis & Magiſtratibus deceptus, & quòd naturâ clementiſſimus eſſet, cum fidei hoſtibus mitiùs videretur egiſſe. Quapropter meliora tandem conſilia iniens, ſcripſit *t* ad Ioannem Comitem Epheſi adhuc agentem, vt ſeptem ab vtrâque parte Epheſo Conſtantinopolim mitterentur Epiſcopi, qui coram ſe de rerum ſumma tractarent. Miſſique ſunt ex parte Catholicorum, cùm Philippo S. R. E. presbytero Apoſtolicæ Sedis Legato, (qui & primus *u* omnium ante Epiſcopos nominatur in Commonitorio *x* ipſis à Synodo Oecumenica dato) ſeptem alij Epiſcopi, nempè Arcadius & ipſe Apoſtolicæ Sedis Legatus, Iuuenalis Ieroſolymitanus, Flauianus Philippenſis Macedoniæ, Firmus Cæſarienſis Cappadociæ, Theodotus Ancyranus Galatiæ, Acacius Melitenus Armeniæ, Euoptius Ptolemaidis Pentapolis: ex parte verò ſchiſmaticorum, Ioannes Antiochenus, Paulus Emeſenus, Himetius Nicomedienſis, Macarius Laodicenſis, Apringius Chalcidenſis, Theodoretus Cyrenſis, Helladius Ptolemaidis Phœniciæ; nomen verò octaui deeſſe videtur: ſiquidem octo legatos fuiſſe literæ *y* eorum teſtantur: ſicut & octo ab Orthodoxis miſſos eſſe conſtat, licèt de ſeptem tantùm aliqui affirmarint. Porrò ab vtráque parte data fuêre ſuis Commonitoria *z* de iis quæ Conſtantinopoli apud Imperatorem agenda eſſent. Qui verò Epheſi relictus eſt Cyrillus, ſcripſit Apologiam *a* ad eumdem Imp. qua purgauit ſe de omnibus à ſchiſmaticis contra ſe calumniis in hunc vſque diem illatis. Ac cùm Legati Epheſo receſſiſſent, mandato eiuſdem Imp. iuſſus *b* eſt Neſtorius recedere Epheſo, & quò vellet pergere; nulla ampliùs ſpe reuertendi ad ſedem Conſtantinopolitanam, è quâ iuſtè fuiſſet depoſitus.

u Vid. ſup. poſt num. XIII.
x Tom. 4. c. 19.
LEGATI ABVTRAQVE PARTE MISSI CONSTANTINOP.
y Tom. 3. c. 23. in fin.
z Ext. tom. c. 19. & tom. 4. c. 19.
a Tom. 5. c. 2.
b Tom. 3. Append. c. 5.
NESTORIVS DIMISSVS PRIVATVS EPISCOPATV.

XX.
c Quæ tunc Chalcedone & Conſtantinopoli inter vtriuſque partis Legatos geſta ſunt, pluribus continentur in Act. Eph. tom. 3. Append. c. 2. & ſeqq.
SCHISMATICI REPVLSI AB IMP.

Cùm autem Legati Conſtantinopolim appropinquarent, idem Theodoſius vrbis trâquillitati conſulens, quòd ſciret ciues in ſchiſmaticos Neſtorij fautores infenſiſſimo eſſe animo, Legatos omnes primò iuſſi ſubſiſtere apud Chalcedonem; paulò verò pòſt Orthodoxis Conſtantinopolim admiſſis, Neſtorianos ad propria redire iuſſit; Actáque ab eis aduerſus Cyrillum & Memnonem vniuerſámque Synodum, penitùs aboleri. Verùm eorúdem ſchiſmaticorum multiplicibus libellis inductus, ipſos quoque tandem intra vrbem admiſit: vbi quinquies cum Orthodoxis coram ipſo Imp. congreſſi, ac poſt multas de duodecim Cyrilli Capitulis, aliáſque eiuſmodi diſputationes, impij iam detecti, omninò iuſſi ſunt ad propria reuerti. Inter eos autem Theodoretum acerrimum ſe Neſtorij propugnatorem aduerſus Cyrillum geſſiſſe, ipſemet ſatis oſtendit literis *d* tum Chalcedone ad Alexandrum Hierapolitanum Epiſcopum datis, & homilia *e* ibidem ad populum habitâ. Atque hunc tandem finem accepit hæreticorum & ſchiſmaticorum factioſa rebellio.

d Ap. Cyril. in Apolog. & Act. Eph. tom. 3. Append. c. 9.
e Ap. Cyril. Apol. ad fi.

XXI.

At licèt ſancita à Patribus damnatio hæreſis Neſtorianæ cum auctore ſuo Neſtorio, firmum vigorem obtinuerit; quæ tamen à Synodo ſtatuta fuerat aduerſus Ioannem Antiochenum, & collegas ſacerdotio ac ſede priuatos, haud adeò properè viſa ſunt Imperatori executioni mandanda; ſed ſpe pacis ineundæ ſunt retardata, ne cum Ioanne totius Syriæ Epiſcopi ab Eccleſiâ Catholicâ ſepararentur. Quod quidem diuino conſilio factum eſſe, exitus declarauit; cùm anno ſequenti diſſidentes ad concordiam ſunt reuocati, Eccleſiíſque tranquillitas reddita. Neſtorius autem cum ſuis in monaſterio S. Euprepij apud Antiochiam permiſſus *f* agere ad quatriennium, ſi fortè ab inſaniâ reſipiſceret, cùm eſt compertus maiori obſtinatione obriguiſſe, relegatus eſt in teterrimam ſolitudinem Oaſenam; prout dicetur inferiùs.

f Euagr. lib. 1. c. 7.

XXII.
MAXIMIANVS ELIGITVR EPISC. CONSTANTIN.
g Socr. lib. 7. c. 36. in fi.
h Liber. Breuiar. c. 7.
i Socr. ibid. c. 34.
k Ap. Cyril. ep. 24. Act. Eph. tom 4. cap. 24.
l Gennad. de Script. Eccl. cap. 54.
CÆLEST. PAPÆ ELOGIVM DE PROSTRATIS HÆRET.
m Proſp. cont. Collat. prop. fin.

Intereà verò hoc ipſo anno, octaua Nouembris, vt Socrates *g* habet, creatus eſt in locum eius Epiſcopus Conſtantinopolitanus, *Maximianus*, (vt ait *h* Liberatus) vita monachus, ordine presbyter, cõſtantis vir fidei, ſed idiota ſermone, & qui idcircò vitam quietam agere delegerat. Eadem ferè de illo Socrates *i*. Is autẽ confeſtim ac Epiſcopus factus eſt, epiſtolâ *k* ad Cyrillum ſcripſit, qua inſignem eius confeſſionem, ac toleratos pro fidei defenſione labores, meritis laudibus extulit. Cui verò primæ deberentur tantæ partæ de proſtratis hæreſibus gloriæ, Cæleſtinus Romanus Pontifex, (quem præter alia quæ de eo iam dicta ſunt, Gennadius *l* ait decreta Synodi aduerſus Neſtorium dictaſſe, voluménque deſcriptum ad Orientis & Occidentis Eccleſias dediſſe) hoc elogio à S. Proſpero *m* laudatur, quòd *per eum omnes Orientales Eccleſiæ geminâ peſte purgatæ ſunt, quando Cyrillo Alexandrinæ vrbis Antiſtiti, glorioſiſſimo fidei Catholicæ defenſori, ad execrandam Neſtorianam impietatem Apoſtolico auxiliatus eſt gladio: quo etiam Pelagiani dum cognatis confœderarentur erroribus, iterùm proſternerentur*. Quæ quidem non ignorantes ipſi Patres qui Epheſi conuenerunt, necnon Maximianus recèns creatus Epiſcopus, ac Theodoſius Imperator; legationem ad eumdem miſerunt, ei de his gratulantes. Sed quòd hanc conſtet Romam peruenisse ipſo die natalis Domini, agetur de illa anno ſequenti.

XXIII.
CVLTVS SS. VIRGINIS MATRIS AVCTVS.

Denique poſt inſignem illam adeptam victoriam de Eccleſiæ perduellibus, vbique locorum à Chriſtianis trophæa erecta ſunt, & ſanctiſſima Virgo MARIA, (quæ, vt canit ſancta Eccleſia, cunctas hæreſes interemit in vniuerſo mundo) MATER DEI omnium ore cantata eſt atque prædicata. Túncque additamentum illud accepiſſe creditur Angelica ſalutatio, SANCTA MARIA MATER DEI ORA PRO NOBIS, &c. Factúmque eſt, vt quamuis frequens anteà eſſet ipſius cultus, poſt hæc diuino excitante Spiritu, frequentior fuerit atque celebrior; vixque reperiri eſſet, qui abſque DEI-GENITRICIS titulo nominaret Sanctam Mariam. Sed & Pulcheria Auguſta virgo ſanctiſſima, cuius maximè opera *n* Regina Virginum, Mater Dei, à Neſtorij vindicata eſt blaſphemiis, excitauit *o* ampliſſimum tantæ victoriæ monumentum; nempè ſub nomine eiuſdem Dei-Genitricis, auguſtiſſimum templum in Blachernis iuxta mare: quod ſua poſtea mole labans, Iuſtinianus *p* reſtituit.

n S. Leo ep. 59. ad Pulcher.
o Niceph. lib. 14. cap. 2.
p Procop. de ædif. Iuſtin. or. 1.

XXIV.
IMP. PVNIT COMITES, QVI FAVERANT HÆRETICIS.

Adiecit verò ad hæc omnia Theodoſius Imp. vt Irenæum Comitem profectum cum Neſtorio Epheſum, ob ſtudium erga eum impenſum aduerſus Catholicam fidem, exauctorarit: eumdémque ab Epiſcopis Syris, vt patronum, ordinatum Epiſcopum Tyri, etiam deponi curarit, vt dicetur ſuo loco. Sed & parem irrogatam fuiſſe pœnam in Candidianum, Palladium, atque Ioannem Comites, qui men-

dacibus relationibus ludificaſſent Imperatorem, & de ſanctis Epiſcopis adeò malè meriti eſſent, poſſumus intelligere; nimirùm vt pari ſententia percelleret eos, quos per delictum obnoxios eidem ſupplicio reddidiſſet. Adeò vt cùm Neſtoriani præter ſpem vidiſſent Theodoſium, per Pulcheriam Auguſtam ab eorum fallaciis eductum, ſtrenuè pro fide Catholicâ peregiſſe quæ Chriſtianum decerent Imperatorem; in vtrumque commoti, quòd aliter non valerent, calumniis ambos vehementiſſimè exagitare cœperint; dum (quod narrat Suidas) rumorem ſparſerunt, eò inuiſum eſſe Pulcheriæ Neſtorium, quòd illam inceſtûs cum fratre Theodoſio criminatus eſſet. Sed quid mirum, ſic in Chriſti virginem inſaniſſe, qui in Virginem virginum CHRISTI Matrem adeò contumelioſi extitêre? At de his, dèque rebus Orientalibus huius anni hactenùs. Iam Occidentales inuiſamus.

NESTORIANORVM CALVMNIÆ IN THEODOS. ET PVLCHER. AVGG.

XXV.

His ipſis Coſſ. Proſper miſſum ait Palladium (de quo ſuperiùs) ordinatum primum Epiſcopum ad Scotos: quem perductum etiam ad Hiberniam q inſulam, ſed citò mortuum, Probus ait in Rebus geſtis S. Patricij. Hibernorum quidem conuerſionem Deus eidem S. PATRICIO reſeruauit: qui (vt tradunt) Scotus genere, natus ex S. Martini Turonenſis Epiſcopi ſorore, ab eòque clericus ordinatus, quadriennium ſub eius inſtitutione tranſegit; inde à S. Germano Antiſiodorenſi ſacris literis imbutus. Vocatus autem à Deo ad Hibernorum conuerſionem, non priùs illuc ſe contulit, quàm Romam ad Cæleſtinum Papam acceſſerit, accepturus ab Apoſtolicâ Sede ad eius gentis conuerſionem Apoſtolatum. Hæc verò, aliáſque res ab eo in eiuſmodi Apoſtolatu geſtas, ſcriptáque exarata, Probus, Sigebertus, aliique conſcripsêre. Sed Probus ab Amatore Epiſcopo ordinatum ipſum tradit Scotorum Antiſtitem: quod Sigebertus ait Romæ factum à Cæleſtino; vnde in patriam rediens, Hibernos ad Chriſti fidem ſuſcipiendam conuertit.

q Vid. ſupr. an. 429. poſt num. III.

DE S. PATRICIO HIBERNOR. APOSTOLO.

XXVI.

Hoc item anno, decimo Calendas Iulij, diem obiiſſe magnum illum *S. Paulinum* Nolæ Epiſcopum, de quo ſæpè ſuperiùs, auctor eſt Vranius r ipſius diſcipulus; qui obitum potiùs quàm vitam eius proſecutus eſt, vt profitetur in præfatione ad Pacatum inſcripta, aitque eum in morbo viſitatum fuiſſe à SS. Ianuario martyre Neapolitano, & Martino Turonenſi Epiſcopo, longè ante hæc tempora defunctis; & in ipſius obitu, cellulam eius ingenti terræmotu concuſſam eſſe. Porrò eiuſdem ſanctiſſimi atque doctiſſimi Antiſtitis laudes, ſcriptis ſuis celebrarunt æquè ſanctiſſimi atque doctiſſimi viri Hieronymus in Oriente, Ambroſius in Italiâ, Auguſtinus in Africâ, Proſper & Eucherius in Galliis, hoc ipſo ſæculo; poſteà verò Gregorius Papa, & alij vbique. Reliquit verò ipſe poſt ſe nobiliſſimi ingenij monumenta, Epiſtolas & Carmina; cùm numquam voluerit attingere interpretationem diuinæ Scripturæ, non quidem tenuitate ingenij, ſed potiùs admiranda animi ſubmiſſione. Nam & quæ reperiuntur ipſius epiſtolæ, non eius ſtudio, ſed induſtria S. Amandi Epiſcopi Burdegalenſis ſeruatæ fuêre; vt ipſe Paulinus docet epiſtola ad eum ſcripta, quam habet Codex Vaticanus, atque Nolanus: & quæ carminibus ceciniſſe, piéque luſiſſe videmus, eadem amicorum diligentia cuſtodita putamus. Memoria autem eius indelebili nota in Tabulis Eccleſiaſticis inſcripta habetur.

S. PAVLINI NOLANI OBITVS

r Ap. Sur. 22. Iunij.

LAVDES, ET SCRIPTA EIVS.

XXVII.

Quod autem apud Gregorium f ex eiuſdem Vranij antiquiſſima narratione, quæ habetur in ipſius codice manuſcripto, traditur, eumdem S. Paulinum ſeſe obſidem dediſſe pro filio viduæ Regi Vvandalorum in Africa, & poſt eiuſdem Regis obitum remeaſſe Nolam, atque ibi defunctum eſſe: id nequaquàm intelligi poteſt de Genſerico, qui primus regnauit in Africa; cùm conſtet t eum cum regno vitam propagaſſe, capta Carthagine, annis triginta ſeptem, ſicque perueniſſe ad annum Domini quadringenteſimum ſeptuageſimum ſextum. Paulinum autem, qui ex annis eius ſuperiùs ſupputatis, his Coſſ. reperitur fuiſſe annorum ſeptuaginta octo, haud diutiùs vixiſſe putamus, vel aptum fuiſſe qui regium hortum colere valuiſſet. Nec item intelligi poteſt de Alarico Gotho, (quod alij volunt) cùm is nihil penitùs de Africana prouincia ſibi vendicauerit. Sed poterit facilè referri ad fratrem Genſerici Guntharium filium legitimum Godigiſchli, ac regni ſucceſſorem; (Genſericus enim nothus fuit:) quem cum ipſo Genſerico in Africam traieciſſe, Procopius u & auctor Miſcellæ x affirmant, eumdémque paulò pòſt dolo Genſerici è medio ſublatum eſſe: licèt ad vitandam fraternæ cædis infamiam, à poſterioribus Vvandalis traditum fuerit, (quod referunt Procopius, & Iſidorus y) Guntharium nequaquàm tranſiſſe in Africam, ſed in Hiſpania à Germanis captum, palóque infixum; vel ab inuadente eum prauo dæmone, quòd capta Hiſpali irreuerenter in eius ciuitatis Eccleſias manus extendiſſet, necatum eſſe. Sed dum aiunt primo id Vvandalorum Regi in Hiſpania regnanti contigiſſe, planè de eius parente eſſe intelligendum apparet, quem primum inuaſiſſe Hiſpaniam tradunt omnes; eúmque regnaſſe ibi annos ſexdecim, Iſidorus affirmat.

f Greg. 3. dialog. 1.

VICARIVM SEDAT PRO REDEMPTIONE FILII VIDVÆ.

t Vict. Vtic. de perſec. Vvandal. lib. 1. in fi.

u Procop. lib. 1 de Bel. Vvandal.

x Miſcel. lib. 14.

y Iſidor. in hiſt. Vvandal.

IESV CHRISTI

AN. 432.

SIXTI III.

AN. 1.

THEODOSII II. 25.

VALENTIN. III. 8.

I.

ANNVS Chriſti quadringenteſimus trigeſimusſecundus, quo Faſti Proſperi & Caſſiodori Flauium Aëtium & Valerium Coſſ. ponunt, illuxit planè ſuî exordio Romanæ Eccleſiæ lætus: cùm ſuſcepta legatione Orientalium, Cæleſtinus Papa literis à ſancta Synodo Epheſina, Theodoſio Imp. Maximiano Epiſcopo Conſtantinopolitano, ac Clero & populo einſdem ciuitatis, per Ioannem presbyterum & Epictetum diaconum, qui ipſis Natalis Domini diebus anni ſuperioris Romam peruenere, ad ſe ſcriptis, certior factus eſt de impij Neſtorij deiectione, & Maximiani ſubrogatione. Qui

EPISTOLÆ CÆLEST. PP. IN ORIENTEM POST SYNODVM.

per

a Recitat omnes Baron. Annal. Tom. V. hoc an. nunquam antea cuſas, acceptas ab Aut. de Aqueno.

per eoſdem legatos ad omnes prædictos alias *a* reddidit idibus Martij ſub iiſdem huius anni Coſſ. quibus de rebus benè geſtis eis gratulatus eſt, & quæ in Synodo aduerſus Neſtorium geſta eſſent comprobauit, ac quomodò futura mala caueri poſſent, ſalutaria monita impertiuit; demùmque vehementer exhortatus eſt, vt Neſtorius Antiochiâ pelleretur, longiúſque ablegaretur, ne cauſa ibi eſſet multorum ruinæ, vbi ipſe labare cœperat. Ex quibus quidem omnibus, aliiſque multis de eodem Cæleſtino ſuperiùs dictis, inſupérque ex Actis Epheſinæ Synodi, & quamplurimis alijs huius temporis & ſequentium monumentis, abundè ſatis apparet, quàm miſerè lapſus ſit Laurentius Valla *b* grammaticulus, & Eccleſiaſticarum rerum penitùs ignarus, dum neſciens quàm magna ſit differentia inter Cæleſtinum Papam, & Cæleſtium collegam Pelagij, deceptus infelix ſimilitudine nominum, effutiit Cæleſtinum Papam infectum fuiſſe errore Neſtorij; cuius ipſe damnationis auctor ab omnibus prædicatur. En quas patiatur infeſtas muſcas Eccleſia! De quibus & illud Exodi *c*, liceat vſurpare: *Corrupta eſt terra ab huiuſmodi muſcis.* Grammaticis, inquam, illis, qui abſque magiſtris hoc noſtro ſæculo ex improuiſo prodiêre Theologi, immò & profitentur ſeueriſſimos ſe eſſe Theologorum cenſores. Sed hæc in ſupplicium perfidorum; de quibus Sapientia *cc*: *Illos enim locuſtarum & muſcarum occiderũt morſus & non eſt inuenta ſanitas animæ illorum, qui digni erant ab huiuſmodi exterminari: filios autem tuos nec draconum venenatorum vicerunt dentes.*

b Valla de falſ. donat. Conſtant.

INSCIVIA LAVR. VALLÆ DE CÆLEST. PP.

c Exod. 8.

cc Sap. 6.

II.

CÆLEST. PAPÆ OBITVS.

Ceterùm viginti duobus diebus poſt datas illas ad Orientales epiſtolas, nimirùm octauo Idus Aprilis; idem ſanctus Pontifex *Cæleſtinus* cæleſtem, quam diutiùs concupierat, gloriam cum Sanctis omnibus participaturus, ex temporali vitâ tranſcendit ad æternam, Pontificiâ adminiſtratione optimè perfunctus per annos octo, menſes quinque, & dies tres, vt colligitur ex tempore ipſius creatoris: quamuis in eius epithaphio *d* antiquitùs ſcripto, ad decimum dicatur annum peruenîſſe. Sepultúſque eſt in cœmeterio Priſcillæ viâ Salariâ. Quem quidem Gennadius *dd* inter Scriptores Eccleſiaſticos recenſet: ac Liber de Romanis Pontificibus de eodem tradit, inter multa alia conſtituiſſe vt Pſalmi Dauidis centum quinquaginta ante ſacrificium pſallerentur antiphonatim ex omnibus: quod (vt ait) anteà non fiebat, ſed tantùm Epiſtolæ Pauli recitabantur, & ſanctum Euangelium.

d Antiq. Inſcript. in Append. pag. 1171. nu. 5.
dd Gennad. cap. 54.

III.

SIXTVS PP. III. ELIGITVR.

e Cyrill. ep. 19. Act. Epheſ. tom. 5. c. 7.

Poſt eius obitum cùm ſedes vacâſſet (vt idem Liber habet) dies viginti, ſexto Calendas Maij SIXTVS patriâ Romanus ex patre Sixto, creatus eſt Romanus Pontifex eius nominis Tertius. quod quidem hoc anno factum eſſe, tam Proſper quàm Marcellinus in Chronicis meminêre. Illud verò conſtat ex litteris S. Cyrilli. *e* ad Acacium Melitenum datis, atque alijs, ipſum Sixtum, ſimul ac regimen Apoſtolicæ Sedis eſt conſecutus, nihil antiquius habuiſſe, quàm quæ à Sancto Concilio Oecumenico Epheſino decreta fuiſſent, ſtabili firmitate conſolidare. Sicque qui olim Neſtorianorum patriarchas Pelagianos (ex his enim eos fuiſſe progenitos, ſuperiùs demonſtratum eſt) adhuc Preſbyter fuerat inſectatus, vt vidimus; ipſos etiam Neſtorianos Epiſcopus factus penitùs damnauit. Sed quòd ſciret Petri etiam muneris eſſe fratres confirmare, & collapſos erigere: in id quoque totus incubuit, vt qui reſtitiſſent Epheſinis Actis Orientales Epiſcopi, eoſdem Catholicæ fidei redderet obſequentes: eâque de cauſâ ad ipſum etiam Neſtorium omnium malorum auctorem, necnon ad primarium eius fautorum Ioannem ſcripſit; vt de litteris ad Neſtorium teſtis eſt Gennadius *f*, de ſcriptis ad Ioannem, Vincentius *g* Lirinenſis.

QVARIT. CVRARE NESTORIVM.

f Gennad. de Vir. Illuſtr. c. 54.
g Vinc. Lirin. cap. vlt.

IV.

h Extant de his epiſtola Theodoſij ad Ioannem, Acacium, & Symeonem Act. Epheſ. tom. 5. c. 3. c. 15.

DE SYMEONE STYLITA.

At non Sixtus tantùm Papa, ſed & Theodoſius Imp. hoc eodem anno, & viuente adhuc Cæleſtino, nauiter egit pro pace conciliandâ; vſus *h* ad hoc conſilio Maximiani Conſtantinopolitani Epiſcopi, & aliorum qui cum eo erant Epiſcoporum Orthodoxorum; ac fideli miniſterio Ariſtolai Tribuni & Notarij; operâque Acacij Epiſcopi Berrœenſis, qui totius Orientalium machinationis præ ſenij grauitate, & rerum agendarum vſu atque peritiâ conſultor habebatur; necnon magni illius SYMEONIS STYLITÆ anachoretæ: qui primò paſtor ouium, poſteà viſionibus diuinis vocatus ad arctiſſimum vitæ monaſticæ inſtitutum, inde diu incluſus ingenti tolerantiâ permanens, tandem colũnam in ſolitudine in finibus Syriæ Ciciliæque conſcendit: vbi licèt incomparabili admirandæ ſanctitatis exemplo vitam parem cælitibus in terrâ, vel potiùs in ipſo cælo duceret; tamen curam Dei Eccleſiæ maximam agens, zelóque pietatis exæſtuans, nullam vnquam prætermiſit occaſionem ei conſulendi, ſiue pugnando aduerſus Gentilium impietatem, ſiue frangendo Iudæorum audaciam, ſiue fugando & profligando turbas hæreticorum; aliquando de his ſcribens ad Imperatorem, aliquando Præſides & Magiſtratus ad diuinum incitans zelum, aliquando etiam ipſis Eccleſiarum paſtoribus maiorem gregis curam gerere præcipiens: cuius nomen, ob ipſius plane mirificas virtutes, ingentiáque miracula, & inſigne prophetiæ donum, non in Oriente ſolùm vbi degebat, ſed in Occidente percelebre fuit; nec tantùm apud viciniores Orientis populos, ſed etiam apud Iſmaëlitas, Perſas, Armenos, Æthiopas, Indos, Scythas, Nomadáſque & alios remotiſſimos, atque in Occidente Italos, Gallos, Britannos, Hiſpanos: adeò vt ex omnibus terrarum Orbis partibus ad eum, inſtar fluminũm, populi concurrere cernerentur, vel vt ſanarentur à languoribus, vel vt inſtruerentur in fide, aut aliam conſolationem acciperent: eumdémque maximi Principes literis ac legationibus frequentarent, quin & in ipsâ Vrbe Româ, in officinarum omnium veſtibulis & porticibus paruas eius imagines Fideles ponerent, inde ſibi præſidium & tutelam parantes: vt de his omnibus teſtis oculatus eſt Theodoretus *i*, einſdem prouinciæ accola, ipſique familiaris redditus.

i Theod. Vit. SS. Patr. cap. 26.

V.

IOANNES ANTIOCH. PACEM INIT CVM ROM. PONT. ET CYRILLO ALEX.

Huius igitur talis tantique viri, aliorúmque quos diximus operâ vſus Imperator, effecit tandem apud Ioannem Antiochenum, vt is vocatis ad ſe Epiſcopis Syriæ, qui aduerſus Cyrillum ſibi præſtò fuerant, concilium cum illis inierit ratam habere, damnationem hæreſis Neſtorianæ, ipſiúſque Neſtorij; ſicque redintegrare communicationem cùm Romano Pontifice, Cyrillo Alexandrino, & Maximiano Conſtantinopolitano, omnique ſimul Eccleſiâ Catholicâ, à quâ hactenus ſchiſmate præciſi eſſent. Quâ de

k Act. Eph. tom. 5. c. 17.

te cùm illi mox ad Sixtum Rom. Pontificem Synodalem dediſſent epiſtolam k; tamen cum Cyrillo, aduerſus quem acerbiſſimas amicitias exercuiſſent, aliter ſibi agendum putârunt; nimirùm vt quaſi daturi eſſent ei legem, ab eo, velut in ſuſpicionem adducto hæreſis Apollinaris, exigerent Catholicæ fidei confeſſionem, quâ ſua Capitula tanquam erronea condemnaret. Verùm cùm ſe his minimè conſenſurum, idem Cyrillus litteris ſuis declâraſſet; tunc iidem Paulum Epiſcopum Emeſenum legatum Alexandriam miſerunt, qui, ſi poſſet, ab eodem Cyrillo quod petitum erat, extorqueret; ſin minùs, ei de damnatione Neſtorij litteras ſcriptas redderet. Quod vltimum præſtitit Paulus, poſtquàm multis dicèt vſus ſuaſionibus, nulla ei ſpes reliqua fuit vt in alteram ſententiam Cyrillum perduceret: ſicque abſque illâ Capitulorum ſuorum damnatione, cuncta arbitrio Cyrilli geſta ſunt. Habuitque tunc idem Paulus concionem ad populum Alexandrinum: quâ cum ſanctiſſimam Mariam, *Deiparam* appellâſſet, & duas perfectas in vno Christo profeſſus eſſet Naturas; ſummo exceptus eſt à populo plauſu, & fauſtis tam ipſe, quàm Cyrillus qui eum talia docuiſſet, acclamationibus ſublimatus.

VI.

l Act. Epheſ. tom. 5. c. 4. 5. 6. 7. 16 & tom 6. c. 13. l. 4. 15. & ap Cyril. ep. 28 29. 30. 38.
m Theod. ep. 12 ad Domn. & epiſt. ad Ioan quæ habetur in V. Synod Collat. 5. ad fin
n Vid epiſt. nomine ſta ſcriptam ap. Act. Conc. Chalcedon. Act. 10.
Calvm. iæ de pace inita inter Ioan. et Cyril.
o Liber. c. 7.

Porò cùm hæc omnia ita geſta eſſe, omni fide conſtantia teſtimonia l certiſſimū reddant; inde cùm Theodoretum m, in eam vſque diem Cyrillo infenſiſſimum; tum alios Neſtorij n fautores arguas, qui ſparſerunt, Cyrillum in omnibus conſenſiſſe Ioanni, ac ſua damnâſſe Capitula: nempè quòd cùm in confeſſione Catholicæ fidei, quam ad Ioannem Antiochenum miſit ſubſcribendam, antequam ipſam in ſuam communionem reciperet, feciſſet mentionem Capitulorum ſuorum, ideò viſus eſſet illa damnâſſe. Quapropter planè diuersè in hoc negotio accidit, vt & nonnulli ex iis qui Neſtorium ſectati eſſent, haud ratam habuerint pacem inter eoſdem Ioannem & Cyrillum ſtabilitam, quòd Cyrillus abſque ſuorum Capitulorum damnatione in communionem receptus fuiſſet; ac rurſùm aliqui ex parte Cyrilli haud inferioris ordinis viri, putà Acacius Melitenſis, Valerianus Iconienſis, & alij, in ipſum commoti fuerint, quòd de eo accepiſſent, iniquis conditionibus communicâſſe cum Orientalibus: prout hæc narrat Liberatus o in Breuiario. Quin etiam illud additum eſt à Neſtorianis, vt epiſtolam nomine Cyrilli confinxerint, quâ ſe palinodiam recantare ipſe ſignificaret, & quæ Epheſi facta eſſent reſcindere: aliamque nomine Philippi S. R. E. presbyteri, & in Synodo Oecumenicâ Sedis Apoſtolicæ Legati, quâ ſignificaretur, Sixtum Romanum Pontificem ægro animo tuliſſe damnationem Neſtorij. Teſtatur enim hæc ipſe Cyrillus p literis eâ de re ad prædictos Epiſcopos ſcriptis, aliiſque, quibus & ſe à calumnijs defendit, & quæ à Sixto aduerſus Neſtorium geſta eſſent, declarat. Extántque q eâdem de re ipſæ Sixti Papæ litteræ ad Cyrillum ſcriptæ anno ſequenti, (quarum idem Cyrillus meminit) aliæque ad Ioannem Antiochenum; quibus apertè oſtenditur, eumdem Pontificem magnopere execratum eſſe Neſtorium, lætatúmque de initâ inter Orthodoxos concordiâ. Denique re probè cognitâ, & Theodoſius Imp. quæcumque aduerſus Cyrillum ſcripta fuiſſent, abolenda penitùs eſſe, ſancitâ lege r decreuit; & in

p Cyril. ep. 29. 8. Act. Epheſ. tom. 3. c. 7 8. & tom 6. c. 17.
q Rec. Baron. Annal. Tom. V. an. 433. ex cod. Vatic.
r Act. Eph. tom 5. c. 19

Quintâ Synodo, ipſius Theodoreti aduerſus eundem Cyrillum ſcripta, æquè omnium Patrum fuêre ſententiâ condemnata: ac denuum ipſummet Theodoretum, licèt poſt hæc Neſtorij amicitiam aliquandiù coluiſſe reperiamus, tamen horum omnium poſteà pœnitentem, non ſolùm vehementiùs eidem, eiúſque hæreſibus aduerſatum eſſe, ſed etiam æquiori animo fuiſſe erga Cyrillū, conſtat ex diuerſis ipſius ſcriptis ſ.

Theodoretvs aſſervit Neſtorivm.
ſ Theodor. ep. 1. ad Sporad. 83. ad Dioſcor. & hær. fab. lib. 4. in Neſtor.

VII.

Acephalorvm ſecta vnde orta.
t Liber. Breuiar cap. 9. in fin.
u Leont de Sect. c. 5.

Ceterùm quò (vt diximus) hoc tempore complures eſſent, qui neque Cyrillo, neque Ioanni inhærefcerent, ſed ſeorsùm abſque capite ſynaxes agerent; nouam ex iis ſectam eſſe conflatam, quam Acephalorvm nominauit antiquitas, Liberatus t exiſtimauit. Verùm receptior illa ſententia eſt, vt noniſi poſt Chalcedonenſem Synodum Acephali hęretici cœpti ſint nominari: quod inter alios teſtatur Leontius u Scholaſticus. Itaque de iis dicetur propriori loco.

VIII.

x Socr. lib. 7. c. 36. Miſcell. lib. 14. Nic. lib. 14 c. 40.
Ivdæi ſedvcti in inſvla Creta reſipiſcvnt.

Hoc item fermè tempore x, multi Iudæi in Cretâ inſulâ Christi fidem receperunt, cùm impoſturam detexiſſent Iudæi cuiuſdam veteratoris, qui Moyſen ſe ſimulans de cælo demiſſum, vt illos per mare in cōtinentem traduceret, indéque in terram promiſſionis; pleroſque induxerat bona ſua occupare volentibus relinquere, ſeque cum vxoribus & liberis è promontorio in mare præcipites dare, quaſi pede ſicco illud traiecturos: è quo periculo à Chriſtianis piſcatoribus, alijſque, multi extracti ſunt, ac per totam Inſulam plurimi eâ clade impulſi, ad fidem Christi ſe tranſtulerunt. Quæſitus verò impoſtor ad necem, nec vſquam inuentus, à multis creditus eſt malus fuiſſe dæmon.

IX.

S. Britivs Tvron. Epiſc. appellat Rom. Pont.

Quod ad res pectat Occidentales, hoc eodem anno S. *Ioannes* Turonenſis Epiſcopus, ſancti Martini ſucceſſor, inceſtûs falsò à ſuis ciuibus accuſatus, duo imprimis inſignia edidit in teſtimonium innocentiæ ſuæ miracula: quorum altero, puerulum ipſi tributum, triginta duntaxat dies natum, publicè per Iesvm Christvm adiuras dicere num ipſe eum genuiſſet; reſpondere compulit, *Non es tu pater meus*: Altero, prunas ardentes in byrro ſuo abſque vllâ læſione ad S. Martini ſepulchrum portauit. Cùm verò nihilominùs à ciuibus, hæc magicis artibus tribuentibus, ſede pulſus eſſet: demùm ad Rom. Pontificem recurrens poſt ſeptennium reſtitutus eſt, (duobus interim intruſis Epiſcopis, diuino iudicio extinctis:) ad ſeptem poſteà feliciter vixit annos. Narrat hæc Gregorius y eiuſdem poſteà Eccleſiæ Turonenſis Antiſtes. Appellare verò conſueuiſſe Gallicanos Epiſcopos quàm frequentiſſimè ad Apoſtolicam Sedem; docet S. Leo z in epiſtolâ ad Epiſcopos prouinciæ Viennenſis.

y Greg. Tur. lib. 2. de geſt. Franc c. 1. lib c. 51.
z Leo ep. 89.

X.

Petrvs Chryſol. Epiſc. Raven.
Ap. Baron. an. ſeq.

Hoc item Redemptoris anno ex hâc vita migraſſe ponitur S. *Ioannes* Rauennæ Epiſcopus, cujus præclara eſt memoria inter ſanctos Rauennates Antiſtites: cui datus eſt anno ſequenti à Sixto Romano Pontifice ex diuino monitu ſucceſſor *Petrus* diaconus Forocornelienſis, cognomento *Chryſologus*, clariſſimus ſanctitate & doctrinâ. Docent hæc eiuſdem Eccleſiæ antiqua monumenta, ab Hieronymo Rubeo edita. Sed quod in eis, ad eundem Ioannem datum legitur Valentiniani Imp. reſcriptum, quo Rauennati Eccleſiæ conceſſit vt eſſet Archiepiſcopatus, ipſiúſque Antiſtites perpetuum haberent

hæreticis

Digitized by Google

vſum pallij; licèt multa ſint alia, quæ illud reſcriptum ſpurium demonſtrent, (tunc, vt putamus, compoſitum, cùm poſteà Rauennates Epiſcopi ſchiſmate diuiſi fuêre ab Apoſtolicâ Sede) illud extra controuerſiam eſt, nonniſi a Romanis Pontificibus Pallium Archiepiſcopis fuiſſe ſolitum impertiri, ab Imperatoribus numquam. Quin & ipſos Rauennates Epiſcopos profeſſos eſſe, tum pallium, tum alia priuilegia ſe accepiſſe ab Apoſtolicâ Sede, ſanctus Gregorius *a* Papa docet. Neque factum, vt conceſſo ſemel pallio Eccleſiæ Rauennati, illud abſque nouâ conceſſione Romani Pontificis, ſuperinduerint ſucceſſores; ſed ſingulos, ceterorum more Metropolitanorum, ſibi concedi petiiſſe, demonſtrat exemplum Maximiani eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopi, ſubrogati in locum alterius Ioannis; cui illud petenti Gregorius *b* Papa miſit. Sciant tamen omnes, nihil ob id detractum eſſe nobiliſſimæ illi ſedi, ſi ſpuriis exufflatis, ipſe purus demonſtratus eſt fons primarius, vnde in eam priuilegia effluxêre; nempè ab ipſâ Rom. Eccleſiâ, à quâ & reliqui Metropolitani ſe idem iuris conſecutos eſſe congaudent.

PALLIVM DARE NON EST IMPP.

a *Greg. l. 2. ep. 54. ad Ioan. Rauen.*

b *Id. 5. ep.*

XL. BONIFACII ET AETII DVELLVM PVGNA.

His item Coſſ. (vt tradit Proſper) Bonifacius Comes, de quo ſæpè ſuperiùs, ex Africâ in Italiam rediens, accepta Magiſtri militum dignitate, cùm reſiſtentem Aëtium, qui olim ei fuerat inſidiatus, prælio ſuperâſſet, paucos poſt dies morbo extinctus eſt. Aëtius verò, cùm depoſita poteſtate in agro ſuo degeret, ibique eum quidam inimicus eius repentino incurſu opprimere tentâſſet; profugus ad Vrbem, & illinc in Dalmatiam, deinde ad Hunnos in Pannoniam peruenit; quorum amicitia auxilióque vſus, pacem Principum, & ius interpolatæ poteſtatis obtinuit. Hæc Proſper. Cæterùm auctor Miſcellæ, ſingulari certamine victum à Bonifacio Aëtium tradit: Marcellinus autem, vulnere ab Aëtio inflicto Bonifacium periiſſe; Pelagiámque vxorem ſuam valdè locupletem, nulli alteri niſi Aëtio vt nuberet, hortatum eſſe.

IESV CHRISTI
AN. 433.
SIXTI III.
AN. 2.
THEODSII II. 26.
VALENTIN. III. 9.

I.

a *Proſp. & Marcell. in Chron.*

b *Socr. lib. 7. c. 38.*

INCENDIVM CONSTANTINOP.

c *Euagr. li. 1. c. 7.*

ANNO Chriſti quadringenteſimo trigeſimo tertio, Theodoſio Aug. decimumquartùm, & Anicio Maximo Coſſ. menſe Auguſto, (vt Proſper *a*, Marcellinus, & Socrates *b* ponunt) maxima pars vrbis Conſtantinopolitanæ, per biduum, triduúmve, tali incendio flagrauit, quale nunquam anteà viſum auditúmve fuiſſet. Quod quidem affirmari poſſe videtur illam ex eo commeruiſſe pati, quòd aduerſus Epheſinum Concilium qui erant rerum arbitri Neſtorio fauiſſent, & damnatum licèt, complures in S. Euprepij monaſterio prope Antiochiam exiſtentem variis non deſiſterent afficere honoribus, & donare præmiis; vt ex literis ipſius Euagrius *c* narrat. Ex quibus, aliiſque inferiùs de eo dicendis, apparuit quanto demùm Eccleſiæ & Imperij damno, Theodoſius Auguſtus diſtulerit audire Cæleſtinum Romanum Pontificem, hortantem (ſicut vidimus) vt idem Neſtorius longiùs ablegaretur. Sed quod ad incendium vrbis regiæ ſpectat; quod narrat Socrates, miraculo Pauli tunc temporis Nouatiani Epiſcopi accidiſſe vt Nouatianorum Eccleſia non conflagrarit; ſæpè ſuperiùs demonſtratum eſt, nullius eſſe momenti fidem hæretici, ſectæ ſuæ hominibus miracula adſcribentis, neque vllis vnquam fuiſſe, vel eſſe potuiſſe vera miracula hæreticorum.

II. DE CASSIANI SCRIPT.

d *Gennad. vir. illuſtr. 61 ap. Baron. an 430. nu. XC. & ſeqq.*

Hoc item anno S. Proſper reuiuiſcenti in Occidente hæreſi Pelagianæ, ſe validis ſcriptis oppoſuit. Cùm enim Ioannes Caſſianus Eccleſiæ Maſſilienſis presbyter, (de quo dictum eſt ſuperiùs) Neſtorio adhuc Conſtantinopoli ſedente, monitu *d* Leonis Romanæ Eccleſiæ tunc Archidiaconi, poſteà Pontificis, aduerſus eumdem Neſtorium luculentum ac perutile de Incarnatione Verbi commentarium edidiſſet, eodémque volumine Pelagiû & Pelagianos, velut eius hæreſis primarios auctores, vehementer exagitâſſet; atque inde accidiſſet, vt nonnullis calumnioſè factum exiſtimarent, quòd idem Caſſianus eiuſdem Pelagianæ hæreſis à Catholicis viris in crimen adductus eſſet; ac proinde editas anteà ab ipſo *Collationes Patrum*, abſque erroris ſuſpicione Fideles legerent, efficerentúrque eâ ſaltem ex parte Pelagiani, quâ aduerſus Gratiam ab eo Liberi arbitrij vires nimiùm prædicarentur: his, inquam, latentibus malis vt occurreret Proſper, aduerſus Collatorem librum hoc ipſo anno (vt ex eius præfatione colligitur) conſcripſit, & quidem eruditione inſignem; licèt illum Gennadius, & ipſe presbyter Maſſilienſis, ſectâque Pelagianus, damnet, Caſſiani verò Collationes laudet. Porrò cùm has ipſas Collationes, alioqui valdè proficuas vitam excultiorem ſectantibus, nonnullos alios inſignes viros emendâſſe conſtet; (putà ſanctum Eucherium *e* Lugdunenſis Eccleſiæ tunc presbyterum, Victorem *f* Mauritanum in Africâ Epiſcopum, & Caſſiodorum *g*; qui Caſſiani opera expurgantes, quæ vtilia viderentur in epitomen accuratè redegerunt, & quæ minùs erant addiderunt:) inde falli non dubites, qui ex eo quod præ manibus habetur Collationum opere Caſſiani, defendunt ipſum fuiſſe omni ex parte Catholicum: morboſum enim olim extitiſſe, ex Medicorum in eo impenſâ diutiùs arte certo certiùs intelligere potes: vt non immeritò eiuſdem Caſſiani opuſcula Gelaſius *h* Papa inter apocrypha reiecerit.

e *Id. c. 63.*

f *Caſſiod. Inſt. diuin. lect. c. 29.*

g *Ado in Chr. an. 425.*

h *Gelaſ. decr. de libr. apocr.*

III. CONC. ROM. IN CAVSA SIXTI PAPÆ ACCVSATI DE STVPRO.

Ad finem præſentis anni, nempè menſe Decembris, euolutis iam anno vno & menſibus octo à creatione Sixti Pontificis, celebratum eſt *Romæ* in Baſilicâ Helentanâ in atrio Seſſoriano, Concilium in cauſâ eiuſdem Sixti: qui turpi calumniâ ab Anicio Baſſo Exconſule, & Mariniano Patricio, infamatus de ſtupro ſacræ Virgini illato, voluntariè ſe ipſum purgationi ſubiiciens, in eâdem Synodo, præſente Valentiniano Imp. cum vniuerſo Clero, atque Senatu, & quinquaginta ſex Epiſcopis, innocens declaratus eſt; Baſſus autem & Marinianus calumniatores condemnati, ac proſcripti, bonis Baſſi Eccleſiæ adiudicatis: qui & ipſe intra tres menſes vltione diuinâ mortuus eſt, & à Sixto in ſepulchro maiorum apud S. Petrum honorificè propriis manibus cum aromatibus conditus in ſe-

pulchro

ſulchro maiorum eius. Narrat breuiter iſta Anaſtaſius in libro de Romanis Pontificibus; quæ fuſiùs deſcribuntur in eiuſdem Synodi Actis *i*. Sed quòd ea nimiâ antiquitate corrupta ſint, & maximè in Coſſ. appoſitis; tutiùs de tempore inhæremus eidem Libro de Romanis Pontificibus. Sicut & quæ poſt eadem Acta, apponuntur tranſacta inter eumdem Sixtum Papam, & Polychronium quemdam aſſertum Epiſcopum Ieroſolymitanum, quamuis ea vt legitima citantur à Nicolao Romano Pontifice in epiſtolâ ad Michaëlem Imp. & à Petro Damiani ſcribente ad Henricum Rauennatem, atque ab aliis poſteà recentioribus, de illis minimè dubitantibus: tamen cùm multa in iis reperiantur, quæ nunquam valuerim ad veritatis lineam reuocare, licèt in eis plurimùm laboris inſumpſerim; conſultius exiſtimaui abſtinere ab illis recenſendis, cùm præſertim qui ea cupiunt, habeant alibi vbi legere poſſint.

i tom. 1. Conc.

ACTA SIXTI CVM POLYCHRONIO, CVIVS FIDSI.

IESV CHRISTI
AN. 434.
SIXTI III.
AN. 3.
THEODOSII II. 27.
VALENTIN. III. 10.

I.

PROCLVS ELIGITVR EPISC. CONSTANT.

a Socr. l. 7. c. 39

ANNO Domino quadringenteſimo trigeſimo quarto, Aſpare & Areobindâ Coſſ. pridie Idus Aprilis, Maximianus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, cùm annos duos & menſes quinque ei Eccleſiæ præfuiſſet, ea hâc vitâ deceſſit. In cuius locum, Imperatoris Theodoſij impulſu *Proclus*, diſcipulus olim ſancti Ioannis Chryſoſtomi, vir ſpectatiſſimus ſuffectus eſt. Quam rem geſtam narrat Socrates *a*: qui & id factum ait ſuffragante Romano Pontifice, cùm alioqui quòd olim Proclus creatus fuiſſet Cyzicenus Epiſcopus, repellendus videretur à ſede Conſtantinopolitanâ, quòd prohiberent canones eiuſmodi in alias ſedes Epiſcoporum tranſlationes.

II.

VOLVSIAN. INGENTI DIFFICVLTATE REDDITVR CHRISTIANVS.

Quo eodem tempore S. Melania Iunior, antiquâ parentum nobilitate, & admirabili ſanctitate ſuâ, vniuerſo Orbi Chriſtiano notiſſima, Ieroſolymis (vbi vitam monaſticam agere vidimus) à patruo ſuo *Voluſiano* Conſtantinopolim accerſita eſt, cùm is Romanæ agens Vrbis Præfectum, eò Legatus aduenìſſet. Qui quidem cùm inter Romanos nobilitate, ac doctrinâ nulli ſecundus eſſet, tamen cultui Deorum adeò infixo animo ad hæc vſque tempora inhæſit, vt nec olim cùm in Africam vnà cum tribuno Marcellino nauigâſſet, & à matre ſuâ, religioſiſſimâ fœminâ, commendatus per eundem Marcellinum S. Auguſtino eſſet, vllis tanti Doctoris quantumlibet potentiſſimis rationibus valuerit adduci ad fidem Chriſti amplexandam. Extant *b* enim literæ tunc vltrò citróque eâ de re ſcriptæ, quæ pro dignitate argumenti meruerunt primum locum inter multiplices eiuſdem S. Auguſtini epiſtolas obtinere. Ex quibus etiam cùm appareat, fuiſſe Voluſianum Apollonij Tyanei & Apuleij magorum ſtudioſum; haud mirum videri debet, ſi tardiùs, & nonniſi in extremo vitæ ſpiritu, contigerit ipſum fieri Chriſtianû. Præſtitit autem illud hâc peregrinatione, infatigabili ſtudio Melania; cùm tam per ſe ipſam, quam per alios piiſſimos viros, & precibus ad Deum, & hortationibus ad ipſum Voluſianû, peregit demùm, vt idem Conſtantinopoli in repentinum morbum incidens, agnitâ veritate Baptiſmum à Proclo Epiſcopo ſuſceperit, & paulò pòſt munitus pretioſiſſimo Chriſti Corporis & Sanguinis Viatico decedens in pace, vitam æternâ conſecutus fuerit. Narrât verò hæc pluribus Acta ipſius S. Melaniæ *c*; quæ in his confirmantur à Photio in ſuâ Bibliothecâ. Habent inſuper, eandê S. Melaniam, Catholicæ fidei zelo æſtuantem, cæterorû quoque ab illâ deuiantium ibidem Conſtantinopoli curam egiſſe, ac multos eorum qui Neſtorij erroribus decepti eſſent, feruentiſſimis diſputationibus conuictos ad fidem Chriſti reduxiſſe; nihilque retardatam vanis dæmonum illuſionibus, minîſque, nec item depreſſam acerrimo dolore coxendicis à dæmone inflicto, bellû Domini ſtrenuiſſimè confeciſſe: ſed & ipſis Theodoſio Imperatori & Eudoxiæ Auguſtæ plurimùm profuiſſe, ac demùm Ieroſolymam regreſſam eſſe.

b ap. Aug. ep. 1. 2. 3. 4. 5. Bar. an. 411.

c ap. Metaph. & Sur. 31. Ianuarij.

III.

VIRGO A AMORE OBSESSA, LIBERATA COMMVNIONE CORPORIS DOMINI.

d Prosp. de promiss. & prædict. Dei, dimid. temp. c. 6.

Sub huius quoque anni Coſſ. S. Proſper *d*, dum agit de ſignis Antichriſti, & eius præcurſoribus pſeudoprophetis & impoſtoribus, accidiſſe ait Carthagine, vt virgo quædam iuuencula, natione Arabs, ancillæ Dei habitum geſtans, dùm in balneo lauans ſimulachrum quoddam Veneris impudicè reſpiceret, & ſe ipſam: eique ſe conſimilans, domicilium ſe diabolo præbuerit: à quo per ſeptuaginta fermè dies, totidémque noctes, occupatis faucibus, impedita eſt ne aliquem cibum aut potum traiceret, niſi quòd noctis medio auis quædam ei ore neſcio quid infunderet; cùm tamen nullis indiciis diuturni ieiunij fœdata, nullóque pallore, ſeu tabe, vel debilitate confecta, quin potiùs robuſta eſſet ſucco viſcerum, ac mole membrorum. Deducta verò tandem in monaſterium puellarum, in quo ſitæ erant Reliquiæ S. Stephani, ibi primâ tantùm die apparuiſſe illam auem aſſeruit, & inde cæpiſſe quòd neque fame, neque ſiti compulſa illum appeteret locum, quò ſibi accedere non liceret. Inde per duas hebdomadas nihil cibi vel potûs ſumens, in monaſterio manſit: ſed decimoquinto illuceſcente die Dominico, cùm ſacrificium offerendum eſſet, ad altare ducta, perceptâ à Sacerdote Corporis Domini particulâ tinctâ, cùm ſemihorâ mandens traiicere non valeret, demùm applicito ſalutari Calice eius gutturi, ſacramentum quod ore geſtabat, feliciter tranſglutiuit, & penitùs liberata eſt.

IV.

VINCENT. LIRINEN. SCRIBIT CONTRA HÆRESES.

Hoc item ipſo anno *Vincentius* natione Gallus, monaſterij inſulæ Lirinenſis presbyter, cùm aduerſus omnes hæreticos, tum præcipuè ad ſepeliendas penitùs recèns emerſas Pelagij, Cæleſtij, atque Neſtorij hæreſes, pro defenſione antiquæ Patrum fidei, ſummâ induſtriâ diſertiſſimum ſub nomine *Peregrini* elucubrauit commentarium, his temporibus apprimè accommodatum, & in Eccleſiâ Catholicâ aduerſus quoſcumque Nouatores ſemper profuturum: quem vnà cùm auctore laudauerunt olim Gennadius *e* & ſanctus Eucherius *f*. Porrò illum hoc anno elaboraſſe, nempè tertio ab Epheſinâ Synodo, teſtatur *g* ipſemet. Qui quod de ſe dicat *h*, aliquamdiù variis ſæcularis militiæ turbinibus agitatum, tandem ſe in portum religionis condidiſſe vt ibi depoſitis vanitatibus, ac ſuperbiæ flatibus,

e Gennad. de Script. Eccl. c. 64.
f Eucher. prof. lib. Instruct. ad Salon.
g Vinc. Lirin. c. 42.
h Id in præf.

Chriſtianæ

Chriſtianæ humilitatis ſacrificio placaret Deū: in eam adducor ſententiam, vt hic ille ſit Vincentius Galliarum aliquando viuente S. Martino, Præfecturâ nobilitatus; quem Seuerus *i* mirificè laudat: factáque eſt métio de eo ſuperiùs *k*.

i Seuer. dial. lib. 1.
k An. 374.

IV.
DE COENOBIO LIRIN.

Florebat planè his temporibus illud cœnobium, illuſtris ſanctorum domus inſulæ Lirinenſis toto Chriſtiano orbe prædicata; ex quâ plurimi inſignes Epiſcopi prodierunt, de quorum iam nonnullis actum eſt, de alijs verò agendum erit. Ideóque ipſum quoque cœnobium velut ſanctiſſimorum Epiſcoporum ſeminarium egregijs laudibus extulêre Sidonius *l* Apollinaris, Cæſarius *m* Arelatenſis, Eucherius *n* Lugdunenſis, alijque multi.

De quo etiam Baron. Tom. VI. an. 441.
l Sidon. carm. Euchar. ad Fauſt.
m Caſ. Arel. hom. 10. ad monach.
n Eucher. de laud. erem.

IESV CHRISTI
AN. 435.
SIXTI III.
AN. 4.
THEODOSII II. 28.
VALENTIN. III. 11.

I.
LIBRI NESTORII DAMNATI.

ANNO Chriſti quadringenteſimo trigeſimo quinto, Theodoſio decimumquintùm & Valentiniano quartùm Aug. Coſſ. cùm Neſtorius totum illud tempus quo in monaſterio S. Euprepij apud Antiochiam permiſſus eſt degere, impendiſſet in conficiendis libris aduerſus Catholicam doctrinam, indéque iuges in Eccleſiâ Orientali controuerſiæ agitarentur; idem Theodoſius Imp. vt diſcordiarum tolleret ſeminarium, ipſos Neſtorij libros damnans, tertio Non. Aug. edita ſanctione *a* illos vbique conquiri & comburi iuſſit; ac ne quis deinceps legere, aut retinere, aut in diſputationibus allegare auderet, prohibuit; adhibita pœna publicationis bonorum. Quomodò verò fuerit & ipſe relegatus, dicetur anno ſequenti, quo id accidit.

a l. ult. C. Th. de hæret. extátque etiam in Act. Epheſ. tom. 5. c. 13. & 14.

II.
LIBRI THEODORI MOPSVEST. ET DIODORI TARS. PRODVNTVR.

Porrò qui blaſphemiarum fluenta ſic exſiccata viderunt Neſtoriani, ipſum fontem aperuêre, vnde illa primitùs deriuârant; nimirùm Theodori Mopſueſteni, & Diodori Tarſenſis Epiſcoporum (à quibus vt vidimus, veneno propinatus Neſtorius fuerat) libros vbique legendos exponentes, & quò latiùs ſpargerentur, eoſdem in Syrorum, Armenorum, atque etiam Perſarum linguam transferentes; quódque deterius eſt, Catholicos eſſe probare conátes, eò quòd eſſent aduerſus Eunomium & Apollinarem conſcripti: cùm tamen ipſi ſanctiſſimam Trinitatem ſic vnius eſſentiæ prædicarent, vt CHRISTVM Dominum vnum ex Trinitate nullatenùs confiterentur, quòd ſcilicèt duas in eo naturas inter ſe diuiſibili coniunctione vnitas affirmarent, quæ duas conſtituerent perſonas; ſicque quatuor Perſonas in Trinitate aſtruerent, duos Dei Filios introducentes. Narrat hæc Liberatus *b*; qui pluribus de his agens, quædam etiam CONCILIA in Armenia, & Antiochæ, in hac eorumdem librorum causâ habita; multáque à Proclo Conſtantinopolitano, Cyrillo Alexandrino, Ioanne Antiocheno, alijſque, ſcripta fuiſſe tradit. Extátque *c* ipſius Procli epiſtola ad Armenios eâ de re conſcripta, quam tranſtulit in Latinum Dionyſius cognomento Exiguus, occaſione erroris Theodori ſuo tempore iterùm pullulantis. Cautè verò legendus Liberatus, dum (ex aliquo haud dubium Neſtoriano eam mutuatus hiſtoriam) aſſerit probatos fuiſſe libros eiuſdem Theodori Mopſueſteni ſcriptis Ioannis Antiocheni; ipſiúſque rurſùm Theodori laudes, non ſolùm ab Imperatore, ſed etiam à Cyrillo, immò & à Synodo Chalcedonenſi approbatas eſſe. Quàm enim hæc falſa ſint, ſatis eorumdem Patrum ſcripta demonſtrant: cùm alioqui eo ſtatu *d* hoc tempore in Eccleſiâ ſcripta Theodori eſſent, vt quod numquam ipſe dum vixit iudicio Eccleſiaſtico damnatus fuiſſet, ea non omninò vetita haberentur; ſed ab aliis impugnata, ab aliis verò ita defenſa, vt patentes qui in eis continerentur errores, negarent eſſe ipſius: quæ poſteà diligentiori de iis facto examine, damnata fuêre in Quintâ Synodo, vt dicetur ſuo loco.

b Liber. Breuiar. c. 10.
CONCILIA CELEBRATA IN CAVSA EORVMDEM.
c In Bibl. Patr.
d Agit etiam de his Baron. Tom. VI. an. 448.

III.

Hoc eodem anno (vt tradit Proſper) Gundicarium Burgundiorum Regem intra Gallias habitantem, Aëtius Magiſter militiæ Occidentalis Imperij bello obtinuit, pacémque ei ſupplicanti dedit. Pollebat namque Aëtius copiis Alemannorum; quorum etiam Regi Eocharich homini Ethnico, Gallos illos, quos ad Oceanum vergentes vocant Armoricos, ab Imperio Romano deficientes conceſſit crudeliter nimis deuaſtandos. Factúmque omninò eſſet, niſi S. Germanus Antiſiodorenſis Epiſcopus, rediens à ſecundâ in Britanniam legatione, (de primâ enim iam ſuperiùs egimus) quam ſuſceperat ad liberandam rurſùm à Pelagianorum hæreſi eam inſulam; ad eoſdem Alemannos rogatus progredi, precibus, increpationibus, & auctoritate ſuâ, eos intactis Armoricis regredi compuliſſet. Poſt quæ idem Sanctus, noua rurſum, pro impetrandâ iiſdem Armoricis veniâ, ad Imperatorem Valentinianum ſuſceptâ Rauennam legatione, multis in itinere ac in illâ vrbe planè ingẽtibus editis miraculis, atque inter alia mortuo ad vitam reuocato; ſummo honore tum à populis, tum ab Epiſcopis, ipſiſque etiam Principibus cultus eſt. Ad quem cùm miſiſſet aliquando Placidia Auguſta Imperatoris mater vas argenti ampliſſimum refertum cibis delicatioribus, illud ipſe eâ ratione ſuſcepit vt cibos miniſtris ſuis traderet, ipſe verò argentum ad pauperes tranſmitteret; remittens loco muneris patinulam ligneam cum pane hordeaceo. Quod Auguſta vtrũque ingenti gaudio complexa, lignum poſtà auro ambijt, & panem multis remedijs & virtutibus reſeruauit. Germano verò poſtmodùm diem vltimum, quem diuinitus prædixit, ibidem Rauennæ obeunte, eius capſulam ſacrarum Reliquiarum, quas ſecum deferre conſueuerat, eadem Auguſta ſibi ſumpſit; veſtimenta verò, reliquiarum loco inter ſe Epiſcopi diuiſerunt: corpus autem aromatibus conditum, in Gallias (vt petierat) Imperatoris ſumptibus, euectione publicâ, ad ipſius Eccleſiam remiſſum eſt, miraculis vbique fulgens. Hæc omnia pluribus Conſtantius eorũ temporum ſcriptor, in eiuſdem S. Germani à ſe fideliſſimè conſcriptâ Vitâ *e*.

S. GERMANVS ANTISIODOR. AGIT PRO ARMORICIS.
EIVSDEM OBITVS, ET MIRACVLA.
e Ap. Sur. 30. Iul.

IV.
CODICIS THEOD. PROMVLGATIO.

His iiſdem Coſſ. facta eſt promulgatio *f* *Codicis Theodoſiani*, decimoquinto Calendas Martij. Cuius compactoribus cùm viſum fuerit, nõ niſi confirmari & interſeri eas conſtitutiones, quas Principes Chriſtiani ſanxiſſent, incipientibus à Conſtantino Magno; iidem tamen priſcorum Gentilium Iuriſconſultorum haud volu[…]

f Nouel. Theodoſ. tit. 1.

g *l. 1. C. Th. de resp. prud.*

ſperni reſpõſa, quę iam aliâ non item pridem ſanctione *g* confirmata fuẽrãt. Verùm præter Theodoſianum Codicem, *Gregorianus* erat ac *Hermogenianus*; in quibus eiuſmodi Iuriſconſultorum ſententiæ digeſtæ erant, & Principum placita. Quibus omnibus non dedignatos eſſe Romanos Pontifices vti, in iis quæ contra Chriſtianam religionem minimè verterẽtur, S. Gregorius *b* Papa exemplo declarauit ſcribens ad Ioannem Defenſorem. Quomodò verò hæc à diuerſis diuerſo ordine diſpoſita, ſub Iuſtiniano Imp. ſint meliori conieſta ordine, & aucta, dicetur ſuo loco.

b *Greg. PP. 11. ep. 56.*

IESV CHRISTI
AN. 436.
SIXTI III.
AN. 5.
THEODOSII II. 29.
VALENTIN. III.

I. NESTORIVS DEPORTATVR IN EXILIVM.

ANNO Chriſti quadringenteſimo trigeſimo ſexto, Iſidoro & Senãtore Coſſ. cùm Neſtorij fautores Orientalem Eccleſiam maioribus in dies miſcerent turbis, Theodoſius Imp. ſerò licèt tandem malorum omnium auctorem ipſum Neſtorium è monaſterio S. Euprepij prope Antiochiam, vbi hactenus quadriẽnium poſt damnationem honorificè tranſegerat, Petras in perpetuum exilium deportari, omniáque eius bona Eccleſiæ Conſtãtinopolitanæ fiſco addici, reſcriptum *a* ad eumdem Iſidorum, agentem hoc anno vnà cum Conſulatu Prætorij præfecturã. Fuiſſe autem Petras, locum in Oaſenâ Ægypti prouinciâ poſitum, inde poſſumus intelligere, quòd eumdem Neſtorium in Oaſim, deportationum omnium famoſiſſimam atque deterrimam, relegatum eſſe, ſcribunt Theodoretus *b* & Socrates *c*, necnon ex ipſius Neſtorij epiſtolis, alijſque ſcriptis Euagrius *d*: qui & multa illic mala paſſum, ob ſæpè mutata exilij loca demùm ad extremas Thebaidis oras, linguâ vermibus exeſâ, cum huius vitæ miſerijs ad grauiora ſempiterna ſupplicia migraſſe tradit. His autem conſentientia cùm ceteri quoque habeant, addit Theodorus *e* Lector, cum linguâ totum ipſius computruiſſe corpus: idque ipſum affirmãt Cedrenus *f*, & Nicephorus *g*. Corrigendus verò Euagrius *h*, dum ſubdit, poſt mortem Neſtorij ſubrogatum eſſe Maximianum Conſtantinopolitanæ ſedi, ac deinde Proclum: nam viuo Neſtorio, immò necdum in exilium acto, hos eam Eccleſiam gubernâſſe, ſuperiùs liquidò demonſtratum eſt. Quoto autem exilij anno extinctus fuerit Neſtorius, haud ſatis exploratum habetur.

a *Ext. in Act. Eph. tom. 5. cap. 12.*
b *Theod. ep. 1. ad poren & hær. fab. lib. 4.*
c *Socr. lib. 7. cap. 33.*
d *Euagr. lib. 1. cap. 7.*
EXECRANDA EIVS MORS.
e *Theodor. Lect. in Col. lectan.*
f *Cedren. in Compend. in Theodoſ. Minor.*
g *Niceph. lib. 13. c. 26.*
h *Euagr. lib. 1. cap. 8.*

IESV CHRISTI
AN. 437.
SIXTI III.
AN. 6.
THEODOSII II. 30.
VALENTIN. III. 13.

ANNO Domini quadringenteſimo trigeſimo ſeptimo, Aëtio & Sigeſuulto Coſſ. dira *Perſecutio* à Wandalis illata Africanam exagitauit Eccleſiam; cùm, vt ait Proſper *a*, Genſericus eorum Rex fidem Catholicam (à quâ olim ad Arianiſmum apoſtatâſſe, Iſidorus *b* tradit) Ariana volens impietate ſubuertere, multos Epiſcopos Orthodoxos, quorum inuicta conſtantia nullis ſuperbiſſimi Regis terroribus cederet, Eccleſijs ciuitatibúſque expulit. Martyriũ verò ſanguinis eâ perſecutione primi omnium ab eodem Proſpero paſſi ponuntur quatuor nobiles Hiſpani, *Arcadius*, *Probus*, *Paſchaſius*, & *Eutychius*: qui vt ait) dudùm apud Genſericum merito ſapientiæ & fidelis obſequij, clari habiti, cùm ab eo, vt copulatiores ſibi faceret, in Arianam ſectam tranſire iuberentur, illi facinus conſtantiſſimè reſpuentes, excitato in rapidiſſimam iram barbaro, primùm proſcripti, deinde in exilium acti, tum atrociſſimis cruciatus ſupplicijs, ad poſtremum diuerſis mortibus interempti, illuſtri martyrio miſerabiliter occubuerunt. Puer autem *Paulillus* nomine, frater Paſchaſij & Eutychij, pro elegantiâ formæ atque ingenij admodùm Regi acceptus, à profeſſione fidei Catholicæ cùm nullis nimis deturbari poſſet, diù fuſtibus cæſus, ad infamem ſeruitutem damnatus eſt; nec ideó, vt apparet, interfectus, ne de ſuperatâ ſæuitiâ impij Regis etiam illa ætas gloriaretur. Hæc Proſper.

PERSECVTIO IN AFRICA SVB GENSERICO.
a *Proſp. in Chron.*
b *Iſid. in Hiſt. VVandal.*
MARTYRES AFRI.

II. Ad illorum verò Martyrum anteſignanum *Arcadium*, diuitijs ac gloriâ ſæculari conſpicuum, atque etiam coniugatum extat *c* egregia *Antonini* Epiſcopi Conſtantinæ Africæ ciuitatis epiſtola, redolens illum Apoſtolicum characterem; quâ ipſum hortatus eſt forti perferre animo, quæ fideli cauſâ dirus tyrannus mala inferret: quamuis cùm eiuſdem ad Arcadium ſcriptæ epiſtolæ Gennadius *d* meminit, nõ Antoninum, ſed Honoratum nominet Epiſcopum illum Cõſtantinæ ciuitatis. Porrò celebris iſtorum Martyrum memoria in Eccleſiâ ſingulis annis repeti conſueuit Idibus Nouembris. Quæ quidem prætermiſſa ſunt à Victore, quòd ipſe Wandalicas clades, in Numidiam aliáſque Africæ prouincias illatas, ſcribere haud admodùm laborans, rebus tantùm Eccleſiæ Carthaginienſis, vbi agebat, intentus fuit; qui & nonniſi poſt captam Carthaginem, quę ibi contigerint narrare aggreſſus eſt.

c *In Bibl. Patr.*
d *Gennad. de Vir. Illuſtr. cap. 56.*

III. Sub huius quoque anni Coſſ. (inquit Proſper) Valentinianus Aug. ad Theodoſium Imp Conſtantinopolim profectus eſt; filiámque eius *Eudoxiam*, cognomento *Liciniam*, in matrimonium accepit. Eadem Marcellinus Comes: qui & addit, Valentinianum cum vxore Italiam repetentem, Theſſalonicæ hiemâſſe; ſequenti verò anno Rauennam veniſſe. At iſta omnia Socrates *e* ad annis ſuperiois Conſules refert.

VALENTIN. IMP. DVCIT VXOREM EVDOXIAM.
e *Socr. lib. 7. cap. 34.*

IESV CHRISTI
AN. 438.
SIXTI III.
AN. 7.
THEODOSII II. 31.
VALENTIN. III. 14.

I. TRANSLATIO.

ANNO Chriſti quadringenteſimo trigeſimo quinto, Theodoſio Aug. decimumſextùm, & Fauſto Coſſ. ſexto Calendas Februa-

S. IOAN. CHRYS. CONSTANTINOPOLIM.
a *Socr. lib. 7. cap. 44.*
b *Marcell. in Chron.*
c *Theodor. Lect. Collectan. lib 2. in fin.*
d *Theodoret. lib 5. c. 36.*
e *Niceph. lib. 14. cap. 45.*
f *Rec. Baron. Annal. Tom. V. hoc an. ex ant. Lectionari.*

tij, venerandum corpus *S. Ioannis Chryſoſtomi*, Comanis, vbi exul vitam finierat, celebri pompâ tranſlatum eſſe Conſtantinopolim, tradunt Socrates *a*, atque Marcellinus *b*; meminiſque Theodorus *c* Lector, ſed ante omnes Theodoretus *d*. Coſmas autem Veſtiarius ea oratione quam habuit de eius tranſlatione, Nicephorus *e*, aliíq; teſtâtur, id ea occaſione contigiſſe, quòd cùm Proclus Epiſcopus Conſtantinopolitanus anniuerſaria die tranſitûs eiuſdem S. Ioannis, panegyricam ex more luculentam ad populum orationem *f* haberet; ita vniuerſi amore Ioannis incaluerint, vt acclamationibus indeſinentibus Proclum pulſantes, concionem ad finem perduci minimè ſiuerint, petentes reddi ſibi Ioãnem; hiſque permotum Proclum, ab Imperatore petiiſſe eius Reliquiarum tranſlationem. Sed Socrates tradit, id curaſſe Proclum, propter vnionem eorum, qui ex parte Ioannis exiſtentes adhuc ſeparatim conuentus agebant. Verùm potuit vtraque cauſa in vnum concurriſſe.

II.
THEOD. IMP. SCRIBIT AD CHRYS. DEFVNCTVM.

Addunt autem iidem Coſmas atque Nicephorus, cùm Senatores qui miſſi fuerant ad eum transferendum, minimè valuiſſent eius corpus loco mouere, Theodoſium ex conſilio Procli, aliorúmque ſanctiſſimorum virorum, ad ipſum Ioannem tamquam ſi adhuc vixiſſet literas dediſſe, ſupplicis inſtar libelli, quibus de admiſſis in ipſum à parentibus peccatis veniam petens, rogaret vt Conſtantinopolim redire dignaretur: iiſque litteris ſuper pectus Ioannis collocatis, factum eius corpus mobile, in thecâ argenteâ humeris ſacerdotum, præcedentibus ac præcinentibus clericis & monachis, & vndique confluentibus incenſas faces geſtãtibus, qui ſequebantur & præcedebant populis; tranſlatum eſſe primò Chalcedonem, inde verò ab Imperatore ac Proclo Epiſcopo, vniuersóque Clero, Senatu, ac populo Conſtantinopolitano, Boſphorum nauibus & ardentibus cereis regente, hymnóſque concinente, Conſtantinopolim ac Eccleſiam SS. Apoſtolorum perductum; atque ibi petente populo in throno ſuo collocatum, circumſtantibus dixiſſe *Pax vobis*; ac demùm ad baſim ſacræ menſæ templi SS. Apoſtolorum conditum fuiſſe vigeſimaſeptima die Ianuarij. Hæc omnia pluribus Coſmas; quæ breuiori ſtylo complexus eſt Nicephorus. Sed ex eorumdem narratione illud non omittendum; cùm Imperator in ſuam triremem ſacrum corpus Ioannis excepiſſet; ſubitâ exortâ maris tempeſtate, quæ naues omnes diſperſit, eamdem Imperialem triremem ruptis funibus velut diuinâ gubernatam manu appuliſſe ad agrum illum viduæ, cuius cauſa Ioannes indignationem Eudoxiæ Auguſtæ incurrens coactus fuerat exulare; vt vel ſic Deus æquitatem demonſtraret ſententiæ Ioannis, & iniquitatem ipſius exilij: hócque facto, ſerenitatem rurſùm adueniſſe, & collectis omnibus nauigiis magno triumpho ad vrbem deuentum eſſe. Addunt quoque de precibus ab Imperatore ad ſacram vrnam pro parentibus ſuis peractis, ac ſeorsùm pro ceſſatione continui motûs tumuli matris, de quo dictum eſt ſuperiùs; quem & confeſtim conſtitiſſe tradunt.

TRIVMPHVS TRANSLATIONIS.

THEOD. ORAT PRO PARENTIB.

III.
DE INVENTIONE RE-

Sub Proclo etiam Conſtantinopolitano Epiſcopo, (quoto autem anno neſcitur) Pulcheriæ Auguſtæ factam eſſe à Thyrſo martyre reuelationem in ſuburbio eiuſdem ciuitatis, *Reliquiarum SS. Quadraginta Martyrum*, quos ſub Licinio Imp. paſſos in Armeniâ vidimus; tradit Sozomenus *g*, qui ſe earumdem tunc ſactæ ſummâ pompâ tranſlationi interfuiſſe commemorat; locellúmque in medio habuiſſe foramen, per quod ſolerent ipſæ ſacræ Reliquiæ tangi, (quale etiam vidimus in thecâ Reliquiarum S. Stephani protomartyris, & æquè de aliis apud antiquos frequentiſſimè obſeruare licèt:) ex quo etiam fragrantiſſimus odor ſpiraret, qui omnes laborantes recreauit.

LIQ. SS. XL. MART.
g *Sozom. lib. 9. cap. 2.*

IV.
EVDOCIA AVG. PEREGRINATVR IEROSOLYMAM.
h *Socr lib. 7 cap. 46.*
i *Euagr lib 1. cap. 20.*
k *Ap. Metaphr & Sur. Ianuar.*

Hoc inſuper anno, qui ſequens eſt ab Eudoxiæ cum Valentiniano nuptiis, Eudocia eius mater, Theodoſij vxor, peregrinata eſt Ieruſalem, voti ſoluendi cauſa, quod Theodoſius (vt tradit Socrates *h*) pollicitus erat illam perſoluturam, ſi filiam in matrimonium collocatam cerneret. Ibi autem per annum fermè integrum commoratam, multa erexiſſe monaſteria, quæ vocarent *Lauras* ſed & mœnia ciuitatis refeciſſe, Euagrius *i* eſt auctor. Additque Socrates, eamdem Eccleſias Ieroſolymorum, & aliarum vrbium Orientalium, per quas eundo & redeundo tranſiuit, variis ornamentis illuſtraſſe. Sed & Acta S. Melaniæ *k* Iunioria habent, eiùs quoque perſuaſione, dum eſſet (vt vidimus) Conſtantinopoli, Eudociam eiuſmodi peregrinationem ſuſcepiſſe; eidémque Melaniam Ieroſolymis præſto fuiſſe, atque etiam à pedis luxatione iniuria dæmonis facta ipſam curaſſe. Quantùm autem Melania ſuperuixerit, non conſtat: ſed illud certum eſt, ipſam monaſtica vita magna obſeruatione perfunctam, & miraculis pluribus illuſtratam, die (quam prænouit) Decembris vltima ad Deum migraſſe, & inter Sanctas relatam anniuerſaria memoria in Eccleſia celebratam eſſe.

IESV CHRISTI

AN. 439.

SIXTI III.

AN. 8.

THEODOS. II. 32.

VALENTIN. III. 15.

I.
TRANSLATIO RELIQVIAR. S. STEPH CONSTANTINOPOLIM.

ANNO Domini quadringenteſimo trigeſimonono, Theodoſio Aug. decimumſeptimùm, & Feſto Coſſ. Eudocia vxor Theodoſij Ieroſolymis Conſtantinopolim rediens, S. Stephani Protomartyris Reliquias ſecum detulit, & in baſilicâ S. Laurentij poſuit, vbi eas Fideles venerarentur. Tradit hæc Marcellinus hoc anno. Cùm verò reperiantur & alia complura, de S. Stephani Reliquiis Conſtantinopolim longè ante hæc tempora tranſlatis, ab aliis ſcripta; tamen quòd ea fide nutent, minimè admittimus. Eudocia verò, ſicut munificentia Imperatoria loca ſancta, vt vidimus, ornauit, & erexit (inter quæ & in ipſius ſanctiſſimi martyris Stephani honorem, eximium prope Ieroſolymam extruxiſſe templum, Euagrius *a* ſcribit;) ita & ipſa à Iuuenale eiuſdem ciuitatis Epiſcopo multis donata receſſit muneribus.

a *Euagr. lib. 1. c. 21.*

II.
DE VINCVLIS.

Inter alia verò accepiſſe ab eo dicitur duas illas CATENAS, quibus ab Herode S. Petrus Apoſtolus vinctus fuit; quarum alteram Ro-

PETRI APOST. ROMAM MISSIS.
b *Menolog. 16. Ianuar.*
c *Ap. Sur. 1. Aug.*

mam ad Eudoxiam filiam miſit, alteram Conſtantinopoli in Eccleſiâ eiuſdem Principis Apoſtolorum aſſeruari voluit: in cuius rei geſtæ memoriam, annua dies feſta *b* ſtatuta eſt. Eatáque luculeota oratio *c* de eiuſmodi Vinculis Petri; non tamen à S. Ioanne Chryſoſtomo (vt præſefert titulus) habita, cùm nondum eius tempore Petri Catenæ innotuiſſent Conſtantinopoli; ſed à Proclo potiùs, ſub quo eiuſmodi facta eſt earum tranſlatio. In quâ item oratione mentio habetur de eiuſdem S. Petri *Gladio*, in eadem baſilica cuſtodito, ex quo plurima ſcaturire ſolerent miracula. Romæ verò Eudoxia Auguſta, matri religione non impar, in memoriam Catenæ ad ſe miſſæ, & Petri Apoſtoli qui ea vinctus fuit, erexit Deo baſilicam in Exquilino monte, quæ *Titulus Eudoxiæ* nuncupata eſt, dicta etiam *S. Petri ad Vincula.* Vbi non hæc tantum Ieroſolymis miſſa Catena recondita eſt, ſed & diuino miraculo ei illa coniuncta, qua ſub Nerone Romæ vinctus Petrus in carcere Mamertino diù detentus eſt, à Romanis Pontificibus cuſtodita. Habent enim Eccleſiaſtica monumeota, ambas illas ſimul collatas eiuſdem generis & artis inuentas eſſe, ac ſibi inuicem adeò arctè copulatas, vt ex duabus vna effecta fuerit; quarum memoriæ Calendæ Auguſti fuêre conſecratæ. Quàm autem ſolitæ fuerint Catenæ iſtæ coruſcare miraculis, quámque frequenter conſueuerint Romani Pontifices, pro nobili munere aliquid ex limatura earumdem ad Principes, aliáſque inſigniores perſonas mittere, videbitur inferiùs; vnúſque S. Gregorius Papa ſuis ad diuerſos datis epiſtolis locuples eſt teſtis. Denique extant hactenùs antiquæ *d* Inſcriptiones, tum de eadem, quam diximus, baſilicâ iiſdem ſacris Vinculis decorata, Vrbe verò Româ ab ipſis corroborata; tum de alia alibi memoria, in eorumdem honorem ab Epiſcopo Achille erecta.

MIRACVLA EORVNDEM

d *Antiq. Inſcript. in Append. pag. 1.70. num. 7. 8. 9. 10.*

III.

Hoc item anno pridie Calendas Februarij, Theodoſius Imp. aduerſus Iudæos, Samaritas, Hæreticos, atque Gentiles publicè etiam præſumentes mactare hoſtias, dignum Chriſtiano Principe promulgauit edictum *e*, quo variis eos pœnis ſubiecit. Cuius quidem ſanciendi cauſa illa præceſſiſſe, ex ipſamet ſanctione colligi poſſe videtur, quòd cùm magna pluribus annis laboratum eſſet inopia frugum, id nonniſi violatæ fidei cauſa, Dei iuſta vindicta fieri intelligens Imperator, in eoſdem exiſtimauerit conuertendas eſſe legum minas & vltionem. Quo etiam tempore S. Cyrillus Alexandrinus commentarios eruditiſſimos edidit, ad confutanda Iuliani Apoſtatæ ſcripta in Chriſtianam religionem elaborata, quibus tamquam potenti telo impij vti ſolerent, eò maximè quòd nullus hactenùs Chriſtianus doctor ea confutanda ſuſcepiſſet: hac enim de cauſa eam ſe aggreſſum eſſe prouinciam, Cyrillus in operis præfatione ad Theodoſium Imp. inſcripta ſignificat. Eodémque pariter tempore Theodoretus, & ipſe impiorum Gentilium pulſatus blaſphemiis, aduerſus eos ſcripſit duodecim illos diſertiſſimos libros, quibus titulum præfixit, *De Curatione Græcarum affectionum.*

e *Nouell. Theodoſ. tit. 3.*

VTERQVE LABORATVR ADVERSVS IDOLOLATRAS.

IV.

Sed & quòd non tantùm Oriens, verùm etiam Occidens, eiuſmodi eſſet his ipſis diebus Gentilium ſuperſtitione laborans; in eoſdem æquè in Occidente inueniuntur eius temporis viri ſanctiſſimi declamaſſe, & inter alios Petrus Chryſologus Epiſcopus Ravennas, ac Maximus Taurinenſis; qui multi ſunt in redarguendis illis, qui Calendis Ianuarij ex Gentilitia ſuperſtitione perſonati incederent, & in varias ſe tranſmutarent formas: ſicut & Saluianus *f* Maſſilienſis, in reprehendendis illis qui eâdem ſuperſtitione exhiberent Circenſia, eáque in Chriſti, non deorum honorem ſe facere affirmarent: qui & de vigente his temporibus in Occidente idololatria pluribus queritur. At quid hoc mirum, cùm & ipſi ampliſſimi Magiſtratus (neſcio qua incuria) cultoribus dæmonum traderentur? Nam in Africa Cyrillo, hominem Ethnicum, hoc ipſo tempore quo Carthago capta eſt, ducem egiſſe Romani exercitûs Euagrius *g* tradit: eumdémque amplioribus poſteà auctum eſſe magiſtratibus, Præfectura Prætorij, & Conſulatu videbimus. Et qui Hunnis in Gallia pro Romanis militantibus præerat, Littorium ſtrenuum alioqui ducem, & ſecundæ ab Aetio poteſtatis, dum Aëtij gloriam ſuperare appeteret, fallaciis dæmonum, Aruſpicúmque reſponſis fidentem, iuſta Dei vindicta à Theodorico Gothorum Rege, (quem antè glorioſè vicerat) victum, captúmque, Proſper *h* & Iſidorus *i* teſtantur: idque ipſum abundantiùs Saluianus *k* deplorat, dum inter alia dicit, eumdem Littorium eamdem vrbem hoſtium, quam eodem die victorem ſe intraturum eſſe præſumpſiſſet, captiuum intraſſe; (nempè Toloſam, quam obſederat;) ac diuturna in ergaſtulo barbarorum tabe conſumptum, in tantam miſeriam redactum eſſe, vt etiam in miſerationem hoſtium deuenerit. Quapropter apparet hanc planè eſſe infelicitatem Principum, vt exiccare ſcelerum fluenta legum ſpongia fruſtrà laborent, cùm ipſos obſtruere fontes, vnde mala ſolent fluere, prætermittant. Sed quàm diris iſta cladibus diuinitùs vindicentur, Oriens & Occidens his temporibus fidem fecere, dum Imperium Orientale dira diù afflictatum eſt fame, & Occidentale nobiliſſimi ac fortiſſimi paſſum eſt iacturam exercitûs.

f *Saluian. lib. 6. de vero iudic.*

GENTILES IN HONORE HABITI.

g *Euagr. lib. 1. cap. 19.*

h *Proſp. in Chron.*
i *Iſid. Chron. Gothor.*
k *Salu. lib. 7.*

CLADES IMPERII OB NEGLECTVM RELIGIONIS.

V.

Sed longè lugubrius atque funeſtius illud acceſſit, dum ad finem huius anni clariſſima omnium ciuitas, Romanæ Vrbis æmula, & licèt tandem illi ſubdita, ſplendoris tamen gloria cedere neſcia, CARTHAGO, à Vvandalis, ipſorúmque Rege Genſerico, dolo pacis eſt capta. Sub huius enim anni Coſſ. id accidiſſe, Proſper *l* & Marcellinus affirmant; hicque diem notat decimum ante Calendas Nouembris, Proſper verò decimumquartum; qui illam bonis omnibus à Vvandalis ſpoliatam, ciuibus exhauſtam, ſacerdotibus ac cultu diuino priuatam fuiſſe tradit. Additque Iſidorus *m*, eumdem Genſericum Siciliam quoque deprædatum eſſe, Arianámque peſtilentiam per totam Africam intromiſiſſe, ſacerdotes Eccleſiæ expuliſſe, martyres plurimos effeciſſe. Sed cladem Carthaginienſem, Vandalorúmque crudeliſſimam in eam Eccleſiam perſecutionem, pluribus proſecutus eſt Victor *n* Epiſcopus Vticenſis, qui eam præ oculis habuit: atque inter alia ſcribit, Genſericum poſt cunctas direptas locorum hominúmque ſacrorum ac profanarum opes atque facultates, præcepiſſe quoque vt Epiſcopi & laici nobiles de ſuis Eccleſiis ac ſedibus nudi penitùs eiicerentur; quòd ſi exire tardarent,

CARTHAGO CAPTA A VVANDALIS.

l *Proſp. & Marcel. in Chron.*

m *Iſid. hiſt. Vvandal.*

n *Vict. lib. 1. de perſec. Vvandal.*

tribuat:

Eccleſiæ Afric. immanis deſolatio.
o [Agit de nonnullis qui in Syriam appulerunt, Theodoretus epiſtolis ſuis, ap. Baron. Tom. VI. an. 440. Vbi item habes inſigne S. Iuliæ captiuæ Carthaginienſis martyrium, ex Adonis Martyrol. 22. Maij.

ſerui perpetui remanerent: idque in plurimis Epiſcopis & honoratis laicis factum eſſe, qui in ſeruitutem redacti ſunt; reliquis ſe in latibula abdentibus, vel ægrè libertatem retinentibus, iiſdemque qualiter poterant, & vbi poterant, diuina celebrantibus myſteria, cùm populus licèt abſque eccleſiis (eas enim vbique Vvandali Ariani, quas non deſtruxerunt, ſuæ religioni manciparunt) ac ferè ſine Epiſcopis, conſtans in fide perſiſteret. Habet verò de Quoduultdeo tunc Epiſcopo Carthaginenſi, eum ſtatim poſt captam vrbem cum maxima turba clericorum nauibus fractis nudos impoſitos, miſeratione diuina Neapolim Campaniæ proſpera nauigatione deuectos eſſe: ſanctorum autem atque honoratorum multitudinem, primò exilio crudeli contritos eſſe, poſteà tranſmarinas in partes proiectos; denique & plurimos interemptos martyrium conſummaſſe. quorum etiam malorum meminerunt alij Scriptores o] ſed ita vt quæ hoc anno fieri cœperunt, in ſequentes fuerint producta; de quorum etiam nonnullis dicetur inferiùs pro ratione temporis.

VI. Carthaginienſium vitia, et impœnitentia.
p Saluian. lib. 7. & 8.

Ceterùm hanc immanem Africæ, Carthaginiſque cladem, ingentibus cùm omnium Afrorum, tum maximè ipſorum Carthaginienſium libidinibus & impuritatibus, ſacrilegiis, blaſphemiis, atque impœnitentiæ, meritò adſcribit, ea ipſorum vitia pluribus proſecutus, idem qui ſuprà ſanctiſſimus Saluianus p Epiſcopus; qui hoc ipſo tempore, nec ob aliam cauſam quàm vt diuinam erga homines prouidentiam, & iuſta eius iudicia manifeſtaret; eiuſmodi lugubre ſcribendi argumentum arripuit. Illud verò in his magnopere obſeruandum, perſecutionem illam Catholicos tantùm pertigiſſe: Donatiſtas autem vel Vvandalos Arianos turpiter defeciſſe, vel perſequendo Catholicos eiſdem Vvandalis ſe coniunxiſſe; vt ex iis quæ habet Victor q in fine operis, de Nicaſio Donatiſta, ſatis ſignificatur. Nec id mirum, cùm eoſdem Donatiſtas aduerſus Catholicos ſub Conſtantio Imp. fœdus cum aliis Arianis iniiſſe, poſteàque ad Iulianum Apoſtatam legatos miſiſſe, ſuis locis meminerimus. Illud autem boni ex tot ac tantis malis ſucceſſit, quòd Vvandali in reliquias idololatriæ, quæ adhuc Carthagine ſuperarent, vnâ fermè præſtiterunt die, quod nec plurimis annis ex quo Chriſtiani cœperant regnare, perficere Imperatores edictis ſuis valuiſſent; dum (quod tradit Victor) ædem Memoriæ, & viam Cæleſtis funditus deleuerunt, adeò vt ne veſtigium quidem ibi relictum fuerit Gentilitiæ impietatis. ad quæ præſtanda opus fuit, iratum Deum gentem barbaram ex remotis Orbis finibus euocare.

q Vict. lib. 1. in fin.

Vvandali idololatriam penitus extirparunt Carthagine.

VII.
r l. 2. C. vt nemo priuat.
ſ l. 22. C. de Epiſc. & cler.
ſſ Nouell. Theodoſ. de lenon.
Egregia Florentii probitas in auferendis lenonia.

Hoc eodem anno Theodoſius Imp. contra rapacitatem r potentium pauperes opprimentium, itémque aduerſus calumniatores ſ Epiſcoporum, reſcripta dedit ad *Florentium* Præfectū Prætorio. Cuius quidem Florentij incomparabilis probitas, ab eodem Imp. alio reſcripto ſſ hoc ipſo anno ad Cyrum aduerſus lenones dato, plurimùm commendatur, quòd cùm lenones ſæpè vetiti, penſitatione tamen quâdam in ærarium conferenda, Conſtantinopoli turpè opus exercere permiſſi eſſent; ipſe Florentius, vt eiuſmodi turpitudinum fæce ciuitatem purgatam redderet, latifundium ſuum donauit, ex quo iidem reditus Reipublicæ ſoluerentur. Fuit inſuper idem Florentius Catholica fide præſtans, pro quâ tuenda adfuit ipſi Theodoſio in Concilio poſteà Conſtantinopoli habito, & Marciano item Auguſto in Synodo Chalcedonenſi; vt eorundem Conciliorum Acta declarant. Elucebat pariter hoc tempore inter Magiſtratus, *Thalaſſius* Præfectus Prætorio Illyrici: ad quem hoc ipſo anno extat eiuſdem Theodoſij contra iniuſtas Præfectorum Prætorio ſententias reſcriptum t: quem quidem, eximiæ ipſius probitatis ergo, (vt refert Socrates u) Proclus Conſtantinopolitanus Epiſcopus hoc eodem anno in Eccleſia derepentè manu impoſita, ordinauit Cæſarienſem Cappadociæ Epiſcopum. Addidit verò Nicephorus x, Thalaſſium licèt inuitè ordinatum Epiſcopum, tamen eam Eccleſiam ritè adminiſtraſſe; & cùm tam ſubitum Procli factum primò Imperator ægrè tuliſſet, mox tamen id ſanctione ſua comprobaſſe.

Thalaſſius ex Præfecto Epiſcopus.
t Nouell. Theod. tit. 6.
u Socr. lib. 7. cap. vlt.
x Niceph. lib. 14. c. 42.

VIII.
Socratis et Sozom. Hiſtoriæ finis.

Porrò iſta ſcribens Socrates, huius anni Coſſ. ſuæ finem impoſuit Hiſtoriæ: ſicut & Sozomenus, qui (vt teſtatur in præfatione) ad eumdem decimumſeptimum Conſulatum Theodoſij, ſuam pariter Hiſtoriæ ſcriptionem perduxit, cùm tamen apud eum plura in fine deſint. Qui quidem ambo ſcriptores, licèt Nouatiani fuerint, & in iis quæ ad ſua dogmata ſpectant, priuato ſtudio plura mentiti eſſe reperiantur, dum præſertim falſa miracula ſuis tribuerunt: tamen maioris fidei apud Gelaſium Romanum Pontificem eos fuiſſe, quàm Euſebium Cæſarienſem, inde poſſumus exiſtimare, quòd Euſebij Hiſtoriam reiecerit inter apocrypha, Socratis verò & Sozomeni nequaquam. Verùm non ob res geſtas ab Euſebio narratas, ſed ob ſparſos in eis Arianiſmos, & nimias laudes Origenis, eâ cenſurâ certum eſt eius Hiſtoriam eſſe notatam; cùm Nouatiani diuinitatis Filij Dei eſſent conſtantiſſimi defenſores, ac ob eam cauſam diutiùs ab Imperatoribus & Epiſcopis tolerati. Nec alium huic contrarium ſenſum S. Gregorius y Papa habuit, dum Sozomeni Hiſtoriam viſus eſt improbaſſe: loquitur enim de laudibus ab eo in Theodorum Mopſueſtenum hæreſiarcham congeſtis. Alioqui enim nulla eſt cauſa, quin iidem hiſtorici in reliquis quæ ad ipſorum dogmata praua non pertinent, vera dixiſſe credantur; niſi cùm aliunde mendacij conuinci poſſunt, ſicut ſæpè à nobis factum vidiſti. Ceterùm quamuis Sozomeni Hiſtoria maioris apud Photium æſtimationis fuerit, quàm Socratis; nobis tamen certè commodior Socratis Hiſtoria cecidit, quâ per Coſſ. more maiorum tempora diſtinguuntur. Qui verò hos Græcos auctores, ſimulque Theodoretum, primus tradidit Latinitati, fuit *Epiphanius* vir diſertiſſimus, ad hoc à Caſſiodoro impulſus; vt ipſe teſtatur Caſſiodorus z, qui ex iiſdem poſteà *Tripartitam* compaginauit.

De fide eorumd. et Euſebii.
y Greg. l. 6. ep. 31. ad Eulog. Alexandr.
z Caſſiod. Inſt. diuin. lect. lib. 1. cap. 5. & 17.

IX.
Concil. Conſt. in cauſa diſtinctionis diœceſ. Alex. et Antioch.

Contigit item his Procli Conſtantinopolitani Epiſcopi temporibus, celebrem cogi *Conſtantinopoli* Synodum, occaſione Dioſcori Alexandrini diaconi; qui agens illic eius Eccleſiæ Apocriſiariū, veteres exuſcitauit controuerſias de iure diœceſeon, inſtans Epiſcopi eſſe Alexandrini præſidere omnibus Orientis Eccleſiis. Sed refragatus eſt his potentiſſimùm Epiſcopus Antiochenus, ex auctoritate Conciliorum Nicæni & Conſtantinopolitani, à quibus fuêre ſe-

des illæ penitùs diſtinctæ; & ſecundùm ea eſt etiam in hac Synodo iudicatum. Cùm verò Theodoretus acerrimus defenſor inſurrexiſſet pro Eccleſiæ Antiochenę iuribus, inde factum eſt vt Dioſcorus ex hoc tempore eum graui odio fuerit proſecutus; quod maioribus in dies fouens augmentis, creatus poſteà Epiſcopus Aleſandrinus in illum egeſſit; vt ipſe Theodoretus *a* queſtus eſt epiſtola ad Flauianum Conſtantinopolitanum poſteà data, vbi hanc de prędicto Concilio hiſtoriam narrauit. Cui quidem haud leue eſſe potuit argumentum de iuribus Eccleſię Antiochenæ, quod (vt ait) ea magni Petri thronum obtineret, qui B. Marci ſedis Alexandrinæ fundatoris magiſter fuit, & Apoſtolorum chori Princeps. Nam & Innocentius Papa ſcribens *b* ad Alexandrum Antiochenum Epiſcopum, tradit eam vrbem haud ceſſuram Romanæ Sedi, niſi quod illa in tranſitu meruiſſet, Roma ſuſceptum apud ſe conſummatumque gauderet. Vnde videas, Sedem Antiochenam nulla alia ratione poſthaberi Alexandrinę, niſi quòd ita primùm Petro viſum fuerit.

a *Theodor. ep 86. ap. Baron. hoc & Tom. VI. an. 448.*

b *Innoc ep. 10. Tom. I. Ep Rom. Pont.*

X. CONCIL. REGENSE IN GAL. NARBON.

Sub huius quoque anni Coſſ. decimoſexto Decembris celebrata reperitur à tredecim Epiſcopis Synodus Regenſis; non quidem Regij Lepidi in Æmilia, ſed Regij Galliarum in prouincia Narbonenſi, ex cuius prouinciæ Epiſcopis collecta noſcitur, (quippe qui iidem ferè reperiuntur nominati in Concilio Arauſicano; poſt annum ſequentem ſub Conſulatu Cyri in eadem prouincia celebrato) præfuiſſéque eidem Hilarius Narbonenſis Epiſcopus. Præter autem illa, quę de ordinatione perperàm facta Epiſcopi Ebredunenſis, (quam ciuitatem olim ſub Viennenſi metropoli fuiſſe, ſubſcriptiones Epiſcoporum Concilij Epaunenſis demonſtrant) déque Epiſcoporum defunctorum exequiis, in eadem tractata ſunt Synodo; de iis etiam actum eſt Epiſcopis, qui ex hæreſi vel ſchiſmate ad Eccleſiam redirent: quibus omnem ſpem recipiendi ſedem Patres ademerunt, hoc experimento probantes qui verè pœniterent, vel ficte idque occaſione quorumdam Pelagianorum Epiſcoporum, qui cùm depoſiti fuiſſent, vt Eccleſias ſuas reciperent, pœnitentiam ſimulabant.

XI. IVLIANVS PELAG. NON ADMITTITVR IN ECCL.

c *Proſp. in Chron.*

d *Vid. ep. Neſtorij ad Caleſtin. Pap. ap. Baron. Annal. Tom. V. an. 430. num III. & Act. Epheſ tom. 4. cap. 17.*

e *De promiſſ. dimid. temp. cap. 6. in fin. ap. Baron. Tom. V an. 419. num LIII. & Tom. VI. an. 444. num. VIII.*

Verùm nec eos ad communionem Catholicam, nedum ad ſedes, facilè admittendos eſſe, exemplo docuit Sixtus Romanus Pontifex, dum hoc ipſo anno (vt ponit S. Proſper *c*) Iulianum illum immodicum ſui iactatorem Pelagianum, S. Auguſtini antagoniſtam, de quo ſuperiùs, quem dudum amiſſi Epiſcopatus intempetans cupido exagitabat, (adeò vt etiam Conſtantinopolim, auxilium à Theodoſio Auguſto imploraturus, cum aliis æquè expulſus ſuæ ſectæ Epiſcopis, commigraſſet *d* eo tempore quo Neſtorius ei ſedi præſidebat, cui & in Synodo Epheſina inhæſiſſe reperitur) multimodâ arte fallendi correctionis ſpem præferentem, molitum in communionem Eccleſiæ irrepere; detectis eius inſidiis, omninò repulit. quem & rurſùm à Leone Papa Sixti ſucceſſore coërcitum eſſe, idem Proſper alibi *e* tradit. Ex quibus Gennadium redarguas, dum ait Iulianum deceſſiſſe ſub Valentiniano & Conſtantio Imp. quandoquidem Conſtantinum liquet longè ante hæc tempora obiiſſe.

IESV CHRISTI
AN. 440.
LEONIS
AN. 1.
THEOD. II. 33.
VALENTIN. III. 16.

I. SIXTI PP. OBITVS

ANno Chriſti quadringenteſimo quadrageſimo, Valentini ano Aug. quintùm & Anatolio Coſſ. *S. Sixtus* Romanus Pontifex ex hac vita deceſſit quinto Calendas Aprilis, cùm ſediſſet annis octo, minùs diebus triginta. Deceſſiſſe verò eum hoc ipſo anno, & ſubrogatum eſſe Leonem, S. Proſper hæc cernens oculis ſcripſit, itémque Marcellinus Comes, & alij omnes. Sepultum verò eſſe via Tiburtina, in crypta, iuxta corpus B. Laurentij, Anaſtaſius habet in libro de Romanis Pontificibus, vbi & plurima ponuntur de donis ingentibus, ac immenſi pretij ponderiſque argenteis & aureis vaſis, aliiſque ornamentis, tam ab eodem Sixto, quàm eius hortatu à Valentiniano Imp. collatis Romæ diuerſis Eccleſiis: quorum etiam ex parte meminit Hadrianus Papa ſcribens ad Carolum Magnum de ſacris Imaginibus.

II. EIVS NOMINE SVPPOSITA SCRIPTA PELAG.

Porrò eadem Sixtus paſſus eſt poſt mortem, quæ alium pertuliſſe diximus Sixtum Romanum Pontificem ac martyrem. Etenim ſicut eius nomine prodiit editus ab Origeniſtis liber Sixti ſiue Sexti Pythagorici: ita nomine Sixti huius, non ab aliis quàm à Pelagianis ſcripta fuêre tria volumina, haud pridem typis mandata, vnum de Diuitiis, alterum de malis Doctoribus, & operibus fidei, & iudicio futuro; tertium de Caſtitate: quæ quidem non eius eſſe, euidenter inde apparet, quòd Pelagianiſmis referta ſint, cuius hæreſis ipſum Sixtum acerrimum extitiſſe oppugnatorem vidimus: cùm & alioqui nec vllus antiquorum, auctorem harum ſcriptionum Sixtum Papam aliquando dixerit, vel nutu ſaltem oſtenderit.

III. LEO PAPA CREATVR. [HIC AVTEM INCIPIT TOM. VI. BARONII.]

a *Proſp. in Chron.*

Cùm autem poſt eius obitum ſedes vacaſſet quadraginta ampliùs diebus, (inquit S. Proſper *a*; ex quo corrigendus Liber de Romanis Pontificibus, vbi viginti duo tantùm dies ponuntur vacationis ſedis:) tandem ſexto Idus Maias Leo S.R.E. diaconus, ex Galliis rediens, (quò inter Aëtium & Albinum, Romani Duces exercitus, redintegrandæ cauſa pertexerat) mirabili pace atque patientia ab omnibus expectatus, legatione que publica accitus, ordinatus eſt Romanus Pontifex. Quem quidem fuiſſe natione Tuſcum, patre Quintiano, habetur eodem libro de Romanis Pontificibus. Electus autem, quæ decebant, duo ſimul iunxit in paſtorali functione ad perfectum optimi ſacerdotis exemplar efformandum extrema, nimirùm ſummam in ſuæ conſideratione perſonæ animi demiſſionem, & eminentem ſublimémque in eius, cuius ſe eſſe ſucceſſorem intelligebat, animi celſitudinem; prout ex ipſius dictis, geſtiſque perpetuò apparuit.

IV IOANNIS ANTIOCH. OBITVS.

b *Theod. ep. 83. in Cod. Vatic. Recit. Bar. annal. Tom. VI. an. 444.*

c *Nicep. in Chron.*

Hoc eodem anno Ioannes Epiſcopus Antiochenus diem extremum obiit, cùm ſediſſet annos tredecim, vt etiam disertè aſſerit Theodoretus *b* ſcribens ad Dioſcorum Alexandrinum; licèt Nicephorus *c* annos octodecim illius ſedi

tribuat;

d *Rec. Baron. hoc an.* e *Ap. Sur.* 20. *Ianuar.*

tribuat: verùm cùm & anno præſenti eiuſdem Theodoreti extent *d* ad Ioannis ſucceſſorem Domnum ſcriptæ literæ, haud ad illud tempus perueniſſe perſpicuè poſſumus intelligere. Mortuo igitur Ioanne, in locum eius ſubrogatus eſt ipſius ſororis filius *Domnus* monachus, ſed deſertor monaſterij; qui vt tradit Cyrillus monachus in Rebus *e* geſtis S. Euthymij Abbatis) degens in Laura Euthymij, ipſo Euthymio inuito, & futura mala prænunciante, Antiochiam venerat ſub ſpecie erigendi auunculi ſui à lapſu, quo in Neſtorij partes ruerat. Quàm autem verus fuerit vates Euthymius, inferiùs ſuo loco patebit. Ceterùm Ioannem poſt pacem initam cum Cyrillo: acerrimum ſe Neſtorij aduerſarium, ac præclariſſimum fidei Catholicæ defenſorem exhibuiſſe, cùm ex iis quæ ſuperiùs de eo dicta ſunt manifeſtè apparet, tum multa ſuppetunt antiquorum Patrum, ſcriptorumque teſtimonia, quæ id confirment.

V. His item Coſſ. tradit Proſper, Genſericum comparata claſſe Siciliam grauiter afflixiſſe, ſed accepto nuncio de *Sebaſtiano* ex Hiſpania in Africam tranſeunte, celeriter Carthaginem rediiſſe, ratum ſibi ac ſuis periculoſum fore, ſi vir bellandi peritus recipiendæ Carthagini incubuiſſet: Verùm Sebaſtianum amicum ſe magis quàm hoſtem videri volentem, diuerſa omnia apud barbaros, quàm præſumpſerat reperiſſe; eámque ſpem, cauſam illi maximam & calamitatis & infelicis mortis fuiſſe. Hæc Proſper. Erat autem Sebaſtianus (vt ait Victor *f*) famoſi illius gener Comitis Bonifacij, acer conſilio & ſtrenuus in bello; cuius Genſericus ſicut conſilia neceſſaria habens, ita & præſentiam formidans, occaſionem eius extinguendi à religione quæſiuit. Sed quòd ipſe Genſerici ſuaſiones de tranſmutanda fide Catholicâ in perfidiam Arianam, egregiâ eluſiſſet ſimilitudine panis ſimilacei mundiſſimi, qui ſi in fruſta confractus, & aquâ madidatus, iterum coquatur, deterior euadit: eundem alterius generis argumento Genſericus poſteà occidit. Narrat hæc Victor: ſed quonam mortis argumento, vel genere, extinctus Sebaſtianus fuerit, non tradit. Illud verò tale fuiſſe oportuit, quòd eum indignum reddiderit coronâ martyrij; cùm quæ ceteros omnes, quos recenſet Victor necatos Chriſtianos in Africâ à Genſerico, Tabulæ receperunt Eccleſiaſticæ celebrandos, ipſum Sebaſtianum excluſerint. Sed ſi verè calumnia illa fuit, & prætextus falſus inuentus eius necis; illum cæli tabulæ, liber vitæ, indelebili nota ſcriptum continent. Fuerat autem ipſe inuidiâ Præfectorum Romani exercitûs, quaſi perduellis exiſtimatus Imperij; ob eámque cauſam factus extorris, ex Hiſpania in Africam ad Genſericum ſe contulerat.

f *Vict. de perſ. Vuandal. lib.* 1.
SEBAST. COMITIS CONFESSIO, AT OBITVS.

IESV CHRISTI
AN. 441.
LEONIS.
AN. 2.
THEODOSII II. 34.
VALENTIN. III. 17.

I. ANnus Chriſti quadringenteſimus quadrageſimus primus, Cyri tantùm Conſulatu in Faſtis reperitur inſcriptus in Oriente creati. Cur autem ex more Imperator Occidentalis ſuum Conſulem non elegerit, minimè liquet. Hunc verò *Cyrum* eſſe ſcias Panoplitam, qui Poëticis facultatibus ſeſe in amicitiam Eudoxiæ Auguſtæ Poëmatum ſtudioſæ inſinuans, ad Præfecturam Prætorio, & Vrbi, Patriciatum, & Conſulatum ordinarium peruenit; vt Suidas de illo refert, ac Theodoſij conſtitutiones *a* declarant: quem etiam anno quo capta eſt Carthago, Ducem Romani exercitus geſſiſſe vidimus. Sed ingenti ſuo bono, magnâ Dei prouidentia, aliquot poſt hæc annis ad ima è ſummis deiectus, cùm eatenus Gentilis perſeueraſſet, vnicum tandem inuenit in Chriſtianâ pietate confugium: quando inuidiâ quadam Theodoſij Imp. Præfecturâ ſpoliatus & bonis, eo prætextu quòd Ethnicus eſſet; ipſe ad Eccleſiam confugiens, presbyterio initiatus eſt, ac Smyrnæorum creatus Epiſcopus: ſicut pluribus de eo narrat Nicephorus *b*; licèt Suidas, & auctor Vitæ *c* S. Danielis Stylitę, eum Cotyæi in Phrygiâ factum dicant Epiſcopum; ſed potuit ex vna ſede in aliam transferri. Cuius filiam vxorémque eius, cui ſuorum agrorum fuerat demandata cura, ambas obſeſſas à dæmone, eiuſdem Cyri iam Epiſcopi rogatu liberatas fuiſſe ab eodem Daniele, & in gratiarum actionem epigramma in Danielis columna Cyrum inſculpſiſſe, idem Danielis Vitæ auctor ſcribit: quæ tamen longè poſt hæc tempora contigiſſe oportuit. Lucubrationum verò nobiliſſimi Cyri ingenij extat carmen, cuius eſt titulus *Veritas exulans*; quod tempore ærumnarum ſuarum elaboraſſe viſus eſt.

a *Theodoſ. Nouell. de al lunion. Nouell.* 2. *de amot. mil. Nouell. de lenon. l.* 9 *C. de SS. Eccl.*
DE CYRO PANOPLITA CONS. *De quo Baron. hoc an. & 446.*
b *Niceph. lib.* 14. *c.* 46.
c *Ap. Metaphr. & Sur.* 21. *Dec.*

II. Sub eodem Cyri Conſulatu celebratum legitur Concilium Arauſicanum in Gallia Narbonenſi: à quo viginti nouem reperiuntur ſanciti canones in Eccleſiaſticam diſciplinam & iura ſpectantes. Sed & præſcriptam formam excommunicandi aliquem, & reconciliandi excommunicatum, habet appendix. Ceterùm quod eadem Synodus legitur celebrata tempore Theodoſij, & Cyri Conſulum; legendum eſt Conſulis; nam Faſti omnes, & vetera monumenta, nonniſi vnicum hoc anno Conſulem Cyrum referunt. Nobilis quidem iſta dicenda Synodus, clariſſimorum quindecim Antiſtitum illuſtrata corona ex Galliis Narbonenſi & Lugdunenſi; quæ ſi quæ aliæ Chriſtiani Orbis oræ, florebant his temporibus Epiſcopis æquè ſanctiſſimis atque doctiſſimis. Qui verò primo loco huic Synodo ſubſcriptus habetur *Hilarius*, ipſe ille eſt celebris Arelatenſis Epiſcopus, qui olim monachus cœnobij Lirinenſis, (vt ipſe teſtatur in Vita à ſe conſcripta S. Honorati primi cultoris eius inſulæ, & poſteà Epiſcopi Arelatenſis) ac deinde presbyter, vnà cum S. Proſpero Aquitano, vt vidimus, inſectatus eſt Pelagianos, & Auguſtini ſcripta defendit, cuius & diſcipulus extiterat.

CONCIL. ARAVSICANVM.

III. Qui autem interfuiſſe eidem Synodo reperitur *Eucherius*, æquè fama celebris extitit olim Senator *d* poſteà eiuſdem monachus inſulæ Lirinenſis *e*, ac demùm reuelante Angelo creatus Epiſcopus Lugdunenſis; cuius laudes egregias mirè Claudianus *f* celebrauit. Dum verò inter varia eius opera, ipſius citat conciones *de Statu animæ* ad populum habitas, quæ non extant; in eamſententiam imus, vt eiuſdem Eucherij ſint

DE S. EVCHERIO EPISCOP. LVGDVN.
d *Martyrol. Rom.* 16. *Nouemb.*
e *Sidon. carm. Euch. in Vit. S. Honor.*
f *Claud. de Stat. animæ lib.* 1.

Homiliæ illæ, quæ falſò nomine inſcribuntur Euſebij Emiſeni Epiſcopi. A Lugdunenſis enim Eccleſiæ concionatore plurimas illarum eſſe dictas, Martyres Lugdunenſes de quibus agit, & alia plura planè demonſtrant: Eucherij verò eſſe, manifeſtat earum ſtylus; cùm ipſum Eucherium in perſuadendo efficacem fuiſſe, teſtetur Sidonius g epiſtola ad eundem Claudianum, quâ ſingulorum ferme Patrum in ſcribendo proprietates notat. Adde & tempora, quibus auctor vixit; qui in recèns obortas hæreſes Neſtorij & Euthychtis ſæpiùs inuehitur. Quapropter vendicentur egregiæ conciones ab iniuſto & impio poſſeſſore. Quid enim cum Euſebio Emeſeno auctore Græco, homiliæ quæ Latinè noſcuntur eſſe cõſcriptæ? Quid cum homine Ariano, conciones quæ omni ex parte pietatem redolent? Quid denique auctor Gallicanus cum Syro, & Lugdunenſes Martyres cum Emeſenis? Ceterùm excidiſſe nonnullas ex eiuſmodi Eucherij concionibus, Claudianus certiſſimam fidem facit, dum quam ipſe citat, omninò deſideratur. Cùm tamen & alioqui ſciamus, haud omnes illas eſſe vnius eiuſdemque auctoris Eucherij Lugdunenſis; ſed fortè etiam Fauſti Regienſis, Cæſarij Arelatenſis, aliorùmue diuerſorum Galliarum Antiſtitum. Ac ne adeò nomen *Euſebij* exhorreſcas, ſi dempſeris *Emeſeni*; reperimus ex recèns editis Gallicanis Litaniis, verſibus conſcriptis ab Hartmanno Rabani Mauri diſcipulo, nominari inter Sanctos Epiſcopos *Euſebium*, ſed incertæ ciuitatis Epiſcopum.

g Sidon. 4. ep. 3.

HOMILIÆ FALSÒ TRIBVTÆ EVSEBIO EMISENO.

IV. DVO EVCHERII LVGDVN. *De quibus Baron. hoc an. & Tom. VII. an. 529.*

Quòd verò rurſùm ad Eucherium pertinet; duos fuiſſe eius nominis Lugdunenſes Epiſcopos, certum eſt: hunc videlicèt, de quo agitur; & alterum, qui ſubſcriptus reperitur Conciliis Arauſicano poſteriori, & Carpentoratenſi, celebratis anno Domini quingenteſimo vigeſimo nono; quémque S. Cæſario Arelatenſi eius temporis Archiepiſcopo familiarem fuiſſe, docet Cyprianus in Vitâ h eiuſdem Cæſarij. Nec noua iſta eſt aſſertio: ſiquidem & Honorius i Auguſtodunẽſis inter Scriptores Eccleſiaſticos, duos pariter Eucherios numerat Lugdunenſes; alterum presbyterum, de quo Gennadius k, Epiſcopum alterum. Verùm ambos fuiſſe Epiſcopos, cùm plura alia tum Conciliorum ſubſcriptiones ſignificant; & diſertè Claudianus de Seniore, Cyprianus de Iuniore teſtatur.

h Ap Sur. 27. Aug. c. 22. i Honor. 2. Script. Eccl. c. 83. k Gennad. de Vir. illuſt. c. 63.

V.

Huic item Synodo Arauſicanæ interfuiſſe *Maximus* reperitur: quem quidem nequaquam illum putamus Regienſem in eâdem Prouinciâ Narbonenſi Epiſcopum, de cuius ordinatione extat eiuſdem auctoris, quę dicunt Euſebium l, homilia: nam ſediſſe illum poſt Proſperum, ſuo loco m dicemus. Scimus verò alium Maximum Epiſcopum Taurinenſem, celebris nominis doctrinâ & ſanctitate Antiſtitem, his ipſis vixiſſe temporibus: id enim inde liquidò colligere poſſumus, quòd idem reperiatur præſtò fuiſſe Mediolanenſi Synodo celebratæ ſub S. Leone huius temporis Romano Pontifice, & Romanæ ſub Hilario eiuſdem Leonis ſucceſſore; quibus etiã locis rurſùm erit occaſio dicendi de eo. Quod autem hic fortaſsè Taurinenſis ille fuerit, deduci argumentum poteſt ex coniecturâ; cùm inter decreta n Patrum huius Concilij, iidem ſe velle ſequi profiteantur quod ſtatututum fuiſſet in Concilio Taurinenſi. Eius quidem Eccleſiæ Epiſcopos conuenire conſueuiſſe cum Epiſcopis Galliæ Narbonenſis & Lugdunenſis; parœciámque Taurinenſis Eccleſiæ intra limites Francorum Regni propagaſſe terminos, epiſtolæ etiam S. Gregorij o Papæ ſignificant. Claruit verò hoc etiam ſæculo alius in Galliâ *Maximus* Epiſcopus Toloſanus qui ex Palatino inuitus reniténtique coactus eſt à populo fieri Epiſcopus; de cuius egregia ratione viuendi agit Sidonius p epiſtola ad Turnum.

l Euſ. Emiſ. hom. de Maxim.

DE MAXIMO TAVRINENSI.

m Vide infr. an. 466. IV.

n Concil. Arauſic. c. 24.

o Greg. ep. 7. Ind. 1. 112.

p Sidon. 4. ep. 24.

IESV CHRISTI
AN. 442.
LEONIS
AN. 3.

THEOD. II. 35.
VALENTIN. III. 18.

I. PAX VALENTIN. IMP. CVM VVAND. AFRIC.

ANno Chriſti quadringenteſimo quadrageſimo ſecundo, Dioſcoro & Eudoxio Coſſ. cùm poſt captam Carthaginem, & occupatam ab Vvandalis maximam Africæ partem, quaſdam adhuc eius prouincias, licet exterminatas, (vt ait Victor a) Valentinianus Imp. defenderet: hoc anno (vt ponit Proſper b) ab eodem Imp. pax confirmata eſt cum Genſerico eorundem Vvandalorum Rege, ac certis ſpatiis Africa inter vtrumque diuiſa. Cùm verò in eumdem Genſericum, etiam apud ſuos de ſucceſſu rerum ſuperbientem, quidam Optimates ipſius conſpirarent, molitione detecta multos ab eo ſupplicus excruciatos & extinctos eſſe, idem Proſper tradit. Miſerat quidem anno ſuperiori aduerſus illum, Theodoſius ab Oriente naualem exercitum ſub Areobindo, aliiſque Ducibus: ſed cùm iidem longis cunctationibus (vt idem auctor ſcribit) negotium differentes, Siciliæ magis oneri, quam Africæ præſidio fuiſſent; nouo caſu oborto, iidem è Sicilia reuocati ſunt ad defenſionem prouinciarum Orientalium.

a Vict. lib. 1. de perſecut. Vvandal. b Proſp. in Chron.

II. ATTILA REGE HVNNOR. TRIBVTVM AB IMP. EXTORQVENTE.

Etenim hoc ipſo anno, Attilam Hunnorum Regem Thraciam & Illyricum ſæua depopulatione vaſtaſſe, idem Proſper, necnon Marcellinus affirmant. Additque Miſcellæ c auctor, coactum fuiſſe Theodoſium ſex millia librarum auri pro receſſu illorum perſoluere, ac mille librarum annuum tributum promittere. Verùm hoc poſt quadriennium Marcellinus refert, cùm interim Attila Imperium Orientale & Illyricum diuerſis cladibus afflixiſſet. Non autem iſta prima eſt *Hunnorum* in Romanos irruptio: ſiquidem iam anteà eos ſæpiùs Imperium inuaſiſſe, quinimmò & aliquando pro ipſis Romanis aduerſus alios barbaros decertaſſe, ſuperiùs vidimus. Et quamuis non iidem prorſùs hi fuerint, quos hoc tempore Orientale Imperium deuaſtaſſe iidem auctores tradunt; eiuſdem tamẽ generis extitêre. Fuiſſe verò Attilam ſuperſtitione Ethnicum, nec recèns cũ ſuis prodiiſſe è Mæoticis regionibus, (quas primitùs Hunnos accoluiſſe, S. Hieronymus d & Ammianus e teſtantur;) ſed cum fratre Bleda in Pannonia conſediſſe apud dictũ auctorem Miſcellæ, & alios cum ſecutos inuenies: cùm tamen Marcellinus affirmet, Hunnos iſtos hoc ipſo anno è ſuis finibus egreſſos eſſe, ſicut & quos addit Perſas, Saracenos, Zannos, atque Iſauros qui Romanorum (vt ait) ſola vaſtarunt. De Hunnis autem Proſper

c Miſcel. lib. 14. pr. p. ſi.

PLVRES HVNNORVM IN IMPERIVM INCVRSIONES. *De quibus Baron. an. 444. num. XXXIV. & ſeqq.*

d Hier. ep. 3. e Am. lib. 31.

addit,

addit, Attilam poſt biennium fratrem ſuum Bledam peremiſſe, atque ita omnibus Hunnis ſolum imperaſſe: de quo ſæpè agendum inferiùs.

III. CONCIL. VASENSE.

Sub eodem Dioſcori Conſulatu celebrata habetur Vaſenſis in Galliâ Narbonenſi Synodus prouincialis Secunda; quam alij ex antiquiori eiuſdem ciuitatis nuncupatione, *Vaſionenſem* appellant. Verùm ſub ea non vnius tantùm canones continentur, ſed triplicis Concilij Vaſenſis: nempè iſtius hoc anno celebrati; deinde illius quod notatum reperitur Conſulatu Decij Iunioris, anno Domini quingenteſimo vigeſimo nouo: quod quidem ordine Tertium ponendum eſt; Secundum enim hoc ipſum eſt de quo agitur. Primum autem celebratum eſt ſub *f* Conſtantio Imperatore; cuius certum illud eſſe caput *g*, de hymno Glorificationis contra doctrinam Arij, dictum eſt ſuperiùs. Iſtud autem Secundum, nihil præter nudam Conſulatûs habet certi, quòd confuſi in vnum ſint canones eorumdem trium.

TRIVM CONCIL. VASENS. CANONES IN VNVM CONFLATI.
f Adeo in Chr. an Dom 337.
g Conc. Vaſ. II. cap. 5. Vid. ſup. ann. 515 num. XLVII.

IESV CHRISTI
AN. 443.
LEONIS.
AN. 4.
THEODOSII II. 36.
VALENTIN. III. 19.

I. MANICH. ROMÆ DETECTI.
a Proſp. in
b Leo ſerm 4. de collect. ſer. 4 in Quadr ſer. ... Epiph. ſer 4. de ieiun. dec. menſ.

ANNO Chriſti quadringenteſimo quadrageſimo tertio, Maximo & Paterno Coſſ. Leo Papa hæreticos Manichæos intra Vrbem latentes perſequi cœpit, eorumque codices omnes incendit *a*; necnon ſolicitis admonitionibus *b* populum hortatus eſt, vt in illis detegendis inuigilaret, ac certis, quæ indicauit, ſignis cognitos ad Eccleſiaſticum iudicium deferret: cum alioqui ipſi decipere ſimpliciores ſolerent fallaciis ieiuniorum, ſordibus veſtium, vultuúmque palloribus. Eóque in his Leo proceſſit, vt cùm ea maiorum præſcripto (de quo aliàs dictum eſt) Chriſtiani Deum adorare conſueſcerent ad Orientem conuerſi; quia tamen id ipſum etiam factitabant, impiè Solem colentes Manichæi, interdixerit *c* tunc Catholicis, eiuſmodi ad Orientem Solem vſum adorandi, nequid commune cum Manichæis haberent, & ex eo ipſi Manichæi faciliùs detegerentur. Conſtant porrò hæc omnia in Chronico Proſperi, & ex ipſius Leonis habitis ad populum concionibus: dum eorumdem hæreticorum nefandas turpitudines & ſceleſta dogmata manifeſtauit; quibus (vt ait) lex eſſet mendacium, diabolus religio, ſacrificium turpitudo. Sed vnde hæ peſtes in Vrbem inuectæ fuerint, indicat idem Leo *d*, dum ait illatas eſſe aliarum regionum perturbationibus: nimirùm deuaſtatâ per Genſericum Africâ, ſicut ſuccisâ ſiluâ feræ beſtiæ aliò migrant: ita quæ latebant in Africâ eiuſmodi monſtra, in Italiam nauigârunt, & in Vrbem tanquam Catholici ſe intulerunt commiſeratione digni: quamuis & plurimos adhuc in Africâ remanſiſſe conſtet. Quod verò ad induſtriam & diligentiam Leonis in iiſdem Romæ perquirendis ſpectat; ſcribit Proſper, eam illi curam diuinitùs (vt apparuit) inſpiratam, non ſolùm Vrbi, ſed etiam vniuerſo Orbi plurimùm profuiſſe, dum confeſſionibus in Vrbe captorum, qui Doctores eorum, qui Epiſcopi, quive presbyteri, in quibus prouinciis, vel ciuitatibus degerent, pateſactum eſt: multóſque Orientalium etiam partium Antiſtites, induſtriam Rectoris imitatos eſſe. Sed quæ præterea in hâc causâ poſt hæc geſta fuerint, dicetur annis ſequentibus.

c Id. ſer. 7. de Natal. Com

d d. ſer. 5. ap. Bar an. ſeq.

VSIQ. PERQVISITI.

II.

Hoc item anno idem Leo epiſtolam ſcripſit, quam *Decretalem* appellant, maiores verò *Conſtitutum* dixêre, ad Epiſcopos Campaniæ, Tuſciæ atque Piceni, aduerſus ordinantes ſeruos, & bigamos, necnon contra clericos fœneratores.

III.
e Theodor 82 ad Eu, Ancyr.
CALVMNIÆ IN THEODOR. OB NESTORIANISM

Quod ad res pertinet Orientales; hoc ipſo anno, qui numeratur duodecimus *e* ab Epheſino Concilio, Theodoretus Epiſcopus Cyri cùm ex more degeret Antiochiæ, & frequens eſſet in Synodis; in ſuſpicionem adductus eſt, ne qui olim Neſtorio fauiſſet, damnatam eius hæreſim roborare conaretur. Quapropter oblato aduerſus eum eâ de re ab aliquo Imperatoris libello, idem iuſſus eſt Antiochiâ recedere. Cyrúmque Eccleſiam ſuam tantummodò curare, nec ab eâ diſcedere. Quibus paruit ipſe quidem; magno tamen animi mœrore affectus, quòd in crimen, vel etiam ſuſpicionem hæreſis vocaretur, qui verè Orthodoxus eſſet: ſicut ipſe queſtus eſt pluribus ad diuerſos magni nominis Antiſtites, alióſque clariſſimos viros Conſulares, atque Patricios, ſcriptis epiſtolis; quæ extant *f* in codice Vaticano, in quibus ſingulis ſuam ſtruit cum rectâ fidei confeſſione, defenſionem aduerſus impia Neſtorij dogmata: & ad eius rei probationem, aduerſarios prouocat ad multiplicia à ſe edita ſcripta, quæ enumerat *g*, & ad vitæ ſuæ ab ipſis incunabulis inſtitutum *h*, ac res in Epiſcopatu pro fidei Catholicæ propugnatione, & hæreſeôn oppugnatione, ſuórúmque ciuium atque aliorum vtilitate, quas pariter recenſet, piè ac fortiter geſtas. Sed quòd iſtæ, aliæque in eum calumniæ, propagatæ ſunt in plures annos; dicetur rurſùm de iis inferiùs.

f Rec. Bar. Annal. in an. 443. 44 448 445. cod. Vatic.
g Theod. ep. 82.
h Id ep 81 Num. Con

IESV CHRISTI
AN. 444.
LEONIS
AN. 5.
THEODOSII II. 37.
VALENTINI III. 20.

I.
CONC. ROM. ADVERS. MANICH.

ANNO Domini quadringenteſimo quadrageſimo quarto, Theodoſio Auguſt. decimumoctauùm & Albino Coſſ. menſe Ianuarij à S. Leone Papâ habitum eſt *Romæ* Concilium aduerſus Manichæos nuper detectos; quo iidem condemnati ſunt, & alij cum pœnitentiâ recepti, alij verò in obſtinatione perſiſtentes ex legibus Imperatorum à Iudicibus exilio condemnati. Docet hæc omnia pluribus ipſe Leo *a* in epiſtolâ, confeſtim poſt abſolutam Synodum ſcriptâ iiſdem huius anni Coſſ. tertio Calendas Februarij ad omnes Italiæ Epiſcopos, quâ eos imprimis monuit, vt ad eiuſmodi indagandos hæreticos, & omnibus modis exagitandos, diligentem nauarent ſolicitudinem; aliâque poſteà ad Turibium *b* Aſturicenſem in Hiſpania Epiſcopum datâ, cùm de Priſcillianiſtis inquirendis

a Leo ep. 2.
b Id ep. 93. c. 16.

atque damnandis eum admonuit, oſtendens eos eſſe Manichæis affines; ac denique publicâ concione *c* ad populum eâ de re habitâ. Ea quibus quidem ipſius ſcriptis intelligitur etiam priſtinus mos, in Eccleſiâ Romanâ ad præſens vſque retentus, vt Eccleſiaſtico iudicio conuenti & conuicti hæretici, iidem cum ſuis erroribus coram populo pro concione pate fierent, vt nôſſet populus quid refugiendum ei eſſet ac vitandum. Quod quidem præſtabant olim ipſi Romani Pontifices, poſteà verò per Notarios (per quos & homilias interdum ſuas ea ſcripto annunciabant Fidelibus, cùm aliquo detinerentur impedimento) Acta publicè legendo, perfecerunt. Quapropter & huic quoque ſacro Concilio aduerſus Manichæos celebrato, non Epiſcopos tantùm & preſbyteros, ſed etiam Senatores complures, illuſtréſque viros, ac plebis partem Leo intereſſe voluit; quò eorumdem hæreticorum ſcelera notiora cunctis fierent, & execrabiliora redderentur.

c Id ſer. 5. de ieiun. dec. menſ.

Mos priſtinus patefaciendi hæreticos.

II.

Porrò quo tempore Manichæos ſubuerteret, eodem & ipſum Pelagianos contriuiſſe, ac maximè Iulianum, auctor eſt Proſper *d*, dum agens de huius temporis impoſtoribus, meminit cuiuſdam *Flori* nomine, qui ſpiritu ſeductionis virtutem & meritum ſibi S. Soſij Martyris aſſignans, haud procul à Neapolitanâ ciuitate, in ſubuerſionem animarum quædam promitteret, faceretque illicita; ob quæ à clericis tentus & coërcitus, è Campaniæ limitibus pulſus eſt. Verùm quòd idem Proſper affirmet, ſe eo tempore verſatum eſſe in eâdem prouinciâ referátque certamen Leonis Papæ aduerſus Iulianum itidem in Campaniâ agentem; equidem opinor, ipſum è Galliis ab eodem Romano Pontifice accerſitum, & illuc aduerſus Iulianum olim Epiſcopum Capuanum, Pelagianorum loquaciſſimum, eſſe miſſum, qui præ cæteris horum temporum Doctoribus ad eiuſmodi belli genus exercitatior viſus eſſet. Nam & Photius in Bibliothecâ teſtatur, pullulantem ſub Leone Pelagianam hæreſim ſæpè excisam, operâ S. Proſperi fuiſſe penitùs extirpatam. Quem item ab eodem Leone fuiſſe Romæ retentum, eâ in re eius operâ vſo, in quâ Hieronymus Damaſo inſeruierat; quæ ſcribit Gennadius *e* de eodem Proſpero, in argumentum deduci poſſunt.

d Proſp. de promiſſ. dimid. temp. c. 6 in fi.

De Floro hæret.

Leo Papa vtitur opera Proſperi advers. hæret.

e Gennad. de Vir. ill. c. 84.

III.

Hoc eodem anno quinto Idus Iunij, (vt habent Græci in Menologio) *S. Cyrillus* Alexandrinus Epiſcopus ex hâc vitâ migrauit; cùm ſediſſet annos triginta duos, vt Liberatus diaconus tradit, atque Nicephorus, ipſáque Concilij Chalcedonenſis Acta *f* docent. Latini verò quinto Calendas Februarij, eius memoriam in Tabulis Eccleſiaſticis adſcriptam habent: ſed de anno conſentiunt omnes. Eius autem memoria remanſit poſt obitum in Eccleſiâ vigens iugiter & florentiſſima, ore omnium Orthodoxorum præconiis frequentata. Sed quod pertinet ad Scripta; ex innumeris fermè, quædam tantùm refert Gennadius *g*: quem etiam Caſſiodorus *h* adnumerat inter eos, qui diuinam Scripturam à principio vſque ad finem explicârunt. Iuxta verò numerum annorum ſedis eius, totidem Paſchales Epiſtolas trigintaduas Græcè ſcriptas, nondum editas, Bibliotheca Vaticana cuſtodit. Eſtque etiam alia haud pridem in lucem edita, ad Caloſyrium Epiſcopum Arſeniotem aduerſus Anthropomorphitas & Maſſalianos ſcripta; qui nequaquàm manibus laborandum eſſe dicebant, ſed ſemper orandum: quâ etiam recèns emergentem hæreſim extinxit, quâ quidam aſſeuerabant, Chriſti carnem & ſanguinem in Euchariſtiâ tunc temporis tantùm eſſe, cùm à Fidelibus ſumeretur.

Cyrilli Alex. obitus.

f Conc. Chalc. Act. 3.

De eius ſcriptis.

g Gennad. c. 17.

h Caſſiod. Inſt. diu. præf.

Hæreſis de SS. Euchar. per Cyril. extincta.

IV.

Quæ verò legitur in Quintâ *i* Synodo, Theodoreti nomine epiſtola, hoc tempore poſt Cyrilli obitum ad Ioannem Antiochenum conſcripta, de eius morte exultantis, & in eundem Cyrillum garrientis; eam quis æquiùs ſatyram dixerit, quàm epiſtolam. Quam quidem ſicut hominis Neſtoriani eſſe non dubitamus, ita adſcribi Theodoreto ad Ioannem Antiochenum, patens eſſe mendacium apparet; tum ex eo quòd eundem Ioannem aliquot iam antehàc annis deceſſiſſe ſuperius ſit demonſtratum, exténtque *k* inter canonicas epiſtolas diuerſorum Epiſcoporum, ipſius Cyrilli literæ ad Domnum Ioannis ſucceſſorem; tum etiam ex litteris ab eodem Theodoreto paulò poſt ſcriptis *l* ad eiuſdem Cyrilli ſucceſſorem Dioſcorum, quibus agit pluribus de reconciliatione amicitiæ à ſe initâ cum Cyrillo, vſúque litterarum familiarium, quæ magnâ confidentiâ mutuò inter ipſos datæ fuerunt. Porrò non iſtam dumtaxat epiſtolam Theodoreti nomine confinxiſſe Neſtorianos; ſed & alias plures ad ipſum Neſtorium datas; Leontius *m* Scholaſticus tradit, qui Neſtorianorum Theodoretum calumniantium detegit impoſturam.

i Syn. V. Act. 5

Conficta epiſt. de Cyrilli obitu.

k ap. Balſam. in addit.

l Theod. ep. 83. Rec. Bar. Annal. t. VI. hoc an. ex cod. Vatic.

m Leont. de Sect. Act. 5.

V.

Sed & hîc figmentum illud incerto auctore proditum, cui Trithemius leuiter nimis fidem præſtitit, reſpuimus; quo tradunt, eundem ſanctum Cyrillum Alexandrinum monachum fuiſſe montis Carmeli. Præter eum quòd hoc omnes auctores Cyrilli æquales, eiuſdémque res geſtas deſcribentes latuerit, inſuper apud nullum huius temporis ſcriptorem, quamuis de monachis in Palæſtinâ degentibus frequentiſſimè meminerint, aliqua eſt memoria de culto Carmelo à vitæ monaſticæ profeſſoribus. Vnde & aliam huic ſimilem fabellam exſuffles, quâ traditur & Ioannes Ieroſolymorum Epiſcopus, Origeniſtarum olim fautor, fuiſſe etiam monachus Carmelita: eâdem enim iſthæc facilitate refelluntur, quâ effinguntur.

Cyril. an fuerit monach. Carmel.

Itemque de Ioan. Ieroſol.

VI.

Defuncto autem Cyrillo, ſuffectus eſt in locum ipſius *Dioſcorus*, cuius ſuperiùs facta eſt mentio, qui confeſtim legationem ex more miſit ad Romanum Pontificem, quâ functus eſt Poſſidonius preſbyter; quem ſecum aliquot diebus retentum, S. Leo Eccleſiaſticis functionibus voluit ſemper eſſe præſentem, vt ex inſtitutis Romanæ Eccleſiæ diſceret quid emendandum eſſet in Eccleſiâ Alexandrinâ: & inter alia corrigendum præcepit prauum vſum qui in eam irrepſerat, vt die quolibet fierent ſacrorum miniſtrorum ordinationes, nullo præcedente ieiunio. Patent enim iſta ex redditis ab eodem Leone ad ipſum Dioſcorum literis *n*. Porrò Dioſcorus, æquè ac Neſtorius, ſuperinductâ hactenùs admirandæ ſanctitudinis laruâ, adeptus eſt tantæ Eccleſiæ ſedem; cùm ſpeciē præ ſe ferens humilitatis atque modeſtiæ, immenſam tamen intùs ſuperbiam & arrogantiam occultaret. Quem etiam fuiſſe Origeniſtam, inſuper & Arianum, ac perfidum, homicidam, & incendiarium, vitáque turpiſſimum, libelli poſteà aduerſus eum Synodo Chalcedonenſi *o* oblati declarârunt

Dioſcorus eligitur Epiſc. Alexand.

n Leo ep. 81.

Eius hypocriſis, in ingreſſu Ep...

o Conc. Chalc. Act. 3.

Simulac

Simulac autem in thronum euectus eſt, ad conciliandum ſibi vniuerſum populum Alexandrinum, (inquit Liberatus diaconus) opprimens Cyrilli hæredes, & per calumnias ab eis multas auferens pecunias, piſtoribus & cauponibus ciuitatis dedit, vt mundiſſimum panem & pretioſiſſimum vinum viliori pretio exhiberent. At de illo ſæpè inferiùs.

IESV CHRISTI
AN. 445.
LEONIS
AN. 6.
THEODOSII II. 38.
VALENTIN. III. 21.

I. ANNO Domini quadringenteſimo quadrageſimo quinto, Valentiniano Aug. ſextùm & Nomo (quem alij perperàm Nonium dicunt) Coſſ. Dioſcorus Epiſcopus Alexandrinus eiuſdem Nomi Conſulis operâ vſus eſt ad exagitandos S. Cyrilli deceſſoris ſui affines, qui ipſius fugientes perſecutionem, Conſtantinopolim ſe recepiſſent: vt conſtat ex libello Athanaſij, eiuſdem Cyrilli ſororis filij, Synodo *a* Chalcedonenſi poſteà oblato; ex quo datur intelligi, quam tyrannicè eos Dioſcorus perſecutus fuerit, & ex ditiſſimis in extremam fermè paupertatem redux erit. Vetus exemplum, frequentiùs iteratum, de his quæ pati ſoleant, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè ditati Epiſcoporum affines. Adiecit inſuper prorsùs impiè, & inſenſiſſimo in defunctum animo, idem Dioſcorus, vt ordinatos à Cyrillo clericos, quos ille chariores habuiſſet abſque aliquâ occaſione è gradu depoſitos in ordinem redegerit.

CYRILLI NEPOTES AFFLICTATI A DIOSCORO

a Côc. Chalc Act. 3.

II. His quoque Coſſ. magnam famem inuaſiſſe vrbem Conſtantinopolim, peſtémque illicò ſubſecutam, ac templum igne crematum eſſe, Marcellinus Comes refert in Chronico. Qui & anteà populari ortâ in Circo ſeditione, multos ſeſe inuicem trucidâſſe ait, multáque extrinſecùs hominum, inſtar pecorum, corpora periiſſe. Ex quo enim orta ibi eſt Neſtorij hæreſis, & ab eius ſtudioſis foueri (vel ſaltem occultè) non deſtitit, florentiſſimus ſtatus ciuitatis illius, totiúſque Orientalis Imperij, in deterrimum planè omniúmque miſerrimum mutatus eſt. Abominationem enim hæreſum poſt ſe ducere ſolere deſolationem, tum diuinis literis *b*, tum exemplis frequentibus antiquis, ac recentibus admonemur.

VRBS CONSTANT. DIRE AFFLICTATA.

b Dan. 9. Matth. 24.

III. Quod verò ad res Occidentales ſpectat; cùm anno ſuperiori (vt vidimus) Leo Papa repertos Romæ Manichæos ad publicum perduxiſſet examen, ac eorum vulgâſſet portentoſa facinora: hoc anno, eiuſdem ſolertiâ Pontificis, Imperator Valentinianus nefandiſſimos hæreticos, eorúmque fautores, decimotertio Calendas Iulij editâ *c* lege vt ſacrilegos puniri iuſſit, & vt de pubico crimine à quibuſvis accuſari permiſit.

CONSTITVTIO VALENTINIANI CONTRA MANICH.

c Nouel Val. tit. de Manic.

IV. Sed & memoriâ dignum eſt eiuſdem Imperatoris, hoc eodem anno, octauo Idus Iunij, eodem expetente Leone Pontifice, ad Aëtium agentem in Galliâ Magiſtrum militiæ, datum *d* in causâ Hilarij Epiſcopi Arelatenſis reſcriptum. Sciendum eſt enim de antiquâ quæſtione agitatâ inter Archiepiſcopos Arelatenſem & Viennenſem, quòd Arelatenſis prætenderet ius ordinandi Epiſcopos prouinciæ Viennenſis, ita Patribus Concilij Taurinenſis viſum fuiſſe, vt eorumdem Antiſtitum vnuſquiſque, pacis conſeruandæ causâ, viciniores ſibi vendicaret ciuitates: ſed minimè acquieſcere volentem Arelatenſem, (cùm & aliquando, poſt dictam Synodum, ei Zoſimus Pontifex fauere viſus eſſet) primatum ſibi ſuper Viennenſem vendicare præſumpſiſſe. Verùm cùm id poſteà prohibuiſſet Bonifacius *e* Papa, & in eandem ſententiam ſucceſſor eius Cæleſtinus *f* reſcripſiſſet ad Epiſcopos prouinciarum Narbonenſis & Viennenſis, vt quiſque Metropolitanus ſuâ prouinciâ deberet eſſe contentus; (quæ omnia iam ſuperiùs *g* à nobis dicta ſunt:) rursùm hoc tempore eâdem fermè ad Leonem perlatâ querelâ aduerſus Hilarium Arelatenſem; (nimirùm quòd in prouinciâ Viennenſi ordinatum præſumpſiſſet Epiſcopum deponere, & in locum alterius nondum mortui alium ſubſtituere) idem Hilarius ad dicendam cauſam ſponte ſe Romam conferens, cùm de iis conuictus in *Concilio* eâ de causâ ibidem *Romæ* habito, haud expectatâ ſententiâ, vel obtentâ licentiâ rediiſſet Arelatum: aduerſus eum hoc anno idem Leo ad Epiſcopos prouinciæ Viennenſis epiſtolam *h* dedit; quâ irrita reddidit quæ ab eodem iniuſtè præſumpta eſſent; ipſámque Viennenſem prouinciam exemptam declarauit à iuriſdictione Epiſcopi Arelatenſis: ac ne maiores tumultus eâ de re ab Hilario concitarentur, aduerſus eundem interpellauit (quod diximus) Imperatoris officium, per Aëtium Magiſtrum militiæ exhibendum.

d Inter Nouel. Theod. tit. 24. de Epiſc. ord.

DE ANTIQVA CONTROVERSIA EPISC. ARELAT. ET VIEN.

e Bonif. ep. ad Hilar Narb.

f Cæleſt. ep. c. 4.

g An. 417. I V. V.

HILARII ARELAT. PRÆSVMPTIO.

Quo quidem reſcripto hæc inter alia continentur de ſummâ Romani Pontificis in omnes vbique Eccleſias auctoritate, eademque ab ipſis Imperatoribus agnitâ, & aduerſus refractarios defensâ: *Cùm Sedis Apoſtolicæ Primatum, S. Petri meritum, qui Princeps eſt Epiſcopalis coronæ, & Romanæ dignitas ciuitatis, ſacra etiam Synodi firmârit auctoritas, ne quid præter auctoritatem ſedis iſtius inlicitum præſumptio attentare nitatur: tunc enim demum Eccleſiarum pax vbique ſeruabitur, ſi rectorem ſuum agnoſcat vniuerſitas. Hæc cùm hactenus inuiolabiliter fuerint cuſtodita, Hilarius Arelatenſis, contumaci auſu inlicita quædam præſumenda tentauit, &c. His talibus contra Imperij maieſtatem, & contra reuerentiam Apoſtolicæ Sedis admiſſis, per ordinem religioſi viri Vrbis Papæ cognitione diſcuſſis, certa in eundem Hilarium ex his quos malè ordinauerat, lata ſententia eſt. Et erat ipſa quidem ſententia per Gallias etiam ſine Imperiali ſanctione valitura. Quid enim tanti Pontificis auctoritate in Eccleſias non liceret? Sed noſtram quoque præceptionem hæc ratio prouocauit, ne vlteriùs vel Hilario, quem adhuc Epiſcopum nuncupari ſola manſueti Præſulis permittit humanitas, nec cuiquam alteri Eccleſiaſticis rebus arma miſcere, aut præceptis Romani Pontificis liceat obuiare, &c. Hâc perenni ſanctione decernimus, ne quid tam Epiſcopis Gallicanis, quam aliarum prouinciarum, contra conſuetudinem veterem liceat ſine viri venerabilis Papæ Vrbis æternæ auctoritate tentare: ſed illis, omnibúſque pro lege ſit, quicquid ſanxit, vel ſanxerit Apoſtolica Sedis auctoritas, ita vt quiſquis Epiſcoporum, ad iudicium Romani Antiſtitis euocatus, venire neglexerit, per Moderatorem eiuſdem*

IMP. VALENS DEFENDIT AVCTORITATEM ROM. PONT.

h Leo ep. 89.

prouin

Digitized by Google

prouinciæ adeſſe cogatur per omnia ſeruatu, qui diu parentes noſtra Romana Eccleſia detulerunt.

VI. HILARII ABLAT. VIRTVIBS ET SANCTVS OBITVS.

Cæterùm licèt hoc modo Hilarius, iura ſuæ Eccleſiæ vendicaturus, plus æquo viſus ſit eſſe prolapſus: (Nam & vt quos ordinâſſet Epiſcopos, inuitis etiam ciuibus intruderet, manum ſibi armatam contrahere, & clauſtra murorum, in hoſtilem morem, vel obſidionibus cingere, vel aggreſſionibus reſerare conſueuiſſe, reſcripto ſuo teſtatur Imperator:) idem tamen poſt hæc cedens, & (vt ſcribit auctor Vitæ eius) miſſis legationibus totum ſe ad placandum animum S. Leonis inclinatâ humilitate conuertens; eò peruenit ſanctitatis, vt ore omnium meruerit commendari; quem quidem (vt omittamus repetere, quæ de laboribus eius aduerſus Pelagianam hæreſim dicta ſunt ſuperiùs) S. Eucherius in præclarâ ad illum de laude Eremi ſcriptâ lucubratione, & S. Proſper in Chronico, Conſtantius item in Vita S. Germani Antiſiodorenſis, Gennadius *i* in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, ac demùm ipſæ Tabulæ Eccleſiaſticæ *k*, in quas nomen eius anniuerſariâ memoriâ celebrandum relatum eſt, laudibus extulerunt, ob egregias ipſius virtutes, & ſpectatiſſimam morum ſanctitudinem: ſcripsitque res eius præclarè geſtas Honoratus *l*, non Arelatenſis, (nam econtrà huius, eundem ipſum Hilarium, qui ſub eo in cœnobio Lirinenſi vitam monaſticam excoluerat, ac poſtmodùm eius ſucceſſor in Epiſcopatu extitit, Vitam conſcripſiſſe, iam dictum eſt ſuperiùs;) ſed Maſſilienſis Epiſcopus. Denique haud de illo excidat, quod idem Gennadius tradit, adeò paupertatis amatorem, & erga inopum prouiſionem, non ſolùm mentis pietate, ſed & corporis ſui labore ſolicitum fuiſſe, vt pro reficiendis pauperibus etiam ruſticationem contra vires ſuas homo genere clarus exerceret. Corrigendus tamen ipſe, dum ait eundem Hilarium ſub Impp. Valentiniano & Marciano obiiſſe: ſiquidem ex duabus Leonis Papæ *m* ſcriptis ad Epiſcopos prouinciæ Narbonenſis, & ad Rauennium Arelatenſem Epiſtolis, apertè conſtat eundem Rauennium ſuffectum fuiſſe in locum Hilarij ſub Conſulatu Aſterij Protogenis, hoc eſt anno Chriſti quadringenteſimo quadrageſimo nono, anno integro antequàm Marcianus creatus eſſet Imperator.

i Gen. c. 69.
k Martyrol. Rom. 5. May.
l Gen. c. 99.
m Rec. Baron. Annal. t. VI. an. 449. num. LXI. LXII. ex Archiuo Eccl. Arelat.

VII. CHRONIC. PROSPERI TERMINVS. *De quo Bar. hoc an. & 455. in ſ.*

Ad hunc vſque præſentem annum S. Proſperi Chronicon peruenit, quod habetur, vt intelligas ipſum principio & fine decurtatum eſſe: nam auctor eſt Caſſiodorus *n*; ipſum Chronica ab Adam ad Genſerici tempora, & Vrbis deprædationem vſque perduxiſſe; qui fuit annus Chriſti quadringenteſimus quinquaſimus quintus. Quod etiam confirmat Gennadius *o*, dum ait, vſque ad Valentiniani obitum eâ ſcriptione Proſperum perueniſſe, qui fuit idem annus Domini quadringenteſimus quinquageſimus quintus. Ex his autem redarguitur, qui eum ad Leonis Senioris Imp. tempora ſcripſiſſe tradunt: antiquioribus enim, & res ſuorum temporum ſcribentibus, maior debetur fides. De eius verò obitu dicetur poſteà ſuo loco.

n Caſſiod. Inſt. diu. lect. c. 17.
o Gennad. de Vir. illuſt. c. 84.

IESV CHRISTI
AN. 446.
LEONIS
AN. 7.
THEODOSII II. 39.
VALENTIN. III. 22.

I. BRITANNIA INVADITVR A PICTIS ET SCOTIS.

ANNO Chriſti quadringenteſimo quadrageſimo ſexto, Aetio tertiùm & Symmacho Coſſ. nouis cladibus Romanum eſt Imperium exagitatum. Etenim Africâ, Hiſpaniis, & Galliis, à diuerſis barbarorum gentibus maiori ex parte occupatis; quæ ſupererat Britannia, à *Scotis* & *Pictis* inuaſa, dirâ ſtrage vaſtata eſt. Cuiuſmodi luctuoſam tragœdiam lugubri ſtylo proſecutus eſt Gilda Britannus cognomento Sapiens, eandem immenſis incolarum, atque ſacerdotum vitiis tribuens & peccatis. Reſiſtentibus tamen vtcumque Britannis, iidem Picti extremam eius inſulæ partem vi ſubactam habitârunt, nec inde vltrà valuerunt expelli. Reſidui verò Britannorum, dum continuò Scotorum impetus formidarent; iam de Romanorum præſidio diffidentes, quod fruſtrà ab Aetio aliis bellis detento petiiſſent, Anglorum gentem cum ſuo Rege Vertigerno paulò pòſt ad defenſionem patriæ ſuæ inuitauere: ſed eoſdem amicè exceptos, verſâ in contrarium vice, pro adiutoribus impugnatores ſenſêre. Hæc præter Gildam, auctor Miſcellæ. Sed quos iſte *Anglos*, Gilda *Saxones* nominat, alij vtroque iuncto nomine *Angloſaxones*.

II. TERRÆ MOTVS IN ORBEM.

Sub huius item anni Coſſ. (vt ait Marcellinus Comes) ingenti terræmotu per loca varia imminente, plurimæ vrbes, & muri Conſtantinopolis, cum quadraginta ſeptem turribus corruerunt, ac fames, & aëris peſtifer odor, multa millia hominum iumentorúmque deleuit. Hícque ille planè eſt pauendus & horribilis *Terræmotus*, quo ad ſex menſes indeſinenter perſeuerante, cùm vniuerſus fermè Orbis concuſſus eſſet, & innumerabilibus terrâ mariſque horrendis *a* caſibus Orientis pars maxima, Occidentíſque regiones plures affectæ fuiſſent, accidit mirandum illud Conſtantinopoli, vt cùm Theodoſius Imp. vnà cum Proclo Epiſcopo, vniuerſóque populo præ metu ruinarum ædificiorum, extra vrbem in loco qui dicebatur Campus, habitarent, ac die quâdam motu eo vehementiùs graſſante, cuncti ſimul ex intimo corde cũ multis gemitibus miſericordiam diuinam implorarent, ſuperna repentè vi puer, ſpectantibus omnibus, de mediâ turba in ſublime extra viſum hominum raptus, rurſúmque priore per aërem viâ in eundem locum demiſſus, Patriarchæ, Imperatori, vniuerſæque multitudinis, litaniis & ſupplicationibus operam danti, retulerit, ab Angelis ſe diuinum Triſagion in hunc modum decantatum audiuiſſe, SANCTVS DEVS, SANCTVS FORTIS, SANCTVS IMMORTALIS, MISERERE NOBIS, & vt ipſi eodem modo concinerent, monuerit; móxque ipſe animam efflauerit: vbi verò populus, iubente Proclo, Triſagion ad eum modum decantare cœpit, terræmotus omninò quieuerit. Quam quidem rem adeò ingentem, non ſolùm Nicephorus *b* ex antiquioribus auctoribus exactè deſcripſit; (qui & addit, Theodorum Imp. vnà cum ſorore Pulcheriâ Auguſt.

a Vid. Niceph. lib. 14. c. 46.

PVER AB ANGELIS TRISAGION MIRABILITER DISCIT.

b Ibid.

editâ conſtitutione decreuiſſet, vt per totum Orbem hymnus iſte diuinus concineretur:) ſed & conſecratam Græci habent in Tabulis Eccleſiaſticis die vigeſimâ quartâ Septembris: confirmántque Aſclepiades Epiſcopus Traillianus, Acacius Conſtantinopolitanus, Iuſtinianus Siculus, Quintianus Aſculanus, atque ipſe Felix Papa Tertius, epiſtolis *c* ſuis aduerſus Petrum Fullonem Epiſcopum Antiochenum, eumdem hymnum additione impiâ corrumpentem: idque ipſum nobili ſcriptione pluribus explicauit S. Ioannes Damaſcenus in commentario de Triſagio, repetiitque in libro de fide *d* Orthodoxa; addens & de eodem Triſagio, Chalcedonenſi Concilio cognito & comprobato: vbi ſanè decantatum reperitur in fine primæ Actionis, quando damnatus eſt Dioſcorus, eiuſdémque impietatis conſortes hæretici æquè reiecti. Magnâ porrò diuinâ prouidentiâ factum eſſe videtur, vt cùm Eutyches in ſecreto cubiculo & penetralibus monaſterij, aduerſus diuinitatem pugnaturus arma fabricaret, quam, ſicuti humanitatem, paſſam eſſe diceret; aduerſus ipſum Deus canticum præparauit, quo diuinitatis immortalitatis vbique gentium caneretur, & per ipſum offenſi numinis conciliatio imploraretur. Sic enim planè diuinæ prouidentiæ eſt, humano conſulere generi; priùs parare arma, quàm inſtet prælium; medicamenta conficere, antequàm venenum irrepat in præcordia; & ante futuram famem, horrea frumento replere. De ipſo porrò Eutychete dicetur poſt biennium.

c Tom. II. Concil. in Felic. III.

d Damaſc. l. 3. de fid. Orthod. 10.

CVR HOC TEMP. TRISAGION PROPALATVM.

III. MIRACVLA EX IMAGINIS B. MARIÆ ET SALVATORIS.

Quod ad reliqua pertinet; poſt hanc hiſtoriam Nicephorus caſum recenſens Cyri Panopolitæ, de quo dictum eſt ſuperiùs; eius occaſione agit, etiam de Imagine quâdam Deiparæ Virginis quæ aliquo caſu occultata olim in procerâ cupreſſo, immenſo coruſcans lumine ſeſe manifeſtauit, ex quâ ingentia edita ſunt miracula. Habet & Romæ vetus codex S. Mariæ ad Martyres eodem argumento rem editam, & recitari Calendis Nouembris in eccleſiâ conſuetam, de Imagine Saluatoris: quam cùm Iudæus quidam Conſtantinopoli furto ablatam è domo Chriſtiani hominis, qui eam in ianuâ domûs ſuæ erexerat, cultro in vultu percuſſiſſet, ex eo inflicto vulnere continuò ſanguis copioſus manauit; quâ re Iudæus perterritus eandem in propinquum puteum coniecit: cùm verò mane facto, veniſſent ex more qui ex eodem publico puteo haurirent aquam, ſanguinem pro aquâ haurientes, re vulgatâ, exhauſtóque puteo, inuenta eſt Imago continuum ſanguinem emittens; vſque dum detectus ab vxore Iudæus, rem confeſſus eſt, ac cum vxore baptizatus. Sed quo potiſſimùm tempore hoc acciderit, nuſquam mentio: haud tamen puto ante Nicænam poſteriorem Synodum, quòd de re tantâ nulla ibi memoria extat.

IV. PROCLI EPISC. CONST. OBITVS.

Hoc eodem anno, vigeſimâ quartâ menſis Octobris, S. Proclus Epiſcopus Conſtantinopolitanus ex hac vitâ migrauit, cùm ſediſſet annos duodecim & menſes tres: vt teſtantur Nicephorus in Chronico, & ipſæ Græcorum Tabulæ Eccleſiaſticæ: ex quibus emendandus eſt Nicephorus alter, Calliſtus *e* dictus, qui ſedi Procli annos tantùm vndecim tribuit. De ipſius verò Procli ſcriptis nihil prætereà quàm Homilias legimus; & de traditione diuinæ Miſſæ perbreue ſcriptum, quo aſſerit Miſſam prolixiorem olim fuiſſe, ſed à S. Baſilio primùm, & inde à S. Ioanne Chryſoſtomo, ob ſocordiam & tædium ſtertentium potiùs quam aſtantium Chriſtianorum, eſſe redditam breuiorem. Quod etiam eodem fermè tempore in Occidente iiſdem de cauſis contigiſſe, iam vidimus ſuperiùs *f*.

e Niceph. l. 14. c. 47.

f An. 418.

V. FLAVIAN. CREATIO.

Defuncto autem Proclo, in eius locum ſubrogatus eſt *Flauianus*, ſacrorum donariorum (vt eum deſcribit Nicephorus *g*) magnæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ cuſtos, dignitate presbyter, vitâ autem cæleſti præclarus. Sed accidit, vt cùm ab eo Chryſaphius eunuchus Imperatorij Cubiculi Præfectus, plurimùmque apud Theodoſium valens, quòd minus gratam haberet ipſius ordinationem, eiuſdem Imp. nomine petiiſſet electionis gratiâ aliquod Imperatori benedictionis loco mitti munus, ac Flauianus panes puros miſiſſet; rursúmque contendenti Chryſaphio aurum debere mitti, reſpondiſſet non ſibi aliud ſuppetere quàm templi donaria, quæ Deo & pauperibus eſſent debita, nec in hos eſſent quæſita vſus: his magis offenſus Chryſaphius, nihil non mouerit vt Flauianum è ſede turbaret. Cùm verò id omninò, dum Pulcheria Auguſta, Imperatoris ſoror, ac Flauiani protectrix, ſummam rerum adminiſtraret, fieri non poſſe videret; Eudociam Theodoſij vxorem, ac per hanc ipſum Theodoſium in eandem Pulcheriam falſis ſuggeſtionibus concitans, effecit tandem eunuchus iſte, vt ipſa Pulcheria certior à Flauiano reddita de concilio inter eos inito de eâdem in ordinem redigendâ; & in numerum diaconiſſarum allegendâ; (ſicut enim Conſules nonnunquam viros ad Epiſcopatum vi aſſumi, ita etiam illuſtriſſimas feminas ad munus diaconiſſarum deligi, erat in vſu;) ſeceſſerit in Hebdomum, ſic dictum locum extra vrbem Conſtantinopolitanam, priuatam tranquillè vitam actura. Hæc omnia Nicephorus: reliqua verò ab impiiſſimo Chryſaphio in ſanctiſſimum Flauianum protectione Pulcheriæ deſtitutum parata; & quo modo domeſticum huiuſmodi bellum in perniciem fuerit conuerſum Eccleſiarum, dicetur inferiùs ſuis locis. Sed & ipſum imperium, iam quadraginta fermè annorum ſpatio Pulcheriæ prudentiâ quàm feliciſſimè gubernatum, vbi ſe ipſa ab illius regimine abdicauit, penè interijt, ab Hunnis, ferociſſimo Attilâ duce, rursùm hoc & ſequentibus annis deuaſtatum: cui Theodoſius tributum pendere turpiter coactus eſt, vt Marcellinus refert in Chronico, & alij poſt eum: de quo etiam dictum eſt ſuperiùs in ipſo Attilæ ingreſſu.

g Id. d. c. 4.

CHRYSAPHIVS EVNVCHVS CONSPIRAT IN FLAVIAN.

PVLCHERIA AVG. ADMINISTRATIONEM RELINQVIT IMPERII.

IESV CHRISTI
AN. 447.
LEONIS
AN. 8.
THEODOSII II. 40.
VALENTIN. III 23.

I. EPIST. LEONIS PP. AD TVRIB. ASTVRIC. ADVERS. PRISCILLIAN.

ANNO Domini quadringenteſimo quadrageſimo ſeptimo, Alypio ſiue Callypio & Ardaburio Coſſ. S. Leo Papa à S. Turibio Aſturicenſi in Hiſpania Epiſcopo, doctrina & moribus eximio, certior literis factus de miſero ſtatu Eccleſiarum Hiſpanicarum, quas idem Turibius zelo fidei æſtuans luſtraſſet, & à Priſcillianiſtis

hæreticis

hæreticis variè labefactaras reperiſſet; epiſtolam *a* ad eumdem reſcripſit vndecimo Calendas Auguſti; qua poſt confutata ſingula eiuſdem hæreſis capita, improbatámque librorum lectionem, ac data monita de iis quæ aduerſus Manichæos Priſcillianiſtarum affines Romæ geſta fuiſſent; generalem vniuerſæ Hiſpaniæ indixit *Synodũ*, ut eiuſmodi malis ſuccurreretur.

a Leo ep. 9.

II.

Eam porrò celebratam eſſe, inque ea damnatos Priſcillianiſtas, tt ſtantur impiimis Acta Synodi *b Bracarenſis*. Vbi tamen dum Generale Concilium celebratum dicitur ab Epiſcopis prouinciarum Tarraconenſis, Carthaginenſis, Luſitaniæ, & Bæricæ, nec vlla penitùs fit mentio prouinciæ Gallicíæ, in qua iuſſu Leonis debuerat Synodus congregari; magna eſt coniectura, Epiſcopos Gallecos conueniſſe apud *Lucenſem* vrbem in municipio *Celenenſi*, ſub Balconio Epiſcopo Bracarenſi Gallicíæ Primate: ad quos poſteà illi alij cæterarum prouinciarum, quos putamus *Toleti* conueniſſe miſerunt (vt conſtat ex dicta Synodo Bracarenſi) quæ ipſi conſtituiſſent. Vt autem non in vnum locum conuenirent omnes, illam potiſſimùm cauſam exiſtimamus, quòd Galleci eſſent ſub Sueuorum Rege Rechila tunc regnante, reliquæ autem Hiſpaniarum prouinciæ Gothis parerent Theodorico & eius filio Torimundo. Sed tamen quòd vna extiterit cauſa vtriuſque conuentûs, & toſdem vna conuocauerit auctoritas, & in vnam eamdémque conuenerint ſententiam, idcircò ambo eadem Concilia in vnum poſtea conflata fuerunt. Imnò tria ſimul reperiuntur eſſe coniuncta, nempè duo iſta cum Tolerano Primo habito ſub Anaſtaſiò Papa, de quo dictum eſt ſuo loco; cuius eſſe noſcuntur Epiſcopi qui ei interfuiſſe leguntur, & canones illi viginti.

b Conc. Bracar. I. in præf.

CONCILIA TOLET. ET LVCENSE ADVERS. PRISCILLIAN.

III.

Quod autem ſpectat ad Fidei aſſertionẽ, quæ iiſdem viginti canonibus addita legitur *c*; ſub qua probarentur qui verè Catholici eſſent Epiſcopi, & omni labe carerent Priſcillianæ hæreſis; illam in hac Synodo iuſſu Leonis congregata, ſtatutam fuiſſe conſtat In qua quidem magna obſeruatione dignum eſt, quòd reperitur illud ab eis primum ſuperadditum Fidei Symbolo de Spiritu ſancto, A PATRE FILIOQVE PROCEDIT. Verùm haud ſua ipſi fecère auctoritate, ſed ex verbis epiſtolæ ad eos ſcriptæ *d* à S. Leone Papa, in quâ cùm damnatur Priſcillianiſtarum error: quo impiè dicerent Patris & Filij & Spiritûs ſancti vnam atque eandem eſſe perſonam; Spiritus ſanctus declaratur de Patre & Filio procedere. Porrò ea ſemel verba auctoritate Romani Pontificis addita ab Hiſpanis Symbolo aduerſus Priſcillianiſtas, eidem ſemper inhæſerunt; ac pertranſierunt poſteà ad Vuiſigothos Catholicos; qui & Iudæos ad Chriſtianã fidem venientes, ſub eiuſdẽ Symboli confeſſione eſſe recipiendos, ſuis legibus *e* ſanciuerunt: idémque in aliis Toletanis Conciliis ſub Gothorum Regibus celebratis *f* obſeruatum eſt. Sicut & apud Francos antiquitùs ea verba in fidei confeſſionibus exprimi ſolita, declarat Gregorius *ff* Turonenſis: eadémque in Symbolum accepta eſſe, apparet ex Symbolo fidei ſub Carolo Magno in Arelatenſi Synodo recitato: licèt Romana Eccleſia antiquitatis tenaciſſima, diutiſſimè cunctata ſit ea in Symbolum inferre: quod quibus demùm temporibus & occaſionibus contigerit, dicetur ſuis locis *g*.

c Conc. Tolet. I. in fi.

DE SYMBOLI ADDITAMENTO.

d Leo ep. 93. cap. 1.

e Leg. Vuiſigoth. l. 2. c. 14. ap. Iſidor.

f Conc. Tolet. IV. VIII. XI. XII. XIII.

ff Greger. Tur. l. 1. hiſt. in princ.

g An. 883. IV & 1014. III.

IV.

Hoc item anno ad Aquileienſem *h* Epiſcopum ſcripſit S. Leo de recipiendis hæreticis pœnitentibus abſque ſpe prouectionis ad ſuperiorem gradum. Idémque his ipſis Conſulibus ad Siciliæ Epiſcopos *i* epiſtolam dedit de aliis nonnullis ad Eccleſiaſticorum rituum diſciplinam ſpectantibus: vt de baptiſmi ſolemni tempore, nempè Paſchate & Pentecoſte; non autem Epiphaniã, ſicut illi faciendum ſuſceperant ex Africanæ Eccleſiæ vſu; apud quam ſolemnem fuiſſe baptiſmum tempore Epiphaniæ, ſatis indicat Victor *k*. Præcepitque inſuper Leo, vt cùm ex antiquâ inſtitutione bini annis ſingulis Epiſcoporum deberent fieri Romæ Conuentus, tertii ſemper ex ipſis Siciliæ Epiſcopis ad eoſdem conuentus Romam accederent ad tertium Cal. Octobris. Ac demùm hoc ipſo anno, qui quartus numeratur ante Concilium Chalcedonenſe, idem Pontifex è ſede depoſuit Primatem totius Aſiæ Baſſianum Epheſinum Epiſcopum, eò quòd in illam vacantem propriâ ſe auctoritate intruſiſſet. Quod teſtatur Stephanus Baſſiani aduerſarius in Actione vndecimâ eiuſdem Concilij Chalcedonenſis, vbi Baſſiani ſcelera narrantur.

h Leo ep. 3.

i Id. ep. 4.

DE SOLEMNIS BAPTISMI TEMPORE. *De quo vide plenè in Tract. of Vicecom. de antiq. Bapt. ritib. lib. 3. cap. 18. & ſeqq.*

k Vict. de Perſec. Vuand. l. lib. 1.

EPHES. EP SC. DEPOSITVS A ROM. PONT.

V.

Gentilibus quoque veteres innouantibus querelas aduerſus Chriſtianos antiquorum effoſſores ſepulchrorum, Valentinianos *l* Imp. his Coſſ. aduerſus eoſdem effoſſores reſcripſit, quos & ab aliis Impp. iam olim coërcitos fuiſſe, ſuperiùs *m* vidimus, cauſáſque eius rei aperuimus.

l Nouel. Valentin. de ſepul. tit. 5.

m An. 340. XIV.

IESV CHRISTI

AN. 448.

LEONIS.

AN. 9.

THEODOSII II. 41. VALENTIN III. 24.

I.

ANNO Domini quadringenteſimo quadrageſimo octauo, Flauiis Poſthumiano atque Zenone Coſſ. Theodoſius Aug. cùm diuerſis cladibus agitari iamdiù cerneret Imperium, offenſi numinis cauſas rimatus, cùm Gentilitiæ impietatis homines, tum Neſtorij ſectatores, (vt gratiſſimum Deo ſacrificium) legibus *a* coërcendos putauit; libróſque Porphyrij, & contra Cyrilli ſcripta editos commentarios, perquiri ac cremari iuſſit: Inſuper & illos qui ſuſpecti eſſent Neſtorianæ hæreſis, quòd Neſtorio antè fauiſſent, exagitauit; & inter alios Irenæum illum, qui Concilij Epheſini Patribus tantas moleſtias intuliſſet: quem ex Comite ordinatum Tyri Epiſcopum, deponi iuſſit, quòd poſt ſecundas nuptias contra canones Epiſcopus creatus eſſet. Sed quòd hunc Theodoretus cum aliis Epiſcopis ordinaſſet, defendit ipſe *b* eiuſdem bigami promotionem exemplis antiquiorum: quæ illi excuſatio profuiſſe videtur, quòd nulla poſthac ea de re aduerſus eum fuerit querela.

a Ap. Act. Conc. Epheſ. edit. Pelt. to. 5. cap. 19. 20.

PORPHYRII, ET NESTORII LIBRI VETITI.

b Theodoret. ep. 110. ad Domn. Antioch.

II.

Hoc verò eodem anno, dum in deſolationem Neſtorianæ hæreſis Catholici impellerentur, illud planè funeſtum contigit, vt vnus ex illis rapido curſui terminum imponere neſcius, infelici audacia nouus veritatis Catholicæ im-

EVTYCHETIS HÆRESIS QVA OCCASIONE ORTA.

pugnator

pugnator enaſerit. Siquidem EVTYCHES preſbyter, ac monachorum illorum Conſtantinopoli Archimandrita, qui tempore Epheſini Concilij aduerſus Neſtorianos ceteris præſtantiùs dimicârant, cùm ſummo odio in Neſtorij hæreſim ferretur; (de cuius aduerſus eam laboribus indefeſſo ſtudio exantlatis, magna laus eſt in epiſtolâ S. Leonis *c* Papæ ad ipſum ſcriptâ, nec non in Actione quartâ Synodi Conſtantinopolitanæ ante Chalcedonenſem celebratæ:) eò proſilijt, vt non tantùm duas eſſe in Chriſto *Perſonas*, omninò ex Catholicæ fidei præſcripto negaret, ſed etiam nec duas in eo *Naturas* vellet aſſerere; eòſque Neſtoriano laborare morbo putaret, qui Orthodoxè duas confiterentur in Chriſto inter ſe diſtinctas & indiuisè abſque confuſione coniunctas Naturas. Ac primò quidem (vt refert Liberatus *d*) prædicauit CHRISTVM conſubſtantialem nobis non eſſe ſecundùm carnem, ſed de cælo corpus habuiſſe: rurſùm autem varians dixit, ante adunationem duas in Chriſto fuiſſe Naturas, poſt adunationem vnam factam eſſe. Secundùm cuiuſmodi priorem ſententiam, Theodoretus *e* ait ipſum Valentini hæreſim iam extinctam reſuſcitantem dixiſſe, Deum Verbum nihil humanum ex Virgine ſumpſiſſe, ſed immutabiliter conuerſum, & carnem factum, ſolùm per Virginem traieciſſe.

c Leo ep. 6.

d Liber. Breuiar. cap. 11.

e Theodor. hær. fab. l. 4 in f.

III. CONCIL. CONST. ADVERSVS EVTYCHEM.

Idem porrò Liberatus aſſerit, cum primò deſectum fuiſſe, ac ſæpiùs amicè monitum ab Euſebio Epiſcopo Dorylæi in Phrygiâ; & cùm pertinaciter ſuas hæreſes defenderet, delatum fuiſſe ad CONCILIVM Epiſcoporum, qui tunc congregati erant *Conſtantinopoli* in causâ Florentij Epiſcopi Sardis Metropolis Lydiæ, aduerſus quoſdam Epiſcopos ſub eo conſtitutos. Sed hoc ipſum fusè pertractatum habetur in ipſis Actis eiuſdem Conſtantinopolitanæ Synodi triginta duorum Epiſcoporum (inter quos erat ipſe Euſebius) & viginti trium Archimandritarum, habitæ hoc anno menſe Nouembris, præſidente in eâ *Flauiano* eius vrbis Epiſcopo: quæ recitata habentur in Actis *f* Concilij Chalcedonenſis. Ex quibus hæc ſummatim habeto: videlicèt Eutychetem ab eodem Euſebio in Synodo accuſatum hæreſeos, à Patribus ter fuiſſe citatum; ſed comparere recuſaſſe, eo prætextu quòd inuiolabilem ſibi præfixiſſet legem non egredi è monaſterio ſuo; cùm & alioqui conteſtaretur ſe ſoli Scripturæ diuinæ inhærere velle, nec curare quid in Synodo contra ipſum ageretur. Verùm quòd etiam cauſatus eſſet morbum, ſeptem dierum inducias petens, impetrauit: ſed mox eâdem ipsâ die egrediens è monaſterio, acceſſit (vt ait Liberatus) ad Theodoſium Imp. egitque cum eo per Chryſaphium eunuchum Imperatorij Cubiculi Præfectum, quem ipſe Eutyches ſuſceperat in baptiſmate, quémque ſciebat inſenſiſſimo (quod vidimus) in Flauianum eſſe animo, vt vnà ſecum Patricius Florentius Concilium ingrederetur, quòd timere ſe diceret Flauiani calumnias.

f Conc. Chalced. Act. 1.

IV. EVTYCH. CORAM SYNODO SVAS PRODIT BLASPHEMIAS.

Adueniente verò præſcripto ſeptem dierum termino, idem Synodum ingreſſus cum Florentio, causámque dicere iuſſus, ac reſpondere propoſitis aduerſus ipſum accuſationibus; cùm multa fruſtra ſubterfugia captâſſet, coactus tandem prodere quid ſentiret, aſſeruit ſe confiteri ex duabus Naturis fuiſſe Chriſtum ante adunationem, pòſt verò adunationem vnam tantum Naturam agnoſcere. Ac cùm rurſùm immenſam eiuſmodi blaſphemiam damnari vrgeretur tum à Patribus Synodi, tum etiam ab ipſo Florentio Patricio; id ſe haud ſponte profeſſurum ſignificans, ad poſtremum edixit, *Qui non diceret ex duabus Naturis, & duas Naturas, haud rectè credere*: quapropter exclamans vniuerſa Synodus, *Quæ ex neceſſitate eſt, fidem non eſſe*; idem Eutyches damnatus eſt, ac presbyteratu & monaſterij adminiſtratione priuatus; & qui cum eo communicarent, excommunicationi ſubiecti; pronunciante ſententiam Flauiano, ac ſubſcribentibus omnibus Epiſcopis & Archimandritis. Sicque Synodus abſoluta eſt, quæ ſeptem Actionibus conſtitit. De repetito verò, anno ſequenti, itidem Conſtantinopoli eorumdem Patrum Conuentu, dicetur ſuo loco.

DAMNATVR.

V. FLAVIANVS, ET EVTYCH. SCRIBVNT AD ROM. PONT.

Intereà Flauianus de re tantâ, more maiorum literis certiorem reddidit S. Leonem Romanum Pontificem, cupiens ab eo haberi rata quæ ſtatuta eſſent contra Eutychetem. Sed & Eutyches non ignarus in eam partem vniuerſam Catholicam Eccleſiam inclinaturam, in quam Summus eius Pontifex propenderet, feſtinauit & ipſe ad illum dare literas, (immò & ſtudio regiorum miniſtrorum effecit vt ſuæ citiùs Romam peruenirent) ſed refertas planè dolis, dum ſe à Synodo Conſtantinopolitanâ damnatum appellâſſe Romanum Pontificem, ſed appellationi minimè delatum, mentitus eſt; ceterùm blandè promittens, ſe paratum fore corrigere quicquid ipſe Pontifex reprehenſione dignum edixiſſet. Teſtatur hæc enim Flauianus in literis *g* ad S. Leonem ſcriptis, ipſéque S. Leo *h* in ſuis ad eum redditis, aliíſque ad Theodoſium & pſeudoſynodum Epheſinam anno ſequenti Idibus Iunij conſcriptis. Idémque inſuper Eutyches Imperatori libellum obtulit, quo Synodalia Acta eſſe falſata conquereretur: ac per ipſam vrbem Conſtantinop. publicis propoſitis ſcriptis, ſe paſſum eſſe iniuriam populum conteſtatus eſt; vt Liberatus, aliíque referunt. Illud denique per Chryſaphium curauit; vt in odium Flauiani hoc item anno darentur à Theodoſio Imp. literæ pro eodem Eutychete ad Leonem Papam, quarum mentio habetur in alijs ab eodem Pontifice *i* ſequenti anno Calendis Martij ad eumdem Auguſtum redditis. Quæ verò ſecuta ſunt, dicentur inferiùs pro ratione temporis.

g Ap. Leon poſt ep. 6.

h Leo ep. 8. 12. 15.

EVTYCH. SVBTERFVGIA.

i Id. ep. 7.

VI. CONCIL. TYRI ET BERYTI IN CAVSA IBÆ EPISCOP. EDESS.

Anteà namque ſub iiſdem huius anni Coſſ. duo habita CONCILIA leguntur, ſeu potiùs Epiſcopalia dicenda Iudicia, in causâ *Ibæ* Epiſcopi Edeſſæ in Syriâ; alterum *Tyri* menſe Februario, *Beryti* alterum menſe Septembri; quæ pariter recitata habentur in Actis *k* Concilij Chalcedonenſis. In quibus tamen huc vſque Latinè excuſis, dum iidem Conuentus leguntur habiti, Poſt Conſulatum Zenonis atque Poſthumiani, reſtituendus eſt textus, vt legatur Sub Conſulatu eorumdem: contrà verò vbi ponitur pſeudoconſilium Epheſinum cœptum eſſe menſe Auguſto ſub Conſulatu Zenonis & Poſthumiani, Indictione tertiâ, reſtituendum eſt vt dicatur, Poſt Conſulatũ eorumdem Indictione ſecundâ. Quis enim neſciat ante iſtud præceſſiſſe Iudicia Tyrij Conuentûs atque Berytenſis, in quibus Ibas eſt abſolutus; deinde verò ſubſecutum Epheſinum eſſe, in quo idem eſt condemnatus; teſtantibus id ipſis Synodalibus Actis?

k Conc. Chalced. Act. 9. & 10.

VII. CAVSA IBÆ, SIVSQVE IN OMNIBVS IVDICIIS ABSOLVTIO.

Quòd verò *Iba* cauſam ſpectat, quæ tot poſtmodùm turbarum cauſa extitit; cùm is olim vnà cum alijs Syriæ Epiſcopis ſtetiſſet pro Neſtorio cum Ioanne Anriocheno contra Cyrillum Alexandrinum, vſque ad tempus quo per Paulum Emeſenum res vtrimque compoſitæ ſunt, quando & ipſe Ibas communicare cum Cyrillo & Eccleſia Catholica cœpit; accedit poſteà, vt quatuor preſbyteri Eccleſiæ Edeſſenæ, ab eodem ipſorum Epiſcopo Ibâ ſententiâ excommunicationis affecti, prouocantes ad Antiochenum Antiſtitem Domnum, ei libellum accuſationis aduerſum Ibam obtulerint. Sed cùm is à Domno citatus, Antiochiam acceſſiſſet, tunc duo ex illis preſbyteris, qui vitarent iudiciũ Domni, erga Ibam (vt ipſis videbatur) propenſioris, proficiſcentes Conſtantinopolim ad Imperatorem, alios ſibi dari Iudices petierunt: atque intereà celebratâ ob eam cauſam *Antiochiæ* SYNODO, accuſatores Ibæ damnati ſunt. Verùm miſſo ab Imperatore, Damaſcio Tribuno & Notario Iudice Cognitore, vt quæ Photius Tyri, Euſtathius Beryti, & Vranius Himeriæ Epiſcopi, delecti à ſe in ea cauſa Iudices definirent, executioni mandaret; (cum quo etiam Flauianus Conſtantinopolitanus Epiſcopus miſit Eulogium diaconum ſuum) actum eſt hoc eodem anno menſe Februarij primæ Indictionis, eius cauſæ *Iudicium Tyri*, quod diximus: in quo tres illi Iudices Epiſcopi primùm omnium diligentiſſimè præſtiterunt, vt Ibas hæreſim Neſtorij, cuius potiſſimùm accuſatus erat, & omnes ad eam ſpectantes execraretur, fidémque Catholicam ſincerè integréque profiteretur; ac inde pacis ſequeſtres accedentes, prædictos presbyteros accuſatores cum ipſo conciliauerunt.

VIII. At verò ceteris clericis Edeſſenis, qui aduerſantes erant Ibæ, haud ſtantibus initæ concordiæ, ſed præter quatuor illos preſbyteros, alios etiam mittentibus Conſtantinopolim, qui aduerſus eum Flauiano varias criminationes offerrent; cùm rurſùm placuiſſet Flauiano ac Theodoſio, vt eadem cauſa iterùm tractaretur *Beryti* coram iiſdem qui Tyri conſederant: conuenientes illuc ipſi menſe Septembri ſecundæ inchoatæ Indictionis, ceteris nullo negorio calumnijs dilutis, in eo, aduerſarijs vrgentibus magis inſtiterunt, quòd obiiceretur, vocatum fuiſſe ab Iba Cyrillum hæreticum, etiam poſt declarariooem ab eodem Cyrillo factam ſuorum ipſius Capitulorum, & reconciliationem initam. Verùm negante hoc Ibâ, & conſiderata quam in eius rei probationem aduerſarij proferrent, epiſtolâ ab Iba, ad Marim Perſam ſcriptâ; tantùm abeſt ut ex eâ Ibas damnatus fuerit, ut contrà probatus ſit Orthodoxus, & ab omnibus à criminatione aduerſariorum abſolutus: ſicut & eandem ipſius abſolutionem deinde Patres Concilij Chalcedonenſis comprobârunt. Vnde poſteà factum eſt, vt multi occaſionem acceperint calumniandi, tam Berytenſe Iudicium, quàm Chalcedonenſe Concilium, quòd illam Ibæ Epiſtolam ſuſcepiſſent, quam conſtaret multis refertam eſſe blaſphemijs, & in Cyrillum calumnijs: & alij contrà, vt eadem excuſarent, ipſam Epiſtolam minimè fuiſſe Ibæ dixerint *l*, ſed aſſertam Ibæ.

l Greg. Pap. 7 ep. 54 ad Secund. Epiſc. in Nic. II. Conc. Act. 6.

IX. Ceterùm Acta germana cùm Iudicij Berytenſis, tum Concilij Chalcedonenſis, habent Ibam ingenuè confeſſum eum Epiſtolam eſſe ſuam, & vt ibi receptam eſſe à Patribus. Nec tamen ideò illi damnandi ſunt, aut in ſuſpicionem adducendi. Longè enim diuerſum eſt, dicere Epiſtolam probari Catholicam, & quæ in eâ ſcripta ſunt vera eſſe; vel dicere, ex ea Ibam probatum fuiſſe Catholicum. Etenim cùm illa non ab Ibâ, ſed aduerſariis contra Ibam prolata eſſet; eandemq; hiſtoriâ contineret rerum geſtarum inter Ioannem Antiochenum & Cyrillum Alexandrinum, tam ante, quàm poſt pacem initam; nihil aliud inde acceperunt Patres, niſi Ibam, licèt aliquando cum Ioanne, atque aliis Neſtorij fautoribus Cyrillo infenſus fuiſſet, (quod nec Ibas negabat) tamen quando illam ſcripſit epiſtolam, nimirùm poſt reconciliationem factam, fuiſſe verè Catholicum, & cum Cyrillo communicâſſe, Neſtoriúmque cum ipſius hæreſi damnâſſe. Quibus inſuper additis, quæ eſſe dicta ab Ibâ pro veræ fidei confeſſione Acta *m* Synodalia docent; non potuit ille non probari Catholicus, & abſolui. Sed quod rurſùm eâdem epiſtola Neſtoriani abuterentur, falsóque aſſererent à Patribus in Concilio Chalcedonenſi eſſe receptam, ac proinde ab iiſdem, cùm Theodori Mopſueſteni laudes ei inſertas, cùm Cyrilli damnationem, atque alia quæcumque eâdem continerent eſſe approbata; ideò fuit ipſa poſteà in Quintâ *n* Synodo damnata, ob eaſdem ſcilicèt Theodori laudes tunc penitùs agniti hæretici, aliáſque blaſphemias, ac Cyrilli criminationes, quas ſe ante reconciliationem Ibas protuliſſe in eâ referret. Quomodò verò ea contigerint, pleniùs dicetur ſuis locis.

IBAS EXCVSATVR, AT CATHOLICVS PROBATVR.

m Cõc. Chalced. Act. 10.

n Quint. Syn. collat. 8.

X. Sub huius item anni Coſſ. data extat Leonis Papæ epiſtola *o* ad Dorum Beneuentanum Epiſcopum; quâ eum vehementer redarguit, quòd aduerſus regulas Patrum auſus eſſet recens ordinatos presbyteros ſuper alios anteà creatos collocare: laudátque Paulum presbyterum, quòd non paſſus ſit ab Epiſcopo loco moueri, ſed conqueſtus ſit apud ipſum Leonem Papam.

o Leo. ep. 5.

XI. Hócque præterea anno, Sueuis in Hiſpaniâ regnantibus, ipſorum Regem Recciatium redditum fuiſſe Chriſtianum Catholicum, qui res Hiſpaniarum proſecuti ſunt *p* tradiderunt: poſteà verò eoſdem Sueuos à fide Catholicâ deficientes, inhæſiſſe Arianis, ac demùm iterum Catholicam religionem profeſſos eſſe, cùm Theodomirus potitus eſt regno, Iſidorus *q* teſtatur.

p Vaſæ. Chron. Hiſp. Marian. rer. Hiſp. lib. 5.

q Iſid. hiſt. Sueuor.

IESV CHRISTI.
AN. 449.

LEONIS
AN. 10.

THEODOSII II. 42.
VALENTIN. III. 25.

I. QVID LSO PP. IN CAVSA EVTYCH.

ANNO Chriſti quadringenteſimo quadrageſimo nono, Aſterio & Protogene Coſſ. cùm literæ Eutychetis, atque Imperatoris pro eodem Eutychete ad S. Leonem Papam ſcriptæ, (vt vidimus anno ſuperiori) maiori tabellariorum induſtriâ præueniſſeot eas quas S. Flauianus Epiſcopus Conſtantinopolitanus conſcripſiſſet; idem Pontifex eis acceptis, ad Impera-

a *Leo ep. 7.* torem primùm reſcripſit *a* Calendis Martij, laudans eum de ſolicitudina Chriſtianæ religionis, ſéque mirati addens, quòd nullas à Flauiano (vt par erat) recepiſſet; eáſque expectandás eſſe ait, vt omnibus ritè conſideratis cauſa Eutycheris peragereur. b *Id. ep. 8.* Cùm verò ſcripſiſſet *b* pariter eodem argumeoto ad ipſum Flauianum duodecimo Calendas Maij; mox Flauianus ad eum reſcribens *c*; c *Ap. Leo. ante. ep. 7.* cuncta temerè tentata per Eutychetem palàm fecit, & ſcripta ab eo ad Leonem mendacia redarguit; ſimúlque petijt literis ipſius Leonis confirmari damnationem à Synodo Conſtantinopolitanâ in eumdem Eutychetem illatam: ſic enim fore, vt ea hæreſis, & turbæ quæ propter eam factæ eſſent, facilè deſtruerentur, & coucilium quod fieri diuulgabatur, remoueretur. SVPREMA ROM. PONT. AVCTORITAS. Quibus intelligas, tantam Flauianum literis Romani Pôtificis vim tribuiſſe, vt poſſent hæreſes funditùs euertere; & Concilio Oecumenico opus noo eſſe, vbi eædem aliquid definiſſent. Illúdque etiam attendas, ex veteri inſtituto abſque controuerſiâ profiteri eoſdem inter ſe altercantes Flauianum & Eutychetem, legitimum & præcipuum Iudicem Eccleſiaſticarum controuerſiarum eſſe Romanum Pontificem, ad quem tam actor quàm reus ſpontè currant ſua iura proſecuturi.

II.

Intereà verò Conſtantinopoli, nullum non mouens lapidem Chryſaphius Eunuchus, vt Acta Synodi Conſtantinopolitanæ irrita redderet, & in ipſum Flauianum damnationis pœnam conuerteret; inſupérque iudicium S. Leonis, quod parabatur, eludere cogitans: perſuaſit Imperatori, vt rurſùm in eamdem vrbem aliam SYNODVM conuocaret, quæ cauſam Eutycheris cognitura eſſet: CONCIL. II. CONSTANT. IN CAVSA EVTYCH. conuocatiſque triginta Epiſcopis hoc anno ad quintum Idus Aprilis, quem vellet Eutyches vt præſideret Thalaſſius Epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ, ſuâ dexteritate confecit; cui etiam Imperatoris nomine interfuit Patricius Florentius. Quæ autem ab iis geſta ſint, ipſa Acta declarant, quæ intexta leguntur primæ Actioni Magni Concilij Chalcedonenſis. Ex quibus imprimis conſtat, quòd licèt contra ius fáſque conceſſum eſſet ab Imperatore Eutycheti, (fruſtrà excipientibus Patribus de peruerſo ordine iudiciario) per procuratores ſuam cauſam in Synodo agere, Euſebio verò Epiſcopo Dorylei ipſius accuſatori nequaquàm: nihilominùs cognitis quæ per eoſdem ſuos procuratores Eutyches multis mendaciorum anfractibus diuerticula quæritaret, quaſi non omnia quæ ipſe io priori Concilio Conſtantinopolitano dixiſſet, in Acta relata fuiſſent; idem comprehenſus fuerit io omnibus vaniloquus atque doloſus. Quæ quidem cùm plus ſatis eſſe potuiſſeot ad proſcriptionem impij hæreſiarchæ, & ab eo proditæ impietatis: tameo dum Chryſaphius priuata contra Flauianum ſtudia fouit, & in eadem pertraxit Imperatorem; (neque enim odio Catholicæ Fidei ſed Flauiani, hæc omnia Theodoſium atque Chryſaphium molitos eſſe conſtat:) maximum parauit Eccleſiæ luctum, ipſique Imperio cladem, vt exitus patefecit. Eâdem verò Seſſione & illud memoriâ dignum contigit, quòd cùm Macedonius Tribunus & Notarius, IVRAMENTVM EPISCOPIS NON DB- Imperatoris nomine ſuggeſſiſſet Epiſcopis qui præcedenti Synodo interfuiſſent, ſub ſacramento dicere an vera eſſent Acta quæ ab vtráque parte proferrentur; reſpoodente Baſilio Seleuciæ Epiſcopo, hactenùs inauditum fuiſſe, iuramentum Epiſcopis eſſe oblatum; ABBI OBIARRI. ciuſdem interceſſione factum fuerit, ne inrare Epiſcopi cogerentur.

III.

Abſolutâ itaque Primâ Seſſione, rurſùm eiuſdem menſia Aprilis die vigeſimâ ſeptimâ Conventu à Patribus habito; Silentiarius Imperatoris qui Superioris anni Synodo interfuerat, teſtatus, eſt, ſe antequàm Syuodi actio celebraretur, audiviſſe à Flauiano iam Eutychetem eſſe damnatum; ſcriptúmque damnationis libellum, quem Synodo ſubſcribendum porrecturus eſſet. Sed & teſtificatione Aſterij presbyteri dictum eſt, ipſa eiuſdem ſuperioris Synodi Acta fuiſſe à Notarijs immutata. Verùm poſtquàm diſcuſſis Geſtis, (vt de his agens addit Liberatus *d*) d *Liber c. 11* inſtantibus Notarijs cum alija Epiſcopis Catholicis, nihil de illorum falſitate probari potuit; tunc Imperator poſtulauit à Flauiano, confeſſionem fidei manu propriâ ſcriptam, quòd Eutyches eum calumniatus eſſet eadem ſapere cum Neſtorio. Cùm verò talem Flauianus obtuliſſet, quâ & ipſi Neſtorio, & eius ſectatoribus anathema diceret; poſtquàm ſe nihil ex eâ parte Eutyches efficere vidit, demùm vrgere cœpit apud Imperatorem, Vniuerſale fieri Concilium, cui præſideret Diſcorus Epiſcopus Alexandrinus.

IV.

INDICITVR SYNODVS EPHESI. Factum eſt igitur molitione Chryſaphij (vt habet Nicephorus *e*) e *Niceph. lib. 14 c. 47.* vt ad Calendas Auguſti indicta fuerit Synodus Epheſi: dirigénſque (inquit Liberatus *f*) f *Liber. c. 12* Imperator Sacram (ſic vocabant literas Imperatorum) Dioſcoro Alexandriam, præcepit vt decem Metropolitanos Epiſcopos quos voluiſſet, ipſe eligeret, & congregato Epheſi Concilio Eutychetis cauſam diſcuteret; iubens Barſumam Archimandritam Syriæ intereſſe, & vicem agere omnium monachorum qui Orientales Epiſcopos accuſarent hæreſis Neſtorianæ: Theodoretum verò Cyri Epiſcopum adeſſe Concilio interdixit, & in ſuâ ciuitate permanere iuſſit; cùm iam & Ibam Edeſſenum, ne Synodo adeſſet, per Chryſaphium Eutyches exilio relegâſſet. Hæc de iodictâ Synodo ex Liberato, & ex ipſius Theodoſij eâ de re ſcriptis ad eoſdem Dioſcorum & Barſumam literis *g*. g *Ext. in Conc. Chalced. Act. 1.* Quem etiam ad alios Orientalis Eccleſiæ Metropolitanos Epiſcopos conſcripſiſſe, Synodalia Acta fidem faciunt.

V.

QVAM PERAM SIBI GESSERIT IMPER. Ex his autem videa, intentatum hactenùs ſibi ius Theodoſium Imp. arrogaſſe, dum celebrandæ Syoodo Oecumenicæ qui præeſſet Epiſcopum delegit: quód quidem Romani eſſe Pontificis, docet quæ acta dictáque ſunt in reliquia antehàc celebraris. Sed & obſerua dolum aduerſariorum, quàm cautè egerint, ne quis eorum qui conſtantiſſimè eſſent aduerſus Eutychetem propugnatori fidem Catholicam de duabus in Chriſto Naturis, (putà Ibas & Theodoretus) ad indictum Coocilium admitterentur, eâ rectitudinis ſpecie quòd eſſent hæreſis Neſtorianæ ſautores: contrà verò qui Eutychetis ſtudioſiſſimi eſſent, Synodo præeſſe & ioтereſſe iuberentur, eo colore quod eſſent hoſtes eiuſdem hæreſis Neſtorianæ: quaſi non contra emergentem nouam hæreſim, ſed contra Neſtorium bellum ſuſcipiendum eſſet. At quomodò hæc Deus vindicârit, ex iis quæ huiuſmodi pſeudoſynodum ſecuta ſunt, apparebit.

VI.

Quòd verò ſciret Imperator, nullum fore

CONCILIVM. IMP. DEVOCANDO AD SYNOD. LEONA PP.

Concilium, quantumois Oecumenicum, abſq; Rumani Pontificis auctoritate; hanc teuerentiam diuinis detulit inſtitutis, (inquit Leo in epiſtolâ *b* ad Synodum ſcriptâ) vt ad ſanctæ diſpoſitionis effectum, auctoritatem Apoſtolicæ Sedia adhiberet. Sed quòd ſatis intelligeret ipſum Leonem Eutycheti aduerſarurum, illud conſilium iniit, ita eum vocare vt tamen caueret ne adeſſet: videlicèt adeò anguſto termino tempus claudens, vt nonniſi magno incommodo accedere poſſet; prout ipſe Leo *i* queſtus eſt ad Pulcheriam Auguſtam. Qui etiam quòd mala præſagiret quæ eſſent ex huiuſmodi Concilio ventura, primùm perſuadere Imperatori *k* conatus eſt, vt illud haberi ſineret in Italiâ; ac *l* deinde illam ipſam Epiſcoporum coitionem diſſuadere, eò quòd in re adeò perſpicuâ ſuperuacaneum eſſet tantam coſultationem adhibere.

b Leo ep. 15.
i Id. ep. 13.
k Ep. 9.
l Ep. 17.

VII. LEGATI MISSI A LEONE.

Cùm autem neutrum impetrare valuiſſet; tandem ne fidei cauſa diſpendium aliquod pateretur, idem Pontifex Epheſum ad Concilium Legatos è Latere *m* miſit *Iulianum* Epiſcopum *n* Puteolanum, *Renatum* presbyterum Cardinalem tit. S. Clementis, *Hilarum* S. R. E. diaconum Cardinalem, ac *Dulcitium* Notarium: iiſdémque celebrem illam dedit Idibus Iunij ſub huius anni Coſſ. ad Flauianum Conſtantinopolitanum Epiſtolam *o*; quâ non ille ſolùm, ſed vniuerſa Synodus, totúſque Oriens, quid de Verbi Incarnatione ſentiendum eſſet, ex ſententiâ Euangelicæ veritatis acciperet: quam & Occidentalibus quoque omnibus Circularem eſſe voluit (eam Græci dicunt *Encyclicam*) tamquam ad omnes emergentis hæreſis paratum antidotum: quâ imprimis duas in CHRISTO Naturas vnitas indiuiſè & inconfuſè in vnius Perſonæ ſubſiſtentiâ inſeparabiles docuit. Eſtque illa eiuſmodi, vt eam omnes ſummâ obſeruatione exceperint, ac Gelaſius *p* Papa, Synodus *q* Chalcedonenſis, Theodoretus *r*, Epiſcopi *ſ* Galliarum in Concilium eâ de re conuocati, & alij innumeri, diuinis planè laudibus proſecuti fuerint: adeò vt ab ipſo S. Petro Apoſtolo, cùm ad eius titulum eam Leo obtuliſſet, diuinitùs confirmatam fuiſſe, aliiſque cæleſtibus viſionibus approbatam, ſcriptum *ſſ* reperiatur. Conſtátque ex ſcripto codice peruetuſto S. Mariæ ad Martyres, morem fuiſſe Romanæ aliarúmque Occidentalium Eccleſiarum, eamdem legere publicè in Eccleſiâ menſe Decembri ante Domini Natiuitatem, quòd ea Dominicæ Incarnationis doctrinam abſolutiſſimam contineret. Porrò illam dictatam fuiſſe à S. Proſpero Aquitano, à multis creditum, Marcellinus tradit in Chronico ſub Conſulatu Olybrij & Ruſtici; Idque ipſum putauit Gennadius *t*. Verum nonniſi S. Leonis eſſe dixerim; etenim eamdem dictionem quæ eſt in epiſtolâ, vtique agnoſco in eius Sermonibus.

m Id. ep. 10. 11. 13. 15.
n Ita ap. Marian. Scot. in Chro.
o Leo ep. 10.
LEONIS EPIST. DE VERBI INCARNAT. MIRE PRÆDICATA.
p Gelaſ. in Conc. Rom. de libr. authent.
q Cōc. Chalced. Act. 6.
r Theod. ep. ad Leon.
ſ Epiſt. Gal. ap. Leon poſt ep. 51.
ſſ Prat. Spir. cap. 147. 148.
t Gennad. de vir. illuſtr. cap. 84.

VIII. LEO PRÆSCRIPSIT SYNODO SENTENTIAM DE EVTYCHETE.

Eodem verò die quo illa data legitur, nempè Idibus Iunij, alias *u* quoque per eoſdem Legatos dedit Leo ad Theodoſium Imperatorem, Pulcheriam Auguſtam, Iulianum Coënſem Epiſcopum virum diſertiſſimum, & Catholicæ veritatis acerrimum defenſorem, alióſque; ac præcipuè ad Synodum ipſam, iubens omninò Eutychetem debere priùs ſuam hæreſim condemnare, quàm aliquo modo de eius reſtitutione tractaretur. Quæ quidem haud minima fuit Romani Pontificis indulgentia facta Synodo, vt de reſtitutione hæreſiarchæ tractare poſſet. Si quidem auctores hæreſum non recipiendos eſſe ad priſtinum gradum, etiamſi mille offerrent libellos pœnitentiæ, legibus Eccleſiaſticis ſancitum eſſet, & in Eccleſiâ iugiter obſeruatum. Sed id Leo Eutycheti præſtandum eſſe voluit, quòd (vt iiſdem, aliiſque literis teſtatur) libellum is Romam miſiſſet, quo polliceretur, ſi quid erráſſet, ſeſe ex ipſius Romani Pontificis arbitrio correcturum. Cùm verò etiam Eutyches ad alios Occidentales magni nominis Epiſcopos literas ſcripſiſſet, ab iiſdem acriter de ſuâ ipſius temeritate redargutus eſt: prout conſtat ex reſcriptâ ad eum Petri Chryſologi Epiſcopi Rauennatis epiſtolâ *x*: quâ demùm illum hortatur, vt *his quæ à beatiſſimo Papâ Romanæ ciuitatis ſcripta ſunt, obedienter attendat; quoniam B. Petrus qui in propriâ ſede viuit & præſidet: præſtat quærentibus fidei veritatem. Se enim* (nempè ipſum Chryſologum, ac proinde & alios Epiſcopos) *pro ſtudio pacis & fidei, extra conſenſum Rom. ciuitatis Epiſcopi cauſas audire non poſſe.* Ita Chryſologus: quem quidem hoc anno, vel ſequenti, ex hac vitâ migraſſe; apertè colligitur ex eo quod Leo Papa ſub Conſulatu Marciani poſt annum ſequentem, ad eius ſucceſſorem Leonem, ſeu Neonem dictum, literas *y* dediſſe repetitur. Sed ad Synodum.

u Leo ep. 11. & ſeqq.
x Ext. ante Conc. Chalc. Act. 1.
y Leo ep. 57.

IX. SYNODVS II EPHESINA.

Quæ igitur ad Calendas Auguſti indicta SYNODVS fuerat *yy*, cœpta eſt *Epheſi* quarto Idus Auguſti huius anni: cui interfuiſſe numerati ſunt epiſcopi centum viginti octo, præter paucos aliquos qui per ſuos vicarios interfuerunt. Præſtò etiam fuêre Apoſtolicæ Sedis Legati ſuperius nominati: adfuitque, & præfuit, licèt indebitè, auctoritate Imperatoris, *Dioſcorus* Alexandrinus. Conuenerunt pariter inter primos, *Domnus* Antiochenus, *Iuuenalis* Ieroſolymitanus, *Flauianus* Conſtantinopolitanus, *Thalaſſius* Cæſarienſis Cappadociæ, *Stephanus* Epheſinus, *Baſilius* Seleucienſis, *Euſtathius* Berytenſis, aliique; & in ipſâ Seſſione, Flauianus non poſt Antiochenum ſedere Antiſtitem à Dioſcoro permiſſus eſt, ſed poſt Ieroſolymitanū. Cùm autem omnes conſediſſent, Legati Apoſtolicæ Sedis excuſauerunt Leonis Papæ denegatum aduentum in Synodum, ad quem præſens vocatus fuerat; eò quòd moris non eſſet, niſi per Legatos extra Vrbem Rumanos Pontifices Synodis intereſſe.

yy Ap. Conc. Chalced. Act. 1.

X. LITERÆ LEONIS A DIOSCORO NON ADMISSÆ.

Poſt hæc iidem Legati obtulêre ſcriptas ad Synodum & ad Flauianum literas eiuſdem S. Leonis; quas Dioſcorus ſuſcipi iuſſit: Verumtamen nec lectas, immò neque ſuſceptas fuiſſe, teſtatum poſteà fuit in Concilio *z* Chalcedonenſi, ſed lectione aliarum literarum Imperatoris, à cœptis per Legatos ſermonibus diſceſſum eſſe: ex cōpoſito quidem, vt vitaretur lectio illarum quas S. Leo ſcripſiſſet; cùm tamen id inſtanter petentibus Legatis, Dioſcorus iuramento eſſet pollicitus ſe facturum: ſed nunquam præſtitit. Vnde & ſcandalum atque læſionem Sanctæ Dei Eccleſiæ per totum Orbem terræ perlatam eſſe, ibidem aſſertum eſt. Poſt hæc verò ſuggeſtione factâ de Fide agendum eſſe, negauit Dioſcorus; affirmans ex decreto Imperatoris tractādum eſſe de controuerſijs obortis Conſtantinopoli inter Flauianum & Eutychetem. Itaque ingreſſus Eutyches, libellum fraudulentiſſimum

z Ibid. Act. 1. & 3.

obtulit;

obtulit: cúmque Flauianus peteret dari locum Euſebio Epiſcopo Dorylæi accuſatori Eutychetis; repulſus eſt, eo prætextu quòd non eſſet Flauiani aliquid petere, qui olim iudex, hac autem in Synodo reus aſſiſteret iudicandus vnà cum eodem Euſebio.

XI. NEFANDA PSEVDOSYNODI GESTA.

Sed ne diutiùs immoremur in recenſendis ſingulis prauè geſtis hoc conuentu Satanico: qui ſcire cupierit, quibus violentiis ope Comitum ac militum Imperatoris Dioſcorus vſus fuerit, vt non ſolùm Eutyches abſolueretur, ſed & impio eius dogmati ſubſcriberetur; damnarentúrque Flauianus, Euſebius, Ibas, Theodoretus, aliíque Eutychetis hæreſeos aduerſarij, tam abſentes quàm præſentes, quaſi fautores Neſtorij eſſent, ac nonnulli eorũ aduerſus Cyrillum ſcripſiſſent: quomodò item eodem prætextu damnatus pariter fuerit Domnus Epiſcopus Antiochenus, licèt & ipſe in Flauianum & Euſebium (æquè ac Iuuenalis Baſilius & alij pleríque, qui videbantur eſſe colomnæ) impiorum decreto ſubſcripſiſſet: Hæc, inquam, omnia fuſiùs pertractata reperiet in Actis Synodi *a* Chalcedonenſis, in qua iſtius Epheſini Conuentûs cuncta geſta retractata fuêre, & condemnata. Sed & eâdem pſeudoſynodo in Flauiani locum à Dioſcoro ſubrogatum eſſe *Anatolium*, ipſius Dioſcori Conſtantinopoli Apocriſiarium; pro Domno verò Antiocheno ſuffectum eſſe Maximum, pro Ibâ Nonnum, pro aliis item depoſitis alios, ex Liberato *b*, Euagrio *c*, aliíſque conſtant. Sicut & literis *d* Pulcheriæ Auguſtæ ad Leonem Papam declaratur, Epiſcopos qui ſubſcribere recuſarunt Eutychetis abſolutioni, & Flauiani damnationi, iuſſos eſſe à Dioſcoro per milites in exilium deportari. Ac denique ipſum Flauianum, quòd Sedem Apoſtolicam primò viuâ voce, deinde etiam ſubſcripto libello appellaſſet; ab eodem impiiſſimo Dioſcoro per vim ab Eccleſiâ extruſum, & calcibus appetitum; & agente potiſſimùm ſceleſtiſſimo Barſumâ Archimandritâ, plagis contuſum, & catenis conſtrictum perductum eſſe in exilium; ibíque multis aliis preſſuris & ærumnis confectum, paulò pòſt nobiliſſimam pro egregiâ defenſione Catholicæ fidei, coronam martyrij promeruiſſe; certum redditur ex Concilio *e* Chalcedonenſi, Menologio *f* Græcorum, Marcellino *g* Comite, Liberato *h* diacono, Nicephoro *i* Calliſto, aliíſque auctoribus.

a *Ibid. Act.* 1 *&* 3.
ANATOLIVS INTRVDITVR EPIS. CONSTANT.
b *Liber. cap.* 12.
c *Euagr. lib.* 1 *cap.* 10.
d *in praamb. Conc. Chalc.*
S. FLAVIANI VEXATIO, ET MARTYRIVM.
d *Conc Chalced. Act.* 3. *&* 4.
f *Menolog.* 18. *Feb.*
g *Marcel. in Chron. hoc an.*
h *Liber. Breuiar. c.* 12.
i *Niceph.* 14. *hiſt.* 47.

XII. APOSTOL. SEDIS LEGATI MALE HABITI.

Et quod ad ipſos Apoſtolicæ Sedis Legatos; conſtat eoſdem his impietatibus fortiſſimè reſiſtentes, peſſimè habitos fuiſſe; ac vix vnum ex illis Hilarium diaconũ clàm fugâ lapſum, per incognita & inuia loca Romã perueniſſe, & omnia Leoni Papæ renunciaſſe. Id enim teſtantur eorũdem ipſorum Leonis & Hilarij ad Pulcheriam Auguſtam ea de re ſcriptæ literæ *k*. Cuius etiã Hilarij extat hactenùs de fugâ ſuâ, & liberatione ope S. Ioannis Apoſtoli & Euangeliſtæ antiquiſſimũ monomentum in ædiculâ ab ipſo in honorem eiuſdem liberatoris ſui erectâ Romæ in Baptiſterio Conſtantini. Laudátque pariter Theodoretus *l* alium ex iiſdem Legatis, Renatũ presbyterum, de feruenti zelo quo arguit & repreſſit audaciã Dioſcori, eiúſque ſectatorum. Sed & quanta mala ab iiſdem Eutychianis reliqui ſanctiſſimi Epiſcopi Confeſſores eadem ex cauſa damnati, perpeſſi fuerint; ex iis meditati poſſumus, quæ vnus ex illis Ibas poſteà queſtus *m* eſt ſe paſſum eſſe, nimirùm per quadraginta manſiones per diuerſos ad inuicem ſuccedentes ordines deductum eſſe in exilium, ac viginti & ampliùs carceres mutaſſe.

k *Leo ep.* 16. *Hilar. ad Pulcher. in præfat. Concil. Chalced.*
l *Theod. ep.* 116.
ALIOR. EPISCOP. ORTHOD. PRESSVRA.
m *In Conc. Chalced. Act.* 10.

XIII. QVALIS EA SYNODVS.

Húncque tandem conſecuta eſt finem Epheſina Synodus Occumenica Poſterior, quam improbatam à S. Leone Romano Pontifice, iure maiores noſtri *Prædatorium* appellarunt, vel Latrocinium Epheſinum: In quà nihil niſi per vim & metum, catenáſque & gladios, tentatum & extortum; perfidúſque hæreſiarcha errores ſuos ſtabiliuit: & de qua iidem ipſi qui ſubſcripſerunt Orientalis Eccleſiæ Epiſcopi, repleti ſunt vndique lacrymis, quòd tam ignauiter fidem Catholicam prodidiſſent, infamem hæreſiarcham reſtituiſſent, & innocentiſſimum Flauianum vnà cum aliis SS. Epiſcopis condemnaſſent. Quorum quidem nonaginta ſex ſubſcriptiones magna cum ignominia recitatæ ſunt poſteà in Concilio *n* Chalcedonenſi; cùm cauſati ſunt, ſe nolentes ſubſcribere, vſque ad veſperam tentos fuiſſe reclulos in Eccleſiâ, ac demùm à militibus cum fuſtibus & gladiis coactos fuiſſe. Quomodò verò Deus hæc tanta facinora in auctores eorum vltus fuerit, dicetur inferiùs ſuis locis.

n *Ibid. Act.* 1.

XIV. THEODORETVS APPELLAT SEDEM APOSTOL.

Intereà verò Theodoretus Epiſcopus Cyri, cùm abſens audiſſet ſe ab ea pſeudoſynodo fuiſſe depoſitum, appellans (vti Flauianus fecerat) Romanum Pontificem; quem eſſe ſciret legitimum Iudicem, qui perperàm à Synodis quantumuis Oecumenicis facta reſcindere poſſet: honorificam ad eum legationem miſit Hypatij & Abramij Chorepiſcoporum, atque Alipij Archimandritæ; per quos ſcripſit, tum ad alios quoſdam, tum imprimis *o* ad ipſum Leonem Papam, ac Renatum S.R.E. Cardinalem presbyterum, quem vnum vidimus ex Legatis Epheſinis; enixè rogans, vt quandoquidem ipſe, poſt tot ac tãtos labores aduerſus Gentiles, Iudæos, & omnis generis hæreticos, totis viginti & ſex annis quibus hactenùs Eccleſiæ ſuæ præfuiſſet, etiam cum ſanguinis effuſione, & frequentibus vitæ periculis, pro fidei Orthodoxæ, quam ſemper & vbique profeſſus eſſet, ac multiplicibus ſuis ſcriptis vniuerſo Orbi manifeſtam feciſſet, defenſione exantlatos, abſens iniuſtiſſimè damnatus eſſet: idem Leo Papa dignaretur ipſi appellanti eius rectum iudicium, opem ferre, & Apoſtolicâ auctoritate præcipere vt Romam conuolaret, etiamſi ab Imperatore prohibitus eſſet egredi è Syriâ. *Habet enim* (inquit epiſtola ad Renatum) *ſanctiſſima Romana Sedes omnem per Orbem Eccleſiarum principatum, cùm multis aliis de cauſis, tũ maximè quòd hæretica labis immunis permãſit, & Apoſtolicã gratiam immaculatam ſeruauit.* Ac demùm Leonem obteſtatur, vt quam primum reſcribat, vtrũ ipſe Theodoretus ſuæ depoſitioni acquieſcere deberet, an non: obtemperaturum enim ſe illius cuicumq; ſententiæ, ac Dei iudiciũ expectaturũ; quandoquidem non hæc ipſe ob honorẽ & gloriã quæreret, ſed ob ſcandalum Eccleſiæ, ne hæreticus cẽſeretur.

o *Theod. ep.* 113. 116. *& Bar. annal. Tom VI. hoc an. ex Bibl. Vatic.*

XV.

Hæc & alia Theodoretus tam iiſdem quàm pluribus aliis ea de re datis ad diuerſos in Occidentem, atq; etiam Conſtantinopolim literis, quas habet codex Vaticanus; omnes haud dubiũ ab eo ſcriptas antequàm à Theodoſio Imp. pro confirmatione pſeudoſynodi promulgatum eſſet edictum *p*, quo inter alia multa auditu

p *Ext. ap. Conc. Chalced. Act.* 3.

Digitized by Google

d *Id. ep.* 55.

vt conſtat ex redditis ad illum à Leone *b* Papa ſub his Coſſ. decimoſeptimo Calendas Auguſti literis. Sed quoniam non vnius Anatolij tantùm exploranda fides erat, cùm plurima eſſet lapſorum multitudo; viſum eſt eidem Leoni, (ex veteri Romanæ ſedis conſuetudine, mittendi Legatos ad erigendam collapſam Orientalem Eccleſiam) dirigere Conſtantinopolim Legatos à Latere, qui eoſdem lapſos ad Eccleſiam Catholicam redire volentes probarent. Fueruntque ad tantum opus delecti *Abundius* Comenſis Epiſcopus doctrina & ſanctitate celebris, *Aſterius* item Epiſcopus, atque *Baſilius & Senator* presbyteri: vt de iis omnibus fidem faciunt eædem ad Theodoſium literæ, aliæque eodem tempore ad Pulcheriam *c* Auguſtam & Archimandritas *d* à Leone conſcriptæ.

LEGATI A LATERE MISSI CONSTANTINOP.

c *Ep.* 33.
d *Ep.* 34.

III.

THEOD. RESIPISCIT.

e *Niceph. lib.* 14. *cap.* 45.

Interea verò Theodoſius gratia cælitùs emiſſâ illuſtratus, ſanctæ ſororis conſiliis acquieſcens, ac remedia ab eâ miniſtrata percipiens; multa & admiratione digna in expiationem admiſſi ſceleris præſtitit, quæ narrat Nicephorus *e* Sed quod ait, ab eo S. Flauiani corpus Epheſo Conſtantinopolim tranſlatum eſſe, erroris arguitur ex epiſtolâ Pulcheriæ ad Leonem, de quâ poſteâ; vbi habetur expreſſum, id à Theodoſij ſucceſſore Marciano præſtitum eſſe: ſicut neque Epheſi mortuum eſſe Flauianum conſtat, vt inde eius corpus transferri oportuerit; quem Marcellinus *f* & alij tradunt obiiſſe in exilio Epipæ ciuitatis Lydiæ. Sed & quod tradit, ab eodem Theodoſio Chryſaphium eunuchum, omnium malorum auctorem, dignitate ac bonis ſpoliatum, in inſulam relegatum eſſe, eumdémque ad locum exilij nauigantem in mari merſum occubuiſſe; Marcellinus & Cedrenus hunc Pulcheriæ iuſſu neci traditum affirmant. Porrò Eudociam quoque Auguſtam, Flauiani aduerſariam, ac Pulcheriæ æmulam, ab eodem Imp. ipſius marito grauiter obiurgatam in Hebdomum relegatam eſſe ſcribit: quam poſteà Ieroſolymam iterùm nauigaſſe conſtat. Additque idem auctor *g*, paulò ante obitum, eumdem Theodoſium Epheſum petiiſſe, S. Ioannem Euangeliſtam honoraturum; templúmque illius ingreſſum; orationi vacantem, quis ei in Imperio ſucceſſurus eſſet, edoctum à Deo per viſionem fuiſſe; & Conſtantinopolim reuerſum, in venatione lapſum ab equo, paulò pòſt deceſſiſſe; cùm anteà Pulcheriam admonuiſſet; Dei voluntatem eſſe vt Marcianus Tribunitius Imperium capeſſeret. Hæc Nicephorus: cui adſtipulatur Cedrenus. Zonaras tamen ex quorundam ſententiâ tradit, Theodoſium morbo periiſſe: Theodorus verò Lector in Collectaneis, ipſum ad venationem egreſſum, & in fluuium Album abreptum, ſequenti nocte mortuum eſſe. Sed quod ad tempus ſpectat; conſentiunt omnes, contigiſſe eius obitum quarto Calendas Auguſti, anno Imperij ab exitu parentis Arcadij quadrageſimo tertio per tres menſes inchoato; ætatis verò quadrageſimo nono Qui quidem attemperatam miſericordiâ Dei vindictam expertus eſt, quòd datum illi ſit ante obitum, admiſſum facinus intelligere, ac remedia quærere, & in auctorem vlciſci.

Marcel. in Chron. & cod. Vatic.

VINDICTA IN CHRYSAPH. EVNVCH.

g *Niceph. ib. cap.* 52.

THEODOS. IMP. OBITVS.

IV.

MARCIANVS CREATVS IMP.

Defuncto autem ipſo, voluntate S. Pulcheriæ ex Senatuſconſulto delatum eſt Imperium MARCIANO, genere Thraci, ex infimâ militiâ per gradus ad tantam potentiam euecto; de cuius primordijs, ac ſignis quæ eius portenderunt Principatum, nos quædam ſuperiùs, plura verò habet Euagrius *h*. Quòd enim nullum hactenùs præceſſiſſet exemplum, vt Auguſta ſola habenas moderaretur Imperij, & ipſa Deo (vt dictum eſt) virginitatem vouiſſet, iamque ætate grandior eſſet, (vt potè quæ ageret annos quinquaginta vnum, nata ſub Conſulatu Theodori & Eutropij) ſalubre illud conſilium iniit, vt coniugij titulo virum eueheret in Imperium, ætate maturum, conſilio grauem, religione eximium, continentiâ probatum, ac militari virtute vbique ſpectatum: ſicque optimo Imperij regimini opportunè conſuleret, vt tamen deuotæ Deo virginitatis integritati eſſet omninò proſpectum: haud immemor facti huius digniſſimum præceſſiſſe exemplum, cùm ſanctiſſima Deipara ita fuit matrimonij legibus iuncta coniugi, vt numquam deſierit eſſe virgo.

h *Euagr. lib.* 2. *cap.* 1.

QVA RATIONE PVLCHERIA SIT NVPSERIT.

V.

i *l. vlt. C. de apoſtat.*

Simul ac verò Marcianus creatus eſt Auguſtus, nihil antiquius habens quàm hæreticos recens obortos vexare; ipſis Calendis Auguſti aduerſus Eutychianos ſanctionem *i* edidit, quâ illos pœnis omnibus ſubiecit, quæ ſuperiorum Imperatorum legibus aduerſus alios hæreticos conſtitutæ fuiſſent. Ruſùmque Rom. Pontificis nutu cuncta agere ſtatuens, ad S. Leonem literas *k* dedit de electione ſuâ, & deſiderio reſtituendæ Eccleſiæ. Ac cùm inter hæc Legati, quos ad Theodoſium idem Leo direxerat, Conſtantinopolim peruenientes, ipſi Marciano reddidiſſent litteras quæ ad Theodoſium ſcriptæ fuerant; idem iis acceptis iterùm ad Leonem reſcripſit *l* de cogendâ eiuſdem Pontificis auctoritate Oecumenicâ Synodo, vocandiſque ab Imperatore in quancumque ciuitatem ipſi Leoni videretur, Epiſcopis; à quibus quæ Catholicæ eſſent fidei, ſecundùm ipſius definitionem declararentur. Inculcauit hæc eadem Pulcheria Auguſta alijs ad eumdem Pontificem datis literis *m*. Ex quibus imprimis vides, priſtinum morem Oecumenici cogendi Concilij, ab iiſdem piiſſimis Imperatoribus egregiè obſeruatum; vt id abſque auctoritate Romani Pontificis minimè fieret. Nam quid ab aliis Impp. quorum non extant literæ, præſtitum ſit in hoc munere, ex his Marciani & Pulcheriæ quæ extant intelligi datur. Denique eumdem Marcianum totum intentum componendæ Eccleſiæ diſſipatæ, exulantes omnes ex Conciliabulo Epheſino Confeſſores Epiſcopos, ad propria reuocari iuſſiſſe, & quod gratiſſimum Catholicis omnibus extitit, S. Flauiani in exilio defuncti corpus ſolemni pómpâ Conſtantinopolim transferri curâſſe; iiſdem ſuis literis Pulcheria Leoni ſignificauit. De reſtitutione verò Epiſcoporum, teſtis eſt etiam Theodoretus epiſtolis *n* hoc eodem tempore ſcriptis ad Anatolium Magiſtrum militum, Aſparem Gothicæ militiæ Præfectum & Vincomalum Magiſtrum Officiorum; quibus eos rogat, vt Imperatori & Auguſtæ ſuo nomine gratias agant de ſolutis exilij vinculis; admonétque, quid de futurâ Synodo eiſdem Principibus ſuggerere debeant.

k *Ext. ante Conc. Chalced.*

l *Ibid.*

AGVNT APVD LEON. PP. PRO VNIVERS. ÆCVMENICA SYNODO.

REDEVNT EPISCOPI EXVLES.

m *Ext. ibid.*
n *Theodor. ep.* 139. 140. 141. *Ext. Baron. Annal. Tom. VI hoc an. ex cod. Vatic.*

VI.

CONCIL. CONSTANT. CORAM LEGATIS.

Eodem verò tempore iidem qui ſuprà Apoſtolicæ Sedis legati, ſatagentes Eccleſiæ Catholicæ communioni lapſos reſtituere Epiſcopos, SYNODVM *Conſtantinopoli* habuêre: in quâ primùm omnium Anatolius eius vrbis Epiſcopus fidei Catholicæ profeſſionem obtulit

APOSTOL. ADVERS. NESTOR. ET EVTYCH.

ac deinde alij; ſtatutúmque eſt, vt abſentes ſuam ſinguli mitterent, vt ab eiſdem Legatis examinaretur quæ qualiſue cuiuſque fides eſſet; ſecundùm quod eis à Leone in mandatis datum fuerat. Præter quæ, eatat etiam eiuſdem Synodi Actorum fragmentum in Rebus geſtis S. Abundij Epiſcopi Comenſis vnius ex Legatis, quo eadem confirmãtur. Sed & miſſam eſſe ad ſingulos Metropolitanos epiſtolam S. Leonis olim datam ad Flauianum, cui omnes ſubſcriberent; fidem faciunt quæ habentur poſt Actionem Quartam Concilij Chalcedonenſis in Græcis codicibus in cauſâ Photij & Euſtathij. Eidémque epiſtolæ ſubſcripſiſſe Anatolium, prædictæ ad Leonem Pulcheriæ literæ teſtantur. De Theodoreto verò, Ibâ, & Aquilino Bibli *o* in Paleſtinâ Epiſcopo, eidem ſubſcribentibus, *o Euag. lib. 1 cap. 10.* teſtis in epiſtola Theodoreti ad eumdem Abundium Legatum ſcripta, quæ habetur in iiſdem ipſius Abundij Actis. Etſi enim iſti, vt hoſtes Eutychianæ ſectæ paſſi eſſent exilium; tamen quòd aliquando Neſtorio fauiſſent, malè adhuc audiebant apud nonnullos Orthodoxorum: atque ideò, quò ſe vere Catholicos eſſe demonſtrarent, illi epiſtolæ ſubſcribere voluerunt. Nam & in hac Conſtantinopolitana Synodo dictum eſſe anathema tam Neſtorio, quàm Eutycheti, & omnibus ipſorum ſectatoribus, docetur eodem ipſius Actorum fragmento. Sicut & ſtatutum eſſe, ne in ſacris memorarentur nomina Dioſcori Alexandrini, Iuuenalis Ieroſolymitani, & Euſtachij Berytenſis, quòd impœnitentes eſſent anteſignani ſchiſmaticorum; itémque, vt reliquis Epiſcopis in Conciliabulo Epheſino lapſis, ad communionem Eccleſiæ redire volentibus, ſuæ tantùm, nondùm vero totius Catholicæ Eccleſiæ communicatio concederetur; declarat S. Leo *p* epiſtola ad Anatolium Conſtantinopolitanum anno ſequenti Idibus Aprilis ſcriptâ; *p Leo ep. 40* quâ iiſdem ſuam & Eccleſiæ Catholicæ communionem indulſit, confirmans quæ aduerſus Dioſcorum ac ſocios ſtatuta eſſent.

VII. ATTILA RECEDIT AB ORIENTE IN OCCIDENTEM.

His autem feliciter ſub Marciano Imp. hoc anno geſtis, moa illud magni momenti ſubſecutum eſt bonum, vt per multos annos aſſiduis cladibus Orientale Imperium, cum in eo impietas regnaret, Attila Hunnorum Rex labefactâſſet; ſimul ac reſtituta eſt vera religio, ipſe ſpontè ab Oriente recedens, copias conuerterit in Occidentem, vbi imbellem ſciret regnare Imperatorem, per Aëtium Patricium bella gerentem. Quid autem illic egerit, dicetur anno ſequenti.

VIII. FAMES ET PESTIS ITALIAM VEXAT.

Hoc interim anno ingentem Famem vexâſſe Italiam, adeò vt plurimi parentes rabidâ fame pereuntes, coacti fuerint filios ad cibum emendum vendere, teſtis eſt Valentiniani Aug. ſanctio *q* anno ſequenti menſe Ianuario edita, qua præcipit licere parentibus redimere filios. Sed & peſte laboraſſe eamdem Italiam, Gelaſius *r* Papa eſt auctor.

q Valentin. Nouel. tit 11 ap. C. Theod.
r Gelaſ. in Andron.

IESV CHRISTI
AN. 451.
LEONIS
AN. 12.
VALENTIN. III. 27.
MARCIANI 2.

I. ANNVS CONCILII CHALCEDON.

ANNVS Domini quadringenteſimo quinquageſimus primus Marciano Aug. & Adelphio Coſſ. memorabilis extitit Magni CONCILII CHALCEDONENSIS celebratione; de quâ nobis ordine breuiter agendum eſt. Cùm igitur Synodum Vniuerſalem ſummâ diligentiâ à Papa Leone Marcianus Imp. expeteret idem Pontifex reuocatis Romam prioribus illis Legatis, quos anno ſuperiore Conſtantinopolim miſerat, alios decreuit qui Synodo futuræ intereſſent; de quibus dicetur ioferiùs.

II. CONVENTVS MEDIOL. DE EPIST. LEONIS PP. DE INCARNAT. VERBI.

Reuerſis autem prioribus in Vrbem, & inde ad proprias Eccleſias; vnus ex illis S. Abundius Comenſis Epiſcopus, egit ex literis S. Leonis cum S. Euſebio Mediolanenſi Epiſcopo, vt prouinciali CONVENTV, quæ ſcripta eſſet ad Flauianum de Verbi Incarnationis doctrinâ, eiuſdem Leonis Epiſtolam publicis ſcriptionibus ſe omnes recipere teſtarentur. quod & impigrè curatum eſſe, apparet ex literis *a* Synodalibus ad eumdem Pontificem inde exaratis; quibus ſubſcripti repeniuntur viginti Epiſcopi, & inter eos *Maximus* Taurinenſis; cuius cùm ob præſtantem eruditionem, tum ob inſignem vitæ ſanctitudinem, celebre eſt nomen in Eccleſia Dei. Sed corrigendus de illo Gennadius *b*, dum poſt recenſitas eius lucubrationes, addit ipſum deceſſiſſe Honorio & Theodoſio regnantibus. Etenim qui huic *Synodo Mediolanenſi* ſub Leone Papa hoc tempore celebratæ interfuiſſe legitur, immò & quem Romano Concilio ſub Hilario Leonis ſucceſſore præſentem pariter fuiſſe, eius Acta Concilij declarant; planè longè poſt Honorij tempora ſuperuixiſſe oportuit: niſi duos Maximos Tannnenſes poſueris, quòd à nomine dictum reperimus.

a Ap. Leon. poſt. ep. 52.
DE MAXIMO TAVRIN. EPISC.
b Gennad. de vir. illuſtr. cap. 40.

III. EPISCOPOR. SVBSCRIPTIONVM ORDO.

Sed quod ad prædictam Synodum Mediolanenſem ſpectat; ea ſerie ſubſcribentium Epiſcoporum obſerua, (quod & in alijs quibuſdã Concilijs deprehendere licèt) non ſedium prærogatiuæ, ſed temporis quo quiſque Epiſcoporum ſedere cœpit, haberi ſolitam rationem. quod vel hoc vno exemplo intelliges, dum in Concilio Aquileienſi, cui pariter Epiſcopus Mediolanenſis S. Ambroſius interfuit, in ordine ſubſcribentium ante Diogenem Epiſcopom Genuenſem Philaſtrius ponitur Epiſcopus Brixianus, in hâc verò Synodo primò ponitur Paſchalis Genuenſis, & poſt alios Octauianus Brixianus: ſicut & Epiſcopus Vercellenſis in imo ferè poſitus reperitur, qui in Concilio Aquileienſi quarto loco collocatus habetur. Cur autem Leo voluerit horum Epiſcoporum ſubſcriptionibus firmari doctrinam de Incarnatione Verbi; id eo conſilio factum eſt, vt Legati à Latere ad Oecumenicam Synodum profecturi, de Occidentalium Epiſcoporum ſuffragio eam verè informare poſſent. ſiquidem erat priſtino vſu receptum, vt cùm Oecumenicum in Oriente Concilium io diceretur, cui haud omnes Occidentales inter-

PARTICVLARES CONVENTVS ANTE SYNOD. OECVM.

eſſe

eſſe poſſent; iidem quò aliquo modo & ipſi ſuum ferrent ſuffragium, vel Romam (ſi pateretur opportunitas temporis) ad Synodum conuocarentur; vel præcipiente Romano Pontifice in ſuis prouinciis conuentus cogerent, & ex iis literas ad eumdem Pontificem darent; qui ſic Legatos *c* à Latere non tantùm ſuo, ſed totius Occidentalis Eccleſiæ nomine dirigeret. Quod & aliis ſuperiùs exemplis vidiſſe licuit.

c Vid. ſup. an. 451. poſt. num. XIII.

IV.

cc Ext. ante Conc. Chalced.

EPISCOPI CONVENIVNT NICÆAM.

Vt igitur de ipſa Oecumenicâ Synodo agamus; hoc anno, decimo Calendas Iunij, Marcianus Imp. publicam edidit ſanctionem *cc* ad omnes Epiſcopos, quâ eos *Nicæam* in Bithyniâ conuenire voluit ad Calendas Septembres. Qui cùm eò ad præfinitam diem ſe contuliſſent, pluribúſque diebus expectaſſent Imperatoris aduentum, qui ſe in optatis habere Synodo intereſſe ſignificauerat; dedêre ad eum literas, quibus ob infirmitates & anguſtias complurium ipſorum, petierunt vt ſineret ex more conuentus agi. Ipſe verò reſcripſit, viſum eſſe Apoſtolicæ Sedis Legatis, ne abſque Imperatoris præſentia Synodus ageretur; ſéque propediem affore pollicitus eſt. Cùm autem inter hæc, perturbari à Barbaris Illyricum certior redditus eſſet; idem aduerſus illos expeditionem parans, tamen quòd ſciret tunc hoſtes faciliùs ſuperari, cùm primò religioni conſultum eſt, ſuſceptum iam anteà inſtitutum de Oecumenico celebrando Concilio implere laborauit. Sed quòd haud tutum eſſe videretur, ob bellicas neceſſitates, Conſtantinopoli longè recedere, iteratis literis (quarum poſteriores *d* datæ habentur decimo Calendas Octobris) Patres conuocauit *Chalcedonem*, propinquam Conſtantinopoli eiuſdem Bithyniæ ciuitatem; cui & ipſe commodè ſuam præſentiam exhibere poſſet, nequid tumultûs ab Eutychianis (quod Patres timere ſignificauerant) moueretur.

d Ibid.

INDE VOCANTVR CHALCEDONEM.

V.

Iſti porrò improuiſi rumores Illyrici per Attilam *Hunnorum*, ſiue (vt complures maiorũ appellare maluerunt) *Chunnorum* Regem excitati fuêre. Qui fortiſſimarum gentium (vt eſt in Miſcellâ *e*) quas ſubiugauerat præſidio fultus, ad Occidentale demoliendum Imperium intendens animum, ſeptingentorum millium exercitum eò duxit: Vir (vt additur) in concuſſionem Orbis in mundo natus, terrarum omnium metu quoque volgatus. Namque ſuperbus inceſſu, huc ſe & illuc circumferens, vt elatus potentia ipſo quoque motu corporis appareret: bellorum quidem amator, ſed manu temperans ipſe, concilio validiſſimus, ſupplicantibus inexorabilis, propitius in fidem ſemel receptis; formâ breuis, lato pectore, capite grandiori, oculis minutis, barbâ raſus, canis reſperſus, ſimus naſo, teter colore, originis ſuæ ſigna referens. Hæc ille auctor de Attilâ: qui & ſubdens de populis qui ſub ipſo militabant, ait fuiſſe eius ſubiectos dominio famoſiſſimum Regem Gepidarum Andaricum, ac Vvalamirem Gothorum, ipſo cui ſeruiebat nobiliorem; necnon fortiſſimas gentes Marcomannos, Sueuos, Quados, Herulos, Turcilingos, ſiue Rugos cum propriis Regulis, aliáſque barbaras nationes in finibus Aquilonis commanentes. Horúmque omnium Attilam ſuperbum imperio, quamquam robore facilè ſe adipiſci putaret quod cuperet, tamen aſtutiâ potiùs quàm armis hoſtes aggredi ſategiſſe. Addit verò & his barbaris alios

e Miſcel. lib. 15.

ATTILÆ MORES EFFIGIES, ET POTESTAS.

Sidonius *f* Apollinaris, quos ſecum Attilam ductaſſe ait. Conſtátque eum ex prædictione cuiuſdam ſanctiſſimi viri, cognominari voluiſſe FLAGELLVM DEI; quòd diuinitùs à Deo miſſus eſſet vltor ſcelerum peccantium Chriſtianorum; inſtar Aſſur, qui *Virga furoris Domini g* eſt nominatus.

f Sidon. Panegyr. de Auito.

DICTVS FLAGELLVM DEI.

g Iſa. 10.

VI.

Sic igitur ferociſſimus barbarus in Occidentem properans, non quidem ex pactione initâ cum Theodorico Veronenſi, & Anthemio qui poſteà imperauit, Danubiani limitis Ducibus, (quod ſomniauit Auentinus *h*, æquè imperitus atque impius) ſed numeroſiſſimo truculentorum barbarorum pollens exercitu, inſtar fulminis quæque obuia diſiecit; ac præcipuè Gallias diriſſimâ clade affecit, omnia ſacra profanáque, homines & ædificia promiſcuè deuaſtans: cùm tamen quædam loca fuerint diuerſorum Sanctorum tam in cælis iam triumphantium, quàm adhuc in terris militantium, interceſſionibus illæſa cuſtodita: putà Oratorium *i* S. Stephani Metis, ipſiuſmet Protomartyris precibus; ciuitas Pariſienſis, ſanctiſſimæ Virginis Genouefæ *k* orationibus; vrbſque Trecenſis, interuentione S. Lupi *l* eiuſdem tunc Epiſcopi; quem & Attila magnæ habuit venerationi. Tradunt *m* enim nonnulli, Lupum habitu indutum Pontificali, cum multitudine cleri Attilæ ad excidium illius vrbis aduenienti obuiam factum, interrogaſſe quiſnam ipſe eſſet, qui tot deuictis regibus, nationibúſque ac populis proſtratis, & vrbibus euerſis, cuncta ſibi ſubderet; eôque reſpondente, ſe eſſe Flagellum Dei, tunc Lupum dixiſſe *Et quis mortalium Dei Flagello reſiſtet? Veni igitur Dei mei Flagellum, illóque vtere vt Deus concedit.* Atque ad ea verba barbarum emollitum, Trecenſem vrbem illæſam pertranſiiſſe. Sed habent *n* alij, cùm ferox barbarus delere omninò ciuitatem propoſuiſſet, diuina virtute cùm ipſum, tum eius exercitum veluti cæcitate percuſſos, neminem videntes tranſiiſſe per mediam ciuitatem, ſicque vrbem ſaluatam eſſe. Verùm de hoc auctorem aliquem veterem non inuenimus. Extántque Acta martyrij S. Nemorij eius Eccleſiæ Archidiaconi & ſociorum, quæ illos ab Attilâ occidi iuſſos referunt.

h Vid. Marc. Velſ. hiſt. Aug. Vindel. lib. 8.

CLADES GALLIARVM.

i Greg. Tur. 2. hiſt. Fran. 6.

k Act. S. Genouef. ap. Sur. 3. Ianuar.

l Act. S. Lup. ap. Sur. 29. Iul.

m Nicol. Ola. in Attil. c. 9.

RES GESTA LVPI TRECENS. CVM EODEM.

n Petr. Catal. lib. 6. c. 1. & alij.

VII.

De Vaſatenſi quoque vrbe, ab Hunnicâ clade magno Dei beneficio liberata, teſtis eſt Sigebertus *o*: poſt quod & illud mirabilius accidiſſe tradit, vt cum Epiſcopus pro gratiarum actione Miſſam populo celebraret, viderit ſuper altare quaſi de camera templi cadere æqualiter tres guttas æqualis magnitudinis cryſtallo clariores; quæ ſimul defluentes in vnum coniunctæ, quaſi vnam gemmam pulcherrimam effecerunt: quam cùm in medio Crucis aureæ poſuiſſet, aliæ gemmæ ceciderunt: ſeorſùm verò poſita infirmis dabat ſanitatem, adorantibus autem Imaginem S. Crucis augebat deuotionem: quia piis & mundis clara, immundis obſcura videbatur. Hæc Sigebertus; eam aſſerens occaſionem miraculi, quòd Arianiſmo regio illa nonnihil ob Gothos illic verſantes infecta eſſet.

o Sigeb. in Chron an. 453.

[Ex Greg. Turon. 1. Miracul. 13. qui tamen id ſub Gauſerico Rege contigiſſe ſcribit, cùm Sigebertus Regis nomen taceat.]

MIRACVLVM IN CONFIRMATIONEM SS. TRINIT. VASATIS.

VIII.

Cæterùm poſt magnas vbique illatas clades, Attila cùm tandem Aurelianum obſediſſet, vrbem munitiſſimam; iámque oppugnaſſet, atque etiam (vt Sidonius *p* tradit) in eam irrupiſſet: interrumpente repentino Aëtij Patricij, Imperatoris Valentiniani in Galliâ ducis aduentu, vnà cum Theodoſio eiúſque filio Toriſmundo

p Sidon. 8. ep. 15.

ATTILA VINCITVR IN GALLIA.

Regibus

geſtum ſit, Seſſionis nomine ſuo ordine recenſentes, tredecim numeramus totidem diebus celebratis: ſed quòd ſub vnius diei Seſſione plures interdum inueniantur celebrare Actiones, extant omnes ſeptemdecim; abſque illâ ſpuriâ & clandeſtinâ ab Anatolio furtim adiectâ. Quas verò diuerſis diebus celebratas reperimus Actiones, eaſdem ad confuſionem vitandam, ſub ſuis ſingulis reponimus Seſſionibus, ſecuti Liberatum; addentes tamen quæ ipſum prætererunt, ex Græcis codicibus.

XV. *Marc. Imp. arbitrio Rom. Pont. vult peragi Synodum. Dioſcorus Alex. iubetur reus conſiſtere. In Conc. Chalced. Act. 1. Euagr. lib. 2. c. 4.*

Quod igitur ad primam pertinet Seſſionem; imprimis Apoſtolicæ Sedis Legati dixerunt, habere ſe in mandatis ab eodem *Apoſtolico* (vt vocant) *Papâ vrbis Romæ, quæ eſt caput omnium Eccleſiarum*, vt Dioſcorus non ſederet in Concilio, quòd auſus eſſet Synodum congregare abſque Sedis Apoſtolicæ conſenſu; quod numquam anteà factum eſſet, nec ritè fieri poſſet. Quibus auditis, factum eſt interlocutione Iudicum Cognitorum, vt è Patrum conſeſſu dimotus Dioſcorus, reus in medio conſtitueretur in iudicium ſubiturus. Admiſſóque poſt hæc in Synodum (reclamantibus licèt Ægyptiis, Palæſtinis, & Illyricis Epiſcopis, qui eum Neſtorianum eſſe calumniatentur) *Theodoreto* Cyri Epiſcopo, quem Leo Papa Eccleſiæ ſuæ reſtituiſſet, & Imperator adeſſe ſanxiſſet; ſed & lecto libello Euſebij Epiſcopi Dorylæi aduerſus Dioſcorum; atque recitatis Actis Conciliabuli Epheſini, necnon Synodi Conſtantinopolitanæ aduerſus Eutychetem: de omnium Patrum ſententia Iudices pronunciarunt damnationem

Damnantur Epiſcopi pſeudoſyn. Epheſ.

Dioſcori Alexandrini, Iuuenalis Ieroſolymitani, Thalaſſij Cæſarienſis Cappadociæ, Euſebij Ancyrani, Euſtathij Berytenſis, & Baſilij Seleucienſis, qui cum ipſo Dioſcoro præfuerant improbo Epheſino conuentui; ac eorum quos iidem damnaſſent, abſolutionem. Et conſecuta eſt pro gratiarum actione, & Dei laudum celebratione, ſacri Triſagij acclamatio: additæque aliæ fauſtæ pro Imperatore, ac diræ in Dioſcorum. Sícque Prima Seſſio finem accepit.

XVI.

Secunda verò, habita ſexto Idus Octobris, tractatum eſt de Fide; lectáque ſunt Concilij Nicæni, ac Conſtantinopolitani Oecumenici Symbola, & binæ S. Cyrilli Alexandrini literæ, necnon S. Leonis ad Flauianum epiſtola, quam mirificis laudibus Patres proſecuti ſunt: ac poſt conclamationes aduerſus Dioſcorum, Seſſio dirempta eſt.

XVII.

Tertia, habita tertio Idus Octobris, fuit tantummodò Epiſcoporum abſque Imperatore ac Magiſtratibus ſæcularibus, quos noluerunt Patres ei intereſſe, eò quod in ea tractanda eſſet Dioſcori damnatio ſecundùm canones Eccleſiaſticos. Quapropter recitatus eſt primo loco ſupplex libellus Euſebij Dorylæi, quo Acta Epheſina damnari, ipſúmque Dioſcorum deponi petebat. Et quamuis iſta iam in primâ Synodi Actione facta videri poſſent interlocutione Iudicum Cognitorum; vt tamen legitima ſeruaretur ab ipſis Epiſcopis ſecundùm Eccleſiaſticas regulas forma Iudicij, idem Dioſcorus citari iuſſus eſt, qui abſens domi erat cuſtoditus à militibus ne fugam arriperet. Cùm autem bis per Epiſcopos ad eum miſſos citatus, comparere recuſaſſet, niſi adeſſent in Synodo Iudices ſæculares, qui anteà cauſam tractare cœperant; reſpondente Cecropio Epiſcopo Sebaſteno, vno ex iis

Laici non debent intereſſe Iudiciis Eccleſ.

qui ad ipſum vocandum miſſi fuerant, *Quando quædam regularia* (hoc eſt Eccleſiaſtica) *negotia examinantur ſecundùm canones, neque Iudices alios, vel laicos intereſſe oportere*; (Ex quibus vides, quantum ſibi laici, ipſi Iudices ſæculares, ſiue in Synodis, ſiue aliis Eccleſiaſticis, cauſis deberent vindicare,) poſt eorum ad Synodum relationem, iuſſi ſunt legi varij libelli aduerſus eumdem Dioſcorum à diuerſis clericis, aliiſque Alexandrinis, oblati Synodo, omnes huiuſmodi inſcriptione notati, *Sanctiſſimo & beatiſſimo vniuerſali Patriarchæ magnæ Romæ Leoni, & Sanctæ & Vniuerſali Synodo Chalcedonenſi.* Quibus cùm accuſaretur quòd Origeniſta eſſet hæreticus, & blaſphemus in ſanctiſſimam Trinitatem, & homicida, & incendiarius, ac vita turpiſſimus; quódque viuos bonis ac dignitatibus poliaſſet, defunctos conſuetis officiis fraudaſſet; ſed & tyrannidem in Ægypto diuerſis auſibus aduerſus Imperatorem affectaſſet; ac demùm Leonem Romanum Pontificem excommunicare præſumpſiſſet: placuit Patribus, vt is adhuc tertiò vocaretur per libellum conſcriptum, eiuſmodi reſponſurus accuſationibus. Verùm illo penitùs refragante, cùm nihil reliquum eſſet ad eius excuſationem; tunc Apoſtolicæ Sedis Legati, Leonis Papæ nomine ſententiam tulere, qua eumdem Dioſcorum omni Epiſcopali dignitate & ſacerdotali miniſterio ſpoliatum declararunt; eíque ſententiæ vniuerſi Epiſcopi ſubſcripsêre, nempè poſt Legatos, primò Anatolius Conſtantinopolitanus, inde Maximus Antiochenus, ac ſubinde reliqui, ſinguli ſingulis impium Dioſcorum perſtringentes ſententiis. Móxque S. Synodus ea de re Synodalem epiſtolam ad Valentinianum & Marcianum Impp. & aliam ad Pulcheriam Auguſtam ſcripſit: publicúmque propoſuit de Dioſcori damnatione decretum, quod & ipſi Dioſcoro ſignificandum curauit; ac de eodem literas dedit ad Clerum Alexandrinum. Quæ omnia Tertia Actione contenta habentur.

Rom. Pont. vniuerſalis Patriarcha.

Dioſcorus damnatur.

XVIII. *Ægyptii Epiſc. recuſant ſubſcribere Leonis Epiſtolæ.*

Quartæ, celebratæ decimoſexto Calendas Nouembris, interfuerunt cum Epiſcopis Iudices quoque Cognitores: vbi propoſita rursùm illorum cauſa Epiſcoporum, quos cum Dioſcoro in prima Actione damnatos vidimus; iidem veniam petentes, poſt rectæ fidei ſubſcriptionem, damnationémque contraria ſentientium admiſſi ſunt ad Synodum, & Eccleſiæ reconciliati. Poſt quos ingreſſi Epiſcopi Ægyptij, anathema vix tandem Eutycheti dicere compulſi ſunt: ſubſcribere verò Leonis epiſtolæ omninò detrectarunt, quouſque nouus Alexandrinus Epiſcopus creatus eſſet; eo vſi prætextu, quòd moris eſſet Ægyptiis Epiſcopis, ſequi in ſubſcriptione Alexandrinum; ſeque magno periculo id tentaturos, ob alios Ægypti Epiſcopos quorum ſupplicibus votis annuit Synodus, cautione adhibita, ipſos non receſſuros Chalcedone, donec electus eſſet nouus Epiſcopus. Sícque clauſa eſt Actio Quarta.

XIX.

In Græco verò codice, ante eam ponitur Actio Synodalis de Archimandritis, qui in pſeudoſynodo fauerant Eutycheti atque Dioſcoro, diſtincta ab aliis vel ſuperioribus vel poſterioribus. Verùm Latinis exemplaribus magis in his deferendum putarem; ea potiſſimùm ratione, quòd non ſit credendum, Archimandritas hæreticos auditos eſſe antequàm lapſorum Epi-

ſcoporum

ARCHIMANDRITAR. HÆRET. CAVSA.

ſcoporum cauſa pertractaretur. Quod autem ad eoſdem ſpectat Archimandritas; cùm ipſi adhuc pro Dioſcoro preces offerrent, & ſub mentito pallio Nicænæ fidei, omnes alias fidei expoſitiones reſpuere profiterentur; tridui eis ſpatium à Synodo datum eſt ad reſipiſcendum, & Catholicæ fidei aduerſus Eutychetem ſubſcribendum.

XX.

Habet inſuper Græcum exemplar ampliùs quàm Latinum, Quintam Seſſionem continentem duas Actiones vnà eadémque die habitas, nempè decimotertio Calendas Nouembris. In quarum priori actum ponitur de iiſdem Archimandritis Eutychianis, qui libellum Marciano Imperatori obtulerant, vt ſibi liceret de fidei veritate cum Catholicis diſputare coram ipſo Imperatore. Quibus cùm Marcianus reſpondiſſet, ipſos debere ad Synodum accedere, vt ab ea diſcerent quid ſequendum eſſet; ſe autē nolle his rebus ſe immiſcere, ſed tantùm Synodi decretis ſtare: (Digniſſimum planè exemplum, quod Principes ſequantur cùm ab hæreticis frequenter interpellantur de concedendis diſputationibus de Chriſtianæ fidei veritate:) his ad Synodum ipſius Imperatoris nomine relatis, magnis ei præconiis (vt par erat) acclamatū eſt.

MARCIANI IMP. RELIGIO.

XXI.

CONTROVERSIA DE METROP. PHOENICIÆ.

a Conc. Nic. c. 4.

Poſterior autem eius diei Actio tractationem continet obortæ controuerſiæ inter Photium Epiſcopum Tyri & Euſtathium Beryti. Cùm enim ſecundùm veterem per canones factam prouinciarum diſtinctionem, Tyria Eccleſia præeſſet iure Metropolis Primæ Phœniciæ; accidit vt Imperator contra Nicæni a Concilij ſtatutum, quo iubetur vnum vniuſcuiuſque prouinciæ eſſe debere Metropolitanum Epiſcopū, pragmatica ſanctione aliam fecerit eiuſdē prouinciæ Phœniciæ diuiſionem, ex qua complures ciuitates quæ ſubiacebant Tyriæ, ſub Beryti Eccleſia ponerentur: quæ etiam diuiſio confirmata fuerat iudicio Anatolij Conſtantinopolitani, aliorúmque cum eo reſidentium Epiſcoporum. Hîc verò in Synodo Oecumenicâ, eodē petente Photio, cauſa retractata; res à Patribus, ex conſenſu & approbatione Iudicum Cognitorum, in priſtinum ſtatum reſtituta eſt: non obſtantibus pragmaticis Imperatorum ſanctionibus; quas *contra canones nihil valere*, acclamatum eſt ab omnibus; ſimúlque vniuerſa petente Synodo, ab iiſdem Imperialibus Iudicibus ſtatutum, vt *vbique ceſſarent quæcumque Imperatorum pragmatica, quæ in detrimentum canonum facta eſſent in quibuſcumque prouinciis.* Dignum rurſum planè factum, quod imitari debeant omnes Chriſtiani Principes, ſequi etiam ipſorum Iudices, cùm cauſam in iudicio agi contigerit, cui altera ex parte faueant ſæculi leges, repugnet verò ex altera canon Eccleſiaſticus. Habent & ſacræ religionis Antiſtites, non vnius tantùm, vel alterius Epiſcopi, ſed Synodi Oecumenicæ ſexcentorum ampliùs Epiſcoporum egregium exemplum, non turpiter adulatione molliri, frangíque potentia Principum, ſed aduerſus eorum leges pro defenſione ſacrorum canonum acerrimos inſurgere vindices.

CANONES PRÆVALENT LEGIS. IMP.

XXII.

Sexta Seſſione, celebrata vndecimo Calendas Nouembris, per Aſclepiadem diaconum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ recitata eſt Fidei Catholicæ definitio: quæ quamuis haud hæretica vel erronea eſſet, tamen quòd minùs perfecta videretur, nec ſatis ſufficiens ad damnandas hæreſes Eutychetis, exploſa eſt imprimis ab Apoſtolicæ Sedis Legatis, vetitáque Actis inſeri. Porrò eius conſtruendæ architectus compertus eſt fuiſſe Anatolius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, adhuc Dioſcori ſui, cuius fuerat Apocriſiarius, non oblitus: quippe qui & hac Seſſione coram adeò numeroſo Patrum cōuentu, eam effutire ſententiam non eſt veritus, Dioſcorum non propter fidem damnatum eſſe, ſed ob excommunicationem in Romanum Pontificem temerè promulgatam. Quamobrem Apoſtolicæ Sedis Legati conteſtati ſunt, niſi à cunctis rurſùm conſentiretur Leonis epiſtolæ, fore vt relictis omnibus inde ipſi recederent, ac Synodū Oecumenicam in Occidente celebrarent. Id ipſum pariter Cognitores Iudices confirmarunt; & quòd re vera Dioſcorus eſſet hæreticus Eutychianus, prudenter ſunt interlocuti. Eaque re à Patribus vna voce approbata, conſcripta eſt recta & omnibus numeris abſoluta fidei definitio; qua poſt trium Oecumenicorum Conciliorum, Niceni, Conſtantinopolitani, atque Epheſini, profeſſiones fidei, itémque SS. Leonis & Cyrilli aduerſus Neſtorium & Eutychetem epiſtolas confirmatas; quæſtionem de Duabus Chriſti Naturis in Vna Perſona, ſic Patres expreſſerunt: *Sequentes igitur ſanctos Patres, vnum eundemque confiteri Filium, Dominum noſtrū* IESVM CHRISTVM, *conſtanter omnes docemus, eumdem perfectū in Deitate, eūdem perfectum in humanitate, Deum verum, & hominem verū, eumdem ex animâ rationali & corpore, Conſubſtantialē Patri ſecundum diuinitatē, conſubſtantialem nobis ſecundum humanitatē, per omnia nobis ſimilem abſque peccato. Ante ſæcula quidem à Patre genitū ſecundum Deitatem, in nouiſſimis autem diebus eumdem propter nos & propter noſtrā ſalutem ex* MARIA *Virgine Dei-Genitrice ſecundùm humanitatē; vnum eundem Chriſtum Filium, Dominum Vnigenitum in duabus Naturis inconfusè, immutabiliter, indiuisè, inſeparabiliter agnoſcendū: nuſquam ſublatâ differentiâ Naturarum propter vnitionem, magiſque ſaluâ proprietate vtriuſque Naturæ in vnam Perſonam atque ſubſtantiam concurrentis: Non in duas perſonas partitum atque diuiſum, ſed vnum eumdémque Filium Vnigenitum Deum Verbum Dominum* IESVM CHRISTVM; *ſicut ante Propheta de eo, & ipſe nos* Ieſus Chriſtus *erudiuit, & Patrum nobis Symbolum tradidit.*

FIDEI DEFINITIO.

XXIII.

Septimæ Seſſioni, habitæ octauo Calendas Nouembris, nimirùm ipſa die natali eiuſdem, in cuius baſilica agebatur, glorioſiſſimæ virginis & martyris Euphemiæ, atque Callinici martyris; ob diei celebritatem præſtò fuit Marcianus Imperator, ſimúlque Pulcheria Auguſta, vnà cum Magiſtratibus ſolitis intereſſe Comitiis. Vbi poſtquàm idem Imp. perorauit Latinè primùm (more maiorum, ob Romani Imperij dignitatem, ſicut dictum eſt in Concilio Nicæno) ac ſubinde Græco ſermone, de ſua pro fide Catholicâ & pace Eccleſiæ ſolicitudine, quódque ad confirmandam fidem, non ad oſtendendam virtutem, exemplo Conſtantini Imp. adeſſe Synodo cogitaſſet; ac poſt fauſtas acclamationes ad eoſdem Imperatorem & Auguſtam à Patribus ingeminatas; lecta eſt definitio Fidei in ſuperiori Seſſione conſcripta, eidémque Epiſcopi omnes ſubſcripsēre, & anathema Neſtorio, Eutycheti, atque Dioſcoro dixēre: ipſe autem Imperator pro eiuſdem definitionis cuſtodia

CONCILIO IMP. LAT. ET GRÆCE.

Quâ de re vide etiam ſuprà an. 325. XIX. & 421. XIII. 451. XI.

& obſeruatione, viuæ vocis oraculo aduerſus diſputantes, vel turbas cócitantes, pœnas appoſuit.

XXIV. ASSERTVM MIRACVLVM DE CONFIRMATIONE FIDEI.

o Conſt. Epiſ. orat. de Inuent. Reliq. S. Euphem. ap. ap. Metaphr. 11. Iul.
p Niceph. lib. 15. c. 5.
q Zonar. tom 3.
r Glyc. Annal. par. 3.

Quod verò apud nonnullos Græcos auctores legitur; cùm prædictam fidei definitionem hæretici ſuſcipere recuſarent, eamdem ex partium conſenſu poſitam fuiſſe ſupra ſacras Reliquias martyris Euphemiæ, & ab eâ diuinitus confirmatam: quandoquidem id Conſtantinus o Epiſcopus atque Nicephorus p dicunt accidiſſe tempore ipſius Synodi, iijdem ex eius Actis tunc exactè conſcriptis refelluntur ſatis: haud enim res tanta ſilentio ſepulta prorsùs relicta eſſet: longéque inſuper longius abeſt, vt Patres in Conciliis Oecumenicis ex miraculis quæſierint dogmatum veritatem; quam ex diuinis imprimis Scripturis, & antiquis Eccleſiæ Traditionibus, ac demùm ex SS. Patrum aſſertionibus, quærere, proponere, & ſtabilire conſueuerunt. Sed quod Zonoras q & Glycas r poſt Concilium ab Anatolio Epiſcopo Conſtantinopolitano id factum tradunt, dum in vrbe Conſtantinop. tumultuaretur Eutychiani; ipſis haud penitùs refragamur, cùm alia plura non deſint eiuſmodi exempla, quibus ſæpè à ſanctis viris, priuato diuini Spiritus inſtinctu, altercationes inſuperabiles cum hæreticis obſtinatiſſimis ſemel ſuſceptæ, eiuſmodi miraculorum virtute fuere extinctæ, & populi titubantes confirmati.

XXV. PETITIONES MARCIANI IMP. A SYNODO.

Cæterùm cùm poſt eiuſdem fidei Catholicæ Epiſcoporum ſubſcriptionem, & Imperatoris confirmationem, idem Imperator haberet in animo quædam capitula Chriſtianæ religioni proficua ſancire, abſtinens tamen ipſe, *decorum* (vt ait Synodum alloquens) *eſſe iudicanit, ea regulariter formari per Synodum, quàm Imperatoriâ lege ſanciri*. Fuit autem primum capitulum omni acceptione digniſſimum, quoad tollendos pſeudomonachos, quorum causâ adeò peſtilens hæreſis Dei Eccleſiam infeſtaret, decerni petiit eos in omnibus eſſe ſubiectos Epiſcopis; nec monaſteria abſque Epiſcoporum conſenſu ædificare, nec adſciſcere adſcriptitios ſeruos abſque dominorum volontate, neque immiſcere ſe ne negotiis Eccleſiaſticis, vel Reipublicæ, ſed intra monaſteria vacare ieiuniis & orationibus. Secundum capitulum fuit, vt pariter vetaretur, ne qui clerici poſſeſſionum conductores, aut procuratores fierent, vel diſpenſatores in domibus; niſi fortè à propriis Epiſcopis iuberentur Eccleſiaſticarum poſſeſſionum habere ſollicitudinem. Tertium vt nullus alienum clericum ſuſciperet: ídque ad cohibendam inconſtantiam clericorum, extra Eccleſias ſuas vagantium. Poſtremò verò ſanxit Imperator, vt Chalcedonenſis ciuitas ad honorem S. martyris Euphemiæ, Metropolis conſequeretur nomine tenùs dignitatem, abſque præiudicio ciuitatis Nicomedienſis. Quibus omnibus Patres annuerunt: ſícque præſentis diei Actio finem accepit.

XXVI.

Sub Octauâ autem Seſſione, quæ celebrata fuit ſeptimo Calendas Nouébris, tres reperiuntur habitæ Actiones. Quarum primâ compoſita eſt controuerſia inter Epiſcopos Antiochenum & Ieroſolymitanum: iudicatáque causâ, datæ ſunt Antiochenæ ſedi duæ Phœniciæ atque Arabia, Ieroſolymitanæ verò tres Palæſtinæ. Ex quibus perſpicuè apparet, ius Metropolis Palæſtinæ, quod erat Cæſarienſis Eccleſiæ, in Ieroſolymitanum eſſe translatum; adeóque Iuuenalem eius ciuitatis Epiſcopú iam perfeciſſe, quod

EPISCOP. IEROSOL. ADEPTVS METROP. PALÆST.

anteà hâc in re tentauerat in Epheſinâ Oecumenicâ Synodo. Sed quòd hoc in præiudicium verteretur aliarum Eccleſiarum; ne id executioni mandaretur interceſſiſſe Leonem Papam conſtat ex epiſtola ab eo poſteà ſcripta ad Maximú Epiſcopum Antiochenum. Nec ante Quintam Synodum, pacificè potuit Eccleſiâ Ieroſolymitana eiuſmodi gaudere priuilegio. Porrò ſecundâ Octauæ Seſſionis Actione, Theodoretus Cyri Epiſcopus, à Dioſcoro in conuenticulo Epheſino depoſitus, & tamquam ſi Neſtorianus eſſet, exulare coactus, idémque in hâc Synodum iam ab initio ita admiſſus, vt tamen de eius causâ poſteà ageretur; dicto in Neſtorium anathemate, omnium ſententiâ ſedem recepit, probantibus cunctis Leonis iudicium, à quo fuerat tanquam verè Catholicus in communionem ſuſceptus. Tertiâ demùm Actione, Ibæ Edeſſeni Epiſcopi cauſa, de quâ pluribus dictum in Concilio Berytenſi, retractari cœpta eſt, ipſéque à Patribus abſolutus; & qui in locum eius poſitus fuerat Nonnus, relictus eſt curæ Maximi Antiocheni. Quod verò Nicephorus t tradit, hunc illum fuiſſe *Nonnum*, qui *Margaritam*, primatiam vrbis Antiochenæ meretricem, à luxu abductam Deo conſecrauit, pro Margaritâ *Pelagiam* eam cognominant; extat quidem rei geſtæ præclara hiſtoria, ſcriptis mandata à Iacobo diacono Heliopolis: verùm cùm ibi dicatur idem Nonnus fuiſſe Epiſcopus Heliopolis Phœniciæ, & (vt multis ſignis oſtenditur) primus eiuſdem ciuitatis Antiſtes; conſtétque longè ante hæc tempora eam vrbem habuiſſe Epiſcopos: meritò reuocari poteſt in dubium aſſertio Nicephori, hunc illum fuiſſe quem in locum Ibæ Dioſcorus Edeſſæ Epiſcopum conſtituit.

ſ Leo ep.

THEODORETVS IBAS A RESTITVT.

t Niceph. l. 14. c. 30.

CONVERSIO S. MARGARITÆ.

XXVII. DE CAVS. DOMNI EPISC. ANTIOCH.

Nonâ Seſſione habitâ ſexto Calendas Nouembris, abſoluta eſt cauſa eiuſdem Ibæ Epiſcopi. Eodémque die alia celebrata ponitur (non tamen ſuo loco, nempè ſub Seſſione Septima, quam aliâ die contigiſſe vidimus) in codice Latino, quæ deeſt in Græco, Actio de *Domino* Epiſcopo olim Antiocheno. Qui cùm à Dioſcoro ſede priuatus eſſet in Conciliabulo Epheſino, in locum eius ſubrogato Maximo; & causâ cognitâ, eum iuſtè meruiſſe damnari S. Leo Papa intellexiſſet, ac Maximi ſubſtitutionem firmaſſet: viſum eſt eidem Maximo, pro miſerationis intuitu, à Synodo petere, vt ſibi liceret ex ſuæ Eccleſiæ redditibus Domno exauctorata alimenta præſtare: cui S. Synodus, ob huiuſmodi charitatem laudato, annuit.

XXVIII. DE CAVSA EPISCOPI EPHES.

In Decimâ Seſſione, celebratâ quarto Calédas Nouembris, tractata eſt cótrouerſia inter Baſſianum olim (vt vidimus) à Leone Papâ ſede depoſitum Epheſinâ, & Stephanum in locú eius ſubrogatum: ſed cùm mutuis ſe criminationibus iidé lacerarent, in ſequétem Seſſionem res dilata eſt. In quâ pronuntiatú fuit, vt neuter eſſet illius Eccleſiæ Epiſcopus, ſed alius ordinaretur; ita tamen vt vterque eorum remaneret in Epiſcopali dignitate: ſingulíſque præſtandi eſſent ad victú ſolidi ducenti ab eadem Epheſinâ Eccleſiâ.

XXIX. DE CAVS. METROP. BITHYN.

Igitur Vndecimâ, celebratâ tertio Calendas Nouembris, poſt abſolutam præcedentis Actionis controuerſiam Epiſcoporum Epheſinorum, agitata eſt etiam cauſa Eunomij Epiſcopi Nicomedienſis cum Anaſtaſio Nicæno. Ac licèt reſcripto Imperatorum Valentiniani atque Valentis, Nicæna Eccleſia conſecuta olim eſſet digni-

titulo Voiuerſalis; quem habet non ſolùm Latinus codex epiſtolarum eius, ſed & Græcum exemplar io appendice ad Concilium Chalcedonenſe.

XXXIV. Elogia et miracula de Synodo Chalcedon.

a Liber Breuiar. c. 14. Euang lib. 2. c. 5. & aly. b Menolog. 16. Iul. c Leo ep. 63. d Vid. Act. Euthym. Abbat. ap. Sur. 20. Iannar. Act. S. Auxenti. 4. Februar.

Ceterùm abſolutâ ſacrâ Synodo, Patres ad ſuas ſinguli Eccleſias rediêre. Dioſcorus verò Gangram Paphlagooiæ ciuitatem relegatus, ac militari manu perductus, ibidem *a* infelix diem clauſit extremum. In tanti autem memoriam à Dco præſtiti beneficij in damnatione perditiſſimæ hæreſis, quæ ſacræ Incarnationis myſterium abolere præſumpſerat, Orientalis Eccleſia eandem ipſam Synodum anniuerſaria celebritate *b* conſecrauit, quam & S. Leo io epiſtola *c* ad Theodoretum, *Secundam poſt aduentum Domini feſtiuitatem Orbis* appellauit: eamdémque corroborârunt ſanctiſſimorum virorum elogia, & crebra miraculorum *d* editio: quando & Marcianus Imp. audiens eam labefactari calumniis Monachorum Euthychianorum, aſſerentium illum fuiſſe Neſtorianorum conuentum, ſalubre illud conſilium iniit, vt Auxentium ſanctiſſimum anachoretam gratia miraculorum inſignem, omnibúſque famâ cognitum ex ſolitudine aduocaret, vt ſignis ac prodigiis coram populo eum adſtipulari faceret decretis Concilij.

Solicitudo Marciani Imp. pro confirmatione Synodi.

Fuitque planè maximi momenti ad continendum in officio complures eremi Palæſtinæ monachos, alióſque ſæculares viros, ne ſeducerentur ab iiſdem pſeudomonachis Eutychianis; quod præſtantiſſimi illi Euthymius, Simeon Stylita, Saba, Theodoſius, (longè diuerſus ab alio eiuſdem nominis pſeudomonacho Eutychiano, de quo poſteà) aliique admirandæ ſanctitatis cœnobiarchæ & anachoretæ, probauerunt, & magno gaudio receperunt decretum Fidei Synodi Chalcedonenſis, tanquam verè Orthodoxum. Quænam autem ab Eutychiaois concitatæ fuerint aduerſus illam turbæ, dicetur inferiùs pro ratione temporis.

IESV CHRISTI
AN. 452.
LEONIS
AN. 13.

VALENTIN. III. 28.
MARCIANI 3.

I. Disputatio de fide pronisita.

ANno Chriſti quadringenteſimo quinquageſimo ſecundo Herculano & Sporatio Coſſ. ſeptimo Calen. Februarij, Marcianus Imp. pro firmitate Chalcedonenſis Concilij ſanctionem edidit, ne cui ampliùs liceret publicè de Fide diſſerere, ſed omninò ſtaretur eiuſdem Synodi definitioni. *Nam* (inquit) *verè impius atque ſacrilegus eſt, qui poſt tot ſacerdotum ſententiam opinioni ſua aliquid tractandum reliquit: & iniuriam facit iudicio religioſiſſimæ Synodi, ſi quis ſemel iudicata ac rectè diſpoſita reuoluere & diſputare contendit.* Quæ quidem ſanctio habetur integra apud eiuſdem Syoodi Acta *a*, ex parte verò deſcripta in Codice *b* Ioſtiniani: ſed hic mendoſiſſima in notâ Conſulum, illic in vulgatâ ioſcriptione titulorum Imperatoribus Valentiniano & Marciano adſcriptorum.

a Conc. Chalced. Act. 3. in fin. b l. 4. C. de Sum. Trin.

II. Cùm verò adhuc vaniloqui obſtreperet, & Eutychiani hæretici aduerſantes ſacræ Synodo turbas cierent; rurſùm idem Imperator tertio Idus Martij aliud aduerſos illos edictum *e* promulgauit, quo miſericorditer cum illis agens, eaſdem tantummodò pœnarum minas iterauit, quæ in priori ſanctione continebantur. Sed ſanè tum iſto, tum plurimis aliis exemplis ſatis perſpicuum eſt redditum, numquam profuiſſe Fidei Catholicæ clementiam principum in remittendis culpis ab hæreticis perpetratis: eà enim abuſi ſemper illi euaſêre deteriores; ſicut de iſtis dicetur paulò poſt. Interim verò ex prædictis videas, tam Epiſcoporum ſententiâ, quàm Imperatoris ſanctionibus, damnatam eſſe cum auctore ſuo & ſectatoribus eius Eutychianam hæreſim: aduerſus quam etiam complures Orthodoxi Scriptores iiſdem temporibus ſtylum exeruêre; putà Mochious Meſopotamius, & Iſaac, presbyteri Antiocheni, Samuel presbyter Edeſſenus, & Theodoretus Epiſcopus Cyri; vt qui de his ſingulis ſcribit, Gennadius tradit. Sed & qui poſteà de Tribus Capitulis tractatus elaborarunt pro Coocilio Chalcedonenſi, iidem Eutychianam hæreſim acerrimè inſectati ſunt.

e Ext. d. Act. 3.

Eutych. hæreſis vbique damnata.

III. Leo PP. irritat Gesta Synodi de priuileg. Eccleſ. Conſt.

Cùm autem perueniſſent inter hæc Romam ad Leonem Papam Legati miſſi Conſtantinopoli cum literis Anatolij Epiſcopi, Marciani Imperatoris, & Pulcheriæ Auguſtæ, *Bucianus* Epiſcopus & *Baſilius* diaconus, proſecuturi cauſam primatus Sedis Conſtantinopolitanæ; idem Pontifex ad Anatolium *d* reſcribens hoc ipſo anno vndecimo Calendas Iunij, ipſum acriter obiurgauit, quòd inconceſſa tentaſſet, & quæ contraria eſſent ſtatutis Magni Concilij Nicæni de ordine ſedium Patriarchalium. Eodémque argumento ad Marcianum & Pulcheriam reſcribens *e*, multa habuit de illicitâ eiuſdem Anatolij ambitione, conteſtatúſque eſt, caſſare ſe & irrita penitùs reddere, quæ per Synodum de primatu Conſtantinopolitanæ ſedis eodem Anatolio inſtigante decreta eſſent. Quibus acceptis Anatolius, homo fraudulentus, Leonis literis occultans, vtpotè quæ ſuam ipſius decantarent iunctam cum ambitione nequitiam; quod deterius eſt, illud in ſcandalum plurimorum ſparſit in vulgus, Leooem minimè recepiſſe Chalcedonenſe Concilium. Hæc quidem hoc anno ita geſta ſunt; quæ autem poſteà ſecuta fuerint, dicentur anno ſequenti.

d Leo ep. 53.

e Ep. 54. 55.

IV. Proterius creatus Epiſ. Alexandr.

Hoc enim intereà anno, reuerſis Alexandriam Epiſcopis illis qui cum Dioſcoro ad Concilium acceſſerant, iuſſionem Imperatoris aſſerentibus de creando nouo Epiſcopo Alexandrino in locum eiuſdem Dioſcori; poſt multas altercationes, cùm ciues neminem eligere vellent viuente Diſcoro, tandem in *Proterium* plurimorum ſententia declinauit, cui Dioſcorus commendauerat Eccleſiam, qui & eum Archiepiſcopum fecerat, vt ſcribit Liberatus *f*. De ſeditionibus verò tunc in populo excitatis, cùm alij Dioſcorum repoſcerent, alij Proterio adhæreſcerent; déque vi eà causâ Magiſtratibus militibúſque, à furente plebe illatâ, adeo vt vix tandem à Præfectis nouo accepto præſidio ſedari potuerit; pluribus agit Euagrius *g*. Additque Liberatus, tot ac tanta pericula Proterium paſſum eſſe, vt militari pro cuſtodia indigeret auxilio. Conſtátque præterea Alexandrinos & Ægyptios magnâ ex parte diù occaſione Dioſcori eſſe tumultuatos, ac Concilium Chalcedonenſe reiicientes, ſchiſmate fuiſſe ab Eccleſia Catholica

f Liber. c. 14.

g Euang. lib. 2. c. 5.

præſumpſerat fidei. Nam totâ legatione digna acceptâ ita Summi Sacerdotis præſentiâ Rex gauiſus eſt, vt bello abſtineri præciperet, & vltra Danubium promiſſâ pace diſcederet. Hactenùs egregium memorabilis rei monumentum: quod etiam poſtea reperimus iiſdem fermè verbis in Chronico ms Andreæ Danduli Ducis Vener. (qui illam Rem. rexit circa annum Domini 1350. quod extat in Bibl. Vatic. vbi additur reſponſum Attilæ de viſione viri ſibi terribiliter gladio euaginato minantis.]

IX. EVNHICORVM ROM. SNORAVS VVDO. u *Leo ſerm. in Octau. Apoſt.*

Porrò Gentiles, qui adhoc Romæ reliqui erant, ne id Deo Chriſtianorum ferrent acceptû, aſtrorum potentiâ, & Fati neceſſitate, ne in Vrbem rueret Attila factum eſſe iactabant. Quæ omnia refellens ipſe S. Leo, beneficio Apoſtolorum fuiſſe Vrbi tanta bona conceſſa, pro concione exprobauit ingrato populo, anniuerſariâ die huius accepti à Deo beneficij ludis occupato Circenſibus. Vt non ſit mirum, ſi denuò tradi barbaris meruerit, nempè VVandalis, de quibus dicetur poſt biennium. Scribit autem Suidas, cùm Attila Mediolani depictos reperiſſet Imperatores Romanorum ſedentes in aureis ſoliis, Scythas verò ad eorum pedes, ſe in ſolio ſedentem, Romanorum autem Imperatores, ſaccos ſuper humeros ferentes, & ante pedes ſuos aurum effundentes, pingi iuſſiſſe. Vnde magis intelligas, haud humanarum fuiſſe virium, adeo truculentum atque ſuperbum barbarum reddere manſuetum. Addunt verò alij, precibus S. Geminiani Epiſcopi Mutinam ab Attilâ liberatam, & Rauennam orationibus Ioannis Præſulis.

VENETIARVM VRBIS ORIGO.

Tradúntque pariter, ex hâc Attilæ inuaſione *Venetiæ* prouinciæ, occaſionem manâſſe vt Veneti in Inſulas tranſmigrârint, & Patauini occupauerint Riuumaltum; iidémque neceſſitate primùm impellente, poſteà & ratione ſuadente, ad euitandos frequentes barbarorum incurſus, ibi habitare delegerint: vt paulatim creſcentibus ædificiis, ampliſſimæ *Venetiarum* ciuitatis condendæ ex eâ infelicitate feliciſſima iacta fuerint fundamenta.

[Sabellicus tamen, Volaterranus, atque Dandulus ante triginta fermè annos huius ciuitatis iacta volunt fundamenta, confugientibus ob Hunnorum in Pannonias irruptiones accolis illius maris in inſulam quæ dicta eſt *Realte*, nunc autem occaſione incurſionum Attilæ magnum accepiſſe incrementum. Alij etiam longè antè fundatam volunt; ſed abſque vllo probabili fundamento. Quamuis enim antiquior reperiatur *Venetorum* & *Venetiæ* mentio; haud tamen intelligendum de ciuitate, quæ his temporibus ædificata eſt, ſed de populis, oriſque illius tractûs; cuius fines deſcripſit Paulus Diaconus lib. 2 de Geſt. Longob. cap. 14.]

X. a *Id. ep. 9.* MOS VETVS DE CONSVLTATIONE EPISCOP.

Hoc item anno, conſultus S. Leo à Theodoro Foroiulienſi Epiſcopo de pœnitentiâ his qui in extremo laborarent impertiendâ, reſcripſit *a* eam tunc petentibus non negandam eſſe. Sed in epiſtolæ exordio, quid conſuetudinis eſſet Eccleſiæ docet; nimirùm Epiſcopos primùm conſulere debere ſuos Metropolitanos: quos ſi eadem contingeret ignorare, tunc demùm conſulendum eſſe Summum Pontificem; ſicque abſque conſultis antè Primatibus, nihil debere Epiſcopos illis ſubiectos inquirere.

XI. y *Vict. Vtic. de Perſec. VVand. l. 1.* DEOGRATIAS CREATVR EPISC. CARTHAG.

Quod reliquum eſt huius anni (quantum ex Victore *y* Vticenſi colligitur) Carthaginienſis Eccleſia, quæ à tempore captæ ciuitatis, annis tredecim abſque Epiſcopo fuerat agente Valentiniano apud Gensericum, accepit facultatem eligendi Epiſcopum; creatúſque eſt *Deogratias*, ita nominatus, vir planè ſanctiſſimus; de cuius in pauperes & captiuos miſericordiâ plura Victor.

IESV CHRISTI
AN. 453.
LEONIS
AN. 14.
VALENTIN. III. 29.
MARCIANI 4.

I. ANATOLII CALVMNIÆ IN LEON. PP.

ANNO Domini quadringenteſimo quinquageſimo tertio, Opilione & Vincomalo Coſſ. nequitiâ Anatolij Conſtantinopolitani Epiſcopi rurſus perturbata eſt Eccleſia. Is enim (quod iam anno ſuperiori dictum eſt) occultans literas Papæ Leonis ad ſe ſcriptas, cœpit primò rumores in vulgus ſpargere, ipſum reſpuere Synodum Chalcedonenſem; poſteà etiam grauiori calumniâ addidit, eumdem quærere occultâ viâ deprimere defenſores fidei Orthodoxæ, & ſuſpectos hæreſis exaltare: ſed & illud adiecit, vt Archidiaconum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Aëtium, quem ſciret eſſe Romani Pontificis ſtudioſum, è gradu deponeret, ſub prętextu maioris honoris; & in locum eius ſubrogaret Andream, qui tamquam hæreticus anteà eiectus fuerat: ac denique perſequens omnes quos S. Flauianus ordinaſſet: prouexit illos qui Eutychianæ hæreſis fuerant infamati. De quibus Leo (vt docent eius *a* ad Auguſtam Pulcheriam literæ) ab ipſo Martiano Imp. certior factus, his mederi deſiderans, confeſtim ad Synodum Chalcedonenſem (non quòd adhuc ea Chalcedone perduraret, ſed ad Epiſcopos omnes qui ad ipſam conuenerant) Circularem *b* epiſtolam dedit duodecimo Calendas Aprilis, de confirmatione & approbatione eorum quæ de Fide decreta eſſent in eâdem Synodo; déque damnatione Neſtorij, Eutychetis, & Dioſcori, ipſorûmque impiæ doctrinæ. Eodémque die ad Marcianum & Pulcheriam Augg. ſcribens *c*, grauiter de Anatolij nequitiâ conqueſtus eſt. Sed & Iuliano *d* Coënſi Epiſcopo, quem fideliſſimum ſemper expertus eſſet, Vicariam iterùm delegauit præfecturam, vt prouideret in Oriente ne hæreſis Neſtoriana; vel Eutychiana, in aliquâ parte reuiuiſceret; idque (vt ait) quia in Epiſcopo Conſtantinopolitano Catholicus vigor non eſſet, nec multùm aut pro ſacramento ſalutis humanæ, aut pro ſuâ eſſet æſtimatione ſolicitus. Addidit inſuper alias *e* ad eoſdem Auguſtos literas de causâ Aëtij Archidiaconi, excommunicationem Anatolio, niſi id corrigeret, minitans. Quomodò verò ad ipſius arbitrium hæc omnia emendata fuerint, dicetur ſuo loco.

a *Leon. ep. 60.*

b *Id. ep. 61.* LEO CONFIRMAT FIDEM SYNOD. CHALCEDON.

c *Ep. 59. & 60.*

d *Ep. 56.*

e *Ep. 57. & 58.*

II. AGIT PRO CONVERTENDIS MONACHIS PALÆST.

f *Ep. 56. 59. 65. 66. 83.*

Denique vt quæ paſtoralis muneris eſſent numeros omnes expleret, idem Leo conuertendis monachis Eutychianis in Palæſtinâ tumultuantibus, ſcripſit *f* non ſolùm ad eoſdem Iulianum, Marcianum, & Pulcheriam, ſed etiam ad ipſorum fautricem monachorum Eudociam Auguſtam Ieroſolymis agentem; ac demùm ad ipſoſmet monachos, oſtendens quæ vera ſit Orthodoxa fides, quæ duas ſimul inter ſe contrarias hæreſes Neſtorianam & Eutychianam iugulet. Cuius ſummâ prudentiâ pro diuerſitate rerum, temporum, ac perſonarum, gregem paſcentis; ſed & ipſius Imperatoris diligentiâ hæc pia ſolicitudine ſatagentis, ex optato accidit, vt iidem omnes ſimul ad Eccleſiam Catholicam

g Ep. 68.

conuerſi fuerint, ac Iuuenalis Epiſcopus Ieroſolymitanus ſuam ſedem recuperauerit: ſicut teſtatur idem Leo g epiſtolâ ad Iulianum ſequenti anno quinto Idus Ianuarij ſcriptâ.

III.
S. PVLCHERIÆ AVGVSTÆ OBITVS.

Intereà verò hoc ipſo anno eadem *S. Pulcheria* Auguſta, vita in virginitate ſanctiſſimè perfuncta, multiſque exantlatis pro fide Catholica laboribus, anno ætatis ſuæ quinquageſimo quarto migrauit in cælum; cuius memoria quotannis recolitur tam apud Græcam quàm Latinam Eccleſiam ipſa die eius obitûs, nempè vndecima menſis Septẽbris. Eam autem his Coſſ. obiiſſe, Marcellinus antiquior Chronographus affirmat: cui magis aſſentimur, quàm Nicephoro *h* recẽtiori, ſcribenti id accidiſſe anno ſexto Marciani Imperij. Ea verò cùm eâ etiam ex parte publicè ab Eccleſia *i* laudetur, quòd multa præclara opera in templorum & hoſpitaliũ domorum ædificia contulerit; de iis agens idem Nicephorus *k*, inter alia memorat tẽplum in viâ Ducum (ob idque dictum ὁδηγῶν) ab eâ erectum, in quo tradit poſuiſſe diuinam *Imaginem Deiparæ Virginis*, quæ à S. Lucâ depicta traditione maiorum ferebatur: quã quidem ei miſſam dono fuiſſe Ieroſolymis ab Eudociâ Auguſtâ, conciliatæ inter eas amicitiæ ſigno, Theodorus *l* Lector ait. Sed & Saluatoris *Faſcias* ab eadem item Eudocia miſſas, Pulcheriam in eodem templo recondidiſſe tradunt; in quarum memoriam trigeſima prima dies menſis Auguſti fuit perpetuò conſecrata. Verùm quas S. Germanus *m* Conſtantinopolitanus Epiſcopus *Faſcias Infantiæ* vocat, Nicephorus *Faſcias ſepulchrales* appellat. Denique ipſam Pulcheriam morientem cuncta ſua bona pauperibus reliquiſſe, hancque eius vltimam voluntatem Marcianum Imp. executioni mandaſſe, teſtis eſt idem Theodorus.

h Niceph. lib. 15. c. 13.
i Martyrol. Rom 11. Sept.
k Nic. lib. 14. c. 2.
l Theod. Lect. Collect. lib. 1.
m Germ. ſer. de ſac. Dom.
DE FASCIIS DOMINI.

IV.
DE RR. ECCLES. ALEXAN.

Hoc item anno perlatas eſſe Romam ad Leonem Papam literas Proterij noui Epiſcopi Alexandrini, continentes ex more fidei Orthodoxæ profeſſionem, quò Catholicam ab eo communicationem mereretur accipere; teſtatur ipſe Leo in prędictis literis *n* anni ſequentis exordio ad Iulianum Coënſem ſcriptis. Conſtatque *o* poſt hæc ab eodem Proterio ibidem *Alexandriæ* fuiſſe collectum Orthodoxorum Concilium, pro reducendis, ad Catholicam communicationem Ægyptiis & Alexandrinis, qui hactènus ob hæreſim Eutichianam ſeparati fuiſſent: cùmque illi penitùs reſtitiſſent, irrogatum in eos eſſe ab Imperatore exilium.

n Leo ep. 68.
o Vid. ep. Epiſcop. Ægypt. ad Leon. Imp. inter epiſt. vir illuſtr. pro Conc. Chalced. & ap. Euagr. lib. 2. c. 8.

V.
MAXIMVS AGIT APVD LEON. PRO IVRIB. ECCLES. ANTIOCH.

Scripſit inſuper hoc anno Maximus Antiochenus Epiſcopus per legatos miſſos ad eumdem Papam Leonem, de ſtatu Syrorum Eccleſiæ; rogans etiam pro conſeruatione priuilegiorum ſedis Antiochenæ, quæ è gradu ſuo deiici Anatolij ambitu periclitaretur; quippe quæ tertia exiſtens ordine, iam quarta numeranda foret, ſi primatus poſt Romanam concederetur Conſtantinopolitanæ. Eius verò rogationi fauit Leo; & vt cœperat, ſe Anatolij infringere temeritatem non defuturum, pollicitus eſt, redditis ad eumdem Maximum litteris *p* tertio Idus Iunij ſub huius anni Coſſ. quibus inter cetera admonuit, *præcaueret vt præter ſacerdotes nullus ſibi ius docẽdi & prædicandi auderet vendicare, ſiue eſſet ille monachus, ſiue laicus, qui alicuius ſcientiæ nomine gloriaretur. Quia* (inquit) *etſi optandũ eſt, vt omnes Eccleſiæ filij quæ recta & ſana ſunt ſapiãt; non tamen permittendũ eſt, vt quiſquã extra ſacerdotalem ordinẽ conſtitutus gradum ſibi prædicatoris adſumat: cùm in Eccleſia Dei omnia ordinata eſſe conueniat, vt in vno Chriſti corpore & excellentiora membra ſuum officiũ impleant; & inferiora ſuperioribus nõ reſultẽt.* Meminerat quippè ex huiuſmodi occaſione omne fluxiſſe malum, dum Neſtorius & Eutyches, ambo monachi, docere præſumpſerunt. Ceterùm hanc ſuam ad Maximum Epiſtolam Leo voluit pariter eſſe Encyclicam, communem omnibus, & toti Catholico Orbi proficuam. Teſtatur enim idipſe in aliâ eodem tempore ad Theodoretũ ſcriptâ *q*, quâ illum egregiis boneſtauit præconiis; & quem ſciret inter Orientales omnes Epiſcopos excellere, eumdem vt pergat aduerſus hæreticos Neſtorianos & Eutychianos viriliter agere, hortatus eſt.

p Leo ep. 62.
q Leo ep. 63.

VI.
DE THEODORETI TEMPORA.

Porrò Theodoretum haud longè poſt hæc ſuperſtitẽ fuiſſe, ex eo poſſumus intelligere, quòd in literis Syrorum Epiſcoporum pro defenſione Chaldedonenſis Concilij ad Leonem Imp. poſt biennium datis, nulla eius mentio habeatur; nec ſubſcriptus in illis, aut aliis, ſicut reliqui Orthodoxi, reperiatur. Præter hunc autem magni nominis Theodoretum Cyri Epiſcopum, extitit alius poſt eum *Theodoretus*, qui pariter ſcripſit Hiſtoriam Eccleſiaſticam; repetitúrque citatus à Theodoro *r* Lectore, dum ex eius Hiſtoria recenſet effoſſionem reliquiarum Timothei Solofacioli Catholici Epiſcopi Alexandrini, factam ab impiiſſimo Petro Mogo eiuſdem ſedis inuaſore ſub Zenone Imp. longè poſt hæc tempora: necnon à S. Ioanne Damaſceno *ſ*, dum ex eodem Iuniori Theodoreto refert, ſub Anaſtaſio Zenonis ſucceſſore accidiſſe Conſtantinopoli, vt Olympius quidam ſectâ Arianus, ob horrendam prolatam, in ſanctiſſimam Trinitatem blaſphemiam, diuinâ mox eum ſecutâ vindictâ, miſerè perierit; aliúſque nomine Eutychianus, qui confectam eâ de re publicam picturam, in gratiam Arianorum abſcondiſſet, ſimiliter pœnas ſceleris dederit. Narrant verò eadem de Olympio ſacrilego Ado Viennenſis, & auctor Miſcellæ; ſed in eo corrigendi, dum in Africâ id referunt accidiſſe:

r Theod. Lect. Collect. lib. 2.
ALIVS THEODORETVS PARITER HISTORICVS.
De quo Baron. an. 494. ſimulque de miraculis ex eo hic relatis.
ſ Damaſc. orat. 3. de Imag.

VII.
DE DIE PASCHATIS HVIVS ANNI.

Hoc eodem anno, idem qui ſupra ſpeculam pro vniuerſâ Eccleſia agebat excubias, Leo Romanus Pontifex, quòd muneris pariter eius eſſet, eidem Catholicæ Eccleſiæ ſequentis anni indicere Paſchæ diem; cùm ex Theophili Epiſcopi olim Alexandrini centenario Cyclo Paſchali definitum reperiſſet, eam diem anno Domini quadringenteſimo quinquageſimo quinto ad octauum Calendas Maij incidere; contendentibus nonnullis errâſſe Theophilum, quaſi Paſcha nec ante vndecimum Calendas Aprilis, nec poſt decimum Calẽdas Maias celebrari poſſet: de his conſulere peritos voluit ante annum quàm indicendi Paſchatis tempus adeſſet, datis literis *t* Conſtantinopolim ad Marcianum Imperatorem, Ieroſolymam ad Eudociam Auguſtam, & Alexandriam ad Proterium eius ciuitatis Epiſcopum, cuius præcipuè fuiſſe eâ de re certiorem reddere Romanum Pontificem dictum eſt aliàs. Scripſit prætereà ad Paſchaſinum Epiſcopum Lilybæi in Siciliâ, virum eruditione præſtantem: qui *v* non ſolùm ex Theophili cyclo, ſed etiam ex Hebræorum calculo, probatam reddidit veritatem, eamdémque miraculo conſignatam; oſtendens non eſſe abſurdum, vt ad octauum Calendas Maias Paſcha

t Leo ep. 64. 65. Bed. de rat. tem. c. 43.
v Ap. Leon. poſt ep. 63.

Domini celebraretur. Sicut & Proterium luculentiſſimam eius rei rationem reddidiſſe, Beda x teſtatur: ac pariter Marcianum Imp. reſcripſiſſe, eandem eſſe Orientalium ſententiam, teſtatus eſt ipſe Leo in literis y Circularibus ea de re datis anno ſequenti ad Epiſcopos Galliarum & Hiſpaniarum. Ex his autem omnibus videas, quàm procul abhorreat, vt Romani Pontifices inconſulto, ex animique ſententia proponere conſueuerint in Eccleſia Catholica obſeruanda decreta.

x Beda l. ebd.

y Leo ep. 95.

VIII. CONCIL. ANDEGAVENSE.

z Integra hactenus Concilij Acta, numquam antea edita, recitat Baron. Tom. VI. hoc an. accepta à Front. Ducæo Societ. Iesu.

Hoc item anno ſub eiuſdem Opilionis Conſulatu in Galliis celebratum reperitur z. Concilium Andegauenſe, in quo electus eſt Thalaſſius Epiſcopus eiuſdem ciuitatis; aliquótque ſanciti canones circa diſciplinam Eccleſiaſticam: quorum primus fuit, vt contra Epiſcopale iudicium clericis non liceret reſilire, neque inconſultis Sacerdotibus ſæcularium iudicia expetere. Quo quidem proculdubiò aduerſari ſunt Patres nouperæ Valentiniani Imp. conſtitutioni aduerſus Eccleſiaſtica priuilegia latæ; de qua dictum eſt anno ſuperiori. Ceterùm cùm ad prædictum Thalaſſium electum hoc conuentu Epiſcopum, necnon ad Victorium, ſiue Victurium Cenomanenſem Epiſcopum (qui æquè huic Andegauenſi Synodo interfuiſſe legitur) ſcripta pariter reperiatur Synodica Concilij Venetici, inde exploratum habetur, quo tempore fuerit dictum Veneticum Concilium celebratum, nulla Conſulum nota perſpicuum: in quo complura paulò fuſiùs repetita leguntur, quæ in hoc Andegauenſi ſunt ſtatuta. Sed & illud ex eiſdem intelligitur, non eſſe iſtud congregatum in Venetia Italiæ prouincia, ſed Venetenſi ciuitate in Gallia Lugdunenſi ad littus Armuricum: quod & inde ſtabilitur, quia eiuſdem Venetenſis in Gallia ciuitatis Antiſtes Modeſtus nomine, cum aliis Gallicanis Epiſcopis ſediſſe reperitur in Concilio Aurelianenſi ſub Rege Clodoueo. Quòd autem Conciliorum collector, etiam hoc eodem Conſulatu Synodum Tertiam Arelatenſem celebratam fuiſſe putauit, aperietur eius error ſuo loco a.

TEMPVS, ET LOCVS CONCILII VENETICI.

a An. 524. in fin.

[Quod audiſti de tempore Concilij Venetici, nolim ita accipias, (ſicut video quoſdam feciſſe) vt celebratum fuerit hoc ipſo anno. Nam *Perpetuus*, qui ei præfuit, Epiſcopus Turonenſis, non niſi creatus eſt anno ſexageſimo quarto ab obitu S. Martini; vt apertè colligitur ex Gregorio Turonenſi 10 Hiſt. Franc. vlt. qui fuit ex ſententiâ Baronij annus Chriſti quadringenteſimus ſexageſimus ſextus, ſecundùm alios 459. verſ. 471. Quare non ante eos annos potuit prædictum Concilium celebrari: quod quidem Onuphrius collocauit anno quadringenteſimo ſexageſimo, Magno & Appollonio Coſſ.]

IESV CHRISTI
AN. 454.

LEONIS
AN. 15.

VALENT. III. 30.
MARCIANI 5.

I. AETII, ET BOETII INTERITVS.

ANno Domini quadringenteſimo quinquageſimo quarto, Studio & Aëtio Coſſ. (inquit Marcellinus in Chronico) idem Aëtius, magna Occidentalis Imperij ſalus, & Regis quondam Attilæ terror à Valentiniano Imp. vnà cum Boëtio Præfecto Prætorio ipſius amico, in Palatio trucidatus eſt; atque cum ipſo Heſperium cecidit regnum. Hæc ille. Aëtium verò propriâ Imperatoris manu necatum eſſe, Boëtium à circumſtantibus, tradit Caſſiodorus a, & poſt illum auctor Miſcellæ b; ſed Procopius c, Aëtium abſentem iuſſum eſſe interfici. Idémque hæc pluribus narrans, id accidiſſe ait ex falſa ſuggeſtione *Petronij Maximi* Romani Senatoris, ex ſtirpe illius Maximi tyranni, quem Theodoſius Senior ſuſtulerat: qui iniuriam paſſus à Valentiniano in fraudulento ſtupro vxoris ſuæ formoſiſſimæ æquè ac pudiciſſimæ; cogitans de vindicta, primò Aëtium fortiſſimum ducem, in quo potiſſimùm ſpes Romanorum eſſet, è medio tollendum iudicauit, ideóque illum per Imperatoris Eunuchos eidem Auguſto affectati Imperij ſuſpectum reddidit. Quid autem ſublato Aëtio, Maximus in ipſum Valentinianú molitus ſit, dicetur anno ſequenti. Hîc verò conſidera, quomodo iiſdem inſidiis (licèt falsò accuſatus) Aëtius pereat, quibus ipſe olim circumuenerat magnum Ducem Bonifacium, cuius occaſione Vvandali potiri ſunt Africâ: indéque admirare & diuinam in tarditate ſupplicij patientiâ, & æquum in exhibitione vindictæ iudicium.

a Caſſiod. in Chron.
b Miſcel. l. 15.
c Procop. de Bel. Vvand. lib. 1.

Quod verò vnà cum Aëtio Heſperium cecidiſſe regnum, Marcellinus ſcripſit; eò etiam pertinet quod idē Procopius narrat, ex Romanis quemdam interrogatum ab Imperatore an vtilis foret Aëtij mors, reſpōdiſſe, *Hoc ipſe videret, benè an malè; ſe tantùm ſcire, quod ſibi dexteram alterâ manu præcidiſſet.* Denique habet idem auctor, adeò Valentinianum libidine flagraſſe, vt etiam incantamentis atque magiis operam daret, hiſce artibus matronarum caſtitatem expugnaturus.

VNA CVM AETIO CECIDIT IMPERIVM OCCIDENT.

II.

Hoc eodem anno S. Leo Romanus Pontifex, ad componendas res Orientalis Eccleſiæ omnem admouens operam, primùm quidem pro Alexandrinis rogauit d Marcianum Imp. vt quoniam quorumdam hæreticorum verſuta nequitia, ad conturbandam aliorum ſimplicitatem, Epiſtolam ipſius Leonis ad S. Flauianum ſcriptam ita falſaſſe perhiberetur, vt commutatis quibuſdam verbis, aſſertorem ipſum Neſtoriani erroris facerent; curaret Imperator, eandem Epiſtolam per viros idoneos in Græcum ſermonem fideliter transferri, & Alexandriam perferri, vt agnoſcerentur hæreticorum fraudes, ſéque nihil aliud de Incarnatione Domini ſentire, quàm quòd ipſorum Alexandrinorum Antiſtites, Athanaſius, Theophilus, Cyrillus, olim ſcripſiſſent: hâncque docendi optimum eſſe modum, vt paternorum ſenſuum lineâ dirigerentur ad rectitudinem. Hæc Leo planè diuinè. Nam hoc vnum tunc exhibitum Eccleſiæ Alexandrinæ remedium ſatis eſſe quouis tempore poteſt ad expurgandas quibuſcumque hæreſibus quaſcumque Eccleſias; prouocando nimirùm ſingulas ad illos doctores, qui in eis doctrinâ & ſanctitate claruerunt, à quibus & Euangelium vel prædicatum ipſis, vel propagatum fuiſſe conſtet. Paruit verò Marcianus Leoni, atque ex eius ſententia promulgauit edictum e ad ipſos potiſſimùm Alexandrinos & Ægyptios, quo ſanxit eos non recedere debere ab his quæ à ſacris Oecumenicis Conciliis ſtatuta fuiſſent, & ipſis prædicata à ſanctis ipſorum Epiſcopis. Simúlque ſeueriſſimas conſtituit pœnas aduerſus Eutychianos & Apollinariſtas,

d Leo ep. 69.

S. LEONIS EPIST. AB HÆRET. FALSATA.

SALVBRE REMEDIVM AD CONVINCENDAS HÆRESES.

e l. 8. C. de hæret.

(quorum hæreſes coniunctas eſſe docet) eorúmque libros comburi iuſſit.

III. f Leo ep. 70. MARTIANI SANCTIO ADVERSVS PRIMATVM ECCL. CONSTANTIN.

Sed & cùm hoc eodem anno, decimo ſeptimo Calendas Maij, idem Leo ad eumdem Marcianum literas f dediſſet de Anatolio Epiſcopo Conſtantinopolitano, cùm faſtum quo erectus erat demiſiſſe videretur; iis perſuaſus Imperator, confeſtim publicâ ſanctione omnibus notum fecit, nihil penitùs innouandum de priuilegiis antiquitùs conceſſis Eccleſiis. Quin etiam omnia caſſa reddidit, quæcumque ex ambitione Anatolij contra antiquos canones Chalcedone præſumpta eſſent de primatu Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ. Deſideratur ipſa quidem integra ſanctio, cuius dumtaxat fragmentum Iuſtinianeo inſertum eſt Codici g. Puto enim deditâ operâ eam eſſe decurtatam, eò quòd ipſe Iuſtinianus contrarium poſteà firmare voluit, cùm ſuâ ſanctione h eidem Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ primatum contulit. Quæ verò de ſuâ emendatione Anatolius ad Leonem hoc anno reſcripſerit, ex redditis ad eum literis i, ſatis poteſt intelligi; nimirùm recepiſſe in amicitiam, quem ab Archidiaconatu depoſuerat Aëtium, & prouectum in illius gradum Andream hæreticum Eutychianum in ordinem redegiſſe; itémque à cœptis deſtitiſſe, quibus primatum quæſierat: miſſâ etiam ad Leonem excuſatione, quòd quæ facta eſſent in Concilio Chalcedonenſi in fauorem Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, non tam ipſius Anatolij culpâ, quàm inſtanti Cleri Conſtantinopolitani ſuaſione contigiſſent.

g l. 12. de Sacroſ. Eccleſ.

h Nouel. 131. cap. 2.

i Leo ep. 71.

IV.

Quod autem pertinet ad res Palæſtinæ; hoc item anno Iuuenalis Epiſcopus Ieroſolymitanus, cùm ad finem ſuperioris (vt vidimus) in ſuam Eccleſiam reſtitutus fuiſſet, Legatos mittens ad eumdem Leonem Romanum Pontificem, ſimul quoque donum dedit particulam Ligni ſanctiſſimæ Chriſti Crucis. Accepit munus grato animo Leo: ſed reſcribens k noluit prætermittere dignam, quam ob res olim aduerſus S. Flauianum pro Eutychete & Dioſcoro perperàm geſtas, obiurgationem ille commeruiſſet. Quâ excitatus Iuuenalis, prouincialem collegit SYNODVM, in quâ fidem Catholicam cunctis ſeruandam propoſuit: cuius extat l Synodalis epiſtola ad Archimandritas & monachos eiuſdem prouinciæ Palæſtinæ. Vbi cùm primo loco ſubſcriptus legatur ipſe Iuuenalis, ſecundo verò Irenæus Epiſcopus Cæſarienſis Eccleſiæ, quę decreto Nicæni Concilij confirmata fuerat totius Palæſtinæ Metropolis; videas Iuuenalem aduerſus illud iam ſibi penitùs arrogâſſe primatum.

k de ep 72.

SYNODVS IEROSOL. ADVERSVS HÆRETIC.

l Inter epiſt. vir. illuſtr. pro Conc. Chalced.

IVVENALIS ARROGAT PRIMATVM PALÆST.

V. DE INTERITV ATTILÆ.

Hoc ipſo anno Rex Hunnorum Attila noctu mulieris manu cultro confoſſus interiit: quidam verò ſanguinis reiectione extinctum perhibent. Hæc Marcellinus ſub his Coſſ. quę Caſſiodorus anno ſuperiori collocat. Porrò feminam hanc recèns amatam ab Attilâ, cum plures nominent *Hildiconem*, *Micholiam* alij, Paulus diaconus in ſuâ rerum Romanarum Hiſtoriâ, quam poſuit appendicem ad Eutropium, appellat *Indicho*, niſi ſit mendum in codice: atque, ipſum Attilam, cùm ob nouæ nuptæ feſtiuitatem profuſa conuiuia exercens, nimio mero indulſiſſet, ſupinum quieſcentem, eruptione ſanguinis qui ei de naribus ſolitus erat effluere, ſuffocatum & extinctum eſſe: eádemque ipſâ nocte apud Conſtantinopolim Marciano Imperatori Dominum in ſomnis apparentem, arcum Attilæ fractum oſtendiſſe.

[Habet quoque eamdem hiſtoriam Iornandes de Reb. Getic. cap. 49 ex Priſco antiquiori hiſtorico; vbi feminam illam vocat *Ildiconem*. At in Chronico Andreæ Danduli Ducis Venet. quod ms. vidimus in Bibl. Vatic. legitur, hanc fuiſſe *Honoriam* ſororem Valentiniani Imp. his nempè verbis; *Cùm Attila Pannonias remeâſſet, Honoria Valentini germana eunuchum direxit petens vt eam à fratre petat vxorem. Ille itaque licèt plures haberet vxores, mandauit Valentiniano comminans petere ſe proximè illaturum Italiæ, niſi ſororem ſibi tradat vxorem. Traditur; nuptiæ celebrantur: in quibus Attila crapulatus, erumpente per apoplexiam ſanguine de naribus eius in nocte ſuffocatus eſt.* Ita ibi, nullo citato antiquiori auctore. Quorum quidem verborum partem priorem de miſſo clam ab Honoriâ, quæ à fratre ob decus caſtitatis incluſa detinebatur, ad Attilam eunucho, & minis Attilæ niſi ea ſibi daretur; habent quoque idem Iornandes c. 42. Paulus Diac. append. ad Eutrop. & alij: ſed omnes adducunt, Attilam minimè expectato Valentiniani reſponſo, in patriam reuerſum, duxiſſe Ildiconem, & priori nuptiarum nocte periiſſe. Sanè Marcellinus Comes in ſuo Chronico, ſub Conſulatu Areobindi & Aſparis (ponitur is à Baronio anno CHRISTI 434.) habet, Honoriam Valentiniani ſororem ab Eugenio procuratore ſuo ſtupratam concepiſſe, palatióque expulſam Theodoſio Principi de Italia tranſmiſſam, Attilam contra Remp. Occidentalem concitaſſe. Vbi verò mortê Attilæ huius anni Coſſ. ponit, nihil de Honoria.]

DE HONORIA VALENT. SORORE.

VI. m Ext. ap. Sur. 8. Ianuar. DE S. SEVERINO NORIC. APOST.

Porrò ab Attilæ obitu contexuit *Eugipius* Abbas Hiſtoriam m de Rebus geſtis S. SEVERINI, Norici Apoſtoli nominati. Sed quod in ipſo exordio dicit, eum de partibus Orientis aduenîſſe ad Noricos; haud tamen putes hominem fuiſſe Orientalem. Latinum enim potiùs extitiſſe, (cùm alioqui patriam ac genus ſuum, inanis gloriæ vitandæ gratiâ, celare voluerit; vnde & colligas nobiliſſimum fuiſſe): ſed feruore perfectionis ad quamdam Oriẽtis ſolitudinem profectum eſſe, deinde verò ad Norici Ripenſis oppida Pannoniæ Superiori vicina, diuinâ compulſum reuelatione veniſſe; idem Eugipius eius diſcipulus teſtatur epiſtolâ ad Paſchaſium diaconum, præfixâ ipſius Seuerini Vitæ, quam nos manuſcriptam habemus; deſideratur autem in eâ quam edidit Surius, ſicut & pleraque alia; cùm & ea quæ apud illum extant, inemendata ſatis eſſe noſcantur. Magno verò planè Dei beneficio factum eſt, vt Eccleſia illa Noricorum olim nobilis, ſanctorum Martyrum multiplicibus aucta coronis, frequentibus tamen barbarorum incurſionibus valdè depreſſa, aduentu Seuerini conſurgeret, fidéſque tepeſcens denuò miraculis tanti viri incaleſceret: cùm & in ipſo eius aduentu, permulti eiuſdem monitis iram Dei variis pœnitentiæ actibus auertentes; filiorum Attilæ de ſucceſſione regni inter ſe decertantium euaſêre furorem, increduli verò malè perierunt; vt pluribus docet idem Eugipius.

VII. INOPIA PENVRIA, ET PESTIS VEXAT ORIENTEM.

Hoc item anno, qui obitum Valentiniani præceſſit, tanta fuit imbrium paucitas in vtrâque Phrygia, Galatiâ, Cappadociâ, & Ciliciâ, vt homines rerum neceſſariarum penuriâ coacti, alimentum peſtiferum caperent: vnde etiam lues orta eſt, quâ intumeſcentibus corporibus, propter nimiam inflammationem lumina amitterentur, & accedente tuſſi tertio die perirent. Cui quidem peſti etſi nullum potuit omninò remedium inueniri, fames tamen iis quibus vita ſuppetebat, diuinâ prouidentiâ leuata eſt: quippe anno illo ſterili & effœto alimentum ex aëre, non aliter ac manna olim Iſraëlitis, delapſum eſt; & in ſequenti anno fructus maturos terra

ſua ſponte produxit. Nec verò ſolùm hæc mala per Palæſtinam quoque graſſabatur; ſed & aliç graues calamitates per alias quamplurimas regiones peterrabant. Narrat hæc Euagrius *a*; cui & alij adſtipulantur. Quin & Occidentales & Boreales oras, penuria afflictatas deplorat Gelaſius in Andromachum ſcribens. Porrò ciuitatem, Fabianas nominatam, (quam eam tradunt eſſe, quæ nunc *Vienna Auſtriæ* appellatur) ſæua & ipſam fame oppreſſam, prædicti S. Seuerini precibus diuinitùs ſobleuatam fuiſſe, Eugipius in ipſius Vitâ deſcribit.

a *Euagr. lib. 2. c. 6.*

IESV CHRISTI
AN. 455.
LEONIS
AN. 16.
MARCIANI 6.
MAXIMVS.

I. VALENT. IMP. OCCIDITVR.

a *Euagr. lib. 2. c. 7.*
b *Marcel. & Caſſiod. in Chron.*
c *Procop. de Bel. Vvand. lib. 1.*

ANnus Chriſti quadringenteſimus quinquageſimus quintus, quo Valentinianus Aug. octauum cum Anthemio Conſulatum init, annus fuit vltionis & retributionis. Primò enim idem ipſe Valentinianus, decimo ſexto Calendas Aprilis, dolo Petronij Maximi, cuius (vt vidimus) vxorem conſtuprarat, occiſus eſt Romæ in Campo Martio ab amicis Aëtij, quem æquè ipſe anno ſuperiori interfecerat. Ita ex Euagrio *a*, Marcellino *b*, Caſſiodoro, atque Procopio *c*. Tenuit autem Imperium annis triginta, minùs menſibus ſeptem & diebus ſex.

II. MAXIMVS INVADIT IMPERIVM.

Eo verò occiſo, idem Maximus nullo obice inuadens Imperium, ipſam quoque eius vxorem Eudoxiam Auguſtam inuitam ſibi iunxit coniugem, cùm (vt ait Procopius) dum vnà dormirent, faſſus eſſet eius amore ſe Valentinianum interfeciſſe; illa exacerbata, quæ etiam priùs de vltione viri cogitabat, iam multò magis ob Maximi verba & animum impudicum detectum, ad vindictam incenſa, mox vbi illuxit, Carthaginem miſit, qui Genſericum Vvandalorum Regem inde accerſerent. Qui quidem ingenti claſſe in Italiam adnauigans Romam nullo aduerſante ingreſſus eſt. Maximum verò Romani fugientem inſectati, lapidibus obruêre, membratímque diſcerpsêre, cùm nondum tres Imperij menſes explêſſet. Extat de eius vitâ & morte, Sidonij *d* Apollinaris egregiè philoſophantis epiſtola ad Serranum, qui eum laudauerat, ac feliciſſimum prædicauerat: quâ docet, illum, cuius (vt ait) anteriùs epiſtolæ, mores, pecuniæ, faſces, pompæ, literæ, patrimonia, & patrocinia florebant, quique in arcem Præfectoriam, Patriciam, Conſularémque, intrepidus aſcenderat; cùm tamen venit ad Principalis apicis abruptum, quandam poteſtatis immenſæ vertiginem ſub coronâ paſſum, ante crepuſculum ingemuiſſe quòd ad vota perueniſſet, nec ſuſtinuiſſe dominum eſſe, qui non ſuſtinuerat eſſe ſub domino.

GENSERICVS REX VVANDAL. CAPIT ROMAM.

d *Sidon. 2. epiſt. 25.*

III.

Porrò Genſericus (vt addit Procopius) gazam omnem Imperatoriam, ac ſi qua erant Romæ decora, ſtatuáſque, & Iouis Capitolini tegularum ex ære auratarum partem dimidiam abripuit. Quem & conſtat Ieroſolymitani templi vaſa, olim à Tito Romam tranſlata, abſtuliſſe: quæ *e* poſteà in recuperatione Africæ per Beliſarium Conſtantinopolim aſportata dicuntur, ac inde Iuſtiniani Imp. iuſſu Ieroſolymam relata. Sed incenſam à Genſerico Vrbem, Euagrius *f* tradit: verùm ſpectacula tantùm combuſta, habet Nicephorus *g*: auctor Miſcellæ *h* ſcribit, occurſo S. Leonis Papæ mitigatum Genſericum, Vrbem ab incendio, cædibus atque ſuppliciis immunem ſeruaſſe; omnibus tamen opibus ablatis, multíſque captiuorum millibus in Africam abductis. Ceterùm coërcitum pariter ab eodem Leone Genſericum fuiſſe, ne in theſauros trium præcipuarum baſilic rum, nempè Lateranenſis Conſtantinianæ, Sancti Petri in Vaticano, & Sancti Pauli viâ Oſtienſi, reliquas autem prædatum eſſe, fidem faciunt quæ in Leone leguntur Libro de Romanis Pontificibus; nimirùm ipſum Leonem, post cladem Vvandalicam, renouaſſe per omnes Titulos miniſteria ſacrata argent a, de conflatis hydriis ſex prædictarum trium baſilicarum, quas Conſtantinus Imp. eis contulerat. Duraſſe verò direptionem Vrbis diebus quatuordecim, Iſidorus in Hiſtoriâ Vvandalorum affirmat: ſed illud malè, quod habet, Valentinianum poſt direptionem, Romæ relictum: quem liquet antè eſſe necatum. Sed & periiſſe magnâ ex parte naufragio direptas opes affirmant: quamuis Procopius ſcribat eam tantùm nauem ſubmerſam fuiſſe, in quâ erant.

e *Procop. lib. 2. de Bel. Vvand. Niceph. lib. 15. c. 12. Iuſt. l. 1. C. de offic. P. Afr.*
f *Euagr. l. 2. c. 7.*
g *Niceph. d. c. 12.*
h *Miſcel. l.*

VVAND. PEPERCERE PRIMARIIS ECCLESIIS.

IV. EVDOXIA AVG. DAT POENAS.

Cùm verò truculentus barbarus, vnà cum aliis captiuis ipſam quoque Eudoxiam Auguſtam, quæ illum introduxerat, eiúſque ex Valentiniano ſuſceptas filias Eudociam & Placidiam, ſecum in Africam abduxiſſet; tradit Procopius, eum Eudociam Hunerico filio ſuo, Placidiam Olybrio nobili Senatori Romano locâſſe: eamdémque poſteà Placidiam ſimul cum Eudoxiâ matre, rogante Leone Imp. qui Marciano ſucceſſit, Conſtantinopolim miſiſſe. Eadem Euagrius, niſi quòd nuptias Placidiæ cum Olybrio, non per Genſericum eſſe contractas ait, ſed per Marcianum Conſtantinopoli, cùm illuc captâ Vrbe Olybrius confugiſſet; & ad eum, quam ipſi deſponſatam ſciſſet, Placidiam humaniter Genſericus remiſiſſet. Conſentit quoque his Nicephorus: ſed in eo & ipſe errans, dum viuente Pulcheriâ, ea facta ponit. Denique & Eudociam Placidiæ ſororem, quòd parùm ei grata eſſet viri coniunctio qui Arianam profitebatur hæreſim, poſt ſexdecim ab Vrbe captâ annos clàm Ieroſolymam aufugiſſe, (genito priùs Hilderico filio) ibique piè obiiſſe, idem poſteà Nicephorus ſcripſit. Quantâ verò charitate reliquos captiuos proſecutus fuerit Deogratias Epiſcopus Carthaginienſis, Victor *i* Vticenſis exactè narrat.

i *Vict. de perſec. Vvand. lib. 1.*

V. EVDOCIA AVG. EX AFFLICTIONE FIT ORTHODOXA.

Profuit autem grauis iſta captiuitas Eudoxiæ Auguſtæ & filiarum eius; ad ſalutem matris Eudociæ itidem Auguſtæ, vxoris quondã Theodoſij Iunioris, Ieroſolymis agentis. Etenim cùm ita imbibiſſet Eutychianam hæreſim, vt reſipiſcentibus ceteris ipſa obſtinata perſiſteret; his attrita flagellis, tandem reddita menti, (id imprimis operantibus *k* magnis illis ac ſanctiſſimis viris, Simeone Stylitâ & Euthymio) quam hactenùs fouiſſet hæreſim, penitùs abhorruit; & aliquot pòſt annis ſancto fine diem clauſit, multis relictis pietatis operibus.

k *Vid. Cyril. in Vit. S. Euthim. ap. Sur. 20 Ianuar. & Niceph. lib. 15. c. 13.*

VI. AVITVS CREATVR IMP.

Hoc eodem anno, à cæde Maximi elapſo interſtitio viginti octo dierum interregni, in Galliis Auitus (qui Præfecturâ Prætorij Galliarum à Valentiniano donatus, & Magiſter militum à Maximo creatus, tunc Legatum pro fœdere pacis agebat apud Theodoricum, qui occiſo Toriſmundo fratre regnum Gothorum ſuſceperat) ab exercitu, adnitentibus Gothis, ipſóque imprimis Rege Theodorico, Imperator acclamatus eſt inuitus atque reluctans: Vir quidem domi millitiæque ſpectatus, nobiliſſimo ortus genere orator egregius, iuriſque conſultiſſimus, ac laboris bellici haud expers: cuius res geſtas Sidonius Apollinaris paucis perſtrinxit, in Panegyrico anni ſequentis exordio in Conſulatûs eius auſpicatione verſibus edito: eumdémque fuiſſe patria Aruernum, Gregorius *l* quoque Turonenſis tradit.

l Greg. Tur. 2. Hiſt. Franc. 11.

VII. MARC. IMP. VINDICAT CLERVM IN PRISTINAM LIBERTATEM.

Hoc item anno, mox vt Marcianus Imp. certior factus eſt de nece Valentiniani; cùm prudenter conſideraret illum diuinam in ſe iram concitaſſe, ſimul ac ſanctionem edidiſſet aduerſus Eccleſiaſticam immunitatem: his ipſe monitus, haud ſibi ſatis viſum eſt, Catholicæ fidei ſe exhibuiſſe patronum, ſed & perſonas etiam Eccleſiaſticas priſtinæ reſtitui voluit iurium libertati, antiquatis legibus aduerſus eam ab aliis Imperatoribus anteà promulgatis, quibus interdicebatur clericis nequid ex teſtamento relictum à viduis aut diaconiſſis caperent. Quam ipſius ſanctionem *m* hoc anno decimo Calendas Maij editam, probauit etiam poſteà Iuſtinianus, ſuóque voluit Codici *n* intexuiſſe.

m Marcian. Nouel. tit. 5.
n l. generali lege C. de Epiſc. & cler.

IESV CHRISTI
AN. 456.

LEONIS
AN. 17.

MARCIANI 7.
AVITVS.

I.

ANnum Domini quadringenteſimum quinquageſimum ſextum, Faſti Conſulares apud Marcellinum & Caſſiodorum in Chronicis, notatum habent Coſſ. Ioanne ac Varane, ſeu Varare: Verùm alterum Conſulem Auitum Aug. Sidonius Apollinaris eius temporis ſcriptor, ipſiúſque eiuſdem Auiti gener, ponit in Panegyrico ipſi dicto Calendis Ianuarij: extánt que de eiuſdem Conſulatu antiquæ ſepulcrales inſcriptiones Romæ in baſilicis Lateranenſi & S. Agnetis via Numentana; vt de eo nulla am pliùs remaneat dubitatio. Sed accidiſſe puto, vt cum Imperio eidem abrogatus fuerit Conſulatus. Hoc enim anno (inquit Caſſiodorus) Placentiæ depoſuit Auitus imperium, quod tenuerat menſes decem & dies octo. At Euagrius *a* octo tantùm menſes ei tribuit. Porrò de eiuſdem Imperij depoſitione diuerſæ ſunt ſententiæ: peſte enim extinctum idem Euagrius tradit; Nicephorus *b* fame: Gregorius *c* verò Turonenſis ait, eum luxurioſè agere volentem; ideóque à Senatoribus eiectum, apud Placentiam Epiſcopum eſſe ordinatum; cúmque adhuc Senatus indignans eum vita priuare vellet, ad ſuos Aruernos ſe recipientem, in itinere diem obiiſſe. Ceterùm ob odium in Maximum, Auitus, qui ab eo electus fuerat Magiſter militum, æquè paſſus inuidiam, ac Senatui Populóque Romano perinſenſus redditus, haud ab eo receptus eſt Imperator: quamobrem eundem ſpontè ſe abdicaſſe putamus. Id verò accidiſſe conſtat decimoſexto Calendas Iunij: fuitque interregnum decem menſibus & diebus quindecim. Ne autem errare contingat in nomine & genere, alius Iunior *Auitus* vixit hoc tempore, idémque Sidonij perneceſſarius, ac matrum conſanguinitate propinquus, vt conſtat ex eâ quam ad ipſum ſcripſit Sidonius epiſtolâ *d*.

AVITVS DEPONIT IMPERIVM.
a Euagr. lib. 2. c. 7.
b Niceph. lib. 15. c. 11.
c Greg. Tur. Hiſt. Franc. lib. 2. c. 11.
d Sidon. 3. ep. 1.

DE CONSVLATV AVITI IMP.

[Quod hoc §. dictum eſt, ideò non fuiſſe notatum in Faſtis Auiti Conſulatum, quòd ei cum Imperio abrogatus fuerit, aduerſari videntur huic rationi Inſcriptiones memoratę, quæ Conſulem Auitum etiam poſt depoſitum Imperium agnoſcunt: quippe prior Cal. Nouemb. poſterior 14. Calend. Iul. notant; ipſe verò Imperium dicitur abdicaſſe 16. Calend. Iunij. Quare aliam huius rei rationem adfert Sirm. Not. ad Sidon. Panegyr. nempè quod Conſularium Chronicorum auctores, Conſulatus Auiti, vt ambigui Principis, rationem non habuerunt, quippe qui eodem modo alios omnes incertorum Principum Conſulatus omittere conſueuerunt. Sic enim in libello de Præf. Vrb. quem Cuſpinianus edidit, Magnentij Conſulatus produntur, itémque Maxentij, quos ipſi vſurparunt: qui tamen à Caſſiodoro, aliiſque prætermittuntur. Et ex eodem fonte paria Conſulum interpolari nonnunquam, & vni Conſuli collegam hic vnum, alibi alium copulari videas: videlicèt quòd qui purpuram affectaſſent, & ſuos ipſi Conſulatus inirent, & alios ſuarum partium Conſules crearent.]

II. THEODOR. REX GOTHOR. VINCIT SVEVOS IN HISP.

Dum autem iſta fierent, interim Theodoricus Gothorum Rex, quòd Auito ſumendi Imperij auxilium præbuiſſet, eiuſdem permiſſu cum ingenti exercitu Aquitanias ingreſſus eſt: indéque in Hiſpaniam progrediens, Rechiarium Sueuorum Regem ſibi cum magnis copiis occurrentem deuicit, & in fuga captum occidit: Gallíciáque & Luſitania deuaſtatis, dum Emeritenſem vrbem deprędari molitetur, S. Eulaliæ martyris territus oſtentis, aliiſque acceptis aduerſis nunciis reuerſus eſt in Gallias. Narrat hæc Iſidorus *e*: quæ quidem anno præſenti cœpta, plurium ſequentium impleuêre curricula. Porrò hunc Theodoricum, licèt Arianum hominem, mirificè celebrauit Sidonius *f*, & cùm animi tùm corporis egregiam effigiem præclarè deſcripſit, multa de eo narrans optimo Principe digna.

e Iſid. in Chron. Gothor.
f Sidon. 1. ep. 2. ad Agric.

III. FRANCI REGNVM STABILIVNT IN GALLIA.

Quòd autem is bella in Hiſpanias conuertit, ceſſerunt hæc percommodè *Childerico* Francorum Regi, qui his diebus ſucceſſerat *Meroueo*; quem præceſſerat *Clodio*, ſucceſſor *Faramundi*. Quinam autem hos anteceſſerint, obſcurum eſt: habuiſſe tamen gentem fortiſſimam ſemper Reges, ex Ammiano, & aliis *g* conſtat. Sic igitur occupatis Gothis in Hiſpania, & abſente Romano exercitu in Italiam ſecuto Auitum; datum eſt Francis, quod ſæpè pertentârant, vt firmas tandem figerent in nobiliſſimo Galliarum ſolo feliciter Regni radices. Iam enim diù antè temporibus Aureliani *h* Imp. iidem Gallias inuadentes repulſi fuerant: rurſúmque tempore Iuliani cùm earundem partes extremas attigiſſent, ab eodem repreſſi *i* ſunt. Inſuper (vt alias repentinas ab occaſione oblatas eorumdem incurſiones dicere prætermittamus) ſub Valentiniano Seniore vnà cum Burgundionibus magno exercitu eaſdem inuadentes, æquè reiecti ſunt: itémque ſub Valentiniano Tertio, cùm extremis occupatis vlteriùs progrederentur; per Aetium atque Maiorianum ſunt victi *k*. Demùm verò occaſione Attilæ *l* ſeſe in medias Gallias immit-

g Vide Greg. Tur. lib. 2. Hiſt. Franc. cap. 9. & alios Franc. rerum auctores.
h Vopiſc. in Aureliano.
i Caſſiod. in Chron. Coſſ. Valentin. & Valent.
k Sidon. in Panegyr. Maior. quâ de re Vide ſup. an. 428. num. III.
l Id. Panegyr. Auit.

tentes;

tentes; tandem ab hoc tempore illic ſitas penitùs firmarunt ſedes; regnúmque Pariſiis ſtabilitum eſt, prædicto Childerico regnante. quod præter Sigebertum *m*, & alios, teſtantur Acta fideliſſima *n* S. Genouefæ virginis: quibus etiam traditur, eundem Regem, etſi Ethnicum, audita eiuſdem virginis ſanctitate, & ingentibus ab ea conſuetis edi miraculis, ſingulari eam proſecutum eſſe veneratione; adeò vt aliquando cùm reos quoſdam capitis pertinacei animi ſententia decreuiſſet occidere, & ne eiuſdem Sanctæ precibus poſſet flecti ad miſericordiam, ex vrbe egreſſus iuſſiſſet portas occludi; tamen cùm audiſſet ſeſeratas ſponte fuiſſe ad illius aduentum portas, reis veniam conceſſerit. Cui quidem pro munere illud videtur à Deo omnium remuneratore largiter impertitum, vt ſicut Ægyptiis *o* obſtetricibus, ob ſubtractos à nece Hebræorum infantes, domus in præmium fuerunt ædificatæ; ita Regi Francorum Regnum (quod hactenùs barbarorum nulli licuerat) in nobiliſſima parte Galliæ ſtabiliretur: permanſurum tamdiù ipſum, quamdiù eiuſmodi in cultu Sanctorum piè iacta fundamenta permanſerint; periturum verò omninò, cùm eadem impiè fuerint hæretica prauitate reuulſa. At de rebus Francorum modò ſatis; quorum egregiis factis Annales noſtros frequentiſſimè nobilitaturi ſumus.

m Sig. in Chron.
n Ap. Sur. 3. Ianuar.
o Exod. 1.
EX CVLTV SANCTOR. STABILITVM REGNVM FRANCOR.

[De origine Francorum, eorúmque antiquis ſedibus ac Regibus, vſque ad Clodoueum, & prælus ab iis pro occupatione Galliarum initis, accuratè ſatis ac diligenter ſcripſit poſt ceteros omnes, ac fortè præ ceteris omnibus, (ſi tamen cõceſſerit Cluſerius) *Ioan. Iſaac. Pontanus* Belga: qui tamen maiorem inde haud dubium à Francis ſimul & Gallis gratiam & laudem meruiſſet, ſi Francorum (poſt Chriſtianitatem à Gallis acceptam) Religionem aut penitùs non attigiſſet, aut Catholicè, vt verè ea fuit per omnia, deſcripſiſſet, nec fermentum admiſcuiſſet Phariſæorum: dum nec nihil, neque omnia, & vel falſa, vel ambigua, hæc ſunt quæ dicit. Sic enim ex abundantiâ cordis (vt Veritas ait Luc. 6) os loquitur, cùm apertè militet in caſtris aduerſariorum. Mortuus eſt autem Pharamundus, à quo fundata ponitur in Galliis Monarchia Francorum, anno 425. vt verior ſententia habet: Clodio eius ſucceſſor viginti annos regnauit: Meroueus obiit hoc anno 454. Childericus regnum propagauit vſque ad an. 456. Vide etiam an. 484. ad num. XII.]

IV.
VSTITI SLIOI EPISCOPI IN AFRICA.

Hoc ipſo anno, poſt vitâ functum S. Deogratias Epiſcopum Carthaginienſem, cùm ſediſſet annis tribus, non ſolùm nulla facta eſt Catholicis poteſtas alicuius in locum eius ſubrogandi; ſed etiam ipſorum Eccleſia in eâ ciuitate, præcipiente impio Genſerico Vvandalorum Rege, clauſa eſt, diſſipatis per diuerſa exiliorum loca presbyteris & miniſtris: ac pariter Zeugitanæ, & Proconſulari prouinciæ interdictum eſt Epiſcopos ordinare: quorum cùm eſſet numerus centum ſexaginta quatuor, iidem paulatim deficientes, ad tres tantùm redacti erant, quando has Victor *p* calamitates deſcribebat. qui & plurima addit nobiliſſima Chriſtianorum per diuerſas Africæ prouincias martyria, & glorioſiſſimas confeſſiones: quarum etiam occaſione cùm *Martinianus* quidam, vnà cum tribus aliis germanis conſeruis, à conſeruâ Maximâ, virgine Deo dicatâ, ſed tamen ab hero inuitè eidem Martiniano deſponſatâ, ad virginitatem ſeruandam, & pietatem in monaſterio colendam adducti; poſt immenſa & planè crudeliſſimâ tolerata eâ occaſione, ac diuinitùs ſuperata tormenta, in Interiorem Mauritaniam, quò nunquam fides CHRISTI penetraſſet, relegati fuiſſent, ingentem barbarorum multitudinem ad Chriſtum conuerterunt; miſſiſque Romam nunciis ſacros miniſtros inde accerſerunt, ac demùm pro præmio glorioſiſſimum martyrium conſecuti ſunt. Additum verò eſt ab impiis Arianis, vt Catholicos cogerent rebaptizari, miniſteriáque diuina ac libros tradere, reluctantes autem tormentis cruciarent: tametſi non omnes impunè. Siquidem inter alios Proculus quidam rapaci manu cuncta populans, ac de pallis altaris camiſias ſibi & femoralia faciens, fruſtatim comedens linguam, in breui turpiſſimâ conſumptus eſt morte. Denique iidem nefandi Ariani ad tam execranda ſcelera infelices hæretici proceſſerunt, vt etiam Corpus & Sanguinem CHRISTI pauimentis ſpargerent, ac pedibus conculcarent. Porrò eorum omnium, quorum meminit Victor, Martyrum & Confeſſorum, anniuatim celebratur memoria ab Eccleſiâ Catholicâ, indita ſacris chartis. At verò non Africam tantùm dirâ perſecutione ingemuiſſe, ſed & alias Romani Orbis prouincias, Hiſpaniam, Italiam, Dalmatiam, Illyricum, Siciliam, Sardiniam, Epirum, Græciam, cum idem ſæuus barbarus Genſericus annis fermè ſingulis validâ claſſe ora maritima infeſtaret. idem Victor, necnon Procopius *q* ſcribunt.

p Vict. de perſec. Vvand. lib. 5.
EX PERSECVTIONE FIDES PROPAGATVR IN MAVROS.
q Procop. de Bel. Vvand. lib.

V.
ILLVSTRES HVIVS TEMP. AFRIC. EPISCOPI.

Illuſtrabat autem his temporibus prouinciam Mauritaniæ Cæſarienſis, alius *Victor* Cartennæ Epiſcopus; qui (vt auctor eſt Gennadius *r*) inſultantes Arianos egregio ſcripto libro redarguit, eúmque ad ipſum Genſericum Regem, paratus oppetere pro fidei defenſione martyrium, legendum miſit. Itémque *Voconius* Caſtellani Epiſcopus; quem pariter aduerſus Arianos, aliôſque hæreticos, necnon Iudæos, aliáque ſcripſiſſe, idem auctor *ſ* tradit. Atque *Pomerius* ſcientiâ celebris; qui ex Mauritaniâ recedens, Romam primùm, inde ſe in Gallias contulit, multáque ſcripſit quæ idem Gennadius *t* recenſet; laudátque ſimul eius vitæ mores ſanctiſſimos. Extat verò etiam Leonis *u* Papæ ad eiuſdem Mauritaniæ Cæſarienſis Epiſcopos Epiſtola his temporibus ſcripta; quâ inter alia eos admonuit de Eccleſiaſtica obſeruantia, cùm in aliis rebus, tum in ordinationibus ſacerdotum exactiſſimè cuſtodienda: adeò vt in tanta miniſtrorum Eccleſiaſticorum penuria haud voluerit diſpenſari cum bigamis, & qui eiuſmodi ordinari fuiſſent, deponi iuſſerit.

r Gennad. de Script. Eccl. c. 77.
ſ Ibid. c. 78.
t Ibid. c. 48.
u Leo ep. 87.
CVM BIGAMIS LEO PP. NON DISPENSAT.

VI.

Hoc eodem anno defuncto Maximo Epiſcopo Antiocheno, cùm ſediſſet annos ſeptem, ſubrogatus eſt in locum eius *Baſilius*; quem fide Catholica præſtantem extitiſſe, teſtantur literæ *x* Syrorum Epiſcoporum ad Leonem Imperatorem poſteà ſcriptæ.

x Extat. inter epiſt. illuſtr. vir. pro Conc. Chalced.

IESV CHRISTI
AN. 457.

LEONIS
AN. 18.

LEONIS IMP. 1.
MAIORIANI 1.

I.

ANno Chriſti quadringenteſimo quinquageſimo ſeptimo, Conſtantino & Ruſo Coſſ. Marcianus Imp. ex hac vita migraſſe poni-

MARCIANI IMP. OBITVS

a *Marcel. & Caſſiod. in Chron.*
b *Euagr. li. 2. c. 8.*

tur à Marcellino *a*, Caſſiodoro, & aliis: ex quibus corrigendus Euagrius *b*, qui cum imperaſſe tradit vſque ad Seuerum in Occidente regnantem, cùm tamen nec ipſe ei vltra ſeptem Imperij annos tribuat. Sed & de tempore mortis, idem redarguitur ex literis S. Leonis Papæ ad Leonem Marciani ſucceſſorem, ante Imperium Seueri conſcriptis. Numerantur verò anni Imperij Marciani ſex, & menſes ſex: quem quidem Theodorus *c* Lector ſcribit defunctum eſſe die vigeſimâ ſextâ Ianuarij, cùm parans ſe ad bellum aduerſus Vvandalos qui Romam diripuerant, egrederetur ad Supplicationes quæ in Campo fiebant. Prædicatur autem inter alias virtutes ab auctoribus, effuſa ipſius in pauperes largitas, & imprimis inculpata religio, propenſiſſimúmque erga fidem Catholicam ſtudium; atque in Imperij adminiſtratione prudentia, legum inſuper inuiolata cuſtodia, & admiranda tum corporis, tum animi caſtitas. Vt vix ſit reperiri inter Conſtantinopolitanos Impp. aliquis poſt Conſtantinum Magnum, qui cum Marciano conferendus videatur.

c *Theod. Lect. Collect. lib. 1.*

EIVS VIRTVTES.

II.

LEONIS IMP. ELECTIO.

d *Nicep. lib. 15. c. 5.*
e *Euagr. li. 2. c. 12.*

Eo defuncto, communi Senatus, Exercitúſque conſenſu, Leo Tribunitius, & ipſe Thrax genere Imperator ſalutatus eſt, & ab Anatolio Epiſcopo Conſtantinopolitano diademate coronatus *d*; annum tunc agens (vt ex Euagrio *e* colligitur) quinquageſimum quartum: per quem olim, cùm adhuc priuatus eſſet, diuino Beatiſſimæ Virginis-Matris monitu, cæcum, quem errantem in viâ repertum miſericordia motus ducendum ſuſceperat, luto oculis appoſito illuminatum fuiſſe, & ſiti qua cruciabatur, aqua miraculosè inuenta, liberatum; ipsíque Leoni, tanquam in mercedem eiuſmodi pietatis, Imperium ab eadem Dei genitrice prædictum fuiſſe, & vt Imperator factus Eccleſiam eodem loco in eius honorem conſtrueret, iuſſum, Nicephorus *f* tradit.

f *Niceph. l. 15. c. 25.*

III.

ff *Leo ep. 73.*

De eius autem electione Leo Romanus Pontifex certior factus, confeſtim ad eum literas gratulatorias dedit, quarum meminit in aliis *ff* ad eundem ſecundò datis; hortatúſque eſt ad cuſtodiam fidei Catholicæ, & defenſionem Concilij Chalcedonenſis, quod tantoperè hæretici labefactare conabantur. Cui rei diligenter incumbens Imperator, ſanctionem ampliſſimam edidit, quâ ſignificauit ſe confirmare omnia à deceſſoribus Impp. aduerſus hæreticos promulgata decreta, atque imprimis quæ pro firmitate prædictæ Synodi à Marciano ſancita fuiſſent. Adiecítque vt ad Metropolitanos omnes Orientales literas daret, quibus reliqui pariter admonerentur Eccleſiarum minorum Antiſtites, vt cuius eſſet fidei redditis literis facerent manifeſtum; vt vel ſic rurſùm confirmarent definitionem Synodi, vel detecti hæretici ſedibus pellerentur. Exciderunt illæ quidem ipſius ſanctio, literæque, quibus Deo Imperij ſui primordia conſecrauit: ſed de illis fidem faciunt literæ *g* Cleri Alexandrini & Orthodoxorum Ægypti Epiſcoporum, ad ipſum redditæ occaſione turbarum recèns apud eos obortarum.

CATHOL. FIDAM TVATVR.

g *Ext. int. ep. ill. vir. pro Conc. Chalc.*

IV.

Accidit enim dum pro firmitate Catholicæ fidei hæc Conſtantinopoli agerentur, Alexandrinam ciuitatem vnà cum omnibus Ægypti prouinciis, turbis vehementioribus agitari à factione Dioſcori, ex improuiſo omnem quam per ſeptem fermè annorum ſpatium in ſtomacho continuerat bilem, in ipſum ſanctiſſimum Alexandrinum Epiſcopum Proterium euomente: cùm ipſius ſectatores: ſimulac defuncti Marciani nuncium accepiſſent, (à quo, poſt condemnationem ipſorum factam à Proterio in Synodo, in exilium pulſos fuiſſe vidimus) ſceleſtiſſimo duce vno ex ipſis, *Timotheo* cognomento *Æluro*, olim ex monacho creato presbytero, venientes Alexandriam, eundem ipſum Timotheum in Pontificium thronum intruſerunt, ac poſt paucos dies eundem *S. Proterium* intra ipſam Eccleſiam, in ipſo baptiſterio ipsóque die Cœnæ Domini occiderunt; corpúſque eius per vniuerſam ciuitatem crudeliter tractum membratim diuiſerunt, ac more canum interiora eius deguſtârunt, reliquúmque corpus igni, cineres vento tradiderunt. Ac poſt hæc idem Timotheus vrbem Alexandriam, totámque Ægyptum, ſæuiſſimis Orthodoxorum omnis generis, ſexûs, & conditionis, perſecutionibus, rerúmque ac perſonarum ſacrarum profanationibus implens; demum in ipſum quoque Romanum Pontificem, nec non Conſtantinopolitanum & Antiochenum Epiſcopos, cunctóſque Chalcedonenſis Concilij defenſores, anathematis iacula intorſit. Quæ quidem omnia, aliáque eiuſmodi, fuſiùs pertractata habentur in iiſdem Orthodoxorum Ægyptiorum ad Leonem Imp. literis; meminítque eorundem Liberatus *h*, necnon Theodorus *i* Lector: qui de eodem Timotheo & hoc ampliùs habet, eum, antequàm occideretur Proterius nigrâ veſte indutum cellas monachorum circuire ſolitum, vnúmque ſe ex adminiſtratoriis ſpiritibus aſſerere, ad hoc miſſum vt cunctis ediceret ne cum Proterio communicaret, ſed Timotheum Ælurum Epiſcopum deſignarent. Porrò tanta paſſi Orthodoxi Ægyptij, non ſolùm (vt diximus) ad Imperatorem de iis ſcripſerunt, ſed etiam ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum; eóſque inter alia rogarunt, vt ea Romano Pontifici, aliiſque Orthodoxis Epiſcopis ſignificanda curarent.

THIMOT. ÆLVRVS INVADIT ECCLES. ALEX. ET DIAE IN ORTHOD. AGIT.

h *Liber. Breuiar. c. 15.*
i *Theod. Lect. Collect. l. 1.*

V.

k *In. ep. ill. vir. illuſtr. pro Conc. Chalced.*

Sed nec defuerunt hæretici partibus ſuis. Miſerunt enim & ipſi ad Imperatorem Legatos, literáſque *k* dederunt, in quibus de nece illatâ S. Proterio ne verbum quidem; ſolùm in eo inſiſtentes, ſedente in Timotheo pacem eſſe redditam Alexandrinæ Eccleſiæ: & quòd literis eiuſdem Imp. omnes Metropolitani (vt vidimus) exigerentur profeſſionem fidei ſcribere; iidem hæretici, quæ tum ipſi, tum Timotheus crederent, magnâ procacia aduoxeruot; profitentes ſe ſolam fidem Nicænam, ac Synodos Epheſinas (nempè Prædatoriam etiam comprehendentes) amplecti, Calcedonenſem verò reiicere.

EIVSDAM PROCACIA

VI.

l *Ext. ibid. Leonis & Anatolij inuicem data literæ.*
m *Leo Pap. ep. 71. & 76.*
n *Ap. Leon. ep. 74. ad Leon. Imp.*

Porrò cùm vt his tantis malis efficax remedium ab iis quorum intereat, adhiberetur, ea omnia piiſſimus Imperator *l* Anatolio Epiſcopo Conſtantinopolitano, Anatolius autem Romano Pontifici, totiúſq; Orbis Chriſtiani Eccleſiis, Circularibus litteris ſignificaſſet; ac rurſùm Leo Papa de iis *m* ad eoſdem Imperatorem & Anatolium reſcripſiſſet: licèt Imperator ab eo admonitus, ardentiori animo hæreticis reſtiterit, ſéque Chalcedonenſis Synodi cuſtodem eſſe publicè *n* profeſſus fuerit; tamen quòd cuperet omnes ſimul in vnam concordiam vniri

NON SEMPER INDVLGEN-

petentibus legatis Timothei, cauſam agi debere in vniuerſali Concilio, aſſenſum præbuit, optánſq; ad terminandas omnes quæ vbique eſſent in Eccleſia lites, præſentiam ſuam Romanum Pontificem exhibere, ea de re ad eum literas dedit. Sed reſtitit huic conſilio S. Leo, & ad eum reſcribens *o* Calendis Decembris huius anni, pluribus docuit non ita indulgendum eſſe hæreticis, vt ad eorum arbitrium auctoritates, quas Vniuerſalis ſemel amplexa eſſet Eccleſia, infringerentur, eas iterùm tractandas proponendo: ſic enim nullum fore colligendis Epiſcopis modum; idque magis eſſe dilatare, quàm ſopire certamina.

Dum hæreticis Concilia poſtulantibus — *o Ep. 75.*

VII. Sed & quòd iidem hæretici fraudulenter dicerent ſe nihil aliud de fide præter quod fuerat Nicææ definitum ſuſcipere velle; iiſdem literis S. Leo Imperatorem admonuit, haud ſatis eſſe ad perfectam fidei confeſſionem his temporibus Nicænum tantummodò Symbolum profiteri, in quo non de humanitate Chriſti, ſed de diuinitate potiſſimùm actum eſſet; in Concilio verò Chalcedonenſi tractatum ſit de vera & perfecta ipſius humanitate: ac proinde ſicut verum Deum & verum hominem Chriſtum vnum confiteri Fideles deberent, ita pariter adſtringi omnes vtramque Synodum ſuſcipere ac profiteri. Quod autem ad Timothei electionem pertinet: non ipſe ſolùm Leo Papa iiſdem literis illam omninò improbauit, ſed etiam (vt ſcribunt Euagrius *p* & Liberatus *q*) omnes Metropolitani, quos tum de Concilio Chalcedonenſi, tum de ea Imperator literis Circularibus conſuluerat: quorum quidem extant *r* triginta ſex epiſtolæ ad eundem Imp. eodem argumento reſcriptæ pro confirmatione Synodi, & damnatione Timothei. Et ea omnibus vnus ſolus (inquit Euagrius) Amphilochius Epiſcopus Sidæ, epiſtolam ſcripſit ad Imperatorem in qua vti contra Timothei creationem grauiter vociferatus eſt, ſic Concilium Chalcedonenſe improbauit. Quæ verò poſt hæc geſta in his fuerint, dicetur anno ſequenti.

Damnatus ab omnibus Timotheus. — *p Euagr. lib. 2. cap. 10.* [illegible]

VIII. Hoc item anno Rauennæ creatus eſt Imperator Occidentalis Imperij, *Iulius Valerius* Maiorianus, (qui iam olim ob victos Francos & Alemannos, Magiſter militiæ factus fuerat) annuentibus ſimul Senatu & militibus, atque ipſo etiam Leone Orientis Imperatore: quæ pluribus deſcribit Sidonius Apollinaris in Panegyrico eidem Maioriano dicto.

Maiorianus creatus Imp. Occident.

IX. Hócque ipſo anno, quo Marcianus Aug. obiit, æquè defunctum eſſe Iuuenalem Ieroſolymitanum Epiſcopum, poſtquàm ſediſſet annos viginti octo, teſtis eſt Cyrillus monachus in Vita *ſ* S. *Sabæ* Abbatis; qui hoc eodem anno in Palæſtinam perrexit ad magnum Euthymium, adhuc adoleſcentulus octodecim annorum: ſub quo adeò profecit, vt egregia vbique ſanctitate poſteà conſpicuus illuxerit, de quo ſæpè inferiùs. Sed quod ad Iuuenalem ſpectat; ſcripſiſſe illum ex maiorum traditione *de Tranſitu Virginis* libellum, Nicephorus *t* teſtatur. Porrò vacaſſe eam ſedem vſque in annum, ſequentem, Acta *u* Quiriaci Anachoretæ nos admonent; vbi qui nonus numeratur annus Leonis Imperatoris, idem Anaſtaſij, qui Iuuenali ſucceſſit, ſedis recenſetur octauus.

ſ Ap. Sur. 5. Dec. — *S. Saba inſignis Abbas.* — *t Niceph. lib. 2. cap. 21 & lib. 15. cap. 14.* — *u Ap. Sur. 29. Sept.*

IESV CHRISTI

AN. 458.

LEONIS

AN. 19.

LEONIS 2.

MAIORIANI 2.

I. ANno Chriſti quadringenteſimo quinquageſimooctauo, ambobus Augg. Leone & Maioriano Coſſ. *Sollius Sidonius Apollinaris*, natione Gallus, patria Lugdunenſis, clariſſimus genere, patre Præfecto Prætorio Galliarum, Auiti Imp. gener, poeticis & rhetoricis literis nulli ſuæ ætatis ſecundus, eiuſdem Maioriani Conſulatum Panegyrico celebrauit: qui & iam anteà ſub eodem Auito ſocero ſuo publicis meruerat monumentis honeſtari, geminâ nempè coronâ, ac ſtatuâ Romæ in Fori Traiani Bibliotheca; prout idem ad Firminum *a* ſcribens teſtatur. Maiorianus autem publicæ indulgentiæ edidit ſanctionem *b*, qua tributa omnia in præſentem vſque annum non ſoluta, quæ multiplicia erant, penitùs relaxauit. Reſcripsítque *c* pariter aduerſus parentes, qui filias virgines cogerent inuitas ſacrum velamen accipere: itémque contra viduas, quæ non amore continentiæ, ſed vt liberiùs viuerent, refugerent nuptias iterare.

Sidonius donatus ſtatua, & corona. — *a Sidon. 9. 16. De cas patrid. & ſtatuâ, ita Sirmundus Sidon. carm. 17 & in ep. 15* — *b Maior. nouel. tit. 3.* — *c Id. Nouel. tit. 6.*

II. Alter verò Conſul Leo Imp. acceptis quas Leo Papa anno ſuperiori ad ipſum literas ſcripſerat, cùm quæ eſſet eius de indictione noui Concilij ſententia, percepiſſet mox ad ipſum reſcribens, ſe in omnibus aſſenſurum ei pollicitus eſt; ad componendas tamen res Orientalis Eccleſiæ, petiit ab eo Legatos mitti Conſtantinopolim. Annuit confeſtim Pontifex, redditis ad eum literis *d* vndecimo Calendas Aprilis: verùm conteſtatus eſt, haud ſe miſſurum Legatos ad diſputandum cum hæreticis; quòd non eſſet Eccleſiaſticæ dignitatis, nouis diſceptationibus ſubiicere quæ Oecumenicis iã fuiſſent definita Conciliis. Miſſos autem Legatos *Domitianum & Geminianum* Epiſcopos, idem alibi S. Leo *e* ſignificat: quorum quidem iſtum putamus fuiſſe Geminianum, ſanctitate illuſtrem Mutinenſem Epiſcopum, quem eius Acta habent claruiſſe temporibus Attilæ. Domitianum autem Epiſcopum nullum hoc tempore inuenimus, præter Catalaunenſem, ſanctitudine æquè conſpicuum: cuius eſt mentio in Concilio Turonenſi, & apud Venantium Fortunatum. Porrò eodem tempore ſcripſit *f* quoque Pontifex ad Anatolium Conſtantinopolitanum; inter alia redarguens eum quòd cùm ei cauſæ cognitionem cuiuſdam Attici presbyteri, hæreſi Eutychiana infecti, delegaſſet; eum ipſe in Eccleſiam abſque legitima & perfecta ſatisfactione ſuſcepiſſet. Denique hoc eodem anno ad eumdem Imperatorem prolixiorem dedit epiſtolam *ff* de Verbi Incarnatione, cum appendice ſententiarum SS. Patrum de eadem.

Legati miſſi a Leone PP. in Orientem. — *d Leo ep. 7[illegible]* — *e Id. ep. 10 ad Genna[dium] Epiſc. Conſtantinop.* — *f Ep. 77.* — *ff Ep. 97.*

III. Imperator autem conſulturus in omnibus Catholicæ fidei, etſi anno ſuperiori ea vniuerſo Oriente exegerat ab Epiſcopis Orthodoxam confeſſionem; tamen adhuc vtile fore exiſtimans, ad ſimpliciúm corda potiſſimùm confirmanda, ſi ſanctiſſimorum virorum, quos Deus miraculis illuſtraſſet, Chalcedonenſi fidei de-

Leo Imp. quærit à SS. monachis confirmatio-

NEM SYNODI CHALCEDON.

g *Euagr. lib. 2. cap. 9.*

cretum teſtificatione corroboraret; (quod quidem planè idem videri poſſet, ac ſi fidem Catholicam omnium ſubſcriptione firmatam, etiam miraculis conſignaret;) de eâ re ſcripſit *g* ad celeberrimi nominis ſanctos anachoretas; præcipuè verò ad magnum illum adhuc ſuperſtitem Symeonem Stylitam, quem ſuper omnes mortales columnæ incolatus euexerat; ac ſubinde ad Baradatum, & Iacobum Syrum, alióſque vitæ mirificâ ſanctitudine ſplendeſcentes, quorum eſt etiam illuſtris memoria apud Theodoretum in Vitis SS. Patrum. Extat *h* autem Baradati ad Imperatorem reddita epiſtola, quâ fidem Chalcedonenſem egregiè confirmauit, multúmque in hæreticos inuectus eſt. Sed & Symeonem binas eo argumento ſcripſiſſe ad eumdem Imperatorem, & Baſilium Epiſcopum Antiochenum literas, teſtis eſt Euagrius. Suúmque etiam cucullum ad Imperatorem miſiſſe, habent Acta *i* S. Danielis cognomento pariter Stylitæ. Iacobi verò Syri, aliorúmque complurium ſanctorum Monachorum literæ deſiderantur.

h *Inter epiſt. vir. ill. pro Conc. Chalc.*

i *Ap. Sur. 11. Dec.*

IV.

Hoc eodem anno defunctus eſt prædictus Baſilius Epiſcopus Antiochenus, anno ſedis eius ſecundo, vt tradit Nicephorus: in cuius locum fuit ſubrogatus *Acacius*: ſub quo, hoc præſenti anno Imperatoris Leonis ſecundo, (vt Euagrius *k* ſcribit) memorabilis accidit, decimaquartâ die menſis Septembris, horâ quartâ noctis, clades Antiochiæ ex ingenti terræmotu; cuius etiam meminit Marcellinus anno ſequenti. Additque Nicephorus, Thraciam quoque, & Helleſpontum, Ioniam omnem, & Cycladas Inſulas eâdem tempeſtate concuſſas eſſe.

k *Euagr. lib. 2. c. 12.*

INGENS TERRÆMOTVS IN ORIENTE.

V.

GENNADIVS CREATVR EPISC. CONSTANTINOP.

Eodem pariter anno Anatolius Epiſcopus Conſtantinopolitanus, cùm ſediſſet annos octo & totidem menſes, ex hac vita deceſſit. In cuius locum ſubrogatus eſt *Gennadius* eiuſdem Eccleſiæ presbyter, doctrinâ, ſanctitate, ac Catholica fide conſpicuus: ſub quo Theodorus *l* Lector atque Nicephorus *m*, à Marciano eiuſdem Eccleſiæ Oeconomo factũ ponunt, vt cùm maior Eccleſia Conſtantinopolitana vſurpare conſueuiſſet Oblationes aliarum minorum ſibi ſubditarum Eccleſiarum, poſthàc quique clerici ſuarum Eccleſiarum oblationibus fruerentur; ita cohibentibus Gennadio & Marciano primariæ Eccleſiæ miniſtrorum auaritiam.

l *Theod. Lect. Collect. lib. 1.*

m *Niceph. l. 15. c. 22.*

VI.

ANASTAS. IEROSOL.

Denique & hoc anno Leonis Imp. ſecundo (vt dictum eſt in fine ſuperioris) in locum demortui Iuuenalis Ieroſolymitani Epiſcopi, ſuffectus eſt *Anaſtaſius* ex presbytero illius Eccleſiæ vaſorum cuſtode: quem ad eam dignitatem perueoturum, iam olim præuiderat, prædixeratque magnus ille Euthymius Abbas; vt in eius Vitâ pluribus narrat Cyrillus *n* ipſius diſcipulus.

n *Ap. Sur. 20. Ianuar.*

IESV CHRISTI

AN. 459.

LEONIS

AN. 20.

LEONIS 3.

MAIORIANI 3.

I.

ANNO Domini quadringenteſimo quinquageſimo nono, Ricimere atque Patricio Coſſ. *Conſtantinopoli* præſentibus Apoſtolicæ Sedis Legatis, exoptatum diù à Leone Imp. celebratum eſt Concilium; non quidem Oecumenicum, vt ipſe primò petierat, ſed ex proximis tantùm prouinciis conuenientibus in vnũ ſeptuaginta tribus Epiſcopis; adnitente Gennadio Conſtantinopolitano, fidei Catholicæ & Eccleſiaſticæ diſciplinæ acerrimo vindice, atque obſeruantiſſimo cuſtode. Qui & in eâ re Sanctos ipſos in cælo cum Deo degentes, habuiſſe coadiutores reperitur *a*; dum nec verbis, nec verberibus corrigere valens peſſimæ vitæ clericum quemdam Eccleſiæ S. Eleutherij Martyris, magnâ fide interpellans ipſum Martyrem, vt clericum ſuum emendaret, aut præcideret; ſequenti die clericus mortuus inuentus eſt. Inter alias autem deformitates Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, cùm nactus eſſet illam ſimoniacâ labe deturpatam; ad eam penitùs euellendam, alióſque prauos mores extirpandos egregiè laborauit. Perierunt quidem eius Synodi Acta, vt nonniſi canon vnus aduerſus Simoniacos *b* reperiri poſſit. Actum verò in eâ eſſe (quarum cauſâ rerum præcipuè conuocata eſt) de abolendâ penitùs Eutychianâ hæreſi, ac confirmando Chalcedonenſi Concilio, quis dubitet?

CONCIL. CONSTANT. CORAM LEG. APOSTOL.

a *Prat. Spir. c. 145. Nic. lib. 15. c. 23. Theod. Lect. lib. 1. Collect.*

b *Ap. Theod. Balſ. poſt Nomocan. Phot. & in Bibl. Patr.*

II.

ENCÆNIA ECCL. ANASTASIÆ.

Eodem porrò tempore ab iiſdem Epiſcopis celeberrimam factam eſſe dedicationem nobilis Eccleſię erectæ à Marciano Oeconomo ſanctiſſimo viro; habent Acta *c* ipſius; qui & iiſdem Encæniis inſigniri meruit, in ipſa ſacroſancti Miſſæ ſacrificij celebratione, coram omnibus diuinitùs nobilitari miraculo, ob charitatem cuidam mendico exhibitam. Porrò erecta eſt illa Eccleſia ſuper ædiculam Anaſtaſiæ, ita nominatum locum illum, vbi primùm hoſpitatus S. Gregorius Nazianzenus proſtratam fidem erexit, vnde Anaſtaſiæ nomen accepit, ſicut dictum eſt ſuo loco, id ipſi Gregorio diuino reuelante Spiritu, fore aliquando vt ædicula illa in baſilicam ingentem conſurgeret. In eamdem porrò Eccleſiam, ipſius S. Anaſtaſiæ martyris Reliquias Gennadium transferri curaſſe, Theodorus *d* Lector, Nicephorus *e*, & alij tradunt. Moris autem fuiſſe celebrare Encænia tempore Synodorum, cùm videlicèt plurimi Epiſcopi conueniſſent in vnum, frequentibus comprobatum eſt ſuperiùs exemplis.

c *Ap. Sur. 10. Ianuar.*

d *Theod. Lect. Collect. l. 1. in fi.*

e *Niceph. lib. 14. c. 10.*

III.

MONAST. ACOEMETARVM, QVI ET DICTI STVDITÆ.

Aucta eſt etiam Gennadij Epiſcopi tempore, Eccleſia Conſtantinopolitana nobiliſſimo cœnobio monachorum *Acœmetarum*, hoc eſt *Inſomnium*, qui iuges die noctéque peruigiles Deo laudes offerre conſueuerant, ſibi inuicem tripertito tempore ſuccedentes. Noui verò huius cœnobij incolæ, vocati ſunt etiam *Studitæ*, à Studio viro clariſſimo, qui eiuſmodi monaſterium in honorem S. Ioannis Baptiſtæ Conſtãtinopoli erexit, cùm illuc Roma migraſſet cũ bonis ſuis; vbi & ante quinquennium Conſulatum ordinarium geſſit vnà cum Aëtio. Hæc quidem conſtant ex Nicephoro *f*: ſed haud (quod ipſa videtur aſſerere) fuit eius inſtituti monachorum Marcellus auctor, ſed tantùm propagator: nam *Alexandrum* Abbatem, eiuſdémque Marcelli inſtitutorem, religioſum illum cultum inueniſſe, teſtantur Acta *g* eiuſdem S. Marcelli, in quibus plura habentur de eodem inſtituta.

f *Id. lib. 15. cap. 23.*

g *Ap. Sur. 29. Decemb.*

IV.

MARTYRIVS EPISCOP. ANTIOCH.

Hoc eodẽ anno Acacius Epiſcopus Antiochenus, cùm ſediſſet annum dumtaxat, ex hac vita deceſſit: in cuius locũ ſubrogatus eſt *Martyrius*

IESV CHRISTI
An. 460.
LEONIS
An. 21.
LEONIS IV.
MAIORIANI 4.

I. Anno Chriſti quadrigenteſimo ſexageſimo, Magno & Apollonio Coſſ. Leo Aug. Synodicis impulſus decretis Concilij Conſtantinopolitani anno ſuperiori celebrati, iuſſit inuaſorem Alexandrinæ Eccleſię Timotheum Ælurum inde eiici, dato ad hoc reſcripto ad Ducem Auguſtalem, qui curaret exactè negotium. Teſtatur hæc Liberatus *a*; qui & addit, in huius Timothei expulſi locum, ſubrogatum fuiſſe alium item *Timotheum* cognomento *Soloſaciolum*, ſiue *Album*, virum quietum & pacificum, & fidei Catholicæ profeſſorem. Verùm antequàm iſta ſubrogatio fieret, Ælurum poſt expulſionem permiſſum fuiſſe venire Conſtantinopolim, ſub ſpecie quàdam abdicandæ hæreſis, vt ſic ſedem recuperaret; conſtat ex literis S. Leonis Papæ, quas cum de his certior factus eſſet, ſcripſit *b* ad Leonem Aug. & Gennadium Epiſcopum Conſtantinopolitanum, de eodem penitùs amouendo tamquam impiiſſimo parricidâ, etiamſi alioqui videri vellet Catholicus, atque alio probatiſſimo viro in locum eius ſubſtituendo. Cui obſequens Imperator, eumdem Ælurum relegari præcepit Cherſonam, (vt Liberatus habet) ſiue, vt alij, in Oaſim; ac more priſtino à clero Alexandrino eligi, & ab Epiſcopis Ægyptiis ordinari curauit prædictum Soloſaciolum: qui cùm ſtatim more maiorum, de ſua ordinatione, vnà cum Catholicæ fidei profeſſione, literas dediſſet ad eumdem Romanum Pontificem, præſtitiſſentque id ipſum eius ordinatores Epiſcopi, & Eccleſiæ Alexandrinæ clerus, ad eos ſingulos alias reddidit S. Leo *c* ſub his Coſſ. decimoquinto Calendas Septembris. Ex quibus redarguas erroris Marcellini Chronicon, dum hoc anno eius ponit obitum. Cùm enim ſit omnium ſententia, ipſum vitâ functum menſe Aprili, certum eſt non ante ſequentem annum id accidere potuiſſe.

a Liber. c. 15. Timoth. Soloſaciolus eligitur Episcop. Alex.

b Leo ep. 99. 100. Timoth. Ælurus relegatus.

c Id ep. 101. ad 103.

II. Hoc ipſo anno *d* quarto Leonis Imp. magnus ille *S. Simeon Stylita*, Orbis miraculum, (vt eum vocat Theodoretus *e*, qui eius vitam ex parte deſcripſit) Orientalibus æquè ac Occidentalibus notiſſimus; quem ab Imp. Marciano ſæpè priuato habitu conuentum Suidas tradit, quémque pij omnes Impp. aliique præſtantiſſimi viri literis vndique ac legationibus frequentârunt, de quo plura dicta ſunt ſuperiùs; ex hac vita migrauit. Quem quidem longè vltra centeſimum annum ætatem propagâſſe, inde facilè colliges, quòd iam columnam aſcenderat viuente Meletio Epiſcopo Antiocheno qui mortuus eſt anno Domini trecenteſimo octogeſimo primo; à quo tempore vſque in hanc diem numerare licet annos octoginta: Cum autem eum inuiſit Meletius, haud putamus minorem fuiſſe annis triginta. Portò Chriſtianus Orbis, qui viuentis coluit nomen, & eſt veneratus imagines, memoriam defuncti maioribus eſt proſecutus honoribus, annis ſingulis eius diem natalem celebrandum inſtituens, ſiue diem tranſlationis, cùm videlicèt *f* venerandum ipſius corpus paulò poſt obitum, petente Daniele Stylitâ, Conſtantinopolim tranſlatum fuit iuſſu Leonis Imp. maximè pij, qui & in eius honorem ibi nobilem erexit Eccleſiam.

d Cedren. in Comp.

e Theod. de Vit. SS. Patr. cap. 26.

Symeonis Stylitæ obitus.

f Act. Dan. Styl. ap. Sur. 11. Dec.

III. At ſicut Elias *g* Eliſæum ſpiritûs reliquit heredem, & virtutum imitatorem; ita Symeon *Danielem* monachum, quem prædictionibus & diuinis viſionibus ad eiuſmodi angelicum arripiendum vitæ inſtitutum adhortatus erat, ſibi ſubſtituiſſe viſus eſt ſpiritualis hereditatis legitimum ſucceſſorem. Paulò enim ante eius obitum, ipſo tamen obitûs die, (quem licèt, longè abſens, diuinâ reuelatione præcognouit) idem Daniel inſtar Eliſæi, ſicut ille pallium eſt conſecutus Eliæ, ipſe cucullum Symeonis, per Serginm diſcipulum ad Leonem Imp. miſſum, ſed ab illo non retentum, accipere meruit: magnâque fiduciâ conſtructam apud Oſtia Ponti, haud procul à finibus Conſtantinopolis, columnam aſcendit, coluitque per multos annos, comprobante Deo eiuſmodi propoſitum plurimis ingentibúſque ſignis & miraculis. Sed hæc fuſiùs ipſius Acta omni fide conſcripta: de quo etiam erit ſæpè occaſio dicendi inferiùs.

g 4. Reg. 2. Daniel columnam aſcendit.

IESV CHRISTI
An. 461.
HILARI
An. 1.
LEONIS IMP. 6.
SEVERI I.

I. Anno Chriſti quadringenteſimo ſexageſimo primo, Seuerino & Dagalaipho Coſſ. *Maiorianus a* laudatiſſimus Imperator, apud Dertonem Hiſpaniæ ciuitatem necatus eſt fraude Severi; qui poſt eum tyrannicé inuaſit Imperium, ope Ricimeris Gothi; cui Magiſtro militum creato, cùm tamen hæreticus Arianus eſſet, malè crediderat Maiorianus vires Imperij, vt exitus declarauit. Docuit enim ſæpè experimentum, magno damno hæreticos admiſceri Catholicis, quòd nulla ſit conuentio *b* lucis ad tenebras.

a Marcell. & Caſſiod. in Chron. Maioriani mors, et Severi imperium.

b 2. Cor. 6.

II. Sub iiſdem pariter Coſſ. tertio Idus Aprilis, *S. Leo* Romanus Pontifex, dùm ſediſſet annos viginti vnum, minùs diebus triginta duobus, ex terreoâ vitâ ad cæleſtem migrauit; corpus verò eius ſepultum eſt apud S. Petrum Apoſtolum. Qui quidem ob excellentem virtutem & doctrinam, ac vigilantiſſimum in curâ paſtorali ſtudium, à maioribus *Magnus* cognomento iure meruit appellari. Cùm autem de eo ſunt nonnulla antiquis tradita monumentis, quæ nequeant certis eius annis adſcribi, illud quidem inter alia haud omittendum, quod narrat S. Gregorius *c* Papa; nimirùm, cùm à quibuſdam Græcis dubitaretur de virtute Brandeorum, quæ apponi ſolerent ad Apoſtolorum corpora, Leonem eiuſmodi vnum brandeum forficibus inciditſe, & ex ipsâ inciſione ſanguinem effluxiſſe. Erant verò *Brandea*, vela quædam ſeu ſudaria, quæ ſupra SS. Apoſtolorum Petri & Pauli ſepulchrum poſita à Fidelibus, ita inbuebantur diuinâ virtute, vt etiam pondere augerentur; tantæque per

S. Leonis Papæ obitus.

c Greg. 3. ep. 30 ad Conſt. Aug. Miraculum de inciſo brandeo.

Digitized by Google

d Greg. Pap. ibid.
e Greg. Tur. 1. Miracul. 11. & 28.

ea virtutes fierent, quantæ ferè per ipſa corpora Sanctorum. Cuius rei teſtes ſunt fidiſſimi, vterque Gregorius, Romanus *d* & Turonenſis *e*. Ex quibus etiam conſtat, eaſdem pariter virtutes operari ſolitum Deum per claues cancellorum ſepulchri eorundem Apoſtolorum.

III.
f Prat. Spir. c. 49.
DE PECCATO INDIGNÆ IMPOSIT. MANVVM.

Rursùm verò in Prato *f* Spirituali de eodem S. Leone legitur, quòd cùm quadraginta dies perſeueraſſet in vigiliis & orationibus ad ſepulchrum S. Petri Apoſtoli, vt dimitterentur ſibi à Deo peccata ſua; demùm apparens ei S. Petrus, ſignificarit eſſe ei omnia peccata dimiſſa, præterquàm Impoſitionis manuum. Quod quidem, cùm peccata quoad culpam non dimittantur ex parte, intelligi debet de pœnis peccatorum, quæ perpetraſſent illi qui ab eo indigni promoti fuiſſent ad ordines, quibus ipſe remaneret obligatus. Quòd enim facile ſit in his peccare etiam prudentem Epiſcopum, inde etiam Paulus *g* monuit Timotheum, nemini citò manus imponeret, neque communicaret peccatis alienis. Tunc enim dicuntur Præſules communicare peccatis alienis, dum indignis conferunt honores & miniſteria. Porrò quæ de eodem Leone apud nonnullos recentiores irrepſit fabula, de amputandâ ſibi dextera manu, quòd cum formoſa mulier eam eſſet exoſculata, paſſus quid humani eſſet, eadémque ipſi à ſanctiſſima Dei genitrice reſtituta: hæc ſine vlla maiorum auctoritate iactantur, & indigna ſunt prorſùs quouis Chriſtiano, nedum adeò ſancto Pontifice; ideóque reiiciuntur, tamquam garrularum fabulæ vetularum.

g 1. Tim. 5.

FABELLA DE LEONE.

IV.
NVMMI CVSI IN HONOREM S. LEONIS.

Ad poſtremum inuenimus nobile monumentum, cuſum ex Senatuſcõſulto numiſma æreum in eiuſdem Pontificis memoriam, cum imagine & nomine S. Petri à parte alterâ, altera nomine expreſſo ipſius Leonis (quod de aliis ante eum Romanis Pontificibus non reperitur) hoc modo, D.N. LEONI PAPÆ; omnémque præfert cum antiquitate ſinceritatem, vt nec leuiſſimæ ſuſpicioni ſubiaceat impoſturæ. Quod equidem puto eo tempore cuſum, quo ab Attilâ, fultus præſidio S. Petri, Vrbem liberauit. Præter iſta verò habentur in Libro de Romanis Pontificibus, nonnulla de ſcriptis ab ipſo ad diuerſos epiſtolis; pluráque de erectis, reparatis, & ornatis variis Eccleſiis Vrbis. Additúrque, ipſum conſtituiſſe, vt infra actionem ſacrificij diceretur, *Sanctum ſacrificium, Immaculatam hoſtiam* & Sepulchris Apoſtolorum cuſtodes adhibuiſſe ex Clero Rom. quos *Cubicularios* appellauit. Quos quidem modò dicimus *Capellanos*: Cubiculum enim idem fuiſſe apud antiquos, quod hodie apud nos Capellam, aliàs monuimus: cùm alioqui & nonnullos ex Cubiculariis fuiſſe laicos homines, doceat Ordo Romanus.

V.

Sed quod demùm eodem libro additur, poſt Leonis obitum ſedem vacaſſe dies ſeptem; pro diebus, reponendi ſunt menſes, cùm ex Concilio Romano ſub Hilaro eius ſucceſſore conſtet, ſubrogationem Hilari cõtigiſſe menſe Nouembri; huiúſque veritatis aſſertorem habeamus, dignum Chronographum Marianum Scotum, qui pridie Idus Nouembris ordinationem Hilari ponit. Fuit autem Hilarus natione Sardus, patre Criſpino genitus: quem olim diaconum idem Leo Legatum vnà cum collegis (vt dictum eſt) miſerat Epheſum ad Concilium ibi Oecumenicum ſub Theodoſio celebrandum. Qui quidem ſimul ac in Apoſtolicâ Sede conſedit, nihil antiquius habens quàm quæ tanto labore eſſent contra hæreticos conſtituta, eadem firmare; Epiſtolam Encyclicam ſcripſit de damnatione Neſtorij & Eutycheris, & confirmatione trium præcipuarum Synodorum Oecumenicarum, Nicænæ, Epheſinæ, & Chalcedonenſis, ac Epiſtolæ Leonis: vt traditur in ipſo ingreſſu rerum ab eo geſtarum.

HILARVS CREATVR ROM. PONT.

VI.
LEO IMP. OBTINET FILIVM.

Quod verò ad res Orientis ſpectat; hoc ipſo tempore, cùm S. Danielis Stylitæ miraculorum editione fama celebris innoteſceret, Leo Imp. cœpit eum magno honore habere, & interdum viſitare, atque humiliter venerari; necnon & exteris, tanquam maximum Imperij ſui miraculum oſtendere, quemadmodum contigit de Rege Lazorum; qui cùm ad Imperatorum fœderis causâ acceſſiſſet, deductus ab eo ad Danielem, vſque adeò obſtupuit, eius videns tolerantiam ac fortitudinem, vt non ſolùm Sanctum, ſed & columnam in quâ poſitus erat, cum lacrymis adoraret. Eius verò precibus etiam aliquando Imperator ingenti periculo, quod lapſu ex equo incurrit, liberatus eſt, & maſculam prolem ex Verinâ coniuge pientiſſimâ feminâ obtinuit, prout hæc omnia fusè narrantur in ipſius Danielis Vitâ *h*. Verùm quod ad ſuſceptum infantem pertinet; haud diù ipſe ſuperuixit, ſublatus (vt putatur) arte Ariadnæ ſororis, nequiſſimæ feminæ, Zenonis poſteà vxoris, iam tunc inhiantis Imperio, & malorum omnium quibus poſtmodùm afflictata eſt Orientalis Eccleſia, ſubdolæ concinnatricis.

h Ap. Sur. 11 Dec. Quæ verò hic habentur de periculo Imperatoris, & Rege Lazorum, ſunt ap. Baron. an. 465. num. XII. & ſeqq.

IESV CHRISTI
AN. 462.
HILARI
AN. 2.
LEONIS 6.
SEVERI 2.

I.
a Cedren. in Compend.
PICTORIS PROFANI POENA.
b Theod. Lect. Collect. lib. 2.
c Niceph. lib. 15. c. 23.

ANNVS Chriſti quadringenteſimus ſexageſimus ſecundus, Coſſ. habuit vtrumque Auguſtum, Leonem ſecundùm & Seuerum; alioqui rerum Eccleſiaſticarum ſcriptione ſatis obſcurus. Illud tamen notatu dignum quod Cedrenus *a* ponit hoc anno ſexto Leonis, Conſtantinopoli pictori cuidam, aggreſſo Chriſtum formâ Iouis pingere, manum exaruiſſe; eúmque facinus confeſſum, à Gennadio Epiſcopo ſanatum eſſe. Quæ eadem habent Theodorus *b* Lector, atque Nicephorus *c*.

IESV CHRISTI
AN. 463.
HILARI
AN. 3.
LEONIS 7.
SEVERI 3.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſexageſimotertio, Caſſiodorus Coſſ. ponit Cæcinam Decium Baſilium, & Vibianum; ſed Marcellinus collegam Vibiani habet Felicem; fortè

quòd

quòd Baſilius dictus quoque fuerit Felix. Quo anno Hilarus Papa *a* conſiderans Theophili Alexandrini Cyclum iam in decliuum labentem, abſoluendum anno Chriſti quadringenteſimo octogeſimo; de nouo conſcribendo calculo prouinciam iniunxit *Victorino* Aquitano, qui huius facultatis habebatur omnium hoc tempore facilè princeps. Scripſit *b* verò is Cyclum vſque ad annum quingenteſimum trigeſimum ſecundum: expertus tamen poſteà aduerſantem ſibi Victorem Epiſcopum Capuanum, cui magis Beda tribuit: ſed de huiuſmodi controuerſiis dicetur ſuo loco.

a *Marian. Scot. in Chron.*
HILAR. PP. CYCLVM NOVVM CVRAT PER VICTORINVM.
b *Gennad. de Vir. Ill. c. 88.*

II. TRANSLATIO ELISÆI PROPH.

Hoc item anno, qui ſeptimus numeratur Leonis Imperij, (vt habet Cedrenus) *Eliſæi* Prophetæ oſſa à Palæſtinâ tranſlata ſunt Alexandriam.

IESV CHRISTI
AN. 464.
HILARI
AN. 4.
LEONIS 8.
SEVERI 4.

I. EVRICI GOTH. REGIS GRASSATIONES IN GAL. ET HISP.
a *Iſid. in Chron. Goth.*

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſexageſimo quarto, Ruſtico & Olybrio Coſſ. morte ſublato Theodorico Gothorum Rege, frater eius *Euarix* ſiue Euaricus, vel (vt plerumque vocant antiqui libri) *Euricus*, regnum capeſſiuit: qui quidem (vt ait Iſidorus *a*) pari ſcelere quo frater regnans, ſtatim bello cœpit Hiſpanias & Gallias diriſſimè affligere: ac prius captâ Pampilonâ, inuaſit Cęſaraugustam, totámque Hiſpaniam Superiorem obtinuit, & Tarraconenſem nobilitatem peremit: in Gallias autem regreſſus, Arelatum & Maſſiliam vrbes cœpit. Sub quo etiam Gothi Legum inſtituta ſcriptis habere cœperunt; cùm anteà tantùm moribus & conſuetudine tenerentur. Hæc Iſidorus; paucis complectens Eurici cunctas in regno res geſtas. Verùm quod ait de Legibus ab eo primùm ſcriptis, erroris conuinci poſſe videtur à Sidonio Apollinare *b*, qui meminit *Legum Theodoricianarum*; quas ſcilicèt Theodoricus Eurici deceſſor iam anteà promulgaſſet.

QVANDO LEGES GOTH. SCRIPTÆ.
b *Sidon. 2. ep. 1. ad Ecdic.*

[Locum hunc Sidonij (quem alia occaſione tractauit Baron. an. 468.) ita Sauaro interpretatus eſt, vt dixerit Sidonius Leges Theodoricianas, pro, Eurianas; quòd Euricus dictus quoque fuerit Theodoricus. At Sirmondus, Sidonium Theodoricianas dixiſſe, ob paronomaſiam cum Theodoſianis; dum ait, *Leges Theodoſianas calcans; Theodoricianáſque proponens*. Iſidorum autem, cùm ait Euricum legum inſtituta Gothis primùm tradidiſſe, non ſic accipiendum eſſe, quaſi ante Euricum leges Gothicæ nullæ fuiſſent; ſed quòd earum corpus & codicem primus collegerit Euricus: ſicut perſpicuè docent verba eiuſdem Iſidori, de Leuuigildo agentis ærâ 608. *In legibus quoque ea quæ ab Eurico incondite conſtituta videbantur, correxit plurimas leges prætermiſſas adiiciens, pleraſque ſuperfluas auferens.*]

IESV CHRISTI
AN. 465.
HILARI.
AN. 5.
LEONIS 9.
SEVERI 5.

I.

ANNVS Chriſti quadrigenteſimus ſexageſimusquintus, ambos Coſſ. habuit hæreticos; nimirùm Baſiliſcum fratrem Verinæ Auguſtæ vxoris Leonis Imperatoris, hæreticum Eutychianum, & hæreticorum in Oriente fautorē præcipuum; atque Herminericum Gothum Arianum. Quapropter haud mirū eſt, ſi vtrumque Imperium variis fuerit in vindictam cladibus afflictatum. Nam imprimis ipſa regia vrbs Conſtantinopolis (vt habet Marcellinus in Chronico) maximo inuaſa incendio, miſerè fœdata eſt, quod quidem iam anteà S. Danielem Studitam prædixiſſe Leoni Imperatori, & Gennadio Epiſcopo Conſtantinopolitano (cùm iſte ad eum ordinandum presbyterum perrexiſſet; quod & præſtitit, licèt illo diutiùs reluctante:) ac fruſtrà de auertendâ precibus Dei irâ monuiſſe, teſtantur ipſius Acta *a*; In quibus etiam traditur, id contigiſſe menſe Septembri, in vigiliâ Feſti S. Mamantis martyris; eóq; non ſolùm quamplurima ædificia publica priuatáque, ſacra atque profana, ſed & ingentem virorum, feminarúmque multitudinem periiſſe. Porrò ipſum per malum dæmonem in habitu mulieris, ſiue per mulierem quæ victum manibus quæritaret, immiſſum fuiſſe, Euagrius *b* tradit: qui & illud deſcribens, in eo tantùm ab Actis S. Danielis diſcrepat, quòd quatuor dūtaxat dies perduraſſe dicat, illa verò ſex ponant. Quo etiam tempore baſilica Anaſtaſia, nuper à Marciano Oeconomo erecta, dicatáque, ingenti miraculo liberata ab incendio eſt precibus eiuſdem Marciani *c*, ſacro accepto Euangelio in mediis flammis orantis. Denique ne tota periret ciuitas, orationes quoque prædicti Danielis, & Marcelli Acœmetarum Archimandritæ, à Deo obtinuiſſe, teſtantur eorum Acta *d*.

PRODIGIOSVM INCENDIVM CONSTANT.
a *Ap. Sur. 11. Dec.*
b *Euagr. lib. 2. cap. 13.*
c *Act. Marc. ap. Sur. 10. Ianuar.*
d *Ap. Sur. 11. & 19. Dec.*

II. CONSTITVTIO DE NOVA ÆDIFICANDI RATIONE.
e *l. 12. C. de priuat. ædif.*

Huius autem occaſione incendij, (quo Euagrius tradit adeò deformatam fuiſſe vrbis faciem, vt nec ab ipſis habitatoribus internoſci poſſent priores locorum ſitus) Zeno poſteà Imperator, Leonis ſucceſſor, conſtitutionem *e* de priuatis ædificiis promulgauit; quâ iuſſit, vt ædificans domum, duodecim pedes ſpatij relinquere deberet inter proprias & vicini ædes; ne ſi contingeret domum aliquam conflagrare, vicini quoque domum continentem flamma depaſceret, & ſic tota vrbs periclitaretur, vbi etiam meminit de Leonis, eodem argumento, conſtitutione his temporibus editâ. Cæterùm aliquanto poſt incendium tempore, aſperrimam aduenisse hiemem ſecutámque eſſe vehementiſſimorum imbrium atque ventorum prodigioſam frequentiam, cùm Euagrius *f* atque Nicephorus *g* declarant, tum Acta Danielis, cuius columna non parùm eâ concuſſione periclitata eſt. Et hæc quidem in Oriente.

f *Euagr. lib. 2. c. 14.*
g *Niceph. lib. 15. c. 20.*

III. SEVERVS IMP. NECATVR.

In Occidente verò, huius pariter anni Coſſ. (vt tradunt Caſſiodorus & Marcellinus) Seuerus Imp. dolo *Ricimeris* Gothi Ariani, potentiſ-

ſimi Magiſtri militum, Romæ in Palatio veneno peremptus eſt: cuius perobſcuræ remanſêre res geſtæ. Poſt eius autem obitum, factum eſſe interregnum per annum & menſes aliquot, idē Caſſiodorus oſtendit, dum creationem Anthemij poſt ſequentis anni Coſſ. ponit. Obfuitque multùm Italiæ eiuſmodi interregnū, & frequens iſta mutatio Auguſtorū: ſiquidem ex eo factum eſt, vt Vvandali regnātes in Africâ crebriùs Imperij littora incurſarēt. Qui & adeò formidabiles facti ſunt piraticâ claſſe, vt ipſam quoq; Alexandriá fuiſſe timore concuſſam, ſed de ea illęsâ permanſura Imperatorē ab eodem qui ſuprà S. Daniele ſecutum redditū, teſtentur ipſius Acta.

IV. Concil. Rom. in natali Hilari PP.

Hoc eodem anno, cùm Romam conueniſſent quadraginta octo Epiſcopi, ad natalem diē Hilari Romani Pontificis (hoc eſt ipſius ordinationis) ex more ſolemniter celebrandum; eius occaſione conuentus, idem Hilarus in baſilica S. Mariæ Synodum habens decimoquinto Calendas Decembris, de variis egit conſultationibus, quæ diuerſis ex locis ad ipſum miſſæ fuerant; ac præſertim ab Hiſpanis Tarraconenſis prouinciç Epiſcopis, aduerſus quorumdam Coëpiſcoporum præſumptionem, inde (vt aiunt) reſponſa quærentibus, vnde nihil errore, nihil præſumptione, ſed Pontificali totum deliberatione perciperetur: quarum quidem rerum tractatio in ipſis quæ extant *h* Synodi actis videre licet; ac præcipuè de Ordinationibus clericorum, & ne Epiſcopi ſibi ſucceſſores deligerent, ad quæ ab omnibus acclamatum eſt, *vt ſeruaretur antiquitas*. Quod verò inter Epiſcopos qui Synodo interfuerunt, primo loco ponitur *Maximus* Epiſcopus Taurinenſis poſt Romanum Pontificem; non id quidem accidit ſedis prærogatiua; cùm digniores illic eſſent Epiſcopi Metropolitani, vt inter alios Mediolanenſis, ſed prærogatiua ætatis in Epiſcopatu agentis: ex more ſcilicèt antiquo, quem iam ſuprà notauimus, vt qui plures annos ageret in Epiſcopatu, vel Archiepiſcopatu, priorem ſibi in Synodis locum vendicaret, ſaluâ tantummodò Patriarchalium prærogatiuâ ſedium. Porrò de Maximo Taurinenſi dictum eſt pluribus in Synodis Arauſicana & Mediolanenſi ſub S. Leone Papâ.

h Tom. 5. Conc.

Ordo ſeſſionis Epiſcop. ſecundum tempus ordinat.

IESV CHRISTI

AN. 466.

HILARI.

AN. 6.

LEONIS.

AN. 10.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſexageſimo ſexto, vnicum Conſulem Leonem Imp. notant Faſti Caſſiodori & Marcellini. In Occidente enim cùm nullus eſſet Imperator, nulla eſt à Senatu habita ratio Conſulis deligendi. Et quod à recentiori Chronographo *a* addititius ponitur collega Fabius Titianus; id ex diuinatione fit, abſque aliquo teſte, aut veriſimili coniecturâ.

a Panuin. in Faſt.

II.

Hoc porrò anno idem Leo pridie Calendas Martias, de immunitate confugientium ad Eccleſiam, ampliſſimam ac ſeueriſſimam edidit ſanctionem *b*; cùm (vt habent Acta *c* S. Marcelli Acœmetarum Archimandritæ) Ardaburio potentiſſimo duce Ariano, militem quemdam è cœnobio Acœmetarum vi extrahere tentante; qui ad hoc ab eo miſſi eſſent, fulguribus ex Imagine Crucis Chriſti fulgentiſſimæ, ignéque circumdatæ, apparentis in faſtigio monaſterij, procedentibus, mirabiliter repulſi eſſent; oſtenſúmque, magno periculo aſylum Eccleſiæ violari. Huius enim rei tam inſigniter geſtæ occaſione factum putamus, vt Leo prædictam ſanctionem promulgauerit: qua etiam antiquauit veterem illam, cuius facta eſt ſuo loco mentio, qua inhibebantur Epiſcopi ſoluere quod creditoribus deberet ad Eccleſiam refugiens, niſi eum redderent: addiditque modum, quo in tali occaſione creditores vti deberent.

Lex de Eccl. immunitate.

b L. 6. C. de his qui confug. ad Eccl.

c Ap. Sur. 29. Dec.

Fulminibus repelluntur milites ſacrilegi.

III. Ecdicii Aruerni virtus.

Hoc item anno Euricus, ſiue Euaricus Rex Gothorum, abſoluto regni ſui ſecundo, poſt Hiſpanias deuaſtatas deſcendens in Gallias, vrbem Aruernum obſedit: cùm pro eius defenſione agens vir clariſſimus *Ecdicius*, Auiti Imp. filius, & ipſe Aruernus, Dei virtute cōfiſus, magno miraculo ingentem hoſtium numerū longè diſpari paucitate militum & virium, ſæpè ſuperauit atque fugauit: quæ quidē narrantur in epiſtolâ, ad eum poſteà ſcriptâ à Sidonio *d* Apollinare æquè clariſſimo viro; quem eiuſdem Ecdicij ſororem nomine Papianillam, vxorem duxiſſe, conſtat ex eius litteris *e* ad ipſum datis. Porrò hæc tanta Ecdicium præſtitiſſe S. Martini inuocatione, docet Gregorius *f* Turonenſis Epiſcopus.

d Sidon. 3. ep. 3.

e Id. 3. ep. 16.

f Greg. Tur. de mirac. S. Mart.

IV. S. Proſperi obitus.

Hoc eodem anno *S. Proſper* Aquitanus (de cuius ſcriptis, aliiſq; aduerſus hæreticos, ac præcipuè Pelagianos, exantlatis laboribus ſæpè actum eſt ſuperiùs) ex hac vita migrauit, cùm Eccleſiam Regienſem prouinciæ Narbonenſis gubernaſſet annos ſaltem viginti quatuor. Cui ſucceſſit *S. Maximus* Abbas Monaſterij Lirinenſis. Mentio eſt de alio ab hoc diuerſo *Proſpero* apud Sidonium *ff*, quem dicit fuiſſe Epiſcopum Aurelianenſem; cuius etiam ſanctitatis memoria viget in Tabulis Eccleſiaſticis *g*.

ff Id. 7. ep. 15.

g Martyrol. Rom. 25. Iul.

[Vulgò quidem S. Proſper indigitatur Epiſcopus Regenſis ſeu Regienſis in Galliâ Narbonenſi: ſed reclamat Sirmondus in Sidon. 7. ep. 15. quòd certum ſit vel Sidonio in Carm. Euchar. auctore, in ea cathedrâ poſt Maximum ſediſſe Fauſtum; Maximus autē Hilarij Arelatenſis tēporibus (vt ex Regienſi, Arauſicanóque Concilio, atque ex ipſius Hilarij Vitâ conſtat) Epiſcopus iam eſſet; ac proinde ſuperſtite adhuc Proſpero, quem multis vltra Hilarij ætatem annis vixiſſe conſtat: porrò Fauſtus Maximi ſucceſſor, vt ex Sidonij epiſtolis ad eum ſcriptis liquet, Proſperi annos exceſſerit, quem omnes conſentiunt ad Anthemij Aug. tempora non perueniſſe, ſub quo, & ſequentibus Impp. Sidonius ſcripſit. Quinimmò eumdem Proſperum non ſolùm non Regienſis, ſed nec vllius alterius Eccleſiæ Epiſcopum fuiſſe, inde aſſerit, quòd nullus veterum qui de eo ſcripſerunt, huius rei meminerit; non Victorius de Cyclo Paſchali, non Gennadius de Scriptoribus Eccleſiaſticis, non Gelaſius Papa de Libris Apocryphis, non Marcellinus in ſincero ſuo Chronico, nec denique vllus alius ex illis antiquioribus. (Vnde & refellas opinionē eorum, qui hunc fuiſſe Epiſcopum Regij Lepidi in Æmiliâ putauerunt: quos & alia feſellunt.) Qui enim Proſper ſubſcriptus reperitur Conciliis Veſenſi & Carpentoratenſi eiuſdem prouinciæ Narbonenſis, ab hoc diuerſus eſt, vtpotè poſterior. His tamen à Sirmondo aſſertis reſiſtit Hiſtoria Præſulum Regienſium edita à Simone Barteâ presbytero illius Eccleſiæ, & multis auctoritatib. Epiſcopatum Proſperi tuetur: cui & tutius inhærendum cenſemus.]

V. Epiphanius Epiſcop. Ticinenſis.

Hoc pariter anno vitâ functo viro ſāctiſſimo Criſpino Epiſcopo Ticinenſi, ſubſtitutus eſt in locum eius ſanctitate non impar, ſed doctrinâ longè celebrior *Epiphanius*, de quo ſæpè erit inferiùs dicendi occaſio. De alio verò *Epiphanio*,

quo

quo Caſſiodorus vſus eſt ad conuertendos in Latinum Græcos Hiſtoricos, aliáque antiquorum ſcripta, iam dictum eſt alio loco *b* ſuperiùs.

b An.439. VIII.in fin.

IESV CHRISTI
AN. 467.
SIMPLICII.
AN. 1.
LEONIS. 11.
ANTHEMII. 1.

I. ANTHEMIVS IMP.

a Sidon. in Panegyr. Anthem.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſexageſimo ſeptimo, duobus Flauijs Puſæo atque Ioanne Coſſ. ANTHEMIVS Patricius, filius Procopij, (ex illo deſcendentis Procopio, Iuliani Aug. propinquo, quem ſuperiùs vidimus de Imperio cum Valente contendiſſe) Marciani Imp. gener, (cuius filiam Euphemiam coniugem duxerat) creatus eſt Imperator Occidentis. Ita namque docet Sidonius *a* tranſactum eſſe inter Patricium Ricimerem Magiſtrum militum, cuius nutu pendebat Occidentale regnum, & Leonem Imperatorem; vt Græcus mitteretur Romam Auguſtus, cuius filiam ſibi Ricimer deſponſaret. Sed & Romanum Senatum ad petendum à Leone Anthemium Legatos Conſtantinopolim miſiſſe, auctores ſunt Euagrius *b* atque Nicephorus *c*. Porrò in ipſo eius aduentu, Vrbem immensâ laboràſſe peſte, teſtis eſt Gelaſius Papa in Andromachum ſcribens. Nec quidem mirum hoc morbo afflictatam fuiſſe Romam, cùm (vt idem Pontifex alibi *d* docet) ſecum Anthemius contagia vexit hæreticorum: (hâc ſanè ea parte, ſinceræ pietatis gloriâ, quæ ab auctoribus ei, vnà cum fortitudine bellicâ, tribuitur, carens;) nempe Macedonianos quoſdam ſibi familiaritate coniunctos, qui continuò miſcere cuncta, & conuenticula ſeorsùm agere aggreſſi ſunt. Verùm (quod Gelaſius addit) ita conſtanter reſtitit Imperatori Hilarus Papa, vt non ea facienda, cum interpoſitione iuramenti palam in Eccleſiâ B. Petri eumdem promittere conſtrinxerit. Hócque poſtremum edidit S. Pontifex paſtoralis vigilantiæ ſpecimen.

b Euag. lib. 2. cap. 12.
c Niceph. lib. 15. cap. 11.
d Gelaſ. ep. ad Dard.

II. HILARI PAPÆ OBITVS.

Hoc namque ipſo anno, quarto Idus Septembris, idem ex hâc vitâ migrauit, cùm ſediſſet annos quinque, menſes decem, minùs duobus diebus: vt docent antiqua Martyrologia, in quibus dictâ die inter Sanctos eius natale inſcribitur. Sepultus autem eſt in Eccleſiâ S. Laurentij in cryptâ, iuxta corpus S. Sixti. Habet verò liber ſæpiſſimè citatus Anaſtaſij Bibliothecarij de Romanis Pontificibus, ex vetuſtioribus accepta monumentis, multa de eximiâ eiuſdem ſancti Pontificis munificentiâ erga Eccleſias vrbis, & de ſacris locis ab eo excitatis. Vt planè ex illis ſaltem appareat, quantæ fuerint iam hoc tempore diuitiæ Romanæ Eccleſiæ; cuius adeo profuſæ eſſent expenſæ argenti, auri, gemmarum, in vaſis ſacris, & ornamentis Eccleſiarum. Cùm autem poſt eius obitum (vt idem auctor ait) ſedes vacâſſet dies decem, vigeſimâ Septembris creatus eſt SIMPLICIVS, patriâ Tiburtinus, Caſtini filius.

SIMPLICIVS ROM. PONT.

III.

e Sid. 1. ep. 5. ad. Heron.

Hoc item anno Sidonius Apollinaris, è Gallijs vbi degebat, litteris (vt ipſe *e* teſtatur ad Heronium ſcribens) noui Imperatoris Anthemij vocatus, in vrbem ſe contulit, nuptiiſque interfuit Ricimeris. Quomodò autem in viâ ægrotans, ſanus factus fuerit, vbi Limina Apoſtolorum ſupplex intrauit, idem ipſe eâdem epiſtolâ narrat.

IESV CHRISTI
AN. 468.
SIMPLICII.
AN. 2.
LEONIS 12.
ANTHEMII 2.

I.

ANNVS Chriſti quadringenteſimus ſexageſimus octauus, vnius tantùm iterati Conſulatûs Anthemij Imp. notâ habetur inſcriptus: collega enim in primo Conſulatu acceſſerat ipſe adhuc priuatus ante annos tredecim, Valentiniano Aug. octauùm Conſuli. In hoc autem eius Conſulatu, Sidonius Apollinaris Romæ carmen habuit Panegyricum, ſuaſione Baſilij Exconſ. cuius etiam petitione idem Imperator Sidonio Præfecturam contulit, vt ipſe teſtatur poſteriori ad Heronium *a* ſcriptâ epiſtolâ. Qui & ibidem exiſtens, adſtitit Aruando, conſtituto reo læſæ maieſtatis, quòd Galliarum Præfectum agens, partes Romano ſubiectas Imperio clàm prodere tentâſſet Euarico Gothorum Regi, rerum Romanarum Catholicæque pietatis infenſiſſimo hoſti. de cuius Aruandi causâ in Senatu peractâ, eſt egregia eiuſdem Sidonij *b* ad Vincentium epiſtola, in quâ complura inuenias impreſſa veſtigia antiquorum formæ iudiciorum.

a Sidon. 1. ep. 9.
b Id. 1. ep. 7.

II.

Hoc item anno in Oriente Leonem Imp. ingentem aduerſos Wandalos claſſem paràſſe, Cedrenus tradit: quam quidem ex mille & centum nauibus compoſitam, auctor eſt Nicephorus *c*; exercitum verò terreſtrem hominum centum millium fuiſſe, Procopius *d* teſtatur. Quibus ingentibus copijs cùm Leo præfeciſſet Baſiliſcum Verinæ coniugis fratrem, ſed hæreſis Eutychianæ ſectatorem; factum eſt huius inertiſſimâ ſocordiâ, & turpiſſimâ proditione, vt poſt quædam læta principia, eiuſmodi copiæ omninò perierint, & incenſa claſſis fuerit. Porrò hæc omnia in gratiam Aſparis & Ardaburij potentiſſimorum Ducum, natione Gothorum, (qui eùm Leonis videri voluiſſent in Imperium promotores, infenſo tunc in ipſum erant animo) Baſiliſcum operatum eſſe conſtat *e*; cùm ita inter eos conueniſſet, vt ijdem Duces Imperium Baſiliſco conferrent, (quod implere nequiſſent, ſi ex ſententiâ Leoni res proſperè ceſſiſſent) ipſe verò Baſiliſcus eis rependeret, vt perfidiam Arianam, quâ infecti erant, propagare permitterentur: cuius etiam rei causâ iidem barbari Duces Genſerico Wandalorum Regi pariter Ariano patrocinati ſemper occultè fuerant. Ex quibus videas quantâ iacturâ ſinantur hæretici in aula verſari; quantóque grauiori diſpendio, publicarum rerum eiſdem adminiſtratio concedatur; & maximo omnium damno, expeditio bellica, in qua rerum vertitur ſumma, credatur: cum certum ſit, auerſos ſemel â Deo homines, Eccleſiæ perduelles, omnia agere proditoriè & hoſtiliter. Ceterùm impius Baſiliſcus, apertiſſimæ

c Niceph. lib. 15. cap. 17.
d Procop. de Bell. VVandal. lib. 1.

INERTIA ET PRODITIO DVCVM HÆRET.

e Niceph. & alij.

HÆRETICI AB OMNI ADMINISTRATIONE PELLENDI.

proditionis reus ab omnibus cùm reuerſus eſſet Conſtantinopolim conclamatus, ad aſylum Catholicæ Eccleſiæ confugit. Quem ſoror eius Verina Auguſta liberauit, amandauítque Perinthum Thraciæ; vt tradit Nicephorus. Imperator autem in auctores ſceleris Aſparem & Ardaburium duxit vlciſci; idque paulò pòſt (vt videbitur) perfecit. Qui & hoc anno aduerſus Gentiles ſanctionem *f* edidit, quâ vetuit ne qui Chriſtianus non eſſet, cauſas agere in Iudicijs præſumeret.

f l.15. C. de Epiſc. audient.

III. REX HVNNOR. SVPERATVR A DVCE CATHOL.

Aliâ verò ex parte, in quâ non ab hæretico Duce prælium agebatur, in *Denſicem* Hunnorum Regem, Attilæ filium, patrem ferociâ ſuperantem, res dexterè confecta eſt. Superatis enim Hunnis, eodémque ipſorum Rege occiſo, eius caput in conto Conſtantinopolim magnâ gloriâ, omniúmque lætitiâ, delatum eſt. Attingit hæc breuiter Marcellinus in Chronico. Quòd autem non ea diffuſiùs tractauerint hiſtorici, inde factum puto, quòd (vt ait Euagrius *g*) Priſcus Rhetor eius temporis ſcriptor, huiuſmodi bella aduerſus Scythas (quos Hunnos dicimus) quàm exactiſſimè proſecutus eſſet: ſed perijt Hiſtoria ipſa.

g Euag. lib. cap. 17. & lib. 2. cap. 16.

IESV CHRISTI
AN. 469.
SIMPLICII.
AN. 3.
LEONIS 13.
ANTHEMII 3.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſexageſimo nono, Zenone & Marciano Coſſ. Leo Aug. de Aſparis & Ardaburij proditione ſumpturus pœnas; quòd ob ſummam eorumdem potentiam, in opprimendis illis vi apertâ, periculoſa alea iaceretur, artem adhibuit. Siquidem quòd acceptum ipſis ferret Imperium, tamquam eis remunerationem promiſſam exhibiturus, maioribus eoſdem frequentare cœpit officijs; ipſique filio Aſparis, cui nomen *Patricio*, ſiue *Patriciolo*, Ardaburij fratri, filiam ſuam ſpopondit coniugem, eumdémque Cæſarem nominauit: ſicut teſtantur Marcellinus *a*, Cedrenus *b* & Acta *c* ſinceriſſima S. Marcelli Acœmetarum Archimandritæ; tametſi Euagrius *d* atque Nicephorus *e* Cæſarem creatum tradant *Ardaburium*. Vt verò tantam diù cupitam dignitatem filio ſuo Aſpar conſequi poſſet, quòd impedimento videbatur eſſe Ariana perfidia, tum eam voluit à filio Cæſare creando damnari, tum ipſe ad id ſe perſuaſum eſſe oſtendit; vt ex Cedreno & Nicephoro colligitur. Verùm ex Actis S. Marcelli liquet, deſignatum eſſe Cæſarem filium Aſparis, cùm adhuc eſſet Arianus; & ob eam cauſam magnas turbas excitatas eſſe Conſtantinopoli, quòd timerent rurſùm iugo Imperatoris Ariani ſubijci; ipſúmque Marcellum, magnâ ſequenti populi catervâ, & comitante Angelo habitu altiſſimi & ſplendidiſſimi adoleſcentis, Imperatorem eâ de cauſâ adiiſſe. Quemadmodùm & teſtatur Zonaras *f*, clericos & monachos conueniſſe Imperatorem

FILIVS ASPARIS CREATVR CAES.

a Marcell. in Chron.
b Cedren. in Compend.
c Ap. Sur. 29. Dec.
d Euagr. lib. 2. cap. 16.
e Niceph. lib. 15. cap. 27.

TVMVLTVS CONSTANT. OB CREAT. CAES. ARIAN.

f Zonar. Annal. tom. 3.

& exclamâſſe contra eum, vt Cæſar Catholicus crearetur. Atque hæc quidem anno præſenti geſta ſunt; reliqua ſequenti.

II. SPECTACVLA PROHIBITA DIEB. FESTIS.

Intereà verò idem Leo Imp. ad conciliandam ſibi in ſummo rerum diſcrimine Diuinitatem, Idibus Decembris de ſanctificandis feſtis diebus, prohibendiſque in eiſdem Circenſibus, ſcenicíſque ſpectaculis, ſanctionem *g* edidit. Quòd enim animo deſtinaſſet, de proditoribus peragendam eſſe tragœdiam in ipſis Circenſibus, noluit ea celebrari die Dominico; ne, licèt iuſta eſſet vltio, tamen diem ſacram ignominiâ videri poſſet labefactaſſe. Qui etiam paulò antè, nimirùm octauo Idus Maias, legem *h* promulgauerat aduerſus intrudentes ſe ſimoniacâ prauitate in Epiſcopatum.

g l. vlt. C. de fer.
h l. 13. C. de Epiſc. & cler.

IESV CHRISTI
AN. 470.
SIMPLICII.
AN. 4.
LEONIS 14.
ANTHEMII 4.

I. ASPAR CVM FILIIS NECATVR.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſeptuageſimo, Seuero (ſiue Seueriano) atque Iordano Coſſ. (inquit Marcellinus) Aſpar primus Patriciorum cum Ardabure & Patriciolo filijs, illo quidem olim Patricio, hoc autem Cæſare, generóque Leonis appellato, Arianus cum Arianâ prole, ſpadonum enſibus in Palatio vulneratus interijt. Hæc illi ſuo more breuiter; quæ Caſſiodorus *a* ponit ſub anno ſequenti. Ea verò fuſiùs proſecutum fuiſſe Priſcum Rhetorem, Euagrius *b* tradit; qui ex ipſo rem attigit, non deſcripſit. At Nicephorus *c* paulò liberaliùs agens, ait Aſparem cum filijs primùm ludis Circenſibus in Hippodromo conuitijs à populo Conſtantinopolitano tumultuante appetitos, metu Chalcedonem traiecisse, exercitu omni eos inſequente; & ad Eccleſiam S. Euphemiæ martyris confugientes, Leonis Imperatoris arte, tam per Gennadium Epiſcopum Conſtantinopolitanum primò ad eos miſſum, quàm poſteà per ſeipſum ad eoſdem accedentem, iniuriarum obliuionem pollicentis, inde egreſſos, & ad menſam regiam adhibitos; eiuſdem iuſſu à Zenone Iſauro Aſparem cum Ardaburio interfectum eſſe: alterum verò filium Patricium, in exilium miſſum; & quæ ei deſponſata fuerat Ariadna Leonis filia, ipſi Zenoni datam eſſe in coniugem. Hæc Nicephorus: verùm alij ambos filios Aſparis occiſos tradunt. Habet verò etiam idem auctor, Ardaburium, cùm vidiſſet patrem iam capite truncatum, exclamâſſe; *Dignum fert exitium ſenex canus, qui fruſtrà gloriatus eſt, neque vmquam admonitioni meæ audiens fuit: Perſæpè enim ei dixi, Priùs Leonem deuoremus, quàm ille nos ſibi in prandio apponat.* Ceterùm ex huiuſmodi cæde idem Leo Aug. conſecutus eſt nomen, vt *Macelles*, nempè Interfector, fuerit cognominatus. Sicque demùm impleta eſt viſio S. Marcello *d* diuinitùs oblata, pugnantium inter ſe draconis & leonis, quâ victus tandem draco occubuiſſet.

a [Sanè & Marcellinus in Chronici editionibus emēdatioribus: Vt neceſſe ſit, Baronij codicē (vt ſæpè fit in Chronicis) turbatū fuiſſe: nec ſolùm hoc anno, ſed & aliquot alijs, quibus relata ex Marcellino, vno Conſulatu anticipauit; putà eruptionem cineris anni ſequētis, quæ poſt ſequentem habetur apud Marcellinum.]
b Euagr. lib. 2. cap. 16.
c Niceph. lib. 15. cap. 27.

LEO IMP. DICTVS MACELLES.

d Act. S. Marcell. ap. Sur. 29. Dec.

IESV CHRISTI
AN. 471.
SIMPLICII
AN. 5.
LEONIS 15.
ANTHEMII 5.

I. GENNAD. EPISC. CONST. OBITVS

a Niceph. in Chron. b Gennad. cap. 95. c Menolog. 25. Aug. d Theodor. Lect. Collectan. lib. 1. e Suid. verb. Gennad. f Niceph. lib. 15 cap. 23.

ANNO Christi quadringenteſimo ſeptuageſimo primo, Leone Aug. quartùm & Probiano Coſſ. Gennadius Epiſcopus Conſtantinopolitanus, cùm ſediſſet *a* annos tredecim, ex hac vitâ deceſſit, ſui deſiderium bonis omnibus relinquens: qui ob commentarios in Danielem elaboratos, & homilias multas compoſitas, adnumeratur inter Scriptores Eccleſiaſticos à Gennadio *b* Maſſilienſi; & à Græcis *c* inter Sanctos relatus habetur. Narrant verò Theodorus *d* Lector, Suidas *e*, Nicephorus *f*, & alij; cùm haud pridem ante eius obitum, dæmoniacum quoddam ei ſpectrum noctu in Eccleſiâ oranti apparuiſſet, illùmque ipſe ſigno Crucis fugâſſet; dixiſſe ſpectrum, ſe quidem nunc abire, ſed reuerſurum poſt obitum ipſius Gennadij, & modis omnibus euerſurum Eccleſiam. In quo minimè mentitum mendacem ſpiritum, euentus oſtendit. Subrogato enim in locum Gennadij *Acacio*, ex Præfecto (vt ait Euagrius *g*) orphanorum collegio, quales turbines exagitârint Eccleſiam, quæ annis ſingulis inferiùs deſcribentur, facilè demonſtrabunt.

g Euagr. lib. 4. cap. 11. ACACII SVBROGATIO.

II. h Niceph. ibid.

Sub eodem autem quo Acacius creatus eſt anno, Nicephorus *h* accidiſſe tradit, vt cùm duo Epiſcopi, alter Arianus dicendi ac diſputandi arte inſtructiſſimus, alter Catholicus virtute ac fide ornatiſſimus, de religione contenderent; proponente Catholico, vt verborum contentione relictâ veritatem igne probarent, ſed renuente Ariano; nihilominùs Catholicus in ingentem ſe rogum immiſerit, atque inde cum hæretico omninò illæſus diſputâuit. Sed hæc Cedrenus ad Anaſtaſij Imperium refert: quæ quidem licèt antiquiores non haberent auctores, ex alijs tamen his ſimilibus caſibus, quos ſæpè aliàs contigiſſe videbimus, haud incredibilia videri poſſunt. Subdit inſuper Nicephorus de quodam Iudæorum Archiſynagogo, concitati tumultûs reo conſtituto, eâque de cauſâ poſt alia tormenta igni damnato, ſed inuocatione S. Sergij martyris (ad quem frequens erat his temporibus in Oriente peregrinatio) è medio igne diuinitùs liberato, atque baptizato vnà cum duobus filijs ſuis: qui & vniuerſâ venditâ ſubſtantiâ, ampliſſimòque in eiuſdem memoriam martyris erecto, eodem ipſo loco quo in ignem coniectus fuerat, templo, ibi capite raſo, vnà cum duobus filijs, reliquâ vitæ parte Dei cultui ſe mancipauit.

FIDES CATHOL. IGNE PROBATA.

IVDÆVS MIRABILITER E IGNE LIBERATVS.

III. PETRVS FVLLO, SEV CNAPHEVS, INVADIT SEDEM ANTIOCH.

Hoc eodem anno, Zenone Imperatoris genero creato Comite Orientis, cùm is Antiochiam veniſſet, duxit ſecum *Petrum* cognomento *Cnapheum*, eũdémque à primâ arte *Fullonem* nuncupatum, olim monachum Acœmetam, & ob hæreſim Eutychianam è monaſterio expulſum, poſteà conſtitutum presbyterum Eccleſiæ Baſſæ martyris apud Chalcedonem. Qui cùm aduenîſſet Antiochiam, iungens ſe hæreticis quos illic reperiſſet Apollinariſtis, plurimóſque è Clero ac populo ſeducens, Zenonis fultus fauore, Martyrium eiuſdem ciuitatis Epiſcopum Orthodoxâ fide præſtantem, adeò falſis Neſtorianiſmi, aliorúmque criminum accuſationibus exagitauit; vt ipſum tandem coëgerit renunciare Epiſcopatui, hæc altiori voce publicè in Eccleſia præfatum; *Clero immorigero, & populo rebelli, & Eccleſia contaminata renuncio, ſeruatâ interim mihi ſacerdotij dignitate*. Poſt eius verò diſceſſionem, *Cnapheus* ſedem Epiſcopalem tyrannicè inuaſit. Quibus cognitis ab Imperatore Leone, ex ſuggeſtione Gennadij Epiſcopi Conſtantinopolitani adhuc viuentis, Cnapheum in exilium ablegari iuſſit; ſed is fugâ elapſus, pœnam euaſit. Hæc quidem Theodorus *i* Lector, Liberatus *k* Diaconus, & Alexander *l* Monachus, etſi nonnihil diuersè. Quæ verò poſteà ſecuta ſunt, dicentur ſuis locis.

i Theodor. Lect. Coll. lib. 1. k Liber. Br[euiar.] c. 1[8]. l Alex. Monach. ſerm. de S. Barn. ap. Sur. tom.

IV. RICIMERI MOLITIONES IN ANT. IMP.

Sed quod ad politicum attinet ſtatum; pax quæ parta eſt Orientali Imperio, bellum intulit Occidentali. Cùm enim qui ſectæ erant Arianæ, iidémque barbari, totum ſibi Romanum Orbem ita viderêtur eſſe partiti vt in Oriente, quos diximus nuper extinctos, Aſper & Ardaburius Gothi Ariani, Romæ Ricimer item Gothus & Arianus, in Hiſpanijs ac Galliarum parte Euricus Rex Gothorum Arianus pariter & perſecutor, ac denique in Africà Gensericus Wandalorum Rex Arianorum omnium ſceleſtiſſimus, cuncta pro animi arbitrio moderaretur: ſimulac Aſparem cum filijs occiſos audiuit Ricimer, illud indigniſſimè ferens, in Anthemium Imp. licèt ſocerum, meditari cœpit inſidias; ſed illis detectis, fugâ ſibi conſuluit, Mediolanum ſe recipiens. Vbi aliquamdiù moratus cum ſuis, haud imminutus robore militum, ad aliud ſe barbarus inſidiarum genus conuertit; nempè vt cum ſocero pacem petere ſimularet, eâque obtentâ occultiores moliretur inſidias. Atque vt omnem doli ſuſpicionem auferret, ad hoc miniſtium delegit quem ob egregiæ ſanctitatis & eloquentiæ merita omnes venerarentur; videlicèt Epiphanium Ticinenſem Epiſcopum: cuius legatio, & pacis confectio, deſcripta inuenitur ad Ennodio eiuſdem Eccleſiæ diacono, qui ipſius Epiphanij res geſtas memoriæ tradidit. Quid verò poſt hæc Ricimer, cùm Romam veniſſet, in Anthemium admiſerit, dicetur anno ſequenti.

V. INGENS VESVVII CINERVM ERVPTIO

m Marcell. Chron. V... an. præc. ...

Intereà hoc eodem anno Marcellinus *m* tradit, Veſuuium Campaniæ montem torridum inteſtinis ignibus æſtuantem, exuſta euomuiſſe uiſcera, nocturniſque in diem tenebris omnem Europæ faciem minuto cõtexiſſe puluere: Eiuſque metuendi memoriam cineris poſthàc annuè octauo Idus Nouembris Conſtantinopoli celebrari ſolitam. Eò enim vſque violentum perlatum eſſe cinerem, eodémque die annuis Deum placari ſolitum ſupplicationibus, teſtatur etiam Procopius *n*; qui & Tripoli Libyæ, altero & ſubſequenti anno eiuſmodi cinerem delapſum affirmat. Sed & de his Veſuuij eructationibus videndus eſt Caſſiodorus *o*, dum agit de aliâ recentiori, quæ accidit ſub Theodorico Rege.

n Procop. Bell. Got[h].

o Caſſiod. Var. [l]ib. [4].

VI. p Sigeb. & alij. S. REMIGIVS EPISC. REMEN.

Hoc ipſo quoque anno *p* defuncto Gennadio Rhemenſi in Galliâ Epiſcopo, magnus ille REMIGIVS, Francorum Apoſtolus nominatus, tunc inter inferiores clericos militans, immaturus æuo, moribus autem ſenior; totius populi voce, omniúmque comprouincialium Epiſcoporum conſenſu, eidem Gennadio ſucceſſor electus.

Digitized by Google

electus, renuit obtemperare ob infirmam viginti duorum tantummodò annorum ætatem: vſquequò diuino accedente ſuffragio, (quo, cunctis videntibus cæleſtis luminis radio illuſtratus eſt, & ſacrâ vnctione diuinitùs toto capite delibutus) coactus eſt eius Eccleſiæ adminiſtrationem ſuſcipere. Rem geſtam exactè deſcripſit Hincmarus einſdem poſteà Eccleſiæ Epiſcopus in Vitâ *q* ipſius S. Remigij. Quantæ autem eloquentiæ & eruditionis fuerit, Sidonius Apollinaris huius ſæculi Gallicanorum Scriptorum decus & ornamentum, ſatis docet *r* ad eum ſcribens; quamuis ipſe Remigius, præ nimia animi ſubmiſſione, ſuas lucubrationes noluerit *ſ* perpetuitati dicari.

q *Ext. ap. Sur. 13. Ianuar.*
r *Sidon. 9. ep. 7.*
ſ [Editę ſunt poſt obitum Baronij, Explanationes Remigij, epiſtolarum B. Pauli Apoſtoli, anno Domini 1614. Moguntiæ. At vero Declamationes eius, quas Sidonius magnoperè laudat, nō putamus extare.]

IESV CHRISTI
AN. 472.
SIMPLICII.
AN. 6.
LEONIS 16.
OLYBRIVS.

I. ACACII CONATVS PRO PRIMATV.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, Feſto ac Marciano Coſſ. Acacius Conſtantinopolitanus Epiſcopus ad nouas res adiiciens animum, reuocare tentauit quod Anatolius fruſtrà conatus fuerat ſub Leone Romano Pontifice, tamquam ex duobus Oecumenicis Concilijs, Conſtantinopolitano & Chalcedonenſi, indebitè vſurpare, vt ſedes Conſtantinopolitana poſt Romanum locum principem obtineret. Cuius rei gratiâ, aſtuto conſilio rem pedetentim acturus, Leoni Imp. factus eſt auctor ſanctionis *a* edendæ, quâ cuncta conceſſa Eccleſijs priuilegia iam deperdita, ac nominatim Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, reſtitueret atque firmaret. Verùm reſtitiſſe ipſius exordio ſtultæ præſumptioni Acacij Simplicium Papam, miſſo ad hoc Probo Epiſcopo Canuſino Legato Conſtantinopolim, Gelaſius *b* Pontifex teſtatur ſcribens ad Dardaniæ Epiſcopos. Quænam verò deformiora repulſus Acacius aggreſſus ſit, dicetur ſuo loco.

a *l. 16. C. de SS. Eccleſ.*
b *Gelaſ. ep. 13.*

[Si prædicta lex Leonis fuit; vt quid in ea apponitur Conſulatus Armati, qui non niſi ſub Zenone contigit & quis ille tyrannus ſub Leone, cuius impia decreta abroganda fuerint, ſicut in ea traditur? Verius igitur videtur, eam latam eſſe à Zenone, poſt reditum ab expulſione Baſiliſci: cuius ipſius legis meminit Euagrius lib. 3. cap. 8. Et ita quoque acceperunt recentiores quidam eius legis Interpp.

II. OLYBRII IMPERIVM, ET INTERITVS.

Hoc eodem anno Anthemius Imperator ſatis laudatus, proditione generi ſui Ricimeris Gothi Ariani necatus eſt Romæ; cùm iam anteà idem Ricimer OLYBRIVM Senatorem nobiliſſimum creâſſet Auguſtum. Qui tamen Ricimer haud diù peracto ſcelere gloriatus, poſt quadraginta dies defunctus eſt, decimoquinto Calendas Septembris. Olybrius quoque ſeptimo menſe vitam peregit, decimo Calendas Nouembris. Hæc Caſſiodorus, Marcellinus & alij. Quod autem ipſum Ricimerem Gothum, Gothus ſcriptor Iordanus (quem alij Iornandem vocant) laudâſſe reperitur; indulſiſſe eum priuatis gentilitatis affectibus, ipſa facta declarant; quæ nec narrat quidem, relinquens ea ſepulta ſilentio, cùm non haberet quod excuſaret. Eumdem verò tantæ potentiæ fuiſſe conſtat, vt non ſolùm inſtar mancipiorum habuerit Imperatores Occidentis, pro arbitrio eos tollens & ſubrogans; ſed & Eccleſiam S. Agathæ intra Vrbis mœnia, ipſis inuitis Romanis Pontificibus, ſibi vendicauerit, in quam cum ſuis Arianis conueniret: quæ poſteà à S. Gregorio ſacris expiata, Catholicorum vſui reſtituta eſt.

POTENTIA RICIMERIS GOTHI.

III. SIDONIVS CREATVR EPISC. ARVERNVS.

Sidonius quoque Apollinaris (de quo ſæpè ſuperiùs) hoc ipſo anno, ipſius ætatis circiter quadrageſimo, vt ex eius *c* ſcriptis colligitur, ſuffectus eſt in locum Eparchij defuncti, Aruernenſis Epiſcopus, viuente adhuc vxore Papianillâ: vir planè nobiliſſimus, gener Auiti Imperatoris, Præfecturâ & Patriciatûs dignitate illuſtris, litteriſque excultiſſimus; quem egregiâ enituiſſe morum ſanctitate, & ſummâ in pauperes miſericordiâ, docet inter alios Gregorius *d* Turonenſis: etiamſi crebræ ſint ipſius Sidonij querelæ *e*, quibus ſe indignum ad Epiſcopatû aſſumptum deplorat. Porrò tantæ etiam apud reliquos omnes æſtimationis fuiſſe cognoſcitur, vt obortâ contentione in eligēdo Metropolitano Bituricenſi, ipſi vni à comprouincialibus Epiſcopis, Clero, & populo, quem vellet eligendi liberum fuerit delatum *f* arbitrium; cùm ipſe quanto in diiudicandis hominibus polleret acumine declarauit, diligens *S. Simplicium*, quem omnes ſummo gaudio ſuſceperunt. Epiſcopum autem Sidonium factum, nuncium remiſiſſe ſæcularibus iocis, hominem naturâ lepidum; epiſtolæ ipſius poſt Epiſcopatum datæ declarant.

c *Sidon. 6 ep. 1.*
d *Greg. Tur. Hiſt. Francor. lib. 2. cap. 21 22.*
e *Sidon. 9. epiſt. 3. ad Fauſt. & alibi.*
f *Id. 7 ep. 5. 8. 9.*

IESV CHRISTI
AN. 473.
SIMPLICII
AN. 7.
LEONIS 17.
GLYCERIVS.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſeptuageſimo tertio, Leo Aug. quintùm Conſul faſtis adſcribitur abſque collegâ. Turbatæ enim vehementer res Occidentalis Imperij, creandi Romæ alterum Conſulem facultatem per aliquot annos ademerunt. Porrò hoc anno vacuum Imperium, Gundebaldo hortante, GLYCERIVS *a* Rauennæ occupauit tertio Nonas Martias; tenuitque via annum vnum. Atque in hunc modum magno Reipubl. damno ſæpè mutatis Auguſtis, addita eſt bis noua calamitas, cùm *Oſtrogothi* ſub Duce Windemiro ea gente Amalâ, ad damna deſcenderunt Italiæ; aliâ ex parte Theodumiro ad prædandum Orientem conuerſo. Verùm Windemiro mox in Italiâ defuncto, filium eius Windemirum item nuncupatum Glycerius Imperator muneribus datis de Italiâ ad Gallias tranſtulit: vbi cùm ſe parentibus iungeret Wiſigothis, vnum omnium corpus effectum eſt, vt dudum fuerant. Hæc omnia Iordanus *b*, ſiue Iornandes dictus.

a *Caſſiod. in Chron.*
GLYCERIVS IMP. OSTROGOTHI INVADVNT IMPERIVM.
b *Iornand. de reb. Getic.*

II. LEO IVNIOR NASCITVR.

Hoc eodem anno (vt Marcellinus & Caſſiodorus habent) natus ex Zenone genero Leonis Imp. & filia eius Ariadnâ, filius Leo itidem nuncupatus, ab auo eſt nominatus Auguſtus. Qui à tempore aſſecutæ dignitatis vix decem elapſis menſibus (vt Theodorus *c* ait) infans de-

c *Theodor. Lect. Collectan. lib. 1.*

factus

factus eſt, neſciens quid acceperit, quidve moriendo perdiderit. Ex his autem redarguendi videntur, qui ſcripſerunt *d* hunc non infantem ſed adoleſcentulum, & deprauatis planè moribus fuiſſe in vitiis enutritum: quem conſtat, etiamſi eodem anno quo iuncta eſt Ariadna Zenoni, natus eſſet, excedere minimè potuiſſe tertium ætatis annum: niſi fortè intellexerint de alio quopiam, quem poſt adeptum Imperium Zeno ſuſceperit.

d Niceph. ind. & alij.

IESV CHRISTI
AN. 474.

SIMPLICII
AN. 8.

ZENONIS 1.

NEPOS.

I. VTRIVSQVE LEONIS IMP. OBITVS. *a Marcell. Chron.*

ANNVS Chriſti quadringenteſimus ſeptuageſimus quartus, Leonis Auguſti Iunioris Conſulatu apertus eſt; eodémque clauſa vita ipſius Senioris Leonis, atque pariter euiſdem Iunioris. Numerantur *a* Senioris Imperij anni ſeptemdecim & menſes ſex; Iunioris verò (vt dictum eſt anno ſuperiori) Imperij & vitæ menſes tantummodò decem. Superuixit enim hic illi tantum dumtaxat, quantum ſatis eſſet vt ampliſſimam transferret in patrem ZENONEM Imperij hereditatem. Fuiſſet planè Senior inter optimos Imperatores adnumerandus, niſi ſuorum propinquorum ſordibus videri poſſet aſperſus. Licèt enim ipſe maximè pius ſemper viſus fuerit, omnique prorſùs caruerit hæreticorum erroris contagio; tamen quòd cum hæreticis indulgentiùs egerit, dum Baſiliſco Verinæ coniugis germano pepercit, & Zenonem inexploratum adhuc ſibi hominem, cooptauit generum & adminiſtratorem Imperij, à quibus quamplurima fuère poſteà illata Eccleſiæ mala haud adeò meruit laudari à poſteris. Remanſerunt autem eiuſdem egregia pietatis monumenta, tam in pluribus religioſis ab eo editis ſanctionibus (vt præter illas quarum ſuis locis facta eſt mentio, conſtat ex aliis abſque die & Coſſ. poſitis *b*, de clericis ac monachis, ne ad ſæcularia iudicia traherentur, & de priuilegiis Eccleſiarum & hoſpitalium) quàm in ſacris ab ipſo erectis ædibus: inter quas duæ illæ principatum obtinuêre, quas ſub Dei-genitricis nomine conſtruxit *c*, alteram ad Fontem dictam, alteram verò erectam ad collocandum in eâ eiuſdem ſanctiſſimæ Virginis-Matris *Veſtem* Ieroſolymis *d* allatam, quam innumera decorârunt miracula.

ZENO IMP.

PIETAS LEONIS SENIORIS. *b l. 33 & 36. C. de Epiſc. & cler. c Niceph. lib. 15. c. 25. Procop. de ædific. Iuſtin. d Vid. Nic. lib. 15. c. 24. Metaphr. 15. Aug.*

II. Quod autem ad Zenonem ſpectat; fama fuit, filium eius Leonem Iuniorem ab eo malis artibus ſublatum eſſe de medio, vt ipſe ſolus, non vt tutor & procurator, ſed Imperator ſummam totam adminiſtraret. Reperitur tamen apud nonnullos Latinos *e*, eumdem Leonem paruulum per interfectorem à Zenone immiſſum ſubductum fuiſſe, alio in eius locum ſuppoſito, atque ſeorsùm clanculò educatum, perueniſſe vſque ad Iuſtiniani Imp. tempora: ſed haud fidem iſta ſatis certam inueniunt.

e Marian. Scot. in Chron.

III. Porrò Zenonem, iam ab initio ſui regiminis Euagrius *f* teſtatur ita ſe libidinibus totum dedidiſſe, vt à nulla quâcumque turpitudine & nefario flagitio continuerit: in tantam etiam prorumpentem impudentiam, vt ea in occulto admittere, abiecti & puſilli animi eſſe exiſtimaret, palàm autem & in oculis omnium regale quiddam, & ſolo Imperatore dignum. Cúmque eum erga pauperes largum fuiſſe conſtet, (adeò vt ferant *g* diuinitùs à ſanctiſſimâ Dei-genitrice reſponſum fuiſſe mulieri cuidam vltionem de eo expoſcenti, eleemoſynas eius obſtitiſſe, quominùs tam citò pœnas de ſceleribus ſuis dederit:) tamen quas vnâ manu miſericorditer eleemoſynas erogabat, alterâ ex ſubditorum bonis immiſericorditer rapiebat; quem barbaro more vniuerſum ſibi ſubditum Imperium ſpoliaſſe, idem Euagrius *h* tradit: ſed & inter alia nefaria: magiſtratus omnes ac cuncta Palatina officia publicè venalia expoſuiſſe, auctor eſt Suidas. Quod verò ad religionem ſpectat; ab eo mox vt in Imperium aſſumptus eſt, *Petrum Fullonem* hæreticum Apollinariſtam & Eutychianum ab exilio, in quod à Leone damnatum vidimus, reuocatum eſſe, Eccleſiæque Antiochenæ præfectum, expulſo iterùm Martyrio, qui à Fullone olim eiectus, poſteàque reſtitutus, eamdem Eccleſiam piè regebat; teſtis eſt Alexander *i* Monachus antiquus ſcriptor Græcus. Sed & idem impius Auguſtus pariter ſtatuit, vt Timotheus Ælurus ſacrilegus ille inuaſor Eccleſiæ Alexandrinæ, relegatus pariter à Leone, cum honore reuocaretur: qui etiam, vt ſuam, repetere auſus eſt eamdem Eccleſiam. Sed de his plura inferiùs.

f Euag. lib. 2. cap. 16.

ZENONIS LVXVS, RAPINÆ. *g Prat. Spir. cap. 175.* *h Euagr. lib. 3. c. 1.* FAVET HÆRETICIS. *i Alex. ſerm. de S. Barnab. ap. Sur. 11. Iun.*

IV. Hoc eodem anno *k*, octauo Calendas Iulias, Glycerius Imperator a Iulio Nepote depoſitus eſt in Portu Romano; & ſeruatus ad vitam in clericum attonſus, Salonitanus eſt creatus Epiſcopus, vt teſtatur Euagrius *l*; cùm tamen in ipſo Portu Romano ordinatum Epiſcopum, alij Iordano auctore ferant. Eo verò ſublato, ipſe NEPOS moderandum ſuſcepit Imperium; & cum Eurico Rege Gothorum Gallias deuaſtante pacem iniit, intercedente Epiphanio Ticinenſi Epiſcopo; vt fuſiùs tractat Ennodius in Vitâ eiuſdem Sancti: vbi etiam docetur, Euricum ſedem regni ſui conſtituiſſe Toloſæ.

k Caſſiod. in Chron. l Euag. lib. 4. cap. 1.

NEPOS IMP.

IESV CHRISTI
AN. 475.

SIMPLICII
AN. 9

ZENONIS IMP. 2.
AVGVSTVLVS.

I. AVGVSTVLVS IMP.

ANnus Chriſti quadringenteſimus ſeptuageſimus quintus, vnius tantùm Coſſ. Zenonis Auguſti nomine inſcribitur Faſtis iterùm. Quo Oreſtes Patricius, haud pridem creatus à Nepote Imp. magiſter militiæ, conuerſus in hoſtem, Româ cum exercitu Rauennam veniens filium ſuum *Momyllum*, AVGVSTVLVM nuncupatum, Imperatorem acclamare fecit. Quod cùm Nepos compertum habuiſſet, ac cum Oreſte vniuerſum conſpirare exercitum, in Dalmatiam fugit. Hæc ex Caſſiodoro Iornandes Gothus. Quod verò ad *Auguſtuli* nomen ſpectat, falli quidem certum eſt, qui eum ita nomine proprio appellatum putârunt, cùm reuerâ non

Auguſtu

b *Habet Baron. Annal. Tom. IV. hoc an. ex Lel. Paſquel.*

Auguſtulum, ſed Auguſtum fuiſſe nominatum, antiqua *a* numiſmata declarent. Sed accidit vt contemptùs causâ (quomodò & aliis Imperatoribus, vulgi dicteriis indita ſunt nomina) ex Auguſto fuerit dictus Auguſtulus; cùm præſertim geminatio illa Auguſtus Auguſtus, hactenùs inuiſitata, videretur eſſe moleſta. Ita verò planè ſecundùm illud vulgatum, *Omne quod oritur, occidit*, Romanum Imperium cœptum ab Auguſto, defecit in Auguſto.

II. ODOACER REX ERVLOR. VOCATVR IN ITALIAM.

b *Sidon. lib. 9. ad Lampri.*

c *In cod. Vatic. Nam quæ edita ſunt ap. Sur. 21. Ianuar. mendoſa nonnihil eſſe videntur.*

Qui autem Nepotis ſectati ſunt partes, quò de proditione Oreſtis pœnas ſumerent, *Odoacrem*, Erulorum Regem (qui ab extremis Orbis glacialis partibus *b*, nouum flagellum à Deo iam antè paratum aduenerat) id ipſum maximè appetentem, in Italiam aduocârunt. Quid autem in eam ingreſſus egerit, cùm hiſtoricorum nullus proſecutus ſit ſtylo; ex his quæ de clade Ticinenſi ab Ennodio diacono ſcripta ſunt in Rebus *c* geſtis S. Epiphanij eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopi, reliqua funeſta poſſumus contemplari.

III.

d *Sidon. l. 7. ep. 7.*

GALLIARVM MOTVS.

e *Id. ep. 6. ad Baſil. Greg. Tur. l. 2. hiſt. 25.*

Fluctuârunt & hoc motu ipſæ Galliæ, quæ tunc Tetrarchiis diuidebantur: Sidonius *d* enim vnum ex Regibus illis barbaris *Tetrarcham* appellat; dominantibus his ſingulis Gothis, Burgundionibus, Francis, atque etiam adhuc Romanis; quibus vt pars aliqua, licèt minima remaneret, non bellicus labor, ſed inter barbaros Reges æmulatio exorta præſtabat. Cùm autem Gothus Rex Euricus Arianus, haud minus quàm regnum, curans propagare *e* perfidiam hæreticam multis Catholicos perſecutionibus vexaret, & pleraſque Eccleſias ſacerdotibus orbâſſet, iamqua ſæpè fruſtrà tentatam iterùm aggredi pararet Aruernenſem ciuitatem: tunc Sidonius illius Epiſcopus, humano deſtitutus auxilio, ad precum ſubſidia conuolauit; quibus potens magnâ virtute Gothis reſtitit; afflictatis licèt populis tum hoſtium armis, tum fame quâ hoc tempore Gallia vexabatur.

IV. DE ESCRIS ROGATIONIBVS.

f *Sidon. 7. epiſt. 1.*

g *Id. 5. ep. 14. ad Aprum.*

h *Ext. Tom. 7. Bibl. Patr.*

i *Greg. Tur. l. 2. hiſt. 34.*

Namque ROGATIONVM vſum in ſuam Eccleſiam introduxit, quas (vt ait in epiſtolâ ad Mamertum *f* Viennenſem Epiſcopum) ipſe *Mamertus* iam anteà feliciter ac læto ſucceſſu reſtituerat, cùm Viennenſis ciuitas terræmotibus, ignibus, aliiſque prodigiorum terriculamentis vexaretur. Fuiſſe namque etiam priùs einſmodi ſupplicationes, ſed valdè earum diſciplinam collapſam, idem alibi Sidonius *g* docet; atque ex vagis, repentibus, infrequentibus, & plerumque oſcitabundis, quæque ſæpè interpellantium prandiorum obicibus hebetabantur, maximè aut imbres, aut ſerenitatem deprecaturis, à Mamerto ita reſtitutas eſſe, & auctiori excultas obſeruantiâ, vt poſtmodùm in iis ieiunaretur, oraretur, pſalleretur, fleretur. Ceterùm non Aruernos tantùm populos, vel Gallos, ſed & Catholicam Vniuerſam Eccleſiam huiuſmodi ſacrarum Rogationum confeſtim vſum recepiſſe teſtatur Alcimus Auitus Viennenſis Eccleſiæ Epiſcopus (qui poſt Eſychium Mamerti ſucceſſorem ſedit) in homiliâ iiſdem Rogationum diebus habitâ. Quamuis autem prima inſtitutio, quando periculum illud ingruit, Paſchale tempus fuiſſet: tamen na iungerentur Reſurrectionis gaudiis luctus orantium, & ieiunantium afflictatio, triduum illud eſt electum, quod ſacrum precedit Feſtum Aſcenſionis, vt idem Auitus eâdem explicat homilia: quæ etiam citatur à Gregorio *i* Turonenſi, inde petente earumdem Rogationum narrandæ hiſtoricæ veritatis auctoritatem. Extátque de iiſdem, Aurelianenſis *k* Concilij decretum; quo iubetur, per illud triduum ſeruos & ancillas ab opere relaxari, quò magis plebs vniuerſa conueniat ad eiuſmodi Rogationes, ſiue Litanias; eóque triduo omnes abſtinere, & cibis vti quadrageſimalibus. At de his alibi *l* dictum locupletiùs.

k *Conc. Aurel. c. 29.*

l *Baron. Not. in Martyr. Rom. 25. April.*

INSTITVTIS A MAMERTO.

[Rogationes non ſolùm reſtitutas à Mamerto Sidonius ait, ſed clarè ipſum *primum illarum ſolemnitatem inueniſſe, inſtituiſſe, inuexiſſe*. Cui conſentiunt prædicti Auitus & Gregorius Turon. necnon Ado in Martyrol. Albinus Flaccus de diuin. offic. & alij antiqui Scriptores. Non quidem quòd ille primus Litaniarum, vel Supplicationum vſum in Eccleſiam inuexerit, quem ex eodem Sidonio, & aliis conſtat multò antiquiorem fuiſſe: ſed primus eas inſtituit, quæ antè Aſcenſionem Domini celebrantur, *Rogationeſque* propriâ iam voce nuncupantur, vt prædicti explicant auctores. Nec ſolùm inſtituit, vt ſolemnes ac ſtatæ illis diebus Supplicationes eſſent, ſed ipſarum Supplicationum formam vſitatâ ſanctiorem, auguſtioremque præſcripſit.]

V. DE CIVITATE ARVERNENSI.

Quæ verò de illa hic dicuntur, collecta ſunt ex iis quæ Baron. habet cum anno præſenti, tum 480.

m *Sidon. 7. ep. 7.*

n *Greg. Tur. 2. hiſt. 20.*

o *Id. de glor. Confeſſ. c. 32. & 34.*

Quod autem ad Sidonium ſpectat, de gregis ſui curâ ſolicitum; ipſum ſupplicantem a Deo exauditum fuiſſe, exitus declarauit; cùm numquam valuerit ciuitas Aruernenſis ab hoſtibus capi; licèt tandem inter iniquas conditiones initas cum Eurico pro redemptione pacis reliquorum Galliæ proximè degentium populorum, eiuſdem quoque poſita fuerit ciuitatis deditio: de quibus extat ingens Sidonij querela in epiſtolâ ſcriptâ *m* ad Græcum Maſſilienſis vrbis Epiſcopum, vnum ex eiuſmodi pacis compoſitoribus: quâ etiam videas antiquam Aruernenſium nobilitatem, & præclaras olim res geſtas, ac probatiſſimos mores. De quibus minimè tacendum, quod ad hæc tempora ſpectat; fuiſſe eos adeò caſtitatis cultores, vt Victorius eiuſdem ciuitatis Præfectus ab Eurico conſtitutus, dum nimiùm eſſet amore mulierum luxurioſus, (vt Gregorius *n* Turonenſis loquitur) & ab Aruernis vereretur interfici, Romam aufugerit. Nec illud iniucundum, quod alibi idem auctor *o* narrat de viro & puellâ, qui coniuncti coniugio, in vno ſtrato quieſcentes, perpetuam clàm conſeruauere virginitatem, ac tandem ex conſenſu pari, vir tonſuratus eſt ad clericatum, puella religioſum induit veſtimentum: mirùm, cùm premortuam virginem vir eius ſepulchro recondens, eleuatis manibus ad cælum gratias Deo palàm ageret, quòd ſicut eam commendatam ab ipſo accepiſſet, ita illi redderet ab omni voluptatis contagio impollutam; virginem ſubridentem dixiſſe: *Sile, ſile, vir Dei, quia non eſt neceſſe fateaeris noſtrum, nemine interrogante, ſecretum*: Cùm verò demùm & vir defunctus eâdem baſilicâ, ſed diuerſo ſepulchro conditus fuiſſet, mane facto inuenta eſſe coniuncta ſepulchra: quæ poſteà ſic perdurârũt, & incolæ *Duos Amantes* vocitare conſueuerũt, ac ſummo honore venerari. Habet idem Gregorius & de aliâ eiuſdem vrbis ſanctâ virgine, *Georgiâ* dicta; quam poſt obitum, cùm ad ſepulchrum duceretur, adueniens grex magnus columbarum ſuper eam volans comitatus eſt, eâque ſepultâ, ad cælum euolare viſus eſt. Sed hæc modò ſatis de rebus Aruernenſibus.

IV. PATIENS EPISC. LVGDVN.

Inter tot verò tantáſque huius temporis Eccleſiæ Gallicanæ ærumnas, magnâ planè Dei prouidentiâ factum eſt, vt ibidem clareſcarent multi mirificæ ſanctitatis Antiſtites: atque inter alios S. *Patiens* Lugdunẽſis Epiſcopus, exemplar

perfe

perfectiſſimi ſacerdotis, cui dedit Deus vt apud Burgundionum Regem, qui tunc Lugdunenſibus dominabatur, ſummam gratiam inueniret: quâ benè vſus multùm profuit afflictatis Catholicis, ac deuaſtatis Gothico furore Galliarum vbique Eccleſiis: ſicut ea pluribus deſcripſit Sidonius *p* epiſtolâ ad eum ſcriptâ; quam etiam citat Gregorius *q* Turonenſis, commendátque liberalitatem Ecdicij Patricij, affinis Sidonij, in ſubueniendo pauperibus fame oppreſſis; vnde & meruit voce de cœlo lapsâ laudari.

p Sidon. 6. cap. 12.
q Greg. Tur. 2. hiſt. 14.

VII. TVRBÆ ALEXANDR. DENVO PER TIMOTH. ÆLVR. EXCITATÆ.

Sed quod ad Orientalis Eccleſiæ ſtatum pertinet, hoc eodem anno nefarius & ſacrilegus parricida, inuaſor ſedis Alexádrinæ Timotheus Ælurus, cùm per ſuos Eutychianos exilij liberationem (vt vidimus) obtinuiſſet; vehementiori furore accenſus, reuerſus eſt Alexandriam, atq; Timotheum item nomine ſed cognomento Solofacielum, Orthodoxum Antiſtitem è ſede remouens, multa nefanda in Catholicos debacchatus eſt. Idémque Conſtantinopolim profectus, fauſtis acclamationibus à ſuis Eutychianis receptus eſt; ſed tumultuante populo Catholico, & reſiſtentibus clericis atque monachis Orthodoxis, haud valuit cuncta quæ mente conceperat, adimplere. Ideóque vafro conſilio Zenonem Imp. aggrediens, vt videretur bonam cauſam fouere, inſtantibus precibus agere cœpit vt iuberet cogi Oecumenicam Synodum. Quo tempore enituit præſertim eorumdem clericorum atque monachorum ſumma animi in reſiſtendo ei conſtantia; dum quærente ipſo cum ſuis aliquam occupare baſilicam, omnes eodem fermè momento fuêre ab iis occluſæ atque defenſæ. Cùm verò ad Synaxes priuatim agendas ſeſe cõuertiſſet, iidem ad vnicum & ſolitum remedium confugientes, legationem miſére ad Romanum Põtificem cum litteris per Epiphanium virum frugi ad id munus delectum: tacente in his omnibus, in gratiam Imperatoris, Acacio Epiſcopo Conſtantinopolitano, cuius muneris erat inuadentem gregem lupum ſaltem clamoribus propellere. Quid autem iis acceptis Simplicius Papa præſtiterit, literæ *r* ab eo anno ſequenti redditæ declarant; ex quibus interim cuncta hæc de Timotheo deſumpta ſunt.

CATHOL. CONST. LEGATIO AD ROM. PONT.
r Simplic. ep. 3. Tom. 1. Epiſt. Rom. Pont.

VIII

Ceterùm Imperator, qui impiè ſiuit liberè agere hæreticum proditorem, cuius erroribus ſecretò fauaret; illud ex alterâ parte laudabiliter publicâ editâ hoc anno conſtitutione *ſ* ſanxit, vt quique Præfecti atque Iudices, poſt functionem muneris abſolutam, quadraginta dierum ſpatio ibidem vbi magiſtratum geſſiſſent, commorari deberent, reddituri de ſe omnibus exigentibus rationem.

ſ l. 1. C. vt omnes Iudic.

IX.

Et quod rurſùm ad Simplicium Papam pertinet; hoc ipſo, nempè poſt Conſulatum Leonis, anno, Gaudentio Epiſcopo Aufinienſis Eccleſię, ob illicitas ordinationes ab eo habitas, ius ordinandi penitùs abrogauit *t*, proximo illud Epiſcopo delegans: & malè diuidentem redditus Eccleſiaſticos, adminiſtratione protsùs interdixit, cùm & more Eccleſiæ conſuetem, Oblationes quadripartitò diuidendas eſſe præcepit, vt ei vna portio deberetur, vna itidem clero, duæ verò in eccleſiæ fabricam, & in peregrinos ac pauperes erogarentur. Planè autem accidit, vt nulla fermè alia Eccleſiaſtica ſanctio adeò frequens vt iſta, edita, iterata, & inculcata reperiatur à Summis Pontificibus, atque Synodis; & quæ minùs auaritiâ hominum varios in contrarium prætextus excogitante, ſeruata eſſe noſcatur.

t Simplic. ep. 2.

OBLATIONES ECCL. IN QVATVOR PARTES DIVIDENDÆ.

IESV CHRISTI
AN. 476.
SIMPLICII
AN. 10.
ZENONIS IMP. 3.
BASILISCI TYR. 1.
ODOACR. REG. 1.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſeptuageſimo ſexto, Baſiliſcus frater Verinæ Imperatricis, & Armatus creati ſunt Coſſ. vterque in Oriente, quòd Occidentale Imperium crebris concuſſionibus agitatum, iam ad proximum caſum vacillans, nullum dederit. Quo tempore ſub Odoacre Erulorum Rege (inquit Caſſiodorus *a*) Oreſtes & frater eius Paulus extincti ſunt; qui à Nepote Auguſto rebellantes, Auguſtulo Imperium crediderant: ipſe verò Auguſtulus (vt teſtatur Marcellinus *b*) in Lucullanum Campaniæ, prope Neapolim ſitum caſtellum, ab eodem Odoacre relegatus eſt. Sicque Imperium Occidentale collapſum eſt penitùs, atque deuolutum ad barbaros. Summam verò rerum conſecutus ODOACER, modeſtè tantâ vſus felicitate, (vt ait Caſſiodorus) à purpurâ, regalibus indumentis, & nomine Imperatoris abſtinuit. Illúdque planè de eo memoriâ eſt dignum, quòd nullum fecerit negotium rebus ſacris, quantumlibèt Arianus eſſet. Sed & multa petentibus Epiſcopis Orthodoxis indulſiſſe, teſtatur Ennodius in Vitâ S. Epiphanij Epiſcopi Ticinenſis, necnon Eugipius in rebus geſtis S. Seuerini Noricorum Apoſtoli; quem inter alios valdè coluit Odoacer, quòd ei longè anteà, viliſſimo tunc habitu iuueni, regnum Italiæ prænunciâſſet.

a Caſſiod. in Chron.
b Marcell. in Chron.

ODOACER REGNAT IN ITALIA.

II. VNIVERSVS ORBIS SVB PRINCIPIBVS HÆRET. AVT INFIDELIB.

Porrò funeſtiſſima iſta, quæ politicum ſtatum peſſumdederunt, maiori intelliges eſſe digna luctu, ſi Religionis huius temporis damna perpendas; cùm vniuerſus Chriſtianus Orbis ſub hæreticorum Principum dominio conſtitutus, nullum penitùs Catholicum Regem alicui ſaltem exiguæ prouinciæ dominantem habuit. Etenim Italiam (vt dictum eſt) Rex Arianus dominio occupauit: Gallias itidem Principes Burgundiones & Gothi, iidémque Ariani, & Franci adhuc Gentiles partiti ſunt: Hiſpaniæ pariter Gothos Arianos dominos patiebantur; Africa Vvandalos æquè Arianos; & vniuerſum Orientale Imperium Zenonem Eutychianum hæreticum. At manet terrâ cœlóque firmior diuina promiſſio, quâ pòrtas inferi, vim omnem ſatanicam, aduerſus Eccleſiam minimè præualituram Dominus *c* pollicitus eſt.

c Matth. 16.

III. SIMPLIC. P. SCRIBIT ADV. TIMOTH. ÆLVR.

Sed & qui conſtitutus erat à Domino eiuſdem Rector, Simplicius Romanus Pontifex, quò magis pauendum conſpexit rerum ſtatum, eò ſollicitiùs ad anteuertenda imminentia vndique pericula adiecit animum. Etenim cùm anno ſuperiore certior factus eſſet de Timothei Æluri pſeudoëpiſcopi Alexandrini geſtis nefandis, fauente clanculùm ei Zenone Imperatore; ad

eundem Aug. huius anni exordio, nimirùm quartò Idus Ianuarij, egregiam epiſtolam *d* ſcribens, (& quidem tamquam ad Catholicum Principem, prudenter diſſimulans adſcribere ei culpam, quem pœnitentem vellet perpetrati ſceleris fieri deſtructorem:) multis adhibitis rationibus hortatus eſt, vt pulſo iterùm Timotheo, Eccleſiam Alexandrinam in priſtinum ſtatum reſtitueret. Acacio verò Conſtantinopolitano Epiſcopo ſcripſit *e*, vt omni conatu eidem obſiſteret Timotheo, agenti apud imperatorem pro nouo rurſùs Oecumenico cogendo Concilio; quippè quòd ea (vt ait) non debeant indici, niſi cùm noua aliqua hæreſis oritur; aut in aſſertione dogmatum emergit aliquid ambiguum. Ac denique aliis literis *f* clericos & monachos Conſtantinopoli exiſtentes, à quibus legationem acceperat, laudauit de ſuſceptis aduerſus Timotheum laboribus.

d Simplic. ep. 5.
e Id. ep. 5.
f Ep. 4.

IV. BASILISCVS INSVRGIT TYRANNVS. ZENO IMP. AD QVÆ EXTREMA ADACTVS.

Verùm inter hæc immiſit Deus Conſtantinopolim *Baſiliſcum* tyrannum, (fratrem ſcilicèt Verinæ Auguſtæ, ipſius Zenonis ſocrûs huius anni Conſulem) aduerſus eundem Zenonem, qui contra CHRISTVM Dominum in eam ciuitatem Timotheum carnificem introduxiſſet. A quo Zeno expulſus, abſceſſit cum Adrianâ vxore in Iſauriam patrium ſolum; & cùm maximè à Baſiliſco ad necem quæreretur, in deſertis locis vitam duxit incognitus accolis, ob idque coactus interdum, pane deficiente, herbam tanquam alter Nabuchodonoſor ad cibum quærere: ſicut ei anteà Daniel Stylita prædixerat. BASILICVS autem Imperator declaratus, MARCVM filium ſuum Cæſarem, & *Zenonidem* coniugem Auguſtam conſtituit. Hæc antiqui Scriptores *g*: ſed malè Marcellinus ſub anni ſuperioris Coſſ. collocat, quæ hoc anno poſt litteras à Simplicio Papâ ſcriptas contigiſſe, ex iiſdem redditur manifeſtum.

g Marcell. in Chron. Euagr. lib. 3. c. 3. Theod. Lect. Collect. lib. 1. Act. S. Dan. Styl. ap. Sur. 11. Dec.

V. BASILISCVS MAGIS IMPIVS ZENONE.

Porrò qui veluti Dei flagellum ad Zenonem puniendum prodiit Baſiliſcus; nihil tamen ipſe melior Zenone fuit, immò longè deterior, vt exitus demonſtrauit. Etenim etſi antehàc ob res perperàm geſtas, impietatis notas haud leues contraxerat; mox vt euectus eſt in Imperium, palàm perſecutor erupit Eccleſiæ; Zenonide coniuge (inquit Theodorus *h*) ipſum maximè culpabilem cōtra fidem Catholicam impellēte, Quare & peſſimo illi Timotheo Æluro hæretico Eutychiano, Conſtantinopoli conceſſit vt Catholicorum ei pateret Eccleſia. Verùm cùm is maximâ ad eam duceretur pompâ, factum eſt magnâ Dei prouidentiâ, vt cadens ex iumento quo vehebatur, fracto crure domum relatus fuerit; vt ſcribit idem Theodorus. Sæuiit autem intereà Baſiliſcus aduerſus eos, qui eidem Timotheo reſtitiſſent; & inter alios Platonem cubicularium cremari iuſſit, cuius meminit Suidas. Sed & per eumdem reuocatos fuiſſe hæreticos omnes anteà ſede pulſos, eoſdémque eiectis Orthodoxis in ipſorum Eccleſias intruſos; tradit Liberatus *i* diaconus: additque, per Timotheum reſtitutum eſſe Eccleſiæ Antiochenæ Petrum illum Fullonem, ſiue Cnapheum, nequiſſimum hæreticorum. Ac deniq; Euagrius *k* ſcribit, eiuſdem Timothei perſuaſione Baſiliſcum ſanctionem Encyclicam edidiſſe (quam & recitat) contra Chalcedonenſe Concilium, quaſi illud diſcordiarum ſeminarium eſſet, multáque deſiuiſſet contra fidem præcedentium Synodorum. Cui & ait eoſdem Ælurum atque Cnapheum, necnon Anaſtaſium Ieroſolymitanum aliósque circiter quingentos Epiſcopos ſubſcripſiſſe, ac Leonis Papæ Epiſtolam vnà cum Synodo Chalcedonenſi abrogâſſe. Hæc tamen cùm ex Zachariæ Rhetoris ſcriptis accepiſſe dicat, haud dubium calumnia conflata fuit ab eodem Zachariâ (qui & ipſe Eutychianus exiſtens, multa pro ſuæ hæreſis validatione commentus eſt) cùm aduerſus alios quamplurimos Epiſcopos, tum maximè contra Anaſtaſium; quem teſtificatione ſinceriſſimi ſcriptoris Cyrilli monachi in Euthymio *l*, conſtat defenſorem Concilij Chalcedonenſis extitiſſe in omnibus laudatiſſimum: in tantum vt aduerſus ipſum Ieroſoſolymis, ſub eodem Baſiliſco, Eutychiani ſibi præpoſuerint *Gerontium* monachum ſigniferum eorundem hæreticorum. Poſt hæc verò idem Euagrius *m* narrat, Timotheum perrexiſſe Epheſum, Paulúmque in ſede Epiſcopali collocaſſe; itémque reddidiſſe Eccleſiæ Epheſinæ ius Patriarchatûs, quod Concilium Chalcedonenſe ei ademerat; ac tandem inde ſoluentem rediiſſe Alexandriam.

h Theod. Collect. lib. 1.
i Liber. Breuiar. c. 18.
k Euagr. lib. 3. c. 4. &c.
CONSTITVTIO BASILISCI ADVERSVS CONCIL. CHALCED.
l Ap. Sur. 10. Ianuar.
m Euagr. lib. 3. cap. 6.

VI. ACACIVS VIRILITER AGIT IN BASILISCVM.

At inter tot turbines, Acacius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, dudùm excitatus litteris Simplicij Romani Pontificis, Baſiliſco tyranno reſiſtere parans; conſilium iniit Conſtantinopolim euocandi ſanctiſſimos quoſque Epiſcopos, nec non monachos in eremo latitantes, quos ob ingentia miracula aduerſarij etiam reuerêrentur. Præ quibus omnibus, magnus ille Daniel Stylita, & legationibus ac lacrymis Epiſcoporum rogatus, ſed præſertim cœleſti voce è columnâ deſcendere iuſſus, in vrbem veniens; poſtquàm ſæpiùs Baſiliſci impietatem palàm arguiſſet, eiuſdémque ad pedes ſuos procumbentis hypocryſin pateſeciſſet, ac plurimis editis prodigiis populum in fide Catholicâ confirmâſſet, proximúmque prædixiſſet tyranni interitum, ad columnam ſuam remeauit: ſicut ea fuſius in ipſius *n* Rebus geſtis enarrantur; meminerúntque eorumdem Theodorus *o* Lector, atque Nicephorus *p*. Iniectum prætereà in vrbem conſtat fuiſſe ignem à plebe concitatâ, in inuidiam ipſius Baſiliſci; quo florentiſſimam vrbis partem abſumptam eſſe Cedrenus tradit: intérque alia, Bibliothecam librorum millia centena vicena continentem; in quibus fuit etiam draconis inteſtinum pedes centum viginti longum, cui Homeri Ilias & Odyſſea aureis litteris fuerant inſcriptæ, cum hiſtoriâ rerum ab heroibus geſtarum. Erat enim & eâ ex parte maximè inuiſus cunctis Baſiliſcus, quòd (vt ait Suidas) pecuniam exigeret ab Eccleſiarum Epiſcopis; adeóque inſigni eſſet auaritiâ, vt ne cerdonibus quidem & contemptis opificibus parceret, omniáque plena eſſent lacrymarum inter illas exactiones.

n Ap. Sur. 11 Dec.
o Theodor. Lect. Collect. lib. 1.
p Niceph. lib. 16. cap. 6.
BIBLIOTH. CONSTANT. COMBVSTA.

VII.

Cùm igitur ita aduerſari ſibi expertus eſt Baſiliſcus Senatum, populúmque, Clerum item, ſanctiſſimóſque monachos, ac ſuper omnes ipſum Acacium Epiſcopum; ſed & Zenonem audiuit è latebris emerſum, conflâſſe exercitum in Iſauriâ; idem vti imminentem ſibi ruinam vitare poſſet, apparēs ex improuiſo Catholicus, vt Saül inter Prophetas, vnà cum Zenonide coniuge Acacio ſe & Clero in Eccleſiâ purgauit; & quas anteà ſanciuerat aduerſus Catholicam fidem, Concilíúmque Chalcedonenſe leges, contrario

promulgato

EDICTVM BASILISCI PRO FIDE CATHOL.

promulgato edicto antiquauit, ac penitùs deleuit: quorum quidem meminit Theodorus *q*; ſed ea pluribus deſcripſit Euagrius *r*: Ex quo etiam apparet, eadem geſta'eſſe ſollicitâ Acacij, ſtrenuiſſimè aduerſus tyrannum agentis, curâ. Ipſum verò ad ea impulſum fuiſſe vigore literarum Simplicij Papæ, tum quæ iam dicta ſunt demonſtrant; tum Gelaſius *ſ* confirmat, dum ait Baſiliſcum ſcriptis Apoſtolicæ Sedis infractum eſſe, & à plurimis reuocatum exceſſibus. Quæ autem poſt hæc ſecuta ſunt, dicentur annis ſequentibus.

q Theod. l. lib. 1.
r Euagr. lib. 3. cap 7.
ſ Gelaſ. ep 11. ad Dardan.

VIII.
THALMVD BABYLONICI COLLECTIO.

Intereà dum his flagraret incendiis Oriens, Iudæorum præcipui Rabbi Aſſe & Rabbi Hammai conſcripſerunt THALMVD Babylonicum blaſphemiis ſcatens. Quæ quidem tertia fuit collectio: nam prima habita eſt à Iudâ Symeonis filio anno centeſimo quinquageſimo ab vltimâ clade Ieroſolymorum: ſecunda verò à Rabbi Ioannem, anno trecenteſimo ab eâdem clade. Sed de his pluribus Sixtus *t* Senenſis.

t Sixt. 4. Sen. Bibl. lib. 2.

IX.
GENSERICI REG. OBITVS.

Hoc eodem anno Genſericus Rex Vvandalorum in Africâ, vitâ functus eſt, cùm regnâſſet (ſecundùm ſententiam Victoris *u*) annos triginta ſeptem à tempore captæ Carthaginis; etſi Procopius *x* triginta nouem tribuit. Prædicatur hic Regum omnium feliciſſimus, qui (quod nulli planè vnquam datum fuit) duarum totius Orbis potentiſſimarum Vrbium expugnator fuerit Carthaginis, & Romæ, potitúſque manubiis de iis erexerit trophæa. Ei verò ſucceſſit *Hunericus* maior filius: qui primordio regni mitiorem ſe Catholicis exhibens, Manichæos hæreticos dirè vexauit, ex quibus multos incendit, plurimos diſtraxit nauibus tranſmarinis; vt idem Victor ſcribit.

u Vict. de Perſec. VVandal. lib. 2.
x Procop. de Bell. VVandal. lib. 1.

IESV CHRISTI
AN. 477.
SIMPLICII
AN. 11.
ZENONIS IMP. 2.
BASILISCI TYR. 4.
ODOACR. REG. 4.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, (quem nullius illuſtrauit Conſulatus: nam nonniſi poſt Conſulatum inſcribi conſueuit Baſiliſci atque Armati) idem Baſiliſcus tyrannus, Deo, omnibuſque, ob ſummam ipſius impietatem atque auaritiam inuiſus, poſtquàm Imperium occupâſſet annum vnum & menſes ſex, vel octo, vt Cyrillus *a* & Procopius *b* habent; à Zenone tandem quem ipſe expulerat, exercitu potitus eſt. Aduerſus quem cùm ipſe Armatum miſiſſet; vbi amborum copiæ in conſpectu fuere, idem Armatus Zenonis Ducibus ſe cum toto tradidit exercitu. Quod audiens Conſtantinopoli Baſiliſcus, protinùs in Eccleſiam confugit; ſed inde extractus ab Accaſio eiuſdem vrbis Epiſcopo, Zenoni traditus eſt. Quem cum vxore ac filiis Zeno in Cappadociam relegans hiemis tempore, iuſſit neque veſte neque cibariis iuuari: ſicque breuî iidem, fame ac frigore, vnà ſe complexi corporibus, collacrymantes miſerè periêre. Hæc Procopius, Marcellinus, & alij. Sed Euagrius *c* ait, Baſiliſcū in Cappadociam deductum, vnà cum vxore & liberis trucidatum eſſe in diuerſorio. Additque Suidas, ipſum quoque Armatum (quem cognatum Baſiliſci, Zenonidis verò ipſius coniugis adulterum fuiſſe ait) poſteà occidi iuſſum eſſe, ac cæde eius ciues admodùm gauiſos, quòd ſub Leone Imp. Thraces quoſdam ſeditioſos manibus amputatis dimiſiſſet. Porrò eum occiſum eſſe, quòd in ſuſpicionem veniſſet, Procopius tradit. Hæc autem omnia ſuperûm nutu facta eſſe, intercedente apud Deum pro Zenone ſanctâ protomartyre Theclâ, quæ ei per viſionem apparuit; ideóque ipſi poſteà eumdem Zenonem ampliſſimum templum apud Seleuciam Iſauriæ conſtruxiſſe, Euagrius narrat.

a Cyrill. monach. in Vit. S. Saba, ap. Sur. 5 Dec.
b Procop. de Bell. VVand. lib. 1.
BASILISCVS CAPITVR A ZENONE, AC MISERÈ PERIT.
c Euag. lib. 3. cap 8.
S. THECLÆ BENEFICIO ZENO RECIPIT IMPERIVM.

II.
ZENO POST REDITVM MVLTA PRO ECCLESIA CATHOLICA AGIT.

Per huiuſmodi autem vexationem nonnihil ad meliorem frugem redactus Zeno, ſimulac peruenit Conſtantinopolim, memor prædictionis ſanctiſſimi Danielis Stylitæ, quâ pronunciârat fore vt ſicut pellendus, ita & eſſet paulò pòſt reſtituendus; vnà cum coniuge ad ipſum in columnâ agentem perrexit, & de accepto eius precibus tam inſigni à Deo beneficio gratias egit: prout habent ipſius Danielis Acta *d*. Sed & confeſtim epiſtolam ſcripſit ad Simplicium Romanum Pontificem, quâ fidei ſuæ in omnibus teſtatam redderet integritatem. Non extat ipſa quidem; ſed de eâ mentionem habet idem Pontifex in litteris *e* ad illum redditis hoc ipſo anno menſe Octobris; quibus cùm ei de recuperato Imperio congratulatur, tum Synodi Calcedonenſis defenſionem, & Eccleſiarum Orientis redintegrationem commendat. Porrò ex ſententiâ Simplicij Zenonem cuncta implêſſe conſtat. Quippe imprimis edictum promulgâſſe, quo *f* literas Encyclicas Baſiliſci abrogauit, ac deinde intruſos ab eodem Baſiliſco hæreticos Epiſcopos expuliſſe, intérque alios Petrum Cnapheum Antiochiâ, & Paulum Epheſo; auctor eſt Euagrius *ff*: qui & addit, Aſianos Epiſcopos qui Baſiliſci litteris ſubſcripſerant, oblatis pœnitentiæ libellis Acacio Conſtantinopolitano Epiſcopo, (cui ob rem benè geſtam aduerſus Baſiliſcum, Simplicius *g* legauerat vices ſuas in curâ illarum regionum) veniam deprecatos eſſe, quòd ad ſubſcribendum coacti fuiſſent.

d Ap. Sur. 11. Dec.
e Simplic. ep. 7.
f Vid. ſup. an. 472. poſt. num. l.
ff Euag. lib. 3. cap. 8. & 9.
g Simplic. ep. 17. ad Acac. Gelaſ. ep. 11. ad Dard.

III.
TIMOTHEI ÆLVRI MORS.

Execrandus verò ille omnium malorum auctor, Timotheus Ælurus pſeudoëpiſcopus Alexandrinus, exiſtimans Zenonem in Catholicum verè eſſe mutatum; ſpe omni deſtitutus, Iudæ proditoris inſtar ſibi ipſi veneno mortem conſciuit: vt tradit Liberatus *h* ſuorum temporum teſtis. Ex quo redarguas Euagrium *i*, qui Zachariæ Eutychiani hiſtorici aſſectatus veſtigia, ait eundem Timotheum ob ingraueſcentem ætatem permiſſum fuiſſe à Zenone pacificè ſedere vſque ad obitum, qui paulò pòſt contigit. Ceterùm ab illo dicti ſunt *Timotheani* hæretici; qui aduerſabantur *k* Eccleſiæ, docenti Verbum ita carnem factum, vt manente Verbo in ſuâ ſubſtantia, & homine in ſuâ naturâ, ſocietate, non commixtione vnam Filij Dei reddiderit perſonam aduerſus quos ait eruditè ſcripſiſſe Samuelem Syrum; pro ipſis autem *l*, Syrum natione Alexandrinum: meminítque *m* item libelli ab ipſo Timotheo ad Leonem Imperatorem aduerſus Leonem Papam & Chalcedonenſe Concilium valdè ſuaſoriè ſcripti. Etſi verò hunc TIMOTHÆVM dictæ hæreſis conſtet fuiſſe auctorem;

h Lib. c. 16.
i Euagr lib. 3. cap. 11.
TIMOTHEANI HÆRETICI.
k Gennad. de ſcript. Eccl. cap. 81.
l Id. cap. 81.
m cap. 72.

rem;ex his tamen quæ ſuperiùs ſæpè dicta ſunt, ſatis apparet, ipſum præterea eamdem quam Dioſcorus & Eutyches, hæreſim ſectatum eſſe.

IV. Petrvs Mogvs Episc. Alex. in trvditvr.

Quinam autem in locum eiectorum Epiſcoporum fuerint ſubſtituti,Euagrius narrat; nempè Antiochiæ *Stephanum*,de quo plura inferiùs: Alexandrinos autem propriâ auctoritate ſubrogâſſe *Petrum* cognomento *Mogum*; ſed cùm hoc ad aures Zenonis perueniſſet, ipſum morte mulctâſſe Petrum, ac ſedi Alexandrinæ reſtituiſſe *Timotheum* illum alterum, cognomento *Soloſaciolum*, legitimum S.Proterij ſucceſſorem, quem factione Æluri eiectum vidimus. Verùm quòd Petrus Mogus morte mulctatus ſit, redarguitur Euagrius a Liberato Diacono, & aliis hiſtoricis: cùmque diù ſuperuixiſſe, quæ inferius dicentur, demonſtrabunt.

V.

Hoc eodem anno, menſe Ianuario, Anaſtaſium Epiſcopum Ieroſolymitanũ diem obiiſſe, (cùm ſediſſet, vt ex tempore ingreſsûa eius colligitur, annos vnde-viginti) notum fit ex Cyrillo *a*; dum ait eum defunctum eſſe anno quinto ab exitu S. Euthymij anachoretæ, quem contigiſſe tradit anno decimoſexto Leonis Imperatoris. nempè Chriſti quadringenteſimo ſeptuageſimo ſecundo: additque, in locum Anaſtaſij ordinatum eſſe *Martyrium* monachum, genere Cappadocem, vitæ ſanctitate præſtantem, eiuſdémque magni Euthymij olim in vitâ monaſticâ commilitonem,à quo & prædictionem acceperat futuri Epiſcopatûs. Sub ipſo verò factam, præcedentibus ſignis & prodigiis,& iactâ ſorte mirabiliter confirmatam, vnionem ſchiſmaticorum Paleſtinæ monachorum cum Eccleſiâ Catholicâ, idem auctor fuſiùs deſcribit.

a Cyrill. in Euthym. ap. Sur. 20. Ianuar.

Martyrivs Episc. Ierosol.

VI. Ambros. dux Britanniæ vindex.

Quod autem ad res Occidentales ſpectat;hoc eodem Zenonis Imp. tempore *Ambroſius Aurelianus* nobiliſſimus ciuis Romanus in Britanniâ purpuram ſumpſit, abſque tamen nomine Imperatoris;conatus liberare Britannos ab Angloſaxonibus eos aſſiduè infeſtantibus; qui quidem vocati à Britannis ſub Marciano Imp. aduerſus Scotos & Pictos, ex auxiliariis in hoſtes conuerſi, eoſdem Britannos diriſſimè affligebãt. Quomodò verò Ambroſius eoſdem hoſtes pluribus fatigatos præliis, tandem penitùs vicerit, *Gildas o* Britannus,cognomento *Sapiens*,qui eo tempore natus eſt,enarrat; eidem Ambroſio acceptam ferens, cum libertate Britanniæ ab ingruentibus barbaris, reſtitutam Eccleſiaſticam diſciplinam. Vnde factum eſſe ait; vt quamdiù deſperati Inſulæ excidij, inſperatique mentio auxilij, hæſit memoriæ eorum, qui vtriuſque miraculi teſtes extitêre; tamdiù Reges,publici, priuati, ſacerdotes, Eccleſiaſtici, ſuum quique ordinem ſeruauerint:at illis decedentibus, cùm ſucceſſit ætas tempeſtatis illius neſcia,ita cuncta veritatis ac iuſtitiæ moderamina concuſſa & ſubuerſa fuiſſe, vt earum non ſolùm non veſtigium,ſed ne monumentum quidem in ſupradictis propemodùm appareret. Quinam autem tunc praui mores omne hominum genus ibi corruperint, vnde meruit iterùm inſula miſerè perſundari; idem Gildas, qui ea præ oculis habebat, exactè ſingula recenſet, atque deplorat.

o Gild. Sap. de Excid. Brit. Adde Bed. de sex etat. in Zen. & lib. 1. de Geſt. Angl. c. 16. Adon in Chron. Quæ verò ex Gild. hic dicuntur, habes ex parte Baron. an. 494. in fi.

IESV CHRISTI
An. 478.
SIMPLICII
An. 12.
ZENONIS IMP. 5.
ODOACR. REG. 3.

I. Vnsvs Consvl per plvres annos.

Anno Chriſti quadringenteſimo ſeptuageſimo octauo, Illus ſine collegâ Conſtantinopoli creatus eſt Conſul. Caruit enim pluribus annis ſuo Conſule Occidens,quòd dum legationes ineundæ pacis causâ vltrò citróque à Zenone & Odoacre miſſitarentur, nihil inter hæc Odoacer præſumere, nec Zeno de iuribus Occidentalis Imperij ſibi voluit arrogare. Huius ergo anni principio, redditæ ſunt Simplicio Romano Pontifici litteræ *a* Acacij Conſtantinopolitani Epiſcopi, de rebus Alexandrinæ Eccleſiæ anno ſuperiore tranſactis; nimirùm de morte Timothei Ælurij, expulſione Petri Mogi, & reſtitutione alterius Timothei cognomento Soloſacioli, quas Simplicius ſcire expetierat.

a Ext. int. Simplic poſt ep. 8.

II. Legatio Timothei Solosac. ad Rom. Pont.

Sed & ipſe Timotheus Soloſaciolus, eodem tempore honorificam legationem miſit ad eumdem Pontificem, quâ imprimis rogauit veniam pro anteà admiſſo delicto, quòd compreſſus gladiis Eutychianorum, coactus fuiſſet recitare nomen impiiſſimi Dioſcori ad altare:ac præterea notum fecit, Petrum Mogum, qui fugam cæpiſſe videbatur, latitare in ciuitate, & ſecretò multos ſeducere; rogans vt apud Imperatorem ageret, quò longiùs in exilium pelleretur. Præſtitit illud Simplicius,binis hoc ipſo anno, eâ de re ad Zenonem literis ſcriptis *b*, totidémque ad Acacium. Quem inſuper dum certiorem facit de miſſo ad ſe per eumdem Timotheum libello pœnitentiæ eorum quos Ælurus & Mogus ſeduxiſſent, quo peterent à Romano Pontifice veniam admiſſorum delictorum; his ſatis confirmat quod aliàs ſæpè factum vidimus, nimirùm abſolutionem à crimine, hæreſis reſeruari ſolitam Romano Pontifici, vel iis quibus ipſe eam facultatem delegâſſet. Quòd ſi inconceſſum id fuit(vt iam cernimus)primæ poſt Romanam ſedem Antiſtiti, quinam inferiorum ſedium ſacerdotes ſibi id arrogare præſumpſiſſent?

b Simplic. ep. 10.11.12.13.

Absolvtio ab hæresi, propria Rom. Pont.

IESV CHRISTI
An. 479.
Simplicii
An. 13.
Zenonis Imp. 6.
Odoacr. Reg. 4.

I. Antiochiæ hæreticor. sacrilegia.

Anno Chriſti quadringinteſimo ſeptuageſimo nono, Zenone Aug. tertium Conſ. Orientalis Eccleſia, quæ paulolùm nacta eſſe quietis poſt reditum eiuſdem Imperatoris viſa eſt rurſum operâ Eutychianorum hæreticorum noua cœpta eſt turbinibus exagitari. Etenim cùm Antiochiæ Stephanus Orthodoxus Epiſcopus in magnâ Eccleſiâ ſacram Synaxim ſolemniter celebraret, Eutychiani conferto agmine exertis gladiis ingreſſi, ſacerdotes ſæuiſſimè trucidârunt, ſanctiſſimúmque ipſum Antiſtitem

Stephanum calamis ad ſimilitudinem haſtarum præacutis confecerunt, & corpus eius in Orontē amnem proiecerunt; vt ex Ioanne Rhetore (quē ſui temporis Hiſtoriam Eccleſiaſticam, nempè à Theodoſio Iuniore vſque ad finem Zenonis, proſecutum eſſe, Photius ait) breuiter narrant Euagrius *a* atque Nicephorus *b*; teſtantúrque id ipſum Eccleſiaſticæ Tabulæ *c*, quæ nomen eiuſdem *Stephani* martyris adſcriptum habent.

a Euagr. lib. 3. cap. 10. b Niceph. lib. 15. cap. 28. c Martyrol. 21. April.

II.

Porrò iſta inmania impulſore geſta ſunt ſceleſtiſſimo illo Petro Fullone, itidem Gnapheo dicto; qui ab eius Eccleſiæ throno, quem inuaſerat, deiectus, inconſultè nimis in ciuitate degere permiſſus fuerat; reclamāte licèt à longè Romano Pontifice, vt peſtilens homo quàm longiſſimè deportaretur. Ipſe tamen Imperator in ſacrilegos homicidas, miſſis militibus, tam immane facinus vindicare quamprimùm nō deſtitit. Qui inſuper vt caueret ne in electione ſucceſſoris Antiſtitis iterùm turbæ naſcerentur, eò neceſſitatis adactus eſt, vt quod hactenus fuerat à maioribus intentatum, ipſe primus inſſerit Antiochenum futurum Epiſcopum eligi Conſtātinopoli. Itaque electo *Stephano* Iuniore, Stephani martyris ſucceſſore; vt ea cuncta, præter regulas Eccleſiaſticas Nicæni Concilij (quibus ſcilicet Epiſcopus Antiochenus à Syriæ Epiſcopis ordinari ſoleret) præſumptā illā vigente occaſione, rata haberentur à Romano Pontifice; ſcripſit de iis Zeno ad Simplicium Papam, qui redditis ad eundem Imp. literis *d* hoc ipſo anno decimo Calendas Iunij, (quibus hæc omnia narrantur) eiuſmodi quidem electionem ratam habuit; ſed eā conditione, quam iam ipſe Imp. iureiurando promiſiſſet, nimirùm haud ſe aliter iſta peregiſſe, niſi ad ſedandas præſentes ſeditiones, ac deinceps omninò permiſſurum vt in vrbe Antiochenā à comprouincialibus Epiſcopis ordinaretur. Idque vt omninò fieret, nec poſthàc tale quid ab Epiſcopo Conſtantinopolitano præſumeretur, grauiter monuit *e* Acacium eiuſdem vrbis Antiſtitem. Sed & illud vehementiùs ad Imperatorem inculcauit, vt damnati hæretici è finibus Romani propulſarentur Imperij.

ELECTIO EPISC. ANTIOCHIÆ FACTA CONSTANTINOPOLI, CONTRA VSVM ANTIQVVM.

d Simplic. ep. 13.

e Id. ep. 15.

III.

f Martyrol. Rom. 29. die.

OBITVS S. LVPI.

g Sidon. 6. ep. 1. & 9. ep. 11.

Hoc eodem anno, quarto *f* Calendas Auguſti, magnus ille *S. Lupus*, de quo ſuperiùs actum eſt, Trecenſis Eccleſiæ Epiſcopus, Gallicanæ decus, cuius extant immenſa præconia apud Sidonium *g* Apollinarem; ex hoc mundo migrauit in cœlum, cùm iam annis quinquaginta duobus ſuam Eccleſiam rexiſſet: feliciſſimus in diſcipulis inſigni miraculorū gloriā illuſtribus, Polychronio Epiſcopo Virdunenſi, Seuero Treuerēſi, Albino Catalaunenſi, aliiſque; necnon in ſucceſſore Camelino, ipſius morum imitatore: vt docet auctor *h* eius temporis, qui fideliſſimè res ab eo geſtas poſteris tradidit.

h Ap. Sur. 29. Iul.

IESV. CHRISTI

AN. 480.

SIMPLICII

AN. 14.

ZENONIS IMP. 7.

ODOACR. REG. 5.

I.

EPISCOPVS CARTHAG.

ANNO Domini quadringenteſimo octogeſimo, Baſilio Iuniore Conſ. Hunericus Vvandalorum & Alanorum in Africā Rex, acceptā legatione Zenonis Imp. & Placidiæ relictæ Olybrij, permiſit Eccleſiæ Carthaginienſi, poſt longa ſpatia ærumnoſæ viduitatis annorum viginti quatuor ab obitu S. Deogratias Epiſcopi, nouum ſibi deligere ſponſum; eā conditione, vt Ariani Conſtantinopoli & per alias prouincias Orientis, liberam haberent facultatem ritus ſuos in eccleſiis celebrandi; aut ſi hoc ipſis non concederetur, tunc & Epiſcopus qui Carthagine ordinaretur, & vniuerſus eiuſdem ciuitatis clerus, aliique Epiſcopi omnes Afri, cum clericis ſuis, relegarentur inter Mauros. Cùm verò Clerus his conditionibus recuſaret Epiſcopum accipere; tamen adeò habendi deſiderio paſtoris arſit populus, quòd multi eſſent qui numquam Epiſcopum in throno ſedentem vidiſſent; vt ordinandus ei fuerit *Eugenius* vir ſanctiſſimus, cùm aliis omnibus virtutibus, tum maximè eleemoſynarum largitate inſignis. Hæc Victor *a*, qui interfuit. Quæ verò ſecuta ſunt, dicentur inferiùs pro ratione temporis.

PERMISSV CONCEDITVR CONDITIONIBVS.

a Vict. lib. 1. de Perſec. VVand.

IESV CHRISTI

AN. 481.

SIMPLICII

AN. 15.

ZENONIS IMP. 8.

ODOACR. REG. 6.

I.

THEODORICI TRIAR. OBITVS.

ANNO Domini quadringenteſimo octogeſimo primo, Placidio Conſ. cùm Theodoricus Gothus, Triarij filius, bellum inferre Zenoni Aug. decreuiſſet, iámque omnia depopulatus ad quartum lapidem Conſtantinopoli diſtantem perueniſſet, ipsā quoque vrbe mox potiturus; coniuratione ſuorum in ſe detectā, à cœpto deſtitit: indéque in Illyricum parans iter, dum quadam die in caſtris equum indomitum agitaret, haſtæ ſuſpenſæ ab equo decuſſæ vulnere in latere accepto, paucos poſt dies obiit. Hæc Marcellinus *a*, & Euagrius *b*: ex quibus Iornandem redarguas, dum non Theodoricum Triarij filium fuiſſe narrat, ſed Vvalemirum Amalum Gothorum Regem, fratrem Theodomiri patris Theodorici Amali, qui hoc anno in Gothorum regnum ſucceſſit, Zenonique Imperatori chariſſimus factus eſt; de quo plura inferiùs.

a Marcell. Chron. hoc an. b Euagr. l. 3. cap. 25.

II.

INITIVM PERSECVTION. VVANDALICÆ HVNERICI.

Hoc item anno, quo numeratur Hunerici Vvandalorum Regis quinquennium, Deus multis ſignis, atque viſionibus, futuram Africanæ Eccleſiæ perſecutionem pronunciauit, quò ſe cuncti præpararent ad pugnam. Ac licèt perſecutionis furor dilatus ſit ad biennium, præceſſerunt tamen hoc tempore quaſi velitationes quædam aduerſus ipſos Vvandalos, maximéque Regis domeſticos, qui ad Catholicam Eccleſiam tranſiſſent; quos Hunericus dirè cœpit vexare, ac variis ſuppliciis afficere. Sed vt cœptā intermitteret perſecutionem, fecit conuerſio ipſius ad cædem ſuorum, quos firmandi ſibi causā regni crudeliſſimā carnificinā ſuſtulit: adeò vt non ſolùm fratrem ſuum Theodoricum, cum vxore ipſius ac liberis, Comitéſque quamplurimos, & nobiles gentis ſuæ, obiectionibus falſis, variis mortis generibus peremerit; ſed & ipſius ſuæ

ſectæ Patriarcham nomine Iocundum incendio concremârit, eò quòd in domo Theodorici fratris acceptiſſimus habebatur; ac multos pariter presbyteros & diaconos Arianos incenderit, beſtiiſque mancipârit. Quorum omnium teſtis eſt, qui ea præ oculis habuit Victor *c* Vticenſis.

c Vict. lib. 2 de Perſec. Vand.

IESV CHRISTI
AN. 482.
SIMPLICII
AN. 16.
ZENONIS IMP. 9.
ODOACR. REG. 7.

I. CALENDION. EPISC. ANTIOCH. *a Simplic. ep. 14.*

ANNO Domini quadringenteſimo octogeſimo ſecundo, Seuerino Conſule, Stephanus iunior Antiochenus Epiſcopus ea hac vita migrauit; ſtatimque in eius locum ibidem Antiochiæ electus eſt *Calendiō* vir ſanctiſſimus: ac continuò à collectâ ibi Synodo directus eſt Anaſtaſius Epiſcopus ad Romanum Pontificem, ex more, vt eius electionem ratam haberet. Eam verò probaſſe Simplicium Papam, literæ *a* ipſius ad Acacium Epiſcopum Conſtantinopolitanum hoc anno Idibus Iulij datæ ſignificant. Ex quibus etiam corrigas Nicephori Chronicon, cùm Stephano vnum tantùm ſedis annum tribuit; quam ad triennium propagâſſe conſtat. Mox verò vt Calendion thronum conſcendit, nihil antiquius habuit, quàm vt ſacras Reliquias magni illius S. Euſtathij eiuſdem ciuitatis olim Epiſcopi, qui Nicæno Concilio interfuerat, & fidei cauſâ in exilio apud Philippos Macedoniæ vitam finierat, inde Antiochiam *b* magnâ pompâ deferret. Sed planè accidit, vt ſicut qui Prophetam *c* recipit in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipit; ita qui recipit Confeſſorem in nomine Confeſſoris, confeſſionis palmam fuerit conſecutus. Siquidem quòd Calendion haud, ſicut deceſſor, factus fuiſſet Epiſcopus ab Acacio, ſed contra eius voluntatem; idem paulò pòſt operâ ipſius Acacij (vt Gelaſius *d* Papa multiplicibus querelis exaggerat) in Oaſim, deterrimum omnium exilium, relegatus eſt; eo prætextu (vt habet Euagrius *e*) quaſi quibuſdam Imperij perduellibus aduerſus Zenonem Imp fauiſſet. Simul enim ac deguſtâſſet Acacius in electione Stephani, ex neceſſitate (vt vidimus) ſibi creditâ, primatûs dulcedinem; eumdem indefeſſo ſtudio, maliſque artibus arripere ad obitum vſque numquam deſtitit. Porrò poſt amotum Calendionem, in locum eius reſtitutum eſſe impium illum *Petrum Cnapheum*, & in communionem receptum ab Acacio, teſtantur Euagrius, Liberatus, atque alij omnes.

b Theodor. Lect. Collect. lib. 2.
c Matth. 10.

RELEGATVR IN OASIM. *d Gelaſ. ep. 12. ad Dardan.*

e Euagr. lib. 3. cap. 16. ACACII CONST. AMBITIO.

II. Cùm autem iiſdem, quarum meminimus, Simplicij ad Acaciū datis hoc anno litteris, mentio habeatur turbarum Alexandriæ ab improbis cōcitatarum poſt obitum Timothei eius ciuitatis Epiſcopi Catholici, inde certum redditur, ipſum Timotheum eodem anno ex hâc vita deceſſiſſe, nimirùm cùm ſediſſet, (vt ait Liberatus *f*,) interpolatis tamen vicibus, annos viginti tres ac menſes ſex. Quo tempore coeuntes Ægypti Epiſcopi, communi conſenſu elegerunt *Ioannem* ex Oeconomo, cognomento *Talaidam*, eiuſdem Eccleſiæ presbyterum, fide Orthodoxâ præſtantem. Sed huic Imperator, impulſu Acacij (inuidiâ ducti, vt ait idem Liberatus *g*, quòd de ſua ordinatione Ioannes ad ipſum Synodicas dirigere literas neglexiſſet) aduerſatus eſt, eo prætextu quòd diceret ipſum antè iuraſſe nuſquā paſſurum ſe in Alexandrinum Epiſcopum eligi. Hiſque idem Imperator addidit longè deteriora, cùm non erubuit cōtra eumdem Ioannem in ſedem reſtituere nefandum illum *Petrum Mogum* hæreticum, anteà ab eodem ipſo pulſum. Sicque iam diù ſub Catholico nomine latens Zenonis, & Acacij hypocriſis, omni depoſitâ verecundiâ procax exiluit. Quæ ſimulac Simplicius Papa explorata habuit ex legatione miſſa à Synodo Alexandrinâ, quà Ioannis electionis confirmationem petijt, itémque ex literis ab ipſo Zenone Imp ad eumdem Simplicium miſſis, ipſe de iis ad Acacium ſcribens *h* grauiter eum redarguit, quòd de rebus adeò magni momenti nihil ad ſe ſcripſiſſet: ſimulque hortatus eſt vt apud Imperatorem ageret, quò Petrus, qui ab Eccleſiæ Catholicæ communicatione alienus eſſet, ſede Alexandrinâ pelleretur. Ac rurſùm cùm nec his acceptis literis quicquam Acacius reſcriberet, (vtpotè qui odio atque ambitione ductus, pro ſubrogandis ac promouendis hæreticis ſolicitiùs apud Imperatorem agebat) eumdem aliis hoc ipſo anno, octauo Idus Nouembris datis literis, idem Simplicius *i* excitare, licèt fruſtrà, conatus eſt.

f Liber. cap. 16. IOAN. EPISCOP. ALEX.

g Id. cap. 17.

PETRVS MOGVS RVRSVM INTRVDITVR ALEXANDR.

h Simplic. ep. 17.

i Id. ep. 18.

III. ZENONIS IMP. HENOTICON.

Quinimmò inter hæc eiuſdem Petri Mogi ſuggeſtione, & ipſius Acacij impulſu, idem Zeno Imperator, homo laicus, auſus eſt de Fide ſancire decretum, & quod magis horrendū apparuit, in omnes Epiſcopos, alioſque ipſum non recipientes, anathema indicere; dum edictum ad Alexandrinos, & vniuerſos Ægypti, Libyæ, & Pētapolis Epiſcopos, clericos, monachos, & laicos, ſcripſit, quod HENOTICON, ſeu *Vnitiuum* appellari voluit *k*, quo quidem ſimulans ſe vnionem inter eoſdem, variis partibus diſtractos, cōciliare velle, certā propoſuit Fidei confeſſionem, cui omnes ſubſcribere deberent: ac fingens ſe trium priorum Oecumenicarum Synodorum, Nicænæ, Conſtantinopolitanæ, & Epheſinæ definitiones ſuſcipere, atque Neſtorio & Eutycheti anathema dicere, tacitam immiſcuit abrogationem Concilij Chalcedonenſis. Verùm cùm eius rei cauſa maximus in ipſū ab Orthodoxis tumultus excitaretur, idem rurſùm pietatem forinſecùs induens, ne ab iis proclamaretur hæreticus, ſe vindicem demonſtrare conatus eſt eiuſdem Synodi Chalcedonenſis: atque (vt ex Liberato *l* conſtat, ſimulauit ſe Ioanni Talaidæ Epiſcopo Alexandrino infenſum eſſe, quòd ille videretur eam non recipere: cùm tamen re verâ idem Ioannes validiſſimus eſſet eiuſdem Concilij aſſertor, Petrus verò Mogus qui in locum eius intruſus eſt, manifeſtè eidem aduerſaretur, licèt & ipſe (vt Euagrius *m* docet) fraudulentiſſimus homo, ad alliciendos Catholicos, eius nonnumquam approbator videri vellet. Vnde & idem cùm Zenonis Henotico (cui ſtatim ac publicatū eſt ſubſcripſiſſe, & vt publicè ab omnibus Alexandriæ reciperetur curâſſe, idem auctor *n* ſcribit) trium tantùm profeſſione Conciliorum teneretur adſtrictus; tamen ad præferendam ſpeciem aliquā pietatis, epiſtolâ ad Acacium *o* ſcriptâ, prof[illegible]ſſorem ſe eſſe Chalcedonenſis Concilij iactauit: idque ipſum aliis literis Simplicio

k Ext. ap. Euag lib 3. cap. 14.

EIVSDEM. FRAVDES.

l Liberat. c. 18.

m Euagr. lib. 3. cap. 17.

n Id. cap. 13.
o Ext. ibid. cap. 17.

P pp

p Liber. c. 18.

Papæ ſignificaſſe Liberatus p eſt auctor.

IV. Verùm dum eâ arte vſus eſt ad Catholicos decipiendos, perdidit ipſe ex ſuis quampluri mos; qui nimio aduerſus Concilium Chalcedonenſe odio impulſi, non potuerunt ferre huiuſmodi ipſius artes: adeò vt quamuis ille poſteà idem Concilium palàm damnauerit, ipſi tamen remanſerint in ſuo ſchiſmate, quòd ab initio Henoticon approbaſſet, non anathematizata manifeſtè Synodo, qui quidem quòd ſeorſùm à ſuo Patriarchâ ſine capite conuenirent, inde Acephali ſunt dicti, vt Leontius q tradit. Quæ autem poſt ſuerint conſecuta, dicentur ordi ne temporis anno ſequenti.

ACEPHALI HÆRETICI. q Leont. de Sect. Act. 5.

V. r Simpl. ep. 16. SIMPLIC. PP. ARGVIT EPISCOP. RAVEN.

Hoc eodem anno Simplicius Papa ſcriptâ r epiſtolâ ad Ioannem Rauennatem Antiſtitem, acri eum reprehenſione perſtrinxit, de adhibitâ vi Gregorio cuidam, promouendo eum ad preſbyteratum, non vt honoraret, ſed vt inuidiâ è loco priſtino dimoueret: minatúſque eſt ablaturum ſe priuilegia Eccleſiæ Rauennati, ab Apoſtolicâ Sede conceſſa, (nimirùm vt præeſſet Epiſcopis prouinciæ Æmiliæ) ſi illis deinceps abuteretur. quippe (vt ait) priuilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Gregorio verò gubernandam tradidit Mutinenſem Eccleſiam, ne quid ei Ioannes impoſterum negotij faceſſeret: eidémque triginta ſolidorum redditu um poſſeſſionem ad Rauennatem pertinentem Eccleſiam, dum viueret, impertiri iuſſit. Extátque alia eiuſdem Pontificis ſ epiſtola ſine die & Conſule, ad Zenonem Epiſcopum Hiſpalenſem, quâ ſuas ei vices in omnibus Hiſpaniarum Eccleſiis delegauit.

ſ Id. ep. 2.

VI. CONCIL. TVRON. IN TRANSLATIONE S. MART.

Hoc item anno ſub Conſulatu Seuerini, decimooctauo Calendas Decembris, habita eſt Synodus Turonenſis, cui præfuit *S. Perpetuus*, ex nobiliſſimo atque ditiſſimo Senatore factus eius ſedis tertius Epiſcopus à S. Martino, ſextus verò Turonenſium Epiſcoporum numeratus à Gregorio eiuſdē poſteà vrbis Antiſtite: qui præter alia quæ de ipſius virtutibus & curâ paſtorali habet, recenſet etiam Ieiunia plurima, Vigiliáſque ab eo in eadem Eccleſia per anni circulum inſtitutas. quem & conſtat t baſilicam in honorem S. Martini dicatam, longè ampliorem atque magnificentiorem reddidiſſe. Eóſque Epiſcopos qui cum eo conuenerunt hoc anno Turone, illuc acceſſiſſe ad feſtiuitatem Receptionis eiuſdem S. Martini, (hoc eſt tranſlationis è priori loco perangusto in eamdem ampliorem baſilicam) teſtantur Acta Synodi. In quâ ab iiſdem ſanciti reperiuntur canones tredecim, ſpectantes ad Eccleſiaſticam diſciplinam; qui peruij ſunt omnibus.

t Sidon. 4. ep. 18. ad Lucont. Greg. Tur. 2. hiſt. 14.

VII. S. SEVERINI NORICI OBITVS. u Ext. ap. Sur. 8. Ianu.

Hoc inſuper anno, ſextò Iduum Ianuarij, ex hâc vitâ migrâſſe clariſſimum illum, à Deo miſſum ad Noricos, & alias finitimas nationes, Apoſtolum S. Seuerinum, de quo ſuperiùs; colligitur ex Eugipio Abbate ipſius diſcipulo, qui eiuſdem Vitam u planè admirandam poſteris tradidit. Sunt qui eum Epiſcopum Noricorum appellent: ſed perperàm, cùm nunquam voluiſſe Epiſcopatu initiari, idem Eugipius diſertis verbis affirmet. Quomodò verò paulò ante obitum, (quem Domino reuelante præuidit, prænunciauítque) obuiam factus Gibuldo Alemannorum Regi, eas partes aſſiduè incurſanti, tantâ eum conſtantia allocutus eſt, vt ille tremere coram eo vehementiùs cœperit, ſecedénſque ſuis exercitibus indicarit, nunquam ſe nec in re bellicâ, nec aliquâ formidine tanto fuiſſe tremore concuſſum, cunctaque quæ petiit præſtiterit: ac quænam ſanctiſſima monita, Rugorum Regibus, cum quibus ſæpè ipſi de variis rebus, tractandum fuerat, dederit; (quæ quidem ſi iidem Reges obſeruaſſent; minimè fuiſſent poſt aliquot annos victi x, victíque ab Odoacre in Italiam perducti:) ſed & quomodò poſt eos Reges abductos, ex iuſſione eiuſdem Sancti, ante obitum diſcipulis ſuis ſuis factâ, ipſius corpus, adhuc omninò integrum, ſuauéque fragrans repertum, ab iis contigerit in Italiam ad caſtellum Felethem, indéque Gelaſij Papæ auctoritate Neapolim Campaniæ ciuitatem transferri, atque ingentibus vbique miraculis clareſcere: hæc, inquam, omnia, aliaque eò ſpectantia, idem eius diſcipulus, Vitæque ſcriptor, pluribus proſequitur.

x Horum regum captiuitatem, & Reliquiarum S. Seuerini tranſlationes habet Baron. an. 487. 488. 496.

IESV CHRISTI
AN. 483.
FELICIS III.
AN. 1.
ZENONIS IMP. 10.
ODOACR. REG. 8.

I. IOANNES ALEXAN. APPELLAT ROM. PONTIF.

ANno Chriſti quadringenteſimo octogeſimo tertio, Anicio Fauſto Conſ. Ioannes Epiſcopus Alexandrinus Catholicus, expulſus Zenonis iuſſu anno ſuperiori, Antiochiam primùm ad Calendionem tunc adhuc ſedentem Epiſcopum ſe contulit: & ſumptis ab eo interceſſionis literis Synodicis, Simplicium Romanum Pontificem appellauit, ſicut & beatus quondam fecerat Athanaſius eiuſdem ſedis Antiſtes. Hæc ex Liberato a. Sed cùm appellationē proſecuturus Romam aduenisset, eumdem *S. Simplicium* defunctum inuenit: quem contigit hoc ipſo anno ex hâc vitâ migrare ſexto Nonas Martij, (vt habet Anaſtaſius Bibliothecarius in libro de Romanis Pontificibus) cùm ſediſſet annos quindecim, menſes quinque, & dies decem: Sepultúſque eſt in Baſilicâ S. Petri.

a Lib. c. 18. SIMPLICII PAPÆ OBITVS.

II. DE CONVENTV ROM. SEDE VACANTE.

Eſt verò in Actis Tertiæ Romanæ Synodi ſub Symmacho Papa, cuiuſdam mentio *Conuentus*, habiti apud *S. Petrum* tempore vacationis ſedis Simplicij; in quo Baſilius Præfectus Prætorio Regis Odoacris, editum propoſuerit de non eligendo deinceps Romano Pontifice abſque conſultatione Regum Italiæ; & de non alienandis Eccleſiæ Romanæ bonis. Verùm hæc omnia, tanquam contra canones geſta, immò veluti conficta, cùm res in controuerſiam deducta eſt ſub Symmacho in eadem Romana Synodo, reiecta ſunt.

III. FELIX PAPA III.

Quod autem ad Simplicij ſucceſſorem ſpectat; poſtquàm ceſſaſſet (vt habet idem Anaſtaſius) Epiſcopatus eius dies ſex, creatus eſt octauo Idus Martias Pontifex Felix eius nominis Tertius, patria Romanus, ex patre Felice iti dem genitus, functus anteà presbyterio in Titulo Fasciolæ. Porrò hunc confeſtim reieciſſe Zenonis Henoticō, teſtis eſt Theodorus Lector b: quod anteà præſtiturus Simplicius, morte præuentus rem integrā ſucceſſori reliquerat. Idémq; ſuſcepto pariter Ioannis Alexandrini appellationis ac querelarum libello; vt in re maximi

b Theod. Lect. Collect. lib. 1.

Digitized by Google

IESV CHRISTI
AN. 484.

FELICIS III.
AN. 2.

ZENONIS IMP. 11.
ODOACR. REG. 9.

I. THEODOR REX GOTH. GRATISSIMVS ZENONI IMP.

ANno Domini quadringenteſimo octogeſimo quarto, duo creati ſunt Coſſ. nempè Theodoricus (ſen Theodericus dicendus) Amalus Gothorum Rex, atque Venantius. Meruit namque barbarus Rex à Zenone Auguſto ob debellatos antehàc (quod narrat Euagrius *a*) *Illum, Marcum, Leontium, & Pamprepetem*, Imperij perduelles, (qui ab eodem Zenone iniuſtam perſecutionem perpeſſi, coacti fuêre quodammodò in hoſtes conuerti ex amicis de ipſo benè meritis) non triumphum tantùm, & equeſtrem in Foro ſtatuam, ſed & Conſulatum; immò & in filium ab eodem Imperatore adoptari, & in ſpem Occidentalis Imperij euehi: vt geſtarum rerum ſcriptores *b* affirmant. Ceterùm præter illos, expertus eſt quoque idem Imperator acerrimum aduerſarium, *Marcianum* filium Anthemij Imperatoris, generúmque Leonis Auguſti: qui poſt neglectam occaſionem occupandi Palatij, deſtitutus à ſuis, ad eccleſiam confugit; indéque vi abſtractus, Tarſum Ciliciæ amandatus eſt, ac detonſâ comâ presbyter deſignatus. Quæ narrat Euagrius, ſicut & alia ſupradicta, ex Euſtathio Syro: additque de multiplicibus inſidiis, ab eodem Zenone contra Verinam ſocrum ſtructis; quam & poſt varias exilij mutationes, mori tandem coëgit.

a Euagr. lib. 3. c. 27. ap. Baron. an. 482.
b Euagr. lib. 3. c. 25. Ornand & alij. [Ex quibus etiam conſtat, fuiſſe Theodoricum Conſtantinopoli educatum, cùm adhuc ſeptennis obſes à patre ſuo Theodemere Leoni Aug. datus eſſet; cuius & gratiam meruit, ac poſt decem annos ad patrem remiſſus eſt. Quin & eidem Ennodius in Panegyrico, ipſi, cùm iam Rex eſſet Italiæ, dicto integram laudem tribuit reſtituti in Imperium Zenonis, vt non ſit miſſum, ſi tot ab tantis ab eo beneficiis auctus fuerit.]

II. LEGATOR. APOSTOL. PRÆVARICATIO CONSTANTINOPOLI.

Hoc eodem anno, cùm duo Epiſcopi Vitalis atque Miſenus, Apoſtolicæ Sedis Legati, Conſtantinopolim perueniſſent; perinde ac ſi non ad regiam ciuitatem, neque ad Chriſtianum Imperatorem miſſi fuiſſent, ſed in ſiluarum receſſibus incidiſſent in graſſatores; continuò iuſſu Zenonis teneri, ſublatis quæ ferebant ſcriptis, ne ea Catholicis innoteſcerent, carceri mancipati fuêre: ſed poſteà blanditiis illecti Acacij Conſtantinopolitani Antiſtitis, poſt adeptam libertatem, grauiori catenâ præuaricationis aſtricti ſunt; dum contra mandata Felicis Papæ, non ſolùm eidem Acacio communicarunt, ſed & abſque contradictione audierunt recitari in Eccleſiæ ſacris Diptychis, nomen nefandi hæretici Petri Mogi Alexandrinæ Eccleſiæ inuaſoris: ſicque tandem permiſſi ſunt Romam redire. Narrat hæc breuiter Liberatus *e*. Additque de Felice Defenſore, eorumdem ſocio Legatorum, ipſum ægritudine in viâ detentum, haud vnà cum iis pergere potuiſſe; perueniſſe verò Conſtantinopolim, poſtquàm iidem è cuſtodiâ dimiſſi fuiſſent, paſſúmque & ipſum, ſublatis Eccleſiaſticis chartis, grauiſſimâ cuſtodiam. Eumdem porrò fideliſſimum perſeueraſſe, teſtatus eſt poſteà Felix Papa *f* in ſententia excommunicationis aduerſus Acacium latâ. Habet autem ampliùs Euagrius *g*, Zenonem Imp. reſcripſiſſe ad Felicem Papam, ipſum fruſtrà conturbari ob res Alexandrinas; quippe quòd Ioannes Talaida occupatâ contra ſuum ipſius iuſiurandum ea ſede nullius non ſacrilegij generis admiſiſſet; Petrus verò Mogus haud abſq. ſubſcriptione fidei Nicænæ, & approbatione Concilij Chalcedonenſis, in eam Eccleſiam introductus fuiſſet.

e Liberat. c. 18.
f Felix ep. 4.
g Euagr. lib. 3. c. 20.

III. CONCIL. ROMAN. ADVERSVS EOS.

Ceterùm omnibus, vt verè geſta eſſent, Felici Papæ ſignificatis à quibuſdam monachis Acœmetis, Conſtantinopoli Romam aduenientibus: eumdem Pontificem conuocato *Romæ* apud S. Petrum Concilio, cùm iam Vitalis atque Miſenus in Vrbem rediiſſent, illos ſententiâ omnium communione Apoſtolica & ſacerdotio priuaſſe; iidem auctores tradunt. Sed Miſenus poſteà ſub Gelaſio per pœnitentiam reſtitui meruit, Vitale mortuo abſque reconciliatione; vt dicetur ſuo loco.

IV. ACACII CONST. DAMNATIO.

In eadem verò Synodo cognita inſuper fuit Acacij cauſa; idémq. omnium calculo iudicatus hæreticus, hæreticorum participatione pollutus. Antè tamen quàm in eum excommunicationis ſententia intorqueretur, literis admonitus vt reſipiſceret; tantum abfuit vt illis obediret, vt contrà in odium Apoſtolicæ Sedis, mox Ioannem Apameæ Epiſcopum à Petro Fullone electum, ipſiúſq; Petri ſedis inuaſorem, (quem eodem Acacio agente, vidimus à Felice Papa vnà cum ipſo Petro excommunicatum) creauerit Epiſcopum Tyri, Petrum verò confirmauerit in ſede Antiochena. Quæ cùm eidem Romano Pontifici atque Synodo innotuiſſent, nec ſpem vllam eſſe reliquam vt reſipiſceret; idem ipſe Acacius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, vnà omnium ſententia, à Catholica communione eiectus eſt, ipſáque eius damnationis ſententia Conſtantinopolim miſſa: quam cùm ille patrocinio fultus Imperatoris ſuſcipere recuſaret, coacti ſunt qui eam detulerunt, per quemdã ignotum monachum Acœmetenſem, ipſam, dum ingrederetur Acacius ad celebranda ſacra, ſuſpendere in eius pallio, & diſcedere. Hæc quidem omnia breuiter Liberatus *h*. Sed extant prolixiores literæ Synodales excommunicationis Acacij, ad ipſum hoc anno quinto Calendas Auguſti directæ; itémq; aliæ ad Clericos & monachos Conſtantinopoli & in omni prouincia Bithyniæ conſiſtentes, de rebus aduerſus eumdem geſtis, & cauſis ipſius damnationis. quibus etiam conſtat, non tantùm in Acacium ſententiam à Synodo prolatam eſſe; ſed & repetitam damnationẽ Petri Antiocheni, & Petri Alexandrini hæreticorum, eoſdémque ſedibus exauctoratos. Ipſius verò Acacij damnatio his verbis concepta reperitur: *Habe ergo cum his quos libenter amplecteris, portionem ex ſententiâ præſenti, ſacerdotali honore, & communione Catholicâ, necnon etiam à Fidelium numero ſegregatus: ſublatum tibi nomen & munus miniſterij ſacerdotalis agnoſce, Sancti Spiritus iudicio, & Apoſtolicâ auctoritate damnatus, numquámque anathematis vinculis exuendus.* Denique ſcriptam eſſe ex eodem Conuentu epiſtolam ad omnes Orientales Epiſcopos, qua moniti ſunt Acacij communionem vitare, eidémque paruiſſe Antiſtites Macedoniæ ac Dardaniæ; teſtatur Gelaſius Papa in Epiſtola ad Laurentium, & in ea quam ad eoſdem Dardanos ſcripſit.

h Lib. c. 18.
i Tom. II. Conc. in Felic. III.

PROMVLGATVR IN ORIENTE.

V. ACACII NOVA FACINORA IN ROM. PONT.

Addit verò Liberatus, Acacium numquam ceſſaſſe ſacra peragere, anathematis licèt vinculis alligatum. Nicephorus *k* autem ex Baſilio Cilice, eumdem eò inſaniæ perueniſſe, vt nomen Papæ Felicis è ſacro eraſerit Albo; quod nullus ante eum, nec cogitare auſus eſſet. Denique in vrbe Conſtantinopolitana monachos cœnobij Dij nominati, (nempè ab Archiman-

k Niceph. lib. 16. c. 17.

ET ALIOS CATHOL.

l *Martyrol. Rom. 8. Feb.*

m *Gelaſ. ep. 11. ad Dard.*

n *Euagr. lib. 3. c. 22.*

drità; *Dio* qui egregià ibidem claruit ſanctitate quòd commiuiſtri Acœmetarum aduerſus Acs cium extitiſſent, ab Acacianis carceres, vulnera mortes paſſos eſſe idem Nicephorus tradit: quorum martyrū celebris eſt memoria in Tabulis *l* Eccleſiaſticis. Et per vniuerſum Orientem Epiſcopos Orthoduxos ab eodem Acacio ſuis ſedibus repulſos eſſe, alióſque peſſimos ſubſtitutos, teſtatur Gelaſius *m*: idque ipſum à Petris Fullone & Mogo præſtitum eſſe, Liberatus & Euagrius *n* tradunt. Quod autem pertinet ad Ioannem Alexandrinum, qui Romam ſe contulerat; cùm Felia videret res adeò turbatas eſſe io Oriente, vt oulla ſpes eſſet eum in ſedem reſtitui poſſe; ipſum Nolanæ in Campaniâ oobili præfeciſſe Eccleſiæ liberatus, ſcribit.

VI.

SÆVIOR PERSECVTIO ECCL. AFRIC.

o *Vict. lib. 2.*

Hoc eodem anno, dirā illam perſecutionem, ab Hunerico Vvandalorū io Africâ Ariano Rege, aduerſus Catholicos cœptam, Victor *o* ait maioribus vbique incrementis recruduiſſe; ac præſertim poſtquàm in Collatiooe quadam inter Catholicos Epiſcopos, Regis iuſſu ex vniuerſa ipſius ditione accitos, & Arianos factâ ad diſputandum de fide, Ariani mox vincendi falsò Regi ſuggeſſiſſent Catbolicos tumultuari, nec diſputare velle. Quo prætextu Hunericus ſanctionem edidit, cuius vigore cunctę Catholicorū vnâ die in vniuersâ Africâ clauſæ ſunt Eccleſiæ: ipſiq́ue Catholici iiſdem pœnis ac legibus ſubiecti, quas olim Imperatores aduerſus Arianos, ceteróſque hæreticos decreuiſſent; niſi mallent deſerere fidem, & ab iiſdem imprimis Arianis (quod ipſi maximè exigebant) rebaptizari Epiſcopi verò, qui ad eiuſmodi Collationem frequentiſſimi acceſſerant, omnibus rebus expoliati, aliáque diriſſima paſſi, relegati ſunt iu diuerſa loca, ad excolendos agros ligna cædenda, & alia id genus vilia ac dura opera exercenda. Eugenias autem Carthagioienſis omnium Primas in deſertum eſt miſſus, veaaodus à crudeliſſimo omnium Arianorum Antonio Epiſcopo cuiuſdam ciuitatis proximæ eidem eremo. Poſt quem etiam vniuerſus Clerus Eccleſiæ Carthaginienſis cæde inediáque maceratus, ferè quingenti vel ampliùs, procul eailio crudeli tradiri ſunt. Eò namque maiori in Sacerdotes irâ accenſus eſt Rex, quòd vidiſſet miracula ab eorum nonnullis edita in confirmarionem Orthodoxæ fidei, ac conſuſionem impietatis Arianæ; atque interalia, illuminatum ab eodem Eugenio io fidei Catholicæ confirmatiooem cæcum, ad boc à Deo ad ipſum miſſum.

VII.

SIMVLANS CÆCITATEM IN STROPHAM MIRACVLI, VER CÆCVS EFFICITVR.

p *Greg. Tur. 2. hiſt. 3.*

Quo tempore & illud accidit contrarium miraculum, vt cùm Cyrola Ariaoorum Antiſtitum princeps, Eugenij gloriam æmulatus, homiois Ariani ſuppoſititij, qui ſe cæcum pretio accepto ſingebat, aperire oculos videri voluiſſet; eumdem anteà quidem optimè videntem, ſimulac oculos eios retigit, re verâ cæcum reddiderit: cui fraudem coram voiuerſis deregenti, idem Eugeniua viſum confeſtim ſigno Crucis reſtituit. Narrat hanc hiſtoriam Gregorius *p* Turonenſis: ſimúlque alia ad hanc ipſam perſecutionem ſpectantia recenſet ex ſacris Martyrum Paſſiombus, qui variis ſuppliciorum generibus ab iiſdem Vvandalis ſublati ſunt. Quæ cùm deſint apud Victorem, qui eamdem perſecutionem ex profeſſo deſcribendam ſumpſit; plaoè dicendum eſt, eumdem Victorem, rerum ſcribendarum copiâ nimiùm exuberante victum, (quod ingenuè fatetur) multa prætermiſiſſe; vel codicē trium librorum ab ipſo inſcriptorum haud integrum reperiri. Nam & Iſidorus *q* nonoulla alia babet, quæ minimè ab eo recitantur.

q *Iſid. in hiſt. Vvand.*

VIII.

r *Vict. lib. 5. & adde Append. ad eum librum.*

Pergit tamen idem Victor *r* plurima de Catholicorum omnis generis, conditionis, ætatis, atque ſexûs hominom, eâdem perſecutione inſignibus cooſeſſionibus, ac fortiſſimis martyriis enarrare; nécnon aliquorum ignauiſſimos lapſus deflere. In quorum pleriſq; innouata fuēre antiqua de diuinis erga Fideles ſubſidiis & admioiculis, atque in deſertores & perſecutores viudictis, prodigia, Imperatorū Gentilium temporibus edi conſueta. Sed illud planè præ ceteris immensū, quod in Typaſenſi Mauritaniæ ciuitate contigit: vbi cùm iuſſu Regis, quampluri-mis Catholicis, Ariano eius ciuitatis Epiſcopo communicare detrectantibus, linguæ radicitùs abſciſſæ eſſent; nihilominùs iidem, Spiritu Sancto præſtaote, ita abſq; linguis articulatè quamdiù vixerunt locuti ſunt, quomodò anteà loquebantur. Cuius ingentis totóque Orbe vulgati miraculi, noo ipſe ſolùm Victor qui ea præ oculis io Africâ babuit, aſſertor eſt; ſed & qui alibi nonnullos ex iis itidem propriis oculis viderūt, & loquentes audierunt, idem confirmant; nempè Iuſtinianus *ſ* Auguſtus, & qui ſub eius Imperio floruerunt, Æneas *t* Gazæus Platonicus Philoſophus, Marcellinus *u* Comes, & Procopius *x* Rhetor: illúdque ipſum ab iis qui viderunt acceptum, memorię mandârunt SS. Gregorius *y* Papa, & Iſidorus *z*. Addítq; Marcellinus, vnum ex illis confeſſoribus, cùm mutua à natiuitate fuiſſet, mox vt ei lingua præciſa eſt, eapeditè loqui cœpiſſe: Gregorius autem, alium ex iiſdem poſteà in luxuriam lapſum, iuſto Dei iudicio priuatū fuiſſe dono miraculi; vt qui carnis continentiam ſeruare neglexerat, ſine linguâ carneâ non haberet verba veritatis. Sed Procopius (apud quem iſta corruptè leguntur) duos lapſos eſſe, & gratiâ miraculi priuatos, ſignificare videtur.

LINGVIS EXCISIS CONFESSORES LOQVVNTVR.

ſ *Iuſtin. de off. P. P. Afr.*

t *Æn. Gaz. de immort. anim. in fin. Ext in Bibl. Patr.*

u *Marcel. in Chron.*

x *Procop. lib. 1 de Bel. Vvād.*

y *Greg. 3. dial. 32.*

z *Iſid. in hiſt. Vvandal.*

IX

HVNERICI PORTENTOSVS INTERITVS.

a *Greg. Tur. 2. hiſt. 3.*

b *Iſid. in Chron. Vvandal.*

Subdit autem Victor, poſt bæc factam eſſe incredibilem famem, ſecutámque ſæuiſſimam peſtem; quæ in vltionem offenſæ Diuinitatis, totam Africam vnâ depopulatione vaſtârunt. Tandémque ipſum crudeliſſimum tyrannum Hunericum, cùm annis ſeptem, menſibus decem Africæ teouit dominationem, nempè hoc ipſo anno, meritorum ſuorum mortem conſummâſſe, ebullientibus vermibus putreſactum atque depaſtum. Sed de eius execrabili obitu tradit Gregorius *a* Turoneoſis, ipſum arreptum à dæmone propriis ſe morſibus laniâſſe: Iſidorus *b* verò, vt Arium iuterioribus cunctis effuſis vitam amiſiſſe. Verùm prærogatiuâ antiquitatis, & præſentiæ, cùm hæc omnia oculis Victor intueri potuerit, ei potiùs præ ceteris deferendum eſſe videtur; vt dicamus vermibus vltricibus truculentum carnificem, inſtar Antiochi, Herodis, & Maximi cooſumptum. Ad cuius obitum ſuam idem Victor Epiſcopus Vticenſis perduxit de Vvandalicâ Perſecutione Hiſtoriam: qui & ipſe particeps, paſſionum, iugi confeſſione clatus, titulo ſanctitudinis relatus reperitur in Tabulas *c* Eccleſiaſticas.

c *Martyrol. Rom. 23. Aug.*

X.

GVNDABVNDVS REX IDEM.

d *Vict. l. 2.*

Succeſſit autē Hunerico *Gundabundas*, Genzonis (aliàs Gentonis) fratris filius, qui propior genere (vt Procopius tradit) Genſericum attingebat. Quem quidē Victor *d* *Gadagiſum* nominat; & ne ſuccedere poſſet in regnum, vnà cum

Digitized by Google

vxore, ab Hunrico abſque ſolatio ſeruuli aut ancillæ, crudeli exilio relegatum fuiſſe ſcribit, Ipſum autem, imitatione ſuorum, perſecutum eſſe Eccleſiam Africanam, Procopius *e* ait: ſed ſecùs Iſidorus, qui auctor eſt, eum pacem ſtatim donaſſe Eccleſiæ, & omnes Catholicos ab exilio reuocaſſe. Nos vtrumque verum dixiſſe putamus; ita vt ad aliquot annos (duodecim enim illum regnaſſe conſtat) perſecutio quieuerit, poſteà recruduerit. quando verò id acciderit, dicetur ſuo loco.

e Procop lib. 1. de Bel. Vuandal.

XI. EVRICVS REX OBITVS.

Hoc pariter anno alius Princeps barbarus, itidémque Arianus, & Eccleſiæ perſecutor, in Galliâ mortuus eſt Euricus Rex Gothorum, haud longè diſſimili fine ab interitu Hunerici. Nam ait Gregorius *f*, illum vltione diuinâ percuſſum interiiſſe. Ac licèt quomodò id acciderit non dicat; inde tamen habes, in quo arguas recentiorem auctorem *g*, ſuorum Gothorum nimis ſtudioſum, dum perperàm ponit, eundem Euricum Regem pium è temporali regno ad æternum glorioſâ morte migraſſe: quem Arianum fuiſſe, & Eccleſiam Gallicanã crudeliſſimè perſecutum, teſtificatione Sidonij, eiuſdémque Gregorij, perſpicuum eſt. Ceterùm Eurico ſucceſſit in regno *Alaricus* eius filius. quod quidem hoc anno contigiſſe, facilè colligitur ex Concilio Agathenſi, vbi dicitur illud celebratum eſſe anno vigeſimo ſecundo eiuſdem Regis ſub Conſulatu Meſſalæ, quo numeratur annus Domini quingenteſimus ſextus. Ex quo pariter erroris redarguuntur *h*, qui Euricum tradunt regnaſſe annos tantummodò quindecim; quem ab anno Domini quadringenteſimo ſexageſimo quarto, quo cœpit, ad vigeſimum annum regnaſſe liquet.

f Greg. Tur. 2. hiſt. 25.
g Ioã Magn. hiſt. Goth. lib. 16. c. vlt.
h Iſid. in Chron.

XII. CLODOVEVS REX FRANCOR.

Hoc item anno *i* defuncto Childerico Francorum Rege apud Pariſios in Galliis regnante, eius filius *Clodoneus* ſucceſſit; quem nonnulli *Hludonicum*, alij etiam aliter nominant. Sic igitur Imperio Romano Occidentali collapſo, barbariſque triplicis generis Gallias occupantibus, nempè Gothis, Burgundionibus, & Francis; diuinâ demùm prouidentiâ factum eſt, vt eius tantùmmodò gentis regnũ ad poſteros feliciter propagaretur, penes quam cultus pietatis olim excellentiùs effulgeret: cuius in Childerico (vt vidimus) flores apparuerunt, in Clodoueo autem collecti ſunt fructus. Coluit ille, qu amuis Ethnicus, ſanctiſſimam virginem Genouefam; ſed eam non tantùm veneratus eſt, verùm & muneribus frequentauit eius filius Clodoueus: qui licèt Gentilis adhuc magna itidem veneratione proſecutus eſt S. Remigium Rhemenſem Epiſcopum; eíque ampliſſimas villas donauit, quas Remigius erogandas curauit in pauperes: ſicut ipſemet teſtatum reliquit teſtamento ſuo, quod extat *k*.

i Sigeb. in Chron. [cuius tamen regni initium alij veriùs referre putantur in an. 481. & congruit magis cum annis eius vitæ & regni infr. an. 514. XIV. natus eſt autem an. 466. Vide etiam ſuprà an. 459. poſt num. III.]
k Ap. Briſſon. de Formul. lib. 7.

IESV. CHRISTI
AN. 485.

FELICIS III.
AN. 3.

ZENONIS IMP. 12.
ODOACR. REG. 10.

I. ANno Chriſti quadringenteſimo octogeſimo, quinto, Symmacho Conſ. abſque collegi, in tantis Orientalis Eccleſiæ offuſis vbiq; tenebris fecit Deus ad illuſtrationem veritatis ſplendeſcere lumen ſuum; cùm poſt expulſionem S. Calendionis Antiocheni Epiſcopi Orthodoxi, & ſubintroductionem impij Petri Fullonis in eam ſedem, veluti rediuiuus collega Pauli Apoſtoli S. Barnabas Apoſtolus, vnà cum *S. Matthæi* Euangelio ad ipſius pectus appoſito, & ab eodem Barnabâ manu propria olim exſcripto, quo potiſſimùm Chriſti vera humanitas comprobatur, in opprobrium Eutychianæ hæreſis tunc graſſantis apparuit in inſula Cypri, ex reuelatione ab ipſomet B. Apoſtolo factâ Anthemio Salaminæ Epiſcopo Catholico; certis ſignis, miraculorum virtute, veluti digito, vbi Catholica fides eſſet edocens. Cuius quidem Inuentionis extat hiſtoria omni acceptione digniſſima, omniúmque conſenſione recepta ab egregio viro illius temporis Alexandro *a* monacho Orthodoxo conſcripta: quam & breuiter habent Theodorus Lector, Suidas, Nicephorus, atque alij tum Græci tum Latini hiſtorici. Corrigendus tamen Nicephorus *b*, dum eiuſmodi Reliquiarum inuentionem factam ſub Anaſtaſio Imp. recenſet; quam reliqui omnes, ipſáque eius Acta, Zenonis Imperio tribuunt.

CORPVS S. BARNABÆ REPERTVM, ET CVM EO EVANGELIVM S. MATTHÆI.

a Alex. mon. ap. Sur. 11. Iunij.
b Niceph. lib. 16. c. 37.

II. ECCL. CYPRI LIBERA A SVBIECTIONE ANTIOCHENA.

Teſtantur autem eadem Acta, hinc factum eſſe vt Eccleſia Cypri, quam Petrus Fullo ſibi ſubiicere conabatur, eo prætextu quaſi prædicatio Euangelij ab vrbe Antiochiâ ad Cyprum inſulam manaſſet; ab eius ſubiectione libera, ſicut ab initio fuerat, remanſerit, quòd & ipſa Apoſtolum habuiſſet. Verùm eiuſmodi controuerſiam inter Patriarcham Antiochenum & Epiſcopum Salaminæ Cypri, etiam ante iſtam corporis S. Barnabæ Inuentionem, definitam æque fuiſſe in fauorem Cyprij in Concilio Epheſino Oecumenico, docent eius Acta *c*. Euangelium autem Matthæi, quod ad pectus Barnabæ inuentum eſt, Conſtantinopolim ad Zenonem Imp. ipſius petitione allatum, & auro exornatum, in Palatio repoſitum eſſe, & ex eo deinceps ſolitum legi Euangelium in Palatij Oratorio magnâ Quintâ Paſchæ Feriâ; eadem ipſius Inuentionis Acta tradunt: addúntque, Imperatorem Anthemio Epiſcopo pecuniam multam dediſſe, quâ in loco vbi ſacræ reliquiæ inuentæ fuerant, in Apoſtoli honorem ſumptuoſa ædificata Eccleſia cum monaſterio.

c Act. Epheſ. edit. Pol. tom. 1. Append. 1. c. 4.

III. DE XENAIA AVCTORE ICONOCLASTAR.

Circa hæc item tempora perditiſſimus idem Petrus Fullo, cui in animo nihil magis erat inhærens, quàm vt cuncta à Catholicis benè geſta irritaret, ſi poſſet; non tantùm illa aduerſus ſententiam Patrum Concilij Epheſini molitus eſt; verùm etiam cùm audiſſet vagum quemdam nebulonem Perſam, nomine Xenaiam, fugitiuum ſeruum, agentem ſe vt clericum, ab Eccleſiâ eiectum à S. Calendione; aſſumpſit ipſe eiuſmodi hominem, atque *Philoxenum* Græcâ linguâ eum nominans, Hierapolis creauit Epiſcopum; cùm tamen non ſolùm ſeruus fugitiuus eſſet, & ſeruilibus parentibus natus, ſed & ex Manichæis proueniens nedum baptiſmum ſuſcepiſſet. Res planè monſtroſa, quæ deſcribitur à Nicephoro *d*; recitatúrque ex antiquiori auctore per Anaſtaſium diaconum in poſteriori Nicæno Concilio; nempè ex Theodoro Lectore, quo tempore eius Hiſtoria integra habebatur. Nam *e* (vt hoc obiter moneam) tradit Suidas *Theodorum* Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Lectorem

d Niceph. lib. 16. c. 27.
e Hanc de Theodoro obſeruationẽ habet aliâ occaſione Baron. an. 494. num. LIX.

ſcripſiſſe

ſcripſiſſe Hiſtoriam Eccleſiaſticam, à Conſtantini temporibus vſque ad Iuſtiniani Imperium: planè diuiſum opus à perbreuibus duobus illis *Collectaneorum* libris, quæ fragmenta potiùs eſſe videntur quàm ordinata rerum tractatio. Porrò illum Xenaiam, talem hominem,)potiùs dæmonem dicendum, (quippe cui nondum pulſus per baptiſmum ſpiritus nequam fuerat) primum omnium hanc blaſphemiam euomuiſſe, vt diceret, Chriſti Angelorum, atque Sanctorum imagines non eſſe venerandas; iiſdem locis *e* aſſeritur. Vt iam habeant Iconoclaſtæ, cui laudatiſſimo atque probatiſſimo auctori ſtatuas ipſi erigant, eiuſdémque ſolius venerentur ſimulcra.

e *Syn. Nic. II. Niceph. ibid.*

IV. Hoc eodem anno vitâ functus eſt Martyrius Ieroſolymitanus Epiſcopus, cùm ſediſſet *f* annos octo: cui quod ab Euagrio *g* crimen communicationis cum hæreticis adſcribatur, fraude id factum ſcias Zachariæ Eutychiani, à quo hęc petiit Euagrius; cùm honorificentiſſima ſit eiuſdem Martyrij memoria apud Cyrillum monachum in Rebus *h* geſtis S. Euthymij. Succeſſit autem in eius locum *Salluſtius*, & ipſe Catholicus: quod quidem tunc ratum fuit inuenire, cùm totus fermè Oriens, vel hęreſi vel communicatione cum hæreticis, eſſet penè diluuio merſus. Ab hoc verò Salluſtio magnum illum *Sabam* anachoretam ordinatum eſſe presbyterum, & à calumniis quibus impetebatur abſolutum; tradit idem ſinceriſſimus auctor Cyrillus, in mirificâ ipſius S. Sabæ Vitâ *i* quam deſcripſit.

f *Niceph. in Chron. Cyril. in Vit. Sab. ap. Sur. 5. Decembr.*
g *Euagr. lib. 3. c. 16.*
h *Ap. Sur. 20. Ianuar.*
SALLVSTIVS EPISCOP. IEROSOL.
i *Ibid. 5. Dec.*

IESV CHRISTI
AN. 486.

FELICIS III.
AN. 4.

ZENONIS IMP. 13.
ODOACR. REG. 11.

I. ANno Domini quadringenteſimo octogeſimo ſexto, Longino & Decio Coſſ. perditiſſimus ille, Orientalis Eccleſiæ peſtis, Petrus Bullo, inuaſor Eccleſiæ Antiochenæ, ex hâc vitâ ad tremendum iuſtitiæ diuinæ tribunal, ſera licèt morte vocatus eſt. Cui ſucceſſit eiuſdem hæreticę prauitatis Antiſtes *Palladius*; qui communicationem retinuit dum vixit cum nefando Petro Mogo pſeudoepiſcopo Alexandrino. Eum autem hoc anno ſedere cœpiſſe, anni eius inferiùs numerandi docebunt.

PETRI FVLLONIS OBITVS.

II. Circa hæc eadem tempora, contigit obitus *a* *Sidonij* Apollinaris Aruernenſis Epiſcopi, de quo ſæpè ſuperiùs; viri (vt ait *b* Gennadius) tam diuinis quàm humanis literis ad integrum imbuti. Etenim non peruenisſe ad tempora Anaſtaſij Imperatoris, idem Gennadius ſignificare videtur, dum ſcribens ipſe ſub Anaſtaſio, Sidonium ſub Leone atque Zenone claruiſſe tradit. Porrò ſaltem ad decimumtertium Epiſcopatus ſui annum fuit is annus (Domini quadringenteſimus octogeſimus quartus) perueniſſe teſtatur ipſemet in epiſtolâ *c* ad Orentium Tarraconenſem ſcriptâ, dum ait vſque ad illud tempus decurriſſe in Epiſcopatu tres Olympiadas. Habet verò de eo Gregorius *d* Turonenſis, ipſum ante obitum grauiter vexatum fuiſſe à duobus illius Eccleſiæ presbyteris; qui ſublatâ ei omni poteſtate à rebus Eccleſiæ, arctóque victu & tenui relicto, ad ſummam illum contumeliam redegerunt: ſed non longi temporis ſpatio acerrimâ Dei vindictâ in eoſdem exertâ, alterum quidem eo die quo ipſum Sidonium de Eccleſiâ extrahere decreuiſſet, dum in ſeceſſu ventrem purgare niteretur, ſpiritum exhalâſſe; ſicque Sidonium priſtinæ libertati reſtitutum eſſe, ac paulò pòſt ſancto fine quieuiſſe: alterum verò, poſt eiuſdem obitum, Epiſcopatum vſurpare ſatagentem in medio conuiuio, quod ſumptuoſiſſimum ciuibus parauerat, calicem bibendum manu tenetet, diuinitùs ad experiendam cum Sidonio cauſam citatum, elapſo de manu calice mortuum corruiſſe. Mortuus eſt autem Sidonius duodecimo Cal. Sept. qui dies exinde anniuerſariæ ipſius memoriæ apud Aruernos dicatus eſt, ac tumulo inſcriptus.

a *Agit de eo aliâ occaſione Baron. an. 484. in fin.*
b *Gennad. de Script. Eccl. c. 92.*
DE TEMPORE OBITVS SIDONII APOLLIN. *De quo Baron. an. 484. occaſione eius epiſtola ad Orentium ſcripta.*
c *Sidon. 9. ep. 12.*
d *Greg. Tur. 2. hiſt. 23.*

IESV CHRISTI
AN. 487.

FELICIS III.
AN. 5.

ZENONIS IMP. 14.
ODOACR. REG. 12.

I. ANno Domini quadringenteſimo octogeſimo ſeptimo, Boëtio abſque collegâ Conſ. (hic ille putatur, qui Anicius familiâ. *Manlius Seuerinus* cognominatus eſt, vir clariſſimus, de quo inferiùs) tertiò Idus Martias, celebrata eſt *Romæ* in baſilicâ Cõſtantinianâ Synodus triginta octo Epiſcoporum, in cauſa Africanorum; quorum quamplurimi cùm lapſi eſſent in perſecutione Hunerici Regis & ab Arianis rebaptizati; redditâ ſub Gundabundo Eccleſiæ pace, iidem reſipiſcentes petierunt recipi in communionem aliorum qui conſtantes permanſerant. Quâ re ex more ad Romanum Pontificem remiſsâ; decreuit *a* ille cum Synodo, vt Epiſcopi, presbyteri, & diaconi lapſi, etiam ſi ſuppliciis ad id fuiſſent impulſi ad obitum vſque ab omni Fidelium excluſi cœtu, atque etiam à catechumenis ſegregati orantes, laicâ tantummodò communicatione impertirentur: reliqui autem inferioris ordinis clerici, triennio inter Audientes perſeuerare deberent, ſeptem autem annis inter pœnitentes. Quod idem de monachis, & de laicis eſt ſtatutum; additúmque, vt nullus eis vnquam pateret ad clericatum aditus.

CONCIL. ROM. IN CAVSA LAPSOR. AFRIC.
a *Felix. III. ep. 17.*

II. Eodem anno auctor eſt Marcellinus Conſtantinopolitanam ciuitatem defectione Theodorici Amali Gothorum Regis, in diſcrimen adductam eſſe, plurimáque alia loca igne cremata. Quæ quidem incomperta fuiſſe videntur iis qui dixerunt Theodoricum veneratum eſſe ſemper Zenonem, húncq; illi conceſſiſſe Italiam ab Erulis vindicandam. Nam primùm tentaſſe conſtat infidelem & ingratum barbarum (quem Zenonis Auguſti beneficiis ſatiatum, aduerſus eum inſurrexiſſe idem auctor ſcribit) Orientale ſibi Imperium arripere; ſed ſpe fruſtratum, inuaſiſſe (vt dicetur) Italiam inuidiâ præcipuè motum, quòd Odoacer Rex Erulorum hoc anno (vt tradit Caſſiodorus *b*) Rugos populos Septemtrionales debellaſſet, eorúmque Regem Phæbam vnà cum vxore captiuum Romam duxiſſet, quorum filius

THEODOR. PERFIDVS ET INGRATVS IN ZEN. IMP.
b *Caſſiod. in Chron. Adde Eugip. in Vit. S. Seuer. Nor.*

Fridericus fugâ lapſus, ad Theodoricum ſe contulit in Mœſiâ agentem. Ex his igitur totam illam Iornandis Epiſcopi Gothi orationẽ Theodorici ad Zenonem de vindicãdâ eiuſdem Imp. nomine ab Odoacre Italia (ſiue illam ipſe, vt de aliis profitetur, à Caſſiodoro erga eumdẽ Theodoricum propenſiſſimo, accepit, ſiue in gratiam gentis ſuæ idem ipſe confinxit:) vt effictum commentum ad contegendam barbari Regis ingratitudinem, explodendam eſſe facile ſentias, ſimúlque corrigendos alios ipſum ſecutos.

IESV CHRISTI

An. 488.

Felicis III.

An. 6.

Zenonis Imp. 15.

Odoacr. Reg. 13.

I. Obitvs Acacii Episcopi Const. a *Niceph. in Chron.*

Anno Domini quadringenteſimo octogeſimooctauo, Dinamio atque Siphidio Coſſ. finem viuendi fecit Acacius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, in anathemate perſeuerans, cùm ſediſſet *a* annis ſeptemdecim & menſibus nouem: cuius nomen licèt à ſucceſſoribus, vnà cum ceterorum Catholicorum nominibus, in Eccleſia per multos annos recitatum fuerit; tamen agentibus Romanis Pontificibus, ex Diptychis tandem ignominiosè abolitum eſt, vt dicetur ſuo loco. Præter alia verò quæ de ipſius faſtu & arrogantiâ ſuperius dicta ſunt, tradit etiam Suidas, eum adeò inſanâ gloriæ cupiditate arſiſſe, vt fineret ſuas ipſius imagines adhuc viuentis (quod de nullo ante eum Epiſcopo legitur) in Eccleſiis dedicari.

II. b *Niceph. 16. hiſt 18.* Flavitas malis artib. adipiscitvr eidem Const.

Succeſſiſſe autem ei *Flauitam* (quem & *Flauianum* alij appellant) malis artibus, narrat Nicephorus *b*: ita nimirùm vt cùm Imperator chartam puram in ſacro poſuiſſet altari, Deo ſupplicans vt per Angelum in ea nomen eius ſcriberet, quem Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ præfici vellet, atque ad eam rem impetrandam quadraginta dierum ieiunium indixiſſet: egerit Flauita cum templi cuſtode multo auro, vt in eâ chartâ nomen ipſius Flauitæ ſcriberet. Verùm ſic euectus fraudulenter in thronum, diuinâ agente vindictâ (vt idem auctor addit) cùm non totos quatuor menſes in Sede tranſegiſſet; morte repentina extinctus eſt, ac fraude detecta, cuſtos templi punitus; liberáque relicta Epiſcopis facultas, vt ei ſucceſſorem idoneum eligerent: quod anno ſequenti fieri contigit.

III. c *Gelaſ. commonit. ad Fauſt.* d *Euagr. lib. 3. cap. 23.* Expetit commvnicare cvm Cathol. et Hæret. e *Liber. c. 18.* f *Niceph. lib. 6. cap. 19.*

Porrò nec inter Catholicos fuit Flauitas adnumerandus, vtpotè qui Acacij nomen inter ſacra recitari *c* fecit, quem ſciebat à Catholica communione eſſe defunctum extorrem: idémque repertus eſt hoſtis (vt Euagrius *d* teſtatur) Concilij Chalcedonenſis. Affectauit nihilominùs dici Catholicus, ob ineundam communicationem cum Romano Pontifice, à qua ſciret magna infamia Acacium excidiſſe. Ideóque non conſenſiſſe abſque auctoritate Romani Pontificis inthronizari, eámque literis requiſiuiſſe, Liberatus *e* eſt auctor. Sed Nicephorus *f* ait, eum pariter Petri Mongi pſeudoëpiſcopi Alexandrini communicationem expetiiſſe: & quò id faciliùs ad vtroque illorum conſequeretur, ſcripſiſſe ad Felicem Papam, ſe Petri communicationem auerſari; & ſimiliter Petro ſignificaſſe, ſe Felicis coniunctionem reiicere: Ideóque cùm hanc eius nequitiam Felix intellexiſſet, legatos ipſius cum contumelia Roma expuliſſe.

IESV CHRISTI

An. 489.

Felicis III.

An. 7.

Zenonis Imp. 16.

Odoacr. Reg. 14.

I. Evphemivs eligitvr Episc. Const.

Anno Domini quadringenteſimo octogeſimo nono, Probino & Euſebio Coſſ. *Euphemius* ex Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ presbytero, electus eſt poſt Flauitam eius ciuitatis Epiſcopus; qui mox Concilium Chalcedonenſe probauit, nomen Petri Mongi ſui ipſe manibus é ſacris Diptychis expunxit, Felicis verò Papæ nomen ab Acacio abolitum in eaſdem ſacras tabulas retulit, & Synodales ad eum literas dedit. Ex quibus planè poſſet videri Catholicus: ſed quòd reliquerit in eiſdem tabulis nomina Acacij & Flauitæ, factum eſt, vt quamuis ei Felix velut Orthodoxo fauerit, haud tamen illum in Epiſcopalem communionem admiſerit. Teſtantur iſta Euagrius *a*, atque Nicephorus *b*. Quapropter quod Liberatus ait Euphemium ſuſcepiſſe à Felice Romano Pontifice ſcripta; intelligas ea fuiſſe commonitoria, non communicatoria: ſicut & eſſe comperiuntur literæ, quas ipſius in ſede ſucceſſor Gelaſius ad eumdem Euphemium ſcripſit, quibus eum admonuit vt nomen Acacij aboleret, ſi vellet conſequi Eccleſiæ Catholicæ communionem. At inter Euphemium & Petrum Mogum, rem ita ſe habuiſſe iidem Euagrius & Nicephorus tradunt, vt confirmante Euphemio Concilium Chalcedonenſe, Petro autem improbante; mutuò inter ſe digladiari cœperunt, cogentes alter aduerſus alterum *Synodos*, ſéque mutuò anathemate ferientes, vſque in ſequentem annum, quo mori contigit perfidum Mogum.

a *Euagr. lib. 3. cap. 13.* b *Niceph. lib. 16. cap. 19.* Qvomodo se gesserit cvm Rom. Pont. et Petro Mogo.

II. S. Danielis Stylitæ obitvs. c *Ap. Sur. t. 1. Dec.*

Hoc verò ipſo tempore, quo Euphemius creatus eſt Epiſcopus mirificum illum *S. Danielem Stylitam*, poſt celebrata diuina myſteria, octogenarium ex hac vita, Angelis comitantibus, migraſſe in cælum, teſtantur eius Acta *c* antiquitùs ſcripta: vbi & narratur miraculum liberati à dæmone cuiuſdam hominis, in eius obitu peractum; atque eiuſdem ſepultura, Chriſtiano ritu, cum cantu, & facum accenſione, magnificè curata ſumptibus Rais piiſſimæ feminæ, cui eam Daniel concrediderat; iuſſis diſcipulis ne eam Imperatoribus, vel Regibus, vlliſue aliis permitterent.

III. Advent. Theodorici in Italiam. d *Ennod. in Vit. S. Epiph. Ticin. & in natal. Laurentij Epiſc. Mediol.*

His etiam Coſſ. (vt habet Caſſiodorus) Theodoricus Amalus Gothorum Rex intrauit in Italiam, & Odoacrem ipſi cum exercitu occurrentem iteratis prælijs vicit. Quid verò Ticinenſes & Mediolanenſes tunc paſſi ſint, & quæ honorifica tranſacta inter S. Epiphanium Ticinenſem Epiſcopum & eumdem Theodoricum Regem fuerint, narrat *Ennodius d* egregiæ famæ Ticinenſis diaconus, qui ſe hoc tempore ætatis annorum ſexdecim fuiſſe aſſerit: quémque

b *Habet Baron. Annal. Tom. IV. hoc an. ex Lel. Paſqual.*

Auguſtulum, ſed Auguſtum fuiſſe nominatum, antiqua *a* numiſmata declarent. Sed accidit vt contemptùs causâ (quomodò & aliis Imperatoribus, vulgi dicteriis indita ſunt nomina) ex Auguſto fuerit dictus Auguſtulus; cùm præſertim geminatio illa Auguſtus Auguſtus, hactenùs inuiſitata, videretur eſſe moleſta. Ita verò planè ſecundùm illud vulgatum, *Omne quod oritur, occidit*, Romanum Imperium cœptum ab Auguſto, defecit in Auguſto.

II.
ODOACER REX ERVLOR. VOCATVR IN ITALIAM.
b *Sidon. 8. ep. 9. ad Lampri.*
c *In eod. Varie. Nam quæ edita ſunt ap. Sur. 22. Ianuar. mendoſa nonnihil eſſe videntur.*

Qui autem Nepotis ſectati ſunt partes, quò de proditione Oreſtis pœnas ſumerent, *Odoacrem*, Erulorum Regem (qui ab extremis Orbis glacialis partibus *b*, nouum flagellum à Deo iam antè paratum aduenerat) ad ipſum maximè appetentem, in Italiam aduocârunt. Quid autem in eam ingreſſus egerit, cùm hiſtoricorum nullus proſecutus ſit ſtylo; ex his quæ de clade Ticinenſi ab Ennodio diacono ſcripta ſunt in Rebus *c* geſtis S. Epiphanij eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopi, reliqua funeſta poſſumus contemplari.

III.
d *Sidon. 1. ep. 7.*
GALLIARVM MOTVS.
e *Id. ep 6. ad Baſil. Greg. Tur. 2. hiſt. 25.*

Fluctuârunt & hoc motu ipſæ Galliæ, quæ tunc Tetrarchiis diuidebantur: Sidonius *d* enim vnum ex Regibus illis barbaris *Tetrarcham* appellat; dominantibus his ſingulis Gothis, Burgundionibus, Francis, atque etiam adhuc Romanis; quibus vt pars aliqua, licèt minima remaneret, non bellicus labor, ſed inter barbaros Reges æmulatio exorta præſtabat. Cùm autem Gothus Rex Euricus Arianus, haud minus quã regnum, curans propagare *e* perfidiam hæreticam multis Catholicos perſecutionibus vexaret, & pleraſque Eccleſias ſacerdotibus orbâſſet, iámque ſæpè fruſtrà tantatam iterùm aggredi pararet Aruernenſem ciuitatem: tunc Sidonius illius Epiſcopus, humano deſtitutus auxilio, ad precum ſubſidia conuolauit; quibus potens magnâ virtute Gothis reſtitit; afflictatis licèt populis tum hoſtium armis, tum fame quâ hoc tempore Gallia vexabatur.

IV.
DE SACRIS ROGATIONIBVS.
f *Sidon. 7. epiſt. 1.*

Namque ROGATIONVM vſum in ſuam Eccleſiam introduxit, quas (vt ait in epiſtolâ ad Mamertum *f* Viennenſem Epiſcopum) ipſe *Mamertus* iam anteà feliciter ac læto ſucceſſu reſtituerat, cùm Viennenſis ciuitas terræmotibus, ignibus, aliiſque prodigiorum terriculamentis vexaretur. Fuiſſe namque etiam priùs eiuſmodi ſupplicationes, ſed valdè earum diſciplinam collapſam, idem alibi Sidonius *g* docet; atque ex vagis, repentibus, infrequentibus, & plerumque oſcitabundis, quæque ſæpè interpellantium prandiorum obicibus hebetabantur, maximè aut imbres, aut ſerenitatem deprecaturis, à Mamerto ita reſtitutas eſſe, & auctiori excultas obſeruantiâ, vt poſtmodùm in iis ieiunaretur, oraretur, pſalleretur, fleretur. Ceterùm non Aruernos tantùm populos, vel Gallos, ſed & Catholicam Vniuerſam Eccleſiam huiuſmodi ſacrarum Rogationum confeſtim vſum recepiſſe teſtatur Alcimus Auitus Viennenſis Eccleſiæ Epiſcopus (qui poſt Eſychium Mamerti ſucceſſorem ſedit) in homiliâ iiſdem Rogationum diebus habitâ. Quamuis autem prima inſtitutio, quando periculum illud ingruit, Paſchale tempus fuiſſet: tamen ne iungerentur Reſurrectionis gaudiis luctus orantium, & ieiunantium afflictatio, triduum illud eſt electum, quod ſacrum præcedit Feſtum Aſcenſionis, vt idem Auitus eâdem explicat homilia: quæ etiam citatur à

g *Id 5. ep 14. ad Apram.*
h *Ext. Tom. 7. Bibl. Patr.*
i *Greg. Tur. 2. hiſt. 34.*

Gregorio *i* Toronenſi, inde petente earumdem Rogationum narrandæ hiſtoricæ veritatis auctoritatem. Extátque de iiſdem, Aurelianenſis *k* Concilij decretum; quo iubetur, per illud triduum ſeruos & ancillas ab opere relaxari, quò magis plebs vniuerſa conueniat ad eiuſmodi Rogationes, ſiue Litanias; eóque triduo omnes abſtinere, & cibis vti quadrageſimalibus. At de his alibi *l* dictum locupletiùs.

k *Conc. Aurel. c. 29.*
l *Baron. Not. in Martyr. Rom. 25. April.*
INSTITVTIS A MAMERTO.

[Rogationes non ſolùm reſtitutas à Mamerto Sidonius ait, ſed clarè ipſum *primum illarum ſolemnitatem inueniſſe, inſtituiſſe, inuexiſſe*. Cui conſentiunt prædicti Auitus & Gregorius Turon. necnon Ado in Martyrol. Albinus Flaccus de diuin. offic. & alij antiqui Scriptores. Non quidem quòd ille primus Litaniarum, vel Supplicationum vſum in Eccleſiam inuexerit, quem ex eodem Sidonio, & aliis conſtat multò antiquiorem fuiſſe: ſed primus eas inſtituit, quæ antè Aſcenſionem Domini celebrantur, *Rogationeſque* propriâ iam voce nuncupantur, vt prædicti explicant auctores. Nec ſolùm inſtituit, vt ſolemnes ac ſtatæ illis diebus Supplicationes eſſent, ſed ipſarum Supplicationum formam vſitatâ ſanctiorem, auguſtioremque præſcripſit.]

V.
DE CIVITATE ARVERNENSI.
Quæ vero de illa hic dicuntur, collocanda ex iis quæ Baron. habet cum anno præſenti, tum 480.
m *Sidon 7. ep. 7.*

Quod autem ad Sidonium ſpectat, de gregis ſui curâ ſolicitum; ipſum ſupplicantem à Deo exauditum fuiſſe, exitus declarauit; cùm numquam valuerit ciuitas Aruernenſis ab hoſtibus capi; licèt tandem inter iniquas conditiones initas cum Eurico pro redemptione pacis reliquorum Galliæ proximè degentium populorum, eiuſdem quoque poſita fuerit ciuitatis deditio: de quibus extat ingens Sidonij querela in epiſtolâ ſcriptâ *m* ad Græcum Maſſilienſis vrbis Epiſcopum, vnum ex eiuſmodi pacis compoſitoribus: quâ etiam videas antiquam Aruernenſium nobilitatem, & præclaras olim res geſtas, ac probatiſſimos mores. De quibus minimè tacendum, quod ad hæc tempora ſpectat; fuiſſe eos adeò caſtitatis cultores, vt Victorius eiuſdem ciuitatis Præfectus ab Eorico conſtitutus, dum nimiùm eſſet amore mulierum luxurioſus, (vt Gregorius *n* Turonenſis loquitur) & ab Aruernis vereretur interfici, Romam aufugerit. Nec illud iniucundum, quod alibi idem auctor *o* narrat de viro & puellâ, qui coniuncti coniugio in vno ſtrato quieſcentes, perpetuam clàm conſeruauere virginitatem, ac tandem ex conſenſu pari, vir tonſuratus eſt ad clericatum, puella religioſum induit veſtimentum: nimirùm, cùm præmortuam virginem vir eius ſepulchro recondens, eleuatis manibus ad cælum gratias Deo palàm ageret, quòd ſicut eam commendatam ab ipſo accepiſſet, ita illi redderet ab omni voluptatis contagio impollutam; virginem ſubridentem dixiſſe, *Sile, ſile, vir Dei, quia non eſt neceſſe fatearis noſtrum, nemine interrogante, ſecretum*: Cùm verò demùm & vir defunctus eâdem baſilicâ, ſed diuerſo ſepulchro conditus fuiſſet, mane facto inuenta eſſe coniuncta ſepulchra: quæ poſteâ ſic perdurârũt, & incolæ *Duos Amantes* vocitare conſueuerũt, ac ſummo honore venerari. Habet idem Gregorius & de aliâ eiuſdem vrbis ſanctâ virgine, *Georgiâ* dictâ; quam poſt obitum, cùm ad ſepulchrum duceretur, adueniens grex magnus columbarum ſuper eam volans comitatus eſt, eâque ſepultâ, ad cælum euolare viſus eſt. Sed hæc modò ſatis de rebus Aruernenſibus.

n *Greg. Tur. 2. hiſt. 20.*
o *Id. de glo. Confeſſ. c. 32. & 34.*

IV.
PATIENS EPISC. LVGDVN.

Inter tot vero tantáſque huius temporis Eccleſiæ Gallicanæ ærumnas, magnâ planè Dei prouidentiâ factum eſt, vt ibidem clareſcerent multi mirificæ ſanctitatis Antiſtites: atque inter alios *S. Patiens* Lugdunẽſis Epiſcopus, exemplar

perſe

perfectiſſimi ſacerdotis, cui dedit Deus vt apud Burgundionum Regem, qui tunc Lugdunenſibus dominabatur, ſummam gratiam inueniret: quâ benè vſus multùm profuit afflictatis Catholicis ac deuaſtatis Gothico furore Galliarum vbique Eccleſiis: ſicut ea pluribus deſcripſit Sidonius *p* epiſtolâ ad eum ſcriptâ; quam etiam citat Gregorius *q* Turonenſis, commendátque liberalitatem Ecdicij Patricij, affinis Sidonij, in ſubueniendo pauperibus fame oppreſſis; vnde & meruit voce de cœlo lapsâ laudari.

p Sidon. 6. cap. 12.
q Greg. Tur. 2. hiſt. 24.

VII.
TVRBÆ ALEXANDR. DENVO PER TIMOTH. ÆLVR. EXCITATÆ.

Sed quod ad Orientalis Eccleſiæ ſtatum pertinet, hoc eodem anno nefarius & ſacrilegus parricida, inuaſor ſedis Alexádrinæ Timotheus Ælurus, cùm per ſuos Eutychianos exilij liberationem (vt vidimus) obtinuiſſet; vehementiori furore accenſus, reuerſus eſt Alexandriam, atq; Timotheum item nomine ſed cognomento Solofaciolom, Orthodoxum Antiſtitem è ſede remouens, multa nefanda in Catholichos debacchatus eſt. Idémque Conſtantinopolim profectus, fauſtis acclamationibus à ſuis Eutychianis receptus eſt; ſed tumultuante populo Catholico, & reſiſtentibus clericis atque monachis Orthodoxis, haud valuit cuncta quæ mente conceperat, adimplere. Ideóque vafro conſilio Zenonem Imp. aggrediens, vt videretur bonam cauſam fouere, inſtantibus precibus agere cœpit vt iuberet cogi Oecumenicam Synodum. Quo tempore enituit præſertim eorumdem clericorum atque monachorum ſumma animi in reſiſtendo ei conſtantia; dum quærente ipſo cum ſuis aliquam occupare baſilicam, omnes eodem fermè momento fuêre ab iis occluſæ atque defenſæ. Cùm verò ad Synaxes priuatim agendas ſeſe cōuertiſſet, iidem ad vnicum & ſolitum remedium confugientes, legationem misêre ad Romanum Pōtificem cum litteris per Epiphanium virum frugi ad id munus delectum: tacente in his omnibus, in gratiam Imperatoris, Acacio Epiſcopo Conſtantinopolitano, cuius muneris erat inuadentem gregem lupum ſaltem clamoribus propellere. Quid autem iis acceptis Simplicius Papa præſtiterit, literæ *r* ab eo anno ſequenti redditæ declarant; ex quibus interim cuncta hæc de Timotheo deſumpta ſunt.

CATHOL. CONST. LEGATIO AD ROM. PONT.
r Simplic. ep. 3. Tom. 1. Epiſt. Rom. Pont.

VIII

Ceterùm Imperator, qui impiè ſiuit liberè agere hæreticum proditorem, cuius erroribus ſecretò faueret; illud ex alterâ parte laudabiliter publicâ editâ hoc anno conſtitutione *ſ* ſanxit, vt quique Præfecti atque Iudices, poſt functionem muneris abſolutam, quadraginta dierum ſpatio ibidem vbi magiſtratum geſſiſſent, commorari deberent, reddituri de ſe omnibus exigentibus rationem.

ſ l. 1. C. vt omnes Iudic.

IX.

Et quod rursùm ad Simplicium Papam pertinet; hoc ipſo, nempè poſt Conſulatum Leonis, anno, Gaudentio Epiſcopo Auſinienſis Eccleſię, ob illicitas ordinationes ab eo habitas, ius ordinandi penitùs abrogauit *t*, proximo illud Epiſcopo delegans: & malè diuidentem redditus Eccleſiaſticos, adminiſtratione prorsùs interdixit, cùm & more Eccleſiæ conſueto, Oblationes quadripartitò diuidendas eſſe præcepit, vt ei vna portio deberetur, vna itidem clero, duæ verò in eccleſiæ fabricam, & in peregrinos ac pauperes erogarentur. Planè autem accidit, vt nulla fermè alia Eccleſiaſtica ſanctio adeò frequens vt iſta, edita, iterata, & inculcata reperiatur à Summis Pontificibus, atque Synodis; & quæ minùs auaritiâ hominum varios in contrarium prætextus excogitante, ſeruata eſſe noſcatur.

t Simplic. ep. 2.

OBLATIONES ECCL. IN QVATVOR PARTES DIVIDENDÆ.

IESV CHRISTI
AN. 476.
SIMPLICII
AN. 10.
ZENONIS IMP. 3.
BASILISCI TYR. 1.
ODOACR. REG. 1.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſeptuageſimo ſexto, Baſiliſcus frater Verinæ Imperatricis, & Armatus creari ſunt Coſſ. vterque in Oriente, quòd Occidentale Imperium crebris concuſſionibus agitatum, iam ad proximum caſum vacillans, nullum dederit. Quo tempore ſub Odoacre Erulorum Rege (inquit Caſſiodorus *a*) Oreſtes & frater eius Paulus extincti ſunt; qui à Nepote Auguſto rebellantes, Auguſtulo Imperium crediderant: ipſe verò Auguſtulus (vt teſtatur Marcellinus *b*) in Lucullanum Campaniæ, prope Neapolim ſitum caſtellum, ab eodem Odoacre relegatus eſt. Sícque Imperium Occidentale collapſum eſt penitùs, atque deuolutum ad barbaros. Summam verò rerum conſecutus ODOACER, modeſtè tamẽ vſus felicitate, (vt ait Caſſiodorus) à purpurâ, regalibus indumentis, & nomine Imperatoris abſtinuit. Illúdque planè de eo memoriâ eſt dignum, quòd nullum fecerit negotium rebus ſacris, quantumlibèt Arianus eſſet. Sed & multa petentibus Epiſcopis Orthodoxis indulſiſſe, teſtatur Ennodius in Vitâ S. Epiphanij Epiſcopi Ticinenſis, necnon Eugipius in rebus geſtis S. Seuerini Noricorum Apoſtoli; quem inter alios valdè coluit Odoacer, quòd ei longè anteà, viliſſimo tunc habitu iuueni, regnum Italiæ prænunciâſſet.

a Caſſiod. in Chron.
b Marcell. in Chron.

ODOACER REGNAT IN ITALIA.

II.
VNIVERSVS ORBIS SVB PRINCIPIBVS HÆRET. AVT INFIDELIB.

Porrò funeſtiſſima iſta, quæ politicum ſtatum peſſumdederunt, maiori intelliges eſſe digna luctu, ſi Religionis huius temporis damna perpendas; cùm vniuerſus Chriſtianus Orbis ſub hæreticorum Principum dominio conſtitutus, nullum penitùs Catholicum Regem alicui ſaltem exiguæ prouinciæ dominantem habuit. Etenim Italiam (vt dictum eſt) Rex Arianus dominio occupauit: Gallias itidem Principes Burgundiones & Gothi, iidémque Ariani, & Franci adhuc Gentiles partiti ſunt: Hiſpaniæ pariter Gothos Arianos dominos patiebantur; Africa Vvandalos æquè Arianos; & vniuerſum Orientale Imperium Zenonem Eutychianum hæreticum. At manet terrâ cœlóque firmior diuina promiſſio, quâ portas inferi, vim omnem ſatanicam, aduerſus Eccleſiam minimè præualituram Dominus *c* pollicitus eſt.

Matth. 16.

III.
SIMPLIC. P. SCRIBIT ADV. TIMOTH. ÆLVR.

Sed & qui conſtitutus erat à Domino eiuſdem Rector, Simplicius Romanus Pontifex, quò magis pauendum conſpexit rerum ſtatum, eò ſollicitiùs ad anteuertenda imminentia vndique pericula adiecit animum. Etenim cùm anno ſuperiore certior factus eſſet de Timothei Æluri pſeudoëpiſcopi Alexandrini geſtis nefandis, fauente clanculùm ei Zenone Imperatore; ad

Edictvm Baſiliſci pro fide Cathol.

promulgato edicto antiquauit, ac penitùs deleuit: quorum quidem meminit Theodorus *q*; ſed ea pluribus deſcripſit Euagrius *r*: Ex quo etiam apparet, eadem geſta eſſe ſollicitâ Acacij, ſtrenuiſſimè aduerſus tyrannum agentis, curâ. Ipſum verò ad ea impulſum fuiſſe vigore litterarum Simplicij Papæ, tum quæ iam dicta ſunt demonſtrant; tum Gelaſius *ſ* confirmat, dum ait Baſiliſcum ſcriptis Apoſtolicæ Sedis infractum eſſe, & à plurimis reuocatum exceſſibus. Quæ autem poſt hæc ſecuta ſunt, dicentur annis ſequentibus.

q Theod. 4. lib. 1.
r Euagr. lib. 3. cap. 7.
ſ Gelaſ. ep. 11. ad Dardan.

VIII. Thalmvd Babylonici collectio.

Intereà dum his flagraret incendiis Oriens, Iudæorum præcipui Rabbi Aſſe & Rabbi Hammai conſerſerunt Thalmvd Babylonicum blaſphemiis ſcatens. Quæ quidem tertia fuit collectio: nam prima habita eſt à Iudâ Symeonis filio anno centeſimo quinquageſimo ab vltimâ clade Ieroſolymorum: ſecunda verò à Rabbi Ioannem, anno trecenteſimo ab eâdem clade. Sed de his pluribus Sixtus *t* Senenſis.

t Sixt. Sen. Bibl. lib. 2.

IX. Genſerici Reg. obitvs.

Hoc eodem anno Genſericus Rex Vvandalorum in Africâ, vitâ functus eſt, cùm regnâſſet (ſecundùm ſententiam Victoris *u*) annos triginta ſeptem à tempore captæ Carthaginis; etſi Procopius *x* triginta nouem tribuit. Prædicatur hic Regum omnium feliciſſimus, qui (quod nulli planè vmquam datum fuit) duarum totius Orbis potentiſſimarum Vrbium expugnator fuerit Carthaginis, & Romæ, potitúſque manubiis de iis erexerit trophæa. Ei verò ſucceſſit *Honericus* maior filius: qui primordio regni mitiorem ſe Catholicis exhibens, Manichæos hæreticos dirè vexauit, ex quibus multos incendit, plurimos diſtraxit omnibus tranſmarinis; vt idem Victor ſcribit.

u Vict. de Perſec. VVandal. lib. 2.
x Procop. de Bell. VVandal. lib. 1.

IESV CHRISTI
An. 477.
Simplicii
An. 15.
Zenonis Imp. 2.
Basilisci Tyr. 4.
Odoacr. Reg. 4.

I.

Anno Chriſti quadringenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, (quem nullius illuſtrauit Conſolatus: nam nonniſi poſt Conſulatum inſcribi conſueuit Baſiliſci atque Armati) idem Baſiliſcus tyrannus, Deo, omnibuſque, ob ſummam ipſius impietatem atque auaritiam inuiſus; poſtquàm Imperium occupâſſet annum vnum & menſes ſex, vel octo, vt Cyrillus *a* & Procopius *b* habent; à Zenone tandem quem ipſe expulerat, exercitu potitus eſt. Aduerſus quem cùm ipſe Armatum miſiſſet; vbi amborum copiæ in conſpectu fuère, idem Armatus Zenonis Ducibus ſe cum toto tradidit exercitu. Quod audiens Conſtantinopoli Baſiliſcus, protinùs in Eccleſiam confugit; ſed inde extractus ab Accaſio eiuſdem vrbis Epiſcopo, Zenoni traditus eſt. Quem cum vxore ac filiis Zeno in Cappadociam relegans hiemis tempore, iuſſit neque veſte neque cibariis iuuari: ſicque breuî iidem, fame ac frigore, vnà ſe complexi corporibus, collacrymantes miſerè periêre. Hæc Procopius, Marcellinus, & alij. Sed Euagrius *c* ait, Baſiliſcû in Cappadociam deductum, vnà cum vxore & liberis trucidatum eſſe in diuerſorio. Additque Suidas, ipſum quoque Armatum (quem cognatum Baſiliſci, Zenonidis verò ipſius coniugis adulterum fuiſſe ait) poſteà occidi iuſſum eſſe, ac cæde eius ciues admodùm gauiſos, quòd ſub Leone Imp. Thraces quoſdam ſeditioſos manibus amputatis dimiſiſſet. Porrò eum occiſum eſſe, quòd in ſuſpicionem veniſſet, Procopius tradit. Hæc autem omnia ſuperûm nutu facta eſſe, intercedente apud Deum pro Zenone ſanctâ protomartyre Theclâ, quæ ei per viſionem apparuit; ideóque ipſi poſteà eumdem Zenonem ampliſſimum templum apud Seleuciam Iſauriæ conſtruxiſſe, Euagrius narrat.

a Cyrill. monach. in Vit. S. Saba, ap. Sur. 5 Dec.
b Procop. de Bell. VVand. lib. 1.
Baſiliſcvs captvs a Zenone, ac miſerè perit.
c Euag. lib. 3 cap. 8
S. Thecla ſvffragio Zeno recepit Imperivm.

II. Zeno poſt reditvm mvlta pie ac Catholice agit.

Per huiuſmodi autem vexationem nonnihil ad meliorem frugem redactus Zeno, ſimulac peruenit Conſtantinopolim, memor prædictionis ſanctiſſimi Danielis Stylitæ, quâ pronunciârat fore vt ſicut pellendus, ita & eſſet paulò pòſt reſtituendus; vnà cum coniuge ad ipſum in columnâ agentem perrexit, & de accepto eius precibus tam inſigni à Deo beneficio gratias egit: prout habent ipſius Danielis Acta *d*. Sed & confeſtim epiſtolam ſcripſit ad Simplicium Romanum Pontificem, quâ fidei ſuæ in omnibus teſtatam redderet integritatem. Non extat ipſa quidem; ſed de eâ mentionem habet idem Pontifex in litteris *e* ad illum redditis hoc ipſo anno menſe Octobris; quibus cùm ei de recuperato Imperio congratulatur, tum Synodi Calcedonenſis defenſionem, & Eccleſiarum Orientis redintegrationem commendat. Porrò ex ſententia Simplicij Zenonem cuncta implêſſe conſtat. Quippe imprimis edictum promulgâſſe, quo *f* litteras Encyclicas Baſiliſci abrogauit, ac deinde intruſos ab eodem Baſiliſco hæreticos Epiſcopos expuliſſe, intérque alios Petrum Cnapheum Antiochiâ, & Paulum Epheſo; auctor eſt Euagrius *ff*: qui & addit, Aſianos Epiſcopos qui Baſiliſci litteris ſubſcripſerant, oblatis pœnitentiæ libellis Acacio Conſtantinopolitano Epiſcopo, (cui ob rem benè geſtam aduerſus Baſiliſcum, Simplicius *g* legauerat vices ſuas in curâ illarum regionum) veniam deprecatos eſſe, quòd ad ſubſcribendum coacti fuiſſent.

d Ap. Sur. 11. Dec.
e Simplic. ep. 7.
f Vid. ſup. an. 472 poſt. num. 6.
ff Euag. lib. 3. cap. 8. & 9
g Simplic. ep. 17. ad Acac. Gelaſ. ep. 11. ad Dard.

III. Timoth. Ælvri mors.

Execrandus verò ille omnium malorum auctor, Timotheus Ælurus pſeudoëpiſcopus Alexandrinus, exiſtimans Zenonem in Catholicum verè eſſe mutatum; ſpe omni deſtitutus, Iudæ proditoris inſtar ſibi ipſi veneno mortem conſciuit: vt tradit Liberatus *h* ſuorum temporum teſtis. Ex quo redarguas Euagrium *i*, qui Zachariæ Eutychiani hiſtorici aſſectatus veſtigia, ait eundem Timotheum ob ingraueſcentem ætatem permiſſum fuiſſe à Zenone pacificè ſedere vſque ad obitum, qui paulò pòſt contigit. Ceterùm ab illo dicti ſunt *Timotheani* hæretici; qui aduerſabantur *k* Eccleſiæ, docenti Verbum ita carnem factum, vt manente Verbo in ſuâ ſubſtantia, & homine in ſuâ naturâ, ſocietate, non commixtione vnam Filij Dei reddiderit perſonam aduerſus quos ait eruditè ſcripſiſſe Samuelem Syrum; pro ipſis autem *l*, Syrum natione Alexandrinum: meminitque *m* item libelli ab ipſo Timotheo ad Leonem Imperatorem aduerſus Leonem Papam & Chalcedonenſe Concilium valdè ſuaſoriè ſcripti. Etſi verò hunc Timothevm dictæ hæreſis conſtet fuiſſe auctorem;

h Lib. c. 16.
i Euagr. lib. 3. cap. 11.
Timotheani hæretici.
k Gennad. de ſcript. Eccl. cap. 81.
l Id. cap. 81.
m cap. 72.

rem; ex his tamen quæ ſuperiùs ſæpè dicta ſunt, ſatis apparet, ipſum præterea eamdem quam Dioſcorus & Eutyches, hæreſim ſectatum eſſe.

IV. PETRVS MOGVS EPISC. ALEX. INTRVDITVR.

Quinam autem in locum eiectorum Epiſcoporum fuerint ſubſtituti, Euagrius narrat; nempè Antiochiæ *Stephanum*, de quo plura inferiùs: Alexandrinos autem propriâ auctoritate ſubrogâſſe *Petrum* cognomento *Mogum*; ſed cùm hoc ad aures Zenonis perueniſſet, ipſum morte mulctâſſe Petrum, ac ſedi Alexandrinæ reſtituiſſe *Timotheum* illum alterum, cognomento *Soloſaciolum*, legitimum S. Proterij ſucceſſorem, quem factione Æluri eiectum vidimus. Verùm quòd Petrus Mogus morte mulctatus ſit, redarguitur Euagrius a Liberato Diacono, & aliis hiſtoricis: cùmque diù ſuperuixiſſe, quæ inferius dicentur, demonſtrabunt.

V. o *Cyrill. in Euthym. ap. Sur. 20. Ianuar.* MARTYRIVS EPISC. IEROSOL.

Hoc eodem anno, menſe Ianuario, Anaſtaſium Epiſcopum Ieroſolymitanū diem obiiſſe, (cùm ſediſſet, vt ex tempore ingreſſûs eius colligitur, annos vnde-viginti) notum fit ex Cyrillo *a*; dum ait eum defunctum eſſe anno quinto ab exitu S. Euthymij anachoretæ, quem contigiſſe tradit anno decimoſexto Leonis Imperatoris. nempè Chriſti quadringenteſimo ſeptuageſimo ſecundo: addítque, in locum Anaſtaſij ordinatum eſſe *Martyrium* monachum, genere Cappadocem, vitæ ſanctitate præſtantem, eiuſdémque magni Euthymij olim in vitâ monaſticâ commilitonem, à quo & prædictionem acceperat futuri Epiſcopatûs. Sub ipſo verò factam, præcedentibus ſignis & prodigiis, & iactâ ſorte mirabiliter confirmatam, vnionem ſchiſmaticorum Paleſtinæ monachorum cum Eccleſiâ Catholicâ, idem auctor fuſiùs deſcribit.

VI. AMBROS. DVX BRITANNIÆ VINDEX.

Quod autem ad res Occidentales ſpectat; hoc eodem Zenonis Imp. tempore *Ambroſius Aurelianus* nobiliſſimus ciuis Romanus in Britanniâ purpuram ſumpſit, abſque tamen nomine Imperatoris; conatus liberare Britannos ab Anglo-ſaxonibus eos aſſiduè infeſtantibus; qui quidem vocati à Britannis ſub Marciano Imp. aduerſus Scotos & Pictos, ex auxiliariis in hoſtes conuerſi, eoſdem Britannos diriſſimè affligebāt. Quomodò verò Ambroſius eoſdem hoſtes pluribus fatigatos præliis, tandem penitùs vicerit, *Gildas* *o* Britannus, cognomento *Sapiens*, qui eo tempore natus eſt, enarrat; eidem Ambroſio acceptam ferens, cum libertate Britanniæ ab ingruentibus barbaris, reſtitutam Eccleſiaſticam diſciplinam. Vnde factum eſſe ait; vt quamdiù deſperati Inſulæ excidij, inſperatique mentio auxilij, hæſit memoriæ eorum, qui vtriuſque miraculi teſtes extitêre; tamdiù Reges, publici, priuati, ſacerdotes, Eccleſiaſtici, ſuum quique ordinem ſeruauerint: at illis decedentibus, cùm ſucceſſit ætas tempeſtatis illius neſcia, ita cuncta veritatis ac iuſtitiæ moderamina concuſſa & ſubuerſa fuiſſe, vt earum non ſolùm non veſtigium, ſed ne monumentum quidem in ſupradictis propemodùm appareret. Quinam autem tunc praui mores omne hominum genus ibi corruperint, vnde meruit iterùm inſula miſerè perſundari; idem Gildas, qui ea præ oculis habebat, exactè ſingula recenſet, atque deplorat.

o *Gild. Sap. de Excid. Brit. Adde Bed. de ſex ætat. in Zen. & lib. 1. de Geſt. Angl. c. 16. Adon in Chron. Quæ verò ex Gildâ hic dicuntur, habes ex parte Baron. an. 494. in fi.*

IESV CHRISTI
AN. 478.
SIMPLICII.
AN. 12.
ZENONIS IMP. 5.
ODOACR. REG. 3.

I. VNICVS PER PLVRES ANNOS CONSVL.

ANNO Chriſti quadringenteſimo ſeptuageſimo octauo, Illus ſine collegâ Conſtantinopoli creatus eſt Conſul. Caruit enim pluribus annis ſuo Conſule Occidens, quòd dum legationes ineundæ pacis cauſâ vltrò citróque à Zenone & Odoacre miſſitarentur, nihil inter hæc Odoacer præſumere, nec Zeno de iuribus Occidentalis Imperij ſibi voluit arrogare. Huius ergo anni principio, redditæ ſunt Simplicio Romano Pontifici litteræ *a* Acacij Conſtantinopolitani Epiſcopi, de rebus Alexandrinæ Eccleſiæ anno ſuperiore tranſactis; nimirùm de morte Timothei Ælurij, expulſione Petri Mogi, & reſtitutione alterius Timothei cognomento Soloſacioli, quas Simplicius ſcire expetierat.

a *Ext. int. Simplic. poſt ep. 8.*

II. LEGATIO TIMOTHEI SOLOSAC. AD ROM. PONT.

Sed & ipſe Timotheus Soloſaciolus, eodem tempore honorificam legationem miſit ad eumdem Pontificem, quâ imprimis rogauit veniam pro anteà admiſſo delicto, quòd compreſſus gladiis Eutychianorum, coactus fuiſſet recitare nomen impiiſſimi Dioſcori ad altare: ac prætereà notum fecit, Petrum Mogum, qui fugam captâſſe videbatur, latitare in ciuitate, & ſecretò multos ſeducere; rogans vt apud Imperatorem ageret, quò longiùs in exilium pelleretur. Præſtitit illud Simplicius, binis hoc ipſo anno eâ de re ad Zenonem literis ſcriptis *b*, totidémque ad Acacium. Quem inſuper dum certiorem facit de miſſo ad ſe per eumdem Timotheum libello pœnitentiæ eorum quos Ælurus & Mogus ſeduxiſſent, quo peterent à Romano Pontifice veniam admiſſorum delictorum; his ſatis confirmat quod aliàs ſæpè factum vidimus, nimirùm abſolutionem à crimine hæreſis reſeruari ſolitam Romano Pontifici, vel iis quibus ipſe eam facultatem delegâſſet. Quòd ſi inconceſſum id fuit (vt iam cernimus) primæ poſt Romanam ſedem Antiſtiti, quinam inferiorum ſedium ſacerdotes ſibi id arrogare præſumpſiſſent?

b *Simplic. ep. 10. 11. 12. 13.*

ABSOLVTIO AB HÆRESI, PROPRIA ROM. PONT.

IESV CHRISTI
AN. 479.
SIMPLICII
AN. 13.
ZENONIS IMP. 6.
ODOACR. REG. 4.

I. ANTIOCHIÆ HÆRETICOR. SACRILEGIA.

ANNO Chriſti quadringinteſimo ſeptuageſimo nono, Zenone Aug. tertium Conſ. Orientalis Eccleſiæ, quæ paulolùm nacta eſſe quietis poſt reditum eiuſdem Imperatoris viſa eſt rurſum operâ Eutychianorum hæreticorum nouis cœpta eſt turbinibus exagitari. Etenim cùm Antiochiæ Stephanus Orthodoxus Epiſcopus in magnâ Eccleſiâ ſacram Synaxim ſolemniter celebraret, Eutychiani conferto agmine exertis gladiis ingreſſi, ſacerdotes ſæuiſſimè trucidârunt, ſanctiſſimúmque ipſum Antiſtitem

Stephanum calamis ad ſimilitudinem haſtarum præacutis confecerunt, & corpus eius in Orontē amnem proiecerunt; vt ea Ioanne Rhetore (quē ſui temporis Hiſtoriam Eccleſiaſticam, nempè à Theodoſio Iuniore vſque ad finem Zenonis, proſecutum eſſe, Photius ait) breuiter narrant Euagrius *a* atque Nicephorus *b*; reſtantúrque id ipſum Eccleſiaſticæ Tabulæ *c*, quæ nomen eiuſdem *Stephani* martyris adſcriptum habent.

a Euagr. lib. 3. cap. 10. b Niceph. lib. 15. cap. 28. c Martyrol. 25. April.

II. Porrò iſta inmania impulſore geſta ſunt ſceleſtiſſimo illo Petro Fullone, itidem Gnapheo dicto; qui ab eius Eccleſiæ throno, quem inuaſerat, deiectus, inconſultè nimis in ciuitate degere permiſſus fuerat, reclamāte licèt à longè Romano Pontifice, vt peſtilens homo quàm longiſſimè deportaretur. Ipſe tamen Imperator in ſacrilegos homicidas, miſſis militibus, tam immane facinus vindicare quamprimùm nō deſtitit. Qui inſuper vt caueret ne in electione ſucceſſoris Antiſtitis iterùm turbæ naſcerentur, eò neceſſitatis adactus eſt, vt quod hactenus fuerat à maioribus inrentatum, ipſe primus ſanxerit Antiochenum futurum Epiſcopum eligi Conſtātinopoli. Itaque electo *Stephano* Iuniore, Stephani martyris ſucceſſore; vt ea cuncta, præter regulas Eccleſiaſticas Nicæni Concilij (quibus ſcilicet Epiſcopus Antiochenus à Syriæ Epiſcopis ordinari ſoleret) præſumptâ illâ vrgente occaſione, rata haberentur à Romano Pontifice; ſcripſit de iis Zeno ad Simplicium Papam. qui reddita ad eundem Imp. literis *d* hoc ipſo anno decimo Calendas Iunij, (quibus hæc omnia narrantur) eiuſmodi quidem electionem ratam habuit; ſed ea conditione, quam iam ipſe Imp. iureiurando promiſiſſet, nimirùm haud ſe aliter iſta peregiſſe, niſi ad ſedandas præſentes ſeditiones, ac deinceps omninò permiſſurum vt in vrbe Antiochena à comprouincialibus Epiſcopis ordinaretur. Idque vt omninò fieret, nec poſthàc tale quid ab Epiſcopo Conſtantinopolitano præſumeretur, grauiter monuit *e* Acacium eiuſdem vrbis Antiſtitem. Sed & illud vehementiùs ad Imperatorem inculcauit, vt damnati heretici è finibus Romani propulſarentur Imperij.

ELECTIO EPISC. ANTIOCHIÆ FACTA CONSTANTINOPOLI, CONTRA VSVM ANTIQVVM.

d Simplic. ep. 13.

e Id. ep. 15.

III. Hoc eodam anno, quarto *f* Calendas Auguſti, magnus ille *S. Lupus*, de quo ſuperiùs actum eſt, Trecenſis Eccleſiæ Epiſcopus, Gallicanæ decus, cuius extant immenſa præconia apud Sidonium *g* Apollinarem; ex hoc mundo migrauit in cœlum, cùm iam annis quinquaginta duobus ſuam Eccleſiam rexiſſet: feliciſſimus in diſcipulis inſigni miraculorū gloriâ illuſtribus, Polychronio Epiſcopo Virdunenſi, Seuero Treuerēſi, Albino Catalaunenſi, aliiſque; necnon in ſucceſſore Cameliano, ipſius morum imitatore: vt docet auctor *h* eius temporis, qui fideliſſimè res ab eo geſtas poſteris tradidit.

f Martyrol. Rom. eâ die. OBITVS S. LVPI. *g Sidon. 6. ep. 1. & 9. ep. 11.*

h Ap. Sur. 29. Iul.

IESV CHRISTI
AN. 480.

SIMPLICII
AN. 14.

ZENONIS IMP. 7.
ODOACR. REG. 5.

I. EPISCOPVS CARTHAG.

ANNO Domini quadringenteſimo octogeſimo, Baſilio Iuniore Conſ. Hunericus Vvandalorum & Alanorum in Africâ Rex, acceptâ legatione Zenonis Imp. & Placidiæ relictæ Olybrij, permiſit Eccleſiæ Carthaginienſi, poſt longa ſpatia ærumnoſæ viduitatis annorum viginti quatuor ab obitu S. Deogratias Epiſcopi, nouum ſibi deligere ſponſum; eâ conditione, vt Ariani Conſtantinopoli & per alias prouincias Orientis, liberam haberent facultatem ritus ſuos in eccleſiis celebrandi; aut ſi hoc ipſis non concederetur, tunc & Epiſcopus qui Carthagine ordinaretur, & vniuerſus eiuſdem ciuitatis clerus, aliique Epiſcopi omnes Afri, cum clericis ſuis, relegarentur inter Mauros. Cùm verò Clerus his conditionibus recuſaret Epiſcopum accipere; tamen adeò habendi deſiderio paſtoris arſit populus, quòd multi eſſent qui numquam Epiſcopum in throno ſedentem vidiſſent; vt ordinandus ei fuerit *Eugenius* vir ſanctiſſimus, cùm aliis omnibus virtutibus, tum maximè eleemoſynarum largitate inſignis. Hæc Victor *a*, qui interfuit. Quæ verò ſecuta ſunt, dicentur inferiùs pro ratione temporis.

PRAMIS CREA DVRI CONDIT NIAV

a Vict. lib. de Perſec. VVand.

IESV CHRISTI
AN. 481.

SIMPLICII
AN. 15.

ZENONIS IMP. 8.
ODOACR. REG. 6.

I. THEODORICI TRIARII OBITVS

ANNO Domini quadringenteſimo octogeſimo primo, Placidio Conſ. cùm Theodoricus Gothus, Triarij filius, bellum inferre Zenoni Aug. decreuiſſet, iámque omnia depopulatus ad quartum lapidem Conſtantinopoli diſtantem perueniſſet, ipsâ quoque vrbe mox potiturus; coniuratione ſuorum in ſe detectâ, à cœpto deſtitit: indéque in Illyricum parans iret, dum quadam die in caſtris equum indomitum agitaret, haſtæ ſuſpenſæ ab equo decuſſæ vulnere in latere accepto, paucos poſt dies obiit. Hæc Marcellinus *a*, & Euagrius *b*: ex quibus Iornandem redarguas, dum non Theodoricum Triarij filium fuiſſe narrat, ſed Vvalemirum Amalum Gothorum Regem, fratrem Theodomiri patris Theodorici Amali, qui hoc anno in Gothorum regnum ſucceſſit, Zenonique Imperatori chariſſimus factus eſt; de quo plura inferiùs.

a Marcel. Chron. h. an. b Euagr. 3. cap. 25

II. INITIVM PERSECVTION. VVANDALICÆ.

Hoc item anno, quo numeratur Hunerici Vvandalorum Regis quinquennium, Deus multis ſignis, atque viſionibus, futuram Africanæ Eccleſiæ perſecutionem pronunciauit, quò ſe cuncti præpararent ad pugnam. Ac licèt perſecutionis furor dilatus ſit ad biennium, præceſſerunt tamen hoc tempore quaſi velitationes quædam aduerſus ipſos Vvandalos, maximéque Regis domeſticos, qui ad Catholicam Eccleſiam tranſiiſſent; quos Hunericus dirè cœpit vexare, ac variis ſuppliciis afficere. Sed vt cœptā intermitteret perſecutionem, fecit conuerſio ipſius ad cædem ſuorum, quos firmandi ſibi causâ regni crudeliſſimâ carnificinâ ſuſtulit: adeò vt non ſolùm fratrem ſuum Theodoricum, cum vxore ipſius ac liberis, Comitéſque quamplurimos, & nobiles gentis ſuæ, obiectionibus falſis, variis mortis generibus peremerit; ſed & ipſius ſuæ

Papæ ſignificaſſe Liberatus *p* eſt auctor.

p *Liber. c. 18.*

IV. Verùm dum eâ arte vſus eſt ad Catholicos decipiendos, perdidit ipſe ex ſuis quamplurimos; qui nimio aduerſus Concilium Chalcedonenſe odio impulſi, non poterant ferre huiuſmodi ipſius artes: adeò vt quamuis ille poſteà idem Concilium palàm damnauerit, ipſi tamen remanſerint in ſuo ſchiſmate, quòd ab initio Henoticon approbaſſet, non anathematizata manifeſtè Synodo. qui quidem quòd ſeorſùm à ſuo Patriarchâ ſine capite conuenirent, inde Acephali ſunt dicti, vt Leontius *q* tradit. Quæ autem pòſt fuerint conſecuta, dicentur ordine temporis anno ſequenti.

ACEPHALI HÆRETICI.
q *Leont. de Sect. Act. 5.*

V. Hoc eodem anno Simplicius Papa ſcriptâ *r* epiſtolâ ad Ioannem Rauennatam Antiſtitem, acri eum reprehenſione perſtrinxit, de adhibitâ vi Gregorio cuidam, promouendo eum ad preſbyteratum, non vt honoraret, ſed vt inuidiâ è loco priſtino dimoueret: minatúſque eſt ablaturum ſe priuilegia Eccleſiæ Rauennati, ab Apoſtolicâ Sede conceſſa, (nimirùm vt præeſſet Epiſcopis prouinciæ Æmiliæ) ſi illis deinceps abuteretur. quippe (vt ait) priuilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Gregorio verò gubernandam tradidit Mutinenſem Eccleſiam, ne quid ei Ioannes impoſterum negotij faceſſeret: eidémque triginta ſolidorum redditnum poſſeſſionem ad Rauennatem pertinentem Eccleſiam, dum viueret, impertiri iuſſit. Extátque alia eiuſdem Pontificia *ſ* epiſtola ſine die & Conſule, ad Zenonem Epiſcopum Hiſpalenſem, quâ ſuas ei vices in omnibus Hiſpaniarum Eccleſiis delegauit.

r *Simpl. ep. 16.*
SIMPLIC. PP. ARGVIT EPISCOP. RAVEN.
ſ *Id. ep. 5.*

VI. Hoc item anno ſub Conſulatu Seuerini, decimooctauo Calendas Decembris, habita eſt Synodus Turonenſis, cui præfuit *S. Perpetuus*, ex nobiliſſimo atque ditiſſimo Senatore factus eius ſedis tertius Epiſcopus à S. Martino, ſextus verò Turonenſium Epiſcoporum numeratus à Gregorio eiuſdē poſteà vrbis Antiſtite: qui præter alia quæ de ipſius virtutibus & curâ paſtorali habet, recenſet etiam ieiunia plurima, Vigiliáſque ab eo in eadem Eccleſia per anni circulum inſtitutas. quem & conſtat *t* baſilicam in honorem S. Martini dicatam, longè ampliorem atque magnificentiorem reddidiſſe. Eóſque Epiſcopos qui cum eo conuenerunt hoc anno Turone, illuc acceſſiſſe ad feſtiuitatem Receptionis eiuſdem S. Martini, (hoc eſt tranſlationis è priori loco peranguſto in eamdem ampliorem baſilicam) teſtantur Acta Synodi. In quâ ab iiſdem ſanciti reperiuntur canones tredecim, ſpectantes ad Eccleſiaſticam diſciplinam; qui peruij ſunt omnibus.

CONCIL. TVRON. IN TRANSLATIONE S. MART.
t *Sidon. 4. ep. 18. ad Lucont. Greg. Tur. 2. hiſt. 14.*

VII. Hoc inſuper anno, ſextò Iduum Ianuarij, ex hâc vitâ migrâſſe clariſſimum illum, à Deo miſſum ad Noricos, & alias finitimas nationes, Apoſtolum S. Seuerinum, de quo ſuperiùs; colligitur ex Eugipio Abbate ipſius diſcipulo, qui eiuſdem Vitam *u* planè admirandam poſteris tradidit. Sunt qui eum Epiſcopum Noricorum appellent: ſed perperàm, cùm nunquam voluiſſe Epiſcopatu initiari, idem Eugipius diſertis verbis affirmet. Quomodò verò paulò ante obitum, (quem Domino reuelante præuidit, prænunciauítque) obuiam factus Gibuldo Alemannorum Regi, eas partes aſſiduè incurſanti, tantâ eum conſtantiâ allocutus eſt, vt ille tremere coram eo vehementiùs cœperit, ſecedénſque cum ſuis exercitibus indicarit, nunquam ſe nec in re bellicâ, nec aliquâ formidine tanto fuiſſe tremore concuſſum, cunctaque quæ petiit præſtiterit: ac quænam ſanctiſſima monita, Rugorum Regibus, cum quibus ſæpè ipſi de variis rebus tractandum fuerat, dederit; (quæ quidem ſi iidem Reges obſeruaſſent, minimè fuiſſent poſt aliquot annos victi *x*, vinctique ab Odoacre in Italiam perducti:) ſed & quomodò poſt eos Reges abductos, ex iuſſione eiuſdem Sancti, ante obitum diſcipulis ſuis ſuis factâ, ipſius corpus, adhuc omninò integrum, ſuauéque fragrans repertum, ab iis contigerit in Italiam ad caſtellum Felethem, indéque Gelaſij Papæ auctoritate Neapolim Campaniæ ciuitatem transferri, atque ingentibus vbique miraculis clareſcere: hæc, inquam, omnia, aliaque eò ſpectantia, idem eius diſcipulus, Vitæque ſcriptor, pluribus proſequitur.

S. SEVERINI NORICI OBITVS.
u *Ext. ap. Sur. 8. Ian.*
x *Horum regum captiuitatem, & Reliquiarum S. Seuerini tranſlationē habet Baron. an. 487. 488. 496.*

IESV CHRISTI
AN. 483.
FELICIS III.
AN. 1.
ZENONIS IMP. 10.
ODOACR. REG. 8.

I. Anno Chriſti quadringenteſimo octogeſimo tertio, Anicio Fauſto Conſ. Ioannes Epiſcopus Alexandrinus Catholicus, expulſus Zenonis iuſſu anno ſuperiori, Antiochiam primùm ad Calendionem tunc adhuc ſedentem Epiſcopum ſe contulit: & ſumptis ab eo interceſſionis literis Synodicis, Simplicium Romanum Pontificem appellauit, ſicut & beatus quondam fecerat Athanaſius eiuſdem ſedis Antiſtes. Hæc ex Liberato *a*. Sed cùm appellationē proſecuturus Romam aduenisset, eundem *S. Simplicium* defunctum inuenit: quem contigit hoc ipſo anno ex hâc vitâ migrare ſexto Nonas Martij, (vt habet Anaſtaſius Bibliothecarius in libro de Romanis Pontificibus) cùm ſediſſet annos quindecim, menſes quinque, & dies decem: Sepultúſque eſt in Baſilicâ S. Petri.

IOANNES ALEXAN. APPELLAT ROM. PONT.
a *Lib. c. 18.*
SIMPLICII PAPÆ OBITVS.

II. Eſt verò in Actis Tertiæ Romanæ Synodi (ſub Symmacho Papa) cuiuſdam mentio *Conuentus*, habiti apud *S. Petrum* tempore vacationis ſedis Simplicij; in quo Baſilius Præfectus Prætorio Regis Odoacris, edictum propoſuerit de non eligendo deinceps Romano Pontifice abſque conſultatione Regum Italiæ, & de non alienandis Eccleſiæ Romanæ bonis. Verùm hæc omnia, tanquam contra canones geſta, immò veluti conficta, cùm res in controuerſiam deducta eſt ſub Symmacho in eâdem Romana Synodo, reiecta ſunt.

DE CONVENTV ROM. SEDE VACANTE.

III. Quod autem ad Simplicij ſucceſſorem ſpectat; poſtquàm ceſſaſſet (vt habet idem Anaſtaſius) Epiſcopatus eius dies ſex, creatus eſt octauo Idus Martias Pontifex Felix eius nominis Tertius, patria Romanus, ex patre Felice iiſdem genitus, functus anteà presbyterio in Titulo Faſciolæ. Porrò hunc confeſtim reiecisse Zenonis Henoticō, teſtis eſt Theodorus Lector *b*: quod anteà præſtiturus Simplicius, morte præuentus rem integrā ſucceſſori reliquerat. Idémq; ſuſcepto pariter Ioannis Alexandrini appellationis ac querelarum libello; vt in re maximi

FELIX PAPA III.
b *Theod. Lect. Collect. lib. 1.*

IESV CHRISTI
AN. 484.
FELICIS III.
AN. 2.
ZENONIS IMP. 11.
ODOACR. REG. 9.

I. THEODOR. REX GOTH. GRATISSIMVS ZENONI IMP.

ANno Domini quadringenteſimo octogeſimo quarto, duo creati ſunt Coſſ. nempè Theodoticus (ſeu Theodericus dicendus) Amalus Gothorum Rex, atque Venantius. Meruit namque barbarus Rex à Zenone Auguſto ob debellatos antehàc (quod narrat Euagrius *a*) *Illum, Marcum, Leontium*, & *Pamprepetem*, Imperij perduelles, (qui ab eodem Zenone iniuſtam perſecutionem perpeſſi, coacti fuêre quodammodò in hoſtes conuerti ex amicis de ipſo benè meritis) non triumphum tantùm, & equeſtrem in Foro ſtatuam, ſed & Conſulatum; immò & in filium ab eodem Imperatore adoptari, & in ſpem Occidentalis Imperij euehi: vt geſtarum rerum ſcriptores *b* affirmant. Ceterùm præter illos, capertus eſt quoque idem Imperator acerrimum aduerſarium, *Marcianum* filium Anthemij Imperatoris, generúmque Leonis Auguſti: qui poſt neglectam occaſionem occupandi Palatij, deſtitutus à ſuis, ad eccleſiam confugit; indéque vi abſtractus, Tarſum Ciliciæ amandatus eſt, ac detonsâ comâ presbyter deſignatus. Quæ narrat Euagrius, ſicut & alia ſupradicta, ex Euſtathio Syro: additque de multiplicibus inſidiis, ab eodem Zenone contra Verinam ſocrum ſtructis; quam & poſt varias exilij mutationes, mori tandem coëgit.

a Euagr. lib. 3. c. 27. ap. Baron. an. 482.
b Euagr. lib. 3. c. 25. Iornand. & aly.

[Ex quibus etiam conſtat, fuiſſe Theodoricum Conſtantinopoli educatum, cùm adhuc ſeptennis obſes a patre ſuo Theodemere Leoni Aug. datus eſſet; cuius & gratiam meruit, ac poſt decem annos ad patrem remiſſus eſt. Quin & eidem Ennodius in Panegyrico, ipſi, cùm iam Rex eſſet Italiæ, dicto integram laudem tribuit reſtituti in Imperium Zenonis, vt non ſit mirum, ſi tot ab tantis ab eo beneficiis auctus fuerit.]

II. LEGATOR. APOSTOL. PRÆVARICATIO CONSTANTINOPOLI.

Hoc eodem anno, cùm duo Epiſcopi Vitalis atque Miſenus, Apoſtolicæ Sedis Legati, Conſtantinopolim peruenissent; perinde ac ſi non ad regiam ciuitatem, neque ad Chriſtianum Imperatorem miſſi fuiſſent, ſed in ſiluarum receſſibus incidiſſent in graſſatores; continuò iuſſu Zenonis tenti, ſublatis quæ ferebant ſcriptis, ne ea Catholicis innoteſcerent, carceri mancipati fuêre: ſed poſteà blanditiis illecti Acacij Conſtantinopolitani Antiſtitis, poſt adeptam libertatem, grauiori catenâ præuaricationis aſtricti ſunt; dum contra mandata Felicis Papæ, non ſolùm eidem Acacio communicarunt, ſed & abſque contradictione audierunt recitari in Eccleſiæ ſacris Diptychis, nomen nefandi hæretici Petri Mogi Alexandrinæ Eccleſiæ inuaſoris: ſicque tandem permiſſi ſunt Romam redire. Narrat hæc breuiter Liberatus *c*. Additque de Felice Defenſore, eorundem ſocio Legatorum, ipſum ægritudine in viâ detentum, haud vnà cum iis pergere potuiſſe; perueniſſe verò Conſtantinopolim, poſtquàm iidem è cuſtodiâ dimiſſi fuiſſent, paſſúmque & ipſum, ſublatis Eccleſiaſticis chartis, grauiſſimâ cuſtodiam. Eumdem porrò fideliſſimum perſeueraſſe, teſtatus eſt poſteà Felix Papa *f* in ſententia excommunicationis aduerſus Acacium latâ. Habet autem ampliùs Euagrius *g*, Zenonem Imp. reſcripſiſſe ad Felicem Papam, ipſum fruſtrà conturbari ob res Alexandrinas; quippe quòd Ioannes Talaida occupatâ contra ſuum ipſius iuſiurandum ea ſede nullius non ſacrilegij generis admiſiſſet; Petrus verò Mogus haud abſq; ſubſcriptione fidei Nicænæ, & approbatione Concilij Chalcedonenſis, in eam Eccleſiam introductus fuiſſet.

c Liberat. 18.
f Felix ep. 4.
g Euagr. lib. 3. c. 20.

III. CONCIL. ROMAN. ADVERS. EOS.

Ceterùm omnibus, vt verè geſta eſſent, Felici Papæ ſignificatis à quibuſdam monachis Acœmetis, Conſtantinopoli Romam aduenientibus: eumdem Pontificem conuocato *Romæ* apud S. Petrum Concilio, cùm iam Vitalis atque Miſenus in Vrbem rediiſſent, illos ſententiâ omnium communione Apoſtolica & ſacerdotio priuaſſe; iidem auctores tradunt. Sed Miſenus poſteà ſub Gelaſio per pœnitentiam reſtitui meruit, Vitale mortuo abſque reconciliatione; vt dicetur ſuo loco.

IV. ACACII CONST. DAMNATIO.

In eadem verò Synodo cognita inſuper fuit Acacij cauſa; idémq; omnium calculo iudicatus hæreticus, hæreticorum participatione pollutus. Antè tamen quàm in eum excommunicationis ſententia intorqueretur, literis admonitus vt reſipiſceret; tantum abfuit vt illis obediret, vt contrà in odium Apoſtolicæ Sedis, mox Ioannem Apameæ Epiſcopum à Petro Fullone electum, ipſiúſq; Petri ſedis inuaſorem, (quem eodem Acacio agente, vidimus à Felice Papa vnà cum ipſo Petro excommunicatum) creauerit Epiſcopum Tyri, Petrum verò confirmauerit in ſede Antiochena. Quæ cùm eidem Romano Pontifici atque Synodo innotuiſſent, nec ſpem vllam eſſe reliquam vt reſipiſceret; idem ipſe Acacius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, vnà omnium ſententia, à Catholica communione eiectus eſt, ipſáque eius damnationis ſententia Conſtantinopolim miſſa: quam cùm ille patrocinio fultus Imperatoris ſuſcipere recuſaret, coacti ſunt qui eam detulerunt, per quemdã ignotum monachum Acœmetenſem, ipſam, dum ingrederetur Acacius ad celebranda ſacra, ſuſpendere in eius pallio, & diſcedere. Hæc quidem omnia breuiter Liberatus *h*. Sed extant prolixiores literæ Synodales excommunicationis Acacij, ad ipſum hoc anno quinto Calendas Auguſti directæ; itémq; aliæ ad Clericos & monachos Conſtantinopoli & in omni prouincia Bithyniæ conſiſtentes, de rebus aduerſus eumdem geſtis, & cauſis ipſius damnationis, quibus etiam conſtat, non tantùm in Acacium ſententiam à Synodo prolatam eſſe; ſed & repetitam damnationẽ Petri Antiocheni, & Petri Alexandrini hæreticorum, eoſdémque ſedibus exauctoratos. Ipſius verò Acacij damnatio his verbis concepta reperitur: *Habe ergo cum his quos libenter amplecteris, portionem ex ſententiâ præſenti, ſacerdotali honore, & communione Catholicâ, necnon etiam à Fideliũ numero ſegregatus: ſublatum tibi nomen & munus miniſterij ſacerdotalis agnoſce, Sancti Spiritus iudicio, & Apoſtolicâ auctoritate damnatus, numquámque anathematis vinculis exuendus.* Denique ſcriptam eſſe ex eodem Conuentu epiſtolam ad omnes Orientales Epiſcopos, qua moniti ſunt Acacij communionem vitare, eidémque paruiſſe Antiſtites Macedoniæ ac Dardaniæ; teſtatur Gelaſius Papa in Epiſtola ad Laurentium, & in ea quam ad eoſdem Dardanos ſcripſit.

h Lib. c. 18.
i Tom. II. Conc. in Felic. III.
PROMVLGATVR IN ORIENTE.

V. ACACII NOVA FACINORA IN ROM. PONT.

Addit verò Liberatus, Acacium numquam ceſſaſſe ſacra peragere, anathematis licèt vinculis alligatum. Nicephorus *k* autem ex Baſilio Cilice, eumdem eò inſaniæ perueniſſe, vt nomen Papæ Felicis è ſacro eraſerit Albo; quod nullus ante eum, nec cogitare auſus eſſet. Denique in vrbe Conſtantinopolitana monachos cœnobij Dij nominati, (nempè ab Archimandritâ

k Niceph. lib. 16. c. 17.

deità

ET ALIOS CATHOL.

drità; *Dio* qui egregiâ ibidem clatuit ſanctitate quòd comminiſtri Accemetarum aduerſus Acacium extitiſſent, ab Acacianis carceres, vulnera mortes paſſos eſſe idem Nicephorus tradit: quorum martyrũ celebris eſt memoria in Tabolis *l* Eccleſiaſticis. Et per vniuerſum Orieotem Epiſcopos Orthodoxos ab eodem Acacio ſuis ſedibus repulſos eſſe, alióſque peſſimos ſubſtitutos, teſtatur Gelaſius *m*; idque ipſom à Petris Fullone & Mogo præſtitum eſſe, Liberatus & Euagrius *n* tradunt. Quod autem pertinet ad Ioaonem Alexándrinum, qui Romam ſe contulerat; cùm Felix videret res adeò turbatas eſſe in Oriente, vt nulla ſpes eſſet eum in ſedem reſtitui poſſe; ipſum Nolanæ in Campaniâ nobili præfeciſſe Eccleſiæ liberatus, ſcribit.

l *Martyrol. Rom. 8. Feb.*

m *Gelaſ. ep.* 11. *ad Dard.*

n *Euagr. lib.* 3. *c.* 22.

VI. SÆVIOR PERSECVTIO ECCL. AFRIC.

o *Vict. lib.* 2.

Hoc eodem anoo, dirã illam perſecutiooem, ab Hunetico Vvandalorũ in Africâ Ariano Rege, aduerſus Catholicos cœptam, Victor *o* ait maioribus vbiqoe incrementis recruduiſſe; ac præſertim poſtquàm in Collatione quadam inter Catholicos Epiſcopos, Regis iuſſu ex vniuerſa ipſius ditione accitos, & Arianos factã ad diſputandum de fide, Ariani mox vincendi falsò Regi ſuggeſſiſſent Catholicos tumultuari, nec diſputare velle. Qno prætextu Huneticus ſanctionem edidit, cuius vigore cunctę Catholicorũ vnâ die in vniuersâ Africâ clauſæ ſunt Eccleſiæ: ipſique Catholici iiſdem pœnis ac legibus ſubiecti, quas olim Imperatores aduerſus Arianos, ceteróſque hæreticos decreuiſſent; niſi mallent deſerere fidem, & ab iiſdem imprimis Arianis (quod ipſi maximè exigebant) rebaptizari Epiſcopi verò, qui ad eiuſmodi Collationem frequentiſſimi acceſſerant, omnibus rebus expoliati, aliáque dirisſima paſſi, relegati ſunt io diuerſa loca, ad excolendos agros ligna cædenda, & alia id genns vilia ac dura opera exerceoda. Eugenius autem Carthagioieoſis omoium Primas in deſertum eſt miſſus, vexandus à crudeliſſimo omnium Arianorum Antonio Epiſcopo cuiuſdam cioitatis proximæ eidem eremo. Poſt quem etiam vniuerſus Clerus Eccleſiæ Carthaginienſis cæde inediáque maceratus, ferè quingenti vel ampliùs, procul exilio crudeli traditi ſuot. Eò namque maiori in Sacerdotes irâ accenſus eſt Rex, quòd vidiſſet miracula ab eorum nunnullis edita in confirmationem Orthodoxæ fidei, ac confuſionem impietatis Arianæ; atque inter alia, illuminatum ab eodem Eugenio in fidei Catholicæ coofirmationem cæcum, ad hoc à Deo ad ipſum miſſum.

VII. SIMVLANS CÆCITATEM IN STROPHAM MIRACVLI, VER. CÆCVS EFFICITVR

p *Greg. Tur.* 2. *hiſt.* 3.

Quo rempore & illud accidit contrarium miraculum, vt cùm Cyrola Arianorum Aotiſtitum princeps, Eugenij gloriam æmulatus, hominis Ariani ſuppoſititij, qui ſe cæcom pretio accepto fingebat, aperire oculos videri voluiſſet; eumdem anteà quidem optimè videntem, ſimulac oculos eius tetigit, re verâ cæcum reddiderit: cui fraudem coram vniuerſis detegenti, idem Eugenius viſum confeſtim ſigno Crucis reſtituit. Narrat hanc hiſtoriam Gregorius *p* Turonenſis: ſimúlque alia ad hanc ipſam perſecutionem ſpectantia recenſet ex ſacris Martyrum Paſſionibus, qui variis ſuppliciorum generibus ab iiſdem Vvandalis ſublati ſunt. Quæ cùm deſint apud Victorem, qui eamdem perſecutionem ex profeſſo deſcribendam ſumpſit; planè dicendum eſt, eumdem Victorem, rerum ſcribendarum copiâ oimiàm exuberante victum, (quod ingenoè fatetur) multa prætermiſiſſe; vel codicẽ trium librorum ab ipſo inſcriptorum haud integrum reperiri. Nam & Iſidorus *q* nonnulla alia habet, quæ minimè ab eo recitantur.

q *Iſid. in hiſt. Vvand.*

VIII.

r *Vict. lib.* 5. *& adde Append. ad eum librum.*

Pergit tamen idem Victor *r* plurima de Catholicorum omnis generis, conditionis, ætatis, atque ſexûs hominum, eâdem perſecutione inſignibus confeſſionibus, ac fortiſſimis martyriis enarrare; nècnon aliquorum ignauiſſimos lapſus deflere. Io quorum pleriſq; innouata fuêre antiqua de diuinis erga Fideles ſubſidiis & adminiculis, atque in deſertores & perſecutores vindictis, prodigia, Imperatorũ Gentilium temporibus edi cooſueta. Sed illud planè præ ceteris immensũ, quod in Typaſenſi Mauritaniæ ciuitate contigit: vbi cùm iuſſu Regis, quamplurimis Catholicis, Ariano eius ciuitatis Epiſcopo communicare detrectantibus, linguæ radicitùs abſciſſæ eſſent; nihilominùs iidem, Spiritu Sancto præſtante, ita abſq; linguis articulatè quamdiù vixerunt locuti ſunt, quomodò anteà loquebantur. Cuius ingentis totóque Orbe vulgati miraculi, non ipſe ſolùm Victor qui ea præ oculis in Africâ habuit, aſſertor eſt; ſed & qui alibi nonoollos ex iis itidem propriis oculis viderũt, & loquentes audierunt, idem confirmant; nempè Iuſtinianus *ſ* Auguſtus, & qui ſub eius Imperio floruerunt, Æneas *t* Gazæus Platonicus Philoſophus, Marcellinus *u* Comes, & Procopius *x* Rhetor: illúdque ipſum ab iis qui viderunt acceptum, memoriæ mandârunt SS. Gregorius *y* Papa, & Iſidorus *z*. Addúq; Marcellinus, vnum ex illis confeſſoribus, cùm mutus à natiuitate fuiſſet, mox vt ei lingua præciſa eſt, expeditè loqui cœpiſſe: Gregorius autem, alium ex iiſdem poſteà in luxoriam lapſum, iuſto Dei iudicio priuatũ fuiſſe dono miraculi; vt qui carnis continentiam ſeruare neglexerat, ſine linguâ carneâ non haberet verba veritatis. Sed Procopius (apud quem iſta corruptè leguntur) duos lapſos eſſe, & gratiâ miraculi priuatos, ſignificare videtur.

LINGVIS EXCISIS CONFESSORES LOQVVNTVR.

ſ *Iuſtin. de off. P. P. Afr.*

t *Æn. Gaz. de immort. anim. in fin. Ext. in Bibl. Patr.*

u *Marcel. in Chron.*

x *Procop. lib.* 1 *de Bel. Vvãd.*

y *Greg.* 3. *dial.* 32.

z *Iſid. in hiſt. Vvandal.*

IX

HVNERICI PORTENTOSVS INTERITVS.

Subdit autem Victor, poſt hæc factam eſſe incredibilem famem, ſecutámque ſæuiſſimam peſtem; quæ in vltiooem offenſæ Diuinitatis, totam Africam vnâ depopulatione vaſtârunt. Tandémque ipſum crudeliſſimum tyrannum Huneticum, cùm annis ſeptem, menſibus decem Africæ tenuit dominationem, nempè hoc ipſo anno, meritorum ſuorum mortem conſummâſſe, ebullientibus vermibus putreſactum atque depaſtum. Sed de eius execrabili obitu tradit Gregorius *a* Turoneoſis, ipſum arreptum à dæmone propriis ſe morſibus laniâſſe: Iſidorus *b* verò, vt Arium interioribus cunctis effuſis vitam amiſiſſe. Verùm prærogatiuâ antiquitatis, & præſentiæ, cùm hæc omnia oculis Victor intueri potuerit, ei potiùs præ ceteris deferendum eſſe videtur; vt dicamus vermibus vltricibus truculentum carnificem, inſtar Antiochi, Herodis, & Maximi conſumptum. Ad cuius obitum ſuam idem Victor Epiſcopus Vticenſis perduxit de Vvaodalicâ Perſecutione Hiſtoriam: qui & ipſe particeps, paſſionum, iugi confeſſione clarus, titulo ſanctitudinis relatus repetitur in Tabulas *c* Eccleſiaſticas.

a *Greg. Tur.* 2. *hiſt.* 3.

b *Iſid. in Chron. Vvandal.*

c *Martyrol. Rom.* 23. *Aug.*

X. GVNDABVNDVS MITIOR.

d *Vict. l.* 2.

Succeſſit autẽ Hunetico *Gundabundus*, Genzonis (aliàs Gentonis) fratris filius, qui propior genere (vt Procopius tradit) Geoſericum attingebat. Quem quidẽ Victor *d Godagiſum* nominat; & ne ſoccedere poſſet in regnum, vnâ cum

vxore,

vxore, ab Huntico abſque ſolatio ſeruuli aut ancillæ, crudeli exilio relegatum fuiſſe ſcribit, Ipſum autem, imitatione ſuorum, perſecutum eſſe Eccleſiam Africanam, Procopius *e* ait: ſed ſecùs Iſidorus, qui auctor eſt, eum pacem ſtatim donaſſe Eccleſiæ, & omnes Catholicos ab exilio reuocaſſe. Nos vtrumque verum dixiſſe putamus; ita vt ad aliquot annos (duodecim enim illum regnaſſe conſtat) perſecutio quieuerit, poſteà recruduerit. quando verò id acciderit, dicetur ſuo loco.

e Procop. lib. 1. de Bel. Vuandal.

XI. EVRICI REG. OBITVS.

Hoc pariter anno alius Princeps barbarus, itidémque Arianus, & Eccleſiæ perſecutor, in Gallià mortuus eſt Euricus Rex Gothorum, haud longè diſſimili fine ab interitu Hunerici. Nam ait Gregorius *f*, illum vltione diuinâ percuſſum interiiſſe. Ac licèt quomodò id acciderit non dicat; inde tamen habes, in quo arguas recentiorem auctorem *g*, ſuorum Gothorum nimis ſtudioſum, dum perperàm ponit, eundem Euricum Regem pium è temporali regno ad æternum glorioſâ morte migraſſe: quem Arianum fuiſſe, & Eccleſiam Gallicanā crudeliſſimè perſecutum, teſtificatione Sidonij, eiuſdémque Gregorij, perſpicuum eſt. Ceterùm Eurico ſucceſſit in regno *Alaricus* eius filius, quod quidem hoc anno contigiſſe, facilè colligitur ex Concilio Agatheuſi, vbi dicitur illud celebratum eſſe anno vigeſimo ſecundo eiuſdem Regis ſub Conſulatu Meſſalæ, quo numeratur annus Domini quingenteſimus ſextus. Ex quo pariter erroris redarguuntur *h*, qui Euricum tradunt regnaſſe annos tantummodò quindecim; quem ab anno Domini quadringenteſimo ſexageſimo quarto, quo cœpit, ad vigeſimum annum regnaſſe liquet.

f Greg. Tur. 2. hiſt. 25.
g Ioã. Magn. hiſt. Goth. lib. 16. c. vlt.
h Iſid. in Chron.

XII. CLODOVEVS REX FRANCOR.

Hoc item anno *i* defuncto Childerico Francorum Rege apud Pariſios in Galliis regnante, eius filius *Clodoueus* ſucceſſit, quem nonnulli *Hludouicum*, alij etiam aliter nominant. Sic igitur Imperio Romano Occidentali collapſo, barbariſque triplicis generis Gallias occupantibus, nempè Gothis, Burgundionibus, & Francis; diuinâ demùm prouidentia factum eſt, vt eius tantùmmodò gentis regnũ ad poſteros feliciter propagaretur, penes quam cultus pietatis olim excellentiùs effulgeret: cuius in Childerico (vt vidimus) flores apparuerunt, in Clodoueo autem collecti ſunt fructus. Coluit ille, qui amuis Ethnicus, ſanctiſſimam virginem Genouefam; ſed eam non tantùm veneratus eſt, verùm & muneribus frequentauit eius filius Clodoueus: qui licèt Gentilis adhuc magna itidem veneratione proſecutus eſt S. Remigium Rhemenſem Epiſcopum; eíque ampliſſimas villas donauit, quas Remigius erogandas curauit in pauperes: ſicut ipſemet teſtatum reliquit teſtamento ſuo, quod extat *k*.

i Sigeb. in Chron.
[cuius tamen regni initium alij veriùs referre putantur in an. 481. & congruit magis cum annis eius vitæ & regni infr. an. 514. XIV. natus eſt autem an. 466. Vide etiam ſuprà an. 459. poſt num. III]
k Ap. Briſſon de Formul. lib. 7.

IESV CHRISTI
AN. 485.
FELICIS III.
AN. 3.
ZENONIS IMP. 12.
ODOACR. REG. 10.

I. ANno Chriſti quadringenteſimo octogeſimo, quinto, Symmacho Conſ. abſque collegâ, in tantis Orientalis Eccleſiæ offuſis vbiq; tenebris fecit Deus ad illuſtrationem veritatis ſplendeſcere lumen ſuum; cùm poſt expulſionem S. Calendionis Antiocheni Epiſcopi Orthodoxi, & ſubintroductionem impij Petri Fullonis in eam ſedem, veluti rediuiuus collega Pauli Apoſtoli S. Barnabas Apoſtolus, vnà cum *S. Matthæi* Euangelio ad ipſius pectus appoſito, & ab eodem Barnabâ manu propria olim exſcripto, quo potiſſimùm Chriſti vera humanitas comprobatur, in opprobrium Eutychianæ hæreſis tunc graſſantis apparuit in inſula Cypri, ex reuelatione ab ipſomet B. Apoſtolo facta Anthemio Salaminæ Epiſcopo Catholico; certis ſignis, miraculorum virtute, veluti digito, vbi Catholica fides eſſet edocens. Cuius quidem Inuentionis extat hiſtoria omni acceptione digniſſima, omniúmque conſenſione recepta ab egregio viro illius temporis Alexandro *a* monacho Orthodoxo conſcripta: quam & breuiter habent Theodorus Lector, Suidas, Nicephorus, atque alij tum Græci tum Latini hiſtorici. Corrigendus tamen Nicephorus *b*, dum eiuſmodi Reliquiarum inuentionem factam ſub Anaſtaſio Imp. recenſet; quam reliqui omnes, ipſáque eius Acta, Zenonis Imperio tribuunt.

CORPVS S. BARNABÆ REPERTVM, ET CVM EO EVANGELIVM S. MATTHÆI.
a Alex. mo. ap. Sur. 11. Iuny.
b Niceph. lib. 16. c. 37.

II. ECCL. CYPRI LIBERA A SVBIECTIONE ANTIOCHENA.

Teſtantur autem eadem Acta, hinc factum eſſe vt Eccleſia Cypri, quam Petrus Fullo ſibi ſubiicere conabatur, eo prætextu quaſi prædicatio Euangelij ab vrbe Antiochia ad Cyprum inſulam manaſſet; ab eius ſubiectione libera, ſicut ab initio fuerat, remanſerit, quòd & ipſa Apoſtolum habuiſſet. Verùm eiuſmodi controuerſiam inter Patriarcham Antiochenum & Epiſcopum Salaminæ Cypri, etiam ante iſtam corporis S. Barnabæ Inuentionem, definitam æquè fuiſſe in fauorem Cyprij in Concilio Epheſino Oecumenico, docent eius Acta *c*. Euangelium autem Matthæi, quod ad pectus Barnabæ inuentum eſt, Conſtantinopolim ad Zenonem Imp. ipſius petitione allatum, & auro exornatum, in Palatio repoſitum eſſe, & ex eo deinceps ſolitum legi Euangelium in Palatij Oratorio magnâ Quintâ Paſchæ Feriâ; eadem ipſius Inuentionis Acta tradunt: addúntque, Imperatorem Anthemio Epiſcopo pecuniam multam dediſſe, quâ in loco vbi ſacræ reliquiæ inuentæ fuerant, in Apoſtoli honorem ſumptuoſa ædificata Eccleſia cum monaſterio.

c Act. Epheſ. edit. Rom. tom. 2. ap. pend. § 1. 4.

III. DE XENAIA AVCTORE ICONOCLASTAR.

Circa hæc item tempora perditiſſimus idem Petrus Fullo, cui in animo nihil magis erat inhærens, quàm vt cuncta à Catholicis benè geſta irritaret, ſi poſſet; non tantùm ille aduerſus ſententiam Patrum Concilij Epheſini molitus eſt; verùm etiam cùm audiſſet vagum quemdam nebulonem Perſam, nomine Xenaiam, fugitiuum ſeruum, agentem ſe vt clericum, ab Eccleſiâ eiectum à S. Calendione; aſſumpſit ipſe eiuſmodi hominem, atque *Philoxenum* Græcâ linguâ eum nominans, Hierapolis creauit Epiſcopum; cùm tamen non ſolùm ſeruus fugitiuus eſſet, & ſeruilibus parentibus natus, ſed & ex Manichæis proueniens nedum baptiſmum ſuſcepiſſet. Res planè monſtroſa, quæ deſcribitur à Nicephoro *d*; recitatúrque ex antiquiori auctore per Anaſtaſium diaconum in poſteriori Nicæno Concilio; nempè ex Theodoro Lectore, quo tempore eius Hiſtoria integra habebatur. Nam *e* (vt hoc obiter moneam) tradit Suidas *Theodorum* Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Lectorem

d Niceph. lib. 16. c. 27.
e Hanc de Theodoro obſeruationẽ habes aliâ occaſione Baron. an. 494. num. LIX.

ſcripſiſſe

ſcripſiſſe Hiſtoriam Eccleſiaſticam, a Conſtantini temporibus vſque ad Iuſtiniani Imperium: planè diuiſum opus à perbreuibus duobus illis *Collectaneorum* libris, quæ fragmenta potiùs eſſe videntur quàm ordinata rerum tractatio. Porrò illum Xenaiam, talem hominem, (potiùs dæmonem dicendum, quippe cui nondum pulſus per baptiſmum ſpiritus nequam fuerat) primum omnium hanc blaſphemiam euomuiſſe, vt diceret, Chriſti Angelorum, atque Sanctorum imagines non eſſe venerandas; iiſdem locis *e* aſſeritur. Vt iam habeant Iconoclaſtæ, cui laudatiſſimo atque probatiſſimo auctori ſtatuas ipſi erigant, eiuſdémque ſolius venerentur ſimulcra.

e Syn. Nic. II. Niceph. ibid.

IV.

f Niceph. in Chron. Cyril. in Vit Sab. ap. Sur. 5. Decembr.
g Euagr. lib. 3. c. 16.
h Ap. Surio. Ianuar.
SALLVSTIVS EPISCOP. IEROSOL.

Hoc eodem anno vitâ functus eſt Martyrius Ieroſolymitanus Epiſcopus, cùm ſediſſet *f* annos octo: cui quod ab Euagrio *g* crimen communicationis cum hæreticis adſcribatur, fraude id factum ſcias Zachariæ Eutychiani, à quo hęc petiit Euagrius; cùm honorificentiſſima ſit eiuſdem Martyrij memoria apud Cyrillum monachum in Rebus *h* geſtis S. Euthymij. Succeſſit autem in eius locum *Salluſtius*, & ipſe Catholicus: quod quidem tunc rarum fuit inuenire, cùm totus fermè Oriens, vel hęreſi vel communicatione cum hæreticis, eſſet penè diluuio merſus. Ab hoc verò Salluſtio magnum illum *Sabam* anachoretam ordinatum eſſe presbyterum, & à calumniis quibus impetebatur abſolutum; tradit idem ſinceriſſimus auctor Cyrillus, in mirificâ ipſius S. Sabæ Vitâ *i* quam deſcripſit.

i Ibid. 5. Dec.

IESV CHRISTI
AN. 486.

FELICIS III.
AN. 4.

ZENONIS IMP. 13.
ODOACR. REG. 11.

I.
PETRI FVLLONIS OBITVS.

ANno Domini quadringenteſimo octogeſimo ſexto, Longino & Decio Coſſ. perditiſſimus ille, Orientalis Eccleſiæ peſtis, Petrus Bullo, inuaſor Eccleſiæ Antiochenæ, ex hâc vitâ ad tremendum iuſtitiæ diuinæ tribunal, ſera licèt morte vocatus eſt. Cui ſucceſſit eiuſdem hæreticæ prauitatis Antiſtes *Palladius*; qui communicationem retinuit dum vixit cum nefando Petro Mogo pſeudoepiſcopo Alexandrino. Eum autem hoc anno ſedere cœpiſſe, anni eius inferiùs numerandi docebunt.

II.

a Agit de eo aliâ occaſione Baron. an. 484. in fin.
b Gennad. de Script. Eccl. c. 92.
DE TEMPORE OBITVS SIDONII APOLLIN.
De quo Baron. an. 484. occaſione eius epiſtola ad Orontium ſcripta.
c Sidon. 9. ep. 12.
d Greg. Tur. 2. hiſt. 23.

Circa hæc eadem tempora, contigit obitus *a* *Sidonij* Apollinaris Aruernenſis Epiſcopi, de quo ſæpè ſuperiùs; viri (vt ait *b* Gennadius) tam diuinis quàm humanis literis ad integrum imbuti. Etenim non perueniſſe ad tempora Anaſtaſij Imperatoris, idem Gennadius ſignificare videtur, dum ſcribens ipſe ſub Anaſtaſio, Sidonium ſub Leone atque Zenone claruiſſe tradit. Porrò ſaltem ad decimumtertium Epiſcopatus ſui annum fuit is annus (Domini quadringenteſimus octogeſimus quartus) perueniſſe teſtatur ipſemet in epiſtolâ *c* ad Orontium Tarraconenſem ſcriptâ, dum ait vſque ad illud tempus decurriſſe in Epiſcopatu tres Olympiadas. Habet verò de eo Gregorius *d* Turonenſis, ipſum ante obitum grauiter vexatum fuiſſe à duobus illius Eccleſiæ presbyteris; qui ſublatâ ei omni poteſtate à rebus Eccleſiæ, arctóque victu & tenui relicto, ad ſummam illum contumeliam redegerunt: ſed non longi temporis ſpatio acerrimâ Dei vindictâ in eoſdem exertâ, alterum quidem eo die quo ipſum Sidonium de Eccleſiâ extrahere decreuiſſet, dum in ſeceſſu ventrem purgare niteretur, ſpiritum exhalâſſe; ſicque Sidonium priſtinæ libertati reſtitutum eſſe, ac paulò pòſt ſancto fine quieuiſſe: alterum verò, poſt eiuſdem obitum, Epiſcopatum vſurpare ſatagentem in medio conuiuio, quod ſumptuoſiſſimum ciuibus parauerat, calicem bibendum manu teneret, diuinitùs ad experiendam cum Sidonio cauſam citatum, elapſo de manu calice mortuum corruiſſe. Mortuus eſt autem Sidonius duodecimo Cal. Sept. qui dies exinde anniuerſariæ ipſius memoriæ apud Aruernos dicatus eſt, ac tumulo inſcriptus.

IESV CHRISTI
AN. 487.

FELICIS III.
AN. 5.

ZENONIS IMP. 14.
ODOACR. REG. 12.

I.
CONCIL. ROM. IN CAVSA LAPSOR. AFRIC.

ANno Domini quadringenteſimo octogeſimo ſeptimo, Boëtio abſque collegâ Conſ. (hic ille putatur, qui Anicius familiâ. *Manlius Seuerinus* cognominatus eſt, vir clariſſimus, de quo inferiùs) tertiò Idus Martias, celebrata eſt *Romæ* in baſilicâ Cōſtantinianâ Synodus triginta octo Epiſcoporum, in cauſa Africanorum: quorum quamplurimi cùm lapſi eſſent in perſecutione Hunerici Regis & ab Arianis rebaptizati; redditâ ſub Gundabundo Eccleſiæ pace, iidem reſipiſcentes petierunt recipi in communionem aliorum qui conſtantes permanſerant. Quâ re ex more ad Romanum Pontificem remiſsâ; decreuit *a* ille cum Synodo, vt Epiſcopi, presbyteri, & diaconi lapſi, etiam ſi ſuppliciis ad id fuiſſent impulſi ad obitum vſque ab omni Fidelium excluſi cœtu, atque etiam à catechumenis ſegregati orantes, laicâ tantummodò communicatione impertirentur: reliqui autem inferioris ordinis clerici, triennio inter Audientes perſeuerare deberent, ſeptem autem annis inter pœnitentes. Quod idem de monachis, & de laicis eſt ſtatutum; additúmque, vt nullus eis vnquam pateret ad clericatum aditus.

a Felix. III. ep. 7.

II.
THEODOR. PERFIDIA EIVS IN ZEN. IMP.

Eodem anno auctor eſt Marcellinus Conſtantinoplitanam ciuitatem defectione Theodorici Amali Gothorum Regis, in diſcrimen adductam eſſe, plurimáque alia loca igne cremata. Quæ quidem incomperta fuiſſe videntur iis qui dixerunt Theodoricum veneratum eſſe ſemper Zenonem, húncq; illi conceſſiſſe Italiam ab Erulis vindicandam. Nam primùm tentaſſe conſtat infidelem & ingratum barbarum (quem Zenonis Auguſti beneficiis ſatiatum, aduerſus eum inſurrexiſſe idem auctor ſcribit) Orientale ſibi Imperium arripere; ſed ſpe fruſtratum, inuaſiſſe (vt dicetur) Italiam inuidiâ præcipuè motum, quòd Odoacer Rex Erulorum hoc anno (vt tradit Caſſiodorus *b*) Rugos populos Septemtrionales debellaſſet, eorúmque Regem Phæbam vnà cum vxore captiuum Romam duxiſſet, quorum filius

b Caſſiod. in Chron. Adde Eugip. in Vit. S. Seuer. Noric.

Fridericus fugâ lapſus, ad Theodoricum ſecontulit in Mœſiâ ageotem. Ex his igitur totam illam Iornandis Epiſcopi Gothi orationé Theodorici ad Zenonem de vindicâdâ eiuſdem Imp. nemine ab Odoacre Italia (ſiue illam ipſe, vt de aliis profitetur, à Caſſiodoro erga eumdé Theodoricum propenſiſſimo, accepit, ſiue in gratiam gentis ſuæ idem ipſe confinxit :) vt effictum commentum ad contegendam barbari Regis ingratitudinem, explodendaio eſſe facile ſentias, ſimúlque corrigendos alios ipſum ſecutos.

IESV CHRISTI

An. 488.

Felicis III.

An. 6.

Zenonis Imp. 15.

Odoacr. Reg. 13.

I. Obitvs Acacii Episcopi Const. a *Niceph. in Chron.*

Anno Domini quadringenteſimo octogeſimo octauo, Dinamio atque Siphidio Coſſ. finem viuendi fecit Acacius Coostautinopolitanus Epiſcopus, in anathemate perſeuerans, cùm ſediſſet *a* annis ſeptemdecim & menſibus nouem: cuius nomen licèt à ſucceſſoribus, vnà cum ceterorum Catholicorum nominibus, in Eccleſia per multoa annos recitatum fuerit; tamen agentibus Romanis Pontificibus, ex Diptychis tandem ignominioſè abolitum eſt, vt dicetur ſuo loco. Præter alta verò quæ de ipſina faſtu & arrogantià ſuperius dicta ſunt, tradit etiam Suidas, eum adeò inſanâ gloriæ cupiditate arſiſſe, vt ſineret ſuas ipſius imagines adhuc viuentis (quod de oullo ante eum Epiſcopo legitur) in Eccleſiis dedicari.

II. b *Niceph. 16. hiſt. 12.* Flavitas malis artis adipiscitvr sedem Const.

Succeſſiſſe autem ei *Flauitam* (quem & *Flauianum* alij appellant) malis artibus, narrat Nicephorus *b* : ita nimirùm vt cùm Imperator chartam puram in ſaero poſuiſſet altari, Deo ſupplicans vt per Angelum in ea nomen eius ſcriberet, quem Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ præfici vellet, atque ad eani rem impetrandsm quadraginta dierum ieiunium indixiſſet : egerit Flauita cum templi cuſtode multo auro, vt in eâ chartâ nomen ipſius Flauitæ ſcriberet. Verùm ſic euectus fraudulenter in thronum, diuinâ agente vindictâ (vt idem auctor addit) cùm non totos quatuor menſes in Sede tranſegiſſet; morte repentina extinctus eſt. ac fraude detecta, cuſtos templi punitus; liberáque relicta Epiſcopis facultas, vt ei ſucceſſorem idoneum eligerent: quod anno ſequenti fieri contigit.

III. c *Gelaſ. commonit. ad Fauſt.* d *Euagr. lib. 3. cap. 23.* Expetit commvnicare cvm Cathol. et hæret. e *Liber. c. 18.* f *Niceph. lib. 6. cap. 19.*

Porrò nec inter Catholicos fuit Flauitsa adnumerandus, vtporè qui Acacij nomen inter ſacra recitari *c* fecit, quem ſciebat à Catholica comıounione eſſe defunctum extorrem : idéoque repertus eſt hoſtis (vt Euagrius *d* teſtatur) Concilij Chalcedonenſis. Affectauit nihilominùs dici Catholicus, ob ineundam communicationem cum Romano Pontifice, à qua ſciret magna infamia Acacium excidiſſe. Idcóque non conſenſiſſe abſque auctoritate Romani Pontificis inthronizari, eámque literis requiſiuiſſe, Liberatus *e* eſt auctor. Sed Nicephorus *f* ait, eum pariter Petri Mogi pſeudoêpiſcopi Alexandrioi communicationem expetiiſſe: & quò id faciliùs ad vtroqoe illorum conſequeretur, ſcripſiſſe ad Felicem Papam, ſe Petri communicationem auerſari; & ſimiliter Petro ſignificaſſe, ſe Felicis coniunctionem reijcere : Idcóque cùm hanc eius oequitiam Felix intellexiſſet, legatos ipſius cum contumelia Roma expuliſſe.

IESV CHRISTI

An. 489.

Felicis III.

An. 7.

Zenonis Imp. 16.

Odoacr. Reg. 14.

I. Evphemivs eligitvr Episc. Const.

Anno Domini quadringenteſimo octogeſimo nono, Probino & Euſebio Coſſ. *Euphemius* ex Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ presbytero, electus eſt poſt Flauitam eius cioitatis Epiſcopus; qui mox Concilium Chalcedonenſe probauit, oomeo Petri Mogi ſui ipſe manibus é ſacris Diptychis expunxit, Felicis verò Papæ nomen ab Acacio abolitum in eaſdem ſacras tabulas retulit, & Synodales ad eum literas dedit. Ex quibus planè poſſet videri Catholicus: ſed quòd reliquerit in eiſdem tabulis nomina Acacij & Flauitæ, factum eſt, vt quamuia ei Felix velut Orthodoxo fauerit, haud tamen illum in Epiſcopalem communionem admiſerit. Teſtantur iſta Euagrius *a*, atque Nicephorus *b*. Quapropter quod Liberatus ait Euphemium ſuſcepiſſe à Felice Romano Pontifice ſcripta; intelligas ea fuiſſe commonitoria, non communicatoria : ſicut & eſſe comperiuntur literæ, quas ipſius io ſede ſucceſſor Gelaſius ad eumdem Euphemium ſcripſit, quibus eum admoonit vt nomen Acacij aboleret, ſi vellet coosequi Eccleſiæ Catholicæ communionem. At inter Euphemium & Petrum Mogum, rem ita ſe habuiſſe iidem Euagrius & Nicephorus tradunt, vt confirmante Euphemio Concilium Chalcedonenſe, Petro autem improbante; mutuò inter ſe digladiari cœperunt, cogentes alter aduerſus alterum *Synodos*, ſéque mutuò anathemate facientes, vſque in ſequentem annum, quo mori coutigit perfidum Mogum.

a *Euagr. lib 3. cap. 23.* b *Niceph. lib 16. cap. 19.* Qvomodo se gesserit cvm Rom Pont. et Petro Mogo.

II. S. Danielis Stylitæ obitvs. c *Ap. Sur. t. 1. Dec.*

Hoc verò ipſo tempore, quo Euphemius creatus eſt Epiſcopus mirificum illum *S. Danielem Stylitam*, poſt celebrata diuina myſteria, octogenarium ex hac vita, Angelis comitantibus, migraſſe in cælum, teſtantur eius Acta *c* antiquitùs ſcripta : vbi & narratur miraculum liberati à dæmone cuiuſdam hominis, in eius obitu peractum; atque eiuſdem ſepultura, Chriſtiano ritu, cum cantu, & facum accenſione, magnificè curata ſumptibus Rais piiſſimæ feminæ, cui eam Daniel concrediderat; iuſſis diſcipulis ne eam Imperatoribus, vel Regibus, vlliſve aliis permitterent.

III. Advsntvs Theodorici in Italiam. d *Ennod. in Vit. S. Epip. Ticin. & in natal. Laurentij Epiſc. Medıol.*

His etiam Coſſ. (vt habet Caſſiodorus) Theodoricus Amalus Gothorum Rex intrauit in Italiam, & Odoacrem ipſi cum exercitu occurreotem iteratis prælus vicit. Quid verù Ticinenſes & Mediolanenſes tunc paſſi ſint, & quæ honorifica traoſacta inter S. Epiphanium Ticinenſem Epiſcopum & eumdem Theodoricum Regem fuerint, narrat *Ennodius d* egregiæ famæ Ticinenſis diaconus, qui ſe hoc tempore ætatis annorum ſexdecim fuiſſe aſſerit : quéinque

Conſulari ortum genere, conſtat duxiſſe vxorem nobilem ac prædiuitem puellam, ſed poſt ſuſceptum ex eâ filium, mutuo conſenſu illam profeſſam eſſe cælibem ſanctámque vitam, ipſum autem diaconum ordinatum, ac demùm ex diacono factum Epiſcopum Ticinenſem; de quo ſæpè agendum inferiùs.

IV. *Clodov. vincit Syagrium.* *e Vid. ſup. an. 484. num XII. in marg.* *f Greg Tur. 2. hiſt Fran. 27.* *g Ext apud Briſſon lib. 7. Formul.*

Hoc eodem anno qui numerantur quintus *e* regni Clodouei Francorum Regis, idem Syagrium Romanum, qui Sueſſionenſem tenebat ciuitatem, vicit; fugientémque ad Alaricum Vviſigothorum Regem, qui aliam Galliarum partem occupabat, & ab eo petitum, ac redditum, occidit. Quibus incurſionibus cùm non mediocre inferretur Eccleſiis damnum, eluxit in iis iuſtitia Clodouei, licèt adhuc Gentilis; cuius egregium extat apud Gregorium *f* Turonenſem exemplum de milite ſacrilego ab eodem Rege occiſo. Eumdémque & alia quæcumque eiuſmodi Eccleſiarum damna, factum poſteà Chriſtianum reſarcienda curaſſe, teſtatur Remigius in ſuo *g* Teſtamento.

IESV CHRISTI
An. 490.
Felicis III.
An. 8.
Zenonis Imp. 17.
Odoacr. Reg. 15.

I. *a Ap. Sur. 1. Ianuar.* *S. Fulgentii genus et primordia*

ANNO Domini quadrigenteſimo nonageſimo, Fauſtus Iunior & Longinus ſecundo Coſſ. recenſentur à Marcellino; à Caſſiodoro autem vnus tantùm Conſul ponitur Fauſtus. Quo anno (quantum ex Actis *a S. Fulgentij* colligere licet) Vuandalica recrudiut aduerſus Catholicos in Africâ Perſecutio; non quidem aduerſus omnes, ſed in eos dumtaxat Sacerdotes, quos eſſet ſuſpicio clanculùm Eccleſiæ reconciliare illos qui præcedenti perſecutione lapſi eſſent in errorem. Porrò ſcripta ſunt Acta illa ab eiuſdem Fulgentij diſcipulo, & exilij comite, ad ipſius ſucceſſorem Felicianum omni fide teſtata. Ex quibus conſtat, fuiſſe ipſum familiâ Senatoriâ Carthagine oriundum, natum verò Lepte, cùm ipſius parentes fidei cauſâ patria pulſi boniſque priuati fuiſſent: hoc autem tempore agentem annos ætatis circiter duodetriginta, monaſticámque vitam excolentem, Abbatis nomine præfecturam geſſiſſe monaſterij; ac in iſta perſecutione captum, diréque cruciatum, poſteà profecturum in Ægyptum ad inuiſendos anachoretas, retentum fuiſſe in Siciliâ ab Eulalio Epiſcopo Syracuſano. Quomodò verò inde Romam nauigauerit, ac denuò in patriam remeârit, dicetur ſuis locis. Licèt autem de iſta perſecutione Vuandalica, ea tantùm auctor pertingat, quæ ad eumdem Fulgentium ſpectant; tamen ex eiuſmodi tenui lucis ſpeculo, cetera quæ remanſerunt obſcura poſſumus intelligere.

II. *Petri Mogi interitus.*

Hoc ipſo anno mortuus eſt Alexádrinæ ſedis inuaſor, nefandus Petrus cognomento Mogus, cùm eam occupaſſet (numerando à tempore obitûs Timothei Orthodoxi) annos tredecim. In cuius locum ab hæreticis hæreticus pariter eſt ſubrogatus *Athanaſius*, ſede illa ac nomine prorſùs indignus, cognomento verò *Herniosus*, Palladio Antiocheno æquè hæretico communicatione coniunctus: de quo Euagrius, Nicephorus, Leontius Scholaſticus, Liberatus diaconus, & alij hiſtorici veteres meminerunt, etſi res ab eo geſtæ, vtpote filij tenebrarum, obſcuræ remanſerint.

III. *Pelag. Patric. iniuste occiditur a Zenone Imp.*

Sub huius quoque anni Coſſ. (inquit Marcellinus) Zeno Imp. in inſulâ quæ Paganorum dicitur, *Pelagij* gulam laqueo frangi præcepit. Hæc ille breuiter: quæ paulò ampliùs Cedrenus narrans, ait hunc Pelagium fuiſſe dignitate Patricium, virúmque præclarum, & carminum ſcriptione inſignem, qui Hiſtoriam verſibus ab Auguſto Cæſare exorſam edidiſſet, & Homerocentra, aliáque egregia quamplurima compoſuiſſet: Fuiſſe autem Zenonis iuſſu interfectum, quòd is ſummâ prudentiâ & iuſtitia eiuſdem Imperatoris nefanda facinora, homicidiáque liberè inceſſeret, ſæpiúſque repreſſiſſet; & quòd fatuum eius fratrem, (hoc eſt Longinum moribus Zenoni conſimilem, nempè rapaciſſimum ac ſpurciſſimum, vt eum pluribus deſcribit Suidas) haud permiſiſſet Cæſarem deſignari: Moriturum autem manibus ad cælum erectis, ſuam innocentiam conteſtatum eſſe, Deúmque precatum vt quamprimùm eorumdem ſcelera puniret. Quem quidem exauditum eſſe conſtat: cùm nondum elapſo anno terribilem Zeno vltionem diuinam ſenſerit.

IESV CHRISTI
An. 491.
Felicis III.
An. 9.
Anast. Imp. 1.
Odoacr. Reg. 16.

I. *a Marcel. Caſſiod. & alij omnes.* *b Euagr lib. 3 cap. 29.* *c Zonar. tom. 3. Annal.* *Zeno Imp. viuus sepultus.* *d Cedr. in Compend.*

ANNO Domini quadringenteſimo nonageſimo primo, Olybrio Conſule (quem præter auitam inſignem nobilitatem, doctrina & pietate claruiſſe, Ennodius Ticinenſis docet in carmine & familiaribus epiſtolis ad ipſum datis) Zeno *a* Aug poſtquàm annos ſeptēdecim & menſes quinque imperaſſet, digno impia vita fine extinctus eſt. Quippe morbo comitiali, quo crebrò laborabat, arreptus, (vt vult Euagrius *b*) ſiue nimia crapula & ebrietate ſopitus, (vt habet Zonaras *c*) vel ex alia quapiam ægritudine pro mortuo habitus; viuus ſepultus eſt: cùm verò è ſepulchro auditus eſſet lamentabiliter domeſticos & ſatellites implorare, vt inde educeretur, non ad Imperium, ſed ad monaſterium; prohibente Ariadna vxore, cui inuiſus eſſe cœperat, ne quis monumentum aperiret, miſerè periit, ſuis ipſius lacertis & caligis quas geſtabat comeſtis; vt pòſt compertum eſſe, monumento recluſo, Cedrenus *d* narrat. Haud enim recepta eſt ſparſa vulgò ſententia, quam idem auctor recenſet; nempè Zenoni à quadam diuina poteſtate ita fuiſſe caput abſciſſum, vt ea res conſpectum hominum fugeret, ſoláque cute caput cum ceruice coniungeretur.

II. *Anastasius Imp.*

Cùm autem abſque liberis deceſſiſſet, excluſo quoque Longino ipſius fratre perditiſſimis moribus homine; in eius locum ſuffectus eſt ab Ariadna, Anaſtaſius (vt ſcribit Euagrius) Dyrrachio, quod olim Epidamnum dicebatur oriundus; cùm nondum ad Senatorium ordinē aſcen-

differ,

Digitized by Google

e *Procop. de Bel. Perſ. l. 2. Sed de iis tu vide plura ſi cupis, ap. Bu. leng. in Imp. Rom. lib. 3. c. 23.*
f *Euagr. lib. 3. cap. 32.*
g *Theod. Lect. Collect. lib. 2.*
EVPHEM. EPISCOP. RESIST ANA[STASIO] PRO[FESSIONEM] PAS[CE]NSI.

diſſet, ſed ſolùm in ſcholâ Silentiariorum (quo nomine e appellabantur, qui in Palatio Imperatoris militantes, ea quæ ſunt quietis curarent) adſcriptus eſſet: ideóque res tam inopinata ſuſpicionem haud leuem concitauit, euectum fuiſſe ab Ariadnâ ad Imperium ob turpem amorum commixtionem. Sed eum (vt ſcribunt Euagrius f & Theodorus g Lector) Euphemius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, ne vi quidem adigi potuit vt coronaret, vocans eum hæreticum, & indignum qui Chriſtianis imperaret; niſi poſtquàm ab eo ſcriptam retulit Catholicæ Fidei profeſſionem, & Chalcedonenſis Concilij approbationem. Cùm & referat Suidas, eidem aliquando cœtus quoſdam intra Eccleſiam agitanti, publicè Euphemium comminatum fuiſſe, niſi cum Eccleſiâ conſentiret, aut ab eius ingreſſu ad peruertendos ſimpliciores abſtineret, ſe reſectâ ipſius comâ, eum in triumpho ducturum cum populo: (hoc eſt, in ordinem monachorum redacturum ad pœnitentiam:) & ex eo tempore Anaſtaſium quieuiſſe, Imperij retinendi causâ. His enim ille repreſſus, ſaltem ad tempus Catholicum ſe exhibuit; cùm alioqui Manichæi & Ariani (vt ait Theodorus) valdè lætati eſſent de eiuſdem inauguratione eò quòd ipſius mater Manichæa eſſet, Clearchus verò eiuſdem auunculus Arianus.

III.

h *Gelaſ. ep. 10.*

i *Cedr. & Euag.*

ANAST. PROBE GES[TA] IN PRINC[IPIO] IMPERII.

k *Theod. vbi ſup.*

Ceterùm cùm idem metu Euphemij ſe continens, qui olim in humili ſtatu collocatus, ſpecimen viri optimi in pleriſque vitæ actibus edidiſſet, vt ex Gelaſij h Papæ ad ipſum poſteà ſcriptâ epiſtolâ, & ex publicis populi acclamationibus apud Cedrenum conſtat; Imperium tam adeptus, vt iis reſponderent reliqui ipſius actus; imprimis delatores i ex vrbe eiecit; iniquúmque tributum penitùs aboleuit, *Chryſargyrum* dictum, quod magnâ omnium eiulatione à mendicis, meretricibus, ſeruis, liberis, feminis repudiatis, necnon ab omnibus cuiuſcumque conditionis aut ſexûs hominibus, cùm in agris, tum in vrbibus, pro ſingulis equis, bobus, mulis, aſinis, canibus, ipſóque fimo, atque vrinâ, abſque aliquâ miſeratione exigi conſueuerat, & ſingulis quadrienniis ad primarios Magiſtratus, atque inde in priuatum Imperatoris ærarium deferri. Quinetiam venationes k ſuſtulit, & magiſtratus, quos venales Zeno fecerat, gratis contulit. Adeò vt non ſolùm Imperij ſubditi, ſummam eleuandæ Reipublicæ ſpem de ipſo recèns creato Imperatore conciperent; ſed & ipſe Felix Romanus Pontifex, exiſtimans adueniſſe diem, quo præterita infeliciſſima tempora penitùs deſinerent, gratulatoriam ſtatim ad eum dederit de ipſius promotione epiſtolam; cuius meminit Gelaſius in Commonitorio ad Fauſtũ.

IV.

CITO MVTATVS IN PRAVVM.

Sed quoniam omne quod non ex animo, ſed ex ambitu procedit, haud diù conſiſtere valet; quamprimùm Anaſtaſius Imperium ſibi ſtabilitum vidit, mutatus in deterius (inquit Suidas) vniuerſum Imperium ariſtocratiam effecit, magiſtratus omnes vendendo, ac delinquentibus ignoſcendo; inexplebili pecuniæ cupiditate incenſus, quâ prouincias diripuit, ac ſubditos omnes expilauit: cùm tamen munificus videri volens, quorum bona abſtuliſſet, iiſdem poſteà pietatis nomine diſtribueret; & quarum vrbium incolas nudaret, earum ædificia renouaret. Cuius etiam cùm alia extent plurima immenſæ auri cupiditatis & rapacitatis exempla, quorum nonnulla patebunt inferius; ex his videas, quo iure tantoperè prædicent nonnulli eiuſdem munificentiam, quòd Chryſargyrum ceſſare voluerit. Denique talem hominem ad extremam Orientalis Imperij cladem, & Catholicæ fidei deſolationem, ab impiâ Ariadnâ eſſe promotum, exitus præfecit. Idque exordium ipſum prænunciauit, cùm hoc eodem anno quo creatus eſt Imperator, (vt Marcellinus teſtatur) bellum plebeium inter Byzantios ortum eſt, páríque vrbis plurima atque Circi combuſta. Quando & accidiſſe creditur, quod Procopius l tradit, incenſam eſſe auguſtiſſimam domum hoſpitalem S. Samſonis, & nobiliſſimam omnium Eccleſiam Sophiam dictam, quam poſteà Iuſtinianus longè ſumptuoſiorem extruxit.

INCENDIVM A TVRBA EXCITATVM.

l *Proco. de ædif. Iuſtin. orat. 1.*

V.

IOANNES SILENTIARIVS EX EPISC. MONACHVS.

Accidit autem vice verſâ hoc ipſo anno, vt cùm Anaſtaſius, Silentiarius eſſe deſinens creuit in Imperatorem; Dei conſilio vir ſanctiſſimus *Ioannes* ex Antiſtite Coloniæ in Armeniâ euaſerit Silentiarius: cùm videlicèt agens ætatis annum trigeſimum octauum, diuino inſtinctu ſedi nuncio remiſſo, profectus in Palæſtinam ad loca ſancta, ſubiecit ſe diſplinæ magni Sabæ Abbatis; mutatúſque in monachum, ob incomparabilem ſilentij obſeruantiam, *Silentiarius* fuit cognominatus. Cuius egregiam vitam deſcripſit Cyrillus pariter monachus, qui his ipſis vixit temporibus, & magnâ fide ac diligentiâ ſcripſit Res geſtas ſanctiſſimorum virorum *Euthymij*, (cuius etiam diſcipulus extitit) *Sabæ* huiúſque *Ioannis Silentiarij*: eiuſdémque creduntur eſſe Vitæ *Theodoſij* Cœnobiarchæ, & *Quiriaci* Anachoretæ, qui iiſdem temporibus claruêre eximiæ ſanctitudinis viri: quæ tamen quòd careant auctoris inſcriptione, feruntur nomine Metaphraſtis, qui poſtremò illas ex antiquioribus monumentis exſcriptas edidit.

VI.

m *Caſſiod. in Chron.*

ODOACER MVLTIS PRÆLIIS THEODORICO VICTVS.

Hoc item Conſule Olybrio m Odoacer Erulorum Rex in Italiâ, iam anteà tribus certaminibus, ad Iſontium, Veronæ, & ad Duram fluuium, à Theodorico Amalo Gothorum Rege ſuperatus, rurſùm ad pontem Candidum prope Rauennam mirabili prælio deuictus eſt. Verùm idem adhuc biennio Rauennæ ſe muniens reſtitit Theodorico: qui intereà abſque alicuius obice totâ eſt potitus Italiâ.

VII.

OBITVS S. PATRICII.

Sub huius item anni Conſulatu, à Mariano Scoto obitus recenſetur *S. Patricij* Hiberniæ primi Epiſcopi, cùm eſſet (vt ait) annorum nonaginta duorum. At Probus, qui Vitam eius ſcripſit, eum centum triginta duobus annis vixiſſe tradidit: ad quam planè ætatem perueniſſe oportuit, ſi (vt ait) annos triginta natus extitit diſcipulus S. Martini. Porrò qui viuens prædicatione, poſt obitum magnis illas regiones miraculis illuſtrauit.

IESV CHRISTI
AN. 492.
GELASII
AN. 1.
ANAST. IMP. 2.
ODOACR. REG. 17.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo nonaſimo ſecundo, Anaſtaſio Aug. & Ruf-

Theodoricus potitur Italia.

plures vocant, *Theodoricus*, reliquis ſibi hoſtibus conciliatis, integrâ potitus Italiâ; ad ſtabiliendum ſibi regnum, pacem ab Anaſtaſio Imp. per legatos petiit, & impetrauit. Miſsiſque item ad Clodoueum Francorum Regem Legatis, filiam eius Audeſlendam in vxorem obtinuit *b*: & quas ex concubinâ olim genuerat, duas filias, alteram nuptui tradidit Alarico Vuiſigothorum in Galliâ Regi, alteram Gigiſmundo filio Gundebaldi Regis Burgundionum in eâdem Galliâ regnantis. Cúmque iam anteà *c* cum Vuandalis Africæ dominantibus pacem iniiſſet; ſic omnium vbique Principum fœdere ſecurus redditus, rebus politicis moderandis animum penitùs addixit; vſus Romanis Magiſtratibus, atque imprimis induſtriâ *Magni Aurelij* Caſſiodori *Senatoris*, (tot enim eius nomina fuerunt; quorum *Senator* proprium, *Caſſiodorus* à patris nomine cognomen:) viri ampliſſimi atque doctiſſimi, & ſcriptis honoribúſque notiſſimi; quem apud ſe retinuit ad moderandum regnum, leges populis ſanciendas, & conſcribendas ad diuerſos maioris momenti epiſtolas, ex quibus ipſius Caſſiodori libri *variarum* confecti ſunt. Quamuis enim Theodoricus Arianus eſſet, bene tamen Catholicis vſus eſt, non tantùm nihil negotij illis faceſſens, ſed & indulgens, & omni officiorum genere proſequens; adeò vt ſe indigno animo ferre monſtrarit, ſi quis in eius gratiam à Catholicâ fide in Arianiſmum tranſiret: quem & aliquando tradunt *d* miniſtro cuidam ſuo, inſano amore ſibi dilectiſſimo, eâ de causâ caput amputaſſe, hæc præfatum; *Si Deo fidem ſinceram non ſeruaſti; quomodò mihi, qui homo ſum, conſcientiam ſanam præſtabis?* Sed & multa alia laude digna ipſo regni ſui exordio præſtitiſſe conſtat; reóſque quamplurimos relaxando, & captiuos redimendo, atque alia bona ſubditis ſuis procurando, cunctorum ſibi Italorum animos conciliaſſe; vt docet Ennodius Ticinenſis diaconus in Rebus geſtis S. Epiphanij eiuſdem ciuitatis Epiſcopi, quem Theodoricus valdè coluit, eiúſque operâ ad redimendos è manibus Burgundionum captiuos Italos vſus eſt, atque eo eius gratiam multa diuerſis indulſit; quæ fusè tractata apud eumdem Ennodium videre eſt.

b Iornand. de reb. Goth.

c Caſſiod. in Chron. an. 491.

Caſſiodori opera vtitur.

d Niceph. lib. 16. cap. 35. Theod. Lect. Collect. lib. 1. & alij.

Optima eius regni principia.

Ap. Baron. hoc an. & ſeq.

III. Ceterùm decretâ, quàm diximus, ab eodem Theodorico ad Anaſtaſium legatione; vni ex legatis Fauſto Magiſtro Officiorum, Gelaſius Papa cauſam commendauit Euphemij Conſtantinopolitani Epiſcopi; vt ſi poſſet, ei perſuaderet Eccleſiæ Romanæ æquiſſimis iuſſionibus parere (quod hactenùs detrectaſſet) in expunctione nominis Acacij è ſacris Diptychis. Sed non valuit hæc peragere Fauſtus, refragãte Euphemio; & maiora rixarum fomenta miſcente; dum qui alioqui Orthodoxæ fidei tenaciſſimus defenſor eſſet, tamen non ſolùm Acacij patrocinium ſuſcepit, ſed & eò deměntiæ progreſſus eſt, vt ipſam Apoſtolicam Sedem ad iudicium vocare in animum duxerit, multáq; aduerſus eam iactârit ab hæreticis & ſchiſmaticis effutiri cõſueta; & calumniis eamdẽ apud Imperatorem onerauerit. De quibus omnibus Gelaſius à Fauſto certior redditus, miſit ad ipſum aduerſus eiuſmodi obiectiones, calumniáſque, egregiam defenſionem, quæ extat *e* tanto Pontifice digna; eadémque *Commonitorij* nomine nuncupata, quòd Fauſtum Gelaſius commoneret, quonam modo obiecta ab aduerſariis refellere poſſet: in quâ & multa legas de auctoritate Romanæ Sedis; ad quam illæ quæcumque vniuerſi Orbis, atque etiam Patriarchales Eccleſiæ appellare ſoleant, ipſa verò nulli prorsùs iudicio ſubiaceat. Quemnam autem hæc ſucceſſum habuerint, dicetur poſteà.

Gelaſius PP. vtitur opera Fauſti in cauſa Euphem. Conſt.

e Tom. 2. Conc. & tom. 1. Epiſt. Rom. Pontif.

IV. Hoc eodem anno aduerſus Pelagianos Dalmatiam tentantes, Picenum verò adeò iam infeſtantes, vt etiam nonnulli eiuſdem prouinciæ Epiſcopi illis inhæreſcerent; idem Gelaſius Papa literas *f* cõſcripſit, quibus acriter Epiſcopos de ipſorum oſcitantiâ arguit; eóque magis quòd ſuam Piceni prouinciam ſeduci paterentur à Senecâ quodam carioſo ſene, homine rudi, illiterato, atque ipſius etiam (vt ait) intelligentiæ communis prorsùs extraneo, qui & ampliùs, vnâ eadémque congregatione puellis ſacris miſcebat monachos, tantam vim aſſerens homini, etiam ſine Dei adiutorio, ineſſe liberæ voluntatis, vt ſi vellet poſſet inter adoleſcentolas verſari, contrectare, & tamen nullatenùs inquinari. Ad quam curandam prouinciam, maláque auellenda, Legatum miſit Gelaſius *Romulum* S.R.E. diaconum Cardinalem. Legitur item eiuſdem Pontificis nomine volumen aduerſus Pelagianam hæreſim; at nulla eſt mentio de eo apud Gennadium eiuſdem temporis auctorem, dum Gelaſij ſcripta relegit.

f Gelaſ. ep. 3. 4. 5.

Inuigilat aduers. Pelagian.

V. Sub hoc eodem anno Gelaſij Papæ ſecundo ponitur à Sigeberto, factam eſſe inuentionem Cryptæ *Gargani* montis in Apuliâ, quæ ex Apparitione S Michaëlis Archangeli reddita celeberrima, pio eſt cultui mancipata; atque ob ingentia illic edi ſolita miracula, iugi impoſterum peregrinatione Fidelium frequentata; cùm & eamdem S. Archangeli apparitionem vniuerſa Occidentalis Eccleſia anniuerſariâ ſolemnitate celebrandam ſuſcepit. Quamuis & ante iſtam apparitionem, iam celebrem Romæ fuiſſe cultum eiuſdem S. Archangeli ob aliam eius apparitionem, conſtet ex carmine *g* Drepanij Flori, celebris ætatis ſuæ poëtæ. Sed & alias eius generis Apparitiones plures tum in Oriente, tum in Occidente, erectáſque in honorem eiuſdem S. Michaëlis Eccleſias, Græcorum atque Latinorum Scriptores produnt.

Apparitio S. Michaelis in Gargano monte.

g Ext. in Bibl. Patr.

VI. Quod ad res Orientales pertinet; ſub hoc eodem Albini Conſulatu (vt Marcellinus ait) bella ciuilia aduerſus Anaſtaſij regnum apud Conſtantinopolim geſta ſunt: ac ſtatuæ Regis, Reginæque, funibus per vrbem tractæ. Quæ quidem accidiſſe videntur vulgi furore ſine capite debacchantis, quòd indignè ferret excluſum (vt dictum eſt) Longinum germanum Zenonis, hominem (vt teſtantur Suidas, & alij) ob profuſas impenſas plebi infimæ accepriſſimum. In Ludis autem ſpectans vulgus tumultuatum eſſe, habent etiam literæ Gelaſij Papæ ad Anaſtaſium; anno ſequenti ſuo loco citandæ.

Motus Conſt. aduers. Imp.

IESV CHRISTI
An. 494.
Gelasii
An. 3.
Anast. Imp. 4.
Theodor. Reg. 2.

I. Anno Chriſti quadringenteſimo nonageſimoquarto, Aſterio atque Præſidio Coſſ. remeantibus Romam Theodorici Regis legatis

anno ſuperiori Conſtantinopolim miſſis, nunciatíſque Gelaſio Papæ quæ ab Imperatore accepiſſent, conquerente inter alia quòd ab eo per illos literas non accepiſſet: ipſe Gelaſius Apologeticam egregiam epiſtolam ad eumdem Auguſtum conſcripſit *a*, quâ inter cætera Sacerdotalis dignitatis eminentiam demonſtrauit, Sediſque Apoſtolicæ excellentiam extulit; ſed & fidei Catholicæ, atque Concilij Chalcedonenſis obſeruationem multis commendauit; eóſque admodùm culpabiles eſſe oſtendit, qui Acacij nomen adhuc retinerent in Diptychis.

a Gelaſ. ep. 10. Citatur etiam in Capitul. Franc. l. 5. cap. 167.

II. FALSI PRÆTEXTVS EVPHEMII CONST. ET ALIOR. SCHISMATICOR.

Verùm nec iſtis quidem Imperator perſuaderi valuit, vt remoto obice Eccleſiis vnio redderetur: & Euphemius Conſtantinopolitanus Epiſcopus eò obſtinatiùs in ſententiâ retinendi nominis Acacij obdurruit, quòd ipſe contra ingruentes hæreticos in Oriente fidei Catholicæ acerrimum ageret defenſorem; tutaretúrque Concilium Chalcedonenſe aduerſus primarum ſedium Alexandrinæ & Antiochenæ Patriarchas, ipsúmque Imperatorem illud cuniculis oppugnantem. Vnde & factum eſt, vt omnes fermè Catholici Orientales Epiſcopi ei communicarent; præſertim cùm iactaret, non de fide, ſed tantùm de moribus altercationem eſſe inter ſe & Romanum Pontificem; ac per Apoſtolicam Sedem magis exerceri vindictam quòd ab Acacio ſpreta eſſet, quàm iuſtitiam defendi. Complures tamen reſilierunt omninò ab illo; veluti Epiſcopi Dardaniæ & Illyrici, qui nullis induci valuêre argumẽtis atque prætextibus, vt ei communione iungerentur: ſicut nec Macedoniæ Antiſtites, excepto Theſſalonicẽſi Metropolitano; qui cùm aliàs ſemper aduerſus ſchiſmaticos Orientales, Sedi Apoſtolicæ firmiter adhærere conſueuiſſet, tamen Acacianis modò turpiter inhæſit: vt de his omnibus conſtat ex literis *b* Gelaſij Papæ ad Epiſcopos Dardaniæ & Illyrici, datis per *Cyprianum* atque *Macarium* S.R.E. diaconos, quos ad eoſdem in fide conſolidandos miſit; aliiſque iam anteà *c* ad Laurentium Lignidi in Macedoniâ Antiſtitem ſcriptis.

b Id. ep. 8.

c Ep. 1.

III. CONCIL. ROMAN. PRO CONSERVANDA VNITATE FIDEI.

Placuit autem inter hæc eidem Gelaſio, congregato *Romæ* Concilio ſeptuaginta Epiſcoporum, quæcumque ad fidem Catholicam illibatè cuſtodiendam, pacémque in Eccleſiâ reſtituendam ſpectare viderentur, conſtituere. Cuius rei perficiendæ gratiâ, decretum edidit ab Eccleſiâ Catholicâ perpetuò retinendum; in quo, poſt recenſitos Canonicos Libros tam Veteris quàm Noui Teſtamenti, adiecit de Primatu Eccleſiæ Romanæ ſuprà aliàs omnes voce Domini inſtituto; déque aliarum poſt eam Patriarchalium ſedium, Alexandrinæ, & Antiochenæ antiquis iuribus, ad reprimendam Conſtantinopolitanorum Epiſcoporum ſe ſupra eas erigentium præſumptionem. Quibus addidit approbationem quatuor Oecumenicarum Synodorum huc uſque celebratarum, videlicèt Nicænæ, Conſtantinopolitanæ, Epheſinæ, & Chalcedonenſis. Ac poſteà delectum habuit Eccleſiaſticorum Librorum, qui hactenùs editi legi ſolerent, diſtinguens orthodoxos ab hæreticis. Et tandem damnationem appoſuit omnium hæreſiarcharum, & ſchiſmaticorum; inter quos ad poſtremum recenſuit quoque Acacium Conſtantinopolitanum olim Epiſcopum, eadem anathematis ſententia innodatum.

IV.

Quo eodem anno idem Pontifex epiſtolam ſcripſit ad vniuerſos Epiſcopos in Lucaniâ, Brutiis, & Siciliâ conſtitutos; qua præter alia ad reſtaurandam Eccleſiaſticam diſciplinam pertinentia, de Bonis Eccleſiæ illud inculcauit, vt de redditibus eius tam ex fructibus quàm ex oblationibus quadripertita diuiſio fieret, quarum prima Epiſcopo, clero ſecunda, tertia pauperibus, quarta verò ædificiis Eccleſiæ tribuenda eſſet. Addiditque ad ea quæ hac de re vidimus à Simplicio *d* cõſtituta, vt pars pauperum nequaquàm clanculò erogaretur, ſed palàm, omnibus vidẽtibus, atque ſcientibus, ne rapiendi, vel eam mouendi daretur occaſio. Rursúmque hoc ipſo anno ad Siciliæ Epiſcopos ſcribens *e*, præter illam partem, quæ erogari deberet in pauperes, vt de ſua Epiſcopus debeat alere peregrinos atque captiuos inculcat, quibus planè demonſtrat, quòd pars illa pauperibus debita, non in alios pauperes, quàm in eos qui ſunt ſcripti ſuæ cuiuſcumque diœceſis, ſit eroganda. Hæc autem in Eccleſiâ Dei exoleuiſſe, iam ſuperiùs deploratum eſt: dolemúſque rem tantam negligi, vel inuolucro aliorum prætextuum prætermitti. Vnde mihi facilè perſuadeo, hac potiſſimùm causâ Eccleſiam aſſiduis atteri malis. *Cognoui enim* (dicam cum Propheta *f*) *quia faciet Dominus iudicium inopis, & vindictam pauperum.*

DE BONORVM ECCLES. DIVISIONE.

d Ann. 475. I X.

e Id. ep. 7.

f Pſal. 139.

V. CLOTILDIS NVPTA CLODOVEO FRANC. REGI.

Hoc ipſo anno, qui numeratur decimus *g* Clodouei regnantis in Galliâ, idem Rex adhuc Paganus exiſtens, vxorem duxit *Crotildem*, ſiue Clotildem, Chriſtianam feminam, filiam fratris Gundebaldi Regis Burgundionum; per quam poſteà (vt dicetur) & ipſe factus eſt Chriſtianus. Porrò voluit Deus tanti coniugij primitias ſibi offerri, vt ſic magis cæleſtibus benedictionibus augeretur; cùm videlicèt primogenitum ex eo filium natum baptizatum à Clotilde, & Ingomerem nominatum, adhuc in albis poſitum in cælum accepit, quaſi obſidem & pignus crediturí parentis. Verùm Rex ignorans Dei conſilium, nonnihil in Reginam commotus, quaſi ob impertitum baptiſmum à diis ſuis puer ex hâc luce ſubtractus eſſet, vehementiùs eam increpauit, cùm natus alius filius (quem eadem baptizatum vocauit Clodomirum) ægrotare cœpiſſet: ſed huic precibus Reginæ ſalus eſt diuinitùs reſtituta. Hæc autem omnia quomodò ſe habuerint, exactè deſcripſerunt qui res Francorum antiquitùs proſecuti ſunt, Gregorius *h* Turonenſis, Aimoinus *i* (quem Aimonem, alij Amonium nominant) & qui Vitam S. Remigij conſcripſit Hincmarus *k*.

g Vid. ſup. 484. num. XII. in mar.

h Greg. Tur. de reb. Franc. l. 2. c. 28. 29.

i Aimon. de geſt. Franc. l. 1. cap. 13.

k Hincmar. ap. Sur. to. 1.

VI. S. BENEDICTVS EREMVM PETIIT.

Hoc eodem anno (vt habet vetus Hiſtoria Caſſinenſis) magnus ille monachorum Patriarcha, Occidentalis decus Eccleſiæ, Benedictus Norſiæ nobili genere ortus, ac Romæ literis dans operam, ab Vrbe receſſit, ſublimioris vitæ ſectaturus inſtitutum. At cùm de re ipsâ liquidò conſtet, de anno tamen diuerſæ admodùm inter ſe pugnantes reperiuntur ſententiæ. Sed omiſſis aliis, veritati magis conſentiens apparet illa, qua ipſe ponitur ex hac vita deceſſiſſe anno Domini quingenteſimo quadrageſimo ſecundo; quam affert Leo Oſtienſis Epiſcopus ex Caſſinenſis cœnobij antiquioribus monumentis: quibus etiam cùm aſſeratur annos vixiſſe tantùm ſexaginta duos, ea ratione æquè reperitur ipſe natus anno quadringenteſimo octogeſimo, atque præſenti (quo ab vrbe ponitur receſſiſſe) anno omnem ætatis egiſſe decimum quartum, quem, vt ad-

huc

huc ætate tenerum, nutrix eſt conſecuta; vt teſtatur S. Gregorius *l* Papa, qui eiuſdem ſancti Patriarchæ præcipuas res geſtas ſcriptis mandauit. Nutricem autem aliquandiù apud ſe retinuiſſe illum, docet rota illa de tritico purgando, & capiſterio fracto, reſtauratóque hiſtoria. Quo demùm tempore poſt vulgatum editum ab eo grande miraculum, ipſe iam tunc ætate adoleſcens, animóque promptus & viribus, inde aufugiens ſeceſſit ad locum qui Sublacus dicitur, iuxta Simbruinos montes; atque in altiſſimam ſpeluncam penetrans, in eâ ſic per triennium delituit, vt vnus id ſciret S. Romanus monachus, quo ad vitæ neceſſitatem miniſtro vtebatur. Sed Dei reuelatione notior factus, & virtute miraculorum redditus vniuerſæ illi regioni conſpicuus; inuidiæ iaculis ab hominibus appetitus, poſtquàm vires Satanæ ipſum aggredientis multis modis confregiſſet, ad vitæ ſanctæ æmulationem ſuo exemplo quamplurimos traxit, duodecímque à ſe erecta monaſteria repleuit. Sicque perſeueràſſe vſque ad annum Domini quingenteſimum vndetrigeſimum, atque poſteà migraſſe Caſſinum, ex Chronico Caſſinenſi compertum habetur.

l Greg. lib. 2. Dialog.

NOTVS FIT OMNIBVS VIRTVTE MIRACVLOS.

VII. Sanè quidem in tanti viri vocatione, ſumma Dei in conſulendo ſuæ Eccleſiæ innotuit prouidentia; dum quo tempore vniuerſus fermè Chriſtianus Orbis diuerſis infectus eſſet hæreſibus, in tam tetræ noctis obſcuritate eiuſmodi claritudinem lucis immiſit, quâ vniuerſus Catholicus orbis illuſtraretur, cùm tamen iam ante ipſius tempora, conſtet etiam in omnibus Occidentalis Eccleſiæ prouinciis viguiſſe diuerſa genera Monachorum; vt quæ ſæpè ſuperiùs dicta ſunt, certiſſimam fidem faciunt. Vt perperàm illi agant, qui S. Benedicto quos non genuit alienos partus ſupponunt: qui, inquam, nimio eius Ordinis amore, plurimos famâ illuſtres viros, etiam qui longè ante S. Benedicti tempora floruerunt, & (quod magis admiteris) ex Orientalibus, qui ſub inſtitutis S. Baſilicè militârunt, eiuſdem fuiſſe Regulæ profeſſores imprudenter nimis affirmant: quod præſtitit inter alios Trithemius, auctórque poſterioribus extitit idipſum faciendi. Illud autem glorioſè prædicare de ipſo liceat; coaleſcenti nobili plantâ, maioribus incrementis in dies magis magiſque dilatatum eſſe eumdem Ordinem; progreſſúque temporis complures alios extitiſſe monachorum Ordines, ſub eiuſdem Sancti Regulis militantes.

MVLTI FALSO ASSERTI DISCIPVLI S. BENED.

IESV CHRISTI

AN. 495.

GELASII

AN. 4.

ANAST. IMP. 5.

THEODOR. REG. 3.

I. ANNVS Domini quadringenteſimus nonageſimus quintus Conſulatum Viatoris notatum habet in Faſtis Caſſiodori & Marcellini: cui addunt alij collegam Æmilianum.

II. Cuius exordio, nempè ipſis Calendis Februarij Gelaſius Papa prolixam valdè, atque eruditam Epiſtolam dedit *a* ad Dardaniæ Epiſcopos; qui cùm Apoſtolicæ Sedi ſimiliter huc vſque adhæſiſſent, iam ab Euphemio Conſtantinopolitano Epiſcopo tentati, vacillare videbantur. Porrò hanc Epiſtolam non eis tantùm voluit eſſe communem, ſed vbique vulgari, notámque in Oriente redditam Orthodoxis quàm hæreticis & ſchiſmaticis. Quâ inter alia plurima refellens quod Euphemius obiiceret Acacium non fuiſſe damnatum ab aliquâ Synodo, ſed à Romano ſolo Pontifice, ideóque non debere memoriam eius execrationi eſſe, pluribus ipſe rationibus, & exemplis ſedium etiam Patriarchalium Orientis demonſtrat Romanæ Sedis eſſe, non ſolùm abſoluendi quos quæuis Synodus iniquè damnâſſet, ſed & damnandi noxios abſque vllo Synodali conuentu. Poſt nonnulla verò ridens quod idem Euphemius ſibi primatum ſupra Orientales Eccleſias vendicaret, quòd tunc regia vrbs Conſtantinopolis eſſet, eâdem ratione infert, Rauennam quoque, Mediolanum, Sirmium, atque Treueros primatum prætendere poſſe, quòd apud eos multis temporibus Imperatores conſtitiſſent.

a Gel. ep. 11.

EPIST. GELASII PP. AD EPIS. DARDAN. ADVERS. EVPHEM. CONST.

III. At cùm ne ſic quidem Euphemius quieſceret, factum eſt iuſto Dei iudicio, vt per hæreticum Principem ſchiſmaticus Epiſcopus repreſſus fuerit. Hoc namque anno ſub iiſdem Coſſ. ipſum Euphemium (falsò licèt ab Anaſtaſio Imp. accuſatum, ac perperàm in eius gratiam a quibuſdam Epiſcopis excommunicatum atque damnatum) in exilium ductum eſſe, Marcellinus eſt auctor. Cauſam verò prætenſæ damnationis Theodorus *b* Lector hanc narrat, quòd Euphemius Iſauris fauiſſet, dum aduerſus eos Imperator bellum gereret: cùm tamen ideò expulſus ex Suidâ intelligatur, quòd comminatus Imperatori fuiſſet, ſe illum in ordinem redacturum, ſi perſeueraret hæreticus. Sicque planè qui glorioſum eſſet confeſſionis titulum ob hæc conſecutus Euphemius; quòd ab ipſâ Romana Eccleſiâ minimè meruit ad communionem admitti, inglorius deceſſit, eiúſque poſteà (vt dicetur) nomen è Diptychis eſt ſublatum. Addit verò Theodorus, in locum eius ſubrogatum eſſe ab Imperatore *Macedonium*, eiuſdem Eccleſiæ preſbyterum atque cuſtodem, virum pium ac religioſum, vt potè S. Gennadij eiuſdem olim Eccleſiæ Catholici Antiſtitis ſororis filium, & ab eodem educatum; ac licèt populus ſeditionem mouiſſet propter Euphemium, præualuiſſe tamen Imperatoris ſententiam. Sed quod Macedonio idem auctor notam inurit ſubſcriptionis impij Zenonis Henotici, ab horum temporum fideliſſimo ſcriptore Cyrillo *c* redarguitur; dum aſſerit Macedonium rectam fidem amplexum eſſe, idque non parùm ab initio turbaſſe Imperatorem.

EVPHEM. PELLITVR IN EXILIV.

b Theod. Lect. Col. lib. 2.

MACEDONIVS ELIGITVR EPISCOP. CONST.

c Cyril. in Vit. S. Saba c. 69. c. Sa. tom. 3.

IV. Hoc item anno, ſub eodem Conſulatu Viatoris, menſe Martio celebrata eſt *Romæ* à Gelaſio Papâ SYNODVS quinquaginta quinque Epiſcoporum, præſente etiam Clero Romano, in cauſa Miſeni Epiſcopi: qui cùm (vt ſuo loco vidimus) depoſitus fuiſſet in alio Concilio Romano ſub Felice Papa, quòd miſſus Conſtantinopolim, præuaricatorem ſe conſtituiſſet mandatorum Sedis Apoſtolicæ in communicando cum Acacio; nunc poſt multam pœnitentiam, veniam erroris petens, anathematizato vnà cum aliis hæreticis ipſo Acacio, ex conſenſu omnium Patrum abſolutus eſt ac reſtitutus; cùm iam

CONCIL. ROM. IN ABSOLVTIONE MISENI.

anreâ Vitalis, ipſius in legatione & præuaricatione collega, mortuus eſſet abſque recoociliatione Eccleſiæ. Extant *d* autem germana huius Synodi Acta, in quibus tota rei geſtæ hiſtoria fuſiùs contiuetur.

d *Tom. 2. Conc. & Tom. 1. Ep. Rom. Pont. in Gelaſ. Edidit verò emendatiorem Baron. hoc an. accepta ex Bibl. Vvrdun.*

V.

Hoc eodem anno iooriuus eſt Guodabundus Wandalorum in Africà Rex, regni ſui anno duodecimo iuchoato; poſtquàm intermiſſam aliquamdiù perſecutionem inſtaurans, Eugenium ſanctiſſimum Cathaginienſem Epiſcopum, iam in deſerto Africæ exulem, longiùs in Gallias relegâſſet; quem non ferret qualicumque ſotte in Wandalicâ ditione degere, qood ſciret ipſum reſtituere lapſos ad pœnitentiam, ſtantes ad martyrium roborare, ſcriberéque frequentes, (vt Gennadius *e* docet) ad ſuos Litteras paſtorales, aliáque egregia edere pro fidei Catholicæ defenſione aduerſus impietatem Arianam ſcripta, operáque. Qui demùm in Albigenſi ciuitate (vt Gregorius *f* Turonenſis ſcribit; ſed perperàm banc eius relegationem ſub Hunerico Gundabundi patre collocans: peruenilſe namque eum ad Anaſtaſij Imp. tempora, ex eodem Gennadio, necnon ex Gelaſio *g* Papâ conſtat, qui ſub eodem Anaſtaſio ſcribentes, de Eugenio adhuc ſuperſtite meminerunt.) tempus vocationis ſuæ, Domino reuelante, cognoſcens, ac præcipuè iotelligens ſe martyri Amarantho, qui in eâ ciuitate colebatur, ſocium eſſe futurum; ad eius ſepulchrum accedens, proſtratus ſolo diutiſſimè orationem fudit ad Domioum: deinde expanſis ſuper pauimentum brachiis, ſpiritum cælo direxit, ſepultúſque in eâ cryptâ eſt; vbi & poſtmodùm miracula fieri conſocuerunt.

e *Gennad. de Script. Eccl. cap. 97.*

S. EVGENII CARTHAG. OBITVS.

f *Greg. Tur. 2. hiſt. Fran. 3. & 1. Miracul. 58.*

g *Gelaſ. ep. 11. ad Dard.*

VI.

TRASAMVNDVS REGNAT IN AFRICA.

Ceterùm in locum Gundabundi ſucceſſit *Traſamundus* ipſius frater; quem ſapientiâ & magnitudine animi omnes maiores anteceſſiſſe, Procopios *h* tradit: additque eum Chriſtianos, non pœnis, ſed præmiis ad deſerendam fidem inuitâſſe. Sanè quidem S. Fulgeotius *i* ad hunc Regem cùm libros ſcripſit, eum parente meliorem appellat. Ei verò Theodoricus Italiæ Rex matrimonio iunxit ſororem ſuam oomine Amalafridam. Eumdémque Aoaſtaſio Imperatori amiciſſimum extitiſſe idem Procopius ſcribit. At de illo ſæpè inferiùs.

h *Procop. de Bel. Vvand. lib. 1. Fulg. ad Traſam. lib. 2. in f.*

IESV CHRISTI.

AN. 496.

GELASII

AN. 5.

ANAST. IMP. 6.

THEODOR. REG. 4.

I.

GELASII PP. OBITVS

ANNO Domini quadringenteſimo nonageſimo ſexto, Paulo Conſule abſque collegâ, vndecimo Calendas Decembris, *S. Gelaſius* Papa ea hâc vitâ migrauit, cùm ſediſſet (vt habent Indices Vaticani, & Anaſtaſios in libro de Romanis Pontificibus) annos quatuor, menſes octo, dies decem & nouem: ſepultúſque eſt in baſilicâ S. Petri Apoſtoli. Cuius lucubrationes receſens Gennadius *a*, ait eum inter alia aduerſus Eutycherem & Neſtorium ſcripſiſſe grãde & præclarum volumen. Vnde crediderunt pleriqué, libellum illum qui Gelaſij nomine circumfertur ſub titulo *de duabus Naturis aduerſus Eutychetem & Neſtorium*. Gelaſij Papæ eſſe: idque etiam hæretici quidam aſſeruerunt, putantes ſe ex illo contra Eccleſiæ doctrinam de ſanctiſſimâ Euchariſtiâ colligere poſſe, in eâ vnà cum Corpore & ſanguine Chriſti remanere ſubſtantiam panis & vini. Verùm nec iſtud ex eiuſdem libelli verbis quæ proferunt, inferri vllommodò poſſe, nihilque ea obeſſe Catholicæ veritati à multis iam Catholicis tractatoribus demonſtratum *b* eſt: nec hunc ipſum libellum, Gelaſij Papæ eſſe, vel iode euidenter elici poteſt, quòd cùm Gennadius grande fuiſſe volumen tradat, ſed & Anaſtaſius *c* Bibliothecarius in quinque libros partitum affirmet; hic tamen commentarius de quo controuertitur, vnius libelli periodo terminetur. Quibus adde, quod cùm auctor in fine profiteatur, ſe Catholicorum Patrum teſtimonia afferre, quibus à ſe dicta confirmet, & tamen Græcorum dumtaxat auctoritate nitatur, vix duobus Latinis ex plurimis in teſtimonium adductis, manifeſtè ſe Græcum, non Latinum eſſe ſcriptorem detegit; idque ipſum phraſis Latina ſatis indicat, videlicèt è Græco eſſe conuerſum.

a *Gennad. de Script. Eccl. cap. 94.*

DE LIBRO ADVERS. EVTYC. SVB NOMINE SCRIPTO.

b [*Agit etiã de his fusè ipſe Baron. Annal. Tom. VI. hoc an. Quod verò negat, hunc libellum eſſe Gelaſij Papæ partum, ita quoque & alij pleriqué hactenus ſenſerunt. Verùm illum S. Fulgentius, qui eodem tempore vixit, & qui Afer natione fuit, Gelaſio Papæ abſque ullâ dubitatione adſcribit, multa ex eo citans Reſp. 2. ad Ferrand. diac.*]

Quapropter aliorum omnium omiſſis opinionibus, quibus eiuſdem opuſculi diuerſos condunt auctores; equidem illud abſque vllo dubio aſſeruerim, non alium eius ſcriptorem eſſe quàm *Gelaſium* illum, quem Photius *c* ait Acta primæ Synodi Nicænæ edidiſſe; quæ & ipſa nuper in lucem ſunt edita, ac de iis diximus in eodem Concilio. Quorum quidem auctor (vt ipſemet teſtatur) Cyzici verſatus, aduerſus Eutychianos hæreticos, qui impugnantes Chalcedonenſe Concilium, profeſſores ſe eſſe Magnæ Synodi Nicænæ vanè gloriarentur, edidit quæ reperit à Dalmatio Cyzici Epiſcopo conſcripta Acta Nicæni Concilij; hoc eſt, (vt Photius interpretatur) non verè Acta ipſa, ſed de rebus geſtis in Synodo hiſtoriam. Quonam autem idem Gelaſius vixerit tempore, in eius operis præfatione ipſe declarat; nimirùm poſt impij Baſiliſci tyrannidem, cùm Eutychiani inualeſcerent aduerſus Eccleſiam Catholicam. Sed & cùm addat, ſe eoſdem hæreticos diſputando confutâſſe, pariterque auctor prædicti libelli *de duabus Naturis* in ipſo exordio profiteatur, ob recentem obortam eâ de re controuerſiam ſe eſſe opus illud aggreſſum; certè poſſumus intelligere, voum eumdémque Gelaſium vtriuſque tractatûs eſſe ſcriptorem.

II.

c *Phot. in Biblioth.*

Portò haud adeò nouum fuiſſe, vt Gelaſij Papæ nomine ſcripta adulterina, atque etiam hæreſibus conferta diuulgarentur, locupletiſſimus eſt teſtis Caſſiodorus *d*, qui eodem ipſo tempore vixit. Quod autem ex veris atque germanis ipſius ſcriptis, nonnullas alias captant hæretici oppugnandæ veritatis occaſiones, ſiue in aſſerendâ neceſſariâ ſub vtrâque ſpecie communione, ſiue in negando Chriſtianæ religionis Antiſtitibus rerum ſæcularium vſu: ipſi dum notam inurere conati ſunt eiuſdem Pontificis commentariis, ſeſe imperitos *e* penitùs demonſtrârunt.

III.

DE GELASII SCRIPTIS.

d *Caſſiod. de diuin. lect. c. 8.*

e [*Refellit quoque eorum calumnias Baron. vbi ſuprà quem tu conſulas, ſi iubet: nobis enim non licèt diù ſingulis immorari, eò maximè quòd de his quæſtionibus iam actum ſit alijs locis ſuperiùs.*]

IV.

Eſt verò inter alia præclariſſima eiuſdem Gelaſij Papæ geſta, illud prorsùs admirandum, quòd Pontificiâ editâ ſanctione, nullo ab Ariano Rege Theodorico, tunc Italiæ, ipſíque Vrbi dominante, requiſito conſenſu, prohibuit con-

ſeioara

SVSTVLIT LVPERCALIA.

ſeruata hactenus ex Gentilitia ſuperſtitione *Lupercalia* quæ fuerant ante exordium Vrbis allata in Italiam. Cùmque nonnulli reperirentur, etiam Chriſtiani, iidémque nobiles Senatores, atque inter alios *Andromachus*, qui eidem Pontifici illa penitùs extirpare conanti reſiſterent: aduerſus eos ipſe acerrimam ſtruxit Apologiam *f*, quâ ſuum eâ de re promulgatum decretum, vt ſanctè piéque ſancitum, voluit omninò à Chriſtianis omnibus cuſtoditum: ſuſupérque demonſtrauit, ob eiuſmodi ſuperſtitiones, artéſque magicas à Romanis retentas, Romanum eſſe collapſum Imperium.

f Rec. Baron. ex Cod. Vatic.

V. SPECTACVLA AD TEMPVS SVBLATA.

Profecisſe autem Senatum, vt non Lupercalia tantùm, in quæ Gelaſius eo modo declamauit, ſed etiam quæ minoris eſſe ſuperſtitionis, & maioris oblectamenti, videri poterant, *Spectacula* abſtulerit, ſaltem ad tempus; ſed & profuſam illam à nouis Coſſ. fieri ſolitam impenſam in editione Ludorum Circenſium, in pauperum fuiſſe veſtimenta conuerſam, docet Ennodius Ticinenſis in defenſorio *g* libello Synodi Palmaris. Sed hæc tantùm (vt diximus) ad tempus: cùm eadem nefanda quæ priùs, paulò pòſt reſumpta fuiſſe importunè, viſuri ſimus ſub Conſulatu *h* Importuni. Porrò & eadem iam antehac delinita fuiſſe ad tollendam idololatriæ ſuſpicionem, vt non in deorum honorem, ſed ad Chriſti gloriam Circenſia celebrare dicerent, Saluianus *i* eſt auctor; deplorans inſuper, quòd & adhuc nouis Conſulibus pulli Gentilium ſacrilegorum more paſcerentur, & volantis pennæ auguria quærerentur, ac penè omnia fierent quæ etiam quondam Pagani veteres friuola atque irridenda duxiſſent. Vt iam non ſit ampliùs mirandum, ſi ob eiuſmodi retentas atque defenſas impietates fruſtrà eas abolere conantibus Summis Pontificibus, ipſa vrbs Româ cum totâ Italiâ, atque vniuerſo Imperio, meruerit manibus tradi barbarorum.

g Ext. Tom. Concil. in Symmach.

h Inf. an. 509. in pr.

i Salu. de gu. Dei lib. 6.

VI.

Sed vt redeamus ad Gelaſium; præter illa quæ de eo iam dicta ſunt, recenſentur quoque ab Anaſtaſio *k* plurima alia eiuſdem S. Pontificis ſcripta, geſtáque præclara, cùm aduerſus hæreticos, tum circa res ritúſque Eccleſiaſticos: atque inter cetera, quòd inuentos in vrbe Manichæos in exilium deportari præceperit, eorúmque codices ante fores baſilicæ S. Mariæ incendio concremauerit. Neque enim tantummodò ipſum multa eruditiſſimè ſcripſiſſe, ſed & aliorum ſcripta prudentiſſima perſpicacitate tractaſſe; fidem etiam facit eiuſdem cenſura de Libris Authenticis & Apocryphis, quam in Concilio Romano edidiſſe vidimus. Quapropter & cùm vſu veniſſet, (quem pluribus exemplis confirmatum vidimus) vt tam ex Oriente quàm ex Occidente, ad Romanos Pontifices ſcripta de Fide mitterentur; vt quæ eſſent Catholica cognoſcerent, cognitáque probarent; (quippe quòd & ſcientiæ clauem apud eam Eccleſiam eſſe, maiores omnes Orthodoxi intelligerent:) ſic ad ipſum Gelaſium, auctor eſt Photius *l* ex Oriente Ioannem Orthodoxum Epiſcopum Alexandrinum, miſiſſe ſcriptam Apologiam aduerſus Pelagianos: & ex Occidente, tradit Gennadius *m* eumdem Gelaſium S. Honorati Maſſilienſis Epiſcopi, viri eloquentiſſimi, cognita ſinceriſſima ſcripta, ac fidei integritatem, reſcripto ſuo probaſſe. Nempè Apoſtolicis literis ſignificabant Romani Pontifices, commentarium illum vt conſentientem in omnibus Catholicæ veritati, à cunctis abſque offenſionis ſcrupulo legi poſſe. Imitatus autem ſuum Epiſcopum idem Gennadius presbyter Maſſilienſis, dum à ſe ſcriptum de fide librum (vt ipſe teſtatur *n*, ſuas recenſens lucubrationes) ad eumdem Gelaſium Papam miſit; haud tamen ſicut ille, ab ipſo probatus apparet, quippe quem ſcripta ſua ipſius demonſtrent in illam Pelagianorum claſſem reiiciendum eſſe, qui intrinſecùs fauentes Pelagianis erroribus, exteriùs voluerunt videri impugnare Pelagium: fuitque vnus planè ex presbyteris illis Gallicanis, de quibus SS. Proſperum & Hilarium apud S. Cæleſtinum Papam conqueſtos eſſe vidimus. Verùm ipſum poſteà in meliorem frugem redditum eſſe, creatúmque eiuſdem Eccleſiæ Maſſilienſis Epiſcopum, conſtat ex epiſtolâ *o* Hadriani Papæ ad Carolum Magnum, vbi etiam titulo ſanctitatis honeſtatur. Sed de Gelaſio, Gennadióque hactenùs.

k Anaſt. de Rom. Pont. in Gelaſ.

ROM. PONTIF. IVDICIS SCRIPT. DE FIDE.

[Quæ verò hic dicuntur de Scriptis ad Gelaſium probandis miſſis, habentur ap. Baron. anno 590. loco non ſuo.]

l Phot. in Biblioth.

m Gennad. de Script. Eccl. c. 99.

n Ibid. c. 100.

o Ext. Tom. 3. Ep. Rom. Pont.

VII.

Gelaſio autem mortuo, vacauit *p* ſedes diebus ſeptem: ſicque vigeſimâoctauâ menſis Nouembris, in eius locum ſubrogatus eſt Anaſtaſius eius nominis Secundus, patria Romanus, ex Petro genitus. De cuius creationis tempore corrigendus eſt Marcellinus *q*, cùm poſt annos duos eius in ſedem ingreſſum ponit.

p Anaſt. de Rom. Pont.

ANAST. II. CREATVR ROM. PONTIF.

q Marcel. in Chron.

VIII.

Eodem pariter anno mortuus eſt Palladius Antiochenus Epiſcopus; inque eius locum *Flauianus* Iunior ſubrogatus: qui quòd pro Concilio Chalcedonenſi aduerſus Imperatorem, & alios hæreticos ſtetit, meruit poſteà cum aliis confeſſoribus Epiſcopis exilium ſubire, vt ſuo loco dicturi ſumus. Hócque item *r* anno diem obiiſſe S. Epiphanium Ticinenſem Epiſcopum, de quo ſuperiùs, conſtat ex Ennodio in ipſius Rebus geſtis.

FLAVIANVS IVN. EPISCOP. ANTIOCH.

r [Seu potius ſequenti, vt Cal. Ticin.]

IESV CHRISTI

AN. 497.

ANASTAS. II.

AN. 1.

ANAST. IMP. 7.

THEODOR. REG. 5.

I.

ANNO Chriſti quadringenteſimo nonageſimo ſeptimo, Anaſtaſio Aug. iterùm Conſule, Anaſtaſius Papa ipſo ſui exordio Pontificatûs legationem ad eumdem Imp. miſit cum literis *a*, quibus vehementer inculcauit vt Acacij nomen è Diptychis eraderetur, ſicque concordia Orientali Eccleſiæ reſtitueretur. Porrò eiuſmodi legatione functi ſunt *Germanus* Epiſcopus Capuanus ſanctitate conſpicuus, & *Creſconius* Epiſcopus Tudertinus vir planè egregius; cum quibus profectus eſt pariter *Feſtus* Patricius. Quos cùm ſuſcepiſſet Imperator, benè quidem illos habens, detinuit ſpe pacis vſque ad finem anni ſequentis; doloſè molitus intereà, ſi quo modo ad ſubſcribendum Henotico Zenonis ipſum Romanum Pontificem poſſet inducere. Id enim per eumdem Feſtum tentaſſe, Theodorus *b* Lector & Nicephorus *c* tradunt. Quorum etiam teſtimonio conſtat, Macedonium Conſtantinopolitanum Epiſcopum erga Romanum Pontificem fuiſſe redditum propenſiorem, ſed

a Tom. 1. Conc. & Tom. 1. Ep. Rom. Pont. in Anaſt.

LEGATI ANAST. PAPÆ AD ANAST. IMP. PRO PACE ECCLESIÆ.

b Theod. Lect. Collect. lib. 2.

c Niceph. lib. 16. c. 35.

FESTVS PRODIT CAVSAM ANAST. PAPÆ.

voris ſuis paſſum eſſe Imperatorem maximé aduerſarium.

II. ANAST. PP. CATHOL. PERSEVERAVIT. d *De hâc re, præter Baron. Tom. IV. hoc an. vide etiam Bell. de Pont. l. 4. c. 10. & Gretſer. in ſuis Def.*

Quod verò ad Anaſtaſium Papam attinet: cùm is iam antè obiiſſet, quàm à Feſto eiuſmodi perfidia tentaretur, (quod iidem auctores affirmant) eum integrum ſincerúmque in Catholicâ fide permanſiſſe, nullum eſt dubium; quidquid poſteà ſchiſmatici Laurentiani contra illum euomuerint, & ab ipſis ſparſum in Libro de Romanis Pontificibus ei fuerit datum crimini *d*, de communicatione cum Photio, ſeu Photino Theſalonicenſi diacnno Acaciano Romam ad ipſum miſſo, ac eiuſdem Pontificis niſu reuocandi Acacij. Siquidem Acacium longè ante hæc tempora obiiſſe conſtat: & communicationem cum Photino non ob aliud fuiſſe, quàm quòd Photinus petiiſſet vt deprauata per vitioſam interpretationem S. Leonis Papæ epiſtola, in germanam integritatem redderetur ex prototypo Archiui Romanæ Eccleſiæ certum redditur ex libello Alexandrinorum, de quo mox dicturi ſumus, cuiuſmodi requiſitum Papæ officium; nec hæreticis denegari potuiſſe apparet. Quòd ſi contentioſè nimis aſſerere quis vellet, Anaſtaſium proneſiorem fuiſſe in reſtituendo ſublato è Diptychis Acacij nomine, ſed morte præuentum (quod habet prædictus liber de Rom. Pontiff.) id præſtare minimè valuiſſe: in hoc eſt quidē, quod maximè admireris Dei prouidentiam erga Romanam Eccleſiam, cùm titubantem eius rectorem ex humanis antè ſubduxerit, quàm quòd meditaretur impleret: ſicut & de aliis eiuſdem Eccleſiæ Pontificibus accidiſſe, docent exempla ſuis locis reddita, vel reddenda.

III. c *Tom. 2. Concil. Rec. Baron. ex cod. Vatic.*

Ceterùm cùm per vniuerſam Eccleſiam Orientalem innotuiſſet, ab Apoſtolicâ Sede Legatos eſſe miſſos pro pace Eccleſiarum conciliandâ; Apocriſiarij quoque Alexandrinæ Eccleſiæ vt forinſecùs apparerent pacis amatores, egerunt cum illis, vt eà Eccleſia in communicationem à Romanâ reciperetur; libellúmque ſupplicem *e* iiſdem obtulere, vnà cum fidei ſuæ profeſſione. Sed quòd in ea nullum verbum poſuiſſent de Synodo Chalcedonenſi, quinimmò nefandiſſimos hæreticos, & ſacrilegos, Dioſcorum, Timotheum Ælurum, & Petrum Mogum vellent ſaluos, atque eorum nomina inter Diptycha recitari; haud dubium indignos ſe oſtenderent, qui reciperentur ab Apoſtolicâ Sede.

IOANN. MELA EPISCOP. ALEX.

Cùm interea hoc eodem anno defunctus eſt Athanaſius eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus hæreticus, poſtquàm ſediſſet annos ſeptem; inque locum eius ſubrogatus, ille impietate non impar *Ioannes* cognomento *Mela*; quem Zenonis Henoticum ſuſcepiſſe; Liberatus & Leontius tradunt.

IESV CHRISTI
AN. 498.
ANASTAS II.
AN. 2.
ANAST. IMPER. 8.
THEODOR. REG. 6.

I. ANAST. PP. OBIIT.

ANNO Chriſti quadringenteſimo nonageſimo octauo, Paulino & Ioanne Scythâ Coſſ. decimotertio Calendas Decembris, *Anaſtaſius* Papa diem obiit, cùm ſediſſet annis duobus, minùs diebus octo: ſepultúſque eſt in baſilicâ S. Petri Apoſtoli. Sed quod in libro de Romanis Pontificibus traditur nutu diuino percuſſus interiiſſe; id ex falſis ſchiſmaticorum calumniis, de quibus dictum eſt anno ſuperiori, in eumdem librum relatum eſſe ſcias. Aut certè quod Anaſtaſio Imperatori poſt aliquot annos accidiſſe conſtat, vt fulmine percuſſus interierit; hoc prædictus author, ob rumores de Anaſtaſio Papâ ſparſos, in eius caput nullâ veritatis exactiori inueſtigatione factâ retorſit.

II.

Ceterùm cùm Anaſtaſio nuperrimè mortuo, (vt ex Theodoro Lectore, atque Nicephoro vidimus) Feſtus Patricius aduenisset Romam, vt præſtaret quod pollicitus fuerat Imperatori, ſuadere Romano Pontifici ſubſcriptionem Zenonis Henotici; elapsâ iam occaſione id agendi cum Anaſtaſio, ſucceſſorem creare ſategit, qui ad id præſtandum induci facilè poſſet. Sicque cùm poſt Anaſtaſij obitum, die quarto, in eius locum in baſilicâ Conſtantinianâ legitimè ex diacono creatus eſſet Romanus Pontifex SYMMACHVS natione Sardus, patre Fortunato; eodem die in baſilicâ S. Mariæ, id pecuniis *a* agente Feſto, *Laurentius* ex preſbytero intruſus eſt ſchiſmaticus.

SYMMACHVS ELIGITVR. a *Theod. Lect. l. 2. Niceph. lib. 16. c. 36.* SCHISMA LAVRENTIANVM.

Quâ de cauſâ ortis non ſolùm inter Clerum, ſed etiam inter Senatores ingentibus diſcordiis; ſecuta ſunt quoque plurima mala, de quibus dicetur ſuis locis. Cùm intereà vtrâque parte Rauennam pergente ad iudicium Regis Theodorici, (vt habet Liber de Romanis Pontificibus) hâc ſententiâ ab eo acceptâ, vt qui primò ordinatus eſſet, aut à maiori parte, ipſe ſederet; iis etiam conditionibus ſuperiint Symmachus euadens Sedem Apoſtolicam retinuit.

III. LONGINI MISERANDVS OBITVS.

Quod ad res pertinet Orientales; ſub huius anni Coſſ. Marcellinus ponit exitium Longini Iſauri, Zenonis olim Imperatoris germani, de quo ſuperiùs: qui apud Antiochiam Iſauriæ captus, Conſtantinopolim miſſus eſt; catenatúſque circumductus, Anaſtaſio Imperatori, ſpectante populo, ingens ſpectaculum fuit, variiſque deinde cruciatibus apud Nicæam Bithyniæ ciuitatem expenſus eſt. Sicque pœnas tandem exoluit omnium turpitudinum, quibus (vt teſtis eſt Suidas) obrutus ſacra profanaque ſimul fœdauerat. Addit verò idem Marcellinus, Anaſtaſium nummis ſuo nomine figuratis, placabilem plebi commutationem diſtraxiſſe: quòd ſcilicèt Longinus (vt vidimus) plebi acceptiſſimus fuiſſet ob profuſas impenſas.

IESV CHRISTI
AN. 499.
SYMMACHI
AN. 1.
ANAST. IMP. 9.
THEOD. REG. 7.

ANNVS Chriſti quadringenteſimus nonageſimus nonus, vno Conſule Ioanne Gibbo notatur à Marcellino & Caſſiodoro: qui autem addit Aſclepium, non habet vnde acceperit. Antequàm autem Conſul Ioannes in Oriente creatus innoteſceret Occidentalibus, ſiue aliâ de causâ id acciderit, poſt Conſulatum Paulini

præſens

CONCIL. ROM. DE ELECTIONE ROM. PONTIF.

a *Theodor. Lect. Collectan. lib.* 2.

præſens annus reperitur inſcriptus: vt in ROMANO CONCILIO hoc anno Calendis Martij apud S. Petrum à Symmacho Papâ congregato; non à Theodorico Rege, vt perperàm tradidit Theodorus *a* Lector: ipſa enim Acta Concilij id expreſsè declarant.

II. Eius autem conuocandi illud Symmachi conſilium fuit, vt quamuis ſedem ipſe Pontificalem etiam ex ſententiâ Regis Theodorici dominantis Italiæ & Vrbi, poſſideret; tamen quòd non ratio, ſed neceſſitas ingruentis ſeditionis, eum impuliſſet ſubire eiuſmodi Regis Ariani iudicium; iam omnia more maiorum ritè fierent, decerneretúrque legitimè creato Pontifici Vrbis atque Orbis Epiſcopatus; atque inſuper vt ab eâdem Synodo canones ſancirentur, quibus poſthàc retunderetur procacitas ambientium. quod & factum eſſe, ipſius Acta *b* declarant: nempè decretam eſſe excommunicationem, & exauctorationem aduerſus omnes cuiuſcumque ordinis clericos, qui ſuperſtite Pontifice, eóque inconſulto, de alterius poſt illius obitum electione quomodocumque paciſcerentur, aut deliberarent, vel ipſi Pontificatum ambirent: Itémque vt ſi tranſitus Papæ adeò ſubitaneus accideret, vt de ſui electione ſucceſſoris non poſſet decernere; tunc qui ab vniuerſo clero, aut maiori ipſius parte, electus eſſet, conſecraretur; ſic tamen, vt qui priuatis pactionibus ſuffragium adhibuiſſet, ſacerdotio careret. Fuerunt iſta à Synodo conſtituta. Sed quod audis Papam de ſui ſucceſſoris electione decernere, non ſic accipias vt Romani Pontifices ſibi ipſis ſubrogarent ſucceſſores: (numquam enim poſt Petrum id ab aliquo reperitur fuiſſe tentatum:) ſed quòd modeſtiæ causâ dignum putarent ſede Petri, vt decedentis Pontificis rogaretur ſententia de ſucceſſore: quæ tamen à Romano Clero, collatis ſuffragijs, num rata eſſet habenda deliberaretur. Ceterùm ſubſcripſerunt huic Synodo Epiſcopi ſeptuaginta duo ex diuerſis Italiæ prouincijs, Romani verò Presbyteri ſexaginta ſeptem, & Diaconi quinque. Qui autem preſbyterorum primo loco ſubſcripſit, fuit *Cælius Laurentius Archipresbyter tituli S. Praxedis*; ille ipſe qui creatus fuerat in ſchiſmate contra Symmachum, quem in hoc eodem Concilio, intuitu miſericordiæ, ordinatum eſſe Epiſcopum Nucerinum, habet Anaſtaſius *c* Bibliothecarius.

b *Tom.* 2. *Conc.*

c *Anaſt. lib. de Rom. Pont.*

III. Conuertens autem poſt hæc oburum Symmachus ad res Orientalis Eccleſiæ, ſcripſit ad Anaſtaſium Imp. vt à communicatione & patrocinio hæreticorum deſiſteret: ſed tantum abeſt vt Anaſtaſius ei obtemperauerit, vt etiam eos qui eſſent in Oriente Catholicæ communionis Antiſtites, & eis ſubditi Orthodoxi, immiſſis militibus cogeret cum hæreticis communicare. Quapropter ita ſimul cum populo delinquente Principe, Deus barbaros in eum mouit. Hoc enim anno gens ignota nomine, ex intimis Borealibus finibus palabunde progreſſa, violento agmine ſeſe infudit in Thracias: videlicèt *Bulgari*, qui Romanum exercitum deleuerunt, vt teſtatur Marcellinus; qui ait, eo prælio Illyricianam virtutem militum periiſſe. Sed qui ab eis victus eſt ferro Anaſtaſius, auro victores ſuperare contendit; dum ingenti vi auri perſolutâ, ad tempus graſſationem illam à Bulgaris redemit.

BVLGARI INVADVNT THRACIAS.

IV. Sed vide prouidentiam Dei. Quo enim tempore tam denſæ tenebræ operirent vbique terram, & caligo populos, adeò vt nullus penitùs in vniuerſo eſſet Orbe Princeps Catholicus; in Gallijs planè diuinitùs nouæ lucis fulgidum ſidus apparuit, quo vniuerſa Catholica Eccleſia deberet in infinita ſæcula illuſtrari. Hoc enim ipſo anno, qui Clodouei Francorum Regis numerarur *d* decimusquintus, idem CLODOVEVS continuis S. CLOTILDIS vxoris ſuæ admonitionibus fatigatus vt fidem Chriſtianam amplecteretur, negotium diutiùs procraſtinans; tandem aliquando cùm in acerrimo contra Alamannos prælio conſtitutus vidiſſet ſuos ad internecionem ruere, inuocatis fruſtrà dijs ſuis, compunctus corde eleuatis in cælum oculis, vouit IESV CHRISTO, quem Clotildis prædicaret Filium Dei viui, ipſius ſe fidem ſuſcepturum, dimiſſo deorum cultu, ſi victoriam contra hoſtes indulgeret. Itaque eodem inſtanti terga vertentibus Alamannis, glorioſiſſimâ potitus victoriâ, quâ Regem ipſorum interemit, ac reliquos ſuæ ſubiecit ditioni; paulò pòſt, eâdem agente Clotilde, à S. REMIGIO Epiſcopo Rhemēſi de voto exoluendo ſolicitatus, libenter autem præbens, ſolicitare & ipſe priùs ſuos Francos voluit ſecum Chriſtianam fidē amplecti: qui, etiam antequàm ipſe loqui inciperet, præcurrente potentiâ Dei, omnes pariter acclamarunt: *Mortales Deos abiicimus, pie Rex, & Deum quem Remigius prædicat immortalē, ſequi parati ſumus.* Quare ritè paratis omnibus, Rex prior popoſcit ſe baptizari, cui ad baptiſmū ingreſſo inſit Remigius: *Mitis depone colla Sicamber; adora quod incendiſti, incende quod adoráſti.* ac poſtmodùm idem baptizatus eſt, ac ſacro chriſmate delibutus; & vnà cum ipſo, ſoror eius *Albofledis*, & magna pars exercitûs. Hæc quidem qui res ab eo geſtas ſunt proſecuti teſtantur; ac præcipuè antiquior ceteris hiſtoricis Gregorius *e* Turonenſis. Verùm & io eiuſdem Regis conuerſione laboráſſe pariter SS. Vedaſtum *f* Epiſcopum Atrebatenſem, atque Solemnem *g* Carnotenſem, editis etiam in fidei confirmationem nonnullis miraculis, alij auctores tradunt. At præ ceteris S. Remigio conuerſionis eius populi, ac Regis, eſt gloria tributa; ipſéque peculiariter FRANCORVM APOSTOLVS appellatus. Nam & Hormiſda Papa in literis *h* poſteà ad eum datis, cùm ei per vniuerſum regnum vices ſuas crederit, teſtatus eſt ipſum plurimis & Apoſtolorum temporibus æquiparandis ſignorum miraculis, Clodoueum Regem cum tota eius gente conuertiſſe.

d *Hincm. in Vit. S. Rem. ap. Sur.* 13. *Ianuar. Vide ſupr. an.* 481. *num. XII. in marg.*

LODOVEI REG. FRANC. CONVERSIO.

e *Greg. Tur. l.* 2. *de geſt. Fran. cap.* 30. 31.

f *Albin. Flacc. in Vit. S. Vedaſt. ap. Sur.* 6. *Febr.*

g *Sigeb. in Chron. ann.* 490.

h *Ext. in Vit. S. Remig. ap. Sur.* 13. *Ianuar.*

V. Sed quod ad miracula ſpectat, tunc diuinitùs facta; duo præ ceteris ab auctoribus rerū Francicarum eximia recēſentur: Vnum quidē, cùm *i* ante baptiſmum Regis, inſtruente aliquando eum Remigio coram omnibus aulicis, repentè lux copioſa totum repleuit locum, vt claritatem Solis euinceret: & cum luce vox pariter eſt audita, PAX VOBIS, EGO SVM, NOLITE TIMERE; MANETE IN DILECTIONE MEA; ac poſt hęc recedente luce, incredibilis ſuauitatis odor in eàdē domo remanſit: vt euidenter oſtenderetur, illuc auctorē lucis, pacis, & ſuauitatis veniſſe; quem nemo eorum qui aderāt, præter ipſum S. Remigium, fulgore luminis perculſi intueri valuerūt: tantáque claritatis gloria ſanctum Epiſcopum perfudit, vt ſplēdor ex eo procedēs magis conſpicuam domum reddiderit, quàm lucernæ ibidem lucētes. Alterum autem non minùs inſigne miraculum ipſo baptiſmi tempore cōtigit; cùm

i *Hincm. ibid.*

INGENTIA MIRACVLA IN CONVERSIONE ET BAPT. REGIS.

videlicèt

k Hinc. ibid. Aimoin de geſt. Franc. & alij. AMPVLLA CÆLITVS MISSA.

videlicèt *k* AMPVLLA Chriſmatis, ore columbę (figura eſt hæc Spiritùs ſancti) cælitùs aduenientis allata eſt, quâ tum fons more ſolito, tum etiam Rex ipſe ſacratus eſt: cuius exemplo ſucceſſores Francorum Regea eiuſdem cæleſtis Ampullæ perenni, nec vnquam deficiente ſacro oleo hactenùs conſueuerunt iungi. Huiuſmodi namque tam ingentibus ſignis planè innoteſcere debuit, quantæ molis eſſet vt REGES FRANCORVM cum populo ſuo Chriſtianæ Religioni adnecterentur, columina Eccleſiæ Catholicæ, Sedíſque Apoſtolicæ, poſteà futuri. Baptizatum autem Regem, aliósque Francorum magnates, plurimas bonorum poſſeſſiones per diuerſas prouincias Remigio tradidiſſe, iidem auctores ſcribunt; eáſque Remigium Eccleſijs diſtribuiſſe, ne Franci eum rerum temporalium cupidum eſſe, & ob id ad Chriſtianitatem eos vocaſſe putarent; ac proptereà fidem CHRISTI, ac ſacerdotium vilipenderent. Aſſeritque inſuper ipſe Remigius in Teſtamento ſuo, Regem factum Chriſtianum mox cuncta quæ fuerant belli tempore Eccleſijs ablata reſtitui voluiſſe, addidiſſéque iiſdem alia magni pretij bona. At de his modò pro inſtituto ſatis.

DONA ECCLESIIS COLLATA.

VI. Hoc eodem anno, quamuis conflatum in Eccleſiâ Romanâ Schiſma, per Synodum nuper celebratam videri potuiſſet eſſe ſedatum, acerbiori tamen denuò conatu recruduit; dum Symmachi Papæ aduerſarij calumnioſè agentes, eumdem maximis quibuſdam criminibus apud Theodoricum Regem accuſârunt; id præcipuè agentibus Feſto & Probino Senatoribus: à quibus occultè Laurentio ſchiſmatico in Vrbem reuocato, iterùm diuiſus eſt tam Clerus quàm Senatus, plurimæque cædes & bonorum expilationes factæ. Quando & illum eorumdem ſuggeſtione Senatorum contra canones factum eſt vt Rex Viſitatorem mitteret Apoſtolicæ Sedis, *Petrum* Altinæ ciuitatis Epiſcopum, qui de criminibus Symmacho impoſitis cognoſceret. Hæc Anaſtaſius *l* Bibliothecarius: qui tamen errat, dum ait ea contigiſſe quarto anno ab electione Symmachi. Nam hoc ipſo primo eius anno geſta eſſe, cùm adhuc Theodoricus Rauennæ ſe contineret, quò libellus accuſationum ad eum miſſus habetur; Caſſiodorus *m* certiſſimam fidem facit, dum anno proximo eiuſdem Regis aduentum in vrbem recenſet. Ad quartum autem annum referenda eſt Symmachi facta in Synodo Palmari dictâ, plenior purgatio, de quâ ſuo loco dicturi ſumus. Hiſtoriam *n* autem Viſitatoris à Theodorico miſſi, fuſiùs deſcripſit Ennodius diaconus in libello defenſorio Symmachi aduerſus ipſius calumniatores: in quos acriter inuehitur, quòd auſi eſſent Viſitatorem à Rege poſtulare Romani Pontificis, quem (vt ait) *Deus ſuo ſine quæſtione reſeruauit arbitrio, voluitque Beati Petri ſucceſſores cælo tantùm debere innocentiam, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inuiolatam exhibere conſcientiam; ipſis verò quicquid vbique Fidelium eſt ſubmiſit.* Vnde & Acta ipſa Palmaris Synodi teſtantur, hæc de Viſitatore geſta eſſe *contra religionem, contra ſtatuta veterum, contra regulas maiorum.* Sed quæ inde ſecuta ſunt, dicentur poſteà ſuis locis.

LAVRENTIANI VISITATOREM ROMAN. ECCLESIÆ PETVNT. *l Anaſt. in Symmach.*

m Caſſiod. in Chron.

n Quæ ſequuntur excerpta ſunt partim ex anno ſeqq. partim ex 502.

ROMAN. PONTIF. NVLLVM IN TERRIS SVPRA SE IVDICEM HABET.

IESV CHRISTI
AN. 500.
SYMMACI
AN. 2.
ANAST. IMP. 10.
THEOD. REG. 8.

I. ANNO Domini quadringenteſimo, Patricio & Hypatio Coſſ. Rex Theodoricus (vt ſcribit Caſſiodorus *a*) cunctorum voto expetitus, Romam aduenit. Cùm enim qui eſſent Romæ Catholici, & tuerentur cauſam legitimi Eccleſiæ Romanæ Pontificis, rei iniquitatem exhorreſcentes, nempè miſſum à Rege Viſitatorem aduerſus Symmachum, eumdémque contra expreſſum Regis mandatum, (vt docet Ennodius in libro defenſorio Symmachi) inſalutato Symmacho, parti Schiſmaticorum adhæſiſſet; apud abſentem adhuc Regem egiſſent, vt fineret res Eccleſiæ Romanæ, more maiorum, abſque ignominiæ notâ in Synodo tractari: annuit iis Theodoricus: idémque conſiderans haud fore Synodum abſque coërcitione ſecuram, præſentiam ſuam dilatam hactenùs, opportuno tempore vrbi ciuili bello periclitanti exhibere neceſſarium eſſe putauit. Quid verò de Synodis actum fuerit, dicetur annis ſequentibus.

a Caſſiod. in Chron. THEODORICI REG. ADVENTVS IN VRBEM AD TOLLENDVM SCHISMA.

II. Interim autem ipſum Regem conciliaſſe ſibi regiâ munificentiâ Senatum Populúmque Romanum, Caſſiodorus eſt auctor. Sed & ipſum viciſſim, magnis officijs ab iiſdem frequentatum eſſe, cùm ex alijs intelligi poteſt, tum ex Rebus *b* geſtis Fulgentij; quem hoc ipſo anno contigit pariter ex Siciliâ nauigare in vrbem ad viſitanda ſacra Limina, reperitéque nouâ Regis aduentu populum exultantem. Inde verò reuerſus in Africam, arridente tunc temporis pace Eccleſijs ſub Traſamundo Rege, monaſticam vt priùs exercuit diſciplinam, eadémque in alios latiùs propagauit. Quomodò autem Ruſpenſis creatus fuerit Epiſcopus, dicetur ſuo loco.

b Ap. Sur. 1. Ianuar. S. FVLGENTII ADVENTVS ROMAM, ET REDITVS IN AFRICAM.

IESV CHRISTI
AN. 501.
SIMMACHI.
AN. 3.
ANAST. IMP. 11.
THEODOR. REG. 9.

I. ANNO Domini quadringenteſimo primo, Auieno Seniore atque Pompeio Coſſ. Romæ Schiſmatici reueriti præſentiam Theodorici Regis, omnia ex æquo agentis, æſtuantes licèt furore, ab inſultibus, ſiluiſſe noſcuntur. Cùm idem Rex ad omnia pacificanda, per Symmachũ Papam egit vt Epiſcopi ad Synodum conuocarentur: qui hoc anno eiuſdem Pontificis literis commonefacti, ſequenti Romam aduenerunt. Hæc enim ita ſe habuiſſe; ipſúmque Regem, tametſi importunis ſchiſmaticorum ſtudijs ſollicitatum, reueritum tamen Sedis Apoſtolicæ culmen; (quod admireris in barbaro Gotho, & hæretico Ariano) protectorem ſe potiùs illius,

THEODOR. DE SENE APOSTOL. BENEMERITVS.

quàm

quàm perſecutorem exhibuiſſe ; docent Acta Synodalia ſequentis anni.

II. ANAST. IMP. SÆVIT IN CIVES CONSTANT.

Ea alterâ verò parte Anaſtaſius Imperator, cùm ſe ſpecie tenùs Orthodoxum profitens,hæc omnia mala in Romanam Eccleſiam per Feſtum Senatorem inuexiſſet ; haud diutiùs ferens ſe à populo Canſtantinopolitano, Catholicæ fidei defenſore,dicteriis & contumeliis palàm vt hæreticum iactari:eumdem ad ſpectacula ex more intuenda in theatro clauſum inermem, proſilientibus repentè militibus enecari iuſſit : quâ clade cecidiſſe vltra numerum trium millium, Macellinus ſub huius anni Coſſ. refert. Felices omnes,& inter martyres recenſendi,niſi labefactati fuiſſent Acacij ipſorum anteceſſoris Epiſcopi cõmunione. Ad eámque cladem pertinet, quod Theodorus *a* Lector ſubdit ; contra ſeditiones populi quæ aduerſus Imperatorem fiebant hoc ipſum excogitâſſe , vt Eparchus ciuitatis Litanias populi ſequeretur cum armatis militibus ; timentem ſcilicèt zelum eorum qui pro Synodo Chalcedonenſi incurſiones faciebant ; & hoc deinceps in conſuetudinem abiiſſe.

a Theod. Lect. Collect. lib.2.

IESV CHRISTI
AN. 502.

SYMMACHI
AN. 4.

ANASTAS. IMP. 12.
THEODOR. REG. 20.

I. CONC. PALMARE, DE ABSOLVTIONE SYMMACHI PP.

ANNVS Chriſti quingenteſimus ſecundus, Auieni Iunioris ac Probi Conſulatu à Marcellino & Caſſiodoro notatur in Faſtis ; licèt in Actis Synodalibus , de quibus mox , loco Probi Rufus reperiatur inſcriptus. Quo anno, decimo Calendas Nouembris habita eſt *Romæ* Quarta SYNODVS ſub Symmacho Papâ centum quindecim Epiſcoporum ; inter quos ſedium prærogatiuâ,& vitæ ſanctitate,atque egregiâ nauatâ operâ , ceteris eminuêre *Laurentius* Mediolanenſis , & *Petrus* Rauennas. Fuit verò eadem cognominata *Palmaris*, à loco vbi habita eſt*a*; nempè à porticu baſilicæ S. Petri, quæ Palmaria dicebatur.

a Anaſt. de Rom. Pont. in Honor.

II. b Tom. 2. Concil. in Symmach. [Edidit verò emendatiora Baron. hoc an. ex vet. cod. Creſcon. Sed tamen de iſtarum Synodorum diſtinctione, videtur eſſe vt ab eo nonnihil diſſentire impunè quis poſſit. quod modò obiter monuiſſe ſufficiat.]

Ex eius porrò Actis quæ extant *b* , patet ante eiuſmodi Palmarem Patrum Conuentum, duas alias ab iiſdem Epiſcopis habitas SYNODOS; (ſiue potiùs Synodales Actiones dixeris)quarum prior in baſilicâ Iulij, poſterior in baſilicâ Ieruſalem dictâ in atrio poſitâ Seſſoriano , celebrata eſt Porrò rerum in iiſdem duabus geſtarum monumenta penitùs exciderunt ; quarum dumtaxat mentio habita reperitur in Actis Palmaris.Cunctas verò in vnum conflans Anaſtaſius *c* Bibliothecarius, ait Symmachum à Synodo declaratum eſſe innocentem à criminibus, quæ in ipſum Schiſmatici obiiciebant ; Petrum autem Altinenſem , Viſitatorem à Theodorico miſſum , damnatum fuiſſe , quòd iudicium ſibi in Romanum Pontificem arrogare præſumpſiſſet : itidémque damnatum eſſe Laurentium ſchiſmaticum , quem à ſuis in Vrbem reuocatum vidimus. Agit quoque de his Ennodius *d* pluribus in Apologetico pro hâc eâdem Synodo Palmari conſcripto. *e* Additque Theodorus *e* Lector , Laurentium non ſolùm depoſitum fuiſſe, ſed & in exilium miſſum.

c Anaſt. in Symmach.
d Ennod. libel. pro Synod.
e Theod. Lect. lib.2.

III. QVOD CRIMEN SYMMACHO OBIECTVM.

Quodnam verò fuerit crimen à Schiſmaticis obiectum Symmacho , cùm nulla vllibi aperta habeatur mentio ; eodem tamen Ennodij Apologetico , dum vnum è multis aduerſariorum refert argumentum , dicentium ſe cæleſtis mandati memores, partem ſuam à conſortio adulteri ſubduaiſſe ; itémque alio decreto , ab ipſo pariter Ennodio Epiſcopi ſui nomine ſcripto , quo omnes preſbyteri & diaconi iuſſi ſunt habere contubernales , quos vocant *Cancellaneos* , ſeu cellulanos præſentes teſtes : his , inquam , ſatis datur intelligi , ipſum ſanctiſſimum Pontificem pulſatum fuiſſe enormi crimine adulterij. Ideòque iuſſos eſſe ab ipſomet Pontifice , vel Synodo Epiſcopos omnes, contubernales clericos habere vitæ ſuæ actuúmque teſtes ad emolliendas maledicorum calumnias : Epiſcopos autem æquè preſbyteris ac diaconis ſuarum diœceſum præcepiſſe, vt ipſi quoque ſine aliorum contubernio non eſſent. Sed quæ in Symmachi fuêre tranſacta abſolutione, fuſiùs tractantur in Actis Synodi. In quibus & multa alia obſerues de ſummâ auctoritate Rom. Pontificis; & audaciam admireris ſchiſmaticorũ, qui ipſum Symmachum , ad conuentum Seſſorianum pergentem , in viâ circumuentum , lapidibus appetierunt , & preſbyteros qui cum ipſo erant vulnerauerunt : Immò & multos occiſos eſſe,Anaſtaſius aſſerit,nec quidem ſolùm ea preſbyteris,ſed ea quibuſcumque aliis qui cum Symmacho cõmunicabant;adeò vt etiam ſanctimoniales mulieres & virgines foras extractæ , denudatæque publicè verberarentur.quos quidem omnes martyrij,confeſſioniſque coronâ dignos fuiſſe,Ennodius ſignificat. Econtrà verò laudanda prorsùs eſt modeſtia Theodorici Regis,licet Ariani hæretici ; qui à Patribus conſultus, quid vellet agi in cauſâ Symmachi,reſpondit,*In Synodi eſſe arbitrio , in tanto negotio ſequenda præſcribere ; nec aliquid ad ſe præter reuerentiam de Eccleſiaſticis negotiis pertinere* : ſicut non ſolùm ex Actis Synodi , ſed etiam ex literis *f* conſtat ipſius Theodorici,& commonitoriis ad Epiſcopos congregatos directis : ex quibus erubeſcendi habeant occaſionem Principes Catholici , qui aliter ſibi cum Sacerdotibus Dei agendum autumant.

THEODORICI MODESTIA.
f Rec. Bar. Annal. T. VI. hoc an. acceptas No. ol. F. Pariſ.

IV. TITVLI NON A MERITIS SED A COMMVNI VSV DABANTVR SOLITI.

Haud tamen putes eumdem Theodoricum ea his meruiſſe,vt à Patribus (prout habetur in iiſdem Actis) vocatus fuerit *Piiſſimus*, vel, *Sanctus* ſecundùm variam lectionem:ſicut nec alij æquè hæretici, vel aliàs impij Principes , cum iiſdem, vel etiam ſplendidioribus titulis,in Synodorum Actis,vel aliis monumentis antiquis inſigniri à Catholicis reperiuntur Eiuſmodi namque prorsùs indignos titulis , hæreſis vel impietas ipſos effecerat : nec exiſtimandũ eſt,eâ piiſſimos Præſules adulatione ipſos demulcere voluiſſe. Sed in more fuit etiam antiquis ſanctiſſimis Epiſcopis , Ethnicos quoque Principes titulis illis honoris nuncupare,quibus conſueuerant à ſuis inſigniri;adeò vt non pios tantùm & ſanctos , ſed & *ſanctiſſimos* appellauerint ; ſicut à Dionyſio*ff* Alexandrino Valerianum & Gallienum imperatores nominatos eſſe conſtat,alioſque item ab aliis ; idque exemplo Apoſtoli Pauli *g*,cùm nefarium hominem,Præfecturam tamen gerentem, conſuetâ nomenclaturâ *Optimum* vocauit Felicem.Cùm & alioqui ea proprietate quoque vocis,eiuſmodi nomenclaturam ſuſtineri poſſe,in-

Quæ autem hic poſuit partim habentur à Baron. T. VI. ed. Pariſ. T. II. an. 2[?] num. XV. De huiuſmodi verò titulis vide plura ap. Bulengr. in Imp. R. lib. 1. de caps.
ff Ap. Euſ. hiſt. lib. [?]
g Act. c. 23. v. 5. [?] XV.

h Cic. pro Arch. poet.

i Oſe. 13. Iob. 17.

dicet Cicero *h*, dum ait, ſuo iure Ennium *ſanctos* appellaſſe poëtas, quòd quaſi diuino aliquo dono atque munere commendati nobis eſſe videantur. Quare ſi quod à Deo datum creditur, ſanctum dicitur; cùm conſtet ex Chriſtianæ legis præſcripto, Principes etiam malos à Deo *i* dari io vltionem peccatorum, hâc quidem ratione, potueruot illi nominari *ſanctiſſimi*.

V.

Sed vt ad Synodum reuertamur; ſciendum eſt, eam quæ habetur notata titulo *Tertia Synodi ſub Symmacho*, huius de quâ agimus eſſe Actiooem, habitam poſt dies quatuordecim, nempè (vt ipſa Acta indicant) octauo Idus Nouembris in baſilicâ S. Petri ſub eodem Conſulatu Auieni Iunioris. Sed & ne quis errores irrepſiſſe in Conſulis nomen cauſari poſſit, ipſa facta ab eodem Symmacho prælocutio coram Synodo de rebus ab ipſis Patribus in præcedenti Actione tractatis, id apertâ luce demonſtrat. In eâ verò Actiooe Symmachus decretum illud verè Apoſtolicum ſtabiliuit, quo ab electione Romani Pontificis laicorum præſumptio, quâ vis fulta regiâ potentiâ, arceretur. Adiecitque decretum de Boois Eccleſiaſticis non alienandis, caſſâ penitùs redditâ eâ conſtitutione, quam Rex Odoaeer de iiſdem ſancire præſumpſerat, bona licèt, non tam bènè decernente. Atque ita, qui in ſuâ ipſius causâ, ſummâ humilitate ceſſit iuri ſuo Symmachus Papa, ſubiiciens ſe ſponte Epiſcoporum ſententiæ, quàm non tenebatur excipere; (vt expreſsè etiam teſtata eſt Synodus:) idem cùm Eccleſiæ cauſa ageretur, erexit ſe ſupra Principes; non in iis tantùm quæ modò diximus, ſed præcipuè dum in eâdem Synodo aduerſus Anaſtaſium Imperatorem hæreticum anathematis ſententiam protulit. Cuius rei licèt Acta Synodalia deſiderentur; patet tamen illa ex eiuſdem Pootificis literis ad ipſum Imp. anno ſequeoti datis.

DE NON ALIENANDIS BONIS ECCLES.

ANAST. IMP. EXCOMMVNICATVR A SYMMACHO PP.

VI.

Hoc eodem anno, ſub Conſulatu videlicèt Probi, data reperitur eiuſdem Symmachi Papæ epiſtola ad Cæſarium Epiſcopum Arelatenſem; qui more maiorum eumdem Pontificem conſuluerat de nonnullis, quæ ex eâdem ad illum redditâ epiſtolâ nota fiunt: atque imprimis illud, ne Poſſeſſiones Eccleſiæ diſtrahantur, niſi fortè clericis, vel monaſteriis, aut peregrinis concedantur ad tempus, reuerſuræ eædem poſteà ad Eccleſiam. Ex quibus poſſumus intelligere BENEFICIORVM Eccleſiaſticorum originem. Etenim cùm ſolerent clerici ab Eccleſiâ per Epiſcopum menſibus ſingulis victûs causâ meritam ſtipem accipere, vt ex S. Cypriano alibi diximus; poſteà factum eſt, vt eorum aliquibus Eccleſiæ poſſeſſiones quoad viuerent ab ipſo Epiſcopo concederentur: quæ *Beneficia* dici cœperunt, eò quòd (vt habet Symmachus in eâ epiſtolâ) clericis benemeritis tantummodò eas concedi liceret.

BENEFICIOR. ECCLES. ORIGO.

VII.
DE CÆSARIO EPISC. ARELAT.
[De quo Baron. an. 453. Concilij Arelaten. III. quo putauerat eo anno celebratum.]
k Ap. Sur. 27. Aug.

Quod verò ad ipſum *Cæſarium* ſpectat; fuerat is nuper ex monacho Lirinenſi ad nobiliſſimæ Eccleſiæ Arelatenſis adminiſtrationem euectus, ob eximiam claritudinem tam ex doctrina quàm ex vitæ ſanctitate comparatam: cui nec profuêre latebræ ſepulcrales, quin inde traheretur inuitus ad regimen Epiſcopatûs; ſubrogatus nimirùm in locum Leontij, qui ſederat poſt Eonium, Rauennio Hilarij ſucceſſori ſubſtitutum. Extant *k* Res eius præclarè geſtæ, ab ipſius diſcipulo Cypriano ſcriptæ ad S. Cæſariam illius ſororem virginem Deo dicatam; quam idem Cæſarius primùm in Maſſilienſi monaſterio excoli voluit monaſticis inſtitutis, inde vero Arelatenſi à ſe couſtructo præfecit monaſterio virginum: ad quam etiam, reliquúmque clerum Eccleſiæ Arelatenſis, conſcriptum extat *l* per modum epiſtolæ ipſius Cæſarij Teſtamentum. Eiuſdem verò ſanctiſſimi atque doctiſſimi viri exciderunt nobiliſſima monumenta; vixque reliquæ ſunt quadraginta ſex homiliæ diuerſis temporibus dictæ: ad quas prouoco Gallos illos, qoi turpiter à fide refugæ, ad hæreticos transfugæ deſecère. Videant quæ de Catholicis dogmatibus ſenſerit tantus doctor, miraculiſque conſignata reliquerit: hoc potiſſimùm tempore, quo Franci in Galliis regnantes eamdem fidem Catholicam, in quâ & baptizati ſunt, acceperunt. Addántque inſuper quæ alij nobiles eiuſdem ſæculi Scriptores Eccleſiaſtici iiſdem Galli gentiles ſui, Proſper Aquitanus, Hilarius Arelatenſis, Saluianur Maſſilienſis, Eucherius Lugdunenſis, Claudianus Mamertus, & Alcimus Auitus Viennenſes, Sidonius Aruernus, & alij ſuis ſcriptis, vitæque ſanctitate, ac miraculorum virtute egregiè reliquêre teſtata; in omnibus conſentientia illis quæ longè anteà diuerſis temporibus Hilarius Pictauienſis, Irenæus Lugdunenſis, atque Dionyſius Pariſienſis, omnes ſanctiſſimi Epiſcopi iiſdem tradidiſſent.

l Rer. Baron. Annal. Tom. VI. an. 508. ex archiuis Eccl. Arelat.

ANTIQVA GALLOR. FIDES.

VIII.

Sed quod rurſùm ad Cæſarium ſpectat perveoiſſe illum vſque ad annum Domini quingenteſimum quadrageſimum quartum, certiſſimis auctoritatibus demonſtrabitur inferiùs. Longè verò errat Trithemius, ſiue alij qui eum ad poſteriora tempora retulerant, vt ſibi vendicent inter monachos Ordinis S. Benedicti, cùm tamen longè ante eum Ordinem inſtitutum, ipſe Epiſcopus factus fuerit: ſiquidem S. Benedictus nonniſi anno Redemptoris quingenteſimo vigeſimo nono in Caſſino monte cœpit Ordinis ſui fundamenta iacere. Cùm autem Trithemius citet eiuſdem Cæſarij Sermonem tertium, quo ſe profitetur S. Benedicti eſſe diſcipulum; nihil tale in Sermonibus Cæſarij recèns editis potui reperiri: quod ſi in aliquo tamen codice inuenireturs, alterius potiùs auctoris exiſtimandus eſt ſermo. Fuiſſe verò ipſum profeſſorem antiquiſſimi ac celeberrimi cœnobij Inſulæ Lirini in Galliâ Narbonenſi ſub Porcario Abbate, & prædicta eius Vitæ Acta germana teſtantur, & ipſemet profitetur homiliâ vigeſimâ ad monachos. Sed quòd frequens fit mentio apud Venantium *m* Fortunatum de eiuſdem Cæſarij Arelatenſis Regulis editis de Vitâ Monaſticâ, nec exteot illæ quidem: putamus eas in S. Beoicti monaſtica inſtituta receptas; ſicut & ipſum Lirinenſe cœnobium, cuius idem alumnus fuit, viui tandem ceſſit monachorum eiuſdem Ordinis. At de S. Cæſario modò ſatis, aliàs inferiùs de eodem dicturi.

CÆSARIVS NON FVIT MONACHVS S. BENED. De quo Baron. an. 453. & variis aliis locis, vbi de Cæſario agere contigit.

m Ven. Fortun. lib. 5. & 8. carm. Hác verò obſeruationem habet Baron. an. 508. vbi plura de rebus Cæſarij.

IX.

Hoc pariter anno Bulgaros iterùm deprædatos eſſe Thracias, nullo Romanorum milite reſiſtente, Marcellinus tradit. Verùm Anaſtaſius Imp. (quem non ferro, ſed auro, infeſtos barbaros propulſare conſueuiſſe, Suidas teſtatur) coſdem perſolutâ pecuniâ ab Oriente conuertit in Occidentem, quos poſt annum ſequentè Theodoricus Italiæ Rex vicit, recepitque Pannoniam Sirmienſem, quam coniunxit Italiæ, vt Caſſiodorus *n* affirmat: confirmátque Ennodius Tici-

BVLGARI VICTI A THEODORICO.
n Caſſiod. in Chron. & lib. 3. Var. 23.

nenſis

nenſis in Panegyrico tunc in laudem Theodorici dicto; vbi & Bulgarorum ferociam robúrque bellicum exaggerans, eam præ ceteris Theodorici victoris celebrat. Cuncta namque ei benè ceſsêre, dum licèt Arianus, nihil voluit imminutum iurium Eccleſiæ Catholicæ Romani Pontificis.

X. Huius denique anni Coſſ. Amidam, validum Romanorum præſidium in Meſopotamiâ, à Cabade Perſarum Rege, poſt ſex menſium obſidionem, monachorum proditione captum idem Marcellinus tradit. Sed hoc bellum Perſarum, eamdémque obſidionem fuſiùs proſecutus Procopius *c*, non proditione, ſed ignauiâ monachorum Amidam captam eſſe dicit. Eâque obſidione accidiſſe ait, vt cùm aliquando *Jacobus Syrus* eximiæ ſanctitatis & abſtinentiæ anachoreta, incluſus habitans prope Amidam, à quibuſdam Perſis ſagittis peteretur, diuino portento manus eorum, arcúſque, immobiles viſi ſint conſiſtere: cúmque ad tantum miraculum ipſe Rex Perſarum accurriſſet, Iacobus eius annuens precibus, ſolo verbo barbaris priſtinum membrorum vſum reſtituerit: conceſsítque Rex Iacobo, vt quicumque eo bello ad eum confugerent, ſalui eſſent à ſuis.

c P *cap. de Bel. Perſ. lib. 1.*
MIRACVLA IACOBI SYRI ANACH.

IESV CHRISTI
AN. 503.
SYMMACHI
AN. 5.
ANASTAS. IMP. 13.
THEODOR. REG. 11.

I. ANNVS Chriſti quingenteſimus tertius Dexicrato & Voluſiano Coſſ. notatur à Marcellino; ex quo librarij redarguas errorem in Caſſiodoro, apud quem omiſſus anni huius reperitur horum Conſulatus. Acta autem Synodalia abſque certo conſule, Poſt Conſulatum Auieni notata leguntur: ſed malè Indictione nonâ, cùm vndecimâ ſcribenda eſſet.

II. Ob perturbatum namque Romanæ Eccleſiæ ſtatum à ſchiſmaticis Laurentianis; qui aduerſus ſententiam abſolutionis Symmachi Papæ, à Synodo Palmari ſuperiori anno pronunciatam, complura ſcripto libello obiiciebant; iterùm *conueniendi Romam* apud S. Petrum neceſſitas Epiſcopis incubuit, ad tuenda confirmandáque ſua ipſorum decreta. Qui & inſuper maximi ponderis prouinciam Ennodio diacono Ticinenſi tradiderunt, vt aduerſus ſchiſmaticorum obiectiones apologiam ſcriberet: & cùm id ipſe fortiter & accuratè præſtitiſſet, iidem defenſorium illum ab eo elucubratum libellum *a*, non ſolùm comprobârunt, ſed etiam inter Synodalia Pontificiáque iuſſerunt adnumerari decreta: vt declarant ipſa Acta Concilij. Rogantibus verò Patribus, vt omnes accuſatores Symmachi damnarentur, vnà cum iis qui contra Synodum Palmarem obloqui præſumpſiſſent: obſtitit Symmachus, & vt eis penitùs ignoſceretur ſuaſit. Idem tamen vetera Eccleſiaſtica iura reſtituenda propoſuit, quibus caueretur ne populus in Epiſcopum, in paſtorem oues, ipſum accuſando inſurgerent, exceptâ cauſâ fidei. Additítque ad decretum, antè reſtituendos eſſe in priſtinum expoliatos epiſcopos, quàm dicere cauſam coram aliis Epiſcopis cogerentur.

CONC. ROM. V. SVB SYM. PRO CONFIRMATIONE PALMARIS.
a Ext. tom. 2. Concil. in Symmach.

III. His & aliis ſtabilitis, ſubſcripſerunt omnes Epiſcopi numero (vt habet inſcriptio) ducenti decem & octo. Quod verò centum & quinquaginta fermè numerentur Orientalis Eccleſiæ; alicuius alterius Synodi longè anteà celebratæ eam eſſe ſubſcriptionem, non Romanæ, certum eſt: ſiquidem ibi quamplurimi recenſentur, qui interfuiſſe leguntur Concilio Oecumenico Chalcedonenſi, ante annos quinquaginta duos celebrato; quorum nulla penitùs alibi poſt decem annos à tempore dicti Concilij mentio reperitur. Accidit autem ex optato, vt poſt hanc Synodum Eccleſiæ Romanæ concordia redderetur; cùm, vt ex eiuſdem ſcriptis Ennodij colligere fas eſt, iidem ſchiſmatici ſuaſione Theodorici Regis ad eos ſcribentis, Symmacho ſe tandem ſubiecêre.

PAX REDDITA ECCLESIÆ ROM.

IV. Haud verò reticendum quod S. Gregorius *b* Papa ſcribit de *Paſchaſio* Romanæ Eccleſiæ diacono, eximiæ ſanctitatis & doctrinæ viro; cùm ipſe Laurentio ſchiſmatico vſque ad diem ſui exitûs adhæſiſſet, quamuis poſt ipſius obitum, dæmoniacus tactu eius dalmaticæ feretro ſuperimpoſitæ ſanatus fuiſſet, nihilominùs ipſum in pœnam participationis ſchiſmatis, deputatum à Deo fuiſſe ſeruire ad tempus in Angulanis thermis; ſed orationibus S. Germani Capuani Epiſcopi liberatum fuiſſe. Verùm quod ait, Paſchaſium etiam poſt Synodale iudicium perſtitiſſe in partibus Laurentij vſque ad obitum; exclusiuè intelligendum eſt, atque in ipſo exitu facti pœnituiſſe: cùm omnium ſit receptum aſſenſu, non poſſe in cœlum admitti, qui in terrâ ſeparatus ab Eccleſiâ deceſſerit.

b Greg. 4. dialog. 40.
PASCHASIVS DIAC. IN PVRGAT. CONSTITVTVS MIRACVLA EDIT.
Quæ quidem habet Baron. an 498. num. VII.

V. Porrò licèt hîc finis fuerit Schiſmatis Laurentiani; haud tamen ceſsârunt calumniæ in Symmachum. Siquidem Anaſtaſius Imperator, quem vidimus ab eodem Symmacho anathemate damnatum, cùm nullam alio modo videret ſibi licere de illo experiri vindictam, ad maledicta conuerſus, compoſuit in eum contumeliis refertum libellum: contra quem ipſe Symmachus egregiam ſcripſit apologeticam Epiſtolam *c*, quà etiam rationem reddidit illatæ in Imperatorem excommunicationis ſententiæ. Quod autem ex eâdem conſtat, ipſum ab Anaſtaſio infamatum fuiſſe hæreſis Manichæorum; quàm id calumnioſè, ſatis apparet ex Libro de Romanis Pontificibus, vbi traditur ipſum Manichæos Romæ repertos exilio relegâſſe, eorumque ſimulacra & codices ante fores Baſilicæ Conſtantinianæ incendio concremâſſe. Contrà verò ipſe Anaſtaſius Imp. omnium Græcorum hiſtoricorum teſtificatione eo crimine infamatur: vnde non mirum ſi ipſum Symmachus eâdem epiſtolâ Manichæorum patronum appellet.

CALVMNIÆ ANAST. IMP. IN SYMMACHVM PAP.
c Ext. in Bibl. Patr.

VI. Quod ad res bellicas pertinet; ſub huius anni Coſſ. Marcellinus ponit Romanum exercitum à Perſis cæſum fuiſſe; ſed ab eis immenſo auri pondere pacem Anaſtaſium redemiſſe, Amidámque oppidum recuperâſſe. Itémque eodem tempore alios barbaros, nempè *Barros*, Pontum inuaſiſſe, Theodorus Lector tradit. Ex quo enim Eccleſiis Anaſtaſius bellum indixit, barbari vndique in eum bella concitauerunt. Addit verò idem auctor, eumdem bellis occupatum, ab in-

CLADES IMPERII EXHAVSTI IMPERATORIS.

ſe ſtatione Orthodoxorum deſtitiſſe; ſed vtmodicumquietis à bellicis occupationibus accepit, rurſùs contra Eccleſiam armatum eſſe.

IESV CHRISTI
AN. 504.

SYMMACHI
AN. 3.

ANAST. IMP. 14.
THEOD. REG. 12.

I.
CONC. ROM. VI. SVB SYMMACH. ADVERS. DETENTORES BONORVM ECCLESI.

ANNO Chriſti quingenteſimo quarto, Cætheo Conſuls (ſeu potiùs Cethego, ad quem Romanæ Vrbis Senatorem ampliſſimum extant Ennodij Ticinenſis literæ) Sexta ROMANA ſub Symmacho SYNODVS habita creditur; celebrata ipſa quidem Calendis Octobris apud S. Petrum. In quâ ſancitum eſt, vt vendicantes ſibi indebitè Bona Eccleſiaſtica, ſiue mobilia, ſiue immobilia, niſi ea reſtituerent, velut hæretici manifeſti deberent anathematizari: eáque ſententiâ declaratum eſt teneri omnes, qui facultates Eccleſiæ ſub ſpecie regiæ largitatis obtinuiſſent; eò quòd Regum non ſit decernere de Bonis Eccleſiæ. Porrò non ſpreuiſſe, ſed paruiſſe Theodoricum Regem Concilij decreto, ſatis intelligitur ex iis quæ poſteà reſcripſit *a* pro conſeruandis illæſis Bonis Eccleſiarum Mediolanenſis atque Narbonenſis; & ex aliis quæ pro defenſione Bonorum & Iurium Eccleſiarum ſanxiſſe reperitur. Præſtitit enim planè Arianus Princeps, quæ in pluribus deſiderari poſſint Regibus Catholicis: ſed conſecutus eſt à Deo in hâc vitâ præmium, ex compenſatione frequentium in hoſtes victoriarum.

a Vid. Caſſiod. 2. Var. 8. & 29. & lib. 4. ep. 17.

II.
MAGI ROMÆ SERVIRITI.
b Ap. Caſſiod. 4. ep. 22. & 23.
c Greg. 1. Dialog. 4.
S. EQVITIVS ABBAS.

Qui & inſuper his ipſis temporibus reſcripſiſſe *b* reperitur aduerſus eos qui magicas artes in Vrbe exercebant; ac præcipuè in eorum coryphæos Baſilium & Prætextatum viros illuſtres, quos è carceribus elapſos vbique perquiri iuſſit. Sed Baſilium S. Gregorius *c* narrat in monachico habitu fugientem Valeriam prouinciam petiiſſe; ibique operâ Epiſcopi Amiterni (qui Synodis nuper à Symmacho Papâ celebratis interfuiſſe reperitur) ab Equitio Abbate licet inuito ſuſceptum, pauciſque pòſt diebus conſueta maleficia intra monaſterium exercere deprehenſum, inde turpiter eiectum eſſe; ac tandem in Vrbe Româ, exardeſcente zelo Chriſtiani populi, igne crematum eſſe. Quæ pluribus proſequitur Gregorius, occaſione miraculorum prædicti *Equitij* Abbatis: qui accepto diuinitùs munere prædicandi Euangelij, illud in ſignis & virtutibus exercuit, multáque monaſteria erexit.

III.
EPISCOPI AFRIC. IN SARDINIAM DEPORTATI.
d Ap. Sur. 1. Ianuar.

Hoc item anno perſecutio VVandalorum in Catholicos, per Traſamundum hactenus pacificum Regem in Africâ excitata eſt, & Epiſcopi in Sardiniam deportati: quæ licèt ante ſex annos; Conſulatu Paulini atque Ioannis contigiſſe narrentur à Mariano Scoto, haud ignobili Chronographo; tamen qui his temporibus vixit, & comes exilij S. Fulgentio affuit, Syncellus *d*, dum in eius Vitæ Actis, accuratè & fideliter ſcriptis, ab annis Epiſcopatûs ab eodem aſſumpti tempus huius perſecutionis aſſignat, ſatis indicat eam hoc ipſo anno accidiſſe. Quòd quidem Africani Antiſtites ſimul coeuntes, cùm proſpicerent quòd quamuis ſineremur ipſi ſuis præeſſe Eccleſiis, quia tamen vetitum erat à Rege ne quis in locum defuncti ſubrogaretur, breuî fore vt deſolarentur omnes Eccleſiæ; (nam & eo conſilio iſta præceperat Traſamundus, vt abſque exerto ad perſequendum gladio, ipſæ Eccleſiæ paſtoribus orbatæ ſpontè concciderent:) vnâ omnes ſententiâ conſtituerunt, vt cunctis Eccleſiis vacantibus Epiſcopos ordinarent; idque confeſtim opere expleuerunt: quando & *B. Fulgentius* fruſtrà ad tempus latitans, ex Abbate monachorum inuitus creatus eſt Epiſcopus nobilis Eccleſiæ Ruſpenſis; cùm tamen haud vmquam deſtiterit in victu & habitu rigidam obſeruare monaſticam inſtitutionem. Horum autem omnium certior factus Traſamundus, decreuit cunctos Epiſcopos in Sardiniam inſulam relegandos: quos ſexaginta & eo ampliùs numero fuiſſe, idem qui ſuprà Syncellus ait. At ipſum agere tantùm de Byzacenæ, in quâ ſita erat Ruſpa, non etiam de aliarum Africæ prouinciarum Epiſcopis, ſatis apparet ex eo quòd numerent alij *e* Africanos Epiſcopos in Sardiniâ exules ducentos viginti, alij *f* etiam ducentos viginti quinque: cùm & inſuper alios quoque in alia Africæ aſpera loca deportatos eſſe conſtet. Erga quos omnes eluxit Symmachi Papæ fraterna charitas, dum (vt ſcribit Anaſtaſius Bibliothecarius) omni anno per Africam vel Sardiniam Epiſcopis exulibus pecunias & veſtes miniſtrauit. Intra alios autem Africanos Epiſcopos huius temporis confeſſione decoros, adnumerãdus eſt, *Primaſius*, & ipſe doctrinâ inſignis, qui libris quinque minutè & diligenter (vt ait Caſſiodorus *g*) Apocalypſim B. Ioannis expoſuit.

FVLGENT. CREATVR EPISC. RVSPENSIS.
e Miſcel. lib. 15.
f Sigeb. Marian Scot. in Chron.
PRIMASIVS INSIGNIS EPISC. AFRIC.
g Caſſiod. Inſt. diuin. lect. cap. 9.

IV.
TRANSLATIO CORPORIS S. AVGVSTINI. IN SARDINIAM.

Hoc verò etiam planè tempore accidiſſe perhibetur, vt Hipponenſis Epiſcopus, & alij prouinciæ Numidiæ ſacerdotes, ferrent ſecum venerandum corpus magni illius totius Eccleſiæ Catholicæ magiſtri, AVRELII AVGVSTINI Hipponenſis olim Epiſcopi, ſimúlque einſdem ſacri verticis ornamentum *Mitram* Epiſcopalem, & Epiſcopatûs inſigne *Baculum* paſtoralẽ; ſed & alias plures ſueherent Sanctorum Reliquias, cùm iam nulla ſpes reliqua videretur reſtituendæ in Africâ Eccleſiæ, tot ac tantis adeóque frequentibus perſecutionibus agitatæ. Cuius quidem tunc temporis factæ corporis S. Auguſtini tranſlationis in Sardiniam, alteriúſque poſt longa tempora ab eâ inſulâ Ticinum ſub Luitprandro Longobardorum Rege, hiſtoria, cùm plures eius ſint teſtes, nobiliori illo monumento conſignata relinquitur, quò Oldradus Mediolanenſis Epiſcopus Carolum Magnum, id ſcire cupientem, ſcriptâ epiſtolâ reddidit certiorem.

V.
FVLGENT. REVOCATVR AD QVÆST. REGIS DISSOLVENDAS.

Poſt hæc verò Tranſamundum Regem, quò Catholicos Afros de expulſione paſtorum ſuorum lugentes deciperet, multas proponentem ineptarum tendiculas quæſtionum; S. Fulgentium, tanquam omnium Epiſcoporum doctiſſimum, ad eas ſoluẽdas ex Sardiniâ Carthaginem acceſsiſſe, idem qui ſuprà Syncellus tradit; ſimúlque egregia recenſet ſcripta, quæ cùm ipſi Regi, tum ipſius ſacerdotibus, varias quæſtiones agitantibus, Fulgentius direxit: quorum hactenùs pars quædam ſupereſt, vnde colligere valeas; quanta eſſet in eo cum ingenti acumine ſacræ Theologiæ eminens doctrina. Additque de-

mùm

mùm idem auctor de Arianis Epiſcopis, ipſos cernentes Fulgentij ſuaſionibus noo ſolùm populum Catholicum in fide confirmari, verùm ex ipſis Arianis quamplutimos ad Religionem Orthodoxam conuerti; Regi ſuggeſſiſſe, vt eundem ad exilium Sardiniæ remitteret. Vbi idem vir ſanctus monaſterium extruxit, & cum ſuis io eo degens alios complures ad idem vitæ genus excolendum illexit: ſed & multas ad diuerſos ſcripſit inſignes epiſtolas, lucubrationéſq; de religione ac fide Catholicâ, quarum idem auctor meminit; & inter alias de Ieiunio & Oratione ad *Probam* virginem Deo dicatam; quæ auis atauiſque Coſſ. orta, & deliciis regalibus enutrita, tantà fuit humilitate prędita, vt amore ſubiectionis & vſu ſeruiendi, dominam ſe aliquando fuiſſe neſciret, faméque ſuam ſatiandis faceret deſeruire pauperibus: vt egregiè teſtatus eſt ipſe Fulgentius in epiſtolà ad *Gallam* Romanam viduam; quæ & ipſa (vt ait) auo, patre, ſocero, marito Coosſulibus, adoleſcentula viro adoleſcente orbata, io monaſterium ſeceſſit, ibíque mirâ humilitate diù vixit. de quâ S. Gregorius *b* Papa recitat, quòd cùm ei valdè ignea complexio corporis eſſet, & ipſo viduitatis ingreſſu dicerent medici, quia niſi ad amplexus viriles rediret, calore nimio contra naturam barbas eſſet habitura; (quod ita quoque pòſt factum eſt:) elegerit tamen ipſa eam deformitatem exteriùs pati, quàm iterum carnalibus nuptiis ſubiici, quæ & feliciter tandem, apparente ei S. Petro Apoſtolo, ad cæleſtem gloriam vocata ab Eccleſiâ Catholicâ inter Sanctas iugi annuâ commemoratione recolitur. Quod verò pertinet ad S. Fulgentium, cuius occaſione ad hæc diuertimus; quæ reliqua ſunt eius, opportuniori loco dicentur.

RAMITTITVR IN SARDIN.

b Greg. 4. dial. 13.

EORADIVM PROPOSITVM GALLÆ VIDVÆ.

IESV CHRISTI
AN. 505.
SYMMACHI
AN. 7.
ANAST. IMP. 15. THEODOR. REG. 13.

I. MANLIVS CONS. FIT MONACHVS.

ANno Chriſti, quingeoteſimo quinto, Theododoro & Sabiniano Coſſ. idem ipſe *Theodorus* cognomento *Manlius*, nobiliſſimus Senator Romanus, inito cum ſanctâ coniuge conſilio, & mutuo communicato conſenſu, nuncium ampliſſimæ dignitati ſæculóque remiſit, ac monaſticam vitam amplexus eſt, ſummâ admiratione Vrbis & Orbis; ad quem extat S. Folgentij ex Sardiniâ data epiſtola *a*, eidem de hâc re præclariſſimè geſtâ congaudentis.

a Fulgent. ep. 6.

II. ANAST. IMP. QVÆRIT TOLLERE MACEDON. EPISCOP. CONST.

b Theod. Lect. Collect. lib. 2.

Inter hæc verò Anaſtaſium Imp. ſtabilito cum Perſis fœdere, (prout patet ex Marcellino ſub anni ſuperioribus Conſulibus) vt modicum quietis a bellicis occupationibus accepit, rurſùm contra Eccleſiam, & Macedonium Orthodoxum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, armatum eſſe, Theodorus *b* Lector tradit. Quòd autem haud licuit eum ſtatim eiicere, qui populi totius præſidio vallaretur, dolo rem agens, ad eum occidendum, Acholium quendam ſubornandum curauit. Qui cùm id fruſtrà tentaſſet, Macedonius vt manſuetudinem ſuam oſtenderet, munera eidem Acholio dari præcepit; ſicut refert idem Theodorus. Quando verò pulſus fuerit, dicetur ſuo loco.

IESV CHRISTI.
AN. 506.
SYMMACHI
AN. 8.
ANAST. IMP. 16. THEOD. REG. 14.

I. CONCIL. AGATH. PRO RESTITVENDA ECCL. DISCIPL.

ANNO Domini quingenteſimo ſexto, Meſſalâ & Areobinda Coſſ. celebratum eſt Concilium Agathenſe in Galliâ Narbonenſi, ſob Alarico Vviſigothorum Rege, anno regni eius vigeſimo ſecundo, quinto Calendas Septembris; cui præfuit *S. Cæſarius* Epiſcopus Arelatenſis. Interfuerunt verò Antiſtites triginta quinque, licèt vigioti nouem tantùm nominati habeantur: ioter quos aliquot ſanctitate celebres extitêre: putà *Firminus* Metenſis, *Quintianus* Ruthenenſis, & alij. Leguntúrque ſanciti canones, vel reſtituti iam antiquati, numero ſeptuaginta vnus, quibus penè emortuam Eccleſiaſticam diſciplinam in vigorem priſtinum reſtituere conati ſunt. Ceterùm quòd dederit facultatem Alaricus Rex Arianus, vt Orthodoxi Epiſcopi in vnum conuenientes Synodum celebrarent; eius præſtiti beneficij memores Patres in ipſo exordio pro eodem Rege preces Domino obtulerunt. ſicut & id ipſum poſteà eâdem ratione egiſſe reperiuntur Patres Synodi Toletanæ dictæ Secundæ, ſub Amalarico pariter Ariaoo Rege, aliiq; aliis temporibus, pro aliis æquè hæreticis, vel aliàs impiis; & olim ſanctiſſimos Epiſcopos pro Ethnicis Principibus factitaſſe, conſtat ex Athenagorâ, Tertulliano, Iuſtino martyre, & aliis qui Apologias antiquitùs pro Chriſtianis aduerſus calumnias Ethnicorum ſcripſêre. Quod verò ad ipſum Alaricum ſpectat; obſeruatione digna res eſt, quomodò ipſe quamdiù nullum negotium faceſſit Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopis, quàm feliciſſimè ad vigioti duos annos regnum, licèt inter æmulos barbaros, propagârit: ſimulâc autem S. Cæſarium calumnia oppreſſum exulare coëgit, regni pariter cum vitâ infelix diſpendium paſſus ſit. At quomodò id acciderit, dicetur anno ſequenti.

PRECES PRO REGIB. HÆRET. ET INFIDEL.

II. CODICIS THEOD. NOVA PROMVLGATIO.

Ante verò quàm hæc Synodus celebraretur, hoc tamen ipſo anno eiuſdem Regis vigeſimo ſecundo, quarto Nonas Februarij, idem Alaricus *Codicem Theodoſianum* ex nimiâ prolixitate contractum, auctum verò aliquibus interpretationibus per Anianum Cancellarium ſuum, apud Adureoſe oppidum edendum curauit: ſed viſum anteà & examinatum, probatúmque ab Epiſcopis; ut declaratur in reſcripto eidem pręfixo, Toloſæ dato ad Timotheum Comitem.

III. TVMVLTVS CONSTANTINOP. OB PROFANAS IMAGIN. ANAST. IMP.

Quod autem pertinet ad res Orientales; hoc eodem anno decimo ſexto Anaſtaſij Imp. Cedrenus tradit, magnam Cooſtantinopoli à populo Catholico excitatam eſſe ſeditionē, quòd idem Anaſtaſius in Palatio ſuo quædam monſtra, & ab imagioibus Eccleſiaſticis aliena, pingenda curâſſet. Habet verò etiam Theodorus Lector, eundem Imp. vehementer vrſiſſe Macedonium eiuſdem vrbis Epiſcopum, vt damnaret Synodum Chalcedonenſem: eóque reſponden-

Digitized by Google

te, nihil factnium abſque vniuerſali Synodo. cui Romanus Pontifex præſideret; Imperatorem ita commotum, ademiſſe Eccleſiis Catholicorum priuilegia ad eas confugientium, eáque eccleſiis hæreticorum tribuiſſe.

IV. IOANNES MACHIOTA EPISC. ALEXAN.

Quo eodem anno, defuncto Ioanne Mela Epiſcopo Alexandrino hæretico, cùm ſediſſet annos nouem; in eius locum ſubrogatus eſt alius *Ioannes* eiuſdem nominis Tertius cognomento *Machiota*, idémque hæreticus; qui mox Zenonis Henoticum ſuſcepit, Conciliúmque Chalcedonenſe reiecit. Hæc ex Nicephoro in ſerie Epiſcoporum Alexandrinorum, & Liberato *a* in Breuiario.

a *Lib. c.* 18.

IESV CHRISTI
AN. 507.

SYMMACHI
AN. 9.

ANAST. IMP. 17.
THEODOR. REG. 15.

I.

ANno Domini quingenteſimo ſeptimo, Anaſtaſio Aug. tertiùm & Venantio Decio Coſſ. Alaricus Vviſigothorum Rex Arianus, cùm viginti duobus annis feliciter regnâſſet in Galliâ à Rhodano ad Ligerim vſque & Pyrenæos; Clodoueo Rege Francorum victus, & occiſus eſt; pœnas luens exilij nuper irrogati S. Cæſario *a* Arelatenſi Epiſcopo, qui tamen paulò pòſt cum honore ab eodem Rege reuocatus eſt, delatorémque ſuum à ſupplicio liberauit) & S. Quintiano *b* Rutenorum Antiſtiti, eo prætextu quaſi ipſi Burgundionum ac Francorum dominium deſideraſſent. Porrò belli huius cauſam ſolum religionis zelum fuiſſe, expreſsè teſtatur Gregorius *c* Turonenſis; quòd ſcilicèt Chriſtianiſſimus Rex indigno ferret animo, in nobiliſſimis Galliis regnare hominem Arianũ: quamuis Theodoricus Oſtrogothorum in Italiâ Rex, multùm ſatagẽs vt Clodoueum ab eiuſmodi conatu auerteret, leuiſſimas diſſenſionis cauſas interceſſiſſe dicat in epiſtolis *d*, quas ad ipſos Clodoueum & Alaricũ pro ineundâ concordiâ ſcripſit, qui & Gundebaldum Regem Burgundionum, Clodoueo fœdere iunctum, itémque Reges Erulorum, Guarnorum, & Thuringiorum, aliis ſcriptis literis hortari ſategit, vt omnes ſimul Francorũ Regi ſuadere ſtuderent, ne Alaricum bello inſequeretur. Sed cùm omnia fruſtrà fieri videret, præſtò eſſe Alarico gentili ſuo, & eâdem Arianâ hæreſi coinquinato decernens; dedit quoque ad ſuos Gothos epiſtolam *e* de expeditione aduerſus Francos parandâ.

a *Cypr. in Vit. S. Cæſar. ap. Sur.* 27. *Aug.*
b *Greg. Tur.* 2. *hiſt.* 36.
c *Ibid. c.* 37.
BELLVM RELIGIONIS CAVSA SVSCEPTVM A CLODOVEO CONTRA HÆRET.
d *Ap. Caſſiod.* 3. *ep.* 1. 2. 3. 4
e *Ibid. ep.* 24.

II.

Intereà verò Clodoueus, conciliato ſibi imprimis cæleſti numine, & Sanctorum patrocinio, tum erigendo Pariſiis ex conſilio S. Clotildis coniugis ſuæ eccleſiam in honorẽ SS. Apoſtolorum Petri & Pauli; tum monitu S. Remigij Rhemenſis Epiſcopi, conuocando in ciuitatem *Aurelianenſem* Synodum; (cuius extant *f* Acta, canonéſque triginta tres ad diſciplinam Eccleſiaſticam pertinentes, ſummâ prudẽtiâ in eo ſanciti à totidem Epiſcopis, è quibus notiores extiterunt *Ildardus* Rotomagenſis, *Lupus* Sueſſionenſis, *Melanius* Redonenſis, *Quintianus* Rutenenſis, & *Theodoſius* Antiſiodorenſis, quos inter Sanctos colit Eccleſia Catholica:) tum etiam ſeueriſſimum edictum promulgando, ne quid eo bello à militibus damni inferretur Eccleſiis, ſacríſve miniſtris, ac perſonis rebúſque ad eos ſpectantibus: his, inquã, præuiſis ſanctiſſimis actionibus, accepták; ab eodem S. Remigio benedictione, necnon pleno vaſe Vini benedicti; (quod diuina virtute vſque ad finem belli multiplicatũ eſt;) aduerſus hoſtes progreſſus, & apud Turonos, in ipſo ingreſſu Eccleſiæ S. Martini, ex pſalmi *ff* propheriâ auſpicium victoriæ accipiens; atq; in agro Pictauienſi, prodigioſo phari igneę, è baſilicâ S. Hilarij ſuper ſe aduenientis, ſigno ſecurior redditus; inito in campo Vocladenſi, decimo ab vrbe Pictauienſi milliario, acerrimo prælio, Alarici exercitum ingenti cæde deuicit, ipſúmque Regem manu propria occidit; ſed & maximâ ipſius ditionis parte, omnibúſque theſauris potitus eſt. Quæ quidẽ omnia, præter alios Francicarũ rerum ſcriptores, narrant huic tempori quo ea geſta ſunt viciniores, Gregorius *g* Turonenſis, & Hincmarus *h* Rhemenſis. Sed & Procopius Græcus Hiſtoricus de iiſdem agens, (etiam aliquantũ diuersè) tradit inter opes regias Alarici, quas Alaricus quondã Senior cùm Romam cepiſſet, abſtulerat, exiſtimatam fuiſſe Salomonis pretioſiſſimam ſupellectilem, ingentis pretij gemmis ornatam, quam olim ex Ieroſolymis aduexiſſent Romani. Habétque inſuper Gregorius, præter alia miracula quæ in eã expeditione diuinitùs acciderunt, muros Engoliſmæ ciuitatis munitiſſimæ coram ipſo Clodoueo ad eius obſidionem ſe accingente ſpontè corruiſſe: cùm autem idem Rex apud Burdegalam hyemâſſet, rediiſſe Turonos, & multa baſilicæ ſancti Martini munera obtuliſſe. Quæ verò poſt hæc ſecuta ſunt, dicentur anno ſequenti.

f *Tom.* 2. *Conc.*
CONCIL. AVRELIAN. PRO REFORMAT. ECCL.
ff *Pſal.* 117. *ver.* 40. 41.
ALARICVS OCCIDITVR A CLODOVEO.
g *Greg. Tur.* 2. *hiſt.* 37.
h *Hincm. in Vit. S. Remigij.*
i *Procop. de Bell. Goth. lib.* 1.
MVRI ENGOLISMÆ SPONTÆ CORRVVNT.

III. DE TEMPORE VICTORIÆ CLODOVEI.

Intereà redarguendus in tempore Gregorius, dum victum à Clodoueo Alaricum ponit anno quinto ante eiuſdem Clodouei obitum, nempè poſt annos duos; cùm & Caſſiodorus huius temporis ſcriptor hoc anno id accidiſſe demonſtret, dum ſub ſequentis Conſulibus victoriam ponit Theodorici aduerſus Francos; quam poſt occiſum Alaricum accidiſſe conſentiunt omnes: & S. Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus, res Gothorum duplici ſcripto perſecutus, nimirùm Chronico, & Hiſtorię compendio, triplici chronographiâ ſub hoc anno Alarici mortem conſignet, nempè numero Æræ, annis Imperij Anaſtaſij, & tempore ipſius Alarici regni dum videlicèt tradit ipſum regnaſſe annos viginti tres deceſſiſſẽque anno decimo ſeptimo Anaſtaſij, atque Ærâ quingenteſimâ quadrageſimâ quintâ, qui eſt hic ipſe annus Domini quingenteſimus ſeptimus. Addit verò, eidem Alarico in portiunculam regni ſucceſſiſſe *Geſilicum*, ipſius ex concubina filium, ac regnaſſe annos quatuor, ſicut genere viliſſimum, ita infortunio & ignauia ſummum, Qui poſt multas infeliciſſimas diſcurſiones per Africam, Hiſpaniam, & Aquitaniam, demùm ab Ebbane Regia Theodorici duce apud Barcinonem ſuperatus eſt in prælio, & trans fluuium Druentiam Galliarum captus, occiſúſque. Cui ſucceſſit *Amalaricus* natus ex filia Alarici, vt Procopius docet.

IV. DE MVNITIONE DARA, ET

Quod autem ad res Orientales ſpectat; eodem anno decimo ſeptimo Anaſtaſij, (vt habet Cedrenus) ab ipſo ædificata eſt munitio contra Perſas, quam Daram anteà nominatam, Anaſta-

ſiopolim

RELIQVIIS S. BARTHOLOM. APOSTOL

k Euagr. lib. 8. c. 37.
l Procop. de Bel. Perſ. lib. 1.
m Theod. Lect. lib. 2.
n Niceph. 16. c. 37.
o Procop. de ædif. Iuſtin.

ſiopolim appellauit: de quâ agunt etiam Euagrius k, atque Procopius l. Theodorus m verò Lector addit, eumdem, cùm eam condidiſſet, vidiſſe in ſomnia Bartholomæum Apoſtolum dicentem, ſubuertiſſe ipſum ciuitatis cuſtodiam, quòd Reliquias ſuas illò miſſas reprobaſſet. Quòd enim Anaſtaſius ſecta Manichæus eſſet, Reliquias Sanctorum execrabatur. Ex quibus inſigniter Nicephorum n erraſſe comperies dum putauit ab Anaſtaſio illuc fuiſſe tranſlatas eiuſdem, S. Apoſtoli Reliquias. Etenim non ipſum, ſed Iuſtinianum eoli voluiſſe eo loco S. Bartholomæum, ei Eccleſiam erigentem, Procopius o eſt auctor.

IESV CHRISTI
AN. 508.

SYMMACHI
AN. 10.

ANAST. IMP. 18.
THEOD. REG. 16.

I.

AN CLODOVEVS FVERIT CONSVL.

a Greg. Tur. l. hiſt. 38.

b Aimoin. lib. 1. Hincm. in Vit. S. Remig. & alij.

ANnus Chriſti quingenteſimus octauus deſcriptus habetur in Faſtis Caſſiodori Conſulatu Venantij iterùm & Celeris: etſi Panuinius pro Venantio ponat Decium Iuniorem, cùm tamen nec apud Marcellinum Comitem vlla ſit de eo prorſus mẽtio. Cùm igitur hi Conſules ordinarij in antiquioribus Faſtis poſiti habeantur, planè opinari licèt, reſpuiſſe Clodoueũ Francorum Regem Chriſtianiſſimum, oblatum ei nuper ab Anaſtaſio hęretico Imperatore Cõſulatum: quamuis Gregorius a Turonenſis, aliíque illum acceptaſſe crediderint. Si enim acceptauit, cur non eſt inditum tanti Regis nomen Conſularibus Faſtis? Sed & qui Patriciatu, non Conſulatu putat Clodoueum donatum, meâ quidem ſententiâ fallitur: inferior enim erat Patriciatus dignitas Conſulatu, & communis pluribus. Denique veteres b omnes Conſulatum, non Patriciatum oblatum dicunt.

II.

CVR EI OBLATVS CONSVLATVS.

Sed vnde iſtiuſmodi muneris Anaſtaſio Auguſto, hoc potiſſimùm tempore exhibẽdi ratio? Nimirùm exortæ erant inimicitiæ inter ipſum & Theodoricum Italiæ Regem, quòd hic vendicaſſet ſibi Pannoniam (vt vidimus) quæ ad Orientale ſpectare videbatur Imperium. Perſeueràſſe autem eiuſmodi odium acrioribus incrementis, res geſtæ ab Anaſtaſio ſub huius anni Conſulatu declarant; quo (vt ait Marcellinus) in Italiam miſit claſſem armatam ad deuaſtanda Italiæ littora. Pergrato igitur accipiens animo, excitatum potentiſſimum Francorum Regem aduerſus Gothos ſuos hoſtes, audito obtentæ de illis victoriæ nuncio; quò tantum demereri Principem poſſet, ad eundem Legatos cum Conſularibus codicillis miſit. Sed (vt dictum eſt) ſpreuit Rex Chriſtianiſſimus ab hæretico Imperatore oblatum munus; vnde opus fuit Anaſtaſio, alium loco ipſius Conſulem ſubrogare, quem diximus nomine Celerem.

III.

DE BELLO INTER THEODORICVM ET CLODOVAEVM.

Quo eodem anno idem Theodoricus Rex Italiæ, cùm anno ſuperiori nequicquam (vt vidimus) laboraſſet vt Francos cum Alarico conciliaret, ac vt gentili ſuo ſuccurreret expeditionem paraſſet; impigrâ Francorum fortitudine præuentus, poſt rem geſtam, occiſúmque Alaricum, ipſe aduerſus eoſdem exercitum mouens, obſidionem quidem Carcaſſonæ ciuitatis Galliæ Narbonenſis ſoluere coëgit: permiſit tamen vt ſibi haberent, quàm iam occupaſſent, & à quâ non valeret eos depellere, eam Galliarum partem quæ eſt pręter Rhodanum; ipſéque ſibi reliquam Alarici ditionem vendicauit. Hæc ſincerè Procopius c de Theodorico & Francis, quos ipſe Germanos vocat. Qui autem impenſiùs quàm par eſt ſtuduère Gothorum rebus, vt Caſſiodorus d qui Theodorico ab epiſtolis erat, & Iordanus e Gothus, magnam hoc anno cladem Francos à Gothis accepiſſe tradunt. At ſicut non inficias imus, bellum planè deploratum ab ipſo Theodorico reſtitutum fuiſſe; ita minimè conſenſerimus, magnam Francos cladem ſuſcepiſſe. Etenim quomodò potuiſſent iidem victi mox eoſdem Gothos victores (quod ipſe etiam Caſſiodorus f teſtatur) obſidere in vrbe primariâ, ac munitiſſimâ, ipsâ Arelate, ac per bienulum & ampliùs, vſque ad tertiam Indictionem in eâdem obſidione, eiuſdémque prouinciæ deuaſtatione perdurare? Victoris enim hæc ſunt non victi.

c Procop. de Bel. Goth. lib. 1.
d Caſſiod. in Chron.
e Iornand. de reb. Getic.

f Caſſiod. 3. ep. 2. & 40 & 8. ep. 10.

IV.

g Ap. Sur. 27 Aug.

S. CÆSARIVS PRODITIONIS ACCVSATVR.

Porrò meminit etiam huius obſidionis Arelatenſis Cyprianus Epiſcopus in Vita g S. Cæſarij eiuſdem ciuitatis Antiſtitis; dum narrat, eundem Cæſarium proditionis falsò à Iudæis & hæreticis inſimulatum, primò in carcerem à militibus Gothis detruſum fuiſſe, poſteà verò Rauennam ad Theodoricum Regem ſub cuſtodia pertractum; Angelici vultûs aſpectu, & innocentiæ ſecuritate, ita Regem permouiſſe, vt non ſolùm humaniter ab eo exceptus, ſed & muneribus etiam honeſtatus fuerit; quæ ipſe in alimoniam pauperum, & redemptionem fidelium captiuorum, cui ſemper ſollicitiori curâ, etiam vſque ad diſtractionem vaſorum Eccleſiæ, incumbere conſueuerat, impendit: Inde verò Romam ad Limina Apoſtolorum peregrinantem, æquè à Senatu Populóque Romano, necnon ab ipſo Papâ Symmacho, magno cum honore & veneratione acceptum eſſe; ac poſt nonnulla edita eâ peregrinatione miracula, (inter quæ, mortuum ad vitam reuocauit, ac dæmoniacum liberauit) demùm Arelaten rediiſſe, tantis vbique muneribus honeſtatum, vt qui in Italiam exulatum ierat, confectâ captiuorum redemptione, octo ſolidorum millia ab Italiâ ſecum reportârit.

MAGNI HABETVR ROMÆ.

V.

Sed quod rurſùs ad bellum attinet; tradit Procopius, Theodoricum cum Francis partitum eſſe portionem ditionis Burgundionum, partémque ſuam potiùs arte quàm armis, pretio perſoluto ab iiſdem Frãcis accepiſſe. Verùm tam ipſe, quàm alij cum eo videntur errore lapſi, dum ante bellum Clodouei aduerſus Alaricum id contigiſſe affirmant. Siquidem integras tunc adhuc fuiſſe res Burgundionum, literæ h Theodorici ad ipſorum Regem Gundebaldum ſcriptæ declarant, cùm eum rogat vt in conciliandis inter ſe Alarico & Clodoueo laboret. Cæterùm compoſitis rebus bellicis, idem Clodoueus Pariſios profectus, cùm laborare cœpiſſet corporis infirmitate, ſpéque ſalutis fruſtraretur, idem conſilio Tranquillini viri illuſtris & Archiatri, accerſiuit ſanctiſſimum virum *Seuerinum* Agaunenſis monaſterij Abbatem, miraculorum virtute vbique clariſſimum; qui ſuper ægrotantem Regem præmiſſis precibus, imponens caſulam

h Ap. Caſſiod. 3. Var. 4.

CLODOVEVS ÆGROTANS SANATVR A S. SEVERINO.

quâ

quâ erat indutus, febrem eius medullis fixè inhærentem fugauit, alióſque plurimos diuerſis morbis laborantes ſanitati reſtituit; ac demùm monitu diuino ad Nantonienſe caſtrum ſe conferens, Deo ſpiritum reddidit: in cuius memoriam poſteà Clodouei filius Childebertus nobile templum extruxit. Quæ omnia copioſè deſcripſit in eius Rebus *i* geſtis Fauſtus presbyter eiuſdem temporis ſcriptor.

i Ap. Sur. 15. Febr.

IESV CHRISTI
AN. 509.
SYMMACHI
AN. 11.
ANAST. IMP. 19. THEODOR. REG. 17.

I.

ANnus Chriſti quingenteſimus nouus Conſulem habuit (vt ponit Marcellinus) Opportunum ſine collegâ; ſeu veriùs Importunum, vt habet Caſſiodorus. Hic namque ille videtur Importunus ex antiquâ Deciorum familiâ propagatus *a*, quem Theodoricus Rex Italiæ auxit Patriciatûs dignitate. Sed fuerunt cruenta eius auſpicia Conſulatus, dum in conſuetorum exhibitione munerum, & editione Circenſium, fauens Conſul factioni Venetæ, in Praſinos ſe parùm æquum exhibuit: cuius rei gratiâ, ob cædem factam vnius ex Praſinis, factus reus apud Regem, iuſſus eſt vnà cùm Patricio Theodorico cauſam dicere coram Præfecto Vrbis. Extant enim eâ de re plures eiuſdem Regis ad diuerſos ſcriptæ *b* literæ: è quibus etiam cognoſcas ritus Ludorum Circenſium, ſimul & Gentilitia eorumdem ſacra, prorsùs indigna quæ à populo Chriſtiano frequentarentur: vnde & ſe ea deteſtari Theodoricus demonſtrat, quamuis coactus eſſet permittere (vt ait) neceſſitate populorum imminentium, quibus votum eſſet ad talia conuenire, dũ cogitationes ſerias delectarentur abiicere. Sed de prohibitis ſæpè Spectaculis dictum eſt aliàs; nunc cetera huius anni proſequamur.

a Ap. Caſſiod. 3. Var. 5. & 9.
INFAVSTA AVSPICIA CONSVLATVS IMPORTVNI.
b Ibid 3. Var. 27. 30. 31. 32. 51. & lib. 3. ep. 51.

II.
SARACENI INCVRSANT PALÆSTINAM.

Eodem anno, ſecundâ currente Indictione, Alamundarus Rex *Saracenorũ*, ſiue *Agarenorũ*, (vtroque enim nomine dicti repetiuntur) collectis copiis incurſans Arabiam & Palæſtinã, ſanctis quoque monachis nonnihil moleſtiæ intulit, quam deſcripſit in Rebus *c* geſtis Sanctorum Euthymij, Sabæ, & Ioannis Silentiarij, Cyrillus monachus: vbi inter alia memoriâ digna, agit de vno ex iiſdem Agarenis, quòd inſultâſſet S. Sabæ, terræ hiatu abſorpto, déque Silentiario diuinitus à barbaris per leonem cuſtodito. Eorum verò monachorum martyrum, qui ſub Alamundaro occiſi ſunt, glorioſę memorię, dies decimanona Februarij conſecrata eſt in Tabulis Eccleſiaſticis. Sed illud mirabilius, quod apud S. Ioannẽ Damaſcenum *d* recitatur ex Anaſtaſio Sinaitâ, qui ſub Iuſtiniano vixit, & quæ vidit ſcripſit; nẽpè, cùm apud Damaſcum Saracenus quidã templum S. Theodori cum aliis viginti ingreſſus, ſagittam in eius imaginem emiſiſſet, & dextrum ipſius humerum attigiſſet, continuò ſanguinem copioſum è vulnere effluxiſſe: cúmque nihilominùs iidem impœnitentes permanerent, omnes intra paucos dies acerbo morbo deletos eſſe. His porrò ſi quis commotus Alamundarus, Chriſto poſteà nomen dedit, vt dicetur ſuo loco.

c Ap. Sur. 20. Ianuar. 5. Dec. & 13. May.
d Damaſc. orat. 3. de Imag.
IMAGO S. THEODORI SANGVINEM FVDIT.

III.
SIGISMVNDI BVRG. REG. CONVERSIO.

Hoc verò eodẽ anno, Occidentalis Eccleſia aucta eſt Catholico Principe, nempè *Sigiſmundo* Burgundionum Rege; qui patri ſuccedens *e* Gundebado, ſiue Gundebaldo dicto, ex Arianâ perfidiâ ad Catholicam religionem acceſſit, ſuaſione *f* ſanctiſſimi viri *Alcimi Auiti* Epiſcopi Viennenſis, pietate, eloquentiâ, & præclaris aduerſus huius temporis hæreticos, aliíſque ſcriptis, apud antiquos *g* auctores, & Tabulas Eccleſiaſticas celeberrimi: qui cùm fruſtrà laboráſſet vt Gondebadus pater publicè profiteretur Catholicam fidem: quam ſecretò confitebatur, (quem & ideò clàm chriſmare recuſauit) perfecit illud in filio Sigiſmundo. Porrò in eundem Gundebadum eſt quoque Agobardi Archiepiſcopi Lugdunenſis, in epiſtolâ longè poſt hæc tempora ad Ludouicum Pium ſcriptâ, acris inuectiua quòd Monomachiam lege latâ approbâſſet: teſtatúrque, aduersùs illam apud eum ſæpè Auitum interceſſiſſe cùm verbis tum ſcriptis.

e Sigeb. in Chr. hoc an.
f Greg. Tur. 3. hiſt. 5. Ado in Chron. hoc an.
g Sidon. 8. ep. 11. Iſid. de Vir. illuſtr. c. 23. Ado an. 492. Greg. Tur. 2. hiſt. 34. Epitaph. Auit. in Bibl. Patr. Martyrol. Rom. Non. Febr. & alij auct. ap. Bar. hic & an. 494. 516.

IV.
CONCIL. EPAVNENSE AD REFORM. ECCL.

Quod verò pertinet ad Sigiſmundum eius filium; ipſe mox vt Arianam paternam impietatem pàlàm exuit, nihil antiquius habens quàm vt ditionem ſibi ſubiectam æquè ab errorum pollutionibus purgaret; celebrari voluit Concilium Epaunenſe viginti quatuor Epiſcoporum, cui præfuit idem *S. Alcimus* Auitus, eiuſque germanus interfuit *Apollinaris* Epiſcopus Valentinus æquè celebris ſanctitate, (filij ambo Iſicij, Senatoris primùm, poſteà Epiſcopi Viennenſis) necnon *Claudius* Epiſcopus Veſontienſis, aliíſque plures in ſacras Eccleſiæ Tabulas ob vitæ ſanctitudinem poſt obitum relati: à quibus quadraginta canones ſtatuti leguntur, ad reparandam Catholicam fidem, & abolendam quæ diutiùs ibi peſtis Ariana coluiſſet.

[Quod quidem collectũ fuiſſe Agapito Conſule, nempè anno Domini 517. ex veteribus exemplaribus eruit Sirm. in Ennod. 2. ep. 13.]

IESV CHRISTI
AN. 510. 511.
SYMMACHI
AN. 12. 13.
ANAST. IMP. 20. 21. THEODOR. REG. 18. 19.

I.
BOETII CONS. NOBILITAS, ET ERVDITIO.

ANnvs Chriſti quingenteſimus decimus Conſules habuit Boëtium Seuerinum ſecundò & Eutharicum: qui quidẽ *Boetius*, is ipſe eſt, qui nobilitate generis nulli ſecundus, (prognatus nimirùm ex antiquâ Manlij Torquati familiâ, & eo qui Chriſtianitate reſplenduit Anicio gaudens atauo) adoleſcens Athenas, in quibus fuerant literæ philoſophicæ reſtitutæ, petẽs; variis philoſophiæ peruestigatis dogmatibus, Ariſtotelicis ſeſe totum addixit, decem & octo annos *a* moratus Athenis. Vnde factum eſt, vt abſque controuerſiâ primas meruerit inter Latinorum ingenia, qui profundũ Ariſtotelicorum ſenſuum penetrauerit, & obſcura quæque perſpicua effecerit; Ariſtotelémque vix nomine hactenùs Latinis cognitum (vt ipſe *b* teſtatur) reddiderit Latinum, ac Latinis commentariis illuſtrauerit; multáq; alia inſignia in omni ſcientiarum genere præſtiterit, quę recẽſentur in literis *c* à Theodorico Rege ad ipſum ſcriptis. Quem & Theologicis inſtitutionibus apprimè fuiſſe imbutum, demonſtrant tractatus eius de SS. Trinitate,

Ap. Baron. hoc an. & 522. 526.
a Boët. de diſcipl. ſchol. c. 4.
b Id. in Prædic. Ariſt.
c Ap. Caſſiod. 1. ep. 45. & 2. ep. 40.

Digitized by Google

tate, & aduerſus errores Neſtorij & Eutychetis.

II. *ANAST. IMP. RVRSVM AGIT ADVERS MACEDON EPISC. CONST.*

Ceterùm hoc tempore vrbe Conſtantinopolitanâ in diuerſa diſciſſâ, cùm populus faueret Macedonio Epiſcopo Orthodoxo, Anaſtaſius autem Imperator cum militibus eidem reſiſteret; idem Imperator, ne quis ex ſuis patientiæ ſuæ cauſam de tolerando in ſede Macedonio ignauiæ vel timori adſcriberet, calumnioſè reſtatus eſt (vt ſcribit Nicephorus *d*) ſe id facere quòd Macedonius Zenonis Henotico ſubſcripſiſſet. Cùm autem Macedonius hæc intelligeret, confeſtim collectâ Eccleſiâ, pro concione editâ ſincerâ fidei ex præſcripto Concilij Chalcedonenſis profeſſione, damnatiſque omnibus quæ ei aduerſarentur, hæreticis opinionibus, ſe planè Orthodoxum eſſe demonſtrâſſet: rurſùm Anaſtaſius ad alias recurrens calumnias, æquè falsò iactanit, (vt tradit Liberatus *e*) ab eo corruptam eſſe diuinam Scripturam in fauorem hæreſis Neſtorianæ. Ac tandem.

d Niceph. lib. 16. c. 29.

e Liber. c. 19. Breuiar.

III. *MACEDON. EIICITVR IN EXILIVM.*

Anno ſequenti, Chriſti quingenteſimo vndecimo, Coſſ. Secundino, atque Felice natione Gallo *f*, viro laudatiſſimo, & Magni *ff* Felicis Conſulis à Camillo originem ducentis filio; idem Imperator (vt tradit Marcellinus) eumdem Macedonium, aliis rurſùm impudentiſſimis calumniis agitatum, fraudulentâ violentiâ ab Eccleſiâ ſubmouit, cùm iam ſediſſet annos quindecim; ac per milites in exilium deportari iuſſit; fruſtrà obnitente populo Conſtantinopolitano, Catholicæ fidei acerrimo defenſore, qui vnà cum mulieribus & paruulis, & infinitâ monachorum multitudine, per ciuitatem clamabant, tempus martyrij adueniſſe; Imperatorémque Manichæum, & Imperio indignum vocabant; adeò vt ſæpiùs coactus fuerit Imperator latitare. Verùm à ſuis ducibus & militibus, eâdem quâ ipſe impietate fœdatis, à populi furore defenſus paulatim in eum debacchans, variis eumdem cladibus, exiliis, bonorúmque publicationibus affecit. Idémque conſciſſo, combuſtóque Chalcedonenſium Actorum libro, quem Macedonius in arcâ ſanctiori depoſuerat, (putantur hæc Acta fuiſſe originaria Concilij) mox in locum Macedonij *Timotheum* ſuffecit, nefandum hominem, vitâque impuriſſimum, (ideóque vulgò *κώλωνα*, & *λιτροβύλλω* dictum) atque hæreſis Theopaſchitarum obſtinatiſſimum ſectatorem; licèt pro rerum temporúmque occaſione, ceterorum more hæreticorum, conſueuiſſet fidem ad horas mutare. Quomodò verò iſta omnia ſe habuerint, pluribus deſcribunt Theodorus *g* Lector, Euagrius *h*, Nicephorus *i*, Auctor Miſcellæ *k*, aliique: poteſtque ex eodem Theodoro intelligi, geſta ea eſſe tempore maioris Hebdomadæ, quæ ſanctum Paſcha præcedit; more ſuo, diabolo factis iis diebus maiorem excitante aduerſus Eccleſiam tempeſtatem.

f Caſſiod. 2. ep. 1. 2. 3.
ff Sidon. carm. 9.

ACTA CONCILII CHALCED COMBVSTA.

g Theod. Lect. Collect. lib. 2.
h Euagr. lib. 3. c. 32.
i Niceph. lib. 16. c. 26.
k Miſcel. lib. 15.

IV.

Porrò non Macedonium tantùm, eóſve qui erant Conſtantinopoli Orthodoxos, expugnare contentus perfidus Imperator, longè etiam poſitos magni nominis ſanctiſſimos viros exagitauit; illos primùm blanditiis, nempè muneribus, literis, & ſimulatione tentans, iiſque technis non ſufficientibus, aperta vincula, exiliáque adiiciens. Cuiuſmodi certaminum præclarum extitit exemplum (ex quo reliqua nobis incomperta intelligere valeamus) magnus ille *Theodoſius* Cœnobiarcha, qui his temporibus Palæſtinam inſigni illuſtrauit ſanctitudine, & ingentium miraculorum editione; fidémque orthodoxam ſummâ fortitudine aduerſus quoſcumque hæreticos, atque ipſum Imperatorem propugnauit: adeò vt etiam aliquando templum ingreſſus, conſcenſo ſuggeſtu, coram vniuerſo populo, *anathema dixerit iis qui quatuor ſanctas Synodos non tanti æſtimarent, quanti quatuor Euangelia.* Cuius quidem extant *l* præclaræ res geſtæ, deſcriptæ (vt puto) à Cyrillo monacho, quem ſuperiùs ſæpè nominari contigit, nobiliſſimo eiuſdem temporis auctore, patriâ Paleſtino.

THEODOSIVS COENOB. MAGNII ARMIS VERITATIS PROPVGNAT.

l Ap. Sur. 11. Ianuar.

IESV CHRISTI
AN. 512.
SYMMACHI
AN. 14.
ANASTAS. IMP. 22.
THEODOR. REG. 20.

I. *POPVLVS CONST. INSVRGIT IN ANASTAS. IMP. PRO DEFENSIONE FIDEI*

ANNO Domini quingenteſimo duodecimo, Paulo & Muſciano Coſſ. menſe Nouembri, Populus Conſtantinopolitanus ob defenſionem fidei Catholicæ, aduerſus impium Anaſtaſium Imp. inſurrexit, quòd in Eccleſiâ cantari iuſſiſſet Theopaſchitarum Quaternitatem, populúmque reclamantem in ipſo Eccleſiæ gremio atrióque maximâ cæde percuſſiſſet. Quapropter iidem totam peragrantes ciuitatem, Anaſtaſij monaſtico habitu aſſentatores ferro flammiſque interemerunt; & Areobindam ſibi fieri Imperatorem clamitantes, imagines ac ſtatuas Anaſtaſij in terram deiecerunt; Celerem & Patricium Senatores ad ſe, ſupplicandi ſibi, vel ſatis faciendi gratiâ miſſos, iactis pluuiæ inſtar lapidibus repulerunt; domóſque Marini & Pompeij prauitatum omnium auctorum ſuccenderunt: ac deinde in Circum, præuio Euangelio & Cruce Domini, ad Anaſtaſium venientes, ante eius ſolium hymnum Trinitatis iuxta morem Catholicum concinuerunt: ſed & monachum quemdam, aliámque monacham, quòd eſſent chari Imperatori, necarunt, cadaueráque raptata cremârunt, clamantes, *Hi ſunt amici hoſtis ſanctiſſimæ Trinitatis.* Quibus omnibus perterritus Imperator, ſolitis periuriis ab hæreſi ceſſaturum promittens, aliquandiù quieuit. Hæc Marcellinus *a*, atque Cedrenus *b*. Porrò has turbas Conſtantinopolitanas, iam præcedentibus aliquot annis cœptas, numquam planè ſedatas eſſe, ſed ſingulis ferè annis, quoad vixit Anaſtaſius, integratas, quæ antecedentibus ſubſequentibúſque annis Marcellinus ſub ſingulis Conſulatibus tradit; apertè declarant.

a Marcel. in Chron.
b Cedr. in Comp.

II. *CONCIL. SIDON. HÆRETIC. ADVERS CATHOL.*

Hócque eodem anno idem Anaſtaſius (inquit Marcellinus) redintegratâ prauitate, infamem & irridendam SYNODVM apud *Sidonem* octoginta fermè perfidorum Epiſcopis congregatis, aduerſus Orthodoxorum Epiſcopos fieri imperauit: nempè aduerſus Flauianum Antiochenum, & Eliam Ieroſolymitanum, acerrimos Concilij Calcedonenſis propugnatores, alióſque eis inhærentes. Meminerunt verò de eâdem Synodo & alij *c*: ex quibus omnibus conſtat, ab eodem malignantium conuentu (inter quos præcipui auctoritate & malitiâ fuêre *Xenaias* ille Perſa, qui & dictus eſt Philoxenus

c Cyrill. mon. in Sabâ. Euagr. lib. 3. c. 32. Conc. Nic. II. Act.

Epiſcopus Hierapolitanus in Syria, ac *Soterichus* Cæſareæ Cappadociæ:) Flauianum omninò recuſantem anathema dicere Synodo Chalcedonenſi, damnatum eſſe, & in exilium pulſum; itémque Ioannem Epiſcopum Palti, & ipſum Orthodoxiâ inſignem. Elias verò, (quem incautè nimis Theodorus Lector, calumniis aduerſariorum nimiùm credulus, ſcripſit in errorem eſſe lapſum; quem certum eſt conſtantiſſimum ſemper Orthodoxæ fidei defenſorem perſeueràſſe:) ne idem cum aliis ſupplicium tunc pariter ſubire cogeretur, per magni Sabæ Abbatis legationem, quam in eius Vitâ *d* Cyrillus deſcripſit, ad Imperatorem præmiſſam anteuertit: licet ad poſtremum & ipſe ab impiis eâdem fuerit anno ſequenti pœnâ affectus. Quibus autem artibus iidem hæretici aduerſus Flauianum & Eliam vſi fuerint accuſantes illos Neſtorianiſmi, vt aliquibus ſaltem coloribus è ſede depellere poſſent; docet epiſtola *e* monachorum Orthodoxorum Paleſtinæ ad Alcyſonem Nicopolitanum in Illyrico Catholicum Epiſcopum. Sed & qui tumultus Antiochiæ excitati, quæve cædes factæ fuerint ob Flauiani expulſionem pluribus narrat Euagrius *f*.

d *Cyril. in Sabâ. Adde Niceph. lib. 16. c. 32.*
e *Ap. Euagr. lib. 3. cap. 31.*
f *Idem c. 32.*

III.

Interea verò Symmachus Romanus Pontifex, cùm cognouiſſet exturbato iam anno ſuperiori Macedonio, in reliquos fidei Catholicæ profeſſores eamdem fore perſecutionem in partibus Orientalibus graſſaturam; tamquam vniuerſalis Eccleſiæ paſtor, datis literis *g* octauo Idus Octobris ad eos qui illic Romanæ Eccleſiæ cõmunione iuncti erant, admonuit ſtrenuè pro fide Catholicâ decertare. Quod enim his perditiſſimis temporibus luctuoſiſſimum fuit, haud omnes qui Orthodoxi erant in Oriente, iidem & Catholicæ erant communionis: ſiquidem Macedonius, & qui illi inhærebant, haud vmquam paſſi ſunt è ſacris tabulis demi nomen Acacij, qui à Romanis Pontificibus ob initam cum hæreticis communicationem ſæpè damnatus fuerat. Vnde accidebat illud planè lugubre, vt qui ab hæreticis preſſuram paterentur, pugnarent ſine ſolamine fratrum, & vincerent ſine coronâ, quam nemo demereri poteſt, niſi qui in caſtris Eccleſiæ Catholicæ legitimè decertauerit. Verumtamen reminiſcentes miſeri, partes ipſorum, cùm eiuſmodi interdum perſecutionem pati contingeret, appellare conſueuiſſe communem omnium patrem Romanum Pontificem; tandem & ipſi, acceptis his Symmachi literis, ſupplices alias *h* ad ipſum ſcripſere, vnà cum Orthodoxæ fidei profeſſione, ob quam deberent in eius communionem recipi. Sed quod primum omnium requiri ab eis videbatur, dicere anathema Acacio, non ſolùm penitùs facere prætermiſerunt; ſed & toti fermè in eo fuerunt, vt ſuaderent non debere ſe ob Acacij peccatum ſubire ſupplicium, cùm nonniſi proprium quemquam debeat obligare delictum. Quid verò ad ea reſcripſerit Symmachus, incompertum habetur. Non enim illam, cuius nuper meminimus, eius epiſtolam, poſt hanc Orientalium, (vt quidam exiſtimârunt) ſed antè ſcriptam fuiſſe, ex eo patet, quòd nullam prorsùs mentionem de eâ Symmachus in iiſdem ſuis literis fecerit, nec aptetur ſatis ad petita reſponſio.

g *Sym. ep. 9.*

SVMMA DESOLATIO ECCL. ORIENT.

h *Ext. poſt. d. ep. 9.*

IESV CHRISTI
AN. 513.
SYMMACHI
AN. 15.
ANAST. IMP. 23.
THEOD. REG. 21.

I.

SEVERVS EPISC. ANTIOCH. IMPIISSIMVS.

ANNO Chriſti quingenteſimo decimotertio, Probo & Clementiano Coſſ. SEVERVS patriâ Sozopolitanus in Piſidiâ, fax, lues, atque perditio totius Orientalis Eccleſiæ, monſtrum omnium vitiorum deformitate compactum, ex Ethnico mago *a* atque venefico Chriſtianus monachus, móxque hæreticus factus Eutychianus & Acephalus; à quo iam ante Flauiani expulſionem Anaſtaſius Imp. iuramentum acceperat, ſi Antiochenus Epiſcopus fieret, illo ipſo die Chalcedonenſem Synodum anathemate damnaturum: hic, inquam, talis Seuerus, eodem Flauiano (vt dictum eſt anno ſuperiori) ob fidei Catholicæ propugnationem in exilium pulſo, eiuſdem Imp. iuſſu in ſedem intruſus eſt Antiochenam. Quam ſimulac adeptus eſt, *Conuentum* collegit ex ſibi ſubiectis Epiſcopis qui cum eo ſentirent; (plures enim eius communionem deuitâſſe, immò & in ipſum depoſitionis ſententiam promulgâſſe conſtat:) ex quo Synodales ſcripſit literas, quibus cùm ſuæ promotionis abſentes reddidit certiores, tum fidei profeſſionem ex more conſcribens, eam vt amplecterentur admonuit; ita fore ſperans, vt qui ab ipſo diuerſa ſentirent, exploratos haberet, & vi tandem adigeret. Quo pacto Eliam Ieroſolymitanum, illam admittere conſtantiſſimè recuſantem, vi militari è ſede dimoueri curauit, & in exilium amandari. quam rem geſtâ deſcriptam habes pluribus, apud Cyrillum *b* in Vitâ S. Sabæ, Septimam Synodum *c* Oecumenicam, atque Nicephorum *d*.

a *Hæc, & alia de Seuero referunt Theod. Lect. lib. 2. Euagr. lib. 3. c. 31. Liberat. c. 1. Syn. Conſt. ſub Men. Act. 1. Niceph. lib. 16. cap. 29. Habet verò Baronius magnam ex parte an. 511.*

b *Cyril. ap. Sur. 5. Dec.*
c *Syn. Nic. II. Act. 1.*
d *Niceph. lib. 16. cap. 34.*

II.

IOANNES EPISC. IEROSOL. EX HÆRETICO CATHOLICVS.

In locum porrò Eliæ ſuffectus *Ioannes* filius Marciani, poſtquàm Seueri confeſſus eſſet communionem, & ſubieciſſet anathemati Synodum Chalcedonenſem; paulò pòſt admonitionibus eiuſdem S. Sabæ Archimandritæ (qui egregiam in his tumultibus pro fide Catholicâ cum ſuis monachis impendit operam) reſumens animum, Seueri reſpuit communionem, & Synodum Chalcedonenſem profeſſus eſt; eâque de causâ in carcerem coniectus à Duce Palæſtinæ, callidâ arte promittens ſe ipſi obtemperaturum, mox vt è cuſtodiâ dimiſſus eſt vniuerſum conuocans in Eccleſiam populum, ipſo Duce præſente, alterâ manu Sabbam, Theodoſiumque magnum illum cœnobiarcham alterâ tenens, è ſuggeſtu in eos qui cum Neſtorio, Eutychete, Seuero, & Soterícho ſentirent, anathema pronunciauit: Dux verò, populi conſenſum vnanimem veritus, Cæſaream ſe recepit: ac conſobrinus Imperatoris, qui aderat, declarauit ſe orthodoxis velle communicare. Sícque Ioannes, quod in ſtrenuum mutatus eſſet propugnatorem fidei Catholicæ, in ſede Ieroſolymitanâ retentus eſt à Catholicis contra Seuerum, & Anaſtaſium Imperatorem. Porrò ab hoc impiiſſimo Seuero dicti ſunt hæretici *Seueriani*; eumdémque Acephali pro capite habuerunt. ad cuius conuincendam impietatem, ingentia diuinitùs contigit edi diuerſis locis miracula *e*, tam circa

HÆRETICI SEVERIANI.

e *Recenſentur nonnulla in Prato Spir. cap. 29. 30. 49. 79. 106. 182. 213.*

ſanctiſſimam

ſanctiſſimam Euchariſtiam, quàm alia, quibus etiam multi ab hæreſi Seueriana conuerſi ſunt ad fidem Orthodoxam.

III. PENVRIA INGENS IN PALÆSTINA.

Sed ex hoc anno, quo ſanctiſſimus Ieroſolymorum Epiſcopus à ſua abſtractus eſt ſede, vſque ad obitum Anaſtaſij Imp. vniuerſam illam Palæſtinæ prouinciam integris quinque annis dirâ fame & penuria rerum omnium neceſſariarum, ſiccitate quoque, & locuſtâ, aliiſque grauibus plagis oppreſſam eſſe, teſtis eſt Cyrillus in Vitâ S. Sabæ: cui ait in tantâ neceſſitate, eiúſque monaſteriis, mirà Dei prouidentia abundè ſuppeditatam eſſe omnium rerum copiam, cùm ab aliis, tum ab ipſomet Anaſtaſio Imp. cùm ad eum ſuſcepiſſet legationem pro ceſſatione iniuſtæ promulgatæ legis, quâ, ne quid diminutionis vectigalia regia paterentur, ſtatum fuerat, vt cùm multa loca fame ac peſte deſolata habitatoribus carerent, quæ ipſi tributa pendere ſolerent in vicinos reiicerentur. Addit verò Cyrillus, eiuſdem quoque S. Sabæ precibus ad Deum fuſis, impetratam fuiſſe in vehementi illâ diuturna ſiccitate pluuiam monachis: ipſíque etiam vrbi Ieroſolymitanæ.

IV. ALAMVNDAR. SARAC. PRINCEPS BAPTIZATVS ILLVDIT LEGATIS SEVERI.

Sed quod rursùm ad Seuerum ſpectat; cùm hoc eodem tempore *Alamundarus* Saracenorum Princeps ad fidem conuerſus fuiſſet, tentauit idem Seuerus per Epiſcoporum legationem eum ſibi allicere: ſed Deo eius conatus præueniente, factum eſt vt ab Epiſcopis Catholicæ communionis baptizatus fuerit. Qui etiam ad redarguendum eorumdem Seuerianorum ad ſe miſſorum Epiſcoporum errorem, illud ſagaciter adinuenit, vt fingeret literas accepiſſe, quæ Michaëlem Archangelum mortuum eſſe ſignificarent: Cùm autem dicerent illi hoc eſſe impoſſibile; tunc ipſe, *Et quomodò igitur ſi duas Naturas Chriſtus non habet, nudam Crucem Deus pertulit; cùm ne Angelus quidem pati quicquam, vel mori queat?* Quâ argutiâ confuſi redditi, ad propria receſſerunt. Rem verò geſtam narrant Anaſtaſius *f* Bibliothecarius, Theodorus Lector, Miſcellæ Auctor, Cedrenus, Nicephorus, & alij.

f *Anaſt. in Chron.*

V. g *Theod. Lect. Collect. lib. 2.*

Nec quidem tacendum quod de Rege Perſarum Cabade bis præmittit Theodorus *g*; nempè cùm idem Rex audiſſet multas in quodam caſtro inter Perſas & Indos ſito pecunias ac gemmas aſſeruari, vellétque eius rei veritatem cognoſcere, fuiſſe à dæmonibus, eum locum inhabitantibus, repulſum: cúmque primò ſuorum magorum artem, deinde etiam Iudæorum, fruſtrà ad expellendos inde dæmones adhibuiſſet; demùm ad Chriſtianos qui in Perſide erant recurriſſe, & ab illorum Epiſcopo poſt celebratam ſacram Synaxim dæmones ſigno Crucis profligatos eſſe, caſtrúmque liberum relictum. Hæc Theodorus: eademque Nicephorus *h*, & ante illum Anaſtaſius *i* Bibliothecarius ſub fine Imperij Anaſtaſij: addúntque, eâ occaſione quieuiſſe perſecutionem in Chriſtianos excitatam: in quâ grandia facta eſſe miracula cùm ipſe Anaſtaſius, tum Cedrenus narrant; & inter alia, Chriſtianos abſciſſis linguis expeditè locutos eſſe, & conciſis poplitibus ſectos ambulâſſe.

DÆMONES NON NISI A CHRISTIANIS FVGARI POSSVNT.

h *Niceph. lib. 16. c. 36.*
i *Anaſt. in Chron.*

IESV CHRISTI
AN. 514.
HORMISDÆ AN. 1
ANAST. IMP. 24.
THEOD. REG. 22.

I.

ANNO Chriſti quingenteſimo decimoquarto, Magnus Aurelius Caſſiodorus Senator ſcriptis notiſſimus, de quo ſuperiùs *a*, abſque collegâ factus eſt Conſul. Eodémque anno, decimoquarto Calendas Auguſti, *S. Symmachus* Romanus Pontifex ex hâc vitâ ad cæleſtem migrauit, cùm sediſſet annos quindecim, menſes octo, minùs quatuor diebus ſepultúſque eſt in baſilicâ S. Petri, de quo præter ſuperius recenſita, Anaſtaſius *b* multa habet, quæ ſpectant ad ſummam ipſius curam in erigendis, ornandiſque Eccleſiis Vrbis. Poſt cuius obitum ſeptimo die, Romanus Clerus ſummâ concordiâ in eius locum ſeptimo Calendas Auguſti, ex Romanæ Eccleſiæ diacono Pontificem creauit HORMISDAM, natione Campanum, patriâ Fruſinatem, ex patre Iuſto.

a *An. 493. num. 11.*
SYMMACHI PP. OBITVS.
b *Anaſt. de Rom. Pont.*

HORMISDÆ CREATIO.

II.

Cùm autem innotuiſſet orbi Chriſtiano, nouum Romanæ Eccleſiæ electum eſſe Pontificem, nouus Francorum Rex Chriſtianiſſimus Clodoueus cunctorum præuenit obſequium, & ſuperauit officia; dum (vt narrant Hincmarus *c*, Anaſtaſius *d*, & alij *e*) ſuggerente S. Remigio Epiſcopo Rhemenſi, Coronam auream cum gemmis (quæ *Regnum* appellari ſolet) Beato Petro direxit: [eóque munere viſus eſt oppignetâſſe Regnum ſuum in Eccleſiæ Romanæ præſidium, Deóque dicare, atque in perpetuum ſupra firmam petram, Petríque confeſſionem ſtabilire.] Quâ etiam occaſione idem Remigius literis ſuis Hormiſdam ſalutans Pontificem, ſuſcepit pariter ab eo epiſtolam *f*, quâ ob præclaram meritorum excellentiam, & nobiliſſimæ ſedis prærogatiuam, factus eſt in Regno Francorum Vicarius Romani Pontificis; ſaluis tamen priuilegiis, quæ Metropolitanis decreuiſſet antiquitas.

c *Hincm. in Vit. S. Remig. ap. Sur. 13. Ianuar.*
d *Anaſt. in Hormiſ.*
e *Flodoar. hiſt. Rem. lib. 1. cap. 15. Sigeb. an. 51. Aimoin. lib. 1. cap. 26.*
CLODOVEVS CORONAM MITTIT HORMISDÆ.
f *Ext. in Vit. S. Remig. ibid.*
SPOND. ES ST BARONIVM DEFENDIT.

[Siſte gradum, Lector, donec euulſero ſcrupulum, qui nonnullos hic malè pupugit; & magnam mali molem repetitis ſcriptis ceruicibus meis intentatam depulero. Vides quæ præcedenti §. incluſa ſunt his notis [ ] line amatum in me bifariàm ex iis eſt: primò quidem quòd ea de meo appoſuerim; deindè verò quòd iis Regnum Francorum Eccleſiæ Rom. temporali dominio, tamquam feudum ſubiicere prætenderim. Sed vtrumque tam verum, quàm quod à veritate alieniſſimum. Ideóque nec volui ea verba poſterioribus editionibus expungi. Quippe quæ ſint ipſiſſima Baronij in Epiſt. dedicat. Thom. IV. Annal. ad Clem. PP. VIII. (qui eſt ille ipſe Tomus, quo hæc de Clodouei munere tractat anno præſenti 514. Domini.) *Cùm nullus omninò,* inquit, *toto Orbe Chriſtiano Catholicus Princeps extaret, ſed cuncti Reges & Imperatores hæreſibus tenerentur impliciti; & cùm Italia, ipſa Roma, Romanáque Eccleſia ſub Gothico & Ariano gladio ingemiſcerent; ex inſperato ſuſcitat ſibi Deus ſeruum fidelem Regem Francorum, religionis Catholicæ profeſſorem atque acerrimum defenſorem, Chriſtianiſſimum Clodoueum: qui à Gentilium ſuperſtitione conuerſus, illud ipſum quod accepit ab Eccleſiâ Catholicâ Euangelium in Francos omnes qui aderant, & in poſteros feliciter propagaret; atque demùm proximè moriturus, inſigni pietatis exemplo ipſum quod ſciret vnicum eſſe totius Eccleſiæ viſibile caput, coronâ regiâ redimens, mittens ad Apoſtolorum Principis Petri Confeſſionem; perſuaſione S. Remigij*

Francorum Apoſtoli, Coronam auream gemmis ornatam. Dona verò Regum non ſolùm pretioſa, ſed myſtica quoque eſſe ſolere, teſtificatione etiam Euangelicâ admonemur: (Matth. 2.) cuiuſmodi Clodouei fuiſſe, euenta probârunt. EO ENIM OBSEQVIO VISVS EST, dans coronam, OPIGNERASSE REGNVM IPSVM IN ECCLESIÆ ROM. PRÆSIDIVM: (coronam enim illam, regnum nominatam fuiſſe, qui Res geſtas Francorum ſunt proſecuti, teſtantur: Hincm. in Vit. S. Remig.) EOQVE MVNERE ILLVD DEO DICARE VOLVISSE, ATQVE PERPETVÒ STABILIRE: dùm enim SVPRA PETRVM, PETRIQVE CONFESSIONEM Regni coronâ poſuit, Regnum ſuum ſtabili fundamento firmauit; vt rerum multiplices exitus declarârunt, &c. Hæc ibi Baronius: quæ licèt vberiora quàm pro noſtra vnculâ, volui tamen integra exſcribere, quò fidê dictis meis conciliarê. Quòd verò illa in hunc locum ex eâ epiſtolâ tranſduxerim, haud abs instituto meo alienum, qui etiam ex vno Tomo in alium nonnulla quandoque aſportare conſueui: & hoc lectoribus offendiculo ne eſſet, id diſertè in præfatione monui, & rationem attuli. Videant igitur qui ſuſpicione me attigerunt, vtrùm ex æquo & bono aculeos ſuos in me cõiecerint. Quòd ſi hac ex parte inique, ſanè & ex alterâ multò magis; cùm econtra his egoverbis compendiosè cogitauerim, patriam meam Regeſque, eo laudum præconio decorare, quo vel ſummi quoque Imperatores, vel quæuis potentiſſima Regna Chriſtiana, ingenti ſemper habituri forent gloriæ honeſtari, nempè, vt ita firmiter ad confeſſionem Petri Apoſtoli adhærerent, vt nullâ vi, arte, fraude ab eâ poſſent auelli, eſſentque ipſi, præſidio ac protectioni eiuſdem Petri Sedi, ipſiúſq; ſucceſſoribus Romanis Pontificibus aduerſus quoſcumque eorum hoſtes & aduerſarios. Nam vt & puerilitet, quando ipſa ita volunt, ad rudimenta Grammaticæ deſcendam; an neſciunt qui hæc verba in peruerſum acceperunt, propoſitionem *In* iunctam accuſatiuo, ſæpiſſimè apud auctores probatiſſimos ſignificare *ad*, ſeu *pro*? Quid verò ſi dixiſſem, Clodoueum voluiſſe eo munere Regnum Francorum *obnoxium* reddere Sedi Apoſtolicæ? eùm ſciatur, *obnoxietatem* communiori eius vocis ſenſu importare ſubiectionem. Et tamen noſter Iuo Carnotenſis ſcribens ad Paſchalem PP. II. ep. 238. diſertiſſimè ait, *Nouit paternitas veſtra, quia Regnum Francorum præ ceteris regnis Sedi Apoſtolicæ ſemper fuit obnoxium.* At non ſanè aliud Iuo intellexit quam propenſiſſimum ac promptiſſimum animum ad præſidium & ſubſidium Eccleſiæ Rom. eiúſque Pontificum: ſicuti & nos eum Baronio accepiſſe profitemur. Inde enim eſt quod ſuis ſæpè Annalibus Baronius, & ego in eorum Epitome, ea rerum geſtarũ pertractatione, tam verè quàm ſincerè inculcamus, FRANCIS OBSITAM ESSE ROM. ECCLESIÆ DEFENSIONEM. Inde eſt quòd Reges Francorum cunctis totius orbis Principibus, his ſingularis excellentiæ titulis præeminent, vt FILII ECCLESIÆ PRIMOGENITI, & CHRISTIANISSIMI indigitarentur: quippe quibus ipſemet S. PETRVS Apoſtolus *Eccleſiam quam ipſi Dominus tradidit, Francorum Regibus commendauit ad liberandum de manibus inimicorum.* (Infrà an. 775. n. 1.) Inde eſt, quòd Carolus Magnus nondum Imperator renunciatus, in præfatione ad ſua Capitularia, *Regem ſe Francorum, & deuotum ſanctæ Eccleſiæ defenſorem, humilémque adiutorem* inſcribit: & poſteà ſcribens ad Epiſcopos Hiſpaniæ contra hæreſim Neſtorij illic repullulantem, non tantùm ſe *Regem Francorum & Longobardorum ac Patritium Romanorum*, ſed & *Filium ac Defenſorem ſanctæ Dei Eccleſiæ* nominat: (Infrà an. 794. II.) & quòd Imperator factus, ſolemni iuramento ſeſe Eccleſiæ Rom. *protectioni & defenſioni* obſtrinxit: (An. 800. III.) & quòd Teſtamentum ſuum condens, *ſuper omnia iuſſit*, vt filij ſui *curam & defenſionem ſanctæ Papæ ſimul ſuſciperent*, ſicut ab auo ipſius Carolo Martello, ac patre Pipino, & ab ipſomet Carolo Magno ſuſcepta fuiſſet. (An. 806. IIII.) Inde eſt quod filius eius Ludouicus Pius regna ſua filiis diſtribuens, eamdem ipſam *curam & defenſionem S. Rom. Eccleſiæ* maiorum ſuorum exemplo accuratiſſimè commendauit. (An. 838. II.) Et ne ſingulis immorer, inde eſt quòd Eccleſia Romana eiúſque Pontifices, quotieſcumque preſſuram paſſi ſunt à quibuſvis ſiue internis, ſiue externis hoſtibus, ab vſque Regum Francorum Chriſtianitate, ad eos tamquam ad certiſſimum aſylum confugerunt; à quibus ſuſcepti, inſtaurati, ditati, reſtituti, priſtinam libertatem ac dignitatem numquam non cum nouis acceſſionibus recuperârunt. quæ ſingula (quantum ſe Annales Baronij extendunt) videre eſt in hâc Epitome locis in Indice ſub vocabulo *Franci* deſignatis. Eáque paucis illis verbis tum voluit Baronius, virtutis ac pietatis Francorum amantiſſimus, tum ego periodulâ ſignificare: nihil de feudali cate cogitantes. Cuius tamen ritulo ſcimus pleráque alia regna fuiſſe, eſſéque hactenùs, eidem S. Rom. Eccleſiæ ſubiecta; quorum plurima pariter enumerata habentur eodem Indice ſub voce *Rom. Eccl.* Cùm alioqui & ſciamus, & profiteamur, omnes quotquot Chriſtiani ſunt homines, eius ſubiici ſpirituali poteſtati: nec poſſe aliquem habere Deum patrem qui eam non agnoſcat matrem. Et quod rurſùm ad donum Clodouei pertinet: quo animo illud ipſe miſerit, ita olim interpretatus eſt Aimoinus lib. 1. cap. 24. *vt eo ſe facto patenter oſtenderet, ſe Deo non fore ingratum, dum ad ipſius Apoſtoli ſepulchrum inſigne mitteret Regium, ſciens ſe à Chriſto ſolo regni eſſe donatum.* Sed de his modò hactenus: quæ tu, licet prolixiora, boni conſulas, Lector, veritatis cultor, & Maieſtatis Eccleſiæ Rom. æquus æſtimator, ac Francorum gloriæ ſtudioſus, vel certè non prauus æmulator, aut inuidus.]

III. Concil. Rhem. ſub S. Remigio.

Vnde nihil Remigius cunctatus, SYNODVM Gallicanorum Epiſcoporum *Rhemis* collegit, ad res Eccleſiaſticas optimè dirigendas, & fidem Catholicam ab hæreticorum contagione liberandam. In quâ inter alia accidit, vt cùm Arianus quidam Epiſcopus acerrimus diſputator, dialecticis ſuis concluſionibus, Catholicis omnibus inſultaret, nimiáque inflatus arrogantiâ adueniente ad locum Synodi S. Remigio aſſurgere cum aliis dedignatus eſſet; tranſeunte ante illum ſancto Præſule, ſolâ ipſius vmbrâ mutus prorsùs redditus fuerit; nec vltrà valuerit aliquid eloqui, niſi poſtquàm ad pedes Sancti procidens, nutibus veniam petiit, & ab eo iuſſus doctrinam Eccleſiæ confiteri, protinùs fidem Catholicam de ſanctiſſimâ Trinitate & Chriſti Incarnatione profeſſus eſt. Narrat hæc Hincmarus in eiuſdem Sancti Rebus geſtis.

IV. Clodouei obitus.

Haud verò diù pòſt idem Rex *Clodoueus*, hoc ipſo anno (vt habet Sigebertus, & confirmant alij) ex hac vitâ migrauit; ipſæque Chriſtianiſſimorum Regum Francorum primitiæ Deo oblatæ in cælum ſunt acceptæ. Sepultus [f] eſt Pariſiis in Baſilicâ S. Petri Apoſtoli, quam ipſe Rex hortante S. Genouefa [g] virgine à fundamentis cœpit erigere, eiúſque vxor Clotildis perficiendam curauit. Indiuúmque eius ſepulchro egregium epitaphium, quod etiam Aimoinus recitat, à S. Remigio (vt putatur) elaboratum verſibus. Vixiſſe autem annos quadraginta quinque, regnâſſe triginta, auctor eſt Gregorius Turonenſis. Ornauerunt tantum Principem res in præliis fortiter geſtæ; ex quibus cognomentum conſecutus eſt *Belligeri*, quo illum Fortunatus inſigniuit in Epitaphio Dagoberti Regis. Docuítque ipſe primus, quid poſſint FRANCORVM arma, quæ S. Crucis vexilla præcedunt: ſi quidem quam ſæpè antè conſtat Francorum gentem Gallias fruſtrà tentâſſe, Romanis ſæpè terga vertiſſe, cum finitimis barbaris vario marte pugnâſſe, & inter eos humili famâ vixiſſe, arctioribúſque arctatam limitibus de ſalute ſæpè periclitatam eſſe, vbi Chriſtum nouit, quot eſt ipſa aucta victoriis, & illuſtrata trophæis ex vniuerſis fermè totius Orbis nationibus variis temporibus deuictis? Cui etiam vni datum eſt, vt tot barbaris gentibus ſolum patrium relinquentibus, & Romanum Imperium inuadentibus, ſtabiles figere ſedes, latioribúſque dilatare limitibus regnum, ac longioribus perpetuare fœcundâ propagatione ſæculis. Vt planè frequentioribus experimentis perſpicuè patefactum fuerit, idcirco eſſe tanta conceſſa FRANCIS, quæ denegata ſunt reliquis exteris nationibus, quòd

Franci pietate præſtantes.

[f] Greg. Tur. 2. hiſt. vlt. Aimoin. lib. 1. cap. vlt. Hincm. in Vit. S. Remig.
[g] Act. S. Genoueſ. in ſ. ap. Sur. tom. 1.

pietate ipſi pollerent, præſtarentque aliis fide Catholicâ, & pro defenſione Eccleſiæ ardentiùs quàm pro finibus regni tuendis pugnare ſolerent.

V.

Quibus quidem officiis planè digni ſunt redditi, illam diuinitùs impertitam benedictionem conſequi, quam S. Remigius eorumdem Apoſtolus, antiquorum Patriarcharum more, Sancto afflatus Spiritu, ſuo Teſtamento *h* conſignatam reliquit; nimirùm vt ex Clodouei genere Reges & Imperatores procederent, qui in præſenti & in futuro, iuxta voluntatem Domini, ad augmentum ſanctæ ſuæ Eccleſiæ, virtute eiuſdem in iudicio & iuſtitiâ confirmati & corroborati, regnum obtinere atque augere quotidie valerent; & in domo Dauid, hoc eſt in cæleſti Ieruſalem cum Domino in æternum regnaturi, ſublimari mererentur. Contrà verò quòd idem ſanctiſſimus Præſul eodem ſuo vltimo eloquio ditam maledictionem iiſdem Regibus imprecatus eſt, ſi qui eorum Eccleſiarum Dei peruaſores, deſtructores, depopulatores, graues aut contrarij exiſtere voluerint: formámque præſcripſit, quâ iidem ab Epiſcopis Galliarum, poſt ſeptimam demùm admonitionem, ſi adhuc contumaces perſeuerarent, à corpore Chriſti ſegregari deberent totúmque eis quos in perſonâ Iudæ traditoris & malignorum Epiſcoporum Eccleſia decantare ſolet, per ſingulas eis decantetur Eccleſias; vno tantummodò verbo commutato, nimirùm *Fiant dies eius pauci, & Principatum eius accipiat alter*: His, inquam, omnibus tam benedictionibus quàm maledictionibus ſic diuinitùs inſpiratis Dominus veluti teſtamentarius executor accedens, pro meritis ſingulorum ſucceſſorum Regum eas ipſis partitus eſt, vt quę erunt ſuis dicenda locis ſignificabunt. Sed illud peculiare præ ceteris aliarum gentium Regibus, FRANCORVM Principibus à Deo Remigij ipſorum Apoſtoli precibus videtur fuiſſe conceſſum, vt (quod planè ſummâ ſit admiratione dignum) non ob Regum peccata ad alias nationes fuerit (vt de aliis accidit) ipſorum tranſlatum regnum; ſed veluti diuinâ promiſſione cum ipſis actum fuerit ſecundùm illud Dauidicum *i*; *Si dereliquerint filij eius legem meam, & in iudiciis meis non ambulauerint; ſi iuſtitias meas profanauerint, & mandata mea non cuſtodierint: viſitabo in virgâ iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum; miſericordiam autem meam non diſpergam ab eo.* Quæ quidem inferiùs apertâ luce videbuntur

h [Ex Briſſon. Formul. lib. 7. & ap. Flodoardum antiquum rerum Eccl. Rhem. ſcriptorem, lib. 1. c. 18. Cum tamen ſint, qui eiuſdem Teſtamento eleuare conentur fidem: id ſit ea pe- ...et editores. Mihi ſanè nō potuit iam crimini dari ſi quæ à noſtris ipſis Francis edita ſunt ex ipſius Eccleſiæ Rhemenſis, quam rexit S. Remigius archiuis, & ex iis à Baronio in ſuos Annales relata; eorum ego in Epitome meminerim. Faxit Deus, vt indeſinenter Reges noſtri huiuſmodi benedictionibus exuberent, numquam maledictionibus attingantur; auertatque Deus mala inimicis eorum.]

i *Pſal.* 88.

IV.

QVATVOR FILII CLODOVEI PARTIVNTVR REGNVM.

Defuncto porrò Clodoueo, regnârunt pro illo quatuor ipſius filij, *Childebertus*, *Clotarius*, *Theodoricus*, & *Clodomerus*; qui ita inter ſe diuiſerunt regnum, vt *Childebertus* ſedem conſtitueret Pariſiis, *Clotarius* Sueſſione *Theodoricus* Rhemis, *Clodomirus* Aureliis; prout ex Gregorio *k*, & aliis Latinis conſtat: necnon ex Græco Agathiâ *l*, ipſo ſuæ ſcriptionis limine à Francorum moribus Hiſtoriam inchoante; quos tum ob eorum virtutes, tum ob in alios æquitatē inter ſéque concordiam, mirum in modum admiratione ac laudibus ſe proſequi & magni facere ait: quóſque inſuper moribus quàm optimis præditos teſtatur, & maximum in modum ciuiles, ac fide Catholicâ præſtantes, rectiſſimæque inter ceteros omnes opinionis. Sed quod addit, eos à Romanis, veſtitus barbarie, & vocis innatæ ſono, linguæque, tantummodò diſcrepare; quinam eſſet antiquus nobilium Francorum veſtitus, ornatúſque, deſcriptum habes in Vitâ Caroli Magni, & editum à Scholiaſte poſt Capitularia Regum Francorum. Agit quoque de eorumdem habitu corporis Sidonius *m* Apollinaris. De Regibus autem Agathias tradit, conſueuiſſe à puero nutrire capillos, eóſque à fronte ſummâ arte diſcriminatos, hinc inde diffluentes in terga reiicere: quod vt decus regium, Regibus tantùm fuiſſe conceſſum, ceteris Francis attonſis, affirmat. Ac denique quod ſpectat ad militarem eiuſdem gentis fortitudinem, & inuictam conſtantiam; eam Sidonius, paucis magna feliciter comprehendens, ita expreſſit;

k *Greg. Tur.* 3. *hiſt. Franc.* 1. *& lib.* 4. *cap.* 22.

l *Agath. lib.* 1.

FRANCOR. LAVDES EX AGATHIA.

m *Sydon. in Panegyr. Maioriani.*

CAPILLOS NVTRIRE SOLIS PRINCIP. INTER FRANCOS CONCESSVM.

Non timor: inuicti remanent, animóq; ſuperſunt
Iam propè poſt animam.

VII.

PIETAS FILIOR. CLODOVEI.

Ceterùm ſicut filij Clodouei, eius ſucceſſores fuerunt in regnum, ita & pietatis ac bellicę fortitudinis heredes; baptizati omnes ab eodem qui patrem baptizârat, S. Remigio, vt ipſe profitetur in ſuo Teſtamento. Feruntque, eumdem ab illis obtinuiſſe, vt quoties Rhemorum vrbem aut ingrederentur, aut præterirent, captiui omnes è vinculis ac carceribus dimitterentur: (quod quidem à poſteris etiam Regibus fuit obſeruatum.) Inſuper & *S. Leonardum*, eiuſdem S. Remigij diſcipulum, ab iiſdem impetraſſe vt quos vellet ipſe è carceribus liberaret: prout habetur in Geſtis *n* ipſius. Quòd verò ad *Clotildem* Reginam eorum matrem attinet, quæ Clodoueo coniugi ſuperuixit; eam Turonos ſe recepiſſe, ibique ſanctiſſimè ad Baſilicam S. Martini deſeruientem vſque ad obitum moratam eſſe, rarò Pariſios viſitatorem; tradit Gregorius *o* Turonenſis. Sed de eâ rurſùm dicendum inferiùs.

n *Ap. Sur.* 6. *Nouemb.*

o *Greg. Tur. lib.* 2. *c. vlt.*

XIII.

VITALIANVS INSVRGIT ADVERS. IMP. PRO FIDE CATHOL.

Inter hæc in Oriente *Vitalianus* Scytha aduerſus Imperatorem Anaſtaſium pro defenſione Catholicæ fidei inſurgens, occupatâ vniuerſâ Thraciâ, Scythiâ, & Myſiâ, ducens ſecum Hunnorum & Bulgarorum exercitum, aſſumptóque Romanorum equitum auxilio, Conſtantinopolim vſque proceſſit. Cùm Anaſtaſius, rebus ſuis deploratis, pacem per legatos petens, & ad ſolita Manichæorum perfugia homo Manichæus confugiens, promiſit ſe (quod Vitalianus petierat) Macedonium Conſtantinopolitanum, & Flauianum Antiochenum Epiſcopos ab exilio reuocaturum; Conciliúmque celebraturum, ad quod Romanum etiam Pontificem euocaret, quâ ſimulatione eluſus Vitalianus, ab vrbe receſſit, factus tamen anteà ab Imperatore Magiſter militum per Thraciam, multóque inſuper auro accepto. Hæc ex Cedreno *p*, & qui longè ante illum ſcripſit, Marcellino *q*: quæ ieiunè nimis Euagrius *r*, & qui ab eo accepit Nicephorus tranſiliit, nullam de cauſâ motûs Vitaliani ob læſam fidem Catholicam, mentionem facientes.

p *Cedr. in Comp. an.* 23 *Anaſt. Imp.*

q *Marcell. in Chron. hoc & ſeqq. an.*

r *Euagr. lib.* 3. *c.* 43.

IX.

Illud autem de bello Vitaliani haud omittendum, quod tradit Zonaras *ſ*, tunc à *Proclo* quodam celeberrimo philoſopho, & excellentiſſimo Mathematico, factam fuiſſe machinam, quâ claſſis Vitaliani debellata eſt: nimirùm ſpecula ex ære fabricâſſe vſtoria, eáque de muro è regione hoſtilium nauium ſuſpendiſſe, in quæ cùm radij ſolares impegiſſent, ignem inde inſtar fulminis erumpentem, claſſiarios ipſaſque naues combuſſiſſe: quod Archimedem excogitâſſe Ro-

ſ *Zonar. Annal. part.* 3.

SPECVLA VSTORIA A PROCLO PHILOS.

Quod habes Baron. an. 518. *n. XVI. vbi agit de Proclo.*

manis Syracuſas obſidentibus, Dion refert. Hæc Zonaras. Hic verò eſt ille Proclus (inquit Suidas) qui alter à Porphyrio, impuram & contumelioſam linguam contra Chriſtiano sexacuit: ſed Ioannes philoſophus p. ęclariſſimè eius propoſitiones refutauit, eumdemque in Græcis etiam quibus efferebatur, rudem & indoctum oſtendit. Cæterùm hunc quoque fuiſſe coniectorem ſomniorum Anaſtaſij, Cedrenus docet: vt ex his æquè intelligas, qualis eſſet Anaſtaſius, qui inter intimos ac neceſſarios haberet Chriſtianæ religionis hoſtem infenſiſſimum. Qui etiam, vt ſibi Vitalianum magis conciliaret, & populum in ſe concitatum leniret; verſutè ſimulauit Oecumenicam indicere Synodum, Heracleæ celebrandam Calendis Iunij anni ſequentis, ad cuncta auferenda Eccleſiarum diſſidia; & ad eam Hormiſdam quoque Papam inuitauit literis *e* ad eum hoc eodem anno quinto Calendas Ianuarij ſcriptis. Quæ autem hæc ſecuta ſunt, dicentur anno ſequenti.

ANAST. IMP. SIMVLAT CONVOCARE SYNOD. OECVMEN.

e Ext. int. Epiſt. Horm. poſt ep. 3.

IESV CHRISTI
AN. 515.
HORMISDÆ
AN. 2.
ANAST. IMP. 25.
THEODOR. REG. 23.

I.

a Ext. ante ep. 1. Horm.

HORMISDA LEGATOS MITTIT IN ORIENTEM.

b Horm. ep. 5.

ANNO Chriſti quingenteſimo decimo quinto, Anthemio & Floreutio Coſſ. Hormiſda Papa nouis Anaſtaſij Imp. literis *a*, pridie Idus Ianuarij per Patricium V.C. Romam miſſis, prouocatus; Legatos miſit in Orientem, *Ennodium* ex diacono iam Epiſcopum Ticinenſem, atque *Fortunatum* Tudertinum Antiſtitem, vnà cum *Venantio* presbytero & *Vitale* diacono S.R.E. Cardinalibus, quibus additus eſt *Hilarus* eiuſdem Eccleſiæ Notarius. Per quos ad Imperatorem tertio Id. Aug. reſcribens *b*, petiit vt Neſtorij & Eutychetis hæreſes damnaret, Synodum Chalcedonenſem ſuſciperet, vnà cùm ſcriptis S. Leonis Papæ; nominaque Dioſcori, Petri Mogi, & Petri Fullonis, necnon Acacij, & aliorum hæreticorum, aut qui eorum communione polluti fuiſſent, è ſacris Diptychis auferri iuberet. Legatiſque valdè accuratum de rebus ſingulis ſcriptum dedit Indiculum, ſiue (vt vocant) Commonitorium *c*, quid ab eo prætereà petere ad perfectam reſtituendam Eccleſiæ pacem, quidque eius interrogationibus reſpondere, ac denique quomodo in omnibus ſe gerere deberent. Ex quo etiam intelligitur, non ſic illos ab Hormiſdâ eſſe miſſos, vt intereſſent Synodo ab Anaſtaſio indictæ, quam nec conſenſit celebrari; ſed potiùs ad explorandum, num res ſeriò, an verò ſimulatè, vt conſueuerat, ab Imperatore ageretur. Inſuperque ex eodem Commonitorio cognoſcitur, Vitalianum quoque, quem aduerſus Anaſtaſium pro fide Catholicâ inſurrexiſſe vidimus, ad eumdem Pontificem Legatos literáſque miſiſſe, ipſúmque Hormiſdam ad eum reſcripſiſſe pro pace Eccleſiarum conciliandâ. Quòd verò ferretur, Oecumenicum indictum eſſe Concilium, in quo omnes omnium Eccleſiarum forent controuerſiæ dirimendæ; placuit etiam Theodorico Italiæ Regi, eâ de causâ Legatum mittere *d* Conſtantinopolim Agapitum Patricium, Senatúſque ipſe Romanus ſuas addidit ad Imperatorem literas *e*, de propenſiſſimo Hormiſdæ ſtudio ad ea quæ Vniuerſalis Eccleſiæ ſtatum ſpectarent.

c Poſt ep. 4. Hormiſd.

d Ap. Caſſiod. 2. Var. 6.

e Ext. inter ep. Hormiſ.

II.

QVID LEGATI CÕSTANTIN.

Profecti porrò Legati, feliciter Conſtantinopolim peruenientes, non ſolùm honorificè ſuſcepti ſunt ab Imperatore, ſed & ipſe verſuto animo confeſtim omnibus quæ Hormiſda peteret libentiſſimè acquieſcere ſimulauit; vno excepto capitulo, cuius inficiatione magis ſe populi Conſtantinopolitani gratiam conſecuturum cognoſceret; videlicèt de abolendo Acacij nomine, cuius idem populus ſtudioſiſſimus erat. Hæc enim ita tranſacta eſſe, literæ ipſius Imperatoris ad Hormiſdam anno ſequenti per proprios legatos miſſæ declarant: ea quibus redarguas eos, qui ea quæ Anaſtaſius in alios Legatos poſteà (vt dicetur) Conſtantinopolim miſſos commiſit, ad hanc retulère legationem.

III.

OBITVS MACEDONII IN EXILIO.

f Cedr. in Annal.

g Miſcell. lib. 15.

h Theodor. lib. 2.

Hoc eodem anno (vt habet Marcellinus) Hunni Armeniâ tranſmiſsâ totam Cappadociam deuaſtantes, vſque ad Lycaoniam peruenerunt. Quo tempore Cedrenus *f* tradit accidiſſe, vt Macedonius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, in Armeniâ exul, eiuſmodi incurſionem fugiens Gangram Paphlagoniæ ſe receperit, ibique mortuus fuerit, ac miraculis poſt obitum claruerit. Eadem ex Theophane auctor *g* Miſcellæ. Meminítque etiam Anaſtaſius Bibliothecarius in Chronico, necnon Theodorus *h* Lector in Collectaneis; niſi quod de miraculis nihil. Nec quidem apud Græcos coli memoriam eius, ſicut aliorum Sanctorum, Menologia quæ vidimus, veſtigium vllum reddunt: ſi quæ enim verè ab eo edita miracula probari potuiſſent, vtique pro eo allata in teſtimonium fuiſſent, cùm de abolendâ eius memoriâ actum eſt: cuius nomen è ſacris Diptychis expungi, paſſos eſſe Orientales Epiſcopos, ſuo loco viſuri ſumus.

IV.

i Cedr. Miſcell. Anaſt.

ALEXAND. HÆRET. A DÆMONIB. VEXATI.

Hoc item anno contigiſſe tradunt iidem qui ſuprà auctores *i*, vt Alexandriæ viri plurimi, itémque mulieres ac pueri, grauiter à dæmonibus verberati, aſſiduè latrarent; atque in ſomnis cuidam terribilis aliquis apparens diaerit, ciuibus hæc ob damnationem Concilij Chalcedonenſis accidere. Quæ quidem haud abſque fructu contigerunt: ſiquidem addit his Anaſtaſius, eodem tempore monachos hæretichos recantáſſe palinodiam, Epiſcopóſque Illyrici miſiſſe Romam Catholicæ fidei confeſſionem.

V.

HIMERANNOR. CONVERSIO.

k Niceph. lib. 19. c. 34.

Denique hoc eodem anno vigeſimo quinto Anaſtaſij Imperatoris, *Himerannos* populos in extremis Auſtralis plagæ ſitos, Perſis tributarios, Theodorus Lector, aliíque *k* tradunt ea Gentilibus Chriſtianos factos eſſe, cùm ab initio Iudæi extitiſſent.

IESV CHRISTI
AN. 516.
HORMISDÆ
AN. 3.
ANAST. IMP. 26.
THEODOR. REG. 24.

ANNO Domini quingenteſimo decimo ſexto, Petro abſque collegâ Conſule, detentos diù Conſtantinopoli Apoſtolicæ Sedis

LEGATIO ANAST. IMP. AD HORMIS. PP.

Legatos Anaſtaſius Imp. magna ſpe alitos vniendæ Orientalis Eccleſiæ, tandem ita dimiſit, vt ad cuncta perficienda expectare ſe aduentum Hormiſdæ ſimularet. Vtque id magis perſuaderet, vnà cum eiſdem redeuntibus Romam menſe Iulio honorificentiſſimam miſit legationem; nimirùm Theopompum Comitem Domeſticorum, & Seuerinum Comitem ſacri Conſiſtorij, (quamuis ipſe Papa Hormiſda literis ad S. Auitum ſcriptis, de quibus agetur paulò pòſt, doluerit non Eccleſiaſticos, ſed laicos fuiſſe viros miſſos ad res Eccleſiaſticas tractandas) cum literis *a* ad eundem Pontificem humanitatis ac beneuolentiæ pleniſſimis; præter illas, quas eiuſdem Hormiſdæ Legatis ad ipſummet dederat *b*, quibus fidei Catholicæ confeſſionem, ac Concilij Chalcedonenſis approbationem intexuerat; negans tamen damnationem Acacij, eo prætextu quòd cùm eius nomẽ ab vniuerſo fermè Oriente reciperetur, maiores inde in Eccleſiâ exorirentur tumultus: ceterùm omnia ſimulans ſe ipſius iudicio Pontificis, ac futuræ Synodi deferre. Quapropter quòd quæ hactenùs ipſe egiſſet, nonniſi laude digna extrinſecùs viderentur; Hormiſda & ſcriptas literas, & res per Legatos Conſtantinopoli geſtas approbans, alias & ipſe rursùm eâ de re ad eundem Imperatorem literas *c* dedit, quibus eum rogauit vt conciliandæ Eccleſiæ vehementiùs incumberet.

a Ext. int. Epiſt. Hormiſd.
b Ibid.
c Hormiſd. ep. 6.

II. Poſt hæc verò ipſos Legatos Imperatoris, Romæ detectos fuiſſe defenſores hęreſis Euthychianæ, atq; haud leui conatu tentaſſe Hormiſdam ad ſuas ipſorum partes adducere, adeóque re infectâ ad Imperatorem redire iuſſos eſſe; ſignificant eiuſdem Pontificis literæ *d*, anno ſequenti menſe Februarij, ſcriptæ ad magnum illum S. Auitum Viennenſem in Galliâ Epiſcopum; cùm priùs ipſe ab Hormiſdâ petiiſſet certior reddi de iis quæ cum Orientalibus geſta eſſent. quibus item literis & illud fit manifeſtum, legatione ab Hormiſdâ in Orientem miſſâ multos Thraciæ, ſed præſertim Dardaniæ, & Illyrici Epiſcopos, confirmatos aut reſtitutos eſſe Catholicæ Eccleſiæ Romanæ communioni; atque etiam Ioannem Nicopolitanum in Epiro Metropolitanum, cum Synodo ſuâ ad eandem Apoſtolicam communionem ſe contuliſſe. Vnde & accidit, vt eo facto irritatus Dorotheus Epiſcopus Theſſalonicenſis, præuaricatorem eorum quæ cùm ipſe, tum ipſius anteceſſores, pro defenſione Sedis Apoſtolicæ grauiter agere conſueuiſſent; eidẽ Ioanni Nicopolitano multas iniurias intulerit, quòd non expectatis aliis Orientis Epiſcopis, ipſe cum ſuis eiuſdem Sedis communionem conſequi anticipaſſet. In quibus componendis controuerſiis laborandum fuiſſe Hormiſdæ docent vltrò citróque datæ epiſtolæ, quæ adhuc extant *e*.

d Id. ep. 10.
e Ext. vbi ſuprà.

III. Sed vt redeamus ad Imperatorem; cùm ipſe eâ quam vidimus ſubdolâ arte, conciliatum ſibi populum Conſtantinopolitanum ſenſiſſet, iamque eam ob cauſam vires Vitaliani eſſe debilitatas; eueſtigiò exuit eum militari Præfecturâ, quã Ruffino tribuit. id enim ſub hoc Petri Conſulatu factum ponit Marcellinus. Vitalianum autem ad tranquilliorem vitam receſſiſſe, Nicephorus *f* habet. Quem quidem cùm poſteà viſuri ſimus fauentem hęreticis Eutychianis, intelligere poſſumus, honeſtiſſimo Catholicæ fidei prætextu obtexiſſe imperãdi cupiditatem: (quod etiam innuit Euagrius *g*:) ideóque haud permiſſum eſſe à Deo præualere aduerſus Anaſtaſium, licèt impiiſſimum hæreticum; quòd minimè conueniret per hominem fictum Eccleſiam reparari, cùm mentita ſanctitas ſit duplex iniquitas. Addit verò Nicephorus, poſt hęc Anaſtaſium multos Epiſcopos Orthodoxos è ſuis ſedibus dimouiſſe: ſed ait Marcellinus, eorũ nonnullos extemplò reuerti mãdaſſe ad ſuas Eccleſias, ob metum Illyriciani militis Orthodoxi tumultuantis. Cui & Oeniadum quemdam Epiſcopum Orthodoxum, qui doctrinâ ſuâ omnibus hæreticis ora obturare conſueniſſet, cùm eum hortaretur ad ſuam factionem deſciſcere, egregiè reſtitiſſe, atq; impietatem exprobraſſe, Cedrenus *h* narrat, dum eius ad Imperatorem verba ſic refert: *Tu potiùs ad Orthodoxos tranſi, ne dum opinionem impiorum hominum, Seueri, Eutychetis, Dioſcori, amplecteris, æterno igni addicaris.* Simúlque apprehendens Imperatoris chlamydem; *Hæc*, ait, *veſtis nequaquam te poſt mortem ſequetur, ô Imperator; ſed ſolus comitabitur pietatis ac virtutum habitus. Deſine perſequi Eccleſiam, quam Chriſtus ſuo redemit ſanguine. Indoctus es, & ratiocinandi ignarus, neque vllum Eccleſiæ decretum perfectè intelligis tantùm impoſturis & ſcurrilibus calumniis fatuatos tenes. Satis ſit tibi dignitatis, quòd Imperator es: Antiſtites Eccleſiæ vexare noli.* Ad quæ Imperator rubore ſuffuſus obmutuit. Cúmque pauperrimus eſſet ille Epiſcopus, nec obolum quidem ab eo voluit accipere; quippe qui ſolius in Deum fidei ac pietatis rationem haberet.

f Niceph. lib. 16. c. 38.
VITALIANVS QVO ANIMO INSVRREXERIT IN IMP.
g Euagr. lib. 4. c. 3.
h Cedr. in Annal. 25 Anaſt.

IV. Hoc item anno Ioannes Machiota hæreticus Epiſcopus Alexandrinus, anno ſedis vndecimo vitâ functus eſt; vt ex Anaſtaſij Bibliothecarij, & Nicephori Chronicis colligitur. Poſt cuius obitum, *Dioſcorus* Iunior, Timothei Æluri conſobrinus, & ipſe hæreticus, præter conſuetudinem Eccleſiæ Alexandrinæ, (quã eius Epiſcopos non alibi quàm Alexandriæ, nec ab aliis quàm ab Ægypti Epiſcopis, & Clero eius Eccleſiæ. ordinari conſueuiſſe, conteſtati ſunt ſæpè Epiſcopi Ægypti in Concilio Chalcedonenſi) fauore Imperatoris eam obtinuit ſedem; magnâ ideò à populo excitatâ ſeditione, multíſque perpetratis cædibus, vt idem Anaſtaſius narrat.

DIOSCORVS IVN. EPISCOP. ALEX.

V. Hoc eodem anno, octauo Idus Nouembris, habita eſt Synodus Tarraconenſis in Hiſpania: in qua à decem Epiſcopis, tredecim reperiuntur *i* conſtituti canones, ad Eccleſiaſticam diſciplinam reſtituendam conducentes. Quod autem in eius præfatione, ſub Conſulatu Petri, anno ſexto Theodorici Regis, Synodus peracta dicitur; nequaquàm de Theodorici regno Italiæ eſt intelligendum; (nam eius hic annus numeratur vigeſimus quartus) ſed potiùs de regno Hiſpaniæ, quod cępit (vt S. Iſidorus ſcribit) anno ipſius in Italia regnantis decimooctauo.

CONCIL. TARRACON. PRO ECCLES. DISCIPL.
i Tom. 2. Concil.

IESV CHRISTI
AN. 517.
HORMISDÆ
AN. 7.
ANAST. IMP. 27.
THEOD. REG. 25.

I. ANno Chriſti quingenteſimo decimo ſeptimo, Anaſtaſio Aug. quartùm & Agapito

Coſſ.

ALIA LEGATIO AB HORMISDA AD IMP. PRO PACE ECCL.

a Epiſt. Hormiſd. 11. & ſeq.

Coſſ. Hormiſda Papa menſe Aprilis nouam legationem miſit Conſtantinopolim ad eundem Anaſtaſium; quâ functi ſunt idem qui priorem geſſerat *Ennodius* Epiſcopus Ticinenſis, & *Peregrinus* Antiſtes Eccleſiæ Miſenatis in Campaniâ: iiſque literas *a* dedit ad Imperatorem, necnon ad Timotheum Conſtantinopolitanum Antiſtitem hæreticum, ceteróſque Orientales Epiſcopos extra Catholicam communionem poſitos; non quidem communicatorias, ſed potiùs commonitorias, quò illos officij ſui admoneret: rurſúmque alias ad Catholicæ communionis Antiſtites, clericos, & monachos, vt eoſdem in officio contineret; ac demùm priuatas ad *Poſſeſſorem* Africanum Epiſcopum, qui pro fide Catholica ab Arianis factus extorris, conferens ſe Conſtantinopolim, multùm profuit Orthodoxæ fidei hæreticos exagitans. Addiditque & alia iiſdem Legatis mandata, circa controuerſiam Dorothei Theſſalonicenſis & Ioannis Nicopolitani, de qua dictum eſt anno ſuperiori. Ne verò (quod hactenùs factum fuerat) multi currerent in incertum, dum defendentes Orthodoxam fidem, & non vitantes communionem hæreticorum, vel eorum qui cum illis participaſſent, putarent tamen verè ſe Catholicos; his obuiaturus Hormiſda, iiſdem Legatis libellum *b* dedit Confeſſionis Catholicæ, cui ſubſcribere deberent qui Sedis Apoſtolicæ communionis participes eſſe vellent.

b Ibid. poſt ep. 9.

II.

c Anaſt. in Hormiſd.

FVROR IMP. IN LEGATOS ET IN HORMISDAM.

Quem autem exitum hæc tantâ curâ ornata Legatio ſortita fuerit, breuiter deſcribens Anaſtaſius *c* Bibliotecarius, ait Imperatorem minimè aſſentiri voluiſſe libello Hormiſdę; cúmque fruſtrà tentaſſet Legatos muneribus corrumpere, eoſdem naui fragili ac periculoſę impoſuiſſe cum militibus, quibus vetuit ad nullam ciuitatem appellere: ipſos tamen, opera quorumdam monachorum Orthodoxorum, curaſſe vt epiſtolę Hormiſdę Papę (ſecundùm quod ipſe illis iuſſerat) publicè per omnes ciuitates affigerentur; ſed eas Epiſcopos factionis Imperatoris, metu illius, Conſtantinopolim miſiſſe: tuncque Imperatorem furore repletum; miſsâ ad Hormiſdam epiſtolâ inter alia ſcripſiſſe, ſe iubere velle, non iuberi. At extat *d* ipſa Imperatoris epiſtola quâ einſmodi proterua verba protulit, ipſúmque Pontificem acriter redarguit nimię duritiei. Sed non ita pòſt euenit, quòd neſciens miſer prædixit, nimirùm vt potiùs infeliciter perierit, quàm paruerit iubenti Pontifici.

d Ap. Hormiſd. poſt ep. 22.

III.

PERSECVTIO AB HÆRETICIS IN CATHOL.

Simulac autem audita ſunt foris, quæ aduerſus Legatos Apoſtolicæ Sedis geſta ſunt Conſtantinopoli; aduerſarij omnes fidei Orthodoxæ, in eius propugnatores vbique inſilire cœperunt, eorúmque bona diripere, profanare eccleſias, inſtárque luporum in ouile ouium irrumpentium, mactare & perdere. Ex iis enim quæ in Secundâ Syriâ monachi Orthodoxi Eccleſiæ Romanæ communicantes, paſſi ſunt ab impio illo & ſanguinario Seuero Antiocheno & Petro perditiſſimo hæretico Epiſcopo Apameæ, cetera quæ remanſerunt obſcura pernoſcere licet. Quænam verò iidem vulnera, cædéſque ad ipſa etiam ſacra eccleſiarum altaria paſſi ſint, declararunt qui ex illis remanſêre Archimandritæ & presbyteri, in literis *e* ſupplicibus ad Papam Hormiſdam (quem *Vniuerſi Orbis terræ Patriarcham*, & *Caput omnium* appellant ſcriptis; cùm anteà per legatos auxilium Imperatoris expetentes, nihil præter contumelias & minas (vt queruntur) ab eo accepiſſent. Ad quos, ſimúlque ad omnes Catholicos Orientales, extat eiuſdem Pontificis conſolatoria atque hortatoria reſponſio, miſſa anno ſequenti menſe Februarij: quam poſteà venerata Synodus Conſtantinopolitana ſub Menâ, ſuo optauit recitari *f* conuentui.

e Ext. ante ep. 21. Hormiſd.

f Syn. Conſt. ſub Menâ. Act. 1. & Hormiſd. ep. 21. ap. Baron. an ſeq.

IV.

g Niceph. in Chron.

IOAN. CAPPADOX. CONST.

Interea hoc ipſo anno Timotheus Conſtantinopolitanus intruſus Epiſcopus hæreticus, morte repentinâ ſublatus eſt de medio, poſtquàm ſediſſet *g* ſex annos. Qui autem in locum eius ſubrogatus eſt *Ioannes* Cappadox, populi conatu potiùs quàm voluntate Imperatoris electus creditur, Orthodoxę fidei cultor: cui tamen quàdiù idem Anaſtaſius ſuperuixit, nec licuit reſpirare; eo verò paucos poſt menſes defuncto, perquàm ſtrenuè pro Catholicâ vnitate laborauit.

V.

CONCIL. GERVND. IN HISP. PRO DISCIPL. ECCL.

Hoc item anno, qui ſeptimus numeratur (ſecundùm quod dictum eſt anno ſuperiori) Theodorici in Hiſpaniâ regnantis ſub eodem Agapio Conſulatu, celebratum eſt *Gerundiæ*, Tarraconenſis prouinciæ ciuitatis, Concilium ſeptem Epiſcoporum; a quibus decem ſanciti ſunt canones, ad Eccleſiaſticam diſciplinam ſpectantes: præſidente *Ioanne* Tarraconenſi Epiſcopo; ad quem extat Hormiſdæ Papæ epiſtola *h* hoc anno data, quâ ipſi vices ſuas in Hiſpaniâ Citeriori legauit: ſicut in vlteriori, nempè Bæticâ & Luſitaniâ, eaſdem hoc ipſo anno commiſit *Salluſtio* Hiſpalenſi Epiſcopo: & aliis ad Hiſpaniarum vniuerſos Antiſtites ſcriptis literis, ſolicitè curauit vt antiqua Eccleſiæ conſtituta circa Ordinum collationem, Epiſcoporum conſecrationem, & Conciliorum celebrationem, ritè obſeruarentur; atque imprimis vt nihil in eos illaberetur Orientalis contagij, hoc eſt, vt cautè agerent in recipiendis clericis ex Oriente venientibus, quorum recipiendorum eis formam præſcripſit. Laudabilis enim vigebat vſus, vt cùm ſciretur in aliquibus prouinciis commixtos eſſe hæreticos inter Catholicos, ſi quis inde migraret in remotiores prouincias, non reciperetur abſque fidei Orthodoxæ profeſſione, nec quidem generali duntaxat, ſed quę in particulari inſtantes tunc hæreſes condemnaret. Sicut etiam cùm quis in prouincias hæreſi infectas peregrinari vellet, ſolitus erat pro viatico ſibi ſumere veræ fidei documenta, præmunitéque ſe antidoto contra ictus ſerpentium, quos ſciret frequenter in illis regionibus reperiri. Inde enim hoc eodem tempore cùm ſub Anaſtaſio Imp. fides Catholica in Oriente periclitaretur, S. Fulgentio ſuppeditatum eſt argumentum ſcribendi de Fide ad Petrum Ieroſolymam profecturum, vt ipſe libri exordio præfatur. Eum enim librum conſtat teſtificatione antiquorum omnium, eſſe Fulgentij; quem malè poſteà alij Auguſtino tribuerunt.

h Hæc & ſeqq. epp. ext. vbi ſuprà in Hormiſd.

VSVS PROBANDI FIDEM PEREGRINORVM.

QVA OCCASIONE S. FVLGENT. SCRIPSERIT LIBRVM DE FIDE.

INDEX PRIORIS TOMI
ANNALIVM ECCLESIASTICORVM:
IN QVO PRIOR NVMERVS NOTIS RECENTIORIBVS
deſignatus, Annum Chriſti; poſterior antiquioribus characteribus exaratus, marginalem numerum cuiuſque anni denotat.

A E T Ω cur dictus Chriſtus, ex ſententiâ quorumdam Valentinianorum. 175. I X.

Abagarus, ſiue Abgarus, vel potius Abarus, Edeſſenorum in Syriâ Rex, ſcribit ad Chriſtum, & recipit ab eo literas, & Imaginem eius. 31. X X I I. Sanatur à Thaddæo Chriſti Diſcipulo. 43. V. Abgarus alius ſub Antonio Pio vir ſanctiſſimus. 175. V. Alius ſub Caracalla, à quo malè habitus, diuinitùs vindicatur. 218. I. Eo nomine dicti omnes eius prouinciæ Reges. 175. V.

Abdiæ Babylonij nomine ſcriptæ, Vitæ Apoſtolorum, apocryphæ. 44. X X I V.

Abecedarius pſalmus, ſcriptus ab Auguſtino aduerſus Donatiſtas. 392. V I.

Abercius Hierapolitanus Epiſcopus acerſitus Romam à Marco Imp. ad filiam Lucillam à dæmone liberandam. 163. V. Ter mille modios frumenti donatur quotannis in Eccleſiæ ſuæ vtilitatem. ibidem. Perſeuerat ea donatio vſque ad Iulianum Apoſtatam, qui eam auferet. 362. L V I.

Abila ciuitas Decapoleos; vnde Abilina Tetrarchia apud Lucam. 31. I I I.

Abilius creatus Epiſcop. Alexandriæ. 87. I I I. Moritur. 100. V I.

Ablauius Præf. Præt. inter Conſtantini Magni aulicos princeps, per viſum à S. Nicolao deterretur à nece trium innocentium Tribunorum. 326. X V I I I. Eius inexplebilis auaritia perſtricta à Conſtantino. ibid. XIX. Necatur à Conſtantio: dictus ob immenſum eius caſum, Pila fortunæ. 337. X.

Abominatio deſolationis à Domino prædicta, quæ intelligenda. 68. X V I. & ſeqq.

Abortiuum cur ſe Paulus Apoſtolus nominet. 44. X X X I I.

Abraſax, ſummum numen Baſilidianorum. 120. V I I I.

Abraſio capitis, ſignum mœrentis hominis; præterquam apud Romanos, qui in luctu capillos promittebant. 58. L I V. Ea apud omnes ferè gentes, ignominiæ nota. ibid. L I. In Clericos auctoritate Apoſtolicâ delapſa: & quid in ipſis myſticè denotet. ibid. L. L I I. Olim prohibita ſacerdotibus Hæbreis: Gentilium verò prorſus diuerſa à Chriſtianorum tonſurâ. ibidem. Vide etiam *Tonſura, Capilli, Barba.*

Abſtinentia ciborum quæ damnata à Paulo Apoſtolo. 57. L I V. Quam damnet, pariter Eccleſia, & quam probet. ibidem. L V. Vide plura in *Cibi. Animata. Carnes.* Abſtinentia Apoſtolorum, & veterum Chriſtianorum qualis. 57. L V I. & ſeq. Abſtinentiæ nullum eſſe meritum, dixit Iouinianus hæreſiarcha. 382. V I I.

Abſtinentes dicti hæretici Hieracitæ, & quare. 287. I V.

Abundius Comenſis Epiſcopus mittitur cum aliis à Leone Papâ in Orientem ad erigendam collapſam Eccleſiam. 450. II. Celebrat Conſtantinopoli Concilium contra Neſtorianos & Eutychianos ibid. VI. Curat Mediolani aliud celebrari, pro ſubſcriptione epiſtolæ Leonis PP. de Incarnatione Verbi. 451. I I.

Acacius Amidæ Epiſcopus beneficentiſſ. in captiuos Perſas, admirationi eſt illorum Regi, licèt Chriſtianorum perſecutori. 420. I V.

Acacius Antioch. Epiſc. creatur. 458. IV. Moritur. 459 I V.

Acacius Berœenſis Epiſcopus, magni vir nominis, fungitur legatione ad Rom. Pont. pro reconciliatione Flauiani Antioch. 398. X V I I I. Inhæret Theophilo Alexandrino aduerſus Chryſoſtomum, in gratiam Eudoxiæ Aug. 403. I. 404. V. Excommunicatus ab Innocent. PP. eâ de cauſâ, certis poſteà conditionibus reſtituitur. 408. X I. Centum & decem annos natus, agit pro Neſtorio apud Theodoſium Imp. aduerſus Synodum Oecumenic. Epheſinam. 431. XVII. Poſtea agit pro reducendis Neſtorij fautoribus ad concordiam cum Catholicis. 432. I V.

Acacius Cæſarienſis in Palæſt. Epiſcopus eligitur in locum Euſebij Pamphili, Arianus in locum Ariani. 340. X III. Venit cum ſuis collegis fraudulento animo ad Concilium Sardic. pariterque recedit. 347. V I. Damnatur ibi à Patribus ibid. V I I. Signifer Arianorum aduerſus Semiarianos. 358. I V. in Concilio Seleuc. horrendas profert in Filium Dei blaſphemias, & damnatur à Semiarianis. 359. XVIII. XIX. Fauore Conſtantij Imp. ipſe cum ſuis Conſtantinopoli abdicat Semiarianos ibidem. XXI. Aëtium quoque Impium, vt eâ ratione ipſe videatur pius, damnat, licet ei doctrinâ coniunctus ibidem. Sub Iouiniano Imp. Catholico, ſimulat fidem Orthodoxam in Concilio Antioch. 363. XX. Moritur. 366. V.

Acacius Conſtant. Epiſcopus creatur ex præfecto collegij orphanorum 471. I. Conatur promouere primatum Eccleſiæ Conſtantin. poſt Romanam, ſed reſiſtit ei Simplicius Papa. 472. I. Ab eodem Pont. literis excitatus, viriliter agit contra Baſiliſcum Imp. Eutychianum. 476. III. VI. VII. Ob rem benè geſtam, vices ei ſuas delegat Simplicius Papa. 477. I I. Inuidioſè agit aduerſus Epiſcopum Antioch. 482. I. itémque aduerſus Alexandrinum ibid. I I. Demùm: apertè cum Zenone Imp fauet hæreticis ibid. Eius impulſu Zeno promulgat Henoticon ſuum. ibidem. I I I. Citatur à Felice Papâ, cauſam dicturus de obiectionibus Ioannis Alexandrini. 483. I I I. Petrum Fullonem, Triſagion ſacrum corrumpentem, Concilio celebrato damnat, ſcribitque aduerſus eum ad Rom. Pont. ibid. IV. Cogit Legatos Apoſt. Sedis præuaricari; & ſæpè monitus vt vitaret communionem hæreticorum, nec obediens, excommunicatur in Concilio Rom à Felice Papâ, eiúſque damnatio promulgatur in Oriente. 484. I I. I V. Diréſeuit in Orthodoxos, nomenque Felicis PP. aufert è Diptychis. ibidem. V. Moritur in anathemate. 488. I. Nomen eius diù à ſucceſſoribus in Diptychis retentum (obnitentibus licèt Rom. Pontificibus) tandem eraditur ignominioſè. ibid. & 519. III. Quanta fuerit eius cauſâ deſolatio Eccleſiæ Orientalis. 511. I I.

Acacius Melitinæ in Armeniâ Epiſc. intereſt Concilio Oecum. Epheſino. 431. V. X I X.

Academici Philoſophi iactantes, Chriſtianos à Platone accepiſſe de fide ſententias, refelluntur à S. Ambroſio. 384. V. Eorum ſectæ adhæſit ad tempus Auguſtinus ante baptiſmum. ibidem.

Acclamationes vanas populorum non audiendas, ſancientes Dioclet & Maxim. Impp. nihilominus ad eas perſecutionem in Chriſtianos excitant. 301. I I I.

Accuſationum libellos ab Epiſcopis in alterutrum ſibi oblatos, Conſtantinus Mag. igni tradit. 325. X I I. Accuſator ſui (ſiue verè, ſiue falsò) clericus omninò credendus, ex Concilio Valentino. 374. V.

Accuſationes populi in paſtores, non recipiendæ niſi in cauſâ fidei, ex Concilio Rom ſub Symmacho. 503 I I

Acephali hæretici, vnde ſic dicti, & quando orti. 432. V I I. 482. I V.

Dicti etiam Hæſitantes, quòd Concilium Chalcedon. falſis prætextibus recipere recuſarent. 402. I V.

Eorum caput factus Seuerus, impiiſſ. Antioch. Epiſcopus. 513. II. Vide *Seuerus*

Aceſius Nouatianorum Epiſcopus reſiſtit in Concilio Niceno vnioni Eccleſiæ. 325. X X X V I I I.

Acetum ad quid in Cruce Chriſto propinatum. 34. X X X I I

Aceti natura. ibid

Achillas creatus Epiſcop. Alexandr. 310. V. Arguitur nimiæ facilitatis, quòd Arium ſuſceperit, & presbyterum crearit ibid

Digitized by Google

Moritur. 381. V I I I.

Acholius Theſſalonicenſis Epiſcopus, Gothorum reprimit inſultus, eoſque peſte immiſſâ vexat. 378. V I I I. Baptizat Theodoſium Mag. Imp. 380. I. Intereſt Oecumenico Concilio Conſtantinopol. 381. I I. itémque Romano ſub Damaſo celebrato ob turbas Antiochenas. 382. I.

Acilij Glabrionis Exconſul. illuſtre pro fide certamen ſub Domitiano Imp. 94. I.

Acœmetarum monachorum, die noctéque inges Deo laudes offerentium, inſtitutio Conſtantinopoli. 459. I I I. Iidem etiam dicti Studitæ ibidem. Vide *Studitæ*. Eorum monaſterium fulminibus ab Imagine Crucifixi procedentibus, ſeruatur ab inuaſione ſacrilegorum 466. II. Fortiter agunt pro Sede Apoſt. aduerſus Acacium Epiſcopum Conſtantinop. 484. I V.

Acolithorum, ſiue Ceruferariorum, Ordo ab initio Eccleſiæ, & quod eſſet eorum munus. 44. XXXIV. 58. XXVI.

Angides quibus veſcebatur in deſerto Ioannes Baptiſta, quid eſſent. 31. VI.

Acta Pilati de Chriſto Romam miſſa, & quid de ijs Tiberius & Senatus. 34. L X I I I. Alia eiuſdem Pilati nomine poſteà conficta. ibid. & 311. V I. Acta Apoſtolorum à Lucâ conſcripta, qualem hiſtoriam contineât. 34. LXV. Acta alia plurima ab hæreticis conficta ſub nomine tum omnium ſimul Apoſtolorum, tum eorumdem ſingulorum, necnò & aliorum veterum Diſcipulorum 44. X X I V. & ſeqq. Ad Acta Martyrum conſcribenda, inſtituti Romæ à Clemente PP. Primo Notarij ſeptem Regionarij 98. I I I. Iis poſteà Fabianus ſeptem præfecit Subdiaconos. 238. I. Acta Martyrum vbique magna diligentia collecta. ibid. I I. Acta Proconſulatis quæ dicerentur. 238. I I. 285. I. Acta Martyrum quamplurima deperdita inuidiâ Diocletiani, qui Chriſtianorum ſcripta aboleri iuſſit. 67. I. 69. XVII. 94. I. & alibi ſæpiſſimè. Acta Martyrum ſingulorum, aliorumque Sanctorum, necnon Conciliorum, &c. vide ſub proprijs eorum nominibus.

Adam primus homo ſepultus in Golgothâ, vbi Chriſtus crucifixus. 34. X X X I I I. Alius Adam è genere gigantum, ſepultus in Hebron. ibidem. Adam & ſi non peccaſſet, moriturum eſſe, eiuſque peccatum, ipſum ſolum læſiſſe, & non genus humanum, docuit Pelagius 415. I V.

Adamitarum impuriſſima ſecta auctore Prodico, inter Gnoſticos adnumerata 120. X V I I. Eorum impia dogmata. ibid.

Adeodatus S. Auguſtini filius, baptizatur cum patre. 388. I X.

Adoleſcens quomodò dictus Paulus à Lucâ. 35. V.

Adoptione, non naturâ, corpus geſtaſſe Filium Dei, aſſeruerunt Apollinariſtæ. 373. II.

Adrumetinum Concilium in Africa. 394. V I I I.

de Aduentu Domini prolegomena. Vide in Apparatu.

Aduentus integrum tempus continuato ieiunio tranſigere quidam ſoliti, & vnde ea fluxerit conſuetudo. 381. V I.

Adulter habitus Epiſcopus, aut presbyter, qui coniugatus ordinatus, poſt ordinationem commiſceretur vxori. 58. VIII. Itémque ſacra virgo, quæ fidem Chriſto frangit. 57. X X V I. Adulterium ſeueriſſimè punit Domitianus. 83. I I. Filij Conſtantini Magni. 339. II. Valentinianus 367. VII. Adulterij actio denegata adulteris mariti lege Antonini Pij, ipſique ſubiecti legi Iuliæ. 163. II. Adulterarum pœna quædam aſſerta à Socrate. 389. I X.

Aduocatus Fiſci conſtitutus ab Hadriano Imp. 134. II.

Ædeſij & Apphiani fratrum martyrium ſub Maximiano. 304. I X.

Ædes Dianæ, quæ dicantur à Luca. 56. I. I.

de Ædificiis conſtruendis, ne incendiis pateant, conſtitutiones Imp. 456. I I.

Ædituus idolorum per S. Gregorium Thaumaturgum inſigniter conuerſus. 233. X X I.

Æditrum fani Fortunæ Valentinianus poſteà Imperat. pugnis coram Iuliano Apoſtatâ cædit, quòd aquæ luſtralis guttam læuæ ſuæ aſperſiſſet. 362. VII.

Ægrotantium curandorum cauſâ noſocomiū primus Romæ inſtituit Fabiola. 390. VI. Eorum curæ deſtinatum Alexandriæ Corpus. 600. clericorum minoris ordinis. 415. I X. Vide *Parabolani*.

Ægyptus multa bona ſuſcipit ex aduentu Domini. 1. X. Ægypti præfectura Auguſtalis Equitibus Rom. tributa ab Auguſto Imperatore, Senatoribus à Seuero 204. II. Ægyptij rerum nouarum cupidi. 204. I I. Vide *Alexandria*. Eorum præcipuus Deus, Apis. 223. IV. Ægyptius, idem quod magus. 324. VIII. Ægyptij ſic dicti hæretici, qui Concilium Chalcedon. reijciebant 452. I V.

Ægypti Eccleſia diriſſimè vexatur in perſecutione Decij. 253. XV. Sub Conſtantio, ab Arianis: 356. III. Sub Iuliano, ab Arianis ſimul & Gentilibus: 362. I. Sub Valente, ab Arianis. 372. V. V. *Alexandrina Eccleſia*. Schiſmate diuiditur, ob expulſionem Dioſcori Epiſcopi Alexandrini hæretici. 452. IV. Grauiſſ. patitur perſecutionem ab Eutychianis. 47. I V.

Ælia dicta Hieruſalem, in honorem Ælij Hadriani, qui eam ruſſum inhabitari iuſſit 130. III. 137. I. Reliqua vide in *Hieroſolymo*.

Æmilianus creatus Imp. aduerſus Gallum & Voluſianum, paulo pòſt necatur. 257. I V. Alius inuadens in Ægypto Imperium ſub Galieno, ſtrangulatur in carcere. 26. I I. Æmilianus Phryx martyr ſub Iuliano. 362. X X.

Æonas ſuos quomodò diſtinxerit Valentinus hæreſiarcha. 145. I. Quid de ijs delirârint alij eius diſcipuli. 175. VII.

Æræ numerandæ ratio, peculiaris Eccleſiæ Hiſpan. 381. I.

Aëtem Iudæorum cenſere voluit Peſcennius Niger. 199. I I.

Aërius hæreſiarcha Epiſcopum & Presbyterum nullâ re differre aſſeruit. 58. I I I.

Æſculapius ſerpens. Vide *Serpens*.

Ætas longæua multorum in cenſu facto ſub Veſpaſian. Imper. 76. I.
Itémque multorum ex Diſcipulis Domini, & Apoſtolorum, ad vtilitatem Eccleſiæ. ibid.

Æternum dictum Romæ Pacis templum Annal. V. & an. 77. I I.

Æternum ſe Conſtantius Imp. nominat. 353. V.

Æthiopum antiqua religio. 35. X V.
Prædicat illis Euangelium Eunuchus Reginæ Candaces. ibid.
Feminæ ibi regnare ſolitæ, dictæque Candaces. ibid.

Aëtius Atheus, ſiue Impius cognominatus, ex aurifice fit philoſophus; & ob perplexitatem argutiarum, ab Arianis (quibus inhærebat) pellitur. 356. X V I I.
Impia eius dogmata, & nefandæ turpitudines. ibid & X V I I I.
Inſolentiſſimè ſe ſupra Prophetas & Apoſtolos extollit. ib.
Iungitur æquè impio Eudoxio. ibid. X V I I I.
Aduerſus eum paratur à Conſtantio Imp. Concilium. 358. I.
Damnatur in Concilio Conſtantinop. ab Acacianis, licèt inuitis, & ab Imperatore relegatur in Phrygiam. 359. X X I.
Primus poſt Arium, palàm aſſerere auſus eſt, Chriſtum ex nihilo ortum, & Patri prorſus diſſimilem, indéque eius ſectatores dicti. *Anomiani & Exucontij*. 360. X I.
Reuocatur ab exilio per Iulianum Apoſtatam. 361. X I V.
Aëtiani hæretici, ab eo dicti, qui & Eunomiani, ab eius diſcipulo Eunomio; ſiue Eudoxiani, ab Eudoxio impietatis collegâ. 356. X V I I I.
Iidem exagitantur à Theodoſio Mag. Imp. 382. X I.
Aëtius dux cum Romanis conflixit; rebuſque compoſitis, augetur dignitate Comitatus. 425. V.
Certamine à Bonifacio Comite, æmulo ſuo, victus, rurſum ad Hunnos in Pannoniam fugit: ſed mortuo Bonifacio, reſtituitur. 432. X I.
Iunctus Gothis & Francis, ingenti prælio vincit in Gallia Attilam. 451. V I I I.
Conſulatum gerens, occiditur à Valentiniano Imper. ob falſam ſuſpicionem tyrannidis: & vnà cum eo cadit Imperium Occidentale. 454. I. Ab eius amicis occiditur Valentinianus. 455. I.

Affectiones Chriſto Arius aſſignauit. 318. I X.

Affectus omnes vitiorum, poſſe in homine penitus conuelli, docuit Pelagius. 411. V I I I.

Africa Vvandalis meruit tradi, ob impudicitias, aliáque ingenti crimina, quibus in profundum impietatis peruenisset. 428. I. 439. V I. Euertuntur in ea funditus à Vvandalis reliquiæ idololatriæ 439. V I.

Africanum Concil. ſub Cypriano, in cauſa presbyteri tutoris conſtituti. 257. V I. Aliud, in cauſa Baſilidis & Martialis Epiſcopp. Hiſpan. 258. I I.

Africana Eccleſia vnde, & à quibus Euangelium ſuſceperit. 44. XX. Quæ damna paſſa ſit à Lapſis in perſecutione Decij 253. V. & ſeqq. Quæ à Traditoribus ſub Diocletiano. 302. X I X. Quæ à Donatiſtis. Vide *Donatiſtæ. Circumcelliones*. Monachiſmum recipit ex Italia per S. Auguſtinum. 328. I V. 391. I I I. eumque introducit in clerum Eccleſiarum. 398. X V. Nulla fuit eius ſciſſio ab Eccleſia Roman. in cauſa Appellationum, ſed tantum de earum modo controuerſia 419. X I V. Vide *Appellatio*. Diram patitur à Vvandalis perſecutionem. 437. I. 439. V. 456. I V. 483. V. 484. V I. & ſeqq. 504. I I.

Africani Epiſcopi conſulunt Rom. Sedem, de quibuſdam dubiis in baptiſmo infantium. 397. X I X. Minimè olim geſtare conſueuerant prolixam barbam. 398. X V. Petunt ſacros miniſtros Rom. Pont. & Antiſtite Mediol. 401. I I. Vide etiam *Carthag. & Mileuit.* Concilia. Eumes ad Comitatum, negotia ſua communicare habebant cum Roman. Pontifice. 407. I I I. 419. V I I I. Qua de re controuerterint cum Apoſtol. Sede in cauſa Appellationum. 419. V I I I. & ſeqq. Quantum ei detulerint in definiendo canone Scripturarum. ibidem. X V. Ex immenſo numero in quantam paucitatem redacti fuerint ex perſecutione Vvandalorum. 456. I V. Fuerunt tamen nonnulli illuſtres Scriptores aduerſus impiſſ. Arianos. ibidem. V. Immenſus eorum, clericorumque numerus, in exilium deportatur. 483. V. Omnes rurſum Epiſcopi relegantur in Sardiniam. 504. I I.

Africanus, Scriptor Eccleſ. Vide *Iulius Afric.*

Agapes, ac ſororum martyrium ſub Maximiano Imp. 304. X.

Agapes, conuiuia publica exhiberi ſolita in Eccleſia. 77. X X X I X. Earum varia genera, vſus, abuſus, & reformatio. ibid. & XL. 177. V. 384. V I. 397. X V I I I.

Agapetæ virgines quænam dicerentur. 398. X I X. Earum prauum vſum redarguit Hieronymus: ſuſtulitque Conſtantinopoli Chryſoſtomus. ibid.

Agapetus diaconus, qui Epiſtolam parœneticam ad Iuſtinianum Imper. ſcripſit, quis fuerit. 527. I I.

Agapij martyrium ſub Maximiano. 305. I I.

Agareni

Agareni Arabes, rebellantes aduerſus Traianum Imp. prodigiis adiuuantur 114. II. Vide *Arabes.*

Agathæ virginis Siculæ inſigne martyrium ſub Decio. 254. I.

Agathenſe Concilium in Galliis Narbon. pro reſtitutione diſciplinæ Eccleſ. 506. I.

Agaunenſes martyres ſub Maximiano Herculio, iidem qui Thebæi dicti. 297. ſ II. Frequens ad eos Fidelium peregrinatio. ibid. II.

Agbarus Vide *Abagarus.*

Agelius Nouatianorum Epiſc. quid in Concilio Conſtantinop. in cauſa diſputationis de religione. 385. VII. VIII

Ager figuli, emptus ex 30. argenteis venditionis Domini, qualis. 34 VII.

Agnetis Roman. virg. illuſtre martyrium ſub Diocler. 303. V. Eadem ad proſtibulum damnata, diuinitus liberatur. ibidem. Eius fides & caſtitas in Eccleſia celebratiſſima. ibid.

Agnus Dei, h.e. Ceræ ſacræ vſus, ad tollendam ſuperſtitionem Gentilium introductus, & miraculis confirmatus. 58. XXX

Agon Capitolinus quatuor annorum, conſtitutus à Domitiano Imper. ad numerandos annos. 88. I. In quo differret ab Olympiadibus. ib. II. Agon, ſiue certamen triplex ab eodem inſtitutum in honorem Iouis. ibid.

Agon Solis ab Aureliano Imp. inſtitutus. 273. III.

Agriculturam damnauit Manes. 277. X.

Agrippa cognomento Herodes, Ariſtobuli filius, Herodis Idumæi nepos, pro ferrea catena, qua vinctus fuerat à Tiberio, donatur aurea eiuſdem ponderis à Caio, & Rex conſtituitur Tetrarchiæ Philippi. 39. II. Illuditur ab Alexandrinis 40. I. Augetur à Caio Tetrarchia Herodis Antipæ. ibid. II. & à Claudio Iudæa & Samaria. 41. II.

Iacobum Zebedæi Apoſtolum, in gratiam Iudæorum capite truncari iubet. 44. I. ac Petrum carceri mancipari, necandum poſt dies Azymorum. ibidem V. Ob non reiectam blaſphemam adulationem, repentina plaga ab Angelo percuſſus, à vermibus corroditur. 46. II. Conuiciis poſt mortem agitatus eſt, & filiarum eius ſtatuæ in lupanaria delatæ. ibid

Agrippa filius prædicti Agrippæ, donatur à Claudio Imperat. regno Chalcidis. 50. I. & à Nerone quatuor aliis ciuitatibus. 56. XIII. In bello Iudaico adhæret Romanis, & recipit ſe Romam, fuitque vltimus Rex Iudæorum. 73. II.

Agrippina mater Neronis, Claudium virum ſuum veneno occidit. 56. XIII. Et ipſa à filio Nerone occiditur. 61. III.

Agrippinenſe Concilium, aduerſus Euphratem eius vrbis Epiſcopum, cuius ſit fidei. 346. III.

Agrippinus Alexandr. Epiſco. creatur. 165. VI. Moritur. 181. IV.

Agrippinus Epiſcopus Carthaginenſ. in Concilio declarat baptiſmum hæreticorum eſſe nullum, & anabaptiſmum inducit. 217. I. Quo tempore vixerit. ibid. & 230. I.

Alabaſtrum vnguenti Magdalenæ, quale. 32. VII.

Alamundarus Rex Saracenorum incurſans Palæſtinam, moleſtiam infert monachis. 509. II. Ex miraculis viſis, fit Chriſtianus. ibid. & 513. IV. Tentatus à Seuero hæreſiarcha egregiè illudit eius legatis. 513. IV.

Alani inuadunt Gallias, vnà cum Vuandalis, Sueuis, aliiſque barbaris. 407. II. Occupant cum iiſdem Hiſpanias, eaſque inter ſe partiuntur. 409. V. itémque Africam. 418.3.

Alaricus Rex Gothorum vocatur à Ruffino in deſolationem Orientalis Imperij. 395. VII. VIII. Italiam inuadens, vincitur à Stilicone, ſed proditoriè ſinitur abire liber. 403. IX. Vincit paulò poſt Roman. exercitum, ſub duce Ethnico militantem. ibid. Vtitur eo Stilico ad transferendum Imperium in filium ſuum, & immenſum aurum ei dari procurat. 408. III. Occiſo Stilicone ab Honorio, obſidet Vrbem; ſed rurſum immenſo accepto auro, recedit. 409. I. II. Mox eamdem iterùm obſidet, impellente numine ob Gentilium impietatem. ibid. III. IV. Attalum Arianum creat Imperat. eundémque ad libitum deponit, ac reponit. 410. I. III. Tertiò rediens ad obſidionem Vrbis, eam capit, & triduana dumtaxat expilatione tentat, confugientibus ad eccleſias illæſis ſeruatis, vaſiſque Eccleſ. intactis. ibid. IV. & ſeqq. In Siciliam traiicere tentans, moritur apud Conſentiam, & in medio amne cum ſuis opibus ſepelitur. 411. I.

Alaricus alius, filius Euarici, regnat in Gallia. 484. XI. Codicem Theodoſianum, contractum, & aliis auctum, per Anianum Cancellarium promulgat. 506. II. Preces pro eo, licet Ariano, fuſæ à Catholicis Epiſcopis in Concilio Agathenſi. ibid. I. Exilium irrogat quibuſdam Epiſcopis, & mox bello impetitus, occiditurque à Clodoueo Rege Franc. 507. I.

Albina inſignis matrona Rom. diſcipula S. Hieronymi. 382. VIII.

Albina alia, Melaniæ Iun. mater, ſecedit Roma, & quid ei contigerit in Africa. 408. XII.

Albinus Gentilium Pontifex, conuertitur ad fidem Chriſti ex ſancta conuerſatione filiæ & generi. 381. VIII.

Albinus Clodius exercitus Dux in Britannia, arripit Imperium. 195. II. Paciſcitur cum Seuero & ab eo creatur Cæſar. ibid. ſ II. Rebellans occiditur in prælio. 199. I.

Alcimus Auitus.
Vide *Auitus Vien.*

Alemanni populi vincuntur à Criſpo Cæſare 320. I. Inuadunt Gallias ſub Gallieno Imperat. 264. III. Eaſdemque occupant poſt necem Aureliani: ſed à Probo pelluntur ingenti clade. 280. II. Rurſumque à Conſtantio inde eiiciuntur. 354. I. & à Iuliano Cæſar. 357. XXIII. Sed inuadunt iterum eas ſub Iuliano Auguſt. 364. V. Vincuntur à Valentiniano Seniore per Iouinum Magiſtrum equitum. 365. II. Itémque à Gratiano. 378. V. & à Clodoueo Franc. Reg. 499. IV. Vide etiam *Germania & Franci.*

Alexander Alexandrinus Epiſcopus creatur. 311. VIII. Athanaſium ſibi ſcribam ſumit. ibid. Arium exuit presbyteratu, & Eccleſia eiicit. 315. XI. Scribit aduerſus eum eiuſque hæreſes confutat. 318. XI. Scribit aduerſus eum eiuſque hæreſes confutat. 318 IX. X. Certiorem de omnibus, reddit Rom. Pontificem. ib. XI. Intereſt Magno Concilio Nicæno 325. VIII. Moritur, & Athanaſium ſibi ſubrogandum ſignificat. 326. I.

Alexander Antiochenus Epiſcopus creatur. 408 X. Extinguit ſchiſma, quo eius Eccleſiæ Orthodoxi per. 68. annos inter ſe diuiſi fuerant. ibid. Primus omnium Orientalium, nomen S Chryſoſtomi in ſacra in Diptycha refert. ibid. Præſtitit iſta, auctore Rom. Pont. ibid XI. Moritur. 411. XIV.

Alexander Conſtantinopol. Epiſcopus creatur. 317. III. Philoſophum Gentilem aduerſus Religionem diſputantem, ore obſtructo mutum reddit. 325. XIII. Iuſſus à Conſtantino Imperat. introducere Arium in Eccleſiam, precibus à Deo impetrat infamis Arij extinctionem. 336. VIII. Moritur ſanctè. 340. V

Alexander nobilis ſub Seuero confeſſor, ordinatur Epiſcopus Hieroſol. 199. ſ II. 213. III. Accuſatur de ordinatione Origenis, & excuſatur. 230. ſ I. III. Martyrio coronatur ſub Decio. 253. XX. Nobilem collegit Hieroſolymis Bibliothecam. ibid.

Alexander ex philoſopho Gentili Chriſtianus carbonarius, diuinitus detectus, à Gregorio Thaumaturgo, ordinatur Epiſcopus Romanus. 273. X.
Subit martyrium ſub Decio. ibid.

Alexander Papa creatur. 121. II. Latet in Catacumbis Perſecutionis cauſa. 128. III. Ob multos nobiles Roman. ad fidem conuerſos., martyrium conſequitur ſub Hadriano. 132. I. De quibuſdam Eccleſiaſticis eiuſdem decretis, & Epiſtolis. ibid. II. III.

Alexander Mamææ filius, adoptatur à conſobrino Elegabalo Auguſt. & cunctas ampliſſimas Imperij dignitates vno die conſequitur. 223. V. Eo mortuo, ipſe omnium conſenſu imperat 224. I.
Chriſti Imaginem in ſuo ſacrario habuit, eique templum erigere cogitauit, & Chriſtianorum inſtituta imitatus eſt. 224. II. Locum inter Chriſtianos & popinarios controuerſum, Chriſtianis ad Deum colendum adiudicat. ibid. III.
Iudæos quoque benè habet. ibid IV.
Præſtantiſſimos Iuriſconſultos ſibi adhibet conſiliarios, & Præfectos conſtituit: ſed quod ij infeſtiſſimi eſſent Chriſtianis, inde plures ſub eo facti ſunt martyres, ipſo inſcio. 225. I. II. Turpitudines auferre cupit. 227. I. Mathematicos & Genethliacos publicè profiteri voluit, deditus ipſe iis artibus. ibid.
Perſas innumerabili pollentes exercitu debellat, triumphatque 236. II. Occiditur vnà cum matre à Maximino Thrace, occaſione auaritiæ matris, vel ob nimiam animaduerſionibus ſeueritatem, aut potiùs in pœnam relegati in exilium Pontiani PP. 237. I. Refertur inter diuos à Senatu. ibid.

Alexandri, Valentini hereſiarchæ diſcipuli, blaſphemia de carne Chriſti. 175. X

Alexander magus in Aſia ſub Antonino Pio, exponit ſerpentem adorandum ſub nomine Æſculapij, & oracula ab eo fingit. 145. V ſ.
Romanum exercitum, falſis reſponſis deluſum, bis internecioni ſubiicit. 163. IV. 171. II.
Vermibus exeſus perit. 145. VI.

pſeudo-Alexander quidam, Herodis ſe filium, mentiens; in ordinem remigum redigitur ab Auguſto. 8. II.

Alexander quidam vſurpans Imperium in Africa, perimitur à ducibus Maxentij. 307. IX.

Alexandriæ vrbis Ægypti excellentia 45. XVI. Diripitur à Caracalla Imperatore ob dicteria in eum iactata. 217. II.

Alexandrini ciues natura inuidi, 140. I. Item rixoſi, qui ob leuiſſimas cauſas ſæpè ingentes tumultus ciuerunt. 163. II. Seditionem mouent ob expulſionem Dioſcori Epiſcopi Eutychiani. 452. IV. A dæmonibus verberati, latrant more canum, in vltionem damnationis Concilij Chalcedonenſ. 515. IV.

Alexandrina Eccleſia fundata à Marco Euangeliſta, nomine ſancti Petri Apoſtoli. 45. XVI. 382. IV.
Cur primum poſt Romanam locum obtinuerit, & Antiochenæ prælata fuerit. ibid. & 439. IX.
De eius priuilegiis quid ſtatutum ſit in Magno Concil. Nic. 325. XXXII. & ſeqq.
Perſecutionem patitur ſub Philippo Imperat. à mago quodam excitatam. 251. II.
Itémque alias immaniſſimas ſub Conſtantio Imperatore à Gregorio Cappadoce intruſo ab Arianis in locum Athanaſij expulſi. 341. I. & à Gregorio

intruſo poſt Gregorium. 356. I I I. Sub Iuliano, ab Arianis ſimul & Gentilibus atque Iudæis. 362. L. Sub Valente, à Lucio intruſo ab Arianis in locum Athanaſij defuncti. 372. V. Sub Arcadio, à Iudæis, qui ea de cauſa, opera Cyrilli Epiſcopi, omnes vrbe penitus ſunt pulſi. 413. V I I I. Schiſmate diuiditur ob expulſionem Dioſcori Epiſcopi hæretici. 458. I V. Grauiſſimam patitur perſecutionem à Timotheo Æluro ſedis inuaſore Eutychiano. 457. I V.

Alexandro Epiſcopo cura Paſchalis Cycli quotannis conficiendi, à Concilio Nic. data: & quamdiu is mos perdurarit. 325. X X X. Alexandrini Epiſcopi contendebant, ad ſe ſpectare ius conſtituendi Epiſcopos Conſtantinopol. 381. V I I I. 397. X X. Quæſtionem etiam mouent Antiochenis, vt illos ſibi ſubiiciant, ſed cadunt cauſa. 431. X I. 439. IX. Eorum ſumma Alexandriæ auctoritas, in rebus etiam ſæcularibus. 412. I X. An fuerit iis à Cæleſtino Papa conceſſus titulus Iudicis Vniuerſalis. 430. I I I. Alexandrini Epiſcopi ſoliti à Roman. Pontif. iudicati, confirmari, excommunicari, & deponi. 263. V. 340. I I. 379. I. 404. V I. 407. V I I. 451. X V. 478. I I. 482. I I. 483. I. I I I. 484. I V. Itémque ab iiſdem Vicariam poteſtatem in rebus ad hæreſes, & vniuerſalis Eccleſiæ negotia pertinentibus accipere. 430. II. III. Non alibi quàm Alexandriæ, nec niſi ab Ægypti Epiſcopis & Clero Alexandr. ordinari conſueuerunt. 326. I V. Infregit eam conſuetudinem Anaſtaſius Imperat. ibid.

Alexandrinum Concilium centum Epiſcoporum ſub Alexandro aduerſus Arium. 315. X I. Aliud Generale ab Oſio Corduben. celebratum aduerſus eumdem Arium, aliaſque in Ægypto vigentes hæreſes. 319. I I I. Aliud pro electione Athanaſij. 326. I. Poſt reſtitutum Athanaſium per Conſtantinum Iuniorem. 338. I I. Pro eodem in ſede confirmando, ſub Liberio Papa. 352. III. Poſt eiuſdem latebras, pro reſtitutione Eccleſiæ Orientalis, laceratæ ab hæreticis ſub Conſtantio Imperat. 362. X X X I X. eius geſta confirmantur à Liberio Roman. Pontif. cuius etiam auctoritate celebratum fuerat. ibid. X L I V. Aliud ſub eodem Athanaſio, è quo miſſus libellus fidei Orthod. ad Iouianum Imperator. eum expetentem. 363. X I X. Sub Theophilo, aduerſus Origeniſtas. 399. V I I. Sub Cyrillo, aduerſus Neſtorium. 430. V. Sub Proterio aduerſus Eutychianos. 453. I V. Pro electione Ioannis Talaïdæ Orthodoxi, contra eoſdem hæreticos. 482. II.

Alienatio bonorum Eccleſiæ prohibita ab Odoacre Rege Italiæ. 483. I I. Eius conſtitutionem, licet bonam, non tamen legitimè factam, irritat Symmachus Papa: ipſamque alienationem prohibet ipſe auctoritate Eccleſiaſtica 502. V. V I. Vide etiam *Bona Eccl.*

Alipius Auguſtini ſocius, baptizatur cum eo à S. Ambroſio. 388. I X. Quam ſanctam vitam cum eodem Auguſt. egerit in Africa. 389. I. Peregrinatur Hieroſolymam; & amicitiam conciliat inter SS. Auguſt. & Hieronymum. 394. I X. Creatur Epiſcopus Tagaſtenſis. 394. I X. Vnus eſt ex ſeptem præcipuis delectis ad diſputandum in Collatione aduerſus Donatiſtas. 411. I I I. Mittitur Legatus ad Honorium Imperatorem aduerſus Pelagianos. 419. V I.

Alleluia vocis antiquus in Romana, aliiſque Eccleſiis vſus. 384. IV. Eadem voce olim moniales ad Synaxim vocari ſolitæ. 58. X L. Eam non niſi in Paſchate canendam, dixit Vigilantius. 406. VII.

Almachius, qui & Telemachus, Gladiatorum pugnas impedire nitens, fit martyr. 404. I I.

Alogi hæretici, Chriſti diuinitatem negarunt, &c. 196. I I I.

Altaria plura etiam olim in vna Eccleſia 57. X X X I I. De Altaris euerſione fit quæſtio aduerſus Aſclepam Epiſcopum Gazenſem. 347. V I I I. Altaria Catholicorum raduntur à Donatiſtis, aut lauantur aqua ſalſa, in deteſtationem communionis eorum. 361. I. V.

Amandus Burdegal. Epiſ. clarus tempore ſancti Martini. 394. X V.

Ambroſius miſſus ad gubernandam Inſubriam, Liguriam, & Æmiliam, propheticè à Probo PP. iubetur eas adminiſtrare vt Epiſcopus. 369 V. Auxentio Mediolanenſi defuncto, ipſe diuinitus renuntiatur Epiſcopus, & licèt diù reluctans, fugienſque, ordinatur. 374 I. II. Eius electio, quamuis adhuc catechumeni, probata Occidentalibus & Orientalibus. ibid. III. Accipit à Damaſo PP. adiutorem Simplicianum presb. Rom. ibidem. Vitam monaſticam iungit cum muneribus clericalibus. ibidem. Egregia eius vitæ inſtitutio, & vigilantia in Epiſcopatu. ibidem. IV. A tribus rebus perpetuo abſtinuit. 374. IV. Componit clerum, & corrigit multos prauos vſus. 377. V. Reſiſtit Iuſtinæ Aug. Arianæ, in electione Epiſcopi Sirmienſis, & præualet. 380. IV. Obſtat item apud Gratianum Imp. ne Synodus Oecumenica Arianis concederetur, ibid. Manus in eum iniiciens Ariana virgo, miſerè perit ibidem. Reiicit Priſcillianum hæreſiarcham ad ſe venientem. 382. XIV. Poſt Gratiani necem miſſus Legatus in Gallias ad Maximum tyrannum, cohibet eum ne in Italiam irrumpat. 383. V. Commodum publicum præferre ſolitus priuato. ibid. Pœnam interdictionis comminatur Valentiniano Imp. ſi concedat Symmacho reſtitutionem cultûs deorum. 384. I. Reſiſtit Iuſtinæ Auguſt. Eccleſiam Arianis tradere conanti. 386. IV. Renuit diſputare de fide in Conſiſtorio Imperatoris ib. V. ad aures eius viſus loqui Angelus. ibidem. Variis iterum modis vexatur, & necari tentatur à Iuſtina; ſed conſtantiſſimè reſiſtit, & diuinitùs vincit. 387. I. & ſeqq. Confortatur viſione S. Pauli & inuentione corporum SS. Martyrum Geruaſij & Protaſij ibid. III. IV. Ab ipſo dæmones ſe torqueri, coguntur fateri. Ibid. Rogatus à Iuſtina iterùm audire Maximum, haud adeò felici legatione fungitur. 387. V. Noluit communicare cum Maximo, eiuſque Epiſcopis Ithacianis. ibid. In graſſatione Maximi in Italiam, ad redimendos captiuos, & ſubleuandos egenos, vaſa ſacra confringit. ibid. VII. Baptizat S. Auguſtinum. 388. IX. Theodoſium Imp. ob cædem Theſſalonicenſem, Eccleſia pellit, & poſt actam pœnitentiam reſtituit. 390. I. Ad famam eius, ſapientiſſimi Perſarum veniunt, exploraturi eius ſapientiam. ibidem. I V. In Concilio Mediolanenſi, auctoritate Siricii PP. damnat Iouinianum hæreſiarcham. 390. VII. Cogit Theodoſium retractare legem de bonis viduarum non relinquendis Eccleſiis. ibidem. IX. Iterùm reſiſtit Symmacho, repetenti à Valentiniano Gentilia ſacra. 362. I. Eugenium tyrannum arguit de reddita Gentilibus Romanis Ara Victoriæ. 392. IV. Commendat ei Theodoſius, moriens filios ſuos. 395. III. Rogatus à Regina Marcomannorum mittit ad eam, epiſtolam catecheticam. 396. I I. Moritur & multis diuinis viſionibus, aliiſque ſignis, in obitu, & poſteà honoratur. 397. V I I. V I I I. IX. Eius ætas. ibidem. X. Scripturа tam vera, quàm ſpuria ibidem. XI. Apparet multis, diuerſiſque locis, poſt obitum, & dæmones torquet. ibidem. IX. An mortuus ante S. Martinum ibid. VI. Apparet Maſcezili, confortans ad prælium contra Gildonem tyrannum. 398. X.

Ambroſius hæreticus, ab Origene conuerſus, ei omnia neceſſaria ſuppeditat ad Scripturæ interpretationem. 217. I I I.

Ambroſius Aurelianus in Britannia purpuram ſumens, eam inſulam ab ingruentibus barbaris liberat, & Eccleſiaſticam diſciplinam reſtituit, 477. VI.

Ammianus hiſtoricus Ethnicus, teſtis ſupremæ Romani Pontif. auctoritatis in Eccleſia. 353. VII. Carpit regium ſplendorem eiuſdem 367. IV. Præ aliis auctoribus Ethnicis, *moderatior in* laudibus Iuliani Apoſt. 363. XVI. Eius calumniæ in *Iouianum* Imper. refelluntur. 363. X V I I I. In Chriſtianos *Principes* parùm æquus. 383. IV. & alibi ſæpè *arguitur de ea re*, deque mendaciis in rebus Chriſtianorum

Ammon monachus, inuitus ad nuptias tractus, perpetuam continentiam vxori perſuadet. 340. II.

Ammon alius monachus, Epiſcopus ne fieret, aurem ſibi præcidit, & nihilominus ordinatur. 385. V I I.

Ammonius Alexandr. Philoſophus Chriſt. contexuit Harmoniam Euangelicam. 31. II. Confuſum id eius opus cum Diateſſaro Tatiani hæreſiarchæ 174. III. Publicè profeſſus eſt Philoſophiam Alexandriæ, habuitque inter alios Ethnicos, auditorem Plotinum. 234. II. Calumniam paſſus à Porphyrio, quod deſciuerit ad Ethniciſmum. ibidem.

Amphilochius Iconij Epiſc. exigit à S. Baſilio commentarium de Spiritu Sancto. 371. V. Falsò ei adſcribitur Vita Baſilij, quæ extat ſcatens mendis. 363. XIII. 378. I I. Intereſt Concilio Conſtant. in Encæniis. 394. VII. Scripſit multa. ibid.

Amphitheatri Fidenatis caſu, quinquaginta millia hominum obtrita. 29. II.

Ampulla Chriſmatis à Donatiſtis proiecta, ab Angelis illæſa ſeruata. 362. I. V. Alia cælitùs miſſa ad vnctionem Clodouei primi Francorum Regis Chriſtiani, & ſucceſſorum eius. 499. V.

Amuletum veterum Chriſtianorum. Agnus Dei. 58. XXX. Euangelij geſtatio. 232. III. Amuleta portentoſa Baſilidianorum. 120. VII. Amuleta morborum prohibita à Caracalla. 218. II. Ea ſumi ex crucibus ſolita. ibid. Amuleta ſuperſtitioſa ad morbos, proſcripſit Conſtantius Imp. 338. VI. Itémque S. Auguſtinus in Africa. 418. VI.

Anabaptiſmus introductus à Marcione. 246. V I I.
Itémque ab Agrippino Carthag. 227. I.
Reliqua vide in *Rebaptizatio*.
Anabaptiſtæ vltimo ſupplicio damnati à Theodoſio Iuniori. 483. V I.

Anachoretarum monachorum princeps Paulus Thebæus, ſeu potius auctor Ioan. Baptiſta, vel etiam Elias Propheta. 318. V I. 340. I I I.
Anachoreticam vitam agit Narciſſus Epiſc. Hier. ſub Seuero Imp. 199. I I I.
Fuerunt etiam eiuſmodi monachi in Occidente tempore perſecutionum. 340. I I I.
Anachoretæ genuerunt cœnobitas, & vice verſa ſæpè ex cœnobitis facti anachoretæ. ibid.

Anacletus Papa, confuſus à nonnullis cum Cleto. 69. X V.
Sedet poſt Clementem. 103. I I.
Erigit Romæ in Vaticano eccleſiam in honorem S. Petri 106. I I.
Martyrio coronatus ſub Traiano. 112. I I.

Ananiæ & Saphiræ duplex peccatum in retinenda parte pretij agri venditi. 34. L X X V I.
Quale ſupplicium inde luerint. ibid.

Ananias Diſcipulus Domini colligit Eccleſiam Damaſci. 35. I.
Baptizat Paulum Apoſtolum. ibid. I I.

Ananus

Ananus Summus Iudæorum Pontif quinque filios habuit, qui eamdem dignitatem conſecuti ſunt: ideóque exiſtimatus omnium hominum feliciſſimus. 51. Poſt num. V. 62. I. Ananus, idem qui Anna. Vide in *Anna*.

Anaſtaſia dicta. Eccleſia Conſtantinopoli à Gregorio Naz. erecta aduerſus Arianos. 378. X I V. Maioribus ſpatiis dilatatur à Marciano Oeconomo, & ſolemniter dedicatur in conuentu Epiſcoporum. 459. II. In prodigioſo incendio vrbis, diuinitus ſeruatur illæſa. 465. I.

Anaſtaſiæ feminæ Senatoriæ diuturnum martyrium in perſecutione Diocletiani. 303. X I I I. Roborata à Chryſogono martyre, ibid. Epiſtolæ vltrò citróque ab iis ſcriptæ. ibid.

Anaſtaſius I. creatur Rom. Pont. 398. I. Damnat Origenis errores, vnà cum ipſo auctore. 400. V. itémque Ruffinum, eorumdem errorum diſſeminatorem. 401. I. Prouidet Eccleſiæ Africanæ, aduerſus Donatiſtas. 402. I V. V. Moritur. 402. X I. De eius Epiſtolis Decretalibus. ibid. X I I I.

Anaſtaſius I I. creatur. 496. V I I. Legatos mittit in Orientem pro pace Eccleſiæ. 497. I. Defenditur à calumniis de communicatione cum Acacianis. ibidem. I I. Moritur, iterúmque defendi ditur de genere mortis. 498. I.

Anaſtaſij duo, Epiſcopi Nicæni diuerſis temporibus. 451. XXIX.

Anaſtaſius Imp. creatur ab Ariadna Aug. ex Silentiario nondum Senatore. 491. I I. Extorquet ab eo Euphemius Epiſc. profeſſionem fidei Cathol. ibid. Eius initia proba, auféreque tributum Chryſargyrum, ibid. I I I. Mox in prauum mutatus, rapaciſſimum ſe & impiiſſ. exhibet. ibid. I V. Prohibet de Concilio Chalcedon. diſputare, & ſectatur hæreſim Acephalorum, vel etiam Manichæorum. 492. I V. Eius ſtatuæ, & coniugis ſeditione plebis trahuntur funibus per vrbem. 493. V I. Euphemium Conſtantinopol. Epiſcopum ſede pellit, quòd ipſi comminatus eſſet depoſitionem ob hæreſim. 495. I I I. Perſequitur Catholicos. 499. I I I. Pacem auro redimit à Bulgaris. ibid. Dicteriis à populo Conſtantinop. & contumeliis vt hæreticus iactatus, in ſpectaculis, immittit in eos milites. 510. I I. Excommunicatur ob hæreſim à Symmacho Papa 502. V. Exagitat Macedonium Epiſcopum Conſtantinop. alioſque Orthodoxos. 505. I I. 506. I V. 511. I I. Ob prophanatas ab eo pictas imagines, tumultus excitatur. 506. I V. Offert Conſulatum Clodoueo Francorum Regi, qui eum reſpuit. 508. I. Macedonium relegat, populum Conſtantinop. dirè vexat, & Acta Concilij Chalcedon. comburit. 511. I. Vbique perſequitur ſanctiſſ viros. ibid. II. Inſurgit in eum populus Conſtantinop pro defenſione fidei, & aliquandiu quieſcere facit. 511. I. Impiiſſimum Seuerum in ſedem Antioch. intrudit, 513. I. Inſurgente aduerſus eum Vitaliano duce, ſimulat pœnitentiam, & conuocationem Synodi Oecumenicæ, cui Romanus Pontifex intereſſet. 514. VI I I. Deludit Legatos Hormiſdæ Papæ. 515. I I. ipſúmque etiam Hormiſdam. 516. I. Vitalianum in ordinem redigit, Epiſcopos Orthodoxos pellit. ibid. I I I. Reſiſtitur ei à nonnullis. ibid.

Alios eiuſdem Pont. Legatos peſſimè habet, ipſúmque Pont. literis contumacibus impetit, & perſecutionem in Orthodoxos auget. 517. II. I I I.

Anaſtaſius Bibliothecarius S. R. E. auctor libri de Rom. Pont. qui fertur nomine Damaſi. 45. X I I I. 69. X I V. Idem admodum corruptis in notis temporum ibid. X I V. Scripſit etiam librum de Munificentia Conſtantini. 324. X X I. Vertit è Græco in Latinum Hiſtoriam Theophanis. 408. I.

Anaſtaſius creatur Hieroſol. Epiſc. præcedentibus prophetiis. 458. V I. Calumniam patitur à Zacharia Rhetore, de abrogatione Conc. Chalced. 476. V. Moritur 477. V.

Anathema, dicta etiam excommunicatio. 47. V I. Vide *Excommunicatio*.

Ea vox quid ſignificet. 57. X L V I I I. Quo ſenſu accipiatur à Paulo Apoſtolo. ibid.

Anatolius Dioſcori Alexandr. Apocriſiarius, creatur ab eo Conſtantinopol. Epiſcopus in pſeudoſynodo Epheſ. in locum S. Flauiani deiecti 449. X I. petitur eius confirmatio à Leone Papa. 450. I I. Offert Legatis Apoſt. Sedis profeſſionem fidei. ib. V I. In Synodo Chalcedonenſi elicit decretum de prærogatiua Conſtantin. Eccl. poſt Romanam, reſiſtentibus Legatis Apoſt. Sedis 451. X X X I. Redargutus ea de re à Leone PP. calumnias in eum ſpargit multas, aliaque addit ſcelera. 453. I. Faſtum deponit, & mandatis Leonis obſequitur. 454. III. Accepta à Leone Vicaria poteſtate ad recipiendos hæreticos, non rectè ea vtitur. 458. I I. Moritur. ibid.

Anatolius Scriptor Eccleſ. 283. I I I.

An Vnenſes martyres, ſub Honorio à Gentilibus ruſticis interfecti. 400. I. Eorum apud antiquos illuſtris memoria: Memoriæque in ipſorum honorem erectæ, à Fidelibus frequentari ſolitæ. ibid.

Ancilla Chriſtiana Iberos conuertit ad fidem. 327. V.

Ancillas Chriſtian. tradi lenonibus, prohibuit Conſtantinus. 325 I V.

Ancyra metropolis Galatiæ, monſtrorum hæreſum ferax, & aliorum. 347. XI. 373. V I.

Ancyranum Concil. Cathol. quo tempore & qua occaſione celebratum 314. I X. X. Aliud Semiarianorum aduerſus perfidam Arianorum formulam Sirmienſem. 357. V I.

Andegauenſe Concil. pro diſciplina Eccleſ. 453. V I I.

Andeolus martyr in Gallia ſub Seuero Imp. 206. V I.

Andragathius Dux Maximi tyranni, occidit Gratianum Imp. 383 I V. Victo Maximo à Theodoſio, ipſe præcipitem ſe dat in fluctus. 388. V I I.

Andreas Apoſtolus fuit cælebs, & maior natu Petro, & priùs à Chriſto vocatus. 31. X. Quas prouincias peragrauit poſt Diuiſionem Apoſtolorum. 44. XIV. Eius nomine Acta & Scripta ab hæreticis conficta 44. XXIV. XXV. Acta paſſionis eius corrupta à Manichæis. 69. X I I I. Cruce martyrium in Achaia ſubit. ibid. Eius Reliquiæ tranſlatæ Conſtantinopolim. 356. X I I I.

Andreæ inſignis ducis, vnà cum militibus ſuis, martyrium ſub Dioclet. 301. I.

Andronicus Præf. Pentapolis, ob enormia ſcelera excommunicatur à Synodo Ptolemaid. 411. XI Pœnitens veniam meretur. ibid.

Annemius creatur Epiſc. Sirmienſis ab Ambroſio, inuita Iuſtina Auguſt. 380. II. Intereſt Concilio Aquil. aduerſus Arianos. 381. XII. Itemque Romano ſub Damaſo de turbis Antioch. 382. II.

Angelos negabant Sadducæi, Appar. V I I.

Angelus ſuſcepit in deſerto curam Ioann. Baptiſtæ infantuli derelicti. 1. X I I I. Angeli præſides templi Hieroſol. in Paſſione Domini, & ante defectionem Iudæorum à Romanis, deſerunt templum. 34. X X X V I I I. 68. X I I I.

de Angelorum creatione, & malo mundi per eos moderamine, quid fabularetur Simon Magus. 35. X I I. item quæ Baſilides, qui etiam. 365. eorum ordines, aliáque planè delira de iis confinxit. 120. V. V I. Itemque Saturninus 120. X I. & Carpocras. ibid X I I. Ab iis mundum creatum eſſe, dicebat idem Simon. 35 X I I. Itemque Carpocras, Cerinthus, & alij eiuſdem Simonis diſcipuli. 60. V I I. V I I I. Angelum eſſe Deum Hebræorum, eundemque malum dixit Cerinthus. 60. V I I I. 97. V I I. Itemque Baſilides. 120. V I & Saturninus. ibid. X I. Angelos ſuper Chriſtum extollebat Cerinthus. 60. V I I I. Eorum barbara nomina, ad inducendam admirationem, confinxit Baſilides. 120. V. itemque Nicolaitæ 68. V. Angelos eſſe creatores animarum aſſeruerunt, Hieremias, & Seleucus hæreſiarchæ. 170. V. Præfectos eſſe peccatis perficiendis, & oppreſſores bonorum hominum, dicebant Caiani. 145. V I I I. De eorum propter homines pugnis, & ipſorum cum hominibus permixtionibus, quid delirarent Sethiani hæretici. ibid. I X.

Angelum eſſe ſtellam quæ apparuit in ortu Chriſti, quidam exiſtimarunt. 1. V I I I. Angeli cuſtodes templi Hieroſol. recedunt ex eo. 34. X X X V I I I.

Angelorum religionem qualem damnet Paulus Apoſtolus ad Coloſſ. 60. V I. & ſeqq. Eos eſſe Aſtra & inde Aſtra ſimul & Angelos colendos eſſe, fuit error Iudæorum. 60. V I. Eorum religioſus cultus in antiqua Eccleſia probatiſſimus. ibid. I X. X. Qualis eorumdem cultus damnatus in Conſilio Laodicenſi. ib. X I. Angeli vocati ſoliti ſacerdotes. 57. X V I.

Angeli aſpectu factus dignus Valerianus ſponſus S. Cæciliæ virginis, eius precibus. 232. I I I. Alius ter quotannis ſuffitum facere ſolitus ad Crucem à Conſtantino Mag. erectam Conſtantinopoli 330. I I I. Alij noctu flagris cædentes Natalium hæreticum eum reſipiſcere faciunt. 207. I.

Angelus liberat Ioſephum ab Arimath. è carcere Iudæorum. 34 L V. Itemque Apoſtolos. ibid. L X X V I I I. & Petrum 44. V. Adeſt S. Theclæ. 47. I I I. Docet Ignatium cantum alternare. 60. X I I. Suffitum facere Cruci ſolitus Conſtantinopoli 330. I I I. Subuenit Gallicano duci pugnanti contra Scythas. 330. X I. Præſtò ſunt Martyribus pro fide certantibus. 362. X X I I I. 499. I. Coronas eis deferunt. 316. Illæſam ſeruat ampullam chriſmatis à Donatiſtis proiectam. 362. I. V. Loqui viſus ad aures Ambroſij concionantis. 386. V. Corripit Martinum de communicatione cum Ithacianis. 386. V I. Iubet Chryſoſtomum ordinare presbyterum. ibid. X I I. Vide etiam *Michaël Archang*.

Angelos eſſe creatores animarum, aſſeruerunt Hermias & Seleucus hæreſiarchæ 170. V. Angeli cuſtodes vrbis Conſtantinop. ſeruant eam ab incendio Gainæ Gothi. 400. V I I I. Angeli viſi ſæpè à Chryſoſtomo deſcendere ad adorationem ſacratiſſimæ Euchariſtiæ. 407. V I. Angelorum adminiſtratione Ardaburius vincit Perſas pro Theodoſio Iun. Imper. 420. I I I. in fi. Angeli ductu Ioannes tyrannus capitur Rauennæ. 425. I I I.

Angelica Annuntiatio facta Beatiſſimæ Virgini. Appar. X X I I I. Qua occaſione acceperit additamentum, *S. Maria Mater Dei, ora pro nobis*, &c. 431. X X I I I.

Angeli hæretici obſcuri, cito defecerunt. 260. V I I.

Ananius eligitur poſt Marcum Euangel. Alexandrinus Epiſc. 64. I. Moritur. 87. I I I.

Aniani Epiſc. Aurelian. precibus, Attila victus, & fugatus à Gallia. 451. V I I I.

Anicetus creatus Rom. Pontif. 167. I I I. Quid ei cum Polycarpo de celebratione Paſchatis ibid. I V. Martyrio coronatur ſub Marco Imper. 175. I.

Aniciorum familia Romæ illuſtriſſima, ad cuius potentiam cognoſcendam potentiſſimi Perſarum acceſſerunt. 590. IV. 591. I. Ex ea Probi, & Olybrij. 595. I.

Aoimarum tranſmigrationis aſſertores Phariſæi. Appar. V I. Earum iudicia ſub terra fieri dicebant. ibid. Eas vnà cum corporibus extingui aſſerebant Sadducæi. ibid. V I I. Animas prius peccaſſe in alia vita, hic autem pati ſupplicium dicebant Baſilidiani. 120. X I. & Origeniſtæ 413. V I I. Earumdem quoque tranſcorporationem poſt mortem Baſilidiani docuerunt. 120. I X. ſicut & Carpocratiani. ibid. X I I. & Manichæi. 277. I X.

Animas de igne & Spiritu eſſe, eaſque creari ab Angelis, dixerunt Seleucus & Hermias. 170. V.

Eas eſſe corporeas, coloratas, & anthropomorphitas, docuit pſeudopropheriſſa Montani. 173. V I I. Earum hic ſtatum per traducem propagari, peſſimas autem poſt mortem conuerti in dæmones, fuit error Tertulliani. 216. V.

Animabus ſolis promiſſam eſſe ſalutem non etiam corporibus, aſſerebant Baſilidiani: 120. I X. Itémque alij qui reſurrectionem carnis negarent; de quibus vide in *Reſurrectio*.

Animas cum corporibus extingui, & rurſum in reſurrectione vitam recuperaturas, aſſeruerunt quidam hæretici in Arabia. 249. I V.

Anima Chriſtum caruiſſe, ſed pro anima deitatem habuiſſe docuit Arius. 318. I X. Itémque Appollinaris. 373. I I I.

Animas ex traduce generari, & inſtar corporum ex corporibus, animas ex animabus propagari, dixerunt cum Tertullianiſtis Apollinariſtæ 371. I I I. Eas verò carnis eſſe ſubſtantiam, & pariter ex traduce generari, docuerunt Luciferiani. 562. XLVI. De earumdem origine & creatione, malè quoque ſenſerunt Eunomiani. 360. V I I. Ea quæſtio difficillima viſa SS. Patribus, & quid tandem de eâ ſentiendum. 405. V I I.

Animas ſubſtantiæ eſſe diuinæ, docuerunt Manichæi. 277. I X. Priſcillianiſtæ. 381. X V I. Vincentius Victor. 420. I I.

Animas duas eſſe in homine, aſſeruerunt Manichæi, & Maſſaliani; & quænam abſurda de iis delirarent. 277. I X. 361. I X.

Animæ immortalitas probata ex viſionibus. 421. X I I. De earumdem poſt tranſitum ſtatu, multiplices viſiones. vide *Viſio*. Earumdem euocatio per ſectiones hominum, à Iuliano Aug. 362. X X X. Et de purgatione, vide in *Purgat. ignis*.

Animæ nonnullorum ſanctorum hominum, viſæ in cælum ferri; Fructuoſi Epiſcopi Tarracon. & ſociorum: 261. V I I. Marcellini Presby. Roman. & Petri exorciſtæ: 302. X V I I I. Ambroſij Mediol. 397. I X De Animabus herbarum & plantarum quid garrirent Manichæi. 277. X.

Animales homines dicebant Valentiniani, medios inter Spirituales & Carnales; & quænam de iis delirarent. 145. I I. Ita quoque vocabant Montaniſtæ & Cataphryges, eos omnes qui non ſuſciperent Paracletum Montani. 201. I V. Eodem nomine appellabant Origeniſtæ Catholicos, & quare. 393. I I.

Animata non comedebant Doſithei Appar. V I I I. neque Nazaræi. ibid. I X.

Ab iiſdem abſtinuerunt, in odium carnis, Marcionitæ. 146. V I I. & Tatiani. 174. I I. Valeſij quoque ſiue Eunuchi, ante abſciſſionem. 230. I I I.

Eadem reiecerunt, tanquam immunda, Ebionæi. 74. I V.

Saturniniani verò vt eâ virtutis ſpecie plures ſeducerent. 120. X I. Vide etiam *Abſtinentia*, *Cibi*, *Carnes*.

Annæ matris Dei genitricis genus Appar. X I X. X X. Ea fuit vniuira, & vnipara. ibid.

Annas, princeps Sacerdotum qua ratione dictus ſit à Luca. 31. V. Interrogat Chriſtum, eumdémque mittit ad Caipham. 34. XXII. An malè, ſicut Caiphas, perierit. 37. I I. 62. I. Vide etiam *Ananus*.

Annuntiatio. Vide *Angelica Annunt.*

Annuli arrhæ nomine ab antiquis dari ſoliti. 37. X V I I. Sponſales, aliique, quales eſſe ſolerent. ibid. Signatoriis vti olim ſoliti Epiſc. 142. I V.

Annus certus Natiuitatis Chriſti Appar. X X X. vſque ad finem Baptiſmi: 31. V I I. V I I I. Ætatis, & Paſſionis. 34. X I. I I I. &c.

Annorum mundi diuerſæ ſupputationes. Appar. X X X V I.

Annos Placabilis & Acceptabilis, Prædicationis Chriſti. 31. I. X X I X Anni Prædicationis Chriſti quomodò diſtinguantur. ibid.

Annos auctor auſpicatur à Calendis Ianuarij. Annal. num. V I. & ann. 34. num. L X X X V I I I. 562. I I.

Vide etiam *Chronologia*.

Annorum 15. periodo, quæ olim abſoluerentur. 312. XVI. Cur totidem annis numerentur Indictiones. ibid.

Annorum numerandorum ratio per Agones Capitolinos, inſtituta à Domitiano. ibid.

Ab imperio Diocletiani numerari iuſſit ipſe 284. I I. Impp. optimè per Tribunitias poteſtates, recenſentur 250. I I. 171. I. A Gallis olim numerari ab obitu S. Martini. 132. V I I.

Annus Milleſimus Vrbis celebratus ſub Philippo Imp. 249. I.

Anomiani, ſiue Anomœi hæretici, (qui & Aëtiani, & Eunomiani) ita dicti quòd Filium Patri Diſſimilem aſſererent. 360. X I. Damnantur in Concilio Conſtantinop. Oecumenico. 381. I V.

Anterus creatur Rom. Pontifex. 237. V I. Martyrio coronatur ſub Maximino Thrace. 339. I.

Anthemius mittitur è Leone Thrace Imperator Occidentis. 467. I. Secum ducens Macedonianos hæreticos, iuramento publico adſtringitur ab Hilario PP. de iis compeſcendis. ibid. Inſidiis impetitur Recimeris Gothi generi ſui, ſed rurſum pax componitur inter eos. 471. I V. Paulò poſt occiditur eiuſdem proditione. 472. I I.

Anthimus Epiſc. Nicomed. martyr ſub Diocletiano. 301. V.

Anthimus Epiſcop. Tyanenſis diſſidet cum Baſilio Mag. de iuribus diœceſeon. 371. V.

Anthropomorphitæ hæretici, ab Audæo hæreſiarcha orti, Deum humana eſſe forma dicebant. 341. X I I. Ea hæreſis falsò ab Origeniſtis tributa Catholicis. 393. I I. 400. I X Anthropomorphitam eſſe animam, aſſeruerunt quidam Montaniſtæ. 173. V I I.

Anthuſa mater S. Ioan. Chryſoſt. 382. X X I X.

Antichriſti tempora aduenisse exiſtimata à Patribus, quando cumque noua emergeret hæreſis aut ingrueret perſecutio 57. I V. 204. I. 255. V. 259. II. Antichriſtus fuiſſe Nero credit ur à nonnullis, ab aliis venturus Antichriſtus. 70. I I.

De Antichriſto ſcripſit priſcis temporibus Hippolytus Epiſcopus & martyr. 229. I I.

Antichriſti imaginem ſumpſiſſe Conſtantium Imper. de rebus Eccl. iudicare præſumentem, Athanaſius ſcripſit. 355. I I.

Antidicomarianitæ hæretici perpetuam B. Mariæ Virginitatem infamant. 48. I V. 373. V.

Antinoüs puer ab Hadriano Imp. cui erat in deliciis, relatus inter deos magno Gentilitatis dedecore. 132. IV Vrbs Antinopolis in eius honorem condita fœcunda martyribus. ibid. V.

Antiochia Syriæ, totius Orientis metropolis. 39. VI. Diriſſimo terræmotu concutitur ſub Traiano Imp. in vltionem necis S. Ignatij Epiſcopi 117. I I I. Itémque per annum quartum ſub Conſtantio, ob frequentes Arianorum conuentus aduerſus Orthodoxos ibi habitos. 349. X.

Aliis inſuper horrendis terræmotibus ſæpè quaſſatur. 458. I V.

Antiocheni ciues Principum ſæpè iram in ſe concitarunt dicteriis ſuis; putà Hadriani. 130. I I. & Iuliani 362. X X I. Ea de cauſa habet ad eos Iulianus orationem ſuam Miſopogonem. ibid. Ob tributum à Theodoſio iniunctum, euertunt ipſius & coniugis ſtatuas, indéque extremam deſolationem expectantes, obtinent veniam interceſſione Flauiani Epiſcopi ſui. 388. I. & ſeqq. Iidem abſque labe idololatriæ vtuntur cibis immolatitiis à Iuliano expoſitis. 362. X X V I I. Dirè ab eo vexantur ob conflagrationem templi Daphnitici. ibid. X X V. X X X

Antiochenam Eccleſiam fundat Petrus Apoſtolus, & in ea ſeptem annis ſedet Epiſcopus 39. I I I. & ſeqq. Eius Cathedræ antiqua ſolemnitas. ibid. V I. In ea primum nominati Chriſtiani. 43. I I I. Ei Petrus cedit & alium in ea ſibi ſubrogat ſucceſſorem 45. I V. Cur Alexandrinæ poſtpoſita fuerit. ibid. X V I. 439. I X. Ea turbata ob Euſtachij electionem, & quando id contigerit. 324 X X X I I. Schiſmate diuiditur inter Euſtathianos & Meletianos omnes Catholicos. 360. I X. 370. X I I. Illud ſchiſma componitur certo modo, in Concilio Antioch. 378. X. Sed mortuo Meletio augetur. 381. V I I. eiuſque occaſione celebratur Concilium Capuæ 389. X I. Tollitur tandem omninò ab Alexandro Epiſc. operâ Innocentij Papæ, & quamdiu durauerit. 408. X.

Eiuſdem Eccleſiæ prærogatiua poſt Rom. & Alexand. aſſeritur in Concilio Rom. ſub Damaſo. 382. I V. & in alio ſub Gelaſio. 494. I I I.

Eam ab omni æuo à Romana dirigi & iudicari conſuetam, aſſertum eſt in Concilio Oecum. Epheſ. 431. X I V. Idque aliis plurimis exemplis confirmatum. 389. X I. 451. X X V I I. 453. V. 479. I I. 482. I. 483. I I. 484 I V. Eam ſibi ſubiicere conati ſunt Alexandrini Epiſcopi, ſed cauſa ceciderunt. 439. I X. Earum limites diſtincti in Magno Concilio Niceno. 325. X X X I I. &c. 439. I X. Eiuſdem cum Hieroſolymitana altercatio, ſopita in Concilio Chalcedon. & limites vtriuſque conſtituti. 451. X X V I. Agit apud Rom. Pont. pro conſeruatione dignitatis ſuæ aduerſus Conſtantinopolitanam. 453. V. Turbatur ab Eutychianis. 479. I. 512. II. eius Epiſcop. Steph. Iunior, ordinatur præter conſuetudinem Conſtantinopoli, ob turbas vrbis Antiochiæ; ſed ne id amplius fieret prohibuit penitus Rom. Pontifex. 479. I I.

Antiochenum aſſertum Concilium Apoſtolorum. 58. X L V I I I. Antioch. Concilium aduerſus Schiſma Nouatianorum tempore Cornelij PP. 255. I. Primum contra Paulum Samoſat. 266. I. Secundum contra eundem Paulum. 272. I. Aliud in Encæniis ſub Conſtantio Imper. in quo ſeorſum Euſebiani conuenientes, Athanaſium abdicarunt, & quatuor inter ſe diuerſas fidei formulas ediderunt. 341. I I I. Canones ibi ſanciti, haud recepti à poſterioribus Patribus, licèt ab aliquibus collectoribus admiſſi. ibid. X. 404. V. Aliud ab iiſdem Euſebianis celebratum, in quo fidem μακρόστιχον promulgarunt. 344. I. Itemque aliud ad expellendum Meletium Orthod. Epiſcopum, & introducendum Euzoium hæreticum. 360. X I. In eo omnium deterrima fides condita ibid. Sub Iouiano Imp. Cathol. habitum à Meletio Orthod. in quo Acacius cum ſuis ſenuit fidem Catholicam. 363. XX. Ad reſtaurandam Eccleſiam Orientalem perſecutione Valentis

lentis Imp. Ariani proſtratam. 378. X. In eo compoſitum ſchiſma eius Eccleſiæ inter Euſtathianos & Meletianos, & legationes ſummis viris miniſtræ ad viſitandas alias Eccleſias. ibidem X X I. Sub Theodoſio Mag. aduerſus Maſſalianos. 383. I X. Sub Theodoſio Iuniori in cauſa librorum Theodori Mopſueſt. & Diodori Tarſ. 435. I I. In cauſa Ibæ Epiſcopi Edeſſeni. 448. V I I. In electione Calendionis Epiſcopi, ex quo directa Legatio ad Roman. Pontif. pro confirmatione. 482. I.
Antiochus Epiſcopus Ptolemaidis, æmulus Ioannis Chryſoſt. dictus & ipſe ob eloquentiam Chryſoſtom. 400. X V. Inhæret Eudoxiæ Aug. & Theophilo Alexandr. aduerſus eundem Ioannem. 403. I. 404. V.
Antipapa. Vide *Roman. Eccleſ. ſchiſma.*
Antipas cognomento Herodes. Vide *Herodes Antipas.*
Antipas illuſtris martyr ſub Domitiano, cuius meminit Ioannes in Apocalypſi. 93. I I I.
Antiſtius Epiſc. martyr ſub Traiano. 110. I I I.
Antitactæ hæretici, ſecta Gnoſticorum. 120. X V I I I.
Antoninus ex carnifice martyr ſub Commodo. 191. I I.
Antoninus Pius adoptatur ab Hadriano Imp. 139. I Vnde cognomen Pij ſortitus ſit. ibidem. I I I & 140. I I I. Mortuo Hadriano, ſuſcipit Imperium. 140. I I I. Eius manſuetudo laudata. ibid. Vxorem Fauſtinam inter deos refert. 141. II. Reſcribit pro ceſſatione à perſecutione Chriſtianorum. 154. I I I. Moritur, & refertur inter diuos 163. I. Eius æquitate populi quidam barbari ſe ei ſubdunt. ibid. I I. Æquiſſima eiuſdem lex de adulteris. ibid.
Antonini cognomen, commune multis Impp. poſt Pium. 199. I. Voluit Seuerus efficere, vt eſſet deinceps commune omnibus, quemadmodum Auguſti. ibid.
Antoninus Caracallus, Seueri Imp. filius lacte Chriſt. educatus. 195. I I I. Creatur à Patre Cæſar, & Antoninus dicitur, qui antea Baſſianus, 199. I. Ex Senatuſconſulto creatur à patre Auguſtus 201. I. Socerum ſuum Plautianum, cum liberis eius necat. 206. I. Patrem diſtricto gladio occidere tentat. 212. I I I. Patre defuncto, ſuſcipit Imperium vnà cum fratre Geta. 213. I I. Cur dictus ſit Caracallus. ibid.
Getam fratrem in gremio matris occidit: Papinianum I. C. & alios quoſcumque patri olim vel fratri charos, obtruncat; & in imum ſcelerum delabitur. 214. I.
Agit neſciens vindictam de ſanguine Chriſt. ſub patre effuſos nihil ipſe Chriſtianis mali inferens ibid. I I. Veſtales quatuor Virgines viuas infodit, quarum vnam ipſe violauerat. 214. I I. Iuliam nouercam, ſiue matrem, duxit, vxorem. ibid. Parthos dolo ſubigit, Abgarum Oſroënorum Regem Chriſt. malè habet. 218. I. Per inuocationem dæmonum quærit eludere præſagia ſuæ mortis: qui & magiæ deditiſſimus extitit. ibid. II. Necatur Macrini opera, & refertur inter diuos. 219.
Antoninus Elagabalus, ſiue Heliogabalus, à Solis Sacerdotio dictus, Caracalli filius, adoleſcentulus acclamatur à militibus Imperator aduerſus Macrinum. 220. I I. Ob turpiſſimas impuritates dictus etiam Sardanapalus, ibid. Cunctas vbique religiones in vnius Dei ſui Elagabali cultum transferre meditatur, reliquis omnibus extinctis. 221. I I. Quatuor elephantorum quadrigas agitat in Vaticano. 221. I I I. Alexandrum Mamææ conſobrinum ſuum in filium adoptat, & Cæſarem creat. 223. V. Cunctis redditus execrabilis, necatur, & cadauer trahitur in Tyberim, vnde Tractitius & Tiberinus dictus. 224. I.
Antonij Magni primordia, vitæ inſtitutio, & monaſteriorum propagatio. 310. V I. Præſtò eſt Confeſſoribus & Martyribus, tempore perſecutionis. ibid. Ipſius immenſum deſiderium martyrij ibid. Ab Athanaſio viſitatur in eremo, & duo pallia accipit 318. I I. Imperatores ad eum ſcribunt, & viſitatur à quamplurimis toto orbe Chriſtiani, necnon à philoſophis Gentilibus. ibid. Auctor, vel reſtitutor cœnobiticæ vitæ. 318. I I I. Fuit anachoreta & cœnobita. ibid. V I. Eius monaſticæ diſciplinæ inſtitutio defertur ab Athanaſio Romam. 340. I I I. Viſitat Paulum Anachoretarum principem, & multa in itinere, & in congreſſu videt mirabilia. 343. I. Sepelit eum. ibid. Alexandriam venit, vt confundat Arianos mentientes ipſum ab eis ſtare. ibid. I I. Migrat in cælum anno 105. ætatis. 358. V. Eius teſtamentum quale ibid. Præcipit ſepeliri incognito loco, ne corpus eius venerationi eſſet, ſicut aliorum Sanctorum. ibid. Elementa eum lugent. ibidem. De eius ſcriptis, & vitæ ipſius ſcriptoribus ibid. & 343. poſt. I.
Anyſiæ feminæ Theſſal. martyrium ſub Diocle. 392. V.
Apelles diſcipulus Marcionis, poſt lapſum carnis ab eo diuiſus eſt. 146. I X. Quæ ipſe dogmatizarit, ibid. Philumenem feminam impudicam auctricem hæreſis ſectatus eſt. ibid.
Aphraatis monachi miraculis clari inſigne dictum ad Valentem Imp. Catholicos perſequentem, & exprobrantem quòd extra cellam vagaretur. 370. X I.
Apion grammaticus Alexandri legationem init aduerſus Iudæos ad Caium Imp. & ſcribit calumnioſiſſimè contra eoſdem; quem egregiè refellit Ioſephus. 42. I I I. Eius faſtus, & miſera mors. ibid.
Apis vitulus, Deus Ægyptiorum, qualis. 129. I. Eius inuentionis cauſa ſub Hadriano Imper. altercantur Ægyptij ibid. Eum Hebræi, dum vitulum in deſerto conflarunt, repræſentare voluerunt. ibid.
Apocalypſis Ioannis Apoſtoli, ſcripta ab eo in exilio inſulæ Patmos 97. I I. Ea falſò alteri Ioanni, vel etiam Cerintho hæreſiarchæ tributa. ibid. V. V I.
Impugnata ab hæreticis, & à nonnullis Catholicis in dubium adducta. ibid. I I I.
Apocalypſes aliæ tam ipſius Ioannis, quam aliorum nomine confictæ ab hæreticis. 44. X X V. X X V I. 97. V I.
Vide etiam *Reuelationem.*
Apochrypha.
Vide *Scripta.*
Apollinaris, primus Rauennatum Epiſcopus à S. Petro datus, qua ratione martyrium ſuſceperit in pace Eccleſiæ. 75. I I I.
Apollinaris Hierapol. Epiſcopus ſcribit Apologiam pro Chriſt. ſub Marco Imper. 172. I.
Apollinares, pater & filius, olim in Eccleſia nobiliſſimi, cur ab ea receſſerint. 350. V. V I.
Iunior hæreſim docuit, qua Chriſtum pro anima deitatem habuiſſe aſſereret. ibid. V I.
Ea damnata in Concilio Alexandr. ſub Athanaſio. 362. X L I I.
Antequam ipſe damnaretur à Rom. Pont. nequaquàm vt hæreticus vitabatur. 371. I I I.
Damnatur cum omnibus ſuis erroribus in Rom. Synodo ſub Damaſo. 373. I.
Quinam fuerint eius errores. ibid. I I. I I I.
Eius ſcripta qualia, & quatenus ipſe fuerit olim. ibid. I V.
Varia eius ſcripta falſò à Neſtorianis tributa diuerſis Sanctis Patribus. 332. I I.
Quid Iulianus Aug. de eius ſcripto aduerſus Gentiles, ipſumque Iulianum. 362. L V I I.
Ex eo diuerſæ aliæ ortæ hæreſes. 373. V.
Apollonia virgo Alexandr. ſe in rogum coniicit, ipſi præparatum ob confeſſionem fidei Chriſt. 252. I I.
Apollonij antiqui Theologi ſententia de manſione, duodennali Apoſtolorum Hieroſolymis, refellitur. 39. V. 44. V I I. Quando vixerit, & quæ ſcripſerit. 189. I.
Appollonius Senator Roman. de fide Chriſt. delatus, poſt inſignem Apologiam coram Senatu habitam, martyrio coronatus ſub Commodo. 189. I. Confuſus à Nicephoro cum Appollonio Scriptore Eccleſ. ibid. De eius nece dira vindicta diuina. ibid. I V.
Appollonij Lectoris titubatio miro exemplo roboratur ad martyrium. 310. V I I.
Apollonius monachus ſub Iuliano Auguſt. clarus miraculis. 362. I.
Apollonius Tyaneus philoſ. Pythagor., & magus, petit Romam. 68. XI. Eius præſtigiæ, & apud omnes æſtimatio, adeò vt tamquam Deus à pluribus coleretur. ibid. X I I. Quantùm nocuerit religioni Chriſt. ibid. Veſpaſiano Imp. charus, auctor putatur miraculorum eidem Veſpaſiano adſcriptorum. 71. V.
Reus vocatus Romam à Domitiano ludibrio habetur: ſed cùm iouſſus retineretur, euaneſcit ab oculis Imperatoris. 91. I V. Eiuſdem Imp. necem eo ipſo momento quo fieret Romæ, vidit & nunciauit Epheſi. 98. V. Moritur malo fine. 99. V. ab Antonino Caracallo longè poſteà colitur. 218. I I.
Apologiæ pro Chriſtianis; Quadrati Athenienſis Epiſcopi, & Ariſtidis philoſophi, oblatæ Hadriano Imp. 128. I. Iuſtini philoſoph. & martyris Antonino Pio, 150. I. Eiuſdem Iuſtini, Marco & Lucio Impp. & Senatui Roman. 164. I V. Melitonis Sardenſis Epiſcopi Marco Aurelio; 172. I. Apollinaris Hierapolitani Epiſcopi, & Miltiadis Theologi, M. Aurelio, 172. I I. Bardeſanis Syri, ſub eodem Marco. 173. V.
Athenagoræ Athen. philoſ. ad eundem Imp. 179. I I I. Apollonij Senatoris, ſub Commodo Auguſt. coram Senatu recitata? 189. Tertulliani ſub Seuero ad Magiſtratus Roman. 201. VII 1203. I I. Minutij Felicis, ſub eodem Seuero. 209. I I. Cypriani, aduerſus Demetrianum Proconſ. 256. I I.
Apologiæ multiplices pro Origene & quales. 256. I V. Pro Baſilio, de quibuſdam eiuſdem dictis. 371. I I I. I V.
Apoſtata Exconſul ſub Commodo Imp. 186. I I.
Apoſtata Iulianus.
Vide *Iulianus.*
Apoſtatæ deſcriptio ex ſacra Script. quàm optimè ei conueniat. 363. X V I.
Apoſtatæ in perſecutionibus.
Vide *Lapſ.*
Apoſtatæ exagitantur à Theodoſio Magno. 381. X I. 382. X I I I. 391. I.
Quorundam horrendi caſus. 362. X X I V. 363. X I V. 614. I X.
Apoſtatantes ad Iudaiſmum, Conſtantinus igni tradi iuſſit. 325. X V I.
Apoſtoli X I I. eliguntur à Domino. 32. I I I. Eius vocis ſignificatio, & muneris functio apud Iudæos 399. XII. Ordo à Domino inter Apoſtolos conſtitutus, itaut *Petrus* ipſorum eſſet caput. 32. I V. Eorumque genus & patria. ib. De Primatu quæſtionem mouent aduerſus Iacobum & Ioannem, ſed non in Petrum. 34. XIII. Omnes poſt ſuam electionem, cælibes vixerunt. 33. X V I I. Sacerdotes à Domino facti. 34. X V. Miſſionem & Spiritum S. ab

QQq 4 eodem

eodem accipiunt. ib. L V I I Quæ omnibus communia, & quæ Petro peculiaria. ibidem. L I X Recipiunt Spir. S. in Pentecoſt. ib d. L X V I I I. Flagellati Hieroſolymis ob Chriſti prædicationem. 34. L X X V I I I.

Appetiti ab Agrippa Rege, dimidontur per orbem terrarum. 44. V I I. Quomodo, & quo conſilio condiderint Symbolum, dictum Apoſtolorum. ibid. V I I I. In quas prouincias ſinguli profecti ſint, ibid. X & ſeqq. Eorum nomine multa Acta & Scripta conficta. 44 X X I V. & ſeqq. Eorum Canones, & Conſtitutiones, Clementis PP. nomine vulgatæ, cuius ſint fidei & auctoritatis. 102. I V. V.

Iidem omnes ad Tranſitionem Beatæ Virginis ex diuerſis Orbis partibus eodem tempore delati 48. V. Quinam interfuerint Concilio Hieroſolymitano. 51. I I I. Quot habita ab iis Concilia, 58. X L V I I I. Opus manuum exercuerunt. 52. V. Abſtinuerunt à carne & vino 57. L V I. Dicti etiam Epiſcopi, & Presbyteri, & qua ratione. 58. I I. I V. Eorum loco ſucceſſerunt Epiſcopi. 51. X V. 58. I I I.

Apoſtolis ſe eſſe ſapientiores, iactabant Valentiani. 143. I V. Marcitæ. 175. V I I I. Aëtius Impius. 356 X V I I. Eos non accepiſſe Spiritum S. quomodò intelligeret Montanus 173. I V. V. Apoſtolorum oſtiarij appellati à Chryſoſtomo Imperatores, quod ſepeliri conſueuiſſent extra veſtibulum Eccleſiæ Apoſtolorum 356. X I I I. Apoſtolos quoque ſuos voluit habere diabolus. 15 X I V. 68. X I I.

Apoſtolatus non debet eſſe ſpontaneus. 44. X X X I I. Vide *Prædicatio*. Apoſtolatus Iudæorum & Gentium inter Petrum & Paulum diſtinctio quomodo intelligenda, & quis dignior. 51. I V.

Apoſtolica Eccleſia vna toto orbe 45. I I. Apoſtolicæ dici poſſunt omnes Eccleſiæ ab Apoſtolis fundatæ, vel ab eis propagatæ. ibidem. Apoſtolicæ cathedræ principatus viguit ſemper in Eccleſia Rom. 106. X I I.

Apoſtolicæ Literæ Romanorum Pontif. earúmque diuerſa genera. 142. I X. Apoſtolica Sedes, per antonomaſiam dicta Romana. 45. I I. & Apoſtolicus Rom. Pontifex. ibid. Vide *Rom. Eccleſia. Rom Pontifex Prima Sedes.*

Apoſtolici hæretici, ſic dicti, quænam docuerint. 260. V I I I.

Apotactici hæretici, à renunciatione ſic dicti, in quo errarent. 260. V I I I Exagitantur à Theodoſio Magno. 381. X I.

Apparitiones multiplices Domini poſt Reſurrectionem, 34. L I I I, vſque L X. Alia eiuſdem facta S. Petro fugienti è carcere Romano. 69. I I I. Petro Alexandrino, de Ario. 310. X I. Ambroſio Mediol. morienti. 397. V I I I. Super montem Oliueti, ſub Theodoſio Iuniori. 419. X V I. Marciano Imp. in ſomnis oſtendentis ei Attilæ arcum fractum. 454 V. Sancto Remigio, & Clodoueo Regi. 499. V.

S. Crucis facta è cælo Conſtantino Magno progredienti aduerſus Maxentium. 312. I V. & aduerſus Licinium. 318. I I I. In aëre in monte Golgotha, quo tempore Conſtantius maximè impugnabat Chriſti diuinitatem 351. I X. X. In extis ſacrificij Iuliani 362. I V. In veſtimentis militum Iuliani è rore delapſo, in ipſo principio eius apoſtaſiæ. 361. I I I. In cælo, quando Iudæi ſub eodem Iuliano reædificare conarentur templum Hieroſolymitanum: at pariter veſtes eorum, aliorumque cuiuſcumque religionis hominum, eodem ſigno cælitus ſignantur 363. I I I. In veſtimentis militum Arcadij, coëuntium in prælium aduerſus Perſas pro defenſione Chriſtianorum. 395. X I. In tunicis baptizatorum, poſt apparitionem Chriſti Domini in monte Oliueti, ſub Theodoſio Iuniori. 419. X V I. Mariæ Virginis, Auguſto Imp. Appar. X I I I. in fin. Gregorio Thaumaturgo. 233. V I I I. Baſilio Magno. 363. X I I I. Cyriaco monacho, aduerſus Neſtorij ſcripta. 429. I V, in fin. Michaelis Archangeli multiplices. 60. I X. Conſtantinopoli. 310. I I I. in monte Gargano, Romæ, & pluribus aliis locis 493. V. Angelorum. Vide in *Angelus* Petri & Pauli Apoſtolorum Neroni. 69. X V I I I. Conſtantino Magno 324 X. X I I. Attilæ. 452. V I I I. Petri tantùm, Galliæ viduæ. 504. V. Ioannis & Philippi Apoſtolorum, Theodoſio Magno. 394. I I. Nicolai Myrenſis, Conſtantino. 326. X V I I I. Sed & tam prædictorum, quàm aliorum plurimorum SS. virorumque præſtantium, apparitiones alias vide ſub propriis eorum nominibus. Vide etiam *Viſio, Reuelatio, Oſtenta, Anima.*

Appellationes ad Sedem Apoſt. Rom. ex traditione Apoſtolica, & auctoritate à Chriſto collata Petro. 383. X L I I I. Eæ confirmatæ in Synodo Oecumenica Sardicenſi 347. X I I. vndique ad eam fieri ſolitæ in antiqua Eccleſia. 495. I I I. Patriarchæ etiam ipſi Orientales, de iniuriis ſibi illatis ad eam appellarunt: puta.

Alexandrinus Ioannes, pulſus à Zenone Imp. 483. I. & vide *Alexandrini Epiſcopi.*

Conſtantinopolit. Ioannes Chryſoſtomos, damnatus ab epiſcopis. 404. V I. Eutyches æquè damnatus in Synodo. 448. V. Flauianus, depoſitus in Synodo Epheſ. 449. X I. Vide *Conſtantinopol. Epiſcop.* De Antioch. & Hieroſol. vide ſub iis hominibus, & in altera huius Operis Parte.

Appellari etiam conſueuit ex Africa. 419. I X X I. Qua de re fuerit controuerſia in cauſa Appellationum inter Apoſtol. Sedem, & Eccleſiam Afric 419. V I I I. X I I. Vide *Afric. Epiſc.* Ex Gallia. 422. I. 452. I X. Vide *Gallic. Eccleſ.* Ex Hiſpania. 258. I I. Et aliis quibuſcumque prouinciis, tam Occidentalis Eccleſiæ, quàm Orientalis. Vide *Oriens Eccleſia*, & in altero Tomo. Itémque ex Synodis ipſis Oecumenicis. 449. X I. X I V. Vide *Concilia.*

Appellandi ab Epiſcopis ad Imperatores, primus omnium viam aperuit Paulus Samoſatenus hæreſiarcha. 272. I I I. 313. I X. Eum imitati ſunt Donatiſt. 313. I V. I X. 314. I V. V I I I. Photinus. 357. I I Origeniſtæ monachi. 400. X. 402. I. Pelagiani. 439. X I. Edeſſeni clerici calumniatores Ibæ Epiſc. ſui. 448. V I I.

Appellantem Epiſcopum ad ſæculare tribunal, Valentinianus Imp. mulctat. 369. V I.

Appliani martyrium.
Vide in *Ædeſius.*

Aqua mutatur in vinum à Chriſto. 18. X I I I. Idem annuis miraculis poſteà pluribus locis fieri conſueuit. ibid.

Aqua conſecrari ſolita anniuerſaria die nocte baptiſmi Chriſti. 32. I X

Aqua Bapeiſmi ſolita primò benedictione ſanctificari. 232. I I. Eadem miraculis illuſtratur. 417. V I.

Aqua diuinitùs repleri ſolita pluribus locis fontes baptiſmales. 417. V I.

Aqua baptizante Epiſcopo Nouatiano, euaneſcit. 419 X V I I.

Aquæ Benedictæ antiquus vſus in ingreſſu eccleſiarum. 57. X X X I I I.
Etiam anteà in domibus priuatis haberi ſolita. 132. I I.
Eius inſtitutio Apoſtolica, decreto Alexandri PP. Primi confirmatus. ibid.
Quamplurima per eam edita miracula, fugatique dæmones. ibid. & 362. X X X I I. 389. X V I I I.

Aqua miſcenda vino in calice Euchariſt. ex traditione Dominica. 57. X L I. Aquariorum hæreſis. 174. I I. Vnde error ortus. 257. V.
Aqua ſola in calice Euchariſt. vtebantur Ebionæi. 74 I V.
Marcionitæ. 146. V I I.
Tatiani. 174. I I.
Encratitæ. 257. V.

Aquila Ponticus præfectus ab Hadriano Imp. extructioni Æliæ ciuitatis, 137. V. Conuerſus ad fidem, mox ob ſtudium aſtronomiæ iudiciariæ pulſus Eccleſia fit Iudæus. ibid. Scripturam ſacram malo animo in Græcum transfert, aduerſatus Editioni Septuaginta. ibidem.

Aquileia expugnatur & diruitur ab Attila. 452. V I I I.

Aquileienſe Cõcilium ſub Gratiano Imp. inſignium planè Epiſcoporum aduerſus Arianos, vnica Actione confectum. 381. X I I.

Aliud ſub Honorio contra Origen. 400. V. Aquileienſis Eccleſia fundata à S. Marco Euang. illuc à Petro miſſo. 45. X I I I.

Ara Cæli, templum Romæ vnde ita dictum. Appar. X I I I. Ara primogeniti Dei, cur erecta Romæ ab Auguſto Imp. ibid.
Ignoti Dei, Burdegalæ conſecrata in honorem Stephani Protomartyris. 14 X C. 32. I I I.
Ignotorum deorum, quâ ratione eſſent Athenis. 32. I I I.
Ara Victoriæ Romæ.
Vide *Victoria Ara.*

Ex Arabia venerunt Magi ad Chriſtum adorandum. 1. I V.

Arabicum Concilium aduerſus Beryllum Epiſcopum hæreticum. 229. I.

Aliud aduerſus quoſdam hæreticos aſſerentes animæ mortalitatem, & reuiuiſcationem. 249 I V.

Araſiucanum Concilium I. in Gallia Narbon. pro Eccleſ. diſciplina. 441. I I.

Arbitrium Liberum.
Vide *Liberum Arb.*

Arbogaſtes Comes natione Francus, Victorem Maximi Imp. filium adhuc puerulum, proditoriè necat. 355. V I I.
Valentinianum Imp. Iuniorem occidit. 392. I I
Qualis eſſet, vt à S. Ambroſio diligeretur. ibid.
Eugenio, cui adhærebat, à Theodoſio Mag. victo, ipſe ſibi manus infert. 394. I I I.

Arcadius Theodoſij Magni filius, ſexennis à patre renunciatur Auguſtus. 382. V I.
Præceptorem ſuum ſedentem iubetur ipſe detecto capite audire. ibid.
A præceptore aliquando verberatus, mortem ei meditatur. ibid.
Mortuo patre, ſuccedit in Imperium Orientale ſub curâ Ruffini ducis. 391. V.
Vxorem ducit Eudoxiam Liciniam. ibid.
Hæreticos, Gentiles, Iudæos coercet, hacque pietate vitat inſidias Ruffini. ibid. V I I.
Bellum gerit contra Perſas pro defenſione Chriſtianorum, ad ſe ab eis confugientium. 395. X I.
Eius pietate ciuitas Conſtantinopol. conſeruata ab incendio cæleſti. 396. I I I.

Capite

ſupplicium ſtatuit in receptores & occultatores hæreticorum. 398. X V I I I.
Suaſu Eutropij eunuchi reſcribit aduerſus immunitatem Eccleſiarum. ibid X X.
Compeſcit etiam clericos & monachos, qui ab apparitorib. raperent reos. ibidem X X I.
Bello appetitur à Gaina, cogitur ei dare Eutropium, reuocatque legem contra immunitatem eccleſ. latam. 399. I I I. I V.
Proſcribit turpe ſpectaculum Maiumæ. ibid. V.
Prohibet cautus Arianorum. 400. X V I.
Omnes hæreticos pellit Conſtantinopoli. ibid X V I I.
Idolorum templa in pagis dirui iubet, in vrbibus Chriſtiano ritu conſecrari. ibid. I X. 401. V I I I.
Multa indigna à Gainâ paſſus, tandem eum hoſtem Reip. declaratum, per ſuos duces ſuperat, & interimit. 400. V I. V I I. V I I I.
Augetur filio Theodoſio. 401. V I.
Chryſoſtomum inuitus pellit. 404. V. V I I.
Monetur à fratre Honorio de pacificanda Eccleſia Orient. ibid. X I I I.
Recuſantes communicare Arſacio intruſo in locum Chryſoſtomi, dirè exagitat. ibid. X.
Excommunicatur ab Innocentio PP. poſt mortem Chryſoſtomi in exilio; & ſe excuſans, reſtituitur. 407. V I I.
Aduerſus eum eadem de cauſa, bellum gerere cogitarat Honorius eius frater. ibid. V I I I.
Moritur, & timens filiolo ſuo Theodoſio à fratre Honorio commendat eum Regi Perſarum. 408. I.
Quot, & quos, qualeſque liberos reliquerit. ibid. & 413. X.
Quatuor eius filiæ virginitatem Deo dicarunt. 415. X.
Arcadius Epiſcopus, Legatus Cæleſt. PP. in Oecumenica Epheſ. Synodo. 431. I I I.
Arcadij, & ſociorum nobilium Hiſp. illuſtre pro fide Catholica ſub Genſerico Vvandalorum Rege Ariano martyrium in Africa. 347. I.
Archelaus filius Herodis Idumæi Ethnarcha Iudææ, conſtituitur ab Auguſto Imp. 8. I I.
Ob nimiam in ſubditos crudelitatem iudicio poſtulatus, relegatur Viennam Galliæ ciuitatem. 16. I.
Archelai Caſcharorum Epiſcopi publicæ diſputationes cum Manete hæreſiarcha. 277. V I.
Archidiaconus, S. Stephanus. 34. I. X X X. in fi.
Archontici hæretici, quænam docerent. 175. X.
Arcus triumphalis Seuero Imp. Romæ erectus. 205. I I.
Alius in honorem Conſtantini Magni factus. 312. I X.
Ardaburius dux Theodoſij iunioris, diuinitùs vincit Perſas, Chriſtianis perſecutionem inferentes. 420. I I I.
Miſſus contra Ioannem tyrannum in Italiam, vi tempeſtatis in eius manus incidit. 424. I I.
Liberatur diuinitùs ab Aſpare filio. 425. I.
Meruit hæc cælitùs bona, ob Theodoſij pietatem, cùm alioqui tam ipſe quàm filius eſſent Ariani. ibid.
Vide *Aſpar*.
Ardaleo mimus, ioco fingens Chriſtianum, ſeriò factus martyr. 303. V I.
Arelatenſe Concilium Primum numeroſiſſimum, ſub Conſtantino Mag in cauſa Cæciliani Epiſcopi Carthagin. & Donatiſtarum. 314. V.
Præfuit ei Silueſter PP. per Legatos. ibid.
Eius Acta deprauata à Donatiſtis. ibid V I I.
Miſſa ad Silueſtrum, vt ab eo confirmarentur. ibid V I I I.
Confuſum cum Secundo. ibid. V.
Arelatenſe Conciliabulum Arianorum, præſente Conſtantio Imp. aduerſus Athanaſium. 353. V I I.
Arelatenſis Eccleſiæ controuerſia de primatu cum Viennenſi, temperata in Concilio Taurinenſi. 397. X I I I.
Eius priuilegia vnde orta; & quænam in eius prærogatiuam ſtatuerit Zoſimus Papa. 417. I V.
Quid poſteà ab eodem; & aliis ſeqq. Pontiff. de earum Eccleſiarum controuerſia ſtatutum fuerit. ibid. V. & 445. I V.
Areopagus, qui locus Athenis. 52. II.
Areopagitæ Iudices quales, & quanta eorum apud omnes æſtimatio. ibid.
Apud eos cauſam agit Paulus Apoſt. & vnum ex eis, nempè Dionyſium conuertit. ibid. I I I. I V.
Argentei 30. quibus venditus eſt Chriſtus, quam ſummam efficiant. 34. V I I.
Eius vocis varia acceptio in Scripturarum pretium. ibid.
Ariadna Leonis Imper. filia, inhians Imperio, fratrem infantulum de medio aufert. 461. V I.
Deſponſata fictè Patricio Cæſari eo à Zenone necato, datur coniux ipſi Zenoni. 469. I. 470. I.
Vide in *Zeno*.
Eum viuum ſepultum, non permittit educi. 491. I
Anaſtaſium nondum Senatorem, ex turpi commixtione euehit in Imperium. ibid. I I.
Ariſtides philoſophus Chriſt. Athen. Apologiam pro Chriſtianis offert Hadriano Imp. 128. V.
Arius diaconus Alexandr. ob ſchiſma Meletianum excommunicatur à Petro Epiſcopo. 310. I I.
Viſio diuina de eo oſtenſa eidem Petro. ibid.
Pœnitentiam ſimulans, creatur ab Achilla presbyter. ibidem V.
Quo tempore detectus fuerit hæreſiarcha, & vnde acciderit lapſus eius. 315. X.
De promulgatione eius hæreſis diuerſa tempora conſideranda. ibid. X I.
Ab Alexandro Epiſcopo exuitur presbyteratu; & ab Eccleſia eiicitur. ibid.
Euſebium Nicomed. alioſque plurimos Epiſcopos Orientales, allicit ad dogmatis ſui propugnationem. 318. V I I I.
Eius impia dogmata. ibid. I X.
Contemnit Conſtantium Imp. & ab eo publicis literis acriter exagitatur. 319. I I.
Eius ſcriptorum lectionem Patres Concilij Nicæni exhorreſcunt. 325. X X I.
Ea damnata, & comburi iuſſa. ibid. X X V I I I.
Ipſe quoque anathemate percuſſus, pœnitentiam ſimulat, & ſubſcribit Regulæ Fidei. ibid. X X V I.
De eius damnatione, reſtitutione, & mortis tempore, perplexa hiſtoria elucidant. 327. I. 333. X. 336. X.
Vocatur à Conſtantin. Magno, & oblata fidei confeſſione fraudulenta, recipitur ab Euſebianis in conciliabulo Hieroſolym. 335. X. X I.
Reſtitutus Alexandriam, nouas ibi ciet turbas. 335. I V.
Reuocatus Conſtantinopolim à Conſtantino, fidei Nicænæ doloſe ſubſcribit: & introducendus ab Euſebianis in Eccleſiam, in itinere diuertens ad latrias, ibi medius crepat. ibid. V I I I. I X.
Arianæ hæreſis cauſa conuocatur Magnum Concilium Nicænum. 325. I V.
Ea exſecrationi Patribus habita. ibid. X X I.
Filium Dei abnegans, præſidium quærit ab eunuchis ad gignendum inhabilibus. 337. X V I.
Damnatur in Concilio Rom. ſub Iulio Papa. ibid. X X V I I.
Eius multiplices rami. 360. X I.
Ariani Epiſcopi eo conſilio veniunt ad Concilium Nicænum, vt criminentur apud Conſtantinum Orthodoxos. 325. X I.
Iidem in Synodo confutati. ibid. X I V. X X I. X X I I.
Quomodò in ſubſcriptione Synodi ſe geſſerint. ibid. X X V. X X V I.
Arianos Conſtantinus appellari iubet *Porphyrianos*, & quare. 325. X X V I I I.
Iidem viuente Conſtantino, nihil auſi ſunt mutire contra Nicænam Synodum 329 I I. 336. V I.
Quid verò intereà egerint, vide in *Euſebium Nicomed.* & *Euſebiani*.
Arianorum calumniæ in Athanaſium, alioſque Orthod. Antiſtites, ipſamque fidem Catholicam, vide ſub ſingulis eorumdem Antiſtitum nominibus, & in *Catholicus*. Eorumdem latibula in ſuis aſſertionibus de fide. 340. X I. 341. V I I.
Mentiri ſoliti, præſtantiſſimos quoſque viros ſuæ hæreſis aſſertores extitiſſe, 256. V I. 263. V. 311. I I I. 343. I I.
Quo animo Sardicam ad Concilium Oecumenicum acceſſerint, & qualem fugam expeſſiuerint. 347. V I.
Damnantur ibi à Patribus. ibid. V I I.
Philippopoli conuenientes fidei formolam Sardicenſis Concilij nomine promulgant, & Rom. Pontificem excommunicare primi omnium præſumunt. ibid. X V. X V I
Inſidiantur Orthodoxis poſt Synodum Oecum. Sardic. multóſque ex eis perdunt. 348. I.
Poſtulant à Liberio PP. communionem, ſed patiuntur repulſam. 352. I I I.
Conuenientes Arelate præſente Conſtantio Imp. damnat eos qui recuſarent ſubſcribere in Athanaſium, eoſdémque in exilium pelli curant. 353. V I I I.
Idque abundantiùs peragunt in Conciliabulo Mediol. 355. I I. & ſeqq.
Liberio Papâ eadem de cauſâ pulſo, Felicem in eius locum ſubrogandum curant. ibid X
Affectantes videri Catholici, Sirmienſe Concilium celebrant aduerſus Photinum hæreſiarcham.
Vide *Sirmienſe Concil.*
Eorum impietas. ibid
Sirmij palam detecta, dum voces Conſubſtantialitatis, & Similitudinis, protrùs ablegarunt. 357. I I.
Diuiduntur ibidem inter ſe, *Ariani* & *Semiariani* dicti ibidem V I. & quæ inter eos differentia. 358. I V.
Vide *Semiariani*.
Conſtantium Imperat. adulatoriè *Æternum* vocant, qui Filium Dei æternum negarent. 353. V. 359. I V.
Damnantur in Concilio Arimin. 359. V
Conueniunt fraudulenter Nicææ in Thraciâ.
Vide *Nic. Concil. in Thraciâ*.
Quibus lapſibus à fide Cathol. ſemel deficientes, tandem prolapſi

Digitized by Google

lapſi ſint ad imum perfidiæ. ibid. V I I. & X I X.
In Concilio Seleucienſi altercantur cum Semiarianis, & ſe inui cem damnant. 359. X V I. & ſeqq.
Vide *Seleuc. Concil.* & *Acacius* : Sed & de ceteris rebus ad eos ſpectantibus, vide ſub nominibus præcipuorum earumdem ſectarum patronorum, nec non Orthodoxorum qui aduerſus eos egerunt.
Ariani vbique ſuſcipiunt hæreſim Macedonianam de creatione Spiritûs Sancti. 360. V.
E ſacris codicibus delere ſoliti teſtimonia de deitate eiuſdem Spiritûs Sancti. ibid.
Coërcentur à Gratiano Imp. 378. I X.
& Theodoſio Magno. 380. I I, 381. I. X I. 383. V I I. 384. V I I. 388. V I.
Compeſcuntur Conſtantinopoli ab Arcadio, ob contentiones ipſorum aduerſus Catholicos de Hymnorum cantu. 400. X V I.
Præualent ſub Gothis, & Vvandalis aliiſque populis barbaris, eâ contagione infectis, de quibus vide ſub ſingulis eorum nominibus, vel Regum ipſorum; atque etiam verb. *Orbis* & *Perſecutio*.
Arimini iubentur à Conſtantio Imper. Occidentales Epiſcopi conuenire, eodem tempore quo Orientales Seleuciæ, & quo conſilio id contigerit. 358. I. I I.
Quot & quales Epiſcopi conuenerint. 359. I I.
Fides Nicæna comprobatur, & formulæ Arianorum repudiantur, ipſique damnantur : ſicque finitur Synodus. ibid. V.
Sed multis poſteà menſibus ibi detenti Epiſcopi, tandem minis & dolis illecti ſunt ſubſcribere fraudulentæ, fidei formulæ ibid V I I I.
Quâ in re tunc Patres deliquerint, & quo ſenſu dixerit Hieronymus, tunc Orbem miratum eſſe ſe eſſe Arianum. ibid. I X. X.
Quâ ratione Arimini Synodus ab aliis exploſa ſit vt impia, ab aliis probata vt Orthodoxa. ibid X I.
Arimin formula damnata à Liberio PP. & aliis quampluſimis Epiſcopis Occidentalibus, qui & ideò pulſi ſunt ſedibus ſuis. 359. X I I. &c.
Eadem quoque diuino iudicio reprobata, vindictam ſumente numine de iis qui ei ſubſcripſiſſent. ibid. X V.
De Ariminenſi Concilio libellus Hilarij nomine vulgatus, in multis deprauatiſſimus. 352. I V 357. X I V.
Armeniæ Maioris Epiſcopus ordinari olim debuit à Cæſarienſi Cappadociæ Archiepiſcopo. 312 I V.
Eius Eccleſia optimè conſtituitur à Gregorio Epiſcopo. ibidem.
Eius Rex Tiridates fidem Chriſti recipit. ibid.
Armeniacum Concilium in cauſâ librorum Diodori Tarſ. & Theodori Mopſueſt. 435. I I.
Armenij Chriſtiani pro defenſione religionis bellum ſuſcipiunt contra Maximinum Galerium Impp. eumdémque ſuperant. 312. I.
Armorici ſedibus pulſi à Maximo tyranno. 383. I I.
Ea regio dicta Britannia minor à Britannis in eam miſſis ab eodem Maximo. ibid.
Liberatur per S. Germanum Antiſiodor. ab inuaſione Alemannorum, & ab irâ Valentiniani Imperat. 433 I I I.
Vide *Britannia minor*.
Arnobius Rhetor fit Chriſtianus. 302. I X.
Scribit contra Gentiles. ibid.
Vnde acciderint næui in eius ſcriptis. ibid.
Aroſtanes, inſignis Epiſcopus Superioris Armeniæ intereſt Magno Conc. Nicæno. 325. I X.
Arſaces Armeniæ Rex Chriſtianus iubetur à Iuliano Apoſtatâ cum blaſphemia, ſibi præſtò eſſe ad bellum Perſicum. 363. V I.
Deſeritur à Romanis poſt extinctum Iulianum. ibidem. X V I I I.
Proditione tenetur à Sapore Rege Perſarum, & necatur. 369. I X.
Arſacij monachi Perſæ incluſi mirandus obitus in clade terræ motus Nicomedienſis. 358. I I I.
Arſacius in locum Chryſoſtomi expulſi, eligitur Epiſcopus Conſtantinop. longè ei diſſimilis. 404. I X.
Ei communicare recuſantes, diriſſimè habiti. ibid. X.
Non recipitur ab Innoc. PP. ibid. X I I I.
Moritur. 405. I I I.
Poſt mortem exauctoratur ab Innocentio. 407. V I I.
Arſenius à Meletio ſchiſmatico ordinatur Epiſcopus Hypſelitanus. 326. I I I.
Fingitur ab Arianis occiſus per Athanaſium. 332. I.
Stropham ipſe detegit, & Cathol. communioni ſe iungit. 332. I. I I.
Quæritur ad necem ab Arianis, & in Conci. Tyrio eorum calumnias aperit. 335. V.
Arſenius R. E. diaconus, à Damaſo PP. mittitur præceptor Arcadij Imp. iuuenculi. 383. V I.
Iubetur à Theodoſio ſedens docere Arcadium detecto capite ſtantem. ibid.
Ob verbera Arcadio inflicta, periculum vitæ fugiens, diuino monitu petit eremum Ægypti, & fit ſanctitate toto orbe conſpicuus. ibid.
Suſcepit in baptiſmo eumdem Arcadium, ac fratrem eius Honorium. 393. V.
Artemia filia Diocletiani Imp. aſſerta martyr; ſed fides dubia. 298. I I I.
Arthemius ex cuſtode carceris martyr ſub Dioclet. 302. X V I I.
Artemius inſignis Dux ſenio confectus, exprobrans Iuliano apoſtaſiam, egregium conſequitur martyrium. 362. X X V.
Necem ſceditus intuliſſe cælitus eidem Iuliano. 363. X I I I.
Artemon hæreſiarcha negauit Chriſti diuinitatem. 196. I V.
Artotyritæ hæretici, ita dicti quòd in ſuis myſteriis apponerent panem & caſeum. 173. X I.
Aruernenſis in Galliâ ciuitatis virtus & nobilitas antiqua. 475. V.
Eius ciues caſtitatis cultores. ibid.
Sæpè fruſtrà tentata à Gothis, tandem eis pro redemptione pacis vicinorum populorum traditur. 466. I I I. 471. I I I. V.
Arundo Paſſionis Chriſti, ſeruata ad poſteros. 34. X L I I.
Aruſpicinam Romæ vileſcentem Claudius Imperator reſtituendam curat. 49. I.
Pro eâdem reſcribit Conſtantinus Magnus. 321. V I I I.
Sed poſteà proſcripſit. 324. V I.
Eamdem Conſtantius vetuit. 356. I. 358. V I.
Permiſit Gentilibus Valentinianus Senior. 371. X.
Aruſpices dirè exagitauit Valens Imperator. 370. X V I.
Vide etiam *Diuinatio*.
Aſcenſionis Domini inſignia monumenta in monte Oliueti. 34. I. X I V.
In eius honorem conuerſa ſolemnitas Ægyptiorum, dicta Accenſio lucernarum. 58 X X V I I I.
Eius feſtum inſtitutum ab Apoſtolis. ibid. X X X V I.
Aſcenſionis Iſaiæ liber confictus ab hæreticis. 44 X X V I.
Aſcete, & Aſceteria in Eccleſia antiquiſſima. 302. V.
Vide *Monachi*, & *Monaſteria*, & *Virgines*
Aſclepas Gazæ Epiſc. pulſus ab Arianis, reſtituitur à Iulio Papâ. 342. V I I I.
Eius cauſa iterùm cognita in Concilio Sardic. æquè abſoluitur & reſtituitur. 347. V I I I.
Aſclepiades eligitur Epiſcopus Antiochen. 213. I I I.
Moritur. 219. I V.
Aſcodrogitæ hæretici, qui inſtar bacchantium furentes agebantur. 173. X I.
Aſcodrytæ hæretici, quænam docerent. 173. X.
Aſiæ Minoris prouinciæ, à quibus Apoſtolis Euangelium acceperint. 44 X I.
Illæ Eccleſiæ omnes excommunicantur à Victore PP. ob errorem de die Paſchatis. 198. I.
Aſinus alligatus ad præſepe, in Natiuitate Domini. Annal n. I.
Aſini caput adorari à Iudæis & Chriſtianis, calumniabantur Gentiles. 42. I I I. 201. V I I.
Aſinini hominis formam habere Dominum Sabaoth, blaſpemabant Gnoſtici. 201. V I I.
Eiuſmodi pictura Dei Chriſtianorum, publicata Romæ à Gentilibus ſub Seuero Imp. ibid.
Aſpar dux Theodoſij Iunioris, Angeli ductu Rauennam ingreditur, & Ioannem tyrannum capit. 423. I I I.
Vide *Ardaburius*.
Miſſus aduerſus Vvandalos in Africam, vincitur ab eis. 431 X V I I I.
Copias Leonis Marcellis proditoriè tradit iiſdem Vvandalis. 68. I I.
Eius filius fictè à Leone Cæſare, ipſéque demum vnà cum filiis occiditur. 469. I. 470. I.
Aſpebetus dux Perſa, ex miraculo factus Chriſtianus, dictuſque *Petrus*, poſtrà ordinatur Epiſcopus Saracenorum. 420. I V.
Intereſt Concilio Epheſino Oecumen. 431. V.
Aſſamonæi ex quâ tribu Appar. I I.
In eis coniunctum ſimul ſacerdotium & regnum. ibid.
In eiſdem defecit regnum de Domo Dauid. ibid. & I I I.
Aſſumptio Beatæ Mariæ Virginis quando contigerit. 48. I I. & ſeqq.
Ea verè anima & corpore facta. ibid. V I. V I I.
De eâdem ſcripta quædam falsò tributa Hieronymo & Auguſtino. ibid.
Solemnitas eius in Eccleſia antiquiſſima. ibid. V I I I.
Dicta à nonnullis, Dies Dominæ. ibid.
Aſterius Senator propriis humeris ſublatum ſepelit martyrem, ac dæmonem coërcet. 262. I I I.
Aſterius veteroſus ſophiſta, & Epiſcopus Arianus, Iuliani monachi exſufflatione ſublatus. 370 X I.
Recenſetur inter Scriptores Eccleſiaſticos. ibid.
Aſterius Epiſc. mittitur à Leone PP. ad reſtinguendam Eccleſiam Orientalem. 450. I.
Aſtra eſſe animata, eadémque Angelos eſſe, & ideò colenda, fuit error Iudæorum. 60. V I.

Aſtrologi ſub Auguſto Româ pulſi. 56.XII.
Aſtronomiæ dediti Phariſæi. Appar. VI.
Aſtronomia Iudiciaria damnata ab Eccleſiâ. 56.XII.
Ob eius ſtudium Aquila Ponticus eiectus Eccleſiâ. 117.V.
Euſebius Emiſſenus pulſus à ciuibus illius vrbis. 341.III.
Athanſcenſes martyres in Gallia ſub Marco Imp. 179 II.
Eorumdem cinerum inuentio. ibid.
Athanaricus Rex Gothorum Ethnicus, pecuniâ, pacem redimit à Valente Imper. 369.IX.
Perſequitur Chriſtianos apud ſe agentes. 370.XVI.
Pulſus à ſuis ob pacem cum Theodoſio Aug. initam, excipitur ab eo honorificentiſſimè Conſtantinopoli: ibique moriens ambitioſis exequiis ſepelitur. 381.I.
Athanaſius puer ludens cum aliis æqualibus, Epiſcopum prophetice agit. 311.VIII
Sumitur in ſcribam ab Alexandro Epiſc. Alexandr. ibid.
Profectus in eremum adhæret Magno Antonio. ibid.
In Concilio Nicæno viriliter agit contra Arianos, diaconus adhuc exiſtens. 325.XIV.XXIII.
Diſputationes quæ feruntur inter ipſum & Arium habitæ, videntur potiùs ſcriptæ ab alio auctore. ibid.
Creatur Epiſcopus Alexandr. diuino ſuffragio. 326 I.
Eius electionem calumniantur apud Conſtantinum Imp. Ariani, defendit Synodus generalis Ægypti. ibid.
Eius pro fide labores quanti. ibid. II.
Recuſat Arium recipere Alexandriæ, ideóque Arianorum immenſum in ſe odium concitat. 327.IIII.
Viſitat diœceſim. 328.I.
Viſitat quoque Antonium, & duo ei pallia donat. ibid.II.
Monachorum inſtituta transfert in clerum ciuitatis; & ex monachis creat Epiſcopos. ibid.
A Meletianis & Arianis falsò accuſatus de grauibus criminibus apud Conſtantinum, ipſe calumnias diluit. 329.3.
Iterum ab iiſdem accuſatus de fracto in Eccleſiâ calice, & necato Arſenio Epiſcopo. 331.I.
Purgatur coram Delmatio Cenſore. 332.I.
Rurſum aliis calumniis oneratur. 334.III.
Cauſam dicit in Conciliab. Tyrio: & damnatur ab Euſebianis 335.III.& ſeqq.
Sed & accuſatus denuò de impediendâ vectione frumenti Conſtantinopolim, relegatur Treueros à Conſtantinop. 336. II.
Diuinum iudicium aduerſus eum comminatur. ibid.
Honorificè excipitur Treueris. ibid.IV.
Reſtituitur à Conſtantino Iuniori Alexandriam. 338.I.II.
Iterùm accuſatur ab Euſebianis apud Iulium Papam, & Imperatores Occidentis. 339.I.
Citatur à Iulio, & petit Romam. 340.II.
Romæ diuulgat Vitam Antonij Magni, & primus in Vrbem inuehit monachiſmum cœnobiticum. ibid. III.
Symbolum, Athanaſij dictum, tunc Romæ Latino ſermone componit. ibid.IV.
Abſens deponitur ab Euſebianis in Concil. Antioch. in Enceniis. 341.III.
Abſoluitur à Iulio Papâ, & redit Alexandriam. ibid.XIII.
Quæſitus ad necem à Gregorio eius ſedis inuaſore, clàm elabitur, & rurſum petit Roman. 342.II.VI.
Abſoluitur in Synodo Sardic. à calumniis Arianorum, & ſedi ſuæ reſtituitur. 347.VII.
Vocatus à Conſtantio operâ Conſtantis, benè ab eo habetur. 348.III.349.I.
Egregiè eludit petitionem ipſius de concedendâ Arianis vnâ Eccleſia in vrbe Alexandr. 349.III.
Excipitur vbique ſumma cum lætitiâ. 350.IV.VII.
Congreditur Laodiceæ cum Apollinare. ibid.V.
Rurſùm accuſatur ab Arianis de amicitiâ cum Magnentio tyranno. 350.VIII.
Eius nomine confictæ ab eis epiſtolæ. 352.IV.
In ipſum, & eius fautores, ſæuiſſima excitatur à Conſtantio perſecutio. 355.VI. 355II. & ſeqq.
Subrogatur aduerſus eum Georgio, & miſſo exercitu, ægrè euadit necem. 356.II.
Iubetur à Conſtantio toto Orbe perquiri. ibid.
Quas abſtruſas latebras habuerit, & quæ in eis ſcripta pro ſua defenſione ediderit. ibid.IV.VII.VIII.
Scribit pro eo aduerſus Conſtantium Lucifer Calaritanus Epiſcopus. ibid.V.
Ei Antonius Mag. moriens legat melotem & pallium. 358. V.
Primus omnium hæreſim Macedonianam, adhuc in latebris exiſtens confutat. 360.V.
Necato Georgio inuaſore, è latebris emergens redit Alexandriam ſub Iuliano Auguſt. & celeberrimo totius Ægypti concurſu excipitur. 362.XXXVIII.
Concilium Alexandriæ celebrat, in cauſâ Lapſorum ſub Conſtantio. ibid. XXXIX.
Rurſùm Arianorum ſimul & Gentilium factione, iubetur à Iuliano Imp ſolum vertere. 362. L.
Quæſitus ad necem, offerens ſe ipſum perſequentibus ſe; egregiè eos eludit, & Alexandriam rediens, ibi latitat vſque ad necem Iuliani. ibid
Reſtituitur à Ioniano Imp. & ab eo petitum fidei Orthod. libellum mittit ex Concilio Alexandr. 363.XIX
Calumniis apud eumdem Imp. appetitus ab Arianis, eas ad ipſum accedens facilè diluit. ibid.XXI.
Scribit ex Synodo ad Damaſum PP. pro damnatione Auxentij Mediol. Epiſcop Ariani. 368.IV.
Pelli iuſſus à Valente Imp mox reuocatur. 370. II.
Præfectum Lybiæ moribus incorrigibilem excommunicat. ibid. XIII.
Scribit ad Rom. Pont. pro Eccleſiâ Orientali. 371.I.
Baſilio viſitationem Eccleſiarum committit. ibid II.
Migrat in cælum poſt. 46
Sedis annos: cuius præconiis & laboribus recenſendis non eſt quis par. 372 IV
Eius ſcripta quanti habita. ibid.
Athanaſius alius, eiuſdem Eccl. Alex. pſeudoëpiſcop. hæreticus 490.II.
Moritur. 497. III.
Athanaſius quidam Arianus ſubrogatur à ſuis in locum Baſilij Ancyrani Semiariani. 359.XXI.
Athanaſius alius, ſanctiſſimus Ancyræ Epiſcopus ſub Valente Imp 373.VI.
Athaulphus Alarici affinis, ei ſuccedit in Italiâ. 411.I.
Sumit vxorem, Placidiam ſororem Honorij Imp. ibid.
Romanum Imperium voluit facere Gothorum, & *Gothiam* dicere quæ eſſet *Romania*, & vt dicerentur *Athaulphi* qui dicebantur *Cæſares Auguſti*. ibid
Poſteà decreuit pro Imperio, & Honorio fideliter militare. ibidem.
Inuadit Gallias. 412.VII.
Eiectus inde à Conſtantio duce Honorij, dum pacem quærit, occiditur à ſuis apud Barcinonem, vnà cum ſex filiis ſuis. 414. I.
Athenagoræ philoſophi Chriſtiani legatio, & Apologia pro Chriſtianis. 179. III.
Athenienſes Gentiles proni erga diuinum cultum. 52.III.
Habebant aras dedicatas Ignotis diis. ibid.
Paulus Apoſtolus eis prædicat. ibid.
Eccleſia ibi erecta exagitatur ab Hadriano Imp. 125. II.
Scholæ. ibid.
Florentiſſ. ſub Conſtantio Imp. 354. V.
Athenodorus diſcipulus Origenis, frater Gregorij Thaumaturgi Epiſcopus in Ponto. 233.VII
Intereſt Concilio Antioch. contra Paulum Samoſat. 266.I.
Martyrium adipiſcitur ſub Aureliano. 166.V.
Athenodorus alius, martyr ſub Maximiano. 304.XV.
Attalus Arianus, Vrbis Præf. creatur Imp. ab Alarico. 410 I
Eius vanæ iactantiæ. ibidem
Dedignatur habere Honorium Imperij conſortem, ibid.II.
Deponitur ab eodem Alarico. ibid. III.
Iterum reſumens Imperium operâ Gothorum, ab iiſdem rurſùm derelictus, capitur, & in triumpho ducitur ab Honorio: manúque truncata relegatur. 414.I.
Atticus creatur Epiſcopus Conſtantinopol. viuente adhuc Chryſoſtomo exule. 405.III. in fi.
Qualia fuerint eius primordia. 406.III.
Excommunicatur ab Innocentio Papa, ob malè habitos ſuos Legatos. ibid. V.
Nec poſt mortem Chryſoſtomi, valuit vnquam adipiſci communionem Sedis Apoſtol. donec retulit in ſacra Dypthis nomen illius. 407. IX. 412. IX.
Vſurpare conatur auctoritatem in Eccleſ. Illyr. contra Romanam. 421. II.
Moritur laudatúrque de inſigni Orthodoxia, & in pauperes munificentia. IV.
Attila Hunnorum Rex Ethnicus, Imperium deuaſtat. 441. II.
Ei Theodoſius Imper. tributum ſoluere cogitur. ibid. & 446.V. in fi.
Recedit ab Oriente in Occidentem. 450. VII
Eius mores, effigies, ſumma potentia. & numeroſiſſimus exercitus. 451. V.
Ex prædictione dictus *Flagellum* Dei. ibid
Gallias miſerrimè vaſtat. ibid. VI.
Sed ingenti prælio vincitur à Roman. Gothis, Francis, vnà iunctis. ibid.VIII.
Irrumpens in Italiam, coërcetur à Leone Papa, aſſiſtentibus ei SS Petro & Paulo. 452. VIII.IX.
Mulieris nouè à ſe amatæ, ſiue manu, ſiue occaſione, extinguitur 454. V.
Eius filij de ſucceſſione inter ſe decertant. ibid. VII. in fi.
Denſices vnus ex iis occiditur à duce Leonis Imper. capútque defertur Conſtantinopolim 468 III.
Auaritia damnata à Conſtantino Magno in Ablatio Præfecto. 326. XIX.
Ea non admittenda in direptione templorum idolorum. 389. VIII. XVIII.

Digitized by Google

Auaritia clericorum.
Vide *Clerici*.
Audæus nimio zelo corripiens prauos mores miniſtrorum Eccleſiæ, fit ſchiſmaticus, & tandem hæreticus. 341. X I.
Eius errores damnati in Synodo Antiochen. in Encænis. ibid. X I I.
Sectatores dicti quoque Antropomorphitæ, & quare. ibidem.
Audas Epiſcopus templum ignis Perſarum diruens, nec reædificare volens, necem ſibi & Chriſtianis Perſis diram perſecutionem cauſatur. 420. I I I.
Auguſtalis Præfectus, dictus Ægypti rector, & qualis eſſe ſoleret. 304. I I.
Auguſtini primordia, & lapſus in Manichæiſmum. 377. I I I.
Romam petit, & priuatim docet Rhetoricam, incipiens abhorrere hæreſim. 383. X.
Mittitur Mediolanum ad docendam publicè Rhetoricam. 384. I V.
A Manichæis ad Academicos tranſit. ibid.
Conuerſus à matre, & ſolutus vinculo concubinæ, incipit videre lumen fidei. ibid. V I.
Orationem panegyricam habet coram Valentiniano Imper. 385. I.
Victorini Oratoris cognita conuerſione, & Magni Antonij Vita, ad Chriſtum conuertitur, & diuinitùs monitus, ex lectione Pauli Apoſtol. diſcit quid ſibi agendum eſſet. 385. I.
Quæ ſcripſerit nondum baptizatus. ibid.
Baptizatus à S. Ambroſio, vnà cum Adeodato filio naturali, & Alipio amico: Romámque redit, in Africam reuerſurus. 388. I X.
Matre Oſtiæ defuncta, ipſe cum ſociis redit in Africam, & per triennium ruri vacat ieiuniis, orationibus, & libris conſcribendis. 389. I.
Per vim captus à populo Hipponenſi, ordinatur Presbyter à Valerio Epiſcopo. 391. I I I.
Primus ex Presbyteris, contra morem Eccleſiæ African. Euangelium præſente Epiſcopo annuntiat populo. ibid.
Monachiſmum in Africam, ipſe monachus intulit ex Italia. ibidem.
Publica diſputatione confundit Fortunatum Manichæum. 391. V I.
Altercationes eius cum S. Hieronymo, de quibus rebus fuerint, & quàm pacificè agitatæ. 394. I X & ſeqq.
Ingenti omnium deſiderio cogitur ordinari Epiſcopus Hipponenſis; ſed quòd adhuc viueret Valerius Epiſcopus, excuſauit poſteà ſe tunc neſciſſe id fuiſſe vetitum. 395. X I I I.
Init conſuetudinem literarum cum Paulino Nolano. ibidem. X I V.
Dirè exagitatus vnà cum aliis Catholicis, à Donatiſtis, cenſet hæreticos per Magiſtratus cogi, & puniri debere. 398. V I. 405. I V.
Haud geſtauit prolixam barbam. 398. X V.
Pro audientium diuerſa fide, ſolitus aptare ſermones ſuos ad populum. ibid. X V I.
Publica diſputatione confundit Felicem Manichæum, qui conuertitur ad Eccleſiam. 404. X V I I I.
Eius praxis in recipiendis bonis Eccleſiæ relictis. 408. X I I.
Occaſione obtrectationum Gentilium in Chriſtianos, de direptione vrbis per Alaricum, ſcripſit libros de ciuitate Dei. 410. V I I I.
Procurat Collationem publicam cum Donatiſtis. ibidem. X I.
Intereſt illi, & magna pars eius eſt. 411. I I I. V.
Confutat hæreſim Pelagij, antequam ipſe ſe palàm proderet. 411. I X.
Ac poſteà ſæpè. 415. I V. V I.
Mitiùs Præfectus agi petit cum Donatiſtis, licèt in Catholicos furerent. 412. I.
Auctor eſt Demetriadi nobil. virg. Rom. renunciandi ſponſo & ſæculo, eamdémque præſeruat à veneno Pelagij. 413. I I I. I V.
Quomodo cum obſtinatiſſ. hæreticis agendum cenſuerit. 398. V I. 405. I V. 414. I I I.
Multas emergentes nouas hæreſes ex Origenis ſcriptis, confutat. 414. I V. V.
Conſulitur ab Hiſpanis per Oroſium, de iiſdem erroribus. ibidem.
Eumdem pro quæſtione de origine animarum remittit ad Hieronymum, & quid ipſe de ea ſenſerit. 415. V I I.
A Conciliis Carthag. & Mileuit. prouinciam ſuſcipit ſcribendi aduerſus Pelagiana dogmata. 416. I I.
A Iuliano Pelagiano accuſatus præuaricationis eius hæreſis, rurſum plura aduerſus eam, illúmque ſcribit. 418. I I I. I V. 419. I V. V.
Confutat quoque contrariam hæreſim, qua totum tribueretur Gratiæ, Liberúmque tolleretur arbitrium. 418. I V.
Legatione fungens Zoſimi Papæ, Cæſareæ Maurit. multa prauè corrigit, & aliàs in Africa pleroſque abuſus ſuſtulit. ibid. V I.
Se inſcribit *Chriſti ſeruorum ſeruum*. 419. V I.
Duos hæreſiarchas, Vincentium Victorem, & Leporium, reducit ad ſanam mentem. 420. I I.
Eius praxis in agendo cum hæreticis. ibid.
Epiſtolæ eius nomine ſcriptæ ad Bonifacium Comitem cuius ſint fidei. 422. I I.
Excommunicat eum ob violatam Eccleſiæ immunitatem, & pœnitentem reſtituit. ibid.
Ab Arianis, diſputationibus laceſſitus, eos confutat. ibidem. I I I.
Coadiutorem ſibi, ac ſucceſſorem in Epiſcopatu, deligit Eradium, annum ipſe agens 72. 426. I I I.
Retractat ſua ſcripta. ibid. I V.
Vocatur à Theodoſio Iuniori ad Concilium Oecumenicum Epheſinum; ſed qui ad eum deducendum acceſſerunt, inuenerunt eum iam defunctum. 430. V I I I.
Moritur tertio menſe obſidionis ſuæ ciuitatis per Vvandalos. ibid. I X.
Ægrotans ipſe ſanitatem reſtituit ægroto. ibid.
Sancta eius per pœnitentiam præparatio ad obitum. ibid.
Conſanguineos ſuos quomodò tractauerit in vita & morte. ib. X.
Eius ſcripta in conflagratione ciuitatis diuinitùs ſeruata, impugnata à diuerſis, defenduntur à SS. Hilario Arelat. Proſpero Aquit. Cæleſtino PP. ibid. X I.
Eius corpus, cum Mitra, & Baculo paſtorali, transfertur in Sardiniam, in relegatione Epiſcoporum Afrorum ſub Traſamundo Vvandalo. 504. I V.
Auguſti Imper. quoto anno natus Chriſtus Appar. X X X I I. X X X I I I.
Eius Imperij annorum diuerſæ ſupputationes vnde ortæ. ibidem.
Eidem tributa multa quæ de Chriſto venturo dicta eſſent. ibid. X I I I. X I V.
Qua occaſione erexerit Aram Primogeniti Dei. ibidem X I I I.
Iubet deſcribi Orbem, & quare. ibid. X X V I I I.
Partui Chriſti inſeruit edendo in Bethleem. ibid.
Dominum ſe dici vetuit. Annal. 1. I V.
Poſt Chriſtum natum fauet Iudæis, quos anteà oderat. ibidem V I.
Eius dictum de Herodis infanticidio. Annal. 1. num. X I.
Vera carmina Sibyllina à ſpuriis ſeligit. 19. I I.
Moritur, & quot annis regnarit. 16. I I.
Auguſti nomen proprium Imperatoribus, Athaulphus Gothorum Rex, in Athaolphi appellationem commutare cogitauit. 411. I.
Auguſtulus ab Oreſte patre euehitur in Imperium Occident. aduerſus Nepotem. 457. I.
Ab Odoacre Erulorum Rege relegatur in Lucullanum Campaniæ; & in eo penitùs defecit Imperium Occidentale, tranſiítque ad Reges barbaros. 476. I.
Auitus, patria Aruernus, adnitentibus Gothis; inuitus erigitur in Imperium. 456. V I. Deponit illud paulò poſt, & quare. 456. I.
Auitus Viennenſis Epiſc. in Gallia, laboribus & ſcriptis aduerſus hæreticos inſignis, conuertit Sigiſmundum Burgundiæ Regem Arianum. 509. I I I.
Præeſt Concilio Epaunenſi. ibid. I V.
Literæ mutuæ ipſius & Hormiſdæ Papæ. 516. I I.
Aoiti duo Hiſpani, Origenis hæreſim in Hiſpaniam inuehunt. 414. I V.
Aurei Numeri origo ad inueniendum Paſcha, à Concilio Niceno. 325. X X X I.
Aurelianus creatus Imper. 271. I I.
Eius ſeueritas in milites. ibid.
Reſcribit pro expulſione Pauli Samoſateni è domo Epiſcopali Antioch. 272. I I I.
Agnoſcit primatum Romani Pontif. ibid.
Eius propenſum ſtudium in cultum deorum. ibid. I V.
Herculem ſibi allegit conſortem Imperij. ibid. Sæuit in Senatores. ibid. 273. I.
Diuinitùs correptus in ſubſcriptione perſecutionis in Chriſtianos, nihilominus eam indicit. 273. I I.
Vincit Zenobiam dominatricem Orientis & in triumphum ducit. 274. I.
Primum Solis agonem inſtituit. 275. I I I.
Ampliat muros Vrbis vſque ad 50. paſſuum millia. ibid.
Quantum temporis regnauit. 276. I.
Necatur à ſuis. 278. I.
Aurelianus Ambroſ. Vide *Ambroſius Aurel.*
Aurelianenſe Concil. I. Sub Clodoueo Rege pro reformatione Eccleſiæ. 507. I I.
Aurelius creatur Epiſcopus Carthagin. 391. I I I.
Ipſe, an Genedius prior ſederit. 397. X V.
Sub eo celebrata quampluſima Concilia in Africa. 397. X I V. 398. V I I. X I V. 399. X I I I. 401. I I. I V. 402. X V I. 403. V I I I. 404. X V I I. 405. I V. 407. I I I. 408. V I I. 410. X. 411. I V. 416. I. 419. V I I.

Primum

Primum obtinet locum inter electos ad diſputandum contra Donatiſtas in Collatione Carthag. 411 III.

Auſonius rhetor & poëta Gallus, magiſter Gratiani Imp. creatur ab eo Conſul. 379. I. Fuit Chriſtianus. ibid.

Auxentius Cappadox Arianus, intruditur à Conſtantio Imp. Medinlanum in locum Dionyſij Orthodoxi expulſi 355. VI. Damnatur in Concilio Ariminenſi. 359. V. Sub Catholico nomine latens impetitur à S. Hilario, ſed fruſtra. 369. II. Fauore Valentiniani Imp. eius ſimulatione decepti, inſultat Catholicis Epiſcopis. ibid. IV.

Damnatur Romæ in Concilio à Damaſo PP. & ab aliis per Orbem Synodis. ibid.

Moritur. 374. I.

Auxentius Iunior Mediol. pſeudo-Epiſcopus, diſtinctus à Seniore. 86. IV. Prouocat Ambroſium ad diſputationem ſub Iudicibus Gentilibus & Imperatores ſed recuſat Ambroſius. ibid. V.

Auxentius inſignis anachoreta ſtrenuè agit pro Concilio Calcedon. aduerſus Eutychianos. 451. XXXIV.

Azades chariſſimus Regis Perſ. eunuchus, martyrium ſubit pro fide Chriſti. 343. IV.

in Azymis confecta à Domino Euchariſtia, idemque mos perſeuerauit in Eccleſia. 34 XVII.

Azymorum diebus nefas Iudæis in aliquem animaduertere. ibid. XXV.

B

BAbylas creatur Epiſcopus Antiochen. 241. I. Inſignis eius confeſſio, & martyrium ſub Decio. ibid. & 253 XX.

Tranſlatione eius corporis facta in Daphnem à Gallo Cæſ. obmuteſcit idolum Apollinis ibi anteà reſponſa dare ſolitum 351. II. 361. XXIII. Itaque illud poſteà Iulianus Apoſt. inde auferri iuſſit, quod in vrbem à Chriſtianis magno triumpho relatum eſt. 361. XXIII. Eiuſdem martyris precibus Daphne cælitùs conflagrat. ibid. XXIV.

Babylon quo ſenſu dicta Roma à Petro, & Hieronymo. 45. VI.

Babylonis variæ ſignificationes in Script. ibid.

Babylones duæ, Aſſyriorum, & Ægyptiorum. ibid.

Baculo S. Petri Martialis ſuſcitat mortuum; qui hodiéque baculus aſſeruatur Burdigalæ. 74. VII.

Baculo & ſuperhumerali Senuphij Anachoretæ, Theodoſius Mag. vincit hoſtes. 388. V.

Baculus paſtoralis S. Auguſtini vnà cum eius corpore, transfertur in Sardiniam. 504 IV.

Bacurius Iberorum Rex cum ſua gente, miraculis ancillæ Chriſtianæ ad fidem conuertitur. 327. V.

Creatur à Conſtantino Mag. Domeſticorum Comes. ibid.

Bagaienſe Concil. Donatiſtarum. 310. Epiſcoporum, in cauſa ſchiſmatis inter ipſos conflati. 394. VIII.

Bagaudarum ruſticanorum factio in Galliâ, compreſſa à Maximiano Imp. 297 I.

Balationes & ſaltationes antè baſilicas Sanctorum, ſuſtulit in Africâ Auguſtinus. 418. VI.

Balbinus à Senatu creatus Imp. vnà cum Pupieno aduerſus Maximinum Thracem. 238. IV. Occiduntur ambo à militibus. 240. VI.

Balnea Gadarena obnoxia dæmonum illuſionibus. 31. XXV. Antiochena paſſa dæmonum infeſtationem ob reliquias virginum Chriſt. 118. I.

Balſami liquor accendi aliquando ſolitus in eccleſiis, in honorem Dei vel Sanctorum. 58. XXVII.

Balſami arbor delata in triumpho Romæ à Pompeio & Tito. 73. I.

Baptiſmus Chriſti, quo eius ætatis anno contigerit Appar. XXXIV. & an. 31. VII.

Locus factus miraculis clarus. 31. VIII.

Baptiſmum quotidianum, ſiue ablutionem neceſſariam ad ſalutem putarunt Hemero-baptiſtæ: Appar. IX. Itémque Ebionæi. 74. IV.

Baptizati Apoſtoli, & Diſcipuli Domini, à quibus fuerint. 31. XVII.

Baptiſmus in nomine Chriſti collatus, quomodo intelligendus. 34 LXX. Conſtant. Mag. qua occaſione, quóve loco, modo, & tempore contigerit. 324. VI. & ſeqq.

Baptiſmi aqua.

Vide *Aqua Bapt.*

Baptizatorum vnctio.

Vide *vnctio.*

Baptiſmum reiecerunt, aut corruperunt Nouatiani. 254. XIV. & Manichæi. 277. XI. Eum prorſus abiecerunt Aſcodrytæ & Archontici, & quare. 175. IX.

Eum pariter Ariani tollebant, negantes Filij Conſubſtantialitatem. 325. XXVIII.

Itémque Pelagiani, negantes Peccatum Originale. 411. IV. 415. IV. 417. II.

Eiuſdem trinam immerſionem damnarunt Eunomiani, in odium SS. Trinitatis. 360. VII. Ridicula cautela ab ipſis in baptiſmo conferendo obſeruata. ibid.

Baptiſmo non deleri, ſed oratione, peccatum originale, dixerunt Maſſaliani 361 IX.

Baptiſmum ſanguine victimarum delere conatus Iulianus Apoſtata 361. XII.

Baptiſmum ab hæreticis vel ſchiſmaticis collatum eſſe nullum, decreuit contra Eccleſiæ doctrinam Agrippinus Carthag. Epiſc. 217. I. Itémque Tertullianus. ibidem Ea quæſtio ob quæ agitata tempore Cypriani occaſione Nouatianorum. 258. IV. & ſeqq. Quinam baptiſmum hæreticorum damnarint. 258. V. VI. XI. Ii damnati à Stephano PP. ibid. V. Idem error renouatur ab Hilario E. R. diacono, ſecta Luciferiano. 362. XLVII.

Baptiſmus ſchiſmat. & hæretic. quinam ſuſcipiendus quive reiiciendus. 258. XII. Plurimorum hæreticorum baptiſmus reiectus ab Eccleſia. 124. XII. Vide etiam *Rebaptizatio* Eius neceſſitatem in infantibus ſuſtulit Pelagius. 41. IX. 47. II.

Per baptiſmum renatos, à diabolo non poſſe ſubuerti, Iouinianus dixit. 381. VII. & Pelagius. 411. VIII. Itémque Iouinianus, omnium qui Baptiſma ſeruarent, eſſe vnam in cælis remunerationem. 381. VII.

Baptizarunt multi hæretici Viuentes, pro defunctis abſque baptiſmo 57. XLVII. Alij baptizatos in Eccleſia rebaptizarunt. Vide *Rebaptizatio.*

Baptiſmus ſecundus fuit Nouatianis loco pœnitentiæ. 258. VI.

Baptiſmos tres introduxit Marcion. 146. VII

Baptizati in lecto, Clinici dicti, fuerúntque ij olim incapaces ſacrorum Ordinum. 254. IX. Baptizari in nomine ſuo, Menander neceſſe eſſe dicebat ad ſalutem 74. VI.

Baptiſmus à pueris collatus ritu Eccleſiæ, validus. ſupplenda tamen quæ à ſacerdotibus mos eſt. 311. VIII. Baptiſmi tempore omnes amiciri ſoliti veſtibus candidis. 57. XXIX. Baptizandi primò ad Occidentem, mox ad Orientem conuerti ſoliti, & quare. 58. XLIII. Baptiſmi ſolemne tempus. 447. IV. Baptiſmus dilatus, reprehenſus à Patribus. 377. V. Baptizatur arena, defectu aquæ. 181. I. Per Baptiſmum Conſtantinus ſanatur lepra corporali: 324. X. XI. Iudæus curatur à paralyſi 408 IX. Alius Iudæus ſæpiùs baptizatus, denuò rebaptizari ſatagens, euaneſcente aqua, verè conuertitur. 419. XVII.

Barbæ cultus, qualis apud antiquos Chriſtianos. 57. XXVIII. Barbæ raſio, qualis prohibita in antiquâ lege 58 LVI. Qualis item improbata à SS. Hieronymo, Epiphanio, vel aliis. ibid. LV. & ſeqq. Diuerſa Eccleſiarum ea in re conſuetudo, tam in clericis, quam monachis, ſecundùm morem gentium inter quas habitarent. ib LVII. LVIII. Barbæ raſuram primus obiecit Photius ſchiſmaticus glaber, Eccl. Latinæ. ibid. LVIII. Ea diù in Occidente perſeuerauit. ibid

Eſt ſignum doloris, & ideò optimè conuenit monachorum inſtituto. ibid. LVII. Eius tonſio præſcripta Clericis in Concil Carthag. Quarto. 398. XV.

Barbararum Gentium conuerſiones.

Vide *Fidei Chriſt. propagatio.*

Barbarorum per vniuerſum orbem eodem tempore incurſiones in Rom. Imperium ſub Valeriano Imp. 261. III. Item initio Valentiniani Senioris. 384. V. Aliorum graſſationes in Oriente ſub Valente. 376. II. 397. II. Aliorum ſub Arcadio, ex proditione Ruffini. 365. VIII. Aliorum in Occidente ſub Honorio, ex proditione Stiliconis. 407. II. Totus fermè tunc mundus barbaricis afflictus cladibus. 410. X. Inuaſores Galliarum & Hiſpan. offerunt Honorio Imp. inter ſe digladiari pro ſecuritate Imperij. 414. II.

Barbelitæ hæretici, ſecta Gnoſticorum. 120 XVIII.

Barchochebas dux Iudæorum ſub Hadriano Imp. diuinitùs ſe miſſum mentiens, multas clades infert tum Romanis, tum etiam Chriſtianis. 130. IV.

Bardeſanes Syrus aliquando inſigniter militauit in Ec. Cath. poſteà in Valentini hæreſim lapſus. 175. V Alia de ſuo adiecit, ſed quædam ei tributa, quæ notius eius ſectatoribus adſcribenda. ibid. VI. Habuit filium Harmonium.

Vide *Harmonius.*

Bardaham ruſtici Chriſtiani mira pro fide conſtantia adustione manûs. 304 XIII.

Barnabæ primordia. 34. LXXV.

Latifundium vendidit, & pretium ad pedes Apoſtolorum poſuit. ibid.

Prædicat cum ingenti fructu Euangelium Antiochiæ. 43. III.

Eius nomine ſuppoſitum ab hæreticis Euangelium. 44. XXV.

Initiatur Apoſtolatu vnà cum Paulo. 44. XXXII.

Peregrinationes eius cum eodem Paulo. 46. III. 47. I. 48 I. 49 I.

Mittuntur ab Eccleſia Antioch. Hieroſolymam, ad conſultandum de circumciſione, & interſunt Concilio ibi celebrato. 51. III.

Iiſdem ibi concreditus Apoſtolatus Gentium, & quomodò id intelligendum. ibid. VI.

Separantur ab inuicem, occaſione Marci conſobrini Barnabæ, ſed abſque ſciſſione charitatis. ibid XII. Reliquæ eius peregrinationes, & quæ de iis conficta. 51. XIII.

Scripſit Epiſtolam, eáque perperàm à nonnullis credita, quæ Pauli eſt ad Hebræos. ibid. XIV. & 60. XX. Eius corporis inuentio in Cypro ſub Zenone Imp. & cum eo Euangelij S. Matthæi. 485. I.

Barri populi inuadunt Imperium ſub Anaſtaſio. 503.II.
Baria Epiſc. Edeſſenus exulat pro fide ſub Valente Imp. 372.VIII.
Barſimæus Epiſcopus Edeſſ. martyr ſub Traiano. 110.III.
Barſumas Archimandrita Syriæ, vicem agit monachorum Orientis in Latrocinio Epheſ. 449. IV. Dire agit in S. Flauianum Conſtantinop. Epiſc. ibid. XI.
Bartholomæus Apoſt. idem à nonnullis creditus, qui & Nathanaël. 31.XI. In quibus regionibus prædicarit fidem. 44. XVII. Detulit ſecum Euangelium Matthæi. ibid. & 41.V. Eius quoque nomine ſuppoſitum ab hæreticis Euangelium. 44 XXV. Reliquias eius reprobans Anaſtaſius Imp. malè conſula cuſtodiæ ciuitatis. 507. IV.
Baſilicæ dictæ olim eccleſiæ ampliores, & quare. 57. XXXVIII.
Vide *Eccleſia*.
Baſilides Alexandr. ſectator Simonis magi, & Menandri. 35 XIII. 74.VI. 120. V. Et ipſe hæreſiarcha, quas impietates introduxerit. 120. V. & ſeqq. Vſus quoque incantationibus ibidem. VII. Scripſit ſuo nomine Euangelium ibid. IX. Habuit filium Iſidorum æquè impium ibid. X. Moritur. ibid. Quinam eius errores fuerint. ibid.
Baſilides Epiſcopus Hiſp. ob varia crimina damnatus, appellat Rom. Pontificem. 258.II.
Baſilina mater Iuliani Apoſtatæ. 337.XII.
Baſiliſcus martyr prædicit Chryſoſtomo obitum. 407.IV.
Baſiliſcus hæreticus Eutychianus, frater Verinæ Auguſt. coniugis Leonis Thracis, miſſus cum ingentibus copiis aduerſus Vandalos, inertiâ & proditione rem perdit. 468.II. Reus ab omnibus conclamatus, confugit ad eccleſiam, & liberatur à ſorore. ibid. Zenonem Imp. fugat, ipſéque Auguſtus nominatur. 476 IV. Dirè perſequitur Catholicos, & publicâ lege proſcribit Concilium Chalced. ibidem. V. Reſiſtentibus ei ſanctis Epiſcopis, monachis, & populo, contrarium promulgare cogitur edictum. ibidem. VII. Redeunte Zenone, fugit ad eccleſiam, ſed inde abſtractus pellitur in exilium, & miſerè perit. 477.I.
Baſilius, ſiue Baſileus, celeberrimus Epiſc. Amaſenus, in carcere conſtitutus, fidem Cathol. egregiè profitetur aduerſus Arium. 315. X.
Martyrium conſequitur in perſecutione Licin. 316.II.
Baſilius Antioch. Epiſc. creatur. 456.VI.
Moritur. 458.IV.
Baſilius Seleuc. Epiſc. ſcripſit Acta S. Theclæ. 46.III. Interfuit Concilio Chalcedon. ibid. & 382.XI.
Baſilius alius Seleuc. Epiſcop. intereſt Latrocinio Epheſ. 449. IX. Damnatur in Synodo Chalcedon. 451.XI. Pœnitens abſoluitur. ibid. XVIII.
Baſilij Cappadocis parentum fuga in perſecutione Galerij Imp. ad deſerta loca. 304. XII. Feræ beſtiæ ſe illis ſponte offerunt in cibum. ibid. Poſt ceſſatam perſecutionem, conceſſerunt Cæſaream Cappadociæ qui olim habitarant Neocæſareæ in Ponto. ibidem.
Baſilius proficiſcitur Athenas, conſummandus ſcientiis, & intimam init ibi cum Gregorio Naz. amicitiam. 354.V. Vocantur ambo in aulam à Iuliano Apoſt. ſed recuſant ire. 362.II. Creantur presbyteri, & facti monachi ſecedunt in eremum Ponticam. ibid XIV. XV. Qualem vitam ibi egerint. XVI. XVII. Baſilius ſcribit tunc Regulas monaſticas. ibid XVII. Non fuit auctor Vitæ Cœnobiticæ, ſed imitator 328. III. Accuſatus à Sabellianis apud Neocæſarienſes de ambitione & fidei deſertione, ſcribit pro ſe ad eos apologiam. 362. XVIII. Ei per viſum oſtenditur à B. Virgine cædes Iuliani 363. XIII. Eius Vita Amphilochio tributa, mendaciis ſcatet. ibid.
Reuocatur ex eremo aduerſus hæreticos, & Cæſarienſis Eccleſiæ curam gerit ſub Euſebio Epiſc. 366.IV. Patrimonium ſuum tempore ſæuiſſ. famis in pauperes erogat. 367.VIII. Creatur Epiſcopus Cæſar. admodùm inuitus. 369. VIII. Quæ ei cum Valente Imp. Ariano conflictatio, & quæ tunc prodigia in eius fauorem contigerint. 370.VII. VIII.
Principem coquorum egregio dicto confutat. ibid. VIII. in fi.
Aliud eius certamen cum auunculo Imperatricis. ibid. IX. Præfectum Libyæ ab Athanaſio excommunicatum, ipſe etiam talem declarat 370. XIII. Agit apud Athanaſium, aliósque præcipuos Orientis Antiſtites, vt legatio mitteretur in Occidentem, ad impetrandum auxilium Eccleſiæ ab Arianis proſtratæ. 371. I. Eo Athanaſius vſus in viſitationem Eccleſiarum. ibidem. II. Calumnias patitur de colluſione cum Euſtathio Sebaſtano, & Apollinare; déque aſſertione trium deorum, & negatione diuinitatis Spiritus ſancti: ſed ipſe tam à ſeipſo, quam ab aliis defenditur. 371 II & ſeqq. Diſſidet cum Anthimo Tyanenſi, de limitibus diœceſân. ibid V I. Plures Epiſcopatus erigit, & Gregorium Nazian. Epiſcopum creat Saſimorum. ibid. Iteratas legationes mittit ad PP. Damaſum, & alios occidentales, vt ſuccurreretur Eccleſiæ Orientali 372. II. Amariuſculè de iis ſcribit: ſed mox pœnitet. ibidem. III Fuit ei conſuetudo litterarum cum S. Ambroſio Mediolanenſi. 374. III. Migrat in cœlum, & inſigni funere effertur. 378. I Ei aliquando concionanti Spiritus S. in formâ columbæ ſermonem ſuggerere viſus eſt. ibid. Ex duro viuendi genere frequenter ægrotauit. ibidem. Eius ſcripta, & effigies. ibid. II.
Baſilij Epiſcopi plures tempore Chryſoſtomi; & quis ille, ad quem ipſe ſcripſit de Sacerdotio. 382.XI
Baſilius Ancyranus Epiſc. Semiarianorum ſignifer. 357. VI. VII. 358.IV. In Concilio Seleuc. damnat Acacium, & alios Arianos. 359. X VIII. Ipſe verò in Concil. Conſtantinop. patrocinante Conſtantio Imp. abdicatur cum ſuis ab eodem Acacio, ſpecie quorumdam criminum. ibid. XXI. Adhæret hæreſi Macedonianæ 360. IV. Sub Iouiano Imper. catholico, Nicænæ fidei ſubſcribit. 362. XIX.
Baſſianus Epheſ. Epiſc. deponitur à Leone PP. 447. IV. 451. XXXVIII.
Baſſula Carthagin. Diaconus intereſt Concilio Epheſ. pro Eccleſia Afric. 431. III.
Bellum, etiam iuſtum, Manes damnauit. 277.X.
Bellum pro Religione ſuſceptum.
Vide *Religio*.
Bellorum occaſione multæ factæ populorum ad fidem conuerſiones. 327.V.
Bella ſingula, vide ſub nominibus Principum, aut Ducum, qui ea geſſeruot, vel populorum deuictorum.
Vide etiam *Milites*.
Bellicæ cædis expiatio, qualis olim apud Ethnicos, Iudæos, & Chriſtianos. 394. IV.
Vide *Cædes*.
Benedicendi ritus apud Hebræos. 34.LXI.
Benedictiones in ſecundis menſis conſuetæ. ibid. XIV.
Benedictiones aquæ, olei, aliarúmque eiuſmodi rerum, ex traditione Apoſt. 132.II.
Itémque frugum. 283.V.
Decretum de iis, Eutychiani Papæ. ibid.
Benedictus Nurſinus quo anno eremum petierit. 494. VI.
Fit notus virtute miraculorum, & monachos congregans, duodecim erigit monaſteria. ibid.
Multi falsò aſſerti eius diſcipuli. ibidem. VII. & 502. VIII.
Beneficiorum Eccleſ. origo. 502.VI.
Beneuolus Magiſter memoriæ Valentiniani, elegit gradum deponere, quàm decreta pro Arianis dictare. 386.III.
Beryllus Epiſc. Boſtrenus, ex ſcriptore Catholico factus hæreſiarcha, reducitur ab Origene. 229.I.
Berytenſe Concilium, ſiue Iudicium in cauſâ Ibæ Edeſſeni Epiſcopi quale. 448. VIII.
Beſſi populi recipiunt Euangelium. 396.IV.
Beſtiis tradi, & damnari ad Beſtias, diuerſa ſupplicia. 55.I.
Cum Beſtiis quomodò Paulus Apoſtol. pugnauerit. ibid.
Bethleem ciuitatis Iuda ſitus. Annal. num. I Celebris ob natiuitatem Domini, etiam Gentilibus. 117.IV.
Bibliothecas extruxit Romæ Traianus. 106.II. Bibliotheca Capitolij igne cæleſti ſub Commodo conflagrat 189.IV. Conſtantinopolitana extructa à Conſtantino Magno, & ab aliis poſteà Impp. immenſum aucta. 330.IV. Curatus à Iuliano. 362.X. & à Valente. 372.XIV.
Conflagrat ſub Baſiliſco tyranno, continens tunc librorum millia centena viceNa. 476. VI.
Hieroſolymis nobilem collegit Alexander Epiſcopus. 253. XX.
Georgij Epiſcopi Alexandr. copioſam petit Iulianus Apoſt. 362. XXXVII.
Bigamos ordinari vetuit Apoſtolus, & quare, eiuſdemque rei perpetua vniuerſalis Eccleſiæ praxis. 58.XI. LXIII.
A Iudæis quoque, & Gentilibus excluſi à ſacerdotio bigami. ibidem.
Bigamis pœnitentiam eſſe imponendam ſtatuerunt Concilia Neocæſar. & Laodic. 314. XIII.
De iis non ordinandis actum etiam in Concilio Niceno. 325. XLIII.
Eorum cum cauſâ ordinationem defendit Theodoretus. 448. I.
Noluit cum eis diſpenſari Leo Papa, etiam in ſumma miniſtrorum Eccleſ. penuria. 456.V.
Bigamia conſtituitur etiam ex coniugio ante baptiſmum inito. 400. IV.
Bigamia laicorum permiſſa ab Apoſtolis, improbatur à pſeudopracleto Montani. 173.V. 216 I.
Vide etiam *Monogamia*, & *Polygamia*.
Bimatus Infanticidij apud Matth. quomodo intelligendus. 1.VI.VII.
Biothanati dicti à Gentibus Chriſtiani, quòd morti violentæ obnoxij eſſent. 138.III.
Biſſextili anno Chriſtus natus. Appar. XXXIV.
Biterrenſe Conciliab. Arianorum, ex quo Hilarius & Rhodanius mittuntur in exilium. 356.XIII.
Blaſij Sebaſt. Epiſc. martyrium ſub Licinio. 316.VI.
Blaſtus R.E. presbyter, Valentini diſcipulus, in tempore Paſchalis Iudaizans, ſchiſma facit. 180.III. 198.III. Confutatur à S. Irenæo. 180.II.
Bleſilla inſignis matrona Rom. diſcipula S. Hieronymi. 382. VIII.

Boetius nobiliſſ. & doctiſſ. Rom. Ariſtotelem Latinis exhibet, & illuſtrat. I. Theologiam etiam apprimè callet. ibid.
Bona in principio Eccleſiæ fuere inter Fideles communia. 34. LXXV. Nec tamen eorum renuntiatio, vel tunc, vel poſteà, fuit abſolutè neceſſaria ad ſalutem. ibid. LXXVI. Eorum Renuntiationem neceſſariam ad ſalutem, docuerunt Apotactici hæretici. 260. VIII & Eutactici. 319. VIII. Eam quoque præſetulerunt Archontici. 175. X. Damnauit Vigilantius. 406. VII.
Bona immobilia ab initio poſſedit Eccleſia. 57. XXIV. Eáque fuerunt libera à tributis, niſi ſub quibuſdam malis Principibus. ibid. & 387. III. Vide etiam *Tributum*, & *Eccleſ. immun.* Adempta reſtitui edicit Conſtantinus. 312. XI. Reſcribit pro eorum immunitate Honorius. 412. VI.
Bona ſua Eccleſiis teſtamento relinquere, Conſtantinus Mag. quibuſcumque permittit. 321. Vetat Theodoſius viduis, ſed reuocare cogit Ambroſius. 390. IX. Reſcribit etiam pro eiuſmodi conceſſione Marcianus Imp. 455. VII. In eis recipiendis, praxis S. Aug. 408. XII.
Bonorum Eccleſiæ quadripartita diuiſio facta in Concilio Rom. ſub Silueſtro 324. XXX Itémque à Simplicio Papâ. 475. IX. Atque Gelaſio 494. IV. Vide etiam *Oblationes*. Arguuntur Epiſcopi, iis in alios vſus abutentes. 397. XIX. 445. I. 475. IX. Vide etiam *Auaritia*. Ea non alienanda. Vide *Alienatio*.
Bona Eccleſiæ occupantes, excommunicati. 504. I. Obſtinatè retinentes, pro hæreticis habendi. ibid. A Regibus obtinentes, iiſdem pœnis ſubiecti. 504. I.
Bonorum publicationis ſententiæ, differendæ vſque ad 30. dies, ex lege Theodoſij Magni. 390. II. Eam legem poſteà abrogauit Nicephorus Boton. ibid. V.
Boni, dicti candidati. 58. XV. in fi.
Bonifacius I. eligitur Rom. Pont. & in ſchiſmate aduerſus eum Eulalius. 418. IX. Omnium conſenſu præualet contra Eulalium, ope Honorij Imper. 419. I. II. Vindicatur à calumniis Nouatorum. ib. III. Quomodò ſe geſſerit cum Epiſcopis Afris in cauſa Appellationum. ibid. VIII. & ſeqq. Interpellatur à Gallis aduerſus Manichæos. ibid. XV. Patrocli Arelatenſis Eccleſ. inuaſoris temeritatem coërcet. 422. I. Moritur. 423. III.
Bonifacius procurator Aglaidis, miſſus ad emenda Martyrum corpora, ipſe martyr effectus redimitur à ſuis. 305. II.
Bonifacius Comes, Caſtini ducis ſuperbiam deuitans, in Africam ſe recipit. 422. II. Inſinuat ſe in amicitiam Auguſtini: & tamen ab eo excommunicatur ob violatam eccleſ. immunitatem, ſed pœnitens reſtituitur. ibid. Prædictum Caſtinum ad ſe confugientem ſuſcipit: & Ioannis tyranni exercitum repellit. 424. I. Affectatæ tyrannidis accuſatus, publico bello appetitur: indéque furore percitus, Vuandalos ex Hiſpania in Africam euocat 427. I. Valentiniano Imp. reconciliatus, eoſdem pellere nititur, ſed vincitur ab illis 428. Iterùm ab eiſdem victus vnà cum Aſpare, recipit ſe Romam 432. XVIII. Inito cum Aëtio duce, aduerſario ſuo, certamine, moritur. 432. XI.
Bonoſus Epiſcopus Macedoniæ hæreticus, negans Dei genitricis virginitatem poſt partum, damnatur in Synodo Capuenſi. 389. XII. Photini quoque hæreſim ſectatus eſt. ibid. Ab eo dicti Bonoſiani hæretici, vnà cum Photinianis damnati. ibid.
Borboritæ hæretici, ſecta Nicolaitarum, ſiue Gnoſticorum. 68. V. tan. XVIII.
Bos alligatus ad præſepe, in natiuitate Domini. Annal. nu. I. Bouis ſymbolum cur tributum Lucæ Euangel. 58. XVI.
Bos cultus ab Ægyptiis. & Rom. 823. IV.
Boue æneo candenti includi ſoliti Chriſtiani à perſecutoribus. 93. III. 120. III. 305. II.
Brandea, vela admoueri ſolita ſepulchris Sanctorum, miraculis comprobata. 55. III. 461. II.
Bretannio Scytharum Epiſcopus exulat pro fide. 371. VIII.
Breues literæ Rom. Pontificum, aliæque diuerſorum generum. 842. IX.
Britannia à Romanis ſubiugata ſub Claudio Imper. 46. I.
Ad eam penetraſſe Petrum Apoſt. nonnulli ſcripſerunt. ibidem.
Eorum Rex Lucius petit ab Eleuthero PP. ſacros miniſtros. 183 I.
Status eius inſulæ eo tempore ſub Romanis. ibid II.
Muri ingentes in eâ facti aduerſus barbaros, ab Hadriano, Pio, & Seuero Impp. 123. I. 161. II. 281. II.
Liberatur à Pelagianis per S. Germanum Antiſiodor. eò miſſum à Cæleſtino Papa. 419. I. II. 435. III.
Inuadirur à Pictis & Scotis. 446. I.
Liberatur à barbaris per Ambroſium Aurelianum, qui & Eccleſiaſticam in eâ reſtituit diſciplinam. 477. VI
Britannia Minor, prouincia Galliæ, vnde ſic dicta, quæ olim Armorica.
Vide *Armorici*. 383. II.
Britius Turon. Epiſc. calumniis appetitus, in probationem ſuæ innocentiæ facit miracula. 432. IX.
Pulſus nihilominùs à ciuibus, reſtituitur à Rom. Pont. ibid.
Buccella intincta, quam Dominus Iudæ tradidit, quid fuerit. 34. XVIII.
Buccellarum cur frequens mentio in Scriptura. 58. XXVI.
Buccellæ à nonnullis antiquis dictæ particulæ SS. Euchariſtiæ. 57. XLIII. 58. XXIV.
Bulgari inuadunt Thraciam, & Rom. exercitum delent. 499. III.
Auro quærit ab eis pacem Anaſtaſius Imp. ibid.
Vincuntur à Theodorico Italiæ Rege. 502. IX.
Burgedal. Concilium contra Priſcillianum. 385. V. Eius vrbis zelus aduerſus illos hæreticos. ibid.
Ibi olim Ara Ignoti Dei conſecrata à S. Martiale in honorem S. Stephani protomartyris. 34 XC. 52. III. 74. VII.
Burgundiones occupant partem Galliarum. 413. V.
Quando facti fuerint Chriſtiani. ibid
Vincuntur ab Aëtio, paxque inter eos firmatur. 435. III.
Eorum Galliarum portionem partiuntur inter ſe Franci & Gothi. 508. V.
Buſiris hæreticus Encratita, dira patitur ſub Iuliano. 362. XIX.
Damnata hæreſi, ſub Theodoſio in pace quieſcit. ibid.
Byzantij in Thraciâ quis Apoſtolorum erexerit Eccleſiam. 44. XIV
Eius Epiſcoporum exordium, & ſucceſſio. 314. XV.
A Seuero Imper. poſt triennij obſidionem captum, in vicum redigitur. 197. I. Diuinitùs eligitur à Conſtantino, ad nouam ſedem Imperij. 324 XXXI.
Reliqua vide in *Conſtantinopolis*.

C

Cabades Perſ. Rex dirè perſequitur Chriſtianos ſibi ſubditos. 314. V. Ob caſtrum à dæmonibus obſeſſum, per Epiſcopum liberum redditum, pacem eiſdem reſtituit. ibid.
Cadauera.
Vide *Corpora*.
Cæciliæ virginis Rom. illuſtre martyrium ſub Alexandro Imp. eiuſque ſponſi, & cognati. 232. III. Euangelium conſueuerat geſtare in pectore, amuleti loco. ibid. Eorumdem corpora diuerſis vicibus reperta Romæ. 821. I.
Cæcilianus Archidiaconus Carthag. reprehendit Lucillam potentiſſ. feminam, ob illegitimum cultum aſſerti cuiuſdam martyris. 302. XXI.
Calumniis oneratur à Donatiſtis. 303. IV.
Eligitur Epiſcopus Carthag. 306. XI. Schiſma conflatur in eum. ibid. Accuſatur Traditionis librorum ſacrorum, & damnatur à Donatiſtis. ibid. XII. Ab iiſdem exagitatur apud Conſtantinum Imper. 313. IV. Cauſam agit apud Melchiadem PP. & pronuntiatur innocens. ibid. V. VII. Rurſùm exagitatur à Donat. & abſoluitur in Concilio Arelat. 314. IV. VII. Iterúmque ac ſæpius exagitatus, atque innocens ab Epiſcopia declaratus: demùm re ab ipſo Conſtantino cognita, ea in eius iuſtificationem definita eſt. 316. VII
Intereſt Magno Concilio Nicæno. 325. X
Cæcilius, qui apud Minutium interloquitur cum Octauio, creditur fuiſſe ille inſignis Afer, Ægyptiani magiſter, à quo ipſe Cæcilij nomen accepit. 209. II
Cæcus Didymus. Vide *Didymus*.
Cæcus Ioannes Ægyptius. Vide *Ioan Ægypt.*
Cæcitatem ſimulans in ſtropham miraculi Arianorum verè cæcus redditur, ſed rurſùm illuminatur à Catholico. 484. VII.
Cæci apud Iudæos non poterant fungi ſacerdotio in templo. 1. IX.
Cædis bellicæ expiatio, qualis olim apud Iudæos, Ethnicos, & Chriſtianos 394. IV. 610. II. Cæſos in bello milites, haberi martyres conatus eſt Nicephorus Phocas Imp. ſed reſtiterunt Epiſcopi. 394. IV.
Cæleſtinus Lereatur Rom. Pont. 423. III. Mittit Palladium, & Germanum, diuerſis legationibus, in Britanniam aduerſus Pelagianos. 429. I. & ſeqq.
Quid ei cum Africanis Epiſcopis, in cauſa Appellationum. 419. X. & ſeqq.
Recipit aduerſa ſcripta Neſtorij Conſtant. & Cyrilli Alex. celebratáque Synodo damnat blaſphemias Neſtorij, ſuáſque vices in eo negotio legat Cyrillo. 430. I. II. Eius de damnatione Neſtorij epiſtolæ, quanti habitæ in Oriente. ibid. II. 431. XIII.
Concilium Oecumenicum Epheſinum celebrandum curat, eiuſque formam præſcribit. 430. VIII. Agit pro ſcriptis S. Auguſtini, quæ nonnulli Pelagiani impugnarent. ibid. XI.
Mittit Legatos ad Synodum Epheſ. cum mandatis confirmandi damnationem errorum Neſtorij, non autem eius cauſam iterùm ventilandi. 431. IV. Eius opera proſtratæ hæreſes Pelagianorum & Neſtorianorum. ibid. XXII.
Ei congratulantur Imperator, & Orientales Epiſcopi, legatione miſsâ: ipſéque Acta Synodi confirmat. ibid. & 432. I
Vindicatur ab inſcitâ calumniâ Laur. Vallæ, de protectione errorum Neſtorij. 432. I.
Moritur. ibid. II.
Statuit vt pſalmi 150. canerentur ante ſacrificium. ibid.
Cæleſtis idoli Carthagin. cultus antiquiſſimus, & famoſiſſimus. 399. X. Eius ampliſſimum templum, mutatum in Eccleſiam cathedralem eius ciuitatis. ibid Inane eius vaticinium promulgatum ſub Conſtantio Aug. Honorij cognato. 420. I.
Cæleſtius primarius Pelagij diſcipulus, damnatus Carthagine iudicio Epiſcopali, appellat Innocentium Rom. Pont. nec tamen

appellationem proſequitus. 412. I V. Damnatur vnà cum Pelagio in Concilijs Carth. & Mileuit. 416. I. Appellans Sedem Apoſtol. & ſubdolis verbis hæreſim tegens, quàm cautè ſuſceptus fuerit à Zozimo Papa. 417. I I I. Damnatur rurſum vnà cum Pelagio in alio Conc. Carthag. móxque à Zozimo PP. vniuerſali decreto, ac demùm ab Honorio Imper. proſcribitur cum omnibus ſectatoribus. 418. I. II. Rurſùm in vrbem ſe inferens, pellitur iterum à Conſtantio Imp. 420. I.

Cælibatum qua ratione damnarit Auguſtus. 11. I I. Apoſtoli poſt ſuam electionem obſeruarunt. 33. XVII.

Cælibatus Pauli Apoſt. defenditur. 57. XIX.

Cælibatum non extollit Eccleſia, vt Nuptias deprimat. 57. LV. Eum laudat Paulus. 58. V I I. Leges aduerſus eum latas, Conſtantinus Magnus abrogat. 320. I I. Eo fæcundatum ampliori hominum prole Rom. Imperium. ibid. Impugnarunt eum Heluidius, & Iouinianus. 382. VI. VII. Itémque Vilantius. 406. VII. Vide etiam *Virginitas, Continentia*.

Cælibatus clericorum, traditione Apoſtolica, legibus Eccleſiaſticis & perpetua vniuerſalis Eccleſiæ praxi comprobatur; & obiectiones in contrarium refelluntur. 58. VIII & ſeqq. Firmatur in Concilijs Ancyrano, & Neocæſar. 314. X. Nicæno Oecumenico. 325. XXXIX. LX. Carthag. Quinto. 398. VII. Alio Carthagin generali. 401. V. Vide *Continentia Clericorum*.

Cælicolæ dicti Iudæi, quod Aſtra colerent. 60. V I. Cælicolæ hæretici, ſeu veriùs apoſtatæ, quinam fuerint. 408. VIII. Exagitantur ab Honorio Imp. ibid. 409. IV.

Cælos 365. à totidem Angelorum ordinibus creatos finxerunt Baſilidiani. 120. VI.

Cæſares dici cœpti ſub Hadriano, qui eſſent deſignati Imperij hæredes. 139. I. Ob Cæſarem creatum Arianum hominem, acriter tumultuatum à Conſtantinopolitanis aduerſus Imp. Catholicum. 469. I.

Cæſarauguſta ciuitas Hiſp. martyribus fœcundiſſima. 103. X.

Cæſarauguſtanum Concilium aduerſus Priſcillianum. 381. XIV.

Cæſarea, Cappadociæ metropolis, diù vexata à Iuliano Apoſtata ob delubra idolorum euerſa. 62. XII. Diſſenſio in ea ob electionem Euſebij Epiſcopi. ibi. XIII Baſilius Magnus creatur eius Epiſcopus. 369. VII. Diſſentit cum Tyana, Cappadociæ Secundæ metropoli, de limitibus diœceſeon. 371. VI.

Cæſarea Palæſtinæ, poſt excidium Hieroſol. facta à Veſpaſiano Imp. Colonia Rom. & metropolis Palæſtinæ. 73. I I. Ei Eccleſiæ ſubiecta Hieroſolymitana: 39. VI. 325 X X X V I I. 392. I X. Sed tandem eius primatus tranſlatus in Hieroſolymitanam. 431. XXVI. Vide *Hieroſol. Eccleſia*.

Cæſarienſe in Palæſt. Concilium, de die Paſchatis. 14. XLIV. XLV. 198. I.

Cæſaria virgo ſacrata, ſoror Cæſarij Arelatenſis. 303. V I I.

Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus ex monacho Lirinenſi, ſanctitate & doctrinâ clariſſimus. 508. VII. Non fuit monachus S. Benedicti. ibid. V I I I. Præeſt Concilio Agathenſi. 506. I. Mittitur in exilium ab Alarico Rege, ſed mox reuocatur, Alaricus verò perit. 507. I. Rurſùm accuſatus de proditione, mittitur ad Theodoricum Regem Italiæ; & cognitâ eius ſanctitate, tum à Rege, tum Romæ à Pontifice, aliiſque honoratur; miraculáque edit. 508. I V.

Cæſarius Gregorij Naz. frater, inſignis philoſ. Chriſt. nobili Præfecturâ à Iuliano Apoſt. donatus, eum publicâ de fide diſputatione ſuperat, & in patriam ſe recipit. 362. I I. Agens Quæſtorem Valentis Imper. miraculosè ſeruatur à terræmotu Nic. 368. I. Sanctè quieſcit. ibid. Eius ſcripta. ibid.

Caiphas Summus Sacerdos Iudæorum quomodò, & quamdiù eam dignitatem exercuerit. 32. I V. V. Sententiam mortis infert in Concilio Iudæorum aduersùs Chriſtum. 34 II. & XXIII. Scindit veſtes ſuas contra legem. ibid. X X I I I. Depoſitus mortem ſibi conſciſcit. 37. I.

Caiani hæretici, ſecta Gnoſticorum, Cain, Iudam Iſcariothem, aliósque eiuſmodi nefandos laudabant, & peccata ac turpitudines neceſſarias ad ſalutem aſſerebant. 145. VIII. Scripta ab ipſis conficta. ibidem.

Caius Caligula euchitur in Imperium à Tiberio. 35. XVI. Succedit eidem. 39 I. Qualis fuerit. ib. Deus vult coli, & ſimulacrum ſuum ad adorationem vbique locari. 40. I. 41. V I. Necatur, vnâ cum vxore, & filiâ paruulâ. 43. I. Eius ſimulacra, & imagines abolitæ à Claudio. 45. XVII.

Caius Rom. Pontifex eligitur. 283. V. Eius proſapia ex genere Diocletiani Imp. 294. I V. Martyrio coronatur, occaſione Suſannæ neptis ſuæ auerſantis nuptias Maximiani Cæſaris. 296. I.

Caius Theologus coram Zephyrino PP. diſputat aduersùs Proclum Montani diſcipulum, eumque confundit. 215. I.

Calceis non vtebantur plerique antiqui Chriſtiani. 57. XXVIII.

Calendæ Ianuariæ. Vide *Ianuaria Calenda*.

Calendion creatur Epiſc. Antioch & pauló poſt relegatur in Oaſim operâ impij Acacij Conſtantinop. 482. I.

Calepodij preſb. Rom. martyrium ſub Alexandro Imp. 226. I I I. Eius nomine Romæ Cœmeterium. ibid.

Caligula. Vide *Caius*.

Calix in quo Chriſtus Euchariſtiam conſecrauit, conſeruatus ad poſteros, & qualis fuerit. 34. XVIII. Calices aurei in ſacris olim in vſu; necnon & vitrei. 216. I V. De Calice ſacro in Eccleſia fracto, ſæua accuſatio ſtruitur in Athanaſium à Meletianis ſchiſmaticis. 331. I. 335. VII.

Caliſtus I creatur Rom. Pontif. 221. I. Erigit Eccleſiam S. Mariæ Transtiberim. 224. III. Martyrio coronatur ſub Alexandro Imp 226. I. Eius nomine inſigne Romæ Cæmeterium. ibid. III

Caloceri Præf. cubiculi vxoris Decij Imp. martyrium. 254. V I.

Caluariæ locus, vbi Chriſtus eſt crucifixus, cur ſic dictus. 34. XXXIII. Quomodò dicatur in medio terræ ſitus. ibid. XXXIV. Profanatur ab Hadriano Imp. ſimulachro Veneris. 134. IV. Expurgatur à Conſt. Mag & Helena eius matre. ibid. & 326. VI. In eo monte Crucis ſignum prodigioſum apparet, quo tempore Conſtantius Imp. maximè impugnabat Chriſti diuinitatem. 353 IX. X.

Calumnias illatas Iudaicæ religioni etiam in Chriſtianam deriuare Gentiles conſueuerunt, quòd hi ab illis progeniti eſſent. 42. III. 66. III. 201. VII. Calumnias Gentilium in Chriſtianos, vide in *Chriſtiani, & Gentiles*. Hæreticorum in Catholicos, vide in *Catholicus, & Hæretici*. Vide etiam in *Delatores & Libelli famoſi*.

Cameli ſimilitudo, per foramen acûs deducendi, quomodò intelligenda in Euangelio. 33. XVI.

Campanæ nomine cur dicta tintinnabula. 58. XII. Earum in Eccleſia vſus. ibid

Compitæ cur appellati Donatiſtæ. 321. III.

Canalium, quid. 347. II.

Candaces appellari conſuetæ Reginæ Æthiopum. 35. X V.

Candelabrum templi Hieroſ. cum aliis vaſis ſacris, delatum in triumpho à Tito. 73. I.

Candidianus Comes miſſus à Theodoſio Iun. Imp. ad ſynodum Epheſinam, vt tranquillitatem curaret, fauens ipſe Neſtorio, perfidè omnia agit aduerſus Orthodoxos, & falſis relationibus Imperatorem decipit. 431. VI. IX. X. Detecta fraude, exauctoratur ab Imp. ibid. XXIV.

Cainiſtæ hæretici, ex Simone mago. 35. XIII.

Canones Apoſtolorum nomine editi, cuius ſint fidei & auctoritatis. 102. V. & ſeqq.

Canon ſextus Nic. Concilij de Primatu Rom. Sedis elucidatur. 325. XXXIII. & ſeqq. Concilij Laodic. de cultu Angelorum explicatur. 60. IX. &c. De reliquis canonibus vide ſub ſingulis Concilijs vel ſub rebus de quibus in iis tractatur.

Canonum ſcientia requiſita in ordinandis Epiſcopis. 395. X I I I.

Canones præualent legibus Imper. 451. XXI. Vide *Leges*.

Canonicorum librorum verùm fuerit in Nic. Syn. ſtabilitus numerus. 325. XLIII. Fuit definitus in Concilio Carthag. Tertio. 397. XVI. 419. X V. Itemque in Romano ſub Gelaſio. 494. III.

Canopus, ridiculus Ægyptiorum Deus. 389 X V.

Cantabra, militaria Rom. ſigna, vnde ſic dicta. 312. In quo different à Labaro. ibid.

Cantica Eccleſ. Vide *Hymnus Pſalmus*.

Cantorum officium in antiquâ Eccleſiâ. 44. XXXIV. 60. XIII.

Cantus alternus in Eccleſiâ vſus ex diuinis viſionibus, & traditione Apoſtolicâ, idémque vniuerſim frequentatiſſimus. 60. XII. Olim laicis etiam communis, ſed poſteà ad eorum inconcinnitatem, ſolis clericis reſeruatus. ibid. XIII. Mulieres quoque in Eccleſiâ cantare voluit Pelagius. 415. V.

Cantûs modus qualis probatus, & improbatus; & probari quanta ſit vis. 60. X I I I. Diuerſarum Eccleſiarum diuerſi in eo modi. ibid. XIV.

Cantus Romanus qualis. ibid.

Cantûs Eccleſiaſtici corruptores hæretici quam fuerint. 60. XV

Capharnaum dicta ciuitas Chriſti. 32. XXI. Cur eius habitationem elegerit. ibid.

Capilli deponi ſoliti in voto Nazaræorum, & Deo offerri. 53. V. 58 XLIX. Capillos quoque deponere, & numini offerre conſueuerant Gentiles. 58. L. Cur eos deponant ſacræ virgines. 57. XXVII. Diuerſi eâ in re antiquarum Eccleſiarum ritus. ibid.

Capillorum amputatio variè accepta apud antiquos. 57. XXVII. Eos muliebriter producebant Maſſaliani hæretici. 361. X. Vide etiam *Abraſio. Barba. Tonſura*.

Capillos nutrire, inter Francos olim ſolis Principibus conceſſum. 514. VI.

Capitolium Rom. bello Vitelliano, cum templo Iouis incenditur. 71 IV. Reſtituitur ſumptuoſiſſimè à Veſpaſiano, eodem fermè tempore quo templum Hieroſol. incenditur à Tito 72. I V. In illud deferri iuſſum tributum, quod Iudæi pendere ſolebant templo. ibid. VIII. Ruſtùm comburitur igne cæleſti ſub Tito. 82. I. & reſtituitur à Domitiano. 86. I. Denuò ſub Commodo fulmine inflammatur. 189. I V. Capitolino Ioui Quinquenuale triplex certamen inſtitutum à Domitiano. 88. II. Capitolini Iouis loco erecta poſteà Eccleſia S. Mariæ, dicta *Ara cæli*, & quæ Appar. XIII. Capitolini Agones. Vide *Agon*.

Capitula, ſiue Anathematiſmi Cyrilli Alexandr. aduerſus Neſtorium 430. XI. Impugnantur à Theodoreto, aliiſque, tamquam Appollinari fauentia, ſed defenduntur ab ipſo. ibid. VII Diſputatur de iis coram Theodoſio Imp. ſed vincuntur Neſtoriani. 431. XX.

Capreolus Carthag. Epiſ. 430. V I I I. Mittit ad diaconum ad Synodum Eph. 431. III. Scribit de verbi Incarnatione. ibid. I V.

Captiuorum

Digitized by Google

Captiuorum Chriſtianorum operâ, multi populi barbari ad fidem conuerſi. 263. III. 327 IV. V. 843. I. Vide etiam *Carcer*.

Capuenſe Concilium cauſâ diſſidij Euagrij & Flauiani Epiſcoporum Antioch. 386. X I. In eo etiam damnatus Bonoſus hæreſiarcha. ibid. X I I.

Caput Apoſtolorum agnitus, & vocatus Petrus ab antiquis Patribus. 32. X. Vide *Petrus*.

Capitis Aſini adoratio. Vide *Aſinus*.

Caput tondere. Vide *Tondere, & Abraſio*.

Capite detecto viros, tecto fœminas in Eccleſiâ orare, inſtituit Apoſtolus. 57. X X V. 58. X L I V. Tecto verò orabant viri Gentiles. 58. X L I V. Caput S. Pauli poſt decollationem tribus ſalibus tres erumpere fecit fontes. 69. V. Caput ſuum poſt abſciſſionem, Dionyſios Areopag. propriis manibus ad duo milliaria portauit. 109. X V I I.

De Capite Ioannis Bapt. aliorúmque nonnullorum SS. vide ſub propriis eorum nominibus. Caput vniuerſalis Eccleſiæ. Rom. Eccleſia ſeu Pontifex. vide *Rom. Eccl.*

Caracallus Imper. Vide *Antoninus Caracal.*

Carbonarius fit Epiſcopus. 233. I X.

Carceres teterrimi antiqui. 53. X V I I I.

Carcere ob fidem detenti Chriſtiani, quantâ ſolicitudine curarentur olim ab aliis. 73. V. VI. Tanti fiebant ab ipſis etiam Epiſcopis, vt quos illi commendâſſent lapſos, iis indulgentiam impertirent. 253. X. X I I. Ij Martyres & Confeſſores dicti. ibid. X I.

Carceratis quid præſtari iuſſerit Honorius Imp. 409. I V. De iiſdem liberandis, quid conceſſerint Clodouei filij quibuſdam Epiſcopis. 314. V I I.

Carcerem humilem reliquit Conſtantinus Mag. in ampliatione vrbis Conſtantinop. 330. V.

Cardinales Diaconi. Vide *Diaconi*. Vbi eius vocis prima mentio. 312. V.

Cardinalatus S Hieronymi relicitur. 378. X V I. Presbyteri Cardinales Rom. Eccleſiæ, iam olim nonnum, quàm prælati Epiſcopis. 431. X I I I. X I X.

Cariæ Concil. Macedonianum. 366 VI.

Carinus Cari Imp. filius creatus à patre Cæſar. 283. II. Fauet Chriſtianis. ibid. VI. Poſt mortem patris ſumit Imperium. 284. I. Eius vitia. ibid I I I. Vincit Sabinum tyrannum. ibid. Sed victus ipſe à Diocletiano, & occiditur à ſuis. 286. I.

Carmelitani monachi falsò aſſerti Ioannes Hieroſol. & Cyrillus Alexand. 444 V.

Carnales vocabant Valentiniani cæteros homines, ſe ipſos verò ſpirituales. 143. I I. Itémque Maſſaliani. 361. V I I I.

Carnium eſum abhorrebant tanquam immundarum, Ebionæi. 74. I V. Aliique, quos ſugillat Paulus. 57. L I V. Itémque Manichæi, qui eas à mali principio eſſe dicebant. indéque alias nefandas turpitudines & impietates ducebant. 277. V I I I. X. Priſcillianiſtæ, qui carnis omne opificium malignis Angelis tribuebant. 381. X V I. Euſtachiani. 319. IX. Marcionitæ, qui odio carnis etiam ſe neci obiiciebant. 146 V I I. Vide *Animata & Ciborum delectus*. Odio item carnis, quòd eam à diabolo factam aſſererent, Patriciani ſibi necem inferebant. 203. I V.

Carnis reſurrectionem qui hæretici negârint. Vide in *Reſurrectio*. Carnem Chriſti negârint. Vide in *Chriſtus*. Carnem Chriſti ſui ortu infectam peccato fuiſſe, dixit Alexander Valentini diſcipulus. 175. V.

Carnis & Verbi confuſionem, commixtionémque, factam eſſe, docuerant Polemiani. 373. V.

Carnium humanarum eſus in obſidione Hieroſol. 72. I I I. Eum impinguebant Gentiles Chriſtianis, & vnde ea calumnia. 120. X V.

Carpocras Alexandrinus, diſcipulus Simonis magi. 33. XIII. Et ipſe impuriſſimus hæreſiarcha, quas ſordes impudicitię & impietatis docuerit. 60. V I I. 120. X I I. X V I. Eius ſectatores Gnoſtici. ibid. X I I I. Habuit filium Epiphanem, paternæ impietatis hæredem. ibid. X V I. ex eo pariter prodicus, auctor Adamitarum. ibid. XVII.

Carthago capitur à Genſerico Vvandalorum Rege, & diripitur. 439. V. Vnde tantam meruerit cladem. ibid. V I.

Carthaginenſis Eccleſia fidem accepit à Romanâ. 51. I I. Schiſma in eâ conflatur Feliciſſimo & Nouato aduerſos Cyprianum. 254. I I I. I V. Et à Donatiſtis Traditoribus in Cæcilianum. 306. XI. X I I. Diriſſimam perſecutionem patitur ſub Vvandalis. 439. V. Vide etiam *Afric. Eccleſ.* Cunctis diſperſis ſacris miniſtris, eccleſiæ clauduntur eiuſdem vi perſecutionis. 456. I V. Poſt 24. annos vacationis Sedis, Epiſcopum accipit Eugenium diriſſimis conditionibus. 481. I. Rursùm duriſſimè vexatur. 483. V. 484. V I.

Carthagin. Concilium ſub Aggrippino Epiſcopo de rebaptizandis hæreticis. 217. I. Alia ſub Cypriano, in cauſâ Lapſorum. 254. X I. 253. I I. Aliique ſub eodem, de baptiſmo hæreticorum. 258. V I I. V I I I. Donatiſtarum 70. Epiſcoporum aduerſus Cæcilianum. 306. X I I. Itémque aliud eorumdem. 270. Epiſcoporum, in quo ſocietatem ineunt cum Traditoribus. 358. V. Carthag. Concilium, dictum Primum, celebratum pro gratiarum actione de reductione Donaſtitatum, operâ Pauli & Macarij legatorum Conſtantis Imper. 348. I V. Cur dictum ſit primum. ibid. V I I I. 397. X I V. Secundum (dictum Tertium) pro diſciplinâ Eccl. 397. X I V. Tertium (dictum Quintum) de eâdem re. 398. V I I. Quartum. 214. Epiſcoporum, in quo 104. ſanciti canones, qui veluti Eccleſiaſticæ promptuarium ſunt diſciplinæ ib XIV. Aliud, ex quo legatio ad Honorium Imp pro cõfirmandâ Eccleſ. immunitate. 399. X I I I. Aliud, ex quo legatio ad Roman. Pont. pro petendis ſacris miniſtris. 401. I I. Aliud generale totius Africæ, aduerſus Donatiſtas. ibid. I V. Aliud item generale, pro ratione conueniendi Donatiſtas, eóſque ad Eccleſiam cum honoribus alliciendi. 403. V I I I. Aliud, ex quo miſſa Legatio ad Honorium aduerſus Donatiſtas, vexantes Catholicos. 404. X V I I. Aliud, ex quo pariter decreta legatio ad eumdem Imp. pro gratiarum actione de cohibitis ab eo iiſdem Donatiſtis 405. I V. Aliud, ex quo Legatio ad Honor. pro defenſione rerum Eccl. aduerſus Donatiſtas & Paganos 407. I I I. Aliud, ex quo ſimilis ad eumdem legatio, poſt necem Stiliconis. 408. V I I.
Aliud, ex quo ad eumdem legatio aduerſus Donatiſtas, poſt Attali tyrannidem. 410. X.
Aliud contra Pelagium & Cæleſtium. 416. I.
Itémque aliud. 217.
Epiſcoporum contra quæſdem cuius decreta perlata ſunt ad Rom. Pontiff. 418 I.
Aliud, Sextum dictum, in cauſâ Appellationum ad Sedem Apoſtol. 419. V I I.

Carus eligitur Imper. 283. I I.
Carinum & Numerianum filios ſuos creat Cæſſ. ib. Moritur in expeditione Perſicâ. 264. I.

Caſeum cum pane apponebant Artotyritæ heretici in ſuis myſteriis. 173. X I.

Caſſianus. Vide *Ioan. Caſſian.*

Caſſiodori Senatoris operâ vtitur Rex Italiæ Theodoricus, ad regnum optimè adminiſtrandum. 483. I I. Fit Conſul. 514. I.

Caſſius Auidius tyrannus inuadit Imperium ſub M. Aurelio, ſed paulò poſt conficitur. 177. I.

Caſtinus dux ſuperbiſſ. in Hiſpaniam aduerſus Vvandalos mittitur. 422. I I.
Conſul creatus, calumniis appetitur, cogitúrque fugere ad Bonifacium Comitem in Africam, quem ipſe nimis antea deſperiiſſet. 424 I. Eius nomen è Faſtis expunctum. ibid.

Caſtrationem hominum vetuit Domitianus in vniuerſo Imperio. 83. I I. Vide etiam *Eunuchi*.
Caſtratio ſpontanea irregulares facit lege diuinâ & Eccleſiaſticâ. 230. I I. Non etiam coacta, aut neceſſaria. 325. X X X I X.
Caſtrati ſpontanei etiam indigni communione laicâ 230. I I. 348. I I.
Caſtrari ſoliti, aut vi, aut ſpontè, omnes Valeſij hæretici. 230. I I I. Caſtrare ſeipſos ſoliti nonnulli pſeudomonachi. 361. X I.

Caſtuli Zætarij Diocletiani Imp. martyrium. 286. I I.

Caſtrum reſeruatio antiqua. 410. X V I.

Catabulum quid. 309. I I I. Ad illud damnatus Marcellus Papa, aliique plures Epiſcopi in perſecutione Diocletiani. ibid.

Cataphrygarum hæreſis quando orta, & quibus auctoribus. 173. I. Cur ita dicta. ibid. I I I. Quæ fuerint eius dogmata, ibidem. I V. & ſeqq. Romæ à Caio Theologo publicâ diſputatione confutata, & à Zephirino Papâ, & aliis vbique Epiſcopis Synodicè damnata. 215. I. Aliæ diuerſæ eius hæreſis ſectæ. 173. X. Vide etiam in *Montanus*.
Cataphrygarum baptiſmus reiectus à Concilio Laodiceno. 314 X I I. Eóſque rebaptizandos cenſuit Synodus Nicæna. 325. X X X V I I I. Conuentus interdicti à Conſt. Mag. 326 I V.

Cata Æſchinem, ſecta Montaniſtarum; & quæ priuata eius dogmata. 173. I V. & X.

Cata Proclum, ſecta Montaniſtarum. 173. X. 201. I V.

Catathema, cenſura proxima Anathemati, quorum eſſet 57. XLIX

Cathecumeni prohibiti ordinari Epiſcopi. 374. I I I. Electi tamen nonnulli eiuſmodi, ab omnibus approbati ſunt: putà Ambroſius Mediol. ibid. Nectarius Conſtantinop. 381. X. Vide etiam *Neophytus, & Laicus*.

Catenæ duæ, quibus Petrus Apoſtol. vinctus fuit ab Herode Hieroſolymis, à Iuuenale Epiſcopo datæ Eudoxiæ Auguſt. 439 I I. Earum altera Romam miſſa ad Eudoxiam Aug. collocatur in Eccleſiâ, in eius honorem ab eâ erectâ. ibid. Et diuino miraculo coniuncta illa, quâ vinctus Romæ Petrus fuerat. ibid Miraculis eæ coruſcare ſolitæ. ibid. 44. V. 69. X I. Ex earum limaturâ conſueta mitti ad inſigniores perſonas à Roman. Pontiff. munera. 436. I I. Vide *Claues S. Petri*.
Cateruæ, dicti quidam ludi cruenti in Africa, quos Auguſtin ſuſtulit. 418. V I.

Cathari à munditia dici voluerunt Nouatiani. 254. X V.

Cathariſtæ, cur dici voluerunt Manichæi. 277. X

Cathedram doctrinæ Apoſtoli erexerunt primò Hieroſolymis in Porticu Salomonis. 34. LXXIII. Cathedra lignea Epiſcopalis Iacobi Apoſtol. conſeruata ad poſteros & veneratione habita. 34 LXXXIV. Item Petri Apoſt. conſeruata, & miraculis coruſca. 43. I. Marci. 820. III.
Cathedræ Antioch. S. Petri antiqua anniuerſaria celebritas. 39 V I. Itemque Cathedræ Rom. 45. I. I I.

Vide etiam *Sedes*, & *Petri Cathedra*.

Cathedræ Apoſtolicæ principatus in Roman. Eccleſia. 306. X I I.
Vide *Rom. Eccleſia*.

Catherinæ nobiliſſ. virg. Alexandr. inſigne certamen pro fide ſub Maximino Cæſare, latebræ in monte Sinai, diſputationes cum philoſophis, martyrium, & Angelica ſepultura. 307. VI.

Catholicæ dictæ Literæ, quæ alio nomine Encyclicæ, ſiue Circulares. 342. V I I I.
Catholica Eccleſia, eadem Romana. 254. X I I.
Vide *Romana Eccl.*
Catholica fides quanta ſecum vehat bona. 345. I. 381. I. 428. I I I.
Vide etiam *Religionis defenſio*.

Catholici nominis appellatio, qua ratione inſtituta ab Apoſtolis 43. I I I.
Id cognomen proprium Eccleſiæ, nec commune hæreticis. ibidem.
Eo nomine dicendi ij ſoli, quia Eccleſiæ Rom. communione iunguntur. 45. I I I. 234. X I. 321. II. 325. X I. I V. 368. I I I. 378. I X.
Catholicorum probandorum ratio inſtituta à Theodoſio Imp & Synodo Conſtantinop. Oecum. 380 I. 381. X I.
Catholici calũniis onerati ab hæreticis: puta à Manichæis, quòd mutaſſent idola in martyres. 58. X X X V I I I.
Ab Arianis, quòd duos ingenitos aſſererent. 318. V I I. 340. V I.
Et quòd eſſent Sabelliani. 340. V I.
A Iouinianiſtis, quòd damnarent nuptias. 390. V I I I.
Ab Origeniſtis, quòd eſſent, Antropomorphitæ. 395. I I.
A Vigilantio, quòd Reliquias martyrum venerantes, idola colerent. 406. V I I.
A Pelagianis, quòd damnarent nuptias, eſſentque Manichæi; & plurimis aliis calumniis. 4 9 I V. V.
A Neſtorianis Apollinariſmi. 430. V I I.
Ab Eutychianis, Neſtorianiſmi. 449. I I I. X I. 451. X X X I V. 458. V I.
Catholici dicteriis irriſi ab hæreticis: nempè à Valentinianis dici ſoliti Simplices. 145. I I I.
Ab iiſdem, & à Montaniſtis, Pſychici, ſeu Animales. 201. I V.
A Donatiſtis, Macariani. 348. V I.
Ab Origeniſtis, Piloſintæ, & Animales. 393. I I 400. I X.
A Vigilantio, Cineraſij. 406. V I I.
De perſecutionibus Hæreticorum in Catholicos, vide in *Perſecutio*, & ſub nominibus Principum hæreticorum. Sicut & de calumniis & dicteriis Gentilium in Cathol. vide in *Chriſtiani*.

Cauernenſe Concil. Maximianiſt. in Africa. 394. V I I I.

Cebarſuſſi Concilium Maximianiſtarum in Africa. 394. V I I I.

Celadion creatur Alexandr. Epiſc. 151. I I I.
Moritur. 165. V.

Cenſuræ Eccleſiaſticæ, quæ. 57. V I I I
Vide etiam *Clericorum pœna*.

Cenſus factus à Quirinio in Iudæa tempore natiuitatis Chriſti, qualis. Appar. X X V I I I. Eo quot numerati ciues Rom. ibid. Cenſeri ſoliti omnes cuiuſcumque ætatis aut ſexûs. 1. I I. Alius ſub eodem Quirinio ibid. X V I. Cenſu ſub Claudio quot numerati ciues Rom 50. I. Cenſu Veſpaſiani permulti admodum longæuæ ætatis reperti viri. 76. I. Vide etiam *Luſtrum*.

Centuriatores. Vide *Nouatores*.

Centuriones, Longinus, & Cornelius: vide ſub propriis eorum nominibus.

Cephas vocatus à Chriſto Petrus 31. X. 33. V I Ea vox quid ſignificet. ibid. Quiſnam Cephas reprehenſus à Paulo Apoſt. ob legalia. 51. V I I I.

Ceræ virtute Ardentis in eccleſiis Martyrum, edi ſolita ingentia miracula. 56. X X X. Ceræ ſacræ, quæ Agnus Dei dici ſolet, vſus in Eccleſia introductus ad tollendam Gentilium ſuperſtitionem. 58. X X X. Vide *Agnus Dei*.

Cerdo creatur Alexandr. Epiſc. 100 V I. Moritur. 110. I V.

Cerdo hæreſiarcha quæ dogmata induxerit. 146. I I. Petit Romam, & palinodiam recantat: ſed iterùm lapſus, penitùs eiicitur. 153.

Cerealis cuſtos Cornelij PP. in carcere, conuerſus ab eo, vnà ſubit martyrium cum vxore, & familiâ. 253. I X.

Cereorum vſus in Eccleſiâ clarâ luce. Vide *Lampades*.
Cerei Paſchalis benedictio, & vſus in Eccleſiâ antiquus. 418. V I I. Vt in ſingulis parochiis incenderetur, ſtatuit Zoſimus Papâ. ibid.
Cereorum loco, Chriſtianos palis affixos ardere faciebat Nero. 66. I. Ceroferarij. Vide *Acolythi*.

Cerinthus. Vide in *Cherinthum*.

Chalcedonenſe Concilium Oecumenicum, per Marcianum Imp. à Leone Papâ expetitum, celebratur aduerſus Eutychianos & Neſtorianos. 450. V. 451. I V. Quot, & quales Epiſcopi conuenerint, quiue fuerit conſeſſus ordo. 451. I X. & ſeqq. Quæ in eo geſta ibid. X V. & ſeqq. Fidei definitio de duabus in vna Perſonâ Naturis. ibid. X X I I. De aſſerto miraculo, in eius confirmationem facto. X X I V. De canonibus à Græcis fentatũm ibi conditis. X X X. Aliis etiam geſtis pro prærogatiua Eccleſiæ Conſtantin. poſt Romam aduerſantur Legati Apoſtolicæ Sedis. X X X I. Confirmationem Actorum Synodi, Patres à Leone Rom. Pont. petunt, eumdem Oecumenicum Epiſcopum & agnoſcentes & nominantes. X X X I I. X X X I I I. Ea Synodus anniuerſariâ celebritate conſecrata, & Sanctorum elogiis & miraculis illuſtrata. X X X I V. Confirmatur edictis Marciani Imp. 452. I. V I. Eius quoque fidem confirmat Leo Papa, ſed non prærogatiuam Eccleſiæ Conſtantinopol 452. I I I. 453. I. Impugnatur vehementiſſimè ab Eutychianis, tamquam fuiſſet conuentus Neſtorianorum. 452. I V. V I.
Proſcribitur publicâ lege Baſiliſci Imp. ſed eam mox reuocare cogitur. 476. V. V I I. Eius Acta originaria comburit Anaſtaſius Imp. hæreticus. 511. I I I.

Charitas antiquorum Chriſti in peregrinos & vinctos. 71. V.
Vide *Eleemoſyna*.
Charitatis Confraternitas, ad ſepulturam Fidelium. 336. X I V.

Cherinthus diſcipulus Simonis magi. 35. X I I I. Et ipſe hæreſiarcha, turbas ciet in Petrum Apoſt. ob Gentiles in Eccleſiam admiſſos. 41. I I I. Itémque aduerſus Paulum & Barnabam, de circumciſione. 51. III. Eius aliæ hæreſes. 57. X L V I I. 60 I I. VIII 97. V I. Eiuſdem cum Ebione communio, & quid de ambobus S. Ioann. Euang. in balneo. 74. I I I. Et falsò à nonnullis tributa Apocalypſis Ioannis. 97. I I. V I. Scripſit ipſe reuelationes de turpi ſuo Milenario. ibid. V I.

Childericus Francorum Rex primus omnium firmas ſedes ſtabilit in Galliâ, regnans Pariſiis. 456. I I I. Licèt Ethnicus, ſingulari proſequitur veneratione S. Genouefam virginem. ibid.
Moritur. 481. X I I

Chionæ, & ſororum martyrium ſub Maximiano. 304. X.

Chreſtus à Gentilibus dictus Dominus, & vnde eam vocem deduxerint eo ſenſu Chriſtiani ſcriptores. 43. I I I. 314. V I. Chreſtus quoque nomen proprium viri. 314. V I. Chreſtologi qui dicerentur. 314. V I.

Chriſma baptizatis conferre, ſolis Apoſtolis, eorúmque ſucceſſoribus Epiſcopis competit. 35 X I. Cur ita dictum. ib. *Eo confertur Spiritus Sanctus.* ibid. Quibus aliis nominibus appelletur, quibuſque ritibus conficiatur. ibid. Nouatiani hæretici illud impugnârunt, & quare. ibid Chriſmatis ampulla. Vide *Ampulla*.

A CHRISTO, & per CHRISTVM, ſalus ab initio mundi Appar. I. Quæ de eo, venturo Rege, prædicta olim fuerant, eadem aliis diuerſis Principibus falsò tributa. ibid. IV. X I I. XIII. X I V. & ann. 71. n. V. De *Prodigiis*, *Vaticiniis*, & *Oraculis*, Chriſti aduentum, aliáque de illo denotantibus, vide in ſingulis iis vocibus. Eius genealogia qua ratione diuerſimodè texatur à Matthæo & Lucâ. ibid. X V.
CHRISTVS Rex & Sacerdos, ortus ex ſtirpe regiâ, & genere ſacerdotali Appar. X V. & ſeqq. Eius fratres qui dicti in Euangelio. ibid. X X I V. Quando conceptus in vtero Virginis. ibid X X V I. Quo anno, menſe, die & horâ, natus. ibid. X X X & ſeqq. Vbi natus. Annal. I. Vbi circumciſus Ann. 1. n. I I. Cenſus eſt ſub Quirinio. ibid. Vbi adoratus à Magis. ibid. I I I. Præſentatur in templo. ibid. I X. Defertur in Ægyptum, & multa bona ei regioni confert ibid. X. Quo tempore inde reductus in Palæſtinam. 8. I I I. Dictus Nazarenus, ob habitationem ciuitatis Nazareth. 9. I I. paritérque à Galilæâ, Galilæus. ibid. Duodennis ſe Hieroſolymis ſubducit à parentibus. 12. I. Exercetin iuuentute artem fabrilem. ibid. I I. De eius infantiâ conſictus liber ab hæreticis 44. X X V I. Quâ ætate, & quo tempore fuerit baptizatus 31. V I I. Intereſt nuptiis, & aquam mutat in vinum. ibid. X I I. Quoſnam ipſe baptizarit. ibid. X V I I. Recipit literas ab Agbaro Rege Edeſſæ, & ad illum reſcribit, ſuámque Imaginem non manufactam mittit. ibid. X X I I. X X I I I. Primus eius Prædicationis annus acceptabilis. ibid. I. & X X I X. De eo occidendo incipiunt cogitare Scribæ & Phariſæi. 32. I. III. Eligit 12. Apoſtolos ibid. I I I. Ductus in ſupercilium montis præcipitandus, euadit manus Iudæorum. ibid. I X Cùm plebs vellet eum facere Regem, aufugit. 33. I I I. Petro confert principatum Eccleſiæ. 31. X 33. V I. Transfiguratur in monte Tabor. ib. V I I I. Tributum quamuis liber, ſoluit. ib. I X. Lazarum reſuſcitat. 34. I I. Sententia mortis in eum fertur in Concilio Iudæorum ib. Excipitur Hieroſolymis honore diuino cum ramis palmarum. ibid. I I I. Tributum iubet reddi Cæſari. ibid. I V. Paſcha vltimum vbi, quo die, & quibus ritibus celebrarit. 34. I X & ſeqq. Euchariſtiam inſtituit, & Apoſtolos ſacerdotes facit ibid. X V. Orat in horto, & veſtigia relinquit. ibid. X X Capitur, ducitur ad Annam, Caipham, Pilatum, Herodem, ac rurſum ad Pilatum. illuditur, flagellatur, crucifigitur, & cetera quæ ſunt eius Paſſionis, vide ibidem. X X I. vſque X L I I. Veſte albâ cur indutus ab Herode. ibid. X X V I. In Cruce vinum myrrhatum cur recuſauerit, felle mixtum guſtauerit. ib. X X X I. Crucifixus, vbi Adam ſepultus. ibid. X X X I I I. Quot clauis confixus. ibid. X X X V. Qua ætate, & quo anno, menſe, die, & horâ paſſus. ib. X L I I I. & ſeqq. De inſtrumentis eius Paſſionis, atque etiam Natiuitatis, locis item aliquâ inſigni actione nobilitatis, aliiſque eiuſmodi rebus, vide ſub propriis earumdem nominibus. Quo tempore reſurrexerit & quantùm in ſepulchro manſerit 34. I. I I. Quibus primò poſt reſurrectionem apparuerit. ib. I. I I I. I V. & de aliis ipſius apparitionibus.

Google

ritionibus.ib.L V I. & ſeqq & videetiam *Apparitio.* Miſſionem, & Poteſtatem Apoſtolis & Diſcipulis impertit. ibid.L V I I. Petro vniuerſalis Eccleſiæ curam, pro ipſo & ſucceſſoribus eius ſolemniter confert. ibid. L I X. Aſcendit in cælum. ibid.L X I. Eius quædam ſententiæ, extra Euangeliſtarum hiſtorias. 34. L X I I. De eo teſtimonia exterorum.ibid. L X I I. Multa de eo conficta. ibid. L X I I I. & 44. X X V I. Eius nomine promulgatus liber de magia. 14. X X V I. Ipſeque exiſtimatus magus. 100. I I. De eo ſcribit Pilatus ad Tiberium, & Tiberius vult eum inter deos recenſere, ſed Senatus reſiſtit. 34. L X I I I. Ei quoque poſteà templa Hadrianus Imper.erigens, cur ab eis dedicandis ſubſtiterit. 124. I I. Eius imaginem in ſuo larario habuit Alexander Mamææ, & inter deos recipere voluit. ibid. De eius Imaginibus, vide in *Imago.*

Chriſti nomen vnde deriuetur. 43. I I I. Dicebatur à Gentilibus Chreſtus. V. in *Chreſtus.* Chriſti nomē quomodò effigiari ſolitum in ſignis & armis Chriſtianorum Imp. & militum. 312. I V. Vide etiam IESVS. Chriſtum à Ieſu ſeparabat Cerinthus, & quomodò. 60. I I. 97. V I I. Chriſtum alium eſſe, & alium Dei Filium. aſſerebant Appollinariſtæ. 373. II. Chriſtos duos conſtituit Marcion. 146. V. Quomodò item duos conſtituerint Diodorus Tarſ. Theodorus Mopſueſt. & Neſtorius. 428. VIII. Alia in eum blaſphemia Neſtorij, 12. anathematiſmis Cyrilli comprehenſa 430. VI. In Chriſto duas perſonas conſtituit Paulus Samoſat. 265. I I I. ac cæteri, qui duos filios Dei aſſa dicebant: qui & ita Quaternitatem pro Trinitate introducebant. 428. V I I I. 435. I I.

Chriſtum hominem tantùm eſſe, & minorem Angelis, dixit Cerinthus. 60. V I I I. Eum quoque Deum eſſe, negârunt Nicolaitæ, ſed in eo Deum habitâſſe. 68. V. Nudum item hominem, ex viri ſemine procreatum aſſeruit Ebion. 74. IV. Theodotus quoque coriarius, ſed ex Spiritu S. & Maria Virg. natum; ſola autem iuſtitiæ auctoritate cæteris præſtantem. 196. III. Item Artemon, ſed Prophetis maiorem ibidem. I V. Theodorus Trapezita inferiorem quàm Melchiſedech. ibid. V. Symmachiani etiam hominem tantummodò aſſeruerunt. 203. I V. Itémque Paulus Samoſatenus, ſed iuſtitia præditum. 265. I I. Photinus item ſolum hominem dixit, & alia impiiſſima de eo aſſeruit. 347. X I. 357. I I. Acacius puram eſſe creaturam ex nihilo factam; nec eſſe Filium Dei 319. X I X. Elxai creaturam duntaxat, quem & prodigioſis menſuris deſcribebat. 105. I I. In vtero Virginis ſolum fuiſſe hominem; poſt natiuitatem autem, collatam ei eſſe diuinitatem pro merito, Neſtorius dixit. 428. V I. V I I. An dici debeat Homo Dominicus. 373. I I I. Eſſe lapidem de monte abſciſſum apud Danielem, montem verò diabolum aſſeruit Vigilantius. 406. V I I. Adoptiuum, non naturalem, vel proprium fuiſſe, dixerunt Appollinariſtæ. 373. I I I. Chriſtum eſſe Seth filium Abrahæ, dicebant Sethiani. 145. I X. Factum eſſe ſerpentem, qui decepit Euam, Ophitæ. 145. V. & Manichæi. 277. I X. Ei locuſtam & erucam comparabat, immò præponebat Aſterios Sophiſta, ex doctrina Euſebij. 336. V. Chriſtum hominem loco animæ habuiſſe deitatem, docuit Arius. 318. I X. & Apollinaris. 350. V I. Eum ad Angelos malè orbem moderantes debellandos veniſſe, dixit Baſilides. 60. V I I. 120. V I. & Saturninus. 120. X I. Non reſurrexiſſe dicebat Cerinthus, ſed cum aliis reſurrecturum. 57. X L V I I. 97. V I I. Humanam non ſuſcepiſſe naturam, nec einſdem eſſe cum patre ſubſtantiæ, aſſeruerunt Manichæi. 277. V I I I. I X. Carnem è cælo attuliſſe, & per Mariam velut per canalem tranſiſſe, dixit Valentinus. 145. I I. & Eutiches. 448. I I. Non verè carnem ſumpſiſſe, ſed per phantaſiam, ideóque nec verè eſſe crucifixum dixerunt Baſilides. 99. IV. 120. V I. Cerdon. & Marcion. 146. II. V I. Tatiani. 174. I I I. Docitæ. 174. V. Priſcillianiſtæ. 381. X V I I. Iouinianiſtæ. 382. V I I. Eiúſque imaginem viſam eſſe pati, ipſum verò ſe ſubtraxiſſe, docuit Simon Magus, eiúſque diſcipoli. 60 I I. Baſilides. 120. V I. Saturninus. 120. X I. In deſcenſu à cælis, aërium ſibi corpus contexuiſſe, & in aſcenſu diſperſum eſſe, dixit Apelles. 146. I X. Eius corpus in Sole eſſe repoſitum, Hermogenes aſſeruit. 170. I V. Manetem, Solem fuiſſe, vel in Sole. 277. I X. Ebion, vnum fuiſſe ex Angelis, ſed cæteris maiorem. 74. I V.

Carnem quoque de cælo attuliſſe, eámque deitati coëſſentialem & coæternam, aſſeruerunt Apollinariſtæ. Rurſúmque, nunc carnem adiectam eſſe, & diuinitatem corpore ſpoliatam exiſtere. 373. I I.

Chriſtum ipſum eſſe Filium & Patrem, aſſeruerunt Montaniſtæ erta Æſchinem. 173. X. Cur dictus A. & Ω ex ſententia Marci & Colarbaſij. 175. I X. Non habuiſſe propriam ſubſtantiam ante incarnationem, nec propriam diuinitatem, dixit Beryllus. 229. I. Tantæ fuiſſe continentiæ vt cibos quos verè ſumeret, non redderet, Valentinus aſſeruit. 145. I I I.

Vnum eſſe ex Trinitate, quomodò negarent Diodorus Tarſenſis, Theodorus Mopſueſtenus, Neſtorius, &c. 435. I I. Duas in eo inconfusè coniunctas naturas poſt adunationem, negauit Eutyches. 448. I I. Eius ſanguinem in Euchariſtia corruptibilem, docuit Paulus Samoſatenus. 265. I I I. Videetiam IESVS. *Filius Dei. Verbum. Carnes. Euchariſtia.*

Chriſtum crucifixum Iudæi incendere ſoliti, prætextu incendendi Aman ipſorum olim hoſtem. 408. I V.

Vide *Iudæi & Puer.*

Chriſto melius ſe doctrinæ myſteria interpretari iactabant Valentiniani. 145. I V. & Montaniſtæ. 173. V. Ei inſultat Iulianus Apoſtata moriens. 363. X I V.

Eum præſidere Conciliis, qua cæremonia ſignificarent Patres. 325. X V I I I. 431. V I I.

Chriſtiani appellari poſſunt, qui ante Chriſtum natum ſaluati per ipſum ſunt Appar. L. Primùm ſic vocati Antiochiæ, & quare. 43 I I I. Dicebantur à Gentilibus Chriſtiani, & quid ea vox denotet. ibidem. Quibus aliis appellationibus dicti ſint olim in Eccleſia. ibid I V. & 9. I I. 64. I I. Dicti *Iuſti* à dæmone. 302. I I Iidem dicteriis à Gentilibus irriſi: dictique Sibyſtæ: Appar. XI. Galilæi: ann. 9. num. I I. 362. L V I. Græci & Impoſtores: 56. I I I. Sarmentiti, & Semaſij. 253. X V. Biothanati. 258. I I I Chriſtianorum Dei imago ridicula ab iis depicta Rom. ſub Seuero Imper. 201. V I I I. Accuſati ab iiſdem Gentilibus, Impietatis. 66. I I I. 94. I. 98. I. 200. I I. 279. I. Magiæ, 200. I I. 302. X V I I I. Maieſtatis & perduellionis? 200. I I. 202. I I. 203. I I. 286. I V. 301. V. 302. I. Seditionis? 273. I. Inertiæ; 98. I. I V. 201. V I I I. Infanticidij, & eſûs eiuſmodi carnium in ſuis conuentibus; 120. X V. 179. I. 201. V I I I. Adorationis capitis aſini. 42. III. 201. VII. Adorationis Solis; 58. X L I I I. Adorationis genitalium ſacerdotum; 209. II. Promiſcuitatis vxorum; 43. I V. Promiſcuorum concubituum in ſuis Synaxibus; 120. X V. 179. I. 201. VIII. Plurium deorum cultûs. 265. I V.

Chriſtianorum cauſa omnia mala aduenire, dicebant Gentiles. 86. I I. 170. I I. 273. I I I. 256. I I. Eorumdem religionem Iudaico nomine conſignare ſolebant, & quare. 42. I I I. 94. I. 98. 200. I I. Atque ideò quæ calumnioſè de Iudæis dicebantur, etiam Chriſtianis impingere conſueuerant. 42. I I I. 66. I I I. 201. V I I. Itémque, quòd hæretici ſuos ſectatores Chriſtianos appellarent; (43. I I I.) inde quæcumque turpia & nefanda hæretici facerent, Chriſtianis Catholicis tribuebantur à Gentilibus. 66. I I I. 100. I I. 120. X V. 232. V. 201. V I I.

Chriſtiani edictis Imp. Gentilium, Infames declarati. 304. X V. A Iuliano Apoſt. docere prohibiti. 62. L V I I. Iure Reipub. priuati: ibid. L V I. & à profeſſionibus ſuis publicis, ac militiâ diſcedere iuſſi ibid. V. Eis vitæ neceſſaria imperriri prohibuit Diocletianus: 268. I I. I V. & quibuſcumque volentibus eos necare impunè permiſit. 303. V I I. Chriſtianæ feminæ lenonibus tradi ſolitæ ad lupanaria. 301. V I I I. 303. V X I I I. 304. I X X. 309. I X. Sed de Perſecutionibus in Chriſtianos à Gentilibus excitatis, vide in *Perſecutis & Martyres.*

Itemque ſub nominibus Principum qui eas promulgârunt. ibidem.

Chriſtianorum antiquus cultus & veſtitus 57. X X V I I I. Abſtinentia, & ieiunia. 57. L V I. & ſeqq. Charitas erga vinctos, & peregrinos. 75. V. V I. Inſtituta quædam imitatus Alexander Mammææ. 224. I I. Ritus & mores Iulianus conatus eſt introducere in Ethniciſmum, ſed fruſtrà. 362. L X.

Chriſtianorum doctrinæ diſſenſio, qualis & vnde. 246. XI. Falſorum dignoſcendorum ſigna. 286. I I I. 354. I V.

Chriſtiani contra Chriſtianos viſi primùm armati in bello Conſtantij Imper. Ariani aduerſus Magnentium tyrannum. 353. I I.

Chriſtianoi præſentiam horrent dæmones ſub Iuliano Apoſtata. 362. I V.

Chriſtianitatem abdicat Iulianus ſolemni ritu. 361. X I I. Chriſtianos in Iudaiſmum tranſeuntes, igni tradi præcepit Conſtantinus. 315. X V I. Pro Chriſtiana Religione ſuſcepta bella, vide in *Religio.* Sed & de multis aliis rebus, ritibuſque, & inſtitutis Chriſtianorum: vide ſub ſingulis eorumdem appellationibus.

Chromatius V.C. ex perſecutore ſub Diocletiano factus Chriſtianus, multos alios eripit à perſecutione, inqua illis Caium Papam 286. I I. Eius filius Tiburtius fit martyr. ibid I I I.

Chromatius Aquileienſis Epiſc. celebrat Concilium aduerſus Origeniſtas. 400. V. Implorat eius auxilium Chryſoſtomus. 404. V I. Ipſéque ei ſubuenit. 405. I I I.

Chronicon Euſebij vbi terminetur. 323. L I V. Hieron. Latinum fecit, & auxit. ibid. Eadem corrupta ad nos peruenerunt. ibid. Proſperi vbi terminetur. 445. V I I. Marcellini, & aliorum, vide ſub ſingulis auctorum nominibus.

Chronologia annorum Chriſti ſtabilitur. Appar. XXX. XXXVIII. Annorum Mundi incerta. ibid. X X X V I. Auctoris de annis Chriſti, probatur ex aliorum auctorum ſupputationibus. 217. I I. 194. I I. in fin. 253. I I. 277. I I. 284. I I. 398. I V. Vide etiam *Annus.*

Chrotildis.
Vide *Clotildis.*

Chryſaphius eunuchus, Theodoſij Iun. cubiculi præf. potentiſſ. Flauiano Epiſc. Conſtantinop. infenſus, vt eum perdat, Pulcheriam Aug. abſcedere facit 446. V. Suſcipit defenſionem Eutychetis hæreſiarchæ, non amore hæreſis, ſed odio Flauiani. 448. III. 449. II. & ſeqq. Poſt Latrocinium Epheſ. reſipiſcente Theodoſio Imp. Chryſaphius abdicatus, & occiditur. 450. I I I.

Chryſargyri tributum quale, quibus perſonis, & à quibus Principibus impoſitum, aut ſublatum. 330. V I I. V I I I. 491. I I I.

Chryſogonus martyr conſolatur Anaſtaſiam in eius ærumnis. 303. X I I I. Literæ vltrò citróque ab iis datæ. ibid.

Chryſoſtomus. Vide *Ioan. Chryſoſtom.* & *Antiochenus.*

Ciborum ſuperſtitioſam abſtinentiam multi hæretici docuerunt quos ſugillat Paulus. 57. L I V. Inter illos fuerunt Manichæi. 277. X & Hieracitæ, 587. I V. Vide etiam *Animata, Carnes.*

Ciborum delectum quem damnet Eccleſia, & quem probet. 57. L V. L V I. Ciborum quemdam delectum & verbis & factis probarunt Apoſtoli, & SS. Patres. ibid. Vide etiam *Abſtinentia*, Cibos, quos verè ſumeret, Chriſtum non reddere, ob eius vim continentiæ, dicebant Valentiniani. 145. III. Cibos immolatitios, ſiue idolothyta, vt Gentes, comedere conſueuerant Nicolaitæ. 68. V. Baſilidiani. 120. V. Valentiniani. 145. III. Adeò eos exhorruit Lucianus martyr, vt maluerit fame enecari 311. I I. Iis ſub Iuliano Apoſtata ciues Conſtantinop. veſci noluerunt, Antiocheni vſi ſunt abſque labe idololatriæ. 262. I X. X X V I I. Cibos hæreticorum quantum horruerit Euſebius Vercellenſis. 356. X. Sine cibo quædam virgo diù vixit. 434. I I I.

Cidatis, ornamentum capitis Epiſcoporum. 34. L X X X V I.

Circeuſia à Chriſtianis exhiberi conſueta, tamquam in honorem Chriſti, redarguuntur à Saluiano. 439. IV. Impenſæ in eis fieri ſolitæ, in pauperum conuerſæ veſtimenta. 496. V. Eorum ritus, & Gentilitis ſacra. 509. I.

Circulares Epiſtolæ ſiue Encyclicæ dictæ, aut Catholicæ, quæ ad omnes Chriſti fideles ſcribuntur. 95. I I. 142. V I I I.

Circumcelliones, peſſima Donatiſtarum progenies, quando orti, & quàm nefanda auderent. 321. V. Vi armatâ reſiſtunt Paulo & Macario Legatis Conſtantis Imp. ſed ſuo damno. 348. V I. Effecerunt ſuis ſceleribus, vt capitale ſupplicium in eos ab Honorio decerneretur. 398. V I. Quamplurimi conuertuntur, poſt Collationem Carthag. 411. V I.

Circumciſio Domini in eâdem ſpeluncâ, in qua natus eſt. 1. I. De Circumciſionis neceſſitate ad ſalutem, aſſertâ Antiochiæ à Cerintho, celebratus Concil. Hieroſol. Apoſtolorum; vbi eam non eſſe ſeruandam, decretum eſt. 51. I I I. I V. Ea neceſſaria fuit in lege veter. 44. X X I X. Circumciſionis Euang. quomodò concreditum Petro, & præputij Paulo. 51. V I. Circumciſionis miniſter dictus Chriſtus. ibid. Circumcidit Paulus Timotheum, Titum circumcidere noluit; & quæ ratio diuerſitatis. 52. X V I. Circumciſionem cum lege Chriſti retinebant Nazaræi hæretici. 74. I I. Vide *Legalia.*

Cirtenſe Concil. Traditorum in Numidiâ. 303. I. Aliud Catholicorum, poſt collationem Carthag. 412. I I I.

Clades Hieroſ. excidij. Vide *Hieroſol.* Clades Imperio Roman. ob effuſum Chriſt. ſanguinē diuinitùs illatæ, ſub Antonino Pio. 54. I. I I. Sub Veris. 170. I. Sub Commodo. 189. I V. 193. I I I. Sub Gallo & Voluſiano. 255. V I. 256. I I. Sub Gallieno. 265. I I. I I I. Sub Probo. 282. V. Sub Maximino Galerio. 322. I. Sub Iulian. Apoſt. 362. I. X I I.

Clades ſiue Chriſtianis à Gentilibus ſiue Orthodoxis ab hæreticis illatas. Vide in *Perſecutio.*

Clades Imperij ſub Theodoſ. Iun. ob neglectum Religionis. 439. I V. V. V I. Sub Anaſt. ob eius hæreſim. 503. V I. Vide *Hæreſes quanta mala*, &c. Vide etiam *vltio diuina. Terræmotus Prodigia. Peſtis, Fames, Orbis.*

Cladem nauium bis mille habuerunt Gothi aduerſus Claudiū Imp. 269. I I. Aliam trium millium & ſeptingentorum, Heraclianus tyrannus aduerſus vrbem deducens, fugatus eſt. 413. I. Mille & centum nauium, miſit Leo Imp. aduerſus Vvandalos, quæ inutilis fuit ob proditionem ducum. 468. I I.

Claudius eligitur Imp. 43. I I.
Quid de Iudæis, Imperij exordio ſtatuerit. ibid.
Caij prædeceſſoris ſui ſimulacra & imagines aboleri iubet. 45. X V I I. Aruſpicinam vileſcentem reſtituit. 49. I. Ludos Sæculares celebrat. ibid. I I. Iudæos & Chriſtianos Româ pellit. 51. I. Moritur ex veneno ab vxore Agrippinâ propinato. 56. X I I I.

Claudius Iunior rebellat aduerſus Gallienum, ob eius ſocordiam. 268. I I. Occiſo Gallieno, eligitur Imp. 269. I I. Eius genus, & laudes. ibid. Ingentem numerum Gothorum debellat. ibid. Chriſtianis fuit infenſiſſimus ibidem I I I. Perſecutionem in eos mouet. 270. I V.
Moritur ex peſtilentiâ. 271. I.

Claudij, ac fratrum eius martyrium ſub Diocles. 285. I.

Claudius auctor ſectæ Claudianiſtarum partis Donatiſtarum. 394. V I I I.

Claudius Veſontinus Epiſc. 509. I V.

Claudum hominem cui primo ſuo miraculo Petrus ſanârit. 34. L X X I V.

Claues Eccleſiæ negârunt Nouatiani. 254. X I V. Vide *Peccata.*

Clauis tribus, an quatuor, in Cruce Dominus confixus. 34. X X X V. Ij reperti ab Helenâ Aug. cum Cruce, & quid de iis actum. 326. X I X I V.

Clauorum factorum multiplicitas vnde. ibid. X I I.

Clemens I. Rom. Pont. Ordinatus à Petro, locum cedit Lino & Cleto. 65. X V. X V I. Sedet poſt Cletum. 95. I. Scribit inſignem Epiſtolam ad Corinthios ſchiſmate diuiſos, quæ in Eccleſiâ legi conſueuit. 95. I. Aliæ eiuſdem epiſtolæ quales. ibid. I I. Quæ eius nomine feruntur ſcripta, cuius ſint auctoritatis. 102. III. & ſeqq.
De eiuſdem Miſſâ. ibid. I X. Inſtituit Romæ Notarios ſeptem Regionarios ad Martyrum Acta conſcribenda 98. III. Relegatur à Traiano Cherſonam, & ibi inſigni miraculo incolas conuertit ad fidem. 100. I V. Proiectus in mare, conſummat martyrium, & illuſtre diuinitùs paratum conſequitur ſepulchrum, annuis poſtea miraculis illuſtratum. 102. I I. Epiſcopi in Gallias ab eo miſſi. ibid. X.

Clemens Alexandr. Scholæ doctor, quænam, & quando ſcripſerit. 196. I. I I. Eius opera cur inter apocrypha à Gelaſio recenſita. ibid. I I. vniuerſam Scripturam explanauit. ibid. Eius diſcipulus Origenes. ibid.

Clemens patruelis Domitiani Imp. Exconſul, fidei cauſâ ab eodem Domitiano perimitur. 98. I. Inertiæ à Suetonio accuſatus, quòd cùm filios potuiſſet habere Impp. prætulit his omnibus ignominiam Crucis. ibid. Cur eius non fiat mentio in Rom. Martyrologio. ibid. I I I.

Cleobani hæretici, à Simone Mago. 35. X I I I.

Clericæ Literæ, quæ dabantur Sede vacante. 142. III.

Clericorum diſcriminatio à Laicis ex naturali & diuino iure. 44. X X X I I I.

Clericorum veſtium color, qualis antiquitus. 57. X X I X.

Clerici Sportulantes, qui dicti à Cypriano. ibid. X X I I.

Clericorum immonitas. Vide *Eccl. immun. Eccleſ. Perſona.*

Clericorum cælibatus. Vide *Cælibatus, Continentia, Nicolaitæ.*

Clericorum monogamia. Vide *Monogamia.*

Clericorum Tonſura. Vide *Tonſura.*

Clericorum Ordinatio. Vide *Ordinatio.*

Clerici omnes iubentur à Maximiano Thrace occidi. 237. I I I. à Diocletiano in vincula conijci, & pœnis ſubijci. 302. X I. A Iuliano iubentur militare. 362. X I I. A Vvandalis in Affricâ, clerici omnis generis, vnà ſimul in deſertum pulſi. 483. V. 496. X I.

Clericatum priuilegiorum cauſâ ambientes, recipi vetuit Conſtantinus Magnus. 326. X V I I. & curiales illum adeptos coërcuit Valentinianus. 365. V.

Clericali vitæ monaſticam iunxit Athanaſius, & in Occidente id primus præſtitit Euſebius Vercellenſis; quam alij confeſtim vbique ſecuti ſunt. 358. I V. In Clericis diligendis exacta S. Ambroſij cura. 377. V.

Clericorum, & Monachorum auaritia lege Valentiniani cohibita, à SS. Patribus damnata. 370. X V I I I. Ex eorum auaritia, Eccleſia aſſiduis malis atteritur. 475. I X. Eorumdem ſuperfluos ſumptus reſecat Chryſoſtomus Conſtantinop. 398. X I X. Eorum quoque violentia, qua ab apparitoribus rapiebant reos, coërcita Arcadi lege; & vnde id procederet. 398. X X I.

Clericos ordinari Curiales, vetuit Valentinianus I I I. 452. V I I.

Clericorum pœnæ Excommunicatio. 57. V I. Degradatio. ib. V I I I. Depoſitio. ibid. Suſpenſio. ibid. Nominis è Tabulis Eccleſ. abraſio, vel ſuppreſſio. ibid.

Clericus immorigerus necatus à S. Martyre illius Eccleſiæ, aduerſus eum interpellato ab Epiſcopo. 459. I.

Clerus Rom. Vide *Rom. Clerus.*

Cletus Rom. Pont. à multis confuſus cum Anacleto 69. X V. X V I. Sedet poſt Linum, ante Clementem ibid. & 80. I I I. Martyrio coronatur ſub Domitiano. 93. I. conſtituit Romæ 25. Preſbyteros. ibid.

Clinici dicti, baptizati in lecto, iſque olim irregulares. 254. I X.

Clodio Francorum Rex partem Galliarum occupat. 428. poſt num. I I I.

Clodoueus Franc. Rex in Galliâ, Childerico patri ſuccedit 484. in fin. Licet adhuc Gentilis, maximè tamen veneratur SS. Genouefam virg. & Remigium Epiſc. Rem. iiſque munera confert ibid. Vincit Syagrium, & militem ſacrilegum punit. 489. I V. Ducit vxorem Clotildem, Chriſtianam fœminam & ob filios ab eâ baptizatos nonnihil ei ſuccenſet. 494. I V. In prælio aduerſus Alemannos periclitans, votum edit de ſuſcipiendâ fide; & poſt victoriam baptizatur à S. Remigio. 494. I V. In eius inſtructione Chriſtus apparet, & in baptiſmo Ampulla chriſmatis ore columbæ cælitùs demittitur. ibid. V. Multa dona Eccleſiis impertitur, & olim ablata reſtituit. ibid. Bellum Religionis Cathol. zelo aduerſus Gothos Arianos ſuſcepit, & feliciter conficit, comitantibus miraculis; propriáque manu Regem Alaricum occidit. 507. I. I I. Reſpuit Conſulatum; ab Anaſtaſio hæretico Imp. oblatum. 508. I. De bello ab eo cum Theodorico Rege Italiæ geſto. ibid. I I I. V. Sanatur mirabiliter à S. Seuerino Abbate ibid. V. Coronam auream mittit ad Hormiſdam Papam. 514. I I. Moritur. ibid. I V. De eius progenie quid vaticinetur S. Remigius. ibid.

Clothildis, ſiue Chrothildis, Chriſtiana, femina, nubit Clodoueo Francorum Regi Pagano. 494. I V. Filios baptizat; & ob mortem primi, ſuccenſet ei Clodoueus. ibid. Eum ipſa continuè ſolicitat ad fidem, & tandem attrahit. 499. V. Eo mortuo Turonos ſe recipit, & vſque ad obitum eccleſiæ S. Martini deſeruit. 514. V I I.

Cnaphens. Vide *Petrus Cnaph.*

Coddiani hæretici, ſecta Gnoſticorum. 220. X V I I I.

Codicis Theodoſiani promulgatio, quando, & qualiter facta. 435. I V. Alia eius editio facta ab Alarico Rege Gotho, per Anianum Cancellarium ſuum, approbantibus Epiſcopis. 506. I I.

Cœmeteria

Cœmeteria plurima olim Romæ, & qualia. 256. III. Ex diuerſis aliis nominibus dicta. ibid. Fiebant quoque in iis Synaxes tempore Perſecutionum, ideoque prohibita ſunt tunc Chriſtianis, reſtituta verò in pace Eccleſiæ ibid.& 255.V.260. II.262. III. Eadem etiam poſterioribus temporibus viſitari à Fidelibus ſolita, ob corpora SS. Martyrum & Confeſſorum ibi condita.226. III.

Cœmeteriorum diuiſio à Dionyſio PP. facta, quomodo intelligenda.270.V. Vide etiam *Sepulchra.*

Cœna duplex, vel vnius cœnæ duplex menſa, in conuiuiis Paſchalibus Iudæorum.34 XI. Cœna item duplex, Communis & Sacra, in antiqua Eccleſia; & quis earum vſus, abuſus, & reformatio. ibid.XVII.& LXXX.57.XXXIX.& XL.

Cœna dicta Euchariſtia. 34.XIII.

Cœnatoria veſtis in vſu Iudæis in conuiuiis. 34.XII.

Cœnobiticæ vitæ ſemina iacta in communi vita priorum Chriſtianorum. 34.LXXV. LXXVI. Eius obſeruatores Eſſeni, qui in Ægypto ſub Marco Euangel. floruerunt.328. III. Antonius Magnus eius inſtitutor habitus, ſed potius dicendus reſtitutor. ibid. Eius mira mox propagatio per vniuerſum orbem ibid. III. & IV. Inſtitutio, vnà cùm Vita Antonij, delata Romam ab Athanaſio, & inde per vniuerſum Occidentem propagata. 340. III. Vide etiam *Monachiſmus.*

Cœnobitæ ex anachoretis, & contrà anachoretæ ex cœnobitis, ſæpè facti 328.VI.

Cognitorum Iudicum quænam eſſent partes in Synodis, vel aliis Conuentibus Eccleſ.411.IV.431.VI. Non intererant, cum quid merè Eccleſiaſticum ſecundum canones tractandum eſſet. ibidem.

Colarbaſius, & qui Baſſus dictus, diſcipulus Valentini, vnà cum impietatis ſocio Marco, nouam hæreſim excogitauit ex Græcorum alphabeto. 175.IX.

Collatio famoſiſſima Carthagin. inter Cathol & Donat. promouetur ab Auguſtino, iubetur ab Honorio Imper. ſub directione Marcellini Tribuni & Notarij.410.XI. Quot Epiſcopi ex vtraque parte conuenerint; quis ſeruatus ordo; & quomodò poſt varias tergiuerſationes, Donatiſtæ diſputare cõpulſi, cauſa eciderint.411. II. & ſeqq. Multa populi millia inde conuerſa ſunt Epiſcopis in ſua duritie permanentibus.ibidem IV. Alia itidem Carthagine, inter Cathol. & Arianos, ſub Hunerico Vvandalo diſſoluitur malitia Arianorum. 484.VI. Vide etiam *Diſputatio.*

Collectarum vſus in Eccleſia ad vſum pauperum, ex inſtitutione Apoſtolica.44.XXXI. Eæ nonnunquam veluti iure regio exigi ſolitæ.ibid. Fieri conſuetæ diebus Dominicis. 58.XXXV.

Collectæ Iudæorum prohibitæ ab Honorio Imp. & paulò pòſt reſtitutæ.399.XII. Eas ſibi vendicat Theodoſius Iunior. ibid. Quales eæ eſſent. ibid.

Collegia diuerſa regionum Hieroſolymis. 34 LXXXIX.

Colluthus Preſbyter Alexandr. detegitur hæreſiarcha, ac pro Epiſcopo ſe falsò gerit.315.XII. Damnatur ab Oſio in Concilio Alexandr. 319.III.

Colluthiani Arianis ſe, atque Meletianis coniunxerunt. 315.XII. 335.I.

Collyridiani hæretici B.Virginem diuinæ, nõ humanæ naturæ participem eſſe dicebant, Appar. XX.annal. 48. num.IV. & 373.V.

Colobium, quod genus veſtis.283.IV. Eo tegenda corpora Martyrum. ibid.

Coloniæ Rom. quid differrent à Municipiis. 58.LIX.

Colonienſe in Germania Concil. Vide *Agrippin. Concil.*

Color veſtium antiquorum Chriſtianorum, & clericorum, qualis. 57.XXIX. Color albus vbique baptiſmi tempore.ibid. Color niger irrepſit in Clerum cum monachatu. ibid.

Coloſſenſes, ad quos ſcripſit Paulus, quinam fuerint. 60.IV.

Coloſſæ dictæ poſteà Chonæ. ibid.X. Terræ tremore proſtrantur ſub Nerone. 62.II.

Columba viſa egredi è templo Hieroſol. tempore Paſſionis Domini. 34.XXXVII. E ſublimi deuolans in caput Fabiani, eum ordinandum Papam deſignat.238. III. In ordinatione preſbyteratus Chryſoſtomi, repentè deuolans, ſtat ſupra caput eius. 386.XII.

Columbæ aureæ in antiqua Eccleſia, ad ſeruandam in baſilicis ſacram Euchariſtiam. 57.XLIV.

Columba viſa deferre Ampullam Chriſmatis ad vnctionem Regis Clodouei. 449.V.

Columna, cui Dominus flagellandus alligatus fuit, corrigiis circũdari à Chriſtianis ſolita, quib. morbi pellerentur.34.XXVII.

Columna cochlis in honorem Traiani olim Romæ erecto, à Sixto PP. V. Dicata S.Petro.206. I. Alia M. Aurelio erecta ob victoriam Marcomannicam, ab eodem Pontif. dicata S. Paulo. 176, III.

Columnarij monachi. Vide *Stylitæ.*

Comam nutrire, prohibiti clerici in Concil. Carthag.IV.398. XV. II. Vide *Capilli.*

Cometa ſub Arcadio Imp. Conſtantinopoli, portendens inſidias Gainæ Gothi. 400. VI.

Commodus Imp. ſuccedit patri Marco.181.II. Monſtroſiſſima eius vita, & ſacrilega.ibid. Deus dici vult, & vt Herculi ſacra ſibi fieri. ibid.& 192.I. Chriſtianis parcens, in ſuos Gentiles diuinam neſciens agit vindictam. 182. III. Turpiſſ. vitam agit, nihil de Imperio curans.ibid.IV. Periclitatur à Materno. 191 III. Romam incendere in animo habuit 193 III. Coniuratione quorundam quos ipſe decreuerat neci dare, ſtrangulatur ab athleta. 194.I. Refertur inter diuos à Seuero. ibid

Commonitoriæ Literæ, quæ Legatis pro inſtructione dabantur. 142.VIII.419.VIII.

Commonitorium Gelaſij Papæ, Fauſto datum pro refellendis Græcorum obiectionibus. 493.III.

Communicatio cum Roman. Eccleſia. Vide *Roman. Eccleſ.*

Communicatoriarum Litterarum vſus in antiqua Eccleſia.142.VI.

Communicare nulli prorſus volebant quidam antiqui cerebroſi monachi. 361.XI.

Communicatione laica tantum, impertiendi ſacerdotes lapſi.255.I. 258.I.487.I.

Communicatio peregrina qualis, & quibus impertiretur. 400.XI. 487.I. Vide etiam *Euchariſtia.*

Communionis Euchariſtiæ varij antiqui ritus.57. XLI. XLII. Ea fieri ſolita ſub vnica ſpecie Panis.ibid. Vide *Euchariſtia.*

Conciliabula hæreticorum, vel ſchiſmaticorum, vide ſub ſingulis eorumdem, vel locorum nominibus.

Concilium intellexit Chriſtus, Sanhedrin magnum Iudæorum.31. V. Vide *Sanhedrin.*

Concilia, dictæ Eccleſ. 57.XXXVIII.

Concilium Iudæorum, quo Chriſtus reus mortis declaratus eſt, an haberet iudicium capitis. 34.XXV.

Concilij celebrandi typus à Chriſto expreſſus. 33.V.

Concilia ab Apoſtolis quot, & vbi habita. 51.III.58.XLVIII.

Conciliorum varia genera, & appellationes.347.III. Bis in anno celebrari iuſſa in Synodo Nicæna. 325 LXI.

Concilium vniuerſale, abſque auctoritate Romani Pont. colligi nefas.325.V.341.II.in fin.348.VIII. 449.VI. 450 V.451.XV. Ea indicere, & confirmare, atque infirmare, eiſdémque præſidere ſolius eſt, Romani Pont. Vide *Rom. Pont.* Non eſt Imperat, ea conuocare; ſine conſenſu Rom. Pont. 449 V.

Concilio Oecumenico opus non eſt, vbi Rom. Pontif. aliquid definierit.449. I. Extra vrbem iis intereſſe, niſi per Legatos, non conſueuit. ibid. IX.

Concilia quatuor priora Oecumenica, tanti æſtimanda cenſuit Theodoſius cœnobiarcha, quanti quatuor Euangelia. 512.IV.

Concilia ſingula, vide ſub ſingulis vrbium, vel locorum, aut etiam rerum, vel perſonarum, in quibus & de quibus habita ſunt, literis, ac nominibus. ibid.

Conciliorum frequentia ad mutandas fidei regulas ſub Conſtantio Imper. vniuerſam fermè perdidit fidem & Eccleſiam. 359 XXII. Ea taxata etiam ab ethnicis. ibid.XXIII.

Concilia particularia cogi ſolita in Occidente, cum in Oriente Oecumenica celebranda eſſent, vt communi nomine mitterentur Legati. 451.III.

Concilia celebrari ſolita in Secretariis Eccleſiarum. 451.X.

Concilia poſtulantibus hæreticis non concedenda in rebus iam definitis, aut alioqui receptiſſimis 457.VI.476.III. Eorum conſeſſus. Vide *Conſeſſus & Epiſcopi.*

Concubinatum Conſtantinus Mag. ſuſtulit.326.XVII. De concubinis quid ſtatutum in Concilio Tolet. Primo. 400. III. Vide *Coniugium, Continentia.*

Concubitus illegitimos, bonum eſſe, aſſeruerunt Nicolaitæ hæretici. 68.V.

Concubitus promiſcuos in ſuis ſynaxibus Gnoſtici egerunt. 120. XIV. indéque Chriſtiani omnes à Gentilibus eius turpitudinis inſimulati.ibid.XV. Vide *Turpid. Libidin. Nicolaita Exoleti.*

Concupiſcentia omnis hominem expertem eſſe poſſe vi liberi arbitrij docuit Pelagius. 415.V.

Confeſſionis peccatorum, ſiue publicæ, ſiue ſecretæ inſtitutio & vſus 34.LVII.56.V. & ſeqq. Obiectiones ex antiquis auctoribus diluuntur. 56.VIII. & ſeqq

Confeſſores, quinam dicerentur antiquitus. 194.I.253.XI.

Confeſſoriæ Literæ, quæ dabantur à Confeſſoribus in carcere detentis; earúmque antiquus vſus. 241.VIII.

Confirmationis Sacramentum. Vide *Chriſma.*

Confirmatio Synodorum Oecumenicarum ſolita peti à Rom. Pontiff.451.XXXII. Vide in *Concilium vniuerſ.*

de Confirmatione item Patriarcharum Orientalium, vide ſub nominibus earum ſedium.

Confraternitas Mortis. Vide *Mortui & Sodalitium.*

Coniugatorum leges à Paulo expreſſæ. 57.XIII.

Coniugatorum continentia. Vide *Continentia.*

Coniugatis præpoſiti virgines, & vidui.57.XVIII. Vide *Virginitas.*

Coniugati ſæpè olim ordinari ſoliti; ſed mox vſu coniugij abſtinere, fuit perpetua ab ipſo initio praxis vniuerſalis Eccleſiæ ſoluuntúrque contrariæ obiectiones.58.VIII. & ſeqq. Vide *Cælibatus Continentia.*

Coniugium qua ratione extulerit Auguſtus Imper. 11 II. Illud damnauit Marcion, & coniugatos ſaluari poſſe negauit. 146. VI. Eius quoque, renuntiationem neceſſariam eſſe ad ſalutem, docuerunt Apotactici. 260.VIII. Et Encratici. 319 VIII.

Illud

Illud item damnarunt Saturninus : 120.X I.Tatianus ; 174.I I. Priſcillianiſtæ, qui & coniuges à coniugibus auulſerunt. 381. X V I. Sicut & coniugij ſolutionem docuit Montanus : 173. V. Et ad libitum dirimi poſſe, dixerunt Maſſaliani. 361.I X. Vide etiam *Matrimonium. Nuptiæ. Diuortium.*

Coniugium conſobrinatum, & ſororum, apud quos populos olim prohibitum, & permiſſum. 390.X. Cum fratris vxore, quo caſu Iudæis permiſſum. 31. poſt n.XIX.

Conſecrationes eccleſiarum, & vaſorum miniſterialium, ſolitæ fieri antiquitus ritu ſolemni. 115.IX.

Conſecrationis eccleſiarum feſta celebrata in antiqua eccleſia. ib. Vide etiam *Dedicatio.* & *Encania.* Et de conſecratione Epiſcoporum. vide in *Epiſcopus.*

Conſeſſus ordo Epiſcoporum in Synodis qualis, quoad dextram vel ſiniſtram attinet. 325. XVII. XVIII. Item quoad prærogatiuam ætatis, vel ſedium. 451 III. 465. IV.

Conſobrinarum nuptias quinam prohibuerint, vel permiſerint. 190. X.

Conſtans filius Conſtantini Magni, creatus à patre Cæſar. 335. I. Succedit patri in Italia, & multis aliis prouinciis Imperij. 337. VIII. Excuſatur de bello in fratrem Conſtantinum, eiuſdémque occiſione : cui & ſucceſſit in ſortem Imperij. 340. XIII. Francos pellit à Galliarum inuaſione, eóſque fœderatos Romanorum facit. 341. XVI. Benè habet Athanaſium fugientem ab Oriente. 342. V I. Laborat pro celebratione Concilij Sardicenſis. 346. I I. Scribit minaciter ad fratrem ſuum Conſtantium, pro reſtitutione Athanaſij Alexandr. & Pauli Conſtantinop. 348. III. Mittit Legatos in Africam ad expungenda nomina pauperum, & alliciendos Donatiſtas ad vnionem. ibid. V. Occiditur in Gallia inſidiis Magnentij ducis. 350. I. Martyr vocatur ab Athanaſio. ibid. Defenditur à calumniis Ethnicorum. ibid.

Conſtans filius Conſtantini tyranni. Vide *Conſtant. Britan.* Ex monacho creatus Cæſar, mala nece perit. 411. VII.

Conſtantia ſoror Conſtantini Magni nubit Licinio Imp. 313. I. Gignit Licinium Iuniorem Cæſ. 313. 2. Agit pro Chriſtianis aduerſus maritum Ethnicum. 316. I I I. Fauet Euſebio Nicomed. Epiſcopo. 318. V I I I. & ab eo defertur in partes Arij hæreſiarchæ. 327. I I. Moriens commendat fratri Conſtantino quemdam Presbyterum Arianum, eiuſque fidem. ibid.

Conſtantia filia Conſtant. Mag. vlceroſo morbo ſanata ad ſepulchrum S. Agnetis, virginitatem Deo vouet. 310. XII.

Conſtantia filia Conſtantij Imp. naſcitur poſthuma. 361. IV. Nubit Gratiano Imp. ibidi.

Conſtantia filia Conſtant. Magni, ob crudelitatem dicta noua Megæra. 330. X I I. Datur in vxorem Gallo Cæſ. patrueli ſuo. 331. I. Moritur paulò ante mariti necem, & Romæ ſepelitur. 334. I I. 360. X I I.

Conſtantinopolis olim dicta Byzantium. Vide *Byzantium.*

Conſtantinopolim qua occaſione ædificauerit Conſtantinus Mag. & quæ mira tunc diuinitùs acciderint. 324. X X X I. Dedicatur ſolemni ritu Deo, in honorem S. Virg Mariæ, cuius & dicta eſt ciuitas. 330. I. II. Dies eius natalis anniuerſaria commemoratione celebrari iuſſus. ibid. I. in fin. Dicta quoque noua Roma : eámque antiquæ Conſtantinus æquare ſategit, ſpoliis eam omnium penè inſignium vrbium ornans ; ſed non valuit. ibid. I V. Eccleſiæ & Cruces ibi erectæ. ibid. III. Ciuibus annona conſtituta. ibid. V. Mulctatus à Conſtantino dimidia parte annonæ, ob turbas in Macedonij electione excitatas, & Ducem interemptum. 342. V I I. Eius ciues Chriſtiani cocto frumento vtuntur ex reuelatione Theodori martyris, ne cibis immolatitiis à Iuliano Apoſt. expoſitis pollucrentur. 362. I X. Ingenti terrore concutitur ſub Arcadio Imper. ob ignem cæleſtem apparentem ad emendationem populi. 396. I I I. Seruatur diuinitus ab incendio Gainæ Gothi. 400. V I I. Conflagrat prodigioſè, ob expulſionem Ioann. Chryſoſtomi. 404. VIII. Itémque poſteà ob fauorem Neſtorio exhibitum 433. I. Affligitur ob eandem cauſam, fame & peſte 443. II. Itémque horrendis terræ motibus, qui tandem ſedatus eſt ad reuelationem Triſagij. 446. II. Conflagrat prodigioſo incendio ſub Conſule hæretico. 463. I. Acriter ciues tumultuantur in Imp. Leonem, ob creatum ab eo Cæſarem Arianum. 469. I. Contumeliis impetunt Anaſtaſium Imp. hæreticum, qui dirè in eos ſæuit. 501. II. 511. III. 512. I.

Conſtantinopol. Conciliabulum Euſebianorum ſub Conſtantino Mag. aduerſus Marcellum, Ancyræ Epiſcopum Orthod. 336. V. Acacianorum ſub Conſtantio, aduerſus Semiarianos : quo inter alias blaſphemias, nomen Hypoſtaſis in Perſonis diuinis abdicatur. 359. X X. Aliud ſub Arcadio, quo Chryſoſtomus pulſus eſt in exilium. 404. V.

Conſtantinopol. Concilium O E C V M E N I C V M 150. Epiſcoporum ad confirmandam fidem Nicænam, indictum à Damaſo PP. conuocatum à Theodoſio Imp. 381. II. Damnati in eo Macedoniani, vnà cum aliis omnibus hæreticis ; & additum Symbolo Nicæno de diuinitate Spiritus S. ibid. I V. Confirmauit à Damaſo in his quæ ſpectant ad fidem Cathol. ibid. VII. Canon eius aſſertus de prærogatiua ſedis Conſtantinop. cuius fidei. ibid. V. 403. IV. 426. II. Quæ ibi turbæ ob ſucceſſionem Meletij Antioch contigerint, ob quas etiam Greg. Naz. ſe abdicauit. ib. V I I. & ſeqq. Aliud ſub eod. Theodoſio, ad quod vocati præcipuarum ſectarum Epiſcopi ſpe concordiæ ſed fruſtrà. 383. VII. Itémque aliud in Encæniis Eccleſiæ Ruffinianæ. 394. VI ſub Arcadio, pro electione Ioannis Chryſ. 397 XX. A Chryſoſtomo in cauſa Epiſcoporum ſimoniacorum. 400. XIII. A Proclo, in cauſa diſtinctionis diœceſeon Alexandrin & Antioch. 439. IX. A Flauiano aduerſus Eutychetem hæreſiarcham. 448. III. Aliúdque rurſum contra eumdem 449. I I. Sub Legatis Apoſtol. Sedis, aduerſus Neſtorianos & Eutychianos. 450. V I. Sub aliis eiuſdem Sedis Legatis, pro confirmatione Chalcedonenſis aduerſus Eutychianos. 459. I. Sub Acacio, contra Petri Fullonis Theopaſchitarum hæreſim. 481 IV.

Conſtantinop. Eccleſia à quo fundata, vide *Byzantium.* Olim ſubiecta Heracleenſi. 314 XV. Turbatur ob electionem Macedonij hæretici in Epiſcopum eius ciuitatis. 342. VII. Diriſſimam perſecutionem patitur ab eodem Macedonio : 351. XII. Itémque ab Arianis ſub Valente Imp. 370. V I. Ei ſubuenit Damaſus PP. ibid. Reparatur à Gregorio Naz. 378. XIV. & Theodoſio Imp. 380. I I. Graſſationem ſacrilegam patitur in expulſione Chryſoſtomi. 404. V. itémque incendium cæleſte. ibid. VIII. aliáque diriſſima à perſecutoribus. ibid. X. Cædibus polluitur ſub Neſtorio. 431. I I. Auxilium petit à Rom. Pont. aduerſus Eutychianos. 475. VII De eius prærogatiua poſt Romanam, canon aſſertus Concilij Conſtantinop. Oecumenici, cuius fidei. 381. V. 403. IV. 426. II. Eius Epiſcopus in Conciliab. Epheſino poſtponitur Hieroſolymitano. 449. I X Prædicta eius prærogatiua firmatur in Concilio Chalcedon, reſiſtentibus Legatis Apoſt. Sedis 451. XXXI. Irritatur à Leone Papa. 452. III. 453. V. Itémque à Marciano Imp 454. III. & Gelaſio Papa. 494. III.

Conſtantinop. Epiſcoporum ſucceſſio ante Conſtantinum. Vide *Byzantium.* Ii poſteà ſepeliri ſoliti in eccleſia Apoſtolorum, in qua & Imperatores. 337. III. Sibi ſubiicere conantur Eccleſias Illyrici. 421. II. & Helleſponti. 426. II. Eorum index confirmator, ac depoſitor, Romanus Pontifex. 341. VII. VIII. 404. VI. 406. III. 407. VII. 430. II. 434. I. 450. II. 483. I I I. 484. IV. 494. III. Iidem ſoliti & Roman Pontif. vicariam poteſtatem in rebus ad hæreſes, & vniuerſalis Eccleſiæ negotia pertinentibus, accipere; putà Anatolius 456. I I. Acacius. 477. II.

Conſtantinus Magnus poſteà dictus, Conſtantij Chlori Imp. filius, Romæ detinetur in cuſtodia à Galerio ſpecie religionis. 306. II. Fugit ad patrem in Britanniam. ibid. Succedit ei in Imperium. ibid. III. Eius genus paternum, & maternum. ibid. V. Quo tempore, & ætate ſumpſerit Imperium. ibid. IV. VII. 307. III. Francos & Alemannos vincit. 307. I I. Ducit in vxorem Fauſtam filiam Maximiani Herculij. ibid. I I I. Habuit priorem vxorem Minetuinam, & ex eâ filium Criſpum. ib. Herculium fugat, ob inſidias ab eo ſibi ſtructas, & mori compellit. ibid. I V. Quibus cauſis motus, ad bellum Maxentio inferendum. 312. I I I. Crucis ſignum ei apparet. ibid. I V.

Labarum cruce, & Chriſtum nomine ornatum fieri curat. ibid. Victoriæ de hoſtibus, & triumphus. ibid. VIII. Agnoſcit ſe virtute S. Crucis Maxentium viciſſe. ibid. X. Quæ tunc reſcripſerit pro Chriſtianis. ibid. XI. Quâ ratione retinuerit poſthàc titulum *Pontificis Maximi.* ibid. XII. Sororem ſuam Conſtantiam nuptui dat Licinio Imp. 313. I. vnà cum eo reſcribit pro Chriſtianis. ibid. I I. Sæculares ludos celebrare contemnit, magno Gentilium mœrore. ibid. I I I. Defenditur à calumnia Zoſimi hiſtorici. 306. V I. 313. I I I. 315. III. I V. 318. I I. 330. VI. VII. Iraſcitur Donatiſtis, quòd ipſum interpellarent in rebus Eccleſiaſticis ; eorúmque cauſam aduerſus Cæcilianum committit Epiſcopis. 313. I V. V. Rurſum acriter in eoſdem inuehitur, quòd à iudicio Epiſcoporum appellaſſent. ibid. I X. Iterúmque eorum iudicium deferri Epiſcopis apud Arelatem. 314. IV. Demum ab eis coactus, ipſemet de cauſâ cognoſcit eámque in fauorem Cæciliani definit. 316. VII.

Calumniam ab eis paſſus, quomodo cum eis egerit. ibid. VIII.

Donat Melchiadi PP. Palatium ſuum Lateranenſe. 313. VI.

Inſidiis petitus à Maximiano Imper. viſione diuinâ euadit periculum. 314. II.

Celebrat Chriſtiano ritu Decennalia Imperij ſui, 315. I. Creat Cæſares Criſpum & Conſtantinum filios ſuos, & Licinium Iuniorem filium ſororis ſuæ. ibid. Eius munificentia in omnes, & laudabiles leges eâ de re, atque etiam pro pudicitiâ. ib. III. IV. V. Iudæorum in Chriſtianos procaciam ſeueriſſimè punit. ibid. VI. Concedit Epiſcopis Cathol. manumittere in Eccleſiâ 316. IX. Leges aduerſus cælibatum abrogat. 320. II. Diei Dominicæ feriationem, & feriæ ſextæ. omnibus præſcribit. 321. V I Permittit omnibus, bona ſua teſtamento relinquere Eccleſiis. ibid. VII. Reſcribit pro clericorum à muneribus immunitate. 319. XI. 330. X I I I. & pro ampliſſimâ Epiſcoporum iudiciali poteſtate. 319. XI. 326. XIX. Bellû infert Licinio, pro defenſione religionis Chriſtianæ. 316. I I. III. Eum variis prœliis, cæleſti auxilio vincit. 317. I. II. 318. I. II. III. Ac poſt renouata fœdera, iterùm res nouas molientem relegat, & tandem mori cogit. ibid. I I. Quàm mitis erga hoſtes. ibid. Monarchiam conſequitur vniuerſi Imperij Rom. & pacem Eccleſiæ vbique reſtituit. ibid. IV. Vincit Sarmatas. 319. I. In cunctis bellis à Deo protegitur. ibid. Reſcribit aduerſus aruſpices. 319. X I. Et contra maleficos & incantatores. 321. V I I. Scribit ad Alexandrum Epiſcopum Alexandr. & Arium, pro conciliandâ ipſorum & ſedandâ diſcordiâ. 318. X I. Contemptus ab Ario, publicas in eum literas inuectiuas

ſcribit

ſcribit. 319. II. Donatiſtas ab exilio reuocat. 321. I. Reſcribens pro Aruſpicinâ, grauiſſima inde patitur. 321. VIII. IX. Criſpum filium, Licinium nepotem, & Fauſtam coniugem necat. 324. I. & ſeqq. Baptizatur in expiationem tot ſcelerum, & pariter mundatur à leprâ, & quo tempore & loco id contigerit. ibid. VI. vſque XIX. Multa pia ſancit pro fide Chriſti & aduerſus idololatriam: multáſque Eccleſias extruit, & dotat. ibidem. XIX. & ſeqq. Stratoris obſequium exhibet Silueſtro Papæ ibid. Poſt num. XIX Hortatur omnes ad fidem: ſed neminem cogit. ibid. XX.

Abſtinet in Occidente à donariis templorum; ſed non in Oriente. ibid XXI. Noluit ædificiis nomen ſuum inſculpi. ibidem. XXII.

Eius Edictum de Donatione factâ Eccleſiæ Rom. expenditur. 324. XXIII & ſeqq.

Conſilium init de nouâ vrbe condendâ, in quam transferat Imperium: & poſt tentatum Ilium, diuinitùs eligit Byzantium. 324. XXXI. Ab eo quomodò dicatur indictum Concilium Nicænum. 325. V. Libellos criminationum ab Epiſcopis ſibi in alterutrum oblatos, non lectos comburit. ibid. XII.

Quantam reuerentiam ſacerdotali dignitati exhibuerit. ibidem. Quæ fuerint eius partes in Synodo. ibid. XIV. Poſt finitam Synodum, muneribus honorat Patres & frumenti annonam largitur cunctis vbique Eccleſiæ miniſtris, & ſacris virginibus. ibidem L.

Celebrat Vicennalia Imperij, & filium Conſtantium Cæſarem creat. 325. L. Reſcribit aduerſus Ludos gladiatorios. ib. LII. Supplicium Crucis abdicat ibid. Legationes vndique ab exteris gentibus recipit. ibid. LIII. Eius Lancea in ſimilitudinem Crucis facta, ad Impp. Germanos tranſlata. ibid. LII. Hæreticos omnes à priuilegiis Catholicorum excludit, & diuerſis oneribus obligat ac conuentus agere prohibet; ſicque plurimas eorum ſectas magnâ ex parte delet. 326. IV.

Nouam ciuitatem Hieroſolymam conſtruit ad ſepulchrum Saluatoris 326. VI. Quid egerit de parte Crucis, & Clauis Domini, ab Helena matre ei datis. ibid. XX. XXI.

Eccleſias Chriſtianorum ritu in Oriente erigit. ibid. V. VI. Templa idolorum, libidinum promptuaria demolitur; & impudica ſacra, occultáſque turpitudines, & concubinatum proſcribit. ibidem. XV. XVI. XVII. Conſtantinopolim dedicat, & variè ornat. 330 I. & ſeqq. ſed carcerem, vt erat, humilem relinquit. ibid. V. Fuit amator bonarum litterarum, & artium. 330 IV. Ipſéque dicendi peritus, multas orationes conſcripſit. 337. VII. Nouos Magiſtratus creauit. 330. VI. Defenditur à calumniis de Chryſargyri, & Follis exactionibus. ibid VII. & ſeqq. Scythas, ſiue Gothos, ſub tributo redigit. ibid. X Celebrat Tricennalia Imperij, & Conſtantem tertium filium, creat Cæſarem. 335. I. Creat item Cæſarem Delmatium filium fratris ſui. 336. XII. Legatos ſuſcipit cum muneribus ex India. ib. XI. Imperiũ partitur inter filios. ibid. Calumniis Euſebianorum in Athanaſium, fatigatus, tandem relegat eum Treueris. 336. II. Excuſatur de eo facto, déque aliis Orthod. Epiſcopis ſimiliter in exilium pulſis. ibid III. VI. VII. X. Conſtruit Eccleſiam Apoſtolorum, in qua ſepeliretur, & ſic particeps poſt mortem fieret precationum quæ ibi à fidelibus offerrentur. 336. XIII. Reliquias Apoſtolorum eò transfert. ibid. Sepulturæ Fidelium inſigniter prouidet ibid. XIV. vbi, quando, quomodò, & quo ætatis vel Imperij anno, mortuus ſit. 337. III. Funus regium, & ſepultura. ibid. III. A Græcis cultus vt Sanctus: & quid ſit quod Eutropius ait, eum inter diuos relatum. ibid.

Eius virtutes ab Ethnicis quoque expreſſæ: & defenditur ab accuſationibus victoris, & Iuliani Apoſt. ibid IV. & ſeqq. Coronam lauream Impp. cur in gemmeam mutarit. ibid. VI. Creditus veneno potatus à fratribus. ibid. XI. Ob tranſlatum corpus eius à Macedonio hæretico Epiſcopo, ingens excitatus tumultus Conſtantinopoli. 351. XII.

Conſtantinus Iunior, filius Magni, creatur à patre Cæſar. 315. II. Vincit diuina virtute Alemannos, Britannos, & alios barbaros. 337. XVIII. Succedit patri in auita ſorte. 336. XI. 337. VIII. Reſtituit Athanaſium exulantem Treueris, in ſuam Eccleſiam Alexand. 338. I. Bellum mouet Conſtanti fratri, & ab eius militibus occiditur. 340. XIII.

Conſtantinus genere Britannus, vnà cum filio Conſtante, Imperator acclamatur aduerſus Honorium Aug. 407. VIII. Immittunt barbaros in Hiſpanias, qui eas occupant 409 V. Qui filium è monaſterio eduxerat, ipſe ne occideretur compellitur fieri presbyter, & nihilominùs vterque mala nece perit. 411. VII.

Conſtantius Chlorus eligitur Cæſar. 291. III. Eius genus. ibid. Repudiare coactus priorem coniugem Helenam, ducit Theodoram priuignam Maximiani Herculij; & ab eo adoptatur in filium. ibid.

Appellatus Auguſtus poſt abdicationẽ Maximiani. 304. IV. Partitio Imperij inter ipſum & Galeriũ. ib. & VI. in fin. 306. II. Egregium eius factum in tentanda Chriſtianorum in religione conſtantia. 304. V. Moritur Eboraci in Britannia, & Conſtantinum, poſteà Magnum dictum, filium ſuum imperij relinquit heredem. 406. III. VII. Eius coniuges, & liberi. Ibid.

Conſtantius, filius Conſtantini Magni creatur à patre Cæſar. 325. L. Ducit vxorem Euſebiam, magni ingenij feminam, ſed Arianam. 336 XI. Succedit patri in Imperio Orientali. 337. VIII. Patruos ſuos, ob ſuſpicionem veneni patri propinati, Delmatium Cæſ. patruelẽ, aliósque clariſſ. viros necat. ibid. XI & ſeqq. Gallum & Iulianum patrueles, neci aſſinium ereptos, poſteà optimis diſciplinis educandos curat. ibid. XIII. XV. Deſciſcit ad Arianos 337 XVI. Curatur ab vlcere per Spiridonem Epiſc Orthod. 338. III. Multos præſtantiſſ. Epiſcopos. Cathol. in exilium pellit. 340. V. & ſeqq. 348. VII. Infeliciter ſemper eum Perſis pugnauit, & aliquando in fugâ panis fruſto ab anu precario porrecto vixit. 343. Reſcribit aduerſùs idololatriam 342. XVI. Patribus Synodi Sardicenſis Oecum. pium ſe mentitur, approbato nomine Subſtantiæ in Filio Dei. 347. XI Compellitur à fratre Conſtante reſtituere Athanaſium, & alios Epiſcop Orthod. 348. III. 349. I & ſeqq. Profectus in Occidentem aduerſus tyrannos, Gallum patruelem Cæſarem creat, & præficit Orienti. 351. I. Omnes in ſuo exercitu militaturos baptizari iubet, aut cingulo exui. ibid IV. Paulum iterùm pellit Conſtantinopoli, & Macedonium intrducit. ibid. XI. Vetranionem Imperij inuaſorem dolo ſibi ſubiicit. 352. V. Pia eius expeditio in Magnentium, quem & ſuperat 353. I. III. A Valente Epiſcopo Ariano quomodo tunc deceptus. ibid. IV. Siluanum in Gallis Imperium accipientem, per ſuos duces profligat. ibid. III. in fin. Ex proſperis fit elatior, adeò vt ſe Æternum exinde nominet; ſed & magis obduratur in hæreſi. ibid. IV. V. Exilium indicit omnibus, qui Athanaſium damnare nollent. ibid. VI. Gallum Cæſ tyrannidem affectantem, de medio tollit. 354. II. In Conciliabulo Mediolan accuſatorem ſe profitetur Athanaſij, & eius vbique fautores in exilium pellit, vel aliis diris pœnis ſubiicit. 355. III. & ſeqq. Antichriſti imaginem gerit, de rebus Eccleſ. iudicare præſumens. ibid. Liberium quoque Rom. Pont. eâdem Athanaſij de causâ pellit, & Felicem in locum eius intrudit. ibid. VII & ſeqq. Eius oblationes in Eccleſiâ recipi prohibet Liberius ibid. VIII. Magnum quoque Oſium aggreditur, ſed vincitur ab eo primis certaminibus. 355. Edicit ne cauſas clericorum cognoſcant iudices ſæculares. ibid. XV. Iulianum patruelem creat Cæſarem, & in Gallias aduerſùs barbaros mittit. 355. XVI. Magis & idolorum cultoribus pœnam capitis conſtituit. 356 I. Athanaſium vbique perquiri iubet ibid. II. A Lucifero Epiſcopo Calaritano grauibus ſcriptis acriter exagitatur. ibidem. V, Triumphum Romæ agit de Magnentio. ibid. XIV. Rogatus à matronis de reſtitutione Liberij PP. eius de duobus ſimul Pontif. decretum deridetur in Circo. ibid. Aufert è Capitolio ſimulacrum Victoriæ cum ara. ibid. XV. Trigeſimo die recedit ab vrbe, ob tumultus bellicos barbarorum. ibid Vindicem agit vocis Subſtantiæ. 357. VII. Liberium & Oſium Sirmij compellit ad lapſum. ibid. 3 XI. Damnatur à Felice Romæ ſedente, quem ideo necari præcipit. ibid. XVIII. Reſcribit aduerſùs maleficos, & gladiatorios ludos. ibid. XXIII. Itémque pro immunitate clericorum, & confirmatione priuilegiorum Rom. Eccleſ. ibid. Debellat Sarmatas. 358 VI. Iterùm reſcribit contra magos, maleficos, &c. odoratus Iuliani eiuſmodi ſtudia. ibid.

Ad controuerſias de fide dirimendas indicit Concilium, quod Arianorum arte, ſed magnâ diuinâ prouidentiâ, diuiditur in Ariminenſe, & Seleucienſe. 358. I. Quàm violenter egerit cum Patribus Ariminenſibus. 359. VI. VII. Liberium PP. & alios recuſantes ſubſcribere fidei Arimin. ſedibus ſuis pelli mandat. ibid. XIII. XIV. Fauet Acacio contra Semiarianos, quos abdicat. ibid. XX. XXI. Duas diuerſas fides vult eodem tempore obſeruari, in Oriente alteram, alteram in Occidente. 359. XXII.

Quam miſerè peſſumdederit Eccleſiam. ibid. Eius inconſtantia in fide, taxata etiam ab Ethnicis ibid. XXIII. Mortuâ Euſebiâ coniuge, ducit Fauſtinam, ex quâ nata filia poſthuma. 361. IV. In expeditione Perſicâ auditâ Iuliani rebellione aduerſus eum regreditur. ibid. Spectris terretur, & in morbum incidens moritur Mopſueſtiæ Ciliciæ. ibid. IV V. In obitu baptizatur ab Euzoio Ariano, & in impietate expirat. ibid. VI. Laudes quas ei Gregorius Naz. tribuit, quomodò ſint intelligendæ. ibid. VI. Eius ætas, & tempus imperij. ibid. VII.

Conſtantij ſtrenui ducis operâ, Honorius Imp. multos tyrannos ſuſtulit 411. VII. Idem Gothos è Gallia pellit: & Attalum tyrannum captum, Honorio mittit 414. I. Creatur ab eo Cæſar, vxorémque accipit Placidam eius ſororem, ex quo matrimonio natus Valentinianus III. Imper. 418. X. Nominatur ab eodem Auguſtus. 420. I. Cæleſtio Pelagij ſocio exilium irrogat. ibid Moritur. 421. I.

Conſtitutiones Apoſtolorum, Clementis PP. nomine promulgatæ, cuius ſunt fidei & auctoritatis. 102. IV. V.

Conſtitutionibus Impp. etiam Ethnicorum, non dedignata vti Eccleſia in iis quæ contra relig. Chriſt. non eſſent. 415. IV. De aliis conſtitutionibus, vide ſub ſingulis auctorum, ſiue Pontificum, ſiue Principum ſæcularium nominibus. Vide etiam *Leges.*

Conſtitutum ab antiquis dictum, quæ & Decretalis Epiſtola. 404. XIX.

Conſubſtantialis vox cur aliter accepta à Patribus Concilij Antioch. aduerſus Paulum Samoſat. quàm à Nicænis aduerſùs Arium. 277. II.

A

A Patribus Nicænis, ad aſſerendam Filij Dei coæqualem cum Patre diuinitatem, feliciter accepta. 325.XXII. Fuit Arianis ſummæ formidini, quòd omne ipſorum venenum interimeretet, & cunctas ſtrophas eluderet. ibid Ideóque eam reticere, idem videbatur quod Arianam hæreſim profiteri. 335. XI. 340. XII. Ariani autem perpetuò eam abdicarunt: nec vnquam adigi potuerunt ad eam ſuſcipiendam. Vide *Fides. Subſtantia.*
Conſubſtantialitatis aſſertores ab Arianis accuſati Sabellianiſmi. 340. VI. Vide *Catholici.*
Conſuetudines diuerſæ Eccleſiarum non lædunt fidem. 57. LVIII. Vide *Ritus.*
Conſulibus, quibus natus Chriſtus Appar. XXX.
Conſulum chronologia, in Libro de Rom. Pont. corruptiſſima 69. XIV. & alibi ſæpè. Itémque in nonnullis Impp. 126. III. 252. II. & alibi ſæpè. Notati etiam in Actis Eccleſ. 514. V.
Conſulum Ordinariorum, & Suffectorum, numerandorum ratio. 74. I. 105. I. Eorum ordo quomodò procederet. ibid. E Faſtis quando, & quare demi cœpti. 509. II. Vide *Nomina.*
poſt Conſulatum quando notati anni. ibid.
Conſul Apoſtata ſub Commodo. 189. II.
Conſulares martyres. 94. I. 98 I. 226. II. 304. XI. Vide etiam *Senator.*
Conſules fugitiui, à Iuliano in Faſtis notati iuſſi. 361. III.
Conſul vnicus per plures annos, ob turbas Imperij Occident. 478. I. & aliis ſæpè antè & poſt annis. Conſulatus Domitiani deriſi. 97 I. Conſulatum Imperatores primis poſt adeptum Imperium Calendis Ianuarij adibant. 101 poſt num. I.
Conſultationes ad Sedem Apoſt. vndique frequentes, à magnis viris, Eccleſiis, Synodiſque. 179. V 251 XIII. 259. XIII. 382. VI. 397 XX. X. 404. IX. 447. I. 452. X. 463. IV. 487. I. 506. VI. & alibi ſæpiſſimè.
Conſultationum Epiſcoporum mos antiquus. 4'a. X
Continentiam perpetuam Eſſeni obſeruarunt apud Iudæos. App. VIII.
Continentia inter coniuges ex conſenſu mutuo, in antiqua Eccleſia. 57. XIV. Recentiora perpetuò continentium coniugum exempla. 140. II. 370. V. 475. V. Eadem ad tempus ad vacandum orationi, præſcripta coniugibus. 57. XIV. Præpoſita coniugio. ibid. XVIII. Vide *Coniugium. Virginitas.*
Continentia clericorum coniugatorum, ab ipſo Eccleſiæ exordio. Vide *Cælibatus. Coniugati.* Ab ea quos exemerit Concilium Ancyranum. 314. X. Sed correxit magna Synodus Nicæna. 325. XL. 58. IX. Eadémque poſteà firmata in Concilio Conſtantinopol. ſub Chryſoſtomo. 400. XIII. Vide etiam *Clerici incontinentes, & Nicolaita.*
Continentiæ prætextu fœminas debere viros ſuos deſerere, habitúmque mutare, docuerunt Euſtathiani. 319. IX.
Conuentus Chriſtianorum, ad ſumendam Euchariſtiam, & Agapas celebrandas, quales olim. 57. XXXIX. XL. Alius Eccleſiaſticus à Paulo Corinthiis præſcriptus. ibid. XLVI. Cuius veſtigia in Officio Matutino, & in inſtitutione Congregationis Oratorij. ibid. Forenſium, & Eccleſiaſticorum, apud Iudæos diſtinctio. ibid I.
Conuentus Chriſtianorum vetiti à Traiano, eóque nomine dirè vexati. 101. III. Agi ſoliti etiam in maximis perſecutionibus. 101. III. In baſilicis Martyrum fieri ſoliti, damnati ab Euſtathianis. 319. IX. Hæreticorum prohibiti à Chriſtianis Impp. 226. IV 378. XIV. 376. I. 383. VII. 388. VI. Et alibi ſæpiſſimè, Gnoſticorum, quàm turpes. 120. XIV. Vide *Libido, & Turpitudo.*
Conuerſio mirabilis ad Chriſtianiſmum, S. Pauli. 35. II. Eunuchi Reginæ Candacis. 35. XV. Cornelij Centurionis. 41. II. S. Theclæ. 47. III. Dionyſij Areopag. 52. IV. Iuſtini philoſophi & martyris. 150. IV. Æditui idolorum. 213. XXI. Arnobij Rhetoris. 302. IX. Conſtantini Magni. 312. IV. Auguſtini. 385. I. Reliquorum, ſiue hominum, ſiue populorum, vide ſub ſingulis eorum nominibus, in *Capitui.*
Conuiuiorum Iudæorum, & præcipuè Paſchalium ritus. 34. X. & ſeqq. Quænam de iis obſeruârit Chriſtus. ibid.
Conuiuia publica veterum Chriſt. multiplicis generis. 57. XL. Vide *Agape.*
Conuiuia regia Pontiff. Romanorum carpuntur ab Ammiano Ethnico, & defenduntur exemplis Sanctorum. 367. IV. Qualia ea eſſe ſolerent. ib. Ad conuiuium numquam ire voluit Ambroſius factus Epiſcopus, licèt alios ipſe conuiuio exciperet. 374. IV.
Cophinum Iudæorum, quid intelligat Iuuenalis. 94. II.
Corban dicebantur, qui voto Nazaræorum ſe obligabant. 55. V.
Corbonæ, dicta gazophylacia ad recondendas oblatas pecunias. 44. XXI.
Corinthiis Paulus prædicat. 52. V. & ſeqq. annis. Itémque Apollo. 54. I. ſed & Petrus. 57. II.
Contendunt de ſuis in fide præceptoribus. 57. I. II. Ad eos Paulus ſcribit Epiſtolas. 57. I. & 58. XVII. Itémque Clemens Papa. 95. I Fuerunt olim admodùm libidinoſi. 57. XIII. Facti Chriſtiani, virgines ſuas velare conſueuerunt. ibid. XVIII.
Corinthium Concil. de die Paſchatis, auctoritate Victoria PP. 198. I.
Cornelius Centurio, primus omnium Gentilium admittitur à Petro ad fidem Chriſti. 41. II. Fit poſteà Epiſcopus Cæſarienſis. ib. III.
Cornelius Antiochenus Epiſc. eligitur 251. I. Moritur. 143. I.
Cornelius poſt annuam Sedis Roman. vacationem, creatur inuitus, diuino iudicio, Pontifex. 254. IV & aduerſus eum in Schiſmate (quod primum in eâ Eccleſiâ fuit) Nouatianus presbyter. ibid. IX.
Concilia celebrat in cauſâ Lapſorum, contra ſchiſmaticos. 254. XL. 255. I. Fuit ei conſuetudo literarum de rebus Eccleſ. cum Cypriano Carthaginenſi. 254. XIII. 255. II. LVII. Exul ob fidem mittitur Centumcellas. 255. VIII. Martyrium ſubit. ibid. IX. Clarus inter Scriptores Eccleſiaſticos. ibid.
Corona Domini ex ſpinis fuit, non ex iunco marino. 34. XXVII. Eius ſpinæ reuiuiſcere diu viſæ ibid. Ob eius reuerentiam, abſtinebant antiqui Chriſtiani coronis è floribus. ibid.
Corona aurea, ornamentum capitis antiquorum Pontiff. omnium religionum. 34. LXXXV. Atque etiam Epiſcoporum. 58. LV. in fin.
Corona Laurea. Vide in *Laurea.*
Corona dicta raſura capitis Eccleſiaſticorum, & quare. 58. LIV. Inde per Coronam Epiſcoporum, obteſtari ſoliti antiqui Chriſtiani ibid Coronam auream Clodoueus Franc. Rex mittit Hormiſdæ Papæ. 514. II.
Coronari ab Epiſcopis Conſtantinopol iam antiquitus ſoliti Impp. Orientis. 457. II. 491. II.
Corpora appenſorum in patibulo, apud Iudæos ante occaſum Solis ſepelienda erant 34 XL. Priuatis ſepulchris ſeparatim collocanda, vnà cum inſtrumentis ſupplicij quo quis affectus fuerat. ibid. XLI.
Corpora defunctorum condiendi, ritus Ægyptiorum & Iudæorum. 34 XLVIII. Chriſtianorum etiam, vnguentis delibuta ſepeliri ſolita ibid. XCII. Vide etiam *Defuncti. Funus. Sepultura.*
Corporis Dominici meatus, quo ad cælos aſcendit, numquam potuit Eccleſiâ erectâ obſtrui. 34. LXIV.
Corporum reſurrectionem, & ſalutem negabant Baſilidiani, aliique 120. IX. Vide *Reſurrectio.*
Corpora Regum Parthorum Caracallus è ſepulchris abiicit. 218. I.
Corpus Stephani Protomart. feris expoſitum, intactum permanſit. 34 XCI. Itémque Iacobi Apoſtoli. 44. IV. Martyrum; comburi ſolita, vel in aquas proiici aut feris exponi, ne à Chriſtianis colerentur. 109 II. 179. II. 302. V. 307. V. Effodi quoque ſolita à Gentilibus. 202. VIII. 302. V. Atque etiam pretio diſtrahi. 305. II. Vide *Martyres.*
Corpus Patrophili Epiſcop. Ariani effoſum à Gentilibus ſub Iuliano Apoſt. 362. XXXIV. Georgij Alexand. ac ſociorum, cremata, & cineres in mare proiecti. ibid. XXXVI. Iuliani Apoſtatæ, renuit terra ſuſcipere. 363. XV.
Corpora Sanctorum. Vide *Reliquia.*
Corui miniſterio paſcit Deus Paulum eremitam. 253. XVI. 343. I.
Coſmæ & Damiani, aliorúmque trium ipſorum fratrum, martyrium ſub Diocletiano. 181. I.
Craticula, in quâ Laurentius aſſatus eſt, miraculis coruſcat. 261. II.
Creatorem, & creaturas execrabatur Marcion; & quænam in eorum odium egerit. 146. VII. Itémque Manes. 277. X. Vide etiam *Deus Hebræorum. Carnes. Reſurrectio.*
Creaturæ, benedictione ſanctificandæ. 152. II. Vide *Benedictio.*
Credo Chriſtianorum præſtantia, defenſa à Gregor. Naz. aduerſus Iulianum Apoſt. illud irridentem. 362. LVIII.
Credentes olim vocati Chriſtiani omnes. 45. IV.
Creditoribus quale olim ius in debitores. 33. XI.
Creſcens diſcipulus Pauli, Apoſtolus Galliæ & Galatiæ. 59. VI. Martyrium ſubit in Gallia ſub Traiano. 110. III.
Creſconius Tudert. Epiſc. mittitur ab Anaſt. PP. ad pacificandam Eccleſiam Orient. 497. I.
Cretenſes olim ſalaciſſimi, poſt excultam Chriſtianitatem caſtiſſimi. 58. VI. Eorum Epiſcopus creatus à Paulo Titus. 57. LXIV.
Crines. Vide *Capilli.*
Criſpini & Criſpiniani martyrium ſub Diocletiano. 303. IX.
Criſpus filius Conſtantini Magni, ex Mineruinâ priori coniuge. 307. III. Creatur à patre Cæſar. 315. II. Literis eruditur à Lactantio. ibid. Eius virtus in bello Liciniano. 318. IV. Vincit Alemannos. 320. I. Interficitur à patre calumniis nouercæ. 324. I. Eius virtutes, & religio. ibid. V.
Crotildis Regina. Vide *Clotildis.*
C R V C I S ſignum fuit apud Iudæos & Ægyptios, ſalutis inſigne. 34. XXIX. 389. XVII.
Cruce damnatis quæ ſolita eſſent exhiberi miniſteria à Iudæis. 34. XXX. & ſeqq.
Crux Dominica virtutem multiplicationis habuit. 34. XLII. Inuenta ab Helenâ Aug. & miraculo diſtincta à reliquis latronum. 326 VII. & ſeqq. Ea in partes diuiſa, & vnâ delata Romam, alia Conſtantinopolim. ibid. X. Quæ verò maxima para relicta eſt Hieroſolymis, iugi miraculo peregrinis per particulas diſtribut

buta, ſemper tota integra permanſit. ibid. Adoranda proponi ſolita tempore Paſchatis, iſque mos in vniuerſam vbique Eccleſiam propagatus. 397. II.
Crucis ſigni vſus in ſingulis quibuſque actibus, ex traditione Apoſtol. & potiſſimùm aduerſus dæmones. 60. III. Illud facere prohibebit Antichriſtus. ibid.
Crucis Chriſti inimici, Simon magus, Cerinthus, Baſilides, & alij qui Chriſtum paſſum negarent. 60. II. 120. VI. Ea Crucibus ſolitum à Gentilibus ſumi amuleta morborum. 218. II.
Crucem horrent dæmones, eâque fugantur. 60. III. 253. XXI. 351. III. Crucis apparitiones. Vide *Apparitio*.
Crucis ſupplicium quibus debeƐetur. 34. XXIX. Quot clauſi fieret. ibid. XXXV. 326. XII. Sublatum à Conſtantino. 325. LII.
Crucis ſignum humi inſculpi, ne conculcetur, prohibent Impp. 417. II.
Crucis ſigno liberata virgo ab inſultibus ſatanæ. 31. XXV. Eruptio maris cohibita à S. Hilarione: 365. IV. Peſtis animalium ſanata. 376. III. Immenſus draco extinctus à S. Donato Epiſcopo. 394. XVI. Paralyticus curatus. 420. IV. Dæmones fugati: 351. III. 471. I. 511. V. Cæcus illuminatus. 484. VII.
Crucis virtute hoſtes vincit Conſtantinus. 312. IX. 313. III. 317. II. 318. III. 330. XI.
Crux contra Crucem viſa primùm in bello Conſtantij Imper. Ariani contra Magnentium tyrannum. Crucis victoria vbique prædicata, poſt necem Iuliani Apoſtatæ. 363. XV.
Crucis virtute victus Eugenius à Theodoſio Mag. 394. II. Itémque Alaricus apud Pollentiam. 403. XI. Cruces ab initio Eccleſiæ, erigi conſuetæ ad venerationem. 57. XXXV. 360. III.
Cruci ſuffitum facere ſolitus Angelus Conſtantinopoli. 330. III.
Crucis titulo ſiue vexillo, mancipari olim ſolitæ Eccleſiæ cultui diuino. 112. III.
Cruce panes conſignabant tam Iudæi & Gentiles, quàm Chriſtiani. 58. XXIV.
Crux S. Thomæ Apoſtoli ſanguine tincta, miraculis illuſtratur. 57. XXXIV. Aliáque à Conſtantino Magno erecta Conſtantinopoli. 330. III.
Cruce Labarum ornat Conſtantinus. 312. IV.
Eámque in cunctis ſuis imaginibus, iubet apponi. 325. LII.
Olim pariter exprimi ſolita in militaribus ſignis Gentilium Roman. 312. IV.
Crucem Iudæi comburere ſoliti, prætextu incendendi Aman, antiqui illorum hoſtis. 408. IX. Vide etiam *Puer*.
Cubiculum olim, idem quod hodie capella. 461. IV.
Cubicularios ſepulchris Apoſtolorum adhibuit Leo Papa. ibid.
Cucuſum Armeniæ oppidum, nobile exilio Pauli Epiſc. Conſtantinopol. 351. XI. & Ioan. Chryſoſt. 404. XIV.
Curbicus ſeruus qui poſteà dictus Manes hæreſiarcha. 277. V. Vide *reliqua in Manes*.
Curſoris officium in antiquâ Eccleſiâ. 44. XXXIV.
Cyclus Paſchalis. Vide *Paſchal. Cyclus*.
Cyprianus Rhetor & Senator Carthag. ex neophyto, & vxorato, creatur iam ſenex eius vrbis Epiſcopus. 250. I. III. Nobile ipſius genus, & mira eloquentia. ibid. II. Quæ feruntur de ipſius magiâ, ſunt alterius Cypriani. ibid. In perſecutione Decij quæſitus ad necem, peculiari Spiritus S. monitu petit latebras, nec tamen curam deſerit Eccleſiæ ſuæ 253. IX. In cauſa Lapſorum, conſulit Clerum Rom. Sede vacante. ibid. XIII. Frequentibus diuinis viſionibus confortatur in latebris. ibid. XIV. Aduerſus eum ſchiſma conflat Feliciſſimus presbyter Carthag. qui ab eo excommunicatur. 254. III.
Concilia celebrat in cauſâ Lapſorum aduerſus ſchiſmaticos: 254. XI. 255. II. In cauſâ presbyteri nutoris conſtituit 257. VI. In cauſâ Baſilidis, & Martialis, Epiſcop. Hiſp. 258. II. In cauſâ baptiſmi hæreticorum ibid. VII. VIII. Sæpè agit cum Cornelio PP. de rebus Eccleſ. 255. II. III. VII. Damnans ipſe baptiſmum hæreticorum, obloquitur in Stephanum PP. eum approbantem: 258. VIII. ſed reſipiſcit. ibid. XI. Scribit aduerſus Gentiles pro Chriſtianis. 256. II. Expetitur acclamationibus populi ad leonem. 253. IV. Exulat ob fidem. 260. III. Subit martyrium ſub Valeriano. 261. IV. Eccleſiæ erectæ in eius memoriam. ibid. V. Eius opuſcula cur inter apocrypha ibid. Paſſionis Acta, quænam ſincera. 260. III.
Cyprium Concilium ſub Epiphanio, aduerſus Origeniſtas. 399. VIII.
Cypri Eccleſia, libera à ſubiectione Antiochenæ, ob corpus S. Barnabæ Apoſtoli ibi quieſcens. 485. II.
Cyriacus quidam fingitur à nonnullis datus ſucceſſor Pontiano Papæ. 237. VI.
Cyriacus diaconus verùm baptizarit Regem Perſarum. 309. IV.
Cyriacus quidam, ex Iudæo factus Chriſtianus, reuelauit Helenæ Aug. locum vbi latebat S. Crux Domini. 326. IX.
Cyrilla virgo ſacra, filia Tryphoniæ coniugis Decij Imp. martyrium ſubit ſub Claudio Iuniori. 269. III.
Cyrillæ alterius virginis mira pro fide conſtantia in aduſtione manus. 304. XIII.
Cyrillus Alexand. Epiſcop. creatur, poſt obitum Theophili auunculi ſui. 412. IX. Summa eius auctoritas in rebus politicis illius ciuitatis. ibid. Diù infenſum animum in Chryſoſtomi memoriam retinens, tandem diuinâ viſione cogitur eius nomen in ſacra Diptycha referre. ibid. Iudæos Alexandriâ pellit, occaſione motæ ab illis ſeditionis. 415. VIII. Carpitur ſæpè à Socrate maleuolè, eo quòd Nouatianos quoque expulerit. 412. IX. 413. VIII. Scribit aduerſus hæreſim Neſtorij, à quo ipſe probris vbique infamatur. 429. IV. Agit aduerſus eum apud Cæleſtinum PP. à quo vices Apoſt. Sedis in hoc negotio accepit. 430. I. II. III.
Concilium Alexandriæ aduerſus Neſtorium celebrat; damnatiſque eius hæreſibus, legatos mittit qui hæc Conſtantinopolim perferant. ibid. V. Accuſatur ipſe à Neſtorio hæreſis Apollinaris. ibid. VII. Eius Capitula.
Vide *Capitula*.
Præeſt Concilio Oecumen. Epheſ. nomine Cæleſtini Papæ, vnà cum alijs Legatis Apoſtol. 431. V. Poſt damnatum in Synodo Neſtorium, ſeorſùm conuenientibus eius fautoribus vnà cum Ioanne Antiocheno, damnatur ab eis Cyrillus tamquam hæreticus. ibid. X. Purgat ſe in Synodo Oecum. XIV. Falſis relationibus à Neſtorianis ad Imperatorem miſſis, ipſe carceri mancipatur. XVII. Apologiam ſcribit, & reſtituitur. XIX. XX. Reconciliatur ei Ioannes, aliique aduerſarij 432. V. Variæ calumniæ de eâ pace initâ ibid. VI. Scripta aduerſus eum, aboleri iuſſa. Imperiali & Synodali decreto. ibid. & 448. I. Agit aduerſus ſcripta Diodori Tarſ. & Theodori Mopſueſt. 435. II. Scribit contra Iuliani Apoſt. commentarios, occaſione reuiuiſcentis idololatriæ. 439. III. Moritur. 444. III. Eius ſcripta. ibid. An fuerit monachus montis Carmeli. ibid. V. Eius hæredes & affines, dire à Dioſcoro ipſius ſucceſſore oppreſſi. ibid. VI. 447. I.
Cyrillus Antioch. Epiſc. creatur. 283. III. Moritur. 299. II.
Cyrilli Hieroſolymitanæ Eccleſiæ Epiſcopi, plures ponuntur 351. IX. X. Auctor Catecheſeon, ſæpè Eccleſiâ pulſus receptus, ob Arianorum & Semiarianorum inter ſe conflictationes. 351. IX. X. Scribit ad Conſtantium Imper. de ſigno Crucis viſo in Golgothâ, hortatúrque ad fidem Conſubſtantialis, 353. IX. Abdicatur ab Acacio Cæſarienſi, ob defenſionem Conſubſtantialis, & quòd ipſi Acacio quæſtionem mouiſſet de Primatu Palæſtinæ. 359. XXI. Intereſt Concilio Oecum. Conſtantinop. 381. II. Moritur. 386. XIV.
Cyrilli diaconi, ob confracta idola, martyrium in Palæſtinâ ſub Iuliano. 362. XXXIII.
Cyrillus monachus, fideliſſ. ſcriptor rerum geſtarum, plurimorum ſanctiſſ. virorum. 491. V. 511. IV. & alibi ſæpè.
Cyrini, ſiue Quirini, cenſus, vel deſcriptio Iudææ tempore Natiuitatis Chriſti. Appar. XXVIII.
Cyrola Arianorum in Africâ Epiſcop. hominem excæcantem ſimulantem in ſtropham miraculi, verè cæcum facit. 484. VIII.
Cyrtiani hæretici, progenies Arianorum. 360. XI.
Cyrus Panoplita, homo Ethnicus, ducem agit exercitus ſub Theodoſio Iuniori Imp & alijs ampliſſ. augetur honoribus. 439. IV. Ad tantam potentiam peruenit, poëticis facultatibus notus factus Eudociæ Aug. 441. I. Inuidiâ Theodoſij in ordinem redactus, Chriſtianus fit, & Epiſcopus. ibid.

D

DAci imperiti à Domitiano. 90. III. Victi à Traiano. 105. III. 105. I. à Pio: 163. II. & Conſtantino Magno 337. V. Notis frontis ornari ſoliti 315. V. Conuerſi ad fidem à S. Nicetâ, qui eorum fuit Epiſcopus. 396. V.
Dæmones percontati de nato Chriſto, coacti ſunt de eo reſponſa dare Appar. XIII. Annal. num. VI. Vide etiam. *Simulacra. Oracula Idola. Dij. Diabolus.*
Dæmonibus vexandi aliquando traditi, non ſolùm flagitioſi homines, ſed & innocentes pueri, & iuſti viri. 56. IV.
Dæmones eijcere. Vide *Exorciſta*.
Dæmones horrent Crucem, eâque fugari ſoliti. Vide *Crux*. Horrent item præſentiam Chriſtiani hominis. 362. IV. Eijcit Gregorius Thaumat. ex templo Gentilium, & in eumdem locum remittit ad conuerſionem æditui. 253. XXI. Fugantur aquâ benedictâ. Vide *Aqua bened.* Torquentur à Sanctis Vide *Reliquiæ*. Per excrementa, ſputa, mucum, &c. ab hominibus foras egredi, delirabant Maſſaliani. 361. XI. Miſſi ad occidendum Ambroſium, eum adire non poſſunt: torquentúrque ab eo, & viuo, & mortuo. 387. IV. 397. IX.
Dæmones familiares ſoliti haberi à magis, ad res abſentes cognoſcendas. 98. V. Habebat etiam Plotinus qui viſus eſt in forma draconis. 271. III. Habuit & Iulianus Aug. qui aliquando detentus eſt vno loco decem diebus, precibus cuiuſdam monachi. 363. IX. Habuit etiam Marcus hæreſiarcha. 175. VIII. Itemque Carpocratiani hæretici. 120. XII. Eorum illuſionibus mirè dementati Maſſaliani. 361. IX. X. Feminæque ſortilegæ. 382. V. Vide *Sortilegia*.
Dæmones in materiam eſſe refundendos, aſſeruit Hermogenes hæreſiarcha. 170. IV. Eſſe ſaluandos, credidit Origenes. 414. V.
Dæmonem in ſe habitantem habere quemque hominem, eúmque ſolâ oratione fugari, docuerunt Maſſaliani. 361. IX.
Dæmonum, ſiue ſpirituum exercitum in homine habitare, qui ſunt paſſiones, dixit Baſilides. 120. IX.

Dæmones non niſi à Chriſtianis fugari poſſunt. 513.V.

Dalmatica, quod genus veſtis. 283.IV. Eâ tegenda corpora Martyrum. ibid.

Dalmatius, ſiue Dalmatianus, Epiſcopus Cyzicenus, collegit Acta Concilij Nicæni. 324.XVIII.325.VII.

Dalmatius monachus incluſus 40 annis, egreditur pro defenſione fidei aduerſus Neſtorium. 431.XVI.

Vide etiam *Dalmas*.

Damaris vxor Dionyſij Areopag. conuertitur ad fidem vnà cum eo, à Paulo Apoſt. 52.IV.

Damaſus presbyter, creatur à Liberio exule Vicarius Romæ. 359.XIII. creatur Rom. Pont. & contra eum vrſicinus multâ ciuium cæde. 367.III.VI. Toto tempore ſedis ſuæ exagitatur à ſchiſmaticis, & calumniis impetitur. ibid. Pro vnione Eccleſiæ nuncupat vota Martyribus. ibid. Concilio Romæ celebrato, Auxentium, Valentem & Vrſacium, alioſque Arianos, cum eorum erroribus damnat. 368.IV.

Mittit Zenobium Conſtantinopolim, ad ſubueniendum ei Eccleſiæ ab Arianis afflictatæ. 370.VI.

Committit Paulino Antiocheno receptionem hæreticorum in Oriente. 373.I. Synodali decreto damnat Apollinarem, cum ſuis erroribus. & ſectatoribus. ibid.

Congregandum curat Concilium Oecumen. Conſtantinop. 381.I.

Confirmat illud in rebus fidei. ibid. VI. Reiicit Priſcillianum ad ſe Romam venientem ibid. XIV. Celebrat Romæ Concilium, ob turbas Antiochenas & Conſtantinop. 382.I. Vtitur S. Hieronymo in conſcribendis epiſtolis decretalibus. ibid. VI. Migrat in cælum, miraculis, & ſcriptis clarus. 384.II.III.

De quibuſdam ei tributis inſtitutionibus Eccleſ. ibid. & IV. Ei aſcriptus liber de Rom. Pontif. qualis & quando conſcriptus. 45.XIII.69.XIV.

Damianus & Coſmas. Vide in *Coſmas*.

Damianus & Fuganus prædicant Euangelium Britannis. 183.I.

de Damnatorum ad inferos ſaluatione, plurima exorti errores ex Origenis Periarchon 414.V. Vide etiam *inferi*, *Salus*.

Damnationes quorumdam oſtenſæ ſeruis Dei. Vide *Anima*, & *Viſiones*.

Damnationis mortis ſententia.

Vide *Sententia*.

Daniel Stilita, Symeonis diſcipulus, diuinitus vocatus, eodem die quo Symeon obiit, aliam columnam aſcendit. 46 . III Eius quoque cucullum ſuſcipit ibid. Viſitatur à Leone Imp. eúmque liberat à periculo, & prolem maſculam ei impetrat. 461, VI. Variis legationibus à Patriarcha Conſtantinop. accerſitus, & cæleſti voce iuſſus, eò veniens, miraculis & prodigiis compeſcit inſultus Baſiliſci tyranni Eutychiani. 476.VI. Migrat in cælum, Angelis comitantibus. 489.II.

Daphnes oraculum Apollinis obmuteſcit tranſlatione Reliquiarum S. Babylæ mart. 351.II. 362 XXIII. Poſt eaſdem inde amotas à Iuliano, Daphne conflagrat igne cæleſti. 362. XXV. Eam conflagratione lugent Ethnici, luunt innocentes Chriſtiani. ibid. XXVII.

Dauid Regis ſtirps quomodò conſeruauit regnum vſque ad Chriſtum. App. II. & in addit. Sepulchrum quamdiu perdurarit. 34.LXXII. Ingentes in eo collocati theſauri. ibid.

Dauidis familia à Veſpaſiano Imper. deleri iuſſa. 72.V. in fi. 73.IV. A Domitiano quoque inquiri iuſſi qui eſſent ex eâ, inuentíque, tanquam abiecti liberi dimiſſi ſunt. 89.II 93.II.

Debitores olim tortoribus tradi, abiſque crudeliſſ. pœnis ſubiici ſoliti. 53.XI Ne cruciarentur, Conſtantinus vetuit. ibid. & Conſtantius. 353. XII. Ad Eccleſias confugientes extrahi, aut debita ab Epiſcopis ſolui, iuſſit Theodoſius Magnus. 392.V.

Decalogi præcepta contempſit Manes. 277.X.

Decem Perſecutionum numerum myſticum quidam conſtituerunt, cùm fuerint multò plures. 313.VI.

Decem mille martyres ſub Traiano. 108.III.

Decem dies Tiberiani Senatuſconſulti. Vide *Tiberius*.

Decentius frater Magnentij tyranni, creatur ab eo Cæſar. 350. II. Victus cum fratre à Conſtantio Impp. impacto ſibi laqueo moritur. 353.III.

Decimæ fructuum quorumcumque, iure naturæ & diuino à laicis debitæ Clerici. 57.XXXIII.

Confirmantur Eccleſiis à Conſtantino Magno. 324.XIX.

Eaſdem ab opificibus, & tam ab emptoribus quam venditoribus perſolui, Chryſoſtomus voluit. 57.XXIII.

Decimas & Primitias non ſoluentes, excommunicati in Concilio Rom. ſub Damaſo. 382.V.

Decimas & Primitias Iudæi poſt exciſas Hieroſolymas, vbique pendebant Patriarchæ ſuo, & quid de eis ſtatuerint Imperatores. 399. XII.

Decius, viuentibus adhuc Philippis, acclamatur Imperator, & filium ſuum Decium collegam ſibi adſciſcit. 253.II.

Perſecutionem crudeliſſimam mouet in Chriſtianos. ibidem 3 V.

Ea dicta etiam Valeriani, & quare. ibid. XVI. XXII. 253. VIII.

Malè perit in bello Gothico, proditione Galli poſteà Imperatoris, ſed vltione diuinâ. 254.VI.

Eius, ſiue filij, vxor inter SS. adſcripta. ibid.

Decreta Eccleſiis non ſanciri abſque Rom. Pontificis auctoritate, eſt antiquiſſimus Eccleſiæ canon. 325.V.XLV.341.II.

Vide *Fides*. & *Roman Pontif*.

Decreta multa tribuuntur Romanis Pontiff. quæ ſunt ex traditione Apoſtolorum. 136. in fi. Decreta de Fide, non debent notari tempore quo ea conduntur, ſicut alia. 325 XXIX.

Decretales Epiſtolæ dictæ, quibus Romani Pontiff. aliquid decernebant ſeruandum, vitandúmue. 142.VIII.

Eiuſmodi Epiſtolæ primorum Pontiff. fruſtrà impugnatæ à Nouatoribus. 180.III.

Legi in Conciliis ſolitæ primo loco. 418.V.

Dedicationes Eccleſiarum pertinent ad cultum Latriæ, & ideò fiunt tantùm Deo, ſed in memoriam Sanctorum. 330.II. Ad dedicationes magnarum Eccleſiarum vocari vndique ſoliti præcipui Epiſcopi. 394.VI.

Vide *Encænia*, *Conſecratio*.

In dedicationibus Eccleſiarum, olim exhiberi conſueta publica conuiuia. 57.XL.

Defenſoris Eccleſiæ Officium in Eccleſiâ antiquiſſimum. 44. XXXIV.

A Caio PP. collatum S. Sebaſtiano duci & martyri. 286 IV.

Fuit etiam Africanæ Eccleſiæ conceſſum ab Honorio Imp. 398.VII.

Defunctorum corporum curatio, ex Apoſt. traditione. 34. XCI. Itémque memoriæ & ſuffragia, pro iis ab Eccleſiâ repeti, & exhiberi ſolita. ibid. XCII.

Curabantur à Laborantibus, ſeu Foſſariis. 44.XXXIV.

Eorum ſepulturæ inſigniter prouidit Conſtantinus Magnus. 336 XIV.

Vide etiam *Sepultura Corpora Mortui*.

Ad eorum ſepulchra deferri quoque epulæ conſueuerant: quod ſuſtulerunt Ambroſ. & Auguſt. 384.VI. 397.XVIII.

Vide *Oblationes*.

Pro defunctis offerri ſolitum primis Eccleſiæ temporibus ſacrificium. 237.VI.

Eos precibus viuorum adiuuari, credit cum vniuerſa Eccleſiâ, Conſtantinus Mag. 336.XIV.

Vide etiam *Suffragia*.

Degradationis cenſura antiqua in Eccleſiâ. 57. VIII. Vide etiam *Depoſitio*.

Deiparam, Beatiſſ. Virginem Neſtorius impiùs dicendam negauit. 428.VI X. Sic appellatam eſſe à Patribus, probat aduerſus eum Cyrillus Alexand. 429. IV. Eáque doctrina confirmatur à Cæleſtino Papâ. 430. II. Et Oecumenico Concil. Epheſ. 431.VIII. Illud cognomen poſteà fuit ei vſitatiſſimum in vniuerſa Eccleſiâ. 431.XXIII.

Delationes occultas prohibet Conſtantinus Magnus. 338. in fin. Vide etiam *Calumnia*.

Delatores pellit Anaſtaſius Imper. 491.III.

Delmatius, filius alterius Delmatij, Conſtantini Magni fratris, egregiæ indolis adoleſcens, creatus à patruo Cæſar, ſed nomine tenus. 336.XII. Interficitur à Conſtantio patruele. 337.IX. XI.

Delphinus piſcis, corpus Luciani mart. reſtituit litori. 311.II.

Delphinus Epiſcopus Burdigal. Concilium celebrat aduerſus Priſcillianiſtas. 385.V. Baptizat Paulinum Molae. 394.XIII.

Demetrianus creatur Epiſc. Antiochen. 253.IV. Moritur. 262.IV.

Demetrias virgo Rom. cum matre Iuliana, & auia Proba, in direptione vrbis per Alaricum, fugit in Africam. 410.VII. Renunciat ſponſo, & ſæculo, ac dote in pauperes diſtributa monaſticam vitam amplectitur, hortatore S. Auguſtino. 413.III. Præſeruatur ab eodem, & aliis ſanctiſſimis viris, à veneno Pelagij, quod ipſi per epiſtolam propinare ſategerat. ibid.IV.

Demetrius Alex. Epiſc. creatur. 190. I. Aduerſatur Origeni ob caſtrationem, & ordinationem eius. 208 II. 210.I. Eundem excommunicat ob errores. 232.II. Moritur. 234.I.

Demetrius ex Proconſule celeberrimus martyr ſub Maximiano. 304. XI. Frequens peregrinatio ad eius ſepulchrum. ib. vnguentum medicum ex eo iugiter ſcaturiens. ibid.

Demetrij Perſæ, ac ſociorum martyrium ſub Iuliano. 363.VIII.

Demophilus Semiarianus quid cum Liberio PP. 357. XIV. Damnatur, in Concilio Ariminenſi. 359.V.

Intruditur Conſtantinop. Epiſcopus. 370.VI. Diuexagitat Gregorium Naz. 378.XIV. Intereſt Concilio Conſtantinop. pro pacificanda Eccleſia celebrato. 381.VII.

Denarius pro tributo à Iudæis pendebatur Romanis. 34.IV. De Denariis venditionis Chriſti.

Vide in *Argentei*.

Depoſitum, vocatæ à Paulo Traditiones. 53.II.

Depoſitionis antiqua cenſura in Eccleſia. 57. VIII. Depoſitionem Epiſcopi non debere fieri à duobus vel tribus Epiſcopis, ſed Epiſcoporum prouinciæ ſententia; definitum in Synodo Conſtantinopol. in Encæniis. 394.VII.

Depoſitum Epiſcopum in Synodo, non poſſe reſtitui, niſi à maiori numero Epiſcoporum, ſtatutum in Synodo Antiochen. in Encæniis. 403.VII. Qualis auctoritatis ille canon. 404.V. Rom. Pontifex haud ei ſubiectus. 449.XV.

Deſcriptionem

Deſcriptiones variæ Romani Orbis, factæ ſub Auguſto Imper. Appar. XXVIII. Vide etiam *Cenſus*.

Deſerta loca, monachis illuſtrata ſub Conſtantino Magno 318. VI. Ad ea fugere ſoliti Chriſtiani in Perſecutionibus. 253. XVI. 304. XII. XIII.

Deo gratias Epiſc. Carthag. ſub Vvandalis 452 XI. Captiuos Rom. benè habet 455. V. Moritur. 456. IV.

Deus ignotus. Vide *Ignotus*.

Deum Hebræorum vnum ex Angelis eſſe, eundémque malum, dicebant Cerinthus: 60. VIII. 97. VII. Baſilides. 120. VI. Saturninus. 120. XI. Eundémque omnium creatorem deteſtabantur Ophitæ. 145. V. Cerdon, & Marcion. 146. II. V. Vide etiam *Dominus Sabaoth*.

Deum quomodo ſe mundo exhibuiſſe ad ſalutem hominum, dixerit Montanus 193. VIII. Eſſe malorum cauſam, dixit Florinus Valentini diſcipulus. 180. III. Eſſe humanâ formâ, aſſeruerunt Audiani, idémque Anthropomorphitæ dicti 341 XII. Non ſemper Patrem fuiſſe, docuit Arius. 318. IX.

Deum adeò ſe nôſſe iactabant Eunomiani, vt ipſe Deus ſeipſum 360 VII Aërius autem ita, vt ne quidem ſe magis noſceret. 356. XVII. Maſſaliani verò dicerunt, ad Dei æqualitatem poſſe humanâ virtute & ſcientiâ peruenire 361. X. Deitatem pro animâ Chriſtum habuiſſe, docuerunt Ariani. 318. IX. & Apollinariſtæ. 350. VI. 373. I. Circumciſum eſſe, ac cruci affixam, dicebant iidem Apollinariſtæ, aliáque inepta de Deitate Verbi. 373. II. Diuinitatem propriam habuiſſe Chriſtum, aſſeruit Beryllus hæreticus. 219. I. Deus Chriſtianorum Onocoetes, confictus à Gentilibus. 201. VII. De Deo vide etiam, *Pater. Filius. Verbum. Chriſtus. Spiritus S. Theopaſchita. Trinitas. Quaternitas.*

Diuini cultûs prætextu, liberos debere relinquere parentes, vxores maritos, &c. docuerunt Euſtathiani. 319. IX.

Deos 30. ex Heſiodo Valentinus introduxit, quos Æonas dixit, & quæ alia inſulſa de iis delirâuit. 145. I. Itémque alij eius diſcipuli. 175. VII Duos introduxit Cerdon, vnum bonum, & alterum malum, &c. 146. II. Marcion duos, vel tres, aut etiam nouem. ibid. V. Plures etiam colebat Manes. 277. X. Plures item colere inſimulati Chriſtiani Catholici, quòd Trinitatem perſonarum colerent. 263. IV.

Diis immolare hoſtias, vetuit Conſtantinus Magnus. 326. XVI. Itémque Conſtantius eius filius. 341. XVI. 346. I. 358. VI. Eorum cultum reſtituit vbique Iulianus Apoſtat. 361. XII. Aufert Iouianus. 363. XXII. Remanſit in pagis, vſque ad Honorij tempora. 351. IV. Vide etiam *Idola. Dæmones. Simulacra. Diabolus.*

In Deos ſuos querelas ingerit Iulianus Apoſt. moriens. 363. XIV.

Deum ſe dici voluit Caligula. 40. I. Domitianus. 89. II. Diocletianus. 301. II.

Dextera. Vide *Siniſtra. & Locus.*

Diabolum à Domino Sabaoth genitum, & ab eo per Euam, Cain & Abel prognatos, dicebant Archontici hæretici. 175. X. Eſſe montem, de quo apud Danielem abſciſſus eſt lapis ſine manibus, lapidem verò Chriſtum aſſeruit Vigilantius. 406. VII. Fore aliquando ſaluandum, dixit Origenes 414. V. Eius principatum Deo non eſſe ſubiectum, quomodò dixerint Encratitæ. 174. IV.

Diaboli æmulatio in producendo Simone mago, hæreſiarcharum omnium principe, aduerſus Simonem Petrum Eccleſiæ Chriſti principem. 35. XIV. In mittendis ſuis pſeudo apoſtolis cum variis præſtigiis & illuſionibus, contra Apoſtolorum, ipſiúſque Chriſti Domini miracula. 68. XII. 120. poſt num. VIII. Conſilium in mittendis impuriſſ. hæreticis, vt eâ occaſione omnes Chriſtiani eorum impuritatem infamarentur: 120. XV. In producendis aliis hæreticis, cum ſpecie ſanctitudinis: 173. II. In inducendis nonnullis ad negandam fugam in perſecutione. ibid. VII. Vide etiam *Dæmones. Dij. Idola.*

Diabolum non poſſe ſubuertere renatos per baptiſmum, docuit Iouinianus: 382. VII. Itémque Pelagius. 411. VIII.

Diaconi ſeptem eliguntur ab Apoſtolis. 34. LXXX. Totidem ab Euariſto Romæ conſtituuntur. 112. V. Quodnam fuerit illorum munus, & myſterium. ibidem. Dicti Romæ Regionarij, itémque Cardinales, & quare. ibid. & vide ſub iis vocibus. Eos ſtare ſedentibus presbyteris, mos antiquus. 124. XXVIII. Ex bonorum adminiſtratione facti ſuperbi, presbyteris ſe præferre præſumpſerunt; & quæ inde orta inter eos diſſidia, quive de iis canones editi. 325. XLI. 401. XII.

Diaconis ordinatis inuitis permiſit Synodus Ancyrana vti coniugibus quas anteà habuiſſent, ſed prohibuit confeſtim, Magna Nicæna, ex inolitâ Apoſtol. traditione. 58. IX. 314. X. 325. XXXIX. XL.

Diaconium quid in Eccleſiis. 451. X.

Diaconiſſæ quales eligendæ. 34. LXXXI. Earum munus in Eccleſiâ antiquâ. ibid. Alia eiuſdem vocis acceptio ibid. LXXXII. in fi. De earum ætate reſcribit Theodoſius Imper. 390. IX.

Diadumenianus à patre Macrino allegitur collega Imperij. 219 II. Occiditur vnà cum eo. 220. I.

Dianæ ædes, quæ dicantur à Luca 37. LI. Eius templū Epheſi, vnum ex ſeptem miraculis mundi, quantæ æſtimationis fuerit. ibidem. Comburitur à Scythis ſub Gallieno. ibid. & 44. XII. 263. III

Didius Iulianus. Vide *Iulianus Didius*.

Didrachmi tributum ſoluit Chriſtus, quod pendi à Iudæis ſolitum erat templo Hieroſol. 31. IX. Exciſo templo, ſolui iuſſum Ioui Capitolino. ibid. & 71. XVIII

Didymus cæcus Alexandrinus, Scholæ Eccleſiaſticæ doctor, reuelationem accipit cædis Iuliani Apoſtat. eadem hora. 363. XIV. Origenis errores propinat Ruffino & Melaniæ. 372. VII. Fuit eximia omnium artium & facultatum peritia, & ſcripta. ibidem. Sermocinatio cum S. Antonio. ibid. Laudatur à S. Hieronymo, qui eum audiuit Alexandriæ; ſed ab eodem damnatus ob errores Origenis. 386. IX.

Dienſes martyres Conſtantinopoli ab Acacio ſchiſmatico. 484. V.

Dies Dominica. Vide *Dominica dies*.

Dies Dominæ, dicta Aſſumptio B. Virginis. 48. VIII.

Dies feſti, & dierum obſeruatio. Vide *Feſtiuitates*.

Diebus cur Feriarum nomen inditum. 58 XXXIV

Quo Die natus Chriſtus: Appar. XXXVII. Baptizatus. 31. IX. XIV. paſſus. 34. XLV.

Dies tres & totidem noctes, quomodò fuerit in Sepulchro. ibid. LI.

Diei diuiſio in ſtationes, ſeu horas apud Rom. & Hebr. 34. XLVI.

Diei à media nocte ſoliti numerare Hebræi, itémque Eccleſia Rom. atque etiam Orientales. ibid. LLI.

Dimiſſoriarum literarum antiquus in Eccleſia vſus. 142. VIII.

Diocletianus eligitur Imp. à militibus. 284. I. Vincit Carinum. 286. I. Collegam ſibi adiungit Maximianum. ibid. Sumit cognomentum Iouij. ibid.

Dominum ſe dici, & vt Deum coli, patitur. 301. II. Perſecutionem crudeliſſ. excitat Romæ in Chriſtianos 286 II. 301. I. Reſcribit aduerſus Manichæos. 287. V. Galerium ſibi adoptat in filium, dátque ei nuptui Valeriam filiam. 291. III. Poſt obitum Valeriæ, fruſtrà eidem conatur conciliare Suſannam cognatam ſuam. 294. II. V. Multos ex affinibus ſuis occidit ob fidem Chriſtianam. ibid. Eius coniux Chriſtiana. ibid. III. Triumphat cum Maximiano de Perſis. 301. 3. Scripturas omnes Chriſtianorum perquiri, & comburi, Eccleſiaſque dirui, iubet. 302. I. Permittit quibuſque volentibus impunè Chriſtianos occidere. 303. VII. Se, vnà cum Maximiano, ſponte abdicat Imperio, & quare. 304 LII. Sollicitatus à Maximiano Imperium reſumere, quid reſponderit. 307. I. Literas minaces accipit à Conſtantino Magno. 313. I. Miſerè cruciatur, & perit 316. I. Refertus inter diuos à Licinio. ibid.

Diodorus Antiochen. presbyter, exulante Meletio Epiſcopo, curat eam Eccleſiam. 370 X.

Sub eo Chryſoſtomus excoluit eremo vitam monaſticam. 382 XI.

Fit Epiſcopus Tarſi in Ciciliâ. ibid. Quamdiù vixit, apparuit Catholicus, ſed poſt mortem, deprehenſus eſt ex ſcriptis, fuiſſe auctor hæreſis Neſtorianæ. 428. VIII. IX. Quomodò duas in Chriſto perſonas, & Quaternitatem pro Trinitate, induxerit. ibid & 435. II. Concilia in eius, & Theodori Mopſueſteni librorum cauſâ. 435. II.

Diœceſeon & prouinciarum limites ſtatuti in Concil. Nicæno. 325. XXXII. XXXIII. XXXVII. Confirmantur in Concilio Conſtantinopol. 382. V. Vide *Parochia, Sedes*. Eos ita diſpoſuit Concilium, vt tamen vbique ſuper omnes ius diceret Apoſtol. Sedes Romana. 422. I.

Dionyſius Alexandrinus, Origenis diſcipulus, profitetur Scripturæ interpretationem. 234. I. Fit eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus. 248. I. Origenem ob errores exagitat. ibid. In perſecutione Decij, diuino monitu ſecedit. 253. XV. Agit pro iterando baptiſmo hæreticorum, ſed paulò poſt reſipiſcit. 258. II. Conſulit de eo Sedem Apoſtol. 290. IV. Agit ſtrenuè contra ſchiſma Nouatianum. 255. I. Exulat in perſecutione Valeriani. 260. II. Accuſatus de errore in Trinitate, ſe defendit apud Rom. Pontificem. 263. V. Scribit contra Sabellianos, Millenarios, & Paulum Samoſat. ibid. & 264 I. 265. III. Moritur. 266. III.

Dionyſius Areopagita conuertitur ad Chriſtum à Paulo Apoſtolo. 31. IV.

Vidit olim Solis eclipſim, quæ contigit in morte Saluatoris, eámque deſcripſit. ibid. & 34. XXXVI.

Prædicit Ioanni Euangel. liberationem ab exilio. 97. V.

Conuenit eum Epheſum; & inde petit Romam à Clemente verò Papâ mittitur in Gallias, & regit Eccleſiâ Pariſ. 98. VIII. An vnus idémque ſit Dionyſius Areopagita & Pariſiorum Epiſcopus. 109. VIII. & ſeqq. Quo tempore, loco, & ætate martyrium conſummarit ibidem. VII. XII. XVII. Caput ſuum, poſt decollationem propriis manibus ad duo milliaria portat ibidem. XVI. Eius nomine edita ſcripta, cuius ſint fidei. ibid. XIII & ſeqq. Ea etiam miraculis probata. ibid. IX. Quinam eius Vitam, tam Græci, quàm Latini, conſcripſerint. 109. IX. X.

Dionyſius Corinthius ſcribit ad Eccleſiam Rom. 175 IV. Eius epiſtolas, ipſo adhuc viuente, hæretici corrumpunt, vt eum ſuæ ſententiæ aſſertorem faciant. ibid.

Dionyſius, Exiguus cognomento, meritis Magnus, tranſtulit in Latinum 50. canones Apoſtolorum. 102. VII.

Dionyſius Mediolan Epiſcopus, fraudulenter, illectus ab Arianis ſubſcribere

ſcribere in Athanaſium, arte Euſebij Vercelleoſis liberatur à ſubſcriptione. 355.IV. Pellitur in exilium, quòd Arianis communicare noluerit. ibid. Moritur in Cappadociâ, corpus poſteà Mediolanum transfertur. 356. XII.
Dionyſius Rom. Pont. creatur. 261.III. Scribit aduerſus Sabellium. 263.VI. & contra Paulum Samoſat. 265.III. 266.I.
Dionyſij Alexandr. cauſam cognoſcit. 263. V. Quid de diuiſione parochiarum ſtatuerit. 270 V. Moritur ſub Aureliano. 272. V.
Dioſcorus rerum Chriſt. deriſor, fruſtrà renitens fit Chriſtianus. 301.VI.
Dioſcorus Alexandr. diaconus, Apocriſiarium agens eius Eccl. Conſtantinopoli, quæſtionem mouet de ſubiiciendis, Alexandrino Epiſcopo omnibus Orientis Eccleſiis, ſed cauſâ cadit. 419.IX. Eligitur poſt Cyrillum Epiſcopus, & confirmationem petit à Leone Papâ 444. VI. Eius hypocriſis hæreſes, & ingentia vitia. ibid. Opprimit Cyrilli heredes ibid. & 445.I & clericos ab eo ordinatos deponit. 445.I. Vocatus à Theodoſio Imp. ad celebrandum Concilium in cauſa Eutychetis hæreſiarchæ, probat dogmata Eutychetis in Latrocinio Epheſ. & Catholicos dirißimè exagitat. 449.IV. XI. Reuerſus Alexandriam, horrenda præſumptione excommunicat Leonem Papam. ibid. XVIII. Damnatur in Concilio Conſtantinopol ſub Legatis Apoſt. Sedis. 450. VI. Itémque in Chalcedon. Oecumenico. 451, XV. XVII. XXIII. Relegatur Gangram, ibique infelix moritur. ibid. XXXIV. Eius cauſâ, Alexandrina & Ægypti Eccleſia, ſchiſmate diuiditur: idémque apud eos titulo ſanctitatis vſque in hanc diem perdurauit. 452.V. Eius ſectatorum graſſationes in Catholicos. 457. IV.
Dioſcorus Iunior, hæreticus, vi intruditur Epiſcopus Alexandr. 516.IV.
Dioſpolitanum Concil. in Palæſtinâ, in cauſa Pelagij hæreſiarchæ: vbi ipſe, ne damnaretur, coactus eſt ſuos damnare errores. 415. III. Quid Patres de eâ Synodo iudicarint. ibid.
Diplomata, literæ Impp. quæ alio nomine Tractoriæ dicebantur. 142.VII Vide *Tractoria*.
Diptycha ſacra, in quibus deſcribi ſolerent, & inter Miſſarum ſolemnia recitari nomina Epiſcoporum in Cath. communione defunctorum 407. VII. ac pariter Imperatorum. vel ab eis deleri nomina hæreticorum, aut aliàs indignorum, ſiue Epiſcoporum, ſiue Imperatorum. 57 VIII. Vide etiam *Nomina*.
Diſciplina Eccleſ. Vide *Eccleſ. diſciplina*.
Diſcipuli LXX. an LXXII. electi à Domino. 31. XIII Eorum nomina ſingula, inuentu difficilima. ibid. Eorum loco ſucceſſerunt in Eccleſiâ Presbyteri. 58.IV.
Diſcipulorum nomenclatura, initio Eccleſiæ communis omnibus in Chriſtum credentibus. 43.III.
Diſcipuli duodecim Manetis, inſtar Apoſtolorum Domini. 277 XI.
Diſpenſare de Synodorum Oecumenicarum decretis, & canonibus Eccleſ. conſueuit olim Rom. Pontifex. 434.I. 479.II.
Diſperſione Diſcipulorum Chriſti poſt necem Stephani protomart. Eccleſia mirificè propagata. 35.I.
Diſperſio Apoſtolum, ſiue Diuiſio in prouincias ad prædicandum Euangelium, quo tempore contigerit. 44. VII. Facta Spiritûs S. inſtinctu. ibid. IX.
Diſperſionis Iudæi, qui dicti à Petro & Iacobo Apoſtolis. 45.VII.
Diſputatio publica coram Zephyrino Papa, Caij inſignis T[illegible] aduerſus Proclum Montaniſtam. 215. I. Melchionis presb. in Concilio Antioch. contra Paulum Samoſat. 272 I. Archelai Epiſcopi, contra Manetem hæreſiarcham. 272 VI. Aſſerta Silueſtri PP. cum Iudæis coram Imp. Conſtantino & Helenâ eius matre, cuius fide. 315. VII. Aſſertæ Athanaſij cum Ario, ſcriptæ putatur à Vigilio Tridentino 325. XIV. Auguſtini contra Fortunatum Manichæum. 392. VI. cum Felice item Manichæo. 404. XVIII. cum Fortunio Donatiſta. 412. XIII. & cum Emerito item Donat. 418 V. Cum Arianis. 421. III. Catholicorum Epiſcoporum cum Donatiſtis in Collatione Carthag. 411. II. Vide etiam *Collatio*. Porphyrij Epiſcopi cum feminâ Manichæâ 401. VIII. Cæſarij fratris Gregorij Nazianz. cum Iuliano Apoſtatâ. 362. II.
Diſputare de fide in Conſiſtorio Imperatoris, & coram aliis Iudicibus, quàm Eccleſiaſticis, recuſat Ambroſius. 386. V. Factum tamen id ab aliis nonnumquam laudabiliter. Vide *Iudices*.
Diſputare de religione prohibitum hæreticis à Theodoſio Imp. 388 VI. & à Martiano. 451. XXIII. 452. I.
Nec debere Principes iis concedendis ſe immiſcere, declarauit idem Marcianus. 455. XX.
Diſputandum cum hæreticis non eſt de quæſtionibus iam in Conciliis definitis. 431. II.
Diſputationes cum hæreticis fugiendæ, vtpotè rixarum fomites. 283. VII.
Diſputatione perſuaderi nequeuntes philoſophi Gentiles, miraculis confutati. 325 X. XIII.
Itémque hæretici. 387. IV. 401. VIII. 451. XXIV. 471. II. 514. III.
Diſſenſio prima in Eccleſiâ, vnde orta, & à quibus. 84. LXXIX.
Inter Paulum & Barnabam Apoſtolos minimè ſcidit charitatem. 51. XII.
Sicut nec inter Auguſtinum & Hieronymum. 394. XI.
Diſſentio Chriſtianorum doctrinæ, qualis, & vnde. ibid
Diſſimilis. Vide *in Similis*.
Diſtributiones aliquando dictæ Indictiones, & quare. 312. XVI.
Diuites non poſſe ingredi regnum Dei, niſi omnia ſua vendiderint, docuit Pelagius. 411. IX. 415. IV.
Diuinationis dæmonum tractatum cur ſcripſerit Auguſtinus. 238. XIV.
Diuinatores prohibiti à Conſtantino 324. XX. Exagitati à Conſtantio. 358. VI. A Valentiniano & Valente. 370. XIV. XV. Ab Honorio. 409. IV. Vide etiam *Magi*, *Malefici*, *Mathematici*, *Aruſpicina*.
Diuortium fœminarum à viris, permiſit lege latâ Iulianus Apoſtat. 363. LXI.
Docitæ hæretici, ſiue Opinatores, qui docuerunt, ſolâ viſione & apparitione fuiſſe myſterium Incarnationis. 174. V.
Doctrina vera à falsâ quomodo dignoſcenda. Vide *Catholicus*.
Doctrinæ veræ Apoſtolicæ mira conſenſio in omnibus vbique Eccleſiis ad multa tempora. 167. VI.
Dogmata Chriſtiana non benè intellecta, Gentiles in calumniam Chriſtianorum conuerterunt. 120 XV. In falſorum Dogmatum permittendâ publicatione, conſilium Dei. 44. XXVI.
Dogmata ſua patefacere, prohibuit ſuis Baſilides. 120. VI. IX. Valentiniani. 145. III Priſcillianiſtæ. 381. XVI.
Dominica dies, nuncupata Aſſumptio Virginis. 48. VIII.
Dominica dies appellata ab Apoſtolis, qua Dominus reſurrexit, eáque ab iiſdem loco Sabbathi Iudæorum celebrari iuſſa. 34 LII. 58. XXXV. Eadem quoque, Spiritus S. deſcendit in Diſcipulos. 34. LXVIII. Eius prærogatiuæ, diuerſæ aliæ appellationes, & titulus. 58. XXXV. Feriationem, tam Gentilibus quàm Chriſtianis, Conſtantinus præſcripſit. 321. VI. Ea celebrandum eſſe Paſcha, & non alia quacumque die, definitum in Magno Concilio Nicæno 325. XXIX. Vide *Paſcha*. Ea conueniri Chriſtianos ab exactoribus, prohibet Valentinianus. 365. V. Eadem quid præſtari carceratis iuſſerit Honorius. 409. IV. Eadem ieiunandum eſſe docuerunt Euſtathiani hæretici. 319 IX.
Dominicus Homo, an debeat dici Chriſtus. 373. III.
Dominicum, dici etiam ſolita Eccleſia. 57. XXXVIII. 303. III.
Dominicum Aureum, ſic dicta inſignis Eccleſia Antiochena, cuiúſque ſolemnis dedicatio. 41 I. Eodem quoque nomine appellari ſolitum Miſſæ ſacrificium: quod omittere nefas putabant Chriſtiani, etiam in atrociß. perſecutionibus. 34. V. 303. III.
Dominicale dictum linteamen, quo olim feminæ corpus Domini ſumebant. 57. LXII
Dominium politicum Manes ſuſtulit. 277. X. ad Dominium rerum duos ordinatos à Deo, dicebat Ebion, nempè Chriſtum, & diabolum, &c. 74. IV.
Dominum aliquem agnoſcendum, aut nominandum, præter Deum, obſtinatiß. animo negabant Iudæi ſectâ Galilæi, aduerſus Impp. alióſque Principes. 1. XVI. 73. III.
Dominum Sabaoth tyrannidem exercere in cælo, & ab eo genitum diabolum, aſſeruerunt Archontici. 175. X Eum fuiſſe figuræ hominis, aſini formam habentis dixerunt Gnoſtici. 201. VII.
Dominum ſe dici, Auguſtus vetuit. Annal. IV. itémque Tiberius. 16. III.
Domitianus contrà ſe Dominum ac Deum dici edictò ſanxit: 89. I. Diocletianus permiſit. 301. II.
Domitianus Veſpaſiani Imp. filius fratre Tito veneno ſublato imperat. 83. II. Agit vindicem pudicitiæ, ipſe impudiciſſimus. ibid. Immani feritate ſæuit in ciues, & philoſophos exagitat. 85. II. Virgines Veſtales, ob ſtuprum, viuas infodi iubet. 86. I. 94. III. Inſtituit rationem numerandi annos per Agones Capitolinos: 83. I. itémque Quinquennale certamen triplex. ibid. Deum ac Dominum ſe vocari præcipit, & deæ virginis filium dici. 80. II. Familiam Regis Dauid inquiri iubet, ſed inuentos qui ex eâ eſſent, liberos dimittit ob eorum abiectionem. ibid. & 91. II. Expeditionem agit in Dacos. 90. III. Romanos exagitat. 91. IV. Ioannem Euangel. in exilium relegat. 95. I Excitat ſecundam Perſecutionem in Chriſtianos. 93. II. Nero ab ipſis Gentilibus vocatus fuit etiam eo longè crudelior. ibid. Iudæos quoque nouis exactionibus vexat. 94. II Frequentia Conſulatuum in eo deriſa. 97. I. Ob nimiam ſæuitiam cunctis inuiſus, occiditur in Palatio. 98. IV. Eius nomen, & memoria, ab omnibus monumentis deleta. ibid. Cædes eodem momento nuntiatur Epheſi ab Apollonio. ibid. V.
Dominianus Epiſcop. Cataraunenſis, legatus Leonis PP. in Orientem. 458. II.
Domitillæ duæ, Domitiani Imp propinquæ, fidei cauſa exules. 98. II. Iunior, virgo fuit Deo ſacrata. ibid. & poſt diuerſa exilij loca, martyrio occumbit. ibid. & 100. V.
Domna, maxima ſacerdos Dianæ fit Chriſtiana. 301. VI. Quæſita ad necem ſub virili habitu diu latet, & tandem ſubit martyrium. 301. V.
Domnus, & Domna, voces, frequentiùs olim tributa Sanctis, & clariſſimis viris ſeu feminis. Dominus verò Deo. 416. IV.
Domnus creatus Epiſcopus Antioch. in locum Pauli Samoſateni expulſi 272. I. Moritur. 277. XV.
Domnus alius, deſertor monaſterij, creatur poſt Ioannem auunculum, Epiſcopus Antioch. 440. IV.

Deponitur

Deponitur in Latrocinio Epheſino. 449 XI. iuſtè meruit damnari à Leone PP. & tamen prouidetur eius ſubuentioni in Concilio Chalcedon. 451.XXVII.
Domus Beatiſſ. Virginis ab Angelis, tranſlata in Agrum Lauretanum Appar. XXVI.
Domus appellantur in Scripturâ, quæcumque quorumcumque animalium habitationes. 1.VII.
Domus Iudiciorum Hebræis quales. 12.IV.
Domus Oratoriæ, dictæ Eccleſiæ. 57.XXXVIII.
Domus Epiſcopales. Vide *Epiſcop.*
Donationis Edictum Conſtantino tributum, de bonis Eccleſiæ Rom. cuius ſit fidei, & auctoritatis. 324.XXIII. & ſeqq.
Donatus Epiſc Aret. martyr ſub Iuliano. 362 LI.
Donatus Epiſcop. Euoreæ ligno Crucis extinguit draconem. 194. XVI.
Donatus à Caſis nigris in Numidiâ, primus Schiſmatis Donatiſtarum auctor. 306 XIII. Damnatur à Melchiade Papâ. 313.VII.
Donatus Carthag. pſeudo epiſcopus errauit in doctrinâ SS. Trinitatis. 321.IV eius intolerabilis arrogantia. ibid. V. Ab eo ſe denominari, Donatiſtæ ſalsò iactabant 306. XIII. Prohibet ne ſui eleemoſynam capiant à Conſtante Imp. Catholico. 348.VI. Pellitur in exilium. ibid. VII. Scribit librum in fauorem hæreſis Macedonianæ 360. V. Moritur. 368.I
Donatiſtarum Schiſmatis origo. 306. XI. XII. A quo Donato nomen acceperat. ibid. XIII. & 331.III. Concilium 70. Epiſcoporum celebrant aduerſus Cæcilianum Carthag Epiſcop. Catholicum. ibid. XII. alioque 270. Epiſcoporum, iungunt ſe Traditoribus. 308. V. Agunt in Cæcilianum apud Anulinum Africæ Proconſulem, & Conſtantinum Imp. 313.IV.
Damnantur in Synodo Rom. à Melchiade Papâ, & aliis delegatis Iudicibus. ibid. V. VII. Appellantes Ad Conſtantinum, increpantur ab eo. ibid. IX. Rurſum damnantur ab aliis Epiſcopis in Africam à Conſtantino miſſis. ibid. X. Mendacia eorum de his rebus geſtis, & calumniæ in Melchiadem. ibid. Agentes denuò apud Imp. contra Cæcilianum, damnatur in Concilio Arelat. 314.IV.VII. Ac rurſum appellantes ad Conſtantinum, penitùs damnatur ab eo. 314.VIII.315.VII.
Calumniantur illum iniuſtitiæ. 316.VIII. exilio damnantur ab eo. ibid. Falſum præſumunt martyrium. ibid. Relaxantur ab exilio per eumdem Imp. 321.I.
Conſtituunt ſibi Romæ Epiſcopum, vt ſic gloriarentur ſe Rom. Epiſcopo communicare, 321 II. 411.III. iidem variis aliis nominibus appellati. 321.III. Ex ſchiſmaticis euadunt hæretici & quas hæreſes docuerint. ibid. IV. populus reducitur ad concordiam operâ Conſtantis Imp. Epiſcopi obſtinati pelluntur in exilium. 348 VII. Reuocantur ab exilio per Iulianum Apoſt. & dirè debacchantur in Catholicos. 362. LIV. LV. Cohibentur à Valent. Seniore 373. VII. & à Gratiano 377 III. Scinduntur in Primianiſtas, & Maxim. aliaſque minutiſſimas particulas, & magno ardore digladiantur inter ſe. 394. VIII. Decẽ librarũ auri pœnâ mulctãtur. 398. VI. Cõpeſcuntur ab Honorio Imp. capitalis ſupplicij comminatione. ibid. V. Inuitati cum honoribus redire ad Eccleſiam, renuunt, & malè Catholicos habent. 395. VII. 401. V. 405. VIII. Compelluntur ab Honorio ad publicam Collationem 410. XI. Vide *Collatio.* Pecunia & ex his poſt Collationem mulctati, fiunt deteriores; & clerici malunt ſuis manibus perire, populus verò ferè vniuerſus conuertitur. 412.I. 414. III. Vide etiam *Carthag. Concil.* Africâ à Vvandalis occupatâ, ſe iis iungunt aduerſus Catholicos, vel ad eoſdem Vvandalos Arianos deficiunt. 439.VI.
Dormientes ſeptem martyres in perſecutione Decij; & quare ſic dicti. 253.XVII.
Dorothea virgo Cæſar. Cappadox, & martyr, hieme acceptas ab Angelo roſas, & poma, mittit Aduocato Ethnico ſui irriſori: qui ex miraculo factus Chriſtianus fit & martyr. 304. XIV.
Dorothea dicta, quæ communiori appellatione Catherina, nobiliſſ. virgo mart. Alexandr. 307.VI.
Dorotheus Antioch presb. vir eruditiſſ. eunuchus natus. 533. III. Patriâ fuit Tyrius, ſed non Epiſcopus. ibid nec fuit auctor Synopſis. ibid. Martyrium ſubit ſub Iuliano. ibid.
Dorotheus aulicus, martyr ſub Dioclet. 301.V.
Dorotheus alius, ex Sanctorum carnifice fit Chriſtianus. 302. XVII.
Dorotheus Epiſc. Marcianopolis, miniſter Neſtorij in promulgandâ hæreſi. 428.X.
Doſithæani hæretici, à Simone mago. 35.XIII.
Doſithæorum apud Iudæos dogmata, & mores. Appar. VIII.
Dotes Eccleſiæ à Domino collatæ, Operatio miraculorum, & intelligentia Scripturarum, nonniſi in Eccleſia Cathol. reperiuntur. 34.LX.
Draco pro nomine ab Hadriano Imp. poſitus in templo Iouis Olympij, à ſe Athenis conſtructo. 145.VII.
Draconis forma viſus dæmon familiaris Plotini. 271.III.
Draco peſtifer à Silueſtro PP. incluſus. 325. VIII. Alius à Marcello Pani. Epiſcopo ſuperatur. ibid. Alius immenſæ magnitudinis, ſigno Crucis extinctus à Donato Epiſcopo Euoreæ. 194. XVI. Vide etiam *Serpens.*
Draconis inteſtinum, pedes 120. longum, continens Homeri Iliadem & Odyſſ. comburitur vnà cum Bibliotheca Conſtantinop. 476.VI.
Dracones, ſic dicta ſigna militaria, Romani mutuati à Dacis quos vicerunt. 121.V
Duella Vide *Monomachia.*
Dulinani hæretici, Arianorum progenies, dixerunt Filium Dei eſſe Patris ſeruum. 360.XI.

E

Ebionis hæreſiarchæ ortus. 74 III. Turpitudines & impietates ibid. Commiſtio cum Cherintho, & quid de iis S. Ioannes Euangel. in balneo. ib. Impia dogmata. ib. IV. V Mendacia de Petro & Paulo Apoſtolis. 17.XX 74.IV. Cur dici voluerit Ebion. 74.IV. Quinam aduerſus eius hæreſes ſcripſerint. Ibid. V.
Eccleſiæ antiquitas Appar. I. Vna ab initio mundi. ibid. Fundata à Chriſto ſuper Petrum Apoſtolum, eiuſque fidem. 31. X. 33.VI. Toto orbe vna, eadémque Catholica, & Apoſtolica 45 II eius cura Petro, ac ſucceſſoribus, ſolemniter collata. 34. LIX. Caput vno certo loco, nempè Romæ, optimo conſilio ſtabilitum. Vide *Rom Eccleſ.*
Eius curam quomodò omnes & ſinguli Epiſcopi gerant. 187.I. In Eccleſiâ monarchia. 11.VI
Eccleſiæ Dotes. Vide *Dotes.* Eccleſiæ ritus. vide *Ritus.* Eccleſiæ Claues. vide *Claues.* Eccleſia Catholica quomodò dignoſcenda ab hæreticorum conuenticulis. 45. III 321.II. 325. XLIV. 368 III. Eccleſia Catholica, eadem & Romana. 45.II.III. 254. XII XIII. Vide *Rom. Eccleſia.*
Eccleſia vſque ad Hadriani imperium dicta Virgo; & quomodo id accipiendum. 120 IV. eius propagatio ſub Commodo. 183. I Florentiſſima ſub Seuero. 195. IV. & ſub Conſtantino Magno 324. III. 328. V. Vide etiam *Fidei propagatio*, & ſub nominibus propriis populorum conuerſorum. Eiuſdem facies fœdiſſima ſub Conſtantio. 359. XXII. Sub Gothis & Vvandalis Arianis, vniuerſum orbem inter ſe partientibus. 478. IV. Sub Zenone Imp. 476.II
Vide etiam *Orbis, & Orientalis Eccleſia.*
Eccleſiæ fores ad omne penè delictum obſerabant Montaniſtæ. 171. VIII. Ab Eccleſiæ ingreſſu in perpetuum arcebant hæretici ſæpè relapſi. 427.II.
Eccleſiam ibi eſſe non poſſe, vbi peccatum eſt, fuit hæreſis Donatiſtarum. 321.IV. Iidemque dicebant, eam toto orbe periiſſe, & in Africâ tantùm apud ipſos ſolos remanſiſſe. 368 IV Eccleſiam conuerſam eſſe in lupanar, quòd lapſi Epiſcopi admitterentur cum dignitatibus, dixit Helladius Luciferianus. 362. XI VIII.
Eccleſiæ iura violantes Principes, ruinam ſibi pariunt 423.II. Vide *Principes, & vltio diuina.*
Extra Eccleſiam an reperiatur baptiſma, aut aliud ſacrum. 258 IV. & ſeqq. Eccleſiæ Orientalis, & Occidentalis, apud antiquos. & in his Annalibus diſcriminatio. 347 IV.
Eccleſia Orientalis. vide *Orient. Eccleſ.*
Eccleſia Occidentalis. vide *Occid. Eccleſ.*
Eccleſiæ nominis, pro loco in quem Chriſtiani ad Synaxim conueniunt, antiquitas 57.XXX. Variæ aliæ appellationes. ibidem XXXVIII. & 303. III. Ab exordio Eccleſiæ, erectæ. 57.XXX. XXXI. Situs, ſtructura, & partes, quales olim. ibid XXXII. XXXIII. XXXVII. Singulæ partes myſticum quid ſignificant. 314.III. Ornatus qualis olim. 57.XXXIV.XXXVI. Ad eas conueniendum eſſe ad orationem, probatur. 34 LXXIII. Eas tamen contemptibiles eſſe, docuerunt Euſtachiani hæretici. 319.IX ac Vigilantius. 406.VII.
Eccleſiæ dedicatio. Vide *Dedicatio & Encænia.*
Eccleſia prima in Galliâ dicata à S. Martino in honorem S Stephani protomartyris 74.VII Romæ erectæ ſub Traiano, in honorem SS. Petri & Pauli Apoſt. 106.II. Septuaginta variis locis à Clemente Papâ in ſuo exilio conſtructæ. 102.II. In vrbe Româ quot olim eſſent. 57.XXXI. Omnes toto Imperio dirui iuſſæ à Diocletiano. 302.I.III. Eædem iterùm ædificatæ, rurſùm à Licinio in Oriente proſtratæ. 316.V.
Eccleſia quædam, vnà cum multis millibus Fidelium intùs exiſtentium combuſta. 301. VI. In eis ædificandis, ornandis, & dotandis, effuſa Conſtantini Magni munificentia. 324.XIX XXI. XXII 326.V.VI. 330.III. 336.XIII. Non poſſe conſtrui abſque licentia Rom. Pontificis. 324. XIX. Omnes vna die in vniuerſâ Africa clauſæ ab Hunerico Vvandalorum Rege Ariano. 484. VI. intra Eccleſiarum cancellos, haud conceſſum olim Imperantibus, nedum ceteris laicis, ſedere cum clericis. 390.III.
ab Eccleſiæ ingreſſu ad audiendum Verbum Dei, nulli cuiuſuis fidei homines prohibendi, ex Concilio. IV. Carthag. 398 XVI. Intra Eccleſiam arma non deferenda. 431.II.
Eccleſiarum expilatores diuinitùs puniti. 362. XXIV. 431. XXVII. Vide etiam *Bona Eccleſ. & vltio diuina.*
De ſacris vaſis, & ornamentis Eccleſiarum, Vide in *Vaſa.*
Eccleſiæ immunitas, quoad bona immobilia, Vide *Bona. Oblationes.*
Eccleſiæ immunitas (quoad perſonas) à tributis. 33. X. 57. XXIV.

A tutelis.257.VI. A muneribus publicis.313 XV.319.XI. 330. XIII.349.V.353.XII.357.XXII.377 III.381.I. A tribunali ſæcularium. 355.XV.383.VII.412.VI.423.V.
Nullam eſſe voluit clericis fori exceptionem Valentinianus Tertius; ſed magno ſuo, & Imperij damno. 432. VII. Reſtituit illud priuilegium clericorum, Leo Macelles. 474.I.
Eccleſiaſticæ perſonæ lege Valentiniani repulſæ ab hæreditatibus mulierum. 370.XVIII.itémque à Theodoſio: ſed cogit hunc Ambroſius eam legem retractare. 390.IX.
Abrogántque cunctas alias ſimiles Marcianus, & Iuſtinianus. 370.XVIII.455.VII.
Eccleſiæ immunitas, quo ad confugium ad loca ſacra, confertur à Conſtantino Mag. 324.XIX. aufertur ab Arcadio 398 XX. ſed confeſtim reſtituitur. 399.III.
Firmat eandem Honorius. 399.XIII.
Eius violationem, crimen maieſtatis eſſe, decernunt Honorius & Theod. 408.IV. 414.III. Eiuſdem violator Bonifacius Comes excommunicatur à Sancto Auguſtino.422.II. Eam dilatat Theodoſius Iunior, & poſt nouis caſibus reſtringit. 431.II. Confirmat Leo Macelles ſeueriſſimis ſanctionibus.466.II. Violatores graui diuinâ vindicta puniti. 396.I.398.XI.XX. 399.II. 408.IV.466.II.
ad Eccleſiam confugientes debitores, Theodoſius Magnus extrahi, aut debita ab Epiſcopis ſolui iubet. 392. V. ſed eam legem antiquat leo Thrax. 462. II.
Eccleſia ſanguinem non nouit. 385.VI. Vide *Ithacius*.
Eccleſiæ miniſtrorum manſuetudo in reos. ibid.& 422.II.
Eccleſiaſticæ diſciplinæ corruptio ex longâ pace, meruit vt Perſecutio Deciana excitaretur. 253.IV.
Eam auſterius viſi ſunt curare Patres Concilij Eliberini. 305. IV. eius fermè promptuarium Concilij Carthag. IV. canones. 398.XIV. eadem in Gallis corrupta, acciuit barbaros in deuaſtationem illarum.407.II. itémque Africa. 428.II.439.VI.
Eccleſiaſtica negotia, & Iudicia non debere tractari à Principibus ſæcularibus, declarauit Conſtantinus Mag. 313. IV. 325. XII. 329.I.Valentin.364. VI.374.I. Theodoſius Mag. 385. VII. S. Martinus.385.V.S.Ambroſius.389.V.387.II. Concilium Chalcedon.451.IV. 451.XVII. Marcianus Imp.451.XX.Theodoricus Rex.504.III. Quanto cum periculo ſe iis immiſceant.385. VI.Vide etiam *Iuditia. Principes. vltio diuina.*
Eccleſiaſticæ Leges. Vide *Leges.*
Eccleſiaſticæ Perſonæ. Vide *Clerici. Epiſcopi. Sacerdotes, &c.*
Eccleſiaſtici Scriptores. Vide *Hiſtorici. Scriptores.*
Ecdicius Aruernus, Auiti Imp. filius diuinitùs vincit Gothos Arianos.466.III. Munificentia in pauperes, ob quam meruit laudari. 473.VI.
Ecebolius ſophiſta pro Principum religione, fidem mutauit, ſub Conſtantio, Iuliano, & ſequentibus Impp. 362.III.
Eccliplis Solis. Vide *Sol.*
Edeſſeni conuertuntur ad fidem per Thaddæum Chriſti diſcipulum.43.V.Vide *Abagarus.*
Eorum ingens deſiderium martyrij, ſub Valente Imp. Ariano. 371. VIII. eò peregrinari ſoliti Fideles, ad templum S. Thomæ Apoſtoli. ibid
Edictum Perpetuum Saluianum ſub Hadriano Imp. quo omnes Prætores vti Romæ deberent. 134.II. Conſtantini nomine promulgatum de Donatione factâ Eccleſiæ Rom. cuius ſit auctoritatis.324.XXV.& ſeqq. Cetera Edicta, Conſtitutiones, Leges, vide ſub ſingulis Principibus qui promulgârunt.
Editio Græca Veteris Teſtamenti ex Hebræo, primùm facta à 72. illis famoſis Interpretibus.183.IV. Vide *Inter. Septuag.* An fuerit alia anteà concinnata ſub Alexandro Magno. ibid.IV. Secunda Aquilæ Pontici Iudæi, ſub Hadriano Imper. malo animo compoſita aduersùs illam Septuaginta. 137.V. Tertia Theodotionis item Iudæi, ſub Commodo.183. IV. ea fidelior cæteris hæreticorum Iudaizantium, haud tamen in omnibus recta; quam Origenes emendauit. ibid.VI. Quarta Symmachi, item Iudæi, vel Ebionitæ, ſub Seuero; eáque duplex & qualis. 203.III. Quinta reperta in Hierico, ſub Caracalla.218. III. Sexta Nicopoli, ſub Alexandro Mammeæ.230. IV. iſtæ duæ creditæ quoque à Iudæis factæ, ſed piis.233.III. ex his omnibus editionibus quomodò Tetrapla ſua, Hexapla, & Octapla, Origenes concinnauerit. 233.III. Editiones Latinæ Veteris ac Noui Teſtamenti à quibus editæ, & quid in eis operatus ſit Hieronymus. 233. IV. V. Vulgatæ præſtantia, & nupera emendatio ſub Sixto Quinto. ibid. VI. Simplicitas ſermonis quàm in Editionibus Scripturæ ſit conueniens. ibid.
Editio Gothica Vulphilæ Epiſcopi. 370.XVII. Vide etiam *Scriptura. Canonici libri.*
Elagabalus à Phœnicibus dictus Sol, & inde Elagabalus Imp. qui vulgò Heliogabalus.220.II. Vide *Anton. Elagab.*
Electio XII. Apoſtolorum.32. III. Diſcipulorum. I. XXII.38. XIII. Matthiæ Apoſtol. in locum Iudæ Iſcariothis.34.I.XVI. Septem Diaconorum. 34. LXXX.
Electi Manichæorum qui dicerentur, & quomodo ſubdi viderentur. 277.XI.
Electio Epiſcoporum. Vide in *Epiſcop. Electio.*
Electio Rom. Pont. Vide in *Rom. Pont. Elect. & Rom. Eccl. ſchiſma.*
Eleemoſynæ antiquorum Chriſtianorum profuſæ in vinctos, & peregrinos 75 V.VI. Eleemoſynas execrabantur Manichæi, & quare.277.VIII. Vide etiam *Collecta. Oblatio. Pauperes.*
Eleemoſynarum erogatione Conſtans Imper. populum Donatiſtarum reduxit ad concordiam. 348. VI. eas impedire conati Epiſcopi ſchiſmatici. ib. Inimicis etiam Eccleſiæ in neceſſitate exhibendæ.420.IV.425.IV. Ad loca Sancta mitti ſolitas, damnauit Vigilantius. 406. VII. A Chriſto centuplicitèr poſt hanc vitam reddi, chirographo ſuo teſtatus poſt mortem Chriſtianus Philoſophus. 418. XII. Ob earum erogationem, Ecdicius Patricius laudatur voce de cœlo lapsâ. 475 VI. Marcianus Oeconomus nobilitatur diuino miraculo.459.II. Zeno Imp. tardiùs dat ſcelerum pœnas.474.III. Vide etiam in *Ioan. Eleemoſ.*
Elementa quatuor, eſſe deos, dixit Prodicus hæret. 120.XVII.
de Elementis bonis & malis, deliramenta Manichæórum.277.IX.
Elephas per foramen acûs, prouerbium Hebræorum de re impoſſibili. 34.XVI.
Elephantorum quadrigas quatuor agitauit Elagabalus Imper. in Vaticano. 221.III.
Eleucadius philoſophus fit Epiſc. Rauennas. 75.III.
Eleuſiniis ſacris initiatur Hadrianus Imper. Athenis.213.II.eis ſuis ritibus imitati ſunt Valentiniani hæretici. 145.III.
Eleuſius Cyzicenus Epiſc. vnus ex principibus Semiarianorum aduersùs Arianos. 357.XIII.358 IV. abdicatur ab Acaciano in Conciliab. Conſtantinop. 359. XXI. Fit princeps hæreſis Macedonianæ. 360. IV. A Iuliano Imp. damnatur reſtituere propriis ſumptibus Eccleſiam Nouatianorum, quam diruerat. 361 XIV. Sub eodem Iuliano, ob fana idolorum diruta, carceri mancipatur, & poſteà pellitur.362. XX. Vocatus ad Concilium Oecumen. Conſtantinop. renuens ſubſcribere fidei Cathol. damnatur cum ſuis.381.II.IV. itémque in alio Concilio ibidem celebrato. 383.VII.
Eleutheri diaconi Martyrium cum Dionyſio Areopag. 109.XVI.
Eleutherus Rom. Pont. creatur.179. IV. Mittit ſacros miniſtros in Britanniam, ad petitionem Lucij Regis.183. I. Martyrio coronatur ſub Commodo, in pace Eccleſiæ. 194.I.
Elias Hieroſol Epiſc. creatur 494.III. Ab hæreticis damnatur ob fidem Concilij Chalcedon. 518.II. Pellitur in exilium à Seuero hereſiarchâ, fauore Anaſtaſij Imp. 513. I. in eius vltionem penuria quinquennis in Palæſtinâ. ibid.II.
Eliberinum in Hiſp. Concilium, quo tempore habitum. 305. IV. Auſteriùs viſum eſt diſciplinam Eccleſ. curare. ibid.
Eliſabeth mater Ioannis Bapt. fuit ex tribu Leuiticâ Appar.XVII. Viſitatur à B. Virgine. ibid XXVII. Transfert Ioannem in deſertum, metu Infanticidij Herodiani, & ibi moritur. 1. XIII.
Eliſæi Prophetæ oſſa, à Gentilibus Samaritanis Palæſt. diſperſa ſub Iuliano Apoſt.362. XXXIII. Eius ſepulchrum ſummæ venerationi ibidem habitum. ibid. Reliquiæ transferuntur Alexandriam. 463.II
Elxai pſeudopropheta Iudæus, princeps ſectæ Oſſenorum, Ebionitis ſe iungit.74.III.103 II. Impia eius dogmata. 103.II.
Elymas magus excæcatur ad tempus à Paulo Apoſt.46.III. Scribit contra Pauli prædicationem, & Chriſti fidem. ibid.
Emerita ciuitas Hiſp. liberatur ab incurſione Gothorum oſtenſis Eulaliæ virg. martyris. 403.XI.
Emmaus oppidum Iudææ, dictum poſteà Nicopolis, pluribus fontibus irriguum. 34.I.VI. Nobile apparitione Domini factâ duobus Diſcipulis, ibid. Factum præſidium Romanorum poſt excidium Hieroſol.73.II. Incenſum reſtituitur ſub Elagabalo Imp. 222.IV.
Emmelia S. Baſilij mater, vnà cum viro, extorris pro fide. 362. XVI. Sequitur filium in eremum Ponticam. ibid.
Enac parens gigantum, & ab eo gigantes dicti Enacim. 34. XXXIII.
Encænia Vrbis Conſtantinop.330.I. Eccleſiæ Hieroſol. dictæ Martyrij. 335. IX. Eccleſiæ Antioch. dictæ Dominici Aurei.342.I. Eccleſiæ Ruffinianæ, ſiue Apoſtolæi dictæ, apud Chalcedonem. 394.VI. Anaſtaſiæ dictæ, Conſtantinopoli.459.II. Vide etiam *Dedicatio.*
Encratidis virg. Cæſar auguſt. inſigne martyrium ſub Dioclet. 303. XI.
Encratitæ hæretici prodierunt à Tatiano.174.I.IV. Qui continentes dici voluerunt, reipsâ turpes extiterunt. ibid. Alia quædam eorum dogmata, & ſcripta apocrypha. ibidem. Exagitantur à Theodoſio Magno. 381.XI.
Encyclicæ Epiſtolæ. Vide *Circulares.*
Ennodius Conſulari ortus genere, ex vxorato fit diaconus Ticinenſis.489.III. Ex iuſſione Synodi Rom. ſub Symmacho, ſcribit contrà Laurentianos ſchiſmaticos.503.II. Factus Epiſcopus Ticinenſis, mittitur vnà cum aliis ab Hormiſdâ Papâ legatus ad Anaſtaſium Imp.515.I. Aliâ rurſùm legatione miſſus, periclitatur ab impiiſſ. Imp. 517.I.II.
Enoch liber, an apocryphus. 68.III.
Enthuſiaſtæ dicti Maſſaliani hæretici, ab inſaniâ eorum deliriis.361. IX. Vide *Maſſaliani.*
Entychitæ dicti Simonis magi ſectatores, à nefandis ſuis operibus. 35.XIII.

Epaphroditus Epiſcop. Philippenſium, mittitur ab iis Romam ad Paulum vinctum. 60. I. Alij eius nominis Epiſcopi. ibid.

Epaunenſe Concilium Galliæ, ad reformationem Eccleſiæ. 509. IV.

Epheſina Eccleſia, à Paulo, an à Ioanne Apoſt. fundata 44. XI. De eius aſſerto Patriarchatu. 476. V. in fin.

Epheſij olim magiæ deditiſſimi, facti Chriſtiani libros vetitarum artium publicè comburunt. 56. XII. Quæ turbæ in ea ciuitate commotæ aduerſus Paulum. 57. I. Ad eos ſcribit Paulus Româ. 59. VII. Inſignis eorum triumphus de damnato Neſtorio in Synodo Oecumenicâ 431. IX.

Eodem fidei ardore pellunt è ciuitate Pelagianos Epiſcopos. ibid. XV.

Epheſiæ Dianæ templum.

Vide *Diana*.

Epheſinus Epiſcopus Baſſianus deponitur à Leone PP. 447. V.

Epheſinum Concilium Oecumenicum, ex voluntate Cæleſtini PP. conuocatur literis Theodoſij Iun. Imp. aduerſus Neſtorium Epiſc. Conſtantinop hæreſiarcham. 430. VIII. Præfuit ei nomine Cæleſtini Papæ, vna cum aliis Apoſt. Sedis Legatis, Cyrillus Alexandr. 431. III. V. Quinam alij interfuerint, & quot numero. ibid. & VI. Damnatur Neſtorius, cum ſuis hæreſibus. VIII. IX. Turbatur Synodus, Patréſque damnantur, à Ioanne Antioch & Neſtorio, ſeorsùm cum ſuis conuenientibus. ibid. IX. Synodus Ioannem cum ſuis damnat. XIV.

Preſſuram à miniſtris Imp. paſſi Patres, tandem rebus Conſtantinopoli patefactis, mittuntur ab vtráque parte Legati ad Imp. vincitque pars Catholicorum. XIX. XX.

Aliud prouinciale, à Ioanne Chryſoſt. celebratum in cauſa Epiſcoporum ſimoniacorum. 400 XIV.

Conciliabulum à Ioanne Epiſcopo Antioch. celebratum vnà cum Neſtorianis, aduerſus Patres Oecumenicæ Synodi ibi tunc ſedentis 431. X. Reſtituitur in eo Pelagiana hæreſis, ſæpè anteà damnata. ibid. XII.

Eius Acta reſciſſe ab Oecumenicâ Synodo, & à Theodoſio Imp. aboleri iuſſa ibid. XIV. XX. Aliud, Oecumen. aſſertum, dictum autem Latrocinium Epheſinum, auctoritate Theodoſij Iunioris à Dioſcoro Alexandrino celebratum, in fauorem Eutychetis hæreſiarchæ aduersùs Catholicos. 449. IX. & ſeqq. Eius Acta reſcinduntur à Leon. Papâ. ibid. XVI. & à Concilio Oecumen. Chalcedon. 451. XV.

Ephræm Edeſſenus diaconus, Iacobi Niſibeni diſcipulus, Baſilio Magno fit perneceſſarius ex viſione diuinâ. 370. VIII. An fuerit presbyter ab eo ordinatus. 378. III.

Simulat furorem, ne fiat Epiſcopus. ibid. Moritur. ibid. Teſtamentum eius quale, & ſcripta quanti habita. ibid. Poſtulat orari pro ſe poſt obitum. ibid.

Epictetus Centumcellenſis Epiſcop. Arianus, ex ſæuitiâ in Catholicos charisſimus Conſtantio Imp. 355. X. Curſu necat Ruffinum Epiſcopum Orthodoxum. 359. XIV.

Epigonius auctor hæreſis Patripaſſianorum. 260. V.

Epiphanes filius Carpocratis hæreſiarchæ, patri impietate non impar. 120. XVI. Fuit auctor & princeps Monadicæ cognitionis. ibid. Poſt mortem colitur à ſuis vt Deus. ibid.

Epiphaniæ feſtum in Eccleſiâ celeberrimum. 1. VIII. Inſtitutum ab Apoſtolis. 58. XXXVI.

Epiphanius ex monacho creatur Conſtantiæ, ſiue Salaminæ, primariæ Cypri vrbis Epiſcopus. 370. III. Eius primordia, & ætas. ibid. Ab eo abſtinet Valens Imperat. Arianus in communi aliorum Epiſcop. Cathol. expulſione, ob viri reuerentiam. ibidem II. Scribit Ancoratum. 374. VI. & Panarium. 375. V. Intereſt Romæ Conc. celebrato ſub Damaſo ob turbas Antioch. 38 c. I. Altercatur cū Ioan. Hieroſol. occaſione errorum Origenis. 391. VII. IX. Eius nomine ab Iconoclaſtis ſuppoſita ſcripta. ibidem. XI. Monitus à Theophilo Alexandr. Concilium celebrat contra Origeniſtas. 399. VIII. Quid eorum cauſâ acciderit ei Conſtantinopoli cum Chryſoſtomo, & Eudoxiâ Auguſt. 40 c. II. & ſeqq. Obitus eius, & Scripta. ibid. VII. Vita eius apud Metaphraſtem, ſcatet mendaciis. ibid.

Epiphanius Caſſiodori familiaris, eius impulſu primus vertit in Latinum Hiſtorias Socratis, Sozom. & Theodoreti. 459. VIII. in fi.

Epiphanius Ticinenſis Epiſc. creatur, vir ſanctitate & doctrina conſpicuus. 466. V.

Legatione fungens Ricimerie, pacem componit cum Anthemio Imp. 471 IV. Pacem item conciliat inter Nepotem Imper. & Euricum Regem Gothorum. 474. IV. Moritur. 469. VIII.

Epiſcopæ, quæ feminæ dictæ apud antiquos. 34. LXXXII.

Epiſcopi & Presbyteri nomine olim communia, functio & poteſtas ſemper diſtincta. 58. II. & ſeqq. Aërij eâ de re confutatur hæreſis, & S Hieronymi explicatur ſententia. ibid III.

Epiſcopi loco Apoſtolorum ſucceſſerunt. 51. XV. 58. III. Vnius vxoris viros eligendos, quomodo intellexerit Paulus. 58. VI. Sæpè electi coniugati, ſed confeſtim abſtinuerunt vſu coniugij. ibid. VIII. & ſeqq.

Vide *Continentia*.

A tribus Epiſcopis ordinandi. 34. LXXXIII. Eorum conſecrationis forma in Iacobo Apoſt. ibid Peregrini ab aliis inuitari ſoliti ad concionandum, & Euchariſtiam populo impertiendam. 46. IV. Eorum quædam antiqua ornamenta. 34 LXXXIV. Omnes dicti olim Papæ. 165. V. Tertio loco à Montaniſtis collocati in ordine hierarchico. 173. VIII. Apud Pepuzianos, erant feminæ. ibid. XI. Apud Manichæos erant 72 eorum 277. XI. Mori potiùs, vel mutilari, quàm Epiſcopi fieri, elegerunt nonnulli. 385. VII. 40_8_ VII. in fi.

Epiſcopi Apoſtolorum auctoritatis ſucceſſores, legum in Eccleſiâ condendarum poteſtatem habent. 51. XV. Vide *Leges:*

Eorum iudiciaria poteſtas, tam in clericos, quàm laicos quoſcumque, à Domino inſtituta à SS. Patribus exercita, ab Imperatoribus confirmata. 57. X. XI. 319 XI. 398 XIII. 408. VII.

Vide etiam *Iudicia*.

Epiſcoporum cauſas à Principibus ſæcularibus non poſſe cognoſci, declarauit Conſtantinus Magnus. 325 XII. Idem probat S. Ambroſius, ratione, & exemplis, aduerſus Valentinianum. Imp. 386 V. 387. II. Vide *Eccleſ. neges*. Eæ haud abſque Rom. Sedis Antiſtite cognoſcendæ 383. V. 342. VIII. eædémque deferri conſueuerunt, debéntque, ad eam Sedem. 428. IV.

Vide *Rom. Pont.* & *Principes*.

Eorum quoque cauſas à Iudicibus ſæcularibus cognoſci, vetuit Conſtantius. 355 XV.

Epiſcopus appellens ad ſæculare iudicium, ob indignum hoc facinus mulctatur à Valentiniano Seniore. 369. VI. Vide etiam *Eccleſ. immunitas*, & *Iudicia*.

Epiſcopis ſubiectos eſſe Præfectos Prouinciarum, voluit Conſtantinus Magnus 314. VIII. Iiſdémque permiſit iniquas Præſidum ſententias reſcindere: quod & ipſi ſæpiſſimè præſtiterunt 319. XI. 398. XXI. Vide *Eccleſ. Iudicia.* & *Præfecti* Soliti quoque excommunicare Imperatores, & Præfectos, cùm cauſa exigeret. 370. XIII. 398. II. XXI. 411. XI. 402. II. Vide *Excommunicatio*.

Epiſcopus vnus in Eccleſiâ Cathol. idémque Romanus Pontifex, 254. XIII. 356. XIV. Reliqui omnes quomodò gerant curam Eccleſiæ vniuerſalis. 387. I. Epiſcopus Epiſcoporum, antiquiſſimus titulus Romani Pont. e 16. III. De his omnibus, déque aliis ad Romani Epiſcopi ſupra alios Epiſcopos, cunctóſque Principes tam ſæculares quam Eccleſiaſticos, auctoritatem pertinentibus, vide in *Rom. Pontifex*.

Epiſcopis prædicantibus aſſiſtere diaconos, præcepit Euariſtus Papa. 112. V. Et vbique eos aſſectari debet presbyteros & diaconos, propter teſtimonium, ſtatuit Lucius PP. 257. III. Lapſi honore priuandi, & laica tātùm communione impertiendi. 258. I. II. Vide *Lapſi*. Eorum conſeſſus ordo in Synodis. 325. XVII. Vide *Conſeſſus*. De eorumdem depoſitione, & ſucceſſione, vide in *Depoſitio*, & *Succeſſio*.

Epiſcoporum tranſlationes vide *Tranſlatio*. Eorum poſtulatio, quæ olim legitima. 369. VII. Electionem liberam Epiſcopis voluit eſſe Valentinianus Senior. 374. I

Epiſcopus ſæculari Gothorum habitu incedens, damnatur in Concilio Aquileienſi. 381. XII.

Epiſcoporum aſſinea, ſiue iuſtè ſiue iniuſtè dicati, poſt mortem Epiſcoporum exagitari conſueti. 445. I.

Epiſcopis iuramentum non debet offerri. 449. II. in fi

Epiſcopi. Vide etiam *Patriarcha. Sacerdotes*.

Epiſtolæ à Chriſto & Abgero Edeſſæ Rege ad inuicem ſcriptæ. 31. XXII. Pilati ad Tiberium Imp. de Chriſto 34. LXIII. B. Mariæ eſſentæ 48. IX. Synodi Apoſtolorum. 58. IV. Petri prima, quando vbi, & ad quos ſcripta. 45. V. Tranſlata ex Hebræo in Græcum à Marco. ibid. VII. Secunda quando exarata. 68. II. Ea quondam in dubium reuocata, ab vniuerſâ tandem Eccleſiâ recepta eſt ibi. Pauli prima ad Theſſalonicenſes. 52. VII. Secunda. 53. I. Prima ad Corinth. 57. I. Secunda. 58. XVII. Prima ad Timotheum 57. LIII. Secunda. 59 III. V. ad Titum. 58. I. Ad Romanos. 58. XIX. Ad Epheſios. 58. VII. ad Galatas. 59. VII. Ad Philippenſes 60. I. Ad Coloſſenſes. 60. IV. Ad Philemonem. 60. XVII. ad Hebræos ſcripta, à diuerſis tributa diuerſis aliis auctoribus, ſed vere eſſe Pauli probatur. 60. XVIII. & ſeqq. Hebraicè à Paulo ſcriptam, Græcam fecit ſiue Clemens, ſiue Lucas. ibidem. XIX. Quomodo dixerit Hieronymus, eam non receptam fuiſſe à Latinis. ibidem XXI. XXII. Ad Laodicenſes verùm ſcripſerit Paulus. 60. V. Aliæ quædam eius nomine ab hereticis ſuppoſitæ. 44. XXV. Pauli & Senecæ ad inuicem ſcriptæ quæ extant, cuius ſint fidei. 66. IV. Epiſtolæ Pauli cùm in Eccleſiâ antiquitùs legerentur, reſpondere Lectoribus conſueuerat *Pax tecum*. 60. XXII. in fi. Iacobi Apoſtoli, ab aliquibus olim in dubium reuocata, tempore procedente ab vniuerſâ Eccleſia recepta. 63. III.

Ioannis tres quâ occaſione, & ad quos ſcriptæ. 99. IV. V. Prima ſemper ab omnibus, vt Ioannis recepta, de cæteris ab aliquibus nonnumquam dubitatum. ibid

Iudæ, ad vniuerſâ Eccleſiâ recepta. 68 III.

Barnabas quoque vnam ſcripſit; ſed ea perperam à nonnullis credita, quæ Pauli eſt ad Hebræos. 51. XIV.

Clementis Papæ ad Corinthios, in Eccleſiâ legi conſueta, perinde ac ipſæ Apoſtolicæ. 95. I. Aliæ eiuſdem quales. ib. II.

Ignatij Antiocheni, quot numero, & ad quos ſcriptæ, & cuius ſint fidei. 109. III. & ſeqq.

Euodio adſcripta, qualis. 71. VII.

Martialis Galliarum Apoſtoli.74.VII. De cæteris ſingulorum, vide ſub auctorum nominibus. Quorumdam autem Apoſtolicorum virorum, in Eccleſiâ quoque legi ſolitæ: putâ Clementis Papæ 95.I. Polycarpi 169.IV. Leonis PP. Primi.449.VII. Epiſtolæ Synodi Epheſinæ, Oecumenicæ, à Patribus intra arundinem per fidum hominem mendici habitu miſſæ, ne interciperentur à Neſtorianis. 431.XVI.
Alia ſcribitur à Theodoſio Iuniori ad Ioan. Chryſoſtomum longè antea defunctum in exilio, vt dignaretur redire Conſtantinopolim. 438.II. Ibæ Edeſſeni Epiſcopi, olim Neſtorij fautoris, quâ ratione in Concilio Chalcedon. probata, & in Quinto Oecumen. improbata. 448.IX.
Leonis PP. ad Flauianum Epiſcopum Conſtantinop. de Verbi Incarnatione contrà Eutychetem, ab omnibus tam Orient. quàm Occident. mirificè prædicata, eadémque miraculis comprobata. 449.VII.
Epiſtolæ Decretales Rom. Pontificum. Vide *Decretales*.
Paſchales quales eſſent, vide in *Paſcha*. Synodales Conciliorum Oecumenicorum debent ſcribi ad Rom. Pont 343.XVII. Aliarum Eccleſiaſticarum varia genera. 142.VI. & ſeqq. Vide etiam *Litera & Tabellarius*.
Equitius Abbas in Valeriâ munus prædicandi diuinitùs acceptum, in ſignis & virtutibus exequitur. 504.II.
Eradius eligitur ab Auguſtino ſucceſſor ſuæ ſedis. 426.III.
Eruli.
Vide in *Odoacer*.
Eſdras an reſtituerit ſacram Scripturam. 183.IV.
Eſſenorum ſenectæ apud Iudæos dogmata, & mores. Appar. VIII. 64.III.
Eorumdem antiquitas, & numerus. 64.III.IV.
Eſſæorum, ſiue Eſſenorum, nomine Philo deſcripſit Chriſtianos Alexandrinos à S. Marco inſtitutos. 84.II. Eorum vitæ monaſticum inſtitutum; & ſancta nominis ſignificatio. ibid. Differentia ab Eſſenis Iudæis. ibid.III.IV.
Ethnici.
Vide *Gentiles*.
Euagrius nobilis & diues presbyter Antiochenus, comes peregrinationis S. Hieron neceſſaria ei in eremo miniſtrat. 372.IX. Creatur Epiſcopus Antioch. 389.X. Eius & Flauiani æquè Epiſcopi, inter ſe contendentium, causâ collecta Synodus Capuana. ibid. XI Moritur. ibid.
Euagrius electus ab Orthodoxis Conſtantinopolitanus Epiſcopus, pellitur à Valente Imp. Ariano. 370.VI.
Euagrius Ponticus, Origeniſta, ex clerico factus monachus Nitriæ, multa ſcribit 388.XIV. Falsò ei Gennadius tribuit miracula. ib. Ab eo fluxere Pelagiani. ibid. Indolentiam Stoïcam in Eccleſiam introducere tentans, deridetur ab aliis. ibid.
Euagrius philoſophus Chriſtianus apparet poſt mortem Syneſio. 421.XII.
Euangelicæ hiſtoriæ dignitas. 31.I.
Euangelicas Harmonias quinam texuerint. 31.II.
Euangeliſtarum ſcopus in rebus Domini enarrandis. 34.LXII.
Euangeliſtæ dicti, non tantùm qui Euangelium ſcriberent, ſed etiam qui annuntiarent. 35.IX. 58.XLVI.
Euangelium.
Vide etiam *Fidei propagatio, & Lex.*
Euangelium Matthæi, quo tempore ſcriptum fuerit. 41.IV. Immutatum à Nazaræis, & deprauatum ab Ebionæis. ibid.V. Bartholomæus Apoſt. detulit ad Indos, & Barnabas ſemper ſecum habuit. ibid. Eo ſolo vtebantur Cerinthiani, nec integro. 97.VII. Hebraicè ſcriptum reperit Pantænus in India ſub Commodo Imp 185.III. Inuentum in Cypro vnà cum corpore S. Barnabæ ſub Zenone, defertur Conſtantinopolim, & auro ornatur. 485. LII.
Euangelium Marci, quando, vbi, & qua lingua ſcriptum. 45.X. XIII.
Lucæ, quo tempore, & qua occaſione editum. 58.XIV. Ioannis, quibus loco, tempore, cauſâ, & prodigiis conſcriptum. 99.II.III. Scriptum Græcè, ſed tranſlatum in Hebræum. ibid. Eo ſolo vtebantur Valentiniani hæretici. 145.I. Repertum fuiſſe in ſpecu templi Hieroſol. ſub Iuliano, aſſeritur à Nicephoro. 563. IV.
Euangelia alia plurima conficta ſub nomine diuerſorum Apoſtolorum. 44.XXV. XXVI. Scripſit & ſuo proprio nomine Baſilides hæreſiarcha. 120.IX.
Itémque Valentinus. 145.IV.
Euangelium geſtare, amuleti loco, conſuetum ab antiquis Chriſtianis, ab ipſo Apoſtolorum tempore. 332.III. Ad collum decollandi martyris appenſum. 305.XIII. In Synodis, ſuper thronum in medio conſeſſûs Epiſcoporum collocari ſolitum, ad repræſentandum Chriſtum 324.XVIII. 431.VII. 451.XIII. In Eccleſia populo legere, fuit vbique munus diaconi; ſed in Africa, clerici Lectoris. 253.XIV.
Euariſtus creatur Rom. Pont. 112.IV. Titulos in vrbe presbyteris diuidit. ibid. Diaconos ſeptem inſtituit, qui Epiſcopo prædicanti aſſiſterent. ibidem. V. Martyrio coronatus ſub Hadriano Imp. 121.II.
Euarix Gothorum Rex Arianus, dirè graſſatur in Gallias & Hiſpanias. 464.I. An ſub eo Gothi Leges ſcriptas habere cœperint. ibid. Sedem regni conſtituit Toloſæ. 474.IV. Perſequitur Catholicos. 475.III. Miſerè perit, vltione diuina. 484.XI.
Euchitæ hæretici, qui & Maſſaliani.
Vide *Maſſaliani*.
Euchariſtiæ Sacramentum à Chriſto inſtitutum. 34.XV. Vide etiam *Miſſa & Sacrificium*. Eius aliæ appellationes. 34.XVI. Ea confecta in azymis. 34. XVII. In tempore eius ſumendæ varij olim ritus. ibid. & 57. XXXIX. Participauit Iudas traditor vnà cum aliis Apoſtolis. 34. XVIII. Sumendæ, & miniſtrandæ ritus, ex inſtitutione Apoſtolica. 57. XLI. XLII. Domi ſeruari, & in via deferri, ſolita à primis Chriſtianis. ib. XLIII. Mitti quoque conſueta à Romanis Pont. ad Epiſcopos Catholicæ communionis. ibid. & 198. II. 303. poſt. num. XIII. In Eccleſia aſſeruandi, antiquus vſus, rituſque. 57. XLIV. Sub vnica ſpecie Panis, etiam olim impertiri conſueta ibidem. Quam frequenter eam participarent Fideles ibidem XLV. Nonnullorum ea in re oſcitantia, à Patribus redarguta. ibid. Indignè ſumentes, rerribiliter puniti. ibidem. Mortuis etiam dari ſolita à quibuſdam hæreticis. ibid. XLVIII. In Euchar. calice, aqua ſola vſi plures hæretici, & alij vino ſolo. Vide *Aqua*
Euchariſtiæ conficiendæ, execrabilis planè modus Gnoſticorum. 150. XIV. Montaniſtarum quorumdam 371. IX. Manichæorum. 277. VIII. 420. I Ad eius quoque benedictionem, Ophitæ adhibebant magicis incantationibus ſerpentes. 145. V. Affectabat item in eâ miracula Marcus hæreſiarcha præſtigiis ſuis. 875. VII. Et pſeudoprophetiſſa ſub Max. Thrace. 237. XIV. Ad eam conficiendam, Artotyritæ apponebant caſeum cum pane. 173. XI. Ex Euchariſtiæ doctrinâ Catholicâ, accuſati Chriſtiani à Gentilibus eſus carnis humanæ. 150. XV. Eam Priſcillianiſtæ conuenientes cum Catholicis ſic accipiebant, vt tamen non comederent, & quare. 381. XVII. Ritu Macedonianorum conſecrata, inter dentes abſumentis mulieris in lapidem conuertitur. 400. XVII. In Euchariſtiâ Chriſti corpus & ſanguinem tùc tantùm eſſe, cùm à Fidelibus ſumeretur, aſſeruerunt quidam hæretici; *quos refellit* Cyrillus Alexandr. 444. III. Eam omninò *damnauit Baſilides*, eò quòd Chriſti carnem negaret. 120. IX. *Euchariſtiam* Catholicorum, abiiciunt canibus Donatiſtæ in Africâ, ſed mox diuinam ſentiunt ab iiſdem canibus vindictam. 368. LV. Vvandali Ariani pedibus conculcant. 456. IV. In eius ſumptione prodigia in lapſos ſub Decio. 253. VI. Ne eam Tarſicius Gentilibus proderet, maluit necari, ipſa verò diſparuit. 260. I. Ad eius adorationem ſæpè viſi à Chryſoſtomo Angeli aduenire. 407. VI. Sumens cum Chriſtianis puer Iudæus, in ignem conjicitur à patre; ſed ſeruatur illæſus 423. III. Eius ſumptione liberatur virgo arreptitia. 434. III.
Alia circa eam miracula aduerſus Seuerianos. 533. II. Super Euchariſtiam ſuos cogit jurare Nouatianus Antipapa aduerſus Cornelium Pontif. 254 IX
De Euchariſtiâ, vide etiam in *Communio*, & *Sanguis Chriſti*.
Eucherius ex Senatore monachus Lirinenſis, inde Lugdunenſis factus Epiſcopus. 441. III. Eius ſunt pluimæ homiliarum, quæ feruntur nomine Euſebij Emiſeni. ibid.
Fuit item alius Eucherius Epiſcop. Lugdun. poſt 80. annos. ibid. IV.
Eucherius Stiliconis filius, Paganus ambiens Imperium, meditatur euerſionem Eccleſiarum. 408. V. Occiſo patre, & ipſe iuſſu Honorij Imp. extinguitur. 409.I.
Eudocia Attica, Leontij philoſ. filia, ſcientiâ illuſtris ducitur in vxorem à Theodoſio Iuniori. 421. I. Peregrinatur ex voto Hieroſolymam, & multa pietatis opera exercet. 438.IV.
Curatur per Melaniam luxatione pedis à dæmone immiſſa. ibid.
Reliquias S. Stephani tranſfert Conſtantinopolim. 439. I. Catenis quoque S Petri donata, alteram mittit Romam, alteram Conſtantinopoli collocat. ibid. II.
Theodoſium maritum ſuum commouet in Pulcheriam Aug. & in Flauianum Epiſ. Conſtantinop. 446.V.
Reſipiſcente Theodoſio, ipſa relegatur in Hebdomum. 450. III. Poſt mortem viri, iterùm peregrinatur Hieroſolymam. ibid. Rapitur in hæreſim Eutychianam. 451. VI. Diù obſtinata permanens, tandem reſipiſcit, & ſancto fine quieſcit. 455.V.
Eudocia alia, filia Valentiniani III. in vrbis direptione per Geiſericum, abducitur in Africam; & tradita in coniugium Hunerico, demùm aufugit Conſtantinopolim. 455.IV.
Eudoxia ducitur in vxorem ab Arcadio Imp. 395. V. Fauet Porphyrio Gazenſi aduerſus Gentiles. 401. VIII. Prohibetur à Chryſoſtomo ingreſſu Eccleſiæ, ob iniquam auaritiam, & rapinas. ibid. IX. Fuit etiam ei conflictus cum Epiphanio, occaſione euſdem Chryſoſt. 403. VI. Nouis obortis cauſis exacerbata in Chryſoſt. procurat eius depoſitionem per Theophil. Alexandrinum: ſed mox territa motu terræ, eumdem reuocandum curat. 403. I. V I. Imaginem ſuam ſuperſtitioſè circumferri faciens, rursùm reprehenditur à Chryſoſtomo 404. III. Ipſáque iterùm eius expulſionem procurat. ibid. IV. Miſerrimè moritur; & quando id contigerit. ibid. XV. XVI. 407. VII. Eius vrna perpetuo motu agitata, donec Chryſoſt. corpus longè poſt obitum cum honore relatum

Google

relatum eſt. 404.XV.438.II.in fin.
Excommunicata antè mortem ab Innocentio Papâ, veniam petens reſtituitur. 407.VII.
Eudoxia filia Theodoſij Iun. Imp. nubit Valentiniano Tertio. 437.III. Suſceptâ à matre Eudociâ, catena S. Petri, erigit Romæ baſilicam in eius honorem 439.II. Occiſo, arte Maximi Senatoris, Valentiniano, ipſa licèt ab eodem Maximo in vxorem ducta, accerſit Vvandalos in vindictam, à quibus direpta vrbe, necatóque Maximo, & ipſa abducitur in Africam. 455.II.IV. Remittitur Conſtantinopolim. ibid. Quid de filiabus eius, Eudociâ, & Placidiâ, actum. ibid.IV.
Eudoxius diſcipulus Luciani martyris, in perſecutione Diocletiani ſacrificat idolis, & poſteà adhæret Ario hæreſiarchæ. 311.III. Ob Galli Cæſ. amicitiam, pellitur in exilium à Conſtantio Imp. ſed confeſtim reuocatur. 354.III. Doloſè inuadit ſedem Antioch. 356.XVI. Ex eo quòd martyris eſſet filius, ea abutitur gloria ad hæreſim illuſtrandam, qua Filium Patri ſubſtantia omninò diſſimilem aſſeruit. ibid. XVIII. Amicitiam init cum Aëtio Atheo, ob parem impietatem, & Sybariticam mollitiem. ibid.
Damnatur à Semiarianis in Concilio Seleucienſi. 359.XVII.
Transfertur à Conſtantio Imp. Conſtantinopolim. ibid.XXI.
Baptizat Valentem Aug. & exigit ab eo iuramentum de propugnatione hæreſis Arianæ. 366.III.
Moritur. 370.VI.
Euentius & Theodulus martyres ſub Hadriano. 132.I.
Eugenia Philippi Auguſtalis Ægypti filia, nuptias fugiens, virili habitu delitescit inter monachos. 204.III. Martyrio coronatur ſub Valeriano. 261.VII.
Eugenius olim Rhetor, euehitur in Imperium Occid. ab interfectoribus Valentiniani Iunioris. 392. IV. Reſtituit Gentilibus Rom. (licèt ipſe Chriſtianum agens) Aram Victoriæ; eáque de re arguitur à S. Ambroſio. ibid.
Eius munera, tamquam ſacrilegi tyranni, reiiciuntur ab Eccleſia Mediolan. 394.I Conſulis exta victimarum de futuro bello contra Theodoſium. 393.VI.
Signa deorum habet in ſuo exercitu. 394. I. Vincitur ingenti prælio, captúſque morte afficitur. ibid.II.III.
Eugenius vir ſanctiſſ. creatur Epiſc. Carthag. duriſſimis conditionibus, ab Hunerico Ariano Rege propoſitis 480. I. Cæcos illuminat in confirmationem fidei Cathol. 484.VI.VII. Pellitur in deſertum, dire vexandos. ibid. VI. Inde ſolertiſſimam agens curam reliquorum Catholicorum, pellitur in Gallias, ibique moritur, clarus miraculis. 495.V.
Eulaliæ Barcinon. virginis martyrium ſub Dioclet. 303. XI.
Eulaliæ alterius virg. Emerit. celebratiſſimum eâdem perſecutione martyrium. ibid. Eius oſtentis fugantur Gothi ab Emeritâ ibid.
Eulalius Archidiaconus Eccleſiæ Romanæ, erigitur in ſchiſmate aduerſus Bonifacij Papæ electionem. 418.IX.
Synodali, & Imperiali decreto damnatur, & relegatur. 419.II. III.
Creatur Nepeſinus Epiſcopus. ibid.III.in fi.
Eulalij duo, Alexandr. & Carthagin. conflicti in controuerſiâ de appellationibus inter Apoſt. Sedem & Afric. Eccleſiam. 419. XIV.
Eulogiæ dictæ oblationes Panis benedicti in Eccleſiis fieri ſolitæ. 313.XIII.XIV. Aliarum priuatarum Eulogiarum vſus. ibid. Sic etiam dicta Euchariſtia. 34.XVI.
Eulogius diaconus Tarracon. martyr ſub Valeriano. 261.VII.
Eulogius presbyt. Edeſſenus exul pro fide ſub Valente Imp. poſteà fit eiuſdem ciuitatis Epiſcopus. 378.VIII.
Eumenes creatur Epiſcopus Alexandrinus. 133.I.
Moritur. 144.II.
Eunomius diſcipulus Aëtij Impij. 356. XVIII. Ob hæreſim exagitatus conſilio Eudoxij fugam arripiens ſcriptis promulgat impia ſua dogmata. 360 VI. Ea, quæ fuerint. ibid. VII Sicut in blaſphemâ doctrinâ ſectator fuit Aetij, ita & in turpiſſimis moribus. ibid. VIII. Arrogantiſſimè aſſerebat, ita ſe Deum noſſe, vt ipſe Deus ſe ipſum. ibid. VII. Fuit lepra, & morbo regio infectus. ibid.VIII.
Eius patria, ætas, ſcripta, diſcipuli, & antagoniſtæ. ibid. Vocatus à Theodoſio Magno ad Concilium Conſtantinop. renuens vniri Eccleſiæ, damnatur cum ſuis. 383.VII.
Eius ſectatores dicti quoque Troglodites & Anomiani. 360. VIII. XI. Eorum conuentus prohibentur à Gratiano Imper. 378.IX. & à Theodoſio. 381.I.XI.384.VII. Iidémque hæretici damnantur in Conc. Oecumen Conſtant. 381.IV. Seueriſſimè exagitantur ab Arcadio, auctore Chryſoſtomo; eorumque receptatoribus capitale ſupplicium decernitur. 398. XVIII. A Theodoſio Iuniori ſubiiciuntur diueſis pœnis. 410.XIV.413.VI.
Eunomius alius, intruſus ab Arianis Samoſatenus Epiſcopus, ob immenſam à ſe ciuium auerſionem, locum deſerit. 370.IV.
Eunuchus Reginæ Candacis, proſelytus, baptizatur à Philippo Diacono. 35.XV. Prædicat Euangelium Æthiopibus, & multis aliis populis: martyrque occumbit, & miraculis illuſtratur. ibidem.
Eunuchorum ſecta, ſic dicta; quòd omnes quos reciperet, aut per ſe ipſos, aut per alios caſtrari cogeret. 230. III. Eius auctor Origenes. ibid. Eunuchos homines vetat Conſtantinus Magnus gerere magiſtratus. 315. IV. Eorum fuit ſumma apud Conſtantium auctoritas; eorumque operâ multùm proficiunt Ariani 357.XVI. Exagitantur vehementer à Iuliano. 361 XIII Augentur immenſum ſub Arcadio. 399 II Inter Patricios militare, prohibet Theodoſius Iunior. 431. I. Vide etiam *Caſtratis*.
Euodius, an Ignatius, ſubrogatus Petro Apoſtolo in Epiſcopatu Antioch. 45. I V. Martyrium conſequitur in tumultu quodam aduerſus Iudæos concitato. 71.VII
De eius epiſtola, citata à Nicephoro. ibidem
Euodius Vzalenſis Epiſc. non ſcripſit libros de Miraculis S. Stephani, ſed ij ad eum ſcripti ſunt. 416 IV.
Euoptius frater & ſucceſſor Syneſij in Epiſcopatu Ptolomaidis. 411 XII.
Intereſt Oecum. Concilio Epheſino. 431.XIX.
Euphemitarum ſecta Gentilium, qualis. 361.VIII. Iidem dicti Martyriani, & Sataniani, & quare. ibid.
Euphemia virgo, & martyr ſub Diocletiano, liquorem, ſanguinem mirificum ex Reliquiis ſuis emittere ſolita. 451. X. In eius Eccleſia celebratum Concilium Chalcedonenſe. ibid. Confirmat diuinitus Concilium. ibid. XXIV. In eius honorem Chalcedon ciuitas obtinet ius metropolis. ibid.XXV.
Euphemius creatur Epiſcopus Conſtantinopol. 480. I. Licèt Catholicus religione, tamen ob retentum in Diptychis nomen Acacij impij, non ei communicat Rom. Pontifex. ibidem. & 492. II.
Excommunicat Petrum Mogum, & ab eo viciſſim excommunicatur. ibid. Exigit profeſſionem fidei ab Anaſtaſio Imper. comminatione redigendi eum in ordinem. 491. II. Agit arroganter in Sedem Apoſtolicam, & calumnioſè aduerſus Gelaſium Papam. 493. III. Iuſto Dei iudicio pellitur in exilium ab Imperatore iniuſto. 495.III.
Euphraſia virgo Nicomedienſis, pretio vitæ ſuæ, mira ac planè egregia fictione, pudicitiam conſeruat. 309.IX.
Euphrates auctor hæreſis Ophitarum, eiúſque praua dogmata. 145. V.
Euphrates Agrippin. Epiſcop. an verè damnatus ſit in aſſerta Synodo Aggrippin. 346. III. Mittitur ex Concilio Sardicenſi Oecum. legatus ad Conſtantium Imp. 347. XIX. Quid paſſus Antioch. ab Stephano illius ciuitatis Epiſcopo Ariano. 348.II.
Euphratem fluuium Iulianus in Tigrim foſſa deducit. 363 XI.
Euplios diaconus, Euangelio ad collum appenſo, decolatur pro fide. 303.XIII.
Eupſychij martyres Cæſareæ Cappadociæ, ſub Hadriano & Iuliano Impp. 362.XII. in fin.
Euſebia Conſtantij Imp. coniux, ſummæ eruditionis & prudentiæ femina. 336. XI. Sterilis permanet aliarúmque partui inſidiatur. ibid. Deſciſcit in Arianiſmum. 337.XVI.354 IV.
Eumdémque creari Cæſarem curat. 355. XVI. Inſidiatur eius ſoboli. 356. XX. Eius conſilio, & ſententiâ, cuncta peragebantur in Imperio, & contra fidem Catholicam. ibid. Moritur. 361. IV.
Euſebiani (ſic dicti ab Euſebio Nicomedienſi Epiſcopo, factionis Arianæ anteſignano) vnà cum Meletianis ſchiſmaticis, in Conciliabulo Tyrio Athanaſium damnant. 335.I. & ſeqq. In Concil. Hieroſol. in Encæniis, probant confeſſionem Arij, abſque voce Conſubſtantialis. ibid. XI. Athanaſium, & alios Epiſcopos Orthod. Calumniis apud Conſtantinum onerantes, efficiunt vt pellantur in exilium. 336.II.IV.V. Quamdiù Ariani detegi noluerint. ibidem VI. 341.II. 344.II. Eorum parui conatus, ad expellendos quoſcumque Orthodoxos. 340 VI. VIII. Conuenientes quoque Antiochiæ, Magnum Euſtathium pellunt. ibid. VI.
Rursùm agunt aduerſus Athanaſium, apud Iulium PP. & Concilium generale fraudulenter ab eo petunt. 339.I. 340. I. Vocati Romam, ſubterfugiunt. 340 I. 341.I. Faſtuoſè ad eumdem Pont. ſcribunt, ob abſolutum Athanaſium, aliósque Epiſcopos ab eis expulſos. 341.XV. Conſtantem Imp. in ſuas partes allicere conatur ibidem. VIII. Antiochiæ iterum atque iterum conuenientes, multas inter ſe diuerſas condunt fidei formulas. 341. II. & ſeqq. 344. III. Mediolani coram Conſtante & Synodo recuſant damnare ſententias Arij. 344. III. Reliqua vide in *Ariani*, & *Semiariani*.
Euſebius Roman. Pont. creatur. 309.VII.
Moritur. 311.VIII.
Euſebij Rom. Præsbyteri & ſociorum, martyrium in perſecutione Valeriani. 259.II.
Euſebius alius Rom. presbyter incluſus carceri à Conſtantianis, ſeptem menſibus in oratione perſeuerans, fame necatur. 357. XVI.
Euſebius Cæſarienſis Epiſcopus in Palæſtinâ, vnde dictus cognomento Pamphili. 308. III. Contexuit Harmoniam Euagelicam. 31.II. Nimiùs Origenis laudator, Apologiam pro eo conſcripſit. 230.II. 256.IV. Quoúſque perduxerit Hiſtoriam Eccleſ. & Chronicon. 318 IV. 325.LIV. Quid in eius hiſtoriâ operatus ſit Ruffinus. 410.XIII. Eam cur Gelaſius PP. reiecerit inter apocrypha. 419.VIII. Chronico multa addita. 316. in fin. In Perſecutione
Diocletia

Diocletiani apoſtat à fide. 302.III.
Eius mala fides in recenſendis agonibus Chriſtianorum in eadem perſecutione.ibid.Itémque in narratione rerum ad Arium eiúſque ſectatores pertinentium.272.II. 302.II. 318. XII.329 II. Dolus in deſcriptione baptiſmi Conſtantini Magni. 324 XIV.& ſeqq.336. X. Hypocriſis in recuſandâ ſede Antiochenâ 324.XXXII.
Propugnat hæreſim Arianam. 309.XIV.318. VIII.In Concilio Nicæno quomodò ſe habuerit.325.XXVII.Præeſt Conciliabulo Tyrio aduerſus Athanaſium.vbi S.Potamon exprobrat ei apoſtaſiam à fide. 335.II. III. Aſſiſtit Antiochiæ abdicationi Magni Euſtathij. 340. VI.Moritur in perfidiâ Arianâ. ibid. XII. XIII. Eius memoria poſteritati execrabilis; quamuis inſcitè à nonnullis fuerit Sanctus exiſtimatus. ibid.
Euſebius Dorylæi Epiſcopus, primus detegit hæreſim Eutychetis. 448. III.
Damnatur in Latrocinio Eph. 449.XI.Abſoluitur à Leone PP. ibid. X V.
Quæ eius partes in Synodo Chalcedonenſi. 451.XV.XVII.
Euſebius Emeſenus creatur Epiſcopus. 341.III.
Eius primordia,& varia ſtudia.ibid.Reiectus ab Emeſenis,quòd aſtronomiam iudiciariam exerceret,reſtituitur ab Arianis. ibid. Fuit Arianæ hæreſis ſignifer, quamuis à nonnullis inſcitè habitus ſit pro ſancto. ibid.IV.
Eum Conſtantius Imp. ducere ſecum conſueuit in expeditionibus.345.I. in fi. Ei falsò tributæ Homiliæ, quæ ſunt ſanctorum Antiſtitum Gallorum. 441.III.
Euſebius Laodicenus Epiſcopus, vir eruditiſſimus. 385.III.
Euſebius Luciani martyris diſcipulus, in perſecutione Dioclet. ſacrificauit idolis.311.III. Fauore Conſtantiæ Auguſt.transfertur à ſede Berytenſi Nicomediam. 328.VIII. Protectionem ſuſcipit Arij hæreſiarchæ. ibid.
Eius literæ pro ſententia eiuſdem Arij; lacerantur in Concilio Nicæno.325. XXI. Annuens ſubſcribere anathemati Arij, deponitur à Patribus, ſed pœnitentiam ſimulans, reſtituitur. ibid. XXVI.
Agit apud Athanaſium,& Conſtantinum Imper.pro reſtitutione Arij Alexandriam. 327.I. Conſtantiam Aug.allicit ad protegendum Arian. ibid.II. Conſpirat cum Meletianis aduerſùs Athanaſium. ibid.III. Pellitur in exilium à Conſtantino, ob calumnias in Athanaſiũ.329.II.Reuocatur opera Conſtantij Cæſ.331. I.Præeſt Conciliabulo Tyrio aduerſus Athanaſiũ.335.II.Transfertur à Conſtantino Imp.in ſedem Conſtantinop.340.V.Moritur,cum in Rom.Eccleſiam ſe præſumit erigere. 342.VII.
Multa alia de illo, vide ſuprà in *Euſebiani*, qui ab eo denominati ſunt: quippe illorum dux,auctor fuit omnium quæ ipſi perpetrarunt.
Euſebius Mediolanenſis celebrat Concilium aduerſus Eutychetem. 451.II.
Euſebius Samoſatenus Epiſc. Orthod. ſequeſter factus communis decreti Antiochenorum Cathol. & Arian. de electione Meletij nullis minis Conſtantij Imper.induci valuit illud reſtituere; vnde mirè ab eo laudatur. 360 X. Exulare iuſſus à Valente, ſeſe, inuitis ciuibus, deducendum militibus offert.370. VI. Militari habitu luſtrans Eccleſias, eas curat. ibid. Poſt mortem Valentis, legatione fungens è Concilio Antiocheno ad reſtaurandas Eccleſias, à femina Ariana caput tegula percuſſus occiditur.378. XIII.
Euſebius Vercellenſis Epiſcopus nomen accipit ab Euſebio Papa. 354.I. Vnà cum Lucifero Calaritano, & alijs, legatione fungitur Liberij PP. ad Conſtantium Imper. in cauſa Athanaſij. ibidem. In Concilio Mediolan. recuſat ſubſcribere in Athanaſium & pia fictione liberat Dionyſium eius ciuitatis Epiſcopum à ſua ſubſcriptione.355.II.IV. Pellitur in exilium à Conſtantio. ibidem. Coniectus in carcerem, numquam voluit cibum ſumere ab Arianis.356. X. Per ſcalas ſæpè ſupinus pedibus crudeliſſimè trahitur.ibid.XI.Loco exilij ſæpè mutatur. ibid.
Poſt obitum Conſtantij, creatur à Liberio PP. Vicarius Apoſtol. Sedis ad reſtituendas Eccleſias Orientis. 362.XXXIX. Intereſt Concilio Alexandrino in cauſa Lapſorum. ibidem. XLI. Diſſentit à Lucifero ea in re. ibid. XLV. Orientem & Occidentem perluſtrat, lapſos reuocando,& reſtituendo.ibid XLIX.Primus in Occidente iungit monaſticam vitam clericali. 328.IV. Exagitatur ab Auxentio Mediolan.Epiſcop. Arian.368.IV.Moritur, & titulo Martyris qua ratione celebretur. 371.IX. Miraculis poſt obitum claret. ibid. Quænam ſcripſerit. ibid.
Euſebius eunuchus, præfectus cubiculi Conſtantij Imper.ſeductus ab Ariano presbytero,alios ad eãdẽ hæreſim impellit.337.XVI. Eius oblatam ſibi pecuniam Liberius PP. in exilium ducendus, cum exprobratione reſpuit. 355. IX Pœnæ lethali adducitur à Iuliano, poſt obitum Conſtantij. 361.XXX.
Euſignius miles centum & decem annorum, ob exprobratam Iuliano Apoſtaſiam, martyrium conſequitur. 362. XXVIII.
Euſtathius, ante baptiſmum Placidus dictus, inſignis Dux,ſub Hadriano Imp.inſignior martyr, vnà cum vxore ac filiis. 120.III. Dictus ab antiquis alter Iob ob miram in tolerandis aduerſis patientiam. ibid.
Euſtathius ex ſede Berœenſi transfertur Antiochiam, ob inſignem Orthodoxiam.324.XXXII.In Magno Concilio Nicæno primus omnium orationem habet.325.XVI.Quem locum in eo obtinuerit.ib.XVII. Falſis criminationibus Euſebianorum depositus in Concil. Antioch.&à Conſtantio truditur in exilium 340.VI.VII. Eius obitus, ſcripta, & corporis tranſlatio. ibidem. VII.& 482.I.
Euſtathiani, ab eo dicti Antiochiæ Orthodoxi, qui eo pulſo ſeorſum conuenire conſueuerunt.340 IX.Detrectant communicare Meletij ſectatoribus, licèt Catholicis, quod is aliquando fauiſſet Arianis.360.IX.Vide *Meletius Berœenſis. & Antioch. Eccl.*
Euſtathius Berytenſis Epiſc. intereſt Latrocinio Epheſino. 449. VIII. Impœnitens damnatur in Synodo Conſtantinop. 450.VI. & Chalcedon. 451.XV. Pœnitens abſoluitur ibidem. XVIII. Controuerſia eius cum Tyrio Epiſcopo. ibid. XXI.
Euſtathius hæreſiarcha,qui damnatus eſt in Synodo Gangrenſi quis fuerit 319. VI. VIII. Eius impia dogmata ibidem. Ea citò compreſſa, ac penitùs cum auctore extincta. ibidem. VI.IX.
Euſtathius Sebaſtenus in Armenia Epiſcopus alius ab eo qui damnatus eſt in Synodo Gangren. 319. VI. Non fuit auctor vitæ monaſticæ in Armenia, ac vicinis prouinciis, vt Sozomenus perperam ſcripſit. ibid.VII.
Stat à Semiarianis contra Arianos. 358.IV.
Abdicatur ab Acacianis.359.XXI. Adhæret hæreſi Macedonianæ 360.IV.Præeſt Concilio Lampſaceno,& inde miſſus ad Liberium Papam,mentitur Cathol.fidem. 365.II.
Conciliis in Sicilia, & Illyrico habitis,fidem conſubſtantialis iterum profitetur. ibid.III.
Literarum auctoritate Liberij,ſedem Sebaſt.recuperat.ibid.Eius ſimulatio detegitur,occaſione S.Baſilij. 372.III.
Euſtochium nobiliſſima virgo Romæ patruo, magno ipſius damno, iubetur mundano more comi. 382.VIII.
Eutactus hæreſiarcha, de quo Epiphanius, idem fortè qui dicitur Euſtatius in Synodo Gangrenſi. 319. VIII. Vide *ſuprà in Euſtath. hæreſiarch.*
Euthymius inſignis virtute & miraculis Abbas, ſtrenuè agit pro Concilio Chalcedon.aduerſus Eutychianos.451.XXXIV. itemque pro reductione Eudociæ Aug.ab eâ hæreſi 455.V.Moritur 477.V.
Eutropius eunuchus,Arcadi Imp.cubiculi Præf. auctor ei eſt agendi aduerſus Ruffinum.395.V.XII.Eligendi Chryſoſtomi in Epiſcopum Conſtantinop.397.XXI.Sanciendi legem aduerſus immunitatem Eccleſ.398. XX. Primus omnium ex eunuchis euehitur ad Conſulatum, ſed eius poſtea nomen expunctum eſt è Faſtis.399.I.II.Eius ſumma in Imperio potentia,coniuncta cum ſæuitia & impietate.ibid.II. Ob violatam immunitatem Eccleſ. miſerrimè periit, diuino quidem iudicio, ſed inuidiâ Gainæ Gothi tyrannidem affectantis. ibid. & ſeqq. Fuit etiam Ethnicus ibid. IV.
Eutyches Archimandrita Conſtantinop. ex inconſiderato odio hæreſis Neſtorij, aliam induxit, quâ duas in Chriſto Naturas negauit.448.II. Aliæ eius hæreſes. ibid. Monitus, & obſtinatus perſeuerans,damnatur à Flauiano Epiſcop.Conſtantinop.In Synodo ibi. III. IV. Agit apud Leonem PP. falſis ſuggeſtionibus pro reſciſſione eiuſmodi ſententiæ ibid.V. Rurſum damnatur in aliâ Conſtantinop. Synodo. 449.I I. Abſoluitur in Latrocinio Eph.eiúſque dogma probatur ibid X I. Damnatur in Concilio Conſtantinop. ſub Leg. Apoſt. Sedis. 450,VI.& in Chalcedon. Oecumen. 451.XXII.XXIII.
Eutychiani hæretici accuſare ſoliti Catholicos Neſtorianiſmi. 449 XIXV. Subiciuntur à Marciano Imp.pœnis omnibus in alios hæreticos conſtitutis. 450.V.Dãnantur in Concilio Conſtantinop.à Legatis Apoſt Sedis: ibid.VI.& in Chalced.Oecumenicn. 451.XXII.XXIII.Itémque reſcriptis Imp.Marciani, & ſcriptis Doctorum eius temporis.452.I.II. Dira eorum ſcelera, & perſecutio in Catholicos Palæſtinæ.ib.VI.Compeſcitur à Marciano, eorumque ſcripta comburi iubentur. ibid. Alia eorum graſſatio in Ægypto. 457.IV. comprimitur à Leone Imp. 460.I.
Eutychianus Rom. Pont. creatur.275.I. Moritur martyr. 283.IV. Sepeliuit propriis manibus diuerſis locis. 342. martyres. ibidem.
Euzoius diaconatu depoſitus ab Alexandro Epiſcopo Alexandrino, vnà cum Ario recipitur in communionem ab Euſebianis in Conciliabulo Hieroſol. 335. X I. Creatur ab Arianis Epiſcop. Antioch. in locum Meletij Orthod. expulſi. 360. IX. Baptizat Conſtantium Imp. in eius obitu.361.VI. Graſſatur in Eccleſiam Alexandr. 373.V.
Euzoius alius ſubrogatus ab Arianis in locum demortui Acacii Cæſarienſis.366.V. Reſtaurare ſatagit bibliothecam Pamphili & Euſebij.ibid. Pellitur ſub Theodoſio Imp. ibid.
Excommunicationis vſus apud Iudæos, & Gentiles. 57. V.Terribilis apud Eſſenos.ibid. In Eccleſia qualis ibid. VI.VII. Diuerſa nomina apud antiquos.ibid Formula ex Syneſio.411.XI.Excommunicati traduntur ſatanæ. 57. VI. Aliæ eorum pœnæ.ibid, & 370.XIII.Excommunicat inceſtuoſum Paulus. ibid. IV.Ob res etiam temporales ritè infligi poteſt. 421.VII.Ab vno Epiſcopo excommunicati, ab aliis non recipiendi.425. XLI.412.VI. Ab Epiſcopo Catholico inflicta in hæreticum Arianum, diuinitùs paſſim

Google

palàm confirmatus. 359. XV. Excommunicantur à Victore Papa totius Aſiæ Eccleſiæ, ob errorem de die Paſchatis. 198. I. Theod. Imp. à S. Ambroſio, ob cædem Theſſalonicenſem. 390. II. Multi Præfecti prouinciarum, ab alijs antiquis Patribus. 370. XIII 411. XI. 422. II. Excommunicantur Imperatores à Rom. Pontif. alijſque Epiſcopis. Vide in *Imper.* Eos autem ab ijs iſtè excommunicari poſſe, probatur inſuper. 503. V. Quantùm id timuerit Theodoſius Iunior. 425. VI. Excommunicati à Rom. Pont. Patriarchæ Orientis. Vide ſub ſingulis nominibus Sedium Patriarchalium: & plura de his alia, *Rom. Pont.*

Excommunicantur etiam mortui.
Vide *Mortui.*

Excrementa ciborum Chriſtum non eiecisse dicebant Valentiniani. 145. III. in fin. Quæcumque corporis egerere, peccatum eſſe, delirarunt quidam monachi Ægypti 361. XI. Per ea dæmones foras egredi ab hominibus, dixerunt Maſſaliani. ibid. Excrementa duarum fœminarum ex genere Elxai deſcendentium, adhibebant inaniter Elceſaitæ ad ſanandos morbos. 105. II.

Exequiæ. Vide *Funus, Sepultura, Corpora.*

Exoleti cur non ſublati ab Alexandro Imp. 227. I. Auferuntur à Philippo. 246. III. & à Conſtantino Magno. 315. IV. 330. VII. Vide *Libidines, Turpitudines, Leones.*

Exomologeſis, vnde dicta, & quid ſignificet. 56. VI Reliqua vide in *Confeſſio.*

Exorciſtarum Ordo ab initio Eccleſiæ 44. XXXIII. XXXV. 56. II. Exorciſmi dæmonum apud Hebræos ex Salomone. 56. I Eorum in Eccleſia probatus vſus. ibid. II. Exorciſmi ante baptiſmum. ibid. IV. Quos exorciſtas ſugillet Vlpianus. ibid. III.

Expiationis varia genera apud Gentiles, haud tamen omnium ſcelerum. 324. VII. Expiantur omnia peccata per Baptiſmum. ibid. VI.

Expiationes ob cædem bellicam, quales olim apud Gentiles, Iudæos, Chriſtianóſve. 194. IV.

Extorres qui dicerentur apud antiquos Chriſtianos. 394. XI.

Extrema Vnctio. Vide *vnctio.*

Exucontij hæretici, qui & Aëriani, ita dicti quòd Filium Dei ex nihilo ortum aſſererent. 197. XI.

Exules pro fide, propagant eam. 456. IV. Vide *Fidei propagatio.*

Exuperius Toloſanus Epiſcopus conſulit Innocentium Papam de rebus Eccleſ. 404. V. Quis, quantuſque extiterit. ibid. Eius ſummam pauperes largitas ſ mittitque eleemoſynas in Orientem. ibid. Scribit ad eum Hieronymus. ibid.

Exuperantij & Marcelli martyrium ſub Dioclet. 301. III.

F

Faber fuit Ioſeph, & Chriſtus. Appar. XXII. an. 14. II.

Fabianus, diuino accedente columbæ ſigno, creatur Rom. Pont. 238. III. Eccleſias erigit ſuper cœmeteria martyrum. 242. II. Excommunicat Priuatum hæreticum. ibid. III. Baptizat Philippos Impp. 244. III. Seniorem eccleſia eiicit, & poſt pœnitentiam reſtituit. 246 III. Ad eum mittit Origenes profeſſionem fidei, & poſteà ipſemet accedit. 248. I. Martyrio coronatur ipſo initio Perſecutionis Decianæ. 253. III. Poſt eum, ampliùs vno anno vacat Sedes, ob perſecutionis acerbitatem. ibid. VIII.

Fabius Epiſcop. Antioch. nonnihil inclinatus erga Nouatianum. 254. X. Stabilitur in Cathol. communione à Dionyſio Alexandr. 255. IV. Moritur. ibid.

Fabiolæ clariſſ. fœminæ Romæ pœnitentia publica ob inito ſecundo matrimonio poſt diuortium cum priori marito. 399. Prima inſtituit Romæ noſocomium. ibid.

Fames ingens Inuadit vniuerſum Orbem ſub Claudio Imp. 44. XXIX. Immaniſſima Hieroſolymis in eius obſidione, vſque ad necem & eſum chariſſimorum liberorum. 72. III Alia ſæuiſſima in Oriente ſub Valente. 367. VIII. Itémque alia ſub eodem, in vltionē 80. presbyterorum Orthodox. ab eo necatorum. 370. VI. Romæ ſub Valentiniano II. Imp. 383. XI.
Ibidem poſt obſidionem Alarici, tanta vt peteret populus pretium poni humanæ carni. 410. II
In vniuerſa Italia ſub Valentiniano III. adeò vt parentes cogerentur vendere liberos ad cibum emendum. 450 VIII.
In Africa, in vltionem perſecutionis Vvandalicæ. 484. XI.
In Palæſtina, ob expulſionem Eliæ Patriarchæ Hieroſolym. 513. II.
In vniuerſo orbe ſub Marciano & Valentiniano III. quæ leuata eſt alimento ex aëre, veluti olim mannâ delapſo. 454. VII.

Faramundus Rex Franc. partem Galliæ occupat. 456. III.

Faſciæ Domini, quibus à B. Virgine inuolutus eſt, venerationi Chriſtianis habitæ. Annal num. III. Baſilica erecta, anniuerſariâ celebritate inſtituta, nobilitatæ. ibid.
Faſcias infantiæ, an Faſces ſepulchrales, Pulcheria Aug. recondiderit in Eccleſia, quam in earum honorem erexit Conſtantinopoli. 453. III.

Fati aſſertores Phariſæi: App. VI. Manichæi 277. X. Priſcillianiſtæ, 381. XVI. An illud etiam aſſeruerit Bardeſanes. 175. VI.

Fatuum aliquem appellare, quàm graue peccatum aſſertum à Chriſto. 32. V.

Faunus viſus Antonio Magno. 341. I.

Fauſta filia Maximini Herculij, nubit Conſtantino 307. I. III. In maritum quàm in patrem propenſior, inſidias patris detegit. ib. Criſpum Cæſ. priuignum ſuum calumniata de eius in ſe conatu, necem ei à patre cauſatur; ipſáque poſtea ab eodem viro, ſuo in vindictam occiditur. 324. IV.

Fauſtinus & Iouita cum ſocijs martyres ſub Hadriano 122. III.

Feliciſſimus presbyter Carth. incentor ſchiſmatis Nouati aduerſus Cyprianum; ex quo poſtea orti Nouatiani & Donatiſtæ. 255. 4. III. Excommunicatur ob varia ſcelera, à Cypriano, & à Concilio Carthag. ibid. & XI. Miſſus à ſuis legatus Romam repellitur à Cornelio PP. 255. III. Eius error. 258. I

Felicitas, vnà cum ſeptem filijs ſuis, illuſtre peragit Romæ martyrium ſub Marco Imp. 175. II.

Felicitas alia vnà cum Perpetuâ in Africa ſub Seuero capta, quòd prægnans eſſet, ſeruatur vſque poſt partum, & demum glorioſiſſimum ſubit martyrium. 205. V.

Felix I. creatur Rom. Pont. 272. V. Martyrium conſequitur ſub Aureliano Imp. 275. I.

Felix II. olim diaconus Liberij PP. eo in exilium à Conſtantio Imp. pulſo, ſubrogatur ab Arianis in eius locum. 355. X. Ea de cauſa vitatur à Romanis, licet eſſet fide Catholicus. ibid. Varia de illius exitu aſſerta: certum autem, damnaſſe Conſtantium, & inde martyrium ſubiiſſe. 357. XVII. XVIII. Prodit ipſe ſub Gregor. XIII. ſuam cauſam acturus. ibid XVIII. Quando dicendus legitimè ſediſſe. ibid. XX & 355 X.
Felix III. creatur. 483. III. Concilio celebrato, damnat Henoticum Zenonis Imp. Petrum Fullonem intruſum Antioch. abdicat, Ioannis Alexandr. appellationem recipit, & Acacium Conſtant. citat. ibid. Acacium ſæpè monitum, nec audientem, in Concilio Rom. excommunicat, ſimulque Petros Fullonem & Mogum hæreticos. 484. IV. Eius nomen eraditur è Diptychis ab Acacio ibid. V. D. Lapſis Africanis ſub Vvandalis Arianis, ſeuerè ſancit. 487. I. Moritur. 492. I. Fuit atauus Gregorij Magni. ibidem.
Felix Treuerenſis Epiſcop. ordinatur ab Ithacianis. 386. VII. Poſteà pœnitens, ſanctè quieſcit. ibid. In eius cauſa celebratum Concil Taurin. 397. XII.

Felix Afr. Epiſcopus, ob non traditos ſacros libros, martyrium ſubit ſub Diocletiano. 302. XIX. In eius martyrio Luna conuertitur in ſanguinem. ibid.

Felicis Nolani mart. laudes celebrat Paulinus. 394. XIII.

Felix Præf. Ærarij Iuliani, diuinitùs punitur cum alijs ob blaſphemiam & ſacrilegium. 362. XXIV.

Felix Manichæus publicâ diſputatione confutatus ab Auguſtino, conuertitur ad fidem Cath. 404. XVIII.

Femina. Vide. *Mulier, Virgo.*

Feriæ nomine cur omnes dies hebdomadæ appellati in Eccleſiâ & à quo id fuerit inſtitutum. 58. XXXIV. Feriæ quartæ, & ſextæ, ieiunijs celebrari conſuetæ in antiquâ Eccleſiâ 14. XLVII. Sextæ honorem omnibus præſcribit Conſtantinus, ob reuerentiam Paſſionis Dominicæ. 321. VI. Feriæ obſeruatæ à Iudæis, & Manichæis 14. XLVIII. De Ferijs, quibus à Iudicijs vacaretur, reſcripſit Theodoſius Magnus. 389. X. 392. V.
Vide etiam infrà in *Feſti dies.*

Fermentum, vnionis Symbolum. 313. XII.
Eius vſus in oblationibus eccleſiæ. ibid. XII. XIII.
Conſtitutio Melchiadis PP. de eo elucidatur. ibid.
Quibus alijs nominibus appelletur. ibid. XIV.

Feſtiuitatum tempora apud Iudæos tranſponebant Sebuæi: Appar. VIII. & Gortheni. ibid
Eas Iudæi à veſperâ diei præcedentis inchoabant, & tubæ ſonitu indicebat. 58. XVII.
Iiſdem non prandebantur ante horam ſextam diei. ibid. LXX
Eædem immunes à cædibus reorum. ibid XXV. & XXXI.
Feſtiuitates Gentilitas abolere, diù multúmque Patres laborarūt. 1. I. & vtiliter pijque pleraſque tranſtulerunt in veri Dei, eiuſque eiuſque Sanctorum cultum. 44. XXXVI. 54. XXXVIII. XXIX.
Feſtiuitates in Eccleſia, ex inſtitutione Apoſtolica & quâ ratione introductæ. 58. XXXIII. & ſeqq. Quæ dierum obſeruatio damnata à Paulo. ib. Vigilanter inceſſerunt Patres, ne in eas aliqua irreperet ſuperſtitio. ib. XXXV. Celebrabantur etiam in carceribus tempore Perſecutionum. ibid. XXXVIII.
Eorumdem SS. cur ſæpè diuerſis diebus in varijs Eccleſiis fiant. 129. VIII.
Feſtos dies martyrum, poſt Perſecutiones, celebrari curāt SS. Patres. 254 VI.
Damnant Manichæi. 277. VIII
Et omnes in Eccleſia celebrari ſolitos, Aerius. 58. XXXIII.
Prauos vſus Eccleſiæ Afric. ſuſtulit Auguſtinus. 418. VI.
Iis ſpectacula edere, prohibet Theodoſius Iun. 425. IV.
Ac Leo Marcellus. 469
Feſtos dies benè precari ſibi in vicem antiqui Chriſtiani ſoliti, ſiue præſentes, ſiue abſentes per literas. 58. XXXVIII
Vide ſuprà in *Feria.*

Ficus, arbor tranſgreſſionis primorum parentum. 34. IV. In fico Iudas ſe ſuſpendit. 34. XXIV.

Ficus,

Ficus Romulea, Romanis fatalis, tunc aruit, cùm aridum Crucis lignum. ibid. Romæ vireſcere cœpit. 60.XXIII.

Ficus areſactione præmonſtratus interitus ſynagogæ, & idololatriæ. ibid.

Fideles dicti olim omnes Chriſtiani, ſicut & hodie in orationibus Eccleſiæ. 43.IV.

Pro fidelibus non eſſe orandum vt perſeuerent, nec pro infidelibus vt conuertantur, quod hoc à ſeipſis habeant, docuerunt Pelagiani. 415.IV.419.VI.

Fidem negare in perſecutione, ſuos docuit Simon Magus. 35. XIII. Elxai. 105.II. Baſilides. 120.V.

Vide etiam in *Martyrium*.

Ad fidem noluit Conſtantinus Gentiles. 324.XX.

Fidem pro tempore mutantes, Euripo comparati à Themiſtio. 363.XX.

Fidei libertatem reliquit Iouianus Imp. quibuſcumque ſectariis. 363.XXI. Vide etiam *Religio*.

Fidem ſine operibus ſufficere, prædicabat Simon Magus; quem refellit Iacobus Apoſtolus. 63. III. Immò etiamſi in grauiſſ. peccatis vſque ad finem perſeueretur, eam ſolam ſufficere, docuerunt Eunomiani. 360.VII. Eſſe naturalem, dixit Baſilides. 120. IX.

Fidei iudicium non eſſe Imperatorum probat Ambroſius. 386.V. Vide *Impp. & Principes*.

Fidei defenſio, robur Imperij: vide *Religio*.

Fidei definitiones nullo debet conſignari tempore quo conduntur, & quare. 325.XXIV. 359.IV. Fides Romana, eadem quæ Catholica. 38.XIX.45.III.

Fidei petra, quomodò dictus ſit Petrus à Patribus. 31.X.13.V. Fidei Regulam Gregorius Thaumat. diuinitùs accipit à ſanctiſſ. Virgine & Ioanne Euangel. 231.VIII. Fidei formula in Concil. Niceno edita. 325.XXIV. in Conſtantinop. 381.IV. Chalcedon. 451.XXII.

Multiplices, atque inter ſe diuerſiſſimæ & contrariæ, editæ diuerſis locis ac temporibus ab Arianis. 319. XI. 341.VI. & ſeqq. 344.I.357.III.VII.359 VII.VIII. XVIII.XX. XXII. 360. XI. Aliæ item à Semiarianis 347.XV.XVI.357.VI.363.I. Fides duas inter ſe diuerſas Conſtantius Imper. obſeruari voluit, in Oriente alteram, alteram in Occidente. 359.XXII. Vide etiam *Profeſſio*.

Fides quæ eſt ex neceſſitate, non eſt fides. 448.IV.

Fidei confirmationem ex miraculis quærere, haud conſuetum in Conciliis Oecumenicis; alias ſæpè priuato diuini Spiritus inſtinctu factum. 451.XXIV. Vide *Diſputatio, Miracula*. De fide diſputare, prohibuit Marcianus Imp. poſt Concilium Chalced. 452.I. Vide *Diſputatio*.

Fidei libertas, vide *Religio*.

Fidei quæſtiones definire, Romanæ eſt Sedis. 35. XIV. 412. V. 430.I.

Fidei Chriſt. propagatio, ex diſperſione Diſcipulorum Domini poſt necem S. Stephani. 35. I. Ex diuiſione Apoſtolorum per Orbem 44.VII. Ex miſſione Epiſcoporum à Petro, & Sede Rom. 46. I. (Vide *Prædicatio*.) Occaſione bellorum contra barbaros, & perſecutionum in Chriſtianos & Catholicos, dum plurimi caperentur, vel relegarentur, aut fugarent. 263.III.317.V.410. IV.456.IV. Ex nouis diis à Senatu Roman. quotidie fieri ſolitis. 142.I.

Fidei Chriſt. cultu, barbarorum feri mores in melius formati. 428. III.

Fidicinæ mulieres proſcriptæ à Theodoſio Magno. 385.IX.

Figuli ager emptus 30. argenteis venditionis Chriſti, qualis. 34. VII.

Filium Dei verbum, à Chriſto ſeparabat Paulus Samoſat. 265.III. Itémque Diodorus, & Neſtorius. 418. VIII. Alium item à Chriſto eſſe, aſſerebant Apollinariſtæ; Aliáque impia de Filio Dei. 373. II. Non eſſe Patri coeſſentialem, ſed in tempore factum, & aliud eſſe Dei Verbum, aliud Dei Filium, aliaque de eo blaſphema, docuit Arius. 318. IX. Patre minorem prædicauit quoque Donatus. 323 IV. Eſſe Patris ſeruum dixerunt Dulians. 360 XI. Ex nihilo ortum, & omnimodis Patri diſſimilem, aſſeruit Concil. ab. Antioch. 369. XI. Idque Aetius primus poſt Arium effutire auſus eſt. ibid. Æquiuocè tantùm Deum dici, perinde ac animal pictum, animal dicimus, dixerunt Eunomiani 360. VII. Subſtantiæ Patris abſque omni diſſimilitudine imaginem, dixerunt Euſebiani in Concil. Antioch. in Encæniis. 341. VI.

Vide *Subſtantia, Similitudo, Verbum. Chriſtus*.

Filium Dei nullo modo eſſe Chriſtum, aſſeruit Acacius in Concil. Seleucienſi. 359.XIX.

Filij Dei diuinitas cum Patre coæqualis, feliciter expreſſa à Patribus Nicænis aduerſus Arianos, per vocem Conſubſtantialis. 325 XXII.

Vide *Conſubſtantialis*.

Laborabat Athanaſius in aſſerendâ eius diuinitate. 340.XII.

Filióque vocis additamentum, quando & à quibus primùm ſuſceptum in Symbolum 447 III. Vide *Spiritus ſanctus*.

Filios Dei non poſſe vocari, niſi abſque omni quocumque peccato fuerint effecti, aſſerebat Pelagius. 415 IV.

Filiorum diſtractioni, ac filiarum proſtitutioni, quomodo prouiderit Conſtantinus Mag. 315.III.IV.

Firmilianus diſcipulus Origenis, Cæſareæ Cappadociæ fit Epiſcopus. 233. VII. Oppugnat baptiſmum hæreticorum, & inde excommunicatur à Stephano Papa. 258. V. Obloquitur in Stephanum: ſed reſipiſcit. ibid. V. IX. X. Inter Sanctos colitur, & inter Scriptores Eccl. laudatur. ibid. X. Intereſt Concilio Antioch. contra Paulum Samoſat. 266.I.

Firmius Epiſcopus Tagaſtenſis tormenta paſſus ob non proditum reum apud ſe latentem, demùm ab Imperatore veniam ei impetrat. 371.XV.

Firmus Maurus, tyrannidem in Africâ aduerſus Romanos arripiens, vincitur à Theodoſio, auxilio Gildonis fratris ipſius Firmi; & laqueo ſibi vitam adimit. 373.VII.398.IX.

Flaccilla Aug. Theodoſij Magni coniux, moritur. 385.V.II. Laudatur plurimùm à ſanctis Patribus. ibid. Dicenda Flaccilla, non (vt vulgò) Placilla. ibid. Eius ſtatua contumelioſè deiecta ab Antiochenis, occaſione tributi à Theodoſio iniuncti: & quid inde acciderit. 388. I. &c.

Flagellum Dei, dictus Attila. 451.V.

Flagellari, ſeruorum fuit; virgis & fuſtibus cædi, liberorum. 34 XXVII.

Flagellatus noctu ab Angelis Natalius hæreticus. 207.I.

Flauianus Antioch. presbyter, exulante Meletio Epiſcopo, regit Eam Eccleſiam 370. V. Mortuo Meletio, creatur contra iuſiurandum, Epiſcopus in ſchiſmate aduerſus Paulinum 378.X. 381. VII. Eius electio non probatur à Damaſo Papâ. 381. XIII. Toleratur tamen, metu ſchiſmatis. 382. III. Veniam ab Imper. Theodoſio impetrat Antiochenis, de ſtatuis eius deiectis. 388. III Agit aduersùs eum Siricius Papa, idémque venire iuſſus ad Synodum Capuanam, tergiuerſatur: ſed reconciliatur operâ Theophili Alexandrini. 389.X.XI. 398.XVIII. Moritur. 404 X.

Flauianus alius Antioch. eligitur. 496.VIII. Ob fidem Concilij Chalcedon. damnatur ab hæreticis, agente Anaſtaſio Imp. & in exilium pellitur. 512.II.

Flauianus Conſtantinopol. Epiſcopus creatur; ſed mox infeſtum patitur Chryſaphium Imp. cubiculi præf. 446. V. Eutychetem hæreſiarcham exorientem damnat in Synodo, & confirmationem petit à Leone PP 448.IV. V. 449. I. Accuſatus ab Eutychete de Neſtorianiſmo, ſed purgatur. 449. III. Damnatus in Epheſino Latrocinio: & quòd Rom. Pont. appellaſſet, mittitur in exilium, & moritur martyr. ibid. XI. Eius corpus ſolemni pompâ Conſtantinopolim referri curatur à Marciano Imp. 450.V.

Flauianus alius, ſiue Flauitas dictus, obtinet malis artibus Epiſcopatum Conſtantinopol. 488. II. Morte repentinâ decedit ibid. Pacem cum Catholicis & hæreticis ſimul affectauit ibidem III.

Flauianus ex Præfecto perſecutore fit martyr ſub Diocle. 298.II.

Florentius Præf. Præt. tributum à lenonibus Conſtantinopoli pendi ſolitum, ſupplet de ſuo, vt lenocinium tollatur. 439. VII. Adeſt Impp. Theod. & Marciano in Synodis, pro tuitione fidei Cathol. ibid. & 448.IV.449 II.

Florentij Epiſcopi Vienenſis martyrium. 161.VII.

Floriani hæretici, qui & Carpocratiani, à quo deſcenderint. 180.III.

Florianus occupat Imperium, & paulò poſt occiditur à ſuis. 279.II.

Florinus, Valentini diſcipulus, Deum dixit cauſam eſſe malorum. 180. III. An ab eo deſcenderint Floriani hæretici. ibid.

Florus impoſtor in Campaniâ, coërcitus pellitur. 444.II.

Fluuij in vinum conuerti ſoliti eâ horâ quâ Chriſtus ex aqua vinum fecit. XIII. Fluuius Sabbaticus Palæſtinæ, diebus tantùm Sabbati fluens. 33.XII.

Fluuij retrò fluere viſi ſub Nerone. 69.X.

Alij defecerunt in terræmotu Antioch. ſub Traiano. 117.III.

Vide etiam *Fons*

Fœbadius. Vide *Sæbadius*.

Fœnus clericis prohibitum in Concilio Niceno. 323. XLI. & à Leone Papâ. 443.II.

Follis tributum quale eſſet, & de quibus exigeretur. 330.IX.

Fons aquæ erumpit in ſpeluncâ tempore Natiuitatis Domini. Annal. num. I Fons in quo lotus Dominus in Ægypto, venerationi poſteà fuit ipſis Saracenis. IX.

Alius Emmaunti, virtutem ſanandi morbos accepit à pedum ablutione Domini. 34.LVI. Siloë, certis tantum apparens diei horis. 33. XII. Sabbaticus, diebus tantùm Sabbati fluens. ibid. Aliquos variis locis conuerti ſoliti in vinum, eâ horâ quâ ex aquâ Chriſtus vinum fecit. 31.XIII.

Alius mirabiliter erumpit Romæ in carcere Mamertino vbi Petrus & Paulus captiui detinebantur, ad baptizandos milites ipſorum cuſtodes. 68. VIII. Tres exorti è trino ſaltu capitis S. Pauli poſt decollationem, quorum prior lactis ſaporem reddit. 69.V. Alij emicuerunt in terræmotu Antioch ſub Traiano 117. III. Alij ſcaturierunt in medio apſidis, ad quam Patres in Concilio Nicæno conſiſterunt. 323. XLIX. Antiocheni, ſorde ſacrificio

Fontes præ foribus Eccleſiarum haberi olim ſoliti, ad abſtergendas ſordes corporis. 57. XXXIII. In eorum poſteà locum ſucceſſit Aqua benedicta. ibid. Vide *Aqua bened.*

Fontes baptiſmi. Vide *Aqua Bapt.*

Formatæ Epiſtolæ qua forma præſcripta in Concilio Niceno. 325. XLIV. Eius vſus ad probandam fidem & communicationem Catholicam. ibid. Longè antiquior vſus in Eccleſiâ. 142. VI. Diuerſa alia nomina olim frequentata. ibid. Quale additamentum forma Nicæna acceperit in Concilio Carthag. 407. III.

Formulæ fidei Vide *in Fide.*

Formulæ profeſſionum. Vide *in Profeſſio.*

Fortunæ templum Romæ incenſum, & inde ortæ de religione turbæ. 309. VI. Item ob Fortunæ templum Cæſareæ Cappadociæ à Chriſtianis euerſum, diriſſima in eos excitata à Iuliano perſecutio. 362. XII.

Fortunatus presbyter ſchiſmaticus creatur pſeudoepiſcopus Carthag. aduerſus Cyprianum. 255. III.

Fortunatus Manichæus publica diſputatione confutatus à S. Auguſtino. 392. VI.

Fortunatus Venantius. Vide *Venantius Fortun.*

Foſſarij munus in Eccleſiâ, corpora defunctorum curare. 44 XXXIV.

Fractio panis, quid ſignificet. 34. XIII. XVI. LXXX. 58. XXIV.

Franci vniuerſum Imperium Rom. terra marique incurſant ſub Probo Imp. 282. IV. Vincuntur à Conſtantino. 307. II. Inuadunt Gallias ſub Conſtante, & ab eo in fœdus & ſocietatem recipiuntur. 342. XVI.

Opem ferunt Theodoſio Magno aduerſus Maximum tyrannum. 388. VII. Partem Galliæ occupant propè Rhenum. 428. III. Vincuntur ab Aëtio. ibid. Vide etiam *Alemanni.*

Olim fidifragi habiti, fide Chriſt. piiſſimi ſunt facti, & feri eorum mores in melius mutati. 458. III. Poſt multiplices Galliarum inuaſiones, & repulſiones, tandem firmam in eis ſtabiliunt ſedem, Childerico Rege Pariſiis regnante. 436. III. Quot ante eum Reges habuerint. ibid. Ex cultu Sanctorum, firmatum eorum regnum. ibid. & 484 XII. 514. V. Conuertuntur ad fidem à S. Remigio, in ſignis & prodigiis 449. IV. V. Eis debita defenſio Rom. Eccleſiæ 514. I. Quid potuerint eorum arma, præuia Cruce 514. IV. Ingentia perficere conceſſum eis diximus, ob eorumdem pietatem ibid. Benedictiones, & maledictiones, impertitæ propheticè eorum Regibus à S Remigio. ibid. V. Egregiæ ipſorum laudes ex Agathia ibid. VI. De eorum habitu, & corporis ornatu ibid. Vide etiam *Gallia & Gallic. Eccl.*

Fratres, & ſorores, in Scriptura dicti propinqui quique & cognati. Appar. XX. XXIV.

Fratres Domini vocati eius conſobrini. ibid.

Fratres etiam appellabant Iudæi ſuæ gentis homines. 57. XIX.

Fratres, initio Eccleſiæ dicti Chriſtiani omnes, & ipſe Chriſtianorum cœtus Fraternitas. 43. IV. Calumnia inde illata in eos à Gentilibus, de promiſcuitate feminarum. ibid.

Fratris vxorem ducere quo caſu Iudæis permiſſum. 38. poſt num. XIX. Vide etiam *Coniugium.*

Frenum Conſtantini Magni clauo ſanctiſſimæ Crucis decorum, ad poſteros translatum, miraculis claret. 326. X.

Fritigil Regina Marcomannorum, fidem ſuſcipit à S. Ambroſio. 396. II.

Fructuoſi Tarracon. Epiſcopi, ac ſociorum, martyrum. 261. VIII Viſi ſunt coronati cœlum conſcendere, paulò pòſt inſultare Præſidi qui eos damnauit. ibid.

Frumento cocto vſi Conſtantinopolitani ea reuelatione diuina, ne polluerentur idolothytis ſub Iuliano. 362. IX.

Frumentius Tyrius in Indiam interiorem puer deductus, poſtmodum eius regni gubernacula adeptus, Alexand. rediens, creatur ab Athanaſio eius gentis Epiſcopus. 357. IV. Miraculis clariſſimis ibi Eccleſiam ſtabilit. ibid.

Fuga Chriſti, ne Rex fieret. 33. III. Petri & Pauli Apoſtolorum, è carcere. 69. III. Vide in *Petrus*: pariterque aliorum ſanctorum virorum fugam in perſecutione, vide ſub propriis eorum nominibus.

Fuga in perſecutione licita, ex doctrina Chriſti, & praxi Eccleſiæ. 205. IV. Negarunt illud nonnulli hæretici ibid. & 173. VII. Fugientes clerici abſque licentia, à Cypriano puniti. 253. XIV. De fuga Epiſcoporum in perſecutione, quid conſultus Auguſtinus reſponderit. 409. V. 428. I.

Fugatos Conſules Iulianus in Faſtis notari iuſſit. 361. III.

Fugatius & Damianus prædicant Euangelium Britannis. 183. I.

Fulgentij Afri genus Senatorium, monaſtica vita, certamina pro fide Catholica, & ſanctæ peregrinationes. 490. I. Petit Romam ad viſitanda Limina Apoſtol. indeque redit in Africam. 500. II. Creatur inuitus Epiſcopus Ruſpenſis, & vnà cum aliis Epiſcopis Afris deportatur in Sardiniam à Traſamundo Rege. 504. II. Reuocatur ad quæſtiones Regis diſſoluendas, ſed mox remittitur. ibid. IV. Multa ſcribit ad diuerſos, de variis quæſtionibus fidei. ibid & 517. V. in fi.

Fullo. Vide *Petrus Cnapheus.*

Fulminatrix Legio, vnde ſic dicta. 176. III.

Fundamentum Eccleſiæ, quomodò Chriſtus & Petrus. 33. VI.

Funeribus Iudæorum, & Gentilium adhibiti tibicines. 31. XXVIII.

Funerum immenſæ apud Iudæos impenſæ. 34. XCI. Eæ moderatæ à Gamaliele. ibid.

Funerum Chriſtianorum ritus. 34. XCI. 159. IV. In eis exhiberi ſolita publica conuiuia, & qui in eis modus adhibitus. 57. XI. Cani olim Romæ conſuetum Alleluia. 38. IX. Funus Chriſti Domini. 34. XLI. Ampliſſimum Stephani protomartyris. 34. XCI. Conſtantini Magni, quibus ſacris ritibus, & regiis cæremoniis curatum. 337. III Infauſtum Iuliani Apoſtatæ 363. XV. Meletij Epiſcopi Antiocheni curatur inſigni pompa ab vniuerſa Synodo Oecumenica Conſtant. 381. VII. Vide etiam *Sepultura, Defunctus, Corpora.*

Fuſiones, aliquando dictæ Indictiones, & quare. 312. XVI.

G

Gabbaras vocabant Ægyptij corpora defunctorum aromatibus exſiccata. 34. XLVIII.

Gabellæ vox vnde deducta. 21. XXVI.

Gabinius frater Caij Papæ affinis Diocletiani Imp. poſt obitum vxoris fit presbyter. 294. V. Scribit pro Chriſtianis ibid. Martyrio coronatur. 296. I.

Gadaræ aquæ, & Sepulchra, illuſionibus dæmonum obnoxia. 31. XXV.

Gainas Gothus, dux exercitus Arcadij Imp. auctor necis Ruffini proditoris. 395. IX. Inuidia ductus in Eutropium Cubiculi præfectum, Gothos in Imperij deſolationem euocat, ſeque ipſe perduellem oſtendit. 398. XXII. Arcadium cogit dare Eutropium, quem interficit. 399. II. IV. Alia rurſum duriora Imperatori imponit. 400. VI. Arianus ipſe Arianus Eccleſiam intra vrbem Conſtantinopolim petens, refellitur à Chryſoſtomo Epiſcopo. ibid. VII.

Eamdem quoque ciuitatem deprædari tentans, repellitur ab Angelis ibid. Hoſtis Reip. declaratus, poſt multas acceptas clades, tandem perimitur. ibid. VIII.

Galatæ ex Gallis oriundi. 59. VI. Eis præter Petrum & Paulum, prædicat quoque Creſcens ibid. Ad eos ſcribit Paulus ibidem. VII.

Galba in Hiſpania deficit à Nerone 69. XVIII. Acclamatur à militibus Imperator, & petit Romam. 70. III. Occiditur à militibus, factione Othonis. 71 I.

Galenus medicus floret ſub Marco Imp. 270. I.

Galerius Maximianus eligitur Cæſar, & adoptatur in filium à Diocletiano Imp. 295. III. Repudiare eos coactus priorem coniugem, ducit Valeriam filiam eiuſdem Diocleti. ibid. Ob humile genus, dicitur cognomento Armentarius ibid. & 306. VII. Poſt mortem Valeriæ, tentat fruſtra nuptias Suſannæ neptis Caij Papæ 294. II. V. Vincit Perſas, & Imperium propagat vltra Creſiphontem 301. I. Sæuiſſimam in Chriſtianos perſecutionem excitat ibid. IV. Oratio eius de ea re habita, rumpitur fulminibus ibid.

Poſt abdicationem Diocletian, appellatur Auguſtus 304. IV. Eius cum Galerio Maximino confuſio apud auctores, & diſcriminatio ibid. Partitio Imperij cum Conſtantio Chloro ibid. & VI. in fi. Perſecutionem ſæuiſſ. in Chriſtianos nouis edictis inſtaurat. ibid. IX. Cæſares creat Seuerum & Maximinum 306. II. Conſtantinum ſpecie religionis Romæ habet ſub cuſtodia ibid. Seuerum mittit contra Maxentium tyrannum 307. I. Seuero occiſo, creat Cæſarem Licinium ibid. VIII. Diuinam ſentiens vltionem de Chriſti effuſo ſanguine, perſecutionem ceſſare iubet 311. V. Miſerè perit ibid.

Galerius Maximinus. Vide *Maximinus.*

Galilæa duplex 9. II. Ab ea Chriſtus dictus Galilæus, & Chriſtiani Galilæi ibid. & 365. LVI. Debellatur ingenti clade à Veſpaſiano. 69 XIX. Eorum lingua diuerſa à reliquis Iudæis. 34. LXIX.

Galilæorum ſecta apud Iudæos quando orta, & quæ eius dogmata. 1. XVI. In eius ſuſpicionem adducti Chriſtus, & Apoſtoli ibid. Eius ſectatores poſt excidium Hieroſolym. per gentes in Ægyptum, nouas turbas cient, & obſtinatiſſimè pereunt. 73. III.

Galla, ſecunda coniux Theodoſij Magni. 387. VI.

Galla Placidia. Vide *Placidia.* Gallæ alterius nobiliſſ. viduæ generoſum de continentia propoſitum. 504. V.

Galli duo viui Romæ defoſſi ſub Domitiano, ad auertenda mala publica. 86. I.

Gallia Epiſcopos recepit à S. Petro & Eccleſia Rom. 46. I. Dicta à Paulo Apoſt. Galatia, ad quam ipſe Creſcentem mittit. 59. VI. Accipit quoque Euangelium à S Luca 361. II. & à Martiali per Petrum miſſo 74. VII. à Dionyſio Areop. per Clementem directo 98. VIII. ab Aſianis per Polycarpum miſſis 169. IV. Galli & Aſiani Chriſtiani, charitate coniuncti. ibid & 179. II.

Galliæ (& Hiſpaniæ) vires Reip. Rom. 269. II. Occupatæ à Germanis, recuperantur à Probo Imp 280. II. Liberantur à barbarorum incurſionibus, per Conſtantinum Imp. 307. II. per Iulianum Cæſ 356. XIX. 357. XXIII. Itémque per Gratianum Imp. 378. V. 379. III. Deuaſtantur à Vvandalis, & Alanis, aliiſque barbaris 406. IX. 407. II. Earum partem obtinent Gothi 412. VII. aliámque Burgundiones 413. V. Deuaſtantur ab Attila, quibuſdam locis mirabiliter ab eius graſſationibus illæſis ſeruatis 451. VI.

Diuiduntur Tetrarchiis, ſub Regibus barbaris. 475.III.
De Francis eas occupantibus, vide *Franci & Allemanni.*

Gallicana Eccleſia à quibus acceperit Euangelium ; vide ſuprà in *Gallia*. Eius ſincera fides, opera Hilarij conſeruata à contagio Arianorum. 361. XLIX. Monachiſmum recipit in Clerum, auctore S. Martino. 328. XIV. in fi. Catum monſtris hæreſum vſque dum Vigilantius eius integritatem tentauit. 406. VIII. Ob diſciplinæ Eccleſ. corruptionem, meruit barbarorum deuaſtationem. 407. II. 412. VII. Epiſcopi appellare ſoliti ad Rom. Pontif. Vide *Appellatio*. Perſecutionem patitur ab Euarico Gotthorum Rege, cuius occaſione reſtitutæ ſunt Rogationes. 475. III. IV. Eius antiqua fides teſtata contra hæreticos. 362. XLIX. 502. VII.

Gallicanum Concilium ſub Irenæo, de die Paſchatis, auctoritate Victoris, Papæ celebratum. 198 I.
Alia tempore Hilarij, ad reuocandos, & reſtituendos Lapſos. 362. XLIX.
Aduerſus Auxentium Mediol. Epiſcopum Arianum, alióſque eiuſdem ſectæ homines. 368. IV.
Quæ certis locis habita ſunt, vide ſub ſingulis eorumdem locorum nominibus.

Gallicanus, Dux Conſtantini Magni, Scythas debellat ope diuina. 330. XI.
Chriſtianitatem in periculoſiſſimo prælio vouēs, obtenta victoria, renuntiat Conſulatui, bonis, coniugio, Conſtantiæ filiæ Conſtantini, vt piæ hoſpitalitati vacet. ibid.
Eius bona pauendis prodigiis defenſa à rapacitate miniſtrorum Iuliani Apoſtatæ. 362. LI. Martyrio coronatur ſub eodem Iuliano. ibid.

Gallienus vna cum patre Variano Imperat. 256. III. 257. IV.
Cùm eſſet ignauiſſimus, præualuit tamen contra plurimos tyrannos, & barbaros, quòd pacem conceſſerit Chriſtianis. 262. III.
Ob ſocordiam, & turpitudines, necatur cum fratre & filio Imp. 269. I.

Gallus dux, prodito Decio, Imperium inuadit, ac filium Voluſianum collegam ſibi adſciſcit. 254. VI. Perſecutionem excitant in Chriſtianos. 255. IV. V.
Ea cur etiam dicta Decij. 255. VII.
Occiduntur. 256. III. 257. IV.

Gallus frater maior natu Iuliani Apoſtatæ, in pueritia vnà cum fratre eripitur neci affinium ſuorum, factæ à Conſtantio Imp. patrueIe. 337. XII. Optimis diſciplinis inſtitui curantur ab eodem Conſtantio, & in cleri ordinem cooptantur. ibid. XIII.
In ædificatione Eccleſiæ vnà cum fratre ſuſceptâ, eius donum ſuſcipitur à Deo Iuliani reiicitur. ibid. Creatur Cæſar à Conſtantio, & Conſtantinam ſororem eius accipit in vxorem, præficitúrque Orientali Imperio. 351. I.
Daphnitici Apollinis locum Antiochiæ purgat per illationem corporis S. Babylæ martyris. ibid. II. Comprimit Iudæos rebellantes. 353. XI. Tyrannidem affectans, ſæuit in Magiſtratus. ibid.
A Conſtantio in ordinem redigitur, & capite truncatur. 354. II.

Gamaliel Legiſperitus Iudæorum, occultus Chriſti diſcipulus, loquitur pro Apoſtolis in Concilio Iudæorum. 34. LXXVII. Curat Stephani protomart. corpus in villâ ſuâ ſumptuoſè ibidem XC. Eius corporis inuentio, vnâ cum Stephani Reliquiis, ſub Theodoſio Iuniori Imp. 415. I.

Gangrenſe Concil. ſub Oſio Cordub. Legato Syluestri PP. aduerſus errores Euſtathij. 319 V.

Garizin montis templum, prælatum à Samaritanis Hieroſolymitano. 31. XX.

Gaudentius Arimin. Epiſcopus, damnans Arianorum formulam Ariminenſem, martyrium ab eis ſuſcipit. 359. XIV.

Gaudentius Brixianus Epiſc. inſignis nominis, ſuccedit Philaſtrio. 386. III.

Gazenſes obſtinatiſſimi Gentiles, ſub Iuliano Chriſtiano dirè perſequuntur, & Hilarionem, inſignem illum monachum, toto Orbe quærunt ad necem, ob quaſdam ipſorum incantationes ab eo diſſolutas. 361. XXXII. XXXI. Marna eorum idolum, victum à Chriſto publico certamine. ibid. Horrendè ſæuiunt in presbyteros, & virgines ſacras. ibid. XXIII. Nunquam deſiſtunt inſultare Chriſtianis, etiam ſub Imp. Chriſt. 401. VII. Compeſcuntur ab Arcadio, opera Porphyrij Epiſcopi: Marnæumque diuinitùs deſtruitur. ibid. VIII.

Gazophylaciorum antiquus vſus in Eccleſiâ, ad recondendas oblatas pecunias. 44. XXXI.

Geiſericus. *Genſericus.*

Gelaſius Cyzic. ſcripſit hiſtoriam Magni Concilij Nic. quæ extat. 325. XX. An ſcripſerit librum de Duabus Naturis aduerſus Eutychetem. 496 II.

Gelaſius I. creatur Rom. Pont. 492. I. Non recipit Euphemium Conſtantinop. quòd nomen Acacij retineret in Diptychis. ibid. II. Commonitorium dat Fauſto ad refellendas eiuſdem Euphemij obiectiones. 493. III. Agit etiam aduerſus Pelagianos reuiuiſcentes. ibid. IV. Concilium celebrat, vbi ſtatuitur numerus librorum canonicorum, & prærogatiua Sedium Patriarcharum. 494. III. Scribit epiſtolam encyclicam ad Dardanos, aduerſus præſumptionem Euphemij. 495. II. Moritur. 496. I. An ſcripſerit librum *De duabus Naturis.* &c. ibid.

Fuit iudex ſcriptorum aliorum. ibid. VI. Suſtulit Lupercalia Romæ edicto publico. ibid. IV. Eius nomine conficta ſcripta. ib. III.

Geminianus Mutinenſis Epiſc. Legatus Leonis PP. in Orientem. 458. II.

Genealogia Chriſti qua ratione diuersè ab Euangeliſtis texatur. Appar. XV. Impugnatur à Gentilibus, & Iudæis. ibid. XVIII. Negatur à Tatiano. 174. III. Aliiſque hæreticis, qui eum carnem ſuſcepiſſe negarent, de quibus vide in *Carnes, & Chriſtus.*

Genealogia Ioſeph, cur potiùs quam Mariæ, deſcripta ab Euangeliſtis. Appar. XVI.

Genedius, an Aurelius, prior ſederit Epiſcopus Carthag. 397. XV.

Generale Concilium quod olim diceretur, vel hodie dicatur. 347. III.

Generale à Satanâ eſſe, dicebat Saturninus hæreſiarcha. 120. XI. Paritérque generationem prohibebant Gnoſtici. 120. XIV Marcionitæ. 146 VI. Manichæi. 277. VIII.

Generi apud Hebræos loco filiorum habiti. Appar. XVIII. Eadem voce veniunt etiam affines omnes. 389. VI

Geneſareth lacus in Galilæa, ſiue Tiberiadis dicti, deſcriptio. 31. XXIV. Cur etiam dictus Mare. ibid.

Geneſius mimus coram Diocletiano Imp. myſteriis Chriſt. illudens, feriò factus Chriſtianus, martyrium conſequitur. 303. VI.

Genethliacos, & Mathematicos, publicè profiteri iubet Alexander Imper. 227. I. Vide *Aſtronomia*, & *Malefici.*

enij omninoſa apparitio facta ante obitum Conſtantio Imp. 361. IV. & Iuliano. 363 XII.

Gennadius Conſtantinop. Epiſcopus creatur, doctrina & ſanctitate conſpicuus. 458 V. Interpellat S. martyrem aduerſus clericum immorigerum. 459. I. Laborat in extirpanda ſimonia ab Eccleſia Conſtant. ibid. Orans in eccleſia, à dæmoniaco ſpectro audit, ipſum dæmonem poſt eius obitum, euerſurum Eccleſiam. 471. I. Sanctè moritur. ibid. Clarus inter Scriptores Eccleſ. ibid.

Gennadius Maſſilienſis presbyter ſectâ Pelagianus. 433. II. Reſipiſcit, & creatur eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus ſanctéque fine quieſcit. 496 V.

Genouefa virgo deſpondetur Chriſto à S. Germano Antiſiodor. futurorum præſcio. 429. II. in fin. Eius precibus ciuitas Pariſ. ſeruatur illæſa à furore Attilæ. 451. VI. Veneratur eam Childericus Francorum Rex, licèt Ethnicus. 456. III. Itémque Clodoueus, qui etiam muneribus eam frequentat. 484. XII. Eccleſia à Clodoueo in honorem S. Petri erecta Pariſiis, poſtea nuncupatur S.

Gernouefæ, quòd in ea corpus eius requieſcat. 184 II.

Genſericus Vvandalorum Rex Arianus Africam occupat, & miſerè vaſtat. 428. I. II. Vincit Aſparem & Bonifacium duces Romanorum 432. XVIII. Diram excitat in Catholicos perſecutionem. 437. I. Carthaginem capit, & diripit, & Catholicos tam Eccleſiaſticos, quam ſæculares nobiles, eiicit, aut in ſeruitutem redigit. 439. V. Deuaſtat Siciliam. 440. V. Acceſſitus ab Eudoxia Aug. in vindictam necis Valentiniani Tertij, Romam capit, & diripit. 455. II. III. Perſecutionem auget in Africâ, cunctaſque Roman. Orbis prouincias incurſionibus ſuis infeſtat. 456. IV. Moritur. 476. IX. Prædicatus omnium Regum feliciſſimus, quòd duarum totius orbis potentiſſ. vrbium Romæ & Carthagin. expugnator fuerit. ibid.

Gentilium calumniæ in Chriſtianos. Vide *Calumnia.*
Æmulati ſunt ritus ſacros Fidelium. 44. XXXVI Eorum quoque plurimi ritus ad pietatem ab Eccleſiâ tranſlati. ib. Perſequuntur Chriſtianos.
Vide *Perſecutio.*

Gentiles vnde dicti qui deos colerent, & quinam apud Romanos dicerentur eò nomine. 351. V.
Vnde, & quando dici cœpti Pagani. ibid.
Eorum ſtatus ante Chriſti aduentum, Appar. X.
Vocatio expreſſa aduentum Magorum. 1. VIII.
Omnium primo apertum fidei oſtium Cornelio Centuriano. 41. II.
Noluit Conſtantinus Magnus, eos fidem cogi. 324. XX
Prohibuit Conſtantius militare in ſuo exercitu. 351. IV.
Eorum ſermones non ſunt audiendi à Fidelibus. 388. III.
Sicuti nec eorum ſcientiæ poterant olim doceri Hieroſolymis 34, LXXXIX.
Vide etiam *Sacrificia. Oracula. Idola. Deorum cultus.*

Genufleſio ad orationem olim prohibita diebus Dominicis, & à Paſchâ vſque ad Pentecoſten. 58. XLIV.
Eius vſus in antiquâ Eccleſiâ. 401. VIII.

Georgius Cappadox Arianus, vitâ & moribus infamis, è docemilitum intruditur à Conſtantio in ſedem Alexandrinam, loco Athanaſij expulſi. 356. III.
Sæuiſſimè graſſatur in eos qui nollent ſibi communicare. ibidem.
Eius diſcriminatio à Gregorio, qui ante ipſum eam ſedem occupauerat. 341 V.
Damnatur à Semiarianis in Concilio Seleuc. 359. XVIII. Necatur à Gentilibus ſub Iuliano, corpuſque crematur, & cineres proiiciuntur in mare. 362. XXXVI. Haud dicendus martyr, cum quod extra communionem Eccleſiæ Cathol. paſſus. ibid. XXXVII. Eius copioſa bibliotheca à Iuliano Imp. quæritur. ibid.

Gerſon

Gerion dux cohortis Thebææ martyr. 267.II.
Germanicus inſignis martyr ſub Marco Imp. 169 III.
Germanus compar, quid ſit apud Paulum. 57.XIX.
Germanus Antiſiodor. Epiſcopus, vnà cum Lupo Trecenſi, miſſus à Cæleſtino Papâ & Synodo Gallicanâ in Britanniam, inſulæ Ethnicos conuertit, & Chriſtianos liberat ab hæreſi Pelagianâ. 426. III.
Apud Pariſios Genouefam virginem Chriſto deſpondet. ibid. II. in fi. Ruſum Britanniam à Pelagianis liberat. 435. III.
Armoricos liberat ab inuaſione Alemannorũ, & pro iiſdem agit apud Imperatorem. ibid. Eius & Imperatricis mutua munera. ibid.
Moritur Rauennæ, miraculis clarus, & corpus Imp. ſumptibus transfertur in Gallias. ibid.
Germanus Capuanus Epiſc. mittitur ab Anaſtaſio Papâ Legatus ad Anaſtaſium Imp. pro conciliandâ pace Eccleſiæ Orientalis. 497. I. Liberat à pœnis purgatorij Paſchaſium R. E. diaconum. 503. IV.
Gerontius clericus Mediol. eiectus ab Ambroſio ob magiam, fit Epiſcopus Nicomed. & depoſitus ob ſimoniam à Chryſoſtomo. 400. XIV.
Geruaſius & Protaſius fratres Martyres Mediolani, ſub Marco Aurelio. 169. II.
Eorum corpora diuinitùs inuenta à S. Ambroſio, & ad ea dæmones torti, & plurima alia edita miracula. 38. IV.
Gerundenſe Concil. in Hiſpaniâ, pro diſciplinâ Eccleſ. 517. V.
Geta filius Seueri Imp. quando fuerit à patre creatus Cæſar, & Auguſtus. 197. II. 210. I.
Mortuo patre, regnat vnà cum fratre Antonino. 213. II.
Necatur in matris gremio ab eodem fratre ſuo. 214. I.
Getulij ac ſociorum martyrium ſub Hadriano. 138. II.
Gigantes ab Enac gigante dicti Enacim. 34. XXXIII. Sepulti in Hebron. ibid.
Gilda Sapiens, Scriptor Britannus. 477. VI.
Gildo Maurus, aduerſus Firmum tyrannum fratrem ſuum, adhæret Theodoſio, & creatur Comes. 398. IX.
Fuit Ethnicus, & ſceleratiſſimus. ibid. X.
Erumpens & ipſe in tyrannum, hoſtis à Senatu declaratur, & aduerſus eum mittitur Maſcezil ipſius frater, ſed inimicus infenſiſſimus ob negatos ab eo filios Maſcezilis. ibid.
Vincitur diuinitùs à fratre, & captus ſtrangulatur. ibid.
Bona eius ampliſſima in fiſcum redacta dicta Gildoniacum patrimonium. ibid.
Fuerunt illi vxor, ſoror, filia, ſanctiſſ. feminæ. ibid.
Gladiatorum & ferarum ſpectacula, à Nerone Imp. prohibita Magiſtratibus in prouinciis. 59. VIII.
Gladiatorum ludi probibiti à Conſtantino Magno. 325. LII.
Itémque à Conſtantio. 357 XXIII.
Reſtituti à Iuliano, in odium Chriſtianorum, ſed mox ſublati à Valentiniano. 365. V.
Reſtituti Romæ ab Honorio, magno ipſius & Vrbis damno. 404. II.
Gladius S. Petri Apoſt. aſſeruatus Conſtantinop. miraculis coruſcat. 439. II.
Gladius ſpiritualis, dicta excommunicatio. 57. VI.
Glaucias poſt Marcum Euangeliſtam Interpres S. Petri Apoſt. 45. XII. 68. II.
Glorificationis hymnus ab Apoſtolis traditus Eccleſiæ. 325. XLVI.
Diuerſus eius vſus in antiqua Eccleſia. ibid.
Additamentum accipit in Concilio Niczno, contra blaſphemias & corruptiones Arianorum. ibid. XLVII.
Eius occaſione quantæ turbæ in S. Baſilium concitatæ. 71. V.
Glyceriæ virg. Heracleenſis martyrium ſub Marco Imper. 175. II.
Vnguentum ſalutiferum ex eius oſſibus. ibid.
Glycerius creatur Imperator Occidentis. 473. I.
Deponitur à Iulio Nepote, & in clericum attonſus, fit Epiſcopus. 474. IV.
Gnoſtici hæretici dicti, qui antea Nicolaitæ. 68. V. vel etiam qui Carpocratiani, aut Baſilidiani. 120. XII.
Nefandæ illorum turpitudines. 120. XIV. Eo etiam nomine dicti Adamitæ æquè impuri. ibid. XVII. Alia plurima eorumdem nomina. ibid. XVII. Aliique plurimi hæretici eo nomine dicti. 145. II. V. VIII. Ex eorum omnium turpitudinibus, ortæ calumniæ Gentilium in vniuerſos Chriſtianos. 120. XV. Eorum turpitudines delatæ in Gallias & Hiſpanias, ſuſcipiuntur à Priſcillianiſtis. 381. XIV.
de Gog. vaticinium Ezechielis, an de Gothis intelligendum. 378. IV.
Golgotha, ſ. Caluariæ locus. Vide in *Caluaria*.
Gordiani duo, pater & filius, eliguntur Imperatores aduerſus Maximinum Thracem: ſed confeſtim occiduntur. 238. IV.
Gordianus Tertius, prædicti Iunioris filius adhuc adoleſcentulus creatur Cæſar à Pupieno & Balbino Impp. 238. IV. Acclamatur à militibus Auguſtus. 240. VI. Perſas multis præliis ſuperat. 244. II. Cogitur Philippum Arabem collegam Imperij adſciſcere. 245. III. Occiditur iuſſu Philippi, & à Senatu inter diuos refertur. 246. I.
Gordianus Vicarius Romæ ſub Iuliano Apoſtata, ex perſecutore fit martyr. 362. LII.
Gordij Centurionis martyrium ſub Maximiano. 304 XIII.
Gortheni apud Iudæos tranſponebant feſtorum dierum tempora. Appar. VIII.
Gortheni hæretici, ex Simone Mago. 35. XIII.
Gothi Thraciam infeſtantes, Decios Impp. obuios occidunt. 254. VI. Ruſùm inuadunt Imperium ſub Galieno 263. III. Iterúmque irrumpentes, cum infinita hominum multitudine, & bis mille nauibus, debellantur à Claudio. 269. II. Vincuntur à Probo. 281. IV. Rediguntur ſub tributum à Conſtantino Magno opera, Gallicani ducis. 330. X. XI. Denuò inuadunt Thraciam ſub Iuliano. 364. V. A Valente bello appetuntur, quòd ſuppetias tuliſſent Procopio tyranno & poſt biennium ad pacem coguntur. 366. II. 369. IX. Impetrant ab eo Thracias ad habitandum, mòxque Rom. exercitum delent. 376. II. Ipſummet Valentem prælio vincunt, & viuum in tugurio cremant. 378. VI. Ab obſidione vrbis Conſtantinopol. repelluntur per Saracenos. ibid. VIII.
Gothorum Epiſcopus interfuit Magno Concilio Niceno. 325. X.
Chriſtiani perſecutionem patiuntur ab Athanarico Rege Ethnico. 370. XVI. Quinam, & quando cœperint Ariani fie. ibid.
Vtrùm de Gothis intelligenda ſit prophetia Ezechielis de Gog 378. IV.
Rurſùm vocantur in cladem Imperij à Ruffino proditore, & quàm miſerè illud depaſti ſint. 395. VII. VIII.
Itémque à Gainâ, & ipſo Gotho. 398. XXVII. Vide *Gainam* pariterque de Gothis vide alia plurima ſub nominibus Regum vel Ducum ipſorum.
Gothiam Athaulphus Rex facere in animo habuit, quæ eſſet Romania, & Gothorum Imperium, quod eſſet Romanorum 411. I.
Quando leges ſcriptas habere cœperint. 464. I.
Græci duo, ſub Domitiano viui Romæ defoſſi ſpecie auertendi mala publica. 86 I.
Græca lingua Romæ vileſcit ſub Tiberio & Claudio Impp. 55. XIII.
Græci primam in Eccleſiâ diſcordiam excitàrunt: & quinam illi fuerint Græci 34. LXXIX. Eorum ſcientias haud licuit publicè Hieroſolymis docere. ibid. LXXXIX. Ex Græcorum alphabeto hæreſim excogitarunt Marcus & Colarbaſius. 175. IX.
Græci & Impoſtores vocari ſoliti Chriſtiani à Gentilibus, & quare. 56. III. 197. IV. Scientias didicerunt ab Hebræis & Ægyptiis. 361. LVIII.
Græcorum fraudulentia in confingendo edicto Donationis Conſtantini erga Rom. Eccleſiam. 324. XXV.
Vide etiam *Conſtantinop. Eccl. & Oriental. Eccl.*
Grando inuſitatæ magnitudinis decidit in Oriente ſub Valente Imp. 367. VIII. Itemque Conſtantinopoli, in vitionem expulſionis S. Ioannis Chryſoſtomi. 404. XV.
Gratiæ Deo agi conſueuerunt in ſecundis menſis cœnæ, tam apud Gentiles quàm Iudæos. 54. XIV. Exemplo Domini is mos introductus in Eccleſiam. ibid. XIX.
Gratiam impertire ſoliti Apoſtoli in ſuis epiſtolis & quare. 45 IX Eorum exemplo, idem præſtant Romani Pontiff. ibid.
Gratia Chriſti, cur ſic vocetur. 58. XX.
Gratia vocata Euchariſtia. 34. XVI. Gratiâ ſola, abſque operibus, ſaluari homines, dicebat Simon Magus. 35. XII. Et Nouatores hodierni. ibid. XIV. De Gratia Dei & Libero arbitrio, quàm praua ſenſerit Pelagius. 415. IV. VI. Gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari, &c. idem dicebat. ibid. IV. E contrà verò monachi Adrumetini, totum Gratiæ tribuentes, tollebant penitùs Liberum arbitrium. 418. IV.
Gratianus cognomento Funarius, pater Valentiniani Senioris Imper. ab imâ ſorte ad ſummam Præf. Præt. dignitatem propria virtute euectus. 364. III.
Gratianus filius Valentiniani Senioris, creatur à patre Auguſtus. 367. VII. Poſt obitum patris, imperat vnà cum patruo Valente, & fratre Valentiniano Iuniori. 375. II. Vetat conuentus hæreticorum. 376. I. Vincit Alemannos, Gallias infeſtantes. 378. V. 379. III.
Mortuo patruo Valente Ariano, eccleſias reſtituit Catholicis, pulſis Arianis. 378. IX. Religionem liberam omnibus relinquit, præterquàm nonnullis execrabilioribus hæreticis. ibid. Theodoſium creat Imperatorem Orientis. 379. II. Reſcribit aduerſus omnes hæreſes. ibid. Repulſis primò Priſcillianiſtis, poſteà fauens, dat pœnas. 381. XIV. XV. Reiicit nomen Summi Pontificis Gentilitiæ ſuperſtitionis, & cultum deorum Romæ peſſumdat. 383. III. Occiditur ab Andragathio duce tyranni Maximi. ibid. IV. Eius ætas, & virtutes ibid. Priuatus ſepulturâ à Maximo. ibid.
Gratianus acclamatus Imp. aduerſus Honorium, breui occiditur. 407. VIII.
Gratus Carthagin. Epiſcopus intereſt Concilio Sardicenſi Oecumenico. 347. XVII. Celebrat Concilium Carthag. Primum. 349. VIII.
Gregorius Armeniæ Superioris Epiſcopus ordinatur, & eam Eccleſiam optimè componit. 311. IV.
Gregorius Bæticus, Elibertitanus Epiſcopus, quod cum Oſio Summi lapſo. 357. VIII. IX. Fuit circa lapſos eius opinionis, quam

poſteà Lucifer in ſchiſma vertit : verum tandem reſipuit. ibid.IX. Scribit librum de Trinitate,& ſancto fine quieſcit.388. XI.

Gregorius Cordubenſis Epiſcopus laudatur ex cultu Martyrum. 388. XII.

Gregorius Cappadox.excommunicatus,intruditur ab Arianis in ſedem Alexand loco Athanaſij expulſi.341.V. Eius diſcriminatio à Gregorio Cappadoce.ibid VI armatâ introducitur Alexandriam, & in Catholicos inmaniſſimè graſſatur.342.I. & ſeqq. Necatur ab Alexandrinis.

Gregorius Pater Georgij Theologi, diuinis præcedentibus viſionibus,baptizatur,& ex vxorato fit Epiſcopus Nazianzenus.325. IX.Eccleſiam Nazianzi liberat ab incurſu militum Iuliani Apoſtatæ, & in electione Archiepiſcopi Cæſarienſis, reſiſtit eidem Imp.362.XIII Moritur centenarius,eiuſque coniux pariter centenaria eodem fermè tempore decedit. 372.XII.

Gregorius, vulgò dictus Nazianzenus, & cognomento Theologus,petit Athenas ſcientiis conſummandus,354.V Intima eius cum Baſilio inita ibi amicitia; & quæ amborum ſtudia. ibid. Baſilio aſcendente. ipſe ab Athenienſibus retinetur vt oratoriam profiteatur: verum paulò pòſt ſe ſubducit.ibid. Ex moribus Iuliani, vaticinatur ingens malum Reipub. in eo nutriti ibidem IV. Vocatur in aulam ab eodem Iuliano,iam facto Imperatore; ſed recuſat accedere, & fratrem quoque ſuum Cæſarium inde auellit.362 II. Fit presbyter,& monachus, Baſiliumque ſequitur in eremum Ponticam, & qualem cum eo ibi vitam egerit. 362. XIV. & ſeqq. Scribit duas orationes in Iulianum Apoſt. 363. XVI. Reuocatur in eremo,& patri fit adiutor in cauſâ Eccleſiæ. 366. IV. Creatur admodum inuitus à Baſilio Epiſcopus Saſimorum. 371. Nouâ occaſione eremum repetens,mox à patre reuocatur in auxilium curæ Eccleſiæ Nazianz. ibid. VII. Numquam fuit Epiſcopus Nazianzenus, ſed & Saſimis ceſſit. ibid. Poſt parentum obitum,ſecedit Seleuciam ad memoriam S Theclæ. 378 XII Abducitur inde à Meletio Antiocheno.378. XI. Ex Concilio Antioch mittitur ad reparandam Eccleſiam Conſtantinop. ab Arianis proſtratam.378.XIV.Strenuè ibi agit ibidem. A quinque orationibus ibi de Theologiâ habitis, conſecutus eſt cognomen Theologi. ibid. Quanta illic paſſus ab Arianis.ibid. Inuiſitur à S.Hieronymo,ad audiendam explicationem ſacræ Scripturæ.379.IV. Expetitus à Catholicis, conſtituitur à Petro Alexandrino Epiſcopus Conſtantinop. ſed turbatur à Maximo Cynico. ibid. V. Miſſus ab Arianis ad eum occidendum ſubornato ſicarius, pœnitens veniam petit & impetrat.380. II. Confirmatur in ſede Conſtantinop. à Concilio Oecumen. ibi celebrato.381. III Ob turbas poſt finitam Synodum ortas, abdicat ſe Epiſcopatu. ibid. IX. E iure paterno Nectarium ipſi datum ſucceſſorem, excitat aduerſus hæreticos. 384 VII. Migrat in cœlum.386.II.Eius ſancta exercitia in ſenectute.ibid. III.

Effigies. ibid.IV.

Imago in Eccleſiâ collata miraculis claret. ibid.

Corpus Romam tranſlatum. ibid.

Teſtamentum quale. ibid.

An duxerit vmquam vxorem. ibid. VI.

Calumniam paſſus de conſuetudine litterarum cum Theodoro Mopſueſteno. 389.III.

Gregorius Neocæſarienſis, dictus ab ingentibus editis miraculis Thaumaturgus,fuit diſcipulus Origenis. 233.VII.

A meretrice accuſatus,diuinitùs vindicatur. ibid. Fugiens creari Epiſcopus, abſens conſecratus, eóque inuiſibili fune tractus inuitus, conſuetam in Eccleſiâ accipit conſecrationem. ibid. Diuinitùs accipit à B. Virgine per S. Ioannem Euang. regulam fidei de SS. Trinitate,eámque ipſe exponit. ibid VIII.

Alexandrum Carbonarium, diuinitùs detectum qualis eſſet, ordinat Epiſcopum Comanum. ibid.IX.

In perſecutione Decianâ ſecedit in ſolitudinem, & multa mirabilia ſigna edit. 253 XXI.

Scribit Epiſtolam canonicam de pœnitentia delictorum. 265. IV.

Calumniam patitur de hæreſi Sabellianâ. ibid. Intereſt Concilio Antioch. contra Paulum Samoſat. 226. I. Moritur & commune cæteris ſepulchrum optat. ibid.IV.

Moriens 17. relinquit in ſua diœceſi Gentiles, qui 17. tantùm in ea repererat Chriſtianos. ibid.

Eius præconia, ſcripta, & miracula ad reliquias edita. ibid.IV.V.

Eccleſia in qua corpus reconditum, cæteris ædificiis ſæpè terræ motu proſtratis,ſemper manſit incolumis. ibid.IV. & 243.V.

Gregorius Nyſſenus Epiſcopus frater Baſilij Magni, ex coniugato fit Epiſcopus. 369.VIII.

Eius nimius cultus rhetoricarum diſciplinarum,reprehenditur à Gregorio Nazianz. ibid.

Sede pulſus ab Arianis ſub Valente, Eccleſias luſtrat, & curat. 370. V.

Mortuo Valente,in Concilio Antioch.legationem accipit ad viſitandas Eccleſias. 378. XII.

Ex diuinâ reuelatione viſitat S. Macrinam ſororem ſuam morti proximam.ibid In Concilio Oecum.Conſtantinop ſcribit Symbolum dictum Conſtantinopolitanum:quod reliqui Patres comprobant.381.IV.Ibidem laudat oratione funebri Meletium Antiochenum tunc defunctum. ibid.VII.

Eius de Peregrinationibus ſententia malè accepta ab hæreticis. 386. X.

Intereſt Concilio Antioch.in Encæniis. 194.VII.

Gregorius presbyter Cæſarienſis ſcripſit orationem de Patribus Nicæni Concilij,& citatur ſæpiùs. 325.IX.XIII.XVI.XXI.&c.

Gundabundus ab exilio crudeliſſimo vocatur ad regnum Vvandalorum in Africâ. 484.X.

Initio parcens Catholicis,poſteà perſecutus eſt. ibid. Moritur. 493.V.

Gundebadus Burgund. Rex patruus S.Clotildis. 494.V.

Intùs Catholicus foris Arianus, non probatur à S. Alcimo. 509. III.Monomachiam lege,lata approbat. ibid.

Gundenis virg. martyrium ſub Seuero Imp. 203.V.

Guriæ, & Samonæ martyrium ſub Dioclet. 299.II.

H

HAbacuc Prophetæ corpus inuenitur ex reuelatione, ſub Theodoſio. 406.XI.

Hadrianiſtæ hæretici, ex Simone Mago. 35.XIII.

Hadrianus Traiani Imp.affinis, & ab eo adoptatus, ſuccedit in Imperium. 119.VIII.

Ciuibus, Rom. omnia debita remittit. 120. I. Perſecutionem in Chriſtianos proſequitur. ibid.II.

Peregrinationem ſuſcipit per cunctas Orbis Romani prouincias, earum vtilitatibus proſpecturus 122.II.

Turpia Eleuſinia ſacra Athenis ſuſcipit. 125.I.

Reddit pacem Eccleſiæ. 128.V.

Templa ſibi erigit,& dedicat. 128.V.129.I.

Antonium cinædum deum facit. 132. IV. Promulgat Edictum perpetuum Saluianum.134.II.& de vigeſimâ hæreditatis. ibid Fuit magiæ deditiſſimus. ibid. & 140. II. Debellatis rebellantibus Iudæis, Hieroſolymam reſtitutam de ſuo nomine appellat Æliam,& loca ſancta variè profanat.137.I.& ſeqq. Tædio incurabilis hydropiſis, mortem quærit, ſed affectans miraculis retinetur. 139.II.

Dat pœnas crudelitatis in ſuos, & effuſi ſanguinis Chriſt. ibid. III. Moritur inediâ voluntariâ. 140.I. Scripſit Vitam ſuam, nomine Phlegontis chronographi liberti ſui,aliáque eius ſcripta & ſtudia. ibid. II. Refertur inter diuos ab Antonino Pio, licèt ei eſſet infeſtus Senatus. ibid. III. In ſingulis ciuitatibus templa erit, quæ in honorem Chriſti conſecrarentur,& cur ab inſtituto ceſſârit. 124.II.

Serapidis vultu effigiari voluit.362.VI. Sub eius Imperio hæreſes cœpiſſe, quomodò intelligendum. 120.IV.

Hadrianopolitani martyres ab Arianis ob cauſam Athanaſij. 348.I.

Hæreſes variæ inter Iudæos in aduentu Chriſti. Appar.VI.

Inter Chriſtianos ſub Hadriani Imperio cœpiſſe, quomodò ſit intelligendum. 120.IV.

Nouæ emergentes, Romæ primùm cum ipſarum auctoribus, damnari ſolitæ.35.XIV.412.V.430. I. Et vide ſub ſingulis hæreſiarcharum nominibus. Cur oriantur. 146.XI. Et vide. 259. IV. 428. VII. Ad eas conuincendas, ſaluberrimum remedium. 146.X 454.II.502.VII. Iis peculiare, habere feminas auctrices, vel adiutrices.49.IX.Vide *Mulieres*.Itémque in diuerſas ſectas diſtrahi.68.V 120.XVIII. 173. X. XI. 275. VI. 373. V. 394. VIII. Vnius plura plerumque nomina. 258. V. Plurimæ à Conſtantino edictis ſuis fermè ſublatæ. 326. IV. Quanta ſecum vehant Imperij mala.364.V.359.XXIII.345.I.378.VII.406.IX. 445.II 499.III.503.VI.Vide etiam *Clades*.

Hæreſiarcha omnium primus, poſt Aſcenſionem Domini, Simon magus. 33.XIV.

Hæreſiarchæ facti,ob repulſam,aut inuidiam,præfecturarum Thebules. 209.II. Valentinus.145.I. Tertullianus. 201.III.Symmachus.203.III.Arius.315.II. Colluthus.315.XII. Alij ex opificibus,vt Theodotus coriarius.196.III. Aliter Theodotus trapezita.ibid.V.Aëtius aurifex.356.XVII. Petrus Fullo.472. III. Non debent in Eccleſiam cum priſtinis honoribus recipi. 327.I.356. VIII.362. XLI.449.VIII.

Vide etiam *Lapſi*.

Diuino iudicio malè pereunt, veluti Simon magus. 68.VII. Montanus, cum ſuâ Maximiliâ, & Theodoto. 173. III. Manes. 277.VI.Arius.336. IX. Naſtorius. 436. I. Timotheus Ælurus. 476.V 477.III.& alij plures,de quibus vide ſub propriis eorum nominibus Hæreſiarchæ redeunti ad Eccleſiam, pœnitentia iniungitur reſtituendi quos perdidiſſet. 180. IV. Hæreſiarchæ, vel alij præcipui hæretici,recantaturi palinodiam,ad Rom. Pontificem accedere conſueuerunt, vel libellos mittere. 255.I. 180. IV. 207.I. 350.VII.515.IV. & ſæpè alibi.

Hæretici æmulati nomina, quibus veri Chriſti diſcipuli nuncuparentur.43.III.Diſcriminantur egregiè nomine *Catholico*, quod nunquam ſibi ſeriò tribuere auſi ſunt.ibid. & inſigniter nomine *Romano*, quod ſemper odio habuerunt. ibid. Nouiter emergentes exiſtimati ſunt à Patribus Antichriſti. 57. LIV. 204. Vide *Anti-Chriſtus*. Scripta aliorum nomine confin

cõfingere ſoliti. Vide *Scripta.* Suas opiniones præſtantiſſimis viris falsò tribuere ſoliti 74.IV.175.IV.196.III.3V.256.V.263.V. 311.III.343.II.418.III.432.VI. Negant ſcripturam ſacram. Vide *Scriptura.* Mutant pro occaſione dogmata ſua.234.X Sæpè pè, relapſi ab ingreſſu Eccleſiæ in perpetuum eiecti. 427.III. Hæretici dicendi, quicumque ab Eccleſiæ Rom. communione & doctrinâ ſeparantur 45.III.254.XII.V. *Rom. Eccl.* ſeu qui à iudicio Catholicæ religionis deuiant. 379.III.in fin. Eorum impietates, impuritates, tributæ à Gentilibus vniuerſalitati Chriſtianorum. Vide *Calumnia & Chriſtiani.* Multorum ex eis nefandiſſimas impuritates, vide in *Libido*, & *Turpitudo.* Calumnias in Catholicos, vide in *Catholici.* De eorumdem Baptiſmo, in *Baptiſmus.* De libertate religionis, in *Religio.* Iis aliquando conceſſum, redire ad Eccleſiam cum honoribus, vide *Lapſi.* Hæretici qui non poſſent diſputatione conuinci, miraculis confutati vide *Diſputatio.* Eis nihil credendum in rebus ſuis.383.VIII. Ex venià ſcelerum fiunt deteriores.432 II. Cum eis quomodò egerit Hieronymus. 401.IX. 406. VIII. Itémque Auguſt. 420.II.

Cum eis non eſt diſputandum de rebus iudicatis, ſed coercendi auctoritate Patrum. 383. VII.

Vide etiam *Diſputatio.* Magiſtratus quoſcumque gerere prohibiti in Concilio Arelat. Primo, præſente Conſtantino Magno. 314 VIII. Eos patefaciendi mos antiquus Eccleſiæ Rom. 444. Eos non animarum, ſed lucri cauſâ exagitare, improbatum. 410. XIV. Aduerſos eos ritè imploratur auxilium Principum & Magiſtratuum.385.VI.368.VI.405.IV.414.III. Eorum pœnæ: Librorum combuſtio. Vide *Libri hæreticorum.* A quibuſcumque magiſtratibus excludi. 314. VIII.383. VII.400. XVII. A priuilegiis Catholicorum repelli. 329 IV.

Nihil ex moribus, vel legibus habere commune cum cæteris hominibus.407.I. Conuentus non agere. 326.IV.372.XIV.376.I. 383. VII. 388. VI. Et alibi ſæpiſſimè. Ædéſque vbi conuentus haberent, dirui, & comburi, aut fiſco addici. 326. IV. 372. XIV.376.I. 383. IX. Pecuniâ mulctari. 392.V.398.VI.400. XVII.411.I.414.III.De religione non diſputare.388.VI. Tamquam de publico crimine accuſari 407.I.445. III. Proſcribi, & in exilium pelli.384.VII.410.X 412.IV.413.VI.414.III.418.II. 436.I.444 I. Ad deſerta loca eiici.390. VII. in fin. Bonis carere. 407.I. 436. Vt ſacrilegi puniri. 443. III. Capitale ſupplicium. 385.V. 398.V. VI.415.VI. Gladio puniri.410.X.412.V.Comburi.476 IX. Publico bello appeti. Vide *Religio & Manichæi.* Ordinatores eorum denis libris auri mulctari. 392. V. 398.VI. Occultatoribus, & receptoribus, capitale ſupplicium decretum. 398.XVIII.

Hæſitantes hæretici, qui & Acephali.
Vide *Acephali.*

Harmonias Euangelicas quinam concinnauerint. 38.II.

Harmonius filius Bardeſanis, hæreticus, filius hæretici, multa ſcripſit. 175.VI.

Hymnos Eccleſiaſticos corrupis. 60 XV.

Hebdomas Sancta, qua Dominus paſſus eſt, ieiuniis, & carnis afflictionibus, à poſteris celebrata. 34 XLVII.

Hebræa lingua à Romanis æſtimata barbara. 34.XXXV.
Vide etiam *Latina lingua.*

Hebrææ voces aliquos, veterando vſu in Eccleſiam illapſæ. 57. XLIX. Ab Hebræis exortæ ſcientiæ, non à Græcis.36 & LVIII. Ad Hebræos Epiſtola, verè Pauli eſſe probatur.60. XVIII. & ſeqq.

Hebron ciuitas Iuda, multis monumentis nobiliſſima, ſummæ venerationi cunctis fuit nationibus. Appar. XXVII.

Hegeſippus ex Iudæo Chriſtianus factus, ſcriptor eruditiſſimus Romam venit ſub Anicetio Papâ, & diutiùs ibi manet. 167.VI.

Hegeſippus alter Iunior, qui ſcripſit Excidium Hieroſolym. 72. VII.167.VI.

Heleſaitæ hæretici, ab Elxai deſcendentes. duas eius ſeminia feminas adorabant. 105.II. Eorumdem alia impia dogmata. ibid.

Helconidis virg. Corinthiæ martyrium ſub Gordiano. 240.II.

Helena Adiabenorum Regina ſubuenit ciuitati Hieruſalem fame laboranti 44.XXIX. Ea Chriſtiana, an Iudæa fuerit. ibid.

Helenæ, Conſtantini Magni parentis, patria, & genus. 306. V. Fuit legitima coniux Conſtantij Imp. non concubina. ibid. VI. Cur vocata Stabularia. ibid VII. Inuitata à Iudæis ad ipſos tranſire, confirmatur in fide à Silueſtro Papâ 315.VII. Pietatis ergo Hieroſolymam petit, & multas vbique Eccleſias extruit. 326. VI.XIII S. Crucem Domini inuenit. ibid. VII. Itémque Clauos quibus crucifixus. ibid. XI. Epulo virginibus ſacris exhibito, inſeruit habitu famulæ XIII. Helenopolim, & Helenopontum, eius nomine vocat Conſtantinus. ibid. Quo tempore, & loco, mortua, & ſepulta, & vbi extet eius corpus. XIV.

Helena Conſtantini Mag. filia, datur à Conſtantio fratre in vxorem Iuliano Apoſt. patrueli. 355 XVI.
Eius partubus inſidiatur Euſebia Auguſt. & venenum abortiuum ei propinat.356.XX.Moritur. 360. XII.

Helena Simonis magi. Vide *Selene.*

Heli quomodò fuerit parens Ioſeph ſponſi B. Virginis. Appar. XVIII.

Heliogabalus. Vide *Anton. Elagab.*

Helpidius Præf. Prætor. inſignis martyr ſub Iulian. Apoſtatâ.362.V

Heluidius hæreſiarcha hoſtis virginitatis, & perpetuam Beatæ Mariæ negans, confutatur Romæ à S. Hieronymo. 381.VI.

Hemero baptiſtarum apud Iudæos dogmata. Appar.IX. & an.33. IV. vnde ita dicti. Appar. X.

Henoticon de Fide promulgatur à Zenone Imp. ſub ſpecie vnionis controuerſiarum, reuerà aduerſus Concilium Chalced.482.III. damnatur à Felice Papâ. 483.III.

Heracleas Origenis diſcipulus, & ſucceſſor in Scholâ Alexandrinâ, creatur eius Eccleſiæ Epiſcopus.234.I. Moritur. 248.II.

Hiracleon Valentini diſcipulus, & ſucceſſor in Scholâ Alexandrinâ, creatur eius Eccleſiæ Epiſcopus. 234 I.
Moritur. 247.II.

Heracleon Valentini diſcipulus, quænam præter magiſtri dogmata, & ipſe delirârit. 175.VIII.

Heraclianus interfector Stiliconis proditoris, creatus ab Honorio. Imp Præfectus Africæ 408.VI. Occidit quoque Conſtantinum miſſum ab Attalo tyranno ad occupandâ Africam.410. II. Euadit & ipſe tyrannus in Africâ. ibid. VII. 413.I. Cum 3700. nauium claſſe Romam adnauigans, fugatur, & Carthagine occiditur, noménque eius ab omnibus monumentis expungitur. 413.I.

Herba nata ad pedes ſtatuæ Chriſtiæ eæ, vim pellendi morbos ab ipsâ ſtatuâ accipit. 32.XXVII.

Herba parietina cur dictus Traianus à Conſtantino Magno.314. XXII. Herbarum animæ.
Vide *Anima.*
Herbarum & ſuccorum phylacteria proſcripſit Auguſtinus in Africâ. 418.VI.

Hercules ſuſceptus conſors Imperij ab Aureliano.272. IV. Herculius Maximianus. Vide *Maxim.*

Hermes frater Pij Rom. Pontificis, librum ſcribit titulo Paſtoris; & qualis fuerit.159.III. Alia eiuſdem ſcripta. ibid. IV. Eius nomine Titulus Paſtoris Romæ dictus. ibid. Quieſcit ſanctè, annos ſaltem. 130. natus. ibid. & 164.V.

Hermes Præf. Vrb. martyr ſub Hadriano. 132.I.

Hermias martyr in Ponto ſub Marco. 175.II.

Hermias & Seleuchus hæreſiarchæ, quænam docuerint. 170.V. Ab Hermiâ dicti dicti Hermiani, ſiue Hermiotitæ. ibid.

Hermogenes hæreſiarcha à Chriſtiania ad Stoicos tranſiens, quæ inde inſerere conatus ſit in Eccleſiam. 170. IV. Ab aliis quoque turpitudinem morum ſumpſit. ibid. Aliæ ex eo hæreſes. ibid. V.

Hermogenes ex ditiſſimo perſecutore fit nobiliſſ. martyr ſub Maximino Cæſ. 307. VIII. Perperàm dicitur Epiſcopus Alexand ibid.

Hermon creatur Hieroſol. Epiſcopus.298.V. Moritur. 312.XVII.

Hero creatur Antiochen. Epiſc.110.II. Subit Martyrium ſub Hadriano. 131.I.

Hero II. creatur eiuſdem Sedis Epiſc. 143.I Moritur. 170 III.

Herodes Idumæus, primus extraneorum adipiſcitur regnum Iudæ. Appar. III. Idem à nonnullis aſſertus Chriſtus. ibid. IV. Summum Iudæorum Pontificatum è domo Leui ad alios transfert, eiúſque ius ſibi arrogat. ibid. V. Quoto eius anno natus Chriſtus. ibid. XXXV. Bimulos Infantes interfici iubet. 1. VI.XI. occidit quatuor filios ſuos. ibid. XII. Aliósque plurimos inſignes viros. 8.I. Horrendis morbis affectus, & miſerrimâ moritur. ibid, Poſt mortem colitur à ſuis. Appar. IV.

Herodes Antipas, filius Idumæi, conſtituitur ab Auguſto Tetrarcha Galilææ.8. II.31. III. Reiecta coniuge legitima, ſubintroducit vxorem fratris ſui viuentis. 31. XIX. Ea de cauſà reprehenſus à Ioanne Bapt. detrudit eum in carcerem. ibid. XVIII. Et decollari iubet.35.I. Ingens eius ſocordia de Chriſto cognoſcendo ibid II. Chriſtum ad ſe à Pilato miſſum contemnens, induit veſte alba, & remittit ad Pilatum. 34. XXVI. A Caio Imper. mittitur in exilium, & miſerè perit. 40.II.

Herodes Rex Calcidis à Claudio Imper. ius accipit in templum Hieroſol.46.II. Moritur. 50.II.

Herodes Agrippa. Vide in *Agrippa.*

Herodes quidam confictus à Ioſepho. 31.XIX.

Herodiani aſſeruerunt, Herodem Idumæum eſſe Chriſtum: Appar. IV. IX. Eiúſque natalem poſt mortem celebrare conſueuerunt. ibid. IV.

Herodias vxor Philippi Tetrarchæ, relicto viro, tranſit ad fratrem eius Herodem Antipam.31.XIX. Ioannem Bapt. decollari procurat, & ſæuit in eius caput.13.I. Eius filia ſaltatrix diuinitùs punitur. ib. Herode damnato in exilium, eligit eum comitari, quàm domi, remanere. 40.II. Cum ea circum vagari noctu, putarunt feminæ à dæmone illuſæ, 382.V.

Hero Arelatenſis Epiſcopus, vnà cum Lazaro Epiſcopo, ſcribit in Africam aduerſus Pelagium & Cæleſtiũ hæreſiarchas,416.I. Calumniam patiuntur apud Zoſimum PP. ab iiſdem hæreticis ſanctitatem ſimulãtibus.417. III. Heros pellitur à Patroclo ſedis inuaſore. 412.I.

Hiberni fidem accipiunt à Palladio & Patricio, miſſis à Cæleſtino Papa. 429.III.in fi 431. XXV.

Hierarcha Eccleſiaſtica inſtar cæleſtis compoſita. 35. XLIII. V. Is ordo in Eccleſia ab initio inſtitutus. 35.XI.44.XXXIV.58.V. Inuerſus à Montaniſtis. 173.VIII.

Hierar

Digitized by Google

Hierax hæreſiarcha exoritur; & quæ eius praua dogmata, & ſcripta. 287.IV.

Eius ſectarij alio nomine dicti Abſtinentes. ibid. Vnus ex eis miraculo ſuperatus à monacho Catholico. ibid.

Hierocles ſcribens in Chriſt. religionem, confutatur ab Euſebio Cæſarienſi. 68.XII. 302.VI.

Hieronymi patria, parentes, ſtudia, baptiſmus, & peregrinationes. 172. VIII.IX. Audit in ſcripturis ſacris Apollinarem, nondum damnatum hæreticum. ibid. IX. Fit monachus, & petit eremum Chalcidis. ibid. Suſpectæ fidei apud Orientales habitus ob nomen Hypoſtaſis, conſulit Damaſum Papam. ibid. X. Eius ſcripta in eremo, & ætas. ibid. XI. Accuſatus Sabellianiſmi, recedit ab eremo, ac petit Hieroſolymam; eruditúſque eſt in rebus Hebraicis. 378. XV. Conſulitur à Damaſo de variis quæſtionibus Scripturæ. ibid.

Ordinatur à Paulino Antioch. presbyter, ita tamen vt nulli adſcriberetur Eccleſiæ. 378. XVI. Non fuit Cardinalis Rom. Eccleſiæ. ibid. Petit Conſtantinopolim ad audiendum ibi Gregorium Nazianz. in ſacris Script. 379. IV. Venit Romam ad Damaſum, inſeruítque ei conſultationibus ad eam Sedem miſſis ſolitis. 382.I.VI. Fouetur totius vrbis ſtudiis, & frequentatur etiam à nobilibus matronis Scripturarum cauſâ. ibid. VIII. Scribit contra Heluidium, Iouinianum, & Luciferianos. ibid. VI.VII.VIII. Poſt obitum Damaſi, deſertus à Siricio, acrem ſentit inuidiam quorumdam clericorum Rom. 385.III. Commentum de fugâ eius ſub muliere habitu. ibid. Repetit Hieroſolymam, & peregrinatur Alexandriam, & in Ægyptum; audítque Didymum cæcum, & Barrabanum Iudæum, ac prætereà in Palæſtinâ occupatur in recipiendis peregrinis. 386.IX. Scribens contra Iouinianum hæreſiarcham, calumniam patitur de deſpectu nuptiarum. 390.VII.VIII. De Scriptoribus Eccleſ. quomodo & quo fine ſcripſerit. 209.XIV. 392. VII. Aduerſus Ioannem Hieroſolym. alióſque Origeniſtas, acriter agit. 391. II. & ſeqq. Eius cum S. Auguſtino altercationes, abſque ſciſſione charitatis. 394. IX. &c. Accuſatus à Ruffino de Periarcho Origenis, ſe defendit; eiúſque errores propalat. 397. IV. 399. VI. 402. VIII. Qualis eſſe conſueſceret aduerſus hæreticos. 402.IX. 406.VIII. Confutat Vigilantium hæreſiarcham: 406. VIII. Patriéſque hæreſes Pelagij, antequam ipſe ſe palàm proderet 411.VIII. Ac poſteà per Dialogum. 415. V. De origine animarum conſultus per Oroſium à S. Auguſtino, quid reſponderit. ibid. VII. Moritur in Bethleem. 420.X. Eius ætas, elogia, & ſcripta. ibid. Multa ſpuria de rebus eius geſtis. ibid. VI. Cur leo pingatur cum eo. ibid.

Hieroſolyma ſita in medio, vel Palæſtinæ, vel terræ habitabilis. 34. XXXIV. Eò ex pluribus locis deferri olim ſolitæ à Fidelibus eleemoſynæ ad egenos Chriſt. 44. XXX. Eius cladis, mirabilis prædictio per Ieſum Anani filium. 65. I. Eiuſdémque præſagia, & prodigia. 68. XIII. XIV. Obſidetur à Ceſtio Syriæ Præſide, ſed liberatur magno Romanorum damno. ibid. XV.

Miſerè laceratur factionibus ciuilibus. 69. XX. Obſidetur à Tito & muro ingenti, incredibili celeritate vallatur. 72.I.II.

Immensâ vexatur fame, ad eſum vſque cariſſimorum liberorum. ibid. III. Capitur, inceditur, & funditùs deletur, paucis memoriæ causâ relictis. ibid. V. eius anni à Dauid Rege, & ab ipsâ conditâ. ibid. Ea tanta clades à multis omnis generis hiſtoricis deſcripta. ibid. VII. Vide etiam *Iudæi*. Hieroſolymam adorabant Ebionæi, quaſi eſſet domus Dei. 74. V. Verſus eam orare vndique docuit Elxai pſeudopropheta. 103. II. Rursùm inhabitari, ſed ab exteris hominibus, Hadrianus Imp. iubet, & de ſuo nomine Æliam appellat, & quid in locorum ſanctorum, Profanationem egerit. 130. III. 137. I. & & ſeqq. Noua extruitur à Conſtantino ad ſepulchrum ſaluatoris. 326.VI.

De peregrinatione ad eam, vide *in Peregrinatio, & Terra Sancta*.

Hieroſolymitana Eccleſia ſubdita Cæſarienſi maritimæ, & Antiochenæ. 36.VI. 325.XXXVII. 392.XI. Virgo dicta vſque ad obitũ Simeonis Cleophæ eius Epiſcopi, poſt quem erroris labe ſecretò infici cœpit à Thebule. 109. I. Quando aucta Patriarchatu, & quis eius honor antiquitùs. 325.XXXVII.

Mater omnium Eccleſiarum, attentâ eius origine, dicta. ibid. Agitatur ex conflictationibus Arianorum & Semiarianorum. 351.X. De Primatu Palæſtinæ mouet quæſtionem Cyrillus eius Eccleſiæ Antiſtes Acacio Cæſarienſ. & ideò ab illo abdicatur, 359. XXI. Eumdem quærit Iuuenalis in Concilio Oecumenico Epheſino, ſed repellitur à Cyrillo Alexandrino Vicario Cæleſtini Papæ. 431. XV. Obtinuit illum in Concilio Chalcedonenſi. 451. XXVI. Verum intercedente Rom. Pont. haud gauiſa eſt pacificè ea Eccleſia eiuſmodi Primatu, vſque ad Quintam Synodum, quâ penitùs ei firmatus eſt. ibid. & 454.IV.

Hieroſolymit. Epiſcoporum tempus ſedis per multa luſtra incertum, ob grauem eius Eccl. perſecutionem. 151. I. 137. III. 186. II. Ex genere Iudæo deficiunt ſub Hadriano, & incipiunt ex Gentibus ordinari. 138. I. Modeſtiſſimus eorum veſtitus. 34. LXXXVII.

Hieroſolymitanum Concilium Apoſtolorum, de Gentibus ad circumciſionem, non cogendis 51. III. Aliud eorumdem, de vſu legalium Iudæis credentibus non penitùs prohibendo. 58. XLVIII.

Quatuor aſſerta comm. ibid. diuerſis temporibus celebrata Concilia. ibid. In Encæniis. 335. IX. In quo Euſebiani ſeorsùm conuenientes, Arium in communionem recipiunt. ibid. XI. Hic conuentus, idem habitus cum Tyro, eumdémque Athanaſius vocat. *Exordium Synodorum Arianorum*. ibid.

Sub Maximo Patriarcha, ad recipiendum Athanaſium ab exilio redeuntem. 352. IV. Sub Iuuenale, aduerſus Eutychianos. 454. IV.

Hieroſol. Templum habuit locum, vbi feminæ quæ Deo ſe vouerant, ſeorſum habitant à viris. Appar. XXI.

Itidem feminarum portas, & loca orationis ſeiuncta a viris. 34. LXXXI. Quot fuerit annis à Zorobabele, & poſteà ab Herode conſtructum. 38. XVI. Ad illum vbique extra Hieroſolymam, conuerti ſoliti Iudæi, quando orarent. 58. XLII.

Deſeritur à Spiritu S. & ab Angelis cuſtodibus. 34. XXXVI. XXXVIII. Porticus Salomonis quamdiu perdurarit. ib. LXXIII.

Occupatur, & profanatur per ipſos Iudæos in obſidione Ceſtij: eáque intelligenda Abominatio Deſolationis à Domino prædicta. 68. XVIII.

Quæ in eo prodigia ante excidium contigerint. ibid. XIII. Cædibus profanatur a Zelotis factioſis, & munitur aduerſus ciues. 69. XX. Fuit tantæ amplitudinis, vt in eo duo exercitus aduerſarij habitarent. 72.

Inceditur diuino motu à militibus Titi, eo inuito, & penitùs exſcinditur. 72. IV. V.

Eius excidium lugere ſoliti quotannis Iudæi eò accedentes. ibid. VIII. in fin. Eius ſanctiora ſpolia in triumphum deducta. 73. I. Vide in *Vaſa*.

Reſtituere curat Iulianus Apoſtat. in fauorem Iudæorum, ſed immenſis diuinis prodigiis opus impeditur. 363.II.III.

Hilarion. 15. annorum adoleſcentulus, viſitat magnum Antonium, & fit monachus ſanctitate & miraculis toto orbe celeberrimus. 318.V. Ad ſepulchrum Antonij iam ſenex accedens, anniuerſariam eius dormitionis diem celebrat. ibid. Sub Iuliano Apoſt. toto orbe quæritur ad necem ob diſſolutas Gentilis cuiuſdam Gazenſis Circenſium equorum incantationes. 362.XXXII.

Signo Crucis eruptionem horrendam maris cohibet Epidauri. 365. IV. Apud Saracenos fidei fundamenta iacit. 372. VIII. Moritur. ibid.

Hilari, Gallicani perneceſſarij, martyrium ſub Iuliano. 362.LI.

Hilarius Arelat. S. Auguſtini diſcipulus, vnà cum Proſpero Aquit. defenſionem ſcriptorum Auguſt. ſuſcipit aduerſus eorum impugnatores. 426.IV. 430.XI.

Ex monacho Lirinenſi, fit Epiſcopus Arelat. 441. II. Præſidet Concilio Arauſicano. ibid.

Eius præſumptio ſuper Viennenſem Prouinciam, retunditur à Leone PP. & Valentiniano Imp. 445.IV.V.

Eius virtutes, & ſanctus obitus. ibid. IV. Pro reficiendis pauperibus laborabat manibus ſuis. ibid.

Hilarius Pictauienſis conuertitur ad fidem iam ætate prouectus. 355. XIV.

Ex vxorato fit Epiſcopus eius ciuitatis. ibid. Cæteris Epiſcopis Orthodoxis exulantibus, toleratur aliquamdiù à Conſtantio, ne Gallias à ſe abalienaret. ibid. XV.

Fouetur à Iuliano Cæſar. aduerſus Arianos. ibid. XVI. Relegatur in Phrygiam ex Synodo Biterrenſi. 356. XIII. Inde ſcribit ad Gallos, librum de Synodis, & quo conſilio. 358. IV. Iubetur ire ad Concilium Seleucienſe. 359. XVI. Quamuis & verbis & ſcriptis ibi Arianos, ipſúmque Conſtantium Imp. exagitarit; nihilominùs diuino miraculo permittitur redire in Gallias. 360. I. II. III. Ei inhæret S. Martinus 360. III. Eius nomine vulgatus libellus de Concilio Arimin. in multis deprauatiſſimus. 352. IV. 357. Ei à Centuriatoribus imperitiſſimè impingitur error, qui fuit XIV.

Hilarij R.E. diaconi ſecta Luciferiani. 362.XLVII.

Lapſos reuocat, & reſtituit, frequentibus celebratis Synodis. ibid. XLIX.

Accuſatos apud Imp. Valentinianum, Auxentium fraudulentum Arianum Epiſc. Mediolan. non auditur, ſed vt calumniator remittitur. 369.II.

Scribit litteras Circulares contra eumdem Auxentium. ibid. Obitus, ſcripta, & falſa quædam de eo iactata. ibid. Præſtò eſt Clodoueo Regi contra Gothos Arianos. 509.II.

Hilarius R.E. diaconus, mittitur cum aliis à Liberio PP. ad Concilium Mediol. 354. I. Renuens ſubſcribere damnationi Athanaſij, flagellatur, & in exilium pellitur. 155.III.

Gloria confeſſionis elatus adhæret ſchiſmati Luciferi, de non recipiendis cum dignitate lapſis. 362.XLVII.

Addit hæreſim de baptiſmo hæreticorum non recipiendo: ſed nullum habuit eius ſectatorem. ibid.

Hilarus R. E. diaconus mittitur cum aliis legatus ad Synodum contra Eutychetem celebrandum. 449.VII.

Peſſimè habitus in Latrocinio Eph. vix elabitur ope S. Ioannis Euang. ibid. XII.

Creatur Rom. Pont. poſt Leonem. 461.V.

Confirmat damnationem Neſtorij, & Eutychetis. ibid.

Cyclum nouum curat per Victorinum. 463.I.

Concilium Romæ celebrat in ſuo natali, de variis conſultatio-

Digitized by Google

nibus Hiſpan. Eccleſ. 465. IV. Anthemium Imper. iuuare publi. cè compellit de non permittendis Macedonianorum conuentibus. 467. I. Moritur. ibid. II.

Hille auctor ſectæ Phariſ. Appar. VI.

Himerannt populi, olim Iudæi, poſteà Gentiles, conuertuntur ad fidem Chriſti. 515. V.

Hippocentaurus viſus Antonio Magno. 343. I.

Hippolytus Epiſc. & martyr, diſcipulus Clementis Alexandrini, quam multa ſcripſerit. 229. II. Fuit primò Metropolita Arabiæ, deinde Epiſcopus Portuenſis. ibid. Pluſquàm triginta millia Ethnicorum conuertit. ibid.

Martyrium ſub Alexandro Imper. conſequitur. ibid. III. Eius ſtatua in cathedrà ſedens, non ita pridem inuenta, vnà cum canone de ratione Paſchatis. ibid.

Hipponenſe Concil. in Africâ, pro reſtituendâ Eccleſ. diſciplinâ. 393. V. Eius ciuitatis fuit Epiſc. Mag. Auguſt. 395. III. Capitur à Vvandalis poſt 14. menſium obſidionem. 430. IX.

Hiſpania à quibus receperit Euangel. 44. II. 61. I. An eò vnquam profectus ſit Iacobus Apoſt. 44. II. Itémque Paulus. 61. I. Eius Eccleſiæ Primatus vbi conſtiterit, vide in *Hiſpal. & Toletum.*

Hiſpanica Concilia aduerſus Arianos. 368. IV.

De iis quæ certis locis habita ſunt, vide ſub ſingulis eorum nominibus. Hiſpaniæ occupantur à Vvandalis, Alanis, & Sueuis, qui eas inter ſe partiuntur. 409. V.

Meruerunt tradi barbaris ob ſcelera & impunitates ſuas. ibid.

Inuadunt quoque eam Gothi, pulſi è Galliis. 414. I.

Hiſtorici Eccleſiaſt. Euſebius, Socrates, Sozomenus, Theodor. Ruffinus, & alij, quales in ſuis Hiſtoriis fuerint, vide ſub ſingulis eorum nominibus.

Hiſtriones Vrbe pulſi à Tiberio. 23. I.

Homo Dominicus, vtrum dici poſſit Chriſtus. 373. III. Hominum duo genera, ab Angelis facta, conſtituit Saturninus. 120. XI. Tria genera Valentinus. 145. II.

Homines duos ab Angelis creatos, nempè Cain & Abel, &c. dicebant Sethiani. 145. IX.

Homines ſuos eſſe ſolos, reliquos autem ſues & canes, dixit Baſilides. 120. IX.

Homuncioniſtæ hæretici, qui & Photiniani, qui Chriſtum hominem tantum aſſererent. 357. II. Vide in *Chriſtus.*

Humana ſacrificia à Gentilibus fieri ſolita. 232. IV. 385. IX. 362. XXXVI. 363. VI. XV.

Honoratus fundator cœnobij Lirinenſis. 426. V.

Eius patria, genus, & vitæ inſtitutum. ibid.

Creatus Arelat. Epiſcopus. ibid. Eius Vita ab Hilario ipſius diſcipulo, & ſucceſſore, ſcripta. 443. VI.

Honoratus Epiſc. Vercellenſis diuinitus monetur ferre viaticum S. Ambroſio morienti. 397. VIII.

Honoriæ Valentiniani Imper. ſororis impudicitia 454. poſt num. V. Attilam concitat contra Rempub. ibid.

Honorius filius Theodoſij Magni naſcitur. 384. VIII. Creatur à patre Imperator. 393. I. Poſt obitum patris, ſuccedit in Imperium Occidentale ſub curâ Stiliconis Ducis. 395. V. Confirmat priuilegia ab Impp. Catholicæ Eccleſiæ collata. ibid. VII.

Capitale ſupplicium decernit in facientes iniuriam perſonis & rebus Eccleſ. 398. V. Reſtituit Epiſcopis, iudicandi inter laicos auctoritatem. ibid. XIII. 408. VII.

Templa idolorum vbique dirui iubet. 399. IX.

Iudæorum collectas vetat. ibid. XII.

Manichæos in Africâ comprimit, & immunitatem Eccl. confirmat. ibid. XIII.

Appellationes à iudiciis Eccleſiaſticis ad ſæcularia prohibet. 400. XVIII. Reſtituit ludos Sæculares, & Gladiatorios, magno ſuo, & Vrbis damno. 404. I. II.

Monet fratrem Arcadium, de pacificanda Eccleſia Orient. commota ob expulſionem Chryſoſtomi. ibid. XIII.

Agit apud eum pro celebrando Concilio in eadem causâ. 405. III.

Donatiſtas ſeueris edictis exagitat, magno fructu. ibid. IV. 414. III. Itémque alios hæreticos. 407. I.

Decernit bello agere aduerſus fratrem Arcadium, ob cauſam Chryſoſtomi; ſed impeditur à tyrannis emergentibus. 407. VIII.

Stiliconem ſocerum ſuum, (cuius duas filias, ſingulas vxores habuit; vtráque tamen virgine defuncta) proditorem Imperij detectum, necari iubet. 408. IV. V. Violationem Eccl. immunitatis, crimen maieſtatis eſſe decernit. ibid. IV.

Omnes hæreticos iterum reprimit. ibid. VII. Necnon Paganos, & Iudæos. 409. IV. Redigitur in anguſtum ab Alarico. 409. III. 410. II.

Piis ſuis edictis alia minus rectè à ſe facta reformans, auertit extremam Vrbis deſolationem ſub Alarico, & tyrannos debellat. 409. IV. 410. X. XI. 411. VII. 414. III. 415. I.

Collationem illam famoſiſſ. Cath. inter Cathol. & Donatiſtas fieri iubet. 410. XII.

Ac poſt illam obſtinatos Donatiſtas mulctat. 412. I. II.

Triumphat de Attalo tyranno. 414. I.

Et barbari inuaſores Imperij, offerunt ſe digladiari pro ſecuritate ipſius. ibid. II. Exilij pœnam irrogat Pelagio hæreſiarchæ, eiuſque ſectatoribus. 418. II. 419. VI. In ſchiſmate Eulalij aduerſus Bonifacium Papam, quàm piè ſe geſſerit, ac tandem cauſam Bonifacio adiudicarit. 419. I. II. Moritur. 425. I.

Horarum diuiſio apud Iudæos, & Romanos. 34. XLVI.

Qua hora natus Chriſtus. Appar. XXXVII. & qua paſſus. 34. XLVI. Horæ Domini operibus, & paſſioni conſecratæ, à poſteris celebratæ ſacris precum officiis. 34. XLVII.

Horarum ſeptem Canonicarum inſtitutio. 34. LXXII. 52. XIX. XX.

Vide etiam *Preces.*

Hormiſda creatur Rom. Pont. 514. I. Mittit ad eum Clodoueus Franc. Rex coronam. ibid. II. S. Remigio legat vices ſuas in Galliâ. ibid.

Anaſtaſij Imp. ſubdolis literis interpellatus de celebratione Synodi Oecumenicæ, Legatos mittit ad explorandum eius animum. 515. I.

Deluditur ab eo. 516. I. II. Rurſùm aliam legationem mittit, quæ peſſimè ab impio Imp. habita eſt; ipſeque minaces ab eodem literas accipit. 517. I. II.

Hoſanna vox quid ſignificet, & quis eius vſus. 34. III.

Hoſpitalitatis effuſum ſtudium apud primos Chriſtianos. 73. V. VI.

Numerata inter Catholicæ communionis ſymbola. ibid.

Vide etiam *Agapeta virg.*

Hoſtilianus Perpenna creatur à Senatu Imperator, ad perſequendos Chriſtianos. 255. V. Moritur ex peſtilentia. ibid.

Hunericus filius Genſerici Regis Vvandalorum ducit in vxorem Eudociam filiam Valentiniani. III. captiuam. 455. IV. Poſt mortem patris, regnat in Africa. 476. IX. Duriſſ. conditionibus Epiſcopum Eccleſiæ Carthag. accipere permittit. 480. I. Diriſſimè ſæuit in ſuos, firmandi ſibi cauſâ regni, adeò vt & fratrem ſuum peremerit, & Patriarcham ſuæ ſectæ Arianæ cremauerit. 481. II. Crudeliſſimam excitat in Catholicos perſecutionem, quâ 4966. omnis generis clericos in deſertum pellit. 483. V. Omnes Africæ eccleſias Cathol. vna die claudi iubet, augétque ſæuiſſimè perſecutionem. 484. VI. & ſeqq.

Miſerrimè perit. ibid. IX.

Hunni populi vnde. 376. II. 442. II. Necem inferunt S. Vrſulæ, & & aliis vndecim mille virginibus. 383. II.

Vocantur à Ruffino proditore Imperij, in cladem Orientis. 395. VIII.

Quando, & à quibus acceperunt Chriſtianitatem. 396. V. Eorum mores feri, per fidei cultum mutati in ſanctos. ibid.

Alij erumpunt ſub duce Attila.

Vide *Attila.*

Hyacinthi duo martyres ſub Traiano. 100. V. 108. III.

Hydaſpis vaticinio vſus Paulus Apoſt. aduerſus Gentiles. Appar. XI.

Hydroparaſtæ hæretici, qui & Aquarij, exagitati à Theodoſio Magno. 381. XL.

Vide *Aquarij.*

Hyginus ex philoſopho creatur Rom. Pontifex. 154. I. Martyrio coronatur ſub Antonino Pio. 158. I.

Pius, an Anicetus ei ſucceſſerit. ibid. II.

Hymenæus creatur Hieroſol. Epiſcopus. 266. I. Intereſt Concilio Antioch. contra Paulum Samoſat. ibid.

Moritur. 296. III.

Hymnus quem poſt Cœnam Dominus dixit qui fuerit. 34. XIX.

Confixerunt quemdam eo titulo Priſcillianiſtæ. 383. XVI.

Hymni à Catholicis poſt Nicæn. Synodum compoſiti ſecundum traditam in ea fidei regulam. 325. XLVI.

Antiquos abdicantes hæretici ſuos introduxerunt, ad nouos compoſitos muſicos modulos. 60. XV.

Ab Eccleſiaſticis Catholicis auctoribus ſcriptos recipit Eccleſia; & quinam ex antiquis eiuſmodi hymnos conſcripſerunt. ibid. & 400. XVI.

Hymnorum vulgarium cantus in eccleſia prohibitus à Concilio Laodiceno. 314. XIV. Eiuſmodi cantus cauſâ, obortæ Conſtantinopoli contentiones inter Catholicos & Arianos. 400. XVI.

Vide etiam *Cantus & Pſalmus.*

Hymnus Glorificationis & Triſagij, vide ſub iis vocibus Hymnus, *Te Deum lauda.* à quibus compoſitus. 388. poſt IX.

Hypatia virgo Alexandr. celeberrima eius temporis philoſophorum, furore populi necatur ob ſuſpicionem quamdam. 415. VIII.

Hypoſtaſes tres in Trinitate dicendas, ſtatuitur in Concilio Alexandrino ſub Oſio. 319. III.

Id nomen in Perſonis diuinis omninò proſcribunt Acaciani in Conciliabulo Conſtantinop. 359. XX. Eius, & Vſiæ differentia: & quæ de his vocibus olim in Eccleſiâ controuerſia, quâve in re tandem conuenerint Orientales & Occidentales. 362. XLII. XLIII. 372. III. 378. XV.

Hypoſtaſeon, ſeu Perſonarum proprietates, confuderunt Apollinariſtæ. 373. III.

Vide etiam *Perſona, Subſtantia.*

Hyſſopus ad quid in Cruce Domini, & quæ eius natura. 34. XXXII.

I

IAcobi Patriarchæ vaticinium de Chriſto venturo declaratur. Appar. II.
Iacob quomodo fuerit pater Ioſeph ſponſi B. Virginis. Appar. XVIII.
Iacobi tantummodò duo in Euangelio, iidemque Apoſtoli. 34. LXXXIII.
Iacobus Alphæi, cognomento Iuſtus, & Frater Domini dictus, vnus ex XII. Apoſtolis, ſindone amictus, incedere ſolitus. 34. XXI. LXXXVII.
Eius ætas tempore Paſſionis Domini. ibidem. XXI. Apparens ei Chriſtus poſt reſurrectionem ſuam, panem manducandum offert, & quare ibidem. LIII. Rursùm ei Dominus ante ſuam Aſcenſionem ſeorsùm apparet. ibid. LX Conſtituitur omnium primus Hieroſolymorum Epiſc. 34. LXXXIII. Eius cathedra lignea conſeruata ad poſteros. ibid. LXXXIV. Itémque Stola. ibid. LXXXVI. Sanctitatem venerantur ipſi Chriſtianorum hoſtes. 44. XIX. 63. II. Eius nomine ſuppoſitum ab hæreticis Euangelium 44. XXVI. Intereſt Concilio Apoſtolorum. 51. III. Ab eſu carnium & potu vini abſtinuit. 57. LVI.
Glorioſiſſimum conſequitur martyrium à Iudæis. 63. I. Hieroſolymarum excidium in eius vindictam necis obueniſſe, creditum à multis Iudæorum. 44. II. De eius Epiſtolâ Catholicâ, & Miſſâ. ibid. III. V.
Iacobus Zebedæi, frater Ioannis, vnus ex XII. Apoſtolis, vocatur à Chriſto. 31. XXI.
Necatur ab Agripppâ Rege. 44 I Res geſtæ, ab hæreticis confictæ. 44. XX. Vtrùm profectus vnquam ſit in Hiſpaniam. ibid. II Corpus eò tranſlatum, dio delituit. ibid. IV
Iacobus Niſibenus Epiſcopus, miraculis clarus, & ſcriptor illuſtris, intereſt Magno Concilio Nicæno .325. IX.
Perſas Niſibin obſidentes precibus ſuis vexat, & remouet. 338. IV Eius defuncti oſſa, cuſtodia vrbis. ibid. Iis verò inde ſublatis à Iuliano Apoſtata, vrbs confeſtim patuit Perſis. 363. VIII. Vide etiam *Niſibis*.
Iacobus Syrus, à quo Iacobitæ hæretici, reſpuit Concilium Chalcedon. 452. IV.
Iacobus alius Syrus, inſignis anachoreta, ſtrenuè agit pro Concilio Chalcedon. aduersùs Eutychianos. 458. III. A Perſis ſagittis impetitus, eorum manus, arcúſque immobiles permanent; quibus ipſe rogatu Regis priſtinum vſum reddit. 501. X.
Iani fores ſub Auguſto quoties, & quibus temporibus clauſæ. Annal. num IV. A Veſpaſiano clauduntur poſt confectum bellum Iudaicum. 73. I.
Ianuariæ Calendæ conſecratæ à Domino, à Chriſtianis magno honore celebratæ. 1. I. Gentilitia earum ritus aufert Ambroſius Mediolani. 377. V.
Redarguunt eoſdem, à Chriſtianis in vſum receptos, Petrus Chryſol. & Maximus Taurin. 439 IV.
Ianuarij Beneuentani Epiſcopi, ac ſociorum, martyrium in perſecutione Diocletiani, 305. I. Ingens perenne miraculum de eius ſanguine. ibid.
Ibas Edeſſenus Epiſcopus, qui aliquando ſenſerat cum Neſtorio accuſatus à ſuis clericis, probatur Catholicus in Iudiciis, Tyrio Berytenſi, necnon in Concilio Oecum. Chalced. 448. VII.
& ſeqq. Eius Epiſtola, de quâ controuertebatur, quâ ratione ab iis probata, & in Quinta poſteà Synodo improbata. ibid. IX. Exilio relegatur opera Eutychetis. 449. IV.
Deponitur in Latrocino Epheſino ab Eutychianis, & quanta in exilio paſſus fuerit. ibidem XI. XII. Reſtituitur in Concilio Chalcedon. 451. XXVI.
Iberi domiti à Traiano. 108. II. Eorum Rex petit Romam ſub Antonino. 163. II. Quibus temporibus, & per quos, conuerſi ad fidem Chriſt. 327. V.
Iconienſe Concil. in cauſa baptiſmi hæreticorum. 258. V.
Idacius & Ithacius.
Vide in *Ithacius*.
Ideas Platonicas Valentinus introducere conatus eſt in Eccleſiam. 145. I.
Idololatria decreſcit fundamento Eccleſiæ Romanæ. 43. XVII.
Idola frangere diſpendio vitæ ſuæ, haud conceſſum Chriſtianis à Concilio Eliberino. 303. II.
Idolorum omnis templa ſpoliauit ipſorum idolorum cultor, Nero. 57. LI. & Maximinus Thrax. 235. II. Idolorum templa conuerſa in eccleſias Sãctorum. 44 XXXVI. Variis locis demolita, à Chriſtianis ſub Philippo Imp. 253. IV. Paſſim ſub Conſtantino, & ſeqq Impp. Chriſtianis. 326. V. XV. 389. XV. XVII. 399. IX. 401. VIII. 420. II.
Et aliis pluribus locis, Idolorum templum ne reficeret Epiſcopus qui illud diruerat ſub Iuliano, maluit horrendis tormentis vitam finire: 361. XXXIV.
Itémque alius in Perſide. 420. III. Eorum reliquiæ funditùs euerti iuſſæ à Theodoſio Iuniore. 423. II. Spoliatio non debebat fieri à Chriſtianis in proprium vſum, pauperum. 389. VIII. XVIII.
Idololatria reuiuiſcit ſub Theodoſio Iuniore; ſed ab eo compeſcitur, & ab eruditiſſ. ſcriptoribus Chriſtianis confutatur 439. III. Vide etiam *Simulacra*.
Idolothyta.
Vide in *Cibus immolat*.
Idumæi facti Iudæi Appar. poſt num. II.
Ieiunia Phariſæorum, & Manichæorum, qualia. 34. XLVII
Itémque Priſcillianiſtarum. 381. XVII.
Ieiunia non commendat Eccleſia, vt cibos abominetur. 57. LV.
Multiplicis generis, ex inſtitutione Apoſtolicâ ib. LVII. & ſeqq.
Quædam arbitrio Epiſcoporum ſanciri ſolita. ibid. LVIII. De ieiuniis, vide etiam in *Feria. Hebdomas. Quadrageſima. Sabbatum. Quatuor temp.* &c. Ieiuniorum mirabilis apud antiquos obſeruantia. 57. LVII. Quâ horâ ſoluerentur. ibid. LIX. Miraculis comprobantur. ibid. LXIII. Damnata ſunt à Gnoſticis; 120. XIV. Euſtathianis. 319. IX. Maſſalianis. 361. IX. Vigilantio. 406. VII. Seruanda ſecundùm locorum conſuetudines. monuit Monicam Ambroſius. 384. VI. Montani qualia, & cur damnata ab Eccleſiâ. 273. VI.
Monachorum, quàm diuerſa ab illis. ibid. Ieiunantes Chriſtiani Romæ, calumnioſè Manichæi vocati, quòd iſti hæretici ſanctitudinem affectarent 174. XIV. Quibus diebus ieiunare ſolerent. 367. IV.
Ieiunij violator Præfectus, acriter redarguitur à Greg. Naz. 384. VII.
Ieſſæi nominati Chriſtiani, à Ieſu, ſiue à Ieſſe, initio Eccleſiæ. 64. II.
Iesvs nomen impoſitum Domino. 1. I. In nomine Iesv, Chriſtiani dæmonia eiiciunt. 36. II. Id ipſum ſuo damno tentant Iudæi exorciſtæ diuerſo ſucceſſu. ibid. I.
Ieſum à Chriſto diuiſit Cerinthus, & Ieſum paſſum eſſe, Chriſtum impaſſibilem remanſiſſe, &c. aſſeruit. 60. II. 97. VII. Ieſum transformâſſe ſuam ſpeciem in Simonem Cyrenæum, huncque eſſe crucifixum, aſſeruit Baſilides. ibid. & 120. VI.
Ex Ioſeph natum, vt cæteros homines, dixit Carpocras. 120. XII.
Reliqua vide in Christvs.
Ieſus filius Anani, homo plebeius, mirabiliter prædicat venturam cladem Hieroſolymitanam. 65. I.
Ignatius an Euodius, ſucceſſerit Petro Apoſtolo in Eccleſiâ Antiochenâ. 45. IV.
Sedet ſolus poſt Euodij martyrium. 71. VII.
Aſſeritur fuiſſe puer ille, quem Dominus produxit ad commendandam ſimplicitatem. ibid.
Perſecutione agitatur ſub Domitiano Imp. 91. III. Sub Traiano Romam vinctus mittitur, & dentibus leonum in theatro martyrium conſequitur. 109. II. VI. 110. I.
Reliquiæ confeſtim à Syris magno triumpho Antiochiam relatæ, continuis miraculis clareſcunt. 110. II.
Epiſtolæ quot, & quales. 109. III. IV. V.
Ignis eruptiones ex monte Veſuuio.
Vide *Veſuuius*.
Ignis inferorum imago oſtenſa ſeruis Dei per loca illa quæ continuò ardere conſpiciuntur. 81. III.
Ignis purgatorius.
Vide *Purgator*.
Igneis linguis Spiritus S. deſcendit in diſcipulos. 34. LXVIII.
Ignis diuinitùs immiſſus in Iudæos conantes reſtituere templum Hieroſ. ſub Iuliano. 363. III. Circumdat domum S. Ambroſij aduersùs maleficos. 387. IV.
Apparet ſuper vrbem Conſtantinop. ad eius emendationem. 396 III.
Vide etiam *Incendium. Cerei. Lampades. Lumina.*
Igne fides probata aduersùs hæreticos. 471. II.
Ignoti Dei ara Burdegalæ conſecrata in honorem S. Stephani Protomartyris. 34. XC. 52. III.
Ignotis dijs erectæ aræ Athenis, vnde Paulus occaſionem ſumpſit Chriſtum eis prædicandi. 52. III.
Ignotum Deum introducebant Simon Baſilides, & alij eiuſmodi hæretici. 120. V. VI.
Illyrici Eccleſias Atticus Epiſc. Conſtantinopol. ſibi conatur ſubijcere, contra Rom. Eccleſiam. 421. II.
Imaginem ſubſtantiæ Patris, filium eſſe, dixerunt Euſebiani in Concil. Antioch. 41. VI. Sed poſteà in peius correxerunt Iſauriæ. ibid.
Imaginem ſuam Chriſtus ad Agbarum Edeſſæ Regem mittit. 31. XXIII. Ex dicta Imago Non manu facta & quare, ac quanto honore apud antiquos habita. ibid. Eius virtute poſteà ſæpè hoſtes profligati ibidem.
Imago, ſeu ſtatua Chriſti, erecta à feminâ quam ipſe profluuio ſanguinis curauit, virtutem habuit ſanandi morbos. 31. XXVII.
Eaque perdurauit ad multa tempora. 57. XXXIV. quam Iulianus Apoſt. confregit, ſed non impunè. 362. XXXV.
Imago Chriſti impreſſa Sudario quo Veronica faciem eius abſterſit. 34. XLII. Corporis eius iacentis in ſepulchro, impreſſa ſidoni quâ corpus inuolutum eſt. ibid.
Imagines Chriſti Domini, & B Virginis matris, à S Lucâ depictæ. 48. IX. Chriſti, & Apoſtolorum aliorumque SS. in antiquiſſ.
Eccleſiâ

Digitized by Google

Eccleſiâ effigiari conſuetæ 57. XXXIV. 69. VI. Earum cultus conſecratus à Deo in vmbra Petri. 34. LXXVII.
Quomodo ſint vetitæ in Concilio Eliberino. 57. XXXV. Imaginem Deiparæ à Lucâ pictam, Hieroſolymis ad ſemiſſam, Pulcheria Aug. Cõſtantinopoli ponit in templo à ſe erecto 453. III. In velis quoque eadem pingi, & in eccleſiis appendi ſolitæ 395. XII.
Imago aurea Chriſti erecta Romæ à Senatu adhuc Gentili, in honorem victoriæ Conſtantini de Maxentio. 312. X.
Ex imagine Chriſti, à Iudæo ictâ, ſanguis abundanter oritur. 446. III.
Ex alia fulgura aduerſùs ſacrilegos emittuntur. 466. II.
Imago Deiparæ Virginis eruta ex cupreſſo, ingentia edit miracula. 446. III
Imagines Petri & Pauli Apoſtolorum, à Baſilidianis vnà cum ſuo Abraſax inſculptæ. 120 poſt num. VIII. à Silueſtro PP. exhibitæ. Conſtantino Magno, conſeruatæ hactenùs. 324. X. XII.
Gregorij Nazian. miraculis clara. 389. IV.
Symeonis Stylitæ adhuc viuentis, poſitæ in veſtibulis aporticibus domorum ad tutelam. 432. IV. Theodoſi martyris, à Saraceno ſagittâ percuſſa, ſanguinem emittit. 509. II.
Imagines votiuæ deorum, aliarúmque rerum, offerri & append olim ſolitæ à Gentilibus in templis. 57. LI
Imagines deorum ſuis miſcuit Iulianus Apoſtata, vt ſic latent ad idololatriam reduceret. 362. VI.
Imagines improbatæ, quibus vtebantur Baſilidiani, quales eſſent. 120. VII. Suas quaſdam Carpocratiani Gentilium more colebant. ibid. XVI. Ridicula Dei Chriſtianorum, à Gentilibus publicata Romæ ſub Seuero. 201. VII.
Ob profanas imagines ab Anaſtaſio Imp. pictas, tumultuatur populus Conſtantinopol. 506. III. Imagines nullas penitùs Iudæi patiebantur inferri intra vrbem Hieroſolymitanam, vel etiam ipſam Iudæam. 58. I. 68. XVII.
Imaginum origo ex vmbrâ; & deducta inde earum veneratio. 34. LXXVII.
Imagines ſacras non eſſe venerandas, primus omnium aſſeruit Xenaias Perſa, fugitiuus ſeruus. 481. III.
Imagines, & ſtatuæ Caij Imp. diuino iudicio abolitæ à Claudio. 45. XVII.
Imaginum ſuarum lapidatores, quam manſuetè Conſtantinus Mag. habuerit. 125. IV. Theodoſ. ſeuerè 388. II. Imaginibus, ſeu ſtatuis Impp. quâ ſuperſtitione deferebatur honor. 404. III. Imago Eudoxiæ Aug ſuperſtitiosè circumducta magnarum eſt cauſa turbarum. ibid.
Vide etiam *Statua*.
Immunitas Eccl.
Vide *Eccl. immun.*
Impaſſibilitatem omnium vitiorum affectuum, eſſe poſſe in homine vi liberi arbitrij, aſſeruit Pelagius. 451. VIII.
Impeccantiam eodem modo eſſe poſſe in homine, idem aſſeruit. ibid.
Vide *Peccatum*. 415. V.
Imperatores duo primùm viſi ſimul regnare, Marcus Aurelius & Lucius Verus. 163. IV. Tres primi regnant, Seuerus cum duobus filiis. 211. I. Quatuor vnanimes, tempore Diocletiani. 292. III. 301. II.
Imperatores appellari Antoninos, ſicut Auguſtos, in animo habuit Seuerus decernere. 199. I.
Per Imperatorum genios iurare recuſantes Chriſtiani, maieſtatis rei fiebant. 202. II. III.
Vide *Iurare*.
Imperatores Chriſtiani, oſtiarij Apoſtolorum dicti à Chryſoſtomo, quòd ſepeliri conſueuiſſent in atrio Eccleſiæ Apoſtolorum. 336. XIII.
Eorum non eſſe, Eccleſiaſticis ſe immiſcere negotiis, aut iudiciis boniſque ſacerdotum.
Vide in *Eccleſ. cauſa. Iudicia. Bona.*
Iis haud permiſſum ſedere in Eccleſiâ cum clericis intra cancellos. 390. III. 431. II.
Nec item eorum eſt, de fide, aut Epiſcopis iudicare. 386. V. 387. II.
Vide etiam *Principes. Reges. Politici.*
Poſt electionem, etiam olim coronari ſoliti ab Epiſcopis. 457. II. 491. II.
Quæ legatorum illorum partes in Synodis.
Vide *Cognitor*.
De eorum Imaginibus,
Vide in *Imagines. Statua.*
Imperatores excommunicati à Roman. Pontificibus; Philippus à à Fabiano. 246. III. Arcadius cum Eudoxia coniuge, ab Innocentio. 407. VII.
Anaſtaſius à Symmacho. 502. V. 503. V.
Excommunicati etiam ab Epiſcopis aliis; Theodoſius ab Ambroſio. 390. II. Eudoxia à Chryſoſtmo. 402. IX.
Vide etiam *Excommunicatio*.
Imperatoribus depoſitionem à dignitate excommunicati ſunt Epiſcopi Conſtantinopolitani. 495. III. Vel renuerunt, licèt electos, coronare. 491. II.
Imperium cedit Sacerdotio.
Vide *Sacerdotium*.
Imperij robur, Religionis defenſio.
Vide *Religio*.
Imperij clades:
vide *Barbari. Clades.*
Impoſitio manuum. Vide *Manus*.
Impoſtores, ſe pro aliis venditantes 8. II. 70. II. 75. V. Impoſtores & Græci, vocari ſoliti Chriſtiani à Gentilibus. 56. III. 197 IV. Iiſdem contumeliis impetitus Hieronymus Romæ à prauis clericis. 385. III. Vide etiam *Magi. Maleſici*, &c.
Incantatores. Vide *Maleſici*.
Incarnationis Verbi doctrinam corrumpebant Eunomiani. 360. VII. Apollinariſtæ. 362. XLII. 373. II. Neſtoriani. 431. VIII. Eutychiani. 499. VII. Et alij plures hæretici, de quibus, vide in *Chriſtus*, & *Caro*. Eam mirifice Leo PP. illuſtrauit aduerſùs Eutychetem. 449. VII
Ab Incarnatione Chriſti, quando & à quo primùm cœpti numerari anni. 314. V.
Incendium immenſum. Vrbis Romæ ſub Nerone, ab ipſomet procuratum, ſed Chriſtianis adſcriptum vnde ſæuiſſima in eos excitatur perſecutio. 66. I. II. Alio diuinitus immiſſo conflagrat eadem Vrbs ſub Tito. 82. I. Capitolium ſub Commodo, ob necem Apollonij Senatoris Chriſtiani. 189. IV. Iterúmque Vrbs ſub eodem Commodo, in vltionem necis Iulij Senatoris, aliorúmque Fidelium. 193. III. Daphnes, ſub Iuliano, vnde Chriſtiani Antioch. diriſſimè torquentur. 362. XXV. Conſtantinopolis, ob expulſionem Ioannis Chryſoſt. 404. VIII. Et ob fauorem Neſtorio exhibitum. 433. I. itémque ſub Conſule hæretico; quod per malum dæmonum immiſſum, totam fermè vrbem incendit. 465. I.
Vide etiam *Ignis*.
Incendium extinctum Crucis Dominicæ virtute. 397. II. Aliudque maximum virtute ceræ è S. Martini templo deſumptæ. 58. XXX.
Inceſtuoſus traditur à Paulo Apoſtol. ſatanæ, & excommunicatus. 57. IV. Poſt pœnitentiam, reſtituitur. ibid. IX
Incontinentium pœnæ. 57 XIV.
Iodes princeps eunuchorum Imp. Diocletiani, martyrium ſubit Nicomediæ. 303. IV.
Indi populi Euangelium accipiunt à Thoma & Bartholomæo Apoſtolis. 44. XVI. & XVII.
Itémque à Pantæno Alexandrino: qui ibi reperit Euangelium Matthæi Hebraicum. 183. III. Permoti æquitate Antonini Pij Imp. ſe ei ſubdunt. 363. II.
In Indiâ inferiori Eccleſiam ſtabilit Frumentius ordinatus eius Epiſcopus à S. Athanaſio. 327. IV. Ex Indiâ legationes ad Traianum. 106. I. Et Conſtantinum Magnum. 336. XI. Ad eò Theophilus detulerit Arianiſmum. 354. III.
Indictionum origo vnde fluxerit, & quo tempore anni per eas numerari cœperint. 312. XIII. & ſeqq. Eædem cur etiam dictæ Diſtributiones, & Fuſiones. ibid. XVI.
Indulgentiæ vſus in Eccleſia, exemplo Pauli Apoſt. 57. IX.
Indulgentiæ à Martyribus & Confeſſoribus concedi ſolitæ Lapſis in perſecutione Gentilium quales. 253. X. XII. Aliquando dabatur etiam non perfectâ pœnitentiâ, cùm neceſſitas vrgeret. 253. II. 304. XV.
Infames declarati Chriſtiani à Gentilibus Impp. 340 XV.
Infanticidium Herodis, quando contigerit, & quale fuerit. 1. VI. VII. X. Fuit etiam cognitum Gentilibus. ibid XII. De Infantia Saluatoris, liber confictus ab hæreticis. 1. X. 12. II. Infantum execranda cædes Gnoſticorum, & Montaniſtarum, ad conficiendam Euchariſtiam. 120. XIV. 173. IX. Eiuſmodi cædes & eſus infantium, tributa à Gentilibus, omnibus Chriſtianis. 120. XV. Infantium viſcera ſcrutatur Maxentius ad magiam. 309. VIII. Infantes ſine peccato naſci, atque ideò ſi ante baptiſmum moriantur, non poſſe perire merito, docuit Pelagius. 411. IX. 455. VI.
Vide etiam *Pueri*.
de Inferis locis viſiones.
Vide *viſiones Ignis*.
Infideles.
Vide *Fides*.
Ingeſtia mala, & innata, confinxit Marcion. 146. V.
Ingenitam materiam, ex quâ Dominus omnia fecerit, ex Stoicis transferre in Eccleſiam conatus eſt Hermogenes. 170. IV. Itémque Seleucus & Hermias. ibid. V. Ingenitas eſſe tenebras, aquam & ignem, aſſeruit Iudæus. 341. XII. Ingenitum Chriſtum aſſerebant Simoniani, & alij eorum conſortes. 120. V. Ingenita duo aſſerere, accuſabantur Catholici ab Arianis. 318. VIII. 340. XII. in fin.
Ingenus Imperium inuadens, occiditur à Veriano Duce Gallieni. 261. IX.
Innocentes Infantes occiſi pro Domino culti ſemper vt martyres, & feſtiuâ memoria celebrati. 1. XII. 58. XXXV. Vide etiam *Infantes*.
Innocentiæ conteſtandæ, varij antiquorum ritus. 34. XXVIII.
Vide etiam *Purgatio*.

Innocentius I. creatur Rom. Pont. 401. XIII. Appellatur ad eum à Chryſoſtomo, è Concilio Conſtantinop. 404. VI. Legationibus vtriuſque partis auditis, reſcindit damnationem Chryſoſtomi, & iudicium in generali Synodo renouari cenſet. ibid & XIII.

Scribit Conſtitutum de Eccleſ. diſciplinæ norma, ad Victricium Rotomag. ib. XIX. Celebrat Concilium in cauſa Chryſoſt & inde legationem, vnà cum Honorio Imp. mittit ad Arcadium pro eo. 405. III. Conſultus à S. Exuperio, ſcribit ad eum de rebus Eccleſ. ibid. V.

Excommunicat Atticum Conſtantinop. & Theophilum Alexandr. ob perſecutionem in Chryſoſt. 406. V. 407. III.

Eo mortuo in exilio, excommunicat etiam Arcadium. Imp. & Eudoxiam Aug. eóſdémque petentes veniam, reſtituit. 407. VII.

Curat diuturnum ſchiſma Eccleſiæ Antioch. 408. XI.

Defenditur à calumnia Zoſimi, de conceſſis Gentilium ſacris ad auertendam Alarici obſidionem Vrbis. 406. II. III.

Subtractus eſt ab Vrbis clade, diuina prouidentia. ibid.

Calumniam paſſus eſt de conniuentia cum Pelagio; qui eius ſectæ acerrimus fuit inſectator. 416. I.

Migrat in cælum. 417. II.

Baptiſmum infantium confirmauit, & ieiunium Sabbati, aliáſque. ibid.

Inſcriptio vana Hiſpanica de Religione Chriſtiana extincta ſub Nerone 69. XVII. Aliæ ſub Diocletiano, de eadem re. 303. XIV. Romanæ piæ, de victoriâ Conſtantini aduersùs Maxentium virtute S. Crucis. 312. IX. X.

Inſcriptiones vultuum Romanis ignominioſæ, quibuſdam aliis populis honorabiles. 315. V. Proſcribit eas Romæ Conſtantinus. ibid.

Inſtrumenta Paſſionis Chriſti conſeruata in poſteros, miraculis clariſſima. 34. XLII Irémque paſſionis Petri & Pauli Apoſtolorum. 69. II.

Inſtrumenta quibus mors damnatis inferebatur, ſepeliebantur apud Iudæos, vnà cum cadaueribus. 34. XLI. Inſtrumentis argenteis Iudæi vſi in reædificatione templi ſub Iuliano, ſed tam irrito, quam vano conatu. 363. III.

Inſtrumenta muſica. Vide *Muſica. Organa.*

Interpretum munus quod fuerit apud Apoſtolos. 45. XII. Interpretatio Scripturarum, Vide *Editio & Scriptura.*

Interpretum Septuaginta Editio, tam à Chriſto & Apoſtolis, quàm etiam tunc à Iudæis frequentiori vſu recepta. 60 XIX. 183. V. Ea diuino afflante Spiritu mirabiliter facta. 183. V. Poſteà corrupta, & ſæpiùs reſtituta. ib. Quid in eâ operatus ſit Origenes. 233. III. Eiuſdem plures verſiones Latinæ, & quæ vetus, quæ Noua, quæue Communis ſeu Vulgata. ibid. IV.

Inuentio S. Crucis, per S. Helenam Aug 326 VII. & ſeqq. Capitis S. Ioannis Baptiſtæ. 390. II. Corporis S. Stephani protomartyris. 415. I. Aliorum plurimorum SS. vide ſub propriis eorum nominibus & in *Reuelatio. & Tranſlatio.*

Ioachim parentis B. Virginis genus. Appar. XX.

Ioannes Apoſtolus vocatus à Chriſto. 31. XXI. Numquam duxit vxorem. ibid. XII In vltima Cœna, primum locum poſt Chriſtum accipit. 34. XIII. An ſit ille, qui in captura Domini, amictus ſindone ſuper nudo, aufugit ibid. XXI. Quâ occaſione notus fuerit. Caiphæ Pontifici. ibid. XXII. Fuit piſcator, ſed diues. ibid.

Mittitur cum Petro ad chriſmandos Samaritanos. 35. IX. Quæ prouinciæ ei obtigerint in Diuiſione Apoſtolorum. 44. XI. XII. Eius Circuitus, aliáque acta & ſcripta, ab hæreticis conficta. ibid. XXIV. Intereſt Concilio Hieroſ. Apoſtol. 51. III. Diuinitùs impellitur ire ad balneū, vt teſtimonium reddat aduersùs Ebionem & Cerinthum hæreſiarcha. 74. III. Romam impietatis reus à Domitiano vocatus, poſt feruentis olei certamen relegatur in inſulam Patmon ad fodienda metalla. 92. I. II. Scribit ibi Apocalypſim 95. II. Inditum ei ab antiquis cognomen Theologi. ibib. V. Poſt necem Domitiani reuertitur Epheſum, multaque edit miracula. 98. VII. Scribit Euangelium præcedentibus prodigiis. 99. II. Itemque tres Epiſtolas. ibid. IV. Vide *Euangelium. & Epiſtola.*

Moritur Ephe. 101. II. Apparet in viſione Gregorio Thaumaturgo. 233. VIII. & Theodoſio Imp. 394. I I. Sententias de fide eum accepiſſe à Platone, iactabant Academici. 334. V.

Ioannes Bapt. quando conceptus in vtero matris. Appar. XXV. Iuſſus ab Herode occidi cum Innocentibus, ſubtrahitur à parentibus, & poſt eorum obitum adhuc, infantulus curatus ab Angelo. 1. XIII. Quando prædicationem inchoârit. 31. III. Eius victus, & veſtitus. ibid. VI. Auctor Vitæ monaſticæ. ibid. Baptizat Chriſtum. ibid. VII. Mancipatur carceri ab Herode, & quâ de causâ. ibid. XVIII. XIX.

Decollatur ab eodem. 33. I. Corpus delatum à diſcipulis Samariam ad ſepulturam; & de capite quid actum. ibid.

Sepulchrum ſummæ venerationi habitum. 362. XXXIII. Reliquiæ comburuntur & diſperguntur à Gentilibus. 362. XXXIII.

Transferuntur Alexandriam. 389 XV.

Capitis variæ factæ diuerſis temporibus inuentiones, & translationes. 391. II.

Ioannes Ægyptius cæcus, integros Scripturæ libros memoriâ tenuit. 309 X

Martyrium ſubit in Palæſtinâ ſub Maximiano Galerio. ibidem.

Ioannes Ægypti monachus conſultus à Theodoſio Imp. promittit victoriam contra tyrannos. 388. V. 393. VI. Prædicit ei mortem proximam. 393. VI. Reuelationem diuinitùs accipit de eius victoriâ. 394 III.

Ioannes Alexandr. Epiſcopus cognomento Talaida creatur. 482. II.

Confirmationem petit à Rom. Pont. ſed pellitur à Zenone Imp. ibid.

Appellat Rom. Pont. 483. I. III.

Demptâ ſpe eius reſtitutionis, creatur à Felice PP. Epiſcopus Nolanus. 484. V.

Ioannes alius Alex. Epiſ. cognomento Mela, hæreticus. 498. III.

Moritur. 506. IV.

Ioannes item alius Alex. Epiſc. cognomento Machiota, itémque hæreticus. ibid.

Moritur. 516. IV.

Ioannes Antioch. Epiſcopus creatur, ex ſcholâ Theodori Mopſueſteni. 427. IV.

Monitus à Cæleſtino PP. & Cyrillo Alexandr. de erroribus Neſtorij, monet eum reſipiſcere. 430. II. IV.

Sed mox pro eodem ſtans iubet Theodoretum ſcribere aduerſus Cyrilli anathematiſmos in Neſtorium promulgatos. ibid. VII.

Vocatus ad Concilium Oecumen. Epheſ. moras in itinere nectit, ne cogatur damnare Neſtorium. 431. V.

Adueniens poſt damnationem Neſtorij, Conciliabulum ipſe aduersùs Oecumenicam Synodum celebrat, in quo damnat Cyrillum, alióſque Patres, & Pelagianam hæreſim reſtituit. ibid. XI. XII.

Monitus à Synodo Oecumen. nec obaudiens, damnatur cum ſuis. XIV. Rebus tandem apud Imper. diſcuſſis, vincentibúſque Catholicis, *mitiùs* cum Ioanne agitur optimo conſilio. XXI. Variè poſteà *ſolicitatus*, tandem reconciliatur Romam. Pontifici, & Cyrillo, damnato prius Neſtorio. 432. V. Columnæ variæ de ea pace inita. ibid. VI. Agit aduerſùs ſcripta Diodori Tarſ. & Theodori Tarſ. Mopſueſt. licet contrarium dicat Liberatus. 435. II. Moritur. 440. IV.

Ioannes Caſſianus, diaconus Chryſoſtomi poſt eius expulſionem legatione pro eo fungitur ad Innocentium PP. 404. XI. Profectus in Ægyptum, monaſticam vitam amplectitur. ſcribitque Collationes Patrum ibid. Impugnat ſcripta S. Auguſtini aduersùs Pelagianos, ipſe Pelagianus. 430. XI.

Maſſiliæ agens presbyterum, ſcribit monitu Leonis R. E. Archidiaconi, de Incarnatione Verbi aduersùs Neſtorium. 433. II. Collationes eius, Pelagij erroribus refertæ, à plurimis inſignibus viris emendatæ. ibid.

Ioannes Chryſoſt. quo anno, & quibus parentibus natus. 362. XXI X. Eius vitæ inſtitutio, & monachatus. 381. X. Scripta in eremo. & in diaconatu ib. IX. X. Ordinatur presbyter ex reuelatione, & comitantibus ſignis. 386. XII.

Concionatur Antiochiæ, & ob inſignem facundiam cognomentum accipit *Chryſoſtomi.* ibid. XIII.

Redargutus à piâ mulierculâ de ſublimitate ſtyli, demittit eum. ibid.

Quâ occaſione habuerit Orationes Andriantas, ſiue de ſtatuis. 338. II.

Eligitur Epiſcopus Conſtantinopol. 397. XXI. Adducitur Antiochiâ inuito populo. 398. XVII. Agit aduersùs Eunomianos, & Montaniſtas. ibid. XVIII.

Corrigit abuſus cleri, & populi; & inde plerumque odium in ſe concitat. ibid. XIX.

Eutropio Conſuli, potentiſſimo cubiculi Imper. præfecto, inſultâ mira arte vt eum liberet. 399. III.

Declamat aduersùs ſpectacula, & Maiumam proſcribendum curat. ibid. V. & 404 III.

Gainæ Gothi Ariani tyrannum agentis, conatus retundit. 400. VII. VIII.

Suſcipit monachos Origeniſtas, eiectos à Theophilo Alexan. deceptus eorum falſis ſuggeſtionibus, & quæ de iis ad eum Theophilus, 400. XI. XII. Synodum habet in causâ Aſianorum Epiſcop. ſimoniacorum, Conſtantinopoli; aliamque Epheſi. ibidem. XIII. XIV.

Hymnos Eccleſiaſticos componit, aduersùs Arianorum cantilenas. ibid. X VI. Cunctos hæreticos vrbe Conſtantinop pelli curat, ibidem. XVII.

Scythas, Nómadaſque conuertit. ibid. Strenuè agit pro templorum idolorum demolitione. 401. VIII. in fin.

Eudoxiam Auguſt. ingreſſu Eccleſiæ prohibet, ob eius rapinas. ibid. IX.

Seuerianum Gabalenſem Epiſcop. vrbe eiicit, ſed poſteà remiſit in amicitiam. ibid. X.

Ob ſuſceptionem monachorum Origeniſtarum, malè audit apud Orthodoxos. 402. I.

Quæ

Quæ inde ei diſſidia cum Epiphanio, & quæ amborum ad inuicem prædictiones. ibid.II.III.VI.
Operâ Eudoxiæ deponitur in Synodo ad Quercum à Theophilo Alexandr. 403.III. & ſeqq.
Mittitur in exilium: ſed adueniente mox terræmotu, & excitatâ à populo ſeditione, reuocatur cum honore. ibid. VI. VII.
Rurſum Eudoxiam reprehendens de ipſius imaginis ſuperſtitioſâ circumductione, acriùs eamdem in ſe excitat. 404.III. Pellitur in exilium è Conciliabulo Conſtantinop. ibid. V. Appellat Rom. Pontificem. ibid. VI. Deducitur Cucuſum, & qualis in exilio fuerit. ibid.XIV.
Ei communicantes, diriſſima paſſi ſunt, dictique *Ioannitæ*. ibid. X. Quid pro illo actum fuerit à Rom. Pont. Vide in *Innocent. I.* Eius perſecutores malè pereunt. ibid.XV.
Moritur ſæpè exilij loco; & quantum in eo laborârit. 405. II. 406. V. 407. IV. Agit apud Innocent. PP. pro ſuis perſecutoribus. 406. V. Monitus à martyre de proximo obitu, parat ſe Chriſti ritu, & piè quieſcit, ac nobiliſſimo effertur funere. 407.IX
De eius ſcriptis legitimis & ſpuriis. ibid. V.
Habuit doctorem S. Paulum Apoſt. frequentibuſque diuinis viſionibus in ſacris myſteriis honoratus eſt. ibid.VI.
Eius nomen in ſacra Diptycha referri iubet Innocentius, & reluctantes excommunicat. ibid. VII.IX.
Eius Imaginem Theophilus Alexandr. cogitur in obitu adorare. 412.VIII
Nomen ab omnibus vbique in Diptycha refertur. ibid.IX.
Memoria ritu ſolemni anniuerſariâ die celebrari incipit. 427.II.
Tranſlatio corporis Conſtantinopolim facta celeberrimâ pompâ, inſignibus comitantibus miraculis. 438.I.II.
Scribit ad eum Theodoſius Imp. vt dignaretur Conſtantinopolim redire: & in throno ſuo collocatus, circumſtanti populo dicit, Pax vobis. ibid.II.
Ioannes Cappadox eligitur Conſtantinop. Epiſcopus. 517.IV.
Ioannes Hieroſ. Epiſcopus olim monachus Macedonianus, pollicitatione Epiſcopatûs deſerit hæreſim. 386.XIV
Origenis errorum ſe patronum exhibet eâque de cauſâ, ſed aliis prætextibus, acriter contendit aduersùs Epiphanium & Hieronymum. 391.VIII. 399.II.III.
Reſipiſcit. 402. VIII. Corpus S. Stephani protomart. diuinitùs reuelatum, ſolemni pompâ transfert Hieroſol. 415.I
Celebrat vna cum Eulogio Cæſarienſi, Concilium Dioſpolit contra Pelagium. ibid.III.
Monetur ab Auguſtino de fraudibus eiuſdem Pelagij. ibidem VI.
Moritur. 416. VI. An fuerit monachus montis Carmeli. 444. V.
Ioannes alius Hieroſ. ex hæretico Eutychiano Catholicus, & inſignis confeſſor; retinetur in ſede à Catholicis contra Anaſtaſium Imp. & Seuerum hæreſiarcham. 513.II.
Ioannes cognomento Marcus, habuit domum Hieroſolymis, in quâ Dominus vltimum Paſcha celebrauit, & Spiritus S. in diſcipulos deſcendit: quæ ædificata eſt in Eccleſiam Sion maximum. 34.IX.LXV.
Fuit conſobrinus Barnabæ Apoſtol. 45.XIV.
Eius cauſâ, diſſenſio orta inter Paulum & Barnabam. ibid.
Adhæſit poſteà fideliter Paulo. ibid. & 51.XII.
Diuerſus à Marco Euangeliſta. 45.XV.
Ioannes & Paulus fratres, auctores ſunt Gallicano genero Conſtantini Magni, Chriſtianitatem amplectendi. 330. XI.
Martyrium conſequuntur ſub Iuliano Apoſtata. 361.III.
Ioannes, mortuo Honorio, inuadit Imperium. 423 II.
Iura Eccleſiæ tollens, parat ſibi ruinam. ibid.
Africam ſibi iungere tentans repellitur à Bonifacio Comite. 414.I.
Ardaburium ducem Theodoſij Imp. capit. ibid.II.
Ipſe verò ab Aſpare Ardaburij filio, diuinitùs capitur Rauennæ, & extinguitur. 425.III.
Ioannes, Silentiarius ob eximiam ſilentij obſeruantiam dictus, ex Epiſcopo diuino inſtinctu fit monachus. 491. V.
Cuſtoditur per leonem ab inſultibus barbarorum. 509.II
Iordanus, ſiue Iornandes, Epiſcopus Gothus, Hiſtoriam ſuorum ſcribens, ſæpè affectu gentis deuiat è veritate. 487.II.
Ioſeph Patriarcha creditus, quem Ægyptij Serapidem deum colerent. 389.XVI.
Ioſeph ſponſus MARIÆ Virginis, fuit ex regia ſtirpe Dauid App. XVI. De eius parente dubitatio. ibidem. XVIII. Cur eius potiùs, quàm Mariæ, genealogia deſcripta ab Euangeliſta. ibid. Virgo & ipſe ſemper fuit. ibid. XXIV. Datus eſt maritus Virgini, ad virginitatis eius cuſtodiam. ibid. XXIII Fuit opificio faber lignarius. ibid. XXII. & 12. II. Ducit Chriſtum in Ægyptum 1. X. Et reducit in Iudæam, 8.III.
Cuius ætatis fuerit, & quando obierit. 12.XIII.
Ioſeph, ſic dicti tres ex Diſcipulis Domini, cognomine, & rebus geſtis diſtincti. 34.LXVI.
Ioſeph ab Arimathia petit à Pilato corpus IESV. ad ſepulturam. 34. XL. A Iudæis in carcerem coniectus, ab Angelo mirabiliter liberatur. ibidem L. V. Venit in Gallias, & inde in Britanniam. 35.I.
Ioſephus hiſtoricus Iudæus, ſæpiùs erroris arguitur, & explicatur: Appar. XXXV. 1. XVII. 26. 1. 31. XIX. & alibi. Teſtimonium eius de Chriſto. 34.LXII.
Refellit ſcripta & calumnias Apionis Grammatici contra Iudæos. 41.III
Ducem agens ciuitatis Iotapatæ in bello Iudaico, capitur à Veſpaſiano. 69.XIX.
Eidem Veſpaſiano adulatoriè tribuit, quæ dicta eſſent de Chriſto venturo. 71.V.
Multis à Domitiano cumulatur honoribus. 89.II. Eius lucubrationes. 96.I.
Ioſephus alter, Gorionis filius, ſcripſit de excidio Hieroſol. 72. VII.
Ioſephus, ex Iudæo mirabiliter factus Chriſtianus, & Comes à Conſtantin. Imp. creatus, in perſecutione Conſtantij recipit apud ſe Epiſcopos exules. 351.IX.
Iouianus Dux, clarus ſub Iuliano Apoſt. confeſſor. 362.VII. Electus poſt eum à militibus Imperator, negat ſe velle iis imperare, niſi Chriſtiani eſſent. 363.XVII.
Fœdus init cum Perſis, conditionibus indignis, ſed neceſſariis. ibidem. XVIII.
Ab Ethnicis deridetur ibid. Verum Dei cultum vbique reſtituit. ibidem. XIX.
Petit ab Athanaſio ſinceræ fidei veritatem. ibid. Liberam relinquit vnicuique ſectæ fidem. ibid. XXI.
Improuiſo caſu nocte in cubiculo exanimatus inuenitur. 64. I Vnde metuerit repentinum eiuſmodi obitum. ibid. & 363. XXII.
Iouianus, non Iouinianus, appellandus. 364.II.
Iouinianus hæreſiarcha prodit ex pſeudomonacho Mediolanenſi; & quæ eius praua dogmata. 382.VII.
Damnatur Romæ à Siricio Papâ; eiuſque auctoritate à S. Ambroſio, & Concilio Mediolan. 390.VII.
Eius ſcripta refelluntur à SS. Hieronymo & Auguſtino. 382. VIII. 390. VII. VIII.
Sectatores proſcribuntur à Theodoſio Magno 390. VII. Relegatur in inſulam ab Honorio, & inter luxurioſas epulas animam eructat. 412 V.
Iouis varia epitheta, ex diuerſis effectibus à Gentilibus ei tributis. 176.III.
Et cur Marcus Imp. tribuerit victoriam de Marcomannis, quam ſciret precibus Chriſtianorum ſe conſecutum eſſe. ibid.
Iouis Capitolini templum.
Vide *Capitolium*.
Iouij cognomentum ſibi ſumit Diocletianus Imp. 286.I.
Iraidis virg. & ſociorum nobile martyrium ſub Hadriano. 132. V.
Irenæus Lugdunenſis Eccleſiæ presbyter, mittitur ad Eleutherum Rom. Pont. eum conſulturus de quibuſdam dubiis. 179.V.
Eligitur eiuſdem Lugdun. Eccleſiæ Epiſcopus. 180.I.
Fuit auditor diſcipulorum Apoſtolorum. ibid.
Scribit Græcè, Græcus ipſe, aduersùs hæreticos. ibid II.
Concilium habet pro celebratione Paſchatis die Dominico. 198. I.
Victorem PP. arguit nimiæ ſeueritatis, ob excommunicatas eâ de cauſa Aſianas Eccleſias. ibid.II.
Martyrio coronatur ſub Seuero, cum omnibus fermè ſuæ ciuitatis Chriſtianis. 205 VI.
Eius plurima ſcripta deperdita. ibid.
Sectatus eſt errorem Millenariorum, ſed antequàm damnatus eſſet ab Eccleſiâ. 118 II. 264.
Irenæus Comes, fautor Neſtorij hæreſiarchæ, agit pro eo aduersùs Synodum Oecumen. Epheſ. falſis relationibus apud Theodoſium Imper. 431.XVII.
Detectâ fraude, exauctoratur ab Imp. ibid XVI. V.
Epiſcopus Tyri à Syris ordinatus, rursùm deponitur eiuſdem iuſſu Imp. ibid & 448.I.
Irene virgo Chriſt. ad proſtibulum damnata, intacta diuinitùs ſeruatur martyrio, quod ſubiit cum duabus aliis ſororibus. 304. X.
Iſcarioth, vnde dictus Iudas proditor. 32.IV.
Iſchyras Mareotes correptus ab Athanaſio, quòd cùm non eſſet clericus, presbyterum ageret, tranſit ad Meletianos. 328.I.
Calumnias ſtruit in Athanaſium, Meletianorum & Arianorum impulſu; ſed à ſuis reprehenſus, veniam petit. 331.I.
Iterùm ſpe polliciti Epiſcopatus eumdem accuſat in Conciliabulo Tyrio. 335. IV.
Iſdegerdes Perſarum Rex, rogatu Arcadij Imp. morientis, ſuſcipit curam Theodoſij eius filii. 408.I.
Fœdus centum annorum ſancit cum Romanis. ibidem. II.
Senatus grauiſſ. dolore à S. Maruthâ Epiſcopo, licentiam dat vbique in Perſide fidem prædicandi ibid.
Occaſione deſtructi ab Audâ Epiſcopo templi Ignis, atrociſſimam mouet in Chriſtianos perſecutionem. 420.III
Iſides duæ apud antiquos habitæ. 362.VI.
Iſidis ſacra turpiſſima ſæpè vetita Romæ, poſteà ſub Commodo ingenti honore culta. 189 II.

Digitized by Google

Iſidorus filius Baſilidis hæreſiachæ, patri impietate & impuritate non impar. 120.X.

Iſidorus primò monachus Nitriæ, poſteà presbyter Alexandrinus, mittitur à Theophilo Patriarchâ in Italiam, quando Theodoſius Imper. profectus eſt contra Maximum tyrannum, cum muneribus offerendis victori: ſed technâ detectâ, refugit Alexandriam. 388 VIII.

Miſſus à Theophilo Hieroſolymam, ad componendas controuerſias inter Ioannem & Epiphanium, ſe detegit Origeniſtam. 391. III.

Vult eum Theophilus (Origeniſtam ignorans) creare Epiſc. Conſtantin. 397.XX.

Fungitur legatione ad Rom. Pont. pro reconciliatione Flauiani Antiocheni. 398. XVIII. 304. X. Origen. detectus, pellitur à Theophilo. 400.X.

Italia tranſit in dominium Erulorum ſub Odoacre Rege, extincto penitùs Imperio in Auguſtulo. 479. I. Occiſo Odoacre à Theodorico, eâ potiuntur Gothi. 493.II.

Italica Concilia, quæ certis locis celebrata ſunt, Vide ſub propriis eorum nominibus.

Ithacius Hiſpaniæ Epiſcopus acriter agit contra Priſcillianum hæreſiarcham, tam in Conciliis, quàm apud Iudices ſæculares, nec non ſcriptis ſuis. 381.XIV.XVII.

Demùm agit apud Maximum Imperat. vt is gladio puniatur. 385.V. Culpandus, quòd ipſe Epiſcopus pœnam ſanguinis exegerit de delinquentibus. ibid. VI. Eâ de causâ damnatus à ſanioribus Epiſcopis, in Concilio Treuerenſi, agente Maximo, abſoluitur. 386.VI. Sed rurſùm mortuo Maximo damnatus, moritur in exilio. ibid.VII.

Quòd Ithacianis communicauerit S. Martinus, reprehenditur ab Angelo. 386. VI. Eorum communionem fugit Ambroſius. 388. V. Aduerſùs eos ſcribunt idem Ambroſius, & Siricius Papa. ibidem.

Concilium Taurinenſe celebratur contra illos. 397.XII.

Iudæ tribûs dignitas præ aliis. Appar. II. Et commiata Leuitica. ib. & XVII.

Iudæa quando ſic dici cœpta. Appar. II. Eius variæ clades per Romanos, ante Chriſtum natum ibid. III. Quando facta eis tributaria. ibid. XXVIII. Situs eius. 1. IV. Redigitur ab Auguſto in Tetrarchiam. 8.II.

Iungitur ab eodem prouinciæ Syriæ. 16. I. Fuit omnium totius Orbis prouinciarum populoſiſſima. 34.XII. Rurſùm tribuitur à Claudio Agrippæ Iudæorum Regi. 43.II. Eóque mortuo, iterùm gubernatur à Præſidibus Rom. 46.II. Pars eius data Agrippæ Iuniori, à Claudio, & Nerone. 50 III. 56.XIII. Poſt excidium gentis, terra omnis iubetur à Veſpaſiano vendi. 73.II.

Ab eo tempore Iudæa non habuit Regem, ſed vniuerſæ dominatri ſunt ſoli Romani. ibid.

Iudæorum Sectæ variæ in Aduentu Chriſti. Appar. VI. & ſeqq. Eæ poſt excidium Hieroſol. extinctæ, vel immutatæ. 74.II.

Iudæi habitabāt Romæ Trans Tiberim. 44.XXVIII. Eis Auguſtus poſt Chriſtum natum fauit, quos anteà odiſſet. Annal. num. VI. Calumniis Seiani pelluntur à Tiberio, reuocantur poſt Seianum extinctum. 21.III.

In Iudæâ Seditiones mouent aduerſus Rom. 1. XVI. XVII. 8. II. Diuè vexantur à Pilato Præſide. 28. I. 38. I. Tempore Chriſti, totum fermè Orbem impleuerant. 34 I.XVIII.

Omnes vbicumque gentium eſſent, didrachmum quotannis viritim templo ſpendebant, & poſt exciſum templum in Capitolium Romam ferre iuſſi ſunt. 33.IX. 92.VIII.

Quale tributum Romanis ſoluerent. 34. IV. Eorum Iudicia qualia, & an haberent iudicium capitis. 34. XXV. De aliis pluribus eorundem ritibus, vide ſub ſingulis ipſorum rituum nominibus, atque etiam in *Ritus*. De iis verò quæ Iudæi in Chriſtum egerunt, vide in *Chriſtus*.

Perſequūtur acriter Chriſtianos poſt necem Stephani protomart. 35. LII. Miſerè affliguntur Alexandriæ. 40. I. Calumniis onerantur ab Apione Grammatico. 41.III.

Ingentem cladem patiuntur à Syris ſimul & Græcis. ibid. Itémque apud Babylonem. 45. V I. Pelluntur Româ à Claudio Imp. 51. I. Reſtituuntur à Nerone. 56.XIII.

Iudæi Diſperſionis, qui dicantur à Petro & Iacobo Apoſtolis. 45. VII. Deficientes ad Gentiliſmum, ſibi præputium adducebant. 57. XII. Cur dicerentur Recutiti. ibid. Collectis ſuis & exactionibus vniuerſum Orbem depaſcere ſolitos, tam antè quàm poſt excidium Hieroſolymitanum, fuit omnium temporum querela 399. XII. Iudæorum appellatione, initio Eccleſiæ, ſignificari etiā Chriſtiani à ſcriptoribus Gentilibus. Vide *Chriſtiani*.

Ob reſcriptum à Nerone aduerſus Cæſarienſes datum, incipiunt in Iudæâ tumultuari, & graſſari. 18. LXIV. Seducuntur à magis, & impoſtoribus. ibid. LIX.

Rebellant aduerſus Romanos ſub Nerone; & multa patiuntur, inferúntque mala. 68. XV. A Veſpaſiano diris cladibus afficiuntur. 69. XIX. Diuiſi in contrarias factiones, miſerrimè perfundant Hieroſolymam. ibid.XX.

Adueniente Tito ad obſidionem, foris capti, crucibus & ventris excisionibus, intus fame pereunt. 72. I II. III. Honeſtam deditionem ſæpiùs oblatam recuſantes, vi capiuntur. ibid.IV.

Immenſus numerus mortuorum, & captivorum. ibid. V. Qui gladium obſidionis evaſerunt, miſerè aliis locis perierunt. 73. III. Vide etiam *Hieroſolyma*.

Iidem perpetuâ ſeruitute, & vagatione, aliiſque multis infamiæ notis diuinitùs damnati: adeò vt & nomen redditum fuerit teterum, ipſique fœtore abominabiles. 72. VIII. Vnde talis pati meruerint. ibid.

VI. Romæ agentes duriſſimis exactionibus vexantur à Domitiano. 94. II. Eorum ſordidiſſima mendicitas deriſa à Gentilibus. ibid.

Subleuantur à Neruâ. 98.VI.

Rebellant ſub Traiano variis locis, & ingenti rabie ſæuiunt in Romanos; ſed comprimuntur, & immenſis vbique cædibus profligantur. 116.I.

Iterùm toto Orbe rebellantes ſub Hadriano, poſt multas & ingentes clades, demùm penitùs conteruntur. 130. III. 135. III 137. I.

Immenſus numerus eo bello mortuorum. 137. I. Ex eo tempore vniuerſæ genti omnino interdictum, in agrum Hieroſolymitanum inferre, vel ex edito loco aſpicere. 137. I. II. Soliti tamen ipſi ad locum videndum, & in eo lugendum, poſteà quotannis accedere, eámque licentiam pretio à militibus redimere 72. VIII. infi. Marcum Aurelium infeſtantibus, quid ipſe in eos dixerit. 178. II. Diriſſimè affliguntur à Peſcennio (qui & eorum aerem cenſere voluit) & Claudio. 199. II. Rebellantes denuò, comprimuntur à Seuero Imper. qui de iis triumphat ibid. Iudæi fieri, graui pœnâ ab eodem Seuero petantes. ibid. & 204. I. Ab Alexandro Mammææ in Palæſtinâ habitare, & Præfectum loco Regis habere permittuntur. 224.IV.

Eorum in Chriſtianos procacia, & rebellio, terribiliter à Conſtantino Magno coercita. 315.VI.

De illorum aſſertâ diſputatione cum Silueſtro PP. ibidem. VII. De Miraculis ad Imagines ab eis illuſas, déque pueris crucifixis in opprobrium Chriſti; vide in *Imago. Puer. Crux*

Rebbellantes comprimuntur à Gallo Cæſar. 353. IX. Obtinent à Iuliano Apoſt. reædificationem templi Hieroſolymitani; & quâ vanitate, ſimul & infelici exitu, eam ſuſceperint. 363. II. III.

Cohibentur à Theodoſio Magno, in mancipiis Chriſtianis. 384 VII. Compeſcuntur item ab Honorio & Theodoſio Iuniori, ob quædam ſacrilegia, & ubique magiſtratibus & militiâ abdicantur. 408.IX. 415.VIII. 420.XI

Pelluntur Alexandriâ, operâ Cyrilli Epiſcopi. 415.VIII

Conuertuntur in Minoricâ inſulâ, virtute Reliquiarum. S. Stephani protomart. 416.V.

In Inſula Creta ſeducti ab Impoſtore, in mare ſe præcipitant, & ſaluati à Chriſtianis, conuertuntur. 431. III. Alij quoque variis locis & temporibus mirabiliter conuertuntur. 156. IX. 471. II.

Iudas Galilæus ſeditionem in Iudæâ mouet pro libertate contra Romanos. 1. XVI. Eius ſectatorum in ſuis dogmatibus obſtinatio. ibid.

Iudas Iacobi frater, idémque Thaddæus dictus, vnus ex XII. Apoſtolis, quibus populis Euangelium prædicarit. 44 XXI. Confuſum eius nomen ab aliquibus cum Simone Cananæo, & Symeone Fratre Domini; itémque cum Thaddæo, vno ex 72. Diſcipulis. ibid.

Adnumeratur inter eos, qui in Euangelio dicuntur Fratres Domini. ibid.

Eius nomine ſuppoſitum ab hæreticis Euangelium. ibid. XXV. De eius Epiſtola Catholica. 68. III. Quando paſſus ſit martyrium, ibid.

Iudas Iſcariothes electus à Domino cum cæteris Apoſtolis, cuius fuerit. 32. III. Paſcitur cum Principibus Iudæorum, Chriſtum eis tradere 30. argenteis. 34. V I. Euchariſtiam participauit in Cœna Domini, vnà cum aliis Apoſtolis. 34.XVIII.

Tradit Dominum in horto. ibid. XX. Stimulis conſcientiæ agitatus, refert Iudæis argenteos, & ſe ſuſpendit. ibid. XXIV. De eius interitûs modo & tempore, diuerſæ ſententiæ. ibid. Eius nomine confictum à Caianis hæreticis Euangelium. 44. XXVI Fuit magno honore cultus ab iiſdem Caianis. 145. VIII. & à Cerinthianis. 97.VII.

Iudas nouus appellatus Neſtorius ab Epheſinâ Synodo. 431. VIII.

Iudicium futurum negarunt Borboritæ. 120. XVIII. Symmachus. 201. IV. Manes. 277.X.

Iudicia Hebræorum triplicis generis. 32. V. Per Iudicium, quid intellexerit Chriſtus. ibid.

Iudicia Chriſtianorum à quibus velit Paulus exerceri. 57.X.

Iudiciaria Epiſcoporum poteſtas, in clericorum & laicorum quorumcumque cauſis definiendis, à Domino inſtituta, ab Apoſtolis ſtabilita, à SS. Patribus frequentata, ab Impp. confirmata. 57. XI. 319. XI. 398. XIII. 400. XVIII. 408. VII. 412. VI. Vide. *Epiſcopi*.

Ea fluxit quoque ad cæteros minores clericos, atque etiam monachos, ſed reſtringitur in eis ab Arcadio. 398.XXI.

Iudices ſæculares abſtinere à cauſis clericorum, declamauit Conſtantinus Magnus. 313. IV. Eâdemque Conſtantinus. 355. V. Vide

V. Vide *Eccleſ. iudicia* & *Præfecti*.
Iudices ſæculares impetrat à Conſtantio Photinus hæreſiarcha, damnatus in Synodo Sardicenſi. 357. II. Petentes Epiſcopi Ariani reiiciuntur à Gratiano. 381. XII. Iudicium ſæculare appellans Epiſcopus, mulctatur à Valentiniano Seniore. 369. VI.
Iudices alios, quàm Eccleſiaſticos, in cauſis de fide, reſpuit Ambroſius. 386. V. Vide *Fides*.
Iudices Ethnici electi in diſputatione publica de religione cum Manete hæreſiarcha. 277. VI. Itémque in diſputatione Syluestri PP. cum Iudæis. 315. VII.
Iudices Cognitores. Vide *Cognitores*.
Iudiciaria Aſtronomia. Vide *Aſtronomia*.
Iudicium Eccleſiaſticum per iuramentum ad ſacras Reliquias. 412. VI. Vide *Purgatio*.
Iuliani, poſteà Apoſtatæ, primordia, communia ei cum fratre Gallo, vide *in Gallus*.
Secretò imbuitur magiæ & Gentilitatis ſtudio, ſed præ metu Conſtantij, vitam monaſticam ſimulat. 357. XIV. Metu perculſus ad apparitionem dæmonum, ſigno Crucis eos fugat. 351. III. Incurrit periculum in nece Galli fratris, ſed liberatur ab Euſebiâ Auguſtâ, petéuſque Athenas, philoſophicum ibi pallium induit. 354. IV. Ex eius moribus vaticinatur Gregorius Nazianz. mala ab eo Reip. inferenda. ibid.
Creatur Cæſar à Conſtantio, & coniugem accipit Helenam eius ſororem: mittitúrque in Gallias aduerſus barbaros eas inuadentes 355. XVI. Fauet ibi Catholicis, & aliquam inde ab Arianis contumeliam patitur, cùm & interim idola ſecretò coleret. ibid. Eius ſoboli inſidiatur Euſebia Auguſt. & matrem infantem mox natum perimi curat. 356. XX.
Deuictis ſeptem Alemanorum Regibus Gallias incurſantibus, acclamatus ab exercitu Auguſtus. 357. XXIII. Oblatum Imperium ſuſcipit, ſed (vt videri voluit) reluctans. 360. XII. Simulat publicè Chriſtianum in Gallis, ad corroborandum Imperium, ſed in Illyricum perueniens, diis palàm ſacrificare incipit. 361. I. II. Mortuo Conſtantio, peruenit Conſtantinopolim, & fauſtis acclamationibus excipitur. ibid. XII. Vtrùm eum Conſtantius in obitu ſucceſſorem ſuum inſtituerit. ibid. VI.
Deorum cultum reſtituit, & Chriſtianitatem abdicat ritu ſolemni. Summúmque Pontificatum aſſumit. 361. XII. Magiſtratus, & aulicos Conſtantij iudicio ſubiicit. ibid. XIII. Munificum ſe erga prouincias oſtendit. ibid. Epiſcopos omnes quarumcumque ſectarum reſtituit, & pacem inter eos conciliare ſatagit. ibid. XIV. Viros doctiſſ. tam Gentiles, quàm Chriſtianos, vndique ad ſe vocat, honoréque proſequitur, & Præfecturis auget; Baſilio verò & Gregorio Nazianzeno recuſantibus accedere, necem meditatur. 362. I. II. III. Eius aula referta magis, meretricibus, & cinædis. ibid. IX. Portenta ei ſacrificanti accidunt. ibid. Perſecutio eius in Chriſtianos, qualis, & quibus modis, atque prætextibus, in eos, tam Orthodoxos, quàm etiam hæreticos, & tamen in Oriente, quàm Occidente, ſiue per ſe, ſeu per Præſides, ſæuierit. 362. V. Et vide totam fermè reliquam partem eius anni, atque ſequentis, vſque ad obitum Iuliani. Imagines deorum ſuis admiſcet, vt qui ſuas venerarentur, pariter & diis honorem deferre viderentur. 362. VI. Seipſum formâ Serapidis depingi curat. ibid. Legatos Regis Perſarum, impiè, ac contra ius gentium, necat. ibid. XI. Apoſtaſiæ exprobrationes à plurimis accipit. 362. II. VIII. XXII. XXV. XXVIII. 363. VIII. Dicteriis ab Antiochenis deriſus, ſcribit in eos orationem Miſopogonem. ibid. XXI. Dicteriis & ipſe irridet Religionem Chriſtianam. 362. L. ad fi. LI. LVI. LVIII. Ad euocationem animarum, & diuinationem, multas cædes humanas facit. 362. XXX. 363. VIII. XV. Eius inſignis ingratitudo in Marcum Arethuſium Epiſcopum. 362. XXXIV. Suam ſtatuam in locum ſtatuæ Chriſti ſubrogat, ſed non impunè. ibid. XXXV. Donatiſtas ab exilio reuocat aduerſus Catholicos. ibid. LIV. Leges eius in Chriſtianos promulgatæ. ibid. LVI. & ſeqq. Cur prohibuerit eos docere publicè. ibid. LVIII. Scriptis laceſſitur ab Apollinari, & quid ipſe de iis. ibid. Ritus & mores Chriſtianorum conatur in Ethniciſmum transferre, ſed fruſtrà. 362. LX. Feminis permittit repudium virorum. ibid. LVI. Reſtituendum curat templum Hieroſolymitanum in gratiam Iudæorum, ſed infelici conatu. 363. II. III.
Eius expeditio ad bellum Perſicum, qualis. 363. V I. Habet dæmones familiares, quibus ad nuntia, & alia vtitur. ibid. & IX. Putauit animam Alexandri Magni in ſe tranſmigraſſe. ibid. Inania eius vota aduerſus Chriſtianos. IV. VI.
In ea expeditione ſcribit commentarios ſuos, & libros contra Religionem Chriſtianam VII. Alia eius ſcripta ibid. Triſtia omnia ipſius interitus. 362. LXII. 363. I. VI. VIII. XII. Decipitur vanis magorum & philoſophorum ſuorum pollicitationibus. 363. VI. VIII. X. Deceptus inſuper à proditore Perſâ, in magnas anguſtias conicitur. ibid. X I. Cælitus occiditur in prælio. XII. XIII. Moriens inſultat Chriſto, & querelas in ſuos deos ingerit. XIV. Quærit ſecretò in flumen ſe proiicere, vt in cælos aſcendiſſe crederetur, & vt deus coleretur. ibid. Eius ætas, & imperium. XI.
Funus ſceleratum. ibid. Virtutes, & vitia, ex Ammiano Ethnico. XVI. Multi Ethnici ſcripſerunt res, & laudes eius, quæ perierunt, ſuper ſunt autem duæ orationes Gregorij Nazianz. in eius deteſtationem ſcriptæ. ibid. Sepulchrum ornat Iouianus, vnde ſibi interitum parat. 364. I.
Iulianus auunculus Apoſtatæ, vnà cùm aliis, diuinitùs punitur ob blaſphemas voces, & direptionem rerum ſacrarum. 362. XXIV.
Iulianus Didius mercatus Imperium à militibus, occupat 66. diebus 195. II. Occiditur à militibus Seueri. ibid.
Iulianus Alexandr. Epiſcopus creatur. 182. IV. Moritur. 190. I.
Iulianus Capuanus Epiſcopus, ſectæ Pelag. poſt ipſum Pelagium & Celeſtium, coryphæus, Zoſimum PP. clerum Roman. Auguſtinum calumniatur de præuaricatione eius hæreſis; ſed refellitur ab Auguſtino. 418. III. Scribit aduerſus Auguſtinum, à quo fuerat olim multùm amatus; ſed confutatur ab eodem. 419. IV. Infames eius ac diabolicæ in Catholicos calumniæ, quibus aduerſus damnatores Pelagij excitare conatur Orientales. ibid. V. Hypocriſis in erogandis eleemoſynis, qua multos ad ſe illexit. ibid. in fi. Epiſcopatu pulſus ob hæreſim variis conatibus apud Theodoſium Imp. & Neſtorium Conſtantinop. agens, vt illum recuperet, ſed & multis fallaciis correctionis ſpem apud Sixtum PP. obtendens, nec quidem ad communionem Cathol. recipitur. 439. I.
Coërcetur item à Leone PP. 444. II
Iulianus Coënſis Epiſcopus, vir eruditiſſ. 449. VIII. Legatus Apoſtol. Sedis in Concilio Chalcedon. licet homo Græcus, Latinè tamen loquitur ob excellentiam Rom. Eccleſiæ Latinè loquentis. 451. XI.
Conſtituitur à Leone PP. Vicarius in Oriente, aduerſus hæreſes Neſtor. & Eutych. 453. I.
Iulianus Puteolanus Epiſcopus Legatus Apoſt. Sedis aduerſus Eutychetem. 449. VII. Peſſimè habitus ab Eutychianis. ibidem XII.
Iuliano Anachoretæ reuelatur eadem horâ cædes Iuliani Apoſt. 363. XIV.
Iulianus inſignis monachus Antiochiæ ſub Valente. 370. XI.
Iulitæ martyrium ſub Maximiano. 304. XV.
Iulianus Africanus, inſignis ſcriptor Eccleſ. legatione fungitur apud Elagabalum Imp. pro reſtitutione Nicopolis in Palæſtina. 222. IV.
Iulianus Caſſianus, Valentini diſcipulus, ſectator Tatiani, auctor hæreſis Docitarum. 174. X.
Iulius Mediolan. Epiſc. intereſt Rom. Concilio ſub Iulio Papa 337. XVIII.
Creditus eſſe Iulius Maternus, qui ſcripſit librum de Myſteriis & erroribus profan. relig. ibid. Alius ab eo qui ſcripſit de Matheſi. ibid.
Iulius Nepos. Vide *Nepos*.
Iulius Rom. Pont. creatus. 336. XVI.
Celebrat Synodum contra perfidiam Arianam. 337. XVII.
Iudex appellatus ab Euſebianis & Orthodoxis Orientalibus, ſe inuicem accuſantibus, in aliis Synodo cognita cauſa, Catholicos ab Euſebianis expulſos reſtituit. 339. I. 340. I. II. 341. XIII XIV.
Ruſùm aliis literis increpat Euſebianos, & vltionem in contumaces comminatur. 342. V. VIII
Procurat, & indicit Concilium Oecumenicum Sardicenſe. 346. II.
Legatos eò mittit. 347. V.
Excommunicatus, vnà cum aliis Epiſcopis Orthodoxis, & procaciſſimis Arianis ſeorſum Philippopoli conuenientibus. 347. XV.
Suſcipit exomologeſimi Vrſacij & Valentis Epiſcoporum Arianorum factioſiſſ. 350. VII. Moritur. 352. I.
Epiſtola ei tributa, quæ fuit Apollinaris hæreſiarchæ. ibid. II.
Iulius Rom. Senator, quòd noluerit Commodo, Herculem Deum agenti, ſacrificare, martyrio coronatur. 192. II.
Vltio diuina ob eius necem. ibid. III.
Iurare per genium, aut fortunam Imperatoris, recuſantes Chriſtiani maieſtatis rei fiebant. 202. II.
Iurare per ſalutem Imperatoris, licitum fuit. ibid. III.
Iurare, ac peierare, fas Maſſalianis hæreticis, ex præſcripto ſui dogmatis. 361. IX.
Itémque Priſcillianiſtis, ad turpitudines ſuas celandas. 381. XVI.
Contrà verò iurare numquam permiſſum eſſe, docuit Pelagius. 411. IX.
Iuriſiurandi ſeptem teſtes conſtituti ab Elxai. 105. II.
Iuramentum militum Chriſt. ſub Impp. Gentibus, quale. 202. III.
Iuramentum præſtare ſuper ſanctiſſ. Euchariſtiam, ſuos compulit Nouatianus Antipapa, aduerſùs Cornelium Pontif. 254. IX.
Iuramenti purgatio. Vide *Purgatio*.
Iuramentum Epiſcopis non debet offerri. 449. II.
Vide etiam *Profeſſio*.
Ius ſcriptum & non ſcriptum, in vſu omnibus Reſpub. ac non ſcriptum antiquius & nobilius. 53. III.
Iuriſconſultos Alexander Imp. ſibi adhibet Conſiliarios, & Præfectos conſtituit. 225. I.

Ij Chriſtianis infeſtiſſimi, multos inconſulto Principe necant ibid. II.
Iuſtina relicta Magnentij tyranni, ducitur à Valentiniano Seniore 370. XIX.
Eius opera S. Martinus eiicitur è palatio, cum ad Valentinianum veniſſet. 375. V.
Poſt obitum viri, Arianis fauens, turbas Mediolani incipit ciere aduerſus Ambroſium & cęteros Orthodoxos. 380. IV.
Eius ſuaſu Valentinianus Iunior ipſius filius, permittit Arianis conuentus agere. 386. III.
Acriter agit pro tradendis eccleſiis ſuis Arianis, ſed miris modis coercetur. 386. IV. 387. I. & ſeqq.
Cogitur Ambroſium mittere legatum ad Maximum tyrannum, ſed haud adeò felici exitu. 387. V.
Maximo irrumpente in Italiam, ipſa cum filio fugit Theſſalonicam ad Theodoſium Magnum. ibid. VI. Moritur. 388. VII.
Iuſtinus Samaritanus, poſt tentatas omnium philoſophorum ſectas, diuinitùs religionem Chriſt. amplectitur. 130. IV. Apologiam offert Antonino Pio pro Chriſtianis. 150. I. Aliámque rurſum Marco & Lucio, atque Senatui. 164. IV. Subit martyrium Romæ. 165. I. Quæ reliquerit ſcripta. ibid. II. Adhæſit opinioni Papiæ de Millenario. ibid.
Iuſtinus alius martyr ſub Diocletiano. 286. V.
Iuſtus cognomen Iacobi Apoſtoli. 34. LIII. & Ioſeph Barſabæ. 34. LXVI. Iuſti dicti à dæmone Chriſtiani. 302. II.
Iuſtus Alexandr. Epiſcopus creatur. 122. I. Moritur. 123. I.
Iuſtus Hieroſol. Epiſc. creatur. 109. I. Moritur. 113. I.
Iuſtus & Paſtor pueri Hiſp. inſigne ſubeunt martyrium ſub Diocleт. 303. XI.
Iuuenalis creatur Epiſc. Hieroſ. 416. V. In Concilio Epheſ. Oecumen. agens patronum Synodi ſtat pro Sede Apoſt. & Synodo aduerſus Ioannem Antioch. & Neſtorianos. 431. XIV. XIX. Tentat ibidem ſibi Primatum Palæſt. aduerſus iura Eccleſiæ Cæſar. arrogare; ſed reprimitur à Cyrillo Alexandr. ibid. XV. Eudociæ Aug. Hieroſolymam peregrinanti dat inſignes Reliquias ſacras. 439. I. II. Intereſt pſeudoſynodo Epheſ. aduerſus Flauianum, pro Eutychete. 449. IX. & XI. Et quod impœnitens eſſet, damnatur à Legatis Apoſt. Sedis in Concilio Conſtantinop. 450. VI. Itém in Chalcedonenſi Oecumen. 451. XV. Veniam petens recipitur in eadem Synodo. ibid. XVIII. Pellitur Hieroſolymis ab Eutychianis. 451. VI. Recuperat ſedem. 453. II. Conſilium aduerſus eos celebrat, & primatum Palæſtinæ vſurpat. 454. IV. Moritur. 457. IX.
Iuuentini & Maximi militum martyrium ſub Iuliano. 362. XXVIII.

K

Kalendæ. Vide *Calendæ*.

L

Labarum, præcipuum militare ſignum Romanorum, quâ forma à Conſtantino inſtitutū 312. IV. In quo differret à Cantabris aliiſque militaribus ſignis. ibid. V. Vnde ſic appellatum; & quinam illud portarent. ib. VI. Miraculum in eo exhibitum in bello Liciniano. 317. II. Reducit in priorem Gentilium formam Iulianus Apoſt. 362. VI.
Laborantium, qui & Foſſarij dicti, Officium in antiqua Eccl. in curandis corporibus Fidelium defunctorum. 44. XXXIV.
Lac cum ſanguine è collo S. Pauli Apoſt. 69. Inde conuerſio lictorum. ibid.
Lactantius Orator Chriſtianis ſcribit aduerſus Gentiles. 302. VIII. 315. X. Fuit diſcipulus Arnobij. 302. X. Eius ſcripta digna cenſura. ibid. Fuit præceptor Criſpi Cæſ. & tamen pauperrimus. 315. II.
Laicorum à Clericis diſcriminatio ex naturali & diuino iure. 44. XXXIII. Vide *Clerici*. Laica tantùm communione impertiendi ſacerdotes lapſi. 254. XI. 258. I. Vide *Lapſi*.
Lambeſitanum Concil. in Africa, aduerſus Priuatum hæreticum. 242. III.
Lamina aurea, ornamentum capitis Apoſtolorum, & Epiſcoporum. 34. LXXXV.
Lampades accendi ſolitæ, etiam clara luce, lætitiæ, & religionis cauſa, tam apud Iudæos & Gentiles, quàm etiam apud antiquos Chriſtianos; & quare. 58. XXV. & ſeqq. Eum vſum damnauit Vigilantius hæreſiarcha, ſed probauit vniuerſa Eccleſia Catholica, tam Orientalis, quàm Occidentalis. ibidem. XXVI. XXVII. Idem quam plurimis diuinis miraculis confirmatus. ibid. XXX. 406. IV. Vide etiam *Lucerna. Lumina. Ignis*.
Lampadum ardentium ad ſepulchra, vel imagines Sanctorum, oleum, & cera candelabrorum, morbos pellunt, dæmones abigunt, mortuos reſuſcitant. 55. III. 58. XXX 371. IX. 402. XV.
Lampades extinctæ, iubare diuino reaccendi ſolitæ quotannis diebus Paſſionis Dominicæ in Eccleſia Hieroſol. 326. VI.
Lampadius Præf. Vrbi expenſas munerum transfert in eleemoſynas pauperum, & inde periclitatur à populo. 366. I.
Lampſacenum Concil. Semiarianorum contra Arianos. 365. I. In eo ſtabilita eſt impietas Macedoniana contra diuinitatem Spiritus ſancti. ibid. Legati inde miſſi ſunt ad Liberium PP. qui palinodiam ſimulantes, communicationem Catholicam obtinuerunt. ibid. II.
Lando creatur Papa, & paulò pòſt moritur. 412. I.
Laodiceæ vrbes plures. 60. IV. 314. XI. Paulus ad Coloſſ. meminit eius quæ eſt in Phrygia. 60. IV. An ad eam ſcripſerit. ibid. V. Terræ motu ſub Nerone proſtratur; ſed quòd opulentiſſima eſſet, citò reparatur. 62. II. Diuitiarum ſuarum occaſione, fide protinus tepuit. ibid.
Laodicenſe Concilium quo tempore celebratum, & in qua Laodicea. 314. XI. & ſeqq. Eius canones. ibid. XIV.
Lapides ſciſſi in Paſſione Domini. 34. XXXV. III. Retinent Chriſti pedum & genuum veſtigia. ibid. XX. Cedunt locum ad eum occultandum 32. VIII. Indelebili nota ſanguinis Zachariæ conſperſi. LXV. Paſſionis Stephani, veneratione habiti & miraculis clari. 34. XC. 416. III.
Lapidea Crux indelebili notâ ſanguinis Thomæ Apoſtoli conſperſa. 57. XXXIV.
In Lapidem conuerſa Euchariſtia, ritu Macedonianorum conſecrata. 400. XVII.
Lapides aquâ madere prodigioſè viſi. 307. V.
Lapidem abſciſſum ſine manibus de monte apud Danielem, eſſe Chriſtum, montem verò diabolum, dixit Vigilantius. 406. VII.
Lapſorum in perſecutionibus Gentilium, diuerſa genera à Cypriano conſtituta. 253. V. Horrendæ in aliquos eorum diuinitùs inflictæ pœnæ. ibidem. VI. Vide *Vltio diuina*. Iis quomodo concederetur Indulgentia à Martyribus & Confeſſoribus. 253. X. XII. Conſultus de iis Clerus Romanus, Sede vacante, à Cypriano, quid ſtatuerit. ibid. XII. De eorum receptione in Eccleſiam, contrarij errores, ortáque ſchiſmata in Africâ aduerſus Cyprianum, & Romæ contra Cornelium. 254. III. X. 258. I. Recipiendos eſſe, ſed non niſi poſt pœnitentiam, ſtatutum variis Catholicorum Conciliis. 254. XI. 255. LIV. 258. I. 305. III. Sacerdotes verò ad laicam tantùm communicationem recipiendos decretum eſt. 254. IX. 258. I. II. De iis canones Petri Alexandrini. 305. III. & Concilij Eliberini. ibid. IV.
Lapſis in hæreſim vel ſchiſma, aliquando conceſſum pro bono pacis, redire ad Eccleſiam cum priſtinis honoribus. 313. VII. 362. XLI. 401. V. Omninò prohibitum in Concilio Regienſi, vt ſic probarentur qui verè pœniterent. 439. X. Immò nec facilè admittendos eſſe ad Catholicam, docuit Sixtus PP. Tertius. ibid. XI. Hæreſiarchis nunquam id indulgendum. Vide *Hæreſiarcha*.
Lapſis in hæreſim, etiam vi compulſis, Epiſcopis & clericis maiorum ordinum, conceſſa tantùm laica communicatio; clericis minoribus, monachis & laicis, peregrina, in Concilio Rom. ſub Felice PP. Tertio. 487. I. Vide etiam *Luciferiani. ſchiſmat*.
Lapſos ſe quocumque modo qui dicerent clerici, iis credendum, ex Concilio Valentino. 374. V.
Lateranus Conſul deſignatus, occiditur à Nerone ob coniurationem. 67. III. Eius domus à Conſtantino donata Melchiadi Papæ. 313. VI. Lateranenſis Eccleſia ibi ædificata, ſedes Epiſcopalis Romana Summi Pontificis. ibid. 324. XIX.
Latina lingua præfata Hebrææ & Græcæ, in titulo Crucis Dominicæ. 34. XXXV. Eâ primùm legi ſolitæ Epiſtolæ Rom. Pontificum in Synodis Oecumenicis, ob maieſtatem Apoſtolicæ Sedis Latinæ ſcribentis. 431. XIII. Itémque Legati eiuſdem Sedis, licèt Græci, vel inter Græcos agentes, pariter Latinè loqui conſueuerunt. 451. XI. Sicut & ob maieſtatem Romani Imperij, Latinè orauit Conſtantinus Magnus in Synodo Nicænâ, quamuis Græcè noſſet. 325. XIX. & Marcianus in Chalcedonenſi, etſi Græcus. 451. XXIII.
Lauare manus ſolebant Iudæi ad conteſtandam innocentiam ſuam. 34. XXVIII.
Lauare pedes, ſolitum in conuiuiis. ibid. V.
Lauabant ſæpiùs Hemero baptiſtæ. Appar. IX. 33. IV.
Lauare olim conſuetum ante orationem. 57. XXXIII.
Vide etiam *Aqua. & Baptiſmus*.
Laudum Matutinarum antiquitas. 52. XIX.
Lauream in capite geſtare, licitum olim militibus Chriſtianis. 292. V.
Miles id renuens ſub Seuero, pacem Eccleſiæ turbat; quem tamen laudat Tertullianus. ibid. II. V.
Lauream coronam cur in gemmeam mutârint Impp. Chriſtiani. 337. VI.
Laurentius Archidiaconus Rom. Eccleſiæ inſigne ſubit martyrium ſub Valeriano. 261. II.
Fuit Hiſpanus genere. ibid.
Miracula ad eius Reliquias, & inſtrumenta paſſionis. ibid.
Acta quædam dubia. ibid.
Laurentius Archipresbyter, creatur in ſchiſmate Pontifex aduerſus Symmachum. 498. II.
Iudicio Theodorici Regis cauſa cadit. ibid.
Creatur à Symmacho Epiſcopus Nucerinus. 466. II. in fi.
Iterùm à factioſis reducitur in Vrbem, & turbas mouet. ibid. VI.

Damnatus in Synodo, in exilium mittitur. 502.II.
Lauretana domus. Vide *Domus*.
Lazari mendici vera hiſtoria à Domino narrata, non parabola. 33. XV.
Lazarus frater Marthæ & Mariæ Magdalenæ quatriduanus mortuus, ſuſcitatur à Chriſto. 34. II. Migrat in Gallias cum ſororibus. 44. XI.
Lectorum clericorũ Ordo ab initio Eccleſiæ. 44. XXXIII. XXXIV. Iidem in Eccleſiâ Africanâ legebant Euangelium populo, quod minus alibi Diaconis competebat. 253. IV.
Legalium vſus licitus Apoſtolis. 51. IX. 58. XXXI. Difficilè ſublatus à Iudæis factis Chriſtianis. ibid. Magnâ ex parte ceſſauit ipſorum Apoſt. temporibus. 58. XXXII. penitùs ſub Hadriano Imp. 138. I. De iis non prohibendis Iudæis credentibus actum in Conuentu Apoſtolorum. 58. XLVIII. Eorumdem obſeruationem vnà cum Euangelio retinebant Ebionæi. & Nazaræi. 9. II. 74. V. & Cerinthiani. 79. VII. Vide etiam in voce *Lex*.
Legationes à populis extra Rom. Imperium poſitis, ad Traianum Imp. 106. I. itemque ad Conſtantinum Magnum. 325. LIII. 339. XI.
Legati Sylueſtri PP. præſunt Concilio Areſatenſi ſub Conſtantino Magno. 314. V. & Nicæno Oecumenico. 325. VII. Iulij Papæ, ad Concil. Oecumen. Sardic. 347. V.
Liberij, ad Conſtantium Imp. turpiter ſubſcribunt damnationi Athanaſij. 353. VI. VII. Alij iterum miſſi, à Conſtantio pelluntur in exilium, quòd nollent ſubſcribere. 355. III.
Euſdem Liberij, ad Concilium Ariminenſe. 359. II.
Legati Concilij Arimin. à Conſtantio compelluntur ſubſcribere perfidiæ Arianæ. 359. VII. Regreſſis ad Synodum denegatur communio. ibid. VIII. Regis Perſarum ad Iulianum Apoſtatam, impiè necantur. 362. XI. Octoginta presbyteri, à Conſtantinop. Catholicis ad Valentem Imp. Arianum miſſi, eius iuſſu nauigio in altum ducti, igne cremantur. 360. II.
Legatio Orientalium præcipuorum Epiſcoporum ad Damaſum PP. ad implorandum auxilium Eccleſiæ proſtratæ ab Arianis. 371. I. Alia ad Rom. Concilium ſub eodem Damaſo. 382. II. De plurimis aliis, vide in *Oriente Eccl.* Apoſtolicæ Sedis, & Occidentalium, ad Synodum Oecumenicam Epheſinam. 431. III. V. Ad Chalcedonenſem. 451. XI.
Legationum ab Occidente ad Synodos Vniuerſales in Oriente celebrandas mittendarum antiqua conſuetudo qualis. 451. III. De ſingulis ad eas miſſis, vide ſub nominibus ipſarum Synodorum. Pariterque de quamplurimis aliis Legationibus, vide ſub propriis nominibus Pontificum, aut Conciliorum, & Eccleſiarum, vel Principum, & populorum, à quibus, vel ad quos miſſæ.
Legati Innocentij PP. & Honorij Imp. miſſi Conſtantinopolim pro Chryſoſtomo exule, immaniter habiti ab aduerſariis Chryſoſtomi. 406. IV.
Leonis Papæ in Latrocinio Epheſino dirè item tractari. 449. XII. Felicis III. aduerſùs Acacium miſſi, præuaricari coguntur, & recognitâ excommunicantur. 484. II. III. Hormiſdæ, ab Anaſtaſio Imp. hæretico naui fragili cum militibus ad certiſſimum periculum impoſiti. 517. II.
Legio Fulminatrix Chriſtianorum, cuius precibus Marcus Imp. inſignem illam conſecutus eſt de Marcomannis victoriam. 176. III.
Leonibus tradi à Gentilibus ſolitæ tempore Perſecutionum Chriſtianæ feminæ illudendæ. 201. VIII. 301. VI. 303. V. XIII. 304. IX. V. 309. IX. Sed earum pudicitia diuinitùs conſeruata eſt. ibid.
Lenonibus tradi ancillas Chriſtianas, prohibuit Conſtantinus Magnus. 315. IV. Reſcribit aduerſus lenones Theodoſius Iunior. 419. VII. Et vt lenocinium tolleretur, lenonum tributum ærario pendi ſolitum, de ſuo ſupplet Florentius Pref. Præt. ibid. Illud olim Alexander in ærarium inferri vetuerat. 227. I.
Quid de illo cæteri Impp. & à quo demùm ſublatum. 350. VIII.
Leones miniſtrant Antonio Magno, in ſepulturâ Pauli primi eremitæ, 343. I.
Leo, ob reſtitutum à Macario Abbate leunculis ſuis viſum, donat ei pellem ouinam. 372. VI. Alius cuſtodit diuinitùs Ioannem Silentiarum. 509. II.
Leonis effigies cur pingatur cum S. Hieronymo. 420. VI.
Leo I. Rom. Pont. creatur abſent, legationéque publicâ accerſitur. 440. III. Summa eius humilitas in ſublimi animi celſitudine. ibid. Manichæos Romæ detectos, iterùm in Concilio damnat, & in exilium pelli curat, & vt alij vbique idem præſtent, monet. 443. I. 444. I. 445. III. Agit etiam aduerſus Pelagianos, vſus eâ in re operâ S. Proſperi Aquit. 444. II. Scribit ad Turibium aduerſus Priſcillianiſtas, & Concilia contra eos in Hiſp. celebrari curat. 447. I. II. Deponit Epiſcop. Epheſinum Primatem Aſiæ. ib. IV. Eutychetis hæreſiarchæ cauſa ad eum defertur ab Imperatore & Patriarcha. 449. I. Mittit Legatos ad Synodum Epheſ. in eâ cauſâ ſub Dioſcoro celebratam: ſcribitque mirificam de Verbi Incarnatione Epiſtolam, ac præſcribit Synodo ſententiam de Eutychete. ibid. VII. VIII. Appellatur ad eum à Flauiano Epiſc. Conſtantinop. & aliis Catholicis, aduerſùs eam pſeudoſynodum. XI. XIV. Concilio Romæ celebrato, reſcindit eius nefariè acta. XVI. Excommunicatur ea de cauſa ab impio Dioſcoro. XVIII. Mittit alios Legatos ad erigendam collapſam Eccleſiam Orientalem. 450. II. Rogatus à Marciano & Pulcheria Impp. de cogenda Oecumen. Synodo ibid. V. Mittit Legatos ad Synodum Chalcedon. 451. XI. Petitur ab ea confirmatio Actorum eius, ipſéque ab ea vocatur Vniuerſalis Epiſcop. ibid. XXXII. XXXIII. Irritat geſta in Synodo de prærogatiua Eccleſiæ Conſtantinopolit. poſt Romanam: fidem verò Synodi confirmat. 452. III. 453. I. V. Calumnias patitur ab Anatolio Epiſc. Conſtantinop. ibid. Attilæ impetum, ad ruinam Vrbis propetantis, retundit. 452. VIII. Orto dubio de die Paſchatis illius anni, conſulit vbique peritos. 453. VIII.
Eius Epiſtola de Incarnatione Verbi corrumpitur ab Eutychianis, vt ipſum redderent ſuſpectum Neſtorianiſmi. 454. II.
Vrbem Romam ab incendio & cæde liberat in direptione Genſerici. 455. III. Excommunicatur à Timotheo Æluro inuaſore ſedis Alexandr. Eutychiano. 457. IV. Improbat ipſe eius electionem. ibid. VII. Mittit Legatos in Orientem ad reparandam Eccleſiam, ea de re à Leone Imp. rogatus. 458. II. Ælurum relegare facit. 460. I. Sanctè moritur. 461. II. Magnus dictus, ob ingentia eius facta. ibid. De remiſſione ei conceſſa peccatorum pœnæ, præterquam impoſitionis manuum. ibid. III. Miraculum de de Brandeo inciſo. ibid. II. Fabula de præciſione manus. ibid. III.
Nummi cuſi in eius honorem, ob liberatam Vrbem ab Attilæ inuaſione. ibid. IV.
Leo quidam fabulosè aſſertus in locum Felicis II. ſubrogatus. 127. XXI.
Leo Trax, cognomento Macelles, Imperator eligitur poſt Marcianum. 457. II. Prædictum ei olim Imperium à B. Virgine, ob exhibitam cæco miſericordiam, quem & illuminauit. ibid. Subſcriptionem elicit ab omnibus Orient. Epiſcopis, fidei quam tenerent, agitque pro firmitate Synodi Chalcedon. ibid. III. & 458. III. Legatos mitti in Orientem ad Eccleſiam componendam, petit à Leone Papa, & obtinet. 458. II. Viſitat Danielem Stylitam, & precibus eius prolem maſculam obtinet, quæ tamen citò perit, arte Ariadnæ ſororis 461. VI. Ingentes copias aduerſùs Vvandalos mittit, quæ pereunt inertiâ & proditione ducum hæreticorum. 468. II. Vleiſcitur in Aſparem, & filios, Arianos, arte eos deludens, cùm non poſſet, vi apertâ punire. 469. I. 470. I. Ob eorum necem, dictus Marcelles cognomento. 470. I. Filiam Ariadnam nuptui dat Zenoni Iſauro. ibid. Moritur, laudandus in multis, ſed damnandus quòd cum hæreticis mitiùs egerit. 474. I.
Leo, nepos prædicti Leonis ex filiâ Ariadnâ, naſcitur, & Imp. ab auo renuntiatur. 473. Perit decimo menſe, patris Zenonis arte. 474. II.
Leontius Antioch. presbyter, diſcipulus Luciani martyris, in perſecutione Diocletiani ſacrificat Idolis. 311. III. Seipſum caſtrat, quò liberè cùm feminâ iuuenculâ dormiret: eâmque ob rem depoſitus, tranſit ad Arianos. 325. XXXIX. Fit ab eis Epiſcopus Antiochenus. 347. II. Moritur. 356. XVI.
Leontius Cæſarienſis in Cappadociâ Epiſcopus, intereſt Magno Concilio Nicæno. 325. IX. Eius labores pro fide. ibid.
Leporius Pelagianus, auctor hæreſis Neſtorianæ, reducitur ad fidem Cathol. à S. Auguſtino. 420. II.
Leprâ tactus Conſtantinus Magnus, ſanatur per baptiſmum. 324. X. XI. Eo morbo ſoliti puniri ſuperbientes Reges. ibid. XI. Curatur infantium ſanguine. ibid.
Lerinenſis inſulæ ſitus, & nomina. 426. V. Eius cœnobij fundator S. Honoratus. ibid. Fuit ſeminarium ſanctiſſ. Epiſcoporum Galliæ. 434. IV. Ceſſit poſteà vſui monachorum S. Benedicti. 502. VIII. Exciditur à piratis. 107. III.
Leucius Manichæus multa confinxit nomine Apoſtolorum. 44. XXIV. Cenſetur etiam auctor libelli de Natiuitate S. Mariæ, Hieronymo falsò adſcripti. ibid.
Leuiticæ tribui permiſſum, nuptias contrahere cum regiâ ſtirpe, & cæteris tribubus. Appar. II. XVII. Vnà cum Sacerdotio, adepta eſt etiam Regnum in Aſſamonæis. ibid.
Leuitici hæretici, ſecta Nicolaitarum, ſiue Gnoſticorum. 68. V.
Lex admodùm deprauata à variis Iudæorum ſectis ante Chriſti aduentum. Appar. VI. Legis doctores, dicti Scribæ, ibid. Lex Moſis delata in triumpho Veſpaſiani & Titi domitis Iudæis. 73. I.
Legem præferebat Euangelio Ebion. 34. V. Eam, tamquam malam, repudiabant Cerdon, & Marcion, 146. II. V. atque etiam Appelles. ibid. IX. Cum Euangelio, ſeruabant Symmachiani 203. IV.
Vide etiam *Legalia*.
Legem ſic mittere ad regnum, quemadmodum Euangelium, dixit Pelagius. 415. IV.
Legis auctorem Deum, aduerſarium Euangelij conditoris, aſſeruerunt Marcionitæ, & Tatiani. 146. V. 174. II.
Leges Eccleſiaſticæ, à Spiritu Sancto. 51. XV.
Legum diuinarum & humanarum obſeruationem penitùs abſtulit Aetius Athens. 356. XVII.
Legibus Imp. & Iuriſconſultorum reſponſis, licèt Paganorum, non dedignata vti Eccleſia, in his quæ contra relig. Chriſt. non ſunt. 435. IV.
Leges Imp. nihil valere contra canones Eccleſ. ſtatutum eſt in Concil. Chalcedon. 451. XXI.

Leges ſcriptas quando habere cœperint Gothi. 454.I.

Libanius inſignis Orator Antioch. à Iuliano Apoſt. Quæſturâ donatur. 362.III.

Luget cōflagrationem templi Daphnitici.ib.XXVII.Scitum quoddam reſponſum ei factum à Chriſtiano ludimagiſtro de Iuliani interitu 393.VIII. An aliquando factus fuerit Chriſtianus. ibid. XIII. Quo tempore deceſſerit. 388.III.

Libellatici Lapſi, qui dicantur apud Cyprianum. 253.V.VI.

Libelli à Martyribus & Confeſſoribus concedi ſoliti Lapſis in perſecutione, quales, & quanti vigoris eſſent. 253.X.XII.

Libellos criminationum ab Epiſcopis ſibi in alterutrum oblatos, Conſtantinus Magnus, Nicææ non ſectos comburit. 325. XII. Paritérque Conſtantius libellos famoſos cremari iubet.35.in fi.

Liberius creatur Rom.Pont.352.II. In Concilio Rom.negat communionem Arianis, per Legatos expetitam. ibid.III.

Legationes eius diuerſæ ad Conſtantium pro Athanaſio. 353.VI. 354. I. Dirè vexantur ea de cauſa ab eodem Imp. & tandem pellitur Berœam Traciæ. 355. VII. Prohibet recipi in Eccleſia dona eiuſdem hæretici Imp. ibid. VIII. Reſtitutio petitur per Rom. matronas,& populum.356 XIV.Tædio victus exilij,ſubſcribit damnationi Athanaſij, & fidei formulæ, voci Conſubſtantialis defectiuæ.357. XI. XII. Oſtenditur minimè incidiſſe in hæreſim, licèt grauiter ſit lapſus. ibid. XIII. XIV. Rediens Romam reſpuitur, & inde perſecutio excitatur in Romanos, ibid XVI. Mortuo Felice, qui in locum eius receptus fuerat, recedens ipſe ab Arianorum communicatione, iterùm ſuſcipitur legitimus Pontifex 357. XXI. Damnat formulam Ariminenſem, & ideò pellicitur ab Arianis; & deliteſcit in cœmeteriis ſuburbanis vſque ad obitum Conſtantij 359 XII.XIII. Sub Iuliano curat Eccleſiam Orientalem per Legatos 362. XXXIX. XLIV. Semiarianis, fidem Nicænam ſimulantibus, communicationem impartitur. 363.II. III.

Moritur, eiúſque memoria ſancta eſt apud poſteros. 367. II.

Libero hominis Arbitrio quàm nimiùm tribuerit Pelagius contra Gratiam Dei. 415.IV.V.VI.

Libertas Religionis. Vide *Religio.*

Libertatem quomodocumque viuendi,induxit Simon magus.35. XII. Eadémque amplexi ſunt Nouatores hodierni. ibid.XIV. Libertatem omnium vitiorum introduxit Aëtius Impius. 356. XVII. Liberos ſe eſſe. nec vlla lege teneri, dicebant Adamitæ. 120.XVII. itémque Marcitæ. 175. VIII. Ac Pariter Valentiani aſſerebant,ſe nullis bonis operibus teneri obligatos. 145. III.

Libidinibus quibuſcumque frænum laxauit Baſilides, nihil in eis peccati eſſe aſſerens.120.IX.itémque Aëtius Impius.356.XVII. Eunomius. 360. VIII. & Carpocras, qui eas quoque præcepit. 120. XII. Præmio eſſe dignas, plurimi impudentiſſimè aſſeruerunt.120.XVIII. Caiani quoque, non niſi per eâs ſalutem acquiri poſſe. 145. VIII. Symmachiani item, iis ſeruiendum eſſe prædicarunt. 203. IV. Earum occaſione Hiſpaniæ traditæ Vvandalis, ignauis, ſed pudicis. 409. V. Vide etiam *Turpitudines, Lenones Exoleti.*

Libra Occidua, quænam eſſet. 302.XIII.

Libra Orientalis, quantùm penderet. ibid.

Libri Ciceronis de Natura deorum, & de Diuinatione, comburendi ex ſententia Gentilium 302.III. Magiæ, & improbatæ lectionis, igni damnati, tam apud Gentiles, quàm Chriſtianos. 56. XII.570.XV. Sibyllini. Vide *Sibyl.* Hæreticorum,comburi ſoliti, continuâ Eccleſiæ praxi. 58. XII. 287. V. 325. XXVIII. 398. XVIII.451. IX. 435. I. 443. I. 448. I.452. VI.434. II 496. VI. 503. V. Porrò de ſingulorum hæreticorum, vel aliorum impiorum libris, vide ſub propriis eorum nominibus. Adde *Scripta.*

Licinius virtute militari præſtans, creatur Cæſar. à Galerio Aug. 307.VIII. Poſt eius obitum imperat in Oriente.311.VI. Ducit vxorem Conſtantiam, ſororem Conſtantini Magni. 313.I. Vnâ cum Conſtantino reſcribit pro Chriſtianis, ipſe licèt Ethnicus. ibid II. Fuit vitâ turpiſſimus. 316.II.318.II.Sæuam mouet perſecutionem, & in quos præcipuè ea ſe extenderit.316.II. & ſeqq.

Vincitur à Conſtantino, & mulctatur amiſſione plurimarum prouinciarum. 317.I.II. Iterùm bellum renouans, vincitur terra, marique, & captus relegatur: rurſúmque noua moliens, laqueo vitâ priuatur. 318.I.II.

Licinius Iunior creatur Cæſar ab auunculo ſuo Conſtantino Magno.335.II. Interficitur eiuſdem iuſſu, & quare. 324.I.

Lignorum pulſatione, loco tintinnabulorum, qui & quando apud Chriſtianos conuocari ſolerent. 58.XL.

Limina Apoſtolorum. Vide *Peregrinatio Roman. & Petri Eccl. Vatic.*

Lingua Hebræa, Græca, Latina. Vide ſub ſingulis iis vocibus.

Linguarum ignearum ſpecie Spiritus Sanctus in Diſcipulos deſcendit. 34.LXVIII.

Linguarum genera quot eſſent in Orbe terrarum. ibid.LXIX. Linguarum donum qualiter Apoſtoli & Diſcipuli habuerint ibid. & 45. XII. Infundebatur eo tempore per impoſitionem manuum. 35.XI.

Linguas nationum haud licuit Hieroſolymis publicè docere. 34. LXXXIX.

Linguâ præciſâ, liberè locuti Chriſtiani in perſecutionibus Gentilium.193.II. 513. V. Catholici in perſecutionibus hæreticorum. 484.VIII.

Linteaminibus & veſtis ornari ſolitæ olim Eccleſiæ. 319.I.

Linus ſuccedit Petro Apoſtolo in Sede Romanâ, & nodi ea de re ſoluuntur.67.XIV. & ſeqq. Eius nomine vulgata Acta paſſionis Apoſtolorum Petri & Pauli, corrupta ab hæreticis.68. IX. 69. III. Martyrium conſequitur ſub Veſpaſiano. 80.I.II.

Lirinenſe cœnobium. Vide *Lerinenſe.*

Literas docere Chriſtianos, prohibet Iulianus Apoſt.& quare. 362. LVIII. Vide etiam *Profeſſores. Schola.*

Literati cur dicti ſerui. 313.V.

Literarum Eccleſiaſticarum varia genera. 142. VI. & ſeqq. Vide etiam *Epiſtola.* Romanorum Pontificum literas contemnere, quàm graue peccatum. 449.X.

Literæ feſtiuæ, quæ. 58.XXXVIII.

Liturgia. Vide *Miſſa.*

Locus vltimus, habitus apud Romanos honeſtior. 34. XXXV. Siniſter, in ſacris dignior dextro. 325.XVII.XVIII.

Loca olim in Eccleſiis diſtincta, ſecundùm diuerſos ſexus, & conditiones perſonarum. 57. XXXVIII. Locus mulierum. Vide *Mulieres.* Locus in aëre, quo Dominus ad cælos aſcendit, nunquam potuit Eccleſiæ ædificio obſtrui.34.LXIV.De Locis Sanctis vnde hauſerit Beda,quæ ſcripſit. 34.LXIV.

Locum eſſe increatum,& Deo coæternum,dixit Marcion.346. V.

Locuſtæ, quibus Ioannes Bapt. veſcebatur in deſerto quid eſſent 31. VI.

Longi monachi Origeniſtæ. Vide *Monachi. Origen.*

Longinus Centurio conuertitur in Paſſione Domini.34. XXXIX. Chriſtum prædicat poſt eius reſurrectionem, eaque de cauſa truncatur capite. ibid.LV.

Longinus Philoſophus præceptor Zenobiæ.261. I. Necatur ab Aureliano Imp. 474.I.

Longinus Zenonis Imp. frater, homo rapaciſſ. & ſpurciſſimus, impeditur à Pelagio Patricio, ne fiat Cæſar. 490. III. Miſerimè perit ab Anaſtaſio Imp. 498.III.

Lucas Euangeliſta qualem hiſtoriam in Actibus Apoſtol. texerit. 34. LXV. A quo tempore adhæſerit Paulo; & quomodò eius geſta conſcripſerit. 31.XVI. Eius modeſtia in ſcribendo. 58.VI. Quibus occaſione, tempore, impulſore, Euangelium vulgarit. 58. XIV. Cur ei tributum ſymbolum Bouis. ibid. XVI. Non fuit Domini, ſed tantùm Pauli diſcipulus. ibid. Vocatur etiam à à Paulo Lucius. ibid. XXII. Ei falſo à quibuſdam tributa epiſtola Pauli ad Hebræos; quam fortè in Græcum tranſtulit. 90. XX.

Eidem quoque perperàm tributa, quæ dicebatur ſcripta ad Laodicenſes. ibid.

Comitatur Paulum Romam, eique fideliter adhæret. 59.II. Peregrinationes eius poſt biennium carceris Pauli 61.II. In extrema ſenectute, martyrio coronatur. ibid. Vnguentum medicum ex oſſibus eius ſcaturit. ibid. Reliquiæ transferuntur Conſtantinopolim. 356.XIII.

Lucenſe Concil.in Hiſp. contra Priſcillianiſtas,conflatum in vnum cum Toletanis Primo & Secundo. 447.II.

Lucernariæ Preces, ab ipſo exordio Eccleſiæ. 58 XX.

Lucernæ argenteæ in Eccleſiis Chriſtianorum,ab ipſo initio. 57. XXXVI. Vide *Lampades.*

Lucere ſolitus mons Oliueti in diebus anniuerſariis Aſcenſionis Domini. 34.LXII.

Lucia virgo Syracuſana, inſigne ſubit martyrium ſub Diocletiano. 303.XIII. Damnata ad proſtibulum, loco moueri non potuit. ibid.

Luciani Antiocheni presbyteri egregia confeſſio, dirus carcer, illuſtre martyrium. 311.LII. Stratus atque ſupinus, obtulit ſacrificium incruentum. ibid. Maluit fame enecari, quàm idolothytis veſci. ibid. Corpus proiectum in mare, delphini obſequio reſtituitur littori. ibid. In eius memoriam Eccleſia erecta Drepani ab Helena Aug. 326.XIII.

Libros ſacros tranſtulit in linguam Græcam. 311. III. Inuectus in Sabellium, creditur materiam Ario præparaſſe; ſed defenditur. ibid.

Diſcipuli eius degeneres. ibid. Feminæ quoque eius diſcipulæ. ibid.

Luciano alij presbytero facta reuelatio corporum Stephani protomart. Gamalielis, &c. qui de eorum inuentione ſcripſit libellum. 415.I.

Lucianus impius, quo tempore vixerit.172.II. An fuerit vnquam Chriſtianus.ib. Interit à canibus, quòd rabiem ſuam exercuiſſet in Chriſtianam veritatem. ibid.

Lucifer Calaritanus Epiſcopus, vnà cum Euſebio Vercellenſi, & aliis, fungitur legatione Liberij PP. ad Conſtantium Imp. in cauſa Athanaſij. 354.I.

Pellitur in exilium, ob denegatam ſubſcriptionem in eumdem Athanaſium. 355.III.

Acerrimè ſcribit in Conſtantium. 358.V.

Inuidetur ei martyrium, ſed tamen frequenter mutatur locus exilij. ibid.VI.

Poſt obitū Cōſtantij,cōſtituitur à Liberio Vicarius Sedis Apoſt. ad

Digitized by Google

ad reſtituendas Ecleſias Orientis. 362.XXXIX. Creat Antiochiæ Epiſcopum Paulinum.ib. XL. Ob receptos in Concilio Alexandr. lapſos cum dignitate, diſſidet cum Euſebio Vercel. Indéque recedit ab Eccleſiâ,& ſchiſma facit.ibid.XLV. XLVIII.
Nullius auctor fuit hæreſis. ibid. Moritur; anne in ſchiſmate.ib. XLVIII. Tempus eius obitûs. 371. IX. in ſi.
Luciferiani ſchiſmatici errarunt in doctrina de anima.362. XLVI. Quam pertinaci animo negarent recipiendos cum dignitate Epiſcopos lapſos. ibid. XLVII. Quamdiù perdurarint. ibidem. XLVIII.
Confutantur à S.Hieronymo. 182. VIII. Deficiunt penitùs ſub Theodoſio Magno. 388.XI.
Lucilla filia Marci Imp. deſpondetur à patre Lucio Imp. 163.IV. Arrepta à dæmone, liberatur per Abercium Epiſc. Hierapol.ibidem.V.
Lucilla potens fæmina Hiſpana, reprehenditur à Cæciliano Archidiac. Carthag.de illicito cultu afferri cuiuſdam martyris.302. XXI. Furit aduerſùs eius Epiſcopatum. 306.XI.
Lucina nobiliſſ.fæmina Rom. ad fidem conuertitur,vnà cum viro ſuo Piniano. 301. XVIII. Domus eius in Eccleſiam conuertitur à Marcello Papa.309. III. Proſcriptione damnatur à Maxentio tyranno. ibid.
Lucinæ aliæ piæ feminæ Rom. ſepeliendis martyribus in perſecutione,egregiam nauant operam. 69.XVIII.235.IX.286.III.
Lucius vocatus aliquando è Paulo Apoſtolo, S.Lucas Euangeliſta 58.XXII. Vide *Lucas Euangel.*
Lucius Alexandrinus pſeudoepiſcopus creatur ab Arianis aduerſùs Athanaſium. 362. XXXVII. Poſt obitum Athanaſij vi intruditur, & pulſo Petro legitimo Athanaſij ſucceſſore, immaniſſimè ſæuit in Catholicos. 372. V. Pellitur ab Alexandrinis, auctoritate Damaſi PP. 377.I
Lucius Anneus Moguntinus Epiſcopus, ex Conciliab. Arelatenſi ab Arianis in exilium pellitur, & ſtrangulatur. 353.VIII.
Lucius Britannorum Rex ad fidem conuerſus, ſacros miniſtros petit ab Eleuthero PP.183.I.Ipſéque regno poſthabito, petit Germaniam ad prædicandum Euangelium; fitque Epiſcopus, & martyr. ibid.II.
Lucius Hadrianopol.Epiſcopus pulſus ab Arianis,reſtituitur à Iulio Papa.342. VIII.Cogitur ab Arianis mori in exilio. 348.I.
Lucius Rom.Pont.creatur.255.IX.Exulat ob fidem.ibid.Reuocatur 256 I.Martyrio coronatur in perſecutione Galli & Voluſiani.257 II. Eius decreta. ibid.III.
Lucius Samoſatenus Epiſc. intruditur ab Arianis, & preſequitur Orthodoxos. 370.IV
Lucius Verus, vnà cum Marco Aurelio, poſt Antoninum Pium ſuſcipit Imperium. 193. VIII. Vide in *Marcus*. Expeditionem mouet in Parthos. ibid. IV. Ducit vxorem filiam Marci, quæ liberatur à dæmone per Abercium Epiſcopum Hierapolitanum. ibid.V.
Triumphat vnà cum Marco de Parthis. 168.I. Moritur ex apoplexi.171.I.Inter diuos refertur à Marco. ibid.
Ludi Gladiatorum, Carceuales, Circenſes, Seculares, Theatrales: Vide ſub ſingulis iis vocibus: & adde, *Agon Spectacula*.
Lugdunenſis & Vien. Eccleſ. literæ ad Eccleſias Aſianas, de perſecutione ſub Marco Imp.179.II. Per Irenæum presbyt.conſulit Eleutherum PP.de quibuſdam dubiis. ibid.V
Lumina in Eccleſiis clara luce.58.XXVII.
Vide *Lampades*.
Lumina accenſa olim præferri ſolita Auguſtis. 182.III
per Lumen, quomodò diuinarum Perſonarum diſtinctionem exponeret Hieras hæreſiarcha. 287.IV.
Lunam eſſe Deum,dixit Prodicus hæreſiarcha.120. XVII.Lunam, & Solem, adorabant Manichæi,& quænam alia de iis delirarent 277. IX.
Luna in ſanguinem conuerſa in martyrio Felicis Epiſcopi. Africani. 305.XIX.
Lunæ deficientis ſtulta Gentilium reuocatio, ſublata Mediolan ab Ambroſio: 377.V.& in Africa ab Auguſtino. 418.VI.
Lupercalia aufert Romæ Gelaſius Papa. 496.IV.
Lupus Trecenſis Epiſcopus, ex vxorato olim monachus, miræ vir ſanctitudinis, vna cùm S. Germano Antiſiodor. mittitur in Britanniam aduerſùs Pelagianos. 429.II.
Quid ipſi cum Attila Gallias deuaſtante. 451.VI. Moritur.feliciſſimus in diſcipulis, & ſucceſſore. 479.III.
Luſtratio. Vide *Expiatio*.
Luſtris ſingulis cenſus apud Romanos fieri ſoliti. Appar. XXIX.
Luſtrum nouiſſimum habitum ſub Veſpaſiano.76.I. Vide etiam *Cenſus*.
Luſtrici dies, qui dicti. 1.II.
Lyſanias Abilinæ Tetrarcha, cuius meminit Lucas, quis fuerit. 31.III.

M

MAcarius Ægypti Abbas,pro leunculis cæcis ſanatis, donatur à leone ouina pelle. 372.VI.

Macarius Hieroſ. Epiſcopus creatur.312. XVII. Aduerſatur Ario 318.VIII. Intereſt Magno Concilio Nicæno. 325.VIII. Moritur. 331.II.
Macharius monachus Catholicus, miraculo ſuſcitati mortui ſuperat Hieracitam hæreticum, quem diſputatione conuincere non poſſet. 287.IV.
Macarius V. C. à Conſtante Imp. mittitur legatus in Africam, ad alliciendos Donatiſtas ad concordiam.347. V. Ab eo, Catholici dicti à Donatiſtis Macariani, & tempora Macariana nominata, & quare. ibid.IV.VI.
Macarij cur diei voluerint Manichæi hæretici. 277.V.
Macedonij & ſociorum martyriū in Phrygia ſub Iuliano.362.XX.
Macedonius Præf. Gratiani Imp. diuinitùs punitus ob reiectum Ambroſium, & ſuſceptum Priſcillianum. 381.XV.
Macedonicum Concil. es quo legatio ad Innocent. PP. 414.VI.
Macedonius,fide Catholicus,creatur Epiſc. Conſtantinop.495.III. Agit pro Romana Sede, ſed aduerſarium patitur Anaſtaſium Imp.497. I. Miſſo ad eum occidendum cuidam ab Imperatore, ipſe munera donat. 505. II. Fruſtrà tentatur de damnatione Concilij Chalcedon.506.III. Calumniis ab Imp exagitatus, ſe purgat. 510. II. Tandem vi & fraude opprimitur, & in exilium mittitur.511.III. Licèt pro fide, haud tamen in caſtris Eccleſiæ pugnauit,ob retentum Acacij nomen. 512. III. Moritur in exilio. 515.III.
Macedonius hæreſiarcha,eligitur ab Arianis Epiſcopus Conſtantinop. ſed excitantur turbæ. 342.VII.
Introducitur à Conſtantio Imp.351.XI. Diriſſimè ſæuit in Catholicos.ibid.XII. Odium quoque Conſtantij in ſe concitat, ob tranſlationem corporis Conſtantini Magni, & plebis cædem inde ſecutam. ibid. Stat à parte Semiarianorum contra Arianos. 358. IV. 359. XVIII. Abdicatur in Conc. Conſtantinop. ab Acacio, & in eius locum ſubſtituitur Eudoxius. 359.XXI. Nouam hæreſim promulgat, qua Spiritum S.creaturam aſſeruit,ſectatoréſque habet omnes Semiarianos. 360. IV. ac confeſtim cunctos vbique Arianos. ibid.V.
Macedoniani hæretici, dicti quoque Marathoniani, à Marathonio eius hæreſis propagatore. 390.IV. Earum ciuitas appellata Cyzicus,quòd eam hæreſim valdè auxiſſet Eleuſius Cyzicenus. ib. Vitæ ſanctitudinem, & monachiſmum præ ſe ferebant, & ideò grati erant populis.ibid. In eam hæreſim primus omnium Athanaſius è latebris ſuis iacula intorſit. 361. V. Damnatur ab eodem,poſt latebras,in Concilio Alexandrino.362.XLII. Student ſe inſinuare Iouiano Imp. Catholico, ſed reiiciuntur. 363.XX. Vocati à Theodoſio Magno ad Concilium Oecumen.Conſtantinopolitan. ſpe concordiæ, eam renuentes damnantur cum aliis hæreticis.381.II.IV. Iterùm ab eodem Imp. compeſcuntur.384. VII. Partéque ſub Theodoſio Iuniori exagitantur. 410. XIV. Vide etiam *Semiariani*.
Macrianus, capto à Perſis Valeriano, inuadit Imperium. 262.III.
Macrina auia S.Baſilij, egregiæ pietatis femina. 304.XII.
Macrinæ ſororis eiuſdem Baſilij, ſanctiſſ. & doctiſſ. virginis Deo dicatæ,obitus.378.XII. Eius hæreditas, annulus ferreus, ac ferrea Crux, ceſſit Gregorio fratri. ibid.
Macrinus Maurus ex ignobili ortu ad Præfecturam Prætorij perueniens, Caracallum occidit.& Imperium arripit, iuncto ſibi filio Diadumeniano.219.X. Fuit ſæuiſſimus, & aliis vitiis inquinatiſſimus.ibidem. Necatus poſt annum à militibus, vnà cum filio. 220.I.
Macrinus alius,contra Philippos Imperator acclamatus,citò extinguitur. 233.II.
Magdalena. Vide *Maria Magdal.*
Magiæ varia genera. 1. III.V.
Ea à Tiber.Rom primùm repreſſa.18 I.De Magiâ liber cōfictus nomine Chriſti; qui per eam ſua miracula feciſſe diceretur. 44. XXVI. Magiæ libri, etiam apud Gentiles igne damnati.56. XII.
Eos Epheſij facti Chriſtiani, comburunt.ibid. Quæſiti quoque & combuſti ſub Valente Imp. 370.XV.
Magiæ tributa à Gentilibus miracula Chriſti, & Apoſtolorum. 68.XII.Aliorumque Chriſtianorum. 100.II.302.XVIII.
Magi qui venerunt adorare Chriſtum, quinam: ciuitates quot, & quales fuerint 1.III.IV.V. Quo tempore venerint in Bethleem.ibid.VI.VII. & 31. XIV. Fuerunt primitiæ Gentium, atque. ideò ſumma eorum aduentus celebritas in Eccleſiâ. ibid. VIII. Baptizantur à Thomâ Apoſtolo, & ſocij eius fiunt in prædicatione Euangelij 44.XVI.
Magos,h.e. Maleficos,ſeuerè exagitat Tiberius.18.I.Nero vndique ad ſe vocat.68.VI.Deluſus à Simone,eos exagitat.ib.X.Trahunt eo tempore poſt ſe Iudæos promiſſione ſignorum,& prodigiorū. 58.LIX.Exagitantur etiam à Conſtantio.356.I.358.VI.& à Valentiniano ac Valente.364.VIII.365.V.367.VII.370.XIV.XV. & à Theodorico Rege.504.II Magus quidam Ægyptius, ſub Philippo Imp. perſecutionem excitat Eccleſ. Alex. 252 II. Euſdémque impulſu Valerianus vbique Chriſtianos exagitari iubet. ib.& 259.I. Dicebantur etiam ab antiquis, Ægyptij.124.VIII. Artem ſuam honeſto philoſophiæ pallio tegebant.234.II.351. III. 362. IV. Eorum vanis prædictionibus deceptus Iulianus Apoſt. petit.362.VI.VIII.X.Vide etiam *Malefici*.

Magiſtratuum rapinas in prouinciis cohibet Nero. 59.VIII.
In eorum electionibus, Alexander Imp. imitatur Chriſtianos. 224.II.
Iis derogabat Manes. 277.X,
Accuſati à prouincialibus permiſit Conſtantinus. 325.LII.
Eos Epiſcopis idem ſubiecit.
Vide *Præfecti.*
Magiſtratus gerere prohibiti hæretici & ſchiſmatici, in Concilio Arelat.I.præſente Conſtantino. 314.VIII.
Prohibiti Chriſtiani à Iuliano Apoſtata. 362.V.
Magiſtratus nouos creat Conſtantinus. 330.VI.
Venales omnes exponit Zeno 474.III.
Eoſque nihilominus conſtituit, poſt muneris functionem, quadraginta diebus rationem exigentibus reddere. 475.VIII.
Eorum venditionem aufert Anaſtaſius; ſed mox reſtituit. 491. III.IV.
Magiſtratuſſis auxilium ritè ab Epiſcopis implorari aduerſùs hæreticos & ſchiſmaticos.
Vide in *Hæretici.*
Magiſtri XII. Manichæorum, inſtar XII. Apoſtolorum. 277 XI.
Magiſtriani, h.e. Agentes in rebus. 593.V. & Præfecti tabellariorum. 431 XVI.
Magnentius dux Conſtantis Auguſti, occiſo eo inuadit Imperium Occidentale. 350.LII.
Simulat Chriſtianum.ibid.III. Primus Chriſtianorum conſpirauit in Imperatorem. ibid. Mittit Legatos ad Conſtantium, inſignes Epiſcopos. 35c. VIII. Profligatus à Conſtantio, deſperatione actus, matrem, fratrémque, ac ſeipſum necat. 353.III.
Magnum Concilium, quod diceretur. 347.
Magodia regio, ex quâ fortè Magi ad Chriſtum. 1.V.
Maiorianus domitor Francorum & Alemannorum, creatur Imperator Occidentis. 457.VIII.
Relaxat omnia tributa non ſoluta 458.I. Necatur fraude Seueri Imperium ambientis magno Reipub. damno. 461.I.
Maiorinus creatur à Traditoribus Epiſcopus Carthagin. contra Cæcilianum. 306. XII. Damnatus cum ſuis in Synodo Rom. ſub Melchiade. 313.VII.
Maiuma, turpe ſpectaculum, vnde ſic dictum. 399.V. Lege Arcadij, agente Chryſoſtomo, proſcribitur. ibid.
Malchion Antioch. presbyter diſputatione publica Paulum Samoſat. conuincit. 272.I.
Maledicentes Imperatori pœnæ eximens Theodoſius, eoſdem rectoribus vinculis conſtringit. 391.VII.
Maleficiis & incantationibus vti ſoliti hæretici, Helceſaitæ. 105.II. Baſilidiani. 120. VII. Carpocratiani. 120 XII. Gnoſtici. 120. XIV.XVI. Ophitæ. 143.V. Montaniſtæ. 173.III. Seueriani. 174. V. Marcitæ. 175.III.
Vide etiam *Præſtigia.*
Malefici & incantatores à Conſtantino Magno cohibiti 321. VII. itémque à Conſtantio eius filio. 357. XXIII. 358. VI Valentiniano & Valente. 370.XIV.XV.
Gratiano & Theodoſio. 382.V.389.IX.
Vide etiam *Magi* & *Sortilegi.*
Maleficiis & incantationibus vſus Valentinianus III. Imp. ad expugnandam matronarum caſtitatem. 454.I.
Malos omnes ab inferis eductos eſſe per Chriſtum, iuſtos autem ibi eſſe relictos, aſſeruit Marcion. 149.VI.
Vide *Inferi.*
Malum eſſe bonum, & contrà bonum eſſe malum, aſſeruerunt Caiani. 145.VIII.
Malum increatum eſſe, & Deo æternum, dixit Marcion. 146. V.
A Materia prodiiſſe, Hermogenes. 150.IV.
Malorum cauſam eſſe Deum, dixit Florinus. 180.III. Eorum non eſſe creatorem Deum, Colluthus. 315 XII.
Mamæa Alexandri Imp. mater femina laudatiſſima, Chriſtianis fauet, & Origenem accerſit. 223.V.
Deficiens à priore illa inſtitutione vitæ, ob auaritiam necatur vnà cum filio Imp. 217.I.
Mamertinus carcer Romæ, Principum Apoſtolorum. 68.VIII
Mamertus Viennenſis in Gallia Epiſcopus, egregius Rogationum ſacrum inſtitutor, ſeu reſtitutor. 475.IV.
Manes hæreſiarcha quo tempore innotuerit. 277.II.
Fuit genere Perſa, conditione ſeruus, nomine Curbicus. ibid. IV.
Cur dictus Manes, ſiue Manichæus. ibid.
Eius primordia, & diſciplina. V.
Ob necem filij Regis Perſarum, quem ſanandum ſuſceperat, carceri mancipatur. VI.
Fugæ, diſputationes de religione, captura, & excoriatio, aliaque cadaueris ſupplicia. ibid.
Non fuit Chriſtianus, multa tamen hauſit à Chriſtianis. XI. Ex omnibus ſectis aliquid ſumpſit, vt omnes facilius ad ſe alliceret. XII.
Apoſtolum ſe Ieſu Chriſti nominauit, h.e. Paracletum, quem Chriſtus promiſerat. VII.
Impia, ac delira eius, ac diſcipulorum dogmata & nefandæ turpitudines. VIII. & ſeqq.
Scripta. VII. XIII. A quibus eius errores confutati. XIV
Manichæorum diuerſæ aliæ appellationes. 277V VI.
Diuiſio in Electos, & Auditores. ibid. X XI. Electorum aliæ ſubdiuiſiones ibid. XI. Fuit ea hæreſis, ſentina omnium impietatum & ſcelerum. XII. Fuerunt potentes ad ſeducendos alios difficiles conuerti ad Eccleſiam. XIII.
Reprimuntur à Diocletiano & Maximiano Impp. Ethnicis; eorúmque libri, & doctores comburi iubentur. 287 V.
Deteguntur Romæ conuentus habere ſub Valentiniano Imp. & ab eo vbique prohibentur. 372. XIV.
Quod ij affectarent ſanctitudinem, inde Chriſtiani ieiunantes Romæ Manichæi vocati. ibid
Eorum conuentus rursùm prohibentur à Gratiano. 377.III. & à Theodoſio Magno. 381.XI. 382. XIII. ac poſteà vndique pelli iubentur ab eodem Theodoſio. 389 X.
Exagitantur quoque Romæ ab Anaſtaſio PP. 402.XIII. & in Galliis à Bonifacio. 419 XV.
Eorum execrabiles turpitudines, & horrenda myſteria deteguntur Carthagine. 420.I. Iterum detecti Romæ à Leone PP. in exilium pelluntur, librique comburuntur; & vt idem vbique fiat, ab eodē Pont. curatur. 443.I 444.I.
Vt ſacrilegi puniuntur à Valentiniano Tertio. 445.III. Comburuntur ab Hunerico Vvandalo in Africa. 476.IX. Denuo pelluntur Roma à Gelaſio PP. 496.VI.
Manlius Theodorus Conſul, inſigni virtutum vir, ſub Honorio Imp. 399. I. Alius eiuſdem nominis, item Conſul ſub Theodorico fit monachus ex conſenſu coniugis. 505.I.
Manuum impoſitio, propria Apoſtolorum, & Epiſcoporum, ad conferendum Spiritum S. in Sacramento Confirmationis. 35. XI.
Vide *Chriſma.*
Manuum impoſitio in ordinandis ſacris miniſtris. 44 XXXV.
Vide *Ordinatio.*
Manûs impoſitio duplex apud Hebræos. ibid. Æmulati quoque eumdem ritum Gentiles. ibid. XXXVI.
Manuum opus.
Vide *Opus.*
Manuum lotione ſoliti Iudæi ſuam conteſtari innocentiam. 54 XXVIII.
Veſ etiam, Manuum ad ſolem ſublatione. ibid.
Manuum extenſione benedictio ab Hebræis impertiri ſolita. 34. LXI.
Manuum cum thure adustio, excogitata à Gentilibus in Chriſtianos pœna. 304.XIII
de Manûs præciſione, & reſtitutione, Leonis PP. fabula reiicitur. 461.III.
Manumiſſiones conceſſæ à Conſtantino Epiſcopo. 316.IX
Maranatha vox quid ſignificet, & quare à Paulo Apoſtolo addita Anathemati. 57.XLIX.
Marathoniani hæretici, qui & Macedoniani à Marathonio Macedonij ſectatore. 360.IV.
Marcella, nobilitate, ſcientia, & virtutibus præſtans matrona Rom. diſcipula S. Hieronym. 382.VIII. Omnium prima in Vrbe detegit Origeniſtas. 377.V.
Renuntiatis ampliſſ. diuitiis, amplectitur vitam monaſticam. 410. VII. In direptione vrbis per Alaricum, tanta à Gothis vnà cum Principia filia, fuſtibus cæſæ cùm poſcerentur aurum, cognitæ liberæ dimiſſæ ſunt. ibid.
Marcellina femina hæretica ſectæ Gnoſticorum, multos Romæ ſeducit. 167 VI
Marcellina ſoror S. Ambroſij, virgo Deo dicata, Romæ domi ſuæ manens, alias Virgines ſecum habet. 377.IV.
Marcellinus Tribunus & Notarius, mittitur ab Honorio Imp. in Africam dirigendam Collationem inter Cathol. & Donatiſtas. 410.XI.
Quæ fuerint eius partes in Collatione. 411.IV. Iudicium profert aduersùs Donatiſtas. ibid.V.
Fuit doctrina & pietate inſignis. 413.II Accuſatus falsò à Donatiſtis de proditione, occiditur à Marino duce; & titulo martyrij viget in Eccleſia. ibid.
Marcellinus Rom. Pont creatur. 296. II. A Græcis auctoribus confunditur cum Marcello ibid. Dubia aſſertio de eius facta idolis immolatione. 302. XII. XIV. Teſtimonia antiquorum de eius integra religione. ibid. XV. Eius lapſus, etſi verus eſſet nihil obeſt Rom. Sedi. ibid. XVII. Martyrio coronatur. 304.VII.
Marcellinus Rom. presbyter martyr ſub Diocletiano, vnà cum Petro exorciſta. 302. XVIII. Animæ in cælum viſæ ferri. ibidem.
Marcellinus Rom. presbyter ſchiſmaticus, in Damaſum PP. contumelioſus 367 VI. Offert librum ſuum Theodoſio aduersùs Catholicos, & reſcriptum impetrat, quod paulò pòſt reſcinditur. 388 XI. Fides eius ſæpè nutat in enarrandis rebus virorum ſanctiſſimorum. 357. VIII. XVII. & alibi.
Marcellus Ancyranus Epiſcopus, Euſebianorum calumniis deponitur. 336.V. Appelat Rom. Pontif. & ab eo cauſa cognita reſtituitur. 340.3.341 XIV. 342 VIII. Eiuſque reſtitutio confirmatur in Concilio Oecumen. Sardic. 347. VII. Dubium an fuerit Sabellianus: ſed abſolutio criminum obiectorum, fuit prorsùs abſque

Digitized by Google

abſque culpa vel Pontificis, vel Synodi. ibid. XIV.
Photini ipſius diſcipuli impietas notam ei grauem attulit ibid. I.
Iterùm Eccleſiâ ſuâ pellitur à Semiarianis. 351. X.
Marcelliani hæretici damnantur in Concilio Oecumenico Conſtantinop. 381. IV.
Marcellus Apameenſis Epiſcopus martyrium ſubit à Gentilibus ſub Theodoſio Magno, ob dirutum ipſorum templum. 389. XVIII.
Marcelli Centurionis, cum XII. filiis, martyrium ſub Dioclet. 298. I.
Marcelli & Exuperantij martyrium ſub eodem Dioclet. 302. III.
Marcellus Rom. Pont. creatur. 304. VII.
Titulos in vrbe conſtituit. 306. X.
Carcer, ærumnæ, & obitus eius, pro fide Chriſtianâ ſub Maxentio tyranno. 309. III. V.
Epiſtola ad eumdem Maxentium, de mutatis in prauum eius moribus. 309. V.
Eius Acta corrupta. 298. III. 309. IV.
Marcellus tyrannus opprimitur à Valente Imp. 366. II.
Marcellus Acœmetarum Archimandrita, & propagator. 459. III.
Comitatus ab Angelo, agit apud Imp. ne Arianus crearetur Cæſar. 469. I. Viſio ei oblata de nece Aſparis Ariani. 470. I.
Marcia concubina amantiſſima Commodi Imp. fauet Chriſtianis. 182. III.
Marcianus miles captus à Vvandalis in Africâ, oſtenſo aquæ prodigio, liber dimittitur. 431. XVIII. Præcedentibus prophetiis euehitur in Imperium à Pulcherâ Aug. & ab eâdem aſſumitur in maritum, ſaluâ virginitate. 450. III. IV.
Reſcribit aduerſus Eutychianos, & agit cum Leone Papa pro cogendo Concilio Chalced. ibid. V.
Eius in Synodo partes, & religio. 451. XIII. XX. XXIII. XXV.
Publicis reſcriptis confirmat Acta Synodi, & agit aduerſus Eutychianos. 452. III. VI.
Extincto Attilâ, apparet ei Dominus, arcum eius fractum oſtendens. 454. V.
Vindicat Clerum in priſtinam libertatem de bonis viduarum ſuſcipiendis. 455. VII.
Eius obitus, & inſignes virtutes. 457. I.
Viſitauit ſæpè Simeonem Stylitam priuato habitu. 460. II.
Marcianus nepos ex filia prædicti Marciani Imp. filiúſque Anthemij Aug. aduerſus impium Zenonem inſurgit. 484. I.
Re negligenter geſta, in ordinem redigitur, & presbyter ordinatur. ibid.
Marcianus Oeconomus Eccleſiæ Conſtantinop. amplificat Eccleſiam Anaſtaſiæ. 459. II.
Nobilitatur miraculo ob charitatem exhibitam mendico. ibid.
Ingenti alio miraculo liberat ab incendio prædictam Eccleſiam. 465. I.
Marcion ex Philoſopho Stoico hæreſiarcha, quo tempore emerſerit. 146. I. à proprio patre (qui erat Epiſcopus) ob hæreſim, & ſtuprum, Eccleſia pellitur. ibid. III.
Sæpè Romæ recantat palinodiam. IV.
Quæ fuerint eius hæreſes, V. &c. Quæ ſcripſerit, & qui contra eum. VIII.
Vocatus à Polycarpo primogenitus Satanæ. 167. VI.
Catholicum Romæ ſimulans confert ei Eccleſiæ ducenta ſeſtertia ibid. Sæpiùs eiectus, & receptus, demùm ei pœnitentia iniuncta, ſi reduceret quos perdidiſſet. 180. IV.
Marcionitarum conuentus prohibet Conſtantinus Magnus. 326. IV. Decem eorum millia conuertit Theodoretus, cùm tamen difficillima res eſſet vel vnum reducere. 423. IV.
Marcomanni inuadunt Imperium Rom. 169. II.
In arctum redigunt Marcum Imp. 171. II.
Diuinitùs profligantur precibus Chriſtianorum militum. 176. I.
Iterùm acerrimum bellum aduerſus eumdem Marcum excitant. 176. III.
Fidem ſuſcipiunt per ſiam à S. Ambroſio. 396. II.
Marcus Euangeliſta fuit Interpres Petri Apoſtoli. 45. VII. XII.
Quibus tempore, loco, occaſione, linguâ ſcripſerit Euangelium. ibid. X. XIII.
Cur ab Auguſtino Breuiator Matthæi appellatus. ibid. X.
Eius nomine confictum ab hæreticis aliud Euangelium Ægyptiorum. 44. XXVI.
An fuerit è numero. 72. Diſcipulorum Domini. 45. XI.
Quo genere natus. ibid. Fuit diuerſus à Marco, conſobrino Barnabæ XV. Eccleſiam Alexandrinam erigit nomine S. Petri, & quando eò peruenerit. V. V. XVI.
Quàm rectè eam inſtituerit. 64. II.
Inſtituit etiam Ægypti monachos. ibid.
De pollice ſibi præciſo, ne fieret Epiſcopus, fabula exploditur. 45. XVI.
Glorioſo martyrio migrat in cælum. 64. I.
Tranſlatione Reliquiarum eius in Canopum, cohibentur infeſtationes dæmonum. 414. VI.
Marcus, prænomine Ioannes. Vide *Ioan. cognomento Marcus.*
Marcus Iunior Alex. Epiſc. creatur. 144. II. Moritur. 151. III.
Marcus Hieroſol. Epiſc. creatus primus ex Gentibus. 138. I. Moritur. 157. III.
Marci & Marcelliani fratrum martyrium ſub Diocletiano. 286. III.
Marci Arethuſij Epiſcopi legatio ab Arianis ad Conſtantem Imper. 342. III.
Fuit auctor primæ Formulæ Sirmianæ, quæ videri poteſt Catholica. 357. III.
Factus omninò Catholicus, horrenda tormenta, & inſigne martyrium, ſub Iuliano Apoſtatâ patitur. 362. XXXIV.
Marcus Rom. Pont. creatur. 336. I.
Eius nomini ſuppoſita epiſtola de Nicænis canonibus. ibid. XV. Moritur XVI.
Conceſſit Pallium Epiſcopo Oſtienſi. XVII.
Eius nomen perperam appoſitum epiſtolæ Conſtantini ad Melchiadem. 313. V.
Marcus Aurelius, & Lucius Verus adoptantur ab Antonino Pio, iuſſu Hadriani. 139. I.
Mortuo Antonino ſuccedunt in Imperium. 163. III.
Diſcriminatio eorum nominum ab inuicem. ibid.
Dicti Diui Fratres. IV.
Tunc primùm duo viſi ſimul regnare Impp. ibid.
Vide *Lucius Verus.*
Acceſſit Romam Abercium Epiſcop. Hierapol. ad liberandam à dæmone filiam ſuam, eique Eccleſiæ donat quotannis ter mille modios frumenti. 163. V.
Quomodò ſub eo perſecutio irrepſerit in Chriſtianos. 164. II. III. Sectatus eſt in philoſophia Stoicos. ibid. III.
Solicitiùs curat ſacra Gentilitia, ob metum belli Marcomannici. 169. II.
Inſignem obtinet victoriam, precibus Chriſtianorum militum. 176. I.
Chriſtianorum accuſationes vetat pœna ignis. ibid. II.
Fauſtinam coniugem defunctam, licèt impudicam, inter diuos referri curat. 178. II.
A Iudæis in Palæſtina tædio perculſus, quid in eos exclamarit. ibid. Vates exagitat. ibid. III.
In alia expeditione Marcomannica moritur voluntaria inedia, ob deprauatos mores filij Commodi. 182. I. II.
Marcus acclamatus in Britanniâ Imp. aduerſus Honorium, breui occiditur. 407. VIII.
Mare præbet iter quotannis, Fidelibus viſitantibus ſepulchrum S. Clementis Papæ. 102. II.
Maris profundum, in quo fuit Paulus Apoſtolus, carcer Cyzici teterrimus. 58. XVIII.
Maris retractiones & eruptiones horrendæ ſub Valentiniano. 365. IV.
Inſigne tunc editum à S. Hilarione Epidauri miraculum. ibid.
Maris Chalcedon. Epiſcopus, olim diſcipulus Luciani martyris, ſub Diocletiano ſacrificat idolis, inde Adhæret Ario. 311. III. In Concilio Nicæno quomodò ſe geſſerit. 325. XXV. XXVI.
Pœnitentiam in Conc. Sardic. 347. VII.
Cæcus præ ſenio redditus, obiicit Iuliano Aug. apoſtaſiam, & ab eo de cæcitate deriſus, reſpondet fortiter. 362. VII.
Margarita famoſiſſ. meretrix Antioch. conuertitur à Nonno Epiſcopo, & nominatur Pelagia. 451. XXVI.
Maria Virgo apparet Romæ Auguſto Imper. Appar. XIII.
Aliàs eius apparitiones, vide *in Apparitio.*
Fuit ex ſtirpe Dauid Regis, & ex genere ſacerdotali. Appar. XVI. XVII.
De eius parentibus commenta reiiciuntur, & veritas ſtabilitur ibid. XIX.
Quando, & vbi nata fuerit. XXI.
Trimula offertur in templo, & vndecim illic annis Deo ſeruit XXI.
Deſponſatur Ioſeph. XXII.
Salutatur ab Angelo. XXIII.
Votum perpetuæ virginitatis, quando emiſerit. ibid.
Viſitat Eliſabeth. XXVII.
Parit Chriſtum Annal. I. A perpetuâ virginitate, perpetuum accepit cognomen Virginis. ibid. II.
De eius obſtetricibus, fabuloſæ narrationes Appar. XVIII. Annal. II. Eius Purificationis feſtum. 2. IX.
Quomodò ſe habuerit in Paſſione Domini. 34. XL.
Ei primùm omnium apparuit Dominus poſt reſurrectionem. ibid. LIII.
Migrat Epheſum, vnà cum Ioanne Euang. 44. XI.
De tempore ipſius Tranſitûs, diuerſæ ſententiæ, & quæ probatior. 48. II. III.
Quæ item probata, vel improbata de eodem eius Tranſitu ferantur, ibid. IV. & ſeqq.
Verè animâ & corpore aſſumpta in cælum. ibid. VI. VII.
De ſcriptis ab eâ, vel ad eam epiſtolis. ibid. IX. & 109. IV.
Eius Imago à S. Lucâ depicta. ibid.
De eius Imaginibus, & miraculis ad eas factis.
Vide *Imago.*
Eius perpetuam virginitatem oppugnarunt Antidicomarianitæ. 48. IV. Heluidiani. 371. V. 382. VI.
Iouinianiſtæ 302. VI. Bonoſiani. 389. XII. Eam vt Deam coluerunt Collyridiani. Appar. XX. 48. IV. 373. V.

Matrem Ieſu, non Chriſti aſſerebant Ceriothiani. 60.II.
Vide in *Chriſtus*.
Deiparam negauit Neſtorios. 428.VI.X.
Vide in *Deipara*.
Poſt Concilium Oecum. Epheſ. eius cultus vehementer auctus, 431.XXIII.
De eius Officio.
Vide in *Officio.B.Maria*.
Eius Veſtis Hieroſolymis Conſtantinopolim tranſlata, coruſcat miraculis. 474.I.in fin.
Eius eccleſia in vrbe Roma S. Mariæ Maioris dicta inſigni Niuium miraculo ædificata. 167.II.
S.Maria Magdalene, vna an plures fuerint. 32.V.VI.
Vnxit pedes & caput Ieſu, fuitque femina opulentiſſ.ibid. & 34.II.V.
Quoties ei, & quomodò apparuerit Chriſtus poſt reſurrectionem. 34.LIV.
A Iudæis pulſa, appellit cum ſociis Maſſiliam. 35.I.44.XI.
Maria coniux Honorij Imp.moritur virgo. 408.V.
Maria filia Arcadij Imp.vnà cum tribus aliis ſororibus ſuis,virginitatem Deo dicat. 415.X.
Moritur. 449. XVII.
Marinus Centurio martyr ſub Gallieno. 262.III.
Marinus dux Honorij Imp.Remp. liberat à tyrannide Heracliani. 413.I.
Marcellinum Tribunum innocentem occidit, & dat pœnas. ibidem.
Marius Perſa vnà cum coniuge, ac filiis, illuſtre ſubit martyrium ſub Claudio Iun. 270.IV.
Marius Victorinus inſignis orator Afer, donatur Romæ ſtatuâ in Foro Traiani. 362.LIX.
Conuertitur ad Chriſtum, eiúſque exemplo Auguſtinus, ardet deſiderio fidei conſequendæ. ibid.
Eius ſcripta Chriſtiana, qualia. ibid.
Marna, idolum Gazenſium famoſiſſimum.
Vide *Gazenſes*.
Martha ſoror Mariæ Magdalenæ, vnà cum ſorore pulſa à Iudæis, appellit in Gallias. 35.I.
Martialis Apoſtoli Galliarum à Petro miſſi, obitus. 74.VII.
Verùm fuerit ex 72.Diſcipulis Domini. ibid.
Primùm in vniuerſâ Galliâ dicat templum in honorem S. Stephani protomart. ibid.& 34.XC.
Eius duæ epiſtolæ. ibid.
Suſcitat mortuum baculo S.Petri. 74.VII.
Martina inſignis virgo martyr cum aliis Romæ ſub Alexandro Imp. 228.I.
Martianus Cæſ.à Licinio Imp.creatus, necatur à Conſtantino. 318. II.
Martiani & ſociorum inſigne certamen in Africâ ſub Vvandalis. 456 IV.
Conuertit Mauros in fidem. ibid.
Martinianus & Proceſſus.
Vide in *Proceſſ*.
Martini patria, militia, & ætas tempore baptiſmi & miſſionis.351. VI.VII.VIII.
Ab eius obitu ſolita olim apud Francos tempora numerari. ibid. VII.in fi.
Miſſionem honeſtam petens à Iuliano Cæſ.cum de metu inſimularetur, promittit ſe inermem pugnaturum, ſed deditione hoſtium liberatur à periculo. 359.XIX.
Multas paſſus ærumnas ab Arianis; redeuntem ab exilio Hilarium in Gallias ſequitur. 360.III.
Creatur Turonenſis Epiſcopus. 375.III.
A Valentiniano Imp.repulſus.paulò poſt Angeli monitu rediens. accedente prodigio honorificè excipitur. ibid.
Monachiſmum introducit in Clerum Eccleſiæ Gallicanæ. 128. IV.in fin.
Obnititur apud Maximum Imp.ne Priſcillianus neci detur, ſed fruſtrà. 385.V.
Communicans ad horam cum Ithacianis ſanguinariis(licèt corpore tantùm, non animo, & vt vitam nonnullis impetraret;) corripitur ab Angelo. 386.VI.
Ad conuiuium à Maximo vocatus, presbyterum ſuum eidem Imp.in propinatione poculi præfert. ibid.VIII.
Vxor Maximi pientiſſ. femina, eidem conuiuium propriis manibus parat, & in modum famulæ miniſtrat, ac reliquias deuotè comedit. ibid.
Diruit templa idolorum in Galliâ. 389 XVIII.
Quo anno, & ætate, mortuus ſit, & verùm ante S.Ambroſium. 402.XIV.
Quinam ſcripſerint eius res geſtas. 402.XV.
Martyrum Primitiæ dicti, qui Romæ paſſi ſunt ſub Nerone. 66. III.
Martyrum cultus quibus deberetur, diligenter à Patribus diſquiri ſolitum. 55.IV.254.VI.302.XX.362.XXXVIII.
Eo titulo priuati, qui temerè ſe offerrent neci. 302.XXI.
Et qui dum idola frangerent, necarentur. 301.XI.
Ita verò dicti, quia ſupplicia ſubiiſſent pro fide, licèt non mortem.194.I.221.I.253.XI.313. XI. itémque qui Exortea morerentur. 253. XI.
Ad martyrium ſe præcipitarunt laudabiliter, multi Chriſtiani vtriúſque ſexûs,peculiari Spiritus S. impulſu. 252. II. 261. VI. 309. IX.
Martyrio ſe ſponte offerentes,dicebantur Profeſſores. 253.XI.
Damnati verò Marcionitæ, qui ſe ſponte neci offerebant, in odium carnis. 146. VII. pariterque Patriciani.203. IV. ſicut & Donatiſtæ,ac Circumcelliones, qui falſum martyrium, voluntariâ,vel alio modo quæſitâ nece affectabant.316.VIII.348.VIII.
Martyrium non eſt extra Eccleſiam. 362.XXXVII.
Martyres haberi milites in bello cæſos,conatus eſt Phocas Imp ſed reſtiterunt Epiſcopi. 394.IV.
Martyrum cultum damnauit Cerinthus.97.VII.itémque Manichæi,& alij hæretici, 58.XXXVIII.277.VIII.319.IX.
Vide etiam *Reliquia*.
Martyrium vitare,ſuos docuit Simon magus. 35.XIII.
Illúdque in perſecutione non eſſe ſubeundum pro Chriſto, quâ ratione dicerent Baſilides,99.IV.120.VI.Gnoſtici. 120.XVII.
Valentiniani. 145.II.175.VIII.
Contrà verò nulla id occaſione redimere, vel eius tempore fugere licere, docuerunt Montanus.173. VII. 202 II. & Tertullianus. 205. IV.
Vide *Fuga*, & *Redemptio*.
Martyrij ardor Chriſtianorum, & alacritas, in perſecutionibus. 202.II. 204.III.258.I.261.VI. 302. III XI.310.VI. 371.VIII.
Immenſus eorum numerus ſub Diocletiano 301. IV. Corpora flammis aut fluctibus tradi ſolita, necolerentur à Fidelibus ex more. 302.II.309.II.179.II 301.V.
Vide etiam *Corpora*. Aliquando pretio diſtrahi conſueta. 305 II. Cum dalmaticâ, aut colobio purpurato, ſepelienda. 283.IV
Intra vrbem ſepeliri permiſſa à Maxentio. 306.X.
Ad Martyrum acta conſcribenda, inſtituti Romæ à Clemente PP.Notarij ſeptem Regionarij. 98.III.
Iiſdémque à Fabiano præfecti ſeptem Subdiaconi. 238.I.
Martyrologium an ſcripſerit vnquam Hieronymus. 388.XII.
Martyrum Paſſiones in Eccleſiâ legendi vſus, qualis olim probatus,vel improbatus. 401.II.
Martyria, dictæ etiam olim Eccleſiæ. 57.XXXVIII.
Eo peculiari nomine dicta inſignis Eccleſia Hieroſolymis conſtructa à Conſtantino Magno in memoriam Reſurrectionis Domini. 336.VI.
Eius ſolemnis dedicatio. 335.IX.
Martyrianorum ſecta Gentilium,vnde ſic dicta. 361.VIII.
Martyrius Antioch. creatur Epiſcop. 459.IV.
Exagitatus à Petro Fullone,ſedi renuntiat, reſeruatâ ſibi ſacerdotij dignitate. 478.III.
Eiecto Petro à Leone Imp. ipſe reſtituitur, reſtituto verò Petro à Zenone, ipſe rerùm eiicitur. 474.III.
Martyrius Hieroſol.Epiſc. creatur ex monacho. 477. V. Moritur. 485.IV.
Calumniam paſſus eſt de communicatione cum hæreticis. ibid.
Maruthas Meſopotam.Epiſcopus Iſdegerdem Perſ.Regem à morbo, & filium eius à dæmone liberat. 408.II.
Fidem Chriſt.in Perſide mirificè propagat. ibid.
Masbothei hæretici,ex Simone mago. 15.XIII.
Maſcezil Maurus, ex Senatuſconſulto decretus dux belli aduersùs Gildonem tyrannum fratrem ſuum, pietate,& precibus ſanctorum monachorum, inſignem obtinet diuinitùs ſine ſanguine victoriam. 398.X
Elatus inſolentiâ, violat immunitatem Eccleſiæ, & proximâ morte dat pœnas. ibid.IX.
Maſſa Candida, trecenti Martyres apud Carthaginem ſub Valeriano,& cur ita dicti. 291.VI.
Alij eiuſdem nominis in Hiſpaniâ,ſed Diocletiano. 303.X.
Maſſaliani hæretici, iidémque variis aliis nominibus indigitati, ſub Conſtantio Imper. ex monachis orti in Meſopotamiâ. 361 VIII.
Spirituales ſe, alios verò homines appellabant Carnales. ibid.
Eorum impia dogmata, & inſana deliria. ibid.IX X.
Dicti quoque Saccophori,quòd ſacco conſpicui incederent. ibid. & 383. IX.
A pluribus Conciliis,& Theodoſio Mag. Imp.exagitantur.383. IX.
Concilio celebri ſub Theodoſio Iuniori habito,reiiciuntur penitùs ab ingreſſu Eccleſiæ, quàm ſæpè relapſi deluſiſſent. 427. III.
Damnantur iterùm in Concilio Oecum.Epheſ. 431.XV
Maſſilienſis Eccleſia declarata in Concilio Taurinenſi metropolis prouinciæ Narbonenſis Secundæ. 397.XIII
Materiam ingenitam, ex quâ Deus omnia fecerit, ab ſcholâ Stoicorum introducere conatus eſt in Eccleſiam Hermogenes. 170. IV.
Itémque è materiâ prodiiſſe malum, & in eam refundendos eſſe dæmones. ibid.
Eamdem quoque de materiâ Deo congenitâ opinionem aſſeruerunt alij hæretici. ibid. V.
Materiam à Mali Principio deducebant Manichæi, aliàque inde impia.

impia. 277.VIII.
Marcianij dicti, Hermogenis ſectatores. 170.V.
Marcus audax conatus ad occupandum Imperium aduerſùs Commodum, ſed infelix. 192.III.
Marcus Iulius.
Vide *Iulius Mediol.*
Mathematici vrbe pulſi ſub Claudio Imp. 34 III.
Publicè profiteri iubentur ab Alexandro. 227.I. Tormentis ſupponuntur à Conſtantio. 356.I. 358.VI. Ex omnibus ciuitatibus pelli iubentur ab Honorio. 409.IV.
Matrimonium dictum a Paulo, & antiquis Patribus, Sacramentum. 57.XV. Eius ſacri ritus in veteri Eccleſia. ibid. XVI. XVII.
Clandeſtina iam ab initio Eccleſiæ improbata. 57.XVI.
Matrimonium damnârunt Saturninus. 120.XI.
Tatianus. 174.II. Origeniſtæ. 256.VI Apotactici. 260 VIII. Manichæi. 277.VIII Hieracitæ. 277.IV. Euſtathiani. 319.VIII. Quidam monachi Ægypti, inepttiſſimo prætextu. 391.XI.
Eius quoque ſolutionem docuit Montanus. 173. V. Æquârunt virginitati Heluidius, & Iouinianus. 382.VI. VII. Quomodò Eccleſia Cælibatui poſtponat. 57.LV. Vide etiam *Nuptiæ. Coniugium. Virginitas.*
Mattarij dicti hæretici Manichæi, & quare. 277.IV.
Matthæus è telonio vocatur à Chriſto ad Apoſtolatum. 31. XXVI.
Quo tempore ſcripſerit Euangelium, & quâ occaſione, quâue linguâ. 42.IV. Prædicat fidem Chriſti in Æthiopiâ. 44 XVIII. Eius nomine confictus ab hæreticis liber de Infantiâ Saluatoris. ibid. XXV. De eius Euangelio.
Vide in *Euangel.*
A carnibus abſtinuit. 57.LVI.
Matthias eligitur Apoſtolus in locum Iudæ traditoris. 34.LXVI.
Quibus populis Euangelium prædicarit. 44 XXIII. Eius nomine multa geſta, & ſcripta, ab hæreticis conficta. ibidem. XXIV. XXV.
Matutinarum precum Eccleſ. antiquitas. 51.XIX.
Vide *Preces.*
Mauri Africæ populi rediguntur ſub poteſtatem Romanorum. 44. XXVII. Suſcipiunt fidem Chriſt. à Catholicis exulibus in perſecutione Vuandalorum. 456.IV.
Mauritius Thebææ legionis Tribunus martyrium ſubit cum vniuerſis ſuis militibus ſub Maximiano Imper. 267.I.
Mauritius alius iiſdem dux, æquè martyr cum ſuis Apamenæ. 297 II. Iidem ambo à nonnullis vnà confuſi. ibid.
Mauritius Andegauenſis Epiſc. clarus tempore S. Martini. 394 XV.
Maurus Epiſc Apul. martyr ſub Traiano. 110.III.
Mauuia Saracenorum Regina fit Chriſtiana. 372. XIII. Imperij limites vaſtans, dat pacem Romanis conditione accipiendi ſuæ gentis Epiſcopum Moyſen inſignem monachum. ib. Gothos ab obſidione Conſtantinopol. per ſuos repellit. 378.VIII.
Maxentius gener, non filius, Maximiani Herculij. 306.VIII. Imperium Romæ occupat, & Conſtantini imagines iniuria afficit. ibid. Chriſtianam fidem ſimulat, vt Chriſtianos ad ſe alliciat. ibid.IX. Triumphat de Alexandro tyranno Africæ. ibid. Seuerum Cæſ. miſſum à Galerio, occidi curat. 307.I. Romulum filium, ſuum, Cæſarem dicit. 309.II.
Fidei Chriſt. apertè renuntians, perſecutionem mouet. 309. V. Marcellum Papam miſerè vitam finire cogit. ibid. III. V. Eius ſæuitia in Senatores & ciues, direptio diuitiarum vrbis, luxuria in feminas caſtas, & magicæ crudelitates. ibid VIII.
Apparatus eius bellicus aduerſùs Conſtantinum. 312. VII. Vincitur ab eo, & vndis Tiberis abſorbetur. ibid. VIII. Sectum caput in vrbem, indéque in Africam mittitur. ibid. Quando contigerit eius interitus. ibid. II. XIII. Conſulatus eius demuntur è Faſtis. 309.III.
Maximianus creatus Epiſc. Carthag. partis Donat. contra Primianum æquè Donatiſtam; & inde ingens oritur inter eos ſchiſma. 394. VIII Vide etiam *Donatiſta.*
Maximianus vir inſignis, Conſtantinop. Epiſcopus creatur in locum Neſtorij damnati 431. XXII. Agit pro reducendis Neſtorianis ad concordiam. 432. IV. Moritur. 434. I.
Maximinus Galerius.
Vide *Galerius.*
Maximianorum duorum Impp. diſcriminatio ab inuicem. 304. IV.
Maximianus Herculius allegitur à Diocletiano in conſortem Imperij 286.I. Multa quæ habet communia cum Diocles.
Vide in *Dioclet.*
Priuignam ſuam nuptui dat Conſtantio Chloro; eundémque adoptat ſibi in filium. 292.III. Acriter perſequitur Chriſtianos. 297.I & ſeqq. 301. VI. Feri eius mores, & ingentia vitia. 297. III. Se vnà cum Diocletiano, abdicat Imperio. 304. I. Iterùm conatur illud reſumere, & inſidias ſtruit Conſtantino. 307.I. & ſeqq. Fauſtam filiam ſuam ei dolosè in vxorem tradit. ibid. Fugatus à Conſtantino ſpontaneo laqueo vitam finit. ibid. IV.
Refertur inter diuos à Maxentio. ibid.
Maximilla, & Priſcilla, pſeudoprophetiſſæ Montani, eius hæreſim valdè propagant. 173. III. Earum occaſione, quod ipſas à viris abduxiſſet, docuit Montanus nuptiarum ſolutionem. ibid. V. Maximilla laqueo ſibi mortem conſciſcit. ibid. III.
Maximinus Diſcipulus Chriſti, cum Mariâ Magdalene, & ſociis, venit in Gallias. 35.I.
Maximinus Epiſcopus Treuirenſis recipit honorificè Athanaſium exulem. 336.IV. Et ipſe viciſſim miſſus à Magnentio ad Conſtantium, excipitur Alexandriæ ab Athanaſio, 350. VIII. Intereſt Concilio Occumen. Sardicenſi. 397. V, Excommunicatur ab Arianis. ibid. XV.
Maximinus Thrax olim paſtor, demùm tyronum Tribunus, Alexandrum Aug. necat; Imperiúmque primus omnium arripit è corpore militari nondum Senator. 237. I. II. Immenſa eius ſæuitia in ſuos, alioſque ibid. V. Perſecutionem mouet in Chriſtianos clericos. ibid. III. Declaratur à Senatu hoſtis Reipubl. & alij aduerſùs eum eliguntur Imperatores. 238. IV. Occiditur vnà cum filio æquè Imperatore, in obſidione Aquileiæ; eorumque corpora proiiciuntur in profluentem, capita tranſmittuntur Romam. 240.VI.
Maximinus cognomento Galerius, creatus Cæſar à Galerio Maximiano Imper & adoptatur, præficiturque Orienti. 306.II. Vtriuſque ab alterutro diſcriminatio. 304 IV.
Perſecutionem in Chriſtianos renouat. 307 V Quàm perditis moribus fuerit. ib. Perſecutionem coactus ceſſare, iubet. 311.V Poſt mortem alterius Galerij, eam reſtaurat. ibid. VI.
Bellum inferens Armenis ob religionem Chriſtianam, vincitur ab eis. 312.I.
Ob clades diuinitùs in Imperium illatas, compeſcit iterùm perſecutionem. ibid.
Et metu Conſtantini & Licinij Impp. reſcribit pro Chriſtianis. 313 II Bellum mouens in Licinium, vincitur ab eo. 314. II. Animaduertit in deorum ſacrificos, quorum impulſu bellum ſuſceperat: & pleniſſimum promulgat pro Chriſt edictum. ib.
Miſerè moritur, tyrannus declaratus, nomen vndique abraditur, ſtatuæ deiiciuntur. ibid.
Maximus Alexandrinus Epiſc. creatur. 266.III.
Moritur. 281.II.
Maximus Alexandr. ex philoſopho Cynico Chriſtianus, operâ Petri Epiſcopi Alexandrini intruditur in ſedem Conſtantinopol. aduerſùs Gregorium Nazianz, ſed mox à populo pellitur. 379. V. Repulſus quoque à Theodoſio Imp. Damaſo PP. ipſo que Petro Alexandr. proruit in hæreſim Apollinaris. ibid
Maximus Epheſius, philoſophus Cynicus, & magus, præceptor impietatis Iuliani Apoſtatæ. 337 XIV.
Ingenti honore ab eo iam Imp. publicè excipitur. 361.I
Diſcriminatio eius ab aliis Maximis philoſophis. ibid
Conſtituitur à Iuliano cenſor ſcriptorum ſuorum. ibidem. III. in fin.
Falſis ſuis vaticiniis, præcipitem fert eum in ruinam bello Perſico. 363.VI. & ſeqq.
Honoratur quoque à Iouiano Imp. licet Catholico. ibidem. XXII.
Diù exagitatus à Valente, & tandem ob magiam plectitur. 364. VIII. 370. XV.
Maximus Antioch. creatur Epiſcopus 182. IV. Moritur. 19.II.
Maximus alius creatus eiuſdem Antioch Eccl. Epiſcopus ab Eutych. in locum Domini depoſiti in Latrocinio Epheſ. 449. XI. Firmatur eius ſubſtitutio à Leone Papâ, quòd Domnus meruiſſet iuſtè deponi. 451. XXVII.
Agit apud eundem Leonem pro conſeruatione prærogatiuæ Eccleſiæ ſuæ aduerſùs Conſtantinopolitanam. 451. V. Moritur 456.VI.
Maximus Hieroſol. creatur Epiſcopus, Confeſſor egregius, & acerrimus fidei Nicænæ aduerſùs Arianos propugnator. 332.II.
In Conciliab. Tyrio renuit ſubſcribere in Athanaſium. 335. VIII.
Refugit intereſſe cum Arianis, Antiocheno in Encæniis. 341. II.
Intereſt Sardicenſi Oecumenico. 347.V.
Synodum habet Hieroſolymis, ad recipiendum Athanaſium redeuntem ab exilio. 110.IV.
Moritur. 351.IX.
Maximi millenatij, cum vxore & liberis martyrium ſub Dioclet. 298.II.
Maximi presb. & Siſinij diac. R. E. martyrium ſub Diocl. 302. XVIII.
Maximus Neapolitanus Epiſc. exul ab Arianis. 359.XV.
Eius anathematis ſententia, quam in ſuæ ſedis inuaſorem protulit, diuinitùs terribili effectu confirmatur. ibid.
Maximus Regienſis Epiſc. quando vixerit. 442.V. 446.IV.
Maximus Taurinenſis intereſt Concilio Arauſi. I. celebris doctrinâ vir & ſanctitate. 441 V.
Intereſt quoque Mediolanenſi aduerſùs Eutychetem. 451.II.
Et Rom. ſub Hilaro Papâ. 465.IV.
Maximus Toloſanus Epiſcopus creatur cogente populo, ex Palatino, vir egregiâ viuendi ratione illuſtris. 441.V.
Maximus Pupienus Imp.
Vide in *Balbinus.*

Maximus dux exercitûs in Britanniâ, Imperium aduersus Gratianum inuadit. 383. I. Armoricorum regionem Galliæ, Britannis ſuis incolendam tradit. ibid. II. Gentiles Romanos ſibi deuincit. III. Occiſo Gratiano, non permittit eius corpus ſepeliri. IV. Legatos mittit in Orientem ad Theodoſium Magnum pro pace. V. Ad eum in Gallias mittitur S. Ambroſius, pro pace Italiæ. ibid. Priſcillianum hereſiarcham, à Concilio Epiſcoporum ad ſe prouocantem, neci tradit. 385. V. Probè quidem hæreticos punit, ſed perperam ſibi ſacerdotale iudicium arrogans, ipſe punitur. ibid. VI. Ambiens in conuiuio à manu S. Martini pateram bibendam ſumere, ab eo poſtponitur Presbytero ibi præſenti 386. VIII. Eius vxor, pientiſſ. femina, propriis manibus parat conuiuium eidem Martino, & in modum famulæ miniſtrat. ibid. Minatur bellum Valentiniano Iuniori, ni ceſſet à perſecutione Catholicorum. 387. III.

Irrumpit fraudulenter in Italiam, eiúſque partem miſerè vaſtat. 387. VI. VII. Omnium captare beneuolentiam ſtudens, propitium ſe Iudæis, Gentilibus, Catholicis exhibet. ibid. VIII. Vincitur à Theodoſio, & à ſuis ipſius militibus rapitur ad mortem. 388. VII.

Maximus alius, ex ſtirpe illius, iniuriam paſſus à Valentiniano. III. in ſtupro vxoris, primò Aëtium fortiſſ. ducem de medio tollendum curat. 454. I. deinde ipſo Valentiniano occiſo, Imperium occupat. 455. I. Euocatis in vindictam ab Eudoxia relicta Valentiniani (quam & ipſe Maximus ſibi deſpondit) Vvandalis ex Africâ, ipſe à Romanis lapidibus obruitur, membratímque diſcerpitur. ibid. II.

Egregiè de eo philoſophatur Sidonius. ibid.

Mazabenes creatur Hieroſol. Epiſc. 253. XX.

Moritur. 266. I.

Mediolanenſis Eccleſia fundata in Barnabâ Apoſtolo. 51. XIV

Primarium eius templum in memoriam S. Theclæ erectum. 46. IV. Eius conſtantia pro fide Nicænâ aduersùs Conſtantium Imp. & Arianos 351. II. itemque pro defenſione Ambroſij Epiſcopi contra Iuſtinam Auguſt. æquè Arianam. 386. IV. 387. I. III. Eius laus apud omnes, occaſione S. Ambroſij. 397. XIX.

Mediolanenſe Conciliab. præſente Conſtantio Imper. Ariano. ad aduersùs Athanaſium Alexandr. 355. I.

Concilium orthodox. tempore Iulij PP. 350. VII. Aliud aſſertum ſub Theodoſio Mag aduersùs Arianos. 388. XII. Aliud auctoritate Siricij Papæ à S. Ambroſio celebratum aduersùs Iouinianum hæreſiarcham. 390. VII. Aliud ſub Venerio Epiſc. contra Origeniſtas. 400. V. Aliud ad confirmandam Epiſtolam ſancti Leonis Papæ, de Incarnatione Verbi contra Eutychetem. 451. II.

Mediolanum excidimr ab Attilâ. 432. VIII

Mel ſilueſtre quo Ioannes Baptiſta, alebatur in deſerto, quid eſſet. 31. VI.

Melania nobiliſſ. matrona Rom. peregrinatur Hieroſolymam, vnâ cum Ruffino presbyt Aquileienſi. 372. VI. Perueniens in Ægyptum, viſitat Athanaſium; & inſigniter ſuccurrit Monachis, aliiſque Catholicis, exagitatis ab Arianis. ibid.

Hieroſolymis monaſterium extruit, & ibi cum 50. Virginibus ad quinque luſtra permanet. ibid

Alexandria infecta eſt à Didymo cæco, erroribus Origenis. 372. VII. Rediens Romam cum Ruffino, defert illuc eos. 397. III. Damnatis iis ab Anaſtaſio PP. ipſa quoque reſipiſcit. 408 XIII Ob antiquum vaticinium de vrbis ruinâ, recedens inde anno antequam ea ab Alarico obſideretur, rurſum peruenit Hieroſolymam, ibique moritur. 408. XII. XIII. in tranſitu viſitat S. Auguſtinum, & quid tunc ibi ſuis acciderit. ibid. XII.

Melania iunior, Senioris neptis, vnâ cum viro Piniano, Albinâ matre eâdémque ſeniore Melaniâ, recedit ab vrbe anno ante obſidionem Alarici, & moratur in Africâ 408. XII. XIII. inde nauigat cum marito Hieroſolymam, viſitátque Ægypti eremum, ac regreſſa ad montem Oliueti, clauſa ibi in cella perſeuerat 14. annis. ib. XIII. Ab auunculo Voluſiano Conſtantinopolim euocata, eundem adhuc Paganum exiſtentem incredibili difficultate conuertit ad fidem, multóſque hæreticos reducit, ſuperatis variis dæmonum inſultibus. 434. II. Eudociam Aug. ſanat à luxatione pedis per dæmonem immiſsâ. 438. IV.

Moritur Hieroſolymis, monaſticâ vitâ egregiè perfuncta. ibid.

Melchiſedech Chriſto maiorem eſſe, docuit Theodorus trapezita; cuius ſectatores inde dicti Melchiſedechiani. 196. V.

Melchiſedech eſſe Spiritum Sanctum, alij dixerunt: itémque alij, multa alia erronea de eodem. 196. VI. 187. IV.

Melchiades creatus Rom. Pont. 312. VII. Cognoſcit de causâ Cæciliani Epiſc. Carthag. & Donatiſtarum. 313. V. Donatur à Conſtantino Imp. ædibus Laterani. ibid. VI.

Calumnias patitur à Donatiſtis. X. Moritur, & titulo Martyris colitur. XI. Eius conſtitutio de Fermenti oblatione. XII.

Meletius Berœenſis Epiſcopus, transfertur ab Arianis Sebaſtam Armeniæ. 359. XXI. Inde communi Orthodoxorum & Arianorum conſenſu, (quòd vtraque pars ipſum à ſe ſtare exiſtimaret) transfertus Antiochiam. 360. IX. X. Fidem Conſubſtantialis confeſtim egregiè profitetur; ideóque iuſſu Conſtantij Imp. in exilium pellitur. ibid. Eius ſectatoribus, licèt Catholicis, recuſant communicare Euſtathiani antiqui Orthodoxi, & quare. ib.

Vide *Euſtathiani. Antioch.*

Sub Iouiano Imp. celebrat Concilium Antiochiæ, in quo Acaciani ſimulant fidem Orthodoxam. 363. XX

Pellitur iterùm à Valente, & Præfectum qui ipſum ducebat, liberat ab inuaſione plebis. 372. X. Conciliatus cum Paulino alterius partis Orthodoxorum Epiſcopo. 378. X.

Legatione fungitur ex Concilio Antiocheno, ad reſtaurandas Eccleſias ab Arianis labefactatas. ibid. XIII.

Viſitat Symeonem Stylitam, & egregio dicto vincula eius ſoluit. ibid. Moritur in Concilio Oecumenico Conſtantinopolitano, celebríque oratione & funere honeſtatus. 381. VII. turbæ ibi concitatæ pro eius ſucceſſione. ibid. & ſeqq.

Meletius Lycopolis in Ægypto Epiſcopus, Schiſma conflat. 306. XIV.

Eius ſcelera, & abdicatio in Synodo facta. ibid. Eius ſchiſmatis occaſione, celebratur ex parte Concilium Nicænum. 325. IX. Quomodò ibi compoſitum fuerit. ibid. XXXII. Contra decretum Concilij, ordinat Epiſcopos, & iterùm turbat Eccleſias. 326. III.

Eius ſectatores, poſt ipſius obitum, iunguntur Arianis. 326. III. Calumniantur de multis Athanaſium, & acriter in eum, tum apud Conſtantium Imper. tum in Synodis agunt. 329. I. 331. I. 335. I. &c.

Melita inſula, Pauli Apoſtoli gratiâ accepit diuinitùs, vt ſerpentes veneno careant, & terra contra venena præbeat antidotum. 58. LXIII.

Conuertitur ab fidem ab eodem Apoſtolo. ibid.

Melito Sardenſis Epiſcopus falsò aſſertus auctor libelli apocryphi de Tranſitu B Virginis. 48. IV. 172. I.

Scribit Apologiam pro Chriſtianis ad Marcum Imp. 172. I.

Memnon Epheſ. Epiſc. damnatur à Neſtorianis. 431. XI. & carceri mancipatur. ibid. XVII. Liberatur ab Imp. Theodoſio. ibidem. XX.

Memoriæ dictæ ab antiquis eccleſiæ. 57. XXXVIII.

Menander hæreſiarcha, Simonis magi diſcipulus primogenitus, & ipſe Samaritanus & magus, quænam priuatim delitauerit. 74. VI.

Mendacium, etiam cum periurio, non eſſe peccatum, aſſeruerunt Priſcillianiſtæ. 381. XVI.

Vide *Periurare.*

Mendicantes validi, cohibiti à Gratiano & Theodoſio Impp. 382. XIII. in fin.

Vide etiam *Pauperes.*

Mennas Auguſtalis Præfectus Ægypti, multos ad fidem conuertit, miracula edit, & nobiliſſ. martyrium conſequitur ſub Maximino. 307. VII.

Menophantes Epiſc. Epheſ. Arianus, in Concilio Nicæno ex miraculo conuertitur ad fidem Catholicam. 325. XIII.

Menſa duplex Cœnæ Paſchalis apud Iudæos. 34. XI. Secundæ ritus ſacri. ibid. XIV.

Menſa item duplex tempore Apoſtolorum, Communis & Sacra quibus præfecti ſunt Diaconi. 34. LXXX. De iis vide plura. 34. XVII. 57. XXXIX.

Menſæ itemdicta Gazophylacia, vbi pecuniæ oblatæ reconderentur. 44. XXXI.

Menſe quo natus Chriſtus: Appar. XXXVII. baptizatus. 31. IX. paſſus. 34. XLV.

Menſurius Carthag. Epiſcopus, calumniis oneratur à Donatiſtis. 303. IV. Eius innocentia omnibus probata. ibid.

Meretrix Gregorium Thaumat. de ſtupro accuſans, corripitur à dæmone. 233. VII. Alia pariter Athanaſium de ſtupro accuſans in Conciliab. Tyrio, publicè detegitur calumnioſè producta ab Arianis. 335. VI.

Alia ab iiſdem Arianis in Euſtathium Antioch. ſubornata, diuinitùs punitur, & rē detegit. 340. VI. VII. Alia à Stephano Antioch. Epiſc. Ariano malitioſè immiſſa in cubiculum Euphratis Epiſcopi Legati Synodi Sardic. fraudem palàm prodit. 348. II.

Vide etiam *Lenones.*

Meretricum famoſiſſimarum conuerſiones, Margaritæ Mariæ Ægyptiacæ, Mariæ Tarſenſis, &c. vide ſub propriis illarum nominibus.

Mercurius martyr.

Vide in *Artemius.*

Meroueus Franc. Rex in Galliâ præſtò eſt Aëtio Rom. duci aduersùs Attilam. 451. VIII Moritur. 456. III.

Merita Operum negauit Simon magus. 33 XII.

Vide *Opera.*

Meritum vnum eſſe coniugij, viduitatis, & virginitatis, dixit Iouinianus hereſiarcha. 381. VII.

Secundùm merita noſtra dari Gratiam diuinam, &c. aſſeruit Pelagius. 415. IV.

in Metallorum ſeruitio morientes Chriſtiani, martyres habiti. 269. III.

Methodus Tyri Epiſcopus ſcribit aduersùs Porphyrium impium, & reliquos Gentiles. 302 VIII.

Martyrium conſequitur ſub Diocletiano. ibid.

An ſcripſerit Apologiam pro Origene. 402. V.

Metrophanes creatur Epiſcopus Byzantinus. 314. XV.

Senio

Senio confectus, Alexandrum ſibi ſubſtituendum curat. 317. III.
Michææ Prophetæ corporis inuentio ex reuelatione, ſub Theodoſio Imperat. 406. XI.
Michaël Archangelus protector Eccleſiæ Catholicæ. 60. IX. Apparitiones eius frequentiſſimæ; & eccleſiæ in eius honorem antiquitùs erectæ ſolemnitateſque reſtitutæ. 60. IX. X. 130. III. 493. V.
Peregrinatio frequens in montem Garganam ad eius celeberrimam Memoriam. 493. V.
Michaël Syncellus presbyter Hieroſol. ſcribit Vitam S. Dionyſij Areop. 109. VII. IX.
Mileuitanum Concil. I. generale totius Africæ. 402. XVI.
Confuſum vnà eum Secundo. ibid. In eo deciſa controuerſia de Primatu Numidiæ. ibid. XVII.
Secundum celebratum aduersùs Pelagium & Cæleſtium. 416. III.
Militare non poſſe Chriſtianos ſaluâ fide, aſſeruit Tertullianus. 201. V. in fin.
Vide etiam *Bellum*.
Militiam numquam voluit cuiquam Ambroſius ſuadere. 374. IV.
Militare monachos cogit Valens Imper. Arianus. 375. V.
Vide *Monachi*.
Militari habitu luſtrat Eccleſias Euſebius Epiſc. Samoſat. exul ob fidem Cathol. 370. IV.
Milites vndecim mille ob fidem Chriſti à Traiano relegati poſteà martyrium conſequuntur. 108. III.
Militum Prætorianorum martyrium ſub Claudio Iuniori. 269. III.
Thebææ legionis, ſub Maximiano. 297. I. Alij plures cum ducibus ſuis patiuntur variis locis. ibid. II. 298. IV. 301. I. 308. II. &c. A militibus cœpta Diocletiani perſecutio, & quare. 297. IV.
Transfugarum loco habiti, & damnati contra leges ad opera ſeruilia, tam ſub eodem Diocletiano. 298. II. IV. quam poſteà Licinio. 316. V.
Nolentes diis ſacrificare, Iulianus quoque exagitat, & exaucto rat. 362. V. VII.
Quadraginta, inſigne admodùm ſubeunt martyrium in perſecutione Licinianâ. 316. IV.
Militum Chriſtian. precibus Marcommanni vincuntur à Marco Imp. 176. I.
Iuramentum ſub Gentilibus Impp. quale. 202. III.
Miles Chriſtianus lauream geſtare ſub Seuero renuens, ſine occaſione turbat pacem Eccleſiæ. 202. II. V.
Militibus in Dacico bello interfectis, Traianus aras conſtitui, & annua parentalia peragi voluit 105. III.
Milites in bello cæſos, haberi pro martyribus, conatus eſt Phocas Imp. ſed reſtiterunt Epiſcopi. 594. IV.
Militibus quo tempore & quomodo annona erogari ſoleret. 312. XVI.
Poſt quot ſtipendia, honeſta miſſio concederetur. ibid.
Conſtantinus iubet, Epiſcoporum voluntati inſeruire. 319. XI.
Conſtantinus, omnes ſuis exercitùs baptizari. 351. IV.
Theodoſius prohibet, aliquid ab hoſpitibus quocumque nomine exigere. 393. VII.
Militaria ſigna in rebellione ducis Roman. immobilia reddita. 44. XXVII.
Illa etiam apud Gentiles Romanos, ſigno Crucis ornari ſolita. 312. IV.
Quomodò ea ornârit Conſtantinus. ibid.
Ea olim Romani mutuari ſolita à populis quos ſubiugâſſent ibid. V.
Millenarius Apocalypſis Ioannis qualis. 97. VII.
Turpis à Cerintho excogitatus, de mille annorum voluptatibus poſt reſurrectionem. ibid. VI.
Millenarius inductus à Papiâ Hierapol. Epiſcopo, de regno Chriſti terreno totidem annorum poſt reſurrectionem mortuorum. 118. II.
Ei adhæſerunt magni viri: putà Iuſtinus martyr. 165. II.
Irenæus. 118. II. 164. I.
Nepos. 264. I.
Seuerus Sulpitius. 408. XV. 411. X.
Toleratus in Eccleſiâ, donec ab Apollinari pertinaciùs propugnatus, damnatus eſt à Damaſo Papâ. 118. II. 373. II.
Fuit cautè aduerſus eos agendum, ne incideretur in contrarium errorem Origeniſtarum. 481. X.
Milleſimus annus ab Vrbe Conditâ celebratus ſub Philippo Imp. 249. I.
Miltiades inſignis Theologus ſcribit Apologiam pro Chriſtianis, ſub Marco Imp. 172. II.
Miltiades à nonnullis dictus, qui vulgò Melchiades Papa. 311. VII.
Vide *Melchiades*.
Mimi, ioco myſteria Chriſtianorum effingentes, feriò facti martyres. 303. VI. 362. XXVII.
Minæi dicti, Nazaræi heretici. 74. II.
Mineruina prior vxor Conſtantini Magni, mater Criſpi Cæſ. 307. III.
Miniſterium quotidianum in, primitiuâ Eccleſia quid. 34. LXXX. 44. XXXV.
Minutius Felix, inſignis cauſidicus Romæ ſcribit pro Chriſtianis dialogum Apologeticum. 209. II.
Miraculorum gratia, dos à Domino Eccleſiæ collata. 34. LX.
Negauit ea Eunomius hæreſiarcha. 360. VII. itémque Vigilantius, qui dixit eſſe præſtigias dæmonum. 406. VII.
Ob miracula, Chriſtiani à Gentilibus exiſtimati malefici. 102. XVIII.
Miraculum primum Chriſti, de aqua mutata in vinum, quando contigerit. 31. XIII. XIV.
Illud pluribus locis eadem hora annuè poſteà reperi, conſuetum. ibid.
Primum à Petro factum in ſanando claudo. 34. LXXIV.
Eiuſdem vmbra curat ægros. ibid. LXXVII.
Ingens annuum, in loco Aſcenſionis Domini. 34. LXII. in Eccleſia Reſurrectionis eiuſdem. 326. VI. in ſepulchro Clementis Papæ. 102. II.
In aqua benedicta, & fontibus Baptiſmi.
Vide *Aqua*.
Miracula de SS. *Trinitate*, *Eucharistia*. *Cruce*, *Reliquiis*, Sanctorum, *Sepulchris* eorumdem Sanctorum *Imaginibus*, *Baptiſmo*, &c. vide ſub ſingulis vocibus: ſed & de aliis, à Sanctis editis, vide ſub propriis SS. nominibus.
Miracula plurima in confirmationem fidei Catholicæ, aduerſùs Arianos in Ægypto. 372. V.
Africa. 484. VI. & ſeqq. aduerſùs Eutychianos Conſtantinop. 458. XXXIV.
Seuerianos, in Oriente. 513. II.
In combuſtione Scripturæ Sacræ per Gentiles. 302. XX.
Aſſertum in ſubſcriptione Nicæni Concilij per duos Epiſcopos iam anteà defunctos. 325. XLVIII.
Vide etiam *Fides*.
Miraculis confutati hæretici, & Gentiles, qui non poſſent diſputatione.
Vide *Diſputatio*.
Adde etiam *Prodigia*. *Præſagia*. *Probatio*. *vltio diuina*, &c.
Miracula Gentilium, ſiue deorum, ſiue hominum, qualia. 71. VI.
Conficta de Veſpaſiano Imp. 71. V.
Hadriano. 129. II.
Æſculapio, & ſerpente pro deo adorato. 245. VI. VII.
Ioue Philio. 311. V.
Vide etiam *Præſtigia*.
Hæreticorum item conficta; putà Marci diſcipuli Valentini. 175. VIII.
Cyrolæ Ariani Epiſcopi in Africa. 484. VII.
Vide etiam *Maleficia*. *Præſtigia*.
Miſcellæ Hiſtoriæ quis auctor. 408. I.
Miſenus, Cumanus Epiſc. vnà cum Vitali legatus Apoſt. Sed præuaricatur. 484. II.
Excommunicatur in Synodo Rom. ibid. III.
Peracta pœnitentia reſtituitur in alia Synodo. 495. IV.
Miſſæ Sacrificium inſtitutum à Domino. 34. XV. XVI.
Id nomen vnde deriuetur, & à quo traditum Eccleſiæ. ibid. XVI.
Vide etiam *Sacrificium*. *Euchariſtia*. *Dominicum*.
Miſſæ Veſpertinæ, quid. 34. XVII.
Miſſa Iacobi Apoſtoli. 63. V. & Clementis PP. 102. IX.
in Miſſis plurimis, ritus diuerſi. 63. V.
Miſſæ ritus Romana Eccleſia ſibi à S. Petro vendicat. 102. IX.
Vide etiam *Officium*.
Ante Miſſam, quæ ſolerent olim in eccleſia recitari. 432. II. in fin.
Vide etiam *Præfatio*.
Eius celebrandæ tempus, ex Concilio Rom. ſub Damaſo. 382. V.
Miſſarum abbreuiatio, & ſummiſſa recitatio, vnde proceſſerit. 418. VI. 446. IV.
Miſſam celebrare, præ nimia humilitate, refugiebant Hieronymus, & Vincentius. 592. X.
Miſſionem ſuis Chriſtus impertit. 34. LVII.
Miſſio neceſſaria prædicatorib. Euangelij. 44. XXXII.
Vide *Prædicatio*.
Miſſionem honeſtam milites poſt quot ſtipendia conſequerentur. 312. XVI.
Mitra pretioſa vti ſoliti in ſacris antiqui Epiſcopi. 34. LXXXVI.
Differentia Mitræ Pontiff. Chriſt. ab aliis diuerſarum religionum. ibid.
Fuit in modum coronæ. ibid. & 58. LIV.
Dicta & Phrygium. 430. III.
Mitram, an Pallium, miſerit Cæleſtinus PP. ad Cyrill. Alexand. 430. III.
Mitra S. Auguſtini delata cum corpore in Sardiniam. 504. IV.
Modeſtus Præf. Valentis Imp. ac miniſter crudelitatis in Catholicos. 370. VI.

Sanatur

Sanatur à morbo per S Baſilium. ibid.VII. Exagitat magos, & philoſophos. ibid. XIV. Perſeuerat in perſecutione Catholicorum. 371.VIII. Exercet Conſulatum. 372.I.

Moguntina Eccleſia fundatur à Creſcente Pauli Apoſt. diſcipulo. 19.VI.

Momyllus Imp.
Vide *Auguſtulus*.

Monaſticæ Vitæ auctor Ioannes Bapt. 31.VI. Innumeris miraculis illuſtratur. 328.V. Per Antonium propagatur, & ſubitò mirificè vbique terrarum recipitur. 328.III.
Defertur Romam ab Athanaſio Alexandrino, & inde ad reliquas Occidentis prouincias diffunditur. 328.IV. 340.III.
In clerum Eccleſiarum introducit eam Athanaſius, & primus in Occidente id præſtat Euſebius Vercellenſis, quem alij confeſtim vbique imitantur. 328.IV. 398.XV. Eam execrabantur Donatiſtæ. 391.III. Et contrà nimium ei detulit Euſtathius. 319.V.
Eius aſſertor etiam Ethnicus Eunapius. 389 XIV.
Monaſticas Regulas ſcribit Baſilius. 362.XVII. & alij. 328. VI.
Conuertit eas in Latinum Hieronymus. 404.XX.

Monachi cuiuſdam martyrium ſub Galerio Imp. 308.I.

Monachi incolunt deſerta. 328. VI. Eos in vnum colligit Antonius. 328.III. Ex iis aſſumpti præſtantiſſimi Epiſcopi, ab Athanaſio & aliis. 328.IV.V. In Ægypto inſtituti à Marco Euangeliſta. 64.II. Ægyptiorum diuerſa genera, deſcripta ab Hieronym. 328.VI.
Vide etiam *Anachoreta*. & *Cœnobita*.
Fuerunt & in Occidente varia genera, ante Benedictum. 328. X. 494 VI.
Subiectos in omnibus eſſe Epiſcopis, decreuit Synodus Chalcedonenſis. 451.XXV.

Monachorum tonſura.
Vide *Tonſura*.

Monachos ad deſerta ſe recipere, edicit Theodoſius Mag. occaſione Iouiniani. 390.VII.
Emendat illud ſeu interpretatur. 391.V.

Monachos fieri curiales, &c. vetuit Valentinianus Tertius Imp. magno ſuo damno. 452.VII. Dirè vexantur à Valente exactione tributi, & coguntur ad militiam. 375.V. Quinque millia in Ægypto eâ perſecutione occultantur & paſcuntur à Melaniâ. 372.VI.

Ex Monachis eremi Meſopotamiæ, orti Meſſaliani hæretici. 361. VIII. Ægyptiorum quorumdam fatui errores de excrementis hominum. ibid.XI. Aliorum alia multiplicia deliria. ibid. Origeniſtæ pelluntur ex Ægypto à Theophilo Alexandrino. 399. VII.VIII. Damnantur etiam ab Epiphanio in Concilio Cyprio, & pelluntur è Palæſtinâ. 400.IX. X. Petunt Conſtantinopolim, & imponentes Chryſoſtomo, fouentur ab eo ſpe concordiæ. ibid.XI. Arcadio Imp. libellos offerunt aduerſus Theophilum. 402.I. Quæ diſſidia eorum causâ orta inter Chryſ. & alios Orthodoxos. ibid. & ſeqq. Adrumetini in Africâ hæreſim inferunt contra Liberum arbitrium; quos refellit Auguſt. 418.IV. Eutychiani Palæſtinæ quanta mala intulerint Catholicis. 452.VI.
Reducuntur per Leonem PP. & Marcianum Imp. 453.II.
Eàque vnio poſteà confirmatur prodigiis, & ſorte. 477.V.

Monachorum, & clericorum auaritia cohibita à Valentiniano Imp. 370. XVIII.

Monialium cœnobitarum inſtituta recenſita ab antiquis SS. Patribus. 328.VI. Vide in *Monaſteria. Virgines. Viduæ, Agapetæ*.

Monaſteria tam virorum, quàm feminarum, fuerunt tempore Perſecutionum Gentilium. 301. 328.III. in fin. Vide *Aſceteria*. Ea quoque conſtruxit Auguſtinus in Africâ. 391. III. Intra ciuitatem, prima habuit in Occidente Roma. 328.IV. Non fieri abſque conſenſu Epiſcoporum decreuit Concilium Chalcedonenſe. 451. XXI.

Monadicæ cognitionis auctor Epiphanes, Carpocratis filius. 120. XVI.

Monadem pronuntiationis introduxit Heracleon, ex quâ alij Æones denuarentur. 175.VII.

Mornachici hæretici, qui vnam tantùm aſſererent Trinitatis perſonam. 196.VII.

Monica S. Auguſtini mater, admodum ſollicita de conuerſione filij ab hæreſi Manichæâ, propheticum habet reſponſum de eâ. 377. III. Eum aſſectatur Mediolanum. 384. VI. Quid ei cum S Ambroſio ibid. Poſt baptizatum filium, rediens cum eo in Africam, moritur Oſtiæ; & in obitu rogat, pro ſuâ animâ offerri ſacrificium incruentum. 389.I.

Monogamiam coluerunt apud Iudæos Doſithei. Appar. VIII.

Monogamiæ ſuæ adſtruendæ causâ, Montaniſtæ corruperunt Scripturam ſacram. 31.XIX.
De eâ ſcribit aduerſùs Catholicos Tertull. 219.I.
Qualem requirat Paulus in clericis: eiuſque perpetua vniuerſalis Eccleſiæ praxis. 56.VI.VII.XII.XIII.
Vide etiam *Digamia*.

Monomachia lege latâ permiſſa à Gundebado Burgund. Rege 509 III.

Monophyſitarum hæreſis, ex Philoponi doctrinâ. 452.IV.

Montanus Phryx hæreſiarcha, quando ortus. 173.I.
Magna tentatio in Eccleſiâ, eius hæreſis, quòd donis prophetiæ, & miraculorum, appareret ornata. ibid.II.
Initia, & progreſſus. ibid.III.
Per duas feminas, à viris abductas, pſeudoprophetiſſas, propagatur. ibid.
Quo ſenſu dixerit Montanus, ſe Paracletum eſſe. 173.IV.V.
Alia praua eius dogmata. ibid. & ſeqq 198 II.
Damnantur in pluribus Conciliis. 173.III & 215.I.
Eumdem, quem Iudas, habuit vitæ finem. 173.III.
Multæ ea eo ortæ ſectæ diuerſæ. ibid.XXI.
Vide *Cataphryges*.

Montaniſtæ ſeueriſſimè exagitantur ab Arcadio Imp. auctore Chryſoſtomo, & in eorum receptatores capitale ſupplicium decernitur. 398 XVIII.
Itémque à Theodoſio Iuniori diuerſis pœnis coercentur. 410. XIV.

Montenſes cur dicti Donatiſtæ. 321 III.

Montes ſciſſi in Paſſione Domini. 34.XXXVIII.
Alij ſubſident in terræmotu Antioch. ſub Traiano. 117.III.

Montes Armeniæ mutuo conflictu colliſi terræmotu. 340.X.

Mons Atlas loco motus aſſeritur. 249.IV.

Montem transfert Gregorius Thaumaturgus. 253.XXI.

Mons de quo abſciſſus eſt in Daniele lapis ſine manibus, qui intelligeretur à Vigilantio. 400.VII.

Moralia præcepta. Vide *Præcepta*.

Mores. Vide *Conſuetudo, Ritus*.

Morini populi recipiunt Euangelium. 195.IV.

Mortui reſurgunt in Paſſione Domini. 34.XXXVIII.

Mortuorum reſurrectio. Vide *Reſurrectio*.

Mortuis baptiſmum, & Euchariſtiam dabant varij hæretici. 57. XLVIII. Eos vngebãt Heracleonitæ, vt inuiſibiles, fierent ſupernis principatibus, & ſic ab eorum poteſtate liberarentur. 175.VII.

Mortem ſubiturum Adam, etſi non peccâſſet, & per mortem vel præuaricationem eius non omne genus hominum mori, docuit Pelagius. 411.IV.

Mortem non ſubituros diſcipulos ſuos, perſuadebat *Menander* hæreſiarcha. 74.VI.

Mortua filia Spiridionis, percontanti patri reſpondet è ſepulchro. 325.XIII.

Mortui duo Epiſcopi aſſeruntur ſubſcripſiſſe decretis Niceni Concilij. 325.XLVIII.

Mortuus philoſophus Chriſtianus chirographum agit Syneſio Epiſcopo, &c. 412.XII.

Mortuæ ſuſcitatur à Petro Apoſt. 40.III.

Mortuus ſuſcitatus in fidei Cathol. teſtimonium aduerſùs perfidiam hæreticam. 387.IV. Alij ſuſcitati ex puluere ſepulchrorum Sanctorum. 55. III. Alius in diſcriminatione veræ Crucis 326.VIII. Septem ad Reliquias S. Stephani protomart. 416.III.

Mortui excommunicari poſſunt, & condemnari. 257 VI. 400.V.

Mortem ſibi alij laudabiliter, alij damnabiliter conſciuerunt inter Chriſtianos. Vide *Martyres*.

Mortis Confraternitas, ad ſepulturam defunctorum à Conſtantino Magno inſtituta, & ab aliis aucta, ac reſtituta. 336. XIV. Vide etiam *Corpora. Sepultura. Defuncti. Funus*.

Mortis ſententia. Vide *Sententia*.

Moyſen Deum eſſe, putarunt quidam hæretici. 196 I.

Moyſes inſignis monachus petitur à Saracenis Epiſcopus. 372. XIII. Non ferens ſe ordinari ab Ariania, conſecratur ab Epiſcopis Catholicis exulibus. ibid. Sermone, & ſignis, eam gentem ad veritatem traducit. ibid.

Mulier ſanata per Chriſtum à fluxu ſanguinis, erigit ei Imaginem 31.XXVII.

Mulier peccatrix, quæ vnxit pedes Domini, fuit Maria Magdalene. 32.VI.

Mulieres Deo dicatæ, in templo Hieroſol. ſeorsùm habitabant à viris. Appar. XXI. Cunctæque mulieres ad templum accedentes habebant portas, & loca orationis ſeiuncta à viris. 57. LXXXI.

Mulier ſoror, quæ vocetur à Paulo Apoſtolo. 57.XIX.

Mulierum ſuperfluũ ornatum amputare conati Apoſtoli, Apoſtolicique viri. 57.XXV. Ex traditione Apoſt. velato capite in Eccl. ingredi debent. 57. XXV. 80. III. Iis prohibitis ab Apoſtolo docendi modus publicus, non priuatus. 58.XXI. Apud Pepuzianos hæreticos, mulieres erant Epiſcopi, & presbyteri. 173.XI. Apud Marcionitas baptizabant. 149.VII. Apud Encratitas, adhibebantur ad ſacra myſteria. 174.IV. Apud Collyridianos, ſacra B Mariæ Virginis (quam vt Deam colebant) celebrabant. 373.V.

Mulieribus vſi hæretici, ad ſuas hæreſes propagandas, putà Simon magus Helena, ſiue Selene. 35.XII. Apelles Philumene. 146.IX. Montanus, Priſcillâ & Maximillâ 173 III. Seuerus alia Philumena. 173.V. Ariani Conſtantiâ Aug. 327. II. Origeniſtæ Melania. 397. III. Priſcillianiſtæ aliis. 381. XVI. & aliis de quibus ſub propriis earum nominibus. Mulieres duas è ſemine Elxai pſeudoprophetæ, adorarunt Helceſaitæ tamquam deas. 305.II. Mulieres poſſe habitum virilem inducere obtentu continentiæ, & viros ſuos deſerere, docuerunt Euſtathiani hæretici. 319.IX. Fuerunt tamen quæ laudabiliter virili habitu vſæ ſunt; veluti Eugenia. 204.III. & Domna. 302.V. Diuinæ legis ſcientiam habere debere

Digitized by Google

debere, & in Eccleſiâ cantare, & craſſioribus ſicut monachos vti veſtibus voluit Pelagius. 415. V. Chriſtianas ab aliis mulieribus, non ab Epiſcopis, aut clericis, erudiri iuſſit Licinius Imp. & contrarium agentes dirè necauit. 316. III. IV. Mulieribus permiſit Iulianus repudium virorum. 361. LXI mulieres nobiliſſ. Rom. frequentant Hieronymum Scripturarum cauſâ 382. VIII. Eius ſuaſu, contemptis diuitiis, nauigant Hieroſolymam ad loca ſancta. 385. IV. Aliæ agunt apud Conſtantium Imp. pro reſtitutione Liberij PP. 356. IV.

Mulierum Chriſtianarum digna facinora in Perſecutionibus Gentilium, pro conſeruatione pudicitiæ. 309. IX.
Tradi ſolitæ lenonibus. Vide *Lenones* Edeſſenæ, properantis ad martyrium reliquorum Cathol. ſub Valente Imp. Ariano, egregium exemplum. 371. VIII. Vide etiam *Martyres*.

Mulierum prægnantium dilatio ſupplicij vſque ad partum, apud quos primò viguerit. 205. VII. Itémque ventres diſſecuit Maxentius ad ſuas diuinationes. 309. VII. Itémque Iulianus. 362. XXX. 363. VIII. Vide etiam *Virgines*.

Mulieres quas Nicænum Concilium habitare cum clericis permiſerit 325. XX IX. XL. Vide *Clerici*.

Mulieres Deo dicatæ. Vide *Moniales. Virgines. Viduæ. Agapetæ*.

Mulier Captiua Iberos conuertit. 327 V. Vide *Captiui*.

Mulieris ſepties ictæ, nec tamen necatæ, inſignis hiſtoria. 367. VII.

Mulieres olim regnare ſolitæ in Æthiopiâ. 15. XV.

Mulieres putantes ſe noctu ferri ſuper animalia, &c. excommunicatæ in Concilio Rom. ſub Damaſo. 382. V.

Mulorum viſio oſtenſa S. Antonio de furore Arianorum. 342. I.

Mundi Conditi quo anno natus Chriſtus. Appar. XXXVI.

Mundi anni à Patribus numerari ſecundum LXX. Interpretum ſupputationem. ibid. Diuerſæ earundem ſupputationes. ibid.

Mundum ab Angelis creatum eſſe dicebat Simon magus. 35. XII.
Et alij. de quibus vide in *Angelus*.
De Mundi conſtitutione quid deliraret Apelles. 146. IX.

Mundum ſuperiorem eſſe increatum, & Deo coæternum, dixit Marcion. 146. V.

Mundum iſtum, infernum eſſe, aſſeruerunt Seleucus & Hermius. 270. V. Ex præexiſtente materiâ creatum, & alia deliria eff tiebant Manichæi. 177. X.
Eſſe diaboli, dicebat Helladius Luciferianus, quòd videret Lapſos Epiſcopos reſtitutos eſſe cum dignitatibus. 362. XLVII.

Mundi interitum breui affore, putârunt antiqui Chriſtiani; cùm nouam emergentem peſſimam hæreſim, vel ſæuam perſecutionem imminere cernerent. 204. I.
Vide etiam *Antichriſtus*.

Mundos eſſe ſe dicerent Nouatiani. 254. XV.
Vide etiam *Cathari*.

Munera, quæ Abraham filiis Ceturæ dedit, quæ fuerint. 1. IV. Eadem à Magis Chriſto oblata ibid. Vide etiam *Oblationes*.

Municipia quid differrent à Coloniis. 58. LIX.

Murus ingens mirâ celeritate à Tito circum ciuitatem Hieruſalem conſtructus. 72. II. Ab Hadriano in Britanniâ, ad diuidendos barbaros à Romanis. 123. I. Itémque ab Antonio Pio. 163. II.
Aliuſque per tranſuerſum inſulam à Seuero. 211. II.
Vrbis Romæ, ab Aureliano ampliati ad 50. millia paſſuum. 271. II.
Engoliſmæ ciuitatis munitiſſimæ muri ſpontè corruunt coram Clodoueo Franc. Rege. 507. II.

Muſicum certamen inſtituit Domitianus Imperator. 85. II.

Muſica inſtrumenta nonnunquam adhibita ad cantus Eccleſiaſticos, ſed non primis temporibus: cithara autem omnino proſcripta. 60. XVI. Vide *Organa, Cantus, Hymnus*.

Mutus à natiuitate, linguâ fidei causâ præcisâ, expeditè loquitur. 484. VIII.
Vide etiam *Lingua*.

Myrrhæ natura. 34. XXXI.

Myrrhatum vinum ad quid traderetur morte damnatis. ibid.

Myſterium, dicta Euchariſtia. 34. XVI.

N

NAſſiani hæretici, ſecta Gnoſticorum. 120 XVIII.
Næniæ in funeribus Gentilium & Iudæorum. 31 XXVIII.

Narciſſus libertus Claudij Imp. putatus à quibuſdam nominatus à Paulo in epiſt. ad Rom. 58 XXII.

Narciſſus Hieroſ. Epiſcopus vnà cum Theophylo Cæſarienſi Concilium celebrat de Paſchate. 198. I. Calumniis agitatus, in ſolitudinem ſe recipit. 199. III.
Eius calumniatores diuinitùs puniti. ibid.
Poſt multum temporis quæſitus à ciuibus, reſtituitur, & maior centenario moritur. ibid.

Nardus piſtica, quâ inunctus eſt Chriſtus à Magdalenâ, fuit vnguentum maximi pretij. 32. VIII.

Narſetis Perſarum Regis ſorores, liberíque ducuntur in triumpho à Diocletiano. 301. I.

Natale Domini quando contigerit. Appar. XXX. vſque XXXVII. & Ann. 1. I. Eius feſtiuitas ab Apoſtolis inſtituta. 58 XXXVI. Natiuitatis Domini locus, ipſis etiam Gentilibus celebris. 117. III.
Profanatus ab Hadriano Imp. ibid.
Vide etiam *Bethleem*. & *Spelunca*.
A Natali Domini plurimi Scriptores inchoant annum.
Vide *Annus*.

Natalis dies Epiſcoporum. 41. I.

Natalitiis Sanctorum exhiberi olim ſolita publica conuiuia. 7. XL.
Eorum feſtiuitates introductæ in Eccleſiam Apoſtolorum auctoritate. 58. XXXVII.
Vide *Feſtiuitas*.

Natalius olim confeſſor, poſteà Theodotianorum hæreticorum Epiſcopus, flagris ab Angelis cæſus, in ſacco & cinere pœnitentiam agit coram Zephyrino Papâ 207. I.

Nathanaëlem malè quidam eundem conſtituunt cum Bartholomæo 31. XI. Non fuit adſcriptus inter Apoſtolos, quòd eſſet Legis doctor. ibid.

Naturas duas in Chriſto inconfusè coniunctas poſt adunationem, negauit Eutiches. 448. II.
Earum doctrina confirmatur in Concilio Oecumen Chalcedon. & à Leone Papâ. 449. VII. 451. XII

Naues. Vide *Claſſis*.

Naues phantaſticæ Manetis. 227. IX. Ob Nauium conficiendarum artem barbaros edoctam plurimi ſub Theodoſio Iuniori de vitâ periclitantur. 419. XVII.

Naues Vitaliani Scythæ, combuſtæ ſpeculis vſtoriis. 514. IX

Naufragium Pauli Apoſt. ad Melitam inſulam. 58. LXIII

Naufragij diſtincti hæretici à Catholicis. 4 3. VI.

Naufragio duplici pereunt Gothi deprædatores vrbis Romæ. 414. II.
Pariterque naufragio pereunt opes vrbis direptæ à Vuandalis. 455. III. in fin.

Nazaræorum ſectæ ante Chriſtum apud Iudæos dogmata. Appar. IX.

Nazaræorum hæreticorum duplex differentia: alij ante Chriſtum alij poſteà; & quæ iſtorum dogmata 9. II. 74. II. Iidem Minæi dicti 74. II. Multa habuerunt cum Ebione communia. ibid. III.

Nazaræorum votum explet Paulus, & quale illud eſſet. 53. V. 58. XLIX

Nazareth ciuitas Galilææ nobilis Chriſti conceptione, & habitatione. 9 LII. Nazarenus inde dictus Chriſtus; & ab eo Fideles, Nazareni, ſiue Nazaræi. ibid. 43. IV. Nazarenis ter in die maledicere Iudæi ſoliti. 43. IV.

Nectarius adhuc catechumenus, eligitur Epiſc. Conſtantin. in locum Gregorij Nazianz ſeſe abdicantis. 381. X. In modo agendi cum hæreticis, an conſuluerit Nouatianos 383. VII VIII. Ab eodem Gregor. Nazianz. excitatur in hæreticos. 384. VII. Eius factum de presbytero pœnitentiario, expenditur. 56. IX 390. IX. Moritur, & celeberrimum recipit ſucceſſorem Ioannem Chryſ. 397. XX.

Neocæſarea in Ponto affligitur peſtilentiâ à dæmone, ſed curatur à Gregorio Thaumat 255. VI Subuertitur terræmotu, exceptâ Gregorij Eccleſiâ. 343. V. Peruertitur à Sabellianis, ſed à Baſilio reducitur. 362 XVIII.

Neocæſarienſe Concilium quo tempore quâue occaſione celebratum. 314. IX. X.

Neophyti prohibiti ordinari Epiſcopi. 325. XLI. 374. III. Aliqui tamen laudabiliter ordinati; veluti Cyprianus Carthag. [illegible] II.
Vide *Catechumenus*, & *Laicus*.

Nepos Epiſcopus Ægyptius, Millenarij propugnator, refellitur à Dionyſio Alexandr. 264. I.

Nepos, prænomine Iulius, depoſito Glycerio Imperatore, inuadit Imperium Occidentale. 474 IV. Acclamato ab aliis Auguſtulo Imperatore, ipſe fugit in Dalmatiam. 475. I. Ab eius ſectatoribus vocatur in Italiam Odoacer. ibid. II.

Nepotianus filius ſororis Conſtantini Magni, mortuo Conſtante, uſurpat Imperium; & confeſtim interficitur cum ſuis, à militibus Magnentij tyranni. 350. II.

Nero imperat. 56. XI. Senecam habuit præceptorem. ibid. Eius optima initia ibid. Cuncta deorum templa donis omnibus & ornamentis ſpoliat 57. LI. in fin. Coram eo agit cauſam Paulus Apoſtolus, qui eum in ſuis epiſtolis vocat leonem. 58. II. Quidam ea eius damno conuerterunt à Paulo ibid. Gladiatorum & feratum ſpectacula in prouinciis interdicit Magiſtratibus. 59. VIII.
Agrippinam matrem necari curat. 61. III.
Diriſſimam in Chriſtianos Romæ perſecutionem excitat, occaſione incendij vrbis, quod ipſemet procurauerat 66. LII. Detectâ in ſe coniuratione, Senecam, aliòſque plurimos necat. 67. II.
Poppæam quoque Aug. ictu calcis occidit. ibid. Magiæ deditiſſimus, magos vndique acceſſit. 68 VI. Proficiſcitur in Achaiam ad Iſthmi foſſionem, ſed abſque effectu 68 VIII. Deluſus à Simone mago, volatum promittente, magos & philoſophos exagitat. ibid. X. Petrum & Paulum Apoſtolos carceri includit. 68. VII. Eoſdem necat. 69 I.
Eorum viſione territus ceſſat à perſecutione Chriſtianorum. 69 XVIII.
Deficiunt ab eo Duces exercituum. ibid
Deſertus ab omnibus, fugiens delitеſcit, ſibique ipſi manus infert. 70. I.
Creditus à nonnullis, fuiſſe Antichriſtus: ab aliis exiſtimatus neci ſubductus, & venturus Antichriſtus. ibid. II.

Nereus Achilleus, eunuchi Domitillæ, auctor ei ſunt vouendæ

Deo virginitatis. 98. II. Subeunt vnà cùm eâ martyrium. 100 V.
Nerua in exilium eiectus à Domitiano ob conſuetudinem Apollonij magi, paulò pòſt reuocatur. 91. IV.
Eligitur poſt eum Imperator. 98. IV. Exules Chriſtianos reſtituit & Iudæos benè habet ibid. Adoptat Trajanum in filium. 99. VII. Moritur, & refertur inter diuos. 100. I.
Neſtorius ex monacho, & presbytero Eccl. Antioch magni nominis, eligitur Epiſcopus Conſtantinop. 428. V. Depellendis hæreticis, egregium ipſius ad Theodoſium Imp. dictum. ibid. Mox hæreſim ſuam euomit, quâ negauit Mariam Deiparam. ibid. VI. Quos errorum magiſtros ſecutus ſit, & in quo ab eis diſcreparit. ibid. VII VIII IX.
Eiuſdem progreſſus impij & ſcripta vbique promulgata. ibid. X. 429. I V. Confutatur à Cyrillo Alex. monetúrque ſententiam mutare; ipſe verò Cyrillum vbique probris diffamandum curat. 429. IV. Eius impia ſcripta, ab ipsâ B. Virgine in viſione reprobata ibid in fi. Scribit ad Cæleſtinum Papam; ſed viſis eius blaſphemiis, damnantur ab eodem Pont. errores, ipſéque niſi reſipiſcat intra decem dies. 430. III.
Damnantur item à Cyrillo in Concilio Alexand. ibid. V. Epheſum veniens ad Concilium Oecumenicum, Epiſcopos ſeducere conatur. 431. V. Legitimè citatus, accedere renuens, damnatus, & ſede deponitur eiúſque ſcripta comburi iubentur. ibid. VIII. X. Nouus Iudas à Synodo appellatur. ibid. VIII. vnà cùm Ioanne Antiochen. omnia turbat, & falſis relationibus Imperatorem ſeducit. XI. Fraudibus detectus, iubetur ab Imp. recedere Epheſo; aliuſque Conſtantinop. in eius locum ſubrogatur. XIX. XXII.
Permiſſus quadriennio manere in monaſterio apud Antiochiam ad pœnitentiam, cùm maiori obſtinatione obrigeſceret, aliáqua impia ſcripta promulgaret, eorúmdem damnatis igni ſcriptis, ipſe in Oaſenum teterrimam ſolitudinem deportatur. ibid. XXI. & 435. I. 436. I. Multa paſſus ob mutata ſæpiùs exilij loca, tandem linguâ vermibus exeſa, & toto computreſcente corpore, miſerrimè moritur. 436. I.
Neſtorianis magna fuit affinitas cum Pelagianis. 428. IX.
Vide ſuprà in *Neſtorius*. Calumniantur Catholicos Apollinariſmi. 430. VII.
In Conciliab. Epheſ. ſub Ioanne Antioch. reſtituunt hæreſim Pelagiani. 431 XII. Conuertuntur ad calumnias in Roman. Pontif. aliósque Catholicos, ſcriptáque eorum nomine confingunt. 432. VI. 444 VI. Eorum libri cremari iuſſi à Theodoſio Imper. 448. I. Damnantur rursùm in Concilio Conſtantinop. ſub Legatis Apoſt. Sedis. 450. VI.
Et in Chalced. Oecumenico. 451. XXIII.
Nicæa vrbs Bithyniæ ingentia diuina beneficia conſequitur ex celebratione Magni Concilij. 323. XLIX.
Terræmotu diuina prouidentia quatitur, cùm Ariani illic aliud Concilium celebrare quærerent. 358. II.
Iterùm ſub Iuliano concutitur. 362. LXII.
Et funditùs euertitur ſub Valente. 368. I. Conſecuta ab Impp. Valentiniano & Valente dignitatem metropolis, nihilominùs in Concilio Chalcedon. ſubiicitur Nicomediæ. 451. XXIX.
Nicænum Concilium Primùm Oecumenicum decernitur. 324. XXIX. Quibus Coſſ. quóve anno Chriſti, & Conſtantini Imper. celebratum ſit. 325. I. II. Sub quo item Pontifice Rom. ibid. III. Cauſæ eius cogendi. IV. Cuius auctoritate coactum. V. Quot Epiſcopi, & quales interfuerint, & quinam præſederint. VI. & ſeqq. Eius geſta tam aduerſùs Arianos, aliósque hæreticos, quàm de diſciplina Eccl. XIII. vſque XLVIII. Acta paſſa naufragium, iniuria temporis, & malitia Arianorum. XX. Fidei Symbolum ibi editum. XXIV. Quot, & qui ſtatuti canones. XLII. XLIII. Petit confirmationem decretorum à Rom. Pontifice. XLV. Subſcripſiſſe cum aliis afferuntur duo Epiſcopi, iam anteà defuncti. XLVIII. præconia eius. XLIV. Patrum reliquiæ, poſt mortem incorruptæ permanent. ibid. in fi. Confirmatur à Syluestro PP in Concil. Roman. LI.
Vide etiam *Sardic. Concil.*
Nicænæ fidei aſſertores peſſimè habiti ab Arianis. Vide *Ariani. Euſebiani. Conſtantius. Valens.* & ſub aliis nominibus Impp. vel Regum Arianorum, itémque *Athanaſius. Baſilius.* & ſub aliis nominibus Epiſcoporum Orthodoxorum.
Nicænum Symbolum. Vide *Symbolum Nic.*
Nicæni canones perquiruntur per Legatos Africanæ Eccleſiæ. 419. X. Confuſi cum Sardicenſibus, & quare. 347. XVIII. 419 XIII.
Nicænum in Thracia conciliabulum Arianorum, pendente Ariminenſi Synodo. 359. VII. Eius fidei formula per vim & fraudem ſubſcribi curatur à patribus Ariminenſibus, & inde de iis, ſed iniuſtè triumphant. ibid. VIII. IX. X.
Nicaſius Diuienſis in Gallia Epiſcopus, intereſt Magno Concilio Nicæno. 325. X.
Nicephorus Antiochenus in locum deſertoris ſe ſufficiens, martyrium ſubit in perſecutione Valeriani. 260. II.
Nicephorus Caliſtus multa mentitus de rebus Nouatianorum, ipſ Nouatianus; & ritus eorum cum Catholicis confundit. 383. VIII.
Niceras Apoſtolus multorum Borealium populorum. 396. VI.
Peregrinatur Romam ad loca ſancta. ibid.
Nicodemus, princeps Iudæorum, inſtruitur à Chriſto. 31. XVIII.
Curat eius funus. 34. XLI.
Nicolaus Diaconus, vnus de ſeptem primis ab Apoſtolis ordinatis, an fuerit auctor impuriſſ. ſectæ Nicolaitarum. 68. IV. Fertur ab Apoſtolis factus Epiſcopus Samaritanorum. ibid.
Nicolaitæ hæretici qua ratione nomen ſuſceperint à Nicolao diacono. 68. IV.
Quæ fuerint eorum impia & impura dogmata. ibid. V. Dicti quoque Gnoſtici, & quòd diuiſi ſunt in multas ſectas, varia quoque alia nomina ſumpſerunt. ibid.
Nicolaus Myrenſis Epiſcopus idola ac delubra demolitus. 318. V. Eius præclara primordia, & illuſtriores progreſſus. ibid. Dei iuſſu creatur Epiſcopus. ibid. Intereſt Magno Concilio Nicæno. 325. X. Longiſſimè abſens, per viſum Conſtantino Magno, & Ablauio Præf. apparet, deterrétque à nece innocentium Tribunorum. 326. XVIII.
Poſt obitum, ab eius oſſibus vnguentum ſalutiferum ſcaturire non deſinit. ibid.
Nicomedia diro terræmotu ſubuertitur ſub Conſtantio Imp. 358. I. I I I. Eius reliquiæ alio tremore ſub Iuliano proſtratæ. 362. LXII.
Nicomedienſes inſignes martyres ſub Diocletiano. 301. IV. 302. V.
Nilammon monachus, ne fieret Epiſcopus, mortem à Deo expetit, & obtinuit. 403. XIII. in fi.
Nilus fluuius in vinum conuerti ſolitus, ea hora qua Chriſtus ex aqua vinum fecit. 31. XIII. Eius excreſcentiæ index Cubitus Serapidis ademptus à Conſtantino Gentilibus. 326. XV.
Niſibis, ciuitas Meſopotamiæ, occupatur à Seuero Imper. in bello Parthico. 197. I. Defenditur ab inuaſione Perſarum, per Iacobum eius Epiſcopum. 338. IV. Et quamdiù is vixit, vel eius ſacræ reliquiæ ibi quieuerunt, licèt ſæpè tentata, vmquam potuit expugnari. ibid. Iis à Iuliano ſublatis, ſimul etiam vrbs patuit hoſtibus. 363 VIII. Traditur Perſis à Iouiano. ibid XVIII.
Niuium miraculum Non Aug. Romæ, & inde ædificata Eccleſia S. Mariæ Maioris. 367. II.
Nobiliſſimatus dignitas, collata à Conſtantino Magno fratribus ſuis. 316. XII.
Nocte natus Chriſtus. App. XXXVII.
Nocte ſurrexit. 34. L. Noctes tres quomodò fuerint in ſepulchro. 34. LI.
Nocturnæ Preces Eccleſiaſticæ. Vide *Preces.*
Noëtus præceptor Sabellij, docuit illum hæreſim ſuam 260. V. Dixit ſe Moyſem, fratrem autem ſuum Aaron, ſiue Eliam ibid.
Mortuus inſepultus permanſit. ibid.
Noëtiani hæretici, iidem cum Sabellianis. 260. VI.
Nomadæ populi ad fidem conuerſi opera Chryſoſtomi. 400. XVII.
Nomina quando imponerentur infantibus apud Iudæos, & Romanos. 1. 11.
Nominis abraſio ex Eccleſiæ tabulis, antiqua pœna delinquentium clericorum. 57. VIII. Vide etiam *Diptycha.*
Nomina tyrannorum, & perduellium Imperij, vel alias honore indignorum, monumentis abradi ſolita: veluti Domitiani. 98. IV. Plautiani ſub Seuero. 206. I. Maxentij tyranni. 309. II. Maximini Imper. 314. II.
Eutropij præfecti cubiculi Arcadij. 399. I. Stiliconis ducis potentiſſ. Honorij. 408. VI. Tertulli Conſulis. 410. I. Heracliani tyranni. 413. I. Caſtini Conſulis. 424. I.
Nomina quædam vocata in crimen ſub Valente Imp. 370. XIV.
Nonus (h. e. monachus) etiam dictus Hippol. Epiſc. Portuenſis & mart. 229. II.
Nonnus alius Epiſcopus conuertit Margaritam famoſiſſ. meretricem, quam & Pelagiam nominauit. ibid. & 451. XXVI.
An fuerit ille Nonnus, qui ſubſtitutus in locum Ibæ Edeſſeni, iterum in Concilio Chalced. iuſſus eſt locum cedere eidem Ibæ. 451. XXVI.
Noſocomium ad ægros curandos, Romæ primùm inſtitutum à Fabiola. 390. VI.
Notæ Thraciæ. 315. V. Notæ in vultu vide *Vultus.*
Notarij VII. Regionarij à Clemente Papa Romæ conſtituti, ad Martyrum Acta conſcribenda. 98. III.
Quodnam eſſet tam ea in re, quàm aliis, officium. 238. II. Iis à Fabiano PP. præfecti Subdiaconi. ibid. I.
Notarij Imperatorum, quales eſſent. 412. IV.
Nouatianus presbyter Roman. primus in ea Eccleſia Antipapa, aduersùs Cornelium. 254. IX.
Fuit Clinicus, & ideò irregularis ibid. Et quòd dum factus eſt Epiſcopus, nondum ſacramento Chriſmatis confirmatus eſſet, inde illud ſacramentum contempſerunt eius ſectatores. 35. XI.
Ab eo denominati Nouatiani, ſic dicti ſchiſmatici & hæretici 254. VIII. Eius, & ſectatorum, praua dogmata. ibid. X. XIII. XIV. 2. 8. I. VI.
In diſpertienda ſanctiſſ. Euchariſtia ſuos cogit iurare aduerſùs Cornelium 254. IX. Scribit ad diuerſos pro ſua ordinatione ibid. X.
Eius conſilium in rebaptizando Catholicos 258. VI. Falsò iactatur à ſuis martyr. 261. VIII.
Nouatiani cur ſe Mundos dicerent 254. XIV. Eccleſiâ vbique eiiciuntur 255. I. Quomodò eis prouiderit Concil. Nicænum 325. XXXVIII.
Conuentus eorum prohibentur à Conſtantino. 326. IV.

Ad Concilium Conſtantinop. à Theodoſio vocantur, & quid cum iis, vel ab iis ibi geſtum. 383.VII.VIII.
Eorum ſectatores multa confinxerunt de rebus ſuis. ibid VIII.
Exagitantur à Chryſoſtomo in Aſiâ. 400.X.
Scinduntur ſchiſmate inter ſe, per Sabbatium quemdam. 408. IX
Tolerati multis locis, ad integram fidem Trinitatis, ab Innocentio PP. pelluntur Româ, ibid. A Cyrillo, Alexandriâ. 431.IX.
A Theodoſio Iuniori Imp. proſcriptione, & vltimo ſupplicio, puniri iubentur. 415.VI. Miraculo etiam in naufragio oſtenſi ſunt eſſe reprobi. ibid.
Nouatores hæretici hodierni, ſectatores Simonis magi. 35.XV. Manichæorum, 58.XXXVIII. Eunomij. 360.VIII. Iuliani Apoſtatæ 362.LVI. Immò deteriores eodem Iuliano. ibid. LX. Carpunt cum Ammiano Ethnico ſplendorem Rom. Pontif. ſed refelluntur. 367 IV. V. Quorumuis infidelium miſerrimi, & obſtinatiſſimi. 418. Redarguuntur de variis aliis impietatibus, & mendaciis. Appar. XXIII.31. VI.33.X.34 XCIII.35 X 45.VI. 52. VIII.57.XIX.XX LV 58 LVI.64.II.28 II. III. 101. III. 112. III.120 VII.132 II.142.V.155. I. 165.III.187.I.196 V.201. V.324.XXV. 325.XXXVI. 382. LV. LVI LX 367. IV. 397. XVIII. 486. V.417. VI.429. III. VIII.432 I. 502. VII. Vide etiam *Politici.*
Nouatus Epiſcopus Afer, ſchiſma conflat aduerſus S. Cyprianum, pro Lapſis. 254.IV. Ingentia eius ſcelera, & ſacrilegia. ibid. VII. Romam veniens, Nouatianum creat Antipapam. VIII.IX. Ab his dicti Nouatiani ſchiſmatici & hæretici VIII. Vide ſuprà in *Nouatianus* Idem qui in Africâ pro Lapſis pugnabat, Romæ aduerſus Lapſos 251, vbique impiè. X.
Noui homines, qui dicantur apud Capitolinum. 163.V.
Nouiſſimum tempus dictum à Chriſto, & Apoſtolis, quod extenditur à Chriſto ad iudicium. 57 LIV
Numerianus Cari Imp filius, creatur à patre Cæſar. 283.II Reſeruit in Chriſtianos. ibid VI. Poſt mortem patris ſumit Imperium, & paulò pòſt necatur à ſocero. 284.I
Numerus Aureus. Vide *Aureus num.*
Numerus myſticus Perſecutionum Gentilium, à quibuſdam obſeruatus. 316 VI
Numerus myſticus Patrum Nicæni Concilij. 325 XLIX.
Numidarum martyrum carnificina, ſub Valeriano. 261.VI.
Numidiæ primatûs controuerſia definita in Concilio Mileuitano primo. 402.XVII.
Numinum, ſiue Angelorum, noua nomina excogitata à Nicolaitis ad incutiendum cum admiratione terrorem. 68.V. Itémque à Baſilidianis. 120.V.
Nummi tributi, vel censûs, diuerſæ apud Rom. fuerunt pretio & pondere, ab vſualibus. 14.IV. 330.VII.
Nuptias Chriſtus præſentiâ ſuâ honorauit. 31.XII. Cuius eæ fuerint. ibid.
Nuptias damnârunt plurimi hæretici, qui ſugillantur à Paulo Apoſtolo 57. Vide *Matrimonium* Secundas damnârunt Nouatiani. 254.XIV. Vide etiam *Bigamia, & Polygamia.*
Nuptiæ etiam dictæ, ſacri velaminis acceptio virginum. 17. XXVI. Vide *Virginitas.*
Nuptiæ non olim apud Romanos creditæ, quas ciuis Rom cum peregrinâ contraxiſſet. 306. VI. Neque item, quæ à Præfectis contraherentur in prouinciis, niſi poſt depoſitum officium confirmarentur. ibid. Cum ſoroinibus, & conſobrinis, à quibuſdam populis vſurpatæ, ab aliis improbatæ. 390.X.

O

OBeliſcus omnium maximus, ſub Conſtantio Alexandria Romam delatus, à Sixto PP. transfertur in Lateranum. 357. XXIII.
Oblationibus Fidelium ſuſtentati ab initio prædicatores Euangelij aliique miniſtri ſacri. 57 XXII. Eas Epiſcopi erogabant clerici, ibid. Imperatores cohibere conati ſunt. ibid. Fieri ſolitæ in Eccleſiis Dominicis. 58 XXXV.
Oblationes erogandas in pauperes à populo ſibi dari voluerunt Euſtachiani hæretici. 319.VIII.
Oblationes pro defunctis, frequentatæ in antiquiſſ. Eccleſia. 257.VI. A Fidelibus præſtari, cogunt Africani Patres pœna excommunicationis. 397 XVIII.
Oblationum Panis benedicti antiquus vſus. 313.XIII.
Oblatio, dicta Eucharistia. 34.XVI
Oblationes hæreticorum non eſſe in Eccleſia admittendas, docuit inſigni exemplo Liberius PP. aduerſus Conſtantium Imp. 355.VIII. Nec ſacrilegorum, docuit item Clerus Mediolan contra Eugenium tyrannum. 194.I.
Oblationes minorum Eccleſiarum, maior ſibi vſurpare non debet. 458. V. Oblationes Eccleſiæ, quadripertitò diuidendæ. 475. IX. 464. IV. Obeas malè ab Epiſcopis diſpenſatas, Eccleſia aſſidua mala attentus ibid. Vide etiam *Bona.*
De Obſtetrice B. Mariæ Virginis narratio fabuloſa. Appar XVIII. Annal. II.
Occidentem verſus orare conſueuerant Iudæi Hieroſolymis. 58. LXII. Ad Occidentem, vel Orientem, promiſcuè Gentiles. ibid.
Occidentem verſus ſuos orare docuit Elxai pſeudopropheta. ibid. & 105.II Ad Occidentem primò conuerti olim ſoliti baptizandi, móxque ad Orientem, & quare. 58 XLIII.
Occidentalis & Orientalis Eccleſiæ, apud antiquos, & in his Annalibus, diſcriminatio 347 IV. Occidentales ab Orientalibus accuſati hæreſis, in acceptione nominis Hypoſtaſis: ſed demum conueniunt. 372.III. Vide etiam *Orientalis Eccleſia.*
Occidentale Imperium.
Vide *Rom Imperium in Occid.*
Occidua libra, quæ eſſet. 302.XIII.
Occurſus Domini. Vide *Præſentatio.*
Odenatus Palmyrenorum Rex, poſt mortem Valeriani, occupat Imperium Orientis. 265.I Fortiter agit contra Perſas, ibid. Vocatur Auguſtus à Gallieno Imp. ibid. Eius vxor Zenobia. Vide *Zenobia.*
Odoacer Erulorum Rex vocatur in Italiam à Nepotis fautoribus aduerſus Auguſtulum Imp. 475.II. Relegato Auguſtulo, rerum ſummâ in Italia conſequitur, ex prophetia S Seuerini. 476.I. Modeſtè vtitur felicitate ſua. ibid. Quamuis Arianus, multa indulget Catholicis. ibid. Tentat ſibi vſurpare electionem Rom. Pontificis. 483.II. Rugos debellat eorúmque Regem capit. 487.II. Multis prælijs vincitur à Theodorico Gothorum Rege. 489. III 490. VI. Inita eum eo concordia, paulò poſt ab eodem proditoriè occiditur, 493.I.
Oecumenicum Concilium, quod diceretur. 347.III.
Oecumenicus Epiſcopus. Vide *Vniuerſalis.*
Officia Eccleſiaſtica, diſtincta ab Ordinibus, & quæ ſint illa. 44. XXXIII. XXXIV.
Oleum lampadum. Vide *Lampades.*
Oleum Sanctum Infirmorum.
Vide *Vnctio.*
Oleum è taberna meritoria Romæ erupit, fluxítque toto die ſub Auguſto Imp. in ſignum proximi Chriſti aduentus Appar. XIV. Eo loco à Calliſto PP. ſub Alexandro ſemper conſtructa Eccleſia, in honorem partus ſanctiſſ. Virginis. 224.III.
Oliueti mons quantum diſtet ab Hieroſolymis. 34. LXI. Illuſtratus oratione, ac veſtigiis Domini. ibid. XX. Inſignia monumenta retinuit Aſcenſionis Domini. ibid LXIV.
Oliuetum quoddam ſub Nerone prodigiosè ſedem mutauit. 69. X.
Olorenſis Epiſc. Amatus. Vide *Amatus.*
Olybrius creatus Imperator Occidentis, & ſeptimo menſe occiditur. 472.II. 473.I.
Olympiade quintâ Chriſtus natus. Appar. XXXI.
Olympiadum ſupputator egregius, Phlegon Hadriani Imper. libertus. 138 IV.
Olympiadis nobiliſſ. viduæ inſigne certamen cum Theodoſio Magno Imp. pro cuſtodiâ viduitatis, & præclara victoria. 388 IV. Fit diaconiſſa Eccleſiæ Conſtantinop. ibid Fouet monachos Origeniſtas, pulſos à Theophilo Alexandr. neſciens eos hæreticos. 400. XI. Dira patitur ob communicationem cum Chryſoſtomo exule. 404. X. XIV. Multas ab eo ſuſcipit literas, eíque ipſa ſubuenit. 405 II.
Olympius Hiſp. Epiſcopus, celebris inter Scriptores Eccleſ. ſub Honorio Imp. 400. III.
Olympius inſignis dux Honorij Imp. vindex proditionis Stiliconis fortiter aduerſus eum agit. 408.I LV. Creatur ab Honorio Magiſter officiorum, eique S. Auguſt. gratulatur. ibid. VI. VII. Ex inuidiâ redigitur in ordinem. 409 IV.
Omina triſtia.
Vide *Præſagia.*
Omouſion vox ablegata ab Arianis in Conciliab. Sirmienſi. 357. II Reliqua vide in *Similitudo.*
Omouſion vox à Patribus Nicænis, ad enecandam Arianam hæreſim, ſcienter vſurpata: nec tamen tunc primùm inuenta. 325. XXII. Reliqua vide in *Conſubſtantialis.*
Oneſimus Philemonis ſeruus, Pauli Apoſtoli operâ libertatem conſequitur. 60. XVII. Creatur poſt Timotheum Epheſinus Epiſcopus. ibid & 110.III. Romam perductus in perſecutione Traiani, lapidibus obruitur, corpus Epheſum refertur. 110.IV.
Onion, Iudæorum in Ægypto templum quando, & à quo extructum, ac dirutum. 71.III.
Operum bonorum merita negauit Simon magus. 35.XII. & Aëtius Impius. 356. XVII. Itémque monachi Adrumetini negarunt, ſecundùm opera Deum daturum præmia. 418. IV. Vide *Merita. Libertas.*
Operationem vnam tantummodò Patris & Filij & Spiritus ſancti aſſeruit Photinus. 357 II.
Opificium aliquod manuum addiſcebant apud Iudæos ſtudioſi ſacrarum literarum. 52. V.
Opus manuum exercuerunt Apoſtoli, Sacerdotes, Monachi. 52. V
Orationis prætextu, Maſſaliani pſeudomonachi omninò reiecerunt 361. IX. Præſcriptum clericis, in Concil. IV. Carthagin. 398. XV. Opifices facti hæreſiarchæ. Vide *Hæreſiarcha.*
Optatus Mileuit. Epiſcopus ſcribit aduerſus Parmenianum Donatiſtam. 368. II. Qua ratione eum vocet Fratrem ibid. Definit eos tantùm eſſe Catholicos, qui cùm Rom. Eccleſia communicant. ibid. III.

Eius magnum nomen apud poſteros. ibid. Scripta deprauata à Donatiſtis. 314.VII.

Optatus Donatiſtarum in Africa Epiſcopus, inhærens Gildoni tyranno, ſæuiſſimè agit in Cathol. 398.IX.

Ophitæ, Gnoſticorum ſecta, dicti à cultu ſerpentis; & qualiter eum celebrarent. 145.V.

Opinatores hæretici. Vide *Docitæ*.

Optimus, titulus ampliſſ. dignit. 58.XV.

Opus, vide ſuprà in *Opera, & Opificium*.

Oracula de Chriſto Rege venturo, perperam aliis tributa. Appar. IV.XII XIII XIV. Dæmonum, reddita muta ad Chriſti aduentum. ibid. XIII. Daphnes, obmuteſcit tranſlatione Reliquiarum S. Babylæ mart. 351.II. 362.XXIII. Conficta à Gentilib. de futura Chriſtianæ religionis extinctione. 323.III. 398.IV. Vide etiam *Vaticinium*.

Oratio ſine intermiſſione facta ab Eccleſia pro Petro vincto. 44.V.

Orandi ritus. Vide in *Preces. Oriens. & Occidens.*

Orandum non eſſe, dicebant Adamitæ. 120.XVII.

Orandum non eſſe pro Infidelibus vt conuertantur, nec pro Fidelibus vt perſeuerent, quoniam id ex ſeipſis habent, aſſeruerunt Pelagiani. 413.IV. 419. VI.

Orationem quantum extollerent Maſſaliani, & quæ abſurda inde deducerent. 361.IX.

Ad Orationem faciendam, quidam monachi ſibi vincula adhibebant. 362.XI.

Orationes defunctorum negabat Vigilantius. 406.VII.

Orare cum Eccleſia interdixit clerus Mediol. Eugenio Imp. ſacrilego. 394.I.

Oratoria, præter Synagogas, extra ciuitates Iudæi habere conſueuerant. 51.XVIII.

Oratoriæ domus, dictæ Eccleſiæ. 57.XXXVIII.

Orbis vniuerſus obſcuratus in Paſſione Domini. 34. XXXVI. Cladibus diuerſis affligitur. Vide *Barbari. Terræmotus. Fames. Peſtis. Clades*. Laborat ſuperſtitione Gentilitatis ſub Chriſtianis Impp. 439.III.IV. Ingemiſcit, totus ſub Principibus hæreticis, aut infidelibus conſtitutus. 471.IV. 476.II. Vide *Eccleſia deſolatio*.

Orcini Senatores, qui dicti apud Suetonium. 44.XXXII.

Ordinatio quid ſit in Eccleſia. 44.XXXIII. Dicta ab antiquis Sacramentum. ibid. XXXV. Eius celebrandæ ſacri ritus. ibid. Confertur à ſolis Epiſcopis. 58.III.

Vide etiam *Manuum impoſitio*.

Ordinationes Epiſcoporum.

Vide in *Epiſcopi*.

Clericorum antè prædicari olim ſolitæ. 224.II. Non poſſunt fieri, niſi à propriis Epiſcopis, aut de eorum licentia. 250.II. III. 325.XLI. De facta in aliena diœceſi, mota accuſatio in S. Epiphanium. 392.VIII. Quotidie fieri conſuetæ Alexandriæ abſque præcedente ieiunio: quod correxit Leo Papa. 444. VI. Aliarum prauarum cauſa, conflatum in Hiſpania ſchiſma. 400 IV.

Ordinari ſolitì Epiſcopi à Romanis Pontiff. in vniuerſum orbem. 80.III.

Ordinari nonnunquam viri illuſtres vi coacti, à populis. 392. III. 394.XII. 408.XII. 442.V.

Ordinatores hæreticorum, & ordinati, denis libris auri mulctati à Theodoſio Magno. 392.V. Reordinationes. Vide ſub ea voce.

Ordines quid ſint in Eccleſia, quot numero, & qui. 44. XXXIII, XXXIV.

Ordinibus ſacris initiari, ſiue coniugati aſſumerentur, ſiue cælibes, continentiam obſeruare neceſſe omninò habuerunt. 54. VIII. & ſeqq. & vide *Clerici. Coniugium. Continentia*.

De Ordinibus Eccl. decretum Caij Papæ. 296. I. Aliúdque Zoſimi. 418.VII.

Ordo Hierarchicus. Vide *Hierarchia*.

Ordinum Monachorum inſtitutiones, vide ſub ſingulis eorum nominibus.

Ordo Romanus. Vide *Officium*.

Ordo Conſulum, quomodò procederet. 205.I Vide *Conſul*. Epiſcoporum in conſeſſibus Synodalibus. Vide *Conſeſſus & Locus*.

Oreſtes Magiſter militiæ Nepotis Imper. aduerſus eum euehit in Imperium, filium ſuum Auguſtulum. 475 I. Occiditur. 476.I.

Organa inſtrumenta poſterioribus temporibus piè introducta in cantus Eccleſ. 60.XVI.

Vide *Muſica*.

Orientem verſùs precandi Chriſtianorum ritus, vnde ſumptus. 34. LXIV. in fin.

Vſus ille ab Apoſtolis traditus & à Fidelibus inuiolabiliter obſeruatus. 58.XLIII.

Superſtitiones irrumpentes mox ſublatæ. ibid. Et quòd id Manichæi quoque facerent, Solem adorantes prohibuit Leo PP. Catholicis Romæ id ampliùs agere. ibid. & 443. I. Ad Orientem ſpectantes conſtrui olim ſolitæ Eccleſiæ Chriſtianorum. 57. XXXII. Eoque etiam ſpectabat Templum Hieroſ. ibidem. & 58. XLII. Gentilium promiſcuè ad Orientem vel Occidentem. 58. XLII Vide etiam *Occidens*.

Orientalis & Occidentalis Eccleſiæ, apud antiquos, & in his Annalibus diſcriminatio. 347.IV.

Orientalem præſtare Occidentali, friuolis argumentis contendunt factioſi Epiſcopi poſt Concilium Oecumen. Conſtantinop. 381. VIII. Iidem Orientales à Damaſo vocati Romam ad Concilium, aſtutum ſubterfugium captant. 382.II. Eius ſtatus deploratiſſimus ſub Valente Imper. Ariano. 373.VI. Sub Anaſtaſio. 512 II. Conſueuit à Romana, & Occidentali Eccleſia, auxilium petere in ſuis tribulationibus; & à Romanis Pontiff. ad eam erigendam ſoliti dirigi Legati. 378.I. 450.II. 458.II. 582.III.

Origenes Alexandrinus patrem ſuum, alióſque plurimos hortatur ad martyrium fortiter ſuſtinendum. 204.IV. 205.III. Ingens ipſius deſiderium eius adipiſcendi. ibid. Egenus à patre relictus, qua ratione ſtudiis ſuis prouiderit. 203. III. Anno ætatis 18. ſacræ Scripturæ interpretationem profiteri incipit ſumma felicitate. 205.III. Quæſitus ad necem à Gentilibus, latebras ſubinde mutat. ibid. Seipſum caſtrat, & quare. 208.I. Petit Romam ſub Zephyrino Papa. 217.III.

Rediens Alexandriam multos hæreticos conuertit; inque eis Ambroſium quemdam, qui auctor ei eſt interpretationis Scripturæ ibid. Aliæ eius peregrinationes. ibid.IV.

Mamæam Alexandri Imper. matrem inſtruit. 233.V. Reducit ad fidem Beryllum hæreſiarcham. 229 I. Presbyter ordinatur Cæſareæ Palæſtinæ ab Alexandro Hieroſol. Epiſcopo; & inde indignatio orta Demetrij Alexandrini, quòd ſpontè abſciſſus, & in alia diœceſi ordinatus eſſet. 230. I. & ſeqq. Auctor eſt ſectæ Eunuchorum, ſiue Valeſiorum dictæ. ibid. III. Excommunicatur à Demetrio, ob errores eius ſcriptis contentos. 232. II. Vide *Periarchon*. Componit Tetrapala, Hexapla, & Octopla, egregia opera. 233. III. Cæſareæ Scripturas docet, habetque infinitos vndique diſcipulos. 233.VII.

Publicam fidei ſuæ profeſſionem promulgat; Romámque rurſùm petit, ad purgandum ſe coram Fabiano Papa 248.II. Rectæ fidei reſtituit hæreticos aſſerentes mortalitatem animæ. 249.IV. Inſigniter certat pro Chriſtianâ fide, & ingentia tolerat tormenta in Perſecutione Decianâ. 253.XIX. Eius lapſûs aſſertio reprobatur. ibid. Moritur. 256. IV. Multæ pro eo ſcriptæ Apologiæ. ibid. & 402. V.

Duo putati Origenes à nonnullis, cùm vnus fuerit Adamantius. 256.VII. Eius auctoritate abuſi Ariani. ibid. VI. Scriptorum lectio an fuerit prohibita ab Epiphanio, vel aliis. 420 IV. V. Quænam ea ſuſcipienda. 256.IV. 402. V. Errorum occaſione, magnæ ortæ in Eccleſiâ turbæ, quæ diutiùs perdurarunt. 392.VIII. 393. II. III.

Vide infrà in *Origen. & Periarchon*.

Damnatus & ipſe vnà cum ſuis ſcriptis, ac denuntiatur hæreticus. 400.V.

Origeniſtæ hæretici dicti Turpes, quòd Gnoſticorum ſordibus inquinati fuerint. 256.VII.

Origeniſtarum calumniæ & dicteria in Catholicos. 393.II. 400 IX. Romæ deteguntur à S Marcellâ nobiliſſ. matronâ. 397. V. Alexandriæ damnantur in Concilio, à Theophilo, & pelluntur ex Ægypto. 399. VII. Damnantur quoque ab Anaſtaſio Papâ, & per Orbem vniuerſum frequentibus Synodis. 400.V

Vide etiam *Monachi Origeniſtæ*.

Ornamenta Eccleſiarum.

Vide ſub voce *Vaſa*.

Oroſius presb. Hiſp. mittitur ad Auguſtinum in Africam, ad conſultandum de erroribus Origeniſtarum & Priſcil. 414. IV. Euſdem hortatu, hiſtoriam ſcribit aduerſus Paganos. ibidem. Pro quæſtione de origine animarum; remittitur ab eo ad Hieronymum. 415. VIII. Rediens in Africam, curat Pelagium & Cæleſtium damnari in Conciliis Carthag. & Mileuit. 416. I. Primus omnium, Reliquias S. Stephani protomart. defert in Occidentem. ibid. III.

Orthodoxus. Vide *Catholicus*.

Oſculi ſalutatio qualis in Eccleſia antiqua. 45.VIII. Diuerſa ab oſculatione Gentilium. ibid. Mutata aliquibus locis in oſculationem piæ tabellæ. ibid.

Oſculatio, pedum.

Vide in *Pedes*.

Oſij Epiſcopi Cordubenſis, illuſtris confeſſio in Perſecutione Diocletiani. 303. XII.

Cur martyrium haud tunc conſummârit. ibid. Legationem accipit à Silueſtro Papa in Orientem, ad componendas turbas per Arium, alióſque hereticos excitatas. 318. XI. 319. IV. Concilium Alexandriæ aduerſùs eos celebrat. 319. III. Agit etiam pro componendis diſſidiis de die celebrationis Paſchatis. ibidem. IV. Aliud celebrat Concilium Gangris, contra errores Euſtathij ibid. V. Auctor eſt baptiſmi Conſtant. Magni. 324. VIII. Præeſt Concilio Nicæno, nomine Silueſtri PP. 325. VII. Fuit præcipuus architectus Symboli ibi conditi. ibid. XXIV.

In Concilio Sardicenſi agit patronum Synodi. 347.V. Excommunicatur ab Arianis. ibid. XV. Vocatus à Conſtantio, ſollicitatur ſubſcribere in Athanaſium; ſed reſiſtit, & redire ad ſuam Eccleſiam permittitur. 355.XI. Rurſùm vocatus Sirmium, vi coactus ſubſcribit impiæ fidei formulæ, non eam ſcribit. 357. IV. V.

Quantus fuerit eius lapſus. ibid V. De eius fine conficta multa, & probè Catholicus ſanctè quieuiſſe probatur, maior contentio. ibid. VIII. & ſeqq.

Scripſit librum de laude Virginitatis. ibid. X

Oſrœnum

Digitized by Google

Oſtinum Concil.de die Paſcharis, auctoritate Victoris PP. celebratum. 198. I.
Oſſa effoſſa. Vide *Corpora*.
Oſſæorum ſecta apud Iudæos. Appar. IX. Poſt exidium Hieroſolymorum, coniuncti ſunt Ebionæis hæreticis. 74. III. Vide etiam in *Elxai*.
Oſtiariorum Ordo, ab initio in Eccleſiâ. 44 XXXIII. XXXIV.
Oſtienſis Epiſcopi fuit ab antiquis temporibus, conſecrare Rom. Pontificem. 501. III. 336. XVII. Et ad illud miniſterium conceſſit Pallium Marcus Papa. 336 XVII.
Otho, occiſo Galbâ Imperium occupat. 71. II. Poſt tres menſes victus à Vitellianis, ſibi ipſe manus infert. ibid.

P

PAchomius inſignis Abbas claret in Thebaide ſub Conſtantino Magno. 318. V.. Eius monaſterium viſitat Athanaſius. 328. II. Eiuſdémque inſtituta defert Romam. 340. III.
Pagani qui dicerentur. 351. IV. vnde, & quando, eo nomine dici cœperint Ethnici. ibid. IV. V.
Vide *Gentiles*.
Palæſtina diuiditur ab Auguſto in Tetrarchias. 8. II. Fuit omnium totius orbis prouinciarum populoſiſſima. 34. VII. Eius fines, qui fuerint. ibid. Dicta Terra Sancta. 68. XVI. De eadem vide etiam in *Terra Sancta*, & de eius primatu Eccl. vide in *Cæſarea* & *Hieroſ*.
Palæmon inſignis Abbas in Thebaide, tempore Conſtantini Magni. 318. VI.
Palladius creatur Antioch. pſeudoepiſcopus. 486. I. Moritur. 496. VIII.
Palladius Arianus Epiſc. damnatur in Concil. Aquil. 381. XII.
Palladius Galata, ex iis quæ in eremo vidit vel audiuit, commentarium ſcripſit ad Lauſum Præf. 388. XIII. Ab Euagrio Pontico Origenis errores imbibit, & detegitur in Palæſtina. ibid. In Bithyniam recedens, Catholicúmque ſimulans, fit Epiſcopus Helenopol. ibid. Ob Ioannis Chryſoſt. defenſionem multa patitur. ibid. Agens de rebus eiuſdem, multa admiſcuit falſa de Origeniſtis. 401. V. 402. I. Romam cum aliis Epiſcopis profugis à perſecutione contra Chryſoſtomi fautores in Oriente excitatâ. 404. XI. Fuit etiam propugnator Pelagij hæreſiarchæ. 419. III.
Palladius S.R.E. diaconus, ſcriptor Eccleſiaſticus, mittitur à Cæleſtino Papa in Britanniam aduerſus Pelagianos. 429. III. Factus primus Scotorum Epiſcopus, dictus ell etiam eorum Apoſtolus, quòd eos qui adhuc Gentiles eſſent, ad Chriſtum conuertit. ibid. & 431. XXV. Hibernis quoque prædicauit, ſed citò eo mortuo, S. Patricius id opus abſoluit. ibid.
Pallii vſus apud antiquos Chriſtianos, & quale illud eſſet. 57. XXVIII.
Non fuit omnium Chriſtianorum, ſed eorum tantùm qui ſe arctiori vitæ obſtringerent. 197. III. IV.
Pallij nomine in rebus ſacris omne operimentum ſignificatur. 319 XVI.
Pallium Epiſcopale, quid ſit, & quale, quid deſignet, & quibus ſit vſui. 336. XVII. Illud Marcus Papa, primus conceſſiſſe reperitur Epiſcopo Oſtienſi. 336. XVII. Conceſſerime Cæleſtinus PP. Cyrillo Alexand. cum ei ſuas vices delegarit. 430. III. Vide *Chryſium*. Archiepiſcopis dare ſolitus eſt Rom. Pontificis, non Regum aut Imperatorum. 432. X.
Palma arbor, ex qua Iudæi ramos exciderunt vt obuiarent Chriſto, diu intactà intacta ad multa ſæcula manſit. 34. III. Palmæ benedictæ mitti ſolitæ à Rom. Pontiff. ad Principes. 877. I. 885. I. Dari ſolitæ ab iiſdem, poſt finitam peregrinationem Hieroſol. 192. V.
Palmaria Synodus Romæ ſub Symmacho Papa. 502. I.
Palmatij Conſularis martyrium ſub Alexand. Imp. 226. II.
Pammachius V. C. mortua coniuge Paulinâ, bona ſua erogat in pauperes, & fit monachus. 398. II.
Pamphili Cæſarienſis presb. carcer pro fide Cathol. 306. I. Conſummatum martyrium. 308. I. Claruit inter Scriptores Eccleſ. 308. III. Ab eo Euſebius dici voluit cognomento Pamphili. ibid.
Pan mortuus nuntiatur tempore Paſſionis Chriſti. 34. XXXVIII.
Pancratius S.E.R. presb. mittitur cum aliis legatus ad Conc. Mediolan. ſub Conſtantio Imp. 354. I. Ob denegatam ſubſcriptionem in Athanaſium, pellitur in exilium. 333. III.
Panes olim Cruce ſignari conſueti apud Iudæos, Gentiles, & Chriſtianos. 58. XXIV. Panis cœleſtis, & Dei, dicta Euchariſtia. 34. XVI.
Vide etiam *Fractio Panis*. In Panibus multiplicandis miracula Chriſti. 33. III. IV.
Panis dies, dicta Dominica. 58. XXXV.
Panis benedicti vſus, in Eccleſiâ antiquiſſimus. 313. XIII. XIV. Variæ eius appellationes. ibid.
Vide etiam *Fermentum*.
Pantænus philoſophus Chriſtianus, Eccleſiaſticus doctor Alexandrinus, Euangelium prædicat Indis, & Euangelium S. Matthæi Hebraicum ibi reperit. 183. III. Eius diſcipulus Clemens Alexandrinus. ibid.
Pantheon conflagrat Romæ, igne cæleſti ſub Tito. 82. I. Itémque ſub Traiano. 112. VI.
Papæ nomen vnde dicatur. 165. IV.
Commune quondam omnibus clericis, poſteà peculiare Epiſcopis, demum ſoli Romano Pontifici reſeruatum. ibid. V.
Fuit etiam nomen proprium viri. ibid III.
Tributum etiam præfecto militari. ibid. *in marg.* Papa Romanus
Vide *Romanus Pontifex*.
Paphnutius Epiſcopus Thebaidis, inſignis Confeſſor, intereſt Concilio Nicæno; fuitque Conſtantino chariſſimus. 325. VIII.
Vtrùm intereſſerit decreto Synodi de continentia clericorum coniugatorum. ibid. XL.
In Conciliab. Tyrio reſiſtit damnationi Athanaſij. 335. VIII.
Intereſt etiam Concilio Oecumenico Sardicenſi. 347. V.
Papia lex à diuerſis Impp. paulatim abrogata. 320 III.
Eius caput contra cælibatum, amputat Conſtantinus. ibid.
Papias Hierapolitanus Epiſcopus, auctor erroris Millenariorum. 118. II.
Sancto fine quieſcit. ibid.
Papinianus Iuriſconſultus à Caracallo obtruncatur, quòd noluiſſet eius fratricidium in Senatu excuſare. 214. I.
Parabolani dicti, qui omnis generis ægrotantium, etiam peſte tactorum, fidenter curam ſuſciperent. 415. IX.
Eorum corpus Alexandriæ compoſitum ex 600. minoris ordinis clericis. ibid.
Reprimuntur à Theodoſio Iuniori. ibid.
Paracletus Montani, qualis ab ipſo intelligeretur. 173. IV. V.
Eius aſſertores excommunicati à Zephyrino Papa, & aliis vbique Epiſcopis. 215. I.
Vide *Montanum*. & *Cataphrygia*.
Paracletum quoque ſe manes iactabat. 277. VI.
Paradiſum viſibilem ex Platone Seleucus & Hermias docuerunt. 170. V.
Hieratchiæ negabant eſſe ſenſibilem. 286. IV.
Pariſim Hebræa vox quid ſignificet, & cur ita dicti publicani. 31. XXVI.
Pariſienſis Eccleſia regitur à Dionyſio Areopag. 98. VIII.
Pariſienſe Concilium pro reſtitutione Lapſorum. 392 XLIX.
Parmenas vnus ex VII. primis Diaconis, martyrium ſubit ſub Traiano. 109. VI.
Parmenianus eligitur à Donatiſtis pſeudoepiſcopus Carthagin. in locum Donati. 368. II.
Scribit aduerſus Catholicos; ſed refellitur ab Optato. ibid. Necnon ab Auguſtino, atque etiam à Ticonio Donatiſta. ibid. IV.
Parricidarum pœna in Chriſtianos à Gentilibus vſurpata. 304. IX.
Eadem decreta à Conſtantio in adulteros. 339 II.
De Parochiarum diuiſione, quid ſtatuerit Dionyſius Papa. 270. II.
Vide etiam *Diœceſes*.
Parthenij primicerij vxoris Decij Imper. martyrium. 254. VI.
Parthenius Lampſacenus Epiſcopus miraculis clariſſimus, templa deorum demolitur ſub Conſtantino Magno. 326. XV.
Parthea, vel Particulæ SS. Euchariſtiæ. 34. XVI. 57. XLIII. 58. XXIV.
Parthi. Vide *Perſæ*.
Paſcha, dicta Euchariſtia. 34. XVI.
Paſchata quinque Chriſti, malè à quibuſdam conſtituta. 31. II.
Paſcha vltimum, vbi & quò die celebrârit. 34. IX. X.
Quo tempore celebrari conſueſceret à Iudæis. ibid. X.
Eius conuiuij, diuerſi eorumdem ritus. ibid. XI. XIII. XIV.
Paſcharis feſtum è Synagogâ piè tranſlatum ab Apoſtolis in Eccleſiam. 58. XXXIII.
Celebrandum eſſe die Dominico fuit eorumdem traditio. 159. I.
Eam decreto firmat Pius Papa, acceditque diuinum ſuffragium, ibid. I. II. Vt 14. lunâ celebraretur, tolerauit Ioannes Apoſtolus in Aſiâ. 159 II.
Eius diuerſitatis causâ, venit Polycarpus Romam, & quid ei cum Aniceto Papa. 167. IV.
Iudaizans in eo Blaſtus, ſchiſma facit. 180. III.
Sub Victore Papa plurimis vbique celebratis Conciliis, ſtatuitur celebrandum eſſe vno eodémque die Dominico, & Aſianæ Eccleſiæ reluctantes, excommunicantur ab eodem Victore. 198. I.
Victoris decretum confirmatur in Concilio Arelatenſi primo. 314. VIII. & Nicæno Magno. 325. XXIX.
Vide etiam *Quartadecimani*.
Paſcharis diei quotannis ſignificandi, antiquus Eccleſiæ ritus. 325. XXX. 453. VII.
De vinctis eo die relaxandis.
Vide in *Reus*.
De feriatione.
Vide in *Feria*.
Ob Paſcharis diei contemptum, victus ab Alarico Romanus exercitus. 403. IX.
Errores in ſupputatione dierum, diuinitùs detecti. 417. XI.
Dubium ortum ſub Leone Papa primo.
Paſchalis Cereus.
Vide *Cereus*.
Paſchalia Cycli conficiendi cura, à Nicæno Concilio data Epiſcop. Alexandrino. 325. XXX.

Cyclum ſuum centum annorum, à quo tempore inchoârit Theophylus Alexandr. 380 III. Alium per Victorinum Aquitanum, curat conficiendum Hilarus Papa.

Paſchales Epiſtolæ, quales eſſent, & quando, ac per quos euulgandæ 325 XXX. 455. VII.

Paſchaſinus Lilybitenus Epiſc. legatus Apoſt. Sedis in Concilio Chalced. 451. XI. Conſulitur à Leone PP. de die Paſchatis. 453. VII.

Paſſalorincitæ hæretici, ſecta Montaniſtarum, vnde ita dicti. 173. X.

Paſſionis Domini certum tempus. 34. XLII. & ſeqq. Inſtrumenta conſeruata ad poſteros. ibid. XLII.

Paſtores, qui venerunt adorare natum Chriſtum, vbi habitarent. Annal. num. VI.

Paſtor inſcriptus liber Hermæ, cuius apud antiquos fidei. 159. III. IV.

Paſtoris Titulus Romæ antiquiſſimus. ibid. IV.

Paſtoris effigie Chriſtus olim repræſentari ſolitus. 57. XXXIV. 216. IV. 336. XVII. Paſcit oues Spiridion, etiam factus Epiſcopus. 325. XIII.

Paſtorales Epiſtolæ, quæ pro inſtructione darentur ab Epiſcopis. 142. VIII.

Paſtor & Iuſtus pueri Hiſpan. inſigne ſubeunt martyrium ſub Diocletian. 303. XL.

Pater. Vide *Filius*. Non ſemper Deum fuiſſe Patrem, Arius docuit. 318. IX. De Patris inuani generationibus, quæ finxerint Baſilidiani. 120. VI. Deum Patrem eſſe Ieſum Chriſtum, eundémque crucifixum, &c docuit Praxeas. 196. VI. Vide *Patropaſſiani*.

Pater Patrum antiquiſſ. titulus Romani Pont. 165. IV.

Patrum antiquorum veſtigiis inſiſtendum, vt non aberremus à fide 256. V. Eorum ſententiis coërcendi hæretici. 383. VII.

Patiens Epiſc. Lugdunenſis multum prodeſt Eccleſiæ Gallicanæ à Gothis afflictatæ. 475. VI.

Patriarchæ nomen, Iudæis, & Gentilibus vſitatum feliciter in Eccleſiam tranſiit. 112. III. Habuerunt quoque Montaniſtæ. 173. VIII.

Patriarchas veteris Legis, variis criminibus infamabant Manichæi. 277. X.

Patriarchis Iudæorum pendebatur ab omnibus vbique Iudæis, aurum decimarum ac primitiarum nomine, & quid de eâ re ſtatuerunt Imperatores. 399. XII.

Patriarchales Sedes, Petri auctoritate quomodò inſtitutæ. 39. V. Ita ſubiectæ Romanæ Sedi, vt vicem eius in ſuis prouinciis repræſentarent. 325. XXXIV.

De earumdem prærogatiua epiſtola Anacleti Papæ. 112. III. Et canones Conciliorum Rom. ſub Damaſo. 382. IV. & ſub Gelaſio. 494 III. Omnes ſemper fuerunt ſubiectæ Romanæ. 493. III. 494. III 495. II. & vide *Appellatio. Primatus. Romanus Pontif.* & ſub nominibus ſingularum.

Patricius cœptam in Hibernia à Palladio, Gentilium conuerſionem abſoluit. 427. III. in fi. & 431. XXV. Fuit filius ſororis S. Martini, & Apoſtolatum accepit à Cæleſtino Papa 431. XXV. Moritur anno ætatis. 132 491. VII.

Patricius auctor Patricianorum hæreticorum, quæ docuerit. 203 IV.

Patricij dignitas omnium ſuprema, à Conſtantino Magno inſtituta. 337. IX.

Patricius Gothus filius Aſparis, Arianus, doloſè creatur Cæſar à Leone Imp. 469. I. Necatur ab eodem, vnà cùm patre, & fratre. 470. I.

Patrocli martyrium ſub Aureliano. 178. I.

Patroclus inuaſor Eccleſiæ Arelaten. coërcetur à Bonifacio Papa 422. I. Occiditur iuſſu Felicis Magiſtri militum. 426. V.

Patropaſſiani hæretici, qui Patrem æquè paſſum dicerent. 196. VII. 260. V. Vide etiam *in Trinitas*.

Patrophilus, Arij ſocius, Scythopol. Epiſc. intereſt Concil. Nicæno. 325. XI. Fuit ſemper inter præcipuos Orthodoxorum perſecutores. 335. II. 336. II. 340. VI. 56. IX. X XI Abdicatur à Semiarianis in Concilio Seleucienſi. 336. XVIII. Oſſa eius poſt mortem effodiuntur à Gentilibus. 362. XXXIV.

Paula inſignis matrona Rom. diſcipula S. Hieronymi. 382. VIII. Feliciſſima liberorum progenie, ac ſanctitate. ibid. ſuaſione Hieronymi peregrinatur Hieroſolymam. 385. IV.

Pauliniſtarum hæreticorum, à Paulo Samoſat. dictorum, baptiſmus reiectus à Concilio Nicæno. 324. XII. Iique eâ conditione à Patribus recepti, vt rebaptizarentur in forma Eccleſiæ Cathol. 325. XXXVIII. Eorumdem conuentus penitùs interdicti à Conſtantino Magno. 326. IV.

Paulinianus, frater S. Hieronymi, quàm inuitus paſſus ſit ordinari presbyter. 392. X. Eius ordinationis cauſa, factæ ab Epiphanio in aliena diœceſi, magnæ ortæ diſſenſiones. ibid. VIII.

Paulinus Antioch. Epiſcopus creatur. 319 X. Moritur. 324. XXXII.

Paulinus alius, Antioch. Epiſcopus creatur à Lucifero Calaritano: cui parent Euſtathiani, non Meletiani 362. XL. Accuſatus Sabellianiſmi, purgatur coram Athanaſio. 363. XXI. Abeo abſtinet Valens, in communi aliorum Orthodox. expulſione, ob viri reuerentiam. 370. II. Et Damaſus PP. committit receptionem hæreticorum in Oriente. 373. I. Conciliatur cum Meletio in Concilio Antioch. 378 X. Aduersùs eum fit tumultus Conſtantinopoli, occaſione ſubrogandi ſucceſſoris Meletio defuncto. 381. VII. Petit Romam eâ de cauſâ; fauetúrque ei à Rom. Pont. 382. I. III. Moritur. 389. X.

Paulini Nolani Epiſcopi, patria, dignitates, facultates, ſtudia, baptiſmus, presbyteratus, ac renuntiatio ſæculi, vnà cum vxore Theraſiâ. 394. XII. XIII. Ex Hiſpaniâ, & Galliâ, Romam rediens, inuidiam patitur ob ingentes ei exhibitos honores. ibid. XIV. Secedit in agrum Nolanum, ad obſequium Felicis martyris, & vitam monaſticam agit, ipſáque Theraſia ſeorsùm. ibid. Init conſuetudinem literarum cum S. Auguſtino, & viſitatur legatione Epiſcoporum Africanorum. 395. XIV. Donatur à Ioanne Hieroſol. per Melaniam particulâ S. Crucis. 397. II. Peregrinatur Romam ad Limina Apoſt. & honorificè excipitur ab Anaſtaſio Papâ. 398. III. An is ſcripſerit Vitam Ambroſij. 397. VIII. vel Martini. 402. XV. Tentus à Gothis in direptione Nolæ per Alaricũ, nihil mali tunc pertulit. 410. XL. Vicarium ſe dans Vvandalis pro redemptione filij viduæ, ducitur in Africam: & demùm remeat Nolam 431. XXVII. Moritur, viſitatus in morbo à Sanctis anteà defunctis. ibid. XXVI. Eius elogia, & ſcripta. ibid

Paulinus alius Conſularis, Vaſatis oriundus, auctor carminis Euchariſtici, ex ditiſſimo factus pauperrimus incurſionibus barbarorum. 412. VII. Adhæſis Attalo tyranno, & Priſcillianiſtis hæreticis ſed vtrumque crimen diluit. ibid.

Paulinus Treuer. Epiſc. pellitur in exilium è Conciliab. Arelat. ob recuſatam ſubſcriptionem damnationis Athanaſij. 353. VIII. Moritur martyr ab Arianis. 336. XII

Paulinus ſcriptor Vitæ S. Ambroſij, diuerſus à Nolano. 397. VIII. Mittitur à Venerio Epiſcop. Mediolan. in Africam, & rogatus S. Auguſtini ſcribit Vitam S. Ambroſij. 401. III. Primus omnium publicè aduersùs Pelagianam hæreſim diſputat Carthagine contra Cæleſtium. ibid. & 412. IV.

Paulinus alius Vitam S. Martini ſcripſit carmine heroico, in gratiarum actionem receptæ ab eo ſanitatis. 402. XV.

Paulus dictus anteà Saulus necem Stephani procurat, & contra Stephanus conuerſionem eius impetrat. 34. LXXXIX. Perſequitur interim Eccleſiam. 35. II. Conuertitur ad Dominum, & baptizatur Damaſci. ibid. Quo Domini anno id contigerit, & quâ ipſius ætate. III. IV. V. Patria eius. VI. Viſio quando contigerit. VII. Vnde, & quando dici cœperit Paulus. VIII. Peregrinatur in Arabiam. 36. I. Damaſci quæſitus ad mortem in ſportâ per murum demittitur. 38. IV. Proficiſcitur Hieroſolymam, ad videndum Petrum Apoſtolorum Principem. ibid. Eius nomine conficta ab hæreticis multa acta, & ſcripta. 44 XXIV. XXV. Initiatur Apoſtolatu, vnà cum Barnaba. 44. XXXIII. Abortiuum cur ipſe ſe nominet. ibid. Rapitur ad tertium cœlum. ibid. XXXVII. Peregrinationes eius cum Barnabâ. 46. III. IV. 47. I. 48. I. 49 I. De rebus eius geſtis cum S. Theclâ. 47. II. III. Mittitur cum Barnaba Hieroſolymam, ad conſultandum de Legalibus, & intereſt Concilio ibid. celebrato. 51. III. Iiſdem ibi concreditus Apoſtolatus Gentium, & quomodo ad intelligendum. ibid. VI. Qua de cauſa reſtiterit Petro, & quo modo id accipiendum. VII. & ſeqq. Diſſentit à Barnabâ, ſed abſque læſione charitatis. XII. Peregrinatur in diuerſas prouincias. ibid. XV. & annis ſeqq. Timotheum cur circumciderit & Titum circumcidere noluerit. 51. XVI. Athenis quid cum Areopagitis egerit. 52. I. & ſeqq. Operatus arte ſcenofactoria, & qua ratione eam didiciſſet. ibid. V. Obligatus voto Nazaræorum, tondet caput, & alia eius ritûs explet. 53. V. 58. XLIX. Quomodò pugnauerit cum beſtiis. 55. I. Sudaria, & Semicinctia, ab eius corpore vim accipiunt pellendi morbos, & dæmonia. 53. II. Fuit ſemper cælebs. 57. XIX. XX. & abſtemius. 58. XLIX. Profundum maris, in quo fuit die ac nocte, quid intelligendum. 58. XVIII. Quoſnam vocet cognatos ſuos. ibid. XXII. Raptus Hieroſolymis à Iudæis, & à Tribuno flagellandus, periculo eripitus clamans ſe ciuem Rom. 58. LIX. Cauſam agit in magno Concilio Sanhedrim. LX. Perducitur Cæſaream, & auditur coram Felice Præſide, & poſteà à Feſto: ad Cæſarem appellatus, ad eum perducendus traditur Centurioni. LXI. LXII. Quæ miracula in inſula Melita ediderit. LXIII. Romam accedens, obuios habet Chriſtianos Rom. 59. I. Cauſam agit coram Nerone, & nonnullos ex eius familia conuertit. ibid. II. Poſt biennium liber abire permiſſus, proficiſcitur in Hiſpaniam, ac redit in Orientem 61. I. In prædicatione, & ſcriptione, qualis. 57. III. De eius epiſtolis, vide in *Epiſtola*. Redit rursùm Romam, vnà cum Petro. 68. I. Conijcitur cum eo in carcerem à Nerone, ob caſum Simonis magi, & conuerſam ad fidem Neronis pellicem. ibid. VIII. IX. Multa, quæ ei cum Petro fuere communia in carcere & paſſione, &c. vide in *Petrus*. In decollatione lac cum ſanguine emittit, & è trino capitis ſaltu tres fonticuli erumpunt. 69 V. Corpus ſepelitur à Lucina Senatoria femina ibid. Effigies, & ſtatura. ibid. VI. Apparet S. Ambroſio, in anguſtiis conſtituto ab Imperatrice Ariana, confortans eum. 387. II. Viſus eſt ſæpè docere Chryſoſtomum. 407. VI. Vide etiam *Apparitio*.

Paulus Anachoretarum princeps, in Perſecutione Deciana ſecedit in eremum, & diuinitùs paſcitur miniſterio corui. 253. XVI. Viſitatur ab Antonio Cœnobitarum principe, & in eorum congreſſu multa mirabilia contingunt. 343. I. Probat fidem Athanaſij. ibid. II.

Migras

Migrat in cælum, anno ætatis. 113. & ab Antonio ſepelitur miniſterio leonum, ritu Chriſtiano. ibid. I.

Paulus Conſtantinop. Epiſcopus eligitur ab Orthodoxis, ſed mox pellitur à Conſtantio Imp. 340. V. Poſt obitum Euſebij intruſi, reuocatus à Catholicis, iterùm pellitur à Conſtantio: & petens Romam, à Iulio Papa reſtitui iubetur. 342. VII. VIII. Verùm interfuerit Concilio Sardic. 347. VIII. Reſtituitur opera Conſtantis Aug. 348. I. II Iterùm eiicitur à Conſtantio, & in exilio ſtrangulatur. 351. XI. Corpus refertur Conſtantinopolim ſub Theodoſio Magno. ibid.

Paulus Diaconus, vtrùm ſit auctor Hiſtoriæ Miſcellæ. 408. I.

Paulus Proconſul conuertitur ad fidem à Paulo & Barnaba. 46. III. Ab eo dictus ex Saulo Paulus Apoſtolus. 35. VIII.

Paulus Neocæſar. Euphrateſiæ Epiſcopus, inſignis Confeſſor in Perſecutione Licinij. 316. I V. Intereſt Concilio Nicæno. 325. X.

Paulus Emeſenus Epiſc. fautor Neſtorij in Concilio Epheſ. 431. XI, XIX. Reconciliatur Cyrillo, & damnat Neſtorium. 432. V.

Paulus Samoſat. quando creatus Epiſc. Antioch. 262. IV. 265. II. In quo cum Sabellio ſenſerit, vel diſſenſerit. 265. II. Eius impia dogmata. ibid. Damnatur in Concilio Antioch. ſed mitius tunc cum illo agitur, & quare. 266. II. In alio eiuſdem ciuitatis Concilio, diſputatione confunditur à Melchione preſbytero, damnatus à Patribus, & ſede pellitur. 272. I. Eiuſdem ſcelera, & impietas deſcribuntur. ibidem. Recurrens ad Aurelianum Imp. eiuſdem iuſſu pellitur è domo Epiſcopali. ibidem. III.

Primus omnium viam aperuit appellandi ab Epiſcopis ad Imperatorem. ibid & 413. IX.

De Paulianiſtis ab eo dictis hæreticis, vide ſuprà in *Paulianiſta*.

Paupertatis voluntariæ formam vnde ſumpſerint Religioſi. 34. LXXVI. Eam affectabant Manichæi, qui in ſuis Auditoribus erant ditiſſimi. 277. X.

Pauperum locus olim in Eccleſiis. 57. XXXVII. Iis haud permiſſum in eas intrare, ad mendicandam eleemoſynam. ibid.

Pauperum inopiæ quomodò prouiderit Conſtantinus. 315. III. Aliquid eis dandum eſſe, negabant Maſſaliani; ſed ſibi, qui verè pauperes ſpiritu eſſent. 361. IX. Eis etiam olim tributum impoſitum, & quale. 330. VII. 461. III. Iis debita quarta pars bonorum & & oblationum Eccleſ. 124. XXX. 475. IX. 494. IV.

Pauperes liberi homines Romà pulſi in magnâ penuriâ ſub Valentiniano Secundo, contra quàm factum olim fuerat ſub Auguſto. 383. XI.

Ob pauperes contemptos, Eccleſia malis atteritur. 494 IV.

Vide etiam *Mendicantes & Eleemoſyna.*

Pax tecum, reſponderi olim ſolitum Lectoribus, dum in Eccleſiâ legerent Epiſtolas Pauli. 60. XXII. in fi. Ea formula, ſymbolum Catholicæ communionis. ibid.

Pacis ſalutatio, in vſu apud Hebræos, & primos Chriſtianos. 41. VIII. IX.

Pacis Æternæ templum, Romæ quando conſtructum, & quando collapſum. Annal. tom. V. 77. I. 193. III.

Peccata admittendi & retinendi poteſtatem, Dominus Apoſtolis ſuis tradidit: quæ propagata eſt ad ſucceſſores. 34. LVII.

Peccatorum confeſſio.

Vide *Confeſſio. Pœnitentia.*

Peccata tantummodò inuoluntaria, quæ per ignorantiam committuntur, dimitti à Deo, dicebant Baſilidiani. 120. IX. Eorum pœnas non eſſe alias niſi tranſcorporationem animarum, idem aſſeruerunt. ibid.

Peccata apud Carpocratianos, non ſolùm non vetita, ſed & imperata. 120 XII.

Nonniſi per ea ſalutem acquiri, poſſe dicebant Caiani. 145. VIII.

Eſſe quoque præmio digna, Antitactæ effutierunt. 120. XVIII.

Idémque de libidinibus, aſſeruerunt plurimi alij. ibid.

Vide *Libidines.*

Peccatorum nullam eſſe differentiam, docuit Nouatianus. 254. XIV. Ea dimitti ſolâ confeſſione, abſque pœnitentiâ, aſſeritis Audæus. 341. XII. Non ſacramentis, ſed oratione laxari, docuerunt Maſſaliani. 361. IX. Eorum remiſſionem negâuint Nouatiani. 254. XIX. Quæcumque grauiſſima perſcœeranter commiſſa, nihil obeſſe Fidelibus, dixerunt Eunomiani. 360. VII. Nullum eſſe in quibuſcumque libidinibus, Aëtius aſſerunt. 356. XVII. & Eunomius. 360. VII. Eſſe ex naturâ Manichæi & Apollinariſtæ. 173. II.

Peccato Eccleſiam aboleri, fuit hæreſis Donatiſtarum. 321. IV.

Peccare ſe non poſſe, ne cogitatione quidem, vel ignorantiâ, cùm ad perfectionem perueniſſent, docuerunt Maſſaliani. 361. X.

Peccati omnem radicem, ac fomitem, poſſe in homine penitùs convelli per ſolùm Liberum arbitrium, aſſeruit Pelagius. 411. VIII IX. 415. IV. V. Sine peccato fuiſſe homines ante Chriſti aduentum, idem dixit. 413. IV. Itémque, Peccatum Adæ ipſum ſolum ſolum læſiſſe, non genus humanum. ibid. itémque, Peccati pœnam, non fuiſſe mortem. ibid.

Peccatum Originale remanere poſt baptiſmum, ſed oratione euelli dixerunt Maſſaliani. 361, IX.

Ipſum verò ac peccati traducem, negauit Pelagius. 411. IX. 412. IV. 413. IV.

Et ante eum Ruffinus. 410 XII.

Pectoris tuſiones in oratione, probatæ in Script. 58. XLIV.

Pedes vngere (quod iterum fecit erga Chriſtum Maria Magdal.) quibus vſitatum. 34. V.

Pedes Apoſtolorum lauit Chriſtus in vltimâ cœnâ. ibid. XI.

Pedum lotiones in conuiuiis. ibid.

Pedum Domini veſtigia, in valle Cedron lapides retinuerunt impreſſa. 14. XX. eademque mirabiliter remanſerunt in loco vnde ad cælos aſcendit. ibid. LXIV.

Pedibus nudis incedere ſoliti plerique antiqui Chriſtiani. 17. XXVIII. Idem actitabant ex vanâ ſuperſtitione Helceſaitæ hæretici. 103 II.

Pelagia Antioch. virgo, cum matre & ſororibus, laudabiliter manus ſibi inferunt pro conſeruatione pudicitiæ. 390. IX. Fuit diſcipula Luciani martyris. 311. III.

Pelagia alia virgo, in candente æreo boue martyrium conſummat ſub Maximiano. 305. II.

Pelagia meretrix famoſiſſ. anteà dicta Margarita, conuerſa à Nonno Epiſcop. 229. II. 451. XXVI.

Pelagius Laodicenus Epiſcopus, olim vxoratus, primâ nocte nuptiarum perſuaſit continentiam coniugi. 370. V.

Pellitur à Valente ob fidem Cathol. ibid.

Pelagius Patricius; poëta inſignis, & hiſtoricus, iniuſtè occiditur à Zenone Imp. ob nefandorum ipſius facinorum liberam reprehenſionem. 490. III.

Pelagius hæreſiarcha innoteſcit in Oriente. 405. II. Fuit oriundus ex Scotiâ, & monachus voluptuoſus. 410. XII. Ex quibus fontibus ſuas hauſerit hæreſes. ibid. & 411. VIII. Confutatur à SS. Hieronymo & Auguſtino, dum nondum ipſe apertè eas promulgaret, ſed clanculò quæſtionum velamentis obtruderet. 411. VIII. IX.

Quænam eſſent eius dogmata. ibid. & 413. IV. 431. IV. V Eius hæreſis primò damnata Romæ in Iouiniano. 412. V. poſteà Carthagine in Cæleſtio. ibid. IV. Clandeſtina propinans venena Demetriadi virgini, confutatur à plurimis ſanctiſſ. viris. 413. IV. In Concilio Dioſpolit. damnat ſuas hæreſes; ſed doloſè, ne ipſe damnaretur. 415. III. Eaſdem poſteà prædicare non ceſſauit ib. VI. Quænam eæ eſſent. ibid. IV. V. VI. Confutantur à SS. Hieronymo, & Auguſtino. ibid. & 416. II. Damnatur ipſe vnà cum Cæleſtio in Conciliis Carthag. & Mileuit. 416. I. Calumniatus eſt Innocentium Papam ſecum ſentire. ibid. Doloſè conatur apud illum ſe purgare de hæreſi. 417. I.

Quàm cautè ſuſceptus fuerit à Zoſimo Innocentij ſucceſſore. ibid. III. Iterùm damnatur in alio Concilio Carthag. móxque à Zoſimo PP. decreto vniuerſali, demumque proſcribitur, vnà cum ſuis ab Honorio Imp. 418. I. II.

Pelagiani vbique damnati, ad calumnias ſe conuertunt, & Catholicos Antiſtites præuaricationis accuſant. 418. III. Inſiliunt in Catholicos. ibidem. Eorum hæreſis ſæpè damnata, reſtituitur in Conciliab. Epheſ. ſub Ioanne Antioch. & Neſtorio. 431. XII. ſed mox iterùm damnatur à Synodo Oecumenica, eiuſque fautores à populo pelluntur Epheſo. ibid XV. Supponunt ſcripta nomine Sixti PP. Tertij. 440. II.

Exciduntur à Leone PP & Proſpero Aquit. 444. II.

Peloſiotæ (ſiue Piloſiotæ) dicti Catholici ab Origeniſtis, & quare 193 II. 400. IX.

Pentadia femina Conſularis, ad Eccleſiam confugit poſt mortem mariti. 498. XX. Diaconiſſa Eccleſiæ Conſtantinop. facta, dira patitur ob communicationem cum Chryſoſtomo exule. 404. X.

Pentecoſtes feſtum è Synagoga tranſlatum ab Apoſtolis in Eccleſiam, & qua ratione. 18. XXXIII.

Penula, quod genus veſtis apud Romanos. 59. III. Eſt etiam veſtis ſacra, quæ alio nomine dicitur Planeta. ibid.

Paulus ad Timotheum, intellexit Volumen Legis. ibid.

Pepuziani hæretici. ſect. Montaniſtarum, vnde ſic dicti, & quæ docerent. 173. XI.

Peregrinatio frequens Seleuciam, ad ſepulchrum S. Theclæ protomartyris 37 V. 378. XII. Romam, ad Memorias Apoſtolorum Petri & Pauli, dicta ad Limina Apoſtolorum. 69. IX. 229. II. 269. I. 270 IV. 398. III. 449. XVI. & alibi ſæpiſſimè. Eaque annuè vndique fieri ſolita. 398. III. Hieroſolymam, ad loca Sancta. 199. III. 318. V. 353. IX. 386 IX. 399. VIII. 401. VII. 418. IV. 490. IV. 491. V. & alibi ſæpiſſimè In Africam ad tumulum S. Cypriani. 399. VIII. Aganum in Gallia, ad memoriam Martyrum Thebæorum 297. II. Theſſalonicam, ad ſepulchrum Demetrij, ex Proconſule facti martyris. 304. XI.

Edeſſam, ad Eccleſiam S. Thomæ Apoſtoli. 371. VIII. Ad Anaunenſes Martyres. 400. I. in fin. Ad memoriam S. Sergij martyris in Acaphas. 471. II. In montem Garganum, ad memoriam S. Michaelis Archangeli. 393. V.

Peregrinationes primus damnauit Vigilantius hæreſiarcha 386. X. fin. De iis locus Gregorij Nyſſeni vindicatur à calumniis Nouatorum. ibid.

Peregrinorum fidem probandi, antiquus vſus. 527. V. Erga illos effuſa primorum, Chriſtianorum liberalitas. 75.V.VI.

Peregrina communicatio, qualis, & quibus impertiretur 400. XI.

Peregrini, ſic dicti Philoſophi, inſignis ſtropha in ſimulandâ fide Chriſt. ad corradendas pecunias: & quis tandem dignus homi ne finis. 75.V.

Perennis PP. ſub Commodo Imp. ſumma potentia, crudelitas in Chriſtianos, & miſerandus caſus. 189 IV.

Perfectionem hominis, in rerum diuinarum cognitione, non in operatione virtutum, conſtituit Aëtius. 356. XVII. Ad perfectionem poſſe humanâ virtute perueniri, dixerunt Maſſaliani. 361. X. Ad eius culmen ſtatim euehere poſſe homines, iactabat Euagrius Ponticus. 388.XIX.

Perfectores ſe vocabant Marcitæ, cùm tamen impuriſſimi eſſent. 175.VIII.

Periarchon Origenis, grauiſſimis refertiſſimum erroribus. 232.II. Ruffinus illud à ſe perperàm tranſlatum, Romam defert & multos eo corrumpit. 397 IV. Hieronymus fideliter vertit, & errores aperit. 399 VI. Damnatur ab Anaſtaſio PP. & frequentibus per Orbem Synodis, vnà cum ipſius auctore Origene. 400. V. 402. V. Ex eo plurimi alij orti errores. 414.V.
Vide *Origenes & Origeniſta.*

Perpetuæ diſcipulæ Apoſtolorum, diligentia in ſepeliendis martyribus. 69.XVII.

Perpetuæ alterius, vnà cum Felicitate, inſigne martyrium in Africâ, ſub Seuero Imp. 205.V. Viſio ſcalæ paradiſi, ei ante oblatæ. ibid. Mente extrà ſe diuinitùs rapta, non ſenſit vaccæ impetum, quo vitam perdidit. ibid.

Perſæ & Parthi vnà confuſi ab antiquis Scriptoribus, & quare. 108. II. A Traiano domantur. ibid. Ingenti numero ab Alexandro Imp. ſuperantur: tuncque Primum viſi Perſæ ſerui apud Romanos, mox ab eorum Rege redimuntur. 236.II. Vincuntur frequentibus prælijs à Gordiano. 244.II. & à Galerio Maximiano, triumphántque de iis Diocletianus & Maximianus Herculius. 301.I Vincunt Iulianum Apoſt. 363. XII. Quàm amplis conditionibus fœdus cum Iouiano inierint. ibid. XVIII. Petunt pacem à Theodoſio Magno. 385.I.

Perſarum Epiſcopus intereſt Magno Concilio Nicæno. 325.X. Eorum Eccleſia ſubiecta Antiochenæ. 343. IV. Chriſtiani perſecutionem patiuntur à Sapore ipſorum Rege. 343.III.IV. Eccleſia propagatur ſub Iſdegerde. 408.II.
Perſecutionem patitur ab eodem Iſdegerde, ſeu Vararene. 420. III.
Pro eorum defenſione, bellum ſuſcipit, feliciterque conficit, Theodoſius Iunior Imp. ibid.
Vide etiam *Sapores. Iſdegerdes. Coſrhoës*, & ſub aliis nominibus Regum Perſarum.

Perſarum ſapientiſſimi accedunt Mediolanum, exploratum ſapientiam S. Ambroſij: indéque petunt Romam, ad cognoſcendam potentiam Anicij Probi. 390.IV.

Perſea arbor, Ægypti ſacra, Chriſtum adorat, & vim pellendi morbos accipit. 1.X.

Perſecutio ingens in Eccleſiam excitata à Iudæis, poſt necem S. Stephani protomartyris. 35. I. II. Ab Agrippâ Rege in Apoſtolos. 44.I. V. VII. Diriſſima Neronis Imp. quæ prima numerata eſt Perſecutionum Gentilium. 66. I & ſeqq. 67.I. 69.XVII. Secunda Domitiani. 93.II. Tertia, Traiani, quibus prætextibus inita, & qualis fuerit. 100.II.III. 104.II. Ceſſare iubetur, quod pares non eſſent Magiſtratus Chriſtianis occidendis. 118.I. Quarta, Hadriani. 120.II. Quinta Marci Aurelij. 164.II. Sedatur poſt victoriam Marcommanicam. 176.II. Rursùm acrius ſæuit ex popularibus tumultibus. 179 I. Sexta (ab aliis Quinta dicta) Seueri poſt longam pacem admodùm Chriſtianos perturbat. 204. I. Septima, dicta Sexta, Maximini Thracis, in ſolos Præſules & clericos. 237.III. Octaua, dicta Septima, omnium prætericarum crudeliſſima, Decij. 253. IV. Fuit neceſſaria ad corrigendos deprauatos longa pace Chriſtianorum mores. ibid. Dicta eſt etiam Valeriani, & quare. ibid. XVI. XXII. itémque Galli & Voluſiani. 253.V.VIII. Vide ſub nominibus illorum Impp. Quieſcit ſub Gallieno. 262.III. Renouatur à Claudio Iunior. 270.IV. Aureliani, Octaua, ſiue Nona dicta. 273.II. Numeriani. 283.VI. Crudeliſſima à Diocletiano & Maximiano excitata Romæ, quæ inde propagata eſt in vniuerſum Orbem. 286.II.IV. 301. II. & ſeqq. Eius acerbitas. 302 IV. 303.VII.XIV.
Perſeuerauit nomine Diocletiani etiam poſt eius abdicationem. 304 IX. Citiùs quieſcit omninò anno decimo eius inchoatæ, & quâ occaſione. 311. V. Ab eodem Maximo iterùm reſtituitur; ſed non proceſſit ad ſanguinem. 311.VI. Citò quieſcit ob clades in Gentiles illatas. 312.I. Rurſum à Licinio acerbiſſima renouatur. 316.II & ſeqq.
Vide in *Licinius*. Iuliani Apoſt. qualis fuerit. 362.V.LVI.

Perſecutiones Eccleſiæ ab Imperatoribus Gentilibus, quot fuerint num. 326.VI.

Perſecutores malè pereunt. 217 I. 253 XIV. 254.VI. 257.IV. 262. II.III. 273.II. 278. I. 302.XVII. 303 IX. 304.II. 307.IV. 309. I. 321.V. 324.II & vide ſub nominibus Principum, qui eas indixerunt. Adde etiam *Martyrium*, & *vltio diuina*.
Et de Perſecutionibus, Perſarum, Gothorum, Vvandalorum itémque Arianorum, Donatiſtarum aliarúmque ſiue Gentilium, ſiue Hæreticorum: ſed & paſſiones ſingularum Eccleſiarum: de iis omnibus, vide ſub propriis nominibus.

Perſecutores hæretici Catholicorum, malè pereunt. 351.XI. 378.VI. 477.I. 484.IX.XI. 507.I.

Perſecutionis tempore, licitè fugam capi, & martyrium redimi. 205.IV.
Vide *Fuga. Martyrium. vltio diuina.*

Perſecutionum occaſione factæ populorum conuerſiones. 327 V.

Perſonam vnam Trinitatis, aſſeruerunt nonnulli ex Simonis magi diſcipulis. 120.V. pariterque perſonarum diſtinctionem negarunt, Noëtius. 260.VI. Sabellius. ibid. & 263.IV. Paulus Samoſatenus. 165.I. Photinus. 357.II. Eas quoque confudit Appollinaris. 373.III.
Vide etiam *Trinitas.*

Perſonas tres in Trinitate eſſe tres ſubſtantias, quomodo Græci & Latini olim dicerent. 361.XLIII.

Perſonas duas in Chriſto conſtituit Paulus Samoſat. 263.III. Neſtorius, & alij. 428 VIII. 435.II.

Perſonarum ſucceſſione vſi antiqui Patres, ad debellandos emergentes hæreticos. 146.X.

Pertinax creatur Imperator: ſed tribus pòſt menſibus à militibus occiditur quòd deprauatos eorum mores corrigeret. 195. I.
Refertur inter diuos à Seuero. ibid.II.
Chreſtologus dictus, & quare. 314.VI.

Peſcennius Niger dux exercitûs in Syria, deficiens à Didio Iuliano, arripit Imperium. 195.II. Occiditur à Seuero. 197.I.

Peſtilentia grauiſſ. in Oriente exorta, totum complet orbem ſub Veris Impp. in vltionem effuſi ſanguinis Chriſtiani. 170. I. Romæ ſub Commodo ob necatum Apollonium Senatorem Chriſt. 189.IV. Alia orta ſub Gallo & Voluſ. vniuerſum depaſcitur Imperium per decennium: immiſſa in vltionem ſcelerum Gentilium. 235. VI. Eadem per dæmonem immittitur in Neocæſarienſes, magno illorum bono. ibid. Alia ſub Gallieno, & Chriſtianorum in eâ officia. 263.II. Seueriſſima in Oriente, ſub Marciano Imp. 454. VII. In Africa in vindictam perſecutionis Vvandalorum Arianorum in Catholicos. 484.IX.

Petra. Vide *Lapis*.

Petra idem quod Petrus, & quâ ratione dictus ſit Petrus à Patribus, Petra fidei. 31.X. 33 VI.

Petronilla, an verè filia Petri Apoſtoli. 69.XIII.
Virgo permanſit vſque ad obitum. ibid.

Petrus Apoſtolus vocatur à Chriſto, & mutatur ei nomen. 31.XI.
Petri vox quid ſignificet, & cur ſic appellatus. ibid.
Vide etiam *in Cephas*.
Baptizatur ſolus à Chriſto, & ipſe alios baptizat. ibid. XVII.
Non fuiſſe baptizatum, quidam hæreticus Nouatianus aſſeruit. 254.XIV. Eius primatus deſignatur etiam in piſcatione. 31.XIV. 34.LIX. primus Apoſtolorum conſtituitur à Domino. 32. III. Ambulans ſuper aquas titubat, & eripitur à Domino ſubmerſioni. 33.III. Inſignis eius confeſſio de carnis Chriſti manducatione. 33.XIV. Aliáque de eiuſdem diuinitate, vnde & principatum Eccleſiæ adipiſcitur. 33.V. VI. Quomodo ſit fundamentum Eccleſiæ. ibidem. VI. Quo ſenſu vocatus ſit à Domino ſatanas. VII. primatus eius declaratur etiam in ſolutione tributi. V. in pedum ablutione cæteris à Chriſto præfertur. 34.XIII. in capturâ Domini, aurem Malcho amputat. ibid. XXI. Ter Dominum negat in atrio Caiphæ, ſed mox pœnitet. XXII. Ei priùs quàm vlli Apoſtolorum, apparet Chriſtus poſt reſurrectionem. LIII. Vniuerſalis Eccleſiæ præfecturam, pro ſe, ac ſuis ſucceſſoribus, à Domino ſolemniter accipit. LIX. Primus Apoſtolorum prædicationem verbi exorditur. 34. LXX. Primum miraculum cur in homine claudo operatus ſit. LXXIV. penetrat in corda Ananiæ & Saphiræ. LXXVI. Eius vmbra ſanat ægrotos. LXXVII. prærogatiua in miraculis. ibid.
Mittitur cum Ioanne ad confirmandos Samaritanos, & in eâ miſſione elucet eius primatus. 35.IX.X. profligat. ibi. Simonem Magum. XIV Fundat Eccleſiam Antiochenam, & in eâ ſeptem annis ſedet Epiſcopus. 39.III. & ſeqq. Viſitat alias Eccleſias, prædicans, & miracula faciens. ibid. III. 40 III. Thabitam ad vitam reuocat. ibid.
Primus omnium, Gentiles ad fidem recipit. 41. II. Carceri mancipatur ab Agrippa Herode, ſed liberatur ab Angelo, orante pro illo vniuerſa Eccleſia ſine intermiſſione. 44.V. Eius vincula venerationi habita. Vide *Catena*.
Perluſtrat multas regiones Orientales. 44.VI.
Petit Romam, vt Simonem Magum confundat. 44 XXXVII.
Cathedram pontificiam ibi erexit ſibi. ibid.X. 45.I.
Vide *Romana Eccleſia*.
Cedit Antiochenæ, & alium ſibi in ea Epiſcoporum ſubrogat. 45.IV. Eius nomine multa facta, & ſcripta conficta ab hæreticis. 44. XXIV. XXV. De eius epiſtolis, vide in *Epiſtola*.
Mittit Marcum Euangeliſtam, ad fundandam nomine ſuo Eccleſiam Alexandrinam. 45. XVI. Mittit alios diſcipulos in vniuerſum Occidentem, pleraſque earum prouinciarum ipſe viſitat. 46.I.

Pellitur vnà cum Iudæis Roma, edicto Claudij Imperat. rediitque Hieroſolymam. 51. II. In Concilio Hieroſol. rem definit. ibid. IV. Eius prærogatiuâ in Apoſtolatu Iudæorum ibi peculiariter ſuſcepto. VI. Reprehenſio, quam habuit Antiochiæ à Paulo, quomodò ſit accipienda. VII. & ſeqq.
Eius primatus agnitus, à Corinthiis, & ipſo Paulo. 57. II.
Lupinus famem pellebat. ibidem. LVI. Redit Romam cum Paulo, vt eam Eccleſiam perſecutione Neronis afflictatam recrearent. 68. I. Simonem magum volare præſumentem, precibus ſuis in terram deiicit. VII. Eam ob cauſam coniicitur in carcerem, vnà cum Paulo, à Nerone Imp. VII.
Precibus Chriſtianorum flexi ad fugam è carcere, apparitione Domini reuocantur ad martyrium. 69. III. Virgis cæduntur. IV.
Petri martyrij & ſepulturæ locus. VII. Crucifigi voluit inuerſo capite, & quare. ibid. Corpus curatum à Marcello presbytero. ibid. Eius effigies. VIII. Quantum temporis tenuerit Sedem Romanam. ibid. De eius apparitionibus.
Vide in *Apparitio.*
Petri & Pauli Imagines, ipſis viuentibus effigiatæ, eadémque vnà cum Chriſti Imagine pingi conſuetæ 69. VI. Acta paſſionis eorum, Lino tributa, corrupta à Manichæis 68. IX. 69. III. XIII. Sepulchra ſemper celeberrima. & ab omnibus vndique etiam in perſecutionibus viſitata. 69 IX. Vide *Peregrinatio.*
Inſtrumenta quoque martyrij, ſummæ venerationi habita. ibid. XI. Corpora Orientales ſurripere conati, prodigiis coguntur deſerere. IX. His columnis Imperium Rom. fultum ne corrueret, & Eccleſia mirè illuſtrata. X. Terrentes in viſione Neronem, perſecutionem ceſſare faciunt. XXIII.
In eorum honorem erectæ Eccleſiæ Romæ ſub Traiano. 106. II.
Petri vxor ante ipſum martyrio coronata. 69. XII. Ei quis ſucceſſerit in Eccleſiâ Rom. ibid. XIV. De *Gladio*, & *Clauibus.* vide ſub iis vocibus.
S. Petri Eccleſia in Vaticano, primò erecta ab Anacleto Papâ. 106. II. Magnificentiùs conſtruitur à Conſtantino Magno, qui in ea fundanda, 12. cophinos terræ propriis humeris aſportauit. 324. XIX. Dotatur locupletiſſimè ab eodem, & ingentibus facratis ornatur. ibid. XXI. Eius vaſa, in direptione vrbis per Alaricum, ſolemni pompâ in locum ſuum intacta reportantur. 410. VI. & in direptione Genſerici, illæſa cuſtodiuntur precibus Leonis Papæ. 455. III. De Vaſis, & ornamentis Eccleſiarum vrbis, vide in *Vaſa.*
De peregrinatione ad eam, vide in *Peregrinatio Romam.*
Petrus Alexandrinus Epiſc. creatur. 300. III. Regulas ſcribit de pœnitentiâ Lapſorum. 305. III. Exagitatur à Meletio Epiſcopo ſchiſmatico. 306. XIV. Quando martyrium ſubierit. 310. I. Viſio ei oſtenſa de Ario. ibid. II. Ipſe ſe inimicis exhibet ad martyrium III. Exauditur orans pro pace Eccleſiæ. ibid. Corpus, abſciſſo capite, innixum genibus immobile permanet. IV. Ornatum veſtibus ſacerdotalibus, in ſede Epiſcopali collocatur, quòd viuens Petrus ab eâ abſtineret, ob diuinam virtutem in ea apparere ſolitam ibi. Eius ſcripta. ibid.
Petrus alius Alexandr. Epiſcopus eligitur poſt Athanaſium. 372. V. Exagitatus ab Arianis, confugit Romam. ibid. Intereſt damnationi hæreſum Apollinaris, factæ in Synodo à Damaſo PP. 373. I. Reſtituitur Alexandriam, auctoritate literarum Damaſi. 377. I. Gregorium Nazianz. conſtituit per literas Epiſcopum Conſtantinop. ſed mox aduerſùs eum immittit Maximum Cynicum; quem tamen paulò pòſt abiicit. 379 V. Moritur. 380. III.
Petrus Altinas datur à Theodorico Rege, contra fas, Viſitator Symmacho Papæ 499 VI Damnatur in Synodo, quòd iudicium ſibi Rom. Pontificis arrogare præſumpſiſſet. 502. II.
Petrus S. Baſilij frater ex decem miniſtris, & monachus, mittitur ab eo ad Romanum Pontif. 372. II.
Petrus Chryſologus, ex diuino monitu, datur à Sixto Papâ Epiſcopus Rauennatibus. 432. X. Scribit ad Eutychem de auctoritate Rom. Eccleſiæ. 449. VIII. Quo tempore obierit. ibid.
Petrus Exorciſta martyr.
Vide *Marcel. Rom. Presb.*
Petrus cognomento Cnapheus, & à primâ arte Fullo, monachus Eutychianus, ope Zenonis Comitis inuadit ſedem Antioch. 471. III. Exilio damnatus à Leone Imp fugâ ſibi conſulit. ibid. Mortuo Leone, reſtituitur Antiochiam. 474. III. 476. V. Rurſùm pellitur à Zenone, poſt reſtitutionem in Imperium 477. II. Iterùm turbat vehementer eam Eccleſiam, & Stephanum Epiſcopum necandum curat. 479. II. Tandem reſtituitur in eam ſedem. 482. I. Palàm propalat hæreſes ſuas, corrumpens ſacrum Triſagion profano additamento. ibid. IV. Damnatur Romæ, & Conſtantinopoli. ibid. III. IV. Confirmatus ab Acacio, iterùm damnatur Romæ 484. IV. Xeniam auctorem Iconoclaſtarum promouet. 485. III. Moritur. 486. I.
Petrus Mogus intruditur ab Eutychianis in ſedem Alexandr. ſed mox eiicitur Zenonis Imp. iuſſu. 477 IV. Reſtituitur ab eodem, iam palam fauente hæreticis 482 II. Eius ſuggeſtione, Imperator promulgat Henoticon ſuum. ibid. III
Eiuſdem fraudulentas artes non ferentes multi ex ſuis, ſeorſùm conuenientes, Acephali ſunt dicti. ibid. IV.
Damnatur à Felice Papâ. 483. III. 484. IV. Moritur in anathemate. 490. II.
Petrus Palæſtinus pſeudoanachoreta, præceptor Eutacti hæreſiarchæ. 319. VIII.
Petrus Saracen. Epiſcopus. Vide *Aſpheletus.*
Phariſæorum ſecta apud Iudæos, quando orta. Apparat. VI. Dogmata, & mores atque apud populum auctoritas. ibid. Vnde ita dicti. ibid. Infeſti Regibus, mulctantur ab Herode. 1. I. Appellantur à Ioanne Bapt. *Progenies viperarum.* Appar. VII. Contradicunt, & inſidiantur ſæpiſſimè Chriſto, & alia plurima in eum agunt quæ narrantur ab Euangeliſtis.
Phibionitæ, ſecta Nicolaitarum, ſiue Gnoſticorum. 68. V. 120. XVIII.
Phileas Epiſcopus Thmuitr, clarus inter Scriptores Eccleſ. 302. XI. Martyrium obtinet ſub Diocletiano. ibid.
Philaſtrius Brixianus Epiſcop. verbera patitur ob defenſionem fidei contra Arianos. 379. IV. Intereſt Concilio Aquileienſi aduerſùs eoſdem hæreticos. 381. XII Moritur. 386. III.
Philemon rogatus pro alio ſacrificare idolis, fit inſignis martyr. 310. VII.
Philetus creatur Epiſcopus Antioch. 219. IV. Moritur. 230 I.
Philippenſes Epiſcopum ſuum Epaphroditum mittunt cum muneribus Romam ad Paulum vinctum. 60 I.
Ad eos reſcribit Paulus. ibid.
Philippoli in Traciâ conuenientes Ariani, illud ſuum conuenticulum pro Oecumenicâ Sardic. Synodo vendicârunt, & Iulium Papam vnà cum aliis Epiſc. Orthod. excommunicare præſumpſerunt. 347 XV.
Philippus Apoſtolus vocatur à Chriſto. 31 XI. Quas prouincias prædicando peragrarit. 44. XV. Eius nomine ſuppoſita ab hæreticis falſa geſta, & ſcripta. 44. XXIV. XXV. Martyrium ſubit Hierapoli in Aſiâ. 54. II. Ei tributa nonnulla, quæ ſunt Philippi diaconi. 58. XLVI. An habuerit filias. ibid. Apparet vnà cum Ioanne Apoſtolo, Theodoſio Imp. pro redintegrando prælio contra Eugenium tyrannum. 394. II.
Philippus Diaconus, vnus è ſeptem primis, conuertit Samaritanos ad Chriſtum, & Simonem magum baptizat. 35. IV. Dictus inde eſt Euangeliſta. ibid in fin
Baptizat Eunuchum Candacis Reginæ. ibid. XV
Eius quatuor filiæ virginitatem Deo conſecrârunt. 57. XVIII 58. XLVII.
Philippus Conſtantinopt presbyter, Chryſoſtomi diſcipulus, Hiſtoriam ſcripſit, multis nominibus improbatam. 426. I.
Philippus Gortynæ Epiſc. Scriptor Eccleſ. ſub Marco Imp. 172. II.
Philippus filius Herodis Idumæi, conſtituitur ab Auguſto Tetrarcha Ituræ & Trachonitidis. 1 II. 1. III. Eius vxor Herodias, ipſo relicto tranſit ad fratrem eius Herodem. 31 XIX. Quando diem obierit. 31. poſt num XIX.
Philippus Auguſtalis Ægypti, martyr ſub Seuero. 204. III. Perperàm à nonnullis exiſtimatus Epiſcopus, ab aliis Imperator. ibid. in fin.
Philippus Hadrianop. Epiſcopus martyrium ſubit ſub Iuliano. 362 XX.
Philippus Præf. Conſtantij Imp. ob exactum Paulum Epiſc. Conſtantin. è ſummâ potentiâ in imam miſeriam delabitur 351. XI.
Philippus R. E. presbyter, legatus Apoſtol. Sedis in Concil. Carthagin. de Appellationibus, 419 VIII. itémque in Epheſino Oecumenico. 431. III. vbi præfertur aliquando Epiſcopis collegis. 431. XIII. XIX. Eius nomine conficta epiſtola in fauorem Neſtorij. 432. VI
Philippus Arabs malis artibus fit collega Gordiani in Imperio. 245. III.
Eumdem impiè iubet occidi. 246 I. Quando factus fuerit Chriſtianus. ibid. II. & 249 II. A Fabiano PP. eiectus Eccleſiâ, publicâ factâ pœnitentia reſtituitur. ibid.
Exoletos aufert, & peccatum lingua compeſcit. ibid. Celebrat annum Milleſimum vrbis Romæ. 249 I. Petulantiores ... redarguitur à Philippo filio æquè Imperatore, ſed ... ibid
Eius res geſtæ obſcuræ remanſerunt ... ibid. III
Ambo occiduntur factione Decimorum. 251 II
Referuntur inter diuos à Gentil. ibid
Philo Iudæus legationem init in Caium Imp. pro Iudæis Alexandrinis. 41. Aliamque ad Claudium pro iiſdem. ibid. & 45. V. Eius nomine ſuppoſitus liber 2. I. An fuerit vnquam Chriſtianus. 4 II
Habuit Romæ conſuetudinem cum Petro Apoſtolo: & Marcum Euangel. reduxit ſecum Alexandriam. 45. V
Qualem fecerit deſcriptionem Chriſtianorum Alexandrinorum 64. II. & ſeqq.
Philogonius creatur Epiſcopus Antiochenus. 314. V. Aduerſatur Ario. 318. V. II
Moritur. 319. X
Philoromus monachus, inſignis ſub Iuliano confeſſor, & poſtea clarus piis peregrinationibus. 361 XIX
Philoſophos vrbe pellit Nero, quòd prætextu Philoſophiæ magiam exercerent.

Google

exercerent.67.X. itémque Veſpaſianos, ob nimiam eorum procaciam.71.II Domitianus quoque vrbe, & Italiâ. 81.II. Tempore Apoſtolorum, eorúmque, ſucceſſorum, circumeunt prouincias, vt populos in auita ſuperſtitione retineant: verùm & ipſorum plurimi conuertuntur. 75. IV. Deploratæ eorum conditio, in propagandis ſuis dogmatibus. 264. III. Ex Philoſophorum officina prodierunt pleræque hæreſes.120.XVI.141.I. Chriſtiani publicè profitentes, valdè profuerunt conuerſioni Gentilium. 234. II. S cui & philoſophia multum conducit ad cognoſcendum Chriſtum. ibid & 411 XII.
Philoſophi Gentiles accedunt ad Magnum Concilium Nicænum; ibique confutantur, & nonnulli conuertuntur. 325. XIII.
Vide etiam *Diſputatio*.
Plurimi philoſophiæ pallio magicas artes contegebant. 68. X. 111.III.161.IV. Vide etiam *Magi*.
Ii cùm ſub Iuliano Apoſt. omnia potuiſſent plerique ſub Iouiano pallium deponunt, & ludibrio ſunt Chriſtianis. 363. XV. XXII. Inquirentes de ſucceſſore Valentis, ditiſſimè ab eo iubentur toto Imperio exagitari, & necari. 370.XIV.XIV
Philoſtorgius diſcipulus Ennomij, eiúſque laudator. 360.VIII
Philoſtratus ſcriptor vitæ Apollonij Tyanei, quantum mendaciis ſuis nocuerit religioni Chriſtianæ. 86.XII.
Philoxenus auctor Iconomachorum.
Vide *Xenaias*.
Philumene femina præſtigiatrix & impudica, auctrix hæreſis Apellis. 146.IX
Philumena alia, pariter præſtigiatrix, adiutrix Seueri hæreſiarchæ 174.V.
Phlegon Hadriani Imp. libertus inſignis Olympiadum ſupputator ab auctoribus Chriſtianis ſæpè citatus. 138.IV
Sub eius nomine, Hadrianus Vitæ ſuæ hiſtoriam edidit. ibid
Phocas Epiſc Sinop. martyr ſub Traiano. 110.III
Photini Epiſcopi Lugdun. martyrium ſub Marco Imp. 179 I.
Photinus Sirmienſis Epiſcopus hæreſiarcha damnatur in Synodo Oecumeno Sardicenſi. 147.XI. Itémque ab Arianis in Sirmianâ 317 II. A ſimilitudine doctrinæ, dictus ſæpè ab Hilario Ebion, quamquam fuerit deterior Photinus. ibid Alia eius impia dogmata, & ſcripta. ibid. Dictus etiam Scotinus, & quare.347.XI Eius ſectatores, dicti quoque Homuncioniſtæ, quòd Chriſtum ſolum hominem aſſererent.157.II. Eorũ conuentus prohibetur à Gratiano Imp.378.IX. & à Theodoſio Magno.381.I. Ipſique damnantur in Concilio Occumen. Conſtantin. 301.IV.
Eorum baptiſmus ab Eccleſiâ ſemper reiectus. 114.XII
Phrygium miſit Cæleſtinus Papa ad Cyrillum Alexandr. cùm ei vices ſuas delegauit aduerſus Neſtorium. 430.III
Quid illud fuerit. ibid.
Phylacteria. Vide *Amuleta*.
Picti inuadunt Britanniam, & extremam eius partem occupantes habitant. 446.I
Pictori cuidam Conſtantinopoli Chriſtum Iouis formâ pingenti manus exareſcit; pœnitens ſanatur à Gennadio Patriarchâ 462.I.
Pietas in Deum quantùm valeat in rectè adminiſtrando Imperio. 415.X.
Vide etiam *Religio*.
Pilatus Iudææ Præſes vexat Iudæos.28.I.38.I. Cognoſcit de cauſâ Chriſti.34 XXVI & ſeqq. Quærit eum dimittere, nec permittitur à Iudæis. ibid XXVII. XXVIII. Lotione manuum ſe excuſans, eum morti addicit. XXXIII.
Peccauit in leges Roman. eum crucifigendo. XXIX. Scribit de illo ad Tiberium imperat. LXIII. Acta eius nomine conficta. ibid.& 151.V3. A Vitellio Præſide Syriæ redigitur in ordinem, & Romam mittitur. 18 III. à Caio Imper. in exilium pellitur Viennam Galliæ; & poſt biennium propriâ manu ſibi necem infert. ibid
Philoſiotæ, vide *Peloſiota*.
Pinianus vir Conſularis, conuerſus ad fidem, fit Romæ perfugium Chriſtianorum. 305. XVIII.
Pinianus Melaniæ Iunioris coniux, vnà cum eâ, ante Vrbis per Alaricum excidium, ſecedit in Africam 408 XII. Viſitans Auguſtinum, vim patitur à plebe, vt fiat presbyter, quod ille eludit certis promiſſionibus. ibid
Poſt aliquot annos, nauigat Hieroſolymam vnà cum vxore indéque eremum Ægypti viſitat; & regreſſus Hieroſolymam, vitam monaſticam excolit ſeorsùm. ibid. XIII. Scribit ad illum Auguſtinus aduersùs Pelagium. 414.IV.
Pinytus ſcriptor Eccleſ. ſub Marco Imp. 172 II.
Pionios Smyrnenſis presbyter inſignis martyr ſub Decio. 114.I.
Piſcatores Apoſtoli. 31.X X.
a Piſcatione Petri primatus deſignatus. 31.XXIV.34 LIX.
Piſo inuadit Imp. ſub Gallieno. 265.III.
Piſtica nardus, qualis. 32.VII.
Pius creatur Rom.Pont. 157. II. Edit decretum de Paſchate celebrando die Dominico ex traditione Apoſtolicâ.159.I. Martyrio coronatur ſub Marco Aurelio. 67.II.
Eius epiſtolæ, & decreta. ibid.III.
Placidia Honorij Imp. ſoror, detinetur obſes apud Alaricum.410. III. Ducitur in vxorem ab Athaulpho Alarici ſucceſſore, magno Imperi. Rom. bono.411.I. Poſt necem Athaulphi, remittitur ad Honorium ab Vvallia Rege. 414. II. Datur in vxorem Conſtantio, inſigni Honorij duci creato ab ipſo Cæſare 418.X. Parit Placidium Valentinianum. ibid.
Poſt viri mortem, ab Honorio fratre pellitur ob ſuſpicionem proditionis.423.II. Mortuo Honorio, & tyrannis extinctis, regnat pacificè vnà cum filio paruulo. 425. V. Peregrinatur Romam ad Limina Apoſt.449.XVI. Moritur, & laudatur. ibidem. XVII.
Placidia alia, filia Valentiniani. III. in vrbis direptione, abducitur in Africam à Genſerico: indéque Conſtantinopolim mittitur ad ſponſum Olybrium. 455.IV.
Placidius Valentinianus. Vide *Valent. III.*
Placidos, qui & Euſtachius. Vide in *Euſtachius*.
Planctus magnus, apud Lucam in funere Stephani, ſignificat magnificentiam funeris. 34.XCI.
Platonem philoſophum Chriſtianis ſuppeditâſſe ſententias de fide, iactabant Academici; quos Ambroſius refellit 384.V.
Platonici philoſophi magi. 114 II.
Plato cubicularius à Baſiliſco Imp. igne crematur, quòd reſtiterit hæreticis. 476.V.
Plautiani Afri, ſub Seuero Imper. ſumma potentia, cum cruce ſæuitiâ, & arroganti faſtu, 201. VI. Diù perſequitur Chriſtianos. ibid. VIII.203. II. Diuinâ vltione, miſerrimè trucidatur à proprio genero Antonino Aug. Seueri filio; eiuſque memoria ab omnibus monumentis deletur. 206.I.
Plenarium Concilium, quod diceretur. 347.III.
Plotinus Ægyptius, philoſophus Gentilis, auditor Alexandriæ Ammonij philoſophi Chriſtiani. 234 II Romæ profitetur publicè philoſophiam, magiámque exercet.247.3. Quid ipſi in vrbe cum Origene 248 II. Tentat vrbem quamdam Platonis legibus induere.264.III. Mors eius horrenda. 271. III. Habuit familiarem dæmonem, qui viſus eſt formâ draconis. ibid. Poſt mortem colitur vt deus. ibid.
Pneumatomachi hæretici, qui & Macedoniani, damnantur in Concilio Oecumen. Conſtantinop. 381.IV.
Vide Macedoniani.
Pœnæ antiquæ debitorum. 31.XI. Eccleſiaſticæ multiplices, in delinquentes clericos. 57.VIII.
Hæreticorum, vide *Hæretici*.
Pœnæ ſanguinis non ſe immiſcere debent perſonæ Eccleſiaſticæ. 385.VI.
Pœnitentia dicta Exomologeſis. 56.VI.
Pœnitentiariorum presbyterorum ad audiendas peccatorum confeſſiones in antiqua Eccleſia vſus. 56.VIII. & ſeqq.251. II.
Pœnitentiæ hoſtes Montaniſtæ, & Nouatiani. 173. VIII. 16. IX. 252. XIX. XX Fuit eis loco pœnitentiæ ſecundum baptiſma 258.VI. Eam ad dimiſſionem peccatorum non eſſe neceſſariam, dixerunt Audiani. 341 XII
Pœnitentes publicos recipiendi ritus antiquus Romæ. 256.III
Pœnitentia publica Natalij hæretici, reuertentis ad Eccleſiam ſub Zephyrino Papa 207.I. Philippi Imperat. ſub Fabiano.246 III. Theodoſij Auguſt. 390. II. III. Fabiolæ clariſſ. feminæ Rom. ibid.VI.
Poëtarum mordax lingua coërcita à Philippo Imp. 246 II.
Polemiani hæretici, ex Apolliſtate deducti. 371.V.
Politicum dominium Manes ſuſtulit. 277.X.
Pollentinum Bellum, aduerſus Alaricum Gothum. 403.IX.
Polycarpus Smyrnenſis Epiſcopus, diſcipulus S. Ioannis Euangel. petit Romam ob diſſidia de tempore celebrandi Paſchatis: & quid ei cum Aniceto Papa. 167. IV. Conuertit Romæ multos hæreticos, & Marcionem repellit ibid. V. Subit glorioſum martyrium Smyrnæ, voce diuina ad id confortatus. 169. III. Miſit olim diſcipulos in Gallias. ibid.IV.
Eius epiſtolæ in Eccleſia legi conſuetæ. ibid.
Polychronij Acta cùm Sixto PP. cuius fidei. 433.III.
Polycrates Epiſc. Epheſinus aduerſatur decreto, Victoris PP. de Paſchate. 198.I.
Polygamia plurium ſimul vxorum, Iudæis permiſſa, Gentilibus inuſitata, Chriſtianis prohibita. 58.VII. 170.XIX.
Eam Ebion ſuis permiſit. 74.V. Falſa eius permiſſio tributa Valentiniano Seniori. 370.XIX.
Poma, & roſæ diuinitùs miſſa hiberno tempore Dorotheæ virgini. 340.XIV.
Pomerius nobilis ſcriptor Africanus. 456.V.
Pomponia Græcina, rea facta Romæ externæ religionis, permiſſa priſco more iudicio mariti, inſons pronuntiatur. 59. VII. Fuit fortè Chriſtiana. ibid.
Pontianus Rom. Pont. creatur. 232.I.
Relegatur in Sardiniam ab Alexandro Imp.237.I. Martyrio coronatur ſub Maximino Thrace. ibid VI.
Ei à nonnullis fingitur datus ſucceſſor quidam Cyriacus, ſubrogatus autem Anterus. ibid.
Pontianus Epiſcop. Spolet. martyr ſub Antonio Pio. 154.II.
Ponticum Concil. de die Paſchatis, auctoritate Victoris PP. celebratum. 198.I.
Pontifex Summus Iudæorum. Vide *Sacerdos Summus*.

Pontifes Romanus. Vide *Rom Pont.*
Pontifex Maximus, titulus antiquiſſimus Rom. Pontificis. 216. III.
Pontificis Maximi titulum, quâ ratione, quóve ritu, Chriſtiani Impp. retinerent. 312. XII. Eum reiiciens Gratianus, deridetur à Gentilibus. 383. III.
Pontifices Summi Rom. Gentilium non poterant in aliâ quàm publicâ domo habitare. 313. VI.
Pontius Præf. Philippos Augg inducit ad fidem Chriſti ſuſcipiendam. 249. III. Martyria coronatur ſub Valeriano. 261. VII.
Pontius diaconus, exilij Cypriani comes. 260. III Scribit Vitâ eius. 261. IV. Sancto fine quieſcit. ibid. VII.
Poppæa Sabina, concubina Neronis amantiſſima, fauet Iudæis. 59. II. Creditur ſalutata à Paulo Apoſtolo. ibid. Necatur icto calcis ab ipſo Nerone. 67. II.
Porcorum nomen nefandum apud Hebræos, & viſu execrandi porci. 31. XXV. 137. III. Ad quid apud eos eſſe permitterentur. 31. XXV. In eos permiſſi à Chriſto intrare dæmones. ibid.
Porcum Herodis, melius fuit eſſe, quàm filium. 2. XI.
Porci imaginem cur Hadrianus Imper. poſuerit ſuper portam Hieruſalem. 137. III.
Porcis deuorandæ obiectæ carnes preſbyterorum, & virginum ſacrarum, à Gentilibus Palæſtinæ ſub Iuliano Apoſtatâ. 362. XXXIII.
Porphyrius perditiſſ. moribus homo, inuadit Eccleſiam Antioch. ſub Arcadio Imp. 404. X. Noluit ei communicare Rom. Pontifex. ibid. Moritur. 408. X.
Porphyrius Gazenſis Epiſc. diuinitùs ordinatus, multos Gentiles miraculis ad fidem conuertit. 401. VII. Petens Conſtantinopolim, agit apud Arcadium Imper. pro demolitione Marnæi templi, aliorúmque delubrorum Gazenſium. ibid. VIII. Feminam Manichæam, ſecum auſam de religione diſputare, verbo extinguit. ibid.
Porphyrius mimus, coram Iuliano Apoſtatâ baptiſmo, per iocum initiatus, ſerió fit martyr. 362. XXVIII.
Porphyrius philoſophus Platonicus Romam petit. 264. II. Eius patria, & primordia. ibid. Vnde id nominis acceperit. ibid. Fuit olim Chriſtianus, ſed deſertor factus eſt. ibid. Scribit aduerſus religionem Chriſt. 302. VII. A quibus confutatus fuerit ib. VIII. Eius libri conquiri, & comburi iuſſi. ibid. & 448. I. Vnus, an plures Porphyrij. 302. VII.
Porphyrianos cur appellari voluerit, Conſtantinus Arianos. 325. XXVIII.
Portenta: vide *Præſagia. Prodigia.*
Poſſeſſor Epiſcopus Afer, pro fide extorris, Conſtantinopoli ſtrenuè agit aduerſùs Eurychianos hæreticos. 517. I.
Poſſidius Calamenſis in Africâ Epiſc. quanta paſſus ſit à Donatiſtis. 403. VIII. Fuit S Auguſtini perneceſſarius, Vitámque eius deſcripſit. 430. IX. Confecit etiam Indiculum ſcriptorum eius. ibid. XI.
Poſthumus inuadit Imperium ſub Gallieno. 282. III.
Potamenæ virginis Alexandr. mira conſtantia in martyrio ſubeundo ſub Maximino Galerio. 310 VII.
Potamienæ virg. Alexandr. inſigne martyrium; & poſt necem apparitiones, quibus alios ad fidem & martyrium illexit, ſub Seuero. 205. V.
Potamius Arianus, auctor blaſphemiæ Sirm. de Filio Dei. 357 IV. Miſerè perit. 359. XV.
Potamon Heracleæ in Ægypto Epiſcopus, oculum amiſit pro cauſâ fidei in perſecutione Diocletiani. 302. II. Intereſt Concilio Nicæno. 325. VIII. In Conciliabulo Tyrio ſtat pro Athanaſio: & Euſebio Cæſarienſi exprobrat apoſtaſiam ſub Diocletiano. 335. III. Martyr occumbit in clade Eccleſiæ Alexandrinæ à Gregorio inuaſore. 342. III. Alius à Potamio Ariano. 357. IV.
Poteſtas à Domino Apoſtolis & Diſcipulis collata, propagata ad poſteros. 34. LVII. Petro data, tranſiit etiam ad eius ſucceſſores. ibid. LIX.
Præcepta moralia Hebræorum, Apoſt. in Eccl. transfuderunt. 34. LXXII.
Præcepta Decalogi contempſit Manes. 277. X.
Præcepta diuina, ſine diuinâ gratiâ, vi Liberi arbitrij, ab hominibus impleri poſſe, dixit Pelagius. 411. VI.
Prædicationem verbi, poſt Aſcenſionem Chriſti, primus omnium exorditur Petrus Apoſtolus. 34. LXX. Eam nemo abſque miſſione ſuſcipere debet. 44. XXXII.
Prædicatoribus verbi, victus debitus. 52. V. 57. XXII.
Prædicare verbum populo coram Epiſcopis, haud permiſſum presbyteris in Africâ, ante Auguſt. 391. III.
Prædium loco motum ſub Nerone. 69. X.
In Præfationibus Miſſæ, natalitiis Sanctorum, recitari olim ſolitæ res geſtæ illorum ſummatim collectæ. 109. X.
Præfectos & Præſides Prouinciarum, ſubiectos eſſe Epiſcopis, decretum in Concilio Arelatenſi, aſſenſo Conſtantini Magni. 314. VIII. Eorum ſententiis præualere Epiſcoporum iudicia: hóſque illorum iniquas ſententias reſcindere poſſe, conceſſit idem Conſtantinus. 319. XI. 398. XXI.
Vide *Epiſcopi. & Iudicia.*
Excommunicantur ab Epiſc. vide *Excom.*
Præfecti Prætorio quatuor inſtituti à Conſtantino Magno. 330. VI.
Præputium ſibi adducebant Iudæi, deficientes ad Gentes. 57 XXI.
Prærogatiua Sedium Patriarchalium Vide *Patriarcha.* Romanæ Sedis, vel Conſtantinopolitanæ, &c. vide ſub propriis ſingularum nominibus.
Præſagia de futurâ clade Hieroſ 65. I. Quæ de eadem clade, & ſecundo Domini aduentu, ipſe Dominus prænuntiauit, quomodò ſint accipienda. 68. XIV. 72. VI. Alia de alterâ clade ſub Hadriano. 133. III.
Præſagium triſte de interitu Conſt. Imp. 361. IV. Multa, interitûs Iuliani Apoſtatæ. 362. LXII. 363 I. VIII. X. XII. Futuræ perſecutionis Valentis. 365. IV. Interitûs eiuſdem Valentis. 378. VII. Obitûs Theod. Magni. 394. V.
Vide etiam *Vaticinia. Prodigia. Cometa.*
Præſentationis Chriſti ſiue Occurſus, dicti. vel Purificationis B. Mariæ, ſolemnitas, Romæ ad abolenda Lupercalia introducta. I. IX. In eam quoque conuerſi cerei, accendi ſoliti in Saturnalibus. 58 XXVIII.
Præſepe Domini, quale. Annal. n. I. & III. Magno honori habitum. ibid.
Præſides. Vide *Præfecti.*
Præſtigiæ Simonis Magi. 68. VII. Apollonij Tyanei. 68. XII. Alexandri, diſcipuli eiuſdem Tyanei. 145. VI.
Philumenes, ſcorti Apellis hæreſiarchæ. 146. IX. Marci, diſcipuli Valentini. 175. VIII.
Pſeudopropheriſſæ cuiuſdam ſub Maximino Thrace. 237. IV.
Vide etiam *Magia.*
Prætextatæ matronæ Rom. diuina punitio ob crines virginis Deo deuotæ mundando more compros. 381. VII.
Prætextati Ethnici nobiliſſimi dictum de Romanorum Pont. Chriſtianorum regio ſplendore. 367. IV.
Prailius creatur Hieroſol. Epiſc. 416. VI. Moritur. 429. V.
Praxeas primò Catholicus, de Montani hæreſi monet Romanum Pontificem. 173. II.
Poſteà lapſus & ipſe in hæreſim damnatur Romæ: & denuò recantans palinodiam; iterùm relabitur. 196. VII. Ab eo Monarchici, & Patropaſſiani hæretici. ibid.
Praxedis virginis nobiliſſ Rom pia officia erga Chriſtianos in perſecutione, & ſanctus obitus. 164. V.
Precum agendarum varij antiquorum Chriſt. ritus 58 XL. & ſeqq. itémque Gentilium, & Iudæorum. ibid. XLII.
Proprius locus, eccleſia. 34. LXXIII. 52. XX. Horariarum inſtituto. 34. LXXII. 58. XIX. XX. Nocturnæ, Matutinæ Lucernariæ, Veſpertinæ. ibid.
Precanti ad Orientem ritum, vnde Chriſtiani ſumpſerint. 34. LXIV. in fin.
Vide *Oriens.*
Precum formola à Conſtantino Magno militibus præſcripta. 32 . V.
Preces pro Regibus hæreticis, & infidelibus, agi conſuetæ ab Epiſcopis ſub eorum dominiis exiſtentibus. 506. I.
Precatores dicti hæretici Maſſaliani, quod ſemper orandum dicerent. 361. VIII.
Vide etiam *Oratio.*
Preſbyteræ, quæ fœminæ dictæ apud antiquos. 34. LXXXII.
Preſbyteri, & Epiſcopi, nomina olim communia, functio & poteſtas ſemper diſtincta. 58. II. & ſeqq.
Vide *Epiſcopi. & Sacerdotes.*
Preſbyteri, qui & Seniores, ſucceſſerunt loco. LXXII. Diſcipulorum Domini. 58. IV. Vigintiquinque ordinati Romæ à Cleto Papâ, ex præcepto S. Petri. 93. I. Iis Euariſtus diuiſit titulos, h.e. Eccleſias. 112. III. Vnius vxoris viros eligendos eſſe, quomodò intellexerit Paulus. 58. VI. & ſeqq. Sæpe variis occaſionibus ordinati coniugati, ſed mox abſtinuerunt vſu coniugij. ibid. VIII, &c. Apud Pepuzianos, erant fœminæ. 173. XI. Pœnitentiarij quando in Eccleſiâ inſtituti. 255. II.
Vide *Pœnitentia.*
Preſbyteri. 80. legati ab Orthodoxis Conſtantinop. ad Valentem Imper. Arianum, eius iuſſu nauigio in altum ducto, igne cremantur. 370. VI.
Preſbyteri cuiuſdam aliud ſimile ſupplicium ſub eodem Imp. ibid. Alius quidam Sirmienſis, à Valentiniano necari iuſſus, quòd reum apud ſe latitantem prodere noluiſſet. 372. XV.
Preſbyter à S. Martino prælatus Imperatori. 386. VIII. Iis in Eccleſiâ Alexandr. poſt lapſum Arij haud conceſſum docere populum, ſed tantùm Epiſcopis. 313. XI. In Africâ ante Auguſtinum, haud permiſſum populo prædicare coram Epiſcopis. 391. III.
Eorum diſſidia cum diaconis de vtrorumque auctoritate, quouſque olim proceſſerint, & qui de iis canones editi. 324. XXVIII. 325 XLI. 402. XII.
Preſbyteri Cardinales R. E. etiam olim aliquando prælati Epiſcopis. 431. XIII. LXIX.
Prima Sedes omnes iudicat, & à nemine iudicatur. 302. XVI. 314. XXX. 495. III. 499. VI 302. V.
Vide etiam *Romana Eccleſia. Rom. Pont.*
Primaſius inſignis Epiſcopus Africanus ſcribit in Apocalypſim Ioannis. 504. III. in fin. Exulat cum aliis in Sardiniâ. ibid.

Primatus

Primatus, quâ occaſione, & quo tempore collatus Petro à Domino. 31. X. 33. VI. 34. LIX. Is ſemper ab vniuerſâ Eccleſiâ agnitus. ibid. Vide in *Petrus*.

de Primatu ſemper orta quæſtio inter Apoſtolos, cùm viderent alium quempiam prærogatiuis augeri, præter Petrum. 34. XIII.

Primatus ei collatus tranſijt ad eius ſucceſſores. 34. LIX. 342. VIII.

de Primatu Romani Pontif. quid ſtatutum in Concilio Niceno. 325. XXXIII. & ſeqq. Firmatur à Iulio Papâ, contra Arianos. 342. V. VIII. & ſæpè à Gelaſio. 493. III. 493. I. III. 495. II. Vide *Romanus Pontifex*, & *vniuerſalis*.

Primatus Eccleſiaſticus non ſequitur Regias & Imperatorias vrbes. 495. II.

Primus eligitur Alexandr. Epiſcopus. 310. IV. Moritur. 322. I.

Primianus creatur Carthag. Epiſc. partis Donatiſt. & inde ortus inter eos ſchiſma atrociſſimum. 394. VIII. Eius factio cæterarum omnium partis Donatiſtarum copioſiſſima. ibid.

Primitias fructuum non ſoluentes, excommunicati in Concil. Rom. ſub Damaſo. 381. V.

Primicerius Diaconorum. 34. LXXX.

Primogeniti Dei ara, erecta Romæ ab Auguſto Imp. Appar. XIII.

Primogenitus Satanæ dictus Simon magus ab Ignatio: 35. XIII. & Marcion à Polycarpo. 167. V.

Princeps Epiſcoporum, titulus olim Romani Pontif. 165. IV.

Principes ſacerdotum plures apud Iudæos, ſed vnus Summus Sacerdos. 31. V. apud Chriſtianos ſic dicti Epiſcopi Metropolitani. 397. XVII.
Vide *Sacerdos Summus*.

Principes luunt peccata Magiſtratuum. 381. XV. Fruſtrà ſanciunt leges aduerſus mala occurrentia, niſi fontes malorum exſiccent. 439. IV. Quanto periculo laceſſant Eccleſias & Sacerdotes: 385. V. 387. V. VI. 494. XV. ſe immiſceant iudicijs Eccleſiaſticis: (Vide *Iudicia Eccleſ.*) & legibus Eccleſ. ſanciendis: vide *Eccleſ. cauſa*. Sunt in Eccleſiâ, vt eius auctoritas aduerſus refractarios ſarta tecta cuſtodiatur. 495. V.
Vide etiam *Reges*, & *Imperatores*.

pro Principibus hæreticis, & infidelibus, preces fuſæ ab Epiſcopis Catholicis, ſub eorum dominio exiſtentibus. 506. II.

Principum, & Magiſtratuum ſæcularium auxilium ritè imploratur aduerſus hæreticos. 383. VII.

Principum tituli. Vide *Tituli*.

Principia duo, vnum bonum, alterum malum, conſtituit Cerdon. 146. II. Duo item, vel tria, aut etiam nouem, Marcion ibid. V. Eadem quoque duo æterna, ex Pythagoricâ doctrinâ Scythianus hauſit. 257. III. Terebinthus auxit. ibid. IV. & Manes ac Manichæi, vbique propagant, & acriter propugnant. ibid. VIII.

Priſcilla, & Maximilla, pſeudoprophetiſſæ Montani. Vide *Maximilla*. A Priſcilla dicti Priſcilliani hæretici diuerſi à Priſcillianiſtis. 371. XI.

Priſcillianus hæreſiarcha, & magus, corrumpit Hiſpanias. 381. XIV. Eius mores, & hæreſes. ibi & XVI. Damnatur in Synodo Cæſaraugustanâ XIV Epiſc. Abilenſis creatus edicto Gratiani Imper. eiicitur ex Hiſpaniâ. ibid. petens Italiam, reiicitur à Damaſo Papâ, & Ambroſio Mediolanenſi: ſed ſubrepto ab Imp. edicto, reſtituitur Eccleſiæ ſuæ ibid. Mortuo Gratiano, damnatur in Synodo Burdegal. prouocat ad Maximum Imperat. ſed perſequentibus eum Catholicis, iuſſu Maximi pœnas capite luit. 385. V.
Mortuus colitur à ſuis vt martyr. ibid.

Priſcillianiſtæ hæretici Gnoſticorum, & Manichæorum dogmata maximè ſecuti, reliquorum etiam omnium ſordibus inquinati fuerunt. 381. XVI. Praua eorum dogmata. ibid. & XVII.
Vide ſuprà in *Priſcillianus*.
Exagitantur diuerſis pœnis à Theodoſio Iuniori. 420. XIV. & ſcriptis Leonis Papæ, ac Concilijs in Hiſpaniâ aduerſus eos celebratis. 447. I. II.

Priuatus hæreticus damnatur in Concilio Lambeſitano in Africâ, & à Fabiano PP excommunicatur. 142. III. Aduerſus S. Cyprianum creat pſeudoepiſcopum Carthag. Fortunatum ſchiſmaticum. 255. III.
Legationem mittit ad Concilium PP. quæ ab eo reiicitur. ibid.

Priuatus Gabalitanus in Gallia Epiſcop. martyr ſub Valeriano. 261. VII.

Proba Falconia, inſignis pietate & poëticis facultatibus fœmina Conſulum filiis vxor, mater; à ſanctiſſ. viris plurimùm laudata. 395. II. Falsò ei impacta vrbis proditio, in obſidione Alarici. 410. IV. Fugiens tunc in Africam, vna cum nuru & nepte, malè habitæ ſunt ab Heracliano tyranno. ibid. VII.

Proba alia, eximiæ humilitatis virgo. 504. V.

Probus Anicius. Vide *Anicius*.

Probus Imp. eligitur 279. II. Gallias à Germanis vindicat. 280. III.
Aliæ eius victoriæ de diuerſis barbaris. ibid. & ſeqq.
Necatur à ſuis ob nimiam ſeueritatem. 283. I.
De annis eius Imperij. ibid.

Proceſſus & Martinianus milites, cuſtodes Apoſtolorum Petri & Pauli in carcere, conuertuntur ad fidem. 68. VIII.

Proceſſionum vſus in antiquâ Eccleſiâ. 58. XLV. 388. X. 401. VIII.
Eædem dictæ Litaniæ, & Rogationes. ibid. & vide etiam ſub his nominibus. Interdictæ ab Arcadio Imp. Arianis. 58. XLV. 400. XVI.

Prochori Diſcipuli Domini nomine, ſuppoſiti Actus Ioannis Euangeliſtæ. 44. XXIV.

Proclus Conſtantinop. Eccleſiæ presbyter, Chryſoſtomi diſcipulus, ordinatus Cyzicenus Epiſcopus, non recipitur ab eo populo. 426. II. Eligitur Conſtantinop. Epiſcopus ex diſpenſatione Romani Pontif. 434. I. Agit aduerſus ſcripta Diodori Tarſ. & Theodori Mopſueſt. 435. II. Transferendum curat corpus S. Ioannis Chryſ. ab exilij loco, Conſtantinopolim. 438. I. Sub eodem facta inuentio. Reliq. SS. XL. mart. ibid. III. Sub eo pariter celebratum Concil. de diœceſeon Alex. & Antioch. diſtinctione. 439. IX. Sanctè moritur. 446. IV.

Proclus philoſophus, & hariolus, ſcribit contra Chriſtianos, ſub Anaſtaſio Imp. 514. IX. Inuenit ſpecula ærea vſtoria, ad comburendas naues Vitaliani. ibid.

Proclus Montani diſcipulus, confutatur Romæ publicâ diſputatione à Caio Theologo, coram Zephyrino Papâ. 215. I. Ex eo dicta ſecta Montaniſtarum, Kata Proclum. 173. X. Auctor creditur lapsûs Tertulliani. 201. IV.

Proconſularia Acta, quæ dicerentur. 285. I.

Procopius Iuliani Apoſt. propinquus, ab eo induitur ſecretò ad aras purpurâ. 363. III. Iuliano extincto, inuadit Imperium, & valdè cōſtringit Valentem. 364. VII. Derelictus tandem à ſuis, capitur, & capite truncatur; quod à Valente miſſum eſt Pariſios, vſque ad fratrem Valentinianum. 366. II.

Procopij ducis, cælitùs ad fidem vocati, inſigne ſub Gallieno martyrium. 308. II.
Alius eiuſdem nominis eadem perſecutione paſſus. ibid.

Prodicus auctor impuriſſimæ ſectæ Adamitarum. 150. XVII. Alia eius praua dogmata. ibid. verùm fuerit ex Valentini diſcipulis. 175. XI.

Prodigia apud Gentiles de Chriſti aduentu. Appar. XIII. XIV. Alia perperàm tributa Chriſti natiuitati. Annal. num. IV. V. In Ægypto, in aduentu Domini. 2. X. Ingentia in Paſſione Domini. 34. XXXVII. & ſeqq. In monte Oliueti, in memoriam eius Aſcenſionis. 34. LXIV. Inſignis militaribus ducis Rom. rebellantis. 44. XXVII. De futuro excidio Hieroſol. 65. I. 68. XIII. XIV. Sub Nerone, de religione in melius mutanda. 69. X. Ante ſcriptionem Euangelij Ioannis. 99. II. Aduerſus Traianum in bello Agarenio. 114. II. Sub eodem, de vaſis conflatis ex cineribus quinque virginum martyrum. 118. I. In perſecutione Decij, contra Lapſos. 253. VI. In Aurelianum Imp. in ſubſcriptione perſecutionis aduerſus Chriſtianos. 273. II. In Galerium, perorantem contra religionem Chriſt. 305. IV. Pro cuſtodia pudicitiæ virginum Chriſtianarum, tempore perſecutionum. ibid. VI. Pro conſeruatione Scripturarum. 302. XIX. Lapidem aqua madentium in ſumma ſerenitate. 307. V. De futura Conſtantini victoriâ aduerſus Licinium. 317. II. 318. III.
Aduerſus Arianos. 304. X. In ingreſſu Imperij Iuliani Apoſt. 361. III. In ædificatione templi Hieroſolymitani, à Iudæis ſub Iuliano ſuſcepta. 363. III. IV. In Valentem Imp. in ſubſcriptione exilij Baſilij Magni. 370. VIII. In expulſione Ioannis Chryſoſtomi. 403. VI. 404. VIII. Et alia, ſæpè alibi. Ac vide etiam *Præſagia. Vaticinia. Viſio diuina. Miracula. Crux. Apparitio. Clades. Oſtenta. Incendium* &c.

Profeſſores dicebantur, qui ſe ſponte martyrio offerebant. 253. XI. Vide *Martyres*.

Profeſſores artium liberalium Chriſtiani à docendo interdicti per Iulianum. 362. LVII. A Valentiniano & Valente reſtituti. 364. VIII. Eorum certum numerum Conſtantinopoli definit Theodoſius Iunior; & qui 20. an docuiſſent, Comitum dignitate honeſtari voluit. 425. VII. Vide etiam *Schola*.

Promiſcuitatis vxorū, falsò accuſati Chriſtiani à Gentilibus. 43. IV.

Pronuntiationis primam omnium monadem, introduxit Heracleon hæreſiarcha. 175. VII.
Propagatio fidei. Vide in *Fides*.

Prophetas repudiarunt apud Iudæos Samaritæ, & Doſithei Appar. VIII. Inter Chriſtianos hæreticos, Simon magus. 35. XII. Cerdon, & Marcion. 146. II. V. Apelles. ibid. IX. Manichæi. 277. X. & alij plurimi hæretici. Prophetias, alias ab Angelis, à Satana alias eſſe reuelatas, dixit Saturninus. 120. XI.

Prophetas nonos, ad errorem ſuum nobilitandum, excogitauit Baſilides. 120. V. itémque Archontici. 175. X. Vide etiam *Vaticinium. Oraculum*.

Propheteſſæ Gentilium, Sibyllæ. Appar. XI.

Pſeudoprophetia Montani, quando orta. 173. I.

Pſeudoprophetiſſa ſub Maximino Thrace, multos præſtigiis decipit; ſed impoſtura ab exorciſta detegitur. 237. IV.
Vide etiam *Præſtigia*.
Et de ſingulis prophetis, vel pſeudoprophetis, de quibus agitur his Annalibus. Vide ſub propriis eorum nominibus.

Prophetiis, ſeu Reuelationibus, ſignîſque præcedentibus, vel comitantibus, electi multi ad Eccleſiæ regimen. 44. XXXII. 235. VIII. IX. 238. III. 254. IV. 318. V. 355. IX. 326. I. 369. V. 374. I. 386. XI. Aliique ad Reipublicæ adminiſtrationem. 364. III. 379. III. 450. IV. 457. II. 476. I.

Proſper.

Google

Proſper. Aquit. vnà cum Hilario Arelat. defenſionem ſuſcipit ſcriptorum S. Auguſtini. 426.IV.
Vide *Hilar. Arelat.*
Reuiuiſcenti in Occidente hæreſi Pelagianæ ſe validis ſcriptis opponit 433.II. Vocatur à Leone PP. aduerſus eiuſdem hæreſis ſectatores, retinetúrque ab eo ad reſponſiones conſultationum. 444. II Eius Chronici terminus. 443. VII. Moritur. 466. IV. verùm fuerit Epiſcopus. ibid.
Proterius creatur Epiſcopus Alexand in locum Dioſcori Eutychiani expulſi. 451. IV. Mittit Romam profeſſionem fidei, & Alexandriæ celebrat Concilium pro reducendis Eutychianis. 453. IV. Conſulitur à Leone PP. de die Paſchatis. VII. Crudeliſſime occiditur ab iiſdem Eutych. in Eccl. 457.IV
Protopaſchitæ, iidem & Sabbatiani dicti. Vide in *Sabbatiani*.
Protogenes Charrarum Epiſc. confeſſor ſub Valente. 371.VIII.
Protomartyr inter viros Stephanus. 34.XC. inter feminas Thecla. 46.IV.
Pſalmiſtæ, ſiue Cantoris officium, in antiqua Eccl. 44. XXXIII XXXIV.
Pſalmodia diurna, nocturnáque, ab ipſo exordio viguit in Eccleſiâ. 384. III.
Vide *Cantus, Hymnus.*
Pſalmus quando additus Glorificationis hymnus. 325.XLVI
Pſalmus Abecedarius ab Auguſtino compoſitus aduerſus Donatiſtas. 392.VI.
Pſalterium 70. Interpp. ab Hieronymo emendatum, à Damaſo PP canendum traditum Eccleſiæ Occidentali. 384.III. integrum cantari ante ſacrificium, ſtatuit Cæleſtinus PP. 432 II.
Pſaltriæ inuberes, & fidicinæ, ſublatæ à Theodoſio Mag. 385. IX.
Pſatyriani hæretici, Arianorum progenies, dixerunt idem eſſe in Deo, Gignere atque Creare. 360.XI.
Pſeudoprophetæ. Vide in *Propheta.*
Pſeudoſynodum *Conciliabulum.* & alia eiuſmodi compoſita, vide in ſuis ſimplicibus.
Pſychici. Vide *Animales.*
Ptolemæi, Valentini diſcipuli. deliria de Æonibus. 173.VII
Ptolemaidenſe Concil. ſub Syneſio Epiſcopo, aduerſus Andronicum Præfectum Pentapolis, qui ibi excommunicatus eſt. 411 XI.
Publiæ matronæ, inſignis ſub Iuliano Apoſt. confeſſio. 362. XXIX. virum ea fuerit mater Ioannis Chryſoſtomi. ibid.
Publicani apud Iudæos & Græcos peſſimæ exiſtimationis, apud Romanos honeſtæ. 31.XXVI. De illorum munere, & variis nuncupationibus. ibid.
Publius princeps inſulæ Melitæ, conuerſus à Paulo Apoſt. fit Epiſcopus martyr. 57.LXIII.
Publij Athen. Epiſcopi martyrium ſub Hadriano. 123.II.
Publius monachus orans detinet dæmonem Iuliani. 363.IX.
Pudens Senator Rom conuerſus ad fidem, & S. Petrum in domum ſuam recipit. 44. XXVIII. Ea domus conuerſa poſteà in Eccleſiam, dictam Titulum Paſtoris ibid. Vniuerſa eius familia, poſt multa pietatis officia reliquis Chriſtianis in perſecutione exhibita, ſanctè fine quieſcit. 164.V.
Pudicitiæ conſeruationi quomodò prouiderit Conſtantinus. 315. IV.
Vide *Virginitas, Continentia.*
Puerorum inſignia martyria. 303.XI.312.II
Puerorum & Virginum ſectiones ad animas euocandas, per Maxentium. 309.VIII & Iulianum. 362.XXX.363. VIII. Pueruli tres, ingentes erigunt columnas ad conſtructionem cuiuſdam Eccleſiæ. 124.XXII.
Puerorum ludus de myſteriis Chriſt. quo illi ab Athanaſio, & ipſo tunc puero, baptizati ſunt. 311.VIII.
Pueros à ſalute reiiciebant Hieracitæ. 289.IV. Puer ſeptennis liberatus à pœnis, &c. 205.V.
Puerorum publicas libidines ſuſtulit Conſtant. Mag. 315.IV. Vide *Exoleti.*
Puer ſeptennis diuinitùs docet modum deſtruendi Marnæum Gazenſium. 401.VIII. Alius apud Antiochiam crucifigitur à Iudæis. 415. VIII. Alius Iudæus, à patre ob Chriſtianitatem in rogum iniectus, diuinitùs ſeruatur illæſus. 433. III. Alius Turonis triginta tantùm dierum, clarè teſtatur non eſſe ſuum patrem Epiſcopum, cui per calumniam tribuebatur. 432. IX. Alterius Afri egregia confeſſio ſub Genſerico Vvandalorum Rege. 437.I. Puer Conſtantinop. mirabili planè modo diuinitùs diſcit hymnum Triſagij, docétque alios. 446.II
Vide etiam *Infantes.*
Pulcheria filia Arcadij Imp. virgo Deo dicata, anno ætatis 16. fit à fratre Theodoſio conſors Imperij. 413. X. Habuit tres alias ſorores, æquè Deo dicatas. ibid. Quàm benè Theodoſium inſtituerit, quamque felix ſub tali regimine Imperium. ibid. Agit apud fratrem pro Catholicis Epiſcopis, à Neſtorianis Epheſi preſſuras patientibus. 431. XIX. ideóque ab iiſdem Neſtor patitur calumniam inceſtus cum fratre. ibid. XXIV. Erigit templum in Blachernis, in honorem B. Virginis, vindicatæ à blaſphemiis Neſtorij. ibid. XXXIII. Fit ei reuelatio diuinitùs Reliquiarum XL Mart. 438.III.
Calumniis apud Theodoſium impetita à Chryſaphio eunucho, ſecedit ab adminiſtratione, magno Imperij damno. 446.V.
Reſumit habenas, & Theodoſium reducit à fauore Eutychetis hæreſiarchæ. 450 I. Poſt obitum Theodoſij, Marcianum euehit in Imperium titulo coniugij, ſalua virginitate ibid. IV. Tentatur fruſtrà ab Eutychianis 452. VI. Sanctè moritur; omniáque ſua bona pauperibus legat. 453.III.
Puluerem ſpargere, vel excutere, ſoliti Iudæi in maledicendo, vel vindictam petendo. 46.IV.58 LIX.
Puluis ſepulchrorum SS. pellit morbos, & ſuſcitat mortuos. 15. III 416.IV.
Pupienus Imp. vnà cum Balbino. Vide *Balbinus.*
Purgatio per Iuramentum ad ſacras Martyrum reliquias. 412.VI.
Purgationes diuerſæ Rom. Pontiff. de variis impoſitis iis criminibus, eáruṁque ritus. 443.III.502.II.
Purgatorij doctrina, ex traditione Apoſtolica. 34 XCIII.
Eadem miraculis, diuinis reuelationibus, & continua Eccleſiæ approbatione confirmata ibid. Error quorumdam antiquorum, de eius nominis virtute ibid. In Purgatorio conſtitutus Paſchaſius diaconus. miracula edit. 503.IV.
Vide etiam *Defuncti. Suffragia.*
Puſicea Præfectus artificum regis Perſarum, martyrium ſubit, vnà cum filia, pro fide Chriſt. 343.III.

Q

QVadrageſimæ Ieiunium, ex inſtitutione Euangelica, & Apoſtolica 57. LVII. Quam exacta eius apud antiquos obſeruantia ibid. Diuerſus diuerſarum Eccl. vſus in numero dierum ibid. LVIII. Eius inſtitutio quâ ratione tributa Teleſphoro Papæ. 136.I.
Quadrageſimas tres in anno feciſſe Montanum, quomodò dixerit Hieronymus. 173.VI.
Quadrageſimæ tempore fieri ſupplicia, vetuit Theodoſius Magnus 389. XIII.
Quadraginta Militum in Minori Armenia inſigne ſub Licinio martyrium 316.IV. Eorum reliquiarum facta diuinitùs reuelatio Pulcheriæ Auguſt. & tranſlatio Conſtantinop. 438.III.
Quadraginta Virginum in Macedonia illuſtre ſub Licinio martyrium. 316.IV.
Quadratus diſcipulus Apoſtolorum, creatur Athenienſis Epiſcopus 125.II. Apologiam offert Hadriano Imp. pro Chriſtianis, & perſecutionis ceſſationem impetrat. 128.V.
Quartadecimani Aſiani, Paſcha celebrantes 14. lunâ, more Iudaico, tolerantur aliquandiù in Eccleſia 157.III. re in ſchiſma & hæreſim tranſeunte, iidem excommunicantur à Victore Papa 198. LIII. Qua in re ab eis differrent Montaniſtæ, eadem pariter die Paſcha celebrantes ibid. III. Eorum error fuit ex parte cauſa celebrationis Concilij Nicæni 325. IV. Is ibi proſcriptus à Patribus ibid. XXIX. Perdurat tamen adhuc in multis prouinciis. 198. III. reſtituit Audæus hæreſiarcha, damnatus eâ de cauſâ in Concilio Antioch. in Encæniis 341.X.XII. Iidem exagitantur in Aſiâ à Ioan. Chryſoſtomo. 400.XV.
Quaſi, vos, quo ſenſu accipitur in Scriptura. 38.VIII.
Quaternitatem perſonarum in Deo, introducebant Theodorus Mopſueſtenus, Diodorus Tarſenſis, Neſtorius, & alij qui duos Dei Filios conſtituebant. 431.II.
Vide *Filius Dei & Theopaſchita.*
Eam in Eccleſia cantari iubens Anaſtaſius Imp. ingentem concitat in ſe populi Conſtantinop. ſeditionem. 512.I.
Quatuor germani, martyres ſub Iuliano in Galliis. 362.LIII.
Quatuor Impp. vnanimiter regnant tempore Diocletiani. 292. III. 302. II.
Quatuor Temporum ieiunium, ex inſtitutione Apoſtolicâ 97. LXII. 256.I.
Ad Quercum Synodus, aduerſus Chryſoſtomum. 403.III.
Quindecim annorum peractâ periodo, milites ſub Conſtantino honeſtam miſſionem conſequebantur. 312.XVI. Cur totidem annis numerentur Indictiones. ibid.
Quinquennale certamen Capitolinum triplex, Inſtitutum à Domit. Imp. 88.II.
Quintiliani hæretici, ſecta Montaniſtarum, à Quintillâ pſeudophetiſſâ. 173.XI.
Quintillus, poſt fratrem Claudium, Imperium ſumit, & ob ſeueritatem. 170. die à ſuis occiditur. 271.I.
Quirinus Tribunus martyr ſub Hadriano. 132.I.
Quirinus Epiſcopus Sciſcianus, illuſtre conſummat in flumine martyrium ſub Maximino. 308.IV.
Quirini, ſiue Cyrini, cenſus Vide *Cyrinus.*
Quiriacus, inſignis anachoreta. 491.V.
Quoduultdeus Carthagin. Epiſcopus, impoſitus à Vvandalis naui fractæ appellit Neapolim. 439.V.

R

RAcha, ſiue Richa, vox contumeliæ apud Hebræos. 32.V
Radagaiſus. Vide in *Rhadag.*
Rami arborum à Iudæis ferri conſueti in ſolemniis diuinis. 34.III.

Rauennatibus datus à Petro Apoſt. primus Epiſcopus, Apollinaris poſteà martyr 75.III. Habuerunt Antiſtites Pallium, & alia priuilegia à Rom. Sede, non ab Impp. 431.X. Minuitur ea auferre Simplicius Papa, ob prauam adminiſtrationem Ioannis Epiſcopi 482.V.

Rebaptizabant baptizatos in Eccleſiâ, hæretici Cataphrygæ, & Nouatiani 254 XIV. 258 VI. Montaniſtæ 258.VI. Donatiſtæ 321 IV. 348 VIII Eunomiani, Ariani 360. VII. 484. VI. & alibi ſæpè quidam pſeudomonachi. 361.XI.

Rebaptizandos eſſe baptizatos ab hæreticis, cenſuerunt multi Africani, & Orientales 2 7. I. 258 IV & ſeqq. Iſ à Sede Apoſtol. damnati ibid & 589 XII. Quinam hæretici rebaptizandi eſſent. 258 X. 155 XXXVIII

Recognitiones Clementis Papæ, variis aliis nominibus appellatæ, ab hæreticis deprauatæ ſunt. 44. XIX. 105. VIII.

Recutiti Iudæi. 57. XXI.

Redditus Eccleſiæ. Vide *Bona Eccleſiæ*, & *Oblationes*.

Redemptio à Lege ſtatuti de naris voto prorſus, fuit libera. Appar. XXI. Redemptio martyrij licita, & frequentata, & quinam eam negarint 173. VIII. 205. IV. 233. VI. Redemptionem ſalutis, in cognitione conſtituebant Aſcodritæ, & Archontici. 175.X.

Reges dicti in Scripturâ, cuiuſque oppidi domini 1. V. ſubſunt ſacerdotibus, in directione ſalutis 57. XI XII. 395. IV. Regale ſacerdotium inſtitutum à Domino in Eccleſia 34. LXXXV. 57. XI. Vide *Sacerdotium*.

Reges Magi adorant Chriſtum 1. V. De Rege naſcituro vaticinia antiqua, quomodò à diuerſis accepta. Appar. XII. XIII. Regulus, cuius filium ſanauit Chriſtus, quis fuerit 31. XXI. Et de iis quæ ad Reges æquè ſpectant, vide in *Imperatores* & *Principes*.

Regienſe Concil. in Galliâ, in quo inter alia ſpes dempta lapſis Epiſcopis, ea ſchiſmate vel hæreſi redeuntibus ſedes recipiend.. 439 X.

Regionarij Diaconi, Subdiaconi, Notarij, vide ſub iis vocibus.

Regnum, & Sacerdotium, vnà iuncta apud Iudæos in Aſſamonæis. Appar. II.

Regulæ Monaſticæ, vide *Monaſt. Regula*.

Religiones externas Romæ vetat Tiberius Imp. 21. III. Peregrinæ, ac nouæ, vetitæ antiquis Romanorum legibus 200. II. Omnes abolere, & vnicam Dei ſui Elagabali ſtabilire, ſtuduit Elagabalus Imp. 221. II.

Religionis causâ diſſidium inter Iudæos & Samaritas. 31. XX. 351 X.

Religionis libertatem, omnibus edicto permittit Nerua 98 VI. Iouianus, omnibus ſectis 363. XXI. itemque Valentinianus 364. VIII. atque etiam Gratianus, præterquam aliquibus deteſtabilioribus. 378. IX.

Vide etiam *Fides. Hæreſes*.

Religionis Chriſtianæ extinctio, vanè prædicata à Gentilibus in Perſecutione Neronis 99. XVII. & Diocletiani 303. XIV. De eiuſdem futurâ extinctione, oracula ab iiſdem conficta 313. III. Pro Religione Chriſt. defenſione, bella ſuſcepta aduerſus Gentiles 312. I. 316. II 361 XI. 420. III. Pro fidei Cathol. ſeu propagatione, ſeu defenſione aduerſus hæreticos 507. I. 514. VIII. Vide etiam in *Hæreticorum pæna*.

Religionis Catholicæ defenſio, robur Imperij, & Regni 478. X. 381. I. 387 VI. 481. VII. 485 X. 423. I. 428. V. 439. IV. 441. II. 450. VII. 501. VI. Et vide etiam *Victoria diuinitus parta*.

Religionis causâ facta, etiam alioqui ludicra, habita ſunt apud omnes ſacroſancta. 57. XXVIII. 58. LII.

Reliquiarum Sanctorum veneratio ex Scripturâ. 55. II. Probata antiquis Patribus. ibid. Confirmata infinitis miraculis. ibid. III. & vbique paſſim. Adde verò etiam *Sepulchra Sancti Martyres*. Diuidi ſolitæ, quia eadem virtus in exiguâ parte, quæ in toto corpore. 55. III. Diligenter probari ſolitæ, ne qua fraus irreperet. 53. IV. Earum venerationis aſſertor Eunapius Ethnicus 389. XIV. Impugnatores, nonnulli hæretici 55. II. 277. 306. VII. 406. VII. & Gentiles, qui eas paſſim diruere ſolebant. 362. XXXIII. & alibi. Vide in *Martyres*. Obiectas autem earum cultum Iulianus Apoſt Chriſtianis 362. LVI. Is in ipſo perſecutionum ardore, à Chriſtianis ſeruatus 101. II. 10. II. Earum reuelatione vſus ſæpè Deus ad confundendos impios. 415. II. Vide *Reuelatio*. Et de ſingulorum SS. Reliquiis, vide ſub propriis eorum nominibus. Eas diſtrahi vetuit Theodoſius Magnus, occaſione quorundam nebulonum, qui conſueuiſſent eas venditando circumire 383. XI. Ad illas accendi ſemper ſolita luminaria, & quare 58. XXVI. Vide *Lampades*. Iurari quoque ſolitum, ad res dubias probandas 418. VI. Vide etiam. *Inuentio. Reuelatio. Tranſlatio*.

Remigius anno ætatis 22. diuino ſuffragio cogitur fieri Epiſcopus Rhemenſis 471. VI. Valdè colitur à Clodoueo Rege adhuc Gentili, & muneribus frequentatur 484. XIII. Inſtruit eum, & baptizat, ingentibus comitantibus ſignis & prodigiis 499. IV. V. Dicitur Francorum Apoſtolus, ob eius gentis conuerſionem ibid. Creatur ab Hormiſda Papa, Vicarius Rom. Pontif. in Regno Francorum 514. II. Concilium celebrat Rhemis, pro reformatione Eccleſiæ; vbi & Epiſcopum Arianum inſultantem, vmbrâ ſuâ mutum reddit. ibid. III. Benedictiones, & maledictiones, ab eo impertitæ futuris Franc. Regibus. ibid. V.

Remoboth, monachi Ægyptij, quales. 328 VI.

Renatus S. R. E. presb. Legatus Apoſt. Sedis aduerſus Eutycherem. 449 VII. Dira patitur. ibid. XII.

Renuntiatio bonorum, & coniugij.

Vide *Bona*. & *Coniugium*.

Recordationes prohibitæ in Concilio Capuano ſub Siricio Papa. 189. XII.

Reparatæ virginis martyrium ſub Decio. 253. XX.

Repudium virorum permiſit Iulianus mulieribus. 362. LXI. Vide *Diuortium*.

Reſtituti martyrium ſub Dioclet. 301. III.

Reſurrectionis Dominicæ tempus 34. L. In eius honorem magnificentiſſimum extructum à Conſtantino templum ad ſepulchrum Saluatoris, quod perenni nobilitatum eſt miraculo. 326. VI Per reſurrectionem Chriſti, non omne genus humanum reſurgere dicebat Pelagius 415. IV. Reſurrexiſſe verò Chriſtum negabat Cerinthus, ſed in die Iudicij cum aliis reſurrecturum dixit 57. XLVII. 97. VII. Reſurrectionem mortuorum negarunt Sadducæi Appar. VII. Samaritæ ibid. VIII. Hermobaptiſtæ ibid. IX. Eadem irriſerunt Areopagitæ 52. IV. Prædicat Paulus Apoſt. aduerſus hæreticos 57. XLVII. Quibus, & quomodò concederent Valentiniani 145. II. & Marcionitæ 146. VI. Item reſurrectionem carnis negarunt Baſilidiani 57. XLVII. 120. IX. Saturniani 250 XI. Carpocratiani ibid. XII. Valentiniani 145. II. & alij Valentini ſectatores 175. VI. X. Cerdon, & Marcion. 149. II. VI. Appelles 146. IX. Seueriani 174. V. Manichæi 277. VIII. Hieracitæ 287. IV. Reſurrectura corpora cum ſuis membris, negabant Origeniſtæ 391. II. 400. IX. Reſurrectionem non aliam eſſe, quàm quæ fit quotidie in liberorum procreatione, aſſeruerunt Seleucus & Hermias hæreſiarchæ. 170. V.

Reuelationes variæ, ſuppoſitæ ab hæreticis ſub nomine diuerſorum Apoſtolorum 44. XXV. itémque aliæ ſub nomine Stephani protomartyris ibid. XXVI. Suas impius Elzai venditabat 105. II. Zoroaſtris, conſcriptæ à Gnoſticis 129. XVI. in fi. Alias confinxerunt Archontici 175. X. Vide etiam *Apocalypſis. Apparitio. Viſio Prophetia*.

Reuelatione Reliquiarum SS. vſus ſæpè Deus ad expurgandos & confundendos hæreticos, aliósque impios 387. IV. 415. II. XI. 486. V. 485. I. De ſingulorum verò SS. reuelatione, & inuentione, vide ſub eorum nominibus, & in *Inuentio*.

Reus vnus in Paſchali ſolemnitate Hieroſolymis adoptionem populi, à Præſidibus Rom. dimitti conſueuerat 34. XXVII. A reorum cædibus feſta immunia. 34. XXV.

Vide etiam *Dies*.

Reis ſupplicio afficiendi ſolatia adhibita. 34. XXI.

Reos (exceptis grauiorum criminum) relaxandos eſſe in Paſchate, reſcribunt Impp. 367. I. 385. IX. In eos manſuetudo Præſulum Chriſtianorum. 412.

Vide *Ithachim*.

Rex Vide in *Reges*.

Rhadagaiſus Scytha, Paganus, cum ingenti exercitu Italiam inuadens diuinitùs vincitur, & captus perimitur. 406. III.

Rhemenſe Concil ſub Remigio, pro reformatione Eccleſ. 514. II.

Rheticius Auguſtodun. Epiſcopus, commiſſus iudex à Conſtantino, in causâ Cæciliani & Donatiſtarum 313. IV. Bis petit Romam, pro eadem cauſa ibid. VIII. Laudatur inter Scriptores Eccleſ. ibid.

Rhodanius Tholoſanus Epiſcopus exulat pro fide è Concilio Biterrenſi, & in exilio moritur. 356. XIII.

Ricimer Gothus Arianus, magno Reip. damno creatur à Maioriano Magiſter militiæ 461. I. Euehit in Imperium Seuerum ibid. Eumdem necandum curat 465. III. Anthemium Imperat. ſuſcipiens, ducit in vxorem eius filiam 467. I. Molitus eis inſidias, ſed iis detectis, recipit ſe Mediolanum, & per internuntium S. Epiphanium Ticin. pacem componit 471. IV. Paulò pòſt eumdem Anthemium necat, & Olybrium euehit in Imperiam 472. II. Ipſe quoque moritur ibid. Eius immenſa in Occidente potentia. ibid.

Rictiouarus Præfectus Galliæ, dat pœnas crudelitatis in Chriſtianos. 303. IX.

Ritus quidam Iudæorum ſuperſtitioſi: Appar. VIII. IX. & Gentilium ibid. X. Ritus externi, Romæ à Tiberio Imp. vetiti 21. III.

Ritus ſacros Fidelium, in ſuperſtitionis cultum diabolus ad Gentiles tranſtulit 44. XXXVI. Et contrà ritus aliqui Gentilium vtiliter ab Eccleſia ad pietatem tranſlati ibid. & 58. XXVIII. XXIX. Plurimóſque ex Synagoga Apoſtoli in Eccleſiam tranſtulerunt 58. XII. XXVIII. XXXIII. L.

De ritibus ſingulis Eccleſ. vide ſub nominibus eorum Ritus diuerſi Eccleſiarum, non lædunt fidem. 57. LVIII.

Ritus Chriſt. imitatus in quibuſdam rebus Alexander Imper. 224. II.

Eos quoque Iulianus conatus eſt introducere in Ethniciſmum, ſed fruſtrà. 362. LX.

Ritus permultos Gentilitios prauos Ambroſius corrigit. 377. V. & Auguſtinus. 418. VI.

Rogationum antiquus vſus, inſigniter auctus in Gallia à Mamerto Epiſcop. Viennenſi; & inde ab vniuerſis Eccleſiis ſuſceptus. 473. IV.

Earum

Earum tempus ritus, & obſeruatio. ibid.
Vide etiam *Proceſſiones*.

Rogatus auctor ſectæ Rogatiſtarum partis Donat. 394.XIII.

Romæ Conditæ quoto anno Chriſtus natus. Appar. XXXIV. De eius interitu, futuro anno fundationis 900. vana oracula 19. II. Annus eius Milleſimus celebratus ſub Philippo Imp. 246.I. Muri vſque ad 50. millia paſſuum amplificati ab Aureliano 271. III. Dicta à Petro & Hieronymo, Babylon, & quare 45.VI. Muniuit ſepulchris Apoſtolorum Petri & Pauli 69. IX. Immenſus in ea numerus martyrum, & quare 104.IV. 109.II. Cultum idolorum in ea Gratianus Imperator peſſumdat 383. III. Reſtituit Maximus tyrannus 387. VIII. Abolet penitùs Theodoſius Magnus. 389.VIII. Iterùm reſtituit Eugenius tyrannus. 392.IV. Vide etiam *Victoria. Ara. & Idola.* Traditus Gothis, vt expurgaretur penitùs à deorum ſimulachris. 389. VII. Obſidetur ab Alarico Gothorum Rege, ſed auro liberatur. 409.I.II. Iterùm ab eodem obſidetur, impellente eum numine aduerſus Gentilium impietatem ibid. III. IV. Vexatur diriſſimâ fame, & peſte. 410. II. Demùm capitur, & triduanâ dumtaxat expilatione tentatus, non contentus. ibid. IV. & ſeqq. Eius deſolationem Gentiles Chriſtianis obiecerunt, quæ haud dubium ipſis Gentilibus tribuenda fuit ibid. VI VIII. Capitur, & diripitur à Genſerico Vuandalorum Rege 455. III. Tranſit cum vniuerſa Italia in dominium Odoacris Erulorum Regis 476 I. & eo occiſo, ad Gothos 493. II. Eius deprædatores, ſemper Dei vindictâ haud ſera, dederunt pœnas 484.II. Vide etiam infra in *Romani*, &c.

de Romæ incendiis vrbis, vide in *Incendium*, & de peſtilentiis, in *Peſtil.*

Roma noua, ſiue ſecunda, dicta Conſtantinopolis 330. IV. Vide *Conſtantinopolis*.

Romanis quando, vnde, & qua occaſione, ſcripſerit Paulus Apoſtolus, & quibus eos laudibus celebret 58.XIX.XX. Procedunt obuiam ei venienti in vrbem, ad 30. & 50. milliaria 55.I. De iis vide ſuprà in *Roma*.

Romana, ſic dicta nobiliſſ. virgo Romana, baptizata à S. Syluestro, in antris & ſpeluncis viuit, & miraculis claret. 335.XII. in fine.

Romanum nomen, idem quod Catholicum, & Romana. fides, eadem quæ Catholica. 45.III. 58.XIX.

Romanam fidem annunciari per vniuerſum mundum, quid ſit apud Paulum. 58. XIX.

Rom. Clerus, Sede vacante, Capitis munera in multis explet. 253. VIII Apud eum ſe excuſat Cyprianus de fugâ ſuâ in perſecutione. ibid. IX. Eundem conſulit idem Cyprianus de cauſâ Lapſorum, & quid de iis decreuerit. ibid. XIII.

Rom. Concilium ſub Victore Papa, de die Paſchatis. 198. I. Duo ſub Cornelio, in cauſa Lapſorum 254 XI. 255.I. Sub Dionyſio, aduerſus Paulum Samoſatenum. 272. III. Sub Melchiade, in cauſâ Cæciliani Epiſcopi Carthag. & Donatiſtarum 313. V. VII. Sub Sylueſtro, pro gratiarum actione de baptiſmo Conſtantini 324. XXVI. I. aliudque pro confirmatione Nicæni Oecumenici 325. LI. Sub Iulio, pro fide Nicænâ contra perfidiam Arianam 337. XVII. aliàque pro reſtitutione Athanaſij, &c. 341. XIII. XIV & de turbis Alexandriæ ab inuaſore Gregorio Ariano excitatis. 341. V. Sub Liberio in quo denegata eſt communio Arianis, eam per legatos petentibus. 352. III. Sub Damaſo, pro damnatione Auxentij, aliorùmque Arianorum 368 .IV. & alia, aduerſus Apollinarem hæreſiarcham 373. I. ac de turbis Antiochenis inter Flauianum & Paulinum: in quo etiam actum de prærogatiuâ Sedium Patriarchalium. 382. LIV. Sub Siricio, pro reſtituenda Eccleſ. diſciplina in Africa 386. II. Innocentio, in cauſa Chryſoſtomi Conſtantin. expulſi 405. III. Sub Cæleſtino, in cauſa Neſtorij hæreſiarchæ 430. II. Sub Sixto III. in cauſa ipſius Sixti infamati de ſtupro. 433. III.
Sub Leone Magno, aduerſus Manichæos Romæ detectos 444. I. aliàque in cauſa Hilarij Arelatenſis 445. IV. & pro abrogatione pſeudoſynodi Epheſinæ 449. XVI. Sub Hilario de variis conſultationibus Eccleſiæ Hiſpan. 465. IV. Sub Felice III. quo damnatum eſt Henoticon Zenonis Imp. abdicatus Petrus Fullo Epiſcop. Antioch. recepta appellatio Ioannis Alexandrini, & erratus Acacius Conſtantinop. 483. III. aliudque quo excommunicati ſunt tres Patriarchæ Orientales 484. IV. itémque, aliud in cauſa Lapſorum Afric. ſub Vuandalis Arianis 487. I. Sub Gelaſio, pro conſeruanda vnitate fidei, vbi & actum eſt de libris canonicis & apocryphis, ac de prærogatiua Sedium Patriarchalium 494. III.
Aliudque, in abſolutione Miſeni. 495. IV.
Sub Symmacho de electione Romani Pontif. 499. I.
Tria alia, ob ſchiſma Laurentianum. 502. I.
Quintum, pro confirmatione præcedentium. 503. & ſextum, aduerſus detentores bonorum Eccleſ. 504. I.

Rom. Eccleſia à Petro conſtituitur omnium totius Orbis princeps; ſedémque ipſe ſibi, & ſucceſſoribus, in ea ſtabilit. 45. I.
Eius fundatione idololatria decreſcit. 45. XVII.

Rom. Eccleſia, eadem & Catholica, & Apoſtolica. 45. II. III. 254. XII. XIII.
Mater, & radix omnium Eccleſiarum 45. III. 342. VIII. itémque Caput omnium 451. XV. Ab ea diffuſum Euangelium in vniuerſum Occidentem, &c. 46. I.
Quantis laudibus celebretur à Paul. Apoſt. 58. XIX. Cum ea non communicantes, hæretici iudicandi. 45. III. 254 XI. XIII. 325. II. 325. XLIV. 368. III. 378 IX 392. VI. Eius communionem ſemper conati ſuffurari hæretici, vt ſic Catholici viderentur: puta Montanus. 173. II. Ruffinus. 397. V. & alij, de quibus vide ſub eorum, aut ſectarum nominibus. Eam nullis vmquam inquinatam hæreſum ſordibus, teſtati ſunt ſuis quibuſque ſæculis antiqui Patres, aliis quoque eamdem egregiis celebrantes elogiis. 155. I. 165. III. 167. VI. 180. II. 306. XII. 449. XIV. & de conſultationibus ab ipſo initio ad eam vndique miſſis, vide in *Conſultatio*. In ea impolluta ſeruanda ab hæreſibus, eariúmque communicatione, aliiſque erroribus, prouida diuina cura. 173. II. 397. VI. 467. II. Eius priuilegia à Chriſto confirmata à Principibus, & à Conciliis. 324. XXIV. XXVII. 325. XXXV. 342. VIII. Nihil ei contulit Nicænum Concilium. 325. XXXV. nec vllæ aliæ Synodi. 381. IV. Vide etiam *Prima Sedes Primatus* & infra in *Romanus Pont*. Eius auctoritatis vindex Deus aduerſus contumaces. 342. VII. Eius Viſitatos contra fas miſſus à Theodorico Rege Ariano. 499. VI. Diram adeò perſecutionem paſſa eſt ſub Decio, vt necato Fabiano Papa, per annum non potuerit ei ſubrogari ſucceſſor. 253. XII. Vexatur etiam ab Arianis ſub Conſtantio. 355. X. 357. XVI. 359. XIII. Sed & in aliis cunctis Perſecutionibus Gentilium, eam præ cæteris Eccleſiis agitatam eſſe reperies. Diuitiis abundauit ab ipſo fermè initio, & quàm benè iis vſa in ſubleuandis aliis. 575. III Vaſa ſacra, aurea & argentea habuit. 233. II. Vide *Vaſa*, & *Petri Eccleſ. in Vatic.* Quo iure poſſideat bona temporalia, quæ habet. 324. XXIII. XXIV. Rom. Eccleſiæ primum de Pontificatu Schiſma; Nouatiani aduerſus Cornelium. 254. IX. Aliud admodùm cruentum Vrſicini contra Damaſum. 367. III. Eulalij contra Bonifacium 418. I. Laurentij aduerſus Symmachum. 498. II.

Rom. Imperatores. Vide *Imperatores*.

Rom. Imperium multa bona diuinitùs accipit ex aduentu Petri in vrbem. 44 XXVII. Adumbratum in Scripturâ per Babylonem. 45. VI. Ab excidio anteà prædicto liberatur martyrio Petri & Pauli. 69. X Gubernatur à pluribus ſimul Imperatoribus. Vide in *Imperator*. De cladibus in illud diuinitùs illatis ob effuſum Chriſtianum ſanguinem, vide in *Clades. Barbari vltio diuina.* Primùm omnium pendit tributum Scythis ſub Gallo & Voluſio. 254. VI. Vide *Tributum*. Propagatur ſub Diocletiano vltra Cteſiphontem. 301. I. Sedem eius Conſtantinus transfert Conſtantinopolim. 324. XXXI. In Occidente cecidit vnà cum Aëtio Duce Valentiniani Tertij. 454. II. ac penitùs defecit in Auguſtulo, quod cœperat in Auguſto: deuoluitúrque ad Reges barbaros. 475. I. 476. I.

Rom. Pontifex ſucceſſit auctoritati, quæ à Chriſto collata eſt Petro in Eccleſiam vniuerſalem. 34. LIX. Eius eſt, hæreſes Apoſtolica auctoritate damnare 35. XIV. 412 V. 430. I. 447. I. & vide ſub nominibus præcipuarum hæreſum. Ad eum accedere ſoliti præcipui hæretici recantaturi palinodiam. 55 L. 180. IV. 207. I. 350. VII 478. II. Vide *Hæretici*.
Abſque eius auctoritate Synodum vniuerſalem colligi, & Eccleſiis decreta ſanciri nefas. 325. V. XLV. 342. VIII. Einſque eſt eis præſidere. 449. V. (Vide ſingula Concilia Oecumenica) eadémque confirmare. 451. XXXII. Cum aliquid ipſe definit, Concilio Oecumenico opus non eſt 449. I. Extra vrbem iis intereſſe, niſi per Legatos, non conſueuit. 449 IX. Concilia per vniuerſum Orbem indicendi poteſtatem ab ipſo initio habuit. 198. V. Vide etiam *Concilia*.
Eius ſuprema in vniuerſâ Eccleſiâ auctoritas, agnita etiam ab Aureliano Imp. Ethnico. 272. III. & teſtata aliâ occaſione ab Ammiano ſcriptore Gentili. 355. VII. Agnita etiam à maioribus Sedibus, & ab ipſis etiam hæreticis, atque ab vniuerſo demque Orbe Chriſtiano. 258. II. III. 263. VI. 172. III. 404. VI. 449. I. 495. III. 495 II. & alibi ſæpiſſimè: & vide *Appellatio. Primatus.* & ſub nominibus ſingularum Sedium Patriarchalium. Eique ei omnibus obtemperari cunctis vbique, Eccleſiis, ſanciunt etiam Impp. 444. V. De eius Primatu quid ſtatutum in Concilio Nicæno. 325. XXXIII. & ſeqq. 422. I. Vide etiam ſuprà in *Rom. Eccleſ.*
Ad eum appellare licitum vnique, eiúſque ſequendam ſententiam, declarauit Synodus Oecumenica Sardicenſis. 347. XII. Itémque ei licitum eſſe, cauſas appellantium vel aliis Epiſcopis delegare, vel à ſuo latere legatos in prouincias mittere. ibid. V. Vide *Appellatio*. Ad eum deferri ſolitæ vndique, Epiſcoporum, aliæque maioris momenti cauſæ. 342. VIII. 428. IV. & vide in *Epiſcop. cauſa.* & in *Conſultationes*. Vices eius ſuſcipere ſoliti aliarum Sedium Patriarchalium Antiſtites: Vide ſub eorum nominibus.
Ipſe Iudex omnium, à nemine poteſt iudicari. vide ſub iiſdem nominibus, & in *Prima Sedes*. Eius ab ipſo initio fuit, Epiſcopos, & Eccleſias vbiuis poſitas præceptis ſuis non obtemperantes, à communione Catholica ſecludere. 198. I. Fuit etiam eius conſuetudinis, mittere Legatos ad erigendam collapſam Orientalem Eccleſiam. 400. II. Vide *Orient. Eccleſia.* Eius ſolius fuit, Epiſcopos in Synodis depoſitos, abſque maiori numero reſtituere. 449. XV. Vide *Depoſitio*.
Diſpenſauit etiam olim de canonibus Eccleſiaſticis, & decretis Synodorum Oecumenicarum. Vide *Diſpenſatio*. Potuitque etiam abſoluere damnatos à Synodis, & abſque vllo Synodali commen-

ci damnare noſios.493.II.Eius literas contemnere,grande faci-nus.449.X.Eis multa tributa decreta,quæ ſunt ex antiquiori traditione Apoſtolorum. 136. in fi. Eius erat diem Paſchalem vniuerſæ Eccleſiæ indicere,& quo ritu id fieret.325.XXX.Ad eum mitti ſolita ſcripta de fide 496. VI. Etiam olim ſuâ auctoritate prouidebat aliis Eccleſiis Epiſcopos. 80.III.
Regius eorum ſplendor antiquiſſimus, defenditur aduerſus Ammianum Ethnicum,& hodiernos Nouatores 367.IV. Conſecratur ab antiquis temporibus per Oſtienſem Epiſcopum 261. III. 336.XVII.In eorum electione ſchiſmatica, quomodò agendum exiſtimauerit Honorius Imp. 419.III. Non debent ipſi eligere ſucceſſores: vide *Succeſſores*. De electionis eius modo ſancitum in Concilio Rom.ſub Symmacho 497. II. Eius electionem ſibi vſurpare tentat Odoacer Erulus Rex Italiæ Arianus 483. Io ea non ſe debere immiſcere Principes ſæculares, confirmatum in Synodo Rom ſub Symmacho. 502.V.
Rom.Pontiff. ſegniùs cauſam fidei agentes, citiùs è vita ſublati,puta Siricius 397. VI. & Anaſtaſius ſecundus. 497.II.
Rom. Epiſcopum ſibi conſtituerunt Donatiſtæ, vt Rom. Eccleſiæ communicare viderentur. 321.II.411.III.
In Rom. Pontifices præſumpſerunt quidam hæretici & ſchiſmatici ſententiam anathematis decernere, veluti Ariani in Iulium 347. XV. Dioſcorus,& Timotheus Ælurus, in Leonem.449.XVIII. 457.IV. Acacius in Felicem. 484.V.
Romani Pontificis nomina antiqua,ſeu tituli à Patribus ei tribui conſueti;vniuerſalis ſeu Catholicæ Apoſtolicæ Eccleſiæ Epiſcopus.142.V.294.XIII.Papa 165.IV. V. Pater Patrum ibid. Princeps Epiſcoporum 165.IV.Pontifex Maximus 216.III. Epiſcopus Epiſcoporum:ibid.Apoſtolicus 45. II. 455. XV. vniuerſalis Archiepiſcopus,& Patriarcha 451. XVII. Vide *Vniuerſalis* vniuerſi orbis terræ Patriarcha. 317 III.
Romolus præpoſitus domûs Traiani Imp.martyr. 108.III.
Romulus Cæſar,filius Maxentij. 309 II.
Roſæ, & poma, diuinitùs miſſa hyberno tempore Dorotheæ virg. 304. XIV.
Rotomagenſis Eccleſiæ nobilitas ſub Victricio inſigni Epiſcopo. 376. IV.
Ruffinæ & Secundæ virginum martyrium ſub Valeriano. 260.I
Ruffinus Epiſcop.martyr ab Arianis. 359.XIV
Ruffinus Aquileienſis monachus & presbyter, peregrinatur in Ægyptum,& Hieroſolymam, vnà cum Melaniâ nobiliſſ.matronâ Rom.372.VI. Alexandriæ inficitur,erroribus Origenis à Didymo cæco. ibid. VII. Scribit Apologiam pro eodem Origene 256.IV. 397.IV. Calumniis exagitat S.Hieronymum. 393. IV. 364.XI.Romam defert Origenis hæreſes 367.IV.Impetrat ſubdolè à Siricio PP. communicatorias literas, & Aquileiam ſe recipit ibid. VI. Scribit aduerſus Hieronymum 408. I. Vocatus ab Anaſtaſio Papâ ad dicendam cauſam, & ſubterfugia quærens, damnetur publico iudicio. ibid. Quibus nominibus, dicteriiſque fuerit ab Hieronymo exagitatus 402. IX. Labitur in deterius ibid. X. In direptione ſuæ ciuitatis ab Alarico, fugit in Siciliam, ibique moritur in perfidiâ ſuâ 410. XII.Fuit præcurſor Pelagij, & auctor eius hæreſis ibid.Librum Sixti philoſophi Pythagorici Ethnici,publicauit ſub nomine Sixti Papæ & martyris ibid.XIII. Alia eius ſcripta qualia. ibid.
Ruffinus,natione Gallus,dux Theodoſij Magni potentiſſimus nobiliſſima celebrari curat Encænia Eccleſiæ à ſe conſtructæ propè Chalcedonem 394. VI. Ei Theodoſius Arcadium filium, & Orientale Imperium commendat 395. V. Mortuo Theodoſio, Imperium affectat ibid.Genus humile,& vita flagitioſa. VI. XI. Gothos & Hunnos in cladem Imperij vocat ibid. & VII. Cùm omnia paraſſet ad ſumendum Imperium, in ipſo momento occiditur à militibus X.XI.Eius propinqui,& amici,variis pœnis afficiuntur. XII.
Rufus martyr ſub Trajano. 109 VI.
Rupitani,cur dicti Donatiſtæ. 321.III.
Ruſtici presbyteri martyrium vnà cum Dionyſio Areopag. 109. XVI.
Ruſtici Barlaham mira in aduſtione manus conſtantia. 304.XIII.
Ruſtici Bagaudæ. Vide in *Bagaud.*
Rutilius poëta Ethnicus natione Gallus, occaſione fugæ ſuæ à barbarorum incurſionibus, ſcripſit Itinerarium. 407.II.

S

SAbæ Abbatis inſtitutio ſub S.Euthymio 437.X.Ordinatur presbyter à Salluſtio Epiſcop. Hieroſol. & à calumniis purgatur 483.IV.Triſagium apud Armenos non niſi Græcè cani vult, & quare 492.II.Mittitur Legatus ab Anaſt. Imp. pro fide. 312. II. Fortiter agit aduerſus hæreticos 513.II.In maximâ penuriâ Palæſtinæ, Deus mirabiliter eius prouidet monaſteriis. ibid.III.
Sabbati ſuperſtitioſiſſimi cultores Doſithei.Appar.VIII. Iis diebus fieri à Chriſto ſanationes,Phariſæi improbabant. 32.II,III.
Sabbatum ſecundo-primum, quod ſit intelligendum apud Lucam 32. II.
Sabbaticus fluuius Palæſtinæ, diebus tantùm Sabbati fluens. 33. XII.
Sabbati iter quod eſſet. 34.LXII.
Sabbati Iudæorum obſeruatio,mutata ab Apoſtolis in diem Dominicam. 58. XXXV.
Sabbato cur Romæ,& in Occidente ieiunaretur,in Oriente id feſtiuè celebraretur. 17.LX.LXI.
Sabbatius ex Iudæis oriundus, factus Nouatianus hæreticus, ſchiſma inter ſuos conflat; cuius ſectatores dicti Sabbatiani. 408. IX.
Ij proſcriptione & exilio damnati à Theodoſio Iuniori 413.VI. Dicti ſunt etiam Proto Paſchitæ. ibid.
Sabellius ab Hermogene, & Noëto, ſuas accepit hæreſes 260. V. 260.VI.Quænam eæ fuerint. ibid.
Damnatur iterùm in Concilio Alexandrino ſub Oſio Cordub. 319. III.
Sabellianiſmi inſimulabant Ariani Catholicos, quòd Filij cum Patre Conſubſtantialitatem aſſererent. 340.VI.
Sabinianus tyrannus occiditur à Gordiano Imp. 242.II.
Sabinus tyrannus occiditur à Carino Imp. 484.III
Sabinus Spolet.Epiſc. martyr ſub Diocletiano. 301.III.
Saccophori hæretici, qui & Maſſaliani,ita dicti quod ſacco conſpicui incedere ſolerent. 361.X. Vide *Maſſaliani.*
Sacerdotis Summi Iudæorum eligendi ratio. Appar. V. XXV. ann. 32.IV.vnicus ſemper extitit,ſed plures principes ſacerdotum.32. IV. V.
Eius ſumma etiam apud exteros auctoritas. 35. II. Sorte electus factione Zelotarum ſub Nerone, obtigitque ſors homini ruſticano ineptiſſimo 69. XX. Ea dignitas è domo Leui tranſlata ad alios per Herodem Idumeum. Appar. V. Eamdem prolibito Herodes,& Romani, quibuſuis deferre ſoliti. Appar. V. & ann.46. II.
Sacerdotes in Lege prohibiti ſcindere veſtimenta ſua. 34.XXIII. Illi tribui permiſſum nuptias inire cum regiâ ſtirpe, cæteriſque tribus. Appar.II.XVII.
Vide etiam *Leuit.*
Sacerdotes honoris cauſâ à Græcis dicebantur *Sancti* 43. IV. Eorum ſumma poteſtas apud omnes gentes 17. XII. Vocari ſoliti Angeli. ibid.XVI.
Sacerdotes Apoſtoli facti à Domino. 34.XV.
Vide etiam *Epiſcopi*,& *Presbyteri.*
Sacerdotes Summi,dicti olim omnes Epiſcopi. 216.III.397.XVI
De Sacerdotum coniugio,vide in *Contin. cleric.* Et *Nicolaita.*
Sacerdotium, & Regnum, vnà iuncta apud Iudæos in Aſamonæis. Appar. II.
Sacerdotium regale inſtitutum à Domino in Eccleſ. 34. LXXXV. 57.XI. Præſtat Regno & Imperio 17.XI. 337. III. 386. VIII. 387.II.Diſcrimen ab Imperio. 387.II.
Eius eminentia demonſtrata à Gelaſio PP. aduerſus Anaſtaſium Imp.494.I. Sacerdotij regalis ſplendor in Romanis Pontiff. defenditur à criminationibus Ammiani Ethnici, & Nouatorum. 367.IV.V. Sacerdotes Imperatorum iudices agnoſcuntur à Cōſtantino.325 XII. Vide etiam *Iudicia Eccleſ.* Sacerdotalis poteſtatis in Reges vſus. 57.XI. Vide etiam *Imperatores. Reges. Principes.*
Sacerdotes lapſi,laicâ tantùm communicatione impertiendi.211 I.258.I.Vide *Lapſi.*
Sacerdotij onus quantum horruerint nonnulli ſanctiſſimi viri 392. X. Vide etiam in *Epiſcopi.* Eius vitandi cauſâ, qui ſe alicuius criminis accuſat,credendus ex Concilio Valentino. 374 V.
Sacra,literæ Imperatorum. 449.IV.
Sacramenta omnia abiiciebant Aſcodrytæ, & Archontici,& quare. 175.X.itémque Maſſaliani. 361.IX. De ſingulis ſeptem Sacramentis Eccleſiæ, vide ſub eorum nominibus. Occulta extraneis. 120. XV.
Sacramentarij hæretici. Vide in *Euchariſtia.*
Sacrificium incruentum Miſſæ,ordinatum à Domino.34.XV.XVI. vſu receptum in ſacris Ordinationibus.44.XXXV.Offertur pro viuis atque defunctis. ibid.XCII.57.XLI.217. Vide etiam *Miſſa.* & *Euchariſtia.*
Sacrificia idolorum prohibens Conſtantinus.326.XVI.& Conſtantius.341.XVI.358.VI. Nocturna etiam ſacra, Valentinianus & Valens.394. VIII. Sed rurſùm priſtina ſacrificia permittit idem Valentinianus.378.X. Prohibent Gratianus,& Theodoſius Magnus.382.XIII. 391.V. In eis quantus fuerit Iulianus Apoſt. 363.XVI. Vide etiam *Deorum cultus.* Sacrificia humana: vide in *Humano.*
Saddoc ſacerdos auctor ſectæ Sadducæorum. Appar.VII.
Sadducæi apud Iudæos dignitate præcipui.Appar.VII. Eorum impia dogmata, & feri mores.ibid. Dicti à S. Ioanne Bapt. progenies viperarum. ibid.
Sæculares Ludi Romæ quales eſſent.206. II. Celebrati ſub Seuero Imp ibid. Itémque ſub Philippo, anno V.C.milleſimo. 246.II. Zoſimi de iis mendacia. ibid.III. Contemnuntur à Conſtantino Imp. magno Gentilium mœrore, quòd fatales vrbi exiſtimarentur.313.III. Contemptus felicitatem, reſtitutio (quæ facta eſt ſub Honorio) calamitatem atulit vrbi, & Imperio. ibid.& 404. I. II.
Salluſtia, Cerealis vxor, martyr ſub Decio. 253.IX.
Salluſtius Hieroſol. Epiſc. creatur.483.IV.Moritur. 492.III.

Salluſtius

Salluſtius Præf. Iuliani Imp. dirè perſequitur Chriſtianos in Galliâ. 362. LIII. Creatus Conſul, & adoptatur à Iuliano ſibi ſucceſſor in Imperio. 363. I. Creat Imperatorem Valentinianum. 364. III.

Salome filia Herodiadis. 31. XIX. Petit caput Ioannis Baptiſt. 33. I. Miſero fine perit. ibid.

Salomonis ſepulchrum: vide *Sepulchrum*. Eius templi porticus quamdiù perdurarit. 34. LXXIII.

Saluianus Maſſilienſis Epiſcopus, ſui temporis Hieremias, luget clades à barbaris illatas in Gallias, ob diſciplinæ corruptionem. 407. II. 412. VII. itémque Hiſpaniarum ab Vvandalis occupationem, ob turpiſſimas libidines ibi regnantes. 409. V. paritérque Africæ, ob eadem ſcelera. 428. I. 439. VI.

Saluianum Edictum perpetuum, promulgatum ab Hadriano Imp. 134. II.

Saluina Gildonis tyranni filia, poſt obitum viri ſui Nebridij, Imperatorum conſobrini, adoleſcentior vidua relicta, miniſtrat munere diaconiſſæ Eccleſiæ Conſtantinop. 398. XII.

Salus ab vſque initio mundi non fuit niſi per Chriſtum. Appar. I. Non eſſe corporum, ſed tantùm animarum, qui hæretici dixerunt. Vide in *Reſurrectio*. Nonniſi per omnium turpitudinum, & peccatorum conſummationem acquiri, dixerunt Caianij 141. VIII. de Salute damnatorum varij exorti errores ex Origenis ſcriptis. 414. V.

Saluandos quoque dæmones, credidit idem Origenes. ibid.

Salutatio Oſculi, Pacis & Gratiæ, vide ſub iis vocibus.

Samaritanæ feminæ cum Chriſto colloquium. 31. XX. Samaritani non coütebantur cum Iudæis ob differentiam religionis. 31. XX. 35. IX. Multi eorum recipiunt fidem, ad prædicationem Chriſti. 13. XX. Plurimi alij ad prædicationem Philippi diaconi baptizantur, & ab Apoſtolis confirmantur. 35. IX. XI.

Samaritarum apud Iudæos in aduentu Chriſti, ſectæ diuerſæ. Appar. VIII. Eorum dogmata, & mores. ibid. Peruenerunt ad tempora Iuſtiniani Imper. ſub quo ſibi creato Rege Paleſtinæ Eccleſiam dirè vexant: compeſcuntur autem ab eo. 74. II.

Sammat, auctor ſectæ Phariſæorum. Appar. VI.

Samonæ & Guriæ martyrium ſub Diocletiano. 299. II.

Samoſateni ciues quantoperè horrent Arianos. 370. IV.

Sampſæi dicti, & qui Helceſaitæ hæretici. 105. II.

Samuëlis Prophetæ Reliquiæ ex Paleſtinâ tranſlatæ Conſtantinopolim ſub Arcadio Imp. 406. XI.

Sancti initio Eccleſiæ, vocati omnes Chriſto credentes. 43. IV. 64. II.

Ea appellatio poſteà remanſit eminentioris ſanctitudinis viris. ibid. Sic à Græcis, honoris causâ, dicti Sacerdotes. 41. IV. Atque ita etiam nominati aliquando à piis viris, Principes Ethnici, vel hæretici, & quo ſenſu 302. IV. Ad Sanctorum Reliquias, & ſepulchra, vel alias res adiacentes, ingentia edi ſolita miracula 35. III.

Vide *Reliquia*, *Sepulchra*, *Martyres*, & de SS. cultu, vide etiam ſub iiſdem vocibus, & in *Feſta*, ac *Natalitia*.

Sanctorum eorumdem celebritates, cur ſæpè diuerſis diebus in variis Eccleſiis agantur. 209. VIII.

Iuxta eorum corpora ſepeliri, Fidelibus ſemper optatiſſimum. 226. IV. Eorum Memorias execrabiles eſſe, dixerunt Euſtachiani hæretici 319. IX. & Vigilantiani. 406. VII.

Ex eorum cultu firmatum in Galliâ Regnum Francorum. 456. III. 484. XII.

Vide in *Franci*. Eorum interceſſiones negauit quoque Vigilantius. 206. VII.

Sanctuaria, vela admoueri ſolita ſepulchris SS. ad ſanandos morbos. 55. III. Item loca in Eccleſiis, vbi diſponerentur ſacra vaſa ad miniſterium. 431. X.

Sanctum, dicta Euchariſtia. 34. XVI.

Senedrim magnum. LXXII. virorum à Moſe inſtitutum, iudicabat de lege & Rege, &c. 31. V. 32. V.

Sublatum aliquando ab Herode. 31. V. Valdè depreſſa eius auctoritas. 38. IX.

Sanhedrin paruum XXIII. virorum, iudicabat de cauſis capitalibus. 32. V.

Sanguis Zachariæ, patris Ioannis Baptiſt. indelebiliter inhæret ſaxis templi. 1. XV. Chriſti, ſpongiæ. 34. XXXII. Thomæ Apoſtoli, Cruci lapideæ. 37. XXVIV.

Sanguinis, & ſuffocati, abſtinentia, quâ ratione precepta ab Apoſtolis, & qui eius rei vſus in antiquâ Eccleſ. 51. V.

Sanguinis pœna. Vide *Pœna ſanguinis*.

Sanguinem non nouit Eccleſia. Vide *Ithacius*.

Sanguinis CHRISTI in Euchariſtiâ corruptibilem prædicauit Paulus Samoſatenus. 265. III.

Aſſeruari in Eccleſiâ ſolitus, Conſtantinopoli effunditur à ſacrilegis in expulſione Ioannis Chryſoſtomi. 404. V. & ab Vvandalis in perſecutione Eccleſ. Afric. 456. IV.

Sanguis ex Imagine Chriſti, & Sanctorum, ictâ à Iudæo 446. II. 505. II. Ex brandeo inciſo. 462. II.

Sanguinis Ianuarij martyris iuge miraculum. 305. I.

Sapientiam aliam, quàm Chriſtum, in Deo conſtituebat Aſterius ſophiſta, ex doctrinâ Euſebij. 336. V.

Sapores Rex Perſ. capit Antiochiam. 243. I.

Vincitur multis prœliis à Gordiano Imp. 244. II. Capto Valeriano Auguſto, vtitur eius collo, ſuppedanei loco, ad equum conſcendendum. 262. II. De eius Baptiſmo aſſertio reiicitur. 309. IV.

Sapores alius, prædicti nepos, ad 70 annos regnum propagat. ibid. Legationē mittit ad Conſtantinum Mag. 315. LIII. Obſidet Niſibin, ſed precibus Iacobi eius ciuitatis Epiſcopi vexatur, & repellitur. 338. IV. Perſecutionem excitat aduerſus Chriſtianos ſibi ſubiectos. 343. III. IV. Semper contra Conſtantium proſperè pugnauit. 345. I. Virgines ſacras Chriſtianas, in præſidiis Romanorum à ſe captas, permittit ſoluto ritu Deo ſeruire. 359. XXIII. in fi. Eius legati ad Iulianum miſſi, à Iuliano contra ius gentium necantur. 362. XI. Vincit Iulianum, & res componit amplis conditionibus cum Iouiano. 363. XII. XVIII. Proditione retinet, & necat Arſacem Regem Armeniæ Chriſtianum. 369. IX.

Sapricius Antioch. presb. martyrij candidatus, odio alterius Chriſtiani deficit à fide. 260. II.

Sarabitæ, monachi Ægypti, quales. 328. VI.

Saraceni primordia religionis Chriſtianæ recipiunt ab Hilarione inſigni illo Abbate. 372. XIII.

Incrementum à Moyſe, æquè illuſtri monacho, facto illorum Epiſcopo. ibid. Repellunt Gothos ab obſidione vrbis Conſtantinop. poſt necem Valentis Imp. 378. VII. Ingens eorum numerus Perſis ſubueniens aduerſus Rom. diuinitù. exciditur. 420. III.

Habitantes in Palæſtinâ conuertuntur, & Epiſcopum accipiunt Petrum, inſignem olim Perſarum ducem. ibid. IV. Incurſant Palæſtinam duce Alamundaro. 309. II.

Vide *Alamund*.

Sardicenſe Concilium Oecumenicum procuratur, & indicitur à Iulio Papâ. 346. II. Quo tempore celebratum ſit. 347. I. Quot, qui, & quales Epiſcopi interfuerint. ibid. II. V. VI. Fuit verè Oecumenicum. III. Ariani Epiſcopi quo animo eò acceſſerint, & indè receſſerint. VI. Acta, & canones Synodi. VI. vſque XIII. Nulla ibi fidei regula facta, ſed tantum Nicæna ſtabilita. IX. Canones quâ ratione fuerint cum Nicænis confuſi. XVIII. 419. XIII. Acta edita Græcè & Latinè 345. XIII. Legatio Patrum ad Conſtantium Imp. ibid. XIX. Paſſum eſt calumniam ab Arianis ſub Marcelli Ancyrani abſolutionem, qui Sabellianiſmi inſimulabantur. 347. XIV. Malè item audiuit apud multos Catholicos, quòd Ariani Philippopoli conuenientes, hoc ſuum conuenticulum pro Synodo Sardicenſi venditarint. ibid. XV. & ſeqq.

Legitima Sardicenſis ignota Auguſtino. ibid. XVII.

Sarmatæ populi noti ſ frontes minabant. 315. V. Debellantur à Probo Imp. 181. III. & à Conſtantino Magno. 319. I. A propriis ſeruis expulſi, ad eundem Conſtant. ſe recipiunt. ibid. Vincuntur à Conſtantio. 358. & à Theodoſio. 373. VII.

Sarmentitij dicti Chriſtiani à Gentilibus, quòd frequenter igne cremarentur. 253. XV.

Sarona regio Palæſtinæ, quàm Petrus ad fidem conuertit. 40. III.

Satanas quâ ſignificatione vocatus à Chriſto Petrus. 33. VII.

Satanæ tradi excommunicati cur dicantur. 57. I. VI.

Satanæ traditus ab Ambroſio quidam, mox à dæmonio miſerè diſcerpitur. 396. I.

Satanianorum ſecta, qui cultum exhibebant ſatanæ, ne ab eo læderentur. 361. VIII.

Saturninus Antiochenus, hæreſiarcha, diſcipulus Simonis magi, & Menandri. 15. XIII. 74. VI. Quos errores introduxerit. 120. XI.

Saturnius Arelatenſis Epiſcopus Arianus, Concilio Bitterris habito, multos ſeducit, Hilarium & Rhodanium in exilium pellit. 356. XIII. Poſt obitum Conſtantij, ipſe à Catholicis pellitur. 362. XLIV.

Saturninus Proconſul. Africæ lumina amittit, ob perſecutionem in Chriſtianos. 202. I.

Saturnini presbyteri Afric. & ſociorum martyrium ſub Diocletiano. 303. III. Eorum Acta appendice falſata. ibid. IV.

Satyrus frater S. Ambroſij, eiuſque in rebus agendis conſultor & moderator. 374. IV.

Moritur. 383. V. in fin.

Saulus. Vide *Paulus*.

Saxones opem ferunt Theodoſio Magno aduerſus Maximum tyrannum. 388. VII.

Scalæ paradiſi viſio oblata S. Perpetuæ ante martyrium. 205. V.

Schemati hæretici, qui Synodum Chalced reiicerent. 452. IV.

Scenici (hic ſerui theatrales) iniuſtè prohibiti à Valentiniano Imp. baptizari, niſi in articulo mortis. 371. X.

Scenici eſſe prohibebantur Chriſtiani. ibid.

Schiſma Antiochenum, Carthaginenſe, Luciferianum, Meletianum, Nouatianum, Quartadecimanorum, Semiarianorum, Romanum, &c. Vide ſub ſingulis vel auctorum ſchiſmatum vel Eccleſiarum ſciſſarum, vel rerum de quibus orta ſchiſmata, nominibus.

Schiſmatici, vel hæretici, dicendi quicumque diuiduntur ab Eccleſiâ Rom. 254. XII. XIII. Vide *Romana Eccleſia*. Eorum Baptiſmum qui damnarint, & quorum ſuſcipiendus, aut reiiciendus. 258. V. VI. X. Vide *Baptiſmus*. A quibuſcunque Magiſtratibus excluſi, decreto Concilij Arelatenſis & aſſenſu Conſtantini Magni. 314. VIII.

Vide etiam *Hæretici* & in nominibus ſingularum ſectarum ſchiſmaticarum.
Scholæ Conſtantinop. inſtitutæ in Conſtantino Magn. 330.IV.
A Theodoſio Iuniori in meliorem formam reductæ. 425. VII.
Vide etiam *Profeſſores*.
Athenienſes florentiſſimæ ſub Conſtantio. 354.V.
Romanæ, lege Valentiniani primi optimè inſtitutæ. 370.XXI.
Scientiæ prodierunt ex Hebræis,non à Græcis. 362.LVIII.
Scillitani martyres in Africa ſub Seuero , maieſtatis prætextu necati. 202.III.
Scolaces,hoc eſt faces. 261.IV.
Scoti ſub Victore Papa & mart. Euangelium ex parte acceperunt. 429. III. Reliqui conuerſi ſunt à Palladio Cæleſtini PP. Archidiacono , qui primus eorum creatus eſt Epiſcopus dictúſque Apoſtolus ibid & 431.XXV.Inuadunt Britanniam. 446.I.
Scotus dictus Photinus hæreſiarcha, & quare. 347.XI.
Scribæ dicti apud Iudæos, Legis Doctores. Appar.VI.
Scripta multa ab hæreticis & Gentilibus ſuppoſita , Apoſtolorum, ipſiúſque Chriſti nomine. 44. XXV. XXVI. Alia ab iiſdem de eorum rebus geſtis conficta t.X 12.II.44. XXIV. Alia eorumdem apocrypha 145.IV.VIII.IX. & alibi frequenter. Dei conſilium in eorum eiuſmodi ſuppoſitionibus permittendis 44. XXVI. in fi. de Apocryphis non innititur Eccleſia.102. III. Diſtinxit ea ab aliis Gelaſius PP.in Concilio Rom. 494.III.
Scripta hæreticorum,aliáque improbatæ lectionis, comburi ſolita Vide in *Libri* & ſub nominibus ſingularum ſectarum hæreticorum, Scripta omnia Chriſtianorum comburi iuſſa à Diocletiano. 301. I.
Scripta ſuorum,vel aliorum impiorum,hæretici tribuere ſoliti viris Orthodoxis eorúmque nomine alia confingere. 141. V. 230.II. 352.II.398.XI.432.VI.440.II.444.IV.
Scripta Catholicorum iidem corrumpere conſueti. 68.IX. 74.IV. 102.IV.VIII.175.IV.196.II.362.XI.
Sua tamquam de cælo delapſa obtruſit Elxai , eorumdémque interpretationem prohibuit. 105.II.
Scripta de fide,examinanda mitti ſolita ad Rom.Pont. 496.VI.
Scriptores Eccleſiæ ab Hieronymo quo fine,quóve modo collecti, nec tamen omnes recenſiti 109. XV. 392. VII. Vide etiam *Hiſtor.Eccleſ.*
Scriptoribus hæreticis, & ſchiſmaticis non credendum in narrationibus rerum ſuarum ſectarum. 56.IX.167.VI.385.VIII.
Scripturam Sanctam tractare Gentiles auſi , diuinitùs puniuntur. 183.IV. in fi. Totam,præter libros Moſis,reiiciebant Samaritanæ apud Iudæos. Appar.VIII.
Scripturarum intelligentiæ donum à domino collatum Eccleſiæ. 34 LX.Scriptura firmamentum accipit à Traditione 53.III.IV. Vide *Traditio*.
Scripturas negare, vel eis demere, addereve , ſoliti hæretici ; putà Montaniſtæ.51.XIX.Ebionæi.74.V.Corinthiani.97.VII.Helceſaitæ 105.II. Valentiani.145.I. Cerdon, & Marcionitæ.146.II. VI. Tatianus.174. III. Seueriani.174.V. Theodotiani. 199. V. Manichæi,277.XI.Ariani.360.V. & alij plurimi vniuerſas Priſcillianiſtæ recipientes , eas in ſuos ſenſus allegorizarunt 381. XVI. Scripturarum vniuerſam commentariis illuſtrarunt , Clemens Alexandrinus.196.II.Baſilius.378.II. Chryſoſtomus.407. V.Cyrillus Alexandr.444.III. vniuerſam memoriâ tenuit Ioannes cæcus martyr Ægyptius.307.X. De eius multiplicibus verſionibus,& editionibus, vide in *Editio. & Interpret.*
Scripturæ vbique conquiri, & comburi iuſſæ à Diocletiano. 301. I. Ob non eas exhibitas,ingens martyrum numerus ; qui verò eas Magiſtratibus exhibuerint,Traditores dicti 302. III. XX. Vide *Traditores*. Alicubi miraculo ſeruatæ à combuſtione 302.XIX. E. Scripturæ fortuitâ appertione , quæſita vaticinia rerum euenjendarum, vel agendarum. 507 II.
Sculptores Chriſtiani elegerunt mori,quàm idola facere 312. IX. Ea ars tempore Conſtantini Magni Romæ ferè defecerat. ibid.
Scythæ primi omnium Romanos ſibi tributarios fecerunt ſub Impp.Gallo & Voluſiano 254. VI. Deuaſtant Aſiam, & incendunt templum Dianæ Epheſiæ,ſub Gallieno 263. III. Superantur à Conſtantino Magno 319.I.Rediguntur ab eodem tributo, opera Gallicani ducis.330.X.XI.Vincitur ingenti clade in Italia, Radagaiſus Scytha paganus.406.I.Ex Scythiâ adfuit Epiſcopus Magno Concilio Nicæno 325. X. Eorumdem Epiſc. Bretannio exagitatur à Valente Imp.ob fidem Cathol.371. VIII. Eis prædicauit Euangelium S. Nicetas 396. V. Cælitùs vincuntur in Thraciâ, precibus Theodoſij Iun. 421.IV.
Scythæ monachi. Vide *Monachi Scythæ*.
Scythianus magus,primus auctor Manichæiſmi.277. III. Eius genus,vita,diſciplina,& ſcripta. ibid.
Sebaſtianus dux à Caio PP conſtituitur Defenſor Eccleſiæ 286.IV. Eius inſignis confeſſio,& martyrium ſub Diocletiano Imp. ibid.
Sebaſtianus Bonifacij Comitis gener,in ſuſpicionem perduellionis adductus, tranſit in Africam ad Vvandalos,& poſt confeſſionem fidei Cathol. aduerſus Arianos , alia obtenta occaſione. 440. V.
Sebuæi apud Iudæos tranſponebant tempora ſolemnium feſtiuitatum. Appar. VIII.
Secretaria in quibus celebrari ſolita Concilia. 451.III.
Secundæ & Ruffinæ Virg.martyrium ſub Valeriano. 260.I.
Secundus Valentini diſcipulus , quæ & ipſe delirarit circa Æonas aliáque dogmata. 175. VII.
Sedes prima. Vide *Prima Sedes,& Rom.Eccleſia*.
Sedes Patriarchales. Vide *Patriarch*.
Sedes Eccleſiarum inſtitutæ ſecundum prouinciarum diuiſionem, & prærogatiuas ciuitatum,à Romanis anteà ſtabilitas. 39.VI.
Vide etiam *Diœceſes*.
Sedium Epiſcoporum anniuerſariæ dies celebrari ſolitæ. 45.I.
Vide etiam in *Cathedra*.
Sede vacante Clerus Rom. Capitis munera in multis explet. 253. VIII.
Vide *Rom. Clerus*.
Sedes ligneæ Apoſtolorum conſeruatæ ad poſteros, & venerationi habitæ. 34. LXXXIV.
Quales eſſe ſolerent eiuſmodi ſedes Epiſc. ibid.
Sculptorum Iconum tergis imponi ſolitæ, & quare. 399 X.
Segeſicus Gothorum Rex occiditur à ſuis,quòd pacem peteret à Romanis. 404. II.
Seianus calumniis onerat Iudæos. 28. III.
Ad omne malum impellit Tiberium Imp. ibid. IV.
Immenſa eius potentia,& memorandus caſus. 33.XVIII.
Eius filia virgo necanda , priùs à carnifice iubetur conſtuprari. ibid.
Selene,mater omnium à Simone mago prædicata. 35.XII.
Quæ alia delira idem de ipſâ doceret. ibid.
Dea habetur ab eius ſectatoribus, & à Romanis,eiúſque ſimulachrum erigitur. ibid.
Seleuciæ Iſauriæ celebris memoria S. Theclæ, & ad eam frequens peregrinatio Fidelium. 47.V.
In eâ ciuitate iubentur à Conſtantio Imp.conuenire Orientales Epiſcopi , eodem tempore quo Occidentales Arimini , & quo concilio id contigerit 358.I.II. Quot & quales Epiſcopi conuenerint.359. XVI. Sæua diſſidia inter Arianos & Semiarianos, & quæ partes ibi Catholicorum. ibid.
Seleucus & Hermias hæreſiarchæ, vide *Hermias*. Ab eis nominati Seleuciani hæretici. 170.V.
Semiariani hæretici qui dicerentur. 347.XVI. Habiti Catholici, reſpectu Arianorum. 357.XIII.358.IV.365. I. Eorum formulas fidei,quo conſilio interpretatus ſit Hilarius. 358. IV. Celebrant Concilium Ancyræ , aduerſùs Sirmianam Arianorum perfidiam. 357.VI. Quomodò inter eos tunc tranſactum de voce Subſtantiæ. ibid. VII. Dirè altercantur Seleuciæ , & Conſtantinopoli, cum Arianis, & ſe inuicem damnat. 359. XVI. XXI. XXII. Adhærent hæreſi Macedonianæ 360.IV. & ab eâ exinde dicuntur Macedoniani. 363. XX. Concilium celebrant Lampſacia aduerſùs Arianos vbi & ſubſcribunt hæreſi Macedonianæ de Spiritu ſancto. 365. I. Surripiunt fraudulenter communionem Apoſt.Sedis.ibid.II. Vide *Macedoniani*.
Senator abortiuus, velorcinus,quis dictus. 44. XXXII.
Senator Exconſul,ſub Commodo Apoſtata à fide , inter ſacerdotes Iſidis profitetur 189.II. Qualis eſſet tunc Chriſtianorum Senatorum cauſa.ibid.III. Alij Senatores martyres. 189. I. 192. II. 226.II.273.3.
Vide etiam *Conſul*. Senator Aſterius propriis humeris ſublatum ſepelit Marinum martyrem. 262. III.
Senatus Rom. reſtitit Tiberio , ne Chriſtus reciperetur inter deos. 34. LXIII. 35. XVI. Senatuſconſultum Tiberianum, de morte damnatis ad plures dies ſeruandis. 23.I.
Seneca præceptor Neronis Imp. 56.XIII.Eius Epiſtolæ ad Paulum Apoſtolum aſſertæ,cuius ſint fidei.66.IV.Detectâ in Neronem coniuratione, eius iuſſu mortem ſibi conſciſcit. 67.II.
Sententiæ quædam, ſeu dicta Chriſti, extra Euangeliſtarum hiſtorias.34.LXII. Sententia mortis non exequenda, niſi poſt decem dies,ex Senatuſconſulto Tiberiano. 23. I. Poſt. 30. dies, ex lege Theodoſij Magni. 390.II Eam legem Theodoſij abrogauit Nicephorus Boton.ibid.V. Vide etiam *Præfecti & Iudicia*.
Senophij anachoretæ ſuperhumerali & baculo vſus feliciter Theodoſius Imp.in bello. 388.V.
Sepeliri prohibitus à Iudæis Symeon ſenex , ob Chriſtum in templo annuntiatum. 2. IX. Sepeliebantur peregrini Hieroſolymis ſeorsùm ab incolis. 34.VII.
Sepeliri prohibebantur damnatorum corpora cum cæteris, & quomodò ea ſepelirentur. 34.XL.XLI.
Sepeliri prohibiti à Gentilibus martyres. 303.V.304.VII.
Vide *Martyres*.
Sepulturâ priuati Catholici ab Arianis. 336.III.372.V.
Denegatur Gratiano Imp. à Maximo tyranno.383.IV. Eâ indigni impij.364.I.& hæretici 179.III. Denegata eſt Noëto hæreſiarchæ.260.V. Vide etiam *Funus. Corpora. Mortui. Defuncti.*
Sepulchra aperta in Paſſione Domini 34.XXXVIII.Sepulchrum Chriſti quomodo munitum à Iudæis,ne poſſet aperiri.ibid.XLI. Eius ſitus,& deſcriptio.ibid.LIV.Profanatur à Gentilibus, ſimulacris idolorum 137.IV.Expurgatur à Conſtantino, & nobiliſſimo inſignitur templo.326.VII. Sepulchra Gadaræ obnoxia illuſionibus dæmonum 31. XXV. Sepulchrum Dauidis , ſiue Salomonis dicti,quamdiù perdurarit.34. LXXI. Ingentes in eo theſauri. ibid.

Sepulturæ

Sepulchræ Fidelium curam habebant Laborantes, ſeu Foſſarij dicti 44.XXXIV. Eius curatores à Conſtantino inſigniter inſtituti, & à ſeqq. Impp. aucti. 316.XIV. In Sepulchris Gentilium, non debent ſepeliri Fideles. 258.II. Sepulturæ Chriſtianorum ritus. 310.IV.
Sepeliendi martyres cum colobio, aut dalmatica. 283.IV. Qui vſus ad miniſtros etiam Eccleſiæ extenſus, cohibitus eſt à Gregorio Papâ. ibid. Sepeliuit proprijs manibus Eutychianus PP. diuerſis locis. 342. martyres. 283.IV.
Sepeliri intra vrbem, olim prohibitum. 159. I. Conceſſum Traiano à Senatu. ibid. & Chriſtianis à Maxentio. 306.X.
Sepeliri iuxta Sanctorum corpora, ſemper fidelibus optatiſſimum. 216.IV. Ex ſepulchris Sanctorum, vel puluere, aliiſque rebus eis adiacentibus, ſiue admotis, atque etiam ex oleo lampadum, vel cerâ candelabrorum de ea ardere ſolitis, ingentia edita miracula. 55.III. 58.XXX. 581.IV. 415. IV. 461. II. De ſepulchris Clementis Papæ, Gregorij Thaumaturgi, Pauli primi eremitæ, Mariæ Ægyptiacæ, Baſilij, aliorúmque plurimorum Sanctorum, mira quædam, vide ſub eorum nominibus. Et adde *Peregrinatio*.
Sepeliri Impp. Chriſtiani Conſtantinopoli conſueuerunt extra veſtibulum Eccleſiæ Apoſtolorum. 336.XIII. Ob ſepulchrum Conſtantini Magni apertum, ingentes turbæ. 351.XII.
Sepulchra Regum Parthorum Caracallus ſubuertit. 218.I.
Sepulchra Gentilium parentum ſuorum conterentes Chriſtiani, cohibentur legibus Impp. 340.XV. 349.V. 363.V. 447.V.
Septem Dormientes. Vide *Dormientes*.
Septem Diaconi, Notarij, Subdiaconi: vide ſub iis vocibus.
Septuaginta Interpretes. Vide *Interp.*
Septuaginta Diſcipuli Domini. Vide *Diſcip.*
Septuaginta Seniorum Concilium Iudæorum. Vide in *Sanhedrim*.
Sepulchrum. Vide in *Sepelire*.
Serapion in Ægypto martyr ſub Seuero. 206.VI.
Serapion Antioch. Epiſcopus, celebris inter Scriptores Eccleſ. 191. II. Moritur. 213.III.
Serapion Thmueos Epiſcopus, inſignis confeſſor, intereſt Concilio Sardicenſi Oecomenico. 347.V. Ei Antonius Magnus moriens legat melotem vnam. 358. V. Monet Athanaſium, in eremo latentem, de ortu hæreſis Macedonianæ, & ab eo literas accipit contra illam. 360.V.
Serapion Archidiaconus Eccleſiæ Conſtantinop. ſub Chryſoſtomo, monet eum de conatibus Seueriani Gabalenſis. 400.XV. Eumdem Seuerianum falsò accuſans, noua diſſidia inter eos concitat. 401.X.
Serapis Deus Ægyptiorum vnde ſic dictus. 389.XVI. Creditus Ioſeph Patriarcha. ibid. Eius ſacra ſæpè Romæ vetita, ſub Commodo in honore habentur. 189. II. Eius ſimulacrum quantâ curioſitate compoſitum. 389.XV. Euſdem formâ Iulianus Apoſt. effigiari voluit, & longè antè Hadrianus. 362. VI. Cubitus eius, Alexandriæ in Eccleſiam Chriſtianorum à Conſtantino, tranſlatus, magnâ Gentilium murmuratione. 326.XV. Templum famoſiſſimum diruitur iuſſu Theodoſij Magni. 389. XIV. XV. Flagitioſa in eo peragi ſolita myſteria. ibid.
Serena Aug. vxor Diocletiani, Chriſtianæ fidei addictiſſima ſancto fine quieſcit. 294.III
Serena, Honorij fratris Theodoſij Magni filia, datur vxor Stiliconi celeberrimo duci. 395 V. Conſors conſpirationis mariti in Honorium Imp. ex Senatuſconſulto ſtrangulatur. 409.I.
Sergij mart. tumulus, Fidelium peregrinationibus frequentatus. 471.II.
Sermones ad Fratres de Eremo falsò tributi Auguſtino, multa deliria continent. 585.III.
Serpentes in Melitâ inſulâ, poſtquam Apoſtolus Paulus ibi fuit, carent veneno. 58.LXII. Vide etiam *Baſiliſcus. Draco.*
Serpentem Adæ fuiſſe Chriſtum, dicebant Ophitæ; atque ideò ſerpentem colebant, & ſuis myſterijs adhibebant. 145.V. Eumdem quoque ſerpentem fuiſſe Chriſtum, dixit Manes. 277.IX.
Serpens, tanquam Æſculapius eſſet, adorandus palam expoſitus ſub Antonino Pio, & oracula eius nomine conficta. 145.VI Romam delatus ad peſtem auertendam. 315. IX. Eius longæuitas, & fœcunditas. ibid. Necatus à Siluestro Papâ. ibidem. VIII. IX. Alius ligneus eius loco effictus, cui puellæ virgines immolabantur, quóuſque detecta eſt impoſtura. ibid. IX. & 399.XI. Vide etiam *Draco*.
Seruatius Tungrenſis Epiſc. intereſt Concilio Sardicenſi. 347.V. Petit Romam. 346. III. Mittitur à Magnentio tyranno legatus ad Conſtantium; & Alexandriæ viſitat Athanaſium. 350. VIII. In Concilio Arimin. quomodò ſe geſſerit. 359.VIII.
Serui Stigmatici, vel Literati, aut Inuſti dicti, ex inſcriptionibus vultuum. 315.V.
Sethiani hæretici, qui Chriſtum dicebant eſſe Seth filium Abrahæ: aliáque delira effutiebant. 145.IX. Libros magnorum virorum nomine confinxerunt. ibid.
Seuerianus Gabalenſis in Syriâ Epiſc. commiſſus à Chryſoſtomo curæ Eccleſiæ Conſtantinop. in eius abſentia res nouas in eum molitur. 400. XV. Accuſatus de blaſphemiâ, eiicitur à Chryſoſtomo; ſed operâ Eudoxiæ Aug. reſtituitur. 401.X. Inhæret Eudoxiæ aduersùs eumdem Chryſoſt. 403.I. 404.V.
Seuerinus Noricorum Apoſtolus, (non Epiſcopus) ſanctitate, prophetia, & miraculis clarus innoteſcit. 454. VI. Valdè colitur ab Odoacre Italiæ Rege, quòd ei regnum prædixiſſet. 476 I. Moritur; eiuſque corpus Neapolim tranſfertur. 482.VII.
Seuerinus Abbas Agaunenſis, mirabiliter ſanat Clodoueum Regem, aliósque. 508.V. In eius defuncti memoriam, Childebertus nobilem eccleſiam erigit. ibid.
Seuerus, ſectator Tatiani (à quo dicti Seueriani hæretici) quæ impia dogmatizarit. 174.V.
Seuerus Sulpitius nobiliſſ. ciuis Rom. renuntiat ſæculo, & adhæret S. Martino, Vitam eius ſcribit. 394.XV. Eius Dialogi non eodem plauſu accepti. 402.XV. Sectatus eſt errorem Millenariorum. ibid. In ſenectute à Pelagianis deceptus, poſteà reſipiſcit, & perpetui ſilentij pœnitentiam ſibi ipſe imponit. 430.XII. Alius fuit à Seuero Epiſcopo Bituricenſi. ibid.
Seuerus Minorenſis Epiſc. ſcribit de Miraculis reliquiarum S. Stephani. 416.V.
Seuerus ex Ethnico magno factus monachus Eutychianus, pactione damnationis Concilij Chalcedon. intruditur ab Anaſtaſio Imp in ſedem Antiochenam. 513.I. Catholicos ſibi reſiſtentes diuè perſequitur. ibid. Ab eo dicti hæretici Seueriani; eumdémque Acephali pro capite habuerunt. ibid. II. Eius impietas ingentibus confutata miraculis. ibid.
Seuerus dux exercitûs in Pannoniâ, natione Afer, deficiens à Didio Iuliano arripit Imperium, & confirmatur à Senatu. 195.II.
Aduersùs Peſcennium progreſſurus, paciſcitur cum Albino, eum creans Cæſarem. ibid.III.
Initio benè Chriſtianos habet, quòd aliquando per vnum eorum oleo curatus eſſet. ibid.
Peſcennium occidit, & multos populos barbaros debellat, déque iis triumphat. 197.I.
Baſſianum filium, Cæſarem creat, & Antoninum dicit. 199 I.
Albinum rebellantem occidit. ibid.
Iudæos rebellantes debellat, déque iis triumphat. ibid.II.
Sæuit in ſuos, vnde & dicitur Sylla Punicus. 200.I.
Antoninum filium creat in Senatuſconſulto Imperatorem. 20.
Parthos debellat, & de iis triumphat. 204.I. 205.II.
Perſecutionem in Chriſtianos edicto indicit. 204.I.
Getam, alterum filium, creat Auguſtum. 201.I. Coërcet Britannos. 211. II. Ab Antonino filio appetitur gladio, ſed abſque effectu. 212.III Moritur ex mœrore ſcelerum filij. 213.I. Diuina in eum vindicta de effuſo Chriſtiano ſanguine. ibid.
Refertur inter diuos à Senatu. ibid.II.
Seuerus alius creatur Cæſar à Galerio Imper. & præficitur Italiæ. 306. II. Necatur in expeditione aduersùs Maxentium tyrannum. 307.I.
Seuerus alius, occiſo Maioriano Imp tyrannicè inuadit Imperium Occidentale, ope Ricimeris Gothi. 461. I. Necatur dolo eiuſdem Ricimeris. 465.III.
Seuerus Iulius, dux ſtrenuiſſimus, domat Iudæos ſub Hadriano Imp. 135.III.
Sibyllæ vnde ſic dictæ. Apparat. XI. Appellatæ à Patribus Propheteſſæ Gentilium. ibid.
Earum oraculis frequenter ſidem vſi ad conuincendos errores Gentilium; eámque ob cauſam dicti ad iis Sybilliſtæ: & earum lectio prohibita pœnâ mortis. ibid. & 142. IV.
Iis quoque vſus Paulus Apoſtolus. Appar. XI Quæ vaticinatæ ſint de Chriſto venturo. ibid. XII. Carmina vera ſelecta à ſpurijs per Auguſtum & Tiberium Impp. 19.II. Sibyllini libri cremati à Stilicone ſub Honorio Imper. 389.VIII. in fin. 399.XI.
Sicilia deuaſtatur à Genſerico Vuandalorum Rege. 439.V. 440.V. Ex ea tres Epiſcopos ad ſingula Concilia Rom. accedere, iuſſit Leo PP. 447 IV.
Siculum Concilium, in quo Euſtathius Sebaſtenus fidem Conſubſtantialis fingit profiteri. 365.III.
Sidæ Concil. aduersùs Maſſalianos hæreticos. 383.IX.
Sidonenſe Conciliab. Eutychianorum aduersùs defenſores Synodi Chalcedon. 512.II.
Sidonius Apollinaris Aruernus, inſignis orator & poëta, donatur Romæ ſtatua & coronis. 458.I. Habuit vxorem, Papianillam filiam Auiti Imp. 466.III.
Sanatur morbo ad Limina Apoſtolorum. 467.III. Creatur Præfectus ab Anthemio Imp. 468.I.
Ordinatur Epiſcopus Aruernenſis, viuente adhuc vxore. 472.III. Eius egregiæ laudes. ibid. Rogationum vſum in ſuam Eccleſiam introducit aduersùs inuaſiones Gothorum. 473. III. Moritur, paulò antè dirè vexatus à ſuis preſbyteris. 486.II.
Signa militaria. Vide *Milit. ſign.*
Sigiſmundus Burgund. Rex ex Ariano fit Catholicus. 509.III.
Curat celebrandum Concilium Epaunenſe. ibid.IV.
Silas Comes peregrinationis Pauli, poſt Barnabam. 51.XII.XVII.
Silentium quinquennale Pythagoricum ſuis indicebat Baſilides hæreſiarcha. 29.V.
Silentium quoque obſeruabant Valentiniani. 145.III
Eius ſuperſtitioſiſſimi obſeruatores Pattalorincitæ. 373.X
Silentio 40. dierum Gregorius Nazianz. domuit linguam loquacem. 389.III.
Silentij perpetui pœnitentia ſibi impoſuit Seuerus Sulpitius, quòd Pelagianis adhæſiſſet loquacitate ſua. 430 XII.

Silentiarius, ob incomparabilem ſilentij obſeruantiam, dictus Ioannes ex Epiſcopo factus monachus. 491.V.
Silentiarij qui dicerentur in Palatio Impp. 491 II.
Siloe fons in Hieruſalem, certis tantùm diei horis ebulliens. 33. XII.
Silua Candida dicta in memoriam martyrum, quæ anteà Silua Nigra. 182.XVIII.
Siluanus quidam Imperium in Galliis vſurpans, poſt paucos dies extinguitur à ducibus Conſtantij Imp. 353.III.
Siluanus Tarſenſis Epiſc. militat inter Semiarianos. 358. IV. Abdicatur ab Arianis. 359.XXI. Agit fraudulenter apud Liberium PP. 365.II. Ab eo denominati hæretici Tarſenſes. 370.VII.
Agens ſuæ ſectæ Epiſcoporum Conſtantinopoli, damnatur in Concilio ſub Theodoſio Imp. 383.VII.
Syluester creatur Rom.Pont. 314. I. Præeſt per Legatos Concilio Arelatenſi Primo, confirmatque eius ſtatuta. ibid. V. VIII.
Diſputat cum Iudæis de Religione coram Conſtantino Magno. 315.VII. Draconem peſtiferum perpetuo ergaſtulo mancipat. ibid.VIII. Cui pingatur cum dracone ad pedes eius vincto. ibid IX. Oſium Cordubenſem Epiſc. committit ad componendas in Oriente turbas per Arium excitatas. 318.XI.
Eius latebræ ſub Conſtantino probantur. 323.III. 324.VIII. in fin. Reuocatur Romam, & baptizat Conſtantinum, mundátque à leprâ. 314.X.& ſeqq.
Eius Acta corrupta, & quæ in eis legitima. 315.VII. 324.XXV.
Sub eo eiuſque auctoritate, celebratum Concilium Nicænum Primum. 325.III.IV.
Legatos eò mittit, qui præfuerunt. ibid.VII.
Confirmat eius Acta. ibid.XLV. De conciliis ab eo celebratis, vide in *Rom. Concil. ſub Syluestro*. Moritur. 335.XII.
Siluia virgo ſacra, Ruffini præfecti, proditoris imperij, ſoror, ſanctitate & eruditione conſpicua. 395.XII.
Similem per omnia Patri Filium, Conſtantius Imp. aſſeri vult in Concil. Sirmienſi. 357 VII.
Similis tantùm, aſſeritur Nicææ Thraciæ. 359.VII.
Similes, non ſubſtantiâ, ſed voluntate, Seleuciæ. ibid.XVII.
Similitudinis vox prorsùs ablegatur Sirmij. 357. III. & Seleuciæ. 359.XIX Diſſimilis omninò aſſeritur ab Eudoxio & Aëtio. 356. XVIII. itémque à Photino. 357.II Diſſimilis non ſolùm ſubſtantiâ, ſed & voluntate, in Concil. Antioch. contra Meletium celebrato. 360. XI. Diſſimilis quoque vocem ipſam, damnat horrendo ſenſu Acaciani Seleuciæ. 359.XIX.
Simeon. Vide *Symeon*.
Simeon Barjona, mutato nomine appellatur à Christo Petrus. 31. X Vide in *Petrus*.
Simon Cananæus, poſteà Apoſtolus, Zelotes dictus, is creditus, cuius nuptiis interfuit Chriſtus. 31. XII. Quibus populis, poſt Diuiſionem Apoſtolorum, Euangelium prædicârit. 44.XX. Confus ab aliquibus cum Symeone fratre Domini, & cum Iudâ Iacobi. 44. XXI.XXII. Quando ſubierit martyrium. 68.III.
Simon Cyrenæus cogitur Chriſti Crucem ex alterâ parte portare. 34.XXX.
Simon Magus baptizatur à Philippo Diacono. 35. IX. Offert pecuniam Apoſtolis Petro & Ioanni, vt acciperet poteſtatem conferendi Spiritum Sanctum. ibid. X. Repulſus, reſilit à fide. XII. Mentitur ſe eſſe Deum & Chriſtum; & alia plurima impia, impura & inepta docet. XII.XIII.
Appellatur ab Irenæo Primogenitus ſatanæ. XIII.
Scribit contra fidem Chriſt. ibid.
Primus omnium, qui poſt Chriſtum fuerunt, hæreſiarcha. XIV.
Deus à ſuis, itémque à Romanis habetur; eiúſque ſimulacrum erigitur, vnà cum Selenes ſuæ. XII.
Eius diſcipuli, & ſectatores. XIII.XIV.
Petit Romam. 44.XXVII.
Neroni factus chariſſimus, volatum promittit: ſed ad preces S. Petri cadit, & miſerè perit. 68.VI. VII. Quibus præſtigiis conſueſceret illudere hominibus. ibid.VII.
Simonia in Simone mago, à Sancto Petro damnatur. 35. XII.
Simoniacorum quorumdam Epiſcopp. cauſa acta in Conciliis Conſtantinopol. & Epheſ. à Chryſoſtomo. 400.XIII.XIV.
Vigentem in Eccleſiâ Conſtantinop. laborat S. Gennadius extirpare. 459.I.
Reſcribit aduersùs eam Leo Marcellus Imp. 469 II.
Simplicianus presbyter Rom. mittitur Mediolanum à Damaſo PP. adiutor Ambroſij in curâ Epiſcopali. 374 III. Creatur poſt Ambroſium, eius Eccleſiæ Epiſcopus. 397. VII. Magni habitus ab Epiſcopis Afric. & quare. 397.XX.
Simplicius creatur Rom.Pont. 467. II. Rogatus à Catholicis Orientalibus, agit apud Zenonem Imper. aduerſus Æl[u]rum Ecclcſ. Alexandr. inuaſorem, Eutychianum. 475.VII. 476.III.
Baſiliſci quoque tyranni, pariter Eutychiani, conatus infringi curat. 476 VII.
Poſt reſtitutionem Zenonis, recipit ab eo profeſſionem fidei. 477. II. Acacio Epiſc. Conſtantinop. vices ſuas committit ad recipiendos hæreticos. ibid.
Rogatur ab iiſdē de diſpēſatione electionis Epiſcopi Antioch. factæ præter decretum Nicæni Concilij. 479. II. Ab Epiſcopo etiam Alexandrino rogatur de veniâ cuiuſdam delicti. 478. II.
Agit aduersùs Petrum Mogum. ibid.& 482.II.
Moritur. 483.I.
Simplicius Auguſtodun. Epiſc. intereſt Concilio Sardic. Oecumen 347.V.
Simplicius Viennenſis Epiſc. clarus tempore S. Martini. 394. XV.
Simulacra dæmonum ad Chriſti aduentum in Ægypto corruunt. 1. X. A Cherſonenſibus, per Clementem PP. conuerſis, confringuntur. 102.II. Spoliata & conflata Romæ, ad ſoluendam obſidionem Alarici. 409.II. Præſtantioris artificij, relicta à Theodoſio ad ornatum Vrbis, ad quæ penitùs euellenda, fortè data Vrbs Gothis. 389.VIII.
Vide etiam *Idola*.
Sindone amictus adoleſcens in capturâ Domini, quis fuerit. 34 XXI.
Sindone amictus, Iacobus Apoſtolus incedere ſolitus. ibid. XXII. LXXXVII.
Sindon, quâ Chriſti corpus in ſepulchro inuolutum fuit, Imaginem eius retinuit, & conſeruata eſt ad poſteros. 34.XLIII.
Singedunenſe Concilium Arianorum. 366.VI.
Siniſtra in ſacris, dignior dexterâ. 325.XVII.
Vide etiam *Locus*.
Sinueſſanum aſſertum Concilium in cauſâ lapsûs Marcellini Papæ, cuius auctoritatis. 302.XII.XIV. 303.II.
Siricius creatur Rom. Pont. 385. II. Celebrat Romæ Concilium, pro reſtituendâ in Africa diſciplinâ Eccleſiaſticâ. 386. II. Laborat aduersùs Manichæos. 389. X. Celebrat Synodum Capuanam, in cauſa diſſidij Eccleſiæ Antiochenæ. 389.XI. Damnat Iouinianum hæreſiarcham. 390. VII. Parùm æquus in Paulinum Nolanum. 394 XIV.
Ob non damnatum Ruffinum Origeniſtam citiùs è vita ſubtrahitur. 397.VI. 398.I.
Sirmienſe Concil. Arianorum præſente Conſtantio Imp. in quo duæ fidei formulæ conſcriptæ ſunt; quarum priori Photinus hæreſiarcha damnatus eſt, poſteriori tam Homiouſion quam Homoſion abdicatum. 357.I.II.III. Poſteriori ſubſcribit vi coactus Oſius, non ſubſcribit vi coactus Oſius, non eam ſcripſit. ib. XIV. XV.
Ea mox damnata à conuentu Ancyrano Semiarianorum, & à Conſtantio publico edicto proſcripta. VI. VII. Quomodò fuerit de eâ tranſactum inter Arianos & Semiarianos. VII. Ibidem
Sirmij Liberius PP. ſubſcribit damnationi Athanaſij, & primæ illi formulæ contra Photinum. XI.XII.
Siſinij diaconi, & Maximi presbyteri Rom. martyrium ſub Diocl. 302.XVIII.
Siſinnius & ſocij Martyres Anaunenſes. 400.I.
Vide *Anaunenſes*.
Siſinij Nouatiani prudens conſilium Theodoſio Imp. datum de diſputatione cum hæreticis. 383.VII.VIII.
Siſinnius Conſtantinop. Epiſc. ordinatur, vir laudatiſſimus. 426.I. Maſſalianos hæreticos in Conc. damnat. 427. III. Moritur. ibid. II.
Sixtus I. creatur Rom.Pont. 132. III. Martyrio coronatur ſub Antonino Pio. 142. III. Inſcripſit ſe in ſuis epiſtolis, Vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopum. ibid. V. eius decreta. ibid. V. X. Eiuſdem nomine falsò vulgatus liber Sixti Pythagorici Ethnici, à Ruffino Aquil. ibid. & 410. XIII.
Sixtus, II. ordinatur. 260. I. Martyrium ſubit in perſecutione Valeriani. 261.I.
Sixtus, III. adhuc presbyter calumniam à Pelagianis paſſus de conniuentiâ cum ipſis, validiſſimè aduerſus eos ſcriptis ſuis agit. 418.III.
Creatur Rom.Pont. 432. III. Quærit curare Neſtoriū iam damnatum, eiúſque fautores reducere, ibid. Patitur calumniam de fauore in eum, à quâ ſe purgat ibid. VI. Aliam paſſus calumniam de ſtupro illato ſacræ virgini, purgatur in Concilio Rom. 433.III.
Eius Acta cum Polychronio, dubiæ fidei. ibid. Iulianum Pelagianum, pœnitentiam ſimulantem non recipit. 439.XI.
Multa ingentia vaſa & ornamenta Eccleſiis Romæ confert. 440. I. Sanctè quieſcit. ibid. Eius nomine ſuppoſita à Pelagianis ſcripta. ibid.II.
Sixtus Senenſis haud excuſandus in defenſione Origenis. 256. IV.
Socrates hiſtoricus Eccleſ. ſecta Nouatianus. 56. IX. Eius & Sozomeni aſſertio de presbyteris pœnitentiariis expenditur. ib. VIII. & ſeqq Eorundem alia aſſertio de permiſſo vſu coniugum clericis in Concilio Nicæno, refellitur. 323.XI.
Iidem de rebus ſuis mentiti ſunt, & ritus Catholicorum cum ſuis confuderunt. 383.VIII.
Socrates fuit etiam Origeniſta. 402. V. Vbi ambo terminarunt Hiſtorias ſuas; & quæ iis fides habenda. 439.VIII.
Eos, cum Theodoreto, primus in Latinum vertit Epiphanius Caſſiodori familiaris, ex quibus ipſe Caſſiodorus Tripertitam compoſuit. ibid. in fin.
Sodalitia, & collegia vetita à Traiano Imp. eóque nomine Chriſtiani exagitata. 100.III.
Sœbadius Aginenſis Epiſc. ſcriptor Eccleſ. ſub Conſtantio Imp. fortiter ſtat aduerſus Arianos. 357.IV.

Quomodò ſe geſſerit in Concilio Arimin. 359.VIII.

In Sole prodigia ad aduentum Chriſti. Appar.XIV. Penitùs obſcuratur in Paſſione Domini.34.XXXVI. Eiuſdem portentuſus defectus ſub Seuero.203.II. & ſub Theodoſio Magno. 393.I. Vide etiam *Tenebræ.*

Solis templum ab Aureliano Imp erectum,& Solis agon ab eodem inſtitutus.275.III. Solis ingens ſimulacrum, Coloſſus Rhodius. Vidè *Coloſſus.*

Solem eſſe Chriſtum, quinam hæretici dicerent; vide in *Chriſtus.*

Solem adorari à Chriſtianis dicebant Gentiles, quòd ad Orientem orarent. 58. XLIII.
Vide *Oriens & Occidens.*

Solem & Lunam adorabant Manichæi, & quid de iis delirarent. 277. IX.

Solem quoque Orientem adorabant Priſcillianiſtæ. 58.XLIII.

Solémque eſſe Deum, Prodicus hæreſiarcha dixit. 120.XVII.

Somniorum diuinatores exagitati à Conſtantio Imp. 358.VI.

Sopater philoſ. Gentilis necatur à Conſtantino Mag. ob magiam. 326.XIX.

Sophiæ templum nobiliſſ. Conſtantinopoli incenditur ex tumultu plebeio. 491.IV.

Sophronia matrona Rom. ne violaretur à Maxentio tyranno, manus ſibi intulit. 309.IX.

Sorores vocabant etiam Iudæi, ſuæ gentis feminas. 57.XIX.

Sorores B. Virginis, dictæ eius conſobrinæ. Appar XIX.

per Sororem mulierem. quid Paulus intellexerit. 57 XIX.

Sorores proprias corrumpere ſoliti Valentiniani hæretici. 145. III.

Sororum coniugium quibus populis olim vſitatum. 390.X.

Sors, quâ vſi Apoſtoli in electione Matthæi Apoſtoli, quænam fuerit. 34.LXVII. Eius vſus, & abuſus, qui olim exterius apud varias Religiones. ibid. Eâ non vſi Apoſtoli poſt acceptum Spiritum ſanctum. 44. IX.

Sortes Apoſtolorum, ſic dictus liber confictus ab hæreticis. 44. XXVI.

Sorte electus Summus Pontifex Iudæorum factione Zelotarum ſub Nerone. 69.XX.

Sorte mirabiliter confirmata vnio ſchiſmaticorum Palæſtinæ monachorum cum Eccleſiâ. 477. X. Vide etiam *Vaticinia rerum eueniendarum.*

Sortilegia vocantes, excommunicati in Concilio Rom. ſub Damaſo. 382.V.

Sortilegæ feminæ à dæmonibus illuſæ. ibid.

Sortilegorum, & diuinatorum inquiſitiones ſucciſæ ab Auguſtino in Africâ. 418.VI. Vide etiam *Malefici.*

Soter creatus Rom Pont.175.I. In perſecutione, literis conſolatur Eccleſias,& pecuniis ſubleuat. ibid.III. Martyrio coronatur ſub Marco Imp. 179.IV.

Soteris nobiliſſ.virg. egregium martyrium in perſecutione Diocl. 304.VIII.

Sozomenus hiſtoricus Eccleſ. ſecta Nouatianus.56.IX. Multa quæ fuerunt ei cum Socrate communia. vide in *Socrates.* Eius alij errores reprehenduntur. 319.VI.VII. Fuit longè accuratior Socrate.402.III. Eiúſque Hiſtoria maioris apud Photium æſtimationis. 439. VIII. Redarguitur à Gregorio PP. de laudibus Theodori Mopſueſteni 427.IV. 439. VIII. Multa ex fine eius Hiſtoriæ deperdita. 415. XI. 427. IV. 439. VIII. Eius maiores ſub Iuliano Apoſt. è Gazâ Palæſtinæ facti errores ob Chriſtianitatem. 392. XXXII.

Spadones. vide *Caſtratus. Eunuchus.*

Spectacula adire nefas olim Chriſtianis.206.II. Iis renuntiare ſoliti in baptiſmo. ibid. Eadem ſub renuntiatione pomparum diaboli comprehenſa. ibid. Diuinæ vltiones in eorum ſpectatores Chriſtianos. ibid.
Inſectatur ea Chryſoſtomus. 399. V. Permiſit Honorius, ſed quæ abſque Gentilitiâ ſuperſtitione fierent.399. IX Prohibentur à Theodoſio Iun. Imp. diebus feſtis.425.IX & à Leone Marcello. 469.I.
Vide etiam *Ludi.*

Specula vſtoria inuenta à Proclo philoſopho, ad comburendas naues. 514.IX.

Speluncæ, in quâ natus eſt Chriſtus, deſcriptio. Annal.num.I. Ea ſummæ venerationi omnibus gentibus. ibid.III.

Spinæ coronæ Chriſti diù viſæ reuiuiſcere. 34.XXVII. in fin.

Spiridion Epiſcop. Trimithuntis, inſignis Confeſſor, intereſt Concilio Niceno.325.X. Philoſophum Gentilem, inſultantem Chriſtianæ religioni, compeſcit, & conuertit. ibid. Dono prophetiæ, & miraculorum illuſtris, etiam in Epiſcopatu paſcit oues. ibid. Sanat Conſtantium Imperat. ab vlcere incurabili.338.III. Intereſt Concilio Oecumenico Sardicenſi. 347.V.

Spiritus negabant Sadducæi. Appar.VII.

Spiritus nequam inhabitare in homine, qui eum ad omne malum impellerent, dicebat Valentinianus. 145.III.

Spirituales ſe Valentiniani, reliquos verò homines Carnales appellabant.145.I. Itémque Maſſaliani. 361.VIII.

Spiritum Sanctum negabant Samaritæ apud Iudæos. Appar. VIII. 35. X. Per inſufflationem impertitur à Domino Apoſtolis & Diſcipulis ſuis.34.LVII. Deſcendit in Diſcipulos in ſpecie Linguarum ignearum. 34. LXVIII. Confertur per impoſitionem manuum Apoſtolorum, & Epiſcoporum.35 X. XI. vide *Chriſma.* Eius dona emere pecuniâ voluit Simon Magus.35.X. Quomodo eum ſe accepiſſe diceret Montanus. 173.IV.V.
Vide etiam *Paracletus.*
Viſibili ſigno ſuper ſe apparere in ſacramentis, putabant Maſſaliani.361.X. In formâ columbæ viſus. Vide in *Columba.*

Spiritum S. negabant Simoniani, & alij eorum conſortes. 120 V.

Sororem eſſe Chriſti femineo ſexu, &c. delirabat Elxai.105.II. Eſſe Melchiſedech, dicebat Hierax. 287. IV. Creaturam eſſe, & vnum ex miniſtris ſpiritibus, gradu tantum à ceteris Angelis diſtantem, aſſeruit Macedonius, cum omnibus Semiarianis. 360.IV.365.I. Vide *Macedoniani.*
Eius quoque diuinitatem negauit Aërius Impius.356 XVII. Filio minorem aſſeruit Donatus. 328. IV. De eo male ſentire accuſatus Baſilius quâ occaſione fuerit.371.IV.V. Vide etiam *Trinitas. Perſona.*
Eius diuinitas pleniùs aſſerta in Concilio Oecumen. Conſtan I-nop. 381.IV.

Spiritûs S. à Patre Filióque proceſſio aſſerta à Leone PP. aſſumitur in Symbolum fidei ab Eccleſiis Hiſp.& Galliæ. 447.III. Vide etiam *Symbolum Athanaſio Symb.& Nican.*

Spiritûs S. peculiari impulſu facta, non debent temerè ab aliis vſurpari. 302.X.XI.303.XI.309.IX.

Spiritalia Principibus ſubdunt Politici. 587.II.

Spongiæ natura, eiúſque vſus in Cruce Domini.34. XXXII. Quæ ſeruiuit Paſſioni Domini, adhuc ſeruatur tincta ſanguine.ibid.& XLIII.

Sponſalia apud Hebræos non minoris momenti, quàm ipſæ nuptiæ Appar.XXII.

Sportulantes clerici, qui dicti à Cypriano. 57.XXII.

Statuæ Caij Imp. deiectæ à Claudio.45.XVII. Filiarum Agrippæ Regis Iudæorum, delatæ ad lupanar, & turpibus modis illuſæ. 46.II. Domitiani poſt eius necem abolitæ.98.IV. Maximini quoque Galerij deiectæ. 314. II. Itémque Eutropij eunuchi, & Conſulis potentiſſimi.399. III. Theodoſij Mag. eiuſque coniugis, ab Antiochenis occaſione tributi deiectæ, & quid inde acciderit. 388. I. & ſeqq. Anaſtaſij Imp. hæretici, eiuſque coniugis Conſtantinopoli funibus per vrbem tractæ à populo, zelo fidei Catholicæ. 493.V. 512. I. Iuliani Apoſt. in locum ſtatuæ Chriſti poſita, cælitùs comburitur. 362.XXXV. Et de omnis generis ſtatuis, vide etiam in *Simulacra. Idola. Imagines.*

Stella; quæ apparuit Magis in Chriſti natiuitate, quando orta ſit. 2.VI.VII. Qualis ea fuerit. ibid.VIII.

Stella crinita prænuntia obitûs Conſtantini Magni. 327.II. Vide etiam *Cometa.*

Stellis fatalibus homines eſſe colligatos, aliáque eiuſmodi deliria, aſſeruerunt Priſcillianiſtæ. 381.XVI.

Stephanus eligitur ab Apoſtolis primus ſeptem primorum Diaconorum, 34.LXXX. Miniſtrat in eo munere Iacobo Apoſt. Hieroſol. Epiſcopo. ibid. LXXXIII. Lapidatio eius quo tempore, & à quibus, procurata fuerit. LXXXVII. & ſeqq. Eius paruus S. Paulus LXXXIX. Inſignes memoriæ eius paſſionis. XC Corpus proiectum inſepultum, à Chriſtianis ampliſſimo funere conditur. XCI. Eius nomine ſuppoſitæ ab hæreticis Reuelationes 44.XXVI.
In eius honorem primum in vniuerſâ Galliâ dicatum templum à S. Martiale. 34. XC.74.VII.
Eius corporis inuentio diuinâ reuelatione facta ſub Theodoſio Iuniore, tranſlatióque Hieroſolymam, comitantibus innumeris ſignis & miraculis. 415.I.
Reliquiæ primùm ab Oroſio delatæ in Occidentem, innumeris pariter & planè ingentibus coruſcârunt vbique miraculis, & hominum ac populorum conuerſionibus. 416.III.IV.V.
Plurimæ in eius honorem vbique erectæ Eccleſiæ. ibid.
Ex vno lapidum quibus martyrium conſummauit, multa oriri ſolita apud Anconam miracula. ibid.III.
Reliquiæ Hieroſolymis tranſlatæ Conſtantinopolim ab Eudoxiâ Aug. 439. I

Stephanus Antiochenus Epiſc. Arianus, accedit cum ſuis collegis perfido animo ad Concilium Sardic. pariterque recedit.343. VI. Damnatur ibi à Patribus. VII. Conuenit cum ſuis Philippopoli. XV.XVI.
Abdicatur à Conſtantio Imp. ob turpiſſimum eius facinus in Legatos Sardic. 384.II.

Stephanus alius Orthodoxus, Antioch. creatur Epiſcopus.477.IV. Synaxim ſolemniter celebrans, diriſſimè occiditur ab Eutychianis, corpúſque in amnem proiicitur. 479.I.

Stephanus Iunior prædicti martyris ſucceſſor eligitur Conſtantinopoli, ob turbas vrbis Antioch. 479. II. Moritur Antiochiæ. 482.I.

Stephanus Rom. Pont. creatur. 257.III.
Excommunicat omnes reiicientes baptiſmum hæreticorum.258. V. Ea de cauſa obloquuntur in eum aduerſarij. ibidem.V. VIII. Eius laus ob defenſam ea de re antiquam Eccleſiæ Traditionem. ibid.XII.
Martyrium patitur ſub Valeriano. 260.I.

Stigmata, Britonum inſignia. 313.V.
Stigmata ſibi apponebant Syri. ibid
Stigmatici ſerui. ibid
Stilicon genere Vvandalus, inſignis dux Theodoſij Imp. templa deorum Romæ ſpoliat,& libros Sybillinos combutit, 389.VIII. Ei Theodoſius dat coniugem, fratris ſui filiam, ac moriens filios & Imperium commendat. 395.V. Violata Eccleſ. immunitate ſatisfacit Ambroſio. 396. I. Proditoriè colludit cum Alarico in bello Polentino. 403. IX. Eius duæ, filiæ, ſingulæ Honorij Imp. vxores fuerant, ſed vtraque virgo defuncta. 408. V. Cupiens Imperium transferre in filium ſuum Eucherium, barbaros euocat. 407. II. Alarico immenſum aurum dari curat, quo vtebatur ad proditionem. 408. III. Perduellis detectus, confugit ad Eccleſiæ aſylum. ibid. Dolo paſſus inde abduci, capite truncatur. ibid. IV. Eius monumenta vbique diruta, noménque abraſum. ibid. VI.
Stylitarum monachorum, qui columnas incolerent, inſtitutio, auctore Symeone Stylitâ dicto. 432.IV. 460 III.
Stola Pontificia Iudæorum, cuſtodita ab Herode Idumæo, & poſteà à Romanis, & quare. Appar. V. Reddita Sacerdotibus à Vitellio Præſide. 37.II.
Stola S. Iacobi Apoſtoli conſeruata ad poſteros. 34.LXXXVII.
Stolam Summi Pontificatûs Gentilium Romanorum, induebant etiam Imperatores Chriſtiani, & quomodò. 382.XII.
Stratoris obſequium exhibet Conſtantinus Mag. Imp. Siluestro Papæ. 324. poſt.num.XIX.
Stratiotici hæretici, ſecta Nicolaitarum, ſiue Gnoſticorum. 68.V. 120.XVIII.
Studia. Vide *Schola.*
Studitæ monachi, à Studio viro Conſul ſic dicti qui & Acœmetæ, Conſtantinopoli inſtituuntur. 457.III.
Vide etiam *Acœmeta.*
Subdiaconorum ordo ab initio Eccleſiæ. 44.XXXIII. Prohibitæ eis vxores ex traditione Apoſtolicâ. 58.IX.
Subdiaconi ſeptem à Fabiano PP. præfecti ſeptem Notariis inſtitutis ad ſcribenda Martyrum Acta. 238.I.
Subſiſtentias tres in Trinitate, Marcelli diſcipuli confiteri noluerunt. 347.XIV.
Subſiſtentiæ nomen in Perſonis diuinis, damnatur in Conciliabulo Acacianorum Conſtantinop. 359.XX.
Vide etiam *Hypoſtaſis.*
Subſtantiam propriam non habuiſſe Chriſtum ante incarnationem, dixit Beryllus. 229.I.
Subſtantiæ Patris imaginem eſſe Filium, dixerunt Euſebiani in Concil. Antioch. in Encænus. 341.VI. ſed id paulò pòſt Iſauriæ ademerunt. ibid.
Subſtantiæ nomine dolos ſuos tegebant Ariani. 356.XII. 357.XIII. Ea vox ab iiſdem omnino abdicatur variis conciliabulis. 357. III. 359. VII. XVII. XIX. XX. Eius vindices Semiariani, aduerſus Arianos. 357 VI.
Vide etiam *Conſubſtantialis & Filius.*
Subſtantiæ vox in perſonis Trinitatis quomodo olim acciperetur, tam à Græcis, quàm Latinis. 362.XLIII.
Succeſſione perſonarum vſi antiqui Patres ad debellandos hæreticos. 146.X.
Succeſſores ſibi nonnulli ſancti Epiſcopi laudabiliter deſignarunt; ſed proſcripta poſtea ea conſuetudo legibus Eccleſ. & maximè in Sede Romana. 426.III. 465.IV. 499.II. Aliquando tamen cum decedente Pontif. de ſucceſſore agere mos fuit, ſed abſque præiudicio liberæ electionis Cleri. 499.II.
Sudarium, quo Caput Domini eſt inuolutum in ſepulchro conſeruatum ad poſteros. 34 XLII.
Sudarium aliud, quod à Veronicâ faciei Domini admotum, eam impreſſam retinuit, pariter tranſlatum ad hæc tempora. ibidem.
Sudarium quo Paulus Apoſt. gladio feriendus oculos obduxit, conſeruatum magno honore ad poſteros. 69.VI.
Sudaria, & ſemicinctia, ex corpore Pauli virtutem accipiebant pellendi morbos, & dæmones. 53.II.
Sueui inuadunt Gallias vnà cum Vvandalis & Alanis, aliiſque barbaris. 407. II. Occupant Hiſpanias cum iiſdem, eáſque inter ſe partiuntur. 409. V. Ex Arianis fiunt Catholici; rurſumque adhærentes Arianis, iterùm redeunt ad Eccleſiam. 448. XI. Vincuntur à Theodorico Gothorum Rege, Hiſpanias inuadente. 456.
Suffocati, & ſanguinis abſtinentia, quâ ratione præcepta ab Apoſtolis, & quis eius rei vſus in antiquâ Eccleſiâ. 51.V.
Suffragia pro defunctis, ex Apoſtolicâ traditione. 34.XCII.
Vide *Defuncti.*
Sulpitius Seuerus. Vide in *Seuerus Sulp.*
Summus Pontifex. Vide *Pontifex.*
Suppellex pretioſa antiquarum Eccleſiarum. 57.XXXVI. Vide in *Vaſa.*
Superhumerali Senuphij anachoretæ capiti ſuo impoſito, Theodoſius Magnus vincit hoſtes. 388.V.
Suſanna, filia Gabinij fratris Caij Papæ, affinis Diocletiani Imp. ob recuſatas nuptias Galerij Maximiani Cæſaris, multa patitur, virginitatem dominus conſeruat, & tandem martyrium conſequitur. 294.II.
Suſpenſionis antiqua cenſura in Eccleſia. 57.VIII.
Symboli vna quid ſignificet. 44.VIII.
Symbolum Apoſtolorum, qua occaſione, quóue modo, atque conſilio, ab iis conditum. 44.VIII. Athanaſij dictum, ab ipſo Romæ compoſitum Latino ſermone. 340. IV. Mutilatum à Græcis, in proceſſione Spiritus S. à Filio. ibid. Nicænum, quibus verbis conſcriptum. 325.XXIV. In Concilio Conſtantinop. recipit augmentum de diuinitate Spiritûs Sancti. 481.IV. Addita ei poſteà aſſertio de proceſſione Spiritus S. à Filio, & quando, & vbi, id primùm contigerit. 447.III.
Antiochenum. 341.VIII. Vide etiam *Fidei Formula.*
Symeon Cleophæ, Frater Domini dictus, confuſus ab aliquibus cum Simone Cananæo, & Iuda Iacobi, Apoſtolis 44.XXI.XXII. Creatur Hieroſol. Epiſcopus, poſt Iacobi Apoſtoli martyrium. 63. 21. in fin.
Nobiliſſimum & ipſe martyrium conſequitur ſub Traiano, anno ætatis 120. 109.I.
Symeon Perſa, Cteſiphontis Epiſcopus, martyr in Perſecutione Saporis Regis. 443.III.
Symeon Senex annuntiat Chriſtum in templo Hieroſ. 1. IX. Ideò priuatur à Iudæis poſt mortem ſepultura ibid. Fabula de eius cæcitate reiicitur ibid. Fuit ſacerdos & Propheta. ibid.
Symeon Stylita habitationem ſibi ſuper columnam ſtatuit. 378. XIII. Vincula, quibus ſe conſtrinxiſſet, Meletius, egregio dicto ſoluit ibid. Subuenit Chriſtianis aduerſus Perſas. 420.III.
Eius primordia, & mirabiles progreſſus. 432 IV.
Toto orbe fama, & ad eum vndique peregrinationes ibidem. Eius Imagines in domibus ad tutelam adhibitæ. ibid. Ex columnâ curam agit omnium Eccleſiarum ibid. Agit pro conciliandis Neſtorij fautoribus cum Catholicis: ibid. itémque pro Concilio Chalcedon aduerſus Eutychianos; 451. XXXIV. & reductione Eudociæ Aug. ab eâ hæreſi 455.V. Scribit pro confirmatione prædictæ Synodi. 458. II. Migrat in cælum, maior centenario. 460.II. Eius corpus transfertur Conſtantinopolim à Leone Imp. ibid. Eiuſdem cucullum ab eo ad ſe miſſum, idem Leo ad Danielem æquè Stylitam remiſit. ibid.III.
Symmachus ex Samarita Iudæus, aut ex Chriſtiano Ebionita, nouam ſcripturæ interpretationem edit ſub Seuero. 203. III.
Symmachiani hæretici, ab eo Symmacho, an ab alio Patricij hæreſiarchæ diſcipulo, orti, quæ dogmatizarent. 203.IV.
Symmachus Gentilitiæ ſuperſtitionis Romæ Pontifex. 371.X. Præfecturam vrbis gerens agit apud Valentinianum Imper. pro reſtitutione cultûs deorum, ſed obſtat Ambroſius. 384.I. Petens à Theodoſio reſtitutionem Aræ Victoriæ, relegatur; ſed paulò poſt reuocatur, & Conſul deſignatus. 389.VII. Rurſum agit apud Valentinianum pro recuperandis veteribus ſacris; ſed iterùm obnitente Ambroſio patitur repulſam. 392.I.
Symmachus creatus Rom. Pont. 498. II. Erigitur poſteà aduerſus eum Laurentius. ibid. Celebrat Concilium de electione Rom. Pontificis. 499.I. Calumniis oneratur à Laurentianis, Viſitator ei datur contra fas à Theodorico Rege. 10. VI. Purgatus in Synodo Rom. 502. II. Anaſtaſium Imp. hæreticum excommunicat. 502.V. Aliud Concilium celebrat aduerſus ſchiſmaticos Laurentianos. 503.II. Defenditur à calumniis Anaſtaſij Imp. de manichæiſmo, ibid.V. Conſtitutum in Synodo edit aduerſus detentores bonorum Eccleſ. 504. I. Subuenit Epiſcopis Africanis exulibus. ibid. III. Scribit pro vnione Eccleſiæ Orientis. 512. III. Moritur 514.I.
Symphoroſæ cum ſeptem filiis martyrium ſub Hadriano. 138 II.
Synagoga. Vide in *Ritus*
Synagoga Iudæorum incenſa à Chriſtianis, iubetur à Theodoſio Imp. refici ab eius loci Epiſcopo; ſed obſtat Ambroſius. 388.X. Eorum Synagogæ aliquando incendi permiſſæ, aliquando prohibitæ. 418.XI.
Synaxis dicta Euchariſtiæ ſumptio: 57. XLV. adeoque ipſamet Euchariſtia. 34. XVI. Quibus diebus eiuſmodi conuentus ordinari ab Apoſtolis. 37. XLV. Quibus locis, tempore Pacis, & Perſecutionis, fierent. ibid. XXX. XXXI. 38. XXXVIII. XL. Quomodo ad eas conuocarentur Fideles vtroque tempore ibid. XL XLI. Vide etiam *Dominicum.*
Syneſius celeberrimus philoſophus, fit Chriſtianus, & ex vxorato Epiſcopus Ptolemaidis Pentapolis. 430.XV. Eius variæ & miræ artes, ne ordinaretur Epiſcopus ibid. In Synodo Ptolemaid. excommunicat Andronicum prouinciæ Præfectum, ob enormia ipſius facinora. 411. XI. Eius ſcripta. ibid. Elegans hiſtoria de promiſſione ab eo factâ cuidam philoſopho à ſe conuerſo, remunerationis poſt hanc vitam eleemoſynarum. ibid. XIII. Habuit in Epiſcopatu ſucceſſorem, Euoptium fratrem ſuum. ibid. in fi.
Συνέδριον Vide in Sanhedrim.
Synodus. Vide *Concilium.*
Synodicæ literæ; quæ à Synodis ſcribebantur. 142.VIII. Conciliorum Oecumenicorum, debent ſcribi ad Romanum Pontif. 347. XVII.
Syri ſtigmatici. 313.V.

T

T Literâ notabantur olim fures. 34. XXIX. Fuit etiam ſalutis ſignum. ibid.
Tabellarij Epiſcoporum, quinam eſſent. 44. XXXVI. 60. IV.
Tacitus hiſtoricus calumniator Chriſtianorum. 66 II. III. 102. VII. Vocatur à Tertulliano, mendaciorum loquaciſſimus. 72. VII.
Tacitus Senator, poſt ſeptem menſes interregni Imperij eligitur à Senatu Imperator prouectâ admodum ætate. 278. II. Pacem reddit Eccleſiæ. ibid. Poſt ſex Imperij menſes, moritur in expeditione Mæoticâ. 279. I.
Tarraconenſe Concil. pro diſciplina Eccleſ. 516. V.
Tarſicij acolythi inſigne ſub Valeriano martyrium. 261. I.
Tarſus Ciliciæ, patria Pauli Apoſt. 33. VI. Erat municipium Romanorum, 58. LIX.
Tarſenſes hæretici, qui & Semiariani, ſic dicti à Siluano Epiſcopo Tarſenſi. 370. XLI.
Tatianus ex Philoſopho Platonico factus Chriſtianus, & diſcipulus Iuſtini martyris, inſigniter agit contra Gentiles. 174 I. Elatus ſuperbiâ fit hæreſiarcha, auctor Encratitarum. ibidem. Quas hæreſes docuerit. ibid. II. Contexuit Harmoniam Euangelicam, Diateſſaron dictam, ſed mala fide. ibid. III
Taurinenſe Concil. in causâ Ithacianorum, & Priſcillianiſtarum 397. XII. Actum quoque de Metropol. Galliarum Narbon. & Viennenſ. ibid. XIII. ſed iſtud irritauit poſteà Zoſimus Papa. 417. IV. in fi.
Telemachius. Vide. *Almachius*
Teleptenſe Concil. Africâ. 418. V.
Teleſphorus creatur Rom. Pont. ex anachoretâ. 142. V. Martyrio coronatur ſub Antonino Pio. 154. I.
Quadrageſimalis ieiunij inſtitutio quomodò ei tribuatur. 136 I.
Templum Hieroſol. Vide *Hieroſol. templum*. Chriſtianorum: vide *Eccleſia*. Gentilium: vide *Idolorum templa*. Et de ſingulis, vide ſub proprijs nominibus.
Templa quæ olim dicerentur, & quâ ratione nonnulli Patres dixerint, Chriſtianos ea non habuiſſe. 57. XXXI.
In ſingulis ciuitatibus ab Hadriano Imp. iuſſa quæ Chriſto conſecrarei, & cur à cœpto deſtiterit. 224. II
In Templis quibuſque ſuis, non in aliis, ſinguli dij Gentilium colebantur. 302. XIV
Tempus nouiſſimum, quod vocet Paulus. 571 LIV.
Tempus definitionis non debet apponi decretis de fide, & quare. 325. XXIX.
Tenebræ in Paſſione Domini quales. 34. XXXVI. Vide etiam in *Sol*.
Tentationis omnis peccati hominem expertem eſſe poſſe vi Liberi arbitrij, docuit Pelagius. 415. V
Terebinthus magus, anteceſſor Manetis in hæreſi. 277 IV Ne cognoſceretur ex nomine, Buddam ſe nominauit, ibid. Dum inuocaret demones, diuinitus percuſſus perijt. ibid.
Teremianus P.P. ſub Iuliano Apoſt. necem ob Chriſtianitatem infert Ioanni & Paulo; & poſteà conuerſus ex miraculis ad eorum Reliquias ſedi ſolutis, eorumdem martyrium ipſe conſcribit. 362. LII.
Tergemini fratres, martyres in Galliis ſub Marco. Imp. 179. II.
Terra Sepulchri Domini, vim accipit, dæmones, & morbos pellendi 32. XLII. Inſulæ Melitæ, Pauli Apoſt. gratiâ accepit vim contra venena. 58. LXVIII.
Terra ſponte fructus maturos effert ſub Marciano Imp. in maxima penuriâ & peſte. 454. VII.
Terra per ſeptem dies Romæ mugitum dat ſub Honorio. 408. II.
Terræ in medio, ſita Hieruſalem. 34 XXXIV.
Terræmotûs, qui contigit in Paſſione Domini, mirabiles effectus 34. XXXVIII. Romæ, & in Aſia, prænuncij futuræ cladis Hieroſolymitanæ. 68. XIV. Antiochenis diriſſimi, & Conſtantinopolitani: Vide ſub nominibus earum vrbium. Horrendi ſub Gordiano Imp. 243. I. ſub Conſtantio in Oriente, ob expulſos ab Arianis Epiſcopos Orthodoxos. 340. X. aliique ſub eodem. 358 LIII. ſub Iuliano, in reædificatione templi Iudæorum. 363. III Sub Valentiniano & Valente, per vniuerſum Orbem. 365. IV. In Aſia, ſub eodem Valente. 368. I. Toto ferè orbe ante obitum Theodoſij Magni 394. V. Alij ob Chryſoſtomi expulſionem. 405. VI. Horrendiſſimus ſub Theodoſio Iuniori; qui tandem quieuit per diuinam reuelationem ſacri Tragij 446. III. Sub Leone Thrace. 458. IV.
Tertulliani Afri genus, & eruditio. 197. V. Quando, & cur induerit pallium. ibid. II. & ſeqq. Cur & quando deſciuerit in dogmata Montani, quæ anteà validè confutauerat. 201. II. & ſeqq. Durum eius ingenium, & tamen decipi facile. ibid. IV. Quæ eius priuata dogmata. ibid. IV. V. & 216. II. V. Scribit pro Chriſtianis Apologiam ad Magiſtratus Romanos. 201. VIII. & Inuectiuam ad Scapulam 203. II. Multa item ſcribit contra alios hæreticos, Iudæos, & reliquos infideles. 209. I.
Excommunicatur à Zephyrino Papâ, ob Paracletum Montani 215. I. Scribit multa in Catholicos. 216. I. Diuiſus à reliquis Montaniſtis, ſuos habuit ſectatores, *Tertullianiſtas* dictos. ibid. IV. Eius ſcripta relata inter apocrypha. ibid. Eorum lectione vehementer delectatus Cyprianus. ibid.
Tertullianus, ab Agrippino, auctor Anabaptiſmi in Africâ. 217. I.
Teſtamenta Antonij, Ephræm, Gregorij Nazianzeni, &c. vide ſub proprijs ſingulorum nominibus.
Teſtamentum Vetus, & Nouum. vide *Scriptura. Editio. Propheta, &c.*
Tetradius V. C. ex faſtuoſiſſimo Ethnico fit humillimus Chriſtianus, ex miraculo S Martini. 394 XV
Tetrarchiæ vocis ſignificatio. 8 II. In Tetrarchias diuiſa Palæſtina. 8 II. & aliquando Gallia ſub Regibus barbaris. 471. III.
Tetricus tyrannus ſub Gallieno & Claudio Impp. 269. II.
Thabor mons in Galilæâ, nobilis Domini transfiguratione 33. V. II. & celeberrimâ omnium apparitione. 34. LX Eccleſiarumque ædificatione 33. VIII.
Thaddæus Apoſtolus, ab aliquibus confuſus cum Thaddæo Diſcipulo Domini. 44. XXII. Reliqua de eo vide in *Iuda. &c. bi.*
Thaddæus vnus ex 72 Chriſti Diſcipulis, Edeſſam ab Apoſtolis miſſus, ſanat Agbarum Regem, & populum eius conuertit. 43. V.
Thalaſſius Præf. Præt. inſignis vir pietatis, creatus inuitus à [I]uuenalio Epiſcopus Cæſar. 449 VII.
Thalia, impuriſſimum Arij ſcriptum, igni damnatum. 325. XXVIII.
Thalmud Babylonicè diuerſæ collectiones. 476. VIII.
Tharici, & ſociorum martyrium ſub Diocletiano. 290. I.
Theatrum Hieroſolymis ad necem Chriſtianorum parari iubet Iulianus. 363. IV.
Theatrales eſſe, vetitum olim Chriſtianis. 373. X. Vide *Scenici*.
Thebæorum militum legio, miſſa in Gallias aduerſus Bagaudas ruſticanos. 297. I. Ob Chriſti fidem, decimationem paſſa à Maximiano Imp. omnes tandem milites martyrium patiuntur. 297. I. II. Miracula, & peregrinatio ad eorum ſepulchrum. ibid
Thebulis quidam, ob repulſam, Epiſcopatûs Hieroſolymitani, cœpit eam Eccleſiam erroribus inficere, quæ anteà Virgo dicebatur. 109. I.
Theclæ nomine geſta conficta ab hæreticis. 94. XXIV. 47. III. Alia vera ipſius Acta, confirmata à Patribus. 47. III Euſdem conuerſio, carceres, certamina, pro fide. ibid Dicta Protomartyr inter fæminas. ibid. V. Eius nomen inſigne apud omnes Patres ibid. Peregrinatio frequens Seleuciam ad eius ſepulchrum. ibid. & 372. XII. Ei nobiliſſimum ibi erigit templum Zeno Imp. ob recuperatum eius beneficio Imperium. 477. I.
Themiſtius Philoſophus Ethnicus à Iuliano Apoſt. Præfectus creatur vrbis Conſtantinop. 362. III. Hæreticos fidem pro tempore mutantes, purpuram colere, & Euripo ſimiles eſſe dixit. 363. XX. Valentem Imp. Arianum lenire conatus eſt erga Catholicos, quibus ipſe fauebat. 375. IV. Fuit etiam Theodoſio Magno charus. 394. III.
A *Theod.* incipientia nomina, in crimen adducta ſub Valente Imp. 370. XIV.
Theodas Iudæus pſeudopropheta multos ſeducit, & tamen necatur à Romanis. 5. XVII.
Theodora priuigna Maximiani Herculei Imp. nubit Conſtantio Cloro Cæſ. 291. III.
Theodoretus ex monacho inuitus creatur Cyri Epiſcopus. 423. IV. Fuit ante conceptionem à genitoribus Deo votus. ibid. Retinetur Antiochiæ, ad populum pro concione docendum. ibidem Eius immenſi labores in Eccleſiâ ſua aduerſus hæreticos Iudæos, Paganos; diuinúmque ei aſſiſtens auxilium. ibid. V. Hiſtoriam ſuam infamauit laudibus Theodori Mopſueſteni. 427. IV. Totius ipſius vitæ periodus. ibid. Iuſſu Ioannis Antioch. ſcribit aduerſus Capitula Cyrilli Alex. promulgata in Neſtorium. 430. VII. Intereſt Conciliabulo Epheſ. contra legitimum Oecumenicum. 431. XI. Excommunicatur vnà cum aliis, à Patribus Synodi Oecumenicæ. ibid. XIV. Acriter agit apud Imp. aduerſus Cyrillum, ſed nihil proficit. ibid. XX. Tandem pœnitet, & Neſtorium deſerit, ac reconciliatur Cyrillo 432. VI. in fi. Scribit aduerſus Gentiles reuiuiſcentes. 439. III.
Calumnias patitur de Neſtorianiſmo. 443. III. Iubetur ab Imperatore recipere ſe Cyrum. ibid. Depoſitus ab Eutychianis, tamquam Neſtorianus, in Latrocinio Epheſ. appellat Leonem Papam. 449. XIV. Dira alia patitur ob fidem Cathol. ab iiſdem Eutych. ibid. XV. Reſtituitur à Leone, ibid. & à Synodo Chalcedon. 451. XXVI. Præconiis laudatur à Leone. 453. V. Moritur. ibid. VI. Eius nomine falsò aſſerta reperitur epiſtola in Actis Quintæ Synodi. 444. IV.
Theodoretus alius, qui pariter ſcripſit Hiſtoriam Eccleſiaſticam 453 VI.
Theodoricus Amalus Gothorum Rex, pugnans pro Zenone debellat perduelles Imperij; indeque multis ab eo augetur honoribus, & in filium adoptatur. 484. I. Ingratus beneficiorum, Orientale tentat Imperium, ſed ſpe fruſtratus, conuertitur in Italiam. 487. II. Multis prælijs vincit Odoacrem. 489. III. 491 VI.

Inito

loito cum eo fœdere, paulò pòſt eumdem proditoriè occidit: ſicque vniuerſâ potitur Italiâ. 491. I. Regnum optimè adminiſtrat, operâ præcipuè Caſſiodori: & Catholicos benè habet, ipſe licèt Arianus. ibid. II. Catholicum, ipſius gratiâ in Arianiſmum tranſeuntem, necat. ibid. Venit in vrbem, ob Schiſma Laurentianum. 500. I. Apoſtolicæ Sedis protectorem ſe exhibet, & cuncta Eccleſiaſticè vult peragi. 501. I. 502. III. Vincit Bulgaros, & Pannoniam iungit Italiæ. 502. IX.
De bello inter eum & Clodoueum Francorum Regem geſto. 508 III. V.
Theodoricus Gothorum Rex in Galliâ, præſto ex Aëtio aduerſus Attilam, moritúrque in prælio. 451. VIII.
Theodoricus alius, prædicti filius, occiſo fratre Toriſmundo, regnum capeſſit. 455. V.
Auctor Auito eſt ſuſcipiendi Imperium. ibid. Hiſpanias deuaſtat, & diuinitùs territus, redit in Gallias. 456. II.
Laudatur à Sidonio. ibid. An ipſe leges ſcriptas primus dederit Gothis. 464. I. Moritur. ibid.
Theodoricus, tertius filius Clodouei Franc. Regis, ſuccedit patri in parte regni. 514. VI.
Theodori militis Pontifici celebratiſſimum martyrium in perſecutione Maximiani 304. XII. Eius imago ictâ à Saraceno emittit ſanguinem. 559. II. Reuelat Conſtantinopolitanis, frumento coĉto, vtinè veſcerentur cibis immolatitiis. 362. IX.
Theodori adoleſcentis certamen pro fide ſub Iuliano, quo Angelicum accipit auxilium. 362. XXIII.
Theodotus quidam vir inſignis Ethnicus, igne crematus à Valente Imp. ob ſuſpicionem affectati Imperij. 370. XIV.
Theodorus, diſcipulus, Origenis, dictus poſteà Gregorius Thaumaturgus. 253. VII.
Vide *Greg. Neoceſ.*
Theodorus Lector Conſtantinopol. qualem ſcripſerit Hiſtoriam. 485. III.
Theodorus Mopſueſtenus Epiſcopus & hæreſiarcha, fuit olim collega Chryſoſtomi in monaſticâ exercitatione ſub Diodoro Tarſenſi. 382. XI.
Renocatur à lapſu per eumdem Chryſ. ſed iterùm recidit. ibid.
Intereſt Concilio Conſtantinop. in Encæniis. 364. VII Quaternitatem in diuinis inducit. 417. IV. Eius libri promulgantur à Neſtorianis; celebrantúrque varia Concilia in eorum causâ. 431. II.
De iiſdem caute legendus Liberatus. ibid.
Theodoſiæ virg. martyrium ſub Galerio. 306. I.
Theodoſiæ matronæ, aliarúmque XII. feminarum Senatoriarum martyrium ſub Galerio. 308. II.
Theodoſius dux pater Theodoſij Magni, Firmum tyrannum in Africâ debellat. 373. VIII. Ingratè iuſſus ab Imperatore necari, ſuſcepto baptiſmo iugulum vltrò percuſſori præbet. ibid.
Theodoſius Magnus, adhuc iuuenis ſub patre in Africâ militans, diuinitùs eripitur neci paternæ. 373 VII.
Factus dux Mœſiæ, Sarmatas multis præliis profligat. ibid. Eius genus, & patria. 379. II.
A Gratiano Aug. creatur Imperator Orientis, præcedentibus prophetiis. 379. II. III.
Ægrotans Theſſalonicæ, baptizatur ab Acholio ſanctiſſ. eius ciuitatis Epiſcopo. 380. I. Edicit omnes tenere religionem Eccleſiæ Rom. ibid.
Eccleſias vrbis Conſtantinop. ablatas Arianis reſtituit Catholicis. ibid. II.
Reſcribit aduerſus omnes hæreticos. 381. LXI.
Legati ad eum vndique mittuntur pro pace; & colitur aut timetur à remotiſſimis quibuſcumque barbaris. 381. I.
Conuocat Concilium Oecumen. Conſtantinop auctoritate Damaſi PP. 381. II.
Arcadium filium ſexennem creat Imperatorem. 383. VI.
Dans ei præceptorem, iubet Arcadium detecto capite ipſum ſedentem audire. ibid.
Ad aliud Concilium vocatis præcipuarum ſectarum Epiſcopis, pacem Eccleſiæ fruſtrà procurat. ibid. VII.
Reſcribit aduerſus omnes hæreticos. ibid. & IX. 384. VII.
Iudæos, 384. VIII.
Idololatras, & pſaltrias, ac fidicinas mulieres. 385. IX.
Et pro immunitate clericorum à iudiciis ſæcularibus. 385. VII.
Excipit Theſſalonicæ Valentinianum Iun. Imp. vnà cum matre, fugientes ab inuaſione Maximi. 387. VI.
Mortua coniuge Flaccillâ, ducit Gallam eiuſdem Valentiniani ſororem. ibid.
Seuerè vlciſci parans in Antiochenos, ob contumelias illatas ſuis & coniugis imaginibus, tandem veniam benignè concedit. 388. II. III.
Olympiadem clariſſ. viduam adigere tentans ad nuptias cognati ſui egregiè vincitur ab eâ. ibid. IV.
Profectus contra Maximum tyrannum, conſulit de bello ſanctos anachoretas, & quæ arma ab eis acceperit. 388. V.
Reſcribit quoque aduerſus omnes hæreticos. ibid. VI.
Maximum feliciter debellat, adiutus eo bello à Francis, & Saxonibus ib. VII. Imper. Occident. Valentiniano, ipſumque fidei Cathol. reſtituit; triumphátque vnà cum illo Romæ. ibid. & 389. VII. Abolet penitus cultum idolorum Romæ, idola confringit, & templa ſpoliat: purgat Vrbem aliis flagitiis: & reſcribit in maleficos, & Manichæos. 389. VIII IX. X. Prohibet diebus Quadrageſimæ ſupplicia fieri. ibid. XIII, Iubet deſtrui Alexandriæ templum Serapidis, aliáque deorum delubra. ibidem. XIV. XV.
Ob cladem Theſſalonicenſem pellitur Eccleſiâ ab Ambroſio, & poſt amaram pœnitentiam reſtituitur. 390. I. & ſeqq. Sancit de ſententiis mortis differendis ad 30. dies. ibid. II. Reſcriptum de bonis viduarum non legandis Eccleſiis, cogitur ab Ambroſio retractare. 390. IX. Vetat coniugium conſobrinatum. ibid. X. Reſcribit aduerſus Ethnicos, apoſtatas, & hæreticos. 361. I. Repetit Conſtantinopolim & transfert Caput S. Ioannis Bapt. in Hebdomum. ibidem. II Sacrificia Gentilium omnimoda prohibet; & hæreticorum ordinatores ordinatóſque denis libris auri mulctat. 392. X. Honorium alterum filium creat Imp. 393. I.
Sanctiſſimi eius apparatus ad bellum contra Eugenium tyrannum in Occidente. 393. VI. VII. Maledicentes Imperatori pœnæ eximeos, mirâ prudentia eos arctiùs conſtringit. ibid. VII. Difficillimo prælio diuinitus obtinet Eugenium. 394. II. eius clementia in hoſtes, ab omnibus prædicata. ibid. III. Abſtinet aliquam diu à Sacramentis, in expiationem cædis bellicæ. ibid. IV. Moritur Mediolani; corpus transfertur Conſtantinop. 395. III. Laudatur immensùm ab omnibus tam Chriſtianis quam Ethnicis; excepto maledico Zoſimo, qui in nonnullis carpit. ibidem. IV.
Theodoſius Iunior, filius Arcadij naſcitur, & mox à patre Auguſtus renunciatur. 401. VI. A patre moriente commendatur adhuc puerulus Regi Perſarum, qui fidelem ei curatorem miſit Antiochum. 408. I. Reconciliatur Honorio patruo, olim commoto in Arcadium. ibid. Hæreticos diuerſis pœnis ſubiicit. 410. XIV. 413. VI. atque etiam Iudæos. 415. VIII. Pulcheriam ſororem in Imperij conſortium allegit. ibid. X.
Quàm felix Imperium ſub tali regimine. ibid.
Vide *Pulcheria.*
Bellum aduerſus Perſas pro defenſione religionis ſuſceptum, feliciter per Ardaburium conficit. 420. III.
Vxorem ducit Eudociam. 421. I. Expeditionem aduerſus Ioannem tyrannum parans, reliquias Gentilitatis funditus tollit, omnéſque hæreticos exagitat. 423. II.
Pietate vincit vbique hoſtes. 425. III. IV. Egregium ipſius manſuetudinis exemplum. ibid. IV. Valentinianum III renuntiat Imperatorem Occidentis. ibid. V. Sanctiones edit de profeſſoribus literarum atque ſcientiarum. ibid. VII. Agit cum Cæleſtino PP. de celebrando Concilio Oecumenico Epheſino in causâ Neſtorij, illudque ſuis literis conuocat. 430. VIII. Eius modeſtia intra eccleſiam. 431. II.
Variis Neſtorianorum & Orthodoxorum relationibus de rebus Synodi Oecumenicæ acceptis, quomodò in eis ſe geſſerit. 431. XVI. XVII. Detectis fraudibus hæreticorum, ſtrenuè agit pro Catholicis. XIX. & ſeqq. ideóque calumnias à Neſtorianis patitur de turpi conſuetudine cum ſorore Pulcheriâ. XXIV. Agit feliciter pro pace Orientalis Eccleſiæ inter Catholicos & Neſtorij fautores.
Promulgat Codicem, de ſuo nomine Theodoſianum dictum. 435. IV. Celeberrimâ pompâ transfert corpus S. Ioannis Chryſ. à loco exilij Conſtantinopolim; ſcriptâ priùs ad eum tamquam viuentem epiſtolâ vt dignaretur venire. 438. II.
Reſcribit aduerſus idolatras reuiuiſcentes. 439. III.
Cogitur tributum ſoluere Attilæ Hunnorum Regi. 442. II. Reſcribit pro receptione Triſagij diuinitùs reuelati. 446. II. Suggeſtionibus Chryſaphij cubiculi præf. cogitat de abdicandâ Pulcheriâ ſorore: quæ recedit ab adminiſtratione Imperij magno eius damno. 446. V. Scripta Porphyrij & Neſtorianorum, cremari iubet. 448. I. Fauet Eutycheti hæreſiarchæ, in odium Flauiani Conſtantinop. Epiſcopi. 449. II. Indicit Synodum Oecum. Epheſi in causâ eiuſdem Eutychetis, eique abuſiuè præficit Dioſcorum Alexand. ibid. IV. V.
Vocat etiam Leonem PP. ſed fraudulenter. VI. Edicto publico confirmat pſeudoſynodum Epheſ. ibid. XV. Reducitur à Pulcheriâ ſorore, & actâ pœnitentiâ, moritur ex lapſu equi in venatione. 450. II. III.
Theodoſius pſeudomonachus Eutychianus in Palæſtinâ, pulſo Iuuenale Hieroſ. Epiſcopo, ſedem inuadit, & ſeducta Eudocia Auguſt. Catholicos diriſſimè exagitat. 452. VI.
Theodoſius Alexandrin. à quo Theodoſiani hæreticij reiicit Concilium Chalcedonenſe. 451. IV.
Theodoſius Cœnobiarcha magno animo propugnat fidem Concil. Chalcedon. ideóque exagitatur ab Anaſtaſio Imp. hæretico. 511. IV.
Theodotion ex hæretico factus proſelytus Iudæorum Sacram Scrip. in Græcum vertit, & Syriacum. 183. IV.
Vide in *Editio.*
Theodotus primus pſeudoprophetiæ Montani procurator, à dæmone in ſublime abreptus, & præcipitatus, malè perit. 173. III.
Theodatus Byzantius Coriarius, tempore perſecutionis fidem negans, vt ſe defenderet, aſſeruit Chriſtum eſſe tantummodò hominem. 196. III. Eccleſiâ pellitur à victore Papâ. ibid.

Theodotus

Digitized by Google

Theodotus Trapezita, auctor Melchiſedechianorum. 196.V.

Theodotus vir probus eligitur Epiſc. Antiochen. 421. XIII. Moritus. 427. IV.

Theodotus Epiſc. Ancyranus in Oecumen. Synodo Epheſ. agit patronum Synodi. 431. VII. XIX.

Theodulus martyr ſub Hadriano. 132. I.

Theognis Nicænus Epiſcop. olim diſcipulus Luciani martyris in perſecutione Diocletiani ſacrificat idolis, & poſteà adhæret Ario 311. III. In Concilio Nicæn. quomodò ſe geſſerit 325. XXV. XXVI. A Conſtantino pellitur in exilium, ob calumnias in Athanaſium 329. II. Reuocatur opera Conſtantij Cæſ. 331. I. Quomodò ſe habuerit in Concilio Sardicenſi. 347. X.

Theonas creatur Alexandrinus Epiſc. 285. II. Moritur. 300. III.

Theopaſchitarum hæreſis promulgatur à Petro Fullone, ſed mox damnatur in Conciliis Romæ & Conſtantinop. 485. IV. Vide etiam *Deus. Trinitas. Quaternitas.* Eius causâ ortæ Conſtantinop. ingentes turbæ 512. I.

Theophanes monachus Græcus an fuerit auctor Hiſtoriæ Miſcellæ, quæ vulgò tribuitur Paulo diacono. 408. I. in fi.

Theophila virgo Chriſt. diuinitùs liberatur à proſtibulo. 101. VI.

Theophilus ad quem Lucas ſcripſit Actus & Euangelium, quis fuerit. 58. XXV.

Theophilus Antioch. Epiſcopus contexuit Harmoniam SS. Euangeliorum 11. II. Scripſit etiam ad Autolycum pro religione Chriſt. aduerſus Gentilium ſuperſtitionem: & alia plura 170. III. Quo tempore, & quamdiù ſederit. ibid. & 183. IV.

Theophilus Aduocatus conuertitur ad fidem, & fit martyr ex miraculo roſarum hibernarum. 104. XIV.

Theophilus Alex. conficit Paſchalem Cyclum centum annorum. 380. III. Creatur Epiſcopus. 385. VII.

Theodoſio Mag. in Italiam procedente contra Maximum tyrannum, callidè mittit legatum cum muneribus victori offerendis: ſed techna detecta eſt 388. VIII. Sequeſtrem agit inter Ioannem Hieroſol. & Epiphanium, &c. ſed factus de fide agit, fauet Catholicis aduerſus Origeniſtas. 303. III. Obuerſatur electioni Ioannis Chryſoſt. in Epiſcopum Conſtantinop. ſed metu obiectorum criminum cedit. 397. XXI. Synodo Alexandriæ habita, Origenis errores, ſectatoréſque damnat, & Ægypto pellit: ſcribitque ad omnes Eccleſias, aduerſus eos. 399. VII. Accuſatur ab eis calumnioſè apud Chryſoſtomum, & quæ ipſe tunc de iis ad Chryſoſtomum. 400. IX. & ſeqq. Accuſatus item apud Arcadium Imp. accerſitur Conſtantinopolim. 402. I. Venit eò triumphans, & Eudoxiæ Aug. aliíſque inimicis Chryſoſtomi adhærens, Synodo collectâ eum iniuſtiſſimè deponit. 403. I. & ſeqq. Reſtituto Chryſoſt. ipſe ſibi metuens, redit Alexandriam ibid. VII. Iterùm ſollicitatus ab Eudoxiâ, mittit Epiſcopos, qui Chryſoſtomum eiiciant. 404. IV. Excuſat ſe apud Innocentium Papam ibid. VI. Excommunicatur ab eo, & exauctoratur. 406. V. 407. VII. Permanet in obſtinatione in memoriam Chryſoſtomi defuncti, quoſque in obitu mirabiliter cogitur eam venerari 407. IX. 412. VIII. Eius ſcripta, & memoria in Eccleſia egregia. 412. VIII.

Theophilus Cæſarienſis in Palæſt. Concilium celebrat de die Paſchatis authoritate Victoris Papæ. 34. XLIV. 198. I.

Theophilus Gothus Epiſcopus interfuit Magno Concilio Nicæn. 325. X.

De Theophilo Indo mendacia Suidæ & Nicephori. 354. III.

Theotecnus Curator Antioch. præſtigiis & calumnia auctor eſt Maximino Galleſio perſecutionis in Chriſt. renouandæ. 311. VI.

Theotimus Valentini hæreſiarchæ diſcipulus circa imagines legis operatus eſt. 175. X.

Theotimus Scytha Hunnis prædicat Euangelium 96. V. Dictus ab eis Romanorum Deus, ob diuinas eius virtutes. ibid.

Theotocus, Virgo Maria. Vide *Deipara.*

Thermæ Diocletiani Romæ, & Maximiani Carthagine, extructæ ſeruitio militum Chriſt. in perſecutione. 298. II.

Thermantia filia Stiliconis, vxor Honorij Imp. moritur virgo 408. V.

Theſſalonicenſibus quâ occaſione ſcripſerit Paulus Apoſtolus. 52. VIII. 53. I.

Theſſalonicenſium cædis occaſione, Theodoſius Magnus pulſus Eccleſiâ à S. Ambroſio. 390. I.

Thomas Apoſtolus titubans confirmatur à Domino 34. LVII. In quibus regionibus Euangelium prædicauerit 44. XVI. Eius nomine acta & ſcripta ab hæreticis conficta ibid. XXIV. XXV. Martyrium conſummat Malipure in Indiâ. 57. XXXIV. Sanguis indelebiliter inhæret Cruci lapideæ ibid. Quæ de eo ferantur geſta in Aſſumptione B. Virginis. 48. V. Eius corporis partis tranſlatio ab Indiâ Edeſſam ſub Alexandro Imp. 236. III. Frequens ad eum peregrinatio Fidelium in Indiam. 371. VIII.

Tiberiadis lacus vnde ſic dictus. 31. XXI.

Tiberianum Senatuſconſultum de dilatione executionis mortis, quot dierum. 23. I. & poſt num. II. & 390. II.

Tiberius Imperat poſt mortem Auguſti 16. III. Eius optima initia. ibid. Magos exagitat. 18. I. Carmina Sybillina vera à ſpuriis ſeligit. 19. II. Externas cæremonias Romæ compeſcit. ibid. III. Iudæos vrbe pellit, & poſteà reſtituit. ibid. In ſcelera omnia ruit. ibid. IV. Hiſtriones vrbe pellit 23. I. Statuit ne morte damnati intra decimum diem ducantur. ibid. Seianum potentiſſ. toto orbe hominem, necari iubet, cum liberis, & amicis. 33. XVIII. Eius crudelitas in Senatores, & alios. 35. XVI. Voluit Chriſtum inter deos recenſere, ſed Senatus reſtitit. 34. LXIII. 35. XVI. Quo conſilio euexerit Caligulam ad Imper. ibid. XVI. Moritur. 39. I.

Tibicines adhiberi ſoliti in funeribus Gentilium, & Iudæorum, non autem Chriſtianorum. 32. XXVIII.

Tiburti nobiliſſ. iuuenis martyrium ſub Dioclet. 280. III.

Ticinum expugnatur, & diruitur ab Attilâ. 452. VIII.

Ticonius Donatiſta Parmenianum confutat de Eccleſiæ defectu, nec tamen fit Catholicus 368. IV. Multa alia ſcribit. ibid. Schiſmate ab aliis Donat. diuiditur. ibid. & 394. VIII.

Timæus creatur Antiochenus Epiſc. 277. XV. Moritur. 283. III.

Timotheus Pauli Apoſtoli diſcipulus circumciditur ab eo, & quare. 51. XVI. Eius genus. ibid. Creatus à Paulo Epheſinus Epiſcopus. 57. LII. Ad eum bis ſcribit Paulus. 57. LIII. 59. III. Fuit abſtemius. 57. LVI. An ad eum libros ſuos ſcripſerit Dionyſius Areopagita. 109. XIII. Eius Reliquiæ tranſlatæ Conſtantinopolim. 336. XIII.

Timotheus Petri Alexandrini frater, eligitur poſt eum Epiſcopus. 380. III. Conſtantinopolim, accedens poſt finitum Concilium Oecumenicum, multas mouet turbas. 381. VIII. Eius ſententia de viris præſtantibus, licèt mutilis, ordinandis. 385. VII. Moritur. ibid.

Timotheus Ælurus, Alexand. pſeudoepiſcopus introducitur ab Eutychianis. 457. IV. Crudeliſſimè ſæuit in Catholicos, infértque anathema in Leonem PP. cæteróſque Patriarchas. ibid. Damnatur ipſe ab omnibus vbique Epiſcopis. ibid. VII. Pellitur in exilium à Leone Imp. 460. I. Mortuo Leone reſtituitur à Zenone. 474. III. Conſtantinopoli quoque turbas mouet. 475. VII. Cum, agente Baſiliſco tyranno, magnâ pompâ duceretur ad Eccleſiam Eutychianis conceſſam, in itinere cadens è iumento frangit ſibi crus. 476. V. Auctor eſt Baſiliſco, conſtitutionem promulgandi contra Concil. Chalcedon. ibid. Electo ab Imperio Baſiliſco, ipſe ſibi mortem conſciſcit. 477. III. Ab eo dicti hæretici Timotheani. ibid.

Timotheus Salo faciolus, Alex. Epiſc. Catholicus, eligitur in locum Æluri Eutychiani, & approbatur à Leone Papa. 460. I. Pellitur ab Æluro, per Zenonem Imp. reſtituto. 475. VII. Reſtituitur ab eodem Zenone, poſt eius reſtitutionem in Imperium. 477. IV. A Simplicio PP. veniam petit de recitato in ſacris nomine impij Dioſcori. 478. II. Moritur. 482. II.

Timotheus Theopaſchita intruditur ab Anaſt. Imp. Epiſcop. Conſtantinop. 511. III. Moritur repentino caſu. 517. IV.

Tintinnabulorum vſus apud Gentiles, & in Eccleſiâ. 58. XLI. Vide etiam *Campana.* Eorum ſonitu derideri ſolitæ nuptiæ viduarum. ibid.

Tiridates Rex Maioris Armeniæ, perſequitur Chriſtianos. 311. IV. Percuſſus à Deo, conuertitur ad fidem. ibid.

Titulus Crucis Dominicæ trilinguis, quo ordine ſcriptus. 34. XXXV.

Tituli, dictæ Eccl. 57. XXXVIII. Sumpta ea nomenclatura à rebus fiſcalibus. 112. IV.

Tituli Eccleſiaſtici, diuerſi à Fiſcalibus. ibid.

Tituli & Veli differentia. ibid.

Titulos, h.e. Eccleſias, vrbis Euariſtus PP. diuidit presbyteris. 112. IV. Viginti quinque conſtituti à Marcello. 306. X.

Tituli præclari, Principibus etiam peſſimis, à ſanctis viris, non ex meritis, ſed ex communi vſu dari ſoliti. 58. XV. 102. IV.

Titus, diſcipulus & interpres S. Pauli Apoſt. 45. XII. Creatur ab eo Cretenſis Epiſcopus. 57. LXIV. Ad eum ſcribit Paulus. 58. I.

Titus Boſtrenſis Epiſc. dolo Iuliani pellitur à ciuibus. 362. XXXV.

Titi diaconi Rom. martyrium à barbaris. 426. V.

Titus Veſpaſiani Imp. filius obſidet Hieroſolymam, capitque, incendit, & funditùs euertit. 72. I. & ſeqq. Modeſtia eius in recuſandâ coronâ, à finitimis gentibus ob victoriam oblatâ. ibid. IX. Triomphat Romæ cum patre, & vaſa ſacra templi oſtentat. 73. I. Generoſitas eius in dimittendâ Berenice, quam habebat in deliciis. ibid. II. Succedit patri in Imperio. 81. II. Eius effuſa munificentia, & manſuetudo. ibid. Pontificatum Maximum accipit, vt puras ſeruaret manus à quacumque cæde 80. II. Dictus Amor & Deliciæ generis humani 83. I. Moritur, veneno potatus à fratre Domitiano. ibid.

Toletanum Concil. I. aduerſus Priſcillianiſtas 400. III. Confuſum à nonnullis cum alio paulò pòſt celebrato de prauis ordinationibus. ibid. IV. Aliud rurſùm contra eoſdem Priſcill. confuſum cum illo primo, & Lucenſi. 447. II.

Tondere caput ſoliti, qui voto Nazaræorum obligabantur. 33. V. 58. XLIX.

Tonſura clericorum, Apoſtolicâ traditione in Eccleſiam introducta. 58. LIII. Quæ eius origo, & ſignificatio ibid. Vſus probatiſſimus. LIII. Varia genera ibid. Monachalis diſtincta à Clericali. LIV. Quæ improbata Hieronymo, & Epiphanio. LV. LVI. Vide etiam *Abraſio, Barba. Capilli.*

Torpetes è domo Neronis martyr. 59. II. 69. XVII.

Tractatoriæ Literæ, quæ eſſent. 142.II.

Tractatoriæ ab iis diverſæ, Literæ Imperiales, & Eccleſiaſticæ, quales eſſent. ibid.

Traditiones commendatæ ab Apoſtolis, & SS. Patribus. 15.II.III. IV. Antiquiores Scripturis, eiuſdémque cum illa auctoritatis. ibid. Iis etiam vſi Hebræi. III. Quæ ſint improbatæ à Domino, & Apoſtolis ibid. Iis potentiſſimè confractæ quæcumque hæreſes. IV & 246 X. Multæ Apoſtolicæ tribuuntur inſtitutioni Pontificum Rom. quòd ipſi eas decretis ſuis firmarint 135. III. 1361. Iis inſiſtendum vt non aberremus à fide 236. Earum vis. 208.XII.

Traditores dicti in Africa, qui in perſecutione Diocletiani, libros Chriſtianorum, Ethnicis Magiſtratibus exhibuerunt 302. III. Concilium celebrant Cirtæ in Numidia. 305.I. Calumniis onerant Catholicos. ibid. IV. Schiſma conflant adverſus Cæcilianum Carthag. Epiſcopum 306.XII. Iunguntur Donatiſtis 308.V.

Traianus adoptatur à Nerua Imper. filius 99 VII. Eo mortuo ſuſcipit Imperium 100. I. Eius patri ibid. Exordium Imperij æquum Gentilibus. Chriſtianis iniquiſſimum ibid. II. Perſecutio in Chriſt. qualis ibid. III. & 104. II. Dacos inſigniter vincit 103. III. 107 I. Multos alios populos debellat, & varia ex iis cognomina ſortitur ibid & 107. III. Luſtrans exercitum, vndecim millia Chriſtianorum relegat 107 III. Eius felicitas in contrarium mutatur 112. I. Iudæos rebellantes coërcet 116 I. Eripitur mirabiliter è terræmotu Antiocheno 117. III. Perſecutionem Chriſtianorum ceſſare iubet, quòd pares non eſſent Magiſtratus iis occidendis 118. I. Moritur in Cilicia, oſſa Romam transferuntur, ipſé que refertus inter diuos. 119.I.
Fabula de eius animâ precibus Gregorij liberata, refellitur, ipſëque vita ſceleſtiſſimus fuiſſe monſtratur ibidem II. & ſeqq. Dictus à Conſtantino, Herba parietina & quare. 24.XXII.

Tranſlationes Epiſcoporum aliorúmque clericorum, ab vna Eccleſia in aliam, vetitæ niſi magna ex cauſa. 324.XXXIII. 325.XLI 389.XIII.

Tranſlatio Reliquiarum Iacobi Apoſtoli in Hiſpaniam 44. IV. Ignatij, Roma Antiochiam. 110. II. Thomæ Apoſtoli Edeſſam. 236.III. Diverſæ Capitis Ioannis Bapt. 390. II. & aliorum quamplurimorum, vide ſub propriis nominibus Sanctorum: & vide etiam in *Reliquia & Inuentio.*

Tranſlatio Scripturæ. Vide *Editio & Interpret.*

Traſamundus Vvandalorum Rex in Africa, ſapientia & magnitudine animi deceſſores antecellit. 495. VI. Præmiis, non pœnis, Catholicos ad Arianiſmum inuitat. ibid Epiſcopos 220. in Sardiniam deportat. 504.II.

Tranſcodrugitæ hæretici, ſecta Montaniſtarum vnde ita dicta. 193. X.

Treuerenſe Concil. Ithacianorum. 386.VI.

Tribunitiæ Poteſtatis ratio optima ad numerandos Impp. annos. 150.II. 171.I.

Tributum non miſcendatum præceptum diuinum, non tangebat Tributum Sacerdotalem. Appar. XVII.

Tributum quale ſoluerit Dominus 33. IX. Quale à Iudæis penderetur Templo, & quale Romanis ibid. & 34. IV. Quod Templo ſoluebatur poſt excidium eius, iuſſum eſt pendi Ioui Capitolino. 72. VIII.
A Tributo immunes Clerici. 33.X.57.XXIV.
Vide *Bona.*

Tributum æri Iudæorum impoſuit Peſcennius Niger 199.II. Auri & argenti, diſtincta penſitatio 310. VIII. Chryſargyri & Folli, qualia, & à quibus impoſita 330. VII. & ſeqq. A Romanis primùm omnium penſum Scythis ſub Impp. Gallo & Voloſiano 254. VI. Monachis imponit Valens Imper. Arianus 375. V. Eccleſiis Catholicorum, Iuſtina Aug. æque Ariana 387. III. Tributorum exactioni quomodo prouiderit Conſtantinus 315.III. Occaſione iniuncti Antiochenis à Theodoſio ingentes ibi turbæ excitatæ 288. III. Tributum lenonum. vide *Lenones.*

Triginta Chriſti anni, quando baptizatus eſt, quomodò accipiendi. 31. VII.

Triginta Tyranni ſub Gallieno Imp. 261 III.

Trinitatis vnicam eſſe perſonam, aſſeruerunt nonnulli ex Simonis diſcipulis 12. V. itémque Montaniſtæ 173. IV. Mornachici 196. VII Sabelliani 260. VI. Paulianiſtæ 265. II. Petrus Fullo 483. IV.
Iidemque paſſionem Trinitati tribuebant. 483.IV.
Vide etiam *Perſona Theopaſchita. Quaternitas Subſiſtentia Hypoſtaſis.*
In Trinitatis doctrina errarunt etiam Donatus 321. IV. Photinus 357. II. Apollinaris 373. III. Eius hoſtis infenſiſſimus Eunomius 360. VII. Eam corporeis oculis ſe videre iactabant Maſſaliani 361. IX. Ex maximo, maiore, & magno, conſtare, dixerunt Apollinariſtæ cum Arianis. 373.II.
De SS. Trinitate ſententia aſſerta Serapidis, videtur eſſe Ioſeph Patriarchæ 389. XVI. In confirmationem Trinitatis aduerſus Arianos miraculum ingens Vaſatis 451. VII. Et in eiuſdem blaſphematores, pariter Arianos, diuina vltio. 455.VI.

Triſagion hymnus diuinitùs reuelatus, & vbique receptus 446 II. Corrumpitur à Petro Fullone, impio additamento 483. IV. Cur Græcè tantùm, etiam apud Latinos, in Paraſceue canteur. 492. IV.

Triumphus Veſpaſiani & Titi, de Iudæis 7. I. Marci & Lucij, de Parthis 168. I. Seueri, de Peſcennio, & barbaris 197. I. de Iudæis 199. & Parthis 203. II. Alexandri, de Perſis 236. II. Aureliani, de Zenobia, & Oriente 274. II. Diocletiani & Maximiani, de Perſis 303 I. Conſtantini, de Maxentio. 312 VIII. IX. Conſtantij, de Magnentio. 359. XIV. Theodoſij, & Valentiniani, de Maximo. 389. VII.

Trioglodytæ hæretici, qui & Eunomiani, vnde ita dicti. 360. VIII.

Triphonij ac ſociorum martyrium ſub Probo. 282. V.

Tryphonia Decij Imp coniux, inter SS. adſcripta. 254. VI.

Tubæ ſonitu indicebant Iudæi feſtos dies. 34 XVII.

Tunica Chriſti inconſutilis, qualis eſſet 34. XXXV. Conſeruata ad poſteros. ibid. XLII.

Turonenſe Concil. in Tranſlatione S. Martini, de Eccleſ. diſciplina. 482. VI.

Turpitudines horrendæ, & impudicitiæ, ſacerdotum Simonis magi. 3. XII. Nicolaitarum 68. V. Gnoſticorum 120. IV. Adamitarum. 120. XVII. Valentinianorum 145. III. Hermogenianorum 270. IV. Origeniſtarum: (qui & inde *Turpes* cognominati ſunt) 256. VII. Manichæorum 277. VIII. Iouiniani 390. VIII. Spectaculi Maiumæ. 399. V.
Vide etiam *Libidines Lenones Exoleti.*

Turpitudines, & impudicitiæ, Domitiani Imper 8. II. Trajani 119. II. Commodi 182. II. 173. IV. Caracallæ 214. II. in fi. Elagabali 220. II. Aliorum, vide, ſub propriis nominibus.
A Tutelis immunes clerici. 256.VI.
Qui non ab iis excuſarentur apud Romanos. ibid.

Tutorem relinquere presbyterum contra canones, etiam poſt mortem punitum. ibid.

Tyana metropolis Cappadociæ Secundæ 371. VI. De eius iuribus altercatum inter Baſilium Cæſarienſem, & Anthimum Tyanenſem. ibid.

Tyanenſe Concilium Orthodoxorum. 362.III.

Tyrannus creatus Antiochenus Epiſc. 299.II. Moritur. 312. XVII.

Tyrium Conciliab. Euſebianorum, & Meletianorum, contra Athanaſium. 335.I.

Tyrium Concilium ſeu Iudicium, in cauſâ Ibæ Epiſcopi Edeſſeni. 448. VII. VIII.

Tyriæ Eccleſiæ iura immunita à Marciano Imp. reſtituta à Patribus Concilij Chalcedon. 451.XXI.

V

Vacatio. Vide *Sede Vacante, & Epiſcopatus.*
Valens Murſi Epiſcop Arianus, quâ arte ſibi deuinxerit Conſtantium Imp. 353 IV. Vnà cum Vrſacio Singidon, venit fraudulento animo Sardicam ad Concilium, receditque 347. VI. Damnantur ambo ibi à Patribus, & veniam petunt ibid. VII. X. Literas amicas ad Athanaſium ſcribunt, & Romam petentes libellum pœnitentiæ Iulio PP. offerunt 350. VII. Iterum relabuntur in partes Arianorum 353. VI. Eorum violentia aduerſus Orthodoxos in Conciliab. Arelat. ibid. VIII. & in Mediolanenſi 355. II. Præcipui auctores perfidiæ Sirmianæ 357. VII. Stant aduerſus Semiarianos pro Arianis 358. IV. Damnatur cum ſuis in Concilio Arimin. 359. V.
Sed conuenientes Nicææ in Thraciâ, nouam fidei formulam cudunt, quam fraudulenter Catholicis ingerunt ibidem VI. vſque XI. Auctoritate Conſtantij Imper. pellunt Liberium PP. aliósque Orthodoxos, ſedibus ſuis. ibid. XIII.
Concilium celebrant Singeduni contra Macedonianos. 366 VI.
Damnatus à Damaſo Papa, & aliis per Orbem Synodis. 368. IV.

Valens inuadit imperium ſub Gallieno. 261.III.

Valens alius, inuaſor Imperij Orient. aduerſus Galerium Maximianum, necatur à Licinio Cæſ. 307.IX.

Valens dux, vnà cum fratre Valentiniano, confeſſor ſub Iuliano Apoſtatâ 361. VII. Ab eodem fratre ſuo, creato Imperatore, aſſumitur in collegam, & præficitur Orienti 364. IV. V. A Procopio tyranno in arctiſſimas redigitur anguſtias ibid. VII. Vincit eum per Lupicinum Magiſtrum equitum 366. II. Marcellum quoque, tyrannidem poſt Procopium arripientem, capit & necat ibid. Bellum gerit aduerſus Gothos, quòd auxilia præſtitiſſent Procopio ibid.
Suaſu vxoria, baptizatur ab impio Eudoxio, & labitur in hæreſim Arianam, eique iureiurando ſe obſtringit. 366 II.
Quando cœperit Catholicos perſequi. ibid & 370. I. Epiſcopos Orthod. ſedibus ſuis pellit. 370.II.
Quid ei prodigij cum Baſilio Cæſareæ in Cappadocia contigerit. VII. VIII.
Quid Antiochiæ cum Meletio Epiſcopo & Aphraate monacho. X. XI.
Dirè exagitat philoſophos, & magos, occaſione quæſiti à nonnullis, nominis ſui ſucceſſoris. XIV. XV.
Quieſcit ad breue tempus à perſecutione, oratione lenitus Themiſtij philoſophi. 375.IV.
Monachos adigit ad militiam. ibid. V.
Acceptâ ingenti clade à Gothis, reuocat Epiſcopos Catholicos ab exilio. 377.I.
Coactus à populo egredi in Gothos, ignauè pugnans fugatur, ſauciatus

Digitized by Google

Inueſtitus in agreſti caſâ viuus comburitur. 178.VI.
Perit ob hæreſim, ab iis quos ipſe in hæreſim abduxerat. ibid. & VII.

Valentinianus Imp. clarus ſub Iuliano Apoſt. confeſſor. 362.VII.
Eligitur Imp. & Valentem fratrem ſibi collegam adſciſcit 364. III.IV. Eo relicto in Oriente, ipſe in Occidentem ſe recipit. ibid. V. Epiſcopis liberum relinquit, quando, & vbi vellent, conuenire ad tractandum de fide. VI. Liberam quoque religionem omnibus permittit. VIII. Multas pias leges promulgat. 365. V. 370. XXI. Infamatur vxoris, & fratris, perfidiâ Arianâ, quamuis ipſe Catholicus ſemper perſtiterit. 366.VI.
Fauet Damaſo Papæ aduerſus Vrſicinum ſchiſmaticum. 367. V. Reſcribit pro ſoluendis vinctis die Paſchatis. ibid. I. Gratianum filium ſuum creat Imperatorem. ibid. VIII. Fuit omnium ſeuerus in puniendis delictis. ibid. Epiſcopum appellantem ad ſæculare tribunal, ob indignum facinus pecuniâ mulctat. 369. VI. Clericos, & monachos repellit ad hæreditatibus & legatis mulierum. 370. XVIII. Falſo accuſatus à Socrate de duabus vxoribus eodem tempore habitis, & lege eâ de relatâ. ibid. XIX. Fuit caſtitatis amantiſſimus, eiúſque violatæ acerrimus vindex. ibid. Egregiè conſuluit ſcolaſticorum moribus, & ſtudiis. ibid. XX.
Eiuſdem nonnullæ iniquæ ſanctiones. 371. X.
Sacrificia Gentilibus permittit. ibid. Manichæorum conuentus prohibet. 372. XIV. Iniquè mandat occidi presbyterum, qui reum apud ſe occultatum prodere nollet. ibid. XV. Donatiſtas in Africâ rebaptizantes coërcet. 373. VII. S. Martinum reiiciens, diuinitùs corripitur, & pœnitet. 375. III. Repentino vomitu ſanguinis extinguitur, & corpus defertur Conſtantinopolim. ibid. II.

Valentinianus Iunior, filius Senioris, naſcitur. 366 VI. Creatur poſt obitum patris Auguſtus, approbante Gratiano fratre. 375. II. Reſcribit pro liberandis vinctis tempore Paſchali. 383. IX. Suaſu matris Arianæ, conuentus permittit Arianis. 386. III. Irrumpente Maximo tyranno in Italiam, fugit cum matre ad Theodoſium Imper. Theſſalonicam. 387. VI. Reſtituitur à Theodoſio Catholicæ fidei. ibid. & Imperio Occidentali. 388. VII. Triumphat Romæ, vnà cum eo, de Maximo debellato. 389. VII. Denegat Gentilibus Rom. vetera ſacra. 392. I. Occiditur proditione Arbogaſtis Comitis, nondum quidem baptizatus ſed expectans baptizari à S. Ambroſio, à quo & laudatur oratione funebri. 362. II. III.
Variæ de eius obitu auctorum ſententiæ. ibid.

Valentinianus Tertius naſcitur ex Conſtantio Cæſ. & Placidiâ ſorore Honorij. 418. X. Poſt mortem Honorij, extinctúmque tyrannum Ioannem, renunciatus Imperator Occidentis à Theodoſio conſobrino. 425. V. Priuilegia Eccleſiarum, à tyranno ſublata reſtituit. ibid. Conſtantinopolim ad Theodoſium pergens, filiam eius Eudoxiam vxorem ducit. 437. III.
Manichæos, vt ſacrilegos puniri iubet. 445. III.
Reſcribit pro plenitudine auctoritate Rom. Pontif. ſuper omnes vbique Eccleſias. ibid. V.
Scribit ad Theodoſium Imper. pro reſciſſione actorum pſeudoſynodi Epheſ. 449. XVI. Peregrinatur Romam ad Limina Apoſtol. ibid. Forum Eccleſiaſticum valdè imminuit, magno ſuo, & Imperij damno. 45 . VII. 451. VII.
Aetij flagrat libidine, vt incantamentis vtatur ad matronarum caſtitatem expugnandam. 454. I.
Aëtium Magiſtrum militiæ, Imperij Occidentalis columen, necat ex falſis ſuggeſtionibus Maximi Senatoris. ibid. Occiditur in Campo Martio ab amicis Aëtij, arte eiuſdem Maximi. 455. I.

Valentinum Concil. in Gallia Narbon. de Ordinationibus legitimis, & lapſorum pœnitentiâ. 374. V.

Valentinus ex philoſopho hæreſiarcha ſub Antonino Pio. 143. I.
Eius deliria dogmata, impuræ libidines, & impia ſcripta. ibid. & ſeqq. Aliæ hæreſes ex eo ortæ ibid. V. VII. VIII. Romam petit, & palinodiam recantat, ſed iterùm lapſus, penitùs eiicitur. 153. I.
Eius diſcipuli & ipſi hæreſiarchæ. 175. VI. & ſeqq. 180. II.
Quamdiu Romæ degerit. 180. IV.
Eius ſectatores, dicti quoque Gnoſtici. 145. II. III.
Eorum procacia in aſſerendis ſuis dogmatibus. ibid. IV.
Quinam aduerſus eos ſcripſerint. ibid. Conuentus eorum proſcribuntur à Conſtantino Magno. 326. IV.

Valeria filia Diocletiani Imper. nubit Galerio Maximiano. 29 . III.
Citò moritur. 294. IV.
Eius nomine dicta pars Pannoniæ, & vrbs ad ripam Danubij. ibid.

Valerianus à Decio Imper. Cenſuram accipit ampliſſimâ poteſtate. 253. XXII.
Imperat vna cum filio Gallieno. 256. III. 257. IV.
Principio fauet Chriſtianis. 257. IV. ſed poſteà crudeliter eos perſequitur. 259. I. 261. I.
Eius perſecutio cur confuſa cum Decianâ, & Voluſianâ. 253. XVI. XXII. 253. VII. 257. II.
Capitur à Perſis, eiúſque collo Sapores Rex vtitur ſuppedanei loco ad equum conſcendendum. 261. II.
Excoriatur, ſaléque conditur. ibid.

Valerianus Iunior, frater Gallieni, vocatur Auguſtus. 267. I.
Necatur cum Gallieno. 269. I.

Valerianus alius, filius Gallieni, æquè Auguſtus. 267. I.
Necatus cum patre. 269. I.

Valerianus Aquileienſis Epiſc. celebrat Concilium aduerſus Arianos. 382. XII. Intereſt Concilio Rom. ſub Damaſo. 382.

Valerius Cæſaraugust. Epiſcopus egregius Confeſſor in perſecutione Diocletiani. 303. XII.
Cur martyrium non conſummarit. ibid.

Valerius Hippon. Epiſc. Auguſtinum ordinat presbyterum. 391. III. Omnium primus in Africâ, presbyterum iubet coram Epiſcopo prædicare verbum populo. ibid. Auguſtinum ſibi facit conſecrari Coepiſcopum. 395. XIV.

Valeſiorum ſecta, quæ & Eunuchorum dicta. Vide in *Eunuchi*.

Varus Syriam expilat, Germanos ad defectionem compellit. 12. IV.
Victus ab iis, ſibi manus infert, & inde Variana illa clades. ibid.

Vaſa balnearia, conflata ex cineribus quinque virginum martyrum ſub Traiano, prodigia produnt. 118. I.

Vaſa ſacra, aurea & argentea, iam ab initio in Eccleſiis Chriſtianorum. 57. XXXVI. 58. XXVII. 233. II. 362. XXIV. Solita conſecrari ritu ſolemni. 335. IV.
Vide etiam in *Altaria*.
Confregit Ambroſius, ad ſubleuandos egenos, & redimendos captiuos. 387. VII. Laudauit eum eâ de re Auguſtinus, & imitatus eſt. ibid.
Idémque præſtitit Exuperius Toloſanus Epiſcopus. 405. V. & Acacius Amidæ. 420. III.

Vaſa ſacra, templi Hieroſol. ducta in triumphum à Tito. 73. I.
Combuſta ex parte ſub Commodo, in conflagratione templi Pacis. 193. III.
Reliqua direpta à Genſerico Vvandalo & per Beliſarium recuperata, transferuntur Conſtantinopolim. 455. III.
Pars etiam ſupellectilis Salomonis, per Clodoueum Regem vindicatur à Gothis. 507. II.

Vaſa ſacra Eccleſiæ S. Petri Romæ, in direptione Alarici, ſolemni pompâ referuntur intacta. 410. VI.
Multa ingentis pretij, conferuntur à diuerſis Eccleſiis vrbis. 440. I. 467. II.
Vide etiam *S. Petri Eccleſ.*

Vaſenſe Concil. Primum. 325. XLVII. Secundum, & Tertium. 442. III. Eorumdem trium canones in vnum conflati. ibid.

Vaticinia Gentilium de Chriſto venturo. Appar. XI. XII. XIII.
Mirabile de venturâ clade Hieroſolym. 63. I. Gregorij Nazianzen. de Iulio Apoſtatâ. 354. IV. Anus cæcæ, de eiuſdem Iuliani futurâ Apoſtaſiâ. 355. XVI. Ludimagiſtri Antiocheni, de eiuſdem interitu. 363. VIII. Contraria de felici & infelici exitu Belli Perſici, ab eo ſuſcepti. ibid. I. VII. VIII. X. Vetuſtiſſimum de ruinâ Vrbis, & Orbis, diuulgatum à Melaniâ, ante obſidionem Vrbis per Alaricum. 408. XII. Inane Paganorum ſub Honorio, de renouatione ſacrorum Gentilium. 420. I.
Vide etiam in *Oracula*, *Præſagia*, *Prophetia*, *Prodigia*.
Vaticinia vetita à Marco Imp. 178. III. Rerum euenendarum, vel agendarum, quæſita ex fortuitis S. Scripturæ textibus. 507. II.

Velum, virginitatis inſigne. 57. XVIII.
Virginum Deo dedicatarum quale olim eſſet. ibid. XXVI. & 162. LV. Velatæ incedebant cunctarum ferè gentium mulieres. 57. XXV. Idque ipſum Chriſtianæ ex mandato Pauli vbique factitarunt. ibid. Velis & linteaminibus ordinari olim Eccleſiæ ſolux. 357. I.
Vide etiam *Ornatus*.
Vela admota Sepulchris Sanctorum, virtutem accipiunt pellendi morbos, & ſuſcitandi mortuos. 55. III.
Vela imaginibus picta, antiquitùs appendi conſueta in Eccleſiis. 392. XII.
Diuinitùs approbata. ibid. Obiectio ex Epiphanio ſoluitur. ibid.
Velorum, & Titulorum fiſcalium, differentia. 182. III.

Velum duplex in Templo Hieroſolym. 34. XXXVII.
Quod ſciſſum eſt in Paſſione Domini, quale eſſet. ibid.

Venantius Fortunatus curatus oculis à ſancto Martino, ſcribit eius Vitam carmine heroïco. 402. XV.

Venationes ſuſtulit Anaſtaſius Imperat. 491. III.

Venerius creatus Epiſc. Mediolan. 400. V.
Celebrat Concilium aduerſus Origeniſtas. ibid. Implorant eius auxilium Epiſcopi. 401. III. & Orientales. 404. VI. & 405. III.

Venetiarum ciuitatis origo, ex incurſione Attilæ in Italiam. 452. VIII.

Veneti cum Concil. in Armoricis. 453. VIII.

Ventos per magiam vinciens Sopater necatur à Conſtantino Imp. 326. XIX.

Venuſtianus Præf. ex perſecutore fit martyr. 310. III.

Verbum Dei à Chriſto ſeparabat Paulus Samoſat. 263. III.
Photinus. 147. XIV. & alij. 450. VI. VIII.
Non ab æterno fuiſſe, ſed ex nihilo ortum, & aliud eſſe Dei Filium, aliud Dei Verbum, aliáque de Verbo blaſphema, docuit Arius. 318. IX.
Non ſecundùm ſubſtantiam, ſed tantùm ſecundùm virtutes, humano corpori vnitum eſſe, dicebant Eunomiani. 360. VII.
Corpus abſque anima ſumpſiſſe, idémque in carnem transmutatum eſſe, dicebant Apollinariſtæ, & alia impia. 371. II.
Verbi & carnis commixtionem & confuſionem, docuerunt Polemiani. ibid. V.

Veritatis & Rationis pollicitatione, decipiebant alios Manichæi. 277.XIII.

Veronica ſudario faciem Domini abſtergit, quæ in eo impreſſa remanet. 34.LVII.

Veſpaſianus à Nerone miſſos aduerſus Iudæos rebellantes, eos diris cladibus afficit, & vniuerſam fermè Iudæam ſubigit. 69. XIX. 72. III. Cogitur à militibus Imperium ſuſcipere contra Vitellium; quod ei firmatum S. Cro. 73. III. IV. Ei falsò tributa miracula. ibid. V. Eidem adſcripta, quæ erant Chriſti. Appar. IV XII. 71. V. 77. II. Templum Pacis primus Romæ erigit, & quâ ratione. Appar. V. 77. II. Capitolium bellis ciuilibus combuſtum, ſumptuoſiſſimâ reſtituit, & ſuo collo quædam effert. 72. IV. 124 XIX. Vnâ cum Tito filio, triumphat de Iudæâ. 73. I. Inquirit ad necem eos qui eſſent de familiâ Dauid. 71. V. 73. IV. Pellit vrbe philoſophos, ob nimiam eorum procaciam. 75. III. Moritur ex profluuio ventris. 81. II.

Veſperæ tempus quomodò accipiatur in Scripturâ. 34. XLVI. XLIX.

Veſperæ Sabbati, quæ luceſcit in prima Sabbati, quod fit apud Matthæum. ibid XLIX. Veſpertinæ Miſſæ, quid 34. XVII. Veſpertinarum precum Eccleſ. antiquitas, & variæ appellationes. 51. XX.

Veſtales virgines quatuor, ob ſtuprum viuæ defoſſæ à Domitiano Imp. 86 I. 94. III. Totidemque à Caracallâ, qui vnam violauit. 214. II.

Eis olim conceſſum, in prærogatiuam virginitatis, teſtamentum facere anno ætatis ſexto. 380. II. Earum bona auferuntur à chriſtianis Impp. 383. XI. 384. I.

Veſtigia pedum & genuum Domini, impreſſa lapibus. 34. XX. & terræ, à quâ ad cælum aſcendit. ibid. LXIV.

Veſtis cœnatoria in vſu Iudæis in conuiuiis. 34. XII.

Veſtes ſcindere ſoliti Iudæi, cum aliquid fieret contra honorem Dei. 34. XXIII. Id tamen vetitum de veſte ſacerdotali. ibid. Quali veſte vteretur Ioannes Bapt. 31. VI. Quali indutus Chriſtus ab Herode. 34. XXVI. Inconſutilis eiuſdem, qualis eſſet. ibid XXXV. veſtitus & cultus ſacrarum Virginum, & viduarum, qualis in antiqua Eccleſia. 17. XXVI. XXVII. itemque reliquorum Chriſtianorum. ibid. XXVIII. cuiuſque coloris. ibidem. XXIX. veſtium nitorem Deo eſſe contrarium, aſſeruit Pelagius. 413. V. Veſtitus clericorum haud facilè mutandos. 428. IV. Sanctiorem affectârunt Euſtathiani hæretici. 316. VII. Mutare poſſe feminas ſpecie continentiæ, idem dixerunt. ibid. XI. Mutârunt tamen laudabiliter nonnullæ virgines. 204. III. 302. V. veſtis B. Virginis Hieroſolymis Conſtantinopolim delata, coruſcat miraculis. 474. I. in fin.

Veſuuij montis ingentes ignis & cinerum eruptiones. 81. III. 472. V.

Veteranorum priuilegia Conſtantinus auxit. 322. XVI. Vide etiam *Miſſio*.

Vetranio in Pannoniâ exercitus dux, Imperium arripit. 330. II. A Conſtantio doloſè in ordinem redigitur. 352 V.

Viaticum, dicta Euchariſtia. 34. XVI.

Vicarius Summo Pontifici Iudæorum, neceſſitate cogente aliquando datus. 31. IV. Vicarij Romani Pont. conſtitui ſoliti Orientis Patriarchæ. vide ſub ſingulis nominibus Sedium Patriarchalium.

Victimarum reluctatio, omen Gentilibus triſte. 363. X.

Victor creatur Rom. Pontif. 194. I. Eccleſiâ pellit Theodoſium Coriarium hæreſiarcham. 196. III. Concilium Romæ habet, & alia vbique conuocari iubet, de Paſchate die Dominico celebrando: & totius Aſiæ Eccleſias obtemperare recuſantes excommunicat. 198. I. Nimiæ ſeueritatis ob id arguitur ab Irenæo; ſed oſtenditur neceſſitas facti. ibid II.

Vide in *Paſcha*.

Martyrio coronatur ſub Seuero Imp. 203. I.

Victor dux cohortis legionis Thebeæ, martyr ſub Maximiano. 297. II. Victor alter miles Maurus, duci iuſſus ab eodem Maximiano ob fidem, prædicit ei interitum. 307. IV.

Victor Cartenna in Africâ Epiſ. ſcribit aduerſus Arianos. 456. V.

Victor Garbienſis, creatus à Donatiſtis Epiſcopus Rom. ſuæ ſectæ. 321 II.

Victor Maximi filius, vocatus à patre Auguſtus, eo extincto, necatur adhuc puerulus ab Arbogaſte Comite. 388. VII.

Victor Vticenſis in Africâ Epiſcopus qualem Vuandalicæ Perſecutionis Hiſtoriam conſcripſerit. 437. II. 419. V. 484. VII. Clarus iugi confeſſione, ſanctè quieſcit. 484. IX.

Victoriæ Aram, & ſimulacrum, primo Conſtans Imp poſteà Conſtantius è Capitolio ſuſtulit. 356. XV. Eam ibi ſtare permiſerunt Magnentius tyrannus; ibidem, & Valentinianus Senior. 371. X. Rurſum abſtulit Gratianus; ſed reſtituit Maximus tyrannus. 383. III. 387. VIII. Denuò auferrur à Theodoſio Magno. 388. X. Ob eius reſtitutionem petitam vrbe pellitur Symmachus. 389. VIII. Reſtituit eamdem Eugenius tyrannus. 392. IV.

Victoria Actiaca Auguſti, quando contigerit. Appar. XXXIII. Victoria de Marcomannis diuinitùs parta à Marco Imp. precibus militum Chriſt. 176. II. Egregium ejus æri monumentum Romæ in columnâ cochlide Antonianâ. ibid LII.

Victorias Conſtantini & aliorum, virtute Crucis partas, vide in *Crucis virtute hoſtes victi*.

Victoria diuinitùs parta à Gallicano, genero Conſtantini Magni, aduerſus Scythas. 320. XI. à Theodoſio Magno aduerſus Maximum tyrannum: ob quam Romani quolibet poſteà anno feſtum agere conſueuerunt. 388. VII. Ab eodem in Eugenium tyrannum. 394. II. III. à Maſcezile aduerſus fratrem Gildonem tyrannum Africæ. 398. X. ab Arcadio contra Gainam Gothum. 400. VIII. à Romanis contra Radagaiſum Scytham 406 III. ab Ardaburio duce Theodoſij Iunioris, aduerſus Perſas perſequentes Chriſtianos. 420. III. Euiſdem Theodoſij piiſſ. Principis, contra Ioannem Tyrannum, & Scythas. 425. III IV. Clodouei Francor. Regis aduerſus Alemannos. 499. IV. & Gothos. 507 II.

Victorinus Epiſcopus damnatur in Concilio Rom. ſub Silueſtro, ob redargutos quos Eccleſia ſuſciperet Paſchales cyclos. 303. VIII. 324. XXIX. Falsò is creditus Victorinus martyr. ibid.

Victorinus alius Aquitanus, iuſſu Hilarij PP. ſcribit Paſchalem cyclum. 324. XXIX. 463. 3.

Victorinus Patauienſis Epiſcopus ſubit martyrium ſub Diocletiano. 303. VIII.

Clarus inter Scriptores Eccleſ. ſed tamen opuſcula eius, inter apocrypha ſunt recenſita, & quare. ibid. Alius à Victorino qui damnatus eſt in Concilio Rom. ſub Silueſtro. ibidem. & 324. XXIX.

Victorinus Marius.

Vide *Marium Victorinum*.

Victricius, poſteà Rotomagenſis Epiſcopus militans in Galliis ſub Imperio Iuliani, multa patitur pro fide Chriſti. 362. I. III. Factus Epiſcopus, multos populos ad fidem conuertit. 396. IV. Conſulit Innocentium Papam de Eccleſiaſticâ diſciplinâ. 404. XIX.

Viduarum in Eccleſia miniſterium quotidianum, cuius meminit Lucas, quale eſſet. 24. LXXIX. LXXX. Quales eligendas præcipiat Paulus. LXXXI. Eædem Diaconiſſæ dictæ, vide in *Diaconiſſa*.

Viduitas præponenda coniugio. 57. XVIII. Æquauit virginitati Iouinianus. 382. VII.

Viduarum Deo dicatarum veſtitus & cultus, qualis in antiqua Eccleſia. 37. XXVI. XXVII. Fuerunt earum monaſteria iam à tempore Apoſtolorum. ibid. XVIII.

Viduas eximit Valentinianus à cenſu capitationis. 365. V. Eas eccleſiis, vel earum miniſtris, bona ſua relinquere, prohibet Theodoſius Imp. ſed retractare cogitur ab Ambroſio. 390. IX.

Viduarum nuptiæ derideri ſolitæ tintinnabulorum ſonitu. 389. XI.

Viennenſis Eccleſia fundatur à Creſcente Pauli Apoſt. diſcipulo. 59. VI. Eius & Lugdun literæ ad Eccleſias Aſiæ de perſecutione ſub Marco Imp. 179. II.

Vien. Eccleſiæ altercatio cum Arelat. de primatu. Vide in *Arelaten. Eccleſ.*

Vigilantius nondum detectus hæreſiarcha, terræmotu Hieroſol. omnium oculis nudum ſe præbet. 394. V. Detegitur hæreſiarcha & confutatur ab Hieronymo in quem ipſe vbique oblatrat. 406. VI. Quas hæreſes docuerit ibid. VII. Fuere protinus illæ extinctæ, tum Hieronymi confutatione, tum barbarorum in eas partes graſſatione. ibid. IX.

Vigiliarum vſu in Eccleſia antiquiſſimus. 51. XX. 402. VIII. Primus eas impugnauit Vigilantius hæreſiarcha, qui noniſi ſolem ex Paſchatis admiſit. 32. XX. 406. VII. Temporibus Ambroſij & Auguſtini, auctæ, non ſublatæ. 51 XX.

Vigiliæ diei Dominicæ. 53. XXXV.

Vigilius Trident. Epiſ. ſubit martyrium à ruſticis Gentilibus. ſub Honorio. 400 Longè alius ab eo qui ſcripſit poſt centum annos contra Eutychen. ib. Auctor putatur Diſputationum, quæ feruntur inter Athanaſium & Arium habitæ. 32. XIV.

Vincentius Cæſaraug. diaconus, nobiliſſimum ſub Diocletiano ſubit martyrium. 303. X.

Vincentius, Liriuenſis cœnobij monachus, ſcribit contra hæreſes luculentiſſimum commentarium. 434. IV. Quiſnam is olim fuerit. ibid.

Vincentius R.E. presbyter, Silueſtri PP. Legatus in Magno Conc. Nicæno. 325. VII. Epiſcopus factus Capuanus, mittitur à Concilio Sardic. legatus ad Conſtantium Imper. 347. XIX. A Liberio Papa & Synodo Rom. miſſus ad eumdem Imper. pro Athanaſio precibus & minis inducitur ad ſubſcribendum eius damnationi. 353. VI. VII. Reſipiſcens, iterùm mittitur à Liberio legatus ad Concilium Arimin. 359. II. Stat ibi intrepidus aduerſus Arianos, ceteris maxima ex parte deficientibus. ibid. XII.

Vincentius Victor Afer, olim Donatiſta, hæreſim excogitat, quæ diceret animas ex diuina creatas eſſe ſubſtantia. 420. II.

Reductus ad fidem per ſanctum Auguſtinum. ibid.

Vincula.

Vide *Catena. Carcer Captiui. Reus.*

Vincula ſibi quidam cerebroſi monachi adhibebant dum orare vellent. 361. XI.

Vindicta diuina.

Vide *Viſio*.

Vinum ex aqua factum à Chriſto. 31 XIII.

Eâque horâ plures poſteà fontes vinum fluere ſoliti. ibid.

Myrrhatum, quale, & qua ratione propinatum Domino in Cruce

Digitized by Google

ee. 14.XXXI.
Aqua mixtum offerendum in Euchariſtia, ex inſtitutione Domini. 57.LVI. Vide *Aqua*.
Superſtitioſam eius abſtinentiam præceperunt Tatiani, & Seueriani. 174.II. V. Hieraticæ. 287.IV. Vini benedicti miraculum. 507.II.
Vipera Paulum mordens, nihil mali infert. 58.LXIII.
Virginis cædi liberorum fuit, flagellari, ſeruorum. 34.XXVII. Virgis cædere Rom. ciuem, nefas. 58.LIX. 69.IV.
Virga ferrea, dicta excommunicatio. 57.VI.
Virginitatis ad præſcriptum tempus obſeruatores Phariſæi. Appar. VI. Eſſeni in perpetuum. ibid. VIII. & nonnulli ex Doſitheis. ibid. Eius merito diuinatio concesſa Sibyllis. ibid XI. & quædam indulta Veſtalibus. 302. I I. Fuit ſemper in pretio etiam apud Gentiles. 11.II. 58.XLVI. Chriſtianorum fœcunda. 320.III. Vide etiam *Cœlibatus & Continentia*.
Virginitatis votum emiſſum à ſanctiſſ. Deipara Appar. XXIII. Primitiæ poſt Chriſti Crucem conſecratæ in quatuor filiabus Philippi diaconi. 57.XVIII. 58 XLVI. Præpoſita coniugio; non tamen vt ideò damnetur coniugium. 57. XVIII. LV. 390. VIII. Eius acerrimi hoſtes, Nouatores; Appar. XXIII. Ebion. 74.IV. Elzai. 105.II. Heluidius, & Iouinianus. 582. VI. VII. atque Vigilantius. 406. VII. Eam colere quomodò docuerit Manes. 277. XI De eius laude, ac defenſione multi Patres ſcripſerunt. 95.II. 357. X. 382. VI. 415.III. Eius conſeruandæ causâ, egregia quarundam fœminarum exempla. 309.IX.
Virginum monaſteria iam à tempore Apoſtolorum. 57.XVIII. Vide etiam in *Monaſteria*.
Virgines ſacræ, ſponſæ Chriſti. 57.XXVI. Earum cultus, & veſtitus, qualis in antiqua Eccleſia. ibid. Damnarunt eas Manichæi. 277 XI. V. ſuprà in *Virginitas*. Dirè ſæuitum in eas à Galerio Maximiano 301. VIII. & horrendè à Gentilibus Palæſtinæ ſub Iuliano. 362. XXXIII. Conſtantinus multa eis indulget. 320.II. A Rege Perſ. Ethnico, in præſidiis Romanorum à ſe captis permittuntur ſolito ritu Chriſtiano ſeruire Deo. 359. XXIII. Ab Arianis flagellantur propter Athanaſium. 355 VIII. 342. I I. A Donatiſtis, cineribus, & falsâ aquâ profanantur, ſic ſinæ facerent communionis. 562. LV. Exemptæ ab Impp. à cenſu capitationis. 565. V. Duplex earum genus in Eccleſia antiqua, quarum aliæ in monaſteriis, aliæ in domibus paternis agebant. 377. VI Quædam deiectæ in nuptias ab impuro Iouiniano. 382. VII.
Virginum quinque martyrum ſub Traiano, ingens prodigium Antiochiæ. 118.I. Quadraginta, inſigne ſub Licinio martyrium 316.IV. Multæ in Perſecutionibus ad proſtibula damnatæ, diuinitùs intactæ conſeruatæ. 294.II. 301.VI. 303.V. XIII. 504. X. Aliæ ſub virili habitu latuerunt. 204.III. 302.V. Quædam à dæmone per 82. dies impedita ne quid cibi deglutiret, liberatur communione Corporis Domini. 434.131
Virgines apud Romanos ſtrangulari nefas. 15. in fi. Et ideò filia Seiani necanda ex S.C. priùs à carnifice conſtuprari iubetur. 33. XVII. Romæ à Gentilibus immolari conſuetæ draconi effictò. 315.IV.
Virg...um ſectiones ad euocandas animas. Vide in *Anima*.
Virginis filium ſe Domitianus dixit. 89.II
Vire num raptores cohibentur ab Impp. 149.V.
Virtutem Dei magnam, quæ Angelis dominaretur, ſe eſſe, iactabat Simon magus. 35. XII. 48. VI. Euiuſmodi Virtutem, qualem tam ipſe, quàm diſcipuli eius conſtituerent. 60. VIII. Baſilides quid de eâ, aliiſque ab eâ deſcendentibus Virtutibus deliraret. 120. VIII itémque Simonis. 145. IX. & Appelliani. 146. IX. Super omnem virtutem ſe eſſe. iactabant Marcitæ hæretici. 175. VIII
Viſionis ſancti Pauli tempus. 55. VII. Funeſta oblata Conſtantio Imper. paulò ante obitum. 360.IV. itémque Iuliano. 363.XII Aliæ de interitu eiuſdem Iuliani. 363.XIII.XIV
Multas plurimorum ſanctorum, vide ſub eorumdem ſanctorum nominibus: & adde *Apparitio. Reuelatio. Angelus*.
Scalæ paradiſi oſtenſa S. Perpetuæ ante martyrium. 205.V.
De vtilitate peſtis, tempore perſecutionis. 255.VII.
Aliæ plurimæ ad martyrium oſtenſæ diuinitùs Fidelibus in perſecutionibus, vel ante eas. 255.II 261.VI. 481.II.
Multorum calcitrantium oſtenſa Antonio Magno, de furore Arianorum. 342.I.
Pugnæ draconis & leonis, viſa Marcello Acœmetæ; de nece Aſparis Ariani. 470.I.
De locis inferis. 83.III.
De ſtatu animarum poſt mortem corporum. 368.I.
Vide etiam *Anima. Ignis*.
Viſiones S. Hildegaldis virg. approbantur ab Eugenio Papâ. 148. VIII.
Viſitator datus à Theodorico Rege Symmacho Papæ contra fas. 499. VI. Damnatur in Synodo. 502.II.
Vita dicta Euchariſtia. 34.XVI.
Vita Monaſtica: vide ea voce.
Vitalianus Scytha inſurgit aduerſus Anaſtaſium Imp. pro fide Cathol. ſed deluſus ab eo, quieſcit. 514. VIII. Ab eodem deponitur Præfecturâ. 516 III. Detegitur animo regnandi, non fidem propugnandi, in eum inſurrexiſſe. ibid.
Vitalis Antioch. Epiſcop. creatus. 31? XVII. Præeſt Conciliis Ancyr. & Neocæſar. 314. X. Moritur. ibid.
Vitalis Antioch. presbyter partis Meletianæ, turbas ciet aduerſus Euſtathianos; & ab Eccleſiâ recedens, fit Epiſcopus Antioch. Appollinatiorum. 361.XXI.
Romam pergens ad dicendam cauſam, fraudulentam exhibet formulam fidei; ſed detectâ fraude, damnatur vnà cum Appollinare. 373.I
Vitaliani hæretici ab eo dicti. 378.III.
Vitalis, Pelagiani occulti, hæreſes. 419.VI.
Vitalis Picenus Epiſ. vnà cum Miſeno Conſtantinopolim miſſus à Felice Papâ aduerſus Acacium, &c. præuaricator exſtit. 484. II. Damnatur in Synodo Rom. ibid. III. Mi... ... anathemate. 495.IV.
Vitellius Lucius Proconſul Syriæ Caipham Summum Iudæorum Pont. in ordinem redigit. 57.II. Pilatum reum mittit Romam. 38 III.
Aulus Vitellius creatur à militibus in Germaniâ Imp. & vincit Othonem. 72.II Ob crudelitatem, & turpitudinem, odio habitus, poſt varias pugnas, occiditur à militibus Veſpaſiani. ibid. III. IV.
Vitus Rom. presbyter. Legatus Silueſtri PP. in Magno Concilio Nicæno. 395.VII.
Viuæ defoſſæ virgines Veſtales. Vide in *Veſtales*.
Viui defoſſi Romæ ſub Domitiano, duo Galli, totidémque Græci innoxij, ad auertenda mala publica. 86.I. Iſ forte Chriſtiani. ibid.
Vlpianus Iuriſconſultus primum locum apud Alexandrinum Imp. tenens Chriſtianos dirè vexat. 255.II Dat pœnas occiſus à militibus Prætorianis. ibid
Vlpianus martyr ſub Diocletiano, inſutus culeo more parricidarum, in mare demergitur. 504.IX.
Vltio diuina. Vide *Clades. Fames. Incendium. Ignis. Peſtis. Perſecutores. Prodigia. Terræmotus*. itémque *Bona Eccl. Eccleſiarum expilatores Eccleſ. immunitas. Periurus. Calumnia. Principes*.
In Herodem Idumæum, ob Infanticidium 8.I. In ſaltatricem filiam Herodiadis, ob petitum caput S. Ioannis Bapt. 13.I. In Pilatum. 38 I. In Iudæos: vide *Iudæi*. In Caipham. 37 I. In Herodem, & Herodiadem. 40.II.
In Caium Imp. 41. XVII. In Agrippam Regem. 46.II. In Incontinentes. 57 XIX.
In indignè ſumentes Euchariſtiam. 57.XLV.
In Antioch. ob necem S. Ignatij. 127.IV.
In Hadrianum Imp. 159.III. In Magiſtratus Marci Imp. & Romanos, ob necem Chriſtianorum. 182.III.
In Perennem Præfectum, ob eamdem cauſam. 189.IV.
In calumniatores Narciſſi Hieroſol. Epiſc. 199.III.
In Plautianum, ob perſecutionem Chriſt. 206.I.
In Magiſtratus Seueri, & Romanos, ob eamdem cauſam. 214. II. itémque in Saturninum Proconſulem Africæ. 202.I. & in Alexandrinos. 217.II.
& Vlpianum Iuriſc. 255.II. In Alexandrum Imper. ob relegationem Pontani PP. 237.I.
In necatores Gordiani Imp. 246.I.
In Heliopolitanos, ob deguſtatum iecur diaconi Chriſt. 362. XXXII.
In Iulianum Apoſt. 363. XIII. in Arium hæreſiarchã 336. VIII in Philippũ Præf. ob pulſu Paul Epiſc. Conſt. Orthodox. 352 IX.
In Arianos Epiſcopos, perſecutores Catholicorum ob fidem Arimin. 359. XV.
In peremptores Cyrilli diaconi ſub Iuliano 362. XXXIII. in Donatiſtas, qui Sanctam Euchariſtiam canibus ſuderant. 362.LV.
In cubicularium Valentis Imper. minas iactantem in ſanctum monachum. 370.XI.
In Valentinianum Imper. ob neglectum religionis. 371.X.
In virginem Arianam, manus inicientem in S. Ambroſium 380. IV.
In Gratianum Auguſt. ob ſuſceptum Priſcillianum hæreſiarcham. 381.XV.
In Prætextatam matronam, ob crines virginis ſacræ mundano more comptos. 382.V. II.
In Macedonium Magiſtrum Officiorum Gratiani, ob repulſum Ambroſium à prætorio. 381.XV.
In Maximum Imp. ob ſibi arrogatum iudicium ſacerdotale. 385. VI.
In Iuſtinam Auguſt. ob perſecutionem in Catholicos. 387. V. VI.
In Ruffinum ducem, ob effuſum ſanguinem innocentem. 395. XI.
In perſecutores Ioannis Chryſoſt. 404 XV.
In vniuerſum Imperium Rom. ob neglectum Religionis. 439. IV. V. VI.
In blaſphematores SS. Trinitatis. 453.VI.
In Alexandrinos, ob damnationem Concilij Chalcedon. 515. IV. Et de plurimis aliis, agitur ſub propriis nominibus. Et vide etiam *Perſecutores*.
Vmbra Petri ſanat ægrotos. 34.LXXVII. Ex vmbræ imaginibus ducta origo picturæ. ibid.
Vmbra S. Remigij mutum reddit Epiſcop. Arianum ferocientem. 514.III.

Digitized by Google

Vnctio in Baptiſmo adhiberi ſolita ; diuerſa ab vnctione Chriſmatis. 45.XI.in fi.
Vnctionis ad curandos infirmos, duplex genus;alterum Sacramentum eſt, alterum non. 63.IV.416.IV. Sacramentalis cur dicta ſit Extrema vnctio. ibid.
Vnctio mortuorum delira Heracleonitarum, & Archonticorum hæreticorum. 175.VIII.X.
Vndecim mille militum relegatio, & martyrium, ſub Traiano, ſiue Hadriano. 108.III. Totidem virginum martyrium à piratis Gentilibus. 183.
Vnguenti alabaſtrum Mariæ Magdal. quale. 32.VII.
Vngere caput, pedes, (quod præſtitit Maria Magdal. Chriſto) quibus olim in vſu. 34 V.
Vnguentum medicum ex oſſibus S.Lucæ Euangeliſtæ. 61.II.in fi. S.Glyceriæ martyris.175.II. Demetrij Proconſulis & martyris. 304 XI. Nicolai Mirenſis. 326.XVIII.
Vniuerſale Concilium, quod diceretur olim, & quod hodie. 347. III.
Vide Concilium *vniuerſale*.
Vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, inſcribi ſolitus ab initio Romanus Pontifex 42. V. An is titulus ei abrogatus in Concilio Carthagin. Tertio. 397.XVII. In Chalced. Oecumenico tributus Leoni Papæ. 451. XVII. XXXIII.
Vide etiam in *Rom. Pont. titul.*
Eodem vſi plurimi Romani Pont. & qua ratione Gregorius id neget. 451.XXXIII.
Vna toto Orbe Eccleſia.45.II. Cuius vniuerſi & ſinguli curam gerunt. 187 I.
Vnus in Eccleſiâ Epiſcopus. 254.XIII.256.XIV.
Voconius Afric. Epiſcopus ſcribit ſub Vvandalis Arianis aduerſus Arianos. 456.V.
Volatus, & caſus Simonis magi, coram Nerone Imp. 68.VI.
Volare olim plurimi ſoliti per magiam. ibid.
Volumen dictum, vetus Teſtament. 59.IV.
Voluptatem, finem ac beatitudinem conſtituerunt Nicolaitæ. 68. V.
Vide in *Libidines*.
Voluſianus à patre Gallo adſciſcitur in collegam Imperij.254.VI. Necatur cum eodem. 256. III. 257. IV. Cætera vide in *Gallus dux*.
Voluſianus vrbis Præf. fruſtrà à matre ſuâ, & S.Auguſtino ſollicitatus de ſuſcipienda Chriſtianitate, tandem ingenti difficultate conuertitur operâ Melaniæ neptis ſuæ ; & piè quieſcit. 434 II.
Votum Virginitatis emiſit MARIA Virgo. Appar. XXIII. Nazaræorum, quale exoluerit Paulus. 51.V.58.XLIX.
Votiuæ imagines à Gentilibus appendi ſolitæ deorum templis.57. LI.
Vide in *Imago*.
Votorum nuncupationes pro ſalute Principum, quo tempore fierent, & quo ritu. 325.I.
Vota in periculoſiſſ. prælijs emiſſa.
Vide in *Clodomeus, Gallicanus, &c.*
Iuania Iuliani Apoſtatæ aduerſus Chriſtianos. 363. IV. VI.
Vota Martyribus nuncupat Damaſus PP. pro vnione Eccleſiæ Rom.367. V. Ad fontes & arbores ſuperſtitioſa aufert in Africâ Auguſtinus. 418.VI.
Vrbanus creatur Rom. Pont. 226. I. Martyrio coronatur ſub Alexandro Imp. 233.I.
Vaſa omnia ſacra fecit argentea. II.
Vrbis Conditæ quoto anno Chriſtus natus. Appar.XXXIX. in fi.
Reliqua de Vrbe.
Vide in *Roma*.
Vrbs quædam Phrygiæ integra, cum vniuerſis incolis incenditur ob fidem Chriſti, in Perſecutione Diocletiani. 309.X.
Vrbicariæ, & Suburbicariæ prouinciæ ſiue Eccleſiæ, quæ eſſent. 325 XXXVI.
Vrbicus Porentinus diſcipulus Eunomij hæreſiarchæ. 360. VIII.
Vrſacius Singidonis Myſiæ Epiſcopus Arianus. Vide in *Valens Murſi.*
Vrſicinus diaconus eligitur à factioſis Romanus Pontif. multâ cæde aduerſus Damaſum 367. III. Pellitur in exilium à Valentiniano Imp. ibid.VI. Eius ſectatores variè exagitantur ab eodem. ibid. & demùm iunguntur Luciferianis. 382. VIII. Rurſùm tumultuantur in electione Siricij. 385.II.
Vrſula, & vndecim mille Virginum, hiſtoria, & martyrium. 383. II.
Vſiæ & Hypoſtaſis differentia, & quæ de his vocibus antiquæ in Eccleſiâ controuerſiæ. 362.XLIII. XLIV.
Vſthazanes princeps eunuchorum Saporis Perſarum Regis, martyrium patitur pro fide Chriſti. 343.III.
Vvallia eligitur Rex Gothorum, & pacem init cum Honorio Imper. 414.II.
Vvandali ſe in Gallias, cum pluribus aliis barbaris populis, infundunt. 407.II.
Immittuntur in Hiſpanias à Conſtantino tyranno ; eáſque partiuntur cum Alanis & Sueuis. 409.V.
Ipſi Ariani exiſtentes, Catholicos crudeliſſimè habuerunt.427.I.
A Bonifacio Comite in Africam deducti, miſerè eam deuaſtant. ibid.& 428.I.II.
Eorumdem progreſſus à primo è patriâ exitu. 428.I.
Immiſſi diuinitùs ad punienda earum nationum flagitia. ibidem.
Rurſùm diriſſimè perſequuntur Catholicos. 437.I.
Vide *Genſericus*. & alia nomina ſeqq. ipſorum Regum. Euerrunt funditùs in Africâ, reliquias idololatriæ. 439.VI.
Vlphilas Gothorum Epiſcopus, literas Gothicas inuenit, & Scripturam ſacram in eam linguam vertit. 370 XVII.
Deceptus ab Eudoxio, communicat Arianis, & ſuos Gothos in eandem communicationem perducit. ibid.
Vultuum inſcriptiones reorum abſtulit Conſtantinus. 315.V.
Nonnulli populi id honori habuerunt. ibid.
Vide etiam in *Inſcriptiones & Stigmata*.
Vxoris vnius viros eligendos clericos, quomodò intellexerit Paulus Apoſtolus. 58.VI.VII.XII.XIII.
Vide *Monogamia. Bigamia. Polygamia.*
Vxorem fratris ducere, quo caſu Iudæis permiſſum, 31.poſt num. XXI.
Vxorem ducere vnumquemque cogi, voluit Ebion, etiámque impuberes ; liberum relinquens quot quiſque vellet habere. 74.V.
Eas communes habuerunt Gnoſtici. 120.XIV.
Duas Deo tribuit Ptolomæus hæreſiarcha, Intelligentiam, & Voluntatem, ex quibus alios generaret deos. 175.VIII.
Vxoribus Iulianus Apoſtata permiſit repudium maritorum. 362. LXI.
Vxorem nemini quærere voluit vmquam Ambroſius. 374 IV.

X

XEnias Perſa, ſeruus fugitiuus, necdum baptizatus, à Petro Fullone, creatur Epiſcopus Hierapol. nominatúrque Philoxenus. 485 II.
Primus omnium auſus eſt impugnare venerationem ſacrarum Imaginum. ibid.
Intereſt Conciliabulo Sidon. aduerſus Orthodoxos. 512. II.
Xyſtus.
Vide *Sixtus*.

Z

ZAcchæus publicanus, fit Epiſcopus Cæſar. 58.XV.
Zacchæi hæretici, ſecta Gnoſticorum. 120.XVIII.
Zachariæ Prophetæ corpus, ipſo reuelante, inuentum ſub Theodoſio Iun. omninò integrum. 415.XI.
Zacharias pater Ioannis Bapt. non fuit Summus Sacerdos. Appar. XXV.
Necatur ab Herode, ob ſubſtractum neci filium. 2.XII.
Fuit ille Zacharias Barachiæ, de quo poſtea locutus Dominus. ibid.XIV. Sanguis eius indelebiliter inhæſit ſaxis templi.ib.XV.
Zacharias Epiſc. Viennenſis, martyr ſub Traiano. 110. III.
Zacharias Rhetor, hæreticus Eutychianus, multa pro ſuæ ſectæ validatione commentus eſt, & Catholicis calumnioſus extitit.476. V.477.III.485 IV.
Zambdas creatur Epiſcopus Hieroſ. 296.III.
Moritur. 298.V.
Zebennus creatur Antioch. Epiſc. 230.I.
Moritur. 241.I.
Zelotes, vnus ex Apoſtolis.
Vide *Simon Cauan.*
Zelotæ, factioſi Iudæi, occupantes templum, cædibus implent Hieroſolymam, & miſerè deuaſtant. 69.XX.
Interficiuntur omnes ad vnum intra templum. 72.I.
Zeno Tribunus, vnà cum 10203. militibus, martyrium patitur ſub Diocletiano. 298.IV.
Zeno Iſaurus, in præmium necis Aſparis, & filiorum eius, proditorum Imperij, accipit à Leone Imp. filiam eius Ariadnam in vxorem. 470.I.
Augetur filio, qui decimo menſe perit ; fortè patria arte, vt eius loco imperaret. 473.II.474.II.
Mortuo Leone ſocero, filióque Imperium adipiſcitur. 474 I.
Eius luxus, rapinæ, & promotio hæreticorum. ibid.III.
Pellitur cum vxore à Baſiliſco ; & quæſitus ad necem, latet in deſerto ; & interdum deficiente pane, herbâ veſcitur. 476.IV.
Reuerſus cum exercitu, Baſiliſcum pellit ; & miſerè mori cogit. 477.I.
Multa piè ac Catholicè agit aduerſus hæreticos, & reconciliatur Rom. Pontifici. ibid.II.
Rurſùm fauet hæreticis, & Henoticon promulgat, aliáſque fraudes admiſcet. 482.II.III.
Acriter redarguitur à Felice Papâ. 483.III.
Plures tyrannos debellat per Theodoricum Gothorum Regem : quem ideò chariſſimum habet. 484.I.

Verùm

Verinam ſocrum, piam fœminam in exilio mori cogit. ibid Ex morbo ſubitaneo pro mortuo habitus, viuus ſepelitur; & ſpiritum reſumens, non permittitur ab Ariadnâ coniuge educi. 49. I.

Zenobia Odenati Regis Palmyrenorum vxor, fœmina laudatiſſima 263. I. Præceptorem habuit in ſcientiis, Longinum philoſophum, in rebus Chriſt. Paulum Samoſatenum. ibid. Fuit Iudæa. ib. Poſt viri obitum, Orientem poſſedit. 269. II. Victa ab Aureliano Imper. ducitur in triumphum. 274 I. Viuit Tribute, more Romanæ matronæ, & fit Chriſtiana. ibid.

Zenobius Epiſcopus in Ciliciâ, martyr ſub Dioclet. 285. I.

Zenobius Florent Epiſcopus iuſſus à Damaſo PP. Conſtantinopolim, miraculis coërcet Arianos. 370. VI. Intercedit ei familiaritatis vſus cum Sancto Ambroſio. 392. IV.

Zephyrinus Roman. Pont. creatur. 203. I. Recipit Natalium hæreticum pœnitentem. 207. I. Excommunicat Tertullianum, alióſque pſeudoparacleti Montani aſſertores. 215. I. Martyrio coronatur ſub Elagabalo, in pace Eccleſiæ. 221. I.

Zetæ, & Zetarij, quid. 286 II.

Zocomus Rex barbarus cum ſuâ gente conuertitur ad Chriſtum, occaſione ſobolis maſculæ ei impetratæ à quodam monacho. 372. XIII.

Zonæ circumductæ columnæ, cui Dominus flagellandus alligatus fuit, morbos pellunt. 34. XXXVII.

Zorobabel fuit ex tribu Iuda, & ſtirpe Dauid. Appar. II.

Zoſimus hiſtoricus Ethnicus, Chriſtianis infenſiſſimus, in eorum inuidiam multa mentitur, & Impp. Chriſtianos calumniis proſcindit. 249. III. 306. VI. 312. III. 315. III. 318. II. 330. VII. 395. IV. & alibi ſæpiſſimè. Contumelioſus etiam in PP. Innocentium. 409. II. Quo conſilio Hiſtoriam ſuam ſcripſerit. 313. III. Vbi deſierit. 410 IV.

Zoſimus Rom. Pont. creatur. 417. III. Pelagium & Cæleſtium in Africâ damnatos, & Sedem Apoſtol. appellantes, quàm cautè ſuſceperit ibid. Confirmans iudicium Patrum Afric. aduerſus eoſdem, damnat eos decreto vniuerſali. 418. II. Calumniam à Iuliano, eius ſectæ poſt prædictos coryphæo, patitur præuaricationis, ſed defenditur ab Auguſtino. ibid. III. De Ordinibus, & Cereo Paſchali quid ſtatuerit. ibid. VII. VIII. Mittit Legatos in Africam pro Appellationum proſecutione. ibid. Moritur. ibidem. Cur in prædictâ Appellationum cauſâ citauerit canonem Nicænum pro Sardicenſi. 419 XIII.

Zoſimi duo martyres ſub Traiano. 109. VI.

Zoſimus inuaſor ſedis Neapolit. diuinitùs punitur. 359. XV.

Zotici Epiſcopi Otreni labores aduerſus Montani ſectatores, & martyrium ſub Seuero. 205. VI.

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google

Addict. Cubic. Profess. Hist. Eccl.

Digitized by Google